Digitized by Google

20404

633

M. S. 1 f. 34 (

#

Beveridge

(Guillaume

20404

ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ

SIVE

PANDECTÆ

CANONUM

SS. APOSTOLORUM,

ET

CONCILIORUM

AB

Ecclesia GRÆCA receptorum;

NEC NON

Canonicarum SS. PATRUM Epistolarum:

Unà cum SCHOLIIS ANTIQUORUM singulis eorum annexis,

Et SCRIPTIS aliis huc spectantibus;

QUORUM PLURIMA

E

BIBLIOTHECÆ BODLEIANÆ

Aliarumque MSS. Codicibus nunc primum edita: reliqua cum iisdem MSS. summâ fide & diligentiâ collata.

TOMUS SECUNDUS.

OXONII,

E THEATRO SHELDONIANO.

Sumptibus GUILIELMI WELLS & ROBERTI SCOTT Bibliop. *LOND.*

M. DC. LXXII.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ELENCHUS

EORUM QUÆ

In hoc Volumine Continentur.

PART. I.

CANONES *Dionysii Alexandrini cum scholiis Theodori Balsamonis & Joannis Zonaræ.* pag. 1

Canones Petri Alexandrini, cum scholiis, &c. p. 8.

Canones Gregorii Thaumaturgi, cum scholiis, &c. p. 24.

Canones S. *Athanasii, cum scholiis, &c.* p. 37

Canones S. *Basilii cum scholiis, &c. necnon veteri cujusque Canones Epitome, & Alexii Aristeni in eandem scholiis.* p. 47

Canones S. *Gregorii Nysseni, cum scholiis Theodori Balsamonis.* p. 151

Responsa Canonica Timothei Alexandrini Episcopi, cum scholiis Theod. Bals. p. 163

Canones Theophili Alexandrini, cum scholiis Theod. Bals. p. 170

Epistolæ Canonicæ Cyrilli Alexandrini, cum scholiis Theod. Bals. p. 175

S. *Gregorii Theologi ex Metricis ejus Poematibus, quinam libri sint legendi veteris Testamenti & novi, cum scholiis Theod. Bals.* p. 178

S. *Amphilochii ex Iambis ad Seleucum de eodem argumento.* p. 179

Gennadii Patriarchæ Constantinopolitani Epistola Encyclica, cum scholiis Theod. Balsamonis. p. 181

Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani ad Adrianum Papam Romanum Epistola, de non faciendis pecuniâ ordinationibus, cum scholiis Theod. Bals. p. 185

Alexii Aristeni Epistolarum Canonicarum Synopsis.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

PART. II.

Matthæi Blastaris Syntagma Alphabeticum rerum omnium quæ in sacris divinisque Canonibus comprehenduntur, Gr. Lat. è Codd. MS. nunc primum in lucem editum. p. 1

De sanctâ & œcumenicâ Synodo quæ Photium Patriarcham in Sedem Constantinopolitanam restituit, & novæ Romæ scandala dissolvit, Gr. Lat. nunc primum in lucem editum è Cod. MS. in Bibliothecâ Bodleianâ. p. 273

Acta octavæ Synodi Constantinopoli celebratæ ex Codice MS. in Bibl. Bodleianâ nunc primum in lucem edita. p. 293

Guilielmi Beveregii Annotationes uberrimæ in totum opus.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΧΙΕΡΙΣΚΟΠΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΠΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΔΗΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΕΡΩΤΗΣΑΝΤΑ

περὶ διαφόρων κεφαλαίων, περὶ ἃ διὰ τῆς ἐπιστολῆς ὁ Διονύσιος ἀποκρίσεις ἐποιήσατο, αἳ καὶ ὡς κανόνες, ἐδέχθησαν.

Διονύσιος Βασιλείδῃ τῷ ἀγαπητῷ μου υἱῷ καὶ ἀδελφῷ συλλειτουργῷ καὶ θεοπειθεῖ ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

BEATI

DIONYSII ARCHIEPISCOPI

ALEXANDRINI EPISTOLA AD BASILIDEM

Episcopum interrogantem de diversis Capitibus, ad quæ per Epistolam Dionysius responsa dedit, quæ tanquam Canones sunt admissa.

Dionysius Basilidæ Dilecto Mihi Filio Et Fratri In Sacris Comministro, deóque fideli, in Domino salutem.

BIBLIOTHEQUE DE LA FACULTE LYON

ΚΑΝΩΝ α'.

ΑΠΕΣΤΕΙΛΑΣ μοι πιστότατε καὶ λογιώτατε υἱέ μου, πυνθανόμενος καθ' ὣραν ἀπονηστίζεσθαι δεῖ τὴν τοῦ πάσχα ἡμέραν. πνὰς μὲν γὰρ τῶν ἀδελφῶν λέγειν φὴς ὅτι χρὴ τοῦτο ποιεῖν πρὸς τὴν ἀλεκτοροφωνίαν· πνὰς δέ, ὅτι ἀφ' ἑσπέρας χρή. οἱ μὲν γὰρ ἐν Ρώμῃ ἀδελφοί, ὡς φασι προσιέμενοι καὶ ἀλέκτορα· πρὸς δὲ τὰ ἐνθάδε ἔλεγες, ὅτι τάχιον. ἀκριβῆ δὲ ὥραν πυθέναι ὀπτιζητεῖς, καὶ ὥραν πάνυ μεμετρημένην, ὅπερ καὶ δύσκολον καὶ σφαλερόν ἐστι. Τὸ μὲν γὰρ ὅτι μετὰ τὴν ἀναστάσεως τοῦ κυρίου ἡμῶν χαρὰν χρὴ τὴν ἑορτὴν καὶ τὴν εὐφροσύνην ἐναρχέσθαι, μέχρις ἐκείνου τὰς ψυχὰς τῆς νηστείας ταπεινούντας, ὑπὸ πάντων ὁμοίως ὁμολογούμενόν ἐστι. Κατασκευάσας δὲ ὧν ἔγραψάς μοι πάνυ ὑγιῶς καὶ τῶν θείων εὐαγγελίων ἠσθημένον, ὅτι μηδὲν ἀπηκριβωμένον ἐν αὐτοῖς περὶ τῆς ὥρας καθ' ἣν ἀνέστη, φαίνεται. Διαφόρως μὲν γὰρ οἱ εὐαγγελισταὶ τὸν ὅτε τὸ μνημεῖον ἐλθόντας ἀνέγραψαν καιροὺς ἀναλλαξάμενοι, καὶ πάντες ἀνεστηκότα ἤδη καὶ πάροντα εὗρον εἰρηκέναι. καὶ ὀψὲ σαββάτων, ὡς ὁ Ματθαῖος εἶπε· καὶ περαίας ἔτι σκοτίας οὔσης ὡς ὁ Ἰωάννης γράφει· καὶ ὄρθρου βαθέος, ὡς ὁ Λουκᾶς· καὶ λίαν πρωὶ ἀναπέλαυσις τοῦ ἡλίου, καὶ ὁ Μάρκος. Καὶ πότε μὲν ἀνέστη, σαφῶς οἶδεν

CANON I.

MISISTI ad me, fidelissime & sapientissime fili mi, interrogans qua hora diei paschæ jejunium solvendum est. Dicis enim aliquos fratres dicere, quòd oportet hoc in galli cantu facere; alios verò, quòd id sit faciendum vespere. Qui enim Romæ sunt fratres, ut aiunt, gallum expectant. De iis autem qui hìc sunt, dixisti quòd citiùs. Horam autem exactam & valde demensam exponere desideras, quod quidem est difficile, & lubricum. Quòd enim post resurrectionis Domini nostri tempus oportet eos festum lætitiámque inchoare, qui ad illud usque animas jejuniis humiliant, erit apud omnes similiter in confesso. Per ea autem quæ ad me scripsisti, probasti, sanè admodum & divinorum Evangeliorum sensu percepto, quòd nihil ab eis accuratè traditum de hora qua resurrexit, apparet. Evangelistæ enim eos qui ad monumentum venerunt, diversè descripserunt, mutatis temporibus, & omnes surrexisse jam Dominum, dixerunt invenisse: Et vespere Sabbati, ut dixit Matthæus: Et cùm mane adhuc esset obscurum, ut scribit Joannes: Et summo diluculo, ut Lucas: Et valde mane orto jam sole, ut Marcus. &

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

quando ſurrexit quidem, nemo apertè reſpondit. Quòd autem veſpere Sabbati lucеſcente una Sabbatorum, qui ad monumentum venerunt, eum non amplius jacentem invenerunt, hoc in confeſſo eſt. Ac neque diſſentire nec ſibi adverſari inter ſe Evangeliſtas exiſtimemus: & quamquam parva quædam circa id quod quæritur controverſia eſſe videbitur, ſi omnes in una nocte mundi lucem Dominum noſtrum exortum eſſe conſentientes, in hora diſſentiunt: nos tamen, quæ ab eis dicta ſunt, piè & fideliter conciliare ſtudeamus. Quod à Matthæo quidem dictum eſt, ſic habet: Veſpere autem Sabbati, cùm luceſceret in primam hebdomadis diem, venit Maria Magdalene, & alia Maria ad ſpectandum ſepulchrum; & ecce fuit magnus terræmotus. Angelus enim Domini cùm de cælo deſcendiſſet, accedens devolvit lapidem, & ſedit ſupra ipſum: erat autem ſpecies ejus ut fulgur, & indumentum ejus album ut nix. à timore autem ejus concuſſi ſunt qui ſervabant, & facti ſunt ut mortui. Reſpondens autem angelus, dixit mulieribus, Ne timete vos, ſcio enim, quòd Jeſum crucifixum quæritis: non eſt hic. Reſurrexit enim, ſicut dixit. Id autem quod dictum eſt, veſpere, alii quidem exiſtimabunt ſecundùm verbi communitatem ſignificare, veſperum Sabbati: ſapientiores autem id exaudientes, non hoc, ſed profundam noctem eſſe dicent: tarditatem & longum tempus veſpere ſignificante. Et quod noctem dicit & non veſperam, ſubjunxit: cùm luceſceret in primam hebdomadis diem, & venerunt, nondum, ut reliqui dicunt, aromata ferentes, ſed ad ſpectandum ſepulchrum, & invenerunt factum eſſe terræmotum, & angelum ſuper lapidem ſedentem, & audierunt ab ipſo, non eſt hic, ſurrexit. Similiter Joannes, Primâ hebdomadis feriâ, inquit, Maria Magdalene venit mane cùm eſſent adhuc tenebræ, ad monumentum, & videt lapidem ſublatum à monumento: Sed juxta illud cùm adhuc eſſent tenebræ, præceſſerat. Lucas autem dicit, Sabbato quidem quieverunt ſecundùm præceptum. Primâ autem hebdomadis feriâ ſummo mane ad monumentum venerunt, ferentes quæ paraverant aromata: invenerunt autem lapidem à monumento devolutum. Summum mane fortaſſe matutinum ſplendorem, qui priùs ſubapparet, ſignificat primæ feriæ. Et quoniam jam perfectè præterito cum tota conſequente nocte Sabbato, & alio die incipiente, venerunt aromata, & unguenta ferentes; quando jam videlicet diu antè ſurrexerat. Hoc Marcus quoque ſequitur, dicens: Emerunt aromata, ut venientes eum ungerent, & valde mane primæ feriæ veniunt ad monumentum orto jam ſole. Valde enim mane hic quoque dixit, quod idem eſt ac ſummo diluculo, & ſubjunxit, Orto jam ſole. Profectio quidem, & iter earum ſummo diluculo & valde mane incepit: in itinere autem, & circa monumentum, moram traxerunt uſque ad ortum ſolis: & eis quidam tunc dicit adoleſcens candidatus, Reſurrexit, non eſt hic. Hæc autem cùm ita ſe habeant, hoc iis qui accuratiùs ſubtiliúſque conſiderant, enuntiamus quota hora, vel etiam ſemihorula vel quarta horæ, oportet incipere lætitiam ob Domini noſtri à mortuis reſurrectionem. Eos quidem qui nimiùm feſtinant, & ante mediam noctem ſurgunt, ut contemptores & intemperantes reprehendimus, ut qui propemodum antequam par ſit, curſum abruperint, dicente viro ſapiente, Non parum eſt in vita quod parum abeſt. Eos autem qui differunt, & plurimum perferunt, & ad quartam uſque vigiliam fortiter abſtinent, in qua etiam pluribus ſervator noſter in mari ambulans apparuit, ut generoſos & laborum tolerantes ſuſcipimus.

ἀπεφήνατο. ὅτι ἡ ὀψὲ σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ μιᾷ σαββάτων οἱ ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἀφιγμένοι, οὐκέτι κείμενον αὐτὸν ἐν αὐτῷ κατίδοιεν, τοῦτο ἀνωμολόγηται. καὶ μηδὲ διαφωνεῖν, μηδὲ ἐναντιοῦσθαι τοὺς εὐαγγελιστὰς πρὸς ἀλλήλους ὑπολάβωμεν. ἀλλ' εἰ καὶ μακρολογία τις ἔοικε δόξει πρὸς τὸ ζητούμενον, εἰ συμφωνοῦντες πάντες ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν τῆς κόσμου φῶς τὸν κύριον ἡμῶν ἀνατετηλκέναι, πρὸς τὴν ὥραν διαφέρονται· ἀλλ' ἡμεῖς εὐγνωμόνως τὰ λεχθέντα καὶ πιστῶς ἁρμόσαι προθυμηθῶμεν. τὸ μὲν οὖν κατὰ Ματθαῖον λεχθὲν, ὕτως ἔχει· ὀψὲ δὲ σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας. ἄγγελος γὰρ κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν, ἀπεκύλισε τὸν λίθον, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ· ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιών. ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ, ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναιξὶ, μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς, οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε, οὐκ ἔστιν ὧδε. ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπε. τοῦτο δὲ τὸ λεχθὲν ὀψὲ, οἱ μέν τινες οἰήσονται κατὰ τὴν κοινότητα τοῦ ῥήματος τὴν ἑσπέραν δηλοῦν τῆς σαββάτου· οἱ δὲ σοφώτεροι ἐξακούοντες, οὐ τοῦτο· ἀλλὰ νύκτα βαθεῖαν ἐροῦσαν εἶναι· βραδύτητα καὶ μακρὸν χρόνον τοῦ ὀψὲ δηλοῦντος. καὶ ὅτι νύκτα λέγει καὶ οὐχ ἑσπέραν, ἐπήγαγε, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων καὶ ἦλθον, οὔπω, ὡς οἱ λοιποί φασι, τὰ ἀρώματα φέροντες, ἀλλὰ θεωροῦντες τὸν τάφον, καὶ εὗρον τὸν σεισμὸν γεγονότα καὶ καθήμενον τὸν ἄγγελον ὅτι τοῦ λίθου, καὶ ἀπηκίασε τὸν ἀπ' αὐτοῦ, ὃν ἦν ὧδε, ἠγέρθη. ὁμοίως ὁ Ἰωάννης, ἐν μιᾷ τῶν σαββάτων, φησὶ, Μαρία ἡ Μαγδαλιὴ ἦλθε πρωὶ σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου· πλὴν πρὸ τούτου σκοτίας ἔτι οὔσης προελήλυθε. ὁ δὲ Λουκᾶς φησι, τὸ μὲν σάββατον ἡσυχάσαι κατὰ τὴν ἐντολήν· τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων, ὄρθρου βαθέος ἦλθε τὸ μνῆμα ἦλθον, φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα· εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου. ὁ βαθὺς ὄρθρος ἴσως προϋποφαινομένῳ αὐτὴν ἑωθινὴν ἐμφανίζει τῶν μιᾶς τῶν σαββάτων, ὅτε τοῦ προσκυνητοῦ ἤδη πλείους σὺν τῇ μετ' αὐτὸ νυκτὶ πάσῃ τοῦ σαββάτου, καὶ ἡμέρας ἀρχομένης ἤμεσαν, ἦλθον τὰ ἀρώματα καὶ τὰ μύρα φέρουσαι· ὅπερ δῆλον ὡς ἀνέσχεν ἐπὶ πολλῶν. τούτῳ κατακολουθεῖ καὶ ὁ Μάρκος λέγων, ἠγόρασαι ἀρώματα ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. καὶ λίαν πρωὶ τῆς μιᾶς σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. λίαν μὲν γὰρ πρωὶ καὶ ἔστι εἰπεῖν, ὅταν ζοφερόν ᾖ τὸ βαθὺ ὄρθρου, καὶ ἐπήγαγε, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. ἡ μὲν ὁρμὴ καὶ ἡ ὁδὸς αὐτῶν, δῆλον ὡς ὄρθρου βαθέος καὶ λίαν πρωὶ κατῆρξεν. ἔφθασαν δὲ κατά τι τὴν πορείαν καὶ πρὸ τὸ μνημεῖον διανύσαι μέχρις ἀνατολῆς ἡλίου· καὶ λέγει καὶ τίς τούτοις ὁ νεανίσκος· ὁ λευχείμων, ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε. τούτων ὕτως ἐχόντων, τοῦτο τοῖς ἀκριβολογουμένοις ἀποφαρμάκια καὶ ποίαν ὥραν. ἢ καὶ ποῖον ἡμώριον ἢ ὥρας πίναξιν ἀρχαίαν προσῆκε τὸ ὅτι τῇ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἐκ νεκρῶν ἀναστάσει χαρᾶς. τοὺς μὲν λίαν ὀψὲ νυχτὸς καὶ πρὸ νυκτὸς ἔτι ἡδὺ μεσούσης ἀνίστας, ὡς ὀλιγώρους καὶ ἀκρατεῖς, μεμφόμενα, ὡς πρὸ ὀλίγου προκαταλύοντας τὸν δρόμον, λέγοντος ἀνδρὸς σοφοῦ, Οὐ μικρὸν ἐν βίῳ τὸ μὴ μικρόν. τοὺς δὲ ὑφυπερίζοντας καὶ ὑπαρκοῦντας ὅτι πλεῖον, καὶ μέχρι πέμπτης φυλακῆς διεγκαρτεροῦντας, καθ' ὃν καὶ τοῖς πλέουσιν ὁ σωτὴρ ἡμῶν περιπατῶν ὅτι τῆς θαλάσσης

Iis

λήμεις ἐπεφάνη, ὡς ἡδυπάθεις καὶ φιλοπόνους ἀποδεχόμεθα. A τοῖς δὲ μεταξὺ ὡς ἐκινήθησαν ἢ ὡς ἠδιώνησαν ἀναπαυσαμένοις, μὴ πάνυ διοχλεῖμεν· ἐπεὶ μηδὲ τοὺς ἐξ ἑτέρου νηστειῶν ἡμέρας ἴσως μηδὲ ὁμοίως πάντες ἀγωνίζονται· ἀλλ' οἱ μὲν καὶ πάσας ὑφιστάσιν ἄσιτοι ἀγωνιλοῦντες, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ τρεῖς, οἱ δὲ τέσσαρας, οἱ δὲ ὀλίγας. καὶ τοῖς μὲν πάνυ ἀγωνιῶσιν ἐν τῷ ὑφίστασιν, εἶτα ἀποκαμοῦσι καὶ μονονὺ ἐκλείπουσι, συγγνώμη τῷ ταχυτέρας γεύσεως. εἰ δέ τινες οὐχ ὅπως οὐχ ὑφιστάμενοι, ἀλλὰ μηδὲ νηστεύσαντες ἢ καὶ τρυφήσαντες τοὺς προαγούσας τέσσαρας, εἶτα ἐλπίζοντες ὅτι τοὺς τελευταίας δύο καὶ μόνας ἡμέρας, αὐτοὺς ὑφιστάντες, τήν τε παρασκευὴν καὶ τὸ σάββατον, μέγα τι καὶ λαμπρὸν ποιεῖν νομίζουσιν ἂν μέχρι τῆς ἕω ἀγαμείνωσιν, οὐκ οἶμαι τὴν ἴσην ἄθλησιν αὐτοὺς πεποιῆσθαι, τοῖς τοὺς πλείονας ἡμέρας προησκηκόσι. ταῦτα μὲν ὡς φρονῶ συμβουλεύων περὶ τούτων ἔγραψα.

Iis autem qui interea ut moti sunt, vel ut potuerunt, quiescunt, non valde molesti sumus: quandoquidem nec sex jejuniorum dies æqualiter, nec similiter omnes expectant: sed alii quidem, vel omnes transmittunt, jejuni permanentes, alii duos, alii tres, alii quatuor, alii nullum. Et iis quidem qui in illis transmittendis valde laboraverunt, deinde defessi sunt, & propemodum deficiunt, ignoscendum est quòd celeriùs gustent. Si qui autem non modò non transmissis, sed ne jejunatis quidem, vel etiam in delicatis opiparísque convivijs, consumptis præcedentibus quatuor diebus, ad duos eósque solos extremos dies cùm venerint, illis à se cibo non gustato transmissis, parasceue & sabbato, magnum quid & egregium se facere existimant, si ad auroram usque permanserint: non existimo eos ex æquo certamen subiisse cum iis qui se pluribus diebus priùs exercuerunt. Hæc quidem, ut sentio, consulens de hisce scripsi.

ΒΑΛΣ. Ἐπαύστη τινὸς ἐρωτήσαντος Θ. τὸν μέγαν ἀρχιερέα τοῦτον, καθ' ἣν ὥραν ἀνέστη ὁ Χριστός, ἐφ' ᾧ κ. τὴν πρὸ ταύτης ὥραν ἀπονηστίζειν, ὁ ἀρχιερεὺς προέλετο ὅτι ἡ ἑορτὴ τοῦ πάσχα μ. τὸ ἀναστῆναι τ. κύριον, ἄρχ.· καὶ ἕως τότε ὀφείλομεν νηστεύειν· πλὴν καθ' ὃ, ἵν' πρὸ τ. ἀναστάσεως, ἀπονηστίζειν. ὅτι δ' οὐκ ἐξῆν αὐτῷ εἰπεῖν τὴν ὥραν καθ' ἣν ὁ κύριος Θ. ἀνέστη, ἀπελογήσατο ἀπὸ ῥημάτων διαφόρων διαγγελιστῶν, ὅτι εἰ καὶ μὴ ἔξεστιν ἀπὸ τούτων γνῶναι τ. ὥραν καθ' ἣν ὀφείλομεν ἀπονηστίζειν, ἀλλά τοὺς μὲν πρὸ τοῦ μεσονυκτίου λύοντας τὴν νηστείαν, ὡς ὀλιγώρους καὶ ἀκρατεῖς μεμφόμεθα· τοὺς δὲ μέχρι τετάρτης φυλακῆς ἢτοι ὄρθρου ἐγκαρτεροῦντας, ἀποδεχόμεθα· τοὺς δὲ ἐν τῷ μεταξὺ ἀναπαυθέντας, οὐκ αἰτιώμεθα· ὅτι καὶ τοὺς ἐξ ἡμέρας τ. τοῦ πάθους τ. κυρίου ἑβδομάδ Θ. πάντες ὁμοίως ἀγύουσιν. οἱ μὲν γὰρ πάσας νηστεύουσιν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ τρεῖς, οἱ δὲ πλείους, οἱ δὲ οὐδεμίαν. τοῖς οὖν ἐν πλείοσιν ἡμέραις νηστεύσασι, καὶ κρυπάσασιν, εἰ ταχύτερον γεύσονται ξηρῆς, συγγνώμην δοτέον· τοῖς δὲ τέσσαρας ἡμέρας μὴ νηστεύσασιν, ἀλλὰ καὶ τρυφήσασι, κ. δὲ τὴν παρασκευὴν καὶ τὸ σάββατον νηστεύσασι, μὴ νομιστέον μέγα τι ποιεῖν, εἰ μέχρι πρωΐας τ. ἀναστασίμου ἡμέρας ἐγκαρτερήσουσιν ἄσιτοι. οὐ γὰρ ὁμοίαν ποιοῦνται ἄθλησιν. καὶ ἡ μὲν ἀπολογία τοῦ παιδός, αὕτη. σὺ δὲ ἀνάγνωθι Θ. πθ'. κανόνα τ. ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδ Θ, ὁρίζομενον ἀπονηστίζεσθαι περὶ μέσας νύκτας τοῦ μεγάλου σαββάτου· τὰς δὲ ἄλλας ἡμέρας τοῦ σωτηρίου πάθους, ἐν νηστείᾳ καὶ προσευχῇ καὶ κατανύξει διάγειν. ἐπεὶ δὲ ἔξωθεν τοῦ αὐτοῦ κανόνος Θ. ἐσαφηνίσθη ἡ ὥρα τ. Χριστοῦ ἀναστάσεως ἀπὸ διαφόρων γραφικῶν τόπων κ. ὃ ἐγκωμιοῦμεν, (ὃ γὰρ ἀληθὲς μόνος Θ. οἶδεν ὁ ἀναστὰς θεός,) ὀφείλομεν εἰπεῖν ὅτι μέχρι μὲν τ. ἕκτης ὥρας καὶ αὐτῆς τοῦ νυκτερινοῦ σαββάτου ὀφείλομεν νηστεύειν. ἀπὸ δὲ τ. ἑβδόμης ὥρας ἐπεὶ ἄρχει ἡ κυριώνυμος Θ. καθ' ἣν καὶ ἀνέστη ὁ Χριστός, (εἰκὸς δὲ ἐξῆν ἢ κ. τὴν ἑβδόμην ἢ κ. τὴν ὀγδόην ὥραν γεγενῆσθαι τὴν ἀνάστασιν,) οὐκ ὀφείλομεν κ. ταύτας νηστεύειν, οὐδὲ ἀπονηστίζειν, ἵνα μὴ δόξωμεν ἐναντιοῦσθαι τοῖς κανόσι τοῖς ὁρίζομένοις κ. τὰς κυριωνύμους μὴ νηστεύειν ἡμᾶς. κἂν γὰρ τρίτη ἡμέρα λογίζηται ἡ κυριώνυμος Θ., ἀλλ' εἰς μόνον ὃ ἅψασθαι ταύτης τ. τεσσαρεσκαιδεκάτην ἀνάστασιν, λογίζεται τρίτη. πρώτη γάρ ἐστι. καὶ ἀκολούθως τῷ πθ'. κανόνι τ. ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδ Θ, λέγοντι περὶ τ. ἑβδόμης ὥρας τοῦ νυκτερινοῦ σαββάτου ὀφείλειν ἡμᾶς ἀπονηστίζεσθαι, ἐν οἵᾳ ὥρᾳ βουληθῇ τις τῶν ἐξ πρώτων ὡρῶν, πάντως κ. τὴν οἰκείαν δύναμιν καὶ προαίρεσιν.

ΒΑΣΙΛ. Cùm Episcopus quidam magnum hunc Antistitem interrogasset, qua hora surrexit Christus, ut horâ quæ illam præcessit, jejunium solveret, proposuit Antistes quòd festum Paschæ, postquam Dominus surrexerit, incipit, & eo usque debemus jejunate: Tunc autem non ante resurrectionem jejunium solvere. Quia autem non poterat dicere horam qua Christus resurrexit, respondit ex diversis verbis Evangelistarum, quòd & si ex iis horam qua jejunium solvere debemus, cognoscere non liceat, eos tamen qui ante mediam noctem solvunt jejunium, ut contemptores & intemperantes vituperamus: eos autem, qui ad quartam usque vigiliam, seu ad diluculum usque, fortiter perdurant, amplectimur: eos verò qui interea interquieverunt, non reprehendimus, quia nec sex passionis Domini hebdomadæ dies, omnes similiter peragunt. Alii enim omnes jejunant, alii verò duos, alii tres, alii autem plures, alii verò nullum. Iis ergo qui pluribus diebus jejunârunt & laborarunt, si alimentum citiùs gustaverint, venia danda est: eos autem qui quatuor dies non jejunarunt, sed delicatè opiparèque vixerunt, in parascene autem & sabbato jejunavêre, existimare non oportet magnum quid facere, si usque ad matutinum resurrectionis diei sine cibo jejuni permanserint: neque enim simile certamen adeunt. Atque hæc quidem est Patris responsio. Tu autem lege lxxxix. Can. Syn. in Trúllo, statuentem jejunium solvendum esse circa medias noctes magni sabbati, aliis autem diebus salutiferæ passionis, in jejunio, & oratione, & compunctione versari oportere. Quoniam autem extrinsecus ab eodem Canone declarata est hora Christi resurrectionis ex diversis Scripturis, quoad ejus fieri potuit: (verum enim solus novit, qui resurrexit Deus) debemus dicere, quòd usque ad horam sextam, & ipsum nocturnum sabbatum, debemus jejunare. Ab hora autem septima, quoniam incipit dominicus quo etiam resurrexit Christus, (est autem verisimile vel vii. vel viii. horâ fuisse resurrectionem ejus) jejunare non debemus nec jejunium solvere, ne videamur repugnare Canonibus qui statuunt nos diebus dominicis non debere jejunare. Etsi enim dies tertius reputetur dominicus, solum tamen propterea quòd trium dierum resurrectio eum attingat, tertius dicitur: est enim primus. & lxxxix. Can. Syn. in Trullo convenienter, dic ante horam septimam nocturni sabbati debere nos jejunium solvere in quacunque hora voluerit quispiam ex sex primis horis, idque omnino ex libera uniuscujusque potestate & arbitrio.

ZONAR. Huic interrogationi respondet is cui proposita interrogatio est, quòd postulâsti sedulam impont legem, hoc est, regulam, formámque præscribi, ac adhibita diligentia certi aliquid statui de hora Dominicæ resurrectionis, quod quidem & difficile est, & lubricum: quandoquidem, post excitatum à mortuis Dominum Resurrectionis celebritatem inchoari oportet, hucusque jejunantes, animique hoc pacto demissionem curantes. In ea namque quæ per jejunium est corporis afflictatione, animi demissio quæritur: ut proinde si elatior sit jejunantis animus, irritum esse jejunium omnium confessione judicetur. Subjicit deinde, quicunque ad sepulchrum sunt profecti, eos jam excitatum à mortuis Dominum reperiisse: neque diffidere inquit, ac sibi invicem adversari Evangelistas arbitremur, quod cum eadem nocte Dominum surrexisse communi consensu tradant, quanam hora surrexit, minus explorate indicant. Tum ipsamet verba, vel potius locos scripturæ profert, in quibus Evangelistarum quilibet de resurrectione Dominica loquitur, ac eam quæ inter ipsos videtur esse discrepantiam componit. Atque adhæc, qui quidem ante noctis medium solvunt jejunium, veluti contemptores, intemperantésque reprehendimus, quippe exiguum ad tempus jejunii cursum dissolvunt: qui vero ad quartam usque vigiliam, hoc est, matutinum tempus fortiter abstinent, eos probamus: siqui vero post mediam noctem, quieverunt, hoc est afflictationem ex jejunio profectam ut potuere sedaverunt, iis, inquit, nihil molesti sumus: hoc est, nihil est quod non ad matutinum usque tempus perduraverint, accusamus, quia sex quoque dies ejus hebdomadæ qua passus est Dominus, non omnes eodem modo transigunt. Nam alii quidem omnes jejunant, alii verò duos, tresve, alii verò plures, alii porro ne unum quidem. Iis ergo qui plures dies jejunaverunt, ampliúsq; laboraverunt, si citius cibum degustarint, ignoscimus. Si qui vero non modo dies aliquot haud jejunarunt quin potius aliis quatuor hebdomadæ diebus luxuriosè vixerunt, in parasceue autem, & Sabbato à cibo abstinuerunt, ac magnum quiddam facere se arbitrantur, si usque ad matutinam horam diei qui resurrectione sacer est, jejuni perseverent, non simile inquit, certamen perficiunt: Hoc est, non pariter laborarunt, iis qui se pluribus diebus jejunio exercuerunt. Nonus quoque supra octogesimum sextæ Synodi Canon, circiter mediam magni Sabbati noctem, jejunium solvendum asserit, reliquos hedomadæ quâ Christus passus est, dies, & in precatione, & cordis compunctione peragentes.

ΖΩΝΑΡ. Περὶ τοῦ ἐρωτήματος ταὐτὸ φησὶν ὁ ἐρωτηθεὶς, ὅτι ἐζήτησαι ἀκριβῶς ὅσον ὑπεθέμην, ἧμιν κανόνα καὶ τύπον ὁρισθῆναι, καὶ ἀφορισθῆναι ἀκριβῶς, πῶς ὥρας τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου, ὅπερ καὶ δύσκολον καὶ σφαλερόν ἐστιν. ὅτι μὲν γὰρ μὴ τοῦ ἀναστῆναι τὸν κύριον τῆς ἑορτῆς τῆς ἀναστάσεως ἄρχεσθαι δεῖ, ἕως τούτου νηστεύοντας, καὶ ταῖς ψυχαῖς ὕπτιος ταπεινοῦντας. ἡ μὲν γὰρ ἐκ τῆς νηστείας ταπείνωσις τοῦ σώματός ἐστι, ἐκ δὲ τοῦ τῆς ψυχῆς ὑπτιασθεῖσα ταπείνωσιν· ὡς εἶναι ἐπιμένειν τὸν τῷ νηστεύοντι. ἡ ψυχὴ, μαλαία ἡ νηστεία ἐστὶ, τοῦτο ὁμολογούμενον. ἐπαίρῃ δ' ὅτι ὅσοι πρὸς τὸ μνημεῖον ἀπῆλθον ἀναστάντα ἤδη εὗρον τὸν κύριον· καὶ μὴ διαφωνεῖν φησι, καὶ ἐναντιοῦσθαι ἀλλήλοις διϊσχυρίζεσθαι τὰς εὐαγγελιστὰς, ὅτι συμφωνοῦντες περὶ τῆς ἀναστάσεως ὡς ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν κύριον ἀνεστάντα, τὴν ὥραν καθ' ἣν ἐμίσῃ γραφὴς ὑ λέγουσιν. εἶτα καὶ αὐτὰ τὰ ῥήματα ἢ μᾶλλον τὰ χωρία τῆς γραφῆς σπουδάσιν, ὅσα ἕκαστος τῶν εὐαγγελιστῶν λέγει περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου, καὶ συμβιβάζειν ἔοικεν ἀλλήλοις δοκοῦσαν διαφωνίαν αὐτῶν. καὶ ὅτι τίνες τὸν μὲν πρὸ τοῦ μεσονυκτίου λύουσι τῇ νηστείᾳ, ὡς ὀλιγωροῦντες καὶ ἀκρατεῖς φησι μεμφόμεθα, ὡς δὲ ὀλίγῳ ὥραν τὸν δρόμον τῆς νηστείας καταλύοντας· τοὺς δὲ μέχρι τετάρτης φυλακῆς, ἤτοι ὄρθρου ἐγκαρτεροῦντας ἀποδεχόμεθα. εἰ δέ τινες μὴ τὸ μεσονύκτιον διεπαύσαντο, ἧττον τῇ κακοπαθείᾳ τῇ ἐκ τῆς νηστείας ἔπαυσαν ὡς ἠδυπάθησαν, τίνες φησὶ μὴ ἐνοχλοῦμεν· ἀντὶ τοῦ μὴ ὅτι ἕως τοσοῦτον ἐνοχλοῦμεν αἰτιώμεθα αὐτοὺς, ὅτι ἐσθίουσι τὰς ἓξ ἡμέρας τῆς τοῦ πάθους τοῦ κυρίου ἑβδομάδος πλήρεις ὁμοίως ἀνύοντες. οἱ μὲν γὰρ πάσας νηστεύουσιν, οἱ δὲ δύο ἢ τρεῖς, οἱ δὲ πλείους, οἱ δὲ ὁλοσχερῶς. τοῖς οὖν πλείονας ἡμέρας νηστεύσασι καὶ κοπιάσασι μᾶλλον εἰ ταχύτερον γεύσονται τροφῆς συγγνώμην. εἰ δέ τινες οὐ μόνον ἐφ' ἡμέρας πλείους οὐκ ἐνήστευσαν, ἀλλὰ καὶ ἐπιτρύφησαν ταῖς ἑτέραις πάσαις τῆς ἑβδομάδος ἡμέρας, καὶ δὲ τῷ σαββάτῳ καὶ ὅ ἐστὶν ἀπέχοντο βρώσεως, καὶ μέγα τι ποιεῖν νομίζουσιν, εἰ μέχρι τρίτης τῆς ἀναστασίμου ἡμέρας ἐνηστεύσησαν ἄσιτοι, οὐ τῷ ὁμοίῳ ἄθλησιν ποιοῦσι· τοιοῦτοι γὰρ ὁμοίως κεκοπιάκασι, τοῖς πλείονας ἡμέρας ἀσκήσασι. καὶ ὁ πθ'. κανὼν τῆς ς'. συνόδου, περὶ μέσας νύκτας τοῦ μεγάλου Σαββάτου φησὶ δεῖν ἀπονηστίζεσθαι, τὰς ἄλλας ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος τοῦ πάθους ἐν νηστείᾳ καὶ τρυφερᾷ καὶ κατανύξει διαγούσας.

Canon II.

De mulieribus autem, quæ sunt in abscessu, an eas sic affectas oporteat domum Dei ingredi, supervacaneum vel interrogare existimo. Neque enim eas existimo, si sint piæ & fideles, sic affectas, ausuras vel ad sanctam mensam accedere, vel corpus & sanguinem Domini attingere. Neque enim, quæ xij. annorum fluxum habebat, ipsum ad medicinam tetigit, sed solam ejus fimbriam. Orare enim quomodocunq; se habeat aliquis, & utcunque sit affectus Domini meminisse, & auxilium implorare, non est reprehendendum. Ad sancta autem sanctorum, qui non omnino animâ pariter & corpore purus est, accedere prohibebitur.

Κανων β'.

Περὶ δὲ τῆς ἐν ἀφέδρῳ γυναικὸς, εἰ προσῆκεν αὐτὰς ὕστερον ἀφικνουμένας εἰς τὸν οἶκον εἰσιέναι τοῦ θεοῦ, ἀδιάφορον καὶ περισσὸν νομίζω. οὐδὲ γὰρ αὐτὰς οἴομαι πιστὰς ἔσεσθαι καὶ δίλαβεῖς, τολμήσειν ὕστερον ἀφικνουμένας, ἢ τῇ τραπέζῃ τῇ ἁγίᾳ προσελθεῖν, ἢ τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ προσάψασθαι. οὐδὲ γὰρ ἡ τῶν δωδεκαετῆ ῥύσιν ἔχουσα προσῆλθε τοῦ ἰάσεως ἐνδεὴς αὐτοῦ. ἀλλὰ μόνου τοῦ κρασπέδου. προσδύχεσθαι μὲν γὰρ ὅπως ἂν ἔχῃ τις, καὶ ὡς ἂν βούλεται, μεμνῆσθαι τοῦ δεσπότου, καὶ δεῖσθαι βοηθείας τυχεῖν, ἀνεπίφθονον. εἰς δὲ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ὁ μὴ πάντη καθαρὸς καὶ ψυχῇ καὶ σώματι, προσιέναι κωλυθήσεται.

De mulieribus autem, quæ sunt in abscessu, an eas sic affectas oporteat domum Dei ingredi, supervacaneum vel interrogare existimo. Neque enim eas existimo, si sint piæ & fideles, sic affectas, ausuras vel ad sanctam mensam accedere, vel corpus & sanguinem Domini attingere. Neque enim, quæ xij. annorum fluxum habebat, ipsum ad medicinam tetigit, sed solam ejus fimbriam. Orare enim quomodocunq; se habeat aliquis, & utcunque sit affectus Domini meminisse, & auxilium implorare, non est reprehendendum. Ad sancta autem sanctorum, qui non omnino animâ pariter & corpore purus est, accedere prohibebitur.

BALS. Hebraicæ mulieres, quando fuerit eis profluvium menstruum, in loco solitario sedentes quiescunt donec septem dies præterierint, & menstruorum fluxus expurgatus stiterit. Unde acceptum est illud, In abscessu, pro eo quod est, separatas esse ipsas á reliquorum sede, ut immundas. Interrogatus ergo Sanctus de fidelibus mulieribus, an eas oporteat quando à menstruis vexantur, Ecclesiam ingredi, respondit non oportere

ΒΑΛΣ. Αἱ Ἑβραίδες γυναῖκες ὅταν γένηται αὐταῖς ἡ τῆς ἐμμήνων ῥύσις, ἐν τόπῳ μεμονωμένῳ καθήμεναι, ἡσυχάζουσιν ἕως οὗ ἡμέραι ἑπτὰ παρέλθωσι, καὶ ἡ τῆς ἐμμήνων ῥύσις καθαιρεθῇ· ὅθεν εἴληπται ὃ ὂν ἀφέδρῳ, ἤτοι ὃ χωρὶς ἄλλαις ἀπὸ τῆς τῶν λοιπῶν ἕδρας, ὡς ἀκαθάρτους. ἐρωτηθεὶς οὖν ὁ ἅγιος περὶ τῶν πιστῶν γυναικῶν, εἰ δεῖ τούτας ὅταν ὑπὸ τῶν ἐμμήνων ὀχλῶνται, εἰσιέναι εἰς ἐκκλησίαν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

σίαν, ἀπεκρίθη μὴ δεῖν τοῦτο γίνεσθαι, καὶ τὴν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ αἱμορροοῦσαν παράδειγμα εἰς ἐξήγησιν, μὴ τολμήσασαν θίξαι τοῦ κυρίου, ἀλλ' ἢ μόνου τοῦ κρασπέδου αὐτοῦ. εὔχεσθαι μὲν γὰρ καὶ τοῦ κυρίου μεμνῆσθαί φησιν· ἐν δὲ τούτῳ καιρῷ κωλυθήσονται· εἰς ναὸν δὲ θεοῦ εἰσιέναι ἢ μεταλαμβάνειν αὐταῖς τῶν ἁγιασμάτων, οὐ δεῖ. ταῦτα τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως ὁρισαμένου, βλέπομεν σήμερον εἰς τὰ γυναικεῖα καὶ μᾶλλον μοναστήρια ἀδεῶς τοιαύτας ἱσταμένας γυναῖκας εἰς τοὺς θεωνάς πυκτοίας ἁγίας εἰκόσι κεκαλλωπισμένους, καὶ εἰς δοξολογίαν θεοῦ ἀπενεμηθείσας. καὶ ἐρωτῶντες ὅπως τοῦτο γένηται, ἀκούομεν μὴ ἐκκλησιάζειν αὐτάς, ὅπερ ἐμοὶ πῶς οὐ δοκεῖ. οὐ γάρ εἰσιν οἱ θεῶνες κοινοὶ ὡς τὰ τῆς ἐκκλησίας θεραύλια, ἀλλὰ μέρος αὐτοῖς ἀπενεμηθὲν τῇ γυναικείᾳ τῇ μὴ κωλυομέναις ἐκκλησιάζειν. ὃς δὲ θεῶνος, τόπος δύο πέραν ἔξω μεσημοίας, ὁ τῶν ἀκροωμένων λεγόμενος· καὶ ἐν αὐτῷ οὐδὲ ἀνδράσιν ἐφεῖται ἵστασθαι, ὅπως μηδὲν μὴ ἐκκλησιάζειν, ἀλλὰ ἔξωθεν αὐτοῦ θεωρεῖν. ἔδει γοῦν τοὺς τοιούτους θεωνάς εἰς οὓς αἱ τοιαῦται ἀκάθαρτοι γυναῖκες ἔμελλον ἵστασθαι, μὴ ἀναπληροῦν τόπον ἐκκλησιῶν ὀρθῶς, ὥστε καὶ ἱερεῖς μὴ τὰ θεῖα μυστήρια ἀγιασμάτων διέρχεσθαι κατὰ τὸν χερουβικὸν ὕμνον, καὶ θυμιᾶν τοὺς ἐν τούτῳ ἴσως οὔσας παῖδας καὶ ἁγίους, καὶ πλουτεῖν ἁγίων εὐχῶν ποιεῖν· ἢ κἂν μὴ ὅπωσοῦν ὅπωσοῦν τοὺς τοιούτους τόπους ἀφορίζεσθαι, ὥστε ἀδιακρισίας ἵστασθαι ἐν αὐτοῖς τὰς ἀκαθάρτους γυναῖκας. ἐγὼ δὲ εἶδον καὶ τοιαύτην γυναῖκα ὅτι θεωνάς ἑστῶσαν, καὶ διάνοιαν ἀρραβωνιαστικὴν ἀγγέλου ἀρχιερέως δεξαμένου· ὅθεν καὶ ἐθαύμασα. ὡς ἔοικε δὲ ὁ παλαιὸν εἰσήρχοντο γυναῖκες εἰς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἀπὸ τῆς ἁγίας τραπέζης μετελάμβανον. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου μέμνηται ὁ κανών. καὶ ἀνάγνωθι καὶ μδ'. κανόνα τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, καὶ καὶ ξδ'. τῆς ς'. συνόδου. ὡσαύτως ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιζ'. νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, ἐν μέρει ταῦτα διαλαμβάνουσαν· ὁρίζομεν περὶ πεκτοῦν γυναικῶν καὶ περὶ τῶν ὅσαι τῇ φυσικῇ καθάρσει καταλαμβάνονται, ἀνενοχλήτους μὲν ὑπ' ἄλλης τινὸς διαθέσεως, νοσερᾶς τῆς ζωῆς αὐτοῖς συμπλέκοντος, ἀμετόχους εἶναι· τὰς μὲν ἁπλεστέρας, τοῦ φωτισμοῦ· τὰς δὲ μεμυσταγωγημένας, τῶν ἀχράντων μυστηρίων τῆς μεταλήψεως, μέχρι τῆς τῶν μ'. ἡμερῶν προθεσμίας. νοσημάτων δὲ τινῶν καταρρεόντων καὶ τὴν διακωλύσασαν τῆς ζωῆς ἀπειλουμένων, πάντα τοῦτο μεταλαμβάνειν αὐτὰς τοῦ ἁγιάσματος. καὶ μετά τινα πάλιν περὶ ἐκκλείσεως ἢ αὐτῆς νεαρὰ περὶ βρεφῶν, νοσήματος μὲν μὴ κατεπείγοντος, μὴ τὴν ὀγδόην ἡμέραν ταῦτα βαπτίζεσθαι· ἐπανάτου δὲ ἐφισταμένου καὶ τὴν ὀγδόην ἡμέραν ἐντὸς αὐτὰ βαπτίζεσθαι. ἐπεὶ δέ τινος λέγοντος ὡς οὐκ ὀφείλουσιν οἱ ἀφωρισμένοι λαϊκοὶ ἢ ἀκροᾶσθαι θείων ψαλμῳδημάτων, ἔξωθεν τοῦ θρόνου ἱστάμενοι, ἀλλ' οὐδὲ ψάλλειν· ἀπολογούμενος πρὸς αὐτὸν ὅτι τὸ ὂν τῷ θρόνῳ κανόνι γεγραμμένα ὅπως ὁμίζουσί σε ἄνθρωπε τοιαῦτα λέγοντα. ὥσπερ γὰρ αἱ μὴ ἀφορισμέναι ἐκκλησιάζειν γυναῖκες προσεύχεσθαι οὐ κωλύονται, οὕτως οὐδὲ οἱ ἀφωρισμένοι κωλυθήσονται καθ' ἑαυτοὺς εὔχεσθαι. ἵσασθαι δὲ καὶ ἔξωθεν τοῦ θρόνου τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀκροᾶσθαι τῶν θείων ψαλμῳδημάτων. διότι τοῦτο πρὸς πλείονα συντέλειαν αὐτῶν ἐστίν.

ZΩNAP. Ἑβραίδες γυναῖκες ὅτε γένηται αὐταῖς ἡ τῶν ἐμμήνων ῥῦσις ἐν τόπῳ μεμονωμένῳ καθήμεναι, ἡσυχάζουσιν, ἕως ἂν ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσιν. ὅθεν εἴληπται τὸ ἐν ἀφέδρῳ δηλοῦν, τὸ κεχωρίσθαι αὐτὰς ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἕδρας ὡς ἀκαθάρτους. ἐρωτηθεὶς ὁ πατὴρ ἐκεῖνος περὶ τῶν πιστῶν γυναικῶν εἰ χρὴ ταύτας ὅτε ἡ τῶν ἐμμήνων ῥῦσις αὐταῖς ἐνοχλεῖ, εἰσιέναι εἰς ἐκκλησίαν, ἀπεκρίθη, μὴ δεῖν, καὶ τὸν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ αἱμορροοῦσαν παράδειγμα μὴ τολμήσασαν θίξαι τοῦ κυρίου, ἀλλ' ἢ μόνου τοῦ κρασπέδου αὐτοῦ. εὔχεσθαι μὲν γὰρ καὶ τοῦ κυρίου μεμνῆσθαί φησιν, ἐν δὲ τῷ τοιούτῳ καιρῷ κωλυθήσονται· εἰς ναὸν δὲ Θεοῦ εἰσιέναι, ἢ μεταλαμβάνειν αὐταῖς τῶν ἁγιασμάτων οὐ δεῖ.

A hoc fieri: & mulierem quæ sanguinis profluvio in evangelio laborabat, in exemplum adduxit, non ausam dominum tangere, sed solam ipsius fimbriam. Orare enim & Domini meminisse, inquit, ne in hoc quidem tempore prohibebuntur: Templum autem ingredi, vel sanctorum ipsas esse participes non convenit. Hæc cùm Antistes definierit, videmus hodie in gynæceis & maximè in monasteriis, tales mulieres secure stare in templorum vestibulis, quæ sanctis omnis generis imaginibus exornata, & ad Dei laudem deputata sunt: & cùm interrogamus quomodo hoc fiat, audimus eas non esse in Ecclesia, quod mihi quidem non ita esse videtur. Non sunt B enim vestibula communia ut Ecclesiarum atria, sed pars sunt ipsarum mulieribus attributa quæ in Ecclesia versari non prohibentur. Quod quidem vestibulum est locus secundæ pœnitentiæ qui dicitur audientium: & in ipso ne viris quidem stare permittitur, quibus imposita est pœna ne in ecclesia versentur, sed extra ipsum deflere. Oportet ergo ejusmodi vestibula in quibus stabunt ejusmodi immundæ mulieres, Ecclesiarum locum directò non implere, ut etiam Sacerdotes cum divinis sacramentis in Cherubico hymno transeant, & sepulchra quæ illic fortè sunt, suffiant, & sanctos, & sacrarum precum mysteria peragant: vel etiam cum episcopali per- C missione ejusmodi loca separare, ut immundæ mulieres in eis sine præjudicio stare possint. Ego autem vidi etiam ejusmodi mulierem in vestibulo stantem, & arrhæ orationem ab Antistite accipientem, quod quidem sum admiratus. Olim autem, ut est verisimile, mulieres ad altare accedebant, & de sancta mensa participabant. Propterea enim altaris quoque Canon meminit. Lege xliiij. Canonem Synodi Laodicenæ, & lxix. vj. Synod. similiter lege & xvij. Novellam Regis Domini Leonis Sapientis hæc in parte tractantem: Statuimus de mulieribus, quæ peperierunt, & de iis quæ naturali purgatione detinentur, siquidem eorum vita à nulla alia morbosa D affectione perturbatur, ut quæ non sunt quidem initiatæ, non sint illuminationis participes: quæ autem sunt in divinis ministeriis initiatæ, impolluta mysteria non participent, usque ad quadraginta dierum terminum. Quòd si morbus invaserit, & se vitam abrupturum minetur, ut sint omnino sacramenti participes. Et post nonnulla ipsa rursus jubet de infantibus novella, ut morbo quidem non urgente ii post octavum diem baptizentur: quòd si mors immineat, ii etiam ante octavum baptizentur. Sed quia audivi quendam dicentem non debere segregatos Laicos extra vestibulum stantes divinas Psalmodias audire, sed neque psallere: ei respon- E deo, quòd, quæ in præsenti Canone scripta sunt, tibi ô homo qui hæc dicis, os occludunt. Quemadmodum enim, quæ in Ecclesia versari non sinuntur mulieres, orare non vetantur, ita nec qui sunt segregati, per se orare prohibebuntur: sed & extra Ecclesiæ vestibulum stare, & divinas Psalmodias audire: hoc enim fit ad majorem eorum exercitationem.

ZONAR. Hebræorum mulieres cum sanguinis menstrui fluxus ipsis contingit, in solitario sedentes loco, neminem nisi post septem elapsos dies alloquuntur: F unde verbum illud, in abscessu, desumptum est, indicans eas ab aliarum consessu, velut impuras fuisse segregatas. Rogatus porro hic Pater de fidelibus mulieribus, num eas cum menstruorum fluxu divexantur, in Ecclesiam ingredi oporteat, haud oportere respondit, profertque exempli loco illam ex Evangelio mulierem quæ sanguinis fluxum patiebatur, quæ Dominum ipsum nequaquam ausa est contingere, sed vestis ejus tantummodo limbum. Precari porro, ac Domini meminisse, inquit, nequaquam eo tempore prohibentur: verum in templum Dei ipsas ingredi, aut sacris mysteriis communicare, haud licet.

Canon III.

Porrò qui satis ad id instructi sunt & consenuerunt, debent esse sui judices. Quòd enim à se invicem ex consensu abstinere conveniat, ut ad tempus vacent orationi, & rursus conveniant, Paulum dicentem audiverunt.

Bals. Ut est verisimile, fuerat Sanctus interrogatus, an admittat, conjuges qui consenuerunt, quo tempore debent orare, à conjunctione abstinere: & dicit, quòd qui tales sunt, debent esse sui judices: & aliquando à se invicem ex consensu, seu ex communi voluntate abstineant: quo scilicet tempore orare statuerunt, cùm omni continentia versentur, & rursus simul conveniant. Nam & magnus Paulus hoc statuit. Et Canon quidem dicit de iis qui consenuerint: est autem etiam intelligendus de omnibus conjugibus. Rectè autem dixit illud, Ex consensu: Neque enim vir habet sui corporis potestatem, nec mulier, secundùm magnum Apostolum. Propterea ergo eos oportet inter se de continendo consentire, ut vacent orationi & jejunio. Nisi enim ex consensu abstineant, pars quæ non vult omnino conjunctionem, frustratur eam quæ postulat: & quomodo ea pars quæ conjunctionem quærit & non permittitur, ejus quæ non permittit potestatem habere videatur? Accidit autem ut etiam alterius continentia alterius partis damno cedat. Si enim à cupiditate vincitur, & non fit ei potestas, in coitum illegitimum incidet. Dicit autem quispiam, cum Canon dicat separandos esse conjuges ut orationi vacent, definit autem Apostolus nos debere sine intermissione orare; sempérne oportet eos qui cohabitant, à se invicem abstinere? Sed non de quavis oratione agitur, sed de præstantiore, sanctorum scilicet jejuniorum. Nam & per Mosem Deus Judæis divinas voces in monte audituris præcepit ut à propriis uxoribus abstinerent. Et Propheta Joel, Sanctificare, inquit, jejunium, & exeat sponsus ex cubili suo, & sponsa ex suo thalamo. Cùm hæc autem ita se habeant, non video quibusnam pœnis subjicientur qui hæc non servant. Existimo autem quòd pro judicio ejus qui audit confessionem, medicina adhibebitur personis, & necessitati naturæ. Lege cij. Can. Syn. in Trullo.

Zonar. De iis qui legitimo inter se matrimonio copulati sunt, rogatus num abstinere invicem debeant, respondit, oportere ipsosmet sui esse judices, & aliquando abstinere invicem, ex consensu, hoc est communi utriusque voluntate. Neque enim vir potestatem habet sui corporis, neque mulier, ut magnus Apostolus ait. Proinde ergo convenire inter se invicem oportet de abstinentia, ut precatione ac jejunio vacent. Etenim si non ex consensu abstineant, fraudabit plane ea pars quæ congressum renuit, alteram quæ hunc deposcit. Atqui quonam modo dicas potestatem habere in corpus ejus partis quæ congressum abnuit, alteram cui deposcenti ille haud quaquam permittitur? Contingit etiam præterea, ut alterius continentia, alteri fortasse detrimentum importet. Si namque cupiditas urgeat, nec illi permittitur, in copulam illegitimam incidet. Deinde tempus quoque definit Apostolus, quod quidem asserit esse precationis, & jejunii. Dicet igitur quispiam, cum perpetuo precationi vacandum esse Apostolus doceat, conjuges quoque perpetuo abstinere invicem oportebit, si precationis tempore abstinentia mutua sit indicta. Verum non de quacunque precatione hoc loco Apostolus loquitur, sed de quadam accuratiore præ cæteris, quam in lachrymis & afflictionibus peragi oportet. Non enim plane perpetuo hanc precationis rationem tenebunt: jejunium vero illud intelligit, quod statutis temporibus

ΚΑΝΩΝ γ'.

Αὐτάρκεις ἤ κ᾽ οἱ γεγαμηκότες, ἑαυτῶν ὀφείλουσιν εἶ κριταί. ὅτι γὰρ ἀπέχεσθαι ἀλλήλων προσῆκον ἐκ συμφωνίας, ἵνα πρὸς καιρὸν σχολάσωσι τῇ προσευχῇ, κ᾽ πάλιν ὅτι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὦσιν, ἀκηκόασι Παύλου γράφοντος.

ΒΑΛΣ. Ὡς ἔοικεν ἠρωτήθη ὁ ἅγιος. ἐὰν ἐνδέχηται τοὺς συζύγους γεγαμηκότας, καθ᾽ ἃς καιρὰς ὀφείλουσι προσεύχεσθαι, τῆς ὁμιλίας ἀπέχεσθαι· καί φησιν ὡς οἱ τοιοῦτοι, ἑαυτῶν κριταὶ γινέσθωσαν· καὶ πότε ἀλλήλων ἐκ συμφώνου ἦσαν ἐκ κοινοῦ θελήματος, ἀπεχέτωσαν, ἦσαν κ᾽ τὰς καιρὰς καθ᾽ ἃς ἐσκοπὸς προσεύχεσθαι, σχολαζέτωσαν μᾶλλον πάσης σωφροσύνης, κ᾽ πάλιν ὅπου ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔστωσαν. ὅτι καὶ ὁ μέγας Παῦλος τοῦτο διατάσσεται. καὶ ὁ μὲν κανὼν τοὺς γεγαμηκότας φησίν. ἐξακουστέον δὲ ἁπάντων καὶ εἰς πάντας τοὺς ὁμοζύγους. καλῶς μὲν εἶπε καὶ ὁ συμφώνου. ἔστι γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐξουσιάζει τοῦ ἰδίου σώματος· ἔστι καὶ ἡ γυνὴ κ᾽ τὸ μέγαν ἀπόστολον. διὰ τοῦτο οὖν συμφωνεῖν ἀλλήλοις δεῖ πρὸς ἀποχήν· ἵνα σχολάσωσι τῇ προσευχῇ, καὶ τῇ νηστείᾳ. εἰ μὴ γὰρ ἐκ συμφώνου γένοιτο ἡ ἀποχή, ἀποστερεῖ πάντως ὃ μὴ βουλόμενον τὴν σωματικὴν μέρος, ὃ ζητοῦν ὑπάρχειν. καὶ πῶς ἂν δόξειε ἐξουσιάζειν τοῦ σώματος τοῦ μὴ συγχωροῦντος μέρους, ὃ τὴν σωφροσύνην ζητοῦν καὶ μὴ συγχωρούμενον; συμβαίνει δ᾽ καὶ τὸν ἕτερον ἐγκρατείαν, εἰς βλάβην ἴσως ἀποβαίνειν ἑτέρου. εἰ γὰρ νικᾶται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας καὶ ἡ σωφρονεῖται, πρόσκαιρος ἔσται μισθὸς ἀθέσμου. εἶτα καὶ ὁ καιρὸν ὁ ἀπόστολος ὁρίζει. ὃν φησιν εἶ τῆς προσευχῆς καὶ νηστείας· ἐρεῖ οὖν τις ὅτι τοῦ ἀποστόλου λέγοντος, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε. αἰεὶ χρὴ καὶ τοὺς συνοικοῦντας ἀλλήλων ἀπέχεσθαι· εἰ ὅτε προσεύχονται ἀλλήλων ἀπαλλάττεσθαι ἀπέχεσθαι· ἀλλ᾽ ἡ ἐπὶ πάσης προσευχῆς ἐνταῦθα φησιν ὁ ἀπόστολος, ἐπὶ δὲ γε τῆς σπουδαιοτέρας ἴσως ὧν δάκρυσι καὶ κακοπαθείαις δεῖ γίνεσθαι. ἡ γὰρ πάντως ἔστωσι προσδέχονται πάντοτε· νηστείαν μὲν λέγει τὴν γινομένην ἐν καιροῖς ὡρισμένοις, ἢ ὅτε μέλλοι τις τῆς ἁγιασμάτων μετέχειν. καὶ τοῖς Ἰουδαίοις δὲ μέλλουσιν ἀκούσαι τῆς ἐν τῷ ὄρει θείων φωνῶν, ἀπέχεσθαι

ἀπέχεσθαι τῆς γαμετῆς ἐπετάχθη. καὶ ὁ Ιωὴλ ἁγιάσατε νηστείαν εἰπών, ἐξελθέτω, ἐρχέσθετω, νυμφίος ἐκ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ, καὶ νύμφη ἐκ τοῦ παστοῦ αὐτῆς. δεῖ γὰρ τοὺς νηστεύοντας ἡδυπαθείας πάσης ἀπέχεσθαι· ὅτι χαυνοῦσι τὸν ψυχὴν καὶ συγχέαι τὸν λογισμὸν αἱ τῆς ἡδονῆς ἀπολαύσεις πεφύκασιν.

A exercetur, vel cum sacris mysteriis cuipiam est communicandum. Nam & Judæis cum divinas voces in monte audituri essent, ut à conjugibus abstinerent, est imperatum. Et Joël post illa verba, sanctificate jejunium, egrediatur, addidit, sponsus de cubili suo, & sponsa de thalamo suo. A quacunq; siquidem voluptate jejunantes abstinere oportet. Propterea quòd animum dissolvere, rationémque perturbare voluptatum oblectamenta consuevere.

KANΩN δ'.

Οἱ δ' ἐν ἀκουσιάτῳ νυκτερινῇ ῥύσῃ γλυόμενοι καὶ ἔτοι τῇ ἰδίᾳ συνειδότι κατακολουθείτωσαν, καὶ ἑαυτοὺς εἴτε διακρίνονται περὶ τούτου, εἴτε μή, σκοπείτωσαν· καὶ ὅτι τῆς βρωμάτων ὁ διακρινόμενος, φησὶν, ἐὰν φάγῃ, κατακέκριται. καὶ ἐν τούτοις εὐσυνείδητος ἔστω καὶ ὑπαρρησίαστος· καθ' ὃ ἴδιον ἐνθύμιον, πᾶς ὁ προσιὼν τῷ θεῷ. ταῦτα, σὺ μὲν, τιμῶν ἡμᾶς (οὐ γὰρ ἀγνοῶν, ἀγαπητὲ) τὰ πρὸς ἡμῶν προσήγαγες, ὁμόφρονας ἡμᾶς ὥσπερ οὖν ἐσμὲν καὶ ἰσοψύχους ἑαυτῷ διασκοπῶν. ἐγὼ δὲ, οὐχ ὡς διδάσκαλος· ἀλλ' ὡς μετὰ πάσης ἁπλότητος προσῆκον, ἡμᾶς ἀλλήλοις διαλέγεσθαι, εἰς κοινὸν τὴν διάνοιαν ἐμαυτοῦ ἐξέθηκα· ἵνα ὑπακρίνας καὶ σὺ σωφρονίσῃς τέ μου τὸν, ὅ, τι ἂν σοὶ φανῇ δίκαιον καὶ βέλτιον, ἢ καὶ ὅτως ἔχειν δοκιμάζῃς, πρὸς αὐτοῦ ἀντιγράψεις. ἐρρῶσθαί σε ἀγαπητὲ μέχρι τέλους λατρεύοντα τῷ κυρίῳ εὔχομαι.

B C

Οἱ δὲ ἐν ἀκουσίῳ νυκτερινῇ ῥύσει γλυόμενοι καὶ οὗτοι τῇ ἰδίᾳ συνειδότι κατακολουθείτωσαν, καὶ ἑαυτοὺς εἴτε διακρίνονται περὶ τούτου, εἴτε μή, σκοπείτωσαν· καὶ ὅτι τῆς βρωμάτων ὁ διακρινόμενος, φησὶν, ἐὰν φάγῃ, κατακέκριται. καὶ ἐν τούτοις εὐσυνείδητος ἔστω καὶ ὑπαρρησίαστος· καθ' ὃ ἴδιον ἐνθύμιον, πᾶς ὁ προσιὼν τῷ θεῷ. ταῦτα, σὺ μὲν, τιμῶν ἡμᾶς (οὐ γὰρ ἀγνοῶν, ἀγαπητὲ) τὰ πρὸς ἡμῶν προσήγαγες, ὁμόφρονας ἡμᾶς ὥσπερ οὖν ἐσμὲν καὶ ἰσοψύχους ἑαυτῷ διασκοπῶν. ἐγὼ δὲ, οὐχ ὡς διδάσκαλος· ἀλλ' ὡς μετὰ πάσης ἁπλότητος προσῆκον, ἡμᾶς ἀλλήλοις διαλέγεσθαι, εἰς κοινὸν τὴν διάνοιαν ἐμαυτοῦ ἐξέθηκα· ἵνα ὑπακρίνας καὶ σὺ σωφρονίσῃς τέ μου τὸν, ὅ, τι ἂν σοὶ φανῇ δίκαιον καὶ βέλτιον, ἢ καὶ ὅτως ἔχειν δοκιμάζῃς, πρὸς αὐτοῦ ἀντιγράψεις. ἐρρῶσθαί σε ἀγαπητὲ μέχρι τέλους λατρεύοντα τῷ κυρίῳ εὔχομαι.

Canon IIII.

Qui autem in non voluntario nocturno fluxu fuerint, ii quoque propriam conscientiam sequantur, & seipsos an de eo dubitent annon, considerent. Quemadmodum in cibis, qui discernit, inquit, si comederit, condemnatus est: In his quoque bona sit conscientia, & libere loquatur, secundùm propriam cogitationem, omnis qui ad Deum accedit. Has tu quidem nos honorans (non enim ignoras ô dilecte) nobis quæstiones proposuisti, nos ut ejusdem sententiæ, sicut & sumus, ejusdémq; animi, simul præparans. Ego autem, non ut Doctor, sed ut cum omni simplicitate convenit nos invicem disserere, meam sententiam in commune edidi: quam cùm tu examinaveris, fili mi sapientißime, quod tibi justum meliúsque apparuerit, vel an sic etiam se habere existimas, rescribes. Valere te, dilecte fili mi, in pace Domino ministrantem opto.

KANΩN ε'.

ΒΑΛΣ. Ἐρωτηθεὶς ὁ πατὴρ εἰ ὀφείλουσι τῶν ἁγιασμάτων μετέχειν οἱ ἐν ῥύσῃ σπερματικῇ ἀκουσίως γινόμενοι, ἔφησεν ὡς οἱ τοῦτο πάσχοντες, τὸ οἰκεῖον συνειδὸς κριτὴν ἐχέτωσαν· ὥστε εἰ μέν τινος ἐμπαθείας προϋποκειμένης, συμβῇ αὐτοῖς τοῦτο, αὐτομάτως τῆς φύσεως ἐκκρινάσης ὡς περίττωμα τοῦ σκέλους, οὐκ ἐμποδισθήσονται τῶν ἁγιασμάτων μεταλαβεῖν. εἰ δέ τισι προϋπῆρξεν ἐξ ἐμπαθοῦς λογισμοῦ ὀρθυμία, καὶ ταύτῃ ἐπικολύθησεν ἐκροὴ, ἢ ἐξ ἀκρασίας βρωμάτων καὶ πόσεως συμβῇ τοῦτο, οἱ τοιοῦτοι οὐκ εἰσὶ καθαροὶ· οὐ διὰ τοῦτο ῥῦσιν τοῦ σπερματικοῦ (οὐ γὰρ ἀκάθαρτον τοῦτο, ἐπεὶ μηδὲ ἡ σὰρξ ἐξ ἧς ἐκεῖνο περίττωμα) ἀλλὰ διὰ τὸ πονηρὸν ἐνθύμιον ὅπερ ἐμόλυνε τὴν διάνοιαν. ὁ γοῦν τοιοῦτος, οὐκ ἀσυνείδητος, κἀντεῦθεν ἀδ' ὑπαρρησίαστος εἰς τὸ προσελθεῖν τῷ θεῷ. ἐπάγει δὲ καὶ τὴν χρῆσιν ἐκ τοῦ μεγάλου Παύλου γράφοντος περὶ τῶν εἰδωλοθύτων, ὅτι ὁ διακρινόμενος, ἐὰν φάγῃ, κατακέκριται. περὶ δὲ τῆς τοῦ σπερματικοῦ ῥύσεως, ζήτει καὶ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου ὅπως ὁλὴν πρὸς Ἀμμοῦν μοναζόντα.

D

ZΩNAP. Καὶ ταῦτα πρὸς ἐρώτησιν ὁ πατὴρ ἀποκρίνεται. ἐρωτηθεὶς γὰρ εἰ δεῖ τοὺς ἐν ῥύσῃ σπερματικῇ γλυομένους ἀκουσίως, τῶν ἁγιασμάτων μετέχειν, ἔφη, ὅτι οἱ τοῦτο πάσχοντες, τῷ οἰκείῳ συνειδότι κατακολουθείτωσαν. τοῦτο δὲ συνειδὸς ἐχέτωσαν τοῦ πράγματος δικαστὴν, τὸ οἰκεῖον δηλονότι διάνοιαν. ὥστε εἰ μή τινος ἐμπαθείας προϋποκειμένης συμβέβηκεν αὐτομάτως ἡ τῆς γονῆς ἐκροὴ, τῆς φύσεως αὐτὴν ὡς περίττωμα ἐκκρινάσης· ἢ εἰ μὴ ἐκπαροινίας καὶ ἐξ ἀδηφαγίας ἐγένετο, οὐκ ἐμποδισθήσεται ὁ τοῦτο παθὼν τῷ ἁγίῳ προσελθεῖν θυσιαστηρίῳ. εἰ δέ τι προϋπῆρξεν ἐμπαθὲς λογισμός, καὶ τοῦτο ἐμφιλοχωρήσας τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ, φαντασίαν ἐπήνεγκε νυκτερινὴν, καὶ ταύτῃ ἐπικολούθησεν ἡ τῆς γονῆς ἐκροὴ, καὶ ἐξ ἀκρασίας βρωμάτων καὶ πόσεως συμβῇ· ὁ τοιοῦτος οὐ καθαρός ἐστιν, οὐ διὰ τὴν ῥῦσιν τοῦ σπερματικοῦ (οὐ γὰρ ἀκάθαρτον τοῦτο, ἐπεὶ μηδὲ ἡ σὰρξ ἧς ἐκεῖνο περίττωμα) ἀλλὰ διὰ τὸ πονηρὸν ἐνθύμιον, ὅπερ ἐμόλυνε τὴν διάνοιαν· ὁ γοῦν τοιοῦτος οὐκ ἀσυνείδητος, κἀντεῦθεν οὐδ' ὑπαρρησίαστος εἰς τὸ προσελθεῖν τῷ θεῷ διακρινόμενος· ἐπάγει δὲ καὶ χρῆσιν ἐκ τοῦ μεγάλου Παύλου γράφοντος περὶ τῶν εἰδωλοθύτων, ὅτι διακρινόμενος ἐὰν φάγῃ, κατακέκριται. περὶ δὲ τῆς τοῦ σπερματικοῦ ῥύσεως καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος πλατέως ἔγραψεν πρὸς Ἀμμοῦν μοναζόντα.

E F

Balsamon. Interrogatus pater an Sacramentorum debent esse participes, qui involuntarium seminis fluxum passi sunt, dixit, quòd qui hoc passi sunt, judicem habeant propriam conscientiam: ut si nulla præcedente animi perturbatione hoc eis acciderit, natura sua sponte hanc fluxionem tanquam excrementum excernente, non impedientur esse Sacramentorum participes. Si quibus autem ex rationis perturbatione præextitit cupiditas, eámque effluxio consecuta fit, vel ex ciborum potúsque intemperantia hoc evenerit, ii puri non sunt: non propter fluxum seminis (non est enim hoc immundum, sicut nec caro, cujus est excrementum) sed propter malam cogitationem, quæ mentem polluit. Qui igitur est ejusmodi, non habet bonam Conscientiam, & non habet ideo potestatem ad Deum accedendi. Subjungit autem & ex magno Paulo sententiam, qui scripsit de idolothytis, quòd qui dubitat si comederit, condemnatus est. De fluxu autem seminis, quære magni quoque Athanasii epistolam ad Ammum monachum.

Zonar. Hic quoque præpositæ interrogationi respondet Pater. Rogatus namque an liceat iis quibus seminis fluxus non sponte contingit, sacris communicare mysteriis, respondit: Qui hoc patiuntur, propriam sequantur conscientiam, hoc est, facti judicem statuant conscientiam, suum videlicet animum, ac mentem. Ita ut siquidem nulla affectione prægrediente, ultro seminis fluxus evenit, veluti superfluum quid ipsum excernente natura; neque illi causam vinolentia, vel gulositas præbuit, ad sanctum altare accedere qui id passus est haudquaquam vetabitur; si vero mollior aliqua cogitatio præcessit, eaque menti diutius obversata nocturnam speciem induxit, quam postea seminis fluxus est consecutus, atque ex incontinentia ciborum, & potionis evenit, haud est ejusmodi homo purus, non ob defluxum seminis, neque enim hoc impurum (quandoquidem nec impura caro, cujus hoc excrementum) sed ob cogitationem pravam, quæ animum inquinavit. Non est itaque hic nullius sibi conscius labis, proindéque nec plena illi fiducia, ob suam cupiditatem. Quâ ratione igitur Deo appropinquabit dubitans? subjicit quoq; magni Pauli sententiam, de idolothytis scribentis, quod si dubitans comedat, condemnatus est. Porro, de seminis fluxione, magnus quoque Athanasius multis verbis ad Ammum Monachum scripsit.

BEATI

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

BEATI PETRI ARCHIEPISCOPI ALEXANDRINI, & MARTYRIS, CANONES qui feruntur in sermone ejus de pœnitentia.

CANON I.

QUoniam autem quartum Pascha persecutionem jam apprehendit, satis est iis qui delati quidem sunt, in custodiámq; conjecti, tormentáque non sufferenda, & intolerabilia flagella, & multas alias graves necessitates sustinuerunt, postea autem sunt à carnis imbecillitate proditi: etiamsi non ab initio susceptí sunt propter gravem lapsum consecutum: tamen, quia multum decertarunt & diu restiterunt: non enim sponte ad ea devenerunt, sed à carnis imbecillitate proditi: nam & stigmata Jesu in suis corporibus ostentant, & nonnulli anno jam tertio deflent: eis ab adventu per revocationem in memoriam alij quadraginta dies injungantur, quos cùm jejunasset Dominus & Servator noster Jesus Christus, postquam baptizatus fuerat, tentatus est à diabolo: In quibus & ipsi cùm valde exercitati fuerint, & constantiùs jejunaverint: deinceps in orationibus vigilabunt: meditantes quod dicitur à Domino ad eum qui illum tentat, ut ipsum adoret: Abi pone Satana: Scriptum est enim, Dominum tuum adorabis, & illi soli servies.

BALS. Præsentes Canones tractant de iis qui propriam fidem in persecutionibus negaverunt, & pœnitentiam egerunt. Et jubet quidem primus Canon, eis qui post multa tormenta sacrificarunt, ut qui propter imbecillitatem perseverare non potuerint, & in pœnitentia tres annos transegerint, alios quoque quadraginta dies injungi, & sic admitti. Nota præsentes Canones, qui varia quædam & utilia definiunt in gratiam eorum qui Deum abnegarunt, & pœnitentiam petunt, & de iis qui ad martyrium ultro advolarunt, & lapsi sunt, & rursus fidem sunt confessi, & de aliis quibusdam ejusmodi. Quære etiam non absque fructu plurimos Canones Synodi Ancyranæ.

ZONAR. Inter eos qui turbulentis temporibus propriam fidem abnegârunt, discrimen Sanctus hic Pater statuit, aitque, qui ad tyrannos rei acti sunt, ac in vincula conjecti, tormentáque gravissima, flagelláque haud tolerabilia, quæque nulla propemodum cura, aut medicina sanari possent, (ἄκος namque curationem significat, éstque ἀνήκεστον idem quod immedicabile) aliásque necessitates sustinuerunt; ac postea succumbentes immolarunt, velut à carnis imbecillitate proditi, quæ ad finem usque obdurare in doloribus haud potuerit, iis mulctæ nomine decursum jam tempus sufficere. Quartum siquidem, inquit, Pascha jam exactum est, ex quo in gravissimum hunc incidêre casum. Ac etiam si forte initio cum pœnitentia ducti accesserunt, non sunt susceptí; tamen quia non sponte processere ad immolandum diúque repugnarunt, ac stigmata Jesu, vulnerum nempe quæ pro Christo sustinuere cicatrices gerunt: tertiúsque jam effluxit annus ex quo lugent lapsum illum, insuper mulctari, hoc est; alios adhuc quadraginta dies ex quo ad communionem admitti postulantes accesserunt, mulctæ nomine injungendos esse decernit. In quibus majorem adhuc ostendentes pœnitentiæ exercitationem, & intentius, hoc est, attentiore cura jejunantes, attendentes sibimetipsis, vigilent in orationibus, meditantes, hoc est animo perpetuo versantes, vocéque usurpantes quæ Dominus ad tentatorem dixit; Abi pone me Satana, scriptum est enim, Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΠΕΤΡΟΥ, ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΣ

κανόνες ἐμφερόμενοι ἐν τῷ περὶ μετανοίας αὐτοῦ λόγῳ.

ΚΑΝΩΝ α'.

ΕΠΕΙ τοίνυν πέπαρτον ἤδη πάσχα ὑπερκαπείληφε διωγμὸν, αὐτάρκως ἔχει τοῖς μὲν προσενεχθεῖσι, καὶ φυλακαῖς δεθεῖσι, βασάνους τε ἀνυποίστους ὑπομεμενηκόσι καὶ ἀφορήτους μάστιγας, καὶ πολλὰς ἑτέρας ἀνάγκας σχεῖν, ὑπερορᾶν δὲ προσδοκωμένοις ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς σαρκός. εἰ καὶ μὴ ἐξ ἀρχῆς προσέσχηκαν διὰ τὸν παρεμπεσόντα μέγιστον πταῖσιν, ὅμως διὰ τὸ πολλὰ αὐτοὺς ἀθλησάντας καὶ ὑπὲρ πολὺ ἀντιμάχεσθαι· εἰ γὰρ προαίρεσιν ἐν τούτῳ ἐλήλυθασιν, ἀλλὰ καταπροδοθέντες ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς σαρκός· ἐπειδὴ καὶ στίγματα τοῦ Ἰησοῦ ἐνδείκνυνται ἐν τοῖς σώμασιν αὐτῶν, καὶ ἤδη τινὲς τρίτον ἔτος ἔχουσι καταπενθοῦντες· προσεπιτιμηθῆναι αὐτοῖς ἀπὸ τῆς προσελεύσεως καθ' ὑπόμνησιν, ἄλλας τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἃς καθὼς νηστεύσας ὁ κύριος καὶ σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, μετὰ τὸ βαπτισθῆναι, ἐπειράσθη ὑπὸ τοῦ διαβόλου· εἰς ἃς καὶ αὐτοὶ κατὰ τὸ δυνατὸν διαγυμνασάντες, ἐντονώτερόν τε νήψαντες, προσευχήσουσιν εἰς προσδοκὰς τοῦ λοιποῦ, καταμελετῶντες ὃ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ κυρίου πρὸς τὸν πειράζοντα αὐτόν ἵνα προσκυνήσῃ αὐτῷ, ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ. γέγραπται γάρ, κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

ΒΑΛΣ. Οἱ πρόντες κανόνες περὶ τῶν ἐν διωγμοῖς ἀρνησαμένων τὴν οἰκείαν πίστιν, καὶ μετανοησάντων, διαλαμβάνουσι. καὶ αὐτίκα ὁ πρῶτος κανὼν διακελεύεται τοὺς δυσανέστας μετὰ βασάνους πολλὰς, ὡς μὴ δυνηθέντας διὰ ἀσθένειαν, ἐγκαρτερῆσαι. καὶ διαβιβάσαντας τρία ἔτη ἐν τῇ μετανοίᾳ, προσεπιτιμηθῆναι καὶ ἑτέρας τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ οὕτω δέχθῆναι. Σημειώσαι τοὺς παρόντας κανόνας διορίζομένους διαφορά τινα καὶ ἀναγκαῖα χάριν τῶν ἀρνησαμένων ζητούντων μετάνοιαν, καὶ περὶ τῶν ἀθλησάντων εἰς τὸ μαρτύριον καὶ ἐκπεπτωκότων, καὶ πάλιν ὁμολογησάντων τὴν πίστιν, καὶ περὶ ἄλλων τινῶν τοιούτων. ζητεῖ ἀναγκαίως καὶ τοὺς πλείους κανόνας τῆς ἐν ἀγκύρᾳ συνόδου.

ΖΩΝΑΡ. Διαιρέσεις ποιεῖται ὁ ἅγιος οὗτος πατὴρ τῶν ἐν διωγμοῖς ἀρνησαμένων πάλιν πίστιν καὶ οἰκείαν, καί φησι, ὅτι τοῖς ἀχθεῖσι πρὸς τοὺς τυράννους, καὶ εἰς φυλακὴν ἐμβληθεῖσι, βασάνους τε ἀνυποίστους ὑπομεμενηκόσι, καὶ ἀφορήτους μάστιγας, καὶ σχεδὸν ἀνιάτους καὶ ἀθεραπεύτους (ἄκος γὰρ ἡ θεραπεία λέγει, καὶ ἀνήκεστον τὸ ἀθεράπευτον) καὶ ἄλλας ἀνάγκας· καὶ μὴ ταῦτα ὑποκύψασι καὶ δύσασιν ὡς ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς σαρκὸς προσβοθεῖσι μὴ δυνηθεῖσι μέχρι τέλους ἐγκαρτερῆσαι τοῖς ἀλγεινοῖς, ἀρκεῖ ὁ παρελθὼν χρόνος εἰς ἐπίτιμησιν. τέσσαρτον γάρ φησιν ἤδη πάσχα ὑπερκαπείληφεν, ἐξότου πεπώκασι τὸν μέγιστον πταῖσιν. καὶ εἰ πάσχα καὶ ἐξ ἀρχῆς ὅτι προσῆλθον μεταμελόμενοι ὑπεδέχθησαν· ὅμως ὅτι οὐ προῃρέσαντο ἄλλον εἰς ὃ δῦσαι καὶ ἀντέστησαν ὑπερπολύ, καὶ στίγματα τοῦ Ἰησοῦ, ἤγουν μιμήσεις τῶν τραυμάτων ὧν ὑπέστησαν χάριν τοῦ Χριστοῦ ἔχουσι. καὶ ἤδη τρίτον ἔτος κλαίουσι πεπτωκότων αὐτῶν διὰ τὴν πτῶσιν, προσεπιτιμηθῆναι, φησὶν, ἀντὶ τοῦ ὑπὲρ πλέον ὑπεθυμηθέντας, ἄλλας τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐξότου προσῆλθον ζητοῦντες δεχθῆναι· ἐν αἷς ὑπὲρ πλέον γυμνασίαν ὑποδεξάντες, καὶ ὀλιγώτερον νήψαντες ἤγουν σωφρονέστερον προσχόντες ἑαυτοῖς, χαταμελετῶντες, ἤγουν συνεχῶς ἐν φρονήσει ποιούμενοι καὶ λέγοντες, ἃ ὁ κύριος πρὸς τὸν πειράζοντα εἶπεν, ὕπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ. γέγραπται γὰρ κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

KANΩN

ΚΑΝΩΝ β'.

Τοῖς ἡ μὴ ὅλως φυλακισθῆναι καὶ ἀπομεμψηκέναι τὰς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὡς ἂν ἐν πολιορκίᾳ, θλίψεις πρὸ δυσωδίας· ὕστερον ἡ χωρὶς πλήμης βασάνων ἡττωμένους αἰχμαλώτοις καὶ πολλὴν πλησχείαν δυνάμεως καὶ κατά τινα τυφλότητα πεθραυσμένοις, ἐπιδρομὴ ἐνιαυτῶν ἀφ' ἑτέρου χρόνου· ἐπεὶ ὅλως καὶ αὐτοὶ ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ θλιβῆναι· εἰ καὶ ἀπόλαυσαν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τῆς παρὰ τῶν ἀδελφῶν πολλῆς ἀναπαύσεως· ἅτε πολλαπλασίονα ἀποδώσουσι, ποθοῦντες λυτρωθῆναι ἀπὸ τῆς πικροτάτης αἰχμαλωσίας τοῦ διαβόλου, μεμνημένοι μάλιστα τοῦ λέγοντος, πνεῦμα τοῦ κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με· εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρύξαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτὸν καὶ ἡμέραν ἀνταποδόσεως.

Canon II.

Iis autem qui postquam in custodiam traditi sunt, & in carcere, tanquam in obsidione, afflictiones gravésque fœtores passi sunt; postea autem sine bello tormentorum captivi facti sunt, nimia virium inopia & quadam cæcitate confracti, Annus ad aliud tempus injunctus sufficiet: nam ipsi quoque se omnino pro nomine Christi affligendos dedere: si etiam à fratribus in carcere multam consolationem assecuti sunt. Quæ quidem multiplicata reddent, liberari cupientes ab acerbissima captivitate diaboli, ejus maximè recordantes qui dicit, Spiritus Domini super me, quam ob causam unxit me: ut pauperibus evangelizarem misit me, & annunciarem captivis liberationem, & cæcis visus recuperationem, & mitterem fractos in remissionem, prædicarem annum Domini acceptabilem, & diem retributionis.

Βαλσ. Οὗτος ὁ κανὼν διαλαμβάνει τοὺς μόνον κακοπαθήσαντας ἐν τῇ φυλακῇ καὶ χωρὶς βασάνων διαπεπωκότας, ὑπερτιμᾷ μὴ τὸ τριετὲς χρόνον καὶ ὅτι ἕτερον ἐνιαυτόν. εἰ τύχα γάρ φησι καὶ ἀπόλαυσαν παρακλήσεως ὡς τινων πιστῶν χορηγούντων αὐτοῖς τὰ πρὸς διοίκησιν· ἀλλὰ καὶ ἔτοι ὀφείλουσι συγγνώμης ἀξιοῦσθαι ὡς ὑπὲρ τῆς πίστεως κακοπαθήσαντες.

Balsamon. Hic Canon statuit ut qui in custodia solùm male affecti sunt, & sine tormentis lapsi sunt, post triennium alius quoque anni pœna puniantur. Si forte enim, inquit, consolationem assecuti sunt, utpote aliquibus fidelibus vitæ subsidia suppeditantibus, ii quoque debent veniam obtinere, ut qui gravia pro fide passi sunt.

Ζωναρ. Ἐν δευτέρᾳ τάξει τίθησι τοὺς μόνον φυλακισθέντας, καὶ κακοπαθήσαντας ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ χωρὶς βασάνων διαπεπωκότας· οἷς ἐνιαυτὸν ἔζεσαν εἰς ὑπέρθεσιν μὴ καὶ παρελθόντα χρόνον, ἧγουν τὸν τριετῆ ἣν εἴρηκεν ἄνω· ὅθεν καὶ αὐτοί φησιν, ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ἐθλίβησαν τοῦ Χριστοῦ· εἰ καὶ τύχα ἀπόλαυσάν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ παράκλησεως ἐκ τῶν ἀδελφῶν. ὡς ἔοικε γὰρ οἱ πιστοὶ ὅσοι ἐφυλάχθησαν, τοῖς κατειργμένοις ἐχορήγουν τὰ εἰς διοίκησιν, καὶ ἀτέραυστον αὐτούς. ἅτε πολλαπλασίονα ἀποδώσουσιν, ἀντὶ τοῦ ἀνθ' ὧν ἀπόλαυσαν ἐν τῇ φυλακῇ μεταγνόντες, θλίψουσιν ἑαυτοὺς καὶ κακώσουσι πολλαπλασίως· εἰ θέλουσι λυτρωθῆναι ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ διαβόλου, αἰχμάλωτοι καὶ δοῦλοι γεγονότες αὐτῷ διὰ τὸ ἀρνῆσαι τὸν Χριστόν. εἶτα ἐπάγει τὰ προφητικὰ ῥήματα, ἅπερ ἐκ τοῦ Ησαΐου εἰσί, λέγων δεῖν μεμνῆσθαι αὐτούς.

Zonar. In secundo ordine eos locat, qui tantummodo in vincula conjecti, atque in carcere male affecti sunt, tum nullis vexati cruciatibus peccaverunt, quibus præter decursum tempus, triennium videlicet, de quo supra dictum est, anni quoque præterea unius mulctam irrogari placet. Quoniam & ipsi, inquit, pro Christi nomine divexati sunt; etiamsi forte solatii quidpiam in carcere à fratribus consecuti sunt. Probabile enim est fideles, quicunque nulla custodia detinebantur, in vincula conjectis vitæ subsidia ministrasse, iisque proinde levationis aliquid attulisse. Quæ quidem multiplicata reddent, pro iis nimirum, quibus in custodia oblectati sunt, pœnitentiam agentes vexabunt seipsos, ac multis modis afflictabunt; si ex eo quòd Christum abnegârunt, à Diaboli captivitate liberari velint, illius captivi, & servi facti. Subjicit mox propheræ verba, quæ sunt ex Esaia deprompta; quorum meminisse oportere ipsos affirmat.

ΚΑΝΩΝ γ'.

Τοῖς ἡ μηδ' ὅλως μηδέν τι τοιοῦτον πεπονθόσι μηδὲ ἐνδείξαμένοις καρπὸν πίστεως, ἀλλὰ αὐτομολήσασι πρὸς τὴν κακίαν, φοβηθεῖσιν ὑπὸ δειλίας καὶ φόβου· νῦν ἡ εἰς μετάνοιαν ἐρχομένοις, ἀναγκαῖον ὅτι καὶ ἀρμόζον ἦν τὴν ἄκαρπον συκῆν παραβολὴν τεθεικέναι, ὡς ὁ κύριος λέγει· συκῆν εἶχέ τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ, καὶ ἦλθε ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχ εὗρεν. εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν, ἰδοὺ τρία ἔτη ἀφ' οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ καὶ οὐχ εὑρίσκω, ἔκκοψον αὐτήν· ἵνα τί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ, κύριε ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτήν, καὶ βάλω κόπρια· κἂν μὲν ποιήσῃ καρπόν· εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψεις αὐτήν. ἐπὶ τῷ ὀφθαλμοὺς λαβόντες, ἐνδειξάμενοί τι καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας ἐν τῷ διαστήματι τοσούτου χρόνου μᾶλλον ὠφεληθήσονται.

Canon III.

Iis autem qui nihil ejusmodi passi sunt, nec fidei fructum ostenderunt, sed ad vitium ultro transfugerunt, à metu & timiditate proditi; nunc autem veniunt ad pœnitentiam, necesse est & conveniens infrugiferæ ficus parabolam proponere, ut Dominus dicit; Habebat quis ficum plantatam in suo vineto: & venit quærens in ea fructum, & non invenit. Dixit autem vinitori, ecce tres annos, ex quo ego venio quærens fructum in hac ficu, & non invenio, excinde eam: Cur terram inaniter occupat? Ille vero respondens dicit illi, Domine dimitte illam hoc quoque anno, donec circa eam fodero, & lætamen injecero, si quidem fructum fecerit: sin minùs eam in futurum excinde: qua ante oculos accepta, & ostenso digno fructu pœnitentiæ, in tanto temporis intervallo magis juvabuntur.

Βαλσ. Τοὺς μέντοι διὰ φόβον μόνον καὶ δειλίαν αὐτομολήσαντας, εἶτα εἰς μετάνοιαν ἀποδύντας, διὰ τριετίας ὑπερτιμᾷ ὁ κανών, κατὰ τὴν ἐν εὐαγγελίοις παραβολὴν τῆς συκῆς· οἶδε κύριος τρία ἔτη φησὶν ἔρχομαι πρὸς αὐτὴν ζητῶν

Balsamon. Eos qui propter solum metum & timiditatem transfugerunt, ad pœnitentiam autem respexerunt, triennio punit Canon secundum parabolum ficus quæ est in Evangeliis. Dominus enim inquit, Jam tribus an-

nis ad hanc venio quærens fructum, & non invenio. Vinitor autem, Dimitte illam, inquit, & hoc anno.

A καρπὸν ϗ οὐχ εὑρίσκω. ὁ δ ἀμπελουργός, ἄφες, ἔιπεν, αὐτὴν κύριε ϗ τοῦτο τὸ ἔτος.

Zonar. Quicunque vero, inquit, nihil perpessi acerbum, ob metum solum, ac timiditatem transfugerunt, pro eo quòd ipsi sponte pravitatem sunt consectati; mox animum ad pœnitentiam adjecere, in eos parabola Evangelica ficus quadrabit, quam præ oculis habentes dignum pœnitentiæ laborem æquali tempore exhibentes, juvabuntur, hoc est ad quartum usque annum. Dominus námque, Tres annos, inquit, venio ad ipsam, quærens fructum, nec invenio. Agricola vero, Dimitte, ait, illam Domine & hoc anno.

ΖΩΝΑΡ. Οσοι δ, φησὶ, μήτε ὑποστάντες ἀλλήνων, δεῖ φόβον μόνον ϗ δειλίαν ὑποπτήξαντες, ἀντὶ τοῦ αὐτοὶ ἑκόντες προσῆλθον τῇ κακίᾳ· εἶτα εἰς μετάνοιαν ἀπεῖδον, τοῖς τοιούτοις ἡ τῆς συκῆς ἀρμόσει βολὴ ϗ ὁ εὐαγγέλιον, ὧν λαβόντες πρὸ ὀφθαλμῶν, κύπον ἄξιον μετανοίας ὅτι τοσοῦτον χρόνον δύντες ὠφεληθήσονται, ἤγουν ὅτι τριαετίαν. ὁ γὰρ κύριος τρία ἔτη ἔφησιν ἔρχομαι πρὸς αὐτὴν ζητῶν καρπὸν, ϗ οὐχ εὑρίσκω. ὁ δ ἀμπελουργὸς, ἄφες αὐτὴν, εἶπεν, κύριε ϗ τοῦτο τὸ ἔτος.

B

Canon IV.

ΚΑΝΩΝ δ'.

Iis enim qui sunt omnino desperati, & pœnitentiam non agunt, & pellem Aethiopis immutabilem possident, & pardi varietates, dicetur, quod alii ficui dictum est. Nequaquam ex te fructus fiat in æternum, & ideo statim quoque exarescit. In iis enim impletur quod ab Ecclesiaste dictum est, quod perversum est non poterit exornari, & defectus numerari non poterit. Nisi enim quòd perversum est priùs rectum fuerit, fieri non potest ut id exornetur, & nisi prior defectus expletus fuerit, fieri non potest ut is numeretur: unde & in fine eis eveniet quod à propheta Esaia dicitur: Et videbuntur, inquit, membra eorum qui transgressi sunt in me. Vermis enim ipsorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur: & erunt in aspectum omnis carnis. Quandoquidem ut & ab ipso prædictum est: Injusti autem sic fluctuabunt, & requiescere non poterunt. Non est gaudere impiis, dicit Deus.

C

D

Τοῖς γὰρ παντάπασιν ἀπεγνωσμένοις ϗ μετάνοιαν οὐ ποιοῦσι, δέρμα τε Αἰθίοπος ἀμετάβλητον κεκτημένοις, ϗ ποικίλματα πάρδαλεως, λεχθήσεται τὰ τῆς ἑτέρας συκῆς· μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα· δι' ὃ ϗ βλάστημα ξηρανεῖ. ἀναπληροῦται γοῦν ἐπ' αὐτοῖς ϗ τὸ ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστοῦ εἰρημένον, διεστραμμένον οὐ δύναται ἐπικοσμηθῆναι, ϗ ὑστέρημα οὐ δύναται ἀριθμηθῆναι. εἰ μὴ γὰρ πρότερον τὸ διεστραμμένον διορθωθῇ, ἀδύνατόν ἐστι αὐτὸ ἐπικοσμηθῆναι· ϗ εἰ μὴ πρότερον τὸ ὑστέρημα ἀναπληρωθῇ, ἀδύνατόν ἐστιν αὐτὸ ἀριθμηθῆναι. ὅθεν ϗ ὅτι πλὴν συμβήσεται αὐτοῖς, τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ προφήτου Ησαΐου· ϗ ὄψονται γάρ φησι, τὰ κῶλα τῶν ἀνθρώπων τῶν παραβεβηκότων ἐν ἐμοί. ὁ γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, ϗ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται· ϗ ἔσονται εἰς ὅραμα πάσῃ σαρκί. ἐπεὶ ϗ ὡς προείλεκται ὑπ' αὐτοῦ· οἱ δ ἄδικοι ὥστε κλυδωνισθήσονται, ϗ ἀναπαύσασθαι οὐ μὴ δυνήσονται. οὐκ ἔστι χαίρειν τοῖς ἀσεβέσιν, εἶπεν ὁ θεός.

Bals. Quæ priùs quidem dicta sunt de lapsis, de resipiscentibus etiam dicta sunt. Adversus eos autem qui nulla pœnitentia ducuntur, alterius ficus execrationem inducit: ad quam Dominus dicit propter infertilitatem; Fructus amplius ex te non fiat.

ΒΑΛΣ. Α μὲν προείρηται περὶ τῶν πεπωκότων, εἴρηται ϗ περὶ μεταμελομένων. κατὰ δὲ τῶν ἀμετανοήτων ϗ καταρὰν τὴν ἑτέρας συκῆς ἐπάγει, προσθεὶς ὁ κύριος ἵνα μηκέτι ὁ ἄκαρπον, μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται.

Zonar. Quæ prius quidem de lapsis dicta sunt, dicta sunt etiam de resipiscentibus. Contra illos vero qui ex desperatione, vel depravata opinione pœnitentiam non agunt, ac perpetuo inhærentem ac indelebilem peccati nigrorem gestant, ut Æthiopes fuscam pellem, pardúsque varietates, alterius ficus execrationem inducit. Ad quam Dominus ob sterilitatem, Ne fructus inquit, amplius ex te nascatur. Implendúmque ait in ipsis illud Ecclesiastici, dicentis, quod perversum est non poterit exornari, & defectus numerari non poterit: quibus mox explicatis, Esaiæ quoque verba subjungit.

E

ΖΩΝΑΡ. Α μὲν προείρηται περὶ τῶν ὑπεπεπωκότων, εἴρηται ϗ μεταμελομένων. κατὰ δὲ τῶν ἀμετανοήτων ἐξ ἀπογνώσεως, ἢ πονηρᾶς γνώμης, ϗ ὃ ἐξ ἁμαρτίας μελάνωμα ἀμεταβλητον ϗ ἀνέκπλυτον ἐχόντων, ὡς οἱ Αἰθίοπες ὃ ζοφερὸν τὸ δέρματος, ϗ ἡ πάρδαλις τὰ ποικίλματα, τὴν καταρὰν τῆς ἑτέρας συκῆς ἐπάγει. προσθεὶς ὁ κύριος ἔφη, ἵνα μὴ ὃ ἄκαρπον, μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται, ϗ πληρῶσαί φησιν ἐπ' αὐτοῖς τὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λέγοντος, διεστραμμένον οὐ δύναται ἐπικοσμηθῆναι, ϗ ὑστέρημα οὐ δύναται ἀριθμηθῆναι· εἶτα σαφηνίσας τὰ ῥητὰ ταῦτα, προσέθηκε ϗ τὰ τοῦ Ησαΐου.

F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ΚΑΝΩΝ ε'.

Τοῖς δ κατυποκριναμένοις τ̃ῦ θ̃υ ὡς ἐπιληπτιζομένου Δαεὶδ, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ, ἐκ ὄντα ἐπίληπτον· καὶ μὴ γυμνῶς ἀποχαραξαμένοις τὸ πρὸς ἄρνησιν, ἀλλὰ δόλῳ παίξασι τ̃ῦ πολλῷ σκοτομηρίαν, ὡς ἂν παιδία βουλυτικὰ ἔμφρονα ἐν παιδίοις ἄφρασι, τὰς τ̃ῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλὰς, ἤτοι ὡς διελυόντες βωμὸς, ἤτοι ὡς χειρογραφήσαντες, ἤτι ὡς αὐθ' ἑαυτῶν βαλόντες ἐθνικὸν, εἰ καί πισιν αὐτ̃ῶν συνεχώρησάν τινες τ̃ῶν ὁμολογησάντων, ὡς ἤκουσα, ἐπεὶ μάλιστα τ̃ῦ πολλοῦ διὰ ταχέως ἐξέφυγον αὐτόχρες ἡμέρας τ̃ὸ πυρὸς, καὶ τ̃ῆ ἀναθυμιάσεως τ̃ῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων· ἐπεὶ νῦν ἔλαθεν αὐτὸς ἀνοίᾳ τ̃ῆ παρόντος, ὅμως ἐξαμήνου αὐτοῖς ἐπιτεθήσεται ἡ ἐν μετανοίᾳ ἐπιστροφῆς. οὕτω γὰρ μᾶλλον καὶ αὐτοὶ ὠφεληθήσονται, καταμελετῶντες τὸ προφητικὸν ῥητὸν, καὶ λέγοντες, παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τ̃ῷ ὤμῳ αὐτ̃ῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτ̃ῦ, μεγάλης βουλῆς ἄγγελος. ὅσῳπερ, ὡς ἴστε, ἐν τ̃ῷ ἕκτῳ μηνὶ τ̃ῆς συλλήψεως ἡ ἑτέρα παιδίον τ̃ῷ προκηρύξαι τὸ πρόσωπον τ̃ῆς εἰσόδου αὐτ̃ῦ μετάνοιαν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, σωτηλήφθη καὶ αὐτὸς κηρύξαι μετάνοιαν. καὶ γὰρ καὶ τ̃ῶν ἀμφοτέρων ἀκούομεν ἐν πρώτοις κηρυττόντων ἢ μόνον περὶ μετανοίας, ἀλλὰ καὶ περὶ βασιλείας οὐρανῶν, ἥτις καλῶς μεμαθήκαμεν, ἐστὶς ἡμῶν ἐξ, τ̃ῆ ἐγγὺς ἡμῶν ἔστι τὸ ῥῆμα ὃ πιστεύομεν ἐν τ̃ῷ στόματι ἑαυτ̃ῶν καὶ ἐν τ̃ῇ καρδίᾳ ἑαυτῶν, ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς· πιστεύοντες ἐν τ̃ῇ καρδίᾳ ἑαυτ̃ῶν, ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἄτε δ ἀκούοντες, ὅτι καρδίᾳ μὲν πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν.

ΒΑΛΣ. Εἰ δέ τινες ὑπεκρίθησαν μὲν προσκύνησιν τοῖς εἰωθόσι, ἤτοι χάραγμα ὅτι ἀρνοῦνται τὴν πίστιν, καὶ γυμνῶς δ καὶ φανερῶς τοῦτο ἐποίησαν, ἀλλὰ δόλῳ τινὶ μεθόδου διέπαιξαν τοὺς βιάζοντας αὐτούς, ὡς ὁ Δαβὶδ ὅτε ἐπιλήπτου ὑπεκρίθη, φεύγων τ̃ὸν Σαοὺλ, καὶ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους ἐλθόντος, καὶ οὕτω τ̃ὸν θάνατον ἀπεφεύγε. διέπαιξαν δ τὰς τ̃ῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλὰς, ὡς παιδία βουλευτικὰ ἔμφρονα ἀφρόνων παῖδας· ἐπάτησαν γὰρ τοὺς ἀσεβεῖς, ὡς δοκοῦσι μὲν θύειν, μὴ θύσαντες δέ· τυχὸν γὰρ αὐτὸς ὑπέβαλον ἐθνικοὺς ἢ ἀπίστους, καὶ δι' ἐκείνων ἐνόμισαν τελουμένους· τοῖς πιστοῖς, φησὶν, ἐξάμηνος καιρὸς ἀρκέσει εἰς μετάνοιαν. κἂν γὰρ μὴ ἔθυσαν, ἀλλ' ὅτι συνέλευτο θύσαι ἢ ἑτέρους ὑπέβαλον, ἐλογίσαντο δεῖσθαι μετανοίας, εἰ καί πισιν αὐτ̃ῶν συνεχώρησάν τινες τ̃ῶν μαρτυρησάντων ὑπὲρ τ̃ῆς πίστεως. ἀπειλεῖται δ τούτοις παισὶ μὲν ὡς μὴ ἀνδρικῶς ἀντικατασάντας τοῖς εἰδωλολάτραις, ἔμφροσι δ ὡς δυμελόδως τὴν θυσίαν ἐκκλίναντας.

CANON V.

Iis autem qui simularunt sicut & David, qui se epilepticum fingebat, ne moreretur, quamvis revera epilepticus non esset, & non nudè negationem inscripserunt, sed in multis angustiis, tanquam pueri consilio & prudentia præditi inter pueros insipientes, inimicorum insidias ludificati sunt, vel ut qui altaria pervaserint, vel tanquam qui chirographum dederint, vel ut qui pro se ethnicos immiserint, etiamsi nonnulli eorum qui confessi sunt, ut audivi, aliquibus eorum ignoverunt, quoniam maxima cautione vitarunt, ne ipsi suis manibus ignem facerent, & dæmonas impuros sufferent: Licet verò, ex agentis ignorantiâ eos latuit, semestris tamen pœnitentiæ pœna illis imponetur: sic enim ipsi quoque magis juvabuntur, Prophetæ dictum meditantes, & dicentes: Puellus genitus est nobis, filius & datus est nobis, cujus principatus est in humero suo, & vocatur nomen ejus, Magni consilii Angelus. Qui, ut scitis, in sexto mense conceptionis, cùm alius infans prædicasset, ante adventum ejus, pœnitentiam in remissionem peccatorum, conceptus est & ipse ad prædicandam pœnitentiam. Etenim utrosque audimus inprimis prædicantes non solum de pœnitentia, sed & de regno cælorum: quod quidem, ut didicimus, intra nos est, quod prope nos sit verbum quod credimus in ore nostro, & corde nostro, quod Jesus est Christus: credentes in corde nostro, quòd Deus ipsum suscitavit ex mortuis: ut qui audiant quòd corde quidem creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.

BALS. Si qui autem simularunt se ad aras quidem accedere, vel scribere quòd fidem negant, non nude autem & apertè hoc fecerunt, sed arte aliqua eos qui vim afferebant, illuserunt, sicut David qui se epilepsia correptum simulavit cum fugeret Saulem, & esset apud alienigenas: & ita mortem evasit: Illuserunt autem inimicorum insidias, ut puelli consilio prudentiâque præditi pueros insipientes eludunt: Impios enim fefellerunt, quòd sacrificare quidem visi sunt, non tamen sacrificarunt: Forte enim pro se ethnicos vel infideles submiserunt, & per illos sacrificare ipsos existimarunt, Eis, inquit, semestre tempus sufficiet ad pœnitentiam. Etsi enim non sacrificarunt, quia tamen sacrificare polliciti sunt, vel alios submiserunt, etiamsi nonnullis eorum ignoverunt quidam qui pro fide testimonium dedere. Eos autem pueris quidem confert, ut qui non viriliter idololatris restiterunt; prudentibus verò, ut qui artificio sacrificia declinârunt.

ZONAR. Εἰ δέ τινες ὑπεκρίθησαν μὲν προσκύνησιν τοῖς βωμοῖς, ἤτοι χάραγμα ὅπ ἀρνοῦνται τὴν πίστιν, καὶ γυμνῶς δ τὸ πρὸς ἄρνησιν ἔγραψαν, ἀντὶ τοῦ οὐκ ἀπεκαλύπτως, καὶ φανερῶς, ἀλλὰ δόλῳ τινὶ μεθόδου διέπαιξαν τοὺς βιάζοντας αὐτούς· ὡς ὁ Δαβὶδ ὅτε ἐπιλήπτου ὑπεκρίθη φεύγων τὸν Σαοὺλ, καὶ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους ἐλθὼν ἐμηνώθη, καὶ οὕτω τὸν θάνατον ἀπεφεύγε. διέπαιξαν δ, φησὶ, τὰς τ̃ῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλὰς, ὡς παιδία βουλευτικὰ, ἔμφρονα, φρόνιμα, καὶ σωστῶς δηλαδὴ βουλευόμενα, ἀπαίζουσιν ὃν ἄφρονι παιδίοις· ἔμφρονι δ ἀπεικάζει τοὺς ἀπατήσαντας τοὺς ἀσεβεῖς, καὶ δόξαντας μὲν θύειν, μὴ θύσαντας δέ· ἔμφρονας μὲν ὡς τ̃ῷ θυσίαν τέως ἐκκλίνοντας· παιδίνοις δ, ὡς μὴ τέλεον καὶ ἀνδρώδες ἐνδέξαμένους φρόνημα, καὶ γενναίως ἀντικατασάντας τοῖς εἰδωλολάτραις, ἀλλ' ὅμως σωληθέντας θῦσαι, ἢ καὶ εἴ τινες ἀνθ' ἑαυτ̃ῶν ὑπέβαλον ἐθνικοὺς ἤγουν ἀπίστους καὶ ἐκείνων θυσάντων, ἐνομίσθησαν αὐτοὶ τελουμένοι. τοῖς τοιού-

sacrificasse existimati sunt. Ejusmodi, inquit, hominibus semestre tempus ad pœnitentiam sufficiet. Nam etsi minime immolarunt, tamen quia se immolaturos sunt pacti, vel quod alios submisere, ipsique immolasse sunt visi, pœnitentia indigere judicati sunt: etsi quibusdam ex ipsis nonnulli confessorum ignovere. Eorum nempe quidam qui se fidei testes exhibuerunt, ac pro fide sunt passi, iis qui artificio quodam, ut dictum est, non sacrificarunt, ignovere, ac illos cum fidelibus ad communionem admisere, quod ne dæmonibus immolarent studiose vitaverunt. Porro hujus semestris termini occasione, Annunciationis per Gabrielem factæ meminit, sexto mense conceptionis præcursoris, quo conceptus est Dominus. Tum Apostolica verba subjungit.

τοις, φησιν, ἐξάμηνον καιρὸν ἐξαρκέσῃ εἰς μετο.... κἂν γὰρ οὐκ ἔθυσαν, ἀλλ' ὅτι σωέθεντο θῦσαι, ἢ ὅτι ἕτερος ὑπέβαλον, καὶ ἔδοξαν αὐτοὶ θῦσαι, ἐλογίσησαν δεῖσθαι μετανοίας, εἴ γέ τισιν αὐτῶν συνεχώρησάν τινες τῶν ὁμολογησάντων. τινὲς γὰρ τῶν μαρτυρησάντων καὶ παθόντων ὑπὲρ τῆς πίστεως, συνεχώρησε τοῖς μὲν μηδὲν ὡς εἰρηται μὴ θύσασι, καὶ ἐδέξαντο αὐτοὺς μὴ τῶν πιστῶν ὅτι ὀξέφυγον πολυζήτητον τὸ θυσιάσαι τοῖς δαίμοσι. διὸ ἡ πάλαι ἐξάμηνον ἐφορθεσμίαν, ἐμνήσθη τῆς διὰ Γαβριὴλ μηνύσεως., τῆς ὃν ἓκτῳ μηνὶ τῆς συλλήψεως τοῦ προδρόμου, ἐν ᾧ συνελήφθη ὁ κύριος. ὑπαφέρει δὲ καὶ ῥήματα ἀποστολικά.

Canon VI.

ΚΑΝΩΝ ς'.

Ii autem qui servos Christianos pro se submiserunt, servi quidem, ut qui ipsi sub manu essent, & quodammodo ipsi quoque in dominorum custodia essent, minisque ab ipsis territi, & propter eorum metum eò compulsi, & lapsi, anno operæ pœnitentiæ ostendent, & deinceps discentes, ut servi Christi, facere Christi voluntatem, & eum timere: audientes maximè, quòd unusquisque, si quid boni fecerit, hoc feret à domino, sive servus sive liber sit.

Τοῖς δὲ δούλοις Χριστιανοὺς ἀνθ' ἑαυτῶν ὑποβεβληκόσιν, οἱ μὲν δοῦλοι ὡς ἂν ὑποχείριοι ὄντες καὶ βίαιον τινὰ καὶ αὐτοὶ φυλακισθέντες ὑπὸ τῶν δεσποτῶν, καταπεπληγμένοι ὑπ' αὐτῶν, καὶ διὰ τὸν φόβον αὐτῶν εἰς τοῦτο ἐληλυθότες καὶ ὀλισθήσαντες, ἐνιαυτὸν τὰ τῆς μετανοίας ἔργα δείξουσι, μανθάνοντες τὰ λοιπὰ ὡς δοῦλοι Χριστοῦ, ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ καὶ φοβεῖσθαι αὐτόν· ἀκούοντες μάλιστα ὅτι ἕκαστος ἐάν τι ποιήσῃ ἀγαθὸν, τοῦτο κομίσηται παρὰ κυρίου, εἴτε δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος ᾖ.

Bals. Servos qui dominorum jussu ac minis sacrificarunt, anno punit hic Pater: ut qui enim domino paruerint, ignoscit, & grave supplicium non infligit: ut qui autem sint magis Christi servi, & eum debent magis metuere, mediocrem pœnam imponit. Unusquisq; enim, inquit, secundum magnum Paulum, quod fecerit bonum à domino recipiet, sive servus sive liber.

ΒΑΛΣ. Τὸν κέλευσιν καὶ ἀπειλὴν τῶν δεσποτῶν δοῦσαντας δοῦλους δίκη ἐνιαυτὸν ἐπιτιμᾷ ὁ πατὴρ οὗτος· ὡς μὲν γὰρ πειθαρχοῦσι τοῖς δεσπόταις, συγγνωμονεῖ, καὶ βαρεῖαν οὐκ ἐπάγει κόλασιν· ὡς δὲ δούλοις Χριστοῦ μᾶλλον ὄσι, κἀκεῖνον πλέον φοβεῖσθαι ὀφείλουσι, μετρίως ἐπιτιμᾷ. ἕκαστος γάρ φησι Χριστὸς καὶ μέγαν Παῦλον, ὃ ἐάν ποιήσῃ ἀγαθὸν, κομιεῖται τοῦτο παρὰ κυρίου εἴτε δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος.

Zonar. Nonnulli servos suos Christianos, pro seipsis, etiam invitos ad immolandum submisere. Hosce igitur servos, quamvis dominorum jussione coacti, non autem sua voluntate, sacrificaverint, annum in pœnitentia degere hic Pater jubet: meminisséque se cum sint fideles, esse Christi servos, eumque magis timere oportere: ac unumquemque ut magnus ait Apostolus, sive servum, sive liberum, quæ fecerit reportaturum.

ΖΩΝΑΡ. Τινὲς δοῦλους οἰκείους Χριστιανοὺς ἀνθ' ἑαυτῶν καὶ ἀκόντων ὑπέβαλλον θύειν. τοὺς μὲν οὖν δούλους, εἰ καὶ κελεύσει τῶν δεσποτῶν ἔθυσάν τε βιασθέντες, ἀλλ' οὐκ ἐξ οἰκείου θελήματος, ἐνιαυτὸν ὁ πατὴρ οὗτος διορίζει· καὶ μαθεῖν ὅτι πιστοί ὄντες Χριστοῦ δοῦλοί εἰσι, κἀκεῖνον μᾶλλον φοβεῖσθαι ὀφείλουσι· καὶ ὅτι ἕκαστος κ.τ.λ. μέγαν ἀπόστολον, ὃ ἐάν ποιήσῃ κομιεῖται, εἴτε δοῦλος, εἴτε ἐλεύθερος.

Canon VII.

ΚΑΝΩΝ ζ'.

Liberi autem tribus annis in pœnitentia examinabuntur, tum quòd dissimulaverint, tum quòd effecerint ut conservi sacrificarent, ut qui Apostolo non obedierint, qui vult dominos eadem facere quæ servi, remittentes minas. Scientes, inquit, quòd noster quoque & ipsorum dominus est in cælis, & non est apud eum personarum acceptio. Si unum autem omnes habemus dominum, apud quem non est personarum acceptio, quoniam, & omnia, & in omnibus est Christus, in Barbaris, & Scythis, servis & liberis, debent considerare quod fecerunt, volentes suam ipsorum animam servare; qui conservos nostros traxerunt ad idololatriam, qui poterant & ipsi effugere, si jus & æqualitatem ipsis præbuissent, ut rursus dicit Apostolus.

Οἱ δὲ ἐλεύθεροι, ὃν ὡρίσιν ἕτεροι ἐξεταζήσονται ἐν μετανοίᾳ, καὶ ὡς ὑποκρινόμενοι, καὶ ὡς καταναγκάσαντες τοὺς ὁμοδούλους θῦσαι, ὅτι δὲ φθάκισαντες τὸ ἀποστόλου τὸ αὐτοὺς θέλοντος ποιεῖν τοὺς δεσπότας τοῖς δούλοις ἀνιέντας τὴν ἀπειλὴν, εἰδότας, φησὶν, ὅτι καὶ ἡμῶν καὶ αὐτῶν ὁ κύριός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωπολημψία παρ' αὐτῷ οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ ἕνα κύριον ἔχομεν οἱ πάντες ἀπροσωπόληπτον, ἐπεὶ καὶ πάντα καὶ ἐν πᾶσίν ἐστιν ὁ Χριστὸς, ἔν τε βαρβάροις καὶ Σκύθαις, δούλοις καὶ ἐλευθέροις, σκοπεῖν ὀφείλουσιν ὃ κατειργάσαντο θελήσαντες τῇ ψυχὴν ἑαυτῶν σῶσαι, οἱ τοὺς συνδούλους ἡμῶν ἑλκύσαντες εἰς εἰδωλολατρείαν, δυναμένους καὶ αὐτοὺς ἐκφυγεῖν, εἰ δίκαιον καὶ τῇ ἰσότητα πρὸς αὐτοὺς φέροντες, ὡς πάλιν ὁ ἀπόστολος λέγει.

Bals. Liberis autem seu dominis servorum sacrificare coactorum, triennii pœnam injungit, quod & sacrificare simularunt, & omnino annuere visi sunt, & quòd conservos sacrificare coëgerunt, & quòd Apostolo non paruerunt jubenti servis minas remittere, utpotè cùm ipsi quoque domini Dei servi sint, & famulorum conservi: atque ipsi quidem festinarunt suam servare animam, conservos autem suos ad idololatriam compulerunt, qui poterant effugere.

ΒΑΛΣ. Τοῖς δὲ ἐλευθέροις ἤτοι τοῖς δεσπόταις τῶν βιασθέντων θῦσαι δούλων, δίκη χρείαν ἐπιτιμᾷ, ὅτι τε ὑποκρίνασθαι θῦσαι, ὅλως ἔδοξαν καταναγκάσαντες, καὶ ὅτι τοὺς συνδούλους ἠνάγκασαν θῦσαι, καὶ ὅτι παρήκουσε τοῦ ἀποστόλου κελεύοντος ἀνιέναι τοῖς δούλοις τὴν ἀπειλὴν, ὡς καὶ τῶν δεσποτῶν δούλων ὄντων τοῦ κυρίου, καὶ τοῖς οἰκέταις συνδούλων· καὶ αὐτοὶ μὲν ἔσπευσε τὴν οἰκείαν σῶσαι ψυχὴν, τοὺς δὲ συνδούλους ἐπὶ εἰδωλολατρείαν κατέπεισαν, δυναμένους ἐκφυγεῖν.

ΖΩΝΑΡ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ΖΩΝΑΡ. Τοῖς δὲ ἐλευθέροις, ἤτοι τοῖς δεσπόταις τῶν A βιασθέντων θῦσαι δύλων ὅτι πρεσπόν ὅτι πιμᾶ· ὅτι τε ὑπεκρίθησαν θῦσαι, καὶ ὅλως ἔδοξαν ὑποκύψαι, καὶ ὅτι τοὺς σωσύλους ἠνάγκασαν θῦσαι, καὶ ὅτι τοῦ Κυρίου τῶν ἀποστόλων κελδύοντος, ἀνιέναι τοῖς σύλοις τὴν ἀπειλήν· ὡς καὶ τῶν δεσποτῶν σύλων ὄντων κυρίου καὶ τῶν οἰκέτων σωσύλων. καὶ αὐτοὶ μὲν ἔσπευσαν τὴν οἰκείαν σῶσαι ψυχήν· τοὺς δὲ σωσύλους, ὅτι εἰδωλολατρείαν κατέπειξαν διωκόμενοι ἐκφυγεῖν.

Zonar. Liberis autem, hoc est Dominis servorum, qui sacrificare sunt coacti, triennii pœnam injungit: tum quia sacrificare se simularunt, ac succumbere omnino visi sunt; tum quia conservos coëgerunt ut immolarent; nec obtemperarunt Apostolo jubenti servis minas remittere, cum ipsi quoque Domini sint Dei servi, & famulorum conservi. Ac ipsi quidem festinarunt suam servare animam, conservos autem, qui effugere poterant, ad idololatriam compulerunt.

ΚΑΝΩΝ η'.

Canon VIII.

Τοῖς δὲ προδεδομένοις καὶ ἐκπεπτωκόσι τοῖς τε αὐτοῖς προσπελλυδοῦσιν εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ ὁμολογοῦσιν ἐν Χριστιανοῖς, B ἐμβεβλημένοις τε ὑπὸ τὴν φυλακὴν μετὰ βασάνων, δίκαιόν ἐστιν ὑπ' ἀγαλλιάσει καρδίας συνεπιφέρειν καὶ κοινωνεῖν ἐν πᾶσιν, ἔν τε τῇ προσευχαῖς καὶ τῇ μεταλήψει τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος, καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ λόγου· ἵνα δυτονώτεροι ἀγωνισάμενοι καταξιωθῶσι καὶ αὐτοὶ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως. καὶ γὰρ ἑπτάκις, φησὶ, πεσεῖται ὁ δίκαιος καὶ ἀναστήσεται. ὅσῳ εἰ καὶ πάντες οἱ ἐκπεπτωκότες μετοικήσαι, τελεοτάτῃ καὶ ὁλοκάρδιον μετάνοιαν ἐνεδείξαντο.

Iis autem qui proditi sunt, & exciderunt, qui & ipsi ad certamen accesserunt, se esse Christianos confitentes, & in custodiam cum tormentis conjecti sunt: æquum est in exultatione cordis vires simul addere, & eis in omnibus communicare, & in orationibus, & in participatione corporis, & sanguinis, & sermonis adhortatione: ut qui constantiùs decertaverint, ipsi quoque superna vocationis brabio dignentur. Etenim septies, inquit, cadet justus & resurget; quod quidem si omnes quoque ipsi fecissent perfectissimam, & toto corde susceptam pœnitentiam ostendissent.

ΒΑΛΣ. Τινὲς προσπελήλυθοι καὶ προδέδωκοι τοῖς τυράννοις, C ἢ καὶ ἑκουσίως αὐτοῖς ἑαυτοὺς προέδωκαν, ἡττηθέντες δὲ ὑπὸ τῶν κολάσεων, ἐκπεπτώκασι τῆς μαρτυρίας, εἶτα μεταμεληθέντες καὶ γνόντες τὸ ἀγαθὸν ὁμολογηταὶ ἐν Χριστιανοί, ὥστε καὶ εἰς φυλακὰς ἐμβεβλῆσθαι καὶ βασάνους ὑποσῆναι. τοὺς τοιούτους οὖν δίκαιον κρίνει ὁ ἅγιος μετὰ θυμηδίας δέχεσθαι καὶ ὑπερωσύνην πρὸς τὸ ὀρθόδοξον πίστιν, καὶ κοινωνεῖν αὐτοῖς ἔν τε προσευχαῖς καὶ τῇ μεταλήψει τῶν ἁγιασμάτων, καὶ διὰ λόγου παρακαλεῖν, ἵνα πρὸς τὸν ἀγῶνα δυτονώτεροι γένωνται, καὶ καταξιωθῶσι τῆς ἐπουρανίου βασιλείας. ἵνα δὲ μὴ δόξῃ πεπτώκασι, νομίζωνταί πισιν ἄδεκτοι, ἑπτάκις καὶ μαρτυρίαν λὸ τῆς γραφῆς, ὅ, ἑπτάκις, ἀντὶ τοῦ πολλάκις, πεσεῖται ὁ δίκαιος, καὶ ἀναστήσεται. τοῦτο δέ, φησὶν, εἰ καὶ πάντες οἱ τῆς ὁμολογίας ἐκπεπτωκότες ἐποίησαν τὴν πτῶσιν, καὶ ἐνώπιον τῶν τυράννων Χριστιανοὺς ὁμολογῆσαι ἑαυτοὺς, ἐνεδείξαντο ἂν τελεοτάτην μετάνοιαν. Διαφορὰ δὲ ἐστὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι κανόνι διειλημμένων, καὶ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ κανόνι προειρημένων, αὕτη, ὅτι ἐκεῖ μὲν, οἱ διὰ τὰς βασάνους ἐκπεπτωκότες ἢ μετεσχηκότες ἐνώπιον τῶν τυράννων εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως· ἐνταῦθα δέ, οἱ ἐκπεπτωκότες διὰ βασάνους, ἐξ ἀγαθῆς μεταμέλειας ὅτι τῶν τυράννων τὸν κύριον ὡμολόγησε. καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ λογίζονται ἐκπεσεῖν.

Balsamon. Quidam tyrannis delati & proditi fuerant, vel etiam ipsi seipsos illis sponte tradiderant; victi autem tormentis testimonio exciderunt: deinde cùm pœnitentia ducti essent, & quod bonum est, agnovissent, se esse Christianos confessi sunt; adeo ut in custodiam conjecti, tormenta quoque sustinuerint. Eos ergo æquum censet sanctus lætanti animo suscipere, & ad fidem orthodoxam confirmare, & eis communicare, & in orationibus & sacramentorum participatione, verbisque adhortari ut sint ad certamen constantiores, & cœlesti regno digni habeantur. Ne autem eo quòd lapsi sunt, minimè suscipiendi videantur, testimonium quoque ex scriptura inducit, quod est, Septies, id est sæpe, cadet justus & resurget. Hoc autem, si etiam, inquit, omnes, qui à confessione exciderunt, fecissent, ut scilicet lapsi reluctarentur, & se coram tyrannis Christianos faterentur, perfectissimam pœnitentiam ostendissent. Differunt ergo quæ in hoc Canone comprehensa sunt, ab iis quæ in primo Canone continentur, quòd illic quidem qui propter tormenta lapsi sunt, ad confitendam coram tyrannis fidem nequaquam conversi sunt: hîc autem qui propter tormenta lapsi sunt, ex bona pœnitentia sub tyrannis dominum confessi sunt, propterea neque cecidisse judicabuntur. D

ΖΩΝΑΡ. Εἰ τινες δὲ, φησὶ, προσπελήλυθοι καὶ προδέδωκοι τοῖς τυραννῶσιν, ἢ αὐτοὶ ἑαυτοὺς προέδωκαν, καὶ ἐκπεπτώκασι τῆς μαρτυρίας, ἡττηθέντες τῶν κολάσεων, καὶ μὴ φέροντες τὰς ἐν τῇ φυλακαῖς κακοχίας καὶ τὰς βασάνους· Εἶτα ἀνεπάλαιστον τὴν πτῶσιν, καὶ ὁμολογηταὶ ἐν Χριστιανοί, ὥστε καὶ εἰς φυλακὰς ἐμβεβλῆσθαι καὶ βασάνους ὑποσῆναι· τοὺς πιστοὺς δίκαιον κρίνει ὁ ἅγιος μετὰ θυμηδίας δέχεσθαι καὶ ὑπερωσύνην ἀντὶ τοῦ ὑπερωσύνειν, ἐνδιαμονῶ καὶ προθαρρύνειν πρὸς τὴν ὁμολογίαν· καὶ κοινωνεῖν αὐτοὺς ἐν πᾶσιν ἔνθα προσευχαῖς καὶ τῇ μεταλήψει τῶν ἁγιασμάτων, καὶ διὰ λόγου παρακαλεῖν· ἤτοι διεγείρειν αὐτοὺς εἰς τὴν μαρτυρίαν, ἵνα πρὸς τὸν ἀγῶνα δυτονώτεροι γένωνται, καὶ τῆς ἐπουρανίου βασιλείας ἀξιωθῶσιν. ἵνα δὲ μὴ δόξῃ πεπτώκασι δύσαντες νομίζωνται πισιν ἄδεκτοι, ἑπτάκις καὶ μαρτυρίαν ἐκ τῆς γραφῆς. ὅ, ἑπτάκις, ἀντὶ τοῦ πολλάκις, πεσεῖται ὁ δίκαιος, καὶ ἀναστήσεται. τοῦτο δὲ, φησὶν, εἰ καὶ πάντες οἱ τῆς ὁμολογίας ἐκπεπτωκότες ἐποίησαν τὸ ἀναπαλαῖσαι τὴν πτῶσιν, καὶ ἐνώπιον τῶν τυράννων Χριστιανοὺς ὁμολογῆσαι ἑαυτοὺς, ἀνεδείξαντο ἂν τελεοτάτην μετάνοιαν. E

Zonar. Si qui verò, inquit, ad tyrannos delati, ac proditi sunt, vel ipsi sese ipsis dediderunt, exciderunteque à testimonio vi tormentorum superati, nec ærumnas quibus in carcere afflictabantur, cruciatúsque perferentes; mox revocato certamine se Christianos esse confessi sunt, ex quo & in vincula conjecti, & cruciatibus sunt affecti: ejusmodi homines cum exultatione excipi Sanctus hic rationi consentaneum judicat: tum roborare ipsos, hoc est, vires, animos, fiduciámque addere quò profiterentur fidem; ac eisdem in omnibus communicare, tum in precationibus, tum in perceptione sacramentorum; verbisque adhortari, hoc est, ipsos ad exhibendum fidei testimonium excitare, ut constantiores sint in certamine, ac cœlesti regno digni habeantur. Verum ne ex eo quod lapsi sunt sacrificantes, nullo modo admittendi ab aliquibus existimentur, testimonium quoque illud ex sacris litteris profert, Septies, hoc est sæpius cadet justus, ac resurget. Hoc vero, inquit, si alii omnes qui à confessione exciderunt fecissent, ut post lapsum certamen repeterent, ac seipsos coram tyrannis Christianos profiterentur, absolutam pœnitentiam indicavissent. F

A

Canon IX.

Iis quoque qui tanquam ex ſomno ipſi ad certamen parturiens, & trahere differens, proſiliunt, ſibi autem pugnæ maritimæ, & multæ fluxuum mundationis tentationem attrahunt, vel potiùs fratribus peccatorum carbonem accenduut, ipſis quoque communicandum eſt, ut qui in nomine Chriſti ad id veniant: etſi verba ejus non animadvertant, qui docet orare ne ingrediamur in tentationem, & eum rurſus in oratione patri dicere, Et ne nos inducas in tentationem, ſed libera nos à malo. Fortè autem etiam ignorant patremfamilias & dominum B *noſtrum, ſæpe ab iis qui illi inſidiari volebant, ſeceſſiſſe: & quod quandoque etiam libere apud eos non incedebant, & quòd etiam quando paſſionis tempus appropinquavit, non ſeipſum tradidit, ſed expectavit donec ad eum venirent cum gladiis & fuſtibus. Dicit ergo eis: Tanquam ad latronem exiiſtis cum gladiis & fuſtibus ad me comprehendendum. Qui etiam tradiderunt ipſum, inquit, Pilato. Ad ejus quoque ſimilitudinem iis accidit, qui ejus ſcopum ſibi proponentes incedunt, divinorum ejus verborum recordati, qui-* C *bus nos confirmans, de perſecutionibus dicit, Attendite vobis ipſis: tradent enim vos in concilia, & in ſuis ſynagogis vos flagellabunt. Tradent autem, dixit, non, vos ipſos tradetis: & ad principes & reges ducemini propter nomen meum, non, vos ipſos ducetis. Nam nos quoque vult à loco in locum tranſilire, dum ſunt qui nos perſequuntur propter nomen ejus. Sicut rurſus eum dicentem audimus, Et quando vos ab hac civitate perſecuti fuerint, fugite in aliam. Non vult enim nos ad diaboli ſtipatores ſatellitéſque confugere, ne ipſis quoque multifariæ mortis* D *cauſa ſimus, ut qui ipſos, & aſperiores eſſe cogamus, & opera mortifera peragere: ſed expectare, & nobis cavere, vigilaréque & orare, ne intremus in tentationem. Ita Stephanus primus, ejus veſtigiis inſiſtens, martyrium paſſus, Hieroſolymis ab iniquis correptus, & in concilium ductus, lapidibus obrutus, in nomine Chriſti glorificatus eſt, rogans, & dicens, Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum. Ita Jacobus ſecundus ab Herode comprehenſus, gladio capite truncatus eſt. Ita Petrus Apoſtolorum primus, ſæpe com-* E *prehenſus, & cuſtodiæ traditus, ignominiáque affectus, poſtremò Romæ crucifixus eſt. Similiter & inclytus Paulus, ſæpe traditus, & ad mortem uſque in periculum adductus, multa mala perpeſſus, & in multis perſecutionibus afflictionibúſque gloriatus, in eadem urbe ipſe quoque gladio capite multatus eſt, qui in quibus gloriatus eſt, ipſe in iis vitam finiit; & quòd Damaſci in ſporta noctu per murum demiſſus eſt, & effugit ejus manus qui eum conabatur opprimere. Erat enim eis inprimis propoſitum evangelizare, & verbum Dei docere: in quibus fratres confirmantes ut manerent in fide, hoc quoque dicebant, quòd per multas af-* F *flictionis oportet in regnum Dei ingredi. Quærebant enim non quod ſibi erat utile, ſed quod multis, ut ſervarentur. Et multa ipſis liceret ad hæc facientia dicere, ut verbo Dei convenienter facerent, Niſi, ut dicit Apoſtolus, nos tempus narrantes deficeret.*

Bals. Qui è ſomno modò éxurgunt, & maximè ſi crudo profundóque ſomno premebantur, non habent conſtantem rationem, ſed perturbatam, & inſtabilem: Talibus aſſimilat ſacroſanctus hic martyr eos qui

ΚΑΝΩΝ θ'.

Καὶ τοῖς ὃ ὡς ἂν ἐξ ὕπνου ἑαυτοῖς ἅρπαγὴν εἰς ἆ ἀγῶνα, ὠδίνοντα καὶ μέλλοντα ἑλκύσαι, ἑαυτοῖς ὃ πειρασμὸν ὑπομασαμένοις θαλαττομαχίας καὶ πολλῆς κυματώσεως, μᾶλλον ὃ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς φορτικαίουσιν ἄνθρακα ἁμαρτωλῶν, καὶ αὐτοῖς κοινωνητέον, ἅτε ὃ ὂν ὀνόματι Χριστῷ προερχομένοις εἰς τοῦτο, εἰ καὶ μὴ προσέχουσιν αὐτῷ τοῖς λόγοις διδάσκοντος προσεύχεσθαι μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμὸν, καὶ πάλιν ὃν ἐν εὐχῇ λέγειν Ὦ πατερ, καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ἴσως ὃ καὶ ἀγνοοῦσι τὰς πολλάκις γινομένας ἀναχωρήσεις τοῦ οἰκοδεσπότου καὶ διδασκάλου ἡμῶν ἀπὸ τῶν θελόντων ὀπισθοδρομεῖν, καὶ ὅτι ἐπ' ὀπὸ ὅτε παῤῥησίᾳ ἐφιστάτει δι' αὐτοῦ, καὶ ὅτι καὶ ὅτι ὁ καιρὸς τοῦ πάθους αὐτοῦ προσῆγεν, οὐχ ἑαυτὸν προέδωκεν ἀλλ' ἐδέξατο ἕως ἦλθον ἐπ' αὐτὸν μὴ μαχαιρῶν καὶ ξύλων. λέγῃ οὖν πρὸς αὐτούς· ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε μὴ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με. οἳ καὶ προέδωκαν αὐτὸν, φησὶ, Πιλάτῳ. καθ' ὁμοιότητα ἦν αὐτοῦ καὶ οἱ κατ' ὀπίσω αὐτοῦ βαίνοντες, πεπόηκασι, μεμνημένοι τῶν θείων αὐτοῦ λόγων, δι' ὧν ὑποτίθεται ἡμᾶς περὶ τῶν διωγμῶν λέγων, προσέχετε ἑαυτοῖς· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς. παραδώσουσι δὲ εἶπεν, ἀλλ' οὐχ ἑαυτοὺς παραδώσετε· καὶ ὅτι ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκα ὀνόματός μου, ἀλλ' οὐχ ἑαυτοὺς ἄξετε. ἐπεὶ καὶ μεταπηδᾶν ἡμᾶς βέλει ἀπὸ τόπου εἰς τόπον διωκομένους ἕνεκα ὀνόματος αὐτοῦ. ὡς πάλιν ἀκούομεν αὐτοῦ λέγοντος, καὶ ὅθεν διώκουσιν ὑμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν· οὐ γὰρ θέλῃ αὐτομολεῖν ἡμᾶς πρὸς τοὺς τοῦ διαβόλου ὑπασπιστὰς καὶ δορυφόρους, ὅπως μὴ καὶ πλόκων θανάτων αἴτιοι αὐτοῖς γινώμεθα, ὡς ἂν καταναγκάζοντες αὐτοὺς μᾶλλον καταρχύνεσθαι καὶ τελεσιουργεῖν τὰ θανατηφόρα ἔργα· ἀλλ' ἐκδέχεσθαι καὶ προσέχειν ἑαυτοῖς, γρηγορεῖν τε καὶ προσεύχεσθαι ἵνα μὴ εἰσέλθωμεν εἰς πειρασμόν· ὕτω Στέφανος πρῶτος κατ' ἴχνος αὐτοῦ μάρτυρον, ἀναδεξάμενος, ἐν Ἱεροσολύμοις συναρπασθεὶς ὑπὸ τῶν παρανόμων, καὶ ἀχθεὶς ἐν τῷ συνεδρίῳ, λιβολοληθεὶς ἐν ὀνόματι Χριστοῦ ἐδοξάσθη παρακαλῶν καὶ λέγων, κύριε μὴ στήσῃς αὐτοῖς ταύτην τὴν ἁμαρτίαν. ὕτως Ἰάκωβος δεύτερος συλληφθεὶς ὑπὸ Ἡρῴδου, μαχαίρᾳ τὸν κεφαλὴν ἀπετμήθη. ὕτως ὁ πρῶτος τῶν ἀποστόλων Πέτρος πολλάκις συλληφθεὶς καὶ φυλακισθεὶς καὶ ἀπαχθεὶς, ὕστερον ἐν Ῥώμῃ ἐσταυρώθη. καὶ ὁ πρῶτος Παῦλος πλεονάκις παραδοθεὶς καὶ εἰς θανάτου κινδύνους πολλά τε ἀθλήσας καὶ καυχησάμενος ἐν πολλοῖς διωγμοῖς καὶ θλίψεσιν, ἐν τῇ αὐτῇ πόλει καὶ αὐτὸς μαχαίρᾳ τὸν κεφαλὴν ἀπετμήθη, οἷς ἐν οἷς ἐκαυχήσατο, κατέληξε· καὶ ὅτι ἐν Δαμασκῷ σαργίδι ἐχαλάσθη διὰ τοῦ τείχους νυκτὸς, καὶ ἐξέφυγε τὰς χεῖρας τοῦ ζητοῦντος αὐτὸν πιάσαι. ὃ γὰρ προκείμενον ἦν αὐτοῖς ἐν πρώτοις εὐαγγελίζεσθαι καὶ διδάσκειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἐν οἷς ὑπομένοντες τοὺς ἀδελφοὺς ἐμμένειν ἐν τῇ πίστει, καὶ τοῦτο ἔλεγον ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ἐζήτουν γὰρ οὐ ἑαυτῶν σύμφορον ἀλλὰ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. καὶ ἦν πολλὰ λέγειν αὐτοῖς εἰς ταῦτα φρὸς ὃ κατὰ λόγον προσῆκεν, εἰ μὴ, ὡς λέγει ὁ ἀπόστολος, ἐπιλείποι δ' ἂν ἡμᾶς διηγουμένους ὁ χρόνος.

Bals. Οἱ ἄρτι τοῦ ὕπνου ἐξανισταμένοι, καὶ μᾶλλον εἰ ὠμοῦ ὕπνου εἶεν, οὐ καθεστηκότα τὰ λογισμὸν ἔχουσιν, ἀλλὰ πταραγμένον καὶ ἀκατάστατον· τοιούτοις ὡμοίωκεν ὁ ἱερομάρτυς οὗτος, τοὺς προπηδῶντας εἰς τὰ ἀγῶνα, ἤγουν τοὺς

μὴ

μὴ δὶ τάκτως ἀλλὰ θρασέως καὶ ἀσβεστικέπλως εἰσωθῶνται ἑαυτὺς εἰς ⓐ ἀγῶνα, ὠδίνοντα καὶ μέλλοντα ἐλκῦσαι, ἀντὶ τῦ μήπω εἰς φανερὸν ἐκπεφυγῶσαν, ἀλλὰ μελετώμενον καὶ μέλλοντα ἤτοι βραδύνοντα ἑλκῦσαι τὺς ἀγωνιζομένυς, οἵ τινες ἑαυτοῖς πειρασμὸν ὀπτανῶνται, ἤγουν εἰς ἑαυτὺς ἕλκυσι πεφασμόν. μᾶλλον ὅ καὶ ἄλλοις πιστοῖς ἀνάπλυσιν ἄνθρακας ἁμαρτωλῶν, τὺς ὑπὸ τῦ τυράννων δηλονότι κολάσεις. ἀλλ' εἰ καὶ αἰτιᾶται τὺς ὕτω ποιοῦντας, κοινωνῆν τοῖς αὐτοῖς τὺς πιστὺς θεμιτόν ἐστι, ὅτι διὰ ⓐ Χριστὸν κατδραμον ⓐ ἀγῶνα, κἂν ἠγνόησαν τὴν ἐκείνυ διδασκαλίαν, δι' ἣν ἔφασκον δεῖν αἰτεῖν μὴ πειρασθῆναι, καὶ ὅτι οὐκ ἑαυτὸν παρέδωκεν, ἀλλὰ παρέδοτο. καὶ μὴ ὑποπτευτέον πρὸς τὺς κολαστὰς, ἵνα μὴ αἴτιοι αὐτοῖς γένωνται πλήονων φόνων, ὥσπερ ὠδίνοντες αὐτὺς εἰς τὰς κατὰ τῆς εὐσεβῶν τιμωρίας. ἐπάγει δὲ καὶ διάφορα παραδείγματα γραφικὰ ὁ κανών.

A non ordinatè, sed temerariè & inconsiderate se in certamen intrudunt; parturiens, & trahere differens, pro eo quod nondum in apertum erupit, sed meditatur & differt, seu cunctatur decertantes trahere, qui sibimet tentationem alliciunt, sive in seipsos tentationem trahunt. Maximè autem, & aliis fidelibus peccatorum carbones accendunt, à tyrannis scilicet punitiones. Sed etsi eos, qui sic faciunt, reprehendit, jubet tamen fideles eis nihilo secius communicare, quia propter Christum certamen subierunt, quamvis illius doctrinam ignorarunt, qui docet petere ne tentemur, & quòd ne seipsum quidem tradidit, sed traditus est, & non esse ad tortores confugiendum, ne pluribus se cædibus contaminandi ipsis causæ sint; ut qui eos incitent ad sumenda de piis supplicia. Infert autem & diversa sacræ scripturæ exempla Canon.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ ἄρτι τῦ ὕπνυ ἐξανιστάμενοι, κἂ μᾶλλον εἰ ὀμοῦπνοι εἶεν, ἢ καθεσκηκότα τὸ λογισμὸν ἔχυσιν, ἀλλὰ πεταραγμένον, κὰ ἀκατάστατον. τοιούτοις φησὶν ὁ ἱερομάρτυς ἔοικε, τὺς σπεύδοντας εἰς τὺς ἀγῶνας, ἤγουν τὺς μὴ δὶ τάκτως ἀλλὰ θρασέως κὰ ἀσβεστικέπτως εἰσωθῦντας ἑαυτὺς εἰς ⓐ ἀγῶνα, ὠδίνοντα, κὰ μέλλοντα ἑλκῦσαι, ἀντὶ τῦ μήπω εἰς φανερὸν ἐκπεφυγότα, ἀλλὰ μελετώμενον κὰ μέλλοντα ἤτοι βραδύνοντα ἑλκῦσαι τὺς ἀγωνιζομένυς, οἵ τινες πειρασμὸν ὀπτανῶν), ἤγουν εἰς ἑαυτὺς ἕλκυσι πειρασμὸν, μᾶλλον ὅ κὰ ἄλλοις πιστοῖς ἀνάπλυσιν ἄνθρακας ἁμαρτωλῶν, τὺς ὑπὸ τῦ τυράννων δηλονότι κολάσεις. ἀλλ' εἰ κὰ αἰτιᾶται τὺς ὕτω ποιῦντας, κοινωνῆν τοῖς αὐτοῖς τὺς πιστὺς θεμιτόν ἐστι, ὅτι ἐν ὀνόματι τῦ Χριστῦ προέρχονται εἰς τῦτο· διαῤῥήδην δηλαδὴ τῷ Χριστῷ, ἢ ὑπὲρ τῦ ὀνόματος τῦ Χριστῦ αἱρόμενοι ⓐ ἀγῶνα. εἰ πάντα κὰ ἃ κῦρι τῶν ἐκείνυ ποιῦσι διδασκαλίαν, διδάσκοντος αἰτεῖν, μὴ πειρασθῆναι, ἢ κὰ ἀγνοῦσιν ὅτι ὁ κύριος ὑπεχώρησε ἀπὸ τῆς ὁπλισαμένων αὐτῷ, κὰ ἔστιν ὅτε μὲ φανερῶς ἀπεστάλη, κὰ ὅτι σεσὶ ἑαυτὸν παθεῖν, ἀλλὰ παρέδοτο, κὰ ἐν τῷ διώκειν τὺς μαθητὰς αὐτῦ, διετάξατο φεύγειν εἰς πόλιν ἐκ πόλεως, καὶ μὴ αὐτομολεῖν πρὸς τὺς κολαστὰς, ἵνα μὴ αἴτιοι αὐτοῖς γένωνται πλειόνων φόνων. ὥσπερ ὠδαθήνοντες αὐτὺς εἰς τὰς κατὰ τῆς εὐσεβῶν τιμωρίας, καὶ τὺς ἀποστόλυς ἔφαγε εἰς ὑπόδειγμα, ⓐ Στέφανον, ⓐ Ἰάκωβον, καὶ τὺς κορυφαιοτάτυς Πέτρον καὶ Παῦλον.

Zonar. Qui à somno recentes exurgunt, præsertim si graviore somno opprimebantur, ratione haudquaquam sedata, sed perturbata, inconstantique utuntur. Ejusmodi hominibus sanctus hic martyr similes eos asserit, qui in certamen proruunt, non ordinatè sed audaci ac temerario impetu seipsos intrudunt in certamen; parturiens, ac trahere differens, pro eo quod nondum in apertum erupit, sed meditatur, & differt, sive cunctatur decertantes trahere, qui quidem tentationem accersunt, hoc est ad seipsos tentationem pelliciunt, quin potius aliis fidelibus accendunt carbones peccatorum, tormenta nimirum quæ à tyrannis inferuntur. Sed quamvis accuset eos qui hoc modo se gerunt, ipsis tamen à fidelibus communicandum esse decernit, quod in nomine Christi ad hoc prodeunt: fidentes videlicet Christo, aut in ejus nomine sibi certamen deposcentes, etiamsi forte illius præceptioni minus obtemperent, docentis petere ne tentemur, vel etiam ignorent Dominum secessisse ab insidiatoribus suis, solitúmque aliquando non palam deambulare, nec seipsum prodidisse ut pateretur, verum ab aliis proditum, præcepisséque discipulis, ut quo tempore illos inimici insectarentur, fugerent è civitate in civitatem, nec seipsos ultro tortoribus traderent, ne pluribus se cædibus contaminandi causam ipsis præberent, eos velut irritantes ad supplicia piis hominibus irroganda. Affértque Apostolorum exemplum, Stephani, Jacobi, ac supremorum ordinis sui procerum Petri, & Pauli.

ΚΑΝΩΝ ί.

Ὅθεν φανὸν ἔστιν ὅλως ὀφεῖλον θεσὶ τὺς ἀπὸ κλήρυ αὐτομολήσαντας ἐκπεπτωκότας τι καὶ ἀναπαλαίσαντας, ἔτι ἐν τῇ λῃτυργίᾳ εἶναι, ἅτε δὴ καταλείψαντας ὡς ποίμνιον κυρίυ καὶ μωμησαμένυς ἑαυτύς· ὅταν ὑφ' ἑνὸς τῦ ἀποστόλων πεποίηκε. καὶ γὰ ὁ πολλὰς διωγμὰς ἐξανύσας, πολλά τε ἆθλα ἀγωνισμάτων ἀναδεξάμενος ὁ μακάριος ἀπόστολος Παῦλος, ἐγνωκώς τε ὅτι κάλλιόν ἐστιν ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, ὑπαφέρῃ καὶ λέγῃ· Τὸ δὲ ἐπιμένειν τῇ σαρκὶ, ἀναγκαιότερον δι' ἡμᾶς. σκοπῶν γὰ οὐ τὸ ἑαυτῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν ἵνα σωθῶσιν, ἀναγκαιότερον τ ἑαυτῦ ἀναπαύσεως ἡγήσατο τὸ, φιλοψυχῆν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ὑπομελεῖσθαι αὐτῶν. ὃς καὶ ⓐ διδάσκοντα δῆλόν ἐστιν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τύπον γινόμενον τῶν πιστῶν. ὅθεν οἱ ἐν τῇ εἱρκτῇ ὑπομένοντες τὴ λῃτυργίας ἐκπεπτωκότες, καὶ ἀναπαλαίσαντες, πάνυ ἀναισθητῶσι. πῶς γὰ αὐτῶν ὁ καταλείψας, δυνάμενοι τοῖς ἀδελφοῖς ὄφελιμοι εἶναι ἐν καιρῷ τοιούτῳ; ἕως μὲν οὖν ἄπταιστοι ἦσαν, συγνώμην εἶχον ὑπὸ τῇ παραλόγῳ αὐτῶν φορᾷ. ὅτε δὲ ἔπταισαν ὡς ἂν ὑφαφθυσάμενοι καὶ ἑαυτὺς μωμησάμενοι, οὐκέτι δύνανται λῃτυργεῖν. διὸ φρονιζέτωσαν μᾶλλον ἐν ταπεινοφροσύνῃ πῶς ὀκ-

Canon X.

Unde non est æquum, ut vel Clerici, qui sua sponte aufugerunt, lapsi autem, & reluctati sunt, amplius in sacro ministerio maneant, ut qui Domini gregem reliquerint, & seipsos vituperaverint: quod nullis fecit ex Apostolis. Etenim cùm multas persecutiones obiisset, & multa certaminum præmia ostendisset beatus Apostolus Paulus, sciens esse longè melius dissolvi, & esse cum Christo, infert, & dicit; In carne autem manere, magis necessarium propter vos. Considerans enim non suam, sed multorum utilitatem, ut serventur, magis quàm suam quietem, necessarium existimavit, apud fratres manere, & eorum curam gerere. Qui etiam vult eum qui docet, esse in doctrina exemplum fidelibus. Unde qui in carcere contendentes, à ministerio exciderunt, & reluctati sunt, sensus planè sunt expertes. Quomodo enim petunt quod reliquerunt, cùm in ea tempestate esse possent fratribus suis utiles? Quamdiu itaque firmi stabilésque manserunt ejus quod præter rationem fecerant, eis venia dabatur. Quando autem lapsi sunt, ut qui perperam se gesserunt & seipsos vituperaverunt, non possunt amplius sacra ministeria

ministeria obire. Et ideo magis curam gerant, quomodo in humilitate vitam peragant à vana gloria cessantes. Eis enim sufficit communio, quæ diligenter & accuratè fit duabus de causis, tum ne videantur molestia affici, hinc dissolutionem vi arripientes: tum ne lapsi aliqui causentur se propter pœnæ occasionem fuisse remissos: Qui quidem plusquam omnes probrum & ignominiam habebunt: sicut ille qui fundamentum posuit, & non potuit perficere: incipient enim, inquit, omnes qui prætergredientur, eum illudere, dicentes: Hic homo posuit fundamentum, & non potuit perficere.

A τελέσωσι παυσάμενοι τ̃ κενοδοξίας. ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς ἡ κοινωνία μὲτ̀ ὑπομάσεως καὶ ἀκριβείας ἀμφότερον γινομένης, καὶ ἵνα μὴ δόξωσι λυπεῖσθαι μ̃ βίας ἀπιδραπόμενοι τ̃ ἐντεῦθεν ἀναλύσεως, καὶ ἵνα μή τινες ὀκπεσόντες, προφασίζωνται ὡς διὰ τὸ ἀφορμὴν τ̃ ὑπομάσεως ἀπεκλελυμένοι· οἵ τινες πλέον ἁπάντων αἰσχύνῃ καὶ ὄνειδ@. ἕξουσι, κατ' ἐκεῖνον @ πλησίον τὰ θεμέλιον, καὶ μὴ ἰσχύσαντα ἐκτελέσαι· ἄρξονται γάρ φησιν πάντες οἱ παραπορευόμενοι ἐμπαίζειν αὐτῷ λέγοντες, ὅτι ὁ ἄνθρωπος θεμέλιον ἔθηκε καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι.

B

BALS. De iis qui sua sponte ad martyrii certamen confugiunt, locutus pater, nunc de Clericis quoque, qui sunt ejusmodi, loquitur: & dicit quòd si Clericus ad certamen sua sponte profugit, deinde cùm non posset ferre tormenta, excidit, & cùm rursus ad se rediisset, lapsum suum revocavit, & se coram tyrannis Christianum confessus est, is non ampliùs sacra ministeria obibit, eo quòd gregem Domini reliquerit, & eo quòd cum sua quidem sponte confugerit, & tormenta sufferre non potuerit, sibi ipsi labem attulit. Ut autem populi doctrinam negligerent, & suam utilitatem præferrent, nec Apostoli fecerunt. Magnus enim Paulus, postquam C multa tormenta subiisset, intelligens multo esse melius vitam relinquere, maluit vivere & torqueri propter salutem, & doctrinam populi. Sensu ergo omnino carent, qui petunt sacrum ministerium, à quo sua sponte exciderunt. Quomodo enim petunt quod reliquerunt, cùm possint in hac tempestate persecutionis scilicet, fratribus esse utiles? Si itaque non cecidissent, inquit, ejus quod præter rationem fecissent, eis daretur venia, spontaneæ scilicet fugæ, vel in fratribus docendis, & confirmandis socordiæ. Sin autem propter suam insolentiam & arrogantiam lapsi sunt (tale enim est se temere tormentis objicere audere, nec posse tolerare, & D propterea de eis triumphus actus est) non possunt ampliùs sacra ministeria obire. Quamobrem magis curent quomodo confessionem in humilitate peragant, cessantes à vanâ gloriâ sacrum ministerium petendi: sufficit enim eis cum fidelibus communio, quæ fit propter duo, diligenti cautione rectóque consilio. Si enim dixerimus nos eos non habere pro communicantibus, & eos molestia afficiemus tanquam sententiam ferentes, eos, vi, seu multatos, hinc dissolvi, seu mori, & alios quoque qui fortasse lapsi sunt, & volunt ad quod bonum est redire, remissos ad hoc & negligentes efficiemus, causantes se fidelibus non esse communicaturos, etiE amsi post lapsum fidem confessi fuerint: qui si non convertantur, plus probri & ignominiæ quàm omnes susceperint, quemadmodum & qui fecit fundamentum, domum autem non perfecit. Ei enim sunt similes, qui ad tormenta quidem propter Christum confugerunt, & veluti pulchro jacto fundamento, id quod honestum est, perficere propter lapsum non potuerunt. Nota ergo, quòd ne confessio quidem propter Christum restituit eum qui semel à Clero abalienatus est propter lapsum.

ΒΑΛΣ. Περὶ αὐτομολησάντων εἰς @ τὸ μ̃ρτυρεῖον ἀγῶνα, διαλεχθεὶς ὁ πατὴρ, νῦν καὶ περὶ κληρικ̃ τοιούτων @ λόγον ποιεῖται· καὶ φησιν ὡς εἰ κληρικὸς αὐτομόλησεν, εἶτα μὴ ἔχων τὰς τιμωρίας ὑπέπεσε, καὶ αὖθις εἰς ἑαυτὸν γενόμεν@. ἀνεπάλαισε τῷ οἰκείᾳ πλάσει, καὶ Χριστιανὸν ἑαυτὸν ὡμολόγησεν ἐνώπιον τ̃ μαρτύρων, ὁ ζωὴ@. ἔτι ἐν τῇ λειτουργίᾳ ἦσα, διότι κατέλειπε τὸ ποίμνιον τ̃ κυρίου, διὰ τὸ αὐτομολῆσαι καὶ μὴ καρτερῆσαι τὰς βασάνους, μόνον προσωφέλησεν ἑαυτῷ. ὃ δὲ καταφρονῆσαι τ̃ διδασκαλίας τ̃ λαοῦ καὶ προτιμήσασθαι τὸ ἑαυτῷ συμφέρον, ἐστὶ οἱ ἀπόστολοι πεποιήκασιν. ὁ γὰρ μέγας Παῦλ@. μ̃ τὸ πολλὰς βασάνους ὑπομεῖναι, καταναοήσας κρεῖττον εἶ@ βίον ἀπολιπεῖν, προετιμήσατο ζῆν καὶ βασανίζεσθαι διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ διδασκαλίαν τ̃ λαοῦ. ἀναίδητοι γοῦν εἰσὶν οἱ αἰτοῦντες τὴν λειτουργίαν ἣν ἐθελουσίᾳ ἐκπεπτώκασι. πῶς γὰρ αἰτοῦσιν ὃ καταλιπόν, δυνάμενοι τοῖς ἀδελφοῖς δύασθαι εἶ ἐν καιρῷ τοιούτῳ, διωγμὸν δηλαδὴ; εἰ μὲν οὖν ἃ πεπτώκασι, φησὶν, εἶχον ἂν συγγνώμην ὅτι τῇ παραλόγῳ αὐτῶν προάξει τ̃ αὐτομολήσεως δηλαδὴ, ἢ τ̃ διὰ τὸ διδάσκειν καὶ στηρίζειν τοὺς ἀδελφοὺς, ῥαθυμίας· εἰ δὲ πεπτώκασιν ἐκ ἀφροσύνης ἤτοι ἀλαζονείας (τοιοῦτον γὰρ ὄντ̃ τὸ καταλιπεῖν προπετῶς τὸν βασάνων καὶ μὴ ἐμμεῖναι, καὶ διὰ τοῦτο ἐθριαμβεύθησαν) οὐκέτι δύνανται λειτουργεῖν. διὸ φροντιζέτωσαν μᾶλλον πῶς ἐκτελέσωσι τὸν ὁμολογίαν ἐν ταπεινοφροσύνῃ παυσάμενοι τ̃ ἀπὸ τ̃ ζητεῖν τὸν λειτουργίαν κενοδοξίας· ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς ἡ μ̃ τ̃ πιστῶν κοινωνία διὰ δύο γινομένη πρὸς μ̃ ὑπομάσιας ἀκριβοῦς καὶ οἰκονομίας. εἰ γὰρ εἴπωμεν μὴ ἔχειν αὐτοὺς κοινωνικοὺς, τούτους παλυπήσομεν, ὡς ἀποφαινόμενοι μ̃ βίας ἦγουν ὑπομεμενηκότας, ἐντεῦθεν ἀναλύσαι αὐτούς, ἤγουν ἀποθανεῖν, καὶ τοὺς ἄλλους ἢ ἐκπεσόντας ἴσως καὶ βουλομένους ἐπανελθεῖν εἰς τὸ ἀγαθὸν, ἀπελευμένους πρὸς τοῦτο καὶ ἀμελεῖς ποιήσομεν, προφασιζομένους ὅτι μὴ μέλλειν αὐτοὺς εἶ κοινωνικοὺς τοῖς πιστοῖς, κἂν ὁμολογήσωσι τὴν πίστιν μ̃ τὴν ἔκθεσιν· οἵτινες μὴ ὑπομείναντες πλέον ἁπάντων ἵνα ὀνειδισθῶσι καὶ αἰσχυνθῶσι· καθὰ @ ποιήσαντα μὲν θεμέλιον, μὴ πληρώσαντα ἢ οἴκημα. τούτῳ γὰρ ἐοίκασι οἱ πρὸς βασάνους αὐτομολήσαντες μὲν διὰ Χριστὸν καὶ οἱονεῖ καλὸν θεμέλιον θέμενοι, μὴ δυνηθέντες ἢ τελειῶσαι ὃ καλὸν διὰ τὴν ἔκθεσιν. σημείωσαι οὖν ὅτι οὐδὲ ἡ διὰ Χριστὸν ὁμολογία ἀποκαθίστᾳ @ ἅπαξ ἐκ τ̃ κλήρου ἀποξενωθέντα διὰ τὴν ἔκθεσιν.

ZONAR. De iis qui se ultro martyrii certamini objecerunt locutus Pater, nunc de Clericis qui idem fecerunt orationem instituit: aitque Clericum si quis se ultro dedidit, mox vim tormentorum minime perferens lapsus est, ac rursum seipsum colligens denuo se ad certamen erexit, ac se Christianum coram tyrannis est professus, non esse ejusmodi hominem ad sacra ministeria amplius admittendum. Causamque subjungit, quia nimirum Domini gregem deseruit, ac ex eo quod sponte se objecit hostibus, neque constanter tormenta pertulit, ignominiam sibiipsi conciliavit. Ut autem populi institutionem contemnerent, suámq; utilitatem cæteris om-F

ΖΩΝΑΡ. Περὶ αὐτομολησάντων εἰς @ τὸ μ̃ρτυρεῖον ἀγῶνα, διαλεχθεὶς ὁ πατὴρ, νῦν καὶ περὶ κληρικ̃ τοιούτων @ λόγον ποιεῖται· καὶ φησιν ὡς εἰ κληρικὸς αὐτομόλησεν, εἶτα μὴ ἔχων τὰς τιμωρίας ὑπέπεσεν, καὶ αὖθις εἰς ἑαυτὸν γενόμ@. ἀνεπάλαισε τῷ οἰκείῳ πλάσει καὶ Χριστιανὸν ἑαυτὸν ὡμολόγησεν ἐνώπιον τ̃ μαρτύρων, ὁ ζωὴ@. οὐκέτι ἐν τῇ λειτουργίᾳ ἦσαν. καὶ τῷ αἰτίᾳ ἐπάγει. ὅθεν ἔξεστιν, ὅτι κατέλιπε τὸ ποίμνιον τ̃ κυρίου, καὶ διὰ τὸ αὐτομολῆσαι καὶ μὴ καρτερῆσαι τὰς βασάνους, μόνον προσωφέλησεν ἑαυτῷ. ὃ δὲ καταφρονῆσαι τ̃ διδασκαλίας τ̃ λαοῦ, καὶ προτιμήσασθαι τὸ ἑαυτοῖς συμφέρον

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

φέρον, οὐδὲ οἱ ἀπόστολοι πεποιήκασιν. ὁ γὰρ μέγας Παῦλος μὴ A
δὲ πολλὰς βασάνους ὑπομεῖναι, καταγνοὺς κρεῖττον εἶναι τοῦ
βίου ἀπολιπεῖν, προεμήσατο ζῆν καὶ βασανίζεσθαι διὰ τὴν
ζωτηρίαν καὶ διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ. οἳς καὶ πάνυ ἀναισθήτους
ἀποφαίνεται· αἰτοῦσι τὴν λειτουργίαν ἣν ἐθελοντὶ ἐκπε-
πτώκασι. πῶς γὰρ, φησὶν, αἰτοῦσιν ὃ καταλιπόν, δυνάμενοι τοῖς
ἀδελφοῖς εὔχρηστοι εἶναι ἐν καιρῷ τοιούτῳ, διωγμῷ δηλαδή; ἕ-
ως μὲν οὖν ἀπράκτοις ἦσαν συγγνώμην εἶχον ὅτι τῇ παρα-
λόγῳ αὐτῶν πράξει, τῇ αὐτομολήσει δηλαδὴ, ἢ τῇ φόβῳ ὃ δι-
δάσκειν τοὺς ἀδελφοὺς ῥᾳθυμίᾳ. ὅτε γὰρ ἔπραξαν ὡς ἂν εὐφε-
ρδισάμενοι οὐκέτι δύνανται λειτουργεῖν. εἰ μὲν οὖν ἐ πε-
πτώκασι, φησὶν, εἶχον ἂν συγγνώμην ἐπὶ τῇ παραλόγῳ αὐ- B
τῶν πράξει· παράλογον πρᾶξιν, ἐ ὃ αὐτομολῆσαι μόν-
νον καλῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ὃ καταλιπεῖν ὃ ποίμνιον τοῦ κυ-
ρίου, καὶ μὴ σθαμένειν αὐτῷ καὶ σπείζειν τοὺς ἀδελφοὺς
κλονουμένους ἐν τῷ καιρῷ τοῦ διωγμοῦ. εἰ δὲ πεπτώκασιν ὑκ
εὐσεβείας, εὐσεβείαν δ' ἐνταῦθα τὴν οἴησιν, καὶ τὴν ἀ-
λαζονείαν καλεῖ· ὅτι ἐξ ἀλαζονείας, ἐθαῤῥήσαμεν ἑαυτοῖς,
καὶ ὃ ἀγῶνα ὑπέλυσαν καὶ ἑαυτοὺς ἐμωμήσαντο, ἀν-
τὶ τοῦ ἐξῆ τὴν πτῶσιν μᾶλλον ἐπένεγκαν ἑαυτοῖς, σὐκέτι C
δύνανται λειτουργεῖν. διὸ φρονιζέτωσαν λέγῃ μᾶλλον
ἐν ταπεινοφροσύνῃ, πῶς ἐκπλέσουσι τὴν ὁμολογίαν δη-
λαδὴ, παυσάμενοι τῆ κενοδοξίας. ὃ γὰρ λειτουργίαν ζητεῖν, διὰ
κενοδοξίαν φησὶ γίνεται. ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς ἡ κοινωνία ἦγουν ὃ
συγκοινωνεῖν αὐτοῖς τοὺς πιστοὺς, ἤτοι συνάξεσθαι,
ἢ καὶ τῶν θείων μυστηρίων μεταλήψις. καὶ ταῦτα μετ'
ὀπτασίας, καὶ ἀκριβείας γινόμενα, καὶ ἵνα μὴ δόξωσι
λυπεῖσθαι, μὴ βίαι σπειδραπόμενοι τῆ ἐντεῦθεν ἀναλύσεως,
καὶ ἵνα μὴ λυπούμενοι, φησὶν, ἀπέλθωσιν ἐντεῦθεν ἀνα-
λύοντες ἀπὸ τοῦ σώματος δηλονότι ἐξερχόμενοι μὴ βίαι
τῆ ἐκ τῶν κολάσεων καὶ τῆ ἐν ταῖς εἱρκταῖς κακοπαθείαις·
καὶ ἵνα μή τινες σφόδρα λυπῶσι τοῦ ἐκλυθῆναι καὶ χαυ-
νωθῆναι πρὸς τὸν ἀγῶνα τῆ ὁμολογίας, καὶ διὰ τοῦτο ἐκπε-
σεῖν, τὴν ὑπόπτησιν. οἵ τινες μᾶλλον αἰσχυνθήσονται, κατ'
ὃ ἐν εὐαγγελίοις εἰρημένον· ὃς θεμέλιον θὲκ ἴσχυσεν ἐκτε- D
λέσαι.

ΕΠΕΞΗΓΗΣΙΣ ΦΕΡΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ τοῦ Μυζαλωνίτου ἅπασα.

Ἐπησάτωσαν δὲ τὸν νῦν τοῖς πρὸ τοῦ μεγάλου τοῦ θεοπα- E
τρὸς, καὶ ἱερομάρτυρος εἰρημένοις ἐνταῦθα, οἱ λέγοντες δύνα-
σθαι τοὺς ἀρχιερεῖς πραιτεῖσθαι τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν, καὶ
πρᾶγκρατεῖν τὴν ἱερωσύνην. εἰ γὰρ οἱ πρὸς ὁμολογίαν ἀγῶ-
να ἐκόντες ὁρμήσαντες κληρικοὶ, καὶ κολαδέντες καὶ μὴ
ὑπομείναντες, ἀλλὰ ἐνδόντες, εἶτα ἀναπαλαίσαντες μόλις
ἀξιῶν) συγγνώμης, εἰς ὃ τὴν λειτουργίαν ἀναδύσειν, καὶ
ἄθεον τοῦτον πατέρα σεσὴν ἕτερον ἐγκαλέμενοι, ἢ ὃ κα-
ταλιπεῖν τοὺς ἀδελφοὺς, δυνάμενοι αὐτοῖς ἐν καιρῷ πρὸς ἀ-
σεως εὔχρηστοι εἶ εἰς ὃ σπείζειν αὐτοὺς, καὶ ταῦτα μάρ-
τυρίας ἀξιοῦντες, καὶ τὰ στίγματα τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Σαρ-
κὶ αὐτῶν περιφέροντες, πῶς ἀρχιερεὺς καὶ ποιμὴν, ὃς ὀφεί-
λει τιθέναι τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων, καταλιπὼν F
τὴν ἐμπιστευθεῖσαν ποίμνιον αὐτῷ, καὶ πραιτησάμενος
τὴν αὐτῆς φροντίδα καὶ ὀπτμέλειαν, καὶ ὅσον τὸ κατ' αὐ-
τὸν τοῖς λύκοις ταύτῃ ἐκδεδωκὼς, ἀντέχεσθαι τῆς λειτουρ-
γίας δίκαιος λογισθήσεται, καὶ ὑ μᾶλλον βαρυτάτων ὀπ-
τιμίων κριθήσεται ἄξιος, διὰ τὴν ἀνατεθέντος αὐτῷ λαοῦ
ἐγκατάλειψιν; ἀλλὰ καὶ γέρας ὑπὲρ ταύτης αἰτήσει, ἢ
μᾶλλον αὐτὸς ἑαυτῷ πρέξει· τὸ μὲν κόπον προξενῶν αὐ-
τῷ πραιτόμενος, ἢ διδασκαλίαν φημὶ καὶ τὴν σφαλο-
μένων διόρθωσιν, τὸ δὲ δόξαν καὶ τιμὴν περιποιῶν παρα-

nibus anteferrent, ne Apostoli quidem fecerunt. Magnus námque Paulus, cum multos pertulisset cruciatus, sentirétque utilius esse sibi vitam relinquere, ut populi saluti, ac institutioni consuleret, vitam sibi, ac tormenta potiora duxit. Proinde & sensus omnino expertes eos demonstrat, qui sacrum sibi ministerium deposcunt, à quo volentes ipsimet exciderunt. Nam quo modo, inquit, id postulant, quod reliquere, cum ejusmodi tempore, excitatæ videlicet persecutionis, magno fratribus adjumento esse possent? Quamdiu igitur à lapsu immunes fuissent, veniam obtinuissent actionis temere susceptæ, se nimirum adversariis ultro offerendi, vel in erudiendis fratribus socordiæ. Cum vero ceciderint, quippe qui perperam egerint, sacra ministeria obire amplius haud permittuntur. Si ergo, inquit, minime cecidissent, veniam impetrassent ob ipsorum à ratione alienam actionem, actionem à ratione alienam vocans, non solum quod se hostibus dediderint, sed potius quod deseruerint gregem domini, nec ipsum custodierint, ac fratres qui persecutionis tempore vexabantur confirmarint. Si vero ceciderunt ex eo quod se perperam gesserint, superbiam hic, & arrogantiam, τὴν περαφειαν, vocans, quod ex arrogantia fiduciam in seipsis posuêre, dissolverétque certamen, ac seipsos vituperarunt, hoc est sibiipsis maculam ob lapsum inusserunt, in sacro ministerio versari ipsis amplius haud licet. Propterea studeant, inquit, potius in humilitate confessionem peragere, cessantes videlicet ab inani gloria. Quòd enim sacro ministerio adscribi postulent, à studio ambitionis proficiscitur. Sufficit námque ipsis communio, ut cum ipsis nimirum fideles communicent, ac una precentur, vel sacrorum mysteriorum perceptio. Atque hæc quidem certo consilio, sedulâque administratione fiunt, tum ne videantur molestia affici, hinc dissolutionem vitæ arripientes, ne scilicet molestia, inquit, affecti, decedant solventes, à corpore videlicet abscedentes, ob vim tormentorum, afflictationúmque quas in carcere patiuntur; ac ne qui excusationem præferant mulctæ hujus, ob quam in confessionis certamine dissolutos, ac ignavos se gesserunt, atque ideo ceciderunt. Qui potius rubore suffundentur, juxta illud quod in Evangelio dicitur; Qui fundamentum non potuit perficere.

DIGRESSIO QUÆ TOTA ADVERSUS MVZALONEM INTENDITVR.

Adjiciant porro animum iis quæ ab hoc magno Patre, ac sancto martyre hoc loco allata sunt, qui dicunt Episcopis licere Ecclesias suas dimittere, ac sacerdotii dignitatem retinere. Etenim si clericis qui sponte se certamini confessionis objecerant, ac tormentis affecti minus constanter obstiterant, sed postquam cesserant, in certamen redeuntibus vix conceditur venia, quod sacrum ministerium obire distulissent, nec ex hujus divini Patris sententia quidquam aliud ipsis objicitur, quàm quod fratres deseruissent, cum adversis ac turbulentis temporibus possent ipsis in fide confirmandis esse utiles, idque cum & digni habiti essent qui testimonium perhiberent fidei, & stigmata Christi in sua carne circumferrent, quonam modo summus sacerdos, & pastor, qui pro ovibus debet animam ponere, deserto grege sibi commisso, ejúsque cura, & administratione repudiata, & quantum quidem in ipso est eo lupis prodito, dignus putabitur qui sacri ministerii dignitatem retineat, ac non gravissimis potius pœnis quod sibi commendatum populum deseruerit, mulctandus esse judicabitur? Quin potius ob eam rem præmium deposcet, imo sibi ipsemet suppeditabit; quod quidem laborem ipsi affert recusans, docendi videlicet munus, vitiáque corrigendi, quod vero

 gloriam

gloriam ac decus conciliat amplectens, sibique adsciscens, mordicúsque id retinens, neque vel tantillum remittens. Si enim ubi de Clericis est sermo, actio rationi absona nominata sit deserere populum, atque ad certamen pietatis causa transmigrare, quanto id magis à ratione alienum in Episcopo judicabitur, qui populum suum deserit, non ut ad certamen tendat, sed ut quieti se, ac remissioni tradat, curáque pro salute animarum deponat, ac effugiat. Decimus sextus quoque Canon septimæ oëcumenicæ Synodi, stultitiæ graviter accusat eos qui ab Episcopo, repudiato Episcopatu, sacri ministerii dignitatem retineri posse decernunt. Si namque ex Canonis allati sententia, Episcopus qui ultra semestre tempus à suo Episcopatu abfuerit, nisi una aliqua ex iis quæ ibi numerantur causa intercesserit, & Episcopatu, & summi sacerdotii dignitate excidit, ac utroque privatur, quonam modo qui repudiavit Episcopatum, creditúmque sibi gregem adhuc pascere omnino abnuit, ejúsque curam inertis vitæ studio contemnit, adhuc in Episcoporum numero habebitur? Etenim si qui minus delinquit, ut ultra semestre tempus subjectum sibi populum pastoris cura & administratione destitutum relinquat, Episcopatus, & sacræ dignitatis privationem incurrit; qui in eo quod majus, & multis partibus gravius est, peccat, ut multitudinem quam ipsi curandam & custodiendam Sancti Spiritus gratia commisit, omnino deserat; merito plane punietur vehementius, graviorémque pœnam persolvet, perditi, quod in ipso est, gregis, cujus ipse pastor à primario illo, ac supremo sacerdote, & Pastore creatus est. Qui vero ipsi præmium insuper, ac detrectati muneris honorarium, sacerdotii dignitatem decernunt, & illum, & seipsos, mea quidem sententia Dei judicio obnoxios constituent.

A καπήχων, καὶ οἰκειύμενοι καὶ τότε ἀφορίξ ἐχόμενοι, καὶ μηδὲν μεθισάμενοι. εἰ γὰρ ὅτι κληρικὸν ἄφαλογον ὠνομάσθη ἀφορμὴ, ὃ καταλιπεῖν τὸν λαὸν καὶ πρὸς τὸν ἴδιον δυσσεβείας αὐτομολῆσαι ἀγῶνα, πόσῳ πλέον ἀφαλογώτερον ἂν κριθείη ὅτι Ἐπίσκοπε καταλιπόντι τὸν οἰκεῖον λαὸν, καὶ εἰς πρὸς ἀγῶνα χωροῦντι, πρὸς ῥαστώνην καὶ ἀνάπαυσιν καὶ φροντίδων ὑπὲρ ὠφελείας ψυχῶν ἀπόθεσιν καὶ ἀπόδρασιν. καὶ ὁ ις'. ὃ καινὸν τῆς ἑβδόμης οἰκουμενικῆς συνόδου, πολλὴν ἀβελτηρίαν κατηγορεῖ τῶν ψηφιζομένων δύνασθαι τὰς ἀρχιερεῖς τὰς ἐπισκοπὰς παραιτεῖσθαι, καὶ ὃ ἱερωσύνῃ ἀφαιρεῖσθαι. εἰ γὰρ καὶ τὸν εἰρημένον κανόνα ὁ Ἐπίσκοπος ὑπὲρ ὃ ἑξάμηνον τῆς οἰκείας ἀποδημήσας Ἐπίσκοπος [ἂν μὴ] μιᾶς τῶν ἀπαριθμημένων ἐν αὐτῷ αἰτιῶν καὶ τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐκπίπτει καὶ ἀμφοῖν ἠλλοτρίωται, πῶς ὁ ἀφαιτησάμενος τὴν ἐπισκοπὴν καὶ ἀπαγορεύσας μηκέτι ποιμαίνειν τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ ποίμνιον, καὶ τῆς τότε φροντίδος. Ἀλλ' ἵνα καταφρονήσας εἴη ἂν ἀρχιερεὺς ὁ τὸ ἧττον ἁμαρτάνων, τὸ ὅτι πλέον ἑξαμηνιαίου καιροῦ καταλιπεῖν τὸν ὑπ' αὐτὸν λαὸν ἐπιμαίτιον π, καὶ ἀπημέλητον ἐκπλώσῃ καὶ τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ τῆς ἱερωσύνης ἀφίσαται, ὁ δὲ μᾶλλον καὶ τὸ πολλαπλάσιον πλημμελῶν, τὸ δι' ὅλου καταλιπεῖν τὸ πλήθη ἄφορ αὐτῷ ἐπισκοπεῖν τε καὶ ὁρᾶν, ἢ τῷ ἰδίῳ πνεύματι. χάριτι ἀνέθετο· μᾶλλον ἂν εἴη δίκαιον σφοδρότερον κολασθήσεσθαι, καὶ μείζονα τιμωρίαν ὑφέξειν, ἢ ὅσην ἐπ' ἐκείνῳ ἀπωλείας ποιμνίου ἢ φροντίδι ποιμὴν ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ μεγάλου ἀρχιερέως καὶ ἀρχιποίμενος. οἱ δὲ καὶ ῥᾳθυμίαν αὐτῷ ἐξ ἀμοιβῆς τῆς ἀφαιτήσεως ὑπομφιζόμενοι τῷ ἱερωσύνῃ, οἶμαι ἐξ ἑαυτῶν κἀκεῖνον ὑπολύσσουσι τῷ κρίματι τοῦ Θεοῦ.

B

C

Canon XI.

Qui enim primùm in persecutionis fervore prosilierunt judicium circumstantes, & sanctos martyres, qui ad brabium supernæ vocationis festinabant, uspicientes, honesta æmulatione incitati, se ipsos ad hoc tradiderunt, magna libertate utentes, maximè videntes eos qui subtrahebantur, labi, propter quos interiùs excitati, & quodam veluti sono impulsi ad debellandum se efferentem, & adversarium, ad id contendebant, ne apud se prudens esse videretur, ob ea in quibus ejus calliditate inferiores esse visi sunt, etiamsi seipsum vinci ab iis, qui scuticarum flagellorúmque tormenta, & gladii aciem, & ignis ustulationem, & aquarum immersiones constanter tulerunt, eum latuit: Iis quoque qui, ut ex fide preces & orationes fiant, persequuntur, vel pro iis qui in custodia puniti sunt, & à fame & siti traditi sunt, vel pro iis qui extra custodiam scuticis & flagellis in judicio torti sunt, postea autem à carnis imbecillitate victi fuère, æquum est annuere. Cum iis enim qui lugent, & mœrent, pro iis qui in certamine victi sunt à magnis maligni diaboli viribus, sive pro parentibus, vel fratribus, vel liberis, unà dolere, & tristitia affici neminem quicquam penitus lædit. Scimus enim etiam propter aliorum fidem, quosdam esse Dei bonitatem assecutos, & in peccatorum remissione, & corporis sanitate, & mortuorum resurrectione. Memores itaque multorum laborum, & miseriarum, quas pro Christi nomine sustinuerunt, cùm ipsi etiam pœnitentiam egerint, & quod à se factum est per proditionem in corporis languore & mortificatione defleverint, & se præterea testentur, in vita sua fuisse à civitate alienos, simul oremus, & postulemus pro eorum reconciliatione cum aliis quæ decet per eum qui est nobis advocatus apud patrem, se nostris peccatis propitium exhibentem. Et si quis inquit, peccaverit, habe-

D

Б

F

ΚΑΝΩΝ ια'.

Οἱ γὰρ πρῶτοι ἀφαπδήσαντες ἐν τῷ βραβείῳ τοῦ διωγμοῦ, προϊεσῶτες εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ θεωροῦντες τοὺς ἁγίους μάρτυρας σπεύδοντας ὅπι τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως, ἐν καλῷ τῷ ζήλῳ φερόμενοι ἐπεδίδοσαν ἑαυτοὺς εἰς τοῦτο πολλῇ τῇ παῤῥησίᾳ χρώμενοι, βλέποντες μάλιστα τοὺς ὑποσυρομένους καὶ ἐκπίπτοντας, δι' ὃς ὑποθερμαινόμενοι ἔσωθεν καὶ ἐνισχύμενοι καταπολεμῆσαι τὸν ὑφαιρούμενον καὶ ἀντικείμενον, ἔσπευδον εἰς τοῦτο, ἵνα μὴ καὶ δόκῃ παρ' ἑαυτῷ φρόνιμος εἶναι ἐφ' οἷς κατ' ἀνδρείαν ἔδοξεν ἡττᾶσθαι, εἰ καὶ ἐλάνθανεν ἑαυτὸν νικώμενον ὑπὸ τῶν ἐγκαρτερούντων χρίσεων καὶ μαστίγων βασάνους, τήν τε ὀξύτητα τῆς μαχαίρας, καὶ τὰς καταφλόξεις τοῦ πυρὸς, καὶ τὰς τῶν ὑδάτων καταποντώσεις· καὶ τοῖς κατ' πίστιν ὑπεξουσιοῦσιν δίκαις καὶ δεήσεσι χίνεσθαι ἤτοι ὑπὲρ τῶν ἐν φυλακῇ καταπιμπρηθέντων καὶ προδιδομένων ὑπὸ λιμοῦ καὶ δίψης, ἤτοι ὑπὲρ τῶν ἔξωθεν τῆς φυλακῆς ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου καταβασανισθέντων ὀξὺ ξυσίεων καὶ μαστίγων, ὕστερον δὲ ἡττηθέντων ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς σαρκὸς, ἄξιόν ἐστιν ἐπινεῦσαι. συμπάσχειν γὰρ καὶ συναγωνιᾶν τοῖς ὀδυρομένοις καὶ στενάζουσιν ὑπὲρ τῶν ἐν ἀγῶνι ἡττηθέντων ὑπὸ τῆς πολλῆς βίας τοῦ κακομηχάνου διαβόλου, ἤτοι ὑπὲρ γονέων ἢ ἀδελφῶν ἢ τέκνων, οὐδένα οὐδὲν καταβλάπτει. ἴσμεν γὰρ καὶ δι' ἑτέρων πίστιν ἀπολαύσαντάς τινας τῆς τοῦ θεοῦ ἀγαθότητος, ἐπί τε ἀφέσει ἁμαρτιῶν καὶ ὑγείᾳ σώματος, καὶ ἀναστάσει νεκρῶν. μεμνημένοι τοίνυν τῶν πολλῶν αὐτῶν καμάτων ὧν προὐπήνεγκαν ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς ταλαιπωρίας, ἣ μὴν ἀλλὰ καὶ μεταγνόντων αὐτῶν καὶ ἀποδυρομένων τὸ πεπραγμένον αὐτοῖς κατ' προδοσίαν ἐν ἀπονιᾷ καὶ νεκρότητι τοῦ σώματος, ἔτι τε καὶ μαρτυρουμένων ἀπολιτεύτων ὑπομένων ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν, συναγόμεθα καὶ συμπαρακαλοῦμεν ὑπὲρ ἱλασμοῦ αὐτῶν μετ' τῶν ἄλλων καθηκόντων διὰ τοῦ ἡγουμένου ὑπὲρ ἡμῶν παράκλητον πρὸς τὸν πατέρα ἱλασκομέ-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

γν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν. καὶ ἐάν τις γδ, φησὶν, ἁμάρτῃ, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον, καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστιν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.

A *mus advocatum apud patrem Jesum Christum justum: & is est propitiatio pro peccatis nostris.*

ΒΑΛΣ. Εἰ τῶν ἀνωτέρω ὁ ἅγιος ὅτι οἱ αὐτομολήσαντες καὶ ἐκπεσόντες μέν, μὴ μεταμεληθέντες δέ, καὶ τῷ ἑκουσίῳ ἀναπηλεσάμενοι, ὅτι πλέον αἰσχύνης ἔσχον, ὡς μὴ ὅτι τῷ θεμελίῳ καὶ ὀρθὸν πεκτηνάμενοι, ἤτοι μὴ πλήρωσαντες ὃ καλόν· νῦν καὶ καταστρέφει τούτῳ τε καὶ τῷ λοιπῶν ἐπάγῃ, λέγων, οἱ γδ ὲν τῷ βεάσματι ἤγουν ὲν τῇ ἀκμῇ τῶν διωγμῶν ἑστάμενοι, καὶ ὁρῶντες τὰ μαρτύρια τῶν ἁγίων, καὶ ὅπως σπεύδουσι τὰς ἐξ οὐρανῶν στεφάνους λαβεῖν κῆ B ζῆλον θεῖον, ἐπεδίδοσαν ἑαυτὸς εἰς τὸ μαρτύριον μῆ παῤῥησίας πολλῆς, καὶ μάλιστα ὅτι ἔβλεπον τινὰς ὑποσυρομένους, ἀντὶ τοῦ κλεπτομένους καὶ ἀπατωμένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, καὶ ἐκπίπτοντας ἤτοι ἀρνουμένους τὴν εὐσέβειαν· ὧν χάριν ὑποθερμαινόμενοι ἔσωθεν ἤτοι τὴν καρδίαν πυρούμενοι, ὡς καὶ ἀκούοντες καταπολεμῆσαι ἤτοι νικῆσαι τὸν διάβολον τοῦτο καὶ ἀλαζόνα καὶ ἀντικείμενον διάβολον, ἐσπούδασαν ὑποδῦναι τὸ μαρτύριον, ἵνα μὴ καυχήσηται ὁ διάβολος καὶ δόξῃ ἑαυτῷ φεύγειν ἢ ὡς νικήσας κῆ πανουργίαν τοὺς αὐτομολήσαντας. εἰ καὶ ἐλάνθανε μᾶλλον νικώμενος ὑπὸ τῆς ἀθλητῆς τῶν καρτερησάντων τοὺς βασάνους, τοῖς γοῦν πιστοῖς C ἄξιόν ἐστιν δυσχεραίνουσιν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς πεφρικότων καὶ ἡττηθέντων, ὅπου δύῃ, ἤτοι συμφέρῃ, ὅ, τι καὶ δέδοκται, καὶ κατά τι βλάπτῃ, συμπάσχειν καὶ λυπεῖσθαι μῆ τῆς γονέων ἢ τῆς ἄλλως προσηκόντων ὑπὲρ τῶν μαρτυρησάντων καὶ ἐκπεπωκότων ἀπὸ μηχανῆς τοῦ διαβόλου. γινώσκομεν γδ ὡς πολλοὶ ἀπόλαυσάν τῆς ἐλέους καὶ τῆς ἀγαθότητος τοῦ θεοῦ διὰ δυῆς ἑτέρων. διά τι τοῦτο αὐτοῖς τε δοθῆναι ἄφεσιν παρὰ τοῦ θεοῦ αἰτησόμεθα, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐκπεπωκόσι, καὶ μετ' ταῦτα τῷ πλάνῳ ἀνακαλεσαμένοις καὶ ὁμολογήσασι τὴν εὐσέβειαν, συγκοινωνήσομεν, μεμνημένοι τῶν περὶ τῆς ἐκπτώσεως ἀγώνων αὐτῶν, ὧν ὑπήνεγκαν διὰ D τὸν θεόν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ τῆ μετ' ταῦτα ἀγαθῇ μεταμέλειᾳ τούτων, καὶ ὅτι μεμαρτύρηται ἀπολιτεύτως λογίζεσθαι ἑαυτὸς διὰ ἁμάρτημα· καὶ οὐ μόνον συγκοινωνήσομεν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ συνδυόμεθα ὑπὲρ ἱλασμοῦ αὐτῶν, μετ' τῶν ἄλλων τῶν καθηκόντων, ἤγουν μετ' τῶν ὀφειλόντων γίνεσθαι δυποιϊῶν πρὸς τοῦτους, νηστείας δηλονοτὶ, ἐλεημοσύνης καὶ μετανοίας, δι' ὧν ὁ γινόμενος παράκλητος ὑπὲρ ἡμῶν ἐξιλεούμενος ἔσται ἡμῖν τῷ πατρὶ· εἶτα καὶ χρήσις κεῖται γραφικὴ. ἡ δὲ ἔστιν ἐκ τῆς προτέρας καθολικῶν ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου.

Bals. Cùm superiùs dixisset sanctus, quod qui sua sponte confugerunt, & lapsi sunt, pœnitentiam autem non egerunt, nec suum lapsum revocarunt, plus dedecoris subibunt, ut qui non supra fundamentum tectum quoq; fabricaverint, seu quod bonum est non perfecerint: nunc hujus & reliquorum confirmationem inducit, dicens, Qui enim in persecutionis fervore, seu vehementia stantes, & videntes sanctorum martyria, & quomodo cælestes coronas divino zelo accipere contendant, seipsos dabant martyrio cum multa libertate, & maximè quia videbant quosdam subtractos, hoc est eductos & deceptos à diabolo, & lapsos seu negantes pietatem: quamobrem interiùs accensi seu corde inflammati, ut qui audirent se per hoc debellasse ac vicisse superbum adversarium diabolum, studuerunt subire martyrium, ne glorietur diabolus, & sibi prudens esse videatur, ut qui calliditate sua & malitia eos vicerit qui sua sponte ad martyrium confugerunt: etiam si eum latuit se magis vinci ab athletis qui tormenta fortiter perpessi sunt. Fidelibus ergo orantibus æquum est pro ipsis supplicio affectis, & punitis, annuere, sive in hoc concurrere, quod etiam visum est, & aliquo modo nihil lædit, una cum parentibus vel aliis necessitudine cõjunctis, pro iis qui testimonium dederunt martyriúmque subierunt, sed lapsi sunt diaboli arte, & insidiis, dolere & tristitia affici. Scimus enim quod multi bonitatem, & misericordiam Dei consecuti sunt per aliorum orationes. Ideoque & ipsis dari à Deo peccatorum remissionem postulabimus, & aliis qui lapsi sunt, & postea errorem revocaverunt, & pietatem confessi sunt, communicabimus, memores eorum quæ ante lapsum propter Deum sustinuerunt certaminum, & etiam bonæ eorum postea pœnitentiæ, & quòd seipsos testati sunt esse à civitate alienos propter peccatum: & non solum ipsis communicabimus, sed & pro eorum reconciliatione orabimus, cum aliis quæ decet, seu cum bonis operibus quæ debent ab ipsis fieri, jejunio scilicet, eleemosyna, & pœnitentia, per quæ, qui pro nobis est advocatus, patrem nobis propitium benevolúmque efficit. Deinde & sacræ scripturæ sententia usus est. Ea verò est ex prima Catholica epistola sancti Apostoli & Evangelistæ Johannes.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ νῦς τοῦ παρόντος κανόνος, τοιοῦτός ἐστιν. οἱ ὲν τῷ βεάσματι, φησὶ, τοῦ διωγμοῦ, ἤγουν ὲν τῇ ἀκμῇ, τῇ ζέσει ἑστάμενοι, καὶ ὁρῶντες τὰ μαρτύρια τῶν ἁγίων, καὶ ὅπως σπεύδουσι τὰς ἐξ οὐρανῶν στεφάνους λαβεῖν, κῆ ζῆλον θεῖον ἐπεδίδοσαν ἑαυτὸς εἰς τὸ μαρτύριον, μῆ παῤῥησίας πολλῆς ὁρμήσαντες εἰς τὸν ἀγῶνα, ζηλώσαντες τὸς ἁγίους πάσχοντας, καὶ ὑποδύντες ἑαυτὸς σφοδρῶς τῇ μαρτυρίᾳ, καὶ μάλιστα ὅτι ἔβλεπον τινὰς ὑποσυρομένους ἀντὶ τοῦ κλεπτομένους, ἀπατωμένους καὶ ἀρνουμένους τὴν εὐσέβειαν, ὑποθερμαινόμενοι, ἤτοι πυρούμενοι τὴν καρδίαν, ἔσωθεν καταπολεμῆσαι τοῦτον ὑποσύροντα πονηρὸν, ἵνα μὴ καυχᾶται, ὡς ἡττῶν τοὺς εὐσεβεῖς. εἰ καὶ ἐλάνθανεν ἑαυτὸν ἀγνοῶν, ὅτι μᾶλλον ἡττᾶται, πολλῶν μέχρι νῦν τὴν ὑπὲρ τῆς πίστεως ὕβρεσιν ὑποδεξαμένων. ἔσπευδον μὲν οὖν, φησὶν, ἵνα τοιήσωσι, ἡττηθέντες δὲ τῶν βασάνων διὰ ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς, οἱ μὲν ὲν ταῖς φυλακαῖς κακοπαθοῦντες, οἱ δὲ ὲπὶ δικαστηρίοις κολαζόμενοι, καὶ μὴ ὑπενεγκόντες τὰς τιμωρίας. ἄξιον οὖν ἐστὶ τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν πενθοῦσι συμπάσχειν. πενθοῦσι δέ, φησὶν, οἱ μὲν ὑπὲρ γονέων, οἱ δὲ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν, οἱ δὲ ὑπὲρ τέκνων ἀποπεπωκότων. ὃ γοῦν συμπενθεῖν τοῖς τὸς ἀποπεπωκότας πενθοῦσιν, μηδένα καταβλάπτει. καὶ ὃ συμβῆναι καὶ συναλγεῖν τοῖς δεομένοις ὑπὲρ αὐτῶν, μῆ

Zonar. Hujus Canonis sententia ejusmodi est, Qui in fervore, inquit, persecutionis, hoc est in summo illius discrimine, vehementissimaque dimicatione constituti, ac martyria sanctorum intuentes, & quam vehementer ad accipiendas cœlestes coronas festinarent, divina æmulatione seipsos martyrio tradidere, multa cum libertate in certamen desilientes, sanctorum qui patiebantur imitatione, séque promptos ad fidem testimonio confirmandam obtulere, tum ob id maxime quia multos cernerent qui subtrahebantur, hoc est, traducebantur, decipiebantur, pietatem negabant, ferventes, hoc est, flammato corde, infestum ipsis adversarium debellare studuerunt, ne veluti piorum victor gloriaretur; quamvis eum latuerit, vinci se potius, cum multi ad mortem usque pro fide constantiam præ se tulerint. Festinarunt ergo, inquit, ut id agerent, superati autem vi tormentorum, ob imbecillitatem carnis, partim in custodiis male accepti, partim vero in judiciis pœnis affecti, nec ferentes supplicia. Operæpretium est igitur cum iis, qui ipsorum causa lugent, condolescere. Lugent porro, inquit, parentum alii, alii fratrum, alii liberorum lapsum. Cum iis igitur qui lapsos lugent, simul lugere neminem lædit, nec cum iis una precari, & dolere qui pro ipsis rogant, cum aliis nempe rationi consentaneis, cum eo scilicet,

licet, ut qui lapsi sunt, alia quoque præstent, quæ congruunt pœnitentiæ: sunt hæc porro jejunia, & lacrymæ, aliæque afflictationes, mulctarum observationes: tum si facultas suppetat, pecuniarum in pauperes erogatio, quas ob res qui pro nobis advocatus est factus, Patrem nobis propitium reddet. Adhibet mox petitam quoque ex sacris litteris sententiam, quæ est ex prima epistola sancti Apostoli & Evangelistæ Joannis.

A τῶν ἄλλων καθηκόντων, μὴ ἤρωτῶ ποιεῖν ἐκείνους τὰς παραπεπωκότας, καὶ τὰ ἄλλα τὰ πρέποντα τῇ μετανοίᾳ ἄφρ εἰσὶ νηστεῖαι καὶ δάκρυα, ἄλλαι τε κακοπάθειαι, ὑπομνήσεων φυλακαί. εἰ δ' ἂν ἐυπορεῖεν, καὶ δόσεις χρημάτων πρὸς πένητας, δι' ὧν ὁ νενόμικα Θ. παράκλητον Θ. ὑπὲρ ἡμῶν, ἐξευμενίσεται ἡμῖν τὸν πατέρα. εἶτα καὶ χρήσῃ κέχρηται γραφικῇ, ἣ τίς ἐστιν ἐκ τῆς πρώτης ἐπιστολῆς καὶ ἁγίου ἀποστόλου, καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου.

Canon XII.

ΚΑΝΩΝ ιβ'.

Iis enim qui pecuniam dederunt, ut ipsi omni ex parte ab omni malitiâ imperturbati essent, crimen intendi non potest. Damnum enim, & jacturam pecuniarum sustinuerunt, ne ipsi animæ detrimento afficerentur, vel ipsam etiam perderent, quod alii propter turpe lucrum non fecerunt: quamvis Dominus dicat; quid enim hominem juvabit, si universum mundum lucratus fuerit, animæ autem detrimento fuerit affectus, vel eam etiam perdiderit? & rursus, Non potestis Deo servire & mammonæ: in illis enim apparuerunt qui Deo servirent, exosis, conculcatis, contemptisque pecuniis, & in eo compleverunt quod scriptum est: Pretium redemptionis animæ hominis, propriæ divitiæ. Nam & in Actibus quoque Apostolorum legimus, eos qui pro Paulo & Sila Thessalonicæ ad magistratus trahebantur, cum multis pecuniis fuisse dimissos. Postquam enim ipsos propter nomen multùm oneravissent, & multitudinem magistratúsque perturbassent, ab Jasone, inquit, & reliquis satisdatione accepta, eos dimiserunt. Fratres autem noctu protinus Paulum & Silam miserunt in Berræam.

Τοῖς γὰρ ἀργύρια δεδωκόσι πρὸς τὸ ἀνεπιλήπτους αὐτοὺς πάντα πάσης ὑμνεῖσθαι πάσης κακίας, οὐκ ἔστιν ἔγκλημα προσάψαι. ζημίαν γὰρ καὶ ἀπώλειαν χρημάτων ὑπήνεγκαν ἵνα μὴ τὴν ψυχὴν ἑαυτῶν ζημιωθῶσιν ἢ ἀπολέσωσιν, ὅπερ ἄλλοι κατ' αἰσχροκέρδειαν ἐποίησαν· καὶ τοίνυν τοῦ κυρίου λέγοντος· τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ ἢ ἀπολέσῃ; ὅτι καὶ δυνάμεθα θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ· ἐφάνησαν γὰρ παρ' ἐκείνοις θεῷ δουλεύοντες, τὰ ἀργύρια μισήσαντες καὶ καταπατήσαντες, καὶ καταφρονήσαντες αὐτῶν, ἀνεπλήρωσάν τε ἐν τούτῳ τὸ γεγραμμένον, λύτρον ἀνδρὸς ψυχῆς ὁ ἴδιος πλοῦτος. ἐπεὶ καὶ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων ἀνέγνωμεν τοὺς συρέντας ἀντὶ Παύλου καὶ Σίλα ἐν Θεσσαλονίκῃ ὅτι τοὺς πολιτάρχας μετὰ καὶ πλησμονῆς ἀπελυθήτωσαν. μετὰ γὰρ τὸ καταβαρῆσαι αὐτοὺς πολλὰ διὰ τὸ ὄνομα καὶ ταράξαι πᾶν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας, λαβόντες, φησὶ, τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν, ἀπέλυσαν αὐτούς. οἱ δὲ ἀδελφοὶ διὰ νυκτὸς ἐξέπεμψαν τόν τε Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροιαν.

Bals. Postquam sanctus de iis qui sua sponte ad martyrium confugiunt, perfecisset, dicit eos non esse reprehendendos, qui seipsos datis pecuniis à tormentorum afflictione liberarunt. Maluerunt enim suarum pecuniarum quàm suæ animæ jacturam facere. Deinde hoc ipsum confirmat & affert diversa scripturæ exempla ex Actibus Apostolorum de beato Paulo Apostolo, & aliis.

Βαλς. Πληρώσας ὁ ἅγιος τὰ περὶ τῶν αὐτομολησάντων εἰς τὸ μαρτύριον, φησὶν ἀκαταπάτους εἶναι τοὺς διὰ χρημάτων δόσεως ἀνεπιλήπτους σωτηρίσαντας ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς κακώσεως τῶν κολάσεων. εἵλοντο γὰρ χρήματα ζημιωθῆναι καὶ μὴ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς. εἶτα κατασκευάζων τοῦτο αὐτό, ἐπιφέρει καὶ διάφορα γραφικὰ καὶ παραδείγματα ἐκ τῶν ἀποστολικῶν πράξεων περὶ τοῦ μακαρίου ἀποστόλου Παύλου καὶ ἑτέρων.

Zonar. Qui vero, inquit, pecuniam erogarunt, eóque effugio pietatem conservarunt, non sunt reprehendendi, nec ob eam rem illos quisquam accuset. Maluerunt namque pecunias, quàm ipsorum animas perdere, ostenderúntque se Deo servire velle, non mammonæ, hoc est divitiis. Profert autem & scripturæ verba, tum ex Actis Apostolorum, Beati Pauli, & aliorum exempla. Quod vero dicitur, imperturbatos fuisse ab omni improbitate, sic accipiendum est, aut imperturbatos fuisse, quod ad pietatis abnegationem attinet, quæ universam superat improbitatem, vel κακίας vexationes tormentorum nominavit.

Ζωναρ. Οἱ δὲ χρήματα, φησὶ, δεδωκότες καὶ ἐκφυγόντες, καὶ αὐτοῖς τηρήσαντες τὴν εὐσέβειαν, οὐκ αἰτιατέον ἐστὶ, οὐδὲ ἔγκλημά τις ἐντεῦθεν προσάπτῃ αὐτοῖς. εἵλοντο γὰρ χρήματα ζημιωθῆναι, καὶ μὴ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, καὶ ἐφάνησαν τῷ Θεῷ δουλεύειν βουλόμενοι, καὶ οὐ τῷ μαμμωνᾷ, ἤτοι τοῖς χρήμασι· ὑποφέρει δὲ καὶ ῥήματα γραφικὰ, καὶ παράδειγμα ἐκ τῶν πράξεων περὶ τοῦ μακαρίου ἀποστόλου Παύλου καὶ ἑτέρων· ὅ δὲ, ἀνεπιλήπτους φησὶν ἀπὸ πάσης κακίας, ἢ μὴ ὀχληθῶσιν εἰς ἄρνησιν τῆς εὐσεβείας ἐστὶν· ἢ περὶ πᾶσαν κακίαν εἶπε, ἢ κακίας τὰς κακώσεις ὠνόμασε τὰς ἐκ τῶν κολάσεων.

Canon XIII.

ΚΑΝΩΝ ιγ'.

Unde nec eos qui omnia reliquerunt propter salutem animæ & secesserunt, licet accusare tanquam aliis propter ipsos detentis. Nam & Ephesi pro Paulo Gaium & Aristarchum in theatro comprehenderunt, una cum Paulo peregrinantes, qui volebat ad populum adire: quoniam propter ipsum qui persuaserat, & multam turbam ad Dei cultum traduxerat, seditio facta fuerat. Non siverunt eum, inquit, discipuli. Quin etiam nonnulli, ex Asiaticis magistratibus, qui ei erant amici, miserunt ad eum & suaserunt, ne se theatro daret. Si qui autem cum iis contendere perrexerint, qui animum syncerum ei adhibent, qui dicit: Diligenter serva animam tuam, & ne retro aspexeris: Petrus quoque Apo-

Οθεν οὐδὲ τοῖς καταλείψασι πάντα διὰ τὴν τῆς ψυχῆς σωτηρίαν καὶ ἀναχωρήσασιν, ἔστιν ἐγκαλεῖν ὡς ἂν ἑτέρων δι' αὐτοὺς κατεχθέντων. καὶ γὰρ καὶ ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἀντὶ Παύλου σωτήρασθαι Γάϊον εἰς θέατρον καὶ Ἀρίσταρχον συνεκδήμους Παύλου βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον· ἐπεὶ δὲ δι' αὐτὸν πείσαντα καὶ μεταπείσαντα πολλὰ ὄχλον ὅτι περὶ θεοσέβειαν, ἡ φάσις ἐν γενομένη· οὐκ εἶων αὐτὸν οἱ μαθηταί, φησίν· ἀ μὴν ἀλλὰ καί τινες τῶν Ἀσιαρχῶν ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν, παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς θέατρον· εἰ δὲ ὑπομένοιέν τινες ἐρεθιζόμενοι τοῖς εἰλικρινῶς προσέχουσι τῷ λέγοντι, σώζων σῶζε σεαυτοῦ ψυχὴν, καὶ μὴ παρεμβλέψῃς εἰς τὰ ὀπίσω· ὑπομνηθήτωσαν καὶ περὶ τοῦ πρώτου τῶν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἀποστόλων Πέτρου, βεβλημένου τε ἤδη εἰς φυλακὴν, καὶ A
παραδοθέντος τέτταρσι τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν
αὐτὸν, ἢ ὃν νυκτὶ φυγόντος καὶ ἐκ χειρὸς ῥυσθέντος τῶν
Ἰουδαίων κατ' ἐντολὴν ἀγγέλου, φησὶ, κυρίου, γενομένης
ἡμέρας οὐ μικρὸς ὁ θόρυβος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα
ὁ Πέτρος ἐγένετο. Ἡρῴδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ
εὑρών, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας, ἐκέλευσεν ἀπαγχονισθῆναι,
δι' ὃν εἰκὸς αἰτία τῷ Πέτρῳ προσάπτεται. ἐξῆν γὰρ καὶ
αὐτοῖς ἑωρακόσι μὲν γινόμενον, ἐκφυγεῖν, ὡς καὶ πάντα
τὰ παιδία τὰ ἐν Βηθλεὲμ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς,
εἰ ἐγνώκεισαν οἱ γονεῖς αὐτῶν ὃ μέλλον ἔσεσθαι, ἅτε
ἀνῃρέθησαν ὑπὸ τοῦ μαινόμενου Ἡρῴδου ὃς ὑπ' αὐτοῦ ζη- B
τούμενον, ἀπολέσαι ἐν παιδίον, ὅπερ καὶ αὐτὸ κατ' ἐντολὴν
ἀγγέλου κυρίου, ἐξέφυγεν, ἤδη ἀρξάμενον ταχέως σκυ-
λεύειν καὶ ὀξέως προνομεύειν, κατὰ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ὀ-
νόματος, καθὼς γέγραπται, κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τα-
χέως σκύλευσον, ὀξέως προνόμευσον, πρὶν ἢ γνῶναι
τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, λήψεται δύναμιν
Δαμασκοῦ καὶ τὰ σκῦλα Σαμαρείας ἐναντι βασιλέως Ασ-
συρίων. οἱ γοῦν μάγοι ὡς ἤδη σκυλευθέντες καὶ προνο-
μευθέντες, ὑποταγμένως καὶ πενικῶς προσκυνοῦσι τὸ παιδίον, ἀνοίγοντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν καὶ προσ-
φέροντες αὐτῷ καιριώτερα καὶ πρεπωδέστερα δῶρα, χρυ- C
σὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν, ὡς βασιλεῖ καὶ θεῷ καὶ
ἀνθρώπῳ. ὅθεν ἐκέτι πρὸς τὸν Ἀσσύριον βασιλέα ἠξιώθησαν ὑποστρέψαι, συνεργήσαντος αὐτοῖς τῆς προνοίας. χρηματισθέντες γὰρ φησι κατ' ὄναρ μὴ ἀναπλέωσι πρὸς Ἡρῴδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.
ὅθεν ἰδὼν ὁ μισόθεος Ἡρῴδης ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν
μάγων, ἐθυμώθη λίαν· καὶ ἀποστείλας, φησὶν, ἀνεῖλε πάντας
τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς
ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε
παρὰ τῶν μάγων· μὴ ὢν καὶ ὃ προ αὐτοῦ γεννηθὲν ἕτερον
παιδίον ζητήσας ἀποκτεῖναι, καὶ μὴ δύνων, τὸν πατέρα D
αὐτοῦ Ζαχαρίαν ἐφόνευσε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, ἐκφυγόντος τοῦ παιδὸς μετὰ τῆς μητρὸς Ἐλιζάβετ· ἀφ' ὧν εὐθυμίαν μέμψιν ἔχουσιν.

ΒΑΛΣ. Εἰ δέ τινες φησὶ, καταλιπόντες τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀνεχώρησαν, ἵνα μὴ καλαχθέντες κινδυνεύσωσιν, ἴσως μὴ δυνάμενοι μέχρι τέλους ἐμμεῖναι τῇ ὁμολογίᾳ διὰ τὸ τῶν κολαζόντων ἀπηνές, οὐκ ἐγκληθήσονται, κἂν ἄλλοι ἕτεροι κατεχθῶσι δι' αὐτούς. ἀλλὰ τοῦτο εἰς παράδειγμα, τὸ Γαΐου καὶ Ἀρίσταρχον τοὺς ἀντὶ Παύλου καλαχθέντας· τοὺς στρατιώτας τοὺς φυλάττοντας τὸν Πέτρον· τὸ νήπια τὰ διὰ τὸν Ἡρῴδην ἀναιρεθέντα διὰ τὸν Χριστόν· καὶ τὸν τιμιον καὶ ἅγιον προδρόμου πατέρα Ζαχαρίαν. E

ΖΩΝΑΡ. Εἰ δέ τινες, φησὶ, καταλιπόντες τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀνεχώρησαν, ἵνα μὴ καλαχθέντες κινδυνεύσωσιν, ἴσως μὴ δυνάμενοι μέχρι τέλους ἐμμεῖναι τῇ ὁμολογίᾳ διὰ τὸ τῶν κολαζόντων ἀπηνές, οὐκ ἐγκληθήσονται), οὐδὲ εἰ δι' αὐτοὺς ἕτεροι κατεχθήσονται καὶ ἐκολάσθησαν. καὶ πάλιν ἀπὸ τῶν πράξεων ἐπάγει παράδειγμα λέγων, ὅτι καὶ ἐν ἐφέσῳ ἀντὶ τοῦ Παύλου συναρπάγησαν, Γαΐου καὶ Ἀρίσταρχον· ἀλλ' ὁ Παῦλος διὰ τοῦτο οὐκ ἠτιάθη, ὅτε ὁ Πέτρος ὑπὸ ἀγγέλου τῆς φυλακῆς ἐκβλη- F
θεὶς, ὅτι ἐκεῖνος μὴν διέφθαρται κίνδυνον. οἱ δὲ φυλάσσοντες αὐτὸν στρατιῶται δι' ἐκεῖνον ἐκολάσθησαν. καὶ ἀπὸ τῆς διαγελίου ὑποδείγματι κέχρηται), τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἡρῴδου ἀναιρεθεῖσι πᾶσι· διὰ ἃ φησιν, οὐκ ἠτιάθη ὁ κύριος· καὶ τὴν Ἐλισάβετ φυγούσης μετὰ Ἰωάννου, καὶ φυλαξάσης αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ζαχαρίας ἀνῃρέθη ὑπὸ τοῦ παιδὸς ὄντος, ἀλλ' ὁ Ἰωάννης διὰ τοῦτο οὐκ ἠτιάθη.

stolorum princeps eis in mentem revocetur, qui jam in custodiam erat conjectus, & traditus quatuor quaternionibus militum ad eum servandum: qui cùm noctu fugisset, & ex Judæorum manu servatus esset, jussu Angeli Domini, Facto, inquit, die erat non parvus tumultus inter milites quidnam factum esset Petro. Herodes autem cùm eum quæsivisset, & non invenisset, interrogatos custodes jussit suffocari, propter quos nulla culpa in Petrum confertur: licebat enim eis illo viso quod factum fuerat effugere, sicut & omnes infantes qui erant in Bethleem, & in omnibus ejus finibus; si scivissent eorum parentes quod erat futurum: qui à crudeli homicida Herode sublati sunt, ut unius qui ab eo quærebatur infans periret, qui & ipse jussu Angeli Dei effugit, qui celeriter jam cœperat spolia accipere, & acriter præpascere, secundùm appellationem nominis, quemadmodum scriptum est, Voca nomen ejus, celeriter spolia, velociter depopulare, eo quod priusquam infans sciat vocare patrem & matrem, capiet potestatem Damasci, & Spolia Samariæ, coram Rege Assyriorum. Magi ergò ut jam spoliati & prædationibus infestati infantem humiliter & suppliciter adorant, thesauros suos aperientes, & ei offerentes, maximè opportuna, & magnifica dona, aurum, & thus, & myrrham, ut regi, & Deo, & homini: unde ad regem Assyrium non ampliùs reverti voluerunt, à providentia vetiti. Divinitus enim admoniti, inquit, in somnio ne reverterentur ad Herodem, per aliam viam regressi sunt in regionem suam. Unde cùm vidisset sanguinolentus Herodes se à magis illusum, valde fuit commotus: Et mittens, inquit, interfecit omnes infantes qui erant in Bethleem, & in omni ejus confinio, à bimatu, & infra, juxta tempus quod à Magis diligenter didicerat. Cum quibus, & alium prius natum infantem, cùm interfecturus quæsivisset, & non invenisset, patrem ejus Zachariam interfecit inter templum & altare, cùm effugisset filius cum matre Elizabet. Unde nec ullo modo reprehenduntur.

Bals. Si qui autem, inquit, relictis suis facultatibus secesserunt, ne detenti in periculum vocentur, ut qui fortè non possint ad finem usque in confessione persistere, propter tortorum sævitiam, non culpabuntur, etiamsi alii detenti sunt propter ipsos. Et adducit in exemplum ejus rei gratia, Gajum & Aristarchum, qui pro Paulo detenti fuerunt: milites qui Petrum servabant: & infantes qui ab Herode interfecti sunt propter Christum: & venerabilis sanctique præcursoris patrem Zachariam.

Zonar. Si qui autem, inquit, suas reliquerunt possessiones, ac secesserunt, ne detenti periclitarentur, quia forte ob tortorum sævitiam in confessione ad finem usque persistere haud possint, etiamsi ipsorum causa alii detenti, ac pœnis affecti fuerint, minime sunt accusandi. Rursumque exemplum ex Apostolicis actis adducit, dicens Ephesi quoque pro Paulo comprehensos fuisse Cajum, & Aristarcum: nec tamen ob id accusatum Paulum; neque Petrum ab Angelo è custodia eductum, cum is quidem effugit periculum, qui vero illum custodiebant milites, ob illum supplicio affecti sunt. Mox aliud quoque exemplum ex Evangeliò adhibet, eorum qui ab Herode interfecti sunt puerorum, quam ob rem, inquit, haud accusatus est Dominus. Cumque fugisset Elisabeth cum Joanne, ipsumque servasset, interfectus est Zacharias, à quo efflagitabatur puer, neque id Joanni crimine est datum.

A

Canon XIV.

Si qui autem vim multam & necessitatem passi sunt, quique & in ore ferrum, & vincula acceperunt, & propter bonam fidei affectionem, suas quoque manus uri fortiter pertulerunt, ad prophanum sacrificium eis invitis adductas. Quemadmodum igitur mihi scripserunt ex custodia beatissimi martyres de iis qui sunt in Libya, & alii etiam in sacris comministri, ii simul testificantibus reliquis quoque fratribus, possunt esse in sacro ministerio inter confessores collocati, ut & qui in multis tormentis mortificati fuerint, non amplius potuerint, vel B *loqui, vel dicere, vel moveri, ut resisterent iis qui vim frustrà afferebant. Neque enim eorum improbitati assensi sunt. Quemadmodum ergo à comministris rursus audivi, annumerabuntur inter confessores: & quicunque secundùm Timotheum vitam instituit, parens ei quoque qui dicit, Persequere justitiam, pietatem, fidem, dilectionem, tolerantiam, lenitatem: Certa pulchrum certamen fidei: Apprehende vitam caelestem, in quam vocatus es, & confessus coram multis testibus confessionem.*

Balsa. Eos qui vi tyrannica visi sunt ex idolothytis C carnes comedere, vel ex Græcis libationibus vinum bibere (Fortè enim iis in terram dejectis, & in eorum ora hamis seu ferramentis injectis, ut semper aperta essent, tyranni in eorum fauces vinum infundebant, & carnes injiciebant, vel etiam in eorum manibus carbonibus cum thure impositis sacrificare cogebant) si essent quidem clerici, in suo quoque rursus gradu esse decernit Canon, ut qui collocati sint cum confessoribus. Laici autem reputentur ut martyres, quòd ii hæc sua voluntate non fecerint, nec actioni omnino assensi sint: quemadmodum inter confessiores quoque numerabuntur, qui propter tormentorum necessitatem dissoluta corporis firmitate, non D valentes iis resistere, qui in ora eorum vinum ex libaminibus effundebant. Deinceps autem de iis qui conscientiæ martyrium peragunt, dicit, & illos cum confessoribus connumerat.

Zonar. Qui sanctos martyres suppliciis divexabant, post tormenta multa nonnullis per vim adhibita, in ora illorum Vinum infundebant ex libationibus, vel etiam ex idolo mactatis carnibus quidpiam illorum ori inserebant, ac thura ipsorum manibus injicientes, ipsos ad aram trahebant, & per vim comprehensis illorum manibus, aut thura aræ superfundebant; aut etiam carbones E cum thure imponebant ipsorum manibus, ut ardoris cruciatum minime ferentes, thus cum carbonibus in aram effunderent; ab eisdem nempe detinebantur. Ejusmodi in sacro ministerio censeri posse affirmat, vel potius in confessorum ordine collocari. Neque enim sua sponte vel degustabant libationes, vel thus imponebant aræ, sed vi coacti, ratione illorum actioni minime consentiente: quemadmodum & quibus tormentorum necessitate resolutus fuerat vigor corporis, ut nec moveri, nec loqui possent, nec vinum libationum in orâ ipsorum per vim injicientibus obsistere, ii quoque locum inter confessores obtinebunt. Differit autem mox de iis, qui conscientiæ mar- F tyrium peragunt, ac eos quoque in confessorum numero locat.

Κανων ιδ'.

Εἰ δέ τινες βίαν πολλὴν καὶ ἀνάγκην πεπόνθασι, χάνον λαβόντες ἐν τῷ στόματι καὶ δεσμὸν, καὶ ὑπομείναντες καρτερῶς τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως, καὶ ταῖς χερσὶν αὐτῶν καῦναι προσαχθέντα ἀκοντὶ τῷ ἀνιέρῳ θύματι. ὥσπερ οὖν ἔγραψάν μοι οἱ ἀπὸ τῆς φυλακῆς τελεσμακαρίοις μάρτυρες περὶ τῶν ἐν Λιβύῃ, καὶ ἕτεροι δὲ συλλειτουργοὶ, οἱ τοίνυν συμμαρτυρούντων μᾶλιστα καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν, δύνανται εἶναι ἐν τῇ λειτουργίᾳ τεταγμένοι ἐν τοῖς ὁμολογηταῖς, ὡς καὶ οἱ καταμεκρωθέντες ἐν ταῖς πολλαῖς βασάνοις, καὶ μηκέτι ἔχοντες λαλῆσαι ἢ φθέγξασθαι ἢ κινηθῆναι εἰς τὸ ἀντιστῆναι τοῖς εἰς μάτην βιαζομένοις· ἐπεὶ καὶ συγκατέθεντο τῇ βουλευσάμενοι. ὥσπερ οὖν τινὰ συλλειτουργὸν ἤκουσα, πάλιν ταχθήσονται ἐν τοῖς ὁμολογηταῖς· καὶ πῶς ὅστις οὖν κατὰ Τιμόθεον πολιτεύεται, πειθόμενος καὶ αὐτὸς τῷ λέγοντι, δίωκε δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονὴν, πραότητα· ἀγωνίζου δὲ καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν ἐκλήθης, ὡμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων.

Βαλσ. Τὸν ἀπὸ βίας τυραννικῆς δοξάσαντα φαγεῖν κρέας ἐκ τῶν εἰδωλοθύτων, ἢ πεῖν οἶνον ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν σπονδῶν (τυχὸν γὰρ καὶ γῆ οἱ τυραννοῦντες ἔθηκαν αὐτοῖς, καὶ χάνας ἤτοι σιδήρια βαλόντες εἰς τὰ στόματα αὐτῶν, ὥστε δῆλα εἶναι πρεσσόμενα, ἐπέχεον εἰς τὰ φάρυγα τούτων οἶνον, καὶ κρέα ἐπέρριπτον, ἢ καὶ τὰ χερσὶν αὐτῶν ἀνθρακιὰν μετὰ λιβανωτοῦ θέμενοι, προσκυνεῖν δῆθεν ἠνάγκαζον αὐτούς) κληρικὸς μὲν ὄντας, εἶναι καὶ πάλιν ἐν τῷ οἰκείῳ βαθμῷ ὁ κανὼν διορίζει, ὡς τεταγμένους μετὰ τῶν ὁμολογητῶν. λαϊκοὺς δὲ λογίζεσθαι ὡς μάρτυρας, διὰ τὸ μὴ καὶ προαίρεσιν οἰκείαν ποιῆσαι ταῦτα τούτους, μηδὲ συγκατατίθεσθαι ὅλως τῇ πράξει· ὥσπερ τοῖς ὁμολογηταῖς σωταχθήσονται καὶ οἱ τῇ τῶν βασάνων ἀνάγκῃ παραλυθέντες τὸν τόνον τοῦ σώματος, καὶ μὴ δυνάμενοι ἀντιστῆναι τοῖς ἐκχέουσιν εἰς τὰ στόματα αὐτῶν οἶνον ἀπὸ τῶν σπονδῶν. ἑξῆς δὲ περὶ τῶν διανυόντων τὸ τῆς σωφρόνως μαρτύριον λέγει, καὶ κατὰ τοῖς ὁμολογηταῖς σωταριθμεῖ.

Ζωναρ. Οἱ τοὺς ἁγίους κολάζοντες μάρτυρας μετὰ βασάνους πολλὰς ὕστερόν τινων βίᾳ, τοῖς στόμασιν αὐτῶν ἐνέχεον οἶνον ἐκ τῶν σπονδῶν, ἢ καὶ ἐκ τῶν εἰδωλοθύτων κρεῶν, ἐνέβαλον εἰς δὲ στόμα αὐτῶν, καὶ τὰ χερσὶν αὐτῶν ὕστερον τιθέντες λιβανωτὸν, εἵλκυον αὐτοὺς ὕστερον τὸν βωμὸν καὶ τὰς χεῖρας αὐτῶν κρατοῦντες βίᾳ, καὶ λιβανωτὸν ἐπέχεον τῷ βωμῷ, ἢ καὶ ἄνθρακας μετὰ λιβανωτοῦ τὰ παλάμας αὐτῶν ἐπετίθουν, ἵνα μὴ φέροντες τὴν ὀδύνην τὴν ἐκ τοῦ καύσεως ὕστερον καὶ λιβανωτὸν συὶ τοῖς ἄνθραξι τῷ βωμῷ. κατείχοντο γὰρ ὑπ' αὐτῶν. τοὺς τοιούτους φησὶ, διωκάθη εἶναι ἐν τῇ λειτουργίᾳ, ἢ μᾶλλον καὶ ἐν τοῖς ὁμολογηταῖς τετάχθαι. εἰ γὰρ οἰκείᾳ προαιρέσει ἢ τῶν σπονδῶν ἐγεύσαντο, ἢ καὶ λιβανωτὸν ἐπέβαλον τῷ βωμῷ, ἀλλ' ἢ βίᾳ, τῷ λογισμῷ αὐτῶν τῇ πράξει μὴ συγκατατιθεμένου· ὥσπερ καὶ οἱ τῇ τῶν βασάνων ἀνάγκῃ παραλυθέντες τὸν τόνον τοῦ σώματος, ὡς μήτε κινηθῆναι δυνάσθαι μήτε φθέγξασθαι, καὶ ἀντιστῆναι τοῖς βίᾳ εἰς τὰ στόματα αὐτῶν ἐκχέασι τὸν οἶνον τῶν σπονδῶν, καὶ κατὰ τοῖς ὁμολογηταῖς σωταριθμήσουσι. ἑξῆς δὲ περὶ τῶν διανυόντων τὸ τῆς σωφρόνως μαρτύριον λέγει, καὶ κατὰ τοῖς ὁμολογηταῖς σωταριθμεῖ.

Κανων

A

ΚΑΝΩΝ ιε'.

Οὐκ ἐγκαλέσῃ τις ἡμῖν νηστευομένοις τετράδα καὶ παρασκευὴν, ὧν αἷς καὶ νηστεύειν ἡμᾶς καὶ παραδοσιν εὐλόγως προστέτακται. τὴν μὲν γὰρ τετράδα διὰ τὸ ἡμῶν συμβούλιον ἔσχε τῶν Ἰουδαίων, ὅτε τὴν προδοσίαν τοῦ κυρίου, πῶς ἂν παρασκευὴν, ὅτι αὐτὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἔπαθε. κυριακὴν δὲ χαρμοσύνης ἡμέραν ἄγομεν, διὰ τὸν ἀναστάντα ἐν αὐτῇ, ἐν ᾗ οὐδὲ γόνατα κλίνειν παραδεδώκαμεν.

Canon XV.

Non reprehendet nos quispiam, quartam & sextam feriam observantes, in quibus nobis jejunare secundùm traditionem cum ratione præceptum est. Quartam quidem propter initum à Judæis consilium de proditione domini: sextam autem, quòd ipse pro nobis passus sit. Diem enim dominicum lætitiæ diem agimus, quòd in eo resurrexerit: in quo nec genua quidem flectere accepimus.

ΒΑΛΣ. Ἀκολούθως τῷ ξδ'. ἀποστολικῷ κανόνι τῷ διορίζομένῳ μὴ νηστεύειν ἡμᾶς κατὰ σάββατον πλὴν τοῦ ἑνὸς μόνου σαββάτου τοῦ μεγάλου δηλαδὴ, καὶ τῷ ξθ'. κανόνι τῷ κολάζοντι μεγάλως τοὺς μὴ νηστεύοντας τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν, καὶ κατὰ πᾶσαν τετράδα καὶ παρασκευὴν, καὶ ὁ παρὼν κανὼν διατάττεται.

B

Bals. Consequenter lxiv. Canoni Apostolico, qui decernit non esse nobis jejunandum sabbatis, præter unum sabbatum, magnum scilicet, & lxix. qui valde punit eos, qui sacra quadragesima non jejunant, omnique quarta, & sexta feria, præsens quoque decernit.

ΖΩΝΑΡ. Αεὶ, φησὶ, τὰς τετράδας καὶ τὰς παρασκευὰς ἅπασης ἑβδομάδος νηστεύειν· καὶ οὐκ αἰτιάσεταί τις ἡμᾶς νηστεύοντας· καὶ τὰς αἰτίας προστίθησιν. τὴν μὲν κυριακὴν, νηστεύειν οὐ δεῖ, χαρμόσυνον οὖσαν, διὰ τὸ τοῦ κυρίου ἀνάστασιν, οὐδὲ γόνυ κλίνειν ἐν αὐτῇ, φησὶ, παραδεδώκαμεν. σημειωτέον οὖν ὅτι παραδεδώκαμεν, καὶ ὅ τις παράδοσιν ἡμῖν προστέτακται. καινοῦσθαι γὰρ φαίνεται, ὅτι ὅπερ μακρὸν κεκρατήσαμεν ἔθος, ἀντὶ νόμου λελόγισται. ὁ δὲ μέγας Βασίλειος καὶ τὰς αἰτίας προστίθησιν δι' ἃς ἀπηγόρευται κλίνειν ἐν κυριακῇ γόνυ καὶ ἀπὸ τοῦ πάσχα μέχρι τῆς πεντηκοστῆς· ἀναγνωσθήτω καὶ ὁ ξς'. ἀποστολικὸς κανὼν, καὶ ξθ'.

C

Zonar. Semper, inquit, quarta & sexta cujuslibet hebdomadæ feria jejunandum: nec nos quisquam jejunantes reprehendet: causasque subjungit. Dominica vero die, non est jejunandum, quippe quæ sit gaudii, ob Domini resurrectionem. Neque vero, inquit, in ea genua flecti oportere accepimus. Observandum igitur verbum illud accepimus, & illud, Nobis ex traditione præceptum est. Nam hinc quoque apparet inveteratam consuetudinem pro lege fuisse acceptam. Magnus porro Basilius, causas quoque adnectit, ob quas Dominica die, & à Paschate ad Pentecostem usque genua flectere vetitum est. Lege & lxvi. Apostolicum Canonem & lxix.

D

E

F

EPISTOLA

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

EPISTOLA CANONICA SANCTI GREGORII Archiepiscopi Neocæsariensis, qui Thaumaturgus dictus est, de iis qui in barbarorum incursione idolothyta comederant, & alia quædam peccata commiserant.

CANON I.

NON cibi nos gravant, sanctissime Papa, si captivi ea comederint, quæ qui in eos dominium obtinent, eis B apposuerunt, maximè quando una de omnibus fama est, barbaros, qui in nostras regiones incursiones fecerunt, idolis non sacrificasse. Dicit autem Apostolus, Escæ ventri, & venter escis, Deus autem & hunc & has destruet. Sed servator quoque omnes cibos mundans, Non quod intrat (inquit) coinquinat hominem, sed quod egreditur. Et hoc quoque, quòd captivæ mulieres corruptæ fuerunt, barbaris earum corporibus insolenter abutentibus. Sed si priùs quoque damnata vita fuerat, procul ab oculis abeuntibus fornicatoribus, ut scriptum est, fornicarius scilicet habitus est etiam tempore captivitatis suspectus. Et C non oportet facilè orationibus cum ejusmodi communicare. Sed siquidem aliqua quæ in summa continentia vixerit, & puram ab omníque suspicione alienam priorem vitam ostenderit, nunc vi & necessitate ad probrum contumeliámve lapsa sit, habemus exemplum quod est in Deuteronomio, de adolescentula, quam homo in agro invenit, & ea vi compressa cum ipsa dormiit: Adolescentulæ, inquit, nihil facietis: non erit adolescentulæ peccatum mortis: quia quemadmodum si quis homo, adversus proximum suum insurrexerit, & ipsius animam morte affecerit, sic hæc res est: adolescentula exclamavit, & non D erat qui ei opem ferret. Hæc quidem certè ita se habent.

BALS. Sanctus interrogatus quid oporteat fieri Christianis, qui à barbaris capti sunt, & quæ ipsis ab eis apponebantur idolothyta comederunt; respondit, Hi cibi non gravant, id est, non grave damnum afferunt; & maximè quod unus est sermo apud omnes, sive quod omnes dicunt, idolis non sacrificasse barbaros, qui in nostra incursiones fecere. Adducit autem & ex Apostolo & ex Evangelio sententias, Ex Apostolo quidem, Escæ ventri, & venter escis: Deus autem & eum & has destruet. Qui quidem locus Apostolicus loquitur de repletione & in- E gluvie: & escas quidem nominat ea quæ sunt supervacanea, ac delicias: ventrem autem, voracitatem dixit, non verò ventriculum. Per hæc autem dicit Apostolus, quòd exaturatio, & luxus ad ingluviem pertinet, sed neque ad Deum deducit: luxui autem ingluviei vitium familiare redditur, & alterum alteri servit. Deus autem, ea otiosa & inefficacia efficiet, ut nulli ab eis lædantur. Ex evangelio autem usus est verbis Evangelii quæ dicunt, Quod intrat per os, non coinquinat hominem. Deinde de captivis quoq; mulieribus, quibus barbari stuprum intulerunt: & dicit, quòd si prima quidem eorum vita esset condemnata, suspectas eas facit fornicarius habitus F etiam tempore captivitatis. Et propterea non oportet facilè cum eis orare, sed postquam pœnis videlicet impositis se submisissent. Est autem habitus longa consuetudo, quæ tempore quoque confirmata est, quæ ad naturam etiam similitudine quàm proximè accedit. Quare quæ tales non sunt, violatæ, non peccarunt. Exemplo autem usus est lege quæ in Deuteronomio habetur, de virgine cui in solitudine per vim probrum illatum est. Et quæ quidem ad Canonem spectant in his consistunt. Videtur autem sanctus ex eo quod dixit, non inferri grave dam-

A

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Νεοκαισαρείας τ Θαυματουργοῦ περὶ τ ἐν τῇ καταδρομῇ τ βαρβάρων εἰδωλοθύτων φαγόντων ἢ καί ἑτερά τινα πλημμεληκότων.

ΚΑΝΩΝ α'.

ΟΥ τὰ βρώματα ἡμᾶς βαρεῖ, ἱεροώτατε Πάπτα, εἰ ἔφαγον οἱ αἰχμάλωτοι ταῦτα ἅτιν ἐπιτιθεῖ αὐτοῖς οἱ κρατοῦντες αὐτῶν, μάλιστα ὅτι εἰς λόγος ἐστὶ πάντων, τὰς καταδρομήνας τῶν ἡμετέρων μερῶν βαρβάρους εἰδώλοις μὴ θυσιάναι. ὁ δὲ ἀπόστολός φησι, τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν, ὁ δὲ θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. ἀλλὰ καὶ ὁ σωτὴρ ὁ πάντα καθαρίζων τὰ βρώματα, οὐ τὸ εἰσπορευόμενον κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον· καὶ τὰς αἰχμαλώτους γυναῖκας ἀσελγαίνειν ἐξ ὑβριζόντων τῶν βαρβάρων εἰς τὰ σώματα αὐτῶν. ἀλλ' εἰ μὲν καὶ πρότερον κατεγνωσμένον ἦν βίον πορευομένης ὀπίσω ὀφθαλμῶν τ ἐκπορευόντων καὶ τὸ γεγραμμένον, δηλονότι ἡ πορνικὴ ἕξις ὑποπίπτει καὶ ἐν τῷ καιρῷ τ αἰχμαλωσίας. καὶ οὐ δεχαίρως δεῖ τ τοιαύτας κοινωνεῖν τ δικῶν. εἰ μέντοι τις ἐν ἄκρᾳ σωφροσύνῃ ζήσας, καὶ καθαρὸν καὶ ἔξω πάσης ὑπονοίας ὑποδεδηγμένη βίον καὶ πρότερον, νῦν δὲ πέπωκεν ἐκ βίας καὶ ἀνάγκης, ὕδρᾳ, ἔκθεμα δέδηγμα ὃ ἐν τῷ Δευτερονομίῳ ὅτι τῇ νεανίδι, λοιὸν ἐν τῷ πεδίῳ εὗρεν ἄνθρωπος, καὶ βιασάμενος αὐτὴν, κοιμήθη μετ' αὐτῆς· τῇ νεανίδι οὐ ποιήσετε, φησὶν, οὐδέν, ὅτι ἔστι τῇ νεανίδι ἁμάρτημα θανάτου· ὅτι ὡς εἴτις ἀναστῇ ἄνθρωπος ὅτι καὶ πλησίον αὐτὸν, καὶ θανατώσῃ αὐτοῦ τ ψυχὴν, οὕτω τὸ πρᾶγμα τοῦτο· ἐβόησεν ἡ νεανὶς, καὶ οὐ βοηθῶν ἦν λοιὸν αὐτῇ· ταῦτα μέντοι τοιαῦτα.

ΒΑΛΣ. Ἐρωτηθεὶς ὁ ἅγιος περὶ τ τί ὀφείλῃ γίνεσθαι εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τοὺς αἰχμαλωτισθέντας παρὰ βαρβάρων, καὶ φαγόντας ἀπὸ τούτων αὐτοῖς παρατεθέντα εἰδωλόθυτα, ἀπεκρίνατο ὡς τὰ βρώματα ταῦτα οὐ βαρεῖ, ἀντὶ τ οὐ βαρεῖν ἐμποιεῖ βλάβην. καὶ μᾶλλον ὅτι εἰς λόγος ἐστὶ πάντων, φησὶν ὅτι πάντες λέγουσι μὴ θύσαι τοὺς εἰδώλοις τοὺς τὰ ἡμέτερα καταδραμόντας βαρβάρους. ἀφεῖλε δὲ καὶ ἐκ τ ἀποστόλου χρῆσιν, καὶ ἐκ τ διαγγελίου, ἐκ μὲν τ ἀποστόλου, ὅτι, τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ θεὸς, καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. ὃ δὴ ἀποστολικὸν χωρεῖον ἀφεῖ πλησμονῆς λέγει καὶ γαστριμαργίας, καὶ βρώματα μὲν, τὰ περιττὰ ὀνομάζει καὶ τ νηστείαν· κοιλίαν δὲ τ γαστριμαργίαν, ἀλλ' οὐχὶ τ γαστέρα. ἀφ' δὲ τούτων ὁ ἀπόστολος λέγει ὅτι ἡ ἀδηφαγία καὶ ἡ νηστεία τῇ γαστριμαργίᾳ ἀνήκει, ἀλλ' οὐ πρὸς θεὸν φέρει· καὶ τῇ νηστείᾳ δὲ τ γαστριμαργίας πάθος οἰκεῖον, καὶ δαίμων δαίμονι δουλεύει. ὁ δὲ θεὸς ἄπρακτα καὶ ἀργὰ ποιήσει ταῦτα, ὥστε μὴ ἐξ αὐτῶν πηνὰς βλάπτεσθαι. ὅτι δὲ ἀφεῖ διαγγελίου, ἐχρήσατο τοῖς τ διαγγελίου ῥήμασι τοῖς λέγουσιν ὅτι οὐ τὸ εἰσπορευόμενον κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον· εἶτα καὶ περὶ γυναικῶν αἰχμαλώτων αἷς οἱ βάρβαροι συνεφθάρησαν· καί φησιν ὅτι εἰ μὴ ὁ πρώην αὐτῶν βίος κατεγνωσμένος ἦν, ὑπόπτους αὐτὰς ποιεῖ ἡ πορνικὴ ἕξις καὶ ὁ τ καιρῷ τ αἰχμαλωσίας. καὶ διὰ τοῦτο περιέργως αὐτὰς συνδύζεσθαι δεῖ, ἀλλὰ μὴ τὸ δουλεῦσαι δηλαδὴ ὑπομείοις. ἕξις δέ ἐστιν ἡ μακρὰ συνήθεια καὶ τῷ χρόνῳ παλαιωθεῖσα, ἥ τις καὶ φύσει προσοίκειεν· ὥστε αἱ μὴ τοιαῦται, οὐκ ἄμεμπτον βιαθεῖσαι. καὶ ἀφορίσματι κέχρηται τῇ ὁν τῷ Δευτερονομίῳ θεσμοθεσίᾳ τῇ περὶ τ ὑβριθείσης κατὰ τὴν βίαν

βίαν ἐν ἐρημίᾳ. καὶ τὸ μὴ τ κανόν. ὃ ἐν τούτοις. ἔοικε γὰρ ὁ ἅγιος ἀπὸ τ εἰπεῖν μὴ ἐπάγεσθαι βαρεῖαν βλάβην τοῖς φαγοῦσι τὰ εἰδωλόθυτα ὡς ἀκροθίνιον τούτοις ὡς τ βαρβάρων, τὸ ἀπὸ τ λέγειν πολυφορεῖσθαι πάντας μὴ ἡμέσθαι τὸν βαρβάρους εἰδωλοθύτας, καὶ ἀπὸ τ χρήσασθαι τοῖς ἀποστολικοῖς ῥήμασι τοῖς ἀφαλεγομένοις ὡς ἐν τρυφῆς καὶ ἀδηφαγίας, οὕτω καὶ τοῖς διαγκασθεῖσι τὰ αὐτὰ ἀφαλαμβάνουσι, μὴ ἁπλῆν ποιῆσαι τ ἀπόκρισιν, ἀλλὰ διαιρημένην εἰς φαγόντας εἰδωλόθυτα κ τ τρυφὴν ἕνεκα, εἰς τὸν κ τ βίαν τ βαρβάρων φαγόντας ταῦτα, εἰς τὸν δι' ἀνάγκην τ φύσεως βρῶμα ποιησαμένους αὐτὰ, καὶ εἰς τὸν βιαζόντας πρὸς τοῦτο ὡς βαρβάρων, μὴ πεφυκότων τοῖς εἰδώλοις. ὅθεν καὶ ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδὲ εἷς ἐκ τούτων ἀνεπιτίμητος ἔσται. οἱ μὲν ὡς τρυφὴν φαγόντες ταῦτα μείζοσιν ὑποπεσοῦνται). οἱ δὲ ἀνάγκην καὶ ἀπορίαν τ σώματος, ὡς μὴ ἔχοντες ἄλλως πῶς ἀποφαφῆναι, ἧττον κολασθήσονται). καὶ οἱ λοιποὶ ὡς τ μακροφαγίαν μετειωτέρων ὑποτιμηθήσονται), ὅπερ καὶ ὁ ἅγιος, ὑ βαρὺ φησὶν εἶ τὸ φαγεῖν εἰδωλόθυτα ὡς τ μὴ δυσφήμων τοῖς εἰδώλοις ὡς πρόσκομμα, ὑ μὲν καὶ πάντη ἀκατάγκλητον. ἐρωτήσῃ δέ τις ὡς τ ιδ'. κανόν. τ μακαρίου Πέτρου ἀρχιεπισκόπου Αλεξανδρείας καὶ μάρτυρος ἐν τῷ ιδ' κανόνι. τοὺς κ τ βίᾳ τυραννικὴν φαγόντας εἰδωλόθυτα, καὶ τοιαυτοφόρους δυσφήμους, μὴ ὑποπίπτειν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐν τῷ κλήρῳ εἶ), κληρικοὺς ὄντας, πῶς ἡ παροῦσα ὑποφορὴ διορίζεται τοὺς φαγόντας εἰδωλόθυτα μὴ βαρέως βλάπτεσθαι, οἷς ἐκ τούτου ἀκφαίνεσθαι βλάπτεσθαι αὐτοὺς μετρίως; Λύσις. ὁ ἱερομάρτυς Πέτρος. ἐν τῷ ιδ'. κανόνι αὐτῷ καὶ περὶ αὐτοῦ τὸ φαγεῖν τὰ εἰδωλόθυτα μαρτυρῆσαι τοὺς ἀθλητὰς ἀφαλαμβάνειν. φησὶ γὰρ ὅτι καὶ χάλινος ἐνεβλήθη τῷ στόματι αὐτῶν καὶ αἱ χεῖρες τούτων κατεκάησαν, καὶ ἁπλῶς ὑπ' ὄλως σωφρόνητο εἰς τὸ εἰδωλόθυτα φαγεῖν ἢ εἰς τὸ θῦσαι τοῖς εἰδώλοις. ἡ γὰρ παροῦσα κανονικὴ ὑποφορὴ διαλαμβάνει κ τ τὰς ἀρχὰς, κ τ βίᾳ μὲν φαγεῖν τοὺς αἰχμαλώτους τὰ ὡς πρόσκομμένα αὐτοῖς εἰδωλόθυτα, ὑ μὴν καὶ κατ' αὐτὸ τὸ φαγεῖν τυραννηθῆναι, καὶ ὡς τοῦτο θέλει ὡς ὅλως ὑποκύψαντας τ θελήματι τοῦ τυράννου, μετρίως τιμωρηθῆναι. νομίζω γὰρ ἐγὼ ὅτι ὥσπερ οὐκ ἔστι πάντη ἀνεπιτίμητον τὸ φαγεῖν εἰδωλόθυτα κ τ βίᾳ βαρβάρων μὴ ὑποπτυσμάτων· οὕτως οὐδὲ τὸ ὑποφῆναι φθορὰν βαρβαρικὴν κ τ βίαν. καὶ τοῦτο γὰρ μετρίως ὑποτιμήσῃ. κἂν γὰρ καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος, φησὶν, ἐν βιβλίῳ ξ'. πίτλῳ λή'. κεφαλ. ιβ'. θέματι ἑκτῷ, καὶ ἡ ὡς πρὸς τοὺς πολεμίους μοιχευθεῖσα καὶ ὑποσρέψασα, κατηγορεῖται ὡς τοῦ ἀνδρὸς ὑ δικαίου ἀνδρὸς, εἰ μὴ βίᾳ τοῦτο πέπονθε, καὶ τοιουτοτρόπως συγγινώσκῃ τ βιασθεῖσαν, καὶ ὡς χάμον ὑ ὀλισθᾷ· ἀλλ' ὁ ἐκκλησιαστικὸς νόμος, τ ὅλως ὑπὸ βαρβάρῳ μολυνθεῖσ, μὴ καθαριθῆναι δι' ὑποπτίαν οὐκ ἀνέξεται). ἀναγνωθι καὶ τ ργ'. νεαρᾶν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος. τοῦ σοφοῦ, λέγουσαν ὡς περὶ τοῦ πλοίου ταῦτα. ὑδαμῶς οὖν ἀνεχόμεθα ἔτι πρὸς σωτηρίαν ἑτέρου ὡς ἀπείρακτον μεμενηκότα τ αἰχμαλωσίας, ἔργου, καὶ τοῦ ἑξῆς. ἀναιρεῖ γὰρ ἡ τοιαύτη νεαρὰ τ Ιουστινιάνειον ριζ'. νεαρᾶν τ κειμένου ἐν βίβλῳ κή'. πίτλῳ ζ'. καὶ λέγουσ, ἔστιν ὅτε λύεται ὡς τοιοῦτον γάμον, πλὴν ἡ τοιαύτη νεαρὰ, χώραν ἔχει ὅταν ἡ αἰχμαλωτισθεῖσα οὐκ ἐμάνθη ὡς τ βαρβάρων. τοιούτου δέ τινος γεγονότος, χώραν ἔχουσι τὰ ἐν τῷ ῥηθέντι κεφαλαίῳ τ ξ'. βιβλίου.

ΖΩΝΑΡ. Βαρβάρων ἐπελθόντων χώραις Ρωμαϊκαῖς, καὶ λῃσαμένων αὐτὰς, οἱ ὑπ' αὐτῶν αἰχμαλωτισθέντες, ἐγεύσαντο εἰδωλοθύτων, ἃ καὶ ἄλλων ἀπηγορευμένων βρωμάτων. ἠρωτήθη οὖν περὶ τούτου ὁ ἅγιος, καί φησιν, ὅτι εἰ ἔφαγον οἱ αἰχμάλωτοι τὰ ὡς τ αἰχμαλωτισθέντων αὐτοὺς παρατεθέμενα, τοῦτο ὑ βαρεῖ, ἀντὶ τοῦ, ὑ βαρεῖαν ἐμποιεῖ βλάβην· καὶ μᾶλλον ὅτι εἷς λέγω ὡς περὶ πάντων, ἤκουσα ὅτι πάντες τὸ αὐτὸ λέγουσιν, ὅτι οἱ τὰ ἡμέτερα καταδραμόντες βάρβαροι εἰδώλοις οὐκ ἔθυσαν, ὥστε καὶ εἰδωλόθυτα ἔφαγον. ii

A num iis qui idolothyta comederunt, eis à barbaris apposita, & ex eo quod dicit, omnes plenè compertum habere, barbaros idolis non sacrificasse, & ex eo quòd vitur dictis Apostolicis quæ de luxu & ingluvie differunt, similiter & evangelicis, quæ eadem tractant, non feciſſe simplicem responsionem, sed quæ dividitur in eos qui idolothyta per delicias sua sponte comederunt, in eos qui vi à barbaris coacti comederunt, in eos qui propter naturæ necessitatem eas escas fecerunt, & in eos qui ad hæc vi compulsi sunt à barbaris, qui idolis non sacrificarunt. Vnde, ut mihi videtur, nullus eorum ab omni culpa immunis erit. Qui ea enim propter luxum & B delicias comederunt, majoribus pœnis subiicientur: Qui propter necessitatem, & corporis nutrimentum, & ut qui non possint aliter nutriri, minùs punientur. Reliqui quoque propter esum execrabilem mitiùs punientur, eo quòd sanctus quoque dicit non grave esse idolothyta comedere, quæ ab iis apponuntur qui idolis non sacrificarunt: non est tamen ab omni penitus reprehensione alienum. Interrogaverit autem quispiam cùm xiiij. Canon beati Petri Archiepiscopi Alexandrini & martyris contineat, eos qui vi tyrannica compulsi idolothyta comederunt, & itidem sacrificarunt, non puniri, sed potiùs esse etiam in clero, si sint clerici, quomodo decernit præ- C sens hæc Epistola, eos qui idolothyta comederunt, non graviter lædi: ut ex eo appareat, ipsos mediocriter lædi? Solutio. Sanctus martyr Petrus, in xiiij. suo Canone, etiam in ipso immolatorum esu athletas martyres fuisse & testimonium præbuisse perhibet. Dicit enim quòd etiam ferramentum in os ipsorum injectum est, & manus eorum vstæ sunt, &, ut semel dicam, ad imminolatis vescendum nullo modo consenserunt, nec etiam ad idolis sacrificandum. Præsens autem canonica Epistola tractat in principio, captivos quidem apposita sibi idolothyta vi comediſſe, sed non etiam eo ipso tempore quo comedebant, tyrannica violentia compulsos fuisse, & ideo D vult eos ut qui omnino tyrannorum voluntati cesserint, puniri. Existimo autem ego, quòd quemadmodum idolothyta comedere, à barbaris, qui non sacrificarunt, compulsum, non est ab omni reprehensione liberum, ita nec barbaricum stuprum vi perpessum esse: nam hoc quoque modicè punietur. Etsi enim lex civilis dicit in lib. lx. tit. xxxviij. cap. xij. themate vj. Etiam ea quæ ab hostibus est adulterata, ac reversa, à viro (non rite viro) accusatur, nisi hoc vi passa est, & hoc modo ei cui vis allata est, ignoscitur, nec id & matrimonium dirimit: Sed lex Ecclesiastica, eam quæ omnino à barbaro polluta est, nisi per pœnam pura sit, non sinet. Lege & E ciij. novellam Imperatoris domini Leonis sapientis, quæ hæc in fine prosequitur: Nullo ergo modo decernimus, eum qui captivitatem non expertus mansit, ad alterius conjunctionem venire, & cætera. Hæc autem novella tollit Justiniani cxvij. novellam, quæ sita est in libro xxviij. tit vij. & dicit, nonnunquam solvi matrimonium; Verum hæc novella locum habet quando captiva à barbaris non est polluta. Si quid autem ejusmodi factum sit, locum habent, quæ sunt in dicto capite lx. libri.

F

ZONAR. Cum in Romanas regiones barbari irruissent, eásque fuissent depopulati, qui ab ipsis captivi sunt facti, idolothyta, vel alios quoque cibos vetitos degustarunt. De iis itaque rogatus fuit vir sanctus, aitque si quæ à dominis ipsis apposita fuerant captivi comederunt, id non gravare, hoc est grave damnum minime afferre; præsertim quod una apud omnes est fama, sive quod omnes idem hoc affirmant, barbaros qui nostras regiones incursionibus vastarunt, nequaquam idolis sacrificasse, ut proinde neque captivi idolothyta comederint.

Profert vero cum ex Apoſtolo, tum ex Euangelio deprompta oracula. Ex Apoſtolo quidem illud, eſca ventri, & venter eſcis, & quæ ſequuntur. Qui ſane locus, de ingluvie, ac helluatione eſt accipiendus: ac eſcæ quidem nomine, ſupervacaneam cibi copiam, luxumque intelligit: per ventrem autem voracitatem, non ipſum ventriculum. Indicat igitur his verbis Apoſtolus, nimiam cibi copiam, & luxum ad helluationem perducere, non ad Deum ferre, luxúmque plerumque vitium helluationis conſequitur, alterúmque alteri deſervit, Deus autem irrita hæc, & caſſa reddet, ut nihil ex ipſis damni cuiquam contingat. Videtur porro hic ſanctus hoc loco uſus Apoſtolicis verbis, ut demonſtraret quæ ob luxum, ac edacitatem fiunt, damnata eſſe, ac pœnis obnoxia, non item ea quæ vi, ac neceſſitate corporis cogente admittuntur. Proinde etiamſi cibos aliquos vetitos captivi comederint, cum ſervi eſſent, ob alterius alimenti inopiam, cibum neceſſario exigente natura, non eſt hoc eouſque grave, ut & criminis loco ducatur. Ex Euangelio autem uſus eſt illis Domini verbis: Non quod intrat per os coinquinat hominem, & ad eandem hæc quoque ſententiam referuntur. Hinc de mulieribus quoque captivis quæ à barbaris corruptæ ſunt differit: itaque pronuntiat, ſiquidem illarum anteacta vita damnata fuerat, eas etiam captivitatis tempore fornicarius habitus ſuſpectas facit, proindéque haud facile ipſis in precatione communicare oportet, niſi debita videlicet pœnitentiæ tempora expleverint. Eſt porro habitus diuturna, ac tempore confirmata conſuetudo, quæ naturæ ſimilis eſt, ut propterea ejuſmodi mulieres nequaquam vi coactas peccaſſe putandum ſit. Quod ſi priorem vitam caſte, ac citra offenſionem egerunt, tum abductæ in ſervitutem ob captivitatem, ex violentia barbarorum contumeliam paſſæ ſunt, immunes ſunt à culpa; exemplùmque adhibet, quod in Deuteronomii conſtitutionibus refertur, de virgine vim paſſa, quam in ſolitudine quiſpiam violavit: Non erit, inquit, adoleſcentulæ peccatum mortis.

ρον οἱ αἰχμάλωτοι. ΦΕΡΕΤΩ δ᾽ ἂν τὸ ἐκ τῦ ἀποστόλυ χρήσιως καὶ ἐκ τῦ εὐαγγελίυ. ἐκ μὲν τῦ ἀποστόλυ δὲ τὰ βρώματα τῆ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασι· καὶ τὰ ἕξῆς. ὁ δὲ χωρὶς ΦΕΡΕΤΩ πλησμονῆς λέγε καὶ γαστριμαργίας· καὶ βρώματι μὲν τὰ ΦΕΡΟΜΕΝΑ ὀνομάζει, καὶ τῷ πνεύμονι· κοιλίαν δὲ τῷ γαστέρα. ΔΙΑ δὲ τέτων ὁ ἀποστολος λέγει, ὅτι ἡ ἀδηφαγία καὶ ἡ πνευμονὴ τῇ γαστριμαργίᾳ ἀνήκει, ἀλλὰ καὶ πρὸς Θεὸν φέρει, καὶ τῇ πνευμονῇ δὲ τῆς γαστριμαργίας πάθος. ὠκείωται, καὶ διάπερον διαπέρᾳ δυλύει. ὁ δὲ Θεὸς ἄπρακτα καὶ ἀργὰ ποιήσει ταῦτα· ὥστε μὴ ἐξ αὐτῶν πινὰ βλάπτεσθαι. ἔοικε δὲ ὁ ἅγιος ὅτε χρήσασθαι τοῖς ἀποστολικοῖς ῥήμασιν ἐνταῦθα, δεικνὺς ὅτι τὰ κατὰ πνευμονὴν καὶ ἀδηφαγίαν γινόμενα ἐγκέκλεισται, καὶ ὀνείδων εἰσὶν ἄξια, καὶ τὰ διὰ ἀνάγκην καὶ βίαν σωματικὴν· ὥστε κἂν ἔφαγον οἱ αἰχμάλωτοι πινὰ βρώματα ἐξ ἀπηγορευμένων δῶλοι ὄντες διὰ ἀπορίαν ἐπιτροφῆς, τῆς φύσεως πρόφασιν βιαζομένης, καὶ βαρὺ τῦτο, ὡς καὶ ἁμάρτημα λογισθῆναι· ἐκ δὲ τῦ εὐαγγελίυ ἐχρήσατο ὁ Χριστὸς τοῖς τῦ κυρίυ ῥήμασι τοῖς λέγυσιν, ὅτι καὶ τὸ εἰσπορευόμενον κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ταῦτα δὲ πρὸς τὸν εἰρημένον τρόπον ἔννοιαν. εἶτα καὶ ΦΗΣΙ γυναικῶν φησὶν αἰχμαλώτων αἷς οἱ βάρβαροι συνεφθάρησαν· καὶ δίδωσι γνώμην, ὅτι εἰ μὲν ὁ πρότερος αὐτῶν βίος καταγνωσμένος ἦν, ἀποστατικὴ αὐταῖς ποιεῖ ἡ πορνικὴ ἕξις, καὶ ἐν τῷ χαιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ διὰ τῦτο προχείρως αὐταῖς καὶ συνδύαζεσθαι δεῖ. ἀλλὰ μὴ ὅ δυλεῦσαι δηλαδὴ ὀπτιμίοις. ἕξις δ᾽ ἐστὶν, ἡ χρονίσασα συνήθεια, καὶ τῷ χρόνῳ παγιωθεῖσα, ἥτις καὶ φύσει προσοίκειν, ὥστε αἱ μὲν τοιαῦται, οὐχ ἥμαρτον βιασθεῖσαι. εἰ δὲ ὁ πρότερος αὐτῶν βίος σώφρων καὶ ἀνεπίληπτος· δυλωθεῖσαι δὲ διὰ τῆς αἰχμαλωσίας, ἐκ βίας ὑπεμενόντων τὴν τῶν βαρβάρων ὕβριν, ἀνέγκλητοί εἰσι. καὶ ΠΑΡΑδείγματι κέχρηται, τῇ ἐν τῇ Δευτερονομίῳ θεσμοθεσίᾳ τῇ περὶ τῆς βιασθείσης παρθένυ, ἣν ἐν ἐρημίᾳ ὁ βιασάμενος ἔφθειρε, λέγυσι, σὺκ ἔσται τῇ νεανίδι ἁμάρτημα θανάτυ.

Canon II.

Gravis eſt avaritia, nec poſſunt una epiſtola proponi ſcripturæ, in quibus non ſolùm prædari fugiendum horrendúmque prædicatur, ſed plura etiam concupiſcere, & aliena propter turpe lucrum attingere: & quicunque eſt ejuſmodi, is eſt à Dei Eccleſia abdicatus. In tempore autem incurſionis, in tanto luctu tantiſque fletibus, auſos eſſe aliquos tempus quod omnibus exitium afferebat, exiſtimare eſſe ſibi lucri tempus, eſt hominum impiorum & Deo inviſorum, & quorum improbitati nihil poteſt adjici. Unde omnes iſtiuſmodi abdicare viſum eſt, ne fortè in totum populum ira veniat, & in eos primùm qui præſunt, & non inquirunt. Vereor enim, ut ait ſcriptura, ne impius juſtum unà ſecum perdat. Fornicatio enim, inquit, & avaritia, per quæ venit ira Dei in filios inobedientiæ: ne ſitis ergo eorum participes. Fuiſtis enim aliquando tenebræ: nunc autem lux in Domino. Ut filij lucis ambulate (fructus enim lucis eſt in omni bonitate, & juſtitia, & veritate) probantes quod ſit Deo acceptum: & ne communicate infrugiferis operibus tenebrarum, ſed potiùs etiam redarguite. Quæ enim ab ipſis fiunt clanculùm, turpe eſt vel dicere. Omnia autem à luce convicta manifeſtantur. Hæc quidem Apoſtolus. Si autem qui propter priorem plura habendi cupiditatem, quæ in pace fuit, pœnam dant, in ipſo iræ tempore rurſus ad avaritiam convertuntur, lucrifacientes ex ſanguine, & pernicie euerſorum hominum, captivorum, interfectorum, quid aliud expectandum eſt, quàm ut avaritia decertantes iram ſibi & univerſo populo accumulent?

Κανων β.

Δεινὴ ἡ πλεονεξία, καὶ σὺκ ἔστι δι᾽ ὀλίγης μᾶς ΓΡΑΦΗΣ παραδοθῆναι τὰ θεῖα γράμματα, ἐν οἷς οὐ δεῖ λησταῦειν μόνον, φεικτὸν καὶ φεικώδες καταγέλαστον, ἀλλὰ καθόλυ δεῖ πλεονεκτῶν καὶ ἀλλοτρίων ἐφάπτεσθαι ὅπ᾽ αἰσχροκερδείᾳ· καὶ τὰς τοιύτυ ἀκηρύκτυ ἐκκλησίας θεῦ. ὃ δὲ ἐν καιρῷ τῆς καταδρομῆς ἐν τοσαύτῃ οἰμωγῇ καὶ τοσύτοις θρήνοις τολμῆσαί τινας καιρὸν πᾶσιν ὄλεθρον φέροντα, νομίσαι ἑαυτοῖς καιρὸν εἶ κέρδυς ἀνθρώπων ἐστὶν ἀσεβῶν καὶ θεοσυγῶν, ἐσὶ ὑποβολὴ αἰτοπίαν ἐχόντων. ὅθεν ἔδοξε τὸς τοιύτυς πάντας ἀκηρύξαι, μήποτε ἐφ᾽ ὅλον ἔλθῃ τὸ λαὸν ἡ ὀργὴ καὶ ἐπ᾽ αὐτὸς πρῶτον τὸς πρεσβῦτας, τὸς μὴ ἐπιζητοῦντας. φοβῦμαι γὰρ ὡς ἡ ΓΡΑΦΗ λέγει μὴ συναπολέσῃ ἀσεβὴς ΣΥΝ δίκαιον. πορνεία γάρ φησι καὶ πλεονεξία δι᾽ ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τῦ θεῦ ἐπὶ τὸς υἱὸς τῆς ἀπειθείας. μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν. ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν κυρίῳ. ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε (ὁ γὰρ καρπὸς τῦ φωτὸς ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ) δοκιμάζοντες τί ἐστὶν εὐάρεστον τῷ κυρίῳ, καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τῦ σκότυς, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε· τὰ γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπ᾽ αὐτῶν, αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν· τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τῦ φωτὸς φανερῦται. τοιαῦτα μὲν ὁ ἀπόστολος. ἐὰν δὲ διὰ τ᾽ πρότερον πλεονεξίαν τῷ ἐν τῇ εἰρήνῃ γενομένῳ δίκῳ τινὲς ὦσι, ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ τῆς ὀργῆς πάλιν πρὸς τὴν πλεονεξίαν ἐκτρατῶσί τινες, κερδαίνοντες ἐξ αἵματος καὶ ὀλέθρυ ἀνθρώπων ἀναιτίων γενομένων ἢ αἰχμαλώτων, πεφονευμένων, τί ἕτερον προσδοκᾶν χρὴ ἢ ὡς ἐπαγωνιζομένυς τῇ πλεονεξίᾳ, ὅπως ῥᾴδιον ἔσῃ ὀργὴν ἐπ᾽ αὐτοῖς καὶ πᾶντι τῷ λαῷ;

ΒΑΛΣ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν βαρβάρων ὀπιδρομῆς, ἥρπασάν τινες τῶν ὀρθοδόξων, τὰ τῆς λεηλασίας διαφυγόντα τῶν αἰχμαλωτισθέντων σκύλματα. περὶ τούτων οὖν ἐρωτηθεὶς ὁ ἅγιος, φησὶν, ὅτι πᾶς πλεονέκτης ἀκήρυκτός ἐστι τῆς ἐκκλησίας ἔξω, ἀντὶ τοῦ ἀπόβλητος καὶ ἀλλότριος. ἀποκηρύττεσθαι γὰρ λέγονται οἱ υἱοὶ ὅταν διά τινα αἰτίαμα ἐκ τῆς γονικῆς κληρονομίας ἀλλοτριοῦνται. τὸν δὲ ἐν καιρῷ συμφορᾶς τοιαύτης πολεμοῦσά τινα τοιοῦτον πάθος, καὶ λογίσασθαι κέρδος ἀφορμὴν τῆς τῶν ἀδελφῶν συμφορᾶς, ἔργον ἐστὶν ἀνθρώπων ἀσεβῶν καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μισουμένων, καὶ πάσης ἀτοπίας ἐπέκεινα. ὅθεν ἔδοξε τοὺς τοιούτους, ἀκηρύξαι ἀντὶ τοῦ φανερῶς ἐκβαλεῖν τῆς ἐκκλησίας, καὶ χωρίσαι τοῦ πληρώματος τῶν πιστῶν· ἵνα μὴ δι' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἔλθῃ ἐπὶ πάντας, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων, ἐπὶ τοὺς προεστῶτας, μὴ ἐπιζητοῦντας καὶ ἐξετάζοντας τοὺς τοιούτους· εἶτα ἐπάγει καὶ γραφικὰς μαρτυρίας, καὶ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐπιφέρει· Εἰ δέ τινες διὰ πλεονεξίαν γνωμένην πρὸ αὐτῆς καιροῦ εἰρήνης καιρὸν νομίσαντες, πάλιν καὶ εἰς τὰ τῶν βαρβάρων ἐφόδια καὶ αὐτὰ ἥρπασαν, οἱ τοιοῦτοι, φησὶν, οὐ μόνον καθ' ἑαυτῆς τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ ἐφέλκυσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ παντὸς τοῦ λαοῦ. τούτων οὕτως ἐχόντων, σημειωτέον ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς κρίσεως ὑποζυγίοις ἐφεῖται τοῖς Ἐπισκόποις καὶ τὸ πλεονεκτικὸν δυναστείας ἀνατέλλειν διὰ τιμίων, καὶ τοὺς μὴ ἁρπάζοντας καὶ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας περιλειφθέντα σκύλματα τῶν ὀρθοδόξων, διὰ μεγάλων ἐκκλησιαστικῶν συμφορίζειν κολάσεων. τοὺς δὲ μὴ τοιούτους ἁρπαγὰς μετριωτέρως ὑποτιμᾶν· ὥστε ἀπὸ τοιούτων περὶ τοιούτων ὑποθέσεων καὶ λαϊκοὺς συνδιαιτᾶσθαι ἵνα δικάσωσιν οἱ Ἐπίσκοποι. πῶς γὰρ ὑποτιμήσονται τοῦτους τῆς ἀληθείας μὴ ἀναφανείσης πρότερον, ὃ δὴ διὰ πλεονεξίαν ἀποκηρύττεσθαί τινα ἐκ τῆς κοινωνίας τῶν πιστῶν, μέγα ἐστὶ, καὶ καὶ τοῖς πλεονέκταις. ὁ μέντοι πολιτικὸς νόμος ἁρπάζοντα ἀπὸ ἐμφρασμοῦ ἢ καταπέσεως οἰκίας, εἰσω μὲν ἑαυτοῦ, εἰς ὃ πεντάπλουν καταδικάζει· μὴ δὲ ἑαυτὸν, εἰς τὸ ἁπλοῦν. καὶ ἀνάγνωθι ὃ φωτὸν κεφάλ. τῆς κ'. τίτλ. τῆς ξ'. βιβλίν. ὁμοίως δὲ κολάζονται καὶ τὰ ζημιωτικὰ ποιοῦντες, καὶ οἱ ἀπὸ οἰκίας καταπολεμηθείσης ἁρπάζοντες. φησὶ γὰρ ὁ δεύτερον θέμα τοῦ γ'. κεφάλ. τοῦ αὐτοῦ τίτλου καὶ βιβλίου, ταῦτα ῥητῶς· κἂν ἀπὸ οἰκίας ἡ κώμης καταπολεμουμένης ἁρπαγῇ τι, χώρα τῷ νόμῳ.

ΒΑΛΣ. In tempore incursionis, quidam ex orthodoxis corripuerunt res quæ captivorum depræ-dationem effugerunt. De his ergo interrogatus Sanctus dicit, quòd quisquis est avarus, est ab Ecclesia abdica-tus, id est, ejectus, & alienus. Dicuntur enim abdicati filij quando propter aliqua crimina ab hæreditate pater-na alienantur. In tempore autem talis calamitatis au-dere aliquem facinus ejusmodi, & existimare aliorum ca-lamitatem esse sui lucri occasionem, est impiorum ho-minum & Deo invisorum & qui omnem improbitatem superant. Unde visum est eos abdicare, pro eo quod est, apertè Ecclesia expellere, & à fidelium multitudine separare: ne propter ipsos Dei ira in omnes veniat, & ante alios in eos qui præsunt, qui ejusmodi homines non inquirunt, & examinant. Deinde subjungit etiam testi-monia scripturæ, & circa finem infert: Si qui autem pro-pter suam avaritiam, quæ fuit tempore pacis, puniti, in barbarorum iterum incursione eadem peccaverint, ij, in-quit, non solùm Dei iram in se attrahent, sed etiam ad-versus omnem populum. Hæc cùm ita se habeant, nota ex hac præsenti epistola, quòd Episcopis permittitur avarorum pluráque habendi cupidorum potentiam pœ-nis impositis coërcere: & eos quidem, qui, quæ ex cap-tivitate relicta sunt fidelibus, rapiunt, magnis Eccle-siasti-cis animadversionibus castigare: qui non sunt autem ejus-modi rapaces, mediocriter punire. Quamobrem ex his de ejusmodi causis Laicos quoque Episcopi ritè judicent. Quomodo enim eos punient si non priùs veritas appare-rit? Propter avaritiam autem à fidelium communione aliquem abdicari, magnum est, & væ avaris. Lex verò civilis, eum qui rapit ex incendio vel ex ruina ædium, in-tra annum quidem in quadruplum condemnat: post an-num autem in simplum: & lege primum cap. xx. tit. lx. lib. Similiter autem puniuntur in pœna pecuniaria, qui ab expugnata domo rapiunt. Dicit enim secundum the-ma cap. iii. ejusdem tituli & libri hæc expressè: Si à domo vel vico qui oppugnatur raptum quid fuerit, legi locus est.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν τῷ καιρῷ τῶν μαρτύρων λεηλασίας, τινὲς τῶν διαφυγόντων, ἐπῆλθον τῶν οἰκιῶν τὰ αἰχμαλωτισθέντων, καὶ ἥρπαζον τὰ περὶ τῶν βαρβάρων καταλειφθέντα. περὶ τούτων οὖν ἐρωτηθεὶς ὁ μέγας οὗτος πατὴρ, φησὶν, ὅτι πᾶσα πλεονεξία τῆς θείας γραφῆς ἀπηγόρευται, καὶ ἀδύνατον ἐν μιᾷ ὑποθήκῃ περιλαβεῖν ὅσα περὶ πλεονεξίας ἡ γραφὴ διέξεισι· σωτόμως δὲ φησιν, ὅτι πᾶς πλεονέκτης, ἀκήρυκτός τῆς ἐκκλησίας ἐστὶν· ἀντὶ τοῦ ἀπόβλητος καὶ ἀλλότριος. ἀποκηρύττεσθαι γὰρ λέγονται οἱ υἱοὶ, ὅταν δι' αἰτίαμα τῆς γονικῆς κληρονομίας ἐκβάλλωνται, καὶ ἀλλοτριοῦνται τῆς συγγενείας. ὃ δὲ ἐν καιρῷ συμφορᾶς, ὅτε ἐθρήνουν οἱ ἄνθρωποι· οἱ μὲν αἰχμαλωτισθέντες· οἱ δὲ διὰ τοὺς οἰκείους εἰς δουλείαν ἀγομένους· οἱ δὲ διὰ τὰς σύρσεις σκυλμάτων, τολμῆσαί τινας τῶν τοιοῦτον καιρὸν λογίσασθαι κέρδους καιρὸν, ἀσεβῶν ἐστὶ ἀνθρώπων καὶ θεοστυγῶν· ἦγουν ὑπὸ Θεοῦ μισουμένων καὶ πάσης ἀτοπίας ἐπέκεινα· ὅθεν ἔδοξε τοὺς τοιούτους ἀκηρύξαι, ἀντὶ τοῦ φανερῶς ἐκβαλεῖν τῆς ἐκκλησίας, καὶ χωρίσαι τοῦ πληρώματος τῶν πιστῶν, ἵνα μὴ δι' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἔλθῃ ἐπὶ πάντας, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἐπὶ τοὺς προεστῶτας, μὴ ἐπιζητοῦντας καὶ ἐξετάζοντας τοὺς τοιούτους· καὶ γραφικὰς μαρτυρίας φέρει, εἶτα ἐπάγει, ὅτι ἐάν τινες διὰ πλεονεξίαν προλαβοῦσαν, καὶ περὶ τῶν βαρβάρων ὑποδρομῆς γενομένην, δίκην τινυώτησι, καὶ μόνον οὐκ ἐσωφρονίσθησι (τοῦτο δὲ διττὴν ἔννοιαν ὑποβάλλει. ἢ γὰρ δίκην τινυώτησι λέγει ἀντὶ τοῦ, τιμωρήμασι παρὰ τοῦ Θεοῦ, διὰ ἀδικίαν προλαβόντας τοὺς βαρβάρους εἰς τιμωρίαν νικήσαντα· ἢ δίκην τινυώτησι, ἀντὶ τοῦ δι' ὑποτιμημάτων ὑποσχόντων κολαζόμενοι διὰ προλαβόντας πλεονεξίας οὐκ ἐσωφρονίσθησαν.) ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, δι' ὧν ἐπῆλθον οἱ βάρβαροι, αὐτῆς εἰς πλεονεξίαν ἐκτραπῶν κερδαίνοντες ὅλῃ ἀμαυρῶσι ὁλέθρου ἀνθρώπων ἀναριθμήτων ἡμῶν·

ZONAR. Qua tempestate in martyres populatio exercebatur, nonnulli ex iis qui effugerant, captivorum invasêre domos, quæque à barbaris relicta fuerant, diri-puêre. De his itaque rogatus hic magnus Pater, omnem avaritiam asserit divinis literis interdictam, nec fieri posse, ut quæcunque sacræ paginæ de avaritia differunt, una epistola comprehendantur. Brevitèr autem ait ava-rum quemlibet esse ab Ecclesia abdicatum; hoc est ej-ectum, & alienum. Abdicari namque dicuntur filii, cum ob aliquod crimen à paterna hereditate ejiciuntur, omni-que cognationis jure privati censentur. Porro calamita-tis tempore, cum in luctu homines versarentur; alii qui-dem captivi ipsimet facti; alii verò ob consanguineos in servitutem abductos; alii denique ob rerum suarum ja-cturam, ausos fuisse quosdam ejusmodi tempus, lucri si-bi occasionem ducere, hominum est impiorum, & Deo invisorum, sive Deo exosorum, quodque omnem super-at pravitatem. Placuit itaque ejusmodi homines abdi-care, hoc est palam extrudere ab Ecclesia, atque à fide-lium multitudine segregare, ne propter ipsos ira Dei in omnes descendat, præcipuéque in eos qui præsunt, nec in ejusmodi homines inquirunt, aut vindicant. Mox scri-pturæ testimonia profert, additque, si qui ob exacti tem-poris avaritiam, & quam ante incursionem barbarorum exercuerant, pœnas persolventes, non modo non resi-puerunt (Hoc verò duplicem sensum admittit, aut enim pœnas persolventes intelligit ob supplicium à Deo infli-ctum, qui ad vindicandum superioris temporis injuriam immiserit barbaros, aut solventes pœnas, hoc est, Epi-scopalibus mulctis ob superiorem avaritiam castigati mi-nimè resipuerunt) quin potius ipsomet tempore divi-

næ iracundiæ, ob quam irruere barbari, ipsi se ad avaritiam converterunt, lucrum sibi comparantes ex sanguine & pernicie hominum quorum eversæ fortunæ sunt, vel captivorum qui sunt interfecti; Ut autem illud explicaret, lucrum sibi comparantes ex sanguine, subjecit quæ mox sequuntur: vel enim, inquit, hominum qui in servitutem abducti sunt, quod est pernicies, vel interfectorum hominum bona diripiunt. Quid aliud sperandum est, nisi propter avaritiam, sibiipsis, ac universo populo iram accumulare: hoc est, sibiipsis & populo Dei iracundiam conciliare: atque exemplum ex antiqua historia adducit, in quo ob unius peccatum plures supplicio affecti sunt.

A μένων, ἢ αἰχμαλώτων πεφονευμένων· ὅ ἢ ὀξ αἵματ. κερδαινοῶντες ἁρπαγάς, ἐπίσαγα τὰ ἐξῆς· ἢ γὰρ, φησὶν, ἀνθρώπων εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπαγομένων, ὅπερ ὄλεθρ. ἔστιν, ἢ ἀναιρεθέντων ἀνθρώπων σώματα διαρπάζουσι. τί ἄλλο χρὴ ἐλπίζειν, ἢ δι' ἃ ἡ πλεονεξίαν ὀπισωρεῦσαι ὀργὴν ἑαυτοῖς, καὶ πᾶσι τῷ λαῷ; ἤγουν ἑλκύσαι ἢ ℔ Θεὸν ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ὅλ. λαόν· καὶ ὀξιστορίας ἢ παλαιᾶς ὑπόδειγμα παρέθηκαν, ὅτι ἑνὸς ἁμαρτήσαντ. πολλοὶ ἐκολάσθησαν.

B

Canon III.

Annon ecce Achar Zare filius in eo quod Deo dedicatum erat, peccavit, & in omnem Israël synagogam ira pervenit? Atque hic unus solus peccavit, sed non solus in suo peccato est mortuus. Nobis autem quicquid non nostrum, sed alienum est, hoc tempore lucrum, Deo dedicatum esse existimandum est. Nam & ille quidem Achar ex præda accepit, & ipsi nunc ex præda accipiunt. Ac ille quidem, ea quæ erant hostium: qui verò nunc sunt, ea quæ sunt fratrum, pernicioso lucro lucrifacientes.

ΚΑΝΩΝ γ'.

Οὐκ ἰδοὺ Αχαρ ὁ ℔ Ζαρᾶ πλημμελείᾳ ἐπλημμέλησεν ἀπὸ ℔ ἀναθέματ., καὶ ὅτι πᾶσαν σωναγωγὴν Ισραὴλ ἐχόλωσε ἡ ὀργή; καὶ εἷς μόν. ἔστ' ἥμαρτε, μὴ μόν. ἀπέθανεν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτ. ἡμῖν ὃ πᾶν ὃ μὴ ἡμέτερον ἀλλὰ ἀλλότριον, τῷ κυρῷ τότῳ κέρδ., ἀνάθεμα νενομίσθω προσήκει. καίκεῖν. μ̄ γὰρ ὁ Αχαρ, ἐκ ℔ σφετερισμ. ἔλαβε· καὶ αὐτοὶ νῦν ἐκ σφετερισμ· καίκεῖν. μὲν τὰ ℔ πολεμίων· οἱ ὃ νῦν, τὰ ℔ ἀδελφῶν, κερδαίνοντες ὀλέθριον κέρδ.

C

Bals. Cùm dixisset Sanctus à fidelibus abdicari eos qui rapiunt quæ ad captivos pertinent, & ex barbarica præda relicta fuerunt: & quòd propter eos qui sic sæpe lapsi & minimè correpti sunt, in populum quoque ira Dei accumulata sit, ad eorum confirmationem inducit Achar historiam in libro Jesu Navè descriptam. Narrat enim quòd cùm Jesus pronunciâsset omnia Deo esse dedicata spolia, quæ ex Hierico capta essent, Achar postquam urbs Hierico capta esset, aurea lingua & aliqua veste surrepta, ea infodit in suo tentorio. Cùm autem Deus propterea succensuisset, in eo bello Israëlitæ victi sunt. Quia autem non manifesta erat ira Dei, missa est sors, & cecidit super Achar. Ille autem interrogatus, furtum confessus est, & quæ surrepta sunt, protulit; & lapidibus obrutus est ipse, & omnes sui, & animalia, & tota ejus supellex. Et dicit, Ecce unus peccavit, & ex eo quod Deo dedicatum est, sustulit, & propter illius peccatum, multi perierunt in bello, ex synagoga, seu cœtu Israëlitarum: & rursus ultio facta est, non in illum solùm, sed in omnes suos. Eis autem qui fortasse dixerant, esse differentiam eorum quæ Deo dedicata fuerant, & eorum quæ ad privatos aliquos pertinent, resistit Sanctus; & ostendit hanc rapinam esse illa avaritia deteriorem: & quòd eo tempore quo prædæ ab hostibus aguntur, res fratrum relictæ, tanquam Deo dedicatæ reputantur: & quòd, quamvis æqualitatem habeant, quæ ab Achar direpta fuêre, & quæ ab eis rapta sunt, propterea quod & utraque ex prædatione vel captivitate comparata sunt, eorum tamen culpa major est. Achar enim res hostium abstulit: ii autem quos plura habendi libido nunc invasit, bona fratrum rapuerunt, eorum calamitatem lucrum perniciosum rati. Nota præsentem Canonem propter eos qui res Ecclesiarum & monasteriorum rapiunt, &, ut semel dicam, propter eos qui quæ sunt Deo dedicata, tanquam propria vendicant.

D

E

ΒΑΛΣ. Εἰπὼν ὁ ἅγ. ἀποκηρύττεσθαι ἐκ ℔ πιστῶν τοὺς ἁρπάσαντας τὰ τοῖς αἰχμαλωτιωθεῖσι διαφέροντα, καὶ ἀπὸ ℔ βαρβαρικῶν λεπλασίας ὑπολειφθέντα, καὶ ὅτι διὰ τὴν ὕστω πολλάκις πταίσαντας καὶ μὴ διορθωθέντας, καὶ εἰς ℔ λαὸν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ὑπεσωρεύθη, ὑπφέρει πρὸς κατασκευὴν τούτων ℔ ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ Ιησοῦ τοῦ Ναυῆ γεγραμμένην ἱστορίαν περὶ ℔ Αχαρ. ἱστορεῖται γὰρ ὡς ℔ Ιησοῦ ἐπαγγελλαμένου ἀνατεθήμενα εἶ τῷ Θεῷ πάντα τά ἀπὸ τῆς Ιεριχοῦντ. σκυλευθησόμενα, ὁ Αχαρ μ̄ ℔ ἅλωσιν τῆς πόλεως Ιεριχοῦντ., γλῶτταν χρυσῆν καὶ ὕφασμά τι ὑφελόμ. κατέχωσεν αὐτὰ ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ. ὀργισθέντ. ὃ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦτο, ἡττήθησαν ἐν τῷ πολέμῳ οἱ Ισραηλῖται. ὅτι ὃ ἀδηλ. ἦν ἡ αἰτία τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, γέγονε κλῆρ., καὶ ἔπεσεν ὅπ ℔ Αχαρ. καίκεῖν. ἀνακρινόμ., ὡμολόγησε δ' κλέμμα καὶ τὰ κλαπέντα προσηνεγκε· καὶ ἐλιθοβολήθη αὐτός τε καὶ πάντες οἱ περὶ αὐτόν, καὶ τὰ ζῶα, καὶ πᾶσα ἡ ὑποσκευὴ αὐτοῦ. φ, φησὶν, ἰδοὺ εἷς ἥμαρτε, καὶ ὑφέλετο ἀπὸ ℔ ἀναθέματος ℔ Θεῷ, καὶ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνου, ἀπώλοντο ἐν τῷ πολέμῳ πολλοὶ ἐκ τῆς συναγωγῆς ℔ Ισραηλιτῶν· καὶ αὖθις ἡ ἐκδίκησις γέγονεν οὐκ εἰς ἐκεῖνον μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντας τοὺς ἐκείνου. πρὸς ὃ ℔ ἴσως εἰπόντα διαφορὰν εἶ ℔ ἀνατεθημένων τῷ Θεῷ, καὶ ℔ διαφερόντων ἰδιώταις, ἀντικαλίσατο ὁ ἅγ., καὶ κατασκευάζει χείρονα ἐκείνης τῆς πλεονεξίας εἶ τὴν πρόσθεν ἁρπαγήν· ὅτι τε τὰ ἐν τῷ καιρῷ τῆς λεπλασίας ℔ βαρβάρων ὑπολειφθέντα πράγματα ℔ ἀδελφῶν, ὡς ἀνατεθημένα τῷ Θεῷ λογίζον)· καὶ ὅτι καὶν ἰσότητα ἔχωσι τὰ σφᾶ ℔ Αχαρ ἐσπουληθέντα καὶ τὰ σφᾶ τούτων ἁρπαγέντα, διὰ δ' ἐκ σφετερισμῆς ἦτι αἰχμαλωσίας καὶ ἀμφότερα ἀποκερδαίνωσι, ἀλλ' ἡ ἐκ τούτων αἰτία μείζων ἐστίν. ὁ μὲν γὰρ Αχαρ τὰ ℔ πολεμίων ὑφείλετο, οἱ δὲ νῦν πλεονεκτήσαντες, τὰ ℔ ἀδελφῶν ἥρπαζον, ℔ συμφορὰν τούτων, κέρδ. ὀλέθριον ἡγησάμενοι. σημειωτέα τὰ σφόδρα διὰ τὰς ἁρπάζοντας τὰ ℔ ἐκκλησιῶν καὶ τὰ ℔ μοναστηρίων, καὶ ἁπλῶς διὰ τοὺς ἰδιοποιοῦντας πάντα τὰ ἀνατεθημένα ℔ Θεῷ.

F

Zonar. Scriptum est in libro Jesu Nave, quòd cum obsideret Jesus Hierico, quæcunque in illa erant, Deo dedicata pronunciavit. Expugnata autem urbe, Achar sublato auro, ac quodam indumento, illa in suo tabernaculo defodit. Quam ob causam irato Deo, victi sunt in bello post hæc Israëlitæ, multique cecidêre. Porro cum divinæ iracundiæ causa quæreretur, missis sortibus Achar est designatus: ac is quæstione habita furtum confessus est, eaque quæ furatus fuerat protulit: ipséque cum uxore & liberis, ejusque tabernaculum, & jumenta

ΖΩΝΑΡ. Εν τῇ βίβλῳ Ιησοῦ ℔ Ναυῆ γέγραπ), ὅτι πολιορκῶν ὁ Ιησοῦς ℔ πρὸ τῷ Ιεριχῶ, πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ἀνάθεμα ἐπηγγείλατ. εἶ Θεῷ· ἁλωκυίας ὃ τῆς πόλεως, ὁ Αχαρ χρυσὸν, καί τι ὕφασμα ἀφελόμ., κατέχωσεν αὐτὰ ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ. ὀργισθέντ. ὃ ℔ Θεοῦ, διὰ τοῦτ' ἠττήθησαν μ̄ ταῦτα ἐν πολέμῳ οἱ Ισραηλῖ), καὶ ἔπεσον πολλοί· ζητουμένου ὃ τοῦ αἰτίου τῆς ℔ Θεοῦ ὀργῆς, ὁ κλῆρος ἐπὶ τὸν Αχαρ ἔπεσε· καὶ ἐξετασθεὶς ὡμολόγησε δ' κλέμμα, καὶ τὰ κλαπέντα προσώνεγκε· καὶ ἐλιθοβολήθη αὐτὸς καὶ ἡ γυνὴ, καὶ

οἱ

οἱ παῖδες αὐτῦ, καὶ ἡ σκηνὴ, καὶ τὰ ζῶα. ἰδοὺ οὗτος, φησὶ, εἷς ἥμαρτε, καὶ ἀπώλοντο ὀν τῷ πολέμῳ Ισραηλῖται πολλοί· οἱ ἐκεῖνοι πάντες. εἶτα καὶ ὀξαίρει ὁ μέγας ἐκεῖνος πατὴρ τῶν τότε πλεονεξίαν. καὶ χείρονα δὲ κατασκευάζει ἁμαρτίαν ἀμφοῖν τοῦ Αχαρ, συγκρίνων ἄμφω. καὶ γὰρ ὁ Αχαρ, φησὶν, ἐκ ἀφῆκεν, ἔλαβεν ἃ ὑφείλετο καὶ ὅτοι ὁμοίως ἐκ ἀφῆκεν, ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν τὰ τῶν πολεμίων ἔλαβεν· οὗτος δὲ τὰ τῶν ἀδελφῶν, ὅπερ μεῖζον ποιεῖ τὸ κακόν· εἶτα ἐπιφέρει ὥς τινων λεγόντων ὅτι δίκαιόν ταῦτα ἁρπαγέντα τυχεῖν, μή τινος ἀντιποιησόμενον αὐτῶν, καὶ οὕτε ἠδήμησέ τινων ποτὲ, καὶ ἀντιτίθησιν αὐτοῖς τὸ Δευτερονόμιον καὶ τὰ τῆς Ἐξόδου· καί φησι· πρὸς τοὺς λέγοντας τὰ εἰρημένα φησὶν ὁ πατήρ.

A lapidibus obruta sunt. Ecce igitur, inquit, unus peccavit, perieruntque in bello Israëlitæ multi, ac illi omnes. Amplificat porro hic magnus Pater illius temporis avaritiam, ac utrumque comparans, crimen hoc gravius, quàm quod ab Achar admissum est demonstrat. Ex præda siquidem, inquit, Achar ea sustulit quæ furatus est, ac isti pariter ex præda: Cæterum ille res hostium rapuit, hi vero fratrum, quod gravius malum efficit. Infert deinde quippe dicentibus quibusdam se hæc invenisse, projecta, cùm nemo forte illa sibi assereret, neque quorum essent novisse, ac ipsis quæ in Deuteronomio, & Exodo habentur opponit, ac dicit: eis qui ejusmodi loB quebantur sic ait Pater.

ΚΑΝΩΝ δ'.

Μηδεὶς ὑξαπατάτω ἑαυτὸν, μήτε ὡς εὑρών. ὕτε γὰρ εὑρόντα κερδαίνειν ἔξεστι. φησὶ γὰρ ὁ Δευτερονόμιον, μὴ, ἰδὼν ⟨Θ⟩ μόχθον τοῦ ἀδελφοῦ σου καὶ ὁ θρέβατον πλανώμενα ἐν τῇ ὁδῷ, παρεόψῃς αὐτὰ, ἀποστροφὴν ἀποστρέψῃς αὐτὰ τῷ ἀδελφῷ σου. ἐὰν δὲ μὴ ἐγγίζῃ ὁ ἀδελφός σου πρὸς σὲ, μηδὲ ᾖς γνωστὸς αὐτῷ, συνάξεις αὐτὰ, καὶ ἔσται μετὰ σοῦ, ἕως ἂν ἐκζητήσῃ αὐτὰ ὁ ἀδελφός σου, καὶ ἀποδώσεις αὐτῷ. καὶ οὕτω ποιήσεις τὸν ὄνον αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις πᾶσαν ἀπώλειαν τοῦ ἀδελφοῦ σου, C ὅσα ἂν ἀπόληται παρ' αὐτοῦ, καὶ εὕρῃς αὐτά. ταῦτα τὸ Δευτερονόμιον. ἐν δὲ τῇ Ἐξόδῳ, οὐ μόνον ἐὰν τὰ τοῦ ἀδελφοῦ τις εὕρῃ, ἀλλὰ καὶ ἐχθροῦ, ἀποστροφὴν φησιν, ἀποστρέψεις αὐτὰ εἰς τὸν οἶκον τοῦ κυρίου αὐτῶν. εἰ δὲ ὁ ἐν εἰρήνῃ βαδυμοιῶντος καὶ ἡσυχάζοντος καὶ τῶν ἰδίων ἀμελοῦντος ἀδελφοῦ ἢ ἐχθροῦ, κερδάναι σὺν ἔξεστιν, πόσῳ μᾶλλον δυσχρωτοῦντος καὶ πολεμίως φεύγοντος, καὶ ὑπ' ἀνάγκης τὰ ἴδια ἐγκαταλιπόντος;

Canon IV.

Nemo seipsum seducat, neque tanquam invenerit: neque enim fas est ei qui invenit, lucrifacere. Dicit enim Deuteronomium: Viso fratris tui vitulo, & ove errante in via, ea ne despexeris, sed ea restitutione restitues fratri tuo. Sin autem frater tuus ad te non approximet, neque ipsum noveris, coges ea, & apud te erunt donec ea frater tuus quæsierit, & reddes ea: & sic facies de ejus asino, & sic facies de ejus veste: & sic facies post omnem perditionem fratris, quæcunque ipsi perierint, & tu ea inveneris. Hæc Deuteronomium. In Exodo autem, non solùm si quis res fratris, sed etiam inimici invenerit, restitutione, inquit, restitues ipsa domui domini ipsorum. Si autem ab eo qui in pace, & in ocio delicatè vitam transigit, sive frater sit, sive inimicus, non licet lucrari, quanto magis ab eo qui rebus adversis premitur, & hostes fugit, & necessitate coactus propria relinquit?

ΒΑΛΣ. Εἰκὸς ἴσως εἰπεῖν τινας ὅτι οὐχ ἡρπάσαμεν τὰ τῶν αἰχμαλωτισθέντων ἀδελφῶν, ἀλλ' εὕρομεν αὐτὰ ἐρριμμένα, D καὶ σὺν ἠδήμεν τινων ποτὲ, καὶ διὰ τοῦτο ἀκατηγόρητοι νομιζόμεθα. πρὸς γοῦν τούτους ἀντιτίθησιν ὁ ἅγιος τὸ Δευτερονόμιον καὶ τὴν Ἐξόδου, καί φησιν, ὡς κἂν ἐρριμμένα καὶ ἀνεπιμέλητα ᾖ ἐν καιρῷ ζητούμενα εὕρῃ τις πράγματα, ἀγνοῇ δὲ καὶ δεσπότου αὐτῶν, οὐδὲ οὕτως ἐκχωρεῖται κερδάναι αὐτά. χρεωστεῖ γὰρ φυλάξαι αὐτὰ, ἕως ἂν ὁ κύριος αὐτῶν γνῷ καὶ ζητήσῃ αὐτά. εἶτα πρόσκειται ὅτι ἐὰν κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν νομοθέσιον, οὐκ ἔξεστι πρὸ ἰδίους τοὺς ἑτέροις ἀνήκοντα πράγματα, κἂν φίλοι ὦσιν ἔτοι, κἂν ἐχθροὶ, κἂν ἀνεπιμέλητα ὦσι, καὶ ταῦτα ἐν καιρῷ εἰρήνης, ἀλλὰ ἀναγκάζεται ἀποκαθιστᾶν αὐτὰ πρὸς τοὺς δεσπότας τούτων καὶ πρυ- E φόντας, καὶ μηδὲ ὅπως πρεσόμενος τῆς τοῦ ἰδίου ἐπιμέλειας· πόσῳ μᾶλλον ὀφείλει ὁ ἐχθρῶν δυσχρωτῶν καὶ αἰχμαλωτισθέντος καὶ φεύγοντος τοὺς βαρβάρους, πράγματα, καὶ τοσαύτῃ ἀνάγκῃ ἀνεπιμέλητα καταλιπόντος τὰ οἰκεῖα, ἀποκαθιστᾶν αὐτὰ πρὸς ὃ μέρος ἂν οὕτω δυσπραγήσαντος ἀνθρώπου; καὶ ὁ μὲν ἅγιος ταῦτα ἐθέσπισε· καὶ ἐφεξῆς διδάσκει πῶς ὀφείλουσιν ὑπὸ τιμωρίας οἵ τε ἁρπάσαντες τὰ τοιαῦτα πράγματα, καὶ οἱ μὴ ἁρπάζοντες, ἀλλὰ εὑρόντες· πρός γε καὶ οἱ μὴ τῷ εὑρεσιν μὴ ἀποκαθιστῶντες αὐτά. ὁ δὲ πολιτικὸς νόμος, φησὶν, ὃν διάταξε. τῷ μγ'. κεφαλαίῳ τοῦ ιβ'. πίνακι τοῦ ξ'. βιβλίου ταῦτα ῥητῶς, ὁ δὲ ἀλλότριον πρᾶγμα ἐρριμμένον F λαμβάνων ἐπὶ τῷ κερδάναι κἂν ἀγνοεῖ τίνος ἔστιν, ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ· εἰ μὴ ἄρα ἀφρονόντην ὁ δεσπότης εἶασεν αὐτό· τότε γὰρ κἂν ὡς κλέπτων αὐτὸ ἔλαβεν, ἐπειδὴ ἐπαύσατο αὐτοῦ εἶναι, οὐχ ὑπόκειται. κλοπὴ γὰρ οὐ γίνεται μὴ ὄντος τοῦ κλοπίμου ὑφισταμένου. εἰ δὲ ὃ μὴ ὂν ἀφρονόντην ὑπόμισεν ἀφρονόητον, σὺν ἔξεστι κλέπτειν. εἰ γὰρ μὴ ἴσως ἀφρονόητον, μὴτε ὑπόμισεν, ἔλαβε γὰρ, ἐπὶ τῷ δοῦναι τῷ δίκαιον δεσπότῃ, οὐχ ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, κἂν δίκαια λάβῃ, ὡσαύτως καὶ ὁ ἁ. κεφ. τοῦ γ'. πίνακι τοῦ ν'. βιβλίου οὕτω διαλαμ-

Balsamon. Est verisimile dixisse aliquos se non rapuisse res fratrum suorum captivorum: sed eas, inquiebant, dissectas invenimus, nec sciebamus cujusnam erant, & propterea nulla in nos cadit reprehensio: Adversus eos ergo opponit sanctus Deuteronomium & Exodum: & dicit, quòd etiamsi dissectas neglectuique habitas eo tempore res invenerit, ipsarum autem dominum ignoraverit, ne sic quidem eas lucrari permittitur. Debet enim eas servare: donec earum dominus illas cognoverit, & quæsierit. Deinde infert, Quòd si lege Mosaica nulli licet, ea quæ ad alios pertinent, tanquam sua sibi propria ascribere, sive ii sint amici, sive inimici; etiamsi tempore pacis neglectui habita sint, sed cogetur ea Dominis ipsorum restituere, quamvis luxuriosè & delicatè vivant, nec proprias res invenire curent: quanto magis debet is qui res invenit fratris adversâ fortunâ utentis, & in captivitatem abducti, vel barbaros fugientis, & qui in tanta necessitate sua neglecta reliquit, eas tam infortunato homini restituere? Atque hæc quidem sanctus describit: & docet deinceps quomodo puniri debeant, & qui res eas rapuerunt, & qui non rapuerunt, sed invenerunt, & qui postquam invenerunt eas non restituerunt. Lex autem civilis hæc expresè dicit in themate v. cap. xliij. tit. xij. lib. lx. Qui rem alienam abjectam accipit, ut eam lucretur, etiamsi ignorat cujus sit, est furti actioni obnoxius: nisi forte dominus eam ita reliquerit, ut cujus nullam curam gerat. Tunc enim etiamsi ut ea furans ceperit, quoniam ipsius esse desiit, furti non tenetur. Non enim fit furtum, nisi sit cui furtum fiat. Si autem quod non est pro derelicto habitum, pro derelicto esse habitum existimavit, non est fur: si autem nec pro derelicto habebatur, nec pro derelicto haberi existimavit, accepit autem ut domino invento redderet, actione furti non tenetur, etiamsi pro inventione pretium acceperit

rit. Similiter & lxj. cap. iij. tit. I. lib. sic habet: Si quis absentis rem vacantem detinuisset, non tenebatur olim vel interdicto de vi, vel interdicto, quod vi aut clam, nisi utique rei vendicatione, quatenus is qui absens erat dominus. Nos ergo volumus eum ut qui sit possessor, generali de vi interdicto teneri. Est enim ridiculum dicere quòd proprium existimabant id quod est alienum: quemadmodum & de furti in duplum actione diximus, quòd qui præter domini sententiam ac voluntatem contrectat, furtum committit. Hæc autem dicimus nisi xxx. annorum spatium præterierit, ex quo possessionem apprehendit. Nota quæ hic de captivorum rebus scripta sunt. Lege etiam lib. xxxiv. tit. 1. cap. xvii. dicens, Receptos ab hostibus agros, qui priùs erant domini recipiunt, non enim loco prædæ sunt, neque publicantur. Qui ex hostibus enim rapiuntur, non fiunt publici. Nota ergo quod etiam & canonibus, & legibus, non solùm qui captivorum res deprædantur, & diripiunt, puniuntur & tenentur, sed etiam iis qui rem immobilem vacantem invenisse se dicunt, & non statim rem aperiunt, & eam nomine domini possident, secundùm legem quidem Ecclesiasticam eis pœnitentia injungetur, secundùm civilem autem vel ut fures puniuntur, si res erit mobilis: vel interdicto de vi, si erit immobilis. Quando autem, quod inventum neglectum est, quod à legibus pro derelictum nuncupatur, non similiter punitur, qui id detinuit. Sed si sit quidem res mobilis, cogitur eam domino restituere, & solum nisi ejus dominium assequutus sit, ut bonæ fidei possessor, intra triennium: Si autem illud immobile, quod pro derelicto detentum est, nisi ejus factus sit dominus, intra decennium. Vacantis autem, & ejus quod pro derelicto habetur magna est differentia. Quod enim vacat, animo possidemus, etiamsi id naturaliter non possidemus. Quod autem pro derelicto, nec civiliter, nec naturaliter possidemus, & ideo à bonæ fidei possessore ejus dominium acquiritur: Hæc autem locum non habent in iis quæ ad captivos pertinent: & ideo qui ea detinent, & non restituunt, ut superiùs dictum, citra ullam distinctionem, & tenentur, & puniuntur.

ZONAR. Ne quispiam seipsum seducat, quasi rem fratris projectam fortasse, planéque neglectam inveneri. Nam etsi ita inveniat ipsam lucrari haud fas est, sibique rem alienam vindicare, etiamsi forte ignoret Dominum; sed illam sumere oportet, ac usque illam Dominus norit, ac requirat servare. Tum Deuteronomii, ac Exodi locos profert, ita differens; si pacis tempore frater tuus, aut inimicus tuus ex negligentia rem suam perdat, haud fas est si eam inveneris, tibi propriam vindicare, sed ei qui perdidit servari antiqua lex jubet, quanto magis si res inveneris fratris tui qui aufugit, aut in servitutem abductus est, ab ipso relictas, servare illas ac infortuniis presso reddere oportebit?

CANON V.

Alii autem seipsos seducunt, pro propriis quæ perierunt, aliena quæ invenerunt, detinentes. Ut quoniam Boradi & Gotthi eis hostilia fecerunt, ipsi sint aliis Boradi & Gotthi. Propterea ergo fratrem & consenem nostrum Euphrosynum ad vos misimus: ut secundùm formam quæ hic est, & ipse det similiter, & quorum accusationes admittere oporteat, & quos à precibus abdicare.

BALS. Postquam sanctus, quæ erant consentanea, respondit iis qui dicebant, se ut disjectas & neglectui habitas res captivorum invenisse, & propterea ea sibi vendicasse: nunc iis respondet, qui, quæ ad captivos pertinebant, pro iis quæ sibi ab hostibus priùs ablata fuerant, vendicabant. Dicit enim & hoc esse fraudem, &

A βάνϛ· ἐάν τις ἀπόντος πρᾶγμα καταῤῥᾳ χρολάζον, οὐκ ἐνήγετο ὅ παλαιὸν ἦ τῷ περὶ βίας ἀφαιρέλματι, ἢ ὡς, ὅταν βίᾳ ἢ λάθρα, εἰ μὴ ἄρα τῇ τοῦ ἰδίου ἐνδικήσει ἀγωγῇ, ἐν ᾧ δεσπότης ἐστὶν ὁ ἀπών. ἡμεῖς οὖν ὡς νομέα ὄντα, βουλόμεθα κραπαίως τῷ περὶ βίας ῥωμαϊκῷ ἀφαιρέλματι· γελοῖον γάρ ἐστι τὸ λέγειν, ὅτι ἐνόμιζον ἴδιον τὸ ἀλλότριον· ὥσπερ οὖν καὶ ἐπὶ τῆς ἀρτικλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγῆς, εἴπομεν ὅτι ὁ μὴ γνώμῃ τοῦ δεσπότου ψηλαφῶν, κλοπὴν ἁμαρτάνει. ζητοῦντα δέ φαμεν ἐὰν μὴ τριακονταετία παρῆλθεν ἐξ οὗ τις νομῆς ἐπελάβετο. σημείωσαι τὰ ἐνταῦθα γεγραμμένα περὶ τῶν πραγμάτων τῶν αἰχμαλώτων. ἀναγνωθι καὶ
B βιβλ· λδ'. τίτ. ά. κεφ. ιζ'. λέγων, τοὺς ἀναληφθέντας παρὰ τῶν πολεμίων ἄγρους, οἱ πρώην ἀναλαμβάνουσι δέσποται· οἱ γὰρ ἐν τάξει πραίδας εἰσὶν οὐδὲ δημόσιοι γίνονται. οὐ γὰρ τῶν πολεμίων λαμβανόμενοι, γίνονται δημόσιοι. σημείωσαι οὖν ὅτι καὶ ἀπὸ τῶν κανόνων καὶ ἀπὸ τῶν νόμων, οἱ μόνοι οἱ τὰ τῶν αἰχμαλωτισθέντων ἀποσυλῶντες ἢ ἁρπάζοντες κολάζονται καὶ ἐνέχονται, ἀλλὰ καὶ οἱ δύρεμά τι ἢ ἀκίνητον χρολάζον λέγοντες ἐφεύρειν, καὶ μὴ αὐτίκα τὸ πρᾶγμα καταδήλον ποιήσαντες, καὶ φυλάττοντες αὐτὸ εἰς ὄνομα τοῦ δεσπότου, κατὰ μὲν τὴν ἐκκλησιαστικὴν νόμον, ἐπιτιμητέον· κατὰ δὲ τὴν πολιτικήν, ἢ ὡς κλέπτας τιμωρητέον),
C ἐάν ἐστι τὸ πρᾶγμα κινητόν, ἢ ὡς περὶ βίας παραγγέλματι, ἐάν ἐστιν ἀκίνητον. ὅταν δὲ ἀπροσηγόρευτον ἐστὶ τὸ δύρεμα, τὸ μὲν παρὰ τοῖς νόμοις καλούμενον προσδερέλικτον καὶ κολάζεται παρομοίως ὁ τὴν κατοχήν· ἀλλ' εἰ μὴ κινητόν ἐστιν, ἀναγκάζεται αὐτὸ, ἀποδοῦναι, καὶ μόνον, εἰ μὴ ἐδέσποσεν αὐτὸ, ὡς καλῇ πίστει νομεύς, ἐν τῇ τριετίας. εἰ δὲ ἀκίνητον, αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ καταχρεῶδες ὡς προσδερέλικτον, εἰ μὴ γένοιτο τούτου δεσπότης, ἐντὸς δεκαετίας. χρολάζοντος δὲ καὶ ἀπροσηγορεύτου μεγάλη διαφορά. τὸ μὲν γὰρ χρολάζον, ψυχῇ νεμόμεθα κἂν φυσικῶς αὐτὸ μὴ κατέχωμεν. τὸ δὲ προσδερέλικτον οὐδὲ νομίμως οὐδὲ φυσικῶς κατέχομεν, καὶ διὰ τῶν δεσπόζεται διὰ τῆς καλῆς πίστεως νεμηθέντος αὐτοῦ. ταῦτα δὲ χώραν οὐκ ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ἀνηκόντων τοῖς
D αἰχμαλωτισθεῖσι. καὶ διὰ τοῦτο οἱ κατέχοντες αὐτὰ καὶ μὴ ἀποκατιστῶντες, ὡς ἄνωθεν εἴρηται, ἀδιαστόκτως καὶ ἐνέχονται καὶ κολάζονται.

ZΩNAP. Ὅτι μὲν ἐξαπατάτω τις ἑαυτὸν, ὡς δύρων ὅ τοῦ ἀδελφοῦ πρᾶγμα ἐῤῥιμμένον ἴσως καὶ ἀνεπιμέλητον κείμενον. κἂν γὰρ ὕστερος δύρῃ αὐτὸ, οὐκ ἔξεστι κερδᾶναι αὐτὸ καὶ οἰκειώσασθαι ὅ ἀλλότριον· κἂν ἴσως ἀγνοῇ ὁ δεσπότης τοῦ πράγματος. χρεωστεῖ γὰρ λαβεῖν αὐτὸ, καὶ φυλάξαι ἕως οὗ κύριος αὐτοῦ γνῷ καὶ ζητήσῃ αὐτὸ, καὶ τὰ τοῦ Δευτερονομίου καὶ τὰ τῆς Ἐξόδου ἐπάγει λέγων. ὅτι ἐὰν ἐν καιρῷ εἰρώνης ὁ
E ἀδελφός σου ἢ ὁ ἐχθρός σου, ἐκ ῥᾳθυμίας ἀπολέσῃ ὅ ἴδιον, οὐκ ἔξεστί σοι εὑρόντι αὐτὸ κέρδος ποιήσασθαι, ἀλλὰ ἐπαναστῆσαι τῷ ἀπολέσαντι αὐτὸ, ἀπαιτῆσαι τοῦτο κατὰ τὸν νόμον τὸν παλαιὸν, πόσῳ μᾶλλον ἐὰν τοῦ φίλου σου, ἢ τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἢ τοῦ αἰχμαλωτισθέντος δύρῃς πράγματα παρ' αὐτοῦ ἐγκαταλειφθέντα, χρὴ σε φυλαξαι αὐτὰ καὶ ἀποδοῦναι τῷ δυσωπουμένῳ.

ΚΑΝΩΝ ε'.

Ἄλλοι δὲ ἑαυτοὺς ἐξαπατῶσιν, ἀντὶ τῶν ἰδίων τῶν ἀπολομένων, ἃ δύρον ἀλλότρια κατέχοντες, ἵνα ὦσιν αὐτοῖς Βορεάδαι καὶ Γότθοι τὰ τοῦ πολέμου εἰργασμένοι, αὐτοὶ ἄλλοι Βορεάδαι καὶ Γότθοι γένωνται. ἀπεστείλαμεν οὖν τὸν ἀδελφὸν καὶ συνήθορον Εὐφρόσυνον πρὸς ὑμᾶς, ἵνα καὶ τὸν ἐνδεδεμένον τύπον, καὶ αὐτὸς δώῃ ὁμοίως καὶ ὧν δεῖ τὰς κατηγορίας προσίεσθαι, καὶ οὓς δεῖ ἀποκηρύξαι τῶν δικῶν.

ΒΑΛΣ. Ἀπολογούμενος ὁ ἅγιος τὰ εἰκότα πρὸς τοὺς λέγοντας, οἷς ἐῤῥιμμένα καὶ ἀτημέλητα δύρειν τὰ τῶν αἰχμαλωτισθέντων πράγματα, καὶ διὰ τοῦτο ἰδιώσασθαι αὐτά· ἄρτι ἀπολογεῖται πρὸς τοὺς ἀντιποιουμένους τῶν διαφερόντων τοῖς αἰχμαλωτισθεῖσιν ἀντὶ τῶν φθασάντων παρὰ τῶν πολεμίων ἁρπαγέντων πραγμάτων αὐτῶν. φησὶ γὰρ οὖν καὶ τοῦτο, ἀπάτη

ἀπάτη ἔξι ϗ ματαία πρόφασις. οὐδὲ γὰρ δίκαιόν ἔξι τύτυς γενομένοις ἀβλαβὲς πολεμίου βαρβαρικῦ, μὴ καρτερῆσαι, ἀλλὰ νομίσαι αὐτὺς πολεμίυς τ ἀδελφῶν, ϗ χρηματίσαι εἰς τύτυς ἄλλυς βαρβάρυς. διὰ ταῦτα ἀπεστείλαμεν, λέγει, τ ἀδελφὸν Εὐφρόσυνον πρὸς ὑμᾶς, ἵνα κ τ ἐνταῦθα τύπον, ἤγουν, καθὼς ἡμεῖς ἐνταῦθα ἐποιήσαμεν, δὴν τύπον ϗ αὐτὸν ὥστε ὕτω ποιεῖν ὑμᾶς. Εἶτά φησιν ὅς ὁ αὐτὸς Εὐφρόσυνος ἀναδιδάξει τίνας δεῖ προσδέχεσθαι κατηγορυμένυς καλά τινων, ϗ τίνας χρὴ ἀποκηρύττειν τῆς ἐκκλησίας ϗ τῆς χοινωνίας τ πιστῶν.

A inanem prætextum. Neque enim æquum eſt, ut qui ex bello barbarico detrimentum acceperint, non toleranter ferant, ſed ſint ipſi hoſtes fratrum, & alii in ipſos barbari appellentur. Propterea, inquit, miſimus ad vos fratrem Euphroſynum, ut juxta formam hîc traditam, ſeu quemadmodum hîc fecimus, iſthic quoque det formam ut ſic vos faciatis. Deinde dicit: Euphroſynus vos docebit quoſnam & adverſus quos accuſantes admittere, & quoſnam ab eccleſia & fidelium communione abdicare oporteat.

ΖΩΝΑΡ. Τινὲς, φησὶν, ἀπολέσαντες οἰκεῖα πράγματα, ϗ εὑρόντες ἀλλότρια, λέγυσι κατέχειν αὐτὰ, ἀνθ' ὧν ἀπώλεσαν, ἐξαπατῶντες ἑαυτύς. ὅπερ γὰρ, φησὶν, ἐγένοντο ἐκείνοις οἱ πολέμιοι βάρβαροι τῦτο γίνονται αὐτοὶ τοῖς ἀδελφοῖς. ἥρπασαν οἱ βάρβαροι τὰ ἐκείνων, κἀκεῖνοι τὰ τῶν ἀδελφῶν. διὰ ταῦτα ἀπεστείλαμεν, λέγει, ἵνα κ τ ἐνταῦθα τύπον, ϗ αὐτὸν ὥστε ὕτως ὑμᾶς ποιεῖν, ϗ τίνας δεῖ κατηγορῆσθαι τινῶν προσδέχεσθαι, ϗ ὓς ἀκηρύξαι. ἤγουν τίνας τῆς ἐκκλησίας ἐξῶσαι, ϗ τῶν πιστῶν χωρίσαι, ὥστε μὴ συνδύχεσθαι αὐτοῖς. τίνας ϗ δεῖ κατηγορῆσθαι προσδέχεσθαι, ὅ ἕκτον κεφάλαιον τ δευτέρας οἰκυμενικῆς συνόδυ διδάσκει. ἀναγνωστέον ϗ τὰ ἐκεῖ γεγραμμένα.

B Zonar. Nonnulli, inquit, amiſſis rebus ſuis, ac aliena invenientes, pro iis quæ amiſerunt ea detinere ſe aſſerunt, ſeipſos decipientes. Quod enim, ait, illis fuere hoſtes barbari, hoc ipſi fiunt fratribus. Barbari res illorum rapuerunt, ac illi fratrum. Propterea, inquit, (Euphroſynum) ad vos miſimus, ut ſecundum formam hîc obſervatam vos quoque illic faciatis, & quorum accuſationes & contra quos oporteat admittatis, & quos decet abdicetis, hoc eſt, ejiciatis ab Eccleſiâ, atque à fidelibus ſegregetis, ne cum ipſis una precentur. Porro quorumnam accuſationes admittendæ ſint, ſextum ſecundæ Oecumenicæ Synodi caput docet. Legantur etiC am quæ ibi ſcripſimus.

ΚΑΝΩΝ ς'.

Περὶ τ βία κατεχόντων τὺς ἐκ τ βαρβάρων αἰχμαλώτυς. ἀπηγγέλθη δέ τι ἡμῖν ϗ ἄπιστον ἐν τῇ χώρᾳ ὑμῶν, ἠμόμενον πάντως πυ ὑπὸ ἀπίστων ϗ ἀσεβῶν ϗ μὴ εἰδότων μηδὲ ὄνομα κύριυ, ὅτι ἄρα εἰς τοσῦτόν τινες ὠμότητος ϗ ἀπανθρωπίας προεχώρησ, ὥστε τινὰς τὺς διαφυγόντας αἰχμαλώτυς βία κατέχειν· ἀπστείλατε τινὰς εἰς τὸν χῶρον μὴ ϗ σκηπτοὶ πέσωσιν ἐπὶ τὺς τὰ τοιαῦτα πράττοντας.

D

Canon VI.

De iis qui captivos ex barbaris fugientes vi detinent. Denunciatum autem eſt nobis quidpiam incredibile in veſtrâ regione factum eſſe, omnino ab infidelibus, & impiis, & qui ne nomen quidem Domini novêre, quòd nonnulli eò inhumanitatis crudelitatiſque proceſſere, ut captivos aliquos qui effugerunt, vi retineant. Mittite aliquos in regione ne vel fulmina in eos cadant qui hæc agunt.

ΒΑΛΣ. Ἐμαθὸν ὁ ἅγιος, ὡς τινες ὀρθόδοξοι αἰχμάλωτοι ταῖς βαρβαρικαῖς χερσὶν διαφυγόντες κατέχονται ὑπό τινων κ βίαν, ϗ ὑ αὐτῶν χωρεῖσθαι οἴκαδε ἀποστέλλονται. φησὶν οὖν πρὸς ὃν ἀπεστάλη ὃ ὑπολειφθὲν τῦτο γράμμα, ὡς τῦτο ϗ ἄπιστον ἐλογίσθη αὐτῷ. ἔργον γάρ ἔξιν ἀπίστων ϗ ἀσεβῶν. Εἰ δὲ γέγονεν, ἀνεκδίκητον οὐκ ἔσται. δεῖ ϗ ὀφείλυσι τὰ περὶ τύτυ πολυπραγμονηθῆναι, ϗ ἀποσταλῆναι εἰς τὸν χῶρον ϗ ἐρευνῆσαι. νομίζει γὰρ ὡς ϗ σκηπτοὶ πῦρ ἐκ τ ὑρανῦ πέσῃ ϗ καταφλέξῃ τὺς ταῦτα πράττοντας. τὸν δὲ εἶπε, τ ἀνομίαν δηλύων τῆς πράξεως.

E

Zonar. Nonnulli, inquit, ut didicimus, captivos ex hoſtibus diffugientes vi retinent: qui ſunt omnino infideles, & impii, neque vel Deum norunt. Proinde ſanctus vir ab iis ad quos ſcribit poſtulat mitti in regionem homines qui de hac re inquirant, ne, inquit, ignis cadat cœlitus, ac eos qui hæc agunt abſumat. Hoc autem dixit, facinoris gravitatem indicans.

ΖΩΝΑΡ. Τινὲς, φησὶν, ὡς ἐμάθομεν, αἰχμαλώτυς διαφυγόντας τὺς πολεμίυς βία κατέχυσιν. οἵτινες πάντως ἄπιστοί εἰσι ϗ ἀσεβεῖς, ϗ οὐδὲ Θεῦ ἐπίγνωσιν ἔχυσιν. ἀπαγτεῖ οὖν ὁ ἅγιος τὺς πρὸς ὃν γράφει, ἀποστεῖλαι εἰς τὸν χῶρον ϗ ἐρευνῆσαι περὶ τ πράγματος, ἵνα μὴ πῦρ φησιν ἐξ ὑρανῦ πέσῃ ϗ καταφλέξῃ τὺς ταῦτα πράττοντας. τῦν δὲ εἶπε, τ ἀνομίαν δηλύων τῆς πράξεως.

F

Canon

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

CANON VII.

De iis qui inter barbaros annumerati sunt, & absurda quædam in eos qui sunt sui generis, fecerunt. Eos itaque qui inter barbaros enumerati sunt, & cum eis in captivitate invaserunt, obliti se esse Ponticos & Christianos, efferati autem barbarique redditi, ut & eos qui sui sunt generis, vel ligno vel suffocatione interficiant: vias autem vel domos nescientibus barbaris ostendant, etiam ab auditione arcere oportet, donec de iis congregatis sanctis aliquid communiter visum fuerit, & ante eos sancto spiritui.

BALS. Eos quidem qui postquam captivi facti sunt, barbaris consenserunt, & cum eis veluti barbari effecti sunt, & sui generis Christianos interfecerunt, vel vias barbaris ignotas, & ad Christianos ducentes ostenderunt, vel eorum ædes hostibus manifestas fecerunt, ne ad divinarum quidem laudum auditionem admittendos esse decernit: sed eos omnino extra ecclesiam statui in loco desentium, post confessionem scilicet vel condemnationem, donec sancti simul congregati de iis communiter statuerint. Sanctos autem Episcopos appellat. Illud autem (ante ipsos sancto spiritui) subjunxit, ostendens, quòd quæcunque in communi consideratione ab Episcopis dispensantur & statuuntur, spiritus sanctus ea suggerit. Et lex quidem Ecclesiastica ipsos sic punit. Lex verò civilis eos Majestatis crimini subjicit. Dicit enim primum caput xxxvj. tit. lx. lib. 1. Lex Majestatis similis est legi de Sacrilegio. Et tenetur eâ, qui adversus populum Romanum commisit, & qui dolo malo curavit injussu Principis obsides interimi; vel ut armati homines in urbe sint adversus Rempublicam, vel ut loca aut templa occupentur, vel seditiosus fiat conventus, vel ut occidatur Magistratus, & ad hostes nuntium vel literas misit, vel signa eis dedit, aliove modo eis tulit auxilium, & qui sollicitavit vel concitavit milites ad seditionem vel turbam contra Rempublicam. Et cap. iij. ejusdem tit. & lib. Qui hostes sollicitavit, & eis remp. tradidit, capite punitur. Et deinceps differit caput de aliis quibusdam similibus. Et hæc quidem de iis qui in captivitatem abducti sunt, & hostibus consenserunt, & de iis itidem qui non in captivitatem abducti sunt, cum hostibus tamen consenserunt, & adversus Romanum imperium conspirarunt. Qui autem cum iis qui terram marèque depopulantur, unà deprædati sunt, magis, ut mihi videtur, punientur: quia major est eorum improbitas. Hostes aperta fronte, & nudo, ut ajunt, capite bellum comparant. Latrones autem clàm & occultè inopinatam cædem moliuntur. Quanto ergo prævisi periculi pugna levior est inopinato malo, tanto hostium insultus est tolerabilior latronum insidiis.

ZONAR. Quicunque quidem, ait, aliquando in servitutem abducti se barbaris adjunxerunt, & una cum iis grassati sunt morum barbariem induentes: ac velut obliti se ex Ponto Christianos esse, eos qui ejusdem sunt generis interfecere, vel barbaris ignotas monstravere vias, domósve ipsis occultas: hi ne ad auditionem quidem admittantur, pœnitentiam agentes: hoc est, extra Ecclesiam omnino consistant, in loco videlicet flentium, donec in communi conventu sancti de ipsis deliberent. Sanctos porro aut Episcopos vocat, aut simpliciter fideles, magni Pauli Apostoli exemplo. Illa autem verba, [Ante ipsos Spiritui sancto] ideo adjunxit, ut quæcunque in communi consilio ab Episcopis, vel etiam à quibuscunq; fidelibus decernuntur, Spiritum Sanctum ea deliberantibus suggerere demonstret.

KANΩN ζ.

Περὶ τ̃ ἐγκαταλεχθέντων τοῖς βαρβάροις, κ̀ ἄτοπά τινα κ̀ τ̃ ὁμοφύλων τολμησάντων. τὸν μὴ οὖν ἐγκαταλεχθέντας τοῖς βαρβάροις κ̀ μετ' αὐτῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἐπελθόντας, ὅπλα δομένους ὅτι ἦσαν Ποντικοὶ κ̀ Χριστιανοί, ἐκβαρβαρωθέντας δὲ ὡς κ̀ φονεύειν τοὺς ὁμοφύλους ἢ ξύλῳ ἢ ἀγχόνῃ, ὑποδεικνύειν δὲ ἢ ὁδοὺς ἢ οἰκίας ἀγνοούσε τ̃ βαρβάροις, κ̀ τῆς ἀκροάσεως ἀπεῖρξαι δεῖ, μέχρις ἂν κοινῇ περὶ αὐτῶν τι δόξῃ συνελθοῦσι τοῖς ἁγίοις, κ̀ πρὸ αὐτῶν τῷ ἁγίῳ πνεύματι.

ΒΑΛΣ. Τοὺς μὲντοι μ̀ ὃ αἰχμαλωτισθέντας τοῖς βαρβάροις ὁμοφρονήσαντας, κ̀ μετ' αὐτῶν οἷ βαρβαρωθέντας, κ̀ τοὺς ὁμοφύλους Χριστιανοὺς φονεύσαντας ἢ ὁδοὺς ἀγνοησάντας τοῖς βαρβάροις, κ̀ ἀπαγάγοντας εἰς Χριστιανούς, ὑποδείξαντας, ἢ οἰκίας τούτων καταδήλους τοῖς πολεμίοις ποιήσαντας, μηδὲ εἰς ἀκρόασιν τ̃ θείων δοξολογιῶν προσδέχεσθαι διορίζε. Ἀλλὰ ἔξω παντελῶς τ̃ ἐκκλησίας ἵστασθαι αὐτοὺς ἐν τόπῳ προσκλαιόντων πάντως μ̀ πῶ ἐξομολόγησιν ἢ πῶ κατάδικοι, ἕως ἂν σκοπήσωσιν οἱ ἅγιοι περὶ αὐτῶν κοινῇ συνελθόντες. ἁγίους δὲ, τοὺς Ἐπισκόπους καλῶ. ὃ δὲ πρὸ αὐτῶν τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἐπήγαγε, δηλοῖ ὅτι ὅσα ἐν κοινῇ διασκέψει οἰκονομοῦνται παρὰ τ̃ Ἐπισκόπων, ὃ ἅγιον πνεῦμα ὑποτίθησιν αὐτά. κ̀ ὁ μὲν ἐκκλησιαστικὸς νόμος οὕτω τούτους κολάζει. ὁ δὲ πολιτικὸς, τῷ περὶ καθοσιώσεως ἐγκλήματι καθυποβάλλει τοὺς τοιούτους. φησὶ γὰρ κεφάλ. ά. τ̃ λς'. τίτλ. τ̃ ξ. βιβλίου, ὁ περὶ τ̃ ὁπλοβύλων νόμος. ὅμοιός ἐστι τῷ περὶ ἱεροσυλίας. κ̀ ἐνέχεται αὐτῷ ὁ κ̀ τ̃ Ρωμαϊκῆς δήμου πλημμελήσας, κ̀ συνδράσας κ̀ δόλον παρὰ κέλευσιν βασιλέως, ἀναιρεθῆναι τοὺς ὁμήρους· ἢ ἵνα ἔνοπλοι ἄνθρωποι ἐν πόλει κ̀ τῆς πολιτείας ὦσιν, ἢ ἵνα τόπος ἢ ἱερὰ καταχρεωθῶσιν, ἢ στασιώδης γένηται συνοδος, ἢ ἵνα φονευθῇ ὁ ἄρχων· κ̀ ὁ πρὸς τοὺς πολεμίους γράμματα ἢ ἄγγελον πέμψας ἢ σημεῖον αὐτοῖς δεδωκὼς, ἢ ἄλλως βοηθήσας αὐτοῖς, κ̀ συνομολογήσας σφαλιώτατος πρὸς φάσιν ἢ δήρυβον κ̀ τῆς πολιτείας. κ̀ κεφάλ. γ'. τ̃ αὐτῷ τίτλ. κ̀ βιβλίῳ· ὁ τοὺς πολεμίους ἐρεθίσας, ἢ πρόδοσιν αὐτοῖς πολίτῃ, εἰς κεφαλὴν τιμωρεῖ. κ̀ ἑφεξῆς διαλέγεται ὃ κεφάλαιον περὶ ἄλλων τινῶν ὁμοίων. κ̀ ταῦτα μὲν περὶ τῶν αἰχμαλωτισθέντων κ̀ ὁμοφωνησάντων τοῖς πολεμίοις, κ̀ περὶ τ̃ μὴ αἰχμαλωτισθέντων, ὅμως μέντοι τοῖς πολεμίοις ὁμογνωμονησάντων, κ̀ φρονησάντων κ̀ τ̃ Ρωμαϊκ̃ς ἐξουσίας. οἱ δὲ τοῖς κ̀ χέρσον κ̀ θάλατταν ληστεύουσι συλληστεύσαντες, πλειόνως, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, κολασθήσον, ὅτι κ̀ μείζων ἐστὶ τούτων ἡ κακία. οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι κ̀ πρόσωπον, κ̀ γυμνὴν κεφαλὴν, ὃ λεγόμενον, ἐπὶ πόλεμον σωίζουσιν. οἱ δὲ λῃσταὶ ἀοράτως κ̀ ἀφανῶς ἀπροσδόκητον μελετῶσι φόνον. ὅσον οὖν ἐστὶ πεφευγέναι κατ' ὄψιν κινδύνου ἡ μάχη κυφοτέρα ἐστὶ τ̃ ἀπροσδοκήτου κακοῦ, τοσοῦτον κ̀ ἡ τῶν πολεμίων ἐφοδος ἀνεκτοτέρα ἐστὶ τῆς τῶν λῃστευόντων ἐνέδρας.

ΖΩΝΑΡ. Ὅσοι μὲν οὖν, φησὶν, αἰχμαλωτισθέντες ποτὲ, συνκατεβάσησαν τοῖς βαρβάροις, κ̀ μετ' αὐτῶν ἐπῆλθον βαρβαρωθέντες τὰ ἤθη· κ̀ ὥσπερ ἐπιλαθόμενοι ὅτι ἐκ τ̃ Πόντου ἦσαν Χριστιανοὶ, ὁμοφύλους ἐφόνευσε, ἢ ὁδοὺς ὑπεδείκνυον τοῖς βαρβάροις ἀγνοουμένας αὐτοῖς, ἢ οἰκίας λαυθανούσας αὐτούς· ἤτοι μηδὲ εἰς ἀκρόασιν προσδεχθήτωσαν μετανοοῦντες· τουτέστιν ἔξω παντελῶς τῆς ἐκκλησίας ἱστάτωσαν ἐν τόπῳ δηλαδὴ προσκλαιόντων ἕως ἂν σκοπήσωσιν οἱ ἅγιοι περὶ αὐτῶν κοινῇ συνελθόντες· ἁγίους δέ, ἢ τοὺς Ἐπισκόπους καλῶ, ἢ τοὺς πιστοὺς ἁπλῶς κ̀ ὡς μέρος ἀποστόλου Παύλου. τὸ δὲ, πρὸ αὐτῶν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, ἐπήγαγε, δηλοῖ ὅτι ὅσα ἐν κοινῇ διασκέψει οἰκονομοῦνται παρὰ Ἐπισκόπων, ἢ κ̀ ἁπλῶς τῶν πιστῶν, τὸ ἅγιον πνεῦμα ὑποτίθησιν αὐτὰ τοῖς περὶ αὐτῶν διασκεπτομένοις.

ΚΑΝΩΝ

A

ΚΑΝΩΝ ή.

Περὶ τῶν οἴκοις ἀλλοτρίοις ἐπελθεῖν τολμησάντων ἐν τῇ τῶν βαρβάρων ἐπιδρομῇ. τοὺς δὲ οἴκοις ἀλλοτρίοις ἐπελθεῖν τολμήσαντας, ἐὰν μὲν κατηγορηθέντες ἐλεγχθῶσι, μηδὲ τῆς ἀκροάσεως ἀξιωσαι. ἐὰν δὲ αὐτοὺς ἐξείπωσι καὶ ἀποδῶσιν, ἐν τῇ τῶν ὑποστρεφόντων τάξει ὑποπίπτειν.

Canon VIII.

De iis qui alienas domos hostiliter ingredi ausi sunt in barbarorum incursione. Eos autem qui alienas domos invadere ausi fuerint, si accusati quidem convicti fuerint, nec auditione dignos existimare. Sin autem indicarint seipsos ac reddiderint, in eorum, qui convertuntur, ordinem, substerni.

ΒΑΛΣ. Παχυμερῶς διῳλαβὼν ὁ ἁγιΘ. περὶ τῶν ἁρπασάντων ἢ δυρηκότων πράγματα τινῶν αἰχμαλωπιδέντων ἔστιν ὅπως εἰς λόγον τῶν ἐπιτιμίων, ἄρτι καὶ τὰ εἴδη τῆς μετανοίας ἤρξατο λέγειν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμίων, ἄρχεται λέγειν. καὶ αὐτίκα διακρίνει ἵνα μηδὲ μετὰ τῶν ἀκροωμένων ἵστανται, ἀλλὰ μετὰ τῶν προσκλαιόντων ἔξωθεν τῆς ἐκκλησίας, οἱ ἁρπάσαντες τοιοῦτόν τι πρᾶγμα αἰχμαλώτου, καὶ μὴ ἀντιστρέψαντες αὐτὸ ἀλλὰ ἀναμείναντες κατηγορίαν καὶ ἔλεγχον διὰ τὴν ἄρνησιν. τοὺς δὲ ἑαυτοὺς προσαγγείλαντας καὶ δόντας καλοθελῶς πρὸ ἀναγωγῆς ἃ ἀφείλοντο, διακρίνει διὰ τὴν μελλουσαν σωθήσεσθαι ἤρωιν σωιζεσθαι μετὰ τῶν πιστῶν. ὑποπίπτειν δὲ αὐτοὺν διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι ἐξέρχεσθαι μετὰ τῶν κατηχουμένων. καὶ ὁ μὲν ἐκκλησιαστικὸς νόμος οὕτω τούτους κολάζει. ὁ δὲ πολιτικὸς τοὺς ἅρπαγας καὶ πρὸ καταδίκης προσαγομένους ὑπ' αὐτῶν ἁρπαγῆν, οὐ προσδέχεται, ἀλλ' εἰς τὸ πεντάπλάσιον καταδικάζει. φησὶ γὰρ κεφ. ς'. ϐ. ἰζ. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου. ὁ ἅρπαξ ἐὰν ἀπαλλάττεται τῆς ποινῆς πρὸ τῆς δίκης προσάγων τὸ πρᾶγμα. καὶ θέμα ζ'. ϐ'. κεφαλ. ϐ' αὐτοῦ βιβλίου καὶ τίτλου. εἴσω ὀνιαυτοῦ ὁ ἀληθὴς ϐ' πράγματος τίμημα πενταπλασιάζεται, οὐ μόνον τὸ ἀφαιρεθὲν, τοῦτο ὁ νόμος ἐξακελεύεται γίνεσθαι εἰς τοὺς κρίνοντας τὸν φόβον λαβόντας παρά τινος. φησὶ γὰρ τὸ ε'. θέμα τοῦ ιγ'. κεφαλ. τοῦ β'. τίτλου τοῦ δεκάτου βιβλίου, ἡ ἀπὸ φόβου αἰτίασις, αἰρετὸν ὄντι, καὶ ἔξεστι τῷ ὀναγομένῳ μέχρι ψήφου ἀποκαθίστασθαι τὸ πρᾶγμα, καὶ μὴ δοῦναι τὸ πενταπλοῦν. ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα διαφορὰ τῶν βιαίως ἀφαιρεμένων πραγμάτων, καὶ τῶν κρίνων φόβον λαμβανόντων τινὸς παρά τινος. οἱ μὲν γὰρ ἅρπαγες σὺν τῇ ἀποδόσει τοῦ πενταπλοῦ, καὶ ἀτιμοῦνται. οἱ δὲ φόβον ἐπαγαγόντες, ἁπλοῦν μόνον κρίνουσι τὴν ὑποληψιν.

B

Bals. Postquam sanctus fusiùs tractaverit de iis qui rapuerunt, vel quorundam captivorum res invenerunt, quòd ad pœnarum rationem attinet, nunc quoque species pœnitentiæ, sive ecclesiasticarum pœnarum incipit dicere. Et statim decernit ut nec stent cum audientibus, sed cum deflentibus, extra Ecclesiam, qui rem captivi rapuerunt, & eum non restituerunt, sed accusationem & probationem expectarunt propter inficiationem. Eos autem qui seipsos detulerunt, & sua sponte quæ abstulere, ante actionem dederunt, statuit ut propter pœnitentiam comprecentur, seu consistant cum fidelibus. Substernantur autem illis, eo quòd coguntur egredi cum catechumenis. Ac lex quidem ecclesiastica eos sic punit. Lex verò civilis raptores quod ab ipsis raptum est etiam ante condemnationem offerentes, non admittit, sed condemnat in quadruplum. Dicit enim cap. vj. xvij. tit. lx. lib. Raptor pœna non liberatur oblatione rei ante litem. Et thema vij. ii. cap. ejusdem lib. & tit. Intra annum verum rei pretium quadruplatur, non autem id quod interest. Quod autem hic dicit sanctus de iis qui ante condemnationem & accusationem rem restituunt, lex jubet id fieri in eos qui aliquid ex aliquo metu acceperunt. Dicit enim v. thema xiij. cap. ii. tit. x. lib. Actio cujus metus causa, est libera, & licet ei adversus quem agitur, ad sententiam usque rem restituere, & non dare quadruplum. Est autem & alia differentia eorum qui vi res auferunt, & eorum qui aliquid ab aliquo metu accipiunt. Raptores enim una cum quadrupli retributione etiam infamantur. Qui autem metum intulerunt, in existimatione tantum labem aliquam contrahunt.

C

ΖΩΝΑΡ. Οἵτινες δὲ ἐπῆλθον οἴκοις ἀλλοτρίοις καὶ ἥρπαζον ἐκεῖθεν χρήματα, οὗτοί φησιν, εἰ μὲν κατηγορηθέντες καὶ ἀρνούμενοι ἐλεγχθῶσιν, ὁμοίως τοῖς προειρημένοις καὶ τῆς ἀκροάσεως κωλυέσθωσαν· εἰ δὲ ἑαυτοὺς ἐξείπωσιν, ἢ πρὸ τῆς κατηγορηθῆναι ὁμολογήσωσιν ἀγνοούμενον ὃ ἁμάρτημα, καὶ ἀποδῶσιν ἃ ἀφείλοντο, ἔσωσαν ὃν τοῖς ὑποστρέφουσιν ἀπὸ ἁμαρτίας, τυπέστι, τῆς τάξεως τῶν ὑποπιπτόντων, οἵτινες ὑποσιωπῶσι μὲν τοῖς πιστοῖς εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν, ἐξέρχονται δὲ ὡς οἱ κατηχούμενοι.

Zonar. Qui vero alienas domos invaserunt, résque inde surripuere, illi, inquit, siquidem accusati, ac pernegantes convicti fuerint, cum iis pariter quos suprà diximus ab auditione quoque prohibeantur, atque in flentium ordinem relegentur: Sin autem seipsos detexerint, aut ante accusationem occultum crimen confessi fuerint, résque ablatas reddiderint, constituantur in eorum ordine qui à peccato convertuntur, hoc est, ordine substratorum, qui cum fidelibus quidem precantur templum intrantes, cæterum more catechumenorum egrediuntur.

D

E

ΚΑΝΩΝ θ'.

Περὶ τῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἢ ἐν τοῖς ἰδίοις οἴκοις εὑρόντων τὰ ὑπὸ τῶν βαρβάρων καταλειφθέντα. τοὺς δὲ ἐν πεδίῳ εὑρόντας τι ἢ ἐν ταῖς ἑαυτῶν οἰκίαις καταλειφθὲν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἐὰν μὲν κατηγορηθέντες ἐλεγχθῶσιν, ὁμοίως ἐν τοῖς ὑποπιπτουσιν. ἐὰν δὲ ἑαυτοὺς ἐξείπωσι καὶ ἀποδῶσι, καὶ τῆς δίκης ἀξιωσαι.

Canon IX.

De iis qui in agro vel in ædibus suis ea quæ à barbaris relicta sunt, invenerunt. Eos autem qui in campo aliquid invenerunt, vel in suis ædibus à barbaris relictum, si accusati quidem convicti fuerint, sint similiter inter eos qui substernuntur. Sin autem seipsos detulerint & reddiderint, etiam precibus digni habeantur.

ΒΑΛΣ. Εἴρηται ὅπισθεν περὶ τῶν λεγόντων εὑρεῖν ἀνεπιμέλητα τὰ τῶν αἰχμαλωτισθέντων πράγματα, καὶ ἰδιώσασθαι αὐτά. καὶ νῦν διακρίνεται ὁ ἁγιΘ. τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν αἰχμαλωτισθέντων εὑρόντας πράγματα, ὡς μὴ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἀφαιρεθέντα, ἢ καὶ κρίνων τοὺς ὁδοὺς

Bals. Dictum est superiùs de iis qui dicunt se invenisse res captivorum neglectui habitas, & earum sibi proprietatem vendicasse. Nunc autem decernit sanctus, eos qui res in captivorum domibus invenerunt, utpote non à barbaris ablatas, vel in viis abjectas fortasse propter pondus, inventas quidem bonâ fide restituentes, in

F

perfecto

perfecto gradu ſtare debere cum fidelibus. Sin autem condemnati fuerint, collocari cum iis qui ſubſternuntur, ſcilicet egredi cum catechumenis. Hæc cum ita ſe habeant, dixerit quiſpiam, eos ſic puniri, qui pro re inventa reſtituenda condemnationem expectant, eſſe juſtiſſimum, quoniam furti quoque actione tenentur: ſecundum legem, quæ dicit, Fur eſt qui rem alienam contractat præter domini voluntatem, ſciens id illi moleſtum eſſe. Cum fidelibus autem conſiſtere, & tantum ſacramentis quidem non dignari eum qui ſe ipſum detulerit, & probè rem inventam dederit, novum eſt: eſt enim potiùs Euchariſtia dignus, ut qui rem captivi ſervaverit, & ipſam reſtituerit. Et ideo dicunt nonnulli, cum fidelibus conſiſtentiam, ſacramentorum quoque participationem tacitè conſequi.

ΖΟΝΑΡ. Barbari cum depopularentur regionem, res quaſdam rapuerunt, móxque vel obvii facti melioribus, vel gravati pondere, cùm quæ rapuerant ferre minime poſſent, partim per campos abjecêre, partim in aliquorum ædibus, in quibus meliora forte repererant, depoſuêre. Quicunque igitur, inquit, aut in campis, aut in ſuis domibus aliqua invenerunt, illi ſiquidem accuſati, & convicti fuerint, inter eos qui ſubſternuntur locum accipiant. Si verò ſeipſos detulerint, ac ea quæ invenere reddiderint precatione, quoq; digni habeantur, hoc eſt ad finem uſque precationis cum fidelibus conſiſtant, ac à ſancta Communione tantum modo arceantur; videlicet uſquedum pœnitentiam oſtenderint, & hac quoque digni exiſtimentur.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ βάρβαροι λεηλατοῦντες τὴν χώραν, ἥρπαζον σκάμματα καὶ ἢ κρείττοσι μὴ ταῦτα ἐντυγχάνοντες, ἢ δι' βάρος μὴ δυνάμενοι φέρειν ὅσα ἥρπασαν, τὰ μὲν ἐν τῷ πεδίῳ ἔῤῥιψαν, τὰ δὲ καὶ ἐν οἰκίαις τισίν, ἐν αἷς ἴσως καλλίονα εὗρισκον. ὅσοι γοῦν, φησίν, εὗρον τινὰ ἐν τῷ πεδίῳ, ἢ ἐν ταῖς ἑαυτῶν οἰκίαις, ἔστω εἰ μὲν κατηγορηθῶσι καὶ ἐλεγχθῶσαν, ταττέσθωσαν ἐν τοῖς ὑποπίπτουσιν· ἐὰν δὲ ἑαυτοὺς προσαγγείλωσι, καὶ ἀποδῶσιν ἃ εὗρον, καὶ τῆς εὐχῆς ἀξιούσθωσαν· ἤγουν μέχρι τέλους τῆς εὐχῆς συνεστάτωσαν τοῖς πιστοῖς, μόνης τῆς ἁγίας μεταλήψεως κωλυόμενοι· ἤγουν μέχρις ἂν μετάνοιαν ἐπιδείξωνται, καὶ ταύτης ἀξιωθῶσι.

Canon X.

Eos autem, qui ſervant mandata, abſque omni turpi lucro ſervare oportet, nec indicii, vel cuſtodiæ, vel inventionis pretium, vel quocunque nomine appellant, exigentes.

ΚΑΝΩΝ ι'.

Τοὺς δὲ τὰ ἐντολὰ πληροῦντας ἐκτὸς πάσης αἰσχροκερδείας πληροῦν δεῖ, μήτε μιαρὰ ἢ σωτῆρα, ἢ εὑρετῆρα ἢ ᾧ ὀνόματι καλοῦσιν, ἀπαιτοῦντας.

Balſ. Cùm admiſiſſet ſanctus bonam eorum voluntatem, qui ſeipſos detulerunt, & inventum benevole reddiderunt, adjicit, quòd ſi ii velint mandati dei obſervatores videri, debent abſque quovis turpi lucro rem inventam reddere. Definitum autem eſt, non exigere oportere eum qui invenit, ab eo qui captivus fuit, vel indicii, vel cuſtodiæ, vel inventionis pretium, vel aliquid aliud, eo quòd non ex negligentia dominorum, vel etiam fortuito res amiſſa ſit, ſed magna calamitate, & barbarica incurſione. Qui enim res dominorum negligentia vel fortuito perditas invenerunt, & eas reſtituunt, inventionis pretium rectè exigunt, quemadmodum hoc ex legibus ſuperiùs poſitis apparet.

ΒΑΛΣ. Ἀποδεξάμενος τὴν ἀγαθοθέλειαν τῶν προσαγγειλάντων ἑαυτοὺς καὶ ἀποδόντων εὐγνωμόνως τὸ εὕρεμα, προστίθησιν ὁ ἅγιος, ὡς εἰ θέλουσιν ὅτοι λογιθῆναι πληροῦσι τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ, ὀφείλουσι χωρὶς αἰσχροῦ κέρδους οἱονδήτινος τὴν ἀπόδοσιν τοῦ εὑρήματος ποιῆν. ὡρίσθη δὲ μὴ ἀπαιτεῖσθαι παρὰ τοῦ εὑρόντος ὃν τοῦ μέρους τοῦ αἰχμαλώτου μιαρὰ ἢ σωτῆρα ἢ εὑρετῆρα, ἢ ἄλλο τι, διὰ τὸ μὴ ἐξ ἀμελείας τῶν δεσποτῶν, ἢ καὶ τυχαίως ἡφανίσθαι τὴν ἀπώλειαν, ἀλλὰ διὰ πολιορκίας μεγάλης καὶ ἐπιδρομῆς βαρβαρικῆς. οἱ γὰρ εὑρόντες σκάμματα ἐξ ἀμελείας τῶν δεσποντῶν ἢ τύχης ἀπολεσθέντα, καὶ ἀποκαθιστῶντες ταῦτα, ἀπαιτοῦσιν εὑρετῆρα, καθὼς τοῦτο ἀναφαίνεται ἀπὸ τῶν ὅπισθεν καταγραφέντων νόμων.

Zonar. Cum iis qui rem alienam à ſe inventam denuntiant, benigniùs agendum eſſe vir ſanctus conſtituit. Verùm ne denuntiantes pretia ob rem inventam, vel aliud quocunque illud nomine vocitetur, exigant, ſubjecit, Nou eſſe quidquam exigendum, ab eo qui aliena benigne reddit, ſed mandatum abſque turpi lucro implendum. Turpe námque lucrum eſt revera, quidpiam ab eo exigere, qui res ſuas turbulentis temporibus perdidit, nec illas gratuitò reddere.

ΖΩΝΑΡ. Τοῖς ὁμολογοῦσι τὸ εὕρεμα τὸ ἀλλότριον, συγγνωμονέστερον διατίθεσθαι ὁ ἅγιος διεζήτησε. ἵνα δὲ μὴ οἱ ὁμολογοῦντες ἀπαιτῶσιν εὑρετῆρα, ἤ τι τοιοῦτον ὡς ἂν καλοῖτο, ἐπήγαγεν, ὅτι οὐ δεῖ τι ἀπαιτεῖν τὸν ἀποδιδόντα εὐγνωμόνως τὰ ἀλλότρια, ἀλλὰ χωρὶς αἰσχροῦ κέρδους τὴν ἐντολὴν ἐκπληροῦν. αἰσχρὸν γὰρ ὄντως κέρδος ἐστί, τὸ ἀπαιτεῖν τι ἀπὸ τοῦ ἀπολέσαντος τὰ οἰκεῖα ἐν καιρῷ ταραχῆς, καὶ μὴ ἀποδιδόναι αὐτὰ ἀμισθί.

Canon

A

ΚΑΝΩΝ ια΄.

Η προσκλαυσις ἔξω τῆς πύλης τοῦ εὐκτηρίου ἐστίν· ἔνθα ἑστῶτα τὸν ἁμαρτάνοντα, χρὴ τῶν εἰσιόντων δεῖσθαι πιστῶν, ὑπὲρ αὐτοῦ εὐχεσθαι. ἡ ἀκρόασις, ἔνδοθι τῆς πύλης ἐν τῷ νάρθηκι, ἔνθα ἑστάναι χρὴ τὸν ἁμαρτηκότα ἕως τῶν κατηχουμένων καὶ ἐντεῦθεν ἐξέρχεσθαι. ἀκούων γάρ φησι τῶν γραφῶν καὶ τῆς διδασκαλίας, ἐκβαλλέσθω, καὶ μὴ ἀξιούσθω προσευχῆς. ἡ δὲ ὑπόπτωσις, ἵνα ἑστὼς ἔνδοθεν τῆς πύλης τοῦ ναοῦ ἱσταμένου, μετὰ τῶν κατηχουμένων ἐξέρχηται· ἡ σύστασις, ἵνα συνίσταται τοῖς πιστοῖς, καὶ μὴ ἐξέρχηται μετὰ τῶν κατηχουμένων· τελευταῖον ἡ μέθεξις τῶν ἁγιασμάτων. B

ΒΑΛΣ. Ὁ μὲν πρῶτα ἅγιος, πέντε τόπους μετανοούντων ὑποτυπώσας, ὑ παρεδήλωσε τὸν καιρὸν τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἔτε μὴν τὰ ἁμαρτήματα δι' ἃ ἡ μετάνοια αἱρεῖται. ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν ταῖς κανονικαῖς ὑποτυπώσεσιν αὐτοῦ ταῦτα πάντα χὴ ἀκριβείας παρέδωκε· πλὴν καὶ ἐνταῦθα, εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν ἀφορισμὸν τὸν περὶ τῶν ἐπιλοίπων διεξαγωγὴν ἀπέλιπεν.

C

D

E

Canon XI.

Fletus, seu luctus, est extra portam oratorii: ubi peccatorem stantem oportet fideles ingredientes orare, ut pro se precentur. Auditio est intra portam in porticu, ubi oportet eum, qui peccavit, stare, usque ad catechumenos, & illinc egredi. Audiens enim, inquit, scripturas, & doctrinam, ejiciatur, & precatione indignus censeatur. Subjectio autem, seu substratio est, ut intra templi portam stans cum catechumenis egrediatur. Congregatio seu consistentia est, ut cum fidelibus consistat, & cum catechumenis non egrediatur: postremò est participatio sacramentorum.

Bals. Præsens quidem Sanctus, declaratis quinque locis eorum qui agunt pœnitentiam, nec eorum exercitii tempora declaravit, nec peccata propter quæ pœnitentia definita est. Magnus autem Basilius in suis Canonicis Epistolis, hæc omnia exactè tradidit. Verum hic quoque pœnarum medelam episcopali arbitrio reliquit.

F

Ψηφιοποιήθηκε από την Goo

A

SANCTI ATHANASII EPISTOLA AD AMMUM MONACHUM.

OMnia quidem bona sunt & pura Dei opera: nihil enim inutile vel impurum fecit Dei verbum. Christi enim bonus odor sumus in iis qui servantur, secundùm Apostolum. Quia autem varia & multiplicia sunt diaboli tela, & ut ii etiam qui sunt mente sinceriori turbentur, efficit, fratréſque à consueto exercitio B prohibet, impuritatis & coinquinationis cogitationes eis suggerens: age paucis & improbi errorem abigamus, Servatoris nostri gratia, & simpliciorum animum confirmemus: Omnia quidem munda mundis: immundorum autem & conscientia, & omnia polluta sunt. Diaboli autem calliditatem admiror, quòd cùm sit exitium ac pernicies, suggerit cogitationes, quæ puritatis quidem esse videntur. Est autem id quod ab eo fit, insidiæ potius vel tentatio. Ut enim, quemadmodum dixi, athletas à consueta & salutari meditatione abducat, & in eo vincere videatur, ejusmodi movet C bombicia, quæ vitæ quidem nullam utilitatem afferunt, sed communes quæstiones, & contentiones, quas vitare oportet. Quod enim, ô dilecte & religiosissime, habet peccatum vel immundum naturalis quædam excretio? Ut si quis velit crimen facere etiam eos qui per nares emittuntur mucores, & quæ per os sputa. Præterea autem his etiam possemus plura dicere, ut per ventrem excretiones, quæ sunt animali ad vitam necessaria. Præterea autem si hominem Dei manuum opus esse credimus, secundùm divinas scripturas, quomodo à pura facultate posset aliquod pollutum opus fieri? & si Dei genus sumus; secundùm divinos Actus Apostolorum, D in nobis nihil habemus immundum. Tum demum enim polluimur, quando fœtidissimum peccatum operamur. Quando autem naturalis excretio præter voluntatem facta fuerit, tunc naturæ necessitate cum aliis, ut prædiximus, hoc quoque sustinemus. Sed quia ii qui volunt solùm contradicere iis quæ rectè dicuntur, vel potius à Deo facta sunt, dictum quoque Evangelicum detorquent, quòd non quæ ingrediuntur, coinquinant hominem, sed quæ exeunt, necessariò eorum absurditatem, nolo enim dicere quæstionem, confutabimus. Primùm enim divinas scripturas, cùm sint in propria ignorantia instabiles; violant: Ita autem habet divinum eloquium: Cùm enim quidam iis similiter de cibis dubitarent, ipse eorum ignorantiam seu errorem dissolvens, publicè dixit, Non quæ ingrediuntur, coinquinant hominem, sed quæ exeunt. Deinde subjungit, undenam exeuntia? nempe à corde. Illic enim malos profanarum cogitationum Thesauros aliorúmque peccatorum esse scit. Brevius autem Apostolus hoc ipsum docens dicit, Cibus autem nos Deo non commendat. Dixerit autem quispiam nunc quoque probabiliter, Naturalis excretio nos non adducit ad supplicium. Fortè autem F etiam medici, ut ab externis quoque persuadeantur, pro eo respondebunt, quòd unicuique animali dati sunt necessarii meatus in membris, quæ in unoquoque nostrum nutriuntur ad superfluitates amandandas, ut capitis excrementa sunt pili, & aquositates, quæ ex capite emittuntur, & ventris permeatus. Itaque & seminariorum vasorum illud est excrementum. Quodnam est ergo in Deum, ô senex religiosissime, peccatum, cùm ipse Dominus qui animal finxit, voluerit, & fecerit hæc

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ πρὸς Ἄμμωῦν μονάζοντα.

ΠΑΝΤΑ μὲν καλὰ καὶ καθαρὰ τὰ τοῦ θεοῦ ποιήματα. οὐδὲν γὰρ ἄχρηστον ἢ ἀκάθαρτον ὁ τοῦ θεοῦ πεποίηκε λόγος. Χριστοῦ γάρ ἐσμεν εὐωδία ἐν τοῖς σῳζομένοις, καθὼς τὸ ἀπόστολον. ὅπου δὲ ποικίλα καὶ πολύτροπα τὰ τοῦ διαβόλου βέλη, καὶ τοὺς ἀκεραιοτέρους τῷ γνώμῳ παρασκευάζει ταραττέσθαι, κωλύει τε τῆς συνήθους γυμνασίας τοὺς ἀδελφούς, ὑποσπείρων αὐτοῖς λογισμοὺς ἀκαθαρσίας καὶ μολυσμοῦ, φέρε διὰ βραχέων καὶ τῷ τοῦ πονηροῦ πλάνῳ ἀπελάσωμεν τῇ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν χάριτι, καὶ τὸν τῶν ἁπλουστέρων γνώμην στηρίξωμεν. πάντα μὲν καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τῶν γε ἀκαθάρτων καὶ ἡ συνείδησις καὶ τὰ πάντα μεμόλυνται. ἄγαμαι γε τοῦ διαβόλου τὸ σόφισμα, ὅταν φλυαρίαν καὶ λύμην ὑπάρχων, λογισμοὺς ὑπεμβάλλει τῷ δοκεῖν μὲν, καθαρότητος. ἔστι γὰρ τὸ γινόμενον ἔνεδρα ἢ δοκιμασία. ἵνα γάρ ὡς σπουδαῖον ἀπασχολήσῃ τοὺς ἀπλοῦς τῇ ἐπιμελείᾳ καὶ σωτηριώδους μελέτης, καὶ δόξῃ κρατεῖν, καὶ τοῦτο τοιαῦτα κινεῖ βομβίκια, ἅτινα φέρει μὲν οὐδὲν τῷ βίῳ χρήσιμον, κοινὰς δὲ ζητήσεις καὶ φλυαρίας, ἃς δεῖ παραιτεῖσθαι. τί γὰρ εἴπέ μοι ὦ ἀγαπητὲ καὶ εὐλαβέστατε, ἔχει ἁμάρτημα ἢ ἀκάθαρτον, φυσική τις ἔκκρισις; ὡς εἴ τις ἐθέλει ποιεῖσθαι ἔγκλημα, καὶ τὰς διὰ ῥινῶν ἐκπεμπομένας μύξας, καὶ τὰ διὰ τοῦ στόματος πτύσματα. ἔτι δὲ καὶ τούτων ἐνδοτέρω λέγω πλείονα τὰς διὰ γαστέρων ἐκκρίσεις, ἅπερ τῷ ζώῳ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα καθέστηκεν. ἔτι τε εἰ τῶν τοῦ θεοῦ χειρῶν ἔργον πιστεύομεν εἶναι τὸ ἄνθρωπον καὶ τὰς θείας γραφάς, πῶς ἠδυνάμεθα ἐκ καθαρᾶς δυνάμεως ἔργον τι γεγενῆσθαι μεμολυσμένον; καὶ εἰ γένος τοῦ θεοῦ ὑπάρχομεν καὶ τὰς θείας τῶν ἀποστόλων πράξεις, οὐδὲν ἔχομεν ἐν ἑαυτοῖς ἀκάθαρτον. τότε γὰρ μεμολύσμεθα, ὅτε τῷ δυσωδεστάτῳ ἁμαρτίαν ἐργαζόμεθα. ὅτε δὲ φυσική τις ἀβουλήτως ἔκκρισις γίνεται, τότε τῇ τῆς φύσεως ἀνάγκῃ μετὰ τῶν ἄλλων ὡς πρεπόμεθα καὶ τοῦτο ὑπομένομεν. ἀλλ' ἐπειδήπερ οἱ θέλοντες ἀντιλέγειν μόνον τοῖς ὀρθῶς λεγομένοις, μᾶλλον δὲ παρὰ θεοῦ πεποιημένοις, ἀποφέρουσι καὶ ῥᾴδιον συναγωγικὸν, ὡς ὅτι οὐ τὰ εἰσερχόμενα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ ἐξερχόμενα, ἀναγκαίως αὐτῶν καὶ ταύτῃ τὴν ἀλογίαν (οὐ γὰρ ἂν εἴπωμεν ζήτησιν) ἐλέγξωμεν. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ τὰς γραφὰς καὶ τὰς ἰδίας ἁμαρτίας, ἀστήρικτοι ὄντες, βιάζονται. ἔχει δὲ τὸ θεῖον οὕτω λόγιον. τινῶν γὰρ πάλιν τούτοις ὁμοίως ὀδυσσεῶς ἐχόντων περὶ βρωμάτων, αὐτὸς λύων αὐτῶν τὴν ἄγνοιαν, ἤγουν ἀπάτην, δημοσιεύων φησὶ, μὴ τὰ εἰσερχόμενα κοινοῦν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ ἐξερχόμενα. Εἶτα ἐπάγει πόθεν ἐξερχόμενα; τὰ ἀπὸ καρδίας. ἐκεῖ γὰρ εἶναι τοὺς πονηροὺς θησαυροὺς τῶν βεβήλων λογισμῶν καὶ τῶν ἄλλων ἁμαρτημάτων γινώσκει. σωτηριώτερον δὲ ὁ ἀπόστολος αὐτὸ δεδιδαγμένος, φησὶ, βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παρίστησι τῷ θεῷ. φαίη δέ τις καὶ νῦν εὐλόγως, φυσική τις ἔκκρισις ἡμᾶς οὐ παρίστησι πρὸς τιμωρίαν. τάχα δὲ καὶ παῖδες ἰατρῶν, ἵνα καὶ ἐκ τῶν ἔξωθεν δυσωπηθῶσιν, ὑπὲρ τούτου ἀπελογήσονται, ὅτι τῷ ζώῳ δέδονται τινες ἀναγκαῖαι διέξοδοι τῶν ἐν ἡμῖν ἑκάστοις μυζῶν τρεφομένων τὸ περιττὸν ἀποπέμπειν, οἷς κεφαλῆς περιττώματα τρίχες, καὶ τὰ ἀπὸ κεφαλῆς ὑδατώδη πεμπόμενα, καὶ γαστρὸς διαχωρήματα. καὶ τοίνυν τῶν σπερματικῶν πόρων ἐκεῖνο περίττωμα. ποία τοίνυν δῆτα πρὸς θεὸν ὧν προσβύτα θεοφιλέστατε ἁμαρτία, αὐτῷ τῷ πλάσαντι τὸ ζῶον δεσπότῃ θελήσαντι. ταῦτα τὰ μέλη τοιαῦτα ἔχειν διεξόδους;

εξόδους; ὅπως δ' εἰ δεῖ προλαμβάνειν τὰ τῶν πονηρῶν A
σκαντιώματα (εἴποιεν γὰρ ἄν, ἐκεῖνο ὅτι ἔστιν ἁμαρτία
ὅτε ἡ ἀληθὴς χρῆσις, εἰ τὰ ὄργανα παρὰ τοῦ δημιουργοῦ
διαπέπλασται) πρὸς τοῦτο ἐρωτηματικῶς αὐτοὺς παυ-
σωμεν· φάσκοντες, ποίαν λέγεις χρῆσιν τοῦ ἐν νόμῳ, ᾗ
ὁ θεὸς ἐπέτρεψε, λέγων, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ
πληρώσατε τὴν γῆν; ᾗ ὁ ἀπόστολος ἀπεδέξατο, εἰπών,
τίμιος ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος; ἢ τὴν δημώδη
μὲν, λαθραίως δὲ καὶ μοιχικῶς ὀπτελευμένην; ἐπεὶ καὶ
τῶν ἄλλων τῶν ἐν βίῳ γινομένων ἐυρήσομεν τὰς δια-
φορὰς κατά τι γινομένας, οὐ φονεύειν οὐκ ἔξεστιν, ἀλλ' ἐν
πολέμῳ ἀναιρεῖν τὸν ἀντιπάλους, καὶ ἔννομον καὶ ἐπαί- B
νου ἄξιον. οὕτως γοῦν καὶ τιμῆς μεγάλων οἱ ἐν πόλεμον
ἀριστεύσαντες ἀξιοῦνται, καὶ εἰκόνες τούτων ἐγείρονται κη-
ρύττουσαι τὰ κατορθώματα. ὥστε τὸ αὐτὸ καλά τι μὲν
καὶ καλὰ καιρόν, οὐκ ἔξεστι κατά τι δ' ἀκαίρως ἀφιέται
τε καὶ συγχωρεῖται. ὁ αὐτὸς οὖν λόγος καὶ περὶ τῆς
μίξεως. μακάριος ὃς ἐν νεότητι ζυγὸν ἔχων ἐλεύθερον,
τῇ φύσει πρὸς παιδοποιΐαν κέχρηται. Εἰ δὲ πρὸς ἀσέλγει-
αν, πόρνους καὶ μοιχοὺς, ἢ παρὰ τῷ ἀποστόλῳ τιμωρία ἐκ-
δέξεται. δύο γὰρ ὁδῶν ὁδῶν ἐν τῷ βίῳ, περὶ τούτων, μιᾶς
μὲν μετριωτέρας καὶ βιωτικῆς, ἧς γάμον λέγω· τῆς δὲ C
ἑτέρας ἀγγελικῆς καὶ ἀνυπερβλήτου τῆς παρθενίας, εἰ μέν
τις ἧ κοσμικὴν, τυγχάνει μὲν γάμου, ἔλοιτο, μέμψιν μὲν
οὐκ ἔχει. τοσαῦτα δὲ χαρίσματα οὐ λήψεται. λήψεται
γὰρ· ἑπτάκαρπον φέρει καὶ αὐτὸς καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. Εἰ
δὲ τὴν ἁγνὴν τις καὶ ὑπερκόσμιον ἀσπάσοιτο, εἰ καὶ τρα-
χεῖα παρὰ τὴν πρώτην καὶ δυσκατόρθωτος ἡ ὁδὸς, ὅμως
ἔχει χαρίσματα θαυμασιώτερα· ἑκατονταπλασίονα γὰρ πλεῖον καρ-
πὸν ἡ ἑξηκονταπλασίονα ἐκλάσησεν. ὥστε τὰ ἀκατάρτα αὐτῶν
καὶ πονηρὰ ζητήματα λύσεις ἰδίας ἔχει καὶ παρὰ τῶν
θείων γραφῶν πάλαι προλυθείσας. ὑποτίθεσο τοίνυν
ὦ πάτερ τοῖς σαυτοῦ ἀγέλαις ἐκ τῶν ἀποστολικῶν
παρακλήσεων, ἐκ τῶν εὐαγγελικῶν ψυχαγωγιῶν, ἐκ τῶν
ψαλμῶν συμβουλεύων. ζῆσόν με λέγων κατὰ τὸ λόγιόν σου. D
λόγιον δὲ αὐτῷ ὃ ἐκ καθαρᾶς λατρεύειν αὐτῷ καρδίας.
τοῦτο γὰρ εἰδὼς ὁ αὐτὸς θεοφόρητος, ὥσπερ ἑαυτὸν μεταφρά-
ζων, λέγει, καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ θεὸς, ἵνα
μὴ ῥυπώδεις λογισμοί με ταράξωσι. πάλιν Δαβὶδ, τῷ
πνεύματι ἡγεμονικῷ στήριξόν με, ἵνα κἂν ποτὲ λογισμοί
με θορυβήσωσιν, ἰσχυρά τις δύναμις παρά σου στηρίζῃ
με, ὥσπερ κρηπὶς τυγχάνουσα. αὐτὸς τοίνυν ταῦτα καὶ
τὰ τοιαῦτα συμβουλεύων, λέγε πρὸς τοὺς βελτίων τῇ
ἀληθείᾳ πειθομένους, διδάξω ἀνόμους τὰς ὁδούς σε, καὶ
θαῤῥῶν κύριῳ ὅτι πείσεις ἀποστῆναι τῆς τοιαύτης κακί- E
ας, ψάλλε, καὶ οἱ ἀσεβεῖς ὅτι σε ὀπτρέψουσι. γλυκεῖα δὲ
τοῖς μὲν κακοήθως ζῆλοῦσιν, παύσασθαι τῆς τοιαύτης
μαλακοπονίας· τῇ δὲ διὰ εὐήθειαν ἐνδιαιτωμένῃ ἔχοντας,
ἡγεμονικῷ πνεύματι κραταιοῦσθαι. ὅσοι δὲ βεβαίως τοῖς
ἀληθείαν ὑπάρξαι παρρησίᾳ ταύτῃ κατέχετε καὶ ἀσά-
λευτον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ
δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων, ἀμήν.

membra ejusmodi habere meatus? Quoniam autem oportet malorum contrarias rationes assumere (dixerint enim, nullo modo peccatum est verus usus, si organa ab opifice facta sunt) eis silentium imponemus ab hoc, interrogativè dicentes, Quem usum dicis legitimum? quem Deus permisit, dicens, Crescite, & multiplicamini, & replete terram: quem Apostolus ostendit, dicens, Honorabile matrimonium, & cubile immaculatum? an vulgarem qui fit clanculùm & adulteratoriè? Nam & aliorum quoque quæ fiunt in vita inveniemus esse in aliquo differentias. Quemádmodum non licet occidere, sed occidere in bello adversarios, est & justum, & laude dignum. Ita & magnis laudibus digni habentur qui se in bello præclarè fortitérque gesserint, & eorum columnæ excitantur, quæ rectè gesta prædicent. Quare unum & idem, secundum aliquid quidem, & aliquando non licet: secundum aliquid autem opportunè permittitur, ac conceditur. Eadem ergo est de coitu quoque ratio. Beatus qui in juventute liberum habens jugum, natura ad liberorum procreationem usus est. Sin autem ad intemperantiam, fornicatores & adulteros, id quod est apud Paulum, supplicium excipiet. Cùm enim duæ sint ejus rei viæ in vita: una quidem moderatior, & vitæ magis conveniens, dico matrimonium: alia autem angelica, & qua excellentior esse non potest, virginitas: Si quis quidem mundanam, scilicet matrimonium, elegerit, reprehensione quidem vacabit, sed non tot dona accipiet, accipiet enim: nam & ipse fert fructum tricesimum. Siquis autem castam & supramundanam amplexus fuerit, etsi prima illa magis aspera & ardua via sit, habet tamen dona admirabiliora: perfectum enim fructum centesimum produxit. Quare impuræ eorum & improbæ quæstiones, solutiones proprias habuerunt, à divinis etiam scripturis olim ante solutas. Confirma ergo ô pater greges tuos ex adhortationibus apostolicis, ex consolationibus Evangelicis & Psalmorum consiliis, dicens, vivifica me secundùm eloquium tuum, eloquium autem ejus est, ei ex puro corde servire. Hoc enim sciens ipse propheta, se veluti interpretatur, dicens, Cor mundum crea in me Deus, ne sordidæ me cogitationes perturbent. Rursus David, Et spiritu principali confirma me, ut si fortè me cogitationes perturbaverint, validâ aliqua tua potestas, quæ sit veluti basis, me sustentet ac stabiliat. Ipse ergo hæc & ejusmodi alia consulens, dic iis qui veritati parent tardiùs: Docebo iniquos vias tuas, & in Domino confidens quòd eis persuadebis à tali vitio abstinere, cane, & ad te impii convertentur. Fieri autem possit, ut qui improbè quidem & malitiosè quærunt, à vano ejusmodi labore desistant: qui autem propter simplicitatem dubitant, & in incerto versantur, principali spiritu corroborentur. Quicunque autem veritatem firmè scitis, eam infractam inconcussámque tenete in Christo Jesu Domino nostro, cum quo Patri gloria & potentia cum sancto Spiritu, in sæcula sæculorum. Amen.

ΒΑΛΣ. Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην διαλαμβάνουσαν μὴ F
εἶ) ἀκάθαρτον τὴν φυσικὴν ἔκκρισιν τοῦ σπέρματος τὴν ἀπὸ νό-
σου δηλαδὴ γινομένην, ἢ ἀπὸ φαντασίας νυκτερινῆς ἀπροαιρέτου καὶ ἀπαθοῦς, ἀπροφυάκτως ἐκεῖνος Ζωναρᾶς σοφῶς καὶ εὐπροσηγόρως, καὶ ὡς οὐκ ἄν τις κρείττονος, ἡρμήνευσε· καὶ διὰ τοῦτο περιττὸν ἡμῖν ἔδοξεν γράψαι τι περὶ ταύτης. συνα-
παγορεύομεν δὲ λέγομεν ὡς ἡ φυσικὴ ἐκροὴ τοῦ σπέρματος εἰ μὲν ἐξ ἀπροαιρέτου φαντασίας νυκτερινῆς καὶ ἄνευ προϋποκει-
μένης ἐμπαθοῦς ὀρμῆς ἡμῶν), ἀποκριματικός ἐστι παντα-
πασι, καθὼς καὶ ἡ πρὸς τὸν Βασιλείδην ἐπιστολὴ τοῦ ἁγίου Διονυσίου διαλαμβάνει, ἥτις καλῶς ἔχει ὧδε.

Balsamon. Hanc Epistolam quæ tractat non esse immundam naturalem excretionem seminis, quæ scilicet fit vel morbo, vel nocturna visione non spontanea, à nullâque perturbatione orta, excellentissimus ille Zonaras, sapienter & aptè, & ita ut nemo meliùs dicere possit, interpretatus est: & propterea de eo nos scribere supervacaneum existimavimus. Breviter autem dicimus, quòd si naturalis quidem seminis fluxus ex non spontanea nocturna visione, & sine ullâ præviâ vehementi cupiditate fiat, nihil penitus affert præjudicii. Sicut & sancti Dionysii ad Basilidem tractat Epistola, quæ superiùs annexa fuit.

Sin autem aliqua perturbatio ex mala fortaſſe cupiditate aſſenſúque proceſſit, immunda eſt, & qui eam ſuſtinuit à ſacramentis arcebitur, & pro animæ ejus medici arbitratu ei medicina dabitur. Cùm enim tria ſint per quæ à Satana oppugnamur, applicatio, ſeu primus motus, aſſenſus, & effectus; ſi ex ſolo quidem primo motu nocturna fuerit facta viſio, leviùs puniemur: ſin autem cum primo motu diurnus quoque fuit aſſenſus, & ſic nocturna viſio conſecuta eſt, & excretionis effectus, magis puniemur, ſecundùm ſanctam ſcripturam quæ dicit, qui deſideravit mulierem in corde ſuo, eam jam adulteravit. Si autem ſic punitur qui ſit ex conſenſu, in nocturna imaginatione, fluxus ſeminis; multò magis quæ per molliciem ſit excretio punietur, inter vigilandum non autem in ſomniando facta. Seminis autem fluxio, quæ fit ex morbo nephritico cujuſmodi ſunt gonorrhœa, & calculus, ab omni culpâ immunis eſt. Etſi enim à lege Moſaica, qui ſeminis fluxu laborabant, immundi reputabantur: alio tamen modo, quod ad legem, noſtram attinet, puri exiſtimantur: quoniam qui & lepræ morbo laborârunt, juxta legem antiquam ut immundi dimittebantur, apud nos autem in eccleſia verſantur, & comprecantur, à morbo nihil impediti, ſed eo potiùs recepti. Zonaræ autem interpretatio non hîc ſubjuncta eſt, quòd ad verborum ſcripturæ interpretationem magis reſpiciat, & non ad canonicam doctrinam. Nobis autem in hac interpretatione, nec curæ fuit rhetorica compoſitio, nec verborum ornatus & elegantia, nec ſcripturæ verborum interpretatio, ſed canonica legaliſque doctrina, & interpretatio legum & canonum, qui videntur contrarii, reliqua prætermittentibus, ut quæ non ſint præſentis temporis & inſtituti. Qui vult ergo invenire interpretationem & declarationem dictorum Apoſtolorum, aliorumve ad ſcripturam pertinentium, is adeat Zonaram, vel etiam alios interpretes.

A εἰ δὲ ἐμπάθειά τις προηγήσαιτο ἐκ πονηρᾶς ἐπιθυμίας ἴσως
καὶ συγκαταθέσεως, ἀκάθαρτός ἐστι, καὶ ὁ ταύτῃ ὑποπεσὼν
τῶν ἁγιασμάτων ἐμποδισθήσεται, καὶ κατὰ δύναμιν τῇ ψυ-
χικῷ αὐτοῦ ἰατρῷ, θεραπευθήσεται. τελείων γὰρ ὄντων τρό-
πων δι' ὧν παρὰ τὸ σαλδμὰ πολεμούμεθα, προσβολῆς,
συγκαταθέσεως, καὶ ἀποτελέσματος, εἰ μὲν ἀπὸ μόνης προσ-
βολῆς φαντασία ἦν νυκτερινὴ, μετριώτερον ἐπιμενοῦμεν.
εἰ δὲ σὺν τῇ προσβολῇ γένοιτο καὶ συγκατάθεσις ἡμερινὴ, καὶ
ὕστερον παρηκολούθησε καὶ φαντασία νυκτερινὴ,
καὶ ἐκκρίσεως ἀποτέλεσμα, δῆλον πολέον κολασθησόμεθα, κατὰ
τὸ γεγραμμένον τὸ ἱερὸν τὸ λέγον, ὁ ἐπιθυμήσας γυναῖκα ἐν
τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν· εἰ δὲ ὕστερον κολάζε-
ται ἡ ἀπὸ συγκαταθέσεως ἕξις νυκτερινῆς φαντασίας ἐκροὴ
τοῦ σπέρματος, πολλῷ πλέον ἡ ἕξις μαλακίας ἔκκρισις
ἐπιλημφθήσεται. ὅπερ καὶ ἐκ τῆς ὀνειρώσεως γινομένη. ἡ δὲ ἀπὸ
νόσου νεφριτικῆς γινομένη ἐκροὴ τοῦ σπέρματος, ἥτις ἐστὶν ἡ
τῶν γονορροϊῶν καὶ τῆς λιθιάσεως, πάντη ἐστὶν ἀκατέγκλητος.
κἂν γὰρ ἀπὸ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου οἱ γονορροϊκοὶ ἀκάθαρτοι
ἐλογίζοντο, ἀλλὰ καθ' ἕτερον τρόπον ὅσον πρὸς τὸν ἡμέτε-
ρον νόμον καθαροὶ λογίζονται· ὅτι καὶ οἱ λεπρῶν νοσήσαντες,
παρὰ μὲν τῷ παλαιῷ νόμῳ ὡς ἀκάθαρτοι ἀπεπέμποντο. μεθ' ἡμῶν δὲ καὶ ἐκκλησιάζουσι καὶ συνεύχονται, ἀπὸ τῆς
νόσου μηδὲν ἐμποδιζόμενοι, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ οἰκειούμενοι. ἡ
μέντοι ἑρμηνεία τοῦ Ζωναρᾶ οὐ κατεγρώσθη ὧδε, ἀλλὰ τὸ
πρὸς ἐξήγησιν γραφικῶν ῥημάτων μᾶλιστα ἀποβλέπειν καὶ
μὴ πρὸς κανονικὴν διδασκαλίαν. ἡμῖν δὲ οὐκ ἐμέλησεν
ὅλως ἐν τῇ παρούσῃ ἐξηγήσει σωφίκης ῥητορικῆς ἢ εὐεπείας
λέξεων ἢ ῥημάτων γραφικῶν ἑρμηνείας, ἀλλὰ κανονικῆς
καὶ νομικῆς διδασκαλίας καὶ ἑρμηνείας τῶν θεοπνεύστων ἐναν-
τιοφανῶν νόμων τε καὶ κανόνων, τὰ λοιπὰ παρεκβαίνουσιν,
ὡς μὴ τῷ παρόντι ὄντα καιροῦ. ὁ γοῦν θέλων εὑρεῖν πῶς
ἑρμηνείαν καὶ πῶς σαφήνειαν τῶν ἀποστολικῶν ῥημάτων ἢ καὶ
τῶν ἄλλων γραφικῶν, ἐντυγχανέτω τῷ Ζωναρᾷ ἢ καὶ τοῖς
ἄλλοις ἐξηγηταῖς αὐτῶν.

B

C

D

Zonar. Rogatus hic magnus Pater de naturali ſeminis excretione, num ſit impura, reſpondit interrogationi, nihil eorum quæ à Deo facta ſunt impurum eſſe. Quia vero ſubſeminantur, hoc eſt, immittuntur cogitationes à malo dæmone, ac ſinceriores animo, ſimpliciores videlicet perturbantur: age brevi ſermone (id eſt, Deo fidentes) disjiciamus in Deo Diaboli fraudes, ac ſimpliciorum animos confirmemus. Sermonem itaque auſpicatur, Divi Pauli ſententiam proferens ex epiſtola ad Titum, aitque omnia munda mundis, impurorum verò conſcientiam quoque eſſe pollutam. Hæc vero Beatus Paulus de Judaica obſervatione in cibis aſſerit, illorum quæ à Deo creata ſunt natura ſua nihil eſſe impurum: neque vero pollutis quidquam eſſe mundum, ſed ipſorum quoque mentem, & conſcientiam pollutam eſſe. Polluti ſunt enim peccato, & ea quæ indecora ſunt, cogitando. Per hæc igitur verba conſtituto ſuæ ſcriptionis proœmio magnus Athanaſius ſubjicit, Miror autem, ſive cum admiratione ſpecto Diaboli calliditatem, fraudès videlicet: qui cùm corruptio ſit & lues, cogitationes tamen, quæ puræ videntur eſſe, in animum inſinuat. Quod vero ab illo fit inſidiæ ſunt, hoc eſt, occultæ machinationes, non probandæ conſtantiæ experimentum. Ut enim eos, qui in rerum divinarum meditatione ſe exercent, à conſueta, hoc eſt, uſitata ipſis, & fructuoſa abducat cogitatione, atque ipſos ſuperare videatur, ſecundum hoc (ſive hanc ob cauſam) ejuſmodi movet bombycia, ſeu terriculamenta quæ ſolummodo bombos cient. Quid eſt enim, ait, in naturali excretione criminis, aut impuritatis? veluti ſiquis homines ob alia quoque excrementa accuſet, ut ob mucorem narium, & ſputa, & quæcunque per ventriculum excernuntur, hoc eſt, ejiciuntur ac exonerantur, quæ quidem per excretionem

ΖΩΝΑΡ. Ἐρωτηθεὶς ὁ μέγας Βασίλ. περὶ τῆς
φυσικῆς ἐκκρίσεως τῆς γονῆς, εἰ ἀκάθαρτός ἐστιν, ἀπεκρίθη
πρὸς ἐρώτημα, ὅτι ἔστιν τῶν ὑπὸ Θεοῦ γεγονότων ἀκά-
θαρτον· ὅτι δὲ ὑποσπείρεται ἤγουν ὑποβάλλει λογισμοὺς ὁ πο-
νηρὸς, καὶ ταράσσει τοὺς ἀκεραιοτέρους τὸν γνώμην, ἤτοι
τοὺς ἁπλουστέρους· φερὲ δὲ ὀλίγων λόγων ἀπελάσωμεν ἐν
Θεῷ ἢ τὸ πονηρὸν πλάνημα, καὶ τὸ τῶν Θεῷ θαῤῥούντων
τε, καὶ τὸν γνώμην τῶν ἁπλουστέρων στηρίξωμεν. ἄρχεται
οὖν τοῦ λόγου, λέγων ἐκ τῆς πρὸς Τίτον ἐπιστολῆς
τοῦ ἁγίου Παύλου, καὶ φησὶν ὅτι πάντα καθαρὰ τοῖς καθα-
ροῖς, τῶν δὲ ἀκαθάρτων καὶ ἡ συνείδησις μεμόλυνται. ζητῶ
τα δὲ ὁ μακάριος Παῦλος πρὸς τὰ ἐν Ῥώμαις Ἰουδαϊκῆς
λέγει προτρήσεως, ὅτι τῶν ὑπὸ Θεοῦ κτισθέντων, ἔστιν
ἀκάθαρτον καὶ τὸν ἑαυτοῦ φύσιν· ἔστιν δὲ τοῖς μεμιασμέ-
νοις καθαρὸν, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδη-
σις· μεμίανται δὲ τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ τῷ λογίζεσθαι τὰ μὴ πρέ-
ποντα. ἐκ τούτων οὖν τῶν λόγων προκαταskευάσας ὁ μέ-
γας Ἀθανάσιος τὸν οἰκείαν γραφὴν ἐπάγει, θαυμαστὸν δέ·
ἤτοι θαυμάζω τὴν Διαβόλου δόλιον σόφισμα, τὴν ἀπάτην δυ-
λαδὴ, ὅτι φθορὰ ὢν καὶ λύμη ἐνθυμίζει λογισμοὺς δοκήσεως
εἰς καθαρότητα. ὃ δὲ περὶ ἐκείνου γενόμενον ἐνίοις ἔχει,
ἤγουν κρυφία βουλὴ ἀλλ' οὐκ δοκιμασία. ἵνα γὰρ ἀπαγάγῃ
τοὺς ἀσκητὰς τῆς ἐνθένδε, κυρίως τῆς σωφθόνου καὶ ὠφελίμου φροντί-
δος, καὶ δόξῃ νικᾶν αὐτούς· καὶ τοῦτο (διὰ τοῦτο) τοιαῦτα κατὰ
βομβύκια, ἤγουν φόβητρα, βόμβους μόνον ἐμποιοῦντα. τί γὰρ,
φησὶν, ἐστὶν ἁμάρτημα ἢ ἀκάθαρτον ἢ φυσικὴ ἔκκρισις;
ὥσπερ ἐάν τις αἰτιᾶται τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὰς ἄλλας ἐκ-
κρίσεις, οἷον διὰ τοὺς μύξας καὶ τὰ πτύσματα, καὶ ὅσα διὰ
γαστέρων ἐκκρίνονται, ἤγουν ἐκβάλλονται καὶ κενοῦνται, ἅπε-
ρα ἐκκενώματα ὠφελοῦσι πρὸς τὸ ζῆν· δυσχερὲς δὲ καὶ
ἐπίρρητον. εἰ γὰρ πιστεύομεν, φησὶ, τὴν χεῖρον τοῦ Θεοῦ ποίημα

E

F

ϑῆ τὸν ἄνθρωπον, πῶς ἔστι δικαῖον ὃν τοῦ Θεοῦ ἀκαθαρτὸν A
π γενέσθαι, ἢ μεμολυσμένον· ἢ εἰ γένος Θεοῦ ὑπάρχομεν ἢ τοῖς τῆς θείων ἀποστόλων πράξεσι σὺν ἔχομεν ἐν ἑαυτοῖς ἀκάθαρτον. ἐν γὰρ τῇ βίβλῳ τῆς πράξεων ἱστορηται ὁ μέγας Παῦλος τοῖς Ἀθηναίοις διαλεγόμενος, ἢ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἢ ταῦτα λέγων περὶ Θεοῦ· ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν ἢ κινούμεθα, ἢ ἐσμὲν, ὡς καὶ τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι, τοῦ γὰρ γένος ἐσμεν, τοῦτον δὲ τὸν Ἄρατον εἰρηται περὶ τοῦ Διός· ὁ δὲ ἀπόστολος εἰς τὸν ὄντως Θεὸν τὸ νόημα ἐφαλώπισε. τούτῳ τοίνυν εἰς κατασκευὴν τοῦ οἰκείου λόγου ὁ μέγας ἐχρήσατο Ἀθανάσιος· ὡς εἰ γένος Θεοῦ ἐσμεν, ὡς ἐν ταῖς πράξεσιν εἴρηται, σὺν ἔχομεν μεμολυ- B
σμένον ἢ μιαρόν. πότε γὰρ μεμολύσμεθα, ὅταν ἁμαρτάνομεν· ἡ δὲ φυσικὴ ἔκκρισις, γινομένη ἐξ ἀνάγκης τῆς φύσεως, οὐ μιαίνει. ὡς τινῶν δὲ ἀντιλεγόντων ἢ βλασφημούντων ῥητὰ εὐαγγελικὰ ἢ λεγόμενα, οὐ τὰ εἰσερχόμενα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ ἐξερχόμενα. ἴσασι ἢ πρὸς τῶν θλιβόντων, μὴ καλῶς νοούμενα τὰ ῥητὰ παρὰ τῶν ἀντιλεγόντων· καὶ φησι, ὅτι παρὰ βρωμάτων ἐνδιαιτωμένων ἐχόντων τινῶν ἢτοι θλιβόντων ἀμφιβαλλόντων, ὡς μολυνόντων τοὺς προσερχομένους αὐτοῖς, λύων αὐτῶν τὸ ἄγνοιαν ὁ κύριός φησι, μὴ τὰ εἰσερχόμενα κοινοῖ, ἤγουν μιαίνει, μολύνει, ἀλλὰ τὰ ἐξερχόμενα, ζ. ἀπὸ καρδίας δηλαδὴ προϊόντα· ἢ ὁ ἀπόστολος δέ φησι, βρώματα ἡμᾶς οὐ παριστησι τῷ Θεῷ. τοῦτο τοίνυν τὸν οἰκεῖον λόγον κεφαλαιώσας ὁ μέγας ἔτι ζαλπὴρ, ἐπάγει. εἴποι δ' ἄν τις ἢ νῦν δίλογως, φυσικὴ τις ἔκκρισις ἡμᾶς οὐ παρίστησι πρὸς τιμωρίαν· ἢ ἰατροὶ δέ φησι πρὸς τούτῳ ἀπολογήσονται, ὅτι ἡ φύσις ὡς περίττωμα διώκει τὸ σπέρμα. τῷ γὰρ ζώῳ δέδονται πόροι, ἵνα δι' αὐτῶν ἕκαστον μέλος ἀποπέμπῃ τὸ περιττόν. τῆς μὲν οὖν κεφαλῆς, φησὶ, περίττωμά ἐισιν αἱ τρίχες, ἢ τὰ διὰ ῥινῶν ἢ στόματος ὑγρὰ, ἢ γαστρὸς, δι' ἀχωρήματα, ἢ ἢ ὅλου τοῦ σώματος· τῶν δὲ σπερματικῶν πόρων περίττωμα, τὸ σπέρμα. ποῖα οὖν ἐστι, φησὶν, ἁμαρτία κεκινημένου τοῦ σπέρματος τότε, D
ὡς ὁ Θεὸς ὁ πλάσας τὸν ἄνθρωπον ἠθέλησε, καὶ ἀκινήτως ἔσεσι; ἵνα δὲ μή τις πρὸς ταῦτα ἀντιλήσῃ, ὅτι ἐπεὶ ὃ λέγεις οὐκ ἔστιν ἁμαρτία ἡ τοῦ σπέρματος ἔκρυσις ὡς φυσικῶς γινομένη, οὐδὲ ἡ ἀληθὴς ῥῆσις, ἤγουν ἡ μίξις λογισθήσεται ἁμαρτία· ὅτι τὰ ὄργανα τὰ πρὸς αὐτὸν ἐνεργοῦντα παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐπλάσθησαν· ἐρωτᾷ ἢ ἀντιλέγοντα δῆτεν· ποίαν λέγεις ῥῆσιν; τὸν ἔννομον, ἢ τὸν κρυφίως ἢ μοιχικῶς γινομένην; τὸν γὰρ ἔννομον ὁ Θεὸς ἐπέτρεψεν εἰπών· αὐξάνεσθε ἢ πληθύνεσθε, ἢ ὁ μέγας Παῦλος ἐκκεχώρηκε λέγων, τίμιος ὁ γάμος ἢ ἡ κοίτη ἀμίαντος· ἡ δὲ ἄλλη ῥῆσις κεκάλυται· τοῦτο γὰρ, φησὶ, ἢ ἐν ἄλλοις πολλοῖς βιωτικοῖς εὑρήσομεν αὐτικα. Ὃ φονεύειν ἀπηγόρευται, ἀλλ' ἐν πολέμῳ ἀναιρεῖν τοὺς πολεμίους ἐπαινετὸν, ἢ τιμῆς μεγάλων ἄξιον. ὥστε Ὃ αὐτὸ κατά τι μὲν οὐκ ἔξεστι· κατά τι δὲ ἔξεστι, ἢ ἐν διαφοραῖς ἐστὶ ἢ καιρῶν ἢ προσώπων καὶ τρόπων ἄλλων. οὕτως οὖν καὶ ἡ μίξις. καὶ ῥῆσις γραφικὰς ἀναιρεῖ πρὸς τοῦτο. εἶτα καὶ ἐν γάμῳ καὶ παρθενίας διαλέγεται· καὶ δύο φησὶν ὁδοὺς εἶναι, Ὃ γάμον καὶ τὸν ἁγνείαν· εἰ μὲν οὖν τις Ὃ γάμον ἔλοιτο, μέμψιν οὐκ ἔχει, οὐδὲ κατακριθήσεται διὰ τοῦτο. εἰ μὲν τοσαῦτα χαρίσματα λήψεται ὅσα ὁ παρθενίας συζήσας. λήψεται γὰρ, φησὶ, καὶ ἐκεῖνος, ἑπτακαρφ φέρει καρπὸν τὸν τριάκοντα· εἰ δὲ καὶ τὸν μέγαν Παῦλον, τίμιος ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος, ὁ σωφρόνως ἐν τῇ συζυγίᾳ βεβιωκώς, καὶ ὑπηρετήσας τῇ τοῦ Θεοῦ προστάξει διὰ τῆς παιδοποιίας, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ ἀνεχόμενος φροντίδων καὶ κόπων διὰ τὰ ἔγγονα, ἵνα θρέψῃ αὐλὰ καὶ παιδεύσῃ ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ κυρίου, καρπὸν κἀκεῖνος Ὃ τριάκοντα φέρει. καλῶς καὶ ὁ μακάριος Παῦλος λέγει, ζωοποιήσαι τὰς γυναῖκας διὰ τῆς τεκνογονίας. εἰ δέ τις τῷ ἀγνείᾳ φησὶ, ἢ ἐπαφρόδιτον ὁδὸν ἀσπάσηται, χαρίσεται παυμασιώτερα λήψεται, ὅτι τραχεῖα διὰ τοῦ περίτου ἢ δυσκατόρθωτος ἡ ὁδός. Ὃ δὲ διὰ τοῦ περίτου, ἢ διὰ τοῦ ἥδη ῥηθέισαν ὁδὸν τὴν τοῦ γάμου κοπίδιον, ἢ παρὰ F

emissa ad vitam juvant. Aliam vero præterea probationem aggreditur. Si enim, inquit, opus Dei manuum esse hominem credimus, qui fieri potest ut à Deo impurum quidpiam pollutumque procreetur? Ac siquidem Dei genus sumus, ut in Actis divinorum Apostolorum legitur, nihil in nobis ipsis immundum habemus. Commemoratur namque in libro Actorum magnus Paulus ad Athenienses differens, ac præter alia hæc quoque effatur de Deo, In ipso enim vivimus, movemur, & sumus, ut etiam vestrorum poëtarum quidam dixerunt, Ipsius namque genus sumus. Hoc vero dixit Aratus de Jove: Apostolus autem ad verum Deum sententiam accommodavit. Eo igitur ad suæ orationis confirmationem magnus usus est Athanasius dicens, siquidem Dei genus sumus, ut in Actis dicitur, nihil habere nos pollutum, aut immundum. Tunc namque polluimur cum peccamus. Naturalis autem excretio, quæ ex naturæ necessitate fit, minime polluit. Cæterum cum nonnulli contradicerent, ac Evangelica illa verba proferrent, Non quæ intrant coinquinant hominem, sed quæ exeunt. Ad hoc quoque respondet, ab iis qui contra arguunt non bene intelligi verba illa demonstrans; aitque cum de cibis quidam dubitarent, sive timidiuscule hæsitarent, acsi C utentes ipsis polluerent, eorum ignorationem Dominus solvens, ait, Non ea quæ intrant inquinare, hoc est, polluere, inficere, sed quæ exeunt, quæ à corde videlicet progrediuntur. Ait vero etiam Apostolus, Esca nos non commendat Deo. Postquam hisce rationibus suum sermonem magnus hic Pater confirmavit, subjicit deinde: Dixerit autem forte nunc quoque aliquis probabiliter, Naturalis quædam excretio nos ad supplicium haudquaquam adducit. Et vero medici quoque, ait, hac de re respondebunt, naturam, velut excrementum quoddam, semen expellere. Animanti siquidem dati sunt meatus, ut per hos unumquodque membrum, D quod superfluum est, ejiciat. Capitis quidem, inquit, excrementa sunt pili, quique per nares, atque os emittuntur humores; & ventris, aut totius etiam corporis, egestiones: Seminariorum autem meatuum excrementum est semen. Quodnam ergo, inquit, in eo peccatum fuerit, cum hoc semen egeritur eo modo, quo, qui efformavit hominem, Deus voluit ac constituit? Verum ne quis ad hæc objiceret; Quoniam, ut ais, nullum est peccatum in seminis fluxu, quippe qui naturaliter contingit: nec verus quidem usus, coitio nimirum, ducetur in crimine; quia quæ illi deserviunt organa à Deo efformata sunt: contradicentem scilicet E interrogat; Qualem tu dicis usum? legitimúmne, an eum qui occulte, libidinoséque exercetur? Legitimum siquidem Deus permisit, dicens, Crescite, & multiplicamini, & concessit magnus Paulus dicens, Honorabile connubium, & thorus immaculatus: Alius vero usus interdictus est. Hoc vero, inquit, in aliis quoque multis hujus vitæ actionibus facile inveniemus. Occidere nempe vetitum est; at in bello interficere hostes laudabile, ac magnis honoribus dignum habetur. Proinde eadem res ex aliquo capite haud licet, ex alio vero conceditur, ac differentiam temporum, personarum modorumque aliorum admittit. Eadem igitur est de coitu F ratio. Tum oracula ex sacris litteris hac de re profert: mox de nuptiis quoque, ac virginitate differt, duasque ait esse vias, matrimonium videlicet, & virginitatem si quis igitur matrimonium elegerit, reprehensionem non habet, neque ex hoc condemnabitur. Cæterum non tanta dona, quanta is qui virginitatem amplexus fuerit, accipiet. Accipiet enim, inquit, & ille, fructum siquidem fert tricesimum. Si namque ex magni Pauli sententia, Honorabile matrimonium & thorus immaculatus, qui in conjugio caste vixit, ac liberis operam dando Dei præcepto obtemperavit, dicenti, Crescite & multiplicamini, tum

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

tum prolis causâ curas laboréſque ſuſcipiens, ut illam nutriat erudiatque in diſciplina & inſtitutione Domini, fructum is quoque fert triceſimum. Quemadmodum Beatus quoque Paulus aſſerit, fore ut ſalventur mulieres liberos gignentes. Siquis verò, ait, puram ac cœleſtem viam fuerit amplexus, admirabiliora dona accipiet; quoniam aſpera primo aditu difficiliſque admodum eſt via. Illud vero (παρὰ τὴν πρώτην) aut de prædictâ viâ conjugali intelligendum eſt, aut de initio. Qui enim virginitatem amplectitur, cùm caro ad voluptates, maximéque venereas ſit proclivis; conflictatur initio difficultatibus, natura ad libidinem inclinante, idque præſertim dum in ætatis flore verſatur, ac viget; quam ob cauſam verba illa (primo aditu) ſunt dicta. Ubi verò ad ſenectutem vergit, etiamſi ne tunc quidem extinguatur cupiditatum flamma, lenior tamen evadit. His dictis ſubjicit, illorum impuras quæſtiones jam ante ex ſacris literis fuiſſe ſolutas, monétque interrogantem, ut ſibi ſubditos confirmet, variiſque ſcripturæ ſententiis utitur; tum ad precationem converſa oratione epiſtolam abſolvit. Hæc ergo magnus loquitur Athanaſius de naturali ſeminis excretione. Dionyſius porro Alexandrinus in epiſtola ad Baſilidem hæc habet: Qui vero in non voluntario nocturno fluxu fuêre, propriam ſequantur conſcientiam, & ſecum; an de eo dubitant, necne, conſiderent. Quemadmodum in cibis, qui dubitat, inquit, condemnatus eſt, ſi comederit; in his quoque bonæ ſit conſcientiæ, & libere loquatur, juxta conceptam animo cogitationem, omnis qui accedit ad Deum. Quod vero ait ejuſmodi eſt, ut qui ſeminis fluxum eſt paſſus ſeipſum examinet, ac ſiquidem affectio aliqua præceſſit, ex prava forte cogitatione atque conſenſu, & hoc pacto ſeminis fluxus eſt conſecutus, cui is contigit haudquaquam purus exiſtimabitur: Sin nihil tale præceſſit, nec de aliqua ejuſmodi re ambigit, nec ulla rationi adhæſit macula, ad ſacra illi myſteria liceat accedere. Nonnulli vero, magni Baſilii ſententia, qui aliquid ejuſmodi paſſi ſunt, à ſacrorum myſteriorum perceptione arceri aſſerunt: Rogatus namq; hic vir ſanctus, (uti in ipſius aſceticis eſt ſcriptum) an eum, cui ex conſuetudine aut natura quidpiam evenit, audere oporteat ad ſacrorum communicationem admittere? reſpondit, ſuperiorem naturæ & conſuetudini docuit Apoſtolus eſſe eum, qui in baptiſmo conſepultus eſt Chriſto: Nunc quidem dicens, Quòd vetus noſter homo cum eo crucifixus eſt, ut aboleatur corpus peccati, ne nos amplius ſerviamus peccato: Alibi vero præcipiens, Mortificate igitur membra veſtra terreſtria, ſcortationem, impuritatem, mollitiem, cupiditatem malam, et avaritiam, quæ eſt idoloſlatria, ob quæ venit ira Dei ſuper homines contumaces; Alibi autem regulam exponens, dum ait, Qui enim ſunt Chriſti, carnem crucifixerunt cum affectibus & cupiditatibus. Ego vero ſcio emendata hæc fuiſſe per Chriſti gratiam in viris & mulieribus, ſincera in Dominum fide: de eo vero qui impuritate pollutus acceſſit ad ſancta, ex veteri quoq; teſtamento horrendum edocemur judicium, Quòd ſi plus templo hic eſt, ſane & formidabilius. Idem noſ erudiet Apoſtolus dicens, Qui manducat & bibit indigne, judicium ſibi manducat & bibit. Ex hoc igitur reſponſo quidam opinati ſunt magnum Baſilium impuritatis loco ducere ſeminis fluxum: ſed non eſt ita. Non enim de eo fluxu loquitur, qui ſine imaginatione fit, imo nec de eo, quem imaginatio comitatur, ſine ulla tamen animi affectione, quam cupiditas non præceſſerit: aut ſi præceſſit, haud diu tamen ſubſtitit, ſed exturbata eſt potioris imperio rationis; ita ut neq; aſſenſio ſit conſecuta, nec aliqua per illam macula rationi adhæſerit. Idq; ex ipſamet magni Patris illius ſcriptione animadvertenti facile erit cognoſcere. Apoſtoli namq; verba, quibus ille ad ſuæ ſententiæ confirmationem eſt uſus, peccati meminêre impuritatiſque, & concupiſcentiæ malæ, ex quibus ille ſuam ſtabilivit ſententiam, dicens, Aliquem verò impuritate pollutum ad ſancta

A τὴν ἀρχήν. ὁ γὰρ ἐλόμενος σπέρμα ἀνδρὸς δικαίαν διαφορὰν τυγχάνουσης πρὸς ἡδονὰς καὶ μάλιστα τῆς ἐν τῆς μίξεως· παρὰ τὴν ἀρχὴν ἀνάγκην ὑφίσταται, τῆς φύσεως ὁρμώσης πρὸς τὸ πᾶν· καὶ πλέον ὅτι νεάζει ὁ ἄνθρωπος. καὶ σφοδρά· διὸ παρὰ τὴν πρώτην εἴρηται. ὅτι δὲ πρὸς γῆρας ἀπονδύσει, εἰ καὶ μηδὲ τότε σβέννυται τὸ πῦρ ἐν τοῖς παθῶν, ἀλλά γε μαλθακώτερον γίνεται. ταῦτα εἰπὼν ἐπάγει, ὅτι τὰ ζητήματα αὐτῶν τὰ ἀκάθαρτα περιέλων παρὰ τῶν θείων γραφῶν, καὶ παραινῶν τὸν ἐρωτήσαντα καθηγεμονίζειν τοὺς ὑπ' αὐτὸν, καὶ χρήσεσι κέχρηται γραφικαῖς ἀκολούθοις· εἶτα καὶ εἰς διχῶς πρέψαι τὸν λόγον πλειοσὶ τὴν ἐπιστολήν. ταῦτα μὲν οὖν ὁ μέγας φησὶν Ἀθανάσιος περὶ τῆς φυσικῆς ἐκκρίσεως τῆς γονῆς. ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Διονύσιος ἐν τῇ πρὸς Βασιλείδην ἐπιστολῇ ταῦτα φησίν· οἱ δὲ ἐν ἀπροαιρέτῳ νυκτερινῇ ῥύσῃ γλιχόμενοι, τῷ οἰκείῳ συνειδότι καθακολουθείτωσαν· καὶ ἑαυτοὺς εἴτε διακρινόντων, εἴτε μὴ, σκοπείτωσαν. ὡς ὅτι τῷ βρωμένῳ ὁ διακεκρινόμενος φησιν, ἐὰν φαγῇ, καθακέκριται· καὶ ἐν τούτοις εὐσυνείδητος. ἔστω καὶ ἀπαρρησίαστος καὶ τὸ ἴδιον ἐνδύμιον, πᾶς ὁ προσιὼν τῷ Θεῷ. ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι ὁ τῷ τῆς σπερματικῆς ἐκροῇ συνειδὼς ἑαυτὸν ῥυέτω· καὶ εἰ μὲν ἐμπαθείᾳ τις προηγήσατο ἐκ τῆς πονηρᾶς ἕξεως ἐνδύματι καὶ συγκαταθέσεως, καὶ ὕστερον ἡ τῆς γονῆς ἐπηκολούθησε ῥύσις, μὴ ἀμύνεσθω ὁ τοιοῦτος παθῶν· εἰ δ' ἐνδεὲς τοιοῦτον προηγήσατο, ἐνδεὲς κρινέτω· εἴ τι τοιοῦτον, καὶ ὑπομόλυνται αὐτῷ ὁ λογισμὸς, προσίτω τοῖς ἁγιάσμασι. τινὲς δὲ τὸν μέγαν Βασίλειον φασὶν ἀπείργειν τοὺς τοιοῦτόν τι παθόντας τῆς τῶν ἁγιασμάτων μεταλήψεως. ἐρωτηθεὶς γάρ ὁ ἅγιος ἐπὶ τῶν ἀσκητικῶν αὐτοῦ ἀναγέγραπται· εἰ τῶν συμβάντων καὶ τῇ φύσιν γινομένων τινὶ χρὴ τολμᾶν εἰς κοινωνίαν τῶν ἁγίων προσδέχεσθαι, ἀπεκρίθη, κρεῖττονα τῆς φύσεως καὶ τῆς συμβάσεως ἐδίδαξεν ὁ ἀπόστολος εἰπὼν ἐν τῷ βαπτίσματι συνταφέντα Χριστῷ ποτὲ μὲ εἰπών· ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μὴ δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ. ποτὲ δὲ παραγγείλας, νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ὄντα τῆς γῆς· πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία, δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας· ποτὲ δὲ ὅρον ἐκτιθέμενος ἐν τῷ εἰπεῖν· οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ ἐσταύρωσαν τὴν σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. ἐγὼ δὲ ἔγνων ὅτι ταῦτα καθορθοῦται Χριστοῦ χάριτι, καὶ ἐν ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ, πίστει τῇ εἰς τὸν κύριον γνησίᾳ· τοῦ δὲ ἐν ἀκαθαρσίᾳ ὄντα τινα ἐγγίζειν τοῖς ἁγίοις καὶ ἐκ τῆς παλαιᾶς διαθήκης φοβερὸν διδασκόμεθα τὸ κρῖμα. εἰ δὲ πλεῖον τοῦ ἱεροῦ ὧδε φοβερώτερον δηλονότι. παρδίδωσι δὲ ἡμᾶς ὁ ἀπόστολος εἰπὼν· ὁ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει. ἐκ γοῦν τῆς ἀποκρίσεως ταύτης οἴονταί τινες τὸν μέγαν Βασίλειον ἀκαθαρσίᾳ ἡγεῖσθαι τὴν τοῦ σπερματικοῦ ἐκροὴν, ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο. οὐ γὰρ ὡς ἀφυτάστου φησὶ ῥύσεως, ἀλλ' ὡς μὴ φθορᾶς γινομένης, ἄνευ μέν τοι ἐμπαθείας, ἧς ὑπεθυμία οὐ προηγήσατο· ἢ κἂν προηγήσατο, ἀλλ' οὐκ ἐνέμεινεν, ἀλλ' ἀπεπέμφθη τοῦ κρεῖττονος ὑπεκρινήσαντος λογισμοῦ· ὥστε μηδὲ συγκατάθεσιν γενέσθαι, μηδὲ μολυνθῆναι ταύτῃ τὸν λογισμόν. καὶ τοῦτο ἐξ αὐτῆς τῆς γραφῆς τοῦ μεγάλου παῤῥησιαστοῦ ἐκείνου καταληφθήσεται τῷ προσέχοντι. τὰ γὰρ τοῦ ἀποστόλου ῥήματα οἷς ἐκεῖνος εἰς κατασκευὴν ἐχρήσατο τοῦ οἰκείου λόγου, ἁμαρτίας μέμνηται καὶ ἀκαθαρσίας, καὶ ὑπεθυμίας κακῆς. πρὸς ἃ τοίνυν ἐκεῖνος χρείζει τῇ γνώμῃ τῇ ἑαυτοῦ, λέγων. τὸ δὲ ἐν ἀκαθαρσίᾳ ὄντα τινὰ ἐγγίζειν τοῖς ἁγίοις, καὶ τὰ λοιπά. οὐκ ἂν δέ τις εἴποι, ἀκαθαρσίαν ὀνομάσαι τὸν μέγαν Βασίλειον τῇ σπερματικῇ ἐκκρίσιν ἀπαθῶς γινομένην. τοῦτο γὰρ ἀβουλητὸν τῆς Σαρκός· ὁ δὲ ἐν πλείοσι λόγοις ἐφιλοσόφησεν, ὡς ἡ κακὸν τὸ σῶμα, σὺν κακίας

ἀρχὴ

ἀρχὴ καθὼς ἔδοξέ πσιν. ὑδ' ἐναντία λέγειν αὐτὸν τῷ μεγάλῳ Αθανασίῳ λογίσαιτό πε, ἢ τὲς λόγυς ἅπαντες οἱ ἱεροὶ πατέρες ἐξόχως σεβάζονται. Ἀλλὰ πάντως ἀκαθαρσίαν ὁ μέγας Βασίλειος, ὐ τὸ ἀσπερματικὸν ὠνόμασεν ἔκκρισιν, ἀλλὰ τὸ πονηρὰν ἐπιθυμίαν· ἧς ἡγεμονίας, καὶ ἡ κατ' ὄψιν ἀμαρτία πλέεται ὄψει συγκαταθέσεως. καὶ ὅτως γίνεται φαντασία καθ' ὕπνους καὶ τὸ σπέρμα. ἐκροή. καὶ ὀκ τὸ φάναι ὄ, ὅτι ἐγὼ ἔγνων ὅτι ταῦτα κατωρθώθη Θεοῦ χάριτι καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξί, δείκνυται ὀναργῶς, ὅτι περὶ ὀκκρίσεως σπέρματος μετὰ φαντασίας γινομένης φησὶν, ἧς ἐμπάθεια προηγήσατο καὶ ἡ κατ' ὄψιν ἀμαρτία. τῦτο γάρ ἔστι κατόρθωμα ὃ τῷ συγκαπάθεσιν ἐκφυγεῖν, ἢ τὸν δι' αὐτῆς τῷ λογισμῷ μολυσμὸν, ἀλλ' ὀυχὶ ὃ μὴ ἐπιθυμῆσαι, ὅ ἔστι ὃ μὴ προσβαλεῖν λογισμόν. τῦτο γὰρ τῆς φύσεως ἢ ἠλιθιότης· τὸ δὲ μὴ ὑποκλιθῆναι τῇ ἐπιθυμίᾳ, μηδὲ συγκαταθέσει τῷ λογισμῷ, μηδὲ κατ' ὄψιν ἀμαρτίαν ἐκπλεσθῆναι καὶ ἀρετή ἔστι καὶ κατόρθωμα. εἰδὲ τὸ μὴ γενέσθαι τινὶ τῷ σπέρματος ἔκκρισιν, κατόρθωσις λογισθήσεται. φυσικὸν γὰρ τῦτο, διὸ ἢ γινόμενον ἀνέγκλητον· ἀλλ' εἰδέ τις οἶμαι τῷ φυσικῷ ῥύσιν δι' ὅλυ φόβου ξεται, εἰ μή τις ἔη λίαν ἠλίθιος.

A accedere, &c. Neq; vero impuritatis nomine ſeminis excretionem, quæ abſq; animi perturbatione contingit, magnum Baſilium intellexiſſe quiſpiam dixerit: eſt hoc namq; accuſare carnem. Atqui ille in pluribus ſuis orationibus diſſeruit, haud malum eſſe corpus, nec mali principium, ut nonnulli exiſtimarunt. Nec illum contraria magno Athanaſio diſſerere quiſpiam arbitretur, cujus dicta omnes ſancti Patres in primis venerantur: ſed plane nomine impuritatis magnus Baſilius non excretionem ſeminis, ſed pravam cupiditatem ſignificat, quæ ubi dominatur, peccatum quoq; in cogitatione perficitur ex conſenſu, atq; hoc pacto concipiuntur imagines per ſomnum, ſeminiſq; fluxio con-
B tingit. Quin ex illis verbis, ego vero ſcio emendata hæc fuiſſe Dei gratia in viris & mulieribus; aperte oſtenditur, de ſeminis excretione, quam imaginatio comitatur, ipſum loqui, quamque prava affectio & peccatum cogitatione conceptum præceſſit. Eſt enim præclarum facinus aſſenſionem fugere, & quæ per ipſam rationi macula adhæret: non autem excludere cupiditatem, quod eſt animum ad illam nullo pacto adjicere. Hoc namque eſt à naturâ aut ſtoliditate. Verum à cupiditate minime vinci, nec aſſentiri rationi, nec peccatum cogitatione perficere, hoc virtutis opus eſt facinúſq; præclarum. Neq; quod alicui nunquam ſeminis excretio contigerit, egregium facinus exiſtimabi-
C tur. Hoc enim naturale eſt: propterea cum accidit, culpa caret. Imo vero nec naturalem hanc fluxionem quiſquam penitus, niſi admodum ſtupidus fuerit, ut opinor, effugiet.

D

E

G EJUSDEM

F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

EJUSDEM ATHANASII EX XXXIX.

Epistola De Festis.

Sed quoniam hæreticorum, tanquam mortuorum, mentionem fecimus, de nobis autem ut qui divinas scripturas ad salutem habeamus; vereor etiam, ne, quemadmodum scripsit ad Corinthios Paulus, pauci synceri à simplicitate & castitate aberrent ex quorundam hominum astutiâ, & deinceps in alia quæ dicuntur apocrypha delabi incipiant, verorum librorum æquivocatione decepti. Quare vos adhortor sustinere, si eorum quoque quæ scitis, ego mentionem faciens, scribo propter necessitatem & utilitatem ecclesiæ: eorum autem mentionem facturus, utar, ad meæ audaciæ confirmationem, Lucæ quoque evangelistæ forma, qui sic dicit, Quoniam nonnulli aggressi sunt, ea, quæ dicuntur apocrypha, sibi componere & divinæ scripturæ permiscere, de qua certiores facti sumus, quemadmodum patribus tradiderunt, qui à principio spectatores ipsi & ministri fuerunt sermonis: mihi quoque visum est à germanis fratribus admonito, & edocto, ab alto per seriem exponere, qui in Canonem recepti, & traditi, & creduntur esse divini libri: Ut unusquisque, si seductus quidem fuerit, condemnet eos qui seduxerunt: Sin purus permanseris, gaudeat rursus admonitus. Sunt itaque veteris quidem testamenti libri omnes numero xxij. Tot enim, ut audivi, etiam literæ apud Hebræos esse traduntur. Ordine autem & nomine sic est unusquisque, primum Genesis, deinde Exodus, tum Leviticus, & post eum Numeri, & exinde Deuteronomium. Eum consequitur Josua filius Naue, & Judices, & postea Ruth. Et rursus deinceps Regnorum libri quatuor, quorum primus quidem & secundus pro uno libro numerantur; Tertius autem & quartus similiter pro uno. Postea Paralipomenon sive derelictorum, primus & secundus similiter pro uno libro connumerati. Deinde Esdræ primus & secundus similiter pro uno. Postea autem liber Psalmorum, & deinceps Proverbia. Deinde Ecclesiastes, Et Cantica canticorum. His accedunt Job, & tum Prophetæ, duodecim quidem ut unus liber numerati. Deinde Esaias, Hieremias, & cum ipso Baruch epistola. Threni, seu lamentationes, & postea Ezechiel, & Daniel: & hucusque libri v. Testamenti recensiti sunt. Sed neque Novi fœderis libros recensere piget. Sunt autem hi, quatuor Evangelia, secundum Matthæum, secundum Marcum, secundum Lucam, & secundum Joannem. Deinde, postea Actus Apostolorum, & epistolæ quæ dicuntur catholicæ, septem Apostolorum, sic, Jacobi una, Petri duæ, deinde Johannis tres, & post eas Judæ una. Præterea sunt Pauli Apostoli xiiij. epistolæ, quæ sic ordine scriptæ sunt. Prima ad Romanos, deinde ad Corinthios duæ, & post eas ad Galatas. Et deinceps ad Ephesios. Deinde ad Philippenses & ad Colossenses, & ad Thessalonicenses duæ, & quæ est ad Hebræos, & statim ad Timotheum duæ, ad Titum autem una. Et rursus Apocalypsis Joannis. Hi sunt fontes salutis, ut qui sitit impleatur eloquiis quæ sunt in eis. In his solis pietatis doctrina annunciatur. Nemo his addat, nec ab his aliquid detrahat. De his autem dominus Saduceis os obturabat, dicens: Erratis non intelligentes scripturas, nec earum potestates. Judæos autem hortatur: Scrutamini scripturas, quia hæ sunt quæ de me testimonium perhibent. Sed quo res sit accuratior, hæc quoque adjicio, scribens necessariò; quòd

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΚ ΤΗΣ

λθ'. ἑορταστικῆς ἐπιστολῆς.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ϖερὶ μὲν τ̃ αἱρετικ̃ν ἐμνήσθημεν, ὡς νεκρῶν, ϖερὶ δὲ ἡμ̃ν, ὡς ἐχόντων ϖρὸς σωτηρίαν τὰς θείας γραφὰς, κ̀ φοβούμεθ μήπως, ὡς ἔγραψε Κορινθίοις Παῦλος, ὀλίγοι τ̃ ἀκεραίων ἀπὸ τ̃ ἁπλότητος, κ̀ τ̃ ἀγνότητος ἀπατηλανηθῶσιν ἀπὸ τ̃ πανουργίας τῶν ἀνθρώπων, κ̀ λοιπὸν ἐντυγχάνειν ἑτέροις ἄρξωνται, τοῖς λεγομένοις ἀποκρύφοις, ἀπατώμενοι τ̃ ὁμωνυμίᾳ τῶν ἀληθινῶν βιβλίων· ϖρὸς καλὸν ἀνέχεσθε εἰ ϖερὶ ὧν ὑπέσχεσθε, ϖερὶ τούτων κἀγὼ μνημονεύων γράφω διά τε τ̃ ἀνάγκην κ̀ τ̃ ὠφέλειαν τ̃ς ἐκκλησίας. μέλλων δ' τούτων μνημονεύειν, χρήσομαι ϖρὸς σύγκρασιν τ̃ς ἐμαυτ̃ τάλαινης, τ̃ τύπ̣ τ̃ εὐαγγελιστ̃ Λουκᾶ, λέγων κ̀ αὐτὸς, ἐπειδήϖερ τινὲς ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι ἑαυτοῖς τὸ λεγόμενα ἀπόκρυφα κ̀ ὑπμίξαι ταῦτα τ̃ ϑεοπνεύστῳ γραφ̃, ϖερὶ ἧς ἐπληροφορήθημεν, καθὼς παρέδοσαν τοῖς ϖαρᾶσιν οἱ ἀπ' ἀρχ̃ς αὐτόπται κ̀ ὑπηρέται γενόμενοι τ̃ λόγου, ἔδοξε κἀμοὶ ϖεριπαπέντι ϖρὸ γνησίων ἀδελφῶν, κ̀ μαθόντι ἄνωθεν ἐξ̃ς ἀκριβῶς τὸ κανονιζόμενα κ̀ ϖαραδεδόμενα τε ϑεῖα βιβλία· ἵνα ἔκαστος, εἰ μὲν ἠπατήθη, κατάγνῳ τ̃ πλανησάντων· εἰ δ' καθαρὸς ϑρασυνόμενος, χαίρῃ πάλιν ὑπομιμνησκόμενος. ἔστι τοίνυν τ̃ς μὲν παλαι̃ ϑρησκείας τ̣ ἀριθμ̣ τὰ πρ̀τα βιβλία εἰκοσιδύο. τοσαῦτα γὰρ, ὡς ἤκουσα, κ̀ τὰ στοιχεῖα τὰ παρ' Ἑβραίοις ἔνδοξα τυγχάνει. τ̃ δ τάξει κ̀ τ̣ ὀνόματι ἔστιν ἕκαστον, ἥτω. ϖρῶτον Γένεσις. εἶτα Ἔξοδος. εἶτα Λευιτικόν. ϖ μ̃ τοῦτο, Ἀριθμοί. κ̀ λοιπὸν τὸ Δευτερονόμιον. ἑξ̃ς δ τούτοις ἔστιν Ἰησοῦς ὁ τ̃ Ναυ̃. καὶ Κριταί. κ̀ μ̃ τούτων ἡ Ῥούθ. κ̀ αὖθις ἑξ̃ς βασιλειῶν βιβλία τέσσαρα. κ̀ τούτων δ μὲν ϖρῶτον κ̀ δεύτερον εἰς ἓν βιβλίον ἀριθμεῖται. δ δ τρίτον κ̀ τέταρτον, ὁμοίως εἰς ἕν. μ̃ δ ταῦτα ϖαραλειπομένων ϖρῶτον κ̀ δεύτερον, ὁμοίως εἰς ἓν βιβλίον ἀριθμούμενα. εἶτα Ἔσδρας ϖρῶτον κ̀ δεύτερον, ὁμοίως εἰς ἕν. μ̃ δ ταῦτα βίβλος ψαλμῶν, κ̀ ἑξ̃ς ϖροιμίαι. εἶτα ἐκκλησιαστ̃ς, κ̀ ἆσμα ἀσμάτων· ϖρὸς τούτοις ἔστι κ̀ Ἰώβ. ϖ λοιπὸν ϖροφ̃ται, οἱ μὲν δώδεκα εἰς ἓν βιβλίον ἀριθμούμενοι. εἶτα Ἡσαΐας, Ἱερεμίας, κ̀ σὺν αὐτ̣, Βαρὺχ, Θρῆνοι κ̀ ἐπιστολὴ, κ̀ μετ' αὐτῶν, Ἰεζεκιὴλ κ̀ Δανιὴλ, ἄχρι τούτων τὰ τ̃ς παλαι̃ς ϑρησκείας ἴσασι. τὰ δ τ̃ς καινῆς πάλιν οὐκ ὀκνητέον εἰπεῖν. ἔστι δ ταῦτα, εὐαγγέλια τέσσαρα, κατὰ Ματθαῖον, κατὰ Μάρκον, κατὰ Λουκᾶν, ϖ κατὰ Ἰωάννην. εἶτα κ̀ μ̃ ταῦτα ϖράξεις ἀποστόλων, κ̀ ἐπιστολαὶ καθολικαὶ καλούμεναι τ̃ ἀποστόλων, ἑπτὰ, ἥτοι, Ἰακώβου μία, Πέτρου δ δύο· εἶτα Ἰωάννου τρεῖς. ϖ μ̃ ταύται Ἰούδα μία, ϖρὸς τούτοις Παύλου ἀποστόλου εἰσὶν ἐπιστολαὶ δεκατέσσαρες, τ̣ τάξει γραφόμεναι ἥτοι, ϖρώτη· ϖρὸς Ῥωμαίους, εἶτα ϖρὸς Κορινθίους δύο, εἶτα κ̀ μ̃ ταύτας ϖρὸς Γαλάτας, κ̀ ἑξ̃ς ϖρὸς Ἐφεσίους· εἶτα ϖρὸς Φιλιππησίους, ϖ ϖρὸς Κολοσσαεῖς, ϖ ϖρὸς Θεσσαλονικεῖς δύο· ϖ ἡ ϖρὸς Ἑβραίους, καὶ ἑξ̃ς ϖρὸς μὲν Τιμόθεον δύο, ϖρὸς δ Τίτον, μία· καὶ τελευταία ἡ ϖρὸς Φιλήμονα μία, καὶ πάλιν Ἰωάννου ἀποκάλυψις. ταῦτα πηγαὶ τ̃ σωτηρίου, ὥστε ϖ διψῶντα, ἐμφορεῖσθαι τ̃ ἐν τούτοις λογίων. ἐν τούτοις μόνοις δ τ̃ς εὐσεβείας διδασκαλεῖον εὐαγγελίζεται. μηδεὶς τούτοις ἐπιβαλλέτω, μηδὲ τούτων ἀφαιρείσθω τι. ϖερὶ δ τούτων ὁ κύριος Σαδδουκαίους ἐδυσώπει λέγων, πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς, μηδὲ τὰς δυνάμεις αὐτ̣. τοῖς δ Ἰουδαίοις ϖροτρέπει, ἐρευνᾶτε τὰς γραφὰς, ὅτι αὗταί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι ϖερὶ ἐμοῦ. ἀλλ' ἕνεκά γε πλείονος ἀκριβείας ϖροσέθημι κ̀ τόδε, γράφων ἀναγκαίως· ὡς ἔστι κ̀ ἕτερα βιβλία τούτων ἔξωθεν ὐ κανονιζόμενα μέν, πατρωα δ ϖαρὰ τ̃ς

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

πατέρων ἀναγινώσκεσθαι τοῖς ἄρτι προστιχομένοις καὶ βουλομένοις κατηχεῖσθαι τὸν τῆς εὐσεβείας λόγον· σοφία Σολομῶντος, σοφία Σιρὰχ· καὶ Ἐσθὴρ, καὶ Ἰουδὶθ, καὶ Τωβίας, καὶ διδαχὴ καλουμένη τῶν ἀποστόλων· καὶ ὁ Ποιμήν. καίτοι, ἀγαπητοί, κἀκείνων ἀναγινωσκομένων καὶ τούτων κανονιζομένων, οὐδαμοῦ τῶν ἀποκρύφων μνήμη, ἀλλὰ αἱρετικόν ἐστιν ἐπίνοια· γραφόντων μὲν ὅτε θέλουσιν αὐτά· χαριζομένων δὲ καὶ προστιθέντων αὐτοῖς χρόνους, ἵνα ὡς παλαιὰ προφέροντες, πρόφασιν ἔχωσιν ἀπατᾶν ὀλίγους τῶν τούτων τὴν αἵρεσιν.

A

B

extra hos sunt alii quoque libri, non in Canonem quidem redacti, à patribus vero instituti, ut ab iis, qui primùm accedunt, & in pietatis doctrina volunt initiari, legantur. Sapientia Solomonis: Sapientia Sirach: & Ester: & Judith: & Tobias: & doctrina quæ dicitur Apostolorum, & pastor. Et tamen, dilecti, dum hi quidem leguntur, illi verò in Canonem referuntur, nusquam fit apocryphorum mentio, sed sunt hæreticorum commentum, ea quando volunt scribentium, tempora autem illis largientium & constituentium, ut tanquam vetera producentes, simplices seducendi ex iis occasionem habeant.

ΒΑΛΣ. Ὁ πλευταῖος ἀποστολικὸς κανὼν ἀριθμεῖται τὰ ὀφείλοντα ἀναγινώσκεσθαι βιβλία τῆς παλαιᾶς διαθήκης καὶ τῆς νέας. ὁ οὖν ἅγιος, ὡς ἔοικε, μαθὼν ὅτι τινὲς θέλοντες ἀπατᾶν τοὺς ἀκεραίους κατὰ πίστιν εὐσέβειαν, ἤγουν τοὺς μὴ ἔχοντας ἐλλιπές τι ἢ σαθρὸν ἢ σκολιὸν, ἀλλὰ ὄντας ἁπλῶς, λέγουσιν εἶναι καὶ ἕτερά τινα βιβλία, διεστραμμένων μὲν ὄντα δογμάτων, ἀπόκρυφα δὲ λεγόμενα, ἔγραψε δὲ αὐτὸς τὰ ὀφείλοντα ἀναγινώσκεσθαι βιβλία. μὴ θαυμάσῃς δὲ εὑρίσκων ἀποστολικὸν κανόνα καὶ ἕτερα βιβλίων ἀπαρίθμησιν ποιούμενον· ἀλλὰ ἀνάγνωθι τὰ ἐν τῷ ῥηθέντι ἀποστολικῷ κανόνι γραφέντα.

C

Βαλs. Postremus Canon Apostolicus enumerat libros qui legi debent, & veteris testamenti, & novi. Hic autem sanctus, cùm rescivisset (ut est verisimile) quòd nonnulli, volentes eos, qui sunt in pietate ac religione integri (quibus scilicet nihil deficit, nec quid habent compositum, vel contortum, sed sunt simplices) seducere; dicunt esse alios quosdam libros, qui quidem sunt perversorum dogmatum, & dicuntur apocrypha; scripsit & ipse, libros quos legi oporteat. Ne mireris autem, si inveneris Canonem Apostolicum, qui alios quoque libros enumerat: Sed lege quæ in dicto Apostolico Canone scripta sunt.

D

E

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

SANCTI ATHANASII AD RUFFINIANUM.

Domino filio & in primis desiderabili sacrorum comministro Ruffiniano Athanasius in Domino salutem.

TU quæ dilectum filium decent, ad patrem scribis. Te ergo per literas appropinquantem amplexus sum, omnium mihi dilectissime Ruffiniane. Ego autem, cùm ut filio, & in principiis, mediis & ultimis possem scribere, me continui: ne ex literis commendatio & testimonium cognoscatur. Tu enim mihi es epistola, sicut scriptum est, agnita, & lecta in corde. Sic ergo crede affectus, crede, inquam, appello te, & adhortor ut scribas. Non enim parum, sed valde me delectas, dum hoc agis. Quoniam autem studiosè & ecclesiasticè (hoc enim tuæ pietati valde convenit) interrogasti de iis qui propter necessitatem quidem tracti sunt, non autem malâ fide corrupti; & voluisti me ea scribere, quæ de ipsis in synodis, & ubique visa sunt: Scias domine mi longè desiderabilissime, quòd in principio quidem vi, quæ facta esset, cessante, ex partibus exteris congregatis Episcopis fuit Synodus: Facta est autem & apud sacrorum comministros, qui Græciam incolunt: nihilo secius autem & apud eos qui habitant in Hispania & Gallia: & placuit, quod hic, & ubique, ut lapsis, & impietatis patronis, venia quidem detur resipiscentibus, locus autem in clero eis non detur. Qui vero impietatis auctores non fuerunt, sed vi & necessitate tracti sunt, visum est iis dari veniam, & locum etiam in clero habere, maximè quia probabilem defensionem attulerunt, & hoc quodammodo certa ratione factum esse videtur: affirmarunt enim se non fuisse ad impietatem traductos. Ne autem quidam, à pietate longè alienissimi, Ecclesias corrumperent, maluerunt vi cedere, & onus ferre, quàm populos perdere. Hoc autem nobis visi sunt dicere probabiliter, quòd ipsi in excusationem adducerent, Aaron Moysis fratrem in deserto prævaricationi populi consensisse, se autem hac ratione defendisse; ne populus in Ægyptum reversus in idololatria permaneret. Probabile enim videbatur, quòd in deserto manentes possent ab impietate desistere: Ægyptum autem ingressi, in se ipsis impietatem exercerent & augerent. Hâc ergo de causâ Clerus illi condonatus est. Deceptis autem & vim passis datur venia. Hæc tuæ quoque pietati significo, confidens, quòd quæ decreta fuerint tua admittet pietas: nec eorum qui sic convenerunt remissionem condemnabit. Dignare autem hæc legere sacerdotio & populo qui tibi subest, ut ipsi quoque hæc scientes, te erga tales ita affectum esse non quærantur. Neque enim me scribere decet, cum posset tua pietas nostram quoque erga ipsos affectionem annunciare, & quæcunque desunt explere. Gratia Domino, qui te in omni ratione & cognitione replevit. Qui ergo pœnitentiam agunt, apertè anathematizent, nominatim Eudoxii, & Euzoii improbam fidem. Ipsi enim Christum creaturam esse tandem blasphemè asserentes, secta Arianæ se primipilos esse profitebantur. Confiteantur autem fidem, quam patres Niceæ professi sunt, & se nullam aliam Synodum huic præferre. Saluta fraternitatem tuam, quæ te nobiscum in Domino salutat.

BALS. De iis, qui idolis immolata comederunt, & qui idolis sacrificarunt, synodus Gangrensis, & sancti Petri Archiepiscopi Alexandrini, & martyris, Canones

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, ὑπὲρ τολμῆς πρὸς Ρουφιανόν.

Κυρίῳ υἱῷ καὶ ποθεινοτάτῳ συλλειτουργῷ Ρουφιανῷ, Ἀθανάσιος ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

Σὺ μὲν τὰ υἱῷ ἠγαπημένῳ πρέποντα πρὸς πατέρα γράφεις. ἐντίμητα γοῦν σε δεῖ τῇ γράμματος εἰσεπιλυχάμπειν, πάντων ἐμοὶ ποθεινότατε Ρουφιανέ. κἀγὼ δὲ ὡς υἱῷ δυνάμενός σε γράφειν ἐν τε προοιμίοις καὶ μέσοις καὶ πλείστοις, ἐπέσχον, ἵνα μὴ ἐκ γραμμάτων ἡ σύστασις καὶ ἡ μαρτυρία γνωρίζηται. σὺ γὰρ ἐμοὶ ὑπὲρ τολμῆς καὶ ἐγγεγραμμένον, ὑπογινωσκόμενός καὶ ἀναγινωσκόμενος ἐν καρδίᾳ. οὕτω τοίνυν πίστευε, διανεύομαί σε, καὶ παρακαλῶ σε, προτρέπομαί σε καὶ προτρέπω γράφειν. οὐ γὰρ ὀλίγως ἀλλὰ μεγάλως διαφέρεις τῶν ποιῶν. ὅθεν ἡ φιλοκάλως καὶ ἐκκλησιαστικῶς (τοῦτο γὰρ πάλιν πρέπει τῇ σῇ εὐλαβείᾳ) ἠρώτησας περὶ τῶν δι' ἀνάγκην ὑποπιπτόντων μέν, μὴ φθαρέντων δὲ ἐν τῇ κακοπιστίᾳ, καὶ ἠθέλησας γράψαι με τὰ δόξαντα περὶ αὐτῶν ἐν τῇ συνόδῳ καὶ πανταχοῦ γινώσκειν κυρίέ μου ποθεινότατε, ὅτι ἐν ἀρχῇ μὲν παυσαμένης τῆς γενομένης βίας, γέγονε σύνοδος παρόντων ἀπὸ τῆς ἔξω μερῶν Ἐπισκόπων· γέγονε δὲ καὶ ἐν τοῖς τὴν Ἑλλάδα κατοικοῦσιν συλλειτουργοῖς. ἐσθὴν δὲ ἤδιον καὶ τοῖς ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ. καὶ ἤρεσεν ἅπαξ ὧδε καὶ πανταχοῦ, ὥστε τοῖς μὲν καταπεπτωκόσι καὶ προϊεμένοις τὴν ἀσεβείας, συγγινώσκειν μὲν μετανοοῦσι, μὴ διδόναι δὲ αὐτοῖς τόπον κλήρου· τοῖς δὲ μὴ αὐθεντοῦσι μὲν τὴν ἀσεβείας, βιασθεῖσι δὲ δι' ἀνάγκην καὶ βίαν, ἔδοξε δίδοσθαι μὲν συγγνώμην, ἔχειν δὲ καὶ τόπον κλήρου, μάλιστα ὅτι ἀπολογίαν πιθανὴν ἐπορίσθησαν, καὶ ἔδοξε τοῦτό πως οἰκονομικῶς γεγενῆσθαι· διεβεβαιώσαντο γὰρ μὴ μεταβεβλῆσθαι εἰς ἀσέβειαν· ἵνα δὲ μὴ κατασταθέντες τινὲς ἀσεβέστατοι, διαφθείρωσι τὰς ἐκκλησίας, εἵλοντο μᾶλλον σωφρονεῖν τῇ βίᾳ, καὶ βασταῖν τὸ βάρος ἢ λαοὺς ἀπολέσαι. τοῦτο δὲ λέγοντες ἔδοξαν καὶ ἡμῖν πιθανῶς λέγειν, ὡς ὅ καὶ προφασίζεσθαι αὐτοὺς τὸν Ἀαρὼν τὸν Μωσέως ἀδελφὸν, ἐν τῇ ἐρήμῳ συνευδοκεῖν μὲν τῇ τοῦ λαοῦ παραβάσει, ἀπολογίαν δὲ ἐσχηκέναι, ἵνα μὴ ὁ λαὸς ὑποστρέψας εἰς Αἴγυπτον, ὕβρι μείνῃ τῇ εἰδωλολατρείᾳ καὶ γὰρ ἐφαίνετο φανόμενον εὔλογον, ὅτι μένοντες μὲν ἐν τῇ ἐρήμῳ, δυνατὸν παύσασθαι τῆς ἀσεβείας. εἰσελθόντες δὲ εἰς Αἴγυπτον ἐπιτείνοιεν καὶ ηὔξανον ἐν αὐτοῖς τὴν ἀσέβειαν. ζοῦτον τοίνυν ἕνεκα συγγνώστον ὃ περὶ τὸν κλῆρον γέγονε. τοῖς δὲ ἀπατηθεῖσι καὶ βίαν παθοῦσι συγγνώμη δίδοται. ταῦτα καὶ τῇ σῇ εὐλαβείᾳ δηλῶ· δεήσομαι δὲ ὅπως καὶ τὰ δόξαντα ὑποδέξηταί σου ἡ θεοσέβεια. καὶ οὐ καταγνώσεται ἐκκλησίαν τῶν συνελθόντων οὕτως. καταξίωσον δὲ ταῦτα ἀναγνῶναι τῷ ἱερατίῳ καὶ τῷ λαῷ τῷ ὑπὸ σέ, ἵνα καὶ αὐτὸ γινώσκοντες μὴ μέμφωνται ὅτι σε διανεύομαι περὶ τοιούτων· ἀπρεπὲς γὰρ ἐμὲ γράφειν δυναμένης τῆς σῆς εὐλαβείας καὶ τὴν ἡμῶν περὶ αὐτῶν δόξαν ἀπαγγεῖλαι, καὶ πάντα τὰ λείποντα ἀναπληρῶσαι. χαίρει τῷ κυρίῳ τῷ πληρώσαντί σε ὃν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει. οἱ μὲν οὖν μετέχοντες, φανερῶς ἀναθεματιζέτωσαν ὀνομάζοντες Εὐδοξίου καὶ Εὐζωΐου τὴν κακοπιστίαν. αὐτοὶ γὰρ λοιπὸν βλασφημοῦντες αὐτὸν κτίσμα ἀπεγράψαντο τῆς Ἀρειανῆς αἱρέσεως πρωτάται· ὁμολογείτωσαν δὲ τὴν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν πατέρων ὁμολογηθεῖσαν πίστιν, καὶ μηδεμίαν ἄλλην συνόδου προκρίνειν ζοῦτος τῆς συνόδου. προσέπι σε καὶ σοὶ ἀδελφότης, ἡ σὺν ἡμῖν ἐν Κυρίῳ πρεσβεύουσά σε.

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν εἰδωλόθυτα φαγόντων, καὶ περὶ τῶν θυσάντων τοῖς εἰδώλοις, ἥ ἐν Γάγγρᾳ συνόδου· καὶ οἱ κανόνες τοῦ ἁγίου Πέτρου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας καὶ μάρτυρος.

μάρτυρ@. πλατύτερον ἀφηλαμβάνουσιν. ἡ μὲν οὖν παροῦσα ἐπιστολὴ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἀφηλαμβάνει περὶ τῶν συγκοινωνησάντων αἱρετικοῖς, καὶ προσερχομένων τῇ ἐκκλησίᾳ. φησὶ γὰρ ὁ ἅγι@. ἐπιστέλλων πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα Ρυφιανόν, ὅτι οἱ μὲν ἀποπεπλανημένοι καὶ κοινωνήσαντες τοῖς αἱρετικοῖς, καὶ προστάται καὶ σωτῆρες τῆς ἀσεβείας γενόμενοι, εἰς μετάνοιαν μὲν δέχονται, κληρικοὶ μὲν ὄντες ἢ ἄλλως ἱερωμένοι τὸ ἱερωσύνης οὐκ ἀξιοῦνται. οἱ δὲ μὴ αὐθεντοῦντες ὑπὲρ τῆς ἀσεβείας, ἤγουν μὴ τὴν αὐθεντίαν καὶ τὴν ἔκνοιαν γνώμῃ κοινωνήσαντες τοῖς αἱρετικοῖς, ἀλλὰ βιαίως ἐξελκυσθέντες ἀπὸ τῆς εὐσεβείας εἰς ἀσέβειαν, κληρικοὶ ὄντες συγγνώμης ἀξιοῦνται, καὶ τῷ κλήρῳ οὐκ ἀποξενοῦνται· καὶ μᾶλλον ὅτι ἐξηπατήθησαν μὴ μεταβληθῆναι εἰς ἀσέβειαν, ἤγουν μὴ συνθήκας τῇ δόξῃ τῶν αἱρετικῶν, ἀλλὰ τὸν λόγον οἰκονομίας συγκοινωνῆσαι φύσις, ἵνα μὴ αὐτῶν ἐκδιωχθέντων ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν, ἕτεροι ἀσεβεῖς ἐπεισαχθῶσι καὶ διαφθείρωσι τὸν ὀρθόδοξον λαόν. ἔδοξεν οὖν, φησὶ, πάντα ταῦτα λέγειν, ἀρωμένοι καὶ ἐξηλείμματι Ἀαρών. ἐκεῖνο@. γὰρ τοῦ Μωυσέως χρονισάντο@. ἐν τῷ ὄρει, καὶ ὁ λαὸς τῶν Ἑβραίων θεὸς ζητοῦντο@., ἐπέδωκε τῇ τούτων ἀβελτερίᾳ, καὶ γενέσθαι αὐτοῖς ἐπέτρεψε χωνευτὸν μόσχον. ὅπερ δὲ ἐποίησεν, ἵνα μὴ ὁ λαὸς ἐπιστρέψας εἰς Αἴγυπτον ὑπομείνῃ τὴν εἰδωλολατρείαν τὴν Αἰγυπτιακὴν, λογισάμενο@. ὅτι ἐν τῇ ἐρήμῳ ὄντες, δυνήσονται ἀποκόπτειν τὰς ἀσεβείας· ἐν δὲ τῇ Αἰγύπτῳ γενόμενοι, μᾶλλον ἀσεβήσουσι τοῖς Αἰγυπτίων ἐπόμενοι ἔθεσι. καὶ ὡς μὲν ἱερωμένων ταῦτα φησὶ. τοῖς δὲ ἀπατηθεῖσι καὶ βίαν παθοῦσι λαϊκοῖς συγγνώμη δίδοται, δεχομένοις καὶ οἰκονομηθεῖσι παρὰ τῶν Ἐπισκόπων καταλλήλως, ὡς καὶ ὀφείλουσιν ἀναθεματίζειν μὲν τὰ τῶν αἱρετικῶν φανερῶς, ἤγουν ἐπ' ἐκκλησίας. ὁμολογεῖν δὲ τὴν ἐν Νικαίᾳ ὀρθόδοξον πίστιν. ἐκεχειρία δὲ λέγεται ἡ ἄρσις καὶ ἄνεσις, ἤ τις καὶ ἄνεσί@. ἄδεια λέγεται, ἀπὸ τοῦ ἐπέχειν τὰς χεῖρας, ἐκεχειρία τις οὖσα. σημειοῦται οὖν καὶ ἀπὸ τῆς παρούσης ἐπιστολῆς ὅτι ἄλλως κολάζονται οἱ κατὰ βίαν κοινωνήσαντες μόνον τοῖς αἱρετικοῖς, ἄλλως οἱ ὁμοφρονήσαντες τούτοις καὶ ὑπὲρ τῆς ἀσεβείας σπουδάσαντες, ἄλλως οἱ αὐτομολήσαντες, ἄλλως οἱ κοινωνήσαντες τούτοις καὶ θύσαντες, ἄλλως οἱ κατὰ βίαν φαγόντες εἰδωλόθυτα· καὶ ἄλλως οἱ παθόντες βίαν καὶ μὴ αὐτὸ τοῦτο φαγεῖν, καὶ ἁπλῶς τὰ τοιαῦτα μεγάλης ἐξετάσεως δέονται, ἔτι καὶ δυσχερῶς θεραπεύονται.

ΖΩΝΑΡ. Οὐ περὶ τῶν εἰδώλοις θυσάντων, καὶ οὕτως ἐξεπεσόντων ἡ ἐρώτησις αὕτη ἐστὶν, ἀλλὰ περὶ τῶν αἱρετικοῖς συγκοινωνησάντων, ἤγουν Ἀρειανοῖς. οἱ γὰρ τῆς Ἀρείου αἱρέσεως, προστασίας αὐτοῖς σχόντες βασιλεῖς τὸν Κωνστάντιον, καὶ τὸν Οὐάλεντα κρατοῦντες μέγα δυνάμενοι, πολλοὺς ἐβιάσαντο προσελθεῖν τῇ δόξῃ αὐτῶν. ὧν ὕστερον μετανοούντων, καὶ προσερχομένων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἠρώτησεν ὁ Ρουφινιανὸ. Ἐπίσκοπ@. ὢν, ὅπως χρὴ τοὺς τοιούτους δέχεσθαι· πρὸς ὃν ἐρώτησιν ἀπεκρίθη ὁ μέγας Ἀθανάσι@., ὅτι πολλῶν γενομένων συνόδων τοπικῶν δηλαδὴ περὶ τούτων, ἔδοξεν, ὥστε τοῖς μὲν παθοῦσι κοινωνήσασι τοῖς αἱρετικοῖς, καὶ τὰ αὐτῶν ἐκείνοις φρονεῖν ὁμολογήσασι, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ προστεθειμένοις τῇ ἀσεβείᾳ· ἤγουν ὑπερασπιζομένοις αὐτὴν καὶ συνηγοροῦσι, καὶ πείθειν σπουδάζουσιν ὡς ἀσφαλὴς ἡ ἐκείνων ὀρθὴ δόξα, μετανοοῦσι καὶ προσερχομένοις τῇ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ, δίδωσι μὲν μετάνοιαν καὶ συγγνώμην· μὴ μέντοι γε καὶ τόπον κλήρου αὐτοῖς παραδέχεσθαι. κἂν γὰρ Ἐπίσκοποι τυχὸν ἦσαν ἢ κληρικοὶ, οὐκέτι δέχεσθαι εἰς τόπον ἱερωμένων, ἀλλ' ὡς λαϊκοὶ ἔσονται. τοῖς δὲ μὴ αὐθεντοῦσι μὴ τῆς ἀσεβείας· ἤγουν μὴ κατ' αὐθεντίαν καὶ γνώμην ἑκούσιον κοινωνήσασι τοῖς αἱρετικοῖς· ἐξουσίᾳ δὲ διὰ ἀνάγκην καὶ βίᾳ, ἤτοι βιαίως σπασθεῖσι τῇ ἀσεβείᾳ, καὶ ἐξελκυσθεῖσι τῆς εὐσεβείας (ὥσπερ γὰρ ὁ ὑποσπασθεὶς ὑδάτων φορᾷ ἐξουσίᾳ θεῖ· οὐ κατὰ προαίρεσιν οἰκείαν φέρεται, ἀλλὰ βιαίως ἕλκεται·

A fusiùs tractant. Præsens autem Sancti Athanasii Epistola tractat de iis, qui hæreticis communicarunt, & ad Ecclesiam accedunt. Ad Ruffinianum enim, qui illum interrogaverat, scribens Sanctus, ait, quod, qui lapsi sunt, & hæreticis communicarunt, & impietatis præsides, & patroni fuerunt, ad pœnitentiam quidem admittuntur: Si autem sint clerici, vel aliàs in sacris ordinibus, sacerdotio digni non habentur. Qui autem impietatis non fuerint auctores, seu qui sua auctoritate & voluntate cum hæreticis non communicaverint, sed à pietate ad impietatem vi tracti fuerint; si sint quidem clerici, & venia digni habentur, & à clero non abalienantur: cóque magis, quòd asserunt se ad impietatem non fuisse traductos, seu hæreticorum sententiæ non fuisse assensos, sed quodam consilio eis communicasse, ne iis ab Ecclesiis expulsis, alii impii in eorum locum introducerentur, & populum orthodoxum corrumpérent. Visi sunt igitur, inquit, hæc dicere probabiliter, Aaron quoque exemplo utentes. Ille enim, cùm Moyses in monte diutiùs esset moratus, & Hebræorum populus Deos quæreret, cessit eorum prævaricationi, & fusilem vitulum ei fieri permisit. Hoc autem fecit, ne reversus in Ægyptum populus in Ægyptiaca idololatria permaneret, reputans, quòd, cùm sint in deserto, poterunt ab impietate desistere: sed si in Ægypto fuerint, erunt magis impii, mores Ægyptiorum sequentes. Ac de iis quidem, qui sacros ordines sumpserunt, hæc dicit. Deceptis autem, & vim passis laicis venia datur, susceptis, & ab Episcopis canonicè dispensatis, utpote qui hæretica debeant apertè anathematizare, seu in Ecclesia: Nicenam autem orthodoxam fidem confiteri. Ἐκεχειρία verò dicitur quies, & operis remissio, quæ & vacatio remissa dicitur, à manibus continendis, ut quæ sit manuum continentia. Nota ergo ex præsenti Epistola, quòd aliter puniuntur, qui per vim cum hæreticis solùm communicarunt, aliter qui his consenserunt, & impietatem defenderunt, aliter qui ad impietatem transfugerunt, aliter qui his communicarunt, & sacrificarunt, aliter qui idolothyta vi comederunt, & aliter quibus ad hoc ipsum, ut comederent, vis allata est: & ut semel dicam, magna hæc examinatione indigent, quoniam etiam difficulter curantur.

ZONAR. Non de iis, qui idolis immolavere, ac ità lapsi sunt, hæc quæstio est, verum de iis qui cum hæreticis communicavêre, Arrianis nimirum. Etenim Arriani, cum sibi consentientes haberent Imperatores Constantium & Valentem, ex eóque multùm valerent, complures, ut ipsorum opinionem amplecterentur, per vim adegêre: Qui, cùm mox pœnitentia ducti ad Ecclesiam Catholicam se conferrent, rogavit Ruffinianus, quippe Episcopus, quænam in ejusmodi hominibus admittendis servanda ratio esset. Ad quam interrogationem magnus Athanasius respondit; cùm multæ Synodi, locales nimirum, de his celebratæ sint, decretum fuisse, ut lapsis, qui cum hæreticis communicarunt, eademque cum illis sentire se professi sunt, neque hoc tantum, sed & impietatis primipili, hoc est, propugnatores & patroni fuerunt, ac tutam illorum opinionem esse persuadere studuerunt; si resipuerint, seque Orthodoxæ Ecclesiæ adjunxerint, pœnitentiæ quidem sit locus & veniæ: cæterum ad locum in clero obtinendum nullatenus admittantur. Nam etiamsi Episcopi fuissent forsitan vel clerici, nequaquam in sacrorum hominum ordinem recipientur, sed ut laici erunt. Qui vero impietatis auctores minime fuerunt, hoc est, qui sponte & voluntariè cum hæreticis non communicârunt: necessitate autem & vi tracti sunt, sive, per vim impietati consenserunt, suntque à pietate abstracti, (Ut enim, qui vehementi aquarum impetu rapitur, non sua voluntate defertur, sed trahitur vi adactus:

adactus: sic & illi, ob vim ab hæreticis illatam cedentes, transversi acti sunt, & succubuerunt) placuit, inquit, & veniam ipsis concedi, si pœnitentiam agant, & locum præterea cleri assignari. Nec tantum, quòd vi adacti cesserunt, inquit, ipsis ignoscitur: sed quia præterea defensionem probabilem afferunt, per quam, quòd hæreticis cesserint, prudenti id consilio ab ipsis factum esse videtur. Confirmarunt illi siquidem, hoc est, certò plane probarunt minime se ad impietatem traductos, nequaquam videlicet hæreticorum opinionibus adhæsisse, sed rectam tenuisse fidem: tantummodo autem communicasse cum hæreticis, ne dum ab Ecclesiis ipsi depulsi, alii quidem impii introducerentur, & Ecclesias, hoc est, populum orthodoxum corrumperent. Atque hanc ob causam maluisse vi cedere, ac mulctæ onus subire, ex eo quod succubuisse viderentur; quàm populum perdere. Hæc ergo, inquit, probabiliter loqui visi sunt, exemplum quoq; Aaron proferentes. Ille namque, cum Moses diutiùs in monte cunctaretur, ac Hebræprum populus Deos requireret, tranigressioni populi cessit, fusilémque ab ipsis vitulum fieri permisit. Id autem eo consilio fecit ne populus in Ægyptum reversus in Ægyptiacâ idololatriâ persisteret: secum ipse reputans, quòd in deserto continere se ab impietate possent, ubi verò in Ægyptum devenerint magis fore impios, dum Ægytiorum mores ritúsque imitarentur. Ob hanc ergo causam, inquit, in clerum quoque admittuntur. Deceptis vero, & vim passis, venia conceditur. Hæc de laicis, qui ab hæreticis decepti, aut coacti illorum dogmatibus sunt assensi accipienda sunt; quibus, ait, si pœnitentiam agant, & Ecclesiæ accedant, veniam dari; & recepti sunt & dispositi juxta leges à patribus præscriptas, nempe Canones. Hæc autem scripsi, inquit, confidens futurum, ut quæ nobis placuerunt, tu quoque approbes: nec eos, qui ita convenerunt, desidiæ condemnes. Est porro horum verborum hæc sententia. Non condemnabis nimirum nos quia ita convenimus, ut scilicet de iis, qui cum hæreticis communicaverunt, deliberemus, quasi frustra, incassúmque, ac irrito labore convenerimus, quippe qui nihil forte de ipsis opportune statuerimus. Est siquidem ἐκεχειρία inertia quædam ac segnities à continendis manibus dicta ut quæ sit manuum continentia. Subjicit deinde quidnam pœnitentes facere oporteat. Anathematizent, inquit, hæc apertè, hoc est, publicè, in ecclesiis, fidémque Nicææ decretam profiteantur. Et quæ deinceps.

A ὕτως κἀκεῖνοι τῇ βίᾳ νικηθέντες τῆς αἱρετικῆς, παρεσύρησαν δὲ καὶ ὑπεκύψαν) ἔδοξε, φησὶ, καὶ συγγνώμην δίδεσθαι μεταμελομένοις· ἀποκεῖσθαι δ' αὐτοῖς καὶ τὸν τόπον τῆς κλήρου. καὶ οὐ μόνον, ὅτι βιασθέντες ἐνδεδώκασι, συγγνωμονοῦσι φησὶν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀπολογίαν πιθανὴν ποιοῦνται· διὰ τοῦτο ἔδοξε δὲ ὑποκύψαι αὐτοὺς τοῖς αἱρετικοῖς, οἰκονομικῶς γεγενῆσθαι διεβεβαιώσαντο γάρ, ἀντὶ τοῦ βεβαίως ἐπληροφόρησε, μὴ μεταβληθεῖσαι εἰς ἀσέβειαν· ἦσαν μὴ σωθεῖσι τῇ δόξῃ τῆς αἱρετικῆς, ἀλλὰ τὴν ὀρθὴν ἔχειν πίστεως· μόνον δὲ συγκοινωνῆσαι τοῖς αἱρετικοῖς, ἵνα μὴ αὖθις ἐκδιωχθέντων τῆς ἐκκλησιῶν, ἕτεροι ἀσεβεῖς ἀντεισαχθῶσι· καὶ διαφθείρωσι τοὺς ἐκκλησίας ἤτοι τὸν ὀρθόδοξον λαόν. καὶ διὰ τοῦτ' ἠρεσάτο σωθῆναι τῇ βίᾳ, καὶ βασάσαι τὸ βάρος τοῦ ὀπτιμίου, διὰ τὸ δόξαι ὑποκύψαι, καὶ μὴ μᾶλλον τοὺς λαοὺς ἀπολέσθαι. ἔδοξαν οὖν, φησὶ, πιθανῶς ταῦτα λέγειν, χρώμενοι καὶ ὑποδείγματι τῷ Ααρών. ἐκεῖνος γὰρ, τοῦ Μωσέως χρονίσαντος ἐν τῷ ὄρει, καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Ἑβραίων θεὸν ζητοῦντος, ἐνδέδωκε τῇ τοῦ λαοῦ ὁρμῇ, καὶ μόσχον αὐτοῖς ἐπέχωρησεν χωνευτὸν μόσχον. τοῦτο δὲ ἐποίησεν, ἵνα μὴ ὁ λαὸς ὑποστρέψας εἰς Αἴγυπτον, ὀπτημείνῃ τῇ εἰδωλολατρείᾳ τῇ Αἰγυπτιακῇ, λογισάμενος ὅτι ἐν τῇ ἐρήμῳ ὄντες, δυνήσονται ἀποσπάσαι τὰ ἀσεβείας· ἐν δὲ τῇ Αἰγύπτῳ γενόμενοι, μᾶλλον ἀσεβήσουσι, τοῖς τὰ Αἰγυπτίων ἐπιτηδεύμασι ἔθεσι. διὰ ταῦτα φησὶν, καὶ ἐφὶς τὸν κλῆρον δέχονται. τοῖς δὲ ἀπατηθεῖσι καὶ βίαν παθοῦσι, συγγνώμη δίδοται. ταῦτα περὶ λαϊκῶν ἀπατηθέντων ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν, ἢ βιασθέντων καὶ συνθεμένων τοῖς ἐκείνων δόγμασιν· οἷς φησὶ, μετανοοῦσι καὶ προσερχομένοις τῇ ἐκκλησίᾳ, συγγνώμη δίδοται, δεχομένοις καὶ οἰκονομουμένοις κατὰ τοὺς τῶν ἁγίων πατέρων νόμους, ἤτοι κανόνας. ταῦτα δὲ, φησὶν, ἔγραψα, θαρρῶν, ὅτι καὶ δόξαντα ἡμῖν, ἀποδέξῃ καὶ συνῃ καταγνώσῃ τοὺς συνελθόντων ὕτως ἐκεχειρίαν. τοιοῦτον δ' ἐστὶ τοῦτο ὁ νοῦς. ὅτι καταγνώσῃ τὰ αἱρουμένων ἡμῶν ὕτως, ἤγουν ὅτι τῷ σωπᾶσαι περὶ τοὺς τοῖς αἱρετικοῖς κοινωνησάντων, ὡς μάτην καὶ ἀργῶς, ἀπράκτως τε συνελθόντων, οἷα μηδὲν ζῆλα περὶ αὐτῶν καιρίον ἀποφωναμένων. ἐκεχειρία γάρ ἐστιν, ἡ ἀπραξία καὶ ἡ ἀργία, ἀπὸ τοῦ ἐπέχειν τὰς χεῖρας, ἐκεχειρία τὶς ἔσα. οὕτω προσέθησι, καὶ τί ὀφείλουσιν ποιεῖν οἱ μετανοοῦντες, λέγων· ἀναθεματιζέτωσαν πάντες φανερῶς. ἀντὶ δὲ δημοσίᾳ, ἐπ' ἐκκλησίας, καὶ ὁμολογείτωσαν πίστιν ἣν ἐν Νικαίᾳ ὡρίσθησαν πίστιν. καὶ τὰ λοιπά.

B

C

D

E

F

SANCTI

A

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ἡμῶν Βασιλείου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας, Καππαδοκίας, πρὸς Ἀμφιλόχιον Ἐπίσκοπον Ἰκονίου, ἐπιστολὴ κανονικὴ ά.

SANCTI PATRIS NOSTRI BASILII ARCHIEPISCOPI CÆSAREÆ CAPPADOCIÆ, ad Amphilochium Iconii Epiſcopum, Epiſtola Canonica prima.

ΑΝΟΗΤΩ, ἐπερωτήσαντι καὶ σοφίαν, φησὶ, σοφία λογισθήσεται· σοφὸν δὲ (ὡς ἔοικεν) ἐπερώτημα καὶ τὸν ἀνόητον σοφίζει· ὅπερ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι συμβαίνει ἡμῖν, ὁσάκις ἂν σου δεξώμεθα τῆς φιλοπόνου ψυχῆς τὰ γράμματα. ἐπιτραπικώτεροι γὰρ ἑαυτοῖς καὶ ἐμφρονέστεροι γινόμεθα ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐρωτήσεως, πολλὰ, ὧν οὐκ ἐπιστάμεθα, διδασκόμενοι· καὶ γὰρ ἡμῖν διδάσκαλος ἡ τοῦ ἐπερωτᾶν μέριμνα. ἀμέλει καὶ νῦν, σοῦ ποτε λαβόντος ἐν φροντίδι τὰ ἐπερωτήματά σου, ἠναγκάσθημεν καὶ ἐπισκέψασθαι ἀκριβῶς, καὶ εἴ τι ἠκούσαμεν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, ἀναμνησθῆναι, καὶ τὰ συνηγμένα ὧν ἐδιδάχθημεν, παρ' ἑαυτοῖς ἐπιλογίσασθαι.

B

Stulto, qui ſapientiam inquis, interrogaverit, ſapientia etiam reputabitur. Sapientis autem, ut videtur, interrogatio etiam ſtultum ſapientem efficit: quod nobis Dei gratia accidit, quoties laborioſæ tuæ animæ literas acceperimus. Nobis enim ipſis ſcientiores & prudentiores ab ipſa interrogatione reddimur, multa, quæ neſciebamus, edocti: & reſpondendi ſtudium nobis fit magiſter. Certè & nunc, cùm tua interrogata nunquam nobis in mentem veniſſent, coacti ſumus, & accuratè conſiderare, &, ſi quid à ſenioribus audivimus, in memoriam revocare, & iis, quæ docti ſumus, cognata animo perpendere.

ΖΩΝΑΡ. Πολλῆς ταπεινοφροσύνης γέμει ὁ προοίμιον τῆς ἐπιστολῆς. εἰ ὁ μέγας Βασίλειος λέγει Σοφίζεσθαι διὰ τῶν παρ' αὐτοῦ Ἀμφιλοχίῳ ἐρωτήσεων, προϊὼν ὁ λέγει ὅπως Σοφίζεται. πρὸ γὰρ τῶν ἐρωτημάτων φησὶ, μηδέπω ἐν προοιμίοις γεγονέναι, νῦν μέντοι τῇ ἐρωτήσει ἐπισταστικώτερον, ἤγουν προσεκτικώτερον ἐπισκεψάμενοι ταῦτα, καὶ ὅσα πάλαι τῶν ἀρχαιοτέρων ἠκούσαμεν ἀνεμνήσθημεν· καὶ παρ' ἑαυτῶν προσεθήκαμεν τὰ λοιπά· ὅσα συγγενῆ ὧν ἐδιδάχθημεν· ἤγουν ἐκείνοις ἀκόλουθα καὶ σύμφωνα, ἀλλ' οὐκ ἐναντία.

C

Zonar. Multa humilitate plenum eſt Epiſtolæ proœmium. Si magnus Baſilius per divini Amphilochii interrogationes ſe ſapientem reddi dicit, quo pacto id fiat, in progreſſu oſtendit. Cum enim, ait, ante has interrogationes nihil de hujuſmodi rebus cogitaſſem, nunc poſt quæſtionem propoſitam, accuratiùs, hoc eſt, attentiùs iſta perpendentes, & quæ accepimus ab antiquis in memoriam revocavimus, & reliqua per nos ipſos adjunximus, quæcunq; iis affinia ſumus edocti, hoc eſt, quæ illis congruentia & conſona, nec ullatenus repugnantia ſunt.

ΚΑΝΩΝ α'.

Canon I.

Τὸ μὲν οὖν περὶ τῶν καθαρῶν ζήτημα, καὶ εἴρηται πρότερον, καὶ καλῶς ἀπεμνημόνευσας, ὅτι δεῖ τῷ ἔθει τοῦ καθ' ἑκάστην χώραν ἕπεσθαι, διὰ δὲ διαφόρους ὀνδιενεχθῆναι περὶ τοῦ βαπτίσματος αὐτῶν, τῶν τότε περὶ τούτων διαλαβόντας. ὃ δὲ τῶν Γεπυζηνῶν, οὐδένα μοι λόγον ἔχειν δοκεῖ· καὶ ἐθαύμασα, πῶς κανονικὸν ὄντα τὸν μέγαν Διονύσιον παρῆλθεν. ἐκεῖνο γὰρ ἔκρινον οἱ παλαιοὶ δεκτὸν βάπτισμα, ὃ μηδὲν τῆς πίστεως παρεκβαῖνον· ὅθεν, τοὺς μὲν, αἱρέσεις ὠνόμασαν· τοὺς δὲ, σχίσματα· τοὺς δὲ, παρασυναγωγάς. αἱρέσεις μὲν, τοὺς παντελῶς ἀπερρηγμένους, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν πίστιν ἀπηλλοτριωμένους· σχίσματα δὲ, τοὺς δι' αἰτίας τινὰς ἐκκλησιαστικὰς, καὶ ζητήματα ἰάσιμα, πρὸς ἀλλήλους διενεχθέντας. παρασυναγωγὰς δὲ, τοὺς συνάξεις τὰς παρὰ τῶν ἀνυποτάκτων πρεσβυτέρων, ἢ Ἐπισκόπων, καὶ παρὰ τῶν ἀπαιδεύτων λαῶν γινομένας· οἷς εἴ τις ἐν πλημμελείᾳ ἁλοὺς, ἐπεχέθη τῆς λειτουργίας, καὶ μὴ ὑπέκυψε τοῖς κανόσιν· ἀλλ' ἑαυτῷ ἐξεδίκησε τὴν προεδρίαν καὶ τὴν λειτουργίαν, καὶ συναπῆλθον τούτῳ τινὲς καταλιπόντες τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, παρασυναγωγὴ δὲ τοιοῦτον. σχίσμα δὲ, ὃ περὶ τῆς μετανοίας διαφορὰν ἔχον πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. αἱρέσεις δὲ οἷον ἡ τῶν Μανιχαίων καὶ Οὐαλεντινιανῶν, καὶ Μαρκιονιστῶν, καὶ ὁμοίων τούτων Γεπυζηνῶν. οὐδὲν γὰρ περὶ αὐτῆς τῆς εἰς Θεὸν πίστεως ἔξω ἡ διαφορά. ἔδοξε τοίνυν τοῖς ἔμπροσθεν, τὸ μὲν τῶν αἱρετικῶν παντελῶς ἀθετῆσαι. τοὺς δὲ τῶν ἀποσχιζόντων, ὡς ἔτι ἐκ τῆς ἐκκλησίας ὄντων, προσδέξασθαι. τοὺς δὲ ἐν ταῖς παρασυναγωγαῖς, μετὰ μοίρας ἀξιολόγου καὶ ἐπιστροφῆς βελτιωθέντας, σωφρονίσαντας πάλιν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὥστε πολλάκις καὶ τοὺς ἐν βαθμῷ, συναπελθόντας τοῖς ἀνυποτάκτοις, ἐπεὶ ἂν δὲ μεταμεληθῶσιν, εἰς τὸν αὐτὸν προσδέχεσθαι πάλιν. οἱ τοίνυν Γεπυζηνοὶ προδήλως εἰσὶν αἱρετικοί. εἰς γὰρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐβλασφήμησαν Μοντανῷ καὶ Πρισκίλλῃ

D

E

F

Quæ itaque ad Catharos pertinet quæſtio & prius dicta eſt, & rectè admoniſti, quòd oporteat uniuſcujuſque regionis morem ſequi, propterea quòd inter eos, qui tunc de his diſſeruerunt, variæ fuerint de ipſorum baptiſmate diſſenſiones. Pro Pepuzenorum autem baptiſmo nulla mihi videtur eſſe ratio; & miratus ſum quomodo hoc magnum Dionyſium, qui fuit canonicus, præteriit. Antiqui enim illum baptiſmum ſuſcipiendum putarunt, qui nihil à fide recedit: unde alia quidem hæreſes nominaverunt, alia verò ſchiſmata, alia rurſus illegitimos conventus. Hæreſes quidem, eos qui omnino abrupti ſunt, & in ipſa fide ſunt abalienati: Schiſmata autem, eos qui propter aliquas eccleſiaſticas cauſas & medicabiles quæſtiones inter ſe diſſident: Illegitimos autem conventus, congregationes quæ ab immorigeris Presbyteris, vel Epiſcopis, & à populo indocto fiunt. Ut ſi quis in delicto deprehenſus, à ſacra obeundi miniſterio prohibitus ſit, & is canonibus ſe non ſubmiſit; ſed præſulatum & ſacrum miniſterium ſibi vendicavit: & quidam una cum eo receſſerunt, relicta eccleſia Catholica, id eſt illegitimus conventus. Schiſma autem eſt, de pœnitentia diſſentire ab iis qui ſunt ex Eccleſia. Hæreſes autem, ut Manichæorum, & Valentinorum, & Marcioniſtarum, & horum ipſorum Pepuzenorum. Statim enim de ipſa in Deum fide eſt diſſentio. Viſum eſt ergo antiquis, hæreticos quidem omnino rejicere; Schiſmaticos autem, ut qui adhuc ſint ex eccleſia, admittere; eos autem, qui in illegitimis ſunt conventibus, pœnitentia & converſione correctos, rurſus eccleſiæ conjungere, ut ſæpe ij, qui in gradu collocati, cum rebellibus abierunt, poſtquam eos penituerit, in eundem ordinem admittantur. Pepuzeni ergò ſunt apertè hæretici. In ſanctum enim Spiritum blaſphemarunt, Montano & Priſcillæ paracleti appellationem

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

appellationem nefariè & impudenter attribuentes. Sive ergo, ut qui homines in deos referunt, ſunt condemnandi, ſive ut qui Spiritum ſanctum per comparationem cum hominibus injuria afficiant, ſic quoque ſunt æternæ condemnationi obnoxii, quòd condonari non poſſit blaſphemia in Spiritum ſanctum. Quamnam ergo habet rationem verum eorum baptiſma judicari, qui in patrem & filium & Montanum vel Priſcillam baptizant? non enim baptizati ſunt qui in ea, quæ nobis non traduntur, ſunt baptizati. Quare etiamſi hoc magnum Dionyſium latuit, nobis tamen non eſt ſervanda erroris imitatio. Ipſa enim abſurditas aperta eſt per ſe, & evidens omnibus quibus vel parum ineſt rationis. Cathari ſunt & ipſi ex iis, qui ſunt abſciſſi. Verumenimvero antiquis viſum eſt, Cypriano dico, & noſtro Firmiliano, eos omnes uni calculo ſubjicere, Catharos, & Encratitas, & Hydroparaſtatas, & Apotactitas: quoniam ſeparationis quidem principium per ſchiſma factum eſt: qui autem ſe ab eccleſia ſeparârunt, non habent amplius in ſe gratiam Spiritus Sancti. Defecit enim ejus communicatio, eò quòd interrupta ſit ſucceſſio: qui enim primi receſſerunt, ordinationem à patribus habebant, & per manuum eorum impoſitionem habebant ſpiritualem gratiam. Qui autem abrupti ſunt, laici effecti, nec baptizandi, nec ordinandi habebant poteſtatem, ut qui non poſſint amplius S. Spiritus gratiam aliis præbere, à qua ipſi exciderunt. Quare eos qui ab ipſis baptizati erant, ut à laicis baptizatos, juſſerunt ad eccleſiam venientes vero eccleſiæ baptiſmo expurgari. Sed quoniam nonnullis Aſiaticis omnino viſum eſt propter multorum œconomiam ſive diſpenſationem, eorum baptiſma ſuſcipi, ſuſcipiatur. Encratitarum autem facinus oportet nos intelligere, quòd ut ſe reddant non ſuſcipiendos ab eccleſia, agreſſi ſint deinceps proprio baptiſmate præoccupare. Unde ſuam quoque conſuetudinem deleverunt. Exiſtimo ergo, quòd quoniam nihil eſt de his apertè dictum, oportet nos eorum baptiſmum rejicere, & ſi quis ab eis acceperit, eum ad eccleſiam accedentem baptizare. Quòd ſi hoc univerſali œconomiæ impedimento erit, rurſus conſuetudine utendum eſt, & ſequi oportet patres, qui ad nos pertinentia providerunt. Vereor enim ne, ut eos volumus circa baptiſmum tardos facere, eos qui ſervantur, impediamus propter ſeveritatem mandati. Sin autem illi noſtrum baptiſmum ſervant, hoc nos pudore non confundat: neque enim illis gratiam reddere tenemur, ſed Canonum exactæ obſervationi ſervire. Omni autem ratione ſtatuatur, ut qui ex eorum baptiſmo accedunt, ungantur ſcilicet à fidelibus, & ſic ad myſteria accedant. Scio autem, quòd fratres Zoin, & Saturninum qui erant ex illorum ordine, in Epiſcoporum cathedram ſuſcepimus. Quare eos qui illorum ordini conjuncti ſunt, non amplius poſſumus ab eccleſia ſeparare, utpote tanquam Canone aliquo communionis cum ipſis edito per Epiſcoporum ſuſceptionem.

πῶ τῦ ἁγίκλήτυ θεϱσπηγείαν ἀθεμίτως ϗ ἀναισχύντως ἐπιφημισαντες. εἴτε οὖν ὡς ἀνθϱώπυς θεοποιοῦντες, κατάκϱιτοι, εἴτε ὡς ὃ πνεῦμα ὃ ἅγιον τῇ θεϱς ἀνθϱώπυς συϗϱίσει καταδείσαντες· ϗ ὕπω τῇ αἰωνίῳ καταδίκῃ ὑποδύνοι, δῆλ τὸ ἀσυγχώϱητον ἔχ πῶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον βλασφημίαν. τίνα οὖν λόγον ἔχ τὸ τέτων βάπτισμα ἐγκϱιθῆναι, τῶν βαπτιζόντων εἰς πατέϱα, ϗ υἱόν ϗ Μοντανὸν ἢ Πϱίσκιλλαν; ϗ γὰϱ ἐβαπτίσθησαν οἱ εἰς τὰ μὴ ἁγκεχδεδομένα ἡμῖν βαπτισθέντες. ὥστε, εἰ ϗ Διονύσιον τὸν μέγαν λέλαθεν, ἀλλ' ἡμῖν ἀ φυλακτέον πῶ μίμησιν τ ϭφαλμάτ. τὸ γὰ ἄτοπον, αὐτόθεν θεϱδηλον, ϗ πᾶσιν ἐναϱγές, οἷς π ϗ μικϱὸν τῦ λογίζεσθαι μέτεϛιν. οἱ καθαϱοὶ ϗ αὐτοὶ τῶν ἀποϱϱιμένων εἰσί. πλὴν ἀλλ' ἔδοξε τοῖς ἀϱχαίοις, τοῖς θεῖ Κυπϱιανὸν λέγω ϗ Φιϱμιλιανὸν τὸν ἡμέτεϱον, τέτυς πάντας μιᾷ ψήφῳ ὑποβαλεῖν, Καθαϱὺς, Ἐγκϱατίτας, ϗ Ὑδϱοπαϱαστάτας, ϗ Ἀποτακτίτας. διότι μὲν ἀϱχὴ τ χωϱισμῦ δῆλ ϗ χίσματ. γέγονεν· οἱ γὰ τῆς ἐκκλησίας ἀποστάντες, ὑκέτι ἔχον πῶ χάϱιν τῦ ἁγίυ πνεύματ. ἐφ' ἑαυτοῖς. ἐπέλιπε γὰ ἡ μετάδοσις τῶν δῆλ κοπὴν τ ἀκολυθίαν. οἱ μὲν γὰ θεῶτοι ἀναχωϱήσαντες, παϱὰ τῶν πατέϱων ἔλαβον τὴν χειϱοτονίαν· ϗ δῆλ τ ἐπιθέσεως τῶν χϱῶν αὐτῶν, εἶχον ὃ χάϱισμα ὃ πνευματικόν· οἱ γ ἀποῤῥαγέντες, λαϊκοὶ γεγόμενοι, ὕτε τὸ βαπτίζειν, ὕτε τὸ χειϱοτονεῖν εἶχον τ ἐξουσίαν, ὑκέτι δυνάμενοι χάϱιν πνεύματ. ἁγίυ ἑτέϱοις θεδίδϛν, ἧς αὐτοὶ ἐκπεπτώκασι. δῆλ, ὡς θεῖ λαϊκῶν βαπτιζομένυς τὺς θεῖ αὐτῶν, ἐκέλευσαν ἐϱχομένυς ὅτι τάχιστα τῇ ἐκκλησίᾳ, τῷ ἀληθινῷ βαπτίσματι τῶν τ ἐκκλησίας ἀνακαθαίϱεσθαι. ὅθεν γ ὅλως ἔδοξέ πισι τῶν ϗ τὴν Ἀσίαν, οἰκονομίας ἕνεκα τῶν πολλῶν, δέχεσθαι αὐτῶν τὸ βάπτισμα, ἔτω δεκτόν. τὸ γ τῶν Ἐγκϱατιτῶν κακόϱγημα νοῆσαι ἡμᾶς δεῖ, ὅτι, ἵνα αὐτὺς ἀπϱοσδέκτυς ποιήσωσι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐπεχείϱησαν λοιπὸν ἰδίῳ θεϱκαταλαμβάνειν βαπτίσματι. ὅθεν ϗ τ σωτήϱιαν τὴν ἑαυτῶν θϱεχάϱαξαν. νομίζω τοίνυν, ὅτι ὅπῳ ἐστὶν ἐξ ἀϱχῆς θεῖ αὐτῶ φανεϱὸς διηϱϑϱωμένον, ἡμᾶς ϱοσῆκεν ἀθετεῖν αὐτῶ τὸ βάπτισμα. κἂν τις ἢ θῶν αὐτῶν εἰλικϱινὴς, ϱοσιόντα τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτίζειν. ἐὰν μέντοι μέλλῃ τῇ καθόλυ οἰκονομίᾳ ἐμπόδιον ἔσεσθαι τοῦτο, πάλιν τῷ ἐθϊ χϱητέον, ϗ τοῖς οἰκονομήσασι ϗ καθ' ἡμᾶς πασχάσιν ἀκολυθητέον. ὑφοϱάμεθα γὰ, μήποτε, ὡς βυλόμενα ἐκνηϱὰς αὐτὺς θεῖ τὸ βαπτίζειν ποιῆσαι, ἐμποδίσωμεν τοῖς σωζομένοις δῆλ τὸ ϱοτέτακται ὠφελεῖν. εἰ γ ἐκεῖνοι φυλάσσυσι τὸ ἡμέτεϱον βάπτισμα, τῶν ἡμᾶς μὴ δυσωπείτω. ϗ γὰ ἀντιδιδόναι αὐτοῖς ὑποδύνοι χάϱιν ἐσμὲν, ἀλλὰ δυλεύειν ἀκϱιβείᾳ κανόνων. πϱὸς τὸν λόγον τυπωθήτω, τὺς ὅτι τ βάπτισμὸν ἐκεῖνον ϱοσεϱχομένυς χϱίεσθαι ὑπὸ τῶν πιστῶν δηλονότι, ϗ ὕτω ϱοσιέναι τοῖς μυστηϱίοις. οἶδα γ ὅτε τὺς ἀδελφὺς θεῖ Ζωΐν, ϗ Σατϱνῖνον, ἀπ' ἐκείνης ὄντας τ τάξεως, ϱοσεδεξάμεθα εἰς τὸν καθέδϱαν τῶν Ἐπισκόπων. ὥστε τὺς τῷ τάγματι ἐκείνῳ σωνημμένυς, ὑκέτι δυνάμεθα θϱαϱίνειν ἀπὸ τ ἐκκλησίας, δῆ κανόνα τινὰ τ ϱὸς αὐτὺς κοινωνίας ἐκθέμενοι, δῆλ τ τῶν Ἐπισκόπων θεδοχῆς.

Bals. Poſtquam fecit ſanctus procemium, & ſe quidem ad ultimam humilitatem redegit, ſanctum autem Amphilochium, qui interrogationes fecerat, valde laudavit, reſpondet de iis quæ fuerat interrogatus, & dicit quòd, an oporteat baptizari Novatianos, qui etiam ſeipſos Catharos nominant, diverſæ ſententiæ proceſſerunt, quemadmodum tu, quoque commonuiſti: & placuit ſequi morem uniuſcujuſque regionis. Deinde de Pepuzenis reſpondere incipiens, docet quid ſit hæreſis, & quid ſchiſma, & quid paraſynagoga; & hæreticorum quidem baptiſma dicit penitus rejici; ſchiſmaticorum autem admitti: eos verò qui paraſynagogas ſeu illicitos conventus inſtituunt, rurſus Eccleſiæ conjungi

Βαλσ. Μετὰ τὸ ϱοοιμάσασθαι τ ἅγιον, ϗ ἑαυτὸν μὲν εἰς ἐσχάτην ταπείνωσιν ἀγαγεῖν, τ γ τὰς ἐϱωτήσεις πεποιημένα ἅγιον Ἀμφιλόχιον ὑπεϱεγκωμιάσαι, ἀπολογεῖται θεῖ ὧν ἠϱωτήθη, ϗ φησιν, ὅτι θεῖ τοῦ εἰ χϱὴ βαπτίζεσθαι τὺς Ναυατιανὺς, τὺς ϗ Καθαϱὺς ἑαυτὺς ὀνομάζοντας, διάφοϱοι γνῶμαι ϱοήχθησαν, καθὼς ϗ σὺ ἀϱτεμνημόνευσας· ϗ ἤϱεσε τῇ ἕδει ἀκολυθεῖν ἑκάστης χώϱας. εἶτα θεῖ τῶν Πεπυζηνῶν ἀϱξάμενος ἀπολογεῖσθαι, διδάσκει τί ἐστιν αἵϱεσις, ϗ τί σχίσμα, ϗ τί θϱασυναγωγή. ϗ τὸ μὲν βάπτισμα τῶν αἱϱετικῶν, φησὶ πάντελῶς ἀθετεῖσθαι· τὸ γ τῶν ἀποκϱισάντων ἑαυτὺς, θεδέχεσθαι· τὺς γ θϱασυναγόντας σωάπαξ πάλιν τῇ ἐκκλησίᾳ μετανοῦντας ἀξίως

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ως, ὥστε καὶ εἰς τοὺς φερομένους βαθμοὺς πολλάκις ἀναδέχεσθαι. τοὺς γοῦν Γεπυζηνοὺς, ὡς βλασφημοῦντας εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ Μοντάνῳ καὶ Πρισκίλλῃ τῷ τῆς παρακλήτου προσηγορείαν ὑποφημίζουσιν, αἱρετικοὺς φησὶ λέγει. τοὺς Ναυατιανούς, τοὺς Εγκρατίτας, καὶ τοὺς Υδροπαραστάτας, καθὼς καὶ ὁ πλούταρχος κανὼν τῇ δευτέρᾳ συνόδῳ διωρίσατο, μὴ ἀναβαπτίζεσθαι, ἀλλὰ χρίεσθαι τῷ ἁγίῳ μύρῳ, καὶ οὕτω μεταλαμβάνειν τῶν ἁγιασμάτων, καὶ Επισκόπους ὄντας δέχεσθαι εἰς τοὺς θρόνους αὐτῶν. καὶ Εγκρατεῖς μέν εἰσιν, οἱ τὸν γάμον ἀποβαλλόμενοι, καὶ λέγοντες εἶναι τοῦτον τοῦ σατανᾶ. καὶ ἀπαγορεύοντες πᾶσιν ἐμψυχοφαγίαν. Ναυατιανοὶ οἱ καὶ καθαροὶ λεγόμενοι, ἐκλήθησαν ἀπὸ Ναυάτου τινὸς Ρωμαίου, ἀποβαλλομένου τοὺς διγάμους, καὶ μέλανοιαν μὴ δεχομένου. Υδροπαραστάται δέ εἰσιν οἱ ἀντὶ οἴνου, ὕδωρ τῷ θεῷ προσφέροντες, καὶ τὸν γάμον πορνείαν λέγοντες.

A pœnitentiam digne agentes, ut & ad priores gradus ſæpe admitti. Pepuzenos ergo, ut qui in ſanctum ſpiritum blaſphemant, & Montano & Priſcillæ Paracleti appellationem tribuunt, dicit eſſe hæreticos. Novatianos autem Encratitas & Hydroparaſtatas, quemadmodum & ultimus ſecundæ ſynodi Canon definivit, non rebaptizandos pronunciavit, ſed ſancto chriſmate inungendos, & ſic eſſe ſacramentorum participes, & exiſtentes Epiſcopos in ſuos thronos ſuſcipiendos. Et ſunt Encratitæ quidem, qui nuptias rejiciunt, & eas ſatanæ eſſe dicunt, & omnem animatorum eſum prohibent. Novatiani qui & Cathari dicti ſunt, à Novato quodam Romano nomen ſortiti ſunt, qui Bigamos abhorrebat, & pœnitentiam non admittebat. Hydroparaſtatæ autem, qui aquam pro vino Deo offerebant, & nuptias fornicationem appellabant.

ZONAR. Περὶ τῶν, εἰ χρὴ βαπτίζεσθαι τοὺς Ναυατιανούς, ἡ ἐρώτησις. ὅτε γὰρ ὠνόμαζον ἑαυτοὺς καθαροὺς· περὶ τούτου, φησὶν, ὁ ἅγιος, ὅτι καὶ πρότερον εἴρηται. τὸ δὲ προφθεμένον φαίνεται ἐκ τοῦ εἰπεῖν, καλῶς ἀπεμνημόνευσας, τὸ ἕπεσθαι τῇ ἑκάστου χώρᾳ, διὰ τὸ διαφόρως ἐνεχθῆναι περὶ τοῦ βαπτίσματος αὐτῶν. ἄλλοι γὰρ, φησὶν, ἄλλως εἶπον πῶς δεῖ αὐτοὺς προσερχομένους δέχεσθαι, καὶ διωμολογήθησαν τὴν γνώμην. ταῦτα μὲν ὁ μέγας Βασίλειος· ὁ δὲ τελευταῖος κανὼν τῇ δευτέρᾳ συνόδῳ, μὴ ἀναβαπτίζεσθαι λέγει αὐτοὺς, ἀλλὰ μόνον χρίεσθαι τῷ ἁγίῳ μύρῳ. τοῦτον οὖν πάντως δεῖ κρατεῖν· ὅτι μείζονός ἐστιν ὁ κανὼν, καὶ ὅτι συνοδικὸς, καὶ συνόδου οἰκουμενικῆς.

ZONAR. De Novatianis, an eos baptizari oporteret quæſtio propoſita fuit. Hi namque Catharos ſeipſos nominabant. De hoc igitur, inquit ſanctus, prius quoque dictum fuit. Quod vero ante dictum eſt, videtur colligi ex iis verbis, Recte admoniſti, ſequendas eſſe cujuſque regionis conſuetudines, eo quod varia de ipſorum baptiſmate fuere ſancita. Alii ſiquidem, inquit, aliter locuti ſunt, de ratione ipſos, ſi ſe obtulerint, admittendi, ac ſententiis diviſi ſunt. Hæc quidem magnus habet Baſilius. Cæterum poſtremus ſecundæ Synodi Canon non iterum baptizandos, ſed ſancto chriſmate tantummodo inungendos eſſe decernit. Hunc igitur omnino tenere oportet, quod & recentior eſt Canon, & Synodicus, iſque à Synodo Oecumenica editus.

Τὸ δὲ τῶν Γεπουζηνῶν, οὐδένα μοι λόγον ἔχειν δοκεῖ· καὶ ἐθαύμασα πῶς κανονικὸν ὄντα τὸν μέγαν Διονύσιον παρῆλθεν.

Pepuzenorum autem Baptiſmus, nullam mihi habere rationem videtur, & miratus ſum quomodo hoc Dionyſium, qui fuit canonicus, latuit.

Εἰκαῦθα ὁ μέγας Βασίλειος διδάσκει τί ἐστιν αἵρεσις, καὶ τί σχίσμα, καὶ τί συναγωγὴ, καὶ τὸ μὲν τῶν αἱρετικῶν φησι βάπτισμα, πάντελῶς ἀθετεῖσθαι· τὸ δὲ τῶν ἀποσχισάντων, προσδέχεσθαι. τοὺς δὲ συναγομένους, συνάπτεσθαι πάλιν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑποστρέφοντας ἐν μετανοίᾳ ἀξιολόγῳ· καὶ τοσοῦτον συνάπτεσθαι τῇ ἐκκλησίᾳ, ὥστε καὶ εἰς τὸν αὐτὸν πολλάκις, ἀντὶ τοῦ εἶναι ὅτε, προσδέχεσθαι αὐτοὺς βαθμόν. τοὺς δὲ Γεπυζηνοὺς σαφῶς ὄντας αἱρετικοὺς, βαπτίζεσθαι ἀπαιτεῖ, προσερχομένους τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. οἱ γὰρ μὴ εἰς τὰ προσδεόμενα ἡμῶν βαπτισθέντες· ἦγουν εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, οὐδὲ δοκοῦσι βεβαπτίσθαι. πῶς δὲ ποτὲ ἡ καθολικῆς ἐκκλησίας παράδοσιν ἐβαπτίσατο ἄν, ὁ προσκλητὸν τὸν Μοντάνου ὀνομάζων, καὶ τὴν Πρίσκιλλαν; τοὺς δὲ Καθαροὺς, φησὶ, καὶ Εγκρατίτας, καὶ Υδροπαραστάτας, ἔδοξε τοῖς περὶ Κυπριανὸν, καὶ Φιρμιλιανὸν τὸν ἡμέτερον, (οἰκείως δὲ τὸν Φιρμιλιανὸν, ὡς τῆς Καισαρείας γεγονότα Επίσκοπον) πάντας ἀναβαπτίζεσθαι. ὃν γὰρ τῇ Καρχηδόνι, ἧς Επίσκοπος ἦν ὁ Κυπριανὸς, συνόδου συγκροτηθείσης ἀρχαιοτέρας πασῶν· ἔδοξε πάντας τοὺς τε αἱρετικοὺς, τούς τε σχισματικοὺς, βαπτίζεσθαι προσιόντας τῇ ἐκκλησίᾳ· κἂν γὰρ μὴ περὶ δόγμα οἱ σχισματικοὶ σφάλλονται, ἀλλ' ἐπεὶ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας ἀπερράγησαν, οὐκέτι ἔχουσιν αὐτοῖς προσμένοντος τοῦ χαρίσματος τοῦ ἁγίου πνεύματος. ὃ γοῦν οὐκ ἔχουσι, πῶς ἄλλοις αὐτὸ μεταδώσουσιν; ἀλλ' ὅμως φησὶν ὁ μέγας οὗτος πατὴρ, ὅτι ἐπεὶ πᾶσιν ἔδοξε διὰ οἰκονομίαν, τὸ τῆδε καθαρὸν βάπτισμα δέχεσθαι, ἔστω δεκτόν. καὶ ἡ δευτέρα οἰκουμενικὴ σύνοδος, ὡς προείρηται, δεκτὸν αὐτὸ ἠνέσατο. περὶ δὲ Εγκρατιτῶν φησὶν, ὡς οὐκ ἔδει τὸ αὐτῶν βάπτισμα δέχεσθαι. χρηστέον δὲ, φησὶ, τῷ ἔθει, καὶ ἀκολουθεῖν δεῖ τοῖς τὰ καθ' ἡμᾶς οἰκονομήσασι πατράσιν, ἵνα μὴ διὰ τὴν ἀκρίβειαν, ὀκνηροτέρους αὐτοὺς ποιήσωμεν εἰς τὸ προσέρχεσθαι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. οὐχ ὅτι δὲ φησὶ φυλάσσουσιν ἐκεῖνοι τὸ ἡμέτερον βάπτισμα, δεῖ καὶ ἡμᾶς

Hoc loco magnus Baſilius, quid hæreſis, quid ſchiſma, & quid paraſynagoga ſit, docet, ac hæreticorum quidem baptiſmum plane damnatum fuiſſe, ſchiſmaticorum vero admiſſum. Qui vero paraſynagogas ſeu illicitos conventus agerent, ſi digna pœnitentia converterentur, Eccleſiæ rurſum adjungi, atque ita Eccleſiæ adjungi, ut ad eoſdem quoque gradus ſæpe, id eſt quandoque admitterentur. Pepuzenos porro, quippe qui aperte hæretici eſſent, ſi ſe Catholicæ Eccleſiæ ſiſtant, baptizandos eſſe demonſtrat. Qui enim juxta nobis tradita baptizati non ſunt, videlicet, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, ne baptizati quidem eſſe videntur. Quo modo vero ex Eccleſiæ Catholicæ traditione baptizatus fuerit qui Montanum, & Priſcillam Paracletum nominabat? Catharos autem, ait, & Encratitas, & Hydroparaſtatas, viſum eſt Cypriano, & Firmiliano noſtro (Noſtrum ſcilicet Firmilianum appellat, quippe qui Cæſareæ Epiſcopus fuerit) univerſos iterum baptizari. Carthagine ſiquidem, cujus Epiſcopus erat Cyprianus, habita Synodo omnium antiquiſſima, decretum eſt ut omnes tum hæretici, tum ſchiſmatici ad Eccleſiam accedentes baptizarentur: Quamvis enim in nullo dogmate ſchiſmatici decipiantur; tamen quoniam à corpore Eccleſiæ abrupti ſunt, permanentem in ipſis Spiritus ſancti gratiam amplius non habent: Quod igitur non habent ipſi, quonam modo aliis communicabunt? Sed tamen, quandoquidem, inquit hic magnus Pater, Catharorum baptiſma admitti prudenti conſilio quibuſdam placuit, admittamus. Secunda quoque Oecumenica Synodus, ut antea dictum eſt, admittendum cenſuit. De Encratitis vero, ipſorum baptiſma minimè admitti oportere aſſerit. Utendum vero ait conſuetudine, ac ſequi oportere Patres, qui res noſtras adminiſtrarunt, ne ob nimium rigorem ſegniores eos ad Catholicam Eccleſiam accedendam reddamus. Neque vero eo, quod illi noſtrum baptiſma ſervent, nos quoque verecundantes

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

illorum ſervare oportet. Nec enim debemus gratias ipſis referre, ſed exactam ſervare diligentiam. Interea vero, qui ex ipſis ad nos adeunt, ſancto, inquit, chriſmate inungantur, ac ita ſacris myſteriis communicent. Encratitarum porro opinio hæc fuit. Ab omni re animata abſtinebant, ac nuptias recuſabant, Satanicas illas nominantes. Præterea Marcionis quoque opiniones tenere dicuntur. Quoniam vero, inquit, admiſimus jam in cathedram Epiſcoporum hunc, & illum, qui ex illorum numero ſunt, Encratitarum videlicet, haud licet nobis amplius ab Eccleſia ſegregare, ac ſecernere, qui illorum ordini ſunt adjuncti, qui eadem nimirum cum ipſis ſentiunt. Admiſſis namque ipſorum Epiſcopis, veluti Canonem & typum cæteros quoque admittendi per eos edidimus.

δυσωπυμένης δ' ἐκείνων φυλάσσειν. ὐ γὰρ ὀφείλομεν χάριτας ἀντιδιδόναι αὐτοῖς, ἀλλὰ τηρεῖν τὴν ἀκρίβειαν. τέως ἢ οἱ προσερχόμενοι ἐξ αὐτῶν χριέσθωσαν, φησί, τῷ ἁγίῳ μύρῳ, καὶ οὕτως τῶν ἁγιασμάτων μεταλαμβανέτωσαν. ἡ δὲ τῶν Ἐγκρατιτῶν δόξα, τοιαύτη ἦν· ἐμψύχου παντὸς ἀπείχοντο, καὶ τὸν γάμον ἠρνοῦντο· τοῦ Σατανᾶ καλοῦντες αὐτὸν· λέγονται δὲ φρονεῖν καὶ τὰ τῶν Μαρκιωνιστῶν. ὅτι δὲ, φησὶν, εἰς ἐξάμεθα ἤδη εἰς τὴν καθέδραν τῶν Ἐπισκόπων τόνδε, καὶ τόνδε, ἐξ ἐκείνων ὄντας, τῶν Ἐγκρατιτῶν δηλαδὴ, οὐκέτι δυνάμεθα διακρίνειν καὶ ἀφορίζειν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας τοὺς τῷ βήματι ἐκείνων συνημμένους· ἠγούμεθα τοὺς ὁμοδόξους ἐκείνοις. δεξάμενοι γὰρ τοὺς Ἐπισκόπους αὐτῶν, κανόνα καὶ τύπον ὥσπερ ἐθέμεθα οἱ ἐκείνων, καὶ τοὺς λοιποὺς δέχεσθαι.

ARIST. *Hæreticus eſt, qui circa fidem errat: qui verò circa medicabilem aliquam quæſtionem, ſchiſmaticus: Immorigeri vero, qui congregant hos vel iſtos ſunt Paraſynagogi. Baptiſma ab Hæretico celebratum, non recipiendum: recipiendum vero quod a Schiſmatico vel Paraſynagogo celebratur. Pepuzeni Montanum nominarunt Paracletum, quapropter qui in eum baptizantur, non ſunt baptizati. Catharorum & Hydroparaſtatarum, atque Encratitarum baptiſma etiamſi non ſit recipiendum, propter Spiritus Sancti apud eos defectum, nihilominus œconomiæ cauſâ ſuſcipiatur.*

ΑΡΙΣΤ. Αἱρετικὸς ὁ περὶ τὴν πίστιν ἀλλοτριοῦμενος· ὁ δὲ κατά τι ἰάσιμον ζήτημα, σχισματικός. Οἱ δὲ συναγωγεῖς ἀνυπότακτοι τούτους ἢ ἐκείνους, παρασυνάγωγοι. τὸ ἐξ αἱρετικοῦ βάπτισμα ἄδεκτον· δεκτὸν δὲ τὸ ἀποδιδόμενον, καὶ παρασυναγώγου. παράκλητον οἱ Πεπουζηνοὶ τὸν Μοντανὸν ὀνομάζουσιν· ὅθεν καὶ εἰς αὐτὸν βαπτιζόμενοι, ἀβάπτιστοι. τὸ τῶν Καθαρῶν καὶ Ὑδροπαραστατῶν καὶ Ἐγκρατιτῶν βάπτισμα, εἰ καὶ ἄδεκτον, διὰ τὸ ἐπιλεῖψαι τούτοις τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλ' ἐν οἰκονομίας χάριν ἔστω.

Qui cum Eccleſiâ Catholicâ non communicant in tria genera dividuntur, in hæreticos, in Schiſmaticos, & paraſynagogos. Et Hæretici quidem ſunt ii, qui ſeſe à fide in Deum omnino abalienarunt, ut Pepuzeni, Manichæi, Valentiniani, Marcioniſtæ, & multi alii. Pepuzeni enim Montanum nominant Paracletum, & duas mulieres adulterio ei conjunctas Priſcillam & Maximillam pro Prophetiſſis habent. Nuptias indifferenter ſolvunt, paſcha pervertunt, tres conſubſtantialis deitatis ſubſiſtentias in unam perſonam confundunt, & alia quædam iſtiuſmodi impia ſentiunt. Manichæi autem duo principia introducunt contraria, & æquali potentiâ prædita, & unum quidem lucis cauſam eſſe opinantur, alterum autem tenebrarum. Solem & lunam Deos faciunt, & diabolum materiæ principem appellant, & nuptias dæmonis præceptum vocant, & ad egenos diſtributionem flagitium judicant, & Dominum incarnatum nihil humanum aſſumpſiſſe arbitrantur, & crucem, & mortem, & reſurrectionem ut non verè facta elevant, & quamplurima alia impia docent. Valentiniani autem carnis reſurrectionem negant, vetus teſtamentum rejiciunt, prophetas legentes & ad ſuam perceptionem eos interpretantes, mythologias quaſdam effingunt, & Chriſtum à Cœlo carnem attuliſſe, & virginem tanquam per canalem tranſiiſſe dicunt, & alia nonnulla iſtiuſmodi blaſphema delirantes proferunt. Marcioniſtæ vero ſunt qui Maſaliani & Euchitæ interpretantur, quorum hæreſis multiformis eſt & multinominis. Hi itaque omnes ab hæreſi ſuâ converſi, & ad rectam fidem accedentes, baptizantur, quia eorum baptiſma à nobis pro nihilo ducitur. Schiſmatici autem ſunt, qui ab Eccleſiâ ſeſe abſciderunt, ut Donatiſtæ, & qui Cathari dicuntur, & Hydroparaſtatæ, & Encratitæ. Hi enim ſi ad catholicam redeant Eccleſiam, & hæreſes ſuas anathematizent, ut baptizati admittentur, et ſolo ſancto Chriſmate ungentur. Paraſynagogi autem ſunt Epiſcopi aut Presbyteri qui ob crimina aliqua condemnati, & miniſterio ſacro moti, & Canonibus non auſcultantes, ſed ſe cum auctoritate defendentes, præſidentiam, & lyturgiam, & al-

Οἱ μὴ κοινωνοῦντες τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, εἰς τρία διαιροῦνται· εἰς αἱρετικοὺς, εἰς σχισματικοὺς, καὶ παρασυναγώγους. καὶ αἱρετικοί μέν εἰσιν, οἱ τῆς εἰς θεὸν πίστεως παντελῶς ἀπηλλοτριώσαντες ἑαυτούς· ὡς οἱ Πεπουζηνοὶ, οἱ Μανιχαῖοι, οἱ Οὐαλεντινιανοὶ, οἱ Μαρκιωνισταὶ, καὶ ἄλλοι πολλοί. οἱ μὲν γὰρ Πεπουζηνοὶ τὸν Μοντανὸν παράκλητον ὀνομάζουσι, καὶ τὰς συναφθείσας αὐτῷ πορνικῶς δύο γυναῖκας, Πρίσκιλλαν, καὶ Μαξίμιλλαν, ὡς προφήτιδας ἔχουσι. τοὺς γάμους ἀδιαφόρως λύουσι· τὸ Πάσχα διαστρέφουσι· τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς ὁμουσίου θεότητος εἰς ἓν συγχέουσι πρόσωπον, καὶ ἕτερά τινα ἀσεβῆ τοιαῦτα φρονοῦσιν. Οἱ δὲ Μανιχαῖοι δύο ἀρχὰς εἰσάγουσιν ἐναντίας, καὶ ἰσοδυνάμους· καὶ τῷ μὲν, φωτὸς δοξάζουσιν εἶναι παράπαν· τῷ δὲ, σκότους, καὶ ἥλιον, καὶ σελήνην θεοποιοῦσι· καὶ τὸν διάβολον, τῆς ὕλης προσαρχεύουσιν ἄρχοντα· καὶ τὸν γάμον, νομοθεσίαν καλοῦσι τοῦ δαίμονος· καὶ τῷ εἰς τὰς δεομένους μεταδόσιν, ἀνόμημα κρίνουσι· καὶ τὸν κύριον οὐδὲν ἀνθρώπινον εἰληφέναι σαρκωθέντα δοξάζουσι· καὶ τὸν σταυρὸν, καὶ τὸν θάνατον, καὶ τὴν ἀνάστασιν, ὡς μὴ τῇ ἀληθείᾳ γεγόμμενα, διασύρουσι· καὶ μύρια ἄλλα ἀσεβῆ δογματίζουσιν. Οἱ δὲ Οὐαλεντινιανοὶ τῆς σαρκὸς ἀπαγορεύουσι τὴν ἀνάστασιν· τὴν παλαιὰν ἀθετοῦσι διαθήκην, τοὺς προφήτας ἀναγινώσκοντες, καὶ πρὸς τὴν αἴσθησιν αὐτῶν τέρατα μεθερμηνεύοντες, μυθολογίας τινὰς ἀναπλάττουσι· καὶ τὸν Χριστὸν ἀπ' οὐρανοῦ λέγουσι τὴν σάρκα καταγεγκεῖν, καὶ ὡς διὰ σωλῆνος, διελθεῖν τῆς παρθένου· καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα βλάσφημα ληρωδοῦσιν. Οἱ δὲ Μαρκιωνισταί εἰσιν, οἱ Μασαλιανοί, οἱ καὶ Εὐχῖται ἑρμηνευόμενοι· οἵτινες πολυκέφαλον, καὶ πολυώνυμον τὴν αἵρεσιν ἔχουσιν. οὗτοι γοῦν πάντες τῆς αἱρέσεως αὐτῶν μεταστραφέντες, καὶ τῇ ἀμώμητῳ πίστει προσελθόντες, βαπτίζονται, καὶ τὸ ἀθετεῖσθαι παρ' ἡμῶν τὸ βάπτισμα αὐτῶν. σχισματικοὶ δέ εἰσιν, οἱ τῆς ἐκκλησίας ἑαυτοὺς ἀποστήσαντες· ὡς οἱ Δονατιστταί, καὶ οἱ λεγόμενοι Καθαροὶ, καὶ οἱ Ὑδροπαραστάται, καὶ οἱ Ἐγκρατῖται. Οὗτοι γὰρ εἰ ἐπιστρέψουσι πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὰς αἱρέσεις αὐτῶν ἀναθεματίσουσιν, ὡς βεβαπτισμένοι παραδεχθήσονται, καὶ μόνῳ τῷ ἁγίῳ μύρῳ χρισθήσονται. παρασυνάγωγοι δέ εἰσιν, οἱ κατακεκριμένοι ὑπὸ πισὶ πατράσιν Ἐπίσκοποι, ἢ πρεσβύτεροι, καὶ μετακινηθέντες τῆς λειτουργίας, καὶ μὴ ὑποκύψαντες τοῖς κανόσιν, ἀλλ' ἑαυτοὺς αὐθεν-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

αὐθεντικῶς ἐκδικήσαντες, τῷ προεδρίαν, καὶ τῷ λειτουργίαν, καὶ θυσιαστήριον πηξάμενοι ἕτερον, καὶ τῆς γνώμης αὐτῶν γενέσθαι τινὰς παραπείσαντες, ὥστε συνακολουθῆναι αὐτοῖς, καὶ τῷ καθολικῷ καταλιπεῖν ἐκκλησίαν. Οἱ τοιοῦτοι γὰρ μεταμεληθέντες, καὶ μετανοίᾳ ἀξιολόγῳ, καὶ δι' ἐπιστροφῇ βελτιωθέντες, σωματικῶς πάλιν, ὡς ἓν σῶμα, τῇ ἐκκλησίᾳ.

A tare aliud ſtruxerunt, & aliis ſuæ eſſe ſententiæ perſuaſerunt, ut ipſos ſequantur, & catholicam deſerant eccleſiam. Tales enim pœnitentiam agentes & memorabili reſipiſcentiâ & converſione meliores evadentes, eccleſiæ iterum, ut unum corpus, conjunguntur.

ΚΑΝΩΝ β'.

Φθείρασα καθ' ὁπτῆδόσιν, φόνου δίκῃ ὑπέχει· ἀκριβολογία δὲ ἐκμορφωμένου καὶ ἀνεξηκονίστου πρὸς ἡμῶν σὺν ἔστιν. οὐ γὰρ ἐκδικεῖται μόνον τὸ γεννηθησόμενον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἑαυτῇ ὁπτυλεύσασα, διότι ὡς ὅτι τὸ πολὺ ἐναποθνήσκουσι ταῖς τοιαύταις ὁπτχείρησεσιν αἱ γυναῖκες. προσέστι δὲ τούτῳ καὶ ἡ φθορὰ τοῦ ἐμβρύου, ἕτερος φόνος. καίτοι γε τὴν ὁπόνοιαν τῶν ταῦτα τολμώντων. δεῖ μέντοι μὴ μέχρι τῆς ἐξόδου παρατείνειν αὐτῇ τὴν ἐξομολόγησιν, ἀλλὰ δεκαέτιαν μετὰ τὸ μέτρον τῶν δέκα ἐτῶν· ὁρίζειν δὲ μὴ χρόνῳ ἀλλὰ τρόπῳ τὴν τῆς μετανοίας θεραπείαν.

B

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν πορνευσάντων καὶ ἀναιρούντων τὰ κατ' αὐτὰς ἔμβρυα, δι' ἀφαρμάκων ἢ ἄλλου τινός, εἴρηται ἐν τῷ δεκάτῳ κεφαλαίῳ τοῦ ιγ'. τίτλου τοῦ πρώτου σωζόμενον, καὶ ἐν τῷ κά. κανόνι τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου. ὁ δὲ πρὸ πολλῶν κανόνων διορίζόμενος τὰς ποινὰς τὰς τῶν φονέων ὁπτιμίοις καθυποβάλλεσθαι, περιέστησι μὴ εἶναι διαφορὰν τοῦ ἀμβλώματος. κἂν γὰρ ἀμόρφωτόν ἐστι τὸ ἀμβλωθέν, κἂν μεμορφωμένον καὶ χαρακτῆρα ἔχον ἀνθρώπου, ὁ αὐτὸς λόγος ἐστί. τοῦτο δὲ ἐῤῥέθη διὰ τοὺς λέγοντας, ὡς ἐπεὶ τὸ σπέρμα τῇ μήτρᾳ καταβαλλόμενον, οὐκ ἀπεκτυπώθεν εἰδοποιεῖται εἰς ἄνθρωπον, ἀλλὰ πρότερον μὲν ἐξαιματοῦται· εἶτα εἰς σάρκα πήγνυται ἀνθρωπίνην· εἶτα ἐξεικονίζεται καὶ διατυποῦται εἰς μέλη καὶ μορία· οὐ γίνεται φόνος. ὅταν ἀμβλωθῇ τὸ ἔμβρυον, τὸ μήπω εἰδοποιηθέν. ὅπερ ἐστὶν ὁ ἅγιος, ὡς οὐ μόνον διὰ τὸν τῆς ἐμβρύου φθορὰν ἢ τοῦ φόνου ἐκδίκησις γίνεται, ἀλλὰ διὰ τὴν ὁπόνοιαν τῆς κυοφορουμένης. ὡς ὅτι ὃ πολὺ γάρ, συναπόλλυται καὶ αἱ μητέρες διὰ τὴν ἀποβολήν. τὸ δὲ ὁπτίμιον, φησὶ, μὴ παρεκτείνεσθαι μέχρι τέλους ζωῆς αὐτῆς τῆς τὸν φόνον ἁμαρτούσης, ἀλλὰ ἐν δέκα ἔτεσι. καὶ ὁ πιὼν δὲ ῥητός, κἂν κανονίσῃ, ἀλλὰ δεῖ τὴν διαστολὴν μὴ ῥητῷ ἀλλὰ τρόπῳ παραγράφεσθαι. ἤγουν, εἰ μὲν καταφρονητικῶς διάκειται πρὸς τὴν μετάνοιαν ἡ ἁμαρτοῦσα, οὐ μόνον ἡ δεκαετία περαιωθήσεται, ἀλλὰ καὶ ὁπτιμηθήσεται. εἰ δὲ σπουδαίως, καὶ ἡ δεκαετία κολοβωθήσεται. καὶ ταῦτα μὲν ὁ παρὼν κανών. σὺ δὲ ἀνάγνωσον καὶ τὸν ϛά. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ ὃ ἐν αὐτῷ, καὶ τὸ τέλος τοῦ ἡ. κανόνος τῆς παρούσης ὁπτιστολῆς· καὶ μάθῃς ὡς οὐ μόνη ἡ φθείρασα τὸ ἔμβρυον ὑποκειται τῷ κανονικῷ τοῦ φονέως ὁπτιμίῳ, ἀλλὰ καὶ ἡ διδοῦσα ἐμβρυοκτόνα βοηθήρια, καὶ ἡ ἔχουσα, καὶ ἡ λαβοῦσα, κἂν μὴ φονεύσῃ τὸ ἔμβρυον. τοῦ δὲ παρόντος κανόνος διὰ ὁπτιμίου δεκαετίας κολάζοντος τὸν τοιοῦτον γυναῖκα, ἀκολούθως τῷ κά. κανόνι τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου, καὶ τῷ κζ'. κανόνι τοῦ ἁγίου Βασιλείου λέγοντος οὕτω ῥητῶς, ὁ ἀκουσίως φονεύσας, ἐνδέκα ἔτεσιν ἀκοινώνητος ἔσται τῶν ἁγιασμάτων· λέγουσί τινες, ἀκούσιον φόνον ἁμαρτάνειν τὸν φθείρασαν καθ' ὁπτῆδόσιν τὸ κατὰ ταύτης ἐγκυμονούμενον. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ἀκούσιον μὲν καὶ ταύτην φόνον πλημμελεῖν, καθὼς τοῦτο παρίσταται ἀπὸ τοῦ πέλας τοῦ ἡ. κανόνος, καὶ εἰς τόπον μᾶλλον αὐτοφονεύτου ἑαυτὴν καθίστασθαι, ἐὰν ἐκ τοῦ τοιούτου τρίτου τελευτήσῃ· μὴ ὑποκεῖσθαι δὲ φόνου ἑκουσίου ὁπτιμίῳ διὰ τὸ μὴ ἐξ ὧν φύσει τὸ κυοφορούμενον, καὶ διὰ τὸ μὴ ἐκ διαθέσεως κακῆς μελετηθῆναι τὸν φόνον, ἀλλὰ διὰ φόβον ἐκ ἀλγεινῆς, γονέως τυχὸν ἢ δεσπότου, ἢ ἄλλου τινὸς κίνδυνον ἀπειλοῦντος. ὅτι ἡ διαφθορά ἐστι τοῦ κυοφορουμένου, καὶ τοῦ εἰς φῶς ἐξελθόντος βρέφους, δῆλόν ἐστιν ἀπὸ τῆς βίβλου τῆς Ἐξόδου. φησὶ γὰρ ἡ τοιαύτη Μωσαϊκὴ βίβλος, ἐὰν μάχωνται δύο ἄνδρες, καὶ παταξωσι

Canon II.

Quæ de induſtria fœtum corrupit, cædis pœnas luat. Formati autem vel informis ſubtilitas à nobis non attenditur: hîc enim, non ſolùm quod naſciturum fuit, vindicatur, ſed etiam ipſa quæ ſibi inſidias paravit, quoniam ut plurimùm ejuſmodi incœptis unà quoque mulieres intereunt. Ei autem accedit fœtus quoque interitus, aliâ cædes, eorum quidem, qui hæc audent, exiſtimatione. Oportet autem non uſque ad obitum eorum confeſſionem extendere, ſed poſt decem annorum menſuram admittere. Definire autem non tempore ſed modo pœnitentiæ medicinam.

B

Bals. De iis quæ fornicantur, & ſuos fœtus perimunt medicamentis, vel aliquo alio modo, dictum eſt in x. cap. xiij. tit. præſentis operis: Et in xxi. Canone Synodi Ancyranæ. Præſens autem Canon decernens, eas quæ tale quid agunt, homicidarum pœnis ſubjici, adjicit non eſſe differentiam ullam abortivi fœtus: ſive enim eſt informe quod abortu ejectum eſt, ſive formatum, & quod habet hominis characterem, eadem eſt ratio. Hoc autem dictum eſt propter eos, qui dicunt, quòd, quoniam ſemen in matricem dejectum, non ſtatim formatur in hominem, ſed prius quidem fit ſanguis; deinde in carnem humanam concreſcit: deinde effingitur, & formatur in membra & partes: non fit cædes, quando abortio facta fuerit fœtus, qui nondum eſt formatus. Præterea adjicit ſanctus, quòd non ſolùm propter fœtus interitum fit cædis vindicatio, ſed etiam propter inſidias, quas ſibi paravit mulier gravida. Ut plurimum enim matres quoque unà pereunt propter ejectionem. Pœna autem, inquit, ne extendatur uſque ad finem vitæ ejus quæ cædem perpetravit, ſed in decem annos. Porro tale quoque tempus licèt ſit à Canone conſtitutum, oportet tamen medicinam, non tempore, ſed modo circumſcribi: ſcilicet ſi quæ peccavit quidem, pœnitentiam aſpernari videatur, non ſolùm decennium finietur, ſed etiam augebitur. Sed ſi ſeriò agat pœnitentiam, decennium quoque minuetur. Atque hæc quidem præſens Canon. Tu autem lege xcj. Can. Syn. in Trullo, & quæ in eo ſunt, & finem. viii. Canonis præſentis epiſtolæ: & ſcies quòd non ſolùm quæ fœtum in utero corrupit, ſubjicitur canonico homicidæ ſupplicio, ſed etiam quæ dat venena fœtus perimentia, & quæ habet, & quæ accepit, etiamſi fœtum non peremerint. Cùm autem præſens Canon hanc mulierem decennali ſupplicio puniat conſequenter xxj. Canoni Ancyranæ ſynodi, & lvij. Can. ſancti Baſilii ſic apertè dicentis, Qui non ſponte interfecit, xj. annis non ſit ſacramentorum particeps; dicunt quidam, involuntariam cædem perpetrare eam, quæ data opera fœtum, qui erat in utero, corrupit. Mihi autem videtur, eam voluntariam quoque cædem perpetrare, ut hoc ex fine octavi Canonis oſtenditur, & potiùs loco ejus, quæ ſibi mortem conſcivit, ſi ea ratione perierit, ſeipſam conſtituere: voluntariæ autem cædis ſupplicio non ſubjici, quòd in rerum natura non ſit fœtus, qui eſt in utero: & quòd non malè affecta mortem molita ſit, ſed propter metum non illiberalem, parentibus fortè, vel domino, vel aliquo alio periculum minitante. Quòd autem detur cædes & fœtûs qui eſt in utero, & infantis in lucem egreſſi, manifeſtum eſt ex libro Exodi: dicit enim hic liber Moſaicus: Si duo viri pugnent, & prægnantem mulierem percutiant, & egreſſus fuerit infans non formatus, ea pœ-

C

D

E

F

na multabuntur, quam mulieris maritus impoſuerit. Sin autem formatus fuerit, dabit animam pro anima. Et ex xxxiij. can. & lij. Dicit enim, Quæ ſui fœtûs curam non geſſerit, veluti cædis accerſatur. Atqui quæ per negligentiam fœtum ejicit, tanquam homicida non reputabitur. Ex his ergo pulchrè elicitur, quòd quæ fœtum ſuum corrupit, voluntariorum homicidarum pœnis non ſubjicietur.

ZONAR. Mulieres quædam occultè cum viris corruptæ concipiunt, metu vero parentum fortè, vel dominorum, aut aliorum quorundam, ſtudent conceptum ejicere, medicamentis quibuſdam epotis, aut aliis modis, ac fœtus necant. Quæ igitur id faciunt, veluti patrata cæde puniendas eſſe decernit. Quoniam vero eorum quæ ejiciuntur, alia quidem informia ſunt adhuc, alia vero formata, & quæ jam humanæ figuræ effigiem ſervant, (Semen nimirum in matricem dejectum, primùm in ſanguinem vertitur: deinde in carnem concreſcit informem: tùm in membra, & partes hominis effingitur, & formatur) haudquaquam, ait, informiſne ejectus fuerit fœtus, an formatus inquirimus. Non enim illius tantummodo interitus vindicatur, verum inſidiæ præterea in eam quæ gravida eſt comparatæ. Plerumque ſiquidem, ait, ipſæ quoque mulieres ſimul cum fœtu pereunt, in ejus ejectione morientes. Proinde tum ob præparatas ſibi inſidias, tum ob fœtum peremptum, homicidarum pœnis ſubjicitur. Cæterum non ad vitæ uſque exitum ſed decem tantum annorum ſpatio pœnâ exercebitur; non tempore autem oportet definire, ſed modo: ita ut ſi quidem ea quæ peccavit pœnitentiam aſpernatur, non expleatur ſolum decennii tempus, ſed protogetur: verùm ſi ſtudioſe in pœnitentia ritè obeunda elaborat, aliquid ex ipſo quoque decennio amputabitur: idque totum illius moderatoris arbitrio permittit. In extremo porro octavi canonis, eas quoque, quæ pharmaca ad abortum præbent, homicidarum pœnis damnat. Involuntariæ autem cædis hoc loco tempora decernit, dum hanc mulctam adverſus ejuſmodi mulieres ſtatuit. Hæc enim habet, quinquageſimo ſeptimo canone, Qui involuntarie interfecit, decem annis à ſacrorum myſteriorum perceptione abſtinebit. Nos autem, inquit ſanctus, ſi efformatus fœtus, an informis, non curioſe ſcrutamur. Sunt hæc ſiquidem in libro Exodi conſignata, ſi duo viri pugnent, ac prægnantem mulierem percutiant, & egreſſus fuerit infans non formatus, ea pœna mulctabuntur, quam mulieris maritus impoſuerit. Sin autem formatus fuerit, dabit animam pro anima. Quoniam igitur antiqua lex, cum fœtus quidem nondum efformatus erat abortus, pecuniariam mulctam imponebat, cum vero erat formatus vitâ puniebat, mori jubens eum qui mulierem verberaſſet, facta hujus legis mentione, Nos, inquit ſanctus, nullum diſcrimen ſtatuimus, ſive formata ſint quæ ejiciuntur, ſive informia, nec enim pecuniariam mulctam decernimus, ſed cædis eam, quæ id patravit, condemnamus, tum ob fœtum corruptum, tum ob mulierem à qua is ejectus, ſiquidem cum fœtu ipſam quoque interire ſæpe contingit.

ARIST. *Quæ de induſtriâ fœtum corrupit, quandocunque corruperit, homicidio tenetur.*

Gravida quandocunque venenum acceperit ad fœtum auferendum, homicidii rea eſt, & non accurate examinamus an fœtus informis ſit aut formatus, quoniam plerumque unà cum fœtu intereant & mulieres, & quantum ad earum exiſtimationem duplex fiat homicidium, unum quidem gravidæ, aliud autem fœtûs. Tales itaque decem annos pœnis ſubjicientur, duos quidem annos deflentes, tres autem annos cum audientibus agentes, quatuor ſubſtrati, & anno cum fidelibus conſtituti, & ſic poſt decennium divinorum ſacramentorum participes erunt.

A γυναῖκα ἐν γαστρὶ ἔχουσαν, καὶ ἐξέλθῃ τὸ παιδίον μὴ ἐξεικονισμένον, ὑπόζημον ζημιωθήσεται· κἂν ὑπὲρ ἐκβάλλῃ ἀνὴρ ἢ γυναικός. ἐὰν δὲ ἐξεικονισμένον ᾖ, δώσει ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς. καὶ ἀπὸ τοῦ λη'. κανόνος, καὶ ἀπὸ τοῦ ιβ'. κανόνος. φησὶ γὰρ τὸν ἀμελήσαντα τοῦ κυήματος, ὡς ὑπὸ φόνου κρίνεσθαι. ἀλλὰ μὴν ἡ κατ' ἀμέλειαν ἀποβαλλομένη τὸ ἔμβρυον, ὡς φονεύτρια ὑπολογισθήσεται. λοιπὸν καλῶς ἡ φθείρασα τὸ ἔμβρυον αὐτῆς, οὐχ ὑποκείσεται ὑπὸ τιμωρίαις φονέων ἑκουσίων.

ΖΩΝΑΡ. Λάθρα γυναῖκές τινες ἀνδράσι συμφθειρόμεναι, συλλαμβάνουσι· φόβῳ τῶν γονέων ἴσως ἢ δεσποτῶν, ἢ ἑτέρων τινῶν, ἐπιτηδεύουσι τῶν ἐμβρύων ἀποβολὴν, φαρμάκων τινῶν πόσεσιν, ἢ καὶ τρόποις ἑτέροις, καὶ φθείρουσι τὰ κυόμενα. τοὺς οὖν τοῦτο ποιήσας, ὡς φόνον τολμήσας, ἐπιπλήττει ὁ εἷς. ἐπεὶ δὲ τὰ ἀποβαλλόμενα· τὰ μὲν, ἔτι ἀμόρφωτα εἰσὶ· τὰ δὲ μεμορφωμένα; καὶ τοὺς χαρακτῆρας σώζοντα τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς· (τὸ γὰρ σπέρμα τῇ μήτρᾳ καταβαλλόμενον; πρότερον μὲν ὁλόκληρον· εἶτα εἰς σάρκα πήγνυται ἀμόρφωτον· εἶτα, διακρίνεται καὶ διατυποῦται εἰς μέλη καὶ μόρια) οὐκ ἀκριβολογούμεθά φησιν, εἴτι ἀμόρφωτον ἀπεβλήθη τὸ ἔμβρυον, εἴτι διατετυπωμένον. οὐ γὰρ ἡ φθορὰ ἐκείνη μόνην ἀδικεῖ· ἀλλὰ καὶ ἡ κατ' ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐπιβουλή· ὡς ὅτι τὸ πολὺ γάρ φησι, συναποθνήσκουσι καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἐμβρύοις, συναποθνήσκουσι τῇ τούτων ἀποβολῇ. διό τε γοῦν ἡ ἐπιβουλὴ ἑαυτῆς, διά τε ἡ τοῦ ἐμβρύου φθορὰν, τῷ τοῦ φονέως ἐπιτιμίῳ καταδικάζεται· οὐ μέχρι τοῦ ἐξόδου ἔτους τὸ ἐπιτίμιον, ἀλλὰ ἐν ἔτεσι δέκα· οὐ χρὴ δὲ χρόνῳ περιγράφειν τὴν μετάνοιαν, ἀλλὰ τρόπῳ· ὥστε εἰ μὲν καταφρονητικῶς διάκειταί πρὸς τὴν μετάνοιαν ἡ ἁμαρτήσασα, οὐ μόνον ἡ δεκαετία πληρωθήσεται· ἀλλὰ καὶ προσθήσει· εἰ δὲ σπουδαίως προσφέρεται πρὸς τὴν τῆς ἁμαρτίας διόρθωσιν, καὶ ἡ δεκαετία κολοβωθήσεται· τὸ πλεῖον δὲ τῇ τοῦ οἰκονομοῦντος αὐτὸν ἀνατίθησι κρίσει. ἐν τῷ τέλει δὲ τοῦ ὀγδόου κανόνος, καὶ ζῆλος δίδοσθαι τὰ ἀμβλωθρίδια φάρμακα, τῷ τοῦ φόνου ὑπάγει. ἀκουσίου δὲ φόνου ἐνταῦθα χρόνους ὁρίζει τῷ κατ' ἐν τοιούτων γυναικῶν ἐπιτιμίῳ. ἐν δὲ τῷ νζ'. κανόνι, φησὶν, ὁ ἀκουσίως φονεύσας, ἐν δέκα ἔτεσιν ἀκοινώνητος ἔσται τῶν ἁγιασμάτων. ἀκριβολογία δὲ ἐκμεμορφωμένου καὶ ἀνεξεικονίσου παρ' ἡμῖν οὐκ ἔστιν, ἔφη ὁ ἅγιος, διότι εἴρηται ἐν τῇ βίβλῳ τῆς Ἐξόδου ταῦτα· ἐὰν μάχωνται δύο ἄνδρες καὶ παταξωσι γυναῖκα ἐν γαστρὶ ἔχουσαν, καὶ ἐξέλθῃ τὸ παιδίον μὴ ἐξεικονισμένον, ὑποζήμιον ζημιωθήσεται καθὸν ἂν ὑποβάλλῃ ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικός. ἐὰν δὲ ἐξεικονισμένον ᾖ, δώσει ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς. ὅτι γοῦν ὁ παλαιὸς νόμος ὅτε μὲν μὴ ἐξεικονισμένον ἤμελλε τὸ ἔμβρυον, εἰς χρήματα ἐζημίου, ὅτε δὲ ἤδη ἐξεικονισμένον, εἰς ψυχὴν κατεδίκαζε τιμωρεῖσθαι τὸν τὴν γυναῖκα παταξαντα· τοῦτο τῷ νόμῳ μηνύει ὁ ἅγιος. ἔφη, ὅτι ἡμεῖς οὐ διαφορὰν ἔχομεν, εἴτε ἐκμεμορφωμένα εἰσὶ τὰ ἀποβαλλόμενα, εἴτε ἀμόρφωτα. οὐ γὰρ χρήματα ζημιοῦμεν, ἀλλὰ φόνου κρίνομεν τὸν τοῦτο ποιήσαντα διά τε τὸν τοῦ ἐμβρύου φθορὰν καὶ διὰ τὸν τοῦτο ἀποβάλλουσαν, ἐπεὶ συμβαίνει πολλάκις τῷ ἐμβρύῳ συναπόλλυσθαι καὶ αὐτήν.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ ὑποτίθεται φθείρασα, ὅτε ἂν φθείροι, φονεύτρια.

Γ Η ἐγκυμονοῦσα, ὁπόταν ἂν λάβῃ φάρμακον, ὥστε τὸ ἀνελεῖν τὸ ἐγκυμονούμενον, φονεύτρια ἔστι. καὶ οὐκ ἀκριβολογούμεθα, εἰ γε ἀνεξεικόνιστον ἦν τὸ ἔμβρυον, ἢ καὶ μεμορφωμένον· διότι ὡς ὅτι τὸ πολὺ συναποθνήσκουσι τῷ ἐμβρύῳ καὶ αἱ γυναῖκες· καὶ ὅσον καθ' ἑαυτὸν ὑπόκειται αὐτῶν δύο γίνονται φόνοι, εἷς μὲν, ὁ τῆς τικτούσης, ἕτερος δὲ ὁ τοῦ ἐμβρύου, ὅτι δέκα γοῦν ἔτεσιν αἱ τοιαῦται ὑπολιμῶνται, δύο μὲν ἔτη πενθοκλαύσαι, τρία δὲ ἔτη ἀκροωμένοις διατελοῦσαι· ἐν τέσσαρσιν ὑποπίπτουσαι· καὶ ἐν ἑνιαυτῷ συνιστάμεναι τοῖς πιστοῖς· καὶ οὕτω μετὰ τὴν δεκαετῆ χρόνον τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταδίδοσιν. ΚΑΝΩΝ

ΚΑΝΩΝ γ'.

Διάκονος μὴ τὴν διακονίαν πορνεύσας, ἀπόβλητος μὲν τῆς διακονίας ἔσται· εἰς δὲ τὸν τῶν λαϊκῶν ἀποωσθεὶς τόπον, τῆς κοινωνίας οὐκ εἰρχθήσεται· διότι ἀρχαῖός ἐστι κανών, τοὺς ἀπὸ βαθμοῦ πεπτωκότας, τούτῳ μόνῳ τῷ τρόπῳ τῆς κολάσεως ὑποβάλλεσθαι· ἀκολουθησάντων, ὡς οἶμαι, τῷ ἐξ ἀρχῆς τῷ νόμῳ ἐκείνῳ τῷ, οὐκ ἐκδικήσεις δὶς ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ δι' ἑτέραν δὲ αἰτίαν ὅτι οἱ μὲν ἐν τῷ λαϊκῷ ὄντες βάγματι, ἐκβεβλημένοι τοῦ τόπου τῶν πιστῶν, πάλιν εἰς τὸν ἀφ' οὗ ἐξέπεσον τόπον ἀναλαμβάνονται. ὁ δὲ διάκονος ἅπαξ ἔχει διαρκῆ τοῦ δίκαιου τῆς καθαιρέσεως. ὡς ἐνταῦθα οὐκ ἀποδιδομένης αὐτῷ τῆς διακονίας, ἐπὶ ταύτης ἔσησαν μόνης τῆς ἐκδικήσεως. ταῦτα μὲν οὖν τὰ ἐκ τῶν τύπων· καθόλου δὲ ἀληθέστερόν ἐστιν ἴαμα ἡ τῆς ἁμαρτίας ἀναχώρησις· ὥστε ὁ διὰ σαρκὸς ἡδονὴν ἀθετήσας τοῦ χάριν, διὰ τοῦ σωτηρίου τὰ σαρκός, καὶ πάσης ἀλυσιτελείας τὰ καθ' ἐγκράτειαν, ἀποσὰς τῆς ἡδονῆς, ὑφ' ὧν κατεσράφη, πλείαν ἡμῖν ἐπιδείξει τὰ ἰατρεύσεως αὐτοῦ τοῦ ἀποδείξιν. ἀμφότερα ποίνιν εἰδέναι ἡμᾶς δεῖ, καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας, καὶ τὰ τὰ συνηθείας. ἔπειδὴ δὲ δεῖ τῶν μὴ καταδεξαμένων τοῦ ἀκροτηρίου τῷ ἀποδοθέντι τύπῳ.

ΒΑΛΣ. Ὁ μὲν κέ. ἀποστολικὸς κανών, καὶ ὁ ἑκτὸς κανών, φησὶ Ἐπισκόπου καὶ διακόνου φασίν· ὁ δὲ λβ· κανὼν τοῦ ἁγίου Βασιλείου διορίζεται, πάντα ἱερωμένον, κἂν τοῦ πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν ἁμάρτῃ, καθαιρεῖσθαι μόνον· οὐ μὴν καὶ ἀπὸ τῆς κοινωνίας τῶν πιστῶν, ἧττον ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιάζειν χωρίζεσθαι. ἐνταῦθα δὲ φησὶν ὁ ἅγιος καὶ αἰτίας τούτου δύο· μίαν μὲν, τὸ, οὐκ ἐκδικήσεις δὶς ἐπὶ τὸ αὐτό· ἑτέραν δὲ, ὅτι τοὺς λαϊκοὺς ἐκπίπτοντας διὰ ἁμαρτήματα τῆς τῶν πιστῶν συστάσεως, πάλιν διὰ μετανοίας ἀποκαθίστασθαι εἰς τὸν τόπον ὅθεν ἐξέπεσον. τοὺς δὲ ἱερωμένους, μηκέτι ἐπανέρχεσθαι εἰς τοῦ ἱερωσύνου ἧς ἐκπεπτώκασιν. ὡς οὖν ἀρκοῦσαν ἔχοντες τιμωρίαν ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν τοῦ καθαίρεσιν, τῆς κοινωνίας οὐκ εἴργουσι. ἀλλὰ ταῦτα, φησὶ, τῶν τύπων ἢ τῶν κανονικῶν διατεταγμάτων. ἡ μὲν ἀληθὴς ἰατρεία τῆς ἁμαρτίας ἐστὶν ἡ ἐξ αὐτῆς ἀναχώρησις. κἂν γὰρ ὁ πορνεύσας καθαιρεθῇ, οὐκ ὀφείλει δοκεῖ ἐνδεχομένως, ὥστε καὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ λαβεῖν συμπάθειαν, ἐὰν καὶ ἐπὶ ὀφείλει τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ ἐσὶ δι' ἑτέρας συντριβῆς ἐξιλεοῦται τὸν Θεόν. ὥστε ὀφείλει ὁ ἰατρὸς τοῖς ψυχικοῖς αὐτοῦ τραύμασιν εἰδέναι μὲν καὶ τοῦ ἀκρίβειαν· ἢ γοῦν τοῦ διὰ τῆς καθαιρέσεως κόλασιν τοῦ πορνεύοντος κληρικοῦ· μὴ ἀκολουθεῖν δὲ ταύτῃ ἐξ ἀνάγκης, καὶ τὸν μὴ τοῦ καθαίρεσιν πορνεύοντα ἀνεπιτίμητον καταλιμπάνειν, ὡς ἤδη κολασθέντα διὰ τῆς καθαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ ἀφορίζειν ὡς εἰς τόπον ἐλθόντα λαϊκοῦ, καὶ ἄλλως ὀφείλει κατὰ τοῦ δύναμιν τοῦ ἰατρευομένου. ἀναγνωσον καὶ τὸν νθ· κανόνα τῆς παρούσης ἐπιστολῆς, ὃν ἐπὶ ἔπεσι τὸν πορνεύοντα κολάζοντα.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς διακόνους πορνεύσαντας, τὸ μὲν διακονίας, ἐκβάλλειν λέγει· τῆς κοινωνίας δὲ μὴ κωλύεσθαι· καὶ τὰς αἰτίας ἐπάγει. μίαν μὲν, διὰ τοῦ κε. ἀποστολικοῦ κανόνος λέγει· ὃ, οὐκ ἐκδικήσεις δὶς ἐπὶ τὸ αὐτό· ἑτέραν δὲ τὸ τοὺς λαϊκοὺς ἐκπίπτοντας διὰ ἁμαρτήματα τῆς τῶν πιστῶν συστάσεως, πάλιν διὰ μετανοίας ἀποκαθίστασθαι εἰς τὸν τόπον ὅθεν ἐξέπεσον. τοὺς δὲ ἱερωμένους, μηκέτι ἐπανέρχεσθαι εἰς τοῦ ἱερωσύνου ἧς ἐκπεπτώκασιν. ὡς οὖν ἀρκοῦσαν ἔχοντες τιμωρίαν ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν τοῦ καθαίρεσιν, τῆς κοινωνίας οὐκ εἴργουσι. ἀλλὰ ταῦτα, φησὶ, τῶν τύπων· ἤγουν, ἃ ἐξ ἔθους μακροῦ ἐτυπώθησαν· καθόλου δὲ ἴαμα τῆς σφάλματος λέγει, τοῦ τῆς ἁμαρτίας ἀναχώρησιν· καὶ ὃ δι' ἐγκρατείας καὶ κακοπαθείας, δουλαγωγῆσαι τοῦ σαρκὸς τυτέστιν, ὑποτάξαι, δουλῶσαι. δεῖ δὲ τοὺς ψυχῶν οἰκονόμους ἀμφότερα εἰδέναι, καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας, καὶ τὰ τῆς συνηθείας· καὶ εἰ μὲν οἱ ἁμαρτήσαντες καταδέχοιντο τὰ τῆς ἀκριβείας, καλῶς ἐκείνων οἰκονομεῖσθαι αὐτούς· εἰ δὲ σκληρύνοιντο πρὸς τοῦ ἀκρότητα, ἤγουν πρὸς τοῦ ἄκραν ἀκρίβειαν, ἔπεσι τότε τοῦ ἀποδοθέντι τύπῳ, τῇ συνηθείᾳ δηλονότι.

Canon III.

Diaconus post diaconatum fornicatus, à diaconatu quidem ejicietur; in laicorum autem locum extrusus, à communione non arcebitur: quoniam antiquus est canon, ut qui à gradu exciderunt, huic soli punitionis generi subjiciantur: antiquis, ut existimo, legem illam secutis, Non vindicabis bis in idipsum: & etiam propter aliam causam; quòd qui sunt quidem in ordine laico, à loco fidelium ejecti, rursus in eum, ex quo ceciderunt, locum recipiuntur. Diaconus verò semel habet, quod sufficiat, depositionis judicium. Quandoquidem ergo non reddendus ei sit diaconatus, in ea sola punitione steterunt. Hæc quidem sunt quæ ex constitutionibus habentur. In summa autem verior medicina est recessus à peccato. Quare qui propter carnis voluptatem gratiam vilipendit, per carnis afflictionem, & omnigenam ex temperantiæ præscripto servitutem à voluptatibus recedens, à quibus fuit oppugnatus, perfectam suæ curationis demonstrationem nobis exhibebit. Nos ergo utrumq; sciri oportet, & quæ sunt summi juris, & quæ sunt consuetudinis: sequi autem in iis, quæ summum jus non admittunt formam traditam.

Bals. Vicesimus quidem quintus canon apostolicus, & præsens, de Episcopo & Diacono dicunt: sed xxxij. Canon sancti Basilii decernit quemvis sacris ordinibus initiatum si peccatum ad mortem peccaverit, deponendum tantum esse: non tamen à fidelium etiam communione, ne scilicet in ecclesia congregetur, separari. Hîc autem dicit sanctus duas ejus rei causas: unam quidem illud, Non vindicabis bis in idipsum: alteram verò, quòd laici quidem, propter sua peccata à fidelium congregatione excidentes, per pœnitentiam rursus in pristinum locum restituantur: sacris autem initiati non ampliùs revertuntur ad sacerdotium, à quo exciderunt. Tanquam ergo sufficiens habentes pro peccato suo supplicium depositionem, à communione non arcentur. Sed sunt hæc inquit, typorum sive canonicarum constitutionum. Est autem vera peccati medicina ab ipso recessus. Etsi enim, qui fornicatus est, depositus fuerit, non tantúm punitus esse videtur, ut etiam misericordiam à Deo consequatur, si adhuc in peccato perseveraverit, nec Deum alia contritione placaverit. Quare debet animalium hujus vulnerum medicus scire quidem & summum jus, scilicet punitionem Clerici, qui fornicatus est, per depositionem: eam tamen non necessariò sequi, ut eum etiam, qui post depositionem fornicatur, impunitum relinquat, ut jam per depositionem punitum; sed ut etiam eum segreget, qui laici locum subiit, & aliter eum puniat, pro ejus facultate cui medicina præbetur. Lege & lix. canonem hujus epistolæ, qui fornicatorem septem annis punit.

Zonar. Diaconos, qui fornicati sunt, diaconatu quidem dejiciendos, non tamen à communione arcendos esse asserit: causasq; subjungit; Alteram quidem, quæ Apostolico vigesimo quinto canone continetur, Non vindicabis bis in idipsum: alteram verò, quòd laici ob crimina à fidelium consortio ejecti, rursus in locum, unde exciderunt, per pœnitentiam restituantur; sacris autem initiati in sacrum ordinem, ex quo dejecti sunt, non amplius admittantur. Tanquam igitur ob irrogatam depositionem satis supplicii pro ratione admissi criminis luant, à communione haud prohibentur. Sed hæc, inquit, in constitutionibus reperiuntur, hoc est, longi temporis consuetudine definita sunt. Universè verò peccati medicinam ait esse à peccato recedere, ac per temperantiam corporisq; afflictiones carnem redigere in servitutem, hoc est, coercere ac edomare. Oportet porro animatum curatores utraq; nosse, & quæ summi juris sunt, & quæ consuetudinis: ac si quidem qui peccaverunt, ea quæ sunt exacti juris admittant, ex ejus præscripto cum ipsis agere; sin autem adversus perfectam rationem summum videlicet jus oblucentur, tunc formam traditam, consuetudinem scilicet, sequi.

Arist.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ARIST. *Diaconus qui fornicatus est, & ad Laicorum locum detrusus, à communione ne prohibeatur.*

Depositio Diaconorum sufficiens est judicium, quoniam non sperat locum, unde cecidit, iterum recipere, & ideo non inferatur ei secunda mulcta. Sed sine prohibitione, Divinâ communione dignus habebitur.

CANON IV.

De trigamis & polygamis eundem Canonem servatâ proportione, quem in digamis, definivimus, Annum enim in digamis, alii verò duos annos. Trigamos autem tribus & sæpe quatuor annis segregant. Id autem non ampliùs conjugium, sed polygamiam appellant, vel potiùs castigatam fornicationem. Et ideo dominus Samaritanæ, quæ quinque maritos jam habuerat: Quem nunc, inquit, habes, non est maritus; nempe quòd digni non sint, qui à digamiæ mensura exciderunt, ut vel mariti vel uxoris nomine appellentur. Consuetudine autem accepimus in Trigamis quinquennii segregationem, non à Canone, sed ab eorum, qui præcesserunt, consequentia. Oportet autem non eos omnino arcere ab Ecclesia, sed dignari auditione duobus vel tribus annis: & postea permitti quidem consistere (seu in fidelium esse congregatione) à boni tamen communione abstinere, & sic postquam pœnitentiæ fructum ullum ostenderint, communionis loco restituere.

BALS. Postquam dixisset hic magnus pater antiquos patres ne conjugium quidem nominasse trigamiam, sed polygamiam, vel potiùs castigatam fornicationem, seu non effusam & passim sine ullo discrimine pervadentem, sed contractam, & in una muliere circumscriptam: & scripturæ dictis probasset, trigamiam non esse matrimonium, subjunxit, eam quoque instar digamiæ, proportione utriusque habita, puniri, ut ex hoc loco appareat, trigamiam, sicut & digamiam, non separari, sed puniri. Sed digamiam quidem duobus annis: trigamiam verò quinque; stare autem in loco audientium tribus annis, & postea cum fidelibus consistere ad quinquennium usque trigamos, & ab eo tempore ostensis fructibus pœnitentia dignis in communionis locum restituere. Atque hæc quidem sanctus. Unionis verò tomus, qui factus est sub Constantino Porphyrogenneta & Romano, Constantino quidem imperante, socero autem ejus Romano patris imperatoris auctoritatem ac dignitatem obtinente, anno 6428. indictione viii. & qui singulis annis legitur in suggestu, mense Julio, hæc dicit circa finem, Deinceps autem communi sententia ac judicio pronunciamus, ex præsenti anno, qui est, 6428. indict. viii. neminem oportere se quarto matrimonio jungere sed esse omnino rejiciendum: & si quis ad ejusmodi connúbium venire voluerit, eum esse omni ecclesiastica congregatione privatum, & ab ipso in sanctum templum ingressu alienum, donec in conjugio permanserit. Hoc enim etiam sanctis patribus, qui nos præcesserunt, visum est. Nos verò etiam sententiam apertiorem reddentes, ipsum, ut à Christiana republica alienum, abdicamus. Ac sic quidem de quarto matrimonio. Ut autem, quæ ad alia quoque matrimonia pertinent, decentiùs constituantur, & Christiana vita non indignam institutionem habeant, de tertio quoque matrimonio definimus, ut non absolutè, neque temere perficiatur. Etenim à patribus quidem, ut sordes, permissum est, non tunc temporis quidem, sicut nunc, re citra ullam ruborem impudenter peracta, & indiscriminatim contracta: sed quemadmodum si quis qui in domo in angulum incidit, multas sæpè sordes sitas viderit, nunc autem quando libertatem accepit, & perinde ac si nihil habeat dedecoris

ΑΡΙΣΤ. Διάκονος πορνεύσας, καὶ εἰς τὸν τῶν λαϊκῶν μεταχθεὶς τόπον, ἔστω τῆς κοινωνίας ἀκώλυτος.

Ἀρκοῦσα καταδίκη τῷ διακόνῳ ἐστὶν ἡ καθαίρεσις· ὅτι περ οὐκ ἐλπίζει τὸν τόπον ἐπαναλαβεῖν πάλιν, ἀφ' οὗ περ ἐξέπεσε. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπενεχθήσεται τούτῳ καὶ καταδίκη δευτέρα· ἀλλ' ἀκωλύτως τῆς θείας ἀξιωθήσεται κοινωνίας.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Περὶ τριγάμων καὶ πολυγάμων τὸν αὐτὸν ὡρίσαμεν κανόνα, ὃν καὶ ὅσπερ τῶν διγάμων ἀναλόγως. ἑαυτὸν μὲν γὰρ ὅσπερ τῶν διγάμων· ἄλλοι δὲ δύο ἔτη. τοὺς δὲ τριγάμους ἐν τρισὶ καὶ πεντάσι πολλάκις ἔτεσιν ἀφορίζουσιν. ὀνομάζουσι δὲ τὸ τοιοῦτον οὐκ ἔτι γάμον, ἀλλὰ πολυγαμίαν, μᾶλλον δὲ πορνείαν κεκολασμένην. διὸ καὶ ὁ κύριος τῇ Σαμαρείτιδι πέντε ἄνδρας ἐμνηστεύσατο· ὃν νῦν, φησὶν, ἔχεις οὐκ ἔστι σου ἀνήρ. ὡς οὐκέτι ἀξίων ὄντων τῶν ὑπερεκπεσόντων τοῦ μέτρου τῆς διγαμίας τῷ τοῦ ἀνδρὸς, ἢ τῆς γυναικὸς, καλεῖσθαι προσρήματι. συνήθειαν δὲ καταλαβόμεθα ὅσπερ τῶν τριγάμων πενταετίας ἀφορισμόν· οὐκ ἀπὸ κανόνων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν προειληφότων ἀκολουθίας. δεῖ δὲ μὴ πάντη αὐτοὺς ἀπείργειν τῆς ἐκκλησίας· ἀλλ' ἀκροάσεως αὐτοὺς ἀξιοῦν ἐν δύο που ἔτεσιν ἢ τρισί. καὶ μὴ ταῦτα ὑπομένειν συγχωρεῖν μὲν, τῆς δὲ κοινωνίας τοῦ ἀγαθοῦ ἀπέχεσθαι, καὶ ὅταν ὑπόδειγμένους καρπόν τινα μετανοίας ἀποκαθιστᾶν τῷ τόπῳ τῆς κοινωνίας.

ΒΑΛΣ. Ὁ μὲν μέγας ὅδε πατὴρ εἰπὼν τοὺς ἀρχαίους πατέρας μηδὲ γάμον ὀνομάσαι τὴν τριγαμίαν, ἀλλὰ πολυγαμίαν, ἢ μᾶλλον πορνείαν κεκολασμένην, ἤγουν οὐκ ἐκκεχυμένην καὶ ἀδιάφορον, ἀλλὰ σωφρονισθεῖσαν καὶ περιγραφομένην ἐν μιᾷ γυναικί· καὶ ἀπὸ γραφικῶν ῥημάτων κατασκευάσας, μὴ εἶναι γάμον τὴν τριγαμίαν, ἐπήγαγε, καὶ ταύτην ὑπὸ τιμωρίας ἀναλόγως τῇ διγαμίᾳ· ὡς ὁντεῦθεν ἀναφαίνεσθαι καὶ τὴν τριγαμίαν ὑπὸ τὴν διγαμίαν μὴ διαφορᾶς, ἀλλὰ ὑπὸ τιμωρίας. πλὴν μὲν τὴν διγαμίαν διὰ δύο ἐτῶν, τὴν δὲ τριγαμίαν, διὰ πέντε. ἴσασι δὲ εἰς τὸν τόπον τῶν ἀκροωμένων ἐν ἔτεσι τρισὶ, καὶ μὴ ταῦτα σωφρόνως τοῖς πιστοῖς μέχρις ὅλης πενταετίας τοὺς τριγάμους. καὶ ἔκτοτε καρποὺς ἀξίους ὑποδειξαμένους τῆς μετανοίας, ἀποκαθιστᾶν εἰς τὸν τόπον τῆς κοινωνίας, καὶ ὁ μὲν ἅγιος ταῦτα. ὁ δὲ ζῆλος τῆς ἑνώσεως, ὁ γεγονὼς ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ Ρωμανοῦ· τοῦ μὲν Κωνσταντίνου βασιλεύοντος, τοῦ δὲ πενθεροῦ αὐτοῦ Ρωμανοῦ, τοῦ τοῦ βασιλέως πατρὶ ἐμφέροντος ἀξιώματι ὄντος ἔτει ϛυκή. ἰνδικτιῶνι ή. καὶ ἀναγινωσκόμενος ἐτησίως ἐπ' ἀμβωνος τῇ Ἰουλίου μηνὶ, ζ δὲ περὶ τοῦ τέλους φησὶ, καὶ λοιπὸν ἀποφαινόμεθα κοινῇ γνώμῃ καὶ κρίσει ἀπὸ γε τοῦ νῦν ἔτους, ὅ ἐστιν ἔτους ϛυκή. ἰνδικτιῶνι ή. τέταρτον γάμον μηδενὶ τολμᾶσθαι, ἀλλ' εἴ τις ἀπόβλητον πάντελῶς· καὶ τὸν εἴ τις ὑπὸ τοιοῦτον ἐλθεῖν σωτήριον προσδυμηθῇ, πάσης ἀπεστερημένον εἴ τις σωτηρίας ἐκκλησιαστικῆς, καὶ αὐτῆς τοῦ πρὸς τὸν ἅγιον ναὸν εἰσόδου ἀλλότριον, μέχρις ἂν ὑπομείνῃ τοὺς σωτηρίους. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν ἁγίοις ἔδοξε πατράσι. καὶ ἡμεῖς δὲ τῷ γνώμῳ ἐκθηλοτέραν ποιοῦντες, ὡς ἀλλότριον αὐτὸν τῆς Χριστιανικῆς πολιτείας ἀποκηρύττομεν. ἀλλ' ὕστερον μὲν ὑπὸ τὸν τέταρτον γάμον· ἵνα δὲ καὶ τὰ τῆς ἄλλων γάμων διηκριβωμένως τυπωθῇ, καὶ τοῦ τῶν Χριστιανῶν βίου μὴ ἀνάξιον ἔχῃ τῷ προσαγωγείῳ, καὶ περὶ τοῦ τρίτου ὁρίζομεν γάμου, ὥστε μηδὲ ἁπλῶς, μηδὲ ὡς ἔτυχεν, ὑπιπλεῖσθαι αὐτό. καὶ γὰρ συγχαρήσεται μὲν ὡς ῥύπασμα τοῖς πατράσιν, ὕστερον τότε καλοῖς νῦν, γινόμενον τοῦ προστάγματος ἀπηυθρισμένως, σὺν εἰς πλάτος ἐξηπλωμένου· ἀλλ' ὥσπερ εἴ τις ἐν οἴκῳ παμπεπλωκὼς ἐν γωνίᾳ σπιδὴν πολλάκις κείμενον ῥύπασμα· ναῦς δὲ ὅταν χώραν ἔλαβε παῤῥησίας, καὶ ὡς ὑδὲν ἔχων εἰς ἀχρειοσύνην, σὺν ῥυπαίνων

ῥυπαίνων λογίζεται, ὁκ τῷ προβλῶσαι εἰς πλησμονὴν, καλῶς ἔδοξεν ἀνακαθαίρειν αὐτόν· ὥσπερ κ᾽ αἰχρὸν ὂν ἡ γονὴ ἀποῤῥιπτόμενον, ἀλλ᾽ ὅτι τῆ οἰκίας ὀνησιπλουμένον ὑδαμῶς ἐάσομεν, ἀλλὰ καθαίρομεν, κ᾽ ὃ ὁκ τούτου ἀνδὲς ἀποβάλλομεν· κ᾽ τῇ ἀνθρωπίνῃ συμπείκοντες ἀσθενείᾳ, κ᾽ τῆς πρεπούσης σωφροσύνης φροντίδα ποιούμενοι τῇ Χριστιανικῇ ζωῇ, τὸν ὅτι τῷ τρίτων γάμων προφυλάττεσθαι δεῖ ζόμεν ὡς εἴπις πρὸς πεντηκοστὸν ἔτος ἀναβεβηκώς, κ᾽ μήτε τὴν φύσιν αἰδούμενος, μήτε τῆς ὀφειλομένης Χριστιανοῖς ἐγκόσμιον ζωῆς φροντίδα ποιούμενος, ἀλλὰ μόνης τῆς ἐμπαθοῦς ὀπθυμίας γινόμενος, πρὸς τρίτον ἑαυτὸν ὑπερβάλλει γάμον, τοῦτον μὴ πάσης ἀκριβείας κ᾽ προσοχῆς μέχρι πενταετίας ἀμέτοχον εἶ τῆς τοῦ ἁγιασμοῦ μεταλήψεως· κ᾽ μηδ᾽ ὅλως ἐπ᾽ αὐτῷ σωτήριον ἔχον. ὁς γὰρ μὴ πεντηκοστὸν ἔτος ὃ ῥύπασμα ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ εἶ ἢ λέγεσθαι ἠγάπησε, τίνα παρέξει πληροφορίαν τῆς πρὸς βίον αὐτοῦ σωφροσύνης, δι᾽ ὧν ὁ χρόνος τῆς μεταλήψεως τῶν ἁγιασμάτων αὐτῷ σωτηρίως ἔσεται; ἀλλὰ κ᾽ μὴ τὸ ἀξιωθῆναι τῆς ἁγράντου μεταλήψεως, ἐκ ἔξαι συγκεχωρημένον αὐτῷ ἐν ἄλλῳ καιρῷ τῇ μεταλήψει προσιέναι, ἢ ἐν μόνῃ τῇ σωτηρίῳ τῆς τοῦ Χριστοῦ κ᾽ θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσει, δι᾽ ἣν πρὸ ἐκ τῆς προηγουμένης ἐγκρατείας τὴν νηστείαν, ὡς δυνατὸν, ἀνακαθαρσιν. ταῦτα δ᾽ φαμὲν, ὅταν μὴ τέκνα τῶν ἐκ τῶν προτέρων γάμων τοῖς ἦδη μὴ δὲ πεντηκοστὸν ἔτος τρίτῳ ἀνδρὶ συνοικοῦσιν γυναῖκα· ἐπεὶ ἐὰν τέκνα ὦσιν, ἀσυγχώρητος αὐτοῖς ἡ τριγαμία. λίαν γὰρ ἔξω ἄδικον, τὸ μὴ χαρίζεσθαι τῇ ὄρεξει ὀπθυμίᾳ, τοῖς δὲ παισὶ τῶν προτέρων γάμων μὴ προνοεῖσθαι ὅπως ἀσφαλῶς κ᾽ ἄλυπον κ᾽ ἀπράγμονα, κ᾽ ὅσα τὸν ἀνθρώπινον καταλαμβάνει ἐκ τῆς πολυσπόρου τεκνώσεως. κ᾽ εἴ τις δὲ τριακονταετὴς ὢν, τέκνα ἔχων ἐκ τῶν προλαβόντων γάμων, τρίτῃ γυναικὶ συνοικοῖτο, κ᾽ ἔστω ἀσυγχώρητος μέχρι τετάρτου ἔτους τῆς κοινωνίας τῶν ἁγιασμάτων ἀμέτοχος ἔσται. διότι δῆλός ἐστιν οὐχ ὑπὸ ἑτέρου, ἀλλ᾽ ὑπὸ ἀκρασίας κινούμενος, κ᾽ τῷ δοῦλον εἶ σαρκικῆς ὀπθυμίας ὅτι τοιοῦτον γάμον ἐλθεῖν. κ᾽ μὴ δὲ τυχεῖν δὲ τῆς μεταλήψεως τῶν μυστηρίων, τρὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνου ἀξιωθήσεται τῆς ἀπολαύσεως, ἅπαξ μὲν, ἐν τῇ σωτηρίῳ τοῦ Χριστοῦ κ᾽ θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσει, δεύτερον δὲ ἐν τῇ κοιμήσει τῆς ἁγράντου θεοτόκου, κ᾽ τρίτον ἐν τῇ γενεθλίῳ ἡμέρᾳ τοῦ Χριστοῦ κ᾽ θεοῦ ἡμῶν, ἀφ᾽ ὃ ἐν ταύταις προηγεῖσθαι νηστείαν, καὶ ὃ ἐκ ταύτης ὄφελος. εἰ δὲ παῖδες μὴ γένοιντο, ὅθεν ὃ τεκνογονίαν ὀπθυμεῖν ἐκ ἀσυγγνωστον, ὃ πλημμελοῦντα, συγγνώμης ἀξιωθήσεται ὁ τοιοῦτος γάμος, καὶ μόνῳ πῷ ὑστερῆσαι μέχρι τοῦ νῦν κρατήσαντι ὀπτιμίου θεραπεύσεται. ταῦτα μὲν ἐ τῷ τρίτῃ γάμῳ. ὁ μὴν οὐδὲ ἐπὶ δευτέρου, οὐδὲ ἐπὶ πρώτου ἐκτὸς ἀσφαλείας ἐάσομεν, ἀλλὰ κἀκείνους ὁρίζομεν οὕτω σωίζεσθαι, ὥστε μηδεμίαν ἔχειν πονηρὰν αἰτίαν, ἢ ὑπ᾽ ἁρπαγῆς, ἢ ὑπ᾽ προηγησαμένης λαθραίου φθορᾶς, ἀλλὰ νομίμως, κ᾽ καθαρρόντων τῶν τοιούτων μολυσμάτων καὶ πορνικῆς ἀκαθαρσίας. εἴτις οὖν τῶν εἰρημένων καταφρονήσας τούτων, πρὸς γαμικὴν ὁμιλίαν πρώτου ἢ δευτέραν συμέλθῃ, τοῦτον ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἡ καθαρὰ καὶ μηδένα σπίλον ἔχουσα ἢ ῥυτίδα, τοῖς σωτηρίοις ὑποβάλλουσα ἐτασμοῖς, ὑ πρὶν εἰς μετάληψιν προσδέξεται τῶν θείων μυστηρίων, ἢ ὡρισμένον ὑπὸ τῆ πορνείᾳ χρόνον μάθοι ἀκριβῶς αὐτὸν ἐκπληρῶσαι· εἰ μὴ ἄρα ἡ τοῦ βίου ἀναγκαία κατεπείγῃ ἀναχώρησις, τυνέσει μέχρις ἂν ὄγδοον ἐκπληρωθῇ ἔτος. ὁ γὰρ τολμῶν ἱερεὺς πρὸ ὡρισμένον ὅρον μεταλήψεως θείας τινὰ τούτων ἀξιώσαι, πρὸ ὡρισμένου κινδυνώδους βαθμοῦ, δηλονότι τοῦ ἀξιωθέντος παρὰ ὡρισμένον τύπον τῆς θείας κοινωνίας, πάλιν εἰς ὃ ἀποτυχόντος προσιέναι μέχρι συμπληρώσεως τοῦ ἑβδόμου ἔτους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οἷς δεδήλωται ὑπὸ τῶν πάλαι βασιλευσάντων ἐπράχθησαν· νῦν δὲ τῇ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος εὐδοκίᾳ, καὶ

A nec contaminator ex eo, quòd ad multiplicationem procedit, reputatur, rectè visum est eam repurgare: quemadmodum & turpitudinem non in angulum conjectam, sed in ædibus diffusam, nullo modo permittimus, sed repurgamus, & quod molestum est & indecorum ab eo rejicimus; & humanæ cedentes infirmitati, honestatis autem Christianæ vitæ convenientis curam gerentes, hoc in tertiis nuptiis servandum statuimus. Ut si quis, qui annum quadragesimum excesserit, & nec naturam reveritus, nec honestæ vitæ, quæ à Christianis debetur, ulllam curam gerens, sed sola libidinis perturbatione victus, se in tertium matrimonium projecerit, is cum omni diligentia & observatione sit usq; ad quinquennium
B sacramenti communionis minimè particeps, & nec hoc tempus illi contrahatur. Qui enim post annum quadragesimum sordem in Christi Ecclesia esse vel dici amavit, quod melioris vitæ argumentum præbebit, propter quod tempus sacramentorum participationis ei contrahatur? Sed & postquam impolluta participatione dignus habitus fuerit, non erit ei permissum in alio tempore ad participationem accedere, quàm in sola salutari Christi & Domini nostri resurrectione, propter repurgationem, ut possibile est, ex præcedente jejuniorum abstinentia.
Hæc autem dicimus, quando ex prioribus matrimo-
C niis non fuerint liberi iis, qui post annum quadragesimum tertiam uxorem ducere voluerint: nam si liberos habuerint, eis nullo modo tertium permittitur matrimonium. Est enim valde iniquum intempestivæ libidini indulgere, priorum autem matrimoniorum liberis non prospicere, ut sint securi, & à molestia, & perturbatione remoti, & à reliquis, quæ solent evenire hominibus ex filiorum multorum susceptione. Quòd si quis triginta annos natus, & ex prioribus matrimoniis habens liberos, tertiæ mulieri conjunctus fuerit, is quoq; nulla ei venia data, ad quartum usque annum communionis sacramentorum sit expers, quia manifestum est eum sola intemperantia
D motum, & quòd sit carnalis libidinis servus, ad hoc se matrimonium conferre: & postquam etiam sacramentorum participationem assecutus est, ter tantum in anno fruitione dignus habebitur; semel quidem in salutari Christi & Domini nostri resurrectione; secundo autem in dormitione immaculatæ dominæ nostræ deiparæ: & tertiò in natali Christi & Dei nostri, quod in his præcedat jejunium, & ejus utilitas: sin autem non superstant liberi, quia liberorum susceptionem desiderare, non est indignum venia; tunc tale matrimonium venia dignum judicabitur, & sola ea pœna, quæ ab initio & hucusque servata est, sanabitur. Hæc etiam de tertio matrimonio.
E Atque nec secundum, nec primum absque cautione datâ relinquimus, sed & illa sic contrahi statuimus, ut nullam malam causam habeant, vel ex raptu, vel ex præcedente clandestino concubitu, sed legitimè, & ab iis, qui ab ejusmodi inquinamentis & fornicatoria impuritate mundi sunt. Si quis ergo, prædictis constitutionibus neglectis, ad matrimonii consuetudinem primam vel secundam processerit, eum Christi Ecclesia, quæ est pura, immaculata, & sine ruga, salutaribus examinationibus subjicit, nec prius ad divinorum mysteriorum participationem admittet, quàm tempus in fornicatione definitum ipsum diligenter expleviſſe didicerit (nisi forte necessarius è vitâ excessus urgeat) donec scilicet
F septimus annus completus fuerit. Sacerdos autem, qui ausus fuerit, præter id quod statutum est, divina participatione aliquem ejusmodi dignari, de proprio gradu in periculum veniet; eo videlicet, qui præter formam communione dignus est habitus, ad excommunicationem iterum redacto, usque ad septimi anni complementum. Sed hæc quidem ut ostensum est, ab iis qui olim imperavere, facta sunt. Nunc autem Patris & Filii & sancti Spiritus beneplacito & gratia, & purissimis Deique matris

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

tris, & magni cœleſtis militiæ principis interceſſionibus, eos qui nonaginta antè annis pro cauſa & occaſione priùs oſtenſa abrupti erant ſacerdotes, & monachos, egregium à Deo coronatorum imperatorum noſtrorum, Romani & Conſtantini imperium, conjunxit & uniit, unámque feçit catholicam & apoſtolicam eccleſiam: unde meritò ſunt prædicandi & laudandi, qui tam pium opus & tam dignum compleverint. Cùm Canon & novella hæc ſtatuerint, eccleſia hucuſque noſtris temporibus tertium matrimonium fieri non permiſit.

καὶ χάριτι, ὑπὸ ταῖς τοῦ πανάγιου καὶ θεομήτορος, καὶ μεγάλης ἀρχιστρατήγου προσδοκίαις, τοὺς ἤδη πρὸ ὀλιγονήστου χρόνων ἕνεκεν τῆς προβληθείσης αἰτίας καὶ ἀφορμῆς ἀποῤῥαγέντας ἱερεῖς καὶ μονάζοντας, ἡ παγκαλὴ βασιλεία τῶν θεοσεφῶν βασιλέων ἡμῶν Ρωμανοῦ καὶ Κωνσταντίνου συνῆψέ τε καὶ συνέζευξε, καὶ μίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν εἰργάσατο, ὅθεν χρεὼν ἀναπηρύττεσθαί τε καὶ μεγαλύνεσθαι τοὺς πιστοὺς θεοφιλεῖς καὶ ἀξιόλογον ἔργον πεπληρωκότας. ταῦτα δὲ κανόνος καὶ τῶν νεαρῶν νομοθετησάντων, ἡ ἐκκλησία τέως ὅπου τῶν ἡμερῶν τῶν ἡμετέρων τρίτους γάμους ποιησιν οὐκ ἐπέτρεψε.

B

Zonar. Trigamiam magnus hic Pater ab antiquis Patribus conjugii nomine minimè appellatam fuiſſe aſſerit, ſed illam dixiſſe polygamiam, potiùs fornicationem caſtigatam, hoc eſt, non effuſam, & promiſcuam, ſed contractam, & in unâ tantummodo circumſcriptam muliere. Quem ergo Canonem de digamis promulgavit, hunc in trigamia quoque proportione ſervari jubet; Proportione autem, id eſt, quia in digamia annus præſcriptus eſt ad pœnitentiam; aliis verò biennium: porrò in trigamia, quoniam ipſamet culpa ſit gravior, proportione quoque reſpondens ſtatuitur pœna, quinquennalis videlicet ſegregatio. Qui námque digamiæ terminos ſupergreſſi ſunt, negat amplius ab iis, cum quibus commiſcentur, mulieribus viros dici oportere, nec mulieres ab ejuſmodi hominibus uxorem nomine appellari: Atque ex Evangelio teſtimonium adducit, dicente Chriſto ad Samaritidem, Quoniam quem habes non es tuus vir; quinque enim habuiſti. Nam etſi priùs dixerat ſanctus, tribus aut quatuor annis trigamos eſſe ſegregandos, non tamen in illo decreto perſtitit: verùm mulctæ tempus ad quinquennium ipſemet extendit, ſtatuens nequaquam hujuſmodi ab Eccleſis expellendos, ita ut non in loco flentium conſiſtant; ſed in loco audientium duobus aut tribus annis, eóque elapſo tempore permittendum ipſis, ut cum fidelibus conſiſtant, à communione autem abſtineant. Atque hoc pacto, ſi fructum pœnitentiæ oſtenderint, nempe contritionem cordis, & lacrymas, & ſiquid hiſce adjungi ſolet, ita demum ad communionem admittantur.

ZΩΝΑΡ. Τῶ τριγαμίαν ὁ μέγας οὗτος πατὴρ τὰς ἀρχαίας πατέρας μὴ γάμον ὀνομάσαι φησὶν, ἀλλὰ πολυγαμίαν, ἢ μᾶλλον, πορνείαν κεκολασμένην. ἤγουν οὐκ ὀκτεχαμμένῳ καὶ ἀδιάφορον, ἀλλὰ σωφρονισμένῳ καὶ συνεγραμμένῳ μιᾷ γυναικί. ὃν γοῦν ὥρισεν κανόνα ὅπου τῆς διγαμίας, τοῦτον λέγει ἀναλόγως ὁρίσαι καὶ ὅπου τῆς τριγαμίας. ὃ δὲ ἀναλόγως, τοῦτό ἐστιν· ὅτι ὅπου τῆς διγαμίας, ἐνιαυτὸς ὡρίσθη εἰς μετάνοιαν· ἑτέροις δὲ διετία. ὅπου δὲ τῆς τριγαμίας, ἐπεὶ μείζων ὄζει ἡ αἰτία αὕτη, ἀνάλογον καὶ ὃ ὀπτέον ὥρισεν· ἤγουν ὅπου πενταετίαν ἀφορισμὸς. τοὺς γὰρ βαίνοντας τὴν διγαμίαν, μὴ δεῖν ὀνομάζεσθαι φησι, σὰρξ μία γυναικός, αἷς συμφθείρονται, ἄνδρας· μήτε δὲ γυναῖκας λέγεσθαι, ἀλλὰ τῶν τοιούτων ἀνδρῶν, γυναῖκας ἑαυτῶν· καὶ ἐκ τῆς διαλογελίν μαρτυρίαν ἐπάγει, εἰπόντος τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν Σαμαρείτιδα, ὅτι ὃν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ἀνήρ· πέντε γὰρ ἔσχες. εἰ δὲ καὶ ἔφθη εἰπεῖν ὁ ἅγιος, ὅτι ἐν τρισὶ καὶ τέσσαρσιν ἔτεσιν ἀφορίζεσθαι τοὺς τριγάμους, ἀλλ' οὐκ ἐνέμεινε σφῷ τύπῳ ἐκείνῳ· ἐπέκεινε δὲ αὐτοὺς καὶ χρόνον τοῦ ὀπτιμίου μέχρι πενταετίας· ἁμαρτάδην μὲν ἐξωθεῖσθαι τοὺς τοιούτους τῆς ἐκκλησίας· ὥστε οὐκ εἰς τόπον προσκλαιόντους ἵστασθαι, ἀλλ' εἰς τόπον ἀκροωμένων ἐν ἔτεσι δυσὶν ἢ τρισί· μετὰ δὲ καὶ εἰρημένον χρόνον, ἐπιτρέπειν αὐτοῖς τοῦ μὲν τῶν πιστῶν συνάσιν· τῆς δὲ κοινωνίας ἀπέχεσθαι. καὶ ὕστερον καρπὸν ἐπιδεικνύμενον μετανοίας· ἤγουν σωτριβοῦς καρδίας, καὶ δάκρυα, καὶ εἴ τι τούτοις ἑπόμενον, ὕστερον δέχεσθαι αὐτοὺς εἰς κοινωνίαν.

Arist. *Bigamus unum vel duos annos excommunicatur, Tres vero & quatuor Trigamus, atque etiam quinque juxta conſuetudinem, quæ jam obtinet.*

Non à Canone, ſed à conſuetudine accipiens Magnus Baſilius, trigamos quinquennio ſegregatos eſſe, & ipſe illud admittit. Sed mandat, eos ab eccleſiâ non omnnio extrudere, & cum deflentibus collocare, ſed duobus vel etiam tribus annis divinarum ſcripturarum auditione eos dignari. Deinde eis permittit cum fidelibus conſiſtere, & in precibus ſolis communicare. A boni autem communione abſtinere, & ſic fructum aliquem pœnitentiæ ſtendentes, ad locum eorum, qui corporis & ſanguinis Dominici ſunt participes, reſtitui.

Arist. Ἕνα χρόνον ἢ δύο ἀφορίζεται ὁ δίγαμος· τρεῖς δὲ, καὶ τέσσαρας, ὁ τρίγαμος· καὶ πέντε, κατὰ τὴν ἄρτι συνήθειαν.

Οὐκ ἀπὸ κανόνος, ἀλλὰ ἀπὸ συνηθείας καταλαβὼν ὁ μέγας Βασίλειος, τοὺς τριγάμους ὅπου πενταετίαν ἀφορίζομένους, δέχεται τοῦτο καὶ αὐτός· πλὴν προσάπτει, μὴ παντελῶς αὐτοὺς ἐξωθεῖν τῆς ἐκκλησίας, καὶ μὴ τῶν προσκλαιόντων συνατίζειν· ἀλλ' ἐν δυσὶν ἔτεσιν, ἢ καὶ τρισὶ, τῆς τῶν θείων γραφῶν ἀκροάσεως ἀξιοῦν. εἶτα ἐπιτρέπει συνάγειν αὐτοὺς μὲν τῶν πιστῶν, καὶ τῶν εὐχῶν μόνων συγκοινωνεῖν αὐτοῖς· τῆς δὲ κοινωνίας τοῦ ἁγιάσματος ἀπέχεσθαι· καὶ ὕστερον καρπόν τινα μετανοίας ἐπιδειξαμένους, εἰς τὸν τόπον τῶν μεταλαμβανόντων τοῦ δεσποτικοῦ σώματός τε καὶ αἵματος ἀποκαθίστασθαι.

Canon V.

Hæreticos, qui in exceſſu è vita pœnitentiam agunt, recipere oportet; recipere autem, non ſine judicio, ſed examinantes an veram pœnitentiam oſtendant, & ſi fructus habeant, qui ſalutis ſtudium teſtificentur.

Bals. Præſens quidem Canon ſtatuit hæreticos, qui in fine vitæ fuerint, & pœnitentiam petiverint, admitti, priùs examinatos, an verè agant pœnitentiam; ſcilicet, an à ſuis dogmatis deſciſcant, & fructus pœnitentiæ oſtendant. Alii autem Canones, etiam hæreticos,

ΚΑΝΩΝ ε'.

Τὸν δὲ ὁπωσοῦν ἐξόδῳ μετανοοῦντας τῶν αἱρετικῶν δέχεσθαι χρή. δέχεσθαι δὲ, δηλονότι οὐκ ἀκρίτως, ἀλλὰ δοκιμάζοντας εἰ ἀληθινῶς ἐπιδείκνυνται μετάνοιαν, καὶ εἰ τοὺς καρποὺς ἔχουσι μαρτυροῦντας τῇ περὶ σωτηρίας σπουδῇ.

ΒΑΛΣ. Ὁ μὲν πρὸ τῶν κανὼν διορίζεται τοὺς αἱρετικοὺς ἐν τέλει γινομένους τοῦ βίου, καὶ ζητοῦντας μετάνοιαν, δέχεσθαι, ἐξεταζομένους πρότερον, εἰ ἀληθῶς μετανοοῦσιν. ἤγουν, εἰ ἀφίστανται τῶν οἰκείων δογμάτων, καὶ ἐπιδείκνυνται καρποὺς μετανοίας· ἕτεροι δὲ κανόνες, καὶ τοὺς ἐν ὑγείᾳ ὄντας, αἱρετικοὺς

αἱρετικὺς προσερχομένους, καὶ ἐξεταζομένους, ὁμοίως δὲ- A qui sani sunt, accedentes, & examinatos, similiter admit-
χεσθαι παρακελεύονται. ti jubent.

ΖΩΝΑΡ. Ἀμφέβαλλόν τινες εἰ χρὴ τοὺς αἱρετικοὺς ὀν τέλει λεγομένους τοῦ βίου καὶ ζητοῦντας μετάνοιαν δέχεσθαι. φησὶ γοῦν ὁ ἅγιος ἀπεκρίθη δεῖν αὐτοὺς δέχεσθαι, οὐχ ὡς ἔτυχε δὲ· ἀλλὰ ἐξετάζοντας, εἰ ἀληθῶς μετανοοῦσιν· ἤγουν, εἰ ἀφίσανται τῶν οἰκείων δογμάτων, καὶ ἐπιδείκνυνται καρποὺς μετανοίας.

Zonar. Dubitabant quidam, an hæretici, qui in exitu vitæ esse dicuntur, ac pœnitentiam quærunt, essent admittendi. Ad quam quæstionem respondit sanctus, admittendos esse, non quacunque ratione, verum examinantes an verè pœniteant; hoc est, num à propriis dogmatis abscedant, ac pœnitentiæ fructus ostendant.

ΑΡΙΣΤ. Αἱρετικὸς τῷ τέλει μετανοῶν, δεκτέος, μετ' ἐπικρίσεως. B

Aristot. *Hæreticus in vitæ exitu resipiscens, discretione adhibitâ suscipiendus.*

Τὸν ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου ἐλθόντα αἱρετικὸν, καὶ μετανοοῦντα, οὐκ ἀκρίτως καὶ ἀδοκιμάστως δέχεσθαι χρὴ, ἀλλὰ δοκιμάζειν τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ, εἰ ἀληθής ἐστι, καὶ εἰ τοὺς καρποὺς ἔχει μαρτυροῦντας τῇ περὶ σωτηρίας σπουδῇ· τί γάρ, ὅτι θριαμβεύει αὐτοῦ τὴν αἵρεσιν, τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ μετὰ δακρύων καὶ συντετριμμένης καρδίας ἐξαγορεύει, ἐλεημοσύνας ποιεῖ· καὶ ἄλλα τοιαῦτα σωτηρίως ἐνδείκνυται.

Hæreticum in extremo vitæ venientem & resipiscentem sine judicio & examine admittere non oportet, sed resipiscentiam ejus explorare, num vera sit, & an fructus profert qui salutis studium testificantur; ut si de hæresi ejus triumphet, peccata sua cum lacrymis & contrito corde confiteatur, eleemosynas faciat, & alia ejusmodi salutaria ostendat.

ΚΑΝΩΝ ϛ'. CANON VI.

Τῶν κανονικῶν τὰς πορνείας εἰς γάμον μὴ καταλογίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπαν ὥστε ἀδιαφόρως αὐτοῖς τὴν συναφείαν. τοῦτο γὰρ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ πρὸς ἀσφάλειαν λυσιτελὲς, καὶ τοῖς αἱρετικοῖς οὐ δώσει καθ' ἡμῶν λαβὴν, ὡς διὰ τὴν τῶν ἁμαρτάνειν ἄδειαν ὑποσυρομένων πρὸς ἑαυτούς. C

Canonicorum fornicationes pro matrimonio non reputentur, sed eorum conjunctio omninò divellatur: hoc enim & ecclesiæ ad securitatem est utile, & non dabit hæreticis adversus nos ansam, quòd propter peccandi libertatem ad nos attrahamus.

ΒΑΛΣ. Κανονικοὺς, τοὺς ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζομένους, φησὶν, ἤγουν κληρικοὺς, μοναχοὺς, μοναστρίας, καὶ τὰς παρθενίαν ἐπαγγελαμένας. εἰ γοῦν τις ἐκ τούτων πορνεύσῃ, οὐ προχωρήσεται καὶ ἐφεξῆς ἁμαρτάνειν. εἰκὸς γὰρ τὸν ἁμαρτηκότα κανονικὸν τῆς ἱερωσύνης ἐκπεσόντα διὰ τὴν πορνείαν, λέγειν ὅτι ἐπεὶ τῆς ἀξίας ἐκπέπτωκα, καὶ ἀπολαύσω τῆς ἡδονῆς, καὶ ἔστω μοι ἡ γυνὴ μεθ' ἧς ἥμαρτον, εἰς συμβίωσιν γαμικήν. ὅτι καὶ ὁ νόμος φησὶν ἐν βιβλίῳ κή. τίτλῳ δ'. κεφαλαίῳ ις'. ὁ μὲν τὴν ἐλευθέραν μὴ ποιησάμενος πόρνην ἐκ τῆς ἰδίας σώματος, ἔχων συνήθειαν, οὐ παλλακὴν, ἀλλὰ γαμετὴν αὐτὴν ἔχειν δοκεῖ. τοῦτον οὖν, φησὶ, προχωρεῖσθαι οὐ χρὴ, ἀλλ' ἐκ παντὸς ἀφωσιῶσθαι τὴν συναφείαν αὐτοῖς, καὶ χωρίζεσθαι ἀπ' ἀλλήλων· ὅτι τὰ μὲν νόμιμα εἰς λαϊκοὺς χώραν ἔχουσι, καὶ ὅτι τῇ ἐκκλησίᾳ λυσιτελές ἐστιν. εἰ γὰρ αὐτοὶ τῆς ὑποψυμίας ἀποξενωθῶσιν, οὐδὲ ἕτεροι τολμήσουσι τοιοῦτόν τι, ὡς μὴ προχωρήσαντες ἁμαρτάνειν μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς. ἀλλὰ καὶ τοῖς αἱρετικοῖς οὐ δοθήσεται ἀφορμὴ καθ' ἡμῶν εἰς ὃ λέγειν, ὅτι διὰ τοῦτο μετὰ τὴν πορνείαν προχωροῦσι οἱ πορνεύοντες ἁμαρτάνειν, ἵνα καὶ οἱ ἐξ ἑτέρων θρησκειῶν διὰ τὴν ἡδονὴν τοῦ σώματος ὑποσυρῶνται καὶ ἐπισύρωνται πρὸς τὰ ἡμέτερα. καὶ τοῦτο μὲν θεωρεῖται καλῶς, ὅσον εἰς τοὺς κληρικούς. εἰς δὲ τοὺς μοναστρίας καὶ τοὺς παρθένους, καὶ τοὺς μοναχοὺς τοὺς μὴ ἱερωμένους, ἐπεὶ ἀφαίρεσις τιμῆς οὐκ ἐπάγεται, μᾶλλον εἴποι τις δικαιολογεῖσθαι τούτους, διὰ τοῦ κατεσχυμένου ἄνωθεν νόμου καὶ εἰς ἐκτροπὴν τοῦ λόγου αὐτοῖς ὀφείλειν τὸ τοῦ φρόντου κανόνος. περὶ δὲ πορνείας μοναχῶν καὶ παρθένων ἀνατεθειμένων τῷ θεῷ, ἀνάγνωθι σαφῶς ἔκτης κανόνα τέταρτον, καὶ ἁγίου Βασιλείου κανόνα ιη'. κ'. ξ'. καὶ βιβλίου δ'. τοῦ βασιλικοῦ τίτλον α'. κεφ. ε'. ὅπου κατεσχύθη εἰς λ'. κεφάλαιον τοῦ β'. τίτλου τοῦ φρόντου σωτάγματος· ἀνάγνωθι καὶ κεφ. οη'. τοῦ λζ'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου. D E F

Balsam. Canonicos eos dicit, qui in Canone enumerantur, Clericos scilicet, Monachos, Monachas, & quæ virginitatem professæ sunt. Si quis ergo ex his fornicatus fuerit, non permittitur ei deinceps peccare. Est enim verisimile canonicum, qui peccaverat, sacerdotio motum ob fornicationem dixisse, Quoniam à dignitate excidi, voluptate certè perfruar: & sit mihi mulier, cum qua peccavi, in consortio conjugali. Lex enim dicit in lib. xxviii. tit. iiii. cap. xvi. Qui cum libera, quæ non quæstûs gratia facit sui corporis potestatem, habet consuetudinem, ipsam non concubinam, sed uxorem habere videtur. Hoc, inquit, non est permittendum, sed eorum conjunctio est omnino separanda, & ipsi à se invicem sejungendi. Quoniam leges in laicis locum habent, & hoc est ecclesiæ utile. Si ipsi enim à libidine alienati fuerint, nec alii audebunt tale quid facere, ut quibus non sit peccare permissum post ecclesiasticæ dignitatis ademptionem. Sed hæreticis quoque non dabitur adversus nos ansa, ut dicant, quòd propterea post fornicationem permittitur fornicatoribus peccare, ut ab aliis sectis propter corporis voluptatem ad nostra attrahantur & allicantur. Et hæc quidem facti species rectè ponitur, quod ad clericos attinet. Quod ad monachas autem, & virgines, & monachos sacris ordinibus non initiatos attinet, quoniam eis honoris ablatio non inducitur, & eos dixerit quispiam legem superiùs positam magis posse pro se adducere, & ad evertendam eorum rationem præsentem Canonem constitui. De monachorum autem fornicatione, & virginum Deo dedicatarum, lege syn. vi. can. iiii. S. Basilii Can. xviii. xx. lx. & lib. iii. Basilic. tit. pr. cap. v. quod positum est in xxx. cap. noni tit. præsentis operis. Lege & cap. lxxviii. xxxvii. tit. lx. lib.

ΖΩΝΑΡ. Κανονικοὺς τοὺς ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζομένους, φησὶν, ἤγουν κληρικοὺς, καὶ μοναχοὺς, καὶ μοναστρίας, καὶ τὰς παρθενίαν ἐπαγγειλαμένας κόρας, κδ' καὶ ϛ'. καὶ μθ'. κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου. εἰ γοῦν τοιοῦτός τις πορνεύσῃ, οὐκ ἐασθήσεται συμφθείρεσθαι τῇ μὴ ἧς ἥμαρτεν, ὡς τύχα γάμου τῆς ἀθέσμου μίξεως λογισθείσης.

Zonar. Canonicos eos, qui in Canone recensentur, nominat, Clericos nimirum, Monachos, & Monachas, & virginitatem professas puellas, ut habetur sexto, & quadragesimo quarto canone Synodi Carthaginensis. Si quis igitur ejusmodi fornicatus fuerit, haud permittetur cum ea cum qua peccavit, corrumpi, quasi fortè illicita commixtio nuptiarum instar existimetur. Probabile

babile námque eſt clericum, qui ſacri ordinis dignitate ob admiſſam culpam exciderat, dixiſſe, Quandoquidem ſacro ordine motus ſum, fruar ſaltem voluptate, & ſit mihi mulier hæc, cum qua peccavi, matrimonii ſocietate conjuncta. Hoc ergo, inquit permittere haud oportet, ſed illorum ſocietatem penitùs dirimere, atque ab invicem ejuſmodi ſegregare. Hoc ſiquidem & Eccleſiæ utile fuerit, dum alii quoque, ne ejuſmodi audeant, reprimentur. Ita námque cogitabant, nihil nobis prodeſſe etiamſi peccemus, ſiquidem cum ea muliere, cum qua corrrupti ſumus, quamvis honore exciderimus, ætatem agere haud liceat: Nec habebunt hæretici anſam contra nos dicendi: Nos ea de cauſa delinquentibus permittere, ut cum iis mulieribus vivant, quibuſcum peccaverunt, eáſque uxorum loco retinendi facultatem ipſis dare, ut hac ratione aliquos ex iis, qui diverſæ religioni addicti ſunt, attrahant, hoc eſt, ſubducant, alliciant; quippe illis in peccato degere permittentes, nec illegitimas nuptias, quas fornicatio præceſſit, ſolventes.

A εἰκὸς γὰρ καὶ κληρικὸν τῆς ἱερωσύνης διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκπεσόντα, εἰπεῖν· ὅτι ἐπεὶ τῆς ἀξίας ἤδη ἐκπέπτωκα, κἂν ἀπολαύσω τῆς ἡδονῆς· καὶ ἔστω μοι ἡ γυνὴ μεθ' ἧς ἥμαρτον, εἰς συμβίωσιν γαμικήν. τοῦτο οὖν, φησὶ, θεμιτὸν οὐκ ἔστι, ἀλλ' ἐκ παντὸς διαιρετέον τὴν συναφείαν αὐτῶν, καὶ χωρίζειν ἀπ' ἀλλήλων τοὺς τοιούτους. τοῦτο γὰρ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ λυσιτελές, ἀποκοπτομένων καὶ τῶν λοιπῶν μὴ τοιαῦτα τολμᾶν. λογίζονται γὰρ ὅτι οὐδὲν ἔσται ἡμῖν ὄφελος κἂν ἁμάρτωμεν, μὴ διαχωριζόμενοι κἂν τῆς τιμῆς ἐκπέσωμεν, συμβιῶντες τῇ γυναικὶ ἧς συνεφθείρημεν· καὶ οἱ αἱρετικοὶ γὰρ ἔξουσι λαβὴν καθ' ἡμῶν λέγειν· ὅτι διὰ τοῦτο διαχωροῦσι τοῖς ἁμαρτάνουσι συζῆν ταῖς γυναιξὶ μεθ' ὧν ἥμαρτον, καὶ ὡς γαμεταῖς κεχρημένοι αὐταῖς διδάσκουσιν ἄδειαν αὐτοῖς· ἵνα ὕστερον ἐπισωσῶνταί τινας τῶν ἐξ ἑτέρας θρησκείας, ἡνίκα σωφρονῶσιν, ἐφέλκωνται, ὡς ἐάντες ἐμμένειν τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ μὴ λύοντες τὰς ἀθέσμους γάμους, ὧν παρεσπάσατο πορνεία.

B

Arist. *Canonica, ſi matrimonio juncta fuerit, diſjungitur.*

ΑΡΙΣΤ. Ἡ κανονικὴ, εἴ που συζύγνυται, διαζεύγνυται.

Quæ virginitatem profeſſa eſt, & matrimonio renunciavit, & vitam in ſanctimoniâ actam prætulit, ſi profeſſiones ſuas vilipendens, libidinoſis ſe dederit voluptatibus, & matrimonii nimirum lege viro conjuncta fuerit, iſtud matrimonium non judicabitur, ſed fornicatio: aut potius ſecundum Magni Baſilii Canonem, adulterium. Propterea itaque eorum conjunctio omni modo diſtrahetur.

C Ἡ παρθενίαν ὁμολογήσασα καὶ ἀποταξαμένη τῷ γάμῳ, καὶ ἐν ἁγιασμῷ διατιμήσασα βίον, εἰ τὰς ὁμολογίας αὐτῆς ἀθετήσασα ἡδοναῖς ἀκολάστοις ἑαυτὴν ἐκδῷ, καὶ νόμῳ δῆθεν γάμου ἀνδρὶ συναφθῇ, ὁ γάμος τοῦτο κριθήσεται, ἀλλὰ πορνεία· ἢ μᾶλλον, κατὰ τὸν ἑκατονκαιδέκατον κανόνα τοῦτον τῆς μεγάλης Βασιλείου, μοιχεία. διὰ τοῦτο γοῦν παντὶ τρόπῳ καὶ διασπασθήσεται αὐτῶν ἡ συναφεια.

Canon VII.

ΚΑΝΩΝ Ζ.

Maſculorum & animalium initores, & homicidæ, & venefici, & adulteri, & idololatræ, eadem condemnatione digni habentur. Quare, quam in aliis habes formam, in iis quoque ſerva. Eos autem, qui triginta annos propter immunditiam pœnitentiam egerunt, quam ex ignorantia fecerunt, nos quidem nec eos eſſe recipiendos dubitare oportebat. Nam & ignorantia eos venia dignos facit, & ſpontanea confeſſio, & tanta temporis diuturnitas: fere enim tota hominis ætate ſatanæ traditi ſunt: ut diſcant non ſe turpiter gerere. Quamobrem jube eos abſque dilatione ſuſcipi, maximè ſi lacrymas habeant, quæ tuam clementiam moveant, & vitam miſericordia dignam oſtendant.

Ἀρρενοφθόροι καὶ ζωοφθόροι, καὶ φονεῖς, καὶ φαρμακοί, καὶ μοιχοὶ, καὶ εἰδωλολατραι τῆς αὐτῆς καταδίκης εἰσὶν ἠξιωμένοι. ὥστε ὃν ἔχεις τρόπον, καὶ ἐπὶ τούτων φύλαξον. τοὺς δὲ τριάκοντα ἔτεσι μετανοήσαντας διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν, ἣν ἐν ἀγνοίᾳ ἔπραξαν, οὐκ ἀμφιβάλλειν ἡμᾶς ἔδοξεν εἰς ὃ παραδέχεσθαι. ἔστι γὰρ ἄγνοια συγγνώμης ἀξίους αὐτοὺς ποιεῖ, καὶ ὁ ἑκούσιος τῆς ἐξαγορεύσεως, καὶ ἡ παράτασις ἐν τοσούτῳ χρόνῳ γινομένη· σχεδὸν γὰρ ὅλῳ γινεαῖ ἀνθρώπῳ παραδίδοσθαι τῷ Σατανᾷ· ἵνα παιδευθῶσι μὴ ἀσχημονεῖν. ὥστε κέλευσον αὐτοὺς ἀναβλήτως δέχεσθαι, μάλιστα εἰ καὶ δάκρυα ἔχουσι δυσωποῦντα σου τὴν εὐσπλαγχνίαν, καὶ βίον δεικνύοντας ἄξιον συμπαθείας.

D

Bals. Alii ſancti patris canones ſic definiunt, quomodo & quot annis puniri debeant, qui in præſenti can. comprehenduntur. Preſens autem canon, etiamſi dicit eos eadem condemnatione dignos, non tamen de pœnarum generibus intelligendus eſt: alio enim & alio modo puniuntur: & clarum, quòd ipſorum condemnationem in formam, quæ conſecuta eſt, diſtulit. Eos autem eadem condemnatione dignos eſſe habitos dictum eſt, quòd omnes quatuor pœnarum locis ſubjiciantur, & ea in re ſimiliter puniantur. Quoniam autem nonnulli qui inceſtum per ignorantiam commiſerunt (hæc eſt enim immunditia, quæ in canone comprehenditur, & non reliqua peccata, ut quæ nec ſua natura poſſint per ignorantiam committi) cum xxx. annis pœnitentiam egiſſent, admitti volebant, dicit ſanctus exinde eos eſſe recipiendos, probabiles quoque cauſas afferens. Debes autem idololatras hîc intelligere præſtigiatores; Chriſtiani enim, qui idolis ſua ſponte ſacrificârunt, debent tota vitâ pœnitentiam agere. Illi autem dicuntur traditi eſſe ſatanæ, qui à Chriſtianorum communione ſeparantur. Qui tanto ergo tempore ſeparati fuere, ſatanæ veluti traditi ſunt.

E

Βαλσ. Ἕτεροι κανόνες τοῦ ἁγίου πατρὸς διορίζουσι, ὅπως καὶ ὅσοις ἔτεσιν ὀφείλουσιν ἐπιτιμᾶσθαι οἱ ἐν τῷ παρόντι κανόνι περιεχόμενοι. ὁ δὲ παρὼν κανὼν εἰ καὶ φησὶ τούτους τῆς αὐτῆς καταδίκης ἀξιοῦσθαι, ἀλλ' οὐ περὶ τὰ εἴδη τῆς ἐπιτιμίου διαφωνήσει, ἄλλως γὰρ καὶ ἄλλως θεραπεύουσι· καὶ δῆλον ὅτι καὶ τῷ καταδίκῃ αὐτῶν εἰς ἐπιτιμίαν ἐκώλυσε τὸν τρόπον ἀνήρτησε. διὸ καὶ τῆς αὐτῆς καταδίκης τούτους ἀξιοῦσθαι, ἐρρέθη, διὰ δὲ πάντας ὑποκεῖσθαι τοῖς τέτταρσι τόποις τῆς ἐπιτιμίου, καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοίως κολάζεσθαι. ἐπεὶ δέ τινες ἐν ἀγνοίᾳ τολμήσαντες μίαν μιξίαν, (αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἐν τῷ κανόνι περιεχομένη ἀκαθαρσία, καὶ οὐχὶ τὰ λοιπὰ ἁμαρτήματα, ὡς μηδὲ πεφυκότα κατ' ἄγνοιαν γίνεσθαι) ὅτι τριάκοντα χρόνοις μετανοήσαντες, ἤθελον παραδέχεσθαι, φησὶν ὁ ἅγιος, ἀπεντεῦθεν αὐτοὺς δέχεσθαι, ἐπάγων καὶ αἰτίας διλόγους. εἰδωλολάτρας δὲ ὀφείλειν νοεῖν ἐνταῦθα, τοὺς γόητας. οἱ γὰρ τοῖς εἰδώλοις ἑκόντες θύσαντες Χριστιανοὶ, διὰ βίου μετανοεῖν ὀφείλουσιν· ἐκείνους δὲ λέγουσι παραδοθῆναι τῷ Σατανᾷ, οἱ χωριζόμενοι ἀπὸ τῆς κοινωνίας τῶν πιστῶν. οἱ γοῦν ὅσῳ τοσοῦτον χρόνον ἀφορισθέντες, ὡσανεὶ τῷ Σατανᾷ παρεδόθησαν.

F

Zonar. Qui maſculos, mutáſve beſtias ineunt, &

Ζωναρ. Οἱ μὲν ἀρρενοφθόροι καὶ ζωοφθόροι καὶ μοιχοὶ, ἐπὶ

ἐπὶ πεντεκαίδεκα χρόνους ἐπιτιμῶνται. οἱ δὲ γε ἑκούσιοι φονεῖς καὶ οἱ φαρμακοί, ἐπὶ εἰκοσαετίαν, εἰδωλολάτρας ἤ, ἃ τοῖς εἰδώλοις θύουσι λέγει. ἢ γὰρ ἀρχῆθεν ἧς τὰ εἴδωλα σέβοντες, καὶ προσελθόντες τῇ πίστει καὶ βαπτισθέντες, δι' ὑπὸ τοῖς πιστοῖς συναριθμοῦνται, καὶ τῶν ἁγιασμάτων μετέχουσιν· ἢ Χριστιανοὶ ὄντες, εἰδώλοις ἐθύσαν, καὶ ὅλῳ βίῳ μετανοεῖν ὀφείλουσιν, ἃ ὡσεὶ πιστῶν ὄντων εἰδωλολατρῶν ἔοικε λέγειν ὁ ἅγιος, ἀλλὰ τοὺς γόητας καὶ τοὺς τὰ περίεργα ποιοῦντας, εἰδωλολάτρας ἐκάλεσεν· ὡς ἐπικλήσεις δαιμόνων ποιουμένους ἐν ταῖς γοητείαις, καὶ ὀξὺ ἐκείνων ζητοῦντας ἐπικουρίαν, κἀντεῦθεν δοκοῦντας τιμῶν καὶ θεραπεύειν αὐτούς. εἰπὼν ἤ ὅτι τῆ αὐτῆς καταδίκης εἰσὶν ἠξιωμένοι, ἃ τοῦτ' λέγει, ὅτι ἰσαρίθμοις ἐπιτιμίοις ἑαυτοῖς, ἀλλ' ὅτι πολυετεῖ ἐπιτιμίῳ ὑποκεινται, ἕκαστοι δὲ κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους. ὅσοι δὲ ὑπὲρ τριάκοντα ἔτεσι μετενόησαν ἐφ' ἢ ἔπραξαν ἀκαθαρσίᾳ ἐν ἀγνοίᾳ. (ἀγνοῶν γάρ τις τυχὸν, συγγενεῖ ἐμίγη μὴ εἰδὼς τὴν συγγένειαν, ἢ γυναικί τινι, μὴ εἰδὼς ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆ ἐχρήσατο ἐκείνῃ,) τοὺς τοιούτους, ὑδὲ ἀμφιβάλλειν ἐχρῆν, φησίν, εἰς ὃ παραδέξασθαι· πολλὰ ἔχοντας δίκαια εἰς ὃ συγγνωμονηθῆναι, τὴν ἄγνοιαν, ὃ ἐκούσιον τῆς ἐξαγορεύσεως (ἀγνοούμενον γὰρ τὸ ἁμάρτημα ἑκόντες ἐξωμολογήσατο·) καὶ τὴ τοῦ κρότου ἀφαίρεσιν. κρεῖττον γὰρ ὅλως ἡμέραν ἀνθρώπου παραδοθῆναι τῷ Σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ ἀσωμονεῖν. διὰ ταῦτα τοίνυν δεκτοὺς ἡγεῖσθαι αὐτούς.

Οὐκ ἄκαιρον ἴσως καί τι παρενεῖκαι τῷ λόγῳ, καὶ λῦσαι ἀμφιβαλλόμενόν τι πῶν· ὁ μέγας ἀπόστολος Κορινθίοις ἐπιστέλλων, καὶ περὶ τοῦ πεπορνευκότος εἰς τὴν ἰδίαν μητρυιὰν γράφων, παράδοτε αὐτὸν, φησὶ, τῷ Σατανᾷ, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ. τινὲς μὲν οὖν δαίμοσι κατοχὴν γενέσθαι πορνεύσαντα λέγουσι, τινὲς δὲ, νόσῳ μάστιγι ἐκδοθῆναι. καί τοι ἐξ αὐτῆς τῆς περὶ τοὺς Κορινθίους ἐπιστολῆς λαμβάνω τὸ ἀμφιβόλου, καὶ δηλαμβάνω, ὅτι τὸ παραδοθῆναι τῷ Σατανᾷ ἀφορισθῆναι ἐξῆ· καὶ τὸ τῆς πιστῶν μερίδος ἐκκηρυχθῆναι. ἐν μὲν γὰρ τῇ πρώτῃ, ἔνθα καὶ παραδοθῆναι τῷ Σατανᾷ ἁμαρτήσαντα κατεδίκασε, φησὶ· καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστὲ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἐξαρθῇ ἐξ ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας. τὸ δὲ, ἐξαρθῇ ἐξ ὑμῶν, τί ἄλλο ἐστὶν ἢ ὅτι, ἵνα ἐκκοπῇ καὶ ἀλλοτριωθῇ ἀφ' ὑμῶν, ἐκκόπτεται δὲ ὁ ἀφορισθεὶς καὶ μὴ τῆ πρὸς πιστῶν σωτηρίᾳ μοίρα. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ, φησὶ, κυρώσατε εἰς αὐτὸν ἀγάπην. πῶς οὖν περὶ τοῦ δαιμονιζόμενον ἔμελλον κυρώσαι ἀγάπην· ἢ περὶ τοῦτο λέγεται, ἢ τινὶ τοιούτῳ ταλαιπωρουμένῳ; ἐλεεῖσθαι γὰρ μᾶλλον ὤφειλεν ὁ ὕστερον πάσχων, καὶ μισεῖσθαι. ἀλλὰ τοῦτ' ἔλεγε πρότερον ὅπερ ἀπέστρεφε διὰ τὸ ἁμάρτημα, καὶ τῆ ἐκκλησίας ἀλλοτριώσατε, δέξασθε πάλιν, ἵνα μὴ τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ καὶ ἑρμηνεύει, ὡς γοῦν εἴρηται, αὐτὸς ἑαυτὸν ὁ ἀπόστολος, Σαφηνίζει. εἰ δέ τις φιλονεικότερον ἀνθίσταται, πειράσθω τοῦτον ὁ Σοφὸς ἐκεῖνος καὶ μέγας πατὴρ προφέροντα, ὅπως ἐχρήσατο ἐκείνῳ, τῷ παραδοθῆ τῷ Σατανᾷ εἰς ἀφορισμὸν καὶ τὴν ἔκπωσιν τῆς τῶν πιστῶν ξυναυλίας, παράδοσιν φησὶ Σατανᾶν ὀνομάσας. ὁ γὰρ ἐκκριθεὶς τῆς μοίρας τῶν πιστῶν, οὐκέτι τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος χάριν ἔχει παρ' ἑαυτῷ, ἀλλ' ἀπογυμνοῦται ταύτης· ὁ δὲ τῆς χάριτος ταύτης ἐκπεσὼν, παραδίδοται τῷ Σατανᾷ. γυμνὸν γὰρ τῆς θείας χάριτος αὐτὸν εὑρὼν ὁ ἐχθρὸς, παραλαμβάνειν αὐτὸν, καὶ κυριεύει λοιπὸν αὐτοῦ, καὶ ὁ χρυσοῦς ἤ τῆς γλώττης Ἰωάννης, ἐξηγορεύθη τῆς πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῆς, ὅταν ἑρμηνεύσῃ τοῦτο.

ΑΡΙΣΤ. Ἀρρενοφθόρους, καὶ ζωοφθόρους καὶ μοιχοὺς, πεντεκαιδεκαετία· καὶ φονεῖς, καὶ φαρμακεῖς, καὶ εἰδωλολάτρας, εἰκοσαετία, κατὰ τὸν παλαιὸν τύπον, εἰσὶ δέξεται. Σαφής.

A adulteri, quindecim annorum mulcta puniuntur. Voluntarii autem homicidæ, & venefici, viginti. Idololatras porrò, non eos dicit, qui idolis sacrificant. Nam vel inde ab initio idolorum cultui fuêre addicti, atque ad fidem accedentes, & baptismo expiati, confestim cum fidelibus adnumerantur, sacrisque mysteriis communicant; Vel, cùm Christiani essent, idolis immolavêre, ac per integram vitam pœnitentiam agere debent. Nequaquam igitur de ejusmodi idololatris sanctus hic loqui videtur: sed præstigiatores, ac ejusmodi inanitatibus curam impendentes, idololatras nominavit: quippe qui dæmonum invocationes adhibent ad præstigias, B tum ex iis auxilium petunt, ac proinde venerantium ipsos, & colentium quandam speciem præbent. Cum verò eadem condemnatione dignos habendos esse ait, non ita intelligendus est, quasi æquali annorum numero puniantur, sed quia plurium annorum mulctæ sint obnoxii, singuli tamen juxta proprios terminos. Qui verò triginta annis ob impuritatem, quam ignorantes admiserunt, in pœnitentia versati sunt, (Aliquis enim fortè per ignorationem cum cognata rem habuit, ignorans cognationem, aut cum alia muliere, cùm patrem quoque suum illa usum fuisse ignoraret,) de ejusmodi, inquit, ne dubitandum est quidem, quin admittantur, cum mul- C tas habeant excusationes, ob quas eis venia concedi possit: Ignorationem nimirum, spontaneam confessionem (ignoratum námque crimen sponte confessi sunt) ac temporis diuturnitatem. Tota námque fere hominis ætate satanæ traditi sunt, ut à turpibus abstinere discant. Ob hæc igitur facile ipsos admittendos esse arbitratur.

Non alienum autem erit quiddam etiam hic interserere orationi, ac certam quorundam quæstionem solvere: Magnus Apostolus ad Corinthios mittens, & de eo, qui cum noverca fornicatus fuerat differens; tradite, inquit, ipsum Satanæ, ut Spiritus salvus fiat. Quidam igitur dæmonis potestati obnoxium fornicarium factum fuisse dicunt; D quidam vero morbi flagello traditum. Cæterum ex ipsismet ad Corinthios epistolis solvitur dubitatio, & declaratur: quod tradi Satanæ, est segregari, & à cœtu fidelium abdicari. In priori námque ubi etiam eum qui deliquerat Satanæ tradendum adjudicavit, & vos, inquit, inflati estis, Et non magis luctum habuistis, ut tollatur, ex vobis, qui hoc opus fecit. Illud nempe, tollatur, quid aliud significat, quàm ut excidatur, alienúsque habeatur à vobis? Exciditur vero quicunque segregatur, nec in numero fidelium recensetur. In secunda vero epistola hæc habet, Conservate erga ipsum charitatem, qui igitur charitatem erga vexatum à dæmone conservaturi fuissent: vel erga illum qui lepra, vel ejusE modi alio morbo premeretur? Etenim misereri potius sic affecti, quàm illum odisse par est. Sed hoc plane significavit, ut quem scilicet aversati estis ob noxam, & extra Ecclesiam ejecistis, admittatis iterum, ne à nimio dolore absorbeatur. Ergo, ut dictum est, ipse se Apostolus explicat, ac declarat. Quòd si quis contensiosiùs repugnet, flecti se patiatur ab hoc sapienti, & magno Patre, animadvertens quomodo hic verbis illis, Satanæ traditus est, usus fuerit: segregationem, ac relegationem à cœtu fidelium Satanæ traditionem nominans. Qui enim à fidelium consortio excluſus est, non amplius sancti Spiritus gratiam penes seipsum habet, verum illa spoliatus est. Qui vero F ab hac gratia excidit, Satanæ traditur. Ubi námque illum divina gratia nudatum inimicus offenderit, ipsum invadit, eique deinceps dominatur. Quod eodem etiam modo Joannes Chrysostomus, in commentariis in Epistolum ad Timotheum, interpretatus est.

ARIST. *Masculorum, animaliúmque corruptores, & Mœchos post annos quindecim; homicidæ, venefici, ac idololatræ post viginti, juxta antiquam formam suscipientur.* Perspicuus.

A

Canon VIII.

Qui securi in ira adversus uxorem suam usus est, est homicida. Recte autem me admonuisti, & ut tuam sapientiam decuit, ut fusiùs de iis dicerem: quoniam multæ sunt in voluntariis & involuntariis differentiæ. Est enim involuntarium omnino & longè ab eo, qui incæpit, remotum: ut, qui lapidem in canem vel arborem jaceret, hominem assequeretur. Ei enim in animo erat bestiam propulsare, vel fructum excutere; ictum autem casu subiit is, qui in ipsum transeundo incidit. Quare hoc quidem est involuntarium. Involuntarium autem est, & B *si quis volens aliquem in melius convertere, loro, vel virga non dura eum percutiat, mortuus autem sit, qui percussus est. Propositum enim hic considerabatur, quòd peccantem corrigere volebat, non autem interimere. Est & illud quoque ex involuntariis, ut quispiam in pugna se ligno vel manu acriter defendens in præcipuas partes ictum torqueat, ut eum lædat, non ut omninò interficiat, Sed hoc quidem ad voluntarium magis accedit. Qui enim eo instrumento ad se defendendum usus est, vel qui minime parcens ictum inflixit, satis præ se tulit, se ani-* C *mi perturbatione victum homini non pepercisse: similiter & qui ligno gravi, & qui lapide majore, quàm pro viribus humanis usus est, involuntariis annumeratur, ut qui aliud quidem voluerit, aliud verò fecerit. Ira enim commotus eum ictum intulit, ita ut percussum interficeret: quamquam is fortè contendebat eum conterere, non autem penitùs morte afficere. Qui autem ense vel aliquo alio ejusmodi usus est, nullam habet excusationem: & maximè, qui securim jaculatus est: neque enim manu percussisse videtur, ut in eo esset ictus moderatus; sed jaculatus est, ut & ferri gravitate &* D *acie & vehementi per magnum spatium motu necessariò fieret pernicios us ictus. Rursus autem omnino est voluntarium, & quod nullam habet dubitationem, quale est quod fit & à latronibus, & à bellicis incursionibus. Illi enim propter pecunias interimunt, indicium fugientes: & qui bella gerunt, ad cædes faciendas accedunt, non terrere, nec castigare, sed adversarios palam & ex professo interficere statuentes. Atqui, etsi propter aliquam aliam causam curiosum medicamentum quis miscuerit, & interfecerit, id inter voluntaria ponendum est, ut ferè faciunt mulieres, quæ quibusdam in-* E *cantationibus, & amuletis, ad sui amorem aliquos attrahere conantur, & dant eis medicamenta, quæ mentibus tenebras offundunt. Hæ ergo, si interfecerint, etiamsi aliud volentes, aliud fecerint; tamen propter curiosum & prohibitum exercitium inter voluntarios homicidas reputabuntur. Itaque, & quæ abortum cientia præbent medicamenta, sunt & ipsæ homicidæ, sicut & quæ fœtus necantia venena accipiunt. Hæc quidem hucusque.*

Bals. Interrogatus sanctus, an sit homicida, qui securim jaculatus in propriam uxorem, eam percussit, pronunciavit eum esse voluntarium homicidam. Deinde facit differentiam voluntariarum & involuntariarum cædium: & eum qui lapidem in bestiam vel arborem jaculatus est, transeuntem autem illàc hominem fortè percussit, eúmque qui loro vel levi virga aliquem docendi eum gratia percussit, si percussus mortuus fuerit, homicidam involuntarium appellat: eum autem, qui in contentione aliquem virga duriore percusserit, vel in eo percutiendo manui non pepercerit, etiamsi eum, qui percussus est, interficere noluerit, sed vel tantùm lædere, vel propulsare, dicit, ad eum, qui cædem fecit voluntariam, proximè accedere, eo qui percussus est mortuo. Eum F

Κανων η'.

Ο ἀξίνῃ βαλὼν τὸν θυμῷ καὶ τῆς ἑαυτοῦ γαμετῆς ἀποκτείνας, φονεύς ἐστι. καλῶς δέ με ὑπεμνησας καὶ ἀξίως τῆς σαυτοῦ σωφρόνως, εἰπεῖν περὶ τούτων πλατύτερον· ἔστι πολλαὶ ἐν τοῖς ἑκουσίοις καὶ ἀκουσίοις διαφοραί. ἀκούσιον μὲν γάρ ἐστι πάντελῶς καὶ πόρρω τοῦ καταρξαι τινος, ὃ, ἄγοντί τινα λίθον ἐπὶ κύνα, ἢ δένδρον, ἀνθρώπου τυχεῖν. ἡ μὲν γὰρ ὁρμὴ ἦν ὃ θηρίον ἀμύνασθαι, ἢ τὸν καρπὸν κατασεῖσαι· ὑπέβη δὲ αὐτομάτως τῇ πληγῇ καὶ παρῆλθεν ὁ προσπεσών· ὥστε ὃ γέγονεν ἀκούσιον. ἀκούσιον μέντοι, καὶ εἴ τις βαλόμενος ἐπίτηδες παίσειέ τινα, ἐμάνη ἢ ῥάβδῳ μὴ σκληρᾷ τύπτοι, ἀποθάνῃ δὲ ὁ τυπτόμενος. ἡ γὰρ προαίρεσις ἐνταῦθα σκοπεῖται, ὅτι βελτιῶσαι ἐβούλετο τὸν ἁμαρτάνοντα, οὐκ ἀνελεῖν. ἐν τοῖς ἀκουσίοις ἐστὶ καὶ ἐκεῖνο ὁμοίως, ὃ, ἀμυνόμενόν τινα ἐν μάχῃ, ξύλῳ ἢ χειρὶ ἀφειδῶς, ὅπῃ τὰ καίρια τῷ πληγῶ συνεγκεῖν, ὥστε κακῶσαι αὐτόν, οὐχ ὥστε παντελῶς ἀνελεῖν. ἀλλὰ τοῦτο ἤδη προσπαίζει τῷ ἑκουσίῳ· ὁ γὰρ τοσούτῳ χρησάμενος ὀργάνῳ πρὸς ἄμυναν, ἢ ὁ μὴ πεφεισμένως τῷ πληγῷ ἐπαγαγών, δῆλός ἐστι μᾶλλον ὃ κεκραπὼς ὑπὸ τῆς παιδιᾶς, ἀφειδῶν τοῦ ἀνθρώπου· ὁμοίως καὶ ὁ ξύλῳ βαρεῖ, ἢ λίθῳ μείζονι τῆς δυνάμεως τῆς ἀνθρωπίνης χρησάμενος, τοῖς ἀκουσίοις συναριθμεῖται, ἄλλο μέντοι προελόμενος, ἄλλο δὲ ποιήσας. ὑπὸ γὰρ τοῦ θυμοῦ τοιαύτῳ ἐνέγκαι τῷ πληγῷ, ὥστε ἀνελεῖν καὶ τὸν πληγέντα· καίτοι ἡ ἀπιδὴ ἐπ' αὐτῷ σωτηρίαν τυχόν, οὐχὶ δὲ καὶ παντελῶς θανατῶσαι. ὁ μέν τοι ξίφει χρησάμενος, ἢ ὡτινιοῦν τοιούτῳ, σύνεσιν ἔχει πρὸς πεῖσιν· καὶ μάλιστα ὁ τῷ ἀξίνῃ ἀκοντίσας. καὶ γὰρ οὐδὲ ἀπὸ χειρὸς φαίνεται πλῆξαι, ὥστε ὃ μέτρον τῆς πληγῆς ἐπ' αὐτῷ εἶναι, ἀλλ' ἐκόντισεν, ὥστε καὶ τῷ βάρει τοῦ σιδήρου, καὶ τῇ ἀκμῇ, καὶ τῇ μετὰ πλείστης φορᾶς, ὀλεθρίαν ἀναγκαίως τῷ πληγῷ γενέσθαι· ἀκούσιον δὲ πάλιν παντελῶς, καὶ εὐθυμίαν ἀμφιβολίαν ἔχον, οἷόν ἐστι τὸ τῶν λῃστῶν καὶ τὸ τῶν πολεμικῶν ἐφόδων. ὅτοι μὲν γὰρ ἀπὸ χρήματα ἁρπάσαι, τὸν ἔλεγχον ἀποφεύγοντες· οἱ τε ἐν τοῖς πολέμοις ὅτι φόνος ἔρχεται, ὅτι φοβῆσαι, ὅτε σωφρονίσαι, ἀλλ' ἀνελεῖν αὐτοὺς ἐναντιωμένους ἐκ τοῦ φανεροῦ προῃρημένοι. καὶ μέντοι, κἂν δι' ἄλλο τινὰ αἰτίαν φάρμακόν τις ἐγκεράσῃ, ἀνέλῃ δὲ, ἀκούσιον τιθέμεθα τὸ τοιοῦτον. οἷον ποιοῦσιν αἱ γυναῖκες πολλάκις ἐπαοιδαῖς τισὶ καὶ καταδέσμοις, πρὸς ὃ ἑαυτῶν φίλτρον ἐπάγεσθαί τινας πειρώμεναι, καὶ φάρμακα διδοῦσαι αὐτοῖς σώζουσιν ἐμποιοῦντα ταῖς διανοίαις· αἱ τοιαῦται τοίνυν ἀνελοῦσαι, εἰ καὶ ἄλλο προελόμεναι, ἄλλο ἐποίησαν. ὅμως διὰ τὸ ἀφειργον, καὶ ἀπηγορευμένον τῆς ὑπιτηδεύσεως, ἐν τοῖς ἑκουσίοις φονεύσι καταλογίζονται. καὶ αἱ τοίνυν τὰ ἀμβλωτριῶδη διδοῦσαι φάρμακα, φονεύτριαί εἰσι καὶ αὗται, καὶ αἱ δεχόμεναι τὰ ἐμβρυοκτόνα δηλητήρια. ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον.

Βαλσ. Ἐρωτηθεὶς ὁ ἅγιος. ἐάν ἔστι φονεὺς ὁ ἀξίνῃ ἀκοντίσας καὶ τῆς οἰκείας γαμετῆς, καὶ πλήξας ταύτῃ, ἀπεφήνατο ἀκούσιον εἶναι φονέα αὐτόν. εἶτα ποιεῖται διαίρεσιν τῶν ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων φόνων. καὶ τὸν μὲν ἐπὶ θηρίον ἢ δένδρον ῥίψαντα λίθον, πλήξαντα δὲ τυχὸν ἄνθρωπον παριόντα ἐκεῖ, καὶ τὸν λώρῳ ἢ ἐλαφρᾷ ῥάβδῳ πλήξαντά τινα διὰ παιδιάν, ἐὰν ὁ πληγεὶς ἀποθάνῃ, ἀκούσιον φονέα καλεῖ· τὸν δὲ ἐν φιλονεικίᾳ πλήξαντά τινα, μετὰ σιδαρᾶς ῥάβδου ἢ τῇ χειρὶ ἀφειδῶς καὶ τούτῳ χρησάμενον, κἂν μὴ ἀνελεῖν ἤθελε τὸν πληγέντα, ἀλλὰ κακῶσαι καὶ ἀμύνασθαι, ἐγγίζειν τῷ ἑκουσίως φονεύοντι λέγει, τῷ πληγέντος ἀποθανόντος, καὶ τὸν ξύλῳ ἢ βαρεῖ καὶ λίθῳ μεγάλῳ χρησάμενον κατά τινος, καὶ ἀνελόντα, μὴ ἔχοντα ἢ πρόθεσιν φόνου, ἀκούσιον φονέα

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

φονέα ὀφείζε). Ὁν. ὃ ξίφει χρησάμενον οἱωδήτινι, κ) τὸν πολεμίους, & τὸν λῃστὰς, ἑκούσιον φονοτὸν ἀποφαίνε). ὥσπερ κ) τὸν φάρμακα φονέρια διδόντας, κ) ἀμβλωτρίδα ποιοῦντας· κ) ὁ μὲν κανὼν ταῦτα. σὺ δὲ ἀνάγνωθι τὸ κς'. κεφάλαιον τῦ θ'. τίτλυ τῦ πρόκ. συντάγματ. καὶ τὰ ἐν ἐκείνῳ γεγραφότα χάριν τῶν φονοτῶν. ὡσαύτως ἀνάγνωθι καὶ τὸν δεύτερον κανόνα τῦ ἁγίυ τούτυ. ἐπεὶ δὲ περὶ φονοτῶν καὶ φαρμακῶν οὐκ ὀλίγα διαλαμβάνει ὁ λθ'. τίτλ. τῦ ξ'. βιβλίυ, ἀνάγνωθι καὶ τοῦτον. τῦ δὲ δευτέρυ θέματ. τῦ αὐτῦ τίτλυ καὶ βιβλίυ διαλαμβάνοντ. ταῦτα ῥητῶς· ὁ σκοπὸν ἐσχηκὼς τῦ φονεῦσαι, κἂν μὴ φονεύσῃ, ἀλλὰ τραυματίσῃ, φονεύς ἐστι· καὶ ὁ μὴ θελήσας φονεῦσαι, ἐὰν φονεύσῃ, οὐκ ἔστι φονεύς. ἡ δὲ διάθεσις ἐκ τῦ πλήξαντ. ὀργάνυ ἐλέγχεται. εἴποι τις, ἐναντιοῦσθαι τῷ τοιούτῳ κεφαλαίῳ τὸν παρόντα κανόνα, διορίζόμενον ἀκουσίυ φόνυ ἐγκλήματι ὑποκεῖσθαι τὸν ἀκοντίσαντα λίθον ὅπι κύνα ἢ δένδρον, κ) τυχαίως ἀνελόντα ἄνθρωπον. φαμὲν οὖν ὡς ὁ ῥηθεὶς νόμ. περὶ ἑκουσίυ φονοτῦ διδάσκων, τὸν μὴ ἐκ προαιρέσεως φονεύσαντα οὐκ ὀνομάζει ἑκούσιον φονέα· ἀκρίβ. δὲ ὁ τοιοῦτ. φονεύς ἐστι, καθὼς καὶ ὁ παρὼν κανὼν διορίζε), καὶ τιμωρεῖται κ) ὁ προπάλυστον θέμα τῦ ις'. κεφαλ. τῦ να'. τίτλυ τῦ ξ'. βιβλίυ, καὶ κ) ὁ ε'. κεφαλ. τῦ λθ'. τίτλυ τῦ αὐτῦ βιβλίυ, διορίζόμενον, καὶ τὸν ἀπὸ τρυφῆς φονεύσαντα ἐπὶ πενταετίαν ἐξορίζεσθαι. ὕτω συμβίβασον τὸ νομικὸν κεφάλ. κ) τὸν κανόνα. κ) σημείωσαι ἀπὸ τῦ κανόν. καὶ τῦ νόμυ, ὅτι ὁ μὲν ἀκούσι. φονοτὴς ἐκ τῦ ἀποτελέσμα. ἤτοι τῆ φόνυ, καταδικάζεται. ὁ δὲ ἑκούσι., ἀπὸ μόνης προθέσεως. κἂν γὰρ μὴ φονεύσῃ, τιμωρεῖται ὡς φονεύς, δι' μόνλυ τλὺ προθέσιν. ὅτι καὶ τὸ ιβ'. κεφάλ. τῦ ῥηθέντ. λς'. τίτλυ φησὶν, οὐδὲν διαφέρει τὸ φονεῦσαι καὶ τὸ βαλεῖν αἰτίαν φόνυ. ἡ μέντοι ποινὴ τῶν ἑκουσίων φονέων δηλοῦται ἀπὸ τῦ προτελευτυ θέμα. τῦ γ'. κεφαλ. τῦ λς'. τίτλυ λέγοντ., ἡ ποινὴ ἡ κ) ἀνδροφόνων, ἐπὶ μὲν τῶν ἐντίμων φειδορισμός ἐστι καὶ τελεία δήμευσις· ἐπὶ δὲ τῶν ἀτίμων, ξίφει καὶ θηρίοις ὑποβληθῆναι. περὶ δὲ φονέων ἑκουσίων ἐξεφωνήθη νεαρὰ κ) τὸν Ἀπρίλλιον μῆνα τῆς ιδ'. ἰνδικτιῶν. τῦ θεοσέβλυ, κεραίτ. καὶ ἁγίυ ἡμῶν αὐτοκράτορος Μανυὴλ τῦ Κομνηνῦ, καὶ ἔχε καὶ ταύτλυ ἐπὶ μνήμης οὕτω καὶ μ) τὸ προοίμιον διαλαμβάνουσαν. προσκελεύεται οὖν ἅπασι τοῖς ἐν θέμασι διαιτητῆς, καὶ ταῖς ἐν αὐτοῖς ἑσπερ στρατιωτικαῖς δυνάμεσι, καὶ τοῖς τούτων στρατηγοῖς, ἔνθα περ ἂν ἑκούσι. φόν. γένη), καὶ τολμηθῇ τοιοῦτόν τι πρᾶξαι τις., αὐτίκα πάντας διεγείρεσθαι εἰς τλὺ τῦ φονέως κατάσχεσιν, καὶ δέσμον αὐτὸν ἀποστέλλειν πρὸς τλὺ βασίλειον πρόσωπλυ, ἢ ταύτης ἀπόδημούσης, πρὸς τὸν ἔνδρον τῆς θεοφυλάκτυ μεγαλοπόλεως, ὥστε εἰς δημοσίαν φυλακλὺ εἰσάγεσθαι, καὶ τὰς σωματικὰς καὶ ὑσιακὰς κατά τι νόμους καὶ ἃ τῶν νεαρῶν θεσπισμάτων διώαμιν, καὶ ἑτέρας ὑποπεσεῖν κολάσεις· εἰδότων τούτων ἀπάντων, ὡς εἴ τις φονεῦσαι δυνάμυ. καταφεῦγον τὸν φονέα, κ) μὴ τῦτο ποιήσας, ὕτω μέλλειν καταχεισθῆναι ὡς κ) βασιλέως βουλευσάμυ. εἰδ' ἴσως δεηθείη τις κ) προσφύγῃ τῇ ἁγιωτάτῃ τῦ θεῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, μ) τὸ προβλῆσαι τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐπ' αὐτῷ ὀπτίμια, κ) τλὺ νομικλὺ φύλαξιν, ἐνδημοῦντ. μὴ τῦ κρατοῦντ. τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων, πρὸ αὐτῦ ἀποσταλήσεται εἰς τὸ θέμα, ὁποῖον ἂν ὑπάρχειν· ὥστε τ' χρόνον τ' ὅλης αὐτῦ ζωῆς ἐκεῖσε διαβιβάζειν, κ) μὴ ἐκεῖθεν ἀποδιδράσκειν, ὥστε ἐπαναστρέχειν, ἔνθα τὸ τῦ φόνυ μῦσ. εἰργάσατο. ἀποδημοῦντ. δὲ ἴσως τῦ βασιλέως, πρὸ τῦ ἐπάρχυ, ὡς εἴρη), εἴς τινα τῶν προῤῥωτέρω χωρῶν ἐξορισθήσεται, κ) τὸν τ' ζωῆς αὐτῦ χρόνον ἐκεῖσε διάγυσει. ἂν δέ γε, μὴ μόνον ἑκουσίως, ἀλλὰ κ) ἐκ μελέτης, τὸν φόνον ἐργάσοιτο, οὐκ ἀναγκαθήσεται, κ) τλὺ προῤῥηθεῖσθν βασιλικλὺ διάταξιν, ἀποκαλῦψαι. εἰ γὰρ τὸν ἑκουσίως τῇ ἀποκάρσῃ προσιζάνοντα οὐκ ἀπεντεῦθεν ἡ κανονικὴ ἀκρίβεια εἰς αὐ-

A quoque qui ligno gravi, & magno lapide usus adversus aliquem, eum interfecerit, cùm nollet interficere, involuntarium homicidam definit. Eum autem, qui quovis ense bellum gerentium & latronum more usus est, voluntarium homicidam pronunciat: sicut & eos, qui curiosa dant medicamenta, & abortum cientia faciunt. Atque hæc quidem Canon. Tu autem lege xxvi. cap. ix. tit. præsentis operis, & quæ in eo scripta sunt de homicidis. Similiter lege & ij. Canonem hujus sancti. Quia autem de homicidis & veneficis non pauca tractat xxxix. tit. lx. lib. eum quoque lege: Cùm verò ij. thema ejusdem tit. & lib. hæc expressè dicit, Qui interficere constituerat, etsi non interfecerit, sed vulneraverit, est homicida: & qui noluit interficere, etiamsi interfecerit, non est homicida. Affectio autem, ex instrumento quo percussit, probatur: Dixerit quispiam, ei capiti adversari præsentem Canonem, decernentem involuntariæ cædis crimini subjici eum, qui lapidem in canem vel arborem jaculatus fuerit, & hominem fortè occiderit. Dicimus ergo, quòd dicta lex quæ de cæde voluntaria docet, eum, qui non data opera interfecit, non nominat voluntarium homicidam. Et autem hic involuntarius homicida, sicut præsens quoque Canon decernit, & punitur secundùm thema antepenultimum xvj. cap. lj. tit. lx. lib. & secundùm v. cap. xxxix. tit. ejusdem lib. definiens, eum etiam, qui per delicias & ludum interfecit, in quinquennium exterminandum. Ita caput legis & Canonem concilia. Et nota ex Canone & lege, quòd involuntarius quidem homicida ex eventu seu cæde condemnatur: voluntarius autem, ex solo proposito: etsi enim non interfecerit, ut homicida punitur propter solum propositum. Nam & xij. cap. dicti xxxvj. tit. dicit, Nihil refert, an occidas, an mortis causam præbeas. Voluntariorum autem homicidarum pœna ostenditur in penultimo themate iij. cap. xxxvj. tit. quod dicit, Pœna adversus homicidas, in iis quidem, qui sunt bonæ existimationis, est relegatio, & perfecta publicatio: in vilibus autem & abjectis, ensi & bestiis objici. De voluntariis autem homicidis mense Aprili ind. xiiij. à religioso, potentissimo & sancto Imperatore nostro Domino Emanuele Comneno, novella edita est, quam & manda memoriæ, quæ post procœmium sic dicit: Jubet ergo omnibus qui sunt in regionibus judicibus, & militaribus quæ sunt in eis copiis, & earum ducibus, ubi fuerit cædes voluntaria, & tale quidpiam ausus fuerit aliquis, ut omnes statim excitentur ad apprehendendum homicidam, & eum vinctum mittant ad Imperatoriam circumspectionem: vel, si ea absit, ad magnæ urbis à Deo custoditæ præfectum, ut in custodiam publicam introducatur, & tam in corpore quàm in bonis secundùm legum & Novellarum constitutionum potestatem puniatur, & alia supplicia subeat: scientibus his omnibus, quòd si probatum fuerit potuisse quempiam homicidam apprehendere, & id non fecerit, eum non secus condemnandum, quàm si Imperatori insidiatus fuerit: sin autem latuerit fortasse quispiam, & ad sanctissimam Dei magnam Ecclesiam confugerit, postquam pœnæ Ecclesiasticæ adversus eum processerint, ex legali observatione, eo quidem præsente qui reginæ urbium Imperium obtinet, ab eo mittetur in regionem, quam censuerit, ut totum vitæ suæ tempus illic transigat, nec illinc effugiat, ut recurrat in eum locum, in quo execrandum homicidii facinus admisit. Absente autem forte Imperatore, à præfecto, ut dictum est, in aliquam remotiorem regionem exterminabitur, & illic vitæ suæ tempus peraget. Sin autem non solum voluntariè, sed etiam præmeditato captóque consilio cædem perpetraverit, non cogetur ex prædicta regia constitutione tonderi, si enim eum, qui sua sponte ad tonsuram accedit, non ad eam statim admittit canonica subtilitas, sed ei sufficiente tempore attributo, & per ipsum mentis ejus firmitate, vel infirmitate exa-

minata, si quidem hominem invenerit in primo pro- A
posito perseverantem, & monastico instituto, & cor-
poris mortificatione se impigre præparantem, ex eo
tempore boni quoque operis ei affert complementum,
eo in monasticam institutionem statúmque suscepto:
quomodo non fuerit à ratione alienum, & legibus spi-
ritualibus absonum, aliquem coactè tondere, eúm-
que homicidam, quem Deus eò usque reliquit, ut
etiam manus fraterno sanguine pollueret? Timen-
dum est enim ne invitus vitam Angelicam ingressus,
eáque vi susceptà venerando habitu in ludibrium uta-
tur.* Qui enim homines leviores in dementiam in-
ciderunt, ii pessimas & perversissimas actiones suapte B
natura aggrediuntur: loco ergo tonsuræ statuit mea
Imperialis majestas, ut qui voluntariam cædem capto
consilio perpetraverit, in custodia toto vitæ suæ tem-
pore degat: & nec illinc quidem unquam educatur
nec jussu fortè imperatorio per oblivionem exhibi-
to. De eorum autem facultatibus fiat, sicut jussit
Imperator memoratus. Quia autem plures homici-
dæ, qui cædem meditato & consilio capto perpe-
trant, ad sanctissimam Dei magnam Ecclesiam postea
accedentes, non ut facta est à se, sed ut ad suam
facit utilitatem, veritatem celantes, cædem confiten-
tur; jubet mea Imperialis sublimitas, ut à sanctissimo C
pro tempore Patriarcha ad regionis Antistitem, &,
qui ei subest, clerum, quinetiam ad regionis judicem
cum pœnæ comminatione scribatur. Et quemadmo-
dum factam esse cædem ex illorum rescripto intelle-
xerit, ita eam quoque ulciscatur: & non eum, qui ca-
pto consilio cædem facit, propter falsam suam confessio-
nem, easdem pœnas eademque supplicia, quæ tor-
tuitò & improvisò in tale aliquod crimen incidens, su-
beat. Si quis autem homicida, qui ad sanctissimam
magnam Ecclesiam confugerit, & vel perpetuo exilio
condemnatus, vel in vinculis, & in perpetua esse cu-
stodia toto vitæ suæ tempore jussus erat, solutus, in- D
ventus fuerit in loco, ubi cædem perpetravit, ambulare,
vinctus ab exactore, qui est in regione, ad meam Im-
perialem sublimitatem mittetur, & quæcunque qui-
dem res tunc ei inventæ fuerint, exactori in lucrum
cedent, & ei qui homicidam indicavit, ex æquo inter
eos divisæ. Omnino autem curæ erit iis, qui sunt in
sanctissima magna Ecclesia, illorum judicibus, ut cum
conveniente Canonica severitate crimina cædis puni-
ant, & tempora non temerè contrahant, nec plusquam
par sit, in iis quæ non decet, se lenes & clementes præ-
stent. Imperialis autem meæ constitutionis exempla,
ab iis qui præsunt judiciis descripta, missa ad ecclesias E
quæ sunt in regione ibi reponentur; ut eorum quæ sunt
constituta, omnes scientiam habeant, ut faciant quem-
admodum eis comprehenditur. Quòd si is, qui ca-
pto consilio cædem fecit, tonsuram sua sponte elegerit,
non absque probatione inter monachos cooptabitur, sed
sufficienti tempore accuratissimè & diligentissimè ex
Canonicis constitutionibus examinatus, & probatus, in
monasterio vel invitus toto vitæ tempore manere co-
getur, nec ei unquam illinc exire permittetur. Mona-
sterium autem erit omnino in aliâ provincia, & non in
ea terra, quæ mortui sanguinem dehiscens malè sus-
cepit. F

πῶ προδέχηται, ἀλλὰ καιρὸν αὐτῷ τὸν ἀρκοῦντα ὑπομε-
τρήσασα, καὶ δι' αὐτοῦ τὸ τῆς γνώμης ἐκείνου βέβαιον, εἴ τι καὶ
ἀπαγὲς βασανίσασα, εἶτα δύρῃσῃ τὸν ἄνθρωπον τῇ ἐξ
ἀρχῆς προαιρέσει ζοιζρωῦντα, καὶ τῷ μοναχικῷ πολιτεύ-
ματι καὶ τῇ νεκρώσει τοῦ σώματος, ἀόκνως ἑαυτὸν προσ-
σκολάζοντα, ἔκποτε καὶ πῶ τοῦ ἀγαθοῦ ἔργου αὐτῷ προσ-
επφέρει συμπλήρωσιν, εἰς πῶ μοναχικὸν πολιτείαν τε
προδεξαμένη καὶ κατάστασιν· πῶς ἂν εἴη ἄλογον,
καὶ τοῖς πνευματικοῖς νόμοις ἀπᾴδον, ἀναγκαστικῶς ἀπο-
κείρεσθαί τινα, καὶ ταῦτα φονέα, ὃν μέχρι τοσούτου
θεὸς ἐγκατέλιπεν, ὥστε καὶ ἀδελφικῷ ζραυθῆναι ζοῖς χεῖ-
ρας αἵματι; δεῖ γὰρ μήπως ἀκουσίῳ προαιρέσει τὸν
ἀγγελικὸν βίον ὑπελθὼν, καὶ βίᾳ τοῦτον καταδεξάμενος,
εἰς ἐμπαιγμὸν τῷ φεικαίῳ ζρίσεως χήματι. πεφύκασι γὰρ
οἱ τῶν ἀνθρώπων κυφότεροι εἰς ἀπόνοιαν ἐμπεσόντες, καὶ πᾶς
χαρίσας καὶ προβολωτέρας ὀφθαλμῶν πράξεσιν. ἀντὶ
τούτου τῆς ἀποκαρέσεως νομοθετεῖ ἡ βασιλεία μου τὸν πε-
πλημμεληκότα φόνον μεμελετημένον ἑκούσιον, ἐν φυλα-
κῇ δι' ὅλου τοῦ χρόνου τῆς ζωῆς αὐτοῦ δέφξιν, καὶ μηδέποτε
ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθαι, μηδ' ἀπὸ βασιλικῆς ἴσως προσάξεως,
κῆ λήθην ποριζομένης. ὅπη δὲ ταῖς προσηκούσαις αὐτῶν, γί-
νεσθαι κατὰ ὁ προμνημονευθεὶς βασιλεὺς διεζήξατο. ἐπεὶ
δ' οἱ πλείους τῶν φονέων ἐκ μελέτης καὶ βασκάνεως τοὺς φό-
νους καπεργαζόμενοι, ἔπειτα τῇ ἁγιωτάτῃ τοῦ θεοῦ μεγάλῃ
ἐκκλησίᾳ προσελθόντες, οὐχ ὡς γέγονε πρὸ' αὐτῶν ὁ φόνος,
ἀλλὰ πρὸς ἴδιον συμφέρον ποιοῦνται τὴν ἐξομολόγη-
σιν, τὴν ἀλήθειαν προκρύπτοντες, προκαλεῖται ἡ βασι-
λεία μου ζραφὴν γίνεσθαι τοῦ κῦ κυροῦ ἁγιωτάτου πατριάρ-
χου, μὴ ὑπομένουσα πρὸς τὸν κῦ χώραν ἀρχιερέα, καὶ τὸν ὑπ'
αὐτὸν κλῆρον, ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν τοῦ θείου διατηρῆν,
καὶ καθὼς μάθοι γνήσιος τὸν φόνον, ἀπὸ τῆς ἐκείνων ἀντι-
γραφῆς, ὕτω ποιεῖν καὶ πῆ ἐπεξέλευσιν· καὶ μὴ τὸν ἐκ
μελέτης φονεύοντα, διὰ τὴν ψευδῆ ἐξαγορείαν, τοὺς τοῦ κῦ
τόκου καὶ ἀπροϊτῆου, τῷ τοιούτῳ πρεπτεσόντος ἐγκλήματι
δέχεσθαι ποινὰς καὶ τὰ ἐπιτίμια. εἴ τις μέντοι τῶν φονέων τῇ
ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ προσφυγὼν ἐκκλησίᾳ, καὶ ἢ τῇ αἰσφυ-
γίᾳ κατακεχρεῖς, ἢ δέσμιος ἦ, καὶ ἐν φυλακῇ ἐγκε-
κλεῖσθαι πρὸ' ὅλου αὐτοῦ τοῦ ζωῆς, δίχεσθαι ἄνεσις ἐμπρέ-
παντος ἔνδα τὸν φόνον εἰργάσατο, δέσμιος πρὸ τοῦ κῦ χώραν
προσκλητος ἀποσταλήσεται εἰς τὴν βασιλείαν μου· καὶ ὅσα δὲ
τότε παρόντα αὐτοῦ πράγματα, εἰς κέρδος ἕξαι τοῦ
πράκτορος ἀποσταλήσεται εἰς τὴν βασιλείαν μου· καὶ ὅσα δὲ
τότε παρόντα αὐτοῦ πράγματα, εἰς κέρδος ἕξαι τοῦ
πράκτορι, καὶ τῷ τὸν φονέα καταμηνύσαντι, ὅπως παρ'
αὐτῶν μερίζομενα· μελήσει δὲ πρώτως καὶ τοῖς ἐν τῇ ἁ-
γιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῶν τοιούτων διατηταῖς, μὴ
προσηκούσης κανονικῆς ἀυσηρείας τὰ φονικὰ κολάζειν ἐγ-
κλήματα, καὶ μὴ τὺς χρόνους, ὡς ἔτυχε, σωτήμνειν, καὶ
μηδὲ ἐφ' οἷς ὑ χρὴ πλέον τοῦ εἰκότος φιλανθρωπεύεσθαι.
ἴσα μέντοι τῷ παρόντι διατάγματος τῆς βασιλείας μου
ὑπογραφέντα πρὸ τῶν προϊσαμένων τῶν δικασηρίων ἀπο-
σταλέντα ταῖς κῦ χώραν ἐκκλησίαις ἀποτελέσεται· ὥστε
πάντας εἰδήσιν ἔχειν τῶν διωρισμένων, ὡς ἂν ποιῶσι κῦ
πῶ τούτων προβλῆψιν. εἴπερ μέντοι ὁ τὸν μεμελετημένον
φόνον ἐργάσαμενος, ἑκουσίως ἕλοιτο τὴν ἀποκαρσιν, οὐκ ἀδυ-
μάσως τοῖς μοναχοῖς ἐγκαταλεγήσεται, ἀλλὰ μὴ πολλῆς
ἀκριβείας, καὶ ἐξετάσεως, τὸν ἀρκοῦντα χρόνον, κῦ τὰς
κανονικὰς διατάξεις, βασανιζόμενος. τῷ μέντοι μοναστηρίῳ
καὶ ἄκων προσμένειν ἀναγκασθήσεται παρ' ὅλον τὸν τῆς
ζωῆς αὐτοῦ χρόνον, μηδέποτε τούτου ἐξέρχεσθαι συγχωρούμενος.
πάντως δὲ τὸ μοναστήριον ὂν ἑτέρᾳ ἔσαι ἐπαρχίᾳ, καὶ οὐκ ὂν
ἐκείνῃ τῇ γῇ, ἣ τὸ τοῦ θανόντος αἷμα χανοῦσα κακῶς ὑπε-
δέξατο.

ZONAR.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ΖΩΝΑΡ. Περὶ ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων φόνων ἠρωτήθη ὁ ἅγιος, καὶ πῶς τὸν τῷ ἀξίνῃ ἀκοντίσαντα, καὶ πλήξαντα ζυγὴν τῷ οἰκείαν γαμετῇ, φονέα εἶναι ἑκούσιον ἀπεφήνατο, καὶ πάντα τὸν ξίφει χρώμενον οἷον δήτινι κατά τινος· ποίαν δὲ διαίρεσιν τῶν ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων φόνων, καὶ τὸν μὲν ὅτι θηρίον ἢ δένδρον ῥίψαντα λίθον, πλήξαντα δὲ ἄνθρωπον τυχὸν παρόντα ἐκεῖ· καὶ τὸν λώρῳ ἢ ἐλαφρᾷ ῥάβδῳ πλήξαντά τινα διὰ παίδευσιν, ἐὰν δὲ ὁ πληγεὶς ἀποθάνῃ ἀκούσιον φονέα καλεῖ ἀναμφιβόλως. τὸν δὲ ἐν φιλονεικίᾳ πλήξαντά τινα σιδαρᾷ ῥάβδῳ, ἢ τῇ χειρὶ ἀφειδῶς ὅτι τὰ καίρια, κἂν μὴ ἀνελεῖν ἤθελε τὸν πληγέντα, ἀλλὰ κακῶσαι καὶ ἀμυῦναι, ἐγγίζειν τῷ ἑκουσίως φονεύοντι λέγει, τῷ πληγέντι ἀποθανόντι· καὶ τὸν ξύλῳ δὲ βαρεῖ καὶ λίθῳ μεγάλῳ χρησάμενον κατά τινος, καὶ ἀνελόντα, ἀκούσιον τάχα φονέα εἶναι ὁρίζεται. τὸν δὲ ξίφει χρησάμενον οἷον δήτινι καὶ τὴν λῃστὴν, καὶ τὸν ἐφόδους ποιουμένους πολεμικὰς διὰ ἁρπαγὰς χρημάτων, ἑκουσίους φονέας εἶναι ἀποφαίνεται. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν φάρμακα διδόντας ποτὲ κἂν μὴ φονεύσαι ὁ φάρμακον κεράσας προέσθαι, ἀλλὰ πρὸς φιλίαν ἐπαγαγέσθαι τινὰ ἐβούλετο· ὃ δὲ ποιήσας, ἀνεῖλε τὸν πόντα, ἢ τὸν νοῦν ἔβλαψε τοῦ ἀνθρώπου διεφθάρη ἄφρονα ποιήσαι τὸν ἄνθρωπον, τοῖς ἑκουσίοις φόνοις ἀναριθμεῖ. φονέας δὲ λέγει, καὶ τὰς τὰ ἀμβλωθρίδια διδοῦσαι φάρμακα, καὶ λαμβάνουσαι. A

Τῶν φόνων, οἱ μὲν εἰσιν ἑκούσιοι, οἱ δὲ ἀκούσιοι· οἱ μὲν, ἑκουσίως ἑκουσίῳ. ὁ μὲν γὰρ ἀκοντίσας ἀξίνῃ κατά τινος, καὶ φονεύσας ἀῤῥένα· καὶ ὁ ξίφει χρησάμενος εἰς αἵρεσιν. καὶ οἱ λῃσταὶ, καὶ οἱ πολέμιοι, (οἱ μὲν γὰρ διὰ χρήματα ἁναιροῦσιν, οἱ δὲ φανερῶς ἀνελεῖν ἐθέλουσι τοὺς ἀντιτυμένους.) ἑκούσιοι κρίνονται φονευταί. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ διδοῦσαι τὰ ἐμβρυοκτόνα φάρμακα, καὶ αἱ λαμβάνουσαι ταῦτα. καὶ αἱ βουλόμεναι φίλτρον τινὸς πρὸς ἑαυτὰς ἀφελκύσασθαι· καὶ συγκεράσασαι φάρμακον, καὶ ἐπιδοῦσαι τοῦτο αὐτῷ, σκότωσιν ἐμποιοῦσι τῇ διανοίᾳ, εἰ ἀνέλωσιν τὸν δεξάμενον, ἑκουσίως φονεῦσαι λογίζονται. ὁ δὲ λίθον, ἐπὶ κυνὶ, ἢ δένδρον πέμπων, ὅτι τῷ τὸ θηρίον ἀμυνάσθαι, ἢ τὸν καρπὸν καθέσαι, καὶ αὐτομάτως φονεύσας ἄνθρωπον· ἢ ὁ λώρῳ, ἢ βεργίῳ τύψας τινὰ ἐπὶ τῷ βελτιῶσαι αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ ἀνελὼν αὐτὸν, ἐν τοῖς ἀκουσίοις εἰσὶ φονεύσασι. ὁ δὲ ἐν μάχῃ ξύλῳ, ἢ χειρὶ πλήξας τινὶ ἐπιτεχνῶν ἀφειδῶς ἐν καιριωτάτῳ τόπῳ, καὶ ἀνελὼν αὐτὸν, ἐγγὺς ἔστι τοῦ ἑκουσίου. κἂν γὰρ, ὡς ἀμυνόμενος τὸν μετ' αὐτοῦ μαχόμενον, τοῦτο ἐποίησεν, ὥστε κακῶσαι αὐτὸν, μὴ μέντοι καὶ παντελῶς ἀνελεῖν· ἀλλ' ὃν φαίνεται καὶ ἐπὶ τοῦ πάθους τοῦ θυμοῦ καταπονηθεὶς, καὶ διὰ τοῦτο ἀφειδῶς ἐπενεγκὼν τῷ πληγὴν τῷ ἀνθρώπῳ ξύλῳ βαρεῖ. καὶ οὐκ ἔστι τὸ τοιοῦτον πάντη ἀκούσιον. B C D E F

ΑΡΙΣΤ. Φονεύς, ὁ κατὰ τὴν γυναικὸς ἀξίνῃ χρησάμενος. ἀκούσιος φονευτὴς ὁ λίθον ἀφεὶς ὅτι κυνὶ, καὶ ἀνθρώπου τυχών· καὶ ὁ παιδεύων ἱμάντι, καὶ λύγῳ. ὁ δὲ ἐν μάχῃ ξύλῳ, ἢ χειρὶ δύσας ἐπὶ τὰ καίρια, καὶ ἀνελών, ἄγχι τοῦ ἑκουσίου. ὁ ξίφει χρησάμενος ἢ τοιούτῳ τινὶ πάντως ἑκούσιος. καὶ ὁ λῃστὴς, καὶ ὁ πολέμιος, καὶ ὁ δι' ἄλλην αἰτίαν ἐπιδοὺς φάρμακον, εἰ ἀνέλοι, ἑκούσιος· καὶ αἱ τὰ ἀμβλωθρίδια διδοῦσαι, καὶ αἱ λαμβάνουσαι.

Ἀνθρώπων φόνων, οἱ μὲν εἰσιν ἑκούσιοι, οἱ δὲ ἀκούσιοι· οἱ μὲν, ἑκουσίως ἑκουσίῳ. ὁ μὲν γὰρ ἀκοντίσας ἀξίνῃ κατά τινος, καὶ φονεύσας ἀῤῥένα· καὶ ὁ ξίφει χρησάμενος εἰς αἵρεσιν. καὶ οἱ λῃσταὶ, καὶ οἱ πολέμιοι, (οἱ μὲν γὰρ διὰ χρήματα ἁναιροῦσιν, οἱ δὲ φανερῶς ἀνελεῖν ἐθέλουσι τοὺς ἀντιτυμένους.) ἑκούσιοι κρίνονται φονευταί. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ διδοῦσαι τὰ ἐμβρυοκτόνα φάρμακα, καὶ αἱ λαμβάνουσαι ταῦτα. καὶ αἱ βουλόμεναι φίλτρον τινὸς πρὸς ἑαυτὰς ἀφελκύσασθαι· καὶ συγκεράσασαι φάρμακον, καὶ ἐπιδοῦσαι τοῦτο αὐτῷ, σκότωσιν ἐμποιοῦσι τῇ διανοίᾳ, εἰ ἀνέλωσιν τὸν δεξάμενον, ἑκουσίως φονεῦσαι λογίζονται. ὁ δὲ λίθον, ἐπὶ κυνὶ, ἢ δένδρον πέμπων, ὅτι τῷ τὸ θηρίον ἀμυνάσθαι, ἢ τὸν καρπὸν καθέσαι, καὶ αὐτομάτως φονεύσας ἄνθρωπον· ἢ ὁ λώρῳ, ἢ βεργίῳ τύψας τινὰ ἐπὶ τῷ βελτιῶσαι αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ ἀνελὼν αὐτὸν, ἐν τοῖς ἀκουσίοις εἰσὶ φονεύσασι. ὁ δὲ ἐν μάχῃ ξύλῳ, ἢ χειρὶ πλήξας τινὶ ἐπιτεχνῶν ἀφειδῶς ἐν καιριωτάτῳ τόπῳ, καὶ ἀνελὼν αὐτὸν, ἐγγὺς ἔστι τοῦ ἑκουσίου. κἂν γὰρ, ὡς ἀμυνόμενος τὸν μετ' αὐτοῦ μαχόμενον, τοῦτο ἐποίησεν, ὥστε κακῶσαι αὐτὸν, μὴ μέντοι καὶ παντελῶς ἀνελεῖν· ἀλλ' ὃν φαίνεται καὶ ἐπὶ τοῦ πάθους τοῦ θυμοῦ καταπονηθεὶς, καὶ διὰ τοῦτο ἀφειδῶς ἐπενεγκὼν τῷ πληγὴν τῷ ἀνθρώπῳ ξύλῳ βαρεῖ. καὶ οὐκ ἔστι τὸ τοιοῦτον πάντη ἀκούσιον.

ZONAR. De voluntariis, ac involuntariis cædibus interrogatus est sanctus: atque hinc qui securim jaculatus est, eaque uxorem suam percussit, homicidam esse voluntarium demonstravit, & quicunque gladio quopiam adversus aliquem utitur. Discrimen porro constituit inter voluntarias ac involuntarias cædes: ac eum qui in feram, vel arborem lapidem jecit, hominem vero illic forte commorantem percussit; illum quoque qui loro, aut levi virga quempiam disciplinæ gratia verberavit, si verberatus intereat, involuntarium procul dubio homicidam vocat. Qui autem in contentione quempiam solidiore bacillo aut manu acriter in præcipuas partes percussit, etiamsi interficere haud vellet vulneratum, sed lædere tantum & propulsare, ad voluntarium homicidam proxime accedere affirmat, si vulneratus intereat. Qui autem ligno gravi & ingenti lapide adversus aliquem usus occidit, involuntarium forte homicidam esse definit. Qui vero ense quopiam est usus, & latrones, & qui bellicas incursiones faciunt ob rapiendas pecunias, voluntarios homicidas esse demonstrat. Quin & qui pharmaca præbent aliquibus, etiamsi interficere, qui pharmacum miscuit, haudquaquam in animo habuerit, sed aliquem ad amorem voluit allicere; illud vero haustum bibentem interfecit, aut hominis mentem corrupit, ad insaniam eum adigens, inter voluntarias cædes enumerat. Homicidas vero mulieres dicit eas quoque, quæ pharmaca dant abortum cientia, & quæ illa accipiunt, quemadmodum in secundo ipsius Canone jam de hac re definivit.

ARIST. *Homicida est qui securi contra uxorem usus est. Involuntarius vero homicida qui lapide in canem jacto hominem assecutus est: Et qui castigat loro, & virgâ. Qui in pugnâ ligno vel manu ictum in præcipuas partes torquet, & interficit, ad voluntarium prope accedit. Qui gladio aut aliquo ejusmodi usus est, omnino est voluntarius; Item latro, & hostis, & qui aliam ob causam venenum dederit, si interfecerit est voluntarius homicida. Item quæ medicamenta obortum provocantia dant, & quæ accipiunt.*

Homicidiorum quædam sunt voluntaria alia autem involuntaria, alia verò fere voluntaria: Qui enim, securi aliquem petit, & eum occidit, & qui ad interfectionem gladio usus est, & latrones, & hostes (isti enim propter pecuniam occidunt, hi autem adversarios manifestò vellent occidere) voluntarii judicantur homicidæ. Similiter & quæ medicamenta fœtum necantia dant, & quæ eadem sumunt: & quæ vellent amorem alicujus ad se attrahere: & medicamentum commiscentes, illudque ipsi tradentes, ut tenebras intellectui offundant, si recipientem occiderint, voluntariè interemisse judicabuntur. Qui autem lapidem in canem aut arborem jacit, ad feram propulsandam, aut fructum decutiendum, & hominem fortuito occidit, vel qui loro aut virgâ aliquem peccantem ferit ut emendet, & eum interficit inter involuntarios homicidas recensentur: Qui autem in pugnâ ligno aut manu plagam alicui in loco primario acriter infert, eumque occidit, est homicida fere voluntarius. Quamvis enim ut propulsans eum qui cum ipso pugnat, illud fecerit ut eum damno afficeret, non autem ut omninò interficeret; tamen ab animi passione eum victum fuisse apparet, & idcirco homini ligno gravi plagam acriter intulisse: & illud non erit omnino involuntarium.

CANON

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Canon IX.

Domini autem dictum secundùm sententiæ consequentiam ex æquo & viris & mulieribus convenit, quod non liceat à matrimonio descedere, preterquam propter fornicationem. Consuetudo autem non ita se habet: sed in mulieribus quidem multum accuratè & diligenter observari invenimus, cum Apostolus quidem dicat, Quòd qui adhæret meretrici sit unum corpus: Hieremias autem, Quòd si fuerit mulier cum alio viro, non revertetur ad virum suum, sed polluta polluetur, & rursus, Qui habet adulteram, stultus est & impius. Consuetudo verò etiam adulterantes viros, & in fornicationibus versantes, jubet à mulieribus retineri. Quare quæ cum viro dimisso cohabitat, nescio an possit adultera appellari. Crimen enim hic attigit mulierem, quæ dimisit: quamnam ob causam à conjugio decessit. Sive enim pulsata verbera non ferat, pati satius erat quàm à conjuge separari: sive jacturam in pecuniis non ferens, nec ipsa est justa accusatio; sin autem quòd ipse vivat in fornicatione, non habemus hanc observationem in ecclesiastica consuetudine, sed etiam ab infideli viro non jussa est mulier separari, sed manere propter incertitudinem eventus. Quid enim scis mulier, an virum sis servatura? Quare, quæ relinquit, est adultera, si ad alium virum accessit. Qui autem relictus est, est dignus venia, & quæ ei cohabitat, non ideo condemnatur. Sed si vir, qui ab uxore discessit, accessit ad aliam, est & ipse adulter, quoniam facit eam adulterari, & quæ ei cohabitat, est adultera, eo quòd alienum virum ad se traduxit.

Bals. Sanctus interrogatus, quid debet fieri conjugibus, si quis ex ipsis se ad aliud matrimonium contulerit, vel etiam fornicatus fuerit, fecit responsum ex diversis scripturis, & ex consuetudine quæ tunc servabatur. Quia autem, quæ in hoc Canone sita sunt, cxvii. Imperatoris Justiniani Novella, quæ in tit. vii. lib. xxviii. posita est, penitus immutavit, lege eam similiter, & cxi. Novellam, &, ut semel dicam, à primo capite ejusdem tit. usque ad vi. & scies quot modis solvantur conjugia, & quomodo à lege Civili puniuntur qui adulterantur è conjugibus, vel etiam fornicantur; præterea autem & qui præter rationem vitæ societatem relinquunt. Lege item Canonem xcvi. concilii in Trullo & quæ in eum scripta sunt. Lege etiam jura, quæ ad finem usque primi capitis xi. tit. præsentis operis sita sunt: similiter & interpretationem v. capitis ejusdem tit. & ex his omnibus fusè de his intelliges.

Zonar. Ne solvantur nuptiæ, excepta fornicationis causa, Dominus præcepit. Hoc igitur præceptum ex æquo magnus hic Pater viris & mulieribus convenire asserit, ita ut nec viro suam dimittere uxorem, nec uxori à viro abscedere permissum sit. Sed consuetudo non eodem modo se habet in viris qui relinquunt uxores, & mulieribus quæ idem faciunt. Mulier siquidem, quæ à viro secedit, alteriq; adjungitur, adultera judicatur, nec amplius à viro suo, nisi is voluerit, recipietur. Virum autem etiamsi fornicatus fuerit aut adulteratus, mulier relinquere haud potest: Ac si deinceps relictus cum altera vitam agat, quæ illi adjungitur nequaquam, ait, adultera judicabitur. Crimen siquidem illius est, quæ virum suum reliquit: nec enim ei à viro discedere concessum est. Sed, sive se cum illa acerbe gerat, ferre oportet: sive pecuniæ jacturam patiatur, dum videt ab eo dotem absumi; sive tangatur zelotypia, quòd cum aliis ut vir corrumpatur, obdurandum est, nec à viro abscedendum. Si enim, cùm infidelis sit alter conjugum, alteri ab eo secedere ipso in-

Κανων θ'.

Η γ τ κυρίυ ἀπόφασις, κ μ τ τ ἐννοίας ἀκόλυθον ἐξ ἴσου κ ἀνδράσι κ γυναιξὶν ἁρμόζει, ὡς τ μὴ ἐξεῖναι γάμων ἐξίστασθαι, παρεκτὸς λόγυ πορνείας. ἡ γ συνήθεια οὐχ οὕτως ἔχει· ἀλλ ὅτι μὲν τ γυναικὶ πολλὴν ἐποιησάμθα ἀκριβολογίαν, τ μὲν ἀποστόλυ λέγοντ, ὅτι ὁ κολλώμθος τ πόρνῃ ἓν σῶμά ἐστι· τ γ Ιερεμίου· ὅτι ἐὰν γένηται γυνὴ ἀνδρὶ ἑτέρῳ, οὐκ ἐπιστρέψει πρὸς τ ἄνδρα αὐτῆς, ἀλλὰ μιανθήσεται μιανθήσεται. κ πάλιν· ὁ ἔχων μοιχαλίδα, ἄφρων κ ἀσεβής. ἡ γ συνήθεια, καὶ μοιχεύοντας ἄνδρας, καὶ ἐν πορνείαις ὄντας κατέχεσθαι ὑπὸ γυναικῶν φησίν· ὥστε ἡ τῷ ἀφειμένῳ ἀνδρὶ συνοικοῦσα, οὐκ οἶδα εἰ δύναται μοιχαλὶς χρηματίσαι. ὅ γ δὲ ἔγκλημα ἐντεῦθεν τ ἀπολυσάσης τ ἄνδρα ἀπέστη, κ ποίαν αἰτίαν ἀπέχει τ γάμυ. εἴτε γὰρ τυπτομένη, μὴ φέρει τὰς πληγάς, ὑπομένειν ἐρρῶσθαι μᾶλλον ἡ διαζεύγνυσθαι τ συνοικοῦντα· εἴτε τῷ εἰς τὰ χρήματα ζημίαν μὴ φέρουσα, οὐδὲ αὕτη ἡ πρόφασις ἀξιόλογος. εἰ γ δεῖ ὃ ἐν πορνείᾳ αὐτὸν ζῆν, οὐκ ἔχομεν τοῦτο ἐν τῇ συνηθείᾳ τῇ ἐκκλησιαστικῇ ὃ θεσπίσμα, ἀλλὰ κ ἀπίστυ ἀνδρὸς χωρίζεσθαι μὴ προστεταγμένην γυνή, ἀλλὰ μένειν. δεῖ δ ἄδηλον τ ἐκβάσεως. τί γὰρ οἶδας γύναι, εἰ τ ἄνδρα σώσεις; ὥστε ἡ καταλιποῦσα, μοιχαλίς, εἰ ἐπ' ἄλλον ἦλθεν ἀνδρα. ὁ γ καταλειφθεὶς, σύγγνωστός ἐστι, κ ἡ συνοικοῦσα τούτῳ τοιούτῳ, οὐ κατακρίνεται. εἰ μέντοι ὁ ἀνὴρ ἀπωσάμενος τ γυναῖκα, ἐπ' ἄλλην ἦλθε, κ αὐτὸς μοιχός, διότι ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ἡ συνοικοῦσα αὐτῷ, μοιχαλίς. διότι ἀλλότριον ἄνδρα πρὸς ἑαυτὴν μετέστησεν.

ΒΑΛΣ. Ερωτηθεὶς ὁ ἅγ, τί ὀφείλει γίνεσθαι εἰς τοὺς ὁμοζύγους, ἐάν τις ἐξ αὐτῶν εἰς ἕτερον ἔλθῃ γάμον, ἢ καὶ πορνεύσῃ· ἐποίησε λόγον ἀπὸ διαφόρων γραφικῶν, καὶ ἐκ τ τότε κρατούσης συνηθείας. ἐπεὶ γ τὰ ἐν τῷ τοιούτῳ κανόνι πρόσφατα μεταπέπτωκεν ἡ ριζ. νεαρὰ Ιυστινιάνει, ἡ κειμένη ἐν τῷ ζ. τίτλῳ τ κη'. βιβλίυ, ἀνάγνωθι ταύτην ὡσαύτως καὶ πλὴν ρια. νεαρᾶν. καὶ ἁπλῶς ἀπὸ τ ά. κεφ. τ αὐτῦ τίτλυ μέχρι καὶ τ ς'. καὶ μάθῃς κ πόσους τρόπους λύονται τὰ συνοικέσια, καὶ πῶς κολάζονται ὅσον πρὸς ἀπὸ τ πολιτικῦ νόμυ, οἱ μοιχεύοντες ἐκ τ ὁμοζύγων, ἢ καὶ πορνεύοντες· πρὸς γ καὶ οἱ διαλόγως τὴν ὁμοζωΐαν καταλιμπάνοντες. ἀνάγνωθι καὶ τὸν ἕκτον κ ἑννηκοστὸν κανόνα τ ἐν τῷ Τρούλῳ συνόδυ, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. ὡσαύτως ἀνάγνωθι καὶ τὰ εἰς ὃ τέλος τ ά. κεφ. τ ια'. τίτλυ ὃ παρόντες συντάγματος κατασχοντα νόμιμα. ὁμοίως καὶ τ ἑρμηνείαν ὃ έ. κεφ. ὃ αὐτῦ τίτλυ, καὶ μάθῃς ἐκ πάντων πλατέως τὰ περὶ τούτων.

ΖΩΝΑΡ. Μὴ λύεσθαι γάμον παρεκτὸς λόγυ πορνείας ὁ κύριος ἀπεφήνατο. ταύτην οὖν τ ἀπόφασιν ὅπως φησὶν ὁ μέγας οὗτος πατὴρ ἁρμόζειν καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶν, ὥστε μήτε ἄνδρα τ οἰκείαν ἀφιέναι γυναῖκα, μήτε γυναῖκα ἀφίστασθαι ὃ ἀνδρὸς αὐτῆς. Ἀλλ ἡ συνήθεια οὐκ ὁμοίως ἔχει ὅτι ἀνδρῶν ἀφιέντων τὰς γυναῖκας, καὶ ὅτι γυναικῶν ὁμοίως ποιουσῶν. ἡ μὲν γὰρ γυνὴ ἀποστᾶσα τ ἀνδρὸς κ συναφθεῖσα ἑτέρῳ μοιχαλὶς κρίνεται, καὶ οὐκέτι δέχεται τ πρὶν τ ἀνδρός, εἰ μὴ ὀκεῖν βούλοιτο. τ δὲ ἄνδρα κ πορνεύοντα καὶ μοιχεύοντα ἡ γυνὴ ἀφεῖναι οὐ δύναται. καὶ λοιπὸν εἰ ὁ ἀφεθεὶς ἑτέρᾳ συνοικήσῃ, ἡ τούτῳ συναφθεῖσα οὐ κριθήσεται φησὶ μοιχαλίς. ὃ γὰρ ἁμάρτημα τ ἀποστάσης ἐστὶν οἰκεῖον ἄνδρα ὄζειν. οὐ γὰρ ἐφείται αὐτῇ ἀφίστασθαι τ ἀνδρός. Ἀλλ' εἴτε πικρῶς αὐτῇ προσφέρεται, φέρειν χρὴ, εἴτε εἰς χρήματα ζημιοῦται τὴν προῖκα δαπανωμένου ὁρῶσα· εἴτε ζηλοτυπεῖ διὰ τ ἑτέρας ἄνδρα συμφθείρεσθαι, καρτερεῖν δεῖ καὶ τὸν ἀνδρὸς μὴ χωρίζεσθαι. εἰ γὰρ ἀπίστυ τ συνοικούντων ὄντος θατέρυ

τέρᾳ· ὃ ἕτερον φερόντατον χωρισθῆναι αὐτῇ ἄκυρος κεκώλυται, καὶ τὸ μακρότερον Παύλου· πῶς ἀνεύθυνος ἔσται, ὁ δι' ἑτέραν αἰτίαν λύων τὴν συζυγίαν; ὥστε ἡ ἀποστᾶσα τοῦ ἀνδρὸς εἰ ἄλλῳ συνῴκεσε, μοιχαλὶς λογίζεται. εἰ δὲ τῷ καταλειφθέντι ἀνδρὶ συνδιαθεῖσα νομίμως, ἔστε ὡς μοιχαλὶς, ἔστε ὡς πορνεύσασα κατακρίνεται. καὶ ὁ ἀνὴρ δὲ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἀπολύσας, καὶ ἑτέραν εἰσοικισάμενος, μοιχός ἐστι, καὶ τὴν γυναῖκα μοιχαλίδα ποιεῖ, ἄλλῳ μιγνυμένῃ. καὶ ἡ τῷ τοιούτῳ ἀνδρὶ συνοικήσασα, ὃν εἰδυῖα τὴν ἀπόλυσιν αὐτὸν ἣν εἶχε γυναῖκα, μοιχαλίς ἐστιν. ἀλλότριον γὰρ ἄνδρα φωρὶς ἑαυτῇ μετέσχεν. ἀλλὰ ταῦτα ὁ μέγας οὗτός φησι πατήρ, καὶ ὅτι νῦν κατὰ κράτος ἐκκλησιαστικὸν ἔθος. ἐκ δὲ τοῦ μὴ ταύτῃ B περὶ λύσεως γάμων ἐκφωνηθείσης νεαρᾶς τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, τοῦ κειμένης εἰς βιβλίον τοῦ βασιλικοῦ, κεφ. τίτλ. ζ'. φωρὶς ταῖς ἄλλαις αἰτίαις ταῖς δι' ἃς λύειν ταῖς γυναιξὶ τοὺς συνοικεσίους δέδοται, καὶ ὅ, ὃν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ ἢ πόλει τὸν ἄνδρα συμφοιτήσασα γυναικὶ ἄλλῃ, καὶ ὁπωσοῦν μόνον τοῦ μέρους τῆς γυναικὸς μὴ ἀφιεμένης τῆς φωρὸς ἐκείνου ὁμιλίας, λύειν τοὺς γάμους ταῖς γυναιξὶ διὰ τοῦ ζηλοτυπίαν ἔφησιν.

ΑΡΙΣΤ. Κατὰ τοῦ Κυρίου λόγον, ἴσως καταδικάζεται καὶ ἀνὴρ, καὶ γυνὴ, δίχα πορνείας ἀποζευγνύμενοι· ἡ δὲ συνήθεια τοῦ μοιχὸν καὶ τοῦ πόρνον διαζεύγνυσι τῶν συμβίων. εἰ δέ τις ἀφέτῳ ἀνδρὶ συζευχθείη, οὐκ ἔνι τυχὸν μοιχαλίς· ὃ δὲ αἴτιον, ὅτι τοῦ ἀλόγως ἀφειμένου· ἡ καὶ μοιχαλὶς, εἰ φωρὸς ἕτερον ζεύγνυται. ὁ δὲ ἀφεθεὶς, συγγνωστός. ὁ δὲ τὴν γυναῖκα λιπὼν, καὶ ἐπ' ἄλλην ἰὼν· καὶ αὐτὸς μοιχὸς, καὶ αὐτὴν μεμοιχευμένην ποιεῖ, καὶ ἣν αὐτοῦ συνοικοῦσα γυνή.

Εἰ καὶ ὁ κύριος ἄνδρα τὸν ἀφεζευγμένον τῆς ἰδίας γυναικὸς (παρεκτὸς λόγου πορνείας) καὶ τοῦ γυναῖκα ἀνδρὸς λόγου τοῦ ἰδίου χωρισθείσης ἀνδρὸς, καταδικάζει ὅπως· ἀλλ' ἡ συνήθεια ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἄλλως τοῦτο φροντίστει γίνεσθαι· τοῦ μὴ γὰρ ἄνδρα, καὶ πορνεύοντα, καὶ μοιχεύοντα, ὑπὸ τῆς ἰδίας γυναικὸς κελεύει κατέχεσθαι· τὴν δὲ γυναῖκα, εἰ μανθῇ ἑτέρῳ ἀνδρὶ, ἀπολύεσθαι ὀφείλει, καὶ μηκέτι παρὰ τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς κατέχεσθαι. λοιπὸν, ἐὰν γυνὴ τοῦ ἴδιον ἄνδρα ἀφήσει, φροφάσει τοῦ ἐν πορνείᾳ αὐτὸν συζῆν καὶ ἑκεῖνος ἑτέραν λάβῃ γυναῖκα· ἡ αἰτίασις καὶ ὁ ἔγκλημα οὐ τῆς γυναικὸς ἔσται τῆς ἀπολυσάσης τοῦ ἄνδρα αὐτῆς ὃν ὤφειλε κατέχειν καὶ μοιχεύοντα. ὁ γὰρ ἀνὴρ συγγνωστός ἐστιν, ἐπ' ἄλλην ἐλθὼν γυναῖκα. ὡσαύτως καὶ ἡ συναφθεῖσα αὐτῷ ἀπολύτῳ ὄντι, οὐ λεχθήσεται μοιχαλίς· ἡ δὲ καταλιποῦσα αὐτὸν, εἰ συζευχθῇ ἑτέρῳ, μοιχαλὶς ἀναμφιβόλως ἐστίν. εἰ δὲ τοὐναντίον ὁ ἀνὴρ τῆς ἰδίας ἀποστῇ γυναικὸς (παρεκτὸς λόγου πορνείας,) καὶ ἄλλην λάβῃ γυναῖκα· καὶ αὐτὸς ὡς μοιχὸς κρίνεται, διότι ποιεῖ, ἵν' καταλιπὼν, μοιχοὺς ἐμβάλῃ, εἴπερ ἐπ' ἄλλον ἐλθοι ἄνδρα. καὶ ἡ συνοικοῦσα αὐτῷ μοιχαλὶς ἐστι, διότι ἀλλότριον προσελάβετο ἄνδρα. καὶ ταῦτα μὲν τοῦ κανόνος, διότι καὶ ἄδεια τῷ τότε ἦν ἀπὸ νόμων τοῖς συνοικοῦσι, καὶ χωρὶς ὐλόγου αἰτίας, ἀλλοτρίων ῥημάτων χωρίζεσθαι ἀπ' ἀλλήλων. σήμερον δὲ ὔτε ἀνὴρ, οὔτε γυνὴ δύναται λύειν τὸ συνοικέσιον δύναται, εἰ μή τις αἰτία εὔλογος ὑπέρκειται. ἀφ' ὧν ῥητῶς ἡ Ἰουστινιάνου νομοθετεῖ νεαρά.

ΚΑΝΩΝ ι'.

Οἱ ὀμνύοντες μὴ καταδέχεσθαι χειροτονίαν, ὀφείλομεν, μὴ ἀναγκαζέσθαι ἐπιορκεῖν. εἰ γὰρ καὶ δοκεῖ τις εἶναι κανὼν ὁ συγχωρῶν τὰς τοιαύτας, ἀλλὰ πεῖρα ἐγνώκαμεν, ὅτι οὐκ εὐοδοῦνται οἱ παρομόσαντες. σκοπεῖν δὲ δεῖ καὶ ὅρκου εἶδος, καὶ τὰ ῥήματα καὶ τὰ προσθέσεις ἐφ' αἷς ὀμωμόκασι, καὶ πῶς ἔστι λεπτὸν ἐν τοῖς ῥήμασι προσθήκας. ὡς ἐὰν μηδαμοῦ ἢ μηδαμόθεν πρόφασις, χρὴ πάντως ἐᾶν τοὺς τοιούτους. ὅ μέντοι καὶ Σέβηρον πρᾶ-

A vito vetitum est, Beati Pauli decreto, quonam modo illi impune erit, qui aliam ob causam conjugium solvit? Quamobrem quæ à viro abscessit, si cum altero habitavit, adultera judicatur. Si vero cum relicto viro conjuncta legitime fuerit, neque ut adultera, neque ut fornicaria condemnatur. Et vir uxorem suam dimittens, & ducens aliam adulter est, & uxorem cum alio mixtam adulteram facit. Et quæ ejusmodi viro habitat, non ignorans ab eo uxorem quam habuerat dimissam, adultera est. Alienum námq; virum ad se traduxit. Sed hæc quidem hic magnus Pater, ex ea quæ tunc obtinebat Ecclesiastica consuetudine asserit. Verum ex ea, quæ postea edita est, de divortiis Imperatoris Justiniani novella libro xxviii. Basilicorum tit. vii. posita, præter alias causas, ob quas conjugia solvere mulieribus datum est, illa quoque recensetur, ut si in eadem domo aut urbe vir alteri mulieri commisceatur, atque ab uxore admonitus, tamen ab illius commercio nequaquam abstineat, nuptias dissolvere mulieribus ob zelotypiam permissum sit.

ARIST. *Juxta Domini sermonem vir & mulier fornicationis causâ separati pariter condemnantur. Consuetudo verò adulterum & fornicatorem à conjugibus non separat. Siqua verò mulier viro dimisso juncta fuerit, non est forsitan adultera: Culpa enim in eam, quæ sine ratione dimisit, rejicienda est: vel etiam adultera, si alii jungatur. Dimissus verò veniâ dignus est. Qui vero suam reliquit uxorem & ad aliam accessit, & ipse est mœchus, & eam mœchari facit, & etiam mulier cum quâ consuetudinem habet.*

Etsi Dominus virum ab uxore suâ disjunctum (præterquam in fornicationis causâ) & mulierem sine ratione à viro suo separatam æqualiter condemnat: tamen constitutio ecclesiastica id aliter fieri jubet. Nam virum sive fornicantem sive adulterantem, ab uxore suâ retineri mandat, at mulierem, si alio viro contaminetur, dimitti finit, & non ampliùs à viro suo retineri. Porro si mulier virum suum dimittit, prætextu quod iste in fornicatione cum ipsâ vivit, & ille aliam duxerit uxorem, actio & accusatio contra mulierem est, quæ virum suum dimisit, quem retinere etiam fornicantem debuit. Viro enim aliam ineunti fœminam venia datur. Similiter & quæ ei dimisso conjuncta fuit, fornicatrix non dicetur. At mulier quæ eum reliquit, si alii conjungatur, haud dubie est fornicatrix. At è contra si vir ab uxore suâ discessit (nisi in causâ fornicationis) & aliam duxit uxorem, ipse ut adulter judicatur, quoniam eam, quam reliquit, adulterari facit, si ad alienum veniat virum. Et quæ cum eo habitat adultera est, eo quod alienum accepit virum. Et hæc quidem dicit Canon; quoniam tunc temporis à legibus licebat matrimonio conjunctis, etiam sine justa causâ, per typica verba ab invicem recedere. Hodie autem nec vir nec mulier matrimonium solvere potest, nisi justa aliqua causa interveniat, de quibus Justiniani novella expresse statuit.

CANON X.

Qui jurant se ordinationem non admittere, ejurantes ne cogantur pejerare. Etsi enim videatur esse aliquis Canon qui eis concedit: experientia tamen cognovimus eos qui pejerarunt, non recta via ingredi. Consideranda autem sunt, & species juramenti, & verba, & affectio, quâ jurarunt, & quæ subtiliter in verbis facta sunt additamenta. Nam si nulla sit penitus excusatio, ii sunt omnino dimittendi. Severi autem negocium de presbytero ab eo ordinato, talem mihi videtur habere excusatio-

nem, si tibi itidem videtur. Agrum autem Mesthiæ A *subjectum, cui homo renunciatus est, jube Masadis subesse: sic enim nec ille pejerabit à loco non recedens, & Longinus habens secum Cyriacum, ecclesiam non desertam relinquet, nec suam animam propter ocium damnabit; nec nos videbimur aliquid concedere præter canones Cyriaco, qui se in Mindanis quidem permansurum juravit, translationem autem suscepit. Reversio enim erit jurisjurandi observatio. Quod autem œconomiæ & dispensationi cesserit, id ei ad perjurium non imputabitur, quòd non jurijurando adjectum sit ne paululum quidem à Mindanis recessurum,* B *sed deinceps permansurum. Severo autem oblivionem causanti nos condonabimus, dicentes, quòd occultorum cognitor non videbit suam ecclesiam ab eo damno affectam; qui ab initio quidem non fecit canonicè, jurejurando autem præter evangelia se adstrinxit, eò autem quod translatus est pejerare docuit, nunc autem mentitur quoniam oblivionem præ se fert. Quoniam autem non sumus cordium judices, sed ex iis quæ audivimus, judicamus, demus Domino vindictam, ipsi autem indistinctè eum suscipiamus, humano vitio oblivioni scilicet, veniam dantes.*

C

Bals. Quidam ut ordinarentur evocati jurarunt se ordinationem non admissuros. Dicit ergò sanctus non oportere eos cogi pejerare. Etsi enim, inquit, videatur iis, qui ex se ipsis jurarunt, vel qui aliquod sibi vinculum injecerunt, vel carnem non comedendi, vel vinum non bibendi, vel nec illud faciendi, licere rursus vinculum solvere, & à jurejurando deficere; sed experientia didicimus, quòd, qui pejerarunt, non recta sunt in via sed à Deo sinuntur propter perjurium tentari. Oportet autem, inquit, in his juramenti formam quærere, an in Deum jurans dixerit, an in aliquid aliud, & verba ejus qui juravit, & affectionem qua juravit, & etiam subtilia in verbis additamenta. Est enim consentaneum ex sacramenti qualitate, & ex verbis, & ex affectione, (an scilicet pusillo & non firmo animo juravit) considerantes comprehendere, non prohiberi oportere eum, qui juravit, à jurejurando desistere. Sin istis consideratis, non est invenire rationem aliquam quare à jurejurando desisteret, oportet tales dimittere, ne pejerent. Negotium autem Severi, seu causa & argumentum erat ejusmodi: Longinus quidam habebat agrum Mindana dictum qui quidem erat Mesthiæ episcopatui subjectus: Severus autem, cùm esset Masadarum Episcopus, quemdam Cyriacum ordinavit presbyterum templi, quod erat in agro, jurejurando priùs adactum, quòd in templo permaneret, vel potius episcopatui esset subjectus: sed Episcopus regionis, cui erat ager subjectus, prohibebat Cyriacum ab alio ordinatum sacra celebrare in ecclesia quæ ad ipsum pertinebat, & ideo Cyriacus ea relicta aliò translatus est. Porro Longinus quoque id ægre ferens minatus est se ecclesiam desertam relicturum. De ea ergo re interrogatus magnus Basilius, respondit, agrum cui renunciatus est Cyriacus, id est, cujus presbyter nominatus est, oportere esse Masadarum episcopatui subjectum, etsi esset alius regionis, & Cyriacum illic reverti. Sic enim, inquit, Nec ille faciet præter sacramentum, nec Longinus ecclesiam deseret, hoc est desertam relinquet vel etiam destruet, nec suam animam propter ocium condemnabit, seu ei subjiciet, ut qui precibus & divinis hymnis non vacet, sed ab eis cesset. Nos quoque, inquit, quæ ad Cyriacum pertinent, dispensantes, & permittentes ut redeat ad ecclesiam, in qua se perseverare juravit, non videbimur facere præter canones, nec ille jusjurandum trasgredi videbitur: revertens enim videtur servare jusjurandum, quia jurijurando adjectum non est, se non ad breve tempus excessurum ex agro Mindanorum.

γμα, ἤτοι ⊛ ὑπὸ τούτου χειροτονηθέντα φρεσβύτερον, τοιαυτίαν τινά μοι δοκεῖ φρομωδίαν ἔχειν, (εἰ καί σοι συνδοκεῖ) ⊛ ἀγρὸν ἐκεῖνον τ ὑποκείμενον τῇ Μιδδίᾳ ᾧ ἐπεκηρύχθη ὁ ἀνθρωπ⊙, κέλευσον Ουασαδεις ὑποπλεῖν· ὕτω γὰρ καὶ ἐκεῖνος ὁ φορκήσας μὴ ἀναχωρῶν τ τόπου· καὶ ὁ Λογγῖνος ἔχων ⊛ Κυριακὸν μὴ ἑαυτῷ ἐκ ἐρημώσῃ τ ἐκκλησίαν, μδὲ τ ἑαυτοῦ ψυχὴν ζημιώσῃ τ αἰγίας καταδικάσῃ· καὶ ἡμεῖς δὲξόμθα μὴ φρὸς κανόνας ποιεῖν τι, συμπεριφερόμθοι τῷ Κυριακῷ, ὁμόσαντι μὲ συμπαραμθίν Μινδανοῖς, καὶ παραδεξαμθίῳ δὲ τ μετάθεσιν. ἡ γὰρ ἐπιστροφὴ ⊙ φυλακὴ ἔσται τοῦ ὅρκου. ⊙ δὲ εἴξαι αὐτὸν τῇ οἰκονομίᾳ, εἰς ὑπορκίαν αὐτῷ ἐ λογισθήσεται, μᾶλλ ⊙ μὴ φρομενεῖδος τῷ ὅρκῳ, μηδὲ φρὸς βραχὺ ἀναχωρῆσαι Μινδάνων, ἀλλὰ φραμθίειν εἰς ⊙ ἐφεξῆς. Σεβήρῳ δὲ φρφασιζομθίῳ τ λήθην, ἡμεῖς συγχωρήσομθ, εἰπόντες, ὅτι τ κρυπτῶν γνώστης ἐ φρεύσε⊙ τῇ ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν ὑπὸ τοιούτου λυμαινομθίην· ποιωῦτος μὲν ἀκανονίστως ἐξ ἀρχῆς, ὅρκῳ δὲ καταδεσμοῦντ⊙ φρὸς τὸ διατρέλια· φρορκεῖν δὲ διδάσκοντος δι ὧν μεπιτέθη, ψευδομθίην δὲ δι ὧν τῇ λήθῃ χηματίζε⊙. ὅπῳ δὲ ἐκ ἐσμὲν καρδιῶν κριταί, ἀλλ ἐξ ὧν ἀκούομθ, κρίνομθ, δῶμεν τῷ κυρίῳ τὴν ἐκδίκησιν, αὐτοὶ δὲ ἀδιακρίτως αὐτὸν δεξώμεθα, συγνώμην δόντες ἀνθρωπίνῳ πάθ τῇ λήθῃ.

ΒΑΛΣ. Τινὲς εἰς ⊙ χειροτονηθῆναι μετακαλούμενοι, ὤμνυντο μὴ καταδέξασθαι τὴν χειροτονίαν. τὲς οὖν τοιούτους λέγει ὁ ἅγι⊙, μὴ δεῖν ἀναγκάζειν ὑπορκεῖν. κἂν γὰρ δόξῃ, φησὶν, ὀφεῖναι τοῖς ἀφ ἑαυτῶν ὁμόσασιν ἢ δεσμόν τινα ἑαυτοῖς ἐπιβαλῶσιν, ὡς μὴ φαγεῖν κρέας, ἢ πιεῖν οἶνον, ἢ μὴ τόδε ποιῆσαι, λύειν πάλιν ἀφ ἑαυτῶν ⊛ δεσμόν, καὶ τοῦ ὅρκου ἀφίεσθαι, ἀλλ ἐκ πείρας ἐμάθομεν, ὅτι φορκήσαντες ἐκ διδόασιν, ἀλλ ὑπὸ τοῦ θεοῦ φραχωροῦνται πειρασθῆναι διὰ τὴν ὑπορκίαν. δεῖ δὲ, φησὶν, ἐπὶ τούτων, καὶ τὸ εἶδ⊙ τοῦ ὅρκου σκοπεῖν, εἴτ οὖν εἰ ὅλον ὠνόμασεν ὁ ὀμνύων, ἢ ἄλλό τι, καὶ τὰ ῥήματα τοῦ ὁμόσαντ⊙. καὶ τὴν διάθεσιν ἀφ ἧς ὤμοσε, καὶ τὰς λεπτολογίας ἐν τοῖς ῥήμασι φρεσθήκας. Ο εἰκὸς γάρ ἐστιν ἐκ τῆς τοῦ ὅρκου ποιότητ⊙, καὶ ἐκ τ ῥημάτων καὶ τῆς διαθέσεως, (εἰ τυχὸν ἐκ μικροψυχίας, καὶ ἐκ τ ἀμεταθέτου γνώμης ὤμοσε) καταλαβεῖν τὲς σκοποῦντας, μὴ κωλύεσθαι τὸν ὀμόσαντα διαφῆναι τοῦ ὅρκου. εἰ δὲ τούτων σκοπουμένων ἐκ ἔστιν εὑρεῖν φραμυθίαν τινὰ εἰς τὸ διαφῆναι τοῦ ὅρκου, χρὴ τὲς τοιούτους ἐᾶν, ἵνα μὴ ἐπορκῶσι. τὸ δὲ κῦ τ Σεβήρου φρᾶγμα, ἤτοι ἡ φρᾶξις καὶ ἡ ὑπόθεσις, τοιοῦτον ἐστί. Λογγῖνός τις εἶχεν ἀγρὸν Μίνδανα καλούμενον τῇ ἐπισκοπῇ τ Μιδδείας ὑποκείμενον· Σεβήρος δ Μασάδων Επίσκοπ⊙. ὢν ἐχειροτόνησε Κυριακόν τινα εἰς τ ὂν τῷ ἀγρῷ ναὸν φρεσβύτερον, ὀμόσαντα φραμένειν τῷ ναῷ, ἢ μᾶλλον τῇ ἐπισκοπῇ ὑποτελεῖν. ἀλλ ὁ τ ὁροφίας Επίσκοπος, ᾗ ὑπέκειτο ὁ ἀγρὸς, ἐκάλυσε ⊛ Κυριακὸν ἱερουργεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ διαφερούσῃ αὐτῷ, φρ' ἑτέρᾳ χειροτονηθέντα. διὸ κὴ καταλιπὼν αὐτὴν ὁ Κυριακός, μετετέθη ἀλλαχοῦ. κὴ ὁ Λογγῖνος διὰ τοῦτ λυπούμενος ἠπείλει ἐρημώσαι τὴν ἐκκλησίαν. ἐρωτηθεὶς γοῦν ὁ μέγας Βασίλειος φρὶ τούτου, ἀπεκρίνατο, τ ἀγρὸν, ᾧ ἐπεκηρύχθη ὁ Κυριακὸς, ἢ γοῦν εἰς ὃν ὠνομάσθη φρεσβύτερος, ὑποτετάχθαι τῇ ἐπισκοπῇ τ Μασάδων, εἰ καὶ ἑτέρας ἐστὶ διοικήσεως, καὶ ⊛ Κυριακὸν αὖθις ἐπαναστρέψαι ἐκεῖ. ὅταν γὰρ, φησὶν, ὅτε ἐκεῖνος φρὸ τ ὅρκον ποιήσει, ὅτι ὁ Λογγῖνος τὴν ἐκκλησίαν ἐρημώσει, ἀντὶ τοῦ ἔρημον καταλείψει, ἢ κὴ καθελεῖ, μδὲ τ ἑαυτοῦ ψυχὴν ταῖς αἰγίαις καταδικάσῃ, ἤγουν ὑποβαλεῖ, τῷ μὲ χολάζειν δίκαις κὴ τοῖς θείοις ὕμνοις, ἀλλὰ ἀργεῖν. ἐκ τούτων κὴ ἡμεῖς, φησὶν, οἰκονομοῦντες τὰ κῦ ⊛ Κυριακόν, κὴ ἐπιστρέψαι αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἢ ὤμοσεν ἐγκαρτερεῖν, ἐπιτρέποντες, μ δόξομεν φρὸ κανόνας ποιεῖν, μδὲ ἐκεῖνος φραβαίνειν τὸν ὅρκον κριθήν. ἐπανερχόμενος γὰρ δοκεῖ φυλάσσειν τ ὅρκον

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

κον, ὅτι οὐδὲ ἐπιορκεῖ τῷ ὅρκῳ, οὐδὲ πρὸς βεβαίωσιν ἀναχωρήσαν τῆς ἀγρῶν τοῦ Μινδάνων. ὅρα οὖν πῶς ἐκ τῆς τῶν ῥημάτων ἐξετάσεως καὶ κατανοήσεως ἐλυμήνατο ὁ ἅγιος νοῦν, ὥστε μὴ δοκεῖν ἐπιορκεῖν τὸν ὀμόσαντα. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ Κυριακοῦ. ὁ δὲ Σεβῆρος αἰτιώμενος, ὅτι εἰς ἀγρὸν ἀλλοτρίᾳ ἐπισκοπῇ ὑποκείμενον οἰκείᾳ ἐχειροτόνησεν, ἔλεγε καὶ λήθῃ τοῦτο ποιῆσαι, ἀγνοήσας ἑτέρᾳ τὸν ἀγρὸν ὑποκείσθαι. ἐπεὶ οὖν φησὶ, τῇ λήθῃ προσβάλλεται, δεῖ αὐτὸν συγχωρηθῆναι καὶ εἰς τὴν κρίσιν ἀναφέρειν αὐτὸν τῷ θεῷ. ὅτι γὰρ οὐκ ἐσμὲν καρδιογνῶσται, ἀλλ' ὡς ἀκούομεν, κρίνομεν, δίδομεν τῇ οἰκτιρμοῖς τῷ Θεῷ, συγγνωμονήσαντες διὰ τὴν λήθην, ἥτις ἐστὶ πάθος ἀνθρώπινον. καὶ τὰ μὲν τοῦ κανόνος ἐν τούτοις. σὺ δὲ ἀνάγνωθι ὃ B ιή. κεφ. τοῦ ιγ'. τίτλ. τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ τὰ εἰς τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν γραφέντα χάριν ἀναφωνήσεως ὅρκων. ἔχε δὲ ὅτι μνήμης καὶ ὃ διὰ τὸν ἅγιον ὠφελῶν χάριν τοῦ παρεμπεσόντος φθόρου ὅτι τῇ χειροτονίᾳ τοῦ Κυριακοῦ, καὶ τῇ γνωμένῃ διὰ τοῦτο ὑπόρκια. καὶ σημείωσαι ὅτι διὰ τοῦτο συγγινώσκονται, ὡς ἔοικεν, οἱ κατὰ τινας πατριαρχικὰς ἐκκλησίας ἱερουργοῦντες ἐγχώριοι ἀρχιερεῖς. εἰ γὰρ μὴ ὃ τῆς ἀγνοίας προβλημα ἐβοήθησε τῷ Σεβήρῳ, καθῃρέθη ἄν, διὰ ὃ ὡς ἐπ' ὠφελείᾳ ποιῆσαι χειροτονίαν. περὶ δὲ ἱερέων ψευδῶς μαρτυρησάντων, ἀνάγνωθι τὸν ος'. νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, διαλαμβάνουσ', ὡς εἰ μὲν ἑκὼν ψευδομαρτυρίαν ποιήσῃ ὁ ἱερεύς, καθαιρεῖται. ὅρκῳ δὲ μὴ προσδεθεὶς, ἀφορίζεται ὅτι πρὸς τῇ χρόνον εἰς μοναστήριον, καὶ ὕστερον εἰς τὴν ἰδίαν τάξιν ἀποκαθίσταται.

A Vide ergo quomodo ex verborum examinatione & consideratione sanctus sententiam venatur, ut is qui juravit, non videatur pejerare. Hæc ergo de Cyriaco. Severus autem accusatus, quòd in agrum, qui erat alii regioni subjectus; ordinasset, dicebat se hoc oblivione fecisse, nescientem agrum alii esse subjectum. Quoniam ergò, inquit, ad sui defensionem ignorantiam allegat, oportet ei ignosci, eúmque Dei judicio relinquere: Cùm enim cordium cognitores non sumus, sed ut audimus, judicamus, demus Deo vindictam, condonantes propter oblivionem, quæ est humanum vitium. Et Canon quidem in his consistit. Tu autem lege xviii. B cap. xiii. cap. xiii. tit. præsentis operis, & quæ in ejus interpretatione scripta sunt de tractatione juramentorum. Tu autem habe in memoria id quoque, quòd à sancto scriptum est de facto quod incidit in ordinatione Cyriaci, & de perjurio quod ab eo commissum est: & nota quòd propterea, ut est verisimile, ignoscitur regionis antistitibus, qui in quibusdam patriarchalibus ecclesiis sacra celebrant. Nisi enim ignorantiæ prætextus Severo auxilium tulisset, depositus esset, quòd ultra suam diœcesim ordinationem fecisset. De sacerdotibus autem falsò testificatis, lege lxxvi. Imperatoris Domini Leonis sapientis Novellam, quæ continet, Quòd C si sacerdos falsum testimonium juratus dixerit, deponitur. Quòd si jusjurandum non accesserit, in monasterium ad triennium separetur, & sic pristino ordini restituatur.

ΖΩΝΑΡ. Τινὲς εἰς ὃ χειροτονηθῆναι καλούμενοι ἐξωμνυντο μὴ καταδέξασθαι τὴν χειροτονίαν. τοὺς οὖν τοιούτους λέγει ὁ κανὼν, μὴ δεῖν ἀναγκάζεσθαι ἐπιορκεῖν. κἂν δοκῇ, φησὶ, ἐξεῖναι τοῖς ἀφ' ἑαυτῶν ὀμόσασιν, ἢ δεσμόν τινα ἑαυτοῖς ἐπιβαλοῦσιν· οἷς μὴ φαγεῖν κρέας, ἢ μὴ πιεῖν οἶνον, ἢ μὴ τόδε ἢ τόδε ποιῆσαι, λύειν πάλιν ἀφ' ἑαυτῶν τὸν δεσμὸν, καὶ τοῦ ὅρκου ἀφίεσθαι· ἀλλ' ἐκ πείρας ἐμάθομεν ὅτι οἱ παρορκήσαντες, ἤγουν οἱ ἀφ' ὧν τοὺς ὅρκους ποήσαντες, οὐκ ἀδιόκωτοι, ἀντὶ τοῦ, οὐ θελητοὶ τῷ Θεῷ εἰσὶν, ἢ οὐκ ἀδόκιμοι αὐτῷ, οὐδ' οὐάρεστοι κρίνονται. δεῖ δὲ, φησὶν ἐπὶ τῷ τοιούτων καὶ ὃ εἰδὸς τοῦ ὅρκου σκοπεῖν· εἴτοιγε, εἰ Θεὸν οὐόμασεν ὀμνύων, ἢ ἄλλό τι, καὶ τὰ ῥήματα τοῦ ὁμόσαντος, καὶ τὴν διάθεσιν ἀφ' ἧς ὤμοσε, καὶ ἐὰν τι λεπτὸν ἐν τοῖς ῥήμασι παρῳδήκαι. εἰκὸς γὰρ ἔστιν ἐκ τοῦ τοῦ ὅρκου ποιότητος, καὶ ἐκ τῆς ῥημάτων καὶ ἐκ τῆς διαθέσεως εἰ τυχὸν ἐκ μικροψυχίας, καὶ οὐκ ἐξ αἱμέτρου γνώμης ὤμοσε, καταλαβεῖν τοὺς σκοποῦντας, μὴ κωλύεσθαι τὸ ὀμόσαντα ἀπολῦσαι τοῦ ὅρκου. εἰ δὲ ἄτινων σκοπουμένων, οὐκ ἔστιν εὑρεῖν παρομυδίαν τινὰ εἰς ὃ ἀπολῦσαι τὸν ὅρκον, χρὴ τοὺς πιστοὺς ἐᾶν, ἵνα μὴ ἐπιορκῶσι. τὸ δὲ ἐπὶ τῷ Σαβῆρον παράγραμμα, ἤτοι ἡ παράξις καὶ ἡ ὑπόθεσις, τοιοῦτόν τι ἐστίν. Λογγῖνός τις εἶχεν ἀγρὸν καλούμενον Μινδανὰ, τῇ ἐπισκοπῇ τῆς Μιθριάς ὑποκείμενον. Σαβῆρος δὲ Μασάδων Ἐπίσκοπος ὢν ἐχειροτόνησε Κυριακόν τινα εἰς τὸν τῷ ἀγρῷ ναὸν πρεσβύτερον, ὀμόσαντα παραμένειν τῷ ναῷ, ἢ μᾶλλον τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ ὑποτελεῖν. ἀλλ' ὁ τῆς οἰκείας Ἐπίσκοπος, ἢ ὑπέκειτο ὁ ἀγρὸς, ἐκώλυε τὸν Κυριακὸν ἱερουργεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ διαφερούσῃ αὐτῷ, ἀφ' ἑτέρᾳ χειροτονηθέντα. διὸ καὶ καταλιπὼν αὐτὴν ὁ Κυριακὸς, μετετέθη ἀλλαχοῦ· ὁ δὲ Λογγῖνος διὰ τὸν λυπούμενος, ὡς εἰλε ἐρημώσαι τὴν ἐκκλησίαν. ἐρωτηθεὶς οὖν ὁ μέγας Βασίλειος περὶ τούτου ἀπεκρίνατο· τὸν ἀγρὸν ᾧ ἐπεκηρύχθη ὁ Κυριακὸς, ἤγουν εἰς ὃν ὠνομάσθη πρεσβύτερος, ὑποτεθῆναι τῇ ἐπισκοπῇ τῶν Μασάδων, εἰ καὶ ἑτέρας ᾖ οἰκείας, καὶ τὸν Κυριακὸν αὖθις ἐπαναστρέψαι ἐκεῖ. ὕστερον γάρ, φησὶν, ἔτε ἐκεῖνος διὰ τὸν ὅρκον ποιήσῃ, ἔτε ὁ Λογγῖνος τῷ ἐκκλησίαν ἐρημώσῃ, ἀντὶ τοῦ ἔρημον καταλείψῃ ἢ καθελεῖ· σὺν τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν τοῦ

ZONAR. Quidam vocati ut ordinarentur, jurarunt se ordinationem non admissuros. Ejusmodi ergo homines, ait Canon, non esse ad perjurium adigendos. Etiamsi videatur, inquit, licere iis, qui sua sponte jurarunt, aut aliquod vinculum sibi injecerunt; velut abstinere à carnibus, aut à vino, aut hoc vel illud omittere; vinculum illud rursum propria auctoritate dissolvere, & à jurejurando defi- D cere: veruntamen experientia didicimus, eos qui perjurarunt, hoc est, qui contra id quod juravarunt, quippiam fecerunt, non placere hoc est, minime acceptos esse Deo, vel haudquaquam probos, amicósq; ab ipso judicari. Oportet vero inquit, in hisce hominibus genus quoq; jurisjurandi considerare, Deúmne appellaverit jurans, an aliud quidpiam, tum jurantis verba, animiq; affectum quo juravit, ac minutas quasque additiones in verbis. Probabile enim est, ex jurisjurandi forma, ex verbis pariter, & ex animi affectione, si forte ex pusillanimitate, non autem ex constanti proposito juravit, deprehendi posse ab iis, qui attentiùs cogitaverint, non impediri jurantem, quo minus à E jurejurando deficiat. Veruntamen, si hisce animadversis, nullam licet invenire excusationem, per quam jurejurando solvuntur, ejusmodi oportet dimittere, ne se- se perjurio adstringant. Quod autem de Severo narratur negotium, sive actio, vel argumentum, ejusmodi est. Longinus quidam habebat agrum, cui Mindana nomen erat, Misthiæ Episcopatui subjectum. Severus autem, cum Masadarum esset Episcopus, Cyriacum quendam templi, quod in agro positum erat, presbyterum constituit, qui etiam juravit, se in templo permansurum, vel potius illius Episcopatui fore subjectum: Verum illius regionis Episcopus, cui ager subjectus erat, Cyriacum à sacris munerib. obeundis in Ecclesia, quæ sui juris esset, arcebat, quippe qui ab alio sacris ordinibus foret insignitus. Ex quo illa relicta Cyriacus alio concessit: tum Longinus quoque ea de causa mœrens, desertam se Ecclesiam redditurum minabatur. Rogatus itaq; magnus Basilius, ad hoc respondit: Agrum cui renunciatus est Cyriacus, hoc est, cujus presbyter nominatus est, Masadarum Episcopatui subjici, etiamsi alterius regionis esset, ac rursum illuc redire Cyriacum. Ita namque, ait, neque ille violabit jusjurandum, neq; Longinus Ecclesiam desolabit, hoc est, desertam relinquet, aut etiam abolebit: neque suammet

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

animam inertiis damnabit, hoc est, subjiciet, quòd non precationibus ac divinis laudibus vacet, sed ab iis plane cesset; Ac nos, inquit, hæc de Cyriaco decernentes, ac redire ipsum ad Ecclesiam, in qua se permansurum juravit, permittentes, non videbimur adversus canones agere, neque ille violare jusjurandum judicabitur. Illud námq; observare videbitur revertens. Quoniam neque juramento adjectum est, ne brevi quidem temporis spatio à Mindanorum agro secessurum. Vide igitur quomodo ex ipsa verborum inspectione & animadversione sententiam sanctus vir indagavit, ex qua, qui se jurejurando obstrinxerat, à perjurio liber esse videretur. Hæc igitur de Cyriaco. Severus porro accusatus, quòd agro qui alienæ provinciæ subjectus erat, quempiam præfecisset, causabatur se id propter oblivionem fecisse, quod agrum in alterius ditione positum ignoraret. Quoniam ergo, inquit, oblivionem prætexit, oportet ipsi ignoscere ipsúmq; ad divinum judicium transmittere: quandoquidem cum non simus corditum scrutatores, sed judicemus ex eis quæ audimus, adjudicemus ultionem Deo, ignoscentes propter oblivionem, quæ humanum est vitium.

A ἀργίαις καταδικάσῃ, ἤγουν ὑποβαλεῖ, τῷ μὴ προλάζειν δυχαῖς καὶ τοῖς θείοις ὕμνοις, ἀλλὰ ἀργεῖν ἐκ τέτων· καὶ ἡμεῖς, φησὶν, οἰκονομοῦντες τὸν κῦ Κυριακὸν, ἢ ὑποστρέψαι αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἢ ὥμοσεν ἐγκαρτερεῖν ὑπηρέποντες, ἢ δόξομεν παρὰ κανόνας ποιεῖν, οὐδὲ ἐκεῖνος παραβαίνειν τὸν ὅρκον κριθείη. ἐπιμεροῦμεν. ἴδε, δοκεῖ φυλάσσειν τὸν ὅρκον. ὅτι οὐδὲ προσκεῖται τῷ ὅρκῳ, οὐδὲ πρὸς βραχὺ διαχωρήσειν τοῦ ἀγροῦ τῶν Μινδηνῶν. ὅρα οὖν πῶς ἐκ τῆς ῥηματικῆς ἐξετάσεως καὶ καταστοχάσεως ἐπῆρεν ὁ ἅγιος νοῦν, ὥστε μὴ δοκεῖν ὑπορκεῖν τὸν ὀμόσαντα. ταῦτα μὲν οὖν περὶ Κυριακοῦ· ὁ δὲ Σεβῆρος αἰτιώμενος, ὅτι εἰς ἀγρὸν ἀλλοτρίας ὑποπλοῦτα ὑπερεῖα ἐχειροτόνησεν, ἔλεγε κῦ λήθην τῶν ποιῆσαι, ἀγνοήσας ἑτέρᾳ τὸν ἀγρὸν ὑποκεῖσθαι. ἐπεὶ οὖν, φησὶ τὴν λήθην προβάλλεται, δεῖ αὐτῷ συγχωρηθῆναι, καὶ εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ ἀναρτῆσαι αὐτόν· ὅτι γὰρ οὐκ ἐσμὲν καρδιογνῶσαι, ἀλλ' ὡς ἀκούομεν κρίνομεν, δῶμεν τὴν ἐκδίκησιν τῷ Θεῷ, συγγνωμονήσαντες διὰ τὴν λήθην, ἣ τις ἐστὶ παθος ἀνθρώπινον.

B

ARIST. *Non coges eum, qui se non ordinatum fore juraverit.*

ΑΡΙΣΤ. Οὐκ ἀναγκάζεις κὰν μὴ ἂν χειροτονηθῆναι ὀμόσαντα,

C

Eum, qui electus est Episcopus, & propter incidentem aliquam causam juret se ordinationem non susceperum, ordinari non coges. Oportet autem considerare & juramenti speciem, & verba, & affectionem à quâ juravit, & quæ subtiliter in verbis facta sunt additamenta. Et si quæ sit alicunde juramenti excusatio, perjurium apparens ei condonare, eúmque ordinare permittit. Si autem nullum sit omnino refugium, sed omnimodo pejerans inveniatur, si ordinari permitteretur, talem omnino prætermittere oportet.

Τὸν ψηφισθέντα Ἐπίσκοπον, καὶ διά τινα παρεμπεσοῦσαν δυσχέρειαν ἐπομοσάμενον τὴν χειροτονίαν μὴ καταδέξασθαι, χειροτονηθῆναι σὲ ἀναγκάσεις· χρὴ δὲ σκοπεῖσθαι καὶ τὸ εἶδος τοῦ ὅρκου, καὶ τὰ ῥήματα, καὶ τὴν διάθεσιν ἀφ' ἧς ὤμοσε, καὶ τὰς κατὰ λεπτὸν ἐν ῥήμασι προσθήκας. καὶ ἐάν τις πόθεν ἀπολογία τοῦ ὅρκου, συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν δοκοῦσαν ἐπιορκίαν, καὶ χειροτονεῖσθαι ὑπηρέπει· ἐὰν δὲ μηδεμία ἢ μηδαμόθεν καταφυγὴ, ἀλλὰ πάντως ἔχοντα ἐπιορκῶν ὑφίσκεσθαι, εἰ χειροτονηθῆναι συγχωρηθῇ, δεῖ παντελῶς παρεᾶν καὶ τοιοῦτον.

D

Canon XI.

Qui autem involuntariam cædem fecit, in undecim annis abundè judicio satisfecit. Clarum est enim, quòd in iis qui percussi sunt, quæ voluit Moyses, observabimus, ut eum quidem, qui propter plagas, quas accepit, decubuit, rursus autem virga sua innixus ambulavit, occisum esse non reputabimus: sin autem post ictus non surrexit, cùm eum tamen nollet interficere qui verberavit, est quidem homicida, sed involuntarius propter propositum.

ΚΑΝΩΝ ια΄.

Ὁ δὲ τὸν ἀκούσιον ποιήσας φόνον ἀρκούντως ἐξεπλήρωσε τῷ δίκῃ ἐν τοῖς ἕνδεκα ἔτεσι. δῆλον γὰρ ὅτι ἐπὶ τῶν πληγέντων τὰ Μωσέως παρατηρήσομεν. καὶ τὸν κατακλιθέντα μὲν ὅτι τῶν πληγῶν ἀπέλαβε, βαδίσαντα δὲ πάλιν ὅτι ῥάβδῳ αὐτῷ, οὐ λογισόμεθα πεφονευδέναι· εἰ δὲ καὶ σὺν ἐξανέστη μὲν τὰς πληγὰς, ἀλλ' οὖν τῷ μὴ παρελέσθαι αὐτὸν ἀνελεῖν, ὁ τυπτήσας, φονευτὴς μὲν, ἀλλ' ἀκούσιος διὰ τὴν πρόθεσιν.

E

BALS. Quinquagesimus septimus Canon hujus sancti patris eos, qui involuntariam cædem fecêre, decem annis à divinorum sacramentorum participatione separat. Præsens autem Canon dicit, eum, qui non solum decennio, sed etiam undecim annis, sacramentis non communicavit, involuntarium occisorem satis supérque fecisse. Deinde adjicit, eum non ideo ut homicidam condemnari, qui aliquem percussit, etiamsi lethalem plagam inflixerit, non tamen cum occidendi proposito: sed oportet, inquit, secundum legem Mosaicam, ejus, qui percussus est, rationem habere, &, si postquam ab ictu decubuit, non convaluit, sed mortuus est, is qui percussit involuntariæ cædis crimine, necessario, tenebitur: sin autem ab ictu surrexit, & virga sua innixus ambulavit, hoc est, non perfectè à morbo est liberatus, deinde mortuus est; eum qui percussit, non reputari ut homicidam. Quare nota etiam ex hoc quemadmodum diximus & in viii. Can. involuntariam cædem ex effectu ostendi. Propterea enim nec de ictu laboramus, an sit parvus, an mágnus, sed de morte quæ ex ictu processit, ut cædes voluntaria à proposito solo judicatur, etiamsi effectus sive mors minime sequatur. Nota autem ex præsenti Canone quòd in cæde involuntaria nonnulli

F

ΒΑΛΣ. Ὁ νζ΄. κανὼν τοῦ ἁγίου τούτου πατρὸς ὅτι δέκα χωρίζει τοὺς ἀκούσιον φόνον ποιήσαντας τῆς τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλήψεως. ὁ δὲ παρὼν κανὼν, φησὶ, μὴ μόνον ὅτι δέκα ἔτεσι, ἀλλὰ ἕνδεκα, μὴ μεταλαβόντα τῶν ἁγιασμάτων ἀκούσιον φονευτὴν ἐκ προαιρέσεως δέχεσθαι. εἶτα προστίθησι μὴ ἀπεντεῦθεν ὡς φονέα κατακρίνεσθαι τὸν πλήξαντά τινα, κἂν καιρίαν ἐπλήξηκε πληγὴν, μὴ ὅτι σκοπῷ μιᾷ τοῦτο φόνευσον. ἀλλὰ χρὴ, φησὶ, τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, προσέχειν ὅτι τῷ πληγέντι. καὶ εἰ μὲν μὴ ὅλως κατακλιθῆναι ἐκ τῆς πληγῆς πρὸς ὑγείαν ἀφῆκεν, ἀλλὰ ἐτελεύτησεν, ἐξ ἀνάγκης ὑποκεῖσθαι τὸν πλήξαντα τῇ τοῦ ἀκουσίου φόνου ἐγκλήματι. εἰ δὲ ἀνέστη ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ προσεπάτησεν ὅτι τῇ ῥάβδῳ αὐτοῦ, ἤγουν μὴ πλείονος ἀπηλλάγη τῆς ἀσθενείας, εἶτα ἀπέθανε, μὴ λογίζεσθαι πλήξαντα φονέα. ὥστε σημειώσαι καὶ ἀπὸ τούτου, καθὼς εἴπομεν καὶ ἐν τῷ ἡ. κανόνι, τὸ ἀκούσιον φόνον ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος ἀναφαίνεσθαι. διὰ τοῦτο γὰρ οὐδὲ τὸ πληγῆναι προσεργαζόμεθα, εἴ τε μικρὰ γέγονεν, εἴ τε μεγάλη, ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς πληγῆς θάνατον. ὥσπερ ὁ ἑκούσιος φόνος ἐκ μόνης τῆς προθέσεως κατακρίνεται, κἂν μὴ προβῇ ἀποτέλεσμα, ἤτοι θάνατος. σημείωσαι δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου κανόνος, ὅτι ὅπου τοῦ ἀκουσίου φόνου κακῶς τινὲς πολυπραγμονοῦσι καὶ ποίαν ἡμέραν ἡ πληγὴ ἐπλήγη, καὶ μὴ πόσαι ἡμέραι ἐπικολούθησε

τῷ πληγέντι ὁ θάνατος. κἂν ἡδὺ πολὺς ἀφῆλθε μετὰ πληγὴν καιρὸς, ὅμως ὑπ' ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας ἔθανεν ὁ τῇ πληγῇ ὑποπεσών, οὐδὲν ἧττον γενέσθαι λέγομεν τὸν ἀκούσιον φόνον. ἀναγνωθι καὶ ιδ'. κανόνα τοῦ ἁγίου τούτου πατρὸς, καὶ τὴν ἑρμηνείαν αὐτοῦ.

A malè sunt nimiùm curiosi, quærentes quo die vulneratus est, & post quot dies eum, qui percussus est, mors consecuta est: etsi enim longum tempus post ictum præterierit, ex hac tamen causa mortuus est qui ictum sustinuit, nihilo secius factam esse dicimus cædem involuntariam. Lege & viii. Canonem hujus sancti patris, & ejus interpretationem.

ΖΩΝΑΡ. Ακούσιόν τις ἐποίησε φόνον, καὶ ἑνδεκα διεβίβασε χρόνους ἀφωρισμένος. ἠρωτήθη οὖν ὁ ἅγιος, εἰ χρὴ λυθῆναι αὐτὸν τοῦ δεσμοῦ. καὶ ἀπεκρίνατο, ὅτι ὃν τοῖς ἕνδεκα ἔτεσιν ἀρκούντως ἐξεπλήρωσε τὴν δίκην· ἤγουν τὴν τιμωρίαν. τὰ δὲ ἕνδεκα ἔτη εἶπεν, οὐχ ὡς τοσούτῳ χρόνῳ τοῦ ἀκουσίως φονεύσαντος ὀφείλοντα· δεκαέτια γὰρ ὁ τοιοῦτος ἐπιμᾶται, τοῦ ὁ ἑβδόμου κανόνος τοῦ μεγάλου τούτου πατρός· ἀλλ' ὡς ἦτο τοῦ φάκτου ἔχον. εἶτα φησὶν, ὅτι ὃν τοῖς τελευτῶσι καὶ ἀποθανοῦσι, φυλαττόμεθα, ἤτοι φυλάττομεν τὸν νόμον τὸν Μωσαϊκὸν, ὅστις ὥρισε τὸν πληγέντα φονεύειν καὶ καταπεσόντα διὰ τὰς πληγὰς· ἐὰν μὴ ταῦτα ἐξαναστῇ, καὶ περιπατήσῃ ἐπὶ τῇ ῥάβδῳ αὐτοῦ· ἤτοι κἂν μὴ πλείοις ἀπαλλαγῇ τῆς ἀδυνεσίας, ἀλλὰ πῶς βαδίσῃ τῇ ῥάβδῳ αὐτοῦ ἐπιστηριζόμενος, ὡς ἐπὶ λείψανα φέρων τῆς ἀδυνεσίας· εἶτα ἀποθάνῃ, μὴ δοκεῖν φονεύεσθαι, μηδὲ τὸν πλήξαντα αὐτὸν φονέα λογίζεσθαι· ταῦτα μὲν οὖν τὰ τοῦ Μωσέως· εἶτα ἐπάγει ὁ ἅγιος· ὅτι κἂν μὴ ἐξανέστη μετὰ τὰς πληγὰς, ἀλλὰ κείμενος ἐξ αὐτῶν ἐτελεύτησε, φονεὺς μὲν ὁ πλήξας αὐτὸν κεκλήσεται, ἀκούσιος δὲ· οὐδὲ γὰρ σφετέραν ἔσχεν ἀνελεῖν αὐτὸν, ἀλλὰ τυπτῆσαι.

Zonar. Involuntariam quis cædem patravit, ac undecim annos transegit segregatus. Rogatus fuit ergo sanctus vir, an illum eo vinculo solvi oporteat: Respondit que undecim annorum spatio satis supplicii luisse, satis pœnarum. Undecim porro annos dixit, non quod tanto tempore, qui involuntarie occidit, puniatur: decennium namque hisce hominibus, quinquagesimo septimo Canone hujus magni Patris, mulctæ nomine constitutum est: sed quòd ita sese res in hoc homine haberet. Deinde affert, in iis qui percussi ac mortui sunt, retinendam, hoc est servandam esse Mosaicam legem, quæ decrevit hominem, qui à quopiam percussus est, moxque decubuit, si postea è lectulo surrexerit, ambulaveritque bacillo innixus, hoc est, etiamsi haudquaquam plane fuerit ab imbecillitate liberatus, sed eousque ut bacillo innixus incedat, quasi imbecillitatis reliquias adhuc retinens, ac deinde moriatur, non videri occisum esse, nec qui illum percussit homicidam existimari. Hæc ergo sunt quæ Moses statuit. Subjicit deinde sanctus; si minus exurrexerit postquam ictus est, sed jacens propter ictus sit extinctus, fore quidem, qui illum percussit, judicandum homicidam, sed involuntarium. Neque enim mens ei fuit ipsum interficere, sed verberare.

ΑΡΙΣΤ. Ο ἀκουσίως φονεύτης, δεκαετίαν ὑποπιπτέτω. Σαφής.

Arist. *Involuntarius homicida decennio substernatur.* Perspicuus.

ΚΑΝΩΝ ιβ'.

Τοὺς δυγάμους πρεσβυτέρους ὁ κανὼν τῆς ὑπουργείας ἀπέκλεισε.

Canon XII.

Digamos Canon omnino à ministerio exclusit.

ΒΑΛΣ. Κανόνα ἐνταῦθα ὁ ἅγιος τὸν ιζ'. κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων λέγει, καὶ ὑπηρεσίαν, τὴν ἐκκλησιαστικὴν κλῆρωσιν. καὶ ἀνάγνωθι τὸν ῥηθέντα κανόνα.

Bals. Sanctus hîc Canonem xvii. Canonem Apostolorum dicit, & ministerium dicit Ecclesiasticum clericatum: & lege dictum Canonem.

ΖΩΝΑΡ. Κανόνα ἐνταῦθα ὁ ἅγιος τὸν ιζ'. λέγει τὸν ἀποστολικὸν, ὕτω διατιθέμενον. ὁ δυσὶ γάμοις συμπλακεὶς μετὰ βάπτισμα, ἢ παλλακὴν κτησάμενος, ἤτοι δύο) εἴτε Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τῷ καταλόγῳ τῷ ἱερατικῷ.

Zonar. Canonem hoc loco sanctus vir intelligit Apostolicum decimum septimum, quo sic decernitur: Qui duobus conjugiis post baptismum implicitus fuerit, concubinámve habuerit, non potest esse Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, vel in sacro ordine quomodocunque censeri.

ΑΡΙΣΤ. Ο δίγαμος, καὶ ἀκλήρωτος.

Καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν κανόνων τὸν δίγαμον τῆς ἱερωσύνης ἐκώλυσαν.

Arist. *Bigamus etiam non sit Clericus.*

Et alii multi Canones digamum à sacerdotio arcent.

ΚΑΝΩΝ ιγ'.

Canon XIII.

Τοὺς ἐν πολέμοις φόνους οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τοῖς φόνοις οὐκ ἐλογίσαντο, ἐμοὶ δοκεῖν, συγγνώμην δόντες τοῖς ὑπὲρ σωφροσύνης καὶ εὐσεβείας ἀμυνομένοις. πρέπει δὲ καλῶς ἔχειν συμβουλεύειν, ὡς ταῖς χερσὶν μὴ καθαραῖς, πρὸς ἐντυχίαν τῆς κοινωνίας μόνης ἀπέχεσθαι.

Cædes in bellis factas patres nostri pro cædibus non reputavêre, ut mihi videtur, ignoscentes iis, qui pro pudicitia & pietate decertant. Rectè autem fortè habet consulere, ut, tanquam manibus impuris, sola trium annorum communione abstineant.

ΒΑΛΣ. Διὰ τοῦ πρόσφατος κανόνος ὑποτίθησιν ὁ ἅγιος συμβουλευτικῶς, τοὺς ἐν πολέμῳ φονεύσαντας ἀπέχεσθαι τῆς κοινωνίας δι' ὅλης τριετίας, κἂν οἱ πατέρες τοῖς τοιούτοις συγγνώμην δεδώκασι, καὶ μὴ φονέων αὐτοὺς οὐκ ἐλογίσαντο, ἀγωνισαμένοις ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς σωφροσύνης τῶν μελλόντων αἰχμαλωτίζεσθαι πιστῶν. ὅτε ὁ κανὼν ἀξίως μὲν τῇ ἁγιοφρεπείᾳ τοῦ θείου πατρὸς ἐξετέθη, οὐκ ἐνεργεῖ δὲ, διὰ τὸ συμπίπτειν εἰ τοῦτο δοθῇ, μηδέποτε τοὺς

Bals. Per præsentem Canonem sanctus consulendo suggerit, ut qui in bello cædem fecerunt toto triennio à communione abstineant: etiamsi patres eis veniam dederunt, & inter homicidas eos non reputaverunt, qui pro pietate & pudicitia decertavere fidelium, qui erant in servitutem redigendi. Hic autem Canon divini patris sanctitati convenienter editus est, sed non est in usu, quòd ex eo evenitet, si admitteretur, ut milites sacramentorum nunquam essent participes, cùm in crebris

bris bellis versentur, & hostes interficiant: quod non est ferendum. Scriptum est enim, quòd cum Phocas ille Imperator vellet eos martyribus annumerari qui in bellis occiduntur, qui tunc erant Antistites hoc usi Canone imperatoriam instantiam silentio mandarunt, dicentes: Quomodo eos qui in bellis ceciderunt inter martyres annumerabimus, quos magnus Basilius, ut qui non essent puris manibus, triennio à sacramentis prohibuit? Cum autem multi sacerdotes, & unus quidem Episcopus, se jussu imperatorio synodaliter stitisset, & cum hostibus se manus conseruisse multosque ex iis occidisse fassi essent, divina & sancta synodus consequenter huic Canoni, & xliii. ejusdem sancti & aliis divinis constitutionibus, volebat ipsos non amplius sacra celebrare. Complures autem, & qui erant paulo magis militares, eos etiam præmiis dignos esse contendebant. Multi autem, qui in tempore ludicri cum virgis certaminis homines interfecerant, homicidis annumerati sunt, qui involuntariam voluntariè cædem perpetrarunt, utpote cum hoc ludicrum non sit ex iis quinque, quæ lege agnoscuntur, quæ etiam certamina agonésque dicuntur, scilicet pugillatus, cursus, saltus, discus, palæstra. Quare qui in eis ludicris interficiunt, præjudicio non afficiuntur.

ΖΟΝΑR. Haudquaquam præcipiens sanctus vir iis, qui in bello interfecerunt triennio à communione abstinendum esse asserit, sed consilium proponens. Onerosum nihilominus id consilium videri possit. Ex illo namque contingat, ut divinis muneribus nunquam milites communicent; præsertim qui robur præferunt, ac se strenuos præ cæteris exhibent. Nunquam enim iis dabitur facultas ad triennium quiescendi. Si ergo qui bellis crebris exercentur, & hostes interficiunt, à communione arcentur, toto vitæ tempore boni communione privati degent. Quæ quidem pœna est Christianis haud tolerabilis. Quam vero ob causam nequaquam puras manus gerere judicabuntur, qui pro Republica & fratribus dimicant, ne captivi abducantur ab hostibus, aut ut in servitutem abductos liberent? Nam si ab interficiendis barbaris caveant, quasi manus ex hoc polluentes, pessum ibunt omnia, cunctorumque barbari potientur. Quæ antiqui quoque Patres animo reputantes, qui in bello interficerent haudquaquam homicidis adnumerarunt, veniam ipsis dantes, siquidem, ut hic ait sanctus, pro pudicitia ac pietate decertarent. Si namque rerum potiantur barbari, nequa ulla pietas, neque pudicitia supererit. Pietatem namque abjicient, suam religionem retinentes: Pudicitiam vero retinendi nulli fiet facultas, sed illorum legibus vivere omnes cogentur. Cæterum ille divinarum rerum apprime peritus Athanasius, in sua ad Ammum monachum Epistola Canonica, hæc expressè dicit; Interficere quenquam plane haud licet: Verùm in bellis adversarios occidere, & legibus permissum & laude dignum est. Proinde existimo hoc magni Basilii consilium nullatenus unquam servatum fuisse. Tamen certo quodam tempore iis, qui pro traditionibus Ecclesiasticis propugnabant, utilis fuit. Cum enim Imperator Nicephorus Phocas, quemadmodum memoriæ proditum est, eos, qui in bellis ceciderant, martyribus adnumerari postularet, ac eodem quo illi more laudari & coli: contra objecerunt, qui tunc temporis fuêre Summi Sacerdotes, haud æquum esse ejusmodi hominibus venerationem impendi. Quod cum non persuaderent, postremo hoc veluti Canone usi sunt, dicentes; Quonam modo nos cum martyribus eos, qui in bellis ceciderunt, adnumerabimus, quos magnus Basilius, tanquam qui impuras manus gererent, triennio à sacramentis arcuit?

A σρατιώτας μεταλαμβάνειν τῆς θείων ἁγιασμάτων, πολέμοις ἀλλεπαλλήλοις ἐνοχλουμένους, καὶ ἀναιρουμένους τοὺς πολεμίους, ὅσα ἔξεστιν ἀφορμήν. ἠξιώσαντό δέ ὡς ἔοικε βασιλέως ἐκείνου Φωκᾶ ἀξιοῦντος μὴ μάρτυρας συναριθμεῖσθαι τοὺς ἐν πολέμοις ἀναιρουμένους, οἱ τότε ἀρχιερεῖς τῷ κανόνι τούτῳ χρησάμενοι, πρὸ βασιλικοῦ ἔνστασιν καταπαύσασθαι, φάσκοντες, πῶς τοῖς μάρτυσι συναριθμήσομεν τοὺς ἐν πολέμοις πεσόντας, ὃν ὁ μέγας Βασίλειος, ὡς μὴ καθαρὰς τὰς χεῖρας ἔχοντας τελετῆς ἐκώλυσε τῆς ἁγιασμάτων; διαφόρων δὲ ἱερέων ταῦτα φάντων συνοδικῶς καὶ βασιλικὸν ὁρισμόν, ἀλλὰ μὴν καὶ Ἐπισκόπου τινός, καὶ ἐξομολογησαμένων μετὰ πολεμίων συμπλακῆναι καὶ ἀνελεῖν πολλοὺς ἐξ ἀυτῶν, ἡ μὲν θεία καὶ ἱερὰ σύνοδος, ἀκολούθως τῷ κανόνι τούτῳ καὶ τῷ μὴ τῶ αὐτῶ ἁγίω καὶ ἑτέραις θείαις διαταγαῖς, ἤθελε μηκέτι αὐτοὺς ἱερουργῆσαι· οἱ πλείους δὲ, καὶ μᾶλλον οἱ σρατιωτικώτεροι, καὶ βεβαιῶν αὐτὸν ἀξίνα εἰ διενισάντο. πολλοὶ δὲ, ἀνελόντες ἀνθρώπους ἐν τῷ καιρῷ τῆς μετὰ ῥάβδων παγκρατίου συμβολῆς, μετὰ φονέων ἐλογίσθησαν ἐκουσιακῶν, διὰ τὸ τοιοῦτο παγκράτιον μὴ ὂν ἐπὶ θανάτῳ ἀπὸ τῶν ὀνομαζομένων πέντε τῷ νόμῳ παγκρατίων, τῆς καὶ ἀγώνων λεγομένων, ἤγουν τῆς πυγμῆς, τοῦ δρόμου, τοῦ πηδήματος, τοῦ δίσκου, καὶ τῆς παλαίστρας· ὥστε οἱ ἐν τοῖς τοιούτοις παγκρατίοις φονεύοντες, C ὑ φονικειματίζονται.

ΖΩΝΑΡ. Οὐ καθ' ὁπιανοῦν ὁ ἅγιος φησὶ, τοὺς ἐν πολέμοις ἀναιρουμένους ὅτι τελετῆς ἀπέχεσθαι τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ συμβουλεύει. βουλεύει δὲ ἀκριτικὴ ὄντως συμβουλή. συμβαίη γὰρ ἂν ὅτι ταύτης, μηδέποτε τοὺς σρατιώτας μεταλαβεῖν τῆς θείων δώρων, καὶ μάλιστα τοὺς ἀρίστους ἐνδεικνυμένους, καὶ ἀρίστους. ὑ γὰρ ἂν ποτε σχοῖεν ἄδειαν ὅτι τελετῆς ἠρεμήσαι. εἰ γοῦν οἱ πολέμοις ἀλλεπαλλήλοις θλιβόμενοι, καὶ ἀναιρουμένους τοὺς πολεμίους, εἴργονται τῆς κοινωνίας, ἔσονται δῆτα βίου τερέμνιοι τῆς τῦ ἀγαθῦ μεταλήψεως. ὅσα χειρουργικοῖς ἀφορμαῖς πόλεμοι. διὰ τί δὲ τὰς χεῖρας ὑ καθαροὶ κρίνεῖν οἱ ὑπὲρ ὅ πολιτεύματος καὶ τῶν ἀδελφῶν ἀγωνιζόμενοι, ἵνα μὴ ληφθεῖεν τοῖς πολεμίοις, ἢ ἵνα αἰχμαλωτισθέντας ἐλευθερώσωσιν; εἰ γὰρ φονεύειν τοὺς βαρβάρους διαβληθήσονται, ὡς τὰς χεῖρας ἐντεῦθεν μιαίνοντες οἰήσεται ξύμπαντα, καὶ κρατήσουσιν οἱ βάρβαροι πάντων· ἃ καὶ οἱ πάλαι πατέρες λογισάμενοι, ὑ τοῖς φονεῦσι συγκατέλεξαν τοὺς ἐν πολέμοις φονεύοντας, συγγνωμονήσαντες αὐτοῖς, ὡς ῦτος ἔφεσιν ὁ ἅγιος, ὡς ὑπὲρ σωφροσύνης καὶ δυσεβείας ἀμυνομένοις. εἰ γὰρ οἱ βάρβαροι κυριεύσουσιν, ὕτε δυσέβεια ἔσται, ὕτε σωφροσύνη. πῶ μὲν γὰρ δυσέβειαν ἀθετήσουσι, ὃ οἰκεῖον σέβας κρατύνοντες· πῶ δ σωφροσύνῃ σθένος μετενεγκεῖν συγχωρηθήσεται, ἀλλὰ ζῆν καθ' ἑκείνους ἅπας ἀναγκασθήσεται. ὁ δ τὰ θεῖα πολὺς Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς Ἄμμων μοναζοντα κανονικῇ ἐπιστολῇ ταῦτα λέγει ῥητῶς, φονεύειν οὐκ ἔξεστιν· ἀλλ' ἐν πολέμῳ ἀναιρεῖν τοὺς ἀντιπάλους ἔννομόν τε καὶ ἔπαινος ἄξιον. οἶμαι γοῦν, ὡς ὅποτε ὁ μεγάλου Βασιλείου ὑποθήκη αὕτη ἐκρίθησε· πῶς δ' ἐν καιρῷ τοῖς ἀγλεχομένοις τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεων ἐλυσιτέλησε. τῦ γὰρ βασιλέως Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, ὡς ἱστορῆται, ἀπαιτοῦντος τοὺς ἐν πολέμοις ἀναιρουμένους σωτῆρίους τοῖς μάρτυσι, καὶ καθ' ἑκείνους τιμᾶσθαι καὶ ὑμνεῖσθαι, οἱ τότε ἀρχιερεῖς ἀντεπέφερον μὴ δίκαιον εἶναι τοὺς τοιούτους τιμᾶσθαι. καὶ μὴ πεισθέντες τελευταῖον, ὡς κανόνι τούτῳ ἐχρήσαντο φάμενοι. πῶς ἡμεῖς τοῖς μαρτυρήσασι τοὺς ἐν πολέμοις πεσόντας συναριθμήσομεν, ὃς ὁ μέγας Βασίλειος, ὡς μὴ καθαρὰς τὰς χεῖρας, ὅτι τελετῆς ἁγιασμάτων ἀπεῖρξε;

ΑΡΙΣΤ.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ πολεμῶν τῇ δυσσεβείᾳ, εἰ καὶ ἀμυνοῖτο, τρεῖς ἐτῶν ἀπεχέσθω τῆς κοινωνίας.

A ARIST. *Qui pro pietate pugnat, etiamsi defendat, triennio à communione abstineat.*

Τοὺς ἐν πολέμοις φόνους, μὴ φόνους λογισθέντας ὑπὸ τῶν πατέρων, καλῶς καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος πρὸς Ἄμμων μοναζοντα ἐπιστέλλει, τιμῶν μεγάλων, λέγων, ἀξιοῦσθαι τοὺς ἐν πολέμοις ἀριστεύσαντας χρὴ, καὶ στῆλας τούτων ἐγείρεσθαι, κηρύττουσας τὰ κατορθώματα, ὡς ἀναιροῦντας τοὺς ἀντιπάλους, καὶ πρᾶγμα ποιοῦντας ἔννομον, καὶ ἐπαίνου ἄξιον· οὐδὲ ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ τῷ κρίσιν αὐτῶν ἀποδοκιμάζει. ὑπὲρ τοῦ, ὑπὲρ σωφροσύνης, καὶ εὐλαβείας, ἀμύνεσθαι τὸν πολεμοῦντα. πλὴν συμβουλεύει καλὸν εἶναι, τῆς κοινωνίας μῆνας τὸν τοιοῦτον ἀπέχεσθαι· διὰ τὸ μὴ καθαρὰς ἔχειν τὰς χεῖρας.

B

Homicidia in bellis facta non homicidia à patribus reputata sunt (quemadmodum & magnus Athanasius ad Ammum Monachum misit, dicens, eos qui se in bello fortissimè gesserunt magnis honoribus dignari oportet, & cippos illorum erigere gesta indicantes, ut qui reluctantes abstulerunt, & opus legitimum perfecerunt & laude dignum) neque magnus hic vir judicium eorum improbat, quia pro pudicitiâ & pietate hostes propulsant. Sed monet bonum esse ut talis à communione solâ abstineret, quia puras non habet manus.

ΚΑΝΩΝ ιδ'.

Ὁ τόκους λαμβάνων, ἐὰν καταδέξηται ἄδικον κέρδος εἰς πλουτισμὸν ἀναλῶσαι· καὶ τοῦ λοιποῦ, τοῦ νοσήματος τῆς φιλοχρηματίας ἀπαλλαγῆναι, δεκτός ἐστιν εἰς ἱερωσύνην.

Canon XIV.

Qui usuras accipit, si injustum lucrum in pauperes consumere voluerit, & ab avaritiæ morbo deinceps liberari, est ad sacerdotium admittendus.

ΒΑΛΣ. Ὁ μὲν μδ'. κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, τοὺς τοκίζοντας Ἐπισκόπους ἢ πρεσβυτέρους, ἢ διακόνους παύεσθαι ἢ καθαιρεῖσθαι διορίζεται. ὁ δὲ ιζ'. κανὼν τῆς α'. συνόδου, πάντας τοὺς κανονικοὺς τοκίζοντας, καθαιρεῖσθαι παραγγέλλει. ἀναγνωθήτω οὖν καὶ τῶν τοιούτων κανόνων ἑρμηνεῖαι. ἐπεὶ δὲ ὁ πολιτικὸς νόμος οὐ κωλύει τοὺς λαϊκοὺς τοκίζοντας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιτρέπει μὴ τόκῳ δανείζειν, τινὲς δὲ ὡς ἔοικε δανείζοντες ἤθελον ἀξιωθῆναι βαθμοῦ ἱερατικοῦ, καὶ οὐκ ἐδέχοντο διὰ τὸν τόκου αἰσχροκέρδειαν, φησὶν ὁ ἅγιος καὶ τοὺς τοιούτους δέχεσθαι εἰς ἱερωσύνην, ἐὰν τὰ ἀπὸ τόκου συναχθέντα εἰς πλουσίων ἀναλώσωσι, καὶ καθάπαξ μηκέτι τοῦτο ποιῆσαι.

C

Canon XV. Canonicos fœnerantes deponi jubet. Lege ergo eorum Canonum interpretationes. Sed quia lex civilis non punit laicos fœnerantes, sed etiam permittit ad usuram mutuò dare; nonnulli autem, ut est verisimile, fœnerantes volebant ad sacrum ordinem promoveri, & propter turpe lucrum eis non permittebatur: dicit ergo sanctus eos etiam ad sacerdotium admittendos, si quæ ex usuris collecta sunt in pauperes consumpserint, & se id asseruerint non amplius facturos.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ ιζ'. κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου τοὺς ἤδη τόκοις δανείζοντας ἱερωμένους καθαιρεῖσθαι προστάττει. ὁ γὰρ μέγας οὗτος πατὴρ, εἰ δὲ ἐκ τῶν τόκων κέρδος, φησὶν, εἰς πλουσίων ἀναλώσῃ, καὶ δὲ λοιπὸν ἀπόσχηται τοῦ τοκίζειν, δεκτός ἐστιν εἰς ἱερωσύνην. ἴσως οὖν τισιν ἐναντίωσις δόξει τῷ τῶν ἐν Νικαίᾳ πατέρων κανόνι ὁ παρὼν κανών· ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο. ἐκεῖνος μὲν γὰρ περὶ ἱερωμένων διατάττεται τοκιζόντων, οὗτος δὲ περὶ λαϊκῶν, καὶ τὸν ἀποχώμενον τοῦ τοκίζειν λαϊκῶν, καὶ τὸ ἐκεῖθεν περιελθὸν αὐτοῖς κέρδος χαριζόμενος πλουσίοις, μὴ ἐμποδίζεσθαι λέγει προσαχθῆναι εἰς ἱερωσύνην.

D

Zonar. Decimus septimus Nicenæ primæ Synodi Canon eos qui fœnerantur, siquidem sacris initiati sint, deponi jubet. Hic vero magnus Pater, siquidem, inquit, fœnebre lucrum in pauperes distribuant, ac deinceps à fœnerando abstineant, in sacrum ordinem admitti poterunt. Forte igitur præsentem Canonem edito à Nicenis Patribus Canoni adversari quispiam existimaverit: sed non est ita. Ille siquidem de sacris ordinibus initiatis, hic autem de laicis fœnerantibus decernit. Et eum qui à fœnerando abstineat laicum; quodque illi inde supereſt lucrum pauperibus largiatur, haudquaquam impediri asserit, quominus in sacrum ordinem promoveri possit.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τόκους λαμβάνων, δεκτὸς εἰς ἱερωσύνην, διορθούμενος.

ARIST. *Qui usuras accipit, correctus in sacerdotium admittitur.*

E

Διόρθωσις δὲ τούτου αὕτη ἔσται, τὸ ἀναλῶσαι εἰς πλουσίους τὸ ὑποσυναχθὲν ἐκ τῶν τόκων ἄδικον κέρδος, καὶ ὑποσχέσθαι μηκέτι τῷ τοιούτῳ τῆς φιλοχρηματίας νοσήματι ἐμπεσεῖν.

Hujus autem correctio hæc est, ut in pauperes expendat injustum lucrum ex usuris collectum, & profiteatur se posthac in istiusmodi avaritiæ morbum non incidere.

ΚΑΝΩΝ ιε'.

Θαυμάζω δέ σου, τὴν γραμματικὴν ἀκρίβειαν ὑπὲρ τῆς γραφῆς ἀπαιτοῦντος, καὶ λογιζομένου ὅτι ἠναγκασμένη ἔστιν ἡ λέξις τῆς ἑρμηνείας ὃ ἑαυτῆς δύσημον ἐκδιδούσης, ἀλλ' ὃ κυρίως ὑπὸ τῆς Ἑβραϊκῆς φωνῆς σημαινόμενον μεταλαβούσης. ἐπεὶ δὲ δεῖ μὴ ἀργῶς παρελθεῖν ὅ τις ἀνδρὸς ζητητικοῦ κινητὸν προβλημα, τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης καὶ ἐν τῇ κοσμοποιΐᾳ τὴν αὐτὴν ἔλαχον γένεσιν. ἐκ γὰρ ὑδάτων γὰρ ἐξήχθη ἀμφότερα τὰ γένη. ὃ δὲ αἴτιον, ὅτι ταυτόν ἐστιν ἑκατέροις ἰδίωμα. τὰ μὲν γὰρ διανήχεται τὸ ὕδωρ, τὰ δὲ ἐπινήχεται τῷ ἀέρι. διὰ τοῦτο μὴν οὖν κοινὴν αὐτῶν ἐπεμνήσθη. τὸ δὲ σχῆμα τοῦ λόγου, ὡς μὲν πρὸς τοὺς ἰχθύας, ἀκαταλλήλως ἀποδέδοται, ὡς δὲ πρὸς πάντα τὰ ἐν ὕδασι διαιτώμενα, καὶ πάνυ οἰκείως. τὰ γὰρ πέλεινα τοῦ οὐρανοῦ ὑποτέτακται τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσ-

F

Canon XV.

Admiror autem tuam literalem in scriptura subtilitatem, qui postules, & reputes coactam esse dictionem, utpote interpretatione, quòd à se bene significatur, exprimente, non quòd à voce Hebræa propriè denotatur transferente. Quia autem oportet quæstionem, quæ à viro quærendi studioso posita est, non ociosè præterire: Volucres cæli, & pisces maris, etiam in mundi creatione eandem generationem sortiti sunt. Ambo enim genera ex aquis producta sunt. Causa autem, quòd utrisque eadem est proprietas. Hi autem per mare natant, illi verò supernatant aëri. Propterea ergo eorum communiter meminit. Figura autem orationis, ut ad pisces quidem, propriè reddita: ut autem ad omnia quæ degunt in aquis, omnino etiam aptè. Nam & volucres cæli homini subjecti sunt & pisces maris, & non ipsi

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ipsi solum, sed & omnia quæ maris semitas perambulant. Non enim si quid est aquatile, est etiam piscis, ut sunt cete, balenæ, & zygenæ, & delphines, & phocæ, & præterea equi, & canes, & serræ, & gladii, & boves marini: si vis autem etiam urticæ, & pectines, & omnia testacea, quorum nullum est piscis. Et omnia quæ vias maris perambulant, ut sint tria genera, volucres cæli, pisces maris, & quæcunque aquatilia à piscibus distincta ipsa quoque maris semitas perambulant.

A σης. καὶ οὐκ αὐτοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ διαπορδόμμα τείβυς θαλάσσης. ὑ γὰρ εἴ τι ἔνυδρον, καὶ ἰχθύς ἐστιν, ὡς τὰ κητώδη, βάλαιναι, καὶ ζύγαιναι, καὶ δελφῖνες, καὶ φῶκαι, καὶ πρόσειοι ἵπποι, καὶ κύνες, καὶ πρίονες, καὶ ξιφίαι, καὶ οἱ θαλάσσιοι βόες· εἰ δὲ βούλει, καὶ καλλήφαι, καὶ κτένες, καὶ τὰ ὀστρακόδερμα πάντα, ὧν οὐδέν ἐστιν ἰχθύς· καὶ πάντα τὰ διαπορδόμενα τείβυς θαλάσσης, ὡς δεῖ γ'. τὰ γένη, πετεινὰ οὐρανοῦ, ἰχθύων θαλάσσης, καὶ ὅσα τ' ἐνυδρῶν τοῖς ἰχθύσιν ἀντιστελλόμμενα διαπορδόνται καὶ αὐλὰ τὰς τείβυς θαλάσσης.

CANON XVI.

B

Naaman autem non magnus apud Dominum, sed apud dominum suum: hoc est, unus erat ex iis, qui magnam obtinebant potestatem apud Regem Syrorum: Scripturæ ergo diligenter mentem adhibe, & invenies hinc solutionem quæstionis.

ΚΑΝΩΝ ις'.

Ὁ δὲ Ναιμὰν οὐκ μέγας παρὰ κυρίῳ, ἀλλὰ πρὸ αὐτοῦ κυρίῳ αὐτοῦ τυπίσι, τῶν διαδυναστευόντων ἦν τῇ βασιλείᾳ τ' Σύρων. πρόσεχε οὖν ἀκριβῶς τῇ γραφῇ καὶ αὐτόθεν διρήσεις τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος.

BALS. Præsentes duo Canones xv. & xvi. cum nullam Canonicam & communem faciant traditionem, sed scripturæ tantum dicta explicent, non sunt à nobis interpretati: ut qui scripturæ dicta explicare non statuerimus, sed Canonica & legalia præcepta.

ΒΑΛΣ. Οἱ παρόντες δύο κανόνες ὁ ιέ. καὶ ὁ ις'. μὴ ποιούμμοι κανονικὴν κοινὴν οἱανδήτινα διδάσσιν, ἀλλ' ἑρμηνείαν γραφικῶν ῥημάτων οὐκ ὠκηγήσαντο παρ' ἡμῖν, ὡς μηδὲ προθεμμένων γραφικὰ ἑρμηνεύειν ῥήματα, ἀλλὰ κανονικὰ καὶ νομικὰ διδάγμματα.

C

ZONAR. in Can. xv. Interrogatio quidem aperte non explicatur: Videtur autem, quantum ex magni Basilii responsione colligere licet, ejusmodi esse. Quonam modo volucrum cœli & piscium maris David simul meminerit, rursumque subjungat, Quæ perambulant semitas maris? Supervacanea siquidem hæc additio videtur fuisse. Ad illud igitur quòd simul avium piscriumque meminerit, respondet, utraque ex aquis producta fuisse, illincque ortum habuisse; faciléque id apparere, propterea quod volucribus pariter & piscibus eadem proprietas insit. Pisces nempe aquis innatant, volucres verò supernatant aëri; ac illi quidem motu alarum natant, caudâ vero tanquam gubernaculo utuntur: volucres autem eodem modo alis quidem volant, caudam verò ad conversiones ac directos cursus adhibent. Quòd autem non supervacaneò porro dixerit Psalmista, pisces & quæ perambulant semitas maris, respondet, non omnia, quæ sub aquis degunt, piscium nomine significari, neque enim cete pisces nominantur, neque testacea, & alia quædam, veluti sepiæ, polypodes, & hisce affinia. Ut proinde tria sint genera, volatilia, & pisces, & quæcunque aquatilia quidem cum sint, non tamen piscium generi adnumerantur.

ZONAR. Τὸ μὲν ἐρώτημα σαφῶς οὐ δηλοῦται. ἔοικε δὲ ἀπὸ τῆς ἀποκρίσεως τοῦ μεγάλου Βασιλείου τοιοῦτον εἶ). ὅτε πῶς τῶν πετεινῶν τὰ οὐρανοῦ καὶ τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης Δαβὶδ ὁμοῦ ἐμνήσθη, καὶ αὖθις ἔφη· τὰ διαπορδόμμενα τείβυς θαλασσῶν. δοκεῖ γὰρ κ' τὸ περιττὸν ἐπαγαγεῖν τῷ προβλήματι ταύτῳ. πρὸς μὲν οὖν τὸ ὁμοῦ μνησθῆναι τῶν πετεινῶν καὶ τῶν ἰχθύων, φησὶν· ὅτι καὶ ἄμφω ἐκ τῶν ὑδάτων περιέχθησαν, καὶ ἐκεῖθεν ἔχον τὴν γένεσιν· καὶ τοῦτο δῆλον, ἐκ τοῦ ὅ αὐτὸ ἰδίωμα καὶ τοῖς πετεινοῖς καὶ τοῖς ἰχθύσι προσεῖναι. οἱ μὲν γὰρ ἰχθύες ἐννήχονται τοῖς ὕδασι, τὰ δὲ πετεινὰ ὑπονήχονται τὸν α�έρα· καὶ οἱ μὲν τῇ κινήσει τῶν πτερῶν νήχονται, τῷ δὲ οὐραίῳ εἰς κυβέρνησιν κέχρηνται· τὰ πετεινὰ δ' ὁμοίως, τοῖς μὲν πτερυξὶ πέτονται· τῇ δ' οὐρᾷ πρὸς τὰς διατροφὰς χρῶνται, καὶ ταῖς κινήσεσι καὶ εὐθυδρομίαις. πρὸς δ' ὅ μοι παρέργως εἰπεῖν τὸν ψαλμῳδὸν τοὺς ἰχθύας καὶ τὰ διαπορδόμμενα τείβυς θαλασσῶν, ἔφη, ὅτι οὐκ ὅσα ἔνυδρα, πάντα ἰχθύες λέγονται, οὔτε γὰρ τὰ κητώδη ἰχθύες ὀνομάζονται, οὔτε τὰ ὀστρακόδερμα, καὶ ἄλλα πινά, οἷ σηπίαι, καὶ πολύποδες, καὶ τὰ τούτοις ὁμογενῆ. ὥστε τρία εἶ) γένη, πετεινά, καὶ ἰχθύας, καὶ ὅσα ἔνυδρα μὴ, τῷ γένει δ' τῶν ἰχθύων οὐ συμπεριθμοῦνται.

D

E

Volucres cæli & pisces maris Scriptura simul refert: propterea quod utrorumque ortus ex mari sit. Addidit vero, quæ per semitas marium transeunt, propter cetacea, & testacea, quorum nullum est pisces.

ZONAR. Ἠρωτήθη ὁ ἅγιος, καὶ πῶς ἡ γραφὴ λέγει τὸν Νεεμὰν μέγαν παρὰ κυρίῳ· καὶ εἶπεν, ὡς οὐ παρὰ τῷ Θεῷ μέγας ἦν ὁ Νεεμὰν, ἀλλὰ παρὰ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ· ἦρχον τῶν οἰκειουμένων ἐκείνῳ, καὶ πολλὰ παρ' ἐκείνου δυναμένων.

ARIST. Can. xv. *Volucres cæli & pisces maris Scriptura simul refert: propterea quod utrorumque ortus ex mari sit. Addidit vero, quæ per semitas marium transeunt, propter cetacea, & testacea, quorum nullum est pisces.*

ΑΡΙΣΤ. Καν. ιε'. Τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης ἅμα εἶπεν ἡ γραφή· ὅτι ἐκ θαλάσσης ἀμφοτέρων ἡ γένεσις. ἐπήγαγε δ', τὰ διαπορδόμμενα τείβυς θαλασσῶν, δηλ. τὰ κητώδη, καὶ ὀστρακόδερμα, ὧν οὐδέν ἐστιν ἰχθύς.

ARIST. Can. xvi. *Naaman magnus apud dominum: non Deum, sed dominum suum.*

ΑΡΙΣΤ. Καν. ις'. Νεεμὰν μέγας παρὰ τῷ κυρίῳ οὐ τῷ θεῷ, ἀλλὰ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ.

F

In hisce duobus capitibus, nempe xv. & xvi. nulla est interpretatio, quoniam ista sunt potius interpretationes Scripturæ verborum à sancto Amphilochio Basilio magno emissorum. Ad quæstiones enim de quibus ille hæsitavit, responsum dedit.

Εν τούτοις τοῖς δυσὶ κεφαλαίοις, ἤγουν τῷ ιέ. καὶ τῷ ις'. ἑρμηνεία οὐκ ἔστι, διὰ τὸ εἶ) παῦτα μᾶλλον ἑρμηνείας τῶν ἀποῤῥηθέντων γραφικῶν ῥημάτων διὰ τοῦ ἁγίου Ἀμφιλοχίου τοῦ μεγάλου Βασιλείου. πρὸς γὰρ τὰ ζητήματα, ἃ παρ' αὐτοῦ διηπορεῖτο, ἐποιεῖτο καὶ τὴν ἀπόκρισιν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

A

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΚΑΝΟΝΩΝ
ἐπιστολὴ β΄.

ΚΑΝΩΝ ιζ΄.

ΠΑΛΑΙ μὲν πρὸς τὰς παρὰ τὴν ἀλήθειάν σου προτεθείσας ἡμῖν ἐρωτήσεις ἀποκριναμένοις, οὐκ ἀπέστειλα τὸ γράμμα, τοῦτο μὲν διὰ τὴν ἀῤῥωστίαν τῆς μακρᾶς καὶ ἐπικινδύνου ἀφορμηθείς, τοῦτο δὲ διὰ τὴν ἀπορίαν τῶν διακονουμένων. ὀλίγοι γὰρ παρ' ἡμῖν, καὶ ὁδοῦ ἔμπειροι, καὶ πρόχειροι πρὸς τὰς τοιαύτας ὑπηρεσίας. ὥστε μαθὼν τὰς αἰτίας τῆς βραδύτητος, δός ἡμῖν τοῦτο συγγνώμην. ἐθαυμάσαμεν δὲ σου τὸ φιλομάθειαν ὁμοῦ καὶ τὸ ταπεινοφροσύνην· ὅτι καὶ μανθάνειν καλὰ δέχῃ, τὸ διδάσκειν πάντα πεπιστευμένος, καὶ μεμφόμενος παρ' ἡμῖν, οἷς οὐδὲν μέγα πρόσεστιν πρὸς γνῶσιν. ἀλλ' ὅμως, ὅπερ κατὰ δέχῃ διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ποιεῖν πρᾶγμα ῥᾳδίως παρ' ἑτέρου γινόμενον, χρὴ καὶ ἡμᾶς τῇ προθυμίᾳ σου καὶ τῇ ἀγαθῇ σπουδῇ συναίρεσθαι, καὶ ὑπὲρ δύναμιν. ἠρώτησας ἡμᾶς περὶ Βιάνορος τοῦ πρεσβυτέρου, εἰ δεκτός ἐστιν εἰς τὸν κλῆρον διὰ τὸν ὅρκον. ἐγὼ μὲν ἤδη πρό τινος κοινὸν ὅρον, περὶ πάντων ὁμοῦ τῶν μετ' αὐτοῦ ὁμωμοκότων, τοῖς κατ' Ἀντόχειαν κληρικοῖς οἶδα ἐκτεθεικώς. ὥστε τοὺς μὲν δημοσίων αὐλοὺς ἀπέχεσθαι συλλόγων, ἰδίᾳ δὲ ἐνεργεῖν τὰ τῶν πρεσβυτέρων. ὃ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ ὑπηρεσίαν ἄδειαν αὐτοῖς παρέχει· διότι οὐκ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἔστιν ἡ ἱερωσύνη, ἀλλ' ἐν Ἰκονίῳ· ἐκεῖ, ὡς αὐτὸς ἐπέστειλας ἡμῖν, τῆς Ἀντιοχείας εἰς οἴκησιν ἀντηλλάξατο. ἔστιν οὖν δεκτὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ ἀπαγγέλμενος πρὸ τῆς εὐλαβείας σου μεταμέλεσθαι ὅτι τῇ δυκολίᾳ τοῦ ὅρκου, ὃν ὅτε τῷ ἀπίστου ἀνδρὸς ὠμόσατο, βαρέως τὸν ὀχλησιν τοῦ μικροῦ ἐκείνου κινδύνου μὴ ἐνεγκών.

ΒΑΛΣ. Ὡς ἔοικε τινὲς ἱερεῖς Ἀντιοχεῖς, ὧν εἷς ἦν καὶ ὁ Βιάνωρ, ὤμοσάν τι ὑπὸ ἀπειλῆς ἀπίστου πρὸς ὅρκον ἀθέμιτον, καὶ ἐντεῦθεν ἐσκανδάλισάν τοὺς ὀρθοδόξους, ὡς μὴ ἐνεγκόντες τὸν ὄχλησιν τοῦ ἀπίστου. τοῦ γοῦν Βιάνορος ἐξ Ἀντιοχείας μεταοικήσαντος εἰς Ἰκόνιον, καὶ τοῦ ἁγίου Ἀμφιλοχίου τοῦ ἀρχιερατεύοντος ἐν Ἰκονίῳ ἐρωτήσαντος τὸν ἅγιον, εἰ δεκτός ἐστιν εἰς κλῆρον ὁ αὐτὸς Βιάνωρ, ἀπεκρίνατο ὁ ἅγιος ὅτι κοινὸν ὅρον ἤτοι κανόνα ἐξετέθημεν ἡμεῖς ἐν Ἀντιοχείᾳ ὁμοσάντων ἱερέων, ἵνα οὔτε τοὺς μὲν δημοσίων ἤτοι κοινῶν συλλόγων ἀπέχωσι, ἰδίᾳ δὲ ἐνεργῶσι τὰ τῶν πρεσβυτέρων· ὅθεν καὶ ὁ Βιάνωρ ἄδειαν ἔχει ποιεῖν· καὶ μᾶλλον ὅτι οὐδὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ μέλλει ἱερουργεῖν, καὶ διὰ τοῦτο σκανδαλίζειν τοὺς ὁρῶντας αὐτὸν μὴ τὸν ὅρκον ἱερουργοῦντα, ἀλλὰ ἐν Ἰκονίῳ ἐνδημοῦντα μετώκησε, καὶ ἴσως οὐδὲ σκανδάλου αἴτιος γενήσεται, ὡς τῶν πολλῶν μηδὲ εἰδότων τὸν τοῦ ὅρκου τελετήν. πλὴν οὖν φησὶ, καὶν δεκτός ἐστιν εἰς τὸ ἱερουργεῖν, ἀλλὰ ἀπαιτηθήτω μεταγνοεῖν ὅτι τῇ δυκολίᾳ τοῦ ὅρκου, ἤτοι ὅτι τῷ δυκόλως καὶ προχείρως ὀμόσαι, ἐνδεδωκὼς διὰ φόβον μικροῦ κινδύνου.

ΖΩΝΑΡ. Ἀσαφής ἐστιν ἡ ἀπόκρισις αὕτη, μὴ ὅσπερ δῆλος τῆς ἐρωτήσεως. πῶς δὲ λέγει ἄπιστόν τινα εἶναι τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ πρεσβυτέρων βιαίως ἀπειλῆς ὁμόσαι, μὴ ἐνεργεῖν τὰ τῶν ἱερέων. ὃν εἰς μετώκησεν εἰς Ἰκόνιον, περὶ οὗ καὶ ἡ ἐρώτησιν ἐποιήσατο ὁ ἅγιος Ἀμφιλόχιος. φησὶν οὖν ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι κοινὸν ὅρον, ἤγουν κανόνα καὶ τύπον ἐξετέθημεν περὶ πάντων τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ ὁμοσάντων, ἵνα οἱ μὲν τοῦτοι ἀπέχωσι τῶν συλλόγων τῶν κοινῶν· ἰδίᾳ δὲ ἐνεργῶσι τὰ τῶν πρεσβυτέρων. τῶν δὲ συλλόγων αὐτοὺς ἀπέχεσθαι ὥρισεν μὴ πολλοῖς σκανδάλου αἴτιοι γένωνται, εἰδὼσιν αὐτοὺς ὀμόσαντας μὴ ἱερουργεῖν, ὁρῶσι δὲ δημοσίᾳ λειτουργοῦντας αὐτούς. τοῦτο γοῦν καὶ τῷ Βιάνορι λέγει ἄδειαν παρέχειν

EJUSDEM CANONICA
Epistola II.

Canon XVII.

Cùm pridem ad tuæ sanctitatis nobis propositas quæstiones respondissem, non missi literas, partim quidem à longa & periculosa infirmitate detentus, partim verò propter ministrorum inopiam. Pauci enim sunt apud nos, & viæ periti, & ad hujusmodi ministeria parati. Quare cum nostræ tarditatis causas didiceris, da nobis veniam. Admirati autem sumus simul tuam discendi cupiditatem & humilitatem, quòd velis discere, cum docendi locus sit tibi creditus, & à nobis discere, in quibus nihil est magnum ad cognitionem. Sed tamen, quia propter Dei timorem non recusas rem facere, haud temerè ab aliis factam, oportet nos tuæ alacritati & bono studio etiam supra vires opem ferre. Interrogasti nos de Bianore Presbytero, an propter jusjurandum sit in clerum suscipiendus: Ego verò commune jam quoddam decretum, de omnibus simul qui cum illo juraverunt, iis qui cum Antiochiæ sunt clericis me edidisse memini: ut ipsi à publicis conventibus abstineant, privatim autem presbyterorum munera obeant: hoc ipsum autem & ad suum ministerium ei potestatem præbet, quia non est Antiochiæ sacerdotium, sed Iconii, quod, ut ipse ad nos scripsisti, Antiochia ad habitationem permutavit. Est ergo vir ille suscipiendus, à tua pietate priùs admonitus, ut ob facilitatem jusjurandi eum pœniteat, quod sub infideli viro juravit, cum parvi illius periculi molestiam ferre non potuerit.

Bals. Quidam Antiocheni, ut verisimile est, sacerdotes quorum unus erat etiam Bianor, propter infidelis cujuspiam minas nefarium jusjurandum jurarunt; & ideo orthodoxos offenderunt, ut qui infidelis molestiam non sustinuerint. Cum itaque Bianor ex Antiochia Iconium migrasset, & sanctus Amphilochius, qui erat Iconii antistes, sanctum interrogasset, an sit Bianor in clerum suscipiendus; respondit sanctus, Commune decretum seu canonem edidi de sacerdotibus, qui Antiochiæ jurarunt, ut ñ à publicis quidem seu communibus conventibus abstineant, privatim autem Presbyterorum munera obeant, quod Bianori quoque licet facere: & eo magis, quòd nec Antiochiæ quidem est sacra celebraturus, & propterea nec videntes eum post jusjurandum sacrificantem offensurus, sed Iconii quò migravit & fortè nec offendiculi quidem causa fuerit, cum multi illius jusjurandi formam nesciant. Sed inquit etiam, si ad sacra facienda sit admittendus, exigatur tamen ab eo ut facilitatis jusjurandi eum pœniteat, quòd scilicet facilè promptéque juraverit propter metum parvi periculi cedens.

Zonar. Obscura hæc responsio est, si quidem minime clara est interrogatio. Interim tamen narratur infidelem quendam, nonnullos Antiochiæ Presbyteros se à sacerdotum muneribus obeundis cessaturos ut jurarent, minis adegisse. Ex quorum numero unus Iconium migravit, de quo proinde hanc interrogationem sanctus Amphilochius proposuit. Respondet ergo magnus Basilius, communem se definitionem, hoc est, canonem & formam edidisse de omnibus iis qui Antiochiæ juraverant, ut abstineant nimirum ejusmodi homines à publicis conventibus, privatim vero sacerdotum obeant munia. A conventibus porro abstinere ipsos jussit, ne multis scandali causa fiant, qui cum illos nunquam sacra

facturos juraſſe ſciant, mox publice ſacrificantes animadvertant. Hoc igitur idem de Bianore affirmat: fieri nimirum ipſi miniſtrandi, hoc eſt, ſacra munera exercendi facultatem. Præſertim cum nec Antiochiæ ſacra facturus ſit, ubi juravit, ſed Iconii quo poſtea conceſſit. Exigatur vero, inquit, ut illum pœniteat jurisjurandi facilitatis: hoc eſt, quod tam facile & prompte exigui periculi metu adductus juraverit.

ARIST. *Presbyter Bianor cum juraverit, & pœnitentiâ ductus ob juramenti levitatem ſuſcipiendus.*

Hic Presbyter à quodam injuriâ affectus & moleſtiam ejus perferre non potens, è contemptu juravit ſe amplius ſacra non facturum. Deinde pœnitentiâ ductus ſacerdotium obire voluit: & magnus Baſilius de eo interrogatus an recipiendus eſſet, mandat quod ſi jurisjurandi levitatis eum pœniteat, ille admittatur, non autem ut in publicis conventibus ſacra celebraret, ob multorum ſcandalum, ſed ut quæ ad presbyteros pertinent privatim faceret.

CANON XVIII.

De lapſis virginibus, quæ vitam in honeſtate Domino profeſſæ ſunt, deinde quoniam carnis perturbationibus ſubjectæ ſunt, ſua pacta infirmarunt, patres quidem noſtri clementer & leniter in eorum qui labuntur infirmitatem ſe gerentes, eſſe admittendas ſanxerunt poſt annum ad ſimilitudinem digamorum. Mihi autem videtur, quòd quoniam Dei gratia eccleſia jam ſuperſtes ſit fortior; & ordo virginum nunc augetur, eſt adhibendus animus rei quæ per intelligentiam cernitur, & ſententia ſcripturæ quæ poteſt ex conſequentia inveniri. Viduitas enim virginitate minor eſt. Ergo & viduarum delictum virginum delicto multo inferius eſt. Videamus ergo quid à Paulo ad Timotheum ſcriptum eſt: Viduas juniores devita. Quando enim contra Chriſtum laſcivierunt, volunt nubere, habentes judicium quod primam fidem irritam fecerunt. Si vidua itaque gravisſimo judicio ſubjecta eſt, ut quæ fidem in Chriſtum irritam fecerit, quid de virgine putandum eſt, quæ eſt ſponſa Chriſti, & ſacrum vas Domino dedicatum? Magnum quidem eſt peccatum, ancillam quoque quæ clandeſtinis matrimoniis ſe dedit ſtupro domum implere, & poſſeſſorem per malam vitam injuria afficere: ſed multò eſt gravius ſponſam fieri adulteram, & unione cum ſponſo ignominia & dedecore affecta, ſe incompetentibus voluptatibus tradere. Vidua itaque, ut corrupta ancilla, condemnatur. Virgo verò adulteræ judicio ſubjicitur, ſicut eum, qui cum aliena muliere cohabitat, adulterum nominamus, ad communionem prius non admittentes, quàm à peccato ceſſaverit: ita videlicet & in eum qui virginem habet afficiemur. Illud autem nobis nunc confiteri eſt neceſſarium, quòd virgo nominatur, quæ ſe ſua ſponte Domino obtulit, & matrimonio renunciavit, & vitam in ſanctificatione pratulit. Profeſſiones autem ab eo tempore judicamus, quò ætas rationis complementum habuerit. Non enim pueriles voces omnino in his eſſe ratas exiſtimare oportet: ſed eam quæ ſupra ſexdecim vel ſeptemdecim annos nata fuerit, rationiſque compos, & diu examinata probatáque perſeveraverit, & ut admittatur precibus contendat, tum oportet in ſacrarum virginum catalogum referri, ejúſque confeſſionem comprobare, & illius rejectionem inexorabiliter punire. Multas enim parentes & fratres offerunt, & quidam eorum qui eas cognatione attingunt, ante ætatem, non ex ſe ipſis ad calibatum incitatas, ſed ſeculare quippiam ſibimet procurantes, quas non facile admittere

πρὸς τ ὑπηρεσίαν, ἤγουν πρὸς τὴν λειτουργίαν. καὶ μᾶλλον ὅτι ἐν Ἀντιοχείᾳ μέλλει ἱερουργεῖν, ὅπου ὤμοσεν· ἀλλ' ἐν Ἰκονίῳ ἔνθα μετώκησεν. ἀπαρτηθήτω δ, φησί, μεθ' ὅσον τῇ δικολίᾳ τοῦ ὅρκου. ἤγουν ὅτι τῇ δικόλως καὶ προχείρως ὀμόσαι, ἐνδεδεκὼς ἀφ' φόβον μικρᾶς κινδυνίου.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ πρεσβύτερος Βιάνωρ ὀμόσας, καὶ μεταμελόμενος, ἀφ' τὴν δικολίαν ἐκείνην τοῦ ὅρκου, δεκτός.

Οὗτος ὁ πρεσβύτερος ὑπό τινος ἐπηρεαζόμενος, καὶ μὴ δυνάμενος τὴν ἐκείνου ὄχλησιν ὑποστῆναι, ὤμοσεν ἐξ ὀλιγωρείας, μηκέτι λειτουργῆσαι. εἶτα μεταμεληθείς, ἱερατεύειν ἐβούλετο. καὶ ἐρωτηθεὶς περὶ τούτου ὁ μέγας Βασίλειος, εἰ δεκτέος ἐστί, προστάττει ὡς εἰ μεταμελεῖ ὅτι τῇ δικολίᾳ τοῦ ὅρκου, δεχθῆναι αὐτόν. μὴ ἐν δημοσίαις δ συνάξεσι λειτουργεῖν, ἀφ' τὸ τῶν πολλῶν σκάνδαλον· ἀλλ' ἰδίᾳ τὰ τ πρεσβυτέρου ἐνεργεῖν.

ΚΑΝΩΝ ιη'.

Περὶ τῶν ἐκπεσουσῶν παρθενῶν τῶν καταμολογησαμένων τὸν ἐν σεμνότητι βίον τῷ κυρίῳ εἶτα ἀφ' ὃ ὑποπεσεῖν τοῖς πάθεσι τῆς σαρκὸς ἀθετησάσας τὰς ἑαυτῶν συνθήκας, οἱ μὲν πάλαι ἡμῶν ἁπλῶς καὶ σφόδρα συμπαθοῦντες τῇ ἀδυνατείᾳ τῶν καταλιθαινόντων ὁμολογίαν δεκτὰς εἶ μὴ καὶ ἑνιαυτὸν καθ' ὁμοιότητα τῶν διγάμων ἀφαιροῦμαι. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ἐπιδοὺς τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι πειθῆναι ἡ ἐκκλησία κερδαίνειν γίνεται, καὶ πληθύνεσθαι τῶν παρθένων φορτίζειν ἀκριβῶς τῷ κατ' ἔννοιαν φαινομένῳ σώματι καὶ τῇ τῆς γραφῆς διανοίᾳ, ἵνα δικαίως ἐξευρεῖν ἀπὸ τοῦ ἀκολούθου. χηρεία γὰρ παρθενείας ἐλάττων. ἐγὼ καὶ ὁ τῶν χηρῶν ἁμάρτημα πολλῷ δεύτερον ἐστὶ τοῦ τῶν παρθένων· ἴδωμεν τοίνυν τί γέγραπται Τιμοθέῳ περὶ τοῦ Παύλου, νεωτέρας χήρας παραιτοῦ, ὅταν γὰρ καταστρηνιάσωσι τοῦ Χριστοῦ γαμεῖν θέλουσιν ἔχουσι κρίμα, ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν. εἰ τοίνυν χήρα κρίματι ὑποκεῖται βαρυτάτῳ, ὡς τὴν εἰς Χριστὸν ἀθετήσασα πίστιν, τί χρὴ λογίζεσθαι ἡμᾶς περὶ τῆς παρθένου ἥτις νύμφη ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ σκεῦος ἱερὸν ἀνατεθὲν τῷ δεσπότῃ. μέγα μὲν ἁμάρτημα καὶ δούλῃ λαθραίους γάμους ἑαυτὴν ἐκδοῦναι φθορᾶς ἀναπλῆσαι καὶ οἶκον, καὶ καθυβρίζειν διὰ τοῦ πορνικοῦ βίου κεκλημένον, πολλῷ δ δήπου χαλεπώτερον τὴν νύμφην, μοιχαλίδα ἡνέσθαι καὶ τὴν πρὸς τὸ νυμφίον ἕνωσιν ἀπημάσασθαι ἡδοναῖς ἀκολάστοις ἑαυτὴν ἐκδοῦναι. ἐγὼ, ἡ μὴ χήρα, ὡς δούλη διεφθαρμένη, καταδικάζει. ἡ δὲ παρθένος τῷ κρίματι τ μοιχαλίδος ὑποκεῖται, ὥστε καὶ ἀλλοτρίᾳ γυναικὶ συζῶντα μοιχὸν ὀνομάζομεν, ἐ πρότερον καταδεξάμενοι εἰς κοινωνίαν πρὶν ἢ παύσασθαι τῆς ἁμαρτίας, οὕτω δηλονότι καὶ ὅτι τὴν τοῦ παρθένον ἔχοντος ἀφαιθησόμεθα. ἐκεῖνο δὲ νῦν προσδέχεσθαι ἡμᾶς ἀναγκαῖον, ὅτι παρθένος ἀναμένεται ἡ ἐκουσίως ἑαυτὴν προσαγαγοῦσα τῷ κυρίῳ, καὶ ἀποταξαμένη τῷ γάμῳ, καὶ ἐν ἁγιασμῷ βίον προτιμήσασα, τὰς δ ὁμολογίας τότε ἐγκείνομεν, ἀφ' οὗπερ ἂν ἡ ἡλικία τοῦ τοῦ λόγου συμπλήρωσιν ἔχῃ. ἐ γὰρ τὰς παιδικὰς φωνὰς πάντως κυρίας ὅτι τῶν νεύτων ἡγεῖσθαι προσήκει· ἀλλὰ τοῦ ἀφ' τὰ δεκαέξ ἢ δεκαεπτὰ γεγονέναι ἔτη κυρίαν οὖσαν τοῦ λογισμοῦ ἀνακεφαλαίωσιν ὅτι πλεῖον, εἶτα φυλάσσουσαν καὶ λιπαροῦσαν διὰ ἱκεσιῶν πρὸς ὃ προσδέχεσθαι, τότε ἐγκαταλέγεσθαι χρὴ ταῖς παρθένοις, καὶ τοῦ ὁμολογίαν τῆς τοιαύτης κωλῦσαι, καὶ τοῦ ἀθέτησιν αὐτῆς ἀπράκτως κολάζειν. πολλὰς γὰρ γονεῖς προσάγουσι, καὶ ἀδελφοὶ, καὶ τῶν προσηκόντων τινὲς πρὸ τῆς ἡλικίας, οὐκ οἴκοθεν ὁρμηθείσας πρὸς ἀγαμίαν, ἀλλά τι βιωτικὴν ἑαυτοῖς διοικουμένας, ἃς ἐ ῥᾳδίως προσδέχεσθαι δεῖ,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

δεῖ, ἕως ἂν φανερῶς τῷ ἰδίῳ αὐτῶν ἐρευνήσωμεν γνώμῳ. A

ΒΑΛΣ. Διαφόρως εἴπομεν ὅπ παρθένοι, γυναῖκες? καὶ χήρας μὲν λαϊκῷ σχήματι τὰς ἐκκλησίας προσερχομένας, αἳ μὲν παρθενίαν ὡμολόγησαν, αἳ δὲ σωφρονοῦσιν. καὶ ὡς ἀναπεθεμέναι τῷ θεῷ ἠξιοῦντο παρὰ τῆ Ἐπισκόπων πάσης σωματικῆς ἐπιμελείας. ἐρωτηθεὶς οὖν ὁ ἅγιος τί ὀφείλῃ γίνεσθαι εἰς τὰς παρθένους, ἔφη ὅτι οἱ μὲν πρεσβύτεροι διορίζοντας ἐπιμελῶς ταύτας καὶ τὰς διγαμούσας, καὶ ἀξιοῦσθαι αὐτὰς τῆς ἁγίας μεταλήψεως μὴ ὀνιαυτόν· ἐγὼ δὲ βλέπων τὴν ἐκκλησίαν προκόπτουσαν εἰς τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὰς παρθένους πληθυνομένας, B λέγω ὀφείλομεν ἤδη μᾶλλον αὐτὰς ὡς μοιχαλίδας κολάζεσθαι. καὶ καταδικάζει τὸν οἰκεῖον λόγον ἐντεῦθεν, λέγων, ὅπ χήρεια τῆ παρθενίας ἐλάττων. εἰ τοίνυν καὶ ὁ ἀπόστολος κρίμα ἔχουσιν, ἤγουν καταδίκην αἱ ἀθετήσασαι χῆραι τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν, πολλῷ πλέον αἱ παρθένοι κατακριθήσονται. ὡσαύτως παρεκάζει τῷ μὲν χήραν δούλῃ, τῷ δὲ παρθένον νύμφῃ τινὸς οἰκοδεσπότου, καὶ οὕτω σωφρονεῖ ἀπὸ πάντων καλῶς ὑποκειμένως τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι τὰς ἐκπεσούσας παρθένους. εἶτα ὑπαφέρει, ὅπ ὥφει ἐκείνων τῶν παρθένων διαλέγεται τῷ ἐκάστοτε ἑαυτὰς περιαγομένων τῷ Κυρίῳ, καὶ ἀποταξαμένων τῷ γάμῳ ἐν ἡλικίᾳ ἐξκαιδεκάτου χρόνου ἢ ἑπταικαιδεκάτου. C πάσι δὲ ὅπι ἥττονι χρόνῳ γινομένας ὁμολογίας, φησὶ μὴ προσδέχεσθαι. πολλὰς γάρ φησι προσάγουσιν οἱ γονεῖς, καὶ μὴ βουλομένας, δι' ἀπορίαν ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν. ταῦτα τὸ κανόνος διορίζομένου, μὴ εἴπῃς ἀδιακρίτως τοῦτον καὶ εἰς μοναζούσας ἢ ἀσκητρίας. κἂν γὰρ ἐν ἥττονι πάντῃ ἡλικίᾳ τὸν κοσμικὸν ἀπόδωνται τρίχα, βεβαία ἔσται, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ εἰς ὃ ἐξῆς ἡ ὁμολογία αὐτῶν.

ZΩNAP. Τὰς παρθενίαν ἐπαγγειλαμένας, εἶτα ἐκπεσούσας καὶ ἀθετησάσας τὰς ἑαυτῶν συνθήκας, ἤτοι τὰς ὑποχέσεις, οἱ μὲν παλαιότεροι πατέρες συγκαταβατικώτερον διῆτιμῶσι, ὡς φησιν ὁ ἅγιος λέγῃ, ὅπ ἐνιαυτὸν ἀφορίζεσθαι διέλαξαντο, καὶ μὴ ταύτα δέχεσθαι, καὶ τὰς διγάμους· ἤτοι δ', ὡς τῆ μοιχείας αὐτὰς καθυπαγῃ ὑπιμίᾳ, καὶ καταδικάζει τὸν οἰκεῖον λόγον, ἐντεῦθεν λέγων, ὅπ χήρεια τῆ παρθενίας ἐλάττων. χήρας δὲ τὰς σωφρονεῖν ἐπαγγειλαμένας λέγει, καὶ συναριθμουμένας τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς τάγμα τῶν χηρῶν. ἐπεὶ οὖν ἐλάττων ἡ χηρεία τῆ παρθενίας, καὶ τὸ ἁμάρτημα τῆς τοιαύτης χήρας, ὡς τὸ τῆ παρθένου ἔλαττον. ἀλλ' ὅμως φησὶν, ὡς Τιμοθέῳ γράφων ὁ Παῦλος περὶ χηρῶν ἐκπεσουσῶν λέγῃ τὸ μὴ φυλάξαι τῆ Σωφρονεῖν, κρίμα ἔχειν αὐτὰς ἀπεφήνατο. τῆς δὲ χήρας κρίματι ἤγουν καταδίκῃ ὑποκειμένης, ὡς ἀθετησάσης τῆ εἰς Χριστὸν πίστιν, μείζονι πάντως ὑποκείσεται ἡ παρθένος, ἤ τις νύμφη λογίζεται τῷ Χριστοῦ, καὶ ἀνάθημα τῷ Θεῷ ὡς ἱερὸν σκεῦος. ἔστι μὲν οὖν ὁ ἅγιος τὴν πίστιν τῆ εἰς Χριστὸν ἔφη ἀθετῆσαι τὴν ἐκπεσοῦσαν χήραν· καὶ ἐπροικὸς, πρώτην πίστιν, τὴν ἐπαγγελίαν τῆς ἁγνείας ἐρμηνεύει. ἄλλη μὲν οὖν, φησὶ, πορνεύσασα, καθυβρίζει τὸν οἶκον τοῦ δεσπότου, καὶ κάκιον. εἰ δὲ νύμφη τοῦ δεσπότου τῆς δούλης ἐκείνης ἁμάρτῃ, μοιχαλὶς, ἐστὶ, καὶ χαλεπωτέρα ἡ ὕβρις τῷ νύμφῳ αὐτῶν ἔχοντι δι' ἐκείνης προσῆβον· εἰς μὲν δίκημα δὴ τὴν δούλην ἀδικηθεὶς καὶ τὴν νύμφην, δούλη μὲν ἀπεικάζεται τῆ ἁμαρτάνειν χήρᾳ· νύμφη δὲ τὴν ἐκπεσοῦσαν παρθένον, καὶ τὴ μὲν ὡς διεφθαρμένην καταδικάζει, ἤτοι ὡς πορνευθεῖσαν· τὴ δὲ παρθένον ὡς μοιχευθεῖσαν. καὶ ὥσπερ, φησὶ, τὸν ἀλλότριον γυναικὶ συμφθειρόμενον μοιχὸν λογιζόμεθα, καὶ εἰ μὴ ἅπαξ τῆ μοιχείας ἡκὼν ποτὲ αὐτὸν ἀπολαβόμεθα εἰς μετάνοιαν, οὕτως οὐδὲ τὸν εἰς τὸν ἀνατεθειμένον τῷ Θεῷ παρθένον ἡμαρτηκότα· οὕτως δὲ βαρεῖαν καὶ τὴν ἐκπεπτωκυῖαν παρθένων ἐπιζημίων τῷ ὑπερτίμησιν, φείζεται τίνες ἂν λογίζοιντο παρθένοι ἀναθεῖσαι τῷ Θεῷ ἑαυτάς. καί φησιν, ὅπ αἱ ἑαυτὰς ἐκουσίως προσαγαγοῦσαι τῷ κυρίῳ, καὶ ἀποταξάμεναι τῷ γάμῳ, καὶ ὁμολογήσασαι ἀγαμίαν ποιήσασθαι δι' τὴν ὁμολογίαν ὀφείλουσιν. ἔτι, ἢ ἐξ. τὴν ἡλικίαν αὐτῶν. τὰς δὲ θεῷ τὴν χρόνων ἑαυτῶν ὁμολογίας ὑπὲρ ἡβῆς, φησὶ, ῥᾳδίως προσδέχεσθαι. ἕως ἂν προφανῶς ἐκείνας δείξωσι γνώμην

oportet, donec apertè propriam ſuam ſententiam perſcrutati fuerimus.

BALS. Diverſis in locis diximus, quòd mulieres, virgines, & viduæ eccleſias cum laico habitu accedentes, illæ quidem virginitatem, hæ verò continentiam profitebantur; & tanquam Deo dedicatæ ab Epiſcopis omni corporali providentia dignæ habebantur. Interrogatus itaque ſanctus, quid debeat fieri in virgines quæ fornicantur, dixit quòd ſeniores quidem decernunt eas ſicut & bigamos puniri, eáſque poſt annum ſancta communione dignas haberi: Ego verò videns eccleſiam in bonum proficere, & ſacras virgines multiplicari, dico eas debere potiùs vt adulteras puniri. Et dictum ſuum hinc comprobat, dicens, quòd viduitas eſt minor virginitate. Si ergo, ut dicit Apoſtolus, habent judicium ſeu condemnantur viduæ, quæ ſuam profeſſionem irritam faciunt, multò magis condemnabuntur virgines. Similiter ancillæ quidem viduam aſſimilat; virginem verò ſponſæ alicujus patrisfamilias; & ita ex omnibus colligit adulterii crimine rectè teneri lapſas virgines. Deinde ſubjungit, ſe de illis virginibus dicere, quæ ſe Domino ſua ſponte obtulerunt, & matrimonio renunciarunt in ætate ſedecim vel ſeptemdecim annorum. Quæ autem in minori ætate fiunt profeſſiones, dicit non admitti debere. Multas enim, inquit, offerunt patres etiam invitas, propter paupertatem vel aliquam aliam cauſam. Hæc cùm decernat canon, ne dixeris eum intelligi de monialibus vel aſcetriis (ſeu divinæ meditationi dicatis virginibus): etſi enim in minori ætate crinem ſæcularem depoſuerint, firma erit, ut mihi videtur, ad id quod deinceps ſequitur, ipſius profeſſio.

ZONAR. Quæ virginitatem ſunt profeſſæ, poſtea verò exciderunt & ſua pacta, hoc eſt, promiſſiones fecerunt irritas, antiqui Patres lenius ſe ac clementiùs gerentes, ut ſanctus hic vir ait, uno anno ſegregandas, & eo exacto more digamorum admittendas eſſe decreverunt. Hic verò ipſas pœnis adulterii ſubjicit, orationemque ſuam hoc pacto aſtruit, quòd viduitas, inquit, ſit virginitate minor. Viduas autem eas, quæ continentiam ſunt profeſſæ, atque ab Eccleſia viduarum ordini adſcriptæ ſunt, nominat. Quoniam igitur viduitas minor eſt virginitate, erit quoque ejuſmodi viduæ peccatum, ſi cum peccato virginis conferatur, levius. Attamen, inquit, ad Timotheum ſcribens Paulus de viduis quæ ob non ſervatam continentiam exciderunt, judicium ipſas habere declaravit. Porro cum vidua judicio, hoc eſt, condemnationi obnoxia ſit, quippe quæ obligatam Chriſto fidem violaverit, majori procul dubio obnoxia erit virgo, quæ Chriſti ſponſæ locum obtinet, eſtque veluti ſacrum vas dicatum Deo. Affirmat itaque hic ſanctus violatam in Chriſtum fidem ab ea quæ excidit vidua. Alii verò primam fidem, virginitatis profeſſionem interpretati ſunt. Ancilla ergo, inquit, ſi fornicetur, domini domum, ipſumque dominum afficit contumelia. Verùm ſi ſponſa domini illius ancillæ delinquat, adultera eſt, graviorque contumelia ei, qui ſponſam illam habet, ob ipſam inuritur. Porro cum exempli loco, ancillam ſponſamque propoſuerit, ancillæ quidem viduam quæ peccavit, ſponſæ verò lapſam virginem comparat: & eam quidem, vt corruptam, hoc eſt, fornicationis irretitam crimine, virginem verò ut adulteram damnat. Et quemadmodum, ait, qui cum aliena vxore corrumpitur pro adultero habemus, ac niſi ab adulterio deſiſtat, nullatenus unquam ad pœnitentiam admittimus; ita neque illum, qui in virginem Deo conſecratam peccaverit. Deinde verò, poſtquam gravem in lapſas virgines mulctam conſtituit, quænam pro virginib. Deo dicatis habendæ ſint, definit, Aitque illas nimirum quæ ſeipſas ſponte offerunt Domino, repudiatoque matrimonio virginitatem profitentur, eamque profeſſionem decimo ſexto, aut decimo ſeptimo ætatis

ſuæ anno edunt. Cæterum ante has ætates profeſſiones factas, inquit haud facile admittere oportet: quoaduſque ſuam ſententiam aperte declarent, vitam ſe in virginali puritate amplecti velle; examinatæ præterea, poſtquam rationis compotes fuerint. Crebrò namque, ait, parentes aut cognati illas invitas offerunt, ſibiipſis aliquid temporanei lucri quærentes; fortaſſe quidem quia dos ad eas collocandas minime ſuppetat, aut etiam ob alias cauſas, eas nolentes virginitatem ac cælibatum profiteri cogunt. Hæ ergo, inquit, non ſunt facile admittendæ.

ARIST. *Anno elapſo exacto, virgines poſt profeſſionem lapſas, patres recipiebant. At quoniam validior jam facta eſt Eccleſia, adulteram appellamus eam quæ virginitatem profeſſa labitur, & eam qui talem retinet adulterum. Virginitatem vero profitetur quæ ſeptendecem annos nata eſt, & approbata, & in eo rite inſtituto permanere, obnixè flagitat.*

Quandoquidem adulteram illam nominat quæ Domino ſeſe obtulit, & matrimonio renunciavit, & vitam in ſanctimoniâ actam antepoſuit, ſi profeſſiones ſuas tranſilierit, & vnctionem ſuam ad ſponſam neglexerit, voluptatibus laſcivis ſeſe tradens, non aliter in Eccleſiam recipietur, niſi à peccato ceſſet, & illegitimum matrimonium diſſolvat. Iſtud enim diſtrahens, & pœnitentiam agens tempus peccati in fornicatione explebit, adeo vt ipſa quindecim annis ſacramentorum non ſit particeps, quatuor iſtorum quindecem annorum annos deflens, quinque autem inter eos qui divinas ſcripturas audiunt, collocata, quatuor ſubſtrata, & duobus inter fideles conſtituta, & precum particeps, & poſt quindecem annos perfectionis compos fiat & divinâ communione digna habeatur. Quamvis hic canon requirit eam ſupra ſedecim vel ſeptendecim annos eſſe quæ in virginum ordinem admitti cupit, vt quandoquidem tunc ratiocinationum ſit domina, & completam habeat rationem, ſi promiſſiones ſuas violaverit, inexorabiliter pœnas luat. At quadrageſimus ſextæ in Trullo Synodi canon etiam eum qui cum decem ſit annorum jugum monaſticum eſt ſuſcepturus admittit, ut Eccleſia potentior evadat, & fidelium congregatio ad mandatorum obſervationem Dei gratiâ firma ſtabiliſque fiat.

CANON XIX.

Virorum autem profeſſiones non novimus præterquam ſi qui ſe ipſos monachorum ordini annumerarunt: qui tacitè videntur cælibatum admittere. ſed in illis quoque exiſtimo præcedere oportere, ut ipſi interrogentur, & evidens ipſorum accipiatur profeſſio, ut poſtquam ſe ad libidinoſam & voluptariam vitam converterint, eorum qui fornicantur punitioni ſubjiciantur.

BALS. Nota ex præſenti canone dicente, Virorum autem profeſſiones non novimus, præterquam ſi qui ſe ipſos in monachorum numerum retulerunt, quòd in xviij. canone non de monachis, ſed de virginibus Deo cum laïco habitu ſegregatis locutus eſt. Lege Carthagin. ſyn. vj. can. xliij. & cxxvj. Monachos autem dicit, etiamſi tacitè videantur caſtitatem colere, debere tamen eos etiam interrogari, & cælibatum profiteri: ut ſi mentiti fuerint vt fornicatores puniantur. Etſi autem hæc ita ſe habeant, ne dixeris quòd monachi qui hanc profeſſionem non fecere, inſoutes nullique culpæ obnoxii ſervabuntur. Etſi enim non fuerit tonſus quiſpiam, ſed raſa geſtaverit, non poterit mutare habitum & ad nuptias convolare, ſed invitus ad habitum monaſticum reverti cogetur, ſicut hoc ſæpè diximus. Idem erit & de monialibus, & de omnibus clericis tribunalis. Nam & ii omnes tacitè profiteri videntur ſe matrimonium non contracturos poſt ordinationem: & canonem tranſgredientes, deponuntur. Quære S. Apoſtolorum can. xxvj.

A ὅτι αἱρεθῶμεν τὸν ἐν ἁγνείᾳ βίον, ἀνακρινόμεθα ὅπλέον, ὅτι κύριαν ἡμῶν λογισμῶν. πολλάκις γάρ, φησὶ, προσάγουσι γονεῖς ἢ συγγενεῖς ἀκούσας, βιωτικήν τ ἑαυτοῖς ὠφελούμενοι· τυχὸν μὲν ἀπροῶπτες δοθῆναι προῖκα ὑπὲρ αὐτῶν, ἢ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τινὰς βιάζοντες καὶ μὴ θελούσας αὐτὰς ἐπαγγείλασθαι ἁγνείαν, καὶ ἀγαμίαν. τὰς τοιαύτας οὖν, φησὶν, οὐ χρὴ ῥᾳδίως προσδέχεσθαι.

B ΑΡΙΣΤ. Μετ' ἐνιαυτὸν, τὰς μετὰ τὴν ὁμολογίαν ἐκπεπτώκας παρθένους, οἱ πατέρες ἐδέχοντο. ἡμεῖς δὲ τὸ κεφαλαιωτέραν ἡμέραν τῆς ἐκκλησίας, μοιχαλίδα τὴν παρθενίαν ὁμολογήσασαν ὀνομάζομεν προπεπτωκυῖαν, καὶ μοιχὸν τὸν τοιαύτην κατέχοντα. ὁμολογεῖ δὲ παρθενίαν ἡ πρὸ τῶν ἐπτακαίδεκα ἐτῶν, καὶ ἀναμένουσα, καὶ προσδεχομένη, καὶ ἀναμίαν ἐκλιπαροῦσα.

Ἐπειδὴ μοιχαλίδα ὀνομάζει τὴν προσαγαγοῦσαν ἑαυτὴν τῷ κυρίῳ, καὶ ἁπτάξαμένην τῷ γάμῳ, καὶ τὸν ἐν ἁγιασμῷ προτιμήσασαν βίον· εἰ παραβῇ τὰς ὁμολογίας, καὶ τὴν πρὸς τὸν νυμφίον χριστὸν ἕνωσιν ἀτιμάσῃ, ἡδοναῖς ἀκολάστοις ἑαυτὴν ὑποδοῦσα, ἢ προδεχθῇ ἄλλως τῇ ἐκκλησίᾳ, εἰ μὴ παυθῇ τῆς ἁμαρτίας, καὶ δικλύσῃ τὸ ἄθεσμον συνοικέσιον. τοῦτο γὰρ διαπασάσασα, καὶ μεταμεληθεῖσα, τὸν χρόνον τοῦ ὅπ τῇ μοιχείᾳ ἁμαρτήματος ἐκπληρώσει, ὥστε ἐν δεκαπέντε ἔτεσιν ἀκοινώνητον αὐτὴν εἶ τῶν ἁγιασμάτων· ἐν πόσαις ἔπεσιν ἐξ αὐτῶν τῶν πεντεκαίδεκα ἐτῶν προσκλαύσαν μὲν, ἐν πέντε δὲ τοῖς ἀκεραμένοις τῶν θείων γραφῶν συνταττομένην, ἐν ποσαρσὶν ὑποπίπτουσαν, καὶ ἐν δυσὶ τοῖς πιστοῖς συνεστῶσαν, καὶ τῶν εὐχῶν κοινωνοῦσι. καὶ μετὰ τὸ πεντεκαιδέκατον χρόνον, τὰ τελεῖν τυχεῖν, καὶ τῆς θείας κοινωνίας ἀξιωθῆναι. κἂν ὁ κανὼν ὅπερ ὑπὲρ τὰ δεκαεξ ἢ καὶ δεκαεπτὰ ἔτη, ἀπαρτῇ εἶ τὸν ὀκλιπαροῦσι προδεχθῆναι εἰς τὸ τῶν παρθένων τάγμα· ἵν' ὡς τοιαῦτα κυρίαν ἔσαι τῶν λογισμῶν, καὶ τὸν τῆς λόγου συμπλήρωσιν ἴσχυσα, εἰ ἀθετήσει τὰς συνθήκας, ἀπαραιτήτως κολασθῇ. ἀλλ' οὖν ὁ τεσσαρακοστὸς κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου, καὶ δεκατέσσαρας ἔτη ὅλα, μέλοντα μοναδικὸν ζυγὸν ὑπελθεῖν, προδέχεται, λέγει τὸν τὴν ἐκκλησίαν κεφαλαιωτέραν γενέσθαι, καὶ τὸ τῶν πιστῶν σύστημα περὶ τὴν τῶν ἐντολῶν τήρησιν χρείαν θεία, πάγιόν τε, καὶ ἀσφαλὲς εἶ.

C

D

ΚΑΝΩΝ ιθ'.

Ἀνδρῶν δὲ ὁμολογίαν οὐκ ἐγνωμεν, πλὴν εἰ μή τινες ἑαυτοὺς τῷ τάγματι τῶν μοναζόντων ἐγκαταριθμῆς· οἱ καὶ δοκοῦσι προτιμᾶν ἀκόλαστον ἀγαμίαν. πλὴν καὶ ἐπ' ἐκείνων, ὀκεῖνο ἡγεμὼν φερητέος φερέτω, ἐξεταῖς αὐτοὺς καὶ λαμβάνειν τὴν παρ' αὐτῶν ὁμολογίαν ἐναργῆ, ὥστε ἐπειδὰν μεταπέσωσι πρὸς φιλόζωον καὶ ἡδονικὸν βίον, ὑπάγειν αὐτοὺς τῇ τῶν πορνευόντων ὑποτιμίᾳ.

E

ΒΑΛΣ. Σημειωσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος λέγοντος, ἀνδρῶν δὲ ὁμολογίας οὐκ ἐγνωμεν, πλὴν εἰ μή τινες ἑαυτοὺς τῷ τάγματι τῶν μοναζόντων ἐγκαταριθμῆς, ὅτι ὁ παρὼν κανὼν οὐ περὶ μοναζόντων εἶπεν, ἀλλὰ περὶ παρθένων ἀφορίζει μόνων τῷ θεῷ μὴ λαϊκῷ σχήματος. διάγνωθι τ' ὁ ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανόνας ς'. μδ'. καὶ ρκς'. τοὺς μέν τοι μοναχοὺς φησι κἂν καὶ δοκῶσι σωφρόνως καταπτῆξαι ἀγνεύειν, ὅμως ὀφείλειν καὶ τούτους ἐξεταῖς, καὶ ὁμολογεῖν ἀγαμίαν· ἵνα ἐὰν ψεύσωνται ὡς πορνεύσαντες ὑπόκεινται. τούτων δὲ ὄντως ἐχόντων, μὴ εἴπῃς ὡς οἱ μὴ ποιήσαντες μοναχοὶ τοιαύτην ὁμολογίαν, ἀνέγκλητοι διατηρήσουσιν. κἂν γὰρ μὴ ἀποκαρῇ τις, ἀλλὰ βαστοφορίσῃ, καὶ δυνήσεται μεταγνωσθῆναι καὶ εἰς γάμον ἐλθεῖν, ἀλλὰ ἄκων ἀναγκασθήσεται ὑποστρέψαι εἰς τὸν μοναχικὸν βίον, ὡς πολλάκις τοῦτο εἴπομεν. ὃ αὐτὸ ἦν ἴσως καὶ εἰς μοναχοὺς ἀλλὰ καὶ εἰς πάντας τοὺς τοῦ βήματος. καὶ ὅτι γὰρ σωφρόνως δοκοῦσιν ὁμολογεῖν μὴ ἐλθεῖν εἰς γάμον μᾶλλον ἢ κληρονομίαν, καὶ παραβαίνοντες τὰ κανόνα καταγνωσθῶσι. ζήτει τ' ἁγίων ἀποστόλων κανόνα κς'.

F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

κς'. τ ὸν Ἀγκύρᾳ συνόδ υ κανόν. ι. καὶ ὸν τῇ Τρούλλῳ καν. ς'.

ΖΩΝΑΡ. Ἐκ τ ῦ κανόνος τούτ υ φαίνε) ὁ μέγας Βασίλειος ἃ περὶ παρθένων διεταξάτο, ὐ περὶ μοναζουσῶν παρθένων εἰπεῖν, ἀλλὰ περὶ τῶν ἑαυτὰς ἀναθεμένων τῷ κυρίῳ, καὶ ὸν παρθενίαν ζῆν καταθεμένων. τοιαῦ) γὰ ἦσάν ὅ παλαιὸν ὡς ἡ ὸν Καρθαγένη διέξεισι συνόδος, ὸν κανόνι ἕκτῳ κ μθ'. καὶ οὐδὲ διακόνισσαι αἱ τοιαῦται ἦ. ἀλλ' ὲξ ἐκείνων ἐγίνοντο διακόνισσαι. ἀναγνωσέον οὖν τ ῇς ῥηθείσῃ συνόδ υ ρκς'. κανόνα, κ τὰ ὸν ἐκείνῳ γεγραμμένα. ὐ γὰ τ ῦ εἰπεῖν ἀνδρῶν ὁμολογίαν ὐκ ἐγνωμμεί μή τινες ἑαυτὺς τοῖς μοναχοῖς καταριθμηθ, δείκνυσιν ὅτι ἃ εἶπεν, ὐ περὶ μοναζουσῶν εἶπεν, ἀλλὰ περὶ παρθένων ἀφοριζομένων Θεῷ κ ὸ πάλαι κρατῆν· πῶς δέ τις ταῦτα κ εἰς μοναζέσαι ἐκλάβοιτο. τὺς δὲ μοναχοὺς φησι κ σωτηρίους καζητήσεως ἀγνοίας· κἀκείνης ὴ ἐφικτὸς φερομένειν λέγ, κ φανερῶς ὁμολογεῖν ἀγαμίαν, ἵνα ἐὰν ψεύσωνται τ ὴν ὁμολογίαν, ὡς παρενέσπαρτες ὀπτίμησιν. ὐκ ὅτι μοναζόντων ὴ μόνον σωτηρία ὁμολογία ἦ, ἀλλὰ ὲ ὅτι Διακόνων ἢ κ ὑποδιακόνων. εἰ μὴ γὰ ἐφαμαρτύρον) ὅτι ὐ δύνων) παρθενεύειν οἱ μέλλοντες χειροτονηθῆναι, κ πρὸ τ ῆς χειροτονίας εἰσοικίζον) ἑαυτῆς γυναῖκας, ὐ δύνων) μ ὴ τ ὴν χειροτονίαν γάμον ἐλέσθ. δοκοῦσι γὰ σωτηρίως ὁμολογεῖν κ ἐπαγγέλλεσθ ἀγαμίαν. ζήτει ὸ κς'. ἀποστολικὸν κανόνα, κ τῆς ὲν Ἀγκύρᾳ συνόδ υ κανόνα ι. κ τῆς λεγομένης ἕκτης συνόδ υ τῆς ὲν τῇ Τρούλλῳ κανόνα ς'.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ ὁ ἀποταξάμενος, περὶ ἀγαμίας ἐρωτάσθω, ὲ ἐναργῶς ὁμολογείτω· ἵνα μεταθέμενος ὀπτιμᾷ).

Ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀποταξαμένων τῷ γάμῳ, κ παρθενεύειν αἱρεμένων, πρόσηκόν ἐστιν ἐρωτᾶσθ αὐτὺς παρὰ τ ῦ κ' χώρεπισκόπ υ, εἰ ἀληθῶς ὸν τοιοῦτον βίον ἀσπάζον), κ τὼ ὁμολογίαν αὐτῶν φανερὰν λαμβάνειν· ἵνα εἰ μεταπέσωσιν ἐκτὸς πρὸς ὸν ἡδονικὸν κ φιλόσαρκον βίον, τὸ τῶν πορνευόντων ὀπτίμον δέξων).

ΚΑΝΩΝ κ'.

Ὅσαι γυναῖκες ὲν αἱρέσει ὖσαι παρθενίαν ὡμολόγησ, εἶτα μ ὴ ζῶσι γάμον ἀνθείλοντο, ὐχ ἡγούμεθα χρῆναι καταδικάζεσθαι ζώσας. ὅσα γὰ ὁ νόμος λαλεῖ, τοῖς ὲν τῷ νόμῳ λαλεῖ. αἱ ὴ μὴ τῷ ἐπελθοῦσι ζυγὸν τ ῷ Χριστ ῷ, οὐδὲ τὼ νομοθεσίαν ὑπογινώσκουσι κ διασώζουσι. ὥστε δεκταί εἰσι τῇ ἐκκλησίᾳ μ ὴ πρώτων κ τ ὴν ὑπὲ τούτοις ἄφεσιν ἔχουσαν ὲκ τ ῆς πίστεως τ ῆς εἰς Χριστόν, κ καθόλ υ τὼ ὲν τῷ καθηγημένῳ βίῳ γνώμενα εἰς ὑπόνοιαν ὐκ ἄγον). τοῦτο ὴ δῆλον ὅτι ὁμοῦ βαπτίσματος ἡ ἐκκλησία ὐ προσδέχε), ὥστε ἀναγκαιότατον ὑπὲ τούτοις τὰ πρεσβεῖα τ ῆς γνώσεως.

ΒΑΛΣ. Ὡς ἔοικεν, αἱρετικαὶ γυναῖκες ὡμολόγουν παρθενίαν, εἶτα ἀνδράσιν ἑαυτὰς ἐξεδίδουν· προσερχόμεναι δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπεῖμῶντο ὡς ψευσάμεναι. φησὶ γοῦν ὁ ἅγιος μὴ καταδικάζειν ταύτας χάριν ὧν πρὸ τ ῆς πίστεως ἐψεύσθησαν. εἶτα κανόνα δίδωσι, μὴ κολάζειν τὺς πίστεως καὶ βαπτίσεως, περὶ ὧν ἥμαρτον πρὸ τ ῦ βαπτίσματος. αἱρετικὺς ὴ νόει τὺς μὴ ἄλλως δεχομένους εἰ μὴ βαπτισθῶσιν. εἰσὶ γὰ τινες αἱρετικοὶ κ χωρὶς βαπτίσματος δεκτοί, ἀγίῳ χρίσματι μόνῳ χριόμενοι. καὶ ἀναγνωστέον τὸν ζ'. κανόνα τ ῆς δ υτέρας συνόδ υ, καὶ κανόνα ιζ'. τ ῶν ἁγίων ἀποστόλων.

ΖΩΝΑΡ. Αἱρετικαὶ γυναῖκες ὡμολόγουν παρθενεύειν, εἶτα ἀνδράσιν ἑαυτὰς ἐξεδίδουν· ταύτας προσερχομένας τ ῇ καθολικ ῇ ἐκκλησίᾳ, γνώμην ὁ ἅγιος δίδωσι, μὴ καταδικάζειν ὡς ψευσαμένας τὼ ὁμολογίαν. ὅσα γὰ, φησὶν, ὁ νόμος λαλεῖ, τοῖς ὲν τ ῷ νόμῳ λαλεῖ. αἱ ὴ μὴ δεξάμεναι τὸν ζυγὸν τ ῦ Χριστ ῦ, οὐδὲ τὼ ὁμολογίαν ἐκείνην ὑπογινώσκουσι, κ λοιπὸν δεκταί εἰσι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἄφεσιν ἔχουσαν ὲκ τ ῆς πίστεως Χριστ ῷ κ τ ῆς φυτῆ ἁμαρτήματος. εἶτα καθόλ υ δίδωσι κανόνα, ὅτι ὅσα ὲν καθηγημένῳ βίῳ γένων), ὐκ εἰσὶν), εἰ μὴ τ ῇ ὑποψίᾳ). πλὴ φησι τούτους ὁμοῦ βαπτίσματος ἡ ἐκκλησία ὐ προσδέχεται· ἐπεὶ οὖν βαπτίζον), τῆς πρὸ τ ῆς βαπτίσματος σφαλμ ῆς πάντων συγχώρησιν ἔχουσι. τοῦτο γάρ ἐστιν ὃ ἐπάγ, ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν ὑπὲ τούτοις τὰ πρεσβεῖα τ ῆς γνώσεως, ἤγουν ὅτι ἀναγκαίως

A Ancyr. ſynod. can. x. & ſyn. in Trullo can. vj.

ZONAR. Ex hoc canone apparet magnum Baſilium, quæ de virginibus decrevit, non de virginibus in monaſterio degentibus ſanxiſſe, ſed de iis quæ ſeipſas offerunt Domino, vitamque ſe virginalem acturas ſpondent. Tales enim olim fuêre de quibus Syn. Carth. can. vj. & xliv. diſſerit. Neque hæ erant Diaconiſſæ, ſed ex iis Diaconiſſæ conſtituebantur. Vide igitur dictæ ſyn. canon. cxxvj. & quæ in eum ſcripſimus. Ex eo namque quod dicat, Virorum profeſſiones non novimus, præterquàm ſi qui ſeipſos monachorum ordini annumerarunt; oſtendit ſe ea quæ dixit, nequaquam de mulieribus in monaſterio degentibus intellexiſſe, verùm de virginibus ex antiqua conſuetudine ſegregatis Deo: quamvis hæc etiam de iis quæ in monaſterio degunt fortè quiſpiam intellexerit. Monachos verò, ait, etiam tacitè caſtimoniam condicere: ſed & illos interrogari oportere autumat, & aperte profiteri cœlibatum; vt ſi promiſſi fidem fallant, fornicatorum pœnis ſubjiciantur. Non ſolum autem in monachis tacita contingit profeſſio, verum in Diaconis quoque & Hypodiaconis. Niſi enim denuntient prius atque teſtentur qui ordinandi ſunt, ſe virginitatem ſervare haud poſſe, & antequam ordinentur uxores ducant, poſtquam ſacro ordini adſcripti ſunt nuptias ipſis inire haud licet. Videntur namque tacitè cœlibatum condicere profiteri. Quære xxvj. Apoſt. can. & Ancyr. ſyn. can. x. & ſyn. quæ ſexta dicitur in Trullo can. vj.

ARIST. *Et qui conjugio renuntiat de cœlibatu interrogetur, & perſpicuè profiteatur: ut ſi ſententiam mutaverit, pœnas luat.*

De viris qui conjugio renunciant, & cœlibes agere eligunt, convenit ut interrogentur à regionis Epiſcopo, vtrum revera iſtiuſmodi vitam amplectuntur. Et ut profeſſionem eorum manifeſtam acciperet. Vt ſi ad voluptuoſam & carnalem vitam deciderint, fornicatorum pœnæ ſubjiciantur.

CANON XX.

Quæcunque mulieres, cùm eſſent hæreticæ, virginitatem profeſſæ ſunt, deinde poſtea matrimonium maluerunt, non exiſtimo eas oportere condemnari. Quæcunque enim dicit lex, iis dicit qui ſunt in lege. Quæcunque autem jugum Chriſti nondum ſubierunt, eæ nec Domini leges norunt. Quare ſunt ab Eccleſia cum omnibus ſuſcipiendæ, & propter hæc habet remiſſionem ex fide in Chriſtum, & omnino quæ in catechumenica vita fiunt in judicium non vocantur. Clarum eſt autem quòd tales eccleſia non ſine baptiſmo recipit. Quare generationis privilegia ſunt in ipſis maximè neceſſaria.

BALS. Vt eſt veriſimile, hæreticæ mulieres virginitatem profitebantur, deinde ſe viris nuptum dabant: ad eccleſiam autem accedentes reprehendebantur vt mentitæ. Dicit ergo ſanctus, eas non eſſe condemnandas de iis quæ mentitæ ſunt antequam crederent. Deinde in ſumma tradit canonem, non punire eos, qui crediderunt & baptizati ſunt, de iis quæ ante baptiſmum commiſerunt. Hæreticos autem eos intellige, qui non ſuſcipiuntur niſi priùs baptizati fuerint. Sunt enim quidam hæretici, qui ſunt etiam ſine baptiſmo ſuſcipiendi ſancto chriſmate ſolo vncti. Lege & vij. can. ij. Syn. & can. xvij. S. Apoſtolorum.

ZONAR. Hæreticæ mulieres virginitatem profitebantur, deinde viris ſeipſas tradebant. Eas, ſi ad Eccleſiam Catholicam procedant, ſanctus hit vir ſua ſententia haudquaquam, quaſi profeſſionem fefellerint, condemnandas eſſe judicat. Quæcunque enim, ait, lex loquitur, iis qui in lege ſunt loquitur. Quæ vero Chriſti jugum non ſuſceperunt, illius quoque mandata non agnoſcunt. ac deinceps ab Eccleſia admitti poſſunt, veniam, ex eo quod Chriſto crediderint, ab hoc quoque crimine obtinentes. Tum in univerſum regulam ſtatuit, quæcunque nimirum in catechumenicâ vitâ committuntur, non vocari in judicium, hoc eſt, haudquaquam puniri. Adhæc, inquit ejuſmodi homines Eccleſia ſine baptiſmo non admittit;

tit; Quando porro baptizantur, eorum quæ ante baptiſmum admiſere peccatorum penitùs veniam conſequuntur. Hoc enim ſignificat id quod ſubjicit, eſſe nimirum in hujuſmodi hominibus generationis privilegia maxime neceſſaria, hoc eſt, cum ipſi baptizentur neceſſario deinceps conſequi, ut privilegia generationis obtineant: quod nimirum ſingulare ac præcipuum eſt in baptiſmi generatione, ſive regeneratione, abſolutio nempe ab anteactæ vitæ delictis. Hæreticos porro aut eos intelligere oportet, quos non aliter niſi baptizentur admitti fas eſt, aut infideles. Sunt enim aliqui hæretici etiam ſine baptiſmo recipiendi, ſancto ſolum chriſmate inungendi, ut xvij. can. ii. ſyn. decernitur. Dixerit autem quiſpiam adverſari hunc magni Bas. canonem v. can. Syn. Neocæſ. qui ſic habet; Catechumenus, ſi in Templum ingrediens in catechumenorum ordine ſteterit, is quidem peccat: ſin genuflectat, audiat non amplius peccans. Si vero etiam audiens adhuc peccet, extrudatur. Sed non eſt ita. Etenim Synodicus canon de iis qui peccant non accipiendus eſt: magnus vero Baſilius de iis qui peccaverunt, jamque à peccando abſtinent loquitur. Neque vero hoc aſſerit, nullam hiſce mulctam imponendam, ſed non eſſe in judicium vocandos. Vt enim peccata omnia ante ſanctum baptiſma admiſſa baptizato dimittuntur: ita & quæcunque aliquis dum catechumenus eſſet deliquit, pro iis in judicium non vocabitur. Lege etiam xvij can. Apoſt.

ARIST. *Virgo quæ in hæreſim lapſa eſt, reſipiſcens poſtea & accipiens, non eſt pœnæ obnoxia. Quæcunque enim dicit lex, iis dicit qui ſunt ſub lege.*

Mulieres fideles virginitatem profeſſæ, & profeſſiones ſuas irritas facientes, fornicationis pœnæ ſubjacent; quæ verò ſub hæreſi fuerunt & virginitatem promiſerunt, ſi poſtea matrimonium malunt, & ad eccleſiam veniunt, non condemnantur, ſed baptizatæ impunes manent. Quæ enim jugum Chriſti nondum portarunt, nec legem illius cognoſcunt.

CANON XXI.

Si vir cum muliere cohabitans, poſt quam matrimonio non delectatus in fornicationem inciderit, eum fornicatorem judicamus, & eum pœnis ampliùs gravamus: canonem tamen non habemus, qui eum adulterij crimini ſubjiciat, ſi in ſolutam à matrimonio peccatum commiſſum ſit. Nam adultera quidem, inquit, polluta polluetur, & ad virum ſuum non revertetur, & qui adulteram detinet, ſtultus eſt & impius. Qui autem fornicatus eſt, non excludetur à cohabitatione cum vxore ſuâ; quemadmodum mulier maritum ſuum à fornicatione revertentem excipiet, vir autem eam quæ polluta eſt à ſuis ædibus amandabit. Atque iſtorum quidem ratio haud facilis eſt; conſuetudo autem ſic invaluit.

BALS. De fornicatione & adulterio lege v. cap. xiij. tit. præſentis operis, & canones & leges quæ in eo ſitæ ſunt. Hîc autem ſanctus eum, qui habet vxorem, & cum alia muliere fornicatus eſt, fornicatorem dicit, non adulterum: mulierem autem marito conjunctam, quæ cum ullo alio viro quàm cum marito rem habuit, vocat adulteram, adjiciens quòd eam quidem maritus non cogetur invitus in ædes ſuas recipere, ſed eo ipſo ab ea ſeparabitur. Virum autem, qui fornicatus eſt, à legitima vxore fornicatio non ſeparat. Quamnam autem ob cauſam hæc, inquit, ita lege cauta ſunt, non eſt intellectu facile. Nota autem ex præſenti canone, non eſſe vnius tantùm ſpeciei fornicationem, nec illam eiſdem pœnis curari. Eum enim magis debere puniri, qui habet uxorem legitimam, & fornicatus eſt, quàm qui uxorem non habet & fornicatus eſt. Maxima autem pars pœnæ medici animæ judicio relinquitur.

ZONAR. Vir, inquit, habens vxorem, ſi in alteram peccáverit non habentem virum, fornicator eſt, at non adulter. Amplius autem illi mulcta extenditur, hoc eſt, gravius punitur, quàm is

A λοιπὸν ἑπομένους βαπτιζομένοις αὐτοῖς τὰ πρεσβεῖα τῆς γλυκύτητος· δηλονότι τῆς ἐν τῷ βαπτίσματι γλυκύτητος, ἤτοι τῆς ἀναγλυκάνσεως, ὅ ἐστιν ἡ συγχώρησις τῶν προημαρτημένων. αἱρετικοὺς δὲ τοὺς μὴ ἄλλως δεχομένους εἰ μὴ βαπτισθῶσι νομίσαι δεῖ, ἢ τοὺς ἀπίστους. εἰσὶ γάρ τινες αἱρετικοὶ, καὶ χρεία βαπτίσματος δεκτοὶ, ἁγίῳ χρίσματι μόνῳ χριόμενοι, ὡς ὁ ιζ. κανὼν τῆς δευτέρας συνόδου διατάττεται. εἴποι δέ τις ἐναντίνως τῷ μεγάλου Βασιλείου διὰ τοῦ παρόντος κανόνος τῷ πέμπτῳ κανόνι τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, λέγοντι ταῦτα· κατηχούμενος ἐὰν εἰσερχόμενος εἰς τὸ κυριακὸν ἐν τῇ τῶν κατηχουμένων τάξει στῇ, ἀκουέτω καὶ ἀπολυέσθω. εἰ μὲν γάρ ἐστι κλίνων, ἀκροάσθω μηκέτι ἁμαρτάνων· ἐὰν δὲ καὶ ἀκροώμενος ἔτι ἁμαρτάνῃ ἐξωθείσθω. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο. ὁ μὲν γὰρ τῆς συνόδου ὁ κρίνων τοὺς ἁμαρτάνοντας φησίν. ὁ δὲ μέγας Βασίλειος τοὺς ἁμαρτάνοντας καὶ ἤδη ἀποχρωμένους τῇ ἁμαρτάνειν· καὶ οὐδὲ τοῦτο λέγει, ὅτι οὐδὲ τοῦτο ὅλως ἐπιμενητέον, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐξουσιαστέον. ὥσπερ γὰρ πάντα τὰ πρὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος προσῳκειωμένα ἁμαρτήματα ἀφίεται τῷ βαπτιζομένῳ· οὕτως καὶ ὅσα τις κατηχούμενος ὢν ἥμαρτε, καὶ οὐδὲ ὑπὲρ τούτων εἰς ἐξουσίαν ἀφήσεται. ἀναγνωθι καὶ τὸν ιζ. ἀποστολικὸν κανόνα.

ΑΡΙΣΤ. Εἰς αἵρεσιν ἔλθοῦσα παρθένος, εἶτα μετανοοῦσα, καὶ λαμβάνουσα, οὐκ ἐξουσίαν· ὅσα γὰρ ὁ νόμος λαλεῖ, τοῖς ἐν νόμῳ λαλεῖ.

Αἱ πιστὰὶ γυναῖκες παρθενεύειν ἐπαγγειλάμεναι, καὶ τοῖς ὁμολογίας αὐτῶν ἀντιτάσσουσι, τῷ τῆς μοιχείας ὀπτίμῳ ὑποκεῖνται· αἱ δὲ ὑπὸ αἵρεσιν οὖσαι, καὶ παρθενεύειν ὑποσχεθεῖσαι, εἰ μὲ τὰ ταύτης γάμον ἀνθείλοντο, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ προσῆλθον, οὐ καταδικάζονται, ἀλλὰ βαπτιζόμεναι ἀνδιτιμοι μένουσιν. αἱ γὰρ μήπω τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ βαστάσασαι, οὐδὲ τὸν νομοθεσίαν αὐτοῦ ἐπιγινώσκουσι.

ΚΑΝΩΝ κα'.

Ἐὰν ἀνὴρ γυναικὶ συνοικῶν, ἐπειδὰν μὴ ἀρεσθεὶς τῷ γάμῳ εἰς πορνείαν ἐμπέσῃ, πόρνον κρίνομεν τὸν τοιοῦτον, καὶ πλέον αὐτὸν προσκρίνομεν τῶν τοῖς ὀπτιμίοις· οὐ μέντοι ἔχομεν κανόνα τῷ τῆς μοιχείας αὐτὸν ὑπαγαγεῖν ἐγκλήματι, ἐὰν εἰς ἑλευθέραν γάμου ἡ ἁμαρτία γένηται. διότι ἡ μοιχαλὶς μὲν μαινομένη, φησὶ, μανθάνεται, καὶ σὺν ἀναστρέφει πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς· καὶ ὁ κατέχων μοιχαλίδα ἄφρων καὶ ἀσεβής. ὁ μέντοι πορνεύσας οὐκ ἀποκλεισθήσεται τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ συνοικήσεως· ὥστε ἡ μὲ γυνὴ ἐπανιόντα ἀπὸ πορνείας τὸν ἄνδρα αὐτῆς προσδέξεται, ὁ δὲ ἀνὴρ τὴν μανθεῖσαν τὴν οἰκεῖαν αὐτοῦ ἀποπέμψει. καὶ τούτων δὲ ὁ λόγος οὐ ῥᾴδιος· ἡ δὲ συνήθεια οὕτω κεκράτηκε.

ΒΑΛΣ. Περὶ πορνείας καὶ μοιχείας ἀναγνωθι τὸ ε'. κεφ. τοῦ ιγ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ κανόνας καὶ νόμους. ἐνταῦθα δὲ ὁ ἅγιος τὸν μὲν ἔχοντα γυναῖκα καὶ μεθ' ἑτέρας ἑλευθέρας γυναικὸς ἀσελγήσαντα, πόρνον φησὶ λέγει, οὐ μοιχόν· τὸν δὲ ὑπάνδρου γυναῖκα μὴ οἱουδήτινος ἑτέρου ἀνδρὸς μεγίστην μοιχαλίδα ἀποκαλεῖ, προστιθεὶς ὡς ταύτῃ μὲν ἄκων ἐξ ἀνάγκης ἀφήσεται ὁ ἀνὴρ κατοδέξεσθαι εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀπεντεῦθεν διαζευχθήσεται αὐτῆς. τὸν δὲ ἄνδρα τὸν πορνεύσαντα, ἀπὸ τῆς νομίμου γυναικὸς ἡ πορνεία οὐ διαζεύγνυσι. διὰ ἣν δὲ αἰτίαν οὕτω ταῦτα νενομοθέτηται, ἐκ ἐυκολόν ἐστι, φησὶ, νοῆσαι. σημείωσαι δὲ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι ἐκ ἔστι μονοειδὴς ἡ πορνεία, οὐδὲ τοῖς ἁπλοῖς ὀπτιμίοις ὑπεραπόλειται. πλέον γὰρ, φησὶ, λέγει ὀφείλειν ὀπτιμᾶσθαι ἢ ἔχοντα νόμιμον γυναῖκα καὶ πορνεύσαντα, ἢ μὴ ἔχοντα γυναῖκα καὶ πορνεύσαντα. ὃ δὲ πλέον τῆς ὀπτιμίου εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ψυχικοῦ ἰατροῦ ἀνεπίθη.

ΖΩΝΑΡ. Ἀνὴρ, φησὶν, ἔχων γυναῖκα, ἐὰν εἰς ἑτέραν ἁμάρτῃ μὴ ἄνδρα ἔχουσαν, πόρνος ἐστὶν, ἀλλ' οὐ μοιχός. ὅπερ πλέον δὲ αὐτοῦ ὃ ὀπτίμιον προσετείνετο· ἦγουν βαρύτερον ὀπτιμᾶσθαι, ἢ τὸν μὴ ζεύγοντα γυναικὶ καὶ πορνεύσαντα. τῷ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

μὲ γὰρ συζηνώμην τίς δίδοται ἐξὰ τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως, ὁ δὲ γυναῖκα ἔχων, τῆς συζηνώμης ταύτης ἐστέρηται, τῆς φυσικῆς ἀνάγκης εὐχωλίαν ἔχων ἢ νόμιμον γαμετὴν, ἁμαρτάνων δὲ διὰ ἀκολασίαν καὶ ἀσέλγειαν· διὸ καὶ μᾶλλον ὑπομένει, καὶ ὅτι πλείονα χρόνον. Ἀλλ' ὅμως ἡ γυνὴ αὐτὸν τὸν τοιοῦτον οὐ βδελύσσεται. ἡ δὲ ἄνδρα ἔχουσα γυνὴ καὶ μιγεῖσα ἑτέρῳ, μοιχαλὶς ἐστὶ καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξωθήσει αὐτὴν, ἐὰν μὴ ἀναλάβηται βουλομένου αὐτῆς, ἐὰν μὴ βούλεται. οὕτως γάρ, φησὶ, κεκράτηκεν ἡ συνήθεια, κρίνεσθαι ταῦτα. ὁ δὲ λόγος καὶ ἡ αἰτία, δι' ἣν οὕτως νενόμισται γίνεσθαι, οὐκ εὔκολος ἐστι, φησὶ, νοῆσαι.

ΑΡΙΣΤ. Ἄνδρα πεπορνευκότα ἡ ἰδία βδελύξεται. μιανθεῖσαν δὲ γυναῖκα ὁ ἀνὴρ ἀποπέμψει. Πόρνος γάρ ἐστι μοιχὸς ἐστιν, ὁ εἰς ἐλευθέραν ἐκπεσὼν ὑποζυγίαν.

Οὐκ ὡς μοιχὸς ὁ ἀνὴρ κρινεῖται ὁ συνοικῶν γυναικὶ, καὶ πρὸς ἑτέραν ἐλευθέραν γάμου ἁμαρτήσας, ἀλλ' ὡς πόρνος. καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ τοῖς μοιχείαις ὑπεύθυνοις ὑποβληθήσεται· πλέον δὲ πόρνου τιμωρηθήσεται. τοῦτο δὲ διὰ τὴν κεκρατηκυῖαν συνήθειαν. τὴν μὲν γὰρ γυναῖκα ἑτέρῳ ἀνδρὶ μιανθεῖσαν βδελύττεται τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς προστάττει ἀποδιώκεσθαι. τὸν δὲ ἄνδρα πορνεύοντα ὑπὸ τῆς ἰδίας γυναικὸς κελεύει μὴ ἀπολύεσθαι, ἀλλὰ βδελύγεσθαι αὐτόν.

ΚΑΝΩΝ κβ'.

Τοὺς ἐξ ἁρπαγῆς ἐχοντας γυναῖκας, εἰ μὲν ἄλλοις προμεμνηστευμένας εἶεν ἀφῃρημένοι, οὐ πρότερον χρὴ παραδέχεσθαι, πρὶν ἀφέλωνται αὐτῶν, καὶ ἐπ' ἐξουσίᾳ τῶν ἐξαρχῆς μεμνηστευμένων ποιῆσαι, εἴτε βούλοιντο λαβεῖν αὐτὰς, εἴτε ἀπορῆσαι. εἰ δὲ σχολάζουσάν τις λάβῃ, ἀφαιρεῖσθαι μὲν δεῖ, καὶ τοῖς οἰκείοις ἀποκαθιστᾶν, ὑπηρετεῖν δὲ τῇ γνώμῃ τῶν οἰκείων, εἴτε γονεῖς εἶεν, εἴτε ἀδελφοὶ, εἴτε οἱτινεσοῦν προεστῶτες τῆς κόρης· κἂν μὴ ἕλωνται αὐτῇ παραδοῦναι, ἵστασθαι δὲ σωφρονέστερον, ἐὰν δὲ ἀναδύσωσι, μὴ βιάζεσθαι· τὸν μέντοι ὑπ' ἀμφοτέρας εἴτε λαθραίας εἴτε βιαιοτέρας γυναῖκα ἔχοντα ἀνάγκη τοῦ τῆς πορνείας ὑπηνθῆναι ὑπὸτιμίου· ἔστι δὲ ἐν πεντάρσιν ἔτεσιν ὡρισμένη τοῖς πορνεύσασιν ὑπὸτίμησις. χρὴ δὲ τῷ πρώτῳ ἐκβάλλεσθαι τῆς προσευχῆς, καὶ προκλαίειν αὐτὸν τῇ θύρᾳ τῆς ἐκκλησίας. τῷ δευτέρῳ δὲ ἀκοῦσαι εἰς ἀκρόασιν· τῷ τρίτῳ δέχεσθαι εἰς μετάνοιαν, τῷ τετάρτῳ, εἰς σύστασιν μετὰ τοῦ λαοῦ, ἀπεχομένους τῆς προσφορᾶς. εἶτα αὐτοῖς ὑπηρέτεσθαι τὴν κοινωνίαν τοῦ ἁγιάσματος.

ΒΑΛΣ. Ὁ μὲν κζ'. κανὼν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ὅστις καὶ ἀποβάλλακτος ιβ'. κανών ἐστι τῆς ς'. συνόδου, διορίζει, τί ὀφείλει γίνεσθαι εἰς τοὺς ἁρπάζοντας γυναῖκας ἐπ' ὀνόματι συνοικεσίου. ὁ δὲ παρὼν κανὼν ἀποκελεύει τοὺς μὲ ἁρπάζοντας γυναῖκας ἑτέρῳ μνηστευσαμένας, μὴ ἄλλως εἰς μετάνοιαν δέχεσθαι, εἰ μὴ πρότερον δώσουσι τοῖς ἁρπαγείσαις, ἐφ' ᾧ τοὺς μνηστῆρας τούτων λαβεῖν αὐτὰς ἐὰν θελήσωσι. εἰ δὲ μή, εἶεν ἀποκείσθω τοῖς συνηθείσιν αὐτῇ. τοὺς δὲ ἁρπάσαντας γυναῖκα ἐλευθέραν, καὶ ὕστως αὐτὴν ἀφαιρεῖσθαι καὶ ἀποδίδοσθαι τοῖς γονεῦσιν, ἢ τοῖς ἄλλως προσήκουσιν αὐτῇ· ὥστε, εἰ μὲν βούλονται ἤτοι, συζεύξαι αὐτὴν τῷ ἁρπαγεῖ μετὰ καὶ συναινέσεως ταύτης, εἰ δὲ ἀποδέσποντο, μὴ γενέσθαι τοῦτο. ὡς ἂν δὲ καὶ τὸ τοῦ ἁρπάγματος ἔχοιτο, ἤγουν κἂν συζευχθῇ, ζημίοις τοὺς πορνευόντων ὑπὸτιμίοις ὑποπεσεῖται, καὶ οὐ μόνον ὁ ἁρπαξ ὕστω κολασθήσεται, ἀλλὰ καὶ ὁ λαθὼν αὐτῆς κόρης συμφθαρείς. ὁρίζει δὲ καὶ εἰς τετραετίαν τὰ τῶν πορνευόντων ὑπὸτιμα, καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις· ὁ δὲ πολιτικὸς νόμος ἀλλοτρόπως κολάζει τοὺς ἁρπαγας, καὶ οὐδὲ ἀποχωρεῖ ὁπωσδήποτε τὸν ἁρπάσαντα συζευχθῆναι τῇ ἁρπαγείσῃ. καὶ ἀνάγνωθι τὸν ῥηθέντα κζ'. κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τὸν ιβ'. τῆς ς'. καὶ κανόνα ξζ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ κεφ. λ'. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος,

A is qui cùm uxorem non habeat fornicatur. Huic enim quædam conceditur venia ob naturæ neceſſitatem. Qui verò uxorem habet, hac excuſatione caret, cum legitimam uxorem habeat naturalis neceſſitatis levamentum, atque ob intemperantiam, ac libidinem peccet: proinde & gravius & diuturniore tempore punitur. Non tamen hujuſmodi hominem uxor ipſius repudiabit. Mulier autem virum habens, ſi alteri commiſceatur, adultera eſt; eamque vir ſuus expellet, nec ſibi rurſum adſciſcere cogetur niſi velit. Ita namque, ait, obtinuit conſuetudo iſta dijudicari. Rationem vero & cauſam, ob quam ita fieri conſuetum eſt, haud facile, ait, fuerit indagare.

B

ARIST. *Virum qui fornicatus eſt uxor propria recipiet: Inquinatam vero adulterio uxorem vir dimittet. Fornicator enim non adulter eſt, qui uxori junctus cum ſolutâ rem habuerit.*

Vir qui cum muliere cohabitat & in aliam à matrimonio liberam peccatum admiſit, adulter non dijudicabitur, ſed fornicator. Et ideo nec adulterii pœnis ſubjicietur, ſed pluſquam fornicator punietur. Hoc autem fit ob conſuetudinem quæ obtinuit. Mulierem enim ab alio viro pollutam, à viro ſuo expelli mandat. At virum fornicantem ab uxore ſuâ non dimitti, ſed retineri

C jubet.

CANON XXII.

Eos qui ex raptu habent mulieres, ſi aliis quidem deſponſas abripuerint, non priùs oportet admittere, quàm ab eis ablatæ ſint, & ſit in eorum poteſtate quibus deſponſæ fuerant, an eas velint accipere, an deſiſtere. Si quis autem vacantem acceperit, auferre quidem oportet, & ſuis reſtituere, illorum autem ſententiæ permittere, ſive ſint parentes, ſive fratres, ſive quicunque alii virgini præſint: & ſi ei quidem tradere voluerint, matrimonium conſtituere; ſin autem renuerint, non cogi. Ei autem qui mulierem vel vi vel clam à ſe vitiatam habet, neceſſe eſt fornicationis pœnas imponere; eſt autem in quatuor annis præfinitum fornicatoribus ſupplicium. Oportet autem eos anno primo à precibus expelli, & ipſos deflere ad fores eccleſiæ. Secundo autem, ad auditionem admitti. Tertio, admitti ad pœnitentiam. Quarto, ad congregationem cum populo, abſtinentes ab oblatione. Deinde eis permitti boni communionem.

D

E

BALS. Vigeſimus ſeptimus canon Chalcedon. Synod. qui idem eſt omnino canon xcii. ſextæ Synodi, decernit quid debeat fieri iis qui mulieres rapiunt nomine conjugii. Præſens autem canon jubet eos, qui mulierem alteri deſponſam rapuerint, non aliter ad pœnitentiam admitti quàm ſi raptas priùs dederint, ut ſponſi earum ipſas, ſi velint, accipiant: ſin minùs, ſit apud ſuos cognatos. Ab eis verò, qui mulierem liberam ſeu nulli deſponſam rapuerint, eam itidem auferri & tradi parentibus, vel iis qui alioqui ad eam attinent: ut eam, ſi velint, raptori conjungant, cum ejus etiam conſenſu; ſin autem hoc eis non placuerit, ne fiat. Quomodocunque autem ſe res habeat, etſi videlicet raptæ raptor conjugatur, pœnis erit fornicatorum obnoxius, & non ſolùm ſic punietur raptor, ſed & is qui puellæ clam vitium attulit. Fornicatorum autem pœnas in quatuor annos definit. Et in his quidem præſens canon conſiſtit. Lex autem civilis alio modo raptores punit, nec ullo modo permittit ut raptor raptæ conjungatur. Et tu lege prædictum xxvii. canonem Synodum Chalced. & xcii. vi. & can. lxvii. ſanctorum Apoſtolorum, & caput xxx. ix. tituli præſentis operis, & quæ in eis ſunt.

F

Cùm

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Cùm autem præsentem Canonem audis dicentem, ex consensu parentum vel cognatorum puellæ eam dari nuptum ei qui rapuit, ne dixeris parentum consensum eúmque solum sufficere. Quoties enim sunt legitimæ nuptiæ, necessarius quoque est eorum qui conjunguntur consensus; sive in potestate sint, sive sui juris. Dicit enim ii. cap. iiii. tit. xxviii. lib. hæc expressè, Non sunt legitimæ nuptiæ, nisi ii qui conjunguntur consenserint, & qui eos habent in potestate: si autem ex hac lege ad nuptias iis qui sunt in potestate suus est necessarius consensus, multo magis non fiet matrimonium eorum qui sunt sui juris, nisi ipsi quoque consenserint.

ZONAR. Qui rapuerunt mulieres, inquit, eásque detinent, siquidem illæ prius aliis desponsæ fuerunt, non alia ratione ad pœnitentiam admittentur, nisi antea raptæ ab eis auferantur, moxque integrum sit iis, quibus fuerant desponsæ, eas, si velint, accipere. Si verò rapta nulli adhuc desponsa fuerat, tunc quoque ipsam à raptore abduci, tum parentibus, aliisve familiaribus, seu cognatis, seu aliis quibus mulieris cura commissa est, tradi canon jubet. Ita ut siquidem illi velint ipsam raptori fœdere nuptiarum jungere, nuptiæ consistant, videlicet, si modo ipsa quoque mulier consenserit. Hujus porro consensus, quod ad alios attinet est necessarius, non tamen adversus patrem qui eam in potestate habet. Patri namque adversari minime potest, nisi forte contaminatum moribus & indignum ipsi despõdeat, ut civilibus constitutionibus sancitum est. Quod si non assentiatur mulier, etiamsi ipsius cognati velint, haud consistent nuptiæ. Cæterum quamvis & ipsa mulier & ipsius cognati consistere matrimonium cum eo velint qui ipsam sive occultè, sive per vim corrupit, fornicatorum pœnis erit corruptor obnoxius, quas ad quadriennium produci canon decernit: ac deinceps, quonam modo hoc quadriennio cum eo qui peccavit agendum sit, explicat. Atque hæc quidem canon statuit. Lex porro civilis raptorem mulieris graviùs puniens, ne jungi quidem ipsi matrimonio raptam mulierem sinit, etiamsi cognati illius hoc velint. Sic enim habetur l. lx. ccc. lviii. xxv. Nullo modo nubat rapta mulier ei qui ipsam rapuit, sed irritas esse nuptias quantumvis eis parentes assensi fuerint, jubet.

ARIST. *Qui desponsatam rapit, sponso restituet: Si verò non desponsatam, suis reddet, & ex eorum sententia matrimonium contrahetur, si quidem velint: ipse vero fornicationis pœnas dabit.*

Præsens quidem canon requirit ut mulier nondum desponsata, & à quopiam rapta, suis illa restitueretur, sive parentes sint, sive fratres, sive aliter propter orbitatem illius curam gerunt. Concedit autem eis licentiam ut si velint illa cum raptore matrimonium tunc contrahat. At quinquagesimus octavus titulus sexagesimi libri Basilicωn illud fieri non permittit, licet mulier rapta velit, licet & parentes ejus ut raptori matrimonio conjungatur. Sed & mandat parentes istiusmodi consentientes matrimonio exterminari. At xciii. canon sexto in Trullo synodi laicum mulierem rapientem sub matrimonii nomine, anathemati subjicit; & intelligi istum oportet canonem juxta vim præsentis canonis. Mandat enim & hic eum qui ex raptu possedit mulierem non prius in ecclesiam admitti, quam illam si desponsa fuit, suo sponso restituit, aut si non desponsa fuit, propriis ipsius parentibus aut fratribus vel aliter ei præfectis. Postquam enim illam restituit, anathematisinus locum non habebit. Istum autem qui ante matrimonium clam aut vi mulierem corrupit, & postea ei legitime conjunctus est, fornicationis pœnas luat necesse est, quatuor

κὴ τὰ ὲν αὐτοῖς· ἀκούων δὲ τ̃ πρόντ̃ κανόν̃ λέγοντ̃, κ̃ συναίνεσιν πρ̃ γονέων ἢ πρ̃ συζυγιῶν τ̃ς κόρης δίδοσθαι ταύτ̃ πρὸς γάμον τ̣ ἁρπάσαντι, μὴ εἴπ̃ς ἀρκεῖν τὸν πρ̃ γονέων συναίνεσιν κὴ μόνον. ὁσάκις γὰρ γάμος ἔννομ̃ γίνεται, ἀναγκαία ἐστὶ κὴ ἡ συναίνεσις πρ̃ μελλόντων συζυγῆναι, κἂν ὑπεξούσιοί ὦσι, κἂν αὐτεξούσιοι. φησὶ γὰρ τὸ διάπερον κεφ. ε΄. τίτλου τ̃ κε΄. βιβλίου ταῦτα ῥητῶς, οὐ γίνεται γάμ̃, εἰ μὴ συναινέσουσιν οἱ συναπτόμενοι, κὴ οἱ ἔχοντες αὐτὸς ὑπεξουσίους. ἐὰν δὲ χρεία κ̃ τ̣ νόμου τυγχάνῃ ἐν τοῖς γάμοις ἔ τ̃ς συναινέσεως τῶν ὑπεξουσίων, πολλῷ πλέον οὐ γλιτήσεται γάμ̃ αὐτεξουσίων, εἰ μὴ κὴ αὐτοί συναινέσουσι.

ZΩNAP. OI ἁρπάσαντες γυναῖκας, φησὶ, ἔ ἔχοντες ταύτας, ἐὰν ἕτεροις ὀφείλωσι προεμνηστεύσασθαι, οὐκ ἄλλως δεχθήσονται εἰς ὑπεπιμέλειαν, εἰ μὴ πρότερον ἀφαιρεθεῖεν παρ' ὧν ἥρπασαν, εἶτα εἰς ἐξουσίαν κεῖθεν τῶν προμνηστευσαμένων αὐτάς, εἰ βούλοιντο λαβεῖν αὐτάς. εἰ δ' μήπω τινὶ μνηστευθεῖσα ἡ ἁρπαγεῖσα τυγχάνει, κ̃ ὕτως αὐτὴν ἀφαιρεῖσθαι, διακελεύεται ἀπὸ τ̃ ἁρπαγ̃ὸς κανών, κὴ οὕτω δίδωσι τοῖς γονεῦσιν ἢ τοῖς ἄλλοις οἰκείοις, ὅτι συγγενέσιν, ἢ ἄλλοις οἷς μέλει τ̃ γυναικός. ὥστε εἰ μὲν βούλονται ἐκεῖνοι εἰς γυναῖκα συζεῦξαι αὐτὴν τ̣ ἁρπαγ̃, συσκηνᾶν γάμ̃, δηλονότι, εἰ κὴ ἡ γυνὴ συναινεῖ. ἡ δὲ συναίνεσις αὐτ̃ς, ὅτι τῶν ἄλλων ἐστὶν ἀναγκαία, οὐ μὴν κὴ ὅτι πρὸς τ̃ ἔχοντος ὑπεξουσίαν αὐτήν. τ̣ γὰρ πατρὶ ἀντιλέγειν οὐ δύναται, εἰ μή που τοῖς ἤθεσιν ἡ ἀνάξιον αὐτ̃ μνηστεύεται κ̃ τοὺς πολιτικοὺς νόμους. εἰ γὰρ ἡ βούλεται ἡ γυνὴ, κἂν βούλωνται οἱ οἰκεῖοι αὐτ̃ς, ἡ συσκευὴ γάμ̃. εἰ γὰρ κὴ ἡ γυνὴ θελήσει κὴ οἱ ταύτ̃ προσήκοντες συσκευὴ συνοικέσιον μ̃ τῷ φθείραντι αὐτὴν, εἴτε λαθραίως, εἴτε βιαίως, τ̣ παρεληλυθότων ὑπτιμίῳ ὁ φθορεὺς ὑποκείσεται, ὅσῳ πλεῖονα ἔτη ὁ κανὼν ὁρίζει· κὴ ἐξῆς καταλέγει ὅπως ὲν τ̃ πλείονι ὁ ἁμαρτήσας οἰκονομηθήσεται. ταῦτα μὲν οὖν ὁ κανών· ὁ γὰρ πολιτικὸς νόμος σφοδρότατα κολάζων τὸν ἁρπάσαντα γυναῖκα, εὐθὺς συζυγνύναι αὐτ̣ τ̃ ἁρπαγ̃ὸς προχωρεῖ, κἂν οἱ αὐτ̃ προσήκοντες τοῦτο βούλωνται. λέγει γὰρ βιβλίον ξ΄. τ΄. νη΄. κε΄. μὴ γαμείσθω ἡ ἁρπαγεῖσα τ̣ ἁρπάσαντι αὐτὴν, ἀλλὰ κὴ εἰ συναινέσουσι τ̃ τοιούτ̣ συνοικεσίῳ οἱ γονεῖς αὐτ̃ς, ἀθετείσθωσαν.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ μνηστευθεῖσαν ἁρπάζων, ἀποκαταστήσει τ̃ μνηστευσαμένῳ· εἰ δὲ ἀμνήστευτον τοῖς οἰκείοις ἐξαποστήσει· κὴ κ̃ τῶν ἐκείνων ἡνώμιλῳ προσήσει τὸ συνοικέσια, εἴγε βούλοιντο. ὁ δὲ ὅ τ̃ς πορνείας ὑπτίμων εἴσεται.

Ὁ μὲν παρὼν κανὼν ἀπαιτεῖ τὴν μήπω μνηστευθεῖσαν γυναῖκα, κὴ ὑφ' τινος ἁρπαγεῖσαν, τοῖς οἰκείοις ταύτ̣ ἀποκαθίστασθαι· εἴτε γονεῖς εἶεν, εἴτε ἀδελφοί, εἴτε ἄλλως διά τὴν ὀρφανίαν αὐτ̃ς κηδεμόνες. δίδωσι δὲ αὐτοῖς ἄδειαν ἐκτὸς, εἰ βούλοιντο, μ̃ τὸν ἁρπάσαντ̃ αὐτὴν γάμον συναλλάττειν. Ὁ δὲ πεντηκοστὸς ὄγδοος τίτλος τ̃ ἑξηκοστοῦ βιβλίου τῶν βασιλικῶν ὁ συγχωρεῖ τοῦτο γίνεσθαι, κἂν ἡ ἁρπαγεῖσα θέλῃ γυνὴ, κἂν οἱ γονεῖς αὐτ̃ς, τῷ ἁρπάσαντι συναφθῆναι πρὸς γάμον, ἀλλὰ κὴ προστάττει προτρέπεσθαι τοὺς γονεῖς, τῷ τοιούτ̣ συναινοῦντας συνοικεσίῳ. Ὁ δὲ ἑνενηκοστὸς δεύτερος κανὼν τ̃ς ἐν τῷ πρώτ̣ ἕκτης συνόδου, ἀναθέματι τὸν λαϊκὸν ὑποβάλλει γυναῖκα ἁρπάζοντα ὅτι ὀνόματι συνοικεσίου. κὴ χρὴ νοεῖσθαι, τὸν κανόνα ἐκεῖνον, κατὰ τὴν δύναμιν τ̃ παρόντ̃ κανόν̃· προστάττει γὰρ κ̃ οὗτος μὴ πρότερον τ̣ ἐκκλησίας προσδέχεσθαι τὴν ἐξ ἁρπαγ̃ς γυναῖκα κατέχοντα, πρὶν ἢ αὐτὴν μεμνηστευμένην ᾖσαν, τῷ οἰκείῳ μνηστῆρι ἀποκαταστήσει· ἀμνήστευτον ᾖ, τοῖς οἰκείοις αὐτ̃ς γονεῦσιν ἢ ἀδελφοῖς, ἢ ἄλλως προίστασι. μετὰ γὰρ τὸ ἀποκατασταθῆναι αὐτὴν ὁ ἀναθεματισμὸς γίνεται κ̃ ἔχει. τὸν μέντοι περὶ τ̃ γάμου λαθραίως, ἢ βίᾳ διαφθείραντα

ἐαν῀λα γυναῖκα, εἶτα νομίμως συναφθέντα αὐτῇ, ἀνάγκη τὸ τῆς πορνείας ὀπηνέσθαι ὄπτιμον, ἐν πέντε σιν ἐνιαυτοῖς. ἐν ἐνὶ μὲν τῇ θύρᾳ τῆς ἐκκλησίας ὀρθοκλαίοντα· ἐν τῷ δευτέρῳ μετὰ τῶν ἀκροωμένων· ἐν τῷ τρίτῳ μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων· καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ συνιστάμενον μετὰ τῶν πιστῶν, καὶ τῶν δύο ἐν αὐτοῖς κοινωνοῦντα· καὶ ὕστω μετὰ τρία τετραετίαν, τῆς τοῦ ἁγάθου κοινωνίας ἀξιούμενον.

annis, primo quidem ad Eccleſiæ fores defleat, ſecundo cum audientibus recipiatur, tertio cum ſubſtratis, & quarto, cum fidelibus congregatus, & cum iis precum ſit particeps. Et ſic poſt quadriennium boni communione dignus habeatur.

ΚΑΝΩΝ κγ΄.

Περὶ τῶν δύο ἀδελφὰς γαμούντων, ἢ ἀδελφοῖς δυσὶ γαμηθέντων, ὅτι ὀλίδιον ἡμῖν ἐκπεφώνηται, ὃ ἀντίγραφον ἀπεστείλαμέν σε τῇ φιλαβείᾳ· ὁ δὲ ἀδελφοῦ ἰδίαν γυναῖκα λαβών, οὐ πρότερον δεχθήσεται πρὶν ἀποστῶσι.

Canon XXIII.

De his autem qui duas ſorores uxores ducunt, vel eis quæ duobus fratribus nubunt à nobis edita eſt epiſtola, cujus exemplum tuæ pietati miſimus. Qui autem ſui fratris uxorem accepit, non prius admittetur quàm ab ea receſſerit.

ΒΑΛΣ. Καὶ ὁ τῆς αἱμομιξίας ἁμάρτημα, μετὰ δόσεσιν δὲ κακοῦ, ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἰατρείας θεραπεύεται, ὥσπερ καὶ ἄλλα ἁμαρτήματα· ἐρωτηθεὶς οὖν ὁ ἅγιος, τί χρὴ γίνεσθαι εἰς τὲς συμφθαρέντας δυσὶν ἀδελφαῖς, ἐξ ὧν ἀναπαλιν, εἶπεν ὡς περὶ τῆς τοιούτων ἔγραψα ὀπιστολίδιον· ἔστι δὲ τοῦτο ὃ πρὸς Διόδωρον, ἐξ ἐκείθεν δηλοῦται τὸ ποιητέον. πῶς δὲ ὀφείλουσιν οἱ τοιοῦτον γάμον ἀθέμιτον συναλλάξαντες ἀποσῆναι τοῦ κακοῦ, καὶ ὕστως ἐρωτᾶν περὶ τῆς θεραπείας. ἀνάγνωθι οὖν τὸ πρὸς Διόδωρον ὀπιστολίδιον, ἐξ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὸ β΄. κεφ. τοῦ ιγ΄. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΒΑΛΣ. Quemadmodum virgines fœminæ cum laico habitu in Eccleſiis collocabantur, & ex Eccleſiæ editibus alebantur, ita & viduæ cum eodem habitu ordinabantur. Dicit ergo ſanctus, quòd magnus Paulus iſtiuſmodi viduam ſive eam, quæ poſtquàm in Eccleſia ordinata eſt, ſecundò nupſit, cenſuit ſeu definit deſpici, hoc eſt ab Eccleſia expelli; & ſi ipſa quidem ante ſexageſimum annum ſecundò nupſerit, eam ſolam pœnam ſuſtinebit. Eſt enim digna venia, ut quæ propter juniorem ætatem ſecundò nubere coacta ſit, & ii potiùs qui eam, antequam ſexageſimum annum compleverit, ordinarunt ſunt reprehendendi, ut qui Apoſtolicam conſtitutionem tranſgreſſi ſunt, quæ dicit; Vidua eligatur non minor lx. annis. Quæ autem poſt annum ſexageſimum continentiam infirmans, ſecundò nupſit, à ſancta communione erit ſeparata, donec ab impuritate cum viro abſtinuerit. Sanctus enim impuritatem appellavit in ea ætate matrimonium. Virum autem, inquit, qui ſecundò uxorem ducit, non ullo alio modo lex punit, quàm per digamorum pœnam, quæ eſt ad unum annum ſegregatio. Quia autem ſanctus præcepti Apoſtolici meminit, debes ſcire quod magnus Apoſtolus ad Timotheum ſcribens, dicit:

ΖΩΝΑΡ. Τὸ ὀπιστολίδιον, ὃ λέγει ὁ ἅγιος, πρὸς Διόδωρον ἀπεστάλη, ἀπαγορεῦον ὅ, πλουτήσασης τῆς γυναικὸς τινὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς εἰς γάμου κοινωνίαν αὐτὸν ἄγεσθαι· καὶ ὑπὸ πολλῶν καὶ ῥητῶν λογισμῶν τὸν κατασκευάζων. ὅπερ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἐξηγησόμεθα. ὁ δὲ καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ ἔλαβεν, ἐκείνου δὲ πλουτήσαντος, οὐ δεχθήσεται ὡς μετανοῶν εἰ μὴ αὐτὴν ἀποπέμψεται, καὶ λύσει τὸν ἄθεσμον γάμον.

ZONAR. Epiſtolium, de quo hic ſanctus meminit, miſſum eſt ad Diodorum, quo cum uxor cujuſdam diem ſuum obiiſſet, illius ſororem ab ipſo in nuptiarum ſocietatem ſuperinduci vetat: multiſque & gravibus rationibus rem confirmat. Quod quidem nos ſuo loco explicabimus. Qui etiam fratris uxorem duxit, illius nempe qui vita functus eſt, non admittetur ad pœnitentiam, niſi ipſam dimiſerit, illegitimúmq; connubium ſoluerit.

ΑΡΙΣΤ. Ἀδελφὸν ἀδελφοῦ γυναῖκα ἔχειν ἀδύνατον. Σαφής.

ARIST. *Fratrem fratris uxorem ducere impoſſibile eſt.* Perſpicuus.

ΚΑΝΩΝ κδ΄.

Χήραν τὴν καταλεγεῖσαν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν χηρῶν, τυγχάνει, τὴν διγαμηκυῖαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, ὁ ἀποστολος γαμουμένην παραιτᾶται. ἀνὴρ μὲν γὰρ χρηστὸς οὐδεὶς ὑπόκειται νόμῳ, ἀλλ' ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ὄπτιμον τῶν διγάμων ὑπάρχει. ἡ μέντοι χήρα ἐξηκονταετὴς γενομένη, ἐὰν ἐλπὶς πάλιν ἀνδρὶ συνοικεῖν, οὐκ ἀξιωθήσεται τῆς τοῦ ἁγάθου κοινωνίας, ἕως ἂν τῶν παθῶν ἡ ἀκαθαρσίας παύσηται· ἐὰν μέντοι πρὸ ἐξήκοντα ἐτῶν ἀριθμήσωμεν αὐτὴν, ἡμέτερον τὸ ἔγκλημα, οὐ τῆς γυναικός.

Canon XXIV.

Viduam, quæ in viduarum numerum relata eſt, hoc eſt, quæ ab eccleſia in diaconatum ſuſcepta eſt, cenſuit Apoſtolus nubentem eſſe deſpiciendam. Viro autem viduo nulla eſt lex impoſita, ſed digamorum pœna tali ſufficit. Porrò vidua ſexaginta annos nata, ſi rurſus cum viro habitare voluerit, boni communione nòn dignabitur, donec ab impuritatis perturbatione ceſſaverit. Sed ſi ante ſexaginta annos eam in numerum retulerimus, noſtra eſt, non mulieris culpa.

ΒΑΛΣ. Ὡσαύτως ἐτάττοντο παρθένοι γυναῖκες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις μετὰ λαϊκοῦ σχήματος, καὶ διακονοῦντο ἀπὸ τῶν εἰσόδων τῆς ἐκκλησίας, οὕτω καὶ χήρας μετὰ ταὐτοῦ σχήματος κατεστάλοντο. φησὶ γοῦν ὁ ἅγιος, ὡς ὁ μέγας Παῦλος τὴν τοιαύτην χήραν, ἤγουν τὴν μετὰ τὸ καταλεγῆναι εἰς ἐκκλησίαν διακονήσασθαι, ἐκείνην, ἤγουν ὡρίσατο προβαίνειν, τυγχάνειν ἐξωθεῖσθαι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ εἰ μὲν πρὸ τοῦ ἑξηκονταετοῦς χρόνου αὕτη δευτερογαμήσει, ταύτην καὶ μόνην τὴν κόλασιν ὑποστήσεται. συγγνώμης γὰρ ἔστιν ἀξία ὑπὸ τῆς νεωτέρας ἡλικίας καταναγκασθεῖσα δευτερογαμῆσαι, καὶ μᾶλλον οἱ καταξιώσαντες αὐτὴν πρὸ τοῦ πληρῶσαι τὸν ἑξηκονταετῆ χρόνον ὀφείλουσιν αἰτιᾶσθαι ὡς παραβάντες τὴν τοῦ ἀποστόλου διαταγήν, τὴν λέγουσαν, χήρα καταλεγέσθω μὴ ἐλάττων ἐτῶν ἑξήκοντα. ἡ δὲ μετὰ τὸν ἑξηκονταετῆ χρόνον ἀνεπισάσα τὴν σωφροσύνην δευτερογαμήσασα, ἀφωρισμένη ἔσαι τῆς ἁγίας μεταλήψεως, ἕως ἂν ἀπόσχηται τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα ἀκαθαρσίας. ἀκαθαρσίαν γὰρ ἐκάλεσεν ὁ ἅγιος τὸν ἐν τοιούτῳ γήρᾳ γάμον. τὸν μέντοι ἄνδρα φησὶ δευτερογαμοῦντα ὁ νόμος ἄλλως πως οὐ κολάζει, ἀλλὰ δι' ὄπτιμον διγάμων, ὅσῳ ἔστιν ἀφορισμὸς ἐφ' ἕνα ἑαυτόν. ἐπεὶ δὲ ἀποστολικῆς παραγγελίας ὁ ἅγιος ἐμνήσθη,

ΒΑΛΣ. Quemadmodum virgines fœminæ cum laico habitu in Eccleſiis collocabantur, & ex Eccleſiæ editibus alebantur, ita & viduæ cum eodem habitu ordinabantur. Dicit ergo ſanctus, quòd magnus Paulus iſtiuſmodi viduam ſive eam, quæ poſtquàm in Eccleſia ordinata eſt, ſecundò nupſit, cenſuit ſeu definit deſpici, hoc eſt ab Eccleſia expelli; & ſi ipſa quidem ante ſexageſimum annum ſecundò nupſerit, eam ſolam pœnam ſuſtinebit. Eſt enim digna venia, ut quæ propter juniorem ætatem ſecundò nubere coacta ſit, & ii potiùs qui eam, antequam ſexageſimum annum compleverit, ordinarunt ſunt reprehendendi, ut qui Apoſtolicam conſtitutionem tranſgreſſi ſunt, quæ dicit; Vidua eligatur non minor lx. annis. Quæ autem poſt annum ſexageſimum continentiam infirmans, ſecundò nupſit, à ſancta communione erit ſeparata, donec ab impuritate cum viro abſtinuerit. Sanctus enim impuritatem appellavit in ea ætate matrimonium. Virum autem, inquit, qui ſecundò uxorem ducit, non ullo alio modo lex punit, quàm per digamorum pœnam, quæ eſt ad unum annum ſegregatio. Quia autem ſanctus præcepti Apoſtolici meminit, debes ſcire quod magnus Apoſtolus ad Timotheum ſcribens, dicit:

Honora viduas, quæ verè ſunt viduæ. Et paulò poſt, Quæ eſt autem verè vidua,& ſola relicta ſperavit in Deum, & permanet in precibus & orationibus. Et rurſus poſtea. Si quis vel quæ fidelis habet viduas, eis ſuppeditet, & ne gravetur eccleſia, ut iis quæ verè ſunt viduæ opem ferat. Et rurſus, Juniores autem viduas devita. Et hæc quidem de viduis mulieribus, quæ in eccleſiam cooptatæ ſunt. Quæ enim tales non ſunt, quotiéſcunque ſecundo nupſerint, in bigamorum pœnas incident æque ac viri: Lege & ii. caput xiii.tit. præſentis operis. Ne mireris autem, quomodo non definierunt Canones, ut viri etiam vidui cum laico habitu in Eccleſiis ordinentur. Patres enim majorem mulierum quàm virorum rationem habent. Mulieres enim,ut quæ non tenent modum eorum parandorum, quæ ſunt vitæ neceſſaria, ad ſecundas fortè nuptias neceſſariò divertunt, licet velint eſſe continentes: & ideo eis ſuccurrit eccleſia ne ſecundò nubant paupertatis prætextu. Viri autem, qui multis modis quæ ſunt ad victum neceſſaria comparant, non poſſunt paupertatem prætexere ad depellendam ſecundi matrimonii reprehenſionem: & propterea nec ab eccleſiis quidem admittuntur & aluntur. Conſequenter autem huic rationi ne dixeris debere mulieres impunitas remanere, ut nonnulli dicunt, quæ ſecundò nupſerint; ſed & ipſæ ſecundò nubentium pœnæ ſubjiciantur. Intelliges autem ex xiiii. tit. xxviii. lib. quòd mulieres quæ ſecundò nubunt magis puniuntur, quàm viri qui uxores ſecundò duxerunt.

ZONAR. Magnus Paulus ad Timotheum ſcribens, ait; Viduas honora,quæ vere viduæ ſunt. Et paulo poſt; Ea autem quæ vere vidua eſt, & deſolata, ſperet in Deum, & inſtet orationibus, & obſecrationibus. Et rurſum nonnullis interjectis; ſi quis vel quæ fidelis habet viduas, ſubminiſtret illis, & non gravetur Eccleſia,ut iis quæ vere viduæ ſunt ſuppeditet. Et rurſum; juniores viduas devita. Igitur ex Apoſtoli præcepto conſtituebantur, quæ vere viduæ eſſent, in Eccleſiis, atque ex earum reditibus alebantur. Propter hæc ergo ait magnus Baſilius,ſi qua vidua adſcripta viduis in diaconatum ſuſceptis, hoc eſt, quas Eccleſia alebat, quibuſque miniſtrabat, ad nuptias propendeat, deſpicietur, nec alimenta illi amplius ab Eccleſia ſuppeditabuntur. Viduis autem hominibus nulla poſita lex eſt: hoc eſt, Nulla ſpiritalis lex homines punit,qui ſecundis ſeſe nuptiis illigaverint. Sufficit ipſis namque digamorum pœna, nempe unius anni ſegregatio. Vidua autem mulier ſexaginta annos nata, ac proinde viduarum ordini in Eccleſiis adſcripta, ſi nuptias eligat, à ſancta communione ſegregata deget, quoadusque ſe à viro disjunxerit. Impuritatis enim nomine nuptialem hanc in ſenectute commixtionem vir ſanctus vocavit. Si vero ante ſexaginta annos ipſam inter Eccleſiæ viduas adnumerabimus, moxque peccet viro ſociata, noſtrum id jam fuerit, non mulierculæ crimen. Nos etenim, ait, accuſari par eſt, quippe violatores ab Apoſtolo promulgatæ legis,cujus illa ſunt; Vidua eligatur non minor ſexaginta annis: Illa porro venia digna, quæ nempe ad ſenectutem adhuc non pervenerit.

ARIST. *Sinubat vidua in diaconatum cooptata,deſpicitur. Viduus autem qui uxorem duxit,bigamorum ſolummodo pœnas ſolvet. Vidua autem poſt ſexaginta annos nupta, communione privetur, donec ab impuritate receſſerit. Si quis vero ante ſexaginta annos in catalogum quampiam retulerit,crimine illius obſtringetur.*

Viduæ quæ in viduarum numerum referuntur, & ab Eccleſiâ aluntur, ſi ad matrimonium veniant, non amplius proviſione ab Eccleſiâ dignæ cenſeantur,ſed negli-

A ὀφείλῃς εἰδέναι, ὅτι ὁ μέγας Παῦλος Τιμοθέου, φησὶ· χήρας τίμα τὰς ὄντως χήρας. καὶ μετ' ὀλίγα, ἡ δὲ ὄντως χήρα καὶ μεμονωμένη ἤλπικεν ἐπὶ τὸν Θεόν· καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσι καὶ ταῖς προσευχαῖς, καὶ πάλιν μετά τινα, εἴ τις πιστὸς ἢ πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω αὐταῖς, καὶ μὴ βαρείσθω ἡ ἐκκλησία, ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ. καὶ αὖθις, νεωτέρας χήρας παραιτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν χάριν τῆς χηρῶν γυναικῶν τῶν καταλεγέντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν. αἱ γὰρ μὴ τοιαῦται χήραι ὅτι δήποτε δευτερογαμοῦσαι, τῷ τῶν διγάμων ὑπεύθυνοι γίνονται τοῖς ἀνδράσιν. ἀναγνώσῃ καὶ τὸ β'. κεφ. τοῦ ιγ'. τίτλου τοῦ παρόντος. συντάγματος. μὴ θαυμάσῃς δ' πῶς ἡ διορίσαντο οἱ κανόνες καταλέγεσθαι τῇ ἐκκλησίᾳ μὴ λαϊκοῦ σχήματος καὶ ἄνδρας χηρεύσαντας. πλείων γὰρ φορτὶς ἐγένετο τοῖς πατράσι τῶν γυναικῶν ἢ τῶν ἀνδρῶν. αἱ μὲν γὰρ γυναῖκες μὴ ἔχουσι τέρπνις τῶν πρὸς ζωάρκειαν εἰσόδων, ἴσως εἰς δευτέρους ἂν ἀνάγκης ἀποκλίνουσι γάμους, θέλουσι καὶ ταῦτα σωφρονεῖν. καὶ διὰ τοῦτο βοηθεῖ αὐταῖς ἡ ἐκκλησία, εἰς ὃ μὴ δευτερογαμῆσαι προφάσει πενίας. οἱ δὲ ἄνδρες, πολυτρόπως τὰ πρὸς ζωάρκειαν προσιζόμενοι, οὐκ ἔχουσι προβαλέσθαι πρὸ πενίαν εἰς ἀποτροπὴν τοῦ αἰτήματος τῆς δευτερογαμίας. καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ διὰ τῶν ἐκκλησιῶν δέχονται καὶ ὑποφέρουσι. ἀκολούθως ὁ τῷ τοιούτῳ λογισμῷ, μὴ εἶπῃς ἀνεπιπλήκτους ὀφείλειν σωφρεῖσθαι τοὺς γυναῖκας δευτερογαμήσας, καθά τινες λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ αὖ τῷ ὑπευθύνῳ τῶν δευτερογαμούντων ὑποπέσουσιν. μανθάνῃ γὰρ ἀπὸ τοῦ ιδ'. τίτλου τοῦ κθ'. βιβλίου, ὅτι πλειόνως αἱ γυναῖκες δευτερογαμοῦσαι κολάζονται παρὰ τοὺς δευτερογαμοῦντας ἄνδρας.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ μέγας Παῦλος Τιμοθέῳ ὅπερ ἕλλων, φησὶ, τίμα χήρας τὰς ὄντως χήρας. καὶ μετ' ὀλίγα· ἡ δὲ ὄντως χήρα καὶ μεμονωμένη, ἤλπικεν ἐπὶ τὸν Θεὸν, καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσι καὶ ταῖς προσευχαῖς. καὶ πάλιν μετά τινα, εἴ τις πιστὸς, ἢ πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω αὐταῖς, καὶ μὴ βαρείσθω ἡ ἐκκλησία, ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ· καὶ αὖθις νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ. καὶ γοῦν τὴν ἀποστολικὴν διαταγὴν καταλεγόμενοι ἐτρέφοντο αἱ ὄντως χήραι ἐν τῇ ἐκκλησίαις, καὶ ἐκεῖθεν ἐπεφέροντο. διὰ ταῦτα γοῦν φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι ἐὰν χήρα συνταχθεῖσα τῇ χήραις τῇ διακονουμέναις ἦγον τῇ προφερομέναις καὶ διοικουμέναις ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, εἰς γάμον ἀποκλίνῃ, παρραθήσεται, καὶ οὐκέτι ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἔξει τὰ περὶ διοίκησιν· τοῖς δὲ χηρεύσασι ἀνδράσι οὐδεὶς ἐπίκειται νόμος· ἀντὶ δὲ, οὐδεὶς κολάζει νόμος· πνευματικὸς τοὺς ἄνδρας δευτέροις ὁμολογοῦντας γάμοις. ἔχουσι γὰρ ἀρκοῦν τῇ τῶν διγάμων ὑπεύθυνον, ὅσαπερ ἀφορισμός ἐστιν ἐφ' ἕνα χρόνον. ἡ δὲ χήρα ἑξήκοντα ἐτῶν γενομένη, καὶ ὕστερον καταλεγεῖσα ταῖς χήραις τῇ ἐν ἐκκλησίαις, ἐὰν γάμον αἱρετίσηται, ἀφορισμένη ἔσται τῆς ἁγίας μεταλήψεως, ἕως ἂν ἀπόσχηται τοῦ ἀνδρός. ἀκαθαρσίαν γὰρ ἐκάλεσεν ὁ ἅγιος τὴν ἐν γήρᾳ μίξιν. ἐὰν δὲ πρὸ τῆς ἑξήκοντα ἐτῶν ἀριθμήσωμεν αὐτὴν ταῖς χήραις τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐκπέσῃ ἀνδρὶ μιγεῖσα, ἡμέτερον ἔγκλημα, ἀλλὰ τῆς γυναικός. ἡμᾶς γὰρ, φησὶν, αἰτιᾶσθαι δίκαιον, ὡς παραβαίνειν τὴν τοῦ ἀποστόλου διαταγὴν, λέγοντος, χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἑξήκοντα· ἡ δὲ συστηνώμενη ἀξία ὡς μήπω εἰς γῆρας ἐλθοῦσα.

F

ΑΡΙΣΤ. Εἰ γήμει διακονουμένη χήρα, παραθεῖται. ὁ δὲ χηρεύων γήμας, μόνον τὸ τῶν διγάμων ὑπεύθυνον γνοίη· ἡ δὲ μεῖζον ἑξήκοντα ἔτη λαμβάνουσα χήρα, ἀκοινώνητος ἕως ἀποστῇ τῆς ἀκαθαρσίας. Εἰ δέ τις πρὸ τῶν ἑξήκοντα χρόνων ἐγκαταλέξεται, ἐκείνης τὸ ἔγκλημα ἄφεται.

Αἱ ἐγκαταλεγόμεναι χῆραι εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν χηρῶν, καὶ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας διατρεφόμεναι, ἐὰν πρὸς γάμον ἔλθωσι, οὐκέτι προνοίας τινὸς ἀξιοῦνται παρὰ τῆς ἐκκλησίας· ἀλλὰ

ἀλλὰ παρεῶν. διὰ τῶν γοῦν πάνυ μήπω ὅσας ἑξήκοντα χρόνων ὑ δεῖ εἰς τὸ τάγμα τῶν χηρῶν ἐγκαταλέγειν. ἐὰν δ' ἑξήκοντα ἐτῶν ὖσα χήρα συνοικήσῃ ἀνδρὶ πάλιν ἕληται, μέχρις ἂν τῆς ἀκαθαρσίας παύσηται, τῆς τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίας ὐκ ἀξιωθήσεται.

gantur. Idcirco itaque eas quæ nondum ſexageſimum annum attigerunt in viduarum ordinem recenſere non oportet. Si autem vidua cum ſexaginta tranſegit annos cum viro cohabitare iterum eligit, boni communione digna ne habeatur, donec ab impuritatis perturbatione ceſſaverit.

ΚΑΝΩΝ κε'.

Τῷ διεφθαρμένῳ ὑφ' ἑαυτῆς εἰς γυναῖκα κατέχων, δ μὲν δεῖ τῇ φθορᾷ ὑπέμεινεν ὑποκείσεται, τῷ δὲ γυναῖκα ἔχειν συγχωρηθήσεται.

Canon XXV.

Qui à ſe ſtupratam in uxorem detinet, ſtupri quidem pœnam ſubibit: ei autem mulierem habere permittetur.

ΒΑΛΣ. Κυρίως φθορὰ δεῖ τὴ παρθένου λέγεται ἢ δεῖ τῆς ἀνήβου. φησὶ γοῦν ὁ ἅγιος, ὅτι ὁ παρθένον φθείρας μήπω καταξυνηθεῖσάν αὐτῷ εἰς νόμιμον γάμον, κἂν θελήσει μετὰ τοῦτο φθορὰν εἰς γυναῖκα ἔχειν ταύτην, ὐκ ὠφεληθήσεται εἰς τὸ ἐκφυγεῖν τὸ ὑπέμιμον τῆς φθορᾶς. ὤφειλε γὰρ πρότερον νομίμως μνηστεύσασθαι ταύτην καὶ οὕτω μιγῆναι αὐτῇ· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, τῇ μὲν ἐπιτιμίῳ τῆς φθορᾶς ὑποπεσεῖται, οὐ συγχωρηθήσεται δὲ ἔχειν ταύτην εἰς γυναῖκα νόμιμον. τοῦτο δὲ γενήσεται, ἐὰν οἱ γονεῖς αὐτῆς συναινέσωσι. τὸ μέντοι ὑπέμιμον τῆς φθορᾶς τρία ἔτη εἰσί, δι' ὧν κολάζονται ὁμοίως καὶ ὁ φθείρων, καὶ ἡ φθαρεῖσα. καὶ ἀνάγνωθι τὸν λη'. κανόνα τῶν παρόντων. ἀλλὰ. ταῦτα δὲ δεῖ ὑποξουσίων χώραν ἔχουσιν. οἱ γὰρ αὐτοξούσιοι, τῇ μὲν ὑπερτιμίῳ ὑποκείνται, καὶ νόμους δὲ συζεύγνυνται συναινοῦντες. εἰ δὲ ὁ ἀνὴρ ὐ θέλει τὴν ἐπ' αὐτῷ φθαρεῖσαν λαβεῖν εἰς γυναῖκα, γενήσεται κατὰ τὸ γ'. κεφ. τῶν λζ'. τίτλων τῶν ξ'. βιβλίων τὸ λέγον οὕτω, ὁ γυναῖκα σεμνὴν καὶ εὐγενῆ παλλακευόμενος, καὶ μὴ ποιῶν ὃν ἐκμαρτυρίῳ τοῦτο κατάδηλον, ἢ γαμετὴν αὐτὴν ἔχει, εἰ τοῦτο παραιτούμενος ἀσέλγειαν ὀλημελῆ, ἤγουν καὶ μοιχείαν δηλονότι, ὃν ᾧ πόρον ἐκ τῶν ἰδίων σώματος ὐκ ἐποίησε. ζήτει καὶ βιβλίων κη'. τίτλων δ'. κεφ. βι'. ιγ'. καὶ βιβλίων μζ'. τίτλων ς'. κεφ. λζ'.

ΒΑΛ. Stuprum propriè dicitur in virginibus & in impubere. Dicit ergo ſanctus, quòd qui virginem nondum ſibi ſponſatam in legitimum conjugium ſtupraverit, etiamſi velit poſt ſtuprum eam uxorem habere, non juvabitur ad hoc ut ſtupri pœnam effugiat. Debebat enim primùm efficere, ut ea ſibi deſponderetur, & ita cum ea rem habere; quòd ſi hoc non fecerit, in ſtupri quidem pœnam incidet, in legitimam autem uxorem eam habere illi permittetur. Hoc autem fiet, ſi illius etiam parentes conſenſerint. Eſt enim ſtupri pœna triennium, per quod ſimiliter punitur & qui ſtupravit, & quæ ſtruprata eſt. Lege xxxviii. Can. præſentis Sancti. Hæc autem locum habent in iis qui ſunt in poteſtate. Qui enim ſunt ſui juris, in pœnam quidem incidunt, ſecundum leges autem conſentientes conjunguntur. Sin autem vir nolit eam quæ à ſe ſtuprata eſt uxorem ducere, fiet ſecundum caput iii. xxxvii. tit. lx. libri, quod ſic dicit, Qui venerandam & nobilem mulierem ſtuprat ſeu habet in concubinatu, nec hoc ſuo facit teſtimonio manifeſtum, vel eam ducit uxorem; ſi hoc recuſans, petulantiam committat, non item & adulterium, eo videlicet quod ex ſuo corpore quæſtum non facit. Quære etiam xxviii. lib. tit. iiii. cap. xii. xiii. & lib. xlvii. tit. vi. cap. xxxvii.

ΖΩΝΑΡ. Ἐάν τις παρθένον ἀμνήστευτον φθείρῃ καὶ τῷ φθορὰν ὡς συζύγῳ αὐτῇ χρᾶται, τῇ μὲν τῆς φθορᾶς ἐπιτιμίῳ ὑποκείσεται, τῷ δὲ γυναῖκα ὐκ ἀφαιρεθήσεται· δηλονότι ἐὰν οἱ γονεῖς αὐτῆς, οἷς ὑπεξουσία ἔζι, καταδέχωνται μετ' ἐκείνου συνοίκησιν τῇ γυναικί. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι ὐ βούλονται, καὶ κολασθήσεται καὶ τὸν πολιτικὸν νόμον, εἰ παρθένος ἦν ἡ φθαρεῖσα.

ZON. Si quis virginem ſibi non deſponſatam corruperit, eaque poſt ſtuprum illatum tanquam conjuge utitur; ſtupri quidem pœnis erit obnoxius, non tamen ab eo mulier auferetur: ſi videlicet ipſius parentes, quorum illa eſt in poteſtate, fœminam Cum illo traducere vitam ſinunt. Etenim ſi illi nolint, punietur præterea civilium legum decreto, ſi virgo erat, quæ corrupta fuit.

ΑΡΙΣΤ. Οι ἔχει τῷ, ἣν ἔφθειρε, συγχωρήσεται ἔχειν, τὸ ὑπέμιμον γνώσεται.

Ὅστις βέλεται γυναῖκα ἔχειν, ἣν πρὸ τοῦ γάμου διέφθειρε, συγχωρηθήσεται κατέχειν αὐτήν· τὸ δὲ δεῖ τῇ φθορᾷ ἐπιτίμιον εἴσεται, ὃν πάσαρσιν ἐνιαυτοῖς· καθὼς ὃν τῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ κανόνι ἐγράφη.

Qui eam habet quam corrupit, permiſſus habere pœnæ ſubjiciatur.

Quicunque mulierem quam ante matrimonium vitiavit, habere cupit, ei iſtam detinere permittetur. At ſtupri ſupplicium eſt quatuor annis, quemadmodum in vigeſimo ſecundo Canone ſcriptum eſt.

ΚΑΝΩΝ κς'.

Ἡ πορνεία γάμος ὐκ ἔζιν, ἀλλ' οὐδὲ γάμου ἀρχή. ὥστε ἐὰν ᾖ δυνατὸν τοὺς ἐπὶ πορνείαν συναπτομένους χωρίζεσθαι, τοῦτο κρεῖττον· ἐὰν δὲ τέρψωσιν ὐκ πάντως ὅπου ὁ συνοικέσιον, τὸ μὲν τῆς πορνείας ἐπιτίμιον γνωρίζέτωσαν, ἀφιέσθωσαν δὲ ἵνα μὴ χεῖρόν τι γένηται.

Canon XXVI.

Fornicatio non eſt matrimonium, ſed nec initium matrimonii. Quare ſi fieri poſſit, ut qui per fornicationem conjuncti ſunt ſeparentur, id eſt melius: Sin autem eis omnino placeat conſortium, fornicationis quidem pœnam agnoſcant; ne ſeparentur autem, ne quid deterius accidat.

ΒΑΛΣ. Εἰπὼν ὁ ἅγιος τί ὀφείλει γίνεσθαι εἰς τὸν φθείραντα παρθένον ἀρτίως ὑποτυποῖ καὶ τὰ περὶ τῶν συνελθόντων πορνικῶς· καί φησιν, ὅτι ἡ πορνεία ὔτε γάμος λογίζεται, ὔτε γάμου αἰφορμή, ὥστε ἀναγκάζεσθαι θάτερον τῷ ἑτέρῳ συναπτεῖσθαι γαμικῶς. ἀλλὰ ἄριστον μὲν ἔζι χωρίζεσθαι αὐτούς, ἵνα μὴ ἀθεχωρεῖσθαι τὴν μέσον αὐτῶν γαμικὴν συνάφειαν, ὅτι ἔκθεσμος καὶ καθάκρετός ἔζι ὁ τῶν τοιούτων γάμος θεμέλιος. εἰ δὲ τέρψωσιν ἀπαραιτήτως καὶ ἄμφω τὴν συμβίωσιν, μὴ ἀνεχόμενοι τῆς ἀπ' ἀλλήλων χωρισμοῦ, ἐπιμαθόντων μὲν ὡς πορνεύσαντες· ἀθεχωρεῖσθαι δὲ συνοικεῖν,

ΒΑΛ. Poſtquam dixit San. quid eis debet fieri, qui virginem ſtuprant, nunc decernit de iis qui in fornicationem coierunt; & dicit, quòd fornicatio nec matrimonium habetur, nec matrimonii occaſio, ut alter alteri neceſſario jungantur: ſed optimum quidem eſt eos ſeparari, permitti ſcilicet inter eos intercedere matrimonialem conjunctionem, quoniam nefarium eſt & damnandum harum nuptiarum fundamentum: ſin autem eis ita placeat vitæ ſocietas, ut à ſe invicem diſcedere ſibi nequeant perſuadere, puniantur quidem ut fornicatores; eis autem ſimul habitare permittatur, ne quid deterius accidat,

ne ſcilicet ſeparati rurſus clanculùm fornicentur, hoc eſt ne aliis perſonis conjuncti in legitimo matrimonio non permaneant, ſed adulterium committant, vel ne prohibiti ſibi violentas manus inferant propter amoris vehementiam. Hæc autem, ut mihi videntur, locum habuerunt, quando ſolo conſenſu contrahebatur matrimonium, non autem etiam hodie quando per ſacrum officium & divinam corporis & ſanguinis Chriſti participationem matrimonium conſtituitur. Quomodo enim ii, quibus fornicationis pœna injuncta eſt, nec ſacramentorum fuere participes, inter ſe matrimonialiter convenerint? Quòd ſi dixeris, poſtquàm iis qui fornicati ſunt pœna injuncta fuerit toto triennio, ne fornicentur, non prohiberis eis concedere, ut poſt triennium legitimo matrimonio conjungantur. Interrogavêrit autem quiſpiam, cur virginem quidem poſt ſtuprum decernit ſanctus Stupratori legitimè conjungi, eos autem qui fornicati ſunt matrimonio facile conjungi non ſinit, niſi cum diſtinctione. Sol. Virginem quidem poſt ei allatum ſtuprum nemo fortaſſe volet in matrimonium accipere, & niſi illi permittatur ei qui ſtupravit nubere, dedecore affecta ac miſerabilis relinquetur. Quæ autem fornicata eſt non tanto damno afficitur, ſi ei quo cum ipſa fornicata eſt non nupſerit: eſt enim ab alio devirginata. Si ergo non magnum malum ex eorum qui fornicati ſunt ſeparatione evenit, & nec qui fornicati ſunt toto animo matrimonio inſiſtunt, præferetur ſeparatio, & per ipſam abſtinentia à malo. Præterea interrogabit quiſpiam, cum iii. cap. xxxvii. titu. lx. lib. decernat ut qui cum honeſta muliere in concubinatu rem habet, eam ducere cogatur, quomodo decernit præſens Canon ut qui fornicati ſunt ſeparentur? Sol. Differentia eſt inter concubinam ſeu pellicem, & fornicatricem. Illa enim, concubina ſcilicet, quæ cum uno tantum peccat, etiam à lege agnoſcitur. Quæ autem cum multis fornicata eſt, nec à lege quidem agnoſcitur; ſed etiam à fornicatoris ædibus expellitur, ut; de quo diximus, caput dicit. Præſens itaque Canon loquens de fornicatrice rectè legique conſentaneè decernit, cum hac diſtinctione, ut qui fornicati ſunt legitimè conjungantur.

Zonar. Si fœminæ quiſpiam occulte commiſceatur, nec matrimonium id exiſtimabitur, nec matrimonii occaſio, ut ex eo dicant quidam oportere, quandoquidem cum ipſa rem habuit, eandem ipſi uxorem habendam concedi. Verum optimum ſane conſilium eſt, ipſos invicem ſejungi; ſiquidem infirmum eſt & illegitimum hujuſce matrimonii fundamentum. Cæterùm ſi mutuam vitæ ſocietatem retinere plane, hoc eſt, obdurato animo, uterque optat, nec inſtitutam conjunctionem dirimi patitur, fornicatorum quidem ſubjiciantur pœnis, cæterum matrimonii contrahendi facultas detur, ne deterius quidpiam contingat, videlicet, ne ſeparati iterum occultè commiſceantur, & fornicationis illigentur crimine; aut ne alteri juncta mulier, amore verò ejus à quo corrupta fuerat impellente, in adulterium prolabatur; vel, ne mutuo amore flagrantes, ereptaque conjugii poteſtate, ſeipſos interficiant, ob vehementem amoris flammam mutuumque divortium.

Arist. *Si per fornicationem copulatus disjungatur, id melius eſt. Si verò indivulſè conjungatur, id ei concedatur, pœnâ ſuſceptâ.*

Matrimonium tum eſt venerabile & honorandum cùm à fornicatione purum eſt. Et idcirco fornicatio nec matrimonium eſt, nec matrimonii initium, ſed peccatum & divinæ legis tranſgreſſio. Adeo ut ſi quis per fornicationem cum muliere contaminetur, ab eâ recedere ſi fieri poteſt, optimum eſt. Si autem à ſe invicem nullo modo divelli poſſint, & diſpoſitione matrimoniali poſtea cohabitare velint, fornicationis ſupplicium ſubeant. Permittatur autem eis ita ſe habere, ne quid deterius contingat.

A ἵνα μὴ χεῖρόν τι γένηται; ἤγουν ἵνα μὴ διαζυγέντες πάλιν λάθρα πορνεύσωσι, τυπτέτω ἵνα μὴ ἑτέρους συναφθέντες προσώποις οὐκ ἐπιμείνωσι τῷ νομίμῳ γάμῳ, ἀλλὰ μοιχείαν ἐργασωνται), ἢ ἵνα μὴ κωλυόμενοι ἀφηνιάσωσιν ἑαυτὲς διὰ θ ἔρωτ. διακρέι. ταῦτα δ' χώραν εἶχον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὅπου συναινέσει μόνη ὁ γάμ. συνίστατο, ὡ μέλλει καὶ σήμερον, ὅτου διὰ ἱερολογίας καὶ θείας μεταλήψεως τοῦ σώμ. καὶ αἵμ. τοῦ Χριστοῦ ὁ γάμ. συνίσταται. πῶς γὰρ οἱ ἐπιμηθέντες διὰ τὴν πορνείαν, καὶ τῶν ἁγιασμάτων μὴ μεταλαμβάνοντες, γαμικῶς ἀλλήλοις συνέλθωσιν; εἰ δὲ εἴπῃς, μὴ τὸ ὑπομεῖναι τὸν πορνεύσαντα ἐπ' ὅλῃ τριετίᾳ, B μὴ πορνεῦσαι, ὡς ἐμποδιζόντων χωρίσαι τούτους μὴ τὴν τριετίαν νομίμως συναφθῆναι. ἐρωτήσει δέ τις, διὰ τί τὴν μὲν παρθένον μὴ τὴν φθορὰν διορίζεται ὁ ἅγ. νομίμως συνάπτεσθαι τῷ φθορεῖ, τὸν δὲ πορνεύσαντα δικόλως μίγνυσθαι γαμικῶς ὡ χωρεῖ, ἀλλὰ μὴ διαζύξεως; Λύσις. τὴν μὲν παρθένον ἴσως μὴ τὴν φθορὰν αὐτῆς αἱρετίζεται πρὸς γάμον λαβεῖν. καὶ εἰ μὴ χωρισθῇ τῷ φθορεῖ γαμηθῆναι, ἀδελφοκτόνος ἄτιμος καὶ ἐλέους ἄξια. ἡ δὲ πορνεύθεῖσα ὡ ζημιοῦται τοσοῦτον, ἐὰν μὴ γαμηθῇ τῷ πορνεύσαντι μετ' αὐτῆς. ἄλλ' ἑτέρῳ γὰρ διεκορήσθη. εἰ γοῦν μὴ πρόκειται τι κακὸν μέγα ἐκ τῆς διαστάσεως τῶν πορC νευόντων, καὶ αὐτὸ ὁλοψύχως οἱ πορνεύσαντες τῷ γάμῳ ἐξέχονται, προσλιμενήσονται δὲ ἡ διάστασις καὶ ἡ διὰ ταύτην ἀποχὴ τοῦ κακοῦ. ὑπερωτήσῃ τις, ὡς τοῦ γ'. κεφ. τοῦ λζ'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου διορίζομένου τὸν παλλακευόμενον μὴ ἐπιφέρον γυναικὸς ἀναγκάζεσθαι ταύτην εἰς γάμον λαβεῖν, πῶς ὁ παρὼν κανὼν διορίζεται τὸν πορνεύσαντας χωρίζεσθαι; Λύσις. διαφορά ἐστι παλλακῆς καὶ πόρνης. ἡ μὲν γὰρ, ἤγουν ἡ παλλακὴ, εἰς μόνον τὸν παλλακευόμενον ἁμαρτάνουσα, ἐπιγινώσκεται καὶ τῷ νόμῳ. ἡ δὲ μὴ διαφόρων πορνεύσασα, ὥστε τῷ νόμῳ ἐπιγινώσκεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ πορνείου κατοικίας ἐξωθεῖται, καθὼς τὸ διαληφθὲν φησὶ κεφάλαιον. ὁ γοῦν παρὼν κανὼν περὶ πόρνης διαλεγόD μενος καλῶς καὶ ἀκολούθως τῷ νόμῳ διορίζεται μὴ διαζυξέως, τοὺς πορνεύσαντας νομίμως συνάπτεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ λάθρα πρὰ συμφθαρῆναι γυναίῳ, ὥστε γάμ. λογισθῆσεσθαι, ὥστε γάμου ἀφορμή· ὥστε λέγει τινάς, ὅτι ἐπεὶ συνεφθάρη αὐτῇ, δεῖ ἐκδοθῆναι ταύτην αὐτῷ εἰς γυναῖκα. ἀλλὰ ἄμεινον μὴ ὑπάρχειν χωρίζεσθαι αὐτούς· ὅτι ἁμαρτία ἐστὶ καὶ ἔκθεσις. ὁ τῆς τοιαύτης γάμου θεμέλιος. εἰ δὲ στέργουσι καὶ ἄμφω τὸ μετ' ἀλλήλων συμβιοῦν ἐκ παντὸς, ἀντὶ τοῦ ἀφθαίστου, μὴ ἀνεχόμενοι τῆς ἀπ' ἀλλήλων διαζυγῆς, ἐπιμιμήσωνται μὲν ὡς πορνεύσαντες, ἀναχωρείσθωσαν δὲ συνοικεῖν, ἵνα μὴ χεῖρόν τι γένηται, ἵνα μὴ χὴ διαζυγέντες πάλιν λάθρα μίγνωνται χὴ πορνεύωσιν, ἢ ἵνα μὴ ἑτέρῳ συζυγεῖσα ἡ γυνὴ, φιλοῦσα δ' τὸν φθείραντα αὐτὴν, εἰς μοιχείαν ἐκκυλισθῇ, ἢ ἵνα μὴ στέργοντες ἀλλήλους, καὶ κωλυόμενοι συνοικεῖν, διαχείσωνται ἑαυτοὺς, διὰ τὸ τοῦ ἔρωτ. διακαὲς καὶ τὴν ἀπ' ἀλλήλων διάζυξιν.

Αριστ. Εἰ ὁ συζυγὴς κ πορνείαν διαζεύγνυται, κάλλιον· εἰ δ' ἀδιαστάτως σωίζοιτο, συγχωρείσθω, δεχόμενον. τὸ ἐπιτίμιον.

Ο γάμ. ἐν τούτῳ ἔχει τὸ σεμνὸν, καὶ τὸ τίμιον, ἐν τῷ καθαρεύειν πορνείας. καὶ διὰ τοῦτο, ἡ πορνεία, ὅτε γάμ. ἐστὶν ὅτε γάμου ἀρχὴ, ἀλλὰ ἁμαρτία, καὶ θείου νόμου φθάσασις. ὥστε ἐάν κ πορνείαν τὶς συμφθείρηται μετὰ γυναικὸς, ἀποστήτω αὐτῆς, ἐὰν ἐστὶ δυνατὸν, κρεῖττον ἐστὶν· ἐὰν δ' ἐκ παντὸς τρόπου ἀδιαστάτως ἔχωσι πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἑνίσεται γαμικῇ συνοικεῖν ἐκτότε διαθέσει, τὸ μὲν τῆς πορνείας δεχέσθωσαν ἐπιτίμιον· ἀφιέσθωσαν δ' ἕως ἔχῃ, ἵνα μὴ χεῖρόν τι γένηται.

ΚΑΝΩΝ

A

ΚΑΝΩΝ κζ'.

Περὶ τοῦ πρεσβυτέρου τοῦ κτ' ἄγνοιαν ἀθέσμῳ γάμῳ περιπλακέντος. ὥρισται ἃ ἐχρῆν, καθέδρας μὲν μετέχειν, τῶν δὲ λοιπῶν ἐνεργειῶν ἀπέχεσθαι· ἀρκετὸν γὰρ τῷ τοιούτῳ ἡ συγγνώμη. εὐλογεῖν δ' ἕτερος μὲν τὰ οἰκεῖα τιμελεῖν ὀφείλοντα τραύματα ἀνακλίνοιτο. εὐλογία γὰρ ἁγιασμοῦ μετάδοσίς ἐστιν. ὁ δὲ τοῦτον μὴ ἔχων διὰ τὴν ἄγνοιαν πῶς ἑτέρῳ μεταδώσει; μήτε τοίνυν δημοσίᾳ μήτε ἰδίᾳ εὐλογείτω, μήτε τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ κατανεμέτω ἑτέρῳ, μήτε τι ἄλλο λειτουργείτω, ἀλλὰ ἀρκείσθω τῇ καθέδρᾳ, συγχωρηθείσῃ αὐτῷ διὰ τὴν ἄγνοιαν ἁμάρτημα.

B

ΒΑΛΣ. Εἰς τρία διαιροῦνται οἱ κεκωλυμένοι γάμοι, εἰς νεφάριον καὶ λεγόμενον πάρανομον, ὡς ὅτε λάβῃ τις εἰς γάμον τὴν ἐπιτροπεύουσαν πρὸ τούτου ἢ τοῦ πατέρος αὐτῆς, ἢ ἔτι οὔσης ὑπὸ τὴν πρακτορικὴν ἐξουσίαν τούτου ἢ τοῦ πατρὸς αὐτῆς· εἰς δαμνάτην καὶ λεγόμενον κατάκριτον, ὅς ἐστιν ὁ μετὰ μοναχῆς ἢ ἑτέρας ἀνατεθειμένης τῷ θεῷ γάμος· καὶ εἰς τὸ ἴγκεστον τὸ καὶ ἀθέμιτον λεγόμενον, δηλονότι καὶ συγγενικοῦ προσώπου κεκωλυμένου προβάντα. πρός γοῦν ἱερέως ἐν ἀγνοίᾳ γάμον ἀθέμιτον συναλλάξαντος, καὶ διὰ τοῦτον διαζυγέντος, καὶ καθαιρέσει ὑποπεσόντος, ἐρώτησέ τις ἅγιον, εἰ ὀφείλει ὁ τοιοῦτος ἱερεὺς μετὰ τὸ καθαίρεσιν ἱερατικόν τι ἐνεργεῖν. ἔλεγον γάρ τινες ὡς ἐπεὶ ἐν ἀγνοίᾳ ὠλίσθησεν ὁ ἱερεύς, οὐχ ὑποπεσεῖται καθαιρέσει· εἰ δὲ καθαιρεθῇ, τῶν μὲν ἐντὸς τοῦ βήματος ἐνεργεῖν κωλυθήσεται, τῶν δὲ ἐκτὸς οὐκ ἐμποδισθήσεται. φησὶ τοίνυν ὁ ἅγιος ὀφείλειν τοῦτον καθαιρεῖσθαι, καὶ μετὰ τὴν καθαίρεσιν τιμῆς μὲν μόνης μετέχειν, ἤτοι συγκαθῆσθαι μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, τῶν δὲ λοιπῶν ἱερατικῶν ἐνεργειῶν ἀπέχεσθαι, ἤγουν μήτε εὐχὴν λέγειν δημοσίᾳ, τουτέστιν ἐν ἐκκλησίᾳ, μήτε ἰδίᾳ, τουτέστιν ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ μηδὲ τὰ ἅγια μεταχειρίζεσθαι, καὶ ἑτέροις μεταδιδόναι αὐτῶν, μήτ' ἄλλο τι ἱερατικὸν ἐνεργεῖν. ἀρκεῖσθαι δὲ τῇ τιμῇ τῆς καθέδρας, τῇ φιλοτιμηθείσῃ αὐτῷ διὰ τὴν ἄγνοιαν. εὐλογεῖν μέντοι ἑτέρους καὶ νιπτῆρα οὐ δεῖ· ἡ γὰρ εὐλογία μετάδοσις ἁγιασμοῦ ἐστιν. ὁ δὲ μὴ ἔχων ἁγιασμόν, κἂν δι' ἄγνοιαν καθηρέθη, πῶς τοῦτο μεταδώσει ἑτέρῳ; συγγνώμη δ' ἂν εἴη αὐτῷ, οὐ μόνον διὰ τῆς συγκαθέδρας μετὰ τῶν ἱερέων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς μὴ πανωρεὶ ἄλλως πως. εἰ γὰρ ὃν εἰδήσει ἔλαβεν εἰς γυναῖκα τὴν ἀφιερωθεῖσαν τῷ θεῷ, ἢ τὴν συγγενῆ αὐτοῦ, καὶ ἄλλως πως, χρηματικῶς δηλονότι καὶ ἐγκληματικῶς, ἵνα σκολάσθῃ, ἃ τινα οὐκ ἐπέσπονται αὐτῷ διὰ τὴν ἄγνοιαν. καὶ ἀνάγνωθι κδ'. τίτλον τοῦ κή. βιβλίου· μετὰ μέντοι τὸ ἀπαγορεῦσαι αὐτῷ πᾶσαν ἱερατικὴν ἐνέργειαν, φησὶν ὁ ἅγιος, προσκλαιέτω ἑτέροις καὶ τῷ κυρίῳ· τῷ μὲν κυρίῳ, ὡς δυναμένῳ ἀφιέναι ἁμαρτήματα, τοῖς δὲ ἑτέροις ἵνα κἀκεῖνοι ὑπὲρ αὐτοῦ δέωνται τῷ κυρίῳ συγχωρηθῆναι τοῦτο δὲ οὐκ ἐπὶ ἀθέσμου γάμου ἀνόμημα. ἐρωτήσει δέ τις, ὡς ἐκ τριῶν τρόπων κολαζομένων τοὺς ἀθέσμους γάμους, καθαιρεθήσεται καὶ ὁ ποιήσας πάρανομον γάμον, ἤγουν καὶ ὁ τὴν πρὸ αὐτοῦ ἐπιτροπευθεῖσαν, ἢ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, εἰς γάμον ἀγόμενος; λύσις. ἐπεὶ ὡς πάρανομος καὶ ὁ τοιοῦτος γάμος διαπᾶται, ἐξ ἀνάγκης μετὰ διαζύγιον καὶ τοῦτος ὡς πορνεύσας καθαιρηθήσεται. καὶ εἰ μὲν πρὸ αὐτοῦ ἔφθασεν ἐπιτροπευθῆναι ἡ παρανόμως συναφθεῖσα αὐτῷ, οὐδὲ καθέδρας ἀξιωθήσεται, ὡς μὴ δυναμένους προβαλέσθαι ἄγνοιαν. εἰ δὲ πρὸ τοῦ πατρὸς τούτου, καὶ βοηθήσει αὐτῷ ἴσως λόγος ἀγνοίας, συγγνωσθήσεται, καὶ καθέδρας ἀξιωθήσεται· κατὰ τὸ πρόσθεν κανόνα. ἀνάγνωθι καὶ τὸ κζ'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ πρόσθεν συντάγματος, καὶ τὸ θ'. κανόνα τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ, καὶ τὸ κα'. καὶ κγ'. κανόνα τῶν ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου. ἐπεὶ δὲ φαίνεται ἀναπίπτουσα ἐν τούτοις

C

D

E

F

Canon XXVII.

De Presbytero, qui per ignorantiam nefariis nuptiis implicatus est, definivi quæ oporteat, esse quidem cathedræ participem, à reliquis autem actionibus abstinere; ei enim sufficit, ut veniam consequatur. Ut is autem aliis benedicat, qui sua debet vulnera curare, non est consentaneum. Benedictio enim est sanctificationis communicatio, qui autem eam non habet propter ignorantiæ lapsum, quomodo aliis communicabit? nec ergo publicè nec privatim benedicat, nec Christi corpus aliis impertiat, nec aliquod aliud sacrum ministerium obeat, sed quòd præsideat contentus, aliis & Domino defleat, ut sibi ignorantiæ peccatum condonetur.

Bals. Prohibitæ nuptiæ trifariam dividuntur; in nefarias, quæ præter leges dicuntur, ut si quis eam cujus tutelam gerit, vel ipse vel pater ipsius, uxorem ducat, vel eam quæ est in ejus, vel patris ejus tutelari potestate; in damnatas seu condemnatas, ut si fiat matrimonium cum monacha vel alia Deo dedicata: Et in incestas, quæ hic etiam nefariæ dicuntur, ut si quis cum consanguinea sua in gradu prohibito contraxerit. Cum ergo quidam sacerdos nefarium per ignorantiam matrimonium contraxisset, & propterea solutum esset, & ipse in depositionem incidisset, interrogavit quispiam sanctum, an is sacerdos debeat post depositionem sacerdotale quidpiam exercere. Dicebant enim nonnulli, quòd quoniam sacerdos per ignorantiam lapsus esset, non subjicietur depositioni: sin autem fuerit depositus, ab actionibus quidem quæ fiunt intra tribunal arcebitur, sed non ab actionibus quæ sunt extra tribunal. Dicit ergo sanctus, eum debere deponi, & post depositionem eum quidem esse solius honoris participem, ut scilicet sedeat cum Presbyteris, à reliquis autem sacerdotalibus actionibus abstineat, ut scilicet neque orationem dicat publicè seu in ecclesia, nec privatim, id est extra ecclesiam: sed neque sancta tractet, nec ipsa aliis communicet, nec aliquid aliud sacerdotale exerceat. Sit autem contentus sessionis honore, qui illi propter ignorantiam concessus est. Talem autem aliis benedicere non oportet. Benedictio enim est sanctificationis impertio. Qui autem non habet sanctificationem, etiamsi per ignorantiam depositus sit, quomodo eam aliis impertiet? Venia autem ei datur, non solum quòd sedeat cum sacerdotibus, sed & quòd non alio modo puniatur. Si enim sciens Deo consecratam fœminam, vel suam cognatam, uxorem accipisset, alio etiam modo, pecuniariè scilicet, & criminaliter punietur, quæ quidem ei propter ignorantiam non infliguntur. Lege xvi. titu. xxviii. lib. Post-quam autem sanctus ei omni sacerdotali actione interdixisset, defleat, inquit, aliis & Domino: Domino quidem ut qui potest peccata remittere; aliis, ut illi pro eo rogenti Dominum condonare ei delictum nefario matrimonio commissum. Rogabit autem quispiam, cum tribus modis puniantur nefariæ nuptiæ, deponetúrne quispiam, qui contra leges matrimonium contraxerit, utpote is qui eam, cujus ipse vel pater ejus tutor fuit, duxit in matrimonium? Sol. Quoniam hoc matrimonium ut legibus contrarium dissolvitur, hic quoque post divortium, ut qui fornicatus sit, necessariò deponetur: & si quæ illi contra leges conjuncta est, fuit antea sub illius tutela, ne cathedra quidem dignus censebitur, ut qui non possit ignorantiam prætexere. Sin patris sub tutela fuit, etiam ignorantiæ prætexus ei opem ferat, & veniâ cathedráque juxta præsentem Canonem dignus judicabitur. Lege vigesimum septimum caput primi tituli præsentis operis, & nonum Canonem Synodi Neocæsarienſis, & ea quæ in eo sunt, & vigesimum primum & vigesimum sextum can. Syn. in Trullo. Sed quia videtur in his emergere repugnantia (alii enim canones dicunt eos, qui sunt depo-

siti, in locum laicorum deturbari; alii verò ea solum quæ tribunal fiunt exercere; alii solius esse cathedræ participes) distingue & dic: quòd aliter puniuntur qui scientes peccant, & convicti deponuntur; aliter, qui scientes quidem peccant, sponte autem à malo desistunt; aliter, qui per ignorantiam peccarunt, & confessi sunt; & aliter, qui peccatum quidem ignorarunt, ab ipso autem non desistiterunt, nisi condemnati. Nota autem & differentiam peccatorum & personarum, & dic Episcoporum judicio aliquando quidem ignosci iis qui deponuntur; aliquando verò non ignosci, & sic contrarietatem quæ videtur inesse canonibus dissolvi.

A ἐναντιότης, (οἱ μὲν γὰρ τῶν κανόνων τούτων λέγουσι τοὺς καθαιρουμένους εἰς τύπον ὀξωθεῖσθαι λαϊκῆς, οἱ δὲ ἐνεργεῖν αὐτοὺς τὰ ἐκτὸς τοῦ βήματος καὶ μόνα, οἱ δὲ καθέδρας μόνης μετέχειν) ὄφελον καὶ εἰπεῖν, ὅτι ἄλλως κολάζονται οἱ ἐν εἰδήσει ἁμαρτάνοντες καὶ μὴ ἔλεγχον καθαιρούμενοι, ἄλλως οἱ ἐν εἰδήσει μὴ ἁμαρτάνοντες, ἐκόντι δὲ τοῦ κακοῦ ἀφιστάμενοι, καὶ ἄλλως οἷον ἀγνοίᾳ ὀλισθήσαντες καὶ ἐξομολογησάμενοι, καὶ ἄλλως οἱ ἀγνοήσαντες μὲν τὸ ἁμάρτημα, μὴ ἀφιστάμενοι δὲ αὐτοῦ, ἀλλὰ καταδικαζόμενοι. ἔχει δὲ καὶ διαφορὰν τῶν ἁμαρτημάτων καὶ τῶν προσώπων, καὶ λέγω καὶ τὴν ὑποστροπικὴν διάκρισιν, ποτὲ μὲν συγγνωμονεῖσθαι τοὺς καθαιρουμένους, ποτὲ δὲ μὴ συγγνωμονεῖσθαι, καὶ ὅτω τοῦ δοκοῦντος ἐν τοῖς κανόσιν ἐναντιότητα διαλυτέον.

B

Zonar. Sacerdotem, qui per ignorantionem in illegitimas incidit nuptias, cathedræ solius participem esse, à cæteris porro actionibus abstinere oportere, sanctus vir judicavit; hoc est una cum presbyteris assidere, & cum illis pariter in honore haberi, aliud vero nullum sacerdotale munus obire. Sufficit enim si datur, inquit, ipsi venia propter ignorationem, benedicere vero alteri hujusmodi hominem non oportet. Benedictio námque sanctitatis quædam communicatio est. Qui verò sanctitate caret, ob peccatum, quamvis per ignorationem admissum, quonam modo eam alteri communicabit? Neq; verò publicè ipsi licet bene dicere, in Ecclesia videlicet, neq; privatim, intra domesticos forte parietes, neque sancta munera aliis impertiri, neque demum sacerdotale quodpiam munus obire. Verum primi subsellii, inquit, honore contentus, desieat aliis & Domino. Domino quidem, quippe qui peccata potest dimittere: Aliis verò, ut illi quoque pro ipso dominum rogent, quo ipsi venia detur contractæ in nuptiis illicitis culpæ. Hæc autem, si modo ab inconcessis ejusmodi nuptiis absistat. Nuptiæ vero illegitimæ accipiendæ sunt, vel si quis cum cognata matrimonium iniit, vel cum religiosa fœmina quæ habitum deposuerit, nesciente id qui eam in domum suum introduxit, & alia similia.

ΖΩΝΑΡ. Ἱερέα, τὸν ἀθέσμῳ συνδραμόντα γάμῳ ἐν ἀγνοίᾳ, καθέδρας μόνης μετέχειν ὁ ἅγιος ἔκρινε, τῆς δὲ λοιπῶν ἐνεργῶν ἀπέχεσθαι· ἤρκει γὰρ αὐτῷ, φησίν, ὅτι συγγνωμονεῖται διὰ τὴν ἄγνοιαν, εὐλογεῖν δὲ ἕτερον οὐ τοιοῦτον ὄντα. ἡ γὰρ εὐλογία μετάδοσις ἁγιασμοῦ ἐστιν. ὁ δὲ μὴ ἔχων ἁγιασμὸν διὰ τὸ ἁμάρτημα καὶ τὴν ἄγνοιαν ἰδίαν, πῶς τούτου μεταδώσει ἑτέρῳ; καὶ οὐδὲ δημοσίᾳ ἔξεστιν αὐτῷ εὐλογεῖν, ἐν ἐκκλησίᾳ δηλαδή, οὐδὲ ἰδίᾳ, ἐν οἰκίᾳ τυχόν, ὅτε τῆς ἁγίων δωρεῶν ἑτέροις μεταδιδόναι, ἤπερ τι ἄλλο ποιεῖν ἱερατικόν. ἀλλὰ ἀρκέμβου, φησὶ, τῇ τιμῇ τῆς καθέδρας, καθοσιλαγέτω ἑτέροις τε καὶ τῷ κυρίῳ. τῷ μὲν κυρίῳ, ὡς δυναμένῳ ἀφιέναι ἁμαρτίας. ἑτέροις δέ, ἵνα καὶ ἐκεῖνοι ὑπὲρ αὐτοῦ δέωνται τοῦ κυρίου, συγχωρηθῆναι αὐτῷ δι' ὃν τοῦ ἀθέσμου γάμου ἀνόμημα. ταῦτα δὲ εἰ τοῦ τοιούτου δόξαι γάμου. ἄθεσμον δὲ γάμον νοητέον, ἢ τὸν μὴ συγγενῆ κρίνοντα, ἢ τὸν μεταμοναστρίας ἀρνησαμένης τὸ σχῆμα, μὴ εἰδότος τοῦτο. τὸν ταύτην εἰσοικισαμένου, καὶ ἕτερα ὅμοια.

C

D

Arist. *Presbyter qui per ignorantiam in illicitum incidit conjugium, solâ fruatur præsidentiâ, functione privatus.*

Si quis ante susceptum sacerdotium mulierem duxit, nesciens quod vidua fuit, aut insana, aut è scenicis, aut alia aliqua ex iis quæ sacratis prohibentur, deinde ad sacerdotii gradum provehatur, & agnoscit illegitimum conjugium. Solius quidem honoris & præsidentiæ sacerdotum particeps erit, à ministerio autem obeundo omnimodo prohibebitur. Nam venia ob ignorantiam ei sufficiens est. Sed ut is quem suorum vulnerum curam oportet gerere, & aliis benedicat, non est consentaneum. Benedictio enim sanctificationis est communicatio. Qui eam autem non habet ob ignorantiæ lapsum, quomodo aliis communicabit?

ΑΡΙΣΤ. Ἀθέσμῳ περιπαρεὶς γάμῳ ἐν ἀγνοίᾳ πρεσβύτερος, μόνης ἀπολαυέτω τῆς καθέδρας, τῆς ἐνεργείας χωρούσης.

Ἐάν τις πρὸ τῆς ἱερωσύνης γυναῖκα ἔλαβεν, ἀγνοῶν ὅτι χήρα ἦν, ἢ μαινάς, ἢ τῶν ἐπὶ σκηνῆς, ἢ ἄλλη τις τῶν ἀπηγορευμένων τοῖς ἱερωμένοις· εἶτα εἰς ἱερωσύνης προέλθοι καθέδραν, καὶ ἐπιγνοῖ τὸν γάμον ἄθεσμον· τῆς μὲν τιμῆς μόνης καὶ καθέδρας τῶν ἱερέων μεθέξει, τῆς δὲ λειτουργίας τὰ πάντα κωλυθήσεται. ἀρκετὸν γὰρ αὐτῷ ἡ συγγνώμη διὰ τὴν ἄγνοιαν. τὸ δὲ καὶ ἕτερον εὐλογεῖν, καὶ ὀφείλοντα τῶν οἰκείων πταισμάτων τίθεσθαι πρόνοιαν, ἀνακόλουθον· εὐλογία γὰρ μετάδοσίς ἐστιν ἁγιασμοῦ. ὁ δὲ τοῦτον μὴ ἔχων, διὰ τὸ ἐκ τῆς ἀγνοίας σφάλμα, πῶς ἑτέροις μεταδώσει

Canon XXVIII.

Illud quidem mihi visum est ridiculum, vovere aliquem à carnibus suillis abstinere. Quemobrem dignare eos docere, ut ab ineptis votis & promissis abstineant, usum quidem esse indifferentem permitte. Nulla enim Dei creatura est rejicienda, si cum gratiarum actione accipiatur. Quare votum est ridiculum, non abstinentia necessaria.

ΚΑΝΩΝ κή.

Κἀκεῖνο γε μὲν γελοῖόν μοι κατεφάνη, τὸ εὔξασθαί τινα ὑείων ἀπέχεσθαι κρεῶν. ὥστε καταξίωσον διδάσκειν αὐτοὺς, περὶ ἀπαιδεύτων προσευχῶν καὶ ἐπαγγελιῶν ἀπέχεσθαι, τὸ μέντοι χρῆσιν ἀδιάφορον εἶναι συγχώρησον. σὸν γὰρ κτίσμα θεοῦ ἀπόβλητον μετ' εὐχαριστίας λαμβανόμενον. ὥστε ἡ εὐχὴ καταγέλαστος, οὐχ ἡ ἀποχὴ ἀναγκαία.

Canon XXIX.

Quod principes quidem jurent, se subjectis malefacturos, magna medicina opus habet. Medela autem eorum est duplex: una quidem, ut ipsi doceantur non facile jurare; altera autem, ne in malis judiciis persistant. Quare qui se alteri malefacturum jurare anticipavit, quod ad jurandum nimium facilis futerit, se pœnitere ostendat;

ΚΑΝΩΝ κθ'.

Ἀρχόντας μέντοι ὀμνύειν δεῖ τῷ κακοποιεῖν τοὺς ἀρχομένους καὶ πρὸ θεραπεύειν προσήκει. θεραπεία δὲ τούτων διττή. μία μέν, μὴ ὀμνύειν αὐτοὺς διδάσκεσθαι προχείρως, ἑτέρα δὲ, μὴ ὑπομένειν ἐν ταῖς πονηραῖς κρίσεσιν. ὥστε ὅρκῳ προληφθείς τις εἰς κακοποιΐαν ἑτέρου, πρὸ μὲν δεῖ τῇ προπετείᾳ τοῦ ὅρκου μετάνοιαν δεδειγμένου, μὴ μέντοι προ-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

προφάσματι ὑλαβείας τῷ πονηρίαν ἑαυτῷ βεβαιοῦτω A
ὑδὲ γὰρ Ἡρῴδῃ συνέλυσεν ὀμόσαντι, ὃς, ἵνα μὴ ὑπορκήσῃ δόλῳ, φονεῦσι ἐχρήσατο τῷ προφήτῃ. ἅπαξ μὲν ὁ ὅρκος ἀπηγόρευται· πολλῷ δέ που εἰκὸς τὸν ὅτι κακῷ γινόμενον κατακρίνεσθαι. ὥστε μεταφρονεῖν χρὴ τὸ ὀμνύοντα, ἢ μᾶλλον σπουδάζειν βεβαιοῦν αὐτῷ τὸ ἀνόσιον· ἐξέλεγξον γὰρ πλατύτερον τῷ ἀτοπίαν. εἴ τις ὀμόσειεν ἐξορύξειν τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἀδελφοῦ, εἰ καλὸν τὸ τοιοῦτον εἰς ἔργον ἀγαγεῖν; εἴ τις φονεύσειν, εἴ τις ὅλως διὰ ὅρκου ἐντολῶν τινὰ παραβήσεσθαι; ὤμοσα γὰρ κἀγὼ ἡμάρτιαν, ἀλλὰ τοῦ φυλάξαι τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης. ὥσπερ δὲ τῷ ἐντολῷ ἀμεταθέτοις κρίμασι φυλάσσειν βεβαιοῦται, οὕτω τῷ ἁμαρτίαν παντοίως καθαιρεῖσθαι καὶ ἀφανίζεσθαι. B

non autem pietatis prætextu ſuam improbitatem confirmet. Neque enim Herodi jurare profuit, qui, ne pejeraret, prophetam occidit. Fusjurandum enim omnino eſt prohibitum: multò autem magis conſentaneum eſt illud eſſe condemnatum, quod propter malum juratum eſt. Quare eum qui juravit, pœnitere, non impietatem ejus confirmare ſtudere oportet. Ejus enim abſurditatem fuſiùs exquirere. Si quis ſe fratris oculos effoſſurum juraverit, eine honeſtum eſt hoc ad effectum deducere? Si quis ſe interfecturum, ſi quis omnino juraverit mandatum aliquod tranſgreſſurum? Juravi enim & ſtatui non peccatum, ſed ſervare judicia juſtitiæ tuæ. Quemadmodum autem mandatum eſt immutabilibus judiciis confirmandum, ita peccatum omninò infirmare & delere oportet.

ΒΑΛΣ. Οἱ πρόντες δύο κανόνες προκελεύουσι ἀθετεῖσθαι τοὺς ὀμομένους ὅρκους πρός τινων χάριν τοῦ γενέσθαι κακόν τι, ἢ καὶ γέλωτος ἄξιον· φασὶ γάρ τινα ὀμόσαντα μὴ φαγεῖν κρέας χοίρειον, ἢ κακοποιῆσαι τοὺς ἐπ' αὐτόν, διδάσκεσθαι τοὺς ἀλογίστους τοιούτων καὶ ἀπασῶν τῶν ὅρκων ἀπέχεσθαι, καὶ ὅτι καθάπαξ τὸ ὀμνύειν ἀπηγόρευται ἐστίν· ὑποχωρεῖσθαι δὲ τὸ χοίρειον κρέας ἐσθίειν, καὶ προβαίνειν τὸν ὅρκον, καὶ μὴ ποιεῖν τὸ κακὸν προφάσει τοῦ μὴ ὑπορκῆσαι. C ἐλέγχεται δὲ καὶ παραδείγματι τοῦ Ἡρῴδου τοῦ ὀμόσαντι φονεῦσαι τὸν Βαπτιστὴν, καὶ διὰ τὸ μὴ ὑπορκῆσαι ποιῆσαι φόνον. ἔδει γάρ, φησίν, αὐτὸν μεταφρονῆσαι, ἤγουν μεταγνῶναι καὶ καταφρονῆσαι τοῦ ἀδίκου ὅρκου, ἀλλὰ μὴ διὰ τοῦ πράξεως βεβαιῶσαι τὸ ἀνόσιον. ἀνάγνωθι τὸ ιη'. κεφ. τοῦ ιγ'. τίτλου τοῦ πρόντος συντάγματος, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. τοῦ δὲ ι'. κανόνος τοῦ ἁγίου Βασιλείου, τοῦ ξδ'. καὶ τοῦ πϛ'. κολαζόντων τοὺς ὑπορκους, ἑτέρων δὲ κανόνων διειλεγμένων τῷ δηλη- D φθέντι ιη'. κεφ. διορίζομένων τοὺς ὑπορκήσαντας μὴ τιμωρεῖσθαι, καθὼς τοὺν καὶ οἱ προκείμενοι κανόνες προκελεύονται· εἴπῃ τις ἐναντίους ἀλλήλοις τοὺς κανόνας· ἐμοὶ δὲ οὐ δοκεῖ, ἀλλ' ὅταν μὲν ἀθετήσῃ τις ἔννομον ὅρκον χωρὶς ἀνάγκης τινός, ἢ ψευδῶς ὀμόσῃ τιμωρητέος πλέον. ὅταν δὲ κατὰ βίαν ποιήσῃ τοῦν, κουφότερον κολασθήσεται κατὰ τὸν πϛ'. κανόνα τοῦ πρόντος ἁγίου πατρός. εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἔννομος ὁ ὅρκος, ἀλλὰ διὰ τὸ ψευδὲς τὸ ἄτοπον προέλῃ ἢ μὴ ψευδῶς ἀγαθόν τι, ἢ ὤμοσε τις πρᾶγμα μὴ ὂν ἄξιον εἰς ὅρκον καταλέγεσθαι, τότε ἡ ἀθέτησις τούτου ἀκόλαστος ἐστί. πλεῖον ἀκούων τοῦ ἁγίου λέγοντος, ὀφείλειν καὶ τοὺς τοιούτους ἀναδιδάσκεσθαι μὴ εἶναι προχείρους εἰς τὸ ὀμνύειν, καὶ ὅτι καθάπαξ τὸ ὀμνύειν ἀπηγόρευται, λέγω ὅτι καὶ οἱ τοὺς τοιούτους ὅρκους ποιοῦντες, κἂν ἀκινδύνως ὑπορκῶσιν, ἀλλὰ παντελῶς οὐκ ἔσονται ἀτιμώρητοι. μετρίως δὲ καὶ τὸ δοκοῦν τῷ Ἐπισκόπῳ ἐπιτιμήσονται. ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ διορίζεσθαι τοὺς κανόνας κολάζεσθαι τοὺς ὑπόρκους, ἀναφαίνεται μὴ τιμωρίας τοὺς μὴ παραβαίνοντας αὐτούς, καὶ ἐντεῦθεν εὑρίσκεται καὶ ὁ ὑπηρέπειας τοῦ ἐννόμων ὅρκων πλεσιουργίαν, μὴ εἴπῃς ζητοῦντα διορισθῆναι ὑπεναντίως τῇ εὐαγγελικῇ ἐντολῇ, τῇ λεγούσῃ· μὴ ὀμνύειν ἡμᾶς μήτε ἐν οὐρανῷ, μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὁ οὐρανὸς θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. ἔστι γὰρ ἡμῖν τὸ ναὶ, ναί, καὶ τὸ οὒ, οὔ. τοῦν μὲν γάρ ἐστι τῶν ἄγαν τελείων, ἐκεῖνο δὲ δεύτερον καὶ οὐκ ἀποβλητον, ὡς ἔννομον· οἷόν ἐστι καὶ τὸ, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἀκολούθει μοι. εἰ γὰρ πάντες ἀναγκάζονται τοῦν ποιῆσαι, ποῖος ἀγορεύσῃ αὐτά; ἄλλωστε εἰ ἅπας ὅρκος ἐκωλύετο, οὐδὲ ὁ προφήτης εἶπεν ἂν ὤμοσα καὶ ἔστησα τοῦ φυλάξασθαι τὰς ἐντολάς σου· οὐδὲ οἱ τοὺς νόμους συνθέμενοι ὀρθόδοξοι βασιλεῖς, ἵνα ἐξέλθωσι νόμοι ὑπηρέποντας ὅρκων πλεσιουργίας. ὥστε οὐκ ἂν πᾶς ὅρκος ἔννομός τι καὶ προάγομος κεκωλυμένος ἐστὶ, ἀλλ' ὁ προάγομος καὶ ἀπρόβουλος. τινὸς δὲ συγχωρῆσαι ὂν ἡμέρᾳ τρίτῃ μιᾶς ἑβδομάδος εἰπόντος πρὸς τὸν κρατοῦντα καὶ ἅγιον ἡμῶν βασιλέα, μὴ ὀφείλειν κρεωφαγῆσαι, πλυμένης καὶ τοῦτο τῆς ἑορτῆς τῆς γενέσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡ-

BALS. Præſentes duo canones jubent infirmari juramenta à quibuſdam facta, ut mali aliquid fiat, vel etiam quidpiam ridiculum. Dicit enim eum qui vovit vel juravit ſe carnem ſuillam non comeſurum, vel ſibi ſubjectis malefacturum, docendum eſſe à ſtultis hujuſmodi & ineptis ſacramentis abſtinere, & quod jurare omnino eſt prohibitum; licet vero carnem ſuillam comedere, & juramentum tranſgredi, & malum non facere ſub prætextu ne pejeretur. Uſus eſt autem exemplo quoque Herodis, qui juraverit ſe Baptiſtam interfecturum, & ne pejeraret cædem commiſit. Oportebat enim, inquit, ipſum reſipiſcere, ſeu revocare & contemnere injuſtum jusjurandum, ſed non per actionem impietatem confirmare. Lege xviii. cap. xiii. tit. Præſentis operis, & quæ in eo ſunt. Cùm autem x. Can. ſancti Baſilii, lxxiiii. & lxxxii. perjuros puniant, alii autem Canones, qui in dicto xviii. capite continentur, decernunt eos non eſſe puniendos qui pejerarunt, quemadmodum Canones ante poſiti jubent: dixerit quis, Canones eſſe inter ſe contrarios: ſed mihi non videtur, ſed quando legitimum juſjurandum quiſpiam ſine ulla neceſſitate infirmaverit, vel falſo juraverit, magis punietur. Quando autem hoc vi fecerit, leviùs punietur, ſecundum lxxxii. Canonem præſentis ſancti patris. Sin autem non eſt legitimum, ſed ut abſurdum quid fieret, vel ne boni quid fieret, proceſſit, vel etiam juravit quiſpiam ſe facturum aliquid, quod non debet in jusjurandum deduci, tunc impunè poteſt irritum haberi. Audiens porro ſanctum dicentem debere eos quoque doceri, ne ſint ad jusjurandum faciles, & quòd jurare omnino eſt prohibitum, dico quòd & ſi ii, qui hujuſmodi juramentis ſeſe obſtrinxere, ſine periculo pejerant, non erunt tamen prorſus impuniti, ſed modicè pro Epiſcopi arbitratu punientur. Quia autem ex eo, quòd decernant Canones puniendos perjuros, apparet eos non puniri, qui juramenta non tranſgrediuntur, & ex eo etiam oſtenditur legitima juramenta permitti, ne dixeris hæc eſſe aliquantulum definita adverſus evangelicum præceptum, quod dicit; non eſſe omnino jurandum, neque in cœlo, neque in terra, quia cœlum Dei thronus eſt, terra autem eſt pedum ejus ſcabellum; eſſe autem nobis næ næ, & non non. Hoc enim eſt eorum qui ſunt valde perfecti. Illud autem ſecundum & non rejiciendum cùm ſit, eſt legitimum: cujuſmodi eſt & illud; Vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & ſequere me. Si enim omnes hoc coguntur facere, quis ea emet? alioqui ſi omne jusjurandum prohiberetur, ne propheta quidem dixiſſet; Juravi, & ſtatui ſervare mandata tua: nec qui leges compoſuerunt orthodoxi imperatores leges edidiſſent, quæ permitterent jusjurandum. Quare non omne jusjurandum eſt prohibitum, tam legitimum quàm illegitimum, ſed ſolum qd eſt illegitimum & ineptum. Cùm autem quidam nobilis tertio die hebdomadæ dixiſſet potenti & ſancto noſtro imperatori, ſe non debere carnem comedere, quamvis feſtum eſſet nativitatis Chriſti & Dei noſtri,

quod

quod juraſſet tertias ferias omnium anni hebdomadum à carnibus abſtinere in honorem venerabilis præcurſoris; ſtatuit à Deo coronatus noſter imperator ſynodaliter interrogari, an ſit canonicum hoc jusjurandum ſervari, & dominicum feſtum, quod eſt Paſchale, incelebratum dimittere: & facta interrogatione ſanctiſſimus ille Patriarcha Dominus Lucas cum ſynodo quæ aderat, cum dixiſſet bonum eſſe omni tempore jejunare, ſubjunxit non oportere hoc jusjurandum Domino & Deo noſtro præferre. Si enim Apoſtolici canones puniunt eum, qui in quovis ſabbato, vel die dominico genu flectit vel jejunat, multo magis punietur qui in Paſchali Chriſti feſto jejunat, ne jusjurandum à ſe voluntariè ſuſceptum contemnatur. Et nobili domino carnibus veſci permiſit. Idem autem patriarcha Tzitam quo Eunuchum ad ſanctorum Hieroſolymis locorum adorationem ire ſe juramento obſtrictum & non protectum, ut qui pœnitentia ductus eſſet, ſynodaliter à perjurio abſolvit, mediocri pœna impoſita ei medicinam exhibens. Ex verbis autem canonis, quæ ita ſe habent; Nulla enim Dei creatura eſt rejicienda ſi cum gratiarum actione accipiatur, ne dixeris nobis eſſe permiſſum omnibus beſtiis veſci: ſed dic canonem de illis diſſerere, quæ ab orthodoxis eduntur ex conſuetudine & eccleſiaſtica traditione.

ZONAR. *in can. xxviii.* Vovit quiſpiam ſe ſuillas carnes non eſurum. Eſt námq; vovere idem quod promittere & polliceri, juxta illud: Vovete & reddite. Rogatus eſt igitur hic ſanctus vir, utrum ei, qui hoc ſe voto obſtrinxit, illud tranſilire fas foret. Reſponditq; ridiculum ſibi negotium videri. Proinde, inquit, uti quidem ſuillis, hoc eſt, comedere ſuillas carnes permittas eum, qui ejuſmodi votis abſtinentiam. Doceas porro, ut ſe ab ineptis ejuſmodi votis, hoc eſt, imprudentibus promiſſis contineant, neque ad ejuſmodi vota ſint faciles. Nulla enim creatura Dei eſt rejicienda, ſi cum gratiarum actione accipiatur. Quòd cum ſe, ait, ita habeat, eſt propterea ridiculum votum. Cùm vero hujuſmodi ſit votum, non eſt neceſſaria ab ejuſmodi ſuillis carnibus abſtinentia.

ARIST. can. xxviii. *Qui à ſuillis carnibus abſtinentiam vovit, ridiculus; neque vero ſuſcipiendus eſt niſi iis utatur.*

Vovebat quidam à carnibus porcinis abſtinere: ridiculus eſt ille ut inepta vovens & promittens. Nulla enim Dei creatura eſt rejicienda, ſed cum gratiarum actione ſumenda. Oportet itaque ut ei permittatur de carnibus participare à quibus abſtinere vovit, edoceatur autem ne ineptas Deo profeſſiones faciat.

ZONAR. *in can. xxix.* Si princeps, inquet juret ſe malo affecturum ſubditos, ejuſmodi primùm quidem edoceri oportet, ne ſit facilis ad jurandum. Si vero temerè juret, ne jusjurandum ſervet in aliorum perniciem conceptum, ſed pœnitentiam oſtendat ob præcipitem juriſjurandi licentiam. Cæterùm nequaquam ſe jusjurandum revereri prætexat aut fingat, hoc eſt, perjurium ſeſe metuere ac formidare: nec ſuam confirmet improbitatem per ſævitiam videlicet in aliis puniendis, ne jusjurandum violaſſe exiſtimetur. Tum ad hæc exemplum Herodis Tetrarchæ profert, dicens, utile futurum fuiſſe Herodi ſi non bene juraſſet, hoc eſt, ſi non bene erga jusjurandum fuiſſet affectus, ipſúmque ſervando Baptiſtam interfeciſſet. Ac omni quidem juriſjurandi genus omnino, hoc eſt, ſine ulla tergiverſatione perfectè vetitum eſt, multo vero magis conſequitur illud vetitum eſſe ac damnatum quod ob malum perpetrandum emittitur. Proinde qui ejuſmodi ſe jurejurando obſtrinxit diverſa inire conſilia, hoc eſt, ſententiam mutare & contraria ſentire, ſive pœnitere oportet. Juravit ſiquidem aliquis ſe quempiam interfecturum, diverſa igitur inire conſilia, hoc eſt, aliud ſentire ac pœnitere, ne ſc: interficiat; non autem impietatem rebus ipſis confirmare oportet. Siquis enim inquit

A μῶν, διὰ τὸ ἐπομόσαι νηστεύειν τὰς τεσσαρακοστὰς ἡμέρας τῆς ὅλων ἑβδομάδων τῆς χρόνου, εἰς τιμὴν τοῦ τιμίου προδρόμου, ὥρισεν ὁ θεοσεβὴς ἡμῶν αὐτοκράτωρ συνοδικῶς ἐρωτηθῆναι, εἰ κανονικόν ἐστι τὸν ὅρκον τοῦτον φυλαχθῆναι, καὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ πασχάλιον ἔτι δεσποτικὴν ἀπαναγώγιον ἐαθῆναι. καὶ γενομένης τῆς ἐρωτήσεως ὁ ἁγιώτατος ἐκεῖνος πατριάρχης κυρὸς Λουκᾶς μετὰ τῆς εὐτυχούσης συνόδου εἶπεν, ἀγαθὸν μὲν καὶ τὸ νηστεύειν ἐν παντὶ καιρῷ, ἐπαινετὸν, ὡς καὶ χρὴ τὸν πιστὸν προτιμᾶσθαι τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν. εἰ γὰρ οἱ ἀποστολικοὶ κανόνες κολάζουσι τὸν ἐν ᾧ τυχόντι σαββάτῳ, ἢ κυριακῇ γονυκλίσιον ἢ νηστεύοντα, πολλῷ πλέον κολασθήσεται ὁ νηστεύων καὶ τὸ πασχάλιον τοῦ Χριστοῦ B ἑορτὴν διὰ τὸ μὴ προσαθῆναι τὸν αὐθαίρετον ὅρκον αὐτοῦ. καὶ ἐξεχώρησε τῷ εὐσεβεῖ κυρίῳ φαγεῖσαι. ὁ αὐτὸς πατριάρχης καὶ τὸν Τζίταν τὸν εὐνοῦχον ὀμόσαντα, εἰς προσκύνησιν ἀπελθεῖν τῶν ἐν ἱεροσολύμοις ἁγίων τόπων, καὶ μὴ ἀπελθόντα, ὡς μεταμεληθέντα, συνοδικῶς ἐκ τῆς ὁπορκίας ἀπέλυσε, διὰ μετείου ὁπτιμίου διεραπεύσας αὐτόν. ἀπὸ μέρους τῶν ῥημάτων τοῦ κανόνος. οὕτως ἐχόντων, ἔστιν γὰρ κτίσμα θεοῦ ἀπόβλητον, μετ' εὐχαριστίας λαμβανόμενον, μὴ εἴπῃς ὡς ἐπιδὴ πάντα τὰ κτιστὰ ἐδιέιν ἡμᾶς· ἀλλὰ λέγε περὶ ἐκείνων διαλέγεσθαι κανόνα τῶν ἐδιομένων διὰ C ὀρθοδόξων ἀπὸ συνηθείας καὶ παραδόσεως ἐκκλησιαστικῆς.

ZONAR. Ηὔξατό τις μὴ φαγεῖν χοίρεια κρέα. εὔξασθαι γὰρ ὑπαγορεύεται καὶ ὑποχρέως ἔχει· ὡς ὃ, εὔξασθαι καὶ ἀπόδοτε. ἠρωτήθη οὖν ὁ ἅγιος, εἰ ἔξεστι παραβαίνειν τὸν τοιοῦτον εὐχὴν τὸν ταύτῃ εὐξάμενον· καὶ ἀπεκρίθη γέλωτος ἄξιον αὐτῷ δοκεῖν τὸ πρᾶγμα. ὥστε, φησὶ, πρᾶξαι μὴ ἦν ἐδιέιν τὰ ὕεια κρέα, ὑπάρχον τῷ εὐξαμένῳ τὴν αὐτῶν ἀποχήν. δίδαξον δὲ ἀπέχεσθαι τῶν ἀπαιδεύτων προσευχῶν, ἤτοι τῶν ἀλογίστων ἐπαγγελιῶν, καὶ μὴ προχείρους εἶναι εἰς τοιαύτας εὐχάς. ἔστιν γὰρ κτίσμα θεοῦ ἀπόβλητον μετ' εὐ- D χαριστίας λαμβανόμενον. καὶ ἐπεί, φησὶ, τοῦτο ὕτως ἔχει, ἡ εὐχὴ καταγέλαστος. τοιαύτης δὲ τῆς εὐχῆς ὄσης, οὐκ ἀναγκαία ἡ τῶν ὑείων κρεῶν ἀποχή.

ARIST. can. κή. Ο κρεῶν ἀποχὴν ὑείων ἐπευξάμενος γελοῖος· ὁ δεκτέος δὲ, εἰ μεταληφθείη.

Ηὔξατό τις ἀπέχεσθαι χοιρείων κρεῶν. γελοῖος οὗτος, ὡς ἀπαίδευτα προσευχόμενος, καὶ ἐπαγγελόμενος. ὕλην γὰρ κτίσμα θεοῦ ἀπόβλητον, μετ' εὐχαριστίας μεταλαμβανόμενον. δεῖ γοῦν συγχωρηθῆναι αὐτῷ τὴν μεζόνην τῶν κρεῶν, ὧν ἀπέχειν ἐπεύξατο, διδαχθῆναι δὲ, μὴ ἀπαιδεύτους περὶ θεὸν ἐπαγγελίας ποιεῖσθαι.

ZONAR. Ἐάν ἄρχων, φησὶν, ὁμόσῃ κακῶσαί τινα ὑποχείριον, δεῖ τὸν τοιοῦτον πρῶτον μὲν διδάσκειν, μὴ ἕτοιμον εἶναι πρὸς ὅρκους. εἰ δὲ ἀπροσέκτως ὀμόσει, μὴ φυλάξαι τὸν ὅρκον ὅτι κακοπραγία ἑτέρων, ἀλλὰ μεζόνοιαν ὅτι δείκνυσι καὶ τὴν περιπέτειαν τοῦ ὅρκου. μὴ φοβηθεὶς δὲ καὶ ὑποκρίνεσθαι ὅτι εὐλαβεῖται ὅρκον, ἀντὶ τοῦ δειλίᾳ καὶ φοβεῖται τὴν ἐπιορκίαν· καὶ βεβαιοῖ τοῦτο ἑαυτῷ κακίαν, ἤγουν δι' ἀπίνειαν κολάζειν ἄλλους, ἵνα μὴ δοκῇ φοβεῖσθαι τὸν ὅρκον. καὶ ὅτι τούτοις ἄγει πρὸς παράδειγμα τὴν παρανομίαν Ἡρῴδην λέγων, ὅτι συνέφερε τῷ Ἡρῴδῃ μὴ ὀμόσαι, ἀντὶ τοῦ, μὴ δὲ βαπτισθῆναι πρὸς τὸν ὅρκον καὶ φυλάξαι αὐτὸν, καὶ φονεῦσαι τὸν βαπτιστήν. καὶ τὰς μὲν φησὶν ὅρκος καθαίρεσις, ἤγουν ἀβουλήτους πλείους ἀπηγόρευται· πλέον δὲ ὀνδέχεται ἀπηγορευόμενον καὶ κατακεκριμένον τὸ ὅτι κακῷ ὀμνύμενον. ὥστε τοιοῦτον ὅρκον ὀμόσαντα μεταφρονεῖν δεῖ, ἀντὶ τοῦ μεταβουλεύεσθαι καὶ τολμηρὰ φρονεῖν, ἢ μεταγνῶναι. ὤμοσε γάρ τις ἀποκτεῖναι· δεῖ οὖν μεταφρονῆσαι, ἤγουν ἕτερα φρονῆσαι καὶ μεταγνῶναι, δηλαδὴ μὴ φονεῦσαι· ἀλλ' οὐχὶ διὰ τῆς πράξεως βεβαιῶσαι

δεῖ τὸ ἀνόσιον. εἰ γάρ τις φησὶν, ὤμοσεν ἐξορύξαι τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἀδελφοῦ, ἐξεταστέον τί ἄρα βέλτιον, παρίδεῖν ⓦ ὅρκον ἢ εἰς ἔργον ὃ κακὸν ἀγαγεῖν. καὶ εἰ ὤμοσέ τις ἐντολὴν παραβῆναι τινα ἀγαθὴν τὸν ὅρκον, ἢ τὴν ἐντολήν. ὤμοσα γάρ, φησὶν, Δαβὶδ, καὶ ἔστησα τοῦ φυλάξασθαι τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου, οὐχὶ τὴν ἁμαρτίαν.

A fratri se oculos effossurum juravit, examinandū est, utrum sit melius, jusjurandum contemnere, an malum perficere. Ac si quis se mandatum aliquod violaturum juravit, melius fuerit iusjurandum, quàm mandatum violare. Juravi siquidem, inquit, David, & statui custodire judicia justitiæ tuæ, non autem peccatum.

ΑΡΙΣΤ. καν. κϑ'. Εἰ ἀπηγόρευται τὸ ὀμνύειν, δῆλον, ὅτι τῷ κακῶσαι μᾶλλον· ὥστε μὴ μόνον τὸ ἔργον κωλύσεις, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ὃν ἀπερεύγεται ὅρκον. θεραπεία δὲ τούτου, διττὴ νουθεσία. τοῦ μὴ ὀμνύειν, καὶ κώλυσις τοῦ πρὸς χάριν ὅρκου. πρόπαλιν τὸ ὀμοσθὲν, ἄτοπον.

ARIST. *Can. xxix. Si simpliciter jurare sit interdictum, multo magis ad malum perpetrandum, adeo ut non solùm opus prohibebis, verùm & ipsum quod eructant, juramentum. Hujus autem medela in duplici consistit admonitione, non jurare, & quod speciem refert juramēti reprimere. Quod autem juratum est perpetrare, absurdum est.*

B

Μὴ προφασιν τοῦ κακοποιεῖν τοὺς ἀρχομένους διερισκέτωσαν τὸν ὅρκον οἱ ἄρχοντες. τί γάρ, ὤμοσέ τις κακῶσαί τινα τῶν ὑπὸ χεῖρα, καὶ περὶ χάριν διὰ βεβαιῶσαι τὴν πονηρίαν αὐτοῦ θέλεται βεβαιῶσαι; θεραπεύσον οὖν τὸν τοιοῦτον διττῶς· καθ' ἕνα μὲν τρόπον, δίδαξον αὐτὸν, μὴ ὀμνύειν προχείρως· καθ' ἕτερον δὲ, μὴ ὑπομένειν ἐν ταῖς περὶ τὸ κακὸν ἐπιορκίαις· ὅτι μηδὲ Ἡρῴδῃ συνέφερε ἐπιορκήσαντι. Διὰ γὰρ τὸ μὴ ὑπορκῆσαι, φονεὺς ἐγένετο τοῦ προφήτου. ἐκεῖνον γάρ τις τὸν ὅρκον ὀφείλει ἀμεταχείριστον φυλάττειν, ὃν ὤμοσεν ὑπὲρ τῷ φυλάξαι τὰ κρίματα τῆς τοῦ θεοῦ δικαιοσύνης· τὸν δὲ ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας προβάντα, καὶ κακώσει τινὸς παντοίως ἀκυροῦσθαι προσήκει, καὶ ἀφανίζεσθαι.

Magistratus subjectis malefaciendi prætextum ne inveniant juramentum. Quid enim, juravit quispiam eos qui sub ipsius sint potestate morbo afficere, & sub pietatis habitu impietatem suam confirmare vellet? Duplicem itaque medelam tali adhibeas, uno quidem modo eum edoceas non facile jurare, alio autem in malis juramentis non persistere. Neque enim Herodi jurare profuit; nam ne pejuraret, Prophetam occidit. Illiusmodi enim jusjurandum debet quispiam inviolatum servare, quod ad justitiæ divinæ judicio observanda juravit. Istud autem, quod in peccatum fertur & alicujus damnum, omni modo infirmare & delere oportet.

C

ΚΑΝΩΝ λ'.

Περὶ τῶν ἁρπαζόντων, κανόνα μὲν παλαιὸν οὐκ ἔχομεν, ἰδίαν δὲ γνώμην ἐποιησάμεθα, τρία ἔτη καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς συναρπάζοντας αὐτοῖς ἔξω τῶν εὐχῶν γίνεσθαι. Ὃ δὲ μὴ βιαίως γινόμενον ἀνδρόγυνόν ἐστι, ὅταν μὴ φθορὰ ᾖ, μηδὲ κλοπὴ ἡγεμονίᾳ τοῦ πράγματος. αὐτεξουσία δὲ ἡ χήρα, καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ ἀκολουθεῖσθαι. ὥστε τῶν σχημάτων ἡμῖν ὑ φροντιστέον.

CANON XXX.

De his qui rapiunt, canonem quidem antiquum non habemus, sed propriam sententiam protulimus, ut ipsi & qui cum eis rapiunt, tribus annis sint extra orationes. Quod autem violenter non fit, nulli est pœnæ obnoxium, quando nec stuprum nec furtum rem præcesserit: est autem vidua sui juris, & in ejus est potestate sequi. Quare non est nobis figurarum ac prætextuum ulla cura gerenda.

D

ΒΑΛΣ. Εἰς τὸν ξζ'. ἀποστολικὸν κανόνα, εἰς τὸν κζ'. τῶν ἐν Χαλκηδόνι, εἰς τὸν γ'. τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ, καὶ εἰς τὸν κβ'. τοῦ πρόντος ἁγίου, διάφορα ἐγράψαμεν περὶ τῶν ἁρπαζόντων γυναῖκας, καὶ περὶ τῶν συναρπαγμένων αὐτοῖς, καὶ ἀναγνωθήτω ταῦτα, καὶ τὸ λ'. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος. ὁ δὲ παρὼν κανὼν διορίζεται ἐπὶ τριετίαν τοὺς ἅρπαγας καὶ τοὺς συναρπαγμένους αὐτοῖς γίνεσθαι ἔξω τῶν εὐχῶν, ἤγουν ἵστασθαι μετὰ τῶν ἀκροωμένων· εἰ δὲ ἐκοῦσα γυνὴ, φησὶ, δόντι ἑαυτὴν μὴ προμνησαμένης φθορᾶς, μηδὲ κλοπῆς, ἤγουν λαθραίας μίξεως, ἀνδρόγυνός ἐστιν ὁ τοιοῦτος λαβών. ὡσαύτως ἀνδρόγυνός ἐστι καὶ ὁ χήραν αὐτεξουσίαν βιαιοτρόπως ἁναλαβόμενος. τὸ δὲ τῶν σχημάτων ἡμῖν ὑ φροντιστέον, τοιοῦτόν ἐστιν. ἐὰν γυνὴ, φησὶν, ἴσως αἰσθομένη δόντι ἑαυτὴν τῷ ἐρασθῆναι ἢ τῷ ἐρωμένῳ χαμερπεῖ ὄντι ἐσχηματίσατο ἁρπαγῆναι, πρὸς ἀλήθειαν ἐκουσίως αὐτῷ ἠκολούθησεν, ὑ φροντίζομεν τοῦ σχηματισμοῦ, ἤγουν τῆς ὑποκρίσεως, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ προσέχομεν. καὶ ἀναγνωθήτω τὸν νγ'. κανόνα, συμφέροντα τῇ παύτῃ ἑρμηνείᾳ. τὸ μέντοι ἀνδρόγυνον ἔσται τὸν ἁρπάσαντα γυναῖκα κατ' θέλησιν αὐτῆς εἰς τὸ μὴ ὑπομεῖναι τοῦτον ἐκλαβεῖν. ὁ γὰρ ἁρπαγὴν αὐτεξουσίας ἢ ὑπεξουσίας γυναικὸς ποιησάμενος, εἴ τε κατ' θέλησιν αὐτῆς, ἢ καὶ κατ' μόνην οἰκείαν βέλησιν, ᾧ περὶ ἁρπαγῆς νόμῳ ὑπέκειται εἰς ἐκδίκησιν τῆς ἀταξίας τῶν πολλῶν καὶ ἀνασολὴν τῶν λοιπῶν. καθὼς τοῦτο, φησὶν, τὸ ά. κεφ. τοῦ νή. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου περὶ τοῦ πέλος οὕτω λέγον. αἱ δὲ πωλείαι τῆς ἁρπαγῆς πᾶσαι ἔστωσαν κατ' αὐτῶν τῶν ἁρπασάντων καὶ βοηθησάντων αὐτοῖς ἐν τῇ ἁρπαγῇ. οἱ μέντοι συμβάντες καὶ ὑποθετήσαντες, καὶ ὑποδεξάμενοι ἢ οἱανδήτινα σύμβουλον αὐτοῖς συνενεγκόντες, τῇ εἰρημένῃ τιμωρίᾳ ὑποκείσθωσαν, εἴτε βουλομένων τῶν

E

De his qui rapiunt, canonem quidem antiquum non habemus, sed propriam sententiam protulimus, ut ipsi & qui cum eis rapiunt, tribus annis sint extra orationes. Quod autem violenter non fit, nulli est pœnæ obnoxium, quando nec stuprum nec furtum rem præcesserit: est autem vidua sui juris, & in ejus est potestate sequi. Quare non est nobis figurarum ac prætextuum ulla cura gerenda.

BALS. In lxvii. can, Apostolicum, in xxvii. Chalced. in xcii. synodi in Trullo, & in xxii. præsentis sancti, multa scripsimus de iis qui rapiunt mnlieres, & de jis qui illis consentiunt. Et lege ea, & xxx. cap. ix. tituli præsentis operis: præsens autem canon decernit raptores & qui illis consentiunt, esse triennio extra orationes, stare scilicet cum iis qui audiunt oportere. Sin autem, inquit, mulier se ipsam sua sponte tradiderit, cum nec stuprum, nec furtum, hoc est clandestinus concubitus præcessisset, nulli est crimini obnoxius qui eam accepit. Similiter nulli quoque pœnæ est subjectus qui viduam, quæ sui est juris, hoc modo recepit. Illud autem, non est nobis figurarum & prætextuum ulla cura gerenda, est hujusmodi. Si mulier, inquit, fortasse erubescens se amatori vel amato, quòd honio abjectus sit, tradere, finxerit se raptam esse, eum tamen sua sponte secuta est, figuræ revera seu simulationis nullam curam gerimus, sed veritati attendimus. Et lege liii. can. huic interpretationi consentientem. Eum autem, qui mulierem sua sponte rapuit, non esse crimini obnoxium, ita accipe ut ei nulla pœna canonica sit infligenda. Qui enim mulierem, quæ est sui juris, vel quæ alterius potestati subjicitur, seu voluntate ipsius, seu propria sola voluntate rapuit, raptûs lege tenetur, ad multorum insolentiam vindicandam, & reliquorum comprimendam: sicut hoc dicit prim. cap. lviii. tituli lib. lx. quod circa finem sic dicit. Omnia autem constitutionis supplicia sint adversus eos qui rapuerunt, & qui eis in raptu opem tulerunt. Qui consilii quidem fuerunt, & opera sua juverunt & susceperunt, vel quamlibet opem iis tulerunt, dictæ pœnæ subjiciantur, seu volentibus seu nolentibus mulieribus raptus factus sit. Hoc autem in imperatorio

F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

quoque tribunali sic judicatum est in causa Seth, qui rapuerat filiam ejus qui recenter fuerat illuminatus. Sin autem velis dicere, in mulierem non revera factum esse raptum, sed per simulationem, ut superiùs dictum est; nec pœnæ canonicæ locum habebunt, nec leges quæ raptores puniunt: sed solùm actione injuriarum patribus tenebuntur, qui eas ceperunt quæ erant sub potestate, adeò ut & matrimonium quod inter eas intercessit, præter eorum voluntatem sub quorum potestate sunt, sit separandum. lege xxxviii. can. hujus sancti, xli. & xlii. Sanctus autem rectè meminit stupri & furti. Stuprum enim fit propriè in virginem. Furtum autem, seu furtivus concubitus in liberam quæ non est hujusmodi. Amborum autem meminit, quod etiam absque eo quod fiat raptus, & stuprator & fornicator puniuntur.

A γυναικῶν εἴτε καὶ μὴ βουλομένων ἡ ἁρπαγὴ γένηται. τοῦτο δὲ ἐκριθη οὕτω καὶ εἰς τὸ βασιλικὸν βῆμα ὅτι τῇ ὑποθέσει τῆ Σὴθ ἁρπάσθητος ἡ θυγατέρα τοῦ νεοφωτίστου. εἰ δὲ θέλεις εἰπεῖν, μὴ γεγένθαι εἰς τὸν γυναῖκα τὴ ἀληθείᾳ ἁρπαγὴν, ἀλλὰ κατ' οἰκονομίαν, καθὼς ἄνωθεν εἴπομεν, ἅπερ τὰ ὄντιμα ἔξουσι χώραν, ἅπερ οἱ νόμοι οἱ κολάζοντες τὰς ἁρπαγας· μόνη δὲ τῇ ὠφελείᾳ ὑβρεως ἀγωγῇ ἔνοχοι ἔσονται τοῖς πατράσιν οἱ λαβόντες τὰς ὑποταγὰς, τοῦτον ὅτι καὶ ὁ γεγαμημένος γάμος μέζον τούτων ὠφελήσει τῶν ἐχόντων αὐτὰς ὑποταγάς. καὶ ἀναγνωστὸν τὸν λη. κανόνα τοῦ ἁγίου τούτου, τὸν μά. καὶ τὸν μβ. καλῶς δὲ ἐμνήσθη ὁ ἅγιος φθορᾶς καὶ κλοπῆς. ἡ μὲν γὰρ φθορὰ κυρίως λέγεται εἰς τὴν παρθένον. ἡ δὲ κλεψιγαμία εἰς μὴ τοιαύτην ἐλεύθεραν. ἐμνήσθη δὲ τῶν δύο, ὅτι καὶ δίκαιον τοῦ γεγάμηκεν ἁρπαγὴν, καὶ ὁ φθορεὺς ὡς ὁ πόρνος ὀφτιμᾶσθαι.

B

Zonar. Qui mulieres rapiunt, quique ipsos auxilio juvant, triennio hic vir sanctus extra precationes esse decernit: hoc est in vestibulo inter audientes consistere. Quod si mulier volens seipsam tradat, dnmmodo nullum præcesserit stuprum, neque furtum, hoc est occulta commixtio, nulli pœnæ erit obnoxius qui hanc acceperit, quippe cum nulla vis intercesserit, modo tamen sui juris foret fœmina. Si namque sub alterius esset potestate, ac se absque ejus facultate cui subdita est viro tradit, cōciliare matrimonium haudquaquam existimatur. Si namque velit ille cujus sub potestate est, dissolvet nuptias, ut xxxviii. xli. & xlii. can. decernitur. Proinde ait, si sui juris vidua fuerit, & in ipsa positum est, nimirum ab illius arbitrio pendet sequi virum, qui hanc accepit nulli pœnæ obnoxius est. Illud vero, figurarum non est nobis habenda ratio, ita accipiendum est. Quod nimirum proprium vestis genus haberent, ut credibile est, tunc temporis viduæ, luctuosum forte, aut alterius generis ab ea, quā mulieres viris subjectæ gestabant, veste diversum. Potest hoc aliam quoque explicationē admittere, Quòd quemadmodum hoc tempore qui in vitam monasticam transcribuntur non continuo tondentur, sed priùs habitum mutant, moxque certo quodam elapso tempore tondentur: idem tunc quoque servari solenne esset in viduis, quæ viduarum ordini forent adscribendæ, quæ Ecclesiarum sumptibus alebantur, ac priùs quidem habitum mutabant, deinde vero lapsu temporis in ordinem referebantur. Quare si vidua quæ habitum mutavit, viro nubat priusquam in numerum viduarum Ecclesiæ descripta fuerit, de habitu, inquit, non laboramus, neque ob mutationem habitus pœnas luet, quod in monachis quoque hoc tempore servatur. Nam etsi quis habitum mutaverit, nondum tamen detonso capillo, nec promissi fidem adhuc Deo obligaverit, succumbat verò postea monasticæ disciplinæ laboribus, atque abscedat, nullam ea de causa pœnam persolvet. Hic idem magnus Basilius in ipsius Asceticis constitutionibus, dum de pueris qui in fraternitatem assumebantur sententiam profert; erudiri quidem illos artesque edoceri præcipit, omnique virtutis exercitationi assuescere: cæterùm postquam ratione aucti fuerint, ac in eis dijudicandi facultas major evaserit, tum demum virginitatis professionem, ubi rationis perfectionem adepti fuerint, admitti. Si quis porrò, inquit, vitæ cum virginitate degendæ non acquiescat, quippe qui non possit sollicitus esse de iis quæ Domini sunt, adhibitis testibus absolvatur. Arbitror autem meliùs hoc modo intelligi posse illud, non est nobis figurarum ac prætextuum cura gerenda: Quòd si mulier, verecundiâ forte impedita, quo minus seipsam amatori vel dilecto tradat, quòd abjectus sit homo, se raptam fuisse prætexat, cum revera ipsum sua sponte sit secuta; de prætextu, inquit, hoc est, simulatione minime laboramus, sed veritati attendimus. Legendus est hujus quoque sancti viri can. liii.

C

ΖΩΝΑΡ. Τὺς ἁρπάζοντας γυναῖκας, καὶ τὺς συνεργοῦντας αὐτῆς ἐπὶ τριετίαν ὁ ἅγιος οὗτος ὥρισεν ἔξω τῶν εὐχῶν γίνεσθαι· ἤγουν ἐν τῷ προναῷ ἵστασθαι μὴ τῶν ἐν ἀκροάσει. εἰ δὲ ἑκοῦσα γυνὴ ἑαυτὴν δῷ τῷ προηγησαμένῃ φθορᾶς, μηδὲ κλοπῆς, ἀντὶ δὲ λαθραίας μίξεως, ἀνεύθυνός ἐστιν ὁ ταύτῃ λαβὼν, οἷα μηδὲ βίας μεσολαβησάσης, εἰ πῶς ἀντεξουσία ἦν ἡ γυνή. εἰ δὲ ὑποτεξουσία ἦν, ἄνευ τῆς ἔχοντος αὐτὴν ὑποτεξουσίαν ὅπως ἑαυτὴν ἀνδρὶ ᾧ λογίζεται γάμον συναλλάσσειν. εἰ γὰρ βέλεται ὁ ἔχων ὑποτεξουσίαν αὐτὴν δίκαιός ἐστι συνοικέσιον, ὡς ὁ λή. κανὼν προείρηκε, καὶ ὁ μά. καὶ ὁ μβ. ὅθεν φησὶν, ἐὰν ἀντεξουσία χήρα ᾖ, καὶ ἐπ' αὐτῇ κεῖται, ἤγουν ὅτι τῇ θελήσει αὐτῆς ἔστι κωλυθῆσαι ἀνδρὶ, ὁ ταύτῃ λαβὼν οὐκ ἀδίκησε. τὸ δὲ τῆς γνώμης ἡμῖν ἡ φερωνυμία, τοιαύτην διάθεσιν ἔννοιαν. ὅτι ἴδιόν τι σχῆμα στολῆς, ὡς ἔοικεν, εἶχον αἱ χῆραι τότε, πενθερες τυχὸν, ἢ ἄλλοιόν τι διαλλάττον πρὸς τὴν τῶν ὑπάνδρων στολήν. ἔνιοι δέ τινες τοῦτο καὶ ἄλλως, ὅτι ὥσπερ νῦν οἱ πρὸς τὸν μοναχικὸν μεταταττόμενοι βίον οὐκ ἀθρόως ἀποκείρονται, ἀλλὰ πρότερον μεταχηματίζονται, καὶ ὕστερον μικρόν τινα χείρονα. ὕστερον καὶ τότε ἐγίνετο ὅτε παῖδες χήραις ταῖς καταλεγῆναι μελλούσαις εἰς τὸ τῶν χηρῶν τάγμα, τῶν διακονουμένων παρὰ τῆς ἐκκλησίας, μεταχηματίζοντο πρότερον, καὶ οὕτω μικρὸν συνεθισθεῖεν τῷ τάγματι. εἰ οὖν μεταχηματισθεῖσα χήρα ἄνδρα λάβῃ μήπω μεταλεγεῖσα ταῖς χήραις τῆς ἐκκλησίας, τῷ χήματι, φησὶν, οὐ φροντίζομεν, οὐδ' ὅτι παρημπόδισε διὰ τὸν χηματισμὸν, ὅπερ καὶ ὅτι τῶν μοναχῶν ἄρτι γίνεται. κἂν γὰρ μεταμφιάσηταί τις, μήπω δὲ κάρῃ καὶ δύσῃ συνθήκας πρὸς τὸν Θεὸν, ὁκλάσῃ δὲ πρὸς ὅ τῆς μοναχικῆς διαγωγῆς μόνον, καὶ ἀποστῇ, οὐκ ὄντως ἐστὶν ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς αὐτοῦ διατάγμασι περὶ παίδων προσλαμβανομένων ἐν ἀδελφότητι δεῖ γνώμως παιδεύεσθαι μὴ τούτους καὶ διδάσκεσθαι τέχνας διατίθεται, καὶ πρὸς πᾶσαν ἐπάρετον ἐνδίζεσθαι ἄσκησιν· τῷ λόγῳ δὲ προσγενομένου καὶ τῆς διακριτικῆς ἕξεως προελθούσης, τότε τὴν ὁμολογίαν τῆς παρθενίας προσίεσθαι μετὰ τὸν τῶν λόγων συμπλήρωσιν, ὁ δὲ μὴ καταδεχόμενος, φησὶ, τὸν ἐν παρθενίᾳ βίον ὡς ἀδυνάμενος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ὅπερ μαρτύριον ἀπολυέσθω. οἶμαι δὲ χρεῖττον εἶναι ὅτε νοεῖσθαι τὸ τῶν χημάτων ἀφορητέον· ὅτι εἰ ἡ γυνὴ αἰδημονήσῃ ἴσως ὑποδυομένη ἑαυτὴν τῷ ἐρασθέντι ἢ ᾧ ἐρωμένῳ χαμερπεῖ ὄντι ἐχηματισμένῳ τὸ ἁρπαγῆναι, πρὸς ἀλήθειαν δὲ ἑκουσίως αὐτῷ ἠκολούθησεν, ἀνεύθυνον φερωνύμως τοῦ χηματισμοῦ, ἤτοι τῆς ὑποκρίσεως, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ προσέχομεν. ἀναγνωστέον καὶ τὸν νγ'. κανόνα τοῦ ἁγίου τούτου.

D

E

F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἁρπάζων, τριετίαν ὑποπιπτέτω. εἰ δὲ ἡ χήρα συνακολουθήσει, ἀνόσιον ὃ κακόν.

Τίσι μὲν ἔνοχός ἐστιν ὁ ἁρπάζων γυναῖκα, ἐγράφη ἐν τῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ κανόνι τῆς παρούσης ἐπιστολῆς, καὶ ἐν τῷ ἑξηκοστῷ β'. κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου. ὁ δὲ παρὼν κανὼν, ἐπάγει καὶ τοῦτο, τόν τε ἁρπάσαντα, καὶ τοὺς βοηθήσαντας αὐτῷ εἰς τὸν ἁρπαγμὸν, τρία ἔτη ἔξω τῶν εὐχῶν γίνεσθαι, καὶ μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων συνιστάμενα. τοῦτο δὲ πάντως ὑπομενόντων καὶ τὸ ἐπίμομον, μετὰ τὸ ἀποκατασταθῆναι τῷ ἁρπαγέντι τοῖς οἰκείοις. ἄλλως γὰρ οὐ προσδεχθήσονται τῇ ἐκκλησίᾳ. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἁρπαγείσης. ἐὰν δὲ χήρα, χωρὶς φθορᾶς ἢ βίας, συνακολουθήσῃ ἀνδρὶ, ἀνόσιον τὸ γενόμενον.

A ARIST. *Qui rapit, triennio substernatur. Si vidua unà secuta fuerit, non est malum pœnæ obnoxium.*

Quibus quidem obnoxius est iste qui mulierem rapit, in vigesimo secundo hujus præsentis epistolæ canone, & in canone xcii. sextæ in Trullo synodi scriptum est. Præsens autem canon & illud addit, & ipsum qui rapuit, & eos qui ei ad rapiendum opem ferebant tres annos extra orationes esse, & cum succumbentibus collocari. Et illud quidem omnino subeant supplicium, postquam rapta propriis restituta fuerit. Aliter enim in Ecclesiam non recipientur. Et hæc quidem de raptâ. Si autem vidua sine corruptione & vi sequeretur virum, hoc nulli est pœnæ obnoxium.

B

ΚΑΝΩΝ λά.

Η, ἀναχωρήσαντος τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀφανοῦς ὄντος, πρὸ τοῦ πευθέσθαι περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἑτέρῳ συνοικήσασα, μοιχᾶται.

ΒΑΛΣ. Ὁ ἄνω κανὼν ῥητῶς καταγράφει εἰς τὸν ξγ'. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ ἐπεὶ ἐκεῖσε ἡρμήνευται, ἀναγνωσθήτω τὰ ἐν ἐκείνῳ.

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν ἀνὴρ ἀποδημήσας ἀφανὴς γένηται, ἤγουν ὅτι μακρὰν οὐκ ἐπιστρέφῃ, ἀγνοεῖται δὲ εἴτε ζῇ, εἴτε ἀπέθανε, καὶ ἡ ἐκείνου γυνὴ, πρὸ τοῦ πληροφορηθῆναι βεβαίως τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς, ἑτέρῳ συνοικήσῃ ἀνδρὶ, μοιχαλὶς κρίνεται. διὰ τοιαύτην καὶ οἱ νόμοι τῆς πόλεως βαρέως κολάζουσιν.

ΑΡΙΣΤ. Ἡ πρὸ τοῦ πληροφορηθῆναι θανεῖν τὸν ἄνδρα, ἄλλῳ γαμεμβῇ, μοιχᾶται. Σαφής.

C

Canon XXXI.

Quæ, cùm vir secessit & non apparet, antequam de morte certior facta sit, cum alio cohabitavit, mœchatur.

BALS. Præsens canon expressè situs est in xciii. can. Syn. in Trullo, & quoniam illic est expositus, lege quæ sunt in illo.

ZONAR. Si vir peregrè profectus non appareat, hoc est, post diutinum tempus minimè revertatur, incertum est porro vivatne, an decesserit, cum ejus uxor, priusquam de viri morte certo cognitum sit, alteri se viro sociaverit, adultera judicatur. In ejusmodi mulierem leges civitatis graviter animadvertunt.

ARIST. *Quæ, prinsquam certior facta sit virum suum mortem obiisse, alii nupserit, mœchatur.* Perspicuus.

ΚΑΝΩΝ λβ'.

Οἱ τὰ πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν ἁμαρτάνοντες κληρικοὶ, τοῦ βαθμοῦ μὲν καταίρονται, τῆς κοινωνίας δὲ τῶν λαϊκῶν οὐκ ἐξείργονται. οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δὶς ἐπὶ τὸ αὐτό.

ΒΑΛΣ. Τοὺς κληρικοὺς τοὺς τὰ πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν ἁμαρτάνοντας καθαιρεῖσθαι μὲν ὁ ἅγιος δρίζει, τῆς δὲ μετὰ τῶν πιστῶν κοινωνίας οὐκ ἀποστερεῖ, ἤτοι οὐκ ἀφορίζει. οὐ γὰρ ἐκδικήσεις, φησὶ, δὶς ἐπὶ τὸ αὐτό. πρὸς θάνατον δὲ ἁμαρτίαν φασί τινες εἶναι τὰ πρᾶξιν, διαστέλλοντες ταύτην ἀπὸ τῆς βουλήσεως καὶ τῆς συγκαταθέσεως, ταῦτα γὰρ λέγουσι μηδὲ εἶναι ἁμαρτίαν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ἁμαρτίαν πρὸς θάνατον εἶναι ἅπαν ἁμάρτημα ἐπάγον κεφαλικὴν τιμωρίαν ἤτοι θάνατον τῷ ἁμαρτάνοντι, καὶ δρίζεσθαι τὸν ἅγιον, ὡς εἴ τις κληρικὸς ἐφ' οἱῳδήτινι ἁμαρτήματι καταδικασθῇ, κἂν μὴ ἐλαφρὰν τιμωρίαν δέξηται τοῦτο ὑφίστασθαι· ἀλλὰ μέχρι θανάτου ἑαυτῷ τὰ καὶ λεγομένῳ κεφαλικῷ, ὡς ἐπάγοντι θάνατον, ἢ καὶ ἕτερόν τι θανάτου ὄντα, καθαιρεθήσεται μόνον, εἰς πλέον δέ τι μὴ κολασθήσεται παρὰ τῆς ἐκκλησίας. ἔλεγον γάρ τινες, ὡς ἔοικεν, ὅτι ἀπὸ μὲν πορνείας ἢ κλοπῆς καὶ τινῶν τοιούτων ἐλαφρῶν ἁμαρτημάτων καθαιρεθήσεται μόνον ὁ κληρικός· ἀπὸ δὲ φόνου καί τινος μείζονος ἁμαρτήματος οὐ μόνον καθαιρεθήσεται, ἀλλὰ καὶ ἀφορισθήσεται, ὃ οὖν οὐ προσέδεξατο ὁ ἅγιος, καὶ διὰ τοῦτο διωρίσατο μὴ ἀφορίζεσθαι τὸν καθαιρεθέντα, κἂν διὰ τὴν ἐσχάτην ἁμαρτίαν, ἤγουν διὰ τὸν θάνατον, κατεδικάσθη· ἀρκοῦσα γὰρ τιμωρία ἐστὶν ἡ καθαίρεσις. ὅτι δὲ καὶ ἀπὸ μόνης βουλῆς καὶ συγκαταθέσεως κολάζονταί τινες ἐσχάτως, δῆλόν ἐστιν ἀπὸ τοῦ λς'. κανόνος τοῦ ξ'. βιβλίου διδάσκοντος περὶ ὑποβούλων καὶ διορίζομένου, τῷ περὶ καθοσιώσεως νόμῳ ἐνόχους εἶναι τοὺς κατὰ βασιλέως ἢ πόλεως ἢ ἄρχοντος βουλευσαμένους, κἂν μὴ πράξωσιν ἔργον. διείσκων δὲ καὶ ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ κδ'. καὶ λ'. καὶ ξέ. καὶ τὰ αὐτὰ καθαι-

D

E

F

Canon XXXII.

Qui peccatum ad mortem peccant clerici, de gradu quidem dejiciuntur, à laïcorum autem communione non arcentur. Non enim vindicabis bis in idipsum.

BALS. Clericos, qui peccatum ad mortem peccant, sanctus quidem deponi jubet, eos autem fidelium communione non privat, seu non segregat. Non enim vindicabis, inquit, bis in idipsum. Peccatum autem ad mortem dicunt nonnulli esse actionem, eam à voluntate & consensu distinguentes, hæc enim dicunt non esse peccatum. Mihi autem videtur peccatum ad mortem esse omne peccatum quod capitale inducit supplicium, mortem scilicet peccatori: & sanctum decernere quòd si quis clericus ob quodvis peccatum condemnatus fuerit, etiam si non leve aliquod, sed ad mortem usque ultimum, quod capitale, ut quod mortem vel id quod morti est æquale inferat, appellatur, supplicium subierit, solum deponetur, nec amplius ab Ecclesia punietur. Dicebant enim nonnulli, ut est verisimile, quòd propter fornicationem quidem aut furtum & quædam levia hujusmodi peccata solùm deponetur clericus: propter cædem autem & majus aliquod peccatum non solùm depositioni subjicietur, sed etiam segregabitur, quod non admisit sanctus; & propterea statuit eum qui est depositus non segregari oportere, etiam si propter extremum peccatum, quod est ad mortem, condemnatus est. Est enim sufficiens supplicium depositio. Quòd autem propter solum consilium & consensum quidam etiam ultimo supplicio afficiuntur, patet ex xxxvi. tituli lx. libri docente de insidiatoribus, & decernente, legi Majestatis eos esse obnoxios qui adversus imperatorem vel civitatem vel magistratum aliquod consilium inierunt, etsi opus non fecerint. Cum autem inveneris xxviii. can. Apostolicum, xxix. xxx. & lxv. quosdam simul

deponentes & ſegregantes, aliquando autem etiam á communione vel eccleſia abſcindentes, ne dixeris eis præſentem can. adverſari. Sunt enim ſpeciales, ſpecialia vero ad exemplum non trahuntur; ſed dic apud eos quidem obtinere ubi editi ſunt, in reliquis autem locis præſentem canonem obſervandum eſſe. Excipe mihi eos qui propter cauſas dogmaticas condemnantur. In illis enim, id quod eſt ſynodaliter decernendum, debet fieri; quoniam nec ad peccatum nec ad crimen reducuntur hæreſium ſcelera, ſed ſunt majore animadverſione digna.

A ἐρωῶντας καὶ ἀφορίζοντας τινάς, ποτὲ μὲν καὶ τῆς κοινωνίας ἢ δὲ τῆς ἐκκλησίας ἐκκόπτοντας, μὴ εἴπῃς ἐναντιοῦσθαι τούτοις τὸν παρόντα κανόνα. ἰδικοὶ γάρ εἰσι, καὶ τὰ ἰδικὰ οὐκ ἔλκονται πρὸς ὑπόδειγμα. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν λέγε κρατεῖν ἔνθα δὴ καὶ ἐξεφωνήθησαν, εἰς δὲ τὰ λοιπὰ, κρατεῖν τὸν παρόντα κανόνα. ὑπόκειταί μοι τὰς ἐξ' δογματικὰς ὑποθέσεις κατακρινομένας. ἐπ' ἐκείνοις γὰρ ὃ συνοδικῶς διορισθὲν ὀφείλει γίνεσθαι· ὅτι μηδὲ εἰς ἁμάρτημα ἢ ἔγκλημα τὰ τῆς αἱρέσεως ἀναγόμενα ἀτοπήματα, ἀλλά εἰσι μείζονος ἐκδικήσεως ἄξια.

Zonar. Magnus Apoſtolus & Evangeliſta Ioannes, in prima ſua Catholica epiſtola: Eſt, inquit, peccatum ad mortem, & eſt peccatum non ad mortem. Ad mortem quidem igitur peccatum eſſe dicitur, quod ad opus vſque progreditur. Quod vero in conſultatione & conſenſu ſiſtit, non eſt ad mortem, animi nimirum. Nec enim fornicatus judicaretur, qui, cùm fornicationi aſſenſus fuerit, ab actione ipſa nihilominus abſtinuit. Ait namque quartus Neocæſarianæ Synodi canon; Si quis mulierem concupiſcens cum ipſa dormire propoſuerit, ejus autem deſiderium ad opus non venerit; videtur eſſe à gratia liberatus. Et non quidem irreprehenſibilis erit aſſenſus; verumtamen haudquaquam depoſitione dignus judicabitur, qui aſſenſum tantummodo præſtitit. Neque verò qui de aliquo homine interficiendo deliberavit, & aliquatenus huic conſultationi immoratus eſt, deinde autem ab illa deſtitit, nec operi manus admovit, homicida judicabitur. Ac nobis quidem fidem faciat hac de re magnus Theologus Gregorius, dicendo; ſi cædis damnas homicidam ex eo ſolum quod cogitaverit; & quæ ſequuntur. Eodem modo magnus quoque Baſilius, ut dictum eſt, Evangeliſtæ verba aſſumens, ait; Clericos, qui peccatum ad mortem peccant, excidere quidem de ſacerdotij gradu, verumtamen à laicorum communione non arceri, hoc eſt, quo minùs cum laicis conſiſtant & vna precentur. Neque enim vel in audientium vel in ſubſtrationis locum relegabuntur; quandoquidem, non vindicabis bis in idipſum.

B ΖΩΝΑΡ. Ὁ μέγας ἀπόστολος καὶ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ἐν τῇ πρώτῃ τῆς καθολικῆς ὑπῆρ ὁλῶν αὐτῶν φησιν. ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον, καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον. πρὸς θάνατον μὲν οὖν ἁμαρτία λέγεται, ἡ μέχρι πράξεως προχωρήσασα. ἡ δὲ μέχρι τῆς βουλεύσεως καὶ συγκαταθέσεως, οὐ πρὸς θάνατον δηλονότι τὸ ψυχικόν. οὐ γὰρ πόρνος ἂν κριθείη ὁ πορνεύσας συγκαταπεπτωκώς, τὸ δὲ πράξεως ἀπολειπόμενος. φησὶ γὰρ ὁ τέταρτος κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου· ἐὰν προσβλέψῃ τις ἐπιθυμήσας γυναικὸς συγκαταθέσθαι αὐτῇ, μὴ ἐλθὼν δὲ εἰς ἔργον αὐτῆς ἡ ἐπιθύμησις, φαίνεται ὅτι ἀπὸ τῆς χάριτος ἐξέπεσεν. καὶ οὐκ ἀφεστήκασι μὲν ἡ συγκαταθέσεις, ἀλλ' οὐδὲ καθαιρέσεως ἄξιος ἂν κριθείη συγκαταθέμενος. οὐδὲ μὴν ὁ φονεῦσαι τινὰ βουλευσάμενος, καὶ ὀλίγας μέχρι τινὸς τῆς βουλῆς, εἶτ' ἀποστὰς αὐτὸς καὶ προέξῃ μὲν ἐγχειρήσει, λοιπὸν φονεῦσαι. καὶ πειθέτω ἡμᾶς ἐνταῦθα οὗτος ὁ μέγας ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριος, λέγων· εἰ κρίνεις φόνου τὸ φονικὸν οὐκ μόνον ἐὰν βούλευσαι· καὶ τὰ ἑξῆς. ὥστε δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ὥσπερ εἴρηται ἐκλαμβάνομενος, φησὶ· τοὺς πρὸ πρὸς θάνατον ἁμαρτάνοντας ἁμαρτάνοντας κληρικοὺς, ἐκπίπτειν μὲν τοῦ βαθμοῦ τῆς ἱερωσύνης, τῆς δὲ κοινωνίας τῆς λαϊκῆς μὴ κωλύεσθαι, πάντων δὲ συνέχεσθαι. οὐ γὰρ φήσουσιν ὑπὲρ ἐν ἀκροωμένῳ τόπῳ ὑπὲρ ὧν ἐποιήσαντο· ὅτι, οὐκ ἐκδικήσῃς δὶς ὑπὲρ τὸ αὐτό.

C

D

Aris t. *Clericus qui mortale peccatum commiſit, unà cum populo communicat de gradu tantùm dejectus. In idem enim bis non vindicabis.*

ΑΡΙΣΤ. Τὸν πρὸς θάνατον ἁμαρτήσας κληρικὸς, μὲν τοῦ λαοῦ κοινωνεῖ, τοῦ βαθμοῦ καταχρόμενος· οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δὶς ὑπὲρ τὸ αὐτό.

Peccatum ad mortem ducens eſt carnis voluptas. Si quis itaque clericus fornicatus fuerit, gradu quidem ſacerdotii dejicitur, ſed à divinâ communione non arcetur, ſed cum laicis cómmunicat.

Πρὸς θάνατον ἐστι καταγνωσθεῖσα ἁμαρτία, ἡ τῆς σαρκὸς ἡδονή. εἴ τις οὖν κληρικὸς πορνεύσει, τοῦ μὲν βαθμοῦ τῆς ἱερωσύνης καταπίπτει, τῆς δὲ θείας κοινωνίας οὐ κωλύεται, ἀλλὰ μετὰ τῶν λαϊκῶν κοινωνεῖ.

E

Canon XXXIII.

ΚΑΝΩΝ λγ'.

Mulier quæ in via peperit, & ſui fœtus curam non geſſit, cædis crimine teneatur.

Γυνὴ ἡ ἐν τῇ ὁδῷ κυήσασα, καὶ ἀμελήσασα τοῦ κυήματος, τῷ τοῦ φόνου ἐγκλήματι ὑποκείσθω.

Bals. Mulier quædam gravida iter ingreſſa in via peperit, & cum poſſet quod partum erat vivum tueri, ipſum neglexit. Dicit ergo ſanctus eam homicidii crimine omnino teneri, etiamſi non mortuus ſit infans, ſed ab alio educatus ſit. Quod enim in crimen incidat, infante mortuo, eſt extra controverſiam & nulli penitus dubium. Sin autem non fuerit in ejus poteſtate infantem vivum tueri, quòd ab hoſtibus fortè ut captiva traheretur, minimè punietur. Et lege lij. canonem hujus ſancti, qui præſentem etiam canonem interpretatur. An autem eſſent puniendæ, quæ proprios filios in divinorum templorum aditibus exponunt, an non, in ſynodali congreſſione variè diſceptatum eſt; & placuit eas vt homicidas púniri, etſi infantes ab aliquibus educentur. Lege & cap. iiij. vj. tit. xxxj. lib. quod ſic dicit, Occidit fœtum non ſolùm qui ſuffocat, ſed etiam qui abjicicit, & non nutrit, & qui in publicis locis exponit ad miſericordiam, quam ipſe non habuit. Lege

F

ΒΑΛΣ. Γυνή τις ἔγκυος ὁδεύουσα ἔτεκεν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ δυναμένη ζωογονῆσαι ὃ κυηθὲν, καταφρόνησεν αὐτοῦ. φησὶν ὁ ἅγιος τῷ τοῦ φονέως ἐγκλήματι ταύτῃ ὑποκεῖσθαι πάντως, κἂν μὴ τελευτήσῃ τὸ βρέφος, ἀλλὰ ὑπ' ἄλλου ζωογονηθῇ. ὃ γὰρ ὑποκεῖσθαι αὐτῇ τῷ ἐγκλήματι, τοῦ βρέφους τελευτήσαντος, ἀζήτητόν ἐστι καὶ ἀναμφίλογον. ἐὰν οὐκ εἶχε πρὸς ἰσχύος ζωογονῆσαι ὃ βρέφος, ἀλλὰ ὃ ἕλκεσθαι τυχὸν ὑπὸ πολεμίων ὡς αἰχμάλωτος, οὐδόλως κολασθήσεται. καὶ ἀναγνωσον τὸν ιβ'. κανόνα τοῦ ἁγίου τούτου, ἑρμηνεύοντα καὶ τὸν παρόντα κανόνα. πρέπει μὴν τοῦ κολάζεσθαι, εἴτε καὶ μὴ, τοὺς ἐκτιθεμένους τὰ οἰκεῖα βρέφη εἰς τοὺς εἰσόδους τῶν θείων ναῶν, λόγος ἐγένετο διαφόρως ὅτε συνελθούσῃ συνοδικῇ· καὶ ἔπρεσεν ὡς φονεύσεως ταύτας κολάζεσθαι, κἂν πρὸς τινῶν τὰ βρέφη ζωογονηθῶσιν. ἀνάγνωθι καὶ κεφάλ. δ'. ϖ ς'. τίτλου, τοῦ λα'. βιβλίου οὕτω λέγον. φονεύῃ δὲ τικτόμενον οὐ μόνος ὁ πνίγων, ἀλλὰ καὶ ὁ ῥίπτων, καὶ ὁ μὴ τρέφων, καὶ ὁ ἐνδημίοις τόποις ἐκτιθέμενος ὅτι ἐλεημοσύνῃ, ὧν αὐτὸς οὐκ ἔσχεν. ἀνάγνωθι καὶ

καὶ τὸν β'. ὅλην πίτλον ὃ λγ'. βιβλίῳ διορίζόμενον τῆς ἐκπεσόντος, κἂν δοῦλοι ὦσιν, ἀπεντεῦθεν ἐλευθεροῦσθαι. κολάζεσθαι μέντοι ὀφείλει ἡ τοιαύτη γυνὴ ἀπὸ μεγάλης ἀμελείας οἰκείας δόλῳ, ἢ καὶ λεγομένης παρὰ τῶν νομομαθῶν λάτης κόλπης. τυχὸν γὰρ οὖσα ὀλιγωρὸς περὶ τὰ οἰκεῖα, περὶ δὲ τῆς βρέφους ζωογόνησιν διεπέπτη καταφερῶς, ἐπεὶ τοιγε ἐὰν περὶ τὰ οἰκεῖα τοιαύτη ἦν ἀμελής, ἢ ὡς ἔοικε δίγλωσσος, καὶ μὴ εἰδυῖα δ' ἐρεφικῶν ὀλιγωρεῖν, ἢ ὡς κατὰ φύσιν ἀνεπιτηδεία ἔσα, καὶ σωθὲν τοιουτοτρόπως ὃ βρέφος μὴ ζωογονηθῆναι, οὐ κολασθήσεται, ὡς οἶμαι.

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν γυνὴ ἔγκυος ὁδεύουσα ὠδίνησι καὶ πέσῃ ἐν τῇ ὁδῷ, συναμβλῦναι καὶ περισῶσαι τὸ ἐμπεσὸν καταφρονήσει αὐτῆς, καὶ ἀφήσει ἀνεπιμέλητον, ὡς φονεύσασα αὐτὸ κρίνεται· κἂν ἴσως τὸ βρέφος ἕπεταί τις δι' ὧν ἀνέλῃ), καὶ ὀπιμελησάμενος ζωογονήσῃ. εἰ δ' ἀδύνατόν ἐστι τοῦτο ποιῆσαι τοῦτο, τυχὸν γὰρ αἰχμάλωτος ἦγετο, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἔπεσεν, ἢ πολεμίους ἔφυγε, καὶ φεύγουσα ἀπέκύησε, καὶ οὐκ ἠδύνατο καὶ ἑαυτὴν σῶσαι καὶ τὸ πεσὸν, κρυβεῖσα γὰρ ἴσως καταμηνύσῃ ἂν ὑπὸ τοῦ βρέφους κλαυθμυριζόμενον, συγγνωσθήσεται.

ΑΡΙΣΤ. Ἡ κυήσασα ἐν ὁδῷ, καὶ τοῦ τεχθέντος ἀρεληλάσασα, φονεύσεια. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ λδ'.

Τὰς μοιχευθείσας γυναῖκας, καὶ ἐξαγορεύσας δὲ διλάβειαν ἢ ὑποπτοῦν ἐλεγχομένας, δημοσιεύειν μὴ κεκώλυσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἵνα μὴ δανάτου αἰτίαν τοῖς ἐλεγχθεῖσαι· ἔσεσθαι δὲ αὐτὰς ἄνευ κοινωνίας παρεστάξαν μέχρι τοῦ συμπληρωθῆναι τὸν χρόνον τῆς μετανοίας.

ΒΑΛΣ. Οἱ μοιχοὶ κατὰ τὸν νή. κανόνα ὃν δ'. ἔτεσι μετὰ τῶν παρακλαιόντων ἴσανται, ὃν πέντε μετὰ τῶν ἀκροωμένων, ὃν δ'. μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων, καὶ ὃν δυσὶ μετὰ τῶν συνεστώτων χωρὶς κοινωνίας. φησὶ γοῦν ὁ ἅγιος, εἰ γυνή τις μοιχευθεῖσα ἐξομολογήσεται ὃ ἁμάρτημα, ἢ ὑποπτοῦν ἐλεγχθῇ, καὶ χρὴ δημοσιεύειν αὐτὴν, ἤγουν, ἵστασιν εἰς τοὺς τόπους τῶν ῥηθέντων ὀπτιμίων· ὁ γὰρ ὁρῶν αὐτὴν ἔξω τῶν θείων πυλῶν τῆς ἐκκλησίας ἱσαμένην, ἢ καὶ μετὰ τῶν κατηχουμένων ἐξιοῦσαν, καταγνώσεται πάντως καὶ πρώτιστον ὄψιν ἐξὰ μοιχείας ἔγκλημα ὀπτιμηθῆναι αὐτῇ, καὶ γνώσεται ἡ ὀπτίμησις αἰτία θανάτου, ὡς καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, μετὰ τινὰ ἴσως χρόνον τούτου ἐπανόδου, οὕτως ἔχειν, τὰ τοῦ πράγματος κατανοήσαντος. ἐπιχωρεῖται γοῦν σωίζεσθαι καὶ σωδύζεσθαι τοῖς πιστοῖς, τῆς δὲ κοινωνίας τῶν ἁγιασμάτων κωλύεται, μέχρις ἂν ὁ χρόνος τῆς μετανοίας συμπερανθῇ. τοιαύτῃ δὲ φιλανθρωπίᾳ εἰς τὰς γυναῖκας διωρίσατο ὁ ἅγιος γίνεσθαι, διὰ ὃν εἰρήκαμεν λογισμόν. οἱ γὰρ ἄνδρες ἐξομολογούμενοι μοιχείαν ἀσυμπαθῶς ὑποκεῖνται τοῖς ἐπιφθείσιν ὀπτιμίοις, ὅπου οὐδὲ ὑπεροψία φόβος τοιοῦτος ἐν αὐτοῖς, οἷος εἰς τὰς γυναῖκας ἐρρήθη, μὴ προφθάσῃ ἴσως καὶ ἑτέροις ἐγκλήμασιν ἴσως ἐνόχοις, καὶ ἀξίοις ὀπτιμωθῆναι. ὃ μέντοι ὑποπτοῦν ἐλέγχεσθαι τὰς γυναῖκας, οὐκ ὀφείλεις ὀκλαζόντας εἰς πασιγνωστον ἔλεγχον, ἀλλ' εἰς ἔλεγχον τῆς συνειδούσης τῆς γυναικός, τουτέστιν εἴτε κατὰ μόνων οἰκείαν προαίρεσιν ἡ γυνὴ ὁμολογήσεται, εἴτε ὡς ἀναγκαζομένη ὑπὸ κινδύνου τοῦ ἐκ τοῦ τεκεῖν, ἢ καὶ ἄλλως πως κρυφίως καὶ μὴ δημοσίᾳ καταγινώσκουσα ἑαυτῆς ἐξαγορεύσεται. εἰ γὰρ τὸν ἔλεγχον εἴπῃς δημοσίᾳ γινόμενος, καὶ θελαμβληθῶσι πολλοὶ μοιχείαν, καλῶς πάρεται τὰ ὀπτίμια αὐτῇ ὀπφερπαθήσονται). ἐπεὶ γὰρ ἔχουσι χώραν τὰ τοῦ κανόνος εἰς ταύτην, διὰ ὃ ἅπαξ δημοσιευθῆναι, καὶ ἐκ τῆς ἐπανόδου τοῦ ἀνδρὸς θάνατον μὴ ὑποπτεύεσθαι ἀπὸ τῆς τῶν ὀπτιμίων περιαιρέσεως. ἐκ τοῦ λέγειν δὲ τὸν ἅγιον ἵνα μὴ δώσωμεν αἰτίαν θανάτου καὶ τῆς γυναικὸς ἐλεγχθεισῶν ἢ καὶ θριαμβευθεισῶν διὰ τῆς ὀπτιμίων, μὴ εἴπῃς ἐνδοθῆναι τοῖς ἀνδράσιν φονεύειν τὰς μοιχευθείσας γυναῖκας αὐτῶν. ὃν μόνῳ γὰρ τῷ ἰδίῳ οἴκῳ

A & totum ij. tit. xxxiij. lib. qui decernit eos qui exponuntur, etiamsi servi sint, eo ipso liberos effici. Debet tamen puniri mulier propter magnam negligentiam, quæ dolo æquiparatur: quæ quidem à juris peritis lata culpa nominatur. Fortè enim cum esset alioqui in rebus domesticis diligens & sollicita, in educando infante fuit negligens. Nam si in domesticis rebus talis esset negligens, vel ut quæ esset nobili loco nata, nec sciret quomodo infantum esset habenda cura, vel alioqui natura ad hæc non apta, & contigit infantem ea ratione vivum non servari, haud punietur, ut puto.

B ZONAR. Si mulier gravida iter faciens tentata doloribus pariat in via, cumque vivum ac incolumem fœtum servare posset, illum neglexerit, omnique illius abjecta cura deseruerit, ac si ipsum interfeciset, condemnatur: etiam si forte infantem alius quispiam inventum sustulerit, curaque adhibita incolumem conservarit. Cæterum si illum servare haud potis erat; forte namque cum abduceretur captiva, in itinere peperit, aut hostes fugiebat, atque in fuga edidit partum, nec una seipsam simul & fœtum servare potuit; siquidem fortasse latens infantis ejulatu prodita fuisset, veniam consequetur.

C *Quæ in viâ peperit, & fœtum neglexit, homicidij rea est.* Perspicuus.

CANON XXXIV.

Adulterio pollutas mulieres & confitentes ob pietatem, vel quomodocunque convictas publicare quidem patres nostri prohibuerunt, ne convictis mortis causam præbeamus; eas autem stare sine communione jusserunt, donec impleretur tempus pœnitentiæ.

BALS. Adulteri secundum lviij. can. stant quatuor annis cum deflentibus, quinque cum auscultantibus, quatuor cum substratis, & duobus cum stantibus absque communione. Dicit ergo sanctus, si quæ adulterata mulier peccatum confessa fuerit, vel quomodocunque convicta sit, non oportet eam publicare, id est eam in dictarum pœnarum locis statuere. Qui enim eam viderit extra divinos ecclesiæ ambitus stantem, vel etiam cum catechumenis exeuntem, primo aspectu omnino intelliget, propter adulterij crimen eam illi esse pœnam injunctam, & fiet punitio causa mortis, viro ejus post futurum fortè reditum suum rem ita se habere animadvertente. Permittitur ergo consistere & cum fidelibus comprecari, à sacramentorum autem communione abstinere, donec pœnitentiæ tempus completum fuerit. Hac autem humanitate in mulieres uti oportere sanctus definivit, propter eam quam diximus rationem. Viri enim adulterium confitentes immisericorditer dictis pœnis subjiciuntur, quia de illis non est talis timor, qualis de mulieribus dictus est, qui præsumuntur esse etiam aliis fortasse criminibus obnoxij, & jure puniri. Illud autem, quomodocunque convinci mulieres, non debes accipere de omnibus nota probatione, sed de mulieris conscientiæ probatione, hoc est, sive mulier sua solâ sponte confessa sit, vel ut etiam à pariendi periculo coacta, vel aliquo alio modo, clanculum & non publicè se ipsam condemnans, & enunciaverit. Si enim dixeris publicè factam esse probationem, & veluti in triumphum esse ductum adulterium, rectè omnes pœnæ in eam congerentur. Neque enim canon in ea locum habet, quoniam semel publicata est, & ex viri reditu nulla cædis suspicio suboritur propter pœnarum denunciationem. Ex eo autem quod dicit sanctus; Ne demus convictis mulieribus sive per pœnas noti criminis causam mortis, nec dixeris concedi maritis adulteras suas mulieres interficere. In sola enim propria domo, in ipso facto deprehensum potest maritus adulterum occidere, & eum scenicum vel alium, qui sit infamis. Et

lege xxvj. cap. xxxvij. tit. lx. lib. xxvij. xlix. & alia capita. Sed accipe verbum ſancti, ne fiant pœnæ magni ſcandali cauſæ inter maritum & uxorem, & fortè etiam ut procedat ad injuſtam illius cædem.

A ἐπ' ἀυζυφωρῳ δ' ιώατας φονεύειν τὸν μοιχὸν ὁ ἀνὴρ, καὶ τὸν σκιωικὸν ἢ ἕτερον ἄτιμον ὄντα. καὶ ἀναγνωθὶ ὃ κς'. κεφ. ϗ λζ'. τίτλου ϗ ξ'. βιβλίου, ὃ κζ. ὃ μθ'. καὶ ἕτερα κεφ. ἀλλὰ ἐκλαβοῦ ὃ ῥῆμα τοῦ ἁγίου, εἰς ὃ μὴ γλυφέντα τὰ ὀπτίμα αἴτια μεγάλου σκανδάλου μέσον τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς, ἴσως δὲ φονεύσαι καὶ φόνον ἄδικον κατ' αὐτῆς.

Zonar. Si mulier, inquit, adulterata fuerit, crimenque confiteatur, cavens, hoc eſt metuens futurum judicium, vel aliter convicta fuerit, veluti quod intumuerit alvus, aut edito partu, dum longo temporis intervallo ipſius vir peregrinatur, ipſam, ait, non oportet publicare, hoc eſt, nequaquam oportet ipſam in locis mulctæ luendæ, flentis videlicet, audientis, & ſubſtrati collocare. Eſt hoc namque crimen publicum efficere. Qui enim ipſam extra ambitum Eccleſiæ viderit, aut in veſtibulo, aût cum catechumenis exeuntem, agnoſcet procul dubio ipſam peccaſſe, ac præ aliis criminibus ipſi adulterium appingetur, ipſique mortis cauſam hæc mulcta conciliabit. Si namque id vir ejus cognoverit, fortè ipſam interficiet: juxta illud Solomonis, Plenus zelo animus viri ipſius. Hanc itaque ob cauſam, conſiſtere quidem cum fidelibus, ac una precari permittitur, verum à ſacrorum myſteriorum communione, quoad expletum fuerit pœnitentiæ tempus, arcetur.

Ζωναρ. Ἐὰν γυνὴ, φησὶ, μοιχευθῇ, καὶ ἐξομολογήσηται ὃ ἁμάρτημα δυλαβουμένη, ἀντὶ τοῦ θλιβῆσα τὸν μέλλουσιν κρίσιν, ἢ ἐλεγχθῇ ἄλλως· οἵᾳ δὴ ὄγκου τῆς γαστρὸς, ἢ ἐκτοκετοῦ, γλωμένου ἐν ἀποδημίᾳ μακρᾷ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, οὐ χρὴ δημοσιεύειν αὐτὸ· ἤγουν οὐ χρὴ ἐφᾶν αὐτὸ εἰς τοὺς τόπους τῆς ὀπτιμίων, καὶ τοῦ θρηνοῦντος δηλονότι καὶ τοῦ ἀκροωμένου, καὶ τοῦ ὑποπιπτόντος. τοῦτο γὰρ δημοσιεύειν ἐστὶ τὸ ἁμάρτημα. ὁ γὰρ ἔξω αὐτὸ ἕξων τῆς προσευχῆς τῆς ἐκκλησίας, ἢ ἐν τῷ προναῷ, ἢ μετὰ τῶν κατηχουμένων εἰσιόντα, γνώσεται πάντως ἁμαρτῆσαι αὐτὸ· καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἁμαρτημάτων, ὃ τῆς μοιχείας αὐτὴν προσαφήσεται, καὶ γλώσεται ἡ ὀπτιμησις αὐτῆς αἰτία θανάτου. εἰ γὰρ γνῷ τοῦτο ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἴσως ἀποκτενεῖ αὐτὸ· καὶ γὰρ καὶ Σολομῶντα, μεστὸς ζήλου θυμὸς ἀνδρὸς αὐτῆς. Διὰ τοῦτο προσχωρεῖται μὲ συνίστασθαι καὶ συνδιάγεσθαι τοῖς πιστοῖς, τῆς δὲ κοινωνίας τῶν ἁγιασμάτων κωλύεται, μέχρις ἂν ὁ χρόνος τῆς μετανοίας ἐκπληρωθῇ.

B

C

Arist. *Mulieres adulterio pollutas, & convictas publicè non traducendas eſſe novimus. Excommunicatas vero ſtatuimus, uſque dum pœnam expleverint.*

Αριστ. Ἀδημοσιεύτους μὲν τὰς μοιχευθείσας, καὶ ἐλεγχομένας, ἐγνώκαμεν· ἀκοινωνήτους δὲ ἐσῶμεν, ἕως τὸ ὀπτίμιον ἀποπληρώσωσι.

Mulier adulterata, & ob pietatem peccatum ſuum confeſſa, vel aliter quomodocunque à patre ſuo ſpirituali convicta, non debet publicari, & pro adultera à viro ſuo cognoſci: ne illud mortis cauſa fiat. At eam excommunicatam manere jubent patres cum fidelibus mulieribus ſtantem, donec tempus, ei qui fornicatione peccaverit conſtitutum, impleatur. Si enim cum deflentibus & audientibus collocabitur, viro ſuo in ſuſpicionem veniet, & fortaſſe occidetur.

D

Γυνὴ μοιχευθεῖσα, καὶ τὴν ἁμαρτίαν αὐτῆς ἐξαγορεύσασα δι' εὐλάβειαν, ἢ ἄλλως πως παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς τοῦ πνευματικοῦ ἐλεγχθεῖσα, οὐκ ἀνδέχεται δημοσιεύεσθαι, καὶ ὡς μοιχαλὶς τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς γνωρίζεσθαι· ἵνα μὴ θανάτου αἴτιον τοῦτο γένηται. ἀκοινώνητον δὲ αὐτὴν μένειν προστάττουσιν οἱ πατέρες, μετὰ τῶν πιστῶν γυναικῶν ἑστῶσαν, μέχρις συμπληρώσεως τῶν χρόνων τοῦ ὃν τῇ μοιχείᾳ ἁμαρτήσαντος· εἰ γὰρ μετὰ τῶν προσκλαιόντων καὶ τῶν ἀκροωμένων ταχθήσεται, ὑποπτευθήσεται τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, καὶ ἴσως φονευθήσεται.

Canon XXXV.

In marito, qui ab uxore relictus eſt, derelictionis cauſam conſiderare oportet; & ſi præter rationem eam ſeceſſiſſe apparuerit, ille quidem dignus venia eſt, illa verò pœna. Ei autem venia, ut Eccleſiæ communicet, dabitur.

ΚΑΝΩΝ λέ.

Ἐπὶ τοῦ καταλειφθέντος ἀνδρὸς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, τὴν αἰτίαν χρὴ σκοπεῖν τῆς ἐγκαταλείψεως· καὶ φανῇ ἀλόγως ἀναχωρήσασα, ὁ μὲν συγγνώμης ἐστὶν ἄξιος, ἡ δὲ ὀπτιμίου· ἡ δὲ συγγνώμη τούτῳ μὲν εἰς τὸ κοινωνεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ δοθήσεται.

E

Bals. Præſens Canon declaratur per factam à nobis interpretationem in lxxxvij. canon. ſynod. in Trullo. Et lege eam & ix. canon. ſancti patris, & xxi.

ΒΑΛΣ. Ὁ πρὸ τοῦ κανὼν διαφωνίζεται διὰ τῆς γλυφομένης τῆμῶν ἑρμηνείας ἐν τῷ πζ'. κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου. καὶ ἀναγνωθὶ ταύτῳ, καὶ τὸν θ'. κανόνα τοῦ ἁγίου πατρὸς, καὶ τὸν κα'.

Zonar. Quæ virum ſuum reliquit, ſi quidem abſque juſta cauſa ſeceſſerit, mulctatur: viro autem ignoſcitur; non quidem ut alia uti liceat, verùm ut ab Eccleſia minimè ſegregetur. Nono porro capite hic ſanctus vir, neque quod à viro verberetur, neque quod jacturam pecuniarum ſuſtineat, imo neque quod vir fortaſſe fornicetur, juſtam mulieri cauſam abſcedendi eſſe judicavit, neque demum quod à fide vir ipſe ſit alienus.

Ζωναρ. Ἡ τὸν οἰκεῖον καταλείψασα ἄνδρα, ἐὰν χωρὶς λόγου αἰτίας ἀναχωρήσῃ, ὀπτιμᾶται· ὁ δὲ ἀνὴρ συγγινώσκεται· οὐχ ὥστε ἑτέρᾳ κεχρῆσθαι, ἀλλ' ὥστε τῆς ἐκκλησίας μὴ χωρισθῆναι. ἐν δὲ τῷ θ'. κεφαλαίῳ ὁ ἅγιος ἔστι, οὔτε ὃ τύπτεσθαι ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε ὃ εἰς χρήματα ζημιοῦσθαι, ἀλλ' οὐδὲ ὃ πορνεύειν ἴσως ὁ ἀνδρα, λόγους αἰτίας ἔκρινεν εἰς τὸ ἀποστῆναι τὴν γυναῖκα τοῦ γάμου, οὐδὲ μὴν τὸ ἄπιστον αὐτὸν εἶναι.

F

Arist. *Si mulier ſine ratione receſſerit, ipſa quidem culpâ non vacat.*

Αριστ. Ἐὰν ἀλόγως ἀνεχώρησεν ἡ γυνὴ, αὐτὴ μὴν οὐκ ἀνυπαίτιος.

Quæ virum ſuum dereliquit, & ab eo ſine ratione receſſit, pœnis ſubjicietur, & præcipuè ſi ad alium virum venerit. Tunc enim ut adultera judicatur, juxta nonum canonem: vir autem ab eâ derelictus veniâ dignus eſt, atque ideo ſi aliam duxerit uxorem culpari nequit.

Ἡ καταλιποῦσα τὸν ἴδιον ἄνδρα, καὶ ἐξ ἐκείνου ἀλόγως ἀναχωρήσασα, ὃ μὲν ὀπτιμίοις ἔοικε· καὶ μᾶλλον, εἰ ὅτι ἄλλον ἦλθεν ἄνδρα· τότε γὰρ ὡς μοιχαλὶς καταδικάζεται, καὶ τὸν ἔννατον κανόνα. ὁ δὲ ἀνὴρ, ὁ καταλιφθεὶς ὑπ' αὐτῆς, συγγνώμης ἐστὶν ἄξιος, καὶ οὐ τοῦτο, εἰ ἄλλην λάβῃ γυναῖκα, καὶ ἀνεπίληπτος.

ΚΑΝΩΝ

A

ΚΑΝΩΝ λς'.

Στρατιώτιδες αἱ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ἀφανῶν ὄντων γαμηθεῖσαι, τῷ αὐτῷ ὑποκεινται λόγῳ, ὑφ' ᾧ καὶ αἱ διὰ τὴν ἀποδημίαν τῶν ἀνδρῶν, μὴ ἀναμείνασαι τὴν ἐπάνοδον· πλὴν ἔχει τινὰ συγγνώμιον ὁ τοῦτο ἐνταῦθα, διὰ ὃ μᾶλλον τοῦ θανάτου εἰς τὴν ὑπόνοιαν.

ΒΑΛΣ. Καὶ ἔστι ὁ κανὼν ῥητῶς ἀναπεπλήρωμένος ἐν τῷ ἐννενηκοστῷ τρίτῳ κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, ἑρμηνεύσας ἐκεῖσε.

B

ΖΩΝΑΡ. Καὶ αἱ τῶν στρατιωτῶν γυναῖκες ὅπλου τῶν οἰκείων ἀνδρῶν μὴ φαινομένων, ἐὰν ἑτέροις συναφθῶσιν, ὁμοίως ὑπέρπιπτουσι ταῖς λοιπαῖς γυναιξὶ, ταῖς ἀποδημησάντων ἐπὶ μακρὸν τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν γαμηθεῖσαις ἄλλοις. ἔχουσι δέ τινα, φησὶ, συγγνώμιον αἱ στρατιώτιδες, διὰ τὸ μᾶλλον ὑπονοεῖσθαι θανεῖν τοὺς στρατιώτας, ἐκ τοῦ περὶ πολέμους καὶ σφαγὰς καὶ κινδύνους ἀναστρέφεσθαι. ἡ δὲ συγγνώμη εἴη ἂν, ὅ καὶ χρόνον τοῦ ὑπερημένου ἴσως ἐλαττοῦσθαι αὐταῖς.

ΑΡΙΣΤ. Αἱ στρατιώτιδες αἱ διὰ τὸ τῶν ἀνδρῶν ἀφάνειαν ἄλλοις ζευγνύμεναι, συγγνωστότεραι τῶν ἄλλων, C αἱ διὰ τὰς ἀποδημίας οὐ φθειρόμεναι.

Τῷ αὐτῷ τῆς μοιχείας ὑπέρτιμῳ ὑποκεῖσθαι καὶ ἀμφοτέρας αἱ γυναῖκες, ἥ τε τοῦ στρατεύεσθαι καὶ ἀποδήμου ὄντος, καὶ περὶ τοῦ πληροφορηθῆναι τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἑτέρῳ γαμηθεῖσα, καὶ ἡ τοῦ στρατιώτου, ἐὰν καὶ αὐτὴ, περὶ τοῦ μαθεῖν ἀκριβῶς τὸ περὶ τῆς θανῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἑτέρῳ συναφθῇ· ὅπως ἡ αἱ στρατιώτιδες, μαθοῦσαι τὸν ἴδιον ἄνδρα τετελευτηκέναι, ὀφείλουσιν ἐρευνᾶν περὶ τοῦ θανάτου αὐτῶν, ἢ Ἰουστινιάνιος. ἑκάστη ἑπτακαιδεκάτῃ νεαρεῖ διαλαμβάνει, ἢ ἐν τῷ ἑβδόμῳ τίτλῳ τοῦ εἰκοστοῦ ὀγδόου βιβλίου τῶν βασιλικῶν κειμένη· ἧς ἡ δύναμις καὶ ἐν τῷ ἐννενηκοστῷ πρώτῳ κανόνι ἐγράφη τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου. Ὁ δὴ παρὼν κανὼν συγγνώμης τινὸς ἀξιοῖ τὰς τῶν στρατιωτῶν γυναῖκας, διὰ τὰς γυναῖκας τῶν ἄλλως ἀποδημούντων, ἅτε πρὸς δεύτερον γάμον ἐλθοῦσαι, τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ἀφανισθέντων. διὰ τὸ μᾶλλον πρὸς θάνατον εἶναι αὐτούς, καὶ μεγάλην διδόναι ὑπόνοιαν τὴν ἀφάνειαν, ὡς πεπόνκασιν, ἢ ἀνῃρέθησαν.

CANON XXXVI.

Militum uxores, quæ, cum mariti ipsarum non appareant, nupserunt, eidem rationi subjiciuntur, cui & quæ propter maritorum peregrinationem reditu non expectato nupserint; sed res nonnullam hic veniam admittit, quòd major sit mortis suspicio.

BALS. Hic quoque Canon in xciij. Syn. in Trullo collocatus, illic est interpretatus.

ZONAR. Et militum quoque vxores, ad multum temporis ipsarum viris non apparentibus, si aliis jungantur pari cum reliquis mulieribus mulcta puniuntur, quæ, cum viri diutiùs peregrinarentur, aliis nupserunt. Habent vero quandam, inquit, veniam militum uxores, quòd facilius suspicemur interiisse milites, quippe qui inter bella & cædes ac pericula vitam agant. Venia porro illa fuerit, ut de tempore pœnæ persolvendæ constituto aliquid ipsis detrahatur.

ARIST. *Militum uxores quæ eò quòd viri sui nusquam appareant aliis junguntur, sunt veniâ digniores aliis, quæ propter eorum peregrinationes non expectant.*

Eidem fornicationis supplicio subjiciuntur & ambæ hæ mulieres, & quæ viri à militiâ communis & peregrinantis uxor est, & priusquam certis argumentis confirmetur mors illius, alii nupserit, & quæ militis est uxor, si & illa antequam viri ipsius mortem accuratè didicit, alii conjungetur. Quomodo autem militum uxores cum vitâ defunctos esse maritos suos didicerint mortem eorum investigare debent, centesima decima septima Iustiniani Novella statuit, in septimo titulo D vigesimi octavi libri Basilicωn posita. Cujus vis & in xci. can. sextæ in Trullo synodi scripta est. Præsens autem canon militum uxores indulgentiâ aliquâ dignatur, plusquam uxores aliter peregrinantium, si ad secundas nuptias venerint, viris suis non apparentibus; quoniam isti potiùs propè mortem sunt, & eorum absentia magnam dat suspicionem quòd vel mortui sint vel interfecti.

ΚΑΝΩΝ λζ.

Μετὰ τὸ ἀφαιρεθῆναι τὴν ἀλλοτρίαν ὁ γαμήσας, ὅτι μὲν τῇ πρώτῃ, μοιχείας ἐγκληθήσεται· ὅτι δὲ τῇ δευτέρᾳ ἀνεύθυνος ἔσται.

ΒΑΛΣ. Ἀλλοτρίαν ἐνταῦθα λέγει ὁ κανὼν τὴν νομίμως γαμηθεῖσάν τινι. Εἴ τις γοῦν μοιχεύσει, ἐξαγοράσας τὴν ἀλλοτρίαν τοῦ νόμου δόντος γάμου, καὶ αὐτὴν μὲν ἀφαιρεθῇ τοῦ καταδίκης νομίμου, ἑτέρᾳ δὲ συζεύξῃ· χάριν μὲν τῆς μοιχείας τοῦ τοὺς κανόνας ὑπερτιμήσαντος, ὅτι ἡ τῇ δευτέρᾳ γαμετῇ, ἐλευθέρᾳ οὔσῃ ἀνδρὸς, οὐκ ἔσται ὑπεύθυνος. ὡρίσθησαν ἡ ταῦτα παρὰ τοῦ ἁγίου διὰ τοὺς λέγοντας μὴ ὀφείλειν ἡ μοιχὸν δευτέρᾳ συναπτεσθαι γυναικὶ, ὡς κεφαλικῇ καταδίκῃ ὑποπίπτοντα, καὶ μὴ δυνάμενον σωαλλάττειν τοῦ παλαιὸν νόμον ἡ καταλυόντα ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ ἁγίου Βασιλείου, δηλονότι περὶ τῆς ἀνακαθάρσεως. κἂν γὰρ κεφαλικῇ τιμωρίᾳ ὑποκειταί τις διὰ τὴν μοιχείαν, ἀλλὰ γάμου σωαλλάττειν οὐ κεκώλυται, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ὑπερτιμήσεται χάριν τούτου· πολλῷ δὲ πλέον οὐ κολασθήσεται σήμερον ὁ νιοῦτος, ὅτι ἡ κεφαλικὴ τιμωρία ἀφῄρηται, καὶ κολάζεται ὁ μοιχὸς μόνῃ ῥινῶν ἀκτομῇ καὶ σεσημάτων ἀφαιρέσει. καὶ ἀναγνωθὴ τὸ πδ'. κεφ. τοῦ λζ'. τίτ. τοῦ ξ'. βιβλ. καὶ τὴν λβ'. νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυρίου Λέοντος τοῦ φιλοσόφου. ταῦτα δὲ χώραν εἶχον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὅτε μόνῃ.

E

CANON XXXVII.

Qui postquam aliena ei ablata fuerit, uxorem duxit, in prima quidem adulterii accusabitur, in secunda verò reus non agetur.

BALS. Alienam hîc dicit Canon, quæ legitimè nupsit, vel desponsa fuit alicui. Si quis ergo adulterium commiserit, aliena in suam proprietatem usurpata, lege utique matrimonii, & ab ea separatus fuerit cum legitima condemnatione, aliique conjunctus: pro adulterio quidem secundum Canones punietur, in secunda autem uxore, quæ est à viro libera, reus non agitur. Hæc autem sunt a sancto constituta propter eos qui dicebant non debere adulterum secundæ uxori conjungi, ut qui in capitalem condemnationem incidisset, & non posset lege veteri contrahere, quæ observabatur tempore Basilii, scilicet ante repurgationem. Etsi enim in capitale supplicium quispiam incidat propter adulterium, non est tamen matrimonium contrahere prohibitus, & ideo de eo non punietur: multò autem magis is hodie pœnam non subibit, propterea quod capitale supplicium sublatum est, & punitur adulter sola narium abscissione & bonorum ablatione. Et lege lxxxij. cap. xxxvij. tit. lx. lib. & xxxij. Novellam Imperatoris Domini Leonis Philosophi. Hæc autem locum habebant, vt mihi videtur, quando sola affectione constituebatur matrimonium:

F

nunc

nunc autem quando cum ſacra oratione & ſancto miniſterio procedunt nuptiæ & ſponſalia, adulter mulieri non aliter conjugetur, quàm ſi adulterii pœnis fuerit liberatus, quæ declarantur in lviii. Can. præſentis Sancti.

A Διὰ τί δὲ σωιέρχεται ὁ γάμος. ἀρτίως γὰρ ἐπεὶ μὴ ἱερολογίας οἱ γάμοι καὶ αἱ μνηστεῖαι προβαίνουσιν, ἄλλως γυναικὶ ὁ μοιχὸς οὐ συζεύγνυσι, εἰ μὴ ἀπὸ τῶν ὁπτιμίων τῆς μοιχείας ἀπολυθῇ, τῶν δὲ πλημμελῶν εἰς τὸν νῦ. κανόνα τῶ ἁγίου ἁγίου.

ZONAR. Si quis alicuius ſponſam ut uxorem in matrimonium duxerit, quæ poſtea ab illo ablata eſt, moxque ablata illa, alteram duxit uxorem; ob admiſſum quidem in eam peccatum ut adulter punietur, ob ſecundam vero uxorem quæ à viro libera eſt, nulli erit pœnæ obnoxius.

ΖΩΝΑΡ. Ἐάν τις μνηστὴν τινὸς ἢ γυναῖκα λαβὼν εἶχεν, εἶτα ἀφῃρέθη αὐτὸν, καὶ ἀφαιρεθεὶς ἐκείνων ἑτέρᾳ συνῴκησε γαμετῇ· διὰ μὲν τὸ εἰς ἐκείνην πλημμέλειαν ὡς μοιχὸς ὁπτιμηθήσεται, ὅτι δὲ τῇ δευτέρᾳ γαμετῇ, ἐλευθέρᾳ οὔσῃ ἀνδρὸς, οὐκ ἔστιν ὑπεύθυνος.

ARIST. *Qui alienam dimiſit, & accepit liberam, corripiendus quidem eſt propter primam, ſed propter ſecundam inſons eſt.* B

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τὴν ἀλλοτρίαν ἀφεὶς, καὶ λαβὼν ἐλευθέραν, ὁπτιμητέος μὲν διὰ τὴν πρώτην· ὅτι δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἀνεύθυνος.

Si quis uxorem duxerit ab alio dimiſſam, poſtea eam dimittens, alii liberæ legitimè conjungatur, propter primam adulterii ſupplicio obnoxius eſt, quia & qui dimiſſam duxit, adulteratur. Et proter ſecundam, crimine vacat.

Εἴ τις γυναῖκα λάβῃ παρ' ἄλλου ἀπολυθεῖσαν, εἶτα ταύτην ἀφεὶς, ἑτέρᾳ ἐλευθέρᾳ νομίμως συνεύξηται· ὅτι μὲν τῇ πρώτῃ τῆς μοιχείας ὁπτιμίου ἔστιν ὑπεύθυνος, διότι καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας, μοιχᾶται· ἀπὸ δὲ τῇ δευτέρᾳ ἀνεύθυνός ἐστι.

CANON XXXVIII.

ΚΑΝΩΝ λή.

Puellæ, quæ præter patris ſententiam amatores ſecutæ ſunt, fornicantur: Reconciliatis vero parentibus, videtur res remedium accipere; non protinus autem ad communionem reſtituuntur, ſed triennio punientur. C

Αἱ κόραι αἱ παρὰ γνώμην τῶν πατέρων ἀκολουθήσασαι πορνεύουσι. διαλλαγέντων δὲ τῶν γονέων δοκεῖ θεραπεία λαμβάνειν τὸ πρᾶγμα. οὐκ εὐθὺς δὲ εἰς τὴν κοινωνίαν ἀποκαθίστανται, ἀλλ' ὁπτιμηθήσονται τρία ἔτη.

BALS. Puellas hîc ſanctus eas, quæ ſunt in poteſtate appellat. Dicit ergo, quod ſi quæ puellæ tradent ſeipſas ſuis amatoribus præter ſuorum patrum ſententiam, & ab illis corrumpantur, etiam ſi matrimonio videantur conjunctæ, fornicantur; eo quòd matrimonium ejus, quæ eſt in tutela ſine patris voluntate conſiſtere nequit. Sin autem parentes ipſarum eis reconciliati fuerint, & eas cum amatoribus cohabitare voluerint, rei hac ratione videtur remedium afferri. Quod enim ab initio malè factum eſt, parentum poſtea conſenſus reparare videtur, ut fornicatio in matrimonium deducatur. At talis non eſt ſtatim ad communionem recipienda, ſed demum poſt tres annos. Hic autem nè poſueris raptam fuiſſe puellam. Ex triceſimo enim can. & ex aliis didiciſti, quod ſi raptus factus fuerit, ſive cum mulieris voluntate ſive ea nolente, non conſiſtit matrimonium, etiam ſi qui habent in poteſtate conſentiant. Sed pone eam, quæ eſt in poteſtate, non raptam ſtupratorem ſecutam fuiſſe; propterea enim ſequens conſenſus facit, ut à culpa remotum ſit conjugium. Hæc autem, ut mihi videtur, locum habebant, quando ſolo conſenſu conſiſtebat matrimonium. Hodie verò, quoniam fit cum ſacra benedictione, etiamſi parentes conſenſerint, non fiet matrimonium cum ſacra benedictione, niſi tres pœnitentiæ anni expleti fuerint, vel ab epiſcopo pro ſuo arbitratu ad tempus brevius redacti ſint. Cùm autem benedictio, quæ conſiſtere non poterat in impubere puella, facta eſſet, & poſtea qui matrimonialiter benedicti matrimonio quoque juncti ſint, quæſitum eſt, an qui ex eis naſcuntur ſint germani ac legitimi. Dicebant enim nonnulli, quòd, quoniam matrimonium ab initio non conſiſtebat propter puellæ impubertatem (quæ autem ab initio non conſiſtunt, ex iis quæ poſtea eveniunt non confirmantur, quemadmodum lex dicit) neceſſario, niſi fiat ſecunda benedictio, nec eos legitimè quidem conjunctos dixerit quiſpiam. Hoc ipſum autem etiam debere fieri dicebant in filia famlias, quæ præter patris ſententiam benedicta eſt, inſiſtentes, quòd etiamſi poſtea conſenſerit, qui illam habet in poteſtate, non conſiſtat matrimonium, niſi etiam fiat benedictio. Dominus autem Conſtantinus Nicænus fælicis memoriæ dicebat quidem in filiafamilias non requiri ſecundam benedictionem, quòd ſolius perſonæ ſcilicet patris contemptus intervenerit, & is per conſenſum amputatus ſit. In impubere autem voluit ſecundam fieri benedictionem, quòd jus commune contemptum ſit,

ΒΑΛΣ. Κόρας ἐνταῦθα ὁ ἅγιος τὰς ὑπεξουσίας ὀνομάζει. φησὶ γοῦν ὡς ἐάν τινες κόραι ἐκδιδῶσιν ἑαυτὰς τοῖς ἐρασταῖς τούτων παρὰ γνώμην τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ φθαρῶσιν ὑπ' ἐκείνων, κἂν γαμικῶς δόξωσι συναφθῆναι, πορνεύουσι, διὰ τὸ εἰ ἀνυπόστατον τὸν γεγόμενον γάμον τῆς ὑπεξουσίας δίχα γνώμης τῶν πατέρων αὐτῆς. ἐὰν δὲ καταλλαγῶσι ταύταις οἱ γονεῖς αὐτῶν, καὶ θελήσωσι συνοικεῖν ταύτας τοῖς ἐρασταῖς, δοκεῖ θεραπεύειν τὸ πρᾶγμα. τὸ γὰρ ἐξ ἀρχῆς κακῶς γεγονὸς, ἡ μετὰ ταῦτα συναίνεσις τῶν γονέων δοκεῖ θεραπεύειν, ὥστε τὴν πορνείαν εἰς γάμον μετάγεσθαι. πλὴν οὐκ εὐθὺς δεκτή ἐστιν ἡ τοιαύτη εἰς κοινωνίαν, ἀλλὰ μετὰ γ'. ἔτη. ἐνταῦθα δὲ μὴ θεματίσῃς ἁρπαγὴν γεγενῆσθαι ἐπὶ τῇ κόρῃ. ἔμαθες γὰρ ἀπὸ τοῦ λ'. κανόνος καὶ ἐξ ἑτέρων, ὅτι ἁρπαγῆς γενομένης, εἴτε μετὰ γνώμης τῆς γυναικὸς, εἴτε καὶ χωρὶς γνώμης ἐκείνης, γάμος οὐ συνίσταται, κἂν οἱ ἔχοντες αὐτὰς ὑπεξουσίους συναινέσωσιν. ἀλλὰ θεμάτισον δίχα ἁρπαγῆς ἀκολουθῆσαι τῷ ὑπεξουσίαν τῇ φθορεῖ· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἡ μετὰ ταῦτα συναίνεσις ποιεῖ ἀνεύθυνον τὸν γάμον. ταῦτα δὲ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, χώραν εἶχον, ὅτε μὴ συναινέσει μόνη συνίσταται ὁ γάμος. σήμερον ἐπεὶ μετ' ἱερολογίας γίνεται, κἂν συναινέσωσιν οἱ γονεῖς, γάμος μετ' ἱερολογίας οὐ γίνεται, εἰ μὴ πληρωθῶσι τὰ τοῦ ὁπτιμίου γ'. ἔτη, ἢ καὶ τοῦ ὁπτιοῦντος μετὰ τὴν οἰκείαν ὁπτικρισιν φενακισθῆναι. ἱερολογίας δὲ ἀνυποστάτως γεγομένης ὅτι ἀνήβῳ κόρῃ, καὶ μετ' ταῦτα τῶν γαμικῶς ἱερολογηθέντων συνοικούντων τῷ γάμῳ, συνεζητήθη, εἰ τὰ τικτόμενα ἐξ αὐτῶν γνήσιά εἰσι καὶ νόμιμα. ἔλεγον γάρ τινες ὡς ἐπεὶ ἀρχῆθεν ἀνυπόστατος ἦν ὁ γάμος διὰ τὴν ἀνηβότητα τῆς κόρης, τὰ δὲ ἐξ ἀρχῆς ἀνυπόστατα ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα συμβαινόντων οὐ βεβαιοῦται καθὼς ὁ νόμος φησὶν, ἐξ ἀνάγκης, εἰ μὴ γένοιτο δευτέρα ἱερολογία, οὐδὲ νομίμως τέτνις συνάπτεσθαι εἴποι τις. τὸ αὐτὸ δὲ ἔλεγον ὀφείλειν γενέσθαι καὶ εἰς τὴν ὑπεξουσίαν τῆ φθορᾷ γνώμην τοῦ πατρὸς ἱερολογηθεῖσαν διενιστάμενοι. ὡς κἂν μὴ ταῦτα συναινέσῃ ὁ ἔχων αὐτὰς ὑπεξουσίαν, γάμος οὐ συνίσταται, εἰ μὴ καὶ ἡ ἱερολογία γένηται. ὁ δὲ Μακεδόνιος κύριος Κωνσταντῖνος ὁ Νικαεὺς ὅτι μὲν τὴν ὑπεξουσίας ἔλεγε μὴ δεῖσθαι δευτέρας ἱερολογίας διὰ δὲ καταφρόνησιν μόνην ἀφαιρεθῆναι τὸ πατρὸς γενέσθαι, καὶ ταύτην διὰ τὴν συναινέσεως ἀφαιρεθῶσαν. ὅτι δὲ τὸν ἀνήβου ἤθελε δευτέραν γενέσθαι ἱερολογίαν,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἱερολογίαν, ἀφ' ὃ ἀνθεστήναι κοινὸν νόμιμον, καὶ μὴ ἄλλως θεραπεύεσθαι, εἰ μὴ μετὰ διόρθωσιν· ὃ οὐκ ἐμοὶ οὕτω δοκεῖ, διὰ τὸ σέβας τὸ πρὸς τὴν ἁγίαν ἱερολογίαν.

A sit, & non aliter ei remedium afferri, nisi post correctionem, quod mihi non videtur, propter benedictionis reverentiam.

ΖΩΝΑΡ. Ὅσαι, φησὶ, κόραι ἀκολουθήσουσι τισὶν ἐραστᾶις αὐτῶν, ἀντὶ τῶν ἑκόντας ἑαυτὰς ἐκείναις, παρὰ γνώμην τῶν πατέρων αὐτῶν, οἷς εἰσὶν ὑπεξούσιαι, πορνεύσουσι· ἐὰν καταλλαγῶσιν αὐταῖς οἱ γονεῖς αὐτῶν, καὶ θελήσωσι συνοικεῖν αὐτὰς τοῖς ἐραστᾶις καὶ φθορεῦσιν αὐτῶν, δοκεῖ θεραπεύειν τὸ γεγονός. τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς κακῶς γεγονὸς ἢ μὴ ταῦτα συναίνεσις τῶν γονέων δοκεῖ θεραπεύειν, ὥστε ἡ πόρνη εἰς γάμον μεταγεῖν. πλὴν οὐκ εὐθὺς δεκτὴ ἔσται ἡ τοιαύτη εἰς κοινωνίαν, ἀλλὰ μὴ πρὶν ἔτη.

ZONAR. Quæcunque, inquit, puellæ suos amatores secutæ fuerint, hoc est, iis sese sponte tradiderint, præter parentum, sub quorum potestate sunt, voluntatem, fornicantur. Quòd si ipsis reconcilientur parentes sui, easque unà cum amatoribus corruptoribusque suis vitam agere velint, remedium ei quod factum est inventum videtur. Porro hoc quod initio prave gestum est, parentum, qui post adhibetur, consensus eousque videtur emollire, ut fornicariam mulierem traducere in matrimonium liceat. Non tamen illa statim ad communionem erit admittenda, sed exacto triennio.

ΑΡΙΣΤ. Παρὰ γνώμην πατρὸς ἡ ἀκολουθήσασα, πόρνη κρίνεται· εἰ δὲ καὶ οἱ γονεῖς διαλλαγεῖεν, καὶ τὸ γεγονὸς θεραπείαν ἔχειν δοκεῖ· ὅμως τριετίαν ὑποπιπτέτω.

ARIST. *Quæ contra voluntatem patris secuta est, fornicatrix censetur. Si verò parentes reconciliati fuerint, & factum remedium accipere videatur; triennio tamen substernatur.*

Οἱ ὑπεξούσιοι, παρὰ γνώμην τῶν ἐχόντων αὐτοὺς ὑπεξουσίους, συναλλάττειν γάμον οὐ δύνανται· εἰ δὲ καὶ συναλλάξουσιν, οὐδὲν ἔπραξαν, ἀλλ' ἀνίσχυρόν ἐστι τὸ συνάλλαγμα ὑπόκειν) καὶ τῷ τῆς πορνείας ἐπιτιμίῳ αἱ παρὰ γνώμην τῶν πατέρων αὐτῶν ἀκολουθήσασαί τισιν ἀνδράσι κρίναι. Εἰ δὲ καὶ μετὰ ταῦτα οἱ γονεῖς τὸ παρὰ γνώμην αὐτῶν γενόμενον συνοικέσιον δέξονται, καὶ θελήσωσι μένειν ἄλυτον· ὅμως διὰ τὸ ἐξ ἀρχῆς μὴ κατὰ γνώμην αὐτῶν γενέσθαι, οὐκ εὐθὺς εἰς κοινωνίαν παραδεχθήσονται, ἀλλ' ἐπὶ τριετίαν ἐπιτιμηθήσονται.

Qui sub potestate sunt præter eorum sententiam sub quorum sunt potestate matrimonium contrahere non possunt. Si autem & contraxerint, nihil fecerunt, sed irrita est contractio. Puellæ autem quæ præter patrum suorum voluntatem homines aliquos secutæ fuerint, fornicationis supplicio subjiciuntur. Si autem & postea parentes conjugium præter suam sententiam initum, admittunt, & indissolutum manere volunt, nihilominus quia ab initio cum eorum voluntate non factum fuit, non statim ad communionem recipientur, sed triennio pœnas solvent.

ΚΑΝΩΝ λθ'.

Ἡ τῷ μοιχῷ συζῶσα μοιχαλίς ἐστι πάντα τὸν χρόνον.

CANON XXXIX.

Quæ vivit cum adultero, est toto tempore adultera.

ΒΑΛΣ. Γυνή τις μοιχεύσασα καὶ συζῶσα τῷ μοιχῷ ἐπετιμήθη· τοῦ ἀνδρὸς δὲ ὑστερον τελευτήσαντος, ἤθελε συζευχθῆναι τῷ μοιχῷ. φησὶν οὖν ὁ ἅγιος, ὡς ὅτε τοῦτο γένηται, ἀλλὰ καὶ μεχρὶς ἂν συζῇ τῷ μοιχῷ ἐπιτελείτω ὀφειλὴ ἦ), κἂν πλείω ἔτη τῶν ἐπιλοίπων τῆς μοιχείας ἐπεραιώθησαν. ἐκεῖνοι γὰρ τὰ ἐπὶ τῇ μετανοίᾳ διδόμενα ἐπιτίμια δοκοῦσι δύνασθαι, καὶ λαμβάνειν συγχώρησιν, οἱ ἀφισάμενοι τοῦ κακοῦ. οἱ δὲ ἐπιμένοντες τῷ κακῷ ἐπὶ ὃ αὐτό εἰσιν ἐπιτίμιοι, κἂν μυριάκις τοῦτο δύνασθαι. ὥστε θεμιτὸν τὸν κανόνα, καὶ μὴ εἰπεῖν πᾶσαν γυναῖκα συζῶσαν τῷ μοιχῷ μοιχαλίδα εἶ). ἡ γὰρ νόμιμος γυνὴ αὐτοῦ ἀνεύθυνος ἐστι τούτῳ συνδιάγουσα, καὶ ἄλλη πᾶσα χωρὶς τῆς μοιχαλίδος. καὶ ὁ μὲν ἐκκλησιαστικὸς νόμος ταῦτα διορίζει). ὁ δὲ πολιτικὸς οὐ συγχωρεῖ τὸν μοιχαλίδα ὁπωσδήποτε συζεύχθῆναι τῷ μοιχῷ. φησὶ γοῦν ὁ ξς'. κεφάλ. τοῦ λζ'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου, ἁπᾶξ ἁμαρτήσασα μοιχείαν, ἐὰν μὴ τοῦτο γένηται γαμετὴ τοῦ μοιχεύσαντος αὐτῷ, ὑποσκέννυται τῷ προσχήματι τοῦ γάμου τοῦ μὴ τὸν μοιχείαν γενομένου. καὶ τὸ ιγ'. κεφάλ. τοῦ μβ'. τίτλου, ἐὰν ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς καταδικασθεὶς ἀγάγωμαι αὐτὴν, εἰ καὶ μὴ αὐτὴ κατεδικάσθη. ὅτε ὁ γάμος ἔρρωται, ἀλλ' εἰ καὶ κληρονόμον αὐτῷ γράψω, ἢ ἐμὲ αὐτὴ, δημεύεται ἡ κληρονομία, εἰσὶ στρατιωτικῶς τις διαθέμενος δύναται κληρονόμον γράψαι τὸν ἀπὸ φθορᾶς γαμηθεῖσαν, καὶ σύγκοιτον αὐτοῦ γενομένην, ἀλλὰ τοιούτου τινὸς συμβαίνοντος, χώρα τῷ δημοσίῳ, καὶ τὸ πέμπτον θέμα τοῦ δεκάτου κεφ. τοῦ ε'. τίτλου τοῦ κη'. βιβλίου, ὁ ἐπὶ μοιχείαν γυναικὸς καταγορηθεὶς, οὐ δύναται ταύτην γαμετὴν ἀγαγέσθαι.

BALS. Mulier quædam, quæ adulterata fuerat, & cum adultero unà vivebat, punita est: cum autem mortuus esset ejus maritus, volebat conjungi adultero. Dicit itaque sanctus, quod ne hoc quidem fiet, sed etiam donec vivit cum adultero pœnam subire debet, etiamsi xv. anni pœnitentiæ transacti sint. Illi enim demum eas, quæ in pœnitentia dantur, pœnas subiisse videntur, & veniam adipisci, qui à malo abstinent. Qui autem in malo perseverant, eidem pœnæ sunt obnoxii, etiamsi eam millies subierint. Ita ergo in Canonem propone; & ne dixeris omnem mulierem quæ cum adultero cohabitat, esse adulteram. Ejus enim uxor legitima illi cohabitans, est à reprehensione aliena, & quævis alia præter adulteram. Et lex quidem Ecclesiastica hæc decernit. Civilis autem adulteræ nullo modo permittit cum adultero conjungi. Dicit enim lxvi.cap.xxxvii.titul. lx. lib. Quæ semel adulterium commisit, si ejus, qui eam adulterata est, postea uxor fuerit, non extinguitur prætextu matrimonii, quod post adulterium factum est. Et xiii.cap.xlii.tit. ejusdem libri; Si propter uxoris adulterium condemnatus ipsam duxero, etiamsi ipsa non est condemnata, non est validum matrimonium: sed etsi ipsam hæredem scripsero, vel ipsa me, publicatur hæreditas. Nec quis militariter testans potest eam hæredem scribere, quæ ex stupro est ducta & ei fuit concubina; sed si tale quid contingat, locus datur publico. Et juxta iii. thema x. cap. v. tit. xxviii.lib. Qui propter adulterium uxoris accusatus est, non potest eam uxorem ducere.

ΖΩΝΑΡ. Εἰ μή τις ἀποστῇ τῆς ἁμαρτίας, μετανοεῖν οὐ πιστεύεται, ὅτε δέχεται εἰς μετάνοιαν. μετάνοια γάρ ἐστι τὸ μεταμέλεσθαι τὸν ἁμαρτήσαντα ἐφ' οἷς ἥμαρτε, καὶ δάκνεσθαι ἐπ' αὐτοῖς. ὁ δὲ ἐπιμένων τῇ ἁμαρτίᾳ, οὔτε μεταμέλεσθαι, οὔτε δάκνεσθαι πιστεύεται, ἀλλὰ ἥδεται ταύτῃ

ZONAR. Nisi quis à peccato desistat, illum pœnitere haud credibile est, neque ad pœnitentiam admittitur. Est enim pœnitentia, cum eum, qui deliquit, admissi criminis pœnitet, atque ob illud angitur. Qui vero in peccato perseverat, nec eum pœnitere peccati, nec ob id

id angi credimus, ſed ex illo potiùs capere voluptatem. Quæ igitur adulterum ſecuta eſt, & cum eo vitam agit, toto tempore, quo cum eo degit, adultera eſt, cum in pravitate adhuc perſiſtat, neque ad pœnitentiam admittitur.

ARIST. *Quæ unà cum adultero vivit, per vitam machatur.*

Idcirco itaque & talis in Eccleſiam non eſt admittenda. Poſtquam enim à peccato ceſſaverit, tunc pœnas dat, & lapſum ſuum emendat. Si autem in adulterio perſiſtat, inemendabilis eſt & non recipienda.

CANON XL.

Quæ præter domini ſententiam ſe viro tradidit, fornicata eſt: Quæ autem poſtea libero matrimonio uſa eſt, nupſit. Quare illud quidem fornicatio, hoc verò matrimonium eſt. Eorum enim, qui ſunt in alterius poteſtate, pacta conventa firmi nihil habent.

BALS. Ancilla quædam cuidam viro libero matrimonialiter conjuncta erat præter mentem ſui domini. Cum autem aliquantum temporis proceſſiſſet, vel libertate donata, quod cum priore viro contraxerat liberum habuit matrimonium, vel etiam ejus dominus priùs facto, quod non conſiſtebat, matrimonio conſenſit. Interrogatus ergo Sanctus, an quod inter eos factum eſt matrimonium caſtigari non debeat, dixit; quòd quoniam eorum qui ſunt in poteſtate conſenſus infirmi ſunt & non poſſunt conſiſtere, ideo non conſtitutum eſt legitimum matrimonium tempore ſervitutis: & ſi domini conſenſus poſtea ſecutus fuerit, vel eadem ancilla manumiſſa ad prius matrimonium ſe contulerit, non videtur quod factum eſt etiam ab ipſo initio legitimum propter ſequentem conſenſum, ſecundum legem quæ dicit; Quæ ab initio ſunt infirma, ex iis quæ poſtea eveniunt non confirmantur. Hoc enim locum non habet in iis quæ non conſiſtunt. Et ideo pro priori quidem malo fornicationis pœnæ eis imponentur: poſterior autem convictus pœna carebit. Et hæc quidem quando ancillæ matrimonium, quod conſiſtere non poteſt, fuerit confirmatum, vel poſt ejus libertatem, vel poſt manifeſtum domini conſenſum, quem etiam tacita libertas neceſſariò conſequitur. Quid autem? ancilla, quæ verè matrimonio conjuncta eſt domino ſciente & non contradicente, ut fornicatrix reputabitur, eo quòd dominus non conſenſerit, an non? SOL. xlvii. cap. iiii. tit. xxviii. lib. hæc dicit expreſſè; Si quis ancillam ſuam nuptum locavit, qui autem liber eſt, & locanti fide datâ, eam accepit, & fortè etiam dotalibus confectis inſtrumentis, vel non confectis quidem ſed ejus tamen voluntate rem tractavit, non juſtum fuerit tales non confirmare nuptias, ſed etiam tacitam libertatem, ſive viro, ſive mulieri convenire; & cum tale quid à domino factum ſit, eum, eámque decernimus ad ingenuitatem arripi, rémque tanquam in liberis & ingenuis judicari. Si autem ipſe quidem alterutrius perſonæ dominus matrimonium non conſtituerit, cum verò ſciret quod fiebat de induſtriâ celavit, ut adverſus conjunctorum alterutrum negotium poſtea conſarcinaret, ejuſmodi quidem maleficium, ſiquidem clarè oſtenſum fuerit, punimus, & eis, qui tam improbum conſilium cèperunt, dominium auferimus, & hoc ſit rurſus quoque matrimonium, proinde ac ſi is conſenſiſſet ab initio qui poſſidebat. At ille quidem à dominio excidat: rurſus autem ſervus ad ingenuitatem rapiatur. Cum hoc itaque evenit, vel ſi conſenſit, vel ſi ſe improbè geſſit dominus, clarum eſt, quòd qui ex his matrimoniis nati ſunt, erunt ex hac noſtrâ lege liberi & ingenui. Et quoniam ex hoc appareret, ad libertatem arripi ancillam, quæ cum domini tolerantia nupſit libero, qui conjuncti ſunt nulla pœna

τη. ἡ οὖν τῷ μοιχῷ ἀκολουθήσασα καὶ συμβιοῦσα αὐτῷ, πόρνη τὸν χρόνον τῆς συμβιώσεως μοιχαλίς ἐστι, ἔτι προσλυσα δ κακὸν, καὶ εἰς μετάνοιαν ὐ δεχθήσεται.

ARIST. Ἡ συζῶσα μοιχῷ, διὰ βίου μοιχεύεται.

Διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ἀπρόσδεκτός ἐστιν ἡ τοιαύτη τῇ ἐκκλησίᾳ· μετὰ γὰρ τὸ παυθῆναι τῆς ἁμαρτίας, τότε γίνεται ἐν ὑστερήμασι, καὶ διορθῶται τὸ πλημμέλημα αὐτῆς· ἐὰν δὲ ὑστερήσῃ τῇ μοιχείᾳ, ἀδιόρθωτός ἐστι, καὶ ἀπρόσδεκτος.

ΚΑΝΩΝ μ΄.

Ἡ παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου ἀνδρὶ ἑαυτὴν ὑπέβαλε, ἐπόρνευσεν· ἡ δὲ μὴ ταῦτα πεπαρρησιασμένῳ γάμῳ χρησαμένη, ἐγήμαλο. ὥστε ἐκείνῳ μὲν πορνεία, τοῦτο δὲ γάμος. αἱ γὰρ συνθῆκαι τῶν ὑποξυσίων οὐδὲν ἔχουσι βέβαιον.

BALS. Δούλη συνήφθη γαμικῶς ἀνδρί τινι ἐλευθέρῳ παρὰ γνώμην τοῦ οἰκείου δεσπότου. χρόνῳ δέ τινι προελθόντι, ἢ ἐλευθερίας ἀξιωθεῖσα τὸν μετὰ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς γάμον πεπαρρησιασμένον ἐποιήσατο, ἢ καὶ ὁ κύριος αὐτῆς ὅτι τῷ γενομένῳ πρώτῳ γάμῳ συνήνεσεν. ἐρωτήθη γοῦν ὁ ἅγιος εἰ ἀκόλαστόν ἐστι τὸ γεγονὸς συνοικέσιον, καὶ εἶπεν, ὡς ἐπεὶ αἱ συναινέσεις τῶν ὑποξυσίων ἀβέβαιοι καὶ ἀνυπόστατοί εἰσι, κἀντεῦθεν ὁ συνὼν γάμος ἔννομος ὂν τῷ καιρῷ τῆς δουλείας· κἂν μὴ ταῦτα συναίνεσις ἐπηκολούθησε τοῦ δεσπότου, ἡ αὐτὴ ἡ δούλη ἐλευθερωθεῖσα τῷ πρώτῳ γάμῳ ἐνοίκησεν, ὁ λογίζεται τὸ γεγονὸς καὶ ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς ἔννομον διὰ τὸ μὴ ταῦτα συναίνεσιν, καὶ τὸν νόμον τὸν λέγοντα, τὰ ἐξ ἀρχῆς ἀβέβαια, ἐκ τῶν μὴ ταῦτα συμβαινόντων ὁ βεβαιοῦται. τοῦτο γὰρ ὅτι τῶν ἀνυποστάτων χώραν οὐκ ἔχει. διὰ τοι τοῦτο χάριν μὲν τῷ πρώτῳ κακοῦ ὅτου μία πορνείας τούτοις ἐπιφορτισθήσονται· ἡ δὲ μὴ ταῦτα συμβίωσις ἔσται ἀνεπίμεμπτος. καὶ ταῦτα μὲν ὅτε ἀνυποστάτου γάμου τῆς δούλης ὑπειχθῇ, ἢ μὴ ἐλευθερίαν αὐτῆς, ἢ μὴ φανερὰν συναίνεσιν τοῦ δεσπότου, ἢ καὶ ἐλευθερία σιωπὴ ἐξ ἀνάγκης ἐπακολουθεῖ. τί δὲ; ἡ γαμικῶς συναφθεῖσα δούλη μὴ ἀληθείας τοῦ δεσπότου εἰδότος καὶ μὴ ἀντιλέγοντος, ὡς πορνεύσασα λογισθήσεται διὰ τὸ μὴ συναινέσαι τῷ δεσπότῃ, ἢ μή; Λύσις. ὁ μζ. κεφ. τοῦ δ΄. τίτλου τῶν κή. βιβλίου φησὶ ταῦτα ῥητῶς. εἴ τις ἐξέδωκε τὴν ἑαυτοῦ θεράπαιναν, ὁ δὲ ἐλεύθερος ὢν καὶ πιστεύσας τῷ διδόντι ταυτῇ ἔλαβεν, ἴσως καὶ προικῴων γενομένων συμβολαίων, ἢ μηδὲ γενομένων μέν, τῆς δὲ ἑαυτοῦ γνώμης ὁ πρᾶγμα διοικησαμένης, ἐκ ἂν εἴη δίκαιον τὸν τοιοῦτον μὴ συνεσάναι γάμον, ἀλλὰ σιωπηρὰν ἐλευθερίαν ἀκολουθεῖν, εἴτε τῷ ἀνδρὶ, εἴτε τῇ γυναικί· καὶ τινὰ τινὸς παρὰ τοῦ δεσπότου γενομένην, θεσπίζομεν ἁρπάζεσθαί τε τὸν τοιοῦτον καὶ τῷ τοιαύτῃ εἰς εὐγένειαν, καὶ τὸ πρᾶγμα ὡς ὅτι ἐλευθέροις τι καὶ εὐγενέσι κρίνειν. εἰ δὲ αὐτὸς μὲν ὁ συναρμόσας τὸν γάμον ὁ πατὴρ τῷ προσώπων δεσπότης, εἰδεὶη ὃ γενόμενον, καὶ ἐξεπίτηδες ἀπεκρύπτει, ἵνα ὕστερον πρᾶγμα ῥάψῃ τῶν συναφθέντων θατέρῳ, τιμωρούμεθα τῷ τοιαύτῃ, εἴγε σαφῶς ἀποδείχθειη, κακουργίαν, καὶ ἀφαιρούμεθα τῷ δεσποτείαν τῶν οὕτω πονηρῶς βεβουλευμένων, καὶ ἔστω πάλιν καὶ τοῦτο γάμος, ὥσπερ ἂν εἰ συνήνεσεν ὁ κεκτημένος τῷ ἀρχῇ· καὶ ὁ μὲν ἐκπιπτέτω τῆς δεσποτείας, αὖθις δὲ εἰς εὐγένειαν ἁρπαζέσθω ὁ δοῦλον πρόσωπον. τοῦτο συμβαίνοντος ἀποτελεσθήσεται, ἢ εἰ καὶ ἐκακούργησεν ὁ κεκτημένος, πρόδηλον ὄν, ὡς καὶ οἱ πεσόντες ἐκ τῶν τοιούτων γάμων, ἐλεύθεροί τε καὶ εὐγενεῖς κατὰ τὸν δὲ ἡμῶν τὸν νόμον ἔσονται. καὶ ἐπεὶ ἐκ τούτου πρόκειται εἰς ἐλευθερίαν ἁρπάζεσθαι τῷ μὴ ἀνοχῆς τοῦ δεσπότου τῷ ἐλευθέρῳ γαμηθέντι δούλῳ, ἀνεπίμικτοι οἱ οὕτω συναφθέντες

φθέντες σωτηρηθήσον). ὅσον γὸ κ τὸν πάλαιον νόμον τὸν διορεζόμενον τὸν γάμον σωίςαθαι σωαινέσε μόνη, κ) ὅ τοιῦτον συνοικέσιον πεπερᾶτω) διὰ τῆς σιωπηρᾶς συναινέσεως τῦ δεσπότυ. εἰ δέ τις εἴπη ὡς ἱερολογίας μὴ γενομένης κ) ὅ σήμερον κρατυῶν, οἱ τοιῦτοι ὐκ ὀκφεύξονται τὰ δεπτίμια, κᾶν γαμικῶς σωήφθησαν τῦ δεσπότυ ὁρῶντος κ) ἀνεγομένυ. ἀκέσε ὅτι εἰς τὸν λόγον τῆς δεπτιμίων ἡ διάθεσις μᾶλλον σκοπεῖται, κ) ὐχὶ ἡ ἀκρίβεια τῶν νεαρῶν διαταγμάτων.

A affecti conſervabuntur. Quod enim ad veterem legem attinet, quæ matrimonium ſolo conſenſu fieri decernit, ejuſmodi quoque peractum eſt matrimonium per tacitum domini conſenſum. Si quis autem dixerit, quòd cum non facta ſit benedictio, ut hodie obſervatur, ii pœnas non effugient, etiam ſi matrimonio conjuncti ſint, domino videnté & patiente, audiet quòd, quantum attinet ad pœnarum rationem, magis conſideratur affectio, quàm Novellarum conſtitutionum ſummum jus.

ΖΩΝΑΡ. Εὰν δέλη ἑκδῶ ἑαυτὴν ἀνδρὶ παρὰ τὸ θέλημα τῦ δεσπότυ αὐτῆς, πορνεύει. ὑφ' ἑτέρυ γὸ ὄσα ἐξυσίαν ὐ δύναται συνθήκας, ἤγουν συμφωνίας ποιεῖν. ἀβέβαιοι γάρ εἰσι κ) ἀνίσχυροι. εἰ δ' μ' ταῦτα, μ' τὸ πορνεῦσαι δηλαδή, ἐλευθερωθεῖσα, ἢ ἀφεθεχωρήσεν τῦ κυρίυ αὐτῆς, πεπαῤῥησιασμένυ, ἀντὶ τῦ, φανερῶ χρήσεται γάμῳ, ὡς γνησία νομισθήσε) τότε, κ) ὐχὶ πόρνη.

B ZONAR. Si ancilla ſeipſam viro tradiderit præter domini voluntatem, fornicatur. Cùm enim ſub alterius ſit poteſtate, conventa, id eſt, pactiones ineundi facultatem non habet. Infirmæ ſiquidem ac irritæ ſunt. Quòd ſi poſtea, poſtquam ſcilicet fornicata fuit, donata libertate, aut domino ipſius permittente, matrimonio libero, hoc eſt, manifeſto palam eſt uſa, jam inſtar legitimæ uxoris, non fornicariæ mulieris, exiſtimabitur.

ΑΡΙΣΤ. Εαυτὴν ἀνδρὶ ὀπαδοῦσα δέλη, πορνεύει· σωαπλε) ὅ, εἰ μετὰ γνώμης δεσπότυ· τὰ γὸ τῶν ὑπεξυσίων, ἀβέβαια.

ARIST. *Ancilla quæ ſe viro tradit, fornicatur: matrimonio vero jungitur, ſi cum domini conſenſu id facit. Quæ enim ab iis fiunt qui alienæ poteſtati ſubjiciuntur, invalida ſunt.*

C Εὰν οἱ ὑπεξύσιοι παῖδες σὺν γνώμῃ τῶν γονέων αὐτῶν συναλλάτ[illegible]ειν γάμον ὐ δύνωνται), πολλῷ μᾶλλον οἱ οἰκέται). διὰ τῦτο γοῦν κ) ἡ δέλη ἡ ἐκδιδοῦσα ἑαυτὴν ἀνδρὶ, σὺν γνώμῃ τῦ ἰδίυ δεσπότυ, ὡς πόρνη ὀπτιμηθήσε)· εἰ δ μετὰ ταῦτα κ) γνώμῃ τῦ δεσπότυ σωαφθῇ αὐτῇ, νομίμως ἐγκυαλῖ.

C Si pueri ſub poteſtate præter parentum ſuorum ſententiam matrimonium contrahere non poſſunt, multo magis ſervi. Propterea itaque & ancilla quæ præter domini ſui ſententiam ſe viro dedit, ut fornicatrix pœnas luet. Si autem poſtea cum domini voluntate ei conjungatur, legitimè nupſit.

ΚΑΝΩΝ μά'.

Ἡ ἐν τῇ χηρείᾳ ἐξυσίαν ἔχυσα ἑαυτῆς, συνοικεῖν ἀνέγκλητος, εἰ μηδεὶς ἔστιν ὁ διασωῶν τὸ συνοικέσιον, τῦ ἀπόσολυ εἰπόντος, ἐὰν ἀποθαν῀ ὁ ἀνὴρ ἐλεύθερός ἔστιν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ.

D

CANON XLI.

Quæ in viduitate habet ſui poteſtatem, & viro cohabitat, ab omni accuſatione eſt libera, ſi nemo eſt qui conjugium divellat; cum dicat Apoſtolus, Si mortuus ſit maritus, libera eſt, ut nubat cui velit, tantum in Domino.

Γυνή τις χηρεύσασα ἤθελεν ἑτέρῳ συζυγηθῆναι ἀνδρὶ, κ) ὐ παρεχωρεῖτο, ἢ κ) συζυγηθεῖσα ἐπεπμᾶτο. ἠρωτήθη οὖν περὶ τύτυ ὁ ἅγ. κ) ἀπεφήνατο, ὅτι ἐξυσίαν ἔχει ἡ χήρα ἑτέρῳ συναφθῆναι ἀνδρὶ, ἐὰν τέως αὐτεξυσία ᾖ. τῦτο δ κρατήσει εἰς μόνην δευτερογαμίαν· τριγαμίαν γὸ ὁ ἅγιος ὐ σωχωρεῖ. ὥστε καλῶς ἡ γυνὴ ἡ χηρεύσασα ἵνα δευτερογαμήσῃ, κ) δευτερογαμήσασα ὐκ ὀπτιμηθήσε), εἴσφ ὐκ ἔστιν ὑπεξυσία· ἐὰν γὰρ ᾖ ὑπεξυσία, ἐπεὶ ὁ ἔχων ταύτην ὑπεξυσίαν δύναται διαλῦσαι τὸν γάμον, ὀπτιμηθήσε) κ) αὕτη ὡς πορνεύσασα. πολλὰ κ) αἱ γυναῖκες δευτερογαμῦσαι τῷ ὀπτιμίῳ τῶν δευτερογαμούντων ὑπόκειν), καθὼς πολλάκις εἴπομεν. ἀκούων δ τοῦ ἁγίυ λέγοντος ἔχειν ἐπ' ἀδείας τὴν χήραν ᾧ θέλει γαμεῖσθαι, μὴ εἴπῃς δύνασθαι αὐτὴν ἀσεβεῖν ἢ ἑτέρῳ τινὶ ἀναξίῳ τοῦ γένυς αὐτῆς συναπτεσθαι, ἀλλ' εἰπὲ ὀφείλειν αὐτὴν κ) κανόνας κ) νόμυς δευτέρῳ ἀνδρὶ γαμεῖσθαι. φησὶ γὰρ τὸ α'. κεφ. τῦ δ'. πτλυ τῦ κη'. βιβλίυ, γάμος ἔστιν ἀνδρὸς κ) γυναικὸς συναφεια κ) συγκλήρωσις τῦ βίυ πάντος, θείυ τε κ) ἀνθρωπίνυ κοινωνία. κ) ὁ λδ'. κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδυ, κ) ὁ οϛ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρύλλῳ συνόδυ κωλύυσι τὺς ὀρθοδόξυς μ' αἱρετικοῖς συναπτεσθαι, κ) τὸ ϛ'. θέματος ζ'. κεφ. τῦ ε'. πτλυ τῦ κη'. βιβλίυ φησὶν, ὐκ ἐρρῶσθαι ὁ γάμος τ γυναικὸς ἢ ἐγγόνης τῦ ἀξιωματικῦ φορς ἀπελεύθερον ἢ σκηνικὸν, ἢ σκηνικῦ υἱὸν ἢ σκηνικῆς. ὁ δὲ κρατ῀ κ) ἅγ. ἡμῶν βασιλεὺς διαφόρων συνοικέσια εὐγενῶν συναφθεισῶν ἀνδράσιν εὐγενέσι διέσπασε, κ) τὺς συναφθέντας μεγάλως ἐκόλασεν. οἷόν τι πεποίηκε κ) εἰς τὸν βασιλικὸν γραμματικὸν, κύριον Θεόδωρον τὸν Μεσαρείτην τῦ σεβασῦ τῦ Βρυεννίυ

Γυνή τις χηρεύσασα ἤθελεν ἑτέρῳ συζυγηθῆναι ἀνδρὶ, κ) ὐ παρεχωρεῖτο, ἢ κ) συζυγηθεῖσα ἐπεπμᾶτο. ἠρωτήθη οὖν περὶ τύτυ ὁ ἅγ. κ) ἀπεφήνατο, ὅτι ἐξυσίαν ἔχει ἡ χήρα ἑτέρῳ συναφθῆναι ἀνδρὶ, ἐὰν τέως αὐτεξυσία ᾖ. τῦτο δ κρατήσει εἰς μόνην δευτερογαμίαν· τριγαμίαν γὸ ὁ ἅγιος ὐ σωχωρεῖ. ὥστε καλῶς ἡ γυνὴ ἡ χηρεύσασα ἵνα δευτερογαμήσῃ, κ) δευτερογαμήσασα ὐκ ὀπτιμηθήσε), εἴσφ ὐκ ἔστιν ὑπεξυσία· ἐὰν γὰρ ᾖ ὑπεξυσία, ἐπεὶ ὁ ἔχων ταύτην ὑπεξυσίαν δύναται διαλῦσαι τὸν γάμον, ὀπτιμηθήσε) κ) αὕτη ὡς πορνεύσασα. πολλὰ κ) αἱ γυναῖκες δευτερογαμῦσαι τῷ ὀπτιμίῳ τῶν δευτερογαμούντων ὑπόκειν), καθὼς πολλάκις εἴπομεν. ἀκούων δ τοῦ ἁγίυ λέγοντος ἔχειν ἐπ' ἀδείας τὴν χήραν ᾧ θέλει γαμεῖσθαι, μὴ εἴπῃς δύνασθαι αὐτὴν ἀσεβεῖν ἢ ἑτέρῳ τινὶ ἀναξίῳ τοῦ γένυς αὐτῆς συναπτεσθαι, ἀλλ' εἰπὲ ὀφείλειν αὐτὴν κ) κανόνας κ) νόμυς δευτέρῳ ἀνδρὶ γαμεῖσθαι. φησὶ γὰρ τὸ α'. κεφ. τῦ δ'. πτλυ τῦ κη'. βιβλίυ, γάμος ἔστιν ἀνδρὸς κ) γυναικὸς συναφεια κ) συγκλήρωσις τῦ βίυ πάντος, θείυ τε κ) ἀνθρωπίνυ κοινωνία. κ) ὁ λδ'. κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδυ, κ) ὁ οϛ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρύλλῳ συνόδυ κωλύυσι τὺς ὀρθοδόξυς μ' αἱρετικοῖς συναπτεσθαι, κ) τὸ ϛ'. θέματος ζ'. κεφ. τῦ ε'. πτλυ τῦ κη'. βιβλίυ φησὶν, ὐκ ἐρρῶσθαι ὁ γάμος τ γυναικὸς ἢ ἐγγόνης τῦ ἀξιωματικῦ φορς ἀπελεύθερον ἢ σκηνικὸν, ἢ σκηνικῦ υἱὸν ἢ σκηνικῆς. ὁ δὲ κρατ῀ κ) ἅγ. ἡμῶν βασιλεὺς διαφόρων συνοικέσια εὐγενῶν συναφθεισῶν ἀνδράσιν εὐγενέσι διέσπασε, κ) τὺς συναφθέντας μεγάλως ἐκόλασεν. οἷόν τι πεποίηκε κ) εἰς τὸν βασιλικὸν γραμματικὸν, κύριον Θεόδωρον τὸν Μεσαρείτην τῦ σεβασῦ τῦ Βρυεννίυ

BALS. Mulier quædam vidua volebat alii viro matrimonio conjungi: & non ei permittebatur, vel etiam conjuncta puniebatur. Sanctus ergo de eo interrogatus eſt, & reſpondit, quòd eſt in viduæ poteſtate ut alii viro conjungatur, ſi tunc eſt ſui juris. Hoc autem in ſola digamia ſervabitur: neque enim ſanctus trigamiam permittit. Rectè itaque mulier vidua ſecundò nubet, & cum ſecundò nupſerit non punietur, ſi quidem non eſt ſub poteſtate: ſed ſi ſit ſub poteſtate parentis conſtituta, quoniam qui eam habet in poteſtate poteſt matrimonium diſſolvere, ipſa quoque, ut quæ ſit fornicata, punietur. Sed & mulieres, quæ ſecundò nubunt, digamorum ſupplicio ſubjiciuntur, ut ſæpe diximus. Cum autem audis ſanctum dicentem eſſe in poteſtate viduæ nubere cui velit, ne dixeris eam poſſe impio, vel alicui alii ſuo genere indigno conjungi. Sed dic eam debere ſecundum leges & Canones ſecundo viro nubere. Dicit enim primum cap. iiii. tit. xxviii. lib. Matrimonium eſt viri & mulieris conjunctio, & totius vitæ conſuetudo, divinarum & humanarum rerum ſocietas. Et xxxi. Syn. Laodicenæ Canon, & lxxii. Can. Syn. in Trullo, prohibent orthodoxos cum hæreticis conjungi, & ii. thema vii. cap. v. tit. xxviii. lib. dicit, Non eſt validum matrimonium filiæ vel neptis viri ſenatorii cum liberto vel ſcenico, vel ſcenici aut ſcenicæ filio. Potens autem & ſanctus noſter imperator, cum nobilium aliquot mulierum, cum viris ignobilibus contracta eſſent matrimonia, ea ſeparavit, & conjunctos valde puniit. Quemadmodum etiam fecit & in regium Grammaticum dominum Theodorum Meſaritem qui Auguſti Briennii

filiam, absque imperatoris scientia in uxorem acceperat. Quod autem adjicitur canoni, & dicit, Solum in Domino, adjectum est propter infideles. In Domino enim matrimonium contrahit, quæ cum orthodoxo, non cum hæretico matrimonium contrahit.

ZONAR. Mulier quæ vidua est, nec parentum potestati subjecta, ut illorum consensu ad nuptias contrahendas indigeat, absq; ulla noxa secundis nuptiis illigari potest, si nemo sit qui conjugium dissolvat, hoc est, si nulli sint, qui illam suæ obnoxiam potestati habeant, pater nimirum, aut avus, quibus etiam dirimere matrimonii societatem datum est, nisi in illud consenserint. Subjicit deinde vir sanctus depromptum ex Apostolicis verbis testimonium.

ARIST. *Crimine vacat vidua quæ virum accipit.*

Vidua suæ est potestatis, mortuo ipsius viro; propterea si viro nupserit, accusationi non est obnoxia, modo in Domino, juxta Apostolum.

CANON XLII.

Quæ sine iis, qui habent potestatem, fiunt matrimonia, sunt fornicationes. Vivente ergo patre, vel domino, ij qui conveniunt non sunt ab accusatione liberi, donec conjugio domini annuerint: tunc enim accipit firmitatem conjugium.

BALS. Hic canon veluti summa quædam est duorum proximè præcedentium canonum. Dicit enim, quòd si filia familias vel ancilla matrimonium cum aliquo contraxerunt, sine voluntate eorum qui ipsas habent in potestate, hoc existimatur fornicatio, utpote quòd non possit consistere. Quare & tanquam fornicatores punientur, & matrimonium, tanquam quod non possit consistere, solvetur. Sin autem ii, qui in eos habent potestatem, annuerint, hoc est, admiserint & voluerint matrimonium, tunc firmum reputabitur. Quæ autem de eorum qui sunt in potestate & dominorum consensu dicuntur, interpretare secundum canones proximè interpretatos.

ZONAR. Hic canon veluti summa quædam est duorum proxime præcedentium canonum. Ait námque, si filia vel serva aliorum potestati obnoxia cum aliquo matrimonium inierint, absq; dominorum, hoc est eorum, quorum sub potestate sunt consensu, id pro fornicatione haberi, neque iis, qui hoc pacto copulati fuerint, impune esse oportere. Punientur siquidem ipsi, matrimoniúmque dissolvetur. Quod si ii, quorum sub potestate sunt, annuerint, hoc est, approbarint ac voluerint nuptias, tunc ratæ firmæque habebuntur.

ARIST. *Qui aliis subsunt, filius, & servus, sine dominis matrimonium contrahentes, culpæ obnoxii sunt.*

CANON XLIII.

Qui mortis ictum dedit proximo, est homicida, sive prior percussit, sive ultus est.

BALS. Percussit quispiam aliquem, & interfecit, & cum juberetur reddere rationem cur interfecisset, dicebat, Ego non fui causa cædis, sed is qui occisus est, ut qui pugnæ initium fecit, & me prior percussit. Sanctus ergo de eo interrogatus, respondit, Homicida est qui quomodocúnque hominem interfecit: sive primo loco eum, qui interfectus est, percussit, sive eum ulciscens, ut qui prior percussisset, vulnus ei intulit. Et canon quidem in his consistit. Interrogaverit autem quispiam, cum lex dicat in sexagesimo libro xxxix. tit. cap. i. themate ultimo: Impunè quis illum interficiet, qui vel ipsum, vel suos cogit ad petulantiam, & in titulo xvii. ejusdem libri;

τῷ δυγατέρα χωρὶς εἰδήσεως βασιλικῆς εἰς γυναῖκα λαβόντα. Ὃ μὴν τοι τῷ κανόνι προσκείμενον, καὶ λέγον μόνον ἐν κυρίῳ, προσετέθη διὰ τὴν ἀπιστίαν. ἐν κυρίῳ γὰρ συναλλάττει γάμον ὁ μὴ ὀρθοδόξῳ, ὁ μὴν μὴ αἱρετικῷ συναφθεῖσα.

ΖΩΝΑΡ. Χηρεύουσα γυνὴ καὶ μὴ οὖσα ὑπεξουσία γονεῦσιν, ὥστε χρῄζειν τῆς ἐκείνων συναινέσεως ὅπως τῷ γάμῳ, ἀνέγκλητός ἐστι δεύτερον συναλλάξασα γάμον, εἰ μηδεὶς ἔστιν ὁ δεσπότης ὃ συνοικέσιον, τουτέστιν, εἰ μή τινες εἰσὶν ὑπεξουσίαν αὐτῇ ἔχοντες, ἤτοι πατήρ, ἢ πάππος, οἱ καὶ δεσπόζειν δύνανται τῇ διὰ τὸν γάμον συναφείαν, μὴ συναινέσαντες ἐπ' αὐτῇ. ὑποφέρει δὲ ὁ ἅγιος μαρτυρίαν ἐξ ἀποστολικοῦ ῥητοῦ.

ΑΡΙΣΤ. Ἀνέγκλητος ἡ χήρα λαμβάνουσα.

Αὐτεξουσία ἐστὶν ἡ χήρα, τελευτῶντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς· διὰ τοῦτο, εἰ λάβῃ ἄνδρα, ἀνέγκλητός ἐστι, μόνον ἐν κυρίῳ, καὶ ὡς ἀπόστολον.

ΚΑΝΩΝ μβ'.

Οἱ ἄνευ τῶν κρατούντων γάμοι πορνεῖαι εἰσίν. ὅτε οὖν πατὴρ ζῇ ἢ δεσπότης οἱ σωφρονοῦντες ἀνεύθυνοί εἰσιν, ἕως ἂν ὑπανδρεύσωσιν οἱ κύριοι τῇ συνοικήσει. τότε γὰρ λαμβάνει τὸ τοῦ γάμου βέβαιον.

ΒΑΛΣ. Ὁ κανὼν ἐστὶν ἀνακεφαλαίωσις ἐστι τῶν προσεχῶν κανόνων. φησὶ γὰρ ὡς ἐὰν ὑπεξουσία θυγάτηρ ἢ δούλη γάμον προς τινα συναλλάξωσιν ἄνευ γνώμης τῶν κρατούντων, ἤγουν τῶν ὑπεξουσιαζόντων αὐτῶν, πορνεία λογίζεται τὸ τοιοῦτον, ὡς ἀνυποστάτως γεγόμενον. διὸ καὶ ὡς πορνεύοντες ἐπιτιμηθήσονται, καὶ ὁ γάμος ὡς ἀνυπόστατος λυθήσεται. εἰ δὲ ἐπανδύσωσιν οἱ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν ἔχοντες, ἀντὶ τοῦ, εἰ δέξονται καὶ θελήσουσι τὸν γάμον, τότε λογίζεται βέβαιος. τὰ δὲ περὶ τῆς συναινέσεως τῶν ὑπεξουσίων καὶ τῶν δεσποτῶν ἑρμηνεύσομεν καὶ τῶν προσεχῶν ἑρμηνευθέντας κανόνας.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ κανὼν ἐστὶν ἀνακεφαλαίωσίς ἐστι τῶν προσεχῶν αὐτῷ δύο κανόνων. φησὶ γὰρ, ὅτι ἐὰν ὑπεξουσία θυγάτηρ ἢ δούλη, γάμον προς τινα συναλλάξωσιν ἄνευ γνώμης τῶν κρατούντων, ἤγουν τῶν ἐξουσιαζόντων αὐτῶν, πορνεία λογίζεται τὸ τοιοῦτον, καὶ οὐκ εἰσὶν ἀνεύθυνοι οἱ οὕτω συναφθέντες. ἐπιτιμηθήσονται γὰρ, καὶ ὁ γάμος λυθήσεται. εἰ δὲ ἐπινεύσουσιν οἱ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν ἔχοντες, ἀντὶ τοῦ, εἰ δέξονται καὶ θελήσουσι τὸν γάμον, τότε λογίζεται βέβαιος.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ ὑπεξούσιοι, υἱὸς, καὶ δοῦλος, δίχα τῶν κυρίων ζευγνύμενοι, οὐκ ἀνεύθυνοι.

ΚΑΝΩΝ μγ'.

Ὁς θανάτου πληγὴν τῷ πλησίον δέδωκε, φονεύς ἐστιν, εἴτε ἦρξε τῆς πληγῆς, εἴτε ἠμύνατο.

ΒΑΛΣ. Τις ἔπληξε καὶ ἐφόνευσέ τινα, καὶ ἀπαιτούμενος λόγους δοῦναι περὶ τοῦ φόνου, ἔλεγεν, ὅτι οὐκ ἐγὼ αἴτιος γέγονα τῆς πληγῆς, ἀλλ' ὁ φονευθεὶς, ὡς ποιήσας τὴν ἀρχὴν τῆς διαμάχης, καὶ προεπλήξας με. ἐρωτηθεὶς οὖν περὶ τούτου ὁ ἅγιος, εἶπεν ὅτι φονεύς ἐστιν ὁ ὁπωσδήποτε φονεύσας ἄνθρωπον, εἴτε πρώτως ἔπληξε τὸν φονευθέντα, εἴτε ἀμυνόμενος τοῦτον ὡς πλήξαντα πρότερον αὐτόν, ἐπήγαγε τὴν πληγήν. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. ἐρωτήσει δέ τις, ὡς τοῦ νόμου λέγοντος ἐν βιβλίου ξ'. τίτλου λθ'. κεφαλ. α'. θέματι τελευταίῳ, κινδύνως τις φονεύει τὸν βιαζόμενον αὐτόν, ἢ τοὺς αὐτοῦ, περὶ ἀσήμου. καὶ ἐν τίτλῳ ιζ'. τῆς αὐτῆς βιβλίου, ἕξεις εἰς τὴν

τὴν βίαν ἐξωθῶν, καὶ ὅπλα ὅπλοις, πῶς ὁ κανὼν φησὶ τὸν ἐξ ἀμύνης πλήξαντα καὶ φονεύσαντα κολάζεσθαι ὡς φονέα; Λύσις. τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτίμια οὐκ εἰσὶ κολαστικὰ, ἀλλὰ ἁγιαστικὰ καὶ ἰατρευτικά. διὸ καὶ διορίζεται ὁ κανὼν τὸν ἀκουσίως ἐπιπεσόντα ὁπωσδήποτε εἰς φόνον, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐν πολέμῳ φονεύοντας, θεραπεύεσθαι τῷ ψυχικῷ· κἂν ὁ μὲν μεγαλωτέρας χρήζῃ θεραπείας, ὡς φονεύων ἑκουσίως, ὁ δὲ μικροτέρας, ὡς φονεύων ἀκουσίως, ἢ ἐξ ἀμύνης, ἢ ἐν πολέμῳ. ὁ μὲν πολιτικὸς νόμος κολάζει, οὐ θεραπεύει. ὅθεν τὸν μὴ ἔχοντα ἔγκλησιν εἰς τὸ φονεῦσαι, τιμωρεῖ ὡς φονέα, τὸν ἀκουσίως φονεύοντα οὐ τιμωρεῖ, καὶ τὸν φονεύσαντα τὸν βιαζόμενον αὐτὸν ἀτιμώρητον σωτηρεῖ, ὡς μὴ οἰκόθεν, ἀλλ' ἐξ αἰτίας τοῦ φονευθέντος εἰς τὸ φονεῦσαι κατεπειχθέντα. οἶμαι δὲ ὅτι καὶ ὁ φονεύσας ἐξ ἀμύνης καὶ τὸν πολιτικὸν νόμον τότε σωτηρηθήσεται ἀκόλαστος, ὅταν ἐφόνευσε τὸν πληγὴν θανατηφόρον ἐπενεγκόντα αὐτῷ, ἢ βίαν ὁμοίαν, οὐ μὴν καὶ τὸν ἐλαφρὰν καὶ ἰάσιμον πληγὴν ἐπενεγκόντα αὐτῷ, ἢ γοῦν μετρίαν βίαν, καὶ ᾗ ἐδύνατο χωρὶς φόνου ἐκφυγεῖν. πλὴν καίτοι γε ὡς φονεὺς κολασθήσεται. φησὶ γοῦν ὁ ιδ'. κεφ. τοῦ λϑ'. πίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου, ὁ τὸν ἐπελθόντα φονεύσας, ἐν ᾧ τρόπῳ τὴν ζωὴν ἐκινδύνευεν, ἀνεύθυνός ἐστι φονεύσας. καὶ τὸ δίκαιον τοῦ αὐτοῦ τὸν λῃστὴν ὁπλισάντα ἀκινδύνως ἔξεστι φονεύειν. ἐγὼ δὲ εἶδον ἱερέα καθαιρεθέντα σωφρονικῶς, ὅτι ἕτερον ἱερέα ἀναλαβόμενον παρὰ θέλησιν τοῦ βιβλίον ἐκ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ κατέσχε, καὶ ἀνελάβετο ἐριστικῶς ἐκ τούτου ὃ οἰκεῖον βιβλίον, κἀντεῦθεν συνέβη τὸν ἀφαιρεθέντα τὸ βιβλίον ἱερέα λιποθυμῆσαι, καὶ αὐθωρὸν ἀποθανεῖν. ἕτερος δὲ μάναχος καὶ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς μονῆς τοῦ Στερεοῦ καθῃρέθη ὁμοίως, ὅτι μοναχόν τινα ὑβρίσματα αὐτὸν ἀνθύβρισε πραγέως, καὶ συνέβη τὸν ὕστερον ὑβρισθέντα, ἅμα τῷ ἀκοῦσαι τὸν ὕβριν, σπασάξαι, καὶ πνεῦ ψυχὴν ἀφεῖξαι. καὶ ἀρχιερεὺς Ἀγαρηνῶν φονεύσας κατ' αὐτοῦ ξίφος ἀνατείναντα ἐν καιρῷ πολέμου, καθῃρήθη ὁμοίως.

ZΩNAP. Ὁ πλήξας τινὰ κατὰ κεφαλῆς, ὥστε ἐκ τῆς πληγῆς ἐκείνης τὸν πληγέντα θανεῖν, φονεύς ἐστι· καὶ οὐκ ἐξαιρεῖται αὐτὸν τοῦ ἐγκλήματος, ὅτι μὴ κατάρξασθαι, ἀλλὰ πληγῆναι πρότερον ὑπ' ἐκείνου, καὶ ὕστερον πλῆξαι αὐτὸν, ἀμυνόμενον τὸν πλήξαντα.

ARIST. Ὁ πλήξας πρὸς θάνατον, καὶ ἀρχόμενος, καὶ ἀμυνόμενος, ἀνδροφόνος.

Ἐάν τις ἐν μάχῃ πληγὴν ἐπάγῃ τινὶ καιρίαν, θάνατον ἀπειλοῦσαν, κἂν πρῶτος ἤρξατο τῆς πληγῆς, κἂν ὕστερος ἐκείνου πλήξῃ, καὶ ἐκδικῶν ἑαυτὸν καιρίως ἀντέπληξε, φονεύς ἐστιν· εἴτε δὲ ἑκούσιοι καὶ ἀμφότεροι, εἴτε ἀκούσιοι, ἀπὸ τοῦ ὀργάνου τοῦ πλήξαντος κριθήσονται, καὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ὧν παρέδωκε γνωρισμάτων ἐν τῷ ὀγδόῳ κανόνι.

ΚΑΝΩΝ μδ'.

Ἡ διάκονος ἡ τῷ Ἕλλωνι συμπορευσαμένη δεκτή ἐστιν εἰς κοινωνίαν, εἰς δὲ τὴν προσφορὰν δεχθήσεται τῷ ζ'. ἔτει, δηλονότι ἐν ἁγνείᾳ ζῶσα. ὁ δὲ μετὰ τὴν πίστιν Ἕλλην πάλιν τῇ ἱερουσλίᾳ προσιὼν ὡς τὸν ἔμετον ἐπιστρέφει. ἡμεῖς οὖν τῆς διακόνου τὸ σῶμα ὡς καθιερωμένον οὐκ ἐπιτρέπομεν ἐν χρήσει εἰς σαρκικήν.

BALS. Ὅπως καὶ οἵα γυνὴ γένοιτο διάκονος ἔμαθες ἀπὸ διαφόρων κανόνων. διάκονος γοῦν γυνὴ πορνικῶς συμφθαρεῖσα Ἕλλωνί τινι, οὐ μόνον καθῃρέθη, ἀλλὰ καὶ ἀφωρίσθη· καὶ ὁ μετὰ ταύτης δὲ συμφθαρεὶς Ἕλλην, πιστὸς γενόμενος, ἤθελε ταύτην λαβεῖν εἰς γυναῖκα, ὡς διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἀκαθαρσίας καθαρθείς, καὶ δῆθεν μὴ ἐμποδιζόμενος νομίμως αὐτῇ συναφθῆναι, τὴν διακονικὴν ἀξίαν ἀποθεμένην διὰ τῆς προγενομέ-

A Vim vi licet repellere & arma armis: quomodo dicit canon eum, qui se defensurus percussit & occidit, puniri ut homicidam? SOL. Pœnæ ecclesiasticæ non puniunt, sed sanctificant & medentur; & ideo decernit canon, ut qui quomodocunque Dei permissione in cædem inciderit, & ipsi etiam qui in bello occiderunt, in anima medicinam accipiant: etsi hic quidem majore opus habet medicina, ut qui sponte interfecit, ille verò minore, ut qui non voluntariè, vel in sui defensione vel in bello. Lex autem civilis punit, non medetur. Unde etiam eum, qui habet affectum interficiendi, punit ut homicidam: eum verò, qui involuntariè interficit, non punit; & eum, qui vim
B illi inferentem perimit, impunitum conservat, ut qui non ex se, sed ab eo qui fuit interfectus ad occidendum impulsus est. Existimo autem, quòd qui etiam in sui defensione occidit, tunc impunè abibit, quando eum interfecit, qui vulnus illi mortale inflixit, vel vim similem: non autem eum, qui levem ac medicabilem illi plagam attulit sive vim modicam, quam etiam sine cæde effugere potuit. Tunc enim ut homicida punietur. Dicit enim xiiii. caput xxxix. tit. lx. lib. Qui eum interfecit, qui ita invadebat, ut in vitæ periculum adduceretur, non est reus homicidii. Et secundùm ejus thema, latronem invadentem impune licet interficere. Ego autem vidi sacerdotem synodaliter depositum, quòd alterum sacerdotem, qui præter e-
C jus voluntatem librum ex ecclesia sua accipiebat, detinuit, & librum proprium è manu ejus contentiosè recepit, & ex eo evenit, ut sacerdos, cui liber ablatus est, deliquium animi pateretur, & ipsa hora moreretur. Alius autem monachus & sacerdos ex Tyrii monasterio similiter est depositus, quòd monachum quendam, qui eum injuria affecerat, gravi vicissim injuria affecit, & accidit, ut qui sic injuria affectus est, simul ac injuriam audivit, gemeret & animam eructaret. Antistes quoq; qui Agarenum belli tempore ensem in ipsum vibrantem interfecerat, similiter depositus est.

D

ZONAR. Qui alteri lethale vulnus inflixit, ex quo postea vulnere percussus expiravit, homicida est: nec ex eo liberatur à crimine, quod non ipse verberandi initium fecerit, sed prior ab illo fuerit vulneratus, exindeq; ipsum, dum sibimet illatum vulnus ulciscitur, vulneraverit.

ARIST. *Qui ad mortem percussit, tam lacessens, quam ulciscens, homicida est.*

Si quis in pugna vulnus lethale cuipiam intulit, mortem minitans, licet primus vulnerare cœpit, aut ab eo per-
E cussus & sese ulciscens, lethaliter repercussit, homicida est. Num voluntarii autem ambo erant aut involuntarii, à percutientis instrumento judicabuntur, & ab aliis indiciis quæ in octavo canone tradidit.

CANON XLIIII.

Diaconissa, quæ unà cum Græco fornicatus est, non est ad communionem admittenda, ad oblationem autem septimo anno admittetur, scilicet si in castitate vitam agat. Græcus autem, qui post fidem rursus ad sacrilegium accedit, ad vomitum revertitur. Nos vero diaconissæ corpus, ut consecratum, non amplius in usu carnali esse permittimus.

F

BALS. Quomodo, & quænam mulier diaconissa fit, ex diversis canonibus didicisti. Diaconissa ergo mulier alicui Græco fornicatoriè conjuncta, non solum est deposita, sed etiam segregata; & qui cum ea rem habuit Græcus, fidelis effectus, voluit eam uxorem accipere, tanquam qui per sanctum Baptismum à Græca immunditia liberatus esset, & qui ei legitimè conjungi non impediretur, quæ per priorem fornicationem diaconalem auctoritatem deposuisset, & esset veluti libera. Sanctus ergo de

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

que fuit interrogatus, & respondit, quòd diaconissa, quæ fornicata est,& propterea fuit deposita, non segregabitur, ita ut non in ecclesia versetur, sed ad orationem & stationem cùm fidelibus admittetur. Dictum enim est in xxxii. ejus can.quòd Clerici,qui peccatum ad mortem peccant, solum deponuntur , non etiam segregantur. Non enim vindicabis bis in idipsum. Porro & diaconissa propter fornicationem deposita ab ecclesiastica synaxi non segregabitur.Illi enim pro quavis pœna sufficit depositio. Quia autem qui fornicantur triennio non sunt sanctorum mysteriorum participes, statuit sanctus, ut ea magis puniretur,quod cum Græco rem habuerit,eáq;esset post septennium sacramentorum particeps à fornicatione se prorsus continens. Græcum autem qui credidit, & eam, quæ aliquando fuit diaconissa habere quærit, sacrilegii condemnationi subjicit, si diaconissæ corpus,quod Deo semel est dedicatum , per coitum coinquinaverit : & eum adeò canem vocat , qui ad suum vomitum revertitur, hoc est ad priorem infidelitatem per nefarium coitum.Quamobrem eam, quæ semel Deo est dedicata, etiamsi fuerit deposita,nullo modo finit alicui conjungi, quòd sit corpus ejus consecratum,& servari debeat ab omni coitu,& omni usu carnali juxta universalem regulam quæ dicit , quod sanctum est non fit pollutum. Nota ergo hæc propter clericos & monachos , qui transformant & mutant habitum, imo & monachas etiam , & ascetrias volentes legitimis uxoribus aut viris conjungi. Existimo autem eas ab hoc Canone recte secundo nubere prohibendas, nec sacerdotum uxores , sicut nec qui sunt sacrati sacerdotium recusantes, permittentur vivere ut laici,& secundo matrimonium contrahere: sacerdotum enim uxores,unum corpus & una caro sacerdotalis,per legitimam sacerdotii conjunctionem appellatæ, & ea de causa veluti consecratæ, non profanabuntur per secundas nuptias. Sacerdotes autem , qui semel secundas nuptias,eo quòd Deo sunt consecrati, rejecerunt,& Deo hoc utique professi sunt, non sinentur per carnalem cupiditatem sacerdotalem dignitatem repudiare , & quam Deo fecerunt professionem infirmare, & carnali libidini servire : sed etiam si semel sacerdotio renunciaverint, corpora sua, quæ sunt Deo semel consecrata, prohibebuntur secundis nuptiis profanare.

ZONAR. Si cum Græco Diaconissa corrupta fuerit, ad communionem, inquit, admittetur. Communionis autem nomine, hoc loco,una cum fidelibus in sacra precatione stationem intellige. At vero sanctorum munerum perceptione, septimo demum anno digna habebitur. Quòd enim exciderit à Diaconatu, non propterea à sacris precationibus arcetur, neque ad pœnitentium stationes damnatur. Ex eo verò quòd pro Christi sponsa habetur,suúmque honorem prodidisse existimatur,in eam graviùs animadvertitur. Cùm námque fornicationi quadriennii pœna constituta sit, hæc ad septimum usque annum protenditur:idque modo à peccato absistat,ac vitam caste integréque traducat. Cæterum si Græcus , qui cum ea rem habuit, ad fidem conversus,sacrilegio iterum se contaminet, (sacrilegium porro hunc cum Diaconissa congressum appellat) ad proprium vomitum reverti asserit. Corpus namque Diaconissæ consecratum est;ac proinde iu usu carnali esse , hoc est , carnis voluptate uti amplius haud permittetur. Forte autem propter congressionem cum infideli, majore reprehensione diaconissa digna est.

ARIST. *Diaconissa cum gentili fornicata, & resipiscens, septennio substernatur.*

Ecce hic duo supplicia. Diaconissa enim & à gradu suo movetur , & septem annos pœnis subjicitur, & divinis sacramentis privatur, quia ista cum Gentili fornicata est.

A νης πορνείας, καὶ οὖσα ἐλευθέρα. ἐρωτήθη οὖν εἰ ἀμφοτέρων ὁ ἅγιος, καὶ ἀπεκρίνατο, ὅτι ἡ πορνεύσασα διακόνισσα, καὶ διὰ τὸν καθαιρηθεῖσα οὐκ ἀφορισθήσεται, ὥστε μὴ ἐκκλησιάζειν, ἀλλὰ δεχθήσεται εἰς τὴν μετὰ τῶν πιστῶν εὐχὴν καὶ στάσιν. εἴρηται γὰρ εἰς τὸν λβ. κανόνα αὐτοῦ, ὅτι οἱ τῷ προὶ θανάτου ἁμαρτάνοντες ἁμαρτίαν πλημμελεῖ, καθαιρούμενοι μόνον, οὐ μὴν καὶ ἀφορίζονται. οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δὶς ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ καὶ ὁ ἅγιος. γοῦν διὰ τὴν πορνείαν καθαιρηθεῖσα, οὐκ ἀφορισθήσεται ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνάξεως. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ ἀντὶ πάντος ἐπιτιμίου ἡ καθαίρεσις. ὅτι δὲ οἱ πορνεύοντες ἐπὶ τριετίαν τῆς ἁγίων μυστηρίων οὐ μεταλαμβάνουσιν, ὥρισεν ὁ ἅγιος. ἐπὶ πλέον ἐπιτιμηθῆναι αὐτὴν διὰ τὸ μὴ Ἕλληνος συμφθαρῆναι, καὶ μὴ ἐπιλαετίαν μεταλαβεῖν αὐτὴν τῆς ἁγιασμάτων, πάντως ἀποστᾶσάν ἐκ τῆς πορνείας. τὸν δὲ πιστεύσαντα Ἕλληνα καὶ ζητοῦντα ἔχειν τὴν ποτε διακόνισσαν, ἱεροσυλίας καταδίκη καθυποβάλλει, ἐὰν τὸ ἅπαξ ἀφιερωθὲν σῶμα τῆς διακονίσσης διὰ τῆς ἐπιμιξίας κοινώσῃ. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ κύνα αὐτὸν ἀποκαλεῖ εἰς τὸν ἴδιον ἔμετον ἐπιστρέφοντα, τουτέστιν εἰς τὴν προτέραν ἀπιστίαν διὰ τῆς ἀθέσμου μίξεως. καὶ τὴν ἅπαξ καθιερωθεῖσαν τῷ θεῷ, κἂν καθαιρεθῇ, οὐ προσχωρεῖ ὁπωσδήποτέ τινι συναπολέσθαι, διὰ τὸ εἶναι τὸ σῶμα αὐτῆς καθιερωμένον, καὶ ὀφείλειν συμπρεπῆσθαι πάσης κοινῆς καὶ σαρκικῆς χρήσεως ἀνώτερον, καὶ ὃν καὶ λόγον ἔχουσα λέγοντα, τὸ ἱερὸν μιαρὸν οὐ γίνεται. σημειωσαι ταῦτα διὰ τοὺς μεταχειματιζομένους κληρικοὺς καὶ μοναχοὺς, καὶ μέντοι καὶ μοναχὰς, καὶ ἀσκητρίας, καὶ θέλοντας νομίμοις γυναιξὶν ἢ καὶ ἀνδράσι συναπτεσθαι. οἶμαι δὲ ἀπὸ τοῦ κανόνος. τούτου καλῶς ἵνα κωλυθῶσι δευτερογαμεῖν καὶ αἱ τῶν ἱερέων γυναῖκες, ὥσαυτως οὐδὲ οἱ ἱερωμένοι τὴν ἱερωσύνην παραιτήσωνται παραχωρησάτωσαν ὡς λαϊκοὶ διάγειν καὶ δευτερογαμεῖν· αἱ μὲν γὰρ γυναῖκες τῶν ἱερέων ἓν σῶμα καὶ μία σὰρξ ἱερατικὴ διὰ τῆς μετὰ ἱερέων νομίμου συναφείας χρηματίσασαι, καὶ ἐντεῦθεν ὅτι ἱερωθεῖσαι, οὐ βεβηλωθήσονται διὰ τὴν δευτερογαμίας. οὐδὲ ἱερεῖς ἅπαξ τὴν δευτερογαμίαν ἀποτιμῶσι διὰ τὴν ἱερωθωσύνην, καὶ τοῦτο αὐτοὺς εἰς θεὸν ἐπαγγελλόμενοι, οὐ παραχωρησάτωσαν διὰ τὴν σαρκικὴν ἐπιθυμίαν παραιτήσασθαι τὴν ἱερατικὴν ἀξίαν, καὶ τὴν εἰς θεὸν ἐπαγγελίαν ἀθετῆσαι, καὶ τῇ σαρκικῇ ὀρθυμίᾳ δουλῶσαι. ἀλλὰ κἂν παραιτήσωνται τὴν ἱερωσύνην, κωλυθήσονται τὰ ἅπαξ ἱερωθέντα σώματα αὐτῶν δευτέροις γάμοις βεβηλῶσαι.

ZONAP. Ἐὰν διακόνισσα Ἕλληνι συμφθαρῇ, δεχθήσεται, φησὶν, εἰς κοινωνίαν. κοινωνίαν δὲ τοῦ μὲν πιστῶν σύστασιν ἐν ταῖς εὐχαῖς ἐντεῦθεν νοητέον. τῆς δὲ τῶν ἁγίων δώρων μεταλήψεως, τῷ ἑβδόμῳ ἔτει ἀξιωθήσεται. διὰ μὲν γὰρ τοῦ ἐκπίπτειν τῆς διακονίας, καὶ εἴργεται τοῦ προσδυχῶν, οὐδὲ εἰς τοὺς τύπους τῶν ἐπιτιμίων ἔστιν καταδικάζεται. διὰ δὲ τὸ νύμφη λογίζεσθαι τοῦ Χριστοῦ, καὶ προσδοῦναι τοῦ τιμίου ἑαυτῆς, βαρύτερον κολάζεται. τὸ γὰρ πορνείας πεπραιτία ἐπιτιμωμένης, αὕτη εἰς ἑβδόμον ἐνιαυτὸν ἀφορίνεται. καὶ τοῦτο, ἐὰν ἀπόσχηται τοῦ ἁμαρτίας, καὶ ἐν ἁγνείᾳ ζῇ. ἐὰν δὲ ὁ μιγεὶς αὐτῇ Ἕλλην τῇ πίστει προσελθὼν πάλιν ἱεροσυλῇ· (ἱεροσυλίαν δὲ τοῦ μετὰ τὸ διακονίσσης μίξιν καλεῖ.) ὅτι καὶ ἴδιον φησὶν ἐπιστρέφει ἔμετον· ἅγιον γὰρ σῶμα τὸ διακονίσσης καθιερωμένον ἐστὶ· καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπιτρέπεται ἐν χρήσει τῇ σαρκικῇ ἥδονῇ χρᾶσθαι σαρκός. ἴσως δὲ καὶ διὰ τὸ μιγῆναι ἀπίστῳ ἐπιτιμᾷ μᾶλλον ἡ διακόνισσα.

ΑΡΙΣΤ. Διάκονος Ἕλληνι πορνευθεῖσα καὶ μεταγνοῦσα, ἐπιλαετίαν ὑποπιπτέτω.

Ἰδοὺ ἐνταῦθα δύο τὰ ἐπιτίμια· μετακινεῖται γὰρ τοῦ βαθμοῦ αὐτῆς ἡ διάκονος, καὶ ὅτι ἐπὶ ἔτεσι τισὶ ἐπιτίμησιν δέχεται, καὶ τῶν θείων ἁγιασμάτων ἐστέρηται, διὰ τὸ μετὰ Ἕλληνος συμπορνεῦσαι αὐτοῦ.

ΚΑΝΩΝ μέ.

Ἐάν τις ὄνομα λαβὼν τῦ Χριστιανισμῦ, ἐνυβρίζῃ τὸν Χριστὸν, σύνεν ὄφελος αὐτῷ ἀπὸ τῆς προσηγορίας.

Τις ἄπιστος βαπτισθεὶς καὶ ἀξιωθεὶς τῦ λέγεσθαι Χριστιανὸς, εἶχε μὲν πρὸς θεὸν ὀρθόδοξον πίστιν, οὐκ ἐπράττε δὲ καὶ τὰ τῆς Χριστιανῶν ἔργα, ἀλλὰ ἐκάκιζεν ἴσως τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ κανονικὰς διορισμὸς προσβλασφημῶν τὰς περὶ ἀπίστων ἐργασίας, καὶ τοιούτως ὑβρίζων τὸν Χριστόν. ἠρωτήθη οὖν ὁ ἅγιος, εἰ διὰ ταῦτα ὁ τοιοῦτος, ἀπὸ τῆς περὶ πιστῶν ἐκβάλλεται ὁμηγύρεως, ἢ μᾶλλον ὀφείλει ἀκαταίτιατος εἶναι, ὡς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν αἱρετισάμενος, καὶ εἶπεν ὅτι ὁ λαβεῖν διὰ τῦ βαπτίσματός τινα Χριστιανῦ ὄνομα οὐκ ὀφείλει αὐτὸν, ἐὰν μὴ ἐν πᾶσι κατὰ τὴν ὀρθόδοξον πολιτεύηται. ἐξαναγκαῖος οὖν ὡς τις σεσηπὸς μέλος, ἐκκοπείη ἀπὸ τῆς ὁλοκληρίας τῦ ὑγιεῦς σώματος Χριστωνύμου λαῦ, τυτέστιν ἵνα ἐκκλησιάσει μὴ τῶν Χριστιανῶν, ὅτε τοῖς τῦ Χριστιανικῦ ποιμνίου προβάτοις συναριθμηθήσεται. εἰ δὲ θέλεις ἑρμηνεῦσαι τὸν κανόνα καὶ ἄλλως, ὅτι οὐκ ὠφέλει Χριστιανὸς ὁ μὴ τὰς ἐντολὰς τῦ Χριστοῦ ποιῶν, οὐκ ἔξεις τὸ ἐμπόδιον. φησὶ γὰρ καὶ ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτῦ ὕστερον πρὸ τοῦ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐάν πίστιν τις λέγῃ ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; καὶ ὁ ἀπόστολος, ἡ πίστις χωρὶς ἔργων νεκρά ἐστιν.

ΖΩΝΑΡ. Τὸν τῷ Χριστῷ πιστεύσαντα καὶ βαπτισθέντα Χριστιανὸν, δεῖ καὶ πρὸς θείας ζῆν ἐντολὰς, καὶ ὕστερον δι' αὐτῦ δοξάζεσθαι τὸν Θεὸν, κατὰ τὸ λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ ἑξῆς. εἰ δέ τις Χριστιάνος μὲν καλεῖται, βλασφημεῖ δὲ τὰς ἐντολὰς τῦ Θεῦ, ὑβρίζει τὸν Χριστὸν, ὑ τὸ κλῆσιν ἐπάγεται, καὶ οὐδὲν ἔσαι αὐτῷ ὄφελος ἐκ τῆς προσηγορίας. ταῦτα δὲ ὁ μέγας Βασίλειος τῷ ἁγίῳ Ἰακώβῳ συμφωνῶν τῷ ἀδελφῷ τῦ κυρίου, φησίν. ἐκεῖνος γὰρ ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτῦ λέγει. τί τὸ ὄφελος ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ, μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν;

ΑΡΙΣΤ. Ὑβρίζων χριστιανὸς τὸν χριστὸν, ἀπὸ τῆς κλήσεως ἀνωφέλητος.

Ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων, νεκρά ἐστιν· οὐδὲν γὰρ ἀπὸ τῆς προσηγορίας ὄφελος τῷ χριστιανῷ τὰ τῦ χριστοῦ ἐντάλματα ἀθετοῦντι καὶ τὰς θείους αὐτοῦ νόμους καταπατοῦντι, καὶ φαγμαλικῶς αὐτὸν ὑβρίζοντι.

ΚΑΝΩΝ μς'.

Ἡ τῷ καταλιφθέντι πρὸς καιρὸν παρὰ τῆς γυναικὸς ἐν ἀγνοίᾳ γημαμένη, εἶτα ἀφεθεῖσα διὰ τὸ ἐπανελθεῖν πρὸς αὐτὸν τὸν πρότερον, ἐπορνεύσε μέν, ἐν ἀγνοίᾳ δέ. γάμος οὖν οὐκ εἰρχθήσεται, κάλλιον δὲ ἐὰν μείνῃ οὕτως.

ΒΑΛΣ. Ὁ πρὸ κανὼν κατεστρώθη εἰς τὸ ὕφος ξ' ιγ'. κανόνος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου. καὶ ἐπεὶ ἐκεῖσε τὰ περὶ τύτου πλατύτερον ἡρμηνεύθησαν, ἀναγνωστέον, καὶ τὸν θ'. κανόνα τῦ προκειμένου ἁγίου πατρός.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν τῷ ἑνάτῳ κανόνι ὁ ἅγιος ἔφη, περὶ γυναικὸς καταλιπούσης τὸν ἴδιον ἄνδρα διαλαλούμενος· ἡ καταλιποῦσα τὸν ἴδιον ἄνδρα, φησὶ, μοιχαλίς ἐστιν, εἰ ἐπ' ἄλλον ἦλθεν ἄνδρα. ὁ δὲ καταλειφθεὶς συγγνωστός, καὶ ἡ συνοικήσασα τῷ τοιούτῳ ἀκατάκριτος. ἐνταῦθα δὲ τῷ τῷ καταλειφθέντι πρὸς καιρὸν παρὰ τῆς γυναικὸς γημαμένῳ· ἐπανελθούσης δὲ τῆς πρότερον ἀφεθείσης πορνεῦσαι λέγει, ἐν ἀγνοίᾳ δέ. πῶς οὖν ἐκεῖσε μὲν ἀκατάκριτον τῷ συνοικήσασαν ἀνδρὶ, καὶ καταλελοιπότι παρὰ τῆς γυναικὸς αὐτῦ, ἐνταῦθα δὲ πορνεῦσαι, αὐτῷ φησιν ἐν ἀγνοίᾳ. εἰ δὲ ἐκείνη πεπόρνευκε, καὶ ὁ γήμας αὐτῷ ἀνὴρ, πορνεῦσαι κρίνεται ὃ ἀκόλουθον νομίζοιτ' ἄν. πῶς οὖν συγγνωστὸς ἔσαι; οἶμαι τοίνυν ὅτι ἐν τῷ θ'. κανόνι, περὶ διόλυ καταλειφθέντος παρὰ τῆς γυναικὸς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ μὴ πειθεῖσης ἐπανελθεῖν πρὸς αὐτόν. καὶ

CANON XLV.

Si quis accepto nomine Christianismi Christam contumelia afficit, nulla est illi appellationis utilitas.

BALS. Infidelis quispiam baptizatus, & dignus habitus qui Christianus diceretur, in Deum quidem fidem habuit orthodoxam, non agebat autem secundum opera Christianorum: sed ecclesiasticas fortè traditiones, & Canonicas definitiones vituperabat, infidelium operationes præferens, & eo modo Christum injuria afficiens. Interrogatus est ergo sanctus, an is propterea à fidelium communione expellatur, an potius nequaquam sit accusandus, ut qui fidem orthodoxam elegerit; & dixit quod accipere aliquem per baptismum nomen Christiani ipsum non juvat, nisi in omnibus, ut par est, juxta orthodoxos, vitam instituat: necessario ergo ut membrum putridum ab integritate exscindetur sani corporis Christiani populi: hoc est neque cum Christianis in Ecclesiâ versabitur, neque gregis Christiani ovibus connumerabitur: Si velis autem Canonem aliter quoque interpretari, quòd non est propriè Christianus, qui non facit mandata Christi, nihil vetabit. Dicit enim sanctus Jacobus frater Dei in sua epistola hoc modo, Quid juvat, fratres mei, si quis se fidem habere dicat, opera autem non habeat? an potest fides eum servare? Et Apostolus, Fides sine operibus mortua est.

ZONAR. Qui Christo credidit, & Christianus appellatus est, eum ex divinis præceptis vitam instituere oportet, ut hac ratione per ipsum Deus glorificetur, quemadmodum illis verbis præcipitur, Sic luceat lux vestra coram hominibus, & quæ deinceps. Si quis autem nominatur quidem Christianus, Dei vero præcepta transgreditur, contumeliam irrogat Christo, cujus de nomine appellatur, nec quicquam ex ea appellatione utilitatis trahet. Respondent porro hæc magni Basilii, iis quæ sanctus Jacobus frater Domini asserit. Scribit ille nimirum in sua quadam epistola, Quid prodest fratres mei si quis se fidem habere dicat, opera autem non habeat? Num potest fides eum servare?

ARIST. *Christianus qui Christum contumeliâ afficit, nullum è nomine fructum percipiat.*

Fides sine operibus mortua est. nihil enim à nomine emolumenti surgit Christiano Christi mandata negligenti, & divinas illius leges conculcanti, eumque injuriâ valde afficienti.

CANON XLVI.

Quæ per ignorantiam nupsit ei qui ab uxore ad tempus derelictus est, deinde dimissa est, ut prior ad ipsum redeat, fornicatur quidem sed ignoranter. nuptiis ergo non prohibebitur, sed melius est, si sic manserit.

BALS. Hic canon situs est in contextu xciii. can. Syn. in Trullo, & quia de eo fusius illic tractatum est, lege eum & ix. Canonem præsentis sancti patris.

ZONAR. Sanctus hic in ix. Can. differens de muliere quæ virum suum reliquit, Mulier ait quæ virum suum reliquit, adultera est, si ad alium virum se contulit. Relictus autem, venia dignus est, & quæ cum ejusmodi habitat, non condemnatur. Hic autem eam quæ viro nupsit, qui ad tempus ab uxore relictus est, priore vero revertente dimissa fuit, fornicatam ait sed ignorantèr. Quî igitur illic mulierem non condemnat, quæ cum viro ab uxore relicto vixit: hic vero ipsam per ignorationem fornicatam fuisse affirmat? Quod si illa fornicata est, virum quoque qui illam duxit, fornicarium judicari consequens fuerit. Qui ergo venia dignus? puto igitur ix Can. de eo loqui M. Basilium, qui ab uxore plane est desertus, nec ut ad eum redeat ullo modo persuaderi potest. Quare & illi veniam dat, eamq; quæ ei secundo nubit non condemnat. Hocvero Can. de eâ loquitur quæ ob aliquam

quam ægritudinem à viro abſceſſit, quam etiam ob cauſam, illud (ad tempus) adjunxit. Si ergo mulier quæ ſecundas cum ipſo contraxit nuptias, temporariam hanc uxoris à viro ſeceſſionem noverat, atq; ita cum relicto viro habitavit, adultera eſt, qd alienum ſibi virum uſurpavit, ut in fine ix. Can. continetur. Sed ſi id ignorabat, forte enim peregrinus erat, nec quæ ad ipſum ſpectabant, nota erant, aliquo porro temporis intervallo ad virum, quæ ipſum deſeruerat revertit, ac proinde nuptiæ cum ſecunda uxore ſunt diſſolutæ; mulierem hanc, S. fornicatam eſſe aſſerit, ſed per ignorationem. Fornicatam porro eam dicit, qd non fuerint priores ſolutæ nuptiæ, Prioribus autem non ſolutis, quomodo inita cum ſecunda muliere ſocietas ſecundum matrimonium videatur? Quod ſi matrimon. non ſit, erit plane fornicatio. Ac vir quidem, fornicarius proprie judicabitur, mulier autem, fornicata quidem eſſe dicitur, verum per ignorationem. Non enim fornicationis peccatum admittere illi mens erat, ſed legitimas contrahere nuptias. Verum eo res recidit, ut nuptiæ minime exiſtimarentur, propterea quod prius adhuc matrimonium conſiſteret. Cum vero hæc cum duabus mulieribus conjunctio, matrimonium cenſeri haud poſſit, quid aliud ea dicatur conjunctio quàm fornicatio, per ignorationem tamen admiſſa? Quam etiam ob cauſam ſubjicit Canon (A matrimonio ergo non prohibebitur.) Non enim, veluti à viro dimiſſa judicabitur. Si namque id eſſet, aliique viro juncta foret, adultera judicaretur, ex noni Canonis conſtitutione. Quoniam vero haudquaquam proprie illa cum ſecunda muliere cohabitatio, matrimonium dici poteſt: propterea à matrimonio mulier haud arcetur. Cum vero uxor citra exceptionem dicta fuerit viri, ſi nulli alteri, eo adhuc vivente copulata fuerit, laudabilius, inquit ſanctus vir, fecerit. Neque enim honeſtum fuerit, viro adhuc ſuperſtite, quæ illius mulier dicta eſt, cum altero vitam agere. In nuptiis ſiquidem, lex quoque civilis teſtatur quòd nos non tam quid permiſſum ſit, quàm quid honeſtati conveniat, conſideramus.

A διὰ τοῦτα καὶ ἐκεῖνα συγχινώσκει καὶ τῷ κζ΄ δευτέραν γάμον αὐτῷ συνοικήσασαν, ὡ καλαλειφθείσῃ. ἐν δὲ τῷ παρόντι κανόνι περὶ καταλιπούσης τὸν ἄνδρα διὰ λύπην τινὰ λέγει, διὸ καὶ ὁ χρὸς χρόνον προσέθετο. εἰ μὲν οὖν ἤδει ἡ κζ΄ δευτέραν γάμον αὐτῷ συνοικήσασα, τῷ προσκαίρου ἀπόστασιν ἐκ τῆς οἰκείας ἀνδρὸς, καὶ ὅτως συνῴκησε τῷ καταλειφθέντι ἀνδρὶ, μοιχαλὶς ἐστιν, ὅτι ἀλλότριον ἄνδρα ἐσφετερίσατο, ὡς ὁ τέλος. ὃ ἐνάτῳ προέχει κανόνος. εἰ δὲ ἠγνόει τοῦτο· ἴσως γὰρ ἐξ ἀλλοδαπῆς ἦν χώρας, καὶ ἠγνοεῖτο ὅ καθ' αὐτὸν, μετὰ δέ τινα χρόνον ἐπανῆλθε πρὸς τὸν ἄνδρα ἡ καταλιποῦσα αὐτὸν· καὶ διὰ τοῦτο ὁ πρὸς τῷ δευτέραν γυναῖκα ἐλύθη γάμος, πορνεύσας λέγεται τῇ γυναικὶ ταύτῃ ὁ ἀνήρ, πλὴν ἐν ἀγνοίᾳ· πορνεύσας δὲ ταύτῃ λέγεται, ὡς μὴ λυθέντος τοῦ πρώτου γάμου· τῷ πρώτῳ δὲ μὴ λυθέντος πῶς ἂν ἡ πρὸς τὴν δευτέραν γυναῖκα συνοίκησις δευτέρου δέξη γάμου. εἰ δὲ γάμος οὐκ ἔστι, πάντως ἔστι πορνεία. καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ πόρνος κυρίως λογισθήσεται, ἡ δὲ γυνὴ πορνεύσασα μὲν λέγεται τῷ ἐν ἀγνοίᾳ. ὃ γὰρ πορνείαν ἁμαρτήσασα σαφὲς ἔχει, ἀλλὰ γάμον συστήσασθαι ἔννομον. τὸ δὲ πρᾶγμα προέρχεται εἰς τὸ μὴ λογίζεσθαι γάμον, διὰ τὸ ἔτι μένειν τὸν πρῶτον γάμον· τῆς δὲ πρὸς ἄμφω δύο συναφείας μὴ λογιζομένης γάμον· τί δὴ λέγοιτο ἡ συνάφεια ἢ πορνεία, πλὴν ἐν ἀγνοίᾳ γινομένη; διὸ καὶ ἐπήγαγεν ὁ κανών· γαμηθῶσιν οὐκ εἴρχθήσεται. ὃ γὰρ ὡς πρὸς ἀνδρὸς ἀφεστὼς λογίζεται. ἐπεὶ εἰ τοῦτο ἄμφω καὶ ἑτέρῳ ἐμίχθη, μοιχαλὶς ἐκείνη ἂν, κατὰ τὸν ἔνατον κανόνα. ὅτι οὐδὲ κυρίως γάμος πρὸς τῷ δευτέραν γυναῖκα συμβίωσις δοκεῖ, διὰ τοῦτο γάμος οὐκ εἴρηται ἡ γωή. ὡς γὰ ἁπλῶς γυνὴ ὀνομασθεῖσα ἀνδρὸς, εἰ μὴ ἑτέρῳ συναφθείη ἔτι ζῶντος ἐκείνου, κρεῖσσον ἂν ποιήσῃ, φησὶν ὁ ἅγιος. ὃ γὰρ δύσκλητον ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς τῷ ὀνομασθεῖσθαι ἐκείνῳ γυναῖκα ἑτέρῳ συμβιοῦν λέγει γὰρ καὶ ὁ νόμος τῆς πολιτείας, ὅτι ἐν τοῖς γάμοις οὐ τὸ ὑπερημμένον, ἀλλὰ τὸ συμφέρον σκοπούμεθα.

B

C

D

ARIST. *Nupſit quædam ignorans viro dimiſſo: poſtea prior apparuit: dimiſſa autem fornicatrix per ignorantiam reputatur: Et ſi vult nubit; melius autem ſi non nubat.*

Vir ad tempus ab uxore ſuâ de relictus fuit, ille autem acſi ab eâ dimiſſus fuiſſet aliam duxit, quæ neſcivit eum ad tempus derelinqui: rediit ad eum prima, & eam recipiens ſecundam dimiſit, ut fornicatrix judicatur dimiſſa, ſed per ignorantiam; & ideo ſi matrimonii communione alii conjungi velit, non prohibebitur. Non enim dimiſſa reputatur, quoniam qui eam dimiſit proprie non erat ipſius vir. Si autem extra matrimonium manere vellet, & ad alterum conjugium non venire, hoc melius eſſet.

ΑΡΙΣΤ. Ἐγήματό τις ἀνδρὶ κζ΄ ἄγνοιαν ἀφεμένῳ, εἶτα ἡ πρότερα ἀνέφηνεν, ἡ δὲ ἀφεθεῖσα πόρνη λογίζεται κζ΄ ἄγνοιαν, καὶ εἰ θέλει, ζεύγνυται, κάλλιον, εἰ μὴ ζεύγνυται.

Καταλείφθη ἀνὴρ παρὰ τῆς ἰδίας γυναικὸς πρός καιρόν· ὁ δὲ, ὡς ἀπολυθεὶς ὑπ' ἐκείνης, ἑτέραν ἔλαβεν, ἀγνοοῦσαν τὸ πρὸς καιρὸν καταλειφθῆναι αὐτόν. ἐπανῆλθε πρὸς αὐτὸν ἡ προτέρα, καὶ παραδεξαμένου ταύτῃ, τῇ δευτέραν ἀφῆκεν· ὡς πόρνη κείνῃ αὐτὴ ἡ ἀφεθεῖσα, πλὴν κζ΄ ἄγνοιαν· καὶ διὰ τοῦτο εἰ βούλοιτο γάμου κοινωνίᾳ συναφθῆναι ἑτέρῳ, οὐ κωλυθήσεται· οὐ γὰρ ἀπολελυμένη λογίζεται· ὅτι μηδὲ ἀνὴρ αὐτῆς κυρίως ἐγένετο ὁ ταύτῃ ἀφέμενος· ἐὰν δὲ θελήσῃ μεῖναι ἐν ἀγαμίᾳ, καὶ μὴ ἐπ' ἄλλον ἐλθεῖν γάμον, κάλλιον τοῦτο.

E

CANON XLVII.

Encratitæ, & Saccophori, & Apotactitæ ſubjiciuntur eidem rationi, cui & Novatiani, quia de illis editus eſt canon, etſi diverſus: quæ autem ſunt adverſus eos, ſilentio prætermiſſa ſunt, nos autem una ratione tales rebaptizamus. Si autem prohibita eſt apud vos hæc rebaptizatio, ſicut & à Romanis, alicujus œconomiæ gratia, noſtra tamen ratio vires obtineat, quandoquidem eſt veluti Marcioniſtarum germen eorum hæreſis, nuptias abhorrentium, & vinum averſantium & Dei creaturam inquinatam eſſe dicentium, eos igitur in Eccleſiam non admittimus niſi in noſtrum baptiſmum baptizati fuerint. Ne dicant enim, In Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum baptizati ſumus, qui quidem Deum eſſe malorum effectorem exiſtimant, inſtar Marcionis, & reliquarũ hæreſium. Quamobrem ſi hoc placuerit, oportet plures convenire Epiſcopos, & ſic canonẽ exponere, ut & is qui fecit ſit extra periculũ,

F

ΚΑΝΩΝ μζ΄.

ΒΑΛΣ. Ἐγκρατεῖς καὶ Σακκοφόροι, καὶ Ἀποτακτῖται τῷ αὐτῷ ὑποκεῖνται λόγῳ, ᾧ καὶ Ναυατιανοί, ὅτι περὶ μὲν ἐκείνων κανὼν ἐξεφωνήθη, εἰ καὶ διάφορος, τὰ δὲ κζ΄ τούτων ἀποσεσιώπηται· ἡμεῖς μέντοι ἑνὶ λόγῳ ἀναβαπτίζομεν τοὺς τοιούτους. εἰ δὲ παρ' ὑμῖν ἀπηγόρευται τοῦτο, διὰ τὸ ἀναβαπτισμῶ, ὡς παρ' ὑμῖν καὶ παρὰ Ῥωμαίοις, οἰκονομίας τινὸς ἕνεκα, ἀλλ' ὁ ἡμέτερος λόγος ἰσχὺν ἐχέτω, ὅτι ἐπεὶ δὴ ὡς παρὰ Μαρκιωνιστῶν ἐστὶν αὐτοσχέδιον καὶ αὐτῶν αἵρεσις βδελυττομένων τὸν γάμον καὶ ἀποστρεφομένων τὸν οἶνον, καὶ τὴν κτίσιν τοῦ Θεοῦ μεμιασμένην εἰς λεγόντων, καὶ δεχόμεθα οὖν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐὰν μὴ βαπτισθῶσιν εἰς τὸ ἡμέτερον βάπτισμα. μὴ γὰρ λεγέτωσαν, ὅτι εἰς πατέρα καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα ἐβαπτίσθημεν, οἵ γε κακῶν ποιητὴν ὑποτιθέμενοι τὸν Θεὸν ἐφαμίλλως τῷ Μαρκίωνι, καὶ ταῖς λοιπαῖς αἱρέσεσιν. ὥστε ἐὰν αἱρεθῇ τοῦτο δεῖ πλείονας ἐπισκόπους ἐν ταὐτῷ γενέσθαι, καὶ ὕστερον ἐκδοῦναι τὸν κανόνα, ἵνα καὶ τῷ ποιήσαντι τὸ ἀκίνδυνον ἦ,

ἢ, καὶ ὁ ἀποκρινόμενος τὸ ἀξιόπιστον ἔχῃ ἐν τῇ περὶ τούτων ἀποκρίσει. A

& qui respondet, in responsione de his fide dignus habeatur.

ΒΑΛΣ. Τίνες εἰσὶν οἱ Ἐγκρατῖται, οἱ Σακκοφόροι, οἱ Ἀποτακτῖται, οἱ Ναυατιανοί, καὶ οἱ Μαρκιωνίσται, καὶ ποῖα τὰ εἴδη τῆς αἱρέσεων αὐτῶν, εἴρηται ἐν διαφόροις κανόσιν. ὁ δὲ παρὼν κανὼν ἑρμηνείας οὐ δέεται, ὅτι οὐδὲ ὡς ὅρος ἐγράφη παρὰ τοῦ ἁγίου, ἀλλ' ὡς γνωμάτιον. ἡ γὰρ θεσμοθεσίαν εἰς συνοδικὸν διορισμὸν ἀπέλυσεν. σὺ δὲ ἀνάγνωθι καὶ ζ. κανόνα τῆς δευτέρας συνόδου, καὶ μάθῃς τίνες ἀπὸ τῆς αἱρετικῆς μὴ δεχθῆναι βαπτίζονται, καὶ τίνες οὐ βαπτίζονται.

B

ΖΩΝΑΡ. Ἐνταῦθα ὁ ἅγιος, τοὺς Ναυατιανοὺς βαπτίζεσθαι δίδωσι, μετὰ τῆς ἄλλων προσερχομένους τῇ ἐκκλησίᾳ, τὲς ὡς τάχα φρονοῦντας τὰ τοῦ Μαρκίωνος· ὁ δὲ τῆς δευτέρας συνόδου ἕβδομος κανὼν ἀπαριθμῶν τοὺς χρίσματι μόνῳ ὀφείλοντας δέχεσθαι, καὶ τοὺς Ναυατιανοὺς ἐκείνοις συναριθμεῖ. πάντως δὲ ὑπερκείσεται ὁ κανὼν ἐκεῖνος, οἷα μεταγενέστερος, καὶ συνοδικός· καὶ ὅτι αὐτὸς ὁ μέγας Βασίλειος, ὡς κανόνα τοῦτον οὐκ ἐξεφώνησεν, ἀλλὰ τῷ οἰκείῳ γνώμῃ περὶ ἐρώτησιν ἐδήλωσεν· εἶτα ἐπάγει ὥσπερ καὶ αὐτὸς μὴ βεβαίως περὶ τὸ ἐρωτηθὲν διακείμενος, τὸ ὡς ἐὰν αἱρῇ τοῦτο δεῖ πλείονας Ἐπισκόπους ἐν τούτῳ γενέσθαι, καὶ οὕτως ἐκδίδοσθαι τὸν κήρυκα, ἵνα διὰ τοῦ κανόνος ὑπὸ πλείονων Ἐπισκόπων ἐκπεδίνηται, καὶ τῷ ποιήσαντι τὸ ἀκίνδυνον ᾖ· καὶ ταύτὸν δηλαδὴ καὶ βαπτίσαντι τοὺς εἰρημένους μὴ ᾖ κίνδυνος, ὡς παρὰ κήρυκας ποιήσαντι, καὶ ὁ ἀποκρινόμενος τοῖς περὶ τοιούτων ἐρωτῶσι, τὸ ἀξιόπιστον ἔχειν ἐκ τοῦ κανόνος. τὰ δὲ περὶ τῆς αἱρέσεως τῆς Μαρκιωνιστῶν καὶ Ἐγκρατιτῶν, προεγράφησαν ἐν τῇ τοῦ κανόνος ἐξηγήσει. C

ΑΡΙΣΤ. Ἐγκρατίτας, καὶ Σακκοφόρους, καὶ Ἀποτακτίτας, ἀναβαπτίσεις. εἰ γὰρ καὶ λέγοιεν, ὅτι εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα ἐβαπτίσθησαν, ἀλλ' ἐπὶ κακῶν ποιητῇ τὸν θεὸν βλασφημοῦσι κατὰ Μαρκίωνα, μὴ ἀναβαπτιζόμενοι, ἀδεκτοί. D

Encratitas, & Saccophoros, & Apotactitas denuò baptisabis. Quamvis enim asserant, quod in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum baptisati sunt, quandoquidem tamen Deum malorum auctorem impiè affirmant, juxta Marcionem, nisi denuò baptizentur, non sunt recipiendi.

Ἐν μὲν τῷ πρώτῳ αὐτῷ κανόνι ὁ μέγας οὗτος τῆς ἐκκλησίας φωστὴρ τὸ τῶν Ἐγκρατιτῶν, καὶ Ναυατιανῶν, ἤτοι καθαρῶν βάπτισμα κατὰ λόγον οἰκονομίας ἐδέξατο, καὶ προσέταξε μόνῳ τῷ ἁγίῳ μύρῳ τούτους χρίεσθαι, προσερχομένους τῇ καθολικῇ πίστει, καὶ τὰς αἱρέσεις αὐτῶν ἀναθεματίζοντας. ἐνταῦθα δὲ ἐπιδιορθούμενος τὸ κατ' οἰκονομίαν ἐκεῖσε δεχθέν, ὁρίζεται τοὺς Ἐγκρατίτας, καὶ τοὺς λοιποὺς, ἀναβαπτίζεσθαι, διὰ τὸ τῇ αὐτῶν αἱρέσει ἀποβλάσημα εἶναι τῶν Μαρκιωνιστῶν, βδελυσσομένων καὶ αὐτῶν, ὡς ἐκείνων, τὸν γάμον, καὶ ἀποστρεφομένων τὸν οἶνον, καὶ τῇ κτίσει τοῦ θεοῦ μεμασμένην εἶναι λεγόντων. Πλὴν ὁ ἕβδομος κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, καὶ ὁ ἕβδομος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ὁ ἐννενηκοστὸς πέμπτος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου, τῶν Ναυατιανῶν, καὶ καθαρῶν, καὶ προσερχομένων τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀναθεματιζόντων πᾶσαν αἵρεσιν, καὶ τὰ ἑαυτῶν. χρίον δὲ τὸ μύρῳ τῷ ἁγίῳ μύρῳ μέτωπα, ὀφθαλμοὺς, ῥῖνας, στόμα, καὶ ὦτα. E

In primo quidem ipsius canone, magnum hoc Ecclesiæ luminare, Encratitarum & Novatianorum, sive Catharorum baptisma juxta œconomiæ rationem admisit, & jussit, eos solo chrismate sancto ungi, cum ad catholicam accedunt fidem & hæreses suas anathematizant. Hic autem corrigens quod ibi propter œconomiam admissum fuit, statuit Encratitas, & reliquos iterum baptizari, quia istorum hæresis est Marcionistarum germen, & his non minus quam istis nuptias detestantibus, & vinum fastidio damnantibus, & Dei creaturam contaminatam esse dicentibus. Sed septimus synodi Laodicenæ canon, & septimus Constantinopolitanæ, & nonagesimus quintus sextæ in Trullo Synodi, & Novatianorum, & Catharorum, & Quartadecimanorum baptisma recipit, si ad Ecclesiam adveniunt, & omnem hæresin etiam suam anathematizant. Solo autem sancto unguntur chrismate frontes, oculos, nasos, os, & aures.

F

ΚΑΝΩΝ μή'.

Ἡ δὲ ἐγκαταλειφθεῖσα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τῷ ἐμὴν γνώμῃ, μένειν ὀφείλει. εἰ γὰρ ὁ κύριος εἶπεν, ὅτι ἐάν τις καταλείπῃ γυναῖκα ἐκτὸς λόγου πορνείας ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι, ὁ τῇ μοιχαλίδα αὐτὴν ὀνομάσας, ἀπέκλεισεν αὐτὴν τῆς πρὸς ἕτερον κοινωνίας. πῶς γὰρ δυνατὸν ὁ μὲν ἀνὴρ ἔνοχος εἶναι, ὡς μοιχείας αἴτιος, ἡ δὲ γυνὴ ἀναίτιος εἶναι, ἡ μοιχαλὶς παρὰ κυρίου διὰ τὸν πρὸς ἕτερον ἄνδρα κοινωνίαν προσαγορευθεῖσα;

CANON XLVIII.

Quæ à marito dimissa est, mea quidem sententia manere debet. Si enim dominus dixit, Si quis reliquit uxorem præterquam ratione fornicationis, facit eam adulterari, ex eo quod eam adulteram nominet, excluſit eam à societate cum alio. Quomodo enim potest vir quidem esse reus, ut auctor adulterii; mulier autem nulli esse culpæ affinis quæ adultera appellata est propter consuetudinem cum alio viro?

BAL s. Vt eſt veriſimile, ſanctus interrogatus eſt, an debet maritò legitimè conjungi quæ præter rationem á proprio marito ſeparata eſt. Dixit itaque quòd quia dominus eam eſſe adulteram pronunciavit quæ extra fornicationem à ſuo marito dimiſſa eſt, ſi alii omnino conjuncta fuerit, debet ea mulier quieſcere, & alii non conjungi. Suum itaque dictum confirmans adjicit, quòd & ſi ea dimiſſionis cauſam non dederit, ſed maritus, ipſa tamen ſi injuſtum divortium non toleranter tulerit & ad ſuum conjugem redierit, ſed alii conjuncta fuerit, ut adultera condemnabitur: Ejus autem maritum dicit eſſe reum vt qui fuerit auctor adulterii. Et in his quidem conſiſtit canon. Tu autem lege octuageſimum octavum canonem & nonageſimum tertium Synodi in Trullo, & quæ in his à nobis ſcripta ſunt de iis quæ ſuos maritos reliquerunt & contra. Interrogaverit autem quiſpiam, cui pœnæ eſt obnoxius maritus mulieris, quæ injuſtè dimiſſa eſt, & cum alia vitæ ſocietatem iniit? SOL. Quidam dixerunt eum eſſe reum adulterii: ſed mihi non ita videtur. Quoniam enim in mulieris voluntate ſitum eſt ut ipſa alii jungatur, & ſic adulteretur, & toleranter pati, & non fieri adulterium, quomodo maritus, qui non eſt adulteratus, ut adulter punietur? Exiſtimo ergo quòd ut adulter quidem non punietur, agetur autem in eum, ut qui præter rationem divortii libellum emiſerit, ut vult decimum quartum caput triceſimæ quartæ Iuſtiniani novellæ ſeu quartum caput ſeptimi tituli viceſimi octavi libri quod ſic habet. Quia autem nonnulli ſtudent noſtram legem tranſgredi in qua ſpecialiter cauſas enumeravimus, ex quibus ſolis poteſt emitti divortium, vel à viro, vel à muliere, jubemus præter illas cauſas nullo modo fieri divortium, vel factum confirmari, vel ex conſenſu matrimonium diſſolvere, & peccata aliis condonare. Sin autem præter cauſas à nobis definitas auſi fuerint aliqui diſſolvere matrimonium, jubemus, ſi quidem deſcendentes habeant, ſive ex ipſo, ſive ex alio matrimonio, dare illis eorum ſubſtantias, ſecundum legum ordinem, virumque & mulierem intrudi in monaſterium toto vitæ ſuæ tempore, & ex uniuſcujuſque facultatibus circiter quatuor uncias monaſteriis in quæ immittuntur ſeparari: marito ſcilicet ne uſum quidem habente ejus partis, quæ datur liberis. Sin autem deſcendentes non habeant, ſed aſcendentes inveniantur, ipſi tertiam partem facultatum accipiant, præterquam ſi impiæ matrimonii ſolutioni conſenſerint. Duæ autem partes monaſteriis in quæ unuſquiſque injicitur, ſeparentur. Sin autem nec deſcendentes, nec aſcendentes fuerint, vel ſi etiam aſcendentes ei quod factum eſt conſenſerint, jubemus omnes facultates dari monaſteriis in quæ conjecti ſunt, ne propter hanc inventionem, Dei quoque judicium contemnatur, & lex noſtra tranſiliatur. Sed & eos, qui ejuſmodi nefarios contractus componunt, corporalibus pœnis ſubjici jubemus, & mitti in exilium. Si autem ij qui matrimonium ſolvere conati ſunt, rurſus velint ſeipſos matrimonio conjungere, priuſquam in monaſteria injiciantur, damus eis hoc agendi facultatem & prædictas illis pœnas condonamus, & ut facultates ſuas habeant ipſis concedimus, & ut ita inter ſe vivant, perinde ac ſi nihil inter ſe hujuſmodi peccaſſent: ſi una autem perſona velit revocare matrimonium, ſi altera perſona non conſenſerit, adverſus eum qui non vult, pœnæ ſerventur. Hæc autem omnia ſervari jubemus, & in hac urbe regia, & in provinciis, & per comitem privatorum, & ſcholam Palatinorum, & per præſides provinciarum, & eorum ordines, ipſis ſc entibus, quòd ſi peccato hujuſmodi commiſſo ſe ſegniter geſſerint, & non hæc omnia ſervaverint, & exterminationem, & publicationem ſubibunt. Hæc autem ipſa ſervare jubemus loci quoque ſanctiſſimos

ΒΑΛΣ. Ως ἔοικεν, ἐρωτηθεὶς ὁ ἅγιος, εἰ ὀφείλῃ νο-
A μίμῳ ἀνδρὶ συναπῆχθαι ἡ παρὰ λόγον ἀζευγῆσα παρὰ τοῦ
οἰκείου ἀνδρὸς, εἶπεν ἐπεὶ ὁ κύριος ἀπεφήνατο μοιχαλίδα
εἶ) τὸν καταλελοιπότα παρεκτὸς πορνείας ὑπὸ τοῦ οἰκείου
ἀνδρὸς, πάντως ἐὰν ἑτέρῳ συζυγῇ, ὀφείλῃ ἡ τοιαύτη γυνὴ
ἡσυχάζειν καὶ ἑτέρῳ μὴ συναφθῆναι. κατασκευάζων ὃ καὶ οἰ-
κεῖον λόγον ἐφιστήσιν, ὅτι κἂν οὐ δέδωκεν αὐτὴ τὴν αἰτίαν
τῆς ἐγκαταλείψεως, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ, ὅμως καὶ αὐτὴ εἰ μὴ καρτε-
ρήσῃ τὸν παράλογον ἀζεύξιν, καὶ ἀνακαλέσῃ καὶ οἰκεῖον
ὁμόζυγον, ἀλλ' ἑτέρῳ συναφθῇ, ὡς μοιχαλὶς καὶ ἀκριβήσει),
καὶ ἄνδρα δὲ ταύτῃ ὑποβλητέον εἶ) φησι, ὡς νενόμιμον αἴτιον
B τῆς μοιχείας. καὶ ὁ μὲν κανὼν ὧν τυγχάνει. σὺ δὲ ἀναγνώθι καὶ
πδ'. κανόνα, καὶ καὶ νγ'. τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ
τὰ παρ' ἡμῶν ἐν τούτοις γραφέντα περὶ τῶν καταλελοιπότων
τοὺς οἰκείους ἄνδρας, καὶ ὃ ἐναντίον. ἐρωτήσῃ δέ τις ποία ἀν-
δύνῃ ὑπόκειται ὁ ἀνὴρ τῆς καταλελοιπυίας γυναικὸς ἀνδυλό-
γως, καὶ ἑτέρῳ συμβιώσασης; Λύσις. τινὲς εἶπον τῷ περὶ μοι-
χείας ἐγκλήματι εἶ) τοῦτον ὑποβλητέον· ἐμοὶ δὲ οὐ δοκεῖ.
ἐπεὶ γὰρ παρὰ τὸ θελήματι τῆς γυναικὸς φέρεται) ὃ συζυ-
γῆσαι αὐτὴν ἑτέρῳ, καὶ οὕτω μοιχοβλητέον αὐτὴν, καὶ ὃ καρτερῆ-
σαι, καὶ μὴ γλυέσθαι μοιχείαν, πῶς ὁ ἀνὴρ μὴ μοιχεύ-
σας, ὡς μοιχὸς κολασθήσεται, οἶμαι οὖν ὅτι ὡς μὲν μοι-
C χὸς οὐ κολασθήσεται, γλυπήσεται δὲ ἴσως αὐτῷ ὡς ἀνδυλόγως
πέμψαντι ἄζυγίον, κὺ ὃ ιγ'. κεφ. τῆς λδ'. Ιουστινια-
νείου νεαρᾶς, ἤτοι ὃ δ'. κεφ. τοῦ ζ'. τίτλου τοῦ κη'. βιβλίου
ἔχον οὕτως· ἐπεὶ δή τινες καὶ ἡμέτερον παραβαίνειν σπουδάζουσι νόμον, ὃν τῷ ἰδικῶς τὰς αἰτίας ἀπηριθμησάμεθα ἐξ
ὧν μόνων ἄζυγίον δύναται πέμπεσθαι ἢ ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, ἢ
ἐκ τῆς γυναικὸς, κελεύομεν ἀφ' ἑκείνας τὰς αἰτίας μηδενὶ
ὅτῳ ἄζυγία γίνεσθαι, ἢ ἐρρῶσθαι τὰ γινόμενα, ἢ κὺ
συναίνεσιν τοὺς γάμους διαλύειν, καὶ συγχωρεῖν ἀλλήλοις
τὰ ἁμαρτήματα. εἰ δὲ παρὰ τὰς ἀφ' ἡμῶν διωρισμένας αἰτίας
τολμήσουσί τινες διαλύειν τὸν γάμον, κελεύομεν, εἰ μὲν
κατόνγας ἔχοιεν εἴτε ἐξ αὐτοῦ, εἴτε ἐξ ἄλλου γάμου, τὰς οὐ-
D σίας αὐτῶν ἑκείνοις δίδοσθαι, καθὰ τῷ τῶν νόμων τάξει, κὺ
τὸν τε ἄνδρα, κὺ τὴν γυναῖκα εἰς μοναστήριον ἐμβάλλεσθαι
δεῖ πάντα τὸν τῆς ζωῆς αὐτῶν χρόνον. καὶ ἐκ τῆς ἑκάστης
οὐσίας ἀνὰ οὐγκίας οὐ μοναστηρίοις ἐν οἷς ἐμ-
βάλλονται, ἀφορίζεσθαι· τῆ ἀνδρὸς δηλονότι μηδὲ χρῆσιν
ἔχοντος τοῦ διδυμῶν τοῖς παισὶ μέρους. εἰ δὲ κατόνγας μὴ
ἔχοιεν, ἀλλὰ ἀνιόντες δύοιεν τὸ τρίτον μέρος τῆς οὐσίας
λαμβάνειν αὐτούς, εἰ μὴ τῇ ἀσεβείᾳ τῆς λύσεως τοῦ γάμου
συνήνεσθη. τὰ δὲ δύο μέρη τοῖς μοναστηρίοις, ἐν οἷς ἕκαστος
ἐμβάλλε), ἀφορίζεσθαι. εἰ δὲ μήτε κατιόντες μήτε ἀνιόν-
τες εἶεν, ἢ κὺ εἰ οἱ ἀνιόντες συνήνεσθη τῷ γεγονότι, κελεύο-
E μεν πᾶσαν τὴν οὐσίαν τοῖς μοναστηρίοις, ἐν οἷς ἐνεβλήθη-
σαν δίδεσθαι, ἵνα μὴ διὰ ταύτης ἀφειδείας, κὺ ὃ τοῦ θεοῦ
κρίμα καταφρονηθείη, κὺ ὁ ἡμέτερος νόμος παραβαθῇ. ἀλλὰ
κὺ τοὺς ὑπουργοῦντας ταῖς τοιαύταις λύσεσι τῶν γάμων, ἢ
τὰ τοιαῦτα ἀθέμιτα συμβόλαια συντιθέντας ταῖς εἰς σῶ-
μα ποιναῖς ὑποβάλλεσθαι κελεύομεν, κὺ εἰς ὀξορίαν πέμ-
πεσθαι. εἰ δὲ οἱ τὸν γάμον λύειν ἐπιχειρήσαντες βιαίως
πάλιν ἑαυτοὺς συζευγνῶσι, πρὶν ἐμβληθῆναι μοναστηρίοις,
ἄδειαν αὐτοῖς δίδομεν τοῦτο ποιεῖν, κὺ τὰς προειρημένας ποι-
νὰς συγχωροῦμεν αὐτοῖς, καὶ τὰς ἰδίας οὐσίας ἔχειν.
καὶ οὕτω πρὸς ἀλλήλους ζῆν, ἕως ἂν εἰ μηδὲν τοιοῦτον
F ἡμαρτημένον ἐτύγχανε, τοῦ ἑνὸς δὲ βουλομένου τὸν γάμον
ἀνακαλέσασθαι, εἰ μὴ συναινέσῃ ὁ ἕτερον πρόσωπον, κα-
τὰ τοῦ μὴ βουλομένου κρατεῖν τὰς ποινάς. ταῦτα δὲ πάντα
φυλάττεσθαι κελεύομεν, ἔν τε τῇ βασιλίδι ταύτῃ πόλει, κὺ
ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, διά τε τοῦ κόμητος τῶν θείων, κὺ τῆς τῶν
Παλατίνων σχολῆς, κὺ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀρχόντων, κὺ τῶν
τάξεων αὐτῶν, εἰδότων αὐτῶν, ὡσεὶ ῥαθυμήσουσί τοιού-
του τινὸς ἁμαρτήσομένου, κὺ μὴ πάντα ταῦτα παραφυλά-
ξοιεν, κὺ ὀξορίαν κὺ δήμευσιν ὑποστήσῃ). ταῦτα δὲ αὐτὰ
κελεύομεν παραφυλάττειν, κὺ τὰς κατὰ τόπον ὁσιωτάτους

Επισκόπους

Επισκόπους ὥστε τὴν προνοίαν αὐτῶν τὰ προσδιδόμενα προσώπατα ἐν μοναστηρίοις ἐμβάλλεσθαι, καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν τὰ ὑπ' ἡμῶν διορισθέντα τοῖς μοναστηρίοις παρέχεσθαι.

A Episcopos, ut eorum providentia, personæ quæ traditæ sunt, in monasteria conjiciantur, & ex rebus ipsis ea quæ à nobis definita sunt, monasteriis præbeantur.

ΖΩΝΑΡ. Τὴν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀπολυθεῖσαν γυναῖκα ἀπαιτεῖσθαι λέγει ἄζυγα μένειν, ἢ ἑτέρῳ συνοικοῦσαν, μοιχαλίδα λογίζεσθαι· καὶ τὴν μὲν κυρίου ἀπόφασιν φησί, εἰπόντος· ὁ ἀπολύσας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι· ὥστε, φησὶν, ἐκ τοῦ μοιχαλίδα αὐτὴν ὑπὸ τοῦ κυρίου ὀνομασθῆναι, κεκώλυται αὐτῇ ἡ πρὸς ἕτερον ἄνδρα συμβίωσις. ἐπεὶ γὰρ ὁ ἀνὴρ ἔνοχός ἐστιν, ὡς ποιῶν αὐτὴν μοιχᾶσθαι, πάντως καὶ ἡ γυνὴ ὡς μοιχευομένη κατακεκρίσεται, ὅτι καὶ μοιχαλὶς ὑπὸ τοῦ κυρίου ὠνόμασται.

Zonar. Quæ à viro dimissa est mulier, cœlibem vitam agere oportere affirmat, aut si alteri se viro adjunxerit, adulteram judicari: profertque Domini sententiam, dicentis, Qui dimisit uxorem suam, excepta forniçationis causa, facit eam adulterari, ut proinde, inquit, ex quo adultera ipsa à Domino nominata est, vetita illi sit, cum alio viro matrimonii societas. Cum enim vir culpæ obnoxius sit, quasi adulterandi causam ipsi præbeat, uxor quoque plane velut adultera condemnabitur, quandoquidem adultera Domini quoque voce appellata fuit.

ΑΡΙΣΤ. Ἡ ὑπ' ἀνδρὸς ἀφεθεῖσα, μενέτω οὕτως. εἰ γὰρ μοιχᾶται, κατὰ τὸν τοῦ κυρίου λόγον, τῆς πρὸς ἕτερον κλείεται κοινωνίας.

Ei τὶς ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται, μᾶλλόν ἐστιν ἡ γυνὴ μοιχαλὶς, ἡ καὶ τὸν ἄνδρα, διὰ τῆς πρὸς αὐτὴν κοινωνίας, μοιχὸν καθιστῶσα. καὶ διὰ τοῦτο μένειν ὀφείλει, ἡ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀφεθεῖσα, ἔν ἀγαμίᾳ.

Arist. *Quæ à viro dimittitur, sic maneat. Si enim mœchatur, juxta Domini dictum, alius communione excluditur.*

Si qui dimissam duxit, adulteratur, multo magis mulier est adultera, quæ etiam virum per communionem cum ipsâ adulterum reddit. Et ideo quæ à viro suo dimissa est extra matrimonium manere debet.

C

ΚΑΝΩΝ μθ'.

Αἱ πρὸς ἀνάγκην γινόμεναι φθοραὶ ἀνεύθυνοι ἔστωσαν. ὥστε καὶ ἡ δούλη, εἰ βιάσθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου δεσπότου, ἀνεύθυνός ἐστιν.

Canon XLIX.

Stupra quæ per vim inferuntur, non sint accusationi obnoxia. Quare etsi ancillæ vis allata fuerit à proprio domino, ea à culpa est libera.

ΒΑΛΣ. Ἡ προυσα ἀπόκρισις ἐξεφωνήθη χάριν δούλης τινὸς κατὰ βίαν ὑπὸ τοῦ ἰδίου δεσπότου πορνευθείσης. φησὶ γὰρ ὡς ἐπεὶ καὶ ἄλλαι πᾶσαι φθοραὶ αἱ κατὰ ἀνάγκην καὶ βίαν γινόμεναι, ὑπὸ τῶν πολεμίων δηλαδὴ πρὸς τὰς αἰχμαλωτισθείσας, καὶ ὑπὸ ἀρχοντικῶν προσώπων πρὸς τὰς ἐπ' αὐτῶν ἀρχομένας, ἐξ ἀνάγκης καὶ ἡ δούλη ἡ κατὰ βίαν συμφθαρεῖσα τῷ ἰδίῳ δεσπότῃ, οὐκ ὑποπεσεῖται τοῖς τὰ πορνεύοντων ὑπομείοις. ἀναγνωσθῆναι κανόνα πρῶτον τοῦ ἁγίου Διονυσίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ τοῦ εἰς τὸ πάσχα. ταῦτα δὲ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, κεφάσιον ὅλον εἰς ὃ μὴ ὑπομενθῶσι διὰ τὴν φθορὰν τὴν πορνείας τὰς φθαρείσας. ἐπεὶ τοίνυν ἂν κατὰ βίαν ἢ ἄγνοιαν ἐμπέσῃ τὶς εἰς πρᾶγμα κωλύον αὐτὸν ἀπὸ ἱερατικῆς, οὐκ ὀφελήσεται εἰς ὃ δεῖ καὶ ἐφεξῆς μὴ τῶν ἱερωμένων, διὰ ὃ μὴ κατὰ γνώμην οἰκείαν ἐμπεσεῖν εἰς κακὸν, ἀλλὰ καθαιρηθήσεται. καὶ ἀνάγνωθι τὸν πρῶτον κανόνα τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου, ὃς τὸν κζ'. κανόνα τοῦ πρόντος ἁγίου πατέρος. διὰ γὰρ τοῦτο, ὡς οἶμαι, οὐδὲ οἱ κατὰ αὐθεντίαν βασιλικὴν ἀποκειρόμενοι, δύνανται μεταμπιέζειν προβαλλόμενοι τὸν πρόντα κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἀλλ' ἔσονται ἐξ ἀνάγκης μοναχοὶ, κἂν κατὰ βίαν ἀπεκάρησαν· ὥσπερ καὶ ἡ κατὰ βίαν φθαρεῖσα, ἐὰν ἦν Διακόνισσα, ὑποπέσοι μὲν οὐχ ὑποπεσεῖται), διακονικὸν δέ τι οὐκ ἐνεργήσῃ, διὰ τὸ προχωρῆσαν θεοῦ ἐμπεσεῖν εἰς κακὸν, ἀφῃρημένον ἐξ αὐτῆς τὴν διακονίσης ἀξίαν.

Balsamon. Præsens edita est responsio ob ancillam quandam, quæ à domino suo vim passa est. Dicit enim, quòd quoniam & alia omnia stupra, quæ necessitate & vi perpetrantur, ab hostibus scilicet in captivas, & à personis quæ regunt, in eas personas quibus præsunt, necessariò quoque ancilla, quæ vi cum suo domino rem habuit, non incidet in pœnas fornicatorum. Lege canonem primum sancti Dionysii Archiepiscopi Alexandrini ex ejus sermone in Pascha. Hæc autem, ut mihi videtur, obtinebunt, quantum ad hoc, ut quæ strupatæ fuerunt, propter stuprum fornicationis supplicio afficiantur. Nam si per vim vel ignorantiam aliquis in rem inciderit, quæ eum à sacerdotali ministerio arceat, non adjuvabitur ex eo, quòd non propria voluntate in hoc malum inciderit, ut sit deinceps cum sacratis; sed deponetur. Et lege primum canonem synodi Ancyranæ, & xxvii. can. præsentis sancti patris. Propterea enim, ut existimo, nec qui imperatoria auctoritate tondentur, possunt transformari, habitúmve mutare sancti Basilii præsentem canonem producentes; sed erunt necessariò monachi, etiamsi vi tonsi fuere: quemadmodum & quæ vi stuprata est, si erat Diaconissa, in pœnam quidem non incidet, sed nihil amplius Diaconicum exercebit, quòd ea Dei permissu in malum inciderit, quod ei aufert Diaconicam auctoritatem.

ΖΩΝΑΡ. Τὰς βιαίως γινομένας φθορὰς γυναιξὶν, οὐκ εἰς ἁμαρτίαν χρὴ λογίζεσθαι. εἰ γὰρ δούλου τὶς οἰκείαν βιάσηται, ἢ ὑπ' ἄκουσα τῷ τοῦ δεσπότου ὑποκύψῃ θελήματι, οὐκ ὑποπεσεῖται ὡς πορνεύσασα. ὅτι εἴ τις ἥρπαγη παρά τινος ἀκουσίως καὶ ἐφθάρη, καὶ ὅσαι ὁμοίως πρόπως ἐφθάρησαν.

Zonar. Stupra quæ per vim mulieribus inferuntur, criminis loco duci non oportet. Si etenim quis ancillam suam violaverit, ea vero invita, Domino voluntati succubuerit, nequaquam ut fornicaria mulctabitur: Neque si quæ ab aliquo præter voluntatem rapta est, & corrupta, & quæcunque simili modo vitiatæ fuerunt.

ΑΡΙΣΤ. Φθορὰ καταπαλαισθεῖσα, ἀνεύθυνος· καὶ δούλη βιαζομένη παρὰ δεσπότου, ἀνεύθυνος.

Ἡ βιασθεῖσα παρὰ τοῦ ἰδίου δεσπότου, δούλη ἀνεπίμικτος.

Arist. *Corruptio per vim admissa, culpa vacat. Et ancilla à domino coacta, insons est.*

Si ancillæ vis à domino suo allata sit, reprehensioni non est obnoxia.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Canon L.

Trigamiæ lex non est, quare lege tertium matrimonium non approbatur. Veruntamen ea ut ecclesiæ inquinamenta videmus: sed publicis condemnationibus non subjicimus, ut quæ soluta fornicatione sunt magis expetenda.

Bals. Cum audis sanctum dicentem non esse legem in trigamia, ne dixeris etiam à lege civili prohibere trigamiam: à lege enim concessa est. Sed ecclesiasticam hîc legem intellige: legem autem civilem dic antiquam, quæ ante sanctum patrem observabatur, non B autem eam quæ multis post seculis lata est, scilicet Porphyrogenetæ, & Imperatoris domini Constantini decisionem, quæ sita est in quarto canone hujus sancti, quam etiam lege, ut dicit Zonaras. Neque enim fieri potest ut hoc dicat, quòd in sancti mentem venire non poterat, utpote quod multis post seculis factum est. Quod autem etiam à lege antiqua tertium matrimonium permissum est, lege lib. xxviii. tit. viii. cap. lxiii. thema vi. & tit. xiiii. cap. iiii. Nota autem, quòd ex hoc præsenti canone apparet non dissolvi tertium matrimonium ut contra leges factum. Dicit enim, quòd inquinamenta quidem ecclesiæ tertia matrimonia omnino re- C putantur, ut quæ ab ecclesia non permittuntur, si rogata fuerint. Publicis autem condemnationibus, seu manifestis divulsionibus non subjiciuntur, quod sint ejusmodi conjugia fornicatione meliora. Qui autem matrimonium ita contraxerunt, per polygamiam minus effusè peccant. Qui autem fornicantur, laxis habenis in vitia feruntur, ut qui indiscriminatim ex alia muliere ad aliam transeant.

Zonar. Quarto etiam canone, hic sanctus, trigamiam polygamiæ nomine appellari dixit, & non matrimonium, quin potius castigatam fornicationem nuncupari: Et hoc loco inquinamentum Ecclesiæ nominavit. Cæterum publice, inquit, hoc est aperte, ac sine tergiversatione ipsam minime condemnamus, eousque ut etiam dissolvatur ejusmodi matrimonium. Idcirco vero non dissolvitur, quod præ soluta fornicatione, incastigata nimirum, & quæ ab alia ad aliam mulierem passim digreditur, est præoptandum, tanquam fornicatio quidem, veruntamen castigata, quippe cum vir una muliere sit contentus. Porro cum audis trigamiæ non esse legem, Ecclesiasticam legem ac spiritualem intellige. Per Novellam siquidem Porphyrogenetæ & Constantini, tertiæ nuptiæ, non sine nota tamen ac mulctis, permittuntur.

Arist. *Qui tertium contrahit matrimonium, leges transgreditur. Hæc autem, ut Ecclesiæ inquinamenta, non sunt publicè traducenda, tolerabiliora dissolutâ fornicatione judicata.*

Lex quidem politica tertias nuptias agnoscit, & filios ex eis susceptos pro legitimis habet, & ad hæreditatem vocat. At à canonibus tertiæ nuptiæ non admittuntur, sed istas ut Ecclesiæ inquinamentum habent. Sed quandoquidem licenter in fornicatione viventi sive dimissâ sint magis expetendæ, publicis quidem condemnationibus non subjicitur: hoc est, trigamus cum deflentibus non collocatur, nec publicum triumphum agit ut condemnatus. F Aliter autem in quinquennium pœnas persolvit, in duobus quidem vel etiam tribus divinarum scripturarum dignus auditione habitus, in regiis foribus stans. In aliis autem duobus cum fidelibus constitutus & cum iis in orationibus communicans. Et sic in eorum qui divinorum Sacramentorum sunt participes locum restituitur.

ΚΑΝΩΝ ν'.

Τριγαμίας νόμος οὐκ ἔστιν, ὥστε νόμῳ τρίτος γάμος οὐκ ἄγεται. τὰ μέντοι τοιαῦτα ὡς ῥυπάσματα τῆς ἐκκλησίας ὁρῶμεν· δημοσίας δὲ καταδίκας οὐκ ὑποβαλλόμεθα, ὡς τῆς ἀνειμένης πορνείας αἱρετώτερα.

ΒΑΛΣ. Ἀκούων τοῦ ἁγίου λέγοντος· μὴ εἴπῃς νόμον ὅτι τριγαμίας, μὴ εἴπῃς ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ πολιτικοῦ κωλύεσθαι τὴν τριγαμίαν· ἐκκεχώρηται γὰρ ἀπὸ τοῦ νόμου. ἀλλὰ νόμον ἐνταῦθα τὸ ἐκκλησιαστικὸν νόει· νόμον δὲ πολιτικὸν εἶπε τὸν παλαιὸν φερόμενον τοῦ ἁγίου πατρὸς κρατοῦντα, ὃν μέν τὸν μεταγενέστερον καὶ πολύ, δηλονότι τὸν τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ βασιλέως κυροῦ Κωνσταντίνου τόμον, τὸν καταστρωθέντα εἰς τὸν δ'. κανόνα τούτου τοῦ ἁγίου, ὃν καὶ ἀναγνῶναι, καθὼς ὁ Ζωναρᾶς φησί. τοῦτο γὰρ λέγειν ἀνένδεκτον, ἅμα δὲ μηδὲ εἰς ἔννοιαν τοῦ ἁγίου ἐλθεῖν, τὸ μετὰ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας γεγονός. ὅτι δὲ ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ νόμου ἐκκεχώρηται ὁ τρίτος γάμος, ἀνάγνωθι βιβλίον κή. τίτλου ή. κεφ. ξγ'. θέμα ς'. τίτλ. ιδ'. κεφ. δ'. σημείωσαι δὲ ὅτι καὶ ἀπὸ τοῦ προκειμένου κανόνος ἀναφαίνεται, ὅτι ὁ δεύτερος γάμος ὡς παρά νομος. φησὶ γὰρ ὅτι ῥύπασμα μὲν τῆς ἐκκλησίας λογίσονται οἱ τρίτοι γάμοι πάντως, ὡς μὴ ἐκχωρούμενοι ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἐὰν ἐγκληθῶσι. δημοσίας δὲ καταδίκας, ἤτοι φανεροῖς διαστασμοῖς οὐκ ὑποβάλλονται, διὰ ὃ καὶ τοιαῦτα συνοικέσια κρείττονα τῆς πορνείας. οἱ μὲν γὰρ ὕστερον γαμήσαντες, συνεσταλμένως ἁμαρτίαν διὰ τὴν πολυγαμίαν ποιοῦσιν. οἱ δὲ πορνεύοντες ἀνειμένως καὶ ἐξηπλωμένως ἁμαρτίαν ἐργάζονται ὡς ἐξ ἑτέρας γυναικὸς εἰς ἑτέραν ἀδιαφόρως μεταβαίνοντες.

Ζωναρ. Καὶ ἐν τῷ πεμπτῳ κανόνι ὁ ἅγιος ὅτι τὴν τριγαμίαν πολυγαμίαν ἔφησεν ὀνομάζεσθαι· καὶ μὴ γάμον, μᾶλλον δὲ πορνείαν κεκηλασμένην. καὶ ἐνταῦθα ῥύπασμα τῆς ἐκκλησίας ἐκάλεσε. πλὴν, φησὶ, δημοσίᾳ, ἀντὶ τοῦ φανερῶς καὶ ἀνυποστόλως καὶ καταδικάζομεν αὐτήν· ὥστε καὶ διαστᾶσαν ὅτιοῦν τοιοῦτον συνοικέσιον. καὶ διαστᾶσαν ἢ ὅτι καθ' ἑτέραν ἐνειμένην πορνείαν τῇ ἀκόλαστον δηλαδὴ καὶ ἐξ ἑτέρας γυναικὸς εἰς ἑτέραν μεταβαίνουσαν, αἱρετωτέρα ἐστίν, ὡς πορνεία μέν, κεκηλασμένη δὲ, οἷα μιᾷ ἀρκουμένη τῷ ἀνδρὶ γυναικί. ἀκούων δὲ ὅτι τριγαμίας νόμος οὐκ ἔστιν, ἐκκλησιαστικὸν καὶ πνευματικὸν νόει νόμον. ἀπὸ γὰρ νεαρᾶς τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ Κωνσταντίνου, ἐφεῖται καὶ ὁ τρίτος γάμος, μετ' ἐνίων καὶ διατάξεων καὶ ὑποπτιῶν.

E ΑΡΙΣΤ. Ὁ τριγαμος, ἄνομος· ὡς δὲ ῥυπάσματα τῆς ἐκκλησίας τὰ τοιαῦτα παραβλεπόμενα, ἀφιλίτευτα· κρείττω τῆς ἀνειμένης πορνείας κρινόμενα.

Ὁ μὲν πολιτικὸς νόμος τῷ τριγαμίαν ὑπογινώσκει, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γενομένους παῖδας νομίμους ἔχει, καὶ εἰς κληρονομίαν καλεῖ. τοῖς δὲ κανόσιν ὁ τρίτος γάμος οὐ προσδέχεται, ἀλλ' ὡς ῥύπασμα τοῦτον τῆς ἐκκλησίας ἔχουσιν. ὅτι δὲ τῆς ἀνειμένης πορνείας, ἤγουν τῆς ἐκλελυμένης ἐστὶν αἱρετώτερος, δημοσίαις μὲν καταδίκαις οὐχ ὑποβάλλεται· τοῦτ' ἔστιν, ὁ τρίγαμος μετὰ τῶν θρηνούντων οὐ πενθεῖ, καὶ θριαμβεύει δημοσίᾳ ὡς κατάκριτος· ἄλλως δὲ ὅτι πέντε ἔτεσι ὑποπίπτει· ἐν δυσὶ μὲν, ἢ καὶ τρισὶ, τῆς τῶν θείων γραφῶν ἀκροάσεως ἀξιούμενος ἐν τοῖς βασιλικοῖς πυλῶσιν ἱστάμενος. ἐν δὲ ἑτέροις δυσὶ μετὰ τῶν πιστῶν συνιστάμενος, καὶ συγκοινωνῶν αὐτοῖς τῶν εὐχῶν, καὶ οὕτως ἀποκαθιστάμενος εἰς τὸν τόπον τῶν μεταλαμβανόντων τῶν θείων ἁγιασμάτων.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ
Επιστολὴ τρίτη.

ΚΑΝΩΝ να'.

Τὸ κατὰ κληρικοὺς ἀδρείσως οἱ κανόνες ἐξέθεντο, κελεύσαντες μίαν ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν ὁρίζεσθαι τιμωρίαν, τὴν ἔκπτωσιν τῆς ὑπηρεσίας, εἴτε ἐν βαθμῷ τυγχάνοιεν, εἴτε καὶ ἀχειροτονήτῳ ὑπηρεσίᾳ προσκαρτεροῖεν.

B

ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ λβ'. κανόνι διωρίσατο ὁ ἅγιος ἀπὸ παντὸς ἁμαρτήματος διὰ μόνης καθαιρέσεως κολάζεσθαι τοὺς κληρικούς. ἐπεὶ δή τινες ἔλεγον, ἐκείνους λογίζεσθαι κληρικοὺς τοὺς χειροτονίαν ἔχοντας, οὐ μὴν τοὺς διὰ μόνης σφραγῖδος καταστάντας εἰς βαθμοὺς ἐκκλησιαστικούς (τούτους γὰρ ἤθελον πλείονος κολάζεσθαι) διωρίσατο ὁ ἅγιος διὰ τοῦ προόντος κανόνος πάντας τοὺς κληρικοὺς ὁμοίως διὰ μόνης καθαιρέσεως ἤτοι διὰ ἐκπτώσεως τῆς προσούσης αὐτοῖς ἱερᾶς διακονίας, κολάζεσθαι, κἂν τε κεχειροτονημένοι ὦσιν, ὡς οἱ πρεσβύτεροι, οἱ διάκονοι, καὶ οἱ ὑποδιάκονοι, κἂν τε διὰ μόνης σφραγῖδος ἐνέργειαν ἔχωσιν ἱερατικὴν, ὡς οἱ ἀναγνῶσται, καὶ ψάλται, οἱ θεωροὶ, καὶ οἱ ὅμοιοι. καὶ ταῦτα μὲν περὶ κληρικῶν διὰ χειροτονίας, ἢ διὰ σφραγῖδος καταλαχόντων εἰς βαθμοὺς ἐκκλησιαστικούς. ἐὰν δέ τις μόνιμον ἔχων ὑπακοὴν ἀπὸ Ἐπισκόπου, ἢ ἀπὸ ἡγουμένου, ἐμπέσῃ εἰς ἔγκλημα, ἀλλοίως ἐκεῖ πρωτοδικήσεται; Λύσις. καὶ ὁ τοιοῦτος κληρικός ἐστι, καὶ καταδικασθήσεται ὡς λοιποὶ κληρικοί. κωλυθήσεται γὰρ ἐνεργεῖν οἱονδηποτοῦν ἔργον, ὃ ἐνεργοῦσιν οἱ ἔχοντες ὑπακοάς, οὐ σὺν εἰσέλθῃ εἰς βῆμα, σὺν ἀναγνῷ ἐπ' ἄμβωνος, οὐ προκόψει εἰς βαθμίδα ἱερατικήν. θαυμάζω δὲ ὅπως τινὲς καθαιρεθέντες ἐνεργοῦσι χαρτουλαρέα ἐκκλησιαστικὰ, ἅπερ ἐνεργοῦσι μόνοι ἱερωμένοι· ὡς σαυτὸς θαυμάσω πῶς οἱ ἔχοντες μόναι ὑπακοάς, καὶ ἁμαρτήσαντες ἐπιζοῦνται, καὶ ἁπλῶς ὡς λαϊκοὶ κολάζονται. εἶδον γὰρ τοῦτο διαφόρως. σημείωσαι δὲ ἀπὸ τοῦ προόντος κανόνος, ὅτι ἐπεὶ καὶ τὰ ἀρχοντίκια διὰ σφραγῖδος δίδονται, βαθμοὶ καὶ ζῶντά εἰσι· καὶ ἀδικοῦνται οἱ διὰ Ἐπισκόπων ἀκρίτως ἐκ τῆς ὀφφικίων αὐτῆς ἐκβαλλόμενοι, ἢ ἐν ταῖς στάσεσιν αὐτῆς περιβεζόμενοι, εἰδὲ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ Ἐπίσκοποι ποιεῖν ἐπ' αὐτοῖς μὴ ἢ σφραγῖδας, ὅσαπερ οὐ δύνανται ποιεῖν εἰς τὰ διακονικὰ ἀξιώματα.

ΖΩΝΑΡ. Πάντας φησὶ τοὺς κληρικοὺς, εἴτε χειροθεσίαν ἔχουσιν, εἴτε ἀχειροθέτητοι ὑπηρετοῦσι, διδάσκει τοῦτο, ἐκπώσει κολάζουσιν οἱ κανόνες τῇ βαθμοῦ ἢ τῆς ὑπηρεσίας. οὐ γὰρ τοὺς μείζονος ὄντας βαθμοῦ μᾶλλον κολάζει· ὃς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, καὶ ὑποδιακόνους, τοὺς καὶ χειροθεσίαν ἔχοντας, ἤτοι χειροτονίαν· τοὺς δὲ καταπίπτοντας, κουφότερον, ὡς καὶ ἀχειροθετήτους ἔφη, ὡς μόνῃ σφραγῖδι γινομένους, καὶ οὐκ ὀπισθεῖσι χειρῶν, ἀλλὰ πάντως ἐκπίπτοντας κολάζονται τῇ βαθμοῦ καὶ τῆς ὑπηρεσίας.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ κληρικοὶ διαπίπτοντες, τῶν βαθμῶν ἀποπίπτουσιν, εἴτε ὑπηρετοῦσιν, εἴτε κεχειροτόνηνται.

F

Οἱ ὑπηρέται τῆς ἐκκλησίας, εἴτε ἐν βαθμῷ τυγχάνουσιν ὑποδιακόνων, διακόνων, πρεσβυτέρων, ψαλτῶν, καὶ ἀναγνωστῶν, εἴτε μὴ χειροτόνητοί εἰσιν, ὡς θεωροὶ, κανδηλάπται, καὶ οἱ τῷ φυλακίῳ ἐμπεπιστευμένοι τῶν ἁγίων θυρῶν τοῦ θυσιαστηρίου, εἰ διαπέσωσιν εἰς πορνείαν, μίαν τιμωρίαν ἔχουσι, τὸ ἐκπεσεῖν τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν.

EJUSDEM AD EUNDEM
Epistola tertia.

Canon LI.

Quod ad Clericos attinet canones indefinitè ediderunt, unum in iis qui lapsi sunt supplicium decerni jubentes, à ministerio scilicet amotionem, sive sint in gradu, sive etiam in ministerio, quod non impositis manibus datur, perseverent.

Bals. In xxxij. can. sanctus definiit propter omne peccatum Clericos per solam depositionem puniri. Sed quia nonnulli dixerunt illos reputari Clericos, qui ordinati sunt, non autem eos qui per solum characterem constituti sunt in gradibus ecclesiasticis (Illos enim magis puniri volebant) definiit sanctus per præsentem canonem, omnes similiter Clericos per solam depositionem, seu lapsum à sacro quod ad eos pertinet ministerio, puniri, sive sint ordinati ut Presbyteri, Diaconi, & Hypodiaconi, sive per solum characterem operationem sacerdotalem habeant, ut lectores, cantores, sacrorum vasorum custodes, & similes. Et hæc quidem de Clericis per ordinationem, vel characterem in ecclesiasticis gradibus collocatis. Si quis autem ab Episcopo, vel monasterii præfecto solam tonsuram habens in crimen inciderit, isne alio modo punietur? Sol. Et talis quoque est Clericus, & condemnabitur ut reliqui Clerici. Prohibebitur enim quodvis opus exercere, cujusmodi exercent qui habent tonsuras, quemadmodum non conscendet tribunal, non leget in ambone, ad sacerdotalem gradum non promovebitur. Miror autem, quomodo nonnulli depositi chartularata ecclesiastica exercent, quæ quidem soli sacrati exercent. Similiter miror, quomodo qui solas habent tonsuras, & peccantes examinantur, & omnino ut laici puniuntur. Vidi enim indiscriminatim fieri. Nota autem ex præsenti canone, quòd quoniam archonticia dantur per characterem, sunt & ea gradus, & injuria afficiuntur, qui ab episcopis ex officiis suis indicta in judicio causa expelluntur, vel in stationibus suis ignominiosè tractantur. Neque enim habent Episcopi facultatem hoc in eis faciendi post characterem, quod non possunt facere in Diaconicis dignitatibus.

Zonar. Omnes ait clericos, sive manuum impositionem habeant, sive absque manuum impositione ministrent, ubi peccaverint, depositione à gradu, vel à ministerio, canones puniunt. Nec enim in eos qui in sublimiore gradu constituti sunt, gravius animadvertunt, veluti Presbyteros, Diaconos, & Hypodiaconos, qui etiam impositionem manuum, hoc est, ordinationem habent; In eos autem qui in inferiore, levius, quos etiam nulla manuum impositione creatos dicit, veluti qui solo characterè, non autem impositione manuum creantur: sed omnes pariter à gradu & ministerio depositione puniunt.

Arist. *Etiam Clerici qui in delictum incidunt, gradibus decidunt sive ministrent, sive ordinentur.*

Ecclesiæ ministri sive sint in gradu Presbyterorum, Diaconorum, Hypodiaconorum, Cantorum, & Lectorum, sive manuum impositiones non habent, ut qui sacra vasa custodiunt, aut candelas accendunt, & quibus concredita est sanctarum altaris forium custodia, si in fornicationem inciderint, unum hoc supplicium habent, ut à ministerio suo decidant.

A

Canon LII.

Quæ fœtus in via nati curam non geſſit, ſi cum poſſet quidem ſervare neglexerit, vel ſe ideo peccatum celare exiſtimans, vel etiam omnino belluina, & inhumana cogitatione impulſa, tanquam propter homicidium judicetur. Sin autem eum concinnare & componere non potuit, & propter ſolitudinem, rerúmque neceſſariarum inopiam fœtus interiit, matri ignoſcendum eſt.

Bas. In xxxiii. can. ſanctus de ea, quæ in via peperit, & fœtum neglexit, anguſtius ſtatuit: nunc autem
B fuſius decernit de ſpeciebus negligentiæ, & dicit, quod ſi quæ ex fornicatione quidem, vel adulterio clam vel concepit, vel peperit, & timens ne convinceretur, ſtatuit per nati fœtus interitum celare peccatum, vel etiam belluinè, ſeu inhumanè in fœtum ſe geſſit, hoc eſt inſtar ferarum quæ carnes humanas devorant, & eis non parcunt, ejus non miſerta eſt, debet inſtar homicidæ puniri. Sin autem volebat quidem infantem ſervare, ſed non potuit propter ſolitudinem & rerum neceſſariarum inopiam, & eo factum eſt ut interiret, digna erit cui ignoſcatur. Sed quia in xxxiii. can. diximus, quod quæ in
C via peperit, & negligenter, vel etiam fraudulenter in id quod natum eſt, affecta eſt, ut homicida judicatur, non ſolum ſi interiit quod natum eſt, ſed etiam ſi ab alio educatum ſit. Rurſus quoque dicimus, quòd etiam ex iis quæ illic ſcripſimus, hoc probatur. Non minus autem & ex præſenti canone apparet. Illic enim ſanctus mulieris contemptum, vel fraudem inducit: non addit autem fœtus interitum. Sed dicit, tanquam ob homicidium matrem condemnari, hoc eſt etiam ſi fœtus non fuerit interfectus, condemnari autem propter malam affectionem. Infante enim illius dolo vel ſocordia interfecto, debebat ſine controverſia ut homicida puniri. Quando autem nec per negligentiam nec per dolum matris id evenerit, dicit illi quoque ignoſci oportere, & adjicit fœ-
D tum interire à ſolitudine, & à rerum neceſſariarum inopia. Si enim vixiſſet, nec matris negligentia proceſſiſſet, quomodo quis eam criminandam eſſe diceret? Illud autem matrem belluinè affici, accipe ſecundum præſentem interpretationem, & non ut dicebant aliqui, ſecundum ferarum maternam educationem. Permultæ enim feræ pullos ſuos diligenter curant, & educant, & pro eis pericula ſubeunt, nec ſunt eis conferendæ doloſæ, & ſocordes matres. Jam enim leæna tantam ſuorum catulorum curam gerit, ut antro egrediens, & pedum ſuorum veſtigia cauda confundens, non ſinat antrum ſuum inveſtigari à venatore, & fœtus ſuos interimi.

Zonar. De muliere, quæ in via peperit, fœtumque neglexit, trigeſimo tertio quoque canone decretum ſanctus vir promulgavit. Nunc vero apertius definit, dicens, ſiquidem cum poſſet, id quod editum erat ſervare, illud neglexit, ut peccatum celaret, (forte namque ex fornicatione, vel adulterio conceperat) vel etiam partum inhumaniter, & ferino more contempſit; Vſus eſt porro hac formula, [ferino more] ut crudelitatem ſævitiamque ſignificaret. Nec enim ferarum iſte mos eſt, ſed ubi pepererunt ſedulitatem in catulis ſuis nutriendis adhibent,
F foventque & alunt fœtus, ac pro iis pericula ſubeunt; ſiquidem igitur, ait, hac ratione partum ſuum neglexit, tanquam homicidii rea damnetur. Sin autem voluit illa quidem ſervare infantem, veruntamen haud potuit, quod in deſertis locis deprehenſa, ac rebus neceſſariis deſtituta eſſet, aut ob metum aliquem, forte, impune feret.

Κανων. νβ'.

Η τῆ κυήματος καὶ τῶ ὁδὸν ἀμελήσασα, εἰ μὲν δυναμένη σῶσαι καταφρόνησεν, ἢ συγκαλύψαι ἑαυτὴν τῶ ἁμαρτίαν νομίζουσα, ἢ ὅλως θηριώδη καὶ ἀπάνθρωπον λογισμῶ χρησαμένη, ὡς δοκεῖ φόνω κρινέσθω. εἰ δὲ σὺν ἐδυνήθη σῶσαι, καὶ διὰ ἐρημίαν καὶ ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων διεφθάρη τὸ γεννηθέν, συγγνωστὴ ἡ μήτηρ.

Βαλσ. Ἐν μὲν λγ'. κανόνι στενώτερον διορισμὸν πεποίηκεν ὁ ἅγιος χαίρειν τῆς ἐν τῆ ὁδῶ κυήσεως, καὶ ἀμελήσεως τῆ κυήματι, νῦν δὲ πλατύτερον διαστέλλεται τὰ εἴδη τῆς ἀμελείας. καί φησι, ὅτι εἰ μὲν ἐκ πορνείας ἢ μοιχείας συλλαβοῦσα κρύφα, ἢ κυήσασα καὶ φοβουμένη τὸν ἔλεγχον, ἐσπούδασε διὰ τῆ φονεύσαι τὸ γεννηθέν, συγκαλύψαι τῶ ἁμαρτίαν, ἢ καὶ θηριωδῶς, ἤγουν ἀπανθρωπινῶς, ἐχρήσατο τῶ πεχθέντι, τουτέστι κατὰ θηρῶν καταδίονται τὰς ἀνθρωπίνας σαρκὰς, καὶ μὴ φειδομένας αὐτῶν, σὺν ἐλέπσε τοῦτο, ὀφείλει δοθῆναι λόγους φονέως. εἰ δὲ ἤθελε μὲν σῶσαι τὸ βρέφος, σὺν ἐδυνήθη δὲ διὰ ἐρημίαν καὶ ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων, κἀντεῦθεν ἐφθάρη τοῦτο, συγγνώμης ἀξιωθήσεται. ἐπεὶ δὲ ἐν τῶ λγ'. κανόνι εἴπομεν, ὡς ἡ γεννήσασα κατ' ὁδὸν, καὶ ἀμελῶς, ἢ καὶ δολερῶς ὅτι τῶ γεννηθέντι διαπαθεῖσα, ὡς φονήσασα κρίνεται, ἡ μόνον ἐὰν διεφθάρη τὸ κυηθέν, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ὑφ' ἑτέρου ἐζωογονήθη, λέγομεν πάλιν ὅτι καὶ ἐξ ὧν μὲν ἐκεῖσε ἐγράψαμεν ὥρισται τοῦτο, οὐχ ἧττον δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος ἀναφαίνεται. ἔνθα μὲν γὰρ καταφρόνησιν ἢ δόλον εἰσάγει ὁ ἅγιος τῆς γυναικὸς, καὶ φεισπάθησι διαφθορὰν τῶ γεννηθέντος, ἀλλά φησι ὡς δοκεῖ φόνῳ κρίνεσθαι τῆ μητέρα, τουτέστι, κἂν μὴ φονευθῆ τὸ κυηθέν, καταφρίνεσθαι τοιοῦτο διὰ τῆ κακῆ διάθεσιν· φονευθέντος γὰρ τοῦ παιδίου καὶ δόλον ἢ ῥαθυμίαν ἐκείνης, ἀμάχως ὤφελεν ὡς φονεύτρια καταδικάζεσθαι. ὅταν δὲ ἔτι ἀμέλειαν, ἔτι δόλον φερβίων τῆς μητέρος φησὶ, καὶ ἐντεῦθεν ταύτῃ συγγινώσκεσθαι, καὶ φεισπάθεσι διαφθαρῆναι τὸ γεννηθὲν ἀπὸ ἐρημίας, ἢ ἀπορίας τῶν ἀναγκαίων. εἰ γὰρ ἔζη, καὶ σὺν ἀμέλεια φερέθη τῆς μητέρος, πῶς ἄν τις εἴπῃ ταύτῃ δίδυνεσθαι; τὸ δὲ θηριωδῶς διαπαθῆναι τῆ μητέρα, ἐκλαβοῦ κατὰ τῆ ἄδουσαν ἐμμέλειαν, καὶ μὴ ὥς τινες εἶπον, κατὰ τῆ μητροκομίαν τῶν θηρίων. Οἱ γὰρ πλέιστοι τῶν θηρίων τὰς σκύμνους αὐτῶν ὀπιμελῶς φερέπουσι, καὶ τρέφουσι, καὶ αὐτῶν προκινδυνεύουσι, καὶ ἡ ἀρκὴ τέκνις φιλαλλήλιζεσθαι τὰς δολερὰς καὶ ῥαθυμὲς μητέρας. αὐτίκα ἡ λέαινα τοσοῦτον κήδεται τῶν σκύμνων αὐτῆς, ὡς τῆ φωλεοῦ ἐξιοῦσα τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν αὐτῆς διὰ τὸ ὑεραίν συγχέουσα, ἡ φιλοχωρεῖ ἐξιχνιασθῆναι τὸν φωλεὸν αὐτῆς ὑπὸ θηρευτῶν, & ἀναιρεθῆναι τὰ ἔγγονα.

Ζωναρ. Περὶ τ ἐν ὁδῶ πτώσης, καὶ ἀμεληθείσης τῶ κυηθέντος, καὶ ὃν λγ'. κανόνι διεπάξατο ὁ ἅγιος. ναῦ δὲ σαφέστερον διατάττεσθαι φάσκων, ὅτι εἰ μὲν δυναμένη σῶσαι ὃ γεννηθὲν ἠμέλησεν αὐτῶ διὰ συγκαλύψαι τῆ ἁμαρτίαν, ἐκ πορνείας ἴσως, ἢ μοιχείας συλλαβοῦσα, ἢ καὶ ἀπανθρώπως καταφρονήσασα τῶ πεχθέντος, καὶ θηριωδῶς· ἐχρήσατο δὲ τῆ λέξει, ἀντὶ τῶ ὠμῶς καὶ ἀπηνῶς. ἡ γὰρ θῆτα τὰ θηρία ποιοῦσιν, ἀλλὰ πίκτοντα φιλοῦσι τὰς σκύμνους ὀπιμελῶς διαπαθεῖν· καὶ φεισπόησι καὶ τρέφουσι τὰ ἔγγονα, καὶ τούτων προκινδυνεύουσιν· εἰ μὲν οὖν θῆτα, φησὶ, καταφρόνησε τῶ πεχθέντος, ὡς φονεύσασα καταδικαζέσθω. εἰ δὲ ἤθελε μὲν σῶσαι τὸ βρέφος, σὺκ ἠδυνήθη δὲ διὰ ἐρημίαν καὶ ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων, ἢ διὰ φόβον, ἴσως, συγγνωσθήσεται.

ΑΡΙΣΤ.

ΑΡΙΣΤ. Ἡ ἀμελήσασα τὰ κυήματος, δι' ἐρημίαν, ἢ ἀπορίαν τῶν ὀπιπδείων ἀνεύθυνος.

ARIST. *Quæ propter solitudinem aut rerum necessariarium inopiam fœtum neglexit, criminis expers est.*

ΚΑΝΩΝ νγ'.

Ἡ χήρα δούλη πάλαι οὐ μέγα ἔπταισεν ἑλομένη δεύτερον γάμον ἐν σχήματι ἁρπαγῆς. ὥστε οὐδὲν τούτῳ ἔνεκεν ἐγκαλεῖσθαι χρή. οὐ γὰρ τὰ σχήματα κρίνεται, ἀλλ' ἡ προαίρεσις. δῆλον δ' ὅτι ὃ τῆς διγαμίας μένει αὐτῇ ὀπτίμιον.

CANON LIII.

Vidua ancilla fortè non multum lapsa est, quæ sub raptus simulatione, secundum matrimonium eligit. Quamobrem eam de illo accusare non oportet: neque enim simulatio judicatur, sed voluntas. Clarum est autem quod illam manet pœna digamiæ.

ΒΑΛΣ. Ἡ δούλη φησὶν ὁ ἅγιος ἡ χηρεύσασα, καὶ θελοῦσα μὲν δευτερογαμῆσαι, ἴσως δὲ συσχολομένη τοῦτο ποιῆσαι διὰ τὸ ἀπὸ τῶν οἰκείων παίδων, ἢ καὶ τῶν ἐπὶ τῷ πρώτου συνοικεσίου συζύγων καταγνωσιν, καὶ σχηματιζομένη διὰ τοῦτο ἁρπαγῆναι διὰ τὸ μελλοσυζύγου, ἀκαταιτίατός ἐστι. διότι οὐκ ἀληθὴς ἦρπασεν ἁρπαγή, ἀλλὰ ἐσχηματισμένη διὰ προφάσιν δευτερογαμίας. δίκαιον δὲ ἐστὶ μὴ κατακρίνεσθαί τινα ἀπὸ σχήματος καὶ ὑποκρίσεως, ἀλλὰ ἀπὸ διαθέσεως καὶ προαιρέσεως. ὥστε εἰ μὴ ὑπέκειτο ὁ λόγος τῆς δευτερογαμίας, ἀλλὰ διὰ πορνείαν ἁρπαγῆναι ἐσχημάτισατο, ὡς πορνεύσασα ἵνα ἐκβληθῇ. τὴν χήραν δὲ μὴ εἶπῃς εἶναι καὶ δούλην· ἀλλὰ δούλην μὲν εἶναί ποτε, ἀρτίως δὲ ἐλευθέραν. αὐτὴ γὰρ δικαίως πρῶτόν τε καὶ δεύτερον συναλλάττειν γάμον οὐ μέλλει ἡ δούλη ἡ ἀνεπιγνώστως τῷ νόμῳ καὶ τοῖς νομίμοις συναλλάγμασιν. ἐπεὶ δή τινες ἐκλαβόμενοι τὸν κανόνα εἰς δούλην εἶπον, ὅτι μὴ τῷ ἐσχηματισμένῳ ἁρπαγῇ ἐπένευσε τῷ δευτέρῳ γάμῳ ὁ δεσπότης, καὶ οὕτω τάχα δόξομεν τῷ πορνείαν διαφυγεῖν, ὡς κυρωθέντος τοῦ γάμου διὰ τῆς συναινέσεως τοῦ δεσπότου, ἀκουστέον ὅτι ἐπεὶ πρώτως ἐγένετο γάμος τῆς δούλης μὴ ἐλευθέρου, ἐξ ἀνάγκης δὲ τῷ καιρῷ καὶ συναίνεσις τοῦ δεσπότου παρηκολούθησε, περιττὸν, μᾶλλον δὲ ἀνενδεκτόν ἐστι δοκιμασθῆναι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐσχηματισμένης ἁρπαγῆς, ἢ αὐτῷ δούλῳ. ἀπὸ γὰρ τοῦ πρώτου γάμου κατὰ συναίνεσιν τοῦ δεσπότου γενομένου ἐλευθερωθῆναι συμπεφώνηται ἡ δούλη, καὶ σὺν ἐδέησε συναινέσεως τοῦ τότε δεσπότου ὅτε δευτερογαμίᾳ. ἐρωτήσῃ δέ τις ὡς τῶν νόμων, καὶ τῶν κανόνων, καθὼς διαφόρως εἴρηται, μὴ παραχωρούντων τοὺς ἁρπαγὰς νομίμως συναπτεσθαι ταῖς ἁρπαγείσαις, κἂν καθ' θέλησιν τῶν ἁρπαγέντων ἡ ἁρπαγὴ γένηται, πῶς ὁ παρὼν κανὼν φησὶν ἀπὸ τῆς ἐσχηματισμένης ἁρπαγῆς μὴ ἐμποδίζεσθαι τῷ δευτερογαμίαν; Λύσις. ἐνταῦθα οὐ γέγονεν ἁρπαγὴ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς, οὐδέ τις προῆξις τῷ ἁρπαγὴν συγκροτοῦσα, ἀλλὰ ἡ γυνὴ θέλουσα τὴν δευτερογαμίαν, ἐσχημάτισατο τὴν ἁρπαγὴν, διὰ τὰς ἄνωθεν ῥηθείσας αἰτίας. εἰ γὰρ ὅλως γέγονεν ἁρπαγὴ οὔτε γάμος ἵνα συνέστη μέσον αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ τοῖς περὶ τὴν ἁρπαζόντων καὶ πορνευόντων ὀπτιμίοις ἵνα ὑποπέσωσιν.

BALS. Ancilla, inquit sanctus, vidua & volens quidem secundum matrimonium contrahere, fortè autem ne hoc faciat retardata, propterea quod à suis filiis vel à primis conjugii cognatis damnaretur, & propterea se raptam fuisse præ se ferens per futurum conjugem, accusari non potest, quia non est verus raptus, sed velatus sub secundi matrimonii prætextu. Æquum est autem neminem à prætextu seu simulatione damnari, sed ex affectione & voluntate. Quare si non suberat secundi matrimonii ratio, sed propter fornicationem se raptam esse simulavit, ut quæ fornicata sit puniatur. Viduam autem ne dixeris esse & ancillam, sed fuisse quidem aliquando ancillam, nunc autem liberam. Ipsa enim potest primum & secundum contrahere matrimonium, sed non ancilla, quæ à lege non cognoscitur, & à legitimis contractibus. Quoniam autem nonnulli canone ad ancillam traducto, dixerunt quòd post simulatum raptum dominus secundo matrimonio annuit, & sic quoque fortasse existimarunt fornicationem effugere, tanquam matrimonio per domini consensum confirmato, audiant quòd quoniam primum matrimonium factum est ancillæ cum libero, tunc autem necessario quoque consensus domini consequutus est, est supervacaneum, vel potius non admittendum, ut supponatur eam fuisse ancillam tempore simulati raptus. A primo enim matrimonio, quod domini consensu factum est, ancilla tacitè liberata est, nec amplius opus habuit consensu ejus qui fuit aliquando dominus, ad secundum matrimonium. Interrogaverit autem quispiam, cùm leges & canones, quemadmodum sæpe dictum est, non permittant ut raptores raptis legitimè conjungantur, etiam si raptarum voluntate fiat raptus, quomodo dicit præsens canon à raptu simulato non impediri secundum matrimonium? SOL. Hic raptus à viro factus non est, nec ulla actio, quæ raptum constituat, sed mulier quæ volebat secundo nubere, se raptam fuisse simulavit propter causas dictas superius. Si enim raptus omnino factus est, nec matrimonium quidem inter eos intercedet, sed raptorum, & fornicatorum pœnis omnino subjicientur.

ΖΩΝΑΡ. Δούλη χηρεύσασα ἁρπάγη ὑπό τινος, ἡ δὲ ἑκοῦσα ἑαυτὴν ἐπέδωκε τῷ ἁρπάσαντι, καὶ συνῴκησεν αὐτῷ νομίμως. λέγει οὖν ὁ μέγας οὗτος πατὴρ, ὅτι δεύτερον εἵλετο γάμον ἡ τοιαύτη σχηματισαμένη τὴν ἁρπαγὴν· καὶ τὴν ἁρπαγὴν δὲ διὰ τὸν γάμον ἐσχημάτισατο. κεἰνομεν δὲ οὐ τὴν ὑποκρισιν, ἀλλὰ τὴν προαίρεσιν. οὐ γὰρ ἵνα ἁπλῶς μίξεως ἀπολαύσῃ πορνικῆς τῷ ἀνδρὶ συνῆλθεν, ἀλλ' ὅπως γάμῳ, καὶ λοιπὸν οὐ χρὴ ἐγκαλεῖσθαι αὐτὴν ὡς πορνεύσασθαι. τὸ δὲ τῆς διγαμίας ὀπτίμιον οὐκ ὀκνήσει. ἐπεὶ δὲ τὴν τοιαύτην δούλην ὠνόμασεν ὁ κανών, νομιστέον ὅτι ὁ δεσπότης αὐτῆς μὴ τῇ ἁρπαγῇ τῇ ἐσχηματισμένῃ, ἐπένευσε τῷ γάμῳ. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο, πορνεία ἐστὶ τὸ γενόμενον καὶ τὸν μ'. κανόνα τῶν ἁγίων τούτου παίζει.

ZONAR. Ancilla, cum vidua esset, à quodam fortè fortuna rapta fuit. Ea vero se sponte raptori tradidit, & cum eo legitime matrimonio est copulata. Affirmat igitur hic magnus Pater, ejusmodi mulierem secundas elegisse nuptias, per raptus simulationem, hunc porro raptum nuptiarum causa simulasse. Iudicamus verò, non simulationem, sed voluntariam electionem. Non enim ea de causa solummodo ut fornicario concubitu frueretur, cum viro convenit, sed ut celebraret nuptias, ac proinde illam veluti fornicariam accusari minimè oportet. Digamiæ vero mulctam, nequaquam effugiet. Quoniam vero ancillam hanc canon appellavit, existimare debemus ipsius dominum post raptum illum simulatum, nuptiis annuisse. Nam si id non fecerit, erit ea videlicet fornicatio, ut quadragesimo hujus sancti Patris canone sancitum est.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ARIST. *Magnum crimen ancillæ viduæ ad secundas nuptias raptæ non inferatur. Bigamiæ vero pœnam solvet.*

Quandoquidem ancillæ sine dominorum suorum sententiâ nuptias contrahere nequeunt, idcirco vidua serva non multum lapsa videtur, simulans se ab aliquo rapi, matrimonio ei conjungi cupiens. Porrò nec quæ ad liberarum mulierum raptum pertinent, in eâ locum habebunt, quia quamvis se rapi simulat, tamen suâ voluntate secuta est. Et canones non judicant simulationes, sed voluntatem. Erit itaque matrimonium cum ea initum, si Dominus ejus assentiatur, firmum, sed digamorum pœnam dabit.

CANON LIV.

De involuntariis cædibus scio me ante hoc tempus tuæ scripsisse sanctitati pro viribus nostris, & nihil ultra illa possum dicere: est autem tuæ prudentiæ pro circumstantiæ proprietate pœnas intendere vel remittere.

BALS. Sanctus rursus etiam interrogatus est, quomodo debent puniri qui cædes involuntariè perpetrant, & respondit, Plus quam dixi in octavo canone, non possum de involuntariis homicidis dicere. Concessit autem ei cujus munus est de eo qui involuntarium homicidium commisit, judicare, pœnam vel augere, vel minuere secundum proprietatem circumstantiæ, seu secundum modum & causam cædis, & secundum qualitatem personæ quæ interfecit ejúsque affectionem. Quod autem variè scilicet aliquando, quidem graviter, aliquando leviter puniuntur cædes involuntariæ, clarum est ex iis quæ quotidie accidunt circa infantes, quæ in matrum ulnis sæpe moriuntur. Si enim ex ebrietate mater gravi somno affecta, relicto incurato infante dedit causam cædis, acerbè punietur. Sin autem ex mala valetudine profundè dormiit, & infantulo mortiferum somnum præbuit, levius punietur. Ego autem vidi quandam mulierem divitem & delicatam, graviter punitam, quòd per se, & non per nutrices infantem mamma aleret, & propter insciti am importunè eum lactans, pro lacte, mortifero eum veneno potavit. Nota hoc propter matres quæ per incuriam lactentes suos infantes suffocant.

ZONAR. Supra octavo canone, de involuntariis cædibus scripsit, nec se quid ultra illa dicat, habere asserit. Permittit autem illi, cujus munus est de eo qui involuntariam cædem patravit, judicare, ut pœnas intendat, vel remittat pro circumstantiæ proprietate, hoc est, pro modo, & causa cædis, & pro ea quam in cædis auctore animadvertit, pœnitentiæ affectione.

ARIST. *Homicidarum pœnæ pro circunstantiarum ratione augentur, aut minuuntur.*

Voluntariarum quidem & involuntariarum cædium pœnas magnus hic Ecclesiæ præceptor determinatas dedit: eas autem extendere aut diminuere, ad necessitatem incidentem ejus judicio qui ligandi & solvendi potestatem accepit, committitur.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ μέγα πταῖσμα τῇ χήρᾳ δούλῃ, πρὸς δεύτερον γάμον ἁρπαζομένῃ· ὁ δὲ τῆς διγαμίας τὸ ὀφτιμον ἔξει.

Ἐπειδὴ αἱ δοῦλαι, ἄνευ γνώμης τῶν δεσποτῶν αὐτῶν, συναλλάσσειν γάμον οὐ δύνανται. καὶ τοῦτο οὐ δοκεῖ μέγα πταῖσαι ἡ χήρα δούλη σχηματισαμένη, ὑπό τινος ἁρπαγεῖσα, τὸν πρὸς αὐτὴν ἑλομένη γάμον. λοιπὸν οὐδὲ τὰ περὶ τῆς ἁρπαγῆς τῶν ἐλευθέρων γυναικῶν ἐπ' αὐτῆς χώραν ἔχει, διότι κἂν ἐσχημάτισατο ἁρπαγῆναι, ἀλλὰ καὶ θέλησιν αὐτῆς ἠκολούθησε· καὶ οἱ κανόνες οὐ τὰ σχήματα, ἀλλὰ τὴν προαίρεσιν κρίνουσιν. ἔσται οὖν ὁ πρὸς αὐτὴν γάμος, ἐὰν καὶ ὁ δεσπότης αὐτῆς συναινῇ βέβαιος· τὸ δὲ τῶν διγάμων ὀφτιμον ὀφειλήσεται.

KANΩN νδ'.

Τὰς τῶν ἀκουσίων φόνων διαφορὰς πρὸ χρόνων οἶδα, ὁσιότητί σου τῇ θεοσεβείᾳ σου, καὶ ὅ ἡμῖν δυνατὸν, καὶ πλέον ἐκείνων οὐδὲν εἰπεῖν δυνάμεθα. τῆς δὲ σῆς σωφρονεστάτης καὶ ὅ ἰδίωμα τῆς περιστάσεως, ὀφτείνειν τὰ ὀφτίμα, ἢ καὶ ὑφεῖναι.

ΒΑΛΣ. Καὶ πάλιν ἠρωτήθη ὁ ἅγιος πῶς ὀφείλουσιν ὀφτιμᾶσθαι οἱ ἀκουσίως φόνους ἐργασάμενοι. καὶ ἀπεκρίθη ὅτι πλέον ὧν εἶπεν ἐν τῷ ή. κανόνι περὶ ἀκουσίων φόνων, εἰπεῖν οὐ δύναμαι. ἐπέδωκε δὲ ᾧ οἰκονομοῦντι τὸν ἁμαρτήσαντα τὸν ἀκούσιον φόνον, ἢ αὔξειν ὅ ὀφτίμιον, ἢ ἐλαττοῦν καὶ τὸ ἰδίωμα τῆς περιστάσεως, ἤγουν καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ φόνου, καὶ καὶ τὴν ποιότητα τοῦ φονεύσαντος θεραπεύειν, καὶ τὰ ἐξαίρεσιν. ὅτι δὲ πολυτρόπως, ἤγουν ποτὲ μὲν βαρέως, ποτὲ δὲ ἐλαφρῶς κολάζονται οἱ ἀκούσιοι φόνοι, δῆλόν ἐστι καὶ ἀπὸ τῶν ὁσημέραι περιπιπτόντων ἀτυχημάτων εἰς τὰ βρέφη τὰ ἐν ταῖς ἀγκάλαις πολλάκις τῶν μητέρων ἀποθνήσκοντα. εἰ μὲν γὰρ ἀπὸ μέθης βαρέως ὑπονόσασα ἡ μήτηρ, καὶ ὃ βρέφος ἀτιμέλητον καταλείψασα, ἔδωκε τῷ αἰτίαν τοῦ φόνου, πικρῶς ὀφτιμηθήσεται. εἰ δὲ ἀπὸ κοπερᾶς ἐνεργείας βιωτικῆς βαθέως ὕπνωσε καὶ ᾧ βρεφυλλίῳ ὀφτιθανάτιον ὕπνον ἐπώρεξε, κουφότερον ὀφτιμηθήσεται. ἐγὼ δὲ εἶδον γυναῖκα πλουσίαν καὶ τρυφερὰν βαρέως ὀφτιμηθεῖσαν ὅτι διὰ ἑαυτῆς καὶ οὐ δι' ἄλλων ὑπομάσιον ἤνεγκε, καὶ ἐξ ἀπειρίας ἀνεπιτήκτως τὸ βρέφος πηλάζουσα ἀντὶ γάλακτος θανάσιμον κόνιν τούτῳ ἐπότισεν. σημείωσαι διὰ τὰς ἐξ ἀμελείας ἀποπνιγέσας μητέρας τὰ ὑπομάζια αὐτῶν βρέφη.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν ὀγδόῳ κανόνι προέγραψε, περὶ ἀκουσίων φόνων, καὶ πλέον ἐκείνων λέγε μὴ ἔχειν εἰπεῖν. ἐφίησι δὲ τῷ οἰκονομοῦντι τὸν ἁμαρτήσαντα τὸν ἀκούσιον φόνον, καὶ αὔξειν ὅ ὀφτίμιον, ἢ ἐλαττοῦν, καὶ τὸ τῆς περιστάσεως ἰδίωμα· ἤγουν καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ φόνου, καὶ καὶ τὴν ποιότητα τῆς μετρίας τοῦ φονεύσαντος.

ΑΡΙΣΤ. Τῶν φονευόντων τὰ ὀφτίμα, κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς περιστάσεως, ὀφτίνεται, καὶ ὑφίεται.

Ὡρισμένα μὲν ὅτι τῶν ἑκουσίων φόνων, καὶ ὅτι τῶν ἀκουσίων τὰ ὀφτίμα ὁ μέγας οὗτος τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλος ἔθετο· τὸ δὲ ταῦτα ὀφτίνειν, ἢ ἐλαττοῦν, πρὸς τὴν ἀνεμπλήκτῳ ἀνάγκην, εἰς τὴν γνώμην ἀνέθεντο τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν τὴν ἐξουσίαν λαβόντος.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΚΑΝΩΝ νέ.

Οἱ τοῖς λῃσταῖς ἀντιπερξιόντες, ἔξω μὲν ὄντες τῆ ἐκκλησίας εἴργονται τῆ κοινωνίας τοῦ ἁγιάσματος· κληρικοὶ δὲ ὄντες τοῦ βαθμοῦ καθαιροῦνται, πᾶς γὰρ, φησὶ, ὁ λαβὼν μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανεῖται.

Canon LV.

Qui se latronibus adversos objiciunt, si sint quidem extrà Ecclesiam, à boni communione arcentur: si sint autem Clerici, à gradu deponuntur. Quicunque enim, inquit, gladium accepit, gladio peribit.

ΒΑΛΣ. Ἐν μὲν τῷ ιγ'. κανόνι συμβουλευτικῶς διωρίσατο ὁ ἅγιος τοὺς ἐν πολέμῳ φονεύσαντας, ἀπέχεσθαι τῆς κοινωνίας τοῦ ἁγιασμάτων δι' ὅλων τριῶν ἐτῶν· ἐνταῦθα δὲ τοὺς ἀντιστάντας τοῖς λῃσταῖς, καὶ φονεύσαντας αὐτοὺς, λαϊκοὺς μὲν ὄντας, ἀπείργει τῆς ἁγίας μεταλήψεως· κληρικοὺς δὲ καθαιρέσει καθυποβάλλει. καὶ φησὶ, τοῦτο ὁρισθῆναι κατὰ τὸ γραφικὸν, τὸ λέγον, πᾶς ὁ λαβὼν μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανεῖται· μάχαιραν δὲ καὶ θάνατον ἀποκαλεῖ τοὺς καθαίρεσιν καὶ τοῦτο στέρησιν τῆς ἁγιασμάτων. τοῖς γὰρ φρονοῦσι θανατηφόρα. πιθανὰ ταῦτα λογίζονται. ὅτι δὲ τὸν ιγ'. κανόνα νῦν λόγον συμβουλῆς ἐκτιθέντα, εἶπόν τινες μὴ εἶναι ἀναγκαστικὸν, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ φυλάττεσθαι, φαμὲν, ὡς ἀπὸ τοῦ προτέρου κανόνος ἀκριβεστέρως ὁριτιμᾶται τοὺς ἀμυνομένους καὶ φονεύοντας τοὺς λῃστὰς, ἀναφαίνεται καὶ τὸν κανόνα ἐκεῖνον, ἀναγκαστικὸν εἶναι. καὶ ὁ μὲν ἐκκλησιαστικὸς νόμος οὕτω κωλύει τοῦτο. τὸ δὲ δεύτερον θέμα τοῦ ιδ'. κεφαλ. τοῦ λθ'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου φησὶν οὕτω ῥητῶς· τὸν λῃστὴν ὀφείλοντα ἀκινδύνως ἔξεστι φονεύειν. ὅτε δὲ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ χλιαρηνοῦ, προσελθόντων τινῶν στρατιωτῶν τῇ ἁγιωτάτῃ τοῦ θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ διηγησαμένων ἐντυχεῖν ἐνόπλοις λῃσταῖς εἰς τὸν κλῆσιν τοῦ ἁγίου βασιλείου, καὶ φονεῦσαι αὐτοὺς, καὶ ζητησάντων τὸ ποιητέον μαθεῖν, ἠγέρθη λόγος συνοδικὸς, εἰ ὀφείλουσιν ἀδιακρίτως πάντες οἱ φονεύοντες λῃστὰς ὀφείλειν μισθοῦσθαι· καὶ εἶπόν τινες, ὡς εἰ μέν τις δυνάμενός τι τὸν ὀφείλοντα τοῦ λῃστοῦ διαφυγεῖν, οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ὀκνηρίας αὐτὸν ἐφόνευσεν, οὐχὶ καὶ τὸν φόνον κανόνα ὀφείλειν ἐπιτιμήσεται, ἀλλ' ὡς φονεὺς ὀφείλει πλέον τιμωρηθήσεται. τίς γὰρ φασιν, οἶδεν, ἐὰν ὁ μὴ κατ' αὐτοῦ ὀφείλων λῃστὴς προνοίᾳ θεοῦ ὀφείλῃς, ἀπέστη τῆς λῃστείας, καὶ τῷ κυρίῳ προσεκολλήθη; ἐρρέθη δὲ καὶ τῷ παλαιῷ τοῦ καταστρωθέντος ἄνωθεν νόμου λέγοντι, τυπτήσιν εἰ μή ἔδωκεν φυγεῖν ἀσφαλῶς, οὐκ ἐγκαλεῖται. εἰ δὲ ὁ λῃστὴς μᾶλλον προβάλλοιτο χεῖρα φονεύσειαν καὶ τοῦ φονεύσαντος αὐτὸν, γενήσεται. ἔτι ὁ φθὰς κανὼν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ διαληφθεὶς νόμος. εἰ δὲ ὁ φονεύσας οὔτε ἐδίωξε τῷ λῃστῇ, οὔτε διωκόμενον ὑπ' ἐκείνου ἀντιμισάτο, καὶ ἐφόνευσε τοῦτον, ἀλλὰ δι' ὃ κοινῇ συμφέρον οὐ παρακλήσεως ἐμελέτησε καὶ ἐφόνευσεν αὐτὸν, ὅτε νομίμως ὅτε ἐκκλησιαστικῶς τιμωρηθήσεται. ὁ τοιοῦτος γὰρ, φησὶ καὶ ἐπάθλων ἄξιός ἐστιν, ὡς πολλῶν ψυχὰς ἐκ θανάτου ῥυσάμενος, καὶ ἐξημερώσας τὸν τόπον τῷ ὧσῃ ἀκάνθας καὶ τριβόλους τῆς τοῦ λῃστοῦ ἐπέδρας συμπνιγόμενον. καταπαιδεύοντός τε τοῦτο καὶ ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ κειμένου εἰς τὸ ά. τίτλον τοῦ ή. βιβλίου, καὶ διοριζομένου μὴ ἀτιμοῦσθαι τὸ χάριν ὑποδείξεως ἀνδρείας θηριομαχήσαντα, καὶ τὸ λαβόντα μισθὸν ὑπὲρ τοῦ καταπολεμῆσαι θηρίον ἐξωστεν κυνηγίου βλάπτον τινὰ ἐπαρχίαν. ἤρεσε δὲ τῇ συνόδῳ ὅσον τέως καὶ τοὺς νόμους τῆς ἐκκλησίας τοὺς ἀμυνομένους τοῖς λῃσταῖς καὶ τοὺς διὰ τὸ κοινῇ συμφέρον ἐκ παρακλήσεως φονεύσαντας λῃστὰς, ὑποτιμᾶσθαι καθὼς ὑποτιμῶνται καὶ οἱ ἐν πολέμῳ φονεύσαντες. τὸ δὲ φονεύσαντα λῃστὴν, ὁπότε τοῦ ἀπὸ τότε λῃστείαν ἠδύνατο διαφυγεῖν, ἐπὶ πλέον ὑποτιμᾶσθαι. καὶ μέν τοι τὰ νόμιμα δίκαια ἡ ἀνωτέρα ῥηθεῖσα διαίρεσις οὐκ ἀποπέμπεται. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν λαϊκῶν. οἱ γὰρ κληρικοὶ ὁπωσδήποτε φονεύοντες καθαιροῦνται, μηδεμίας διαφορᾶς οὔσης πολεμίων ἢ λῃστῶν, ἢ ἑτέρων τινῶν. καὶ ἀναγνωστέον τὸ καὶ τοῦ ιέ. τοῦ Μαΐου μηνὸς τῆ τρίτης ἰνδικτιῶνος γεγονὸς

Βαλs. In xiii. canone sanctus consulendo definiit, ut qui in bello interfecissent à sacramentorum communione abstinerent tribus annis integris. Hic autem eos qui latronibus opposuerant, & eos interfecerant, si sint quidem laici, arcet à sancta communione. Clericos autem depositioni subjicit, & dicit se hoc definiisse, secundum scripturam quæ dicit, Quicunque gladium acceperit, gladio peribit. Gladium autem, & mortem vocat, depositionem, sacramentorum privationem. Ab iis enim qui sapiunt hæc mortiferum supplicium existimantur. Quia autem xiii. can. instar consilii editum dicebant nonnulli, non afferre necessitatem, & propterea despici, dicimus quod ex præsenti canone, qui indistinctè punit eos qui se defendunt, & latrones interficiunt, apparet illum etiam canonem jam afferre necessitatem. Et ecclesiastica quidem lex eos sic punit, secundum autem thema xiv. cap. xxxix. tit. lx. lib. sic dicit expresè, Invadentem latronem licet sine periculo occidere: tempore autem sanctissimi illius patriarchæ domini Constantini Chliareni, cum quidam milites accessissent ad sanctissimam Dei magnam Ecclesiam, & se armatos in latrones incidisse dicerent in clausura sancti Basilii, & eos interfecisse, & vellent scire, quid agendum, synodaliter disputatum est, an omnes qui latrones interficiunt debeant indistinctè puniri: & dixerunt nonnulli, quòd si quis potens latronis insidias effugere hoc non fecit, sed eum dedita opera interfecit, non punietur secundum præsentem canonem, sed tanquam in homicidam gravius in eum animadvertetur. Quis enim scit, inquiunt, an qui in eum impetum faciebat latro, si vixisset, Dei providentia à latrocinio, cessasset, & Deo adhæsisset? Utebantur autem & antiqua superius, sita lege, quæ dicit, Si non posset tutò effugere, crimini non datur. Si autem latro violentam manum adversus eum qui ipsum interfecit intentavit, fiet quod præsens canon decernit. Atqui lex quoque superius dicta sic habet, Si autem qui occidit nec latronem prosequutus est, nec dum latro eum persequeretur se ulciscebatur & ipsum occidit: sed propter communem utilitatem provocatione hoc molitus est, & ipsum interfecit, nec legitimè, nec ecclesiasticè punietur. Is enim, inquit, præmiis quoque dignus est, ut qui multorum animas à morte liberaverit, & locum qui latronis insidiis, tanquam quibusdam spinis & tribulis suffocabatur, mansuefecerit. Hoc quoque confirmabant ex lege, quæ sita est in primo titulo lib. viii. & decernit eum non esse infamem, qui pro ostentanda virtute cum bestiis pugnaverit, & pro oppugnanda bellua absque canum venatione mercedem acceperit, cum ea bellua provinciam magnopere læderet: Synodo autem visum est, ut quod ad leges ecclesiæ attinet, & qui defendentes, & qui propter publicam utilitatem ex provocatione, latrones interfecerunt, puniantur quemadmodum puniuntur qui in bello occiderunt: is autem qui latronem interfecit, quando poterat istius latrocinium effugere, amplius puniatur. Tamen secundum jura legitima superius dicta divisio non repudiabitur. Et hæc quidem de laicis. Clerici enim quomodocunque occidentes deponuntur, nulla habita differentia hostium, vel latronum, vel aliquorum aliorum. Lege & Synodicam adnotationem mensis Maij die xv. indict. iii.

Indict. iii. factam, in diebus sanctissimi Patriarchæ domini Constantini Cliareni, quæ sita est ad finem præsentis libri, & hæc omnia tractat. Lege & cap. xxiii. tit. xiii. præsentis operis.

A

σωοδικὸν σημείωμα ὅτι τῇ ἡμερῶν ϛ' ἁγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ χλιαρίωσου, καταχρωσθὲν εἰς τὸ πίλον. ϛ' πρόντος βιβλίου, ἐν ταῦτα πάντα ἀναλαμβάνον. ἀνάγνωθι καὶ ὁ κγ'. κεφ. ϛ' ιγ'. τίτλου τοῦ πρόντος συντάγματος.

Zonar. Hic quoque canon habet aliquid asperitatis: cum pari ratione, atque illum qui in bello quempiam interfecit, triennio à sancta communione arceat. Qui namque adversus latrones egrediuntur, aut illis ingruentibus sese contra objiciunt, ne vita ab iis priventur, quamvis ipsos interficiant, venia digni sunt, si modo laici fuerint: qui etiam pro aliorum salute suam ipsi vitam profundunt, ut regiones latronibus purgent, ac viatores à periculis liberos reddant. Neque solum venia ejusmodi hominibus tribuenda, sed præmiis quoque digni sunt, quippe qui ob aliorum salutem, ipsi sibi minime parcant: Et hæc quidem de laicis sint dicta.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ἔστιν ὁ κανὼν φορτικός ἐστιν· ὁμοίως γὰρ τὸν ἐν πολέμῳ ἀνελόντα εἴργοντι τῆς ἁγίας μεταλήψεως ἐπὶ τριετίαν. οἱ γὰρ λῃστὰς ἀντιπεξιόντες, ἢ ἐκείνων ὅπλα θεμένων ἀυτοῖς ἀνδίστανται, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι· καὶ κἂν ἀνέλωσι τοὺς λῃστάς, συγγνώμην εἰσὶν ἄξιοι πῶς οἱ λαϊκοί· οἳ καὶ ὑπὲρ ἄλλων τὰς ἑαυτῶν πυθέσθαι ψυχὰς, ἵνα τῆς λῃστῶν τοὺς τόπους καθάρωσι, καὶ τοὺς παρόδιους κινδύνων ἐλευθερώσωσι. καὶ οὐ μόνον συγγνωστοί εἰσιν οἱ τοιοῦτοι, ἀλλὰ καὶ ἐπάθλων ἄξιοι, ὡς ὑπὲρ σωτηρίαν ἑτέρων ἑαυτῶν μὴ φεισάμενοι. ταῦτα δὲ περὶ λαϊκῶν.

B

Arist. *Qui se latronibus adversos objiciunt, si sint quidem extra Ecclesiam, boni communione arcentur. Clerici verò gradu deponuntur.*

ΑΡΙΣΤ. Οἱ τοῖς λῃσταῖς ἀντιπεξιόντες ἔξω μὲν ὄντες τῆς κοινωνίας ἄρχουσι τῷ ἀγαθῷ· κληρικοὶ δὲ τοῦ βαθμοῦ καθαιροῦνται.

Quandoquidem juxta Dominicam vocem omnis qui gladium accepit, gladio peribit. Et qui se latronibus adversos objiciunt, eosque occidunt, pœnas luent. Si laici quidem sint, divinorum Sacramentorum participes non erunt, si Clerici autem, deponentur.

C

Ἐπειδὴ, κατὰ τὸν κυριακὸν φωνὸν, πᾶς ὁ λαβὼν μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀποθνήσκειται· καὶ οἱ τοῖς λῃσταῖς ἀντιπεξιόντες, καὶ τούτους φονεύοντες, ὑπὸ ἐπιτιμίων ἔσονται· καὶ λαϊκοὶ μὲν ὄντες, τῶν θείων ἁγιασμάτων οὐ μεθέξουσι· κληρικοὶ δὲ ὄντες καθαιρεθήσονται.

Canon LVI.

ΚΑΝΩΝ νϛ'.

Qui sua sponte interfecit, & postea pœnitentia ductus est, xx. annis Sacramento non communicabit. Viginti autem anni sic in eo dispensabuntur. Debet quatuor annis deflere stans extra fores oratorii, & fideles ingredientes rogans ut pro eo precentur, suam iniquitatem pronuncians. Post quatuor autẽ annos inter auditores recipietur, & quinque annis cum ipsis egredietur: septem autem annis cum iis qui in substratione orant, egredietur. In quatuor annis solum stabit cum fidelibus sed non erit oblationis particeps. Iis autem expletis, erit Sacramentorum particeps.

Ὁ ἑκουσίως φονεύσας, καὶ μὴ τοῦτο μεταμεληθείς, εἴκοσιν ἔτη ἀκοινώνητος ἔσται τῶν ἁγιασμάτων. τὰ δὲ εἴκοσιν ἔτη οὕτως οἰκονομηθήσεται ἐπ' αὐτοῦ. ὃν δ'. ἔτεσιν περικλαίειν ὀφείλει ἔξω τῆς θύρας ἑστὼς τοῦ εὐκτηρίου οἴκου, καὶ τῶν εἰσιόντων πιστῶν δεόμενος εὐχὴν περὶ αὐτοῦ ποιεῖσθαι, ἐξαγορεύων τὴν ἰδίαν παρανομίαν, μὴ δὲ δ'. ἔτη εἰς τοὺς ἀκροωμένους δεχθήσεται, ὃν ε'. ἔτεσιν μετ' αὐτῶν ἐξελεύσεται. ὃν δὲ ζ'. ἔτεσι μὴ τὸν ὑποπίπτωσι περισυχίμενος ἐξελεύσεται. ὃν δ'. συσήσεται μόνον τοῖς πιστοῖς, περιφορᾶς δὲ οὐ μεταλήψεται. πλημμελούντων δὲ τούτων μεθέξει τῆς ἁγιασμοῦ.

D

Canon LVII.

ΚΑΝΩΝ νζ'.

Qui non voluntariè interfecit, undecim annis Sacramentis non communicabit. Undecim autem anni sic in eo dispensabuntur. Duos quidem annos deflebit, tres autem annos inter auditores perseverabit, in quatuor substratus, & anno solum consistet, & deinceps ad sacra admittetur.

Ὁ ἀκουσίως φονεύσας ὃν δέκα ἔτεσιν ἀκοινώνητος ἔσται τῶν ἁγιασμάτων. οἰκονομηθήσεται δὲ ἐπ' αὐτοῦ τὰ δέκα ἔτη οὕτω. δύο μὲν ἔτη περικλαύσει, τρία δὲ ἔτη ὃν ἀκροωμένοις συναριθμήσει. ὃν δ'. ὑποπίπτων, καὶ ὃν ὑπαυτῷ στασήσεται μόνον, καὶ τὰ ἑξῆς εἰς τὰ ἅγια δεχθήσεται.

E

Balс. Præsentes duo canones describunt quomodo debent puniri qui voluntarias & involuntarias cædes fecêre. Pœnarum autem etiam modos definiunt.

ΒΑΛΣ. Οἱ πρόντες δύο κανόνες ὑποτυποῦσιν ὅπως ὀφείλουσιν ὀπιτιμᾶσθαι οἱ ποιήσαντες ἑκουσίους φόνους καὶ ἀκουσίους. ὁρίζουσι δὲ καὶ τοὺς χρόνους τῶν ὀπιτιμίων.

Zonar. Ad annos viginti, eum qui voluntarie interfecit, atque ad pœnitentiam se confert, hic sanctus vir segregari jubet, ad decem vero eum qui non sponte occidit. Tum deinceps, utrisque pro singulis mulctæ locis, proprium tempus designat.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν εἴκοσιν ἑαυτοῖς τὸν ἑκουσίως φονεύσαντα, καὶ εἰς μετάνοιαν ἐλθόντα ἀφορίζει πρῶτος ὁ ἅγιος· ὃν δέκα δὲ τὸν ἀκουσίως ἀνελόντα. καὶ ἑξῆς ἐπ' ἀμφοτέρους ἑκάστῳ τόπῳ ὀπτιμίου ὁρίζει καιρὸν ἰδιαίτατον.

F

Arist. can. νϛ'. Ὁ ἑκούσιος φονεὺς, εἰκοταετίαν ὑποπιπτέτω· ὁ ἀκούσιος, δεκαετίαν· ὁ μοιχὸς, πεντεκαιδεκαετίαν· ὁ πόρνος, ἑπταετίαν· αἱ παρθένοι μὴ τὸν ὁμολογίαν ἀφθένοι, πεντεκαιδεκαετίαν.

ΑΡΙΣΤ. καν. νϛ'. Ὁ ἑκούσιος φονεὺς, εἰκοταετίαν ὑποπιπτέτω· ὁ ἀκούσιος, δεκαετίαν· ὁ μοιχὸς, πεντεκαιδεκαετίαν· ὁ πόρνος, ἑπταετίαν· αἱ παρθένοι μὴ τὸν ὁμολογίαν ἀφθένοι, πεντεκαιδεκαετίαν.

Ὁ ἑκουσίως φονεύσας, μὴ ὃ τοῦτο μεταμεληθείς, εἴκοσιν ἔτεσιν ἀκοινώνητός ἐστι τῶν ἁγιασμάτων. τὰ δὲ εἴκοσιν ἔτη οὕτως οἰκονομηθήσεται ἐπ' αὐτοῦ. ὃν τέσσαρσιν ἔτεσιν ὁ φείλει περισκλαίειν ἔξω τῆς θύρας ἑστὼς τοῦ εὐκτηρίου οἴκου, καὶ τῶν εἰσιόντων πιστῶν δεόμενος εὐχὴν ἐπ' αὐτῷ ποιεῖσθαι, ἐξαγορεύων τὴν ἰδίαν παρανομίαν· μὴ ὃ ταῦτα τὰ τέσσαρα

ἔτη, εἰς τὺς ἀκροωμένυς δεχθήσεται, καὶ ὸν πέντε ἔτεσι μετ' αὐτῶν ἐξελεύσεται· ὸν ἑπτὰ ἔτεσι μὲν τῶν ὸν ὑποπίπτουσι προσευχομένων ἐξελεύσεται· ἐν τέσσαρσι συστήσει μόνον τοῖς πιστοῖς, προσφορᾶς δὲ οὐ μεταλήψεται. πληρωθέντων δὲ τούτων, μεθέξει τῶν ἁγιασμάτων.

A ad audientes recipietur, & quinque annis cum iis egredietur. Septem annis cum iis qui in submissione precantur, exibit. Quatuor cum fidelibus tantum consistet, oblationis autem non particeps erit. Hisce autem expletis de Sacramentis participabit.

ΑΡΙΣΤ. καν. νζ'. Ὁ ἀκουσίως φονεύσας, δέκα ἔτη ἀκοινώνητος ἔσται· ἤγουν δύο προσκλαίων, τρεῖς ἀκροώμενος, τέσσαρσιν ὑποπίπτων, ἑνὶ στωτὼς, καὶ τῷ ἕξῃ εἰς τὰ ἅγια δεχόμενος. Σαφής.

Arist. can. lvii. *Qui involuntariè quempiam occidit, decennio excommunicatus erit: nimirum biennio deflet, triennio audit, quadriennio substernitur, uno anno consistit: & deinceps ad sacra admittitur.* Perspicuus.

ΚΑΝΩΝ νή.

Canon LVIII.

Ὁ μοιχεύσας ἐν ιέ. ἔτεσιν ἀκοινώνητος ἔσται τῷ ἁγιασμῷ· οἰκονομηθήσεται δὲ καὶ ιέ. ἔτη ἐπ' αὐτῷ οὕτως· ὸν δ'. μὲν ἔτεσι προσκλαίων ἔσται· ὸν έ. δὲ ἀκροώμενος· ἐν δ'. ὑποπίπτων· ἐν δυσὶ στωτὼς δυσὶ κοινωνίας.

Qui adulteravit, in quindecim annis Sacramentis non communicabit. In his autem quindecim annis sic quoque dispensabitur. Quatuor annis erit deflens, quinque audiens, quatuor substratus, in duobus consistens sine communione.

ΚΑΝΩΝ νθ'.

Canon LIX.

Ὁ πόρνος ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν ἀκοινώνητος ἔσται τῷ ἁγιασμάτων, δύο προσκλαίων, καὶ δύο ἀκροώμενος, δύο ὑποπίπτων, καὶ ἐν ἑνὶ στωτὼς μόνον· τῷ ὀγδόῳ δὲ δεχθήσεται εἰς τὴν κοινωνίαν.

Fornicator septem annis Sacramentis non communicabit. duobus deflens, & duobus audiens, & duobus substratus, uno solo consistens, octavo autem ad communionem admittetur.

ΒΑΛΣ. Εἰ καὶ σαφέστατά εἰσι τὰ ἐν τοῖς προυσι δυσὶ κανόσι διορισθέντα, οὐ τῷ φράσιν, ἀλλὰ οὐ τῷ πρᾶξιν, πάντη δυχερέστατά εἰσιν· οὐθεὶς γὰρ οὐ τούτων φθάνει διερευνᾶν· καὶ εἰ μὴ ὃ ἄφατον ἔλεος τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ ἀπώλετο ἂν πᾶσα σάρξ. μὴ ἐναντιωθῇ δέ σοι ὁ κβ'. κανὼν τῶ ἁγίω πατέρι, λέγων τὺς ἐξ ἁρπαγῆς φθειρόντας γυναῖκας ἐπὶ πρεσβεία δύπιμᾶσθαι. ἐκεῖσε μὲν γὰρ ὁ ἅγιος τῷ πρὸ αὐτοῦ πατέρων ἐδήλωσε τὸ διάταγμα· ἀρτίως δὲ τὸ οἰκεῖον γνώμιον ἐξέθετο.

Bals. Etiamsi, quæ præsentibus duobus canonibus decreta, quod ad dictionem attinet, sunt clarissima: quantum tamen ad praxin, sunt omnino difficillima. Nemo enim ea, quæ illic continetur, ratione curatur: & nisi esset inenarrabilis homini clementis Dei misericordia, omnis caro periisset. Ne autem contrarius esse tibi videatur xxii. canon sancti patris, qui dicit, eos qui ex raptu mulieribus stuprum afferunt quadriennio puniri. Illic enim sanctus ea, quæ à patribus qui ipsum præcessere statuta sunt, ostendit; nunc autem suam sententiam protulit.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν τῷ κδ'. κανόνι ὁ ἅγιος οὗτος περὶ τῶν ἐξ ἁρπαγῆς φθειράντων γυναῖκας διατάττόμενος, καὶ προϊὼν λέγει· ἔστι δὲ ἡ τῆς πορνείας ἐπτίμησις ἐν τέσσαρσιν ἔτεσιν ὡρισμένη· χρὴ δὲ τῷ πρώτῳ ἐκβάλλεσθαι τῶν προσευχῶν, καὶ προσκλαίειν αὐτὸν τῇ θύρᾳ τῆς ἐκκλησίας. τῷ δευτέρῳ δὲ ἀκροᾶσθαι εἰς ἀκρόασιν, τῷ τρίτῳ εἰς μετάνοιαν, τῷ τετάρτῳ εἰς σύστασιν μετὰ τοῦ λαοῦ, ἀπεχόμενον τῆς προσφορᾶς· εἶτα αὐτῷ δύπρέπεσθαι τὸ κοινωνεῖν τοῦ ἁγίου. ἐνταῦθα δὲ ἐπτάετίαν ὁρίζει τῆς πορνείας ὃ δύπτιμον. ἔοικεν οὖν ὁ αὐτὸς ἑαυτῷ ἐναντιοῦσθαι, ἀλλ' οὐκ οἶμαι. τὸ μὲν γὰρ πεντάετίαν, ὡς διατάγμα τῶν πρὸ αὐτοῦ εἰσήνεγκε· καὶ τοῦτο δηλοῦται ἐκ τοῦ εἰπεῖν· ἔστιν ἡ τῆς πορνείας δύπτιμησις ἐν τέσσαρσιν ἔτεσιν ὡρισμένη· ἤγουν τὰ τῶν πρὸ ἡμῶν διατεταγμένα· τὸ δὲ ἑπτάετίαν, ὡς οἰκεῖον γνώμιον εἰσήγαγε, βαρύτερον κολάζων τὸ πορνεῖον, ὡς καὶ ἄλλα τῶν ἁμαρτημάτων πολλά.

Zonar. Vigesimo secundo hic sanctus vir cum de mulierum à se raptarum corruptoribus decretum edidisset, continuata mox oratione hæc habet: Est autem quatuor annorum præfinita fornicatoribns mulcta. Oportet autem eum primo anno à precibus expelli, & deflere præ foribus Ecclesiæ. Secundo autem ad auditionem admitti. Tertio ad pœnitentiam. Quarto cum congregationem cum populo abstinentem ab oblatione, deinde ei permitti boni Communionem. Hoc autem loco septennium fornicationi, mulctæ nomine decernit. Videtur ergo esse sibi ipsemet contrarius. Verum ego non ita censeo. Quadriennii namque mulctam, veluti constitutionem à majoribus editam protulit: idque satis declaratur ex illis verbis', Est quatuor annorum præfinita fornicationis mulcta, à majoribus nempe nostris decreta. Septennium vero, tanquam ex sua ipse sententia explicavit: fornicationi ut aliis quoque criminibus graviorem pœnam injungens.

ΑΡΙΣΤ. καν. νή. Ὁ μοιχεύσας, δεκαπέντε ἔτη ὑ κοινωνήσει. τέσσερα προσκλαίων, πέντε ἀκροώμενος, τέσσερα ὑποπίπτων, ἓ δύο στωτὼς ἄνευ κοινωνίας. Σαφής.

Arist. can. lxvii. *Adulter quindecim annis non cõmunicabit. Quatuor deflens, quinque audiens, quatuor substratus; & duobus consistens sine communione.* Perspicuus.

ΑΡΙΣΤ. καν. νθ'. Ὁ πόρνος ἑπτὰ· δύο προσκλαίων, δύο ἀκροώμενος, δύο ὑποπίπτων, καὶ ἑνὶ στωτὼς, ὄγδοῳ δεχθήσεται εἰς κοινωνίαν. Σαφής.

Arist. can. lix. *Fornicator septem, duobus deflens, duobus audiens, duobus substratus, & uno consistens: octavo ad communionem admittetur.* Perspicuus.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Canon LX.

Quæ virginitatem professa à voto suo ac professione lapsa est, peccati adulterii tempus in suæ vitæ dispensatione complebit. Idem & in iis qui vitam monasticam profitentur & labuntur.

Bals. Sæpe diximus, quod virgines mulieres dedicabantur ecclesiis cum laico amictu, & ab Episcopis nutriebantur, ut quæ & virgines manere, & ecclesiis assidere profiterentur. Hanc ergo virginem, quæ hæc professa est lapsa, seu fornicata est, decernit sanctus ut adulteram tractari seu puniri: & non solum B eas, sed & monachas & monachos similiter post conversionem curari. Ne tibi autem videatur adversari xix. can. Synodi Ancyranæ, decernens lapsas virgines pœnis digamorum subjici. Is enim à præsente canone sublatus est, qui est multo recentior: lege & xviii. can. præsentis sancti patris, & nota quod ex præsenti canone monachi qui fornicantur, & non deponuntur, ut qui non habeant lectoris characterem à suo præfecto, vel Episcopalem ordinationem, post defectionem, instar adulterorum puniuntur. Similiter etiam ascetriæ, & monachæ. Lege & xi. tit. præ- C sentis operis cap. v. viii. & ix.

Zonar. Ecce hîc quoque vir sanctus gravius multiplici ratione punit eam quæ virginitatem professa, promissionem fefellisset. Cum enim undevigesimus Ancyranæ Synodi canon, his plane verbis constet, Quicunque virginitatem profitentes, professionem suam irritam reddunt, ij bigamorum definitionem impleant: hic, peccati, inquit, adulterii tempus explebit. Est autem digamorum quidem mulcta, communionis annua privatio, adulterii vero ad quindecim annos protenditur. D Consule decimum octavum canonem.

Arist. *Quæ virginitatem professa & lapsa est, adulteri tempus explebit. Idem & in iis qui vitam monasticam professi & lapsi sunt, observandum.* Perspicuus.

Canon LXI.

Qui furatus est, si ex se quidem pœnitentia motus seipsum accusaverit, anno à sola sacramentorum communione arcebitur. Sin autem convictus fuerit, duobus annis; tempus verò illi ad substrationem dividetur & E ad consistentiam, & tunc communione dignus habeatur.

Bals. Divini canones lenius puniunt eos qui sua peccata confitentur; & ideo statuit magnus Basilius, ut qui suum furtum confessus est, sola sacramentorum communione anno uno arceatur: is autem qui ut fur condemnatus est, vel in furto fuit deprehensus, biennio puniatur, nec in deflentis, nec in audientis, sed in substrati & consistentis loco ponatur, & post duorum annorum lapsum sacramentorum communione dignus habeatur. Et canon quidem in his consistit. Tu autem opta, ne præsens canon secundum furis definitionem intelligatur, quæ dicit, Fur est, qui præter F tionem intelligatur, quæ dicit, Fur est, qui præter domini voluntatem aliena contrectat, sciens se eum molestia afficere. Nullus enim ferrè eorum qui in vita versantur sacramentis, ut mihi videtur, communicabit, si hoc datum fuerit. Nam monasteriorum quoque ministri, etiamsi sint religiosissimi, præter suorum præfectorum sententiam, aliquid sibi modicum è ministeriis suis ad vitam substentandam privatim accipiunt, aut ad alios trransferunt, & filii à parentibus subripiunt. Mitto servorum luxuriam,

Κανων ξ'.

Παρθένος ὁμολογήσασα καὶ ἐκπεσοῦσα τῆς ἐπαγγελίας, τὸν χρόνον τῆ ὅπη τῆς μοιχείας ἁμαρτήματος. ἐν τῆ οἰκονομία τῆς καθ' ἑαυτὴν ζωῆς πληρώσει. Ὅ αὐτὸ δὲ ὅπη τῶν βίον μοναζόντων, ἐπαγγελλομένων δὲ ἐκπιπτόντων.

Βαλσ. Πολλάκις εἴπομεν ὅτι παρθένοι γυναῖκες ἀνετίθεντο ταῖς ἐκκλησίαις μετὰ λαϊκοῦ σχήματος καὶ ἀνετρέφοντο ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων ὡς ἐπαγγελλόμεναι παρθενεύειν καὶ προεδρεύειν ταῖς ἐκκλησίαις. τὴν γοῦν παρθένον ταύτην τὴν ταῦτα ἐπαγγελλομένην, ἐκπεσοῦσαν, ἤτοι παρθένιαν οὐσαν ἀλλὰ καὶ μοιχαλίδας οἰκονομεῖσθαι, ἤγουν ἐπιτιμᾶσθαι, καὶ ὑ μόνον ταύτας, ἀλλὰ καὶ ζῶς μοναχὰς, καὶ τὰς μοναχὰς ὁμοίως μετὰ ὑποπροφῶ διεξαπεύεσθαι. μὴ ἐναντιωθῆ δὲ σοι ὁ ιθ'. κανὼν τῆς ἐν Ἀγκύρα συνόδου, διορίζόμενος τὰς ἐκπεσούσας παρθένους τῷ ὑπὸ τιμίῳ τῶν διγάμων ὑποκεῖσθαι. ἀνηρέθη γὰρ ὑπὸ τοῦ παρόντος κανόνος μεταγενεστέρου ὄντος καὶ πολύ. ἀνάγνωθι καὶ τὸ ιή. κανόνα τῶ παρόντος. ἁγίου πατέρος, καὶ σημείωσαι ὅτι ἀπὸ τῆς παρόντος κανόνος οἱ πορνεύοντες μοναχοὶ καὶ μὴ καθαιρέμενοι, ὡς μὴ ἔχοντες σφραγῖδα ἀναγνώσου ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου αὐτῶν, ἢ χειροτονίαν ὑποσκιῷ μετὰ ἀπόφασιν δεχόμενοι, καθὼς τοὺς μοιχοὺς ὑπομένουσιν. ὡσαύτως καὶ αἱ ἀσκήτριαι καὶ αἱ μοναχαί. ἀνάγνωθι καὶ τῶ ιά. πίπλω τῶ παρόντος συντάγματος. κεφ. έ. ή. καὶ β'.

Ζωναρ. Ἰδοὺ καὶ οὗτος ὁ ἅγιος ἐπὶ βαρύτερον καταδικάζει πολλαπλάσιον κολάζει τὴν παρθενίαν ὁμολογήσασαν, καὶ ψευσαμένην τὴν ἐπαγγελίαν. τῆ γὰρ ἑνδεκάτῃ κανόνος τῆς ἐν Ἀγκύρα συνόδου, ἔτω ῥητῶς προσέχοντος· ὅσοι παρθενίαν ἐπαγγελλόμενοι ἀθετοῦσι τὴν ἐπαγγελίαν, καὶ τῶν διγάμων ὅρον ἐκπληρώτωσαν· ὅτου τὸν χρόνον, φησὶ, τῆς τῆς μοιχείας ἁμαρτήματος ἐκπληρώσῃ· ἔστι δὲ ὅ μὲν τῶν διγάμων ὕποτιμος, ἀκοινωνησία ἐπὶ ἐνιαυτόν· ὅ δὲ γε τῆς μοιχείας, ἐπὶ ἐνιαυτὸς πεντεκαίδεκα. ζήτει κανόνα ιή.

Αριστ. Ἡ παρθενίαν ὁμολογήσασα, καὶ ἐκπεσοῦσα, τὸν χρόνον τῆ μοιχεύσαντος πληρώσει. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν μονάζειν ἐπαγγειλαμένων, καὶ ἐκπεσόντων. Σαφὴς.

Κανων ξά.

Ο κλέψας, εἰ μὲν ἀφ' ἑαυτῆ μεταμεληθεὶς κατηγορήσει ἑαυτῆ, ἐνιαυτὸν κωλυθήσεται μήνης τῆς κοινωνίας τῶν ἁγιασμάτων. εἰ δὲ ἐλεγχθείη, ἐν δυσὶν ἔτεσιν, μεριεῖται δὲ αὐτῷ ὁ χρόνος εἰς ὑποπλωσιν, εἰς σύστασιν, καὶ τότε ἀξιούσθω τῆ κοινωνίας.

Βαλσ. Οἱ θεῖοι κανόνες μετριώτερον κολάζουσι τοὺς ὁμολογουμένους τὰ οἰκεῖα ἁμαρτήματα. διὸ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος τὸν μὲν ὁμολογησάμενον ἑαυτὸν ἐποίησεν κλοπῆ διορίζεσθαι μήνης κωλύεσθαι τῆ τῶν ἁγιασμάτων μεταλήψεως ἕνα ἑνιαυτὸν, τὸν δὲ καταγνωσθέντα ὡς κλέπτην ἢ ἁλόντα ἐπὶ κλοπῆ, ἐπὶ διετίαν ὑποπιμᾶσθαι, μήτε δὲ ἐν προσκλαίοντος τάττειν τοῦτον ἴσασθαι, μήτε ἐν ἀκροωμένοις, ἀλλ' ἐν τῷ τῆ ὑποπίπτοντος, καὶ μετὰ τῆ συνιστῶντος, καὶ μετὰ τὰ δύο χρόνων ἀφαιρεῖσθαι, τῆς κοινωνίας τῶν ἁγιασμάτων ἀξιοῦσθαι. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. οὐ δὲ τὸν παρόντα δοκεῖ κανόνα μὴ ἐξακούεσθαι καὶ τὸν ὁρισμὸν τῆ κλέπτη τὸν λέγοντα, κλέπτης ἔστιν ὁ παρὰ γνώμην τῆ δεσπότου ὅ ἀλλότριον ψηλαφῶν ἐν οἱῷτε τῆ λυπῆσαι αὐτόν. σεσεῖς γὰρ χρεὸν τῶν ἐν τῷ βίῳ πυρεσσομένων, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῶν ἁγιασμάτων ἀξιωθήσεται, εἰ τοῦτο δοθῇ, ὅτι καὶ διάκονοι μοναστηρίων, κἂν καὶ δύλαβέστατοι ὦσι, παρὰ γνώμην τῶν καθηγουμένων αὐτῶν ἀπὸ τῆς διακονιῶν αὐτῶν ἰδιοῦνταί τι μέτριον εἰς ζωάρκειαν, ἢ καὶ πρὸς ἑτέρους μεταποιῶσι, καὶ παῖδες ἀπὸ τῶν γονέων ὑποσυλῶσιν. ἐὰν λέγῃ ὑπὸ χεῖρα λειτουργίας λαμπρὰς ὑποκεκα-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ὑποκρατήσῃ τ᾽ ἀνηκόντων τοῖς κυρίοις αὐτῆς. ἰλιὰς γάρ εἰσι ταῦτα κακῆς, καὶ μεγαλύνουσι δ᾽ κακόν. Ἀλλ᾽ ἐκφωνηθείσας δὲ κανόνα εἰς τοὺς ἀναιδεῖς κλέπτας. ἀνάγνωθι καὶ δ᾽ ξς᾽. κεφ. τοῦ ιβ᾽. τίτλου τοῦ ξ. βιβλίου λέγον, ὁ κλέπτης εἰ καὶ μεταμεληθεὶς ἀποδῷ τῷ δεσπότῃ τὸ σφέτερον, οὐ παύεται εἶ κλέπτης.

ZONAR. Ὁ μὲ ἐξομολογούμενος ἀγνοουμένως κλοπὴν, ἑνιαυτὸν τ᾽ τ᾽ ἁγίων δώρων κοινωνίας κωλύεται μόνης· ὁ δὲ ἐλεγχθεὶς, ἢ ἁλοὺς κλέπτων, δυὴ διετίαν ὑπομένεται. οὔτε δὲ ἐν προσκλαύοντος τόπῳ, οὔτε ἐν ἀκροωμένου σταθήσεται, ἀλλ᾽ ἐν τῷ τῆς ὑποπιπτόντος, καὶ συνεστῶτος· καὶ ἐν τούτοις τοῖς δυσὶ τόποις, ἡ διετία αὐτῷ μερισθήσεται· καὶ οὕτως τ᾽ κοινωνίας τῆς ἁγιασμοῦ ἀξιωθήσεται.

ZONAR. Qui quidem furtum cum esset occultum, sponte confitetur, uno anno à sola Communione arcetur; qui vero convictus, aut deprehensus fuerit, biennio mulctatur. Neque vero in flentis aut in audientis loco consistet, sed in substrati, & consistentis: ac in duobus hisce locis ei biennii tempus dividetur: & sic sacramentorum communione dignus existimabitur.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ κλέψας, καὶ μεταγνοὺς, ἑνιαύτιον· ἐλεγχθεὶς δὲ, καὶ ἕτερον ἕνα.

ARIST. *Qui furatus est, & resipiscit, annum, convictus autem & alterum annum excommunicatus erit.*

Furanti & de eo non resipiscenti, nec furtum quod fecit confitenti, sed ab aliis convicto, duorum annorum pœna ei sic dividetur: ut unum cum succumbentibus stet: secundo autem cum fidelibus, & cum iis in precibus communicet. Et sic post duos elapsos annos, communione dignus habeatur.

Τῷ κλέψαντι, καὶ μὴ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ μεταμεληθέντι, καὶ ὑπὸ ἑτοίμου τινὸς τοῦ κλοπιμαίου ἐξομολογησαμένῳ, ἀλλ᾽ ἐλεγχθέντι ὑπό τινων, τὸ τῆς διετίας ὑπόμισον ὕτως αὐτῷ ὑπομερισθήσεται· ὥστε ἕνα χρόνον μὲ τῶν ὑποπιπτόντων ἱστάσθαι· τὸν δὲ δεύτερον μὲ τῶν πιστῶν, καὶ συνκοινωνεῖν αὐτοῖς τῶν εὐχῶν· καὶ ὕτω μετὰ τῆς διετίας τελεσθήσεται, ἀξιοῦσθαι τῆς κοινωνίας.

Furanti & de eo non resipiscenti, nec furtum quod fecit confitenti, sed ab aliis convicto, duorum annorum pœna ei sic dividetur: ut unum cum succumbentibus stet: secundo autem cum fidelibus, & cum iis in precibus communicet. Et sic post duos elapsos annos, communione dignus habeatur.

ΚΑΝΩΝ ξϛ᾽.

CANON LXII.

Ὁ τῷ ἀκηκοσύνῃ ἐν τοῖς ἄῤῥέσιν ὑποδεικνύμενος τῷ χρόνῳ τῷ ἐν τῇ μοιχείᾳ πεπαιδευμένος οἰκονομηθήσεται.

Qui suam in maribus turpitudinem ostendit, ei tempus dispensabitur illius qui adulterii scelus admisit.

ΚΑΝΩΝ ξγ᾽.

CANON LXIII.

Ὁ ἐν ἀλόγοις τ᾽ ἑαυτοῦ ἀσέβειαν ἐξαγορεύων τ᾽ αὐτὸν λόγον ἐξομολογούμενος φυλάττεται.

Qui in brutorum concubitu suam impietatem profitetur, eandem rationem confitens observat.

ΒΑΛΣ. Κατὰ τοὺς μοιχοὺς διορίζεται ὁ ἅγιος κολάζεσθαι τοὺς ἀῤῥενοκοίτας καὶ τοὺς ἀλογευομένους πάντας μετὰ ἀποστασίαν καὶ ἐξομολόγησιν τ᾽ κακοῦ. καὶ ἀνάγνωθι περὶ ἀῤῥενοκοίτων καὶ τὸ πεντηκοστὸν κεφ. τοῦ λζ᾽. τίτλου τ᾽ ξ᾽. βιβλίου, λέγον, οἱ ἀλογευόμενοι, ἤτοι κτηνοβάται, καυλοκοπείσθωσαν.

BALS. Tanquam adulteros definit sanctus puniri masculorum concubitores, & qui bruta ineunt omnes, postquam scilicet à malo defecerint & confessi fuerint. De masculorum autem concubitoribus, lege etiam ultimum caput xxxvii. tit. lx. lib. quod dicit, Iis, qui bruta ineunt, seu pecora insiliunt, penis abscindatur.

ΑΡΙΣΤ. Καν. ξβ᾽. Ὁ ἀρσενοκοίτης, ὡς μοιχός. Σαφής.

ARIST. *Can. lxii. Qui cum maribus concumbit, ut adulter.* Perspicuus.

ΑΡΙΣΤ. Καν. ξγ᾽. Ὁ ἐν ἀλόγοις τῷ αὐτῷ ἀσέβειαν ἐξαγορεύων ὁμοίως. Σαφής.

ARIST. *Can. lxiii. Qui in brutorum concubitu suam ostendit turpitudinem, similiter.* Perspicuus.

ΚΑΝΩΝ ξδ᾽.

CANON LXIV.

Ἐπίορκος ὢν δέκα ἔτεσιν ἀκοινώνητος ἔστω· δυσὶν ἔτεσι θρηνῶν, τρισὶν ἀκροώμενος, τέτρασιν ὑποπίπτων, ἑνιαυτὸν σωνεστὼς μόνον, καὶ τότε τῆς κοινωνίας ἀξιούμενος.

Perjurus undecim annis non erit communionis particeps: duobus annis deflens, tribus audiens, quatuor substratus, anno solùm consistens, & tunc communione dignus habebitur.

ΒΑΛΣ. Περὶ ἐπόρκων ἀνάγνωθι τὸ ιή᾽. κεφ. τοῦ ιγ᾽. τίτλου τοῦ πρώτου συντάγματος. καὶ τὰ ὧν ἐκείνῳ πρὸ ἡμῶν γραφέντα.

BALS. De perjuris lege xviii. cap. xiii. tit. præsentis operis, & quæ à nobis in illo scripta sunt.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ κανόνες ὕτοι γραφεῖς εἰσιν, ἐξηγήσεως μὴ δεόμενοι.

ZONAR. *in Can. lxii. lxiii. lxiv.* Perspicui sunt hi canones, neque ulla explanatione indigent.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἐπίορκος, δέκα ἐτεσίαν· δύο θρηνῶν, τρεῖς ἀκροώμενος, τέσσαρας ὑποπίπτων, ἑνιαύτιον σωνεστώς· καὶ τότε τῆς κοινωνίας ἀξιούμενος. Σαφής.

ARIST. *Perjurus annos decem; duos deflens, tres audiens, quatuor substratus, unum consistens; & tunc communione dignus habetur.* Perspicuus.

A

Canon LXV.

Qui præstigias vel veneficium fatetur, is homicidæ tempore confitebitur, ita dispensatus, ut qui in unoquoque peccato seipsum convicit.

Bals. Præstigiæ quidem sunt, per solas incantationes, ac dæmonum invocationes quamcunque actionem facere. Veneficium autem est, per noxia pharmaca esculentum vel poculentum aliquid componere, & hominem veneno perimere. Lege etiam xx. cap. xiii. tit. præsentis operis, & quæ in eo sunt, & xxv. cap. ix. B tit. operis ejusdem, & quæ in eo sunt.

Zonar. Præstigiæ quidem sunt, cum per incantationes, atque invocationes dæmonum, aliqua in aliorum damnum efficiuntur: qualis est dissolutio tabésque membrorum, ac diuturna, aut etiam vitæ æqualis ægrotatio, ac decubitus, aliaque hujusmodi. Veneficium vero est cum vel per noxia pharmaca de potestate mentis homines dimoventur, quod etiam hyoscyamus præstat: est hoc porro herbæ genus, cujus semen pernicio-sum, aut alia ratione lædens. Cæterum haud immerito pœnis homicidarum ejusmodi homines subjiciuntur, quandoquidem præstigiæ scilicet dæmonum invocationes continent, C veneficia vero aut interficiunt, aut de mentis potestate deturbant, mortemque illi qui hæc patitur, optabilem faciunt, si quando forte resipiscat; ac si minus illi, certè iis qui hominem aliqua cognatione attingunt. Præfinitum porro homicidæ tempus, qui voluntariam cædem patravit; viginti annorum intellige.

Arist. *Incantator & veneficus ut homicida.*

Hi voluntarii homicidæ pœnas persolvent.

Canon LXVI.

D

Qui sepulchra effodit decem annis carebit communione: duobus deflens, tribus audiens, quatuor substratus, uno consistens, & tunc admittendus.

Bals. De sepulchrorum effossoribus lege caput xxiii. xiii. tit. præsentis operis, & xxvii. cap. ix. tit. operis ejusdem.

Zonar. Est τυμβωρύχος, qui sepulchra aperit, ac spoliat, quæ mortuorum cadaveribus apposita sunt detrahens: Est etiam, quicunque lapides à sepulchris avellit. Quære & Nysseni canonem septimum.

Arist. *Qui sepulchrum effodit, decennium, ut perjurus.* E

Canon LXVII.

Cum sorore coïtus homicidæ tempore punietur.

Canon LXVIII.

Prohibitæ cognationis in matrimonium conjunctio, si deprehensa fuerit, ut quæ in hominum peccatis facta est, subibit adulterorum pœnas.

Bals. Lege xxix. cap. ix. tituli præsentis operis, & ii. cap. xiii. tit. & lib. lx. tit. xxxvii. cap. lxxvii. quod dicit, Qui matrimonio conjunguntur, vel aliàs carnaliter copulantur patrueles fratres, & liberi qui ex eis nascuntur, & solùm, vel etiam pater & filius cum matre & filia, vel duo fratres cum duabus sororibus, vel duo fratres cum matre & filia, vel consobrinus cum ea quæ fuit uxor avunculi, vel avunculus cum ea quæ fuit uxor consobrini,

ΚΑΝΩΝ ξέ.

Ο γοητείαν ἢ φαρμακείαν ἐξαγορεύων, τὸν τῆς φονέως χρόνον ἐξομολογήσεται, οὕτως οἰκονομούμενος, ὡς ἐν ἑκάστῳ τῷ ἁμαρτήματι ἑαυτὸν ἐλέγξας.

ΒΑΛΣ. Γοητεία μὲν ἐστι, τὸ διὰ ἐπῳδῶν καὶ ἐπικλήσεως δαιμόνων, ποιῆσαί τινα πρᾶξιν οἱονδήτινα· φαρμακεία δὲ τὸ διὰ φαρμάκων δηλητηρίων συσκευάσαι τι βρώσιμον ἢ πόσιμον καὶ φαρμακεῦσαι ἄνθρωπον. καὶ ἀνάγνωθι τὸ κ'. κεφ. τῆς ιγ'. τίτλου τῆς παρόντος συντάγματος, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὸ κε'. κεφ. τῆς θ'. τίτλου τῆς παρόντος συντάγματος, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ.

ΖΩΝΑΡ. Γοητεία μέν ἐστι, τὸ διὰ ἐπῳδῶν, καὶ ἐπικλήσεως δαιμονίων, ποιῆσαί τινα εἰς βλάβην ἑτέρων· οἷς εἰς πάθεσιν μελῶν, καὶ εἰς χρονίαν, ἢ καὶ ὅλου βίου κατάκλισιν, καὶ εἰς ἕτερα ὅμοια. φαρμακεία δέ, τὸ διὰ φαρμάκων δηλητηρίων, ἢ πρὸς φρενῶν ἔξιστάν τινας, ὅσα καὶ ὁ ὑοσκύαμος διδάσκει· βοτάνη δέ ἐστιν οὗτος, ἧς τὸ σπέρμα ὀλέθριον, ἢ ἄλλως βλαπτικόν. εἰκότως δὲ κατὰ τοὺς φονεῖς οὗτοι ἐπιτιμῶνται· ὅτι αἱ μὲν γοητεῖαι, καὶ ἐπικλήσεις δαιμόνων ἔργον· αἱ δὲ φαρμακεῖαι, ἢ ἀναιροῦσιν, ἢ πρὸς φρενῶν ἐξιστῶσι, καὶ δύσκαιρον τὸν θάνατον ποιοῦσι τῷ πάσχοντι· εἴποτε ἀνανήψει, εἰ μὴ ἐκείνῳ, ἀλλὰ τοῖς γε προσήκουσι τῷ ἀνθρώπῳ. φονέως δὲ χρόνον τὸν ἑκούσιον τολμηρὸν φόνον φησίν· ἤγουν, εἰκοσαετίαν.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ γόης, καὶ ὁ φαρμακὸς, ὡς φονεύων.

Τὸ τῆς ἑκουσίου φονέως ἐπιτίμιον ἐπιγνώσονται οὗτοι.

ΚΑΝΩΝ ξς'.

Ο τυμβωρύχος ἐν δέκα ἔτεσιν ἀκοινώνητος ἔστω. ἐν δυσὶ προσκλαύσας, ἐν γ'. ἀκροώμενος, ἐν δ'. ὑποπίπτων, ἐν πέντε συνεστὼς, καὶ τότε δεχθησόμενος.

ΒΑΛΣ. Περὶ τυμβωρύχων ἀνάγνωθι τὸ κγ'. κεφ. τῆς ιγ'. τίτλου τῆς παρόντος συντάγματος, καὶ τὸ κζ'. κεφ. τῆς θ'. τίτλου τῆς παρόντος συντάγματος.

ΖΩΝΑΡ. Τυμβωρύχος ἐστὶν, ὁ τοὺς τάφους ἀνοίγων καὶ συλῶν τὰ τοῖς νεκροῖς συνδιαπτόμενα· εἴη δ' ἂν καὶ ὁ τοὺς λίθους τῆς τάφου ἀφαιρούμενος. ζήτει καὶ τῆς Νύσσης κανόνα ἕβδομον.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τυμβωρύχος, δεκαετίαν, ὡς ὁ ἐπίορκος.

ΚΑΝΩΝ ξζ'.

Ἀδελφομιξία τὸν τῆς φονέως χρόνον ἐξομολογήσεται.

ΚΑΝΩΝ ξή.

Η τῆς ἀπειρημένης συζυγείας εἰς γάμον σύστασις, εἰ φωραθείη, ὡς ἐν ἁμαρτήμασιν ἀνθρώπων γινομένη, τὰ τῆς μοιχῶν ἐπιτίμια δέξεται.

F ΒΑΛΣ. Ἀνάγνωθι τὸ κθ'. κεφ. τῆς β'. τίτλου τῆς παρόντος συντάγματος, καὶ ὅ β'. κεφ. τῆς ιγ'. τίτλου, καὶ βιβλίου ξ'. τίτλου λζ'. κεφ. οζ'. λέγον, οἱ πρὸς γάμον σωσαπτόμενοι, ἢ ἄλλως σαρκικῶς συμπλεκόμενοι, ἐξάδελφοι, καὶ οἱ ἐξ αὐτῆς τικτόμενοι παῖδες, καὶ μόνον, ἢ καὶ πατὴρ, καὶ υἱὸς πρὸς μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ δύο ἀδελφοὶ, εἰς δύο ἀδελφὰς, ἢ δύο ἀδελφοὶ, εἰς μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ ἀνεψιὸς εἰς πρὸ γεγαμημένου τῆς θείου γυναῖκα, ἢ θεῖος εἰς πρὸ γεγαμημένου τῆς ἀνεψιοῦ γυναῖκα, περὶ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

τοῦ τῷ χωρισμῷ καὶ τυπτέσθωσαν· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. ἐπεὶ δὲ εἰς τὸν ἑρμηνείαν τοῦ β'. κεφ. τοῦ ιγ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος προεδηλώσαμεν μὴ τοῦτο ἄλλων, ὅτι γέγονε μὲν προσταγμα βασιλικὸν κελεῦον τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα δυσὶ δευτέραις ἐξαδελφαῖς νομίμως συναπτεσθαι, οὐκ ἐφθασε δὲ κρατηθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκκλησία κωλύει τοιοῦτον γάμον, ὀφείλεις εἰδέναι ὅτι μετὰ τὸ γράψαι ἡμᾶς ταῦτα, γέγονεν εἰς τὸν ἐφημερίαν τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Θεοδοσίου τοῦ νέου τὸν λ'. τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τῆς ιβ'. ἰνδικτιῶνος, σημείωμα συνοδικὸν ἔχον τοῦτο ῥῆμα οὕτως· ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Ἄτεργω ὁ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος Ῥωμαῖος ὁ Ἀρτάβασδος ἔγραφον προκομίσας συνοδικῶς τὰ δὲ τοῦτο ῥῆμα ἀβαλαμβάνον· κόρη τις Εἰρήνη καλουμένη ἔλαβεν ὑγχὼ μνηστείας μετὰ τινὸς Ἰωάννου, δεκαετὴς οὖσα τότε τὸν ἡλικίαν· λαληθεισῶν δὲ τῶν περὶ τούτου ἀντιμύτου μνηστείας γέγονε σημείωμα δικαστικὸν ἐπιτρέπον ἀναζητῆσαι τοὺς πάλαι μνηστευομένους ἀφ' ὅ ἔδει τὸν μνηστείαν, ὡς εἴρηται, προάγομεν. βούλεται οὖν σήμερον ἡ Εἰρήνη νομίμως συναφθῆναι τῷ Θεοδώρῳ δευτέρῳ ὄντι ἐξαδέλφῳ τοῦ Ἰωάννου, καὶ ἐρωτᾷ εἰ ἔχει τινὰ πρόκριμα, ἠξίωσε τὸν ἡμῶν μετριότητα, καὶ τὸν ἱερὰν ἀδελφότητα, μαθεῖν εἰ οὐκ ἔχει κωλύμενον τινὰ ὃ πρὸ οὗ γέγονεν ἡ γραφὴ συναλλαγμα. ἤκουσεν οὖν ἐξ αὐτῆς καὶ ἐκ τῆς παρουσιαζούσης τὸν ἀδελφὸν ὁμηγύρεως, ὅτι τὸ νῦν τοῦτο συναλλαγμα πάλαι ἀκώλυτόν ἐστιν. ἐπεὶ γὰρ ἡ μετὰ τοῦτο πλεοναζοῦσα μνηστεία ὡς ἀνυπόστατος λέλυται διὰ τὸν τῆς Εἰρήνης ἀνηβότητα, καλῶς ἡ Εἰρήνη δευτέρῳ ἐξαδέλφῳ αὐτοῦ κατὰ νόμον γάμου συζευχθήσεται. οὔτε γὰρ συγγενικὸν πρόσωπον τὸν Εἰρήνην λογίσεται ὁ Θεόδωρος, οὔτε τοῖς ἐξ ἀγχιστείας δεσμοῖς καὶ ὅροις συσφίγξεται, διὰ τὸ ὑπερβῆναι ἐξ ἀγχιστείας ἕκτον βαθμόν.

A præter ſeparationem etiam verberentur. Et hæc quidem hoc modo. Quia autem in interpretatione ij. cap. xiii. tit. Præſentis operis inter alia oſtendimus, quòd regium quidem juſſum factum eſt, prohibens unum & eundem duabus ſecundis ſororibus patruelibus legitimè conjungi, non fuit autem prius poſitum, ſed & eccleſia prohibet ejuſmodi matrimonium; debes ſcire, quòd poſtquam nos hæc ſcripſimus, tempore ſanctiſſimi & univerſalis patriarchæ domini Theodoſii, xxx. Iulii menſis, xii. indictionis facta eſt declaratio ſynodalis, quæ ad verbum ſic habet; Sanctiſſimus metropolitanus A-
B pro, frater & comminiſter noſtræ mediocritatis Romanus Artabaſdus, allato ſynodaliter ſcripto quod hæc verbatim continebat: Puella quædam, quæ Irene dicitur, ſponſalia contraxit cum quodam Ioanne, nata decem annos. Cum autem dicta eſſent illicita illius ſponſalia, facta eſt judiciaria declaratio permittens eos utique ſeparari, qui ſponſalia contraxiſſent, quòd eſſent ut dictum eſt, ſponſalia contra leges facta. Vult ergo Irene hodie legitimè conjungi Theodoro, qui eſt Iohannis ſecundus patruelis, & interrogat, an habeat aliquod impedimentum, rogavit noſtram mediocritatem, & ſacram fraternitatem, ut ab ea ediſceret, an
C nullum habeat impedimentum contractus, de quo ſcriptura facta eſt. Ab ea ergo & præſente fratrum congregatione audivit, quòd ejuſmodi contractus nullo modo eſt prohibitus. Quia enim quæ cum Ioanne contracta ſunt ſponſalia, ut quæ propter Irenes ætatem conſiſtere non poſſent, ſoluta ſunt, recte Irene ſecundo ejus patrueli lege matrimonij conjungetur. Neque enim Irenem cognatam perſonam reputat Theodorus, nec cognationis vinculis ac finibus conſtringitur, eo quòd ſextum cognationis gradum exceſſerit.

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν γάμον τις συήσεται ὁπὶ συγγενὲς πρόσωπον, πρὸς ὃ ἀπηγόρευται σωιστὸν γάμον, τῷ τῆς μοιχείας ὁπτιμίῳ κολασθήσεται, διαστωμένου καὶ τοῦ γάμου.

D Zonar. Si quis cum cognata perſona, quam ſibi matrimonio copulare legibus interdictum eſt, nuptias contraxerit, adulterii mulcta punietur, ipſæque nuptiæ dirimentur.

ΑΡΙΣΤ. Καν. ξζ'. Ὁ ἀδελφόμικτος, ὡς ὁ φονεύς.

Εἰ μὲν ἀμφιθαλὴς ἔστιν ἡ ἀδελφὴ ἧς συνεμίγη ὁ ἀδελφός, ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, καὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς συζυγηθεῖσα αὐτῷ, ὁπὶ εἰκοταετίαν, ὡς ὁ ἐκούσιος φονεύς, ὁπτιμηθήσεται· μετὰ δὲ τὸ ἀποστῆναι τῆς ἀθεμίτου καὶ ἀθλίου μίξεως. εἰ δὲ ἑτεροθαλὴς ἔστιν ἡ ἀδελφὴ, ἀπὸ μόνου πατρὸς, ἢ ἀπὸ μόνης μητρὸς, ὁπὶ τριετίαν προσκλαύσεται, ὁπὶ τριετίαν ἀθροιζομένη, ὁπὶ τριετίαν ἀκροάσεται, ὁπὶ τριετίαν ὑποπεσεῖται, καὶ τῷ δεκάτῳ ἔτει δεχθήσεται μετὰ τῶν πιστῶν, καὶ μετ' αὐτῶν ἕτερα δύο ἔτη συνὼν εἰς δίκην, ὅτως ἔκτοτε τῆς τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίας ἀξιωθήσεται. καθὼς ὁ ἑβδομηκοστὸς πέμπτος κανὼν διαλαμβάνει.

E

Aris t. *Qui cum ſorore miſcetur, ut homicida.*

Si quidem eorundem parentum ſit ſoror ex eodem patre & eâdem matre ac ille connata, cui commiſcetur frater, viginti annos ut homicida punietur, ſed poſtquam ab illegitimâ & improbâ actione receſſit. Si autem alterius tantum parentis ſit ſoror, à patre ſolo aut à matre ſolâ, triennio deflebit, triennio ad auditionem recipietur, triennio ſuccumbet, & in decimo anno cum fidelibus admittetur, & cum iis alios duos annos ad preces congregatus, ex eo tempore boni communione dignus judicabitur, ut ſextuageſimus quintus canon ſtatuit.

ΑΡΙΣΤ. Καν. ξή'. Ὁ ἀπειρημένος ἐν συγγενείᾳ γάμος, τῷ μοιχῷ.

Ὅστις κεκώλυται λαβεῖν νόμῳ γάμου γυναῖκα διὰ τὴν συγγένειαν, οὗτος εἰ μίξεται εἰς αὐτὴν, τὰ τοῦ μοιχοῦ ὁπτίμια δέξεται. ἐπεὶ δὲ διάφορά εἰσι τὰ ὁπτίμια τῶν ὑποπιπτόντων τῇ τῆς μοιχείας κρίματι, πρὸς τὸν ἐγγύτητα τῆς συγγενείας δέχεται ταῦτα. αὐτίκα γὰρ, ὡς ὁ ἑβδομηκοστὸς ἕβδομος κανὼν, καὶ ὁ ἑβδομηκοστὸς ὄγδοός διαλαμβάνουσιν, ὁ τὸν νόμιμον αὐτοῦ γυναῖκα καταλιπὼν, καὶ ἑτέραν ἀγόμενος, καὶ δύο ἀδελφὰς κατὰ διαφόρους καιροὺς λαβὼν εἰς συνοικέσιον, τῷ τῆς μοιχείας ὑποκειται κρίματι, ἀλλ' οὐκ ὁπτιμῶνται, ὡς ὁ μοιχεύσας μετ' ἀνδρὸς, ὁπὶ πεντεκαίδεκα ἔτεσιν, ἀλλ' ὁπὶ ἑπταετίαν τῆς κοινωνίας εἴργονται, ἐνιαυτὸν προσκλαίοντες, διετίαν ἐπακροώμενοι, τριετίαν ὑποπίπτοντες, καὶ τῷ ἑβδόμῳ συνιστάμενοι τοῖς πιστοῖς.

F

Aris t. *Prohibitum in conſanguinitate matrimonium eâdem quâ adulterium pœnâ caſtigatur.*

Quicunque propter cognationem matrimonii lege mulierem ducere prohibetur, hic ſi in eam peccaverit, adulterorum pœnas recipiet. Sed quoniam diverſa ſunt eorum qui in adulterii judicium cadunt ſupplicia, ad cognationis propinquitatem ea accipit. Illico enim ut ſeptuageſimus ſeptimus canon, & ſeptuageſimus octavus ſtatuunt, qui legitimam ſuam uxorem derelinquit & aliam ducit, & qui duas ſorores diverſis temporibus in matrimonium accipit, adulterii judicio ſubjiciuntur, ſed non puniuntur ut qui cum muliere viro ſubjectâ adulteratus eſt, ad quindecim annos, ſed ſeptennium à communione arcentur, annum deflentes, biennium audientes, triennium ſuccumbentes, & ſeptimo cum fidelibus conſtituti.

Canon

CANON LXIX.

Lector, si cum sua sponsa ante matrimonium commercium habuerit, postquam anno cessaverit, ad legendum recipietur, manens non ulterius promovendus. Quod si absque desponsatione furtim coierit, cessabit à ministerio. Idem & minister.

BALS. Cùm quidam Lector cum sua sponsa ante matrimonium ejus voluntate congressus esset (id enim significat verbum σωαλλάξοιεν) Sanctus interrogatus est, an is debeat, ut qui furtim congressus est, castigari post matrimonium? Dicebant enim nonnulli, quòd quoniam sponsalia non sunt perfectum matrimonium (potest enim pars, quæ accipit arram, quæ sponsalia constituit, eam reddere duplicatam, & solvere sponsalia) existimatur Lector non cum legitima uxore, sed cum muliere libera rem habere, & ideo cum iis annumerari qui furtim coëunt. Dicit itaque sanctus, quòd is Lector, qui cum sua sponsa ante matrimonium carnaliter copulatus est, quia cum desponsata sibi, & non cum omnino aliena muliere coiit, tanquam fornicatus sit, non reputabitur. Sed quia non expectavit perfecti matrimonii mysterium, ut qui pusillo animo sit, punietur, id est anno uno segregabitur: deinde admittetur ad hoc, ut sit solùm Lector. Ad majorem enim promotionem non provehetur, hoc est, neque Diaconus erit, nec Sacerdos, multo autem minus Episcopus. Sin autem, inquit Lector, cum muliere aliqua coierit, quæ non sit sibi desponsa, etsi cum ea forte locutus erat de ea accipienda in uxorem, etiamsi & post coitum eam in uxorem accepit, non solum non promovebitur, sed etiam eo ipso depositioni subjicietur, nihil ex eo adjutus, quòd eam postea legitimè uxorem acceperit. Idem autem erit etiam in ministrum seu Hypodiaconum. Nam & is, cum eo modo furtim coierit, deponetur. Ad unum autem factum, quòd est de furtivo coitu, refer quod de Diacono definitur, non autem etiam ad hoc ut promoveatur, postquam cum propria sponsa coierit, vel non. Non enim permittitur Hypodiacono, sicut & Lectori, post ordinationem desponsam habere mulierem, & matrimonium contrahere. Quoniam Apostolorum xxvi. can. hæc habet; Eorum qui ad clerum non ducta uxore pervenerunt, jubemus volentes solùm Lectores & Cantores matrimonium contrahere. Si quis autem furtivo concubitu congressus, postea Minister factus sit, suo gradu exturbetur cognito crimine. Et hæc quidem hoc modo. Scias autem, quòd, quæ hoc canone continentur, in synodali judicio variè disceptata sunt, & dixerunt nonnulli hæc locum habuisse, quando sponsalia consensu contrahebantur & dissolvebantur. Nunc autem, quando non aliter contrahuntur nec solvuntur, nisi iis modis & causis, quibus perfectum quoque matrimonium contrahitur & solvitur, hæc omnia exoleverunt. Unde nec permittitur alicui eorum, qui sunt ex tribunali, morte vel aliqua alia causa ante nuptias à sua sponsa separato, alii mulieri conjungi, & is qui hoc fecerit, ut bigamus deponitur: similiter & Lector qui in tale quid incidit, ad alium gradum non promovetur. Volebant autem eum quoque, qui hodie cum sua sponsa rem habuit, id impunè fecisse, quòd non possint solvi sponsalia. Cum autem augustus ille & magnus Drungarius dominus Stephanus Comnenus esset matrimonio jungendus dominæ Eudochiæ augusti illius & magni domestici domini Ioannis filiæ, & prohiberetur, eo quod soror ejus domina Irene desponsa esset illi Augusto dom. Alexio in primis Augusti dom. Ioannis inclyti Imp. filio, qui erat primus patruelis magni Drungarii, & fieri non poterat, ut duo primi patrueles duabus sororibus conjungeren-

ΚΑΝΩΝ ξθ'.

Ἀναγνώστης ἐὰν τῇ ἑαυτῆ μνηστῇ περὶ τοῦ γάμου συναλλάξοιεν, ἑαυτὸν ἀργήσας εἰς ὃ ἀναγνώσηται δεχθήσεται, μένων ἀπρόκοπος. κλεψιγαμήσας δὲ ἄνδρ μνηστείας παιδίζεται τῆς ὑπηρεσίας. Ὃ αὐτὸ καὶ ὑπηρέτης.

ΒΑΛΣ. Ἀναγνώστου τινὸς συναφθέντος οἰκείᾳ μνηστῇ περὶ τοῦ γάμου καὶ ἀπὸ θέλησιν καὶ αὐτῆς (τοῦτο γὰρ ἔξεστι ὃ, συναλλάξοιεν) ἠρωτήθη ὁ ἅγιος, εἰ ὀφείλει ὁ τοιοῦτος ὡς κλεψιγαμήσας διδύνεσθαι μετὰ τὸν γάμον; ἔλεγον γάρ τινες ὡς ἐπεὶ ἡ μνηστεία οὐκ ἔστι γάμος τέλειος, (δύναται γὰρ ὁ λαβὼν μέρος τῶν τὴν μνηστείαν συνιστῶντα ἀρραβῶνα τοῦτον εἰς ὃ διπλοῦν, καὶ τὴν μνηστείαν λύειν) λογίζεται ὁ ἀναγνώστης μὴ μετὰ νομίμου γαμητῆς μεμίχθαι, ἀλλὰ μετ' ἐλευθέρας, κἀντεῦθεν συναριθμεῖσθαι τοῖς κλεψιγαμήσασι. φησὶν οὖν ὁ ἅγιος, ὡς ἀναγνώστης ἔσται ὁ μετὰ τῆς οἰκείας μνηστῆς περὶ τοῦ γάμου σαρκικῶς ἑνωθείς, καὶ τὸ μὲν μετὰ τῆς μεμνηστευμένης αὐτῷ συνελθὴ καὶ οὐκέτι μετ' ἄλλοτε ἀνδρὸς γυναικὸς, ὡς πορνεύσας οὐ λογισθήσεται. καὶ τὸ δὲ οὐκ ἀνέμεινε καὶ τὸ τέλειον γάμου πλεονεξίαν, ὡς μικροψυχήσας κολασθήσεται, τουτέστιν ἀφορισθήσεται ὅπως ἕνα ὀνειδισθῇ. εἶτα δεχθήσεται εἰς ὃ εἰ μόνον ἀναγνώστην. εἰς μείζονα γὰρ προκοπὴν οὐκ ἀναβιβασθήσεται, τουτέστιν οὔτε διάκονος γενήσεται, οὔτε ἱερεύς, πολλῷ δὲ πλέον ἐπίσκοπος. ἐὰν δέ, φησιν, ἀναγνώστης συνέλθῃ μετὰ τινὸς γυναικὸς μὴ μνηστευθείσης ἴσως αὐτῷ, κἂν λόγῳ ἴσως ἐποιεῖτο μετ' αὐτῆς ὡς λαβεῖν αὐτὴν εἰς γυναῖκα ταύτην ἔχειν, οὐ μόνον οὐ προκόψει, ἀλλὰ καὶ ἀπ' ἐντεῦθεν καθαιρεθήσεται ὑποβληθήσεται μὴ ὠφελήσας ὁπωσοῦν τῷ μὴ ταύτην λαβεῖν αὐτὴν νόμιμον γαμετήν. Ὃ αὐτὸ δὲ ἔσται καὶ εἰς ὑπηρέτην, ἤτοι καὶ εἰς ὑποδιάκονον. καὶ ὅτε γὰρ τοιουτοτρόπως κλεψιγαμήσας καθαιρεθήσεται. περὶ δὲ ὃ ἐν φάκτον ὃ περὶ τῆς κλεψιγαμίας ἀπόδος τὸν περὶ τοῦ διακόνου ὁρισμὸν, μὴ μέντοι γε καὶ εἰς ὃ προκόπτειν τοῦτον μετὰ ὃ μιγῆναι τῇ οἰκείᾳ μνηστῇ εἴτε καὶ μή. οὐ γὰρ ἐφεῖται ὑποδιακόνῳ, ὡς καὶ τῷ ἀναγνώστῃ μετὰ τὴν χειροτονίαν γυναῖκα μνηστεύεσθαι καὶ γάμον συναλλάττειν. ὅθεν φησὶν ὁ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κϛ'. κληρικοὺς ταῦτα. τοὺς εἰς κλῆρον προελθόντας ἀγάμους κελεύομεν βουλομένους γαμεῖν ἀναγνώστας καὶ ψάλτας μόνον. εἰ δέ τις κλεψιγαμήσας, μετὰ ταῦτα ὑπηρέτης γένοιτο, ἐξωτείλω τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ, ἀμεμπτοδίνητος τοῦ ἁμαρτήματος. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. ἰστέον δὲ, ὅτι τὸ περὶ τοῦ τοιούτου κλήρου διαφόρως ἐλαλήθησαν εἰς ὃ συνοδικὸν δικαστήριον, καὶ εἶπον τινες ὡς ταῦτα χρόαν εἶχον, ὅτε ἡ μνηστεία συναγέτο συνίστατο καὶ ἐλύετο. ἀρτίως δὲ ὅτε ἄλλως οὐ συνίστατο οὐδὲ λύεται εἰ μὴ κατὰ τοὺς τρόπους καὶ τὰς αἰτίας καθ' ἃς καὶ ὁ τέλειος γάμος συνίσταται καὶ λύεται, ταῦτα πάντα ἀνωρκτοῦσιν. ὅθεν οὐδὲ ἐφεῖται τινι τῶν τοῦ βήματος θανάτῳ ἢ ἄλλῃ αἰτίᾳ ἐκ τῆς οἰκείας διαζευχθέντι μνηστῆς περὶ τοῦ γάμου ἑτέρᾳ συναπτεσθαι γυναικὶ, καὶ ὃ τοῦτο ποιήσαντα ὡς δευτερογαμήσαντα καθαιρεῖσθαι· ὡσαύτως καὶ ὃ ἐμπεσόντα εἰς τοιοῦτόν τι ἀναγνώστην μὴ προκόπτειν εἰς ἕτερον βαθμόν. ἤθελον δὲ καὶ ὃ μηδόλως σήμερον μετὰ τῆς οἰκείας μνηστῆς ἀνεπιτίμητον πάντη συμπεριφέρεσθαι, διὰ ὃ ἄλυτον τῆς μνηστείας. τοῦ δὲ σεβαστοῦ ἐκείνου καὶ μεγάλου Δρουγγαρείου κυρίου Στεφάνου τοῦ Κομνηνοῦ μνηστῆναι τῇ κυρίᾳ Εὐδοκίᾳ τῇ θυγατρὶ τοῦ σεβαστοῦ ἐκείνου καὶ μεγάλου δομεστικοῦ κυρίου Ἰωάννου, καὶ κωλυομένου διὰ ὃ τὴν ἀδελφὴν ταύτης κυρίαν Εἰρήνην μνηστεύθῆναι τῷ σεβαστῷ ἐκείνῳ κυρίῳ Ἀλεξίῳ τῷ υἱῷ τοῦ πορφυροσεβάστου ἐκείνου κυρίου Ἰωάννου τοῦ ἀοιδίμου σεβαστοκράτορος, τῷ ὅτι πρώτῳ ἐξαδέλφῳ τοῦ μεγάλου Δρουγγαρίου, καὶ ἀδύνατον εἶ δύο πρώτους ἐξαδέλφους δύσι ἀδελφαῖς

σωκάπεσθαι, ἐλαλήθη σωοδικῶς ὅτι τῆς ἡμερῶν τῆ ἁγιωτάτῳ πατριάρχου κυρίου Νικολάου τῆ Μουσάλωνος, εἰ ἐκ τούτου ἐμποδίζεται τὸ τῆ μεγάλου Δρουγαρείου σωάλλαγμα, καὶ διεγνώσθη μὴ ἐμποδίζεσθαι, διὰ τὸ πλὴ μνηστείαν τόπον τελείου γάμου μὴ ἐπέχειν. καὶ ὁ ἁγιώτατος δὲ πατριάρχης κύριος Θεοδόσιος ἐξεχώρησε τῆ Μεσοποταμίτου κυρίου Μιχαὴλ μνηστευσαμένῳ Μαρίαν τινὰ τυχόν, καὶ διὰ τὸ τελευτῆσαι ταύτην πρὸ τῆ γάμου, ἑτέραν λαβόντι, ἀπροκριματίσως μὴ ⊕ ταύτης θάνατον ἑτέρᾳ σωαφθῆναι, ἔχοντι καὶ παῖδας, καὶ ⊕ τριακοστὸν ὑπεραναβάντι χρόνον, εἰπὼν μὴ λογίζεσθαι τοῦτο τριγαμίαν, ὡς τῆς μνηστείας μὴ ἀρκούσης ἀντὶ τελείου γάμου. ταῦτα δὲ οὕτω διεγνώσθη διὰ τὸ μὴ γαληβῆναι καὶ ηὐρέθαι σωαφείαν μέσον τῶν μνηστέρων. εἰ γὰρ ἦγονε σωαφεία, οὐκ ἂν διεγνώσθη τοιοῦτόν τι. ἵνα μὴ φερφαιὴς αἱμιξία, καὶ ἀθέμιτος γάμος ἐγχωρηθῇ. ὅπου γὲ καὶ σωαφείας μὴ γεγενήσας ἐπεὶ ἀπὸ τῆ ἑνενηκοστῆ ὀγδόης κανόνος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ σωόδου, καὶ ἀπὸ τῆ δευτέρου κεφαλαίου τῆ πεντηκοστοῦ ὀγδόου τίτλου τῆ ἑξηκοστῆ βιβλίου, καὶ ἀπὸ τῆ τρίτου θέματος τῆ δωδεκάτου κεφαλαίου τριακοστῆ ἑβδόμου τίτλου τῆ αὐτῆ ἑξηκοστῆ βιβλίου, ὥρισται τὸ τῆ μοιχείας ἐγκλήματι καθίσασθαι ἔνοχον ⊕ τὴν ἑτέρῳ μνηστευσαμένου γήμαντα, ὅπου ⊕ ἡ μνηστεία μὴ δόσεως ἀφορίσμου ἐλύετο, καὶ οὐκ ἦν ἰσοδύναμος τῷ γάμῳ ὡς σήμερον, λέγω μὴ εἰ ἀκίνδυνα τὰ οὕτως ἐγχωρηθέντα συνεργουμένη καὶ τῇ τῆ παρόντος κανόνος δυνάμει.

A tur synodicè agitatum est tempore sanctissimi patriarchæ domini Nicolai Muzalonis, an ex eo impediatur magni Drungarii contractus: statutum est autem non impediri, eo quòd sponsalia perfecti matrimonii locum non teneant. Porrò sanctissimus quoque patriarcha dominus Theodosius concessit Mesopotamitano dom. Michaëli, cui Maria quædam desponsa fortè fuerat, &, quòd ea ante matrimonium mortem obierat, aliam acceperat, ut alii sine præjudicio post mortem ejus conjungeretur, maximè cum & liberos haberet, & xxx. annum excessisset, dicens hoc non reputari trigamiam, utpote quòd sponsalia pro perB fecto matrimonio non sufficerent. Hæc autem idcircò statuta sunt, quòd non dictum est affinitatem etiam inter partes desponsantes fuisse. Si enim affinitas fuisset, tale quippiam nunquam constitutum esset, ne manifestus incestus, & illegitimum matrimonium permitteretur. Quinetiam tali affinitate non interveniente, quandoquidem à can. xcviii. Synodi in Trullo, & cap. ii. tit. lviii. lib. lx. & them. iii. cap. xii. tit. xxxvii. ejusdem lib. lx. satis constat eum, qui alteri desponsatam duxerit, adulterii crimine teneri, quando & sponsalia tunc pœnæ solutione dissolvebantur, & non ut hodie matrimonio æquivalebant, dico quæ ita perC mittuntur non esse extra periculum, adstipulante etiam præsentis Canonis authoritate.

ΖΩΝΑΡ. Εἰ τῇ οἰκείᾳ μνηστῇ ἀναγνώσης μεθ' ἣν πρὸ τῆ γάμου καὶ κείνης θελούσης, (τοῦτο γὰρ δηλοῖ ὁ σωαλλάξει) ἑνιαυτὸν ἀφορίζεται, εἶτα δέχεται μὴ προβιβαζόμενος εἰς μείζονα βαθμόν. ἐὰν δὲ ἄνδρ μνηστείας σωέλθῃ γυναικὶ, καὶ λόγους ἴσως ἐποιεῖτο μετ' αὐτῆς, ὥστε λαβεῖν αὐτὴν εἰς γυναῖκα, καὶ σωεζύγη αὐτῇ μὴ ζῶντα, ἐκπίπτει τῆς ὑπηρεσίας. ὁ αὐτὸ δὲ φησι καὶ περὶ ὑπηρέτου, ἤγουν ὑποδιακόνου. περὶ ᾧ ὁ ἓν φάκτον ἀποδοτέον ὁ περὶ τῆ ὑποδιακόνου ἤγουν ὁ ἐκπίπτειν αὐτὸν τῆς ὑπηρεσίας κλεψιγαμήσαντα. οὐ γὰρ ἐρῶται ὑποδιακόνῳ μὴ πλὴ χειροθεσίαν γυναῖκας μνηστεύεσθαι καὶ γάμον σωδιάκονιν. φησὶ γὰρ ὁ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν κε'. ζῶντα τ' εἰς κλῆρον προελθόντων ἀγάμων κελεύομεν βουλομένους γαμεῖν διακόνους καὶ ψάλτας μόνον. εἰ δέ τις κλεψιγαμήσας μὴ ζῶντα ὑπηρέτης γένοιτο, ἀξιούσθω τῆ βαθμοῦ αὐτῆ, διαγνωσθέντος τῆ ἁμαρτήματος.

D Zonar. Si cum sua sponsa Lector rem habuerit ante matrimonium, etiam volente illa, (id enim significat verbum illud σωαλλάξει) uno anno segregatus mox admittitur, ad majorem gradum nequaquam promovendus. Quòd si absque desponsatione cum muliere congrediatur, etsi forte de illa sibi uxore adjungenda cum eâ verba fecerit, etiamsi & postea eam duxerit, à ministerio excidit. Idem vero ait etiam de ministro nempe Hypodiacono. Ad unum porro factum referendum est, id quod de Hypodiacono dicitur: nimirum, ut à ministerio excidat, si matrimonium furtim iniverit. Nec enim hypodiacono permittitur, post impositionem manuum mulierem sponsam assumere, cumque illa conciliare nuptias. Hæc namque habet sanctorum Apostolorum canon vigesimus sextus; Ex iis, qui non ducta uxore ad clerum promoti sunt, jubemus, si velint, uxorem ducere Lectores & Cantores solos. Si quis autem postea minister furE tim matrimonium inierit, ubi crimen agnitum fuerit, de suo gradu dejicietur.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ περὶ γάμου σωαλλάσσων ἀναγνώστης μνηστῇ μετ' ἑνιαυτὸν δεχθείς, μενέτω ἀναγνώστης ἀπρόκοπος, κλεψίγαμος ἤ, ἀπωθείσθω. τὸ αὐτὸ καὶ ὑπηρέτης.

Arist. *Lector qui ante nuptias rem cum sponsa habuit, post annum receptus, maneat Lector ulteriùs non promovendus qui furtivum vero iniit matrimonium, expellatur. Idem & minister.*

Ἀναγνώστης γυναῖκα μνηστευσάμενος, καὶ πρὸ τῆ γάμου μετ' αὐτῆς συμφθαρείς, ὅτι ἐνιαυτὸν ἀργήσει, καὶ οὕτω δεχθήσεται εἰς τὸ ἀναγινώσκειν, εἰς μείζονα προκοπὴν μὴ προβιβαζόμενος, ἀλλ' ὅτι τῆ αὐτῆ μένων βαθμῆ. ὁ ἢ δὲ πρὸ τῆς μνηστείας κλεψιγαμήσας πλέον τῆ βαθμῆ αὐτῆ μεταμνηθήσεται. τὸ αὐτὸ ἢ ὀπτέον καὶ ἐπὶ τοὺς ἀχειροτονήτους ὑπηρέτας τῆς ἐκκλησίας κρατήσει.

F Lector fœminam desponsans & ante matrimonium cum eâ corruptus, annum otiosus erit, & sic ad legendum recipietur, ad majorem promotionem non procedens, sed in eodem persistens gradu. Qui autem & ante desponsationem furtim coierit, gradu suo perfecte movetur. Idem autem supplicium & in eos Ecclesiæ ministros qui nullam habuerunt manuum impositionem obtinebit.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Canon LXX.

Diaconus, qui pollutus est in labris, & se eo usque peccasse confessus est, à ministerio prohibebitur: ut autem sit sacramentorum cum Diaconis particeps dignus habebitur. Idipsum autem presbyter quoque. Si quid autem amplius peccasse quis deprehensus fuerit, in quocunque sit gradu, deponetur.

Bals. Diaconum vel Sacerdotem, qui in labris pollutus peccatum confessus est, decernit sanctus esse à sacro ministerio arcendum, non tamen esse à sacramentorum quoque participatione prohibendum, sed intra sacrum tribunal cum gradu sibi æqualibus Sacerdotibus vel Diaconis communicare ei permittendum. Eum autem, qui non eo usque solum peccavit, sed amplius etiam lapsus est, vult esse deponendum. Hæc cum can. definiat, sæpe interrogatum est; Quid sit sacratum hominem in labris pollui? & dicebant aliqui, esse aliquem peccasse cum muliere ad lascivum & amatorium osculum, secundum Evangelicum dictum, quod est, Qui aspexit mulierem ad concupiscendum eam, mœchatus est cum eâ. Alii dicebant, quòd quidam Veneris igne ardenter inflammati, muliebri pudendo tanquàm poculo utuntur, & per ipsum (ô execrandi flagitii execrabilem potum) bibunt, & labra sua polluunt. Alii dicebant, nonnulli insano amore capti muliebre pudendum exosculantur: nec erubescunt, sed dicunt; Labra nostra penes nos sunt, quis nobis erit dominus? Ego autem legens Iulium Pollucem, inveni eum in secundo libro scriptorum suorum de nominibus nominantem μυρτοχειλίδας, & κρημνώματα, & πέρυγώματα, quæ sunt hinc & illinc prominentes muliebri pudendi partes & membra. Doctissimus quoque Aristoteles in sua physiologia de partibus animalium ea labra nominat. Multi quoque, qui scripta amatoria conscripserunt, ea & hiare, & expuere, & lingulis instructus esse dicunt. Existimo ergo, quòd qui est in sacris, si per istiusmodi labra pollutus fuerit, ut qui rem quidem valde exosam fecerit, ad tempus segregabitur. ut qui autem perfectum peccatum per coitum non commisit, non deponetur. Quia autem nonnulli dicunt, eum qui in labris pollutus est & confessus, debere deponi, quòd dicat sanctus eum non oportere ministrare, dicimus sanctum hoc noluisse. Etsi enim videatur esse supplicium acerbius ejus qui in labris pollutus est, ex eo quod non tempus definitum prohibitioni ministerij, sed non jam etiam appareret depositio. Illum enim deponendum esse decernit, qui majus aliquid per coitum perpetrarit.

Zonar. Habet hic canon ambiguitatem, proinde à nonnullis quidem alio modo, ab aliis rursum aliter intelligitur. Alii siquidem pollutum labiis accipiunt, eum nimirum qui ad osculum usque lascivum & amatorium cum muliere processit. Est enim id quoque pollutio. Etenim si vel ipse consensus in peccatum solus rationem coinquinare existimatur, multo plus sane habebit impuritatis, si quis ad osculum usque lascivum progrediatur. Hunc ergo à ministerio prohiberi dicunt, hoc est, ad tempus segregari, atque à diaconatus functionibus arceri, cum Diaconis verò sacramentorum solummodo participem esse, quasi satis pœnarum luat ex eo quod ad tempus à ministerio prohibeatur. Atque ad hujus sententiæ confirmationem, verba quæ deinceps in eodem canone subjiciuntur adducunt, quibus, si quisquam amplius peccaverit, deponi jubet. Ex eo afferentes sancti viri mentem declarari, temporaneam nempe prohibitionem decrevisse: ejusque prohibitionis tempus, exiguum videlicet, illius arbitrio, cui peccatis emendandi cura mandata est, permisisse. Alii vero perpetuam esse prohibitionem

Κανων ὁ'.

Διάκονος ὁν χείλεσι μιανθεὶς, καὶ μέχρι τούτου ἡμαρτηκέναι ὁμολογήσας, τῆς λειτουργίας ἀπηχθήσεται· τῆ δὲ μετοχῆ τῶν ἁγιασμάτων μετὰ τῶν Διακόνων ἀξιωθήσεται. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ πρεσβύτερος. εἰ δέ τι πλεῖον φωραθείη τις ἡμαρτηκὼς, ἐν οἵῳ ἂν ᾖ βαθμῷ, καθαιρεθήσεται.

Βαλσ. Τὸν ἐν χείλεσι μιανθέντα Διάκονον, ἢ ἱερέα, καὶ ἐξομολογησάμενον τὸ ἁμάρτημα, διορίζεται ὁ ἅγιος καλύειν τῆς ἱερουργείας, μὴ μήτοι γε δὲ καὶ τῆς τῶν ἁγιασμάτων μεταλήψεως ἀπείργειν, ἀλλὰ μεταλαμβάνειν ἐντὸς τοῦ ἁγίου βήματος, μετὰ τῶν ἰσοβάθμων αὐτῷ ἱερέων ἢ Διακόνων. Ὃς δὲ μὴ μέχρι τούτου ἡμαρτηκότα, ἀλλὰ καὶ εἰς πλέον ἐξολισθήσαντα, θέλει καθαιρεῖσθαι. Ζητῶ τῷ κανόνος διοριζομένου, πρωτήσαι πολλάκις, τί ἐστι τὸ ἐν χείλεσι μανθάνειν ἢ ἱερωμένους; καί τινες εἶπον, εἰ τὸ μέχρι φιλήματος ἐμπαθοῦς καὶ ἐρωτικοῦ πρὸς γυναῖκα γινομένου ἡμαρτηκέναι τινὰ, ἢ τὸ διαλογικὸν ῥητὸν τὸ λέγον, ὁ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν. ἄλλοι εἶπον, ὡς τινες τῷ ἀφροδισίῳ πυρὶ Διακῶς ἐκκαόμενοι, ὡς κύλικι χρῶνται τῷ γυναικείῳ αἰδοίῳ, καὶ δι' αὐτοῦ (ὦ τῆς μύσους καταπλυτὸν πόμα) πίνουσι, καὶ τὰ χείλη καταμαίνουσιν. ἕτεροι λέγουσιν, ὡς τινες ἐφωλομερμοιῶντες τὸ γυναικεῖον καταφιλοῦσιν αἰχύνην, καὶ οὐκ αἰχύνονται, ἀλλὰ λέγουσι, τὰ χείλη ἡμῶν τῶν ἡμῶν ἐστι, τίς ἡμῶν ἔσται κύριος; ἐγὼ δὲ ἀναγινώσκων τὸν Ἰούλιον Πολυδεύκη, εὗρον ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῆς ὀνομαστικῆς συγγραμμάτων αὐτοῦ, ὀνομάζοντα μυρτοχειλίδας, καὶ κρημνώματα, καὶ πέρυγώματα τὰ ἔνθεν κακεῖθεν μέρη καὶ μέλη τῆς γυναικείας αἰχένης. καὶ ὁ σοφώτατος δὲ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ περὶ ζώων μερῶν φυσιολογίᾳ αὐτοῦ χείλη ζοῦτα κατονομάζει. καὶ πολλοὶ δὲ ἐρωτικὰ μουσεργοιῶντες συγγράμματα κεχηνιῶσι ταῦτά φασι, καὶ ἀποπύειν, καὶ ὑπογλωττίοις σημαίνειν. νομίζω οὖν, ὅτι ὁ ἐπὶ τοιούτων χειλέων ὁπωσδήποτε μανθεὶς ἱερωμένος, ὡς μὴ ἔτι σῶν ἐργασίαν πεποιηκὼς περὶ καιρὸν ἀφοριεῖται· ὡς δὲ πλεῖον ἁμάρτημα ἐπὶ συνουσιασμοῦ μὴ ποιησάμενος, οὐ καθαιρεθήσεται. ἐπεὶ δή τινες λέγουσιν ὅτι ἐν χείλεσι μανθέντα καὶ ἐξομολογησάμενον, ὀφείλειν καθαιρεῖσθαι, ἐπὶ τὸ λέγειν ὅτι ἅγιον μὴ λειτουργεῖν τοῦτον, φαμὲν ὅτι ἀβούλητόν ἐστι τοῦτο τῷ ἁγίῳ. κἂν γὰρ ἐμφαίνεται δριμυτέραν εἶναι τὴν τιμωρίαν τὸν ἐν χείλεσι μανθάνοντα ἢ τὸν μὴ ὀφειλῆσαι καιρὸν τῆς ὑποσχέσεως τῆς λειτουργίας, ἀλλ' οὐκ ἤδη καὶ καθαίρεσις ἀναφαίνεται. ἐκεῖνον γὰρ ἐπιζητεῖται καθαιρεῖσθαι, τὸν καὶ πλέον τι ἔργον ἐπὶ συνουσιασμοῦ πεποιηκότα.

Ζωναρ. Ὁ πρὸ τοῦ κανὼν ἐν ἀμφιβολίᾳ ἐστὶν, ἄλλως μὲν πρὸ ἐνίων νοούμενος, ἑτέρως δ' αὖθις πρὸ ἄλλων. οἱ μὲν γὰρ, τὸν ἐν χείλεσι μανθάνοντα, ἤγουν τὸν μέχρι φιλήματος ἐμπαθοῦς, καὶ ἐρωτικῶς φθάσματα πρὸς γυναῖκα. μίασμα γὰρ καὶ τοῦτο. εἰ γὰρ ἡ συγκαταθέσεις εἰς ἁμαρτίαν λογίζεται μόνον ἐπιοῦσα τὸν λογισμὸν, πολλῷ πλέον εἴη ἂν ἀκαθαρσία, καὶ τὸ μέχρι φιλήματος ἐλθεῖν τινὰ ἐμπαθῆ γινόμενον. ἐπιχειρῶσι τῆς λειτουργίας φασὶν, ἤγουν ἐπὶ καιρὸν ἀφοριεῖσθαι, καὶ κωλυθῆναι τῆς τῶν ἁγίων ἐνεργείας, μετέχειν δὲ μόνον τῶν Διακόνων, ὡς ἀρκοῦντος εἰς τιμωρίαν τοῦ καιρικῶς κεκωλύσθαι τῆς Διακονίας. εἰς εὔτασιν τῆς γραφῆς κέχρηνται, τῷ τὸ πλέον τι ἁμαρτήσαντα καθαιρεῖσθαι. ἐκ τούτου λέγοντες δηλοῦσθαι τοῦ τοῦ ἁγίου, ὅτι καιρικὴν ὥρισε τὴν ἐπισχεσιν· ὁ τοῦ καιροῦ τῆς ἐπισχέσεως μέσον καταλιπὼν τῇ κρίσει τοῦ οἰκονομοῦντος αὐτόν. οἱ δὲ τὴν ἐπισχεσιν διωρισμένην λέγουσιν εἶναι καὶ

καὶ καθαίρεσιν ἀνύποπτος. δεῖ μηδὲ καιρὸν φασὶν ὁρισθῆναι τῇ δὲ μὴ πᾶσι διάκονον καινοτομεῖν ἀξιοῦσθαι αὐτὸν, δεῖ τε ἀμαρτήματος ἐλαφρότερον· ὃς δὲ καὶ εἰς πλέον προκοπτόντα καθαιρεῖσθαι παρίσησι ἅγιον, διὰ τῆς καθαιρέσεως τὴν τελείαν ἐκπίωσιν τοῦ ἐκ τοῦ οἰκείου βαθμοῦ τῆς ἁμαρτησόντος ἀποδηλοῦσθαι. τοιοῦτον γὰρ μηδὲ μετὰ πᾶσι διάκονον ἐντὸς τοῦ ἁγιάσματος μεταλαμβάνειν, ἀλλὰ μετὰ πᾶσι λαϊκοῖς. ἐγὼ δὲ τὴν προτέραν γνώμην, καὶ ὡς φιλανθρωποτέραν, καὶ διὰ τὸν κανόνα τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, καὶ λέγοντα, ἐὰν προσέλθῃ τις ὑπανδρευθῆναι γυναικὸς συκαθευδῆσαι αὐτῇ, μὴ ἔλθῃ δὲ εἰς ἔργον αὐτῷ ἡ ἐνθύμησις, φαίνεσθαι ὅτι ὑπὸ τῆς χάριτος ἐρρύσθη. εἰ γοῦν ὁ ὑπανδρευθῆναι γυναικὶ, καὶ μέχρι κοίτης προβάς, εἰς ἔργον δὲ μὴ ἐξολισθήσας, ἀλλὰ πρὸ τῆς μίξεως εἰς ἑαυτὸν ἐλθόμενος, καὶ ἀποπηδήσας, καὶ τοῦ ἔργου ἀποσχόμενος, ὑπὸ τῆς χάριτος δικαιοῦται πιστεύεται, ὁ μόνῳ φιλήματι μανθεὶς, καὶ εἰς πλέον μὴ ἀποχωρήσας, μᾶλλον ἂν πιστευθείη δικαιοῦσθαι ὑπὸ τῆς χάριτος. ὃν δὲ ἡ χάρις ἐρρύσατο, πῶς ἄν τις κατακρινεῖ; καὶ ζητῶ βαρεῖαν οὕτω καταίκρισιν ἤγουν ἐκπίωσιν τοῦ οἰκείου βαθμοῦ;

A ac depositionem procul dubio asserunt. Proinde nec ullum quidem tempus definitum esse aiunt; verùm ipsi cum Diaconis communicandi potestatem esse factam ob levitatem criminis: qui vero gravius peccaverit, huic sancti viri decreto depositionem irrogatam, depositionis verbo perpetuam ejus, qui peccavit, è suo gradu dejectionem indicando. Ejusmodi enim homini nec cum Diaconis intra septa altaris communicandi facultatem esse, sed una cum laicis. Ego vero priorem amplector sententiam, tum quia benignior est, tum ob synodi Neocæsariensis canonem, qui sic habet. Si quis proposuerit concupiscere mulierem ad dormiendum cum ipsa, ejus autem desiderium ad opus non venerit, videtur esse à gratia liberatus. Ergo si qui cum muliere dormire optavit atque usque ad concubitum processit, cæterum in opus minime est delapsus, verum priusquam illi committeretur seipse collegit, ac se proripiens ab opere abstinuit, creditur à divina gratia esse liberatus; qui solo pollutus est osculo, nec ultra progressus est, multo magis à gratia liberatus esse existimabitur. Quem porro gratia liberavit, quonam modo quispiam condemnet; idque gravi adeo damnatione, quæ nimirum à proprio gradu depositionem contineat?

ΑΡΙΣΤ. Ὁμολογήσαντες πρεσβύτερος, ἢ διάκονος χείλεσι μεμιανθῆναι, τῆς λειτουργίας εἰργόμενοι, τῶν ἁγιασμάτων μετεχέτωσαν· εἰ δέ τι πλέον τούτου φανείη ἁμαρτηκώς, καθαιρεθήσεται.

C ARIST. *Presbyter & Diaconus confessi se labiis coinquinatos, à ministerio depulsi, sacramentorum sint participes. Si quid autem amplius quispiam peccasse deprehendatur, deponetur.*

Τὸ ἐν χείλεσι μεμιανθῆναι, διαφόρως ἑρμηνεύεται. πλὴν ἔγγραφος παράδοσιν μὴ χρὴ, διὰ τὸ τῆς πράγματος αἰσχρόν. εἴ τις δὲ τῶν διακόνων, ἢ πρεσβυτέρων τῷ τοιούτῳ ἁμαρτήματι περιπέσῃ, κατὰ τὸν παρόντα κανόνα τὸ ὑπήκοον δέξεται.

Illud in labris pollutum esse variè intepretatur. Sed in scriptis tradi non oportet propter rei turpitudinem. Si quis autem è Diaconis aut Presbyteris in istiusmodi peccatum inciderit, supplicium juxta hunc canonem recipiet.

ΚΑΝΩΝ οα'.

CANON LXXI.

Ὁ συνεγνωκὼς ἑκάστῳ τῶν προειρημένων ἁμαρτημάτων, καὶ μὴ ὁμολογήσας, ἀλλ' ἐλεγχθείς, τοσούτου χρόνου, εἰς ὃν ὁ ἐργάτης τῶν κακῶν ὑπετίμησεν, καὶ αὐτὸς ἔσται ἐν ὑποτιμίᾳ.

D *Qui uniuscujusque prædictorum peccatorum fuit conscius, & non confessus, sed convictus est, tanto tempore, quanto malorum effector punitus est, ipse quoque punietur.*

ΒΑΛΣ. Τοὺς συνειδότας τισὶν ἁμαρτήμασιν οἷα δήπουθεν ἁμαρτήματα, καὶ μὴ ὁμολογοῦντας αὐθαιρέτως ταῦτα τοῖς Ἐπισκόποις, ἀλλὰ συγκαλύπτοντες αὐτὰ, διορίζεται ὁ ἅγιος μὴ ἔλεγχον πρώτως νόμιμον ὁμοίως τοῖς ἁμαρτησόσι τὰ κακὰ ὑποπεμφθῆναι. συνεγνωκότα δὲ ἐνταῦθα μὴ εἰπὼν ἔχοντα εἰδήσιν μόνον, καὶ μὴ δυνάμενον καλύπτειν, μηδὲ συμβουλεύσαντα κακοπελοῦς διαθέσεως· ἀλλὰ συμπροάξαντα, ἢ συναιρόμενον, ἢ συμβουλεύσαντα μὴ δόλου, ἢ ἔχοντα εἰδήσιν & δυνάμενον καλύπτειν, καὶ μὴ κωλύσαντα. φησὶ γὰρ ὁ β'. θέμα τῆς μή. κεφ. τῆς ια'. τίτλου τῆς ξ'. βιβλίου, ὅτι ὁ γινώσκων τὸν κλέπτοντα, κἂν μὴ καταμαρτύρῃ αὐτὸν, σὺν ἔστι κλέπτης. ὁ δὲ κρύπτων & κλέπτοντα κλέπτης ἐστί. καὶ ὁ β'. θέμα τῆς ν'. κεφ. τῆς αὐτῆς βιβλίου, καὶ τίτλου, συνουσῇ καὶ συμβουλῇ γίνεται, ὅταν ἀπὸ τῆς ἔχθρας γένηται τοῦ κλεπτομένου. ὥσπερ γὰρ ἡ κλοπὴ, οὕτως καὶ ἡ συνουσὴ χωρὶς δόλου κακοῦ οὐ γίνεται. καὶ συμβουλεύσῃ μὲν ὁ πρὸς κλοπὴν ὑποτιθέμενος· συνουσάζει δὲ ὁ ὑπηρεσίαν τινὰ καὶ βοήθειαν ὅτι τῇ κλοπῇ ἀφερόμενος, καὶ ξγ'. κεφ. ὁ δείξας τῷ φεύγοντι πρὸ ὁδὸν σὺν ἔστι κλέπτης. καὶ κεφ. γ'. τῆς ς'. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, ὁ ἀδόλως συμβουλεύσας, οὐκ ἔνοχός ἐστιν, οὔτε ὁ παιγνικῶς. καὶ ὁ παλαιὸς τῆς ια'. κεφ. τοῦ αὐτοῦ βιβλίου καὶ τίτλου· ἀπὸ μόνης γὰρ συμβουλῆς οὐ πίπτεται φούρτι. καὶ ὁ ἱεροψάλτης ὁ Δαβὶδ οὐ κολάζει θεωροῦντα κλέπτην ἢ μοιχὸν, ἀλλὰ τὸν συντρέχοντα, ἤτοι συμπροάγοντα τῷ κλέπτῃ, καὶ συμμεριζόμενον, τουτέστι κοινωνοῦντα μετὰ τοῦ μοιχοῦ τὸ ἁμάρτημα. ὁ γοῦν εἰδήσιν μόνον ἔχων τοῦ κακοῦ, καὶ μὴ δυνάμενος κωλύσαι, καὶ ὁ συμβουλεύσας χωρὶς κακοπελοῦς διαθέσεως, σὺν ὑπ-

ΒΑΛΣ. Qui conscii sunt nonnullis peccata aliqua committentibus, nec hæc sua sponte Episcopis confitentur, sed ea celant, statuit sanctus, post legitimam accusationem, eos æque puniri, ac qui mala perpetrarunt. Conscium autem hîc ne dixeris eum qui solam habet scientiam, & prohibere non potest, nec eum qui consuluit absque improba affectione: sed eum qui opem & auxilium tulit, vel dolosè consuluit; vel eum qui scit & potest prohibere, nec prohibuit. Dicit enim ii. thema xlviiii. cap. xi. tit. lx. lib. quòd qui novit furem, etiamsi eum non revelaverit, fur non est. Qui autem furem occultat, fur est. Et ii. thema l. cap. ejusdem libri & tit. studio & consilio fit, quando fit propter odium ejus cui furto quid auferatur. Sicut furtum enim ita & studium non fit sine dolo malo. Et consulit quidem, qui furtum suadet: studet autem, qui operam aliquam & auxilium ad furtum præbet. Et lxiii. cap. Qui fugienti viam ostenderit non est fur. Et cap. iii. vi. tit. ejusdem lib. Qui sine dolo consuluit, non tenetur, nec qui per ludum. Antiqua quoque xi. cap. ejusdem libri & tit. Ex solo enim consilio furti actio non nascitur. facer quoque psaltes David non punit eum, qui furem vel adulterum aspectat, sed eum qui currit cum fure, vel ei fert auxilium, & eum qui dividit, hoc est commune facit cum adultero peccatum. Qui ergo mali tantum habet scientiam, & non potest prohibere, & qui consuluit absque improba affectione non punientur.

Qui autem scivit, & cum prohibere posset non prohibuit, & qui malo animo consuluit, multo autem magis qui opem tulit, punietur. Nota autem quòd ubique confessio levat pœnam, probatio autem eam auget.

A τιμηθήσονται. ὁ δὲ εἰδὼς, καὶ δυνάμενος κωλύσαι, καὶ μὴ κωλύσας, καὶ ὁ κακοβελῶς συμβουλεύσαμενος, πολλῷ μᾶλλον ὁ συμπράξας, τιμωρηθήσεται. σημείωσαι δὲ ὅτι πάντα χρὴ ἡ ἐξομολόγησις κουφίζῃ τὸν κόλασιν· ὁ δὲ ἔλεγχος μεγαλύνει αὐτόν.

Zonar. Cum de criminibus Presbyterorum & Diaconorum & aliorum qui in Ecclesiasticis ordinibus constituti sunt, hucusque vir sanctus sermonem habuerit: nunc de iis, qui peccatorum illis conscii sunt, decernit, dicens; Siquis admissorum ab iis, quos enumeravimus, hominibus criminum conscius fuerit, nec ea fuerit confessus, ac Episcopo aperuerit, quinimo ea occulte, & cum sciret, silentio texisse & celâsse ea sit convictus, B tanto tempore, quanto is qui crimen admisit, ipse quoque punietur.

ΖΩΝΑΡ. Εἰπὼν περὶ ἁμαρτημάτων πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ τῶν λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν ταγμάτων ὁ ἅγιος, νῦν καὶ περὶ τῶν συνειδότων αὐτοῖς ἁμαρτήματα διατάττεται λέγων· ὡς ὁ συνειδὼς τισὶ τῶν εἰρημένων ἁμαρτήματα, καὶ μὴ ὁμολογήσας καὶ δῆλα θέμενος τῷ Ἐπισκόπῳ αὐτῷ, ἀλλὰ συγκαλύπτων ταῦτα, ἐλεγχθεὶς δὲ ὅτι εἰδὼς ἐσιώπα καὶ συνέκρυπτε ταῦτα, ὅση πρώτην χρόνον καὶ αὐτὸς ὑπολιμηθήσεται, ἐφ' ὅσον ὁ τὸ ἁμαρτίαν πεποιηκώς.

Arist. *Qui conscius est cuipiam, & celat, eidem pœnæ subjicitur.*

ΑΡΙΣΤ. Ὁ συνεγνωκὼς ἑκάστῳ, καὶ ἀποκρύπτων, τὸ ἴσον ὑποτίμητος.

Si quis conscius sit cuilibet peccatum aliquod è prædictis peccatis admittenti, & illud non confiteatur, sed peccatum celâsse convincatur; idem subibit supplicium, & tali tempore quale & quantum ipse malorum operator luet.

Εἰ δέ τις συνοῖδέ τινι ἁμαρτάνοντι ἁμάρτημά τι τῶν προειρημένων ἁμαρτημάτων, καὶ οὐχ ὁμολογήσῃ αὐτὸ, ἀλλ' ἐλεγχθῇ δὲ ἁμάρτημα ἀποκρύπτων· τὸ αὐτὸ δέξεται ὑποτίμιον, καὶ ὃν ποσοῦτον χρόνον, ὅσῳ, καὶ ὅσον, ὁ τῶν κακῶν ἐργάτης ὑποτιμηθήσεται. C

Canon LXXII.

Qui se vatibus, vel ejusmodi aliis tradit, ipse quoque homicidarum tempore punietur.

ΚΑΝΩΝ οβ'.

Ὁ μάντεσιν ἑαυτὸν ὑποδοὺς, ἢ τισι τοιούτοις, ὃν χρόνον τῶν φονέων καὶ αὐτὸς ὑποτιμηθήσεται.

Bals. In xxv. cap. ix. tit. præsentis operis, & in xx. cap. xiii. tit. multa scripsimus de vatibus, magis, & similibus, & lege ea & qui in iis capitibus declarantur canones & leges, & scies quomodo hi puniantur civiliter & Ecclesiasticè. Nunc autem sanctus decernit eos, qui se ejusmodi hominibus dedunt, homicidarum quoque tempore puniri. Quia autem nonnulli præsentem D canonem interpretantes dicebant, eos sic quoque puniri debere, qui ad mulieres accedunt, quæ cum hordeo se quædam incerta, vel etiam futura revelare profitentur; dico esse differentiam vatum, & incantatricum vetularum quæ per incantationes simpliciores seducunt. Illi enim dæmones invocant: hæ verò virtutem potiùs & sanctificationem simulantes, cum divinis canticis futura nonnunquam describunt, & quæ sunt obscura per hordeum proferunt; ut faciunt & quæ dicuntur κειρῆσαι, & qui saccos pannosque induunt bene barbati & comati monachi. Ii enim & seducentes & E seducti futura vaticinantur, tanquam ab angelica renunciatione edocti. Debent itaque, qui non Deum negarunt, sed per improbitatem sanctitatem simulant, ut mihi videtur, mitius & non instar eorum qui Deum negaverunt, puniri. Sin autem dixeris hordei latrices & incantatrices aniculas dæmones invocare, eæ quoque necessariò, ut magi & vates, extremo supplicio punientur. Lege & lxxxiii. can. præsentis sancti, & quæ in eo sunt.

Βαλσ. Ἐν τῷ κέ. κεφ. τοῦ β'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ ᾧ κ'. κεφ. τοῦ ιγ'. τίτλου, διάφορα ἐγγράφαμεν περὶ μάντεων, μάγων, καὶ τῶν ὁμοίων, καὶ ἀναγνωθὶ ταῦτά τε, καὶ τοὺς ἐν τοῖς αὐτοῖς κεφ. δηλουμένους κανόνας τε καὶ νόμους, καὶ μάθῃς ὅπως οὗτοι κολάζονται πολιτικῶς τε καὶ ἐκκλησιαστικῶς. ἁρπίως γὰρ ὁ ἅγιος διορίζεται τοὺς ἀνατιθεμένους ἑαυτοὺς τοιούτοις τισὶ καὶ τοὺς χρόνους τῶν φονέων ὑποτιμᾶσθαι. ἐπειδή τινες ἑρμηνεύοντες καινόν τινα εἶπον, ὀφείλειν οὕτως ὑποτιμᾶσθαι καὶ τοὺς προσερχομένους γυναιξὶ μὴ κριθὰν ἐπαγομέναις διακαλύπτειν ἄδηλά τινα, ἢ καὶ μαντεύεσθαι, λέγω ὅτι διάφορά ἐστι μαντέων γοητευτῶν, καὶ γοητευτῶν γραῶν διὰ ἐπασμάτων τοὺς ἁπλουστέρους ἀπατώντων. οἱ μὲν γὰρ δαίμονας ἐπικαλοῦνται· αἱ δὲ μᾶλλον ἀρετῷ καὶ ἁγιασμῷ ὑποκρινόμεναι, μετ' ἀσείων ψαλτῳδημάτων ὁνίοτε χειρογραφοῦσι τὰ μέλλοντα, καὶ κειροφορεῦσι τὰ ἄδηλα, καλῶς ποιοῦσι καὶ αἱ λεγόμεναι κείρεσιαι, καὶ οἱ σακκενδυτοῦντες καὶ οἱ βακκενδυτιῶντες ἠῦγένειοι, ἠῦκομοι, μοναχοί. καὶ οὗτοι γὰρ πλανῶντες τε καὶ πλανώμενοι, τὰ μέλλοντα προφοιβάζουσιν, ὡς ἐξ ὑποφητείας ἀγγελικῆς. διά τοι τοῦτο ὀφείλουσιν οἱ μὴ ἀρνησάμενοι θεὸν, ἀλλὰ διὰ λειτουργείαν ἀγιωσύνης ὑποκρινόμενοι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μετριωπέρως καὶ μὴ κατὰ τοὺς ἀρνησιθέους κολάζεσθαι. εἰ δὲ εἴπῃς τὰ κειροφόρα, καὶ γυναικοῖοκα γραΐδια δαίμονας ἐπικαλεῖσθαι, ἐξ ἀνάγκης καὶ αὗται κατὰ τοὺς μάντεις καὶ μάγους ἐσχάτως ὑποτιμηθήσονται. ἀνάγνωθι καὶ τὸν ϖγ'. κανόνα τῶν παρόντος ἁγίου, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ.

Zonar. Vaticinia olim erant, quæ falsis Diis edebantur prædictiones, vel quæ ad quæstiones responsa dabantur. Porrò, quamvis oracula post assumptam à Domino carnem defecerint, tamen his quoque temporibus, per incantationes & dæmonum ministeria, vaticinia quædam proferuntur; etiamsi mendacii pleraque convincantur: Qualia sunt quæ à nonnullis mulieribus fiunt, quæ hordeum in manibus habentes, quædam per illud divinant; aliæ vero cineri incumbentes, futura quædam prædicunt. Adjungantur hisce præterea, qui se ex astris ventura nosse profitentur, & qui eos consulunt; quos quidem omnes, homicidarum pœnis mulctandos esse decernit.

ΖΩΝΑΡ. Μαντεῖαι μὲν πάλαι ἦσαν, αἱ περὶ τῶν ψευδωνύμων θεῶν γινόμεναι προρρήσεις, ἢ πρὸς ἐρωτήσεις ἀποκρίσεις. εἰ δὲ καὶ τὰ χρηστήρια ἐκλελοίπασι μετὰ τὴν σάρκωσιν τοῦ κυρίου, ἀλλὰ καὶ νῦν γίνονταί τινα διὰ ἐπῳδῶν καὶ ἐνεργείας δαιμονικῆς προρρήσεις, εἰ καὶ ψευδεῖς αἱ πλείους ἐλέγχονται. οἷαι εἰσὶ, καὶ αἱ διὰ γυναικῶν τινῶν γινόμεναι, αἳ κριθὰς ἐν χερσὶ τιθεῖσαι διά τινων προλέγουσί τινα· ἄλλαι δὲ σποδιᾷ ὑποκύπτουσαι, προμηνύουσί τινα μέλλοντα. συναριθμήσωσθω τούτοις, καὶ οἱ ἐκ τῶν ἀστέρων προγινώσκειν λέγοντες τὰ ἐσόμενα, καὶ οἱ τούτοις χρώμενοι, οὓς πάντας τῷ ὑποτιμίῳ τῶν φονέων καθυπάγει.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ΑΡΙΣΤ. Ὁ μάντεσιν, ἢ πιστοῖς ποιν ἑαυτὸν δῶς, τὸν χρόνον τῶν φονέων οἰκονομηθήσεται.

A ARIST. *Qui vatibus vel ejusmodi aliis se tradit, homicidarum tempus ei constituetur.*

Ὁ μὴ ἑαυτὸν ὑποδοὺς μάντεσιν, ἢ γόησιν, ἢ φαρμακοῖς, ὑπὲρ τοῦ μαθεῖν τὴν κακοτεχνίαν αὐτῶν· ὡς ὁ ἑκουσίως φονεύων ὑποτιμηθήσεται. Ὁ δὲ πιστεύων μάντεσιν, εἰσάγων αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον ἑαυτοῦ, ὑπὲρ ἀνευρέσεως καὶ καθάρσεως φαρμακειῶν, ἢ ἀποκαλύψεως πινῶν, ἀπορρήτων, ἐξαετίαν ὑποτιμᾶται· ὡς ὁ ἐξηκοστὸς πρῶτος κανὼν τῆς ἐν τῷ πρώτῳ ἕκτης συνόδου διαλαμβάνει, καὶ ὁ ὀγδοηκοστὸς τρίτος τῆς ἁγίας ταύτης τρίτης ὑποτολῆς τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

Qui se vatibus, aut præstigiatoribus, aut veneficis tradit, ut malas istorum artes discat; ut voluntariè occidens, punietur. Sed qui talibus fidem habet, eosque in domum suam introducit, ad veneficiorum inventionem aut purgationem, aut secretorum quorumdam revelationem, sexennium punietur. Ut lxi. sextæ in Trullo Synodi canon decernit, nec non lxxxiii. tertiæ hujus magni Basilii Epistolæ quæ sub manu est.

B

ΚΑΝΩΝ ογ΄.

Ὁ τὸν Χριστὸν ἀρνησάμενος, καὶ φθάσας τὸ τῆς σωτηρίας μυστήριον, ὀφείλει πάντα τὸν χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ θρηνεῖν ἐφ' ἑαυτῷ, καὶ ἐξομολογεῖσθαι χρεών ἐστιν· ἐν ᾧ δὲ ἀπολύεται τοῦ βίου τὸν ἀγιασμάτων ἀξιούσθω μετάληψιν. ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἀναπνοῇ ἀξιούσθω τῆς τῶν ἁγιασμάτων μεταλήψεως· τοῖς δὲ ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου, καὶ τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Πέτρου, μηδένα ζημιοῦν καθυποβαλλόντων ἑκάστῳ ὑποτιμίᾳ ἀκοινωνησίας, καὶ οἷς ἐναντιωμένων τῷ νῦν κανόνι, εἰπεῖν ὅτι ἀνάλογα ἔθεντο οἱ πατέρες ταῖς ἐπιτιμίαις πρὸς τοὺς ἰδίους καιρούς. οἱ μὲν γὰρ τότε ἐν καιροῖς διωγμῶν σφοδρῶν διῆγον, ὅτε καὶ ἡ πίστις ἀσθενεστέρα ἦν· καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ὑποπίπτουσι μετριώτερον προσεφέροντο, συγκαταβαίνοντες διὰ τὴν ἀνάγκην τῶν διωκόντων. ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν καιρῷ τυγχάνων ὅτε ἡ πίστις ἐπλατύνθη καὶ βεβαιοτέρα ἐγένετο, σφοδρότερον προσεφέρετο τοῖς ἀρνουμένοις τὴν πίστιν. ἢ εἰπεῖν ὅτι οἱ μὲν πατέρες διετάξαντο περὶ τῶν κατὰ βίαν τυραννικὴν ἀρνησαμένων Χριστόν, καὶ διὰ τοῦτο κωφίζουσι τὰς ὑποτιμίας· ὁ δὲ πρῶην κανὼν διαλαμβάνει περὶ τοῦ ἑκουσίως καὶ χωρὶς ἀνάγκης τινὸς ἀρνησαμένων Χριστόν, καὶ διὰ τοῦτο βαρεῖαν κέλευσιν ἐπάγει αὐτοῖς. Ὃ δὲ προσκλαίειν τούτους καὶ ἐξομολογεῖσθαι δι' ὅλης τῆς οἰκείας ζωῆς, λέγουσί τινες μὴ ἐκλαμβάνεσθαι εἰς τὸ ἴσασθαι αὐτοὺς καὶ εἰς τὸν τόπον τοῦ προσκλαόντων. τοῦτο γάρ φασιν ἔξω τῆς συμπαθείας εἶναι τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίας τὸ νικῶσι πᾶσαν ἁμαρτίαν, διὸ καὶ ἀξιοῦσι προσκλαίειν μὲν τούτους, καὶ ἐξομολογεῖσθαι τὸ ἁμάρτημα δι' ὅλης τῆς οἰκείας ζωῆς, τοὺς τόπους δὲ τῶν ἐπιτιμίων ἀνύειν καὶ τοὺς κανόνας τοὺς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου· τῆς μέντοι μεταλήψεως τῶν ἁγιασμάτων οὐκ ἀξιωθήσονται, εἰ μὴ ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς. ταύτῃ δὲ τῇ γνώμῃ συντίθεμαι καὶ αὐτὸς, ὡς φιλανθρωποτέρᾳ, καὶ ὅτι οὐδὲ ἀπὸ τῶν ῥημάτων τοῦ ἁγίου ἀναφαίνεται τὸ ἴσασθαι τὸν ἔτως ἁμαρτηκότα εἰς τὸν τόπον τῶν προσκλαιόντων.

Canon LXXIII.

Qui Christum negavit, & salutis mysterium transgressus est, eum toto vitæ suæ tempore oportet deflere, & confiteri convenit, in tempore quo è vita excedit, Sacramento dignum habitum, propter fidem divinæ clementiæ.

Bals. Canon quidem clarus est: statuit enim ut qui Christum Dominum nostrum negaverunt, & ejus quæ in carne fuit œconomiæ mysterium non susceperunt, defleant & confiteantur toto tempore vitæ suæ, in sola autem extrema respiratione digni habeantur Sacramentorum participatione. Cùm autem Ancyrana Synodus, & sacrosanctus Martyr Petrus extremo excommunicationis supplicio neminem subjiciant, & præsenti canoni veluti adversentur, dic quod patres statuerunt poenas suis temporibus convenientes. Qui enim erant temporibus vehementium persecutionum, quando etiam fides non erat valde stabilis, & propterea in eos qui labebantur, se mitius gerebant, unà condescendentes propter persecutorum necessitatem. Magnus autem Basilius qui erat eo tempore quo fides dilatata firmiorque facta est, fuit vehementior in eos qui fidem negabant. Vel dic, quòd patres quidem de iis statuerunt qui per vim tyrannicam Christum negarunt, & ideò pœnas mitigant. Præsens autem canon de iis decernit qui sua sponte, & sine aliqua necessitate Christum negaverunt, & propterea gravem illis poenam inflixit. Illos autem deflere, & per totam vitam confiteri, dicunt nonnulli non accipi ad hoc ut ponantur in loco deflentium. Hoc enim, inquiunt, est à sancti misericordia, & Dei clementia, quæ vincit omne peccatum, alienum; ideo volunt eos quidem deflere, & peccatum confiteri toto vitæ tempore, sed loca poenarum peragrare secundum canones Ancyranæ Synodi. Sed Sacramentorum communione digni non habebuntur, nisi in extrema respiratione. Ei autem sententiæ assentior & ipse, ut humaniori, & quòd nec sancti quidem verbis apparet eum qui sic peccavit statui in loco peccatorum deflentium.

BALS. Ὁ μὲν κανὼν σαφής ἐστι. διορίζεται γὰρ τοὺς ἀρνησαμένους Χριστὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ μὴ δεξαμένους τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας αὐτοῦ, προσκλαίειν καὶ ἐξομολογεῖσθαι ὅλον τῆς ζωῆς αὐτῶν τὸν χρόνον· κατὰ μόνας δὲ τοὺς τελευταίας ἀναπνοὰς ἀξιοῦσθαι τῆς τῶν ἁγιασμάτων μεταλήψεως· τοῖς δὲ ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου, καὶ τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Πέτρου, μηδένα ζημιοῦν καθυποβαλλόντων ἑκάστῳ ὑποτιμίᾳ ἀκοινωνησίας, καὶ οἷς ἐναντιουμένων τῷ νῦν κανόνι, εἰπεῖν ὅτι ἀνάλογα ἔθεντο οἱ πατέρες ταῖς ἐπιτιμίαις πρὸς τοὺς ἰδίους καιρούς. οἱ μὲν γὰρ τότε ἐν καιροῖς σφοδρῶν διωγμῶν διῆγον, ὅτε καὶ ἡ πίστις ἀσθήρικτος ἦν· καὶ διὰ τοῦτο τοῖς παραπίπτουσι μετριώτερον προσεφέροντο, συγκαταβαίνοντες διὰ τὴν ἀνάγκην τῶν διωκόντων. ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν καιρῷ τυγχάνων ὅτε καὶ ἡ πίστις ἐπλατύνθη καὶ βεβαιοτέρα ἐγένετο, σφοδρότερον προσεφέρετο τοῖς ἀρνουμένοις τὴν πίστιν. ἢ εἰπεῖν ὅτι οἱ μὲν πατέρες διετάξαντο περὶ τῶν κατὰ βίαν τυραννικὴν ἀρνησαμένων Χριστόν, καὶ διὰ τοῦτο κωφίζουσι τὰς ὑποτιμίας· ὁ δὲ πρώην κανὼν διαλαμβάνει περὶ τοῦ ἑκουσίως καὶ χωρὶς ἀνάγκης τινὸς ἀρνησαμένων Χριστόν, καὶ διὰ τοῦτο βαρεῖαν κέλευσιν ἐπάγει αὐτοῖς. Ὃ δὲ προσκλαίειν τούτους καὶ ἐξομολογεῖσθαι δι' ὅλης τῆς οἰκείας ζωῆς, λέγουσί τινες μὴ ἐκλαμβάνεσθαι εἰς τὸ ἴσασθαι αὐτοὺς καὶ εἰς τὸν τόπον τοῦ προσκλαόντων. τοῦτο γάρ φασιν ἔξω τῆς συμπαθείας εἶναι τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίας τὸ νικῶσι πᾶσαν ἁμαρτίαν, διὸ καὶ ἀξιοῦσι προσκλαίειν μὲν τούτους, καὶ ἐξομολογεῖσθαι τὸ ἁμάρτημα δι' ὅλης τῆς οἰκείας ζωῆς, τοὺς τόπους δὲ τῶν ἐπιτιμίων ἀνύειν καὶ τοὺς κανόνας τοὺς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου· τῆς μέντοι μεταλήψεως τῶν ἁγιασμάτων οὐκ ἀξιωθήσονται, εἰ μὴ ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς. ταύτῃ δὲ τῇ γνώμῃ συντίθεμαι καὶ αὐτὸς, ὡς φιλανθρωποτέρᾳ, καὶ ὅτι οὐδὲ ἀπὸ τῶν ῥημάτων τοῦ ἁγίου ἀναφαίνεται τὸ ἴσασθαι τὸν ἔτως ἁμαρτηκότα εἰς τὸν τόπον τῶν προσκλαιόντων.

ZONAR. Hic quidem vir sanctus, indiscrete omnes qui Christianismum negaverunt, toto vitæ tempore, à communione arceri, ac deflere jubet. Alexandrinus vero Archiepiscopus, & sanctus Martyr Petrus, multa discrimina, in suis canonibus, eorum qui fidem negavere, constituit, ac varia tempora luendarum ab ipsis poenarum decernit; toto autem vitæ tempore, neminem à communione arcet. Tum Ancyrana quoque Synodus, quæ ipso quoque sancto Martyre Petro antiquior est, multas eorum qui immmolaverunt divisiones statuit, aliaque aliis tempora mulctarum præscribit, cæterum ad usque vitæ exitum, neminem à communione prohibendum esse definivit. Dixerit vero quispiam mulctas à Patribus pro temporum suorum ratione fuisse constitutas. Nam alii quidem temporibus vehementium persecutionum vixerunt, cum adhuc fides minus firmas

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

radices egisset, ac proinde cum iis qui lapsi fuerant, A mitius agebant, una descendentes, ob necessitatem persecutionum. Magnus vero Basilius, cum per ea tempora viveret, quibus late susa erat fides, ac firmior facta, res autem Græcorum in angustum valde contractæ, in eos qui fidem negassent severiorem se præbuit, quod sponte, & sine vi lapsi sunt, ac propterea toto vitæ tempore, communionis expertes ipsos manere jussit.

ARIST. *Qui Christum negavit, totam vitam pœnitentiam aget.*

Qui Christum negavit, totum vitæ suæ tempus deflere debet, & in vitæ exitu communione dignus judicetur. B

μειζότερον προσφέροντο, συγκαταβαίνοντες διὰ τὴν ἀναγκαίαν διωγμῶν. ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν καιρῷ τυγχάνων, ὅτε ἡ πίστις ἐπλατύνθη, καὶ βεβαιοτέρα ἐγένετο, διὰ δὲ τὸν Ἑλληνισμὸν εἰς στενὸν κατώτητο κομιδῆ, τοῖς ἀρνουμένοις τὴν πίστιν σφοδρότερον προσφέρετο, ὡς ἑκουσίως καὶ βίαιον χωρεῖς ἐμπίπτοιεν, καὶ διὰ τοῦτο ἀκοινωνήτους αὐτοὺς διὰ βίου μένειν ὥρισατο.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἀρνησίχριστος, διὰ βίου μετανοείτω.

Ὁ γὰρ χριστὸν ἀρνησάμενος πάντα τὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον ὀφείλει προσκλαίειν· ὃν δὲ τῇ ἐξόδῳ τοῦ βίου, ἀξιούσθω τῆς κοινωνίας.

CANON LXXIIII.

Si autem unusquisque eorum qui in prædictis peccatis fuêre, confessus bonus evaserit, & is cui à Dei benignitate ligandi & solvendi credita est potestas, si fiat clementior, videns summam ejus, qui peccavit confessionem, ad diminuendum pœnarum tempus, non erit dignus damnatione, cùm quæ est in scripturis, nobis historia significet, quod qui cum majori labore confitentur, Dei misericordiam celerius apprehendant. C

ΚΑΝΩΝ οδ'.

Ἐὰν οὖν τινες ἕκαστος τῶν ἐν τοῖς προγεγραμμένοις ἁμαρτήμασι ἁλισκομένων, καὶ ἀγαθὸς ἐκβὰς ἐξομολογούμενος, ὁ παρὰ θεοῦ τῆς τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίας λύειν, καὶ δεσμεῖν, εἰ φιλανθρωπότερος γένοιτο, ὃ τάχιον τῆς ἐξομολογήσεως ὀφεῖλον ἡμαρτηκὼς, εἰς ὃ ἐλαττῶσαι τὸν χρόνον τῶν ἐπιτιμίων, οὐκ ἔστι καταγνώσεως ἄξιος, τῆς γὰρ ταῖς γραφαῖς ἱστορείας, γνωρίζούσης ἡμῖν, τοὺς μετὰ μείζονος πόνου ἐξομολογουμένους ταχέως παρὰ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίαν καταλαμβάνειν.

BALS. Ne quis propter temporalium pœnarum longitudinem tristitia afficiatur, dicit sanctus quod regionis Pontifex, qui quemadmodum summo inter Apostolos Petro regni cœlorum à Deo claves creditæ fuerunt, ligandique & solvendi potestatem accepit, si viderit eum qui propter aliquod peccatum pœna affectus est, cum gratiarum actione pœnarum medelam suscepisse, & ardentiore studio pœnitentiam ostendere, tempus pœnæ diminuet, non timens condemnationem tanquam qui utique canonicam temporis D pœnarum definitionem transgrediatur. Docet enim nos scriptura, quòd qui jam majori labore confitentur, eos Dei misericordia celerius apprehendit. Et in his quidem canon. Tu autem lege xxxix. cap. ix. tit. præsentis operis, & leges quæ in ea sitæ sunt, & ex his scies qnòd est differentia inter judices, qui pronunciant corporales punitiones adversus eos qui sunt criminibus obnoxii, & Episcopos qui decernunt pœnas ecclesiasticas adversus eos qui animæ peccata confitentur. Illi enim pœnas à lege constitutas nec possunt augere, nec minuere sine jussu Imperatoris. Hi vero nostrorum peccatorum onera suscipientes, tanquam Deo pro nobis rationes reddituri, & pro suo arbitratu pœnas & augent, & minuunt, & ideo in eorum est potestate non solum pœnarum tempora minuendi, sed etiam pœnas commutandi. Etsi enim verbi gratia constitutum est, ut qui hoc vel illud peccatum commisit carnem non comedat, nec cum fidelibus consistat, similiter nec sit divinorum sacramentorum per triennium particeps: qui tamen confessionem suscepit pro personæ cui pœna imponitur qualitate, & ejus confessionis vehementia, & pœnitentiæ studio, has quidem pœnas moderabitur, illas vero multiplicabit. F Quare non est accipiendus hic canon ut nonnulli dicebant, ad solam temporis pœnarum diminutionem, sed ad omne pœnæ genus. Cum autem quidam miles in voluntariæ cædis crimen incidisset, & à quodam antistite, post valde modicum tempus, datis scriptis, absolutus esset, potens & sanctus noster Imperator, & dominus, id factum ægrè ferens, statuit tempore sanctissimi illius patriarchæ domini Lucæ, ut synodaliter consideraretur,

ΒΑΛΣ. Ἵνα μή τις ἀκηδιάσῃ διὰ τὸ ὀπιτιμώτων τῶν χρονικῶν ὀπιτιμίων, φησὶν ὁ ἅγιος, ὡς ὁ μετὰ χώραν ἀρχιερεὺς ὁ κατὰ θεὸν ὢν ἀποστόλοις κορυφαιότατον Πέτρον τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐμπιστευθείς, καὶ ἐξουσίαν λαβὼν δεσμεῖν καὶ λύειν, ἐὰν ἴδῃ θεὸν διά τι ἁμάρτημα ὀπιτιμηθέντα μετ' εὐχαριστίας τῶν ὀπιτιμίων τὴν θεραπείαν δεξάμενον, καὶ μετὰ θερμοτέρας ἀκηδίας τὴν μετάνοιαν ὑποδεικνύμενον, ἐλαττῶσι τοὺς χρόνους τῶν ὀπιτιμίων, μὴ πλημμελῶς καταγνώσεται, ὡς δῆθεν παραβαίνων τὸν περὶ τῶν χρόνων τῶν ὀπιτιμίων κανονικὸν ὁρισμόν. διδάσκει γὰρ ἡμᾶς ἡ γραφὴ, ὅτι εἰς τοὺς μετὰ μείζονος πόνου ἐξομολογουμένους, ταχέως ἡ φιλανθρωπία καταλαμβάνει τοῦ θεοῦ. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. σὺ δὲ ἀνάγνωθι τὸ λθ'. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ πρόντος συντάγματος, ἵνα τοὺς ἐν αὐτῷ κατασταθέντας νόμους, καὶ μάθῃς ὅτι διαφορά ἐστι τῶν ἀποφαινομένων δικαστῶν κολάσεις σωματικὰς κατὰ τῶν ὑποδίκων ἐγκλήματα, καὶ τῶν ὁριζόντων Ἐπισκόπων ὀπτίμια ἐκκλησιαστικὰ κατὰ τῶν ἐξομολογουμένων ἁμαρτήματα ψυχικά. οἱ μὲν γὰρ τοὺς ὁριζομένους ἀπὸ τοῦ νόμου ποινὰς ἔτι αὐξεῖν ἔτε μειοῦν δύνανται χωρὶς βασιλικῆς κελεύσεως. οἱ δὲ τὰ φορτία τῶν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν ἀναδεχόμενοι, ὡς καὶ λόγους ὑπὲρ ἡμῶν τῷ θεῷ μέλλοντες δώσειν, καὶ διὰ τοῦτο αὐτοῖς καὶ αὔξουσι καὶ μειοῦσι τὰ ἐπιτίμια, δύνανται τοῦτο καὶ ἐξουσίαν ἔχουσι μὴ μόνους τοὺς χρόνους τῶν ἐπιτιμίων ἐλαττοῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπιτίμια μεταμείβειν. κἂν γὰρ ἐπὶ τελείαν τυχὸν ὁριθῇ τις ἁμαρτηκὼς τὸ δέ τι, μὴ κρεωφαγήσας, μηδὲ συσσίτιος τοῖς πιστοῖς, ὡσαύτως μηδὲ μεταλαβεῖν τῶν θείων ἁγιασμάτων, ἀλλ' ὁ τὴν ἐξομολόγησιν δεξάμενος πρὸς τὴν ποιότητα τοῦ ἐπιτιμουμένου προσώπου, καὶ τὴν θερμότητα τῆς ἐξομολογήσεως αὐτοῦ, καὶ τὴν σπουδὴν τῆς μετανοίας, τὰ δὲ μὲν τῶν ἐπιτιμίων μετριάσει, ἔστερα δὲ πολλαπλασιάσει, ὥστε μὴ ἐκκλητέον εἶναι κανόνα, καθώς τινες εἶπον, εἰς μόνην ἐλάττωσιν τοῦ χρόνου τῶν ἐπιτιμίων, ἀλλὰ καὶ εἰς ἅπαν εἶδος ἐπιτιμίων. τινὸς δὲ γρατιώτου στρατιώτου ἑκουσίου φόνου ἐγκλήματι, καθ' ἃ ἀρχιερέως τινὸς μετὰ μέτριον πάνυ καιρὸν ἐγγράφως ἀγνωσθέντος, ὁ κραταιὸς καὶ ἅγιος ἡμῶν βασιλεὺς δυσχεράνας ἐπὶ τῷ γενομένῳ, διωρίσατο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυρίου Λουκᾶ, συνοδικῶς,

εἰ

εἰ καλῶς ὁ στρατιώτης ἐπεφιλοπονήθη ἡ τῶν ὁπλιμαίων ἀθῳώσεις, καταστασιαστικῶς οὕτω καὶ οὐχ εἰπεῖν, ἢ συμπαθῶς, ἀλλὰ προπαθῶς. τῷ δὲ ἀρχιερεῖ τὸν ὁρίσοντα κανόνα προβαλλομένῳ καὶ ἑτέρους μετριωτέρους τάξαι πρὸς ὁπλοφορτιζομένου αὐτοῦ βαρεῖαν κηφότητα, ἡ ἁγία συνόδος Θ. τοὺς κανόνας ὁρθοτομήσασα καὶ πρὸς ἐνέσταν αὐτοῖς ἐκ τοῦ πνεύματος πνεύματος ἰσχυτέρῳ ἔλαμψεν, τὸν μὲν στρατιώτην καὶ αὖθις ἀλυκτοπέδαις ὁπλιμαίων κανονικῶν καθυπέβαλλε. τὸν δὲ ἀρχιερέα μετρίῳ ἀφορισμῷ τελεσιουργησίας ἐστενοχώρησεν, εἰπούσα, ὡς τοῖς ἀρχιερεῦσι μὲν ἐφεῖται αὔξειν καὶ μειοῦν τὰ κανονικὰ ὁπλίσματα. ἀεροχνιαίοις δὲ μίτοις δεσμεῖν τὰ καλλιόπλοις ἐν τριάσι καταδεσμεῖσθαι ὀφείλοντα, οὐκ ἐνεδόθη. λέγεται δὲ ὅτι καὶ ἐπὶ τούτῳ στρατώτῃ τοιαύτην ἐξέθετο ὁ κραταιὸς καὶ ἅγιος ἡμῶν Βασιλεὺς ἐπὶ τῷ ἑκουσίων φονέων νεαρὰν νῦν καὶ ἀναγνῶναι ὀπισθεν καταστρωθῆναι, καὶ ἅμα λαμβάνουσθαι μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ταῦτα, ὡς ἐπὶ τῷ γενομένων ἐπ' αὐτοῖς μετὰ τὸ προσδραμεῖν τῇ ἁγιωτάτῃ τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ἡ μὲν βασιλεία μου ἀκριβῶς οὐκ οἶδεν· ἀκούει δὲ ὅμως οὐκ ἀγαθά.

A an rectè illi militi concessa esset à pœnis absolutio, tanto in eum studio & per quandam non misericordiam, sed potius animi affectionem. Cum autem antistes præsentem canonem proponeret, & alios moderantes utique eam quæ illi objiciebatur nimiam pœnæ levitatem, sancta Syn. canones limitibus circumscribens, secundum diviniſſimam inspirationem, quæ ex sancto illis spiritu inerat, militem quidem canonicarum pœnarum rursus compedibus subjecit: antistitem autem ad aliquantum temporis ab officio suspensione punivit, dicens quod antistibus quidem licet pœnas canonicas augere, & diminuere: aranearum autem filis ligare, B quæ debent tribus rudentibus alligari, non concessum est. Dicitur autem, quod etiam propter illius militis causam edidit potens & sanctus noster Imperator de voluntariis homicidiis Novellam, quam etiam lege retro sitam, & hæc quoque cum aliis tractantem: de iis autem quæ ab illis fiunt, postquam ad sanctissimam Dei magnam ecclesiam confugerint, imperialis mea majestas non scit perfectè, audit tamen quæ non bona sunt.

ΖΩΝΑΡ. Ἀπαριθμησάμενος ὁ μέγας Βασίλειος διαφόρους χρόνους ὁπλιμαίων φορὰς διαφόρων ἁμαρτημάτων, πολυταγὸν ὂ πᾶν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἀνέθετο. ὅτοι γὰρ οἱ ὃ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐμπιστευθέντες παρὰ Θεοῦ, καὶ εἰ ὁρῶεν ὅτοι, φησὶ, τοὺς ἐξομολογουμένους σπουδαίους ὄντας, καὶ θερμότητα ἐν τῇ μετανοίᾳ ὁπλισάμενους, καὶ ἐλαττῶσι διὰ τοῦτο τοὺς ὡρισμένους χρόνους, οὐκ ἔσονται καταγνώσεως ἄξιοι. διδάσκει γὰρ, φησὶν, ἡμᾶς ἡ γραφὴ, ὅτι τοὺς μὴ μείζονα πόνον ἐξομολογουμένους, ταχέως ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ καταλαμβάνει· ὅταν ὅτι τῷ Μανασσῇ γεγένηται ἱστόρηται, καὶ ὅτι Ἐζεκίᾳ, καὶ ὅτι ἄλλων πολλῶν.

Zonar. Postquam enumeravit magnus Basilius varia mulctarum tempora, pro varietate criminum accommodata, postremo rem totam Antistitum arbitrio permittit. C His namque ligandi, & solvendi à Deo credita est potestas, ac siquidem illi, inquit, confitentes studio virtutis incitatos, atque in pœnis obeundis egregie alacres animadverterint, ac propterea definita à canonibus tempora contrexerint, nulla erunt accusatione digni. Etenim docent uos, inquit, sacræ litteræ, eos qui majori cum laboreconfitentur, Dei misericordiam celerius apprehendere; quod in Manasse, & Ezechia, & aliis multis præterea contigisse, memoriæ proditum est.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ δεσμεῖν, καὶ λύειν ἐξουσίαν λαβὼν, ὑπερσοφῶν τῶν ἡμαρτηκότων ἐν τῶν προῤῥεθέντων, μεγάλως ὁρῶν συντριβὴν, ἐλαττώσει τὸν χρόνον.

Arist. *Is cui concredita est ligandi & solvendi potestas, quorumcunque è prædictis peccatorum magnam videns contritionem, tempus diminuet.* D

Τὰ μὲν ὁπλίσματα ἐφ' ἑκάστῳ ἐπέθησαν ἁμαρτήματι. ὁ δὲ τῷ Θεοῦ πιστευθεὶς τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν, πρὸς τὴν ἐξομολόγησιν καὶ τὴν συντριβὴν ἀφορῶν ἑκάστου, εἰ ἐλαττώσει τῶν ὁπλιμαίων τὸν χρόνον, οὐ καταγνώσεως ἔσται ἄξιος.

Supplicia quidem in unumquodque peccatum decreverunt, sed cui à Deo ligandi & solvendi concredita est potestas, ad confessionem cujusque & contritionem respiciens, si diminuerit suppliciorum tempus, non erit condemnatione dignus.

ΚΑΝΩΝ οέ.

Canon LXXV.

Ὁ ἀδελφὴν ἰδίαν ἐκ πατρὸς ἢ ἐκ μητρὸς συμμιανθεὶς, εἰς οἶκον προσευχῆς μὴ ὁπηνεκτέσθω φθάναι, ἕως ἂν ἀπορρήξῃ τῆς παρανόμου καὶ ἀθεμίτου φιλίας. μετὰ δὲ τὸ ἐλθεῖν εἰς σωφρόνησιν τοῦ φοβερᾶς ἁμαρτίας, τριετίαν προσκλαύσατο, τῇ θύρᾳ τοῦ εὐκτηρίου οἴκου παρεστηκὼς, καὶ δεόμενος τοῦ λαοῦ εἰσιόντος. ἐπὶ τούτῳ προσευχῇ, ὥστε ἕκαστον μετὰ συμπαθείας ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκτενεῖς ποιεῖσθαι πρὸς κύριον τὰς δεήσεις. μετὰ δὲ τοῦτο ἄλλην τριετίαν εἰς ἀκρόασιν μόνην προσδεχέσθω, καὶ ἀκούων τῆς γραφῆς καὶ τῆς διδασκαλίας ἐκβαλλέσθω, καὶ μὴ καταξιούσθω προσευχῆς. ἔπειτα εἴπερ μετὰ δακρύων ἐξεζήτησεν αὐτὴν, καὶ προσέπεσε τῷ κυρίῳ μετὰ συντετριμμένης καρδίας καὶ ταπεινώσεως ἰσχυρᾶς, διδόσθω αὐτῷ ὑπόπτωσις ἐν ἄλλαις τρισὶν ἔτεσι. καὶ ὅτως ἐπειδὰν τοὺς καρποὺς τῆς μετανοίας ἀξίους ὑπέδειξεται, τῷ δεκάτῳ ἔτει εἰς τὴν τῶν πιστῶν εὐχὴν δεχέσθω, χωρὶς προσφορᾶς· καὶ δύο ἔτη συστὰς εἰς τὴν εὐχὴν τοῖς πιστοῖς, ὅτω λοιπὸν καταξιούσθω τῆς θείας κοινωνίας.

Qui cum propria ex patre vel ex matre sorore pollutus est, in domum orationis ne permittatur accedere, donec ab iniqua & nefaria actione desistat. Postquam autem in horrendi peccati sensum & animadversionem venerit, triennio defleat, stans ad fores domus oratoriæ, & rogans populum ingredientem ad orationem, ut unusquisque pro ipso misericorditer ad Dominum intensas fundat preces. Postea autem alio triennio ad solam auditionem admittatur, & scripturam ac doctrinam audiens ejiciatur, & nec oratione dignus habeatur. Deinde si quidem illam cum lacrymis exquisivit, & Domino cum cordis contritione, & valida humiliatione supplex procidit, detur ei substratio in aliis tribus annis: & sic postquam pœnitentiæ fructus dignos ostenderit, decimo anno in fidelium orationes suscipiatur, sine oblatione; & cum duobus annis unà cum fidelibus ad orationem substiterit, sic deinceps dignus habeatur boni communione.

Canon

Canon LXXVI.

Idem est decretum in eos quoque qui suas nurus accipiunt.

Bals. Duo præsentes decernunt canones, quomodo punitur qui cum sua sorore rem habet, etiamsi non ex ambobus ei parentibus conjuncta sit, sed ex uno quæ etiam ἑτεροθαλὴς dicitur, & quomodo punitur qui cum sua nuru polluitur, & dicit eos quidem debere extrudi ab ecclesia donec à peccato abstinuerint: postquam autem destiterint distribui in quatuor loca, eorum qui agunt pœnitentiam: & sic sancta communione dignos haberi. Quatuor autem loca xii. annis perficiuntur, lege & ii. caput xiii. tit. præsentis operis, & nota quòd iis qui desistunt, non iis qui perseverant in peccato, dantur pœnæ. His enim nihil quod sit fidelium, penitus communicatur.

Zonar. Qui cum sorore corruptus est, quamvis non ex utroque parente, sed ex alterutro tantum fraternitas sit, ex Ecclesia prorsus expellitur, donec ab ejusmodi peccato absistat. Postquam vero abstinuerit, ex præscripta in hoc canone forma mulctatur, ita ut inter flentes degat, tũ inter audientes, inde in substratione, mox cum fidelibus cõsistat: atque ita demũ ad boni cõmunionem admittatur.

Arist. *Can. lxxv. Qui cum sorore ex patre vel matre coinquinatur, domum orationis ne ingrediatur, donec desistat. Postea cùm resipuerit, triennio defleat, triennio audiat, triennio substernatur, & anno decimo recipiatur sine oblatione, & biennio ad orationem cùm consisterit, communione dignus habeatur.*

Hic canon unà cum sexagesimo septimo canone interpretatus est.

Arist. *Can. lxxvi. Eadem & de iis qui nurus suas accipiunt, decernuntur.* Perspicuus.

Canon LXXVII.

Qui mulierem quidem sibi legitimè copulatam dimittit, & aliam ducit, secundum domini sententiam, adulterii judicio subjicitur: & à patribus nostris canonicè statutum est, ut ii anno defleant, biennio audiant, triennio substernantur: septimo cum fidelibus consistãt: & ita oblatione digni habeantur, si cum lacrymis pœnitentiã egerint.

Canon LXXVIII.

Eadem autem forma observetur, & in iis qui duas sorores in matrimonio accipiunt, etsi diversis temporibus.

Canon LXXIX.

Ii autem qui in suas novercas insaniunt, sunt eidem canoni obnoxii, cui & ii qui in suas sorores insaniunt.

Bals. Eum qui in suam ex altero germine sororem vel suam nurum pollutus est, xii. annis puniendum statuit sanctus in lxxv. & lxxvi. canone. Nunc autem scilicet in lxxvii. lxxviii. & lxxix. can. jubet, ut qui suas consortes dimittunt, & alias ducunt in matrimonium, quinetiam ii qui duas sorores in matrimonium accipiunt, scilicet post unius mortem, & qui cum suis novercis polluuntur, ut adulteri puniantur. Addit autem in lxxvi. canone ut qui suam uxorem relinquit, & alii conjungitur, à patribus septennio puniatur: & sic si cum lacrymis pœnitentiam egerit, sancta

A

ΚΑΝΩΝ ος'.

Ο αὐτὸς τύπος καὶ περὶ τῶν τὰς νύμφας ἑαυτῶν λαμβανόντων.

ΒΑΛΣ. Οἱ πρόντες δύο κανόνες διατάττονται ὅπως ὑπομένῃ ὁ συμφθείρων ἀδελφῇ ἰδίᾳ, κἂν μὴ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων σωπάπηται αὐτῇ, ἀλλὰ ἐξ ἑνὸς (ὅπερ λέγεται καὶ ἑτεροθαλὴς) καὶ ὅπως ὑπομένῃ ὁ μιανθεὶς μετὰ τῆς νύμφης αὐτοῦ. καὶ φασὶ τούτους ἐξωθεῖσθαι μὲν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας μέχρις ἂν τῆς ἁμαρτίας ἀπίωσιν. μετὰ δὲ ἀποστῆναι οἰκονομεῖσθαι εἰς τοὺς δ'. τόπους τῆς ὑπομονῆς, καὶ ὕτως ἀξιοῦσθαι τῆς ἁγίας μεταλήψεως. οἱ δὲ δ'. τόποι ἀνύονται διὰ χρόνου δώδεκα. ἀνάγνωθι δὲ ὃ δεύτερον κεφ. τοῦ ιγ'. τίτλου τοῦ προόντος συντάγματος. καὶ σημείωσαι ὅτι τοῖς ἀφισταμένοις μὲν τοῖς ἐπ' ἐμμένοντι τῇ ἁμαρτίᾳ δίδονται τὰ ὑπόμνια. τούτοις δὲ ἀκινωνήτοις πάμπολλοί εἰσι τὰ τῆς πίστεως.

ΖΩΝΑΡ. Ο ἀδελφῇ συμφθαρεὶς ἑαυτοῦ, κἂν μὴ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων ἡ ἀδελφότης ἔξιν, ἀλλ' ἐξ ἑνός, πάντη ἐξωθεῖται τῆς ἐκκλησίας, ἕως τῆς τοιαύτης ἁμαρτίας ἀποσχηται. ἀποχόμενος δὲ οἰκονομεῖται ὡς ὁ κανὼν διατάττεται, προσκλαίων, ἀκροώμενος, ὑποπίπτων, συνεστὼς· καὶ ὕτως ἀξιοῦται τῆς τοῦ ἁγίου κοινωνίας.

ΑΡΙΣΤ. κεφ. οε'. Ὁ ἀδελφῇ πατρόθεν, ἢ μητρόθεν συμμιανθείς, μὴ εἰσίτω εἰς οἶκον προσευχῆς ἕως ἂν παύσηται· εἶτ' ἀνανήψας, τριετίαν προσκλαέτω, τριετίαν ἀκροάσθω, ἐνιαυτὸν ὑποπιπτέτω, καὶ τῷ δεκάτῳ δεχέσθω, χωρὶς προσφορᾶς, καὶ δύο ἔτη συστὰς εἰς εὐχὴν, λοιπὸν ἀξιούσθω τῆς κοινωνίας.

Οὕτω. ὁ κανὼν συμπροσῳδεῖται τῷ ἑξηκοστῷ ἑβδόμῳ κανόνι.

ΑΡΙΣΤ. κεφ. οϛ'. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τῶν τὰς νύμφας λαμβανόντων. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ ζ'.

Ο μοιχεύσας καταλιμπάνων ἢ νομίμως συναφθεῖσαν αὐτῷ γυναῖκα, καὶ ἑτέραν ἀγόμενος κατὰ τὸν τοῦ κυρίου ἀπόφασιν τῷ τῆς μοιχείας ὑποκειται κρίματι. κεκανόνισται δὲ παρὰ τῶν πατέρων ἡμῶν τοὺς τοιούτους ἑαυτὸν προσκλαίειν, διετίαν ἐπακροᾶσθαι, τριετίαν ὑποπίπτειν, τῷ ἑβδόμῳ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ ὕτω τῆς προσφορᾶς καταξιοῦσθαι, ἐὰν μετὰ δακρύων μετάνοήσωσιν.

ΚΑΝΩΝ οή.

Ο αὐτὸς κρατείτω τύπος καὶ ὅπι τῶν δύο ἀδελφὰς λαμβανόντων εἰς συνοικέσιον, εἰ καὶ κατὰ διαφόρους χρόνους.

ΚΑΝΩΝ οθ'.

Οἱ δὲ ταῖς μητρυαῖς ἑαυτῶν ὑπομιγνύμενοι τῷ αὐτῷ ὑπόκεινται κανόνι ᾧ καὶ οἱ ταῖς ἑαυτῶν ἀδελφαῖς ὑπομιγνύμενοι.

ΒΑΛΣ. Τὸν εἰς ἑτεροθαλῆ ἀδελφὴν ἢ νύμφην οἰκείαν μανθάνοντα ὅτι δωδεκαετίαν ὑπομένειν διορίσατο ὁ ἅγιος ἐν τῷ οέ. καὶ οϛ'. κανόνι. ἀρτίως δὲ ἤκουσε ἐν τῷ οζ. ἐν τῷ οή. καὶ ἐν τῷ οθ'. κανόνι, προσκελεύεται τοὺς καταλιμπάνοντας τὰς ἑαυτῶν συμβίους, καὶ ἑτέρας πρὸς γάμον ἀγομένους, ἀλλὰ μὴν καὶ τοὺς λαμβάνοντας εἰς συνοικέσιον δύο ἀδελφὰς πάντως μὴ θανάζειν τοὺς μὲν, καὶ τοὺς μιγνυμένους μετὰ τῶν μητρυῶν αὐτῶν, ὡς μοιχοὺς ὑπομένειν. προστίθησι δὲ ἐν τῷ οϛ'. κανόνι, τὸν καταλιμπάνοντα τὴν οἰκείαν γυναῖκα, καὶ συναπτόμενον μεθ' ἑτέρας, ἐπὶ ἐπταετίαν ὑπομένειν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

σὺν τῷ πατέρων, καὶ ὅτως ἐὰν μὴ δακρύων μετανοήσωσι τὴν ἀγίαν μεταλήψεως ἀξιωθῶσι. τούτων ὄντως ἐχόντων, ἐρεῖ τις ὡς πρὸς νῆ. κανόν. ὃν ιε'. ἔπεσι τὸν μοιχὸν ἐπιτιμᾶσθαι, καὶ τῷ παρόντι. κανόν. ὃν ζ'. ἔπεσι λέγοντι. ἐπιτιμῶσι τῇ πατέρων τὴν καταλιμπάνουσαν τὸν οἰκείαν γυναῖκα, καὶ ἑτέραν συναπτομένην; τίνι προσέχειν ὀφείλομεν; Λύσις. τοῖς ὃν τῇ νῆ. κανόνι προειρημένοις. ἐνταῦθα γὰρ οὐχ ὡς ὅρον ἔθετο ὁ ἅγιος τὸ τῶν πατέρων διατύπωσιν, ἀλλ' ὡς ἀνάμνησιν, καὶ ἵνα γνώσκωμεν τί τε παρ' ἐκείνων προῳρισται, καὶ τί παρὰ τοῦτο μεθωρισται, καὶ δηλοῦσι τοῦτο ἐκ τοῦ εἰπεῖν τὸν ἅγιον ὀφείλειν τοῦτον ἐπιτιμᾶσθαι τὸν μοιχόν. εἰ δέ τις ἐρεῖ νόμιμον γενικὸν λέγων, κρατεῖν τὰ ἐκπεφωνημένα παρὰ τὰ σεσιωπημένα, ἀκόλουθόν ἐστιν εἰ μὲν ἑτέρα ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐπιτιμᾷ, ἴσως ἂν εἴχεν λόγον ὃ λεγόμενον. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀμφότεραι αἱ κανόνες εἰσὶν, ἐξ ἀνάγκης ᾧ παρὰ τοῦτο μεταγενεστέρως ὁρισθέντι προσέχειν ὀφείλομεν, ὡς ἥδη καὶ ἐκφωνηθέντι, ἤγουν τῷ νῆ. κανόνι. πρὸς δὲ τοὺς καταλιμπανόντων τὰς οἰκείας γυναῖκας, ἀναγνωθι καὶ τὸν μή. κανόνα τῷ παρόντι. ἁγίων πατέρων. καὶ ὃ προτέλεσμα τῷ τελευταίῳ κεφαλαίῳ τοῦ λζ'. πτλω τοῦ ξ'. βιβλίου λέγον, ὁ δύο γυναῖκας ἔχειν πειραθεὶς οὐ νόμῳ ἀλλὰ φαύλῳ προαιρέσεως, καλῶς ἀποκείσεται τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι. ἢ δὲ εἰς ὕστερον αὐτῷ γαμηθεῖσα, εἰ ἠγνόει αὐτὸν ἔχειν νόμιμον γαμετὴν, συγγνωσθήσεται. ἀνάγνωθι καὶ τὸν β'. κανόνα τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου λέγοντα, τὰς τοιούτους ἐξωθεῖσθαι τῆς ἐκκλησίας μέχρι θανάτου. καὶ μὴ ἐναντιωθῇ σοι, ἀλλ' εἰπὲ τὸν μὲν τῆς ἁλοὺσης συνόδου κανόνα ὁρισθῆναι περὶ τῶν ἐξεχομένων τοῦ κακοῦ· τὸν δὲ παρόντα περὶ τῶν ἀποστάντων καὶ ἐξομολογησαμένων. καὶ διὰ τοῦτο, ἐκεῖνοι μὲν ἀκηριωνησίᾳ παντελεῖ καθαιρεῖνται ὅταν δὲ πεντεκαίδεκα ἔτεσιν ἐπιλιμῶνται. σημειοῦται δὲ ἀπὸ τῶν παρόντων κανόνων ὅτι οὐ μόνον εἰς ταῦτα τὰ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἡ ἀπόστασις διδοῦσι χώραν τοῖς ἐπιλιμοῖς. ὁ γὰρ ἐπιμένων τῇ κακῷ, κἂν μυριάκις ἐπιλιμηθῇ, καὶ τοσαυτάκις ἀγαθοεργήσῃ, ἀνίατον ἔχει τραῦμα, μὴ συσφιγγόμενον καταδέσμοις ἐλεημοσύνης. ἐτισημείωται ὅτι τὰ τῶν παλαιῶν νόμων ἂν ῥητῶς ἐδέξατο ἡ ἐκκλησία, ἐχόλασεν, καὶ ὁ κεφάλαιον τούτοις, Ἰνδιάζει. ἰδοὺ γὰρ ἀναφαίνεται ὅτι καὶ τοῖς ἁγίοις πατράσιν οἱ νόμοι ἐδέχθησαν, οἱ τὰς ἐξ ἀγχιστείας γάμους κωλύοντες. καὶ ὁ νόμος ὁ παλαιὸς ὁ ἐπιτρέπων τὸν τῷ τελευτήσαντος ἀδελφὸν λαμβάνειν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ὡσὰν ἀναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ, ἠπείλησε· καὶ οἱ Λατῖνοι δή, οἱ τὰ ἐξ ἀγχιστείας συνοικέσια ἀδιαφόρως συναλλάττοντες, τῷ κανόνι προσκρένουσιν.

ZΩNAP. Τὰς τὰς ἑαυτῶν συμβίους καταλιμπάνοντας καὶ ἑτέρας πρὸς γάμον ἀγομένους, φησὶν ὁ ἅγιος, ὡς μοιχὸς ἦσαν τοῦ κυρίου κατακεκριδός. λέγει γὰρ ὁ διαγγελίοις ὁ κύριος· ὁ ἀπολύσας τὴν γυναῖκα παρεκτὸς λόγου πορνείας, καὶ γαμήσας ἑτέραν μοιχᾶται. οἱ δὲ πατέρες, φησὶν, ἡμῶν ἐκανόνισαν τοὺς τοιούτους ἐν ἐπιλαετίᾳ ἐπιτιμᾶσθαι· καὶ οὕτω δέχεσθαι εἰς μετάληψιν τῆς προσφορᾶς, ἐὰν μετὰ δακρύων μετανοήσωσιν. εἰπὼν δὲ τὸ ἦσαν τῶν πατέρων ἐπενεχθὲν αὐτοῖς ἐπιτίμιον, οὐδὲν προσέθηκε· ἀρκεῖν ἡγησάμενος ὅτι μοιχεία τὸ ἁμάρτημα καὶ τὸν τοῦ κυρίου λόγον ἀπέφηνεν. ἕπεται δὲ ὡς μοιχεία καὶ ὁ τοῖς μοιχεύουσιν εἰς ἐπιλήμψιν ὁρισθεὶς παρ' αὐτοῦ χρόνος.

ΑΡΙΣΤ. Κανὼν οζ'. Ὁ τὴν ἰδίαν ἀφεὶς, καὶ λαμβάνων ἑτέραν, μοιχὸς ὢν, ἐπ' ἔτη ἐπιτιμᾶσθω.

Καὶ ἔστι. ὁ κανὼν συνῳδεύει τῷ ἑξηκοστῷ ὀγδόῳ κανόνι.

A communione dignus habeatur. Hæc cum ita ſe habeant, dicat quiſpiam quod cum lviii. can. in quindecim annis puniat adulterium, & præſens canon dicat ſeptem annis puniri eos qui ſuas uxores dimittunt, & aliis conjunguntur, quid nobis ſit ſequendum? Sol. Ea quæ in lviii. can. continentur. Hic enim ſanctus patrum definitionem, non ut decretum, ſed ut in memoria revocationem adduxit, & ut ſciamus quid ab illis prius ſtatutum eſt, & quid ab ipſo contra ſtatutum: & hoc ſignificatur, ex eo quod dicit ſanctus debere eos puniri, ut adulteros: ſi quis autem generale juris dictum proferet, dicens, Expreſſa plus valere quàm tacita, audiet, quod ſi eſſet quidam alius ſancti can. qui xv. annis puniret adulteros, rationem fortaſſe haberet quod dicitur. Quia autem ſunt etiam ejuſdem ſancti utrique canones, neceſſario, quod ab eo poſterius cautum eſt, attendi debet, ut quod jam eſſet editum per lviii. canonem. De iis autem qui ſuas uxores relinquunt, lege etiam xlviii. canonem præſentis ſancti patris: & antepenultimum thema ult. cap. xxxvii. tit. lx. lib. quod dicit, Qui duas uxores habere tentavit, non lege, ſed facto voluntatis, rectè adulterii crimini ſubjicitur. Quæ autem illi nupſit poſterior, ſi neſciret eum habere uxorem legitimam, ei venia dabitur. Lege & ii. canonem Neocæſar. ſynodi, qui dicit eos ab eccleſia ad mortem uſque expelli, & ne tibi contrarius eſſe videatur, ſed dic antedictæ quidem ſynodi Canonem ſtatutum eſſe de iis qui in malo perſiſtunt: præſentem vero de iis qui deſtiterunt, & confeſſi ſunt: & propterea illi quidem perfecta excommunicatione damnantur: hi vero quindecim annis puniuntur. Nota autem ex præſentibus canonibus, quod non ſolum in his peccatis, ſed etiam in reliquis ceſſatio dat locum pœnis. Qui enim in malo perſeverat, etiamſi millies punitus fuerit, & toties bonum fecerit, habet vulnus immedicabile, quod vinculis quæ cicatricem inducunt non conſtringitur. Nota præterea, quod quæ in antiquâ lege continentur, præter ea quæ ab eccleſia apertè ſuſcepta ſunt, exoluere, & qui eis utitur, judaizat. Ecce enim apparet, quod etiam apud ſanctos patres leges ſuſceptæ ſunt quæ ratione cognationis matrimonia prohibent. Porro lex quoque antiqua, quæ permittit ut frater defuncti ejus uxorem accipiat, ut fratri ſemen ſuſcitet, in uſu non eſt. Porrò Latini quoque qui matrimonia, quæ ratione cognationis vetita ſunt, indiſcriminatim contrahunt, in canonem impingunt.

ZONAR. *In Can.* LXXVII. Qui uxores ſuas relinquunt, aliáſque ſibi matrimonio jungunt, tanquam adulteros à Domino condemnatos fuiſſe ſanctus vir aſſerit. Ait namque in Evangeliis Dominus, Qui uxorem ſuam dimiſerit, excepta fornicationis cauſa, aliámque duxerit, mœchatur. Noſtri verò, inquit, Patres, ſeptennio ejuſmodi mulctari, ſuis canonibus ſanxerunt, atque ita ad communicationem oblationis admitti, ſi quidem cum lacrymis pœnitentiam egerint. Poſtquam verò mulctam hiſce hominibus Patrum decreto irrogatam expoſuit, nihil ulterius addidit; ſufficere arbitratus, quod adulterium crimen eſſe ex Domini verbis indicavit. Ex eo namque conſequitur, quemadmodum adulterio, ita & adulteris pœnæ tempora ab ipſo conſtituta eſſe.

ARIST. *Can.* LXXVII. *Qui propriâ uxore dimiſſâ aliam accipit, cùm ſit mœchus, ſeptennio ſubſternatur.*

Et hic canon unà cum ſexageſimo octavo canone interpretatus eſt.

A

ZONAR. *In Can.* LXXVIII. Secundus autem Neocæsarienſis ſynodi Canon, Niſi, inquit, haſce nuptias ſolverit, ab Eccleſia, ad extremum uſque ſpiritum, ejiciatur.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ δεύτερος κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ γενομένης συνόδου· εἰ μὴ λύσῃ, φησί, τὸν γάμον, ἐξωθείσθω τῆς ἐκκλησίας μέχρι θανάτου.

ARIST. Can. LXXVIII. *Eadem etiam obtinet forma in iis qui duas ſorores ducunt, etſi diverſis temporibus.*

ΑΡΙΣΤ. Κεφ. οη'. Ὁ αὐτὸς χαρακτὴρ τίθεται καὶ ἐπὶ τῶν δύο ἀδελφὰς λαμβανόντων, εἰ καὶ ἐν διαφόροις καιροῖς.

ARIST. Can. LXXIX. *Qui in novercam inſanit, ut qui inſanit in ſororem.*

ΑΡΙΣΤ. Κεφ. οθ'. Ὁ τῇ μητρυιᾷ ἐπιμανείς, ὡς ὁ ἐπιμανεὶς ἀδελφῇ.

B

CANON LXXX.

ΚΑΝΩΝ π'.

Patres polygamiam ſilentio prætermiſere, ut belluinam, & penitus ab hominum genere alienam. Nobis autem probatur eam majus eſſe fornicatione peccatum, & ideo conſentaneum eſt, ut ii canonibus ſubjiciantur, ut ſcilicet poſtquàm anno fleverint, & tribus ſubſtrati fuerint, ſic ſuſcipiantur.

Τὴν πολυγαμίαν οἱ πατέρες ἀπεσιώπησαν, ὡς κτηνώδη καὶ παντελῶς ἀλλοκοτίαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. ἡμῖν δὲ παρίσταται πλέον τι πορνείας εἶναι τὸ ἁμάρτημα, διὸ εὔλογον τοὺς τοιούτους ὑποβάλλεσθαι τοῖς κανόσι. δῆλον ὅτι ἑαυτὸν προσκλαύσαντας, καὶ ὧν ἔπαθον ὑποπεσόντας, οὕτω δεκτοὺς εἶναι.

C

BALS. Cum ſanctus in iiii. can. de trigamis, & polygamis ea definiiſſet, quæ ſpiritus ſanctus per ejus manum dextram pulchrè deſcribenda curavit, nunc dicit, quòd patres quidem nihil de polygamia dixerunt, ſed eam de induſtria ſilentio prætermiſerunt, ut belluinam, & ab hominum inſtituto alienam: ſibi autem videtur eam eſſe fornicatione deteriorem. Quare & eum qui polygamiæ impuritate propter rationis inopiam alligatus eſt, canonicis eſſe pœnis ſubjiciendum decrevit: ſcilicet ut ſtet anno cum deflentibus, tribus annis ſit in ſubſtratione, & cùm catechumenis egrediatur, & ſic admittatur. Rogaverit autem quiſpiam, cùm prædictus iiii. Canon

D

contineat trigamiam & polygamiam caſtigatam fornicationem eſſe à patribus nominatam, eáſque in omnibus exæquet: quomodo dicit præſens canon fuiſſe polygamiam à patribus ſilentio prætermiſſam, & ejus peccatum fornicationem ſuperare? SOL. Trigamia quidem à lege agnoſcitur, Tetragamia autem, & deinceps, nec canonibus, nec legibus admiſſa eſt. Omnis ergo matrimonialis contractus, qui trigamiæ limites excedit, nominatur polygamia. Illic itaque ſanctus de trigamia ſtatuens,

E

non polygamiam caſtigatam fornicationem nominavit, ſed trigamiam, quoniam illa quidem à lege agnoſcitur, & non ab eccleſia divellitur, quemadmodum dicit Canon decimus. Hic autem de polygamia decernens, dixit eam eſſe fornicatione deteriorem, & merito: Qui enim fornicatur, ſe ipſum atque adeo ſolum injuria afficit: ut qui ſe in profundiſſimum intemperantiæ antrum ſua ſponte injiciat. Qui autem quartum vel quintum matrimonium contrahit, is Divinis legibus & Canonibus inſultat, qui nefarium hoc opus prohibuerunt. ſuos quoque germanos filios injuria afficit, ut qui germanis ejus ſatis adultera à depravatorum ſeminum zizania adſeminet. Ut ergo fideles ab ejuſmodi illicitis matrimoniis abſtineant, ſtatuit ſanctus, ut ii pluſquam fornicatores puniantur, poſtquam confeſſi fuerint, & à malo deſtiterint. Præterea interrogaverit quiſpiam, cùm fornicatio ſeptennio puniatur, ut hoc ex lix. canone probatur, quomodo præſens canon, qui polygamiam fornicatione deteriorem nominat, punit eam quatuor annis? SOL. Nonnulli quidem dubitationem ſolventes fornicatores quadriennio puniendos eſſe dixerunt, utentes etiam xxii. can. ſancti patris. Tu autem lege ix. can. & ejus interpretationem, & dic quòd fornicator quidem ſeptennio punitur, Polygamus autem etiam pluſquam ſeptennio. Quoniam enim quatuor ſunt loca pœnarum, & ſtatutum eſt ut is quatuor annis defleat, & in tribus ſubſter-

ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ δ'. κανόνι, περὶ τριγάμων καὶ πολυγάμων ὁρισθείσης ὁ ἅγιος, ὅσα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τῆς τούτου ἐκαλλιγράφησε δεξιᾶς, ἄρτι φησὶν ὡς οἱ μὲν πατέρες σεσίγηκε περὶ πολυγαμίας εἰρήκασιν, ἀλλὰ τῷ τῆς ἀφασίας σκότει ταύτην ἐκάλυψαν, ὡς κτηνώδη, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀπεξενωμένην διαγωγῆς. αὐτῷ δὲ δοκεῖ ταύτην εἶναι χείονα τῆς πορνείας. διὸ καὶ τὸν τῇ τῆς πολυγαμίας ἀκαθαρσίᾳ ἐξ ἀλόγου καταχρισθέντα κανονικοῖς ἐπιτιμίοις καθυποβάλλεσθαι διωρίσατο. δῆλον ὅτι ἑαυτὸν μὴ τῶν προσκλαυσάντων ἴσασθαι, ὅτι τρισὶν ἑαυτοῖς ἐν ὑποπίπτει, καὶ μὴ τὰ καθηκόμενα ἐξιέναι, καὶ ὕστερον δέχεσθαι. ἐρωτήσῃ δέ τις, ὡς τῆς ἐξαληφθείσης τέσσαρσι κανόσι διαλαμβάνουσης τὴν τριγαμίαν πορνείαν κεκλασμένῳ βήματι τῶν πατέρων ὀνομασθῆναι, καὶ ἐξισοῦσης ἐν πᾶσι ταύτας, πῶς ὁ παρὼν κανὼν φησὶν, ἀποσιωπηθῆναι τὴν πολυγαμίαν ὑπὸ τῶν πατέρων, ὑπερβάλλουσάν τε καὶ τῆς πορνείας τὸ ταύτης ἁμάρτημα; Λύσις. τριγαμίαν μὲν τῷ νόμῳ ἐπιγινώσκει τετραγαμία δὲ καὶ ἐφεξῆς, οὔτε τοῖς κανόσιν, οὔτε τοῖς νόμοις ἐδέχθη. πᾶν γὰρ γαμικὸν συμπλάγμα τὸς ὅρους ὑπερβαῖνον τῆς τριγαμίας πολυγαμίαν ὀνομάζεται. ἐκεῖσε τοίνυν περὶ τριγαμίας ὁρισθέντων, ὠνόμασεν ἡ τὴν πολυγαμίαν κεκλασμένῳ πορνείαν, ἀλλὰ τὴν τριγαμίαν, ἣν δὲ ἐπιγινώσκεσθαι ταύτην καὶ τῷ νόμῳ, καὶ μὴ ἀφίστασθαι παρὰ τῆς ἐκκλησίας, καθὼς τοῦτό φησιν ὁ κανών. ἐνταῦθα δὲ περὶ πολυγαμίας διαλαμβάνομεν, εἴρηκε ταύτην καὶ πορνείας εἶναι χείονα· καὶ εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ πορνεύων ἑαυτὸν καὶ μόνον ἀδικεῖ, ὡς εἰς τὸν ἀκολασίας δυσεξίτητον βόθυνον ἐπειπὼν ἑαυτὸν ἔχοντι· ὁ δὲ τέταρτον ἢ πέμπτον γάμον ποιούμενος, καταρχεῖται μὲν τῶν θείων κανόνων, καὶ νόμων τῶν κωλυσάντων τὸ ἀθέμιτον τοῦτο ἔργον· ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς γνησίους παῖδας τούτου, ὡς τοῖς γνησίοις σπορίμοις αὐτοῦ ὑποσπείρων τῶν πορνευσάντων ζιζάνια. ἵνα οὖν ἀπόσχωνται οἱ πιστοὶ τῶν τοιούτων ἀθέσμων γάμων, ὥρισεν ὁ ἅγιος δεῖν πλέον τῶν πορνευσάντων τοὺς τοιούτους κολάζεσθαι μὴ τῷ ἐξομολόγησιν καὶ τῇ κακῇ τοῦ ἀποστάσιν. ἔπ ἐρωτήσῃ τις, ὡς τῆς πορνείας δεῖν ἐπταετίαν δεήσεως, καθὼς τοῦτο ὥρισε διὰ τοῦ ιθ'. κανόνος, πῶς ὁ παρὼν κανὼν ὀνομάζων τοῦ πολυγαμίαν χείρονα τῆς πορνείας, ἐπιτιμᾷ αὐτὴν δεῖν δ'. ἐνιαυτοῖς; Λύσις· τινὲς λύοντες τὸ ἀμφίβολον δεῖν πεντετίαν εἶπον κολάζεσθαι τοὺς πόρνους, ἀρώμενοι καὶ τῷ κδ'. κανόνι τοῦ ἁγίου πατρός. σὺ δὲ ἀναγνωθι ὃν θ'. κανόνα, καὶ τὴν ἑρμηνείαν αὐτοῦ, καὶ εἰπὲ ὅτι ὁ μὲν πόρνος δεῖ ἐπταετίαν δεήσεως, ὁ δὲ πολυγαμήσας, καὶ ὑφ' ἑπταετίαν. ἐπεὶ γὰρ δ'. εἰσὶ τόποι τῶν ἐπιτιμίων, καὶ ὥρισθη τοῦτον

τῶτον ὅπ ἐνιαυτὸν θρηνεῖν, καὶ ἐν τρισὶν ὑποπίπτειν ἀναλόγως τὰς λοιπὰς τάξεις δηλοῦσι ἀναγκαδήσεται, δῆλον ὅτι τὸν τῆ ἀκροωμένων, καὶ τὸν τῆ συνεστῶτος, καὶ εἰ μὴ εἰς πλεῖον καὶ ὕστι θρηνοῦσιν, ἀλλάγε πως εἰς τετραετίαν συμπεραινόμενον, ὡς ἔδοξε τοῖς ὅλοις χρόνοις τῆ ὅπτιμίου ὀκτώ. ὅτι δή τινες πολυγαμίαν ἐνταῦθα τὸ ἀθρόον πορνείαν ὠνόμασεν, ἀκουστέον ὅτι γάμος, ἡ τὸ συμφυΐας μόνον ἔχει καὶ τὸ κοινωνικὸν ἀθρόον, ἀλλὰ καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια καὶ συγκλήρωσις τῆ βίου παντὸς, θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία· καὶ ὅτι ὁ γάμος, οὐκ ἀπὸ μόνης τῆς συναφείας συνίσταται· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς θεσπίσεως τῶν συνελθόντων. φησὶ γὰρ τὸ δ'. κεφ. τῆ δ'. πίτλω δ' μέ. βιβλίω θεῖος μὲν ἀποτελεῖ γάμος, γάμον δ' οὐ θεῖοι ἡ ποιοῦσιν, ἀλλ' ἡ περὶ συνοικούντων ἀμοιβαία θέλησις. δεῖ δ' τριγαμίας ἀναγνῶναι καὶ τὸν ὀπτὸν κατασταθέντα νόμον τῆς ἑνώσεως τὸν γεγονότα ὅπ ἐπὶ ἡμερῶν τῆ βασιλέως κυρίου Κωνσταντίνου τῆ Πορφυρογεννήτου.

ZΩNAP. Τὸ πολυγαμίαν, ἤτοι ὅ πολλὰς ἀγαγέσθαι τὸν αὐτὸν γυναῖκας· εἰ καὶ μὴ ὁμοῦ, κτηνῶδες ἔδοξε φησὶ, καὶ οὐκ ἀνθρώπινον· ἢ καὶ ὅ πολλαῖς μίγνυσθαι καὶ ἀθροφόρως ἔχειν πρὸς τὸ μίξιν, ὅπερ καὶ πλέον ἔδοξε τῆς πορνείας παρέσταται, ἀντὶ τῆ δοκεῖ καὶ κρίνεται ἡμῖν. διὸ εὔλογον τοὺς τοιούτους ὑποβάλλεσθαι τοῖς κανόσιν. καὶ ἑξῆς, ἐπαγαγὼν τοὺς χρόνους τῆ ὅπτιμίου· δοκοῦντας πάσας εἶναι. πῶς δ' πλέον τῆς πορνείας ἔδοξεν εἰπὼν ὁ ἅγιος. τὸ πολυγαμίαν, τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ὅπ ταύτης ὥρισε βάλα; πεντετία γὰρ ἡ πορνεία ὅπτιμος ἔκρινε τοὺς πατέρας. οἶμαι δ' πλείονα τὸν χρόνον ἐνταῦθα συνάγεσθαι, καὶ ὑφ' τὸ τετραετίαν. ὁ μὲν γὰρ πορνεύσας, ἐνιαυτὸν προσκλαίειν ὥρισαν, τῆ δ' δευτέρῳ ἀκροᾶσθαι, τῆ τρίτῳ μετανοεῖν, ἤγουν ἐν ὑποπίπτοντι εἶναι, καὶ μετὰ τῶν κατηχουμένων ἐξιέναι· τῆ τετάρτῳ, συνίστασθαι μετὰ τῆ πιστῶν, καὶ μετὰ τοῦτο ἀξιοῦσθαι τῶν θείων δώρων, καὶ τὸν εἰκοστὸν δεύτερον κανόνα. ὁ δ' πολυγαμίαν ἁμαρτήσας, ἐνιαυτὸν προσκλαίειν ὥρισθη, ἐν τρισὶν ὑποπίπτειν· ὁ ἔστι, τὸ μετὰ τῆ κατηχουμένων ἵστασθαι, καὶ συνεξιέναι αὐτοῖς, καὶ ὕτως δεκτὸν εἶναι, εἰς σύστασιν δηλαδὴ μόνον, ὥστε κἀκεῖ θεατὴν φανῆναι, ἐφ' ὅσον οἰκονομῆ αὐτὸν κρίνει· ὕτως καὶ εἰς τὸ τῆ ἁγιασμάτων μεταλῆψιν δέχεσθαι. ζήτει καὶ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου κανόνα τρίτον.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ πολύγαμοι κλητοί· ἀλλοῦ μετὰ τετραετίαν δέχεσθαι.

Οὗτοι τὸ μίσους ἄφι σάμβοι, καὶ τὸν παράνομον διαλύοντες γάμον, ὅπ τέσσαρσιν ἔτεσιν ὑπολιμπάνεσθαι, εἰ καὶ πλέον πορνείας ἔχει τὸ ἁμάρτημα· ἕνα μὲν γὰρ ἐνιαυτὸν προσκλαύσουσιν, ἐν τρισὶ δ' ὑποπέσουσι, καὶ ὕτω δεχθήσονται.

ΚΑΝΩΝ πα'.

ΒΑΛΣ. Ἐπειδὴ πολλοὶ ἐν τῆ βαρβάρων καταδρομῆ ἔβλαψαν τὸ εἰς Θεὸν πίστιν, ὅρκους ἐθνικοὺς τελέσαντες, καὶ ἀθεμίτων τινῶν γευσάμενοι τῶν ἐν τοῖς εἰδώλοις τοῖς μαγικοῖς προσενεχθέντων αὐτοῖς, ἤτοι κατὰ τὰς ἤδη παρὰ τῶν πατέρων ἐξενεχθείσας νόμους, καὶ κανόνας οἰκονομείσθωσαν. οἱ μὲν γὰρ ἀνάγκαν χαλεπὴν ὑπομείναντες, καὶ μὴ φέροντες τοὺς πόνους, καὶ ἑλκυσθέντες πρὸς τὸ ἄρνησιν, ἐν τρισὶν ἔτεσιν ἄδεκτοι ἐστωσθω, καὶ ἐν δυσὶν ἀκροάσθωσθω, καὶ ἐν τρισὶν ὑποπεσόντες, ἕτω δεκτοὶ γενέσθωσθω εἰς τὸ κοινωνίαν. οἱ δ' ἄνευ ἀνάγκης μεγάλης προδόντες τὸ εἰς Θεὸν πίστιν, καὶ ἁψάμενοι τῆς τραπέζης τῶν δαιμονίων, καὶ ὀμόσθωσθες ὅρκους Ἑλληνικοὺς ὑπεβαλλέσθωσθω μὲν ἐν τρισὶν ἔτεσι, καὶ ἐν δυσὶν ἀκροάσθωσαν, ἐν ὑποπέσωσι δ' ὀφείλουσι, ἐν τε-

natur, convenienter in reliquis quoque locis ſervire cogetur, audientis ſcilicet, & conſiſtentis, & ſi ii non in majus tempus deducantur, ad quatuor certe annorum quantitatem ſaltem redigentur, ut ſint omnes anni pœnæ, octo. Quia autem nonnulli polygamiam indiſcriminatim pervadentem fornicationem hîc nominarunt, audiant quod matrimonium non eſt ſolum conjungi confuſiore modo loquendi, ſed viri & mulieris conjunctio, & totius vitæ conſortium, divinique & humani juris ſocietas, & quòd matrimonium non ex ſola conjunctione conſiſtit, ſed etiam ex eorum qui contraxérunt affectione. Dicit autem iiii. cap.iiii. tit.xli. lib. Dotem quidem efficit matrimonium, ſed dotes matrimonium non faciunt: ſed eorum qui ſimul habitant mutua affectio. De trigamia autem lege & ſuperius poſitam unionis deciſionem, quæ facta eſt tempore Conſtantini Porphyrogennetæ Imperatoris.

ZONAR. Polygamiam, cum nimirum plures uxores, etiamſi non ſimul omnes, quiſpiam ducit, belluinam rem eſſe aſſerit, non humanam: vel etiam cum quis pluribus jungitur, indiſcretoque, ac vago utitur concubitu, quod etiam fornicatione gravius eſſe nobis probatur, hoc eſt, à nobis exiſtimatur, ac judicatur. Proinde rationi conſentaneum eſt, ejuſmodi homines canonibus ſubjici; deinde vero tempora mulctæ ſubjungit, quæ videntur quatuor annis definiri. Sed quonam modo, cum graviorem eſſe fornicatione polygamiam vir ſanctus dixerit, idem pœnæ tempus in utraque forſitan conſtituit? Quadriennio namque ex Patrum decretis fornicatio punitur. Ego vero hoc loco tempus quadriennio longius conflari cenſeo. Qui enim fornicatus eſt, uno anno deflere, ſecundo inter audientes eſſe, tertio pœnitentiam agere, hoc eſt in ſubſtratione degere, & cum catechumenis exire decretum eſt: quarto cum fidelibus conſiſtere, ac deinde divinorum munerum participem fieri, ut in vigeſimo ſecundo canone videre eſt. Qui vero polygamiæ crimine eſt implicitus, uno anno deflere jubetur, deinde tribus ſubſterni, quod eſt, ſtare cum catechumenis, & cum iiſdem exire, atque hoc pacto admitti, eouſq; videlicet tantum, ut cum fidelibus conſiſtat, ibîque immoretur quoad ei, cui ipſius cura commiſſa eſt, viſum fuerit: ac tum demum ad ſanctorum quoq; munerum communionem aditus pateat. Vide Neocæſarianæ quoque ſynodi canonem tertium.

ARIST. *Polygami ſunt belluini. Veruntamen poſt quadriennium recipiantur.*

Hi à ſcelere converſi, & impium diſſolventes matrimonium, quatuor annis punientur, etſi peccatum ſit pluſquam fornicatio: uno enim anno deflebunt, tribus autem ſubſternentur, & ſic recipientur.

CANON LXXXI.

Quandoquidem multi in barbarorum incurſione fidem in Chriſtum violarunt, factis ſacramentis gentilibus & quibuſdam nefariis, quæ idolis magicis oblata ſunt ab eis guſtatis, ii ſecundum leges á patribus jam editas, & canones diſpenſentur. Qui enim gravem neceſſitatem ex tormentis ſuſtinuerunt, & non ferentes labores ad negationem tracti ſunt, tribus annis ſint non recipiendi, & in duobus audiant, & cum tribus annis ſubſtrati fuerint, ſic ad communionem admittantur. Qui autem ſine magna neceſſitate fidem in Deum prodiderunt, & dæmoniorum menſam attigerunt, & Græca ſacramenta jurarunt, tribus quidem annis ejiciantur, duobus audiant, poſtquam autem in ſubſtratione tribus annis oraverint, & in aliis tribus cum fidelibus ad oratio-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

nem conſtiterint, ſic admittantur ad boni communionem.

A σὶν ἔτεσι, καὶ ἐν ἄλλοις τισὶ συγκλείσας τοῖς πιστοῖς εἰς τὸ δέησιν, οὕτω δεκτοὶ ἔσωσαν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίᾳ.

Bals. Ancyrana ſynodus ſatis definiit quid debeat iis fieri qui vi tyrannica idolis ſacrificarunt, vel etiam execranda comederunt. His ergo conſequenter dicit magnus Baſilius, quomodo debeant puniri qui hoc fecerunt, vel ut qui ſupra modum tormentis affecti ſint, vel ut qui ſine vi magna fidem in Chriſtum prodiderunt. Quia autem in lxxiii. Canone eum qui Chriſtum negavit, & ſalutis myſterium tranſgreſſus eſt, ſanctus per totam vitam deflere conſtituit, morientem autem ſacramentis dignum haberi, & videntur Canones inter ſe pugnare, dic non eſſe idem negare Chriſt: & Dæmoniis ſacrificare, vel Idolis immolata guſtare, vel Græca ſacramenta jurare. Illud enim eſt omnino fidei abrogatio, hæc vero inquinamentum & abrogationis apparentia, & propterea primum magis punitur. Vel quod in illo quidem Canone, de iis qui abnegationem ſua ſponte transfugerunt, & ſine neceſſitate fidem contemptui habuere, ſanctus decernit: in hoc vero, de iis qui tormentorum vehementia victi ſunt, & de iis qui vim paſſi ſunt, licet non valde vehementem, & ceſſerunt: unde & mitiores hic pœnas deſcripſit. Sin autem dicunt fortaſſe nonnulli ea quæ præſenti canone continentur, locum non habere, quòd fides dei gratia ſupra rectæ opinionis petram apte ſtabiliatur, & tyranni pluribus abhinc annis conjectis à martyribus lapidibus obruti ſunt: ſed tamen multi quoque hodie impiorum Agarenorum manibus capti, & torti, aliquando quidem fidem orthodoxam abjurant, aliquando vero in impiam Mohameti religionem jurant. Alii vero ſua etiam ſponte ſe in infidelitatis ſpeluncam projiciunt. Qui quidem omnes ex hoc præſenti Canone cùrabuntur, poſt confeſſionem, & convenientem pœnitentiam. De iis autem qui execranda comederunt, lege diverſos Canones Syn. Ancyranæ, & ſcies quomodo ii puniantur.

Βαλς. Ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδ☉. ἱκανῶς διωρίσατο τί ὀφείλει γίνεσθαι εἰς τοὺς ἀπὸ βίας τυραννικῆς θύσαντας τοῖς εἰδώλοις, ἢ καὶ μιαροφαγήσαντας. ἀκολούθως οὖν ἐκείνοις, φησὶ, καὶ ὁ μέγας Βασιλε☉, πῶς ὀφείλουσιν ἐπιτιμᾶσθαι οἱ τοιοῦτόν τι ποιήσαντες, ἢ ὡς ἄμετρα βασανισθέντες, ἢ ὡς χωρὶς μεγάλης βίας προδόντες τὸ εἰς θεὸν πίστιν. ἐπειδὴ ἐν τῷ ογ'. κανόνι ἀρνησάμενον τὸν Χριστὸν καὶ παραβάντα ὃ τῆς σωτηρίας μυστήριον, διὰ βίαν ὅλην προσκλαίειν ὁ ἅγι☉. ὥρισε, θνήσκοντα δὲ ἀξιοῖ τῶν ἁγιασμάτων, καὶ δοκοῦσιν οἱ κανόνες ἐναντιοῦσθαι, εἰ πέ ὅτι οὐκ ἔστι ταὐτὸν τὸ ἀρνήσασθαι τὸν Χριστὸν, καὶ τὸ θῦσαι τοῖς δαιμονίοις, ἢ εἰδωλοθύτων γεύσασθαι, ἢ ὅρκους Ἑλληνικοὺς ὀμόσαι. ὃ μὲν γὰρ τῆς πίστεως ἀθέτησίς ἐστι παντελῶς, ταῦτα δὲ μίασμα καὶ δόκησις ἀθετήσεως, καὶ διὰ τοῦτο ὅτι πλέον τὸ φαῦλον κολάζεται. ἢ ὅτι ἐν ἐκείνῳ μὲν τῷ κανόνι περὶ τῶν ὑπομολησάντων εἰς τὸ ἄρνησιν, καὶ ἄνευ ἀνάγκης ἀθετησάντων τὸ πίστιν, διετάξατο ὁ ἅγι☉· ἐν τούτῳ δὲ περὶ τῶν ἡττηθέντων τῇ τῶν βασάνων σφοδρότητι, καὶ περὶ τῶν βίαν παθόντων, κἂν μὴ πάνυ σφοδρὰν, καὶ ἐνδεδωκότων, ὅθεν καὶ μετριώτερον ἐπιταῦθα ὑπετύπωσεν ἐπιτίμια. εἰ τάχα δέ τινες τὰ δόξαντα κανόνι κολάσαι διὰ τὸ πίστιν τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι ὅτι πέτραν ὀρθοδοξίας ἀραρώτως ἐρείζεσθαι, καὶ τοὺς τυραννικοὺς λιθοβοληθῆναι πετροβόλοις μάρτυρικοῖς ὑπὸ χειρῶν πολλῶν, ἀλλὰ καὶ σήμερον πολλοὶ ταῖς τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν χερσὶν ἁλώσιμοι γινόμενοι, καὶ βασανιζόμενοι τῇ μὲν τὸ ὀρθόδοξον πίστιν ἐξόμνυσθαι, τῇ δὲ τὸ ἄθεον θρησκείαν τοῦ Μωαμὲθ διόμνυσθαι, ἄλλοι δὲ καὶ ἑκόντες ἑαυτοὺς ἐκρίπτουσιν εἰς τὸν τῆς ἀπιστίας βόθρον. οἱ δὲ πάντες κατὰ τὸν ὁρίσαντα κανόνα θεραπεύθησόν μ' ἐξομολογήσιν, καὶ προσήκουσαν μετάνοιαν. ὡδὶ δὲ μιαιφαγησάντων ἀνάγνωθι τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου διαφόρους κανόνας, καὶ μάθης ὅπως καὶ οὗτοι ἐπιτιμῶνται.

Zonar. Nonnulli in barbarorum incurſione captivi abducti, vetita quædam guſtavere: hoc eſt, idolothyta, & magica, magicis videlicet ritibus immolata, & juramenta Gentilium uſurpavere, vel idola nominantes vel Græcorum Deos, vel ſolem, aſtraque alia, quæ illi venerabantur pro Diis. In hiſce igitur hominibus puniendis, non eodem modo cum omnibus agendum eſſe Patres decreverunt, ſed aliter quidem cum iis qui tormentis aſpere divexati, & cruciatuum gravitate ſuperati ſunt, aliter vero cum iis, qui modica vi illata, fidem prodiderunt, ac idolothytis appoſuêre manus, juriſque jurandi illegitimos adhibuêre modos; ex ea nimirum, quæ hoc Canone præſcribitur diſtinctione. Septuageſimo tertio vero Canone, qui Chriſtum negavit, ac ſalutis myſterium violavit, toto vitæ tempore deflere, hic ſanctus decrevit, tum in extremo ſpiritu ſanctorum munerum participem fieri. Dici itaque poteſt, non idem eſſe Chriſtum negare, ac immolare dæmoniis, & guſtare idolothyta, & ex Græcorum ritibus jurare; Illud namque everſionem omnimodam fidei continet, hoc vero fidem polluit, ſpeciémque tantummodo everſionis præbet. Proinde graviori pœna prius illud punitur. Vel dixeris illo Canone de iis qui ſua ſponte à fide deſciverant, eamque nulla neceſſitate adacti abjecerant, decreviſſe, hoc vero Canone de iis actum qui tormentorum gravitate ſuperati, quique vim paſſi etiamſi non adeo vehementem ceſſerunt, ac propterea levioribus in eos pœnis animadverſum.

Ζωναρ. Ἐν καταδρομῇ βαρβάρων συλληφθέντες τινὲς, ἀθεμίτων τινῶν ἐγεύσαντο· ἤγουν εἰδωλοθύτων, καὶ μαγικῶν, μαγικαῖς δηλονότι τελεταῖς θυμάτων, καὶ ὅρκους ὤμοσαν ἐθνικοὺς, ἢ εἴδωλα ὀνομάσαντες, ἢ Θεοὺς Ἑλληνικοὺς, ἢ τὸν ἥλιον, ἢ ἀστέρας ἄλλους, οὓς ἐκεῖνοι ἐσέβοντο ὡς θεούς. τοὺς οὖν τοιούτους, οὐχ ὁμοίως πάντας οἰκονομεῖν ἔγνωσαν οἱ πατέρες διετάξαντο· ἀλλὰ ἄλλως μὲν τοὺς δεινοὺς βασανισθέντας, καὶ τῆς βίας ἡττηθέντας τῶν ἀλγηδόνων, ἄλλως δὲ τοὺς ἄνευ μεγάλης βίας προδόντας τὸ πίστιν, καὶ ἁψαμένους τῶν εἰδωλοθύτων, καὶ ὅρκους ἀπατηλαμμένους ὀμόσαντας, καὶ τὸ ἀθέτησιν δηλαδὴ τοῦ παρὰ θ☉. κανόνος. ὃν δὲ τῷ ογ'. κανόνι τὸν ἀρνησάμενον τὸν Χριστὸν, καὶ παραβάντα τὸ τῆς σωτηρίας μυστήριον, διὰ βίαν προσκλαίειν ὁ ἅγι☉. ὥρισε· θνήσκοντα δὲ, ἀξιοῖ τῶν ἁγιασμάτων. ἔστιν οὖν εἰπεῖν, ὅτι οὐ ταὐτόν ἐστι, τὸ ἀρνήσασθαι τὸν Χριστὸν, καὶ θῦσαι τοῖς δαιμονίοις, καὶ τὸ εἰδωλοθύτων γεύσασθαι, καὶ ὅρκους Ἑλληνικοὺς ὀμόσαι. τὸ μὲν γὰρ τῆς πίστεως ἀθέτησις παντελής. τὸ δὲ μίασμα καὶ δόκησις ἀθετήσεως· καὶ διὰ τοῦτο, μᾶλλον τὸ φαῦλον κολάζεται. ἢ ὅτι ἐν ἐκείνῳ μὲν τῷ κανόνι, περὶ τῶν ὑπομολησάντων εἰς τὸ ἄρνησιν, καὶ ἄνευ ἀνάγκης ἀθετησάντων τὸ πίστιν, διετάξατο· ἐν τούτῳ δὲ περὶ τῶν ἡττηθέντων τῆς τῶν βασάνων σφοδρότητι, καὶ τῶν βίαν παθόντων, κἂν μὴ πάνυ σφοδρὰν καὶ ἐνδεδωκότων, καὶ διὰ τοῦτο μετριώτερα αὐτοῖς ἐπιτίμια ἔταξεν.

ΑΡΙΣΤ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ΑΡΙΣΤ. Οἱ φθαράντες τῷ πίστιν διὰ βασάνων, ὀκταετίαν ὑποπιπτέτωσαν· οἱ δὲ αὐθαιρέτως, δωδεκαετίαν.

Ὅσοι μὲν ἐν τῇ τῶν βαρβάρων καταδρομῇ χαλεπῷ ἀνάγκῃ ἐκ βασάνων ὑπέμειναν, καὶ τοὺς πόνους μὴ φέροντες, τῷ εἰς θεὸν παρέβησαν πίστιν, ὅρκους ἐθνικοὺς πλέσαντες, καὶ ἀθεμίτων τινῶν τῶν ἐν τοῖς εἰδώλοις γευσάμενοι, ἤτοι μεταμεληθέντες, καὶ μετὰ δακρύων καὶ συντριβῆς καρδίας ὑποστρέψαντες, ἐν τρισὶ μὲν ἔτεσι μετὰ τῶν ἀκροωμένων, καὶ ἐν ἑπτὰ τρισὶ μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων· καὶ ἤτοι εἰς τῷ κοινωνίαν ταχθήσονται. ὅσοι δὲ ἄνευ μεγάλης ἀνάγκης προδόλοι τῆς εἰς θεὸν γεγόνασι πίστεως, ἁρπάζης τῶν δαιμονίων ἁψάμενοι, καὶ ὅρκους Ἑλληνικοὺς ὀμόσαντες· ἤτοι ἐν τρισὶ μὲν θρηνήσουσιν ἔτεσιν, ἐν δυσὶ δὲ ἀκροάσονται, ἐν τρισὶν ἐν ὑποπτώσει διατελέσουσι, καὶ ἐν ἄλλοις τρισὶ συστήσονται μετὰ τῶν πίστων εἰς τῷ δέησιν, καὶ ἤτω τῷ δεκάτῳ ἔτει τῆς ἁγίας κοινωνίας μεταλήψονται.

A ARIST. *Qui fidem per tormenta violârunt, octo annos substernantur, qui suâ verò sponte duodecim.*

Quotquot in Barbarorum incursionibus difficilem necessitatem è tormentis sustinuerunt, & dolores non ferentes, fidem in Deum transgressi sunt, Ethnica juramenta præstantes, & nefaria quædam in idolis degustantes, hi pœnitentiâ ducti, & cum lachrymis & cordis contritione conversi, tribus quidem annis cum deflentibus collocabuntur, duobus autem cum audientibus, & aliis tribus cum subsistratis, & sic in communionem recipientur. Quotquot autem sine magnâ necessitate, fidei in Deum proditores fuerunt, dæmoniorum mensam attingentes, & Græcanica jurantes juramenta, hi tribus quidem annis deflebunt, duos autem audient, tres in subsistratione agent, & in aliis tribus cum fidelibus ad preces consistent, & sic in decimo anno de boni communione participabunt.

ΚΑΝΩΝ πϚ'.

Καὶ περὶ τῶν ἐπιορκησάντων εἰ μὴ ἐκ βίας καὶ ἀνάγκης προέδησαν τοὺς ὅρκους, κηφοτέροις ὑποκεῖναι ἐπιτιμίοις, ὥστε μετὰ ἓξ ἔτη πάντως αὐτοὺς δέχεσθαι. οἱ δὲ ἄνευ ἀνάγκης προδόντες ἑαυτῶν τὴν πίστιν ἐν δυσὶν ἔτεσι προσκλαύσαντες, καὶ ἐν δυσὶν ἀκροασάμενοι, καὶ ἐν πέμπτῳ ἐν ὑποπτώσει ὑξάμενοι, καὶ ἐν δυσὶν ἄλλοις ἄνευ προσφορᾶς εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς προσευχῆς παραδεχθέντες, ἤτω πλουτᾶν ἀξιόλογον δηλαδὴ μετάνοιαν ἐπιδεξάμενοι, ἀποκαταστήσονται εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ σώματος τοῦ κυρίου.

CANON LXXXII.

De iis etiam qui pejerarunt, si vi quidem & necessitate juramenta transgressi sunt, levioribus pœnis subjiciuntur, ut post sex annos possint suscipi. Qui autem sine necessitate suam fidem prodiderunt, cum duobus annis defleverint, & duobus annis audiverint, & in quinto in substratione fuerint, & in duobus aliis sine oblatione in orationis communionem suscepti extiterint, ita tandem condigna scilicet pœnitentia ostensa, in corporis Christi communionem recipientur.

ΒΑΛΣ. Οἱ καταγραφέντες νόμοι ἐν τῷ ιθ'. κεφαλ. τοῦ ιγ'. τίτλου τοῦ παρόντος συνεγγυμάτος ἀρκοῦσιν εἰς τὸ δεῖξαι σοι ποῖοι ὅρκοι ἀναφιλαφῶνται· καὶ ἐντεῦθεν μαθήσῃ τινές εἰσιν οἱ ἐπίορκοι. ὁ δὲ ξδ'. κανὼν, καὶ ὁ παρὼν τοῦ μεγάλου τούτου ἁγίου οὐ διδάσκουσι ποῖοι ἀναφιλαφῶνται ὅρκοι, ἀλλὰ πῶς ἐπιτιμῶνται οἱ ἐπιορκήσαντες. καὶ ἐν μὲν τῷ ξδ'. κανόνι, ἀπροσδιορίστως ὁ ἅγιος ἀκοινωνησίας ἐπιτιμήσας ὅτι δεκαετίαν τὸν ἐπίορκον καθυπέβαλεν. ἐντεῦθεν δὲ διαίρεσιν ποιεῖται τῶν ἐπιόρκων, καὶ τοὺς μὲν ἐξ ἀνάγκης βιασθέντας ἐπορκῆσαι, μετὰ ἓξ ἔτη δέχεσθαι διωρίσατο, τοὺς δὲ χωρὶς ἀνάγκης μετὰ δώδεκα, ἐπιδειξαμένους μετάνοιαν ἀξιόλογον. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. σὺ δὲ ἐκείνους τοὺς ἐπιόρκους εἰπὲ κατὰ τὸν παρόντα κανόνα κολάζεσθαι, τοὺς ἑκουσίῳ καὶ διὰ ὁμολογήσεως τὸ ἁμάρτημα θριαμβεύσαντας, καὶ θεραπείαν σιτήσαντας· οὐ μὴν τοὺς ὡς ἐπιόρκους καταγνωσθέντας ἀπὸ κατηγορίας ἑτέρων. ἐκεῖνοι γὰρ σιωπῇ τῇ χρηματικῇ ποινῇ, καὶ πλείονος παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπιτιμηθήσονται· ὁ γὰρ ἔλεγχος, ὡς πολλάκις εἴρηται, διπλασιάζει τὸ τοῦ ἁμαρτήματος ὄφλημα· καὶ ἡ μετάνοια κυφίζει τῆς τιμωρίας τὴν πλαστίγγα. ἔστω δὲ εἰδὼς ὡς τὸ τῆς ἐπιορκίας ἁμάρτημα πολυχθές ἐστι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ δυσθεράπευτον. ἄλλως γὰρ ἐπιτιμᾷ ὁ κύριος ὀλιγωρίαν ὀμόσας, καὶ ἐπορκήσας, ἄλλως ὁ κύριος βίαν, ἄλλως ὁ ἐκ μεταμέλου, ἄλλως ὁ διὰ ἄμωμαν, ἄλλως ὁ κύριος δόλον, ἄλλως ὁ ἀθετήσας ὅρκον γεγονότα διά τι παιγνιῶδες ἢ καὶ ἀπόβλητον, ἄλλως ὁ σωματικὸν ὅρκον παραβάς, ἄλλως ὁ ἔγγραφον καὶ ἁπλῶς εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ δεξαμβούτην ὁμολόγησιν ἀνάκειται· ἢ θεραπεία τῆς ἐπιορκίας. ἐγὼ δὲ εἶδον πολλοὺς ὀμόσαντας ἀπελθεῖν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ ἐπιορκήσαντας, καὶ ἀνεπιτιμήτους συντηρηθέντας· καὶ ἄλλους ἀγρίφως ὀμόσαντας εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως, καὶ πικρῶς κολασθέντας· ἄλλους κύριον βίαν ὀμόσαντας, καὶ μηδὲ ὅλως κολασθέντας. ἐρωτομανοῦντας δὲ πόσους εἶδον ἐπομόσαμένους καὶ τοὺς ὅρκους ἀκινδύνως καταπατήσαντας. διὸ χρεὼν ἐστὶ καὶ περὶ τούτων ἀκριβῶς ἐξετάζειν, καὶ ἀξίως θεραπεύειν.

De iis etiam qui pejerarunt, si vi quidem & necessitate juramenta transgressi sunt, levioribus pœnis subjiciuntur, ut post sex annos possint suscipi. Qui autem sine necessitate suam fidem prodiderunt, cum duobus annis defleverint, & duobus annis audiverint, & in quinto in substratione fuerint, & in duobus aliis sine oblatione in orationis communionem susceptí extiterint, ita tandem condigna scilicet pœnitentia ostensa, in corporis Christi communionem recipientur.

BALS. Leges sitæ in xviii. can. xiii. tit. præsentis operis sufficiunt ad ostendendum quænam juramenta retractantur, & ex eis intelliges quinam sint perjuri. lxiiii. autem Canon, & hic præsens magni hujus sancti, non docent, quænam retractentur juramenta, sed quomodo puniantur, qui pejerarunt. Et in lxiiii. quidem canone indefinitè sanctus pœnæ excommunicationis perjurum ad decennium subjecit: hic autem facit divisionem perjurorum: & eos quidem qui pejerare necessitate coacti sunt, post sex annos suscipiendos decrevit; eos autem qui sine necessitate, post duodecim condigna ostensa pœnitentia. Atque in his quidem consistit canon. Tu autem dic illos perjuros ex hoc canone castigari, qui sua sponte, & per confessionem de peccato triumpharunt, & medelam petiverunt: non autem illos qui ex aliorum accusatione perjurii condemati sunt. Illi enim cum pœna pecuniaria ab ecclesia quoq; magis punientur. Probatio enim, ut superius dictum est, debitum peccati, & pœnitentia pœnæ trutinam elevat. Scias autem, quòd perjurii peccatum est multiplex, & propterea curatu difficile. Aliter enim punitur qui per injuriam juravit, & pejeravit, aliter qui per vim, aliter qui per pœnitentiam, aliter qui propter vindictam, aliter qui per dolum, aliter qui juramentum aspernatur, quod propter ludicrum quippiam vel etiam abjiciendum factum est: aliter qui corporale jusjurandum transgressus est, aliter qui quod scriptis mandatum est. Et ut semel dicam, in illius qui confessionem suscepit prudentia in judicio sita est perjurii medela. Ego enim vidi multos qui Hierosolyma proficisci juraverant ac pejeraverunt, nulla pœna affectos conservatos fuisse, & alios qui sine scriptis in caput Imperatoris juraverant acriter fuisse castigatos, & alios qui vi juraverant, nullo modo punitos. Vidi autem aliquot amoris insania percitos juramentis se obstringentes qui sine periculo sua juramenta conculcarunt, & ideo opus est ex exacte examinare, & ut decet curare.

ZONAR. In ſexageſimo quarto canone indefinitè A Sanctus perjurum excommunicationis pœna ad decem annos punivit: hic autem diſtinguit perjuros, & eos quidem qui ex neceſſitate coacti ſunt pejerare, poſt ſex annos recipi decernit: Eos verò qui abſque neceſſitate, ad undecim annos eſſe ſegregatos, atque ita ad communionem corporis Chriſti admitti, poſtquam ſufficientem pœnitentiam exhibuerint.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν τῷ ξδ'. κανόνι ἀφορισθῆναί φησιν ὁ ἅγιος. ἀκοινωνησίας ὀπτιμίῳ ἐπὶ δεκαετίᾳ, καὶ ἐπίορκον ἐκόλασεν. ἐνταῦθα δὲ διαίρεσιν ποιεῖται τῶν ἐπόρκων, καὶ τοὺς μὲν ἐξ ἀνάγκης βιασθέντας ἐπορκῆσαι, μετ' ἔτη δέκα θεραπεῦσαι διορίσας· τοὺς δὲ χωρὶς ἀνάγκης, ὀπτὼ καὶ. ἔτη εἰς ἀφορισμένους, καὶ οὕτως δέχεσθαι εἰς πλήρη κοινωνίαν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἐπιδειξαμένους μετάνοιαν ἀξιόλογον.

ARIST. *Qui vi coactus pejeravit, poſt ſexennium ſuſcipiatur, qui autem citra neceſſitatem poſt duodecim.*

Juravit quiſpiam aliquid ſe non facturum, judex forſitan ſe condemnationi in quendam illatæ non ſubſcripturum, poſtea à majore coactus poteſtate, juramentum tranſgreditur; hic propter vim levioribus pœnis ſubjiciatur, ſexennio enim punietur. Qui autem ſine vi tranſgreditur quod juravit, duobus annis cum deflentibus collocabitur, duobus annis cum audientibus, quinque cum ſubſtratis, & in aliis duobus cum fidelibus recipietur, & cum iis in precibus communicabit, & ſic poſt undecim annos Chriſti corpore dignus habebitur.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἐκ βίας ὀμόσας, μετ' ἐξαετίαν δεκτός· ἄνευ ἀνάγκης, ἐν δυοκαίδεκα.

Ὁμόσέ τις τόδε μὴ ποιῆσαι, τυχὸν δικαστὴς, μὴ ὑπογράψας εἰς τὸ ἐπενεχθὲν καταδίκην τῷδε· εἶτα βιασθεὶς ὑπὸ μείζονος ἐξουσίας, παρέβη τὸν ὅρκον· κυφοπόροις μὲν ὀπτιμίοις ὑποκειται δι' τὸ βίαν, ὀπὶ ἐξαετίαν γὰρ ὀπτιμηθήσεται. εἰ δὲ ἄνευ τινὸς βίας παρέβη τὰ ὁμοσθέντα, ἐν δυσὶν ἔτεσι, μετὰ τῶν ἀκροωμένων, ἐν πέντε μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων, καὶ ἐν δυσὶν ἄλλοις συναδεχθήσεται μετὰ τῶν πιστῶν, καὶ τῶν εὐχῶν αὐτοῖς συγκοινωνήσει. καὶ οὕτως μετὰ δέκα ἔτη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἀξιωθήσεται.

CANON LXXXIII.

Qui vaticinantur & gentium conſuetudines ſequuntur, & aliquos in ædes ſuos introducunt ad veneficiorum inventionem, & eorum expugnationem, cadant in canonem ſexennii, & poſtquam anno defleverint, & anno audierint, in tribus annis ſubſtrati, & anno cum fidelibus conſiſtentes, ſic admittantur.

BALS. Sæpe quidem ſimpliciores, & imprudentiores gravius ægrotantes, & non commode curati, exiſtimant ſe ex magica impoſtura, vel veneficio ita affici, & ideo ad aliquos etiam gentiles accedunt, aſſerentes ſe occulta veneficia in apertum prolaturos, quæ corporalem laborantis ſanitatem evertant, & ita ſe ægrotum ab illo maleficio purgaturos. Eos ergo qui vaticinantur, & non credunt per invocationem nominis Domini, & Dei & ſervatoris noſtri Jeſu Chriſti, & Dei matris, & omnium ſanctorum omnem morbum, & omnem ægritudinem curari, omnéque veneficium, & impoſturam ſatanicam, virtute & præſentia pretioſæ & vivificæ crucis à fidelibus expelli, ſed potius miraculorum oſtentatores, præſtigiatoréſque, & gentium conſuetudines ſequuntur, & eos in ædes ſuas introducunt ad purgandam forte ægritudinem, quæ ex veneficio oritur, dicit ſanctus eſſe ſexennio puniendos. Dicet autem quiſpiam hunc canonem adverſari lxv. canoni & lxxii. Illi enim decernunt, ut ii tanquam homicidæ puniantur, ſcilicet ut vel xx. annis pœna eis imponatur inſtar voluntariorum homicidarum, vel decem annos inſtar involuntariorum: hic verò ut ſex. Exiſtimo autem eſſe inter canones differentiam. lxv. enim canon de ipſis opificibus, ſeu de magicis, & veneficis decernit. Similiter & lxxii. de iis qui ſe tradunt vatibus, ſeu de iis qui eadem cum illis ſentiunt. Præſens autem canon differit de hominibus, qui eos per errorem ſecuti ſunt, qui aſſerunt ſe magica vincula ac ægritudines ſolvere & curare, non tamen à fide deſciverunt. Eſt itáque differentia eorum qui per ſe exercent, eorúmque qui ſe tradunt præſtigiatoribus, ut fidem etiam negent, & eorum, qui ab orthodoxa fide non defecerunt, lapſi autem ſunt quòd ad aliquos hujuſmodi prorſus acceſſerunt. Et ideo illii quidem longiori tempore puniuntur, hi vero breviori. Lege etiam ii. can. ſancti Gregorii Nyſſeni ex epiſtola ad Latoium, qui ea ita dividit. Ex eo autem, quod canon meminit hominum qui vaticinantur, apparet, ut exiſtimo, quod qui malo abuſi ſunt, ſexennio punientur. Qui autem ſemel forte erraverunt, & deſciverunt, mitius curabuntur. Et ipſe enim hoc reverâ factum vidi. Cum enim beatæ in Domino vitæ conjux pii & reli-

ΚΑΝΩΝ πγ'.

Οἱ καταμαντευόμενοι, καὶ ταῖς συνηθείαις τῶν ἐθνῶν ἀκολουθοῦντες, ἢ εἰσάγοντές τινας εἰς τοὺς ἑαυτῶν οἴκους ὅπως ἀνευρήσει φαρμακείαν καὶ καθάρσει, ἕνεκα καὶ κανόνα πεπλέτωσι τῆς ἐξαετίας, ἑνιαυτὸν προσκλαύσαντες, καὶ ἑνιαυτὸν ἀκροασάμενοι, καὶ ἐν τρισὶν ἔτεσιν ὑποπίπτοντες, καὶ ἐν ἑνιαυτὸν συστάντες τοῖς πιστοῖς, οὕτω δεχθήτωσαν.

ΒΑΛΣ. Πολλάκις πολὺ τῶν ἁπλουστέρων καὶ ἀσθενεστέρων καιρίως νοσηλευόμενοι καὶ μὴ οὐκαίρως θεραπευόμενοι, νομίζουσιν ἀπὸ μαγικῆς μαγγανείας εἶναι φαρμακείας πάσχειν. διὸ καὶ προσέρχονται πολλοὶ τοῖς ἐθνικοῖς διϊσχυριζομένοις εἰς τὸ μέσον ἄγειν τὰς φαρμακείας κρυπτομένας καὶ τῷ σωματικῷ ὑγείαν λυμαινομένας τῷ πάσχοντι, καὶ οὕτω καθαίρειν καὶ νοσοῦντα ἐκ τοῦ μιάσματος. τοὺς οὖν οὕτω καταμαντευομένους, καὶ μὴ πιστεύοντας διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς θεομήτορος καὶ πάντων τῶν ἁγίων, πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν θεραπεύεσθαι, καὶ πᾶσαν φαρμακείαν καὶ μαγγανείαν σατανικὴν τῇ δυνάμει καὶ προσασίᾳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, ἐκδιώκεσθαι ἀπὸ τῶν πιστῶν, ἀλλ' ἐξακολουθοῦντας μᾶλλον τοῖς πραζηλύτοις, καὶ μαγγανοποιοῖς, καὶ ταῖς τῶν ἐθνῶν συνηθείαις, καὶ εἰσάγοντας τινὰς ἐν τοῖς οἴκοις διὰ καθαρισμὸν ζήτα τῆς ἀπὸ τῆς φαρμακείας νοσηλείας, φησὶν ὁ ἅγιος, ὅτι ἐξαετίαν ἐπιτιμᾶσθαι. ἐρεῖ δή τις ἐναντιούσθαι τῷ κανόνα τῷ ξέ. κανόνι καὶ τῷ οϛ'. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ διορίζονται τοὺς τοιούτους ὡς φονέας ἐπιτιμᾶσθαι, ἤτοι ὅτι εἴκοσιν ἐνιαυτοῖς οἰκονομεῖσθαι τοὺς ἑκουσίους φονεῖς, ἢ ὅτι δέκα ἔτεσι τοὺς ἀκουσίους· ὁ δὲ παρὼν, ὅτι ἓξ. οἶμαι δὲ ὅτι διαφορά ἐστι τῶν κανόνων. ὁ μὲν γὰρ ξέ. κανὼν περὶ αὐτουργῶν ἤτοι μάγων καὶ φαρμακῶν ὁρίζεται, ὡσαύτως καὶ ὁ οϛ'. περὶ τῶν ἐπιδιδόντων ἑαυτοὺς μάντεσιν, ἤτοι φρονούντων ὁμοίως αὐτοῖς. ὁ δὲ πρὸ κανὼν περὶ ἀνθρώπων διέξεισι καὶ πλήθει ἀκολουθησάντων τοῖς διϊσχυριζομένοις θεραπεύειν καὶ λύειν τὰ μαγικὰ δεσμὰ καὶ νοσήματα, μηκέτι δὲ ἀπὸ τῆς πίστεως μεταστάντων. ὥστε διαφορά ἐστι αὐτουργησάντων καὶ καταπροδόντων ἑαυτοὺς τοῖς μάγοις, ὥστε καὶ τὴν πίστιν ἀρνήσασθαι, καὶ τῶν μὴ ἀποστάντων μὲν ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ὀλιγωρησάντων δὲ διά τι ὅλως προσελθεῖν τοιούτοις τισὶν, καὶ διὰ τοῦτο, ἐκείνους μὲν πλείοσι χρόνοις ὑπιτιμᾶσθαι. ὅτι δὲ, ὅτι ἥτλοσιν. ἀναγνωθι καὶ τὸν β'. κανόνα τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Νύσσης ἐκ τῆς πρὸς Λητοῖον ἐπιστολῆς οὕτω ταῦτα διαιρωῦτα. ἀπὸ δὲ τοῦ μεμνῆσθαι τοὺς κανόνα ἀνθρώπων καταμαντευομένων, ἀναφαίνεται ὡς νομίζω, ὅτι οἱ καταχρησάμενοι τῷ κακῷ ἐπὶ ἐξαετίαν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἐξαετίαν ἐπιτιμηθήσονται· οἱ δὲ ἅπαξ τυχὸν πλανηθέντες καὶ ἀποστάντες μετρίως θεραπευθήσονται· εἶδον γὰρ τοῦτο καὶ πραγματικῶς γεγονός. ἡ δὲ μακαρίτιδος σεβαστῆς κυρᾶς ζωῆς, ἡ συμβίου τοῦ πανσεβεστάτου ἐκείνου Ἀλεξίου κυροῦ Κομνηνοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀοιδίμου σεβαστοκράτορος, νόσῳ δεινοτάτῃ βαρείᾳ, καὶ ταῖς ἱερῶν ἀπαγορευσάντων ἡ θεραπείαν αὐτῆς δηλ ἡ τῶν πολυειδῶν νοσημάτων ἐναντιότητα, ἐθνικοί τινες ἐπαγγελλόμενοι θεραπεύσαι αὐτὴν, ὡς δῆθεν ἀπὸ μαγικῆς μαγγανείας νοσηλευομένην, συνωσθεῖσι ἀθίκως ἐταλαίπωσαν πολλὰς καὶ θαυμαστὰς γυναῖκας αὐτῆς. ἐπὶ μὲν καὶ ἄνδρας. ἔρριπτον δὲ κρύφα ἐν γωνίαις κηροπλαστὰ εἴδωλα, καὶ σατανικῶς προεμήνυον ἡ τούτων ἀναψηλάφησιν ἢ εὕρεσιν. ἄλλα ἢ μυρία δεινὰ διεπράξαντο εἰς καταφθορὰν τῆς θεᾶς καὶ πανωλεθρίαν ἀνθρώπων πολλῶν, καὶ αὐτοὶ μὲν οἱ ἄθεοι ἀφρακτόσαρκοι, ἀφαιρεῖς ἐγεγόνεισαν. ἢ δὲ πανόλβιος ἐκείνη γυνὴ, οὐ μόνον οὐκ ἀπώνατό τι, ἀλλὰ καὶ τῇ νόσῳ χρονίως προσπαλαιόβιος, ἐκ τοῦ βίου μετῆλθε, κακὸν ἐφόδιον διαφορτισαμένη ἡ ἀπὸ τῶν θείων κανόνων καθ' αὐτῆς ἀγανάκτησιν, ὧν ὑπακοῆσαι κύριος ὁ θεὸς ὅπῃ χαίρει ἄλλαις ἀγαθουργίαις αὐτῆς. μὴ θάνατον δὲ ταύτης δηλ τῆς ἡμερῶν τῆς ἁγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Λέοντος ἡ Στυπῶν, τινὲς μὲ τῆς προγενῶν καὶ τῆς ὑποχθονίων αὐτῆς βαρέως ἐπεμήνθησαν, ὡς πλειστάκις καταμαντευσάμενοι καὶ ὀλιγοψύχως τῇ σατανικῇ ἁρπτουργίᾳ πιστεύσαντες. ἔπεσι δὲ, δηλ μετρίου ἐπιπλήξει ἐθεραπεύθησαν. ὡς μὴ πλειστάκις μηδὲ εἰκαίμως τῇ κακῷ ἀκολουθήσαντες· προσεκτέον οὖν τῷ κανόνι, καὶ εἰς θεὸν ἀναθετέον τὰς τῶν νοσηλευομένων θεραπείας, ἡ λόγῳ μόνῳ φλεγελυμένας σάρκας συσφίγξαντα. καὶ μὴ προδοτέον ἑαυτὰς εἰς μαγγανείαι σατανικαὶς, ἀφαιρουμένας μὴ μόνον ἡ τῆς ψυχῶν ὑγείαν, ἀλλὰ καὶ τῆς σωμάτων. ἀναγνωστέον δὲ καὶ ὃ κ'. κεφάλαιον τοῦ ιγ'. τίτλου τοῦ πρώτου συντάγματος. καὶ ὃ κά. κεφ. τοῦ δ'. τίτλου, καὶ τὸν κδ'. κανόνα τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου.

Ετέρα ἑρμηνεία.

Περὶ δὲ τῶν προσερχομένων μάγοις ἢ μάντεσι, καὶ ἐπῳδοῖσι, καὶ τοῖς ποιοῦσι περίαπτα, καὶ ἕτερά τινα δαιμονικά, ἀναγνωθείη τὴν τοῦ πρὸς Κολοσσαεῖς ἐπιστολῆς ἑρμηνείαν τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ ϟϛ ιζ' Ἰούδαν ς'. λόγον αὐτοῦ, διδάσκοντα, ὡς κἂν νεκρὸν ἀναστήσῃ τις μὴ ζῶν ἁγιοπρεπὴς, μὴ πιστευτέον, ἀλλὰ καταργητέον.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν τῷ ξέ. κανόνι τοὺς γόητας, ἢ φαρμακείαν ἐξαγορεύοντας, τῇ φονέως ὑπαγῇ ἐπιτιμᾷ· οἳ δὲ λέγῃ ἐνταῦθα, ἐν ἓξ ἀφορίζει ἐνιαυτοῖς, καὶ σὺν ἐνιαυτοῖς) ὁ ἅγιος ἑαυτῷ, ἀλλ' ἐκεῖ μὲν περὶ τῶν αὐτορριπτῶν τὰς γοητείας, καὶ τὰ φάρμακα κεραννυόντων εἰς βλάβην ἀνθρώπων διεπάξατο, ἢ ἐν τῇ χρωμένων αὐτοῖς, ἐν τούτοις· ἐνταῦθα δὲ περὶ τῶν μαντείας πιστευόντων, χρωμένων τοῖς μάντεσιν, εἰς ἕρεσιν φαρμακειῶν, καὶ εἰς κάθαρσιν ζώων τῶν ἐκ φαρμακείας μιάσματος, ἐν εἰς ἀποτροπασμὸν ἡ ἐκ ζώντων βλάβης, ἐν θεραπείαν δῆθεν τῆς τοιουτοτρόπως γινομένων παθημάτων. ὁ δὲ κδ'. κανὼν τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου, πενταετίας ὁρίζει κατὰ τῶν τοιούτων ἀφορισμόν.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ μάντεσι πιστεύοντες ἢ εἰσάγοντές τινας εἰς τοὺς οἰκείας αὐτῶν ἐπ' ἀνεύρεσίν τινων φαρμακειῶν ἑαυτὸν προσκλαιέτωσαν, ἐνιαυτὸν ἀκροάσωσαν, τρεῖς ὑποπεσέτωσαν, καὶ ἐν ἐνὶ συστάντες τοῖς πιστοῖς, δεχθήτωσαν. Σαφής.

A giosi illius domini Alexii Comneni filii inclyti Imperatoris in gravem morbum incidisset, & medici de ejus sanitate desperassent propter multiplicium morborum contrarietatem, quidam ethnici se eam curaturos professi, utpote quæ magicis artificiis laboraret, effecerunt ut multæ & admirandæ ejus fœminæ, & viri etiam injustè examinarentur. Clam autem projiciebant imagines ex cera factas, & satanicè eorum contrectationem & inventionem significabant, atque etiam multa alia gravia fecerunt in Dei contemptum, multorum hominum supplicium. Et ipsi quidem impii cum rem efficere non potuissent, evanuerunt. Nobilissima autem illa mulier non modo nihil adjumenti adepta est, sed etiam diuturno morbo vexata vita excessit, malo à se susceptо viatico, divinorum scilicet canonum adversus se indignatione, quam Deus propter alia ejus bona opera allevare dignetur. Post ejus autem mortem tempore sanctissimi patriarchæ domini Leonis Stuppæ, nonnulli quidem ejus cognati, & etiam subditi, graviter puniti sunt, ut qui sæpissimè vaticinati essent, & satanicæ nefariæ operationi toto animo credidissent. Alii autem mediocri supplicio curati sunt, ut qui non sæpe, nec ex animo malum illud secuti essent. Est itaque canon attendendus, & Dei judicio relinquenda ægrotantium cura, qui solo verbo dissolutas carnes astringit, nec se tradere oportet satanicis impostoris, quæ non solam corporum sanitatem auferunt, sed etiam animarum. Lege vigesimum Caput decimi tertii tituli præsentis operis, & vigesimum quintum Caput noni tituli, & vigesimum quartum Canonem Synodi Ancyranæ.

Alia Interpretatio.

De iis autem qui ad magos, & vates, & incantores, & ad eos accedunt qui amuleta & alia quædam dæmonica faciunt, lege Chrysostomi interpretationem Epistolæ ad Colossenses, ejusdémque homiliam sextam in Judam, quæ docet, quod siquis sanctam non agens vitam mortuum resuscitaverit, ei non est credendum, sed rejiciendus est.

Zonar. Sexagesimo quinto canone, qui præstigias, aut veneficium fatentur, homicidarum pœnis subjicit: Quos vero hic memorat, sexennio segregatos esse jubet. Neque vero secum ipse vir sanctus pugnat: sed ibi quidem, de iis qui præstigias per se ipsi exercent, ac venena ad perniciem hominum miscent, decrevit, vel etiam de iis qui illorum opera ad ejusmodi res utuntur: hoc loco vero de iis qui vaticiniis credunt, vatibúsque utuntur ad veneficiorum inventionem, atque ad maculas forte, quæ ex veneficiis inhæserant, expurgandas, illatásque inde noxas averruncandas, ac medicinam morbis, per ejusmodi importatis, adhibendam. Cæterum vigesimus quartus Ancyranæ synodi canon, quinquennii segregationem in ejusmodi homines decernit.

Arist. *Qui vatibus fidem habent & in ædes suas aliquos introducunt ad veneficiorum inventionem, uno anno defleant, altero audiant, tribus substernantur, & cum uno consiterint inter fideles, admittantur.* Perspicuus.

Canon LXXXIIII.

Hæc autem omnia scribimus, ut pœnitentiæ fructus probetur. Non enim hac omnino tempore judicamus: sed modum pœnitentiæ attendimus. Quòd si qui à propriis moribus non facilè avellantur, & carnis voluptatibus potius quam Domino servire voluerint, vitámque ex evangelio institutam non admittant, nulla est nobis cum illis communis ratio. Nos enim in inobediente & contradicente populo audire docti sumus, Servans serva animam tuam.

Bals. In lxxiiii. can. definiit sanctus esse moderandum pœnitentiæ tempus in iis qui pœnitentiam diligenter agunt. Hic autem dicit à pœna non liberandos qui pœnis negligenter serviunt. Statuit enim ut in eos pœnæ aggraventur. Eorum verò qui à malo non desistunt post confessionem, sed in eo perseverant, jubet nullam haberi rationem. Audimus enim, inquit, ex scriptura, Servans serva animam tuam. Vide scilicet ne te ipsum perdas cum iis conversans qui corrigi nequeunt. Nota ergo duo pulcherrima ex præsenti canone, quòd quemadmodum pœnæ iis minuuntur qui confessioni diligenter serviunt, ita etiam in negligentibus intenduntur; & quòd illi puniuntur qui à malo desistunt. Qui enim in suis cupiditatibus permanent, absoluta excommunicatione condemnantur.

Zonar. His omnibus ita constitutis, subdit magnus Basilius, Etsi tempora pœnitentiæ expiandis peccatis definiverimus, non tamen pœnitentiam ex temporis diuturnitate dijudicamus, ut exacto in singulos eorum qui peccaverunt, præstituto tempore, omnino illos admitti sit necesse: sed fructus pœnitentiæ pensamus, modúmq; inspicimus, hoc est, quonam modó pœnitens sit affectus; ut ex hoc loco septuagesimi quarti quoque canonis sententia percipi possit: nempe serio pœnitentibus, tempus mulctæ contrahendum; qui verò negligunt, & contemnunt, prorogandum. Si qui vero, inquit, à propriis moribus abduci nequeunt, nec à peccatis absistunt, cum ejusmodi nihil nobis commune est. Audimus namque in sacris litteris, servans serva animam tuam: hoc est, Cave ne te ipsemet perdas, si cum improbis communicaveris. Exindéque adhortationem subnectit ad Antistites quibus peccatores ligandi, & solvendi facultas est data, quæ sic habet. Ne igitur cum hujusmodi hominibus perire in animam inducamus, verum expavescentes grave judicium, ac formidabilem diem retributionis Domini præ oculis habentes, ne velimus una cum alienis peccatis perire; Etenim si non docuerunt nos terribilia Domini, neque nobis tam multæ res adversæ persuadere potuerunt, nos ob nostram vivendi licentiam à Domino destitutos, atque in hostium manus traditos fuisse, abductúmque captivum ab hostibus populum, dissipatúmq; late, ac disjectum, eo qd ejusmodi patrare sunt ausi, qui Christi nomen circumferebant; si verò non cognoverunt, neq; intellexerunt, hasce ob causas in nos iram Dei venisse, quæ est communis nobis cum iis ratio? Verum eos obtestari, die noctéque, publice, ac privatim debemus: cæterum abduci nos ab eorum pravitate nequaquam sinamus, habentes quidem in votis, in primis ipsos lucrari, atque ex cacodæmonis caffibus eripere: verum si id minime possimus, nostras certe animas ab æterna damnatione vindicare studeamus.

Κανων πδ'.

Γάντα ȝ ταῦτα γράφομεν, ὥστε τὺς καρπὺς δοκιμάζεσθαι τῆς μετανοίας. οὐ γὰρ πάντως τῷ χρόνῳ κρίνομεν τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ τῆς μετανοίας σκοπούμεθα. ἐὰν ȝ δυσαποσπάστως ἔχωνται τῶν ἰδίων ἑαυτῶν, καὶ ταῖς ἡδοναῖς τῆς σαρκὸς μᾶλλον δουλεύειν θελήσασιν, ἢ τῷ κυρίῳ, καὶ τὸν ζ' τοῦ σωτηρίου ζωὸν μὴ σκοπεῖσθαι, οὐδεὶς ἡμῖν πρὸς αὐτοὺς κοινὸς λόγος. ἡμεῖς γὰρ ἐν ὠσὶ ἀπειθοῦσι καὶ ἀντιλέγουσι δεδιδάγμεθα ἀκούειν ὅτι σῴζων σῶζε τὸν σαυτῆς ψυχήν.

Βαλσ. Ἐν μὲν τῷ οδ'. κανόνι, ὡρισθέτησεν ὁ ἅγιος μετριάζεσθαι τὸν χρόνον τῆς ἐπιτιμίου εἰς τοὺς ἐπιμελῶς μετανοοῦντας, ἐν τούτῳ δέ φησιν ἀπὸ τῆς ἐπιτιμίου μὴ ἀπολύειν τοὺς ἀμελῶς τοῖς ἐπιτιμίοις δουλεύσαντας. κ' τούτων γὰρ δεῖ ζῆ ἐπιτίμια ἐπιτείνεσθαι. τοὺς μέντοι μὴ ἀποφάντας μ' ὁμολογήσιν ἀπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλ' ἐχομένους αὐτοῦ, σκληρύνεσθαι μηδὲ λόγου ἀξιοῦσθαι. ἀκούομεν γὰρ φησὶν ἐκ τῆς γραφῆς, ὅτι σῴζων σῶζε τὸν σαυτῆς ψυχήν, ἤγουν ὅρα μὴ καὶ σεαυτὸν ἀπολέσῃς ἀδιορθώτοις συγκοινωνῶν. σημείωσαι οὖν δύο κάλλιστα ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι ὥσπερ ἐλαττοῦνται τὰ ἐπιτίμια εἰς τοὺς ἐπιμελῶς δουλεύσαντας τῇ ὁμολογήσῃ, οὕτως ἐπιτείνονται εἰς τοὺς ἀμελεῖς. καὶ ὅτι ἐκεῖνοι ἐπιτιμῶνται οἱ ἀφιστάμενοι ἀπὸ τοῦ κακοῦ. οἱ γὰρ ἐπιμένοντες ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν, ἀκοινωνησίᾳ παντελῶς κατακρίνονται.

Ζωναρ. Ἐπὶ πᾶσιν οἷς διετάξατο ὁ μέγας Βασίλειος ἐπάγει, ὅτι εἰ κ' χρόνους ὡρίσαμεν μετανοίας ὑπὲρ τοῖς ἁμαρτήμασιν, ἀλλ' οὐ χρόνῳ κρίνομεν τὸ μεταβάλλειν, ὥστε τὸν ταλαιπωρεῖν χαμαὶ προελθόντας, ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ἁμαρτανόντων, ἐκ παντὸς δέχεσθαι αὐτούς· ἀλλὰ τοὺς καρποὺς τῆς μετανοίας δοκιμάζομεν, κ' τῷ τρόπῳ προσέχομεν, ἤγουν τῇ διαθέσει τοῦ μετανοοῦντος. ὡς καὶ ἀνταῦθα νοεῖσθαι τὰ τοῦ ος'. αὐτοῦ κανόνος. ἤτοι ὅ τοῖς σπουδαίοις μὲν ἐλαττοῦσθαι τὸν χρόνον· τοῖς δ' ἀμελῶς διακειμένοις, κ' ὑπερτείνεσθαι. εἰ δέ τινες, φησὶ, δυσαποσπάστως ἔχουσι τῶν ἰδίων ἑαυτῶν, κ' οὐκ ἀφίστανται τῶν ἁμαρτημάτων, πρὸς τοὺς τοιούτους ἐσθὶν ἡμῖν κρινόν. ἀκούομεν γὰρ ἐκ τῆς γραφῆς, ὅτι σῴζων σῶζε τὸν σεαυτῆς ψυχήν. ἤγουν βλέπε μὴ κ' σεαυτὸν ἀπολέσῃς ἀδιορθώτοις συγκοινωνῶν. κ' ἐξῆς ποιεῖται παραίνεσιν πρὸς ἀρχιερεῖς, τοὺς δυναμένους λύειν κ' δεσμεῖν τοὺς ἁμαρτάνοντας, κ' φησί. μὴ τοίνυν καταδεξώμεθα συναπόλλυσθαι τοῖς τοιούτοις, ἀλλὰ φοβηθέντες τὸ βαρὺ κρῖμα, κ' τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς ἀνταποδόσεως τοῦ κυρίου προ ὀφθαλμῶν λαβόντες μὴ θελήσωμεν ἀλλοτρίαις ἁμαρτίαις συναπόλλυσθαι. εἰ γὰρ μὴ ἐπαίδευσεν ἡμᾶς τὸ φοβερὸν κυρίου, μηδὲ αἱ παλαιπωρίαι πληγαὶ εἰς αἴσθησιν ἡμᾶς ἤγαγον, ὅτι διὰ τὴν ἀνομίαν ἡμῶν ἐγκατέλιπεν ἡμᾶς ὁ κύριος, κ' παρέδωκεν ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, κ' αἰχμάλωτος εἰς τοὺς πολεμίους ὁ λαὸς, κ' διεσπάρθη τῇ διασπορᾷ, διότι ταῦτα ἔπαθον οἱ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ φερόμενοι· εἰ ȝ μὴ ἐγνωσθη μηδὲ σωθῆναι, ὅτι διὰ ταῦτα ἦλθεν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐφ' ἡμᾶς· τίς ἡμῖν κοινὸς πρὸς τούτους λόγος; ἀλλὰ διαμαρτυράμεθα αὐτοῖς κ' νυκτὸς κ' ἡμέρας κ' δημοσίᾳ κ' ἰδίᾳ ὀφείλομεν, συναπάγεσθαι ȝ αὐτῶν τῇ πονηρίᾳ μὴ καταδεχώμεθα, προσευχόμενοι μᾶλλον περὶ αὐτῶν, ἐξελέσθαι τῆς παγίδος τοῦ πονηροῦ· ἐὰν ȝ τῶν μὴ διαπεσώμεν τὰς ἰδίας ἑαυτῶν ψυχὰς, τῆς αἰωνίου κατακρίσεως φεισάμενοι.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΑΡΙΣΤ. Μὴ χρόνῳ κρίνῃς, ἀλλὰ τρόπῳ τῶν ἐπιτιμίων. εἰ δ' ἐμμένουσι ταῖς ἁμαρτίαις, καὶ ἀντιλέγουσιν, σὺ δὲ σῶσον τὴν οἰκείαν ψυχήν.

ARIST. *Ne tempore, sed modo pœnas expendas: si autem in peccatis permanent & contradicant, tu vero serva animam tuam.*

Τὰ μὲν ἐπιτίμια ὡρίσθησαν, ὡς ἐγράφησαν. οὐ δεῖ δὲ πρὸς τὸν χρόνον τῶν ἐπιτιμίων ἀφορᾶν, ἀλλὰ πρὸς τὸν τρόπον τῆς μετανοίας. καὶ εἰ μετὰ δακρύων καὶ συντετριμμένης καρδίας, καὶ ταπεινώσεως ἱκανῆς τὰς ἐξομολογήσεις ποιοῦνται οἱ ἁμαρτάνοντες, καὶ ἀφίστανται τοῦ κακοῦ, καὶ ἐξ ὅλης ψυχῆς ἐκζητοῦσι τὸν κύριον, ᾧπερ τῇ ἐξουσίᾳ ἔστι τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐμπεπιστευμένῳ, τὸν χρόνον αὐτῶν ἐλαττῶσαι. ἐὰν δὲ δυσαποσπάστως, ἔχωσι τῶν ἰδίων ἐθῶν οἱ παιόντες, καὶ τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ ταῖς ἡδοναῖς τῆς σαρκὸς δουλεύειν μᾶλλον αἱρῶνται, ἢ τῷ κυρίῳ, καὶ τῷ τὸ εὐαγγέλιον ζωὴν μὴ καταδέχονται, οὐδεὶς πρὸς αὐτοὺς λόγος ἐπιτιμίων. ἐν γὰρ λαῷ ἀπειθεῖ καὶ ἀντιλέγοντι δεδιδάγμεθα ἀκούειν, ὅτι σώζων σῶσε τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν.

B

Pœnæ quidem definitæ fuerunt, prout scriptæ sunt. Non ad tempus autem pœnarum, sed ad modum pœnitentiæ respicere oportet. Et si cum lachrymis & contritione cordis & humiliatione seria & impensa confiteantur peccatores, & à malo desistant, & Dominum ex toto animo quærant, licebit ei, cui ligandi & solvendi commissa est potestas, earum tempus contrahere: sin vero à propriis moribus haud facile avellantur ii, qui offendunt, & peccato & carnis voluptatibus, quàm Domino, servire maluerint, nec vitam ex Evangelio institutam suscipiant, nulla ad illos pœnarum ratio est. In immorigero enim & rebelli populo audire docti sumus; Servans serva animam tuam.

ΚΑΝΩΝ πε'.

Μὴ τοίνυν καταδεξώμεθα συναπόλλυσθαι τοῖς τοιούτοις, ἀλλὰ φοβηθέντες τὸ βαρὺ κρίμα καὶ τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς ἀνταποδόσεως τοῦ κυρίου πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντες· μὴ θελήσωμεν ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις συναπόλλυσθαι. εἰ γὰρ μὴ ἐπαίδευσαν ἡμᾶς τὰ φοβερὰ τοῦ κυρίου, μηδὲ αἱ τηλικαῦται πληγαὶ εἰς αἴσθησιν ἡμᾶς ἤγαγον, ὅτι διὰ τὴν ἀνομίαν ἡμῶν ἐγκατέλιπεν ἡμᾶς ὁ κύριος, καὶ παρέδωκεν εἰς χεῖρας βαρβάρων, καὶ ἀπήχθη αἰχμάλωτος εἰς τὸν πολέμιον ὁ λαός, καὶ παρεδόθη τῇ διασπορᾷ, διὸ καὶ ταῦτα ἐτόλμων, οἱ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ φερόμενοι, εἰ μὴ ἔγνωσαν μηδὲ συῆκαν, ὅτι διὰ ταῦτα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, τίς ἡμῖν κοινὸς λόγος πρὸς τούτους; ἀλλὰ διαμαρτύρεσθαι αὐτοῖς καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας καὶ δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ ὀφείλομεν, συναπάγεσθαι δὲ αὐτοῖς ταῖς πονηρίαις, μὴ καταδεχώμεθα, περισπουδοῦντες μᾶλλον μὴ κερδῆναι αὐτοὺς καὶ ἐξελέσθαι τῆς παγίδος τοῦ πονηροῦ. ἐὰν δὲ τοῦτο μὴ δυνηθῶμεν, σπουδάσωμεν γοῦν ἑαυτοὺς ψυχὰς τῆς αἰωνίου κατακρίσεως περισῶσαι.

CANON LXXXV.

C

Ne itaque cum eis perire in animum inducamus, sed grave judicium formidantes, & terribilem retributionis diem præ oculis habentes, ne velimus unà cum alienis peccatis perire; si enim nos non docuerunt terribilia Domini: nec tot plagæ nos in sensum deduxerunt, quòd propter nostram iniquitatem nos dereliquit Dominus, & tradidit in manus barbarorum, & populus ad hostes captivus adductus est, & dispersioni traditus, eo quòd ea audebant qui Christi nomen circumferebant, si non noverunt, nec intellexerunt, quòd propter hæc venit in nos ira Dei, quæ est nobis communis cum his ratio? sed & noctu & interdiu, & publicè, & privatim ipsis testificari debemus: cum eorum autem improbitatibus abire nolumus, eos quidem lucrifacere optantes, & à mali laqueo eripere. Sin autem hoc non possumus, studeamus nostras animas ab æterna condemnatione servare.

D

ΒΑΛΣ. Ταῦτα παραινετικὰ ῥήματά εἰσι πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πρώτους τοὺς δυναμένους δεσμεῖν καὶ λύειν. παρακαλεῖ γὰρ αὐτοὺς μὴ συναρεῖν τοῖς ἁμαρτάνουσι, μηδὲ ἀνέχεσθαι τῷ κοινωνίαν τοῦ ὀνόματος τῶν ἁμαρτίας, καὶ ἐντεῦθεν τούτοις συναπόλλυσθαι, ἀλλὰ διὰ παντὸς νουθετεῖν αὐτοὺς χάριν τοῦ ἐπισπάσασθαι τοῦ κακοῦ, καὶ περισπούδαστον ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τούτων. εἰ δὲ πολλάκις ὑμῶν δυνηθῆτε φησὶ διορθώσασθαι τούτους, ἀπαλλάξατε ἑαυτοὺς ἐκ τούτων ἀποξενώσαντες, καὶ οὕτω περισωθείητε καὶ ἐκ τοῦ αἰωνίου κολάσεως.

BALS. Hæc verba suasoria sunt ad antistites, & omnes qui habent potestatem ligandi, & solvendi. Hortatur enim ipsos ne peccatis consentiant, nec eorum communionem sustineant qui in peccatis perseverant, & ideo cum illis pereant. Sed eos perpetuo admoneant, ut à malo desistant & orent pro eorum salute. Sin autem, inquit, eos corrigere non possitis, studete vosmet ab eis alienare, & sic ab æterno etiam supplicio servemini.

E

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

EJUSDEM EX ALIO SERMONE AD Beatum Amphilochium Epistola de ciborum differentiâ.

Canon LXXXVI.

EGregiis autem Encratitis ad præclaram eorum objectionem, Cur nos quoque non omnia comedimus, illud dicatur, quod etiam excrementa nostra abominamur. Nam dignitate quidem olera nobis carnes sunt: quod verò ad eorum quæ sunt utilia attinet discretionem, sicut & in oleribus id quod est noxium à convenienti separamus: ita & in carnibus quod noxium est ab utili discernimus. Nam olus quidem est cicuta, quemadmodum & vulturina caro, caro est: tamen nec quis hyoscyamum comederit mentis compos, nec canem attigerit, nisi magna urgente necessitate. Quamobrem qui comedit non inique fecit.

Bals. Encratitæ, qui continentiam forte persequebantur, vesci carnibus abhorrebant, & cum eis diceretur id non rectè à se fieri, opponebant orthodoxis, Vos quoque nonnullos cibos abhorretis, & ideo ab eis abstinetis. Ad hoc dicit sanctus, Non est mirum si ab aliquibus abstinemus, vel eadem abominamur; nam & nostra excrementa abhorremus, etsi sint ex nostræ carnis substantia: sunt autem excrementa, urinæ, stercora, humores qui per os, & nares emittuntur, & quæcunque ejusmodi. Quemadmodum ergo illa aversamur, ita cibos quoque aliquos non admittimus. Omnia enim olera carnes à nobis existimantur, quòd omnia comedamus ut olera. Discernentes autem, & separantes id quod est noxium, eo quod non lædit utimur, & quemadmodum in oleribus est cicuta, & hyoscyamus, tamen quia sunt noxia, ea fugimus: ita & in carnibus, caro est caro vulturina, & caro canis: sed tamen nemo gustaverit, nisi valde esuriat. Qui autem per vim gustavit, non egit inique.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΞΕΤΕΡΟΥ ΛΟΓΟΥ πρὸς τὸν μακάριον Ἀμφιλόχιον ἐπιστολὴ περὶ βρωμάτων διαφορᾶς.

ΚΑΝΩΝ πϛ'.

ΤΟΙΣ ᾗ κομψοῖς ἐγκρατεύταις πρὸς τὸ σεμνὸν αὐτῶν πρόβλημα, διὰ τί καὶ ἡμεῖς οὐ πάντα ἐσθίομεν, ἐκεῖνα λεγέσθω, ὅτι καὶ τὰ περιττώματα ἡμῶν βδελυσσόμεθα. κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἀξίαν λάχανα χόρτος ἡμῖν ἐστι τὰ κρέα, κατὰ ᾗ τὴν τῶν συμφερόντων διάκρισιν, ὡς ἐν λαχάνοις τὸ βλαβερὸν τοῦ καταλλήλου χωρίζομεν· οὕτω καὶ ἐν τοῖς κρέασι τοῦ χρησίμου τὸ βλαβερὸν διακρίνομεν. ἐπεὶ λάχανόν ἐστι καὶ τὸ κώνειον, ὥσπερ κρέας ἐστὶ καὶ τὸ ὑύπειον· ἀλλ' ὅμως ὅτε ὑοσκύαμον φάγοι ἄν τις νοῦν ἔχων, ὅτε κυνὸς ἅψαιτο μὴ μεγάλης ἀνάγκης κατεπειγούσης. ὥστε φαγὼν οὐκ ἰωλύμησεν.

ΒΑΛΣ. Οἱ ἐγκρατῖται, ὡς τάχα μετιόντες ἐγκράτειαν, ἐβδελύσσοντο τὸ σαρκοφαγεῖν, καὶ ἀκύροντες μὴ καλῶς ποιεῖν, ἀντιπίπτουσι τοῖς ὀρθοδόξοις, ἔτι καὶ ὑμεῖς ἔνια τῶν βρωμάτων βδελύττεσθε, διὸ καὶ ἀπέχεσθε αὐτῶν. πρὸς τοῦτο οὖν ὁ ἅγιος λέγει, ὅτι οὐ θαυμαστὸν εἰ τινῶν ἀπεχόμεθα ἢ βδελυσσόμεθα αὐτά· ὅτι καὶ τὰ περιττώματα ἡμῶν βδελυττόμεθα, καίτοι ἐκ τῆς οὐσίας ὄντα τῆς ἡμετέρας σαρκός· περιττώματα δέ εἰσι τὰ οὖρα, τὰ σκύβαλα, οἱ χυμοί, τὰ διὰ στόματος καὶ μυκτήρων κενώματα ὑγρά, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ὡς οὖν ἐκεῖνα ἀποκρινόμεθα, οὕτω καί τινα τῶν βρωμάτων οὐ προσιέμεθα. πάντα μὲν γὰρ λάχανα χόρτος τὰ κρέα ἡμῖν λογίζονται, καὶ τὸ φαγεῖν πάντα ὡς λάχανα χόρτος. διακρίνοντες δὲ καὶ χωρίζοντες τὸ βλαβερὸν χρώμεθα τῷ μὴ βλάπτοντι, καὶ ὥσπερ ἐν τοῖς λαχάνοις λάχανόν ἐστι καὶ τὸ κώνειον, καὶ ὁ ὑοσκύαμος, ἀλλὰ βλαβερὰ ὄντα φεύγομεν αὐτά. οὕτω καὶ ἐν τοῖς κρέασι, κρέας ἐστὶ καὶ τὸ ὑύπειον καὶ τὸ τοῦ κυνός. ἀλλ' οὐκ ἄν τις γεύσαιτο κυνὸς, εἰ μὴ σφόδρα λιμώττει. ὁ δὲ γεύσαμενος ἐκ βίας, οὐκ ἰωλύμησεν.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΔΙΟΔΩΡΟΝ Επίσκοπον Ταρσῦ· περὶ τῦ δύο ἀδελφὰς ἀγαμήσαι εἰς γάμον.

ΒΑΛΣ. Τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἐμνήσθη ὁ ἅγιος ἐν τῷ κγ'. κανόνι αὐτῦ. ἀπεστάλη δὲ πρὸς Διόδωρον Ταρσῦ ἐπίσκοπον, ὃς ἐρωτηθεὶς πρός τινος, εἰ δυνατὸν τῆς γυναικὸς αὐτῦ θανούσης τὴν ἐκείνης ἀδελφὴν ἀγαγέσθαι πρὸς γάμον, ἀπεκρίνετο ἐγγράφως μὴ κωλύεσθαι· τῦ δὲ μεγάλου Βασιλείου ἀπαγορεύοντος τὸν τοιοῦτον γάμον, ἡ τοῦ Διοδώρου ἐγγραφος ἀπόκρισις ἐνεφανίσθη αὐτῷ, ἡ εἰρημένον ἐπιτρέπουσα γάμον. ὅθεν ἀπέστειλεν αὐτῷ ταῦτα.

B

ΚΑΝΩΝ πζ'.

Αφίκετο πρὸς ἡμᾶς γράμματα τὴν ἐπιγραφὴν ἔχοντα Διοδώρου· τὰ δὲ ἐφεξῆς ἄλλου τινὸς φρόνημα ἦν ἢ Διοδώρου. δοκεῖ μοι γάρ τις τῇ τεχνικῇ τὸ σὸν πρόσωπον ὑποδὺς, ὅπως ἑαυτὸν ἀξιόπιστον ἐθελήσαι ποιῆσαι τοῖς ἀκροωμένοις· ὃς γε ἐρωτηθεὶς ὑπό τινων, εἰ δεμιτὸν αὐτὸν πρὸς γάμον ἡ πλουτησάσης αὐτῷ γυναικὸς τὴν ἀδελφὴν ἀγαγέσθαι, οὐκ ἔφριξε τὴν ἐρώτησιν· ἀλλὰ καὶ προσῆγε τὴν ἀκοὴν, καὶ τὸ ἀσεβὲς ὑπεδύσατο πάνυ γενναίως αὐτῷ καὶ ἀγωνιστικῶς συγκατέσπευσε. εἰ μὲν οὖν τοῦτο μοι τὸ γράμμα, αὐτὸ ἂν ἀπέστελλα, καὶ ἐξῆρκες ἑαυτῷ τε ἀμύνων καὶ τῇ ἀληθείᾳ. ἐπεὶ δὲ ὁ δείξας πάλιν ἀφείλετο, καὶ ὥσπερ τι τρόπαιον καθ' ἡμῶν προσέφερε, κεκωλυκότων τὸ ἐξ ἀρχῆς, ἔγγραφον λέγειν ἔχων τὴν ἐξουσίαν, ἀπέστειλα νῦν σοι, ὥστε διπλῇ τῇ χειρὶ ἡμᾶς ἐλθεῖν ἐπὶ τὸν νόθον ἐκεῖνον λόγον, καὶ μηδεμίαν αὐτῷ ἰσχὺν καταλιπεῖν· ἵνα μὴ ἔχῃ βλάπτειν ῥᾳδίως τοὺς ἐντυγχάνοντας.

C

ΒΑΛΣ. Ἀναιρέψαι τὰ ὑπὲρ τῦ Διοδώρου μέλλων ὁ ἅγιος, τεχνικῶς μέτεισι τὴν ἀναιρετὴν, καὶ προκαθιζᾷ τὸν οἰκεῖον λόγον, ἵνα μὴ δοκῇ ἐντρέπειν αὐτὸν, καὶ ὅπως ἐναντικώτερον αὐτὸν ἀποφήνῃ, καί φησι· ὅτι τὸ γράμμα εἰς ὄνομα μὲν σὸν ἐπεγέγραπτο· δοκεῖ δέ μοι, ὅτι ἄλλου τῦ τοιαῦτα τεχνάζεσθαι καὶ μηχανᾶσθαι δεινοῦ, θέλων ἀξιόπιστον ποιῆσαι τὸν οἰκεῖον λόγον, ἐπέγραψε τῷ γράμματι τὸ σὸν ὄνομα. ὅστις ἐρωτηθεὶς, εἰ δέμιτόν ἦν εἰ νόμιμον ἢ δίκαιόν ἐστι τῷ ἀδελφῷ τῆς πλουτησάσης ἰδίας γυναικὸς ἀγαγέσθαι πρὸς γάμον, τὸ ἀσεβὲς ἐρώτημα τῷ ἐρωτήσαντι συγκατέσπευσεν, ἀντὶ τῦ, δεῖ τὸ ὑπενδύσασθαι τὴν ἀσέλγειαν, κἀκεῖνος δοκεῖ κοινωνῆσαι τῆς πράξεως. εἰ μὲν οὖν εἶχον, φησι, τὸ γράμμα, ἔπεμψα ἂν σοι αὐτό, καὶ ἤμυνας ἂν ἑαυτῷ καὶ τῇ ἀληθείᾳ, ἤτοι ἐβοήθησας ἄν, ὡς ψευδῶς πάντα κατηγορηθεὶς εἰπεῖν καὶ γράψαι ἀθέμιτα, ὅπερ καὶ σῦ καταπέπλευκε καὶ τῆς ἀληθείας· τῆς μὲν ἀληθείας, ὡς τῦ ψεύδους ἐκείνης προτιμηθέντος, σῦ δέ, ὡς ἐπιτρέψαντος ἃ μὴ ἐχρῆν. ἐπειδὴ δὲ ὁ δείξας πάλιν ἀφείλετο, καὶ ὥσπερ τρόπαιον καθ' ἡμῶν προσέφερε· τρόπαιον δέ ἐστι σημεῖόν τι τῷ νικήσαντι ἐν πολέμῳ διδόμενον, ἵν' εἴη δῆλον ἐκ τούτου ἡ τρέψασα μοῖρα τοὺς πολεμίους· ὅθεν ὠνομάσθαι τρόπαιον, ἐκ τῦ τροπὴν τῶν πολεμίων γενέσθαι, τρεψάντων τὰ νῶτα τοῖς ἐναντίοις. ἐπεὶ οὖν γράμμα οὐκ ἔχω, ἐπέστειλα νῦν σοι, ἵνα ἐπέλθωμεν, ἵνα ἀνταγωνισώμεθα διπλῇ τῇ χειρὶ, τῇ ἐμῇ δηλαδὴ, καὶ τῇ σῇ, κατὰ τῦ νόθου ἐκείνου λόγου τῦ ξένου καὶ τῦ πεπλασμένου, καὶ μὴ ἐάσωμεν αὐτῷ δύναμιν, ἵνα μὴ δύκολως βλάπτῃ τοὺς ἐντυγχάνοντας αὐτῷ καὶ ἀναγινώσκοντας.

D

E

F

EJUSDEM AD DIODORUM TARsensem Episcopum, de eo qui duas sorores in matrimonium duxit.

BALS. HUjus Epistolæ meminit sanctus in xxiii. suo canone. Missa est autem ad Diodorum Tarsensem Episcopum, qui à quodam interrogatus, an uxore sua mortua sororē illius in matrimonium ducere posset; in scriptis respondit, eum non prohiberi. Cùm autem magnus Basilius ejusmodi matrimonium prohiberet, scriptis mandata Diodori responsio illi ostensa est, quæ prædictum matrimonium permittebat. Unde illi hæc misit.

CANON LXXXVII.

Venerunt ad nos literæ Diodori inscriptionem habentes: quæ autem deinceps sequuntur, ea alius potius quam Diodori esse convenit. Videtur enim vafer quispiam tuam personam subiisse, ut se sic auditoribus fide dignum efficeret; qui ab aliquibus interrogatus, an fas sit demortuæ ejus uxoris sororem in matrimonium ducere, interrogationem non abhorruit: sed auditionem æquo animo tulit, & ad salacem ejus cupiditatem valde illi strenuè magnâque contentione auxilium tulit. Si ipse itaque literas haberem, eas ad te misissem, ipseque ad te & veritatem defendendam suffecisses. Quia autem is qui ostendit rursus abstulit, & adversus nos, qui ab initio prohibueramus, veluti trophæum circuntulit, dicendo se scriptis mandatam habere potestatem: nunc ad te scripsi, ut manu duplici ad illam adulterinam orationem veniamus, & nullas ei vires relinquamus; ne possit eos facile ledere, in quos incidit.

BALS. Quæ à Diodoro scripta sunt confutaturus sanctus, confutationem artificiosè adgreditur, & ejus dictum ita proponit, ut non videatur ipsum pudore suffundere, & ita eum ad insistendum acriorem efficiat, & dicit; Literæ quidem sub tuo nomine scriptæ fuerant: mihi autem videtur aliquis eorum, qui ad hæc machinanda & excogitanda apti sunt, volens efficere, ut quod à se diceretur fide dignum esset, literis tuum nomen subscripsisse. Qui interrogatus, an fas esset, seu legitimum aut justum sororem uxoris suæ mortuæ in matrimonium ducere; ei, qui interrogavit, in impia interrogatione auxilium tulit, id est, intemperantiam & libidinem permittendo, ipse quoque videtur fuisse actionis particeps. Si itaque, inquit, literas habuissem, eas ad te misissem, téque & veritatem defendisses, seu tibi auxilium tulisses, ut falsò accusatus, nefaria dicere & scribere, quod te & veritatem tangit. Veritatem quidem, cum falsum illi prælatum fuerit: te autem, ut qui ea, quæ non decet, permiseris. Quia autem is, qui ostendit, rursus abstulit, & tanquam aliquod trophæum adversus nos circuntulit. Est autem trophæum signum aliquod, quod in bello vincenti datur, ut ex eo sit manifestum, quæ pars adversario vicerit. Unde à versis hostibus, dum adversariis terga dant seu vertunt, trophæum nominatum est (à verbo Græco τρέπω, quod verto significat.) Quia ergo non habeo literas, nunc ad te scripsi, ut adgrediamur, ut duplici manu, tua scilicet & mea, contendamus adversus adulterinam illam orationem alienam & confictam, & vires ei non relinquamus; ut non facile eos lædat, qui in illam incidunt & legunt.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CANON LXXXVIII.

Primum ergo, quod & in hujusmodi rebus maximi momenti est, consuetudinem apud nos objicere possumus legis vires habentem, eo quòd à sanctis viris ritus nobis traditi sunt. Ea autem est ejusmodi; Si quis unquam impuritatis affectu superatus, ad inhonestam duarum sororum societatem lapsus sit, nec hoc matrimonium existimandum, nec eos ad Ecclesiasticum cœtum prius admittendos, quam se invicem separentur: quare & si nihil aliud dici posset, ad mali vitationem sufficeret consuetudo. Sed quia is, qui epistolam scripsit, adulterino B *argumento hoc malum in vitam inducere conatus est; necesse est, nec nos quidem à rationum auxiliis abstinere, etsi in valde evidentibus ratione major est uniuscujusque præsumptio. Scriptum enim est, inquit, in Levitico; Mulierem Zelotypam super sororem suam non accipies, ad revelandam turpitudinem ejus super ipsam, ipsa adhuc vivente. Ex hoc ergo clarum esse dicit, quòd ea mortua accipere permittitur. Ad hoc itaq; primum quidem illud dicam, quòd quæcunque lex dicit, iis, qui in*
• *lege sunt, dicit. Nam sis quidem & circumcisioni &* C *sabbato & ciborum abstinentiæ subjiciemur. Neque enim si aliquid invenerimus, quod nostris volupatibus congruat, nos ipsos servitutis legis jugo submittemus. Sin autem eorum, quæ sunt in lege grave aliquid apparuerit; tunc ad libertatem in Christo recurremus. Interrogati sumus, an scriptum sit accipere licere uxorem post sororem, diximus id quod est tutum nobis & verum, quod non scriptum est: ex consequenti autem illatione, quod non dictum est colligere, est ejus qui legem imponit, non ejus qui quæ legis sunt dicit. Nam sic quoq; licebit volenti, adhuc vivente uxore, sororem accipere. Idem enim sophisma in illo quoq;* D *convenit. Scriptum enim est, inquit; Non accipies Zelotypam; quare eam, quæ est à Zelotypia aliena, accipere non prohibuit. Qui itaq; suæ perturbationi favet, dicet mores sororum esse à Zelotypia alienos. Sublata ergo causa, propter quam ambarum cohabitatio est prohibita, quid vetabit quominus sorores accipiantur? Sed hæc non scripta sunt, inquiemus. Sed nec illud definitum est. Consequentiæ tamen intelligentia dat similiter utríq; potestatem. Oportebat autem ad ea, quæ paulo ante in lege dicta erant, reverti & ea molestia liberari. Videtur enim legislator non quodvis peccati genus comprehendere: sed separatim Æ-*
E *gyptiorum peccata prohibere, unde abierat Israël; & Chananæorum, ad quos transierat. Ita enim habet dictio, Secundum studia Ægypti, in qua habitâstis, non facietis; & secundum studia regionis Chanaan, ad quam ego deducam vos, non facietis, & in legitimis eorum non ambulabitis. Quare verisimile est hoc peccati genus non fuisse usitatum apud gentes: & ideo nec legislatorem illius cautione opus habuisse, sed non docta consuetudine ad abominationis criminationem contentum fuisse. Quodammodo ergo, cum id quod majus est prohibuisset, quod minus est silentio prætermisit; quoniam permultis carnaliter affectis, ne cum viventibus* F *sororibus cohabitarent, patriarchæ exemplum impedimento esse videbatur. Nos autem quid facere oportet, quæ scripta sunt dicere; an quæ silentio prætermissa sunt curiosè perscrutari? Fam enim, non licere patrem & filium una amica uti, in his legibus quidem non scriptum est: sed apud prophetam maximè accusatur. Filius enim, inquit, & pater ad eandem puellam ingrediebantur. Quæcunque autem sunt alia immundarum animi perturbationum genera dæmoniorum schola invenit; divina*

ΚΑΝΩΝ πή.

Πρῶτον μὲν οὖν, ὃ καὶ μέγιστον ἐπὶ τῶν τοιούτων ἔχει, τὸ παρ' ἡμῖν ἔθος, ὃ ἐγγράφου, φησὶ, νόμου δύναμιν ἔχον, παρὰ τῶν ἁγίων ἀνδρῶν τοὺς θεσμοὺς ἡμῖν παραδοθῆναι. τοῦτο δὴ τοιοῦτόν ἐστιν· ἐάν τις πάθει ἀκαθαρσίας ποτὲ κρατηθεὶς ἐκπέσοι πρὸς δυοῖν ἀδελφῶν ἄσεμνον κοινωνίαν, μήτε γάμον ἡγεῖσθαι τοῦτο, μὴ θ' ὅλως εἰς ἐκκλησίας πλήρωμα παραδέχεσθαι πρότερον, ἢ χαλάσαι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων. ὥστε εἰ καὶ μηδὲν εἰπεῖν ἰῶ ἕτερον, ἐξήρκει ἂν ἔθος πρός τε τὴν τοῦ καιροῦ φυλακήν. ἐπεὶ δὲ ὁ τὴν ὑποψολὴν γράψας ὑπονοήματι κενῷ κακὸν τοσοῦτον ἐπεισάγειν, ἀνάγκη μηδὲ ἡμᾶς τῆς ἐκ τῶν λόγων βοηθείας ἀπέχεσθαι, καίτοι δῆλον ὂν τῶν σφόδρα ἐναργῶν μείζων ἐστὶ τοῦ λόγου ἡ παρ' ἑκατέρῳ πρόληψις. γέγραπται, φησὶν, ἐν τῷ Λευιτικῷ· γυναῖκα ἐπ' ἀδελφῆς αὐτῆς οὐ λήψῃ ἀντίζηλον, ἀποκαλύψαι τὴν αἰσχημοσύνην αὐτῆς ἐπ' αὐτῇ, ἔτι ζώσης αὐτῆς. δῆλον οὖν ἐκ τούτου εἶναί, φησιν, ὅτι συγχωρεῖται λαμβάνειν τελευτησάσης. πρὸς δὴ τοῦτο πρῶτον μὲν ἐκεῖνο ἐρῶ, ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ. ἐπεὶ ὅταν γε καὶ περιτομὴν καὶ σαββάτου καὶ ἀποχὴν βρωμάτων ὑποκείσεσθαι· οὐ γὰρ δή, ἐάν μή τι εὕρωμεν συντρέχον ἡμῖν πρὸς ἡδονὰς τῷ ζυγῷ τῆς δουλείας τοῦ νόμου ἑαυτοὺς ὑποθήσομεν. ἐὰν δέ τι φανῇ τῶν νομίμων βαρύ τε, πρὸς τὸν Χριστῷ ἐλευθερίαν ἀποδραμούμεθα. ἠρώτηθημεν, εἰ γέγραπται λαμβάνειν γυναῖκα ἐπ' ἀδελφῇ, εἴπομεν ὅτι μὲν ἀσφαλὲς ἡμῖν καὶ ἀληθές, διότι οὐ γέγραπται, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἀκολούθου διαφορᾶς τὸ σιωπηθὲν λογίζεσθαι, νομοθετοῦντός ἐστιν; οὐ τὰ τοῦ νόμου λέγοντος. ἐπειδὴ ὅτου γε ἐξέστω τῷ βουλομένῳ καταβλάπτειν, καὶ ἐπὶ ζώσης τῆς γυναικός, λαμβάνειν τὴν ἀδελφήν. τὸ γὰρ αὐτὸ τοῦτο σόφισμα καὶ ἐπ' ἐκείνῳ ἁρμόζει. γέγραπται γάρ, φησιν, οὐ λήψῃ ἀντίζηλον, ὡς τί γε ἔξω τοῦ ζήλου λαβεῖν οὐκ ἐκώλυσεν. ὁ δὲ σωφρονῶν τῷ παθεῖ ἀζηλότυπον ἂν διορεῖται τὸ τῆς ἀδελφῆς, ἀνηρημένης οὖν τὴν αἰτίας, δι' ἣν ἀπηγόρευσε τὴν ἀμφοτέρων συνοίκησιν, τί τὸ κωλύον ἔσαν λαμβάνειν ζώσης ἀδελφάς; ἀλλ' οὐ γέγραπται ταῦτα, φήσομεν· ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖνο ὡρισται. ἡ δὲ ἔννοια τῆς ἀκολούθου ὁμοίως ἀμφοτέροις τὴν ἄδειαν δίδωσιν· ἔδει δὲ μικρὸν ἐπὶ τὰ κατόπιν τῆς νομοθεσίας ἐπαναδραμόντα ἀπηλλάχθαι πραγμάτων. ἔοικε γὰρ οὐ πᾶν εἶδος ἁμαρτημάτων προλαμβάνειν ὁ νομοθέτης· ἀλλ' ἰδίως μὲ ἀπαγορεύειν τὰ τῶν Αἰγυπτίων, ὅθεν ἀπῆρεν ὁ Ισραὴλ, καὶ τὰ τῶν Χαναναίων, πρὸς οὓς μεθίστατο. ἔχει γὰρ οὕτως ἡ λέξις, κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς Αἰγύπτου, ἐν ᾗ παῴκησατε, ἐπ' αὐτῆς οὐ ποιήσετε· καὶ κατὰ ἐπιτηδεύματα γῆς Χαναάν, εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάξω ὑμᾶς ἐκεῖ, οὐ ποιήσετε, καὶ κατὰ τοῖς νομίμοις αὐτῶν οὐ πορεύσεσθε· ὥστε τὴν εἰκόνα τοῦ εἴδους τῆς ἁμαρτίας μὴ ἐμπολιτεύεσθαι τότε παρὰ τοῖς ἔθνεσι· διὸ μηδὲ τῆς ἐπ' αὐτῷ φυλακῆς προσήκειν ὑπολιμπάνεσθαι τὸν νομοθέτην, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῷ ἀδιδάκτῳ ἔθει πρὸς τὴν μίσησιν βεβουλῆσθαι. πῶς οὖν τὸ μεῖζον ἀπαγορεύσας, τὸ ἔλαττον ἀπεσιώπησεν· ὅτι ἐδόκει πολλοῖς τῶν φιλοσαρκων, πρὸς τὸ ζώσαις ἀδελφαῖς συνοικεῖν, τὸ ὑποδεῖγμα βλάπτειν τὴν πατριάρχου. ἡμᾶς δὲ τί χρὴ ποιεῖν, τὰ γεγραμμένα λέγειν, ἢ τὰ σιωπηθέντα διερευνᾶσθαι; αὐτίκα τὸ μὴ δεῖν μιᾷ ἑταίρᾳ κεχρῆσθαι πατέρα καὶ υἱόν, ἐν μὲν τοῖς νόμοις τούτοις οὐ γέγραπται· παρὰ δὲ τῷ προφήτῃ μεγίστης καταγορείας ἀξιοῦται. υἱὸς γάρ, φησι, καὶ πατὴρ πρὸς τὴν αὐτὴν παῤῥησίαν εἰσπορεύονται. πόσα δὲ εἴδη ἄλλα τῶν ἀκαθάρτων παθῶν τὸ μὲν τῶν δαιμονίων διδασκαλεῖον ἐξεῦρεν· ἡ δὲ θεία γραφὴ ἀπεσιώπησε, τὸ σεμνὸν ἑαυτῆς ταῖς τῶν αἰσχρῶν ὀνομασίαις καταρυπαίνειν οὐκ αἱρουμένη, ἀλλὰ γενικοῖς ὀνόμασι τὰς ἀκαθαρσίας διέλαβεν. ὡς ὁ ἀπόστολος Παῦλός φησι, πορνείαν δὲ

ὃ γὰρ ἀκαθαρσία πᾶσα, μὴ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς A
πρέπει ἁγίοις· τῷ δὲ ἀκαθαρσίας ὀνόματι τάς τε τῶν ἀρ-
ρένων ἀρρητοποιίας καὶ τὰς ἀπλήστων ἀφιλαμβάνων. ὥστε
οὐ πάντως ἡ σιωπὴ ἀδέλφ φέρει τοῖς φιλησύνοις. ἐγὼ δὲ οὐδὲ
σεσιωπῆσθαι τὸ μέρος τοῦτο φημί· ἀλλὰ καὶ πάνυ σφοδρῶς
ἀπηγορευκέναι τὸ νομοθέτην. τὸ γάρ, οὐκ εἰσελεύσῃ πρὸς
πάντα οἰκεῖον σαρκός σου ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην αὐ-
τῆς, ἐμπεριεκτικόν ἐστι καὶ τούτου τοῦ εἴδους τῆς οἰκειότητος.
τί γὰρ ἂν γένοιτο ἀνδρὶ οἰκειότερον τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς,
μᾶλλον δὲ τῆς ἑαυτοῦ σαρκός; οὐ γάρ ἔτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ
μία· ὥστε διὰ τῆς γυναικὸς ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς φέρει τιὼ τοῦ B
ἀνδρὸς οἰκειότητα μεταβαίνει. ὡς γὰρ μητέρα γυναικὸς οὐ
λήψεται, οὐδὲ θυγατέρα ταύτης, διότι μηδὲ τὴν ἑαυτοῦ μητέ-
ρα, μηδὲ τιὼ ἑαυτοῦ θυγατέρα· οὕτως, οὐδὲ ἀδελφὴν γυναι-
κὸς, διότι μηδ' ἣν ἀδελφιὼ αὐτοῦ. καὶ τὸ ἀνάπαλιν, οὐδὲ γυ-
ναικὶ ἔξεστι τοῖς οἰκείοις τοῦ ἀνδρὸς συνοικεῖν. κοινὰ γάρ ἐστ'
ἀμφοτέρων τῆς συγγενείας τὰ δίκαια. ἐγὼ δὲ καὶ τῷ πρὸ
γάμου βιαιοφθόρῳ ἁμαρτύρομαι· ὅτι παρέρχεται τὸ σχῆμα
τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστίν, ἵνα καὶ οἱ
ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν. ἐὰν δέ μοι ἐπιγαμβρεύσοι
τις, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καταγελῶ τοῦ τῷ νο-
μοθεσιῶν τὰς καιρὰς μὴ διακρίνοντος. πορνείαις γὰρ ἐπι-
μύθιον ὁ δεύτερος γάμος, οὐκ ἐφόδιον εἰς ἀσέλγειαν, εἰ C
οὐκ ἐγκρατέσιν γαμηθήσονται, φησιν. οὐκ ὀφείλουσιν
ἐπιγαμεῖν. οἱ δὲ οὐδὲ πρὸς τιὼ φύσιν ἀποβλέπουσιν,
οἱ τιὼ ψυχιὼ λημῶντες τῷ πάθει τῆς ἀτιμίας, πάλαι
διακρίναντες τὰς τοῦ γένους προσαγορείας, ἐκ ποίας συγ-
γενείας τὰς γεννηθέντας προσαγορεύουσιν, ἀδελφὰς αὐτὰς
ἀλλήλων ἢ ἀνεψιὰς προσερροῦσιν; ἀμφοτέρα γὰρ αὐτοῖς προ-
αρμόττει διὰ τιὼ σύγχυσιν. μὴ ποιήσῃς, ὦ ἄνθρωπε, τιὼ
θείαν μητρυιὰν τῷ νηπίων, μήτε δὲ τιὼ ἐν μετρίοις τά-
ξει προβάλπειν ὀφάλυσμα, ταύτιὼ ἐφοπλίσῃς τὰς ἀμει-
λίκτοις ζηλοτυπίαις. μόνον γὰρ τὸ μύσος τῶν μητρυιῶν
διὰ μῆ θανάτου ἐλαύνει τιὼ ἔχθραν· μᾶλλον δέ, οἱ μὲν D
ἄλλως πολέμιοι τοῖς πεθνηκόσι σπένδονται· αἱ δὲ μητρυιαὶ
τῶν μίσους μεῖζον θάνατον ἄρρην. κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρη-
μένων. εἰ μέν νόμῳ τις ὁρμᾷτο πρὸς γάμον, ἠνοίκτει πᾶ-
σα ἡ οἰκουμένη· εἰ δὲ ἐμπαθὴς αὐτῷ ἡ ἀσυδή, διὰ τοῦτο διὰ
πλέον ἀποκλειόσθω, ἵνα μάθῃ τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι
ἐν ἁγιασμῷ, μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας. πλείονά με λέγειν
ὥρμημένον τὸ μέτριον ἐπέχει τῆς ἐπιστολῆς. εὔχομαι δέ, ἢ
τιὼ φθάνουσιν ἡμῶν ἰσχυροτέραν τοῦ πάθους ἀποδειχθῆ-
ναι, ἢ μὴ ἐπιθυμῆσαι τῇ ἡμετέρᾳ τὸ αὐτὸ τοῦτο, ἀλλ' ἐν
οἷς ἂν ἐτολμήθη τόποις ἐναπομεῖναι.

autem scriptura silentio præteriit, majestatem suam turpiū rerum nominibus nolens polluere; sed generalibus nominibus immunditias complexa est; sicut Apostolus Paulus dicit; Fornicatio autem, & omnis immunditia, ne nominetur quidem in vobis, ut sanctos decet: immunditiæ nomine nefanda masculorum & fœminarum flagitia comprehendens. Quare non omnino silentium dat libidinosis potestatem. Ego verò hanc partem ne silentio quidem fuisse prætermissam existimo; sed etiam legislatorem valdè prohibuisse. Illud enim; Non ingredieris ad quemvis consanguineum carnis tuæ, ad revelandam eorum turpitudinem, hoc quoq; consanguinitatis genus comprehendit. Quid enim esse possit homini sua uxore magis consanguineum, vel potius sua carne? non sunt enim amplius duo. sed una caro; quare per uxorem soror ejus transiit ad viri consanguinitatem. Quemadmodum enim uxoris matrem non accipiet, nec ejus filiam, quoniam nec suam matrem; nec suam filiam: sic nec sororem uxoris, quoniam nec suam sororem; Et vice versâ, nec uxori licebit viri affinibus cohabitare; sunt enim in utrisq; communia cognationis jura. Ego autem cuilibet de matrimonio consultanti testificor; quòd præterit figura hujus mundi, & tempus breve est, ut & qui habent uxores sint tanquam non habentes. Sin autem illud mihi alleget, Crescite & multiplicamini; rideo eum, qui legum tempora non discernit. Fornicationis enim remedium est secundùm matrimonium, non ad intemperantiā viaticum; Si non cōtineant, inquit, uxores ducant: non autem etiam uxores ducentes contra legem faciant. Qui autem nec ad naturam respiciunt, ignominiæ perturbatione animo cæcutientes, quæ quidem generis appellationes olim discernentes, ex quadam cognatione eos qui geniti sunt appellant, ipsorum invicem fratres vel consobrinos eos nominabunt? Utraq; enim eis propter commixtionem adaptabuntur. Ne feceris ergo, ô homo, amitam infantium novercam, nec eam, quæ matris loco eos debet fovere ac recreare, implacabilibus æmulationibus armaveris. Solum enim novercarum scelus etiam post mortem inimicitias persequitur; imò cum alii hostiliter affecti mortuis reconciliantur: novercæ post mortem odisse incipiunt. Eorum autem quæ dicta sunt summa est; Si quis lege quidem matrimonium appetit, patet universus terrarum orbis: Sin autem est illi studium animi perturbatione incitatum, propterea magis excludatur, ut discat vas suum in sanctificatione possidere, non in cupiditatis perturbatione. Plura me scribere cupientem modus retinet epistolæ. Opto etiam, ut vel nostra suasio animi perturbatione potentior evadat, vel ne hoc scelus in nostra regione versetur, sed in quibus cœptum est locis remaneat.

ΒΑΛΣ. Ἡ πρὸς Διόδωρον ἐπιστολὴ τοῦ μεγάλου πατέρος, κἂν πάσης σοφίας καὶ ἀληθοῦς ῥητορείας πεπλησμένη ἐστί, καὶ τοῦ κινοῦντος τὸ παναγίου πνεύματος ὑποφθεγγίζηται, ἀλλ' οὐκ ἔστι ζητητέα σοι τὴν παρούσης ἡμέρας. ὁρᾷς γὰρ μηδένα λαμβάνειν πρὸς κοινωνίαν γάμου ἀδελφὰς δύο, ὅπερ θεοῦ χάριτι σήμερον οὐδὲ εἰς ἐνθυμήσιν ὅλως ἔρχεται ἀνθρώπου χριστιανοῦ, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ πλείονος ἑρμηνείας ἐδεήθη. ἔχε δὲ ταύτιὼ τιὼ θείαν ἐπιστολιὼ διλωσεκῶς ἐπὶ μνήμης. κἂν γὰρ τὸ ὁρισθέντα ταύτης οὐ κρακταίζεται, ἀλλὰ τά γε ταύτῃ F
περιεχόμενα, ἐπιχειρήματά, ἐνθυμήματά τε καὶ ἐπενθυμήματα, καὶ μᾶλλον ὅσα ἀπό τε τῆς παλαιᾶς καὶ τοῦ μεγάλου ἀποστόλου Παύλου συνετέθησθιὼ τε καὶ ἀνετέθησθιὼ, μεγάλως συντελοῦσιν ἐπὶ ἑτέραις ὑποθέσεσι. σημείωσαι δὲ ἀπὸ ταύτης, ὅτι καὶ τὰ ἄγραφα ἐκκλησιαστικὰ ἔθη, ὡς οἱ ἔγγραφοι κανόνες, τὸ ἀπαρεγχείρητον ἔχουσι· καὶ ὅτι τῶν Μωσαϊκαῖς νομοθεσίαις προσέχειν οὐκ ὀφείλομεν. καὶ ἕτερα δὲ πολλὰ θαυμάσιαι ἐκ ταύτης τῆς ἐπιστολῆς, ἀναγκαιότατά τε καὶ χρησιμώτατα.

B A L S. Magni patris ad Diodorum epistola, etiamsi omni sapientia & vera eloquentia plena sit, & spiritus sancti vocem edit; tamen non est hoc tempore quærenda. Decernit enim ne in matrimonii societatem duæ sorores à quopiam accipiantur, quod dei gratia hodie ne in mentem quidem hominis Christiani venit, & propterea nec ampliore interpretatione opus habuit. Habe autem hanc divinam epistolam assiduè in memoria. Etsi enim id, quod in ea definitum est, non tractatur; quæ tamen in ea comprehenduntur, epicheremata, enthymemata, & epenthymemata, vel potiùs quæcunque ex veteri (testamento) & ex magno Apostolo Paulo & composita & opposita fuerunt, in aliis causis multum conferunt. Nota autem ex ea, quòd ecclesiastici etiam non scripti mores, sicut scripti canones, refutari non possunt; & quòd leges Mosaicæ non sunt attendendæ. Nota etiam multa alia ex hac epistola, quæ sunt imprimis necessaria & maximè utilia.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

EJUSDEM AD GREGORIUM PRESbyterum, ut separetur à mulierecula cum qua habitabat.

Canon LXXXIX.

LEGI tuas literas cum omni patientia, & miratus sum quomodo, cum posses per res ipsas nobis breviter & facile respondere, in iis quidem quorum accusaris persistere malueris; prolixa autem oratione, quæ sunt immedicabilia, curare volueris. Nec primi, nec soli, ô Gregori, statuimus, ne mulieres cum viris cohabitarent: sed lege canonem, qui à sanctis patribus B *nostris Nicææ editus est, qui apertè prohibet, ne sint introductitiæ. In hoc autem situm est cælibatûs decus & honestas, quòd separatus sit à consuetudine & consortio mulierum. Si quis enim verbo profitens, revera eadem faciat cum iis, qui cum mulieribus cohabitant, apertè ostendit se, virginitatis quidem laudem nomine tantum prosequi, sed à turpi voluptate non recedere. Tanto magis ergo oportebat te nostræ postulationi facile acquiescere; quod dicis te ab omni corporali perturbatione liberum. Neque enim credo eum, qui* C *septuaginta annos natus est, cum muliere animi perturbatione commotum habitare; nec tanquam propter turpem aliquam actionem, quæ facta fuerit, statuimus ea quæ statuimus: sed quia ab Apostolo docti sumus, fratri non esse ponendum offendiculum, vel scandalum. Scimus autem, quòd id quod rectè & sane fit ab aliquibus, erit aliis occasio ad peccatum: ea de causa decrevimus, sanctorum patrum constitutionem sequentes, ut à muliere separeris. Quid ergo Chorepiscopum incusas, & veteris simultatis recordaris? Quid autem nos insimulas, quod aures ad admittendas calumnias faciles præbeamus; non autem teipsum, qui à consuetudine* D *cum muliere non potes recedere? Ejice eam igitur à domo tua, & statue ipsam in monasterio: sit illa cum virginibus, & viri tibi serviant; ne nomen dei per vos blasphemetur. Quamdiu hæc feceris, multa, quæ per Epistolas scribis, nihil tibi proderunt: sed ociosus morieris, Deóque reddes rationem tui ocii. Sin autem non correctus sacerdotium apprehendere ausus fueris, toti populo anathema eris, & qui te susceperint, omni ecclesia erunt abdicati.*

Bals. Gregorius quidam Presbyter habebat quan- E dam mulierculam ei inservientem: quod cum sanctus intellexisset, petivit à Presbytero, ut mulierem domo sua expelleret. Is verò ad illum de ea re seipsum defendens scripsit; magnus quoque Basilius vicissim ad Presbyterum rescripsit. Est autem verisimile Presbyterum in sua epistola sanctum rogâsse, ut literas cum longanimitate legeret: ad quem rescripsit pater; Cum omni longanimitate tuas literas legi, & miratus sum, quòd, cum posses per res breviter respondere, scilicet per mulieris amandationem; in iis, quorum accusaris, rebus scilicet ipsis propter quas accusatio instituta est, permaneas; verbis autem te defendis. Deinde dicit; Nos F nec primi nec soli statuimus, ne mulieres cum viris, scilicet sacratis, cohabitarent; sed lege can. syn. Nicænæ, qui prohibuit, ne sint introductitiæ. Eas autem introductitias appellat tertius dictæ synodi canon, quæ introducantur in ædes sacratorum hominum, qui uxores non duxerunt, & cum eis cohabitant. Qui autem cœlibatum professi sunt, laudem, inquit, sive ob continentiam gloriam, habebunt, si à mulieribus separentur. Si quis autem virginitatem profiteatur, cum mulieribus verò cohabitet, habet solum nomen, non autem & rem ipsam.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ ΠΡΕσβύτερον, ὥστε χωρισθῆναι αὐτὸν ἀπὸ συνοίκου γυναικός.

ΚΑΝΩΝ πθ'.

ΕΝΕΤΥΧΟΝ σου τοῖς γράμμασι μετὰ πάσης μακροθυμίας, καὶ ἐθαύμασα πῶς, δυνάμενος ἡμῖν συντόμως καὶ εὐκόλως ἀπολογήσασθαι διὰ πραγμάτων, τοῖς μὲν κατηγορημένοις ἐπιμένειν καταδέχῃ. λόγοις δὲ μακροῖς περαπόδην ἐπιχειρεῖς τὰ ἀνίατα. ὅτε μὲν γὰρ αὐτὸς, ὅτε μέντοι, ὦ Γρηγόριε, ἐνομοθετήσαμεν γυναῖκας ἀνδράσι μὴ συνοικεῖν. ἀλλὰ ἀνάγνωθι τὸν κανόνα τὸν ἐξενεχθέντα διὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἐν τῇ συνόδῳ Νικαίας, ὃς φανερῶς ἀπηγόρευσε συνεισάκτους μὴ εἶναι. ἀγαμία δὲ ἐν τούτῳ ἔχει τὸ σεμνὸν, ἐν τῇ κεχωρίσθαι τῆς μετὰ γυναικῶν ἀναγωγῆς. ὡς ἐὰν ἐπαγγελλόμενός τις τῷ ὀνόματι, ἔργῳ τὰ τῶν ταῖς γυναιξὶ συνοικούντων ποιῇ, δῆλός ἐστι, τὸ μὲν τῆς παρθενείας σεμνὸν ἐν τῇ προσηγορίᾳ διώκων, τῷ δὲ καθ' ἡδονὴν ἀφροπῷ μὴ ἀφίσταμενος. τοσούτῳ οὖν μᾶλλον ἐρῶ σε δύκολον εἶναι ἡμῖν τῇ ἀξιώσει· ὅσῳ γὰρ λέγεις ἐλεύθερος εἶναι πάντως σωματικοῦ πάθους. ὅτε γὰρ τὸν ἑβδομηκονταετῆ γεγονότα πείθομαι ἐμπαθῶς γυναικὶ συνοικεῖν, ἵνα μὴ ὡς ὅτι γενομένῳ τινὶ ἀτόπῳ προέξει, ὡς εἰκάμεν ἃ κἀγὼ ὠείσαμεν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐδιδάχθημεν διὰ τῆς ἀποστόλου μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. οἴδαμεν δέ, ὅτι ὃ παρά τινων ὑγιῶς γινόμενον, ἄλλοις ἀφορμὴ πρὸς ἁμαρτίαν ὑπάρξει· τούτου ἕνεκα προσετάξαμεν, ἑπόμενοι τῇ διαταγῇ τῶν ἁγίων πατέρων, χωρισθῆναί σε τῆς γυναικός. τί οὖν ἐγκαλεῖς τῷ χωρεπισκόπῳ, καὶ παλαιὰς ἔχθρας μέμνησαι; τί δὲ ἡμᾶς καταμέμφῃ, ὡς εὐκόλους ἀκοὰς ἔχοντας εἰς τὸ διαβολαῖς προσιέσθαι· ἀλλ' ἐμὲ σεαυτῷ, τῷ μὴ ἀνεχομένῳ ἀποσπᾶναι τὸ πρὸς τὴν γυναῖκα συνηθείας; ἔκβαλε τοίνυν αὐτὴν ἀπὸ τῆς οἰκίας σου, καὶ κατάστησον αὐτὴν ἐν μοναστηρίῳ. ἔστω οἰκείνη μετὰ παρθένων, σὺ δὲ ὑπηρετοῦ ὑπὸ ἀνδρῶν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημῆται. ἕως ἂν ταῦτα ποιῇς, αἱ μυριάδες, ἃσπερ σὺ γεγράφεις διὰ τῆς ἐπιστολῆς, οὐδέν σε ὠφελήσουσι· ἀλλὰ πλουτήσεις ἀργῶν, καὶ δώσεις τῷ κυρίῳ λόγον τῆς ἑαυτοῦ ἀργίας. ἐὰν δὲ τολμήσῃς μὴ διορθωσάμενος σεαυτὸν ἀντέχεσθαι τῆς ἱερωσύνης, ἀνάθεμα ἔσῃ παντὶ τῷ λαῷ, καὶ οἱ δεχόμενοί σε ἐκκήρυκτοι τῆς πάσης ἐκκλησίας γενήσονται.

ΒΑΛΣ. Γρηγόριός τις πρεσβύτερος γύναιον εἶχεν ὑπηρετοῦν αὐτῷ· ὃ μαθὼν ὁ ἅγιος ἀπῄτει τὸν πρεσβύτερον ἐκβεβλῆσθαι τῆς κατοικίας αὐτοῦ τὸ γύναιον. ὁ δὲ ἔγραψε περὶ τούτου πρὸς αὐτὸν ἀπολογούμενος, καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἀντέγραψε πρὸς τὸν πρεσβύτερον. ἔοικε δὲ τὸν πρεσβύτερον ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ αἰτῆσαι τὸν ἅγιον μακροθύμως ἀναγνῶναι τὰ γράμματα· πρὸς ὃν ἀντέγραψεν ὁ πατὴρ, ὅτι μετὰ πάσης μακροθυμίας ἐνέτυχόν σου τοῖς γράμμασι, καὶ ἐθαύμασα, ὅτι δυνάμενος συντόμως ἀπολογήσασθαι διὰ πραγμάτων, ἦγουν διὰ τῆς ἀποπέμψασθαι πάλιν γυναῖκα, τοῖς μὲν κατηγορημένοις, ἤτοι τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς, διὰ ἃ ἡ κατηγορία, ὑπομένεις· διὰ δὲ λόγων ἀπολογίας ποιεῖς. εἶτά φησι, ὅτι ὅτε μὲν πρῶτοι ὅτε μόνοι ἡμεῖς ὡρίσαμεν, μὴ συνοικεῖν ἀνδράσιν, ἱερωμένοις δηλαδὴ, γυναῖκας· ἀλλ' ἀνάγνωθι τὸν κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ὃς ἀπηγόρευσε συνεισάκτους μὴ εἶναι. συνεισάκτους δὲ λέγει ὁ κανὼν, ὅτι τρίτον ἐστὶ τῆς εἰρημένης συνόδου, τὰς εἰς κατοικίας ἱερωμένων ἀζύγων συνεισαγομένας καὶ κατοικούσας σὺν αὐτοῖς. οἱ δὲ ἐπαγγελλόμενοι ἀγαμίαν, ἔχουσι, φησι, τὸ σεμνὸν, ἦγουν τὸ ἐπὶ σωφροσύνῃ ἔντιμον, ἐν τῷ κεχωρίσθαι ἀπὸ γυναικῶν. ἐὰν δέ τις ἐπαγγέλλεται παρθενείαν, συνοικῇ δὲ γυναῖκα, ὄνομα μόνον ἔχει, ἃ μισῶ καὶ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

ἐπεὶ

ἐπεὶ οὖν, φησι, λέγεις ἐλεύθερος εἶ παντὸς σωματικοῦ πάθους, A
ἔδει σε δι' αὐτὸ μᾶλλον ἀκολούθως ὑποταγῆναι τῇ ἀξιώσει ἡμῶν, καὶ ἀποπέμψασθαι τὸ γύναιον. οὐκ εἶπε, τῇ κελεύσει ἢ τῇ προστάξει, ἀλλὰ τῇ ἀξιώσει, διὰ μετριοφροσύνην. οὐ γὰρ ὡς ἐμπαθῶς σου, φησί, ἔχοντι δοκοῦμεν γύναιον, καὶ διὰ τοῦτο ἄτοπον ὑπολαμβάνειν ἐκβαλεῖν αὐτό. οὐ γὰρ τὸν ἑβδομηκοντούτην ζηλωτὴν γέροντα πιστεύομεν ἐμπαθῶς σωοικεῖν γυναικί· ἀλλὰ διὰ τὸ εἰρημένον τῷ ἀποστόλῳ, τὸ μὴ πιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. τὸ γὰρ ἐξ ἄλλων ἀπαθῶς ἢ ἀγίως γινόμενον, ἄλλοις πρόφασις ἔσται πρὸς ἁμαρτίαν. σὺ μὲν γάρ, φησιν, ἴσως ἀπαθῶς σωοικεῖς τῇ γυναίῳ· ἕτερος δὲ ὑποδείγμα λαβών σε, συνοικήσῃ γυναίῳ οὐκ ἀπαθῶς, ἢ καὶ B
τοῦ σοῦ ζηλωτὴς ὑπολήψεται οὐκ ἀγαθάς, καὶ ἔσται τοῦτο εἰς ἀτιμίαν τῆς ἱερωσύνης. τί οὖν ἐγκαλεῖς τῷ χωρεπισκόπῳ; ἔοικεν οὖν καὶ τὸν χωρεπισκόπου μιμυθλοῦσαν τῷ ἁγίῳ τὰ πρέποντα τῇ ὄντως γυναίῳ. τί δὲ αἰτιᾷ ἡμᾶς, ὡς εὐκόλως τοὺς διαβολὰς φερομένας, καὶ οὐκ μᾶλλον ἑαυτὸν, μὴ ἀνεχόμενον ἀποξηναι τῆς γυναικὸς κατάσπορον οὖσαν, φησιν, αὐτῷ ἐν μονῇ, σὺ ὑπηρετοῦσαν καὶ ἀνδρεῖον. ἕως ἂν ταῦτα ποιήσῃς, ἃ γράφεις πολλὰ ὄντα, οὐδὲν ὠφελήσουσί σε, ἀλλὰ πλουτήσεις ἀργῶν, ἀντὶ τοῦ ἕως πέλας τῆς ζωῆς σου οὐκ ἐνεργήσεις ὡς ἱερεύς, ἀφορισμένος ὤν, καὶ δώσεις λόγον τῷ κυρίῳ τῆς ἑαυτοῦ ἀργείας, ὡς ἐξ αἰτίας σου ταύτης σοι ἐπενδυομένης. ἐὰν δὲ μὴ διορθωσάμενος τολμήσῃς ἱερουργεῖν, ἀνάθεμα ἔσῃ, καὶ οἱ δεχόμενοί σε ἱερουργοῦντα πίστις ὁμολογούσης πιστῶν ἀκκηρυχθήσονται. ἀνάγνωθι καὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανόνα δ'. καὶ τῆς ἐν Τρέλλῃ κανόνα ε'. καὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ πρῶτον κανόνα γ'. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. ἐπεὶ δέ τινες τῶν λεγομένων τῷ τρίτῳ κανόνι τῆς α'. συνόδου, καὶ τοῖς ῥήμασι τῆς παρούσης ἐπιστολῆς, θέλουσι μὴ συνοικεῖν τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικοὺς μετὰ τῶν συγγενικῶν αὐτῶν ἀνυπόπτων προσώπων, ἐχόντων γύναια ὑπηρετικά, λέγοντες διαγράφεσθαι τοὺς κανόνας, ἐὰν δὲ τῷ ὀνόματι τῆς ἀνυπόπτου προσηνεῖς οἱ ἱερωμένοι τοὺς ποδοὺς σκανδαλίζωσι, διὰ τῆς μετὰ τῶν λοιπῶν γυναίων συνοικήσεως, φαμέν, ὅτι οἱ μὲν ἐπίσκοποι ἀπὸ τῆς Ἰουστινιανείου νεαρᾶς, τῆς παρ' ἡμῶν καλαισθείσης εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ γ'. κανόνος τῆς α'. συνόδου, κωλύονται συνοικεῖν οἱαδήτινι γυναικί. τοὺς δὲ κληρικοὺς ἔθηλον μὲν καὶ αὐτοὺς ἁγιοπρεπῶς ζῆν, καὶ πάντη ἀπέχεσθαι τῆς μετὰ γυναικὸς οἱωνδήποτε συνοικήσεως. εἰ δὲ τοῦτο οὐ δύνανται, οὖν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀκινδύνως συνοικοῦσι μετὰ μητέρων καὶ ἀδελφῶν καὶ λοιπῶν ἀνυπόπτων προσώπων, κἂν ἔχωσι ταῦτα γυναῖκας πρὸς ὑπηρεσίαν χρησιμευούσας. ὁ γὰρ μέγας οὗτος πατὴρ τὸ ἀσκανδάλιστον τῆς πολλῶν πραγματευόμενος, διωρίσατο μεταικισθῆναι ἀπὸ τοῦ Γρηγορίου τὸ γύναιον, οὐχ ὁρῶν τὸ μὴ συνοικεῖν τὸν ἱερωμένον ἀνυπόπτοις προσώποις, ἐὰν μεθ' ἑαυτῶν ἔχωσι καὶ ἕτερα γύναια. καὶ ἐπεὶ τῷ ἱερωμένῳ συνοικοῦντι μετὰ ἀνυπόπτου προσώπου ἄπτεται σκάνδαλον παραιρεῖται καὶ ὑποπτον (οὐ γὰρ λέγουσιν εἶναι τούτου τὰ ἀλλότρια γύναια, ἀλλὰ τῆς προσηνοῦς αὐτοῦ· μεθ' ἣν ὑποπτεύεται ἀναγκαίου) καὶ ὑποπτον ἀναγκαίου γυναικείου μέρους, τὸ ἀπὸ τῆς φαύλης ὑποψίας ἀνάκυπτον σκάνδαλον προσλαμβάνει τῇ ἐργασίᾳ) ἀπαρεμποδίστως μετὰ ἀνυπόπτων προσώπων οἰκείτω ὁ ἱερωμένος, κἂν ἔχωσιν ὑφ' ἑαυτὰ γυναῖκας· μὴ ὄντων δὲ τοιούτων προσώπων μεθ' ὧν συνοικεῖ, οὐκ ἔσται αὐτῷ ἀνεπιτίμητος ἡ συνοίκησις, ἄλλως τε, εἰ δοθῇ τὸν ἱερωμένον μὴ συνοικεῖν οἱῳδήτινι προσώπῳ ἀνυπόπτῳ ἔχοντι ἑτέρα γυναῖκα, ἀναγκασθήσεται καὶ πᾶς ἱερωμένος μήτε πατρὶ συνοικεῖν, μήτε παισὶν ἰδίοις, μήτε τινὶ ὑπηρετῆσαι βιωτικῷ· οἱ πλείους γὰρ τούτων ἔχουσι δούλιδας, εἴτε καὶ ἐλευθέρας εἰς ὑπηρεσίαν τῶν ὑπ' αὐτούς. ἢ εἰ ἕτοιμοι εἰσὶ πάντα τὰ τοιαῦτα πρόσωπα πλουτικὰ, καὶ ἑαυτοῖς ἐξαρκοῦντα πρὸς παντοίαν ὑπηρεσίαν, ὅσα ἄτοπον. τὸ μέντοι δούλιδας ἱερωμένου μετὰ γυναικός, κἂν συνοικῇ μετὰ ἀνυπόπτου προσώπου, ἔστι κακὸν, καὶ τοῖς κανόσιν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἐπιτολῇ ἀνένδεκτον, καὶ διὰ τοῦτο κολάσεως ἄξιον. ἀνάγνωθι καὶ τὸν ε'. κανόνα τῆς ἐν

Quia ergo, inquit, dicis te esse liberum ab omni perturbatione corporali, eo te magis postulationi nostræ submittere consequenter oportebat, & mulierculam dimittere. Non dixit autem, jussui vel mandato, sed postulationi, modestiæ causa. Non enim, tanquam in mulierculam amatoriè affectus sis, inquit, & propter turpem actionem, decrevimus eam ejiciendam; nec credo septuagenarium amatoriè affectum cum muliere cohabitare: sed propter id, quod ab Apostolo dictum est; non esse fratri dandum offendiculum vel scandalum. Quod enim ab aliis sanè fit, & absque ulla animi perturbatione, erit aliis peccati occasio. Tu enim, inquit, fortasse cum muliere, nequaquam in eam affectus, cohabitas: alius verò tuum exemplum secutus cum muliere cohabitabit, non sine amatoria animi perturbatione; vel non bonam de te existimationem habebit, & erit hoc in sacerdotii dedecus. Quid ergo Chorepiscopum accusas? Est ergo verisimile, Chorepiscopum de introductitia mulierecula sancto indicâsse. Quid ergo nos accusas, tanquam qui calumnias facilè admittamus, & non potius teipsum, qui, ut à muliere separeris, non possis in animum inducere? Statue ergo, inquit, eam in monasterio, & tibi viri ministrent. Quamdiu hæc facis, multa, quæ scribis, nihil te juvabunt, sed ociosus morieris, id est, usque ad finem vitæ non operaberis ut sacerdos, cum sis segregatus, & domino rationem tui ocii reddes, utpote quòd tibi ex hac tua causa injunctum sit. Sin autem non correctus sacrificare ausus fueris, eris anathema, & qui te sacrificantem suscipiunt, ab omni fidelium cœtu abdicabuntur. Lege etiam Syn. Antioch. can. iiii. & Syn. in Trullo Can. v. & Nicænæ primæ Can. iii. Et hæc quidem sic se habent. Sed quia nonnulli tertium primæ synodi canonem afferentes, & verba hujus epistolæ, volunt Episcopos & Clericos, cum suis cognatis personis à suspicione alienis, quæ habent mulieres sibi deservientes, non cohabitare, dicentes circumscribi Canones, si sub nomine cognatæ non suspectæ, ii, qui sunt sacrati, fideles offendant per cohabitationem cum aliis mulieribus, dicimus, quòd Episcopi quidem à Justiniani novella, quæ à nobis sita est in interpretatione tertii canonis primæ synodi prohibentur cum quavis muliere cohabitare. Clericos autem vellem quidem & ipsos sanctè vivere, & omnino abstinere ab habitatione cum ullis mulieribus. Sin autem hoc non possunt, ut mihi quidem videtur, cum matribus & sororibus & aliis non suspectis personis absque periculo versabuntur; etiamsi eæ habeant mulieres ad ministerium utiles. Hic enim magnus pater hoc agens, ut multorum offendiculum tollatur, statuit mulierculam à Gregorio discedere; non decernens sacratum hominem cum minime suspectis mulieribus non cohabitare, si alias secum habeant mulierculas. Et quia sacerdote cum non suspecta persona habitante omne malæ suspicionis scandalum tollitur (non enim dicunt ejus esse alienas mulierculas, sed cognatæ ejus: eo autem cum muliere suspecta versante, scandalum, quod ex improba suspicione emergit, ministerium adsumit) sine impedimento cum personis non suspectis habitabit sacratus, etiamsi sub se mulieres habeant: quod si non sint tales personæ cum quibus habitat, illi non impunis erit hujusmodi cohabitatio. Alioqui enim, si detur sacerdotem non cohabitare cum ulla personâ non suspectâ, quæ habet alias mulieres, cogetur etiam quivis sacratus nec cohabitare cum patre, nec cum propriis filiis, nec alicui rei servire, quæ ad victum pertineat: plurimi enim eorum habent ancillas, seu liberas, quæ suis ministrent: vel dicemus omnes eas personas esse pauperes, & sibi sufficientes ad omne ministerium, quod est absurdum. Porro ut sacerdoti mulier serviat, etiamsi cum persona non suspecta cohabitet, malum est, & nec à canonibus, nec à præsenti Epistola admittendum, & ideò puniendum. Lege etiam v. can. synodi in Trullo, & xii. His ita solutis, dixerit quispiam

piam, cum epiſtola Gregorio decernat, ut cohabitantem ſibi mulierem in monaſterium deducat, is ne eam tondere cogitur, an non. Solutio. Nonnulli ex xlviii. can. Syn. in Trullo moti, dicunt ei neceſſitatem incumbere, ut eam quæ ſibi cohabitat tondeat. Non enim, inquiunt, ſancto ſtatutum eſt, ei pro carcere & ſupplicio monaſterium decernere. Mihi autem videtur magnam eſſe differentiam ancillæ & conjugis legitimæ, & propterea illic quidem Epiſcopus coactus eſt curam gerere ſalutis & corporis & animæ ſuæ conjugis: hic autem ſacerdos ſolum habet neceſſe ſcandalum per ſeparationem tollere. Sed non ipſam mulierem jure cogi, dicit quiſpiam, ut vel invita tonſuram ſuſcipiat. Et ideo intelligo eſſe neceſſariam ſolam ſeparationem, non etiam tonſuram. Sin autem ea fiat mulieris voluntate, duplicatur bonum, & fit melius. Quia autem nonnulli dixerunt, quòd ex hac epiſtola omnis ſacris ordinibus initiatus cum aliena muliere cohabitans ſegregatus eſt, etiam ante denunciationem; dico quòd nec præſenti quidem ſancto hoc placuit. Ecce enim, cum ipſe ſciret Gregorium cum muliere cohabitare, hoc ei edicto denunciavit, ut ex ædibus mulierem transferret: & ſi feciſſet Gregorius, ut ei denunciatum fuerat in ſegregationem non incidiſſet. Quare nec alter ſegregabitur, niſi poſt denunciationem in cohabitatione cum aliena muliere perſeveret.

τῷ Τρύλλῳ συνόδῳ, καὶ τὸν ιβ'. τούτων οὕτω διωλυτωθέντων, ἐρωτήσῃ τις, ὡς τῆ ὑποτολῆς διορίζομένης τῷ Γρηγορίῳ εἰς μοναστήριον ἀπαγαγεῖν τὴν συνοικοῦσάν αὐτῷ γυναῖκα, ἰωάγκαζέτο ὑτ⊖. ἀποκείρασθαι ταύτην, ἢ οὔ; Λύσις. τινὲς μὲν τῶν μή. κανόν⊖. τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδῳ ὁρμώμενοι, λέγουσιν ὑποκεῖσθαι αὐτῷ ἀνάγκην, ὥστε ἀποκείρασθαι τὴν συνοικοῦσάν τοῦτον. οὐ γὰρ ὥρισται, φασὶ, τῷ ἁγίῳ ἄντι εἱρκτῆς καὶ κολάσεως χρηματίσαι τῷ γυναίῳ τὸ μοναστήριον. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ διαφορὰν εἶναι μεγάλην ἀνελευθερίας καὶ νομίμου συμβίου, καὶ διὰ τοῦτο ἐκεῖ μὲν ὁ ὑποκείμ⊖. ἰωάγκασθαι φέρειν τὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν σωτηρίαν τῆς συμβίου αὐτοῦ· ἐνταῦθα δὲ ὁ ἱερεὺς μίαν ἀνάγκην ἴσχει, τὸ διαφθεῖραι τὸ σκάνδαλον διὰ τῆς διαστάσεως. ἀλλ' οὐδὲ αὐτῷ τῷ γυναῖκα, εἴπέ τις, ὀλόγως ἀναγκαστὸν χάριν τοῦ ἐλέους καὶ ἄκους τὴν ἀποκαρσιν. διὸ καὶ καταμοῦνται μοι ἀναγκαῖον εἶναι μόνῳ τῷ διαστάσιν, καὶ μὴ καὶ τῷ ἀποκαρσιν. εἰ δὲ καὶ αὐτὴ γένηται κτῆσιν τῆς γυναικός, διπλασιάζεται τὸ καλὸν, καὶ γίνεται κάλλιον. ἐπεὶ δέ τινες εἶπον, ὡς διὰ τῆς ἄρσεως ὑποτολῆς πᾶς ἱερωμέν⊖. συνοικῶν γυναικὶ ἀλλοτρίᾳ ἀφορισμέν⊖. ἔστι καὶ τοῦ ἀγγελίας, λέγω ὅτι οὐδὲ τῷ παρόντι ἁγίῳ ἤρεσε τοῦτο. ἰδὼν γὰρ καὶ αὐτὸς εἰδὼς τὸν Γρηγόριον συνοικοῦντα μὴ γυναίῳ, ὑποφωνηματικῶς παρήγγελε τοῦτῳ, ἐκ τῆς συνοικίας μεταστῆσαι τὸ γύναιον· καὶ εἰ ἐποίησεν ὁ Γρηγόρι⊖. κτῆ τῷ ἀγγελίᾳ, οὐκ ἂν ὑπέπεσε τῷ ἀφορισμῷ. ὡς τε οὐδὲ ἔπρ⊖. ἀφορισθήσεται, εἰ μὴ μὴ ἀγγελίαν ὑπομένῃ τὴ μὴ τῆς ἀλλοτρίας γυναικὸς συνοικίᾳ.

EJUSDEM CHOREPISCOPIS, NE ſine ipſo fiant miniſtri præter Canones.

Canon XC.

VALDE me dolet, quod patrum canones de cætero defecerunt, & omnis accurata diſciplina ex eccleſiis ejecta eſt; & timeo ne paulatim incuria hac via procedente in omne confuſionis genus res eccleſiaſticæ redeant. Eos, qui eccleſiæ miniſtrabant, olim conſuetudo, quæ in Dei Eccleſiis obtinuit, accuratiſſimè probatos admittebat, & omnis eorum vitæ agendæ ratio curiosè inquirebatur, an non eſſent maledici, an non ebrioſi, an non prompti ad pugnas, an ſuam juventutem rectè erudirent ac caſtigarent, ut poſſent ſanctificationem rectè gerere, ſine qua nemo Dominum videbit. Et hæc quidem examinabant Prebyteri, & Diaconi qui cum eis verſabantur. Referebant autem ad Chorepiſcopos, qui à verè teſtificantibus ſuſceptis ſuffragiis, & eorum admonitis Epiſcopis, ita miniſtrum in ſacerdotalem numerum cooptabant. Nunc autem nobis primum extruſis nec ad nos referre in animum inducentes, omnem in voſmetipſos auctoritatem transtuliſtis. Deinde re per ſummam ſocordiam tractatâ, Presbyteris & Diaconis permiſiſtis, quos voluerint, vitâ eorum non examinatâ, ex affectione vel cognationis vel alicujus alius amicitiæ, indignos in eccleſiam introducere. Et ideo multi quidem numerantur miniſtri in unoquoque pago: ſed nemo eſt dignus miniſterio altaris, ut vos ipſi teſtificamini, qui hominibus indigetis in electionibus. Quia ergo res deinceps eo proceſſit, ut curari non poſſit; maximè cum nunc plurimi metu, ne in milites referantur, ſeipſos miniſterio ingerant; ad renovandos patrum canones neceſſariò me contuli, & ad vos ſcribo, ut indicem miniſtrorum uniuſcujuſque pagi, & à quo unuſquiſque introductus ſit, & qualis ſit ejus vita, ad me mittatis. Habete autem & ipſi apud vos in-

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΧΩΡΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ, ΩΣΤΕ μὴ γίνεσθαι χωρὶς αὐτοῦ ὑπηρέτας παρὰ τοὺς κανόνας.

ΚΑΝΩΝ ϛ'.

ΠΑΝΥ μὲ λυπεῖ, ὅτι ἐπλελοίπασι λοιπὸν οἱ τῶν πατέρων κανόνες καὶ πᾶσα ἀκρίβεια τῶν ἐκκλησιῶν ἀπελήλαται, καὶ φοβοῦμαι μὴ κατ' μικρὸν τῆς ἀδιαφορίας ταύτης ὁδῷ προϊούσης εἰς παντελῆ σύγχυσιν ἔλθῃ τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα. τοὺς ὑπηρετοῦντας τῇ ἐκκλησίᾳ πάλαι πάντας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαις ἐμπολιτευομένη συνήθεια, μετὰ πάσης ἀκριβείας δοκιμάζουσα, παρεδίδοτο, καὶ ἐπολυπραγμονεῖτο πᾶσα αὐτῇ ἡ ἀναστροφὴ, εἰ μὴ λοίδοροί εἰσιν, εἰ μὴ μέθυσοι, εἰ μὴ προχείρως πρὸς τὰς μάχας, εἰ παιδαγωγοῦσιν ἑαυτῇ πρὸ νεότητα, ὥστε κατορθοῦν δύνασθαι τὸν ἁγιασμὸν, ἄνευ οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν κύριον. καὶ τοῦτο ἐξήταζον μὲν πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι οἱ συνοικοῦντες αὐτοῖς. ἐπανέφερον δὲ τοῖς χωρεπισκόποις, οἱ τὰς παρὰ τῶν ἀληθινῶς μαρτυρόντων δεξάμενοι ψήφους, καὶ ὑποδεξάμενοι Ἐπίσκοποι, οὕτως ἐνεγράφοντο τὸν ὑπηρέτην τῷ τάγματι τῆ ἱερατικῆ. νῦν δὲ πρῶτον μὲν ἡμᾶς παρωσάμενοι καὶ μηδὲ ἐπαναφέρειν ἡμῖν καταδεχόμενοι, εἰς ἑαυτοὺς τὴν ὅλην πρᾶξιν ἐποιήσαντο αὐθεντίαν. ἔπειτα καὶ καταῤῥαθυμοῦντες τὰ πράγματα⊖. πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις ἐπετρέψατε, οὓς ἂν ἐθέλωσιν ἀπὸ ἀνεξετάστου βίου κατὰ προσπάθειαν, ἢ τὰ ἀπὸ συγγενείας ἢ τὴν ἐξ ἄλλης τινὸς φιλίας, ἐπεισάγειν τῇ ἐκκλησίᾳ τοὺς ἀναξίους. διὸ πολλοὶ μὲν ὑπηρέται ἀριθμοῦνται καθ' ἑκάστην κώμην· ἄξιος δὲ λειτουργίας θυσιαστηρίου οὐδεὶς, ὡς ὑμεῖς αὐτοὶ μαρτυρεῖτε ἀπορούντες ἀνδρῶν ἐν ταῖς ψηφοφορίαις. ἐπεὶ οὖν τὸ πρᾶγμα λοιπὸν εἰς ἀνήκεστον προῆλθεν, μᾶλλον δὲ νῦν τῶν πλείστων φόβῳ τῆς στρατολογίας εἰσπιόντων ἑαυτοὺς τῇ ὑπηρεσίᾳ· ἀναγκαίως ἦλθον εἰς τὸ ἀνανεώσασθαι τοὺς τῶν πατέρων κανόνας, καὶ ὑποστέλλω ὑμῖν ἀπαιτεῖλαί μοι πρὸ ἀναγραφῆναι ἑκάστης κώμης τῶν ὑπηρετούντων, καὶ ὑπό τινα⊖. εἰσῆκται ἑκάστ⊖. καὶ ἐν ποίῳ βίῳ ἔστιν. ἔχειν δὲ καὶ αὐτοὶ παρ' ἑαυτοῖς πρὸ τοιαύτην ἀναγραφὴν, ὥστε συγκρίνειν

συγκρίνεσθε τοῖς παρ' ἡμῖν ἀποκειμένοις χάρτασι τὰ ὑμέτερα, καὶ μηδενὶ ἐξεῖναι ἑαυτὸν ὅτε βούλεται προεγγράφειν. οὕτω μέν τοι μετὰ τὴν πρώτην ἐπιψήφισιν, εἴτινες ὑπὸ πρεσβυτέρων εἰσήχθησάν τε καὶ τοὺς λαϊκοὺς ἀποβλήθωσιν ἄνωθεν ἡ γένεται αὐτῶν παρ' ὑμῖν ἐξέτασις, κἂν μὲν ἄξιοι ὦσι τῇ ὑμετέρᾳ ψήφῳ, προσδεχθήτωσαν· ἐπεὶ καθαρίσατε πρὸ ἐκκλησίαν τοὺς ἀναξίους αὐτῆς ἀπελαύνοντες. καὶ τῶν λοιπῶν ἐξετάζετε μὲν τοὺς ἀξίους καὶ δέχεσθε· μὴ ἀριθμεῖτε δέ, πρὶν εἰς ἡμᾶς ἐπανενεγκεῖν, ἢ γινώσκετε ὅτι λαϊκός ἔσται, ὁ ἄνευ ἡμετέρας γνώμης εἰς ὑπηρεσίαν προσδεχθείς.

A

ΒΑΛΣ. Τίνες ἦσαν οἱ χωρεπίσκοποι, καὶ τίνα εἶχον δίκαια, εἴρηται εἰς τὸν ιδ'. κανόνα τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, καὶ εἰς τὸν ι'. κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ. καὶ διὰ τοῦτο δοκεῖ περιττὸν ἐλογίσθη μοι πάλιν τὰ αὐτὰ παλιλλογεῖν, καὶ μᾶλλον ὅτι τὰ ἐν τῇ παρούσῃ βασιλικῇ προεχόμενα τῶν χωρεπισκόπων, ἐχόλασαν πάντελῶς, καὶ πάντες οἱ κληρικοὶ παρὰ τῶν ἐπισκόπων γίνονται κατὰ μόνην δοκιμασίαν αὐτῶν.

B

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΦ ΕΑΥΤΟΝ ἐπισκόπους, ὥστε μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασιν.

ΚΑΝΩΝ ϛα'.

ΤΟ δὲ πρᾶγμα ἄτοπον, ὃ καὶ γράφω, καὶ ἀπὸ μικροῦ ὅλως ὑποπεσόντα καὶ ἐλαλήθη, ὀδύνης ἐπλήρωσέ μου τὴν ψυχήν· πῶς γὰρ ἐφάνη μοι ἄπιστον τὸ οὕτω περὶ αὐτοῦ γεγραμμένον, ὁ μὲν συνειδὼς ἑαυτῷ δεξάσθω ὡς ἴαμα· ὁ δὲ μὴ συνειδώς, ὡς προφυλακτήριον· ὁ δὲ ἀδιάφορος, ὃν ἀπόδυχμαι ἐφ' ὑμῖν διαβεβλῆσθαι, ὡς βδελυκτεῖαν. τί δέ ἐστιν ὃ λέγω; φασί τινες πρὸς ὑμῶν παρὰ τῶν χειροτονουμένων λαμβάνειν χρήματα, ἐπισκιάζειν δὲ ὀνόματι εὐσεβείας, τοῦτο δὲ χεῖρόν ἐστιν. ἐὰν γάρ τις τὸ κακὸν ἐν προσχήματι τοῦ ἀγαθοῦ ποιῇ, διπλασίονος πληγῆς ἐστιν ἄξιος· διότι αὐτὸ τὸ μὴ ἀγαθὸν ἐργάζεται, καὶ κέρδος εἰς τὸ πλέσσον τῆς ἁμαρτίας, ὡς ἂν εἴπῃ τις, τῷ καλῷ συνεργῷ ταῦτα εἰ οὕτως ἔχει, τοῦ λοιποῦ μὴ γινέσθω, ἀλλὰ διορθωθήτω. ἐπεὶ ἀνάγκη λέγειν πρὸς τὸ δεδομένον τὸ ἀργύριον, ὃ σὺ ἐρρίφθη παρὰ τῶν ἀποστόλων πρὸς τὸ θέλοντα δῶναι, ἵνα πνεύματος ἁγίου μεῖζονα ὠνήσηται, τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν· κυφότερος γὰρ ὁ διὰ ἄγνοιαν ὠνήσασθαι θέλων, ἢ ὁ πιπράσκων τῆς θεοῦ δωρεάν· πρᾶσις γὰρ ἐγένετο, καὶ ὃ σὺ δωρεὰν ἔλαβες, ἐὰν πωλῇς, ὡσανεὶ πεφραμένος τῷ Σατανᾷ ἀφαιρεθήσῃ τὸ χάρισμα· καπηλείαν γὰρ ἐπεισάγεις τοῖς πνευματικοῖς καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἔνθα πεπιστεύμεθα σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ. ταῦτα οὕτω γενέσθαι οὐ χρή. ὁ δέ ἐστι τὸ πρᾶγμα λέγω· νομίζουσί μή ἁμαρτάνειν, ἂν μὴ ἅμα προσλαμβάνειν ἀλλὰ μετὰ τὴν χειροτονίαν λαμβάνειν· λαβεῖν δέ ἐστιν, ὅτε δήποτε λαβεῖν. διακελεύω οὖν, παύτῳ τὴν πρόοδον, μᾶλλον δὲ τὴν περιαγωγὴν τὴν ἐπὶ γέενναν, ἀπόθεσθε, καὶ μὴ ταῖς χερσὶν ἡμῶν μολύνητε τοιούτοις λήμμασιν, ἑαυτοὺς ἀναξίους ποιήσαντες τοῦ βλέπειν ἅγια μυστήρια. σύγγνωτέ μοι· πρῶτον μὲν ὡς ἀπιστήσατε, εἶτα δὲ ὡς πεισθέντες ἀπειλῶ. εἴτε μετὰ ταύτην μου τὴν βραχυλογίαν τοιοῦτόν τι πράξετε, τῶν μὲν ἐντεῦθεν θυσιαστηρίων ἀναχωρήσω· ζητήσω δὲ, ἔνθα τοῦ τοῦ θεοῦ δωρεὰν ἀγοράζων μέλλοντων δώσειν· ἡμεῖς γὰρ καὶ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ θεοῦ τοιούτου συνήθειαν οὐκ ἔχομεν. ἐν δὲ προόδοις παύσομαι, διὰ φιλαργυρίαν γινομένας· αὕτη δὲ φιλαργυρία καὶ ῥίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστι, καὶ ὀνομάζεται εἰδωλολατρεία. μὴ οὖν τοῦ Χριστοῦ προτιμήσητε τὰ εἴδωλα διὰ μικρὸν ἀργύριον, μηδὲ πάλιν τὸν Ἰούδαν μιμήσησθε, λήμματι προδιδόντες δεύτερον τὸν ἅπαξ ὑπὲρ ἡμῶν σταυρωθέντα· ἐπεὶ δὲ τὰ χωρία καὶ αἱ χεῖρες τῶν τοὺς καρποὺς δεχομένων Ακελδαμὰ κληθήσονται.

C

D

E

ΒΑΛΣ. Γνῶσι κολάζονται οἱ διὰ χρήματα χειροτονοῦντες καὶ χειροτονούμενοι, ἐρρήθη πλατύτερον εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν κθ'. κανόνων τῶν ἁγίων ἀποστόλων, εἰς τὸν ϛ'. κανόνα τῆς δ'. συνόδου, εἰς τὸν κϛ'. κανόνα τῆς ϛ'. συνόδου, καὶ εἰς τὸν ε'. καὶ ιθ'. τῆ

F

dicem, ut vestræ literæ cum iis quæ apud nos repositæ sunt conferantur; & nemini liceat seipsum quando velit inscribere. Sic itaque post primam indictionem, si qui à Presbyteris introducti sunt, ad Laicos rejiciantur. De integro autem fiat eorum à vobis examinatio; & si sint quidem vestro digni suffragio, suscipiantur: sin minus ecclesiam purgate, indignos ab ea expellentes. Et quod reliquum est, dignos quidem examinate & suscipite: in numerum autem ne referte, priusquã ad nos retuleritis; vel scitote quod erit Laicus, qui sine nostra sententia in ministeriũ admissus est.

BALS. Quinam erant Chorepiscopi, & quænam jura habebant, dictum est in xiiii. canone Synodi Neocæsarianæ & in x. can. Antioch. Syn. & ideo hîc mihi supervacaneum visum est eadem repetere; & eo magis, quòd, quæ in præsenti epistola continentur de Chorepiscopis, omnino exoleverunt, & omnes Clerici fiunt ab episcopis sola ipsorum probatione.

EJUSDEM AD EPISCOPOS SIBI subjectos, ne propter pecunias ordinent.

CANON XCI.

RE I, de qua scribo, absurditas, quòd quidem in suspicionem venerit & prolata fuerit, animum meum dolore replevit: interim tamen mihi incredibilis visa est. Quod itaque de eo à me scriptum est, qui est sibi quidem conscius, id ut medicinam accipiat; qui verò non est conscius, tanquam ad se tuendum cautelam; Qui denique indifferens est, id quod ego, ut in vobis inveniatur, execror, ut testificationem. Quid est autem quod dico? Aiunt quidam, nonnullos vestrûm accipere pecunias ab iis qui ordinantur; pietatis verò nomine id obumbrare, quod deterius est. Si quis enim faciat malum boni prætextu, is est duplici pœna dignus; & eo quòd id agit, quod non bonum est; & ad peragendum peccatum, eo, quod bonum & honestum est, coadjutore, si dici possit, utitur. Hæc si ita se habent, deinceps non fiant, sed corrigantur. Quoniam necesse est dicere ei, qui pecuniam accipit, id quod ab Apostolis dictum est ei, qui volebat dare, ut spiritus sancti gratiam emeret; Argentum tuum tecùm sit in perditionem: levius enim peccat, qui propter ignorantiam vult emere, quàm qui Dei donum vendit: venditio enim facta est, & quod tu gratis accepisti, si vendideris, tanquam à Satana emptus, gratia privaberis. In rebus enim spiritualibus cauponationem inducis, & in ecclesia, in qua corpus & sanguis Christi nobis concredita sunt. Hæc ita fieri non oportet. Quod est autem eorum artificium dicam. Existimant enim se non peccare, quod non simul accipiant, sed post ordinationem: accipere autem est, quandocunque accipere. Vos itaque adhortor, ut hunc reditum, vel potius ad gehennam aditum, deponatis, & ne ejusmodi sordibus vestras manus polluentes, vos sacris mysteriis peragendis indignos reddatis. Ignoscite vero mihi: primum quidem ut non credens, deinde ut persuasus minitor. Si quis post hanc meam epistolam tale quid fecerit, ab altaribus quidem quæ hic sunt recedet: quæret autem ubi Dei donum emens possit vendere. Nos enim & Dei Ecclesiæ, eam consuetudinem non habemus. Uno autem addito cessabo. Hæc propter avaritiam fiunt: est autem avaritia omnium malorum radix, & idololatria nominatur. Ne ergo propter pauxillum argenti Christo idola præferte, nec rursum Judam imitemini, lucro iterum prodentes eum, qui pro nobis semel crucifixus est: nam & prædia & manus eorum, qui fructus accipiunt, appellabuntur Akeldama.

BALS. Quomodo puniuntur qui pecuniis ordinant & ordinantur, in xxix. can. Sanctorum Apostolorum interpretatione fusius dictum est, in ii. can. iiii. syn. in xxii. can. vi. syn. & in v. & xix. vii. syn. & lege eos eorumque

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

interpretationes. Quoniam autem præsens quòque epistola, ut & canones, depositioni subjicit, tam eos qui ordinant, quàm qui ordinantur, sive ante ordinationem pecunias acceperint vel dederint; sive post ordinationem: & hæc & illa conjunge, & per gladium spiritûs, qui intelligitur, avaritiæ perturbationem, quoad ejus fieri potest, radicitùs excinde. Prædia autem, quæ ejusmodi pecuniis emuntur, appellabuntur, inquit, Akeldama, quod est Hebraicum, & Græcè expressum, pretium & prædium sanguinis interpretatur; dictum in libro Actuum. Hoc est autem, quod dicit; quòd quemadmodum ager, qui emptus est pecunia, qua venditus est à Juda Dominus, precium sanguinis est appellatus: ita & pecuniæ, quæ ab iis accipiuntur, qui Domini donum vendunt, & diœceses, & vici, in quibus illi qui dant ordinantur, pretium sanguinis erunt & appellabuntur.

A

B

ζ'. σωόδυ. καὶ ἀνάγνωθι τύτυς καὶ τὰς ἑρμηνείας αὐτῶν. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ παρῦσα ἐπιστολὴ, ὡς καὶ οἱ κανόνες, καθαιρέσεις καθυποβάλλει τὰς χειροτονῶντας καὶ τὰς χειροτονημένυς, κἂν ἐπὶ τῇ χειροτονίας λάβωσιν ἢ δώσυσι χρήματα, κἂν μὴ ἐπὶ τῷ χειροτονίαν· σώαφον ταῦτά πε καὶ ἐκεῖνα, καὶ διὰ τῆς νοητῆς μαχαίρας τῦ πνεύματος. τὸ τῆς φιλαργυρίας πάθος, ὡς ὄνον, ῥίζοτόμησον. Τὰ μὲν τοι ἐξωνήματα χωρία διὰ τῶν τοιύτων χρημάτων, ἀκέλδαμά, φησι, κληθήσονται, ὅπερ Ἑβραϊκόν ἐστι, καὶ ἐξελλιπιζόμενον, τιμὴ καὶ χωρίον αἵματος ἑρμηνεύεται, εἴρηται ἐν τῇ βίβλῳ τῶν Πράξεων. τῦτο δέ ἐστιν ὃ λέγει, ὅτι ὥσπερ ὁ διὰ τῶν ἀργυρίων, ὧν ἐπράθη διὰ τῦ Ἰούδα ὁ κύριος, ἀγοραζόντες ἀγροὺς, τιμὴ αἵματος ἐκλήθη, οὕτω καὶ τὰ λαμβανόμενα ἀργύρια διὰ τῶν πωλύντων τὴν δωρεὰν τῦ θεῦ, καὶ αἱ ἐνορίαι, καὶ αἱ κῶμαι ἐν αἷς οἱ διδύντες χειροτονοῦνται, τιμὴ αἵματός ἐστι καὶ κληθήσονται.

SANCTI BASILII EX XXVII. CAPITE eorum, quæ de sancto Spiritu ad beatum Amphilochium scripta sunt.

CANON XCII.

Dogmatum & prædicationum, quæ in ecclesia custodita sunt, hæc quidem ex scriptis mandata doctrina habemus: illa verò ex traditione Apostolorum nobis data in mysterio suscipimus, quæ utraque habent easdem vires ad pietatem. His autem nemo contradicet, qui rituum ecclesiasticorum vel minimam experientiam habuerit. Si enim non scriptas consuetudines, tanquam magnam potestatem non habentes, recusare voluerimus; in rebus principalibus ipsum evangelium imprudentes damno afficiemus, vel potiùs id quod enunciatum est ad nudum nomen redigemus. Nam ut ejus, quod primum est & maximè commune, primum mentionem faciam; figura crucis eos, qui in nomine domini nostri Jesu Christi speraverint, signari, quis per literas docuit? Ad orientem verti inter orandum, quæ nos scriptura docuit? Invocationis verba, quæ in ostensione panis Eucharistiæ & calicis benedictionis dicuntur, quis ex sanctis nobis scripta reliquit? Non enim iis utique contenti sumus, quorum Apostolus vel Evangelium meminit: sed & præfamur, & alia subjungimus, ut quæ magnam vim habeant ad mysterium, ex non scripta doctrina id accipientes. Aquæ porro baptismatis benedicimus, & oleo unctionis, & etiam qui baptizatur: ex quibusdam scripturis, non ex tacita & mystica traditione? Quid verò? ipsam olei unctionem quænam scriptis mandata oratio docuit? Ut ter autem immergatur homo, unde? Quin & alia quoque, quæ circa baptismum fiunt, renunciare satanæ & angelis ejus, ex quânam sunt scripturâ? nonne ex hac non publicata & arcana doctrina, quam in minimè curioso & nequaquam plusquam oportet investigante silentio patres custodierunt; rectè illi edocti quæ sunt in mysteriis præclara ac veneranda silentio servare? Quæ enim ne suspicari quidem licet iis, qui non sunt mysteriis initiati, quomodo consentaneum est eorum doctrinam in scriptis triumphare? Et post alia. *Hæc est eorum quæ non scripta sunt traditionis ratio, ut non sæpius agitata dogmatum cognitio multis vilis & contemnenda reddatur propter consuetudinem. Aliud est enim dogma & aliud prædicatio. Dogmata enim tacentur; prædicationes verò publicantur: est autem etiam silentii species obscuritas, qua utitur scriptura, quæ reddit dogmatum sententiam contemplatu difficilem, ad eorum utilitatem qui in ea incidunt. Et ideo omnes*

C

D

E

F

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΕΚ ΤΟΥ κζ'. κεφ. ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ἁγίου πνεύματος, ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΟΝ ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΝ.

ΚΑΝΩΝ ϟβ'.

ΤΩΝ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων καὶ κηρυγμάτων, τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγράφυ διδασκαλίας ἐκομισάμεθα· τὰ δὲ ἐκ τῆς τῶν ἀποστόλων παραδόσεως παραδεδομένα ἡμῖν ἐν μυστηρίῳ παραδεξάμεθα, ἄμφω πρὸς τὸ αὐτὸ ἰσχὺν ἔχοντα πρὸς τὴν εὐσέβειαν. καὶ τύτοις οὐδεὶς ἀντερεῖ, ὅστις γε κἂν μικρὸν γῦν θεσμῶν ἐκκλησιαστικῶν πεπείρανται. εἰ γὰρ ἐπιχειρήσαιμεν τὰ ἄγραφα τῶν ἐθῶν, ὡς μὴ μεγάλην ἔχοντα τὴν δύναμιν, παραιτεῖσθαι, λάθοιμεν ἂν εἰς αὐτὰ τὰ καίρια ζημιοῦντες τὸ εὐαγγέλιον, μᾶλλον δὲ εἰς ὄνομα ψιλὸν περιγράντες τὸ κήρυγμα. οἷον ἵνα τῦ πρώτυ καὶ κοινοτάτυ πρώτου μνησθῶ, τὸν τύπον τῦ σταυροῦ τοὺς εἰς τὸ ὄνομα τῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησῦ Χριστοῦ ἐλπικότας κατασημαίνεσθαι, τίς ὁ διὰ γράμματος διδάξας; Τὸ πρὸς ἀνατολὰς περὶ εὔχεσθαι καὶ τὴν προσευχήν, ποῖον ἡμᾶς ἐδίδαξε γράμμα; τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τῦ ἄρτυ τῆς εὐχαριστίας καὶ τῦ ποτηρίυ τῆς εὐλογίας, τίς τῶν ἁγίων ἐγγράφως ἡμῖν καταλέλοιπεν; οὐ γὰρ δὴ τύτοις ἀρκούμεθα, ὧν ὁ ἀπόστολος ἢ τὸ εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη· ἀλλὰ καὶ προλέγομεν καὶ ἐπιλέγομεν ἕτερα, ὡς μεγάλην ἔχοντα πρὸς τὸ μυστήριον τὴν ἰσχύν, ἐκ τῆς ἀγράφυ διδασκαλίας παραλαβόντες. εὐλογῦμεν γὰρ τὸ ὕδωρ τῦ βαπτίσματος, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ πρὸ τύτων αὐτὸν τὸν βαπτιζόμενον· ἀπὸ ποίων ἐγγράφων, οὐκ ἀπὸ τῆς σιωπωμένης καὶ μυστικῆς παραδόσεως; τί δὲ, αὐτὸ τὸ ἔλαιον τὴν χρῖσιν τίς λόγος γεγραμμένος ἐδίδαξε; τὸ δὲ τρὶς βαπτίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον πόθεν; ἄλλα δὲ ὅσα περὶ τὰ βαπτίσματα, ἀποτάσσεσθαι τῷ Σατανᾷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτῦ, ἐκ ποίας ἔστι γραφῆς; οὐκ ἐκ τῆς ἀδημοσιεύτυ ταύτης καὶ ἀπορρήτυ διδασκαλίας, ἣν ἐν ἀπολυπραγμονήτῳ καὶ ἀπερίεργῳ σιγῇ οἱ πατέρες ἡμῖν ἐφύλαξαν, καλῶς ἐκεῖνοι δεδιδαγμένοι τῶν μυστηρίων τὰ σεμνὰ σιωπῇ διασώζεσθαι; ἃ δὲ φωνῆς ὑποπλεύειν ἔξεστι τοῖς ἀμυήτοις, τύτων πῶς ἂν εἴη εἰκὸς τὴν διδασκαλίαν ἀριαμβεύειν ἐν γράμμασι; καὶ μεθ' ἕτερα· ἔστι γὰρ ὁ λόγος τῆς τῶν ἀγράφων παραδόσεως, ὡς μὴ καταμελετηθεῖσῶν τῶν δογμάτων τὴν γνῶσιν εὐκαταφρόνητον τοῖς πολλοῖς γενέσθαι διὰ συνήθειαν. ἄλλο γὰρ δόγμα καὶ ἄλλο κήρυγμα. τὰ μὲν γὰρ δόγματα σιωπᾶται, τὰ δὲ κηρύγματα δημοσιεύεται· σιωπὴς μὲν ἐστὶ καὶ ἡ ἀσάφεια, ἡ διὰ τῆς γραφῆς ἡ γραφὴ, δυσθώρητον καταστήσασα τῶν δογμάτων τὸν νοῦν πρὸς τὸ τῶν ἐντυγχανόντων λυσιτελές. τύτῳ χαίρειν πάντες μὲν ὁμολογῦμεν κατὰ ἀνατολὰς ὅτι τῶν περιόντων, ὀλίγοι δὲ ἴσμεν ὅτι τῷ ἀρχαίαν ὑπολαμβάνειν πατρίδα τὸν παράδεισον

θησιν, ὃν ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς ἐν Ἐδὲμ κατ' ἀνατολάς. καὶ A
ὀρθοὶ μὲν πληροῦσι τὰς εὐχὰς ἐν τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων
τὸν δὲ λόγον οὐ πάντες οἴδαμεν. οὐ γὰρ μόνον, ὡς συναν-
αστάντες Χριστῷ, καὶ τὰ ἄνω ζητεῖν ὀφείλοντες, ἐν τῇ ἀνα-
στασίμῳ ἡμέρᾳ τὴν δεδομένην ἡμῖν χάριν, διὰ τῆς κατὰ
τὴν περιοδικὴν στάσεως ἑαυτοὺς ὑπομιμνήσκομεν· ἀλλ' ὅτι
δοκεῖ πως τῇ προσδοκωμένῃ αἰῶνι. εἰ καὶ εἰκών. διὸ καὶ
ἀρχὴ μία ἡμερῶν, οὐχὶ πρώτη παρὰ Μωσέως, ἀλλὰ μία
ὠνόμασται· ἐγένετο γάρ, φησιν, ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωὶ
ἡμέρα μία, ὡς τῆς αὐτῆς ἀνακυκλουμένης πολλάκις· καὶ
μία πάντως ἡ αὐτὴ καὶ ὀγδόη τε μίαν ὄντως ἐκείνῃ καὶ B
ἀληθινῇ ὀγδόῃ, ἣν καὶ ὁ ψαλμῳδὸς ἔν τισιν ἐπιγρα-
φαῖς τῶν ψαλμῶν ὑπομνήσῃ, δι' ἑαυτῆς ἐμφανίζουσα, τὴν μίαν
τὸν χρόνον τοῦτον κατάστασιν τε ἄπαυστον ἡμέραν, τε
ἀνέσπερον, τε ἀδιάδοχον, τὸν ἄληκτον καὶ ἀγήρω αἰῶνα.
ἀναγκαίως οὖν τὰς ἐν αὐτῇ προσευχὰς ἑστῶτας ἀποπλη-
ροῦν τοὺς ἑαυτῆς τροφίμους ἡ ἐκκλησία πεφύκε· ἵνα τῇ
συνεχεῖ ὑπομονῇ τῆς ἀπολυτήτου ζωῆς, τῶν τρὸς τε
μετάστασιν ἐκείνῃ ἐφοδίων μὴ ἀμελῶμεν. καὶ πᾶσα δὲ
ἡ πεντηκοστὴ τῆς ἐν τῷ αἰῶνι προσδοκωμένης ἀναστά-
σεως ἔστιν ὑπόμνημα. ἡ γὰρ μία ἐκείνη καὶ πρώτη ἡ-
μέρα ἐπλάκις ἑπταπλασιασθεῖσα τὰς ἑπτὰ τῆς ἱε-
ρᾶς πεντηκοστῆς ἑβδομάδας ἀπτελεῖ. ἐκ πρώτης δὲ C
ἀρξαμένη εἰς τὸ αὐτὸ καταλήγει δι' ὁμοίων τῶν ἐν τῷ
μέσῳ ὑπερβαινομένη πεντηκοντάκις· διὸ καὶ αἰῶνα μιμεῖ-
ται τῇ ὁμοιότητι, ὥσπερ ἐν κυκλικῇ κινήσει ἀπὸ τῶν αὐ-
τῶν ἀρχόμενα σημείων, καὶ εἰς τὰ αὐτὰ καταλήγουσα·
ἐν ᾗ τὸ ὄρθιον κλῖμα τῆς προσευχῆς προτιμῶν οἱ θεσμοὶ
τῆς ἐκκλησίας ἡμᾶς ὑπεραίρεσθαι, ἐκ τῆς ἐναργοῦς ὑπο-
μνήσεως οἱονεὶ μεθοικίζοντες ἡμῶν τὸν νοῦν ἀπὸ τοῦ βρο-
ώντος ὅπη τὰ μέλλοντα. καὶ καθ' ἑκάστην δὲ γονυκλισίαν
καὶ διανάστασιν ἔργῳ δείκνυμεν, ὅτι καὶ διὰ τῆς ἁμαρ-
τίας εἰς γῆν καταρρύημεν, καὶ διὰ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ
κτίσαντος ἡμᾶς εἰς οὐρανὸν ἀνεκλήθημεν. ὑπολήψῃ με D
ἡ ἡμέρα, τὰ ἄγραφα τῆς ἐκκλησίας μυστήρια διηγου-
μένου. ἐῶ τὰ ἄλλα· αὐτὴν δὲ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως,
πιστεύειν εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, ἐκ ποίων
συγγραμμάτων ἐσχήκαμεν; οὐ μὲν ἐκ τῆς τοῦ βαπτίσματος
παραδόσεως, καὶ ὃ τῆς εὐσεβείας ἀκόλουθον ὡς βαπτι-
ζόμεθα, οὕτω καὶ πιστεύειν ὀφείλοντες ὁμοίαν τῷ βαπτί-
σματι τὴν ὁμολογίαν καταπιθέμεθα, συγχωρησάτωσαν
ἡμῖν ἐκ τῆς αὐτῆς ἀκολουθίας ὁμοίαν τῇ πίστει τὴν δόξαν
ἀποδιδόναι. εἰ δὲ τὸν τρόπον τῆς δοξολογίας ὡς ἄγρα-
φον ἐμφαιτῶνται, δότωσαν ἡμῖν τῆς τε καθ' ἡμᾶς πίστιν ὁμο-
λογίας καὶ τῶν λοιπῶν, ὧν ἀπαριθμησάμεθα, ἐγγρά- E
φους τὰς ἀποδείξεις. εἶτα τοσούτων ὄντων ἀγράφων καὶ το-
σαύτην ἐχόντων ἰσχὺν εἰς τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον,
μίαν λέξιν ἡμῖν ἐκ πατέρων εἰς ἡμᾶς ἐλθοῦσαν οὐ συγχω-
ρήσουσιν, ἵνα ἡμεῖς ἐκ τῆς ἀνεπιτηδεύτου συνηθείας τοῖς
ἀδιαστρόφοις τῶν ἐκκλησιῶν ἐναπομείναμεν δόγ-
μασι, καὶ μικρὸν τὸν λόγον ἔχουσαν, καὶ οὐ βραχείαν συντε-
λειαν εἰς τὴν τοῦ μυστηρίου δύναμιν εἰσφερομένην.

quidem inter orandum orientem aspicimus; pauci autem scimus, quòd antiquam patriam inquirimus, paradisum, quem Deus plantavit in Eden ab oriente. Et preces quidem stantes peragunt in una sabbati; rationem autem non omnes scimus. Non solum enim, ut qui cum Christo consurrexerimus, & quæ supra sunt quærere debeamus, in die resurrectionis gratiæ nobis datæ, per statum in oratione nos ipsos commonefacimus: sed quòd videatur esse etiam quodammodo seculi quod expectatur imago. Et ideo cum sit dierum principium, non prima à Mose, sed una nominata est; Fuit, inquit, vesper, & fuit mane dies unus, tanquam eadem sæpe circulariter vertentes. Una ergo eadem & octava illa unam illam revera & veram octavam, cujus etiam Psalmographus in quibusdam psalmorum inscriptionibus meminit, per se ostendens, futurum scilicet post finitum seculum statum, diem quæ nunquam desinit, sine vespere, cui nihil succedit, perpetuum illud & senii expers ævum. Necessario ergo orationes, quæ in illo fiunt, stantes peragere alumnos suos docet ecclesia: ut assiduâ commonitione vitæ nunquam desituræ, viaticum ad eam transmigrationem non negligamus. Porro tota quoque Pentecoste est resurrectionis, quæ in seculo expectatur, monimentum. Unus enim ille & primus dies septies septuplicatus septem sacras Pentecostes hebdomadas efficit. A primo enim incipiens in eundem desinit, per similes, intermedios revoluta quinquagesies; quare & ævum similitudine imitatur, tanquam in motu circulari ab iisdem signis incipiens, & in eadem desinens: in quo rectam orationis figuram præferre nos Ecclesiæ ritus docuêre, ex evidenti admonitione, à præsenti ad futura mentem veluti traducentes. Porro in unaquaque genuflexione & assurrectione reipsa ostendimus, quod etiam propter peccatum in terram delapsi sumus, & per ejus qui nos creavit clementiam in cælum revocati sumus. Deficeret me dies, si omnia non scripta Ecclesiæ mysteria recenserem. Mitto alia: ipsam vero fidei confessionem, Credere in Patrem & Filium & Spiritum sanctum, ex quibusnam literis habemus? Si enim ex baptismatis traditione, pro pietatis consequentia, ut baptizati sumus, ita & credere debemus, & similem baptismati confessionem deponimus; nobis ex eadem consequentia concedant, similem quoque fidei gloriam reddere. Sin autem modum gloriæ redditionis, ut non scriptum, repudiant; dent nobis & fidei confessionis & reliquorum, quæ enumeravimus, scriptas demonstrationes. Deinde cum tot sint quæ scripta non sunt, & tantam vim habeant ad pietatis mysterium; unam nobis dictionem, quæ ad nos venit ex patribus, non concedent, quam nos ex minimè affectata consuetudine in non perversis ecclesiis mansisse invenimus, quæ non exiguam habet rationem, nec parum utilitatis affert ad mysterii potentiam.

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν ἀγράφων ἐθῶν τῆς ἐκκλησίας ἀ-
νάγνωθι τὸ γ'. κεφαλ. τοῦ α'. πίτλου τοῦ παρόντος σωτάγμα-
τος, καὶ τὰ ὲν αὐτῷ περὶ ἡμῶν γεγραμμένα. ὃ δὲ φησιν ἡ παρ-
οῦσα ὑποθήκη, τοιοῦτόν ἐστι· τῶν πνευματομάχων λεγόν- F
των, μὴ ὀφείλειν σωδοξάζεσθαι τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ τὸ παράκλητον
πνεῦμα, διὰ τὸ μὴ φέρεσθαι ταῦτα ἡμῖν ἐγγράφως, ὁ
ἅγιος, μετὰ τὸ καταλέξαι διάφορα ἄγραφα ἔθη, ὰ ἀνάγ-
κης πάσης μὴ παραλυόμενα, ἀλλ' αἰωνίζοντα κρατεῖν μέλ-
λοντα, ἐπάγει καὶ αἰτίας, δι' ἃς ἀγράφως τινὰ ἐκ τούτων πα-
ραδέδονται, καί φησι διὰ τί κατὰ ἀνατολὰς ὁρῶντες εὐχό-
μεθα, καὶ διὰ τί ὀρθοὶ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ποιούμεθα
τὰς δεήσεις· καὶ ὁ μὲν περὶ τοῦ μὴ ἐγγράφως παραδέδο-
σθαι ἡμῖν λόγος ἐστί, τὰ τὰ δόγματα μὴ δημοσιεύεσθαι,

Bals. De non scriptis ecclesiæ moribus lege tertium caput primi tituli præsentis operis, & quæ in eo à nobis scripta sunt. Quod autem dicit hæc epistola, tale est; Cùm Pneumatomachi (hoc est sancti Spiritus adversarii) dicerent, non debere Spiritum sanctum simul cum patre & filio glorificari, quòd hoc non sit nobis in scriptis traditum; sanctus, postquam diversas non scriptas consuetudines recensuit, quę necessario omnino non solverentur, sed perpetuò observari deberent, subjungit etiam causas, propter quas quædam ex his absque scriptis traditæ sunt, & dicit propter quam causam ad orientẽ respicientes oramus, & cur una sabbatorum stantes precamur: & quod non omnia quidem scriptis man-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

dentur, ratio est, quòd non oporteat dogmata publicari, & ab omnibus cognosci. Prædicationes enim, inquit, publicantur: dogmata verò tacentur, ne sæpius agitata, hoc est, frequentiùs meditata & usurpata, ex consuetudine contemnantur. Est enim silentii quoque species obscuritas. Quod enim obscurè dictum, ut non etiam à multis intelligatur, taceri videtur: quemadmodum enim nescit quispiam, quod alius habet in animo; ita etiam quod obscurè dictum est à pluribus ignoratur. Hoc ergo dicit sanctus esse causam, ut non omnia nobis in scriptis tradita sint. Quod autem dum oramus orientem aspicimus, causam dicit esse, quòd nos antiquam patriam inquiramus, paradisum scilicet, quem Deus plantavit ab oriente. Genu autem non flectere in una sabbatorum, quæ est dominica, traditum est, quòd in ea cum Christo consurreximus; illo quidem ex sepulchro resurgente, nobis autem ab antiquo lapsu per illum excitatis: & quòd quæ sunt sursum quærere debemus, & non ad terrena & interitui obnoxia inclinari; & quòd futuri seculi dominicus imago est, qui cùm sit principium dierum, à Mose non primus, sed unus nominatur, ut qui circulariter vertens, unus sit & octavus, & octavum illum diem describat, futurum scilicet seculum, quod non desinit, & est infinitum, cujus etiam David in psalmorum inscriptionibus meminit, eos pro octava inscribens. Propterea ergo, inquit, necessariò docet ecclesia rectos stare, dum orant, ejus alumnos, fideles scilicet, quos aluit ecclesia, ut frequenter sursum aspiciendo futuræ gloriæ recordentur, & quo ad eam perveniatur viaticum comparent. Præterea de Pentecostes quoque diebus dicit, quòd & ipsi nobis expectatam resurrectionem significant. Quandoquidem primus dies resurrectionis domini septies septuplicatus per dies intermedios Pentecosten efficit: incipit enim à dominica Paschæ, & in novum alium dominicum redit, & ex illo rursus in sequentem dominicum; & ita circulariter vertens ac circumactus per septem hebdomadas, in pentecosten desinit, & imitatur æternitatem ab iisdem diebus incipiens & in eosdem recurrens, sicut in circulari motu. Linea enim quæ circulum efficit, quæ etiam circumferentia appellatur, unde incipit, illic desinit. In diebus ergo Pentecostes consuetudines ecclesiæ, seu leges vel statuta, docuerunt nos id præferre, ut recti stantes oremus, mentem nostram veluti excitantes à terrenis ad cœlestia per evidentem sive manifestam admonitionem. Per rectam enim figuram sursum aspicientes futurorum & cœlestium admonemur. Sed nec genuflectiones sunt nobis sine symbolo: significat enim in terram quidem inclinatio, quòd peccantes in terram lapsi sumus seu decidimus; ex terra autem rursus assurrectio & elevatio, quod à lapsu conversi sumus per gratiam Dei, qui clementia in nos usus est. Et quid hæc, inquit, enumero? Si enim omnia, quæ sine scriptis accepimus, mysteria dicere vellem, dies me deficeret, hoc est, ne satis quidem temporis haberem ad expositionem. Jam verò aliud quoque non scriptum adjicit, dicens; Mitto alia. In Patrem autem & Filium & Spiritum sanctum confiteri, undénam in scriptis habemus? Si enim ex traditione quæ est in baptismate, ex eo scilicet quod Christus dicat Apostolis, baptizantes in nomine Patris & Filii & Spiritûs sancti; ut baptizamur, ita & credere debemus, & ideo baptismati similem confessionem ponimus: dent nobis, ut quemadmodum confitemur, ita & glorificemus, credamus scilicet & gloriam canamus: sin autem dicunt, se non in scriptis accepisse, ita gloriam canere; dent nobis in scripturis demonstrationes, id est, in scriptis ostendant confessionem fidei, & alia enumerata. Hæc sanctus cum Pneumatomachis (hoc est Spiritûs sancti adversariis) differit, qui non ferebant, spiritum sanctum unà cum Patre & Filio glorificari, ut qui servum eum existimarent & non ho-

A κ) παρὰ πάντων γινώσκεσθαι. τὰ μὲν γὰρ κηρύγματά, φησι, δημοσιεύεται· τὰ δὲ δόγματα σιωπᾶται, ἵνα μὴ κἂν λεπτθένλα, τυτέςιν, ἐν συνεχεῖ μελέτῃ γινόμενα, ἐκ τῆς σωπθείας καταφρονῆται. σιωπὴς δὲ εἶδός ἐςι κ) ἡ ἀσάφεια. τὸ γὰρ ἀσαφὲς εἰρημένον, ὥστε μὴ κ) παρὰ πολλῶν νοεῖσθαι, ἔοικε σιωπᾶσθαι· ὥσπερ γὰρ οὐκ οἶδέ τις ὃ ἕτερος κατὰ νοῦν ἔχει, ὕτω κ) τὸ ἀσαφὲς εἰρημένον ἀγνοεῖται τοῖς πλείοσι. τοῦτο μέν σῶν φησιν ὁ ἅγιος. αἴτιον τὸ μὴ πάντα ἡμῖν ἐγγεγράφως παραδεδόσθαι. τῷ δὲ κατὰ ἀνατολὰς ὁρᾶν ἐν τῇ προσευχῇς, τὸν λόγον φησὶν εἶναι, τὸ ζητεῖν ἡμᾶς τὴν ἀρχαίαν παρείσον, τὸν παράδεισον δηλαδή, ὃν ἐφύτευσεν ὁ θεὸς κατὰ ἀνατολάς. μὴ γόνυ δὲ κλίνειν τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, ἥτις ἐστὶν ἡ κυριακὴ, παραδέδοται, ὅτι ἐν αὐτῇ συνανέστημεν τῷ Χριστῷ, ἐκείνου μὲν τὸ τάφου ἐξαναστάντος, ἡμᾶς δὲ τῇ ἀρχαίᾳ πτώματος δι' ἐκείνου ἐξεγερθέντων. κ) ὅτι τὰ ἄνω ζητεῖν ὀφείλομεν, κ) μὴ πρὸς τὰ γήϊνα κ) φθαρτὰ ῥέπειν, κ) ὅτι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος εἰκών ἐστιν ἡ κυριακὴ, ἥτις ἀρχὴ οὖσα τῶν ἡμερῶν, οὐχὶ πρώτη ἐκλήθη τῷ Μωϋσῇ, ἀλλὰ μία, ἅτε ἀνακυκλουμένη κ) μία οὖσα κ) ὀγδόη, κ) τῷ ὀγδόῳ ἐκείνῳ τυπώσα ἡμέραν, τὸν μέλλοντα δηλονότι αἰῶνα, τὸν ἄληκτον κ) ἀπέραντον, ὃν κ) Δαβὶδ ἐν ἐπιγραφαῖς ἐμνήσθη ψαλμῶν, ὡς τῆς ὀγδόης ἐπιγράψας αὐτούς. Διὰ ταῦτα οὖν ἀναγκαίως, φησὶ, παραδίδει ἡ ἐκκλησία ἱσταδὸν διορθοῦσθαι τοὺς προφίμους αὐτῆς, ἤγουν τοὺς πιςοὺς, ὡς ἡ ἐκκλησία ἐτράφησαν, ἵνα συνεχῶς διὰ τὸ ἄνω ὁρᾶν ἀναμιμνήσκωνται τῆς μελλούσης ζωῆς, κ) ὡς πρὸς ἐκείνῳ ἑφοδίῳ ἑτοιμάζωσιν. εἶτα κ) περὶ τῆς πεντηκοςῆς φησιν ἡμερῶν, ὅτι κ) αὐτὴ τῷ προσδοκωμένῳ ἀνάςασιν ἡμῖν σημαίνουσιν. ἐπεὶ κ) ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἀναςάσεως τοῦ κυρίου ἑπτάκις ἑπταπλασιαζομένη διὰ τῶν ἐν μέσῳ ἡμερῶν ἀποτελεῖ τὴν πεντηκοςήν· ἄρχεται γὰρ ἀπὸ τῆς τοῦ Πάσχα κυριακῆς, καὶ καταλήγει εἰς τὴν ἑπτὰ κυριακὴν τὴν ἑβδόμην, κ) ἐξ ἐκείνης αὖθις εἰς τὴν ἑφεξῆς κυριακὴν, κ) ὕτως ἀνακυκλουμένη κ) ἐξελίττουσα διὰ τῶν ἑπτὰ ἑβδομάδων εἰς τὴν πεντηκοςὴν καταλήγει, κ) μιμεῖται αἰῶνα ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀρχόμενα ἡμερῶν, κ) εἰς τὰς αὐτὰς καταντῶσα, ὥσπερ ἐν κυκλικῇ κινήσει. ἡ γὰρ τὸν κύκλον ἀποτέλουσα γραμμὴ, ἥτις κ) περιφέρεια λέγεται, ὅθεν ἄρχεται ἐκεῖ καταλήγει. ἐν γοῦν ταῖς τῆς πεντηκοςῆς ἡμέραις, οἱ θεσμοὶ τῆς ἐκκλησίας, ἤγουν οἱ νόμοι ἢ οἱ τύποι, ἐπαίδευσεν ἡμᾶς προτιμᾶν τὸ, ὀρθοὺς ἑστῶτας προσεύχεσθαι, ἀπανισταμένους ὥσπερ τὸν νοῦν ἡμῶν ἐκ τῶν γηΐνων ἐπὶ τὰ ἐπουράνια διὰ τῆς ἐνεργοῦς ἥτις φανερᾶς ὑπομνήσεως. ὑπομιμνησκόμεθα γὰρ διὰ τοῦ ὀρθίου σχήματος ἄνω ὁρῶντες τῶν μελλόντων κ) ἐπουρανίων. ἀλλὰ κ) αἱ γονυκλισίαι οὐκ ἀσύμβολοι ἡμῖν εἰσι· σημαίνει γὰρ ἡμῖν εἰς γῆν κατάκλισις, ὅτι ἁμαρτάνοντες εἰς γῆν κατερρύημεν ἤγουν πεπτώκαμεν, ἡ δι' ἐκ τῆς γῆς αὖθις ἀνάνευσις κ) ἀνάςασις, ὅτι ἐκ τοῦ πτώματος ἀνεκλήθημεν διὰ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ φιλανθρωπευσαμένου περὶ ἡμᾶς. κ) τί ταῦτα, φησιν, ἀπαριθμῶ; εἰ γὰρ πάντα λέγειν ἐθέλω, ὅσα ἀγράφως μυστήρια παραλαμβάνομεν, ὑπολείψει με ἡ ἡμέρα, ἀντὶ δὲ, οὐδὲ καιρὸν ἔχω ἀρκοῦντα πρὸς τὴν διήγησιν. εἶτα κ) ἕτερόν τι περιτίθησιν ἄγραφον, λέγων, ἐῶ τἄλλα. Τὸ δὲ ὁμολογεῖν εἰς πατέρα κ) υἱὸν κ) ἅγιον πνεῦμα, πόθεν ἐγγράφως ἔχομεν; εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς ἐν τῷ βαπτίσματι παραδόσεως, ἤγουν ἐκ τοῦ εἰπεῖν τὸν Χριστὸν τοῖς ἀποστόλοις, βαπτίζοντες εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς κ) τοῦ υἱοῦ κ) τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὡς βαπτιζόμεθα, ὕτω κ) πιστεύειν ὀφείλομεν, κ) διὰ τοῦτο ὁμοίαν τῷ βαπτίσματι τὴν ὁμολογίαν τιθέμεθα· δότωσαν ἡμῖν, ἵνα ὡς ὁμολογοῦμεν, ὕτω κ) δοξάζωμεν, ἤγουν πιστεύωμεν ἢ δοξολογῶμεν· ἐὰν δὲ λέγωσιν, ἀλλ' οὐκ ἐγγράφως παραλάβομεν, ὕτω δοξολογεῖν, δότωσάν ἡμῖν ἐγγράφως τὰς ἀποδείξεις, ἀντὶ τοῦ ἐγγράφως δεξάτωσάν τὴν κ) τὴν πίστιν ὁμολογίαν κ) τὰ ἄλλα τὰ ἀπαριθμηθέντα. πρὸς τοὺς πνευματομάχους ταῦτα ὁ ἅγιος διαλέγεται, μὴ ἀνεχομένους συνδοξολογεῖσθαι

σωνδοξολογεῖσθαι τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ τὸ ἅγιον πνεῦμα, οἷα δὴ ὂν αὐτὸ συνδοξάζοντας, καὶ οὐκ ὁμότιμον, καὶ λέγοντας, ὅτι οὐκ ἐξεύρομεν ἐγγράφως παραδοθὲν τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ συνδοξολογεῖσθαι αὐτῷ τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, καὶ ἐπάγειν καὶ ταῦτα ὁ ἅγιος. εἶτα τοσούτων ὄντων ἀγράφων, καὶ τοσαύτην ἐχόντων ἰσχὺν εἰς τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, μίαν λέξιν ἡμῖν ἐκ πατέρων τῶν πρὸ ἡμῶν εἰς ἡμᾶς ἐλθοῦσαν οὐ συγχωρήσουσι; καὶ ζῇ ἔξεστι. ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι ἐπεὶ τοσαῦτά εἰσιν ἃ ἀγράφως παρελάβομεν, καὶ ἔστιν ἃ πρὸς τὴν πίστιν ἰσχύει, οὐ παραχωρήσουσιν ἡμῖν μίαν λέξιν, οὐ παρ' ἡμῶν εἰσαχθεῖσαν, ἀλλ' ἣν καὶ εὕρομεν ἐκ συνηθείας ἀνεπιτηδεύτου, ἧς ἀφελείας καὶ ἁπλῆς ἀναπομνάσεις ταῖς ἀληθέσι τῶν ἐκκλησιῶν, ἤτοι ταῖς ὀρθοδόξαις, ταῖς μὴ διεφθαρμέναις ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν, ἔχουσαν οὐ μικρὸν λόγον, οὐδὲ ὀλίγως συντέλουσαν ἧς ἀφελείας εἰσφέρουσαν εἰς τὴν τοῦ μυστηρίου τῆς πίστεως δύναμιν, ἀντὶ τοῦ, μεγάλως ὠφελεῖν δυναμένην εἰς τὸ τῆς πίστεως μυστήριον.

A nore æqualem,& dicebant ſe in ſcriptis non inveniſſe traditum eccleſiæ, ut ipſe unà cum Patre & Filio glorificaretur, & infert hæc quoque ſanctus. Deinde cum tot ſint quæ non ſcripta ſunt, & tantam poteſtatem habeant ad pietatis myſterium; unam dictionem, quæ ad nos venit ex patribus,qui ante nos fuerunt,non concedent? & quæ ſequuntur. Quod autem dicit, eſt ejuſmodi; Cum tot ſint quæ ſine ſcriptis accepimus, eáque ad fidem tam valida; non permittant nobis unam dictionem, non à nobis introductam, ſed quam invenimus ex conſuetudine non quæſita nec affectata, ſed ſimplici, quæ permanſit in eccleſiis non perverſis, hoc eſt, orthodoxis,ab B hæreticis non depravatis, quæ magnam habet rationem, nec parum affert utilitatis ſeu adjumenti ad fidei myſterii poteſtatem, hoc eſt, quæ multum juvare poteſt ad fidei myſterium.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΚΘ'.

κεφαλ. τῆς αὐτῆς πραγματείας.

C

ΚΑΝΩΝ ϟγ'.

ΠΡΟΣ γε μὴν τὸ ἀμάρτυρον καὶ ἄγραφον εἶναι τὴν σὺν τῷ πνεύματι δοξολογίαν, ἐκεῖνο λέγομεν, ὅτι εἰ μὴ μηδὲν ἕτερον ἄγραφον, μηδὲ τοῦτο παραδεχθήτω· εἰ δὲ τὰ πλεῖστα τῶν μυστικῶν ἀγράφως ἡμῖν ἐμπολιτεύεται, μετὰ πολλῶν ἑτέρων καὶ τοῦτο καὶ παραδεξώμεθα. ἀποστολικὸν δὲ οἶμαι καὶ τὸ ταῖς ἀγράφοις παραδόσεσι παραμένειν. ἐπαινῶ γάρ, φησιν, ὑμᾶς, ὅτι πάντα μου μέμνησθε, καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε· καὶ τό, κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβετε, εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς· ὧν μάλιστα μία ἐστὶ καὶ ἡ παροῦσα αὕτη, ἣν οἱ ἐξ ἀρχῆς διαταξάμενοι παραδιδόντες τοῖς ἐφεξῆς, συμπροϊόσης, αἰεὶ τῷ χρόνῳ τῆς χρήσεως, διὰ μακρᾶς συνηθείας ταῖς ἐκκλησίαις ἐγκαθέρριζωσαν. ἆρουν οὐ ὡς ἐν δικαστηρίῳ τῆς διὰ τῆς τῶν ἐγγράφων ἀποδείξεως ἀποροῦντες μαρτύρων ἡμῖν πλῆθος παρεσκευάμεθα, οὐκ ἂν τῆς ἀφελείας παρ' ἡμῶν ψῆφον τυχοῦσαν; ἐγὼ μὲν οὕτως οἶμαι. δύο γὰρ καὶ τρισὶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. εἰ δὲ καὶ τὸν πολὺν χρόνον πρὸς ἡμᾶς ὄντα ἐναργῶς ὑμῖν ἐπιδείκνυμεν, οὐκ ἂν ἐδόξαμεν ὑμῖν εἰκότα λέγειν, μὴ εἶναι καθ' ἡμᾶς τῷ δίκῃ εἰσαγώγιμον ταύτῃ; δυσωπητικὰ γάρ πως τὰ παλαιὰ τῶν δογμάτων, οἱονεὶ πολιᾷ τινι τῇ ἀρχαιότητι θ' αἰδέσιμον ἔχοντα.

EJUSDEM EX XXIX. CAPITE

Ejuſdem operis.

Canon XCIII.

IAm verò ad hoc, quòd teſtibus careat nec in ſcripturis extet ea, quæ una cum ſpiritu eſt glorificatio, illud dicimus; quòd ſi nihil quidem aliud eſt, quod non ſit ſcriptum, nec hoc admittatur: ſin autem plurima myſtica ſine ſcriptis in republica Chriſtiana verſantur, cum multis aliis hoc quoque ſuſcipiamus. Apoſtolicum autem eſſe exiſtimo in non ſcriptis quoque traditionibus permanere. Laudo enim, inquit, vos, quòd omnium meorum meminiſtis, & quemadmodum tradidi vobis traditiones tenetis: & illud; Servate traditiones quas accepiſtis, ſive per ſermonem ſive per epiſtolam; quarum quidem maximè una eſt & hæc præſens, quam qui ab initio conſtituerunt, poſteris tradentes, uſu ſemper unà cum tempore procedente, per longam conſuetudinem in eccleſiis actis radicibus firmam ſtabilémque fecerunt. Nunquid ergo, ſi veluti in judicio inopia probationis quæ ſit per ſcripta laborantes, teſtium nobis multitudinem adduxerimus, annon à nobis editam ſententiam aſſequemur? Ego quidem ſic exiſtimo. In ore enim duorum vel trium teſtium ſtabit omne verbum. Sin autem & longum tempus pro nobis facere apertè vobis oſtenderimus, annon vobis videbimur dicere probabiliter, non eſſe hanc concedendam adverſus nos actionem? Sunt enim quodammodo veneranda antiqua dogmata, quæ, tanquam in quadam canitie, in antiquitate habent venerationem.

ΒΑΛΣ. Ετι καταδιδάσκει ὁ ἅγιος τὸν οἰκεῖον λόγον, λέγων πρὸς τοὺς αἱρετικούς, ὅτι εἰ μὴ μηδὲν ἄλλο ἄγραφον παρεδόθη, μηδὲ τοῦτο παραδεχθήτω· εἰ δὲ πολλά εἰσι τὰ ἀγράφως πολιτευόμενα, ἃ πνὰ οὐκ ἀπεῖθησεν, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο παραδεξώμεθα. εἶτα δείκνυσιν, ὅτι καὶ ἀποστολικόν ἐστι τὸ φυλαττόμενον φυλάττειν, τίθησι καὶ αὐτὰ τοῦ ἀποστόλου τὰ ῥήματα, καί φησιν, ὅτι τῶν παραδόσεων μία καὶ αὕτη ἐστίν, ἥν περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, οἱ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐγκατερρίζωσαν, ἀντὶ τοῦ βεβαίως κατέθεντο, καὶ παρέδωκαν. ὥσπερ γὰρ τὰ καταῤῥιζωθέντα τῶν φυτῶν οὐ ῥᾴδιον ἀποσπᾶσθαι τῆς γῆς· οὕτω καὶ τοῦτο οὐ ῥᾳδίως ἀποβαλοῦσαι αἱ ἐκκλησίαι, οὐδὲ διαφθείρουσιν. ὅπερ χειρεῖ δὲ ἔτι λέγων, ὅτι εἰ δικαστήρια ἄρα συνεστηκότα πρὸς ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἀπορροῦμεν ὅτι τοῖς εἰσαγομένοις ἐγγράφων ἀποδείξεων, παρεστήκαμεν δὲ ὑμῖν μάρ-

BALS. Sanctus ſuum adhuc dictum confirmat, dicens hæreticis; ſi nihil quidem aliud non ſcriptum traditum eſt, nec hoc admittatur: ſin autem multa ſunt, quæ ſine ſcriptis in republica Chriſtiana verſantur, quæ quidem enumeravit, cum aliis hoc quoque admittamus. Deinde oſtendit, quòd eſt Apoſtolicum ſervare quod traditum eſt, & ponit etiam ipſa verba Apoſtoli, & dicit, quòd hæc quoque una eſt traditionum, ſcilicet de ſancto Spiritu, quam in Eccleſiis actis radicibus, firmam ſtabilémque fecerunt; & tradiderunt. Quemadmodum enim plantæ, quæ radices egerunt, à terra non facile evelluntur: ita & hoc non facile amittent nec prodent eccleſiæ. Præterea autem argumentatur, dicens; Si in judicium forte à vobis adducti eſſemus, nec adverſus ea, quæ intenderentur, eſſet nobis ſcriptarum probationum copia, ſed teſtes vobis pro-

 duceremus:

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

duceremus: an non per teſtium vocem abſolveremur? Ad ſui autém dicti probationem, verba quoque Evangelica adducit. Sed & ſi longum, inquit, tempus proponeremus, utpote eo vincentes adverſarium, ut qui quod ab eo vindicatur longo tempore poſſederimus, & hoc apertè oſtenderemus, an non efficeremus ut omnino non admitteretur actio in judicium, ſed potius excluderetur? antiqua enim dogmata in veneratione habentur, cum homines ea revereantur propter antiquitatem, & quemadmodum ſenibus canities venerationem acquirit, ita & antiquitas dogmatibus:

τυχες, ὑκ ἂν ἀφῃρέθημεν τῆς τῶν μαρτύρων φωνῆς ἐδικαιώθημεν; ἐπάγῃ δὲ εἰς κατασκευὴν τοῦ οἰκείου λόγου καὶ διαγγελικὰ ῥήματα. Ἀλλὰ εἰ καὶ σφενδαλλόμεθά, φησιν, τὸν πολὺν χρόνον, ὡς ἀφ' τούτου νικῆσαι τὸν ἀντίδικον, οἷα τὸ ἐκνικώμενον παρ' ἐκείνου νεμηθέντες ὅτι μακρὸν, καὶ τοῦτο ἐδείκνυμεν φανερῶς, ὑκ ἂν ἐποιήσαμεν μηδὲ εἰσαχθῆναι ὅλως τὴν δίκην εἰς δικαστήριον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποπεμφθῆναι; τὰ γὰρ παλαιὰ δόγματα δυσωπῶσιν, αἰδημένων ἀυτὰ τῶν ἀνθρώπων ἀφ' τὴν ἀρχαιότητα, καὶ ὥσπερ τοῖς γεγηρακόσιν ἡ πολιὰ περιποιεῖται τὸ αἰδέσιμον, ὕτω καὶ ἡ ἀρχαιότης τοῖς δόγμασιν.

B

C

D

EPISTOLA

E

F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ Γρηγορίου ὀπισκόπου Νύσσης πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Λητοῖον ὀπίσκοπον Μελιτηνῆς.

EPISTOLA CANONICA SANCTI GREGORII Nysseni Episcopi ad sanctum Letoïum Melitenes Episcopum.

ΚΑΝΩΝ α'.

ΕΝ ᾧ τοῦτο τῶν εἰς τὴν ἁγίαν ἑορτὴν συντελούντων ἐστὶ τὸ καλανοῆσαι ἡμᾶς τὴν ἔννομόν τε καὶ κανονικὴν ὀπὶ τῶν πεπλημμεληκότων οἰκονομίαν, ὅπως ἂν θεραπεύθείη πᾶν B ἀῤῥώστημα ψυχικὸν, τὸ διά τινα ἁμαρτίας ὀπιγινόμμον. ἐπεδὴ γὰρ ἡ καθολικὴ καὶ αὕτη τῆς κτίσεως ἑορτὴ κατὰ τὴν πταγμένην περίοδον τῶν ἐνιαυσιαίων κύκλων, καθ' ἕκασον ἔτος ἐν παντὶ κληρυμμύῃ τῷ κόσμῳ ὀπὶ τῇ ἀναστάσει τοῦ πεπτωκότος ὀπιτελεῖται (πτῶσις δέ ἐστιν ἡ ἁμαρτία, ἀνάστασις δὲ ἡ ἐκ τῶν πτωμάτων τῆς ἁμαρτίας ἀνάστασις) καλῶς ἂν ἔχοι, κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην οὐ μόνον τοὺς ἐκ παλιγγενεσίας μεμαστοιχειωμμύους διὰ τῆς τοῦ λουτροῦ χάριτος τῷ Θεῷ προσάγειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς διὰ τῆς μετανοίας καὶ ὀπισροφῆς ἀπὸ τῶν νεκρῶν ἔργων εἰς τὴν ζωσμὴν ὁδὸν πάλιν ἐπανιόντας, καὶ τούτους χειραγωγεῖν πρὸς C τὴν σώζουσαν ἐλπίδα, ἧς διὰ τῆς ἁμαρτίας ἀπεξενώθησαν. ἔστι γοῦν οὐ μικρὸν ἔργον τὸ τοὺς περὶ τούτων λόγους οἰκονομῆσαι ἐν τῇ ὀρθῇ τε καὶ δεδοκιμασμένῃ κρίσει, κατὰ τὸ παράγγελμα τοῦ προφήτου τὸ κελεῦον, δεῖν οἰκονομεῖν τοὺς λόγους ἐν κρίσει, ἵνα, καθὼς ἔχει τὸ λόγιον, μὴ τις σαλευθῇ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς μνημόσυνον αἰώνιον γένηται δίκαιος. ὥσπερ γὰρ καὶ ὅτι τῆς σωματικῆς θεραπείας ὁ μὲν σκοπὸς τῆς ἰατρικῆς τέχνης ἐστὶν, τὸ ὑγιαίνοντα τὸν κάμνοντα, τὸ δὲ εἶδος τῆς ὀπιμελείας διάφορον (πολὺ γὰρ τὸ ποικιλίαν τῶν ἀῤῥωστημάτων καταλλήλως καὶ ἡ θεραπευτικὴ μέθοδος ἑκάστῳ τῶν νοσημάτων προσάγει). οὕτω πολλῆς οὔσης καὶ ἐν τῇ ψυχικῇ νόσῳ τῆς τῶν παθῶν ποικιλίας, ἀναγκαίως πολυειδὴς γενήσεται ἡ θεραπευτικὴ ὀπιμέλεια πρὸς λόγον τῶν πάθων ἐνεργοῦσα τὸ ἴασιν. ὡς δ' ἂν γένοιτό τις τεχνικὴ μέθοδος τοῦ προκειμένου προβλήματος, οὕτω τὸν λόγον διαληψόμεθα. τρία ἐστὶν τὰ περὶ τὸ ψυχικὸν ἡμῶν θεωρήμενα κατὰ τὸ πρῶτον διαίρεσιν, τό τε λογικὸν, καὶ τὸ ὀπιθυμητικὸν, καὶ τὸ θυμοειδές. ἐν τούτοις ἐστὶ καὶ τὰ κατορθώματα τῶν καθ' ἀρετὸ βιόντων καὶ τὰ πτώματα τῶν εἰς κακίαν ἀποῤῥεόντων. διὸ πρόσκειται τὸν μέλλοντα τὸ καταλλήλον θεραπείαν προσάγειν τῷ νενοσηκότι τῆς ψυχῆς μέρει, πρότερον μὲν ἐπισκέπτεσθαι ὑπό τινα σωίζηται τὸ πάθος, εἶθ' οὕτω πεπονθότι προσάγειν ἁρμοδίως τὸ θεραπείαν· ὥστε μὴ δι' ἀπειρίαν τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου ἄλλο μὲν ἢ τὸ νοσῆσαν μέρος, ἕτερον δὲ τὸ τῇ θεραπείαν δεχόμενον· ὥσπερ ἀμέλει βλέπομεν πολλοὺς τῶν ἰατρῶν ἐν ἀπειρίᾳ τοῦ προσυπαθοῦντος μέρους προσεπιτείνοντας τὸ νόσον, δι' ὧν θεραπεύουσι. τῆς γὰρ ἀῤῥωσίας οὔσης πολλάκις κατὰ θερμοῦ ὑπερκράτησιν, ἐπειδὴ τοῖς καλὰ πλεονασμὸν τοῦ ψυχροῦ κεκακωμμύοις, χρήσιμον τὸ θερμαῖνόν τε καὶ ἀναθάλπον ὑπὸ τὸ τέτοις κατὰ λόγον συνεργὸν, ἀσκέπτως τὸ αὐτὸ τοῖς ἐν ἀμετρίᾳ θερμότητος ἐκκεχυμένοις ἐπαγαγόντες, δυσίατον τὸ πάθος ἐποίησαν. ὥσπερ οὖν ἀναγκαιοτάτη τοῖς ἰατροῖς ἐνομίσθη ἡ κατάμαθησις τῆς τῶν στοιχείων ἰδιότητος, ὅπως ἂν ἑκάστου τῶν δι' ἢ καλῶς διακειμένων γένοιτο τοῦ κατὰ φύσιν διαθέσεως ἢ ἐπανόρθωσις· οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπὶ ταύτῃ ἀναβαίνοντες τῇ διαίρεσιν, τῶν ἐν τῇ ψυχῇ θεωρημένων, ἀρχὴν καὶ ὑπόθεσιν τῆς μεταλλήλου τῶν παθῶν θεραπείας ποιησώμεθα τὴν γενικὴν θεωρίαν. ὑκοῦν τριχῇ, καθὼς ἔφαμεν, διηρημένης τῆς ἰδιότητος τῶν τῆς ψυχῆς κινημάτων, εἰς τὸ λογικόν τε καὶ ὀπιθυμητικὸν καὶ θυμοειδές, καλόρθω-

Canon I.

EOrum quæ ad sanctum festum conferunt & hoc unum est, nempe legitimam & canonicam in iis qui peccârunt œconomiam intelligere, ut curetur omnis morbus animæ, qui per aliquod peccatum accidit. Quoniam enim hoc est universale festum creationis, quod, in præstituto annui circuli ambitu, singulis annis in universo institutum mundo propter ejus, qui ceciderat, resurrectionem peragitur, (casus autem est peccatum; resurrectio verò ex peccati casu erectio) rectè habuerit, si hodierna die non solum eos, qui ex regeneratione per lavacri gratiam transmutati sunt, ad Deum adducamus; sed eos etiam, qui per pœnitentiam & conversionem à mortuis operibus ad viventem viam ascendunt, ad spem quæ salvos eos faciat tanquam manu deducamus, à qua per peccatum alienati sunt. Neque verò parvum opus est ea, quæ de his dicenda sunt, in recto & probato judicio dispensare, juxta præceptum Prophetæ, quod jubet, oportere sermones dispensare in judicio, ut, quemadmodum habet Divinum oraculum, non moveatur in æternum, & in æterna memoria sit justus. Quemadmodum enim etiam in corporali medela, unum est quidem institutum artis medicæ, ut sanus sit is, qui laborat, varium autem est curationis genus (pro morborum enim varietate convenienter quoque medicinæ methodus unicuique morbo applicatur) ita cùm multa sit etiam in morbo animæ affectionum varietas, multiformis quoque necessario fuerit medica curatio ad affectionis rationem medicinam exercens. Ut sit autem arte aliqua procedens propositæ quæstionis methodus, rem ita tractabimus. Tria sunt, quæ in anima nostra considerantur, secundum primam divisionem; ratio, concupiscentia, & ira. In iis sunt & rectè facta eorum qui ex virtute vivunt, & delicta eorum qui ad vitium dilabuntur. Quamobrem oportet eum, qui ægrotanti animæ parti congruam medelam est adhibiturus, prius quidem considerare in quónam consistit affectio, deinde sic laboranti convenientem medelam applicare; ne propter medicæ disciplinæ ignorantiam, alia quidem sit pars quæ ægrotat, alia verò cui est adhibita medela: sicut certè multos videmus medicos, qui propter ignorationem partis primò affectæ morbum suis medicamentis adaugent. Cum enim ob calidi dominium morbus sæpe existat: quoniam iis, qui propter nimiam frigidi abundantiam male affecti sunt, utile est quod calefacit, & confovet id quod illis ex ratione adhibitum; idem iis, qui immoderata caliditate succenduntur, inconsideratè applicantes, efficiunt ut sit morbus curatu difficillimus. Quemadmodum ergo medicis imprimis necessaria existimata est elementorum proprietatis cognitio, ut uniuscujusque eorum, quæ bene vel malè constituta sunt, id quod præter naturam affectum est corrigatur: Sic & nos ad hanc recurrentes divisionem, eorum quæ in anima considerantur, principium & fundamentum convenientis affectionum curationis generalem faciamus contemplationem. Trifariam ergo, ut diximus, divisa proprietate motionum animæ, in rationem, concupiscentiam & iram; rationis quidem compotis animæ partis rectum officium est pia

de

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

de Deo existimatio, boni & mali discernens scientia, & quæ habet perspicuam & non confusam de rerum subjectarum natura opinionem, quid est quidem, in iis quæ sunt, expetendum, quid vero abhorrendum & abjiciendum: & rursus ex contrario, quod in ea parte est vitium omnino considerabitur, quando circa res quidem Divinas fuerit impietas, circa id autem, quod verè honestum est, inopia judicii, perversa autem & corrupta de rerum natura existimatio, ut lucem tenebras ponat, & tenebras lucem, ut dicit scriptura. Concupiscentis autem partis motus est ex virtute, si ad id quod est reverà concupiscendum & verè pulchrum & honestum erigatur desiderium, & si qua est in nobis amatoria facultas & affectio, tota in illo versetur, ut credamus nihil aliud esse sua natura expetendum præter virtutem, & naturam quæ virtutem effundit: hujus autem partis declinatio est & peccatum, quando cupiditatem transtulerit quispiam ad inanem, quæ non potest consistere, gloriam, vel ad florem qui coloratè corporum superficiei est illius. Unde existit avaritia, ambitio & libido, & cætera ejusmodi quæ ab hoc vitii genere dependent. Rursus autem irascentis partis recta actio est mali odium, & bellum cum animi perturbationibus, & ad fortitudinem in eo esse confirmatam animam, ut ea non pertimescat, quæ multis terribilia videntur, sed usque ad sanguinem peccatore sistat; mortis autem minas, & gravia supplicia contemnat, & à rebus jucundissimis disjunctionem, & omnibus, ut semel dicam, quæ propter aliquam consuetudinem & anticipatam opinionem multos in voluptate detinent, sit superior pro fide & virtute decertans: hujus autem partis prolepsiones omnes apertæ sunt, invidia, odium, ira, convicia, certamina, contentiosæ & ultionis appetentes affectiones, quæ acceptæ injuriæ recordationem longè extendunt, & multos ad cædem & sanguinem incitant. Dum enim non inveniret stulta & inerudita ratio, quomodo armis suis utiliter uteretur, ferri aciem in se convertit; eáque arma defensiva quæ nobis à Deo data sunt, ei, qui malè utitur, exitium afferunt.

μα μὲν τῦ λογιςικῦ τῆς ψυχῆς μέρους ἔςιν ἡ δύσεβὴς περὶ τὸ θεῖον ὑπόληψις, ἢ ἡ τῦ καλῦ τι ἢ κακῦ διαφορικὴ διαςήμη, ἢ ἡ περὶ τὸ ἀσύγχυτον ἔχουσα περὶ τῆς φύσεως τῶν ὑποκειμένων τὴν δόξαν, τί μέν ἔςιν αἱρετὸν ἐν τοῖς οὖσι, τί δὲ βδελυκτὸν ἢ ἀπόβλητον· ἢ πάλιν ἐκ τῦ ἐναντίου πάντως ἡ ἐν τῷ μέρει τέτῳ κακία θεωρηθήσεται, ὅταν ἀσέβεια μὲν ἡ περὶ θεῖον, ἀκρισία δὲ περὶ τὸ ὄντως καλόν, ἐπιλαγμένη δὲ ἢ ἐσφαλμένη ἡ περὶ τῶν πραγμάτων φύσιν ὑπόληψις, ὡς τε τιθέναι τὸ φῶς σκότος ἢ τὸ σκότος φῶς, καθώς φησιν ἡ γραφή. τῦ δὲ ἐπιθυμητικῦ μέρους ἡ μὲν ἐναρετός ἔςι κίνησις, τὸ πρὸς τὸ ὄντως ἐπιθυμητικὸν ἢ ἀληθῶς καλὸν ἀναγεσθαι τὸν πόθον, ἢ εἴ τις ἐν ἡμῖν ἐρωτικὴ δύναμίς τε ἢ διάθεσις, ἐκείνη παραχολεῖσθαι πάσῃ, ἐν τῷ πεπεῖσθαι μηδὲν ὀρεκτὸν εἶναι τῇ ἑαυτῦ φύσει ἄλλο, πλὴν τῆς ἀρετῆς ἢ τῆς πρὸς ἀρετὴν μεταλήψεως φύσεως· παρατροπὴ δὲ ἢ ἁμαρτία τῦ τοιῦτου μέρους ἔςιν, ὅταν τις μεταλάβῃ πρὸς ἐπιθυμίαν περὶ πρὸς ἀνυπόςατον κενοδοξίαν ἢ περὶ τὸ ἐπικεχρωσμένον τοῖς σώμασιν ἄνθος. ὅθεν γίνεται ἡ φιλοχρηματία ἢ ἡ φιλοδοξία ἢ ἡ φιληδονία, ἃ πάντα τὰ τοιαῦτα ὅσα τῦ τοιῦτου ἤρηται τῆς κακίας γένους. πάλιν δὲ τῆς θυμοειδῦς διαθέσεως κατόρθωμά ἔςιν ἡ πρὸς τὸ κακὸν ἀπέχθεια, ἢ ὁ πρὸς τὰ πάθη πόλεμος, ἢ τὸ περὶ ἀνδρείαν ἐστηρίσθαι πρὸς τὸ ψυχικὸν ἐν τῷ μὴ καταπλήσσεσθαι τὰ τοῖς πολλοῖς φοβερὰ νομιζόμενα, ἀλλὰ μέχρις αἵματος πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀντικαθίστασθαι, καταφρονεῖν δὲ παντελῶς ἀπειλῆς ἢ ἀλγηδόνων κολαστηρίων ἢ τῆς τῶν ἡδίστων διαζεύξεως, ἢ πάντων ἁπλῶς τῶν διά τινος συνηθείας ἢ περιλήψεως ἐν ἡδονῇ τὰς πολλὰς κατεχόντων κρείττονα γενέσθαι τῆς πίστεως ἢ τῆς ἀρετῆς προμαχόμενον. τὸ δὲ ἀπαράλλαξον τῦ τοιῦτου μέρους ἔςιν ἅπασι περίδηλα, ὁ φθόνος, ὁ μῖσος, ἡ μνησικακία, αἱ λοιδορίαι, αἱ συμπλοκαί, αἱ φιλόνεικοί τε ἢ ἀμυντικαὶ διαθέσεις, αἱ μέχρι πολλῦ παρατείνουσι τὴν μνησικακίαν ἢ πολλὰς εἰς φόνους ἢ αἵματα καταγούσας. μὴ γὰρ εὑρὼν ὁ ἀπαίδευτος λογισμὸς ὅπως χρήσεται λυσιτελῶς τῷ ὅπλῳ, ἐφ' ἑαυτὸν τρέπει τὴν τῦ σιδήρου ἀκμὴν, ἢ ἔςι τὸ ἐκ τῦ θεῦ δοθὲν ἡμῖν ἀμυντήριον ὅπλον τῷ κακῶς κεχρημένῳ ὀλέθριον.

Bals. In tempore festi paschæ hic magnus pater hanc epistolam misisse videtur: & dicit ad festum conferre, ut qui peccant legitimè & canonicè dispensentur. Festum enim resurrectionis Domini, propter resurrectionem humani generis, quod propter peccatum ceciderat, & factum est, & quotannis peragitur. Resurrectio autem est etiam ex lapsu peccati resurrectio. Peccatorem enim à peccato abstinere, est resurgere à casu quo cecidit qui peccat. Quare oportet, inquit, hodierno die Deo adducere, non solum eos qui per salutare baptismi lavacrum ex regeneratione transmutantur, tanquam novum corpus accipientes, utpote quod sancti Spiritûs gratia à sordibus sit emundatum, quæ ei per peccatum insederant. Non eos ergo, dicit, solum adducere oportere Paschæ tempore, sed eos etiam qui agunt pœnitentiam, & à mortuis operibus ad viam viventem ascendunt. Hoc autem in epistola ad Hebræos à magno Paulo dictum est, qui mortua vocavit opera, quæ animam malo odore replent, & nos immundos efficiunt. Quemadmodum enim in lege antiqua, qui mortuum tetigit immundus existimabatur: ita & qui mortua tangit opera immundus à Deo judicatus est, per pœnitentiam autem purgatus ad viam viventem revertitur. Quæ autem ad Deum ducit, est ea via vivens, quæ futuram nobis vitam conciliat, quæ à mortuis operibus, seu quæ nos mortificant, separat, quæ à servante spe nos abalienant, hoc est, à regno Dei, quod, si speretur, servat eos qui sperant, & secundum Dei mandata vivunt, ne ab eo excidamus.

ΒΑΛΣ. Ἐν καιρῷ τῆς τῦ πάσχα ἑορτῆς φαίνεται ὁ μέγας οὗτος πατὴρ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἀπεσταλκὼς καί φησιν, ὅτι συντελεῖ εἰς τὴν ἑορτὴν πῶς οἱ ἁμαρτάνοντες οἰκονομηθήσονται, ἐννόμως τε καὶ κανονικῶς. ἡ μὲν τῆς ἀναστάσεως ἑορτὴ τῦ κυρίου, διὰ τὴν ἀνάστασιν τῦ πεπτωκότος διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἀνθρωπείου γένους· καὶ γίνεται καὶ ἐτησίως ἐπιτελεῖται. ἀνάστασις δέ ἔςι καὶ ἡ ἐκ τῦ πτώματος τῆς ἁμαρτίας ἀνόρθωσις. τὸ γὰρ ἀποχάσασθαι τῆς ἁμαρτίας τὸν ἁμαρτάνοντα, ἀναστῆναί ἔςι τῦ πτώματος ὃ πέπτωκεν ἁμαρτάνων. διὸ φησὶ καὶ τὴν σήμερον ταύτην, μὴ μόνον προσάγειν δεῖ τοὺς διὰ τῦ σωτηρίου λουτροῦ τῦ βαπτίσματος μεταποιηθέντας ἐκ παλιγγενεσίας, νέον ὡσπερ τὸ σῶμα λαμβάνοντας, οἷα καθαρθὲν τῇ τῦ πνεύματος χάριτι τῶν μολυσμάτων, ἃ διὰ τῆς κακίας αὐτῷ περιενεχίβησεν. ἀ τέτους οὐ μόνον, φησὶ, προσάγειν χρεὼν καὶ τὸν τῦ πάσχα καιρὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς μετανοοῦντας καὶ ἐκ τῶν νεκρῶν ἔργων ἐπανιόντας εἰς τὴν ζῶσαν ὁδόν. τῦτο δὲ ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ τῷ μεγάλῳ εἴρηται Παύλῳ, νεκρὰ καλέσαντι ἔργα, τὰ δυσωδίας τὴν ψυχὴν πληρῦντα καὶ ἡμᾶς ἀκαθάρτους ποιῦντα. ὡς γὰρ παρὰ τῷ νόμῳ τῷ παλαιῷ ὁ τῦ νεκροῦ ἁψάμενος ἀκάθαρτος ἐνομίζετο, ὕτω καὶ ὁ τῶν νεκρῶν ἔργων ἁπτόμενος ἀκάθαρτος κρίνεται τῷ θεῷ, καθαιρόμενος δὲ διὰ τῆς μετανοίας ἐπάνεισιν εἰς ὁδὸν ζῶσαν· ἡ πρὸς θεὸν ἄγουσα δέ ἔςιν ἡ ζῶσα ὁδὸς, ἡ τὴν ζωὴν ἡμῖν προξενῦσα τὴν μέλλουσαν, ἢ τῶν νεκρῶν ἢ καὶ νεκρούντων ἡμᾶς χωρίζουσα ἔργων, τῶν ἀπεξενωμένων τῆς σωζέσης ἐλπίδος, τυπίσι τῆς βασιλείας τῦ θεῦ,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

θεῦ, ἥτις ἐλπιζομένη σώζει τὲς ταῦτα ἐλπίζοντας, βιῶν- A
τας κ᾽ ζῆν τῆ θεῦ ἐντολαῖς, ἵνα ταύτης μὴ ἀποτύχωμεν.
ἔστι δέ, φησιν, ὐ μικρὸν ἔργον ὃ οἰκονομῆσαι τὲς περὶ τέ-
των λόγους, δηλονότι τῶν μετανοούντων, ὀρθῆ κρίσει, κ᾽
τὸν Δαβὶδ λέγοντα περὶ τῦ φοβουμένου τὸν κύριον, οἰκονο-
μήσει τὲς λόγους αὐτῦ ἐν κρίσει, κ᾽ τὰ ἑξῆς. καὶ φησιν, ὅτι
ὥσπερ τοῖς τῶν σωμάτων θεραπόντας εἰς μὴ ἔστιν ὁ σοφὸς,
ὃν τῆς ἰατρικῆς τέχνης τὸ ἰάσασθαι τὸν ἀῤῥωστοῦντα, ἀλ᾽
μεταχείρισις ὐχ ὁμοία ὅτι πᾶσι ζοῖς ἀσθενοῦσιν, ἀλλὰ κ᾽
ζοῖς διαφορὰς τῶν νοσούντων σωμάτων ποιουμένη τὴν ὁπη-
μέλειαν, κ᾽ ἡλικιῶν κ᾽ σωμάτων ἰδιότητας κ᾽ ὥρων κ᾽ χω-
ρῶν παρατηροῦσα διαφοράς, ὕτω χρὴ κ᾽ τὸν θεραπεύοντα B
νοσήματα ψυχῶν, ὧν πολλή τις ἡ ποικιλία ἔστι, πολυειδῆ ἐ
τ᾽ θεραπείαν προσάγειν, κ᾽ τὰ αἴτια τ᾽ παθῶν παρατη-
ροῦντα, κ᾽ τ᾽ ἑκάστ᾽ τ᾽ μετανοούντων διάθεσιν. ὅτι τέτοις
τεχνικὴν ποιεῖν τ᾽ περὶ τ᾽ ἁμαρτανόντων διδασκαλίαν,
καὶ φησι χρῆναι τὰ περὶ τ᾽ ψυχὴν ἡμῶν θεωρήματα, τὸ
λογικὸν, τὸ ἐπιθυμητικὸν κ᾽ τὸ θυμοειδὲς, ἃ κ᾽ δυνάμεις ψυ-
χῆς καὶ ἰδιότητας ὀνομάζονται· κ᾽ ἐκ τέτων φύεσθαι λέγει
τὰ κατορθώματα ἤγουν τὰς ἀρετὰς, κ᾽ τὰ πλήμματα ἤγουν
τὰ ἁμαρτήματα. κ᾽ δεῖ τὸν θεραπεύτην τῶν ψυχικῶν
παθημάτων σκοπεῖν ἐκ τίνων τῶν ψυχικῶν δυνάμεων συμ-
βῆ τὸ ἁμάρτημα, ἐ ὕτω προσάγειν τῷ θεραπευομένῳ τὴν C
θεραπείαν καλλίλλην κ᾽ οἰκείαν τῷ πάθει, ἵνα μὴ ἐξ
ἀπειρίας ἄλλο μὲν ᾖ τὸ πάσχον, ἄλλο δὲ τὸ ἰατρευόμενον·
ἢ κ᾽ ἄλλως δεῖν μεταχειρίσασθαι τὸ ψυχικὸν ἀῤῥώστημα,
ὁ ᾧ ἑτέρως αὐτὸ θεραπεύειν ὁπτιχειρῆ. ὅταν, φησὶ, κ᾽ οἱ ἀ-
τεχνοι ποιῶσι τῷ ἰατρῶν, καί τινι παρὰ τὸν κ᾽ θερμῶ
πλεονασμὸν, δεῖν προσενεγκᾶν αὐτῷ ψυχρότερά τινα, εἰ
προσενήνοχεν μᾶλλον ἀφεισκέπτως θερμαίνοντα, δυσκαῖον
τὸ πάθος ἐποίησεν. τὰ γὰρ ἐναντία τῶν ἐναντίων εἰσὶν
ἰάματα. κ᾽ τοῖς μὲν κατ᾽ ὁπτικράτησιν τῶ ψυχροῦ πάσχου-
σι καταλλήλως ἔστι θεραπεία τὸ θερμαῖνον κ᾽ ἀναβαλ-
πον. τῷ ᾧ τὸ θερμὸν ἐπλεόνασε, προσφέρειν δεῖ τὸ ἀντίθε- D
τον, ὅπερ ἔστι τὸ ψυχρόν. κ᾽ ὥσπερ τοῖς τῶν σωμάτων θερα-
πόντας ἀναγκαῖόν ἔστι τὸ καταγνῶναι ὅθεν ὁ νοσῶν πάσχει,
κ᾽ ὕτω τῷ θεραπείαν αὐτῷ οἰκείαν τῇ νόσῳ περιαγα-
γεῖν· ὕτω κ᾽ τοῖς τὰ ψυχικὰ ἰατρεύουσι πάθη ἀπαραίτη-
τον ἡ κατασκόπησις, τοῦ ὅθεν τὸ μέλλον θεραπεύθῆναι
ἁμάρτημα φύεται. εἰς τρία τοίνυν, ὡς εἴρη, τῶν τῆς
ψυχῆς δυνάμεων διαιρουμένων, τῷ μὲν λογιστικῷ, φησιν, ἀρε-
τή ἔστιν ἡ εὐσεβὴς περὶ τὸ θεῖον ὑπόληψις, κ᾽ ἡ τ᾽ καλῶ
κ᾽ τ᾽ κακῶ διάκρισις, κ᾽ ἡ τεταμένη κ᾽ ἀσύγχυτον ἔχουσα περὶ
τ᾽ φύσεως τ᾽ ὑπόληψιν κ᾽ τ᾽ ὑποκειμένων τ᾽ δόξαν. κ᾽ τε-
ταμένη λέγει βλέπειν, ὁ ἐῶν καθαρῶς πε κ᾽ ἁπλανῶς, κ᾽ E
καθαιρῶν τὸ ὁρώμενον ὡς ἔχει φύσεως. κ᾽ ἀσυγχύτως ὁρᾷ,
ὁ τῷ ὁρατικῷ συνεχόμενον δυνάμει, κ᾽ ἄλλο μὴ ὁρῶν,
ἄλλο ᾧ δοκεῖ βλέπειν. ὅπερ ὅταν τις τῷ τῶν ὑποκειμένων
πραγμάτων φύσιν καταγνῷ, κ᾽ ἀνεσφαλῶς κρίνῃ, τί
μέν ἔστι καλὸν, τί ᾧ κακὸν, κ᾽ τί μὲν προκρίνειν δέον, τί ᾧ
βδελύττεσθαι, τότε λέγει τεταμένην κ᾽ ἀσύγχυτον ἔχειν δόξαν,
ἤτοι ὑπόληψιν, ἀντὶ τῦ καλῶς κρίνειν τὰ πράγματα,
κ᾽ ὑπολαμβάνειν περὶ αὐτῶν ἀσφαλῶς. εἰπὼν ᾧ τί ἔστιν
ἀρετὴ τῦ λογιστικῦ, νῦν κ᾽ περὶ τῆς κακίας αὐτῦ λέγει, ἐ
ἐκ τῶν ἐναντίων ταύτῃ θεωρεῖσθαι εἶναι καταγνώσεως
διδάσκει· καὶ φησιν, εἶ κακίαν τῦ λογιστικῦ τὸν περὶ
τὸ θεῖον ἀσέβειαν, τυπῶσι τὸ λογίζεσθαι τι ἀνάξιον τῆς
θείας φύσεως, κ᾽ τῷ περὶ τῶν πραγμάτων μὴ ὀρθὴν κρί- F
σιν, ἀλλ᾽ ἐσφαλμένην, ὥστε τὸ κακὸν ὑπολαμβάνειν κα-
λὸν, κ᾽ τὸ καλὸν, κακόν· τῦτο γὰρ δηλοῖ, τὸ τιθέναι
τὸ σκότος φῶς, καὶ τὸ φῶς σκότος. τῦτο ᾧ τῦ Ησαΐου
ἔστιν ὠὰὶ τοῖς τῦτο ποιῦσιν ἐπῳδομένου. τῦ ᾧ ἐπιθυμητικῦ
μέρους λέγει ἀρεκτὸν, τὸ τῷ ἕφεσιν ἡμᾶς κινεῖσθαι πρὸς τὸ
ὄντως καλὸν καὶ ὀπτὸν, καὶ πείθεσθαι μή τι ἄλλο δεῖ
ὀρεκτὸν, ἤγουν ὀρέξεως ἢ ὀπτὸν ἄξιον, κ᾽ τὴν οἰκείαν
φύσιν ἢ τὴν ἀρετὴν παράζευγμα φύσιν, ἤτοι τὸν θεόν·

A Est autem, inquit, non parvum opus ea, quæ de iis dicenda sunt, de iis scilicet qui pœnitentiam agunt, dispensare in recto judicio; ut vult David qui dicit de eo, qui timet Dominum; Dispensabit sermones suos in judicio, & cætera. Et dicit, quòd sicut corporum medicis unum est institutum, ut arte medica ei qui laborat medeantur; non est autem similis in omnibus qui ægrotant curandi ratio, sed pro ægrotantium diversitate eorum curam gerunt, & ætatum & corporum proprietates horarumque & locorum differentias observantes: ita etiam oportet eum, qui animæ morbis medetur, quorum multiplex est varietas, multiplicem quoque medelam adhibere, & morborum causas observantem, & uniuscujusque pœnitentiam agentium affectionem. Postea tradit artificiosam peccatorum doctrinam, & dicit esse tria quæ in anima nostra considerantur, rationem, concupiscentiam & iram, quæ etiam animæ facultates & proprietates appellantur; & ex iis dicit existere rectè facta seu virtutes, & casus seu peccata. Et oportet animæ affectionum medicum considerare, ex quanam animæ facultatum consistit peccatum, & ita ei qui sanatur convenientem adhibere medicinam, & affectioni appositam, ne ex imperitia aliud quidem sit quod laboret, aliud cui medicina applicetur, vel sit etiam morbus animæ qui aliter curari debeat, ille verò aliter medicari conetur; quod etiam, inquit, imperiti faciunt medici, & cum alicui propter calidi exuperationem laboranti frigida aliqua adhibere oporteat, si inconsideratè magis calefacientia applicent, curatu difficillimam affectionem effecerunt; contraria enim contrariis curantur, & iis quidem, qui propter frigidi dominatum laborant, conveniens est medicina id quod calefacit & confovet; in quo autem calidum exuperat, oportet contrarium adhibere, quod est frigidum. Et quemadmodum corporum medicis necessarium est intelligere, undénam is qui laborat affectus est, & ita illi morbo convenientem medicinam adhibere: ita & iis, qui morbis animæ medentur, necessariò considerandum est undénam peccatum, cui medicina adhibenda est, nascitur. Cum animæ ergo facultates in tria, ut dictum est, dividantur, rationis, inquit, virtus est pia de Deo existimatio & boni malique dijudicatio, & quæ habet perspicuam & non confusam de natura existimationem & subjectorum opinionem. Porro is dicitur perspicuè videre, qui purè & absque ullo errore videt, & id quod videtur ita intelligentia comprehendit, prout ejus habet natura. Et is non confusè videt, qui, cum videntem facultatem habeat, non aliud quidem videt, aliud se videre existimat. Quando ergo quis rerum subjectarum naturam intelligit, & certò constantérque judicat, quid est bonum & malum, & quid præferre quidem oporteat, quid verò abhorrere; tunc dicitur apertam, & non confusam habere opinionem, seu existimationem, id est, res pulchrè judicare, & tutò de iis existimare. Postquam autem dixit, quid sit virtus rationis, nunc etiam dicit de ejus vitio, & id ex contrariis considerari seu cognosci docet; & dicit; rationis vitium esse in Deum impietatem, hoc est, aliquid existimare Divina natura indignum, & de rebus non rectum, sed aberrans judicium, ut quod bonum est, malum existimet, & quod malum est, bonum: hoc enim significat dicere lucem tenebras, & tenebras lucem. Hoc autem est Esaiæ eos qui illa faciunt execrantis. Concupiscentiæ autem virtus dicitur, nostrum desiderium ad id, quod verè pulchrum & honestum jureque concupiscendum est, moveri, & credere nihil esse aliud expetendum, seu appetitione & desiderio suapte natura dignum, quàm virtutem, & quæ virtutem effundit, naturam, sive Deum:

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

virtutis enim fons est & ad ipsam dux Divina natura. Nihil autem esse suapte natura expetendum præter virtutem, dixit sanctus: alia scilicet, quæ nobis expetenda esse videntur ac desideranda, non esse sua natura ejusmodi, sed nostro aberrante judicio ac existimatione. Et protinus infert gloriæ cupiditatem, corporum pulchritudinis desiderium, avaritiam, libidinem, & quæ sunt ejusmodi, quæ etiam concupiscibilis animæ partis declinationem & peccatum ostendunt. Declinat enim & aberrat, hoc est, ab eo quod honestum est & à recto judicio discedit, qui hæc expetenda esse ducit. Dicit autem ex vana gloria & ex flore, qui corporum superficiei est illitus, existere gloriæ cupiditatem, avaritiam & libidinem, & quæ sunt his similia. Si quis enim vanæ gloriæ cupiditate laboret, is ob recte facta laudatus summis vult coli honoribus, & qui corporum florem appetit, in libidinem vel avaritiam labitur. Corporum autem florem intelligere oportet, humanorum corporum pulchritudinem, vel bonum auri colorem, & lapidum splendorem, & margaritarum fulgorem, vestiúmque contextarum varietates, & quæ iis consequuntur: sunt enim & hæc corpus. Vel ergo amat humanam pulchritudinem, & à libidine vincitur, vel auri aliorumque florem expetit, & fit avarus. Ex his autem ad alia omnis generis innumerabilia vitia devolvitur. Qui enim gloriam appetit, in invidiam & eorum, qui ei sunt honore æquales, detractionem incidit, volens se esse omnibus superiorem. Qui autem pulchritudinis amator est, in incontinentiam. Qui autem pecuniam concupiscit, ad injustitiam. Porro alia quoque mala innumerabilia ex iis enasci solent, ad quæ quidem enumeranda ac nominanda longa scriptione opus esset. Quæ quidem omnia reducuntur ad vitium, quod fit ex concupiscibilis animæ facultatis declinatione, tanquam species ad genus. Non consistentem autem vanam gloriam dicit sanctus, quòd honor humanus propterea dicitur Græcè, δόξα, ut quæ sit solum existimatio, & nihil habeat firmum nec stabile, quódve consistat, sed solum sit opinio & visio. Porro ipsum quoque nomen vanæ gloriæ evidentiùs declarat, quod dictum est. Inanem enim existimationem & non veram eam esse docet. Irascibilis autem animæ partis virtutem quidem rectúmque officium esse docet, odium vitii, & pugnare cum animi perturbationibus, nec se eis submittere, nec eis servire, & animam habere ad fortitudinem corroboratam, quod est se intrepidè fidentérque gerere. Sumitur autem vocabulum ἐσκληκῶς à ferro. Sicut enim ferrum temperatum est inflexibile, & rem quamlibet quæ inciderit secat: ita qui magno excelsóque est animo ad nihil eorum, quæ videntur terribilia, flectitur, sed est ad omnia bono fidentique animo. Non enim mortem timet, nec tormenta, voluptatibus non enervatur, nec à consuetudine in servitutem redigitur; sed hæc omnia contemnit, fidem & virtutem possidens, à quibus ne excidat, & omnem dolorem nihili ducit, & quæ sunt jucundissima repudiat. Prolapsiones autem iræ, seu ab honesto deflexiones, dicit esse invidiam, odium, iram, convicia, & alia quæ enumerata sunt, & adhuc plura. Qui est enim, inquit, ineruditus, id est, qui doctrinam non est assecutus, ut sciat ubi oporteat ira tanquam armis utiliter uti, ea adversus se utitur, ferri aciem sive acumen in se convertens: & ita arma, quæ nobis à Deo data sunt ad nostri defensionem & nobis ferendum auxilium, (ea autem sunt ira) malè illis utentibus exitium seu perniciem animæ afferunt, & etiam corporis.

A πηγὴ γὰρ τῆς ἀρετῆς καὶ ὁδηγὸς πρὸς αὐτὴν ἡ θεία φύσις. οὐδὲν δ' ὀρεκτὸν κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἢ μόνῃ τῇ ἀρετῇ, εἶπεν ὁ ἅγιος. δηλονότι τὰ ἄλλα τὰ ἡμῖν δοκοῦντα ἐπιθυμητά τε καὶ ὀρεκτὰ, οὐ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν εἰσὶ τοιαῦτα, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέτερον ἐσφαλμένην κρίσιν τε καὶ ὑπόληψιν. καὶ αὐτίκα ἐπάγει τὴν τῆς δόξης ἐπιθυμίαν, τὴν τοῦ κάλλους τῶν σωμάτων, τὴν φιλοχρηματίαν, τὴν φιληδονίαν, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἃ καὶ ἐκκλῖναι καὶ ἁμαρτίαν τοῦ ἐπιθυμητικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς ἀποφαίνεται. ἐκκλίνεται γὰρ καὶ ἁμαρτάνει, τυγχάνουσα τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ὀρθῆς κρίσεως, ὁ ταῦτα κρίνων ὀρεκτά. λέγει δὲ κενοδοξίας καὶ τοῦ ἐπικεχυμένου τοῖς σώμασιν ἄνθους φύσεις τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὴν φιλοχρηματίαν καὶ τὴν φιληδονίαν καὶ τὰ ὅμοια τούτοις. εἰ γάρ τις εἴη κενόδοξος, ὁ ἐφ' οἷς ἔχει κατόρθωμα ἐπαινήμων, ὁ τοιοῦτος δῆλον δοξάζεσθαι, καὶ ὁ τοῦ τῶν σωμάτων ὀρεγόμενος ἄνθους, εἰς φιληδονίαν ἢ φιλοχρηματίαν ἐξολισθήσει. σωμάτων δὲ ἄνθος νοητὸν, ἢ ὅ τε τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων κάλλος ἢ τὴν εὐχροιαν τοῦ χρυσοῦ, καὶ τὰς τῶν λίθων ἀφυγὰς, καὶ τὴν τῶν μαργαρέων στιλπνότητα, καὶ τὰ τῶν ὑφασμάτων ποικίλματα, καὶ ὅσα τούτοις ἐπίκειται· σῶμα γὰρ καὶ ταῦτα. ἦγουν κάλλος ἀνθρωπίνου ἐρᾷ καὶ κρατεῖ φιληδονία, ἢ τοῦ ἄνθους ὀρέγεται τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν ἄλλων, καὶ δὴ φιλοχρήματος. ἐκ δὲ τούτων εἰς μυρίας ἄλλας κακίας καὶ πολυπλοκωτάτας ἐκκυλίεται. ὁ γὰρ δόξης ἐφιέμενος εἰς φθόνον ἐμπίπτει καὶ τῶν ὁμοτίμων βασκανίας, θέλων αὐτὸν ἁπάντων ὑπερτερεῖν. ὁ δὲ κάλλους ἐραστὴς εἰς ἀσελγείας· ὁ δὲ χρημάτων ἐπιθυμητὴς εἰς ἀδικίας· καὶ ἄλλα δὲ μυρία καὶ ποικίλα κακὰ ἐκ τούτων φύεσθαι πέφυκεν, ἃ φαρμακεύειν τις καὶ ὀνομάζειν μακρὰς ἂν δέοιτο συγγραφῆς. ἅτινα πάντα εἰς τὴν κακίαν ἀνάγονται τὴν ἐκ προαιρετῆς γινομένην τῆς ἐπιθυμητικῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς, ὡς καὶ εἴπομεν πρόσθεν. ἀνυπόστατον δὲ τὴν κενοδοξίαν εἶπεν ὁ ἅγιος, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη τιμὴ διὰ τοῦτο λέγεται δόξα, ὡς ὑπόληψις μόνον οὖσα, καὶ οὐδὲν ὑφεστὸς ἔχουσα, ἢ βέβαιον, οὐδὲ μόνιμον, ἀλλὰ δόκησις τυγχάνουσα μόνον καὶ φαντασία. καὶ αὐτὸ δὴ τὸ ὄνομα τῆς κενοδοξίας ἐκφαντικώτερα δήλωσις τοῦ λεγομένου ἐστί. ματαίαν γὰρ ὑπόληψιν καὶ οὐκ ἀληθῆ ταῦτα εἶναι διδάσκει. τοῦ δὲ θυμικοῦ τῆς ψυχῆς μέρους ἀρετὴν μὲν καὶ κατόρθωμα λέγει, τὸ πρὸς κακίαν μισεῖν, καὶ τὸ τοῖς πάθεσι μάχεσθαι, καὶ μὴ ὑποκόπτειν καὶ δουλοῦσθαι αὐτοῖς, καὶ τὸ τῇ ψυχῇ πρὸς ἀνδρείαν ἐσκληκῶς, ὅ ἐστι τὸ ἀπλοΐστως ἔχειν καὶ ἀδιαρρῶς. εἴληπται δὲ ἡ λέξις ἐκ τοῦ σιδήρου. ὡς γὰρ ἐσκληκὼς σίδηρος ἀκαμπὴς ἐστι καὶ τμητικὸς τοῦ προσπίπτοντος, οὕτω καὶ ὁ τῇ ψυχῇ ἀνδρεῖος πρὸς οὐδὲν τῶν δοκούντων φοβερῶν κάμπτεται, ἀλλὰ πρὸς πάντα ἐστὶν ἀδιαρρής. ἢ γὰρ θάνατον καταπτήσσει, ἢ κολαστήρια, ἢ μαλακίζεται τοῖς ἡδέσιν, ἢ συνηθείᾳ δουλοῦται, ἀλλὰ πάντων τῶν τοιούτων καταφρονεῖ, τῇ πίστεως καὶ τῆς ἀρετῆς ἀντιπάλου, ἵνα μὴ τούτων ἐκπέσῃ παντὸς ὑπερφορῶν ἀλογίᾳ, καὶ ζημίωσιν ὑφίσταται. ἀπαθήματα δὲ φησιν εἶναι τοῦ θυμοειδοῦς τῆς ψυχῆς, ἤγουν ἐκπλήσεις ἐκ τοῦ καλοῦ, τὸν φθόνον, τὸ μίσος, τὴν μῖξιν, τὰς λοιδορίας, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἀπηριθμημένα, καὶ τούτων δὲ πλείω. ὁ δὲ ἀπαίδευτος, φησὶν, ἤγουν ὁ μὴ παιδείας τυχών, ὥστε εἰδέναι πῇ χρὴ τῷ θυμῷ κεχρῆσθαι ὠφελίμως ὡς ὅπλῳ, καθ' ἑαυτοῦ κέχρηται τούτῳ, τῇ ἀκμῇ τοῦ σιδήρου, τὴν ὀξύτητα δηλαδὴ, στρέφων πρὸς ἑαυτόν. καὶ δὴ ὅτω τὸ ὅπλον, ὃ ἡμῖν ἐδόθη παρὰ θεοῦ εἰς ἄμυναν, ἤτοι εἰς βοήθειαν, τοῦτο δέ ἐστιν ὁ θυμὸς, κακῶς αὐτῷ κεχρημένοις εἰς ὄλεθρον, ἤγουν εἰς βλάβην ψυχικὴν, ἀλλὰ μὴν καὶ σωματικήν.

B

C

D

E

F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΚΑΝΩΝ ϛ'.

Τούτων τοίνυν κ) τ ὸν εἰρημένον ἀφορισθέντων τρόπον, ὅσα μὴ ἁμαρτήματα τ ῦ λογικ ῦ τ ῆς ψυχ ῆς ἀπλέτου μέρους, χαλεπώτερα περὶ τ ῶν πατέρων ἐκρίθη, κ) μείζονος κ) ἀφορητοτέρας κ) ὑπευθυνωτέρας τ ῆς ὑπ ῆς ἀξίας, οἷς εἴπερ ἠρνήσατο τὸν εἰς Χριστὸν πίστιν, ἢ πρὸς Ἰουδαϊσμόν, ἢ πρὸς εἰδωλολατρείαν, ἢ πρὸς Μανιχαϊσμόν, ἢ πρός ἄλλο τι τοιοῦτον ἀθεότητος εἶδος ἑαυτὸν ἀπεδείξατο, ὁ μὲν ἐκείνως ὅτι τὸ τοιοῦτον ὁρμήσας κακὸν, εἶτα καταγνοὺς ἑαυτοῦ, χρόνον τ ῆς μετανοίας ἔχει ὅλον τὸν τ ῆς ζωῆς αὐτοῦ. οὐδέποτε γὰρ μυστικ ῆς ἐπιτελουμένης εὐχ ῆς μετὰ τ ῶν λαῶν προσκυνῆσαι τὸν θεὸν καταξιοῦται, ἀλλὰ κ) μόνας μὲν εὐχὰς, τ ῆς δὲ κοινωνίας τ ῶν ἁγιασμάτων καθόλου ἀλλότριος ἔσται. ἐν δὲ τ ῇ ὥρᾳ τ ῆς ἐξόδου αὐτοῦ τότε τ ῆς τ ῶν ἁγίασμ ῶν μερίδος ἀξιωθήσεται. εἰ δὲ συμβαίη παρ' ἐλπίδα ζῆσαι αὐτὸν, πάλιν ἐν τ ῷ αὐτ ῷ κρίματι ἀφεθείσεται, ἀμέτοχος τ ῶν μυστικ ῶν ἁγιασμάτων μέχρι τ ῆς ἐξόδου γινόμενος. οἱ δὲ βασάνοις κ) τιμωρίαις χαλεπ ῆς αἰκισθέντες ἐν ῥητῷ χρόνῳ ἐπετιμήθησαν, ὅτω φιλανθρωπίᾳ ἐπ' αὐτ ῶν χρησαμένων τ ῶν ἁγίων πατέρων, ὡς ἡ ψυχ ῆς γενομένης ἐν πλήμμ ῃ, ἀλλὰ τ ῆς σωματικ ῆς ἀσθενείας πρὸς τ ὰς αἰκίας οὐκ ἀντισχούσης. διὸ τ ῷ μέτρῳ τ ῶν ἐν πορνείᾳ πλημμεληθέντων κ) ἡ βεβιασμένη τε κ) ἐπώδυνος παράβασις ἐν τ ῇ ἐπιστροφ ῇ συνεμετρήθη.

B

C

Canon II.

His itaque hoc modo distinctis, quæcunque quidem peccata ratione præditam animæ partem attingunt, esse graviora à patribus judicata sunt, & majori ac pleniori laboriosiorique conversione digna: quemadmodum si quis fidem in Christum negavit, vel ad Judaismum, vel idolorum cultum, vel Manichaismum, vel aliquod aliud infidelitatis genus descivisse visus sit; qui voluntariè quidem ad id malum se contulit, deinde se ipsum condemnavit, totum tempus vitæ suæ habet pœnitentiæ tempus. Nunquam enim, si mystica peragatur oratio, Deum unà cum populo adorare dignus censebitur, sed seorsum precabitur; à sacramentorum autem communione omnino erit alienus: At hora sui è vita excessus sacramenti communionis erit particeps. Sin autem contigerit, eum præter spem vivere, in eodem rursus vivet judicio, mysticorum sacramentorum ad vitæ exitum usque expers. Qui autem tormentis & gravibus suppliciis excruciati, ii præstituto tempore puniti sunt; sanctis patribus sic in eos clementia usis, tanquam anima non lapsa sit, sed corporalis imbecillitas quæ tormentis non restiterit. Quare mensurâ eorum, qui in fornicatione peccarunt, etiam vi doloréque expressâ transgressio in conversione dimensa est.

Βαλσ. Εἰπὼν μὲν τὸ προοίμιον, ὡς ἐν προθεωρίῳ, ὁ ἅγιός τινι τ ῶν ψυχικ ῶν δυνάμεων ἁρμόττει ἑκάστου τ ῶν χαλεπωμάτων ἢ τ ῶν ἐλαττωμάτων, ἄρτι κ) περὶ τ ῶν ἐπιλοίπων τ ῶν ἐξ αὐτ ῶν τ ῶν ἁμαρτημάτων διαλαμβάνει· κ) χείρονα τ ῶν ἄλλων εἶναι λέγει κ) σκληροτέρων τ ῶν παλαίων κριθῆναι ὑπὸ τ ῶν λογικ ῶν τ ῆς ψυχ ῆς μέρους ἀπλόμματα, κ) τ ῆς θεραπείας ὑπευθυνωτέρας ἀξιωθῆναι, ἐξ ὧν φησιν εἶναι πῶς ἐκ τ ῆς ὀρθ ῆς πίστεως ἐκπέπωκεν, ὡς ὅταν τις ἀρνησάμενος πρὸς εἰς Χριστὸν πίστιν, πρὸς Ἰουδαϊσμὸν ἢ Ἑλληνισμὸν ἀποκλίνῃ, ἢ πρός τινα ἀπηγορευμένων αἱρέσεων, ἢ πρὸς ἄλλο τι ἀθεότητος εἶδος. ἀθεότητος δὲ εἶδος ἐκάλεσε κ) τὸν Ἰουδαϊσμὸν κ) τὰς αἱρέσεις, διότι κἂν ὁμολογῶσι θεὸν οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις αὐτὸν ἀρνοῦνται. κ) γὰρ μὴ δεχόμενοι τὸν υἱὸν, οὐδὲ τὸν πατέρα τιμῶν πιστεύουσι, κ) τὸν μέγαν ἀπόστολον Ἰωάννου λέγοντα, πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν, οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει. κ) αἱ αἱρέσεις δὲ εἰς ἀθεΐαν φέρουσιν. οἱ γὰρ τὸν υἱὸν τ ῆς πατρικ ῆς οὐσίας κ) δόξης χωρίζοντες, κ) τὸ παναγιον πνεῦμα κτίσμα κ) δοῦλον εἶναι διδάσκοντες, οὐδὲ περὶ θεότητα σφάλλονται, ὅτε οὐδὲ τοῦ υἱοῦ ὀρθῶς οὐδὲ τοῦ πνεύματος ὑγιὲς φρονοῦσι, ὃ δικαίως ἂν καλοῖντο ἄθεοι κ) αὐτοὶ, ὡς μὴ περιέχοντες δόξαν ἔχοντες οὐδὲ τ ὴν θεοῦ. τοῦτο δὲ κ) ὅτι τ ὴν ἄλλων δόξαν τις πάντως αἱρέσεων. τ ῶν οὖν οὐδὲ περὶ τὴν πίστιν σφαλλομένων διαίρεσιν ποιεῖ ὁ ἅγιος, κ) τοὺς μὲν ἀπολωλεκότας, ἤγουν ἐκουσίως κ) χωρὶς ἀνάγκης ἀρνησαμένους τὸν ὀρθὸν εἰς Χριστὸν πίστιν, εἶτα εἰς μετάνοιαν ἐλθόντας, πρὸ ὅλου αὐτ ῶν τὸν ζῆλον λέγει ἀφωρισμένους εἶναι, ὥστε μηδέποτε τ ῆς μεταλήψεως τ ῶν ἁγίων δώρων ἀξιωθῆναι, εἰ μὴ ὅτε εἰς τέλος τ ῆς οἰκείας ἔξωσι ζωῆς. κἂν δὲ ἤδη θνήσκων τις αὐτ ῶν κοινωνίας ἀξιωθῇ, εἶτα ἐκφύγῃ τὸν κίνδυνον κ) ζήσῃ, πάλιν ἀκοινώνητος ἔσται μέχρις ἂν αὖθις θνήσκῃ. κ) οὐ τοῦτον μόνον ἐπάγεσθαι λέγει αὐτοῖς τὸν ἀφορισμὸν, ἀλλὰ μηδὲ συνεσταναι τοῖς ὀρθοδόξοις, ὅτε συνδυχεῖς μυστικ ῆς ἐπιτελουμένης εὐχ ῆς, ἤγουν ὅτε ὁ ἱερεὺς τὸν ἄρτον ἁγιαζόμενον κ) τὸ ποτήριον καθ' ἑαυτὸν εὔχεται. εὐχεῖς μὲν γάρ, φησι, κ) μόνας ἤγουν καθ' ἑαυτὸν οὐ κωλυθήσεται ὁ ἐν μετανοίᾳ γενόμενος, σωίζεσθαι δὲ τοῖς πιστοῖς οὐ συγχωρηθήσεται, ἀλλὰ ἔξω στήσεται τ ῆς ναοῦ κ) τ ῆς καλεχουμένων. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τ ὰ ἀνδροβία κ) στέλεσιν οἰκείαν μόνῳ ἀρνησαμένων.

D

E

F

Βαλs. Postquam dixit sanctus, post proœmium, instar cujusdam præcedentis contemplationis, cui animæ facultatum unumquodque recte factum vel peccatum convenit, nunc tractat de pœnis istorum peccatorum: & aliis deteriora esse dicit, & talia à patribus esse judicata, quæ ratione præditam animæ partem attingunt, & laboriosiore medicina digna esse habita, ex quibus esse dicit lapsum à fide; ut quando quis, fide in Christum negatâ ad Judaismum vel Hellenismum declinaverit, vel ad aliquam vetitam hæresin, aut ad aliud quodcunq; genus infidelitatis: Infidelitatis porro genus vocavit & Judaismum & hæreses, eo quòd etsi Judæi Deum confiteantur, factis tamen eum negant. Cum enim Filium non susceperint, nec Patrem honorare creduntur, secundum magnum Apostolum Johannem, qui dicit; Quicunque negat Filium, is nec Patrem habet. Porro hæreses quoque ad infidelitatem ducunt. Qui enim filium à Paterna substantia & gloria separant, & S. Spiritum creaturam servúmque esse credunt, errant circa naturam Divinam, nec de Filio nec de Spiritu rectè sentientes, & merito ipsi quoque infideles vocentur, ut qui non habent convenientem de Deo sententiam. Hoc in aliis quoque hæresibus quispiam invenerit. Eorum itaque, qui errant in fide, facit sanctus divisionem; & eos quidem qui desciverunt, seu voluntariè, & absque necessitate fidem veram in Christum negârunt, deinde ad pœnitentiam venerunt, dicit tota sua vita esse segregatos, ut ne sanctorum quidem donorum participatione digni habeantur, nisi quando ad suæ vitæ finem venerint. Quòd si quis eorum moribundus communione dignus habitus fuerit, deinde periculum evaserit & vixerit, rursus erit excommunicatus usque ad mortem. Non solum autem eis inferri dicit segregationem; sed neque cum orthodoxis consistere, & unà precari, cum mystica peragitur oratio, scilicet quandosacerdos panem & poculum sanctificari per se precatur. Seorsum tamen, inquit, seu per se precari non vetabitur is, qui pœnitentiam agit; cum fidelibus autem consistere ei non permittetur, sed stabit extra templum cum catechumenis. Hæc ergo dicit de iis, qui sine vi propria solâ voluntate negaverunt,

Quicunque autem, inquit, per neceſſitatem ſe ſubmiſerunt, tormentis gravibúſque pœnis ac ſuppliciis ad finem uſque reſiſtere non valentes; ii à patribus præſtituto tempore puniti ſunt, quanto etiam is qui fornicatus eſt punitur. Quod quidem tempus, procedens, dicit eſſe novem annos. Patres autem clementia uſos fuiſſe in eos qui vi negaverunt, ait, quia anima ipſorum negationi non conſenſit, ſed lingua ſola à bono exciderunt; mentis autem affectio eis immutabilis conſervata eſt. Has ergo pœnas inferri dicit iis, qui circa rectam fidem lapſi ſunt. De iis autem, qui præſtigiatores vel vates adeunt, hæc dicit.

A ὅσοι δέ, φησι, ἐξ ἀνάγκης ὑπέκυψαν, μὴ μέχρι τέλους ἀντισχεῖν ποιὰς τοὺς βασάνους καὶ τὰς χαλεπὰς αἰκίας καὶ πημονὰς δυνηθέντες, οἱ τοιοῦτοι ῥητῷ χρόνῳ ἐπετιμήθησαν παρὰ τῶν πατέρων, ὅσῳ καὶ ὁ πορνεύσας ἐπιτιμᾶται. ὃν δὴ χρόνον, περιὼν, ἐννέα ἔτη φησὶ λέγειν. φιλανθρωπεύσασθαι δέ λέγει τοὺς πατέρας περὶ τοὺς ἐκ βίας ἀρνησαμένους, ὅτι οὐχ ἡ ψυχὴ αὐτῶν συνέθετο τῇ ἀρνήσει· ἀλλὰ γλώσσῃ μόνῃ ἐκπεπλώκασι τοῦ καλοῦ· ἡ δὲ γνωμικὴ διάθεσις ἀμετάτρεπτος αὐτοῖς ἐφυλάχθη. τοιαῦτα μὲν οὖν ἐπάγεσθαι λέγει τὰ ἐπιτίμια τοῖς περὶ πλὴν ὀρθὴν πίστιν ἀποσφαλεῖσι περὶ τῶν ἀπόντων δὲ εἰς γόητας ἢ μάντεις ταῦτά φησιν.

B

Canon III.

Qui autem ad præſtigiatores vel vates abierunt, vel eos qui per dæmones ſe piacula quædam & malorum averruncationes operaturos pollicentur, ii exactè interrogantur & examinántur; utrum in fide in Chriſtum permanentes à neceſſitate aliqua ad illud peccatum impulſi ſunt, cùm afflictio aliqua vel intolerabilis jactura hunc illis animum indidiſſet; an omnino neglecto quod à nobis creditum eſt teſtimonio, ad dæmonum ſocietatem ſe contulerunt. Si enim ad fidem infirmandam, & quòd Deum eſſe non crederent, qui à Chriſtianis adoratur, illud fecerint; erunt ſcilicet tranſgreſſorum judicio obnoxii: ſin autem non ferenda quædam neceſſitas, puſillo & abjecto eorum animo ſuperato, falſa aliqua ſpe deceptos eo deduxit; ſimiliter in ipſos erit clementia, ac in eos qui tormentis in tempore confeſſionis reſiſtere non potuerunt.

C

Bals. Eos autem, qui ad præſtigiatores vel vates abierunt, vel ad eos qui per dæmones ſe piacula quædam & malorum averruncationes operaturos pollicentur, dicit eſſe accuratè examinandos & interrogandos. Dicuntur ergo præſtigiatores, qui & incantatores appellantur, qui per aliquas magicas incantationes vel feras alligant, vel ad hominum detrimentum aut utilitatem quoad ſpeciem aliqua faciunt: ad detrimentum quidem, morbos vel deliria vel paralyſes inducentes; ad apparentem autem utilitatem, amores immittentes vel amicitias, réſque proſperas dæmonum invocatione efficientes. Vates autem ſunt, qui per certas quaſdam illuſiones, nec ſine dæmonum invocatione, futura aliqua prædicunt, vel quæ ignorantur detegunt. Dicuntur vero fieri piacula, ut quando quis exiſtimat ſe à faſcinantibus oculis læſum fuiſſe, vel ab aliqua turioſitate, eóque factum eſſe, ut vel ægrotaret, vel infeliciter res ſuas gereret, vel ei aliquid ejuſmodi malum eveniret. Sunt enim, qui profitentur ſe earum affectionum piacula inventuros per operationem omnino ſatanicam: vel etiam averruncationes ſive averſiones & amolitiones ejuſmodi malorum. Eos ergo, qui ad tales aliquos accedunt, examinari oportere ait, ſive diligenter interrogari, quomodo ad eos qui hæc faciunt acceſſerunt; urgente eos neceſſitate, vel afflictione aliqua, vel morbo, vel ira forte alicujus principis vel domini, vel damno intolerabili; & quomodo ad illos acceſſerunt, fidéne condemnata ad dæmonum auxilium accurrerunt. Si enim tanquam à fide deſciſcentes, & Chriſtum non eſſe Deum credentes, nec ab illo auxilium ſperantes, dæmonum opem implorârunt; ut qui tranſgreſſi ſunt, & ſponte fidem abnegaverunt, tractabuntur: ſin autem propter puſillum & abjectum animum dæmonum auxilium invocaverunt, cum eos gravis aliqua oppreſſiſſet neceſſitas, quam propter animi imbecillitatem ferre non potuerunt, decepti & juvari ſperantes; punientur & ipſi, ut ii qui idolis ſacrificarunt, quòd propter confeſſionem tormenta non ſuſtinuerunt.

D E F

Κανων γ'.

Οἱ δὲ περὶ γόητας ἀπόντας ἢ μάντεις, ἢ τὸν διὰ δαιμόνων καθάρσιά τινα καὶ ἀποτροπιασμοὺς ἐνεργεῖν ὑπισχνουμένους, μετ' ἀκριβείας δεῖν ἀνακρίνεσθαι, καὶ ἐξετάζεσθαι λέγει· γόητες μὲν οὖν εἰσιν οἱ καὶ ἐπαοιδοὶ καλοῦνται, οἱ διά τινων μαγικῶν ἐπῳδῶν ἢ θηρία καταδεσμοῦντες, ἢ πρὸς βλάβην ἀνθρώπων ἢ πρὸς ὠφέλειαν τῷ δοκεῖν ποιοῦντές τινα· πρὸς βλάβην μὲ, νόσους ἢ παραφροσύνας ἢ παρέσεις ἐπάγοντες· πρὸς δὲ δοκοῦσαν ὠφέλειαν, ἔρωτας ἐμποιοῦντες ἢ φιλίας, ἢ εὐπραγίας διὰ κλήσεως δαιμόνων. μάντεις δὲ εἰσιν, οἱ διά τινων μεθόδων, οὐδ' ὅτοι χωρὶς διὰ κλήσεως δαιμόνων, μέλλοντά τινα προλέγοντες, ἢ ἀγνοούμενα ἐκκαλύπτοντες. καθάρσια δὲ λέγονται γίνεσθαι, ὡς ὅταν τις νομίζῃ ἐκ βασκάνων βλαβῆναι ὀφθαλμῶν, ἢ ἐκ παρεμπτώσεώς τινος, καὶ τοῦτο ἢ νόσον, ἢ δυσπραγεῖν, ἢ ἄλλο τι κακὸν πάσχειν. εἰσὶ γάρ τινες, οἱ ἐπαγγέλλονται καθάρσια τῶν τοιούτων παθημάτων ποιεῖν διὰ ἐνεργείας πάντως σατανικῆς, καὶ ἀποτροπιασμοὺς ἤγουν ἀποτροπὰς καὶ ἀποδιώξεις τῶν τοιούτων κακῶν. τοὺς οὖν τοιούτοις τισὶ προσερχομένους, ἀκριβείας χρὴ φησιν, ἀντὶ τοῦ μετ' ἀκριβείας ἐρωτᾶσθαι, πῶς τοῖς δὲ τοιαῦτα ποιοῦσι προσῆλθον, ἀνάγκης καταπιεζούσης αὐτοὺς, ἤγουν κακώσεως τινὸς ἢ νόσου ἢ ὀργῆς τυχὸν δυνάστου τινὸς ἢ δεσπότου, ἢ ζημίας ἀφορήτου· καὶ πῶς προσῆλθον ἐκείνοις, ἆρα καταγνόντες τῆς πίστεως προσέδραμον τῇ τῶν δαιμόνων βοηθείᾳ. εἰ μὲν γὰρ ὡς ἀποστάντες τῆς πίστεως, καὶ μὴ πιστεύοντες θεὸν εἶναι τὸν Χριστὸν, μηδὲ ἐλπίζοντες ἐξ ἐκείνου βοηθείας, ἐπεκαλέσαντο τὴν τῶν δαιμόνων βοήθειαν, ὡς οἱ ἀφεστάντες καὶ τὴν πίστιν ἐκόντες ἀρνησάμενοι οἰκονομηθήσονται· εἰ δὲ ἐκ μικροψυχίας ἐπεκαλέσαντο τὴν τῶν δαιμόνων βοήθειαν, ἀνάγκης σφοδρᾶς ἐπελθούσης αὐτοῖς, ἣν διὰ μικροψυχίαν βαστάσαι οὐκ ἠδυνήθησαν, ἀπατηθέντες καὶ ἐλπίσαντες ὠφεληθῆναι, διορθωθήσονται καὶ ὅτοι, ὡς οἱ θύσαντες εἰδώλοις διὰ τὸ μὴ ὑπομεῖναι τὰς δεούσας ὁμολογίας βασάνους.

ΚΑΝΩΝ

A

ΚΑΝΩΝ δ'.

Τῶν δὲ διὰ ἐπιθυμίαν καὶ ἡδονὴν γινομένων ἁμαρτημάτων τοιαύτη ἔστιν ἡ διαίρεσις· τὸ μὲν γὰρ καλεῖται μοιχεία, τὸ δὲ πορνεία. τισὶ μὲν οὖν τῶν ἀκριβεστέρων ἤρεσε, καὶ τὸ κατὰ πορνείαν πλημμέλημα μοιχείαν εἶναι νομίζειν· διότι μία ἔστιν ἡ νόμιμος συζυγία, καὶ γυναικὸς πρὸς ἄνδρα, καὶ ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα. πᾶν οὖν τὸ μὴ νόμιμον, παράνομον πάντως, καὶ ὁ μὴ τὸ ἴδιον ἔχων, δηλαδὴ τὸ ἀλλότριον ἔχει. τῷ γὰρ ἀνθρώπῳ μία δέδοται παρὰ Θεοῦ βοηθός, καὶ τῇ γυναικὶ μία ἐφήρμοσται κεφαλή. ὑκοιῶ B εἰ μή τις τὸ ἴδιον αὐτοῦ σκεῦος, καθὼς ὀνομάζει ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἑαυτῷ κτήσαιτο, συγχωρεῖ ὁ νόμος τῇ φύσεως τὴν δικαίαν χρῆσιν. εἰ δέ τις ἔξω τοῦ ἰδίου τραπείη, ἐν ἀλλοτρίῳ πάντως γενήσεται. ἀλλότριον δὲ ἐκάστῳ, πᾶν τὸ μὴ ἴδιον, κἂν μὴ ὁμολογούμενον ἔχῃ τὸ κυριεύεσθαι. ὑκοῦν ἡ πόρρω τοῦ κατὰ τὴν μοιχείαν πλημμελήματος καὶ ἡ πορνεία τοῖς τὴν ἀκριβεστέραν ἐξεταζουσι λογισμὸν ἐδέχθη, λεγούσης καὶ τῆς θείας γραφῆς, ὅτι μὴ πολὺς ἴσθι πρὸς ἀλλοτρίαν. πλὴν ἀλλ' ἐπεὶ τοῖς ἀσθενεστέροις ἐγένετό τις παρὰ τῶν πατέρων συμπάθεια, διεκρίθη τὸ πλημμέλημα τῇ γενικῇ διαιρέσει ταύτῃ, ὡς C πορνείαν μὲν λεχθῆναι τὴν χωρὶς ἀδικίας ἑτέρῳ γινομένην τινὶ τῆς ἐπιθυμίας ἐκπλήρωσιν· μοιχείαν δέ, τὴν ἐπιβουλήν τε καὶ ἀδικίαν τοῦ ἀλλοτρίου. ἐν ταύτῃ γὰρ καὶ τὴν ζωοφθορίαν καὶ τὴν παιδεραστίαν εἶναι λογίζονται· διότι καὶ ταῦτα φύσεώς ἐστι μοιχεία. εἰς γὰρ ὃ ἀλλότριόν τε καὶ παρὰ φύσιν ἐστὶν ἡ ἀδικία. ταύτης οὖν τῆς διαιρέσεως καὶ ἐν τούτῳ τῷ εἴδει τῆς ἁμαρτίας γεγενημένης, καθολικὴ μέν ἐστι θεραπεία, ἡ τῆς ἐμπαθοῦς λύσεως τῆς περὶ τὰς τοιαύτας ἡδονὰς καθαρὸν ἐκ μελαμελείας γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον. ἐπεὶ γὰρ τῶν ἐν πορνείᾳ μολυνθέντων ἀδικία τις τῇ ἁμαρτίᾳ ταύτῃ ὑ καταμέμικται, διὰ τοῦτο διπλασίων ὠρίσθη τῆς ὀπτροφῆς ὁ χρόνος τοῖς ἐν μοιχείᾳ μανθεῖσι, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις D τοῖς ἀπηγορευμένοις κακοῖς, ζωοφθορίᾳ τε καὶ τῇ κατ' ἄρρενος λύσει. διπλασιάζεται γὰρ, ὡς εἶπον, ὅτι τῶν τοιούτων ἡ ἁμαρτία· μία μὲν, ἡ κατὰ τὴν ἄθεσμον ἡδονήν· ἑτέρα δέ, ἡ κατὰ τὴν ἀλλοτρίαν ἀδικίαν συνισταμένη. διαφορά δέ τις ἔστιν ἐν τῷ λόγῳ τῆς μετανοίας καὶ ὅτι τὸ κατὰ ἡδονὴν πλημμελημάτων. ὁ μὲν γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ φορὸς τὸ ἐξαγόρευσιν τῶν ἁμαρτιῶν ὁρμήσας, αὐτῷ τῷ καταδέξασθαι δι' οἰκείας ὁρμῆς γενέσθαι τὰ κρυφίων καλήγορος, ὡς ἤδη τῆς θεραπείας τοῦ πάθους ἀρξάμενος, καὶ σημεῖον τῆς πρὸς τὸ κρεῖττον μεταβολῆς ἐπιδεξάμενος, ἐν φιλανθρωποτέροις γίνεται τοῖς ἐπιτιμίοις· ὁ δὲ φωραθεὶς ὅτι τῷ κακῷ, ἢ διά E τινος ὑποψίας ἢ καταγορείας ἀκουσίως ἀπελεγχθεὶς, ἐν ὀπτείᾳ γίνεται τῇ ὀπτροφῇ, ὥστε καθαριθέντα διὰ ἀκριβείας αὐτὸν, οὕτως ὅτι τῶν ἁγιασμάτων κοινωνίαν παραδέχεσθαι. ἔστι τοίνυν ὁ κανὼν τοιοῦτος, ὥσπερ τοὺς ἐν πορνείᾳ μολυνθέντας, ἐν τρισὶ μὲν ἔτεσι καθόλου τῆς εὐχῆς ἀποβλήτους εἶναι· ἐν τρισὶ δὲ τῆς ἀκροάσεως μετέχειν μόνης, ἐν ἄλλοις δὲ τρισὶν ἔτεσι μετὰ τῶν ὀπτροφῇ ὑποπιπτόντων συνεύχεσθαι, καὶ τότε μετέχειν τῶν ἁγιασμάτων. ὅτι δὲ τῶν σπουδαιοτέρα κεχρημένων τῇ ὀπτροφῇ, καὶ τῷ βίῳ δεικνυμένων πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐπάνοδον, ἕξει τῷ οἰκονομοῦντι πρὸς τὸ συμφέρον τῇ ἐκ- F κλησιαστικῇ οἰκονομίᾳ συμπαρεῖν τὸν χρόνον τῆς ἀκροάσεως, καὶ τάχιον εἰς ἐπιστροφὴν ἀγαγεῖν· καὶ πάλιν καὶ τοῦτον συντεμεῖν τὸν χρόνον, καὶ τάχιον ἀποδοῦναι τῇ κοινωνίᾳ, ὅπως ἂν τῇ ἑαυτοῦ δοκιμασίᾳ ἐγκρίνοι τὸν θεραπευόμενον καλάσασιν. ὥσπερ γὰρ ὃ τοῖς χοίροις ῥιπτῆναι τὸν μαργαρίτην ἀπείργεται, οὕτως τὸ ἀποστερεῖν τὸν τιμίου μαργαρίτου τὸν ἤδη ἄνθρωπον διὰ τῆς ἀπαθείας τε καὶ καθαρότητος γενόμενον, πῶς ἀτόπων ἔστιν. ἡ δὲ κατὰ τὴν μοιχείαν ἤτοι καὶ τὰ λοιπὰ εἴδη

Canon IV.

Eorum autem, quæ per cupiditatem & voluptatem fiunt, peccatorum hæc est divisio: hoc enim vocatur adulterium, illud verò fornicatio. Ac nonnullis quidem eorum, qui paulò subtiliores sunt, placuit, etiam fornicationis peccatum adulterium esse existimare: quoniam una est legitima conjunctio, & mulieris cum viro, & viri cum muliere. Quicquid ergo non est legitimum, est omnino injustum & legi contrarium: & qui non habet proprium, habet omnino alienum. Homini enim una tantum à Deo data est auxiliatrix: & mulieri unum appositum est caput. Ergo si quis quidem proprium vas suum, ut Divinus Apostolus nominat, possederit, ei lex naturæ justum usum concedit: si quis autem extra proprium conversus fuerit, erit omnino in alieno. Est autem unicuique alienum, quicquid non est proprium, etiamsi id non confiteatur qui est dominus. Non longe ergo diversa à peccato adulterii fornicatio quoque ab iis, qui rem paulo accuratiùs examinant, intelligitur, cum dicat etiam Divina scriptura; Ne multus sis cum aliena. Sed quia cum imbecillioribus indulgenter agendum censuerunt patres, distinctum est peccatum hac generali divisione, quòd fornicatio quidem dicatur cupiditatis cujuspiam expletio, quæ sine alterius fit injuria: Adulterium verò, insidiæ & injuria quæ alteri affertur. In eo autem & cum animalibus coitum & pædicatum esse existimant: quoniam hæc quoque sunt naturæ adulterium. In id enim, quod est alienum, & quod est præter naturam, fit injustitia. Cum hæc ergo divisio in hac etiam peccati specie fiat; universale est remedium, ut à concitata in ejusmodi voluptates rabie per pœnitentiam homo purus efficiatur. Sed quia eorum, qui in fornicatione polluti sunt, injuria aliqua cum hoc peccato non commista est; propterea duplum conversionis tempus iis præscriptum est, qui in adulterio inquinati sunt, & in aliis itidem vetitis malis, animalium initu, & rabie in masculos. In iis enim, ut dixi, duplicatur peccatum: Unum quidem, quod in illicita voluptate: Alterum autem, quod in injuria, quæ fit alteri, consistit. Est autem quædam differentia in ratione pœnitentiæ in iis qui in voluptate peccarunt. Qui enim ex seipso ad sua proferenda peccata impulsus est; eo quod sua sponte occultorum accusator esse voluerit, ut qui jam affectioni medicinam adhibere cœperit, & signum, in id quod est melius, mutationis ostenderit; in mitioribus pœnis versatur: Qui autem in malo deprehensus est, vel propter aliquam suspicionem vel accusationem ingratiis convictus est, longius illi conversionis tempus datur; ut ipse perfectè purgatus, sic ad sacramentorum communionem admittatur. Est ergo canon ejusmodi, ut qui in fornicatione polluti sunt, in tribus quidem annis ab oratione omnino expellantur; in tribus vero sint solius auditionis participes; in tribus autem aliis precentur cum iis qui in conversione substernuntur; & tunc sint sacramentorum participes. In iis autem, qui diligentiori conversione usi fuerint, & vitâ, ad id quod bonum est, reditum ostenderint, licet ei, qui dispensat, pro ecclesiasticæ æconomiæ utilitate tempus auditionis contrahere, & celeriùs ad conversionem deducere; & rursus hoc quoque tempus contrahere, & celerius communionem reddere; ut sua probatione ejus, cui medela adhibetur, constitutionem dijudicet. Quemadmodum enim porcis margaritas projicere est vetitum; ita & preciosa margarita privare eum, qui

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

jam per alienationem à vitio & purgationem homo factus est, absurdum est. Quæ autem in adulterio & in reliquis immunditiæ generibus fit iniquitas, ut ante dictum est, eodem omnino judicio punietur, quo & fornicationis scelus; sed tempore duplicabitur. In eo autem ejus etiam, cui medela adhibetur, affectio considerabitur; quē admodū & in iis, qui fornicationis inquinamento illaqueati sunt; ut vel citius vel tardius eis sit boni participatio. A

Bals. Nunc de peccatis, quæ in concupiscibili animæ facultate nascuntur, differit pater, ex quibus dicit esse adulterium & fornicationem, & subjungit, quòd quibusdam subtilioribus fornicatio quoque vocatur adulterium: quia mariti & uxoris coitus legitimus est; sed si quid fiat aliud præter eum, id est injustum & legibus contrarium, & quicunque non utitur proprio, utitur alieno. Quodcunque vero cuivis non est proprium, illud alienum est, etiamsi dominum non habeat. Et propterea fornicatio non longe abesse visa est ab adulterio. Hæc dicit sanctus ita abstrui ab iis, qui fornicationem ad adulterii peccatum reducunt: imbecilliorum autem peccatorum fuisse aliquam patribus συμπεριφορὰν sive œconomiæ condescensionem dicit. Sumitur autem dictio ex Proverbiis. Dicit enim in eis Salomon, ὁ μὴ συμπεριφερόμενος τῷ ἑαυτοῦ οἴκῳ, hoc est, qui domus suæ curam non gerit, hæreditabit ventos; & peccatum illegitimi coitûs esse distinctum seu divisum; & fornicationem quidem esse nominatam coitum, qui fit absque injuria alterius viri, scilicet cum muliere à viro libera; adulterium autem, viri accessum ad mulierem quæ cum altero cohabitat. Qui enim accedit ad mulierem, quæ non habet maritum, peccat quidem, quòd ea non legitimè utitur; sed nemini facit injuriam: qui vero rem habet cum ea, quæ cum marito cohabitat, maritum illius injuria afficit, alienam sibi familiarem efficiens; sæpe autem illius marito insidiatur; & hoc ex David manifestum est. Porrò cum animali concubitum & prædicatum adulterio exæquant, & quòd injuriâ natura afficitur, cum, qui sic peccant, peccent præter naturam: & quòd, qui sic peccat, aliena utitur. Est enim aliena natura brutorum & masculorum. Masculum enim & fœminam fecit Deus. Horum itaque peccatorum universale remedium dicit sanctus, seu quod omnibus peccatoribus convenit, nempe à tali rabie per pœnitentiam purum esse hominem, peccatum scilicet condemnare, & ab eo deficere. Nisi quis enim à peccato destiterit, quomodo pœnitentiam agere existimabitur? Quia autem fornicationi non accedit injuria, adulterio autem & aliis prædictis, ut jam dixi, præter illicitum coitum injuria quoque adjungitur; tempus pœnæ adulterii initúsque animalium & masculorum concubitus duplicat ad fornicationis tempus. Deinde & aliquam inducit differentiam in iis qui eadem peccata confitentur. Si quis enim, inquit, sua sponte peccatum, quod ignorabatur, declaraverit, humanè punietur: qui autem non sponte ad enunciandum accesserit, sed in peccato deprehensus fuerit, vel ex suspicione cognitus, accusatúsve fuerit & convictus, etiam si pœnitentiam agere proposuerit, graviùs punitur; & fit in extenso sive longiori tempore pœnitentia, ut sic purgatus in sacramentorum communionem recipiatur. Deinde & pœnæ fornicationis tempora enumerat: & dicit esse novem annos, & adjicit quomodo dispensentur. Universum autem ejus judicio relinquit, qui peccatores dispensat: &, secundum vel diligentiam vel negligentiam in pœnitentia, pœnitentiæ tempus diminuere vel intendere jubet. Sicut enim non oportere dicit margaritas ante porcos projicere; ut dicit Evangelium, margaritas vocans sanctum corpus Domini, & precioſum sanguinem; porcos autem, qui vitiose vitam agunt, & in perturbationum animi cœno involvuntur: ita absurdum est eos precioſarum margaritarum B C D E F

τῆ ἀκαθαρσίας γενομένη ἀσχημοσύνη, καθὼς περείρηται, καὶ πάντα ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι διεφθαρήσεται ἐν ᾧ καὶ ὅ τε πορνείας ἄγαμος, τῷ δὲ χείνῳ διπλασιάζεται. ἁμαρτηθήσεται δὲ καὶ ἐπ' αὐτῷ ἡ τοῦ διεφθαρμένου διάθεσις, ὃν τύπον καὶ ὅτι τῷ τοῦ μολυσμοῦ τῆς πορνείας συνεχθέντων, ὥστε ἢ θᾶττον ἢ βραδύτερον γενέσθαι αὐτοῖς τῆ τοῦ ἀγαθοῦ μετουσίαν.

ΒΑΛΣ. Νῦν περὶ τῶν ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ μέρει τῆς ψυχῆς φυομένων ἁμαρτημάτων διαλέγεται ὁ πατὴρ, ὅθεν φησὶν εἶναι τήν τε πορνείαν καὶ τὴν μοιχείαν, καὶ ἐπάγει, ὅτι τισὶν ἀκριβεστέρων τινὲς καὶ ἡ πορνεία μοιχεία καλεῖται· διότι ἡ νόμιμος μίξις ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς μία ἐστίν, εἴ τι ἕτερον παρὰ ταύτην γένηται, παράνομον τὸ τοιοῦτον, καὶ ὅστις μὴ τῷ ἰδίῳ κέχρηται, ἀλλοτρίῳ χρᾶται. πᾶν γὰρ ὃ οὐκ ἴδιόν ἐστι τινί, τοῦτο ἀλλότριον, κἂν μὴ ἔχῃ τὸν κύριόν τα. καὶ διὰ τοῦτο εὐπόρως ἔδοξε τῆς μοιχείας καὶ ἡ πορνεία· ταὐτὰ φησὶν ὁ ἅγιος. ὕστως καθασκευάζειν παρὰ τὴν καὶ τὴν πορνείαν εἰς τὸ τῆς μοιχείας ἀναγαγόντων ἁμάρτημα· τοῖς γὰρ ἀκριβεστέροις τῶν ἁμαρτημάτων γενέσθαι τινὰ παρὰ τῶν πατέρων λέξει συμπεριφοράν, ἣν οἰκονομίας συγκατάβασιν. ἔλαβε γὰρ ἡ λέξις ἐκ τῶν παροιμιῶν, φησὶ γὰρ ὁ Σαλομὼν ἐν αὐταῖς, ὁ μὴ συμπεριφερόμενος τῷ ἑαυτοῦ οἴκῳ, κληρονομήσει ἀνέμους καὶ διακενεῶναι, ἀντὶ τοῦ διαπεσεῖσθαι, τὸ ἁμάρτημα τῆς ἀθέσμου μίξεως, καὶ πορνείαν μὲν ὀνομασθῆναι τὴν χωρὶς ἀδικίας ἑτέρᾳ μίξιν, ἤγουν τὴν πρὸς ἐλευθέραν ἀνδρὸς γυναῖκα, μοιχείαν δὲ, τὴν πρὸς γυναῖκα ἀνδρὶ συνοικοῦσαν εἰσέλθοιεν. ὁ μὲν γὰρ γυναικὶ προσιὼν ἄνδρα μὴ ἔχούσῃ, ἁμαρτάνει μέν, ὅτι μὴ νομίμως αὐτῇ κέχρηται· ἀδικεῖ δὲ οὐδένα· ὁ δὲ τῇ συνοικούσῃ ἀνδρὶ πλησιάζων, ἀδικεῖ τὸν ἐκείνης ἄνδρα, τὴν ἀλλοτρίαν οἰκειούμενος· πολλάκις δὲ καὶ ἐπιβουλεύει τῷ ἐκείνης ἀνδρὶ· καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ Δαβίδ. καὶ τὴν ζωοφθορίαν δὲ καὶ τὴν παιδεραστίαν ὅτιοῦν τῇ μοιχείᾳ στοιχεῖα, ὅτι παράδικος ἡ φύσις, παρὰ φύσιν ἁμαρτανόντων τῶν ὕστω πλημμελούντων, καὶ ὅτι ἀλλοτρίῳ κέχρηται ὁ ὕστως ἁμαρτάνων, ἀλλότριον γὰρ ἡ φύσις ἡ τῶν ἀλόγων καὶ ἡ τῶν ἀρρένων. ἄρσεν γὰρ καὶ θῆλυ ἐποίησεν ὁ θεὸς. τῶν μὲν οὖν τοιούτων ἁμαρτημάτων καθολικὴν μὲν θεραπείαν λέγει ὁ ἅγιος, ἤγουν πᾶσι τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἁρμόττουσαν, τὸ καθαρὸν τῆς τοιαύτης λύσσης ἐκ μέλανος γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἤγουν τὸ καθαγνίσαι τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀποπλῦναι αὐτῆς. εἰ μὴ γάρ τις ἀποστῇ τοῦ ἁμαρτάνειν, πῶς ἂν λογισθείη μετάνοιαν; ἐπεὶ δὲ τὴ πορνείᾳ ἀδικία ὑπάρχει, τῇ δὲ μοιχείᾳ, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς εἰρημένοις, ὡς ἔφθην εἰπεῖν, πρὸς τῷ ἀθέσμῳ τῆς μίξεως καὶ ἀδικία προσέπεται, διπλασιάζει τὸν χρόνον τοῦ ἐπιτιμίου τῆς μοιχείας καὶ τῆς ζωοφθορίας καὶ ἀρρενοκοιτίας, πρὸς τὸν τῆς πορνείας. ἔπειτα καὶ διαφοράν τινα εἰσάγει ὅτι τῶν ἐξομολογουμένων τὰ αὐτὰ ἁμαρτήματα. εἰ μέν τις, φησὶν, ἀφ' ἑαυτοῦ ὁρμηθεὶς ἐξαγορεύσει τὸ ἁμαρτίαν ἀγνοουμένην, φιλανθρώπως ἐπιτιμηθήσεται· ὁ δὲ οὐκ ἐκὼν εἰς ἐξαγόρευσιν ἐλθὼν, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ εὑρεθεὶς, ἢ ἐξ ὑποψίας γνωσθεὶς ἢ καταγορηθεὶς καὶ ἐλεγχθεὶς, κἂν πρόκειται μετάνοιαν, βαρύτερον ἐπιτιμᾶται, καὶ ὁ ἐπιτεταμένῃ ἤγουν μακροχρονίῳ γίνεται μετάνοιᾳ, ἵνα ὕστω καθαρθεὶς δεχθῇ εἰς τὸ τῶν ἁγίων μετάληψιν. εἶτα καὶ τὸν χρόνους ἀπαριθμεῖται τοῦ ἐπιτιμίου τῆς πορνείας, καὶ ὀνόμα λέγει αὐτοὺς, καὶ ὅπως οἰκονομοῦνται φορτίθησι. τὸ δὲ πᾶν τῷ οἰκονομοῦντι τοὺς ἁμαρτάνοντας ἀναπέμπει, καὶ πρὸς τὸ ἐπὶ τῇ μετανοίᾳ σπουδὴν ἢ ῥᾳθυμίαν ἐλαττοῦν τὸν χρόνον τῶν ἐπιτιμίων καὶ ἐπιτείνειν διακελεύεται. ὡς γὰρ οὐ δεῖν, φησι, τοὺς μαργαρίτας ῥίπτειν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων· τοῦτο δὲ τὸ εὐαγγελικὸν, μαργαρίτας μὲν καλῶν τὸ ἅγιον σῶμα τοῦ κυρίου καὶ τὸ τίμιον αἷμα, χοίρους δὲ, τοὺς ἐμπαθῶς ζῶντας καὶ τῷ βορβόρῳ τῶν παθῶν ἐκκυλιομένους· ὕστως ἄτοπον ἀποστερεῖν τῆς μεταλήψεως τῶν τιμίων μαργαριτῶν τοὺς διὰ μετανοίας καθαίρεσθαι ἑαυτοὺς τῶν παθῶν, καὶ

καὶ ὀκ ἀρίστους εἰς ἀνθρώπους μεταβληθέντας ἀφ' ὧν καθαρθήσονται. ἐννέα μὲν οὖν ἔτη ὅσα τῆς πορνείας εἶπεν εἶναι δίκαιον, ἐπὶ τῆς μοιχείας καὶ ζωοφθορίας καὶ ἀρσενοκοιτίας διπλασιάζεσθαι λέγει τὸν χρόνον τοῦτον· τὴν δὲ οἰκονομίαν ὁμοίαν γίνεσθαι τῇ τῆς πορνείας. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ, ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι, ἤγουν ἐν τῇ αὐτῇ κρίσει, ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιτιμήσει. τῷ δὲ χρόνῳ μόνῳ διπλασιάζεται. ἐν ἑκάστῳ γὰρ τόπῳ τῆς ἐπιτιμίου τριετίας ὁρισθείσης ἐν τῇ πορνείᾳ, ἑξαετία ἐν τῇ μοιχείᾳ καὶ τοῖς λοιποῖς ὥρισται· καὶ νῦν δὲ τὸ συμπληρῶσαι τὸν χρόνον τῆς ἐπιτιμίου, ἢ αὐξῆσαι, τῇ οἰκονομοῦντος τῇ κρίσει τῆς ἐν μετανοίᾳ δίδωσιν.

A communione privare, qui se à vitiis per pœnitentiam purgarunt, & ex porcis in homines per purgationem mutati sunt. Cum novem autem annorum pœnas esse dixisset in fornicatione, in adulterio animaliúmq; initu ac prædicatu dicit tempus illud duplicari: esse verò ejus dispensationem fornicationis dispensationi similem. Hoc enim sibi vult illud; in eodem judicio, id est, in eâdem sententiâ, in eâdem pœnâ. Solo autem tempore duplicatur. Cùm enim in unoquoque pœnarum loco sit triennium definitum in fornicatione; sexennium in adulterio & reliquis definitum est. Porro hic quoque pœnæ tempus contrahere, vel augere, ejus, qui pœnitentiam agentes dispensat, judicio relinquit. B

ΚΑΝΩΝ ε'.

Λείπει πρὸς τούτοις τὸ θυμοειδὲς τῆς ψυχῆς φερσθεῖναι εἰς ἐξέτασιν, ὅταν παραφαλεῖσα τῆς ἀγαθῆς τοῦ θυμοῦ χρήσεως εἰς ἁμαρτίαν ἐκπέσῃ. πολλῶν δ' ὄντων τῶν κατὰ θυμὸν εἰς ἁμαρτίαν ἐνεργουμένων καὶ πάντων κακῶν, ἤρεσέ πως τοῖς παλαιοῖς ἡμῶν ἐν τοῖς ἄλλοις μὴ λίαν ἀκριβολογεῖσθαι, μηδὲ πολλῆς ἄξιον ἡγεῖσθαι σπουδῆς τὸ θεραπεύειν πάντα τὰ ἐκ τοῦ θυμοῦ παραπτώματα. καίτοι γε τῆς γραφῆς οὐ μόνον τοῦ φιλοῦ ἀπαγορεύσης πληγὴν, ἀλλὰ καὶ παντὸς λοιδορίαν ἢ βλασφημίαν, καὶ εἴτι ἄλλο τοιοῦτον ὁ θυμὸς κατεργάζεται. μόνον δὲ τοῦ κτείνειν φόνου ἄγος τοῦ φυλακίου ἐποιήσατο ἀφ' ὧν ἐπετιμίων. διήρηται δὲ τὸ τοιοῦτον κακὸν τῇ διαφορᾷ τοῦ ἑκουσίου καὶ τοῦ ἀκουσίου. ἐν οἷς ἑκούσιον μὲν ἐστὶν ὃ, ὁ ἐκ παρασκευῆς ἐπιτελούμενον τοῦ εἰς αὐτὸ τοῦτο διηρτισμένου, ὅπως ἂν τὸ ἄγος ἐργάσηται· ἔπειτα δὲ κἀκεῖνο. ἐν τοῖς ἑκουσίοις ἐνομίσθη, ὅταν τις ἐν συμπλοκῇ τύπτων τινὰ καὶ τυπτόμενος ἐνέγκῃ καίριάν τινα κατὰ τῆς χολῆς πληγήν. ὁ γὰρ ἅπαξ τῷ θυμῷ κρατηθείς, καὶ τῇ ὁρμῇ τῆς ὀργῆς χαριζόμενος, οὐδὲν ἂν φείσαιτο τῶν μερῶν τοῦ πάθους τῶν ἀνακόψαι τὸ κακὸν δυναμένων ὅπῃ νεῦσαι λάβοι, ὥστε κἀκεῖ τὸ ἐκ συμπλοκῆς ἀποτέλεσμα τοῦ φόνου εἰς ἔργον φερομένης, οὐκ εἰς ἀποτυχίαν, ἀνάγεται. οἱ δὲ ἀκούσιοι φανερὰ ἔχουσι τὰ γνωρίσματα, ὅταν τις φερὸς ἑτέρου τι τῶν σωμάτων ἔχων, ἐξ ἀποτυχίας τι τῶν ἀνηκέστων δράσῃ. ὅπου τούτων οὕτω νῦν ὁ μὲν φόνος εἰς τριπλασίονα χρόνον καθίσταται, τῆς δὲ δεκαετοῦς θεραπευομένης ὁ ἑκούσιος. τρεῖς ἐννέα γάρ εἰσιν ἑνιαυτοὶ καθ' ἕκαστον βαθμὸν τῆς ἐνάδος τῶν ἐπιτιμίων ὁρισθείσης, ὥσπερ ἐν μὲν τῷ παντελεῖ ἀφορισμῷ ἐννάετῆ χρόνον διαγενέσθαι ἀπειρημένον τῆς ἐκκλησίας· ἄλλα δὲ τοσαῦτα ἔτη ἐν τῇ ἀκροάσει παραμεῖναι, μόνον τῶν διδασκάλων, καὶ τῆς τῶν γραφῶν ἀκροάσεως ἀξιούμενον· ἐν δὲ τῇ τρίτῃ ἐννάδι μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων ἐν ἐπιστροφῇ φορὰν χρόνον, ὕστερος ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν μετουσίαν, τῆς ἁγιάσματος δηλαδὴ, καὶ ὅπῃ τῆς τοιούτου ἡ αὐτὴ διατήρησις ἔσται διὰ τῆς οἰκονομοῦντος τὴν ἐκκλησίαν. καὶ περὶ τὸν λόγον τῆς ἐπιστροφῆς σωτηριωδέστερον αὐτῷ καὶ ἡ τῆς ἐπιμελείας παράστασις, ὥστε ἀντὶ ἐννέα ἐτῶν ἐφ' ἑκάστῳ βαθμῷ ἢ ζ'. ἢ ς'. ἢ ε'. μόνα γενέσθαι, εἴγε τὸ μέγεθος τῆς ἐπιστροφῆς νικᾷ τὸν χρόνον, καὶ ὑπερβάλλοιτο τῇ σπουδῇ τῆς διορθώσεως τὰς ἐν τῇ μακρᾷ περιθεσμίᾳ ῥᾳθυμότερον ἑαυτῆς ἀπὸ τῶν κηλίδων καθαιρούσας. τὸ δὲ ἀκούσιον, γνωστὸν μὲν, οὐ μὴν ἐπαινετὸν ἐκρίθη. τοῦτο δὲ εἶπον, ὥστε δῆλον γενέσθαι, ὅτι κἂν ἀκουσίως τις γένηται ἐν τῷ φόνου μιάσματι, ὡς ἤδη βέβηλον αὐτὸν ὑπὸ τῆς ἄγους γενόμενον, ἀπόβλητον ἱερατικῆς χάριτος ὁ κανὼν ἀπεφήνατο. ὅσον δέ ἐστιν ὅπῃ τῇ φιλῇ πορνείᾳ τῆς καθαρσίου ὁ χρόνος, τοσοῦτον καὶ ὅπῃ τῶν ἀκουσίως πεφονευκότων ἐδοκιμάσθη καλῶς ἔχειν, δηλαδὴ καὶ ἐν τούτοις τῆς διαιρέσεως τοῦ μετανοοῦντος δοκιμαζομένης, ὥστε εἰ ἀξιόπιστος γένοιτο ἡ ὑποστροφὴ, μὴ διαφυλαχθῆναι τὸν ἀριθμὸν

C

D

E

F

Restat adhæc, ut irascentem animæ partem examinandam proponamus, quando lapsa à bono iræ usu in peccatum ceciderit. Cum autem multa sint, quæ per iram fiunt, peccata & omnis generis mala, placuit quodammodo nostris patribus, in aliis quidem non nimium subtiliter agere, nec nimium in eo studii operæque ponere, ut omnia quæ ex ira nascerentur delicta curarent. Quamvis scriptura non solum vel levissimum vulnus prohibeat, sed omne etiam convitium vel maledictum, & si quid aliud ejusmodi ira efficit. Solum vero sceleris, quod per cædem perpetratur, cautionem suis pœnis introduxerunt. Dividitur autem hoc malum differentia voluntariæ & involuntariæ. Et est cædes quidem voluntaria, quæ præparatò susceptа est ab eo, qui se ad hoc comparavérat, ut facinus perpetraret. Deinde illud quoque in voluntariis existimatum est, quando quis in congressu verberans & verberatus plagam per iram lethalem intulerit. Qui enim ira semel victus est, & animi appetitioni cedit, nihil eorum, quæ malum possent amputare, passionis tempore ei in mentem venit; quare & illic quoque, qui ex concertatione profectus est cædis eventus, in factum voluntarium, non in casum, refertur. Involuntariæ autem habent manifesta indicia, quando quis alicui alteri rei studium applicans, casu gravissimum aliquod malum patraverit. In his ergo cædes quidem in triplex tempus extenditur, conversione verò voluntario facinori remedium afferente. Ter novem sunt anni novenario annorum numero in unoquoque gradu præfinito, ut in perfecta quidem segregatione novem annorum tempore versetur ab ecclesia prohibitus; alios autem tot annos in auditione permaneat, sola doctorum & scripturarum auditione dignus habitus; in tertio autem novenario cum substratis in conversione orans, ita perveniat ad communionem, sacramenti scilicet; & in eodem eadem erit observatio ab eo qui Ecclesiam administrat. Et pro ratione conversionis illi quoque pœnæ extensio rescindetur, ut pro novem annis in unoquoque gradu, vel septem, vel sex, vel etiam quinque anni solum fiant; si pœnitentiæ magnitudo tempus vincat, & superet correctionis studio eos, qui in longo tempore præstituto susceptas à se maculas segniter eluunt. Involuntarium autem, venia quidem dignum, sed non laudabile judicatum est. Hoc autem dixi, ut sit manifestum, quòd etiam si quis involuntariè fuerit in scelere homicidii, eum, tanquam jam prophanum piaculum redditum, à sacerdotali gratia ejiciendum pronunciavit canon. Quantum autem est expiationis tempus ob simplicem fornicationem, tantum etiam rectè habere existimatum est in iis qui cædem involuntarium fecissent; scilicet in iis quoque pœnitentiæ

CANON V.

tis voluntate examinata, ut si sit fide quidem digna conversio, non servetur annorum numerus, sed temporis prolixitate resecata ad Ecclesiæ restitutionem & boni participationem deducatur. Si quis autem non expleto tempore à canonibus præstituto vita excedat; jubet Patrum clementia, ut sacramentorum particeps, non viatico vacuus, ad extremam illam & longam peregrinationem mittatur: Sin autem postquam sacramenti particeps factus fuerit, rursum ad vitam reversus sit; statutum tempus expectet, in illo gradu existens, in quo erat ante communionem illi ex necessitate datam. B

Bals. Postquam dixit hic magnus pater de duabus animæ facultatibus, nunc reliquam quoque adjicit, nempe irascentem. Et multa quidem peccata esse dicit, quæ ex ira nascuntur, ut ictus, injurias, maledicta, convicia, quæ omnia à S. scriptura sunt prohibita. Beatus enim Paulus scribens ad Colossenses, & carnis opera enumerans, cum aliis inimicitias, lites, & contentiones, æmulationes, iras, discordias, ac seditiones & cædes induxit; Et qui hæc, inquit, agunt, regnum Dei non possidebunt. Sed etsi, inquit hic sanctus, hæc omnia à scriptura prohibita sint; quodammodo placuit tamen C Patribus nostris in aliis non nimium subtiliter nec summo jure agere. Illud autem, Quomodo placuit, est negantis, & veluti rationem nescientis, propter quam patres in iis non nimium subtiliter & accurate agere voluerint, nec ut iis remedia afferrent multum studii ponendum esse putârunt. Solum autem homicidii facinus esse pœnis afficiendum censuit, ut caverent homines ne cædes perpetrarent, pœnas impositas formidantes. Cædis autem peccatum dividitur in voluntarium, & involuntarium. Et est quidem voluntaria cædes, quæ præparatò ac consultò suscepta est, ad quam paratus & instructus fuerat quispiam. Voluntarium autem dicit, & quod non consultò quidem, sed in certamine, & contentione factum est; quando quis eum qui resistit in aliqua D parte corporis læthaliter percusserit. Nam hoc quoq; cædis genus, non fortuitum, sed voluntarium sanctus judicat. Involuntariam autem cædem definit, quando aliquid aliud agere volens, utpote feram percutere, vel fructum arboris decutere, transeuntem hominem non visum percusserit, isque mortuus fuerit. Voluntariæ itaque cædi xxvii. annos definit pœnæ tempus; & ipsum in tres partes dividit, ut unaquæque pars habeat novem annos. Et perfectam quidem segregationem nominat, quando is, qui segregatus est, extra ecclesiam stat & deflet; postquam autem illic ad nonum usque annum E defleverit, tanto rursus tempore stet in loco audientis; & illinc procedat ad locum substrationis: & ita xxvii. annis dimensis, dignus sacramentorum communione habeatur. Ubique autem pœnitentiæ dispensatori pœnarum tempus contrahendi dat potestatem, si viderit pœnitentem uberes pœnitentiæ fructus ostendere. Involuntaria autem, inquit, cædes venia quidem digna judicata est, sed non laudanda, seu non ita tolerabilis, ut sit ab omni supplicio immunis; siquis enim involuntariè hominem interfecerit, nec sacerdotium assequetur, &, ut qui homicidio sit pollutus, eo ejicietur. Involuntariæ autem cædis pœnæ tempus esse dicit, quantum in simplici fornicatione statutum est. Est autem illud secundum hunc sanctum, ix. annorum. Simplicem autem fornicationem nominavit, quæ in mulierem virum non habentem committitur. Postquam autem dixit pœnæ tempus in unoquoque peccato, nunc adjicit; quòd si is, qui pœna affectus est, nondum perfecit tempus pœnitentiæ, sed est adhuc segregatus, & in magno vitæ periculo versatur, statuerunt patres clementia utentes, ut is sit sacramentorum particeps, ne viatico carens in longam peregrinationem abeat. Dicitur autem viaticum, quod iis qui

τῶν ἐτῶν, ἀλλὰ δεῖ σωζομένους ἀγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν τῆ ἐκκλησίας ἀποκατάστασιν, καὶ εἰς τὴν τῦ ἀγαθῦ μετουσίαν. εἰ δέ τις μὴ πληρώσας τὸν χρόνον, τὸν ἐκ τῶν κανόνων ἀφορισμένον, ἐξοδεύῃ τῷ βίῳ, κελεύει ἡ τῶν πατέρων φιλανθρωπία μεταλαγχάνοντα τῶν ἁγιασμάτων μὴ κενὸν τῆ ἐφοδίου πρὸς τὴν ἐσχάτην ἐκείνην καὶ μακρὰν ἀποδημίαν ἐκπεμφθῆναι· εἰ δὲ μεταλαχὼν τῆ ἁγιάσματος. πάλιν εἰς τὴν ζωὴν ἐπανέλθοι, ἀναμένειν τὸν πεπληρωμένον χρόνον ἐκείνῳ τῷ βαθμῷ γενόμενον, ἐν ᾧ ἦν πρὸ τῆς κατ' ἀνάγκην αὐτῷ δοθείσης κοινωνίας.

ΒΑΛΣ. Εἰπὼν περὶ τῶν δύο ψυχικῶν δυνάμεων ὁ μέγας οὗτος πατὴρ, προστίθησιν ἅρπη καὶ τὸν λοιπὸν, ἤ τις ἔστι τὸ θυμοειδές. καὶ πολλὰ μὲν εἶναι φησὶ τὰ ὀφλήματα τῶν θυμῶν πικτώματα ἁμαρτήματα, οἷς πληγαὶ, ὕβρεις, λοιδορίας, βλασφημίας, ἄπτυστα τῇ θείᾳ γραφῇ ἀπηγόρευσεν. ὁ γὰρ μακάριος Παῦλος πρὸς Κολασσαεῖς γράφων, καὶ τὰ τῆ σαρκὸς ἔργα ἀριθμῶν, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἔχθρας καὶ ἔριδας καὶ ζήλους καὶ θυμοὺς, ἐριθείας τε καὶ διχοστασίας καὶ φόνους ἐπήγαγε, καὶ οἱ ταῦτα πράσσοντες, ἔφη, βασιλείαν θεῦ οὐ κληρονομήσουσιν. ἀλλὰ κἂν πάντα, φησὶν ὁ ἅγιος οὗτος, τῇ γραφῇ ἀπηγόρευται, ὅμως πρέσει πως τοῖς παλαιοῖς ἡμῶν ἐν τοῖς ἄλλοις μὲν λίαν ἀκριβολογεῖσθαι· τὸ δὲ πρέσει πως, ἀπαρνητός ἐστι καὶ ὥσπερ μὴ εἰδότος τὸν λόγον, δι' ὃν ταῦτα οἱ πατέρες ἀκριβολογεῖσθαι οὐκ ἠθέλησαν, σφόδρα σπουδαῖον ἡγησάμενοι πεφυκέναι τὸ τοιαῦτα. μόνον δὲ τὸ τῦ φόνου μίασμα ὑπολιμπάνων ἠξίωσεν, ὥστε φυλάττεσθαι τοὺς ἀνθρώπους μὴ ποιεῖν φόνους φοβουμένους τὰ ὑπολείμματα. τὸ δὲ ὅτι τῦ φόνου ἁμάρτημα διαιρεῖται εἰς ἑκούσιον καὶ ἀκούσιον. καὶ ἔστιν ὁ ἑκούσιος φόνος, ὁ ὅτε βλασκάνει, ἤγουν ὁ ἐκ μελέτης, πτολεμηθεὶς, περὶ ὃν τις βλασκάνει καὶ ἑτοιμάζεται. ἀκούσιον δὲ λέγει, καὶ τὸν μὴ ἐκ μελέτης μέν, ὃν δὲ συμπλοκῇ καὶ φιλονεικίᾳ γενόμενον, ὅτι τις πλήξει τὸν ἀνθιστάμενον ἐν κρυφίῳ μέρει τῦ σώματος, τῇ θυμῷ στασιάζοντος. καὶ τῦτο γὰρ τὸ εἶδος τῦ φόνου, ἐὰν τυχαῖον ὁ ἄνθρωπος κείνα, ἀλλὰ περιαιρετόν. ἀκούσιον δὲ φόνον ὁρίζεται, ὅτε ἄλλο τι ποιῆσαι βυλόμενος, οἷς θηρίον ἀμυνάσθαι ἢ καθαιρεῖσαι δένδρου καρπὸν, ἄνθρωπον παρίοντα μὴ περιδὼν πλήξει, καὶ ὁ πληγεὶς θανεῖται. τῷ μὲν οὖν ἑκουσίῳ φόνῳ, κζ'. ἔτη ὁρίζει τὸν τῦ ὑπολιμμένου καιρὸν, καὶ εἰς τρεῖς μοίρας αὐτὸν διαιρεῖ, ὥστε μοῖραν ἑκάστῳ ἐννέα ἔχειν ἐνιαυτούς. καὶ παντελῆ μὲν ἀφορισμὸν ὀνομάζει τὸ ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἵστασθαι τὸν ἀφορισθέντα καὶ προσκλαίειν· ἐκεῖ δὲ προσκλαύσιμα ἐπὶ ἐννέα ἐνιαυτὸν, ἐπὶ τοσοῦτον αὖθις χρόνον ἐν ἀκροωμένῳ χώραν τόπῳ, κἀκεῖθεν προβῆναι εἰς τὸν τῆς ὑποπτώσεως τόπον· καὶ ὕπου τῶν κζ'. ἐκμετρηθέντων ἐνιαυτῶν, τῆς τῶν ἁγιασμάτων κοινωνίας ἀξιωθῆναι. παντάχοῦ δὲ τῷ ἐξουσίαν τῦ σωτεμεῖν τὸν τῶν ὑπολιμμένων καιρὸν τῷ οἰκονομοῦντι τὸν ἐν μετανοίᾳ γενόμενον δίδωσιν, εἰ βλέπει τὸν μετανοοῦντα δαψιλεῖς τοὺς τῆς μετανοίας καρποὺς ἐνδεικνύμενον. ὁ δὲ ἀκούσιος, φησὶ, φόνος συγγνωστὸς μὲν ἐκείνη, ὑμῖν δὲ ἐπαινετὸς, ἤγουν οὐκ αἰνετὸς, ὥστε καὶ πάντῃ ἐστὶν ἀνεπιτίμητος. κἂν γὰρ ἀκουσίως τις φονεύσῃ ἄνθρωπον, ὑπὲρ ἱερωσύνης τολμᾷ, καὶ ἀποβλητός ταύτης ὡς τῷ φόνῳ μανθεὶς ἔσται. χρόνον δὲ τῷ ὑπολιμμένῳ τῦ ἀκουσίου φόνου λέγει πεπάχθαι, ὅσος ἐν τῇ φιλῇ πορνείᾳ ἐτάχθη· ἔστι δὲ ὅτε καὶ τῦτον τὸν ἄρον, ἐννέα ἔτη. φιλῶ δὲ πορνείαν, τὴν εἰς γυναῖκα μὴ ἔχουσαν ἄνδρα ὀνόμασε, τὸν χρόνον δὲ τῶν ὑπολιμμένων εἶπεν ἐφ' ἑκάστῳ πλημμελήματι, νῦν προστίθησιν, ὅτι εἰ ὕπω ὁ ὑπολιμπανθεὶς ἐπλήρωσε τὸν τῦ ὑπολίμματος καιρὸν, ἀλλ' ἔτι ἀφορισμένος ἔστι καὶ κινδυνεύει θανεῖν, ὥρισται οἱ πατέρες φιλανθρωπευόμενοι, τὸν τοιῦτον μεταλαχεῖν τῶν ἁγιασμάτων, ἵνα μὴ ἐξερημένος τῦ ἐφοδίου ἀπέλθῃ πρὸς τὴν μακρὰν ἀποδημίαν. ἐφόδια δὲ λέγουσι τὰ ἐπὶ τῇ ὁδῷ τοῖς ὁδεύσι συμβαλλόμενα. μέγα δὲ συμβάλλε-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἐκ τοῖς πιστοῖς πιστεύεσθαι τῶν ἁγιασμάτων ἡ μέθεξις. εἰ δὲ τῷδε τῷ ζωλῷ κινδυνεύων ὁ ὀφθεὶς ἀξιωθείη τῶν θείων δωρεῶν, εἶτα ἐκφύγῃ τὸν κίνδυνον καὶ ἀναῤῥωσθῇ, αὖθις ἀκοινώνητος ἔσται, καὶ ἐν ἐκείνῳ στήσεται τῷ βαθμῷ, ἐν ᾧ ἦν πρὸ τοῦ κινδύνου, μέχρις ἂν ὁ χρόνος ὁ πεταγμένος ἐκπληρωθῇ.

A via incunt in via est utile. Fidelibus autem valde conferre creditur sacramentorum participatio. Sin autem is, cui pœna imposita est, in vitæ periculum veniens divinis donis dignus habitus fuerit, deinde periculum effugerit & revaluerit, rursus erit excommunicatus; & in illo gradu stabit, in quo erat etiam ante periculum, donec præstitutum tempus dimensum fuerit.

ΚΑΝΩΝ ς'.

Τὸ δὲ ἕτερον εἶδος τῆς εἰδωλολατρείας, ὕτω γὰρ ὀνομάζει τὴν πλεονεξίαν ὁ θεῖος ἀπόστολος, οὐκ οἶδ' ὅπως ἀθεραπεύτου ὑπὸ τῶν πατέρων ἡμῖν παρῴφθη. καὶ τοίνυν δοκεῖ τὸ τοιοῦτον κακὸν ἡ τρίτη ἐν τῇ ψυχῇ καταστάσεως πάθος εἶναι. καὶ γὰρ ὁ λογισμὸς, τῆς τοῦ καλοῦ κρίσεως ἁμαρτάνων, ἐν τῇ ὕλῃ τὸ καλὸν εἶναι φαντάζεται, οὐ πρὸς τὸ ἄῦλον ἀναβλέπων κάλλος· καὶ ἡ ὀρθυμία πρὸς τὰ κάτω ῥᾳδίως τοῦ ἀληθῶς ὀρεκτοῦ ἀποῤῥέουσα· καὶ ἡ φιλόψυχός τε καὶ θυμώδης διάθεσις πολλὰς ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας τὰς ἀφορμὰς λαμβάνει. καὶ τὸ ὅλον εἰπεῖν, συμφωνεῖ ἡ τοιαύτη νόσος τῷ ἀποστολικῷ τῆς πλεονεξίας ὅρῳ. ὁ γὰρ θεῖος ἀπόστολος, οὐ μόνον αὐτὴν εἰδωλολατρείαν, ἀλλὰ καὶ ῥίζαν πάντων τῶν κακῶν ἀπεφήνατο. καὶ ὅμως τὸ τοιοῦτον εἶδος παρῴφθη τῆς νόσου ἀνεπισκεπτόν πως καὶ ἀπημέλητον· διὸ καὶ πλεονάζει ἔν τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ τοιοῦτον ἀῤῥώστημα, καὶ οὐδεὶς τοὺς ὑπὸ τὸν κλῆρον ἀγομένους περιεργάζεται, μήπως τῷ τοιούτῳ εἴδει τῆς εἰδωλολατρείας καταμιάνθησθαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἅτε τοῦ παρεῖσθαι τοῖς πατράσιν ἡμῖν, ἀρκεῖν ἡγούμεθα τῷ δημοσίᾳ τῆς διδασκαλίας λόγῳ, ὅπως ἂν οἷόν τε ᾖ, θεραπεύειν, ὥσπερ τινὰ πληθωρικὰ τὰς πλεονεκτικὰς ἀῤῥωστίας διὰ τοῦ λόγου καθαίροντες. μόνῳ δὲ τῷ κλοπῷ καὶ τὴν τυμβωρυχίαν καὶ τὴν ἱεροσυλίαν πάθος νομίζομεν, διὰ τὸ ὕπωσ ἐκ τῆς τῶν πατέρων ἀκολουθίας τὴν παράδοσιν ἡμῖν περὶ τούτων λαβεῖν. καίτοι γε διὰ τῆς θείας γραφῆς ὁ πλεονασμὸς καὶ ὁ τόκος τῶν ἀπειρημένων ἐστί, καὶ τὸ ἐκ διαστροφῆς τινὸς τῇ ἰδίᾳ κτήσει περισαγαγεῖν τὰ ἀλλότρια, κἂν ἐν περιχήματί τι σχηματείας τὸ τοιοῦτον τύχῃ γινόμενον. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ καθ' ἡμᾶς εἰς ἐξουσίαν κανόνων οὐκ ἀξιόπιστον, τὴν ὑπὸ τῶν ὁμολογουμένως ἀπηγορευμένων κανονικὴν κρίσιν ἤδη τοῖς εἰρημένοις προσθήσομεν. διῄρηται δὲ ἡ κλοπὴ εἴς τε λῃστείαν καὶ εἰς τοιχωρυχίαν καὶ εἰς μὲν ἐπ' ἀμφοτέρων σκοπὸς, ἡ τῶν ἀλλοτρίων ἀφαίρεσις· πολλὴ δὲ τῇ γνώμῃ αὐτῶν ἡ πρὸς ἀλλήλας ἐστὶ διαφορά. ὁ μὲν γὰρ λῃστὴς καὶ ὑπομονὴν εἰς συμμαχίαν τῷ σωματοζομένῳ παρασκευάζεται, πρὸς αὐτὸ τοῦτο παρασκευαζόμενος καὶ ὅπλοις καὶ πολυχειρίᾳ καὶ τοῖς ὀπορίοις τῶν τόπων, ὥστε τὸν τοιοῦτον τῷ κείμενα τῶν ἀνθρωφόνων ὑπάγεσθαι, εἰ δὲ μεταμελείαν ἑαυτὸν περὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ ἐπανάγοι· ὁ δὲ ὑφαιρέσεως λανθανούσης σφετεριζόμενος τὸ ἀλλότριον, εἶτα δὲ ὀξαγορεύσεως τὸ πλημμέλημα ἑαυτοῦ τῷ ἱερεῖ φανερώσας, τῇ περὶ τὸ ἐναντίον τοῦ πάθους σπουδῇ θεραπεύσῃ τὴν ἀῤῥωστίαν· λέγω δὲ διὰ τοῦ τὰ περιόντα παρέχειν τοῖς πένησιν, ἵνα τῷ περιεῖναι ἃ ἔχει, φανερὸς γένηται καθαρεύων τῆς τοῦ πλεονεξίαν νόσου. εἰ δὲ μηδὲν ἔχει, μόνον δὲ τὸ σῶμα ἔχει, κελεύει ὁ ἀπόστολος διὰ τοῦ σωματικοῦ κόπου τὸ τοιοῦτον ἰάσασθαι πάθος. ἐχέτω δὲ ἡ λέξις ὕτως· ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω· μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι.

Canon VI.

Altera autem idololatriæ species (sic enim divinus Apostolus avaritiam appellat) nescio quomodo absque ulla pœnæ medela à patribus prætermissa sit. Atqui hoc malum quidem videtur esse tertiæ animi constitutionis affectio. Nam & ratio, ab ejus quod pulchrum est judicio aberrans, esse in materia quod pulchrum est existimat, non ad pulchritudinem à materia separatam aspiciens; Et desiderium ad ea quæ sunt inferiora inclinatur, ab eo quod verè est expetendum dilabens; & contentiosa etiam animeque affectio ex hoc peccato multas occasiones accipit. Et ut in universum dicam, ejusmodi morbus cum Apostolica avaritiæ definitione convenit. Divinus enim Apostolus eam, non solum idololatriam, sed etiam omnium malorum radicem pronunciavit. Et tamen hæc morbi species inconsiderata & absque ulla ejus cura prætermissa est; quo fit ut hic morbus valde in ecclesia redundet, & nemo in iis, qui ad clerum adducuntur, inquirit, num eo idololatriæ genere polluti sint. Sed de iis quidem, quoniam id à patribus prætermissum est, sufficere existimo publica doctrinæ ratione ea, quomodocunque fieri potest, curare, inexplebilis avaritiæ affectiones, veluti quosdam morbos ex nimia repletione ortos, oratione purgantes. Solum autem furtum, & sepulchrorum effossionem & sacrilegium vitia existimamus; quòd sic à patrum consequentia hæc nobis traditio facta sit. Atqui apud Divinam scripturam & fœnus & usura sunt prohibita, & per alicujus potentiam ad suam possessionem aliena traducere, etiamsi sub contractûs specie hoc fortasse factum sit. Quoniam ergo nos quidem ad canonum potestatem assequendam fide digni non sumus, in iis quæ ex confesso prohibita sunt, canonicam sententiam iis quæ jam dicta sunt adjiciemus. Dividitur autem furtum in latrocinium & in murorum effossionem. Idem autem utriusque est institutum; videlicet aliena auferre: in animo autem ipsorum magna est inter se differentia. Latro enim etiam homicidium, ad id quod studet assequi, assumit, ad id paratus & armis & copiis & opportunitate loci; adeo ut is homicidarum judicio subjiciatur, si per pœnitentiam ad Dei ecclesiam reversus fuerit: Qui autem latenti ablatione sibi alienum usurpat, deinde per enuntiationem peccatum suum Sacerdoti aperuerit; vitii studio in contrarium mutato ægritudinem curabit; dico autem largiendo quæ habet pauperibus: ut dum quæ habet profundit, se ab avaritiæ morbo liberum aperte ostendat. Sin autem nihil aliud, præterquam solum corpus, habeat, jubet Apostolus per laborem corporalem ei morbo mederi. Dictionis autem ita habet contextus: Qui furatur, non amplius furetur: sed potius laboret bonum operans, ut possit ei largiri qui indiget.

ΒΑΛΣ. Ἀπορεῖ ὁ ἅγιος, πῶς τοῖς παλαιοῖς τὸ τῆς πλεονεξίας πάθος, εἴτουν φιλαργυρία, ἀθεράπευτον ὤφθη, μὴ ἐπαγαγοῦσιν ὀφειλὴν τοῖς τοῦτο κεκτημένοις, καὶ ταῦτα τῷ ἀποστόλῳ εἰδωλολατρείαν αὐτὸ καλέσαντος. καὶ τοίνυν δοκεῖ, φησὶ, καὶ τὰς τρεῖς ψυχικὰς δυνάμεις ὃν τούτῳ πάσχειν

BALSAM. Dubitat sanctus, quomodo plura habendi cupiditatis vitium, sive avaritia à patribus absque ulla medicina, prætermittatur, nec ulla iis qui eo tenentur pœna imposita fuerit, maximè cum Apostolus ipsum idololatriam vocaverit. Atqui videntur, inquit, tres animæ facultates in eo affici

& à rectitudine divertere. Neque enim ratiocinatrix animæ affectio recte judicat; sed falsò & nequiter. Aberrat enim, inquit, ab ejus quod pulchrum est judicio, hoc est, id non assequitur, nec ad pulchritudinem à materia separatam respicit, ad Dei scilicet, quoad ejus fieri potest, intelligentiam, futurorúmque bonorum fruitionem; sed id quod pulchrum est in materia imaginatur. Falsam autem opinionem & mendacem existimationem sanctus imaginationem appositè vocavit; existimare scilicet id quod pulchrum & honestum est, esse in pecuniis divitiis & ejusmodi. Porrò desiderativa animi facultas ab eo quod est vere expetendum, à divina scilicet natura & cœlestibus, excidens, terrena & fluentia appetit. Irascens quoque facultas multas ut ad contentionem accendatur occasiones accipit. Propter pecuniarum enim cupiditatem lites & inimicitiæ & bella, &, ut dicit Divinus Apostolus, radix omnium malorum est avaritia. Sed quamvis ita se habeat, inquit, hæc affectio, tamen à patribus relicta est inconsiderata, nulláque ejus cura susceptа est. Unde etiam abundat in ecclesia; cum multi ea laborent, & de iis qui in clerum referuntur, seu ordinantur nemo inquirit, nunquid hac idololatria polluti sunt. Sed quia hoc à patribus prætermissum, id est, impunitum & minime castigatum relictum est, remedium ei afferre oportet, quantum fieri potest, per publicam doctrinam, hoc est, publicè populum docentes ut id persequamur, avaritiæ ægritudines, tanquam morbos aliquos ex nimia repletione ortos, per orationem purgantes. Cum autem dixisset sanctus, avaritiæ affectionem animæ facultates corrumpere, & multiplices ex ea affectiones oriri, eam plethoricis affectionibus assimilavit, quæ à medicis dicuntur exactissimè tenens, ut ex ejus scriptis licet cognoscere. Plethora enim (id est repletio) à medicis dicitur, quando quatuor humores, ex quibus constant corpora, aucti & redundantes effecti sunt pro uniuscujusque humoris proportione, & affectiones quæ fiunt ex plenitudine humorum simul coactorum plethorici morbi dicuntur. Meritò ergo hic sapiens pater affectiones, quæ ex avaritia oriuntur, plethoricas nominavit, ut quæ omnes animæ facultates subvertat, easque augeat in detrimentum animæ. Alios ergo, inquit, avaritiæ morbos doctrinæ sermone curabimus: Furtum autem & sacrilegium, atque etiam sepulchrorum effossionem, quæ canonicis pœnis digna visa sunt, iis quæ patribus jam dicta sunt adjiciemus. Atqui in divina, inquit, scriptura, & fœnus & usura, & per potentiam alicujus aliena suæ unire possessioni, prohibita sunt. Fœnus ergo est, ut quando quis dat alicui frumentum, vel vinum, vel oleum, vel aliquid aliud, ut in eodem genere plus quàm dederit accipiat: ut si quis dederit vini quinquaginta metretas, ut septuaginta, vel eo plures, accipiat. Usura autem dicitur in nummis. Per potentiam autem alicujus dixit, quòd etiam si non per propriam potentiam aliena quis usurpaverit, per aliquem autem alium potentem hoc fecerit, & is eodem judicio tenebitur. Dicit enim sermo propheticus; væ conjungentibus domum domui, & agrum agro, ut à vicino aliquid auferant. Sed & si hæc, inquit, à scriptura sunt prohibita, eis tamen canonicas pœnas non imponemus, quia nostra ad canonum assequendam potestatem fide digna non sunt eo quod ad canonicam potestatem fide digni non judicamur, hoc est, ad canonicas nostra potestate & pœnas iis qui peccant. De furto autem loquens, dividit ipsum in latrocinium & murorum effossionem. Unum autem scopum esse dicit, tam iis qui latrocinantur, quam iis qui muros effodiunt, alienorum scilicet ablationem. Est autem multa rursus eorum ponenda differentia. Latrones enim etiam ad homicidium instruuntur, arma ferentes, & apta loca occupantes, & copias, hoc est, validam manum ad eis opem ferendam assumentes, & ad cædem parati.

A καὶ ἀφιστέπεσθαι τὴ διθυπῆ. ὅτι γὰρ τὸ λογιζόμενον τῆ ψυχῆς ὀρθῶς κρίνει, ἀλλ' ἐσφαλμένως καὶ διημαρτημένως. ἁμαρτάνει γάρ, φησι, τῆ κρίσεως τοῦ καλοῦ, ἀντὶ τοῦ ἀπτυγχάνει, καὶ ὑ πρὸς τὸ ἄϋλον καλὸν βλέπον, τοῦτ' ἔστι θεῖον δηλαδὴ, ὡς ἐφικτὸν, καταλαμβάνεσιν, καὶ τὰ τῶ μελλόντων ἀπόλαυσιν ἀγαθῶν, ἐν τῇ ὕλῃ φαντάζεται τὸ καλόν. τὰ ἀπαλημένῳ δὲ δόξαν καὶ τὰ ψευσμένῳ ὑπόληψιν φαντασίαν ὁ ἅγιος προσφόρως ὠνόμασεν, ἤγουν τὸ νομίζειν ἐν τοῖς χρήμασι τὸ καλὸν εἶναι καὶ τῷ πλούτῳ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ὁμοίοις αὐτοῖς. καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν ἐκπίπτον τοῦ ὄντως ὀρεκτοῦ, ἤτοι τῆς θείας φύσεως καὶ τῶν ἐπουρανίων, πρὸς γήϊνον καὶ ῥέοντα ὀρέγεται. καὶ τὸ θυμικὸν δὲ πολλαῖς ἀφορμαῖς εἰς τὸ ἀνάπτεσθαι πρὸς φιλονεικίαν λαμβάνει. διὰ γὰρ τὴν τῶν χρημάτων ἐπιθυμίαν ἔριδές τε καὶ ἔχθραι καὶ πόλεμοι, καὶ κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, ῥίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία. ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχον, φησὶ, τὸ τοιοῦτον πάθος, παρωφθη τοῖς πατράσιν ἀνεπισκόπητόν τε καὶ ἀθεράπευτον. ὅθεν δὲ πλεονάζει κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, πολλῶν τοῦτο νοσούντων, καὶ τῶν καταλατομένων εἰς κλῆρον, ἤτοι χειροτονουμένων, οὐδεὶς ἐρευνᾷ, μή ποτε μεμίανται τῇ τοιαύτῃ εἰδωλολατρίᾳ. ἀλλ' ἐπεὶ τοῦτο τοῖς πατράσι παρέβη, ἀντὶ τοῦ κατελείφθη ἀνεπίμητόν τε καὶ ἀκόλαστον, θεραπευτέον αὐτὸ διὰ τῆς δημοσίας διδασκαλίας, ὡς δυνατὸν, ἤγουν δημοσίᾳ διδάσκοντες τὸν λαὸν ποιησώμεθα τούτου καταδρομὴν, ὥσπερ τινὰ πάθη πληθωρικὰ τὰς πλεονεκτικὰς ἀῤῥωστίας διὰ τοῦ λόγου καθαιροῦντες. εἰπὼν δὲ ὁ ἅγιος, τὸ τῆς φιλαργυρίας πάθος τὰς ψυχικὰς δυνάμεις διαφθείρειν, καὶ πολυειδῆ ἐξ αὐτῆς πάθη φύεσθαι, πληθωρικοῖς παθεσι ταῦτα ἀπείκασε, τῶν τῆς ἰατρικῆς λόγων μετεχηκὼς ἀκριβέστατα, ὡς ἔστι γνῶναι ἐκ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων. πληθώρα ὀνομάζεται τοῖς ἰατροῖς, ὅταν οἱ τέσσαρες χυμοὶ, ἐξ ὧν τὰ σώματα συνίστανται, αὐξηθῶσι καὶ πλεονάσωσιν ἀναλόγως τῷ ὄγκῳ ἑκάστου τῶν χυμῶν γινομένῳ, καὶ τὰ αὐτὸν συμβαίνοντα πάθη πληθωρικὰ καλοῦνται νοσήματα. ὥστε εἰκότως καὶνταῦθα ὁ σοφὸς οὗτος πατὴρ τὰ ἐκ τῆς πλεονεξίας ἀναφυόμενα πάθη πληθωρικὰ εἶπεν, ὡς πάσας τὰς ψυχικὰς ἡμῶν δυνάμεις διαστρεπόσης, καὶ αὐξανόσης ταύτας ὑπερβλαβῶς τῇ ψυχῇ. τὰς μὲν οὖν ἄλλας, φησὶ, νόσους τῆς πλεονεξίας τῷ τῆς διδασκαλίας θεραπεύσομεν λόγῳ· τὴν δὲ κλοπὴν καὶ τὴν ἱεροσυλίαν, ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν τυμβωρυχίαν, κανονικῶν ὑπαιτίων ἀξιωθέντας ἐκ τῶν πατέρων, τοῖς ἤδη ῥηθεῖσι προσθήσομεν. καί τοι, φησὶ, τῇ θείᾳ γραφῇ καὶ ὁ πλεονασμὸς καὶ ὁ τόκος, καὶ τὸ ἐκ δυναστείας τινὸς τὰ ἀλλότρια προσενέγκασθαι τῇ ἰδίᾳ κτήσει, τῶν ἀπηγορευμένων ἐστί. πλεονασμὸς μὲν οὖν ἐστιν, ὡς ὅταν τις δῷ τινὶ σίτου ἢ οἴνου ἢ ἐλαίου ἢ ἄλλο τι, ὅπως τῷ λαβεῖν ὁμοιογενὲς πλέον τοῦ δοθέντος· οἷς ἔδωκέ τις οἶνου μετρητὰς πεντήκοντα ὅπως τῷ λαβεῖν ἑβδομήκοντα ἢ καὶ πλείονας. τόκος δὲ λέγεται ὅπως νομισμάτων. ἐκ δυναστείας δέ τινος εἶπεν, ὅτι κἂν μὴ ἐξ οἰκείας δυναστείας τις στρεπτερήσεται τὰ ἀλλότρια, δι' ἑτέρου δὲ δυνάστου πρὸς ποίησῃ τοῦτο, κἀκεῖνος τῷ αὐτῷ ὑπόκειται κρίματι. λέγει γὰρ ὁ προφητικὸς λόγος, οὐαὶ οἱ συνάπτοντες οἰκίαν πρὸς οἰκίαν, καὶ ἀγρὸν πρὸς ἀγρὸν, ἵνα τι τοῦ πλησίον ἀφέλωνται. ἀλλὰ κἂν τῇ γραφῇ, φησὶν, ἀπηγόρευται ταῦτα, ἡμεῖς αὐτοῖς κανονικὰ οὐκ ἐπάξομεν ὑπαίτια, ὅτι τὰ καθ' ἡμᾶς εἰς ἐξουσίαν κανόνων οὐκ ἀξιόπιστα, ὅτι οὐκ ἀξιόπιστοι κρινόμεθα εἰς κανονικὴν ἐξουσίαν, ἀντὶ τοῦ καθ' ἐξουσίαν ἡμετέραν καὶ κρίσιν τιθέναι κανονικὰ καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἐπιτίμια. εἰπὼν δὲ κλοπὴν, διαιρεῖ ταύτην εἰς ληστείαν καὶ εἰς τοιχωρυχίαν. καὶ ἕνα μὲν σκοπὸν εἶναι λέγει, καὶ τοῖς λῃστεύουσι καὶ τοῖς τοιχωρυχοῦσι, τὴν τῶν ἀλλοτρίων ἀφαίρεσιν. πολλὴν δὲ διαφορὰν θετέον αὐτοῖς. οἱ μὲν γὰρ λῃσταὶ καὶ πρὸς μαιφονίαν ἐξασκεύασται, ὅπλα φέροντες καὶ τόπους ὑπαντιβλεπεῖς καταλαμβάνοντες εἰς βοήθειαν, ἀλλὰ μὴν καὶ πολυχειρίαν ἔχουσι πολλὴν εἰς συμμαχίαν περιλαμβανόμενοι, καὶ ἕτοιμοι ὄντες πρὸς φόνους.

τοὺς

τὸς οὖν τοιούτους ἀπονδυσαντας εἰς μετάνοιαν τῷ τῶν ἀνδρο-
φόνων ὑπὸ τιμωρίας κρίματι φησι. τὸν δὲ λαθραίως ἀφαιρού-
μενον τὰ ἀλλότρια, καὶ τῷ ἁμαρτίαν ἐξαγορεύοντα,
διπλοῦς φησὶ τὴν ἐναντίαν ἔχεσθαι θεραπείαν, ἵνα ὥσπερ ἐπὶ
τῆς πλεονεξίας ἀφαιρεῖται τὰ ἀλλότρια, δεῖ αὐτὸν καὶ ἴδια
οἰκεῖα πένησι δοῦναι, ἵνα ὅτι τοῦ φανῇ ἀποχόμενος τῆς πλεονε-
ξίας. ὁ γὰρ μὴ φειδόμενος τῶν οἰκείων, οὐκ ὀπιθυμήσει τῶν
ἀλλοτρίων. εἰ δὲ μὴ ἔχει, φησὶ, χρήματα, ὥστε δοῦναι αὐτά,
δεῖ αὐτὸν κοπιῶντα τὸ πάθος ἰάσασθαι, ἵνα κοπιᾷ ἐρ-
γαζόμενον, καὶ οὐκ ἀφ' ἁρπαγῆς ἔχῃ μεταδιδόναι τοῖς δεομένοις. καὶ τοῦτο ἀποστολικόν ἐστι τὸ παράγγελμα. λέγει γὰρ ὁ θεῖος Παῦλος, ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθόν, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῇ χρείαν ἐχοντι. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῶν λάθρα ἀφαιρουμένων τὰ ἀλλότρια. εἰ δὲ καὶ οὗτος ξίφει κέχρηται, καὶ ἕτοιμος ἐστι κἀκεῖνος ἀνθιστάμενος αὐτῷ τούτῳ χρήσασθαι, καὶ οὗτος οἶμαι ὁμοίως ὑπὸ τιμηθήσεσθαι τῷ λῃστεύοντι, ὅτι καὶ ὁμοίαν εἶχε προαίρεσιν.

A Eos itaque ad pœnitentiam converſos dicit homicidarum judicio puniri. Eum autem, qui aliena clanculùm ſurripuit, & peccatum aperit, contraria affectione curandum eſſe dicit, ut ſcilicet quoniam propter avaritiam aliena abſtulerat, oporteat eum propria pauperibus erogare, ut ſic videatur ab avaritia abſtinere. Qui enim ſuis non parcit, aliena nòn appetet. Sin autem non habeat, inquit, pecunias, quas eroget; oportet eum laborantem curare affectionem, ſeu laborare operantem, & ex eo quod per ſuum laborem acquirit pauperibus impertiri. Et hoc eſt præceptum Apoſtolicum. Dicit enim Divinus Paulus; Qui furatur, non amplius furetur; ſed potiùs laboret bonum operans, ut habeat quod indigenti impertiatur. Hæc ergo de eo, qui clanculum aliena ſurripit. Sin autem hic quoque enſe utitur, & adverſus eum qui reſiſtit tractare illum paratus eſt; hic quoque eadem exiſtimo pœna, qua latro, punietur, quia ſimile habebat inſtitutum.

ΚΑΝΩΝ ζ.

Ἡ τυμβωρυχία καὶ αὕτη διῄρηται εἰς σύγγνωστόν τι καὶ ἀσύγ-
γνωστον. εἰ μὲν γάρ τις τῆς ὑσίας φειδόμενος καὶ ἄσυλον
ἀφεὶς τὸ κεκρυμμένον σῶμα, ὡς μὴ ἀναθήκην ἥλιῳ
ἢ ἀχημοσυνίῃ τῆς φύσεως, λίθοις τισὶ τῶν ἐν τάφῳ
βεβλημένων συγχρήσεται εἰς ἔργου τινὸς καταασκευήν,
ἐπαινετὸν μὲν οὐδὲ τοῦτό ἐστι πλὴν ἀλλὰ συγγνωστὸν ἐποίη-
σεν ἡ συνήθεια, ὅπερ εἰς περιμήτερόν τι καὶ κοινωφελέ-
στερον ἡ τῆς ὕλης μετάθεσις γένηται. τὸ δὲ διερευνᾶσθαι
πρὸς κόνιν ἀπὸ τῆς ἐνθέσεως σαρκὸς, καὶ ἀνακινεῖν τὰ
ὀστᾶ, ἐλπίδι τοῦ κόσμου τινὰ τῶν συγκαλυφθέντων
κερδᾶναι, τοῦτο τῷ αὐτῷ κρίματι καταδικάζεται, ᾧ καὶ ἡ
ψιλὴ πορνεία, καθὼς ὀν τῷ προλαβόντι διῄρηται λόγῳ,
ὑποκρίνεται οἰκονόμου, ἐξ αὐτοῦ τοῦ βίου,
πρὸς ἰατρείαν τοῦ θεραπευομένου, ὥστε σωτηρίαν
πρὸς τῶν κανόνων ὀφειλομένην τῇ ὑπομονῇ προθε-
σμίαν.

C Sepulchrorum autem effoſſio, ipſa quoque dividitur in id quod veniam meretur, & quod non meretur. Si quis enim mortuorum parcens religioni, & tectum corpus intactum relinquens, ut nec ſoli oſtendatur turpitudo naturæ, lapidibus aliquot ex iis, qui ante ſepulchrum projecti ſunt, ad aliquod opus conſtruendum uſus eſt; ne hoc quidem eſt laudabile: ſed ut eſſet dignum venia effecit conſuetudo; quando ad aliquid melius, & Reipub. utilius, materia traducta ſit. At carnis in terram redactæ pulverem perſcrutari, & oſſa movere, ſpe aliquem ex defoſſis lucrifaciendi ornatum, id eodem judicio condemnatum eſt, quo ſimplex fornicatio; quemadmodum in præcedente oratione diviſio facta eſt; conſiderante ſcilicet Oeconomo ſeu Diſpenſatore, ex ipſa vita ejus, cui medela adhibetur, medicinam, ut ſpacium à canonibus præſtitutum poſſit contrahere.

ΒΑΛΣ. Ὡσαύτως δὲ τῷ κλοπῷ εἰς δύο διῄρηται, οὕτω καὶ ἡ τυμβωρυχία εἰς δύο διαιρεῖται. εἰ μὲν γάρ τις, φησὶ, λίθους μόνους ἐκ τάφου ἀφέληται, ὥστε τὸ καλυπτόμενον σῶμα μὴ ὁρᾶσθαι, τῆς ὑσίας φειδόμενος, ἤτοι τῆς ἀφωσιωμένης τοῖς τε-
θνεῶσι τιμῆς, καὶ χρήσεται τούτοις εἰς ἔργου κατασκευὴν
ἐπιτηδείαν καὶ κοινωφελεστέραν, οὐδ' οὗτος ἀνέγκλητος,
συγγνωστὸς δ' ὅμως. λίθους δὲ τοὺς τῷ τάφῳ προβεβλημένους,
οὐχὶ τοὺς αὐτὰ τὰ τεθαμμένα σώματα καλύπτοντας. εἰ γὰρ
τοιούτους λίθους ἀφέληταί τις, δίδωσι πάντως ὁρᾶσθαι τὸ κε-
κρυμμένον σῶμα, καὶ δημοσιεύει τῆς φύσεως τὰ μυστήρια,
καὶ οὐκέτι συγγνωστός ἐστιν, ἀλλ' εἰς τὸ ἕτερον εἶδος τῆς τυμ-
βωρυχίας ἐμπίπτειν δοκεῖ, ὅτι ἀφ' ἑστί, τὸ τοὺς τάφους ἀνοί-
γειν καὶ τὴν κόνιν τὴν ἐκ τῆς φθαρείσης σαρκὸς ἀνορύττειν,
καὶ μετακινεῖν τὰ ὀστᾶ τῶν κειμένων, κόσμον τινὰ λαβεῖν
ἐκεῖθεν ζητοῦντα συντεθαμένον τοῖς τελευτήσασι. τοῦτο
τοίνυν τὸ εἶδος τῆς τυμβωρυχίας, ὁμοίως τῇ ψιλῇ πορνείᾳ,
καταδικάζεσθαι λέγει. ψιλὴν δὲ πορνείαν, τὴν εἰς ἐλευθέραν
ἀνδρὸς γυναῖκα μίξιν ὠνόμασε. καὶ ταῦτα δὲ τῷ οἰκονο-
μοῦντι τὸν μετανοοῦντα δίδωσι τὸ συντέμνειν ἴσως τὸν τῆς ὀπ-
τιμίας χρόνον, εἰ ὁρᾷ θερμὴν αὐτοῦ τὴν μετάνοιαν. ἀλλὰ
ταῦτα μὲν φησι περὶ τυμβωρύχων ὁ ἅγιος. ὁ δὲ πολιτι-
κὸς νόμος ἐν βιβλίῳ ξ'. πίτλῳ κγ'. ταῦτα διατάττεται.
οἱ ἀπὸ τῶν τάφων ὕλας ἀφαιροῦντες ὑποκείσθωσαν τῷ τῆς
ἱεροσυλίας ἐγκλήματι. καὶ πάλιν, τὸ τῆς τυμβωρυχίας ἔγ-
κλημα ἀτιμίαν ὀπάγει. καὶ αὖθις, ἐάν τις ἀπὸ τοῦ τάφου
ἀφέληται ἢ λίθους ἢ κίονας ἢ μάρμορα, ἢ ἄλλου οἱανδήποτε
ὕλης, εἴκοσι νομίσματα χρυσίου τῷ δημοσίῳ καταβαλλέτω,
καὶ τὰ ἑξῆς.

D *Sepulchrorum autem effoſſio, ipſa quoque dividitur in id quod veniam meretur, & quod non meretur. Si quis enim mortuorum parcens religioni, & tectum corpus intactum relinquens, ut nec ſoli oſtendatur turpitudo naturæ, lapidibus aliquot ex iis, qui ante ſepulchrum projecti ſunt, ad aliquod opus conſtruendum uſus eſt; ne hoc quidem eſt laudabile: ſed ut eſſet dignum venia effecit conſuetudo; quando ad aliquid melius, & Reipub. utilius, materia traducta ſit. At carnis in terram redactæ pulverem perſcrutari, & oſſa movere, ſpe aliquem ex defoſſis lucrifaciendi ornatum, id eodem judicio condemnatum eſt, quo ſimplex fornicatio; quemadmodum in præcedente oratione diviſio facta eſt; conſiderante ſcilicet Oeconomo ſeu Diſpenſatore, ex ipſa vita ejus, cui medela adhibetur, medicinam, ut ſpacium à canonibus præſtitutum poſſit contrahere.*

Canon VII.

Balsamon. Quemadmodum furtum in duo diviſit; ita & ſepulchri foſſionem in duo dividit. Si quis enim, inquit, ſolos lapides ex ſepulchro abſtulerit, ita ut tectum corpus non videatur mortuorum religioni parcens, hoc eſt, juſto honori qui mortuis debetur, & eis uſus fuerit ad meliorum & Reip. utiliorum conſtructionem; ne ſic quidem erit à crimine alienus; erit tamen venia dignus. Lapides autem, qui ante ſepulchrum projecti ſunt, non eos qui ſepulta corpora contegunt. Si quis enim eos lapides abſtulerit, corpus contectum omnino videndum præbet, & naturæ myſteria publicat, & non eſt amplius venia dignus; ſed in alteram ſpeciem ſepulchrorum effoſſionis incidere videtur, quæ eſt ſepulchra aperire, & ex corrupta carne pulverem effodere, & eorum qui illic jacent oſſa movere, illinc ornatum aliquem quo mortui amicti ſunt accipere conantem. Hoc itaque ſepulchrorum effoſſionis genus, eodem judicio quo ſimplex fornicatio, condemnandum eſſe dicit. Simplicem autem fornicationem, cum muliere à viro ſoluta coitum nominavit. Hic quoque pœnitentis œconomo dat facultatem pœnæ tempus contrahendi ſi ejus forte vehementem videat pœnitentiam. Cæterum hæc quidem dicit ſanctus de ſepulchrorum effoſſoribus. Lex autem civilis in lib. lx. tit. xxiii. hæc conſtituit. Qui materias ex ſepulchris auferunt ſacrilegii crimini ſint obnoxii. Et rurſus; Sepulchrorum effoſſionis crimen affert infamiam. Et iterum; Si quis ex ſepulchro abſtulerit, vel lapides, vel columnas, vel marmora, vel aliquam aliam materiam, publico xx. aureos ſolvit; & quæ ſequuntur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

CANON VIII.

Sacrilegium autem, in antiqua quidem ſcriptura, ne cædis quidem condemnatione viſum eſt tolerabilius. Similiter enim, & qui cædis convictus erat, & qui res Deo dedicatas abſtulerat, lapidationis ſupplicium ſubibat. In eccleſiaſtica autem conſuetudine de pœnæ gravitate neſcio quomodo aliquid detractum, & eo lenitatis deſcenſum eſt, ut illius morbi exiſtimaretur tolerabilius piaculum. Minori enim tempore, quàm pro adulterio, ii à patrum traditione pœnam ſubière. Ubique autem hoc in ſupplicii genere ante omnia videndum eſt, qualis ſit ejus, cui medela adhibetur, affectio: & non exiſtimare tempus ad medelam ſufficere; (quænam enim fuerit ex tempore medicina?) ſed ejus qui ſibi per converſionem medetur, animum & inſtitutum. Hæc tibi, ô homo Dei, ex iis quæ erant ad manum ſtudiosè compoſita, quòd oporteat fratrum mandatis parere, ſtudiosè miſimus. Tu vero conſuetas pro nobis preces Deo offerre ne intermittas. Debes enim, ut gratus filius, ei, qui te ſecundum Deum genuit, in ſenectute per tuas orationes alimentum, convenienter præcepto, quod jubet honorare parentes, ut tibi bene ſit, & ſis longævus ſuper terram. Clarum eſt autem, quòd ut ſymbolum ſacerdotale literas accipies, munúſque hoſpitale non contemnes; etiamſi ſit minus quàm pro ſumma tui ingenii bonitate.

ΚΑΝΩΝ η'.

Η δὲ ἱεροσυλία, ϖῶς μὲν τῇ ἀρχαίᾳ γραφῇ, οὐδὲν ὀνομάθη τῆς φονικῆς καῖακρίσεως ἀνεκτοτέρα. ὁμοίως γὰρ, ὅ τε ὅτι φόνῳ ἁλοὺς, καὶ ὁ τὰ ἀναθέντα τῷ θεῷ ἀφελόμενος, τῶ ϖρὸ τῶν λίθων πομπεῖαν ὑπέχον ὑπεῖκον. ὅτι δὲ τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνηθείας ὐκ οἶδα ϖῶς συγκαῖάβασίς τις ἐγένετο καὶ συμφορὰ, ὥστε ἀνεκτότερον νομισθῆναι τὸ τῆς τοιαύτης νόσου καθάρσιον. ἐν ἐλαττόνι γὰρ χρόνῳ ϖαρὰ τὴν μοιχείαν τοῖς τοιούτοις τὸ ϖροσῆκον διεταξαῖο ἡ τῶν ϖατέρων ϖαράδοσις. ϖανταχοῦ δὲ ὃν ϖλημμελήμαῖος. εἰδέναι καθορᾶν τοῦτο ϖροσήκει ϖρὸ ϖάντων, οἷά ἐστιν ἡ τοῦ θεραπευομένου διάθεσις· καὶ μὴ τὸν χρόνον οἴεσθαι ϖρὸς θεραπείαν ἀρκεῖν (τίς γὰρ ἂν ἴασις ἐκ τοῦ χρόνου γένοιτο;) ἀλλὰ τῷ ϖροαιρέσιν τοῦ ἑαυτὸν διὰ βίου ϖροσφῆς θεραπεύοντος. ταῦτά σοι, ὦ ἄνθρωϖε τοῦ θεοῦ, κατὰ ϖολλὰ ϖαρεῖλω ἐκ τῶν ϖροχείρων συνθέντες, διὰ τὸ δεῖν τοῖς τῶν ἀδελφῶν ὑϖοτάγμασι ϖείθεσθαι, κατὰ συνεῖλω ἀϖεσειλάμην. σὺ δὲ τὰς συνήθεις ὑϖὲρ ἡμῶν δεήσεις τῷ θεῷ ϖροσάγων μὴ διάλειϖε. χρεωστεῖς γὰρ, ὡς εὐγνώμων υἱὸς, τῷ κατὰ θεὸν σε γεννήσαντι τῷ διὰ τῶν ϖροσευχῶν γηροτροφίαν, κατὰ τῷ ἐντολῷ τῷ κελεύσαντι, τιμᾶν τοὺς γονέας, ἵνα σοι γένηται, καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐϖὶ τῆς γῆς. δῆλον δέ, ὅτι ὡς ξύμβολον ἱερατικὸν δέξῃ τὸ γράμμα, καὶ ὐκ ἀτιμάσῃς τὸ ξένιον, κἂν τι μικρότερον τῆς σῆς μεγαλοφυΐας εἴη.

BALS. Poſtquam dixit de furto & ſepulchrorum effoſſione, nunc docet de ſacrilegio; & dicit, quòd antiqua quidem ſcriptura homicidam, & eum qui Deo oblata ſuſtulit, ex æquo puniit, lapidibus eos obrui jubens. Quod in Achaz factum eſt, qui ex ſpoliis Hiericho, quæ omnia Deo erant dedicata, aurum veſtéſque textas abſtulerat: lapidibus enim obrutus omnino peremptus eſt. Eccleſia autem non eodem modo homicidam & ſacrilegum punit: ſed mitius in ſacrilegum affecta eſt. Neſcio quomodo, inquit, pro eo quod eſt, rationem ignoro. A patribus enim, inquit, traditum eſt, ut minori tempore quàm adulterio pœna ſacrilegio decernatur. In omni autem peccato oportet ante omnia conſiderare pœnitentis & ejus, cui medela applicatur, affectionem, & non omnia pœnæ ſpacio adſcribere, tanquam quod ad purgationem ſufficiat. Quantumcunque enim tempus præterierit, nihil juvabit ad curationem. Sed oportet pœnitentis animum & inſtitutum conſiderare, ejuſque in pœnitentia ſtudium; ut ſi peccato quidem convenientem & correſpondentem pœnitentiam oſtenderit, contrahat pœnæ tempus: ſin autem remiſſe & negligentiùs ſe geſſerit, pœnæ quóque tempus augeat. A me autem dubitatum eſt quomodo ſanctus hic avaritiæ vitium dicit à patribus ſine ulla eſſe medela relictum; cum Gregorius Thaumaturgus hoc in tertio ſuo canone dicat; Gravis res eſt avaritia, nec poſſunt una epiſtola exponi, quæ à divina ſcriptura dicta ſunt, in quibus non ſolum latrocinari fugiendum & horrendum annunciatur; ſed omnino avarum eſſe & aliena deſiderare propter turpe lucrum: & Quiſquis eſt ejuſmodi, à Dei Eccleſia abdicatur. Quomodo ergo ſine medela relictum eſt, quod à Dei Eccleſia abdicatum facere judicatum eſt? Quod autem obſervatus ſit hic canon Thaumaturgi, clarum eſt ex Theophili Archiepiſcopi Alexandrini epiſtola ad Mænam Epiſcopum, qui ſcripſit eos rem feciſſe legitimam, qui à communione ſeparaverunt mulierem facientem injuriam, nec volentem ab injuria abſtinere.

ΒΑΛΣ. Εἰπὼν ϖερὶ κλοπῆς καὶ τυμβωρυχίας, νυνὶ καὶ ϖερὶ ἱεροσυλίας διδάσκει, καί φησιν, ὅτι ἡ μὲ παλαιὰ γραφὴ ὁμοίως τὸν φονέα καὶ τὸν κλέψαντα τὰ τῷ θεῷ ἀναῖεθέντα ἐκόλασε, λίθοις αὐτοὺς ἀναιρεῖσθαι ϖροσταξαμένη. ὅϖερ ὅμοιόν ϖως τὸ Αχαζ ἐγένετο, ὑφελόμενος ἐκ τῆς Ιεριχοῦς λαφύρων, ἃ ϖάντα τῷ θεῷ ἀνετέθησαν, χρυσόν τε καὶ ὕφασμα· λίθοις γὰρ βληθεὶς ϖαγγενεῖ ἐξωλοθρεύθη. ἡ δὲ ἐκκλησία ὐχ ὁμοίως ὁμοτιμᾷ τῷ φονεῖ καὶ τῷ ἱεροσύλῳ· ἀλλὰ συγκαῖαβαϖικώτερον διετέθη ϖρὸς τὸν ἱεροσύλον. ὐκ οἶδα ϖῶς, φησιν, ἀντὶ τοῦ τὸν λόγον ἀγνοῶ. ϖαραδέδοῖαι γάρ, φησι, ϖαρὰ τῶν ϖατέρων, ἥττονι χρόνῳ ϖαρὰ τὴν μοιχείαν τὸ ἐϖιτίμιον τῇ ἱεροσυλίᾳ ὁρίζεσθαι. ἐν ϖάσῃ δὲ ἁμαρτίᾳ δεῖ ϖρὸ ϖάντων σκοϖεῖν τὸν ϖ μεταμοοῦντος καὶ θεραπευομένου διάθεσιν, καὶ μὴ τῷ χρόνῳ τὴν ἐϖιτιμίαν ἀναῖιθέναι τὸ ϖᾶν, ὡς ἀρκοῦντι ϖρὸς κάθαρσιν. ὁ γὰρ χρόνος ὅσος ἂν ϖρόθῃ, οὐδὲν ὠφελήσῃ ϖρὸς ἴασιν. ἀλλὰ τῷ ϖροαίρεσιν δεῖ σκοϖεῖν τοῦ μετανοοῦντος, καὶ τῷ ὅτι τῇ μετανοίᾳ ϖαρεῖλω, ὥστε εἰ μὲν ϖροσήκουσαν τῷ ἁμαρτήμαῖι καὶ ἀνάλογον ἐνδείκνυῖαι τῷ μεῖάνοιαν, σωτήμονα τὸν τοῦ ἐϖιτιμίου καιρόν. εἰ δὲ ἀνέμβλητος καὶ ἀμελέστερον διαϖίθεῖαι, καὶ ϖερισῖιθέναι τὸν καιρὸν τοῦ ἐϖιτιμίου. ἠϖόρηται δέ μοι, ϖῶς ὁ ἅγιος οὗτος ὁ τῆς ϖλεονεξίας ϖάθος ἀθεράϖευτον ἔφη ϖαρὰ τῶν ϖατέρων καῖαλειφθῆναι, καὶ ταῦτα τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυμαῖουργοῦ ἐν τῷ τρίτῳ τῶν αὐτοῦ κανόνων ταῦτα λέγοντος, ὅτι ἡ ϖλεονεξία, καὶ ὐκ ἔστι δι' ἐϖιστολῆς ϖροθεῖσης τὰ θεῖα γράμμαῖα. ἐν οἷς οὐ τὸ ληστεύειν μόνον φευκτὸν καὶ φρικῶδες καῖαγγέλλεται, ἀλλὰ καθόλου τὸ ϖλεονεκτεῖν καὶ τὸ ἀλλοτρίων ἐφάϖτεσθαι ἐϖὶ αἰσχροκερδείᾳ· καὶ ϖᾶς ὁ τοιοῦτος ἐκκήρυκτος ἐκκλησίας θεοῦ. ϖῶς οὖν ἀθεράϖευτον ϖροσῆφθη τὸ ἐκκήρυκτον ἐκκλησίας θεοῦ ϖοιεῖν κεκελευσμένον. ὅτι δὲ ἐκρέῖει ὁ κανὼν οὗτος τοῦ Θαυματουργοῦ δῆλον ἀϖὸ τῆς ϖρὸς Μίωνα Ἐϖίσκοϖον ἐϖιστολῆς Θεοφίλου Ἀρχιεϖισκόϖου Αλεξανδρείας, γράψαντος νόμιμον ϖρᾶγμα ϖεϖοιηκέναι τοὺς χωρίσαντας τῆς συνάξεως τὴν ἀδικοῦσαν γυναῖκα, καὶ μὴ βουλομένην ἀναγεῖλαι τὴν ἀδικίαν.

ΑΠΟΚΡΙ-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΝΟΝΙΚΑΙ ΤΙΜΩθέῳ τῷ ἁγιωτάτῳ Ἐπισκόπῳ Ἀλεξανδρείας, ἑνὸς τῶν πρώτων πατέρων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθέντων, πρὸς τὰς προσενεχθείσας αὐτῷ ἐρωτήσεις περὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.

Ερώτησις.

ΕΑΝ παιδίον κατηχούμενον, ὡς ἐτῶν ἑπτὰ, ἢ ἄνθρωπος τέλειος δι' καιρόσης τινὸς προσφορᾶς γινομένης, καὶ ἀγνοῶν μεταλάβῃ, τί ὀφείλει γενέσθαι περὶ αὐτοῦ; B

Απόκρισις.

Φωτισθῆναι ὀφείλει· ἤδη γὰρ κέκληται.

ΒΑΛΣ. Ηρωτήθη ὁ πατὴρ οὗτος, ὅτι ἐὰν παιδίον ἢ καὶ ἀνὴρ τέλειος ἐν κατηχουμένοις πεταγμένος, καὶ μήπω τοῦ ἁγίου τυχὼν βαπτίσματος, προσφορᾶς γινομένης, ἤτοι θυσίας μυστικῆς προσαγομένης, δι' καιρόσης, ἀντὶ τοῦ καιροῦ τύχῃ ὀφειλόντως, καὶ μεταλάβῃ τῶν ἁγιασμάτων, ἀγνοῶν ὅτι οὐ δεῖ αὐτὸν μεταλαβεῖν πρὸ τοῦ βαπτίσματος, ἀλλ' ἐκ καταφρονητικῶς ἀβαπτίστως, τί ὀφείλει γενέσθαι; καὶ ἀπεκρίθη, ὅτι βαπτισθῆναι ὀφείλει. ἐπεὶ γὰρ ἀπονήρως προσῆλθε τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἁγίων δώρων, καὶ δικαιρίας ἔτυχε μὴ κωλυθεὶς ὑπό τινος, ἀγνοησάντων ἴσως τῶν πρόντων πιστῶν, καὶ αὐτοῦ τοῦ μεταδιδόντος, ὅτι κατηχούμενός ἐστι, δοκεῖ ἤδη ἐκ θεοῦ προσκεκλῆσθαι. καὶ ὅθεν ὁ ἅγιος ἀπόστολος Πέτρος ἔφη περὶ τοῦ Κορνηλίου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, ὅτι κατηχουμένων ἐκείνων ἔπεσεν αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἐλάλουν γλώσσαις, καὶ ἐμεγάλυνον τὸν θεόν, ὡς ἐν τῇ βίβλῳ τῶν πράξεων γέγραπται, μή τι τὸ ὕδωρ κωλῦσαι δυνατή τις, τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους, οἳ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον ὡς καὶ ἡμεῖς; τοῦτο μονονουχὶ καὶ ὁ Τιμόθεος εἶπεν, ὅτι ἤδη θεοῦ κληθεὶς, καὶ ἄξιος νομισθεὶς τῶν ἁγιασμάτων, φωτισθῆναι ὀφείλει.

Ερώτησις.

Εὰν δαιμονιζόμενος κατηχούμενος ᾖ, καὶ θελήσῃ αὐτὸς ἢ οἱ ἴδιοι αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ τὸ ἅγιον βάπτισμα, ὀφείλει λαβεῖν ἢ οὔ, καὶ μάλιστα ἐὰν ἤδη τοῦ θανάτου ἔχῃ;

Απόκρισις.

Εὰν ὁ δαιμονιζόμενος μὴ καθαρισθῇ ἀπὸ τοῦ ἀκαθάρτου πνεύματος, οὐ δύναται λαβεῖν τὸ ἅγιον βάπτισμα· ἤδη δὲ ἔξοδον βαπτίζεται.

ΒΑΛΣ. Ο δαιμονιζόμενος εἰ δοκεῖ οἰκητήριον δαίμονος κεῖνος τινα, ὡς εἰ μὴ ἄξιον αὐτοῦ τὸν ἄνθρωπον εὗρε διὰ καθάρσιον πνεῦμα κατοικητήριον, οὐκ ἂν ᾤκησεν ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ βαπτιζόμενος, διὰ τοῦ βαπτίσματος τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος δέχεται ἐνοικοῦσαν αὐτῷ. πῶς οὖν ἐν τ' αὐτῷ δυνατὸν ἔστι τὸν αὐτὸν δύο ἐναντίων δεκτικὸν γενέσθαι; διὰ τοῦτο τὸν κατηχούμενον καὶ μὴ ἀπαλλαγέντα τοῦ ἐνοχλοῦντος αὐτὸν δαίμονος οὐκ ἔκρινεν ὁ πατὴρ τοῦ θείου βαπτίσματος ἄξιον. εἰ δὲ καὶ πλουτίᾳ, φησὶ, βαπτισθήσεται, ἵνα μὴ ἀμέτοχος τῆς χάριτος τοῦ βαπτίσματος, τοῦ βίου ἐξελθών, τερηθῇ τοιούτου ἐφοδίου, καὶ ἀσήμαντος ἀπέλθῃ. C D E F

Ερώτησις.

Εὰν πιστός τις ὢν δαιμονίζεται, ὀφείλει μεταλαβεῖν τῶν ἁγίων μυστηρίων, ἢ οὔ;

Απόκρισις.

Εὰν μὴ ἐξαγορεύῃ τὸ μυστήριον, μήτε ἄλλως πως βλασφημῇ, μεταλαμβανέτω· μὴ μέντοι καθ' ἑκάστην. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ καὶ καιροὶ μόνον.

ΒΑΛΣ. Ο Ιούδας ἐξαγορεῦσαι λέγεται τὸ μυστήριον, ὡς ἃ ἐδιδάχθη παρὰ κυρίου ἀκαλύψας τοῖς Ιουδαίοις, οἷα

RESPONSA CANONICA TIMOTHEI

Sanctiſſimi Alexandrini Epiſcopi, qui fuit unus ex cl. patribus Conſtantinopoli congregatis, ad interrogationes ei propoſitas de Epiſcopis & Clericis.

Interrogatio.

SI puellus catechumenus, utpotè annorum ſeptem, vel homo etiam perfectus dum fieret oblatio opportune adfuerit, ejuſque neſcius particeps factus ſit, quid de eo fieri debet?

Reſponſio.

Debet illuminari: à Deo enim vocatus eſt.

BALS. Interrogatus eſt hic pater, an ſi puellus, vel etiam vir perfectus in ordine catechumenorum collocatus, & ſanctum baptiſmum nondum aſſecutus, dum oblatio fieret, ſive myſticum ſacrificium offerretur, opportunè adfuerit, hoc eſt, tempus idoneum aſſecutus fuerit, & ſacramentorum particeps factus fuerit, ignorans ſe non debere participare antequam ſit baptizatus, non tamen ea improbe contemnens, quid debet fieri? & reſpondit eum baptizari debere. Quia enim non malitioſè ad ſanctorum donorum communionem acceſſit, & opportunitate uſus eſt ab aliquo non prohibitus; forte ignorantibus qui aderant fidelibus, & ipſo etiam qui communionem impertiit, eum eſſe catechumenum: videtur à Deo eſſe vocatus. Et quod ſanctus Apoſtolus Petrus dixit de Cornelio, & iis qui circa eum erant: quo tempore cum eſſent catechumeni Spiritus ſanctus in eos cecidit, & loquebantur linguis, & Deum glorificabant, ut in Actorum libro ſcriptum eſt; Nunquid aquam prohibuerit quiſpiam, quo minus ii baptizentur, qui ſanctum Spiritum ſicut nos acceperunt? hoc propemodum etiam dixit Timotheus, quod à Deo vocatus, & ſacramentis dignus exiſtimatus, debet illuminari.

Interrogatio.

Si catechumenus à Dæmone corripiatur, & voluerit ipſe vel ſui, ut ſanctum baptiſmum accipiat, debétne accipere an non, & maximè ſi morti propinquus fuerit?

Reſponſio.

Si is, qui à Dæmone corripitur, non fuerit ab immundo ſpiritu mundatus, non poteſt ſanctum baptiſmum accipere; ſed in exitu à vita baptizatur.

BALS. Qui à Dæmone corripitur, habitaculum Dæmonis eſſe videtur. Judicatur enim, quòd niſi immundus ſpiritus inveniſſet hominem ipſi idoneum habitaculum, in eo non habitaſſet. Qui autem baptizatur, per baptiſmum ſancti Spiritus gratiam in ſe cohabitantem ſuſcipit. Quomodo ergo fieri poterit, ut idem ſimul duo in ſe contraria ſuſcipiat? & ideo catechumenum & à vexante eum dæmone non liberatum judicavit pater, non eſſe dignum ſancto baptiſmate. Sin autem moriatur, inquit, baptizabitur: ne gratiæ baptiſmi expers, à vita excedendo, hoc viatico privetur, & non ſignatus recedat.

Interrogatio.

Si quis, cum ſit fidelis à dæmone corripiatur: debét ne eſſe ſanctorum myſteriorum particeps an non?

Reſponſio.

Si myſterium non enunciet, nec ullo alio modo blaſphemet, ſit particeps: ſed non ſingulis diebus. Sufficit enim, ſi ſtatis ſolum temporibus.

BALS. Judas dicitur myſterium enunciaſſe, ut qui, quæ à Domino doctus eſt, Judæis revelaverit cen eis

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

credens, & non docenti illa tanquam Deo mentem adhibens, ſed ut nudo homini. Qui autem à Dæmone corripitur, ſi perpetuò quidem furit, nec ſacramentis dignus habebitur, nec myſterium enuncians & blaſphemans condemnabitur, ut qui neſciat quid agat. Sin autem habet intervalla, & in tempore, quo eſt ſanæ mentis, in myſterium invehitur & blaſphemat; non ſolum non erit ſacramentorum particeps, ſed nec cum fidelibus ſimul precabitur vel connumerabitur. Quare Divinus hic pater de dæmoniaco, qui habet intervalla, dicit, Si ergo, quando à dæmone non agitatur nihil contra fidem dixerit, erit ſacramentorum particeps.

A ἀλλ᾽ πιστῶν αὐτοῖς, καὶ μηδὲ τῷ ταῦτα διδάσκοντι ὡς θεῷ προσέχων, ἀλλ᾽ ὡς ἀνθρώπῳ φιλῷ. ὁ δὲ δαιμονιζόμενος, εἰ μὲν διόλου μαίνεται, ὅτι τῶν ἁγιασμάτων ἀξιωθήσεται, ὅτι τὸ μυστήριον ἐξαγορεύων καὶ βλασφημῶν καταικριθήσεται, ὡς μὴ εἰδὼς ὃ ποιεῖ. εἰ δὲ διαλείμματα ἔχει, καὶ ὅτε τῷ καιρῷ, ᾧ σωφρονεῖ, διανύει τὸ μυστήριον καὶ βλασφημεῖ, οὐ μόνον τῶν ἁγιασμάτων οὐ μεθέξει, ἀλλ᾽ οὐδὲ πιστοῖς συνδύξεται ἢ συναριθμηθήσεται. ὥστε ὁ θεῖος οὗτος πατὴρ περὶ δαιμονιζομένου καὶ διαλείμματα ἔχοντος λέγει· ἐὰν οὖν, ὅτε ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ δαίμονος, οὐδὲν κοινὸν τῆς πίστεως λέγῃ, μεταλήψεται τῶν ἁγιασμάτων.

B

Interrogatio.

Si quis catechumenus, cum eſſet infirmus, emotæ mentis factus ſit, nec poſſit ipſe fidem confiteri, ſuíque ſuadeant, ut donec vivit ſanctum baptiſmum accipiat, debétne accipere, an non?

Reſponſio.

Debet accipere, ſi non ab immundo ſpiritu tentetur.

Εξώτησις.

Ἐάν τις κατηχούμενος, ὢν ἀδένης, γένηται ἐκ φρενός, καὶ μὴ δύνηται ἑαυτὸς ὁμολογῆσαι τῷ πίστιν, καὶ παρακαλῶσιν οἱ ἴδιοι αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ τὸ ἅγιον βάπτισμα, ἕως ζῇ, ὀφείλει λαβεῖν, ἢ οὔ;

Απόκρισις.

Ὀφείλει λαβεῖν, ἐὰν μὴ ὑπὸ πνεύματος ἀκαθάρτου πειράζηται.

Balſ. Interrogatio erat de catechumeno, qui propter morbum emotæ mentis eſt, ut non poſſet interrogatus quæ in baptiſmo reſpondentur reſpondere, an eum baptizare oporteat? Reſponſio autem eſt, quòd oportet eum qui ita ſe habet baptizari, & merito; quia quod eſt catechumenus videtur eo ſe eſſe animo oſtendiſſe, ut fidem amplectatur, & quamvis in baptiſmate non reſpondeat; prius tamen animi ſui inſtitutum oſtendit. Sin autem ab immundo ſpiritu tentetur, non baptizabitur, inquit; ſed fiet ei, ſicut ſuperius dictum eſt.

C

ΒΑΛΣ. Ἡ ἐρώτησις ἐὰν περὶ κατηχουμένου καὶ ἐκ νόσου ἔξω φρενῶν γενομένου, ὥστε μὴ δύασθαι αὐτὸν ἐρωτώμενον τὰς ἐν τῷ βαπτίσματι ἀποκρίσεις ἀποκρίνεσθαι, εἰ δεῖ τοῦτον βαπτίζεσθαι; ἡ δὲ ἀπόκρισις, ὅτι δεῖ βαπτίζεσθαι αὐτὸν καὶ ὕστερον ἔρχεται, καὶ εἰκότως. ἐπεὶ γὰρ κατηχούμενος ἐὰν ἔδειξε προαίρεσιν, ὅτι ἀποδέχεται τὴν πίστιν, καὶ κἂν μὴ ἐν τῷ βαπτίσματι ἀποκρίνηται, ἔφθασε δεῖξαι τὴν οἰκείαν προαίρεσιν. εἰ δὲ ὑπὸ πνεύματος ἀκαθάρτου πειράζεται, οὐ βαπτισθήσεται, φησίν, ἀλλὰ γενήσεται αὐτῷ, καθὼς ἄνωθεν εἴρηται.

Interrogatio.

Si uxor cum ſuo marito noctu cohabitárit, vel maritus cum uxore, & fiat coitio, debéntne communicare, an non?

Reſponſio.

Non debent, cum clamet Apoſtolus, Ne fraudáte vos invicem, niſi ex conſenſu ad tempus, ut vacetis orationi; & rurſus, ad idem conveniatis, ne tentet vos ſatanas propter incontinentiam veſtram.

D

Εξώτησις.

Ἐὰν γυνὴ συγγένηται μετ᾽ ἀνδρὸς αὐτῆς τὴν νύκτα, ἢ ἀνὴρ μετὰ γυναικὸς, καὶ γένηται μίξις, ὀφείλουσι μεταλαβεῖν, ἢ οὔ;

Απόκρισις.

Οὐκ ὀφείλουσι, τοῦ ἀποστόλου βοῶντος, μὴ ἀποστερῆτε ἀλλήλους, εἰ μή τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ, καὶ πάλιν ὅπου τὸ αὐτὸ συνέρχεσθε, ἵνα μὴ πειράσῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν.

Balſ. De iis qui legitimè cohabitant eſt interrogatio, an debent nocte illa ſimul congreſſi eſſe ſacramentorum participes? Reſponſio verò eſt, quod non debent; & ad dicti ſui confirmationem magni Pauli verbis uſus eſt.

E

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν ἐννόμως συνοικαζομένων ἡ ἐρώτησις, εἰ ὀφείλουσι μεταλαβεῖν καὶ τὴν νύκτα ἐκείνην συνελθόντες ἀλλήλοις. ἡ δὲ ἀπόκρισις, ὅτι οὐκ ὀφείλουσι. καὶ εἰς σύστασιν τοῦ οἰκείου λόγου τοῖς ῥήμασιν ἐχρήσατο τοῦ μεγάλου Παύλου.

Interrogatio.

Si mulier catechumena dederit nomen ſuum, ut baptizaretur, & die baptiſmatis illi ſit ſecundum conſuetudinem mulierum; debétne eo die baptizari, an differre, & quantum differre?

Reſponſio.

Debet differre donec purgata fuerit.

Interrogatio.

Si mulier conſueta ſibi muliebria accidiſſe viderit, debétne ad ſancta myſteria accedere, an non?

Reſponſio.

Non debet uſque dum purgetur.

Εξώτησις.

Ἐὰν γυνὴ κατηχουμένη δέδωκε τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἵνα φωτισθῇ, καὶ τῇ τὴν ἡμέραν τοῦ βαπτίσματος γέγονεν αὐτῇ τὸ καθ᾽ ἕθος τῶν γυναικῶν, ὀφείλει φωτισθῆναι αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἢ ὑστερίζειν, καὶ πόσον ὑστερίζειν.

Απόκρισις.

Ὑστερίζειν ὀφείλει ἕως οὗ καθαρισθῇ.

Εξώτησις.

Ἐὰν γυνὴ ἴδῃ τὸ καθ᾽ ἕθος τῶν γυναικείων αὐτῆς, ὀφείλει προσέρχεσθαι τοῖς μυστηρίοις αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἢ οὔ;

Απόκρισις.

Οὐκ ὀφείλει ἕως οὗ καθαρισθῇ.

Balſ. Qui divino baptiſmate digni erant habendi deſcribebantur ab iis, qui munus eccleſiaſticum exercebant. Si ergo, inquit, deſcripta mulier, tanquam baptizanda, in fluxum menſtruorum inciderit, quando debet baptizari? Ad quod Divinus hic pater reſpondit, quòd quando purgata fuerit. Donec enim præſtituti dies præterierint, impura eſſe judicabitur, & nec baptizabitur, nec Divinis myſteriis digna habebitur.

ΒΑΛΣ. Οἱ μέλλοντες καταξιοῦσθαι τοῦ θείου βαπτίσματος ἀπεγράφοντο παρὰ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐνεργούντων. ἐὰν οὖν γυνή, φησιν, ἀπογραφεῖσα, ὡς μέλλουσα βαπτισθῆναι, γένηται ἐν ῥύσει τῶν ἐμμηνίων, πότε δεῖ αὐτὴν φωτισθῆναι, καὶ ἀπεκρίθη πρὸς τοῦτο ὁ θεῖος οὗτος πατὴρ, ὅτι ὅτε καθαρθῇ. ἕως γὰρ αἱ νενομισμέναι παρέλθωσιν ἡμέραι ἐν ἀκαθαρσίᾳ κρίνεται εἶναι, καὶ οὔτε βαπτισθήσεται, οὔτε τῶν θείων μυστηρίων ἀξιωθήσεται.

Ερώτησις

A

Ερώτησις.

Γυνὴ ἐὰν γαστήσῃ, τὸ Πάσχα ὀφείλει νηστεῦσαι καὶ μὴ πιεῖν οἶνον, ἢ ἀπολύεται τῆς νηστείας καὶ τοῦ μὴ πιεῖν οἶνον διὰ τὸ γαστῆσαι;

Απόκρισις.

Η νηστεία ἐπενοήθη διὰ τὸ σῶμα ταπεινῶσαι. εἰ οὖν τὸ σῶμα ἐν ταπεινώσει ἔστι καὶ ἀσθενείᾳ, ὀφείλει καταλαβεῖν καθὼς θέλεται καὶ δύναται βαστάσαι τροφῆς καὶ ποτοῦ.

Interrogatio.

Mulier si pepererit, debètne jejunare Paſcha, & vinum non bibere: an à jejunio abſolvitur, & vinum bibere permittitur, eo quod pepererit?

Reſponſio.

Excogitatum eſt jejunium, ut corpus humile reddatur. Si ergo corpus in humilitate & imbecillitate verſatur, debet cibi & potûs quantum vult et poteſt eſſe particeps.

ΒΑΛΣ. Ηρωτήθη, εἰ ὀφείλει γυνὴ τεκοῦσα ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ τοῦ Πάσχα πιεῖν οἶνον, καὶ τῆς νηστείας λυθῆναι. καὶ ἀπεκρίθη, ὅτι ἡ νηστεία διὰ ταπείνωσιν τοῦ σώματός ἐστιν. εἰ οὖν, ἐὰν τὸ σῶμα πεταπεινωμένον καὶ ἀσθενὲς ᾖ, ἄλλοθεν καὶ οὐ διὰ τῆς ἐκ τῆς νηστείας παιδαγωγίας, ἀλλὰ μᾶλλον συστάσεως χρήζει καὶ ἀναπτήσεως. ὀφείλει οὖν ἡ τεκοῦσα ἐν τῷ Πάσχα, ἤγουν ἐν τῇ διὰ τὸ Πάσχα γινομένῃ νηστείᾳ, καὶ οἴνῳ χρήσασθαι καὶ βρώμασι.

B

BALS. Interrogatus eſt ſanctus, an debet mulier, quæ in Paſchæ quadrageſima peperit, bibere vinum, & à jejunio abſolvi. Et reſpondit, quod jejunium ad corpus humiliandum decretum eſt. Quòd ſi corpus humiliatum fuerit, & infirmum, non aliunde jejunii diſciplina indiget; ſed confirmatione potius & recreatione opus habet. Debet ergo, quæ peperit in paſchate, hoc eſt, in jejunio quod fit propter paſcha, uti & vino & cibo.

Ερώτησις.

Εἰ ὀφείλει κληρικὸς εὔχεσθαι παρόντων Ἀρρειανῶν, ἢ ἄλλων αἱρετικῶν· εἰ βλάπτει αὐτὸν, ὅταν αὐτὸς ποιῇ τὴν εὐχὴν ἤγουν τὴν προσφοράν;

C

Interrogatio.

An debet clericus, præſentibus Arrianis, vel aliis hæreticis, orare; & an cum nihil ladit quando ille facit orationem, ſeu oblationem?

Απόκρισις.

Ἐν τῇ θείᾳ ἀναφορᾷ ὁ Διάκονος προσφωνεῖ πρὸ τοῦ ἀσπασμοῦ, οἱ ἀκοινώνητοι προέρχεσθε. οὐκ ὀφείλουσιν οὖν παρεῖναι, εἰ μὴ ἂν ἐπαγγέλλωνται μετανοεῖν καὶ ἐκφεύγειν τὴν αἵρεσιν.

Reſponſio.

In Divina oblatione Diaconus ante ſalutationem edicit; Qui non communicatis, ambulate. Non debent ergo intereſſe, niſi profiteantur ſe pœnitentiam acturos, & hæreſin vitaturos.

ΒΑΛΣ. Η ἐρώτησις περὶ κληρικοῦ, εἰ ὀφείλει εὔχεσθαι παρόντων αἱρετικῶν, ἤγουν προσφέρειν τὴν ἀναίμακτον θυσίαν. καὶ ἀπεκρίθη, ὅτι μέλλουσι προσάγεσθαι τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ τὰ ἅγια, λέγεται τοῖς ἀμυήτοις, οἱ ἀκοινώνητοι προέρχεσθε, ἤγουν οἱ κατηχούμενοι προέλθετε. εἰ οὖν οἱ κατηχούμενοι οὐκ ἐῶνται παρεῖναι τελουμένης τῆς θυσίας, πῶς αἱρετικοὶ ἐασθήσονται; εἰ μήτι ἐπαγγέλλωνται, φησὶ, μετανοεῖν καὶ ἀφίστασθαι τῆς αἱρέσεως· καὶ τότε οἶμαι, οὐκ ὄντος τοῦ ναοῦ προχωρηθήσονται ἔσω, ἀλλ' ἔξω μετὰ τῶν κατηχουμένων· ὡς εἰ μὴ ἐπαγγέλλωνται ἀφίστασθαι τῆς αἱρέσεως, οὐδὲ τοῖς κατηχουμένοις συστήσονται, ἀλλ' ἐκβληθήσονται.

D

BALS. Interrogatio de Clerico facta eſt; an debet præſentibus hæreticis orare, aut incruentum ſacrificium offerre: & reſpondit, quòd quando ad ſacram menſam ſancta offerenda ſunt, dicitur prophanis, qui non communicatis ambulate, ſive catechumeni exite. Si ergo catechumeni non ſinuntur adeſſe dum fit ſacrificium, quomodo ſinentur hæretici? Niſi ſe, inquit, pœnitentiam acturos confiteantur, & ab hæreſi ceſſaturos; & tunc quoque, ut exiſtimo, intra templum eſſe non ſinentur, ſed foris cum catechumenis: quòd ſi ſe ab hæreſi abſtenturos non profiteantur, nec cum catechumenis quidem conſiſtent, ſed expellentur.

Ερώτησις.

Ἐάν τις ᾖ ἀσθενὴς καὶ ἐκλακεὶς πάνυ ἀπὸ τῆς πολλῆς ἀσθενείας, καὶ ἔλθῃ τὸ ἅγιον Πάσχα, πάντως ὀφείλει νηστεῦσαι, ἢ ἀπολύσῃ αὐτὸν ὁ κληρικὸς λαμβάνειν ὃ δύναται, ἢ καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, διὰ τὸ πολλὴν αὐτοῦ ἀσθένειαν;

E

Interrogatio.

Si quis ſit ægrotus, & ex multa imbecillitate valde attenuatus, & ad ſanctum Paſcha venerit; debètne omnino jejunare, an eum abſolvit Clericus, ut accipiat quod poteſt, vel etiam oleum & vinum, propter multam ejus imbecillitatem?

Απόκρισις.

Ἀπολύεσθαι ὀφείλει μεταλαμβάνειν καὶ τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ποτοῦ ὁ ἀσθενὴς, ὅσον δύναται βαστάσαι. τὸ γὰρ μεταλαμβάνειν ἔλαιον τὸν ἅπαξ ἐκλακέντα δίκαιόν ἐστιν.

Reſponſio.

Abſolvi debet ægrotus, ut cibum & potum capiat, quantum ferre poteſt. Eum enim, qui ſemel attenuatus eſt, eſſe olei participem æquum eſt.

ΒΑΛΣ. Περὶ νοσοῦντος καὶ ἐκτακέντος ἀπὸ τῆς νόσου ἡ ἐρώτησις, εἰ ὀφείλει ἐν τῇ διὰ τὸ Πάσχα νηστείᾳ πάντως νηστεῦσαι, ἀντὶ τῆς ἀπαραιτήτου, ἀσυμπαθῶς, ἢ μεταλαβεῖν οἴνου καὶ ἐλαίου διὰ τὴν ἀσθένειαν; ἡ δὲ ἀπόκρισις λέγει, ὅτι τὸν ἐκτακέντα ἐκ νόσου δίκαιον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον μεταλαμβάνειν, ὡς δύναται ὑπομεῖναι, ἤγουν, ἢ διόλου, ἢ ἐν ἡμέραις τισὶ κατὰ κρίσιν τοῦ οἰκονομοῦντος αὐτόν. σημειωτέον δὲ ἐκ τούτου τοῦ κανόνος καὶ ἐκ τοῦ η'. ὅτι ἡ νηστεία τῆς τεσσαρακοστῆς τοῦ Πάσχα ξηροφαγία ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ οἴνου ἀποχή. τινὲς δὲ καὶ ἐν ἀμφοῖν τοῖς κανόσι τούτοις, τὴν ἐν τῷ Πάσχα νηστείαν, τὴν τῶν ἁγίων παθῶν ἑβδομάδα λέγουσιν εἶναι, καὶ οὐ πᾶσαν τὴν τεσσαρακοστήν.

F

BALS. De eo, qui ægrotat, & morbo conſumptus eſt, fit interrogatio; debètne in jejunio propter Paſcha omnino jejunare, hoc eſt, inexcuſabiliter & abſque ulla commiſeratione, an vinum & oleum ſumere propter imbecillitatem? Reſponſio autem dicit, quòd is, qui morbo conſumptus eſt, capere debet vinum & oleum, quantum ferre poteſt; perpetuò ſcilicet, vel in aliquibus diebus, ſecundum judicium ejus qui illum diſpenſat. Nota autem ex hoc canone & viii. quòd jejunium Quadrageſimæ Paſchæ eſt aridorum eſus, & à vino abſtinentia. Nonnulli autem dicunt, in utriſque his canonibus jejunium in Paſchate eſſe ſanctæ paſſionis hebdomadam, & non omnem Quadrageſimam.

Interrogati σ

Interrogatio. A

Si quis Clericum vocaverit, ut matrimonio conjungat, audiat autem esse illicitum matrimonium, ut pote vel amitæ conjugium, vel defunctæ uxoris esse sororem eam, quæ est matrimonio conjungenda; debétne sequi Clericus, vel facere oblationem?

Responsio.

Uno verbo dicite; Si audiverit Clericus illicitum matrimonium. Si ergo est illicitum matrimonium, non debet Clericus alienis peccatis communicare.

Bals. Oportet, inquit, Clericos, qui ad matrimonii mysterium celebrandum vocantur, ut orent & sponsos conjungant, si audiverint esse illicitum matrimonium, nec abire, nec orare, nec offerre, & sic alienis peccatis communicare. B

Interrogatio.

Si laicus, qui somniavit, Clericum interrogaverit; an debet ei permittere communicare, an non?

Responsio.

Si subest quidem mulieris desiderium, non debet: Sin autem tentat eum Satanas, ut per hanc occasionem à divinorum mysteriorum communione alienetur, debet communicare. Neque enim cessabit Tentator eo tempore, quando debet communicare, illum invadere. C

Bals. De iis, quibus visa se in somniis offerunt, quibus etiam fit fortasse fluxus seminis, dicit hic pater; quod si mulieris desiderium in eo qui somniat, cogitatio antea accenderit, & mens in desiderio perstiterit, eique assensus est, & ex eo illi visio oblata est, & fluxio seminis est consecuta, non debet communicare. Et merito; Assensio enim ejus, qui somniavit, mentem polluit; & quomodo cum hac cogitatione ad sancta accedet? Sin autem nihil tale præcessit, est Diaboli, inquit, tentatio; ut sic eum alienet à divina communione: Et oportet eum communicare. Si enim sciverit Malus se per somnium efficere, ne sit sacramenti particeps; non cessabit homini insidiari, quoties eum velle communicare cognoverit. D

Interrogatio.

Iis, qui matrimonii societate junguntur, in quibúsnam septimanæ diebus proponere oportet, ut à mutuo congressu abstineant, & quibúsnam potestatem habeant?

Responsio.

Quod ante dixi, nunc quoque dico. Dicit apostolus; Ne fraudate vos invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi; & rursus ad idem conveniatis, ne vos tentet Satanas propter incontinentiam vestram. Necessario autem sabbato & die dominico abstinere oportet, quod spirituale sacrificium in eis Domino offeratur. E

Interrogatio.

Si quis, cum sui compos non esset, sibi manum attulerit, vel etiamse præcipitaverit, fitne oblatio, annon?

Responsio.

Hoc debet clericus discernere, an cum revera mentis compos non esset, hoc fecerit. Sæpe enim ii, qui ad eum cui hoc accidit pertinent, volentes assequi oblationem & orationem pro ipso, mentiuntur, & dicunt eum non fuisse apud se: nonnunquam autem propter insultationem hominum, vel aliquo alio modo per negligentiam hoc fecisse. Pro hujusmodi oblatio non est facienda: est enim sui homicida. Oportet ergo Clericum accuratè sciscitari, ne in judicium incidat. F

Bals. Interrogatus sanctus, si is, qui non est sanæ mentis, sed emotæ, sibi mortem conscíverit, vel se deorsum præcipitem dederit; an pro eo facienda sit oratio

Ἐρώτησις.

Εἰ τὸ ζεύξαι γάμον ἐὰν καλέσῃ τις κληρικὸν, ἀκούσῃ ὅ τὸν γάμον ἄθεμίτον, ἢ πορνείαν, ἤγουν ἀδελφῆς πλάστησιν γυναικὸς τοῦ μέλλοντος ζεύγνυσθαι, εἰ ὀφείλει ἀκολουθῆσαι ὁ κληρικὸς, ἢ προσφορὰν ποιῆσαι;

Ἀπόκρισις.

Ἁπαξ εἴπαμεν, ἐὰν ἀκούσῃ ὁ κληρικὸς τὸν γάμον ἄθεμιτον. εἰ οὖν ὁ γάμος ἄθεμιτός ἐστιν, οὐκ ὀφείλει ὁ κληρικὸς κοινωνεῖν ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις.

ΒΑΛΣ. Τοὺς κληρικοὺς δεῖ, φησι, καλουμένους εἰς πλετικὸν γάμον, ὥστε εὔξασθαι καὶ συζεύξαι τοὺς νυμφευομένους, εἰ ἀκούσωσι ἄθεμιτον εἶναι τὸν γάμον, μὴ ἀπέρχεσθαι, μήτε εὔχεσθαι, μήτε προσφέρειν, καὶ οὕτω κοινωνεῖν ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις.

Ἐρώτησις.

Ἐὰν ὀνειρασθεὶς ὁ λαϊκὸς ἐρωτήσῃ κληρικὸν, εἰ ὀφείλει ἐπιτρέψαι αὐτῷ κοινωνῆσαι, ἢ οὔ;

Ἀπόκρισις.

Εἰ μὴ ὑπάρχει ἐπιθυμία γυναικὸς, οὐκ ὀφείλει· εἰ δὲ ὁ σατανᾶς πειράζει αὐτὸν, ἵνα διὰ τῆς προφάσεως ταύτης ἀλλοτριώσῃ τῆς κοινωνίας τῶν θείων μυστηρίων, ὀφείλει κοινωνῆσαι. ἐπεὶ οὐ παύσεται ὁ πειράζων κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὅτε ὀφείλει κοινωνεῖν, ἐπιτιθέμενος αὐτῷ.

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν ἐν ὀνείροις φαντάζομένων, οἷς καὶ σπέρμα ῥεῖ· ἴσως γὰρ ὀκνεῖ, φησὶν ὁ πατὴρ οὗτος, ὅτι εἰ μὴ πρὸ τούτου προσέβαλε τῷ ὀνειρασθέντι ἐπιθυμίας γυναικὸς λογισμοὺς, καὶ ἐνέμεινεν ὁ νοῦς ἐπὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ, καὶ ἐνεφιλοχώρησε ταύτῃ, καὶ τόθεν ἡ φαντασία, ἐπῆλθε ἡ ῥῦσις τοῦ σπέρματος, οὐκ ὀφείλει μεταλαβεῖν. καὶ εἰκότως· ἡ γὰρ συγκατάθεσις ἐμόλυνε τὸν λογισμὸν τοῦ ὀνειρασθέντος. καὶ πῶς μετὰ τοιούτου λογισμοῦ προσελεύσεται τοῖς ἁγίοις; εἰ δέ ἐστιν τοιοῦτον προηγήσατο, τοῦ διαβόλου, φησὶν, ἔστι πεῖρα, ἵνα οὕτως ἀποξενώσῃ αὐτὸν τῆς θείας κοινωνίας· καὶ δεῖ αὐτὸν κοινωνεῖν. εἰ γὰρ ἴδῃ ὁ πονηρὸς οὕτω κατορθοῦντα τὸ μὴ μετέχειν αὐτὸν τῶν ἁγιασμάτων, οὐ παύσεται ἐπιβουλεύων τῷ ἀνθρώπῳ, ὁσάκις ἂν γνῷ αὐτὸν θέλοντα μεταλαβεῖν.

Ἐρώτησις.

Τοῖς ζευγνυμένοις εἰς γάμου κοινωνίαν, περὶ ποιῶν ἡμερῶν τῆς ἑβδομάδος προτίθεσθαι χρὴ ἀπέχεσθαι τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας, καὶ ποίας ἔχειν ἐπ' ἐξουσίας;

Ἀπόκρισις.

Προείρηκα καὶ νῦν λέγω, ὁ ἀπόστολος λέγει, μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μή τι ἂν ἐκ συμφώνου πρός καιρὸν, ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦτε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. ἐξ ἀνάγκης δὲ τὸ σάββατον καὶ τὴν κυριακὴν ἀπέχεσθαι δεῖ, διὰ τὸ ἐν ταύταις τὴν πνευματικὴν θυσίαν ἀναφέρεσθαι τῷ κυρίῳ.

Ἐρώτησις.

Ἐάν τις μὴ ἔχων ἑαυτὸν χειρίσηται, ἢ κρημνίσῃ ἑαυτὸν, εἰ διὰ προσφορά, ἢ οὔ;

Ἀπόκρισις.

Ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ διακρίναι ὀφείλει ὁ κληρικὸς, τὸ ἀληθὲς ἐκφρενὴς ὢν πεποίηκε τοῦτο. πολλάκις γὰρ οἱ διαφέροντες τῷ πεπονθότι, θέλοντες τυχεῖν τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ δεήσεως, καταψεύδονται, καὶ λέγουσιν ὅτι οὐκ εἶχεν ἑαυτόν· ἐνίοτε δὲ ἀπειρίας ἀνθρώπων ἢ ἄλλως πως ἀπολιγωρίας πεποιηκέναι τοῦτο. οὐ χρὴ προσφορὰν ἐπάνω αὐτῷ γενέσθαι· αὐτοφονευτὴς γὰρ ἑαυτοῦ ἐστι. δεῖ οὖν πάντως τὸν κληρικὸν μετ' ἀκριβείας ἐρευνῆσαι, ἵνα μὴ ὑπόκρισιν πέσῃ.

ΒΑΛΣ. Ἐρωτηθεὶς ὡς εἰ μὴ ἔχων τις ὑγιᾶ τὸν λογισμὸν, ἀλλὰ παραπεπικὼς τὰς φρένας, αὐτόχειρ γένηται ἑαυτοῦ ἢ καταχρημνίσῃ ἑαυτὸν, ἐὰν χρὴ ὑπὲρ αὐτοῦ δέησιν γενέσθαι

γενέσθαι ἢ σφοδρόν, εἶπεν, ὅτι ἐὰν ἀληθῶς ἔξω φρενῶν γενόμενος ὁ ἄνθρωπος, καὶ μὴ εἰδὼς ὃ ποιεῖ, διεχειρίσατο ἑαυτὸν ἢ ἐκρήμνισεν ἢ ἄλλως διέφθαρε, γενήσεται ὑπὲρ αὐτοῦ δέησις καὶ προσφορά. δεῖ δὲ τοὺς εἰς δύχλῳ προσκαλουμένους ἀκριβοῦσθαι περὶ τούτου, μήποτε ἢ ἐκ μικροψυχίας ἢ ὀξὺ ἐπηρείας ἀνθρώπων ἢ ἄλλως πως, εἰκὼν καὶ εἰδὼς ὃ ποιεῖ, διεχειρίσατο ἑαυτόν. ὑπὲρ γὰρ τοῦ τοιούτου οὐ δεῖ, οὔτε δύχεσθαι, οὔτε προσφέρειν, ὅτι αὐτοφονευτής ἐστι.

vel oblatio; dixit, quòd si homo quidem revera emotæ mentis, & nesciens quid ageret, sibi manum attulerit, vel se præcipitaverit, vel aliquo alio modo interemerit; fiet pro eo oblatio & oratio. Oportet autem eos, qui ad orationem evocantur, subtiliter investigare; nunquid vel propter animi timiditatem, vel hominum insultationem, vel aliquo alio modo, prudens ac sciens quid ageret, sibi manum attulerit. Pro tali enim nec orare nec offerre oportet, quoniam sui homicida est.

Ἐρώτησις.

Ἐάν τινος γυνὴ πνεύματι, ὥστε καὶ σίδηρα φορεῖν, ὁ δὲ ἀνὴρ λέγει, ὅτι οὐ δύναμαι ἐγκρατεύεσθαι, καὶ θέλει λαβεῖν ἄλλην, ὀφείλει λαβεῖν ἑτέραν, ἢ οὔ;

Interrogatio.

Si alicujus uxor spiritu corripitur, ut ferreos etiam compedes gestet, vir autem dicat, non possum continere, & velit aliam accipere; debét ne aliam accipere an non?

Ἀπόκρισις.

Μοιχεία μεσολαβεῖ τῷ πράγματι, καὶ περὶ τούτου τί ἀποκρίνεσθαι οὐκ ἔχω ἢ οἶδα.

Responsio.

In hac re quidem adulterium intercedit, nec habeo, aut invenio quid de ea respondeam.

ΒΑΛΣ. Περὶ ἀνδρὸς ἡ ἐρώτησις ἔχοντος γυναῖκα πνεύματι δαιμονίου, ἤγουν πνεύματι πονηρῷ συνεχομένην, καὶ οὕτως μαινομένην, ὡς καὶ σιδήρεια δεσμεῖσθαι, ἵνα μὴ ἑαυτὴν ἀπολέσῃ ἢ ἑτέρους βλάψῃ, ἢ συνελθὼν αὐτὸν ἀδυνάτον, καὶ λέγοντος συφρονεῖν θέλοντός τε λαβεῖν γυναῖκα ἑτέραν νομίμως. ἡ δὲ ἀπόκρισις, ὅτι οὐ δυνατή τι εἰπεῖν. μοιχεία γάρ ἐστι τὸ ἔτι συνιστάμενον τῷ γάμῳ ἑτέραν ἀγαγέσθαι τὸν ἄνδρα γυναῖκα εἰς συμβίωσιν. ἐκ δὲ τῆς νεαρᾶς τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, δέδοται τῷ ἀνδρὶ, μαινομένης διηνεκῆ μανίαν τῆς γυναικὸς, λύειν τὸν γάμον· τοῦ γάμου δὲ λυθέντος, ἔξεστι τῷ ἀνδρὶ ἑτέραν νομίμως εἰσοικίσασθαι.

BALS. Interrogatio est de marito, qui habet uxorem spiritu correptam, seu spiritu malo agitatam, & ita furentem, ut etiam ferreis compedibus manicisque ligetur, ne seipsam interficiat, vel alios lædat, cum qua ipse rem habere non potest; dicit autem se non posse continere, & vult aliam uxorem legitimè accipere. Responsio autem est, se nihil posse dicere. Est enim adulterium, si, constante matrimonio, vir aliam mulierem ducat in matrimonium. Ex novella autem Imperatoris domini Leonis philosophi marito concessum est, mulieris, quæ perpetua insania laborat, solvere matrimonium: soluto autem matrimonio, licet marito aliam uxorem introducere.

Ἐρώτησις.

Ἐάν νηστεύων τις δύνηται τῷ κοινωνῆσαι, νιπτόμενος τὸ στόμα, ἢ ἐν τῷ βαλανείῳ κατέπιεν ὕδωρ μὴ θέλων, ὀφείλει κοινωνῆσαι;

Interrogatio.

Si quis jejunans, ut communicet, os lavans, vel in balneo aquam bibit nolens; debét ne communicare?

Ἀπόκρισις.

Ἐπεὶ εὗρεν ὁ Σατανᾶς ἀφορμὴν τοῦ κωλύειν αὐτὸν τῆς κοινωνίας, συχνότερον τοῦτο ποιήσει.

Responsio.

Quia etiam invenit Satanas occasionem prohibendi eum à communione, frequentius hoc faciet.

Ἐρώτησις.

Συχνοὶ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ μὴ ποιοῦντες, ἆρα ὑπὸ κατάκρισιν ἐσμέν;

Interrogatio.

Sermonem Dei sæpe audientes, & non facientes, an sumus judicio obnoxii?

Ἀπόκρισις.

Εἰ καὶ μὴ ποιοῦμεν, ἀλλ' οὐκ ἐνδέχεται μὴ μέμφεσθαι ἑαυτοὺς, ὅτι ἀκούοντες οὐχ ὑπακούομεν· μέρος δὲ σωτηρίας ἐστὶ καὶ τὸ μέμφεσθαι ἑαυτούς.

Responsio.

Si non faciamus, nec nos accusare contingat, quod audientes non pareamus. Est autem pars salutis se ipsos accusare.

Ἐρώτησις.

Ἐκ ποίας κέρας κρίνονται παρὰ θεοῦ τὰ ἁμαρτήματα;

Interrogatio.

Ex quanam ætate à Deo judicantur peccata?

Ἀπόκρισις.

Περὶ πλῆν γνῶσιν ἑκάστου καὶ τὴν φρόνησιν. οἱ μὲν ἀπὸ δεκαετοῦς κέρας, οἱ δὲ καὶ μείζονος.

Responsio.

Ex uniuscujusque cognitione, & prudentia: illi quidem à decennio; hi vero à majori ætate.

ΒΑΛΣ. Περὶ πλῆν γνῶσιν ἑκάστου καὶ τὸ φρόνημα ἔφη κρίνεσθαι τῷ θεῷ τὰ ἁμαρτήματα. οἱ μὲν γὰρ ὀξύτερας φύσεως ὄντες τῶν παίδων καὶ μᾶλλον ἐγρηγορύας, συντομώτερον διακρίνουσι τὸ καλὸν καὶ τὸ χεῖρον· οἱ δὲ νωθρότερας τυγχάνοντες καὶ ἀναπεπλωκυίας ἕξεως, βραδεῖς εἰσι περὶ πλῆν γνῶσιν τοῦ δέοντος. διὸ τοῖς μὲν ἀπὸ δεκάτου ἑνιαυτοῦ τῆς ἡλικίας αὐτῶν λογίζεσθαι εἶπε τὰ ἁμαρτήματα, τοῖς δὲ οὐ μείζονος καὶ τελεωτέρας.

BALS. Ex uniuscujusque cognitione & intelligentia dicit à Deo peccata judicari. Pueri enim, qui sunt acrioris & vigilantioris naturæ, bonum & malum citius discernunt: qui autem sunt hebetioris tardioríque ingenii, tardi sunt ad cognitionem ejus quod fieri oportet. Ideo illis quidem dicit ab anno decimo reputari peccatum: his verò à majori & perfectiori ætate.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

EDICTUM THEOPHILI ARCHIEPISCOPI ALEXANDRINI, cum Sancta Theophania in die dominico instarent.

ET mos & honestas à nobis exigit, ut omnem diem dominicum honoremus, eúmque celebremus; quoniam Dominus noster Jesus Christus præclarum in ea suæ resurrectionis munus obiit. Et ideo in sacris scripturis ipse,& primus appellatus est, ut qui sit nobis vitæ principium,& octavus, ut qui Judæorum sabbatismum exuperaverit. Quia ergo accidit, ut sanctorum Theophaniorum hic esset dies jejunio peragendus dispensemus, & ad utrumque scientes procedamus; ut paucos dactylos sumentes, simul & hæreses vitemus, quæ Domini nostri Jesu Christi resurrectionis diem non honorant, & diei jejunii quod debetur reddamus, vespertinam congregationem expectantes, quæ hic, Deo dante, peragitur. Congregamur ergo hic ab hora nona.

B

C

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Αλεξανδρείας ἀποφώνησις, τῆς ἁγίων Θεοφανίων ὀφειστάντων ἐν κυριακῇ.

ΚΑΙ τὸ ἔθος ἡμᾶς ἀπαιτεῖ πᾶσαν κυριακὴν τιμᾶν, καὶ ἐν ταύτῃ πανηγυρίζειν, ἐπειδήπερ ἐν ταύτῃ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν ἡμῖν ἐχαρίσατο. διὸ καὶ ἐν ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς, καὶ πρώτη κέκληται, ὡς ἀρχὴ ζωῆς ἡμῖν ὑπάρχουσα, καὶ ὀγδόη, ἅτε ὑπερβεβηκυῖα τὸν τῶν Ἰουδαίων σαββατισμόν. ἐπεὶ οὖν συμβέβηκε τὴν τῶν ἁγίων Θεοφανίων νήστιμον ἡμέραν εἶναι ταύτην, οἰκονομήσωμεν, καὶ πρὸς ἑκατέρων ὀφειλήματα χωρήσωμεν, ἵνα μεταλαμβάνοντες ὀλίγων φοινίκων, ἐκκλίνωμεν ἅμα καὶ τὰς αἱρέσεις τὰς μὴ τιμώσας τὴν ἀναστάσιμον τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡμέραν, καὶ ὃ ὀφειλόμενον τῇ νηστίμῳ ἡμέρᾳ ἀποδῶμεν, προσμένοντες τὴν ἑσπερινὴν συνάξιν, ἥτις ἐνταῦθα, θεοῦ θέλοντος, τελεῖται. συναχθῶμεν τοίνυν ἀπὸ ὥρας ἐννάτης ἐνταῦθα.

D

EJUSDEM COMMONITORIUM, Quod accepit Ammon propter Lyco.

DE iis qui Arianis communicaverunt, & Ecclesias huc usque detinent, ut se habet consuetudo, fiat: ita tamen ut alii constituantur, qui in Orthodoxia testificentur, & illi permaneant. His quoque ita dispensatis, ut aliis urbibus Orthodoxi in Thebaide Episcopi fecerunt, qui ab Episcopo Apolline constituti, & qui cum Arianis ecclesias habentibus communicantes, puniantur; si quidem ipsorum voluntate hoc fecerunt: Sin autem proprio Episcopo obedierunt, permaneant, etsi quod justum est non noverint. Et si omnes quidem populi eos cum aliis rejiciant, alii ordinentur: Sin autem eos retinent cum illis quibus communicarunt, ii quoque eam consuetudinem experiantur, qua usi sunt omnes Orthodoxi in Thebaide Episcopi. De Bisto, qui in Ereba constitutus est Presbyter, quærendum est; & si alicui quidem mulieri separatæ vivente marito vim attulit, non sinatur esse Presbyter: Nam nec ut Laicus quidem debet communicare, cum eos qui tales sunt separare consueverit ecclesia. Hoc autem nullum affert Episcopo Apollini præjudicium, si eum per ignorantiam constituit; cum sancta Synodus jusserit eos, qui post ordinationem proter crimen indigni esse convincuntur, expelli.

E

F

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΥΠΟΜΝΗΣΤΙΚΟΝ, ὅτε ἔλαβε Ἄμμων, διὰ τὸν Λυκώ.

ΠΕΡΙ τῶν κοινωνησάντων τοῖς Ἀρειανοῖς καὶ μέχρι νῦν τὰς ἐκκλησίας κατεχόντων, ὡς ἔθος γινέσθω. οὕτω μὲν τοι ἑτέρους καθαρθῆναι μαρτυρομένους ἐν ὀρθοδοξίᾳ, κἀκείνους αὐλιζέσθαι. οὕτως οἰκονομουμένων καὶ τούτων ὡσαύτως καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι πεποιήκασιν οἱ ἐν τῇ Θηβαΐδι ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι, οἱ καθαρθέντες παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ ἐπισκόπου, καὶ κοινωνήσαντες τοῖς ἔχουσι τὰς ἐκκλησίας Ἀρειανοῖς, ἐτιμωρήσαντο, εἴγε γνώμῃ αὐτῶν πεποιήκασι τοῦτο. εἰ δὲ ὑπήκοοι γεγόνασι τῷ οἰκείῳ ἐπισκόπῳ, αὐλιζέσθωσαν καὶ μὴ ἐπεγνωκότες τὸ δίκαιον. καὶ εἰ μὲν πάντες οἱ λαοὶ τούτους ἀποποιοῦνται μετὰ τῶν ἄλλων, ἕτεροι χειροτονείσθωσαν· εἰ δὲ ἀνθυποιοῦνται αὐτῶν μετ' ἐκείνων οἷς κεκοινωνήκασι ταῦτα, καὶ οὗτοι ἀποπειράσθωσαν τῆς σωτηρίας, ἣν ἐχρήσαντο οἱ ἐν Θηβαΐδι πάντες ἐπίσκοποι ὀρθόδοξοι. περὶ Βίστου καθαιρεθέντος ἐν Ἐρέβῃ πρεσβυτέρου ζητητέον· καὶ εἰ μὲν ἀπολαξαμένῃ τινὰ ζώντος τοῦ ἀνδρὸς ἐβιάσατο, μὴ συγχωρείσθω εἶναι πρεσβύτερον, ὅπου γε οὐδὲ ὡς λαϊκὸς ὀφείλει σωαγεσθαι, τῆς ἐκκλησίας ἐθούσης τοὺς τοιούτους χωρίζειν. ἐνέφερε δὲ τοῦτο πρόκριμα τῷ ἐπισκόπῳ Ἀπόλλωνι, εἰ ἐξ ἀγνοίας αὐτὸν κατέστησε, τῆς ἁγίας συνόδου κελευσάσης τοὺς ἀναξίους μετὰ τινὰ χειροτονίαν ἐλεγχομένους ἐπὶ ἐγκλήματα ἐκβαλέσθαι.

ΒΑΛΣ. Ο Βίστος παρὰ Ἀπόλλωνος ἐπισκόπου κατέστη πρεσβύτερος ἐν Ἐρέβῃ· χώρα δὲ αὕτη Αἰγυπτίων ἐστίν, ὡσαύτως καὶ ἡ Λυκώ. ἐλέγετο δὲ περὶ ἐκείνου, ὅτι πρὸ τῆς χειροτονίας γυναῖκα ἐβιάσατο ἀπολαξαμένῃ ζώντος τοῦ ἀνδρός. περὶ τούτου οὖν ἐρωτηθεὶς ὁ Θεόφιλος, ἔφη, ὅτι ἐρευνηθήτω, καὶ εἰ ἀληθές ἐστι τὸ βιάσασθαι αὐτὸν τὴν γυναῖκα, μὴ συγχωρείσθω εἶναι πρεσβύτερος. πῶς γὰρ ἂν πρεσβύτερος, ὃς οὐδὲ λαϊκὸς συγχωρεῖται εἰσιέναι εἰς ἐκκλησίαν, ἀφορίζομεν; ἀλλὰ δὲ ἁμάρτημα; ἐξωθεῖ γὰρ τοὺς τοιούτους ἡ ἐκκλησία καὶ χωρίζει ἀπὸ τῆς πίστεως. τοῦτο δὲ κανονικῶς τῷ Θεοφίλῳ εἴρηται. ὅ, τε γὰρ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κε'. κανὼν, καὶ ὁ τῆς μεγάλης Βασιλείου τρίτος καὶ ὁ λβ'. καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ κδ'. τοὺς κλεπτικὰς ἁμαρτήσαντας, καὶ καθαιρεθέντας, τῆς κοινωνίας οὐκ ἀπείργουσι.

τὸ

τὸ δ χειροτονηθῆναι αὐτὸν ὑ φέρῃ βλάβῃ τῷ χειροτονήσαντι αὐτὸν ὑπισκόπῳ ἐξ ἀγνοίας τῦ ἁμαρτήματος. ἡ γὰρ σύνοδος ὥρισε τὸς ἐλεγχομένους ἐπὶ ἐγκλήματι κ μὴ ἐν χειροτονίαν ἐκβάλλεσθαι. τῦτο δ ἦν τὸ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ πεφάνεις ἐξὶ κανὼν ἔνατος. τὸ δ ἐπὶ παραμένειν ζῶντος τῦ ἀνδρὸς, τῦ φάκτου ἐξὶ, ἐχὶ τῦτο κ τὸ, πρὰξ, πρόκειται, ὥσπερ κ τὸ, ἐβιάσατο. κἂν γὰρ ἁπλῶς ἄλλῃ συνεφθάρῃ γυναικὶ μὴ ἀποταξαμένῃ, κ ὕτως ἡ καθαίρεσις αὐτῷ ἐπήχθη, κἂν μὴ ἐβιάσατο αὐτήν.

Quòd autem ordinatus sit, id non affert damnum Episcopo, qui eum, peccatum ignorans, ordinavit. Statuit enim synodus, ut qui peccatorum convicti fuerunt, etiam post ordinationem ejiciantur. Id autem est primæ Synodi Nicænæ can. ix. Illud autem; Separatæ vivo marito; facti est, & ideo adjectum est, Alicui, sicut & illud, vim attulit. Licet enim simpliciter cum muliere aliqua, non separata, rem habuerit; sic quoque in eum depositio introducta est, etsi ei vim non attulerit.

ΚΑΝΩΝ γ'. B

Canon III.

Περὶ δ Σὴρ, ἐπειδὴ ὁ ἐπίσκοπος Ἀπόλλων διεβεβαώσατο κ ἀπεκηρυκέναι τῦτον κ ἀλλότριον τῆς ἐκκλησίας πεποιηκέναι, ἔστω ὕτως ὡς ἀπεφήνατο ὁ ἐπίσκοπος, χρωμένου ἐκείνῳ ταῖς ἐκείνου δικαιολογίαις, εἴγε ἐθέλοι, κ μέμφεται τὴν ἀπόφασιν τῦ ὑπισκόπου.

De Sur autem, quia Apollo Episcopus affirmavit se & eum amandavisse, & ab Ecclesia alienum fecisse, ita sit ut pronunciavit Episcopus; utente illo suis defensionibus, si vult, & de Episcopi sententia conqueritur.

ΒΑΛΣ. Κληρικὸς ἦν ὁ Σὴρ τῦ ὑπισκόπου Ἀπόλλωνος. ὃς ἐπίσκοπος αὐτὸν ἀπεκηρυκέναι τῦ κλήρου διεβεβαώσατο, ἀντὶ τῦ ἐκβεβληκέναι. ἔστω οὖν, φησὶ, κ τὴν ἐπ' αὐτῷ κρίσιν τῦ ὑπισκόπου, τῦ κλήρου ἀλλότριος. εἰ δὲ αἰτιᾶται τῦ ὑπισκόπου ἀπόφασιν, χράσθω ταῖς οἰκείαις δικαιολογίαις πρὸς τῇ συνόδῳ, ἐξ ἧς ἦν πάντως κ ὁ ἐπίσκοπος. C

Bals. Erat quidem Sur Clericus Episcopi Apollinis, qui Episcopus se eum à Clero amandasse, id est, expulisse, affirmavit. Sit ergo, inquit, secundum Episcopi judicium, quod in ipsum prolatum est, à Clero alienus. Sin autem Episcopi sententiam accusat, utatur suis defensionibus, apud Synodum scilicet, ex qua est etiam Episcopus.

ΚΑΝΩΝ δ'.

Canon IIII.

Περὶ Πανὴφ τῦ καταστάντος ἀναγνώστου ἐν τῇ Λυκῷ, δεῖ ζητῆσαι. κ εἰ μὲν εὑρεθείη ὕτως, κατηχούμενος τυγχάνων, τῆς ἀδελφιδῆς ἑαυτῦ πρὸς γάμου κοινωνίαν δεξάμενος, μετὰ δὲ τὸ βάπτισμα εἰς κλῆρον ἐχθεὶς, μενέτω ἐν τῷ κλήρῳ· εἴγε κεκοίμηται ἐκείνη κ μετὰ τὸ βάπτισμα οὐκ ἐκοινώνησεν αὐτῇ. εἰ δὲ πιστὸς τυγχάνων πρὸς αὐτῆς ἀδελφιδῆς ἑαυτῦ πρὸς γάμου κοινωνίαν ἐδέξατο, ἔστω τῦ κλήρου ἀλλότριος. ὑ γὰρ πρόκειμα τῷ ὑπισκόπῳ Ἀπόλλωνι, εἰ ἐξ ἀγνοίας κατέστησεν αὐτόν. D

De Panuph, qui in Lyco Diaconus constitutus est, quærere oportet: & si is quidem inventus fuerit, cum esset Catechumenus, fratris sui filiam in matrimonii societatem accepisse, post baptismum in Clerum promotus, in Clero maneat, si illa ex vita migrârit, & post baptismum cum ea rem non habuerit. Sin autem cum esset fidelis eandem fratris sui filiam in matrimonii societatem duxit, sit à Clero alienus. Non est enim Episcopo Apollini præjudicium, si eum per ignorantiam constituit.

ΒΑΛΣ. Ὁ Πανὴφ ἐλέγετο πρὸ τῦ βαπτισθῆναι τὴν οἰκείαν ἀδελφιδῆν εἰς γυναῖκα λαβεῖν. βαπτισθεὶς δὲ κεχειροτόνητο διάκονος. λέγει οὖν ὁ Θεόφιλος, ὅτι ἐὰν ἡ γυνὴ ἐπλύτησε, κ μὴ τὸ βάπτισμα ὠφέλησεν αὐτῇ, μενέτω διάκονος, ὡς τῦ ἁγίου βαπτίσματος τὰ πρὸ τύτου καθαιροῦντος ἁμαρτήματα. εἰ δὲ πιστὸς ὢν μὴ τὸ βάπτισμα ἔσχεν αὐτῷ, ἐκβληθήτω τῦ κλήρου. τῷ δὲ ἐξ ἀγνοίας αὐτὸν χειροτονήσαντι ἐκ τύτου βλάβη ὑ προσγενήσεται. τὸ δὲ εἰ κεκοίμηται ἡ γυνὴ, εἶπεν, ὡς ὕτω συμβεβηκέναι λεγόμενον. ἐπείτοιγε κἂν ζῶσα ἐθῷ κ μὴ τὸ βάπτισμα ὠφέλησεν αὐτῷ ὁ Πανὴφ, ἀλλὰ κ ἀπεπέμψατο αὐτῷ, ἠδυνάτο κ ὕτως εἶναι διάκονος. E

Bals. Dicebatur Panuph antequam esset baptizatus fratris sui filiam uxorem duxisse. Baptizatus autem Diaconus ordinatus fuerat. Dicit ergo Theophilus, quòd si mulier è vita excesserit, & post baptismum ea non usus sit, maneat Diaconus; nempe cum sanctus baptismus omnia peccata præcedentia deleat: Sin autem, cum esset fidelis, seu post baptismum, eam habuit, Clero ejiciatur. Ei autem, qui eum insciens ordinavit, præjudicium non afferetur. Illud autem, Si mulier è vita migrârit, dicit, utpote quoniam ita evenisse dicitur. Nam etsi etiam post baptismum vixisset, nec eam Panuph cognovisset, sed ipsam etiam amandâsset; potuisset sic quoque esse Diaconus.

ΚΑΝΩΝ ε'.

Canon V.

Περὶ Ἰακὼβ χρὴ ζητῆσαι. εἰ ἀναγνώστης ἦν, κ ἐγκλήματι πορνείας ὑπόδικος ἐδείχθη, κ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐξεβλήθη, εἶτα κεχειροτόνηται ὕστερον, ἐκβαλλέσθω, ἀκριβῦς ἐξετάσεως γενομένης, κ μὴ μόνον ἐκ ψιθυρισμῶν ἢ κακολογιῶν ὑποψίας εἰς αὐτὸν γενομένης. εἰ δὲ μὴ εὑρεθείη ὑπόδικος, μενέτω ἐν τῷ κλήρῳ. ὑ γὰρ δεῖ ταῖς ματαίαις διαβολαῖς προσέχειν. F

De Jacob quærere oportet. Si enim Lector erat, & crimini fornicationis fuisse eum obnoxium, ostensum sit, & à Presbyteris sit ejectus, deinde is est ordinatus, ejiciatur; accurata examinatione facta; non autem ex susurris vel maledictis orta in eum suspicione: Sin autem non fuerit inventus crimini obnoxius, maneat in Clero. Neque enim vanis calumniis animum adhibere oportet.

ΒΑΛΣ. Ἰακώβ τις ἀναγνώστης ἐλέγετο εἶναι, κ ὅτι πορνείας διαβληθῆναι, κ ἐκβληθῆναι τῦ κλήρου, εἶτα εἰς μείζονα χειροτονηθῆναι βαθμόν. γράφει οὖν ὁ Θεόφιλος, ὅτι ἐξετάσεως ἀκριβῦς γενομένης ἐὰν εὑρεθῇ ἡμαρτηκὼς, ἐκβληθήτω τῦ κλήρου.

Bals. Jacob quidam Lector fuisse dicebatur, & Clero esse ejectus, & deinde ad majorem gradum fuisse ordinatus. Scribit ergo Theoph. quod diligenti examinatione facta, si eum peccâsse compertum fuerit, Clero ejiciatur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Non enim oportet ex ſuſurris ſeu clandeſtinis ſermonibus, vel maledictis ſeu apertis conviciis orta ſuſpicione, condemnari aliquem. Quòd ſi cauſa examinata inſons compertus fuerit, maneat in Clero.

A ὐ δεῖ γὰ ἐκ ψιθυρισμῶν ἤτοι καλαλαλίας λαθραίας, ἢ κακολογιῶν ἤτοι λοιδοριῶν φανερῶν ὑποψίας γινομένης κατακρίνεσ τινά. εἰ δ τὶς ὑποθέσεως ἐξεταζομένης ἀνεύθυνος εὑρεθείη, μενέτω ἐν τῷ κλήρῳ.

Canon VI.

De iis qui ordinandi ſunt hæc erit forma; ut quicquid eſt ſacerdotalis ordinis conſentiat & eligat, & tunc Epiſcopus examinet, vel ei etiam aſſentiente ſacerdotali ordine in media Eccleſia ordinet, præſente populo, & Epiſcopo alloquente, an etiam poſſit ei populus ferre teſtimonium. Ordinatio autem non fiat clanculum. Eccleſia enim pacem habente decet præſentibus ſanctis ordinationes fieri in Eccleſiis. In regione autem ſi qui ſint, qui communicantium animis communicaverint; non aliter ordinentur, quàm iis, qui ſunt verè orthodoxi Clerici, examinantibus, præſente rurſus Epiſcopo, & præſentem populum alloquente; ne intercedat aliqua circumventio.

Κανων ς'.

Περὶ τῶν μελλόντων χειροτονεῖσθαι δεῖ εἶναι τύπον, ὥστε πᾶν τὸ ἱερατεῖον συμφωνεῖν καὶ αἱρεῖσθαι, καὶ τότε τὸ ὀπισκοπον δοκιμάζειν, ἢ καὶ συναινοῦντος αὐτῷ τοῦ ἱερατείου χειροτονεῖν ἐν μέσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, παρόντος τοῦ λαοῦ, καὶ παραφωνοῦντος τοῦ ὀπισκόπου, εἰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτῷ μαρτυρεῖν. χειροτονία δ λαθραίως μὴ γινέσθω. ἡ γὰ ἐκκλησίας εἰρήνην ἐχούσης πρέπῃ παρόντων τῶν ἁγίων τὰς χειροτονίας ὑπὸ ταῖς ἐκκλησίαις γίνεσθαι. ὀν δ τῇ ἐνορείᾳ, εἰ μὴ κοινωνήσαντες εἰσί τινες τοῖς τῶ κοινωνησάντων γνώμαις μὴ ἄλλως χειροτονείσθωσαν, ἀλλὰ τῶν ἀληθῶς ὀρθοδόξων κληρικῶν δοκιμαζόντων, παρόντος πάλιν τοῦ ὀπισκόπου καὶ παραφωνοῦντος τῷ λαῷ, ἵνα μὴ μέσον παρεισδρομή τις γένηται.

B Bals. De iis qui in Clero ordinandi ſunt dat typum; & dicit, quòd oportet eum qui eſt ordinandus à toto ordine ſacerdotali eligi, hoc eſt, unanimi conſenſu C approbari & præferri; & cum ejuſmodi delectus de eo factus fuerit, tunc ipſum ab Epiſcopo examinari, & quando illi quoque homo viſus fuerit aptus ut ordinetur, tunc eum ordinari conſenſu ſacerdotalis ordinis, præſente etiam populo. Cur autem dixit, eum ordinandum conſenſu ſacerdotalis ordinis? Nam cum à ſacerdotali ordine electus eſt, ad ordinationem conſenſus non videtur eſſe neceſſarius. Sed eſt veriſimile poſſe poſt electionem aliquid temporis præteriiſſe, & eos interim qui ordinandum præjudicant reſciviſſe aliquid, quod ejus ordinationem prohibeat: Et ideo dicit ipſos conſentire, & dum ordinatur populum quoque ab Epiſcopo D interrogari, an dignus ſit, cui teſtimonium ferant ad ordinationem. Diſſuadet autem, ne fiant ordinationes clandeſtinæ. Cum enim, inquit, pax eſt in Eccleſia; ſcilicet cum nunc non eſt diviſus populus ceſſantibus hæreſibus, ſed ſunt omnes orthodoxæ partis; omnes unius erunt ſententiæ, & oportet in præſentia ſanctorum ſeu fidelium ordinationes fieri in eccleſia. Sanctos autem fideles appellavit, ex ſancto hoc Paulo aſſumens. Ille enim ſic fideles in ſuis epiſtolis appellat. Hæc itaque de iis, qui in urbibus habitant, videtur dicere. De iis autem, qui ſunt in regione, ſeu in vicis, dicit, quòd quoniam multi etiam inviti communicabant E hæreticis; eorum autem multi fidelium animis communicabant ſive conveniebant & aſſentiebantur: Si quis eorum ſit ordinandus in Clerum, eum non aliàs ordinandum, quàm cum approbatione Clericorum, quos conſtat eſſe orthodoxos, præſente etiam Epiſcopo, & alloquente populum, ut ſuperiùs dictum eſt. Hæc autem dicit fieri, ne intercedat aliqua circumventio, ſeu fraus & abreptio, & ordinetur aliquis qui non recte ſentit de fide.

Βαλσ. Περὶ τῶν μελλόντων χειροτονεῖσθαι ὀν κλήρῳ δίδωσι τύπον, καὶ φησιν, ὅτι δεῖ τὸν μέλλοντα χειροτονεῖσθαι ἀπὸ παντὸς ἱερατείου αἱρεῖσθαι, ἀντὶ τοῦ προκείνεσθαι συμφώνως. ὕτω δὲ προκριθέντα, τότε δοκιμάζεσθαι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὀπισκόπου, καὶ ὅτι κἀκείνῳ δόξει ὁ ἄνθρωπος ὀπτηθῆναι εἰς χειροτονίαν, τότε χειροτονεῖσθαι συναινέσῃ τοῦ ἱερατείου, παρόντος καὶ τοῦ λαοῦ. λέγει δ' εἶπε, χειροτονεῖν αὐτὸν συναινέσῃ τοῦ ἱερατείου; ἐπεὶ γὰ ἐξελέγη ἀπὸ τοῦ ἱερατείου, ἡ ὀπὶ χειροτονίᾳ συναίνεσις δοκεῖ μὴ ἀναγκαία εἶναι. ἀλλ' εἰκὸς καιρόν τινα μετὰ τὴν ἐκλογὴν παρελθεῖν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ γνῶναί τι τὺς προκείνοντας τὸν μέλλοντα χειροτονηθῆναι κωλῦον αὐτῷ τὴν χειροτονίαν. ἀφ' τοῦτο οὖν συναινεῖν αὐτὺς κεχειροτονημένου αὐτοῦ εἶπε, καὶ τὸν ὀπίσκοπον καὶ τότε προσφωνεῖν τῷ λαῷ, ἐρωτῶντα εἰ μαρτυρεῖ αὐτὸν πρὸς χειροτονίαν ἄξιον. λαθραίας δὲ χειροτονίας γίνεσθαι ἀποκέπει. ἐπεὶ γάρ, φησι, εἰρήνη ἔξι ἀπὸ τῆ ἐκκλησίᾳ, ἤγουν ἐπεὶ νῦν ὐ μεμέρισται ὁ λαὸς παυθεὶς τῶν αἱρέσεων, ἀλλὰ πάντες τῆς ὀρθοδόξου μοίρας εἰσί, πάντες μιᾶς ἔσονται γνώμης, καὶ δεῖ παρυσίᾳ τῶν ἁγίων ἤτοι τῶν πιστῶν τὰς χειροτονίας γίνεσθαι ἐπ' ἐκκλησίας. ἁγίους δ τὺς πιστὺς ἐκάλεσεν, ἐκ τῆ Θεσσαλονικεῖς Παύλου τοῦτο ἀπολαβών. ὕτω γὰρ κἀκεῖνος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτῆ τὺς πιστὺς ὀνομάζει. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῶν ἐν πόλεσιν ὄντων ἔοικε λέγειν. περὶ δ τῶν ἐν τῇ ἐνορίᾳ, ἤτοι τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, φησὶν, ὅτι ἐπεὶ πολλοὶ τοῖς αἱρετικοῖς ἐκοινώνουν καὶ ἄκοντες, τῶν τοιούτων δ πολλοὶ τῶν πιστῶν ἐκοινώνουν ταῖς γνώμαις, ἤγουν συγκατέβαινον καὶ συνήνουν· εἴ ἐκ τούτων μέλλει τις χειροτονεῖσθαι εἰς τὸν κλῆρον, μὴ ἄλλως χειροτονεῖσθαι, εἰ μὴ μετὰ δοκιμασίας τῶν ὁμολογουμένως ὀρθοδόξων κληρικῶν, παρόντος καὶ τοῦ ὀπισκόπου, καὶ προσφωνοῦντος τῷ λαῷ, ὡς ἄνωθεν εἴρηται. ταῦτα δ λέγεσθαι γίνεσθαι, ἵνα μὴ μέσον γένηται τις παρεισδρομὴ, ἤγουν ἀπάτη καὶ συναρπαγὴ, καὶ χειροτονηθῇ τις μὴ ὑγιῶς ἔχων περὶ τὴν πίστιν.

Canon VII.

Quæ in ſacrificii rationem offeruntur, poſt ea quæ in myſteriorum uſum conſumuntur, Clerici dividant, & nec Catechumenus ex iis comedat vel bibat; ſed ſolum Clerici & qui cum eis ſunt fideles fratres.

F

Βαλσ. Si qua eorum, quæ à fidelibus ad ſacrificium offeruntur, ſuperabundant, poſt ea quæ in Divina Myſteria conſumuntur, Clericis, inquit, oportet ea dividere; ut ab ipſis comedantur ac bibantur, & etiam à fidelibus Laicis: Catechumenis autem nihil ab eis de-

Κανων ζ.

Τὰ προσφερόμενα εἰς λίγον θυσίας, μετὰ τὰ ἀναλισκόμενα εἰς τὴν τῶν μυστηρίων χρείαν, οἱ κληρικοὶ διανεμάσθωσαν, καὶ μήτε κατηχούμενος ἐκ τούτων ἐδιέτω ἢ πινέτω, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς πιστοὶ ἀδελφοί.

Βαλσ. Εἴ τινα περιττεύει τὰ εἰς θυσίαν προσαγομένων ἀπὸ τῶν πιστῶν, μετὰ τὰ δαπανώμενα εἰς τὰ θεῖα μυστήρια, τοῖς κληρικοῖς δεῖν ταῦτά, φησι, διανέμεσθαι, ὥστε παρ' αὐτοῖς ἐδιέσθαι καὶ πίνεσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν πιστῶν λαϊκῶν· τοῖς δ κατηχουμένοις μηδὲν ἐξ αὐτῶν δίδοσθαι.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

σαι. ἐπεὶ γὰρ προσήχθησαν τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ ἐξ αὐτῶν μερίδες ἐλήφθησαν εἰς τὰ θεῖα δῶρα, καὶ ἐκεῖνα ἡγιάσθησαν, πῶς ἐκ τούτων τοῖς ἀτελεστέροις δοθήσονται δαπανηθησόμενα; τὰ δὲ εἰς θυσίαν προσαγόμενα, ἄρτος καὶ οἶνος εἰσίν. ἕτερον γὰρ τι προσάγεσθαι εἰς θυσιαστήριον οὐκ ἐφεῖται. ἀνάγνωθι τὸν γ'. ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ τὸν ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου τῆς λεγομένης ς'. κανόνα κη'.

A tur. Quia enim altari oblata sunt, & ad Divina dona ex illis partes quædam sumptæ atque sanctificatæ fuêre; quomodo iis qui sunt imperfectiores dabuntur consumenda? Quæ autem ad sacrificium offeruntur, sunt panis & vinum: nihil enim aliud ad altare offerri permittitur. Lege iii. canon. Apost. & synod. in Trullo, quæ dicitur sexta, canon. xxviii.

ΚΑΝΩΝ η'.

Ἐπειδὴ Ἱέραξ τόνδε, φασίν, ὅτι πορνείᾳ ἁλοὺς ἐμέμψατο, οὐκ ὀφείλειν λέγει ἐν τῷ κλήρῳ εἶναι, ὁ δὲ ἐπίσκοπος Ἀπόλλων διϊσχυρίσατο τότε μηδένα κατήγορον ἐν μέσῳ ἐληλυθέναι καθ' αὐτοῦ, ἐξεταζέσθω καὶ οὗτος· καὶ εἰ μέν κατήγορός τις ἀναφύεται πίστεως ἄξιος, καὶ τὸ ἔγκλημα ἀποδείκνυται, φερομένων ἀξιοπίστων μαρτύρων, τῆς ἐκκλησίας ἐκβαλλέσθω· εἰ δὲ τῷ κλήρῳ ἄξιος ἔστι, καὶ ἐπὶ σωφροσύνῃ μαρτυρεῖται, μενέτω ἐν τούτῳ.

Canon VIII.

Quoniam Hierax dicit quendam non debere esse in Clero, ut qui sit fornicationis delatus; Apollo autem Episcopus tunc affirmavit, nullum accusatorem adversus eum in medium processisse: hic quoque examinetur: & si aliquis quidem accusator fide dignus exoritur, & crimen probatur productis fide dignis testibus, Ecclesia ejiciatur: sin autem dignus est Clero, & de ejus continentia æstimonium feratur, in eo maneat.

B

ΒΑΛΣ. Ἐχειροτονήθη τις κληρικός, εἶτα διεβλήθη ὡς πορνεύσας. ἔλεγεν οὖν Ἱέραξ τις, μὴ δεῖν αὐτὸν ἐν κλήρῳ εἶναι· ὁ δὲ χειροτονήσας αὐτὸν διϊσχυρίζετο, ἤ τινι ἐνίσταται, μὴ κατηγορηθῆναι αὐτὸν παρά τινος. ἔφη οὖν ὁ Θεόφιλος, ὅτι ἐξεταζέσθω ὁ ἄνθρωπος, καὶ εἰ μὲν εὑρίσκεταί τις καθηγορῶν πίστεως ἄξιος ἢγουν δεκτὸς εἰς κατηγορίαν (οὐ γὰρ παντὶ ἐφεῖται κατηγορεῖν ἱερωμένων, κατὰ τὸν ς'. κανόνα τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς συνόδου, καὶ τὸν κανόνα κα'. τῆς δ'. οἰκουμενικῆς συνόδου) ἐκβληθήτω τῆς ἐκκλησίας μετὰ ἀπόδειξιν· εἰ δὲ μηδὲν τοιοῦτον ἀποδείκνυται, μενέτω ἐν τῷ κλήρῳ.

Bals. Quidam ordinatus est clericus, deinde, tanquam qui fornicatus esset, accusatus est. Dicebat ergo quidam Hierax, non oportere eum in Clero esse: is autem, qui eum ordinaverat, affirmabat, seu instabat, eum non esse ab aliquo accusatum. Dicit ergo Theophilus; Homo examinetur, & si invenitur quidem aliquis accusator fide dignus, seu qui sit ad accusandum admittendus (non enim cuivis permittitur accusare eos qui sunt in sacris, ut vult vi. can. ii. Syn. Oecumenicæ, & xxi. iiii. universalis Syn.) Ecclesia ejiciatur post probationem: Sin autem nihil tale probetur, maneat in Clero.

C

ΚΑΝΩΝ θ'.

Ὡς περὶ γνώμης παντὸς ἱερατικοῦ οἰκονόμου ἀποδεχθῆναι ἕτερον, ἐφ' ᾧ συνετέθη καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ἀπόλλων περὶ τοῦ τὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς δέον ἀναλίσκεσθαι.

Canon IX.

Ut totius sacerdotalis ordinis sententia alius renuncietur Oeconomus, in quo Apollo quoque Episcopus consensit, ut bona Ecclesiæ in ea quæ oportet impendantur.

D

ΒΑΛΣ. Ὁ αὐτὸς γνώμην ἔδωκε κρίσει παντὸς τοῦ ἱερατικοῦ τὸν οἰκονόμον τῆς ἐπισκοπῆς γίνεσθαι, εἰ καὶ ὁ ἐπίσκοπος συγκατατίθεται τῇ κρίσει τοῦ κλήρου. γίνεται δὲ οἰκονόμος, ἵνα τὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς δέον δαπανῶνται φροντίδι ἐκείνου. πῶς δὲ εἰς δέον δαπανᾶται, τὸ ἑξῆς δηλοῖ κεφάλ. ὄντις ἐστί, τὰ εἰς χήρας καὶ ξένους καὶ πένητας ἀναλώματα. ἀδιοποιήτως γὰρ τὰ τῆς ἐκκλησίας τινὶ οὐκ ἐφεῖται, ὅτι ἀφιλάργυρον δεῖ εἶναι τὸν λειτουργὸν τοῦ θεοῦ, καὶ οὐδὲ εἰς οἰκείαν χρῆσιν τοῖς τῆς ἐπισκοπῆς πράγμασι κεχρῆσθαι τῷ ἐπισκόπῳ συγκεχώρηται, εἰ μὴ εἰς τὰ πάνυ ἀναγκαῖα, καὶ τότε οὐκοῦν οὐκ ἐπορεῖ τούτων ὁ ἐπίσκοπος, κατὰ τὸν μα'. κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. ζητεῖ τὰ ἐν ἐκείνῳ γεγραμμένα, καὶ τὸν κδ'. κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου.

E

Bals. Idem tulit sententiam, totius sacerdotalis ordinis judicio fieri debere Episcopatûs Oeconomum, si etiam Episcopus assentiatur Cleri judicio. Fieri autem Oeconomum, ut bona ecclesiæ illius cura in ea quæ oportet impendantur. Quid sit autem in ea quæ oportet impendere sequens docet caput, quod est impendere in viduas, hospites & pauperes. Nemini enim permittitur bona Ecclesiæ in proprios usus transferre; quippe quod oportet Dei ministrum esse ab avaritia alienum: & nec ad usum proprium uti rebus Episcopatûs Episcopo conceditur; nisi ad ea quæ sunt omnino necessaria, & tunc demum quando ei domi desunt facultates; secundum xli. can. sanctorum Apostolorum. Quære quæ in eo scripta sunt, & xxiiii. can. Syn. Antiochenæ.

ΚΑΝΩΝ ι'.

Χῆραι καὶ οἱ πένητες καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες ξένοι πάσης ἀναπαύσεως ἀπολαυέτωσαν, καὶ μήτις τὰ τῆς ἐκκλησίας ἰδιοποιείσθω.

Canon X.

Viduæ & pauperes & peregrinantes hospites omni quiete fruantur, & nemo ea, quæ sunt Ecclesiæ, ut sua usurpet.

F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

EJUSDEM NARRATIO
De iis qui dicuntur Cathari.

DEclaravit mihi tua pietas, quòd quidam eorum qui se Catharos nominant, volunt ad Ecclesiam accedere. Quoniam ergo magna Synodus, quæ Nicææ habita est à sanctis Patribus nostris, statuit, ut ordinentur qui accedunt; velis juxta hanc formam eos qui ad ecclesiam accedere volunt ordinare; si quidem vita eorum recta B *est, & nihil eis adversatur.*

BALS. De Novatianis interrogatus est, (Hi enim sunt qui etiam Cathari dicuntur) & responsum est, quòd si ad Dei Ecclesiam accedunt, quia magna & prima Nicæna Synodus statuit, ut ii ordinentur; fac tu quoque secundum hanc formam sive secundum istum canonem, & ordina eos qui accedunt; nisi aliquod impedimentum ex vita eorum adversetur. De Novatianis autem canon est octavus primæ Synodi.

C

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΦΗΓΗΣΙΣ ΓΕΡΙ
τῶν λεγομένων Καθαρῶν.

ΔΕΔΗΛΩΚΕ μοι ἡ σὴ φιλάδελφια, ὡς τινὲς τῶν ὀνομαζόντων ἑαυτοὺς Καθαροὺς, προσελθεῖν βούλονται τῇ ἐκκλησίᾳ. ἐπειδὴ τοίνυν ἡ μεγάλη συνοδος ἡ γενομένη ἐν Νικαίᾳ τῇ τῶν μακαρίων πατέρων ἡμῶν, ὥρισεν, ὥστε χειροτονεῖσθαι τοὺς προσερχομένους, θέλησον καὶ τὸν τύπον τοῦτον τοὺς βουλομένους προσέρχεσθαι τῇ ἐκκλησίᾳ χειροτονεῖν, ἄγε ὁ βίος αὐτῶν ὀρθός ἐστι καὶ μηδὲν τούτοις ἀντίκειται.

ΒΑΛΣ. Περὶ Ναυατιανῶν ἠρωτήθη (εἰσὶ γάρ εἰσιν οἱ λεγόμενοι Καθαροί.) καὶ ἀπεκρίθη, ὅτι εἰ προσέρχονται τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐπεὶ ἡ μεγάλη συνοδος ἡ ἐν Νικαίᾳ, ἦγεν ἡ πρώτη, ὥρισε χειροτονεῖσθαι αὐτούς, ποίει καὶ σὺ κατὰ τὸν τύπον, ἤτοι κατὰ τὸν κανόνα τοῦτον, καὶ χειροτόνει τοὺς προσερχομένους, εἰ μή τι κώλυμα ἀπὸ τοῦ βίου αὐτῶν ἐστὶ τοῖς ἐναντίου. ὁ δὲ περὶ τῶν Ναυατιανῶν κανὼν ὄγδοός ἐστι τῆς πρώτης συνόδου.

D

EJUSDEM AGATHONI
Episcopo.

MAximus asseruit se Ecclesiæ leges ignorantem illicito matrimonio conjunctum esse, & quia hoc eum male habet quod non recte & ex ordine agat, affirmavit, qui contra leges fecit per ignorantiam, se ab illicita vitæ societate ex consensu abstenturum, illa etiam hoc volente. Si ergo probaveris, quod hoc ex consensu faciant, & non fallant, quia est tempus decennale; si consideres eos debere versari cum Catechumenis, nunc eos sic dispensa. Sin autem vides quod decipere velit, & acerbitate adhuc in eos opus sit; fac id quod Deus tibi suggesserit; id semper sequens quod in usu est vimque obtinet. Nam cum iis sis in locis, eorum mentes melius nosse potes.

BALS. Maximus quidam, ut illicito matrimonio mulieri conjunctus segregatus fuerat, & à congregatione cum fidelibus prohibebatur. Is verò dicebat se per ignorantiam fecisse contra leges, & paratum esse ab hoc matrimonio recedere, muliere etiam volente: & petebat, ut ab ea abscedens admitteretur. Ad hæc ergo dicit Theophilus, quòd si inquirens inveneris eos ex consensu, hoc est, communi consilio, à matrimonio absistere, & non fallere, cùm decem annis simul cohabitarint, difficilis forsan iis existimari posset à se invicem disjunctio, & ne fallant: Si consideras, hoc est, si judicas eos stare debere cum Catechumenis, nunc, id est, in præsentia, sic eos dispensa. Quod si intellexeris, inquit, quòd per fraudem hæc dicunt, & quòd adhuc acerbitate indigent, seu acerbioribus pœnis; fac quod Deus tibi suggesserit, hoc est, tuæ menti inspiraverit, quod in animum immiserit Deus; semper id quod est in usu & quod vires obtinet sequens, id est, quod magis est ratum ac validum.

E

F

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΓΑΘΩΝΙ
Επισκόπῳ.

ΑΓΝΟΩΝ τὸν τῆς ἐκκλησίας νόμον Μάξιμος, δυσχερέστερον ἄνομον συμβιώσῃ συνῆφθαι· καὶ ἐπειδὴ λυπεῖται αὐτὸν ὅ ἀσύντακτον ἔστι, διαβεβαιώσατο, ἐπειδὴ ἀγνοίᾳ τὸ ἄνομον ἔδρασεν, ὁπόταν συμφώνου ἀπέχεσθαι τῆς ἀνόμου συμβιώσεως, καὶ ἐκείνης ἀγαπώσης τοῦτο. ἐὰν δὴ τοίνυν δοκιμάσῃς, ὅτι τοῦτο ποιοῦσιν ὁπόταν συμφώνου καὶ μὴ ἀπατῶσιν, ἐπειδὴ δεκαετής ἐστιν ὁ χρόνος, ὡς συνοικοῦσι μετὰ τῶν κατηχουμένων αὐτὸς σωφρονεῖσθαι, τίως αὐτῶ διοίκησον. εἰ δὲ συνοράᾳς, ὅτι ἀπατᾶσαι βούλεται, καὶ δεῖ τὰ κατ' αὐτὸν ὀπισθύφεως, ὅταν ὁ Θεὸς ὑποβάλῃ σοι, τοῦτο ποίησον, πανταχοῦ πρὸς τὸ ἐπέχον ὁδηγοῦμεν. δεῖ γὰρ τῶν τόπων τυγχάνων τὰς γνώμας αὐτῶν μᾶλλον εἰδέναι δύνασαι.

ΒΑΛΣ. Μάξιμός τις, ὡς ἄνομῳ γάμῳ συναφθεὶς γυναικὶ, ἀφωρίσθη, καὶ τῆς συναξέως τῆς μετὰ τῶν πιστῶν εἴργετο. ὁ δὲ ἔλεγεν, ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ ἐποίησε τὸ ἄνομον, καὶ ἕτοιμός ἐστιν ἀποστῆναι τοῦ γάμου, τοῦτο καὶ τῆς γυναικὸς βουλομένης· καὶ ἐζήτει ἀφισάμενος δεχθῆναι. πρὸς ταῦτα οὖν ἔφη ὁ Θεόφιλος, ὡς ἂν ἐξετάσας εὕρῃς, ὅτι ἐκ συμφώνου, ἀντὶ τοῦ ἐκ κοινῆς βουλῆς, ἀφίσανται τοῦ γάμου, καὶ οὐκ ἀπατῶσι, δεκαετίαν συνοικήσαντες ἀλλήλοις, δυσχερὲς ἴσως ἂν λογίζοιτο αὐτοῖς ἡ διάζευξις, καὶ μήποτε ἀπατῶσιν. εἰ σκοπεῖς, ἀντὶ τοῦ εἰ κρίνεις μετὰ τῶν κατηχουμένων αὐτὸς ἰσχάσαι τίως, ἤγουν πρὸς τὸ σῶον, ὅτως αὐτὸν οἰκειώσῃ. εἰ δὲ νοεῖς, φησὶν, ὅτι καὶ ἀπατᾷ λέγουσι ταῦτα, καὶ ὅτι ἔτι δέονται φύψεως, ἤτοι αὐστηροτέρων δοκιμίων, ποίησον ὅταν ἂν ὁ Θεὸς ὑποβάλῃ σοι, ἀντὶ τοῦ ἐνηχήσῃ τῷ λογισμῷ σου, ὅταν ὁ Θεὸς ἐνθυμήσει σε, πανταχοῦ πρὸς τὸ ἐπέχον ὁδηγοῦμεν, ἤτοι πρὸς τὸ δοκιμώτερον ἢ τὸ κατπειγον.

TOT

A

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΜΗΝΑ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

ΝΟΜΙΜΟΝ πεᾶγμα πεποιήκασιν οἱ πρεσβύτεροι ἐν Γεμίνῳ τῇ κώμῃ, εἰ ἀληθεύει ἡ κομίζουσα τὸ γράμμα Εὐσταθίου. φάσκει γάρ, ὅτι Κυράδιον ἀδικοῦσάν τε καὶ μὴ βουλομένην ἀναστῆναι τῆς ἀδικίας, ἐχώρισαν τῆς συνάξεως. ἐπειδὴ τοίνυν εὗρον, ὡς τὸ ἑαυτῆς κακὸν θεραπεύουσα βούλεται συναχθῆναι, θέλησον σκευάσαι αὐτῇ ἀποθέσθαι πρῶτον τῆς ἀδικίας, καὶ πεῖσαι μετανοῆσαι, ἵν' ὅτως αἰ συνίδῃς ὅτι νόμῳ θεοῦ προσέρχεται τῆς συνάξεως ὀρεγομένη, ὑπηρέτῃς αὐτῇ μετὰ τῶν λαῶν συνάγεσθαι. B

ΒΑΛΣ. Γυναῖκά τινα Κυράδιον λεγομένην καὶ ἀδικοῦσαν οἱ ἐν Γεμίνῳ πρεσβύτεροι ἀφώρισαν τῆς ἐκκλησίας, μὴ ἀπεχομένην τῆς ἀδικίας. ἡ δέ, διὰ τὸν ἀφορισμὸν, ὑπισχνεῖτο θεραπεύσαι τῆς ἀδικίας, καὶ ἤθελε δεχθῆναι. γράφει οὖν ὁ Θεόφιλος πρὸς τὸν τῆς χώρας ἐπίσκοπον, ὅτι σκευάσαν αὐτῇ ἀποθέσθαι πρῶτον τῆς ἀδικίαν, ἣν ἀπόδοσιν ἃ ἀδίκως ἐκτήσατο, καὶ μετανοῆσαι, ἀντὶ τοῦ βαρέως φέρειν τὴν ἁμαρτίαν τῆς ἀδικίας μεταμεληθῆναι, καὶ δεηθῆναι τοῦ θεοῦ ἀφεθῆναι αὐτῇ τὸ ἁμάρτημα. καὶ ταῦτα ποιησάσης αὐτῆς, εἰ συνιδήσῃ, τυτέστι, γνοῖς ὅτι νόμῳ θεοῦ προσέρχεται, ἵνα συνειδήσῃ ἀγαθῇ μὴ ἀνεχομένῃ κεχωρίσθαι τῆς κοινῆς πιστῶν συνάξεως, διὰ τὸν θεὸν καὶ μὴ δι' αἰσχύνην ἀνθρώπων, τότε ὑπήρεψον αὐτῇ τοῦ μετὰ τῶν πιστῶν λαῶν σύναξιν καὶ σύστασιν ἐν τοῖς ὕμνοις. C

EJUSDEM MENÆ EPISCOPO.

REM juſtam fecerunt Presbyteri in Gemino pago, ſi verum dicit, quæ defert literas Euſtathii. Dicit enim, quod Cyradium facientem injuriam, nec ab eo deſiſtere volentem, à communione ſeparaverunt. Quia ergo inveni, quod ſuo malo curam adhibens vult communicare; fac ea ita ſe comparet, ut injuriam primum deponat, & pœnitentiam agere in animum inducat, ut ſi ſic intellexeris, quod accedit, communionem deſiderans, permittas ei ut cum populis communicet.

BALS. Mulierem quandam, quæ Cyradium appellabatur, & injuriam ante faciebat, qui erant in Gemino Presbyteri ab Eccleſia ſeparaverant, cum ab injuria non abſtineret. Illa vero propter ſegregationem pollicebatur ſe injuriæ remedium allaturam, & ad communionem admitti volebat. Scribit ergo Theophilus ad Epiſcopum regionis: Fac ut ea primum deponat injuriam, hoc eſt, reddat ea quæ injuſtè acquiſivit, & pœnitentiam agat, id eſt, ſe injuriam feciſſe ægre ferat, & Deum oret ut ſibi peccata condonentur. Et cum hæc fecerit, ſi intellexeris, hoc eſt, ſi cognoveris, quòd lege Dei accedit, ſeu bona conſcientia, quæ non fert ſe à fidelium communione eſſe ſeparatam, propter Deum, & non propter hominum pudorem; tunc ei permittes cum fidelibus populis communicare & in hymnis conſiſtere.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Αλεξανδρείας ἐπιστολὴ κανονικὴ ἐν τοῖς Ὕμνοις.

D

BEATI NOSTRI PATRIS CYRILli Archiepiſcopi Alexandrini Epiſtola Canonica in Hymnis.

ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΠΡΟΣ ΔΟΜΝΟΝ.

CYRILLUS AD DOMNUM.

ΕΚαστα τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων, ὅταν εὐθὺ φέρηται κανονικῆς εὐταξίας, οὐδένα μὲν ἡμῖν ἐντίκτει θόρυβον, ἀπαλλάττει δὲ καὶ τῆς παρά τινων δυσφημίας, μᾶλλον δὲ καὶ ταῖς παρὰ τῶν εὖ φρονούντων εὐφημίαις ἡμᾶς προξενεῖ. τίς γὰρ ἂν οὐκ ἂν ἀποδέξαιτο ψῆφον ἀπροσκλινῆ εἴπερ ἂν γένοιτο παρά τινων; ἢ πῶς τὸ κρίνειν ὀρθῶς καὶ ἐννόμως οὐκ ἀνεπιπλῆκτον ἔσται, μᾶλλον δὲ παντὸς ἐπαίνου μεστόν; καὶ ταῦτα γράφω νυνὶ, τῆς σῆς θεοσεβείας ἐν τοῖς ἑαυτῆς γράμμασι, τοῖς σταλεῖσι πρὸς ἐμέ τε καὶ τὸν ὁσιώτατον καὶ θεοσεβέστατον ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ συνεπίσκοπον Πρόκλον, ἐπίσκοπον μὲν ὀνομαζούσης τὸν εὐλαβέστατον καὶ θεοφιλέστατον Πέτρον· αὐτὴ δὲ κλαίουσα, καὶ τῆς ἐκκλησίας παραλόγως κεκινῆσθαι λέγουσα. ἵνα δ' ἀκόλουθον, ἢ τὸ τῆς ἱερωσύνης ὄνομα μετὰ τοῦ πράγματος ἔχειν αὐτὸν, ἦν εἴπερ μὴ ἵνα ἄξιος τοῦ προεστάναι θείου θυσιαστηρίου, μηδ' αὐτῇ τιμάσθαι τῇ κλήσει τῆς ἐπισκοπῆς. ἀλλ' ἴσως δόξειεν ἂν τῇ σῇ θεοφιλίᾳ σκληρὸς εἶναί τις καὶ ἀφιλάλληλος ὁ παρ' ἐμοῦ λόγος. ἔχει δὲ οὐκ ὅτως καὶ τὸ ἀληθές. ἐλεῆσαι γὰρ τάχα που νομίζομεν τὸν πρεσβύτην, μόνον αὐτῷ τὴν κλῆσιν ἀφέντες. μακρῷ δὲ ἴσως ἄμεινον ἐννοῆσαι καὶ τὸ ἕτερον. φάσκει γὰρ δικαίως μὲν συστῆναι τῇ οἰκείᾳ ἐπολήψει· οὐ λαβεῖν δὲ καιρὸν ἀπολογίας, ὅτι μηδὲ ἀκροάσιν αὐτῷ προτεθῆναι κανονικήν. εἰ δ' ἐγεγόνει τι τοιοῦτον, αὐτὴ τὰ ὑπομνημάτων ἡ σύστασις διήλεγξεν ἂν αὐτὸν, ἢ ἀλόντα τοῖς αἰτιάμασιν, ἢ ἔνοχον ἀποφασμένον καὶ οὐδὲν ἔχοντα λοιπὸν εἰπεῖν ὡς ἠδικημένον, ἢ γοῦν ἐλεύθερον ἀποφήνασα, πάλιν ἐδίδου

EUnaquæque res noſtra, quando ordine canonico rectè procedit, nullum quidem in nobis tumultum ingenerat; ſed & à nonnullorum maledicentia liberat, vel potius eorum qui ſapiunt bona verba laudeſq; nobis conciliat. Quis enim non admittat ſententiam nec huc nec illuc inclinantem, ſi ab aliquibus proferatur? Vel quomodo non ſit ab omni reprehenſione alienum, vel potius magnopere laudandum, ſi rectè & juſtè judicetur? Et hæc quidem nunc ſcribo, cum tua Pietas in ſuis literis, ad me & ad ſanctiſſimum religioſiſſimumque fratrem noſtrum & Coëpiſcopum Proclum miſſis, Epiſcopum quidem nominet imprimis pium ac religioſum Petrum: ipſe vero deſleat, & ſe poſſeſſa ſibi Eccleſia præter rationem ejectum eſſe dicat. Erat autem conſentaneum, ut vel ſacerdotii nomen cum re haberet, vel ſi non erat dignus ut Altari præeſſet, nec ipſa quidem Epiſcopi appellatione dignus haberetur. Sed id fortaſſe, quod dico, durum eſſe, & à mutua commiſeratione diſjunctum tuæ pietati videatur. Res autem revera non ita ſe habet. Nos enim ſenis utique nos miſereri putamus, ſi ſolum ei nomen reliquerimus. Sed multo melius erat aliud quoque conſiderare. Dicit enim ſe ſuam quidem poſſe cauſam probare; ſed defenſionis tempus ſibi non eſſe datum, nec auditionem canonicam ſibi fuiſſe propoſitam. Sin autem tale quid factum eſſet, ipſa actorum productio eum propter ſua crimina condemnatum vel obnoxium, nec eſſe quod ſe injuria affectum eſſe diceret; vel eum abſolutum pronuncians rurſus concederet,

ut

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ut præesset Ecclesiæ, eáque illius nutui potestatíque subesset. Cum autem nihil factum sit ejusmodi, de re quidem alta voce queritur, & intolerabilem injuriam se dicit accepisse & inique ejectum esse, adjiciens, omnes quoque quas habebat res esse sibi sublatas. Tua itaque pietas sciens, & quod Divinis canonibus videtur, & quod Ecclesiæ convenit, iisque qui sunt in sacro ministerio initiati, & nostrarum præterea literarum aliquam rationem ducens, reprimat senis lachrymas. Et si velit quidem cum iis judicio contendere, qui crimina in eum intendunt, pro tuæ pietatis consuetudine litiget, una adsistentibus scilicet qui tibi subjecti sunt Episcopis: præterquam si non aliquos recusat ut suspectos. Nullum enim religiosissimorum Episcoporum in fratrem inimico esse animo credimus. Ne autem hic prætextus futurum de eo judicium dissolvat, ut non jure factum esse videatur, non grave est à consessu abesse eos qui suspecti sunt.

ὃ φερεσάναι τῆς ἐκκλησίας, ἢ ἐὰ ὑπὸ χεῖρα ἡγοῦνται αὐτῷ. οὗτος ὁ πεπραγμένα τοιάτα, καταβοᾷ τῷ φαύλματι, καὶ ἀδικίαν ἀφόρητον ὑπομεῖναί φησι, καὶ ἀθέσμως ἐκβεβλῆσθαι, φερεπάγων, ὅτι καὶ ἥρπαγη πάντα τὰ φερόντα αὐτῷ πράγματα. ἢ σὺ τοιαφτῃ ὁσιότητι ἐνοῦσα, καὶ τὸ τοῖς θείοις κανόσι δικῶν καὶ τὸ πρέπον τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς τεταγμένοις εἰς ἱερὰν λειτουργίαν· ἔτι τε φερὸς τάτοις καὶ τὰ φρ' ἡμῶν δυσωπηθεῖσα γράμματα, σπάσατω τῷ πρεσβύτῃ τὸ δάκρυον. καὶ εἰ μὲν ἔλοιπο δικάσασθαι φερὸς τὰς ἐπάγοντας αὐτῷ τὰς αἰτίας, δικαζέσθω καθ' τὸ εἰωθὸς ὑπὲρ τῆς σῆς θεοσεβείας· συμπαρόντων δηλονότι τῶν ὑπὸ τὸν αὐτῆς χεῖρα θεοσεβεστάτων ἐπισκόπων· ἐκτὸς εἰ μὴ προαιροῖτο τινὰς ὡς ὑποπτους. ἐπεὶ ἵνα μὲν γὰρ τῶν θεοσεβεστάτων ἐπισκόπων ἐχθρὰ φρονεῖν ἀδελφῷ πιστῷ δύναται. ἵνα δὲ μὴ φερφασις αὕτη γένηται τῷ ἐσομένῳ ἐπ' αὐτῷ κρίσιν παραλύσαι, περὶ τὸ μὴ ἐν δίκῃ πεποιῆσθαι δικεῖν, ἐστὶν ὅτι τὸ λυπῶν ἀπεῖναι τῶν συνεδρίων τῶν ἐν ὑποψίᾳ τινάς.

Balsamon. Procœmium Epistolæ hunc habet sensum. Dicit sanctus; Res nostræ, scilicet Ecclesiasticæ, vel simpliciter humanæ, quando canonica rectitudine procedunt, nec nobis tumultum ingenerant, nec aliquorum maledicta, sed laudes nobis potius conciliant. Judicium enim, quod nec huc nec illuc inclinat nec propendet, sed est rectissimum, est ab omnibus suscipiendum; & non solum non est à vituperatione & accusatione alienum, reprehensione indignum, rectè judicare; sed etiam laudandum. Hoc usus procœmio dicit; Hæc scribo, quia tu ad nos misisti, religiosissimum Presbyterum Episcopum nominans: cum ipse interim desleat, & dicat se à possessa sibi Ecclesia ejectum esse, seu à sibi dato Episcopatu expulsum. Erat autem consentaneum, ut vel nomen haberet Episcopi, & rem, seu Episcopatum & Episcopi munus: vel si non erat dignus qui altari præesset, nec Episcopus quidem diceretur. Sed fortasse id, quod dictum est, tibi videatur durum, & ego quoque, qui id dico, immisericors: sed non ita est. Nos enim senis utique nos misereri putamus. Orationem autem pluraliter enunciat, tanquam de se ipso quoque dicens quæ dicit, ut sic minus esset molesta oratio, & non ad ejus solius insectationem facta esse videretur. Et nobis ipsius veluti miserantibus, inquit, sola ipsi Episcopi appellatio relicta est. Multo autem erat melius aliud quoque considerare. Quale illud? Non fuisse ei datum tempus defensionis, nec fuisse propositam defensionem canonicam, seu synodale judicium. Dicit enim se posse causam suam probare, id est, se innocentem ostendere. Sin autem hæc facta essent, ipsa acta, quæ in examinationc facta sunt, ipsum vel esse evictum & criminibus obnoxium, nec posse se injuria affectum esse dicere ostenderent; vel si innocens apparuisset, ei concessum esset, ut rursus præesset Ecclesiæ. Quia autem nihil tale factum est, se injuria affectum esse vociferatur, & præter leges ejectum, dicens quascunque etiam habebat pecunias ablatas. Tu ergo, scribit sanctus ad Domnum, qui scis & divinos canones, & quod convenit Ecclesiæ, & Dei ministris, nempe juste agere, nostrarum etiam literarum rationem ducens, reprime senis lachrymas; & si velit cum suis accusatoribus judicio contendere, apud te & qui tibi subsunt Episcopos litiget: Sin autem Episcoporum aliquos suspectos habeat, ut non bene in ipsum affectos, & eos recuset; illi in judicio non adsint. Nos enim, inquit, nullum Episcopum inimicitias habere adversus fratrem credimus, nec propterea vetamus ne illi nobiscum unà judicent: sed ne hoc sit occasio, quominus ipse in judicio causam non agat, illi à consessu recedant.

ΒΑΛΣ. Τὸ προοίμιον τῆς ὅλης ἐπιστολῆς τοιαύτης ἔστιν ἐννοίας, φησὶν ὁ ἅγιος, ὅτι τὰ καθ' ἡμᾶς πράγματα, τὰ ἐκκλησιαστικὰ δηλονότι, ἢ ἁπλῶς τὰ ἀνθρώπινα, ὅταν καθ' εὐθύτητα κανονικὴν διεξάγωνται, ὔτε θόρυβον ἡμῖν ἐπάγουσιν, ὔτε δυσφημίαν φέρῃ τινων· ἀλλὰ μᾶλλον ἐπαίνους ἡμῖν προξενεῖ. ἡ γὰρ ἀπροσκλινὴς κρίσις ἢ ἀρρεπὴς, ἡ εὐθυτάτη, πᾶσιν ἔστιν ἀποδεκτέα. καὶ οὐ μόνον ἀνεπιπλῆκτόν ἔστιν, ἤγουν ἀκαταγνῶστον, ἐκ δικαιολήψεως ἄξιον, τὸ κρίνειν ὀρθῶς, ἀλλὰ καὶ ἐπαινέσιμον. ὕτω δὲ προοιμιάζεται ὁ ἅγιος φησὶν, ὅτι ταῦτα γράφω, ὅτι σὺ ἐπέστειλας ἡμῖν τὸν εὐλαβέστατον πρεσβύτερον ἐπίσκοπον ὀνομάσας· καὶ ταῦτα αὐτῷ κλαίοντι, καὶ λέγοντι κεκινῆσθαι τῆς νεμηθείσης αὐτῷ ἐκκλησίας, ἤγουν ἐκβεβλῆσθαι τῆς δοθείσης αὐτῷ ἐπισκοπῆς. ἵνα δὲ ἀκόλουθον, ἢ καὶ ὄνομα τοῦ ἐπισκόπου ἔχῃ αὐτὸν καὶ τὸ πρᾶγμα, ἤγουν τὴν ἐπισκοπὴν καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἐπισκόπου· ἢ εἰ μὴ ἵνα ἄξιος περιῇ θυσιαστηρίου, μηδὲ ἐπίσκοπον λέγεσθαι. ἀλλ' ἴσως τοῦτο τὸ λεγόμενον ἄν σοι δόξῃ σκληρὸν, καὶ γὼ ὁ λέγων αὐτὸ ἀφιλάλληλος· ἐκ ἔστι δὲ τοῦτο. ἐλεῆσαι γὰρ τάχα τις νομίζομεν τὸν πρεσβύτην. εἰσάγει δὲ ἐνταῦθα τὸν λόγον πληθυντικῶς, ὡσπερ καὶ φεὶ αὐτοῦ λέγων ἃ λέγει, ἵνα ἀνεπαχθέστερος ὕτως εἰπὸ λόγος, καὶ μὴ εἰς καθ' ἑαυτὸν μόνον ἐκείνη δοκῇ γίνεσθαι. καὶ ὡς ἐλεόντων ἡμᾶς αὐτὸν, φησὶ, μόνη αὐτῷ καταλειφθῇ ἡ κλῆσις τοῦ ἐπισκόπου. πολλῷ δὲ ἦν κρεῖττον ἐννοῆσαι καὶ τὸ ἕτερον. ποῖον τοῦτο; ὅ δοθῆναι αὐτῷ καιρὸν ἀπολογίας, καὶ ἀκριβασιν προσιέσθαι κανονικὴν, ἤγουν δικαστήριον συνοδικόν· λέγει γὰρ δυνάσθαι συστῆναι τῇ οἰκείᾳ ὑπολήψει, ἀντὶ τοῦ ἀναίτιον ἑαυτὸν ἀποδείξαι. εἰ δὲ ἐγένετο ταῦτα, αὐτὰ τὰ ὑπομνήματα, τὰ ὑπὸ τῇ ἐξετάσει γενόμενα, ἤλεγξαν ἂν αὐτὸν, ἢ κεκρατημένον, καὶ ἔνοχον τοῖς αἰτιάμασι, καὶ μὴ δυνάμενον λέγειν ὅτι ἠδίκηται, ἢ ἐὰν ἀνεύθυνος ἐφάνη, πάλιν ἐδίδοτο αὐτῷ ἡ προστασία τῆς ἐκκλησίας. ὅτι δὲ οὐκ ἐγένετο τοιοῦτόν τι, καταβοᾷ ὡς ἀδικηθεὶς καὶ παρανόμως ἐκβληθεὶς, λέγων ὅτι καὶ ἥρπαγησαν ὅσα εἶχε χρήματα. σὺ τοίνυν, τῷ Δόμνῳ γράφει ὁ ἅγιος, εἰδὼς καὶ τοὺς θείους κανόνας καὶ τὸ πρέπον τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς λειτουργοῖς τοῦ θεοῦ, ἤγουν τὸ δικαιοπραγεῖν, δυσωπηθεὶς δὲ καὶ τοῖς ἡμετέραν γραφὴν, σπάσον τοῦ πρεσβύτου τὸ δάκρυον, καὶ εἰ θελήσῃ συνδικασθῆναι τοῖς καθηγήτοις αὐτοῦ, δικαζέσθω σοὶ καὶ τοῖς ὑπό σε ἐπισκόποις· εἰ δέ τινας ὑποπτους ἔχῃ τῶν ἐπισκόπων, ὡς μὴ καλῶς διακειμένους περὶ αὐτὸν, καὶ παραιτεῖται αὐτοὺς, ἐκεῖνοι μὴ παρήτωσαν εἰς τὸ δικαστήριον. ἡμεῖς μὲν γὰρ, φησὶν, οὐδένα τῶν ἐπισκόπων ἔχθραν ἔχειν πιστῷ ἀδελφῷ, οὐδὲ διὰ τοῦτο κωλύομεν αὐτοὺς συνδικάσαι ἡμῖν· ἵνα δὲ μὴ τοῦτο ἀφορμὴ γένηται τοῦ μὴ δικασθῆναι αὐτὸν, ἐκεῖνοι ἀπήτωσαν τοῦ συνεδρεύειν.

Τὰ

A

Τὰ δὲ ἀδίκως ληφθέντα παρ' αὐτῆ χρήματα, ἀναδοθῆναι δίκαιον ἐπὶ δύο τέρπει. πρῶτον μὲν, ὅτι οὐδὲ ἐχρῆν ὅλως γενέσθαι τι τοιοῦτον· καὶ ὅτι λυπεῖ σφόδρα καὶ εἰς ἐσχάτην ἀκηδείαν καταφέρει τοὺς ἁπανταχόσε γῆς ὄντας θεοσεβεστάτους τὸ ἀπαιτεῖσθαι λόγους τῆς οἰκονομίας τῶν παρεμπιπτόντων αὐτοῖς ἀναλωμάτων, εἴτε ἐκ προσόδων ἐκκλησιαστικῶν, εἴτ', οὖν καὶ ἀπό τινων καρποφορίας. ἕκαστος γὰρ ἡμῶν τῶν ἰδίων καιρῶν δώσει λόγον τῷ πάντων κριτῇ. καιμήλια μὲν γὰρ καὶ κτήσεις ἀκίνητους ταῖς ἐκκλησίαις σώζεσθαι χρή· τὰρσεῖσθαι δὲ τοῖς κατὰ καιρὸν τὴν θείαν διέπουσιν ἱερωσύνην τῶν παρεμπιπτόντων ἀναλωμάτων τὴν οἰκονομίαν. B

Pecunias autem quæ injuria ab eo captæ sunt, duabus de causis ei reddi æquum est. Primum quidem, quod nec tale quid omnino fieri oportebat: & quod valdè malè habet magnaque tristitia afficit sanctissimos Episcopos, qui sunt ubique terrarum, quod sumptuum, qui illis eveniunt, dispensationis ratio ab eis exigatur, sive ex Ecclesiasticis redditibus, sive ex fructu aliunde percepto. Nam unusquisque nostrum suorum temporum rationem omnium judici reddet. Vasa preciosa & possessiones immobiles oportet servari Ecclesiis: Episcopis autem, qui tunc temporis divinum sacerdotium administrant, incidentium sumptuum dispensationem secure credi.

BALS. Res autem, inquit, quæ ablatæ sunt, duabus ei de causis reddendæ sunt. Una quidem, quòd omnino iniquum est ullam earum factam ablationem: Altera verò, quod omnes Episcopos male habet, & molestia afficit, quòd ab eis ratio administrationis eorum sumptuum quæ incidunt sive obveniunt exigatur, undecunque pecuniæ obveniant, sive ex Ecclesiasticis redditibus, sive ex fructu alicunde percepto, quibusdam scilicet oblationibus. Nam unusquisque nostrorum, inquit, Episcoporum, rationem administrationis rerum suæ Ecclesiæ, pro suis temporibus hoc est, pro tempore quo fuit Episcopus, Deo reddet. Vasa enim preciosa Ecclesiarum, seu sacra, & reliqua Deo consecrata, & possessiones immobiles, non sunt alienabilia, & Ecclesiis servantur: Ecclesiasticorum autem reddituum administrationem securè credi audactérque committi debere illis, qui statis temporibus sunt Episcopi.

Τὸ δὲ τῆς αἰτήσεως λιβέλλους οὐ κατὰ προαίρεσιν οἰκείαν, ἀλλ' ὡς ἐξ ἀνάγκης καὶ φόβου καὶ τῆς τινῶν ἀπειλῆς ἐπιδοῦναι φησί. καὶ ἕτερον δὲ πρᾶγμα ἔστιν, ὅτε τοῖς τῆς ἐκκλησίας ἀρέσκον θεσμοῖς, ὃ λιβέλλους αἰτήσεων προσάγειν τινας τῶν ἱερουργῶν. εἰ γάρ εἰσιν ἄξιοι τῷ λειτουργεῖν, ἔστωσαν ἐν τούτῳ· εἰ δ' ἀνάξιοι, μὴ ἀπὸ παραιτήσεως ἐξίτωσαν· καταγνωσμένοι δὴ μᾶλλον ἐπὶ πράγμασιν, ὧν ἄν τις πολλὰ ποιήσαιτο τὸν καταβοάν, ὡς ἔξω τε ἐόντων πάσης ἀκολουθίας. περισεπτὸν τὸν ἀδελφότητα· σὲ ἡ σὺν ἡμῖν ἐν κυρίῳ περιαγρύει. D

Renunciationis autem libellos non sua voluntate, sed veluti necessitate & metu & aliquorum minis se tradidisse dicit. Jam verò alia quoque res est, quæ Ecclesiasticæ consuetudini non placet, offerre sacerdotes aliquos renunciationis libellos. Si sint enim digni qui sacra mysteria obeant, in iis maneant: Sin autem indigni, nec per renunciationem exeant; sed rebus ipsis potius condemnati; de quibus multam quis exclamationem fecerit, ut quæ currant extra omnem consequentiam. Saluta fraternitatem, quæ apud te est: quæ est apud nos, te in Domino salutat.

BALS. Καὶ παραίτησις ἐφέρετο τοῦ ἐπισκόπου, περὶ ἧς ἔγραφεν ὁ μέγας οὗτος πατήρ. λέγει οὖν καὶ περὶ τούτου, ὅτι φησὶν ὁ ἐπίσκοπος, ὡς οὐχ ἑκουσίως τὸ τῆς παραιτήσεως ἔγγραφον δέδωκεν, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης καὶ φόβου καὶ ἀπειλάς τινων. εἶτα ἐπάγει, ὅτι καὶ ἄλλως ἤ κἂν δοκῶμεν ὡς ἑκὼν παρεῖσθαι, καὶ τοῦτο ἀνίσχυρον ἔστιν, ὡς μὴ τοῖς θεσμοῖς τῆς ἐκκλησίας ἀρέσκον, τὸ παραιτεῖσθαι τοὺς ἱερουργοὺς τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν. ἄξιοι μὲν γάρ, φησιν, ὄντες τοῦ ἱερουργεῖν, ἔστωσαν ἐν τούτῳ, καὶ μὴ παραδεχέσθωσαν ὡς παραιτούμενοι· ἀνάξιοι δ' ὄντες μὴ ἀπὸ παραιτήσεως ἐξίτωσαν, μηδ' ὑποχωρείτωσαν ὡς παραιτούμενοι, ἀλλ' ὡς καταγνωσμένοι δὴ πράγμασιν, ὧν ἄν τις πολλὰ ποιήσαιτο καταβοάν, τουτέστιν ἀξίων καταβοᾶσθαι, ὡς μὴ τηρούντων ἀκρίβειαν καὶ ἀκολουθίαν ἐκκλησιαστικήν· ἢ τὸ, ὧν πολλὰ τις ποιήσαιτο καταβοάν, περὶ τῶν παραιτουμένων μᾶλλον εἰρῆσθαι νοηθήσεται. E F

BALS. Allata quoque erat Episcopi renunciatio, de quo scripsit hic magnus pater. De eo ergo dicit; Episcopus ait se non sponte renunciationis scriptum dedisse, sed necessitate propter metum & quorundam minas. Deinde subjungit, quòd etiamsi alioqui eum sua sponte renunciasse putemus, est tamen irritum, ut quod Ecclesiasticis legibus non placeat, ut scilicet Sacerdotes suis Ecclesiis renuncient. Si sint enim digni, inquit, qui sacra mysteria obeant, in iis maneant, & non admittantur ut renunciantes: Sin autem indigni, nec per renunciationem exeant, nec recedant ut renuntinates; sed ut rebus ipsis condemnati; de quibus multam quis exclamationem fecerit, hoc est, quæ dignæ sunt de quibus exclametur, ut quæ Ecclesiasticam accurationem & consequentiam non servent: vel illud; De quibus multam quis exclamationem fecerit; de iis qui renunciant potius dici intelligetur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

EJUSDEM EPISCOPIS QUI SUNT in Libya & Pentapoli.

CUJUSLIBET rei, quæ ad populorum ædificationem utilis est & necessaria, & ad sanctarum etiam Ecclesiarum existimationem confert, cura gerenda est. Scriptum est enim; Sanctos facite filios Israël. Patres itaque Monasteriorum, quæ sunt in Thebanorum provincia, viri pii ac satis admirabilem vitæ formam & institutionem habentes, cum Alexandriam venissent, à me interrogati de Monasteriorum, quæ illic B *sunt, constitutione, docuerunt multos offendi propter hanc causam;*

Quidam, qui uxores recenter duxerunt, & in ipsis veluti thalamis adhuc constituti sunt, aliquos sanctissimos Episcopos arripiunt, & nemine de eis utique renunciante, ordinantur Clerici seu Presbyteri.

Aliqui autem alii ex ipsis Monasteriis, ut insolentes ejecti, rursus ordinationes subeunt; & facti Clerici, in ea ipsa Monasteria ingrediuntur, ex quibus ejecti sunt, & volunt oblationem facere, & ea omnia C *præstare, quæ mos est clericis: & hæc facere, ut etiam aliqui eorum, qui ipsos norunt, synaxes devitent, & communicare in animum non inducant, illis ministrantibus. Quoniam ergo ad ædificationem, ut dixi, populorum omnia à nobis facienda sunt, hæc vestra observet pietas; & si est quidem ordinandus Clericus, de vita ejus inquirat; & an uxorem habeat, an non; & quonam modo duxit, & quando; & si non est aliquis ex iis qui ejecti sunt vel ab alio sanctissimo Episcopo vel ex Monasterio: tunc si inculpatus inventus fuerit, ordinet. Ita enim & nostram conscientiam puram conservabimus, & inculpatum sacrum ac venerabile mysterium.* D *Sin autem segregationem aliqui sustinuerint, propter lapsus puniti, deinde morituri sint Catechumeni existentes baptizentur, & ne ab humanis excedant gratiæ non participes, scilicet communione carentes. Videtur enim hoc quoque ritibus Ecclesiæ adhærere. Salutate eam quæ est apud vos fraternitatem: quæ nobiscum est vos in Domino salutat.*

BALS. Communione carere Sanctus hîc non solùm dicit de sancta participatione; neque enim ante baptismum Divinis mysteriis digni habebuntur: sed etiam de ipso loquitur baptismo. Antequam enim baptizatus fuerit, non assequetur ut cum fidelibus consistat; quæ E & ipsa communio in diversis canonibus dicta est. Et ideo hoc quoque adjecit; Videtur enim hoc etiam Ecclesiæ ritibus adhærere. Hoc enim, inquit, est legitimum & Ecclesiasticum, ut unà cum fidelibus in precibus non consistant omnino Catechumeni, vel ii quibus pœna est imposita.

SANCTI GREGORII THEOLOGI ex metricis ejus Poëmatibus, quinam libri sint legendi veteris testamenti & novi.

NE tibi seducant aliena volumina mentem:
Existunt etenim quàm plurima scripta maligne,
Selectum hunc à me numerum cape, chare sodalis.
Historici libri, nempe omnes sunt duodeni
Antiquioris Hebrææ sapientiæ.
Prima Genesis, dein Exodus, Leviticon.
Post Numeri, dein Deuteronomium.
Deinde Jesus, Judices, octavúsque Ruth.
At nonus decimusque libri Regum acta fuêre,
Et Paralipomenon, Ultimus esdras erit.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΤΟΙΣ ΚΑΤΑ ΛΙΒΥΗΝ ϗ Γεντάπολιν ϭπισκόποις.

ΠΑΝΤΟΣ τῦ χρησίμυ ϗ ἀναγκαίυ πρὸς οἰκοδομὴν τῶν λαῶν, τελεῖντ⊙. ἡ ϗ εἰς ὑπόληψιν τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν, φροντίδα ποιεῖσθαι χρή. γέγραπται γάρ, ὅτι ἁγιάσατε τοὺς υἱοὺς Ισραήλ. μοναστηρίων τοίνυν πατέρες, τῶν κ⸗ τὴν Θηβαίων ἐπαρχίαν, ἄνδρες εὐλαβεῖς ϗ ὐκ ἀθαύμαστον ἔχοντες πολιτείαν, ἐλθόντες εἰς Αλεξανδρείαν, ἐρωτώμενοι πρ᾽ ἐμοῦ τ κατάστασιν τ αὐτόσε μοναστηρίων, ἐδίδασκον, ὅτι σκανδαλίζον⸗ πολλοὶ διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν· νεωστὶ γεγαμηκότες τινὲς, ϗ οἷς ἐξ αὐτῶν καταβάντες τῶν νυμφώνων, συναρπάζουσί τινας τῶν θεοφιλεστάτων ϭπισκόπων, ϗ εὐθέως πάλαι τὰ κατ᾽ αὐτὲς καταγγέλλον⸗, χειροτονοῦντ᾽ κληρικοὶ ἤγουν πρεσβύτεροι. ἕτεροί δέ τινες ἐξ αὐτῶν τ μοναστηρίων ὡς ἄτακτοι ἐκβαλλόμενοι, πάλιν ὑποτρέχουσι ταῖς χειροτονίαις, ϗ γενόμενοι κληρικοὶ, εἰσέρχον⸗ ϗ ἐν αὐτοῖς τοῖς μοναστηρίοις, ὅθεν ἐκβέβλητ⸗, ϗ βάλλον⸗ προσφέρειν ϗ ὅλα κληρικῆς ἔθ⊙ πληροῦν· ϗ ταῦτα δρᾶν, ὡς καί τινας τ εἰδότων αὐτὸς ἀφιστᾶσθαι ϗ τὰς συναξεις, ϗ μὴ ἀνέχεσθαι κοινωνεῖν λειτουργούντων ἐκείνων. ἐπειδὴ τοίνυν πρὸς οἰκοδομὴν, ὡς ἔφην, τῶν λαῶν πάντα χρὴ ἁβράτλεως παρ᾽ ἡμῖν, ϭπηρετάτω ταῦτα ἡ θεοσέβεια ὑμῶν· ϗ εἰ μέλλει τις χειροτονεῖσθαι κληρικὸς, ἐξεταζέσθω τὸν βίον αὐτῦ, ϗ πότερον ποτε γαμετὴν ἔχει ἢ ὔ, ϗ πῶς καὶ πότε ἠγάγετο, ϗ εἰ μή τις ἐστὶ τῶν ἐκβαλλομένων, ἢ παρ᾽ ἑτέρυ θεοσεβεστάτυ ϭπισκόπυ, ἢ ἐκ μοναστηρίυ· ϗ τότε χειροτονείτω ἀνεγκλητον ὑπάρχοντα. τηρήσομεν γὰρ οὕτω ϗ τὸ ἑαυτῶν σωειδὸς καθαρὸν, ϗ ὡνεγκλητον τὸ ἱερὸν ϗ σεπτὴν λειτουργίαν. ἐὰν δ᾽ χωρισμὸν ὑπομείνωσί τινες ὑπολειμθέντες πταισμάτων ἕνεκα, εἶτα μέλλωσι τελευτᾶν κατηχούμενοι ὄντες, βαπτιζέσθωσαν, ϗ μὴ ἀποθνήσκετωσαν τῶν ἀνθρωπίνων ἀμέτοχοι τῆς χάριτ⊙, ἤγουν ἀκοινώνητοι. δοκεῖ γὰρ προσέχειν ϗ τῦτο τοῖς τῆς ἐκκλησίας θεσμοῖς. προσέπαλε πάλιν παρ᾽ ὑμῶν ἀδελφότης. ὑμᾶς ἡ σωὴμῶν ἐν κυρίῳ προσαγορεύει.

ΒΑΛΣ. Τὸ ἀκοινώνητοι ἐνταῦθα ὁ ἅγι⊙ ὐ μόνον περὶ τῆς ἁγίας μεταλήψεως λέγει, ὑ γὰ ἀξιωθήσον⸗ τῶν θείων μυστηρίων πρὸ τῦ βαπτίσματ⊙· ἀλλὰ ϗ περὶ αὐτῦ φησὶ τῦ βαπτίσματ⊙. ἐπεὶ περὶ τῦ βαπτιζομένυ, οὐδὲ τῆς μὴ τ πιστῶν συστάσεως τύχειν, ἥτις ϗ αὐτὴ κοινωνία ἐν διαφόροις εἴρη⸗ κανόσι. διὸ ϗ τὸ, δοκεῖ γὰ προσέχειν ϗ τῦτο τοῖς τῆς ἐκκλησίας θεσμοῖς, προσέθε⸗. ϗ τῦτο γάρ, φησι, νόμιμον ϗ ἐκκλησιαστικόν ἐστι, τὸ μὴ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς ἐν ταῖς εὐχαῖς διολυ τὸς κατηχυμένυς ἢ τὸς βαπτιζομένυς.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ, ἐκ τῶν ἐμμέτρων αὐτῦ ποιημάτων, περὶ τῦ τίνα χρὴ ἀναγινώσκεσθαι βιβλία τῆς παλαιᾶς ϗ νέας διαθήκης.

F ΟΦΡΑ μὴ ξείνησι νόον κλέπτοιο βίβλοισι.
Πολλαὶ γὰρ τελέθυσι παφεγγραπτοι κακότητες,
Δέχνυσο τῦτον ἐμοῖο τὸν ἔγκριτον ὦ φιλ᾽ ἀριθμόν.
Ισοριϗαὶ μὲν ἔασι βίβλοι δυοκαίδεκα πᾶσαι
Τῆς ἀρχαιοτέρης Εβραϊκῆς σοφίης.
Πρώτη Γένεσις. αὖτ᾽ Εξοδ⊙, Λευϊτικόν.
Επειτ᾽ Αριθμοί. εἶτα Δευτερο⸗ νόμ⊙.
Επειτ᾽ Ιησῦς, ϗ Κριταί, Ρὺθ ὀγδόη,
Η δ᾽ ἐνάτη δεκάτη τε βίβλοι πράξεις Βασιλέων,
Καὶ Παραλειπόμενα. ἕκτον Εσδρας ἔχεις.

Ai

Αἱ ϛ ἑξαχεραὶ πέντε, ὧν πρῶτ☉. Ἰώβ.
Ἑπεῖτα Δαβὶδ, εἶτα τρεῖς Σολομῶντειαι,
Ἐκκλησιαστὴς, Ἆσμα, ϗ Παροιμίαι.
Καὶ πέντ' ὁμοίως πνεύματ☉. προφητικῶν.
Μίαν μὲν εἰσιν εἰς γραφὴν οἱ δώδεκα
Ὡσηέ, Ἀμώς τε ϗ Μιχαίας ὁ τρίτ☉.
Ἔπειτ' Ἰωὴλ. εἶτ' Ἰωνᾶς, ϗ Ἀβδίας.
Ναοὺμ τε, Ἀμβακοὺμ τε. ϗ Σοφονίας,
Ἀγγαῖ☉., εἶτα Ζαχαρίας, ϗ Μαλαχίας.
Μία μὲν, οἵδε· δευτέρα δ' Ἡσαΐας.
Ἔπειθ' ὁ κληθεὶς Ἱερεμίας ἐκ βρέφους.
Ἔπειτ' Ἰεζεκιὴλ, ϗ Δαν.ὴλ☉. χάριν.
Ἀρχαίας μὲν ἔθηκε δύο ϗ εἴκοσι βίβλους
Τοῖς τῶν Ἑβραίων γράμμασιν ἀντιθέτους.
Ἥδε δ' ἀρίθμει ϗ νέου μυστηρίου.
Ματθαῖ☉. μὲν ἔγραψεν Ἑβραίοις θαύματα Χριστοῦ.
Μάρκ☉. δ' Ἰταλίᾳ, Λουκᾶς Ἀχαΐδι.
Πᾶσι δ' Ἰωάννης κήρυξ μέγας ὑψηνοφοίτης.
Ἔπειτα πράξεις τῶν σοφῶν ἀποστόλων.
Δέκα δὲ Παῦλου ποταρές τε ἐπιστολαί.
Ἑπτὰ ϗ καθολικαί, ὧν Ἰακώβου μία.
Δύο ϗ Πέτρου. τρεῖς δ' Ἰωάννου πάλιν.
Ἰούδα δ' ἐστὶν ἑβδόμη. πάσας ἔχεις.
Εἴτι ϗ τούτων ἐκτ☉., ἐκ ἐν γνησίοις.

A *Sunt quinque metrici, primo Job in loco eſt;*
Dein David; deinde tres Salomonis,
Eccleſiaſtes, Canticum, & Proverbia.
Et itidem quinque ſpiritus prophetici.
Scripturam ad unam rediguntur duodecim;
Oſeæ, Amoſque & Michæas tertius.
Deinde Joël, dein Jonas, & Abdias,
Naúmque & Abbacuc, atque Sophonias,
Aggæus, & Zacharias, dein Malachias.
Una quidem eſt hæc: ſecunda autem Eſaias.
Dein Hieremias vocatus ab infantia,
B *Dein Ezechiel, Danielíſque gratia.*
Sic veteris duos & viginti libros
Poſuit, qui Hebraïs literis reſpondeant.
Jam numera libros novi myſterii.
Matthæus Chriſti Hebraïs miracula ſcripſit.
Marcus Italiæ; Lucas autem Græciæ;
Magnus Joannes præco penetrator Olympi
Cunctis, deinde ſunt Actus Apoſtolici;
Deinde decem Pauli & quatuor Epiſtolæ,
Septem Catholicæ, eſt Jacobi una ex eis.
Petri duæ ſunt; Joannis verò tres.
C *At ſeptima eſt Judæ, & ſic omnes habes.*
Si præter hos quid eſt, ne germanum putes.

ΒΑΛΣ. Ἵνα ϗ μὴ ἀλλοτρίαις τὸν νοῦν ἀπάλῃ βίβλοις. πολλὰ γὰρ εἰσι ψευδῶς γεγραμμένα, δέχου τοῦτον ἐμοῦ τὸν δεδοκιμασμένον, ὦ φίλε, ἀριθμόν. ἱστορίας μὲν ἐχουσιν βίβλοι δώδεκα εἰσὶ, τῆς παλαιᾶς δηλονότι γραφῆς, καὶ αἱ βίβλοι τῶν βασιλειῶν, εἰ τέσσαρες εἰσὶν, ἀλλ' εἰς δύο συναριθμοῦνται καὶ ἀριθμοῦνται· ϗ αἱ δώδεκα βίβλοι τῶν ἀπαριθμημένων προφητῶν, μία, φησὶ, λογίζον☉. τέσσαρες ϗ αἱ τῶν ἄλλων προφητῶν, ἑκάστη μία λογιζομένη. τῆς μέντοι ἀρχαίας ἤτοι τῆς παλαιᾶς γραφῆς ἔγραψε βίβλους κβ'. τοῖς τῶν Ἑβραίων γράμμασιν ἀντιδέτους, ἤγουν ἰσοθέτους ϗ ἰσαρίθμους. λαμβάνε☉ γὰρ ἡ ἀντὶ πρόθεσις ϗ ὅπερ τοῦ ἴσου. ὥσπερ λέγομεν ἀτίτεχνον τὸν ὁμότεχνον. στοιχεῖα δὲ φασὶ τοῖς Ἑβραίοις κβ'. λέγον☉ εἶ. ἀπαριθμήσας μέντοι ϗ τὰ τῆς νέας γραφῆς βιβλία ὁ ἅγι☉., ἐπῆνεγκεν, ὅτι εἴ τι τούτων τῶν ἀπηριθμημένων ἔξω ἔξιν, ὑ γνήσιον λογίζε☉, ἀλλὰ νόθον.

Bals. Ne autem alienis libris mentem ſeducas. Multi enim ſunt falſò inſcripti; cape, ô amice, hunc numerum à me ſelectum, ſeu probatum & confirmatum. Sunt duodecim quidem libri, qui hiſtorias continent, antiquæ ſcilicet Scripturæ, & libri Regum, etiamſi ſint quatuor, in duos tamen conferuntur & enumerantur; & xii. libri prophetarum qui enumerantur, unus, inquit, reputantur. Quatuor autem libri aliorum prophetarum unuſquiſque unus reputatur. Porro veteris ſive antiqui
D teſtamenti ſcripſit duos & viginti libros, qui literis Hæbræorum reſpondent, ſive æquivalentes & numero æquales ſunt. Accipitur enim præpoſitio ἀντὶ, etiam pro Æquali: quemadmodum dicimus ἀντίτεχνον ὁμότεχνον, hoc eſt, eum qui eſt ejuſdem artis. Elementa autem apud Hebræos eſſe dicuntur viginti duo. Cùm autem novi quoque teſtamenti libros enumeraſſet ſanctus, ſubjunxit: Quòd ſi quis eſt, præter eos qui ſunt enumerati, non exiſtimetur germanus, ſed adulterinus.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΣΕΛΕΥΚΟΝ ΙΑΜΒΩΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ.

E SANCTI AMPHILOCHII EPISCOPI ex Iambis ad Seleucum de eodem argumento.

ΠΛΗΝ ἀλλ' ἐκεῖνο σοὶ μαθεῖν μάλιστά σοι
Πρέπον· ἐκ ἅπασα βίβλ☉. ἀσφαλής.
Ἤδη γὰρ εἰσιν ἐν' ὅτῳ ψευδώνυμοι
Βίβλοι, τινὲς μὲν ἐμμέσοις ϗ γείτονες,
Ὡς ἄν τις εἴπῃ, τῶν ἀληθείας λόγων.
Αἱ δ' ἄρα νόθαι τι ϗ λίαν ὑποσφαλεῖς,
Ὥσπερ ψεύσματα ϗ νόθα νομίσματα,
Ἀβασιλέως μὲν τὸν ὑπογραφὴν ἔχει,
Κίβδηλα δ' ἔξι τῆς ὕλης δολώματα.
Τούτου χάριν σοι τῶν θεοπνεύστων ἐρῶ
Βίβλον ἑκάστην. ὡς δ' ἂν εὐκρινῶς μάθῃς,
Τὰ τῆς παλαιᾶς πρῶτα διαθήκης ἐρῶ.
Ἡ Πεντάτευχ☉., τὸν Κτίσιν, εἶτ' Ἔξοδον,
Λευϊτικόν τε τὸν μέσον ἔχει βίβλον.
Μεθ' ὧν Ἀριθμούς· εἶτα Δευτερονόμιον.
Τούτοις Ἰησοῦν προσκεῖσθαι ϗ τοὺς Κριτάς.

SEd maxime illud tibi ſcire convenit,
Quod omnis haud eſt ſcilicet tutus liber,
Qui venerandum ſcripturæ nomen tenet.
Falſum eſt enim nomen quibuſdam impoſitum.
Quidam libri ſunt medii, atque proximi,
Ut dixerit quis, veritatis eloquiis.
Adulterini ſunt alii, ac certi parum.
F Ut ſunt malæ notæ & reproba numiſmata,
Inſcriptionem regiam quæ præferunt,
Adulterina ſed materiæ indicant:
Idcirco libros, quos Dei inſpiratio
Dedit, ſigillatim aperiam. Ut noti ſient,
Vetus quos teſtamentum habet prius proferam.
Nam Pentateuchus Geneſin, dein Exodum,
Leviticúmque inter medium librum tenet,
Poſt Numeros, dein Deuteronomium,
Eis Jeſum adjicias, & Judices.

Deinde Ruth, atque libros Regum quatuor,
Quinetiam Paralipomenon libros duos,
Et post eos Esdræ sequuntur gemini,
Dein versibus scriptos quinque afferam libros,
Qui multa passus est coronatus, Job.
Psalmos, medelam qui ægris animis ferunt.
Trèsque Salomonis Sapientis, Proverbia,
Ecclesiastes, Canticorum Cantica.
Istis prophetas addito duodecim,
Oseæ primum, deinceps secundum Amos,
Michæam, Joel, Abdiámque, & typum
Jonam ipsius quod triduo Christo accidit;
Et post eos Naum, Abbacuc, nono loco
Sophoniam, Aggæúmque, & Zachariam,
Atque inclytum valde angelum Malachiam.
Post quos prophetas quatuor intelligas;
Esaiam magnum loquitur qui libere,
Hieremiámque misericordem, & mysticum
Iezechiel, Danielque omnium ultimum,
Qui rebus & verbis est sapientissimus.
Adjiciunt istis deinde Hester aliqui.
Novæ libros legis opus nunc dicere.
Evangelistas quatuor solos tene,
Matthæúmque, Marcum, Lucámque tertium,
Adjicias ei Joannem, qui tempore
Quartus, sed altis sensibus primâs tenet.
Nam jure dico filium hunc tonitrui,
Sermone qui divino valde insonuit.
Suscipias secundum quoque Lucæ librum,
Actus Apostolorum qui complectitur.
Electionis vas eis adjicias,
Qui gentium est prædicator, & Apostolus,
Qui sapienter scripsit ad Ecclesias
Epistolas bis septem, unam ad Romæ incolas,
Queis ad Corinthios adjiciuntur duæ,
Ad Galatas una, & una ad Ephesios,
Post quam est Philippos quæ transmissa extitit,
Et quæ ad Colossenses, duæ ad Thessalonicam,
Duæ ad Timotheum, ad Titum & Philemona,
Ad singulos una, & ad Hebræos itidem.
Quæ verò ad Hebræos, notha esse dicitur
Plerisque; sed male, nam germana gratia est.
Quid verò cateras catholicas epistolas?
Septem esse quidam dicunt; alii verò tres
Suscipiendas; nempe Iacobi unicam,
Unámque Petri, Johannis quoque unicam,
Quidam vero tres, & iis adjiciunt
Duas Petri, sed Iudæ septimam.
Ast Apocalypsin Ioannis aliqui
Iis inserunt; rursus sed longè plurimi
Adulterinam dicunt. Hic verissimus
Divinitus datarum est scripturarum canon.

A Επαται τῷ Ρέθ. Βασιλειῶν τέσσαρας
Βίβλους. Παραλειπομένων δὲ γεδύο βίβλοι.
Εσδρας ἐπ' αὐταῖς πρῶτος, εἶθ' ὁ δεύτερος.
Εξῆς τριχῇ πέντε σοι βίβλους ἐρῶ,
Στεφθέντα τ' ἄθλοις ποικίλων παθῶν, Ιώβ.
Ψαλμῶν τε βίβλοι, ἐμμελὲς ψυχῶν ἄκος.
Τρεῖς δ' αὖ Σολομῶντος τῆ σοφῆ, Παροιμίαι,
Εκκλησιαστὴς, Ασμα δ' αὖ τρισ' ἀσμάτων.
Ταύταις Προφήτας φέρε τοῖς δώδεκα.
Ωσηὲ πρῶτον, εἶτ' Αμὼς τὸν δεύτερον,
Μιχαίαν, Ιωὴλ, Αβδίαν τε τὸν τύπον
B Ιωνᾶν αὐτῷ τῷ τριημέρῳ πάθους.
Ναοὺμ μεθ' αὐτοὺς. Αμβακοὺμ. εἶτ' ἔννατον
Σοφωνίαν, Αγγαῖόν τε τὸν Ζαχαρίαν.
Διώνυμόν τε ἄγγελον Μαλαχίαν.
Μεθ' οὓς, προφήτας μάνθανε τέσσαρας.
Παῤῥησιαστὴν τὸν μέγαν Ησαΐαν.
Ιερεμίαν τε συμπαθῆ τε μυστικὸν
Ιεζεκιὴλ, ἔσχατον δ' Δανιὴλ,
Τὸν αὐτὸν ἔργοις τε λόγοις σοφώτατον.
Τίνες προσεγκρίνουσι τῷ Εσθὴρ τινες.
Καινῆς Διαθήκης ὧδε μοι βίβλους λέγε.
Εὐαγγελιστὰς τέσσαρας δέχου μόνους,
C Ματθαῖον, εἶτα Μάρκον, οἷς Λουκᾶν τρίτον
Προσθεὶς, ἀρίθμει τὸν Ιωάννου χρόνῳ
Τέταρτον, ἀλλὰ πρῶτον ὕψει δογμάτων.
Βροντῆς γὰρ υἱὸν τοῦτον εἰκότως καλῶ,
Μέγιστον ἠχήσαντα τῷ θεῷ λόγῳ.
Δέχου δὲ βίβλον Λουκᾶ τε τῷ δευτέραν,
Τῶν καθολικῶν Πράξεων ἀποστόλων.
Τὸ σκεῦος ἐξῆς προστίθει τῆς ἐκλογῆς
Τὸν τῶν ἐθνῶν κήρυκα τὸν ἀπόστολον
Παῦλον, σοφῶς γράψαντα ταῖς ἐκκλησίαις
Επιστολὰς δὶς ἑπτὰ, Ρωμαίοις μίαν.
D Η πρὸ σωφρόνων πρὸς Κορινθίους δύο,
Τῷ πρὸς Γαλάτας, τῷ τε πρὸς Εφεσίους.
Μεθ' ἣν τὴν ἐν Φιλίπποις, εἶτα τὴν γεγραμμένην
Κολασσαεῦσι, Θεσσαλονικεῦσι δύο,
Δύο Τιμοθέῳ, Τίτῳ τε καὶ Φιλήμονι
Μίαν ἑκατέρῳ, καὶ πρὸς Εβραίους μίαν.
Τινὲς δέ φασι τῷ πρὸς Εβραίους νόθῳ,
Οὐκ οὖ λέγοντες· γνησία γὰρ ἡ χάρις.
Εἶεν, τί λοιπὸν, καθολικὰς ἐπιστολάς;
Τινὲς μὲν, ἑπτά φασιν· οἱ δὲ τρεῖς μόνας
Χρῆναι δέχεσθαι, τῷ Ιακώβου μίαν,
E Μίαν δὲ Πέτρου, τοῦ τε Ιωάννου μίαν.
Τινὲς δὲ, πάσας τρεῖς. καὶ πρὸς αὐταῖς πάσας δύο
Πέτρου δέχονται. τῷ Ιούδα δ' ἐβδόμῳ.
Τῷ δ' ἀποκάλυψιν Ιωάννου πάλιν
Τινὲς μὲν ἐγκρίνουσιν. οἱ πλείους δέ γε
Νόθῳ λέγουσιν. ἐστὶ δ' ἀψευδέστατον.
Καινὰν ἂν εἴη τῶν θεοπνεύστων γραφῶν.

F

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ παπειάρχυ Κωνσαντίνυ πόλεως ϗ τῆς σὺν αὐτῷ ἁγίας συνόδυ, πρὸς ἅπαντας τὺς ὁσιωτάτυς μητροπολίτας, πρὸς τὸν Γάππαν Ρώμης.

Τῷ θεοφιλεσάτῳ συλλειτυργῷ τῷ δι Γενναδίῳ ϗ ἡ συνδημῦσα τῇ βασιλικῇ πόλει νέᾳ Ρώμῃ ἁγία συνόδῳ.

O Δεσπότης ἡμῶν ϗ θεὸς ϗ σωτὴρ Ἰησῦς Χριστὸς ἐγχείσας τοῖς ἁγίοις αὐτῦ μαθηταῖς τὸ εὐαγγέλιν τὸ κήρυγμα, ϗ διδάσκαλυς τύτυς ἁπὰ πᾶσαν τὴν οἰκυμένην ἀνθρώποις ἐξαποστείλας, παρεκελεύσαλο δωρεὰν, λὼ εἰλήφασι παρ' αὐτῦ δωρεάν, ταύτης ϗ αὐτὺς τοῖς ἀνθρώποις μεταδιδόναι δωρεάν, μὴ κλωμένυς ὑπ' αὐτῆς χαλκὸν, ἢ ἄργυρον, ἢ χρυσὸν, ἢ τινα τοιαύτην οὐσίαν, ἄλλως ὅλως ὑλικὴν ἢ γεώδη. μὴ γὰρ ἦν τῶν ἐπυρανίων ϗ πνευμαλικῶν χαρισμάτων ἀμοιβὴ τὰ γηϊνὰ ϗ ὑπηκρα. ταύτην τὴν ἐντολὴν, ὑ μόνον ἐκείνοις, ἀλλὰ ϗ ἡμῖν δι' ἐκείνων ἐπετείλαλο, ὡς εἰς τὸν ἐκείνων βαθμόν τε ϗ τόπον ὑπεισαγαγεῖν καλῃξίωσε. ϗ δεῖ, καθάπερ ἐκεῖνοι τότε, ϗ ἡμᾶς νῦν ἀκριβῶς φυλάτλειν τε ϗ θρατηρεῖν, ϗ μὴ σοφίζεσθαι τὰ ἄσοφα, μηδὲ κύβον ἀναρρίπτειν ὅπι κίνδυνον. δωρεάν, φησιν, ἐλάβετε, δωρεὰν δότε, μὴ κλησάμενοι χαλκὸν, μηδὲ ἄργυρον, μήτε, χρυσὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν. ἁπλῦς ϗ παρὼς ὁ τῆς ἐντολῆς ταύτης λόγος ἔζιν, οὐδὲν ποικίλον ἔχων, ὐδὲ δυσέφικλον, ὐδὲ σοφιςικῆς δεόμενον ἐξηγήσεως· ἐμοῦ, φησιν, ἐδέξασθε ϐ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, εἰ μὲν ὑμῖν αὐτῦ μοι μικρὸν ἢ μέγα πεπαλεβάλλεσθε, ϗ τῦτο ὑμῖν πέπρακ) παρ' ἐμοῦ, πωλεῖτε ϗ ὑμεῖς ἑτέροις αὖθις· εἰ δ' δωρεὰν εἰλήφαλε, δότε δωρεὰν ϗ ὑμεῖς. πίτ ἐντολῆς ταύτης ἀφέτερον; πότ δ' τοῖς πειθαρχοῦσι λυσιτελέστερον; ναὶ τῷ ὄντι τοῖς κλήσασθαι τὸ θεοῦ δωρεὰν ἢ διδόναι ταύτην ἀπὸ χρημάτων ὑπειλήφοσιν. εἰς γὸ χλιὼ πικρίας ϗ σωθέσμον ἀδικίας οἱ τοιῦτοι, κτ' τὴν ἀπόφασιν τῦ ἁγίυ Πέτρυ, ὑπάρχυσι συλληφθέντες ὑπὸ τῆ ἑαυτῶν φιλαργυρίας. ὅθεν ϗ τῶν ὁσίων ϗ μακαρίων πατέρων, τῆς ἁγίας ϗ μεγάλης οἰκυμενικῆς τῆς ἐν Χαλκηδόνι συναχθείσης, τῷ θεσπεσίῳ τύτῳ νόμῳ συνεισθῆ ὁ θεὸς τύτυ κανών, ὡς ἡμῖν σαφῶς ὑτωσὶ λέξεσιν αὐταῖς ἐκπεφώνηλαι· εἴ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσαιλο, ϗ εἰς πράσιν καλαγάγοι τὴν ἄπρατον χάριν, ϗ χειροτονήσῃ ἐπὶ χρήμασιν ἐπίσκοπον, ἢ χωρεπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ἕτερόν τινα τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταριθμυμένων, ἢ προβάλλοιτο ἐπὶ χρήμασιν οἰκονόμον ἢ ἔκδικον ἢ φιλανθρώπιον, ἢ ἄλλως τινὰ τῦ κλήρυ, δι' αἰσχροκέρδειαν οἰκείαν, ὁ τύτῳ ὑποχειρήσας ἐλεγχθεὶς κινδυνεύετω περὶ τὸν οἰκεῖον βαθμὸν, ϗ ὁ χειροτονήσας μηδὲν ἐκ τῆς καθ' ἐμπορίαν ὠφελείσθω χειροτονίας ἢ προβολῆς, ἀλλ' ἔτω ἀλλότριος τῆς ἀξίας ἢ τῦ φροντίσματος, ὑφ' ὃν ὑπὸ χρήμασιν ἔτυχεν. εἰ δέ τις ϗ μεσιτεύων φανῇ τοῖς αἰσχροῖς τύτοις, ϗ αὐτὸς ἀθεμίτοις λήμμασι, ϗ ἔτω, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, τοῦ οἰκείυ ἐκπιπλέτω βαθμῦ· εἰ ϗ λαϊκὸς ἢ μοναζων, ἀναθεματιζέσθω.

Κάλλιςα ϗ λίαν εὐσεβῆ τῦ κανόνος τῶν ἁγίων πατέρων ὑπάρχει τὰ προλαμβάνοντα, πᾶσαν ἔφοδον σατανικὴν καὶ πᾶν ἐγχείρημα διαβολικὸν, κτ' τῆς πνευματικῆς φερόμενον δωρεᾶς, ἀπωθύμενά τε ϗ ἀνακόπλονλα. ὑ βύλεται γὸ ὑδαμῶς διὰ χρημάτων γίνεσθαι τὴ χειροτονίαν τὴ προβολὴν, ἢ ὑποδέχεσθαι ὔτε παρὰ τῦ ταύτην ἐνεργῦντος, ὔτε παρὰ τῆ τὴ χειροτονίαν τὴ προβολὴν ἢ ὑποδεχομένυ. ἀλλ' οὐδὲ πρὸ καιρῦ τῆ χειροτονίας, οὐδὲ μετὰ τὸν καιρὸν τῆς χειροτο-

GENNADII PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLITANI, & ſanctæ cum eo congregatæ Synodi, ad ſanctiſſimos omnes Metropolitanos, & ad Papam urbis Romæ Epiſtola encyclica.

Religioſiſſimo & ſanctiſſimo in ſacris comminiſtro Gennadius & quæ in regia civitate Nova Româ coacta eſt ſancta Synodus.

CUM *dominus noſter & Deus & Salvator Jeſus Chriſtus ſuis diſcipulis Evangelii prædicationem credidiſſet, eoſque per univerſum terrarum orbem inter homines ad docendum miſiſſet, apertè juſſit, ut quod gratis ab eo accepiſſent, hominibus quoque gratis darent, non æs, vel aurum, vel argentum, vel opes, vel ullas alias omnino materiales & terrenas facultates pro eo acquirentes. Cæleſtia enim & ſpiritualia dona, nulla eſt cum terrenis & temporalibus commutandi ratio. Hoc autem præceptum, non ſolum illis, ſed etiam nobis per illos dedit, quos in illorum gradum, & locum ſubſtituere dignatus eſt. Et oportet, ſicut illi tunc, nos quoque nunc accuratè & diligenter ſervare: nec in iis quæ technas ſophiſticas non admittunt, uti ſophiſticæ calliditate; nec aleam periculoſam jacere. Gratis, inquit, accepiſtis, gratis date, non æs, neque argentum, neque aurum in zonis veſtris poſſidentes. Simplex eſt & aperta hujus mandati ratio, quæ nihil habet varium, nihil quod non ſit facile & explicatum, nihil quod ſophiſtica expoſitione egeat. A me, inquit, accepiſtis dignitatem ſacerdotii: ſi mihi pro ipſo parum quid, vel magnum ſolviſtis, & hoc à me venditum eſt, vos quoque ipſum aliis vendite: Sin autem gratis accepiſtis, vos quoque gratis date. Quid hoc eſt mandato apertius? Quid autem iis, qui parent, utilius? Væ illis revera, qui Dei donum acquirere, vel illud pro pecuniis dare, in animum induxerunt. In fel enim amaritudinis & vinculum iniquitatis ii, juxta ſancti Petri ſententiam, à ſua avaritia comprehenſi ſunt. Unde & ſanctorum & beatorum Patrum, ſanctæ & magnæ Synodi œcumenicæ Chalcedone congregatæ, huic legi Dominicæ convenit de eâdem canon, qui ſic nobis apertè iiſdem verbis editus eſt; Si quis Epiſcopus pecuniis ordinationem fecerit, & non venalem gratiam ad venditionem deduxerit, & pecuniis ordinaverit Epiſcopum, vel Chorepiſcopum, vel Presbyterum, vel Diaconum, vel aliquem eorum qui in Clero connumerantur, vel pecuniis provehat Oeconomum, vel Defenſorem, vel Paramonarium, vel omnino aliquem ex Clero, propter ſuum turpe lucrum; qui hoc aggreſſus eſſe convictus fuerit, de proprio gradu veniat in periculum: & qui ordinatur, nihil ex ordinatione ac promotione, quæ ſit inſtar mercaturæ, juvetur; ſed ſit alienus à dignitate vel curatione, quam pecuniis aſſecutus eſt. Si quis autem his turpibus ac nefariis lucris ſequeſter interceſſorve apparuerit; is quoque, ſi ſit Clericus, à proprio gradu excidat: Sin autem Laicus vel Monachus, anathematizetur.*

BALS. Pulcherrima & valde piâ ſunt hujus canonis ſanctorum Patrum præcepta, quæ omnem invaſionem Satanicam, Diabolicúmque conatum, qui in donum ſpirituale intenditur repellunt & reſcindunt. Nullo modo enim vult ordinationis promotionem pecuniis aut fieri, aut ſuſcipi, nec ab eo qui illam exercet, nec ab eo qui ordinationis promotionem accipit. Sed nec ante tempus ordinationis, nec poſt tempus ordinationis, nec

in ipso tempore ordinationis, dari pecunias pro ordinatione concedit. Omnino enim in hac quoque re esse munerum corruptionem pronunciat. Quoniam tamen, iis ita apertè prohibitis, quidam sunt in Galatarum Ecclesiâ deprehensi propter turpe lucrum & avaritiam hæc salutaria & humana præcepta negligere & transgredi; ea quoque ipsa nobis renovare visum est, cum sancta Synodo, quæ in hac regnante nova Roma nunc agit; ut sine omni penitus inventione, & omni prætextu callidóque commento, impiam hanc & odiosam, quæ nescio quomodo sanctissimas Ecclesias subiit, consuetudinem omnino excindamus; ut cum pura, & absque ulla cauponatione, eorum qui ordinantur renunciatio ab Antistitibus facta fuerit, gratia sancti Spiritus supernè veniat. Quibus, nescio an, per pecuniam promotionem facientibus, & manu non purè operante, ad eum, qui promovetur, accedit, secundùm vocem Evangelii; & non potius contrahitur gratia sancti Spiritus. Scias ergo, ô vir religiosissime & omni ex parte sanctissime, quòd quicunque hujus convictus fuerit Episcopus, vel Chorepiscopus, vel Visitator, vel Presbyter, vel Diaconus vel quivis alius ex canone, vel ex Laïcis, communi Antistitum decreto communique sententia condemnatus est; sicut de hoc quoque sanctorum Patrum præcedens canon loquitur. Oportet enim gratiam semper esse gratiam, & argentum apud eam nequaquam intercedere. Sit ergo abdicatus, & ab omni sacerdotali dignitate & ministerio alienus, & anathematis execrationi subjectus, qui & se per pecunias eam acquirere existimat, & qui eam pecuniis præbere pollicetur, sive sit Clericus, sive Laïcus, sive hoc facere convincatur, sive non convincatur; quia fieri non potest ut concilientur, quæ convenire nequeunt, nec ut mammona Deo consentiat, vel ut qui ei serviunt, Deo serviant. Domini est sententia cui contradici non potest; Non potestis Deo servire & mammonæ. Nos his pro viribus fisi & eis cedentes, cum illo qui hæc dixit, adversus eos, qui in his peccant sententiam protulimus. Tua verò sanctitas curam gerat, omni adhibita diligentia, ut hæc per transcripta exempla innotescant, & sanctissimis Episcopis, qui tibi subsunt, & Visitatoribus, & aliis omnibus: ut in uno spiritu & una anima omnes simul constipati Christiani adversus communem inimicum, Dei auxilio possimus avaritiæ radicem, quæ ab illo in nobis insita est, cum omnibus eorum malorum germinibus, excindere. Omnem, quæ tecum est in Christo, fraternitatem salutamus. Fortis existens in Domino ora pro nobis, sanctissime frater. Huic Epistolæ cum ipso Gennadio subscripserunt etiam septuaginta tres.

A νίας, οὐδὲ κ͞ῦ τὸν κτμὸν αὐτὸν τῆς χειροτονίας, ὑπὲρ τῆς χειροτονίας δίδοσθαι χρήματα συγχωρεῖ. καθόλου γὰρ τῷ ὄντι τῷ πράγματι τούτῳ δωροδοκίαν ἀπέφηνεν. ὅμως ἐπειδὴ νῦν, καίτοι προδήλως τούτων οὕτω κεκωλυμένων, ἐφωράθησάν τινες κ͞ῦ τ͞ῶν Γαλατ͞ῶν ὀλιγωροῦντες κ᾽ ἀβλαβαίνοντες δι᾽ αἰσχροκέρδειαν κ᾽ φιλαργυρίαν τὰ σωτήρια ταῦτα κ᾽ φιλάνθρωπα ἀβαγγέλματα, οὓς ἔχειν ἔδοξε κ᾽ ἡμῖν αὐτὰ ταῦτα πάλιν ἀνανεώσασθαι, μ͞ετὰ τῆς ἁγίας συνόδου, τῆς ἐνθαδήμου ἐν ταύτῃ τ῎ βασιλευούσῃ νέᾳ Ῥώμῃ, ὥστε δίχα πάσης ὑπονοίας, κ᾽ πάσης προφάσεως, κ᾽ παντὸς σοφισμοῦ, τ͞ὸ βδελυρὸν ταύτῃ κ᾽ αἰσθῆ ἐκ οἷδ᾽ ὅπως ἐπεισελθοῦσαν συνήθειαν τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας πρᾴλεως ἐκλεμεῖν, ἵνα ἀληθῶς ἀκαπηλεύτου κ᾽ καθαρᾶς ἀβλ τ͞ῶν ἀρχιερέων τ͞ὸ ὄντι τ͞ῶν χειροτονουμένων ἀναῤῥήσεως γινομένης, ἄνωθεν ἡ τ͞οῦ ἁγίου πνεύματος, χάρις ὑπηφοιτᾷ. ὧν τοίνυν, ἐκ οἶδα, δι᾽ χρημάτων τ͞ὸ προβολὴν ποιουμένων, κ᾽ ὑ τῆς χειρὸς καθαρῶς ἐνεργούσης, ὑπηφοιτᾷ τῷ προχειριζομένῳ κ͞ῦ τ͞ῇ φωνῇ τ͞οῦ κηρύγματος, κ᾽ ἐκ᾽ συλλεῖ μᾶλλον ἡ τ͞οῦ ἁγίου πνεύματος χάρις. ἴδι τοίνυν τὰ πάντα θεοσεβίζεσθε, πάντα τὸν ὀνπναῦν, ἀλισκόμενον ὅτι τῷ τοιούτῳ τινί, ὅτι ἐπίσκοπον, ἢ χωρεπίσκοπον, ἢ ἀβισιτόρ τῷ, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ἄλλον τινὰ δηπόθε τ͞ῶν κανόνων, ἢ λαϊκὸν, κοινῷ δόγματι τ͞ῶν ἀρχιερέων καθαιρεῖσθαι, κ᾽ κοινῇ ψήφῳ· καθὼς ἀβλ τούτῳ κ᾽ ὁ τ͞ῶν ἁγίων πατέρων κανὼν φθάσας διαλαλεῖ. δεῖ γὰρ ἔλ) χάριν τ͞ὸ χάριν, κ᾽ μηδαμῶ μεσιτεύειν ἀῤ᾽ αὐτῇ ἀργύριον. ἔστω τοίνυν κ᾽ ἔστιν ἀποκήρυκτος· κ᾽ πάσης ἱερατικῆς ἀξίας τε κ᾽ λειτουργίας ἀλλότριος, κ᾽ τῇ κατάρᾳ τ͞ῶν ἀναθέματος ὑποκείμενος, ὅ, τε ταύτῃ κλᾶσθαι διὰ χρημάτων οἰόμενος, κ᾽ ὁ ταύτῃ παρέχειν δι᾽ χρήμασιν ὑπισχνέμενος, εἴτε κληρικὸς εἴτε λαϊκὸς ἂν, κἂν ἐλέγχηται, κἂν μὴ ἐλέγχηται τοῦτο ποιῶν, ὅτι οὐδὲ οἷόν τε συμβιβαζῆναι ποτὲ τὰ ἀσύμβατα, οὐδὲ θεῷ συμφωνῆσαι τὸν μαμωνᾶν, ἢ τὸν τούτῳ δουλεύοντα, δουλεύσαι θεῷ. δεσποτικὴ κ᾽ αὕτη ἐστὶν ἀπόφασις ἀναμφιλεκτος· οὐ δύναισθε θεῷ δουλεύειν κ᾽ μαμμωνᾷ. τούτοις ὑπαθαῤῥοῦντες ἡμεῖς κ͞ῦ δύναμεν, κ᾽ τούτοις ὑπήκοοί ἐσμεν, μ͞ετὰ τοῦ ταῦτα φήσαντος· κ͞ῦ τῶν ταῦτα ἀβανομοιούτων πρὸ ἀπόφασιν πεποιήμεθα· φρονλισάτω δ᾽ κ᾽ ἡ σὴ ὁσιότης, ταῦτα διὰ πάσης ἀβιφυλακῆς ποιουμένη δῆλα, καλαζῆσαι διὰ ἀντιγράφων κ᾽ τοῖς ὑπό σε θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις κ᾽ ἀβισιδυταῖς κ᾽ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν· ἵνα ὦν ἑνὶ πνεύματι κ᾽ μιᾷ ψυχῇ πάντες ὁμοῦ Χριστιανοὶ συμφραξάμενοι κ͞ῦ τῇ κοινῇ δυσμενεῖ, ἐχύσωμεν σὺν θεῷ τ͞ὸ ὑπ᾽ ἐκείνου φυτευθὲν ἐν ἡμῖν τ͞ῆς φιλαργυρίας ῥίζαν, ἅμα πᾶσιν αὐτοῖς τοῖς κακοῖς τοῖς ἐλαχίστοις ἐκτεμεῖν. πᾶσάν τ͞ὸ σὺν σοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφότητα ἀσπαζόμεθα. ἐῤῥωμένον ἐν κυρίῳ εὔχ᾽ ἡμῶν θεοφιλέστατε ἀδελφε. τούτῳ τῷ ὑπερτελεῖ λόγῳ σὺν αὐτῷ ὑ τῷ Γενναδίῳ ὑπέγραψαν κ᾽ οἱ ἑβδομήκοντα τρεῖς.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΕΚ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΠΟΛΙΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ τῦ μεγάλυ Βασιλέυ.

Ἡ ἐπιστολὴ διαλέγεται περὶ ὑπομένειν τὰ ἐπαχθῆ τῶν περιστάσεων φέρειν τὰ πειρασμός. εἶτα ἐπάγει, τί πεπόνθαμεν δεινόν; εἰ μὴ τάχα τῦτο λυπηρόν, ὅτι μηδὲν πεπόνθαμεν, μηδὲ ἠξιώθημεν ἄξιοι τῶν ὑπὲρ Χριστῦ παθημάτων. εἰ δέ ὅτι ὁ δεῖνα κατέχει τὸν οἶκον τῆς προσευχῆς, ὑμεῖς δὲ ὑπαίθρῳ προσκυνεῖτε τὸν ἐραννὸν τὰ γῆς ποιητήν, τῦτο ὑμᾶς ἀνιᾷ, ἐνθυμήθητε, ὅτι οἱ μὲν ἕνδεκα μαθηταὶ ἐν τῷ ὑπερῴῳ ἦσαν ὑποκεκλεισμένοι· οἱ δὲ σταυρώσαντες τὸν κύριον ἐν τῷ περιβοήτῳ ναῷ τὴν Ἰουδαϊκὴν λατρείαν ἐπλήρουν. Ἰούδας γὰρ, τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον τῦ μετ' αἰσχύνης ζῆν προτιμήσας, ἔδειξε τάχα τῶν νῦν ἀναισθησιάντων πρὸς πᾶσαν ἀνθρώπων κατηγνωσιν, καὶ διὰ τῦτο ἀναιδῶς πρὸς τὰ αἰσχρὰ διακειμένων, ἑαυτὸν αἱρετώτερον. μόνον μὴ ἀπατηθῆτε ὑπὸ τῆς ψευδολογίας αὐτῶν ἀπαγγελλομένων ὀρθότητα πίστεως. χειρέμποροι γὰρ οἱ τοιοῦτοι, καὶ οὐχὶ Χριστιανοί, τὸ ἀεὶ τῦ βίον αὐτοῖς λυσιτελοῦν τῦ Χῦ ἀληθείαν ζῆν προτιμῶντες. ὅτι δὲ ὀνόμασέν κτᾶσθαι τὴν κενὴν ταύτην ἀρχὴν, προσέθεντο τοῖς ἐχθροῖς τῦ Θεῦ, ὅτε εἶδον τὸν λαὸν ἀγριαίνοντας, σχηματίζονται πάλιν τὴν ὀρθότητα, οὐκ οἶδα εἰ ὄντες εἶεν, μηδὲ ἀριθμησαίμην ἐν ἱερεῦσι Χριστῦ, τὸν ἀπὸ τῶν βεβήλων χειρῶν ἐπὶ καταλύσει τῆς πίστεως εἰς προστασίαν προσελθόντα. αὕτη ἐστὶν ἡ ἐμὴ κρίσις. ὑμεῖς δέ, εἴ τινα ἔχετε μεθ' ἡμῶν μερίδα, τὰ αὐτὰ ἡμῖν φρονήσατε δηλονότι, εἰ δὲ ἀφ' ἑαυτῶν βουλεύεσθε, τῆς ἰδίας γνώμης ἐστὶν ἕκαστος κύριος. ἡμεῖς ἀθῷοι ἀπὸ τῦ αἵματος τῦτο.

EX EPISTOLA MAGNI BASILII ad NICOPOLITANOS.

EPISTOLA tractat de sustinendis & aquo animo ferendis tentationibus; deinde subjungit, quid mali passi sumus? nisi forsan istud triste sit, quòd nihil passi, nec passionibus pro Christo digni habiti sumus. Si autem, quòd domum orationis nescio quis detineat; vos autem sub dio cœli & terræ conditorem adoratis, hoc vos male habet; considerate, quòd undecim quidem discipuli erant in cœnaculo inclusi: qui autem Dominum crucifixerunt in celebri templo Judaïcum cultum peragebant. Judas enim, qui suspendio vitam finire maluit, quàm cum dedecore vivere, ostendit se iis esse meliorem, qui ad omnem hominum condemnationem frontem perfricuerunt, & ideo impudenter ad omnia affecti sunt. Eorum tantum falsiloquiis, qui fidei rectitudinem profitentur, ne seducamini, Christi enim cauponatores sunt ii, & non Christiani, qui id, quod eis semper in vita est utile, veræ vitæ præferunt. Quando autem existimarunt se posse hoc vanum imperium acquirere, Dei inimicis additi sunt: quando viderunt concitatos populos, rursus rectitudinem simulant. Nescio an sint Episcopi, nec in Christi sacerdotibus eum enumeraverim, qui à profanis manibus ad hoc ut præsint in dissolutionem fidei promotus est. Hoc est meum judicium. Vos autem, si quam habetis partèm nobiscum, eadem videlicet nobiscum sentite: Sin vestro ipsorum consilio utimini, unusquisque suæ sententiæ dominus est. Nos hujus sanguinis insontes sumus.

B C D E

EPISTOLA

F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

EPISTOLA TARASII SANCTISSIMI PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLIS, Novæ Romæ.

Ad Adrianum Papam Romæ veteris, de non faciendis pecunia ordinationibus.

Sanctißimo & beatißimo fratri & comministro, domino Adriano, Papæ veteris Romæ, Tarasius misericordia divina Episcopus Constantinopolis, novæ Romæ, salutem in Domino.

B

MULTIPLICITER multisque modis Evangelicè, Apostolicè & Paternè docemur, ut mores ab avaritia alienos in sacerdotii consecratione habeamus, & neque aurum vel argentum accipiamus ob cujusquam sacerdotalis viri ordinationem: ut demonstrabimus in sententiis hic subjectis ex divinis scripturis & paternis doctrinis. Qui enim manus imponunt sunt ministri spiritus, non spiritus venditores: & spiritus gratiam gratis accipientes, eam quoque gratis dare debere iis, qui illam ab ipsis participant, pronuntiarunt ii, qui à Domini voce hanc libertatem acceperunt. Si quis C autem eam auro emisse convictus fuerit, eum ab ordine sacro abjectum fore promulgant. Etsi enim nomine sacerdotium sortitus est, re tamen ipsa falsa esse ejus oratio convincitur. Nemo enim potest Deo & mammonæ servire, ut ex Evangelio didicimus. Et quoniam audivimus Deum propheticè loquentem; Sacerdotes loquimini quæ sunt cordi Hierusalem; & rursus minitantem & dicentem; Speculator si gladium supervenientem viderit, & id tuba non significaverit, & populus monitum non exceperit, & adveniens gladius animam ex eis abstulerit, sanguinem ex speculatoris manu requiram: metuentes, ne ob silentium accusemur aut dam- D nemur, denuntiamus omnibus nostrarum Ecclesiarum Præsulibus; ut liberè juxta divinum Apostolum loquamur; Mundi sumus à sanguine eorum qui transgrediuntur canonicas constitutiones, & multo magis eorum qui pecuniis ordinaverunt vel ordinati sunt; cum divinus Petrus Apostolus, cujus cathedram sortita est fraterna vestra sanctitas, ut Simonem Magum, eos deposuerit. Eam ob causam veritatem annunciare non veremur, servantes & retinentes ea quæ à sanctis Apostolis & inclytis Patribus nostris canonicè tradita sunt: & si quid eorum ab aliquibus est præteritum, aversamur. Fraterna ergo vestra sacerdotalis sanctitas, quæ legitimè atque ex E Dei voluntate pontificale munus administrat, percelebrem habet gloriam. Dixit enim per prophetam magnus & primus pontifex Christus Deus noster; Vivo ego, utique eos qui me glorificant glorificabo. Scis enim vir desideriorum Spiritus, quòd Macedonii, & eorum qui circa illum erant sancti Spiritus hostium, tolerabilior erat impia hæresis. Cùm enim illi sanctum Spiritum Dei & Patris creaturam & servum nugentur: hi ipsum, ut videtur, suum servum faciunt. Omnis enim dominus id quod habet, sive servum, sive aliud, quæcunque possidet, vendit, si velit: similiter & qui emit, volens esse dominus ejus quod emptum est, argenti pretio id ac- F quirit. Sic qui rem hanc nefariam faciunt, Spiritum sanctum deprimunt, æquè peccantes ac ii, qui Christum in Beelzebub dæmonia ejicere impiè blasphemèque dicebant: Vel, ut verius dicam, sunt Judæ proditori similes, qui Dei interfectoribus Judæis argenti pretio Christum vendidit. Quemadmodum ergo divinus Spiritus est Christo Deo nostro consubstantialis: eos ejusdem futuros partis cuilibet manifestum est, ut fuit demonstratum. Sin autem non venditur (manifestum est enim, quod nequaquam) absque ulla dubitatione clarum

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΑΡΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ρώμης,

Πρὸς Ἀδριανὸν τὸν Πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, περὶ τοῦ μὴ δεῖν χρήμασι γίνεσθαι τὰς χειροτονίας.

Τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κυρίῳ Ἀδριανῷ, Πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, Ταράσιος ἐλέῳ θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΠΟΛΥΜΕΡΩΣ καὶ πολυτρόπως διαγγελικῶς, ἀποστολικῶς τε καὶ πατρικῶς διδασκόμεθα, ἀφιλάργυρον τὸν τρόπον ἔχειν ἐν τῇ τῆς ἱερωσύνης ἁγιτείᾳ, καὶ μὴ χρυσίζεσθαι ἢ ἀργυρίζεσθαι ὅτι χειροτονία παντὸς ἱερατικοῦ ἀνδρός, ὡς καταδείξομεν ἐν ταῖς καθυποτεταγμέναις χρήσεσιν ἀπό τε γραφικῶν ἀποφάσεων καὶ πατερικῶν διδασκαλιῶν. οἱ γὰρ ἐπιτιθέντες χεῖρας ὑπηρέται τοῦ πνεύματός εἰσιν, οὐκ ἀφέται τοῦ πνεύματος. δωρεὰν γὰρ λαμβάνοντας πρὸς χάριν τοῦ πνεύματος, δωρεὰν δίδοσθαι τοῖς παρ' αὐτῶν μεταλαμβάνουσιν ἀπεφήναντο, ἐκ τῆς κυριακῆς φωνῆς πρὸς ἐλευθερίαν ταύτην εἰληφότες. εἰ δέ τις ἐλεγχθείη χρυσίῳ ταύτην ὠνησάμενος, ἀποκήρυκτον διαγορεύουσι τὸν τοιοῦτον τῆς ἱερατικῆς τάξεως. εἰ γὰρ καὶ ὀνόματι πρὸς ἱερωσύνην κεκλήρωται, ἀλλ' οὖν διαψεύδεται ὁ λόγος ὅτι τῷ πράγματι. οὐδεὶς γὰρ θεῷ δουλεύειν δύναται καὶ μαμωνᾷ, ὡς διαγγελικῶς ἐμάθομεν. καὶ ἐπειδὴ ἠκούσαμεν προφητικῶς τοῦ θεοῦ βοῶντος, ἱερεῖς λαλήσατε εἰς πρὸς καρδίαν Ἰερουσαλήμ, αὖθις τι ἐπαπειλοῦντος καὶ λέγοντος, ὁ σκοπὸς ἐὰν ἴδῃ πρὸς ῥομφαίαν ἐρχομένην, καὶ μὴ σημάνῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξηται, καὶ ἐλθοῦσα ἡ ῥομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχήν, τὸ αἷμα ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω· φόβῳ τοῦ τῆς σιωπῆς παραγγέλματος. ἢ καταγνώμεθα. ἀναγγέλομεν τοῖς πρεσβέρεσι πᾶσι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιῶν· ἵνα μὴ παῤῥησίας καὶ τὸν θεῖον ἀπόστολον ὑπώμεν, καθαροί ἐσμεν ἀπὸ τοῦ αἵματος τῶν παραβαινόντων τὰς κανονικὰς διατάξεις, καὶ πάντως μᾶλλον τῶν ὅτι χρήμασι χειροτονησάντων ἢ χειροτονηθέντων· πέπρωται τοῦ θείου ἀποστόλου, ἣν τὸν καθέδραν ἐκκλησιάσατο ἡ ἀδελφικὴ ὑμῶν ἁγιότης, ὡς Σίμωνα τὸν μάγον τοῦτον καθελοῦντος· τούτου ἕνεκεν οὐκ ὑποστελλόμεθα τοῦ ἀναγγέλλειν τὰ ἀληθέστερον εἰπεῖν, φυλάττοντες καὶ κρατοῦντες τὰ παρὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν ἀοιδίμων πατέρων ἡμῶν κανονικῶς ἐκδοθέντα· καὶ εἴ τι τούτων παρέβαθη ὑπό τινων, βδελυττόμεθα. ἡ οὖν ἀδελφικὴ ὑμῶν ἱερωφερὴς ἀρχιερωσύνη, ἐνθέσμως καὶ κατὰ θεοῦ εὐλόγησιν φρυτδεύουσα τὸ ἱεραρχικὸν ἁγιστείαν, δεδόκηται ἔχει τὸ δόξαν. εἴρηκε γὰρ διὰ τοῦ προφήτου ὁ μέγας καὶ πρῶτος ἀρχιερεὺς Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν· ζῶ ἐγὼ, λέγει ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω. οἶδας γὰρ ἄνερ ὀπαθυμιῶν τῶν τοῦ πνεύματος, ὅτι φορητότερα μᾶλλον ἦν Μακεδονίου καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν πνευματομάχων ἡ δυσσεβὴς αἵρεσις. ἐκείνων γὰρ κτίσμα καὶ δοῦλον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ ἅγιον πνεῦμα λεγόντων· ὅτοι ἑαυτῶν ὡς δοκοῦσι δοῦλον αὐτὸ ποιοῦσι. πᾶς γὰρ δεσπότης ὅ, τι ἂν ἔχοι, εἰ βούλοιτο, πιπράσκει, εἴτε οἰκέτην, εἴτε ἕτερον, ὧν κέκτηται· ὡσαύτως καὶ ὁ ἀγοράζων, δεσπότης βουλόμενος ἦ τοῦ ἠγορασμένου, ἀλλὰ πῶς ἀργυρίου τοῦτο κτᾶται. οὕτως οἱ ταύτην τὴν ἄθεσμον πρᾶξιν ἐργαζόμενοι, καταβιβάζουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἴσα ἁμαρτάνοντες τοῖς βλασφημοῦσιν ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια τὸν Χριστόν· ἢ, τό γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, πεπράκασιν Ἰούδᾳ τῷ προδότῃ, ὃς τοῖς θεοκτόνοις Ἰουδαίοις, τιμῆς ἀργυρίου τὸν Χριστόν· ἢ, τὸ γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, παρεδώκασιν Ἰούδᾳ τῷ προδότῃ, ὃς τοῖς θεοκτόνοις Ἰουδαίοις τιμῆς ἀργυρίου τὸν Χριστὸν ἀπεμπολήσαντο. ἀεὶ οὖν τὸ ἅγιον πνεῦμα ὁμοούσιον

σόν ἐστι Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, τῆς ἑαυτῆς παντὶ πνεύματος ἔσονται μερίδος· ὡς ἀποδέδεκται· εἰ γὰρ παρέσκε, (φανερὸν γὰρ ὅτι νοήμασιν) ἀναμφιλέκτως οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἤτοι ἡ τῆς ἱερωσύνης ἀξιότης. καὶ οὐκ ἔλαβον, οὐδὲ ἔχουσι. μεμνήσθωσαν γὰρ τοῦ ἁγίου Πέτρου πρὸς τὸν τοῦτο ὑποπτεύσαντα ἔτω λέγοντος· οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κληρονομία ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. εἰ γὰρ ἀπεμπωλεῖται ἡ τῆς ἱερωσύνης ἀξία, ἄρα φαύλη ἀυτοῖς ἡ κατὰ τὸν βίον σεμνὴ πολιτεία, καὶ ἡ ἐν ἁγνείᾳ καὶ ἀρετῇ ἀναστροφή· φαῦλος καὶ αὐτὸς καὶ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος, διδάσκων δεῖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, σώφρονα, κόσμιον, διδακτικὸν, ἐγκρατῆ, νηφάλιον, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. οἷς πάντα ποιῶν ταῦτα πάντα ἐκ τοῦ προσώπου καὶ ἀγοράσου τῆς ἱερωσύνης. αἱ γὰρ ἐπικαίρως καὶ ἀκολέκτως χρήσεις ἀλλότριον πάντη τῆς ἱερωσύνης ἀποφαίνουσι τὸν ποτὲ δι' ὀνίας ἢ λαμβάνοντα, ἐν οἱῳδήποτε χρόνῳ, εἴτε καὶ πρὸ τῆς χειροτονίας, εἴτε καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν. λαβεῖν γάρ ἐστι τὸ λαβεῖν ὁπωδήποτε. ἀλλὰ καὶ πᾶσαι τὰς προβολὰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀφαιροῦσιν ὅπου τῇ τοῦ χρημάτων δόσει.

A est, non esse eis sancti Spiritus gratiam, sacerdotii scilicet sacrosanctam dignitatem. Et neque acceperunt, neque habent. Meminerint enim S. Petri, ei qui hoc exercuit sic dicentis: Non est tibi pars neque sors in sermone isto. Si enim venundatur sacerdotii dignitas, eis utique supervacanea est honestæ vitæ institutio, & in puritate ac virtute conversatio: Supervacanus est ipsis & Paulus divinus Apostolus, docens oportere Episcopum esse à reprehensione alienum, temperantem, moderatum, aptum ad docendum, continentem, sobrium retinentem fidelem in doctrina sermonem: ut possit in sana doctrina exhortari, & eos qui contradicunt B refellere. Hæc ergo omnia evanescunt, si vendatur & ematur sacerdotium. Subjectæ itaque è sanctis selectæ sententiæ, à sacerdotio omnino esse alienum eum pronunciant, qui dat vel accipit in quocunque tempore, sive ante ordinationem, sive post ordinationem. Capere enim est quandocunque capere. Sed & omnes etiam Ecclesiasticas promotiones ob pecuniæ dationem removent.

Κανὼν κθ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Εἴ τις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατὴς γένηται, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθαιρείσθω, καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας, καὶ ἐκκοπτέσθω παντάπασι τῆς κοινωνίας, ὡς Σίμων ὁ Μάγος.

Canon xxix. *sanctorum Apostolorum.*

C Si quis Episcopus pecuniis hanc dignitatem fuerit assecutus, vel Presbyter, vel Diaconus, deponatur, & ipse, & qui eum ordinavit, & à communione omnino excindatur, ut Simon Magus.

Ἐκ τῶν πράξεων τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα, λέγων, δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἂν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἰς ἀπώλειαν, ὅτι δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ Θεοῦ εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου· εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα.

Ex Actibus Sanctorum Apostolorum.

Videns autem Simon, quòd per impositionem manuum Apostolorum datur spiritus Sanctus, attulit eis pecunias, dicens; Date & mihi hanc potestatem, ut cui manus imposuero, accipiat Spiritum sanctum. Petrus autem dixit ei, Argentum tuum tecum pereat: quoniam D existimasti Dei donum pecuniis acquiri. Non est tibi pars nec sors in hoc negotio. cor enim tuum non est rectum coram Deo. Resipisce igitur ab ista malitia tua, & deprecare Deum, si forte remittetur tibi machinatio cordis tui: in bile enim amaritudinis & vinculo iniquitatis te esse video.

Ἐκ τῆς τρίτης τῶν Βασιλέων.

Καὶ οὐκ ἐπέστρεψεν Ιεροβοὰμ ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἐποίησεν ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ ἱερεῖς ὑψηλῶν. ὁ βουλόμενος ἐπλήρου τὰς χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο τοῦτο τὸ ῥῆμα εἰς ἁμαρτίαν τῷ οἴκῳ Ιεροβοὰμ, καὶ εἰς ὄλεθρον καὶ ἀφανισμὸν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

Ex tertio Regum.

Et non conversus est Hieroboam ab iniquitate sua, & E se convertit & fecit ex populo Sacerdotes excelsorum: qui volebat, ministerio illo consecratus est: & fuit hæc res peccato domui Hieroboam, & exitio & deletioni à facie terræ.

Ἐκ τῆς τετάρτης τῶν Βασιλειῶν.

Καὶ ἐπέστρεψε Νεεμὰν πρὸς Ελισαιὲ, αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ἦλθε, καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν· ἰδοὺ ἐγὼ ἔγνωκα, ὅτι οὐκ ἔστι θεὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ, ἀλλ' ἢ ἐν τῷ Ισραὴλ, καὶ λάβε τὴν εὐλογίαν παρὰ τοῦ δούλου σου. καὶ εἶπεν Ελισαιέ, ζῇ κύριος, ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ λήψομαι· καὶ παρεβιάσατο αὐτὸν λαβεῖν, καὶ ἠπείθησε. Καὶ μετ' ὀλίγον. Καὶ εἶπε Γιεζῆ, τὸ παιδάριον Ελισαιέ, ἰδοὺ ἐφείσατο ὁ κύριός μου Νεεμὰν τοῦ Σύρου, τοῦ λαβεῖν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ ἃ ἐνήνοχε· ζῇ κύριος, εἰ μὴ δραμοῦμαι ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ λήψομαί τι παρ' αὐτοῦ τι. καὶ ἐδίωξε Γιεζῆ ὀπίσω Νεεμὰν· καὶ μὴ βεβχύ. καὶ εἶπε Νεεμάν· λάβε διτάλαντον ἀργυρίου. καὶ ἔλαβε δύο τάλαντα ἀργυρίου ἐν δυσὶ φυλάκοις, καὶ δύο ἀλλασομβύας στολάς. καὶ μεθ' ἕτερα, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ελισαιέ, πόθεν Γιεζῆ; καὶ εἶπε Γιεζῆ· οὐ πεπόρευται ὁ δοῦλός σου ἔνθα καὶ ἔνθα. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ελισαιέ,

Ex quarto Regum.

Et conversus est Naaman ad Helisæum, & ipse & omnis exercitus ejus, & venit, & stetit coram eo, & dixit: Ecce ego cognovi, quòd non est Deus in universa terra, præterquam in Israël: Et nunc accipe benedictionem à servo tuo. Et dixit Helisæus: Vivit Dominus, F cui adstiti coram ipso, si accepero. Et vim attulit ut acciperet, & non paruit. Et paulo post: Et dixit Giezi famulus Helisæi: Ecce dominus meus pepercit Naaman Syro, è manu ejus accipere quæ attulit: vivit Dominus, nisi ego post eum cucurrero, & ab ipso aliquid accipiam. Et Giezi Naaman à tergo persecutus est. Et paulo post: Et dixit Naaman: Accipe duo talenta argenti: & accepit duo talenta argenti in duobus loculis, & duas mutatorias vestes. Et post alia; Et dixit ei Helisæus; Undenam Giezi? & dixit Giezi; Non est profectus servus tuus huc aut illuc. Et dixit Helisæus;

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Nunquid cor meum tecum abierat? & ſcio, quòd vir rediit à curru in occurſum tuum, & nunc accepiſti argentum, & ipſo acquires hortos & vineta & oliveta & oves & boves & pueros & puellas: & lepra Naaman adhærebit tibi & ſemini tuo in ſeculum. Et exiit à facie ejus lepra infectus, tanquam nix.

A οὐχὶ ἡ καρδία μου ἐπορεύθη μετὰ σοῦ; καὶ οἶδα, ὅτι ἐπέστρεψεν ὁ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ἅρματός σου εἰς συναντησίν σου, καὶ νῦν ἔλαβες τὸ ἀργύριον, καὶ λήψῃ ὃν αὐτῷ κήπους καὶ ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας καὶ προβάτα καὶ βόας καὶ παῖδας καὶ παιδίσκας. καὶ ἡ λέπρα Νεεμὰν κολληθήσεται ἐν σοὶ, καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ προσώπου αὐτοῦ λελεπρωμένος. ὡσεὶ χιών.

Ex ſancti Baſilii interpretatione in Eſaiam.

Legem dedit in auxilium, ut dicant, non ut hoc verbum, pro quo dari dona nequeunt. Hæc lex non eſt ut hoc verbum ventriloqui. Non enim ad fraudem excogitatum eſt, ut illud, ſed eſt magiſtra veritatis. Ac illi quidem argento vaticinantur. Hoc eſt enim maximè ridiculum, quòd eis etiam mendacii mercedem pendunt, qui decipiuntur. Verbum autem legis non eſt ejuſmodi, ut pro eo dona dentur. Nemo enim vendit gratiam. Gratis, inquit, accepiſtis, gratis date. Vides quomodo Petrus adverſus Simonem indignatus ſit, qui argentum ob Spiritûs gratiam attulerat. Argentum tuum, inquit, tecum pereat, quia Dei donum per pecunias te acquirere putaſti. Non eſt ergo ſermo Evangelii, ventriloquorum verba, quæ venduntur. Quid enim dederit quiſpiam, quod ejus æſtimationi reſpondeat? Audi David dubitantem & dicentem, Quid reddam Domino pro omnibus, quæ mihi dedit? Non poſſunt ergo dona dari, quæ ejus gratiæ æſtimationi reſpondeant. Unum donum dignum eſt, ejus ſcilicet, quod donatum eſt, cuſtodia. Qui dat tibi theſaurum, non petit precium ejus quod donatum eſt; ſed dignam ejus, quod donatum eſt, cuſtodiam.

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τῆς εἰς τὸν Ησαΐαν ἑρμηνείας.

Νόμον ἔδωκεν εἰς βοήθειαν, ἵνα εἴπωσιν, οὐχ ὡς ὄ ῥῆμα τοῦτο, ᾧ οὐκ ἔστι δῶρα δοῦναι ἀντ' αὐτοῦ. οὗτος γὰρ ὁ νόμος οὐκ ἔστιν ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο τοῦ ἐγγαστριμύθου. οὐ γὰρ πρὸς ἀπάτην ὑπενοήθη ὥσπερ ἐκεῖνα, ἀλλὰ ἀληθείας ἐστὶ διδάσκαλος, καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἐπ' ἀργυρίῳ μαντεύονται. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ καταγέλαστον, ὅτι καὶ ἀργύριον αὐτοῖς πωλοῦσι μισθὸν τῆς ψεύδους οἱ ἀπατώμενοι. τὸ δὲ ῥῆμα τοῦ νόμου οὐκ ἔστι τοιοῦτον, ὥστε δῶρα δοῦναι ἀντ' αὐτοῦ. οὐδεὶς γὰρ πώ χάριν ἀπέδοτο. Δωρεὰν, φησὶν, ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. ὁρᾷς πῶς ἠγανάκτησε Πέτρος ὅτι Σίμωνι, ἀργύριον ὅτι τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος ἐφρονήσατο. Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ, φησὶν, εἰς ἀπώλειαν, ὅτι ἐνόμισας πώ δωρεὰν τοῦ Θεοῦ διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. οὐκ ἔστιν οὖν ὁ τοῦ εὐαγγελίου λόγος, ὡς τὰ πωλήματα ῥήματα περὶ ἐγγαστριμύθων. τί γὰρ ἄν τις δῴη ἄξιον αὐτοῦ ἀνταλλαγμα; ἄκουε τοῦ Δαβὶδ ἀποροῦντος καὶ λέγοντος, τί ἀνταποδώσω τῷ κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι; οὐκ ἔστιν οὖν δῶρα δοῦναι περὶ τούτου ἀνταξία τῆς τοῦ χαρίτος. ἓν δῶρόν ἄξιον, ἡ φυλακὴ τοῦ δωρηθέντος. ὁ δοὺς σοι τὸν θησαυρὸν, οὐχὶ τιμὴν ἀπαιτεῖ τοῦ δοθέντος, ἀλλὰ φυλακὴν ἀξίαν τοῦ δεδομένου.

Ejuſdem ex Epiſtola ad Epiſcopos, qui ſibi ſuberant, ne ob pecunias ordinarent.

Putant ſe non delinquere, quod non ante, ſed poſt manuum impoſitionem pecuniam accipiant. Accipere autem eſt, quandocunque accipere. Adhortor ergo, ut hunc redditum, vel potiùs ad gehennam aditum, deponatis; & ne manus ejuſmodi lucris coinquinantes, vos ad ſancta peragenda myſteria indignos efficiatis.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν ἐπισκόπους, ὥστε μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασι.

Νομίζουσι μὴ ἁμαρτάνειν, τὸ μὴ ἅμα προσλαμβάνειν, ἀλλὰ μετὰ τὴν χειροτονίαν λαμβάνειν. λαβεῖν δέ ἐστιν ὁπόταν λαβεῖν. παρακαλῶ οὖν ταύτην τὴν προσοδον, μᾶλλον δὲ τὴν εἰσαγωγὴν τὴν ἐπὶ γέενναν, ἀποθέσθαι, καὶ μὴ τὰς χεῖρας μολύνοντες τοῖς τοιούτοις λήμμασιν, ἑαυτοὺς ἀναξίους ποιήσητε τοῦ ἐπιτελεῖν τὰ ἅγια μυστήρια.

Ex vita ſancti Joannis Chryſoſtomi.

Acceſſit omnibus Epiſcopis prolixitatis verborum nobis cauſa Euſebius, ſex reliquorum Epiſcoporum accuſator, in communionem recipi petens. Negant quidam Epiſcopi, ipſum debere ſuſcipi, utpote ſycophantam. Ad hæc ſupplicavit, dicens; Quoniam cauſa maxima ex parte duobus annis examinata eſt, ad teſtes autem producendos dilatio data eſt: rogo veſtram pietatem, ut hodie mihi liceat teſtes exhibere. Etſi enim mortuus eſt Antoninus Epiſcopus, qui argento accepto ordinavit; ſuperſunt tamen adhuc qui dederunt, & ſunt ordinati. Æquum cenſuit præſens ſynodus, ut de eâ re quæreretur. Et incipit cauſa à lectione Actorum, quæ nuper ea de re confecta fuerant. Ingreſſi ſunt teſtes, & ingreſſi ſunt ſex eorum, qui dederant & ordinati fuerant. Ii à principio negabant; ſed cum teſtes perſiſterent, hi quidem Laici, illi verò Presbyteri, quibus confidere viſi fuerant, primum quidem negabant; poſtquàm autem teſtes convincebant, & loca & tempora eis in memoriam revocantes, & eorum, quæ ſunt tradita, formas & quantitatem dicentes; non bene affecta eorum conſcientia, ſua ſponte ſine multa quæ-

Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Προσῆλθεν ὁ τῆς μακρηγορίας ἡμῖν αἴτιος τοῖς ἐπισκόποις πᾶσιν Εὐσέβιος, ὁ κατήγορος τῶν ἐξ λοιπῶν ἐπισκόπων, ἀξιῶν δεχθῆναι εἰς κοινωνίαν. φερσαντιλέγουσί τινες τῶν ἐπισκόπων, μὴ δεῖν αὐτὸν δεχθῆναι, ὡς συκοφάντην. ὅτι τύπτεις ἐκέτευε, λέγων, ἐπειδὴ ἡ δίκη τὸ πλεῖστον μέρος ὅτι ἔτη δύο ἐβασταζέσθη, εἰς μάρτυρας δὲ ἐγένηται ἡ ὑπέρθεσις, δέομαι τῆς ὑμετέρας θεοφιλίας σήμερον παρ' αὐτὰ δοῦναί με τοὺς μάρτυρας. εἰ γὰρ καὶ Ἀντωνῖνος τετελεύτηκεν ὁ ἐπίσκοπος, ὁ λαβὼν τὸ χρυσίον καὶ χειροτονήσας, ἀλλ' οὖν γε μένουσιν οἱ δεδωκότες καὶ χειροτονηθέντες. ἐδικαίωσεν ἡ παροῦσα σύνοδος ζητηθῆναι τὸ πρᾶγμα. καὶ ἄρχεται ἡ ὑπόθεσις ἐξ ἀναγνώσεως τῶν περὶ αὐτοῦ γεγραμμένων ὑπομνημάτων. εἰσῆλθον οἱ μάρτυρες, καὶ εἰσῆλθον οἱ ἐξ τῶν δεδωκότων καὶ χειροτονηθέντων. ἐν ἀρχῇ ἠρνοῦντο, ὑπομενόντων δὲ τῶν μαρτύρων, τῆς μὲν λαϊκῆς, τῶν δὲ πρεσβυτέρων, οἷς ἔδοξαν πεποιθέναι, πρῶτον μὲν ἠρνοῦντο· ὡς δὲ οἱ μάρτυρες ἤλεγχον τόπων αὐτοὺς ὑπομιμνήσκοντες καὶ καιρῶν, καὶ τὰ εἴδη τῶν ὀνειράτων λέγοντες καὶ τὴν ποιότητα, ὑ πάνυ καλῶς αὐτῶν ἐχούσης τῆς συνειδήσεως, αὐθαι-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἀυθαίρετοι ὁμολογῶσι δίχα πολλῆς ἀνάγκης, ὅτι δεδώκαμεν ὁμολογοῦμεν, καὶ γενόμενον τοιαύτην νομίσαντες ἀκολουθίαν εἶναι, ἵνα τῆς λειτουργίας τῆς δημοσίας ἐλεύθεροι ὦμεν· καὶ νῦν δεόμεθα, εἰ μὴ ἔξεστιν ὅσον ἡμᾶς εἶναι ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς ἐκκλησίας, ἐπεὶ καὶ τὸ χρυσίον ὃ δεδώκαμεν, ἵνα λάβωμεν· τὰ γὰρ γυναικεῖα ἡμῶν δεδώκαμεν πινά σκεύη. ὁ Ἰωάννης πρὸς ταῦτα ὑπέσχετο τῇ συνόδῳ, ὅτι τῶν μὲν βουλευτῶν ἐγὼ αὐτοὺς ἀπαλλάσσω, αἰτιώμενος τὸν βασιλέα· ὑμεῖς δὲ προστάξατε λαβεῖν αὐτούς, ὃ δεδώκασι, παρὰ τῶν Ἀντωνίνου κληρονόμων, κοινωνεῖν τε ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου, εἶναι τε ἀπὸ ἱερέων· ἵνα μὴ τούτων συγχωρηθέντων ἔθος γένηται Ἰουδαϊκὸν, τὸ πωλεῖν καὶ ἀγοράζειν τὴν ἱερωσύνην. φασὶ γὰρ τὸν λυμεῶνα καὶ ψευδώνυμον πατριάρχην τῶν Ἰουδαίων κατ' ἔτος ἀμείβειν ἢ παρ' ἔτος τοὺς ἀρχισυναγώγους, ὅτι συλλογὴ τοῦ ἀργυρίου· ὁμοίως καὶ τὸν ζηλωτὴν τούτου, τῶν Αἰγυπτίων πατριάρχην, ἵνα πληρωθῇ τὸ προφητικὸν, οἱ ἱερεῖς αὐτῆς μετ' δώρων ἀπεκρίναντο, καὶ οἱ προφῆται αὐτῆς μετ' ἀργυρίου ἐμαντεύοντο.

A stione confessi sunt, hoc modo: quod dedimus confitemur; & hanc esse consequentiam existimavimus, ut à ministerio publico liberaremur: & nunc rogamus, si fas est nos non esse in ministerio Ecclesiæ, saltem ut recipiamus argentum, quod dedimus: nostrarum enim uxorum quædam vasa seu nonnullam supellectilem dedimus. Joannes ad hæc Synodo pollicitus est: Ego, inquit, eos à curia liberabo, Imperatorem precatus. Vos autem jubete eos accipere quod dederunt ab hæredibus Antonini. Præcepit Synodus, aurum quidem eos recipere ab hæredibus Antonini: sed intra altare communicare: sacerdotio autem privatos esse: ne his concessis sit Judaica sacerdotium vendendi & emendi consuetudo. Dicunt enim exitiosum & falso nomine appellatum Judæorum Patriarcham quotannis vel annis alternis suos Archysynagogos mutare, ut ex eo pecuniam colligat: Similiter & ejus æmulatorem, Ægyptiorum Patriarcham: ut propheticum illud impleretur: Sacerdotes ejus cum donis responderunt, & prophetæ ejus cum argento divinaverunt.

B

Ex τῶν κανόνων τῶν χλ'. ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων.

Ex canonibus DCXXX. *sanctorum patrum, qui Chalcedone convenerunt.*

C

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσαιτο, καὶ εἰς πρᾶσιν καταγάγῃ τὸ ἄδωρον χάρισμα, καὶ χειροτονήσῃ ἐπὶ χρήμασιν οἰκονόμον, ἢ ἔκδικον, ἢ φοιμονάριον, ἢ ὅλως τινὰ τῶν κανόνος, διὰ αἰσχροκέρδειαν οἰκείαν, ὁ τοῦτο ἐπιχειρήσας, ἐλεγχθεὶς κινδυνευέτω περὶ τὸν οἰκεῖον βαθμὸν, καὶ ὁ χειροτονούμενος μηδὲν ὠφελείσθω ἐκ τῆς καθ' ἐμπορείαν ὠφελείσθω χειροτονίας, ἢ σχολῆς· ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας ἢ τῆς φροντίσεως, ἣν ἐπὶ χρήμασιν ἔτυχεν. εἰ δέ τις καὶ μεσιτεύων φανῇ τοῖς ἤδη αἰσχροῖς καὶ ἀθεμίτοις λήμμασι, καὶ οὗτος, εἰ μὲν κληρικὸς, τοῦ οἰκείου ἐκπιπτέτω βαθμοῦ, εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μοναζων, ἀναθεματιζέσθω.

Si quis Episcopus ob pecunias ordinationem fecerit, & non venalem gratiam ad venditionem deduxerit, & œconomum, vel Defensorem, vel Paramonarium ob pecunias ordinaverit, vel omnino aliquem ex canone, sui turpis quæstûs gratia; qui id aggressus esse convictus fuerit, de proprio gradu in periculum veniat: & qui ordinatus fuerit, nihil ex ordinatione vel promotione, quæ instar mercaturæ facta est, juvetur; sed sit alienus à dignitate vel curatione, quam pecuniis adeptus est. Si quis autem sequester seu mediator fuerit tam turpibus & nefariis lucris: hic quoque, si sit quidem Clericus, à D proprio gradu excidat: sin autem Laicus vel Monachus, anathematizetur.

Ex τῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς Γενναδίου τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς σὺν αὐτῷ συνόδου.

Ex Gennadii sanctissimi Archiepiscopi Constantinopolitani Encyclica Epistola, & Synodi quæ unà cum ipso fuit.

Ἐγὼ τοίνυν, καὶ ἔστιν ἀποκήρυκτος, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀξίας καὶ λειτουργίας ἀλλότριος, καὶ τῇ κατάρᾳ ἀναθέματος ὑποκείμενος, ὅ, τι κτᾶσθαι ταύτῃ τῇ ἱερωσύνῃ δόξῃ χρημάτων οἰόμενος, καὶ ὁ ταύτῃ παρέχειν ὅτι χρήμασιν ὑπισχνούμενος, εἴτε κληρικὸς, εἴτε λαϊκὸς εἴη, κἂν ἐλέγχοιτο, κἂν μὴ ἐλέγχοιτο ποιῶν. οὐ γὰρ οἷόν τε συμβιβασθῆναί ποτε τὰ ἀσύμβατα, οὐδὲ θεῷ συμφωνῆσαι τὸν μαμωνᾶν, ἢ τοὺς τούτῳ δουλεύοντας, δουλεῦσαι θεῷ. δεσποτικὴ καὶ αὕτη ἔστιν ἀπόφασις ἀναμφίλεκτος, ὅτι δύναται θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

Sit itaque, & est abdicatus, & ab omni sacerdotali dignitate & ministerio alienus, & anathemati maledictionis obnoxius, tam qui se hoc sacerdotium pecuniis acquirere posse putat, quàm qui se ob pecunias id præbere pollicetur, sive sit Clericus, sive Laicus, seu hoc facere convincatur, seu non convincatur. Neque enim fieri potest, ut ea conjungantur, quæ conjungi non possunt: nec ut mammona cum Deo conveniat: vel ut qui ei serviunt, Deo serviant. Hæc est enim Dominica & minimè dubia sententia: Non potestis Deo servire & mammonæ.

E

Ex τῶν κανόνων τῆς ἁγίας ς'. συνόδου.

Ex canonibus sanctæ sextæ Synodi.

Τοὺς ὅτι χρήμασι χειροτονουμένους, εἴτε ἐπισκόπους ἢ οἱασδήποτε κληρικοὺς, καὶ οὐ κατὰ δοκιμασίαν καὶ τοῦ βίου αἵρεσιν, καθαιρεῖσθαι προστάττομεν· ἀλλὰ καὶ τοὺς χειροτονήσαντας.

Eos, qui ordinantur datis pecuniis, sive Episcopos, sive Clericos cujusmodicunque, & non ex vitæ examinatione sive electione, deponi jubemus: sed & eos etiam qui ordinaverunt. F

Ἀκούσωμεν ταῦτα πάντες, ἐνωπιζώμεθα, οὐ μόνον ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῷ κλήρῳ καταριθμούμενοι, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην. δεῖ γὰρ σπουδαιοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, μή ποτε φθαρτοῖς, χρυσίῳ ἢ ἀργυρίῳ, ἠγορασθημεν ἐκ τῆς ματαίας πατροπαραδότου ἀναστροφῆς, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι, ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου, Χριστοῦ.

Audiamus hæc omnes, & auribus percipiamus, non solum Antistites, sed & qui in clero connumerantur, & omnes qui terram habitant. Oportet enim nos iis, quæ audita fuerint, mentem diligentiùs adhibere, ne forte diffluamus: quoniam non corruptibilibus, auro vel argento, empti sumus ex vana & inani à Patribus tradita conversatione, sed precioso sanguine, tanquam agni puri & immaculati, Christi

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Christi. Sic nos quoque doce, vir sanctissime, scripturæ & Evangeliorum & Apostolorum & Patrum præcepta sequi. Verbis enim oris vestri paremus. In alta conscende; exalta in fortitudine vocem tuam ambula in dilatationibus; prædica cum libertate, ut tollatur, & in interitum deducatur, quæ pecuniis facta est per manuum impositionem ordinatio, & quicquid eam, propter avaritiam, injustitiam & mercaturam, turpis lucri gratia consequitur. Ea enim, cum iis quæ cum illa conveniunt, sublata ex peculiari populo, in nomine Christi vocato & redemptionem gratis assecuto, omnia vitii inquinamenta, quæ consequuntur, funditus excisa erunt: & sacerdotes ut palma florebunt, Christi bonum odorem iis qui servantur inspirantes, & Ecclesiæ Epinicion canentes; Abstulit Deus à te iniquitates tuas; præterea autem & eos, qui decerpuntur, fructus dulces efficientes, & ipsos in senecta uberi multiplicantes, beatæ illius, inquam, & immaculatæ vitæ hæredes ostendentes.

ὕτω καὶ ἡμᾶς δίδαξον, ἄνερ ἱερώτατε, ἕπεσθαι τοῖς γραφικοῖς & εὐαγγελικοῖς καὶ ἀποστολικοῖς τε καὶ πατρικοῖς παραγγέλμασι. πειθόμεθα γὰρ τοῖς ῥήμασι τῆς σῆς στόμα. ὑμῶν. ὅτι τῶν ὑψηλῶν ἀνάβηθι, ὕψωσον ἐν ἰσχύι τὴν φωνήν σου, πορεύθητι ἐν πλατισμῷ, κήρυξον μὴ παῤῥησίας, ὅπως ἐξαρθῇ, καὶ εἰς ἀφανισμὸν οἰχήσῃ, ἡ διὰ χρημάτων χειροθεσία, καὶ πᾶν εἴτι διὰ φιλαργυρίαν ταύτην ἀδικίαν τε καὶ ἐμπορίαν αἰσχροκερδῆ ἕρπετον. ταύτης γὰρ μὴ τῶν συνοικούντων αὐτῇ ἐξαιρουμένης ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ λαοῦ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ κεκλημένου, καὶ δωρεὰν τυγχάνοντος τῆς ἁπλουτισμοῦ, πάντα τὰ τῆς κακίας σωρευτικὰ μιάσματα περίῤῥιζα σωρευθήσονται, καὶ οἱ ἱερεῖς ὡς φοίνιξ ἀνθήσουσι, Χριστοῦ δωρεὰν τοῖς σωζομένοις ἐμπνέοντες καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπινίκιον ᾠδὴν ἀναδιδόντες· ᾠδεῖλε κύριος ἐκ σοῦ τὰ ἀδικήματά σου, ἔτι δὲ καὶ τὰς δρεπομένης καρπὸς γλυκάζοντες, πληθύνοντές τε αὐτὸς ἐν γήρᾳ πίονι, τὴν μακαρίας ἐκείνης, λέγω, καὶ ἀκηράτου ζωῆς κληρονόμους ἀναδεικνύντες.

Bals. Hæc Epistola ex scriptura & canonicis demonstrationibus composita est, tractans eos gravius peccare, quàm Spiritûs sancti hostes, quicunque pecuniis ordinationem faciunt, & sancti Spiritus gratiam vendunt. Illi enim servum Dei sanctum Spiritum esse dicunt: hi vero servum suum illum faciunt propter venditionem. Ea enim vendit quis, quæ sua sunt. Eos autem Judæ quóque proditori comparat, ut qui sanctum Spiritum vendere audeant, Christo & Deo nostro consubstantialem. Debes autem scire, quòd illud; Sacerdotes loquimini quæ cordi sunt Hierusalem; est ex prophetia Esaiæ: & illud; Mundi sumus à sanguine eorum, qui transgrediuntur canonicas constitutiones; ex Actibus Apostolorum, seu ex magni Pauli constitutione ad Presbyteros Ephesiorum. Illud, Tanquam Simonem Magum condemnari eos, qui pecuniis ordinantur; ex xxix. canone Apostolico desumptum est. Illud, Nunc dicit Dominus, utique eos, qui me glorificant, glorificabo; ex principio primi Regum. Illud, Quod non acceperunt, nec habent; ex prima ad Corinthios epistola. Illud, non est tibi portio nec hæreditas in hoc negotio; ex Actis Apostolorum. Illud, Oportet Episcopum esse à reprehensione alienum; ex prima epistola ad Timotheum. Illud, Audiamus hæc omnia, & auribus percipiamus hæc omnia, ex epistola ad Hebræos. Illud, Non corruptibilibus, auro & argento, redempti sumus; ex Petri catholica epistola prima. Et illud, In altum montem conscende; ex Esaia, & Osee. Illud, Sacerdotes ut palma florebunt; ex ii. ad Corinthios epistola; & illud, Abstulit Dominus abs te iniquitates tuas, ex Sophonia.

ΒΑΛΣ. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη καταεσκεύασται ἀπὸ γραφικῶν καὶ κανονικῶν ἀποδείξεων, ἁμαρτάνειν τοὺς ποιοῦντας χειροτονίας διὰ χρημάτων, καὶ πωλοῦντας τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος. οἱ μὲν, δοῦλον τοῦ θεοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον λέγουσιν· οὗτοι δὲ δοῦλον ἑαυτῶν ποιοῦσι τοῦτο διὰ τὴν πρᾶσιν. ἐκεῖνα γάρ τις πωλεῖ, τὰ οἰκεῖα. παραπλήσιος δὲ οὗτος καὶ τῷ προδότῃ Ἰούδᾳ, ὡς τολμῶντας πωλεῖν τὸ ἅγιον πνεῦμα, ὁμοούσιον τῷ Χριστῷ καὶ θεῷ ἡμῶν. ὀφείλεις δὲ εἰδέναι ὅτι τὸ, ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ἰερουσαλήμ, ἐκ τῆς προφητείας ἐστὶ τοῦ Ἡσαΐου· τὸ, ὁ σκοπὸς ἐὰν ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν καὶ τὰ ἑξῆς, τοῦ Ἰεζεκιήλ. τὸ, καθαροί ἐσμεν ἀπὸ τοῦ αἵματος. τῶν παραβαινόντων τὰς κανονικὰς διατάξεις, ἐκ τῶν πράξεων τῶν Ἀποστόλων, ἤτοι ἐκ τῆς πρὸς τὸς πρεσβυτέρους τῶν Ἐφεσίων διαταγῆς τοῦ μεγάλου Παύλου. τὸ, ὡς τὸν Σίμωνα τὸν μάγον κατακρίνεσθαι τοὺς διὰ χρημάτων χειροτονουμένους, ἐξελήφθη ἀπὸ τοῦ κυ'. ἀποστολικοῦ κανόνος. τὸ, νῦν φησι Κύριος, ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς πρώτης τῶν βασιλειῶν. τὸ, ὃ οὐκ ἔλαβον οὐδὲ ἔχουσιν, ἀπὸ τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης ἐπιστολῆς. τὸ, οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, ἀπὸ τῶν πράξεων τῶν Ἀποστόλων. τὸ, δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, ἀπὸ τῆς πρὸς Τιμόθεον πρώτης ἐπιστολῆς. τὸ, ἀκούσωμεν ταῦτα πάντα καὶ ἐνωτισώμεθα, ἀπὸ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς. τὸ, οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἐλυτρώθημεν, ἀπὸ τῆς πρώτης Καθολικῆς ἐπιστολῆς Πέτρου. τὸ, ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ ἀνάβηθι, ἐκ τοῦ Ἡσαΐου καὶ τοῦ Ὡσηέ· τὸ, οἱ ἱερεῖς ὡς φοίνιξ ἀνθήσουσιν, ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους δευτέρας ἐπιστολῆς· καὶ τὸ, ᾠδεῖλε Κύριος ἐκ σοῦ τὰ ἀδικήματά σου, ἐκ τοῦ Σοφονίου.

BIBLIOTHÈQUE DE LA VILLE LYON

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

LECTORI.

HÆC quæ ſequuntur, licet ordine non ſuo, Ariſtini Synopſin integrum exhibent. Poſtquam enim omnia illa, quæ in Manuſcripto quem ſecuti ſumus, literis præ vetuſtate fugientibus, paginiſque ſubinde laceris deſiderabamus, in alio Manuſcripto, cujus poſtea copia facta eſt, comparuiſſent, noluimus Lectorem iiſdem fraudari; & proinde ea ab exemplari iſto ſatis etiam antiquo, pro fide, quam ubique profitemur, accuratè deſcripſimus, & latinitate donavimus.

ΕΚ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

EX EPISTOLA [S. BASILII] AD AMPHILOCHIUM.

Ὥσπερ ὸν λαχάνοις ὕτω κὴ ὸν κρέασι, τῦ ζημίμου βλεπὸν διακείνομεν. λάχανον μὲν κώνειον, κρέας δὲ γύπειον· ὅμως ὑοσκύαμον μὲν ἂν τις φάγοι, ὐδὲ κυνὸς ἅψαιτο μὴ σὺν ἀνάγκη. ὡς ὅτε φαγὼν ὐκ ἐνόμισεν.

ΕΚ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΔΙΟΔΩΡΟΝ.

Εἴ τις πάθει ἀκαθαρσίας ἀλόγου πρὸς δυοῖν ἀδελφῶν, ἄθεσμον κοινωνίαν ἐμπέσοι, μήτε γάμον ἡγείσθω τοῦτο, μήτε εἰς ἐκκλησίαν εἰσίτωσαν, πρὶν ἢ διαστῆναι ἀπ' ἀλλήλων. μάταιος γὰρ ὁ περιμιμνήσκων ὅ, γυναῖκα ἐπ' ἀδελφῇ αὐτῆς ὐ λήψη ἀμύζηλον, τῷ ἢ θανῦσαν πεπαῦσθαι τῷ ζηλοτυπεῖν, κὴ χώραν εἶ λαβῶν τῆς τηλυπαύσης λαμβάνειν τῷ ἀδελφῷ· ὡς ἡμῖν γε ἐκεῖνο ἀρκέσῃ, σὺκ εἶση πρὸς πάντα οἰκεῖον τῆ σαρκός σε ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνῃ αὐτῶν. εἰ γὰρ οἱ σωματούμενοι σαρξ εἰσὶ μία, διὰ τῆς γυναικὸς ἡ ἀδελφὴ φύσει ἐστὶ τῷ ἀνδρί. ὡς οὖν ὐ λήψη γυναικὸς μητέρα ἢ θυγατέρα ὅτι μηδὲ τῷ σωτῦ μητέρα ἢ θυγατέρα, ὕτως οὐδὲ ἀδελφῷ ὅτι μηδὲ τῷ σόν.

Ex τῆς πρὸς Γρηγόριον πρεσβύτερον ὡς χωρεδιῦσαι τῦ ὁμοίκου γυναίου.

Ἁμαρία ὸν τούτῳ ἔχει τὸ σεμνόν, τὸ κεχωρίσθαι τῆς μὴ γυναικὸς διαγωγῆς. δεῖ μὴ πιθέσθαι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. διὸ ἃ ὸν Νικαίᾳ πατράσιν ἐπόμενοι σωνεισάκτους ἔχειν ἀπαγορύουσι, χωρισθῆναί σε τῆ σωοίκου γυναικὶ πρεστάξαμεν. ἐὰν δὲ μὴ διορθωσάμενος τολμήσῃς ἱερᾶσθαι, ἀνάθεμα ἔσῃ, κὴ οἱ δεχόμενοί σε ἀκήρυκτοι.

Ex τῆς πρὸς τὺς χωρεπισκόπους.

Καθαρίσατε τὴν ἐκκλησίαν, τὺς ἀναξίους ἐντῆς ἀπελάσαντες. κὴ τῦ λοιπῦ τὺς μὲν ἀξίους ἐξετάζοντες προχειρίζεσθε. ἀριθμεῖτε δὲ μηδένα πρὶν εἰς ἡμᾶς ἀνενεγκεῖν. ἢ γινώσκετε ὅτι λαϊκὸς ἔσται ὁ γνώμης ἄνευ ἡμετέρας εἰς ὑπηρεσίαν παχθῆναι κριθείς.

QUEMADMODUM in oleribus, ita & in carnibus, noxium ab utili diſcernimus. Olus eſt cicuta, & caro vulturina eſt caro: nemo tamen hyoſcyamum comederit nec canem attigerit, ſine magnâ neceſſitate. Quare qui comedit non iniquè fecit.

EX EPISTOLA AD DIODORUM.

Si quis impurâ perturbatione captus, in illicitum ſororum commercium inciderit, illud matrimonium ne reputetur, nec in Eccleſiam introeant, priuſquam ab invicem ſeparentur. Ineptus enim eſt qui illud perperam interpretatur, Mulierem zelotypam ſuper ſororem ſuam non accipies; ſed mortua zelotypa eſſe deſinit, ideoq; mortuæ ſororem accipiendi facultatem eſſe nugatoriè aſſerit. Illud inſtituto noſtro ſat erit, ad omnem proximam ſanguinis tui non accedes, ad revelandam turpitudinem earum. Si enim matrimonio conjuncti una caro ſint, ſoror per uxorem viro conſanguinea evadit. Sicut igitur uxoris matrem vel filiam non accipies, quia nec matrem vel filiam tuam; ita nec ſororem, quia neque tuam.

Ex Epiſtola ad Gregorium Presbyterum, ut à mulierculâ quacum habitabat ſeparetur.

In hoc ſitum eſt cælibatûs decus & honeſtas, quod à mulieris conſortio ſeparetur. Non oportet fratri offendiculum vel ſcandalum ponere. Quapropter nos Synodi Nicænæ Patres, qui introductitias habere vetant, ſecuti, ut à mulierculâ quâ cum habitas ſepareris, præcipimus. Sin autem non correctus ſacerdotio defungi auſus fueris, anathema eris, & qui te recipiunt, abdicati.

Ex Epiſtola ad Chorepiſcopos.

Purgate Eccleſiam, indignos ab eâ expellentes: & deinceps dignos examinate & ſuſcipite. Neminem autem in numerum referatis, priuſquam ad nos retuleritis; vel ſcitote quod Laicus erit qui ſine noſtrâ ſententiâ in miniſterium ordinatus judicatur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Ad Episcopos sibi subjectos, ne propter pecunias ordinent.

Qui propter pecunias ordinant, rem sophisticè interpretantur; quòd scilicet non antea accipiant, nec simul accipiant, sed post ordinationem accipiant. Capere autem est, quandocunque capere. Hoc autem opus est avaritiæ, quæ est Idololatria. Ne igitur propter pauxillum argenti idola Christo præferatis; nec Judam imitemini, eum propter lucrum rursus prodentes qui pro nobis semel crucifixus est: Nam & prædia & manus eorũ qui accipiunt, appellabũtur Akeldama. B

Πρὸς τὰς ὑφ' ἑαυτῷ ἐπισκόπους, μὴ χειροτονεῖν διὰ χρήματα.

Οἱ χειροτονοῦντες διὰ χρήματα ὁρίζονται ὃ σχῆμα, διὰ τὸ μὴ σχολαμβάνειν, ἢ ἅμα λαμβάνειν, ἀλλὰ μεταλαμβάνειν. λαβεῖν δέ ἐστι τὸ ὁτεδήποτε λαβεῖν. τοῦτο δὲ φιλαργυρίας ἔργον· ἡ δέ ἐστι εἰδωλολατρεία. μὴ οὖν Χριστοῦ τὰ εἴδωλα προτιμήσητε διὰ μικρὸν ἀργύριον, μηδὲ τὸν Ἰούδαν μιμήσασθε, προδόντες διὰ λήμματα δεύτερον τὸν ἅπαξ ὑπὲρ ἡμῶν σταυρωθέντα· ἐπεὶ καὶ τὰ χωρία καὶ αἱ χῶραι τῶν διαῦτα δεχομένων ἀκελδαμὰ κληθήσεται.

Ex Epist. ad Amphilochium, de Spiritu sancto cap. xxvii. de Consuetudinis non scriptis.

Plurima eaque commoda ex traditione non scriptâ Ecclesia habet: & primum fideles figura crucis in facie signari; ad orientem inter orandum verti; verba quæ dicuntur in ostensione panis Eucharistiæ, & calicis benedictionis. Aquam baptismi benedicimus, & oleum unctionis, eumque qui baptizatur; & multa alia, quæ mysteria cum sint, non decet iis, qui mysteriis non sunt initiati, in scriptis ostentare. C

Ἐκ τῆς πρὸς Ἀμφιλόχιον περὶ ἁγίου πνεύματος, κεφ. κζ'. περὶ ἀγράφων ἐθῶν.

Πολλὰ καὶ χρήσιμα ἡ ἐκκλησία ἔχει τὰ ἐξ ἀγράφου παραδόσεως. καὶ πρῶτον, τοὺς πιστοὺς τῷ σταυροῦ τύπῳ ἐπὶ ὄψεις κατασημαίνεσθαι· ἔπειτα τὸ πρὸς ἀνατολὰς ἐστραμμένους εὔχεσθαι· τὰ ὁπλισμένα τῇ ἀναδείξει τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς εὐλογίας. εὐλογοῦμεν δὲ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος, τὸ τῆς χρίσεως ἔλαιον, αὐτὸν τὸν βαπτιζόμενον, καὶ πολλὰ ἕτερα ἃ μυστήρια ὄντα οὐκ ἔστι θεμιτὸν τοῖς ἀμυήτοις διὰ τοῦ γράμματος.

Et aliter.

Aliud est dogma, & aliud prædicatio; Illud enim tacetur, hoc publicatur. Inter orandum igitur versus Orientem aspicimus, quoniam antiquam patriam quærimus, paradisum sc. in Eden in Oriente plantatum: Et stantes preces in Dominicis peragimus, & ut qui cum Christo consurrexerimus, & quæ supra sunt quærere debeamus; & quod seculi quod expectatur dies Dominica imago esse videtur, Una ea & octava existens; quod & tota Pentecostea innuit, quam una ea septies in seipsam ducta constituit. Genuflexio autem lapsum nostrum & deinde resurrectionem ostendit. D

Καὶ ἄλλως.

Ἄλλο δόγμα καὶ ἄλλο κήρυγμα· τὸ μὲν γὰρ σιωπᾶται, τὸ δὲ κηρύττεται. ὀρθοῦμεν οὖν πρὸς ἀνατολὰς εὐχόμενοι, ὅτι τὴν ἀρχαίαν ἐπιζητοῦμεν πατρίδα τὸν ἐν Ἐδὲμ θεὸν ἀνατολὰς φυτεύσαντα παράδεισον· ὀρθοὶ δὲ ταῖς εὐχαῖς πληροῦμεν ἐν τῇ κυριακῇ, καὶ ὡς συνεγηγερμένοις Χριστῷ καὶ τὰ ἄνω ζητοῦντες, καὶ ὅτι τοῦτο προσδοκωμένην αἰῶνος εἰκόνα ἔχει, μία ἡ αὐτὴ καὶ ὀγδόη τυγχάνουσα, ἣ καὶ ὅλην ἡ ν'. αἰνίττεται· ἣν ἡ αὐτὴ μία ποιεῖ ἐπάκις ἐφ' ἑαυτὴν πολυπλασιαζομένη. ἡ δὲ γονυκλισία τὴν πτῶσιν ἡμῶν ἐμφαίνει καὶ αὖθις ἀνάστασιν.

Ex xxix. capite ejusdem Operis.

Plurima mystica sine scriptis in republica Christiana versantur; Hoc autem Apostolicum est: Laudo enim, inquit, vos quod sicut tradidi vobis traditiones tenetis; & rursus, servate traditiones quas accepistis, quarum una est hæc, cum Spiritu Doxologia.

Ἐκ τοῦ κθ'. κεφ. τῆς αὐτῆς πραγματείας.

Τὰ πλεῖστα τῶν μυστικῶν ἀγράφως ἡμῖν ἐμπολιτεύονται· Ἀποστολικὸν δὲ τοῦτο, ἐπαινῶ γάρ φησιν ὑμᾶς ὅτι κατὰ πάντα μου μέμνησθε καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε· καὶ αὖθις, κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβετε, ὧν μία καὶ αὕτη ἡ σὺν τῷ πνεύματι δοξολογία.

E

TARASII PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLITANÆ ad Adrianum Papam Romæ Epistola.

ΤΑΡΑΣΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ Ἀδριάνῳ Ῥώμης.

QUi manus imponunt, sunt Spiritus ministri, non autem venditores. Qui enim gratis acceperunt, juxta Domini vocem, gratis dare debent. Is ergo qui auro sacrosancti Spiritus gratiam acquirere conatur, exterminandus est; quia Deo & mammonæ servire impossibile est: & quoniam hæresis hæc peregrina magis impia est quam Macedonii, & reliquorum pneumatomachorum. Cum enim illi Spiritum sanctum Dei servum esse blasphemè dicant, hi ipsum servum suum faciunt, eum servorum more emere ausi, & Judæ similes fiunt. F

Οἱ χειροθέται ὑπηρέται τοῦ ἁγίου πνεύματός εἰσιν, ἀλλ' οὐκ ἐμπόραται· δωρεὰν γὰρ λαβόντες, κατὰ τὸν κύριον φωνῶ, δωρεὰν δίδοναι ὀφείλουσι. ὁ δὲ χρυσίῳ τὸν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος κτήσασθαι, ἐκκηρυκτός, ὅτι μηδὲ δυνατὸν θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ· καὶ ὅτι δυσσεβεστέρα Μακεδονίου καὶ τῶν λοιπῶν πνευματομάχων ἡ ἐκφυλος αὕτη αἵρεσις. ἐκείνων μὲν δοῦλον τὸν θεὸν βλασφημούντων τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτι δοῦλον ἑαυτῷ ποιοῦσιν, τολμῶντες παραπέμπειν ὡς τὸ ἀνθρώπινον, καὶ τῷ Ἰούδᾳ ἴσοι εἰσίν.

Ex Actibus Apostolorum.

Dixit Paulus Simoni pecunias afferenti ut Spiritum sanctum acciperet, Argentum tuum sit tecum in perditionem, quoniam Dei donum pecuniis acquirere existimaveris.

Ἐκ τῶν πράξεων.

Εἶπε Παῦλος πρὸς Σίμωνα προσάγοντα χρήματα ἵνα λάβῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἰς ἀπώλειαν εἰπών, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρήματα κτήσασθαι.

Ex

A

Ex τῆς γ'. τῶν Βασιλειῶν.

Ο βεβλόμενος ἐπλήρου τὰς χεῖρας Ιεροβοάμ, καὶ ἐγίνετο ἱερεύς, καὶ ἐγένετο εἰς ἁμαρτίαν τοῦτον καὶ ἀφορισμὸν καὶ ὄλεθρον τῷ οἴκῳ Ιεροβοάμ.

Ex tertio Regum.

Quicunque voluit, manus implevit, & Sacerdos creatus erat, & factum est hoc in peccatum & deletionem exitiumque domui Ieroboam.

Ex τῆς δ'.

Εἶπεν Ελισαιὲ πρὸς Γιεζῆ, καὶ ἔλαβες τὸ ἀργύριον Νεεμᾶν καὶ τὰ ἱμάτια, ἀλλὰ καὶ ἡ λέπρα Νεεμᾶν κολληθήσεταί σοι καὶ τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα.

Ex quarto Regum.

Dixit Helizæus Giezi, certe accepisti argentum & vestes Naaman, quare & Lepra Naaman adglutinabitur tibi & semini tuo in perpetuum.

B

Ex τῆς εἰς τὸν Ησαΐαν ἑρμηνείας τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

Ex Magni Basilii Interpretatione in Esaïam.

Οὐδεὶς πώποτε χάριν τοῦ θεοῦ χρυσίῳ ἀπεδίδοτο· δωρεὰν λάβετε, δωρεὰν δότε. ὁρᾷς πῶς ἠγανάκτησε Πέτρος πρὸς Σίμωνα, τὸ ἀργύριόν φησι σὺν σοὶ εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν χάριν τοῦ θεοῦ διὰ χρημάτων ἐκτήσω.

Nemo gratiam Dei auro emit. Gratis enim accepistis, gratis date. Vides quomodo Petrus adversus Simona indignatus sit, Argentum, inquit, tecum sit in perditionem, quia gratiam Dei pecuniis acquirere speraſti.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους Επιστολῆς.

Ejusdem ex Epistola ad Episcopos sibi subjectos.

C

Νομίζουσιν οἱ χειροτονούμενοι ἐπὶ χρήμασι μὴ ἁμαρτάνειν, τῷ μὴ προλαμβάνειν ἢ ἅμα λαμβάνειν, ἀλλὰ μεταλαμβάνειν· ἀλλ' ἴστωσαν ὅτι λαβεῖν ἔξεστι ὅ λαβὼν ὁπηνίκα. παρακαλῶ οὖν ἀποθέσθαι τὸ ὅτι τὴν γέενναν ξαυτῷ προσαγωγήν.

Qui propter pecunias ordinant, se non peccare existimant, quod non antea accipiant, nec simul accipiant, sed postea accipiant; sed sciant, quod accipere, est quandocunque accipere. Adhortor igitur ut hunc ad Geennam aditum deponatis.

Ex τοῦ βίου τοῦ Χρυσοστόμου.

Ex vitâ Chrysostomi.

Προσέταξεν ἡ σύνοδος, ὅ μὴν χρυσίον τοὺς χειροτονηθέντας ὅτι χρήμασι παρὰ τῶν κληρονόμων τοῦ χειροτονήσαντος Αντωνίνου λαβεῖν· κοινωνεῖν δὲ ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου, πλὴν μόνον ἱερέων· ἵνα μὴ τούτων συγχωρηθέντων, ἔθος Ιουδαϊκὸν καὶ αἰγύπτιον γένηται, πωλεῖν καὶ ἀγοράζειν τὴν ἱερωσύνην. καὶ ζήτει κανόνα β'. τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων ἁγίων πατέρων.

D

Præcepit Synodus, eos qui propter pecunias ordinati erant, aurum ab hæredibus Antonini, qui ordinavit, recipere; & intra altare quidem communicare, sed Sacerdotio privatos esse: ne his concessis Judaica sit vel Ægyptiaca Sacerdotium vendendi & emendi consuetudo. Quære etiam Canonem ii. sanctorum Patrum qui Chalcedone convenerunt.

Γενναδίου Κωνσταντινουπόλεως.

[Ex] Gennadii Constantinop. [Epistola.]

Ἔσω ἀκήρυκτος καὶ πάσης λειτουργίας ἱερατικῆς ἀλλότριος, καὶ τῷ ἀναθέματι ὑποκείμενος, ὅτι κτᾶσθαι τὴν ἱερωσύνην διὰ χρημάτων οἴεται, καὶ ὁ πρέσβυν ξαυτὸν ἐπαγγελλόμενος. ζήτει καὶ κανόνα κβ'. τῶν ς'. συνόδου.

Sit exterminatus & ab omni Sacerdotali ministerio alienus, & anathemati obnoxius, tam qui Sacerdotium se pecuniis acquirere posse existimat, quam qui se propter pecunias id præbere pollicetur. Quære etiã vi. Syn. Can. xxii.

E

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Αλεξανδρείας περὶ οὗ ποτὲ χρὴ τὸ μεγάλῳ σαββάτῳ νηστεύειν.

CANONES SANCTI DIONYSII Alexandrini de tempore quo in magno Sabbato jejunium solvere oporteat.

Οἱ μὲν ἅγιοι εὐαγγελισταὶ περὶ μὲν τοῦ καιροῦ τῆς τοῦ κυρίου ἀναστάσεως οὐδὲν εἶπον ὑδὲν, διαφόρους ὄντας τοὺς πρὸς τὸ μνῆμα προσβαλλόντων τῷ τάφῳ ἀφίξεις ἀπήγγειλαν. ὄψε Σαββάτων, ὅθεν δηλοῖ βαθείας νυκτὸς, ὁ Ματθαῖος· περὶ σκοτείας ἔτι οὔσης, ὁ Ιωάννης· ὄρθρου βαθέος, ὁ Λουκᾶς· καὶ λίαν πρωὶ ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, Μάρκος· καὶ πάντες προηγέρθαι τὸν κύριον ἔφησαν. τίς οὖν ἐστω καὶ ποίαν ὥραν ἄρξασθαι δεῖ τῆς ἐπὶ τῇ ἐγέρσει τοῦ κυρίου χαρᾶς, ἀποκριθῆς, ὅτι τοὺς μὲν πρὸ νυκτὸς ἀνιέντας ὡς ὀλιγώρους καὶ ἀκρατεῖς αἰτιώμεθα, τοὺς δὲ μέχρι τετάρτης φυλακῆς ἐγκαρτεροῦντας ἀποδεχόμεθα, τοῖς μεταξὺ δὲ οὐχ ὑποχλούμεθα.

SAncti quidem Evangelistæ de tempore resurrectionis Dominicæ nihil [definitè] dixerunt, diversos autem ad sepulchrum proficiscentium accessus renunciarunt. Vespere Sabbati, quo tempus mediæ noctis indicatur, Matthæus: Mane cum adhuc obscurum esset, Joannes: Valde mane, Lucas: & valde mane exorto jam Sole, Marcus: Omnes Dominum prius resurrexisse affirmarunt. Iis igitur qui quærunt, quânam horâ lætitia ob Domini resurrectionem auspicanda sit, respondeas, quod eos qui ante mediam noctem solvunt, ut contemptores & intemperantes reprehendimus, eos autem qui ad quartam usque vigiliam fortiter perdurant amplectimur: qui vero medium inter hæc quiddam tenent, iis molesti non sumus.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Ejusdem de iis, qui cum excommunicati fuerint, & præ metu mortis ad communionem admissi, postea convalescunt.

I. *Eos, qui præ expectatione mortis ab excommunicatione soluti sunt, si ultra superstites maneant, & nihil interea mali fecerint, denuò ligare absurdum erit. Si quis autem postquam convaluerit, majori animadversione indigere adhuc videatur, & monitus ut sese humiliet, affligat, submittatque, non pareat, sed usque immorigerum se præbeat, hoc ei in crimen cedet secundâ excommunicatione dignum.*

B

De Impuritate.

II. *Quæ sunt in abscessu, à divinis templis sacrisque mysteriis arceantur.*

III. *Matrimonio etiam conjuncti ex consensu invicem abstineant, ut vacent orationi, & rursus conveniant.*

IV. *Qui involuntariè fluxum nocturnum passi sunt, propriam sequantur conscientiam, & seipsos utrum dubitent, necne? diligenter explorent: Uti enim in cibis, ita & in hoc casu, qui dubitat, si comederit, condemnatur.*

C

Τοῦ ἁυτοῦ περὶ τῶν ἀκοινωνήτων μὲν ὄντων, φόβῳ δὲ θανάτου κοινωνέντων, εἶτα ὑπεικόντων.

α'. Τὲς φοβοδοκίᾳ θανάτου λυθέντας τῆς ἀκοινωνησίας, ἄλογον ἂν ὑπεικοῦσιν αὖθις δεσμῷ μηδὲν ἐν τῷ μεταξὺ ἐργαζομένους. εἰ μέντοι μὴ ὅ ῥᾴδιαν φαίνοιτό τις πλείονος δεόμενος ὑπογοφῆς, καὶ νουθετούμενος. ταπεινῶν καὶ κακῶν καὶ συστέλλειν ἑαυτὸν, μὴ πείθοιτο, ἀλλ' ἀνυπλέκῃ, δοῦτο αὖτῳ ἔγκλημα πρὸς διάπειρον ἀφορισμόν.

Περὶ ἀκαθαρσίας.

β'. Αἱ ἐν ἐφέδρῳ καὶ θείων ναῶν, καὶ ἱερῶν μυστηρίων εἱργέσθωσαν.

γ'. Καὶ οἱ γαμικοὶ ἐκ συμφωνείας ἀλλήλων ἀπεχέσθωσαν, ἵνα σχολάζωσι τῇ προσευχῇ, καὶ πάλιν συνιόντων.

δ'. Οἱ ἀφαιρέτως ῥύσιν νυκτερινὴν ὑφιστάμενοι, τῷ οἰκείῳ συνειδότι ἀκολουθείτωσαν, καὶ ἑαυτὲς σκοπείτωσαν εἰ θέλουσιν, ἢ μή. ὡς γὰρ ὅπι τῶν βρωμάτων, ὕτω καὶ τοῦτο ὁ θέλων νομοθετῶν, ἐὰν φάγῃ, κατακέκριται.

SANCTI PETRI ALEXANDRINI Martyris Canones.

I. *Cum persecutionis quatuor jam anni præterierint, eos, qui multa passi, tandemque tormentis superati Christum negarunt, exinde autem pœnitentia ducti sunt, & anno tertio deflent, aliis quadraginta diebus pœnæ subjectos esse debere declaramus.*

D

II. *Iis, qui in carcerem solummodò conjecti lapsi sunt, annus ad prædictum tempus adjectus sufficiet.*

III. *Iis, qui nihil omnino passi sunt, sed ad impietatem ultrò transfugerunt, nunc autem pœnitentia ducuntur, quatuor annos injungimus; juxta ficum in Evangelio, quæ cum tribus annis sterilis esset, & mox excindenda, uno insuper anno dimissa erat.*

IV. *Quod si post lapsum in impœnitentia perstent, sint ut Barbari.*

E

V. *Iis, qui simularunt & tyrannos ludificarunt, eoque pacto dæmoniis non sacrificarunt, semestris pœnitentiæ pœna imponetur.*

VI. *Quoniam nonnulli servos suos pro se sacrificare compulerunt, qui coacti fuerant, uno anno opera pœnitentiæ ostendant, qui vero coegerunt, tribus.*

VII. *Iis, qui proditi negarunt, postea autem revocato certamine fortiter conflictarunt, cum omni gaudio & lætitia in omnibus communicamus; ut exhilerati constantiores evadant.*

F

VIII. *Iis etiam qui ad certamen ultrò confugerunt, communicandum est: pro Christo enim ea fecerunt, licèt non juxta Christi mandatum. Jubet enim ille à persecutoribus aufugere.*

IX. *Clerici, qui ad certamen ultrò confugiunt, & tormentis superati fuerint, ministerium non amplius habebunt. Quomodo enim? reliquerunt gregem, quod nemo ex Apostolis fecit.*

ΠΕΤΡΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ τοῦ ἁγίου καὶ ἱερομάρτυρος.

α'. Τεσσάρων ἤδη χρόνων ὑπερφερομένων τῷ διωγμῷ, ἀποφαινόμεθα τὲς μὲν πολλὰ παθόντας, εἶτα τ' βασάνων ἡττηθέντας καὶ Χριστὸν ἀρνησαμένους, ἔπειτα μεταγνόντας καὶ κατανενυγμένους πρῶτον ἔτος μὲν τῷ προσείλλειν, ἄλλας τεσσαρακοντα ἡμέρας ὑπομεθεῖναι.

β'. Τοῖς φυλακῇ μόνον ἐμβληθεῖσι καὶ ἀθλοποιοῦσι, πρὸς τῷ προειλθόντι χρόνῳ ἑνιαυτὸς ἀρκέσει.

γ'. Τοῖς μηδὲν ὅλως παθοῦσι, ἀλλ' αὐτομολήσασι πρὸς τὴν ἀσέβειαν, νῦν δὲ μετανοοῦσιν, ὀφείλομεν πεντετηρίαν· καὶ τὴν ἐν ὑαλοχωλίῳ συκῇ ὅπι τρία ἔτη μείνασαν ἄκαρπον ὀκτωμηθεῖναί τε μέλλουσαν, καὶ συγχωρηθεῖσαν ἐπ' ἐνιαυτόν.

δ'. Εἰ καὶ μὴ ὅ ὀκτοῦν ἀμεταγνόητοι, ἔσωσαν ὡς βάρβαροι.

ε'. Τοῖς ὑποκειναμένοις καὶ παίξασι τὲς βασὰς οὕτω τε ἀφοδηθῆναι ὅ θύσαι τοῖς δαίμοσι, ἑξάμηνον ὑπομενοῦσεται τῆς ἐν μετανοίᾳ ὑποστροφῆς.

ς'. Ἐπειδή τινες ἠναγκάσθησαν, τὲς ἑαυτῶν δούλους θῦσαι ἀντ' ἑαυτῶν, οἱ μὲν ἀναγκασθέντες ἑνιαυτῷ καὶ τῆς μετανοίας ἔργα ὑπομενοῦσι, οἱ δ' ἀναγκάσαντες ἐτῶν τρισίν.

ζ'. Τοῖς ἀφοδοθεῖσι καὶ ἀρνησαμένοις, εἶτα τῷ ἥττων ἀναγκαλεσαμένοις, γενναίως τε ἀγωνισαμένοις, μετὰ πάσης χαρᾶς καὶ ὑφροσύνης ἐν ἅπασι κοινωνήσωμεν, ἵνα διφρανθέντες διὰ τοῦτο μᾶλλον γένωνται.

η'. Καὶ τοῖς εἰς τὲς ἀγῶνας αὐτομολήσασι κοινωνητέον· ὑπὲρ Χριστοῦ γὰρ πεποιήκασιν, εἰ καὶ μὴ κατὰ Χριστόν. φεύγειν γὰρ διωκομένους ἐκεῖνος ἐκέλευσεν.

θ'. Οἱ ἀπὸ κλήρου αὐτομολήσαντες, καὶ τ' βασάνων ἡττηθέντες, τῷ λειτουργίαν μὲν ἔξεσι· πῶς γὰρ; οἷόν τε κατέλιπον ὃ ποίμνιον, ὃ μηδεὶς τῶν ἀποστόλων ἐποίησε.

i. Τοῦ

ι'. Τοῖς αὐθαιρέτως ὑπελθοῦσι τὸν ἀγῶνα καὶ μὴ ζοῦσι μετανοοῦσι, καὶ ὅ ποτε ἔπαθον ἀποδυρομένοις, καὶ μάλιστα εἰ ἀπολίτευτοι ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν ἐγένοντο, καὶ σωζόμενα καὶ συμπαρακαλοῦμεν ὑπὲρ ἱλασμοῦ αὐτῶν.

ια'. Τοῖς δοῦσι χρήματα πρὸς τὸ φυγεῖν βασάνους οὐκ ἔστιν ἔγκλημα· εἵλοντο γὰρ χρήματα ζημιωθῆναι ἢ ψυχικόν. καὶ λυτρὸν ἀνδρὸς ὁ ἴδιος πλοῦτος.

ιβ'. Οὐδὲ τοῖς φυγῇ τὴν σωτηρίαν προεσαμένοις ἔξιν ἐγκαλεῖν, κἂν αὐτοὶ αὐτῶν ἕτεροι κατασχεθῶσιν· ἠδύναντο γὰρ κἀκεῖνοι φυγεῖν.

ιγ'. Οἱ πολλὴν βίαν καὶ ἀνάγκην παθόντες, καὶ τέλεον ἐκβιασθέντες θῦσαι, ἀκουσίους τὰς αὐτῶν χεῖρας προσενεγκόντων τῶν βιαστῶν τῇ ἀνιέρῳ θυσίᾳ, ἐν μόνον ἐν τῇ λειτουργίᾳ μένουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὁμολογηταῖς τάξονται.

ιδ'. Τετράδα καὶ παρασκευὴν νηστεύομεν· τὴν μέν, ὅτι ὅ τε χριστοῦ τῆς προδοσίας συμβούλιον, τὴν δὲ τὸ σωτήριον πάθος. τὴν δὲ κυριακὴν χαίροντες διὰ τὴν ἀνάστασιν οὐδὲ γονυκλινομεν.

A X. *Cum iis, qui ſponte certamen obierunt [& lapſi ſunt] & poſtea pœnitentiam egerunt, & quod factum eſt deplorarunt, potiſſimum ſi vita ſua à negotiis civilibus alieni fuerint, unà precamur, & pro ſalute eorum unà adhortamur.*

XI. *Qui pecunias dant, ut tormenta effugiant, culpa carent: maluerunt enim pecuniarum quam animæ detrimentum pati. Et hominis redemptionis pretium divitiæ ſuæ.*

XII. *Similiter & qui fuga ſaluti ſuæ conſuluerunt, non ſunt reprehendendi, licet pro iis alii prehenſi fuerint: poterant enim & illi aufugere.*

B

XIII. *Qui poſtquam magnam vim & coactionem paſſi ſũt, ſacrificare omnino coacti fuerint, tyrannis manus eorum contra volũtatem profano ſacrificio afferentibus, non ſolũ in miniſterio manebũt, ſed & inter cõfeſſores conſtituti erunt.*

XIV. *Quarta feria & Paraſceve jejunamus: altera quidem quia in ea proditionis adverſus Chriſtum conſilium factum erat, altera autem quia in ea ſalutifera paſſio contigit. Die autem Dominica exultantes propter reſurrectionem genu non flectimus.*

C

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Νεοκαισαρείας τῦ θαυματουργῦ περὶ τῶν ἐν τῇ καταδρομῇ τῶν βαρβάρων γενομένων.

CANONES SANCTI GREGORII

Neocæſarienſis Archiepiſcopi Thaumaturgi, de iis qui in Barbarorum incurſione fuerunt.

α'. Τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ τῶν καταδραμόντων τὴν ἡμετέραν βαρβάρων, οὐδὲν βαρεῖ τὸ φαγεῖν τὰ δοθέντα ὑπ' ἐκείνων βρώματα· μάλιστα ὅτι παρὰ πάντων λέγεται τοὺς βαρβάρους μὴ τεθυκέναι εἰδώλοις.

I. *Eos, qui à Barbaris, qui in regiones noſtras incurſiones fecerunt, captivi facti ſunt, nihil gravat cibos ab iis appoſitos comedere; maximè quod apud omnes dicatur, Barbaros idolis non ſacrificaſſe.*

β'. Καὶ αἱ διαφθαρεῖσαι ὑ' αὐτῶν, εἰ μὲν βίον εἶχον καὶ πρότερον κατεγνωσμένον, ὕποπτος καὶ νῦν ἡ πορνικὴ αὐτοῖς ἕξις, καὶ οὐ κοινωνήσουσιν ἡμῖν τῶν δεήσεων· εἰ δὲ βίον ἔχουσαι σώφρονα καὶ καθαρὸν ὑπελήφθησαν, οὐκ ἔστιν αὐταῖς ἁμάρτημα.

II. *Mulieres etiam ab iis ſtuprata, ſi vitam prius damnatam vixerint, fornicarius habitus tempore etiam captivitatis ſuſpectus eſt, & precibus nobiſcum non communicabunt: quod ſi vitam caſtam puramque agentes contumeliam paſſæ ſint, non erit iis peccatum.*

D

γ'. Οὐ τὸ λῃστεύειν μόνον φευκτὸν καὶ φεικτόν, ἀλλὰ καὶ τὸ πλεονεκτεῖν, καὶ τὸ ἀλλοτρίων αἰσχροκερδῶς ἐφάπτεσθαι. πᾶς οὖν ὁ τοιοῦτος τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας ἐκκήρυκτος.

III. *Non ſolum prædari fugiendum horrendumque eſt, ſed plura etiam concupiſcere, & bona aliena propter turpe lucrum attingere; quicunque igitur eſt ejuſmodi à Dei Eccleſia abdicatur.*

δ'. Οἱ ἐν τῇ τῶν βαρβάρων καταδρομῇ καὶ τῶν ὁμοφύλων ἁρπάσαντες, σφοδρὰ ἀσεβεῖς εἰσι καὶ θεοστυγεῖς, καὶ πολλὴν ὑπερβολὴν ἀτοπίας ἐνδυντες. ἔξωσαν οὖν ἐκκήρυκτοι μήποτε σωαπολέσῃ ὁ ἀσεβὴς τὸν δίκαιον.

IV. *Qui in Barbarorum incurſione bona eorum qui ſunt ſui generis ſurripiunt, valdè impii ſunt deoque inviſi, iique quorum improbitati nihil ſuperaddi poterit. Sint igitur abdicati, ne fortè impius juſtum unà ſecum perdat.*

E

ε'. Εἰ καὶ Αχαρ μόνον ἥψατο τοῦ ἀναθέματος, ἀλλ' ὅμως πᾶσαν ἦλθε τὴν συναγωγὴν ἡ ὀργή, καὶ ἡμῖν οὖν πᾶν τὸ μὴ ἡμέτερον ἀλλὰ ἀλλότριον ἀνάθεμα νενομίσθαι προσήκει.

V. *Si Achar id quod Deo dedicatum erat, ſolùm tetigit, & ſuper omnem congregationem ira Dei pervenit, nos etiam omne quod noſtrum non eſt, ſed alienum, tamquam Deo dedicatum exiſtimare debemus.*

ϛ'. Οὐδὲ ὡς δίκαιόν τι κερδαίνειν ἔξεστι καὶ τῶν ἀδελφῶν συλᾶσθαι γάρ, φησὶ τὸ δευτερονόμιον, καὶ ἔσται μετά σε ἕως ἐκζητήσῃ ὁ ἀδελφός σου.

VI. *Fratrum bona tanquam inventa lucrifacere non oportet; Congregabis enim, inquit Deuteronomium, & tecum erunt, donec frater tuus ea quæſierit.*

ζ'. Εἰ τὰ τοῦ ἀμελοῦντος τῶν ἰδίων κερδαίνειν οὐκ ἔξεστι, πόσῳ μᾶλλον τοῦ δυσχεροῦντος καὶ πολεμίους φεύγοντος, καὶ τῶν ἰδίων ἐκδιωκομένου.

VII. *Si hominis bona, quæ ipſe neglexerat, lucrifacere non oporteat, quanto magis infelicis, & inimicos fugientis, & à rebus ſuis expulſi.*

F

η'. Καὶ οἱ ἀνθ' ὧν ἄλλοι ἀπώλεσαν, ἀλλότρια κατέχοντες, ἑαυτοὺς ἐξαπατῶσιν ὑπὸ Βορεάδων καὶ Γότθων παθόντες, Βορεάδες καὶ Γότθοι τοῖς ἄλλοις γίνονται.

VIII. *Qui pro bonis, quæ ipſi amiſerant, aliena detinent, ſeipſos decipiunt; cum enim ipſi à Boradis & Gotthis paſſi ſint, Boradi & Gotthi aliis evadunt.*

θ'. Οἱ τοὺς διαφυγόντας βίᾳ κατέχοντες αἰχμαλώτους, ἄπιστοι καὶ ἀσεβεῖς· καὶ μηδὲ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου γινώσκοντες. φοβοῦμαι μὴ καὶ σκηπτοὶ ἐπ' αὐτοὺς πέσωσιν.

IX. *Qui captivos, qui fuga evaſerunt, vi detinent, infideles ſunt & impii, nec Dei nomen norunt; vereor ne fulmina in eos decidant.*

ι'. Οἱ τὰ τῶν βαρβάρων φρονήσαντες αἰχμάλωτοι, φονεύοντές τε τοὺς ὁμοφύλους, καὶ ὁδοὺς καὶ οἰκίας τοῖς βαρβάροις

X. *Captivi, qui cum Barbaris ſentientes, ſuæ nationis homines occidunt, & vias domoſque Barbaris*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

indicant, etiam ab auditione arceantur, donec sanctis unà congregatis aliter visum fuerit.

A ὑποδηκνύοντες, καὶ τ ἀκροάσεως εἰργόδωσαν· ἕως ἕτερόν τι δόξῃ συνελθοῦσιν ἁγίοις.

XI. *Qui domos alienas invadere ausi fuerint, si accusati convincantur, ne quidem auditione digni habeantur; sin sponte sua confessi fuerint, succumbant.*

ια'. Οἱ ἀλλοτρίοις οἴκοις ἐπελθόντες, κατηγορηθέντες μὲν καὶ ἐλεγχθέντες μηδὲ ἀκροάσεως ἀξιούσθωσαν· ἑκόντες δὲ ὁμολογοῦντες ὑποπιπτέτωσαν.

XII. *Qui in campo res alienas invenerint, aut in domibus suis, à Barbaris forsan allatas, si facti convincantur, succumbant; sin confiteantur & restituant, precibus digni habeantur.*

ιβ'. Οἱ ἐν πεδίῳ εὑρόντες τὰ ἀλλότρια, ἢ ἐν ταῖς ἰδίαις οἰκίαις, ὑπὸ τῶν βαρβάρων ὡς εἰκὸς κατενεχθέντα, εἰ μὲν ἐλεγχθῶσιν, ὑποπιπτέτωσαν, εἰ δὲ εἴποσι καὶ ἀποδώσουσι, τῆς συγγνώμης ἀξιούσθωσαν.

XIII. *Non oportet pretium indicii, vel conservatæ* B *rei, vel inventæ, vel aliud quodcunque accipere; sed puro corde mandatum implere.*

ιγ'. Οὐ δεῖ μισθὸν, ἢ σῶστρα, ἢ εὕρετρα, ἢ ὁπωσοῦν λαμβάνειν, ἀλλὰ καθαρῷ τῷ καρδίᾳ πληροῦν τὴν ἐντολήν.

MAGNI ATHANASII AD AMMUM MONACHUM DE SOMNIANTIBUS EPISTOLA.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΡΟΣ ΑΜΟΥΝ ΜΟΝΑΖΟΝΤΑ ΠΕΡΙ ΟΝΥΠΝΙΑΖΟΜΕΝΩΝ.

DIC mihi, religiosissime vir, quodnam habet peccatum vel immundum, naturalis quædam & involuntaria excretio? nisi quis velit ea etiam criminare quæ per nares, os, ventremque excernuntur. Tum solum contaminamur, quando fœtidissimum peccatum operamur; naturalis autem excretio quæ involuntariè fit, naturæ opus est; quamvis nonnulli dictum Evangelicum, quod dicit, quæ exeunt hominem coinquinant, absurdè detorqueant; dicto enim subjungitur, undenam exeuntia? nempe à corde, ubi malæ & profanæ cogitationes. C

ΕΙΠΕ μοι εὐλαβέστατε τί ἔχει ἁμάρτημα ἢ ἀκάθαρτον φυσική τις ἀποφαίρετος ἔκκρισις· εἰ μή τις ἐγκαλέσῃ ἐνθέλοι καὶ τὰ διὰ ῥινὸς καὶ στόματος καὶ τ γαστρὸς ἀποφερόμενα. τότε μόνον μεμολύσμεθα ὅταν πλὴν δυσωδεστάτην ἁμαρτίαν ἐργαζόμεθα· ἔκκρισις δὲ φυσικὴ ἀβουλήτως γενομένη τῆς φύσεως ἔργον· κἂν τινες ἀλόγως καὶ ῥητὸν εὐαγγελικὸν βιάζωνται ὃ λέγον, τὰ ἐκπορευόμενα κοινοῦν τὸν ἄνθρωπον· ἐπάγεται γὰρ τῷ ῥητῷ, τὰ πόθεν ἐξερχόμενα, ὅτι τὰ ἀπὸ καρδίας, ἔνθα οἱ πονηροὶ καὶ βέβηλοι λογισμοί.

ALIUD.

Αλλο.

Fornicatores & adulteros Deus judicabit: qui legitimo matrimonio junctus est, non peccavit, non autem tot dona accipiet; accipiet enim, nam & ipse fert fructum tricesimum. Qui autem castam & supramundanam vitam elegerit, virginitatis sc. statum, dona habet admirabiliora, perfectum enim fructum centesimum producit. D

Πόρνους καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ θεός· γήμας κατὰ νόμον οὐχ ἥμαρτεν, ἃ μὴν τοσαῦτα χαρίσματα λήψεται· λήψεται γάρ, φέρων καὶ αὐτὸς καρπὸν τριακοντα. ὁ δὲ ὑπερκόσμιον ἐλόμενος βιωτὴν ἐν ἁγνείᾳ θαυμάσια ἔχει χαρίσματα, φέρει γὰρ τέλειον καρπὸν τὸν ρ'.

ALIUD SANCTI MAXIMI.

ΑΛΛΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ.

Dicunt nonnulli quod dæmones membra corporis in somniis attingentes, fluxus passionem commovent, & deinde passio mota mulieris imaginem per memoriam ad mentem transfert. Nonnulli autem, quod menti sub forma mulieris apparent, & partes corporis attingentes desiderium excitant, & sic phantasiæ generantur. Alio rursus modo, per appropinquationem dæmonis movetur passio, & sic in cogitationes anima inflammatur, per memoriam imagines deferens, & similiter in alias phantasias violentas. Alii quidem sic, alii autem aliter evenire dicunt; verum nullo prædictorum modorum dæmones passionem movere possunt, quamdiu animæ charitas & continentia inest, neque in somniis neque in vigiliis. E

Τινὲς μὲν φασιν ὅτι τὰ μορίων τοῦ σώματος καθαπτόμενοι οἱ δαίμονες καὶ τὸν ὕπνον κινοῦσι ὃ τ ῥύσεως πάθος· εἶτα ὁ πάθος κινήσαν ἀναφέρει τῷ μορφῷ τῆς γυναικὸς διὰ μνήμης ὅπη τοῦ νοῦ. τινὲς δ ὅτι τῷ μὲν νῷ ἐν σχήματι γυναικὸς φαίνονται, τὰ δὲ μορίων τοῦ σώματος καθαπτόμενοι κινοῦσι τὸν ὄρεξιν, καὶ οὕτω γίνονται αἱ φαντασίαι. ἕτερα δὲ πάλιν· ἐν τῷ πλησιάζοντι δαίμονι κινεῖται ὁ πάθος, ὃ οὕτως ἀνάπλεται πρὸς λογισμὸν ἡ ψυχὴ, ἀναφέρουσα τὰς μορφὰς διὰ τῆς μνήμης, καὶ ὅτι τῷ ἄλλων δὲ ἐμπαθῶν φαντασιῶν ὁμοίως. οἱ μὲν οὕτως, οἱ δὲ οὕτως ὅπως συμβαίνειν φασὶν, πλὴν ἐν οὐδενὶ τ εἰρημένων τρόπων ἰσχύσι πάθος ὁποιονδήποτε κινῆσαι οἱ δαίμονες, πρόσκειται τῇ ψυχῇ ἀγάπης καὶ ἐγκρατείας, ἔστε ἐγκρατοῦς τ σώματος, ἔτι καὶ τὸν ὕπνον. F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ.

Τα τῆς παλαιᾶς ϗγ᾽ βιβλία κδ΄. εἰσιν· ὅσα καὶ παρ᾽ Ἑβραίοις στοιχεῖα. Γένεσις, Ἔξοδος, Λευιτικόν, Ἀριθμοί, Δευτερονόμιον, Ἰησοῦς, κριταί, Ῥὼθ, Βασιλειῶν δ΄. βίβλοι ϛ΄. Παραλειπομένων ϛ΄. βίβλοι δύο, Ἔσδρα β΄. βιβλία α΄. Ψαλμοί, Παροιμίαι, Προφῆται ιβ΄. βιβλίον ἕν· εἶτα Ἡσαΐας, Ἱερεμίας, σὺν Βαρούχ, Θρήνοις καὶ Ἐπιστολαῖς, Ἰεζεκιὴλ καὶ Δανιήλ. τὰ δὲ καινῆς διαθήκης ταῦτα. Εὐαγγέλια δ΄. Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ, Ἰωάννου, πράξεις Ἀποστόλων, ἐπιστολαὶ καθολικαὶ τῶν Ἀποστόλων ζ΄. Ἰακώβου μία, Πέτρου ϛ΄. Ἰωάννου γ΄. Ἰούδα α΄. Παύλου ιδ΄. Ἰωάννου ἀποκάλυψις. βιβλία ἀκανόνιστα μέν, ἀναγινωσκόμενα δὲ, σοφία Σαλομῶντος, Σιρὰχ, Ἐσθὴρ, Ἰουδὲθ, Τωβίας, ἡ καλουμένη διδαχὴ τῶν ἀποστόλων, καὶ ὁ Ποιμήν.

MAGNI ATHANASII EPISTOLA.

Libri veteris testamenti sunt viginti duo, quot nimirum apud Hæbræos literæ. Genesis, Exodus, Leviticum, Numeri, Deuteronomium, Jesu, Judices, Ruth, Regnorum quatuor, libri duo, Paralipomenon duorum, liber unus. Esdræ i. lib. ii. Psalmi, Proverbia, Prophetarum XII. liber unus. Deinde Esaias, Ieremias, cum Threnis & Epistolis Baruch, Iezechiel, Daniel. Novi autem testamenti sunt hi. Evangelia quatuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Joannis. Actus Apostolorum. Epistolæ Catholicæ Apost. vii. Jacobi una, Petri duæ, Joannis iii. Judæ una, Pauli xiv. Apocalypsis Joannis. Libri autem non canonici, quæ tamen leguntur, Sapientia Solomonis, Sapientia Syrack, Esther, Judith, Tobias, quæ vocatur doctrina Apost. et Pastor.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΕΠΩΝ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ.

Πρωτη Γένεσις, εἶτ᾽ Ἔξοδος, Λευϊτικὸν,
Ἔπειτ᾽ Ἀριθμοί. εἶτα Δεύτερος νόμος.
Ἔπειτ᾽ Ἰησοῦς, καὶ Κριταί, Ῥὼθ ὑστάτη,
Ἡδ᾽ ὀγδόη δεκάτη τε βίβλοι φέρουσι Βασιλέων,
Καὶ Παραλειπόμενα. ἕξαδα Ἔσδραν ἔχεις.
Αἱ δὲ τετρασταὶ πέντε, ὧν πρῶτος Ἰώβ.
Ἔπειτα Δαβὶδ, εἶτα τρεῖς Σολομῶντειαι,
Ἐκκλησιαστὴς, Ἆσμα, καὶ Παροιμίαι.
Καὶ πένθ᾽ ὁμοίως πνεύματος προφητικοῦ.
Μίαν μὲν εἰσιν εἰς γραφὴν οἱ δώδεκα
Ὡσηὲ, Ἀμώς τε καὶ Μιχαίας ὁ τρίτος.
Ἔπειτ᾽ Ἰωὴλ· εἶτ᾽ Ἰωνᾶς, καὶ Ἀβδίας,
Ναούμ τε, Ἀμβακούμ τε καὶ Σοφονίας,
Ἀγγαῖος, εἶτα Ζαχαρίας καὶ Μαλαχίας.
Μία μὲν, οἵδε· δευτέρα δ᾽ Ἡσαΐας.
Ἔπειθ᾽ ὁ κληθεὶς Ἱερεμίας ἐκ βρέφους.
Ἔπειτ᾽ Ἰεζεκιὴλ, καὶ Δανιὴλ χάρις.
Ἀρχαίας μὲν ἔθηκε δύο καὶ εἴκοσι βίβλους
Τοῖς τῶν Ἑβραίων γράμμασιν ἀντιδότους.
Ἤδη δ᾽ ἀρίθμει καὶ νέου μυστηρίου.
Ματθαῖος μὲν ἔγραψεν Ἑβραίοις θαύματα Χριστοῦ.
Μάρκος δ᾽ Ἰταλίᾳ, Λουκᾶς Ἀχαΐδι.
Πᾶσι δ᾽ Ἰωάννης κήρυξ μέγας ὑπερνοφοίτης.
Ἔπειτα πράξεις τῶν σοφῶν ἀποστόλων.
Δέκα δὲ Παύλου τεσσαρές τε ἐπιστολαί.
Ἑπτὰ δὲ καθολικαὶ, ὧν Ἰακώβου μία.
Δύο δὲ Πέτρου. τρεῖς δ᾽ Ἰωάννου πάλιν.
Ἰούδα δ᾽ ἔστιν ἑβδόμη. πάσας ἔχεις.
Εἴ τι δὲ τούτων ἐκτὸς, οὐκ ἐν γνησίοις.

SANCTI GREGORII THEOLOGI EX VERSIBUS DE IISDEM.

Prima Genesis, dein Exodus, Leviticon.
Post Numeri, dein Deuteronomium.
Deinde Jesus, Judices, octavúsque Ruth.
At nonus decimusque libri Regum acta fuêre,
Et Paralipomenon, Ultimus Esdras erit.
Sunt quinque metrici, primo Job in loco est;
Dein David; deinde tres Salomonis,
Ecclesiastes, Canticum, & Proverbia.
Et itidem quinque spiritus Prophetici.
Scripturam ad unam rediguntur duodecim;
Oseæ, Amosque & Michæas tertius.
Deinde Ioël, dein Jonas, & Abdias,
Naumque & Abbacuc, atque Sophonias,
Aggæus, & Zacharias, dein Malachias.
Una quidem est hæc: secunda autem Esaias.
Dein Hieremias vocatus ab infantia,
Dein Ezechiel, Danielisque gratia.
Sic veteris duos & viginti libros
Posuit, qui Hebræis literis respondeant.
Jam numera libros novi mysterii.
Matthæus Christi Hebræis miracula scripsit.
Marcus Italiæ; Lucas autem Graciæ;
Magnus Ioannes præco penetrator Olympi
Cunctis, deinde sunt Actus Apostolici;
Deinde decem Pauli & quatuor Epistolæ,
Septem Catholicæ, est Iacobi una ex eis,
Petri duæ sunt; Ioannis verò tres.
At septima est Judæ, sic omnes habes.
Si præter hos quid est, ne germanum putes.

SANCTI

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

SANCTI AMPHILOCHII EPISCOPI ICONII DE IISDEM.

NAM Pentateuchus Geneſin, dein Exodum,
Leviticumque inter medium librum tenet,
Poſt numeros, dein Deuteronomium,
Eis Feſum adjicias, & Judices.
Deinde Ruth, atque libros Regum quatuor,
Quinetiam Paralipomenon libros duos,
Et poſt eos Eſdræ ſequuntur gemini,
Dein verſibus ſcriptos quinque afferam libros,
Qui multa paſſus eſt coronatus, Iob.
Pſalmos, medelam qui ægris animis ferunt.
Treſque Salomonis, Proverbia,
Eccleſiaſtes, Canticorum Cantica.
Iſtis Prophetas addito duodecim,
Oſeæ primum, deinceps ſecundum Amos,
Michæam, Ioel, Abdiamque, & typum
Jonam ipſius quod triduo Chriſto accidit;
Et poſt eos Naum, Abbacuc, nono loco
Sophoniam, Aggæumque, & Zachariam,
Atque inclytum valde angelum Malachiam.
Poſt quos Prophetas quatuor intelligas;
Eſaiam magnum loquitur qui libere,
Hieremiamque miſericordem, & myſticum
Jezechiel, Danielque omnium ultimum,
Qui rebus & verbis eſt ſapientiſſimus.
Adjiciunt iſti deinde Heſter aliqui.
Novæ libros legis opus nunc dicere.
Evangeliſtas quatuor ſolos tene,
Matthæumque, Marcum, Lucamque tertium,
Adjicias ei Joannem, qui tempore
Quartus, ſed altis ſenſibus primas tenet.
Nam jure dico filium hunc tonitrui,
Sermone qui divino valde inſonuit.
Suſcipias ſecundum quoque Lucæ librum,
Actus Apoſtolorum qui complectitur.
Electionis vas eis adjicias,
Qui Gentium eſt prædicator, & Apoſtolus,
Qui ſapienter ſcripſit ad Eccleſias
Epiſtolas bis ſeptem, unam ad Romæ incolas,
Queis ad Corinthios adjiciuntur duæ,
Ad Galatas una, & una ad Epheſios,
Poſt quam eſt Philippos quæ tranſmiſſa extitit,
Et quæ ad Coloſſenſes, duæ ad Theſſalonicam,
Duæ ad Timotheum, ad Titum & Philemona,
Ad ſingulos una, & ad Hebræos itidem.
Quæ verò ad Hebræos, notha eſſe dicitur
Pleriſque; ſed male, nam germana gratia eſt.
Quid verò cæteras catholicas epiſtolas?
Septem eſſe quidam dicunt; alii verò tres
Suſcipiendas; namque Iacobi unicam,
Unamque Petri, Johannis quoque unicam,
Quidam vero tres, & iis adjiciunt
Duas Petri, ſed Judæ ſeptimam.
Aſt Apocalypſin Ioannis aliqui
Iis inſerunt; rurſus ſed longè plurimi
Adulterinam dicunt. Hic veriſimus
Divinitus datarum eſt ſcripturarum Canon.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΙΚΟΝΙΟΥ περὶ τῶν αὐτῶν.

Η Πεντάτευχος, ἡ Κτίσιν, εἶτ' Ἔξοδον,
Λευϊτικόν τε τὼ μέσω ἔχει βίβλον.
Μεθ' ὧν Ἀριθμούς· εἶτα Δευτερονόμιον.
B Τούτοις Ἰησοῦ φέρεσθαι χὴ τὴν Κριτάς.
Ἑπειτα ἡ Ῥούθ. Βασιλειῶν τέσσαρας
Βίβλους. Παραλειπομένων δὲ γε δύο βίβλοι.
Ἔσδρας ἐπ' αὐταῖς φέρετω, εἶθ' ὁ δεύτερος.
Ἓξῆς τρισχιλίας πέντε στιχηρεὰς βίβλους ἐρῶ,
Σπουδῆς τ' ἄθλοις ποικίλων παθῶν, Ἰώβ.
Ψαλμῶν τε βίβλον, ἐμμελὲς ψυχῶν ἄκος.
Τρεῖς δ' αὖ Σολομῶντος ἡ σοφοῦ, Παροιμίας,
Ἐκκλησιαστὴν, Ἆσμα δ' αὖ τῶν ἀσμάτων.
Ταύταις Προφήτας φέρεσθαι τοὺς δώδεκα.
Ὡσηὲ φέρετον, εἶτ' Ἀμὼς καὶ δεύτερον,
C Μιχαίαν, Ἰωὴλ, Ἀβδίαν χὴ καὶ τύπον
Ἰωνᾶν αὐτοῦ τοῦ τριημέρου πάθους.
Ναοὺμ μετ' αὐτὸν Ἀμβακοὺμ· εἶτ' ἔνατον
Σοφονίαν, Ἀγγαῖόν τε χὴ Ζαχαρίαν.
Διώνυμόν τε ἄγγελον Μαλαχίαν.
Μεθ' οὓς προφήτας μάνθανε πόσους.
Παῤῥησιαστὴν καὶ μέγαν Ἡσαΐαν,
Ἱερεμίαν τε συμπαθῆ καὶ μυστικὸν,
Ἰεζεκιὴλ, ἔσχατον ἢ Δανιὴλ,
Τὸν αὐτὸν ἔργοις χὴ λόγοις σοφώτατον.
Τούτοις προστίκειντο τὼ Ἔσθηρ τινες.
D Καινῆς Διαθήκης ὥραμαι βίβλους λέγειν.
Εὐαγγελιστὰς τέσσαρας δέχου μόνους,
Ματθαῖον, εἶτα Μάρκον, οἷς Λουκᾶν τρίτον
Προσθεὶς, ἀριθμῷ καὶ Ἰωάννου χρόνῳ
Τέταρτον, ἄλλα πρώτον ὑψηλῶν δογμάτων.
Βροντῆς γὰρ υἱὸν ἴσθι τοῦτον εἰκότως καλῶ,
Μέγιστον ἠχήσαντα τῷ θεῖῳ λόγῳ.
Δέχου δ' βίβλον Λουκᾶ χὴ τὼ δευτέραν,
Τὼ τῆς καθολικῆς Πράξεων ἀποστόλων.
Τὸ σκεῦος ἓξῆς φέρεσθαι τῆς ἐκλογῆς
Τὸν τῶν ἐθνῶν κήρυκα καὶ ἀπόστολον
E Παῦλον, σοφῶς γράψαντα ταῖς ἐκκλησίαις
Ἐπιστολὰς δὶς ἑπτὰ, Ῥωμαίοις μίαν.
Ἡ χρὴ σωφρονεῖν πρὸς Κορινθίους δύο,
Τὼ πρὸς Γαλάτας, τὼ τε πρὸς Ἐφεσίους.
Μεθ' ἃς τὴν Φιλίππους, εἶτα τὴν Θεσσαλονίκην
Κολασταῖσι, Θεσσαλονικεῦσι δύο,
Δύο Τιμοθέῳ, Τίτῳ τε χὴ Φιλήμονι
Μίαν ἑκατέρῳ, χὴ πρὸς Ἑβραίους μίαν.
Τινὲς δὲ φασι τὼ πρὸς Ἑβραίους νοθεύειν,
Οὐκ εὖ λέγοντες· γνησία γὰρ ἡ χάρις.
Εἶεν, τί λοιπὸν, καθολικὰς ἐπιστολάς;
F Τινὲς μὲν, ἑπτά φασιν· οἱ δὲ τρεῖς μόνας
Χρεὼν δέχεσθαι, τὴν Ἰακώβου μίαν,
Μίαν δὲ Πέτρου, τὴν τε Ἰωάννου μίαν.
Τινὲς δὲ, τὰς τρεῖς. χὴ πρὸς αὐταῖς τὰς δύο
Πέτρου δέχονται. τὼ Ἰούδα δ' ἑβδόμω.
Τὼ δ' ἀποκάλυψιν Ἰωάννου πάλιν
Τινὲς μὲν ἐγκρίνουσιν. οἱ πλείους δέ γε
Νόθῳ λέγουσιν. οὐκ ἀψευδεῖ δόξῃ.
Κρῖναι ἂν εἴη τῶν θεοπνεύστων γραφῶν.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Νύσσης πρὸς Λητοῖον Μελιτινῆς.

SANCTI GREGORII NYSSENI

ad Letoïum Melitenes Episcopum, Epistola.

α'. ΤΡΙΑ διαφέρει περὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν, λογικὸν, ἐπιθυμητικὸν, καὶ θυμοειδές. κατορθώματα μὲν τοῦ λογικοῦ, τὸ μὲν αἱρετὸν, τὸ δὲ φευκτὸν· κακία, ἀσέβεια, ἀδιαφορεσία, καὶ ἐσφαλμένη περὶ πραγμάτων ὑπόληψις. κατορθώματα δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἔφεσις τοῦ ἀληθῶς καλοῦ, τουτέστιν ἀρετῆς καὶ τῷ ἀρετῷ παραζήσης φύσεως· ἁμαρτία, ἡ περὶ ἄλλο τι παρεκκλισις. τοῦ θυμοειδοῦς κατορθώματα, ἡ πρὸς ὃ κακὸν ἀπέχθεια, καὶ ὁ πρὸς τὰ πάθη πόλεμος, καὶ τὸ μὴ καταπλήττειν τὰ πολλοῖς φοβερὰ, ἀλλὰ καὶ θανάτου καταφρονεῖν· ἁμαρτήματα δὲ, φθόνος, μῖσος, μῆνις, λοιδορία, καὶ αἱ φιλόνεικοι διαθέσεις. ὧν τούτοις οὖν τὸ τοῦ λογιστικοῦ ἁμαρτήματος χαλεπώτερα· καὶ εἴ τις τοῦ εἰς χριστὸν πίστιν ἠρνήσατο Ἰουδαΐσας, εἰδωλολατρήσας, Μανιχαΐσας, ἢ τι τοιοῦτον ἀθεΐας εἶδος ἐλόμενος, εἶτα καταγνοὺς ἑαυτοῦ, καιρὸν ἔχει μεταμοίας τὸν ὅλον τοῦ ζωῆς αὐτοῦ χρόνον· ὁ σωθήσεται τῷ λαῷ, ἀλλὰ καὶ μόνας δύσεται· ὁ μεθέξει τοῦ ἁγιασμάτων, εἰ μὴ ἐν ἐξόδου ὥρᾳ· ἀνελπίστως δὲ βιοὺς μόνος πάλιν ἀμέτοχος. ἡ μόνοι Ἀβὰ βασάνων καὶ πυρώσεων βεβιασμένη ἀφίεσις τοῦ μάτεω τῶν πόνων συνεμαρτύρη.

β'. Οἱ πρὸς μάντεις καὶ μάντεις ἀπόντες, εἰ μὲν ὅτι ἀθετήσει τῆς πίστεως, ὡς μὴ πιστεύοντες εἶναι θεὸν τὸν ἀφ' ἡμῶν προσκυνούμενον, τοῦ κράτους τῶν ἀφανῶν ὑπάγονται. εἰ δ' ὀκνοῦντες τὴν εἰς χριστὸν πίστιν, διά τινα μικροψυχίαν τοῦτο ἐποίησαν, ἴσοι ἔσονται τοῖς πρὸς τοὺς βασάνους μὴ ἀντέχουσι.

γ'. Τῆς ἐπιθυμίας ἁμαρτήματα, μοιχεία καὶ πορνεία, τοῖς μὲν διάφορα δοξάζεται, τοῖς δὲ ταυτά. ταυτὰ μὲν, ὅτι ἄμφω εἰς ἀλλότρια· διάφορα δὲ, ὅτι τὸ μὲν ἔχει ἀδικίαν ἑτέρου, τὸ δὲ οὐχί· καὶ διὰ τοῦτο διπλασίων τῆς πορνείας τοῖς ἐν μοιχείᾳ μεμυθεῖσιν ὠρίσθαι χρόνον· ὥσπερ καὶ τῇ ζωοφθορίᾳ ἡ ἀνδροφονίᾳ· διπλασίων γὰρ ἐν τούτοις ἡ ἁμαρτία, ὅτι καὶ κτῆνος ἄθεσμον ἡδονῇ, καὶ ὅτι ἀδικίαν ἔχει κατὰ τοῦ ἀλλοτρίου. πολλοὶ δέ καὶ ἐν τοῖς ταυτὰ ἁμαρτηκόσι διαφορὰ· συμπαθέστερος γὰρ ὁπωσοῦν ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ ὁρμήσας εἰς ἐξαγόρευσιν τρέψεται, τοῦ φωραθέντος καὶ ἐλεγχθέντος. ὁ τοίνυν πεπορνευκὼς, ἔτη τῆς εὐχῆς οὐ μεθέξει, ἔτη ἀκροάσεται, τρία ἔτη ὑποπεσεῖται, καὶ τότε μεταλήψεται· πλὴν ὑποπεμφθήσεται εἰς χρόνον θερμὴν ἀπωθὴν καὶ ζέουσαν προσευχὴν πρὸς ἐγρήγοσιν. ὁ δὲ ταῖς ἄλλαις ἀκαθαρσίαις ἅς ἔφημεν χρησθείς, τὰς ἐν τοῖς βαθμοῖς χρόνους ἕξει διπλασίονας, ἀντὶ ἄνα τρεῖς, ἄνα ἕξ.

δ'. Τοῦ θυμοειδοῦς πολλαί πηγαί εἰσιν αἱ ἐφεκτικαί· ὧν ἥ χείριστον ὁ φθόνος, ἀφαιρούμενος τῷ ἑκουσίῳ καὶ ἀκουσίῳ. ὁ μὲν ἑκούσιον ἐγρηγορὼς φόνον, ἑναετῆ χρόνον τῆς ἐκκλησίας εἰργήσεται, ἑναετῆ ἀκροάσεται τῷ λαῷ συνιστάμενος, ἑναετῆ ὑποπεσεῖται, καὶ ὕστω μεταλήψεται. πλὴν ἔσται κἀνταῦθα τῆς ἀπωθῆς λόγος, ὥστε ἡμέρας ἕκαστον βαθμὸν ν'. ἢ ζ'. ἢ ς'. ἢ καὶ ε'. μόνον ἐτῶν· ὁ δὲ ἀκούσιον, ἱερατικῆς μὲν ἀπέβλητος χάριτος· ὁ δὲ χρόνος αὐτοῦ πρὸς τὴν ψιλὴν πορνείαν· ὑποπεμφθήσεται δὲ καὶ τοῦτον ἑρμήσει καὶ ἀπωθῇ.

ε'. Ὁ πρὸ τοῦ συμπληρωθῆναι τὸν τῆς ἐπιτιμίου χρόνον ἐξοδεύων μεταλήψεται· ἐπιβιοὺς δὲ, τὸν πεζασμὸν ἀναμενεῖ χρόνον, ἐν τῷ βαθμῷ ἡμούμενος. ἐν ᾧ ἦν πρὸ τῆς μεταλήψεως.

A

I. *TRIA in animâ nostrâ considerantur, Ratio, Concupiscentia & Ira. Recta rationis officia sunt, tam quid sit expectandum quam fugiendum scire: ejusque vitium, Impietas, Judicii defectus, & fallax de rebus opinio. Rectæ actiones concupiscentiæ, ejus quod reverà pulchrum & honestum est, desiderium; id est, virtutis, &* B *naturæ à quâ virtus derivatur; ejus autem vitium, declinatio ad aliud. Rectæ actiones Iræ sunt, mali odium, & bellum cum animæ perturbationibus, eaque non pertimescere quæ multis terribilia videntur, etiam & mortem contemptui habere; ejus denique lapsus sunt, invidia, odium, ira, convitia, & contentiosæ affectiones. Ex his peccata rationis graviora sunt: & si quis fidem in Christum negaverit, ad Iudaïsmum, vel idololatriam, vel Manichaïsmum deflectens, aut aliquod aliud infidelitatis genus amplexus fuerit, postea autem seipsum condemnaverit, totum vitæ tempus, pœnitentiæ tempus habet; Cum populo preces non aget, sed* C *seorsim precabitur: Sacramentorum particeps non erit, præterquam horâ sui è vita excessus. Sin autem præter spem convaluerit, rursus Sacramentorum expers manebit. Transgressio autem per tormenta & cruciatus vi expressa mensurâ fornicatorum dimensa est.*

II. *Qui ad præstigiatores & vates abierunt, si ad fidei contemptum, ut qui Deum esse non crederent qui à Christianis adoratur, illud fecerint; apostatarum judicio obnoxii erunt. Sin autem in fide in Christum permanentes propter aliquam pusillanimitatem illud fecerunt, æquales e-* D *runt iis, qui tormentis resistere non potuerunt.*

III. *Concupiscentiæ peccata sunt adulterium & fornicatio; Quæ aliis diversa, aliis eadem videntur: eadem quidem, quia utrumque attingit alienum; diversa autem, quod hoc cum alterius injuria conjunctum sit, illud non item. Et propterea duplex fornicationi præstitutum tempus, iis qui adulterio contaminantur, definitur, sicuti etiam cum brutis commercio, & pædicationi. Duplex enim est in iis peccatum; quod illicitum habet voluptatem, & alterius injuriam. Quin & inter eos qui ita peccarunt, datur differentia; pœnas enim mitiores subibit, qui ex seipso ad peccata* E *sua proferenda impulsus est, quam is qui deprehensus & convictus fuerit. Qui igitur fornicatur, tribus annis precum particeps non erit, tribus annis audiet, tribus annis substernetur, & tunc particeps erit. Diligens vero studium & fervens emendationis desiderium tempus contrahet. Qui autem aliis impuritatibus contaminatur, tempus in gradibus duplicatum habebit, pro unoquoq; nempe triĕnio, sexennium.*

IV. *Facultatis irascibilis plurimæ sunt deflectiones, peccatum autem pessimum est homicidium; quod dividitur in voluntarium & involuntarium. Qui homicidium involuntarium perpetraverit, novem annis ab Ecclesiâ abigetur,* F *novem annis cum populo stans audiet, novem annis succumbet, & sic particeps erit. Quin & hic studii ratio habetur, ut quilibet gradus octo vel vii. vel vi. vel etiam v. annorum fiat. Qui vero eadem involuntariam admiserit, à sacerdotali gratia ejicietur; ejus autem tĕpus simplicis fornicationis tempori æquale erit; idque contrahet præ studio & fervore.*

V. *Qui, antequam pœnæ tempus adimpleverit, moribundus est, participabit; convalescens autem, tempus præstitutum manebit, in eodem gradu existens in quo erat ante participationem.*

Ψηφιοποιήθηκε από την Goo

VI. *Altera Idololatriæ ſpecies avaritia, ex tribus animæ partibus oriunda, (Nam & ratio ab ejus quod pulchrum eſt judicio aberrat, & deſiderium ſimul afficitur, & Ira occaſiones capeſſit) à Patribus prætermiſſa eſt. Publica igitur doctrinæ ratio, in quantum fieri poſſit, avaritiæ agritudinibus medeatur. Furti autem ſpecies ſunt latrocinium, & murorum effoſſio; latronem etiam conſequitur homicidium; ad ea enim inſtruitur, armis, & copiis, & locis; unde & homicidarum judicio obnoxius eſt. Qui autem clam aliena ſurripit, & peccatum declarat, bona ſua pauperibus elargietur.*

ς'. Τὸ ἕτερον τῆς εἰδωλολατρείας εἶδος ἡ πλεονεξία, ὁπὸ τριῶν τῆς ψυχῆς μερῶν γινομένη· (ὁ λογισμὸς μὲν γὰρ τῆς καλῆς κρίσεως ἁμαρτάνει, καὶ ἐπιθυμία προσπάσχει, καὶ ὁ θυμὸς συνεφάπεται·) ὅμως παρόφθη τοῖς πατράσιν. ὁ δημόσιος ἐν τῇ διδασκαλίᾳ λόγος, ὡς ἂν οἷός τε ἦν, τὴν πλεονεκτικὴν ἀῤῥωστίαν θεραπευέτω. τῆς δὲ κλοπῆς εἴδη, λῃστεία καὶ ὑποχωρυχία· παρέπεται τῇ λῃστείᾳ καὶ μαιφονία. παρεσκεύασται γὰρ πρὸς ταῦτα καὶ ὅπλοις καὶ πολυχειρίᾳ καὶ τόποις· ὅθεν καὶ τῷ κρίματι τῷ ἀνθρωφόνων ὑπάγεται. ὁ δὲ κλοπαίους, ὑφελόμενος καὶ ἐξαγορεύσας, ἀζημίως καὶ τὰ ἴδια.

VII. *Qui ſepulchra effodit, ut lapidem ad ædificium extruendum accipiat, condonandus eſt propter conſuetudinem; ſin autem ut aliquid ex rebus ſepultis auferat, ſimplicis fornicationis judicio obnoxius eſt; illic etiam ſtudii ratione habita.*

ζ. Ὁ τυμβωρυχήσας, εἰ μὲν ὥστε λίθον εἰς οἰκοδομὴν λαβεῖν, συγγνωστέος διὰ τὸ συνήθειαν· εἰ δὲ πρὸς τὸ λαβεῖν τι τῶν συνταφέντων, τῇ τῆς ψιλῆς πορνείας ὑπόκειται κρίματι, κἀνταῦθα τῆς σπουδῆς σκοπουμένης.

VIII. *Sacrilegium in veteri Teſtamento homicidio æquale reputabatur, & contra utrumque lapidationis ſupplicium decernebatur. Viſum eſt autem Eccleſiæ minori tempore quam adulterium, ſacrilegii crimen expurgandum. Oportet vero ante omnia ad affectionem & non ad tempus attendere.*

η'. Ἡ ἱεροσυλία, τῇ μὲν παλαιᾷ γραφῇ ζωτὸν ὁμοίαν τῷ φόνῳ, καὶ ἐπ' ἀμφοτέροις ὁ διὰ λίθων ὠθεῖται θάνατος. τῇ δὲ ἐκκλησίᾳ ἔδοξεν ἐλάττονι τοῦ μοιχείαν γίνεσθαι κρίνῳ δὲ τῆς ἱεροσυλίας καθάρσιον. δεῖ δὲ ὄν παντὶ τῇ διαθέσει προσέχειν, ἀλλὰ μὴ τῷ κρόνῳ.

RESPONSA TIMOTHEI ALEXANDRINI
QUI UNUS ERAT EX CL. PATRIBUS
CONSTANTINOPOLI CONTRA
Macedonium congregatis, & Theophilum ſucceſſorem habebat.

ΤΙΜΟΘΕΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
ἑνὸς τῶν ὲν Κωνσταντινουπόλει ρν'. πατέρων,
ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΟΥ
ἀθροισθέντων· διάδοχον ἐσχήκοτος
Θεόφιλον.

I. *PUER vel vir Catechumenus exiſtens, ſi neſcius particeps factus fuerit, illuminetur; à Deo enim vocatus eſt.*

α'. ΠΑΙΣ ἢ ἀνὴρ κατηχούμενος, εἰ μεταλάβοι ἀγνοῶν, φωτιζέσθω· διὰ θεοῦ γὰρ κέκληται.

II. *Dæmone obſeſſus, antequam mundatus fuerit, non baptizatur; niſi moribundus ſit.*

β'. Ὁ δαιμονῶν εἰ μὴ καθαρθῇ, οὐ βαπτίζεται, εἰ μὴ ἐξοδεύῃ.

III. *Fidelis Dæmone obſeſſus, ſi myſterium non enunciat, vel alio modo blaſphemat, particeps ſit; ſed non ſingulis diebus: ſufficit enim ſi Dominica duntaxat participet.*

γ'. Ὁ δαιμονᾶν πιστὸς, εἰ μὴ ἐξαγορεύῃ τὸ μυστήριον, ἢ ἄλλως βλασφημεῖν, μεταλαμβάνέτω· μὴ μέντοι καθ' ἑκάστην, ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ καὶ κυριακὴν μόνον.

IV. *Catechumenus morbo laborans, & emotæ mentis factus, baptizetur; modo non ſit Dæmone obſeſſus.*

δ'. Ὁ κατηχούμενος ἀδυνήσας, καὶ ἠλιόμμους ἔκφρων, βαπτιζέσθω, εἰ μὴ δαιμονᾷ.

V. *Qui noctu cohabitant, non participes erunt.*

ε'. Οἱ συνηλυόμμοι συνοικοι, οὐ μεταλήψονται.

VI. *Catechumena, ſi in catameniorum fluxum inciderit, donec purgata fuerit, non baptizatur.*

ς'. Ἡ κατηχουμένη, ἐὰν ῥύσει ἠμένης ἕως καθαρθῇ οὐ βαπτίζεται.

VII. *Mulier quæ eſt in abſceſſu, non particeps erit, donec purgata fuerit.*

ζ. Ἡ ἐν ἀφέδρῳ οὐ μεταλήψεται, ἕως καθαρθῇ.

VIII. *Puerpera in ſancto Paſchate, hoc eſt, in magna hebdomada, potus & cibi, quantum ferre poterit, particeps eſſe debet.*

η'. Ἡ ἐν τῷ ἁγίῳ πάσχα, τουτέστιν ἐν μεγάλῃ ἑβδομάδι λυνήσασα, ὀφειλὴ μεταλαβεῖν καθ' ὃ δύναται βαστάσαι καὶ ξηρᾶς καὶ πότου.

IX. *Dum fit oblatio, Hæretici intereſſe non debent, niſi pœnitentiam agere, & hæreſin ſuam relinquere, polliciti fuerint.*

θ'. Προσφορᾶς γινομένης, οὐκ ὀφείλουσι παρεῖναι αἱρετικοὶ, εἰ μήτι ἂν ἐπαγγείλωνται μετανοεῖν καὶ φεύγειν τὴν αἵρεσιν.

VI. *Qui morbo valde attenuatus eſt, etiam in Paſchate vini & olei particeps erit.*

ι'. Ὁ ἄκρως διὰ ἀσθενείας κατατακείς, καὶ ἐν τῷ πάσχα μεταλαμβάνῃ καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου.

ια'. Κλη-

Ψηφιοποιήθηκε απο την Google

ια'. Κληρικὸς κληθεὶς εἰς τὸ ζεῦξαι γάμον, μαθὼν ὅτι ἀθέμιτόν ἐστιν, ἀλλοτρίαις ἁμαρτίαις μὴ κοινωνείτω.

XI. *Clericus vocatus ut matrimonio conjungat, & intelligens illud illicitum esse, alienis peccatis ne communicet.*

ιβ'. Ὁ ὀνειρατρεὶς, εἰ μὲν ἐξ ἐπιθυμίας, οὐ μεταλήψεται, εἰ δὲ πειρασμῷ, δαιμονικῷ μεταλήψεται· ἵνα μὴ δῶμεν χώραν τῷ σατανᾷ τῶν ἁγιασμάτων εἴργειν ἡμᾶς.

XII. *Qui somniavit, si ex concupiscentiâ, non particeps erit, sin autem per tentationem Satanicam, participabit, ne facultatem demus Satanæ nos à Sacramentis arcendi.*

ιγ'. Τοῖς συνοικοῦσιν ὁ Ἀπόστολος λέγει μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μήτι ἂν ἐκ συμφώνου ἐξ ἀνάγκης τοῦ σαββάτου καὶ κυριακῆς ἀφέξονται, ἵνα ὃ ἐν ἔτεσι τῷ πνευματικὴν θυσίαν ἀναφέρεσθαι τῷ θεῷ.

XIII. *Iis qui matrimonio conjuncti sunt dicit Apost. Ne fraudetis vos invicem nisi forte ex consensu. Necessariò autem sabbato & die Dominico abstinebunt, quòd in iis spirituale sacrificium Deo offeratur.*

ιδ'. Ὑπὲρ τοῦ ἀνελόντος ἑαυτὸν οὐκ ἔστι προσφορὰ, εἰ μὴ τὰς ἀληθείας ἔκφρων ἦν.

XIV. *Pro homicida non fiet oblatio, nisi revera non sanæ mentis fuerit.*

ιε'. Ὁ δαιμονῶσαν ἔχων ἄλλην οὐ λήψεται.

XV. *Qui uxorem habet dæmone obsessam, aliam non ducet.*

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ Κανόνες ιβ'.

THEOPHILI ALEXANDRINI CANONES XII.

α'. Ἡ κυριακὴ ἡμέρα τιμᾶται καὶ πανηγυρίζεται διὰ τὴν ἐκ νεκρῶν τοῦ σωτῆρος ἀνάστασιν, καὶ πρώτη κέκληται ὡς ἀρχὴ ζωῆς, καὶ ὀγδόη ὡς ὑπερεκβαίνουσα τὴν Ἰουδαίων σαββατισμόν. ἐπεὶ δὲ ζύτη συνέβη ἡμῖν τῶν Θεοφανίων νῆστις, οἰκονομήσωμεν ὑπερημέρως, καὶ μεζολαβόντες ὀλίγων φοινίκων εἰς τιμὴν τῆς ἀναστάσεως ἀπειμένωμεν τὴν ἑσπερινὴν συναξιν, καὶ περὶ ὥραν ἐνάτην συναχθῶμεν.

I. *DIES Dominicus honoratur & celebratur propter resurrectionem Servatoris nostri à mortuis. Primus etiam vocatur, ut qui sit vitæ principium; & octavus, ut qui Judæorum Sabbatismum exuperet. Quia autem in eo accidit Theophaniorum jejunium, scientèr dispensabimus, & paucos dactylos sumentes in honorem resurrectionis, vespertinam congregationem expectemus; & circa horam nonam congregemur.*

β'. Οἱ κοινωνήσαντες τοῖς Ἀρειανοῖς καὶ μέχρι νῦν τὰς ἐκκλησίας κατέχοντες, ἐξωσθήτωσαν ἄλλων ἀντικαταστάντων, ὀρθοδόξων δηλονότι· ὀρθόδοξοι δὲ ὑπάρχουσιν οἱ καταστάντες παρὰ Ἀπόλλωνος ἐπισκόπου, κοινωνήσαντες τοῖς ἔχουσι τὰς ἐκκλησίας Ἀρειανοῖς, ἐπιτιμάσθωσαν εἰ αὐθ' ἑαυτῶν ζοῦτο πεποιήκασιν· εἰ δὲ γνώμῃ τοῦ ἐπισκόπου, ἀυλιζέσθωσαν, ὡς μὴ ἐπεγνωκότες ὃ ὤλεσαν· κἂν μὲν ἀποποιῶνται τὸν λαὸν, ἄλλοι χειροτονείσθωσαν· ἐὰν δὲ μείνωσι, κρατείτω ἡ ἐν Θεβαΐδι σύνοδος.

II. *Qui Arrianis communicârunt, & Ecclesias hucusque detinent, expellantur, aliis eorum loco substitutis, orthodoxis scilicet. Episcopi autem orthodoxi qui ab Apolline Episcopo constituti sunt, & communicarunt cum Arrianis Ecclesias habentibus, si à seipsis hoc fecerint, puniantur, sin autem voluntate Episcopi, permaneant, ut qui quod justum est non noverint; & si ab omni populo rejiciantur, alii ordinentur, sin autem retineantur, Synodus in Thebaide valeat.*

γ'. Βῆσος, εἰ ἐβιάσατο τὴν ἀπηλλαγμένην ζώντος τοῦ ἀνδρὸς, μήτε πρεσβύτερον εἶναι συγχωρείσθω, μήτε ὡς λαϊκὸς κοινωνείτω.

III. *Biſtus, si mulierem separatam vivente marito stupraverit, ne sinatur esse Presbyter, nec ut Laicus communicet.*

δ'. Σοὺρ, ἀλλότριος τοῦ κλήρου γεγονὼς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Ἀπόλλωνος, ὕστως ἔστω· εἰ δὲ τὴν ἀπόφασιν αἰτιᾶται, διχομολογείσθω.

IV. *Zur ab Apolline Episcopo factus à Clero alienus, ita maneat. Sin autem sententiam accusat, defensione utatur.*

ε'. Πάνυφ, εἰ ἐπὶ κατηχουμένου τὴν ἀδελφιδῆν πρὸς γάμον ἔλαβε, μὴ ἦ δὲ βάπτισμα κεκλήρωται, μενέτω ἐν τῷ κλήρῳ, εἰ καὶ ἐκείνη κεκοίμηται· εἰ μὴ δὲ βάπτισμα εἰ οὐκ ἔχει αὐτὴν· εἰ ἦ πιστὸς τυγχάνων ἔλαβε, τοῦ κλήρου ἀλλότριος ἔστω.

V. *Panuph, si cum Catechumenus esset fratris sui filiam in matrimonium acceperit, & post baptismum in Clerum promotus fuerit, in Clero maneat, si illa dormierit, & eam post baptismum non habuerit; sin autem, cum esset fidelis, eandem duxerit, à Clero erit alienus.*

ς'. Ἰακὼβ, εἰ ἀναγνώστης ὢν πεπόρνευκε, καὶ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐκβληθεὶς, αὖθις ἐχειροτονήθη, ἐκβαλέσθω ἐλεγχθείς. εἰ δὲ μὴ, μενέτω ἐν τῷ κλήρῳ. ματαίας γὰρ οὐ δεῖ προσέχειν διαβολαῖς.

VI. *Iacob, si, cum Lector esset, fornicatus sit, & à Presbyteris ejectus rursus ordinatus est, convictus ejiciatur; si autem non convictus fuerit, maneat in Clero. Vanis enim calumniis animum adhibere non oportet.*

ζ. Περὶ τῶν ὀφειλόντων χειροτονεῖσθαι; πᾶν τὸ ἱερατεῖον συμφωνείτω· καὶ τότε ὁ ἐπίσκοπος δοκιμαζέτω, καὶ παρόντος τοῦ λαοῦ καὶ συμμαρτυρούντος, χειροτονείτω. χειροτονία γὰρ λαθραίως μὴ γινέσθω.

VII. *De iis qui ordinandi sunt, quicquid est Sacerdotalis ordinis consentiat; & tunc Episcopus examinationem instituat, & populo præsente & testimonium ferente ordinet. Ordinatio autem ne fiat clanculum.*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

VIII. *Quæ in ſacrificium offeruntur, & ex conſumptis remanent,, Clerici dividant. Catechumeni autem ne quid ex iis deguſtent, ſed ſoli fideles.*

η'. Τὰ προσφερόμενα εἰς θυσίαν, μὴ τὰ ἀναλισκόμενα οἱ κληρικοὶ διανεμέσθωσαν. κατηχέμενοι δὲ τούτων μὴ γευέσθωσαν, ἀλλὰ πιστοί.

IX. *Hierax, ut qui propter fornicationem è Clero ejectus ſit, examinetur: & ſi crimen per teſtes fide dignos evictum fuerit, ejiciatur, ſin de ejus continentiâ teſtimonium feratur, maneat.*

θ'. Ἱέραξ, ὡς διὰ πορνείαν ἀπὸ κλήρου ἐκβληθείς, ἐξεταζέσθω· καὶ εἰ μὲν ἀποδείξει τὸ ἔγκλημα δι' ἀξιολόγων μαρτύρων, ἐκβεβλήσθω· εἰ δὲ σώφρων μαρτυρηθῇ, μενέτω.

X. *Totius ſacerdotalis ordinis conſenſu, alius renuncietur œconomus, ut bona Eccleſiæ debitè inſumantur.*

ι'. Πάντων τὸ ἱερατεῖον συμφωνούντων, ἄλλος οἰκονόμος ἀποδεικνύσθω, παρὸν τὸ δέοντος. καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἀναλισκέσθω.

XI. *Viduarum & pauperum & peregrinantium hoſpitum cura habeatur, & nemo Eccleſiæ bona ſibi vendicet; Dei enim miniſter avarus eſſe non debet.*

ια'. Αἱ χῆραι καὶ οἱ πένητες, καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες ξένοι, θεραπευέσθωσαν· καὶ μηδεὶς τὰ τῆς ἐκκλησίας οἰκειούσθω ἀφιλάργυρον γὰρ εἶναι δεῖ τὸν θεοῦ λειτουργόν.

XII. *Eos, qui ex iis qui cathari dicuntur ad Eccleſiam accedere volunt, ut Patribus Nicænis viſum eſt, ordinare velis; ſi vita eorum recta fuerit, & nihil adverſetur.*

ιβ'. Τοὺς ἀπὸ τῶν λεγομένων καθαρῶν προσίεναι μέλλοντας τῇ ἐκκλησίᾳ, θέλησον χειροτονῆσαι κατὰ δόξαν τοῖς ἐν Νικαίᾳ· εἰ ὁ βίος τούτων ὀρθὸς εἴη, καὶ μηδὲν ἀντίκοι.

XIII. *Cum Maximus ſe ab ea, quacum illicitè vixit, ex conſenſu abſtenturum pollicitus fuerit; ſi ſciveris eos non dolosè ſed ex conſenſu id facere, cum Catechumenis congregentur, ſi tibi viſum fuerit; ſin acerbitate adhuc in eos opus ſit, fac ut vides; nam cum in iis locis ſis, mentes eorum magis noſſe poteris.*

ιγ'. Μάξιμον ἀπαγγέλλομενον ἀποχὴν ἐκ συμφωνίας τῆς παρανόμου βιώσεως, εἰ γνῶς μὴ πρὸς ἀπάτην ἀλλ' ἐκ συμφωνίας τοῦτο ποιοῦντας, συναγέσθωσαν μετὰ τῶν κατηχουμένων, εἰ καὶ σοὶ δοκῇ· εἰ δέ τι δεῖται τὰ κατ' αὐτὸν σύνεσεως· ὡς σωφρονεῖν ἔστω ποίησον. δύνῃ γὰρ τόπων γε ὢν μᾶλλον τὰς γνώμας αὐτῶν εἰδέναι δύνασαι.

XIV. *Presbyteri in Gemino Cyradiam facientem injuriam, & ab ea deſiſtere nolentem, juſtè à communione ſeparârunt: ſi igitur injuriam deponat, congregetur.*

ιδ'. Οἱ ἐν Γεμίνῳ πρεσβύτεροι Κυριαδίαν ἀδικοῦσαν, καὶ τὴν ἀδικίαν ἀναιρεῖσθαι μὴ θέλουσαν, νομίμως ἐχώρισαν τῆς συναξέως· εἰ οὖν ἀποθῆται τὴν ἀδικίαν, συναγέσθω.

SANCTI CYRILLI EPISCOPI ALEXANDRINI EPISTOLA AD DOMNUM.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ πρὸς Δόμνον.

I. *PETRUM, qui Clerici nomen habet, Clericum eſſe oportuit, vel non Clericum dici; potiſſimum cum dicat ſe cauſam ſuam probare poſſe, ſed tempus ſibi ad defenſionem vel canonicam auditionem datum non eſſe. Quod ſi factum fuerit, [ex actis convinceretur, &] non eſſet quod ſe injuria affectum eſſe diceret; ſi autem innocens inventus eſſet, [Eccleſiæ reſtitueretur:] addit autem omnia ſua bona ſibi ſublata eſſe. Siſtas igitur Presbyteri lachrymas, cum iis qui crimina in eum intendunt, coram tua pietate, & Epiſcopis qui tibi ſubſunt, judicio contendentis, niſi aliquos ut ſuſpectos recuſaverit.*

α'. Πέτρον κληρικὸν καλούμενον ἐχρῆν καὶ εἶναι, ἢ μηδὲ λέγεσθαι· καὶ ταῦτα φάσκοντα δύνασθαι μὲν συστῆναι τῇ ἰδίᾳ ἀπολογίᾳ, μὴ λαβεῖν δὲ καιρὸν εἰς ἀπολογίαν, ἢ κανονικὴν ἀκρόασιν ἢ, εἰ ἄρα, εἰ αἴτιον γνωσθέντα, μηδὲν ἔχειν λέγειν ὡς ἠδικημένον· προσῆκεν δέ, καὶ τὰ ὄντα διήρπασαι. σῶον οὖν τῷ πρεσβυτέρῳ τὰ δίκαια, δικαζομένῳ πρὸς τοὺς τὰς αἰτίας ἐπάγοντας διὰ τὸ σὸν θεοσέβειαν καὶ τὴν ὑπ' αὐτὸν ὑποκόπτων, πλὴν εἰ μή τινας ὡς ὑποπτους ἐγκρίνοι.

II. *Vaſa precioſa & poſſeſſiones immobiles inalienabiles Eccleſiis ſervari: iis autem qui tunc temporis ſacerdotium adminiſtrant, ſumptuum incidentium diſpenſationem ſecurè credi oportet. Unuſquiſque enim noſtrum temporum ſuorum rationem omnium judici dabit.*

β'. Κτήματα καὶ κλίσεις ἀκίνητοι ἀνεκποίητοι ταῖς ἐκκλησίαις σώζεσθαι χρή· διαρρεῖσθαι δὲ τοὺς καιροῦ τοῦ ἱερατεύειν διέποντας, τὴν οἰκονομίαν τῶν ἀναλωμάτων. ἕκαστος γὰρ ἡμῶν τῶν ἰδίων καιρῶν δώσει λόγον τῷ πάντων κριτῇ.

III. *Contra Eccleſiaſtica decreta eſt, offerre Sacerdotes aliquos renunciationis libellos; ſi enim digni ſunt, miniſterio fungantur; Si non ſunt; ne renuncient, ſed ob res abſurdas condemnati exeant. Quandoquidem Proclus neceſſitate propter metum & quorundam minas renunciaverit.*

γ'. Παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ὅροις ἐστὶ δεσμοὺς, τὸ λιβέλλους ἀφαιρέσεως προσάγειν τινὰς τῶν ἱερουργῶν. εἰ γὰρ ἄξιοι, λειτουργείτωσαν, εἰ δὲ [μὴ,] μὴ ἀποτιθέσθωσαν· ἀλλὰ καταγινωσκόμενοι ἐπ' αὐτοῖς ἐξίτωσαν· ὁπότε Πρόκλος ἐξ ἀνάγκης καὶ φόβου καὶ ἀπειλῆς τινων παραιτήσαιτο.

ΤΟΥ

A

Τοῦ αὐτοῦ τοῖς κατ' Λιβύλω καὶ Πεντάπολιν Ἐπισκόποις.

δ'. Εἴ τις μέλλοι χειροτονεῖσθαι κληρικὸς, ἐρευνάσθω ὁ βίος αὐτοῦ· εἰ γαμετὴν ἔχει, ἢ μή, καὶ πῶς ἢ πότε ἠγάγετο. καὶ εἰ μὴ ἐκβέβληται, ἢ ὡς κληρικοῦ ἢ ἐκ μοναστηρίου· ἀμέμπτου δὲ εὑρεθέντος, χειροτονείσθω.

ε'. Ἐὰν χωρισθῶσί τινες ὀφθέντες ὑπὲρ πταίσμασιν εἶτα πλουτῶσιν μέλλουσιν ὄντες κατηχούμενοι, βαπτιζέσθωσαν, καὶ μὴ πλουτείτωσαν ἀκοινώνητοι, καὶ τῆς θείας μετόχου B χάριτος.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Μάξιμον Διάκονον.

ς'. Τοῖς νῦν συνεχύσι τὴν ὀρθὴν πίστιν ἀμνησικάκησον περὶ τῶν προελθόντων. κἂν γὰρ συμπράγησαν τῇ Νεστορίου κακίᾳ, βουλόμεθα μᾶλλον ἀγνοοῦντας αὐτοὺς ὁρᾶν, ἢ ἀναισχύντῳ γνώμῃ συνηγοροῦντας. οἰκονομίας οὖν δεῖται τὸ πρᾶγμα.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Γεννάδιον ἀρχιμανδρίτην. C

ζ'. Ὥσπερ οἱ ἐν θαλάσσῃ χειμαζόμενοι ἀποφορτίζουσί τινα εἰς τὸ σῶσαι τὰ λοιπὰ, οὕτω καὶ ἡμεῖς προϊέμεθά τινα, ἵνα μὴ τὸ πᾶν ζημιωθῶμεν.

Εὐλογίου Ἀλεξανδρείας.

Εἴπις τῶν δοκιμώτων τοῖς θεοφόροις πατράσι βλάβοι τὶ, οὐκ ἔστι τοῦτο οἰκονομία κλητέον, ἀλλὰ παράβασις καὶ προδοσία δόγματος, καὶ περὶ τὸ θεῖον ἀσέβεια.

Ejusdem Episcopis qui sunt in Lybia & Pentapoli.

IV. *Si quis ordinandus sit Clericus, vita ejus exploretur, utrum uxorem habeat, necne; & quomodo vel quando eam duxerit, & annon ejectus fuerit, vel à Sacerdote, vel è Monasterio. Si autem inculpatus inventus fuerit, ordinetur.*

V. *Si segregentur aliqui propter lapsus puniti, deinde morituri sint Catechumeni existentes, baptizentur, & ne moriantur excommunicati, & divinæ gratiæ non participes.*

Ejusdem ad Maximum Diaconum.

VI. *Præteritos eorum lapsus qui ad rectam fidem accurrunt, oblivisceris. Quamvis enim Nestorii improbitate detenti fuerint, malumus videre eos negantes, quam impudentem opinionem defendentes. Res igitur moderatione eget.*

Ejusdem ad Gennadium Cœnobii Præfectum.

VII. *Quemadmodum in mare, qui tempestate vexantur, quædam abjiciunt ut reliqua servent; ita & nonnulla negligimus, ne omnibus mulctemur.*

Eulogii Alexandrini.

Si quis quicquam, quod divinis Patribus visum est, labefactet, hoc non œconomia dici debet, sed transgressio & dogmatis proditio, & circa religionem impietas.

D

ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ καὶ τῆς τωιαύτα ἐνδήμους ἱερᾶς συνόδου.

ΤΟΥΣ ἀποστόλους τῷ κόσμῳ διδασκάλους ἀπεστείλατο ὁ κύριος. ὧν ἔλαβον παρ' αὐτοῦ δωρεὰν δι δόναι τοῖς ἀνθρώποις προστάξας· μὴ κτωμένους ἀπ' αὐτῆς χρυσὸν, ἢ ἄργυρον, ἢ χαλκὸν, ἢ ἄλλο τι γεώδες καὶ ὑλικόν· ἅτε αὐτὸν ἡμῖν ἐντολὰς δι' ἐκείνων καθαστάσης βαθμῶν. εἰ ἠγοράσατε παρ' ἐμοῦ πωλεῖτε· εἰ δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. οὐαὶ τῷ ὄντι τοῖς, ἢ λαβεῖν ἢ δοῦναι τὸν τοῦ θεοῦ δωρεὰν διὰ χρημάτων ἐπιχειροῦσι. εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ἐπὶ τὴν φιλαργυρίαν συνελήφθησαν. ὅθεν καὶ κρίμα ἐπὶ τὴν ἐν χαλκηδόνι θείων πατέρων ὑπεξεφωνήθη· καὶ ζήτει ἐν τῷ β'. κεφ. τὴν ἐν χαλκηδόνι θείας Συνόδου. κάλλιστον καὶ εὐσεβὲς τὸ τῶν πατέρων διάταγμα. οὐκ ἔστι περὶ χειροτονίας λαβεῖν, οὐκ ἐπ' αὐτῇ, οὐ μετ' αὐτὸν, οὐχ ὅτε δήποτε δι' αὐτήν. ἑστὸν οὖν πάντα ἐν ἀνισχύμονον ὅπου οὖν τινὰ ὁπισκοπον, ἢ χωρεπίσκοπον, ἢ περιοδευτὴν, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ἄλλον τινὰ κληρονικὸν ἢ λαϊκὸν, κοινῷ δόγματι καὶ κοινῇ ψήφῳ καθανακρίσομεθα. δεῖ γὰρ τὴν χάριν εἶναι, ἣ μηδαμοῦ μεσιτεύειν ἀργύριον. ἔστω τοίνυν ἀκήρυκτος, ὅτι κτᾶται τὴν θείαν χάριν ὅτι πρέχει διὰ χρημάτων ὁπωσοῦν, εἴτε κληρικὸς εἴη, εἴτε λαϊκὸς, κἂν ἐλέγχοιτο, κἂν μὴ ἐλέγχοιτο.

GENNADII PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLITANI, ET SACRÆ SYNODI quæ ibidem versatur, Epistola.

CUM *Dominus Apostolos ad mundum docendum misisset, gratiam quam ab eo accepissent, hominibus gratis dare jussit, non aurum vel argentum vel æs, vel aliquod materiale & terrenum, pro eâ acquirentes. Idem etiam nobis mandatum per illos dedit, quos in eorum gradum substituit. Si à me emistis, vendite, si gratis accepistis, gratis date. Væ illis revera qui Dei donum accipere, vel propter pecunias dare in animum induxerunt. In fel enim amaritudinis, & vinculum iniquitatis à suâ avaritiâ comprehensi sunt. Unde & Canon à sanctis Patribus Chalcedone congregatis editus erat. Quære Canonem ii. sacræ Synodi Chalcedonensis. Pulcherrimum & valde pium est Patrum præceptum. Non licet ante ordinationem accipere, nec intra ordinandum, nec post ordinationem, nec ullo tempore propter eam. Notum igitur sit, quod quicunque hujus convictus fuerit, Episcopus, vel Chorepiscopus, vel viator, vel Presbyter, vel Diaconus, vel quivis ex Canone, vel Laicus, communi sententia communique decreto eum condemnamus. Oportet enim gratiam semper esse gratiam, & nequaquam intercedere argentum. Sit igitur abdicatus, tum qui gratiam divinam acquirere, tum qui eam propter pecunias dare aggreditur, sive Clericus, sive Laicus fuerit, sive hoc facere convincatur, sive non.*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

SCRIPTUM A CONSTANTINOPOLI AD MARTYRIUM EPISCOPUM ANTIOCHENUM EXPLICANS QUO PACTO HÆRETICOS ad Eccleſiam accedentes ſuſcipere oporteat.

ΓΡΑΦΗ ΑΠΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΑΡΤΥΡΙΩ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ· ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΩΣ ΔΕΚΤΕΟΝ τοὺς αἱρετικοὺς φερομένους τῇ ἐκκλησίᾳ.

B

ARRIANOS, Macedonianos, & Novatianos, qui ſeſe puros & puriores vocant, & Quartadecimanos ſive Quartanos, & Apollinariſtas ſuſcipimus, ſi dent libellos & anathematizent omnem hareſin qua non ita ſentit ut Dei Eccleſia ſentit; unctos primum ſacro unguento frontem, nares, aures, pectus, & omnes ſenſus, atque inter ſignandum dicimus, ſignaculum doni Spiritus ſancti; deinde tanquam egregii Laici ad eum gradum ordinantur, in quo prius apud ſuos erant, ſive Presbyteri, ſive Diaconi, vel alicujus alterius gradus.

ΑΡΕΙΑΝΟΥΣ, Μακεδονιάμὲς κ) Ναυατιάμὲς τὲς λέγονται ἑαυτὲς καθαρὲς, κ) καθαρωτέρους, κ) τεσσαρεσκαιδεκατίζας, εἶτουν τετραδίτας, κ) Απολιναριςὰς δεχόμενοι, διδόντας λιβέλλους, κ) ἀναθεματίζοντας πᾶσαν αἵρεσιν, μὴ φρονοῦσαν ὡς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία· χριομένους πρῶτον τῷ ἁγίῳ μύρῳ, μέτωπον, ῥῖνας, ὦτα, στόμα, κ) πάσας τὰς αἰσθήσεις· χρείοντες δὲ λέγομεν, σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου. εἶτα ὡς ἀπλοῦς λαϊκοὺς χειροτονοῦνται, ὁ πρῶτον, εἴτε πρεσβύτερον, εἴτε διάκονον, εἴτε τι ἄλλο.

C

ALIUD.

Eunomianos quidem una demerſione baptizatos, & Sabellianos, & alias hareſes, ut Græcos recipimus, & primo die eos Chriſtianos facimus, ſecundo Catechumenos, & tertio exorcizamus ter inſufflando in faciem & aures: Et ſic catechizamus, & in Eccleſia diu manere facimus, & ſcripturas audire, & tum eos baptizamus.

Αλλο.

Εὐνομιάμὲς μὲν τὲς μιᾷ καταδύσει βαπτιζομένους, κ) Μοντανιςάς, κ) Σαβελλιάμὲς, κ) τὰς ἄλλας αἱρέσεις, ὡς Ἕλληνας δεχόμεθα, κ) τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ποιοῦμεν αὐτὲς Χριςιανούς, τῇ δευτέρᾳ κατηχουμένους, κ) τ τρίτῃ ἐξορκίζομεν μ᾽ ἐμφυσᾷν τρίτον εἰς τὸ πρόσωπον, κ) τὰ ὦτα, κ) ὕστερον κατηχοῦμεν, κ) ποιοῦμεν χρονίζειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, κ) ἀκροᾶσθαι τῶν γραφῶν, κ) τότε αὐτὲς βαπτίζομεν.

D

MAGNI ATHANASII AD RUFFINIANUM EPISTOLA.

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΡΟΣ ΡΟΥΦΙΝΙΑΝΟΝ Επίσκοπον.

PLACUIT, de iis qui neceſſitate tracti ſunt, lapſis ſc. & impietatis Patronis, ut reſipiſcentibus venia daretur, non autem locus in Clero: Iis autem qui vi & neceſſitate tracti ſunt, & impietatis auctores non fuerunt, venia daretur, & locum in Clero retineant; potiſſimum E *quod probabilem defenſionem attulerunt, dicentes ſe non fuiſſe ad impietatem traductos, ſed maluiſſe vi cedere ne alii à pietate alieniſſimi eorum loco conſtituti Eccleſias corrumperent: ob hanc ergo cauſam condonati ſunt ad Clerum. Deceptis autem & vim paſsis venia datur.*

ΗΡΕΣΕ τοῖς μὲν δι᾽ ἀνάγκην ὑποσυρέντων, ὥστε τοῖς μὲν καταπεπωκόσι κ) φρονήσασι τ ἀσεβείας, συγγνώσκειν μὲν μετανοοῦσι, μὴ διδόναι δὲ κλήρου τόπον· τοῖς δὲ φθασυρεῖσι μὲν δι᾽ ἀνάγκην κ) βίαν, μὴ αὐθεντοῦσι δὲ τῆς ἀσεβείας, διδόσθαι κ) συγγνώμην ἔχειν ὅ κ) τ τόπον τ κλήρου. μάλιςα ὅτι πιθανὰς ἀπολογίαν, φήσαντες μὴ μεταβεβλῆσθαι πρὸς ἀσέβειαν, ἀλλ᾽ ἑλέσθαι συνδραμεῖν τῇ βίᾳ ἵνα μὴ ἀσεβέςατοί τινες ἀντικαθιςάντες, διαφθείρωσι τ ἐκκλησίαν· τούτου χάριν ἕνεκα συγγνωςέοι πρὸς τὸν κλῆρον γεγόνασι. τοῖς δὲ ἀπατηθεῖσι κ) βίαν παθοῦσι, συγγνώμη δίδοται.

F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΚΑΝΟΝΕΣ ἐκκλησιαστικοὶ ιζ'.

α'. Οἱ πρώτως προσιόντες τῇ ἀσεβείᾳ ὑπὸ τῶν διακόνων προσαγέσθωσαν τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς πρεσβυτέροις· καὶ ἐξεταζέσθω ἡ αἰτία δι' ἣν προσῆλθον· ἀκουσάντων δὲ τῶν κατ' αὐτὸν οἱ προσάγοντες, μαρτυρείτωσαν. ἐξεταζέσθω καὶ ὁ βίος καὶ ὁ τρόπος, εἰ δοῦλοι, ἢ ἐλεύθεροι· κἂν δοῦλος ᾖ τις καὶ μαρτυρηθῇ παρὰ τοῦ δεσπότου, προσδεχέσθω· εἰ δὲ μή, ἀποβαλλέσθω, ἕως ἂν ἄξιος φανεὶς τῷ δεσπότῃ μαρτυρηθῇ.

β'. Οἱ οἰκέται ἀρεσκέτωσαν δεσπότῃ, ἵνα μὴ βλασφημῆται ὁ λόγος· οἱ συνῳκισμένοι ἑαυτοῖς ἀρκείσθωσαν· οἱ ἄγαμοι σωφρονείτωσαν, ἢ γαμέτωσαν ἐννόμως.

γ'. Δεσπότης μὴ ζημιούσθω δοῦλον ἢ δούλην, εἰδὼς ὅτι πορνεύει, ἀφοριζέσθω. δαιμονῶν διδασκέσθω καὶ εὐσεβεῖν· μὴ κοινωνείτω δὲ, ἕως ἂν καθαρθῇ· εἰ δὲ θανάτου ἐπείγει, καὶ κοινωνείτω.

δ'. Πορνοβοσκὸς εἰ μὲν παύσαιτο, ἀποβαλλέσθω.

ε'. Καὶ πόρνη προσιοῦσα, εἰ μὲν παύοιτο, ἀποθείσθω.

ϛ'. Ἡνίοχος, ἢ μονομάχος, ἢ σταδιοδρόμος, ἢ λυσεμπύης, ἢ λυσεπάκτης, ἢτοι παιγνίων ἄρχων, ἢ Ὀλυμπικὸς, ἢ χοραύλης, ἢ κιθαρῳδὸς, ἢ ὀρχηστὴς, ἢ κάπηλος, ἢ παυσάσθωσαν, ἢ ἀποβαλλέσθωσαν.

ζ'. Καὶ εἰδωλοποιὸς προσιὼν, ἢ παυσάσθω, ἢ ἀποβαλλέσθω.

η'. Σκραπώτης προσιὼν, διδασκέτω μὴ ἀδικεῖν, μὴ συκοφαντεῖν, ἀρκεῖσθαι τοῖς διδομένοις ὀψωνίοις, ἀπειθῶν δὲ ἀποβαλλέσθω.

θ'. Ἀρρενοπαθὴς, κίναιδος, βλὰξ, ἤγουν προβατώδης, μάγος, ὀχλαγωγὸς, ἐπαοιδὸς, λωτὰξ, ὅ ἐστι συμελικὸς, θεοκαθαίρων, οἰωνιστὴς, συμβολοβελόκλης, παλμῶν ἑρμηνεὺς, φυλακτήριον ὂν σωφρονοῦσι λαοῦ ὄψεως, ἢ ὀρνίθων, ἢ γαλῶν, ἢ ἐπῳδῶν, ἢ φιλτροποιημάτων, χρόνῳ δοκιμαζέσθωσαν, καὶ παυσάμενοι προσδεχέσθωσαν, εἰ δὲ μὴ, ἀποβαλλέσθωσαν.

ι'. Δέλτα ἀπὸ σκύτους δεσπότου παλλακὴ μόνῳ σχολάζουσα, προσδεχέσθω· ἀσελγαίνουσα δὲ καὶ πρὸς ἄλλους, ἀποβαλλέσθω.

ια'. Πιστὸς, δούλου παλλακὴν ἔχων, ἢ παυσάσθω, ἢ νόμῳ αὐτὴν ἐχέτω· ἐλευθέραν δὲ, ἢ νόμῳ γαμείτω, ἢ ἀποβαλλέσθω.

ιβ'. Ὁ ἑλληνίζων ἢ Ἰουδαΐζων, ἢ μεταπειθέσθω, ἢ ἀποβαλλέσθω.

ιγ'. Ὁ θεάτροις ἢ κυνηγίοις ἢ ἱππικοῖς προσκείμενος, εἰ μὴ παύσαιτο, ἀποβαλλέσθω.

ιδ'. Κατηχούμενος τελείᾳ κατηχείσθω ἂν δὲ ἀκοῦσαι, προσδεχέσθω, οὐ τῷ χρόνῳ, ἀλλὰ τῷ βίῳ σκοπούμενος.

ιε'. Ὁ διδάσκειν ἀμέμπτως, εἰ καὶ λαϊκὸς εἴη, διδασκέτω.

ις'. Οἱ πιστοὶ ἐξ ὕπνου νιπτόμενοι, προσευχέσθωσαν. εἰ δὲ κατήχησις εἴη, τούτῳ πάντος ἔργου προτιμάτωσαν.

ὁ ιζ'. ἔλιφεν.

SANCTI PAULI CANONES Ecclesiastici XVII.

I. *Rudes primò ad pietatem accedunt, adducantur à Diaconis ad Episcopum vel Presbyteros, & inquiratur causa ob quam venerunt: et qui eos adduxerunt, examinatis omnibus quæ ad eos pertinent, testimonium dent. Inquiratur etiam in eorum vitam & conditionem: et utrum servi sint, an liberi. Et si servus quis fuerit, & à Domino testimonium ei præbeatur, suscipiatur: Sin minus, ejiciatur, donec dignus sit cui à Domino detur testimonium.*

II. *Servi Domino placeant, ne Evangelium infametur. Conjugio juncti seipsis contenti sint. Cœlibes continentes sint, vel legitimo matrimonio jungantur.*

III. *Dominus qui non matrimonio dat servum vel ancillam, cum sciat eos scortari, segregetur. Dæmone obsessus doceatur pietatem, ne autem ad communionem admittatur, donec mundus fuerit. Si tamen mors instet, communicet.*

IV. *Leno, si non cessaverit, repellatur.*

V. *Et meretrix, si accedat, & non desinat esse meretrix, repellatur.*

VI. *Auriga, aut gladiator, aut stadii cursor, aut ludorum apparator, aut munerarius; sive ludorum princeps, aut Olympicus, aut tibicen, aut citharædus, aut saltator, aut caupo, vel cessent, vel repellantur.*

VII. *Idolorum opifex si accedat, vel cesset, vel repellatur.*

VIII. *Miles si accedat, doceatur ne cui injuriam faciat, neve calumnietur, contentus esse datis stipendiis; sin non obediat, repellatur.*

IX. *Patrator infandæ libidinis, cinædus, mente captus, sive stultus, magus, circulator, incantator, voluptuarius, qui est scenicus, qui superstitiosas expiationes facit, augur, ex signis conjector, palpitationum interpres, qui in occursu & congressu offensiones observat, ex aspectu, vel pedibus, vel avibus, vel mustelis, vel vocibus hominum, vel auditionibus, tempore probentur; & si cessent, admittantur, sin minus, repellantur.*

X. *Amica infidelis Domini mancipium, quæ cum eo tantùm rem habuerit, admittatur: si vero cum aliis quoque impudica fuerit, repellatur.*

XI. *Fidelis qui mancipium amicam habet, vel cesset, vel uxorem eam legitimè ducat; si liberam autem, accipiat eam in legitimum matrimonium, vel repellatur.*

XII. *Qui Gentilium vel Judæorum mores sectatur, vitam mutet vel repellatur.*

XIII. *Qui spectaculis, aut venationibus, aut curriculis equestribus deditus est, si non cessat, repellatur.*

XIV. *Catechumenus per triennium in fide instituatur; Si vero virtutis studiosus sit, admittatur, non temporis, sed morum habitâ ratione.*

XV. *Qui sine reprehensione docere poterit, quamvis Laicus fuerit, doceat.*

XVI. *Fideles à somno lavati, preces agant. Quod si catechesis fuerit, eam omni operi anteponant.*

Decimus septimus Canon deest.

SANCTO-

SANCTORUM APOSTOLORUM PETRI ET PAULI CANONES XVII.

I. *POPULI quinque diebus opus faciant, Sabbato autem & die Dominico vacent Ecclesiæ, pietatem edocti. Ille enim creationem respicit, hic resurrectionem.*

II. *Magna hebdomada & proxima sequenti vacent, illa enim passionis est, hæc resurrectionis; & doceantur, quis sit qui mortuus est & resurrexit.*

III. *Et die assumptionis, tum enim finis impositus erat œconomiæ Christi.*

IV. *Et Pentecoste, propter adventum Spiritus.*

V. *Et die festo natalis, propter Domini ex virgine nativitatem.*

VI. *Et die Epiphaniæ, propter declarationem divinitatis. Pater enim testimonium dedit, & Spiritus in forma columbæ apparuit.*

VII. *Et diebus Apostolorum, & Magistrorum, & Stephani protomartyris, & reliquorum Sanctorum martyrum, qui Christum vitæ suæ anteposuerunt.*

VIII. *Precamini mane hora tertia, sexta, nona, & vespere, atque ad Galli cantum. Mane Deo gratias agentes quod nox præterierit, die reddito; tertia hora, quod in ea judicium adversus Dominum pronunciabatur; sexta crucifixus erat; nona omnia commovebantur, Judæorum audaciam horrentia & contumeliam Domini non ferentia. Vespere Deo gratias agentes, quod noctem dederit ad requiescendum à diurnis laboribus. Ad galli cantum, quod Adventum diei denunciet, ad faciendum opera lucis.*

IX. *Ne ingrediatur pius in Ecclesiam impiorum in domo congregatio habenda est; non enim locus hominem, sed homo locum sanctificat.*

X. *Vitandus est tibi locus ab impius pollutus; uti enim sancti sanctificent, sic impuri polluunt.*

XI. *Si neque in domo nec in Ecclesia congregatio haberi poterit, unusquisque sibi psallat, legat, precetur, vel saltem duo simul aut tres.*

XII. *Fidelis ne in domo quidem precetur cum Catechumeno; quænam enim communio lucis cum tenebris, vel quæ pars fideli cum infideli?*

XIII. *Fidelis vir aut fœmina servis copulati, vel separentur, vel ejiciantur.*

XIV. *Exequiæ mortuorum fiant tertio die, propter eum qui tertio die à mortuis suscitatus est; & die nono ad recordationem eorum qui sunt superstites, & eorum qui defuncti sunt; & quadragesimâ, sicut & populus Judaicus Mosem flevit, & exacto anno ex bonis eorum suppeditetur pauperibus ad recordationem eorum. Impium autem, licet totus mundus pro eo detur, non juvabis.*

ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ Κανόνες ιζ'.

α'. ΠΕΝΤΕ ἡμέρας οἱ λαοὶ ἐργαζέσθωσαν, σαββάτῳ δὲ καὶ Κυριακῇ τῇ ἐκκλησίᾳ σχολαζέτωσαν, διδασκόμενοι τὴν εὐσέβειαν· ὃ μὲν γὰρ δημιουργίας ἔχει τρόπον, ἡ δὲ ἀναστάσεως. B

β'. Τῷ μεγάλῃ ἑβδομάδι καὶ τῇ μετ' αὐτὴν ἀργείτωσαν, ἡ μὲν γὰρ πάθους, ἡ δὲ ἀναστάσεως· καὶ διδασκέσθωσαν, τίς ὁ πεσὼν καὶ ἀναστάς.

γ'. Καὶ τῷ ἀναλήψεν, πέρας γὰρ τῇ κατ' χεσὸν οἰκονομίας.

δ'. Καὶ τὴν πεντηκοστὴν, διὰ τὸ τῶν ἁγίων πνεύματος ἐπιφοίτησιν.

ε'. Καὶ τὴν γενεθλίων ἑορτὴν, διὰ τὸ ἐκ παρθένου τοῦ κυρίου γέννησιν. C

ς'. Καὶ τὴν ἐπιφανίων, διὰ τὸ ἀναδεῖξαι τὸ ἐπίσημον· πατὴρ γὰρ ἐμαρτύρησε τῷ υἱῷ· καὶ τὸ πνεῦμα ἐν εἴδει περιστερᾶς ἐφάνη.

ζ'. Καὶ ταῖς ἡμέραις τῶν ἀποστόλων, καὶ διδασκάλων, καὶ Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος, καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων μαρτύρων, τῶν τὴν ζωὴν χεσὸν προτιμησάντων.

η'. Εὐχέσθωσαν ὄρθρου, τρίτῃ ὥρᾳ, ς'. θ'. ἑσπέρᾳ, καὶ ἀλεκτοροφωνίᾳ· ὄρθρου μὲν εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ ὅτι παρῆλθεν ἡ νὺξ, ἐπελθούσης ἡμέρας· τρίτῃ, ὅτι ἐν αὐτῇ γέγονεν ἡ τοῦ κυρίου ἀνάφασις· ἐν τῇ ς'. ἐσταυρώθη· τῇ θ'. ζὶ πάντα συνήχθη, φείδονται τὴν τόλμαν τῶν Ἰουδαίων, καὶ μὴ φέροντα τὸ ὕβριν τοῦ κυρίου· τῇ ἑσπέρᾳ εὐχαριστοῦντες καὶ τῷ θεῷ, ὅτι δέδωκεν εἰς ἀνάπαυσιν τῶν ἡμερινῶν κόπων τὴν νύκτα· ἀλεκτοροφωνίᾳ, ὅτι διαγγελίζεται τὴν ἡμέραν πρὸς ἐργασίαν τῶν ἔργων τὸ φῶς. D

θ'. Ἵνα μὴ εἰσέρχηται εὐσεβὴς εἰς ἐκκλησίαν ἀσεβῶν, καθ' οἶκον συνακτέον· ὁ γὰρ τόπος ἄνθρωπον, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος τόπον ἁγιάζει. E

ι'. Φευκτέος σοι ὁ ὑπ' ἀσεβῶν βεβηλωθεὶς τόπος· ὡς γὰρ ὅσιοι ἁγιάζουσιν, οὕτως ἐναγεῖς μιαίνουσιν.

ια'. Εἰ μήτε ἐν οἴκῳ μήτε ἐν ἐκκλησίᾳ ἀδροισθῆναι δυνατὸν, ἑκάστος ἑαυτῷ ψαλλέτω, ἀναγινωσκέτω, προσευχέσθω, ἢ καὶ ἅμα δύο ἢ τρεῖς.

ιβ'. Πιστὸς κατηχουμένῳ μὴ συνευχέσθω· τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος, ἢ ποία μερὶς πιστῷ μετ' ἀπίστου; F

ιγ'. Πιστὸς ἢ πιστὴ δούλοις συναφθέντες, ἢ ἀφιερώσθωσαν ἢ ἀποβαλλέσθωσαν.

ιδ'. Ἐπιτελείσθω τοῖς κεκοιμημένοις τρίτα, διὰ τὸ ἀναστάντα τριήμερον, καὶ ἵνατα εἰς ὑπόμνησιν τῶν περιόντων καὶ τῶν κεκοιμημένων, καὶ τεσσερακοστὰ, καθὼς καὶ ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἐπένθησε Μωσῆν, καὶ ἐνιαύσια ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς διδόσθω, εἰς ἀνάμνησιν αὐτῶν· ἀσεβὴς δὲ, κἂν ὁ κόσμος ὅλος ὑπὲρ αὐτοῦ δοθεὶς ὑπὲρ αὐτοῦ.

ιε'. Ευ

ιε'. Εν ταῖς μνείαις αὐτῦ, οἱ καλέμμοι πρεσβύτεροι ϗ διάκονοι, σὺν τάκτῳ ϗ σὺν φόβῳ θεῦ ἐστιάσθωσαν, ὡς ϗ δυνάμμοι πρεσβύειν ὑπὲρ τῶν μεστάντων.

XV. *In exequiis ejus, qui vocantur Presbyteri & Diaconi, sobrie & cum timore Dei epulentur, ut qui pro adstantibus officium exequi possint.*

ις'. Οἱ δυνάσθαι φησὶ γεγμμένοι εἰσὶν, οἶνον μὴ πινέτωσαν, ἵνα μὴ ἐπιλήθονται τ σοφίας, ϗ ὀρθῶς κρίνειν μὴ δυνέμμται· ϗ οἱ πρεσβύτεροι τοίνυν ϗ διάκονοι μετὰ τ παντοκράτορα θεόν, ϗ τ ἠγαπημμένον υἱὸν αὐτῦ, δυνάσθαι τ ἐκκλησίας εἰσὶν· οἶνον οὖν ὅτι μὴ πινέτωσαν, ἵνα μὴ ὑβρίζωσι τ τ θεοῦ γεγονός· ἀλλὰ μὴ παρεινείτωσαν. ϗ πᾶς ὁ Χριστιμὸς φυλατλέτω παρεινεῖν.

XVI. *Qui potestatem habent, inquit scriptura, iracundi sunt, ne bibant vinum, ne bibendo sapientiæ suæ obliviscantur, & incorrupte judicare non possint. Presbyteri ergo & Diaconi post deum omnipotentem & filium ejus dilectum Ecclesiæ potestates sunt; Hi igitur vinum ne bibant, ne quod domini opus est, contumelia afficiant: neque vero vino indulgeant. Quin & omnis Christianus abstineat à vino.*

ιζ. Τὺς διωγμμένους ἁπὸ πίστιν ἀποδέχεσθε, ϗ τὰ πρὸς χρείαν χορηγεῖτε.

XVII. *Eos, qui pro fide exagitantur, suscipite, & necessaria iis administrate.*

ΚΟΙΝΩΣ ΤΩΝ ΑΓΙΟΣΤΟΛΩΝ πάντων κανόνες β'.

APOSTOLORUM COMMUNITER omnium Canones duo.

α. ΕΚΑΣΟΣ ὃν τῇ δοθείσῃ αὐτῷ τάξει μμέτω, ϗ μὴ ὑπερβαινέτω τὺς ὅρυς· ὑ γὰρ εἰσὶν ἡμέτεροι, ἀλλὰ τῦ θεῦ, καθὼς φησὶν ὁ Κύριος, ὁ ἀκόων ὑμμῶν, ἐμοῦ ἀκούει, ϗ ὁ ἐμοῦ ἀκόων, ἀκούει τῦ ἀποστείλαντός με.

I. *Unusquisque in ordine sibi dato maneat, & ne limites transgrediatur, non enim nostri sunt, sed Dei; sicut dicit Dominus, qui vos audit, me audit, & qui audit me, audit eum, qui misit me.*

β'. Καὶ οἱ ἁρπάζοντες τὰ μὴ δεδομμένα παροξύνουσι τὸν θεὸν, ὡς υἱοὶ τ Κορὲ, ϗ Οζίας· ἔστι οὖν ἀδιάκονον θυσίαν προσφέρειν θεμιτὸν, ἢ βαπτίζειν, ἢ εὐλογίαν μικρὰν ἢ μεγάλην ποιεῖσθαι, ἢ πρεσβύτερον χειροτονίαν διατελεῖν, ϗ ἀναστρέφειν τὴν τάξιν· ὥσπερ οἱ πολμμῶντες ὐχ ἡμᾶς πολεμοῦσιν, ἀλλὰ μέγαν ἀρχιερέα Χριστόν· ϗ Φίλιππος γὰρ τ εὐνοῦχον βαπτίσας, ϗ Ανανίας ἐμὲ τὸν Παῦλον, ὐχ ἑαυτοῖς ἥρπασε τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα· ἀλλὰ ὑπὸ θεῦ ἔλαβον τὸν ἀσυλκείτου ἱερέως.

C

II. *Et qui rapiunt ea quæ non licita sunt, exacerbant dominum, sicut filii Core, & Ozias. Diacono igitur sacrificium offerre non licet, vel baptizare, vel benedictionem parvam vel magnam facere; neque presbytero manus imponere, & ordinem subvertere; quandoquidem qui id audent, non nos oppugnant, sed magnum sacerdotem Christum. Philippus enim Eunuchum baptizans, & Ananias me Paulum, non sibi ipsis arripuerunt hanc dignitatem sacerdotalem, sed à Deo sacerdote incorrupto acceperunt.*

D

ΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ἐκκλησίας χρυσοβύλλου, ϗ Ιυστινιάμμου, περὶ τῶν προσφύγων δούλων.

CAPITA AUREÆ BULLÆ, MAGNÆ ECCLESIÆ CONCESSÆ, Justiniani, de servis fugitivis.

α. ΕΙ τις ἐλεύθερος δούλωσιν ὑφιστάμμος τῇ ἐκκλησίᾳ προσδράμῃ, μεταπαλείσθω δὶς ὁ ἐγκαλέμμος, ϗ εἰ μὲν ἥξει, ἡ τρίτη ἀποστολὴ λάβῃ τριῶν γινέσθω τ ἐκκλησίας πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, εἰς μαρτύριον τ γινομένων, ϗ εἰ μὴ ἔλθῃ, ἐλευθερίας ἀξιούσθω ὁ φυγάς.

I. *Si quis ingenuus, qui servitutem patitur, ad hanc Ecclesiam confugerit, actor bis citetur; ac siquidem non venerit, tertia citatio fiat per Ecclesiæ Presbyteros, aut Diaconos, ad eorum testimonium, quæ geruntur, ac siquidem non comparuerit, libertatem fugitivus impetret.*

E

β. Εἴ τις τῶν οἰκετῶν, λιμῷ ϗ γυμνότητι πιεζόμμος γνώμῃ δεσπότου, τῇ ἐκκλησίᾳ προσδράμῃ, εἰ μὲν ϗ ὁ δυνατὸν αὐτῷ ἀμφοτέρα διορθοῦται, παρασκέσθω ὁ δοῦλος ἄλλῳ δεσπότῃ· ἵνα μὴ ὑπερορίᾳ διαφθείρηται. εἰ δὲ μὴ, ἀμφοτέρων ἐξῇ δίκαιον μετά τινος· προσκαλείσθω ὕστως ϗ μὴ ὑπείκων καταδικαζέσθω.

Si quis servorum fame nuditateq; pressus sciente domino, ad hanc Ecclesiam confugerit, nisi quantum ejus fieri potest, utrumque corrigitur, servus alteri domino vendatur, ne ob despicientiam domini pereat.

γ'. Εἴ τις τῶν πρεσβυτέρων ἢ διακόνων ἐξῇ δίκαιον μετά τινος· προσκαλείσθω ὕστως ϗ μὴ ὑπείκων καταδικαζέσθω.

Si quis Presbyterorum vel Diaconorum cum aliquo litem habeat, is arcessitor, ac siquidem non obtemperat, damnetur.

δ'. Δοῦλος μάτην τῇ ἐκκλησίᾳ προσφυγὼν, ἀξίως παιδευέσθω, ϗ τῷ ἰδίῳ διδόσθω κυρίῳ.

Servus, qui temere ad hanc Ecclesiam confugerit, pro dignitate castigator, & domino sui restituitor.

F

ε'. Εἴ ποτε δοῦλος φυγὰς, αὐτὸν ἐλθεῖν ἢ κύριον ἀπονοίᾳ ζητοίη, ὁ ϗ τῷ αὐτῦ πιστότατον ἀποστείλοι, μὴ διακαζέσθω αὐτὸς σκύλλεσθαι· μάλιστα εἰ βούλοιτο ϗ αὐτὸ αὐτῦ ἀπεσταλμένον, ᾧ ϗ εἰ βούλοιτο ϗ δοῦλον ἔχον.

Si quando servus fugitivus contumaciter requisiverit ut ipse dominus veniet, isque famulum sibi fidelissimum miserit, ne cogatur ipse fatigari, præsertim si mandatum illi dederit, quem suo loco misit, cui servum etiam tradi liceat.

ς'. Διαπαντὸς οἱ πρόσφυγες ἐρευνάσθωσ· ἐφ' ὧν ἂν ὦσι, μηνυέσθωσαν οἱ κύριοι αὐτῷ ἐπιστολίδι αὐτῦ. ὀμνύοντες

Semper ii, qui ad Ecclesiam confugiunt, examinentur, & dominis, quorum sunt, indicentur, ut eos repetant. Quippe

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

cum istic manent, & numerus eorum augetur, omnia quæ intra septum Ecclesiæ sunt consumunt, & accedentes per insidias lædunt, atque adversus dominos insurgentes contumelias in eos effutiunt, quod sane gravissimum est, ideoque præstat eos pro dignitate castigari.

γδ καὶ πληθυνόμενοι, καὶ τὰ τῆς παροικίας διαλίσκουσι, καὶ τοὺς ἔσωθεν κάμνοντας ἐνεδρεύοντες βλάπτουσι· καὶ τοῖς δεσπόζουσιν ἐπανιστάμενοι, ὕβρεις κατ' αὐτῶν ἀφιᾶσι, ὃ χαλεπώτατόν ἐστιν, ἐφ' ᾧ καὶ κατάξιαν αὐτοὺς παιδεύειν ἄμεινον.

MAGNI BASILII
DE TITULO ET TEMPORE PECCATORUM.

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
περὶ τίτλου καὶ χρόνου ἁμαρτημάτων.

I. *Qui extra terminos suos ordinat, deponatur.*

α'. Ὁ χειροτονῶν ἀπερόρια, καθαιρείσθω.

II. *Qui pro pecuniis ordinat, una cum ordinato deponatur.*

β'. Ὁ διὰ χρήματα χειροτονῶν, σὺν τῷ χειροτονουμένῳ καθαιρείσθω.

III. *Clericus fidejubens, deponatur.*

γ'. Κληρικὸς ἐγγύας διδοὺς, καθαιρείσθω.

IV. *Clericus qui usuras accipit, vel desistat, vel deponatur.*

δ'. Κληρικὸς τόκους λαμβάνων, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω.

V. *Sacerdos qui fidelem vel infidelem verberaverit, deponatur.*

ε'. Ἱερεὺς πιστὸν ἢ ἄπιστον τύπτων, καθαιρείσθω.

VI. *Mulier ad altare ingredi non debet.*

ς'. Γυναῖκα οὐ δεῖ ἐν θυσιαστηρίῳ εἰσιέναι.

VII. *Quæ Virginitatem profitetur & lapsa est, puniatur annis* XV.

ζ'. Ἡ παρθενίαν ὁμολογήσασα, καὶ ἐκπεσοῦσα, ἐχέτω δεκαπέντε ἔτη ἐπιτίμιον.

VIII. *Qui de rerum quarundam inventione hariolantur, annis sex.*

η'. Οἱ μαντευόμενοι διά τινος ἀνθρώπου τινὸς, ἔτη ἕξ.

IX. *Qui vatibus semet tradiderit, annis* XX.

θ'. Ὁ μάντεσιν ἑαυτὸν διδοὺς, ἔτη κ'.

X. *Qui Christum abnegat, sub finem vitæ sacramenta consequatur.*

ι'. Ὁ τὸν Χριστὸν ἀρνησάμενος, ἐν τῇ πέρᾳ τοῦ βίου ἀξιούσθω τῶν ἁγιασμάτων.

XI. *Qui absque aliqua necessitate fidem violaverit, puniatur annis* XII.

ια'. Ὁ χωρὶς ἀνάγκης τινὸς τὴν εἰς θεὸν εὐσεβῆ πίστιν, ἔτη ιβ'.

XII. *Qui magiam & veneficium profitetur, ad homicidæ tempus confitebitur.*

ιβ'. Ὁ γοητείαν καὶ φαρμακείαν ἐξασκούντων, ὡς τὸ φονεῦσαι χρόνον ἐξομολογήσεται.

XIII. *Qui genitalia sibi abscindit, Clericus quidem, deponatur, laicus vero, in triennium segregetur, & ne fiat Clericus.*

ιγ'. Ὁ ἀκρωτηριάζων ἑαυτὸν, κληρικὸς μὲν, καθαιρείσθω, λαϊκὸς δὲ, ἀφοριζέσθω ἔτη τρία, καὶ κληρικὸς μὴ γινέσθω.

XIV. *Quæ de industria fœtum corrumpit, puniatur annis* X.

ιδ'. Ἡ κατ' ἔκτρωσιν φθαρεῖσα, ἔτη ι'.

XV. *Qui voluntarie cædem perpetrat, annis* XX.

ιε'. Ὁ ἑκουσίως φονεύων, ἔτη κ'.

XVI. *Qui involuntarie, annis* X. *& Clericus ne fiat.*

ις'. Ὁ ἀκουσίως, ἔτη ι'. καὶ κληρικὸς μὴ γινέσθω.

XVII. *Qui mœchatur, annis* XV.

ιζ'. Ὁ μοιχεύων, ἔτη ιε'.

XVIII. *Qui mulierem sibi conjunctam repudiat, & aliam ducit, annis* XV.

ιη'. Ὁ τὴν συνημμένην ἀπωθούμενος, καὶ ἄλλην ἀγόμενος, ἔτη ιε'.

XIX. *Fornicator qui corpus liberum vitiat, annis* VII.

ιθ'. Ὁ εἰς ἐλεύθερον σῶμα πορνεύων πόρνος, ἔτη ζ'.

XX. *Qui cum masculis concumbit, annis* XVIII.

κ'. Ὁ ἀρσενοκοίτης, ἔτη ιε'.

XXI. *Qui cum bestiis rem habet, ad homicidæ tempus confitebitur.*

κα'. Ὁ κτηνοβάτης * * *

XXII. *Fratrum sororumve coitus puniatur annis* XX.

κβ'. Ἡ ἀδελφομιξία, ἔτη κ'.

XXIII. *Qui cum propria sorore contaminatur, ab actu videlicet desistens, annis.* XII.

κγ'. Ὁ ἰδίᾳ ἀδελφῇ συμμιαινόμενος, χωριζόμενος δηλονότι τῆς πράξεως, ἔτη ιβ'.

κδ'. Ὁ

κδ'. Ο κλέπτης, ἔτη β'.

κέ. Ο ὄμνυων, ἔτη ί.

κς'. Ο τυμβωρύχος, ἔτη ί.

XXIV. *Fur, annis duobus.*

XXV. *Perjurus, annis x.*

XXVI. *Sepulchrorum violator, annis x.*

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΟΣΟΙ ΤΟΠΟΙ ΤΩΝ ὑπευθύνων.

Τέσσαρές εἰσιν οἱ τῶν ὑπευθύνων τόποι· ὁ τῶν προσκλαιόντων· ὁ τῶν ἀκροωμένων, ὁ τῶν ὑποπιπτόντων· καὶ ὁ τῶν συνεστώτων.

α'. ΠΡΟΣΚΛΑΥΣΙΣ ἐστι, ὃ, ἔξω τοῦ προβόλου τῆς ἐκκλησίας ἱστάμενον πάντας ἁμαρτωλοὺς, ἕκαστον τῶν εἰσπορευομένων αἰτεῖν μετὰ κλαυθμοῦ προσπίπτοντα, δι' ὧν ὑπὲρ αὐτοῦ· ὁ γὰρ πενθῶν, ἔξω τοῦ νάρθηκος τῆς ἐκκλησίας ἐξωθεῖται, ὅσον ἂν ὁρισθῇ χρόνος.

β'. Ἀκρόασίς ἐστι, ὅταν τῶν θείων ἀκροωμένων γραφῶν, πρὸς τοῖς βασιλικοῖς ἱστῶται πυλῶσιν· ὁ γὰρ ἀκροώμενος, ἔξω μὲν νάρθηκος ἵσταται, περαιτέρω δὲ εἰσελθεῖν οὐ συγχωρᾶται, ἕως πληρώσῃ τοὺς ὁρισθέντας χρόνους.

γ'. Ὑπόπτωσίς ἐστιν, ἡ ἔσω τοῦ προβόλου τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ ὀπισθίῳ μέρει τοῦ ἄμβωνος· καὶ ἵσταται μὲν ἐν τῷ ναῷ· ἔξισι δὲ καὶ αὐτοὺς μετὰ τῶν κατηχουμένων.

δ'. Σύστασίς ἐστιν, ἡ μέχρι συμπληρώσεως τῶν θείων μυσταγωγιῶν μετὰ πάντων πιστῶν στάσις. συνίσταται μὲν γὰρ, οὐκ ἀξιοῦται δὲ τῆς κοινωνίας, ἕως πληρώσῃ τὸν ὁρισμένον χρόνον.

Καὶ τελευταῖον ἡ μέθεξις τῶν ἁγιασμάτων.

EJUSDEM, DE LOCIS EORUM qui puniuntur.

Quatuor sunt pœnitentium loci. Plorantis, Audientis, Substrati, & Stantis.

I. Πρόσκλαυσις *sive fletus est, quando peccator extra Ecclesiæ ambitum stans, omnes qui ingrediuntur precatur, cum fletu sc. procumbens, ut pro ipso orarent. Nam qui luget, extra narthecen Ecclesiæ expellitur, quamdiu tempus præfinitum fuerit.*

II. *Auditio est quando sacras scripturas audit prope fores basilicas stans. Nam qui audit, intra quidem narthecen stat, ulterius vero ingredi non permittitur, donec tempora definita compleverit.*

III. *Substratio est, statio intra ambitum Ecclesiæ in postica ambonis parte. Nam qui succumbit, in templo unà stat, & cum Catechumenis egreditur.*

IV. Σύστασις *autem, sive consistentia, est statio cum fidelibus usque ad sacri mysterii completionem. Una enim stat, communione autem dignus non habetur, donec tempus præfinitum adimpleverit.*

V. *Deinde vero sequitur sacramentorum participatio.*

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ περὶ ὀρθοδοξίας κεφάλαια ιβ'. κατὰ Νεστόριον.

SANCTI CYRILLI DE FIDE orthodoxâ, contra Nestorium, CAPITA XII.

α'. ΕΙΤΙΣ οὐχ ὁμολογεῖ θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν τὴν ἐμμανουὴλ, καὶ διὰ τοῦτο θεοτόκον πρὸ ἁγίαν παρθένον Μαρίαν, γεγέννηκε γὰρ σαρκικῶς σάρκα γενομένην τοῦ θεοῦ λόγον, ἀνάθεμα ἔστω.

Si quis non confitetur Emmanuelem vere deum esse, & ob id sanctam Virginem Deiparam, (genuit enim illa incarnatum Dei patris verbum secundum carnem) anathema sit.

β'. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἡνῶσθαι τὸν τοῦ θεοῦ πατρὸς λόγον, ἕνα τε εἶναι Χριστὸν μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς, τὸν αὐτὸν δηλονότι θεόν τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον, ἀνάθεμα ἔστω.

II. *Si quis non confitetur Dei patris verbum secundum hypostasin unitum, unumque tantum unà cum sua carne esse Christum, eundem nimirum Deum simul & hominem, anathema sit.*

γ'. Εἴτις διὰ τῆς ἑνὸς Χριστοῦ διαιρεῖ τὰς ὑποστάσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν, μόνῃ συναπτὼν αὐτὰς συναφείᾳ τῇ κατὰ τὴν ἀξίαν ἤγουν αὐθεντείαν ἢ δυναστείαν, καὶ οὐχὶ μᾶλλον τῇ καθ' ἕνωσιν φυσικῇ συνόδῳ, ἀνάθεμα ἔστω.

III. *Si quis in uno Christo post unionem dividit hypostases, ipsasque eâ tantum conjunctione inter se connectit, quæ est secundum dignitatem sive authoritatem vel potestatem, & non eo potius concursu, qui est secundum naturalem unionem, anathema sit.*

δ'. Εἴτις προσώποις δυσὶν, ἤγουν ὑποστάσεσι, τὰς ἐν τοῖς ἀποστολικοῖς καὶ εὐαγγελικοῖς γράμμασι διαιρεμένῃ φωνὰς, ἢ ὅτι Χριστῷ ἴδιά τῶν ἁγίων λεγομένας, ἢ πρὸς αὐτοῦ περὶ αὐτοῦ· καὶ τὰς μὲν, ὡς ἀνθρώπῳ ἴδιά τὸν ἐκ θεοῦ λόγον ἰδικῶς νοουμένῳ προσάπτει, τὰς δὲ θεοπρεπεῖς τῷ ἐκ θεοῦ πατρὸς λόγῳ, ἀνάθεμα ἔστω.

IV. *Si quis duabus personis sive hypostasibus eas voces attribuit, quæ in Evangelicis & Apostolicis scripturis passim occurrunt, quæ à sanctis de Christo, vel ab ipso quoque Christo de seipso dictæ sunt, & alias quidem homini tanquam seorsum à Dei verbo considerato adscribit, alias vero tanquam Deo convenientes soli dei Patris verbo adaptat, anathema sit.*

V. *Si*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

V. *Si quis dicere audet Christum hominem Deiferum,* A *ac non potius verum Deum esse, utpote unicum ac naturalem filium; quatenus nimirum verbum caro factum, carni & sanguini perinde ac nos communicavit, anathema sit.*

ε'. Εἴτις τολμᾷ λέγειν τ̀ χριστὸν θεοφόρον ἄνθρωπον, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον θεὸν εἶναι καὶ ἀληθείαν, ὡς ἑνὸς ὄντος καὶ φύσει, καθὸ γέγονε σὰρξ ὁ λόγος, καὶ κεκοινώνηκε παραπλησίως ἡμῖν αἵματος καὶ σαρκὸς, ἀνάθεμα ἔστω.

VI. *Si quis Dei Patris verbum, Christi deum vel dominum esse dixerit, & non potius Deum simul & hominem ipsum confessus fuerit, prout verbum caro factum est, secundum scripturas, anathema sit.*

ς'. Εἴτις λέγει θεὸν εἶναι ἢ δεσπότην τὸν χριστὸν τ̀ ἐκ θεοῦ πατέρος λόγον, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον αὐτὸν ὁμολογεῖ θεὸν καὶ ἄνθρωπον, ὡς γεγονότος σαρκὸς τοῦ λόγου κατὰ τὰς γραφάς, ἀνάθεμα ἔστω.

VII. *Si quis Jesum tanquam hominem à Dei verbo operandi vim habuisse, Unigenitique gloriam illi, tanquam alteri cuipiam ab ipso verbo, advenisse dixerit, anathema sit.* B

ζ. Εἴτις φησὶν ὡς ἄνθρωπον ἐνεργεῖσθαι παρὰ θεοῦ λόγου τ̀ Ἰησοῦν, καὶ τὴν τοῦ μονογενοῦς εὐδοκίαν περιῆφθαι, ὡς ἑτέρου παρ' αὐτοῦ ὑπάρχοντος, ἔστω ἀνάθεμα.

VIII. *Si quis dicere audeat hominem assumptum unà cum Dei verbo adorandum, & conglorificandum, & Deum, tanquam alterum cum altero connominandum esse (hunc enim intellectum prapositio, cum, adjecta perpetuo ac necessario affert) & non potius una adoratione Emmanuelem honorat, unamque illi glorificationem attribuit, quatenus verbum factum est caro; anathema sit.*

η'. Εἴτις τολμᾷ λέγειν τ̀ ἀναληφθέντα ἄνθρωπον συμπροσκυνεῖσθαι δεῖν τῷ θεῷ λόγῳ, καὶ συνδοξάζεσθαι, καὶ συνσχηματίζειν θεὸν ὡς ἕτερον ἑτέρῳ (ἡ γὰρ ζυγὴ προσθήκη τοῦτο νοεῖν ἀναγκάζει) καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον μιᾷ προσκυνήσει τιμᾷ τ̀ ἐμμανουὴλ, καὶ μίαν τὴν δοξολογίαν αὐτῷ συναπτει, καθὸ γέγονε σὰρξ ὁ λόγος, ἀνάθεμα ἔστω.

IX. *Si quis unum Dominum Jesum Christum à spiritu glorificatum dixerit, propria virtute ipsius tanquam aliena utentem; ac vim & efficaciam ab eodem accepisse, quâ contra immundos spiritus operaretur, & divina inter homines miracula patraret, ac non potius ipsum spiritum, per quem divina signa edidit, illius proprium esse confessus fuerit; anathema sit.* C

θ'. Εἴτις φησὶ τ̀ ἕνα κύριον Ἰησοῦν χριστὸν δεδοξάσθαι παρὰ τοῦ πνεύματος, ὡς ἀλλοτρίᾳ δυνάμει τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ χρώμενον, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβόντα τὸ ἐνεργεῖν δυνάσθαι κατὰ τῶν πνευμάτων ἀκαθάρτων, καὶ τὸ πληροῦν εἰς ἀνθρώπους τὰς θεοσημείας, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ἴδιον αὐτοῦ τὸ πνεῦμα φησὶν, δι' οὗ καὶ ἐνήργησε τὰς θεοσημείας, ἀνάθεμα ἔστω.

X. *Confessionis nostra Pontificem & Apostolum factum esse Christum, scriptura divina docet; obtulisse quoque semetipsum pro nobis Deo & Patri in odorem suavitatis. Si quis ergo dixerit, Pontificem & Apostolum nostrum non esse ipsum Dei verbum, posteaquam caro & homo nobis similis factum est, sed hominem illum qui ex muliere natus est, quasi alterum quempiam ab ipso diversum: aut si quis Christum pro seipso quoque, & non potius pro nobis solis sacrificium obtulisse dixerit (neque enim oblatione egebat, qui peccatum non novit) anathema sit.* D

ι'. Ἀρχιερέα καὶ ἀπόστολον τ̀ ὁμολογίας ἡμῶν γεγενῆσθαι χριστὸν, ἡ θεία γραφὴ λέγει, προσενέγκαι δὲ ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ θεῷ καὶ πατρί· εἴτις τοίνυν ἀρχιερέα καὶ ἀπόστολον ἡμῶν γεγενῆσθαί φησιν οὐκ αὐτὸν τ̀ ἐκ θεοῦ θεὸν λόγον, ὅτε γέγονε σὰρξ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς ἕτερον παρ' αὐτὸν ἰδικῶς ἄνθρωπον ἐκ γυναικὸς· ἢ εἴτις λέγει καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσενέγκαι ἑαυτὸν τὴν προσφοράν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ὑπὲρ μόνων ἡμῶν, ὑ γὰρ ἂν ἐδεήθη προσφορᾶς ὃς μὴ εἰδὼς ἁμαρτίαν, ἀνάθεμα ἔστω.

XI. *Si quis Domini Carnem vivificam, ipsiusque verbi quod ex Deo Patre est, propriam esse negaverit: sed veluti alterius cujuspiam ipsi verbo secundum dignitatem conjuncti, & quasi divinam tantum inhabitationem sortiti, ac non potius vivificam esse dixerit, ut modo meminimus, eo quod verbi quod omnia vivificare potest, facta sit propria, anathema sit.* E

ια'. Εἴτις οὐχ ὁμολογεῖ τὴν τοῦ κυρίου σάρκα ζωοποιὸν, καὶ ἰδίαν αὐτοῦ τοῦ θεοῦ πατρὸς λόγου εἶναι, ἀλλ' ὡς ἑτέρου τινὸς παρ' αὐτὸν, συνημμένου μὲν αὐτῷ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἤγουν ὡς μόνην θείαν οἴκησιν ἐσχηκότος, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ζωοποιὸν, ὡς ἔφημεν, ὅτι γέγονεν ἰδία τοῦ λόγου, τοῦ καὶ τὰ πάντα ζωογονεῖν ἰσχύοντος, ἀνάθεμα ἔστω.

XII. *Si quis non confitetur, Dei verbum carne passum & crucifixum esse, mortemque carne gustasse, nec non primogenitum ex mortuis factum esse; quatenus nimirum ut Deus, vita & vivificans est; anathema sit.*

ιβ'. Εἴτις οὐχ ὁμολογεῖ τ̀ τοῦ θεοῦ λογὸν παθόντα σαρκὶ, καὶ ἐσταυρωμένον σαρκὶ, καὶ θανάτου γευσάμενον σαρκὶ, γεγονότα δ πρωτότοκον ἐκ τῶν νεκρῶν, καθὸ ζωή ἐστι, καὶ ζωοποιὸς, ὡς θεὸς, ἀνάθεμα ἔστω.

DEMETRII METROPOLITANI CYZICI,

De Jacobitis, & Chatzizariis.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΖΙΚΟΥ,

περὶ Ἰακωβιτῶν καὶ Χατζιτζαρίων. F

Jacobitæ iidem sunt cum Eutychiana hæresi infectis, qui & Monothelitæ, & Monophysitæ vocantur. Errant enim circa œconomiam in carne, eoque dum naturas confundunt, Theopaschitas esse planum est. Dicuntur autem Jacobitæ à Jacobo quodam qui hæresin hanc disseminavit, qui etiam propter valde prosperam fortunam Tzanzalus vocatus est.

Ἰακωβῖται οἱ αὐτοί εἰσι τοῖς τὰ Εὐτυχοῦς νοσοῦσι, τοῖς καὶ μονοθελίταις, καὶ μονοφυσίταις· σφάλλονται γὰρ περὶ τὴν τοῦ σαρκὶ οἰκονομίαν, καὶ τὰς φύσεις συγχέοντες, θεοπασχίται δείκνυνται· καλοῦνται δ Ἰακωβῖται ἀπὸ τοῦ τὴν αἵρεσιν ταύτην πλατύναντός τινος Ἰακώβου, ὃς διὰ τὴν ἄγαν εὐτυχίαν Τζαντζάλου καλεῖται. ἔστι δ τερατώδει μύθῳ, τὸν σταυρω-

θέντα

Δὰς προσκυνοῦσιν· ἐνὶ δακτύλῳ σφραγίζονται δὲ ἀριστερῶν ὅπι A
τὰ δεξιά· τῷ σφυρῷ αὐτῶν ἐλαίῳ ἀναμάττουσιν· οἶνον
οὐκ ἐνοῦσι· μεταλαβεῖν, εἴτε μὴ, καὶ προσκυνῆσαι, εἴτε μὴ,
παρ' αὐτοῖς ἀδιάφορον· τῇ τεσσαρακοστῇ κρεοφαγοῦσι.

Hi terſancto hymno illud, Qui Crucifixus eſt, inſerunt. Uno digito ſignantur à lævâ ad dextram. Oblationem ſuam oleo ſubigunt. Vinum non miſcent. Participare, vel non participare, adorare vel non adorare, iis indifferens eſt. In Quadrageſima carnes comedunt.

Μελχίται ὠνομάσθησαν οἱ τῷ εὐσεβεῖ βασιλεῖ Μαρκιανῷ ἀκολουθήσαντες, μελχὶ γὰρ ὁ βασιλεὺς ἑρμηνεύεται.

Melchitæ vocabantur, qui Pium Regem Marcianum ſequuti ſunt; melchi enim idem ſonat quod Rex.

Κατζιτζάριοί εἰσιν, οἱ τὸ σταυρὸν μόνον σέβοντες, κατζὶ
γὰρ ὁ σταυρὸς παρ' αὐτοῖς. περιτέμνονται τοῦτον ὅλῳ, ὡς πα-
θητῷ τῷ θεότητα δογματίζοντες, καὶ προσκυνοῦσιν ὡς B
δυνατώτερον χριστὸν, καὶ ἀναιρέτην αὐτοῦ· τὰς εἰκόνας ἀπο-
στρέφονται· εἰσὶν ὃν ζαὐτῷ καὶ Θεοπασχίταις καὶ Νεστοριανοί· τὸ μὲν,
ὡς τὸ ὁ σταυρωθεὶς τῷ τριαγίῳ προσεῖπαν, τὸ δέ, ὡς δύο
χριστοὺς δύο πρόσωπα λέγοντες. ὃν τῇ ἁγίᾳ μὲν σαββάτῳ
καὶ κυριακῇ γάλα καὶ τυρὸν καὶ ᾠὰ ἐσθίουσιν. οἶνον οὐκ ἐνοῦσιν·
καὶ τὰς σταυρὰς κατά τινας ῥητοῖς βαπτίζουσιν.

Catzizarii ſunt, qui Crucem ſolam venerantur, Catzi enim apud eos crucem ſignificat: quin & eam clavo trajiciunt, divinitatem paſſam eſſe affirmantes, & ut Chriſto potentiorem, ejuſque interfectorem adorant. Imagines averſantur. In nonnullis cum Theopaſchitis & Neſtorianis conſentiunt; cum illis, quatenus ter ſancto hymno, illud, Qui crucifixus eſt, inſerunt; cum his autem, quòd in Chriſto duas perſonas ſtatuant. In ſacro ſabbato & Dominico, lac, & caſeum, & ova comedunt. Vinum non miſcent. Porro Cruces juxta quoſdam certis verbis baptizant.

ΠΕΡΙ ΜΑΣΣΑΛΙΑΝΩΝ ΤΩΝ νῦν Βογομίλων.

DE MASSALIANIS, QUI nunc Bogomilæ dicti ſunt.

C

ΟΙ Μασσαλιανοὶ τὰ τῶν Μανιχαίων νοσοῦντες, ἐξεῦρον καὶ ἄλλα μιαρώτερα. φλυαροῦσι γὰρ τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τῶν δαιμόνων κατέχεσθαι· τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τῶν δαιμόνων εἶναι κοινωνικήν· τὸ βάπτισμα μὴ πλαῦσαι τὸν ἄνθρωπον, μηδὲ τὴν θείαν μεταλῆψιν, ἀλλὰ μόνον τὴν παρ' αὐτοῖς εὐχήν. φύσει εἶναι τὰ κακὰ ἐν ἡμῖν· τὴν κοινωνίαν τοῦ γυμφίου αἰσθάνεσθαι τὴν ψυχὴν, ὡς ἡ γυνὴ τὴν συνουσίαν τοῦ ἀνδρός. τὸν σταυρὸν βδελύττονται· τὴν θεοτόκον οὐ τιμῶσιν. οἱ βουλόμενοι ἀποτέμνονται. ὀμνύουσιν ἀδεῶς, ἐπιορκοῦσιν, ἀναθεματίζουσι τὴν αἵρεσιν αὐτῶν· ταύτης τὴν λύμης ὑποπλησθεὶς καὶ Ἐλευθέριος ὁ Παφλαγὼν περιεπεξεύρεν ἄξια ἑαυτοῦ· τὸ μοναχὸν δυσὶ συνοικεσίαις γυναιξὶ, καὶ χρόνον μὴ ἕνα ἐγκρατεύεσθαι, τὸ λοιπὸν ἀδεῶς χρῆσθαι, καὶ ταῖς συγγενέσι μηδὲν διαφέλοντα.

Massaliani Manichæorum morbo laborantes, alia etiam magis dira excogitarunt. Mentem enim humanam à Dæmonibus detineri effutiunt; naturam humanam Dæmones communicare poſſe; Baptiſmum non perficere hominem, nec ſacrorum myſteriorum perceptionem, ſed eorum duntaxat precationem; Mala in nobis eſſe à natura; Communionem cum ſponſo ſic ſentire animam, quemadmodum mulier viri commercium. Crucem abominantur. Deiparam honore non afficiunt. Qui volunt genitalia præcidunt. Intrepidè jurant; pejerant; execrantur hæreſim ſuam per anathema. Hac lue refertus Eleutherius ille è Paphlagone oriundus, reperit præterea alia quædam ſe digna; Monachum ſc. duas mulieres habere poſſe tori conſortes, & uno quidem anno continentiam colere, deinceps etiam cum cognatis impune coire nullo diſcrimine adhibito.

D

Πέτρου Ἀντιοχείας περὶ τῆς Βενετίας. γέγονε δὲ ἐπ' αὐτοῦ ὅτε τοῦ Πατριάρχου κυροῦ Ἀλεξίου.

Petri Antiocheni ad Epiſcopum Venetiæ; hic autem factus eſt tempore Patriarchæ Domini Alexii.

E

ΟΥδαμοῦ γέγραπται τὸν προέδρου Ἀκυληίας ἤτοι Βενετίας πατριάρχην ὀνομάζεσθαι. πέντε γὰρ ὄντων τῷ κόσμῳ πατριάρχας ἐγνώκαμεν, τὸν Ρώμης, τὸν Κωνσταντινουπόλεως, τὸν Ἀλεξανδρείας, τὸν Ἀντιοχείας, καὶ τὸν Ἱεροσολύμων· ὡς γὰρ τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον πέντε αἰσθήσεσιν οἰκονομεῖται, οὕτω καὶ τὸ τοῦ χριστοῦ σῶμα ἡ ἐκκλησία τῶν πιστῶν ὡς ὑπὸ πέντε αἰσθητῶν τῶν ε'. θρόνων οἰκονομεῖται.

NUſquam ſcriptum eſt Aquileiæ ſive Venetiæ Præfectum, Patriarcham nominari. Quinque enim Patriarchas in toto mundo agnoſcimus, Romanum, Conſtantinopolitanum, Alexandrinum, Antiochenum, & Hieroſolymitanum. Sicut enim corpus noſtrum quinque ſenſibus adminiſtratur, ita & corpus Chriſti, Eccleſia nempe fidelium, quinque thronis tanquam quinque ſenſibus gubernatur.

Τὸ μετέχειν ἀζύμων τῆς παλαιᾶς θυσίας μετέχειν ἐστὶν, ἀ τῆς καινῆς διαθήκης. ὁ γὰρ ἄζυμον ὁ χριστὸς ἀλλ' ἄρτον λαβὼν, εὐλόγησε καὶ εἶπε, λάβετε, φάγετε, ὡς λέγουσι συμφώνως οἱ τέσσαρες εὐαγγελισταί. καὶ μέγας Παῦλος, ἐγὼ παρέλαβον ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι κύριος Ἰησοῦς χριστὸς ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδοτο, ἔλαβεν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔκλασε καὶ εἶπε, λάβετε φάγετε. ἡμεῖς δὲ σάρκα χριστοῦ ζῶσαν καὶ τεθεωμένην ἐσθίοντες, οὐκ ἔτι ἐσμὲν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν· ὃ δὲ νόμος. ὅσα λαλεῖ, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ. τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά. οἱ δὲ τὰ ἄζυμα ἐσθίειν βουλόμενοι, διὰ τὸ λέγειν ὅτι καὶ χριστὸς καὶ οὐκ

F

Azyma participare, eſt vetus ſacrificium participare, non autem novum teſtamentum. Chriſtus enim non azyma ſed panem accipiens, gratias egit & dixit, accipite, comedite; ut unanimiter dicunt quatuor Evangeliſtæ. Utique & magnus Paulus, ego accepi quod & tradidi vobis, quòd Dominus Jeſus Chriſtus in ea nocte quâ traditus eſt, accepit panem, & poſtquam gratias egiſſet, fregit ac dixit, Accipite, comedite. Nos autem carnem Chriſti vivam & Deitati unitam comedentes, non amplius ſumus ſub lege ſed ſub gratia; quæ enim lex dicit, iis qui ſub lege ſunt dicit. Vetera tranſierunt, ecce omnia facta

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ſunt novâ. Quì vero azyma comedere volunt, dicentes A *quod Chriſtus ita fecit, circumcidantur etiam, quia Chriſtus circumciſus erat: clamat autem Paulus, dico vobis ſi circumciſi eſtis, Chriſtus vobis nihil profuerit. Quin & manifeſtum eſt, quod cœna Chriſti facta erat ante legale paſcha. Dicit enim Joannes Evangeliſta, Ducunt Jeſum à Caipha in Prætorium; erat autem mane, & ipſi non introierunt in Prætorium, ne contaminarentur, ſed ut ederent Paſcha; legale erat igitur azyma comedere.*

περιτέμνεσθε ἐπαὶ χ̄ χεισὸς· ἀλλὰ ϧοᾷ Παῦλ⊖, λέγω ὑμῖν, ἐὰν περιτέμνεσθε χεισὸς ὑμᾶς οὐκ ὀφελήσει. ὅπ γε χ̄ φερόδηλον, ὅπ φερὶ τῦ νομικῦ Πάσχα τὸ δεῖπνον ἦν ὅτε τῦ χεισῦ. φησὶ γὰρ ὁ Ευαγγελισὴς Ιωάννης, ἄγουσι τ̄ Ιν̄ν ἀπὸ τῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον, ἦν δ̀ πρωΐ, χ̄ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ Πάσχα· νόμιμον οὖν ἦν ἐσθίειν τὰ ἄζυμα.

Leonis Archiepiſcopi Bulgariæ ex tribus epiſtolis de azymis.

Ex primâ.

B

Λέοντος Αρχιεπισκόπου Βουλγαρείας ἐκ τῶν τριῶν ἐπιστολῶν τῶν περὶ ἀζύμων.

ἀπὸ τῆς α'.

QUi ſabbata cum azymis obſervant, ſeſe Chriſtianos vocantes, neque Judæi ſunt, nec puri Chriſtiani, ſed pelli Pantherinæ ſimiles, ut inquit magnus Baſilius, cujus villi nec nigri ſunt, nec in totum albi.

ΟΙ τὰ σάββατα μετὰ τῶν ἀζύμων φυλάττοντες χεισιανοὶ εἶναι λέγοντες, ὅτι Ιουδαῖοι ὅτι χεισιανοί εἰσιν, ὁμοιοι ὄντες δορᾷ πρδάλεως, ὡς ὁ μέγας λέγει Βασίλει⊖, ἧς ἡ τρίξ ὅτι μέλαινά ἐστιν ὅτι διόλυ λευκή.

Ad eos qui dicunt Romam eſſe primum Thronum.

C

Πρὸς τὸς λέγοντας ὡς ἡ Ρώμη πρῶτος θρόνος.

SI Roma, quod Principem Epiſcopum ſuſcepit, prima ſit, Antiochia potius primas habebit; Petrus enim Apoſtolus in Antiochiâ epiſcopatum geſſit, antequam in Româ.

ΕΙ ἡ Ρώμη, ὅτι ἐδέξατο τ̄ κορυφαῖον ἐπίσκοπον, πρώτη, ἡ Αντιόχεια μᾶλλον ἔξει τὸ πρωτεῖον· καὶ γὰρ ἡ πρὸ τῆς Ρώμης ὁ Απόστολ⊖ Πέτρ⊖. ἐπεσκόπησεν ἐν Αντιοχείᾳ.

*Porro ſi propter ſummum Apoſtolum Roma * * * * & primum curſum martyricum abſolventem, multo æquius eſt ut Hieruſalem Româ ſuperior ſit.*

Επεὶ δ̀ διὰ τὸν κορυφαῖον τῶν Αποστόλων ἡ Ρώμη * * * * χ̄ τ̄ μαρτυρικὸν πρώτης τελειώσημα δρόμου, πολλῷ δικαιότερον τὰ Ιερουσολύμων τῆς Ρώμης πρωτεύειν.

Rurſus, ſi à perſonarum qualitate thronis primas tenere datur, quomodo præ omnibus manifeſto Hieruſalem principatum non habebit? Ipſe enim Petri omniumque noſtrum communis creator & Dominus, primus & magnus Pontifex, omnis vitæ fons, & ordinis ſacerdotalis, illic natus eſt, & converſabantur, & ſeſe propter mundi ſalutem libens obtulit. D

Επεὶ ἀπὸ τῆς τῶν προσώπων ποιότητ⊖ τὸ πρωτεύειν τοῖς θρόνοις δίδεται, πῶς οὐ λαμπρῶς κ̄ πάντων τὰ Ιερουσόλυμα τὸ κράτ⊖ ἔξει· αὐτὸς γὰρ ὁ Κ̄ Πέτρυ χ̄ ἡμῶν ἁπάντων κοινὸς πλάστης χ̄ δεσπότης ὁ πρῶτ⊖ χ̄ μέγας ἀρχιερεὺς ἡ πόλις πάσης ζωῆς χ̄ ἀρχιερατικῆς τάξεως, ἐν αὐτοῖς Κ̄ πρὸ γέννησιν χ̄ πρὸ ἀϧραιβῶς ἦλθ, χ̄ ἑαυτὸν ὑπὲρ τῦ κόσμυ σωτηρίας ἑκὼν ἱερώτευσεν.

Porro ſi Roma propter ſummum Apoſtolum principatum quærit, Byzantium propter Andream primum vocatum & fratrem natu primum, primas habebit. Ipſe enim annis non paucis Byzantii Epiſcopatum ſuſceperat, antequam frater ejus Romæ Epiſcopus eſſet.

Ετι εἰ διὰ τ̄ κορυφαῖον ἡ Ρώμη ζητῇ τὸ πρωτεύειν, δι' Ανδρέα τ̄ πρωτόκλητον, χ̄ γεννήσει πρότερον ἀδελφόν, τὸ Βυζάντιον πρῶτον· αὐτὸς ὀλίγοις γὰρ ἔτεσι τῦ Βυζαντίυ πρὸ ὅπισθεν ἔφθασε πρεσβεῦσαι πρὶν ἡ τ̄ ἀδελφὸν Ρωμαίων ὁπισθῆσαι.

E

Quod ſi afferas mihi, tu es Petrus, & ſuper hanc petram Eccleſiam meam ædificabo, & quæ ſequuntur: ſcies quod non propter Eccleſiam in Româ dictum eſt abſit; Hoc enim Judaicum eſt & humile, gratiam & Divinitatem ejus regionibus & locis quibuſdam circumſcribere, quaſi non per univerſum orbem ſimiliter operaretur. Quin & illud, ſuper hanc petram, quomodo quiſquam, licet valde impudens ſit, & non erubeſcere in laudem ponat, ita extorqueat, ut de Eccleſia Romana dicatur. Dicitur autem manifeſto de rupe confeſſionis, quæ Chriſtum deum prædicavit, & per eam de univerſa Eccleſia, quæ uſque ad finem terræ doctrinâ Apoſtolorum in unitatem redacta & ædificata eſt, ad quam ſanctum ſpiritum per Tubas Apoſtolicas juxta enarrationem ſancti & venerandi decreti loquutum eſſe confitemur, ſanctè etiam profitentes eundem etiam per prophetas loqui ad unam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam, non ad Petrianam, aut Romanam, ut indoctus Romanorum faſtus vult. F

Εἰ δ̀ προφέρεις μοι τὸ, σὺ εἶ Πέτρ⊖, χ̄ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μυ τὴν ἐκκλησίαν, χ̄ τὰ ἑξῆς· ἴσθι ὡς ὑ διὰ τ̄ ἐν Ρώμῃ ἐκκλησίαν εἴρηται· ἄπαγε· Ιουδαϊκὸν γὰρ τῦτο χ̄ ταπεινὸν, τὴν χάριν χ̄ τὴν θεότητα αὐτῆς μέρεσί τισι χ̄ τόποις περιγράφειν, ἀλλὰ μὴ ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκυμένην ὁμοίως ἐνεργεῖν. ἀλλὰ χ̄ τὸ, ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ πῶς ἄν τις κἂν λίαν θρασὺς ᾖ, χ̄ τὸ μὴ αἰσχύνεσθαι κλέ⊖ ἔχων, ἐκβιάσοιτο ὅπ τῆς ἐν Ρώμῃ ἐκκλησίας εἰρῆσθαι; εἴρηται δῆλον ὅπ τῇ θεολογησάσῃ τ̄ χεισὸν ὁμολογίᾳ πέτρᾳ, χ̄ δι' αὐτῆς ἐφ' ὅλυ τῆ εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς τῶν διδαχῶν τῶν Αποστόλων ἐξαπλωθείσῃ τε χ̄ θεμελιωθείσῃ ἐκκλησίᾳ, εἰς ὣ χ̄ τὸ πανάγιον πνεῦμα διὰ τῶν προφητικῶν σαλπίγγων κ̄ τὴν ὑφήγησιν τῦ ἱερωτάτυ χ̄ σεβασμίυ ὅρυς ἀνομολογῦμεν λελαληκέναι· τὸ λαλῆσθαι διὰ τῶν προφητῶν ἱερολογῦντες εἰς μίαν καθολικὴν χ̄ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, ὑ Πετριανὴν ἢ Ρωμαϊκὴν, ὡς τὸ φιλόκενον τῆς Ρωμαϊκῆς ἀπαιδευσίας θέλει.

Porro ſi quis conſideret à quo Roma primas habere viſa eſt (aliunde enim à quibus habuiſſe dicitur non invenire eſt,)

Ετι εἴτις ἐξ ὅ ἔδοξεν ἡ Ρώμη πρωτεῖον ὑπομένειν ὑπομένειν, (ἄλλοθι γὰρ ὅξ ὧν εἴρηται οὐκ ἔστιν εὑρεῖν,) εἰς τ̄ ἔσχατον αὐτὴν βαθμὸν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

βαθμὸν μόλις αὐτῷ συγχωρήσει, εἴπερ Ἑλλήνων ψῆφος ἐν ἐκκλησίᾳ θεοῦ φαντασθῶσι ἄτοπος. Αὐρηλιανοῦ γὰρ τὰ Ἑλλήνων θρησκεύοντος, βασιλεύσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τὴν Ῥώμης, τάχα κρίσει στηνύεσθαι αὐτὸν λάβοι τοῖς θρωτείοις. ἔτυχε μὲν γὰρ ὢν ὁ Αὐρηλιανὸς ὅπη στρατιὰν ἀνιὼν, καὶ τῷ Ἀντιόχειαν παρελθόντι, τὸν ἐπὶ Σαμοσατέα Παῦλον ὃς ἐπὶ σκήπτει ταύτης, ψήφῳ τῶν ἀθροισθέντων ἐπισκόπων καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἱερέων καὶ τὸν θρόνου ἀφαιρεθῆναι, καὶ στασιάζειν καὶ βιάζεσθαι ἐπανελαβεῖν τὰ ἀφηρημένα, μὴ συγχωρεῖν δὲ τοῖς ἀφελομένοις. πολλῆς δὲ τῆς μεταξὺ ἐριδός τε καὶ φιλονεικίας αὐτόπτης εἰσῆλθεν, ἑκατέρα μοῖρα πρὸς μόνῳ λοιπὸν ἀπέβλεπε τῷ κοσμικῷ τε καὶ βιάζεσθαι δυναμένῳ χεῖρα, οἱ μὲν ὅπως παύσωσι τὸν τυραννίδα Παύλου, ὃδε ὅπως χρίη καὶ ζοῖς ἐκείνων ψήφοις ἀθετῆν, καὶ τυραννεῖν αὖθις ἀτιμοῖς παρῴη. δέον δ' ἦν, τὴν χρείας διαζομένης, εἰ καὶ ἀναμέρος καὶ χωρὶς, ἑκάτερον τὴν βασιλικῆς συγχερείας· ὁ δὲ τὰ μεταξὺ παρείσως μὴ σωτήρια φάμενος ὅσα ἂν σφίσι δοκιφιλονεικῶσι, ὥστε μηδὲ τῶν παρ' αὐτῶν δικαίαν ἔχειν τὴν γνῶσιν, ὅπη τὴν Ῥώμης ἄγειν τὸν δίκαιον ἐκέλευε, καὶ τέρψειν μὴ βουλομένους ἃ ἂν ὁκεῖν δικάζειεν, ἤδη μέχρι τούτου τε τούτῳ πεπεισμένος. ἄλλοθεν ὡς τῆς αὐτῆς θρησκείας, καθεστηκὼς ἐν Ῥώμῃ, οἷς καὶ δόξειε τὰ θρῶτα φέρειν τοῖς ὅλοις, καὶ εἰς τυραννίδα πάντων τὴν ἀρχιερωσύνην θροβάλλεσθαι. Τοῖς δέ γε χειροῦν μαθηταῖς καὶ τὸ χριστιανὲς εἶναι μὴ καταψευδομένοις, πῶς ἂν εἴη δεῖ θρωτείων ἀγών, καὶ τότε ἱερεῦσιν οὖσι; τὸ δὴ, ὅστις θέλει ἐν ὑμῖν εἶναι θρῶτος, ἔστω ὑμῶν διάκονος· πῦ δύσομεν;

Ἐπὶ θρώτῃ συνόδῳ ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ ἐκανόνισε τὰ οἰκεῖα δίκαια θρορεῖναι, καὶ μηδέτερον ἑτέρου ἐπειδὰν τοῖς ὁρίοις, μηδὲ τὰς ἀλλοτρίας ὑποδὰν τε καὶ ἑαυτῷ ποιεῖσθαι διοικήσεις.

Ἡ δὲ δευτέρα συνόδῳ διὰ τὸ βασιλείᾳ τὴν Ῥώμης λαμπρυνθῆναι πρέχειν ἀπεφήναμένη, καὶ διὰ τὲς κορυφαίους Πέτρον καὶ Παῦλον· ὁμοίως καὶ τὴν Κωνσταντινόπολιν ὡς βασιλείᾳ τιμηθεῖσαν τὰ ἴσα μετ' ἐκείνην ἔχειν θρεσβεῖα ἐψηφίσατο.

Ἡ δὲ τετάρτη θρόκειται πᾶσιν τὴν Κωνσταντινόπολιν, μὴ ἀνασχομένη θρόεδρόν τινα Βιγίλιον, διὰ τε καὶ ἀταξίαν καθ' Μηνᾶ ἐποιήσατο, καὶ ποινὴν παθικὴν ὁ Βιγίλιος ἔτισεν.

Ἔτι καὶ θρὸ Βιγιλίου Ἰωάννης ὁ τῆς Ῥώμης ἀνελθὼν, οὐδὲν δεῖ θρωτείων διενέχθη (ἐβασίλευε δὲ καὶ τότε Ἰουστινιανὸς) ἀλλὰ τὴν ἱερατικὴν στολὴν ὡς ἔθος ἐστὶν, ἐνδὺς καὶ τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει θρεσβυτέροις, θρὸς τοῖς συνήθεσι μέρος καθ' ὁκεῖνο καιρὸν πατριαρχοῦντος. Ἐπιφανίου καθεδεῖς, οὐδὲν ἐδυσχέρανεν. ἀφῖκτο δὲ καὶ θρὸ Ἰωάννου ὅπη τῆς αὐτῆς βασιλείας ὁ περιώνυμος Ἀγαπητὸς, καὶ θάνατον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπέλιπεν.

Εἰ δὲ λέγοις ὅπη ἡ ἐν Σαρδικῇ διατάξει, τὴν Ῥώμης ἐξετάζειν τὰς τῶν ἑτέρων ἐπαρχιῶν ψήφους, πολλαχόθεν ἔχοι τὸ ἀνακαλύπτειν.

Πρῶτον μὲν ὅτι τοπικὴ οὖσα ἀνατέτραπται ὑπὸ τῆς Οἰκουμενικῆς δ'. συνόδου. αὕτη γὰρ τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιερεῖ μᾶλλον τὰς ἑτέρων κρίσεις ἐξετάζειν ἀπένειμε.

Δεύτερον ὅτι ὁ ταύτης θρόεδρεύσας ὅσιος Κορδύβης τῷ Ἀρειανισμῷ ὅπη πρὸς τῷ βίῳ, καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καθαιρέσει ὑπέγραψεν, ἑαυτὸν τότε οἰκεία χειρογραφίᾳ καὶ τὴν γνώμην ἣν ἔχων ἐν Σαρδικῇ ἐγνωρίζετο διαθεσάμενος.

A ei gradum vix concedet, si quidem Paganorum sententia in Ecclesia Dei omnino absurda est. Aureliani enim Paganam religionem colentis (quippe qui tunc temporis Romæ imperabat) judicio, ea Principatum accepisse videtur. Contigit enim Aurelianum hunc ad exercitum tendentem per Antiochiam iter facere, Paulum autem Samosatenum loci illius episcopum, judicio episcoporum congregatorum tùm honore sacerdotali tùm throno depositum, seditiose & per vim contendere, ut quæ sibi ablata erant recuperaret, hosq; qui eum deposuerunt, id ei non concedere. Magnâ interea contentione & rixa absurda crumpente, utraque pars tandem ad potentiam mundanam, eamq; quæ coercere poterat, respexit, hi ut
B Pauli Tyrannidem sisterent, ille vero ut eorum suffragia irrita faceret, & patrum sanctiones impune violaret. Indigent itaque, necessitate cogente, utraque pars, seorsim licet, auxilio imperatoris. Ille autem, sese ea de quibus contendebant non intelligere affirmans, utpote quod non earum rerum rectam notitiam haberet, ad Episcopum Romanum causam afferre jussit; eosque, recusantes licet iis stare quæ Romanus Episcopus judicaret, quippe qui antea, cum ejusdem religionis esset, ejus rei aliunde notitiam habuit, ad Romam adduxit, iisque idcirco videbatur ei primas
C dedisse, & in omnium tyrannidem Pontificatum asseruisse. Christi vero discipulis, & qui professionem Christianam non dementirentur, quomodo de principatu contentio esse poterit sacerdotibus existentibus? & illud, quicunque vult inter vos esse primus, esto vester minister, ubi ponemus?

Porro synodus prima præcepit, ut unaquæque provincia propria jura conservet, & nemo alterius limites invadat, & alienas provincias surripiat, sibique subjiciat.

D Secunda etiam synodus, quòd Roma Imperio illustretur, eam primas habere declaravit, non propter summos Apostolos Petrum & Paulum: similiter & Constantinopolim, ut quæ Imperio honoraretur, æqualia habere privilegia decrevit.

Quarta autem synodus Constantinop. omnibus præfert, non sinens Vigilium præsidere, unde contra Mænam inordinationes factæ sunt, & pœnam correptivam Vigilius subiit.

E Quin & ante Vigilium Joh. Papa Romæ illuc adveniens, nihil de primatu contendebat, (tunc autem regnavit Justinianus) sed Sacerdotale pallium, ut mos est Episcopis Constant. induens, & cum celebribus viris ex latere Epiphanii tunc temporis patriarchatum gerentis sedens, non molestè tulit. Pervenit etiam ante Johannem ad idem regnum Insignis Agapetus, & in Constantinopoli vitâ functus est.

Quod si dicas synodum Sardicensem præcipere, ut Episcopus Romanus aliarum provinciarum suffragia examinet, id multis modis solvi potest.

F Primo, quòd cum localis sit, à quartâ œcumenica rescinditur; ea enim Patriarchæ potissimum Constantinopolitano aliorum judicia examinare concessit.

Secundò quod Osius Cordubæ Episcopus qui ei præsedebat, Arianismo in fine vitæ suæ, & sancti Athanasii depositioni subscripsit, contra propriam autographiam & sententiam quam in synodo Sardicensi habere notus erat.

Tertio

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Insuper quod Episcopus hic Cordubæ Præsidentiæ Romanæ A *locum tenens, & gratiam majorem quam par erat ei potissimum deferens, Episcopi Constantinopol. qui non tantum aberat, sed & hæresi laborabat, curam non levem haberet. Quod si hæc synodus æcumenicas priores, & præcipuè primam, quæ præcepit ut unaquæque provincia jura sua inviolata omnino conservaret, Hæc, inquam, cum sit localis synodus, si æcumenicam despiciat, potissimum super hac re, quis eam æstimaverit?*

Αλλ' τι ὅτι ὗτος ὁ Κυβρύβης τῆς Ρωμαϊκῆς θρονειδρίας ἐπέχων τὸ θρόσωπον, καὶ ᾗ δικαίᾳ μείζοσα τιμὴ χάριν αὐτῇ συνεισενέγκας μᾶλιστα τηνικαῦτα, ὑ μόνον ὑ παρῆν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ καὶ αἱρέσει θρονακεκμένην, ὑ τιμὴ τυχοῦσαν σωσθῆναι ἐπεποίηκε. πλὴν εἰ αὖτε τὰς ἔμπροσθεν οἰκουμενικὰς συνόδους, καὶ μᾶλιστα τὴν πρώτην, ἡ ἐκάστη ἐπιζήμια τῇ οἰκείᾳ θρεσβύσεως ἀβίαστα παντελῶς χαρακτηρίζει δίκαιον, εἰ ὧν αὖτε τοπικὴ οὖσα τιμὴ οἰκουμενικῇ ὑπερέχει, ὃν αὐτῇ μᾶλιστα τῷ μέρει τούτῳ, τίς ἂν αὐτὴν ἐπιβλέψειεν;

Tertio, quod Marcellum & alios hæresiarchas, exacti B *licet judicii insciticâ, innocentes declarans, pudore suffusa est. Dei enim ecclesia synodi pro iis suffragia ut indocta & inexaminata improbans, omni sacerdotali officio eos perpetuò abdicavit.*

Τρίτον, ὅτι Μάρκελλον καὶ ἄλλους τινὰς αἱρεσιάρχας, οἱ καὶ τῆς ἀκριβείας ἀγνοίᾳ, ὅμως ἀδίκως ἀποφηναμένη, αἰσχύνῃ ὤφλησε. καὶ γὰρ ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ τὰς ἐκείνης ἀλογήσασα ὑπὲρ αὐτῶν εἰς ἀμαθῆ καὶ ἀνεξέταστους ψήφους, πάσης αὐτὰς ἱερωσύνης εἰς πάντα ἐξεκήρυξεν.

Quarto, quia qui convenire promiserant, inter se dissidentes, hi Sardicam, illi Philippos occuparunt, & factiones inter se excitantes, depositiones & anathematismos decreverunt.

Τέταρτον, ὅτι μεριδέντες οἱ συνελθόντες ὁμολογήσασι ἀλλήλοις, οἱ μὲν τὴν Σαρδικὴν, οἱ δὲ τοὺς Φιλίππους κατέλαβον, καὶ καταστασιάζοντες ἀλλήλων καθαιρέσεις καὶ ἀναθεματισμοὺς ἐψηφίζοντο.

Quintò, quoniam synodus Carthag. postea circiter annos C *duodecim, Quæstiones exacte exhauriens, non solum nullam venerationem synodo Sardicensi attribuit, sed nec scire dignata est, an talis habita fuerit: sed ad canones primæ synodi respiciens, ad Celestinum plane scribit (ille enim tertius à Zosimo sedem Romanam administrabat) ut pontifex Romanus non audeat aliorum decreta attingere, quippe quod nullus canon illud præcipiat.*

Πέμπτον, ὅτι ἡ ἐν Καρθαγένῃ συνόδος μικρῷ ἔτη δύο καὶδεκα εἰς ἀκρίβειαν ἐξαναλώσασα τῶν ζητημάτων, ὑ μόνον οὐδὲν αἰδέσιμον ἀπένειμε τῇ ἐν Σαρδικῇ, ἀλλ' οὐδ' ὅτι γέγονεν εἰδέναι ἠξίωσεν· εἰς δὲ τοὺς κανόνας ἐγκύψασα τῆς πρώτης συνόδου, γράφει ἀποτόμως πρὸς Κελεστῖνον, ὃν γὰρ ὕστερος τρίτος ἀπὸ Ζωσίμου τὸν θρόνον ἐχειρίζετο τῆς Ρώμης, μηκέτι τολμᾶν τὴν Ἀρχιερέα Ρώμης τοὺς ἑτέρων ἀναφλαφᾶν ψήφους, ὡς μηδενὸς κανόνος τοῦτο κελεύοντος.

Porro quia synodus Venethalensis, canones primæ synodi D *sequuta, Episcopos Romæ subjectos synodicis ejus decretis obedire jubet, eos autem qui sub Alexandrino Patriarcha sunt, ejus decretis, & alios similiter.*

Ὅτι καὶ οἱ Βενεθάλοις συνοδικοὶ πάλιν τῆς τῶν πρώτης ἐξακολουθήσασι κανόσιν, τοὺς μὲν ὑπὸ τὴν Ρώμης ὑπηκόους τῶν ἐκείνης συνοδικῶν ψήφοις ὑπακοὴν ἐκέλευσε, τοὺς δὲ ὑπὸ τὴν Ἀλεξανδρείας, καὶ σφῶν ἀρχιερέως, καὶ τοὺς ἄλλους ὁμοίως.

Quia Romani in Dei Pontifices absque causa insilientes, eos quidem parum aut nihil contristarunt, sese autem multo pudore suffuderunt. Uti in Flavianum Episcopum Antiochenum non multis abhinc annis, successionem deinceps abdicantes & anathemate percutientes, quamvis qui eum excepit præ aliis, invitus licet expulsus, absurdam inimicitiam amicitiâ dissolvebat.

Ὅτι πολλάκις οἱ Ρωμαῖοι τοῦ θεοῦ ἀρχιερέων ἀλόγως ὁρμήσαντες, ἐκείνους μὲν μικρὸν ἢ οὐδὲν ἀφελήσαμεν, ἑαυτοὺς δ' αἰσχύνης μεγάλης ἐνέπλησαν· ὡς τοῦ Φλαβιανοῦ τῆς Ἀντιοχείας, ὃν ἔτη οὐκ ὀλίγα, ἀλλ' ἐξῆς ἀποδεχόμενοι ἀκηρύττητοι καὶ ἀναθεματίζοντες, εἰ καὶ ὁ τούτου τελευταῖος ἄμεμπτον τῶν ἄλλων εἰ καὶ ἄκων συνελαθεὶς τῷ ἀλόγῳ ἔχθρᾳ εἰς φιλίαν ἐλύσατο.

Deinde Romani Euthymium & Macedonium Dei Sacer- E *dotibus non annumerant, at nihilominus memoria & nomen eorum per omnem Ecclesiam celebratur, magnis certaminibus præclarum.*

Εἶτα Εὐθύμιον καὶ Μακεδόνιον οἱ Ρωμαῖοι θεοῦ ἀρχιερέσιν οὐδαμοῦ συναριθμοῦσιν, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον αὐτῶν ἡ μνήμη καὶ τὸ ὄνομα ἀνὰ πᾶσαν ἐκκλησίαν ἀνακηρύττεται, λαμπρὸν ὅσῃ λαμπροῖς ἀγωνίσμασιν.

Quoniam Innocentius Papa Romanus, multum annixus admirandum & divinum Johannem Chrysostomum injuste depositum ad dignitatem suam restituere, nihil effecit. Atticus autem Constantinopolitanus, cum Patriarcha Alexandrinus multa passus esset, ad honorem sacerdotalem eum restituit, Nomen ejus sacris diptycis inscribens. Quisque enim in suo throno aliis potentior est.

Ὅτι καθαιρεθέντα θαλεπώτατον τὸν θαυμάσιον καὶ θεῖον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, ὁ μὲν Ρωμαίων πρέσβυς Ἰνοκέντιος πολλὰ πονήσας εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανάγειν τιμὴν, οὐδὲν ἴσχυσεν· ὁ δὲ Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικὸς πολλὰ πάσχων Ἀλεξανδρείας δυσμαχοῦντος, εἰς τὴν τῶν ἀρχιερέων τιμὴν ἐπανήγαγε, τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις ἐνταξὰς αὐτοῦ τὸ ὄνομα, ἰσχύει γὰρ οἰκείῳ θρόνῳ τῶν ἄλλων ἐστὶν ὁ κρατῶν.

F

Quia Nectarius Maximum, injustè licet ante eum ordinatum, deposuit: Utique & Menas Anthimum Trapezuntium, & si velis Anatolius Dioscorum, qui illic ordinationem habuit, & Dioscori curâ ad thronum Constantinopolitanum evectus est.

Ὅτι Νεκτάριος Μάξιμον εἰ καὶ θαλόγως ὅμως πρὸ αὐτοῦ χειροτονηθέντα καθῆλε, καὶ Μηνᾶς ὁμοίως Ἀνθιμον τὸν Τραπεζέντιον· εἰ βούλει δὲ καὶ Ἀνατόλιος τὸν Διόσκορον· ὃς ἐκεῖθέν τε τὴν χειροτονίαν εἶχε, καὶ ταῖς Διοσκόρου σπουδαῖς τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐνεχειρίσθη θρόνον.

Quod Maximum confessorem tanquam orthodoxum Hæretici deposuerunt, & Hierosolymis Cyrillum præfece-

Ὅτι Μάξιμον τὸν ὁμολογητὴν ὡς ὀρθόδοξον οἱ αἱρετικοὶ καθεῖλον, ἀντεκατέστησε δὲ Κύριλλον τοῖς ἱεροσολύμοις

ὑπο-

ὑπονόμιον ἀρειανίζειν. ὀρθοδόξων δὲ γνωριζομένης ὑπὸ αἰκαξίας τῆς Καισαρείας, καὶ αὐτῆς ὀρθοδοξίας μὴ ἀθετουμένης, συνεκδιδοῦ ὑπωμύα. ὕστερον μέντοι καὶ ὑπ' Ἀρειανῶν καθηρέθη. Μάξιμον δ' οὖν καὶ Κύριλλον ὁμοίως ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ τιμᾶται πάντοτε.

A *runt ut Arianismi suspectum. Cum autem notum esset eum orthodoxè sentire, per simplicitatem Episcopi Cæsareæ, qui & ipse fidem orthodoxam non rejiciebat, insidias passus est; & postea ab Arianis depositus erat. Maximum autem & Cyrillum Dei Ecclesia omni tempore honorat.*

Οτι Μελέτιος ὁ θεῖος, τῆς θαυμαστοῦ Εὐσταθίου θέσεως πάντα νόμον ὑπὸ Ἀρειανῶν συνεκδιαδέντος, καὶ τοῦ θρόνου ἀπελαθέντος, τῇ Ἀντιοχέων ἐνθρονίζεται· φθάσας δὲ εὐσέβειαν κηρύξας, ὑπὸ τῆς αἱρετικῆς καὶ αὐτὸς ἐξορίζεται· χρόνῳ δ' ὕστερον τῇ Ἀντιοχέων ἀποκαθίσταται· καὶ ἑκάτερος αὐτῶν ὡς ἀρχιερεὺς Ἀντιοχείας καὶ τιμᾶται καὶ μεγαλύνεται.

Quia divinus Meletius, cum admirandus Eustathius contra omnem legem ab Arianis insidias passus, & à throno ejectus esset, in Antiochenum thronum collocatur; is vero, cum pietatem aperte prædicasset, ab hæreticis exterminatur. Anno autem elapso rursus Antiocheno Patriarchatui restituitur: uterque tamen ut Patriarcha Antiochenus honoratur & magnis laudibus effertur.

Οτι καὶ Ἡλία τοῦ Ἱεροσολύμων διὰ εὐσέβειαν τοῦ θρόνου ἐκβληθέντος, Ἰωάννης ὑπὸ τῆς αἱρετικῆς ἀντικαθίσταται, καὶ ὀρθόδοξον ἑαυτὸν ἀνακηρύξας, σφὰς τῆς ὀρθοδοξούσης ἐκκλησίας μὴ τῆς ἀρχιερέων συναριθμεῖται, μηδὲν τῆς τιμῆς καὶ δίκης ἐλαττουμένης τοῦ ἐν ἁγίοις Ἡλία. οὕτω παντάχοῦ ἡ ἐκκλησία τὰ τῆς εἰρήνης μεταδιώκει.

Quia cum Helias Episcopus Hierosolymitanus propter pietatem à throno depulsus esset, Johannes ab Hæreticis ejus loco substituitur; qui cum se orthodoxum prædicasset, ab Ecclesia orthodoxa Pontificibus annumeratur, honore & jure sancti Heliæ nihil immutatis. Ita ubique Ecclesia pacem sectatur.

Οτι Εὐθύμιος ὡς ὀρθόδοξος τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας ἀπελαύνεται, καὶ Μακεδόνιος ὁ τούτου σκευοφύλαξ ἀντεισάγεται, καὶ ὀρθόδοξον ἑαυτὸν ἀνομολογήσας, εἴ πως τις ἄλλος, τῇ ἐκκλησίᾳ τιμᾶται, θαυμάζουσι καὶ ἀπὸ τιμῆς ἄγουσι καὶ ὅλῳ γένει Εὐθύμιον.

C *Quia Euthymius ut orthodoxus ab Ecclesiâ Constantin. abigitur, & Macedonius ejus vasorum custos introducitur, & sese orthodoxum confessus, si quis alius, ab Ecclesia honoratur; quin & pariter omnes generosum Euthymium admirantur & honore afficiunt.*

Οτι Εὐτύχιος ἀδίκως ἀπελάθη τοῦ θρόνου, ἀντικατέστη δὲ Ἰωάννης, ὁμοίως Εὐτυχίῳ τὰ ὀρθοῦ κεκτῆσθαι δόγματα, καὶ ἑκάτερον ἡ ἐκκλησία τοῦ ἴσων θεῶν ἀξίους ψηφίζεται.

Quia Eutychius absque causâ à throno expulsus erat, & Joannes substitutus, qui sicut Eutychius recta dogmata amplexus est; utrumque tamen Ecclesia æqualibus honoribus dignos esse decrevit.

Οτι Ἀναστάσιος ὁ θεουπόλεως, σφὰς πάντα θεσμὸν σφὰς Ἰωσίνου τῆς Ἀντιοχέων ἀπελήλαται· ἀνὴρ καὶ τἄλλα δεξιός, καὶ ἐγγραφόμενον τὰ τῆς πίστεως· αὐτ' αὐτοῦ δὲ χειροτονεῖται Γρηγόριος ὁ θαυμάσιος, καὶ ἐπέκεινα τοῦ κ'. ἔτους τῆς ἀρχιερωσύνης ἀναφέπων ἐπλούτησε· καὶ ἀποκαθίσταται πάλιν Ἀναστάσιος, Μαυρικίου τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα διέποντος καὶ ἰδύοντος, καὶ ἑκάτερον αὐτῶν ἡ ἐκκλησία ἀποδέχεται.

D *Quia cum Helias Episcopus Hierosolymitanus propter pietatem à throno depulsus esset, Johannes ab Hæreticis ejus loco substituitur; qui cum se orthodoxum prædicasset, ab Ecclesia orthodoxa Pontificibus annumeratur, honore & jure sancti Heliæ nihil immutatis. Ita ubique Ecclesia pacem sectatur.*

Οτι τιὼ τῶν σαββάτων νηστείαν Ἀμβρόσιόν φασι τοῖς Ῥωμαίοις σφαδεδωκέναι, καὶ Γρηγόριον τὸν θεολόγον, καὶ Λέοντα τὸν μέγαν, καὶ Ἰνοκέντιον· κομίζουσι δὲ εἰς ἀπόδειξιν τοῦ δεῖν νηστεύειν τὰ σάββατα τὸν κορυφαῖον ἀποστόλων Πέτρον νηστεύοντα ὀν σαββάτῳ, καὶ καθιλόντα Σίμωνα.

Quia dicunt Sabbatorum jejunium Ambrosium Romanis tradidisse, & Gregorium Theologum, & magnum Leonem, & Innocentium. Afferunt autem, ut in Sabbatis jejunandum esse probent, Petrum Principem Apostolorum in Sabbato jejunantem, & Simonem deponentem.

Οτι τῆς ξυρᾶσθαι ἀπολογίαν φασὶ τοὺς Ῥωμαίους, ὡς ὀκ τοῦ καλοῦ μακαρίου Ἰὼβ μιμήσεως, καὶ γάρ φησιν αὐτὸν ξυρήσασθαι δεῖ· τῆς συμφορᾶς, ὡς φασι πένθους ὑπάρχειν ἐνδεικτικόν, καὶ ἡμεῖς χρώμεθα αὐτῷ καθ' ὁμοιότητα πενθοῦντες τὰς ἡμῶν ἁμαρτίας.

E *Quod pro tonsurâ apologiam facere aiunt Romanos, tanquam beatum Jobum imitarentur: Ille enim in afflictionibus caput suum rasit, ut luctus indicium, & eo ritu nos etiam utimur pro peccatis vestris lugentes.*

Οτι τιὼ τῶν κρέως ἀπόθεσιν ποιοῦνται, καθ' ἣν ἡμεῖς τυρόν, καὶ δὲ τυρόν, καθ' ὃν ἄρχομαι τῆς νηστείας.

Quia carnes deponunt eodem tempore quo nos caseum, & caseum, cum nos primum diem jejunii celebramus.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου περὶ τῆς ἁγίας μεταλήψεως.

Magni Basilii de sacra Communione.

Τὸ καθημέραν μεταλαμβάνειν τῶν θείων μυστηρίων, καλὸν καὶ ὠφελεῖ, αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ἡμεῖς μέντοι πεντάκις καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα κοινωνοῦμεν, τῇ κυριακῇ, τῇ τετράδι, καὶ τῇ ἕκτῃ, καὶ τῷ σαββάτῳ, καὶ ὅταν ταῖς ἄλλαις ἡμέραις, ἐάν τις μνήμη ἁγίου τινός. Ὃ δὲ μὴ πρόντος ἱερέως ἢ λειτουργοῦ, τὴν κοινωνίαν λαμβάνειν παρὰ τῆς ἰδίας χειρὸς, καὶ αὐτὸν ἑαυτῷ μεταδιδόναι, οὐκ ἀκαταίγνωστον· καὶ γὰρ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ ἱερεὺς ἐπιδίδωσι τὴν μερίδα, κατέχει δὲ αὐτὴν ὁ ὑποδεχόμενος μετὰ εὐλαβείας ἅπάσης, καὶ οὕτω προσαγεῖ τῷ στόματι.

Singulis diebus divina mysteria participare bonum est & utile, cum ipse Christus dicat, Qui carnem meam comedit, & sanguinem meum bibit, habet vitam æternam. *Nos quidem quater singulis septimanis communicamus, die Dominicâ, feriâ iv. & vi. & Sabbato, & aliis diebus si S. alicujus memoria celebretur. Ut vero quisquam, non præsente sacerdote, vel ministro, communionem propriâ manu accipiat & ipse sibi det, non est ferendum. In Ecclesiâ enim sacerdos portionem dat, quam suscipiens tenet cum omni reverentiâ, & sic ori suo admovet.*

A

Ejusdem de iis qui pœnas contemnunt.

Quem pœnæ communes sobrium non reddunt, necesse est ut Canonibus à Domino datis subjiciatur; Corrige, inquit ille, fratrem tuum qui peccat, inter vos invicem solos; quod si nec paruerit, accipias tibi alium; quod si tum contumax perstiterit, sit tibi ut Ethnicus, & Publicanus. Si enim semel vocatus fuerit, & duobus testibus convictus, & in Ecclesiâ testimonium datum fuerit, & ille non recepit, sit abdicatus; & annuncietur eum utique non recipiendum esse ad aliquam communionem in vita necessariam, ut ex eo quod cum eo nos non misceamus, Diaboli præda evadat. B

Τῦ αὐτῦ περὶ τῶν καταφρονήντων τῶν ἐπιτιμίων.

Ον ὐ σωφρονίζῃ τὰ κοινὰ ἐπιτίμια, ἀνάγκη τοῖς ἐκ τῶ κυρίε ῥηθῶσι κανόσιν ὑποβάλλεσθαι, ἔλεγξόν φησι τὸν ἁμαρτήσαντα ἀδελφόν σε μεταξὺ σε καὶ αὐτῦ μόνε, ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ προσλάβε ἄλλον ἕνα, ἐὰν δὲ μηδὲ ὕτως, ἔστω σοι ὡς ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. εἰ γὰρ ἅπαξ ἐκλήθη, ἐπὶ δύο μάρτυσι ἐλέγχθη, ἐπὶ τῆ ἐκκλησίαι διεμαρτυρήθη, καὶ ἐπεὶ ὐ παρεδέξατο, ἔστω ἀκήρυκτος, καὶ ἀλλογενὴς παντελῶς ἀπροσδέκτον αὐτὸν ἔχ πρὸς πᾶσι κοινωνίαν χρήσεως βιωτικῆς, ὅπως ἐκ τῦ μὴ συναναμίγνυσθαι ἡμᾶς αὐτῷ, γένηται τῦ διαβόλε κατάβρωμα.

S. APOSTOLI EX EPISTOLA AD CORINTHIOS.

VXOR legi alligata est, quamdiu vixerit maritus ejus, quod si vir ejus dormierit, libera est, ad cui vult nubendum, tantum in Domino.

Interpretatio.

C

Hoc est, fideli, pio, prudenter, legitime. Ex eo autem quod eam post conjugis obitum liberam dixerit, videtur eam antea servam fuisse. Et non dixit, nubat, ne videatur eam cogere, sed cui voluerit nubere, in electione scilicet ejus rem posuit.

Alia Interpretatio.

Non dixit Apostolus, si mortuus fuerit, sed si dormierit, tantum non ad viduitatem exhortans, & ei persuadens non D *nubere. Non mortuus est, inquit, maritus tuus, sed peregre abiit, sed dormit. Quis autem conjugem dormientem non expectat? adeo ut ut si libellum divortii dederit, & si suam dimiserit, & ad aliam abiit, legi alligatur, & adultera est ea viro vivente.*

Ex Epistolâ Gennadii.

Si quis rapuerit, aut violaverit, aut corrupuerit ascetriam, vel Diaconissam, vel Monasticam, aut aliam quamvis fœminam vitam piam & habitum habentem, capite puniatur, cum iis qui facti participes sunt, fœminâ cum bo- E *nis suis in Monasterium tutius injectâ.*

MAGNI BASILII PRÆCEPTUM ad Sacerdotem, de divinâ gratiâ.

OPERAM des ô Sacerdos te exhibere operarium irreprehensibilem, recte dividentem verbum veritatis. Nequaquam ad sacram synaxim venias, inimicitias habens contra aliquem, ne Paracletum in fugam vertas. In die sy- F *naxeos ne judicio contende, ne rixam ames, sed in Ecclesiâ manens preceris & legas, usque ad horam in quâ te sacrum mysterium celebrare oportet, & sic adstabis cum contritione & puro corde sacro altari; non huc illuc respiciens, sed cum tremore & timore Regi cœlesti te exhibens. Ne propter servitutem humanam festine preces agas, aut eas decurtes, neque hominis personam accipias, sed respice ad solum præsentem Regem, & circumstantes circulo Angelos. Dignum te præbeas sacris Canonibus: ne unà ministres cum iis*

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΕΚ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΗΓυνὴ δέδε῀ται νόμῳ ἐφ' ὅσον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἐλεύθερα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ.

Ερμηνεία.

Τυτέστιν ὁμοπίστῳ, εὐσεβεῖ, σωφρόνως, ἐννόμως. ἐλευθέραν δὲ αὐτὸν εἰπὼν μὴ τὸ τῦ ἀνδρὸς πλοῦτον, ἔδειξε περὶ τύτου ἄλλως αὐτὴν ὖσαν· καὶ ὐκ εἶπε γαμείσθω, ἵνα μὴ δόξῃ βιάζεσθαι, ἀλλ' ᾧ θέλει γαμηθῆναι, ἤγουν ἐν τῇ προαιρέσει τίθησιν.

Αλλη Ερμηνεία.

ΟΥΚ εἶπεν ὁ Απόστολ῀. ἐὰν ἀποθάνῃ, ἀλλ' ἐὰν κοιμηθῇ, μονονυχὶ προκαμυθέμεν῀. τῇ χηρείᾳ, καὶ πείθων αὐτῇ μὴ γαμεῖσθαι. ὐκ ἐπλούτησέ σε φησὶν ὁ ἀνὴρ, ἀλλ' ἀπεδήμησεν, ἀλλὰ καθεύδει, τίς οὖν καθεύδοντα ἄνδρα ὐκ ἀναμένει, ὥστε κἂν βιβλίον ἀποστασίε δῷ, κἂν τὴν οἰκείαν ἀφῇ, κἂν πρὸς ἄλλην ἀπέλθῃ, τῷ νόμῳ δέδεται, καὶ μοιχαλὶς ἔστιν ἡ τοιαύτη ζῶντ῀. αὐτῦ.

Εκ τῆς Επιστολῆς Γενναδίυ.

Εἴτις ἁρπάσῃ, ἢ ὑπονοθεύσει, ἢ διαφθείρει, ἀσκήτριαν, ἢ διακόνισσαν, ἢ μονάστριαν, ἢ ἄλλην οἱανοῦν γυναῖκα σύλαβὲ βίον καὶ σχῆμα ἔχυσαν, κεφαλικῶς τιμωρείσθω μετὰ τῶν μετασχόντων τῆ ἐγκλήματ῀. τῆς γυναικὸς ἅμα τοῖς οἰκείοις πράγμασιν, εἰς ἀσφαλέστερον μοναστήριον ἐμβαλλομένης.

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ παράγγελμα περὶ ἱερέα πρὸς τὴν θείαν χάριτος.

ΣΠούδασον ὦ ἱερεῦ σαυτὸν παρέχειν ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα καὶ λόγον τῆς ἀληθείας· μηδέποτε ἔχε εἰς συνάξιν ἔχθραν ἔχων κατά τινος, ἵνα μὴ φυγαδεύσῃς τὸ παράκλητον· ἐν ἡμέρᾳ συνάξεως μὴ δικάζε, μὴ φιλονείκει, ἀλλ' ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μένων προσεύχε καὶ ἀναγίνωσκε, μέχρι τῆς ὥρας ἐν ᾗ σε δεῖ πλέσαι τὴν θείαν μυσταγωγίαν, καὶ ὕτω παρέσῃ ἐν καταννύξει καὶ καθαρᾷ καρδίᾳ τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ· μὴ περιβλέπων ἔνθεν κἀκεῖθεν, ἀλλὰ φείκῃ καὶ φόβῳ παρεστὼς τῷ ἐπουρανίῳ βασιλεῖ. μὴ ἀφὸ πτερνιστείαν ἀνθρωπίνων ἀπατεύσεις τὰς ψυχὰς, ἢ σωτηρίας, μηδὲ λάβος προσώπου, ἀλλ' ὄψα πρὸς μόνον τὸ προκείμενον βασιλέα καὶ τὰς περιεστώσας κύκλῳ δυνάμεις· ἄξιον σαυτὸν ποίησον τῶν ἱερῶν κανόνων· μὴ συλλειτούργει οἷς ἀπαγορεύσι.

βλέπε

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

βλέπε τίνι παρέπηκας, πῶς ἱερουργεῖς, καί τισι μεταδίδως. μὴ A
ὑπολάθῃ τῆς διατυπτικῆς ἐντολῆς καὶ τῆς τῶν ἁγίων ἀποστόλων, μή δόπε γάρ φησι τὰ ἅγια κυσὶ, καὶ τὰς μαργαρίτας μὴ βάλητε ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, βλέπετε τὺς κύνας, καὶ τὰ ἑξῆς. ὅρα μὴ παραδῷς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἰς χεῖρας ἀναξίων. μὴ ἐντραπῇς τῶν ἐνδόξων τῆς γῆς, μηδ' αὐτὸν τὸ διάδημα περικείμενον ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. τοῖς δὲ τῆς μεταλήψεως ἀξίοις, μεταδίδου δωρεάν, ὡς καὶ αὐτὸς ἔλαβες, οἷς οἱ θεῖοι κανόνες οὐκ ἀπαγορεύουσι, μὴ μεταδίδου· ὡς ἐθνικοὶ γὰρ ἐλογίσθησαν. καὶ ἐὰν μὴ ἐπιστρέψωσιν, οὐαὶ καὶ αὐτοῖς, καὶ τοῖς μεταδίδουσιν αὐτοῖς. ὅρα, ἐγὼ περὶ ἐμοῦ οὐκ ἔχω, σὺ ὄψῃ, μὴ ἐξ ἀμελείας σῆς μῦς, ἢ ἄλλο B
τι ἅψηται τῶν θείων μυστηρίων, μηδὲ νοτισθῶσιν, ἢ καπνισθῶσιν, ἢ χειρισθῶσιν ὑπὸ ἀνιέρων καὶ ἀναξίων, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα φυλάσσων σαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.

quos vetant. Cave cui adstes, quomodo ministerium exequaris, & cui communices. Ne obliviscaris Dominici mandati, & sanctorum Apostolorum, Ne detis, inquit, sacra canibus, & margaritas ante porcos ne projiciatis, cavete canes, & quæ sequuntur. Cave ne tradas filium Dei in manus hominum indignorum. Ne revereari nobiles terræ, neque eum qui diademate cingitur, in illâ horâ. Iis vero, qui communione digni sunt des gratis, ut ipse accepisti; Quos vero Canones communicare vetant, iis ne præbeas; Ut Ethnici enim reputati sunt; & si non conversi fuerint, væ illis, & qui cum iis communicant. Cave, (mea res non agitur, sed tua,) ne præ negligentia tua mus, vel aliquid aliud sacra mysteria tangat; ne madefiant, ne fumo denigrentur, aut manibus contrectentur impiorum & indignorum. Hæc & similia servans, teipsum servabis & eos qui te audiunt.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

INTERROGATIONES QUOrundam Monachorum, qui extra urbem exercebantur; & responsiones, quæ ad eas factæ sunt à sancta Constantinopolitana Syn. tempore SS. Patriarchæ D. Nicolai, imperante celeberrimo Imp. Alexio Comneno; in quas etiam interpret. editæ sunt à Theod. Balsamone Patriarcha Antiocheno.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΜΟΝΑΧΩΝ ζώων ἔξω τῆς πόλεως ἀσκουμένων, ἃ ἀποκείσθω ἐπ' αὐταῖς γεγυμνασμέναι παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας συνόδου ὅτι τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Νικολάου, βασιλεύοντος τοῦ ἀοιδίμου Βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ· ἐφ' αἷς καὶ ἑρμηνείαι ἀξιεφωνήθησαν παρὰ τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας Θεοδώρου τοῦ Βαλσαμῶνος.

B

INTERROGATIO I.

AN Monachum ad sanctum altare ingredi oporteat? Hoc enim Canon xxxiii. sanctæ in Trullo Synodi prohibet: qui etiam non permittit in ambone cantare vel legere Monachum aliquem qui characterem non acceperit. Similiter & Syn. Laodic. can. xv. & xxi. & Syn. Nicænæ secundæ, canon xiv.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Α'.

ΕΙ χρὴ μοναχὸν εἰσιέναι εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον; κωλύει γὰρ τοῦτο ὁ λγ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἁγίας συνόδου, ὃς κωλύει μὴ ἐξαγορεῦσαι ὅτι ἄμεινον τὸ ἀναγινώσκειν ἢ ψάλλειν ἀσφαλίσασθαί τινα ἢ μοναχόν. ὁμοίως, καὶ ὁ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ κανὼν ιε'. καὶ ὁ κα'. καὶ ὁ τῆς ἐν Νικαίᾳ τὸ δεύτερον, κανὼν ιδ'.

C

RESP. Sine ordinatione quidem Monachum Lectoris officio fungi perinde ac si Lector esset, prohibitum est: ad altare autem accedere pro accendendis cereis vel candelis, Monachum qui nullo tenetur crimine, non existimo oportere prohiberi, propter Monachalis habitus honestatem.

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ. Τὸ μὲν δίχα χειροθεσίας ὅτι ἄμεινον ὡς ἀναγνώστην ποιῆσαι τὸν μοναχὸν τῆς τοῦ ἀναγνώστου ὑπηρεσίας, κεκώλυται. Τὸ δὲ εἰς θυσιαστήριον εἰσιέναι, χάριν ὑφάψεως κηρίων ἢ καντήλας, καὶ μηδενὶ ἐγκλήματι ἡμομένον ἔνοχον, οὐκ οἴομαι δεῖν κωλυθῆναι, διὰ τὸ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος σεμνότητα.

D

INTERPRET. Cùm sancta Synodus recte & divinorum canonum traditioni convenienter ad interrogationem responderit, dixerunt quidam, quod Monachos quidem qui Lectoris characterem non acceperint, in ambone non legere, indistinctum est: Ut autem quilibet habitu monachico indutus ad altare accedat, non indistinctè accipietur. Sed quoniam lxix. canon Syn. in Trullo statuit Laicos non posse ad sanctum altare accedere: si is quidem qui monachali habitu dignatus est, tonsuram etiam est assecutus, ad sanctum altare sine ullo impedimento accedet: sin propter probationem juxta canones, monasticas induerit vestes, quas etiam inter triennium deponere ei permissum est, ad sanctum altare pro ulla causa non ingredietur, ut qui nondum in Monachorum ordinem relatus sit, sed adhuc Laicus est. Mihi autem videtur non posse quēpiam, qui sanctas vestes ullo modo indutus est, eas abjicere, & ludibrio eas habere. Non enim E debet cum vestibus monasticis probari, sed cum habitu Laico, & ideo omnibus qui sacra veste induti sunt, erit absque ullo præjudicio aditus ad sanctum altare, ut qui in Laicorum locum venire non possint. Lege etiam quæ à nobis scripta sunt, in xiv. can. vii. Syn.

Ερμην. Καλῶς καὶ κατὰ τὸν τῶν θείων κανόνων παράδοσιν ἀποκεκαμμένης τῆς ἁγίας συνόδου περὶ τοῦ ἐρωτήσαντος, ἅπερ εἶπε, ὡς τὸ μὲν μὴ ἀναγινώσκειν ἐστὶ ἄμεινον τοὺς μὴ λαβόντας ἀναγνώστου σφραγῖδα μοναχοὺς, ἀδιάστικτον ἔστι· τὸ δὲ ἐκχωρηθῆναι πάντα φορεβεβλημένον σχῆμα μοναχὸν εἰσιέναι εἰς τὸ θυσιαστήριον, οὐδὲ ἀδιαστίκτως παραληφθήσεται. Ἀλλ' ἐπεὶ ὁ ξθ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, διορίζεται ἄβατον εἶναι τοῖς λαϊκοῖς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, εἰ μὲν ὁ τὸ μοναχικοῦ σχήματος καταξιωθεὶς, καὶ ἀποκάρσεως ἔτυχεν, ἀκωλύτως εἰσελεύσεται εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον. εἰ δὲ διὰ δοκιμασίαν τῶν ἡμόνας τὰ μοναχικὰ ἐνεδύσατο, ἃ καὶ ἀποτίθεται ἐντὸς τριετίας ἐξεχωρήθη, οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον χωρεῖς οἱασδήποτε αἰτίας, ὡς μηδὲ μὴν τῶν μοναχῶν σωματοῦσθαι, ἀλλ' ἔτι ὢν λαϊκός. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ὅτι ὁ δυνάμενός τις τὰ μοναχικὰ ὁπωσδήποτε περιβαλλόμενος ἄμφια ῥῖψαι καὶ διαπαῖξαι αὐτά. ὁ γὰρ μὴ μοναχικῶν ἀμφίων ὀφείλει δοκιμάζεσθαι, ἀλλὰ μὴν σχήματος λαϊκοῦ. διὸ καὶ πᾶσι τοῖς ἱερὸν σχῆμα ἠμφιεσμένοις ἀποκεκλεῖσθαι ἔσται ἡ εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον εἴσοδος, ὡς μηδὲ δυναμένοις εἰς τόπον ἐλθεῖν λαϊκοῦ. ἀνάγνωθι καὶ τὰ ὑπ' ἡμῶν γραφέντα εἰς τὸν ιδ'. κανόνα τῆς ζ'. συνόδου.

INTERROGATIO II.

An non oporteat in Sabbato genu flectere, sicut nec in Dominico, vel Pentecoste?

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Β'.

ΕΙ χρὴ μὲν κλίνειν ἐν σαββάτῳ γόνυ, ὥσπερ οὐδὲ ἐν κυριακῇ ἢ ἐν πεντηκοστῇ.

RESP. A canone quidem non prohibitum est. Multi autem quia jejunium in Sabbato non sequatur, nec genu flectunt.

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ. Ἀπὸ τοῦ κανόνος μὲν οὐ κεκώλυται· οἱ πολλοὶ δὲ διὰ τὸ μὴ ἐπακολουθεῖν ἐν σαββάτῳ νηστείαν, οὐδὲ γόνυ κλίνουσιν.

F

INTERPRET. Veneranda responsio multas breviter contradictiones dissolvit. Dixit enim quod quoniam à sanctis Patribus non est expresse prohibitum in Sabbato genu flectere, sicut est jejunare prohibitum, qui genu flectit non reputabitur adversari Ecclesiasticis traditionibus, & multo magis

Ερμην. Ἡ σεμνοπρεπὴς ἀπόκρισις δι' ὀλίγων πολλὰς ἀντιλογίας ἔλυσεν. εἶπε γὰρ ὡς ἐπεὶ διὰ τῶν ἁγίων πατέρων οὐκ ἐκωλύθη ῥητῶς τὸ γόνυ κάμπτειν ἐν τοῖς σάββασι, ὥσπερ τὸ νηστεύειν κεκώλυται, ὁ γόνυ κάμπτων οὐ λογισθήσεται τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐκτυπώμασι παραδόσει, καὶ μᾶλλον εἴπερ ζῶντ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

τοῦτο ποιῆ δι' ἄσκησιν. ὅτι γὰρ τῶν ἁγίων πατέρων ὁμοιωθῆναι σχεδὸν τὰς κυριακὰς τοῖς σαββάτοις, καὶ οἱ νηστεύοντες ἐν τούτοις κολάζονται, εἰδὼς ὁ γόνυ μὴ κάμπτων προκεκριμαποδίσεται· ἐρεῖ γὰρ νόμικόν τι προσλημμα, οὕτω διεξιὸν, ὅ πᾶν ὃ μὴ κεκωλυμμένον ἐπιτέτραπται.

A si hoc propter exercitationem fecerit. Quoniam autem à sanctis Patribus omnino sunt prope exæquata Sabbata Dominicis, & qui in iis jejunent, puniuntur, nec ei qui genu non flectit, præjudicium afferetur. Dicit enim quoddam juris præceptum hoc modo, Non omne quod non prohibitum, permissum est.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Γ'.

Εἰ χρὴ ἐν τῷ Αὐγούστῳ νηστείαν ἐπιτελεῖν.

INTERROGATIO III.

An oporteat jejunium in Augusto peragere?

Ἀπόκρισις. Ἦν ἡ νηστεία πρότερον ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, μετατέθειται δὲ διά τὸ μὴ περιπίπτειν ταῖς κατ' ἔθος καιρὸν τοῦτον B γινομέναις ἐθνικαῖς νηστείαις. πλὴν καὶ ἔτι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τούτῳ τῇ νηστείαν νηστεύουσιν.

RESP. *Erat prius in hoc tempore jejunium, sed translatum est, ne cum gentilium, quæ hoc tempore fiebant, jejuniis incideret. Sed tamen adhuc multi homines hoc jejunium jejunant.*

Ἑρμην. Τὸ περὶ τῆς νηστείας ταύτης ἐζητήθη πολλάκις ἐνώπιον τοῦ κρατοῦντος καὶ ἁγίου ἡμῶν βασιλέως κατὰ θρησκείαν τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυροῦ Λουκᾶ, καὶ τῶν συμφρονούντων ἀρχιερέων. καὶ τινὲς μὲν ἔφασαν μὴ ὀφείλειν νηστεύειν ἡμᾶς διά τὸν τῇ ἀποκειμένῃ διαλαμβάνεσθαι. ἕτεροι δὲ ἀντιθέντες, ὡς ἐπεὶ ἡ ἁγία συνοδος ἀναντιῤῥήτως φησὶ νηστείαν μὴ γίνεσθαι πρότερον κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας, μεταπεθεῖσαν δὲ ταύτην, ὑ δηλονότι ἢ ὅπως καὶ ὅπη ἡ μεταθεσις γέγονεν, ὀφείλομεν ἐξ C ἀνάγκης νηστεύειν. ὁ δὲ πατριάρχης καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἀπεφήναντο ἀναπόκριτον εἶναι τὴν νηστείαν τοῦ Αὐγούστου μηνός, καὶ εἰς ἀποδειξιν τοῦ λόγου αὐτῶν ἐχρῶντο καὶ τῷ τόμῳ τῆς ἑνώσεως, ᾧ διαλαμβάνοντι τὰς τριγάμους τρεῖς τοῦ ἔτους μεταλαμβάνειν τῶν θείων ἁγιασμάτων. καὶ ὅ μέγα πάσχα δηλονότι, καὶ τὴν ἑορτὴν τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου, καὶ καὶ τὴν γέννησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διά ὃ ἐν ταύταις τροσηκούσας νηστείαν, καὶ ὃ ἐκ ταύτης ὄφελος. ἀμφιβαλόντων δὲ καὶ εἰσέτι τινῶν διά ὃ μὴ διείσκεσθαι ὁπωδήποτε τὸν ποσοτητα τῶν ἡμερῶν τῆς τοιαύτης νηστείας, εἶπεν ὁ αὐτὸς ἁγιώτατος πατριάρχης, ὡς τῶν ἡμερῶν τούτων τε καὶ τῆς ἡμέρας τῆς D νηστείας περὶ τῆς ἑορτῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ μὴ δηλουμένων ἐκ παραδόσεως ἐγγράφου, ἀναγκαζόμεθα ἑπεσθαι τῇ ἀγράφῳ ἐκκλησιαστικῇ παραδόσει, καὶ ὀφείλομεν νηστεύειν ἀπὸ τῆς τρίτης τοῦ Αὐγούστου μηνὸς καὶ ἀπὸ τῆ ιδ'. τοῦ Νοεμβρίου μηνός. εἰ δὲ καταλυσαι διά σωματικὴν ἀσθένειαν ἀναγκαζόμεθα, ἐκ δευτέρας ἐπιτροπῆς αἱ δηλωθεῖσαι ἡμέραι τῆς νηστειῶν στενοχωρηθήσονται), ὅτι καὶ τοῦτο δέδοκται ἐξ ἀγράφου ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως. καὶ τότε μὲν ἐλαλήθησαν ταῦτα. ἐγὼ δὲ μετὰ τοῦτο σκοπήσας ὅθεν καὶ ὅπως παρεδόθησαν αἱ δύο αὗται νηστεῖαι, ἤγουν ἡ τῆς κοιμήσεως τῆς ἁγίας Θεοτόκου, καὶ ἡ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν· ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ περὶ τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων ἀποστόλων πλειοδύη νηστεία, καὶ ἡ περὶ τῆς μεταμορφώσεως νηστεία, καὶ εἰ ἐξ ἀνάγκης ὀφείλομεν καὶ ταύτας νηστεύειν, καὶ ὅπη πόσας ἡμέρας, λέγω, τὴν μὲν νηστείαν τῶν τοιούτων πατέρων ἑορτῶν ἀναπόκριτον εἶναι, τὴν δὲ ποσότητα τῶν ἡμερῶν ταύτης μὴ εἶναι εἰς πάντας ἰσάριθμον· ὅσαπερ εἰς τὴν μεγάλην τεσσαρακοστήν· ἀλλὰ περὶ μὲν ἑπτὰ ἡμερῶν ἑκάστης τῶν τοιούτων ἑορτῶν πάντες οἱ πιστοὶ, λαϊκοὶ δηλονότι καὶ μοναχοὶ, ἀναγκάζονται νηστείαν καὶ ὃ ἀναπόκριτον, καὶ οἱ μὴ οὕτω ποιοῦντες ἐκ τῆς κοινωνίας τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἀλλοτριωθήσονται). οἱ δὲ ἀπὸ τῶν κληρικῶν τοπικῶν συνοθέμενοι μοναχοὶ, νηστεύειν ὅτι πλέον, ἤγουν ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων πάντων, καὶ ἀπὸ τῆς ιδ'. τοῦ Νοεμβρίου μηνός, καὶ ἄκοντες ἀναγκασθήσονται τοῖς κληρικοῖς αὐτῶν τοπικοῖς ἀκολουθεῖν, ὅτι τοῦτο κανονικὸν καὶ συμφερόντως ἔχει· ὥσπερ καὶ οἱ λαϊκοὶ οὕτως ἑκόντες νηστεύοντες εὐχαριστίας ἀξιωθήσονται. ἐπεὶ δὲ ταῖς αἰτίαις τούτων πάντων γραφικοῖς θείοις δόγμασι καὶ διδάγμασι συνδικοῦντος Θεοῦ καθησφαλισάμεθα, καὶ δι' ὀλίγης παρεσπάσμεθα γραφῆς περὶ ὧν τῷ βουνῷ τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου

RESP. *Erat prius in hoc tempore jejunium, sed translatum est, ne cum gentilium, quæ hoc tempore fiebant, jejuniis incideret. Sed tamen adhuc multi homines hoc jejunium jejunant.*

INTERPRET. De hoc jejunio aliquando quæsitum est coram potenti & sancto nostro domino & Imperatore, præsente sanctissimo illo Patriarchâ domino Lucâ, & qui cum eo inventi sunt Antistitibus. Et nonnulli quidem dicebant non debere nos jejunare, propter translationem quæ in responsione declaratur. Alii autem contra dicebant, quod quoniam sancta Synodus dicit absque ullâ dubitatione jejunium fuisse prius hoc tempore, sed fuisse translatum, non declaratur autem ubi & quomodo translatio facta sit, debemus necessario jejunare. Patriarcha autem & Antistites pronunciabant inexcusabile esse jejunium Augusti, & ad dicti sui comprobationem etiam unionis tomo utebantur, quo dicitur, trigamos ter in anno esse sacramentorum participes, scilicet in Paschate, & in festo dormitionis sanctissimæ Deiparæ, & in Nativitate Domini nostri Jesu Christi: eo quod in iis præcederet jejunium, & ejus utilitas. Quidusdam autem tunc quoque dubitantibus, quod nusquam inveniretur præscripta ejus jejunii dierum quantitas, dixit ipse sanctissimus Patriarcha, quod cum dies hujus & illius quod ante Christi natalem sit, jejunii non declarentur ab ullâ scripturâ, cogimur sequi Ecclesiasticam traditionem non scriptam, & debemus jejunare, à primo die Augusti, & à xiv. die mensis Novembris. Sin autem propter corporalem imbecillitatem id solvere cogamur, Episcopali permissione dies declarati in Augustum redigentur; Nam hoc quoque placuit ex non scriptâ Ecclesiasticâ traditione. Et hæc quidem tunc temporis dicebantur. Ego autem cum postea considerâssem undenam & quomodo hæc duo jejunia tradita sunt, scilicet dormitionis sanctæ Deiparæ, & nativitatis Jesu Christi, & Dei nostri, atque etiam jejunium quod sit ante festum sanctorum Apostolorum, & jejunium ante transfigurationem; & an necessario debemus hæc jejunare, & quot diebus; dico hoc quidem festorum jejunium esse inexcusabile, ejus autem quantitatem non esse numero in iu omnibus æqualem, ut est in magnâ quadragesimâ: sed ante septem quidem dies uniuscujusque horum festorum, omnes fideles, Laici scilicet, & monachi, coguntur jejunare inexcusabiliter, & qui non ita faciunt, ab orthodoxorum Christianorum communione alienabuntur. Monachi autem qui suarum fundationum constitutionibus amplius jejunare coguntur, scilicet à festo omnium Sanctorum, & à xiv. mensis Novembris, vel inviti cogentur sequi statuta suarum fundationum, quoniam hoc canonicum est, & salutare: quemadmodum & Laici qui suâ sponte ita jejunant, gratiarum actione digni habebuntur. Quia autem horum omnium causas Deo favente divinis scripturarum sententiis & doctrinis confirmavimus, & in Epistolâ ostendimus quam ad imprimis venerabilem Monachum D. Theodosium Sarpiotem, qui in colle S. Auxentii

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

includitur, ſcripſimus, eam lege. Hic autem non ſita eſt, eo quod ſit prolixa. Eadem autem Epiſtola, nihilo penitus mutato, ſcripta eſt etiam ad Clericos, & reliquos qui ſunt in throno magnæ Antiochiæ.

A ἐγκλειόμενον πρώτων μοναχῶν κυρὸν Θεοδόσιον τὸν Σαρπειώτην, ἀναγνῶναι καὶ ταύτην. ἐνταῦθα γὰρ ὡς πολύστιχος ἡ κατέστραπται· ἡ αὐτὴ δὲ ἐπιστολὴ ἐγράφη ἀκριβῶς καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῷ θρόνῳ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας κληρικοὺς καὶ λοιπούς.

INTERROGATIO IV.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Δ'.

An oporteat dæmoniacum communicare Sacramentis? Sanctus enim Timotheus in quæſtionibus ſibi propoſitis aliter dixit, & ſancti Apoſtoli aliter, & poſteriores aliter.

B

Εἰ δεῖ τὸν δαιμονιζόμενον μεταλαμβάνειν τῶν ἁγιασμάτων· ὁ μὲν γὰρ ἁγιος Τιμόθεος εἰς τὰς πρὸς αὐτὸν ἐρωτήσεις εἶπεν ἄλλως, καὶ οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι ἄλλως, καὶ οἱ μεταγενέστεροι ἄλλως.

RESP. *Si quis atrâ bile agitatur, ut videatur eſſe dæmoniacus, non prohibebitur: Sed ſi eſt revera dæmoniacus, ſacramentis minime dignabitur: nulla eſt enim luci ſocietas cum tenebris.*

Ἀπόκρισις. Εἰ διὰ μέλανος χολῆς χυμῷ τις, ὡς δαιμονᾶν δοκεῖν, οὐ κωλυθήσεται· εἰ δὲ τῇ ἀληθείᾳ δαιμονᾷ ἔστιν, οὐκ ἂν τῶν ἁγιασμάτων ἀξιωθήσεται· ὅτι οὐδὲ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος.

INTERPR. Mihi videtur ſanctus Timotheus, ei etiam qui eſt per intervalla dæmoniacus, conceſſiſſe divinorum ſacramentorum participationem, eo tempore quo eſt ſanæ mentis, & maximè, ſi eo tempore quo eſt furore percitus, non blaſphemet adverſus ſancta. Quemadmodum enim qui ab humore melancholico vexatur, ſi non novit ſacramentorum gratiam, imo etiam quod majus eſt, blaſphemat, non concedetur ei ut ſit ſacramentorum particeps, ne divina ex eo injuriâ afficiantur: Ita etiam qui per intervalla furit, ſi ſit dignus, & furoris tempore adverſus divina myſteria non blaſphemet, non impedietur eorum eſſe particeps eo tempore quo eſt ſanæ mentis. In extremâ autem reſpiratione exiſtimo omnes debere dignos haberi divino ſanctoque viatico. Nam ſanctus quoque Timotheus decernit eos tunc baptizari debere, ſi antea non fuerint baptizati.

C

Ἑρμην. Ἐμοὶ δοκεῖ καὶ τὸν ὑπὸ μελαγχολικοῦ ὀχλήματος δαιμονῶντα φθάσαι τὸ ἁγίου Τιμοθέου ἀκχωρησθῆναι τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλῆψιν, καθ' ὃν πάντως καιρὸν καὶ μᾶλλον ἐὰν κατὰ πίῃ μανίαν ἡ βλασφημῇ κατὰ τῶν ἁγίων. ὥσπερ γὰρ ὁ ἀπὸ χυμοῦ μελαγχολικωτέρου ὀχλούμενος, ἐὰν οὐκ οἶδε πίῃ χάριν τῶν ἁγιασμάτων, ὅτι πλέον καὶ βλασφημῇ, ἀκχωρησθήσεται μεταλαβεῖν, ἵνα μὴ ἐντεῦθεν βλασφημίζωνται τὰ θεῖα· οὕτω καὶ ὁ ἀπὸ χολῆς μαινόμενος, ἐὰν ἄξιός ἔστι, καὶ οὐδὲ βλασφημῇ κατὰ τῆς μανίας καιρὸν κατὰ τῶν θείων μυστηρίων, οὐκ ἐμποδισθήσεται αὐτῶν μεταλαγχεῖν, καθ' ὃν πάντως καιρόν. κατὰ δὲ τὰς πλούσιας ἀναπνοὰς οἴομαι πάντας ὀφείλειν ἀξιοῦσθαι τῶν θείων καὶ ἁγίων ἐφοδίων, ὅπερ καὶ ὁ ἅγιος Τιμόθεος, βαπτίζεσθαι τότε τοὺς πίστιν καὶ τὰ θεῖα βραδύνοντας, μὴ προβαπτισθέντας.

D

INTERROGATIO V.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Ε'.

An oportet ea quæ in Eccleſiâ offeruntur, ut oblationes, panem ſc. & vinum, ſacerdotem indiſcriminatim comedere, & quemadmodum ſibi placuerit: Et an debet hæc comedere tanquam panem communem; & ſi multa hujuſmodi collecta fuerint, quid oportet his facere?

Εἰ δεῖ τὰ προσφερόμενα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὑπὸ προσφορέως, καὶ νάματα, ἀδιακρίτως ἐσθίειν τὸν ἱερέα, καὶ ὡς βούλεται· καὶ εἰ ὡς ἄρτον κοινὸν ὀφείλῃ ταῦτα ἐσθίειν· καὶ εἰ πολλὰ τοιαῦτα συναχθείη, τί δεῖ ταῦτα ποιεῖν;

RESP. *Exaltatæ quidem oblationis fragmenta nequaquam, ſed in ſolâ debent Eccleſiâ comedi, donec univerſa conſumpſerint, quæ autem ex his ſuperſunt, non cum lacte, & caſeo, & ovis, & piſcibus, ſed ſeparatim, & per ſe.*

E

Ἀπόκρισις. Τὰ μὲν τῆς ὑψωθείσης κλάσματα οὐχί· ἀλλ' ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μόνῃ ἐσθίειν, ἕως ἂν ἅπαντα δαπανήσωσι· τὰ δὲ περιττὰ τῶν ἄλλων μὴ μετὰ γάλακτος, καὶ τυροῦ, καὶ ὠῶν, καὶ ἰχθύων, ἀλλ' ἀποτεταγμένως, καὶ ἰδιαζόντως.

INTERPRET. Conſequenter vii. can. Theophili Epiſcopi Alexandrini, qui ſitus eſt in compellatoria ejus oratione in ſancta Theophania, & hæc expreſſe definit, Quæ pro ſacro ſacrificio offeruntur, poſt ea quæ conſumuntur in uſum ſacramentorum, Clerici dividant, & neque Catechumenus ex iis comedat, vel bibat; ſed potius Clerici, & fideles fratres qui ſunt cum ipſis, reſpondit ſancta Synodus. Sed canon quidem non definit de fragmentis quæ reſtant ex ſancto pane exaltato, & reliquis, nec præcepit quomodo iis uti oporteat. Reſponſio autem eorum conſumptionem in duo diviſit. Sed ſancta quidem Synodus de vino oblato reſpondit: Theophilus autem ipſum quoque ſimiliter ac panes, conſumendum decrevit; & recte, ut exiſtimo. Neque enim exaltatur vinum, ſed ſolum ſanctificatur. Lege etiam ſanctorum Apoſtolorum can. lxxii. & Synodi Ancyranæ can. vii. & viii. Obſerves autem quæ in præſenti reſponſione continentur: & lamentis vaces, quod ab omnibus propemodum Sacerdotibus neglectui habeatur exaltatarum

F

Ἑρμην. Ἀκολούθως τῷ ζ'. κανόνι Θεοφίλου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, τῷ κειμένῳ εἰς τὸν προσφωνηματικὸν λόγον αὐτοῦ τὸν εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνια, καὶ διαιροῦντι ταῦτα ῥητῶς, τὰ προσφερόμενα εἰς λόγον θυσίας μετὰ τὰ ἀναλισκόμενα εἰς τὴν τῶν ἁγίων χρείαν, οἱ κληρικοὶ διανεμέσθωσαν, καὶ μήτε κατηχούμενος ἐκ τούτων ἐσθιέτω, ἢ πινέτω, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς πιστοὶ ἀδελφοί, ἀπεκρίνατο ἡ ἁγία σύνοδος· πλὴν ὁ μὲν κανὼν οὐ διεσαφήνισε περὶ τῶν περιττευόντων κλασμάτων ἀπὸ τοῦ ὑψωθέντος ἁγίου ἄρτου, καὶ τῶν λοιπῶν, οὐδ' ὅπως τούτοις δεῖ χρῆσθαι παρεκελεύσατο. ἡ δὲ ἀπόκρισις διῆλεν εἰς δύο τὸν τούτων διαπάντων. περὶ μέν τοι τῶν προσφερομένων οἴνου, ἡ μὲν ἁγία σύνοδος οὐδέν τι ἀπεφήνατο· ὁ δὲ Θεόφιλος καὶ ζωτὸν παραπλησίως τοῖς ἄρτοις διαπμᾶσθαι διωρίσατο· καὶ ὡς νομίζω, καλῶς· οὐδὲ γὰρ ὑψοῦται ὁ οἶνος, ἀλλὰ μόνον ἁγιάζεται. Ἀνάγνωθι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανόνα οβ'. καὶ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου κανόνα ζ'. καὶ η'. Σημείωσαι δὲ τὰ ἐν τῇ παρούσῃ ἀποκρίσει ἐμφερόμενα, καὶ θρήνησον, πῶς καταφρονεῖται· σχεδὸν ἀπὸ πάντων τῶν ἱερέων ἡ διαφθορὰ τῶν μὴ ὑψω-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ὑφωμένων θεσπροεῶν· ὅπ πλείυς γδ καὶ μὴ κρεάτων ἐσθίουσιν αὐζῶς, καὶ ἀλλοζήπως κοινοποιῦζιν.

A oblationum consumptio: plerique enim eos etiam cum carnibus comedunt, & aliis modis profanant.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ϛ'.

Εἰ ὁπυδήποτε ἀποκαρεὶς μοναχός τις βλάπτεται καθά τι συμβαὶν ψυχικῶς, καὶ βουλόμενος ἀποχωρῆσαι δεσμηθῇ πρὸς τοῦ οἰκείου θεσπρεσβύτου, τί ποιήσῃ, τῆς βλάβης καταφρονήσῃ, ἢ τοῦ δεσμοῦ;

Ἀπόκρισις. Χρὴ τοῦτον λέγειν τῷ θεσπρεσβύτῃ δι' ὃ βλάπτεται· καὶ εἰ ἔστι θεσφανὴς κίνδυνος ἐκ τούτου, ἀποχωρεῖν ἐκεῖθεν, καὶ μὴ τοῦ δεσμοῦ φροντίζειν. B

Ερμην. Ο τρίτος κανὼν τῶν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συνόδου τοῦτο τὸ καὶ τῆς δευτέρας συνόδου, ἀφορίζεσθαι διορίζει καὶ καθηγούμενον, μὴ ἀναζητοῦντα μὴ ὑπομελείας καὶ ἀποδιδράσκοντα μοναχὸν αὐτοῦ. καὶ ὁ δ'. κανὼν τῆς αὐτῆς συνόδου ἀφορίζει καὶ χωρὶς δικαίου λόγου αἰτίας μεταπίπτοντα μοναχὸν, καὶ δεχόμενον αὐτόν. ὅθεν καὶ ἡ ἁγία σύνοδος ἀπελογήσατο μὴ ἀκριβεμερίμνως, καὶ κατ' ὃ δόξαν σκάνδαλον ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν μοναχῶν, ἀποχωρεῖν ἐξ ἧς ἀπεκάρη μονῆς, ἀλλὰ ἀναδιδάσκειν τοῦτον τὸν καθηγούμενον, καὶ εἰ μὴ τύχοι διορθώσεως, ἀποχωρεῖν ἀπὸ τῆς μονῆς, καὶ μὴ ὑπομένειν τὴν ἡγεμονικοῦ δεσμοῦ. σκληροῦ δὲ ὃ μὴ ὑπομένειν αὐτὸν τὸν δεσμοῦ, εἰς τὸ μὴ ἀποπίπτειν κίνδυνον ἐκ τοῦ ἀποχωρῆσαι πρὸ τῆς λυθῆναι καὶ δεσμόν· μὴ μέντοι γε καὶ εἰς ὃ ἠμέλησαν ἀνέλυτον· ἀναγκασθήσεται γδ προσελθεῖν τῇ κατ' ἰδίαν ὑποσήμῳ, καὶ λυθῆναι τοῦ δεσμοῦ, ἢ καθ' ὑποσίαν δ' ἐπαναλύσει αὐτὸν, ἢ καὶ ἐκείνου δίχα, μετὰ τὸ μεθαίκλησιν μὴ παρουσιασθῆναι. C

INTERPRET. Tertius Can. primæ & secundæ Syn. in templo SS. Apostolorum habitæ, decernit, ut segregetur Monasterii præpositus, qui diligenter non requirit Monachum suum qui aufugit: & quartus Canon ejusdem Synodi segregat Monachum qui sine justâ causâ recedit, & eum qui illum recipit. Unde etiam S. Syn. respondit non inconsiderate & pro eâ quæ sibi apparuerit offensione, licere unicuique Monacho ex eo quo tonsus est Monasterio recedere: sed hoc præpositum docere, & si non correctionem assecutus sit, à Monasterio recedere, & vinculi sui præpositi nullam curam habere. Accipe autem illud vinculi nullam curam habere ad hoc, ut non suspicetur aliquod sibi imminere periculum, eo quod recesserit antequam sit solutum vinculum: non etiam ad hoc, ut ipse per se absolvatur. Cogetur enim accedere ad loci Episcopum, & absolvi à vinculo, vel eo præsente qui imposuit, vel etiam sine illo, postquam vocatus non adfuerit.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Ζ'.

Ηγούμενος πλουτῶν, καὶ ἔλιπεν ἕτερον ἀνθ' ἑαυτοῦ, δεσμήσας αὐτὸν μὴ ἀποχωρῆσαι. Ἀλλ' ὁ τοιοῦτος καταγνοὺς ἑαυτοῦ ἀσθένειαν ἀνεχώρησε. τί οὖν χρὴ ποιῆσαι περὶ τοῦ δεσμοῦ; D

Ἀπόκρισις. Ἄλογος ὁ δεσμός, καὶ διὰ τοῦτο ἀνίσχυρος, καὶ ὁ δεσμηθεὶς ἀπολυθήσεται ἀρχιερεῖ προσελθών, καὶ ᾧ καθ' ἑαυτὸν ἀπαγγείλας.

INTERROGATIO VII.

Moriens Præpositus reliquit pro se alium, ab eo ligatum ne recederet. Is autem suâ imbecillitate cognitâ, recessit. Quid itaque faciendum est de vinculo?

RESP. *Ratione caret vinculum, atque ideo invalidum est. Et accedens ad Episcopum ligatus absolvetur, cum sua ei exposuerit.*

Ερμην. Ο λϛ'. κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων φησὶ τὸν ἀφορισθέντα ὑπ' ὀπισκόπου μὴ δέχεσθαι ὑπ' ἄλλου ἀλλ' ἢ παρὰ τοῦ ἀφορίσαντος αὐτόν· εἰ μὴ καλὰ συγκρίσιν πλουτήσῃ ὁ ἀφορίσας τοῦτον. καὶ ὁρῶ τοῦτο ὠφελήσαν ἀπολογήσαν ἡ ἁγία σύνοδος τὸν ἀνάλογον δεσμὸν τοῦ πλουτήσαντος. καθηγουμένου λύεσθαι ὑπὸ ἀρχιερέως πάντως τοῦ καθ' ὑφέαν. ἐπεδόθη γὰρ ἑτέρας ἐπαρχίας ἀρχιερεῖ λύειν δεσμὸν καθηγουμένου, μὴ ὑποκειμένου αὐτῷ· καὶ ὁ μὲν παράλογος ἀφορισμὸς οὕτω λυθήσεται· ὑπὲρ δὲ τοῦ ὑπολιμπανόντος ἀδύνατον, ἢ καὶ θεοφανὲς ἀδίκημον, καὶ ἀκρονύκτιον αἰτίαν, σκεπτέον. καὶ ζήτει δίγμα ι'. τοῦ ε'. κεφ. τοῦ αὐτοῦ τίτλου τοῦ ια'. βιβλ. τῶν βασιλικῶν. E

INTERPRET. Tricesimus secundus Canon sanctorum Apostolorum, dicit eum qui ab Episcopo segregatus est, ab alio non suscipi, præterquam ab eo qui ipsum segregavit, nisi forte mortuus sit qui eum segregavit. Sicut ergo eo comprehenditur, respondit sancta Synodus injustum vinculum defuncti præpositi solvi omnino ab Episcopo regionis. Neque enim datum est alterius regionis Antistiti solvere vincula Præpositi sibi non subditi. Et injusta quidem segregatio sic solvetur. De eo autem cui pœna est imposita propter rem quæ fieri non potest, vel causam manifestè injustam & non canonicam, considerandum est. Et quære decimum decretum quinti cap. i. tit. xi. lib. Basilic.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Η'.

Εἰ χρὴ ὃν ἐγκλήμασι καθαιρεθέντα ἱερέα, ἢ ἐκουσίως τῆς ἱερωσύνης καταλείψαντα, καταγνόντα ἑαυτοῦ, φρονήσαι ὅ, εὐλογητὸς ὁ θεὸς, καὶ ὅ, ὁ θεὸς οἰκτιρήσαι ἡμᾶς, καὶ τὸ, Χριστὸς ἀληθινὸς θεὸς, ἢ ὑμᾶν μὴ ὑματῶ, ἢ μεταλαμβάνειν ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου. F

Ἀπόκ. Οὐχί. εἰς γὰρ τὸν τῶν λαϊκῶν τόπον καταχθήσεται.

INTERROGATIO VIII.

An oportet Sacerdotem qui propter crimen est depositus, vel qui Sacerdotium sua sponte deposuit, cum seipsum condemnasset, præfari illud, Benedictus Deus, & hoc, Deus misereatur nostri, vel hoc, Christus verus Deus: vel suffire suffitibus: vel communicare intra altare.

RESP. *Non. In Laicorum enim locum redactus est.*

Ο κζ'. κρίνων τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἀθεμίτογαμήσαντα

INTERPRET. Xxvii. Basilii Sacerdotem qui illicitum matri-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

matrimonium contraxit insciens, dicit sola esse cathedra dignandum propter ignorantiam, non sinit autem eum alios benedicere. Nonus Canon Synodi Neocæsariensis hæc dicit expresse, si Presbyter qui corpore ante peccaverit, promotus fuerit, & se ante ordinationem peccasse confessus fuerit, ne offerat, manens in cæteris propter aliud ejus bonæ vitæ studium. Et lxxix. Novella Imperatoris D. Leonis sapientis, statuit, ut qui post ordinationem cum muliere conjungitur, deponatur quidem, sed ad Clericorum habitus & alsus ministerii in Ecclesiis, quod non est attingere illicitum, ailenationem non condemnetur. Mihi itaque videntur hæc conciliari pro differentia operationis Ecclesiasticæ: Et qui non sic operantur, iis quæ ad Sacerdotes per accessum ad altare pertinent, privabuntur, sed opeationibus quæ pertinent ad Clericos qui sunt extra sacrum tribunal, non privabuntur.

A ἱερέα, ἐν ἀγνοίᾳ, μόνης καθέδρας δεῖ τιμᾶ ἄγνοιαν ἀξιοῦσθαι φησὶν, εὐλογεῖν δὲ ἑτέρους ἐ θεμιτόν. ὁ β'. κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, φησὶ ταῦτα ῥητῶς, πρεσβύτερος ἐὰν προημαρτηκὼς σώματι προσελθῇ, καὶ ὁμολογήσῃ ὅτι ἥμαρτε πρὸ τῆς χειροτονίας, μὴ προσφερέτω, μένων ἐν τοῖς λοιποῖς διὰ τὴν ἄλλην σπουδήν. καὶ ὁ οὐ. νεαρὰ δὲ βασιλέως τοῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου διορίζεται, ὡς μὴ τὴν χειροτονίαν συναπτόμενον γυναικὶ, καθαιρεῖσθαι μὲν, τοῦ σχήματος δὲ τοῦ κληρικοῦ, καὶ τὰ ἄλλα τῆς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ὑπηρεσίας, ἧς ἐφάπτεσθαι οὐκ ἀθέμιτον, μὴ πεμπόμενα παρὰ τῶν ἀλλοφύλων καθαγιάζεσθαι. δοκεῖ οὖν μοι ταῦτα συμβιβαζέσθαι, καὶ τὴν διαφορὰν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνεργείας. καὶ οἱ μὲν ἐνεργοῦντες τοῖς μὲν δεδομένοις τοῖς ἱερεῦσι διὰ τὸ εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον εἰσελθεῖν τετυπῶσθαι, τοῖς δὲ δεδομένοις ἐνεργοῦσι τοῖς ἔξω τοῦ βήματος. ὅτι κληρικοῖς ὑ τετυπῶσθαι.

B

INTERROGATIO IX.

Quod dicit S. Basilius in parvis pœnis, sit à benedictione alienus, pro lapsus proportione, quid est?

C

RESP. *Privari aliquem benedictione, quæ datur in Ecclesiâ.*

INTERPRET. Benedictiones Ecclesiasticæ sunt omnia quæ fiunt, vel dantur ab Episcopis vel Sacerdotibus in Ecclesiis ad preces & stabilimentum fidelis populi. Unusquisque ergo pro sui lapsus proportione Ecclesiastica benedictione privetur.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Θ'.

Ὁ φὴ λέγει ὁ ἅγιος. Βασίλειος ἐν τοῖς μικροῖς ἁμαρτήμασι, ἔστω ἀπὸ εὐλογίας καὶ τῆς ἀναλογίας τοῦ σφάλματος, τί ἐστι;

Ἀπόκρισις. Τὸ ἀποστερηθῆναί τινα τῆς διδομένης εὐλογίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Ἑρμην. Ἐκκλησιαστικαὶ εὐλογίαι εἰσὶ, πάντα τὰ ῥηθέντα ὑπὸ ἁγιασμάτων καὶ ὑπὸ ἱερέων ἐπ' εὐλογίας γινόμενα, ἢ διδόμενα εἰς εὐχὴν καὶ σφιγμὸν τοῦ πιστοῦ λαοῦ. ἕκαστον γοῦν κατὰ ἀναλογίαν τοῦ οἰκείου σφάλματος στερηθεὶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐλογίας.

INTERROGATIO X.

An oportet eos qui à sancto dono sunt prohibiti, comedere exaltatas oblationes?

D

RESP. *Invenimus in vita sancti Theodori eos fuisse prohibitos.*

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Ι'.

Τοὺς κεκωλυμένους ἀπὸ τῆς ἁγίας δωρεᾶς εἰ χρὴ ἐσθίειν ὑψωμένας προσφορᾶς;

Ἀπόκρισις. Εὑρίσκομεν ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοὺς τοιούτους κεκωλυμένους.

INTERROGATIO XI.

An oportet, ut vult canonicum jejunatoris, canonice se gerere?

E

RESP. *Illud canonicum nimia indulgentia usum, multos perdidit: Qui itaque in boni cognitione existunt, & ab eo excidunt, corripiantur.*

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ΙΑ'.

Εἰ χρὴ τὸν νηστεύοντα κανονικῶς κανονίζειν τινάς;

Ἀπόκρισις. Τὸ τοιοῦτον κανονικὸν πολλὴν συγκαταβάσεως ἀπώλεσε· διὸ οἱ ἐν γνώσει τοῦ καλοῦ ὄντες, καὶ ἐκ τούτου σφαλλόμενοι, ἐπιμορφωθήτωσαν.

INTERPRET. Hæ duæ responsiones claræ sunt. Videmus autem quod permulti qui hominum confessiones audiunt, cum eo jure canonico se canonice gerant. Ora ergo, ut fiat convenienter huic salutari responsioni. Quod autem exaltati panis fragmentum non accipiant, qui divinorum sacramentorum esse participes, prohibiti sunt, actu fieri videmus. Existimo autem quod mulieres, licet prohibitæ fuerint sanctis communicare, exaltati tamen panis fragmentum accipere non vetabuntur. Nam in diversis etiam canonibus dicit sanctus Basilius, Mulieres quæ lapsæ sunt, ac propterea Ecclesiasticæ excommunicationis pœna tenentur, à sancta quidem participatione alienari, sed ab Ecclesiastica communione, ut viros, non arceri, ne non bona de iis suspicio exoriatur, & propterea traducantur. Si itaque non datum iis fuerit, in Ecclesia existentibus, exaltati panis fragmentum, cognoscetur protinus malum propter quod sancta communione dignæ non habentur. Quod non vult Sanctus.

F

Ἑρμην. Αἱ δύο ἀποκρίσεις αὗται σαφεῖς εἰσί· βλέπομεν δὲ ὅτι οἱ πλείους τῶν δεχομένων λογισμοὺς ἀνθρώπων, μὴ τῷ τοιούτῳ κανονικῶς νηστεύουσι· ζητεῖ οὖν καθ' ὃν τρόπον σωτήριον γένοιτο ἀπόκρισιν. Τὸ μὲν τοι μὴ λαμβάνειν κλάσμα ὑψωμένου ἄρτου τοὺς μεταλαμβάνειν κωλυθέντας τῶν θείων ἁγιασμάτων σχηματικῶς γινόμενον βλέπομεν· νομίζω δὲ ὅτι αἱ γυναῖκες, κἂν κωλυθῶσι τῆς μεταλήψεως τῶν ἁγιασμάτων, οὐκ ἐμποδισθήσονται λαμβάνειν κλάσμα ὑψωμένου ἄρτου· διότι ἐν διαφόροις κανόσι φησὶν ὁ ἅγιος Βασίλειος, τὰς ὀλισθούσας γυναῖκας, καὶ διὰ τοῦτο ὑπομένουσας ἀκοινωνησίας ἐκκλησιαστικῷ καθυποβληθείσας, τῆς μὲν ἁγίας μεταλήψεως ἀπαλλοτριοῦσθαι, τῆς δὲ ἐκκλησιαστικῆς συναξεως μὴ ἀπεξενοῦσθαι, ὥσπερ τοὺς ἄνδρας, ἵνα μὴ γένωνται ἐν ὑπολήψει οὐκ ἀγαθῇ καὶ παρὰ τοῦτο θριαμβεύθωσιν· εἰ γοῦν ὑ δοθείη, αὐταῖς ἐκκλησιαζόντων κλάσμα ἄρτου ὑψωθέντος, διαγνωσθήσεται ἑτοίμως τὸ κακὸν, διὸ οὐκ ἀξιοῦνται τῆς ἁγίας μεταλήψεως, ὅπερ οὐ βούλεται ὁ ἅγιος.

ΣΥΝΤΑΓΜΑ

MATTHÆI MONACHI

SIVE

BLASTARIS

SYNTAGMA ALPHABETICUM

GRÆC. LAT.

Nunc primum in lucem editum.

TOMI SECUNDI

PARS SECUNDA.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

* *

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΚΑΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΙΛΗΜΜΕΝΩΝ ΑΠΑΣΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΤΟΙΣ ΙΕΡΟΙΣ

ΚΑΙ ΘΕΙΟΙΣ ΚΑΝΟΣΙ, ΠΟΝΗΘΕΝ ΤΕ ΑΜΑ καὶ ΣΥΝΤΕΘΕΝ

τῷ ὁσιομονάχῳ ἐλαχίστῳ Ματθαίῳ τῷ Βλαστάρῃ.

SYNTAGMA ALPHABETICUM

RERUM OMNIUM QUÆ IN SACRIS DIVINISQUE CANONIBUS

COMPREHENDUNTUR,

Elaboratum pariter & compositum per minimum ex Hieromonachis

MATTHÆUM BLASTAREM.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ.

Το τῆς ἱερῶν καὶ θείων χρῆμα κηρύγων, ἤνθησε μὴν ἀπ' αὐτῆς (ὡς ἔπος εἰπεῖν) τῆς θεανδρικῆς ὁμιλίας τῷ κόσμῳ πολιτείαι τε λόγου, ἀφ' οὗ δὴ καὶ ὅ τῆς Χριστιανῶν σεβάσμιον δόγμα τῇ πολυγόμῳ τῆς ἀποστόλων σάλπιγγι, ἀνὰ πᾶσαν οἰκουμένην σύμπασαν τῷ δίκῃ τ' χάριτος ἤχησε. ταῖς κτ' μέρεσι δὲ προσθήκαις αὐξάνον καὶ πλατυνόμενον ἅμα τῇ ἐμπιπτόντων τῇ ἐκκλησίᾳ κτ' διαφόρους αἰτίας καὶ χρόνους νεωτέρων πραγμάτων, ἄχρι τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἑβδόμης συνόδου, ἕστι χρόνου· ἀκραιφνῆ μὴν καὶ εἰς ἡμᾶς τὴν αἰτίαν ἀκμὴν Θεοῦ χάριτι διατετήρηκε, μηδὲν τῆς τοῦ χρόνου παραπολαύσαι ὀπαθουλῆς. οὕτω γὰρ μοι δοκοῦσιν εἶναι οἱ πολὺ μὲν ποικίλον καὶ διάφορον ἔχοντες τίμιοι λίθοι, μίαν δὲ τὴν τῆς ἐκκλησίας ὑφαίνοντες οἰκονομίαν, συντιθέμενοι καὶ συναρμολογούμενοι ὧν πύλαι μήποτε κατισχύειν ὁ σωτὴρ ἡμῶν ἀπεφήνατο. ἐπεὶ γὰρ μὴ ὅ ἀναθήλαι ὅ σωτήριον κήρυγμα, ὁ τῆς εἰδωλομανίας πλάνος ἀπήνθει καὶ ἐμαραίνετο, καὶ εἰς ὅ ἀνύπαρκτον, ὡς εἶχε φύσεως, διελύετο, οὕτω καὶ αὐτῇ τῇ ἐπεισαγωγῇ τῶν φώτων, μὴ ἐνεγκόντων τὴν τῆς ἥττης ταύτης ὁ πονηρὸς, οὐκ ἔφετο δεῖν ἡσυχεῖν, ἀλλὰ τῆς οἰκείας διπλόης ὄντως ἐπιτηδείως, καὶ ἀνθρώπους ὀλέθρου καὶ δυσσεβῆ ὑποδύς ἑτέρῳ ἕρπῃ, νόθοις καὶ ἀπατηλοῖς δόγμασι τῆς ἀληθείας αὖθις ἐπειρᾶτο φθείρεσθαι, τοῖς δυσμενεστέροις φιλονεικῶν ἀποκρύψαι φθονήσηται· ἀλλὰ λύκος ὤφθη ὅ τὸ λόγου μάτην χανών. σωφρόνι γὰρ ὡς τάχιστα θεοφόρων πατέρων, οἰκουμενικαὶ τε ἅμα καὶ τοπικαὶ κατὰ ἰδίοις ἠθροίζοντο, καὶ τῆς τούτου λύσσης τὸν λαὸν ἀπεσοβοῦντο. αἱ μὲν γὰρ ταύτῃ εἰλήφασι τὸν ἐπωνυμίαν, τῇ κελεύσει τῆς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ βασιλέως (οἰκειότερον δ' εἰπεῖν τοῦ ἁγίου πνεύματος) συνδεδραμηκέναι εἰς τινα πόλιν τοὺς ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑπὸ Ρωμαίοις ἀρχὴν ποιμένας φερεσκότας, οἷς δὲ γε μὴ πρὸν τὴν ἐπδημίαν στείλασθαι ταύτην ἀπρόσοδοις χρησαμένους οἰκείοις, ἐφ' ᾧ δημοτελῆ τῇ χροτονίᾳ ἦναι ψήφισμα τῆς εὐσεβοῦς πίστεως προπαίου κρεῖττον ἐξενεγκεῖν, ἢ κοινῆς προσδοκωμένης τὴν τοῦ εὐσεβοῦς ζημίας, τοῖς ὅπλοις φερόμενους τῆς ἀληθείας, τὴν ταύτης λύμην ἀποσοβεῖν. αἱ δὲ τοπικαὶ συνεπορεύοντο πρὸς ἃς μᾶς ἐπαρχίας ὁ ἐπίσκοπον προσκαθεζόμενον αὐτῇ ἔθαρρον συνελθόντων, οὐ τῇ κτ' πᾶσαν τὴν οἰκουμένην μετακληθέντων, οὐδὲ μὴν περὶ κοινοῦ δόγματος τῆς ζη-

A PRÆFATIO.

RES sacrorum divinorumque canonum ab ipsâ (ut ita loquar) divinæ-humanâ verbi in mundo conversatione viguit; ex quo nimirum & veneranda Christianorum sententia multisonâ Apostolorum buccinâ per totum terrarum orbem, gratiâ adsistente, sonuit. Particularibus autem additamentis propter Ecclesiæ incidentia, prout diversæ causæ ac rerum recentiorum tempora flagitarunt, usque ad sanctam & universalem septimam Synodum, aucta & dilatata, propemodum constitit. Integrum autem suum etiam ad nostra usque tempora vigorem, Dei gratiâ retinuit, nihil è temporis insidiis detrimenti passa. Hi enim mihi pretiosi esse videntur lapides, multâ quidem varietate ac differentiâ præditi, unam autem Ecclesiæ contexentes œconomiam, compositi ac aptè inter se compacti, in quos nec ipsas inferni portas unquam prævalituras fore servator noster edocuit. Enimvero quandoquidem postquam salutare præconium pullulâsset, insanæ idololatriæ error defloreſcebat, & marceſcebat, & in nihilum, quâ erat naturâ, resolvebatur, non secus ac tenebræ lucis introductione evanescunt; hanc in se partam victoriam improbus agre ferens sibi minimè quiescendum esse secum reputabat: cum suam autem versutiam in memoriam revocâsset, hominesque fuisset pernicioſos improboſque subingreſſus, alio modo, spuriis videlicet ac fraudulentis dogmatibus, veritatem rursus superare enitebatur, priora à se gesta posterioribus occultare contendens. Sed lupus visus est hujus verbo frustra inhians. Divinorum enim Patrum Synodi universales pariter ac locales propriis suis temporibus quàm celerrimè congregabantur, & ab istius rabie perniciem amandabant. Harum enim ille nomen istud propterea sortitæ sunt, quòd eorum qui tunc temporis rerum potiebantur Imperatorum (ut magis autem propriè loquar Spiritus sancti) jussu omnes per universum Romanorum imperium gregis Christiani præsules in civitatem aliquam convenirent, illi vero quibus tantam in se suscipere peregrinationem haud licuit, nunciis suis usi, ut publico suffragio vel de fide religiosâ decretum trophæo præstantius emitterent, vel communi expectatâ pietatis jacturâ, veritatis muniti armis exitium ejus repellerent. Hæ autem locales nuncupatæ sunt, cùm unius provinciæ Episcopi ad suum ipsorum præfectum convenirent, omnes autem

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

tem per universum orbem non convocarentur, nec de communi dogmate quæstio institueretur; sed vel ad eorum quæ in præcedentibus Synodis decreta fuerant confirmationem, vel eorum, qui contrarii iisdem ire ausi sunt, depositionem, vel de canonibus & quæstionibus quæ ad communem Ecclesiæ ordinem conducunt determinandis. Hi autem omnes non tantùm spuria dogmata denuo disseminata ipsis radicibus evellere summam adhibere diligentiam dignati sunt, sed & sanctiones vitæ utiles constituere, quæ sanctam nostram conversationem dirigant, & ad accuratam dogmatum pariter ac vitæ religiosæ rationem nos instituant: duplicem pro simplici, tanquam sacri gregis Christiani propugnatores, ictum tyranno infligentes. Sic novit se contra sese sophistam egisse, &, non secus ac feræ astutæ, suis ipsius artibus illaqueatum esse. Hoc enim modo divinam prædicationem imprudens firmiorem reddidit, Ecclesiâ pluribus sese munimentis defendente, & istius artificia puerulorum esse jacula demonstrante. Tantum enim abfuit, ut sacri gregis præfecti conflictum pugnamque cum eo inire expavescerent, ut improbos istius conatus fortitudinis suæ ac virtutis demonstrandæ, ac præmiorum assequendi occasionem reputarent. Sic etiam ipsos in ludis coronariis cursus reciprocos promptitudine superarunt; tanto admirabiliorem ostendentes magnanimitatem, quanto pro meliioribus præmiis ab iis certatum est. Ubi enim marte incruento veritatem propugnare non potuerunt, eò promptitudinis & magnanimitatis pervenerunt, ut de sua pernodum ipsorum natura conquererentur, quòd mille mortes pro veritate obire non comparetur, sed post mortem semel susceptam, gloriæ ex tanta præparatione acquirendæ studium reprimeretur. Tanto pietatis propugnatores errorem superarunt, nullum metus aut timoris vestigium vel oculis subostendentes. Hujusmodi igitur optimatum una congregatorum sacros divinosque canones tanquam divina oracula cælitùs dimissa Ecclesia hucusque etiam veneratur, & non minori quam divina Evangelia honore prosequitur, quippe quòd hæc etiam eorum fontes reverà ac radices fuerunt. Quinetiam quæcunque sacrorum nonnulli hominum, quorum virtutis præstantiam tempus intermedium occultare non potuit, in Epistolis ad quæstionis & responsionis modum compositis piè pronunciarunt canonis præ se ferentia typum, tanquam canones Ecclesia admisit, & prædictis Synodorum canonibus meritò connexuit. Benè etenim magnis, Basilio præstantissimo & Gregorio Theologo placitum est, eos Ecclesiasticos dicendos esse atque censendos canones, non quos suo quispiam arbitrio, sed quos plures sancti Patres eodem in loco congregati communi sententia & sollicita rerum disquisitione constituerunt. Verùntamen idcirco quòd qui hæc scripserunt, tanquam syderа semper effulserunt, & plurimis constitit testimoniis hæc sine diviniori inspiratione haudquaquam constituta esse, Synodorum decretis nihilo dissentanea, sed subjectæ materiæ affinitatem procul ostendentia, hæc etiam sacros interis aluminos decet, & irrequietos animæ motus iis illigare, & nec minimum ei temporis articulum concedere quo genuinis dogmatibus derelictis ad adulterina delabatur: Ita enim verbis operibusque bonis ita perpetuo occupatæ ex ipsis etiam somniorum visionibus divinas habere imaginationes obveniet. Per hosce enim, quantum ad dogmata attinet, rectum ab obliquo, & genuinum à notho accuratiùs quàm per Lydium quemcunque lapidem dijudicatur. Hi dominis leges ferunt; & servis magistratibus & subjectis; parentibus & liberis; viris & mulieribus; matrimonio & cælibatui; abstinentiæ & victui; sapientiæ & ignorantiæ. Præterea hi etiam Imperatores omnium maximè honorare

A τήσεως οὔσης· ἀλλ' ἢ περὶ βεβαίωσιν τῶν ὠφελούντων τῆς παραβούσης σωτηρίας, ἢ περὶ καθαίρεσιν τῶν ἀντενάντιας αὐτοῖς τολμησάντων εἶναι, ἢ περὶ κανόνων καὶ ζητημάτων εἰς τὸ κοινὸν σύνταξιν σωτηλωθέντων τῆς ἐκκλησίας. οὗτοι δὴ πάντες οὐχ ὅπως τὸ ἐπεισπεσὸν νόσημα τῶν δογμάτων, ῥίζας αὐτῆς ἐξιώσθαι ἐξελεῖν σπουδὴν πᾶσαν εἰσενεγκάμενοι· ἀλλά γε καὶ θεσμοὺς σωτηρίους βιωφελεῖς, τὸ ἱερὸν ἡμῶν πολιτείαν ἐπιμορφοῦντας, καὶ πρὸς ἀκρίβειαν δογμάτων ἅμα καὶ βίου θεοφιλοῦς ἡμᾶς ἐκπαιδεύοντας, διπλοῦ ἀνθ' ἁπλῆς τῷ τυραννῳ, ὡς τῆς ἱερᾶς τοῦ Χριστοῦ ποίμνης προβόλοι, ἐνεάντιον τίνοντες τῷ πλησίον. οὕτως ἔγνω καθ' ἑαυτὸν σοφισάμενος, καὶ ὡς τὰ πανοῦργα τῶν θείων τοῖς ἑαυτοῦ τέχναις ἁλοὺς. βεβαιότερον γὰρ ταύτῃ ὃ θεῖον ἔλαθε κήρυγμα καθίστας, ὀχυρώμασι πλείοσι τῆς ἐκκλησίας ἑαυτὸν ἀσφαλισαμένης, καὶ νηπίων τοξεύματα τὰ τούτου μηχανήματα ἐλέγχουσα. τοσοῦτο γὰρ ἀπέχρη τῷ καταπλῆξαι τὸν πρὸς τοῦτον ἀγωνίαν καὶ διαμάχην οἱ τῆς ἱερᾶς ἀρχιποίμνης, ὥστε καὶ τῆς σφῶν ἀνδρίας καὶ τῆς ἀρετῆς ἐπίδειξιν καὶ ἀφορμὴν βελτίων τὰ ἐκείνου ἡγήσασθαι σκαιωρήματα. οὕτω τῇ προθυμίᾳ τοὺς ὑπὲρ τοῖς στεφανίταις διαύλους ἀπεκρυψάν, τοσούτῳ θαυμασιωτέραν τὸν εὐψυχίαν ἐπιδειξάμενοι, ὅσῳ καὶ πρὸς κρειττόνων ἄθλων λῶν ἀπῆσαν ὁ ἀγών. ᾧ γὰρ ἔδει καὶ μὴ ἀναιμωτὶ τῆς ἀληθείας ὑφήψασθαι, εἰς τοῦθ' ἥκον προθυμίας καὶ γενναιότητος, ὡς μικροῦ καὶ τὴν σφῶν ἐπιμέμφεσθαι φύσει, μὴ περιφυκέναι μυρίους ὑπὲρ τῆς ἀληθείας θανάτους ὑπεστῆναι, ἀλλὰ μέχρι τοῦ ἑνὸς ἅπαξ τῆς θεοσεβείας ταύτης φιλοτιμεῖσθαι. τοσοῦτο τῆς ὀρθοδοξίας τῆς εὐσεβείας προτιμῶντο πρόβολοι, μηδὲν ἴχνος δουλίας ἢ δειλίας τῇ ὄψει ὑποφήναντες. τούτων δὴ τοίνυν τῶν αἱρετῶν τῆς κοινῇ συνελθυσῶντων ζυὸς ἱερεῖς καὶ θείους κανόνας, ὡς ἄνωθεν κατηνεχθέντας θείας ἐντολὰς ἡ ἐκκλησία εἰς ὃ δὲ τοῦ χρόνου σῴζει καὶ πιμᾷ τῆς θείων συναγωγίων σὺν ἐλαττον, ἐπεὶ κἀκεῖνα παγαὶ τούτων ἀπηχναὶ καὶ ῥίζαι καθέστηκεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅσα τῆς ἱερῶν ἀνδρῶν ἔνιοι ὧν ὁ μεταξὺ χρόνος τὸ θεῖον οὐχ ἧκιστα κρύψαι τῆς ἀρετῆς ὃν ὑπεσολῆς, ἰδίᾳ κατὰ πῶσιν καὶ ἀπόκρισιν σωτηρίους εὐσεβῶς εἰρήκασι, κανόνος φέροντα τύπον, ὡς κανόνας ἡ ἐκκλησία ἐδέξατο, καὶ τοῖς προλαβοῦσι τῆς σωτῆρος δὴ μάλα συνήρμοσεν. εὖ γὰρ καὶ τοῖς μεγάλοις, Βασιλείῳ τῷ πάνυ καὶ Γρηγορίῳ τῷ θεολόγῳ δοκεῖ χρῆναι κανόνας ἐκκλησιαστικοὺς ἐκείνους λέγειν τε καὶ νομίζειν, οὓς οὐ καθ' ἑαυτόν τις, ἀλλὰ πλείους ἅγιοι πατέρες εἰς ταὐτὸ συνιόντες κοινῇ γνώμῃ καὶ μεμερεμνημένῃ βασάνῳ διετάξαντο. ἀλλὰ τῷ ἀληθῶν ἐλάμψαι καὶ τὸν ταῦτα χρανθέντας ὥσπερ ἀστέρας καὶ τῷ πολλοῖς μαρτυρίοις ἐπιγνωσθῆναι μὴ διατρέχειν χορεῖς ὑπονοίας ταῦτα συντεταχέναι, ἅπασι ταῖς τῶν σωτήρων ζητήσεσιν ἀπεμφαίνοντα· ἀλλὰ ὃ συνῆκεν τῆς προκειμένης πόρρωθεν ἐμφανίζοντα σχηματείας, τοῖς ἱεροῖς ἐναγράφησθαι καὶ τὸ τούτων κανόσι. τούτοις τοίνυν προσήκει τὸν τῆς εὐσεβείας τροφίμους ἑκάστοτε προσαιρεῖσθαι, καὶ ὃ τῆς ψυχῆς ἀκίνητον προσιδέαν, καὶ μὴ διδόναι καιρὸν αὐτῇ τῷ τῶν ἀσίτων ἀφέσει δογμάτων πρὸς τὰ νόθα κατολισθαίνειν· οὕτω γὰρ αὐτῇ λόγοις καὶ πράγμασιν ἀγαθοῖς ἐνδιατρεβούσῃ καὶ τὰς ἐξ ὄψεως ὀνείρων φθορὰς ἐνδίους ἔχειν ὑπάρξει. τούτοις γὰρ ὃ πρὸ τὰ δόγματα οὐδὲ τοῦ σφαλοῦ καὶ γνήσιον τοῦ νόθου, πίστις λίθου λυδίας ἀκριβέστερον διακρίνεται. οὗτοι δεσπόταις νομοθετοῦσι καὶ δούλοις, ἄρχουσι καὶ ἀρχομένοις, γονεῦσι καὶ τέκνοις, ἀνδράσι καὶ γυναιξίν, γάμῳ καὶ ἀγαμίᾳ, ἐγκρατείᾳ καὶ τροφῇ, σοφίᾳ καὶ ἀμαθίᾳ. ταῦτ' ἄρα καὶ βασιλέας παντὸς μᾶλλον τιμᾶν ὑπατίθεντες, πλέον οὐδὲν ἢ μὴ, τῆς ἀληθείας τούτων οὐκ ἐκφυᾶσιν ὑποπίπτειν

πίπτειν ὀπίσαγαῖς, πολλοῦ γε δεῖ ὑπαρχόν ἢ στρατηγῶν. ἦγε μὴν πλείων τούτοις σπουδὴ περὶ τὸ βασίλειον τῆ ἐκκλησίας καθέστηκεν ἱερατεύμα, ὅπως μὴ ἀνάξιοι τῆ ἐγγίζοντος ὠφθεῖεν Θεοῦ, οἱ ἐγγίζειν λαχόντες αὐτῆ, τῷ μὴ κατ' θέλησιν ἐκείνου βιῶναι· ἀλλ' εἰς τοῦθ' ἥκοντες ἀρετῆς, ὡς ταῖς περὶ θεὸν αἰγληκαῖς δυνάμεσι τὸ τῆς ψυχῆς ἐκ τῶν ὄντων ἀφομοιοῦν εὐγλωὶ καὶ τὸ τούτων μὴ τῆ ὕλης δεικνύειν, μὴ τὸ τῇ φύσει περικείμενον ἄνδρα θορυβεῖν. τούτοις σὺκ ἄν τις ἁμάρτοι κοινὸν ἰατρεῖον προσειπών, ἑκάστοις τῶν νοσούντων καταλλήλα κεραννυμένους τὰ φάρμακα. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν νωθρῶς περὶ τὸν θεραπεύειν ἠμελημένων, τοὺς μὴν ἀνατεινόμενοι τὰ δεινότατα διεγείρουσι· τοῖς δὲ τὰς τῶν μελόντων ἐπαγγελίας προσμανθάνουσι, οὐ χαλεπῶς προσάγονται. ἔστι δὲ οὓς μὴ προσειμένους μήτε τὰ φάρμακα μήτε τὰ ὑποτάγματα τούτων, ἀλλ' ἑαυτοῖς τὴ τ μετάνοιας λιμένα τῇ ἀπειθείᾳ προχώσασι, πάντως βασιλέως ἀυθεντικώτερον μετιόντες τ αἰωνίου κληρουχίας ὑπερορίζουσιν. ἐνθέν τοι καὶ τὸ πάλαι τινὶ τῶν ἀνδρῶν εἰρημένον, τοῖς θείοις οὐχ ὑπείκειν θεσμοῖς, ὥσπερ μὴ δικαίῃ, ἁρμόττειν ἄν. πεπείσμεθα γὰρ τούτους δύρημα μὴν καὶ δῶρον εἶναι θεοῦ, δόγμα δὲ γυναίων καὶ θεοφόρων ἀνδρῶν, σωθῆναι τὴ ἐκκλησίας κοινὸν, ἐπανόρθωμα τῆς ἐκείνων καὶ τῆς ἁγίας βουλήσεων ἁμαρτημάτων, καὶ πολιτείας εὐσεβοῦς τε καὶ πρὸς ἀπλοῦν ἀγρύπνως ζωὴν, ἡγεμόνας καὶ ἀγωγούς. ἐγὼ γοῦν τοὺς ὅτι βεβαιώσει τὸ σωτηρίου δόγματος, καὶ ἅπασι τὸν ἀνδρῶν (ὡς εἴρηται) διδασκαλίᾳ θεοφορεῖς συμπαίδας κανόνας ἀθροίσας, καὶ τούτων τὸν νοῦν, ἅμα δὲ καὶ τῆς αὐτοὺς φιλοθέῳ γνώμῃ ἑρμηνεύσαντων, ὡς οἷόν τε ἀδιαφράστως ἐν ἀδεῖ ὑπομνῆσαι, μηδὲν μοί τι παραλελοιπέναι τῆς αὐτῆς διανοίας, τό γε εἰς ἡμᾶς ἥκον, φροντίσας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅσα τοῖς τούτων ἐζηλωταῖς ἐδ' ὅτι πρᾶται, ἡμῖν δὲ ὅτι νοῦν σωέβη πεσεῖν, δράσκαιά οἶμαι, καὶ φιλοθέων ψυχαῖς παραμύθια, τοῖς ἐντυγχάνουσι μὸ φθονήσαντες, προθείσαν κατὰ τὸν ἡμετέραν δύναμιν πεποιήκαμεν σύνταγμα. πάντων δὲ τῆς συνειλεγμένων κανόνων τὸν δύναμιν, εἰς τίτλους εἴκοσι πρὸς τοῖς τέσσαρσι, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῆς τῶν ἡμῖν στοιχείων διελὼν, καὶ τούτων ἑκάστῳ τὸν προγεγραμμένῳ ὑποθέσιν, ὃ προῶτον τῆς ἰδίας λέξεως συγγενὲς αὐτῆ γράμμα καλῶς ἐφαρμόσας, ζήτ τὸν προσηγορείας τῆς αὐτοὺς δύρημένων δηλώσας, καὶ τὰ τῆς τίτλων αὖθις κεφάλαια διὰ τῆς ἀριθμητικῆς ἐμφήνας στοιχείων, ῥᾳδίαν, ὡς οἶμαι, καὶ ὑποτεταγμένῳ πρὸς τὸν αὐτῆς γνῶσιν φέρουσαν, ἔτυμον πρόσον· τὸν προφασιν ἐντεῦθεν παρειμένων τῆς ἐντυγχάνειν αὐτοῖς ἀπρονοήτων. ὃ προσηρὲς τῆς τούτων πολυειπίας προβαλλομένων τὸν αὐτῆς διάνοιαν καταβαπτίζουσιν· πρὸς δὲ καὶ ὃ μὴ ἐν ἑνὶ μέρει ἑκάστης τῆς ὑποθέσεων τοὺς κανόνας ἀφωρίσθαι. τῆς χρησίμων δ' ἄρα νενόμικα καὶ τῆς πολιτικῆς νομοθεσίας βραχέα τι καὶ συντεταγμένα, τοῖς συλλεγεῖσι τῆς κανόνων κεφαλαίοις συναρμόζοντα τοῖς ἱεροῖς κανόσι συμμαχοῦντα, καὶ συμφθεγγόμενα, καὶ ἐκ περιουσίας ὃ ἀσφαλὲς αὐτοῖς ὑπομαρτυροῦντα.

Κανόνας δὲ οἱ πατέρες τὰ σφῶν αὐτῆς ἐπωνόμασαν διατάγματα, τροπικῶς τῇ λέξει χρησάμενοι, ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ ὀρθοῦ ξύλου, ᾧ χρῆσθαι εἰώθασι οἱ τὰς βαναύσους τῆς τεχνῶν μετιόντες, εἰς ξύλων ἢ λίθων ἢ ὁποιωνοῦν ἑτέρων εὐθύτητα· ἀποξυομένοις γὰρ ἐκείνοις προσπίπτον ὀρθοῖ ταῦτα, καὶ ἐζιοῖ, πρὸς τὸ ἀλλήλων ἀκριβῆ συμπηξιν. ἡ δὲ τοῦ κανόνος αὖτε προσηγορία καὶ πολλοῖς ἑτέροις παρείληπται λογικῆς τεχνῶν ὑπισήμοις. καὶ οἱ τὸ γραμματικὸ γὰρ τεχνησάμενοι καὶ φιλόσοφοι, καὶ ἰατροί, καὶ οἱ τὰς ἁρμονίας τῆς μελῶν συνθέντες, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οἱ τοὺς πολιτικοὺς συντάξαι νόμους, ὡς σὺκ ἀσύμφωνον τοῦ κανόνος ὄνομα τοῖς ἑαυτῆς συντάγμασιν ἐπιφή-

A *jubentes, plus rursus quam par est, imprudentibus eorum mandatis se submittere naturà non comparantur, multò autem minus inferiorum magistratuum, vel exercitibus præfectorum. Plurimum enim eorum studium circa regium Ecclesiæ sacerdotium versatur: ut non indigni Deo appropinquante videantur qui ei appropinquare sortiti sunt, eo quòd non juxta ipsius voluntatem vitam suam instituant: sed eo virtutis perveniant, ut Angelicis quæ Deum circumstant potestatibus nobiliorem animæ partem, quantum fieri potest, similem reddant, easque in materia repræsentent, florem naturæ circumpositum nequaquam præferentes.*

B *Hos si quis commune appellaverit pharmacopolium, à vero non aberraret, ut qui singulis ægrotis congrua commiscent pharmaca. Quinetiam ex iis qui tardiores in curatione admittenda se gerunt, nonnullis quidem terribilia intentando excitant, aliis autem futurorum promissa in memoriam revocantes, non difficulter alliciunt. Nonnunquam autem eos qui nec medicamenta admittunt, nec mandata eorum, sed sibimet pœnitentiæ portum per contumaciam tanquam per aggerem occludunt, majori quam Imperator quilibet autoritate tractantes, æterna hæreditate exterminant. An-*

C *tiquitas enim ex altera quidem parte nonnihilo eorum quæ foris dicta sunt, sed divinis maximè, ut mihi videtur, sanctionibus se applicuerit. Nobis enim persuasum est eas inventum esse ac donum Dei, generosorum divinorumque hominum decretum, commune Ecclesiæ institutum, peccatorum tam voluntariorum quam involuntariorum correctionem, & conversationis religiosæ ac ad sempiternam ducentis vitam duces & rectores. Quapropter ego cùm ad salutaris sententiæ confirmationem, & utilem omnium (ut dictum est) hominum institutionem divinos omnes collegissem canones, ipsorumque pariter ac eorum qui ipsos animo religioso interpretati sunt, mentem quoad fieri potuit peri-*

D *phraseos ad instar in compendium redigissem, nihil eorum intelligentiæ, quantum in me fuit, deesse arbitratus: quinetiam quæcunque ab eorum interpretibus alicubi prætermissa sunt, nobis autem in mentem venire contigit, necessaria nimirum piisque nimis summa contentione expetita, postulantibus non invidentes promptum pro viribus nostris syntagma perfecimus. Omnium autem collectorum canonum potentiam cum in viginti quatuor titulos juxta literarum nostrarum numerum distribuerim, & cuilibet eorum materiam subjectam juxta primam propriæ sententiæ*

E *literam ei congruam, rectè accommodaverim, & nomina illorum qui eos invenerunt indicaverim, & titulorum etiam capita per arithmetica ostenderim elementa, facilem, ni fallor, & compendiosam ad ipsorum cognitionem ducentem viam secui: Prætextum exinde eorum præscindens quos operam iis assequendis navare piget, fastidiosum eorum multiloquium mentem ipsorum obruens objicientes, & præterea cujusque materiæ canones eodem in loco non collocari. Adhæc brevia & concisa legis etiam civilis capitula sacris canonibus commilitantia & consona, & ex abundantia iis attestantia congruis canonum capitibus appendere operæ pretium duxi.*

F *Porro patres sua ipsorum decreta denominarunt canones, vocabulo isto tropicè usi, per metaphoram à recto ligno sumptam, quo, qui artibus mechanicis occupantur, uti solent ad ligni aut lapidum, aut aliarum quarumcunque rerum rectitudinem: hoc enim iis expolitis appositum, ea dirigit, & ad accuratam inter se compactionem exæquat. Hæc autem canonis appellatio à multis etiam aliis liberalium artium peritis usurpatur. Etenim qui arti grammaticæ operam dant, & Philosophi, & Medici, & qui Musicas harmonias composuerunt, quinetiam qui civiles ordinarunt leges, canonis nomen, ut non incongruum, suis*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

etiam operibus imposuere. Non desunt autem quibus hujusmodi res terminos etiam nuncupare placet, ut qua ab aliis dividunt, & distinguunt, & disponunt, ne quid suppositivum & nothum rebus determinatis introducatur: Quemadmodum & Hippocrati bene visum est, summaria suorum etiam operum commentaria ita nominare. Utrum verò aliorum scriptis Canonis appellatio propriè tribuatur, aliis considerandum relinquatur. Religiosa autem patrum decreta summo præ omnibus aliis jure nomen hoc sortita sunt: quippe quæ illos, qui iis morem gerunt, ad rectam fidem dirigunt, & ad vitam Deo acceptam rectè diducunt. Peropportunum autem erit ordine, quantum in nobis est, sigillatim commemorare, quando, & à quibus, & quomodo singuli canones in lucem prodierunt, & lucerna pedibus nostris, & lux semitis, quod ad vitam dirigendam attinet, evaserunt. Ut autem oratio ordine procedat, de singulis Synodis, & Patribus qui privatim scripserunt, meminisse decet, juxta temporis quidem consequentiam & quem istud iis ordinem imposuit. Quin & Imperatores quorum temporibus divinorum horum sub Deo auctores canonum claruerunt commemorandi sunt. Sic enim oratio perspicua erit.

μισθμ. εἰσὶ δὲ οἷς ὅροις ὅρεσι τὰ τοιαῦτα ἐπωνομάσαι, ὡς ἀποδιαιροῦντα τῶν ἄλλων καὶ ἀποδιαιροῦντα καὶ μὴ ἀφείς τι καὶ νόθον τοῖς ὁριζομένοις εἰσφέρεσθαι· ὡς καὶ τῷ Ἱπποκράτει καλῶς ἔδοξεν ἔχειν, οὕτω καὶ τὰ κεφαλαιώδη τῶν πονηθέντων αὐτῷ ἐπωνομάσαι συγγράμματα. Ἀλλὰ τοῖς μὲν τῶν ἄλλων συγγράμμασιν εἰ κυρίως ἡ τῶν κανόνων ἐπιφημίσθη ἐπωνυμία, ἑτέροις δεδόσθω σκοπεῖν. τὰ δέ γε τῶν πατέρων δόγματα θεσπίσματα πρώτιστα μᾶλλον εἰκότως ταύτῃ ἔχει τῷ ὁρίσασθαι, οἷα τοῖς πειθομένοις αὐτοῖς πρὸς τὸν ὀρθὸν ἀποδύνοντα πίστιν, καὶ πρὸς θεοφιλῆ βίον ἀπλανῶς ἐφελκόμενα. ὅπως δ' ἂν εἴη καὶ κατὰ μέρος ἑξῆς, ὡς μοὶ ἡμῖν ἐφικτὸν, ἱστορῆσαι, πότε, καὶ τίνων, καὶ ὅπως εἰς φῶς ἕκαστοι τῶν κανόνων προῆλθον, καὶ λύχνος τοῖς ἡμῶν ποσὶ καὶ φῶς τοῖς τοῦ βίου ἐγγένοιτο τρίβοις. ἵνα δὲ καὶ καθ' εἱρμὸν ὁ λόγος προΐοι, ἑκάστης συνόδου καὶ τῶν ἰδίᾳ γραψάντων πατέρων μνημονευτέον, καὶ τίνα τῶν κατὰ χρόνους μήνυσι ἀκολουθίαν καὶ ἐν οὕτως τάξιν τύχοις ἐπέσχεν. θεσμινήσιον δὲ καὶ τῶν βασιλέων καθ' οὓς οἱ ὑποφῆται τῶν θείων τοιτωνὶ κανόνων ἐξέλαμψαν. οὕτω γὰρ ἂν ὁ λόγος εὐσυνόπτος εἴη.

DE SANCTORUM APOSTOLORUM Canonibus.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

SANCTORUM Apostolorum nomine nuncupati octoginta quinque Canones primi commodissimè collocantur, utpote qui, ut aiunt nonnulli, à magno inter Martyres Clemente conscripti sunt. Hic autem magni Petri socius fuit, quinetiam & Divi Pauli, ut ipse nimirum de eo tradit: qui tertius post præceptorem Petrum Romæ Episcopus nominatus est, Lino succedens: & Martyrii coronâ sub Imperatore Trajano redimitus est. Clementem autem eos scripsisse nonnulli conjecturam fecerunt ex eò quòd in ultimo canone propriam suam inducit personam; quod etiam Divum Lucam in Actis Apostolorum feciſſe constat. Nusquam enim omnes sacros Apostolos unà convenisse & eos communi consensu constituisse scriptis traditur. Et verisimile est summos Apostolorum ei qui tamdiu præsentiâ ipsorum fruitus est, illos dictâsse, & jussisse ut scriptis mandaret. Huic autem & Epistolæ ad Hæbreos in linguam Græcam interpretationem ascribunt: multum enim est affinitatis, & ambo eandem speciem & ipsius loquendi formulæ characterem ferunt. Non autem me latet quosdam è veteribus hosce canones dubiæ fidei existimâsse, donec sancta & œcumenica sexta Synodus, omnium sacrorum canonum numerum determinans, quos tam œcumenicæ quam locales Synodi, quosque etiam nonnulli pietate & virtute eximii patres privatim composuerant, horum inprimis mentionem facit. Dicit enim, A sanctis Patribus qui nos præcesserunt susceptos & confirmatos & nobis etiam sub sanctorum & glorioſorum Apostolorum nomine traditos octoginta quinque canones autoritatem retinere nos etiam jubemus, exceptis Clementis Epistolis & Constitutionibus; hæ enim multis adulterinis & perniciosis corruptæ sunt. Hæc itaque talis tantorum & tantæ autoritatis virorum sententia omnem animi de canonibus Apostolicis dubitationem summâ potestate fidelium cordibus evulsit.

ΠΡῶτοι τοίνυν οἱ ἐπ' ὀνόματι τῶν ἁγίων ἀποστόλων πέντε πρὸς τοῖς ὀγδοήκοντα κανόνες ἐν τῇ τῶν καθολ πρώτῃ μοίρᾳ ἐκδέδονται, συγγραφέα χρόνῳ ὡς φασί τινες ὄντες μέγιστ ὄν μάρτυσι Κλήμεντα. Πέτρου δὲ ἰῶ ἄρα ἐστὶ ὁμιλητὴς τοῦ μεγάλου· ἀλλὰ δὴ καὶ Παύλου τοῦ θείου, ὡς αὐτὸς δήπου πρὲ αὐτοῦ ἱστορεῖ· ὃς τρίτος μετὰ τὸν διδάσκαλον Πέτρον τῆς Ρώμης ἐπίσκοπος κεχειροτόνηκε, καὶ Λῖνον ἀποδεξάμενος, καὶ τὸν μαρτυρικὸν ἀνεδήσατο στέφανον ἐπὶ Τραϊανοῦ βασιλέως. Κλήμεντα δὲ τούτους γράψαι τινὲς ἐστοχάσαντο ἐκ τοῦ ὃ οἰκεῖον προσάγειν πρόσωπον τῷ πεπιστωμένῳ κανόνι· ὡς γε δὴ καὶ ὁ θεῖος Λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσι ποιοῦν δείκνυται. εὐθὺ γὰρ ἱστόρηταί που πάντας εἰς τοὐπὶ συνελθεῖν τοὺς ἱεροὺς ἀποστόλους καὶ κοινῇ τότους συμπαραλαβεῖν. καὶ εἰκὸς γε τοὺς ἄκρους τῶν ἀποστόλων τῷ πολιῷ ἤδη χρόνῳ τῆς συμοισίας αὐτῶν ἀπολελαυκότι, τούτους ὑπαγορεῦσαι, καὶ γραφῇ δοῦναι κελεῦσαι. τότῳ καὶ τὰ πρὸς ἑβραίους ὕστερον λῆς τοῖς πρὸ τοῖ ἑλλάδα φωνῇ ἑρμήνειαν ἀναπτάσαι, πολὺ γὰρ ὃ συγγνοὺς καὶ ἄμφω φέρεσι ταῦτα τῆς ἰδέας καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν λόγων ἐκείνου. οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὥς τινες τῶν ἀρχαίων ἀμφιβόλους τοὺς κανόνας τούτους ἡγήσαντο, ἕως ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ἕκτη συνόδος τοῖ ἀπαριθμησιν ποιουμένη τῶν ἱερῶν ἁπάντων καὶ θείων κανόνων, ὡς αὖτε οἰκουμενικοὺς καὶ τοπικοὺς συνεταξατο συνόδους, καὶ οὓς αὖθις ἰδίᾳ τῶν ἐπ' εὐσεβείᾳ διενεγκόντων καὶ ἀρετῇ πατέρων ἔνιοι, προσύρρου τούτων ἀπεμνημόνευσε· φησὶ γὰρ τοὺς ὑπὸ τῶν πρὸ ἡμῶν ἁγίων πατέρων καὶ δεχθέντας καὶ κυρωθέντας, ἀλλὰ μὴν καὶ παραδοθέντας ἡμῖν ἐν ὀνόματι τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων ἀποστόλων ὀγδοήκοντα πέντε κανόνας, ὃ κύριος ἔχειν καὶ ἡμεῖς κελεύομεν, πλὴν τῶν τοῦ Κλήμεντος ἐπιστολῶν τε καὶ διαταξέων· αὗται γὰρ πρὸς τῶν δυσπειθῶν πολὺ ὃ νόθον καὶ σφαλερὸν εἰσεδέξαντο. ἡ τοιαύτη τοίνυν αὕτη φωνὴ τοσούτων καὶ πλικούτων ἀνδρῶν πᾶσαν λογισμὸν πρὸς τοὺς ἀποστολικοὺς κανόνων ἀμφίβολον ἐκ τῶν τῶν πιστῶν καρδίας μετὰ πολλοῦ τοῦ κρείττονος προσεῖλε.

Περὶ τῆς ἐν Καρχηδόνι συνόδου.

Τῶν γε μὴν οἰκουμενικῶν τε καὶ τοπικῶν ἁπασῶν ἡ ἐν Καρχηδόνι συνόδος ἀρχαιοτέρα ἱστόρηται· ἔξαρχον μὲν ἐσχηκυῖα τὸν μέγαν Κυπριανόν. εἰς ὀγδοήκοντα δὲ ἐπληθύνετο περὶ τοὺς πεντήκοντα. οἱ δὴ καὶ ἕν μόνον ὥρισαν ὡς ἂν εἴδει κανόνος ψήφισμα, τοὺς καθάπαξ ὑπὸ πάντων αἱρετικῶν τε καὶ σχισματικῶν βαπτισθέντας τῇ καθολικῇ περιερχομένους ἐκκλησίᾳ αὖθις βαπτίζεσθαι· σχισματικοὺς δὲ τοὺς περὶ Νοβάτον αἰνιττόμενοι. τότε γὰρ καὶ ἡ τούτου B αἵρεσις εἰσεφθάρη τῇ ἐκκλησίᾳ. τοῦ ψηφίσματος τούτου ὁ μέγας μέμνηται Βασίλειος ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ κανόνι· δι' ἔπαινον μὲν αὐτὸ ποιούμενος, οἰκονομίας δὲ χάριν ἀρθῆναι αὐτοῦ καταψηφιζόμενος. ἀλλὰ καὶ ἡ δευτέρα οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐν τῷ ἑβδόμῳ ταύτης κανόνι πάντα τοῦτου ἀφαιρεῖται. διὰ τί τοῦτο ἡ ἕκτη καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ὁ ἀκόλουθός φησι τοῖς πατράσι τούτοις κανὼν ἐν τοῖς τόποις αὐτῶν καὶ μόνοις κεῖσθαι ὃ παραδοθὲν αὐτοῖς ἔθος ἐκράτησε. τοῦτο γὰρ ὡς ἔοικε τῷ τότε συνεπίπλει καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασι· διὸ καὶ ἡ τούτων μεταβολὴ εἰς ὃ μηκέτι ἐνεργεῖν καὶ τοῦτον μετέβαλεν. ὁ δὲ μέγας οὗτος Κυπριανὸς ὅτι Δεκίου ὅ C τε μαρτυρίαν βεβαιοῦν ἤρασε. Δέκιος δὲ μετὰ Φίλιππον Τραϊανὸν ἐκκαιδέκατον ἐβασίλευσεν ἔτεσιν ὀλίγοις ἐκείνου παρῳχηκότων ἑβδομήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν.

Περὶ τοῦ ἁγίου Διονυσίου Πατριάρχου τῆς Ἀλεξανδρείας.

Κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ καὶ ὁ μέγας ἤνθησε Διονύσιος, ὃς πρός τινα Βασιλίδην περὶ διαφόρων ἔγραψε κεφαλαίων· καὶ ὡς κανόνας ταῦτα ἡ ἐκκλησία ἐδέξατο. οὗτος τοιγαροῦν ὁ θεῖος Διονύσιος γέγονε μὲν ἀκροατὴς Ὠριγένους ἐν τῷ D πεμπτῳ τῆς βασιλείας ἔτει Φιλίππου, ὃς μετὰ Γορδιανὸν ἐβασίλευσε. τὸν δὲ βίον μεταλλάξαντος Ἡρακλᾶ τῷ πεντεκαιδεκάτου τῆς Ἀλεξανδρέων ἐπισκόπου τιμὴ προεδρίαν ταύτην ὅδε ἀπολαμβάνει, καὶ προεδρεύει ὅτι δέκα καὶ ἑπτὰ ἔτεσιν, ἤτοι λοιποῖς τρισὶ Φιλίππου, καὶ τῷ ἑνὶ Δεκίου καὶ τῷ ἑνὶ Γάλλου, καὶ Βολουσιανοῦ τοῦ υἱοῦ Δεκίου, ἐν τῷ ιβ'. Οὐαλεριανοῦ καὶ Γαλλιήνου τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, (πεντεκαίδεκα γὰρ ἦτοι ἐβασίλευσεμ), πρὸς κύριον μαρτυρικῷ ὠκειώθη τέλει. ὁ δὲ Βασιλίδης τὴν τοῦ πενταπόλιν τῆς Λιβύης ὡς προικίας τινὸς ἐπισκοπῆς, ὡς φησιν Εὐσέβιος ἔν τῷ ς'. καὶ ζ'. τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λόγῳ. E

Περὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας πρώτης συνόδου.

Μετὰ δὲ ῥηθέντα Οὐαλεριανὸν ἔτος ἓν Κλαύδιος ἐβασίλευσε· μεθ' ὃν Αὐρηλιανὸς ἓξ ἔτη τὰ τῆς βασιλείας διῴκησεν. ἐν τοίνυν τοῖς τούτου χρόνοις ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας γέγονε συνόδος, κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως· ὃς ζωὴν ὁπόσην· ὧν πονηρᾶς αἱρέσεως ἀρχηγὸς ἐγένετο· χριστὸν γὰρ δὲ ἀληθινὸν θεὸν ἄνθρωπον ἔλεγε ψιλόν, θείας χάριτος καθάπερ οἱ προφῆται ἠξιωμένον· τὸν δὲ ἐκ F τοῦ θεοῦ λόγον προφορικόν. τοῦτο μαθόντες οἱ τὰς πρὸς ἕω ἐκκλησίας ἰθύνοντες, σὺν ὀλίγοις ὅτι πρὸς Ἀντιοχείᾳ προσέβαλλον· ὧν ἦρχον Ὑμέναιος Ἱεροσολύμων, Γρηγόριος Νεοκαισαρείας ὁ Θαυματουργός· Ἀθηνόδωρος ὁ ἐκείνου ἀδελφός· Φιρμιλιανὸς Καισαρείας τῆς Καππαδοκῶν, καὶ Ἕλενος τῆς Ταρσέων. καὶ πρῶτον μὲν εἰσηγήσεσι καὶ συμβουλίαις ἐπειρῶντο τῆς κακοδοξίας μεταθεῖναι τὸν Παῦλον, τοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν ἀποδείξεσι κεχρημένοι. ὅτε δὲ εἶδον ἀνιάτως νοσοῦντα, τότε σύμφωνον ψῆφον ἐξενεγκόντες, τῆς ἱε-

De Synodo Carthaginensi.

Omnium quidem universalium pariter ac localium Synodus Carthagine habita antiquissima fuisse traditur: quæ præsidem habuit magnum Cyprianum. Episcopis autem octoginta quatuor completa fuit. Hi autem unum tantum sub canonis formâ decretum ediderunt, eos nimirum qui ab hæreticis quibuslibet aut schismaticis semel baptizati sunt, si ad Ecclesiam Catholicam accedant, denuo baptizari: Per schismaticos autem Novati gregales indigitant. Et tum enim temporis istius hæresis in Ecclesiam perniciosè irrepserat. Hujus decreti magnus Basilius in primo ipsius canone mentionem facit: laudis quidem gratiâ illud citans, propter œconomiam autem abolitionem ejus decernens. Quinetiam secunda quoque universalis Synodus in septimo ipsius canone huic contraria statuit. Quapropter etiam sexta & universalis Synodus, canon, inquit, ab istis Patribus expositus in suis ipsorum locis, iisque solis juxta consuetudinem iis traditam obtinuit. Hoc enim, ut verisimile est, istis temporibus negotiisque utile fuit: quocirca horum mutatio illum etiam canonem commutavit, ne ampliùs in usu esset. Magnus autem hic Cyprianus sub Decio martyrii præmium accepit. Decius autem decimus sextus fuit post prædictum Trajanum Imperator, annis ab eo clxx. elapsis.

De sancto Dionysio Patriarcha Alexandriæ.

Eodem etiam tempore magnus Dionysius claruit, qui ad quendam Basilidem de diversis scripsit capitibus, quæ Ecclesia tanquam canones recepit. Hic porro divinus Dionysius Origenis auditor fuit, quarto imperii Philippi anno, qui post Gordianum imperavit. Heraclâ autem decimo tertio Ecclesiæ Alexandriæ Episcopo vitâ functo, præfecturam istam hic excepit; cumque eam administrâsset septendecim annos, nimirum tres reliquos Philippi, & unum Decii & unum Galli & Volusiani Decii filii, in duodecimo Valeriani & Galieni ipsius filii anno (hi enim annos sexdecim imperarunt) ad Dominum martyrio emigravit. Basilides autem Pentapoli Libyæ parœciæ cujusdam Episcopus fuit, ut ait Eusebius in sexto & septimo Ecclesiasticæ historiæ libro.

De prima Synodo Antiochiæ Syriæ celebrata.

Post dictum Valerianum Claudius unum annum imperabat, post quem Aurelianus imperium sex annos administrabat. In istius itaque temporibus Synodus Antiochiæ, quæ est Syriæ civitas, celebrata est, contra Paulum Samosatenum, qui, cum istius civitatis Episcopus esset, pessimæ hæreseos autor fuit: Christum enim verum Deum nudum esse hominem dixit, divinæ gratiæ non secus ac prophetæ dignatum, Dei vero filium sermonem esse ore prolatum. De hoc certiores facti illi qui Ecclesias Orientales regebant, non pauci Antiochiæ conveniebant, quibus præsidebant Hymenæus Hierosolymitanus, Gregorius Thaumaturgus Neocæsarienſis, Athenodorus ejus frater, Firmilianus Cæsareæ Cappadocorum, & Helenus Tarsensis. Et primo quidem adhortationibus & consiliis Paulum à pravâ opinione reducere moliti sunt, demonstrationibus è sacris scripturis petitis utentes. Cùm eum autem incurabili laborantem

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

morbo viderint, hinc unanimam ferentes sententiam, A istum sacerdotio privabant, & Ecclesiâ abscindebant. Cum iste autem sè opponeret, & Ecclesiæ præfecturam contra leges detineret, sancta Synodus Aurelianum Imperatorem conveniebat, eum de Pauli contumaciâ certiorem faciens: Ille autem etiamsi Græcus, eorum qui ejusdem erant fidei sententiæ reluctantem, societate illorum abscindi, & sic Ecclesiâ expelli statuit: Istius autem causam ad Romanæ etiam Ecclesiæ Episcopum ejusque Antistites retulit, ut cum illi examinâssent utrum justè depositus fuisset, Ecclesiâ ejiceretur. Hæc autem Eusebius Pamphili scriptis mandavit. Canones autem hujus Synodi non inveniuntur, præterquam sancti Gre- B gorii & solius Thaumaturgi Epistola, quæ duodecim canones continet; qui etiam uti dictum est huic Synodo interfuit. De illo autem magnus Gregorius Nyssenus peculiarem tractatum composuit.

σωσιν τῶν ἐγκωνοσθέν καὶ τ ἐκκλησίας ἐξέπεμψεν. ἀντεπίνοντος δὲ αὐτῷ καὶ πλὴν τ ἐκκλησίας ἐξανόμως κατέχοντος ἡγεμονίαν, Αυρηλιανοῦ τ βασιλέως ἡ ἁγία συνόδος ἐδεήθη, τὰ περὶ τ Παύλου θρασύτητος αὐτὸν ἀναδιδάξαντες· ὁ δὲ καίτοι ἕλλην ὑπάρχων, ἀπεφήνατο μὴ ἂν ἀντιλέγοντα τῇ τῆς ὁμοπίστων ψήφῳ, τ ἐκείνων ἀποτιμήσασθαι συμμορείας, καὶ οὕτω τ ἐκκλησίας ἐξελαθῆναι. τὸ κατ' αὐτὸν δ' ὅμως ἀνέδην τῇ τ Ρωμαίων ἐκκλησίας ἐπισκόπῳ, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρχιερεῦσιν, ὡς ἂν ἐπισκεψαμένοις εἰ δικαίως καθῄρηται, τ ἐκκλησίας ἐκδιωχθῆναι. καὶ ταῦτα δὲ ὁ Παμφίλου Ευσέβιος ἱστορεῖ. κανόνες δὲ τ συνόδου ταύτης οὐχ εὑρίσκονται, ὅτι μὴ τ ἁγίου Γρηγορίου καὶ μόνου τ Θαυματουργοῦ ἐπιστολὴ κανόνας ἔχουσα δώδεκα, ὃς καὶ τ συνόδου ταύτης ὡς εἴρηται μέρος ἐγένετο. τὰ δὲ κατ' αὐτὸν ἰδίαν ὁ μέγας Γρηγόριος νύσσης ἐπισκοπὴ πραγματείαν.

De sancti Petri Alexandriæ Archiepiscopi sacri Martyris Canonibus.

Περὶ τῶν κανόνων τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Πέτρου Αλεξανδρείας.

Post Beatum Dionysium, ut modo dixi decimum quartum Alexandriæ nominatum Episcopum, Theo- C nas præfecturam istam suscepit, cui successit maximus, & huic magnus inter sacros martyres Petrus. Hujus in sermone de pœnitentiâ quatuordecim feruntur canones, de iis qui persecutionum temporibus lapsi sunt, & postea pœnitentia ducti, quomodo eos admittere oportet, quinetiam & ex alio de sancto Paschate sermone, quos reliquis etiam canonibus Ecclesia connumeravit: Hic sub Diocletiano martyrii stadium magnanimiter perfecit. Diocletianus autem quintus erat post Aurelianum Imperator quindecim ex eo annis elapsis.

Μετὰ δὲ τὸν μακάριον Διονύσιον, ὡς ἤδη μοι εἴρηται, πεντεσκαιδέκατον Αλεξανδρείας ἐπίσκοπον χρηματίσαντα Θεωνᾶς τὴν προεδρίαν ταύτην ἐδέξατο· μεθ' ὃν Μάξιμος· εἶτα ὁ μέγας ἱερομάρτυς Πέτρος. τούτου ὧν περὶ μετανοίας λόγῳ κανόνες φέρονται δεκατέσσαρες, περὶ μὲν τῶν καιροῖς τῆς διωγμῶν ἀποπεπλωκότων, εἶτα μετανοησάντων· ὅπως δεῖ τούτους προσδέχεσθαι. ἔτι δὲ καὶ ἕτερου λόγου περὶ τ ἁγίου πάσχα, οὓς καὶ τοῖς λοιποῖς ἐναρίθμησε κανόσιν ἡ ἐκκλησία πεποίηκεν. ἔστι δὲ ὅτε Διοκλητιανοῦ ὄντ τ μαρτυρίαι εὐψύχως διώσασθαι φάσκον. πέμπτῳ δὲ Διοκλητιανὸς μὲν Αυρηλιανὸν ἦρξεν, ἐπὶ πεντεκαιδέκατον δ' ἐξ ἐκείνου δεκαπέντε.

D

De locali in Ancyra Galatiæ celebrata Synodo.

Περὶ τῆς ἐν Αγκύρᾳ τ Γαλατίας τοπικῆς συνόδου.

De eodem argumento, eodemque tempore Synodus [Patrum] etiam in Ancyrâ Galatiæ metropoli piè congregata est, in quâ accuratiùs disquirebant quomodo eos qui post abnegationem pœnitentiam agunt, administrare oportet. Sacro huic conventui præsidebant Vitelius Antiochiæ Syriæ civitatis, Agricolaus Cæsareæ Cappadociæ, & martyr Basilius Episcopus Amasiæ. Qui etiam xxv. canones de eodem & aliis etiam E argumentis conscripserunt. Hic autem Basilius sub Licinio martyrii coronam accepit.

Ἐπὶ ταύτῃ τῇ καταθέσει καὶ κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου καὶ ἡ ἐν Αγκύρᾳ τῇ μητροπόλει τ Γαλατίας συνοδος εὐσεβῶς συνελήλυθεν. ἀκριβέστερον ἐκζητήσαντες ὅπως ἄρα προσῆκεν οἰκονομεῖν τοὺς μετὰ τὴν ἄρνησιν μεταμελομένους. ἐξῆρχον δὲ τ ἱεροῦ τοῦ δὲ συλλόγου Ουϊτάλιος Αντιοχείας, τῆς Συρίας, Αγρικόλαος Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ ὁ μάρτυς Βασίλειος ἐπίσκοπος Αμασίας· οἱ καὶ κανόνας περὶ τούτων, καὶ δὴ καὶ περὶ ἑτέρων καταθέσεων πέντε πρὸς τοῖς εἴκοσι συνεγράψαντο. ὁ δὲ Βασίλειος ἔστε ὅτε Λικινίου τὸν τ μαρτυρίας στέφανον ἀνεδέξατο.

De locali Synodo Neocæsariæ habitâ.

Περὶ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ τοπικῆς συνόδου.

Post hanc Synodus Neocæsareæ, quæ est urbs Ponti, congregata est. Sanctus autem Martyr Basilius Episcopus Amasiæ iis etiam interfuit: [in quâ Patres] qui etiam quatuordecim ad rectam Ecclesiæ constitutionem conducentes canones composuerunt. F

Μετὰ ταύτην ἡ ἐν Νεοκαισαρείᾳ τῇ κατ' Πόντον συνέστη συνόδος. συνῆν δὲ καὶ τούτοις ὁ ἅγιος μάρτυς Βασίλειος ἐπίσκοπος Αμασίας. οἳ καὶ κανόνας συντάττοντες τοιούσδε πρὸς τοῖς δέκα εἰς πλῆθος τ ἐκκλησίας εὐταξίαν συντείνοντας.

De prima & Oecumenica Synodo Nicææ habita.

Περὶ τ ἐν Νικαίᾳ πρώτης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου.

Porro prima & œcumenica sancta Synodus trecentorum & duodeviginti patrum Nicææ in Bithyniâ congregata est, decimo imperii Constantini magni anno, post annos à Domini incarnatione numero Patribus omnino æquales, videlicet trecentos & duodeviginti, quibus præsidebant Silvester & Julius celeberrimi veteris

Λοιπὸν ἡ πρώτη καὶ οἰκουμενικὴ ἁγία συνόδος, τ τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων ἐν τῇ κατ' Βιθυνίᾳ συνεκροτήθη Νικαίᾳ, ἔτει δεκάτῳ τ βασιλείας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, μετ' χρόνους τ τ κυρίου ἐνσάρκωσιν τοῖς θείοις ἀντικρὺς ἰσαρίθμους πατράσιν, ὀκτωκαίδεκα δηλαδὴ πρὸς τοῖς τριακοσίοις, ὧν ἐξῆρχον Σίλβεστρος καὶ Ιούλιος τ παλαιᾶς

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

παλαιᾶς Ρώμης ἀφιφαιεῖς πρέσβυσι· αὐτῷ μὲν ἐπίσκοπον A Romæ præſules; eorum autem neuter aderat, ſed uterque Bitonem & Vincentium ſui ipſius loco juxta Sacerdotii ſui tempus communi affuturos Synodo mittebant; Alexander quoque Conſtantinopolis, & Alexander Alexandriæ Archiepiſcopus, qui commilitonem etiam magnum Athanaſium ſecum adduxit, qui tunc temporis Diaconorum ordini præerat; Euſtathius Antiochenus, & Macarius Hieroſolymitanus. Congregati ſunt autem adverſus impium Arium, qui genus ab Alexandriâ ducens, & in Presbyteri Eccleſiæ ibidem conſtitutæ gradum promotus, filium & verbum Dei (proh impudentem linguam!) ad creaturam & quid factum deduxit. Verùm Synodi Patres, cum trium in divinâ naturâ perſonarum conſubſtantialitatem omnibus prædicaſſent, Arii in Deum inſanientis gregales hiſce ipſorum decretis aſſenſum ſuum non præbentes, anathemati ſubjiciebant. Ab hâc præterea Synodo ad Eccleſiaſticam conſtitutionem canones viginti editi fuerunt.

Περὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας τοπικῆς δευτέρας συνόδου.

De locali in Antiochia Syriæ civitate ſecunda Synodo.

Ἑτέρα συνόδος ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας αὖθις συνεκροτήθη ὑπὸ Κωνσταντίου υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, μετὰ πέν- C τε ἔτη τῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πρὸς θεὸν ἀναλύσεως· οἱ καὶ κανόνας πέντε πρὸς τοῖς εἴκοσιν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν τῆς ἐκκλησίας ἐκδεδώκασιν.

Altera [Patrum] Synodus in Antiochiâ, quæ Syriæ civitas eſt, ſub Conſtantio Conſtantini magni filio rurſum congregata eſt, poſt quinque annos à patris ipſius ad Deum reditu numeratos. Qui etiam viginti quinque ad communem Eccleſiæ utilitatem canones ediderunt.

Περὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ τοπικῆς συνόδου.

De locali Synodo Sardicæ habita.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ σύνοδος ὅτι τῆς βασιλείας τοῦ δηλωθέντος ἤνθρισεν Κωνσταντίου. ὁ γὰρ βασιλεὺς ἐπὶ τῇ τῶν Ἀρειανῶν αἱρέσει προσκείμενος, σπουδὴν ἐποιεῖτο ἓν τῇ D προτέρᾳ δογματισθέντα συνόδῳ μεταποιῆσαι· ὅπερ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κώνστας τῆς πρεσβυτέρας Ρωμῆς κρατῶν, ἐξ ἀναφορᾶς τοῦ τότε πάπα μαθὼν, πόλεμον ἠπείλησε διὰ γραμμάτων τῷ ἀδελφῷ, εἰ μὴ παύσαιτο κινῶν τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὴν ὀρθὴν πίστιν σαλεύων. ὁ δὲ ἀκριβὲς τῆς πίστεως ζητεῖν ἀντιπέστειλε τῷ ἀδελφῷ καὶ βεβαιωθῆναι διὰ συνόδου τυγχάνειν αὐτοῦ. ἔδοξε τοίνυν τοῖς ἀμφοτέροις τοῖς αὐτοκράτορσιν ἀμφοτέρωθεν σύνοδον γενέσθαι ἀρχιερέων, καὶ τὴν τοῦ ἐκείνων δογματισθεῖσαν πίστιν κρατεῖν. διὸ κελεύσει τούτων ἠθροίσθησαν ὅπισθοι μὲν ἀριθμὸν εἰς καὶ πεντηκοντα πρὸς E τοῖς τριακοσίοις ἐν Σαρδικῇ τῇ λεγομένῃ τριακοντζῇ, οἳ δὴ καὶ τὰ τοῖς πατράσι δογματισθέντα ἐν τῇ κατὰ Νικαίαν συνόδῳ βεβαίως ἔχειν ἐψηφίσαντο· καὶ πάντων οὐχ ἧκιστα ὅσῳ αὐτοῖς σωτηρίαν ἱερὸν τῆς πίστεως σύμβολον· τοὺς δὲ τοῦτο τολμῶντας μεταποιεῖν, κληρονόμους εἶναι τῶν ἀναθεμάτων. οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ κανόνας σωτηρίοις εἴκοσι δ ἀσφαλεῖς ὁμοῦ καὶ ὠφελίμους κοινῇ τῇ ἐκκλησίᾳ ποιεῖσθαι.

Quinetiam Synodus Sardicenſis commemorato Conſtantio imperante congregata eſt. Hic enim Imperator Arianorum hæreſi adhærens, ea quæ in primâ decreta ſunt Synodo commutare ſtuduit: quod cum frater ipſius Conſtans, qui veteris Romæ imperium tenuit, ex illius qui tunc temporis Papa erat relatione didiciſſet, bellum per literas fratri comminabatur, niſi Eccleſiam commovere, & orthodoxam fidem labefactare deſineret. Hic autem ſe accuratam fidem inquirere, quæ etiam ut confirmetur ſummam adhibere diligentiam, fratri per literas reſpondebat. Ambobus igitur Imperatoribus Synodum Antiſtitum celebrari, & fidem ab iis conſtitutam obtinere viſum eſt. Quocirca eorum juſſu Epiſcopi CCCXII. Sardicæ quæ Triaditze dicitur, congregati ſunt. Hi autem ea etiam quæ à Patribus in Synodo Nicenâ decreta ſunt, firma manere præcipiebant, & omnium maximè ſacrum fidei Symbolum ab iis compoſitum: eos autem qui illud commutare auſi fuerint, anathematis hæredes eſſe. Quinetiam viginti canones ſecuritatem pariter ac utilitatem toti Eccleſiæ ſubminiſtrantes conſtituebant.

Περὶ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ τοπικῆς συνόδου.

De locali Synodo Laodiceæ habita.

Μετὰ τὴν ἐν Σαρδικῇ καὶ ἐν τῇ τῆς Φρυγίας μητροπόλει Λαοδικείᾳ ἑτέρα σύνοδος ἁγίων συνέβη πατέρων, καὶ κανόνας ἐξέθεντο ἑξήκοντα καὶ πεντήκοντα, ὅσα γε εἰς τὴν τῆς ἐκκλησίας ὠφέλειαν οὐδὲν ἐλλείποντας τῶν πρὸ αὐτῶν. F

Poſt Sardicenſem etiam in Laodiceâ Phrygiæ metropoli alia ſanctorum Patrum Synodus congregata eſt, & canones lix. edidit, quantum ad Eccleſiæ utilitatem ſpectat, præcedentibus nihilo inferiores.

Περὶ τῶν κανόνων τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου.

De ſancti Athanaſii Canonibus.

Εὑρεῖν ἔχεις, ἡ φιλόκαλος ἀκοὴ, καὶ τοῦ τῆς ἐκκλησίας ἐρείσματος. τοῦ μεγάλου πατρὸς Ἀθανασίου φημὶ οὐκ ὀ-

Non pauca, auris honeſti ſtudioſa, etiam ex Eccleſiæ fulcimento, magno nimirum Patre Athanaſio in præſenti

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

præsenti opere comprehensa invenias: Qui cum Synodo Nicænæ, ut dictum est, interesset, non multo post tempore Alexandriæ thronum sibi commissum habuit, divino succedens Alexandro: prædicto itaque sancto martyri Petro Aquilas successit, huic autem divinus hic Alexander. Magni autem Athanasii trophæis plena quidem est terra, cum Poeta loquar, plenum etiam mare. Revera enim in divinis certaminibus plusquam homo visus est.

λίγα τῷ ἁγίῳ ἐμπεριειλημμένα συγγράμματι· ὃς τῇ κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ πρῶτον, ὡς δεδήλωται, μετ' οὐ πολὺ τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας θρόνον ἐπεχειρίζετο, Ἀλέξανδρον τὸν θεῖον διαδεξάμενος· τῷ γοῦν ἀνωτέρω ῥηθέντα ἱερομάρτυρα Πέτρον Ἀχιλᾶς διεδέξατο, τῷ δὲ ὁ θεῖος Ἀλέξανδρος οὗτος. τοῦ δὲ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου τροπαίων πλείη μὲν γαῖα, κατὰ τὸν ποιητήν, πλείη δὲ θάλασσα. ἀπεχνῶς γὰρ ὑπεραν-θρώπου ὤφθη τοῖς κατὰ θεὸν ἀγωνίσμασιν.

De magni Basilii Canonibus.

Περὶ τῶν κανόνων τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

Verùm Olympicus hic victor vitæ quidem stadio discessit, certaminum præmia abundè recepturus. Ne autem veritatem propugnans phalanx antesignano destitueretur, magno protinus patri Basilio prælii contra fidei hostes suscepti tessera datur. Et mihi quidem videtur neminem eorum qui suavi melle affluentem illius linguam vel primis labris attigerunt ignorare quàm abunde eos superavit. Sole verò splendidiùs liberali sermonum luce Ecclesiam illustravit. Iste enim nocti cedit, hic autem in malitiæ tenebras victoriam reportavit. Quin potius quanto natura rationalis ab inanimatâ discrepat, tanta est utriusque in operatione differentia. Ille enim radios suos in terram dimittens sensitivis tantum animalibus fiduciam cum lætitiâ largitur: hujus autem sermonum radii ex quo orti sunt ad hunc usque diem, non tantum rationalem in terrâ naturam, sed ipsum scindentes aërem & cœlum penetrantes, ipsos etiam Angelorum choros multâ voluptate explerunt. Si ob unum enim peccatorem resipiscentem gaudium sit in cœlis, hunc autem & vitâ fruentem, & functum innumerabiles ad pœnitentiam sermonibus indies attrahere liquet, eum multo magis Angelicam naturam gaudio perpetuo non demulcere nemo asserat. Hujus canonicas ad sanctum Amphilochium Iconii Episcopum Epistolas tres, in canones octoginta quatuor distributas, & alia nonnulla præter eas de diversis argumentis capita præsens syntagma exhibet.

Ἀλλ' ἀνεχώρει μὲν τοῦ κατὰ τὸν βίον σταδίου ὁ ὀλυμπιονίκης οὗτος, τὰ βραβεῖα τῆς ἄθλων φιλοτίμως ἀπολησόμενος. ἵνα δὲ μὴ κενὴ προμάχου ἡ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐπῆ παράταξις, οὐδὲν τῷ μεγάλῳ πατρὶ Βασιλείῳ σύνταγμα δέδοται τῶν πρὸς τοὺς ἐξωθεν τῆς πίστεως πάλης. καὶ οἶμαι μηδένα ἀγνοεῖν τῶν τὸ βραχὺ γλυκαμένων τοῦ ἡδέως μέλιτος ῥεούσης γλώττης ἐκείνου, ὅπως τοὺς μὲν ἐκ παρουσίας κατηγωνίσατο. ἡλίου δὲ φαιδρότερον, διαφυλεῖ τῷ φωτὶ τῶν λόγων τὴν ἐκκλησίαν καταύγασεν· ὁ μὲν γὰρ παραχωρεῖ τῇ νυκτὶ, ὁ δὲ τοῦ τῆς πονηρείας σκότου περιεγένετο. μᾶλλον μὲν οὖν ὁπόσον ἡ λογικὴ φύσις διενήνοχε τοῦ ἀψύχου, τοσοῦτον ἑκατέρων ὅ τε ἐνεργείας διαφορὰν. ὁ μὲν γὰρ τοῖς ἀκτῖνας τῇ γῇ ἀφιεὶς, τοῖς ἄνευ τοῦ λόγου μόνον αἰσθήσεως μεταδίδωσι χαρᾶς· αἱ δὲ τούτου τοῦ λόγου ἀκτῖνες ἐξότου τὸ ἐγένοντο ἄχρι καὶ σήμερον, οὐχ ὅπως τοῦ ἐν τῇ γῇ λογικοῦ φύσιν, ἀλλὰ τέμνουσαι τὸν ἀέρα καὶ τὸν οὐρανὸν ὑπερκύπτουσαι πολλῆς ἡδονῆς καὶ τοὺς τῶν ἀγγέλων ἐμπιπλᾶσι χοροὺς. εἰ γὰρ ὅτι ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι χαρὰ γίνεται ἐν τοῖς οὐρανοῖς, αὐτὸν δὲ καὶ πλείω ἔτι τοῦ βίου καὶ ἀπὸν τοῖς λόγοις ἀριθμοῦ κρείττους ὁσημέραι πρὸς μετάνοιαν ἕλκων δείκνυται, πόσου γε οὐδ' ἂν εἷς εἴποι μὴ τὸν τῶν ἀγγέλων φύσιν ἑκάστοτε τοῦτον ὑπερφαίνειν. τούτου ὅ τῶν ὅλων φέρει σύνταγμα τοὺς πρὸς τὸν ἅγιον Ἀμφιλόχιον ὅπατον Ἰκονίου κανονικὰς ἐπιστολὰς τρεῖς, εἰς κανόνας διῃρημένας πεντήκοντα καὶ ὀγδοήκοντα. καί τινα περὶ ταύτας κεφάλαια διαφόρων ὑποθέσεων πέρι.

De Canonibus sancti Gregorii Nysseni.

Περὶ τῶν κανόνων τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης.

Huic etiam frater ipsius Gregorius socius in bello fuit, qui Nysiæ thronum adornavit, vel potius, universum sub sole orbem liberali sermonum fluento irrigavit: hic ut quicquid de eo cognosci potest, breviter exhibeam, virtutis præstantiâ & pro pietate zelo non minus quam consanguinitate fratri convenire flagitabat. Hujus canonicam ad Letoium Melitinæ Episcopum epistolam præsens collatio aliis connumerat.

Τούτῳ καὶ ὁ ἀδελφὸς Γρηγόριος σύμμαχος ἦν, ὁ τὸν τῆς Νύσσης θρόνον κατακοσμήσας, μᾶλλον δὲ πᾶσι ὑφ' ἡλίῳ συμπασῃ πλουσίῳ τῷ ῥείθρῳ τῶν λόγων ἀρδεύσας. ὃς οὐχ ἧττον τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ περὶ εὐσεβείας ζήλου ἢ καθ' αἷμα φροντίσειν ἠξίου τοῦ ἀδελφοῦ, ἵνα ὡς ἐν βραχεῖ ὅ πᾶν τὸ δὲ γνώρισμα σαφέστερον. τούτῳ πρὸς Λητοῖον ὅπατον μελιτινῆς κανονικῷ ὅπερ ὁ θρόνος ἕτερος τοῖς ἄλλοις συναριθμεῖ.

De locali in Gangra Synodo.

Περὶ τῆς ἐν Γάγγρᾳ τοπικῆς συνόδου.

Synodus etiam in Gangrâ, quæ Paphlagonorum est metropolis, post Nicænam primam congregata est, contra quendam Eustathium & istos qui eâdem, quâ ipse, opinione imbuti sunt. Qui igitur Eustathius, ut Hermias Sozomenus scribit, Ecclesiam Sebastiæ, quæ est urbs Armeniæ, administrâsse dicitur, monasticam etiam Philosophiam, atque austeram in eâ vivendi rationem primum cœpisse, de cibis etiam quibus vesci, & abstinere oportet, statuisse; ut & de vestimento quo utendum est, morum & vitæ accuratè traductæ author factus; adeo ut nonnulli librum Asceticum, qui magno Basilio tanquam patri ac conditori ascribitur, ab

Καὶ ἡ ἐν Γάγγρᾳ δὲ τῇ μητροπόλει τῶν Παφλαγόνων συνόδος μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ πρώτην συνέστη κατά τινος Εὐσταθίου καὶ τῶν ὁμοδόξων ἐκείνου. λέγεται δὴ Εὐσάβιος οὗτος ὡς Ἑρμείας Σωζόμενος ἱστορεῖ, τὴν ἐν Σεβαστείᾳ τῆς Ἀρμενίας ἐκκλησίαν ἀποτροπεῦσαι μοναχικῆς τε φιλοσοφίας ἄρξαι, καὶ τῆς ἐν ταύτῃ σπουδαίας ἀγωγῆς· ἐδογμάτισεν τε ὧν χρὴ μετέχειν καὶ ἀπέχεσθαι βρωμάτων, καὶ ἐσθῆτος ἧς δεῖ κεχρῆσθαι· ἠδῶν καὶ πολιτείας ἀκριβῶς εἰσηγητὴς γεγόμενος, ὡς καὶ τὴν ἀσκητικὴν βίβλον, ἥτις πατρικὰ καὶ δημιουργὸν τὸν μέγαν Βασίλειον ἐπιγράφεται, ἐκφεύγειν τινὰς αὐτῆς πονηθῆναι. τοῦτο δὲ ψεῦδος ἄντικρυς. οὐδ' ὁπωσποτοῦ

ποιῶ γὰρ ἐκάτερα τὰ τ βιβλου ζώτης φερσῆκεν. εἰ γὰρ
καὶ ὁ λόγοις ὁ ἀνὴρ ἐθρυλεῖτ, καὶ ὅ ἦθος θαυμάσιος ἦν, καὶ
ἐνθμώτατος πεῖθειν, ὡς καὶ πολλοὺς τῶν ἐκπορνευομένων
ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν μεταπεῖσαι σωφρονα καὶ σπουδαῖον βίον
ἑλέσθαι, ἀλλ' ὅ ἀληθὲς εἰπεῖν, οὐ φερσῆν καὶ ὅ ἡμῶν γράφειν
αὐτῷ, (οὐδὲ γὰρ τὴν τέχνην τοῦτο πώποτε ἐξησκῆσεν.)
τοῦτον τοίνυν φασὶν ἀπὸ πολλῆς ἀκριβείας εἰς τοὺς λόγους ἐ-
πιτηρήσεις πάμπαν ἐκπεσεῖν ἀπαιδεύτους κωμῳδῆ τῶν τ
ἐκκλησίας νόμων τε καὶ ἐθῶν. οἱ δὲ αὐτὸν μὴ τ ἐγκλήμα-
τος ἐξαιροῦσιν, ἐπαιτιῶνται δέ τινας τῶν αὐτοῦ μαθητῶν, ὡς
ἔννομον ἐξαβάλλοντας γάμον, πάσης σωτηρίας ἐλπίδα
τοῖς τότε συνεχομένοις ἀποφαινομένους εἰσηρῆσθαι· οἷς δὲ
πειθόμενοι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, οἱ μὲν τὰς ἑαυτῶν ἐξώ-
θουν, αἱ δὲ τὸν ἄνδρας ἀφιέσθαι σωφροσύνης δῆθεν ἐφέ-
σει· εἶτα ἄζυγα μὴ φέροντες βίον εἰς μοιχείαν ἐξώλιε-
θον. ἀμέλει καὶ ὁ οἰκεῖος γεγαμηκότων οὔτε δύχεσθαι οὔτε
μεθ' ἕζης μεταλαμβάνειν ἠνείχοντο, ἀλλὰ καὶ τοὺς γεγαμη-
κότας τῶν πρεσβυτέρων ἀφεφέροντο, καὶ τὰς μὲν τ ἐκκλη-
σιῶν ἀκεραιοῦν καρποφορίας, ζώσας δὲ ὁ αὐτῶν σωμάτων
αὐτοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐκτρέπεσθαι παρῄνουν, ὁ οἰκείας δὲ
μᾶλλον ἐκκλησιάζειν, κἀκεῖ ποιεῖσθαι τὴν κοινωνίαν. οὐ
μὴν ἀλλὰ καὶ δὲ τῶν ἱερῶν οἴκων, ὁ οἷς μαρτύρων ἀπέκειτο
λείψανα ὡς κοινῶν καπφέροντο· καὶ τὰς μὲν ὡρισμένας
νηστείας ἠθέτουν· ὁ τῶν κυριακῶν δὲ νηστεύειν μᾶλλον ἀν-
έπειθον· τὰ κρέα καὶ τὸν ζώντα ἐσθίοντας ἐδελυττοντο· τὸν
σωθέντα χιτῶνας καὶ στολὰς ἀμφιέννυσθαι οὐκ ἠξίουν, ἀλλὰ
ξένας πάντάπασι καὶ ἀήθεις· γυναῖκες δ' αὐτοῖς τὸν κόμον
ἀποκειρόμεναι, στολαῖς ἀνδράσι πρεπούσαις ἐκέχριντο· δού-
λοις σχήμασι θεοσεβείας τῆς δεσποτῶν ἀφίεσθαι συνε-
βούλευον· τὸν χρήμασι πλουτοῦντας καὶ μὴ χαίρειν αὐτὰ κα-
θάπαξ ἐῶντας ἀμφιρίστειν τ τῆ Θεοῦ βασιλείας διϊσχυρί-
ζοντο· καὶ τὰ πλεῖστα ἕτερα παρεπλήσια τούτοις νεωτερίζον-
τες ἐδίδασκόν τε καὶ ἐδογμάτιζον. καὶ τοίνυν τούτων τὸν
πλησιοχώρους φασὶ συνδραμεῖν ὀπισθοπους, ἃ προειρήκαμεν,
καὶ οὓς ἴσμεν καὶ τῆ ταύτη φερομένων ἐκδεδωκέναι κανόνας ὀν-
νεακαίδεκα· ἀλλοτρίους δὲ κἀκείνους τ καθολικῆς ἐκκλη-
σίας ψηφίσασθαι· ἂν μὴ καὶ τὸν ὅρους τ συνόδου ἕκαστον τῆ
σφίσι νενομισμένων ἀποκηρύξωσι. ἐντεῦθεν λόγος Εὐσταθιον
ἐπιδεικνύμενον, ὡς οὐκ ἀυσταλίας ἕνεκεν ἀλλὰ τ καὶ θεὸν
ἀσκήσεως εἰσηγεῖτο ταῦτα, καὶ ὁπόθεν ἀμεῖψαι τε τὸν
σολὸν, καὶ ἀδιαπλησίως τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι τὰς φορέδους
ποιεῖσθαι. ὀνόμαζε γὰρ ἔσεσθαι τὰ πελευτάια τῆς φορέδος πα-
ραίτησιν· εἰ καὶ μηδὲν τ ὑποκοίας ἀπώναζε, οὐδὲ ἀποδράναι
ἔζεσε ὅ μὴ οὐ δίκην ὑποσχεῖν τῆς πεπλημμελημένων, τ τ ἱε-
ροσυλίας ἀφαίρεσιν. οὐκ οἶδα δὲ τί μαθόντες οἱ θεῖον οὕτως
πατέρες ἐφ' ἑκάστῳ κανόνι οὐχ ἀφορισμὸν ἀλλὰ ὅ ἀνά-
θεμα φερσεπέθεσθαι, τ πολλῷ οἶμαι τ κακίας ὁρμῶν ἐκ-
φοβοῦσας ἀναστεῖλαι βουλόμενοι.

A eo compositum fuisse contendant. Hoc autem mendacium satis est manifestum. Hic enim liber nullo modo ei convenit. Quamvis enim vir in sermonibus vulgo celebratus est, & moribus admirabilis, & ad persuadendum aptissimus fuit, adeo ut multos eorum qui stupro indulserant, ad temperantem & honestam vitam traduxerit, tamen, ut quod verum est dicam, disertè scribendi facultas ei non adfuit, (nec enim istam artem unquam exercuit.) Hunc igitur ab exquisitâ disciplinæ normâ ad absurdas prorsus observationes delapsum referunt à legibus moribusque ecclesiasticis penitus discrepantes.
B Non desunt tamen qui culpâ eum eximant; incusent autem nonnullos ex istius discipulis, ut legitimum calumniantes matrimonium, & omnem iis qui illo implicantur salutis spem præcidi affirmantes. A quibus cum viri pariter ac mulieres persuasi fuissent, illi quidem uxores suas expellebant, hæ autem maritos continentiæ nimirum desiderio derelinquebant: deinde vitam sine conjuge traductam ægre ferentes in stuprum delabebantur. porro in matrimonio quoque conjunctorum ædibus nec orare, nec alimentum participare volebant: verum etiam
C presbyteros conjugatos despectui habebant, & Ecclesiarum redditus sibi vendicabant; conventus autem in iis celebratos isti etiam & aliis fugiendos, in ædibus verò potiùs res Ecclesiasticas peragendas, & communionem celebrandam esse præcipiebant. Quinetiam sacras ædes in quibus martyrum reliquiæ reponuntur, tanquam profanas despiciebant, & jejunia stata negligebant, Dominicis autem potius jejunare persuadebant: carnes & iis vescentes abominabantur: Tunicas & stolas communiter usitatas induere non volebant, sed peregrinas omnino & insuetas. Mulieres apud eos comam tonsæ vestimentis virilibus utebantur: servis sub religionis prætextu à dominis secedere consulebant: iis qui divitiis affluunt, &
D eas omnino non relinquunt, nullam fore in Dei regno portionem affirmabant: & alia quamplurima hisce similia de novo introducentes docebant pariter ac tanquam dogmata præscribebant. Adversus hosce igitur finitimos loco prædicto convenisse Episcopos tradunt, quos etiam contra eos qui hujus erant opinionis undeviginti edidisse canones nobis constat; istosque ab Ecclesia Catholica alienos fore constituisse, nisi juxta Synodi decreta omnibus suis institutis renunciarent: in eo igitur Concilio fama est Eustathium declarasse, se non pertinaciæ sed piæ exercitationis gratia hæc introduxisse, & habitum mutare, & non aliter atque reliqui Clerici passim incedere instituisse: Quæ enim postremò sic ab eo gesta sunt, prioribus ut parceretur, impetrari
E existimabat: tametsi nihil utilitatis ex hoc commento percipiebat, nec pœnam ausis suis debitam, à sacerdotio videlicet depositionem, aufugere poterat. Me verò latet quam ob rem divini hi patres singulis canonibus non segregationem sed anathema apposuerint, magnum nimirum malitiæ impetum ex abundantia propulsare cupientes.

Περὶ ἀναθέματος.

De Anathemate.

Τούτῳ δὲ τῷ ἀναθέματι ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ πτάρτη συνόδος εἰς μόνους ἐχρήσαθ τοὺς ὅπ χρήμασι χλευζουνθέντας, ὅπιφέρει δὲ τοῦτο καὶ μοναχοῖς τε καὶ κληρικοῖς, σπουδαιοπρεπῶς ἐπιμορημένοις χρήμασι καὶ μὴ μεταμελομένοις. ἀλλὰ
F ὁ τ γλωττίαν χρυσοῦς ἐν τῇ ὁμιλίᾳ τῇ περὶ τ μὴ δεῖν ἀναθεματίζειν, οὐκ οἴεται δεῖν ὅλως πιστὸν ἄνθρωπον ἀνάθεμα λέγειν. τοῦτο γὰρ πάμπαν τ Χριστοῦ ἀποκόπτειν φησὶ, καὶ τῷ διαβόλῳ ἀνατίθησιν, ὡς μηκέτι χώραν ἔχειν τοιοῦτον σωτηρίας· ἀλλοτριοῦται γὰρ τοῦ Χριστοῦ καὶ τ τῆς πιστῶν ὁμηγύρεως, ὁ ἀνάθεμα γενόμενος, καὶ προσκεκολλᾶται τῷ Σατανᾷ. καὶ ὥσπερ γὰρ τῷ θεῷ ἀνατιθέμενα τῆς κοινῆς καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων χωρίζεται, οὕτως ὁ τοῦ ἐναντίου τὰ τῷ πονηρῷ ἀφορισθέντα ἀποδέχεται τῆς θείων. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ συνοδικὸς ὡς ἔοικε τόμος ἠ-

Hoc autem anathema sancta & universalis quarta Synodus in eos solos qui pecunia ordinati fuerunt, adhibuit, istud autem & Monachis quoque ac Clericis qui militarem susceperunt habitum, & nondum resipuerunt, imponit. Chrysostomus autem in homilia de eo, quòd non oportet anathematizare hominem fidelem, nec omnino oportere anathema proferre putat, hoc enim, inquit, à Christo prorsus abscindit, & diabolo tradit, ut salutis assequendæ locum talis ampliùs non habeat. Qui anathema enim factus est, à Christo, & fidelium societate separatur, & Satanæ adjungitur. Et quemadmodum quæ Deo dedicantur, à communibus & humanis operibus segregantur, sic è contrà quæ improbo separantur, à divinis distrahuntur. Idcirco enim & Synodica, ut videtur, decisio sub imperio

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Constantini Porphyrogeneti, & Patriarchæ Alexii facta, quæ eos qui ab Imperatoribus deficiunt, & arma contra eos suscipiunt, & tyrannidem exercent, anathemate ferit, abrogatur; adeo ut quæ à magno patre Chrysostomo dicta sunt, potius quam quæ à quarta Synodo, & ab hâc Gangrenâ, obtinere debent. Quinetiam hi patres sibi, ni fallor, se præter modum pœnas extendisse conscii, ad canonum finem hæc aiunt, Hæc autem statuimus, non iis qui sese exercere velint succensentes, sed iis qui exercitationem animo superbo ambiunt, & nova quædam præter sacras scripturas introducunt. Nos autem virginitatem cum humilitate admiramur; & continentiam cum pietate approbamus; & secessum à secularibus negotiis cum debitâ modestiâ conjunctum admittimus: & honorabile matrimonium veneramur; & divitias cum justitia & beneficentia non vilipendimus; & vestium tenuitatem non parvi facimus; longis autem vestibus indutos, & effœminatos, & mollibus sese vestibus frangentes aversamur; Dei domos veneramur, & conventus in iis celebratos ut perquam utiles amplectimur, pietatem ædibus non includentes, sed omnem sacram Domini nomine extructam domum venerabilem existimantes; & fratrum in pauperes beneficentiam juxta Ecclesiæ traditiones recipimus: &, ut summatim dicamus, Quæ à divinis scripturis, atque etiam quæ à traditionibus Apostolicis consuetudine non scripta sunt, amore prosequimur, & tradita ut nunquam posthæc desint qui talia faciunt, optamus.

A B C

Δίπτυα ὁ γεγονὼς ὅπι τ βασιλείας Κωνσταντίνου τ Πορφυρογεννήτου, κ τ πατριάρχου Αλεξίου, ὁ τὰς ἀποστάτας ἀναθεματίζων τ βασιλέων, κ κατ' αὐτῶν αἰρομένας ὅπλα, κ τυραννίδα μελετῶντας. οἷα τὰ τ μεγάλου πατρὸς Χρυσοστόμου ὀφείλοντα μᾶλλον κρατεῖν ἢ τὰ τ πλάρτης συνόδου κ τὰ τῆς ἐν Γαγγρᾳ ταύτης. Ἀλλά γε κ οὗτοι σωφρονοῦντες ἑαυτοῖς οἴονται πέρα τ μετρίου τὰ τῆς ὁσιότητος ἐκτείνοντας, πλουτοῦντές φασιν, ταῦτα δὲ ὡρίσαμεν, ὑ κ τ ἀσκεῖν συγγραμμένων ἀγλωκλωσσίας, ἀλλὰ τ ἀφθονίαν ἀγαθοῖς τοῖς ἄσκησιν μετιόντων, κ καινά τινα παρὰ τὰς θείας εἰσαγόντων γραφάς. ἡμεῖς δὲ κ παρθενίαν μ ταπεινοφροσύνης θαυμάζομεν, κ ἐγκράτειαν μ θεοσεβείας ἀποδεχόμενα· κ ἀναχώρησιν μ τ προσηκόντως κόσμου τ ἐγκοσμίων σκευμάτων ἀγάμενα· κ γάμους τιμῶμεν σεμνούς· κ πλοῦτον μ δικαιοσύνης κ εὐποιΐας οὐκ ὀλιγωροῦμεν· καὶ λιτότητα ἐνδυμάτων σὺν ἀπραγίᾳ. τοὺς δὲ ἐλκεχίτωνας κ ἐκνενδυεσμένους, κ τρυφῶντας ἑαυτοὺς μαλακοῖς ἐδύμασιν ἀποτρεφόμενα· τοὺς οἴκους τ Θεοῦ σέβομεν, κ τοὺς ἐν τούτοις σωφρόνως ὡς ἐπωφελεῖς ἀσπαζόμενα· ὑ τοῖς οἴκοις συγκλείοντας τὴν εὐσέβειαν, ἀλλὰ πάντα ἐφ' ὁνόματι τ κυρίου ἀνεγερθέντα ἱερὸν οἶκον σεπτὸν ἡγούμενοι· κ τοὺς εἰς τοὺς πτωχοὺς εὐποιΐας τὴν ἀδελφὴν κ τοὺς ἐκδόσεις τ ἐκκλησίας προσήμενα· κ συλλήβδην εἰπεῖν, τὰ ἐκ τῆς θείων γραφῶν, ἔτι δὲ κ τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεων ἀγράφως ἔθη παραδεδόμενα καὶ τηροῦμεν, κ μήποτε παύσασθαι τοὺς ταῦτα ποιοῦντας εὐχόμεθα.

De secunda Oecumenica Synodo.

Postea etiam secunda ex œcumenicis, Deo annuente, congregata est Synodus, secundo imperii magni Theodosii anno, Nicæna prima annis quinquaginta duobus posterior. Hæc igitur urbem Imperatricem sacram esse Academiam demonstravit. Quinquaginta autem & centum sacri viri congregati sunt. Præsides habuit hæc Synodus Timotheum Alexandrinum, & admiratione dignum Meletium Antiochenum, & Cyrillum Hierosolymitanum, verum etiam Nectarium, qui à Catechumenorum grege modo separatus, & divino lavacro à vitæ sordibus ablutus, jam purus puram sacræ præfecturæ dignitatem induit, & reginæ urbium Episcopus simul ac Synodi præfectus nuncupatus est: quibus interfuit Gregorius Nyssæ in Cappadocia Episcopus, & qui Theologus etiam ex operibus cognominatus est; qui Constantinopolitanum quidem thronum adhuc administrabat, tumultu verò concitato, animo promptiori quam qui recepturi erant, thronum iis qui eum suscipere volebant reliquit: & cum eleganti oratione Synodum majori quam antea admiratione affecisset, ad patriam suam Nazianzum rediit, & quam diu exoptasset requie gavisus est. Haud multo post veteris quoque Romæ Episcopus Damasus eadem quæ Synodus confirmavit. Sacer igitur hic chorus, cum Macedonium Spiritus sancti inimicum, qui thronum Constantinopolitanum olim rapuerat, expulissent, & gregales ejus anathemate condemnassent, Spiritum sanctum ejusdem ac Pater & Filius honoris esse, ut Deum verum pronunciabant: quinetiam cum contra amentem Apolinarium suffragium tulissent, Dominum mentis compotem, & animatam assumpsisse carnem statuebant. Horum etiam præsens Syntagma septem, quos solos ediderunt, canones exhibet.

D E F

Περὶ τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς συνόδου.

Μετὰ τοῦτο κ ἡ δευτέρα τ οἰκουμενικῶν νεύσει θείᾳ συνελήλυθε σύνοδος, τ δευτέρῳ ἔτει τ βασιλείας τ μεγάλου Θεοδοσίου, χρόνοις ὑστερίζουσα τ ἐν Νικαίᾳ πρὸ τῆς δύο κ πεντήκοντα. αὕτη νίκην τὴν μὲν βασιλίδα πόλιν ἱερὸν ἐδείκνυσε φροντιστήριον. εἰς πεντήκοντα δὲ κ ἑκατὸν ἄνδρας ἱεροὺς συνηλείρετο· ἐξάρχους ἔχουσα Τιμόθεόν τε Αλεξανδρείας κ Ἀντιοχείας Μελέτιον, Κύριλλόν τε Ἱεροσολύμων, κ δὲ κ Νεκτάριον, ὃς ἅρτι τ τῆς κατηχουμένων ἀγέλης ἀφορισθεὶς κ τῷ θείῳ λουτρῷ τ βίου ῥύπον ἀποπλυνάμενος καθαρὸς ἤδη τ καθαρὸν τῆς ἱεραρχίας ἀξίωμα περιβάλλεται, κ ἅμα τῆς τε βασιλευούσης ἐπισκοπῆς κ τῆς συνόδου ἔξαρχος ἐχρημάτιζε· μεθ' ὧν Γρηγόριος ὁ τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ Νύσσης ἐπίσκοπος κ ὁ τῆς θεολογίας ἐξ ἔργων ἐπώνυμος, κ θεῖον μὲν ἔτι διέπων Κωνσταντινουπόλεως, σφόδρα δὲ ἡμούμενος, προθυμότερον ἢ οἱ ληψόμενοι τ θρόνου τοῖς βουλομένοις παραχωρήσας· ὃς κ τῷ συνταχθέντι λόγῳ μᾶλλον ἢ πρότερον καταπλήξας τὴν σύνοδον εἰς τὸν ἑαυτοῦ πατρίδα Ναζιανζὸν ἐπάνεισι, κ ἣν ἐκ πολλοῦ ὠδίνει, ἡσυχίαν ἀσπάζεται. οὐ πολὺ δ' ὕστερον καὶ ὁ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης Δάμασος κ αὐτὰ τῇ συνόδῳ κρατύναν ἐδείκνυτο. ὁ δὴ ἱερὸς οὗτος χορὸς κ πνευματομάχων διωτάμενοι Μακεδόνιον, ὃς κ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ἅρπαγμα πάλαι ἐποίησε, κ τοὺς συν αὐτῷ τῷ ἀναθέματι καταδικάσαντες, κ πνεῦμα δ' ἅγιον ὁμοτίμων τῷ πατρὶ κ υἱῷ ὡς θεὸν ἀληθινὸν ἐδογμάτισεν. ἔτι δὲ κ τῷ τοῦ κ Ἀπολιναρίου ἀνοσίου Απολιναρίειον καταψηφισάμενοι, ἔννουν κ ἔμψυχον εἰληφέναι σάρκα κ κύριον ἐπεψηφίσατο. φέρει κ τούτων δ' πρὸν σύνταγμα οὓς κ μόνον ἐκθέσθαι κρίνομεν ἑπτά.

Περὶ

A

Περὶ τῶν κανόνων τοῦ ἁγίου Τιμοθέου καὶ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Αλεξανδρείας πατριαρχῶν.

Αλλὰ καὶ τοῦ ῥηθέντος τοῦδε Τιμοθέου Αλεξανδρείας κανόνες φέρονται πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν πεντεκαιδέκα. ἐπὶ γοῦν μεγάλου πάπα Αθανασίου τοῦ Αλεξανδρείας θρόνου ἀφῃρημένου, Γρηγόριος ὁ Καππαδόκης τῆς Αρειανικῆς ὑπάρχων αἱρέσεως, εἰσηνέχθη, καὶ πύστου δίκην δοὺς δικαίαν, ὁ μέγας πάλιν ἐπάνοδον Αθανάσιος, ὃν Πέτρος ὀρθόδοξος διεδέξατο, καὶ τούτῳ ἐπὶ τοῦ Ουάλεντος ὑπερορισθέντος Λούκιος Αρειανὸς ἀντεισήχθη, καὶ τούτου ἀποφοιτήσαντος Πέτρος αὖθις τοῦ θρόνου ἐπελαμβάνετο. εἶτα Τιμόθεος ἔσχε τὰ πάντα, ἀναβὰς μὲν ἔτει τοῦ θρόνου καὶ τετάρτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, πρᾶξιν δὲ τὴν ῥηθεῖσαν οἰκουμενικὴν δευτέραν συνόδου· μεθ' ἣν εἰς κύριον ἐξεδήμησε, διάδοχον ἐγκαταλιπὼν Θεόφιλον, ᾧ καὶ αὐτοῦ ἐπιστολαὶ φέρονται δύο, καὶ κανόνες δύο. τοῦτον ὁ ἀδελφιδοῦς ὁ μέγας φημὶ Κύριλλος διεδέξατο εἰσὶ καὶ ἐκ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ δύο εἰς κανόνας ἑπτὰ μεριζόμεναι.

B

Περὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς τρίτης συνόδου.

C

Η μὲν ἁγία οἰκουμενικὴ τρίτη σύνοδος ἐπὶ τοῦ ἀρχιερατεύσαντος τοῦ νέου Θεοδοσίου, ἐν τῇ Ἀσίαν συνεκροτήθη Ἐφέσῳ εἰς διακοσίους πληθυνομένη· ἑνὸς καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀπὸ τῆς δευτέρας μέχρι ταύτης ἀριθμηθέντων. ἐν οἷς ἡγεμόνες ἐγνωρίζοντο ὁ τῆς Αλεξανδρείας περιώνυμος ἐν πατράσι Κύριλλος, καὶ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Κελεστῖνος καὶ ὅ τε πρόσωπον πληρῶν καὶ θρόνον· Ιουβενάλιος Ιεροσολύμων· καὶ ὁ τῆς Ἐφεσίων πρόεδρος Μέμνων· οἵτινες θεοστυγῆ Νεστόριον ἐκ τῆς Αντιοχείας μὲν ὁρμώμενον, θεομίσητον δὲ τῆς Κωνσταντίνου θρόνον σὺν δικαίᾳ ἐκκεχαρισμένον δίκῃ τῆς ἀσεβείας ἀπότομον· ἀνθ' ὧν θεοπρεπῶς ἕνα κύριον Ιησοῦν Χριστὸν εἰς δύο υἱοὺς τιμᾶν οὐ πεφεικώς, θεομισῆ φιλεῖν ἄνθρωπον τῷ προσλαβόντι λόγου χωρὶς, θεοπρεπῶς δὲ Θεὸν ἀνὰ μέρος γυμνὸν τοῦ προσλήμματος ὁ ἀνόητος ἔπλαττεν· ἑνωθέντα δὲ κατὰ χρόνον ἐκεῖνον. καὶ ὥσπερ τὸν σωτῆρα Χριστὸν ἀπέστερε τῆς ἑνότητος, οὕτω καὶ θεοπρεπῶς θεοτόκον τῆς θεοτόκου κλήσεως. Αλλ' ἡ τῶν θείων πατέρων σύνοδος σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἡνῶσθαι θεοπρεπῶς τὸν Θεοῦ πατρὸς λόγον ἀμφοῖν ἐδογμάτισεν, ἕνα τε εἶναι υἱὸν μετὰ τοῦ προσλήμματος ἐν δυσὶ μὲν φύσεσι, μιᾷ δὲ γνωριζόμενον ὑποστάσει· ὃς θεοπρεπῶς αὐτὸν εἶναι θεὸν ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον, ἐν ἀμφοτέροις τὸ πλέον ἔχοντα· ἐκ προσιούσης προσλαμβανόμενον τῆς συγχύσεως. τοῦτο δὲ αὐτὸν ἀπόρρητόν τε καὶ ὑπὲρ φύσιν τεκοῦσαν ἀειπάρθενον κόρην, ἀληθῶς καὶ κυρίως ἀπεφήναντο θεοτόκον, θεοπρεπῶς λοιδορήσαντες Νεστόριον αὐτοῖς αὐτοῦ δόγμασι τῷ ἀναθέματι προσπέμψαντες. συνετάττοντο δὲ καὶ οἵδε κανόνας ὀκτώ.

D

Περὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου.

Αλλὰ καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ τῇ πλωικαύτῃ γέγονε σύνοδος, βασιλεύοντος ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ Ονωρίου, ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει τοῦ ῥηθέντος Θεοδοσίου τοῦ νέου· συνελθόντων εἰς Καρχηδόνα πατέρων σιζ'. ἐξ Αφρικῆς καὶ τῶν ὑποκειμένων ταύτῃ χωρῶν. ἡ γὰρ Καρθαγένη μέρος τῆς Καρχηδόνος ἐστίν· ἡ δὲ Καρχηδὼν ἐπαρχία τῆς Αφρικῆς· τῆς δὲ Αφρικῆς μέρη εἰσὶν ὀκτώ· πρώτη μὲν ἡ τε Αλεξάνδρεια καὶ ἡ πενταπόλις Λιβύης, καὶ ἡ καλουμένη ἔρημος· Τρίπολις συμπληροῦσι· δευτέρα ἡ τῆς Βυζακίου· τρίτη ἡ Καρχηδόνος ἡ καὶ πρωκωνσουλάρεια, ἥτις ἀνθυπατική. εἶτα

E

F

De Canonibus ſancti Timothei, & ſancti Cyrilli Patriarcharum Alexandriæ.

Quinetiam dicti hujus Timothei Alexandrini quindecim ad quæſtionis & reſponſionis modum compoſiti canones adducuntur. Magno itaque patre Athanaſio throno Alexandrino ab Arrianis privato, Gregorius Cappadoces Epiſcopus Arrianâ hæreſi infectus introductus eſt, qui cum juſtam dediſſet pœnam, ſanctus Athanaſius reverſus eſt, cui Petrus orthodoxus ſuccedit, & eo in exilium per Valentem miſſo, Lucas Arrianus ſubſtitutus eſt, & eo defuncto, Petrus thronum rurſus ſuſcepit. Deinde celeberrimus hic Timotheus, ad thronum quidem quarto Imperatoris Theodoſii magni anno promotus: prædictæ autem Synodo ſecundæ Oecumenicæ interfuit. Poſt ſeptennium autem ad Dominum deceſſit, ſucceſſorem habens Theophilum, cujus etiam ipſius Epiſtolæ duæ & totidem canones adducuntur. Huic nepos ipſius, magnus nimirum Cyrillus, ſucceſſit: ſunt etiam ex illius Epiſtolis duæ in ſeptem canones diſtributæ.

De ſancta & Oecumenica Synodo tertia.

Sancta quidem & œcumenica tertia Synodus decimo tertio imperii Theodoſii junioris anno Epheſi, quod oppidum eſt Aſiæ, congregata eſt, ducentis Epiſcopis impleta, uno & quadraginta à ſecundâ uſque ad hanc numeratis annis. In quibus Præſides declarati ſunt celeberrimus inter patres Cyrillus Alexandrinus, Celeſtini ſenioris Romæ Epiſcopi & perſonam & ſedem implens; Juvenalius Hieroſolymitanus, & Memnon Epheſiorum præſul: qui ab execrabili Neſtorio Antiochiâ quidem orto, thronum vero Conſtantinopolitanum impiè ſibi commiſſum habenti, pœnas impietatis exigebant, propterea quòd unum Dominum Jeſum Chriſtum in duos filios reſcindere nequaquam veritus, nudum quidem hominem ſine verbo aſſumente, Deum autem viciſſim eſſe etiam ſine naturâ aſſumptâ, ei vero ſecundùm habitudinem unitum imprudens commentus eſt: & ſicuti ſervatorem Chriſtum unitate, ſic & eum qui propriè à Deo genitus eſt, Deiparâ privavit. Divinorum autem patrum Synodus Verbum Deo Patre genitum carni ſecundùm perſonam uniri, unumque eſſe filium cum humanitate aſſumptâ, in duabus quidem naturis, unâ autem diſtinctum perſonâ; ut idem ſit Deus ſimul atque homo, in utraque natura perfectionem habens, à confuſione verò abundè liber, aperte tradidit. Puellam autem perpetuò virginem quæ eum ſine ſemine, & ſupernaturaliter peperit, verè ac propriè Deiparam fuiſſe pronunciavit, delirum Neſtorium ob ſua ipſius dogmata anathemati ſubjiciens. Hi autem octo canones conſtituebant.

De Synodo Carthaginenſi.

Quinetiam tunc temporis Synodus Carthagine celebrata fuit imperante in veteri Roma Honorio, Conſtantinopoli autem prædicto Theodoſio juniori; patribus ducentis ſeptemdecim ex Africa & regionibus ei ſubjectis Carchedone congregatis. Carthago enim pars eſt Carchedonis: Carchedon autem eſt provincia Africæ, cujus octo ſunt partes, prima quidem quam Alexandria, & Pentapolis Libyæ, & quæ vocatur, deſerta Tripolis complent: ſecunda Byzacii: tertia Carchedonis quæ etiam proconſularis, ſive Anthypatica: deinde Numidiæ duæ, vetus & nova: poſtea

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ſtea Mauritaniæ tres, ſive Sarinſia quæ & Cæſariana à metropoli ſua Cæſarea dicta : Sitifenſia, cujus metropolis eſt Sitifæna, & Tingiana, quæ metropolim habet Tingen. Præſidebat autem Synodo Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis, quem etiam Papam nominabant, & loci conſervatores à Papa Romano miſſi, Fauſtinus Epiſcopus, Philippus & Aſellus Presbyteri; gaderant autem & alii prædictarum Africæ provinciarum loci conſervatores, eorum qui ad Synodum venire non poterant loca implentes : unde & loci conſervationis nomen ſumptum eſt, à ſervando, hoc eſt tenendo, ſive implendo eorum qui eos mittunt loca.

A

Νουμιδίας δύο, παλαιά τε καὶ νέα, ἔπειτα Μαυρετανίας τρεῖς, ἥτις ἡ Σαρεπσία, ἡ καὶ Καισαρειανὴ καλουμένη ἀπὸ τῆς μητροπόλεως αὐτῆς Καισαρείας, Σιτιφενσία ἥτις ἡ μητρόπολις Σιτίφαρνα, καὶ Τιγιανὴ ἡ μητρόπολιν ἔχουσα Τίγγιν. ἐξῆρχε δὲ τῆς συνόδου Αυρήλιος ὄπισκοπος Καρχηδόνος, ὃν καὶ Πάπαν ὠνόμαζον· καὶ οἱ σταλέντες ἐκ τῆς Πάπα Ρώμης τοποτηρηταί, Φαυστῖνος ὄπισκοπος, Φίλιππός τε καὶ Ασελλος πρεσβύτεροι. ἦσαν δὲ καὶ ἕτεροι τοποτηρηταὶ τῶν ἤδη ἐρημίων ἐπαρχιῶν τῆς Αφρικῆς, οὓς τόπους ἀναπληροῦντες τῶν μὴ δυνηθέντων ἐλθεῖν εἰς τὴν συνόδον. ὅθεν καὶ ὁ τῆς τοποτηρησίας ὄνομα ἐλήφθη, ἀπὸ τοῦ τηρεῖν ὃ ἔστι φυλάττειν ἤτοι ὃ ἀναπληροῦσι τοὺς τόπους τῶν μελλόντων αὐτῆς.

B

De ſancta & Oecumenica Synodo quarta Chalcedone habita.

Priùs autem quam triginta anni à tertia elapſi ſunt, ſancta & Oecumenica quarta Synodus, primo Imperatoris Marciani benigni anno in celeberrima Bithyniæ urbe Chalcedone congregata eſt. Numerus autem Epiſcoporum erat ſexcenti triginta : cujus præſides declarati ſunt Anatolius Conſtantinopolitanus, Maximus Antiochenus, Juvenalius Hieroſolymitanus, quinetiam Paſcaſinus & Lucenſius Epiſcopi unà cum Bonifacio Presbytero, locum tenentes Leonis ſanctiſſimi veteris Romæ Papæ, cujus magna fuit fama, & multus pro pietate zelus : qui non ſuis tantum nunciis ſed etiam admirabili Epiſtola Synodi decreta confirmavit; quam etiam Patres fidei orthodoxæ columnam nuncuparunt: qui Eutychem Conſtantinopolis archimandritam, ejuſque defenſorem Dioſcorum Alexandriæ, qui fugientes nimirum Neſtorii diviſionem, unum Chriſtum noſtrum & Deum in duabus naturis manifeſtatum, in unicam naturam commiſcebant & confundebant, ob impietatem anathemate condemnabant. Hi etiam triginta canones Eccleſiæ largiti ſunt. Reliqua hic ſpectantia quære in primo capite literæ E.

C

D

Περὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς δ'. συνόδου.

Ἀλλὰ γὰρ περὶ χρόνους ἀπὸ τῆς τρίτης ἐξήκειν τριάκοντα, ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ τετάρτη σύνοδος τῷ θεσπεσίῳ ἐπὶ τῆς βασιλείας Μαρκιανοῦ τοῦ χρηστοῦ ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει τῆς Βιθυνίας ἠθροίζετο Χαλκηδόνι, εἰς τριάκοντα δὲ καὶ ἑξακοσίους ἀριθμὸν ἐξετείνετο· ὧν ἡγεμόνες ἐγνωρίζοντο Ανατολίου Κωνσταντινουπόλεως· Μάξιμος Αντιοχείας· Ιουβενάλιος Ιεροσολύμων· καὶ δὲ Πασκασῖνός τε καὶ Λουκέντιος ὅσιοτατοι σὺν Βονιφατίῳ θεσβυτέρῳ καὶ τόπον ἐπέχοντες Λέοντος τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα τῆς θεσβυτέρας Ρώμης, ὃ μέγα τὸ κλέος, καὶ πολὺς ὁ περὶ τῆς εὐσεβείας ζῆλος· ὃς οὐ μόνον ἀποστόλοις οἰκείοις, ἀλλὰ καὶ τῇ θαυμασίᾳ ἐπιστολῇ ἐπεκύρου τὰ τῆς συνόδου, ἣν καὶ στήλην ὀρθοδοξίας οἱ πατέρες θεηγορήκασιν. οἵπινες καὶ Αρχιμανδρίτῃ Κωνσταντινουπόλεως Εὐτυχῇ καὶ καθαιρέσιν αὐτῷ Διόσκορον Αλεξανδρείας εἰς μίαν φύσιν ἀνακηρύττοντα τε καὶ συγχέοντα καὶ ἐν δυσὶ φύσεσι γνωριζόμενον ἕνα Χριστὸν ἡμῶν καὶ Θεόν, φεύγοντες δῆθεν τὸν τοῦ Νεστορίου διαίρεσιν, ἀσεβείας ἕνεκα τῶν ἀναθέματι καταδίκασθαι. κανόνας καὶ οὗτοι διωρώατο τῇ ἐκκλησίᾳ τριάκοντα. ζήτει τὰ περὶ τούτου καὶ ἐν τῷ α'. κεφαλαίῳ τοῦ Ε. στοιχείου.

De ſanctiſſimo Gennadio Conſtantinopolitano.

Secundo Leonis magni, qui poſt Marcianum imperavit, anno, divinus Gennadius ad thronum Conſtantinopolitanum promotus eſt Anatolio ſuccedens, & poſt annos quatuordecim ad Dominum receſſit. Hujus autem effertur Epiſtola ad Synodum Romæ habitam conſcripta, quæ oſtendit, quod nulla datur abſurditas quanta, quanta ſit, quam ordinatio pro pecuniis collata in ſe non continet.

E

Περὶ τοῦ ἁγιωτάτου Γενναδίου Κωνσταντινουπόλεως.

Τῷ θείῳ ἐπὶ Λέοντος τοῦ μεγάλου, ὃς μετὰ Μαρκιανὸν ἐβασίλευσεν, ὁ θεῖος Γεννάδιος εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ἀνήχθη, καὶ Αναζήλιον διαδεξάμενος, καὶ μετὰ τεσσαρεσκαιδέκατον ἔτος πρὸς κύριον ἐκδημεῖ. ἔπιστολὴ δὲ ἐκφέρεται τούτου πρὸς τὴν ἐν Ρώμῃ σύνοδον δεικνῦσα, ὡς οὐδεμίας ἀτοπίας ὑπερβολὴ καταλείπει τὸ χειροτονεῖν ὅτι χρήμασιν.

De ſancta & Oecumenica quinta Synodo.

Quintæ vero & œcumenicæ Synodo canon nullo prorſus modo curæ fuit, niſi ut Origeniſtas, Didymos quoque & Evagrios qui Ethnicam mythologiam in Dei Eccleſiam introducere contendebant, anathemati ſubjiceret. Enimvero hi animarum præexiſtentiam deliri aſſerebant; & eandem quoque animam multa corpora induere, & æterni ſupplicii finem fore prædicabant. Congregata eſt autem duodeviceſimo imperii Juſtiniani magni anno, annis centum duobus quartâ ipſam præcedente poſterior : & urbium reginam ſacrum tanquam fanum ſibi conſtituebat. Centum autem ſexaginta quinque divinorum Patrum concurſu corroborata fuit : quibus præſidebat, primò Mœnas, deinde Eutychius ſummi ſacerdotis in reginâ urbium gubernacula ſucceſſivè dirigentes : Apolinarius Alexandrinus, Domnus Antiochenus : præterea autem & Didymus & Evagrius

F

Περὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ε'. συνόδου.

Τῇ δὲ γε ε'. οἰκουμενικῇ συνόδῳ κἀμοὶ οὐδ' ὁπωσοῦν ἐμέλησεν ὅπως μὴ τοῖς ἀναθέμασι καθυποβαλεῖν τοὺς περὶ Ωριγένην, Διδύμους τε καὶ Ευαγρίους, τοὺς τὴν ἑλληνικὴν μυθολογίαν τῇ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ φιλονεικήσαντας εἰσενεγκεῖν. προϋπῆρξεν γὰρ ἑλκυσθῆναι ψυχῶν, καὶ πολλὰ σώματα τῇ αὐτῶν ψυχῇ μετενδύεσθαι· καὶ τέλος εἰς τὴν ἀπολυτότητον κολάσεως. ἤνθρισε δὲ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἐπὶ τῆς βασιλείας Ιουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου, ὑπερίζουσα τῆς πρὸ αὐτῆς πενταετηρίδος χρόνοις δύο πρὸς τοῖς ἑκατόν· καὶ πέμπτος μὲν ὥσπερ ἱερὸν ἑαυτῇ τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων ἵδρυτο. πέντε δὲ καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν θεοφόρων πατέρων συνδρομὴ ἐκραταίνετο· ὧν ἡγοῦντο τὰ πρῶτα Μίννας, εἶτα Ευτύχιος ἐκδιδαξάσης τὰς Αρχιερατικὰς τῆς βασιλευούσης ἐδιώσαντα οἴακας· Απολινάριος Αλεξανδρείας, Δόμνος Αντιοχείας, πρὸς δὲ καὶ Δίδυμος καὶ Ευάγριος

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

γειΘ. Εὐτυχίου τοῦ ἁγίου Ἱεροσολύμων τόπον ἀναπληροῦντες· ὁ δὲ γε Ῥώμης Βιγίλιος ἀπὼν μὲν τῷ καιρῷ τῇ πόλει, οὐ παρὼν δὲ τῇ συνόδῳ· τὴν κοινὴν ἁπάντων πίστιν οὐχ ἧσσον ἐπεκύρου λιβέλλῳ.

A Eutychii Hierosolymitani locum adimplentes. Vigilius autem Romanus urbi etiam tunc temporis adfuit, Synodo vero non interfuit: communem nihilominus Patrum fidem libello confirmavit.

Περὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ϛ'. συνόδου.

De sancta & Oecumenica sexta Synodo.

Οὐ μὴν οὐ δὲ τῇ κυρίως ἕκτῃ συνόδῳ τὸν νενόμισται κανόνας συγγράφειν, ἑτέροις ἐγχεῖρουσι νοῦν· ἥτις χρόνοις ἑνὸς δέοντος πεντήκοντα, καὶ ἑκατὸν κατόπιν τῆς προηγουμένης ἐλθοῦσα, τήν τε βασιλίδα καὶ αὐτὴ πόλιν ἱερὸν ἐπήξατο θέατρον. ἑβδομήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν θεοφόρους ἄνδρας ἀποδυσαμένοις φρῦκτα πρὸς ἀγῶνα, λαμπρῶς νικᾶσθαι τὴν εὐσέβειαν ἐπεδείκνυ· ἔτει τεσσαρεσκαιδεκάτῳ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ λεγομένου Πωγωνάτου. ταύτης ἀρχηγοὶ ἐγνωρίζοντο Γεώργιός τε Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Θεόδωρος καὶ Γεώργιος πρεσβύτεροι ἅμα Ἰωάννῃ Διακόνῳ τὸν τόπον ἀναπληροῦντες Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα Ῥώμης· τοῦ δὲ Ἀλεξανδρείας Πέτρος μόναχος, καὶ πρεσβύτερος τοῦ Ἱεροσολύμων. οὗτοι δὲ τοὺς περὶ Σέργιον, Πύρρον, Παῦλον, Πέτρον, τοὺς δυσσεβῶς τῆς Κωνσταντινουπόλεως προεδρεύσαντας· ἔτι δὲ καὶ Ὀνώριον Ῥώμης, Κύρον Ἀλεξανδρείας, Μακάριον Ἀντιοχείας· Θεόδωρον τὸν Φαρᾶν, Στέφανον καὶ Πολυχρόνιον, τῷ τῶν ἀναθεμάτων καθυπέβαλεν δίκῃ· ἄνθ' ὧν ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν καὶ μὴ τὸν σάρκωσιν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἐδογματίζον ἔχειν. οἱ δὲ τῆς συνόδου δύο θελήματα φυσικὰ, καὶ δύο ἐνεργείας ὁμοίως ἔχειν μὴ τὸν σάρκωσιν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἀπεφήναντο καὶ ἐκύρωσαν, οὐκ ἐν ἀλλοιρέσει προσώπων, ἀλλ' ὅτι οὐδέτερα φύσις τῶν δύο ἦν Χριστοῦ φύσεων ἀθέλητος ἦν ἢ ἀνένεργητος· ἵνα μὴ τῶν ἰδιωμάτων τούτῳ ἑκατέρας φύσεως ἀναιρουμένων τῆς ἐνεργείας λέγω καὶ τῆς θελήσεως, καὶ αἱ φύσεις ὧν αὗται εἰσιν ἰδιώματα συναρπασθαι δοκῶσιν.

Quinetiam nec propriè dictæ sextæ Synodo, animum aliis adhibenti, canones conscribere operæ pretium visum est: quæ centum undequinquaginta annis post præcedentem convenit. Et ipsa quoque urbem imperatricem sanctum theatrum constituit. Divinos autem centum septuaginta viros ad certamen accinctos habens victricem planè pietatem ostendebat, decimo-tertio Constantini Pogonati dicti anno. Hujus præsides declarati sunt Georgius Constantinopolitanus, & Theodorus, & Georgius Presbyteri unà cum Iohanne Diacono locum conservantes Agathonis sanctissimi Papæ Romani: Alexandrini autem Petrus Monachus, & Presbyter Hierosolymitani. Hi autem Sergium, Pyrrhum Paulum, Petrum impios Constantinopolis præsules, præterea autem & Honorium Romanum, Cyrum Alexandrinum, Macarium Antiochenum, Theodorum Pharensem, Stephanum & Polychronium anathematis supplicio subjiciebant, propterea quòd Dominum nostrum etiam post incarnationem unam habere voluntatem, & unam operationem prædicâssent. Hujus autem Synodi Patres duas illum post incarnationem naturales habere voluntates, & duas similiter operationes pronunciarunt, & confirmarunt, non in personarum divisione, sed quod neutra duarum in Christo naturarum sine voluntate erat, aut sine operatione: ne sublatis istis utriusque naturæ proprietatibus, operatione nimirum & voluntate ipsæ quoque naturæ, quarum sunt proprietates, una auferri viderentur.

Περὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ πενθέκτης συνόδου.

De sancta & Oecumenica in Trullo quinisextâ Synodo.

Ἀμέλει καὶ τοῦ δευτέρου Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου δηλαδὴ βασιλεύοντος, ὃς ἦν υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, τῇ τούτου κελεύσει συνῆλθον ὀπίσω ἑπτὰ καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακόσιοι, ἐν τῷ λεγομένῳ Τρούλλῳ, οἴκῳ δὲ ἦν ἐπιφανὴς ἐν καλῷ τῆς βασιλέων Κωνσταντινουπόλεως κείμενος. ἔργον δ' ἦν αὐτοῖς πάντα τὰ πεπραγμένα πρώην συνόδοις κυρῶσαι, καὶ κανόνας συντάξαι εἰς τὸ τῆς ἐκκλησίας ἀφορῶντας κατάστασιν. συνέζευκται δὲ καὶ αὕτη τῇ ἕκτῃ, καὶ τὸ προσαγορεύειν ἐκείνης ἐδέξατο. καὶ γὰρ περὶ πίστεως καὶ δογμάτων αὐτῇ ζήτησις γέγονεν, ὥστε καὶ αὐτὸ ἐξαίρετα ταῦτα λογίζεσθαι σύνοδον· μᾶλλον δὲ κυρίως πενθέκτη λέγοιτ' ἄν, ἅτε ὂν ὑστέρημα τῆς πέμπτης καὶ τῆς ἕκτης ἀναπληροῦσα, τὸ τῶν ἱερῶν φημὶ κανόνων συμπλήρωμα. ἔστι δὲ καὶ οἰκουμενική· ἡγεμόνες γὰρ ἐν αὐτῇ ἐγνωρίζοντο Παῦλος Κωνσταντινουπόλεως· Πέτρος Ἀλεξανδρείας· Γεώργιος Ἀντιοχείας· Ἀναστάσιος Ἱεροσολύμων· Ἰωάννης πάπας Ἰουστινιανουπόλεως· Βασίλειος τῆς Γορτυναίων μητροπόλεως τῆς Κρήτης νήσου, καὶ τύπον ἐπέχων πάσης τῆς συνόδου τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ῥώμης. ἔστω γὰρ ἐν τοῖς παλαιοῖς εὑρηται βιβλίοις μετὰ τὴν τοῦ βασιλέως ὑπογραφὴν ἕκαστον τῶν πατριαρχῶν τε καὶ μητροπολίτου ὑπογραφὴν ὃ οἰκεῖον σημειωσάμενοι ὄνομα καὶ ἀξίωμα· εἰ καὶ οἱ Λατῖνοι καμοῦ ὑπὸ ταύτης πληθόμενοι μὴ ἐν ταύτῃ οἰκουμενικῇ ἀγαπέτονται, τῷ μὴ τοποτηρητὰς ἐφεστάναι τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης, ὡς ἄλλης ὕστερον τῆς ἕκτης συνόδου ἢ καὶ ἐκεῖνος συνῳδώσεν, ἥτις ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου συνῆλθεν· ταύτῃ δὲ μετὰ χρόνους ἡμέτερον συχνοὺς κελεύσει τοῦ Ῥινοτμήτου Ἰουστινιανοῦ.

Cæterum & Justiniano secundo, Rhinotmeto videlicet, qui Constantini Pogonati erat filius, imperante, ipsius jussu Episcopi ducenti viginti septem conveniebant in loco Trullo dicto, erat autem hæc domus celeberrima in Imperatorum Constantinopolis palatio sita. Iis autem omnia quæ in prioribus Synodis acta fuerant confirmare, & canones ad Ecclesiæ constitutionem spectantes componere incubuit. Hæc autem & sextæ adjuncta est, ejusque nomen sibi impositum habuit: nec enim de fide & dogmatis quæstio in hac orta est, ut ea exinde peculiaris Synodus censeretur: magis autem propriè quinisexta nuncupetur, utpote quæ quintæ & sextæ defectum, sacrorum scilicet canonum compositionem supplevit. Est autem & œcumenica. Præsides enim in ea declarati sunt Paulus Constantinopolus, Petrus Alexandrinus, Georgius Antiochenus, Anastasius Hierosolymitanus, Johannes novæ Justinianopolis, Basilius Gortynæorum, quæ metropolis est Cretæ insulæ, qui etiam universæ Synodi sanctæ Ecclesiæ Romanæ locum tenuit. Sic enim in antiquis invenitur libris post Imperatoris subscriptionem singulos Patriarchas & Metropolitanos nomen suum & dignitatem per subscriptionem adnotasse: etiamsi Latini ab hac Synodo lethaliter vulnerati eam œcumenicam non fuisse Synodum obnixè contendant; eo quòd Papæ Romani locumconservatores non habuit, utpote quòd alia sit sexta Synodus cui & ipse consensit, quæ sub Constantino Pogonato congregata est, hanc autem multo post tempore Justiniani Rinotmeti jussu celebratam esse. Primo

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

mo enim tanti ſancti Patres manifeſti adeo mendacii A ſeſe convinci ægre ferent, dicentes in ſuis ipſorum canonibus, ſancta hæc & œcumenica Synodus decrevit. Et præterea Papa ſuos habuit legatos, perſonas nimirum ſubſtitutas ex noſtra quidem regione, adeo ut illi ejus in communibus conventibus vicem gererent. Eò quòd ipſi propter viæ longitudinem difficile ſit convenire: & ab eo verò non ordinabantur, ut Cæſar Conſtantinus ſcribit. Hi igitur omnes ſanctæ Synodo aderant: Epiſcopus putà Theſſalonicæ, Dardaniæ, Heracleæ in Thraciâ, Corinthi, Ravennæ, & hic Baſilius Epiſcopus Cretæ, qui Eccleſiæ Romanæ jura ſe privatim ferre ſubſcripſit. Hi vero & centum duos ca- B nones compoſuerunt.

πρεσβύτον μὴ γὰρ ἐκ ἂν ἠνέχοντο οἱ τοσοῦτοι ἅγιοι πατέρες ὀθνείους οὕτω ψεύδους ἀλλήλοις λέγοντες ἐν τοῖς ἑαυτῶν κανόσιν, ὥρισεν ἡ ἁγία αὕτη καὶ οἰκουμενικὴ συνόδος. ἄλλως τε καὶ οὐδὲ ὁ Πάπας ἦλθε λεγάτους, ἀντιπροσώπους δηλαδὴ τῆς ἡμετέρας μὴ ὄντας ἐπαρχίας, ὥστε καὶ τοῖς κοινοῖς συνελεύσεσιν ἀντ' ἐκείνου τούτους ὑποδημεῖν, δυσχερεῖς οὔσης αὐτοῖς τῆς ἀφίξεως διὰ τὸ τῆς ὁδοῦ μῆκος· οὐ γὰρ δὴ καὶ παρ' ἐκείνου ἐχειροτονοῦντο ὡς ὁ Καῖσαρ ἱστορεῖ Κωνσταντῖνος. πάντες τοίνυν οὗτοι τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ παρῆσαν· λέγω δὴ ὁ Θεσσαλονίκης, ὁ Δαρδανείας, ὁ Ἡρακλείας Θράκης· ὁ Κορίνθου· ὁ Ραβέννης· καὶ ὁ Κρήτης ἔτι Βασίλειος, ὃς ἰδίᾳ φέρειν τὰ δίκαια τῆς ἐκκλησίας Ρωμαίων ὑπέγραψε. κανόνας ϛ καὶ οὗτοι συνετίθεσαν δύο πρὸς τοῖς ἑκατόν.

De ſancta & Oecumenica ſeptima Synodo.

Περὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἑβδόμης συνόδου.

Elapſis centum viginti annis, octavo autem imperii Conſtantini & matris ejus Irenes fluente, ſeptima etiam Synodus, ut prima olim, Nicæam Bithyniorum metropolim pietatis forum oſtendit. Trecentis autem ſexaginta ſeptem ſacris viris ornata eſt: Sacræ hujus phalangis conſtituens duces, Taraſium Conſtantinopoli- C tanum magni inter Dei Sacerdotes nominis, Petrum in ſacerdotum ordine primas tenentem, & alium Petrum Presbyterum, & ſancti Sabæ monaſterii præfectum, qui Adrianæ Papæ Romani locum ſortitus eſt: Johannem & Thomam Presbyteros, & admodùm inter Monachos celebres, Orientis Patriarcharum locum tenentes, nimirum Apolinarii Alexandrini, Theodoriti Antiocheni, & Eliæ Hieroſolymitani. Hæc igitur ſancta Synodus eos qui venerandas Chriſti & ſanctorum illius imagines, per quas idolorum error expellitur, oh impura lingua! idola vocant, irreſolubilibus anathematis vinculis communi ſuffragio ſubjecerunt: D & duos & viginti canones in fidelium utilitatem compoſuerunt: anno mundi VICIↃCCXCVI. tunc temporis labente.

Χρόνων περιῤῥυηέντων ὀκτὼ καὶ ἑκατὸν, ὀγδόου δὲ ἐπαμβώου τῶ Κωνσταντίνου τὴ βασιλέα καὶ τῆ μητρὸς αὐτῶ Εἰρήνης, Νικαίαν τὴν Βιθυνῶν μητρόπολιν κρίτηριον τῆς εὐσεβείας καὶ ἡ ἑβδόμη συνόδος δείκνυσιν, ὡς γε δὴ καὶ ἡ πρώτη συνόδος πάλαι. εἰς ἑπτὰ δὲ καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίους ἄνδρας ἱερεῖς ἐπληθύετο· ταξιάρχας τῆς ἱερᾶς αὐτῆς φάλαγγος προβαλλομένη Ταράσιον Κωνσταντινουπόλεως τὸν ἐν ἱερεῦσι θεοῦ θαυμαζόμενον· Πέτρον τε τῆς ἱερέων τάγματος πρῶτον, καὶ ἕτερον Πέτρον πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον τῆς τοῦ ἁγίου Σάβα μονῆς, καὶ τόπον Ἀδριανοῦ τοῦ Πάπα Ρώμης κληρωσάμενον· Ἰωάννην τε καὶ Θωμᾶν πρεσβυτέρους· ἓ καλὸν ἐν ἀσκηταῖς λάμποντας, τῆς τε ἀνατολῆς πατριαρχῶν τὸν τόπον ἐπέχοντας· λέγω δὴ Ἀπολιναρίου Ἀλεξανδρείας· Θεοδωρήτου Ἀντιοχείας, καὶ Ἠλία Ἱεροσολύμων. αὕτη τοίνυν ἡ ἁγία σύνοδος τοὺς εἰδώλων τοὺς προσκυνητὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἁγίων αὐτοῦ εἰκόνας, ὦ μιαρᾶς γλώττης, ἀποκαλοῦντας, δι' ὧν εἰδώλων πλάνη διώκεται, κοινῇ ψήφῳ δεσμοῖς ἀλύτοις τῷ ἀναθέματι ὑποβάλλουσι· καὶ κανόνας δύο πρὸς τοῖς ἑκατὸν εἰς τὸ τῆς πίστεως ὠφέλειαν συνετίθεσαν, ἐξακισχιλιοστοῦ ἑβδομηκοστοῦ ἐνεστηκότος ἔτους τῷ καθ' ἡμᾶς διπλασιονταετοῦς.

De Sancto Taraſio Conſtantinopolitano.

Περὶ τοῦ ἁγίου Ταρασίου Κωνσταντινουπόλεως.

Quinetiam commemoratus divinus Taraſius ad Adrianum Papam Romanum Epiſtolam miſit, in quâ non E paucis è ſacris ſcripturis deductis uſus eſt teſtimoniis, & demonſtravit quod pro pecuniis ordinare omnem impietatem in ſeſe continet.

Ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ δηλωθεὶς θεῖος Ταράσιος πρὸς Ἀδριανὸν τὸν Πάπαν ἐπέστειλε Ρώμης, οὐκ ὀλίγοις ὅτε τῆς θείας γραφῆς μαρτυρίοις χρησάμενος, καὶ ἀποφήνας μηδὲν ἀσεβείας ἐλλείπειν ὃ δεῖ χρήμασι χειροτονεῖν.

De ſancta & Oecumenica prima & ſecunda dicta Synodo.

Περὶ τῆς λεγομένης ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς α'. καὶ β'. συνόδου.

Alia quædam Conſtantinopoli quoque Synodus celebrata eſt in celebri ſanctorum Apoſtolorum templo, quæ inſcribitur ſancta & magna prima & ſecunda Synodus. Fertur autem eam Photii Patriarchæ Conſtan- F tinopolitani diebus congregatam fuiſſe, quo tempore Baſilius Macedon Romani imperii ſceptra tenebat: quinto & ſeptuageſimo anno à Synodo ſeptimâ elapſo. Cum in primo enim conventu ſeditio aliqua coorta eſſet, ſecundâ etiam congreſſione divinis patribus opus fuit, in quâ decreta confirmarentur pariter & ſcriptis mandarentur, ut exinde una Synodus diſtincte nominetur. Et hæc etiam canones ſeptemdecem compoſuit.

Γέγονέ τις καὶ ἑτέρα ἐν τῇ Κωνσταντινούπολιν σύνοδος, ἐν τῷ θείφ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ναῷ, ἥτις ἐπιγέγραπται ἁ ἁγία καὶ μεγάλη πρώτη καὶ δευτέρα σύνοδος. ἔτι τε ἡμετέρων δέ φασι ταύτην ἠθροῖσθαι Φωτίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἡνίκα Βασίλειος ὁ Μακεδὼν τῆς σκῆπτρα τῶν Ρωμαίων διεῖπεν ἀρχῆς· ἑβδομηκοστοῦ καὶ πέμπτου ἔτους μετὰ τὴν ἑβδόμην ἐξηκοντάετες συνόδου. φάσεως δέ τινος ἐν τῇ πρώτῃ συμβάσης συνέλθοντες, καὶ δευτέρας συνδρομῆς τοῖς θείοις πατράσιν ἐδέησεν, ἐν ᾗ καὶ δογματισθέντα κυρωθῆναί τε καὶ γραφῆ δοθῆναι, ὡς ἂν τοῦδε διηρημένως τὴν μίαν ὀνομάζεσθαι συνόδον. κανόνας ϛ καὶ αὕτη συνετίθησαν ἑπτακαίδεκα.

Περὶ

Περὶ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Φωτίου συνόδου.

Ἀλλὰ καὶ ἕτεροι τῆς κλήσεως ἐξεφωνήθησαν τῇ συνόδῳ ἅπερ ὁ Φώτιον τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως πεδυτωσε ἐνίδρυσε, μετὰ τὸν τοῦ θείου μετάθεσιν Ἰγνατίου, ἑκατέρου πολλάκις πρότερον ἐκβαλομένου καὶ ἀντεισαγομένου.

Αὕτη τῶν ἱερῶν συνόδων μετὰ τοὺς θείους ἀποστόλους ἡ τῶν χρόνων τάξις ἱστόρηται· καὶ ταύταις ἕν τὰ συνελθόντα αἰτίαι, καὶ οἱ ἓν ἕκαστη κλῆσιν ἐκδέδωκε, καὶ ὡς ἰδίᾳ τῶν θεσπεσίων αὖθις ἀνδρῶν ἔνιοι συνεγράψαντο. ὅθεν γὰρ τὰ ἐξ ἐθνῶν ἅμα καὶ Ἰουδαίων πλήθει τῷ ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον σαρκώσεως τοῦ θεοῦ λόγου οἰκονομίᾳ, τὰ ἐξαπάτης τοῦ διαβόλου καὶ τυραννίδος ἀποφοιτήσαντα, καὶ πρὸς τὸν ἀληθῆ βασιλέα καὶ κύριον τὰ δόξης ὀρθῇ τῇ πίστει καὶ εἰλικρινεῖ προσκολληθέντα τῇ διανοίᾳ, θείοις ἐδέη νόμοις πρὸς τὰ κρείττω δημαγωγῆσαι, καὶ πρὸς καινὰν τῆς ἀπορρέοντας ἐπιμελήθη, οἱ θεῖοι πατέρες τοῖς πολιτικοῖς ἐρρῶσθαι πολλὰ φρονήσαντες νόμοις, θεσμοὺς θείους καὶ κανόνας ἐκτεφωνήκασι, τὸν ἑκάστου βίον καὶ τρόπον ῥυθμίζοντας. τοὺς γε μὴν πλημμελοῦντας, οὐκ ὤοντο δεῖν καθάπαξ ἐκεῖνοι μεπρᾳθαι, καὶ λώροις μαστίζειν, καὶ πληγαῖς ἀνηκέστοις καθυποβάλλειν, ζώων δίκην ἀλόγων, ὥσπερ τῇ κακίᾳ μάχεσθαι· τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων κακῶς ποιεῖν σφαγερώμενοι σώματα, τὰ ἀληθοῦς μετανοίας τῇ πλουτοῦσα τοὺτους πληγῇ φαρμάττοντες. ἀπάδοντα γὰρ τῷ τοῦ θεοῦ οἰκτιρμῷ ἀντικρὺς ταῦτα ἡγήσαντο, τοῦ μὲν πλανωμένου ἐπιστρέφειν, καὶ τὸ ἀπολωλὸς ἐκζητεῖν, καὶ τὸ ἀσθενὲς ἐνισχύειν, ὁπόση δυνάμει, ὑπατάξαντος· καὶ ταῦτα χάριτος ὅλης καὶ ὑιοθεσίας ἠξιωκότος καὶ ἀπαλλάξαντος πέρας τῆς ἐπαχθείας τοῦ νόμου. φροντίσαι μὲν καὶ θαυμάσαι ὅπως πρώην τὰ τῶν δαιμόνων ἦλθεν ἐς θαύματα, τὸ μὲν τοί γε σύμπτος ἤδη τῶν μελῶν τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος, δεῖ μάλα καὶ σαφῶς ἀποξέαν, ὅπως μὴ καὶ τοῖς ἔγγιστα τῇ κοινωνίᾳ λυμήνηται, ἄριστον ἔγνωσθη· καὶ μάλιστα ἔχειν τῷ κοινῷ πρὸς ἀσφάλειαν. ἵνα τοίνυν οἱ μετ' ἐκείνους ποιμένες τε καὶ διδάσκαλοι τύπον ἔχοιεν ὥσπερ διδαχῆς, οὕτω δὴ καὶ ἰατρείας πνευματικῆς, χραφῇ τὸ καθάλληλον ἑκάστῃ τῶν νόσων ἐσπουδακότος φάρμακον, πρότερον μὲν τοῦ ἁγίου ταῦτα σκεψαμένοι πνεύματος, τοῦ σοφῶς οἰκονομοῦντος καὶ διδόντος τὰ ἡμέτερα. ὅθεν οἱ ζῶ τούτων ἐν τοῖς τοιούτοις πρὸ ἑκάστου τῶν σφετέρων πιθήμενοι λογισμῶν, τῶν ἐργατῶν ἂν εἶεν πάντων δίκαιοι, ὅτι τοὺς ἀνθρωπίνους καὶ δειλοὺς καὶ τὰς ὑπισφαλεῖς ὑπνοίας καὶ τὸ λοιπὸν, τῶν ἀληθινῶν καὶ βεβαίων τοῦ πνεύματος νόμων ἀνθεκάστῳ προτετιμήκασι γνώμῃ· ἀλλὰ τούτων μὲν ἄλις. εἴη δ' μή τε μὲν ἡμᾶς τῶν ἀμοιβῶν τοῦ πόνου ἁμαρτεῖν, ὡς ἂν δ' μὴ καὶ ὁ χρόνος λανθάνων εἴη τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὃς ὑπ' αὐγὰς ἡλίου τὰ τῆς προαιρέσεως προήνεγκε ταυτησί, μετὰ τὸ ἐξαπλοῦν αὖθις ἑκατοντάδα πέντε, καὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος τὸ φορὰν ἀτεχνῶς ἐμένοντος τοῦ χρόνου.

Ἐπὶ τοῖς καὶ τὰ πολιτικὰ νόμων πόθεν ἔχει τὰ ἀρχαῖα, καὶ ὅπως συνίστατο.

Οὐδὲν δ' ὅτι καὶ τοῖς τὰ πολιτικὰ νόμων βραχέα λαβεῖν, καὶ ὅθεν ἔχει καὶ οὗτοι τὸ ἡμέτερον ὡς ἐφικτὸν, ἱστορῆσαι ὅπως καὶ τούτων ἐνίους τοῖς τῶν ἱερῶν κεφαλαίοις κανόνων, ὡς ἄν τινας ὑπικούρους, δεῖν φήσαντας προσαρμόσαι. καὶ τὸ πρώτου Ὀλυμπιάδα καθ' ἣν ὄγδοον μετὰ ὀκτακοσιοστὸν καὶ τετρακισχιλιοστὸν ὁ κόσμος ἔνυεν ἔτος. Ῥωμύλος βασιλεύει τῆς Ῥώμης· μεθ' ὃν ἕτεροι ἀριθμὸν ἓξ ἀλλήλους ἔσχον διαδεχόμενοι· καὶ χρόνοις αὐτοῖς τὰ τῆς

De Synodo sub Photio habita.

Alii præterea tres canones à Synodo quæ Photium in throno Conſtantinopolitano ultima collocavit, poſt divini Ignatii tranſlationem, utroque ſæpius antea ejecto & rurſus introducto, editi fuerunt.

Hic ſacrarum Synodorum poſt divinos Apoſtolos temporum ordo traditur : & hæ fuerunt conventus cauſæ. Et hi, quos ſingulæ Synodi ediderunt, quosque divinorum etiam virorum nonnulli privatim conſcripſerunt canones. Quandoquidem enim Gentilium pariter ac Judæorum multitudini per incomprehenſibilem & ineffabilem Incarnationis Verbi Dei œconomiam à diabolico errore & tyrannide converſæ, & vero regi ac gloriæ Domino rectâ fide & ſincero animo adjunctæ divinis opus fuit legibus, ut ad meliora ducantur, reducantur autem qui in vitium delapſi ſunt, divini Patres politicas leges valere plurimum jubentes, divinas ſanctiones canoneſque vitam cujuſque ac mores dirigentes ediderunt : Iis enim, delinquentes non eo quo civiles leges modo tractare, & loris caſtigare, & graviſſimis, brutorum inſtar animalium, plagis ſubjicere, cum vitio quaſi pugnare viſum eſt. Qui vero hominum corpora affligere eligunt, ultimo eos ictu à verâ pœnitentiâ præripiunt. Hæc enim plane diſſentanea exiſtimabant miſericordiis Dei, qui errabundum convertere, & perditum quærere, & infirmum quoad poſſumus corroborare præcipit, & omni præterea gratiâ & adoptione dignatur, & à legis moleſtiâ liberat. Quinetiam & mirati quomodo dæmonum opera in admiratione non ita pridem habuiſſent, putridum quidem membrum Spiritus gladio prorſus & palam abſcindere, ne vicina ſocietatis contagione contaminarentur, optimum eſſe & ad communitatis ſecuritatem maximè conducere judicarunt. Quapropter ut iis ſuccedentes paſtores & præceptores tam doctrinæ quam ſpiritualis haberent medicinæ formam, congruum cuique morbo medicamentum ſcriptis conſignarunt, cum priùs de hiſce rebus cum Spiritu ſancto deliberaſſent, qui res noſtras ſapienter diſpenſat, ac dirigit. Quocirca qui horum opera in hujuſmodi rebus cogitationibus ſuis minime verſant, extremas qui luant pœnas digni ſunt, propterea quod humanas improbaſque cogitationes, & inſtabiles meditationes juxta oraculum, veris firmiſque Spiritus legibus pertinaci animo prætulerunt. De hiſce vero ſatis dictum eſt. Sic autem fiat, ne in ejuſdem repetendi laboris crimen incidamns. Porro ne tempus quoque quod hoc opus in lucem ſolarem protulit lectores lateat, poſt ſextuplicem rurſus centuriam annus quadrageſimus tertius temporis curſum exactè emenſus eſt.

De politicis etiam legibus unde ortum habuerunt, & quomodo conſtitutæ ſunt.

Nihil autem vetat quo minus & de politicis legibus breviter diſſeramus, & unde ipſe quoque ortum habuerunt pro viribes diſcribamus ; ſi quidem & earum nonnullas ſacrorum canonum capitibus, tanquam auxiliares quaſdam adnectere viſum eſt. Prima circiter Olympiade, cum mundus quater milleſimum ſeptingenteſimum octavum annum peregiſſet, Romulus Romæ imperabat, poſt quem alii numero ſex aliter alteri ſuccedebant

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

cedebant: & annus ccxliv. regnum iis emensus est. Urbe igitur regni more gubernata, Reges res politicas administrabant, proximam post Imperatorem potestatem exercentes, & quod iis visum est legis in republica vires obtinebat. Lex enim literis nondum mandata fuit. Circiter lxviii. Olympiade regno in democratiam delapso, & regibus è medio sublatis, & introducta consulum præfectura, populus Romanus indefinita quadam lege, vel consuetudine, ut melius dicam, usus est: priùs autem quam viginti transacti sunt anni, populus decem eligentes viros, quorum præcipuus fuit Appius Claudius, divinas iis leges committebant: Hi autem consuetudines, tanquam Romæ leges, sparsim jactas colligentes, & ex Athenis non paucas Græcarum legum, quæ Soloni & Draconi jactanter acceptæ referuntur, & quas præterea Lycurgum habuisse Patrem, & Minonem & ejusmodi, fama fuit attrahentes, duodecim ex iis libros componebant. Solon enim, ut & Lycurgus antiquus erat. Etenim lxv. Troiani excidii anno hic notus erat, Proca Sylvio Latinis imperante. Solon autem xlvi. Olympiade leges Athenienſibus ferebat, Draconis leges, exceptis iis quæ de cædibus tractabant, tollens. Dictis itaque libris usus est populus usque dum sub consulatu fuit, & democratia, ut dictum est. Populus enim duos è nobilibus, ut civilia quæcunque ac militaria administrarent negotia, quotannis eligentes, consules eos nominabant. Et hæc publicæ administrationis forma ccclxiv. suffecit. At Caio consulatum simul ac democratiam in regnum iterum commutante, & republica aucta, causas quoque & publicas actiones augeri contigit, adeo ut plurium generum & recentioribus legibus reipublicæ opus esset. Quapropter augustissimus ille Augustus Cæsar, qui post Caium regnabat, non tantum iis qui multis erant sapientiores, leges ferre permisit, sed & populis, & militibus, & quod unusquisque dixerit, ab omnibus discutiebatur, & si utile visum est, præcedentibus legibus protinus inserebatur. Hæc iterum Adrianus qui multò post Augustum imperavit in unum colligens, aliorum quidem omnium præscripta unum opus effecit, in quinquaginta libros distributum, Digesta, sive Pandectam ab eo nominatum; ut quæ ex multis collecta sunt. Quæcunque autem Imperatores privatim decreverant in duodecim libris scripsit, quos Codices sive Constitutiones Imperiales nominavit. Verùm eo quoque modo difficile erat leges intelligere latitudinem habentes cogitationibus non definitam. Et præsertim cum Imperatores rerum pro tempore potiti, quæ sibi visa sunt de quibus lex antea non lata fuerat, Codicibus inseruissent. Quinetiam Latina dictio & phrasis illos qui eam intelligere non possunt, tanquam muro fortiter excluſit, & utilitate ex iis percipiendâ privavit, in unâ gente eam includens. Celeberrimus autem inter Imperatores Justinianus, cum è legis capitum multitudine, ea sola quæ tempori ac negotiis commoda sunt selegisset, & magnitudinem præterea quantum licuit, contraxisset, & quæ bis de iisdem rebus posita fuerant, abstulisset, in linguam etiam Græcam tam Codices quam Digesta transtulit. Insuper autem & cum legum introductionem tanquam prima quædam elementa fecisset, librum istum vocavit Instituta: id autem introductionem significat. Cum autem Digestorum syntagma & Epitomen, uti dictum est, composuisset, visum est nonnullis multa magni momenti in elaborato compendio prætermitti: Quocirca constituta rursus & perfecta sunt ea quæ dicuntur Paratitla, quæ in singulis titulis rerum utilium, quæ omissæ sunt, supplementa continent. Non paucis autem interpretibus & subministris ad hæc usus est Imperator. Quidam autem Stephanus Digesta in latitudine interpretatus est. Thalelæus Censor Codices in latitudine edidit: Theodorus Hermupolita con-

A βασιλείαν ἐμέτρει πταρ[illegible]. καὶ ποτε μακρὸς περὶ τοῖς Ἀχαιοῖς. ὑπὸ βασιλείᾳ τοίνυν διοικουμένης τ πόλεως, ῥητέον τὰ τ πολιτείας διώκειν, δύτερον μετά γε βασιλέα τὸν ἐξουσίαν ἀνηρημένοι· καὶ ὃ ἐκείνοις δοκοῦν νόμου δύναμιν εἶχε τῇ πολιτείᾳ· οὐδέπω γὰρ ἐγράμματα νόμος ἦν. καὶ τ ὀλίγον ἐξικνοῦμαι Ολυμπάδα εἰς δημοκρατίαν τ βασιλείας ἐμπεσούσης, καὶ τ ῥήτρων ὑμουμένων ἐκ μέσου, τῆς δὲ τῶν ὑπάτων εἰσαγθείσης ἡγεμονίας, ὁ δῆμος Ρωμαίων ἀορίστῳ τινὶ νόμῳ, ἢ συνηθείᾳ μᾶλλον εἰπεῖν ἐκέχρητο· ἀλλὰ πρὸ ἔτους ἤρξατο ἐξήκειν ἄνδρας ὁ δῆμος ἑκλεξάμενοι δέκα, ὧν ἄρχων Ἀππιος Κλαύδιος, νόμους τούτοις ὑπογράφασι θείους· οἱ δὲ συναγαγόντες τὰ σποράδην κείμενα, ὡσανεὶ νόμιμα τῆς Ρώμης ἔθη, ἐρεσάμενοι τε καὶ Ἀθηναίων ἐκ ὀλίγους τ ἑλληνικῶν νόμων, ὅσοι τε εἰς Σόλωνα τὸν ἀναφορὰν ἀνήκουσι καὶ Δράκοντα· φερὸς δὲ καὶ ὅσοι τ Λυκούργου λόγος ἐσχήκεναι πίστεα, καὶ Μίνωνα καὶ τὲς τοιούτους, βιβλους ἐκ τέτων συνετάξαντο δυοκαίδεκα. Σόλων μὲν γὰρ καὶ Λυκούργος παλαιὸς ἦν· τῷ γὰρ ἑξηκοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτει τῆς Ιλίου ἁλώσεως ἐγνωρίζετο, Λατίνων βασιλεύοντος. Πρόκα Σιλουίου. Σόλων δὲ τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἐπέθετο τῇ ἕκτῃ καὶ πεντηκοστῇ Ολυμπάδι, τὲς δὲ Δράκοντος φερομένους, πλὴν Φοινικίδος. ταῖς οὖν εἰρημέναις βίβλοις ὁ δῆμος ἐχρῆτο ἕως ὑπατείας ἤρξε καὶ δημοκρατείας, ὡς εἴρηται. κατ' ἐνιαυτὸν γὰρ ὁ δῆμος δύο τῶν εὐπατριδῶν προϊκρινόμενοι, ὥστε τὰ πολιτικὰ πάντα καὶ τὰ τῆς στρατείας δρᾶν ἐκείνους προσέταττον, ὑπάτους τούτους ὠνόμαζον. καὶ δὴ χρόνοις τοῦτο τῆς πολιτείας, ὅσοις ἤρκεσε πᾶσι καὶ ἐξήκοντα πρὸς ἓξ ἑκατοντοις. Γαΐου δὲ τὴν ὑπατείαν τε καὶ δημοκρατείαν εἰς βασιλείαν αὖθις ἀμείψαντος, καὶ τῆς πολιτείας ὅπλα διδόντος, αὐξανέσθω καὶ τὰς ὑποθήκας συνέβαινε καὶ τὰς δίκας, ὡς καὶ ποικιλωτέρων καὶ καινοτέρων δεῖσθαι νόμων τὴν πολιτείαν. τὰ δὴ τοι καὶ ὁ σέβαστος Αὔγουστος ἐκεῖνος Καῖσαρ, ὃς μετὰ Γαΐον ἐβασίλευσεν οὐχ ὅπως ὅσοι σοφίᾳ τῶν πολλῶν ἦσαν κρείττους, ἐφῆκε νομοθετεῖν, ἀλλά γε καὶ τοῖς τ τῶ δήμου καὶ στρατηγοῖς καὶ ὅτι ἂν ἕκαστος εἴποι, πᾶσιν ἐδοκιμάζετο· καὶ εἰ τῶν χρησίμων ἔδοξε, τοῖς προλαβοῦσι τῶν νόμων σὺνδυς ἐνεγράφετο. ταῦτα πάλιν ὁ πολὺ μετὰ Αὔγουστον ἄρξας Αδριανὸς ἀθροίσας εἰς ἕν, τὰ μὲν τ ἄλλων πάντων ἰδίαν ἐποιήσατο προαίρεσιν ἐν βίβλοις διαιρουμένων πεντήκοντα, Δίγεστα τούτοις ἤτοι πανδέκτων ὄνομα θέμενος, ὡς ἐκ πολλῶν δηλαδὴ συλλεγόντα. ἰδίᾳ δὲ ὅσα οἱ βασιλεῖς διωρίσαντο, ἐν βιβλίοις ἔγραψε δώδεκα, ἅπερ ὠνόμασε κώδικας, ἤτοι βασιλικὰς διατάξεις. Ἀλλὰ καὶ οὕτω δυσερὴς ἦν ἡ τ νόμων καταλήψις, πλήθει ἐχόντων τοῖς λεγομένοις μὴ ὁριζομένων· καὶ μάλιστα τ καθ' ἑκάστους βασιλέων τὰ δοκοῦντα σοφοῖς προσπιπτόντων τοῖς κώδιξι, πρὸ ὧν οὕπω προτερον ἔκειτο νόμος. ἡ μὲν ἀλλὰ καὶ λατινικὴ λέξις καὶ φράσις οἵαπερ τὲς νόμους κρύπτουσα τὲς σωφρονοῦντας ταύτῃ μὴ δυναμένους, ἰσχυρῶς ἀπετείχιζε, καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας ἑτέρους πρὸ ἓν ἕδος ταύτῃ ἴσασα. ὁ δὲ προϊούμενος ἐν βασιλεῦσιν Ιουστινιανὸς τ πλήθους τ τῶ νόμου κεφαλαίων, τὰ τῷ καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασι μόνον χρήσιμα ἐκλεξάμενος· ἡ μὲν ἀλλὰ καὶ ὅ πλάτος ὡς οἷόν τε ὀπτημῶν καὶ τὰ δὶς πρὸ αὐτῶν κείμενα ἐξελών, ἔτι καὶ πρὸς τῷ ἑλληνικὴν τὰ τε τῶν κωδίκων καὶ τὰ τ διγέστων μεταβέβληκε φράσιν. πρὸς δὲ καὶ νόμων εἰσαγωγὴν ποιησάμενος, ὥσπερ τινα πρῶτα στοιχεῖα, ἐπιγέγραπται δ βιβλίον ὠνόμασεν· εἰσαγωγὴν δὲ τοῦτο δηλοῖ. ἀλλ' ἐπεὶ δ σύνταγμα τῶν διγέστων καὶ ὀπτωμένων, ὡς εἴρηται, σωτηρίαν, ἔδοξέ τισι πολλὰ τ καιριωτέρων ὀκ ἐν σπουδαστέοις σωτομίαι προλελεῖφθαι· διὸ πάλιν ὠρίσθη καὶ ἐγένετο τὰ λεγόμενα παράτιτλα, καθ' ἕκαστον τίτλον ἀναπληρώσεις ἔχοντα τῶν προλελειμμένων χρησίμων. ἐξηγηταῖς δὲ καὶ ὑπουργοῖς σὺν ὀλίγοις ὁ βασιλεὺς εἰς ταῦτα ἐχρήσατο. Στέφανος δέ τις εἰς πλάτος τὰ διγέστα ἐξηγήσατο. Θαλέλαιος Κένσωρ τὲς κώδικας εἰς πλάτος ἐκδέδωκε. Θεόδωρος ἑρμουπολίτης συντετμημένως. ἔτι δὲ συντομώτερον Ανατόλιος.

ὁ δὲ

ὁ δὲ Ἰσίδωρος στενώτερον μὲν τοῦ Θαλελαίου, πλατύτερον δὲ τῶν λοιπῶν δύο. ἀμεῖψαι δὲ θελήσας ὁ Βασιλεὺς καὶ πινὰς τῶν παλαιῶν διατάξεων, νεαρὰς ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐφιλοπόνησε διατάξεις, καὶ ἰδίαν ταύταις χώραν ἀπένειμε· ἤμειψε γὰρ ὅ τε περὶ γάμων, καὶ ὅ τε περὶ φαλκιδίου, καὶ τῶν νοθῶν· καὶ δὲ καὶ ὅ τε περὶ νόθων, ὅτε ὁ μέγας πρῶτον ἐδεδέξατο Κωνσταντῖνος, συμπαθέστερον περὶ τοὺς νοθοὺς διατυθείς. ταύτας δὲ τὰς νεαρὰς διά τινος ἐξέθετο Τριβουνιανοῦ, δεξιῶς μὲν ἄλλως πως φύσιν, καὶ εἰς ἄκρον παῦσαι παιδείαν ἐξησκημένου, φιλοχρημάτῳ δὲ δαιμονίως ἀλισκομένου· διὰ καὶ ὃν τῷ ταύτας συγγράφειν, πολλοὶ τῶν ἐχόντων δίκας χρήμασιν αὐτὸν ὑποθησόμενοι, προὔτεινον τὰ μὲν πρὸς ὅ συμφέρον αὐτοῖς μεταρρυθμίζειν, τὰ δὲ πρὸς ἀσάφειαν καὶ διχόνοιαν κεκλάζειν. πολυτάλας δὲ πάντων ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀοίδιμος Λέων ὁ σοφὸς, μίαν τὰ πάντα ποιησάμενος θεωρίαν διά τινος Σαββατίου πρωτοσπαθαρίου, καὶ τὰ διέχοντα τῇ θέσει συνάψας εἰς ἕν, τά τε δίγλωσσα καὶ τὰς κώδικας, καὶ πολλὰ τῶν ἰνστιτούτων, καὶ αὐτὰς ταὶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ νεαραῖς, ἐν βιβλίοις μὲν ἑξήκοντα, τόμοις δὲ ὠργάνωσεν ἓξ, πᾶν ὁπαντίον καὶ πρὸς χρῆσιν οὐ προχείμενον ἐν τοῖς θεωρήμασιν ἀποκρίνας τε καὶ ὑπεξελών, διά τε εἰκῆ πολλὰ τῶν ἀρχαίων νομοθετημάτων προδοκιμηθῆναι τοῖς ὕστερον. ἀλλὰ καὶ τῶν ὀκλεγέντων πρὸς συμπλοκὴν τοῦ φράσεως μηδὲν περιττὸν ἔχειν καὶ πρόλογον ἐφρόντισεν. ἔπειτα τὰ ἀνὰ μέρος καὶ διεσταλμένως περὶ τοῦ αὐτοῦ θεωρήματος εἰρημένα, εἰς μίαν κατέστησε τίτλου περιοχήν. πεποίηκε δὲ καὶ οὗτε νεαραὶς διατάξεις ἅπασι θεοῖς τοῖς ἑκατόν. ἀλλ' οὐ πᾶσιν σήμερον πολιτεύονται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς τὕστερον. δεῖ δὲ ἄρα καὶ τὰ κεφάλαια καὶ στοιχεῖον τοῦ προόντος συντάγματος ὡς πίνακι δεδῆσθαι.

A tractè, contractiùs autem & Anatolius, Isidorus verò arctiùs quidem quam Thalelæus, latiùs autem quam reliqui duo. Imperator autem veterum nonnullas constitutionum immutare volens, Novellas septuaginta & centum constitutiones studiosè effecit, & proprium iis locum attribuit. Commutavit enim leges de matrimoniis, de falcidiâ, & istiusmodi, ut & de Nothis, quam magnus Constantinus primus admisit, majori commiseratione in tales affectus. Has autem Novellas emisit per quendam Tribunianum, naturâ quidem aliter idoneum, & in omni disciplinâ summè exercitatum; avaritiâ autem diabolicè correptum: quapropter & dum iis conscribendis incumbebat, multi eorum qui causas judicandas habebant, eum pecuniâ corrumpentes, hæc quidem ipsorum commodo adaptare, ea verò ita tumultuario opere congerere, ut obscura essent, & duplicis sententiæ, persuadebant. Ultimus verò omnium inclytus ille inter Imperatores Leo Sapiens, cùm unum ex omnibus per quendam Sabbatium Protospatharium opus fecisset, & quæ loco distabant in unum conjunxisset, Digesta & Codices, & multa etiam ex Institutis, & ipsas Justiniani Novellas, in libris quidem sexaginta, sex autem voluminibus aptè disponebat, omne quod contrarium erat, & nullius in negotiis usûs, rejiciens & subducens, idcircò quod multa veterum institutorum posteris improbata fore veri non sit dissimile. Sed & ne in eorum quæ selecta sunt interpretandi formulâ redundaret quippiam aut supervacâneum esset, curam impendit: siquidem quæ sigillatim & sparsim de eodem argumento dicta sunt, in unâ tituli periochâ collocavit. Et hic autem centum viginti Novellas constitutiones fecit. Omnes autem hodie non observantur. Sed hæc quidem hucusque. Verùm & capita præsentis Syntagmatis juxta ordinem literarum, tanquam indice subjiciamus oportet.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΙΣΤΕΩΣ.

Ἀρχὴ σὺν Θεῷ τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦ. α'.

ΠΕΡΙ τῶν ἀρνησαμένων τὴν ἀμόλυντον ταύτην τῶν χριστιανῶν πίστιν, καὶ ὅπως τοὺς μεταμελομένους τούτων προσίεσθαι δεῖ.

β'. Περὶ αἱρετικῶν, καὶ ὅπως χρὴ δέχεσθαι τοὺς ἐξ αἱρέσεως ἐπιστρέφοντας.

γ'. Πῶς δεῖ τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, ἤτοι συμπόσια.

δ'. Περὶ ἀγορᾶς καὶ πράσεως.

ε'. Περὶ ἀλογευομένων ἤτοι ζωοφθόρων.

ς'. Περὶ ἀναγνωστῶν.

ζ'. Περὶ ἀναθέματος.

η'. Περὶ ἀντιμησίων.

θ'. Περὶ ἀποδημίας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.

ι'. Περὶ ἀπολυτικῶν γραμμάτων.

ια'. Περὶ τῶν ἁρπαζόντων ἐπισκόπων τὰς μὴ ἀνηκούσας αὐτοῖς ἐκκλησίας.

ιβ'. Περὶ τῶν ἁρπαζόντων ληξικῶς τὰ ἀλλότρια.

ιγ'. Περὶ τῶν ἁρπαζόντων ἐπὶ γάμῳ γυναῖκας.

ιδ'. Περὶ ἀρρενομιξίας.

INDEX CAPITUM.

DE FIDE ORTHODOXA.

Initium, favente Deo, literæ *A*.

CAP. I.

DE iis qui inculpatam hanc Christianorum fidem negârunt, & quomodo, qui ex iis pœnitentiam agunt, admittendi sunt. pag. 3.

CAP. II. *De hæreticis, & quomodo, qui ex hæresi convertuntur, admittendi sunt.* pag. 7.

CAP. III. *Quomodo Agapas, quæ vocantur, seu convivia celebrare deceat.* pag. 17.

IV. *De emptione, ac venditione.* pag. 18.

V. *De irrationaliter fornicantibus, sive, qui cum brutis commercium habent.* pag. 19.

VI. *De Lectoribus.* pag. 20.

VII. *De Anathemate.* *ibidem.*

VIII. *De Antiminsiis, seu Promensalibus.* *ibid.*

IX. *De peregrinatione Episcoporum & Clericorum.* *ib.*

X. *De literis dimissoriis.* pag. 29

XI. *De Episcopis qui Ecclesias ad se minimè pertinentes rapiunt.* *ibid.*

XII. *De iis qui bona aliena furtìm surripiunt.* *ibid.*

XIII. *De iis qui mulieres matrimonii causa rapiunt.* *ibidem.*

XIV. *De Pædicatione.* pag. 33.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

XV. *De Magiſtratibus, quales eos eſſe oporteat.* ibid.
XVI. *De mulieribus quæ ſunt in abſceſſu.* ibid.
XVII. *De impuberibus.* p. 34.
XVIII. *De excommunicatione.* ibid.

ιε'. Περὶ ἀρχόντων, ὁποίους δεῖ δεῖ νύτους.
ις'. Περὶ τ ἐν ἀφέδρῳ γυναικῶν.
ιζ'. Περὶ ἀφηλίκων.
ιη'. Περὶ ἀφορισμῶ.

Initium literæ B.

Αρχὴ τῦ Β στοιχείου.

CAP. I. *De ſacro Baptiſmo.* pag. 38.
II. *De infantibus de quibus dubitatur, utrum baptizati fuerint, necne.* p. 42.
III. *De infantibus Agarenum baptizatis, & de baptizatis ab iis qui non ordinantur.* ibid.
IV. *De iis qui ex Judæis baptizantur.* p. 43.
V. *De Rege.* ibid.
VI. *Quando Rex intra ſeptum altaris intrare debet.* p. 44.
VII. *Quod non oportet Regem contumeliâ afficere.* ib.
VIII *De gradibus in Matrimoniis.* pag. 45.
IX. *De iis qui abominantur legitimas nuptias, vinum, carnem, & alia.* p. 54.
X. *De vi & potentia.* p. 56.
XI. *De genuinis & ſpuriis ſacræ ſcripturæ libris.* ib.
XII. *De iis qui vim ſibi inferunt, ſive Suicidis.* p. 59.
XIII. *De anno biſſextili, ſive intercalari.* ibid.

Κεφ. α'. Περὶ τ ἁγίου βαπτίσματος.
β'. Περὶ τ μὴ ἀμφιβαλλομένων νηπίων εἰ ἐβαπτίσθησαν.
γ'. Περὶ τ βαπτιζομένων νηπίων τ Αγαρίωνων καὶ περὶ τ βαπτιζομένων ὑπὸ ἀνιέρων.
δ'. Περὶ βαπτιζομένων ἐξ Ιουδαίων.
ε'. Περὶ βασιλέως.
ς'. Πότε ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ἅγιον εἰσείσι θυσιαστήριον.
ζ'. Οτι βασιλεα ὑβρίζειν οὐ δεῖ.
η'. Περὶ τ βαθμῶν τ γάμων.
θ'. Περὶ τ βδελυττομένων τὺς ἐννόμους γάμους, & οἷον, τὰ κρέα, καὶ ἔπεα.
ι'. Περὶ βίας καὶ δυναστείας.
ια'. Περὶ βιβλίων τ θείας γραφῆς γνησίων καὶ νόθων.
ιβ'. Περὶ βιοθανάτων, ἤτοι τὺς ἑαυτὺς ἀνηρηκότων.
ιγ'. Περὶ βισέκτου ἔτους.

Initium literæ Γ.

Αρχὴ τῦ Γ στοιχείου.

CAP. I. *De gradibus qui ſunt in Matrimonio.* pag. 60.
II. *De Nuptiis conceſſis & prohibitis.* ibid.
III. *De iis qui nuptias legitimas abominantur.* p. 61.
IV. *De contrahentibus ſecundas, tertias, & plures nuptias, tam viris, quam mulieribus.* p. 62.
V. *De muliere ad ſecundas nuptias tranſire volente, cujus maritus in peregrinatione, &c.* pag. 65.
VI. *Quod Presbyter qui nuptias benedixit alterum contrahentis matrimonium cum eo, &c.* p. 66.
VII. *Quod Chriſtiani qui ad nuptias eunt, non debent ludicris intenti eſſe.* ibid.
VIII. *De Virginibus præter parentum ſuorum voluntatem nubentibus.* ibid.
IX. *De Nuptiis nefariis & illicitis cognatorum.* p. 67.
X. *De iis qui mulieres in matrimonium rapiunt.* p. 69.
XI. *De his, qui matrimonio ſibi copulant Deo conſecratas.* pag. 70.
XII. *Quod Nuptias cum hæreticis contrahere non oporteat.* p. 71.
XIII. *Quibus ex cauſis matrimonium ſolvatur.* p. 73.
XIV. *De Diaconiſſis & Viduis.* p. 75.
XV. *De Mulieribus deſponſatis; in quo etiam de Sponſalibus tractatur.* ibid.
XVI. *De Clericis uxores ſuas prætextu religionis ejicientibus.* p. 79.
XVII. *Quod Epiſcopi ab uxoribus ſuis ſeparari debent.* p. 81.
XVIII. *Quod Sacerdotes ab uxoribus ſuis abſtinere debent, cum ſacra tractaturi ſunt.* p. 82.
XIX. *De habentibus in contubernio mulieres extraneas Epiſcopis, aut Clericis.* p. 83.
XX. *De iis qui in balneis unà cũ fœminis ſe lavãt.* p. 84.
XXI. *Quod mulieres ſeniores ſeu præſidentes fieri non oporteat.* p. 85.
XXII. *Quod Mulieres ad ſacrum altare introire non oporteat.* ibid.
XXIII. *Quod Mulieres in Eccleſia ſilere oporteat.* ibid.
XXIV. *Quod mulieres cum viris commercium habere, & veſtes viriles induere non oportet.* ibid.

Κεφ. α'. Περὶ τ μὴ γάμου βαθμῶν.
β'. Περὶ γάμων ἐπιτετραμμένων καὶ κεκωλυμένων.
γ'. Περὶ τ τὺς ἐννόμους γάμους βδελυττομένων.
δ'. Περὶ διγάμων, τριγάμων, καὶ πολυγάμων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν.
ε'. Περὶ δευτερογαμῆσαι βουλομένης γυναικὸς ἐν τῇ ἀποδημίᾳ ἢ στρατείᾳ τ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀφανισθέντος.
ς'. Οτι τῷ διγαμοῦντι οὐ δεῖ συνευδιᾶσθαι ἢ ἱερολογήσιμα προσεύχεσθαι.
ζ'. Οτι τὺς εἰς γάμον ἀπόντας χριστιανὺς οὐ δεῖ παγνίοις προσέχειν.
η'. Περὶ τῶν γαμουμένων παρθένων ἄνευ γνώμης τῶν οἰκείων γονέων.
θ'. Περὶ γάμων παρανόμων συζυγιῶν.
ι'. Περὶ τῶν ἐπὶ γάμῳ γυναῖκας ἁρπαζόντων.
ια'. Περὶ τῶν ἐπὶ γάμῳ λαμβανόντων τὰς τῷ Θεῷ ἀφιερωμένας.
ιβ'. Οτι ὐ δεῖ γάμους συναλλάττειν μὲ αἱρετικῶν.
ιγ'. Ο γάμος ὐκ ποίων αἰτιῶν λύεται.
ιδ'. Περὶ γυναικῶν διακόνων καὶ χηρῶν.
ιε'. Περὶ γυναικῶν μεμνηστευμένων, ὐ φ καὶ περὶ μνηστείας.
ις'. Περὶ τῶν τὰς ἰδίας γυναῖκας φορτικὰς ὐλαβείας ὑπεκβαλλόντων κληρικῶν.
ιζ'. Οτι τῶν ἰδίων γυναικῶν χωρίζεσθαι δεῖ τὺς ἐπισκόπους.
ιη'. Οτι τῶν ἰδίων γυναικῶν δεῖ τὺς ἱερωμένους ἐγκρατεύεσθαι, ὅτι τὰ ἅγια μεταχειρίζεσθαι μέλλουσιν.
ιθ'. Περὶ τῶν γυναῖκας συνεισάκτους ἐχόντων ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.
κ'. Περὶ τῶν γυναιξὶ συλλεγομένων.
κα'. Οτι γυναῖκας ὐ δεῖ πρεσβύτιδας γίνεσθαι.
κβ'. Οτι γυναῖκας ὐ δεῖ εἰσέρχεσθαι εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον.
κγ'. Οτι τὰς γυναῖκας δεῖ ἐν ἐκκλησίᾳ σιγᾶν.
κδ'. Οτι ὐ δεῖ γυναῖκα ἀνδρικῶ περιβεβλῆσθαι στολῶ.

κε'. Οτι

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

κε'. Οτι γυναῖκα τὴν λεχὼ οὐκ ἀναγκαῖον τὰς νενομισμένας νηστείας πρεῖν.
κς'. Περὶ τῆς γυναῖκα ἔχοντος δαιμονῶσαν.
κζ. Περὶ τῆς γυναικὸς τὴν ἐν ἀφέδρῳ ὄντι τῶν ὑσῶν ἐν ῥύσει.
κη'. Περὶ τῆς γυναικὸς ποίας δ' ἀμβλώσαι φάρμακα δεχομένων.
κθ'. Περὶ γυναικὸς τῆς ἀμελῶς ἐχούσης περὶ τὸ κύημα, ἢ ἐκπιπτεμένης.
λ'. Περὶ τῆς γυναῖκας παρθένους βιαζομένων.
λα'. Περὶ γοητείας.

Ἀρχὴ τοῦ Δ στοιχείου.

Κεφ. α'. Περὶ δαιμονώντων, ἢ δαιμονᾶν ὑποκρινομένων.
β'. Περὶ δανειστῶν, καὶ δανείου, καὶ ἐνεχύρων.
γ'. Περὶ διαθήκης.
δ'. Περὶ διακόνων.
ε'. Περὶ διγάμων.
ς'. Πῶς δεῖ διδάσκειν τὸν λαὸν τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους.
ζ'. Περὶ δικαιοσύνης.
η'. Περὶ δικαστηρίων, καὶ τῆς δίκας ἐχόντων κληρικῆς τε καὶ λαϊκῆς.
θ'. Περὶ τῆς δικαζομένων δὶ οἰκεῖα ἐγκλήματα ἐπισκόπων καὶ κληρικῆς.
ι'. Οτι δὶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐκδικεῖν οὐ χρή.
ια'. Περὶ τῆς διωκόντων τινὰς δὶ εὐσέβειαν.
ιβ'. Περὶ δούλων ἐλευθερίας ἢ κλησώσεως.
ιγ'. Περὶ δωρεῶν.

Ἀρχὴ τοῦ Ε στοιχείου.

Κεφ. α'. Περὶ ἑνώσεως.
β'. Περὶ ἐθνῶν τῆς ἐκκλησίας ἀχράφων.
γ'. Περὶ ἐθνῶν ἑλληνικῆς.
δ'. Περὶ ἐθνῶν πολιτικῆς.
ε'. Περὶ αἱρετικῆς γραμμάτων.
ς'. Περὶ εἰκόνων ἁγίων.
ζ'. Περὶ ἐμφρασμοῦ.
η'. Περὶ ἐμφυτεύσεως.
θ'. Περὶ ἐνδυμάτων ἁρμοδίων τοῖς ἱερωμένοις.
ι'. Περὶ ἐνεχύρων.
ια'. Περὶ ὧν ἔχουσιν αἱ ἐκκλησίαι καὶ οἱ ἐπίσκοποι πρεσβείων καὶ προνομίων.
ιβ'. Περὶ ἐκκλησιῶν οἰκοδομῆς καὶ καθιερώσεως.
ιγ'. Περὶ τῆς ἐν ἐκκλησίᾳ προσφύγων.
ιδ'. Οτι οὐ δεῖ ἐν ἐκκλησίαις δύο πύλεων εἶναι τῇ κλειεικόν.
ιε'. Οτι οὐ δεῖ τὰ ἐκκλησίας ἔνδον τὰς λεγομένας ἀγάπας, ἢ συμπόσια γίνεσθαι· ἢ τῆς ἱερῶν ταύτης ἔνδον βεβηλόλων καπηλεῖον εἶναι· ἢ τι κατ' ἐμπορείαν προτίθεσθαι, ἢ κτῆνος χωρὶς ἀνάγκης εἰσάγειν, ἢ τινα μετὰ γυναικὸς καταμένειν.
ις'. Οτι τὰ τῆς ἐκκλησιῶν πράγματα ἀνεκποίητα εἶναι δεῖ· καὶ ὅπως δεῖ τοὺς ἐπισκόπους ταῦτα ἐχεικεῖν.
ιζ'. Περὶ ἐπισκόπων.
ιη'. Οτι τοὺς ἐπισκόπους χωρίζεσθαι δεῖ τῆς ἰδίων γυναικῆς.
ιθ'. Περὶ ἐπισκόπων ἐκκλησίας λαμβανόντων διὰ προσασίας ἀρχόντων.
κ'. Περὶ ἐπισκόπου χειροτονηθέντος καὶ μὴ καταδεχομένου ἀπελθεῖν εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν, ἢ ἀπελθόντος καὶ μὴ δεχθέντος· ἢ μὴ δυναθέντος ἀπελθεῖν διὰ ἃ ὑπὸ ἐθνῶν τὴν ἐκκλησίαν κατέχεσθαι.
κα'. Περὶ ἐπισκόπων μητροπόλεων γινομένων· καὶ ὅπως

XXV. *Quod puerpera ad ſtata jejunia obſervanda non tenetur.*
XXVI. *De eo qui uxorem dæmone obſeſſam habet.* p. 85.
XXVII. *De mulieribus menſtruatis, ſive, quæ fluxum patiuntur.* ibid.
XXVIII. *De Mulieribus pharmaca ad abortionem ciendam ſumentibus.* ibid.
XXIX. *De Muliere quæ fœtum negligit, aut exponit.* p. 87.
XXX. *De iis qui Virgines ſtuprant.* ibid.
XXXI. *De Maleficiis.* p. 88.

Initium literæ Δ.

CAP. I. *De iis qui à dæmone corripiuntur, & qui ſe à dæmone correptos eſſe ſimulant.* p. 89.
II. *De Creditoribus, & mutuo, & pignoribus.* p. 90.
III. *De Teſtamento.* p. 91.
IV. *De Diaconis.* p. 92.
V. *De Digamis.* p. 94.
VI. *Quomodo Epiſcopos & Presbyteros populum docere oportet.* ibid.
VII. *De Juſtitia.* p. 95.
VIII. *De Judiciis, & de Clericis & Laicis cauſas habentibus.* ibid.
IX. *De Epiſcopis & Clericis ob crimina ſua judicatis.* pag. 99.
X. *Quod ob id ipſum bis vindicare non oporteat.* p. 106.
XI. *De iis qui aliquos propter religionem perſequuntur.* pag. 107.
XII. *De ſervorum manumiſſione, & ad Clerum admiſſione.* ibid.
XIII. *De Donationibus.* p. 108.

Initium literæ E.

CAP. I. *De Fidejuſſione.* pag. 109.
II. *De conſuetudinibus Eccleſiæ non ſcriptis.* p. 110.
III. *De Moribus Græcanicis.* pag. 111.
IV. *De Moribus Politicis.* p. 109.
V. *De pacificis literis.* ibidem.
VI. *De ſacris imaginibus.* ibid.
VII. *De Incendio.* p. 111.
VIII. *De Emphyteuſi.* ibid.
IX. *De Veſtibus ad ſacratos pertinentibus.* p. 114.
X. *De Pignoribus.* p. 117.
XI. *De Privilegiis & præeminentiis quas habent Eccleſiæ & Epiſcopi.* ibid.
XII. *De Eccleſiarum ædificatione & conſecratione.* p. 118
XIII. *De iis qui in Eccleſiam confugiunt.* p. 119.
XIV. *Quod non oportet in duarum civitatum Eccleſiis unum eſſe Clericum.* p. 120.
XV. *Quod intra Eccleſias non oportet Agapas, ut vocant, vel convivia facere, vel intra ſanctos ejus ambitus cauponam habere, vel aliquid ad mercaturam exponere, vel jumentum abſque neceſſitate introducere, vel aliquem cum muliere manere.* ibid.
XVI. *Quod Eccleſia bona inalienabilia eſſe oportet, & quomodo debent Epiſcopi illa adminiſtrare.* p. 121.
XVII. *De Epiſcopis.* p. 123.
XVIII. *Quod Epiſcopos à propriis uxoribus ſeparari decet.* p. 124.
XIX. *De Epiſcopis qui Eccleſias per principum potentiam conſequuti ſunt.* ibid.
XX. *De Epiſcopo qui ordinatus eſt, & non ſtatuit ad Eccleſiam, quæ illum ſortita eſt, adire, vel profectus & non ſuſceptus eſt, vel qui non poteſt accedere, eo quod ab Ethnicis Eccleſia detinetur.* ibidem.
XXI. *De Epiſcopatibus quæ fiunt Metropoles, & quod*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

non oportet in una Provincia duos esse Metropolitanos. A *pag.* 125.

XXII. *Quod Episcopatus & Monasteria revocare, si communia facta sint diversoria, Episcopos oportet.* p. 126.

XXIII. *De privatis Episcopi bonis, & quomodo Ecclesiæ negotia illum administrare oportet.* ibid.

XXIV. *Quod Episcopum bonorum Ecclesiæ œconomum habere oportet.* p. 127.

XXV. *Quod Monasterium ædificare in Ecclesiæ suæ bonorum damnum Episcopum non oportet.* p. 128.

XXVI. *Quod Episcopus ex bonis Ecclesiasticis indigentibus Clericis suppeditare debet.* p. 129. B

XXVII. *Quod, moriente Episcopo, à Clericis suis & Metropolitanis illius bona diripi non oportet; sed ei qui pòst ordinandus est, reservari.* ibid.

XXVIII. *Quod non oportet Episcopum ad Presbyteri gradum deducere.* ibid.

XXIX. *Quòd Episcopus Monachorum more detonsus Sacerdotio excidit.* p. 131.

XXX. *Quòd non oportet in pago vel in parva aliqua civitate Episcopum constitui.* ibidem.

XXXI. *De Chorepiscopis.* p. 132.

XXXII. *De Perjurio.* p. 133. C

XXXIII. *De Tutoribus & Curatoribus.* p. 136.

XXXIV. *De Eunuchis.* p. 137.

XXXV. *De precum ordine.* p. 138.

XXXVI. *De Exorcistis.* p. 140.

Initium literæ *Z.*

CAP. I. *De fervente aquâ sacris mysteriis injiciendâ.* ibidem.

II. *De picturis per voluptatem animam corrumpentibus.* ibid.

III. *De iis qui cum bestiis rem habuerunt, vel cum jumẽtis coiverũt, vel rationis expertia animalia inierũt.* ib. D

Initium literæ H.

CAP. I. *De Præfectis.* p. 141.

II. *De eorum ætate, qui Clerici sunt ordinandi.* ibid.

III. *De diei spatio.* ibid.

Initium literæ Θ.

CAP. I. *De Theatris & diversis scenicis ludis.* pag. 142.

II. *De Theologia & orthodoxa Fide.* p. 143.

III. *De sanctis Theophaniis.* ibidem.

IV. *De Clericis, qui præter suorum Episcoporum* E *sententiam altaria statuunt.* ibidem.

V. *Quòd ad sacrum altare sacratis solis ascendere permittitur: Ingrediuntur verò Imperatores, quando ad sacram mensam dona oblaturi sunt; Laicis autem, vel mulieribus ingredi prohibetur.* pag. 144.

Initium literæ I.

CAP. I. *De Sacris vasis & sacrilegio.* ibid.

II. *Quòd non oportet intra templi ambitus Agapas dictas celebrare, vel cauponas esse, vel aliquid ad mercaturam exponere, vel jumentum absque necessitate introducere, vel aliquem cum muliere remanere.* p. 145.

III. *De sacro Ministerio.* ibid. F

IV. *De Judæis, & quòd non oportet fideles cum iis omnino communionem habere.* ibid.

Initium literæ K.

CAP. I. *De depositis Episcopis & Clericis, & à quot Episcopis deponuntur.* p. 146.

II. *De Ecclesiis vel urbibus ab Imperatoribus de novo extructis.* p. 147.

III. *De Innovationibus.* ibid.

δϛ ὲν μία ἐπαρχία δύο ὦσι μητροπολίται.

κβ'. Οτι δϛ τὲς ἐπισκόπυς τὰς ἐπισκοπὰς ϗ τὰ μοναστήρια ἀναπαλϛθαι, εἰ κοιναὶ γθύοιντο καταγώγια.

κγ'. Περὶ τῦ ἐπισκόπυ ἰδικῦ πραγμάτων· ϗ ὅπως δϛ τὰ τ ἐκκλησίας θρικεῖν αὐτόν.

κδ'. Οτι τ ἐπίσκοπον ϗ οἰκονόμυ ἔχειν δϛ πρὶ τ ἐκκλησίας πραγμάτων.

κε'. Οτι ὐ δϛ τ ἐπίσκοπον μοναστήριον κτίζειν ἐπὶ λύμῃ πρὶ τ ἐκκλησίας αὐτῦ πραγμάτων.

κϛ'. Οτι δϛ ⊛ ἐπίσκοπον χρηνεῖν τοῖς ἐνδεῶς ἔχυσι πρὶ κληρικῦ ἐκ πρὶ τ ἐκκλησίας πραγμάτων.

κζ'. Οτι ⊛ ἐπισκόπυ πλουτήσαντος ὐ χρὴ τὰ τέκνου πράγματα ὑπὸ πρὶ κληρικῦ αὐτῦ ἢ ⊛ μητροπολίτου ἁρπάζεσθαι, ἀλλὰ φυλάττεσθαι τῷ χειροτονηθήσεσθαι μέλοντι.

κη'. Οτι ὐ δεῖ ⊛ ἐπίσκοπον εἰς πρεσβυτέρου καταίνειν βαθμόν.

κθ'. Οτι ὁ ἐπίσκοπ⊛ καθ' μοναχὸς ἀποκαρεὶς τ ἱερωσύνης ἐκπίπτει.

λ'. Οτι ὐ δεῖ γίνεσθαι ἐπίσκοπον ἐν κώμῃ ἢ πόλει μικρᾷ.

λα'. Περὶ χωρεπισκόπων.

λβ'. Περὶ ἐπορκίας.

λγ'. Περὶ ἐπιτρόπων ϗ κουρατόρων.

λδ'. Περὶ Εὐνούχων.

λε'. Περὶ εὐχῶν ταξίας.

λϛ'. Περὶ ἐξορκιστῶν.

Ἀρχὴ τῦ Ζ στοιχείυ.

α'. Περὶ τῦ ζέοντ⊛ ὕδατ⊛ τῦ τοῖς θείοις μυστηρίοις ἐμβαλλομένυ.

β'. Περὶ ζωγραφίας δι' ἡδονῆς τὰς ψυχὰς λυμαινομένης.

γ'. Περὶ ζωοφθόρων ἤτοι κτηνοβατῶν, ϗ ἀλογευσαμένων.

Ἀρχὴ τῦ Η στοιχείυ.

Κεφ. α'. Περὶ ἡγουμένων.

β'. Περὶ τ ἡλικίας πρὸς χειροτονυμένων κληρικῶν.

γ'. Περὶ τῦ τ ἡμέρας βαπτίσματ⊛.

Ἀρχὴ τῦ Θ στοιχείυ.

Κεφ. α'. Περὶ τῶν Θεάτρων ϗ μουσικῦ διαφόρων παιγνίων.

β'. Περὶ Θεολογίας ϗ ὀρθοδόξυ πίστεως.

γ'. Περὶ πρῦ ἁγίων θεοφανίων.

δ'. Περὶ πρῦ μυστηρία ἐπιτελούντων κληρικῦ ἀχρὶ γνώμυ πρῦ οἰκείων ἐπισκόπων.

ε'. Οτι εἰς τ ἅγιον μυστήριον ἐσομένοις μόνοις ἐπιβαίνειν ἀσφαλές· εἰσέρχονται γ ϗ βασιλεῖς, ὅτι τὰ δῶρα τῇ θείᾳ τραπέζῃ προσοίσειν μέλλουσι, λαϊκοῖς γ ἢ γυναιξὶν εἰσιέναι ἀπείρηται.

Ἀρχὴ τῦ Ι στοιχείυ.

Κεφ. α'. Περὶ ἱερῶν σκευῶν ϗ ἱερουλίας.

β'. Οτι ὐ δεῖ ἔνδον πρὸς ἱερῶν προσβόλων τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, ἢ καπηλεῖα εἶναι· ἢ τι κατ' ἐμπορίαν πραπτέναι· ἢ κτῆνος χωρὶς ἀνάγκης εἰσάγειν· ἢ τινα μὴ γυναικὸς καταμένειν.

γ'. Περὶ τ θείας ἱερουργίας.

δ'. Περὶ Ἰουδαίων, ϗ ὅτι μετ' αὐτῶν πρὸς κοινωνίαν ὅλως ἔχειν ὐ δϛ τὲς πιστούς.

Ἀρχὴ τῦ Κ στοιχείυ.

Κεφ. α'. Περὶ πρῶν καθαιρεθέντων ἤδη ἐπισκόπων ϗ κληρικῶν, ϗ ὑπὸ ποίων ἐπισκόπων καθαιρεῦνται.

β'. Περὶ πρῶν κτιζομένων ἐκ βασιλέων ἐκκλησιῶν ἢ πόλεων.

γ'. Περὶ κτητορικῶν.

δ'. Περὶ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

δ'. Περὶ καλανδῶν, καὶ κληδωνισμῶν.
ε'. Περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν, καὶ πόσοι καὶ ποῖοι δεῖ κανόνας κρατεῖν.
ς'. Περὶ κανονικοῦ.
ζ'. Οτι εἰς καπηλεῖον οὐ δεῖ τὸν κληρικὸν εἰσιέναι.
η'. Περὶ καρποφορίας τῶν εἰς τοὺς θείους ναούς.
θ'. Περὶ κατηγορίας ἐπισκόπων, καὶ κληρικῶν καὶ τίνες εἰς κατηγορίαν δεκτέοι, καὶ τίνες ἀδέκτοι.

ι'. Περὶ κατηχουμένων.
ια'. Τίνας δεῖ κληρονομεῖν τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου.
ιβ'. Περὶ κληρονομίας καὶ ἀποκλήρων υἱῶν ἢ γονέων.

ιγ'. Οτι κληροῦσθαι δεῖ καὶ τοὺς μὴ καταγομένους ἐκ γένους ἱερατικοῦ, εἰ ἄξιοι εἶεν.
ιδ'. Οτι οὐ δεῖ τοὺς κληρικοὺς μεταπίπτειν.
ιε'. Οτι μὴ κληρικῶν τοῖς ἀσθενοῦσιν ἔχουσιν ἐκ μέρους τῆς ἐκκλησίας διακονεῖν.
ις'. Οτι οὐ διακονοῦσι τοὺς κληρικοὺς ἁρπάζειν τὰ τοῦ πλουτοῦντος ἐπισκόπου προάγματα.
ιζ'. Οτι οὐ διακονοῦσι κληρικὸν ἕνα ἐν δυσὶν ἢ πόλεσιν, ἢ ἐν μιᾷ πόλει δύο ἐκκλησίας ὑπηρετεῖν.

ιη'. Οτι οὐ διακονοῦσι τοὺς κληρικοὺς πράττειν τι ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ ἐπισκόπου.
ιθ'. Οτι οὐδὲ οἱ κληρικοὶ ἀπολελυμένως ἐγκρατεύονται.
κ'. Οτι τοὺς κληρικοὺς τῆς ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν εἶναι διακονοῦσι τοῦ ἐπισκόπου.
κα'. Οτι ὁ κληρικὸς ἐν ᾧ ἂν ἁμαρτήματι, καθαιρεῖται μόνον, οὐ μὴν καὶ ἀφορίζεται.
κβ'. Οτι τῶν κληρικῶν οἱ ἐπὶ μείζονα βαθμὸν ἀνιέναι μὴ πειθόμενοι, ἐκπίπτουσι καὶ ἑαυτῶν εἰσίν.
κγ'. Περὶ κλοπῆς.
κδ'. Οτι οὐ διακοινωνεῖν τῷ ἀκοινωνήτῳ.
κε'. Περὶ τῶν μὴ κοινωνούντων τῇ ἱερᾷ τελουμένῃ λειτουργίᾳ, ἢ τὸν κοινωνίαν ὅτι πρὸς κωμικὰς ἀναβαλλομένων.
κς'. Οτι οὐ δεῖ κοινωνίαν διδόναι τοῖς σώμασι τῶν ἤδη τελευτησάντων.
κζ'. Οτι τὴν κοινωνήσειν μέλοντα οὐ διακωλύειν τῇ ἰδίᾳ γυναικί.
μη'. Πότε κοινωνεῖ ὁ ὀνειρωττόμενος.
κθ'. Οτι τῆς θείας κοινωνίας χάριν οὐ διακωλύειν.
λ'. Περὶ τῶν κοινωνεῖν ἀκριβουμένων ἀπὸ πρεσβυτέρου γαμοῦντος.
λα'. Περὶ τῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ διατάξεως πρεσβυτέρων καὶ λαϊκῶν.
λβ'. Οτι κοσμικὰς φροντίδας οὐ διακονοῦσι μετιέναι κληρικοὺς ἢ μοναζόντας, εἰ μήτι κατ' ἐπιτροπὴν βασιλέως.
λγ'. Περὶ Κυρατόρων.
λδ'. Περὶ κριτηρίων, ἔνθα διακρίνεσθαι κληρικοὺς πρὸς καὶ μοναχούς, καὶ περὶ κριτῶν αἱρετῶν.
λε'. Περὶ τῶν κύβοις καὶ μέθαις χαλαζόντων.
λς'. Οτι ἐν κυριακῇ κατ' ἐξαίρεσιν τοὺς ἐπισκόπους διδάσκειν διακονοῦσι τὸν λαόν.
λζ'. Οτι ἐν κυριακῇ οὐ διακονοῦσι νηστεύειν, ἢ γόνυ κλίνειν, ἢ ἐργάζεσθαι, ἢ θεάτρα γίνεσθαι.
λη'. Περὶ Κωδικίλλου.

Ἀρχὴ τοῦ Λ στοιχείου.

Κεφ. α'. Περὶ τῶν λαϊκῶν γινομένων ἐπισκόπων.
β'. Περὶ τῶν εἰς λαϊκὸν τάξιν ἐρχομένων ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, ἢ μοναχῶν.
γ'. Οτι τοὺς λαϊκοὺς ἐπ' ἐκκλησίας διδάσκειν οὐ δεῖ.
δ'. Περὶ τῆς θείας λειτουργίας.
ε'. Περὶ Λατίνων.

IV. *De Calendis & divinationibus.* p. 148.
V. *De Canonibus Ecclesiasticis, & quot Canones valere oportet.* p. 149.
VI. *De Canonico.* p. 150.
VII. *Quòd Clericum in cauponam ingredi non decet.* ib.
VIII. *De fructibus in divina Templa offerendis.* p. 151.
IX. *De Episcoporum & Clericorum accusatione; & quinam ad accusationem admittendi sunt, & quinam non admittendi.* p. 154.
X. *De Catechumenis.* ibidem.
XI. *Quinam debent rerum Episcopi hæredes constitui* ib.
XII. *De hæreditate, & exhæredibus filiis aut parentibus.* ibidem.
XIII. *Quod in Clerum ordinari oportet eos, qui etiam ad genus Sacerdotale non referuntur, si digni sint.* p. 158.
XVI. *Quod non oportet Clericos transponi.* ibidem.
XV. *Quòd Clericis indigentibus ex Ecclesiæ facultatibus suppeditare oportet.* ibid.
XVI. *Quòd non oportet Clericos Episcopi defuncti bona surripere.* ibidem.
XVII. *Quòd non oportet Clericum unum in duabus esse civitatibus, vel in unâ civitate duabus Ecclesiis administrare.* ibidem.
XVIII. *Quòd non oportet Clericum aliquid facere absque Episcopi sententia.* pag. 159.
XIX. *Quòd Clerici non absolutè ordinentur.* ibid.
XX. *Quòd Ecclesiarum & Monasteriorum Clericos sub Episcopi potestatem esse oportet.* ibid.
XXI. *Quòd Clericus, ex quo in aliquod peccatum inciderit, deponitur, non autem segregatur.* ibid.
XXII. *Quòd Clerici, qui ad altiorem gradum ascendere nolunt, eo, quem nunc habent, excidunt.* ibid.
XXIII. *De furto.* p. 160. [*nicare* p. 161.
XXIV. *Quòd non oportet cum excommunicato communicare* p. 161.
XXV. *De eis, qui non communicant, sacrâ administratione factâ, vel per Dominicos communionem procrastinant.* ibidem.
XXVI. *Quòd non oportet jamjam mortuorum corporibus communionem dare.* p. 162.
XXVII. *Quòd non oportet eum qui communicaturus est, cum uxore sua consuetudinem habere.* ibid.
XXVIII. *Quando communicat somnio pollutus.* p. 163.
XXIX. *Quòd divinæ communionis gratiâ nihil accipere oportet.* p. 164.
XXX. *De iis, qui cum Presbytero uxorem habente communicare ambigunt.* p. 165.
XXXI. *De Presbyterorum & Laicorum ordine in communione.* ibid.
XXXII. *Quòd non decet Clericos vel Monachos seculares curas suscipere, nisi ex consensu Imperatoris.* ibid.
XXXIII. *De Curatoribus.* p. 167.
XXXIV. *De Judiciis, quibus Clericos & Monachos judicari oportet, & de Judicibus electitiis.* ibid.
XXXV. *De eis, qui aleis & ebrietatibus vacant* ibid.
XXXVI. *Quòd in Dominico præcipuè oportet Episcopos populum docere.* p. 168.
XXXVII. *Quòd die Dominico non oportet jejunare, vel genuflectere, vel operari, vel spectacula fieri.* ibid.
XXXVIII. *De Codicillo.* p. 169.

Initium literæ Λ.

CAP. I. *De Episcopis à Laicis factis.* p. 170.
II. *De Episcopis vel Clericis vel Monachis qui in Laici ordinem veniunt.* p. 171.
III. *Quòd Laicos in Ecclesia docere non oportet.* ibid.
IV. *De sanctâ Administratione.* ibidem.
V. *De Latinis.* ibidem.

Ψηφιοποιήθηκε από την Goo

VI. *De Latronibus pœnitentiam agentibus.* *ibid.*
VII. *De iis qui Latrones interficiunt.* *ibid.*
VIII. *De iis qui furtim aliena surripiunt.* *p.* 172.
IX. *Quòd viros simul cum mulieribus lavare non oportet.* *ibid.*
X. *De puerperio impolluta virginis.* *ibid.*
XI. *De Matrimonii solutione.* *ibid.*

Initium literæ M.

CAP. I. *De Magis, Mathematicis, & Vatibus, ut & Astrologis, Incantationibus, Præstigiis, Veneficiis, & Amuletis.* *pag.* 173.
II. *De Mollitie.* *p.* 176.
III. *De Ebriis.* *ibid.*
IV. *De transpositione & translatione Episcoporum & & Clericorum.* *ibid.*
V. *Quòd Pœnitentes non oportet rejici.* *ibid.*
VI. *De Pœnitentiæ locis.* *p.* 177.
VII. *Quòd juxta pœnitentium dispositionem, Episcopo supplicium illis vel remittere vel extendere liceat.* *ib.*
VIII. *Quòd oportet pœnitentiam adhuc agentes, instante morte, sanctam communionem participare: si recuperaverint, illa rursum abstinere.* *p.* 180.
IX. *Quòd pœnitentium confessiones accipere, & solvere, & ligare peccatores Episcopis conceditur; illorum verò consensu etiam Presbyteris.* *pag.* 181.
X. *De iis, qui impuris cibis vescuntur.* *p.* 182.
XI. *De Mimis & Scenicis.* *ibid.*
XII. *De Elocatione.* *ibid.*
XIII. *De Sponsalibus.* *p.* 183.
XIV. *De Adulterio.* *ibid.*
XV. *De Monasteriis & Monachis.* *p.* 186.
XVI. *De sancto Unguento.* *p.* 195.

Initium literæ N.

CAP. I. *De Templorum ædificatione, & Consecratione.* *pag.* 196.
II. *Quòd non oportet intra Templi ambitus convivia fieri, vel cauponas esse, vel aliquid venum exponi, vel jumentum absque necessitate introducere, vel aliquem cum muliere permanere.* *ibidem.*
III. *De Infantibus expositis, vel de quibus dubitatur, an baptizati fuerint.* *ibid.*
IV. *De Jejunio.* *ibid.*
V. *Quod non deceat in Sabbatis aut Dominicis jejunare.* *p.* 197.
VI. *Quòd jejunantes à cibis abstinere debent, haud tamen quasi in se execrabilibus.* *ibid.*
VII. *De Fure.* *p.* 198.
VIII. *De Possessione.* *ibid.*

Initium literæ Ξ.

CAP. I. *De tollendis simulachris.* *p.* 198.
II. *Quòd Clericos deceat hospites meritorio suscipere.* *ib.*

Initium literæ O.

CAP. I. *Quòd Episcopum apud se Oeconomum ac Præfectum habere oporteat.* *ibid.*
II. *De Auguriis.* *ibid.*
III. *De iis qui se noctu polluunt.* *ibid.*
IV. *De Juramentis.* *ibid.*

Initium literæ Π.

CAP. I. *De gesticulationibus Thymelicis.* *ibid.*
II. *De Clericis in Tabernâ comedentibus.* *p.* 200.
III. *De Episcopali Audientiâ.* *ibidem.*
IV. *De fœminis quæ votum castitatis suscipiunt.* *ib.*
V. *De Jejunio in Paraseeve.* *ibid.*
VI. *De Depositо sive Fideicommisso.* *ibid.*
VII. *De sacro Paschate.* *ibid.*

ς'. Περὶ λησῶν μετανοούντων.
ζ'. Περὶ τῶν λῃστὰς ἀναιρούντων.
η'. Περὶ τῶν λῃστρικῶς ἁρπαζόντων τὰ ἀλλότρια.
θ'. Οτι λέεδαν ὐ δεῖ τὸς ἄνδρας ὁμοῦ τοῖς γυναιξίν.
ι'. Περὶ τ λοχείας τ ἀλοχεύτου θεοτόκου.
ια'. Περὶ λύσεως γάμου.

Αρχὴ τοῦ M στοιχείου.

Κεφ. α'. Περὶ μάγων, μαθηματικῶν, καὶ μυητῶν, ἔτι δὲ καὶ ἀστρολόγων, ἐπαοιδῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ γοητῶν, φαρμακέων, καὶ θεριακῶν.
β'. Περὶ μαλακίας.
γ'. Περὶ μεθυόντων.
δ'. Περὶ μεταθέσεως καὶ μεταβάσεως ὁσιωτάτων καὶ κληρικῶν.
ε'. Οτι τὸς μετανοοῦντας ὐ δεῖ ἀποβάλλεδαι.
ς'. Περὶ τῶν τ μετρίοις τόποις.
ζ'. Οτι κατὰ πῶς τῶν μετανοούντων βλάθεσιν ἔξεστι τῷ ὁσιωτάτῳ ἢ ἀνιέναι ἢ ὁσιοῦν τούτοις τὸ ὅσιον.
η'. Οτι δεῖ τὸς ἐπὶ μετανοοῦσας, τ πλούτου ἐφιεμένης, τ θείας ἀξιοῦδαι κοινωνίας· εἰ δὲ ἀνακληθεῖεν, ζημιοῦσθαι πάλιν ἀπέχεδαι.
θ'. Οτι τῶν μετανοούντων τὰς λογισμὸς δέχεδαι καὶ λύειν καὶ δεσμεῖν τὰ ἁμαρτήματα τοῖς ὁσιωτάτοις ἐδόθη, κατ' ὁσιωτέρῳ δὲ τούτων καὶ τοῖς πρεσβυτέροις.
ι'. Περὶ μιαιφαγησάντων.
ια'. Περὶ Μίμων καὶ Σκηνικῶν.
ιβ'. Περὶ μισθώσεως.
ιγ'. Περὶ μνηστείας.
ιδ'. Περὶ μοιχείας.
ιε'. Περὶ μοναστηρίων καὶ μοναχῶν.
ις'. Περὶ τοῦ ἁγίου μύρου.

Αρχὴ τοῦ N. στοιχείου.

Κεφ. α'. Περὶ νεῶν οἰκοδομῆς καὶ καθιερώσεως.
β'. Οτι ὐ δεῖ ἔνδον τοῦ τ νεὼ θεριβόλων συμπόσια γίνεδαι, ἢ καπηλεῖα εἶναι, ἢ τι κατ' ἐμπορίαν προτίθεδαι, ἢ κλῶδον. χωρὶς ἀνάγκης εἰσάγειν, ἢ πνὰ μὴ γυναικὸς καταμένειν.
γ'. Περὶ νηπίων ὀκταημέρων, ἢ ἀμφιβαλλομένων ἂν ἐβαπτίσθησαν.
δ'. Περὶ νηστείας.
ε'. Οτι ὐ δεῖ νηστεύειν ἐν τοῖς σάββασι καὶ ἐν ταῖς κυριακαῖς.
ς'. Οτι τὸς νηστεύοντας ὐχ ὡς βδελυκτῶν τοῦ βεβηλότων ἀπέχεδαι δεῖ.
ζ'. Περὶ νόμου.
η'. Περὶ νομῆς.

Αρχὴ τοῦ Ξ στοιχείου.

Κεφ. α'. Περὶ ξοάνων καθαιρέσεως.
β'. Οτι δεῖ τὸς ξένους τοῦ κληρικοῦ ἀποδέχεδαι.

Αρχὴ τοῦ O στοιχείου.

Κεφ. α'. Οτι οἰκονόμον ἔχειν δεῖ τ ὁσιώτατον, καὶ ἡγούμενον.
β'. Περὶ οἰωνισμῶν.
γ'. Περὶ ἐνυπναζόντων.
δ'. Περὶ ὅρκων.

Αρχὴ τοῦ Π στοιχείου.

Κεφ. α'. Περὶ παιγνίων θυμελικῶν.
β'. Περὶ τῶν ἐν πανδοχείῳ ἐσθιόντων κληρικῶν.
γ'. Περὶ βαπτίσεως ὁσιωτάτων.
δ'. Περὶ τῆς παρθενίας ἑλομένων γυναικῶν.
ε'. Περὶ τ ἐν τῇ βαπτιδῇ νηστείας.
ς'. Περὶ καταδήκης ἢ βαπτισμάτων.
ζ'. Περὶ τ ἁγίου Πάσχα.

η'. Περὶ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

INDEX CAPITUM.

ιδ'. Περὶ Πατριάρχου.
θ'. Περὶ ἐξισοδότου, ἤτοι ἐξάρχου.
ί'. Περὶ πίστεως ὀρθοδόξου.
ια'. Περὶ πλεονεξίας καὶ ἁρπαγῆς.
ιβ'. Πῶς δεῖ τὰς πνευματικὰς πατέρας οἰκονομεῖν τοὺς αὐτοῖς ἐξομολογουμένους.
ιγ'. Οτι οὐ δεῖ πνικτὸν ζῶα ἐσθίειν.
ιδ'. Περὶ ποινῶν. [ιε'. Περὶ πορνείας.
ις'. Περὶ τοῦ πορνεῦσαι ὁπωσδυνάσθητον καὶ μὴ θελήσαντος.
ιζ'. Περὶ πορνοβοσκῶν.
ιη'. Περὶ προσόδων καὶ θεσμῶν ὧν ἔχουσιν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ αἱ ἐκκλησίαι, καὶ πῶς πρέπει διοικεῖν αὐτάς. B
ιθ'. Περὶ ὧν ἔχουσιν οἱ πρεσβύτεροι δικαίων.
κ'. Περὶ θεϊκῶν πραγμάτων. [κα'. Περὶ θεοδοτῶν.

Αρχὴ τοῦ P στοιχείου.

Κεφ. α. Περὶ τῶν ὃν ῥύσει ἀθεραπεύτῳ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν.

Αρχὴ τοῦ Σ στοιχείου.

Κεφ. α'. Οτι τοῖς σάββασιν οὐ δεῖ νηστεύειν.
β'. Περὶ σκηνικῶν.
γ'. Οτι σωμεῖον ὃν ἐδάφει γράφειν οὐ δεῖ, ἀλλὰ καὶ τὰς ὄντας ἀπαλείφειν. C
δ'. Περὶ συμβολαίων καὶ συμφώνων.
ε'. Περὶ συμποσίων.
ς'. Περὶ τῶν τὰς ἱερὰς συναξεις ἀποστρεφομένων.
ζ'. Περὶ τῶν σωφρονίζειν γυναῖκας ἐχόντων κληρικῶν.
η'. Περὶ τῶν συνεπταμένων κληρικοῖς ἀμβρτήματα καὶ μὴ ὁμολογούντων.
θ'. Περὶ τῶν συνόδων τῶν ἐπισκόπων γινομένων.
ί'. Περὶ συστατικῶν γραμμάτων.
ια'. Περὶ τῶν συνομοσίας, ἢ φρατρείας, ἢ στάσεις ποιούντων. [ιβ'. Περὶ σχισματικῶν.

Αρχὴ τοῦ T στοιχείου. D

Κεφ. α'. Περὶ τῆς τάξεως τῶν κληρικῶν.
β'. Περὶ ταφῆς.
γ'. Οτι τοὺς πλυντήριμβας ἔτι βαπτίζειν θεμιτὸν, ἔτι τοῖς σώμασιν αὐτῶν κοινωνίας μεταδιδόναι.
δ'. Περὶ τῶν πένων τῶν κληρικῶν.
ε'. Περὶ τῆς ἁγίας πεντηκοστῆς, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πλουμένων ἐθῶν.
ς'. Περὶ τῆς ἐν τῇ τετράδι νηστείας.
ζ'. Οτι τόκους λαμβάνειν ἀπείρηται πάντι κληρικῷ.
η'. Περὶ τοῦ τρισαγίου ὕμνου.
θ'. Οτι πὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς οὐ δεῖ καλλωπίζειν.
ί'. Περὶ τυμβωρύχων.
ια'. Οτι τύπτειν κληρικοῖς ἐκ ἔφεται.

Αρχὴ τοῦ Υ στοιχείου.

Κεφ. α'. Περὶ ὕβρεων.
β'. Περὶ ὑδροπαραστατῶν αἱρετικῶν.
γ'. Περὶ υἱοθεσίας.
δ'. Περὶ ὑπηρετῶν ἤτοι ὑποδιακόνων.
ε'. Περὶ ὑποβόλου.

Αρχὴ τοῦ Φ στοιχείου.

Κεφ. α'. Περὶ φαλκιδίου. F
β'. Περὶ φαρμακῶν καὶ μάγων [γ'. Περὶ φθορᾶς παρθένων.
δ'. Περὶ φιλαργυρίας.
ε'. Περὶ φόνων ἑκουσίων, καὶ ἀκουσίων.
ς'. Περὶ τῶν φονευόντων ἑαυτούς.
ζ'. Περὶ τῶν φόνων τῶν ἐν πολέμοις, καὶ τῶν φονευόντων λῃστάς.
η'. Περὶ τῶν φονευσάντων γυναικῶν διὰ φαρμάκων τὰ ἔμβρυα.
θ'. Οτι οὐ δεῖ φυλακτήριον ποιεῖν.
ί'. Περὶ τῶν ἐν φυλακῇ κατακρίτων.

AVIII. *De Patriarchâ.* pag. 219.
IX. *De Visitatoribus, sive Exarchis.* p. 220.
X. *De Fide orthodoxa.* ibid.
XI. *De Avaritiâ & Rapinâ.* ibid.
XII. *Quonam modo oporteat Patres spirituales se gerere erga confitentes.* ibid.
XIII. *Quod animalibus suffocatis vesci haud liceat.* ib.
XIV. *De Pœnis.* p. 221. [XV. *De Fornicatione.* p. 222.
XVI. *De illo qui fornicari cupit, nec tamen actu fornicatur.* p. 224.
XVII. *De iis qui meretrices alunt.* p. 225.
XVIII. *De Privilegiis & immunitatibus Prælatorum ac Ecclesiarũ, atque etiam de Provinciis istorũ.* p. 226.
XIX. *De jure Presbyterorum.* ibid.
XX. *De re dotali.* ib. [XXI. *De Proditoribus.* p. 227.

Initium literæ P.

CAP. I. *De viris ac mulieribus, qui involuntario profluvio laborant.* p. 228.

Initium literæ Σ.

CAP. I. *Quod in Sabbatis minimè jejunare oporteat.* ib.
II. *De Ludis Scenicis.* ibidem.
III. *Quod non oportet in pavimento Crucem scribere, sed & ita expressas delere.* ibid.
IV. *De pactis & contractibus.* ibid.
V. *De Conviviis.* p. 229.
VI. *De iis qui sacras Synaxes vitant.* ibid.
VII. *De Clericis qui extraneas mulieres alunt.* ibid.
VIII. *De iis, qui aliis conscii sunt, nec tamen delicta illorum Clericis confitentur.* ibidem.
IX. *De Synodis quotannis habendis.* p. 230.
X. *De Literis commendatitiis.* p. 231.
XI. *De his qui conjurationes & fraternitates, aut seditiones struunt.* ib. [XII. *De Schismaticis.* p. 132.

Initium literæ T.

CAP. I. *De Ordine Clericorum.* pag. 235.
II. *De Sepulturâ.* ibid.
III. *Quòd mortuos baptizare minimè liceat, neque horum cadaveribus sacra mysteria præbere.* ibid.
IV. *De Clericorum filiis.* ibid.
V. *De sacrâ Quadragesimâ, & ritibus qui in ea observantur.* p. 236.
VI. *De jejunio feriæ quartæ.* pag. 245.
VII. *Quòd interdictum sit Clericis usuras accipere.* ib.
VIII. *De Hymno trisagio.* p. 247.
IX. *Quod capillos capitis delicatiùs ornare haud liceat.* ib.
X. *De Sepulchorum Violatoribus.* ibidem.
XI. *Quod Clericis verberare quempiam non permittitur.* p. 248.

Initium literæ Y.

CAP. I. *De Injuriis.* p. 250.
II. *De Hydroparastatis hæreticis.* ibid.
III. *De Adoptione.* ibid.
IV. *De Ministris sive Hypodiaconis.* p. 251.
V. *De donatione ante Nuptias.* ibid.

Initium literæ Φ.

CAP. I. *De Lege Falcidiâ.* p. 252.
II. *De Veneficis & Magis.* ib [III. *De Stupro.* ibid.
IV. *De φιλαργυρίας.* ibid.
V. *De homicidio voluntario & involuntario.* p. 252.
VI. *De Suicidis.* p. 254.
VII. *De cædibus bellicis, & latronum interfectoribus.* p. 255.
VIII. *De mulieribus quæ medicamentis fetus suos enecant.* p. 257.
IX. *Quod Phylacteria facere minime oportet.* p. 258.
X. *De Damnatis qui in carcere servantur.* ibid.

Initium

INDEX CAPITUM.

Initium literæ X.

CAP. I *Quanam ratione ordinandorum Episcoporum fiant electiones, & de litibus quæ circa illas oboriuntur.* pag. 259.

II. *Quod minimè oporteat ordinandorum electiones vel à Magistratu, vel à populo fieri.* p. 260.

III. *De tempore, intra quod Episcopos ordinari oportet.* ibidem.

IV. *Quales esse eos oportet qui Episcopi ordinandi sunt, & quænam præ ceteris scire.* p. 261.

V. *Quot Episcopi ad ordinationem Episcopi & reliquorum Clericorum requiruntur.* ibidem.

VI. *Quòd eum qui in Episcopum ordinandus est, oporteat ab uxore suâ separari.* p. 262.

VII. *De ætate ordinandorum.* ibid.

VIII. *Quòd non oporteat Episcopum morientem alium in locum suum sufficere ac ordinare.* ibid.

IX. *Quòd Episcopum aut Presbyterum aut Diaconum ordinari non oporteat, priusquam omnes suos domesticos Christianos fecerit.* ibid.

X. *Quòd non oporteat Laicum statim Episcopum creari, neque illum qui nuperrimè baptizatus fuit: & quibus de causis Clericus Sacerdotio excidit.* ibid.

XI. *Quando ordinetur Eunuchus Episcopus aut Clericus, aut aliter corpore mancus.* p. 263.

XII. *Quod Episcopum in Ecclesiâ, cujus Episcopus adhuc in vivis est, non ordinari oporteat.* ibid.

XIII. *Quòd non oportcat Episcopum in civitate parva aut vico ordinari.* ibid.

XIV. *De ordinatione Chorepiscoporum.* ibid.

XV. *De Episcopo ordinato qui ad Ecclesiam suam abire recusat.* ibid.

XVI. *Quòd non licet Episcopo ordinationes facere in districtu ipsi non subjecto.* p. 264.

XVII. *Quod non permittitur Episcopo Clericum alius Provinciæ ordinare.* ibid.

XVIII. *Quòd quibusdam Episcopis concessum est alienos Clericos recipere, & ordinare in suis Ecclesiis.* ib.

XIX. *Quod ordinatur Clericus, etiam ille qui non est ex genere Sacerdotali.* ibid.

XX. *Quando ordinantur & servi.* p. 265.

XXI. *De Ordinatione Lectorum.* ibid.

XXII. *Quod Clerici non ordinabantur simpliciter.* ib.

XXIII. *Quando ordinatur Catechumenus qui ante baptismum immolavit.* ibid.

XXIV. *Quod reordinationes fieri minimè oporteat.* ib.

XXV. *De illo qui crimini alicui obnoxius, ordinatur tamen.* p. 266.

XXVI. *Quod is non debet ordinari, qui ægrotus baptizabatur.* ibid.

XXVII. *De iis qui jurant se sacros ordines nondum suscepisse.* ibid.

XXVIII. *De his qui propter pecuniam ordinantur.* ib.

XXIX. *De Viduis.* p. 169.

XXX. *De his qui infirmitate aliquâ corporali laborantes derident.* ibidem.

XXXI. *De sacro Chrismate: & quinam ex hæreticis, qui ad Ecclesiam revertuntur, per solam Unctionem recipiuntur.* p. 270.

XXXII. *De Christianismo.* ib. [XXXIII. *De Chorepiscopis.* ibid.

Initium literæ Ψ.

CAP. I. *Quomodo psallere & orare oportet.* p. 271.

II. *De Cantoribus & Lectoribus.* ibid.

III. *Quòd hæreticorum Pseudomartyres adire non licet.* ibid.

IV. *Quomodo in ordinationibus fiant suffragia.* ibid.

Initium literæ Ω.

CAP. I. *Quibusnam licet cravium gestare.* p. 272.

Ἀρχὴ τοῦ Χ στοιχείου.

Κεφ. α'. Οπως τῶν χειροτονημένων ἐπισκόπων αἱ ψῆφοι γίνονται, καὶ περὶ τῶν γινομένων ἐν ταύταις ἀντιλογίαις.

β'. Οπ τὰς τῶν χειροτονημένων ψήφους, ὅτι χρὴ ἀρχίνεσθαι, ὅτι χρὴ τοῦ δήμου γίνεσθαι χρή.

γ'. Περὶ τοῦ χρόνου ἐν ὁποίοις δεῖ τοὺς ἐπισκόπους χειροτονεῖσθαι.

δ'. Οποίους χρὴ δεῖ τοὺς χειροτονημένους ἐπισκόπους, καὶ τίνα χρὴ πάντων γινώσκειν χρή.

ε'. Ὑπὸ πόσων ἐπισκόπων χειροτονοῦνται οἱ ἐπίσκοποι, καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί.

ς'. Οπ τὸν χειροτονηθήσεσθαι μέλλοντα ἐπίσκοπον δεῖ πρότερον τῶν ἰδίων χωρίζεσθαι γυναικός.

ζ'. Περὶ τῶν χειροτονημένων ἡλικίας.

η'. Οπ οὐ δεῖ χειροτονεῖν ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ τὸν πλουτοῦντα ἐπίσκοπον.

θ'. Οπ οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαί τινα ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον, ἂν μὴ πρότερον τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ πάντας ποιήσῃ Χριστιανούς.

ι'. Οπ οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι ἀδόξον καὶ λαϊκὸν ἐπίσκοπον, εἰδὼς τὰ ἄρτι φωτισθέντα. καὶ διὰ ποίας αἰτίας ὁ κληρικὸς τῆς ἱερωσύνης ἀφαιρεῖται.

ια'. Πότε χειροτονεῖται εὐνοῦχος ἐπίσκοπος. ἢ κληρικὸς, ἢ ἄλλως ὁ σῶμα λελωβημένος.

ιβ'. Οπ οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον ἐν ἐκκλησίᾳ ἧς ὁ προϊστάμενος ἔτι ζῇ.

ιγ'. Οπ οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον ἐν πόλει μικρᾷ ἢ κώμῃ.

ιδ'. Περὶ χειροτονίας χωρεπισκόπων.

ιε'. Περὶ τοῦ χειροτονηθέντος ἐπισκόπου καὶ μὴ καταδεχομένου ἀπελθεῖν εἰς τὸν λαχόντα αὐτῷ ἐκκλησίαν.

ις'. Οπ οὐ δεῖ χειροτονίας ποιεῖν ἐν ἐπίσκοπον ἐν ταῖς μὴ ὑποκειμέναις αὐτῷ ἐνορίαις.

ιζ'. Οπ χειροτονεῖν ἐπισκόπῳ οὐκ ἐφεῖται κληρικὸν ἑτέρας ἐπαρχίας.

ιη'. Οπ τοῖς τῶν ἐπισκόπων δέδοται ἀλλοτρίους λαμβάνειν κληρικοὺς, καὶ χειροτονεῖν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοὺς ἐκκλησίαις.

ιθ'. Οπ χειροτονεῖται κληρικὸς, καὶ ὁ μὴ ὢν ἡμῖν ἱερατικῆς καταγωγῆς.

κ'. Πότε χειροτονοῦνται καὶ οἱ δοῦλοι.

κα'. Περὶ χειροτονίας ἀναγνωστῶν.

κβ'. Οπ οὐκ ἐχειροτονοῦντο ἀπολελυμένως οἱ κληρικοί.

κγ'. Οπ χειροτονεῖται ὁ περὶ τοῦ βαπτίσματος δύσας καταχούμενος.

κδ'. Οπ ἀναχειροτονήσεις οὐ δεῖ γίνεσθαι.

κε'. Περὶ τοῦ ὑποκειμένου ἁμαρτήμασι, καὶ χειροτονηθέντος.

κς'. Οπ οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι τὸν ἐν νόσῳ φωτισθέντα.

κζ'. Περὶ τῆς τῶν χειροτονιῶν ὁμωνύμων μὴ καταδέχεσθαι.

κη'. Περὶ τῶν χειροτονημένων ὅτι χρήμασιν.

κθ'. Περὶ χηρῶν γυναικῶν.

λ'. Περὶ τῶν χλευαζόντων τὰς ἀσθενοῦς τοῦ σώματος ἴσχυτας.

λα'. Περὶ τοῦ ἁγίου χρίσματος, καὶ τίνες χρίονται μόνον τῶν προσερχομένων τῇ ἐκκλησίᾳ αἱρετικῶν.

λβ'. Περὶ Χριστιανισμοῦ. [λγ'. Περὶ Χωρεπισκόπων.

Ἀρχὴ τοῦ Ψ στοιχείου.

Κεφ. α'. Πῶς δεῖ ψάλλειν καὶ εὔχεσθαι.

β'. Περὶ ψαλτῶν καὶ ἀναγνωστῶν.

γ'. Οπ πρὸς τοὺς ψευδομάρτυρας τῶν αἱρετικῶν οὐ δεῖ ἀπίναι.

δ'. Οπως αἱ ψῆφοι γίνονται τῶν μελλόντων χειροτονεῖσθαι.

Ἀρχὴ τοῦ Ω στοιχείου.

Κεφ. α'. Τίνα δεῖ ὠφέλιον φέρειν.

ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

MATTHAEI MONACHI

SIVE BLASTARIS,

SYNTAGMA ALPHABETICUM, LITERA A.

BIBLIOTHEQUE DE LA VILLE LYON

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΙΣΤΕΩΣ.

ΤΑΣ μὲν ἱερῶν τοίνυν ὑποθέσεις κανόνων κατὰ στοιχεῖον διελεῖν διανοήσεως, οὐ μόνον ἄλλα καὶ ὡς εἶόν τε τάχιστα εἰς ἡμᾶς ἦκον, ταύτας ὑπεμείναμεν. ὡς ἂν ῥᾳδίως ὁπότε δεήσειεν οἱανδηποτοῦν ὑποθέσιν τῆς ζητοῦσιν διέξοδον ὑπάρξῃ, δεῖν ᾠήθημεν καὶ οὕτως ἄμεινον ἔχειν, τοὺς τῷ ὀρθῷ πίστιν ὀρθοῦντας θεοπνεύστους κήρυκας πρωτείους θεσθαι. τοῖς γὰρ ἐπὶ τοῦ θεμελίου ταύτης ἀσφαλῶς ἱδρυμένοις ὁ καλῶς κείσεται, μὴ ὂν ἄτοπον καὶ τὰ τῶν λοιπῶν τιθέναι κανόνων. οἱ δὲ τῆς ἀληθοῦς ἀλλοτριωμένοι πίστεως, καὶ ὅσα ἀνοσιουργοῦν τῶν ὀρθῶν σεσυλημένοι δογμάτων, ποίαν τῶν ἱερῶν κανόνων ἐπιστροφὴν ἄρ' ἂν. ταύτῃ τοι καὶ τὰ φύσει πρότερα οὐκ ἐγγὺς τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τάξεως τοῦτο κληρωσαμένων στοιχείων ἔδοξεν εἶναι. οἷον ἄρα καὶ τῆς ζωῆς μεταλαγχάνουσι τροφὴν πρόσεισιν, ὁ τῆς φύσεως δίδωσι νόμος. καὶ ταύτης δήπου μὴ προσεμένους ἴσμεν ἔστιν οὓς τῶν θείων ἀνδρῶν διαρκέσαντας· τοῖς δέ γε ὃ ζῆν ἀφῃρημένοις πάρεργον οἶμαι καὶ περιττὸν τὰ γε πρὸς ὄγκωσιν ἡ τροφὴ, τῆς ὀρεκτικῆς καὶ μεταληπτικῆς οἰκείας δυνάμεως· ἄλλως τε καὶ πίστει μὲν σωτήριας ἐνίους ἔστιν ὅπου λόγος αἱρεῖ, καὶ αἱ τῶν πραγμάτων ἱστορίαι διδάσκουσιν· ἔργων γε μὴν πίστεως μὴ προσηνεγμένης, τοσοῦτον οἱ μετέχοντες ἀπώναντο, ὁπόσον καὶ οἱ ταῖς ὄψεσι συνεσκιασμένοι τῷ ἡλιακῷ τούτῳ φωτί.

Τῆς μὲν οὖν ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς δευτέρας συνόδου οὗτος ὁ πρῶτος κανὼν μόνην ἓν κυρίαν πίστιν ἐνόμισεν, ἣν οἱ ἐν Νικαίᾳ τριακόσιοι δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόροι πατέρες ἐξεφωνήκασιν, ὡς ἐξ ὑγιῶν συνισταμένην δογμάτων. ἁπάσας μὲν τοι τὰς ἄλλως ἢ ὡς αὕτη φρονούσας αἱρέσεις ἐάσας ἐρρῶσθαι τῷ ἀναθέματι παραπέμπει.

Ὁ δὲ γε ε'. αὐτοὺς καὶ τοὺς εἰς Σαρδικὴν συνελθόντας δι' ἐπαίνου ποιεῖται, ἄνθ' ὧν καὶ περὶ τῆς πίστεως τόμον τῶν ἐν Νικαίᾳ προσεπικυρώσωσι.

Ἡ ἁγία δὲ καὶ οἰκουμενικὴ γ'. συνόδους ἐν ς'. καὶ ζ'. κανόνι τοὺς εἰς τοῦτο τόλμης ἰόντας ὡς ἕτερον παρὰ τὸ ἐν Νικαίᾳ συντεθὲν ἱερὸν σύμβολον συγγράφειν· ἔτι δὲ καὶ τοὺς τὰ δυσσεβῆ Νεστορίου δόγματα προσιεμένους, καὶ οὕτω τοὺς τῇ ἐκκλησίᾳ προσιόντας πειρωμένους μυσταγωγεῖν, τοῦ κλήρου μὲν ἐξωθεῖ, εἰ κληρικοὶ εἶεν· λαϊκοὺς δὲ ἀφίησι τῷ ἀναθέματι.

Ἡ γε μὴν ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ς'. συνόδους ἐν ᾧ φωτὶ τῷ κανόνι πρὸ μὲν τῶν ἱερῶν ἀποστόλων παραδοθεῖσάν ἡμῖν πίστιν παρελθεῖν μὴ καινοτομεῖν· πρὸς δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ πρώτῃ δογματισθέντα μὴ παρεξιέναι συνόδῳ. οἱ δὲ ὁμοούσιον τῶν τριῶν τῆς θεαρχικῆς φύσεως ὑποστάσεων τοῖς πᾶσι κηρύξαντες, τοὺς περὶ τὸν θεομάχον Ἄρειον τῷ φρονήματι σφῶν μὴ συμβαίνοντας πλέως ἀποκηρύττοισιν· ἔτι δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ δευτέρᾳ θεσπισθέντα συνόδῳ προσκυνητέα

PROLOGUS DE ORTHODOXA *FIDE.*

CUM nobis igitur sacrorum argumenta canonum juxta literarum ordinem distribuere propositum fuerit, eademque præterea, quantum in nobis est, in compendium redigere, quo quodcunque argumentum quærentibus invenire facilius sit, necessarium duximus, & sic igitur apud nosmet constituimus, divinitùs inspiratos, qui rectam fidem confirmant, priori in loco collocare canones: Iis enim qui super illius fundamento securè stabiliti sunt, commodum videbitur non supervacaneum, ut reliqui quoque canones apponantur. Isti vero qui à rectâ fide alienati sunt, & rectorum dogmatum thesauros spoliati, qualem sacrorum canonum curam habeant? Quocirca quæ natura sint priora, post ea quæ numero ac ordine literarum istud sortita sunt collocentur, nequaquam necesse erat. Quemadmodum nimirum iis etiam, qui vitâ fruuntur nutrimentum desiderare lex naturalis dedit: Et istud quidem non desiderantes nonnullos novimus è divinis viris qui diu perdurarunt: vitâ vero functis superfluum, ut opinor, & supervacaneum est nutrimentum quatenus ad aliquam exinde percipiendam utilitatem, appetitivâ & participativâ cessante facultate. Præcipuè cùm fide quidem servatos nonnullos esse fama alicubi referat, & rerum Historiæ tradant: fide verò operibus non præmissâ, tantum qui in hisce exercentur, percipiunt fructum, quantum oculis capti è lumine hoc solari.

Sanctæ igitur & œcumenicæ secundæ Synodi primus statim canon eam solam authenticam esse fidem constituit, quam trecenti duodeviginti divini Patres Nicææ congregati ediderunt, tanquam ex sanis dogmatibus compositam: Universas autem, quæ aliàs atque ipsa sentiunt, hæreses valere jubens, anathemati submittit.

Quintus autem ejusdem Synodi canon eos qui Sardicæ convenerunt, laudibus effert, propterea quòd Patrum Nicænorum de fide volumen confirmassent.

Sancta autem & Oecumenica tertia Synodus in sexto & septimo canone, istos qui eò audaciæ perveniunt, ut aliud præter sacrum illud, quod Nicææ compositum est, symbolum conscribere; & istos præterea, qui impia Nestorii dogmata admittunt, atque ita eos, qui ad Ecclesiam accedunt, initiare moliuntur, Clero quidem expellit, si Clerici sint, Laicos autem anathemati subjicit.

Sancta verò & Oecumenica sexta Synodus in primo canone traditam nobis à sanctis Apostolis fidem non immutare, & præterea quæ in primâ Synodo decreta sunt, non transilire jubet. Hi autem Patres cùm trium divinæ naturæ Personarum consubstantialitatem omnibus prædicassent, impios Arrianos sententiæ ipsorum assensum non præbentes, perfectè abdicabant. Insuper autem & quæ in secundâ constituta sunt Synodo ve-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

neranda esse præcipiebant. Hæc enim Synodus cùm Spiritus sancti inimicum Macedonium expulisset, & socios ejus anathemate condemnasset, Spiritum sanctum Patri & Filio honore æqualem, utpote verum Deum esse tradidit. Quinetiam cùm dementem Apolinarium condemnasset, Dominum mentis compotem & animatam assumpsisse carnem docuit: & præterea quæcunque tertia decrevisset Synodus, confirmare studuit. Unum enim illa Christum Dei filiam post Incarnationem prædicavit; & puellam perpetuò Virginem quæ sine semine, & supra naturam illum peperit, verè & propriè Deiparam fuisse declaravit. Et delirantem Nestorium qui unum Christum in duos divisit filios suis ipsius dogmatis, perpetuo anathemati subjecit, quemadmodum & sacra Patrum quartæ Synodi dogmata rata fore constituit: hi autem cum impiam Eutychis & Dioscori confusionem Ecclesiæ liminibus expulissent, unum Christum ex duabus compositum naturis etiam post unionem spectatum verè tradidit. Istos enim ex diametro contrariam Nestorianæ impietatem amplexos, & in imaginatione magnum œconomiæ perfici mysterium arbitratos, eum quidem impiæ divisionis, hos autem magis impiæ confusionem inferentis unionis assertores, odio merito prosecuti, procul Deo abjiciunt. Adhæc autem & quæcunque quinta divino inspirata Spiritu Synodus docuit, amplecti hæc Synodus præcipit: & à pernicios eorum qui ante eam condemnati fuerant, Originis nimirum & istius assectarum, deliramentis separari. Cæterùm & sacrarum Synodorum, quæ ipsam præcesserant, decreta hæc cùm confirmâsset & stabiliviſſet, sexta videlicet hæc Synodus in ipso prædicto canone, duas voluntates, & duas naturales in uno Domino nostro operationes cùm statuisset, Pyrrhi & Sergii gregales, unam in Domino temerè prædicantes voluntatem exterminabat. Omnium autem pietate insignium fidem firmam in omne ævum manere, piè decreverunt; eosque qui quippiam vel addunt vel detrahunt à rectâ sanâque fide nobis traditâ, anathemate dignos pronunciarunt.

Hisce concinens Synodus Carthagine celebrata, in primo ipsius & secundo canone, divinorum in prima Synodo congregatorum Patrum decreta, & de venerandæ sanctæque Trinitatis cònsubstantialitate, & de fide nostra in eam habenda summo prosequi honore mandat, quorum & sacrum fidei symbolum verbatim exponit.

Leges autem civiles totidem verbis sic definiunt. Christianus est qui credit, unam esse Deitatem in æquali Patris & Filii & Spiritus sancti potestate: Qui vero præter dicta sentit, hæreticus est.

εἰ) φρονάτλα. αὐτὴ γὰρ ⊛ πνευματομάχον διωξαμένη Μακεδόνιον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ τῷ ἀναθέματι καταδικάσασα, ⊛ πνεῦμα ⊛ ἅγιον ὁμότιμον πατρὶ καὶ υἱῷ ὡς Θεὸν ἀληθινὸν παρέδωκεν. ἀλλὰ δὲ καὶ ⊛ ἄνουν Απολιναρίειον κατακρίναται, ἔννουν καὶ ἔμψυχον ἀνειληφέναι σάρκα ⊛ κύριον ἐδογμάτισεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅσα γε ἡ τρίτη συνόδος ἐψηφίζατο, κρατύνειν ἐσπούδακεν. ἕνα γὰρ ὁμολογεῖ Χριστὸν ⊛ υἱὸν τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν σάρκωσιν ἐδογμάτισε· καὶ τὴν αὐτὸν ἀσπόρως καὶ ἀπαθῶς φύσιν πεπυσμένη ἀειπάρθενον κύριον, ἀληθῶς καὶ κυρίως ἀπεφήνατο θεοτόκον. καὶ ⊛ λοιπὸν Νεστόριον, ⊛ ἕνα Χριστὸν εἰς δύο διαιροῦντα υἱούς, αὐτοῖς αὐτοῦ δόγμασι τῷ αἰωνίῳ ἀφίησιν ἀναθέματι, ὡς δὲ καὶ τοῖς ὀν τῇ δ'. πατέρων τὰ ἱερὰ δόγματα ἐμποδοῦ· οἳ τὴν ὀξύτερον σύγχυσιν Εὐτυχοῦς τε καὶ Διοσκόρου, τῆς ὁδῶν τ' ἐκκλησίας ἐξορακίσαντες, ⊛ ἕνα Χριστὸν ἐκ δυοῖν φύσεων συνηθέντα, καὶ ἐν δυσὶ φύσεσι καὶ μετὰ τὴν ἕνωσιν θεωρούμενον, ἀπεφήνατο. τούτους γὰρ τὴν ἐκ διαμέτρου τοῦ Νεστορείου ἀσεβεστάτην δυσσέβειαν, καὶ δοκήσει δὲ μέγα τ' οἰκονομίας πλεονάζειν μυστήριον οἰομένους, ⊛ μὴν τ' δυσσεβοῦς διαιρέσεως, τὴν δὲ τ' δυσσεβεστέρας συγχυτικῆς ἑνώσεως, ἐνδίκως μισήσαντες Θεοῦ πόρρω βάλλουσιν. ἀλλὰ δὲ καὶ ὅσα τ' πέμπτη θείῳ ἐμπνευσθεῖσα πνεύματι ἐδογμάτισεν, ὑποσκήπτει ἀσπάζεσθαι· καὶ τῶν περὶ αὐτῆς καταψηφισθέντων ἀποδιίστασθαι τῆς ὀλεθρίων, φημὶ Ωριγένους καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, ληρημάτων. ἀλλὰ καὶ ἡ τὰ τῶν περὶ αὐτῆς ἱερῶν συνόδων ζώτη βεβαιωσαμένη καὶ σπεύξασα, ἡ ἕκτη φημὶ σύνοδος, ἥδε ἐν αὐτῷ τῷ ῥηθέντι κρίνει, δύο θελήσεις, ὡς καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν δογματίσαντες, τὸν περὶ Πύρρου καὶ Σέργιον, μίαν θέλησιν ὑπὲρ τοῦ κυρίου ἀληθῶς κηρύξαντας, ἀκηρύκτους πεδήσασι· πάντων δὲ τῶν ἐπ' εὐσεβείᾳ γνωρίμων κρατεῖν τ' πίστιν βεβαίαν μέχρι συντελείας αἰῶνος εὐσεβῶς πεθεσπίκασι· καὶ τοὺς παρεισπεσόντας τι ἢ ἀφαιροῦντας τ' ἡμῖν παραδεδομένης ὀρθῆς καὶ ὑγιοῦς πίστεως, τῷ ἀναθέματι ἀξίους ψηφίζονται.

Τούτοις συνάδουσα καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ σύνοδος, ἥν τι τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ τούτοις κανόνι, ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ θείων πατέρων δογματισθέντα, περί τε τοῦ ὁμοουσίου τ' παναγιωτάτης καὶ ἁγίας τριάδος, καὶ τ' εἰς αὐτὸν ἡμῶν πίστεως διαφερόντως ὑποσκήπτει παραδοθεῖσαν, ὧν καὶ τὸ ἱερὸν τ' πίστεως σύμβολον παρὸν λέξιν ἐκτίθεται.

Οἱ δὲ πολιτικοὶ οὕτω κῦ ῥήμασι διατίθενται νόμοι. Χριστιανός ἐστιν ὁ πιστεύων μίαν θεότητα ἐν ἴσῃ ἐξουσίᾳ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· ὁ δὲ παρὰ τὰ εἰρημένα δοξάζων αἱρετικός ἐστι.

MATTHÆI

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Α ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ τῶν ἀρνησαμένων τὴν ἀμώμητον ταυτὴν τῶν Χριστιανῶν πίστιν, καὶ ὅπως τοὺς μεταμελομένους τούτων προσίεσθαι δεῖ.

Ἐπικαιρότατον δ' ἂν εἴη μὴ νῦν διεξέναι, ὅπως νὺς ἅπαξ φωτισθέντας, Παῦλός ἂν δή που ὁ μέγας ἔφησε, γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τοῦ ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύματος ἁγίου, καὶ καλὸν γευσαμένους Θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας (ὢ τῆς ζημίας) καὶ ἀρνησαμένους τὸν εἰς ἡμᾶς κύριον πίστιν, οἱ θεῖοι πατέρες σπλάγχνοις ἀφάτων οἰκτιρμῶν αὖθις ὠδίνουσι (Παῦλος, καὶ τοῦτο ἀναπληρούτω μοι) μέχρις ἂν ὁ Χριστὸς μορφωθῇ ἐν αὐτοῖς· οἷς μύριοι πολὺς μεταμέλειας τῆς δεινῆς ἀβουλίας εἰσῆλθε. πλείους γὰρ οἱ πατέρες κατέλυσαν τοῖς ὑπερβάσαι τὰς διαφορὰς, ταῦτ' ἄρα καὶ διαφόρους προσεννόησαι τὰς ἐκ τῶν ὑπερμιῶν θεραπείας.

Ὁ τοίνυν μέγας τῆς Νύσσης Γρηγόριος, τῷ τῆς σοφίας προέχοντι καὶ πνευματικῆς ὑπερβολῆς, συμπάντων τῶν ἡμῖν ἁμαρτημάτων τὴν ἡγεμόνα ἀκριβούμενος, οὐδὲν ἐν τῷ α'. κεφαλαίῳ πρεῖα φησὶ τὰ κατ' αὐτὴν ψυχὴν ἡμῶν διαιρούμενα· ὅ λογικὸν, ὅ θυμικὸν, καὶ ὅ ἐπιθυμητικόν. ἐν τούτοις καὶ τὰ κατορθώματα τῆς ἀρετῆς μετιόντων, καὶ τὰ πτώματα τῆς εἰς κακίαν ἀπορρεόντων. καὶ τὸ μὲν λογικὸν ἀρετὴν εἶναι τὴν εὐσεβῆ περὶ ὅ θεῖον ὑπόληψιν, καὶ τὴν τοῦ καλοῦ τε καὶ κακοῦ διακριτικὴν ἐπιστήμην, καὶ τί μὲν ὀρεκτὸν ἐν τοῖς οὖσι, τί δὲ βδελυκτὸν ὑπολαμβάνειν καὶ ἀπόβλητον· κακίαν δὲ τούτου τὴν ἐκ τοὐναντίου περὶ ὅ θεῖον ἀσέβειαν, οἷον εἴ τις τὴν εἰς Χριστὸν ἀρνησάμενος πίστιν πρὸς Ἰουδαϊσμὸν ἢ εἰδωλολατρείαν ἢ Μανιχαϊσμὸν ἐξετράπη, ἢ πρὸς γόητας καὶ μάγους ἀπὼν ἑαλω, καὶ τὰς διὰ δαιμόνων καθάρσιά τινα καὶ ἀποτροπασμοὺς ἐνεργεῖν ὑπισχνουμένους· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅ περὶ τὴν κρίσιν τῶν πραγμάτων ἐσφάλθαι, ὡς πνέναι ὅ φῶς σκότος, καὶ ὅ σκότος φῶς, καὶ τὴν γραφήν. τῆς δ' αὖ ὑπερθυμητικοῦ ἀρετὴν ἀπηχῶς εἶναι τὴν τῆς ἀρετῆς ἕφεσιν· ὅ, ἐρωτικῇ τινι πάσῃ δυνάμει καὶ ψυχῆς ὁλοχερεῖ διαθέσει πρὸς αὐτὸν κολλᾶσθαι, καὶ μηδενὸς τὴν εἰς αὐτὸν ἀγάπην προτίεσθαι, ἀφ' ἧς πηγάζεται τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἀρετὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον· ἢ που φησὶν ὁ θεῖος Ἰάκωβος. τούτου δὲ γε σκαιότητα τὴν φιληδονίαν, τὴν φιλοχρηματίαν, τὴν τῆς κενῆς δόξης ἕφεσιν καὶ τῆς ὑπερχρωσμένου τοῖς πώμασιν ἄνθους, ἥ γε δὴ καὶ εἰς πορνείαν ὁρῶσα καρδία μελετωμένη πλούτῳ, ἢ καὶ μοιχείαν. ταύτας οὖν τὴν μὲν ὑπερβουλὴν ὠρίσατο καὶ ἀδικίαν τῆς ἀλλοτρίου, τὴν δὲ γε πορνείαν, ὑπερθυμίας μόνης ἐκπλήρωσιν τῆς πέλας γάμου μὴ διαρρύτου. τῆς δὲ ἀτόπου μοιχείας καὶ τὴν παιδεραστίαν ἡρπόδαι, καὶ τὴν ζωοφθορίαν· φύσεως γὰρ καὶ ταῦτα κρίνει μοιχείαν, ὡς ἂν εἰς ἀλλότριον δή που καὶ παρὰ τὴν φύσιν γινομένης τῆς ἀδικίας. τῆς γε μὴν θυμοῦδους διαθέσεως ἐπαινομένην καὶ κατὰ φύσιν ἐνέργειαν, τὴν πρὸς ὅ κακὸν ἀπέχθειαν, ὅ τοῖς πάθεσι πολεμεῖν, πρὸς ἀνδρίαν τε ἐρωμῶσθαι, καὶ μὴ τοὺς τοῦ θανάτου ἀπειλοὺς δεδιέναι, πεῖράν τε ἀλγεινῶν μὴ καταπλήττειν βασάνων, καὶ πρὸς τῆς ἡδίστων ἢ σωμάτων διαζεύξιν μὴ μαλακίζεσθαι τῆς πίστεως καὶ ἀρετῆς ἀντεχόμενον. ἐκπροπὴν δὲ ταύτης καὶ ἀπόπτωμα, ὅ φθονεῖν τε καὶ μνησικακεῖν τοῖς ἐμφιλονείκοις ἐρεθισμοῖς, αἳ δὴ καὶ εἰς πληγὰς ἐπ' ὄπι τελευτῶσι καὶ φόνους.

Περὶ μὲν οὖν τῆς δύο τῆς ψυχῆς δυνάμεων, θυμοῦ τε φημὶ καὶ ἐπιθυμίας, καὶ τῶν ἐν τούτοις σωιζομένων ἁμαρτημάτων τῷ προφήκοντι τόπῳ καὶ ὡς ἡ τάξις ἀπαιτεῖ τῶν

INITIUM LITERÆ A.

CAPUT PRIMUM.

De iis qui immaculatam hanc Christianorum fidem negarunt; & quomodo qui ex iis pœnitentiam agunt, admittendi sunt.

PEropportunum erit deinceps enarrare, quomodo qui semel illuminati fuerint, (uti alicubi dicit Magnus Paulus) & gustaverint donum cæleste, & participes facti fuerint Spiritus sancti, & bonum Dei verbum gustaverint, & virtutes futuri sæculi, & lapsi sint (oh ingens damnum!) & fidem in dominum negaverint, Sancti Patres visceribus ineffabilis misericordiæ iterum parturiunt, (Paulus, & hoc mihi compleatur, inquit) donec Christus formetur in iis; quos nimirum ob gravissimum suum errorem magna pœnitentia incessit. Etenim Patres in iis plurimas differentias observârunt, & propterea per pœnas diversa remedia porrexerunt.

Magnus itaque Gregorius Nyssenus *in Epistolâ ad Letoium* sapientiâ & cognitione spirituali excellentem, omnium peccatorum nostrorum originem investigaturus, in primo statim Canone, tria in animâ nostrâ consideranda dicit; Rationem, Iram, & Concupiscentiam; inque iis tùm rectè facta eorum qui virtutem prosequuntur, tùm delicta eorum qui ad vitium prolabuntur, consistere. Et Rationis quidem virtutem esse, piam de Deo opinionem, inter bonum & malum discernendi scientiam; & quid in rebus expetendum sit, quidque aversandum & rejiciendum, cognoscere: ejus autem vitium esse oppositam circa res divinas impietatem; prout, si quis fidem in Christum negans, ad Judaismum, vel Idololatriam, vel Manichæismum conversus fuerit, vel ad præstigiatores & magos, eosque qui se per dæmonas piacula quædam & averruncationes operaturos pollicentur, abiisse deprehensus sit; &, ut uno verbo dicam, fallacitèr de rebus judicare, ut lucem tenebras ponere, & tenebras lucem; uti ait Scriptura. Rursus Concupiscentiæ virtutem planè esse, boni appetitionem, omni facultate amatoriâ, & totâ animæ affectione Deo adhærere, & amorem ejus, à quo virtus & omne perfectum donum hominibus derivatur, (uti alicubi dicit sanctus Jacobus) pro nulla re pro derelicto habere: ejus autem declinationem esse, libidinem, avaritiam, inanis gloriæ, & floris, qui corporis superficiei est illitus, desiderum; quod in anima exercitum in fornicatione aut adulterio terminatur: quorum quidem, adulterium definit, insidias & injuriam alteri allatam; Fornicationem vero, libidinis duntaxat expletionem, quæ vicini conjugium non attingit. Quinimo & pædicatum, & cum brutis animalibus commercium, adulterio irrationali appendi dicit; ea enim, utpote in id quod alienum est, & præter naturam factam injustitiam, naturæ adulterium existimat. Facultatis denique irascibilis laudabilem & secundum naturam actionem esse, mali odium, perturbationibus animæ bellum indicere, ad fortitudinem corroborari, & mortis minas non expavescere, gravissima tormenta sine metu experiri, propter disjunctionem à rebus jucundis consuetisque non languescere, fidei & virtuti adhærescentem. Hujus autem declinationem & lapsum esse, invidere, rixarum & scommatum recordari, quæ in plagis aliquando & cædibus terminantur.

De duabus animæ potentiis, ira nempe & concupiscentia, & peccatis quæ in iis consistunt, suo loco, & ut ordo literarum postulat, inferius dicetur; peccata

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

autem quæ à Rationis motu præternaturali procedunt, in præsenti considerabimus: ea enim graviora à Patribus judicata sunt, & multò laboriosiori conversione digna; quorum non minimum est, rectæ fidei abnegatio; de quâ verba facere mihi in animo est. Ea igitur non solum ex modorum differentiâ, verum & ex temporum diversitate, judicatur. Vel enim minis solis perterriti erant, aut adulatione irretiti, qui lapsi sunt, vel qui tormenta experti cruciatuum acerbitatem ferre nequibant. Porro alii quidem voluntariè impietatem amplexi sunt, se bona sua aliter amissuros existimantes; alii vero post fidei abdicationem, persequutores (oh hominum impietatem!) evaserunt. Ex iis rursus alii errorem pro veritate commutarunt, cum religio adhuc in primordiis esset, & nondum bene stabilita; cumque persequutio valdè ferveret, & Tyranni furore perciti veritatis præcones gravissimis tormentis subjicerent: alii autem cum religio omnes sub sole terras illustraret, & reges, non minus quam diademata, quibus cincti sunt, adornaret.

A στοιχείων ῥηθήσεται· ἄτλα δὲ ἡ τῆ λογιστικῆ παρὰ φύσιν δημουργῆ κίνησις, ἃ νῦν ἤδη σκοπήσομεν· ταῦτα γὰρ καὶ χαλεπώτερα τοῖς πατράσιν ἐκείνη, καὶ μείζονος καὶ ὀπιπτευτέρας δεόμενα τῆς ὀπτροφῆς, καὶ τούτων οὐκ ὀλίγα τῆς ὀρθῆς πίστεως ἄρνησιν, ἐφ' ἧς καὶ εἰπεῖν προελήλυθα. αὐτὴ τοίνυν μὴ ὀπὶ γε τῆ τῶν τρόπων διαφορᾶ, ἀλλὰ καὶ τῆ διαλάττοντι κρίνεται τῶν καιρῶν. ἤτοι γὰρ μόνῳ καταπλαγέντες ἀπειλῶ, ἢ κολακείᾳ ὑποπλακέντες εἰσὶν οἱ καταπεσόντες, ἢ καὶ βασάνων πειραθέντες, καὶ φοβηθέντες δριμύτητα μὴ ἀντισχόντες τῶν αἰκισμῶν. καὶ οἱ μὲν ἑτέλουτὶ τὰ τῆς ἀσεβείας ὑποπάσσοντο φαρμάκων ἀπελλάξαι νομίζοντες, οἱ δὲ καὶ μετὰ τοῦ τῆς πίστεως ἀδέτοιον διῶκται (φεῦ τῶν ἀσεβῶν) γεγόνασι. καὶ τούτων αὖθις οἱ μὲ ὦ πλάνον τῆς ἀληθείας ἠλλάξαντο, ὃν φορτικοῖς οὖσι τῆς εὐσεβείας, καὶ μηδέπω καλῶς ἱδρυμένης, ἠνίκα καὶ ὁ διωγμὸς σφοδρὸν ἔπνει, καὶ μεμιγμένῃ τῶν τυράννων ἀνηκέστοις καθυποβαλλόντων βασάνοις τοὺς φρεσβεύοντας τὼ ἀληθειαν· οἱ δὲ ὅπ ζῶ τῆς εὐσεβείας τὼ ὑφ' ἡλίῳ φθείρε, καὶ βασιλέως οὐκ ἧττον ἐκόμει ἢ οὗ φθείκαιντας ἀγαθήματος.

B

De Clericis qui propter metum fidem negârunt.

Περὶ τῶν διὰ φόβον ἀρνησαμένων κληρικῶν τὼ πίστιν.

C

De Clericis metu periculi lapsis lxii. sanct. Apostol. canon, Si quis, inquit, Clericus propter metum humanum, vel Judæi vel Græci, vel Hæretici, negaverit, siquidem nomen Christi, omnino ejiciatur, si vero Clerici deponatur; pœnitentiam autem agens, Laici locum capiat.

Περὶ μὲ οὖν τῶν φόβῳ κινδύνου καταπεσόντων κληρικῶν ὁ ξβ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, ἐί τις φησὶ κληρικὸς διὰ φόβον ἀνθρώπινον ἢ Ἰουδαίου ἢ Ἕλληνος. ἢ αἱρετικοῦ, εἰ μὲ ὅ τῶ Χριστοῦ ἀρνήσεται ὄνομα, πάντως ἀποβαλλέσθω, εἰ δὲ ὅ τῶ κληρικοῦ, καθαιρείσθω· μετανοήσας δὲ, χώραν λαϊκοῦ λαμβανέτω.

Primus autem & secundus Syn. Ancyranæ canon, Presbyteros & Diaconos qui metu tormentorum sacrificârunt, deinde contra reluctati sunt, seu pœnitentiam egerunt, & coram Tyrannis Christum confessi sunt, honoris quidem & cathedræ participes esse jubet, munus vero sacerdotale aliquod obire non permittit.

Ο μέντοι α'. καὶ β'. τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου κανών, τοὺς φόβῳ βασάνων θύσαντας πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, εἶτα ἀναπαλαίσαντας ἤτοι μετανοήσαντας, καὶ ἐπὶ τυράννων ἐνώπιον τοῦ Χριστὸν ὁμολογήσαντας, τῶν μὲν τιμῆς μετέχειν καὶ τῶν καθέδρας κελεύει, ἱερατικὸν δέ τι ἐνεργεῖν οὐκ ἐφίησιν.

D

Porro sanctus Petrus Alexandrinus in decimo canone, qui, inquit, clerum suum deseruerunt, & se periculis ultro obtulerunt, Coronæ Martyrii desiderio accensi, tormentis vero superati sacrificârunt; si contingat eos rursus pœnitentiam agere, & coram tyrannis se Christianos esse confiteri; æquum est ut Laicorum communione eâque solâ digni habeantur. Planum autem est eos sensus expertes esse, si ministerium à quo sponte exciderunt, iterum ambiant; neque enim qui clerum semel deseruit, per confessionem Christi, pro casu suo gratiam demereri potest.

Ο δὲ ἅγιος Πέτρος Ἀλεξανδρείας ἐν τῆ ί'. κανόνι, οἱ τὸ ἴδιον καταλιπόντες φησὶ κλῆρον καὶ τοῖς κινδυνοις σφὰς αὐτοὺς ὑποδεδωκότες στεφάνων ἐφέσει μαρτυρικῆ· ἡττηθέντες δὲ τῶν βασάνων καὶ πεσόντες, εἰ καὶ εἰς αὖθις ἀναπαλαῖσαι τύχοις ὑπῆρξε, καὶ Χριστιανοὺς ἑαυτοὺς τῶν τυράννων ἐνώπιον ὁμολογῆσαι, δίκαιοι ἂν εἶεν ἐπὶ τῆ λαϊκῆ ἀξιοῦσθαι κοινωνίας, καὶ μόνης. ἀναμάρτητος δ' ἔχειν αὐτοὺς ἀποφαίνεται, εἰ τῆς λειτουργίας αὖθις μεταποιοῖντο ἧς ἐκπεπλώκασιν ἑκόντι· τῆ γὰρ τοῦ κλήρου ἅπαξ ἀποφοιτήσαντι ἐστὶ ἡ ὑπὲρ Χριστὸν ὁμολογία τοῦτον αὖθις χαρίζεσθαι οἱ διὰ τὼ ἐκπλῶσιν διώκαται.

E

Decimus autem Synodi primæ Canon, quamvis, inquit, qui lapsi sunt & fidem negârunt, ordinati fuerint, sive insciis sive conscuis iis qui eos ordinârunt, postea cogniti deponuntur, ab eâ ordinatione nequicquam adjuti.

Ο δὲ τ α'. συνόδου ί. κανών, εἰ καὶ προχειρίσαντό φησιν οἱ παραπεπλωκότες καὶ ἀρνησάμενοι, ἀγνοούντων ἢ ἀδότων τῶν χειροτονησάντων, γνωσθέντες ὕστερον καθαιροῦνται, μηδὲν ὀκ τῆ χειροτονίας ὠφεληθέντες.

De Laicis qui fidem negârunt.

Περὶ τῶν ἀρνησαμένων λαϊκῶν.

Laicos qui metu solo supplicii, vel publicationis, vel exilii, impietati cesserunt, vi. Syn. Ancyranæ canon in sexennium à sacrorum mysteriorum perceptione arcet.

F

Λαϊκοὺς δέ γε τοὺς ἀπειλῆ καὶ μόνῃ κολάσεως ἢ δημεύσεως ἢ ἐξορείας τῆ ἀσεβείᾳ ὑπεξάντας, ὁ ς'. τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου κανὼν ὅπὶ ἑξαετίαν τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἀπείργει.

Idem statuit tertius canon sancti Petri Alexandrini martyris.

Ταύτης ὀκ ἀποδεῖ τῶν ψήφου καὶ ὁ τρίτος τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Πέτρου Ἀλεξανδρείας.

Primus autem ejusdem canon, eos qui post tormentorum gravissimorum perpessionem sacrificarunt, ad tres annos pœnitentiæ condemnat.

Ο δὲ γε α'. αὐτοῦ, τοὺς μὴ πεῖραν ἀνηκέστων πεπονθότας βασάνων ὅπὶ τριετίαν καταδικάζει.

Ο δὲ

Ο δὲ β'. τοὺς μὴ πλὴν ἐν φυλακῇ μόνῃ παλαιπωρίαν, καὶ μέχρι πτερυγίου.

Secundus vero, eos qui in carcere duntaxat afflicti sacrificarunt, usque ad quatuor.

Οὕτω καὶ ὁ τ' ἐν Ἀγκύρᾳ δ'. κεφ. τοιούτων καθάπτεται, περὶ δὲ καὶ ὁ ε'. πλὴν τοὺς μὴ ὃ δεῖν ἐν ἐδωδῇ δειπνήσαντας φαιδροτέρᾳ μᾶλλον ἐσθῆτι ἐμπλήττει ἢ τοὺς ἐν τῷ δείπνῳ δεδακρυμένους καὶ πενθικὴν ἔδημα περικειμένους.

Utique & quartus quintusque Syn. Ancyr. canon, eosdem simili pœnæ subjicit. Eos autem qui postquam sacrificaverint, in veste sumptuosiori pransi sunt, magis punit quam eos qui inter prandendum lachrymas fundunt, & lugubri veste induuntur.

Ο δὲ αὖ ή'. ζητεῖ τοὺς δὶς καὶ τρὶς δύσαντας μὴ βίαι εἰς ζ'. ἔτος τ' κοινωνίας ἐξορκίζει.

Porrò viii. ejusdem Syn. canon, eos qui bis vel ter per vim sacrificarunt, usque ad septimum annum communione interdicit.

Ο δὲ Νύσσης μέγας Γρηγόριος ἐν τῷ α'. κανόνι, οἱ βασάνοις χαλεποῖς αἰκισθέντες φησὶ καὶ δύσαντες ἐν ῥητῷ χρόνῳ ἐνιαυτῷ θ'. ἐπιτιμήσουσιν.

Magnus autem Gregorius Nyssenus in primo canone, qui gravibus, inquit, tormentis excruciati sacrificarunt, præstituto tempore novem annorum puniuntur.

Ο δὲ ζ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, τοὺς ἐν εἰδωλείῳ ἐθνικοῖς συνεστιαθέντας, εἰ καὶ ἴδια βρώματα ἐπικομιζόμενοι βεβρώκασι, πλὴν δέ γε ὅ δόξαι τοῖς ἀπίστοις συνεορτάζειν, μὴ ἑτέραν εἰς κοινωνίαν κελεύει δέχεσθαι. ὅθεν φασί τινες, καὶ τοὺς πρέσβεις ἢ αἰχμαλώτους ἐθνικοῖς συνεστιαθέντας χρὴ μετρίως ἐπιτιμᾶν, τοὺς δὲ καταφρονήσει καὶ ἀδιαφορίᾳ τοῦτο ποιοῦντας σφοδρότερον.

Septimus vero Ancyranæ canon, eos qui in Idoli templo cum paganis convivati sunt, licet proprios cibos afferant, comedantque, ex eo tamen quod cum infidelibus festum celebrare visi sunt, non nisi post biennium ad communionem admittere jubet. Unde dicunt nonnulli, quod legati vel captivi qui cum paganis convivantur, mediocritèr; qui vero per contemptum & indiscriminatim ita faciunt, graviùs puniendi sunt.

Ο δὲ μέγας Βασίλειος ἐν πα'. κανόνι, τοὺς μὴ πρὸ πάντων βασάνων ἀνεγκλήτους τῷ πόνων μὴ ὑπενεγκόντας, καὶ εἰδωλοθύτων γευσαμένους, καὶ ὅρκους ὁμοσάντας ἑλληνικούς, μὴ πρότερον ἐξ τῇ ἱερᾷ προσιέναι ἀξιοῖ κοινωνίᾳ. τοὺς μέντοι μεγάλης ἄνευ ἀνάγκης τὴν πίστιν προδεδωκότας, καὶ τραπέζης δαιμονίων ἡμένους ὡς ἔτος η'. παρατείνει.

Porrò magnus Basilius in canone lxxxi. eos qui tormenta experti & cruciatus non ferentes idolis mactata gustaverunt, & juramenta Paganorum jurarunt, post sex annos ad sanctam communionem accedere permittit. Pœnas autem eorum qui sine magna necessitate fidem prodiderunt, & mensæ Dæmonum accubuerunt, ad viii. annum extendit.

Περὶ τῶν ἀρνησαμένων ἑκουσίως.

De iis qui voluntariè fidem negârunt.

Ἡ πρώτη μὲν τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, ἔν τε τῷ ια'. καὶ ιβ'. κανόνι, τοῖς μὲν ἐκ παντὸς ἀνάγκης τὰ τῶν Χριστιανῶν ἐξωσαμένοις δηλ. τῆς τυραννίδος τοῦ δυσσεβοῦς Λικινίου, καὶ γνήσιον αὖθις μετάμελον ἐπιδειξαμένοις, εἰς δωδέκατον ἔτος πάντα μένδειν τῶν ἁγιασμάτων ἀπέρριψεν. εἰ καὶ ἀνάξιοι πάντες ἦσαν φιλανθρωπίας φησὶ, οὕτω δόξαν τοῖς ἁγίοις πατράσι ψηφίσασθαι· τοῦ καιροῦ καταλαμβανομένους οἶμαι καὶ τῶν πραγμάτων, τῷ τότε γὰρ σφοδρὸν κατὰ Χριστιανῶν ὁ διωγμὸς ἦπτετο.

Prima Syn. œcumenica in Can. xi. & xii. iis qui sine aliqua necessitate sub impii Licinii tyrannide fidem Christianam abjurarunt, & genuinam postea pœnitentiam ostenderunt, duodecim annis Sacramentorum participatione interdicit. Etsi enim, inquit, omnes humanitate indigni fuerant, ita sanctis Patribus decernere visum est; ad id nimirum tempus rerumque statum collimantibus: tunc enim persequutio inter Christianos valdè fervebat.

Ἀλλὰ γὰρ οὐχ οὕτω κρίσιν ὁ μέγας ἔσχε Βασίλειος, οὐδὲ ὁ ἀδελφὸς τούτου φρονῶν ἀδελφὸς Γρηγόριος Νύσσης. ὁ μὲν γὰρ ἐν ογ'. κανόνι τοὺς μὴ Χριστὸν ἠρνημένους διὰ βίου τῆς ἱερᾶς κοινωνίας ἐκβάλλει, προσκλαίοντας εἰσέτι καὶ ἐξομολογουμένους, ἀπαίροντας δὲ τοῦ βίου τὰ ἁγιασμάτων ἀξιοῦσθαι κελεύει, τῇ τοῦ θεοῦ παῤῥησίᾳ καὶ πεποιθήσει φιλανθρωπίᾳ.

Verum neque magnus Basilius, nec frater ejus Gregorius Nyssenus, sententiis pariter conjuncti, in eadem opinione versantur. Ille enim in lxxiii. eos qui Christum negarunt, toto vitæ tempore à sancta communione ejicit, ut lugeant & confiteantur, in suo autem è vita exitu, Sacramentis dignos haberi jubet, Dei misericordiæ confisos & innitentes.

Ο δὲ Νύσσης μέγας Γρηγόριος ἐν τῷ α'. κανόνι, ὁ ἑκούσιός φησι πίστιν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνησάμενος, καὶ Ἰουδαϊσμῷ ἢ εἰδωλατρείᾳ, ἢ Μανιχαϊσμῷ ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν τῆς ἀσεβείας εἰδῶν ὄντων πλειόνων προσδήσας, εἶτα καταγνοὺς ἑαυτοῦ, μετάνοιαν εἰσφέρεται τῷ χρόνῳ τῆς ζωῆς αὐτοῦ συμπεραινομένῳ· οὐδέποτε γὰρ τῆς μυστικῆς εὐχῆς πληρουμένης σὺν ἅμα τοῖς πιστοῖς τὸν θεὸν προσκυνεῖν τούτῳ ἐφεῖται, ἀλλὰ καὶ κατ' μόνας προσεύξεται, καὶ τῆς κοινωνίας τῶν ἁγιασμάτων καθόλου ἀλλότριος ἔσται· τοῦ δὲ θανάτου ἐφεστηκότος τῆς μερίδος τῶν θείων μεταλήψεται δίχα. εἰ γε μὲν συμβαίη παρ' ἐλπίδας τοῦτον ὑγιαίνειν, τῶν αὐτῶν αὖθις ἐπιτιμίων ὑπόδικος ἔσται διὰ βίου, τῶν ἁγιασμάτων μέχρις αὐτῆς ἐρημώσεως τῆς ὁδοῦ.

Magnus autem Gregorius Nyssenus in primo canone, qui voluntariè, inquit, fidem in Dominum nostrum Jesum Christum negaverit, & Judaismo vel Idololatriæ vel Manichæismo, vel alicui alii impietatis generi, quarum magnus est numerus, sese adjunxerit, deinde seipsum condemnaverit, toto vitæ suæ tempore pœnitentiam agit; nunquam enim ei concedetur, quando mystica peragitur oratio, Deum unà cum fidelibus adorare; sed & seorsim precabitur, & à Sacramentorum communione omnino erit alienus: morte autem instante sacrorum munerum particeps erit. At si contigerit eum præter spem convalescere, iisdem pœnis per integram vitam rursus erit obnoxius, Sacramentorum ad ejus exitum usque expers.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

De iis qui postquam fidem negaverint, alios etiam persequuntur.

Quod si aliqui, inquit ix. Ancyranæ canon, cruciatuum gravitate adeo perculsi fuerint, ut non solum à fide decisçant, sed & in eos quibus fides curæ est, insurgant, eosque ad dæmonibus sacrificandum incitent, & Christianos, qui ignoti erant vel absconditi, in medium trahant, perfectus decem annorum numerus, iis pœnitentiam agentibus perfectam remissionem emetietur. Non enim canon hic de fidem prorsus negantibus, & religionis hostibus differit, qui Ecclesiæ perse- B quutores sese apertè exhibuerunt: hi enim licet pœnitentiam agant, gravioribus pœnis quam iis quas duo prædicti canones decernunt, si possibile est, subjicientur: non itaque hos intelligit, sed eos qui adhuc orthodoxè sentiunt, metu autem tormentorum, se impiorum dogmatis assentiri simulant.

Magnus autem Athanasius in Epistolâ ad Ruffinianum, ex Sacerdotibus, inquit, qui cum Arrianis communicarunt, ii quidem qui vi subducti sunt, canonice corriguntur, è loco autem ordinis quem sortiti sunt, non ejiciuntur; præcipue si rationem, uti dixerunt, cum iis C minimè consentientem habuerint, & se prudenti consilio cum iis communicasse simulaverint, metuentes ne ipsis unà cum religione expulsis, Ecclesiæ per impiorum introductionem corrumperentur. Qui autem non solum communicarunt, sed & pro viribus suis impietatis propugnatores & patroni fuerunt, si pœnitentiam agant, non pœnis prædictis subjiciuntur, sed Sacerdatio exuti in Laicorum loco constituuntur. Laicis vero seductis aut vim passis venia indulta est, postquam canonicè correcti fuerint, & hæreticorum opiniones apertè anathematizaverint, & fidem orthodoxam Nicææ confirmatam, se in honore habituros pol- D liciti fuerint. Hanc, inquit, sententiam non ipse solummodo, sed & sancti Patres in Syn. topicis congregati professi sunt.

De iis qui, dum Catechumeni essent, fidem negarunt.

Porrò sancti Patres neutiquam in animo habebant, ut ii qui dum fidei initiis imbuuntur, impingunt, impunè evaderent. Can. enim xiv. i. Syn. eos tribus annis audientium pœnam subire, deinde ad ordinem priorem revertere, & unà cum Catechumenis precari ju- E bet.

Canon autem xii. Syn. Ancyranæ, eos qui ante baptismum sacrificarunt, postquam baptizati, adeoque à peccati sorde mundati fuerint, ad sacerdotium promoveri mandat.

De iis qui negare coacti, sese non submiserunt.

Tertius Syn. Ancyr. canon, qui à persequutoribus fugiunt, juxta mandatum quod persequentes nos effugere F jubet, prorsus autem evadere nequeunt, sed capti sunt, & per vim coacti vel thus in manus accipere, vel ore cibos profanos degustare; non autem silentium agunt, sed clamant se esse Christianos, firmâ nimirum ratione præditi; eos, ut qui minimè peccarunt, communione non esse arcendos judicat, immo vero & ad sacerdotium absque omni dubitatione promovendos, si modo anteacta eorum vita ab omni reprehensione aliena fuerit: neque enim confessionis coronæ exciderunt.

Idem de iisdem statuit sanctus Petrus Martyr in xxiv. canone.

Περὶ τ̃ μ̃ τὼ ἀρνησιν καὶ ἑτέρους διωξάντων.

Εἰ δέ τινες, ὁ Θ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ φησὶ κανὼν τοσοῦτον καταπλαγῆσθαι βάρυ τ̃ κολάσεων, ὡς μὴ ὅτι τῆς πίστεως ἀποστῆναι, ἀλλὰ καὶ μεταξαναστῆναι οἷς ἐμέλησεν τ̃ τ̃ πίστεως, ὥστε καὶ δύειν προτρέπειν δαίμοσιν, ἢ ἀγνουμένους ἔστιν οὓς καταμιμύειν οἷα Χριστιανούς, ἢ καὶ κρυπτομένους εἰς μέσον ἕλκειν, ὁ τῆς δεκαετίας τέλειος ἀριθμὸς δ τέλειον τῆς ἀφέσεως τούτοις μεταμελομένοις δῶρημερήσῃ. οὐ γὰρ δήπου ὡδεί τ̃ ὀξάρνων πάντη γεγλυμμένων, καὶ ἀπεναντίας ἰσαμένων τῇ ἀσεβείᾳ ὁ κανὼν ἔσω διέξεισιν, οἵτ᾽ ἄρα καὶ διῶκται τῆς ἐκκλησίας πεφήνασιν ἀτυχῶς. ἐκεῖνοι γὰρ εἴ γε καὶ ἀληθῶς μεῖλανοῖεν, καὶ βαρυτέρων εἰ οἵοντε πειραθήσονται δῶρημμίων, ἢ οἱ νῦν ῥηθέντες ἄμφω δικαιοῦσι κῆμόνες· οὐ δὴ τούτοις φησὶν, ἀλλὰ τοὺς ἔτι μᾶλ τ̃ῆς ὀρθοδόξων φρονοῦσας, δέει γε μὴ τ̃ῆς βασημίων τὰ τ̃ῆς ἀσεβῶν ὑπέρχεσθαι σκηπτομένους.

Ο δὲ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς Ῥουφινιανὸν ἐπιστολῇ τ̃ῆς κεκοινωνηκότων τοῖς τὰ Ἀρείου φρονοῦσιν ἱερωμένων φησί· οἱ μὲν βίᾳ καθυπαχθέντες κανονικῶς μὲν ἀθῳοῦνται, τ̃ῷ τόπου δὲ τῆς μετέλαχον τάξεως ἐκβάλλονται· καὶ μάλιστα εἰ ⊛ λογισμὸν ἔπιστα εἶχον ἐκείνοις συμβαίνοντα ὡς φασιν, δι᾽ οἰκονομίαν δὲ κεκοινωνηκέναι προσποιήσωνται, δέει τ̃ῷ μὴ φθαρῆναι ταῖς ἐκκλησίαις τῇ τ̃ῆς δυσσεβῶν ἀντιστρατηγῇ, αὐτῶν ὑποφορίαν μ̃ τ̃ εὐσεβείας γεγυμνωμένων· οἱ δὲ προθ̃ κεκοινωνηκέναι καὶ τ̃ ἀσεβείας ἀγωνιζόμενοι, καὶ συναγορεύοντες εἰς δυνάμεν, οὐ τῆς αὐτοῖς ὀφειλομένοις μεταμελόμενοι καθυποβάλλονται, ἀλλὰ γυμνάμενοι τ̃ ἱερωσύνης ἐν τῇ τ̃ λαϊκ̃ῆς πάντοντας χώρᾳ. τοῖς δὲ ἀναπεθεῖσιν ἢ βίᾳ παθοῦσι λαϊκῆς συγγνώμη δίδοται, κανονικῶς πρότερον ὀφειλομένοις καὶ φανερῶς ἀναθεματίζουσι τὰ τ̃ῆς αἱρετικ̃ῆς· καὶ τὸ ἐν Νικαίᾳ ὀρθόδοξον πίστιν προσδόκιον ὑπισχνουμένοις. Οὕτω οὐ κἀγὼ φησι μόνος τὸ ψ̃φον, ἀλλ᾽ οἱ καὶ εἰς συνόδους τοπικὰς ἀθροισθέντες θεῖοι πατέρες ἐξένεγκαν.

Περὶ τ̃ ἀρνησαμένων κατηχουμένων ὄντων.

Οὐδὲ τοὺς προπεπωκότας τ̃ κατηχουμένων ἀνδιδοῦσι προιδεῖν οἱ θεῖοι πατέρες ἐνόμισθ. ὁ γὰρ ιδ'. τ̃ α'. συνόδου κανὼν εἰς γ'. ἔτος ἐν τῇ τ̃ ἀκροωμένων ὑπομένειν κελεύει γίνεσθαι τοὺς τοιούτους, εἶθ᾽ οὕτω πρὸς τὸ προτέραν τάξιν ἐπανιέναι καὶ τοῖς κατηχουμένοις συνεύχεσθαι.

Ο δὲ τ̃ ἐν Ἀγκύρᾳ ιβ'. κανὼν, τοὺς περὶ τὸ βαπτίσματος πταίοντας, μ̃ ὃ βάπτισμα δι᾽ μάλα τὸ ῥύπου ἀποπλυναμένους καὶ εἰς ἱερωσύνην ὑποσκήπτειν προάγεσθαι.

Περὶ τ̃ ἀναγκασθέντων ἀρνήσασθαι καὶ μὴ ὑποκυψάντων.

Ο γε μὲν γ'. τ̃ ἐν Ἀγκύρᾳ κανὼν, τὸν ὀκνοῦντα τοῖς διώκταις ἡμομένους καὶ τὸ φεύγειν ὅπερ διώκτας ὑμᾶς κελεύουσθ᾽ ἐντολὴν, ἀλλαθράναν τε τελέως μὴ δυνησθέντας, ἀλλὰ καὶ συλληφθέντας, ἢ λιβανωτὸν εἰς χεῖρας δέξασθαι, ἢ τῷ σώματι τ̃ ἀνιέρων σιτοδῶν γεύσασθαι, ὑ μὴν ἀνεχομένους ἔχειν σιγῇ, ἀλλὰ βοᾶντας ἐγὼ Χριστιανούς, οἷα ⊛ λογισμὸν κεκλημένους ἀπτῖτον, τούτους ὡς ἥκιστα ἁμαρτήσοντας τ̃ κοινωνίας δεῖν ἔκρινε μὴ ἐξαίρεσθαι. ὑ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ εἰς ἱερωσύνην μηδὲν ὑποδιαζόντας προβιβάζειν· εἴγε καὶ ὁ περὶ τ̃ βίος τούτοις εἶχε ὃ ἀνεπίληπτον· οὐ γὰρ τ̃ ὁμολογίας στεφάνου διήμαρτον.

Οὕτω δὲ τ̃ῆς τοιούτων καὶ ὁ Ἱερομάρτυς Πέτρος ψηφίζεται ἐν τῷ κδ'. κανόνι.

Νόμοι

A

Νόμοι πολιτικοί.

Οἱ ἀξιωθέντες τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, καὶ πάλιν Ἑλληνίζοντες, ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ ὑποκείνται.

Οἱ ἀποστάντες τῆς ὀρθοδόξων πίστεως καὶ αἱρετικοὶ γνώμωσι, ἢ θύσωσιν, ἢ θύσαι τινὶ ἐπαγγειλάμενοι, ἢ δυνάνται δωρεῖσθαι, ἢ δωρεῖσθαι, οὔτε ἐκ διαθήκης, οὔτε ἐξ ἀδιάθετου λαμβάνειν τι δυνάνται.

Leges Civiles.

Qui ſacroſancto baptiſmo digni habiti fuerint, & rurſus ad gentilitatem redeunt, pœnis graviſſimis obnoxii ſunto.

Qui ab orthodoxâ fide recedunt, & hæretici facti, vel ſacrificant, vel alicui ſe ſacrificaturos pollicentur, teſtamento quicquam præſcribere aut donare nequeunt, nec ex teſtamento, aut ab inteſtato quicquam accipere poſſunt.

B

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Αἱρετικῶν, καὶ ὅπως χρὴ δέχεσθαι τοὺς ἐξ αἱρέσεων ἐπιστρέφοντας.

ΑΛΛΑ γὰρ ὅπως, καὶ τοὺς ἐξ αἱρέσεων ἐπιστρέφοντας, καὶ τῇ καθολικῇ προσιόντας ἐκκλησίᾳ, οἱ θεῖοι πατέρες προσδέχεσθαι παρήγγειλαν, ἤδη σκοπητέον. ὡς ὃν εἶδει δὲ διαιρέσεως τῶν ἀποδιϊσταμένων τοῦ ὀρθοῦ φρονήματος, τὰς γνωμικωτάτας προῶτον ῥητέον προσηγορίας, ἃς δὲ ὁ ἀπάτηλον καὶ πολυχεδὲς τῶν νόθων δογμάτων ἐπάσσοις αὐτῶν ἐπεκλήρωσε. τὰς μὲν γὰρ αἱρέσεις προσηγόρευκαν οἱ πρὸ ἡμῶν. κατὰ μόνην φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος, τὰ δὲ σχίσματα, τὰς δὲ συναγωγάς. αἱρέσεις μὲν οὖν τοὺς πάντη ἀπερρηγμένους καὶ κατ' αὐτὴν ἀπηλλοτριωμένους τὴν πίστιν, οἷον Μανιχαίους, Οὐαλεντίνους, Μαρκιωνιστὰς, Πεπουζηνοὺς, καὶ τοὺς ἐκείνοις συνάπλησίους· σχίσματα δὲ τοὺς δι' αἰτίας τινὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ ζητήματα ἰάσιμα, πρὸς ἀλλήλους διενεχθέντας, καὶ μᾶλλον ὃ διαφέρεσθαι περὶ τὸν τρόπον τῆς μετανοίας πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν· συναγωγὰς δὲ τὰς συνάξεις, οἷον ἔστι τῶν ὑποσύντων ἢ πρεσβυτέρων παίσματι ἀλόντος, ὑποχείρου τῆς λειτουργίας, καὶ τοῖς κρίμασιν ὑποκύψαι μὴ ἀναδόμενος, ἑαυτῷ τὴν προεδρίαν ἐξεδίκασε καὶ λειτουργίαν, καὶ τούτῳ συναπτόμενοι οἱ ἀπαθοῦσίαν νοσοῦντες ἐκ τοῦ λαοῦ τὴν καθολικὴν καταλείποντες ἐκκλησίαν. δέδικτο τοίνυν, φησὶν, τοῖς ἐξ ἀρχῆς ὃ μὴ τῶν αἱρετικῶν βάπτισμα πάντως ἀθετικέναι, ὡς ὃν ἀυτῷ τῷ εἰς θεὸν πίστιν πέφυκε τούτοις ἡ διαφορά· παραδέχεσθαι δὲ τῶν ἀποστατῶν· τοὺς μέντοι συναγομένους ἀξιολόγῳ μετανοίᾳ τὸ ὑπερφυὲς ὑποδειξαμένους, ἐνοῦσθαι πάλιν τῇ ἐκκλησίᾳ· ἔστι δ' ὅτε καὶ τοὺς ἐν βαθμῷ συναπελθόντας τοῖς ἀνυποζύγοις, εἶτα μεταμελομένους εἰς τὴν προτέραν τάξιν ἐπανιέναι. τοὺς γε μὴν καθαροὺς τὸ ἀποστατικὸν καὶ αὐθαδὲς ὄντας καὶ Ἐγκρατίτας, καὶ Ὑδροπαραστάτας, ἔδοξέ φησι τοῖς περὶ Κυπριανὸν, καὶ Φιρμιλιανὸν τὸν ἡμέτερον πάντας ἀναβαπτίζεσθαι· εἰς γὰρ τὴν Καρχηδόνα, ἧς ἐπίσκοπος ὁ μέγας Κυπριανὸς ἦν, συνόδου πατέρων ἀρχαιοτέρα πασῶν ἤθροιτο, οἷς ἤρεσεν ἐκ κοινῆς ψήφου πάντας αἱρετικοὺς τε καὶ σχισματικοὺς προσιόντας τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτίζεσθαι. καὶ συνελογίζοντο γὰρ οὕτωσι, εἰ μὴ περὶ δόγματα οἱ σχισματικοὶ σφάλλοιντο, ἀλλ' ἐπείτοιγε κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας ὁ Χριστός ἐστι κατὰ θεῖον ἀπόστολον, ἐξ οὗ τὰ μέλη πάντα ζωοῦται, καὶ τὴν πνευματικὴν αὔξησιν δέχεται· οὗτοι δὲ τῆς ἁρμονίας τῶν μελῶν τοῦ σώματος ἀπερράγησαν, ὁπόταν χωσθέντες ὦσιν ἔξω τῆς ἁγίου πνεύματος· ὃ τοίνυν οὐκ ἔχουσι, πῶς ἂν τοῖς ἄλλοις μεταδοῖεν; ἀλλ' ὅμως φησὶ ὁ μέγας οὗτος πατὴρ, ἐπεὶ πολλοῖς τῶν κατὰ Ἀσίαν ἔδοξε δι' οἰκονομίαν τὸ τῶν καθαρῶν βάπτισμα δέχεσθαι, ἔστω δεκτόν.

C

D

E

F

Περὶ Ἐγκρατιτῶν.

Τὸ τῶν Ἐγκρατιτῶν μέντοι οὐκ ἐξίλεω. Μαρκιωνιστῶν γάρ ἐστιν ἄντικρυς ἡ κατ' αὐτοὺς αἵρεσις, βλάστημα· κατ' ἐκείνους γὰρ καὶ οὗτοι τὸν γάμον βδελύσσονται, τὸ Σατανᾶ ᾠδὴ

CAPUT II.

De Hæreticis, & quomodo, qui ex hæreſibus converſuntur, admittendi ſunt.

JAm vero quamnam rationem in admittendis iis, qui ex hæreſibus converſuntur, & ad Eccleſiam Catholicam accedunt, ſancti Patres ſervari jubent, in præſenti inquirendum eſt. Quin & hic quaſi factâ diviſione eorum, qui à rectâ opinione diſcedunt, generaliſſimæ appellationes, quas ſinguli ex iis à multifariis, fallacibus ſpuriisque dogmatis ſortiti ſunt, inprimis dicendæ veniunt. Alia enim hæreſes, inquit magnus Baſilius in primo canone, Patres nuncupârunt, alia vero ſchiſmata, alia rurſus paraſynagogas. Hæreſes quidem, eos qui omnino abrupti ſunt, & quoad ipſam fidem abalienati, ut Manichæi, Valentini, Marcioniſtæ, Pepuzeni, & iis conſimiles: Schiſmata autem, eos qui propter cauſas aliquas eccleſiaſticas & quæſtiones medicabiles inter ſe diſſident; præcipuè ab iis qui ſunt ex Eccleſiâ Catholicâ de modo pœnitentiæ diſſentire: Paraſynagogas autem illegitimos conventus, ut ſi quis Epiſcopus vel Presbyter in delicto deprehenſus, & à miniſterio obeundo prohibitus, ſeſe canonibus ſubmittere recuſet, & præſulatum ſacrumque miniſterium ſibi vendicet, unâque qui è populo inſcitiâ laborant, relictâ Eccleſiâ Catholicâ cum illo diſcedant. Patribus ergo antiquis viſum eſt, inquit, Hæreticorum baptiſmum omnino rejicere, utpote qui de ipſa in Deum fide diſſentiant; ſchiſmaticorum vero baptiſmum admittere; & ut ii, qui conventicula celebrant, per genuinam pœnitentiam converſionem ſuam indicantes, rurſus Eccleſiæ uniantur: & quandoque ut qui in gradu collocati cum rebellibus abierunt, poſtea autem pœnitentia ducti ſunt, ad priorem ordinem revertantur. Catharos autem, qui ſunt ex abſciſſis, & Encratitas, & Hydroparaſtatas, viſum eſt, inquit, Cypriano & Firmiliano noſtro omnes de integro baptizandos eſſe: Carthagine enim, cujus Epiſcopus erat magnus Cyprianus, Synodus Patrum omnium antiquiſſima congregabatur, iiſque omnes hæreticos & ſchiſmaticos, qui ad Eccleſiam accedunt, iterum baptizandos eſſe ex communi conſenſu placuit. Ita enim ratiocinati ſunt, licet ſchiſmatici circa dogmata non errent, quia tamen Chriſtus caput eſt corporis Eccleſiæ ſecundum divinum Apoſtolum, per quod membra omnia animantur, & incrementum ſpirituale recipiunt: hi autem membra ſunt à corporis compage abrupta, Spiritus ſancti gratiam non amplius in iis permanentem habent; quod igitur ipſi non habent, quomodo aliis impertiri poſſunt? ſed tamen, quandoquidem, inquit hic magnus Pater, viſum eſt nonnullis Aſiaticis prudenti conſilio Catharorum baptiſmum ſuſcipiendum eſſe, ſuſcipiatur.

De Encratitis.

Encratitarum autem [Baptiſmum admittere] neutiquâ liceat. Eorum autem hæreſis eadem plane eſt cum hæreſi Marcioniſtarum, ex eadem utique germinaſcens. Etenim

&

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

& hi nuptias abominantur, easque Satanicas appellant; vinum rejiciunt, animatorum esum prohibent, & Dei creaturam pollutam esse delirantes asserunt. Neque dicant quod in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti baptizantur, qui cum Marcione Deum malorum causam esse affirmant. Ne autem ob nimium rigorem segniores eos ad accedendum ad Ecclesiam Catholicam reddamus, consuetudine, inquit, utendum est, & sequi oportet Patres, qui res nostras administrârunt. Quare, uti iis visum est, sacro oleo inuncti Sacramentorum participes sint.

A

De Hydroparastatis.

B

Sunt autem Hydroparastatæ qui in sacri calicis administratione, aquam duntaxat offerunt; vinum cum ea miscere in animum non inducentes. Quin & legitimas nuptias à fornicatione nihil differre existimant. Eadem etiam xlvii. ejusdem Canon decernit. Quære de Hydroparastatis & Armeniis in viii. cap. lit. K.

Porrò vii. can. Syn. ii. œcumen. clare decernit, quomodo eos, qui ex hæresi revertuntur, admittere oporteat. Etenim hæreticos omnes in duo genera distinguens, alios oleo inungi, alios autem rebaptizari definivit. Arrianos itaque & Macedonianos, & Sabbatianos, & Novatianos qui sese, hi catharos, illi finistros nominant, & Quartadecumanos sive Quartanos, & Apollinaristas, quoniam ex æquo nobiscum sacro baptismate perficiuntur, denuò baptizare neutiquam necesse existimat, verum eos, postquam scripto omnem suam hæresim anathematizaverint, sacro oleo inungere jubet, frontem & oculos & nares & os & aures; & signantes dicere, Signaculum doni Spiritus sancti.

C

De Eunomianis.

Eunomianos vero, qui unâ demersione baptizantur, & Montanistas, qui & Phryges dicuntur, & Sabellianos qui Patrem idem esse cum Filio docent, iisque consimiles, ut qui nihilo melius quam pagani non baptizati, veritate judice, affecti sint, ad Ecclesiam Catholicam accedentes statim baptizari jubet. Vel enim non omnino baptizati erant; vel si baptizati fuerant, secundum Ecclesiæ orthodoxæ constitutiones non signabantur; & ob eam rationem à S. Patribus pro non illuminatis habiti sunt.

D

De Arrianis.

Sunt autem Arriani qui cum Arrio sentiunt, Ecclesiæ Alexandrinæ Presbytero, qui Dei Filium & Spiritum sanctum diversam à Patre essentiam habere, & creaturas esse profanè docuit.

E

De Macedonianis.

Macedoniani vero, qui de Filio quidem rectè senserunt, Spiritum autem sanctum creaturam esse & à divinitate alienum blasphemè asserebant: unde & Semiarriani dicti sunt. Quin & eandem appellationem alia etiam ex impiis hæresibus sortita est. Eorum nempe qui Filium & Spiritum sanctum, non creaturas cum Arrio, nec ejusdem cum Patre substantiæ, sed peregrino quodam more similis cum Patre substantiæ sentiebant. Metuebant enim, uti dicebant, ne affectionem aliquam Patri per generationem ab iis attribui quis putaret.

F

De Novato.

Novatus autem veteris Romæ Presbyter, hæresin eorum, qui Cathari dicuntur, exorsus est; schismaticus

αὐτὸν ἀποφαινόμενοι, ⁂ οἶνον ἀποτρέφονται, τῷ τὴν ἐμψύχων ἀπαγορεύοντι ἐδωδὴν, καὶ τῷ κτίσιν τοῦ Θεοῦ μεμιασμένην εἶναι λέγουσι· μὴ γὰρ λεγέτωσαν ὅτι εἰς πατέρα, καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα βαπτίζονται· οἵ γε καλῶς πιστεύουσι ⁂ θεὸν λέγουσιν, ἐφαμίλλως τῷ Μαρκίωνι. Ἀλλ' ἵνα μὴ τὴν ἀκριβείαν ἐχόμενοι ὀκνηροτέρους αὐτοὺς ποιήσωμεν εἰς τὸ προσιέναι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, χρηστέον φησὶ τῷ ἤθει, καὶ τοῖς τὰ καθ' ἡμᾶς οἰκονομήσασι πατράσιν ἀκολουθητέον, καὶ ὡς ἐκείνοις δοκεῖ, χριόμενοι τῷ ἁγίῳ μύρῳ οὕτω τῶν ἁγιασμάτων μεταλαμβανέτωσαν.

Περὶ Ὑδροπαραστατῶν.

Ὑδροπαραστάται δέ εἰσιν οἱ μόνον ὕδωρ ὂν τῇ ἱερουργίᾳ τοῦ ἁγίου προσφέροντες ποτηρίου, οἶνον δὲ πύτῳ μιγνύναι μὴ ἀνεχόμενοι· καὶ ⁂ ἔννομον γάμον μηδὲν διενεγκεῖν πορνείας οἰόμενοι. τὰ αὐτὰ καὶ ὁ μζ. κανὼν τοῦ αὐτοῦ διορίζεται. ζήτει περὶ Ὑδροπαραστατῶν καὶ Ἀρμενίων ἐν τῷ ι'. κεφ. τοῦ Κ. στοιχείου.

Ἀλλὰ γὰρ καὶ ὁ ζ'. κανὼν τῆς οἰκουμενικῆς καὶ β'. συνόδου, ὅπως χρὴ δέχεσθαι τοὺς ἐξ αἱρέσεως ἐπιστρέφοντας ἀκριβῶς νομοθετεῖ. εἰς δύο γὰρ μοίρας ἅπαντας διελὼν, τοὺς μὲν μύρῳ χρίεσθαι, τοὺς δὲ ἀναβαπτίζεσθαι διορίσατο. Ἀρειανοὺς μὲν οὖν, καὶ Μακεδονιανοὺς, καὶ Σαββατιανοὺς, καὶ Ναβατιανοὺς, τοὺς λεγομένους ἑαυτοὺς Καθαροὺς, καὶ Ἀποστατικοὺς, καὶ Τεσσαρεσκαιδεκατίτας ἤτοι Τετραδίτας, καὶ Ἀπολιναριαστὰς, ἐπειτὰ ὀξίους ἡμῖν τοῦ θείου πληρώσαι βαπτίσματος, οὐκ οἴεται δεῖν τούτοις ἀναβαπτίζειν, ἀλλὰ μὴν ⁂ τὴν σφετέρας αἱρέσεως ἔγγραφον ἀναθεματισμὸν, τοῦ ἁγίου χρίειν μύρῳ κελεύει τὸ μέτωπον αὐτῶν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τὰς ῥῖνας, ὅ ἐστι στόμα τι, καὶ τὰ ὦτα, καὶ σφραγίζοντας λέγειν, σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου.

Περὶ Εὐνομιανῶν.

Εὐνομιανοὺς γε μὴν τοὺς εἰς κατάδυσιν βαπτιζομένους μίαν, καὶ Μοντανιστὰς τοὺς καλουμένους φρύγας, καὶ Σαβελλιανοὺς τοὺς διδάσκοντας τὴν ὑποστατείαν, καὶ τοὺς ὁμοίους τούτοις, ὡς οὐδὲν ἄμεινον τῆς ἀβαπτίστου Ἑλλήνων ἀληθείας δικαζούσης ἔχειν κειμένους, τῇ καθολικῇ προσιόντας ἐκκλησίᾳ. οὐδὲ κελεύει βαπτίζεσθαι. ἢ γὰρ ὅλως οὐκ ἐβαπτίσθησαν, ἢ καὶ βαπτισθέντες οὐ κατὰ τοὺς θεσμοὺς τῆς ὀρθοδόξων ἐκκλησίας ἐνεσημάνθησαν. ταύτῃ τοι καὶ ὡς ἀφώτιστοι τοῖς θείοις παιδεύσι λογίζονται.

Περὶ Ἀρειανῶν.

Ἀρειανοὶ μὲν οὖν εἰσιν οἱ τὰ Ἀρείου φρονοῦντες, ὃς Πρεσβύτερος ὢν τῆς κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησίας, ⁂ υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἑτερούσια τῷ πατρὶ καὶ κτίσματα ὁ βέβηλος ἐδογμάτιζεν.

Περὶ Μακεδονιανῶν.

Μακεδονιανοὶ δὲ οἱ περὶ μὲν τοῦ υἱοῦ ὑγιῶς φρονοῦντες, τὸ δὲ ἅγιον πνεῦμα κτιστὸν βλασφημοῦντες καὶ ἀλλότριον τῆς θεότητος· παρὸ καὶ ἡμάρτοσι κακῶς. ζητοῦσι δὲ τῆς κλήσεως καὶ ἑτέρα τῆς ἑξαγίστων αἱρέσεων ἔτυχεν· οἱ δὴ ⁂ υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὔτε κτίσματα ὡς ὁ Ἄρειος, οὔτε μὴν ὁμοούσια τῷ πατρὶ δεξάζειν ἠνείχοντο, ξένῳ δέ τινι τρόπῳ ὁμοιούσια τῷ πατρί. ἐδεδίεσαν γὰρ ὡς ἔφασκον μὴ πάθος περὶ ⁂ πατέρα διὰ τῆς γεννήσεως νομισθῇ.

Περὶ Ναβάτου.

Ναβάτος δὲ πρεσβύτερος ὢν τῆς παλαιᾶς Ῥώμης τῆς λεγομένων Καθαρῶν αἱρέσεως ἦρξε, χρηματικὸς ὢν κυρίως οὐκ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

σὴ αἱρετικός· οὐ γὰρ περὶ τὴ πρῶ ὀρθῶν δογμάτων τοῖς πιστοῖς διεφέρετο, ἀλλὰ τοῖς ἐν τῷ διωγμῷ ἀποκύψασι καὶ θύσασιν ἀπηγόρευε τῶ μετάνοιαν· τοῖς τε διγάμοις σὴ ἐκοινώνει. ἀνὴρ ὧν εἰ καὶ μὴ περὶ πίστιν ἔσφαλτο, ἀλλ' ὅμως διὰ τὴν ἀσυμπαθῆ αὐτῆ καὶ μισάδελφον, συνόδου γενομένης ἐν Ρώμῃ ἐπὶ Κορνηλίου τῦ Πάπα, Δεκίου βασιλεύοντος, ἀπεβλήθη καὶ ἀνεθεματίσθη, ὡς ὁ τῦ Παμφίλου Ευσέβιος ἱστορεῖ.

A proprie non hæreticus: non enim circa dogma aliquod à fidelibus dissentiebat, sed iis qui in persequutione lapsi sunt, & sacrificarunt, pœnitentiam negabat; & digamis non communicabat. Quare licet circa fidem non erraverit, tamen propter immisericordiam & fratrum odium, Synodo Romæ habitâ sub Cornelio Papa, Decio imperante, ejectus erat & anathemate percussus; ut Eusebius Pamphili in historiâ sua narrat.

Περὶ Σαββατιανῶν.

De Sabbatianis.

Σαββατιανοὶ δὲ ὧν ἠγήτο Σαββάτός τις πρεσβύτερος, τ' αἱρέσεως μὲν κἀκεῖνος ὢν τ' Ναβάτου, τῇ δ' πρὸ πολλὰ χείρω φιλοτιμίᾳ κ' Ιουδαϊκῶς σαββατίζειν ἠρεῖτο, νηστείαν ἐν τέτῳ μείζω, καὶ τ' ἄλλα πρὸς ἀκριβείαν ἐκείνοις κατὰ τὰ κ' οἱ Λατῖνοι πανταχοῦ.

Sunt autem Sabbatiani, quibus præfuit Sabbatius quidam Presbyter, eandem hæresin cum Novato professus, nisi quod pejorum studio teneretur, & more Judaico Sabbatum coleret, in eo jejunium peragens; & alia eorum æmulus faceret: sicut & nunc temporis Latini.

Περὶ Αειστερῶν.

De Sinistris.

Οἱ αὐτοὶ καλοῦνται καὶ ἀειστεροὶ, ὅτι τὴν ἀειστερὰν ἀντὶ βδελυττόμενοι χεῖρα, δι' αὐτῆς φορεῖσθαι ποιοῦνται μὴ τολμῶντες.

Iidem etiam Sinistri vocantur, quod manum sinistram abominentur, non omnino ausi per eam quicquam prehendere.

Περὶ Τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν.

De Quartodecumanis.

Τεσσαρεσκαιδεκατῖται δ', οἱ τὸ πάσχα πλανῶντες σὴ ἐν ἡμέρᾳ κυριακῇ κ' τὰς ἱερὰς τ' ἐκκλησίας θεσμούς, ἀλλ' ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ τεσσαρεσκαιδεκατάιαν ἂν τύχῃ τὴν σελήνην γενέσθαι, ὃ τ' τῶν Ιουδαίων θρησκείας ἔστιν ἰδιάτατον.

Sunt porrò Quartodecumani qui Pascha celebrant, non die Dominicâ, secundum sacras Ecclesiæ Constitutiones, sed ea die qua Luna Quartadecima contigerit; quod est Judaicæ superstitionis maximè proprium.

Περὶ Τεταρτιτῶν.

De Quartanis.

Οἱ δ' αὐτοὶ κ' Τεταρτῖται, ὅτι δ' πάσχα ἑορτάζοντες οὐ καταλύειν ἀλλὰ νηστεύειν αἱροῦνται, ὡς ἐν ταῖς τετράσιν ἡμεῖς, Ιουδαίους κἂν τούτῳ μιμούμενοι τὸ μὴ δ' πάσχα ἄζυμα κ' πικρίδας ἐσθίοντας.

Iidem etiam Quartani nominantur, quod cum Paschatis festum celebrant, nusquam in diversorium se conferant, sed jejunare malint, quemadmodum nos qualibet feria quarta; in hoc etiam Judæorum æmuli, qui post Pascha panes non fermentatos & herbas amaras comedebant.

Περὶ Απολιναριαστῶν.

De Apollinaristis.

Απολιναριασταὶ δὲ ὧν ἦρχεν ὁ πολὺς τ' κακίαν Απολινάριος, τῷ τ' ἐν Συρίᾳ Λαοδικείας θρόνῳ ἀνοχῇ θεοῦ εἰσφυρεὶς, ὃς περὶ τὴν οἰκονομίαν φανερῶς ἐβλασφήμει, λέγων τὸν υἱὸν τ' θεοῦ σῶμα μὲν ἔμψυχον, νοῦ δ' πάμπαν ἄμοιρον, ἐκ τ' ἁγίας ἀνειληφέναι Παρθένου, ἄτε τ' θεότητος ἀποχρώσης ἀντὶ τῦ νοῦ, ἄλογον ὥσπερ τὴν ψυχὴν τ' κυρίου φρονῶν, ἀλλὰ κ' μίαν φύσιν ὅτι τ' κυρίου ἐδίδασκεν. οὗτοι πάντες ἐῤῥῶσθαι πολλὰ ταῖς οἰκείαις αἱρέσεσι φαύλοις μύρῳ μόνῳ χριόμενοι τοῖς τ' ἐκκλησίας ἀναριθμοῦνται πρόσφατοι.

Sunt autem Apollinaristæ, quibus præfuit scelleratissimus Apollinarius, in thronum Laodiceæ, quæ est in Syria, Deo permittente, perniciosè introductus, qui circa œconomiam apertè blasphemus erat, dicens Filium Dei corpus quidem vivum, sed mentis omnino expers, à sancta Virgine accepisse, Divinitate sc. mentis locum supplente; & sicut animam Dei irrationalem sentiebat, ita & unicam esse in eo naturam tradidit. Hi omnes postquam hæresibus suis omnino valedixerint, oleo duntaxat inuncti Ecclesiæ filiis annumerantur.

Ἄδρει δήμοι ὅσοι τε κ' οἷοί τε εἰσὶν οἱ θεῖοι πατέρες ἀξιοῦσιν ἀναβαπτίζεσθαι.

Vide sis autem, quinam & quales sint, quos sancti Patres rebaptizari volunt.

Περὶ Ευνομιανῶν.

De Eunomianis.

Ευνομιανοὶ ὧν ἦγεῖτο Ευνόμιος· Γαλάτης δ' ὢν Κυζίκου γέγονεν ἐπίσκοπος, χείρονα μακρῷ τ' Αρείου φρονῶν· τρεπτὸν γὰρ κ' δοῦλον κ' κτίσμα πάντα ἀνόμοιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἐδογμάτιζε. τοὺς γεμοῦν τῇ ἀπάτῃ τούτου φρενοπλανεμένους εἰς μίαν κατάδυσιν ἐβάπτιζεν ὁ ἐξάγιστος, κ' κεφαλῆς αὐτοὺς καταδύων ἄνω τῶν ποδῶν αὐτῆς περαμμένων· ἀλλὰ κ' τὰς μελλούσας κολάσεις μὴ ἀληθεῖς εἶναι ἀπεφλύαρει δι' ἐκφόβησιν μόνῳ ἀπειληθείσας.

Eunomiani sunt quibus præfuit Eunomius; qui ex Galatia oriundus Cyzici erat Episcopus, pejora multo quam Arrius sentiens. Etenim Filium mutabilem, & servum, & in omnibus Patri dissimilem esse docuit. Eos etiam qui errori ejus assentiebantur, nequam iste unica immersione baptizabat, prono capite & pedibus sursum versis eos immergens. Quin & futura supplicia non vera esse, sed eorum minas ad terrorem duntaxat intentatas, nugatoriè asseruit.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

De Montaniſtis.

Montaniſtæ autem ſunt, qui à Montano quodam nomen ſortiti ſunt. Iidem Phryges nominabantur, vel quod Hæreſiarcha, vel quod ipſa hæreſis, ex Phrygia eſſet oriunda. Hic vero Montanus ſe Paracletum appellabat, & mulierculas duas ſecum ducens, Priſcillam & Maximillam, eaſdem Prophetiſſas vocabat.

Περὶ Μοντανιστῶν.

Μοντανισταὶ οἱ ἀπὸ Μοντανοῦ τινος ὄντες τὴν κλῆσιν· οἱ δὲ καὶ Φρύγες ὠνομάζοντο, ἢ τῆς αἱρεσιάρχου τούτων Φρυγὸς ὄντος, ἢ τῷ ἀρχῷ ἐκ Φρυγίας ἡ τοιαύτης φυείσης αἱρέσεως. ὁ τοίνυν Μοντανὸς οὗτος παράκλητον ἑαυτὸν προσηγόρευε, καὶ δύο γυναῖκας ἐπαγόμενος. Πρίσκιλλαν καὶ Μαξιμίλλαν προφήτιδας αὐτὰς ἐκάλει.

De Pepuzenis.

Iidem etiam, quod Pepuzam Phrygiæ oppidum divinis honoribus celebrantes Hieroſolymam nuncuparent, Pepuzenorum quoque nomen aſſequuti ſunt. Ab illis divortia conjugum permiſſa, & à certis quibuſdam ciborum generibus abſtinentia imperata, Paſchatis dies in alienum tempus rejecta, & in unam perſonam ſacro-ſancta Trinitas contracta & confuſa. Illi etiam ſanguinem pueri aculeolis compuncti cum farina miſcentes, ac panem inde conficientes, tum offerebant, tum ex eo participabant.

Περὶ Πεπουζηνῶν.

Καὶ Πεπουζηνοὶ δὲ οἱ τοιοῦτοι προσηγορεύοντο· Πέπουσθαι γὰρ τὴν Φρυγίας κώμην ἐκθειάζοντες, Ἱερουσαλὴμ αὐτὴν ὠνόμαζον. οὗτοι καὶ τοὺς γάμους λύειν ἐπέτρεπον, καὶ βρωμάτων ἦσιν ὧν ἀπέχεσθαι ἐδίδασκον· τὸ πάσχα διέστρεφον· εἰς ἐν πρόσωπον τὴν ἁγίαν τριάδα συνήγειρόν τε καὶ συνέχεον· καὶ αἷμα παιδὸς κεντουμένου ἀλεύρῳ συμφύροντες καὶ ἀρτοποιοῦντες προσέφερον, καὶ αὐτῶν μετελάμβανον.

De Sabellianis.

Sabelliani autem à Sabellio ex Lybia oriundo denominati ſunt, qui Ptolemaidis, quæ urbs eſt Pentapolis, Epiſcopus, commixtionem quandam & confuſionem in ſacroſancta Trinitate aſſeruit, tres illas hypoſtaſes unius ſubſtantiæ & divinitatis in unam perſonam contrahens & confundens, quam trium eſſe nominum dixit, & aliquando ut Patrem apparuiſſe, aliquando ut Filium, aliquando autem ut Spiritum ſanctum, & alias aliter transformatum transfiguratumque; per ineptam hanc reſolutionem ſive compoſitionem, ſecundum Gregorium Theologum, omnes perſonas non tam unam eſſe quam ſingulas nihil definiens. Definunt enim eſſe quæ in ſeinvicem cedunt & permutantur, nudis duntaxat nominibus relictis.

Περὶ Σαβελλιδιανῶν.

Σαβελλιδιανοὶ οἵ τινες ἀπὸ Σαβελλίου τοῦ Λύβιος ὠνομάσθησαν, ὃς Πτολεμαΐδος τῆς πενταπόλεως Ἐπίσκοπος γέγονεν, συναλοιφὴν ὅτι τὴν ἁγίαν τριάδα καὶ σύγχυσιν ἐδογμάτιζε· τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς μιᾶς οὐσίας καὶ θεότητος εἰς ἓν πρόσωπον συναιρῶν καὶ συγχέων, τριώνυμον δὲ αὐτὸν λέγων, νῦν μὲν ὡς πατέρα φαίνεσθαι, νῦν δὲ ὡς υἱόν, ἔστι δ' ὅτε ὡς ἅγιον πνεῦμα, ἄλλοτε ἄλλως μεταμορφούμενον καὶ μεταχηματιζόμενον· ὡς ἐκ τῆς κενῆς ταύτης ἀναλύσεως ἢ συνθέσεως, καθ' ὃν θεολόγον Γρηγόριον, μὴ μᾶλλον ἓν τὰ πάντα, ἢ μηδὲν ἕκαστον εἶναι ὁριζόμενον. φθόγγοι γὰρ εἰσαφ' ὅταν εἰς ἄλληλα χωρῶσι καὶ μεταβαίνοντα, ψιλῶν καταλειπομένων τῶν ὀνομάτων.

De Paulianiſtis.

Canon autem xix. primæ Synodi, Paulianiſtas qui poſtea ad Eccleſiam Catholicam confugerunt, rebaptizari jubet. Verum hic inquirendum eſt, quoſnam Canon denuò baptizari præcipit, an eos qui ex orthodoxis ad Paulianiſtas defecerunt, vel qui ab initio hæreſe eorum aſſueti ſunt. Si qui vero, inquit, ex iis in Clericorum numero erant, ignorantibus forſan iis, à quibus ordinati ſunt, quam impii eſſent, etiam re cognitâ rebaptizari debent, ab ordinatione ſuâ nihil adjuti. Quinimo ſi poſt Baptiſmum ab omni reprehenſione immunes quoad vivendi rationem inventi fuerint, ab Epiſcopo illius Eccleſiæ, in quam nomen dederunt, ordinentur, ſin minus, à Clero ejiciantur.

Περὶ Παυλιανιστῶν.

Ὁ δὲ τῆς α'. συνόδου ιθ'. κανὼν, καὶ τοὺς Παυλιανιστὰς, εἶτα τῇ καθολικῇ προσπεφευγότας ἐκκλησίᾳ προστάττει ἀναβαπτίζεσθαι. σκοπεῖν δὲ δεῖ τίνας ὁ κανὼν ἀναβαπτίζειν ἐπιτρέπει, τοὺς ἀπὸ ὀρθοδόξων Παυλιανιστὰς, ἢ τοὺς ἐξαρχῆς τῆς ἐκείνων ἐδιτάδας αἱρέσεως. εἰ δέ τινες αὐτῷ φασὶν ὃν τῷ κλήρῳ ἐξετάσασθαι, ἀγνοησάντων ἴσως ὅπως εἶχον ἀσεβείας τῷ αὐτοὺς χειροτονησάντων, καὶ τούτους μὴ δ' γνωσθῆναι δεῖν ἀναβαπτίζεσθαι, μηδὲν ἐκ τῆς χειροτονίας ἀπωναμένους· καὶ εἰ μὴ εὑρεθείη μὴ δ' βάπτισμα καὶ μὴ δ' βίον ἄμεμπτοι, χειροτονεῖσθαι ὑπὸ ὅπασιοῦν τῆς ἐκκλησίας ἢ προσῆλθον, εἰ δ' οὖν, τῷ κλήρου εἶναι ἀπεωσμένους.

De Paulicianis.

Porrò & Manichæi Pauliciani dicti ſunt, à duobus fratribus Paulo & Johanne ex Samoſatis oriundis, filiis mulieris cujuſdam Manicææ, cui nomen erat Callinice, quæ non tam lacte quam impietate filios ſuos enutriit. Hi unum eſſe Deum prædicârunt, qui & Pater & Filius & Spiritus ſanctus idem dicitur. Unus enim inquiunt, eſt Deus, & Filius ejus in ipſo eſt, quemadmodum in homine ſermo. Iſte autem ſermo in terras veniens in homine habitavit, qui dictus erat Jeſus, & œconomia completa aſcendit ad Patrem. Hic autem Jeſus ab infra erat, à Maria originem ducens. A duobus igitur iſtis Paulo & Johanne, diſcipulis eorum Paulicianorum nomen barbarè compoſitum

Περὶ Παυλικιανῶν.

Παυλικιανοὶ δὲ οἱ Μανιχαῖοι μετονομάσθησαν, ἀπὸ τινων ἀδελφῶν δύο, Παύλου καὶ Ἰωάννου ὁρμωμένων ἐκ Σαμοσάτων, υἱῶν γυναικός τινος Μανιχαίας Καλλινίκης τὸ ὄνομα, δυσπραξίᾳ μᾶλλον ἢ γάλακτι τοὺς υἱοὺς θρεψαμένης. οὗτοι ἕνα εἶναι θεὸν ἐκήρυσσον, πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, καὶ αὐτὸν προσαγορεύόμενον. εἷς γάρ φασι θεὸς, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ὡς ὁ λόγος ἐν ἀνθρώπῳ, ὁ δὲ λόγος ἔστι· ὅτι γῆς ἐλθὼν ἐν ἀνθρώπῳ ᾤκησεν Ἰησοῦς καλούμενος, καὶ τὴν οἰκονομίαν πληρώσας ἀνῆλθε πρὸς τὸν πατέρα. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔστι κάτωθεν ἦν ἀπὸ τῆς Μαρίας ἀρξάμενος. ἀπὸ τοίνυν τῶν δύο τούτων Παύλου καὶ Ἰωάννου, τοῖς σφῶν μαθηταῖς ἡ τῶν Παυλικιάνων ἐπωνυμία

μία, βαρβαρικώτερον σωπτέον· ἀντὶ γὰρ Παυλοϊάνοι Παυλικιάνοι καταινομάζονται. τὰ δὲ τ τούτων αἱρέσεως Φώτιος ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως χρηματίσας ἐν ἱκανῷ συντόμῳ λόγῳ.

A imponebatur, Pauliciani enim pro Paulo-ioanni dicti sunt. Eorum autem hæresim Photius Patriarcha Constantinopolitanus justa oratione perstringit.

Τοὺς οὖν ἄρτι καὶ παρασχὸν ῥηθέντας ἄμφω κανόνας, τόν τε ζ. τ β. συνόδου, καὶ τὸν α. καὶ ιθ. ὁ ἑξ. τ ς'. συνόδου κανὼν ἑνώσας, καὶ τοῖς αὐτοῖς χεδὸν χρησάμενος ῥήμασι, παρεπαίειν, χρῆναι ἀναβαπτίζεσθαι, τοὺς τε Μανιχαίους, καὶ Οὐαλεντινους, καὶ Μαρκιωνιστάς· Νεστοριανοὺς δὲ λιβέλλους διδόναι, χάρτας τε τὴν σφῶν αἵρεσιν συντάττοντα, ὀνομαστί τε καὶ Νεστόριον τῇ ἀναθέματι καθυποβάλλειν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Εὐτυχέα καὶ Διόσκορον καὶ Σεβῆρον.

Porrò Canones ambos subsequentes, nimirum vii. Synod. ii. & xix. Syn. i. xcv. vi. Syn. conjungens, & eorum fere verbis usus, addit, oportere etiam rebaptizari Manichæos, & Valentinos, & Marcionistas. Nestorianos autem libellos dare, schedulas scilicet hæresin suam infamiâ notantes, & nominatim Nestorium execrare, nec non Eutycheten, & Dioscorum, & Severum. B

Τὰ μὲν οὖν καὶ Νεστόριον ὅσον οὔπω ῥηθήσεται, περὶ μέντοι τοῦ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου ἤδη ῥητέον.

De Nestorio nondum dicetur; de Eutychete & Dioscoro in præsenti dicendum est.

Περὶ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς.

De Dioscoro & Eutychete.

Ὁ τοίνυν Διόσκορος τῆς θεοφυλάκτου πόλεως Ἀλεξανδρείας τοὺς ἱεροὺς ἀνιέρως διεχείριζεν οἴακας· Εὐτυχὴς δὲ τὴν ἐν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων ἱερῶν σεμνείων ἀρχιμανδρίτης ἐπεῖχεν ὤν. οὗτοι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὁμοούσιον μὲν ὅπερ ἐσμὲν τῷ πατρὶ, περὶ δὲ γε τὴν ἐνανθρώπησιν βλάσφημον γλῶτταν ἐκίνουν, καὶ φεύγοντες δῆθεν τὴν τοῦ Νεστορίου διαίρεσιν δύο υἱοὺς εἰσάγοντος, εἰς ἕτερον κρημνὸν ἀπεναντίας ὠθοῦντο· τὰς γὰρ δύο δηλ. τοῦ κυρίου φύσεις, τῆς τε ἀτρεπτότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, μὴ τὴν ἕνωσιν συνειρομένην, καὶ εἰς μίαν ἀποτελεσθεῖσαν φύσιν δυσεβῶς ἐδογμάτιζον, ὡς ἐντεῦθεν καὶ τῇ ἀτόπῳ περιαρμόζεσθαι ἄφρ ἡ ἀνθρωπότης ὑπέρ ἡμῶν θεῖα παθήματα. ἀλλὰ καὶ τὴν σάρκα οὐχ ὁμοούσιον ἡμῖν ἀνειληφέναι τὸν κύριον ἔλεγον, οὐδ' ὁκ τῆς ἁγνῆς παρθένου συμπεπλέχθαι αἵματον, ἀλλ' ἀῤῥήτως πως καὶ θειοτέρως σεσαρκῶσθαι αὐτὸν ἀνέπλαττον· οὓς καθαιρεῖ ἡ ἐν Χαλκηδόνι οἰκουμενικὴ δ'. συνόδος τῷ χλ'. πατέρων. C D

Dioscorus sacrum inclytæ urbis Alexandrinæ clavum profanè tenuit; & Eutyches in regina urbium Archimandrita seu cœnobii præfectus erat. Hi Dominum nostrum Jesum Christum Patri quidem consubstantialem credebant, circa autem incarnationem blasphemè loquuti sunt, & hæresin Nestorii, qui duos filios introduxit, evitantes, in præcipitium contrarium impulsi sunt. Duas enim Domini naturas, divinitatem scilicet & humanitatem, post unionem confundi, & in unam naturam contrahi impiè tradiderunt; adeoque divinas passiones, quibus humanitas obnoxia erat, divinitati attribuerunt. Quin & Dominum non carnem nostræ simillimam assumpsisse, nec eam ex Virginis sanguine compingi, sed ineffabiliter & diviniori modo eum incarnatum fuisse commenti sunt. Quos idcirco iv. Synodus œcumenica Chalcedone celebrata, ex sexcentis & triginta Patribus constans, deposuit.

Περὶ Σεβήρου.

De Severo.

Ὁ γε μὴν Σεβῆρος Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος ἦν, κατ' ἐνδεὲς τὰ γε εἰς ἀσέβειαν Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς· ζώντι τοι καὶ πρὸς τὴν ὀρθοδόξων τοῦ θρόνου ἅμα καὶ τ πόλεως ἐξοστρακισθεὶς τῷ Ἀλεξάνδρειαν καταλήφαι, ἔνθα καὶ βίβλον συντάττει πάσης γέμουσαν δυσεβείας, ἐν ᾗ κατήρξατο μὲν τ ἐν Χαλκηδόνι δ'. συνόδου, κρατύναν δ' ἐπειρᾶτο τὸν δογματίζουσαν αἵρεσιν μίαν φύσιν δηλ. τοῦ κυρίου μὴ τὴν ἕνωσιν. ταυτῇ δὲ τὴν βίβλον ἐπέγραψε φιλαλήθη, τὴν οὐχ ἧκιστα τῆς τοῦ ψεύδους περιπλημμύρα πατρὶ, ὧν οἱ ἀπ' ἐκείνου λεγόμενοι Σεβηριανοὶ τιμῶσιν ὑπὲρ τὰ εὐαγγέλια. οἱ αὐτοὶ δὲ λέγονται καὶ ἀκέφαλοι· τῆς μὲν μόνον πολλοὺς ἐχούσης γνώμονας καὶ ἀρχηγοὺς τ αἱρέσεως, ἀλλὰ καὶ διαφόραις δόξαις μεριζομένους, καὶ ἀλλήλοις ὅλως μὴ συμβαίνοντας. E

Erat autem Severus Antiochiæ Episcopus, Dioscoro & Eutychete impietate non inferior; quapropter ab Orthodoxis throno simul ac urbe expulsus, ad Alexandriam pervenit, ubi librum conscripsit omni impietate refertum, in quo contra Synodum quartam Chalcedonensem invehitur, & hæresin illam quæ unam in Domino naturam post unionem statuit, confirmare aggressus est. Librum hunc, philalethen, seu veritatis amantem, inscripsit, Patri mendaciorum nihilo minus charum: quem qui ab eo dicuntur Severiani Evangeliis præferunt. Iidem etiam Acephali vocantur, non solum quod plures fuerint hujus hæresis patroni, fautoresque, sed quod diversis sententiis ab invicem differant, & inter se non omnino conveniant.

Μανιχαίων.

De Manichæis.

F

Μανιχαῖοι δὲ λέγονται οἱ προσεδύοντες τὰ τοῦ Μάνεντος. ὁ δὲ Μάνης ἑαυτὸν παράκλητον ἐκάλει, δοκήσει δὲ καὶ φαντασίᾳ τὸν Χριστὸν ἠγεῖτο πεφηνέναι. δύο ἀρχὰς ἐδογμάτιζε, πονηρὰν τε καὶ ἀγαθὴν, ἤτοι θεόν τε καὶ ὕλην. τὴν παλαιὰν διαθήκην διαπτύειν· σελήνην καὶ ἀστέρας προσκυνεῖν οἷα θεοὺς ἐπέτρεπε· σαρκὸς ἀνάστασιν ἠρνεῖτο· μετεμψύχωσιν ἐδίδασκε, βοτάνας καὶ δένδρα καὶ ὕδωρ ἔμψυχα φάσκων.

Dicuntur Manichæi qui Manis deliria in honore habent. Manes autem sese Paracletum vocabat, & Christum per opinionem & imaginationem apparuisse docuit. Duo statuebat principia, bonum & malum, sive Deum & materiam. Vetus testamentum maledictis incessit. Lunam & Sydera tanquam Deos adorari permisit. Carnis resurrectionem negabat. Animarum à corporibus in alia corpora migrationem tradidit, Herbas, arbores, & aquam res esse animatas affirmans.

A

De Valentinianis ſive Euchytis.

Valentiniani vocantur, quod temporibus Valentini & Valentis pullulaverit ſecta Bogomilorum ſive Maſſalianorum, quorum nomen, ſi in linguam Græcam transferatur, Euchytas ſignificat. Quippe magnum apud eos eſt precationis nomen, quam in vulgus efferri vetant. Vocantur etiam ab ipſâ re Enthuſiaſtæ: nam agitatione dæmonis occupati, putant eam eſſe Spiritus ſancti. Quod ſi quos iſte morbus prorſus invaſerit, manuum quidem omnem laborem veluti malum averſantur; ſomno autem plerumque ſe dedentes, ea ſomniorum viſa vocant Enthuſiaſmos. Mala perhibent exiſtere naturâ, & in quolibet homine ſimul habitare ſpiritum divinum ac dæmonem. Pueros qui eduntur in lucem, ex primo Patre Adamo, ut naturam, ita etiam ſervitutem erga dæmonas trahere; adeoque conſubſtantiatum geſtare dæmonem, qui cum quolibet habitet, ac imperium in eum exerceat. Et baptiſmi quidem eas non eſſe vires, ut illum expellere poſſit, aut peccatorum radices evellere; ſed ſolam ipſis injunctam precationem, tum illum expellere, tum radices haſce purgare. Poſtquam autem perfectiores inter ipſos ſtatum expertem affectuum attigerint, Spiritum ſanctum adſpectabiliter ſuper eos venire tradunt, & ab affectuum incitatione corpus ita liberare, ut deinceps non amplius egeat jejunio quo prematur, nec doctrinâ quæ frænum injiciat, & erudiat ne ambulet inordinate. Quinetiam ſe communionem cum cœleſti ſponſo ſentire dicunt, quemadmodum mulier mariti ſui commercium; & ſanctam Trinitatem ſenſibilibus oculis videre, (iis enim ſolis illa ſub viſum cadit) ac inde futura proſpicere. Vetant quaſi edicto, ne quis aliquid mendicantibus largiatur, niſi ſuis duntaxat, cum ſeſe dicant eſſe illos ſpiritu pauperes quos dominus beatos prædicavit. Matrimonium ſolvunt, intrepide jurant & pejerant: & infinita alia portenta comminiſcuntur, admittuntque facinora, quæ Dei amantium auribus offerre nefas eſſet.

B C D

Περὶ Ουαλεντινιδῶν ἤτοι Ευχιτῶν.

Ουαλεντινιανοὶ δὲ ἡ ἀπ' αὐτῆς χρόνους Ουαλεντίνου καὶ Ουάλεντος βλασφήσασι αἵρεσις τῆς Βογομίλων ἤτοι Μασσαλιανῶν, τοῦτο δὲ ἑρμηνευόμενον Ευχίτας δηλοῖ· πολὺ γὰρ παρ' αὐτοῖς τὸ τῆς εὐχῆς ὄνομα, ὃ καὶ τοῖς πολλοῖς πιοῦσιν ἀνέκφορον. καλοῦνται δὲ ἀπὸ τοῦ φαντάσματος καὶ ἐνθουσιασταί· δαίμονος γὰρ ἐνέργειαν λαμβάνοντες, πνεύματος ἁγίου εἶναι τοῦτο ὑπολαμβάνουσιν· οἱ γὰρ πλέον τοῦ νόσου ταύτῃ εἰσδεδεγμένοι, ἀποστρέφονται μὲν τὴν τῶν χειρῶν ἐργασίαν ὡς πονηράν· ὕπνῳ δὲ τὰ πολλὰ σφᾶς αὐτοὺς ἐκδιδόντες ἐνθουσιασμοὺς τοὺς τῶν ὀνείρων φαντασίας ἀποκαλοῦσι. φύσει λέγουσιν εἶναι τὸ κακὸν, καὶ ἐν ἑκάστῳ ἀνθρώπῳ πνεῦμά τε θεῖον συνοικεῖν, καὶ δαίμονα· τοὺς πεκτημένους παῖδας ἀπὸ τοῦ προπάτορος ἕλκειν Ἀδάμ, ὥσπερ τὴν φύσιν οὕτω δὲ καὶ τὴν πρὸς τοὺς δαίμονας δουλείαν, καὶ συνοικοῦμενον φέρειν δαίμονα ἑκάστῳ τούτων συνοικοῦντα καὶ κατοικοδομοῦντα· καὶ τὸ μὲν βάπτισμα ἀδυνάτους ἔχειν ἐξελαύνειν αὐτὸν, ἢ τὰς ῥίζας ἀναιρεῖν τῶν ἁμαρτημάτων, μόνην δὲ τὴν ὑπειλημμένην εὐχὴν ἐκεῖνό τε ἐξωθεῖν καὶ ταύτας καθαίρειν. καὶ μὴν τὴν γνωμένην τοῖς αὐτῆς πλεοπέρυσι ἀπάθειαν, ὑπφοιτᾶν αὐτοῖς ὁρατῶς τὸ ἅγιον πνεῦμα, καὶ τῆς τῶν παθῶν κινήσεως τὸ σῶμα ἐλευθεροῦν, ὡς μηκέτι λοιπὸν δεῖσθαι, μήτε νηστείας πιέζουσης αὐτὸ, μήτε διδασκαλίας χαλινούσης καὶ μὴ βαίνειν ἀτακταποιοῦσης· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αἰσθάνεσθαι τούτους τοῦ ἐπουρανίου νυμφίου κοινωνίας, ὥσπερ ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς συνοικίας· καὶ τὴν ἁγίαν τριάδα τοῖς αἰσθητοῖς ὁρᾶν ὀφθαλμοῖς, μόνοις γὰρ τοῖς τοιούτοις ὑπ' ὄψιν ἐμφαίνιζεσθαι ταύτην, καὶ τοῦθεν τὰ μέλλοντα τούτους προβλέπειν. νομοθετοῦσι μὴ δεῖν μεταδιδόναι τοῖς προσαιτοῦσιν, ἀλλ' ἑαυτοῖς μόνοις· ἑαυτοὺς εἶναι λέγοντες πλουτοῦντας τῷ πνεύματι, οὓς ὁ κύριος ἐμακάρισε. λύουσι τοὺς γάμους, ὁμνύουσιν ἀδεῶς καὶ ἐπιορκοῦσι· καὶ ἕτερα μυρία πεπλάσθαι καὶ ἐφεύρησθαι, ἃ καὶ φιλοθέων ἀκοαῖς προσδιδόναι σὺν συναγεῖ.

De Bogomilis.

Secta autem Bogomilorum non multo ante noſtram ætatem eſſe cepit, ac pars quædam eſt Sectæ Maſſalianorum, & in pleriſque cum illorum dogmatis conſentit: cum præterea quædam etiam invenerit, ac peſtem adauxerit. Dicitur autem linguâ Myſorum Bogomilus, qui Dei miſericordiam ſibi conciliat. Bog enim apud eos, Deus vocatur, & miouli, miſericordia. Hi teſtamenti veteris & novi libros, una cum præſcripto in iis Deo, abrogant, velut afflatu Satanæ exaratos, exceptis duntaxat ſeptem, inter quos eſt & ipſum Evangelium: verum hos ipſos quoque falſâ interpretatione corrumpunt, & blaſphemis ac ſceleſtis intellectibus ad id, quod ipſis videtur, pervertunt. Ignominiâ crucem ſacram afficiunt, veluti quæ Dominum peremerit, itemque formidabile ſacrum Dominici Corporis & Sanguinis, quod inhabitantium templa dæmonum hoſtiam appellant: aiunt enim in omnibus ſacris templis habitare dæmonas. Baptiſmum noſtrum Johannis baptiſmum vocant, ſuum autem, baptiſmum ſervatoris; unicam precationem illam agnoſcunt, Pater noſter: cæteras abrogant, & inutilem garrulitatem appellant. Deiparos vocant eos qui exiſtentem apud ipſos incolam conſequuti ſunt Spiritum Sanctum, veluti qui ſermonem in docendo gignant. Non modo per quietem, verum etiam vigilantes videre ſe Patrem perhibent, ut ſenem cujus admodum prolixa barba ſit, Filium ſimilem ei qui lanuginem primam recens mutaverit, Spiritum ſanctum ut Juvenem nudas admodum

E F

Περὶ Βογομίλων.

Ἡ δὲ τῆς Βογομίλων αἵρεσις οὐ πρὸ πολλοῦ συνέστη τῆς καθ' ἡμᾶς ηλικίας, μέρος οὖσα τῆς τῶν Μασσαλιδμῶν, καὶ συμφερομένη τὰ πολλὰ τοῖς ἐκείνων δόγμασιν, ἔστι δὲ καὶ ἃ προσεξεδιρεύσατο καὶ τῷ λύμῃ αὐξήσασα. Βογόμιλος γὰρ τῇ Μυσῶν γλώττῃ, ὁ τοῦ θεοῦ ἔλεον ὀνομαζόμενος· Βὸγ γὰρ καλεῖται παρ' αὐτοῖς ὁ θεὸς, μίουλε δὲ ὁ ἔλεος. οὗτοι τὰς τε παλαιὰς καὶ καινὰς ἀνατεθεῖσι βίβλους, μετὰ τοῦ ἐν αὐταῖς γεγραμμένου θεοῦ, ὡς κατ' ὀπίπνοιάν γραφείσας τοῦ Σατανᾶ· πλὴν μόνων ἑπτά, ὧν ἔστι καὶ τὸ εὐαγγέλιον· διερμηνεύουσι δὲ καὶ ταύτας βλασφήμοις ἐννοίαις καὶ μυθεύμασι, καὶ φασὶ τὸ δοκεῖν αὐτοῖς μεταφέρουσιν. ἀπεμάζουσι τὸ θεῖον σταυρὸν ὡς ἀναιρετὴν τοῦ κυρίου· ἔτι δὲ καὶ τὴν φρικτὴν ἱερουργίαν τοῦ δεσποτικοῦ σώματος καὶ αἵματος, τὴν ἐνοικούντων τοῖς ναοῖς δαιμόνων θυσίαν ταύτην ὀνομαλοῦντες· λέγουσι γὰρ ἐν πᾶσι τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τοὺς δαίμονας κατοικεῖν. καὶ τὸ μὲν ἀφ' ἡμῶν βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου λέγοντες, τὸ δὲ παρ' αὐτοῖς τοῦ σωτῆρος μόνῳ ὀνομάζοισι προσηκόν, πάτερ ἡμῶν, τὰς δ' ἄλλας ἀνατεθεῖσι βατταλογίαν καλοῦντες. θεοτόκους λέγουσι τοὺς παρ' αὐτοῖς ἔνοικον κτησαμένους τὸ ἅγιον πνεῦμα, ὡς τὸν λόγον ἐν τῷ διδάσκειν γεννῶντας. λέγουσιν οὐ μόνον ὄναρ ἀλλὰ καὶ ὕπαρ βλέπειν, τὸν μὲν πατέρα ὡς γέροντα καθημένον ἡμῶν τῷ ὑπηνίῳ, τὸν δὲ υἱὸν ἄρτι τὸν ἴουλον προσμείζοντι ἐοικότα· τὸ δὲ ἅγιον πνεῦμα ὡς νεανίαν δεινῶς ἐφιλωμένον ταῖς θρειαῖς, τῶν δαιμόνων οὕτως ἐξαπατώντων αὐτοὺς, καὶ διδασκόντων ἄνισον εἶναι τὴν ἁγίαν τριάδα

κτλ

καὶ τῶν τῆς γνώμης τούτων διαφορᾶν. καὶ τὰ πλείω παρείδω μοι τούτων καὶ τῆς Μασσαλιανῶν δυσσεβείας, ἵνα μὴ ὅτι πλεῖστον τὰς τῆς ἐντυγχανόντων ἀκοὰς ἀποκναίω· ὅς τις δὲ μὴ ἐν παρέργῳ τοὺς αὐτῶν ληρῶν βούλεται λήρους, τῶν τοῦτο διεξιούσης βίβλον ἀνελιττέτω, καὶ σαφέστερον εἴσεται.

A genas habentem, dæmonibus ita eos circumvenientibus, & inæqualem esse sanctam Trinitatem docentibus, juxta discrimen harum figurarum. Omitta plura horum & Massalianorum impia dogmata, ne lectorum aures amplius obtundam: qui vero eorundem deliria non in transitu sed penitus cognoscere velit, librum de iis tractantem revolvat, & clarius eadem perspiciet.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ζ'. καὶ ὁ η'. τῶν ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, τοὺς διαστρέφοντας τῆς προρρηθέντων Φρυγῶν, εἰ καὶ κληρικοὶ νομίζονται εἶναι, καὶ μέγιστοι παρ' αὐτοῖς ὀνομάζονται, ὡς τῶν ἄλλων προέχοντες, καὶ διδασκάλων τῶν ἐκείνοις πλημμῶντες τάξιν, ἀναβαπτίζεσθαι ἀξιοῦσιν. B

Insuper vii. nec non viii. Canon Synodi Laodicenæ, eos, qui ex hæresi Phrygum, de quibus antea dictum est, convertuntur, quamvis in clero esse existimantur, & maximi apud illos dicuntur, ut qui alios antecellant, & inter eos doctorum ordinem teneant, rebaptizari volunt.

Ἐν κεφαλαίῳ δὲ εἰπεῖν, ἅπαντας τοὺς εἰς μίαν κατάδυσιν παρὰ τῶν ἑτεροδόξων βαπτιζομένους καὶ τῇ καθολικῇ προσιόντας ἐκκλησίᾳ αὖθις βαπτίζεσθαι οἱ θεῖοι κανόνες διαπαίζουσιν.

Ut uno verbo dicam, omnes qui ab heterodoxis una immersione baptizantur, & ad Ecclesiam Catholicam accedunt, sacri Canones iterum baptizandos esse decernunt.

Καὶ ὁ προδιαληφθεὶς δὲ τ β'. συνόδου α'. κανὼν, ὃν τῷ περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κεφαλαίῳ, ὑπὸ ἀνάθεμα πίπτειν τῶν τῆς Εὐνομιανῶν αἱρέσεων ἤτοι Εὐδοξιανῶν, καὶ τῶν τῆς Ἡμιαρείων ἤτοι πνευματομάχων, καὶ τῶν τῆς Σαβελλιανῶν, καὶ Μαρκελλιανῶν, καὶ Φωτινιανῶν τε, καὶ Ἀπολλιναριστῶν. C

Quin & prædictus Syn. ii. Can. i. in capite de orthodoxâ fide, anathemati subjicit, sectam Eunomianorum sive Eudoxianorum, nec non Semiarrianorum sive Spiritus sancti adversariorum, & Sabellianorum, & Marcellianorum, & Photinianorum, & Apollinaristarum.

Περὶ Εὐδοξίου.

De Eudoxio.

Περὶ μὲν τῆς Εὐνομιανῶν αἱρέσεως εἴρηται. οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ Εὐδοξιανοὶ ἐκαλοῦντο ἀπό τινος Εὐδοξίου συναιρεσιώτου τῆς Εὐνομίου· ὃς Κωνσταντινουπόλεως γεγονὼς ἐπίσκοπος, τὸν Εὐνόμιον Κυζίκου ἀρχιερέα κατέστησεν.

De Eunomianis dictum est. Iidem autem Eudoxiani vocabantur, ab Eudoxio quodam, eâdem quâ Eunomius hæresi infectus; qui cum esset Constantinopolitanus Episcopus, Eunomium Cyzici Pontificem constituit.

Περὶ Ἀνομοίων.

De Anomœis.

Οἱ δ' αὐτοὶ καὶ Ἀνόμοιοι ὠνομάζοντο, διὰ τὸ λέγειν τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα μηδεμίαν ὁμοιότητα κατ' οὐσίαν ἔχειν πρὸς τὸν πατέρα. D

Hi etiam Anomœi nominabantur, quod dicerent filium & Spiritum sanctum nullam cum Patre, quoad substantiam, similitudinem habere.

Περὶ Μαρκελλιανῶν.

De Marcellianis.

Ἡ δὲ τῶν Μαρκελλιανῶν Μάρκελλόν τινα ἔσχεν αἱρεσιάρχην· ὃς ἐξ Ἀγκύρας μὲν ὥρμητο τῆς Γαλατίας, καὶ αὐτὸς ἐπίσκοπος ἐγεγόνει, ὅπερ δὲ τῷ προρρηθέντι ἐδογμάτιζε Σαβελλίῳ.

Secta autem Marcellianorum, quendam Marcellum hæreseos autorem habuit, qui ex Ancyrâ Galatiæ urbe oriundus, ejusdem Episcopus erat: idemque quod prædictus Sabellius sentiebat.

Περὶ Φωτεινοῦ.

De Photino.

Οἱ δὲ Φωτινιανοὶ ἀπὸ Φωτεινοῦ εἵλκυσαν τὴν κλῆσιν, ὃς Σιρμίου μὲν ὁρμώμενος, καὶ ἐνταῦθα ἐπισκοπήσας· ἐπὶ αὐτὰ δὲ τὰ τοῦ προλεχθέντος Παύλου Σαμοσατέως. E

Photiniani autem à Photino denominationem habuerunt, qui ex Sirmio quidem oriundus, illic Episcopatum gessit, & in eadem opinione fuit quâ prædictus Paulus Samosatenus.

Ὅπως δεῖ δέχεσθαι τοὺς ἀπὸ Ναυάτου.

Quomodo Novatianos admittere oporteat.

Ὁ δὲ η'. τῶν α'. συνόδου κανὼν, οὓς φαμὲν εἶναι καθαροὺς ἤτοι Ναυατιανούς, τῇ καθολικῇ προσιόντας ἐκκλησίᾳ ἐγγράφως κελεύει ὁμολογεῖν ὡς ἀσφαλῶς τὰ δόγματα πάντα τηρήσουσι ταύτης, τοὺς τὸν Χριστὸν ἀρνησαμένους διαστρέφοντας δέξονται· καὶ τοὺς ὠρισμένους τῇ μετανοίᾳ τῶν προλαπσώντων καιροὺς ἐκείνους οἰκονομήσουσι, τοῖς τε διγάμοις κοινωνήσουσι· καὶ εἰ τούτοις συγκατάθοιντο, τοὺς οἰκείους αὖθις ἐκκλησιαστικοὺς ἀπολαμβάνειν βαθμοὺς ὡς προῖλο καταλελοίπασι, προσδυσωπεῖ δήπου τυγχάνοντες ἢ ἀμάχητοι· εἰ δὲ καὶ ἐπίσκοποι, καὶ τούτους τοῖς ἰδίοις ἐπισκοπαῖς ἀποκαθίστασθαι· εἰ μὴ ταύτας ἐν τῷ μεταξὺ μετειλήφεσάν τινες. F

Viii. primæ Synodi canon Catharos sive Novatianos, de quibus superius dictum est, ad Ecclesiam Catholicam accedentes, in scriptis profiteri jubet, quod omnia ejusdem decreta pro certo observabunt, eosque qui Christum negarunt, & conversi sunt, suscipient; utique quod juxta tempora pœnitentiæ lapsis præfinita, rês eorum administrabunt, & cum digamis communicabunt. Si itaque his assentiant, gradus suos Ecclesiasticos quos antea reliquerunt, iterum resumere jubet, si Presbyteri sc. vel Diaconi fuerint: sin autem Episcopi, etiam & eos suis Episcopatibus restituendos esse, nisi alii interea easdem occupaverint.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Quomodo Donatiſtas admittere oporteat.

Canon autem lvii. & lxviii. Synodi Carthag. præcipiunt, ut qui ex ſectâ Donatiſtarum fidem orthodoxam amplectuntur, ſi Laici ſint, non rebaptizentur; & ut Clerici ſacros gradus iterum obtineant, nimirum ut hac ratione plures ad fidem Catholicam accederent.

De Donato.

Horum ſectam exorſus eſt quidam, cui nomen erat B Donatus, qui non aliter ſacris myſteriis communicandum eſſe docuit, niſi quis os humanum manu tenens, id ipſum prius exoſcularetur, atque hoc modo ſacramenta perciperet.

Canon autem xxxv. Synodi Laodicenæ, qui, inquit, Eccleſiam Dei relinquit, & Angelos nominat, invocatque, & congregationes iis peragit, & occultæ Idololatriæ vacat, ſit Anathema. Non quod honor in Angelos ſit Idololatria, ſed quod Mali artificium ſit, qui ſolis Angelis confidere, & Chriſtum non invocare perſuadet, ut eos, qui ei parent, paulatim ad Idolo- C latriæ barathrum clàm devolvat. Malus enim utplurimum nos à dextris adoriri amat. Dicebant enim hujus erroris diſcipuli, quod non oportet Chriſtum ſed Angelos ad auxilium invocare, & ut aditum ad Patrem habeamus. Chriſtum enim eorum cauſâ interpellare majus quiddam eſt, quam ut nos homunculi id attentemus. Hujus hæreſeos (antiqua enim erat) divinus etiam Apoſtolus in Epiſtolâ ad Coloſſenſes meminit, dicens, nemo vos ſeducat volens in humilitate & cultu Angelorum, in ea quæ non vidit pedem inferens, ſive nemo vobis inſidietur in fide & diſpenſatione inculpata vincentibus, nec præmio privet, in peregrinas traditiones vos adducens, à vera ſcilicet fide ad cultum An- D gelorum propter humilitatem, quaſi ſupra nos eſſet Dominum invocare, eoque apud patrem conciliatore uti. Eſt autem καταβραβεύειν, præmium non victori, ſed illi per injuriam ereptum alteri cuiquam elargiri. Tradit autem S. Epiphanius in libro, qui Panarion dicitur, aliam eſſe Angelicorum dictam hæreſin, qui ſe ita nominabant, vel quod ſe Angelorum more vivere, vel ab Angelis in rebus divinis inſtructos crederent.

De Maximo Aſcetico.

Porrò iv. Synodi ſecundæ canon, Maximum quen- E dam abdicat; eum nec factum fuiſſe, vel eſſe Epiſcopum, quod contra leges ordinatus fuerit, nec eos quibus ordines contuliſſet, in Clericorum numero habendos eſſe affirmans. Ac hujuſce hominis apud Gregorium Theologum in quadam ex orationibus ſuis quæ in Eccleſiis non leguntur, mentionem alicubi factam reperias. Erat autem Maximus hic Ægyptius, Philoſophus Cynicus; (Cynici vero dicebantur propter eorum arrogantiam & audaciam:) Qui, cum ad magnum Patrem Gregorium Theologum acceſſiſſet, & fidei myſterii imbueretur, baptizatus eſt, & demum clero adſcriptus, nec non ad menſam magni iſtius Patris admiſſus. Cum F autem Patriarchalem Conſtantinopolitanæ ſedis dignitatem concupiiſſet, pecunias Alexandriam mittit, ſibique inde Epiſcopos illum electuros ſubornat, quodam etiam ex intimis Theologi in auxilium adſcito: qui quidem cum in Eccleſia jam conſtitiſſent, nondum perfectâ re deprehenſi, à fidelibus ejecti ſunt; non autem propterea quieverunt, ſed Choraulæ cujuſdam domum ingreſſi, Maximum Patriarcham ordinant, quamvis nihil ei profuerit iſtiuſmodi improbitas, neque enim quicquam proficere potuit. Poſtea autem, cum cognitum eſſet eum cum Apollinario ſentire, anathemate ictus eſt.

Ὅπως χρὴ δέχεσθαι τὺς Δοναπιςάς.

Ὁ δὲ νζ'. καὶ ὁ ξή'. τῶν ἐν Καρθαγένῃ, τὺς ἐκ τῆς αἱρέσεως τῶν Δοναπιςῶν τῇ ὀρθοδόξῳ πίςει προσερχομένους μήτε, εἰ τῶν λαϊκῶν εἶεν, ἀναβαπτίζεσθαι κελεύονται, καὶ τὺς κληρικοὺς ἔχειν αὖθις τὺς ἱεραπικοὺς βαθμούς, προνοίᾳ τοῦ πλείονας οὕτω τῇ καθολικῇ προσιέναι πίςει.

Περὶ Δονάτου.

Τούτων αἱρεσιάρχης ἦν Δονάτος τις ὄνομα, ὃς μὴ ἄλλως τῶν θείων μεταλαμβάνειν μυςηρίων ἐδίδασκε, εἰ μή τις ὀςρακῶν ἀνθρώπινον κατέχων ἐν τῇ χειρὶ, τοῦτο πρῶτον ἀσπάζοιτο καὶ οὕτω μεταλαμβάνοι.

Ὁ δὲ λέ'. τῶν ἐν Λαοδικείᾳ κανὼν, ὁ τὴν θεοῦ φησι καταλιμπάνων ἐκκλησίαν, καὶ ἀγγέλους ἐπονομάζων καὶ συνάξεις τινὰ τούτοις ὑποτιθεὶς, καὶ τῇ κεκρυμμένῃ ταύτῃ λατρείζων εἰδωλολατρείᾳ, ἔστω ἀνάθεμα· οὐχ ὡς τὸ πρὸς ἀγγέλους τιμῆς εἰδωλολατρείας ὕσης, ἀλλά τις ἴσως τις ἴδιον τοῦτο ποιεῖ καὶ τοῦ πονηροῦ ἀγγέλοις μόνοις πάντων προσαναίρειν, καὶ μὴ τὸν Χριςὸν ὑποκαλεῖσθαι, ἵνα τοὺς πειθομένους καὶ μικρὸν εἰς τὸ εἰδωλολατρείας λαθὼν ἐκκυλίσῃ βάραθρον· φιλεῖ γὰρ ὡς ὑπόπτῳ τὸν τῆς δεξιᾶς ἀποκλείειν ὁ διάβολος. ἔφασαν γάρ οἱ μύςαι τοῦ πλάνου, μὴ δεῖν τὸν Χριςὸν, τοὺς δὲ ἀγγέλους εἰς βοήθειαν ὑποκαλεῖσθαι, καὶ εἰς τοῦτο προσαγωγὸν πρὸς τὸν πατέρα. τὸ γὰρ τὸ ὑποκαλεῖσθαι τὸν Χριςὸν ἐν τούτοις, μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς. ταύτης τῆς αἱρέσεως, παλαιὰ γάρ ἦν, καὶ ὁ θεῖος ἀποςολος ἐν τῇ πρὸς Κολοσσαεῖς ὑποτολῇ μέμνηται, λέγων, μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβεύετω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ μὴ ἑώρακεν ἐμβατεύων, εἴτουν μηδεὶς ὑμῖν ἐπηρεαζέτω νικῶσιν ἐν τῇ ἀμωμήτῳ πίςει καὶ πολιτείᾳ, μὴ δὲ τοῦ βραβείου ἀποστερέτω διὰ ξέναις προσδόσεις μεταφέρων ὑμᾶς, ἐκ τῆς ὀρθῆς δηλαδὴ πίστεως εἰς τὴν τῶν ἀγγέλων θρησκείαν διὰ ταπεινοφροσύνης, ὡς ὑπὲρ ἡμᾶς ὄντος τοῦ ὑποκαλεῖσθαι τὸν κύριον, καὶ αὐτῷ κεχρῆσθαι πρὸς τὸν αὐτοῦ πατέρα προσαγαγεῖν. καταβραβεύειν δέ ἐςι τὸ, μὴ τῷ νικήσαντι τὸ βραβεῖον, ἀλλ' ἑτέρῳ διδόναι ἀδικουμένου τοῦ ἀρίςου. ὡς δὲ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἱςορεῖ ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν Πανα ρίων αἵρεσιν εἶπεν τῶν ἀγγελικῶν λεγομένην, ἢ ὡς ἀγγελικῶς βιοῦμεν βίου οὕτως ἑαυτοὺς ὀνομάζοντες, ἢ ὡς παρ' ἀγγέλων τὰ θεῖα μυεῖσθαι νομίζοντες.

Περὶ Μαξίμου τοῦ ἀσκητοῦ.

Ἀλλὰ καὶ ὁ δ'. τῶν β'. συνόδου Μάξιμον ἀποκηρύττει τινὰ, μήτε ἐπίσκοπον αὐτὸν γενέσθαι ἢ εἶναι ἀποφαινόμενος, ἀλλὰ τὸ ἀκανόνιστον χειροτονῆσθαι, μήτε τοὺς ὑπ' αὐτῷ χειροτονηθέντας κληρικοὺς ὑπάρχειν. τούτου καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἔν τινι τῶν μὴ ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγινωσκομένων αὐτοῦ μέμνηται λόγων. οὗτος δὲ ὁ Μάξιμος Αἰγύπτιος μὲν φιλόσοφος κυνικός· κυνικοὶ δὲ ἐλέγοντο διὰ τὸ ἀναιδεῖς καὶ θρασύ· καὶ προσελθὼν τῷ μεγάλῳ πατρὶ Γρηγορίῳ τῷ θεολόγῳ, καὶ κατηχηθεὶς ἐβαπτίσατο, εἶτα καὶ τῷ κλήρῳ συγκαταλέγη, καὶ τῷ μεγάλῳ ἐκείνῳ πατρὶ ὁμιλίαις. μὲν. ἐν Ἐφέσῳ δὲ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου τὸ βασιλεύουσης νόμιμος, ῥήματα εἰς Ἀλεξάνδρειαν πέμπει, καὶ κἀκεῖθεν ὑποσκόπους ἄγει τοῦτον χειροτονήσοντας· ἔχων καί τινα συμμορὸν τῶν οἰκείων τῷ θεολόγῳ. ἤδη δὲ τῆς ἐκκλησίας ἔνδον γενόμενοι, καὶ φωραθέντες, πρὶν ἢ πλειόνων πλέξασθαι, φθάνουσι τῶν πιςῶν ἀπαλλάξασθαι. ἀλλ' ἐκεῖ οὕτως ἠσύχασεν, εἰς οἰκίαν δὲ εἰσδύντες Χωραύλου τινὸς ἐκεῖ χειροτονοῦσι τὸν Μάξιμον, εἰ καὶ μηδὲν τῷ τοιαῦτα μοχθηρίας ἀπεναλθ, ὑ γὰρ ἀνύσαι τι ὅλως δεδύνητο. ὕστερον δὲ γνωσθεὶς καὶ τὰ Ἀπολιναρίου φρονῶν, καὶ ἀνεθεματίσθη.

Τῆς

Τῆς δὲ γε τρίτης συνόδου ὁ α'. καὶ β'. κἀμοὶν, ἔτι δὲ καὶ A
ὁ γ'. καὶ ὁ δ'. καὶ ὁ ε'. τοὺς τοῦ Νεστορίου καὶ τῷ ὁμοδόξου τούτῳ Κελεστίου φρονοῦντας ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς τῆς ἱερωσύνης ἐξορακίζουσιν· εἰς ἣν ὁ Νεστόριος τοὺς ἱερωσύνης ἀξίωσε μὴ συμπαθομένους τῇ ἐκείνου κακοδοξίᾳ αὖθις ἀπολαύειν κελεύουσι τοὺς οἰκείους βαθμούς· ὅσους γε μὴν ὑπὸ τῆς συνόδου ἢ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων ἐπὶ ἀτόποις πράξεσι ἐλεγχθέντας καὶ καθαιρέσει ὑποβληθέντας, ἀκανονίστως εἰς κοινωνίαν δεξάμενος ὁ Νεστόριος τοῖς οἰκείοις βαθμοῖς ἐγκατέστησε, τούτους μηδὲν ἧττον ἐν καθηρημένοις.

Primus insuper tertiæ Synodi canon, nec non ii. & iii. & iv. & v. Episcopos vel Clericos qui Nestorio, idemque cum eo sentientis Cælestii, opinionibus favent, ex sacerdotio ejiciunt: eos autem quos Nestorius à Sacerdotio expulit, quod malæ ejus opinioni assensum non præberent, ad proprios gradus rursus restitui jubent: insuper & eos, quos, cum à Synodo vel propriis Episcopis, propter indigna sua facta condemnati essent & depositione mulctati, Nestorius non canonicè susciptens propriis gradibus restituerat, nihilo secius depositos manere.

Περὶ Νεστορίου. B

De Nestorio.

Ὁ μὲν οὖν Νεστόριος ἦν πατριάρχης ὢν Κωνσταντινουπόλεως, ψιλὸν ἄνθρωπον ἔλεγε τὸν Χριστὸν, ἐνωθῆναι δὲ αὐτῷ κατὰ χάριν τὸν θεοῦ υἱὸν, παρὸ οὐδὲ θεοτόκον ἀλλὰ Χριστοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον ὠνόμαζεν. ὃν ψήφῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἁθροισθέντων ἁγίων πατέρων καθῄρητο, προεξάρχοντος τούτων τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου Πάπα Ἀλεξανδρείας, ἐπέχοντος δὲ καὶ τὸν τόπον Κελεστίνου τοῦ Πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, συναιρομένου καὶ Μέμνωνος ἐπισκόπου Ἐφέσου. μεθ' ἣν δὲ τρίτην ἡμέραν Ἰωάννης ἦλθεν ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας σὺν πλείοσιν ἐπισκόποις, μεθ' ὧν καὶ C Θεοδώρητος ἐπίσκοπος Κύρου, καὶ Ἴβας Ἐδέσσης· οἳ καὶ τῆς ἀπολείψεως ὑστεροπαθήσαντες, τῇ καθαιρέσει Νεστορίου ἐμέμψαντο, καὶ τὸν ἅγιον Κύριλλον τὸν τῆς Ἐφέσου Μέμνονα ἀδίκως καθεῖλον. ὁ μὲν τοι Θεοδώρητος καὶ εἰς ἀνασκευὴν τῶν ιβ'. κεφαλαίων ὁ μέγας ἐξέστω Κύριλλος εἰς ἔλεγχον μὲν τῆς Νεστορίου κακοδοξίας, σπεύσαντα δὲ τὸν ὀρθοδόξου πίστεως, κεφάλαια ἕτερα τοσαῦτα ἐκδέδωκε, καὶ ὁ Ἴβας ὁμοίως ἐπιστολήν· καὶ μείζων γέγονε μεταξὺ τούτων ἡ διαφορὰ, ὡς καὶ καθαίρεσιν αὖθις τῆς συνόδου τῶν ἀρχιερέων ἐκείνων καταψηφίσασθαι, οἷα δὴ τοῖς τοῦ Νεστορίου ὑποπεπτωκόσι σοιχεῖν. ἐπεὶ οὖν οὕτω δὴ ἀλλήλων οἱ ἀρχιερεῖς κεχειρήκασι, καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς, ὁ βασιλεὺς D πάντας εἰς τὴν βασιλεύουσαν μετακαλεσάμενος, τὸ τῆς ὁμοφροσύνης καὶ ἄμφω τὰ μέρη ἀσπάσασθαι παρεσκεύασεν. ὁ μὲν τοι Θεοδώρητος ὀργὴν ἔσχε καὶ τὰ ιβ'. κεφάλαια συντάξας μὴ ἀρνησάμενος, τῇ ἀποβολῇ τούτων καὶ ἀθετήσει ἑαυτὸν τῆς αἰτίας ἐξεκάθηρε, καὶ τὴν πρεσβείαν ἔτυχε τιμῆς τε καὶ τάξεως, ἀγαπήσας τε τοῖς πεπραγμένοις τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, τῇ καθαιρέσει Νεστορίου καὶ οὗτος ἐψηφίσατο.

Nestorius autem Constantinopoleos Patriarcha, Christum nudum esse hominem dicebat, eique secundum habitudinem unitum fuisse Dei filium, ideoque sanctam Virginem non Deiparam sed Christiparam nominabat. Qui sententia sanctorum Patrum Ephesi congregatorum depositus fuit, præsidente iis Cyrillo Papa Alexandrino beatæ memoriæ, & Cælestino veteris Romæ Papæ locum tenente, eique strenuè operam navante Memnone Ephesino Episcopo. Postea autem trium dierum intervallo adfuit Johannes Patriarcha Antiochenus cum pluribus Episcopis, inter quos erat Theodoretus Cyri, & Ibas Edessæ Episcopus: qui, quòd adventus eorum non expectarentur, irritati, Nestorii depositionem rescindere, & sanctum Cyrillum, Memnonemque Ephesinum, præter rationem pœna vicissim depositionis afficere conati sunt. Ac Theodoretus quidem ad eversionem capitum xii. à magno Cyrillo ad confutandos Nestorii errores fidemque stabiliendam editorum, totidem alia capita luce donavit; quin & Ibas etiam Epistolam conscripsit; diuque discordibus animis utrinque certatum, donec à Synodo in eos Antistites, utpote Nestoriani erroris merito suspectos, depositione animadversum. Quoniam autem Antistites se invicem ita adorti essent, & inter eos Schisma factum esset, Rex, omnibus ad reginam urbium convocatis, ut utraque pars consentirent, & sese amplecterentur, effecit. Theodoretus porrò se contentionis studio capita duodecim conscripsisse non inficiatus, per eorum repudiationem abrogationemque in se crimen recepit, & priorem honorem ordinemque sortitus est. Quin & actis sanctæ Synodi acquiescens, ipse etiam depositionem Nestorii approbavit.

Περὶ Κελεστίου. E

De Cælestio.

Ὁ δὲ Κελέστιος μαθητὴς ἦν Πελαγίου τινὸς μοναχοῦ· ὧν ἀμφω τὸ καρθαγένης, οὓς ὁ Κωνσταντινουπόλεως Φώτιος ἱστορεῖ, καὶ καινότερα ἐπεισήγαγον τῇ ἐκκλησίᾳ δόγματα. ἀνεῖδον γὰρ πλασθῆναι τὸν Ἀδὰμ τὸν ἀρχὸν διετείνοντο, ἀλλὰ μὴ ἐκ παραβάσεως τούτῳ καταδικασθῆναι· τὰ τε ἄρτι γεγονότα βρέφη μὴ χρείαν ἔχειν βαπτίσματος, οὐ γὰρ ἐφέλκεσθαι τὸν προγονικὸν ἐξ Ἀδὰμ ἁμαρτίαν· τόπον τε εἶναι μεταξὺ τοῦ Παραδείσου καὶ τῆς κολάσεως, εἰς ὃν τὰ μὴ φωτισθῆναι φθάσαντα βρέφη μεταπεμφθέντα μακαρίως ζῆν. ταῦτα καὶ ἕτερα ἐξ ἀπλησίον τούτοις κεφάλαια τοῖς περὶ Πελάγιον καὶ Κελέστιον ἐφέρετο, ἃ F δὴ καὶ ἡ πρώτη οἰκουμενικὴ γ'. σύνοδος ἐν ἀναθέματι καθυπέβαλεν, ἀλλά γε καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ σύνοδος. καὶ ζήτει τοὺς περὶ τούτων διεξιόντας τοὺς τῆς κανόνας ἐν τῷ α'. κεφαλαίῳ τοῦ Β. στοιχείου, καὶ ριε'. φημι, καὶ τοὺς καθεξῆς τρεῖς ἑπομένους. ἀλλὰ γε καὶ ἐν τῷ λε'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου κανόνας τῆς αὐτῆς συνόδου ριδ'. καὶ ριε'. ἅπερ γὰρ ἔστι τοῦ ἀναθεματισμοῦ ἀξιοῦσι καὶ ἐκείνοις ἀφειδῶς ἐδογματίζετο. καὶ ὁ μέγας ἡμῶν Λέων ὁ Πάπας τοὺς περὶ Πελάγιον καὶ Κελέστιον ἐπιστρέφονται ἐγγράφως ἀναθεματίζειν ἃ σφῶν ἐθέσπισε φρόνημα.

Erat autem Cælestius Pelagii cujusdam monachi discipulus, quorum uterque ex Carthagine orti sunt, ut Photius Constantinopolitanus Patriarcha narrat, & nova dogmata in Ecclesiam introduxerunt. Adamum enim mortalem ab initio creatum esse affirmabant, & non propter transgressionem mortalitate mulctari. Et infantibus recens natis non opus esse Baptismo, quippe qui peccatum originale ab Adamo neutiquam trahant: porrò locum esse medium inter Paradisum, & damnatorum gehennam, in quem infantes non illuminati conjecti sunt, ibique felicem vitam transigunt. Hæc & sex alia capita hisce similia à Pelagio & Cælestio promulgabantur, quæ tertia hæc œcumenica Synodus, nec non Synodus Carthaginensis, anathemati subjecerunt. Quære Canones ejusdem super his differentes in i. cap. literæ B. nimirum cx. & tres deinceps sequentes: quin & canones ejusdem Synodi cxiv. & cxv. in cap. xxxv. literæ E. quæ enim illi Anathemate digna censent, ab iis absurdè edocta sunt. Porro & magnus Leo Papa, eos qui à Pelagio & Cælestio convertuntur, opinionem suam in scriptis anathematizare jubet.

Porrò

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Porrò Canon xlv. ſanctorum Apoſtolorum, Epiſcopos vel Clericos qui unà cum hæreticis orant, excommunicat; ſin autem iis tanquam Clericis operari permiſerint, deponit.

Ο δὲ μέ. τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἡμῶν τοὺς συνευξαμένους αἱρετικοῖς ἐπισκόπους ἢ πρεσβυτέρους ἀφορίζει· ἐπιτρέψαντας δέ ποτε τούτων τὰ τῆς κληρικῆς ἐνεργεῖν καθαιρεῖ.

Canon autem xlvi. eos qui eorum baptiſmum ſuſcipiunt, id eſt, ab iis baptizantur, vel quæcunque ad ſacrificium afferunt, deponit.

Ο δὲ μϛ'. καὶ τοὺς δεξαμένους ἐξ ἐκείνων βάπτισμα, τοὺς ὑπ' ἐκείνων δηλαδὴ βαπτισθέντας, ἢ ὅσα εἰς θυσίαν προσάγουσι, καθαιρεῖ.

Porrò, canon lxiv. Clericum vel Laicum qui in ſynagogam Judæorum vel hæreticorum introierit ad orandum, alterum quidem deponit, alterum autem excommunicat. Quænam enim eſt concordia Chriſti cum Belial, aut quæ pars fideli cum infideli?

Ο δὲ ξδ'. ὃς εἰσερχόμενον κληρικὸν ἢ λαϊκὸν εἰς συναγωγὴν Ιουδαίων ἢ αἱρετικῶν προσευκτὴν χάριν, καὶ μὴ καθαιρεῖ, καὶ δὲ ἀφορίζει. τίς γὰρ φησι συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαρ, τίς δὲ μερὶς πιστῷ μετ' ἀπίστου;

Canon etiam vi. Syn. Laodic. eos qui ad hæreſes ullas lapſi ſunt, iisdemque detinentur, ex Eccleſiâ ejicit, & in domum Dei ingredi non permittit.

Καὶ ὁ μὲν ἐν Λαοδικείᾳ ϛ'. τοὺς πρεσπεσόντας αἱρέσεσι καὶ ἐπὶ ταύταις ἐσεχομένους, πύρρῳ βάλλει τῆς ἐκκλησίας, καὶ εἰς οἶκον θεοῦ εἰσιέναι οὐ συγχωρεῖ.

Canon autem ejuſdem xxxii. hæreticorum benedictiones vel, ut aptius loquar, maledictiones accipere non ſinit.

Ο δὲ λβ'. ἐπὶ ζῆς τῆς αἱρετικῆς εὐλογίαις ἢ ἀλογίας εἰπεῖν οἰκειότερον λαμβάνειν ἔφησι.

Item xxxiii. nos una cum hæretico vel ſchiſmatico orare omnino prohibet.

Ο ϛ λγ'. αἱρετικῷ ἢ σχισματικῷ ὅλως ἡμᾶς ἐπιτρέπει συνεύχεσθαι.

Et xxxvii. non permittit quæ à Judæis vel hæreticis mittuntur feſtiva accipere, aut unà cum iis feſtum agere.

Ο δὲ λζ'. οὔτε τὰ παρὰ τῆς Ιουδαίων ἢ αἱρετικῆς πεμπόμενα ἑορτασικὰ λαμβάνειν ἢ συνεορτάζειν τούτοις ἐφίησιν.

Nonus autem & xxxiv. iis, qui Chriſti martyras relinquunt, & ad falſos hæreticorum martyras abeunt, & in ea quæ dicuntur martyria vel cœmeteria, ſemetipſos à Deo quaſi alienantes, alter communione aliquantiſper interdicit, alter autem eos anathematizat: probabile enim eſt quoſdam hæreticos in temporibus perſequutionis ad mortem uſque reluctatos fuiſſe, quos igitur martyras vocarunt qui cum eiſdem ſentiebant, & domos in quibus corpora eorum ſepulta erant, martyria.

Ο ϛ θ'. καὶ λδ'. τοὺς καταλιμπάνοντας τοὺς τοῦ Χριστοῦ μάρτυρας, καὶ ἀπίοντας εἰς τοὺς τῆς αἱρετικῆς ψευδομάρτυρας, καὶ εἰς τὰ λεγόμενα τούτων μαρτύρια, καὶ κοιμητήρια, ὡς ἀλλοτριοῦντες ἑαυτοὺς τοῦ θεοῦ, ὁ μὲν τῆς κοινωνίας μέχρι τινὸς ἀπείργει, ὁ ϛ ἀναθεματίζει. εἰκὸς γὰρ τινας ὑποκειμένους αἱρέσεσιν ἐν τοῖς διωγμοῖς ὑπῆναι θανάτου, οὓς καὶ μάρτυρας οἱ ὁμοδοξοῦντες αὐτοῖς ἐκάλουν, μαρτύριά τε τοὺς οἴκους ἐν οἷς τὰ ἐκείνων ἐτάφη σώματα.

Lx. autem can. Timothei Alexandrini, jubet, ut hæretici, dum divina fit oblatio, precibus non interſint, niſi ſe pœnitentiam acturos polliceantur. Si enim catechumenis hoc non permiſſum ſit, multo minus hæreticis. Quin & promittentes in loco catechumenis deſtinato ſtabunt; quod ſi pœnitentiam agere nolunt, etiam & ab eo loco expellentur.

Ο ϛ ϟ'. Τιμοθέου Αλεξανδρείας, τῆ θείας πλουμένης ἱερουργίας τῇ ψυχῇ κελεύει τοὺς αἱρετικοὺς μὴ παρεῖναι, εἰ μή που μετάνοιαν ἐπαγγέλοιντο. εἰ γὰρ τοῖς κατηχουμένοις τοῦτο οὐκ ἐφεῖται, πολλοῦ γε δεῖ τοῖς αἱρετικοῖς. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπαγγελλόμενοι ἐν τύπῳ ὡς ἀνεῖται τοῖς κατηχουμένοις ἑστῶσι, μὴ βουλόμενοι ϛ μετάνοιαν καὶ τούτου ἐκβληθήσονται.

Quod Hæreticos qui in exceſſu è vitâ pœnitentiam agunt, ſuſcipere oporteat.

Οτι τοὺς ἐν ἐξόδῳ μετανοοῦντας τῆς αἱρετικῆς δεκτέον δέχεσθαι χρή.

Magnus autem Baſilius in canone v. Omnes hæreticos qui in exceſſu è vitâ pœnitentiam agunt, admittere jubet, examinantes an veram pœnitentiam oſtendant, & an fructus habeant qui ſalutis ſtudium teſtificentur.

Ο ϛ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ε'. κανόνι, συμπέμπτας τοὺς ἐν ἐξόδῳ μετανοοῦντας τῆς αἱρετικῆς δεκτὰ δέχεσθαι, δοκιμάζοντας μὲν εἰ τὴν ἀληθῆ μετάνοιαν ἐπιδείκνυνται, καὶ εἰ τοὺς καρποὺς ἔχουσι μαρτυροῦντας τῇ περὶ τῆς σωθῆναι σπουδῆ.

Porrò Canon xxii. Synodi Carthaginenſis, Epiſcopis vel Clericis ad bonorum ſuorum hæreditatem infidelem vel hæreticum omnino inducere vetat, etiamſi cognati eorum ſint.

Ο γὲ μὴν κέ'. τῆ ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, ἐπισκόποις ἢ κληρικοῖς ἀπείρηκεν εἰς κληρονομίαν τῆς ἰδίων πραγμάτων ὅλως εἰσάγειν ἄπιστον ἢ αἱρετικὸν, εἰ καὶ τυγχάνοις τῆς γένους φυλάττονται.

Canon autem lxxxiv. Epiſcopo, inquit, qui in vitæ exitu teſtamentum condens hæreticos bonorum ſuorum hæredes conſcripſerit, licet ei ſanguine conjuncti ſint, etiam poſt mortem anathema denunciari, & nomen ejus è Sacerdotum memoriâ deleri debet.

Ο δὲ πα'. ἐπισκόπῳ φησὶ τῆ ὅτι πόλει ἀφανισθέντος τοῦ βίου αἱρετικοὺς τῆς τούτου κληρονομεῖν, καὶ εἰ καθ' αἷμα τούτῳ προσήκοιεν, ϛ μὴ θάνατον ἀνάθεμα δεῖν τῆ τοιούτῳ λεχθῆναι, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ τῆς τῆς ἱερέων μνήμης ἀπαλειφθῆναι.

Νόμοι

A

Νόμοι πολιτικοί.

Καὶ ὅτι ἀφαιρέσεων δέ γε βασιλικῶν νόμων αἱρετικοῖς οὐκ ὀπισθόγραπτα κληρονομεῖν, μὴ ὅτι γε τῶν τοῖς ὀπισκόποις προσόντων ἢ κληρικοῖς, ἀλλὰ οὐδὲ τῶν τοῖς λαϊκοῖς Χριστιανοῖς, εἰ καὶ παῖδες αὐτῶν τυγχάνουσιν ὄντες. οἱ δὲ γε τῶν αἱρετικῶν παῖδες Χριστιανοὶ γενόμενοι ἀναγκάζουσι τοὺς ἰδίους γονεῖς τρέφειν αὐτοὺς καὶ ἐνδύειν καὶ προῖκα τούτοις διδόναι κατὰ τὸ μέτρον τῆς αὐτῶν εὐπορίας.

Leges Civiles.

Porro & à diverſis legibus Baſil. non permiſſum eſt ut Hæretici hæredes fiant, non ſolum bonorum quæ ad Epiſcopos & Clericos, ſed neque eorum, quæ ad Chriſtianos Laicos pertinent, etiamſi filii eorum fuerint. Hæreticorum autem liberi Chriſtiani facti, parentes ſuos, victum ſibi & veſtitum ſuppeditare, & dotem dare juxta facultatis ſuæ menſuram cogunt.

Ὁ μὴ δοξάζων τὴν ἁγίαν τριάδα ὁμοτίμως ἰσοδυνάμων, οὔτε χριστιανὸς λέγεται, καὶ ἄφρων ἐστὶ, καὶ αἱρετικὸς, καὶ ἄτιμος, καὶ τιμωρεῖται. B

Qui non credit ſanctam Trinitatem habere in unâ Deitate æqualem potentiam, ne Chriſtianus quidem dicitur, ſed veſanus eſt, & Hæreticus, & infamis, & punitur.

Αἱρετικός ἐστι καὶ τοῖς κατὰ τῶν αἱρετικῶν ὑποκειται νόμοις, ὁ μικρὸν τοῦ ὀρθοδόξου πίστεως. ἀλλὰ καὶ μηδεμίαν στρατείαν ἢ τὴν οἱανοῦν δημόσιον φροντίδα μετέχειν τοὺς αἱρετικοὺς δοκιμάζομεν· μήτε ἀξιωματικοὺς γίνεσθαι, μηδὲ διδάσκειν τούτους, μὴ χειροτονίας ποιεῖν, μὴ λιτανεύειν. αἱρετικοὺς δὲ λέγομεν πάντας ἁπλῶς τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας τῶν ἁγιασμάτων παρὰ τῶν ἱερέων κατὰ τὴν ἁγίαν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν.

Hæreticus eſt, & legibus adverſus hæreticos latis obnoxius, qui ab orthodoxâ fide vel paululùm declinat. Quin & Hæreticos, nullam militiam, nec publicam curationem quamcunque obire poſſe decernimus; utique nec dignitates aſſequi poſſe, nec docere, nec ordinationes facere, nec litanias celebrare. Dicimus autem Hæreticos eſſe omnes, qui Sacramentis, quæ dantur à Sacerdotibus in Dei Eccleſiâ, non communicant.

Μανιχαῖοι καὶ Δοναπισταὶ μὴ ἐχέτωσαν τὰ τῶν ὀρθοδόξων προνόμια, ἀλλὰ καὶ ἐσχάτως τιμωρείσθωσαν. ὡσαύτως καὶ οἱ Απολιναριασταὶ, καὶ οἱ μὴ ταῖς ἁγίαις τέσσαρσι συνόδοις πειθόμενοι, καὶ οἱ κατὰ τὸ ἁγίας δ'. συνόδου ἢ λέγειν τι ἢ διδάσκειν τολμῶντες. C

Manichæi & Donatiſtæ orthodoxorum privilegiis ne fruantur, verum etiam extremo ſupplicio afficiantur. Similiter & Apollinariſtæ, itque qui quatuor ſanctis Conciliis non obediunt; & quicunque contra quartum ſanctum Concilium vel dicere quidpiam, vel docere auſi ſunt.

Μανιχαῖος, εἰ ἐν Ρωμαϊκῷ τόπῳ ὀφθείη ζήσων, ἀποτιμάσθω.

Manichæus, ſi in loco Romano degere deprehenſus fuerit, decolletur.

Μοντανισταὶ ἐξαιρέτως μηδένα τῶν ἐν αὐτοῖς καλουμένων Πατριαρχῶν ἢ κληρικῶν ἐντὸς ἐχέτωσαν Κωνσταντινουπόλεως· καλυέσθωσαν δὲ καὶ ἐντὸς αὐτῆς στρατεύεσθαι, D ἢ συνόδους ποιεῖν, ἢ ἀνδράποδα ἐμπορεύεσθαι.

Montaniſtæ præcipuè, nullum eorum, qui dicuntur, Patriarcharum, vel Clericorum habeant intra Conſtantinopolim. Prohibeantur autem intra eam militiam exercere, vel comeſſationes facere, vel mancipia emere.

Αἱρετικὸς κατὰ ὀρθοδόξου μὴ μαρτυρείτω.

Hæreticus teſtimonium contra Orthodoxum ne dicat.

Ἐκβαλλέσθωσαν δὲ καὶ αἱ αἱρετικαὶ γυναῖκες τῶν δεδομένων προνομίων ταῖς ὀρθοδόξοις. ἐπεὶ γὰρ περὶ τὴν ἱκανώσιν τὴν προικὸς αὐτῶν καὶ τῶν προγαμίων δωρεῶν προτιμῶσιν τῶν πρότερον δόντων τοῖς ἀνδράσι ὥσπερ αἱ ὀρθόδοξοι. ἔδοξε γὰρ φησιν ἑαυτὰς τῶν τοῦ θεοῦ χωρίζουσι δωρεῶν, καὶ τῆς ἀχράντου κοινωνίας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀλλοτριοῦσι, δίκαιοι ἂν εἶεν καὶ τῶν παρ' ἡμῶν δεδωρημένων ταῖς ἀσεβέσι τῶν γυναικῶν δικαίων καὶ προνομίων ἀλλοτριοῦσθαι. τῶν γὰρ εὐσεβῶν εὐσεβεῖς ὄντες εὑρήται καὶ νομοθέται πρὸς θεοῦ καθεστήκαμεν, ἐπεὶ τῶν περὶ ἐλαχίστου τὸ ὑγιοῦς πίστεως πεπραμένων· κοινὸν γὰρ οὐδὲν ἡμῖν πρὸς ἐκείνους. E

Quin & hæreticæ mulieres privilegiis quæ dantur Orthodoxis excidant. Non enim circa dotis ſuæ & donationum ante nuptias ſufficientiam prioribus viri creditoribus præferentur, quemadmodum mulieres orthodoxæ. Quoniam enim ſeipſas, inquit, à Dei donis ſeparant, & ab impollutâ Eccleſiæ Catholicæ communione alienant, æquum etiam eſt, ut à juribus & privilegiis piis mulieribus à nobis conceſſis alienentur. Etenim religioſi religioſorum benefactores & legiſlatores à Deo conſtituti ſumus, non autem eorum qui ſanam fidem parvi pendunt: nihil enim nobis cum iis commune eſt.

Ταῖς νομίμοις γε μὴν τοὺς αἱρετικοὺς ταφαῖς παραδίδοσθαι συγχωροῦμεν.

Hæreticos autem legitimis ſepulchris tradi permittimus.

ΚΕΦ. Γ.

Πῶς δεῖ ταῖς λεγομέναις ἀγάπαις ποιεῖν, ἤτοι τὰ συμπόσια. F

CAPUT III.

Quomodo Agapas, *quæ vocantur, ſeu convivia celebrare deceat.*

Ὁ μθ' ια'. τῆς ἐν Γαγγρᾷ συνόδου κελεύων τὴν κοινωνεῖν μὴ ἀνεχομένους τοῖς ἐκ πίστεως καὶ εὐλαβείας τὰς λεγομένας ἀγάπας ἐν ἐκκλησίᾳ ποιοῦσι, καὶ εἰς τιμὴν τοῦ κυρίου τοὺς ἀδελφοὺς εἰς ἑστίασιν προσλαμβάνουσιν, ὡς βδελυσσομένους ὅ γινόμενον, τῷ ἀναθέματι ὑποπέπτωκε· εἰ γὰρ καὶ τοῖς ῥηθεῖσιν κανόσιν ταῦτα γίνεσθαι ἀπείρηται, ἀλλ' οὖν ἔνιοις ἀγαθῇ γνώμῃ τοῦτο δρῶσιν ἔξεστιν ὅπου ἐφάπτας.

UNDECIMUS Syn. Gangrenæ canon, iis qui eorum communionem non ferunt, qui ex fide & pietate agapas dictas in Eccleſiâ peragunt, & in honorem Domini fratres ad convivium accipiunt, ab eo utique quod factum eſt abhorrentes, anathema denunciat. Licet enim à canonibus ſubſequentibus tale quidpiam fieri vetitum ſit, aliquando tamen iis qui bono inſtituto id faciunt, permiſſum eſt.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Can. autem lxxiv. Syn. vi. nec non xxviii. Syn. Laodicenæ, iis qui intus Eccleſiam vel locum Dominicum cœnam ſumunt, ibidemque agapas comedunt, & accubitus ſternere auſi ſunt, excommunicationem intentat. Omnis autem locus Deo conſecratus Dominicus dicitur. Erat utique mos antiquus, ut poſt divinorum myſteriorum participationem, divites communem menſam pauperibus apponerent. Hujus conſuetudinis meminit magnus Apoſtolus Paulus in prima epiſtolâ ad Corinthios; eamque charitatem appellat, vel ut ad charitatem conducentem, vel ut propter charitatem factam. Verum cum poſtea ſcandali occaſio eſſet, à ſanctis Pa- B tribus prohibita erat. ἀκρόμβιτα autem latinè lectos in altum elevatos ſignificant: accumbo enim apud eos idem eſt quod ἀναπίπτω.

Eadem etiam xlii. Syn. Carthaginenſis canon ſtatuit; convivia in Eccleſiâ celebrari omnino prohibens: niſi quiſquam peregrè iter faciens, & diverſorio indigens, præ neceſſitate in Eccleſiam ingreſſus fuerit.

Ο δὲ οδ'. τῶν ς'. σωόδου κανών, καὶ ὁ κή'. τῶν ἐν Λαοδικείᾳ ἀφορισμὸν ἐπιφαπίνεται τοῖς ἔνδον ἐκκλησίας ἢ τῷ κυριακῷ δειπνοῦσι, καὶ ἀγάπας δῆθεν ἐδίοισι, καὶ ἀκρόμβιτα στρωννύειν τολμῶσιν. Πᾶς γὰρ ἅπας τόπος Θ θεῷ ἀναπιπτόμενος κυριακὸς λέγεται. ἀρχαῖον δὲ ἦν ἔθος μετὰ τὴν τῶν θείων κοινωνίαν μυστηρίων κοινὴν τράπεζαν τοὺς πλουσίους τοῖς πένησι παρατιθέναι. τοῦτο τῷ ἔθει καὶ ὁ μέγας Ἀπόστολος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους μέμνηται α'. ἐκεῖνος γὰρ καὶ ἀγάπην τοῦτο καλεῖ, ἢ ὡς εἰς ἀγάπην σωαγον, ἢ ὡς δι' ἀγάπην γινόμενον. Πλὴν ὡς πρόφασιν σκανδάλου γενόμενον ὕστερον, οἱ θεῖοι πατέρες ἐκώλυσαν. ἀκρόμβιτα δὲ Λατινικῶς στρωμνὰς εἰς ὕψος ἡρμένας δηλοῖ· ἀκρόμβω γὰρ παρ' ἐκείνοις Θ ἀναπίπτω.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ τῶν ἐν Καρθαγένῃ μβ'. Συνατίθεται κωλύων ὅλως ἐν ἐκκλησίᾳ συμπόσια γίνεσθαι· εἰ μή πως τις ἐν ἀλλοδαπῇ ὁδεύων καὶ καταγωγίου ἀπορῶν εἰς ἐκκλησίαν ἐξ ἀνάγκης εἰσέλθοι.

CAPUT IV.

De Emptione ac Venditione.

Leges Civiles.

C

Emptio & venditio fit, cum utraque paciſcentium pars de pretio conſenſerit: hic pretium ſolvendo, ille quod venditum eſt tradendo. Datâ autem arrhâ, & venditione reſciſſâ, ſiquidem emptor ſit qui eam diſſolverit, arrham amittit, ſi vero venditor, arrhæ acceptæ duplum reſtituere cogitur.

D

Qui officium adeptus eſt in provinciâ, in eâ rem mobilem vel immobilem, vel per ſe vel per alium, emere non poteſt, præterquam à fiſco; nam & rem amittit, & datum pretium non repetit.

Qui rem rapuerit, vel per vim abſtulerit, niſi eam reſtituat, inutiliter eandem emit.

Si fiſcus ob debita fiſcalia res debitoris diſtraxerit, nec ipſe debitor nec creditor offerre debitum, reſque vindicare poteſt. Omnibus enim potior eſt fiſcus.

E

Si tributorum exactor juſſu magiſtratus agrum ejus qui in tributorum ſolutione ceſſat, vendiderit, venditio non reſcinditur: quod ſi abſque juſſu magiſtratus fiat venditio, vel dolo, vel ſine juſto pretio, reſcinditur.

Minoris res immobilis bene venditur propter proprium ipſius debitum, vel propter debitum patris, vel propter fiſcum, viz. poſt manifeſtam Judicis ſententiam.

Quamvis Minor ætatis veniam poſtulet, rem immobilem abſque decreto non vendit, neque pignori dat. Quod ſi vendiderit, non ſolum ipſe ſed & hæredes ven- F ditum recuperare poſſunt intra annum poſt annos xxv. ſimiliter quod male emit, vel permutavit, recuperare poteſt, intra prædictum tempus, pretium depoſitum repetens. Debita autem reſtitutio etiam ad hæredes ejus tranſmittitur.

Veniam autem ætatis poſtulat, vir quidem à viceſimo ætatis anno, fœmina autem à decimo-octavo. Scias autem plenam ætatem eſſe ab anno viceſimo quinto.

ΚΕΦ. Δ'.

Περὶ ἀγορασίας καὶ πράσεως.

Νόμοι πολιτικοί.

Ἀγορασία καὶ πρᾶσις συνίσταται, ἡνίκα ἂν περὶ τοῦ τιμήματος ἑκάτερον τῶν συμφωνούντων συναινέσει μέρος· ὁ μὲν τὸν καταβολὴν ποιησάμενος τοῦ τιμήματος, ὁ δὲ παραδοὺς Θ πραθησόμενον. ἀρραβῶνος δὲ δοθέντος καὶ ἁλόντος ἢ πράσεως, εἰ μὲν ὁ ἀγορασὴς εἴη ὁ ἁλούς, ἀπόλλυσι Θ ἀρραβῶνα, εἰ δὲ ὁ πράτης, διπλοῦν ὃν ἔλαβεν ἀρραβῶνα ἀποδοῦναι ἀναγκάζεται.

Ο κεκτῶν ὀφφίκιον ἐν ἐπαρχίᾳ οὐ δύναται κινητὸν ἢ ἀκίνητον ἀγοράζειν ἐν αὐτῇ πρᾶγμα, ἢ δι' ἑαυτοῦ ἢ δι' ἑτέρου, εἰ μὴ παρὰ τοῦ δημοσίου· καὶ γὰρ καὶ τοῦ πράγματος ἐκπίπτει, καὶ Θ δοθὲν τίμημα οὐκ ἀναλαμβάνει.

Ο ἁρπάσας πρᾶγμα ἢ βίᾳ ἀφελόμενος, ἐὰν μὴ ἀποκαταστήσῃ τοῦτο, ἀνισχύρως αὐτὸ ἀγοράζει.

Ἐὰν ὁ δημόσιος ἀφ' δημοσίας χρέα πωλήσῃ πράγματα τοῦ χρεώστου, οὔτε αὐτὸς ὁ χρεώστης οὔτε ὁ δόμενος δύναται προσαγαγεῖν Θ χρέος καὶ ἀκδικῆσαι τὰ πράγματα· πάντων γὰρ προτιμώτερός ἐστιν ὁ δημόσιος.

Ἐὰν ὁ τῶν δημοσίων ἀπαιτητὴς κατ' κέλευσιν τοῦ ἄρχοντος πωλήσῃ Θ ἀγρὸν ἢ ἀγωνοθετοῦντος ἐν τοῖς δημοσίοις, οὐκ ἀναιρεῖται ἡ πρᾶσις· ἐὰν δὲ χωρὶς κελεύσεως τοῦ ἄρχοντος γένηται, ἢ κατ' ὄλεθρον, ἢ δίχα τιμήματος, ἀναιρεῖται.

Τὸ τοῦ ἀφήλικος ἀκίνητον πρᾶγμα καλῶς πωλεῖται ἀφ' ἑνὸς αὐτοῦ χρέος, ἢ ἀφὸ πατρῴου, ἢ ἀφὸ δημόσιον, δηλονότι ὅτι φανερᾶς κρίσεως ἀποφάσεως.

Κἂν συγγνώμῃ ἡλικίας ἀπαιτήσῃ ὁ ἧττων, ἐν πολλῷ ἀκίνητον πρᾶγμα χωρὶς δεκρέτου, ἀλλ' οὐδὲ ὑποτίθεται. εἰ δὲ πωλήσει, δύναται ἐ μόνον αὐτὸς ἀλλὰ καὶ οἱ κληρονόμοι Θ πραθὲν ἀναιρέσαι εἴσω ἐνιαυτοῦ μῆ κέ'. ἔτη, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ κακῶς ἠλλαξεν ἢ ἐπώλησε, δύναται αὐτὸ ἀναιρέσαι Θ καταβληθὲν ἐπιλαμβάνων τίμημα εἴσω ἀπὸ ἀρημένου χρόνου· ἡ δὲ ἀρμόζουσα πρὸς ἀποκατάστασις ἁρμόττει καὶ ὅτι τοὺς αὐτοῦ κληρονόμους.

Συγγνώμης δὲ ἡλικίας αἰτεῖ, ὁ μὲν ἀνὴρ ἀπὸ κ'. ἐτῶν ἡ δὲ θήλεια ἀπὸ ιή'. σὺ δὲ γνῶθι πλὴν πλείαν ἡλικίαν εἶναι ἀπὸ κέ'. ἐτῶν.

A

Ἐπίτροπος ἢ διώκτης ὀρφανῶ ἀγορᾶσαι πρᾶγμα, ἢ κυρεύτωρ, ἢ προκυρεύτωρ.

Tutor, vel Curator, vel Procurator, Orphani rem emere nequeunt.

Καλῶς ἀναιρήσουσιν οἱ ἥττονες ἂν ἐπ' ὄλεθρον κακῶς ἐπώλησαν οἱ αὐτῶν κηδεμόνες.

Minores benè rescindunt venditionem quam curatores eorum per dolum malè fecerunt.

Τὰ χωρὶς δόλου σύμφωνα καὶ μὴ τοῖς νόμοις ἐναντούμενα ἔρρωται.

Pacta sine dolo conventa, quæque legibus contraria non sunt, valent.

Οἱ τῇ εὐθηνίᾳ ἐπιβουλεύοντες ἢ ὃ πραγορεάζειν τὰ ὤνια ἢ ἀποτίθεσθαι, καὶ χαιρὸν ἀφορίας ἐκδέχεσθαι, ἔμποροι μὲν ὄντες τῆς πραγματείας εἴργονται ἢ ἐξορίζονται, εὐπελεῖς δὲ εἰς δημόσιον ἔργον καταδικάζονται.

B

Qui annonæ insidiantur, dum venalia coemunt, aut in horrea condunt, & sterilitatis tempus expectant, si negotiatores sint, negotiari prohibentur, vel relegantur; tenuioris vero conditionis si sint, in opus publicum damnantur.

Ὁ αἰχμάλωτος, εἰ μὲν ἔμπορος εἴη ἐκπληρούτω τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ τιμάς· πένητα δὲ τελετῶν δουλευέτω τῷ ἀγοράσαντι, καὶ οὕτως ἀπολυέσθω.

Captivus emptus, si dives sit, pretium pro se datum compleat; indigens vero tribus annis emptori serviat, & sic dimittatur.

Ὁ δόντι σφαλερόν τι συναλλάγματι δεδωκώς, ἀγωγὴν οὐκ ἔχει εἰς ὃ ἀναλαβεῖν ὃ δέδωκεν.

Qui aliquid per injustum contractum dat, actionem non habet ad datum recuperandum.

ΚΕΦ. Ε'.

Περὶ ἀλογευσαμένων ἤτοι ζωοφθόρων.

CAPUT V.

De irrationalitèr fornicantibus, sive qui cum brutis commercium habent.

C

ΤΩΝ ἀλόγοις συμφθαρέντων ζώοις ὁ ις'. τ ὸν Ἀγκύρᾳ κῆμων θαυμασίαν πεποίηται τῷ διαίρεσιν. οἱ μὲν γὰρ τὸ ἐπάρατον τοῦτο ἅπαξ πλημμέλημα ποιῆσαι, φησι, μήπω δ κ'. ἐκπεπληρωκότες ἔτη, μηδὲ γυναικὶ συζυγέντες, καὶ τῇ μετανοίᾳ τὴν θεραπείαν ὁρίζησάσθωσαν, εἰς ιε'. ἔτη· τοῦ τόπου τ ὴν ὑποπτώσεως μὴ ὑπερθέσθωσαν, καὶ εἰς ἑτέραν πεντετηρίδα τοῖς εὐχομένοις εἰς τ' αὐτὸ συνιόντες, οὕτω τ ὴν κοινωνίας καταξιούσθωσαν· εἰ γε θερμῷ τῷ ὁρισθέντι τὴν μετάνοιαν. οἱ δὲ μέχρι κέρους τοῦ πάθους ἐμφορηθέντες τῇ μακρᾷ τ ὴν εἰκοσαετηρίδα προσκειέσθωσαν ὑποπτώσει, καὶ εἰς ἕτερον ε'. ἔτη· τοῖς πιστοῖς συνιστάμενοι, οὕτω τῇ κοινωνίᾳ προσίτωσαν. τοῖς γε μὴν τοιούτῳ συνεχομένοις, τὴν νέαν ὑποβεβηκόσι, καὶ ὃν ἡλικίᾳ γλυκομένοις, καὶ γυναιξὶ συζῶσιν, ὁ πεντάκις ε'. τὴν ὑποπτώσιν ὁρισάσθω, καὶ ἑτέρα πεντετηρὶς τῶν θείων δώρων μυσταγωγίαν τὴν μεταλήψεται. ὅστις μέντοι πεντηκοντούτης ὢν ἢ καὶ πρὸς γῆρας ἤδη κλίνων, καὶ τῇ ἰδίᾳ ζευγνύμενος γυναικὶ τοιοῦτο ἁλῷ, ἐν ἅπασι τῶν τῆς ζωῆς χρόνῳ τῶν μυστηρίων εἰργόμενος, ἐν τῷ καιρῷ τ ὴν θανάτου κοινωνήσει καὶ μόνον.

D

E

Ὁ δὲ ιζ'. ταύτης ἀλεθρευομένους τοὺς ἐπονομάζει· οὕτω γὰρ ὁ Μωσαϊκὸς νόμος τοὺς ἀκαθάρτους καὶ μεμασμένους ὀνόμασε· καὶ τοῖς χειμαζομένοις προστίθει συνοδεύειν. εἴσω δ' ἂν οὗτοι οἱ τὸν ἀχείμαστον λιμένα τ ὴν ἐκκλησίας προσχώσαντες ἑαυτοῖς τῇ πρὸς τὰ πάθη ῥοπῇ, καὶ θύραν τοῖς πνεύμασι τ ὴν πονηρίας ἀνοίξαντες, ἃ δὴ μυρίαν ἐπεγείρει τῇ ψυχῇ τεκμηρίαν καὶ ζάλλω.

Canon autem xvii. hujusce Synodi homines hujusmodo leprosos nominat (ita enim lex Mosaica immundos & pollutos vocabat) & inter hyemantes orare jubet. Hi autem sunt qui suâ ad libidines inclinatione tranquillum Ecclesiæ portum sibi occludunt, ostiumque impuris spiritibus aperiunt, qui ingentes in animâ fluctus & tempestatem cient.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ζ'. ἔτι δὲ καὶ ἐν τῷ ξγ'. κανόνι τοὺς ἀλογευσαμένους μὴ πρὸ ἐξομολόγησιν εἰς ἔτη ιε'. τ ὴν κοινωνίας ἀπείργει.

F

Quin & magnus Basilius in vii. nec non lxiii. canone, eos qui irrationalitèr fornicantur, postquam confessi fuerint, usque ad decimum quintum annum à communione arcet.

Ὁ δὲ Νύσσης μέγας Γρηγόριος ἐν τῷ γ'. κανόνι τὸν ἀλόγιστον ζωοφθορίαν εἰς ιη'. ἔτη ἐκτείνει.

Magnus autem Gregorius Nyssenus in iii. canone pœnas irrationalis fornicationis ad xviii. annum extendit.

Νόμος.

Lex.

Ὁ μὲν τοι πολιτικὸς νόμος, οἱ ἀλογευσάμενοί φησιν ἤτοι κτηνοβάτῃ καυλοκοπείσθωσαν.

Dicit autem Lex Civilis, qui irrationalitèr fornicantur, sive bruta ineunt, genitalia eis amputentur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT VI.

De Lectoribus.

TRigesim. tert. vi. Syn. canon, nemo, inquit, sine tonsurâ & Pastoris proprii charactere, in suggestu stans sacros libros in Ecclesiâ legat. Qui autem præter hoc facere aggressi fuerint, excommunicationi subjiciantur.

Xiv. autem Syn. vii. canon, neque ei qui à juventute tonsus, vel nigris vestibus, vel habitu monachali indutus fuerit, hoc facere permittit, nisi ab Antistite adoptionem, sive manuum impositionem acceperit. Quin & præfectis Sacerdotali dignitate ornatis fas esse dicit in propriis monasteriis Lectores ordinare, si monasteria sc. in desertis ædificata sint. Idem etiam facere Chorepiscopis permissum est. Quære iv. caput literæ Γ'. & xxi. literæ X'. & in x. cap. literæ Δ'. canonem li. magni Basilii.

B

Lex.

Jubet autem Justiniani novella, ut nemo Lector C fiat, nisi qui sit xviii. annos natus. Quære etiam xiii. cap. literæ K'.

CAPUT VII.

De Anathemate.

QUÆRE super hoc in inscriptione Synodi Gangrenæ, quæ in principio reliquarum Synodorum catalogo annumeratur.

D

CAPUT VIII.

De Antiminsiis seu Promensalibus.

PROMENSALIA vim sanctificandi nacta, quam templorum de novo extructorum consecratio, & septem dierum ministerium iis ibidem servatis elargitur, ubicunque iis opus fuerit, sine prohibitione transmittuntur; & non in hâc vel illâ provinciâ circumscribuntur, sed & trans mare missa sunt, sicut & oleum & reliqua sacra. Ita autem dicta sunt, quod multas ejusmodi mensas exprimant referantque, quæ sanctam Dominicam mensam perficiunt. Quin & nomen ejus à Romanorum mensa ducitur: propriè autem in eas mensas ponuntur, quas consecratio nondum sanctificavit.

E

CAPUT IX.

De peregrinatione Episcoporum & Clericorum.

F

PORRO nec Episcoporum & Clericorum peregrinatio à patribus prætermittenda videbatur. Canon enim xvi. Synodi quæ prima & secunda dicta est, Episcopus, inquit, qui plusquam sex mensibus ab Ecclesiâ sua abfuerit, & in alia regione versatus fuerit, nec regis aut Patriarchi jussu detentus, aut à gravi morbo, ut omnino pedibus uti non possit, lecto affixus, à Sacerdotio alienabitur, & alius in Episcopatum ejus introducetur.

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ ἀναγνωστῶν.

Ο λγ'. τῆς ς'. συνόδου κανών, μηδεὶς φησι χειροτονείσθω ἀνὴρ καὶ σφραγῖδος τῆς οἰκείου ποιμένος ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνωσκέτω τοὺς ἱεροὺς βιβλους ἕως τοῦ ἀμβωνος. ἱστάμενος. τοὺς δὲ πρὸ τούτου ποιοῦντας παρεισφρῆσαι ἀφορισμῷ ὑποβάλλεσθαι.

Ο δὲ τῆς ζ'. συνόδου ιδ'. φησὶ μὴ κεκαρμένον ἐκ μειρακίου ἢ φαιὰ ἐνημμένον ἢ μοναχικὸν ἠμφιεσμένον σχῆμα τοῦτο ποιεῖν ἐφίησι μὴ πρὸς τοῦ ἀρχιερέως τινὸ ὑποτοσίαν δεξάμενον ἤτοι χειροθεσίαν. ὀξέως δὲ τοῖς ἡγουμένοις φησὶν ἱερατικῇ σεμνυνομένοις ἀναγνώσας ἐν τοῖς οἰκείοις μοναστηρίοις χειροτονεῖν· εἰ ἐπ' ἠρημίας οἴκοι τὰ μοναστήρια τυγχάνοιτο κείμενα. τοῦτο δὲ καὶ χωρεπισκόποις ποιεῖν ἐφῆκαν. ζήτει καὶ ὃ δ'. κεφ. τοῦ Γ'. στοιχ. καὶ ὃ κα'. τοῦ X'. στοιχ. καὶ ὃν τῷ ι'. κεφ. τοῦ Δ'. στοιχ. κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου να'.

Νόμος.

Η δὲ Ιουστινιάνειος νεαρὰ κελεύει μὴ γένεσθαί τινα ἀναγνώστην εἰ μὴ ιη'. ἐνιαύσιος γένοιτο· ζήτει καὶ ὃ ιγ'. κεφ. τοῦ Κ'. στοιχείου.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ Ἀναθέματος.

ΖΗτεῖται τὰ περὶ τούτου ἐν τῇ ὑπογραφῇ τῶν ἐν Γάγγρᾳ συνόδου, ἥτις τῷ καταλόγῳ τῶν λοιπῶν συνόδων ἐν τῇ ἀρχῇ συναριθμεῖται.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ Ἀντιμινσίου.

ΤΑ Ἀντιμήνσια τὴν ἁγιαστικὴν μετέχοντα, δυνάμεως ἣν αὐτοῖς ἡ τῶν καθιερώσεως τῶν νεωστὶ ἀναγνερομένων ναῶν ἀκολουθία, καὶ ἡ ἑπταήμερος ἐν τῷ οἰκεῖῳ δυσαστηρίῳ κειμένοις ἱερουργία χαρίζεται, ἔνθα ἂν χρεία γένηται τούτων ἀκωλύτως ἀποστέλλονται, καὶ ἐπιγράφεται ἐν τῇ δὲ τῇ ἐπαρχίᾳ ἢ ἐν ἐκείνῃ, ἀλλὰ δὲ καὶ ἀντιμήνσια γίνονται, καθὸ δὴ καὶ ὃ θεῖον μύρον καὶ ἕτερα ἅγια. ὁκλήθησαν δὲ οὕτως ὡς ἀντιφερόμενα καὶ ἀντίτυπα τῶν πολλῶν τοιούτων μύρων τῶν καταρτιζόντων τῇ ἁγίᾳ δεσποτικῇ τράπεζαν. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ καθ' Ιταλίαν μύστου ἢ τούτων ἐπήχθη περιηγεία. κυρίως δὲ ἐπ' ἐκείναις τῶν τραπεζῶν τίθενται, ἃς καθιέρωσεν ὐχ' ἡγίασεν.

ΚΕΦ. θ'.

Περὶ ἀποδημίας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.

ΟΥ δὲ τὴν ἀποδημίαν τῶν ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν προπέσον τοῖς πατράσιν ὠκείωται. ὁ γὰρ ις'. τῶν λεγομένων α'. καὶ β'. συνόδου κρίνων, ὁ πλέον τῶν ἓξ μηνῶν φησι τὴν ἑαυτοῦ ἐκκλησίας ἀποδημοῦντα ἐπίσκοπον, καὶ ὃν ἀλλοδαπῆ Δικαστείων μὴ βασιλικοῦ μηδὲ πατριαρχικοῦ ἄρχοντος αὐτὸν ἐπιτάγματος, ἢ βαρείας νόσου κλινοπετῆ ὄντα ποιούσης, ὡς ἀκίνητον πρὸς μετάβασιν ἔχειν, ἀλλωτριωθήσεται τῆς ἱερωσύνης καὶ ἕτερος εἰς τὸν ἐπισκοπεῖον ἐκείνου ἀντικαθισθήσεται.

Ο δὲ

A

Ὁ δὲ ζ' τῶν Σαρδικῆ ζ'. εἰ μὴ γράμμασι βασιλικοῖς μεταπεμφθείη φησὶν ὁ ἐπίσκοπος, ἀπέναι μὴ τολμᾶτω πρὸς βασιλέα ἀξιωμάτων ἕνεκεν μάλιστα, ἃ δὴ κοσμικοῖς οὐχ ἧττον ἢ ἐπισκόποις πρόσεισι. εἰ δὲ δι' ἐπικουρίαν προφανῶς ἀδικουμένων πενήτων χηρῶν τε καὶ ὀρφανῶν τῷ ὡς τὰ βασιλέα στείλαντι προσυμπαθεῖν, ἢ παῤῥησιάσεσθαι ὑπὲρ τῶν ἐπὶ πλημμασιν ἐξορίᾳ παραπεμφθέντας, ἢ ἑτέραις ἐξεταζομένοις κολάσεσιν, ἐπαινετέος μᾶλλον ἢ μεμπτέος τῆς γε νοῦν ἐχούσης.

Septimus autem Synodi Sardic. canon, Episcopus, inquit, nisi literis regiis accersatur, ad Regem proficiscì ne audeat, præsertim propter dignitates quæ secularibus non minus quam Episcopis conveniunt. Quod si planè propter auxilium injuriâ affectorum viduarumque & orphanorum ad Regem mittere in animo habeat, aut veniam exoraturus sit pro iis, qui ob delicta in exilium deportati, aut aliis pœnis obnoxii fuerint, à sanis hominibus laudem potius quam reprehensionem meretur.

Ὁ δὲ η'. ταύτης, εἰ μήτοι δι' ὑπηρέτου φησὶ τῷ δεδηλωμένῳ ἱκεσίαν ὑπὲρ τῶν προσφευγόντων τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ δεομένων ἐπικουρίας ὁ ἐπίσκοπος ποιήσηται, καὶ τῇ τῶν πολλῶν οὐχ ὑποπεσὼν μέμψει, καὶ τῷ ἐν τῷ στρατοπέδῳ παλαιπωρίαν ἐκφεύξεται. B

Octavus autem ejusdem Syn. canon, siquidem inquit Episcopus petitionem suam pro iis qui ad Ecclesiam confugiunt, & auxilio egent, per ministrum notam fecerit, tùm plurium reprehensioni non erit obnoxius, tùm angustias in castris effugiet.

Ὁ δὲ θ'. τὸν μετὰ συνῳδικῆς φησὶ διαγνώσεως πρὸς τὸν βασιλέα τῆς ἐπισκόπου πεμπομένας ἐπιστολάς, ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως ἐκείνης μητροπολίτου ἐν ᾗ τὸν βασιλέα διατρίβειν ἀναγκαῖον, ἀναγνώσθαι δεῖ· καὶ εἰ μὴ φορτικὴ τούτῳ δοκοῖεν, ἐπιδίδοσθαι, εἰ δ' οὖν, πρὸς τὸν πέμψαντα ταύτας ἀναπομίζεσθαι.

Nonus autem canon, literæ, inquit, ad Regem ab Episcopo cum Synodali cognitione mittendæ, ab urbis illius Metropolitano, in qua Rex tunc temporis versatur, legi debent; quæ, si non molestæ visæ sint, tradantur, secus autem, ad eum qui easdem misit, reportentur.

C

Ὁ δὲ κ'. τῶν ἐπίων ἀναισχυντίας ἕνεκεν, ἵνα μὴ καὶ τὸ τῆς ἱερωσύνης διαβάλλοιτο, καὶ παρὰ τῶν ἐν ταῖς παρόδοις καθιστώντων ἐπισκόπων, ἀνακρίνεσθαι τοὺς ἀπιόντας πρὸς τὸν ἀρχιερέων ἀεί· τῷ μητροπολίτῃ οἶμαι οἷς οἱ τοιοῦτοι πάντες ὑποκεινται. πρὸς ἐκείνον γὰρ καὶ μόνον τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ἀνακρίνεσθαι χρεὼν ἐπισκόπους, ἔστι δ' ὅτε καὶ τοὺς μὴ ὑποκειμένους αὐτοῖς, καὶ τούτοις πρὸ κανόνας τι προάξειν ὁρμημένοις· οὐχ ὅπως μὴ σωφρονεῖν ἀλλὰ καὶ ἀπολέσχειν, καὶ ὡς οἷόντε διακωλύειν. εἰ μὲν γὰρ ἀπίοιεν πρὸς βασιλέα, ἢ ὑπ' αὐτοῦ προσκληθέντες, ἢ τῶν προσδεδηλωμένων ἀνάγκων ὑποθέσεων χάριν, ἐφ' ᾗ καὶ τούτοις τὴν πάροδον τὰς εἰρηνικὰς αὐτῶν σημειωσαμένοις ἐπιστολάς· εἰ δὲ δι' ἐπίδειξιν ἄλλην εἰς ἄλλοτε μὴ τὴν πόλιν ἀπέρχονται, διδάξαι τὸν ἐνταῦθα λαὸν οἰόμενοι, καὶ καταισχῦναι τὸν ταύτης ἐπίσκοπον, ἢ πρὸς βασιλέα ἰδίας ποιησόμενοι αἰτήσεις, μὴ κοινωνήσωμεν τούτοις ὡς ἐκ τοῦ κανόνος οὕτω κεκριμένοις. D

Canon autem xx. Ne propter paucorum, inquit, impudentiam Sacerdotium condemnetur, Antistites qui aliquo abeunt, ab Episcopis qui constituti sunt in transitu examinari debent, à Metropolitanis, ut mihi videtur, quibus ejusmodi omnes subjecti sunt, iis enim, solis Episcopos sibi subjectos examinare fas est, & quandoque sibi non subjectos, quando aliquid præter Canonem facere aggrediantur: non modo ut quod factum est non laudent, sed ut reprehendant, & pro viribus impediant. Si enim ad Regem proficiscantur, vel ab eo accersiti, vel propter petitiones manifestò rationales, transitus iisdem dandus est, modo literas pacificas ostendant. Quod si propter absurdam ostentationem ad aliam civitatem abeant, populum illic docere in animo habentes, & ejus Episcopum pudore suffundere, vel ad regem, ut suas petitiones offerant, cum iis, ut qui à canone depositi sint, non est communicandum.

Ὁ γὰρ ιά'. τῆς συνῳδίας ἀπόκρυπτε, καὶ τὸ ἀξίας ἀπόβλητον πᾶσι πάντα ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ ὅλως ὄντα τοῦ κανόνος, καὶ ἄνευ γνώμης καὶ γραμμάτων τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων καὶ μάλιστα τοῦ μητροπολίτου, ἀπέναι πρὸς βασιλέα καὶ ὑπὲρ ἀναγκαίων φημὶ πραγμάτων πολυπραγμονήσωμεν. E

Etenim xi. Syn. Antiochenæ canon, omnem Episcopum vel Presbyterum, vel qui omnino ex canone sit, qui citra sententiam & literas provincialium Episcoporum & præsertim Metropolitani, ausus fuerit ad Regem, etiam propter res necessarias, proficisci, abdicat, & à dignitate ejicit.

Ἀλλ' οὐδὲ ὁ κς'. τῶν ἐν Καρθαγένῃ διὰ θαλάσσης μακρὰν ὁδὸν στέλλεσθαι τὸν ἐπίσκοπον ἐπιτρέπει, εἰ μὴ ἴσως μετὰ κοινοῦ ψηφίσματος τῆς τῶν ἐπαρχίας ἐπισκόπων. τότε δὲ ἄμεινον ἂν εἴη τοῦ συνόδου τὰ πρῶτα φέροντος πατριάρχου ἢ μητροπολίτου ἐντετυπωμένης καὶ σεσημασμένης γραφῆς, σωτηρίους τοῦτον πρὸς οὓς ἄπεισι καὶ ἀξιούσης περὶ αὐτοῦ.

Porro nec xxvi. Synodi Carthagin. canone, permissum est, ut Episcopus trans mare longiùs mittatur, nisi cum communi provincialium Episcoporum consensu. Et tum melius esset, si à Synodi præfecto, Patriarchâ sc. vel Metropolitano, literas exaratas signatasque habeat, quæ iis ad quos proficiscitur eum commendent, & dignè de eo loquantur.

Ὁ δὲ οδ'. ταύτης, ὃ δὲ πρὸς ἑτέραν ὑπ' αὐτῷ πλουσίαν ἐπαρχίαν συνῳκίσθαι, ἀποδημεῖν δικαιοῖ, καὶ τὴν ἀρχαίαν, ὅπου πολὺ τῷ πρωτοτύπῳ ἐκκλησίαν καταλιμπάνοντα, καὶ κέρδους ἰδίου τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ προτιέμενον. F

Canon autem lxxiv. ejusdem Synodi, non æquum esse censet, ut Episcopus primitivâ suâ Ecclesiâ diu derelicta, ad aliam ditiorem parochiam in diœcesi sua constitutam proficiscatur, & illic versetur, proprio utique lucro populi salutem postponens.

Βαλσαμών. Ἐκ τούτου τινὲς συλλογίζονται μὴ ἐξεῖναι, μήτε τῷ ὑπὸ ἐθνῶν τῆς οἰκείας ἐπισκοπῆς ἐκβληθέντα ἐν ἑτέρᾳ ὑπ' αὐτῷ πλουσίᾳ κατοικεῖν παροικίᾳ, μήτε τῷ φαύλης καὶ μικρᾶς ἐπισκοπῆς προϊσταμένῳ εἰς ἑτέραν πολυανθρωποτέραν χώραν ὑποπλῆ καὶ ταύτῃ αὐτῷ τυγχάνουσαν, ἀνυπόρμητον μεταβαίνοντα κατοικεῖν, ἐὰν μὴ βασιλεὺς ἐφῇ, καὶ διάγνωσις ἐπικρίνει τοῦτο συνοδική.

Balsamon. Hinc colligunt nonnulli, quod non licet ei qui à proprio Episcopatu à paganis ejectus fuerit, in aliâ parochiâ ad se pertinente habitare; nec ei qui parvo & pauperi episcopatui præest, in aliam regionem populosiorem sibique tributum solventem, desultatoriè descendere, nisi rex consenserit, & Synodalis cognitio id faciendum esse judicaverit.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Canon autem xii. Synodi Sardicenſis, Epiſcopum, qui ad immobiles ſuas poſſeſſiones quæ ſunt in exteris regionibus peregre abit, ut fructus ſuos colligat, habeatque unde pauperibus ſuppeditet, tribus tantum dominicis abeſſe, & interea regionis iſtius Presbyterum adire, & ibidem una cum fidelibus orare & pſallere jubet; ne in canonem impingat, qui ſegregat eum qui tribus dominicis ab Eccleſiâ ſuâ abfuerit. Idem dicit xi. can. hujuſce Synodi. Quin & frequentius civitatem iſtius regionis ne adeat; ita enim, bona ſua aſſiduè conſervans nihil detrimenti patietur, & ejus regionis Epiſcopus eum inanis gloriæ & arrogantiæ non inſimulabit, tanquam cui in animo eſſet, populum ei ſubjectum, erudiendo, ipſum pudore ſuffundere. B

Ο δὲ ιβ'. τῶν ἐν Σαρδικῇ ⁂ εἰς ἀκινήτους αὐτῶν κτήσεις ἀπόντα ὀπίσωπον ἑτεροδίους ὄντας τῆ αὐτῶ ἐπαρχίας ὅπι τῆ συνόδω τοὺς οἰκείους καρποὺς, ὡς ἂν ἔχῃ τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν, ὅπι τρισὶ καὶ μόναις κυριακαῖς κελεύει τοῦτον τῆς τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης τῷ προεδρεύοντι συνέρχεσθαι, καὶ τοῖς ἐνταῦθα πιστοῖς συνδιάγειν καὶ συμψάλλειν, ἵνα μὴ παρασκευικὸς ἢ τῆ ἀφορίζοντι κρίσει ⁂ ὅπι τρισὶ κυριακαῖς τῆς ἐκκλησίας ἀπολιμπανόμενον. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο τὰ ιέ'. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πυκνῶς εἰς τὴν πόλιν τῆ χώρας ἐκείνης μὴ ἀπέναι, οὕτω γὰρ ζημίαν οὐχ ὑποστήσεται συνεχέστερον ὀπτηρῶν τὰ οἰκεῖα· καὶ ὁ ἐγχώριος ὀπίσωπος κενῆς δόξης καὶ ὑπερφυίας αὐτὸν οὐ γράψεται, ὡς ἂν εἰς αὐτῶ αἰσχυλίαν ⁂ ὑπ' αὐτῆ λαὸν διδάσκειν ἐπέλοντα.

Balſamon. In immobilibus enim alienarum Eccleſiarum poſſeſſionibus, illius regionis Epiſcopus pura Epiſcopalia exercet; niſi quod ſoli Patriarchæ Conſtantinopolitano ex longâ conſuetudine permiſſum ſit, dare jus figendi crucem, & oblationem nominiſque mentionem habere; idque non ſolum in prædiis ſuis quæ poſſidet ubicunque ſita fuerint, & poſſeſſionibus immobilibus monaſteriorum ſibi ſubjectorum, ſed & in provinciis metropoleωn ſuarum, ubicunque ſcilicet ab C aliquo, qui Eccleſiam extruit, vocatus fuerit.

Βαλσαμών. Εἰς γὰρ τὰς ἀκινήτους κτήσεις τῶν ἀλλοτρίων ἐκκλησιῶν ὁ ἐγχώριος ὀπίσωπος τὰ ἀρχιερατικὰ ἐνεργεῖ δίκαια, μόνῳ δὲ τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως ἐκ συνηθείας ἐφεται μακρᾶς σταυροπηγιά τε διδόναι καὶ τὴν ἀναφορὰν καὶ μνήμην τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἔχειν· οὐ μόνον ἐφ' οἷς κέκτηται ἰδίοις χωρίοις ὁπουδήποτε κειμένοις καὶ τοῖς ἀκινήτοις κτήμασι τῶν ὑποκειμένων τούτῳ μοναστηρίων, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς τῆς μητροπόλεων αὐτοῦ ἐπαρχίαις, ἔνθα ἂν φθάσῃ τις ⁂ νεὼν ἀνεγείροντος· δηλαδὴ παροικιθείη.

Quid ſit Tranſlatio, Diſceſſio, & Invaſio.

Τί ἐστι μετάθεσις, μεταβασις, καὶ ἐπίβασις.

Si autem quicquam, ultra peregrinationem non laborioſam, ab Epiſcopis innovetur, id vel Tranſlatio dicitur, vel Diſceſſio, vel Invaſio.

Εἰ δέ τι παραπέσῃ τῶν ἀπεγγεγραμμένων ἀπδημίας καινοτομηθείη τοῖς ὀπισώποις, ἢ μετάθεσις λέγεται τοῦτο, ἢ μεταβασις, ἢ ὀπίβασις.

Et Tranſlatio quidem fit, quando aliquis à minori Eccleſiâ ad maiorem viduam transfertur, qui ſc. verbo & ſapientia excellit, quique pietatem periclitantem confirmare poſſit. Uti magno Gregorio qui Theologus D dictus erat, contigit, quem nemo ſanus virum eſſe ſummâ laude dignum negaverit.

Καὶ μετάθεσις μὲν ἔστι, ὅ ὀξ ἐλάττονος ἐκκλησίας εἰς μείζονα χηρεύουσαν ἀναχθῆναί τινα τῆ λόγῳ καὶ σοφίᾳ διαφερόντων, καὶ τὴν εὐσέβειαν κινδυνευούσαν διωκμῶν σπείξαι· οἷα καὶ τὰ κῦ ⁂ μέγαν ἔχε Γρηγόριον ⁂ τῆς θεολογίας ἐπώνυμον, ὃν οὐκ ἄν τις εὐφρονῶν εἴποι μὴ τῆ σφόδρα ἐπαινουμένων εἶ).

Hoc xiv. ſanctorum Apoſtolorum canon neceſſarium eſſe judicat, dicens non licere Epiſcopo, relictâ ſuâ parœciâ, alteri inſilire, etiamſi à pluribus coactus ſit; niſi detur cauſa aliqua neceſſaria quæ eum ad id faciendum moveat: uti quod eorum, qui ibidem degunt, pietatem promovere poſſit. Porro non privatim eligendus eſt, ſed cum multorum Epiſcoporum judicio & idonea adhortatione. E

Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ ιδ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν τῆ ἀναγκαίων εἶ) κεῖνται, μὴ ἐξεῖναι λέγων ὀπίσωπον καταλιπόντα τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν ἑτέρᾳ ὀπιπλᾶν, κἂν ὑπὸ πλειόνων ἀναγκάζηται, εἰ μή τις ἀναγκαία εἴη αἰτία ἢ τοῦτο ποιεῖν αὐτὸν καταπείγουσα· οἷα διωκόμενον ὑπὸ τῶν ὀκεῖ τὰ γε εἰς εὐσέβειαν συλλαβέσθαι· καὶ τοῦτο δὲ οὐκ οἴκοθεν ἐλέσθαι δεῖ, ἀλλὰ καὶ κρίσει πολλῶν ὀπισώπων καὶ ἐκκαιρῇ παρακλήσει.

Eſt autem Diſceſſio, quando Epiſcopus aliquis, Eccleſiâ ſuâ à paganis prehenſâ, cum conſenſu illius regionis Epiſcoporum, ad aliam vacuam diſcedit; quod ſana circa fidem orthodoxam cognitione & legum Eccleſiaſticarum decretorumque ſcientiâ imbuatur. Quin & hæc nulli reprehenſioni obnoxia eſt: uti differit Synodus Antioch. in xiii. & xxii. canone, dicens, non oportere Epiſcopum ad aliam provinciam proficiſci, & ordinationes facere, niſi ab iſtius regionis Epiſcopo id ei conceſſum fuerit; ſecus, ordinationes & alia quæ ab eo facta ſunt, irrita eſſe, eumque depoſitioni ſubjiciendum, ut qui ſcandali & perturbationis cauſa evaſerit. F

Μεταβασις ἤ, ὅταν τις τῆ ὀπισώπων τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ καταληφθείσης ὑπὸ ἐθνῶν, γνώμῃ τῆ κῦ τὴν χώραν ὀπισώπων εἰς σχολάζουσαν ἑτέραν μεταβῇ, ὅτε τι δεῖ τὴν ὀρθοδοξίαν αὐτοῦ ὑγιεῖς, καὶ τὴν τῆ ἐκκλησιαστικῆ ὀπισήμων νόμων τε καὶ δογμάτων. ἔχει ἤ καὶ αὕτη πρώτως δ διεπίκλησιν· ὡς ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδος ἐν τῆ ιγ'. κανόνι καὶ κβ'. διέξεισι· μὴ δεῖν λέγουσα πρὸς ἑτέραν ὀπίσωπον ἐπαρχίαν ἀπέναι καὶ χειροτονίας ποιεῖν, εἰ μή τι ἐπιχωρηθείη πρὸς τῆ ὀπισώπου τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης. εἰ δ' οὖν, καὶ ἅς χειροτονίας καὶ τὰ ἄλλως ὑπ' αὐτοῦ πραττόμενα τυγχάνειν ἄκυρα, καὶ αὐτὸν καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι, ὡς σκανδάλου καὶ ταραχῆς αἴτιον ὑπάρξαντα.

Est denique Invaſio, Epiſcopi otioſi vel Eccleſiam habentis, in viduam Eccleſiam, propter ſuo more vivendi potentiam vel malum aliquod inſtitutum, abſurda introductio. Quam quidem ſancti Patres in Sardic. Synodo adeo abominarunt, ut ſtatuerent, eum qui hoc fecerit, ab omni Chriſtianorum communione alienum eſſe, & neque in extremo ſpiritu laicorum communione dignum habendum.

Ἐπίβασις δέ ἐστιν, ἢ κῦ αὐτονομίαν, ἢ κατά τινα φαύλην οἰκονομίαν τῆ προλοῦ ἄρντος, ἢ κῆ τῆ ἔχοντος ἐκκλησίαν ὀπισώπου πρὸς χηρεύουσαν ἐκκλησίαν θεῖλόγος ἐπεισαγωγή. ἣν τοσοῦτον ἐβδελύξαντο οἱ ἐν Σαρδικῇ θεῖοι πατέρες, ὥστε ἀκοινώνητον εἶ) πάντι Χριστιανῷ ⁂ ἐργάτην ταύτης διωρίσαντο, καὶ μηδὲ ἐν ταῖς πλουταίαις ἀναπνοαῖς λαϊκῆς γοῦν κοινωνίας ἀξιοῦσθαι.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Εὐθὺς γὰρ ἐν τῷ α'. κανόνι καὶ μάλιστα καὶ ὁ β'. οὕτω φασί· μηδενὶ τῶν ἐπισκόπων ἐξεῖναι τὴν πόλιν ἐν ᾗ κεχειροτόνηται καταλιπόντα πρὸς ἑτέραν μεταβῆναι· πεπαίδευται γὰρ ἀπλήστου πλεονεξίας ἀπηχῶς καθίστηκεν ἡ τοιάδε μεταβάσεις καὶ δίξης κενῆς ἔφεσις, καὶ τὸ πλείονα κτήσασθαι πράγματα· ἐπεί τοι γε πῶς οὐχ ὕβριστή τις ποτὲ ἐκ μείζονος πόλεως εἰς ἐλάττονα μεταβεβηκώς· ταῦτ' ἄρα καὶ δίκαιος ἂν ὁ τοιοῦτος. εἰ δὲ καὶ δόλους ἀλλοίᾳ ῥάπτων φησὶ καὶ κατασκοπάζόμενος, καὶ χρήματά τινας ὑποφθείρων ἀναπείθει φάσεις κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἐγείρειν τῇ αὐτοῦ πρεσβείαν ὀπτζηδωῶζες, μηδὲ ἀνήκων τῷ τῆς λαϊκῆς ἀξιούσθω κοινωνίας· καὶ τὸν πιστῶν γὰρ ὅλως ἀναρίθμητον εἶναι τοῦτον οὐκ ἀνέχεται.

Statim enim in i. & ii. canone sic dicunt: nulli Episcopo licere, civitate in quâ ordinabatur relictâ, ad aliam transire; etenim hujusmodi invasio, & inanis gloriæ pluraque possidendi desiderium, certissimum est superbiæ & arrogantiæ indicium. Unde enim fit, quod nemo unquam inventus est, qui à majori ad minorem civitatem transierit? Quare æquum est ut, qui hujusmodi est, à fidelium cætu abscindatur. Quod si dolos, inquit, struere & machinari deprehensus fuerit, & pecuniis aliquos corrumpere in animum induxerit, ut seditiones in Ecclesiâ moveant ejusdem principatum appetentes, is neque moriturus Laicorum communione dignus habeatur; ut enim qui est ejusmodi omnino in numero fidelium sit non est ferendum.

B

Ὁ δὲ τῷ β'. συνόδου β'. τὲς ὑπὲρ ὅρων ὄντας ἐπισκόπους τῆς ὑποφόροις ἐκκλησίαις, ταῖς ὑπὲρ τὰ ἐκάστη διαληφθὴ ἀφωρισμένα κειμήλιαις ὅρια, ἀκλήτους ἐπεισέρχεσθαι μὴ ἐπέναι· πρὸς ἄπαντον αὐτῶν καὶ ληστρικὴν ἔφοδον ἐντεῦθεν ἐμφαίνων· μηδὲ ταύταις ἐπιβαίνειν ὅπῃ χειροτονίᾳ ἢ ἑτέρᾳ οἱασδήποτε ἱερατικῇ λειτουργήσει. πρὸς μήτε καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐκκλησιαστικὰς διοικήσεις, ψήφους φημὶ καὶ χειροτονίας καὶ ἀμφιβολιῶν λύσεις, ἢ ἀφορισμοῖς δεικνυμένας καὶ ἐπιτιμίοις, καὶ λοιποῖς τοιούτοις πρὸς ἑκάστης ἐπαρχίας οἰκονομεῖν συνόδου. Ὃ δέ γε ἔθος κρατεῖν τῶν ἐν τοῖς βαρβάροις ἔθνεσι κειμήλιων ἐκκλησιῶν, ὥστε ἀνενδιαίτως ὑποφοιτᾶν καὶ ταῖς τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν παροικίαις, εἴ τις ἐν λόγῳ δεδαλάμπων τὲς λοιποὺς ὑπηρείζειν δυνάμενος. τοῦτο δὲ συγκεχώρηται ὧδε ὅ μὴ ἦν κἀκεῖ ἐπισκόπους ἀπαρτιῶντας εἰς συνόδου πλήρωμα.

Canon autem ii. Syn. ii. statuit, ut Episcopi ultra diœcesin Ecclesias extra suos terminos, quæ scilicet extra fines cuilibet definitos positæ sunt, non vocati nequaquam adeant; inordinatum exinde & prædatorium eorum accessum indicans; nec eas ad ordinandum aut aliam quamlibet sacram functionem exercendam ingrediantur. Insuper ut Ecclesiastica cujusque provinciæ negotia, nimirum electiones, ordinationes, & de excommunicationibus, pœnis, aliisque ejusmodi, controversiarum decisiones, Synodi cujusque provincialis auctoritate administrentur. Porrò ut quod ad Ecclesias attinent quæ inter barbaras gentes positæ sunt, consuetudo servetur: ut absque omni difficultate, si quis dicendi facultate pollens reliquos confirmare possit, in alienarum Ecclesiarum parœcias commeat. Hoc autem ei concessum est, quod non sint ibidem Episcopi qui plenæ Synodo cogendæ satis esse possint.

C

D

Ὁ δὲ τῷ ς'. συνόδου κ'. ἐπισκόπῳ διδάσκειν ἐν πόλει δημοσίᾳ οὐκ ἐπιτρέπει τῇ τύπῳ μὲν ὑποκειμένῃ· ἰδίᾳ μέντοι καὶ ἐν αὐτῇ ἐρωτῶντα διδάξαι, καὶ μέντοι καὶ δημοσίᾳ, τῆς ἐγχωρίου ἐπιτρέψαντος ἐπισκόπου, ἔτι δὲ καὶ χειροτονίας ποιῆσαι οὐ κεκώλυται. εἰ δέ τις παρὰ ταῦτά φησι πρᾶττων φωραθείη, τῆς μὲν ἐπισκοπῆς παυέσθω, τὸ δὲ πρεσβυτέρου ἐνεργείτω, ἀντίρροπον τῇ ἐξ ἐπάρσεως πλημμελείᾳ τῇ ἐν τῷ πρεσβυτερίῳ ταπείνωσιν ὑποτενεσκών. ἐπεὶ καὶ τὰ ἐναντία τοῖς ἐναντίοις ἴσμεν ἰάματα. οὐ γὰρ ἄλλο τι τούτῳ ἡμάρτηται πλείας ἄξιον καθαιρέσεως.

Porrò, xx. vi. Syn. canon, Episcopo in civitate ad se non pertinente publicè docere non permittit; privatim autem interrogantem docere, & publicè etiam cum regionis istius Episcopi permissione, nec non ordinationes, facere non prohibetur. Si quis autem præter hæc facere deprehensus fuerit, ab Episcopatu cessset, Presbyteri vero munere fungatur; humiliationem scilicet in Presbyterio culpæ ex superbiâ genitæ oppositam passus. Scimus enim contraria contrariis sanari. Neque enim aliud ab eo peccatum est perfectâ depositione dignum.

E

Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ ιή. οἱ χειροτονίαν ὑπισχνοῦνται φησὶ δεξάμενοι, καὶ πρὸς τὴν παροικίαν ἀπίοντες ὧν ἦ ἐπωνομάσθησαν, κωλυόμενοι δὲ καὶ τῆς ἐκείνης ὑπεξῆναι ὁρίων πρὸς τὴν ἐνταῦθα λαὸν, καὶ ἐντεῦθεν ἐπέρας ὑπέναι πολλοῦ τινες, καὶ τὲς ὧν αὐτοῖς ὑπισκόπους βιάζεσθαι, καὶ φάσεις κινεῖν, ἀφορίζέσθωσαν. εἰ μέντοι ἀπραγῶν ἠγήσαντο τῆς τιμῆς καὶ καθέδρας ἠξιῶσθαι μόνης τῆς πρεσβυτέρων, ἔνθα καὶ πρότερον ὑπῆρξε τούτοις πρεσβυτέροις εἶναι μενέτωσαν ἡσυχῇ βιοῦντες. εἰ δὲ πρὸς τὲς καθιστῶντας ὑπισκόπους φωραθεῖεν φασιάζοντες, καὶ τῶν τιμῶν ἀφαιρεῖσθαι τούτοις τῆς πρεσβυτέρου, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκπίπτοντας γίνεσθαι.

Decim. octav. autem Synodi Ancyranæ canon, Episcopi, inquit, qui ordinibus insigniti ad parochiam in quam nominabantur, abeunt, à populo autem ibidem degente terminos ejus ingredi non permissi, ad alias exinde proficisci, & Episcopis illarum vim inferre, & seditiones movere ausi sunt, segregentur. Quod si solo honore & cathedrâ Presbyterorum contenti esse voluerint, in eo loco ubi prius erant Presbyteri maneant, tranquillam vitam agentes. Quod si in Episcopos sibi præfectos seditiosi inveniantur, Presbyteri quoque honore priventur, & gradibus Ecclesiasticis excidant.

F

Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ις'. ὁ πλέως φησὶν ἐκβεβλημένος ὑπὸ ἐθνῶν τῆς ἰδίας ὑπισκοπῆς, καὶ ὡς ῥολαίζων εἰς ῥολαίζουσαν ἐπιβρίψας ἑαυτὸν ἐκκλησίαν, καὶ ὧν ταύτης ὑφαρπάσας θρόνον, μὴ πλείας ὑπηρεσίας συνόδου, ἀπόβλητος καὶ τῆς ἱερωσυνῆς ἔσται, κἂν εἰ πᾶς ὁ λαὸς ὃν ὑφήρπασε τοῦτον αἱρῆται. πλήρης δὲ ἔστι φησὶ συνόδος ἢ συνέσται καὶ ὁ μητροπολίτης· οὐ γὰρ ἐφῆται ταῦτα πρᾶττειν μόνοις τοῖς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόποις.

Canon autem xvi. Synodi Antiochenæ, qui prorsus, inquit, ex Episcopatu suo à gentibus ejectus fuerit, & ut vacans in Ecclesiam vacantem irruperit, ejusque thronum surripuerit, sine perfectæ Synodi permissione, Sacerdotio exuetur, etiamsi universus populus quem invasit eundem elegerit. Illa autem, inquit, perfecta est Synodus, cui unà adfuerit Metropolitanus. Neque enim solis provincialibus Episcopis hæc facere permissum est.

Ὁ δὲ κα'. μὴ μεταβαίνειν ὑπίσκοπον ἀπὸ τῆς ἰδίας παροικίας εἰς ἑτέραν ὁρίζεται, μήτ' αὐθαιρέτως ὑπερρί-

'Xxi. vero decernit, non debere Episcopum à suâ parœciâ in aliam transire, neque se suâ sponte ingerentem

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

rentem, nec à populo vi compulsum, nec ab Episcopis coactum, sed in eâ Ecclesiâ quam à Deo ab initio sortitus est, manere, & ab eâdem nequaquam recedere.

Porrò Canon iii. Synodi Sardicensis, si plures, inquit, Episcopi in provinciam aliquam convenerint, tanquam Ecclesiasticum aliquod acturi, Episcopi ab aliâ provinciâ ne invocati eos adeant; vocati autem aditum ne differant, propter fraternam charitatem.

Canon autem xi. Si quis, inquit, Episcopus verborum peritiâ probè instructus ad aliam civitatem vel provinciam abeat, si de religione & cultu nostro quæstio oriatur, ne protinus cum ostentatione & vano ornatu inter populum versetur, pastorem regionis despectui habens, eumque pudore suffundens difficiles sermones proferendo: id enim perturbationis causa est, & suspicionem præbet, quod qui ita facit cathedram istius urbis concupiscat. Oportet igitur, inquit, inordinatè cum impetu irruentem propulsare, & fraternam charitatem sancire. Ne igitur Episcopus Coepiscopum prorsus expellat, id enim inhumanum est & ineptum & malum & impium. Nec ille plusquam tribus septimanis illic versetur, suamque Ecclesiam relinquat. Si enim canon non scriptus laicum à communione arcet, qui in civitate commoratur, & per tres septimanas communi Ecclesiæ synaxi non interest, multo magis Episcopus tanto tempore ab Ecclesiâ suâ abesse non debet, sine gravi aliquâ necessitate, & gregem suum derelinquere. Verum postea canon hic non scriptus, erat canon lxxx. sextæ Synodi.

Xvii. autem Syn. Sardicensis, qui injuste, inquit, à proprio Episcopatu ejectus fuerit, vel per hæreticam potentiam, quod rectæ fidei dogmata in pretio habeat, aut spiritualem œconomiam confiteatur, ab Idolorum cultoribus expellatur; vel quod veritatis & justitiæ decreta colat, ab iis qui vicino suo malefacere solent, ut execrationi subjectus, & ad pœnam segregatus abigatur, cum reverà innocens fuerit; in aliâ civitate versari ne prohibeatur, donec periculi metum effugiens ad suam revertatur, & contumeliam, ab exilio justam apparentem, diluere possit. Durum enim est & ab omni humanitate alienum, ut qui injustè ab urbe suâ expulsus sit, à Coepiscopo suo non humaniter & benevolè excipiatur.

Canon autem xviii. sextæ Syn. Episcopos vel Clericos qui barbaricæ incursionis prætextu, vel paucitate eorum qui tributa exigunt, vel famis necessitate, vel ob aliam ejusmodi causam in alienam regionem abeunt, & ubi primum causa illa sublata fuerit, reverti in animum non inducunt, segregari jubet, donec ad Ecclesiam, ex quâ emigrarunt, revertantur: quin & Episcopum qui eos suscepit, & detinere conatur, segregationi subjicit.

Porrò canon xxiii. Syn. iv. Clericos & Monachos, qui ab Ecclesiis in quibus ordinati erant, peregrinantur præter proprii Episcopi sententiam, nullam sibi ab eo diœcesin mandatam habentes, (forsan quòd ab Episcopo ei administrandæ minus idonei judicentur, & quandoque ab eodem excommunicati fuerint,) & ad urbem Imperatoriam vel aliam aliquam abeunt, & ibidem diu commorantes, turbas excitant, statumque Ecclesiasticum perturbant, & quorundam domos subvertunt, eos ut qui neglectim vivant ab urbis Synodo invitos expelli decernit, ut in propria loca revertantur.

A πίοντα ἑαυτὸν, μήτε μὴν ὑπὸ λαῶν ὀκειαζόμενον, μήτ' ὑπὸ ἐπισκόπων ἀναγκαζόμενον· μένειν δ' ὃν ἡ κεκλήκοιτο ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ θεοῦ, καὶ μὴ μεθίστασθαι.

Ὁ δὲ τ' ὸν Σαρδικῇ γ'. εἰ καὶ συνελκύσαι φησὶν εἰς λιτανασμὸν ἐπαρχίαν πλείους τῶν ἐπισκόπων ὡς τὸ πλέον τοῦτο ἐκκλησιαστικὸν, μὴ ἀκλήτους φοιτᾶν αὐτοὺς ἀπὸ τὴν ἀφ' ἑτέρας ἐπαρχίαν· καλουμένους γε μὴν μὴ ἀναβύεσθαι τὸ ἄφιξιν διὰ τὸ φιλάδελφον.

B Ὁ δὲ ια'. ἐάν τις τῶν ἐπισκόπων φησὶ λόγων παιδείαν ἐκμανῶς ἠσκημένος πρὸς ἑτέραν ἀπιὼν πόλιν ἢ ἐπαρχίαν, ζητήσεως ἐκεῖ γενομένης περὶ τῆς ἐν ἡμῖν θρησκείας, ἢ τοι λαοτρεπομένης εὐσεβείας, μὴ κατ' ἐπίδειξιν καὶ κόμπον ἀλόγιστον συνεχῶς τοῖς λαοῖς ὁμιλεῖτο, ὃν ὠφελεῖ τὸ χώρας ποιμένα πεπαιδεῦσθαι, καταιχοῦντα αὐτὸν, καὶ φορτίον τὸ περὶ λόγους ἀνάσκητον· ἄτοπον γὰρ τοῦτο παραγῆς καὶ ὑπονοίαν ὑπὸ ἐλευθέρου, οἷα ταῦτα πιὼν ἐξεπίτηδες τῷ ἐπιφθαλμίᾳ τῆ τ' πόλεως ἐκείνης καθέδρᾳ. δεῖ τοίνυν φησὶ τὸ ἀπάκτους ἄττοντα καταστέλλειν, καὶ νομοθετεῖσθαι δ' φιλάδελφον. μήτ' οὖν ὁ ἐπίσκοπος πεπαίσθαι ἀπωθεῖτο τὸ συνεπίσκοπον, ἀπρεπέστατον γὰρ τοῦτο γε καὶ σκαιὸν καὶ φαῦλον καὶ πονηρόν· μήτε μὴν ἔστ' ἐνδεμνὸν ἀφιστεῖσθαι πλέον τῶν τριῶν ἑβδομάδων τ' οἰκείας ἐκκλησίας ἀπολιμπανέσθω. εἰ γὰρ ὁ ἀγράφως φερόμενος κανὼν τ' χρονίας ἀπείργει τὸν πόλει ἀφίστασθαι λαϊκὸν, καὶ ὅτι τῆς ἑβδομάδας τῇ χρονῇ συνάξει τῆς ἐκκλησίας μὴ συνιόντα, πολλῷ γε δήπου τὸ ἐπίσκοπον εὐ δέον τῆς κατ' αὐτὸν ἐκκλησίας ἀπεδημεῖν ὅτι τοσοῦτον χρόνον, βαρυπάτρις ἀεὶ ἀνάγκης, καὶ ἀφιλιπεῖν ὃ ἐμπεσοῦσθαι αὐτῷ ποίμνιον. Ἀλλὰ γὰρ ὕστερον ὁ ἀγράφως φερόμενος ἑτοσὶ κανὼν ω'. ἐχρημάτισε τῆς ς'. συνόδου.

C

D Ὁ δὲ ιζ'. αὖθις τὸν ἐν Σαρδικῇ, τὸν ἀδίκως φασὶ τῆς ἰδίας ἐκβεβλημένον ἐπισκοπῆς, ἢ ὑπὸ αἱρετικῆς δυναστείας πρὸς πλείονος τὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως ποιούμενον δόγματα, ἢ τῷ ἐναρκῆ οἰκονομίαν ὁμολογεῖν, πρὸς εἰδωλολατρῶν ἐξωθέντα, ἢ τῆς ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης μεταποιούμενον δόγματα, ὑπὸ τῶν κακῶς τὸν πλησίον ποιεῖν εἰωθότων ὡς καθυποπτευόμενον καὶ εἰς κόλασιν ἀφωρισμένον ἀπελαυνόμενον, ἀδίκων γὰρ μὲν αὐτὸν ἀληθείας δικαζούσης ὑπάρχοντα, τὸν δὲ τοιοῦτον ἐν ἑτέρᾳ ἀγαπείσθαι πόλει μὴ κωλύεσθαι, μέχρις ἂν εἰς τὸ οἰκεῖον ἐπανήκει τὸν φόβον ἀγαθρᾶς τῆ κινδύνου, καὶ τὸ δοκοῦσθαι ὀκ τῆς ἐξορίας ἀπορίψασθαι ὕβριν. σκληρὸν γὰρ καὶ ἀπάνθρωπον τὸν ἀδίκως τῆς αὐτῆ πόλεως ἀπελαυνόμενον μὴ πρὸς τῶν συνεπισκόπων ἱλαρῶς καὶ φιλοφρόνως ξενίζεσθαι.

E

Ὁ δὲ τῆς ς'. συνόδου κῶν ιη'. τὸν φορφάσι βαρβαρικῆς ἐφόδου, ἢ φορολογίων σπανίας, ἢ λιμοῦ ἀνάγκης, ἢ ἡδιποτοῦν ἄλλης αἰτίας πρὸς ἀλλοδαπὴν ἀπέρχοντας ἐπισκόπους, ἢ κληρικοὺς, καὶ τῆς αἰτίας ἐξαλυθείσης, μὴ ἐπανήκειν φρονοῦντας, ἀφορίζεσθαι κελεύει μέχρις ἂν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπανέλθωσιν ἧς μετῳκάσαν γεγόνασιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸν ὑποδεχόμενον τούτους ἐπίσκοπον καὶ αὐτὸν κατέχειν πειρώμενον, ἀφορισμῷ ὑποπίπτειν.

F Ὁ δὲ κγ'. τῆς δ'. συνόδου, τοὺς ἀποδημεῖν ἑλομένους ὧν κεκλήκασιν ἐκκλησιῶν κληρικούς τε καὶ μοναχοὺς ἐξὸν γνώμῃ τῇ ἰδίου ἐπισκόπου, ὡς μὴ τῆς αὐτῆ δέοντος ἐγκεχειρισμένους τινὰ, ἴσως μὴ ἐπιτηδείως ἔχειν αὐτοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα κρίνοντα, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀκοινωνήτους πρὸς αὐτῆ ἡγουμένους, καὶ εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἢ εἰς ἑτέραν ἀπιόντας πόλιν, καὶ ὅτι πλεῖστον αὐτόθι διατρίβοντας, καὶ τῆ τῆς ἐκκλησίας ταράττοντας καὶ ἀνατρέποντάς τε τινῶν οἴκους, τῆ ἡμῶν βιῶναι, καὶ ἄκοντας ἐξωθεῖσθαι δέρεζεται ἐκ τῆς ἐν τῇ πόλει συνόδου, ὥστε τοὺς οἰκείους τόπους καταλαβεῖν. Ὁ δὲ

A

Ὁ δὲ τῆς ζ. συνόδου ι. καθαιρῇ οὐ μόνον ⸓ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μεταβαίνοντα ἱερέα, ἀλλὰ καὶ ⸓ εἰς τὴν βασιλεύουσαν εἰσιόντα, καὶ ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις τῶν ἀρχόντων λειτουργοῦντα ἄνευ γνώμης τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως.

Canon autem x. vii. Synodi, non ſolùm ſacerdotem deponit, qui ab urbe in urbem tranſierit, ſed & eum etiam qui ad Imperialem urbem proficiſcitur, & in principum oratoriis ſacra peragit, abſque veniâ Epiſcopi proprii & Conſtantinopolitani.

Ὁ δὲ κ'. τῆς δ'. συνόδου, κληρικοὺς φησὶ τοῦ οἱασοῦν ἐκκλησίας μὴ ἐξεῖναι εἰς ἄλλης πόλεως ταύτῃδαν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ μένειν ἐκείνῃ ἐν ᾗ λειτουργεῖν ἐξ ἀρχῆς ἠξιώθησαν, ἐκτὸς τοῦ κατ' ἀνάγκην τὴν ἰδίας πατρίδος ἐκπεπτωκότων. ἐπίσκοπον δὲ ⸓ ἕτερον δεξάμενον κληρικὸν, ἀκοινώνητος B ἔστω, ἕως ἂν ὁ κληρικὸς εἰς ἣν κατέλειπεν ἐκκλησίαν ἐπιστρέψῃ.

Canon vero xx. Syn. iv. ne liceat, inquit, Clericis cujuſcunque Eccleſiæ fuerint, in alterius urbis Eccleſiam ordinari, ſed ea contenti ſint in quâ ab initio ſacra peragere digni habebantur, exceptis iis qui præ neceſſitate patriam ſuam amiſerunt. Epiſcopus autem qui alienum Clericum ſuſceperit, excommunicetur, donec Clericus ad Eccleſiam relictam reverſus fuerit.

Ὁ δὲ ιγ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, τοὺς ἐκτὸς ἱστορουμένων πόλεως πρεσβυτέρους εἰς ταύτας εἰσέρχεσθαι καὶ προσφέρειν, ἢ τῆς θείας μεταδιδόναι τινὶ κοινωνίας οὐκ ἐπιτρέπει, παρόντος καὶ τοῦ πόλεως ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου. ἐὰν δὲ ἀπῶσιν οὗτοι, καὶ εἰς εὐχὴν κληθῇ μόνος, εἰσελθεῖν αὐτὸν οὐ κωλύει, καὶ τῶν ἁγιασμάτων τισὶ μεταδοῦναι, εἰ τοῦ ἐπισκοπεύοντος ἔη τῇ πόλει καὶ οὗτος δηλαδὴ ἐνδιδοίη· ἑτέρας γὰρ πρεσβυτέρῳ οὐκ ἐφεῖται λειτουργεῖν παρὰ γνώμην τοῦ ἐγχωρίου ἐπισκόπου· ὥσπερ οὐδὲ ἐπισκόπῳ παροικίας ἑτέρας τοῦ γνησίου μὴ ἐπιτρέποντος ἐπισκόπου, εἰ καὶ ἐπὶ τῆς πόλεως ἐκείνης μετακληθείη λαοῦ. C

Canon autem xiii. Syn. Neocæſar. Presbyteris extra quamlibet civitatem ordinatis, in eas ingredi, ibidemque offerre, vel ſacram comunionem alicui impertire non permittit, præſente urbis Epiſcopo vel Presbytero. Quod ſi iidem abfuerint, & ſolus ad precationem vocatus fuerit, eum ingredi, & ſacramenta alicui impertire non prohibet, ſi modo ex provinciâ ſit quæ urbi ſubjicitur: Presbytero enim alterius provinciæ ſacra celebrare neutiquam permiſſum eſt, præter ſententiam iſtius regionis Epiſcopi: ſimiliter nec Epiſcopo alterius parochiæ, ſine legitimi Epiſcopi permiſſu, etiamſi ab urbis iſtius populo accerſatur.

Περὶ τῶν διδομένων τοῖς ἀποδημοῦσι κληρικοῖς παρὰ τῶν ἐπισκόπων, ἐπιστολῶν συστατικῶν, ἀπολυτικῶν, καὶ εἰρηνικῶν.

De literis commendatitiis, dimiſſoriis, & pacificis, quæ clericis peregrinantibus ab Epiſcopis dantur.

Καὶ ὁ μὴ λγ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἡμῶν, τοὺς ἔξ ἀλλοδαπῆς ἐρχομένους ἐπισκόπους καὶ λοιποὺς κληρικοὺς συστατικῶν ἄνευ γραμμάτων παρεσκευάσθαι μηδόλως εἰς κοινωνίαν προϊέσθαι. εἰ δὲ καὶ ταῦτα ἐπιφέροιντο, μηδ' οὕτως ἀνεξετάστως αὐτοῖς κοινωνεῖν. συμβαίνει γὰρ ἐνίοτε κατ' ἄνδρας τινὰς σφαλλομένους περὶ τὴν τῶν πολλῶν ἐξαπάτην συστατικὰς ἐπιστολὰς τισὶν ἐπισκόποις λαβεῖν· ἀγνοουμένων ἴσως τὴν ἐγκεκρυμμένην αὐτοῖς πρὸ τὰ δόγματα λύμην· πολλὰ γὰρ τὰ κατὰ σωφρονοῦντα ἴσμεν γινόμενα. πολλοῖς γοῦν πιστεύσασι μὲν μεγάλη ἀπήντησε συμφορὰ, ἀπιστίᾳ δὲ φραξαμένοις λαμπρὰ προεῖχεν σωτηρία. εἰ οὖν ἀναμφιβόλως δειχθεῖεν ὀρθόδοξοι, τῆς κοινωνίας τούτοις μεταδιδόναι, εἰ δ' οὖν, τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἐπιχορηγοῦντες ἐκπέμπειν, ἵνα μὴ φαυλίας γραφὴν ἑαυτοῖς προσπεριψώμεθα. D E

Triceſimus tertius ſanct. Apoſt. canon, Epiſcopos & reliquos Clericos ab exterâ regione venientes, ſine literis commendatitiis nequaquam ad communionem admittere jubet. Quod ſi eaſdem attulerint, ne tum quidem ſine examinatione iiſdem communicare: contingit enim aliquando, ut nonnulli qui circa fidem errant quorundam Epiſcoporum, quos pernicioſa eorum dogmata latebant, literas commendatitias ad multerum ſeductionem ſortiantur: multa enim per ſurreptionem fieri novimus. Multis enim credentibus magnum contigit infortunium, & infidelitate munitis ſalus conſpicua obvenit. Si igitur indubiè eos orthodoxos eſſe oſtenſum ſit, ad communionem admittere jubet; ſin minus, datis ad viam neceſſariis dimittere, ne nobismetipſis ignominiæ notas inuramus.

Περὶ Συστατικῶν.

De literis commendatitiis.

Ὡς ὀφείλει μὲν ἡμῖν πρὸς τοὺς διδομένους ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τοὺς τῆς οἰκείων ἀποδημούσι πόλεων ἢ χωρῶν, ὧν αἱ μὲν λέγονται συστατικαὶ, αἱ δὲ ἀπολυτικαὶ, αἱ δὲ εἰρηνικαί. καὶ συστατικαὶ μέν εἰσιν αἱ κληρικοῖς διδόμεναι παρὰ τῶν αὐτοὺς χειροτονησάντων ἐπισκόπων πρὸς ἑτέρους μεταβαίνουσιν, καὶ σωτηρίους ἢ δηλητηρίους ἢ ⸓ πρὸς τὸν ἱεροσυλίαν βαθμὸν τυχόντι, ἢ ὡς καὶ τὰ τῆς ὑγιοῦς πρεσβύσιν πίστεως, ἢ καταγορίας κατ' αὐτῶν κινηθείσης ἢ καὶ συκοφαντίας, καὶ πλημμέλειαν ἀπελεγχθείσης εἰρῆσθαι, ὅ ἀνεπίληπτον τοῖς ὑπὸ φερομένοις μαρτυρούσας, ὡς ἀνδρὶ πεφύκασι. δίδονται δὲ καὶ τοῖς λαϊκοῖς ἀποβλητέοις ἀφορισμῷ, καὶ πρὸς ἀλλοδαπὴν ἀπάραι τούτους δέοντα σωτηρίους τῆς ταύτης ἐπισκόπῳ ὡς τοῦ δεσμοῦ τὸ ἐπιτίμιον ἤδη λέλυται. F

Paucis autem dicendum eſt de literis quæ ab Epiſcopis dantur iis qui ab urbibus vel regionibus ſuis peregre abeunt: è quibus aliæ dicuntur commendatitiæ, aliæ dimiſſoriæ, aliæ autem pacificæ. Et commendatitiæ ſunt quæ dantur Clericis ad aliam regionem profecturis, ab Epiſcopis qui eos ordinârunt, commendantes, ſive notum facientes, vel quod gradum ſacerdotalem conſequuti ſunt, vel quod rectam fidem prædicant, vel accuſatione aut calumnia adverſus eos motâ, & perperam objectâ, vitam ferentibus inculpatam eſſe atteſtantes, eoſque innocentes fuiſſe. Dantur præterea Laicis qui excommunicationi ſubjecti erant, & ad aliam regionem proficiſci opus habent, eos ejusdem Epiſcopo commendantes, ut qui pœnarum vinculis ſoluti ſint.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

De Literis dimissoriis.

Sunt autem dimissoriæ, quæ ostendunt, permissum esse Episcopo vel Clerico, ex sententia Antistitis, sedem mutare, & Sacerdotale illic officium sinè omni impedimento obire.

De Literis pacificis.

Pacificæ autem dicuntur & istæ de quibus modo differuimus; quia dum Clericus ejusmodi literas ei ad B quem proficiscitur tradit, divinæ charitatis vincula, quibus ambo Episcopi ad pacem ligantur, neutiquam disrumpentur: neque enim qui alienum Clericum suscipit Coepiscopum suum contristando scandali author evadet, neque qui eum ab initio ordinavit, ut indignè tractatus id ægrè feret. Dicuntur etiam pacificæ quæ ad Coepiscopos privatim missæ sunt, eo, qui easdem portat, nihil negotii habente. Clericus igitur, cui peregrè proficisci in animo est, duas epistolas, commendatitiam, & dimissoriam, ferre debet; ut alterâ quidem ad commendationem suam utatur, quod circa fidem rectè sentiat, & quoad vivendi rationem inC culpatus sit; alterâ autem, ut sine omni impedimento in aliâ Ecclesiâ ei sacra peragere liceat, vel in ejus clerum adscribi.

Canones autem sanctorum Apostolorum xii. & xiii. Clericum quem proprius Episcopus ordinare non vult, differens fortè ordinationem propter causas aliquas, donec eædem solutæ fuerint, nequaquam propterea ad alium Episcopum accedere jubent. Quinimo neque illi alienum Clericum suscipere permittunt, sine literis dimissoriis Episcopi à quo examinabatur. Qui autem D præter hæc facere ausi fuerint, utrique eidem segregationis pœnæ subjiciantur, Clericus nimirum & Episcopus qui eum suscepit. Quod si Clericus quem susceperat Episcopus, ordinatus fuerit, & ob crimen aliquod excommunicatus; ei quidem intendatur excommunicatio, & Episcopus qui eum suscepit segregetur.

Quin & xv. necnon xvi. canon, Clericum qui præter sententiam Episcopi qui eum ordinavit ab unâ parochiâ ad aliam transit, à ministerio arcet; & præcipuè si ab eo vocatus non redierit: communicare autem E cum iis qui ibidem sunt more laici non prohibent. Episcopus vero qui eum recipit, si non ignoratis iis quæ contra illum decreta sunt, eundem Clero suo connumeraverit, & impunè sacra peragere permiserit, absque literis proprii Episcopi, segregationi, inquit, subjiciatur, ut confusionis & seditionis magister. Sin autem eum ad majorem gradum ordinaverit, ejusmodi ordinatio irrita habeatur. Adeo ut, nisi Clericus literas dimissorias afferat, ei in alienâ regione sacra peragere minimè licebit.

Eadem etiam can. xvi. i. Syn. differt; utique & can. iii. Synodi Antiochenæ. Verum qui diutius in inF solentiâ perstiterit, omninò deponi jubet, nullâ ampliùs spe restitutionis relictâ.

Quin & xiii. iv. Syn. can. & Antiochenæ vii. præcipiunt, ut Clerici peregrini & ignoti sine Episcopi sui commendatitiis neutiquam sacra peragant.

Canon autem xvii. vi. Synodi, unâ depositionis pœnâ afficit, tum eum qui ad Episcopum sine commendatitiis & dimissoriis literis accesserit, tùm qui eum

Περὶ ἀπολυτικῶν.

Ἀπολυτικαὶ δὲ αἱ δηλοῦσαι τῷ γνώμῃ τῷ ἀρχιερέως ἐφεῦσθαι τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τῷ κληρικῷ τὴν μετοίκησιν, καὶ συγχωροῦντος ὀκῇ τὰ τῆς ἱερωσύνης ἀνεμποδίστως αὐτὸν μετιέναι.

Περὶ Εἰρηνικῶν.

Εἰρηνικαὶ δὲ ῥηθεῖεν μὴ ἂν αὗται περὶ ὧν ἄρτι διέξειμι. ὅτι τοιάσδε γραφὰς ἢ κληρικοὶ ἀξιοῦντες πρὸς ὃν ἄπεισιν, σὺν ἂν εἴη ῥᾳδίως τὰ συνδέοντα πρὸς εἰρήνην ἢ θείας ἀγάπης δέσμια καὶ ἄμφω τοὺς ἐπισκόπους. οὔτε γὰρ ὁ ἄλλότριον τοῦτον δεχόμενος κληρικὸν σωεπίσκοπον λυπήσας σκανδάλου γλήσεται πρόξενος. οὔτε ὁ τὴν ἀρχὴν τοῦτον χειροτονήσας ὡς ἀναξιοπαθήσας δυσχερανῇ. λέγοιτο δ' ἂν εἰρηνικαὶ καὶ αἱ πρὸς τοὺς σωεπισκόπους ἰδίᾳ πεμπόμεναι, μηδὲν ἔχοντος τοῦ ἀξιοῦντος αἴσιον. δεῖ οὖν ἅπαν ἀποδημεῖν ἐλόμενον κληρικὸν διττὰς ἐπιφέρειν ἐπιστολάς, συστατικὴν καὶ ἀπολυτικὴν, ὡς ἂν τῇ μὲν εἰς σύστασιν χρήσηται, τοῦ περὶ τὴν ὀρθὴν πίστιν ὑγιοῦς αὐτοῦ φρονήματος, καὶ τοῦ περὶ βίον ἀνεπιλήπτου, ἡ δὲ πρὸς τὸ αὐτοῦ ἱερατικοῦ βαθμοῦ· τῇ δ' εἰς τὸ ἀνεμποδίστως καὶ ἐφ' ἑτέρας ἐκκλησίας ἐξεῖναι ἱερουργεῖν, ἢ καὶ τῷ κλήρῳ ταύτης συγκαταλεγῆναι.

Ὁ δὲ γε ιβ'. ἑπὶ τῇ καὶ ὁ ιγ'. τῶν αὐτῶν ἁγίων ἀποστόλων, ὃν ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος χειροτονῆσαι σὺν ἀξιοῖ κληρικὸν, τοῦτο ἴσως δι' αἰτίας τινὰς ἐκφερομένους, μέχρις ἂν διαλυθῶσι, μηδαμῶς ἑτέρῳ προσιέναι διὰ ταῦτα τὸν κληρικὸν τῷ ἐπισκόπῳ κελεύουσιν· ἵν' μὲν οὐδ' ἐκείνῳ τὸν ἀλλότριον ἐφιᾶσι κληρικὸν ὑποδέχεσθαι συστατικῶν ἄνευ γραμμάτων παρ' ὧν ἐξετάζετο ἐπισκόπων. τοὺς δὲ καὶ ταῦτα πρᾶξαι τολμήσαντας τῇ μιᾷ τοῦ ἀφορισμοῦ καταδίκῃ καὶ ἀμφοτέρους ὑπάγεσθαι, τόν τε κληρικὸν φημὶ καὶ τὸν προσδεξάμενον ἐπίσκοπον. εἰ δὲ κεχειροτονημένος μὴ εἴη ὃν προσεδέξατο κληρικὸν ὁ ἐπίσκοπος, ἀφωρισμένος ἢ ὅτι πρὸ πταίσματι, αὐτῷ μὴ ἐπιτρέπεσθαι τὸν ἀφορισμὸν, τόν γε μὴ προσδεξάμενον ἐπίσκοπον ἀφορίζεσθαι.

Ὁ τῇ ιε'. πρὸς τῇ καὶ ὁ ις'. τοὺς λειτουργίας ἀπείρους καὶ ἀπὸ παροικίας εἰς ἑτέραν παροικίαν μεταβαίνοντα κληρικὸν γνώμης ἄνευ τοῦ κεχειροτονηκότος αὐτὸν ἐπισκόπου, καὶ μάλιστα εἰ καλούμενος πρὸς αὐτὸ σὺν ἐπαινεσι κοινωνῆν μὴ τοῖς ἐκεῖ ὡς γε δὴ λαϊκὸν οὐ κωλύοιεν. ὁ τῇ προσδεξάμενος αὐτὸν ἐπίσκοπος· εἰ τὰ κατ' αὐτὸν μὴ ἀγνοήσας τῷ οἰκείῳ κλήρῳ συναριθμήσειε, καὶ ἀδεῶς ἐνεργεῖν ἐπιτρέψειεν ἀπολυτικῆς ἄνευ γραφῆς τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἀφορισμῷ ὑποβαλλέσθω, φησὶν, ὡς ἀταξίαι καὶ ἀκαταστασίας διδάσκαλος. εἰ τῇ καὶ ἐπὶ μείζονα βαθμὸν τοῦτον χειροτόνησεν, ἄκυρον εἶναι τὸν τοιοῦτον χειροτονίαν. ὥστε εἰ μὴ ἀπολυτικῶν ἐπιφέροιτο γραφῶν ὁ κληρικὸς, ἱερουργεῖν τούτῳ ἐν ἀλλοδαπῇ οὐκ ἐφεῖται.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ις'. τῶν α'. συνόδου διέξεισιν, ὡς δὲ καὶ ὁ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ γ'. πλεῖον ἐπιπλὺ ἐπιμένοντα τῇ ἀπειθείᾳ τοῦ κληρικὸν πλέως καθαιρεῖσθαι προσέταξεν, καὶ ἐλπίδα μηκέτι ἔχειν ἀποκαταστάσεως.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ιγ'. τῶν δ'. συνόδου, καὶ ὁ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ ζ'. ξένοις κληρικοὺς καὶ ἀγνώστους κελεύοντι μὴ λειτουργεῖν συστατικῶν ἄνευ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου.

Ὁ δὲ τῶν ς'. ιζ'. μιᾷ ὑπάγει τῇ καταδίκῃ τῆς καθαιρέσεως τὸν ἐπισκόπῳ τινὶ προσιέλθοντα, καὶ αὐτὸν τοῦ προσδεξάμενον συστατικῶν ἄνευ καὶ ἀπολυτικῶν γραμμάτων· ὡς καταγχώντας

αἰχύνοντας ὅσον ὃ ἐπ' αὐτοῖς ⑧ ἀπ' ἴ τὴν χειροτονίαν ἐδέξαντο. A

susceperit Episcopum; utpotè eum à quo ordinatio data erat, quantum in ipsis est, dedecore afficientes.

Αλλ' οὐδὲ ὁ μά. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, ὅπ δὲ κ ὁ μζ'. κληρικὸν ἢ ἱερατικὸν ὅλως ἀδόλιον οἴεται δεῖν δίχα κελεύσεως τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἢ κἠμονικῶν τούτου ἐπιστολῶν.

Verum nec Laodicenæ Syn. xli. neque xlvii. can. Clerico vel sacrato, sine Episcopi sui jussu, vel canonicis ejusdem epistolis, iter omnino facere licere existimat.

Ο δὲ μϑ'. τῆ ἐν Καρθαγένῃ, μὴ ἀπολυτικῶν γραφῶν τῶν μητροπολίτου ἀπέναι θεσπίζει τοὺς ἐπισκόπους εἰς ὃ κώμητα, ἤγουν ἔνθα ἔστιν ὁ κόμης ἤτοι ὁ βασιλεύς.

Porro Canon cix. Syn. Carthagin. statuit, Ut Episcopi cum literis dimissoriis Metropolitani in comitatum, ubi scilicet Comes est sive Imperator, proficiscantur.

Ο δὲ ξ'. οὐδὲ πλὴν κελεύσει ἄνευ ταύτης τοῦ ἐπισκόπου τινά. B

Ejusdem etiam Syn. can. lx. præcipit, ut nullus Episcopus sine dimissoriis naviget.

Ο δὲ ῆ τῆ ἐν Ἀντιοχείᾳ η'. κἠμονικὰς ἐπιστολὰς ἤτοι συστατικὰς κ ἀπολυτικὰς ἐπισκόποις μόνοις ἐφῆται διδόναι, οἷς κ τῶν χειροτονιῶν ἀφορίσας πλεῖν ἢ μιᾶ κ τῆς πρώτοις τῶν ἱερέων, ὅτι ὃ μὴ ὀρθῶς κ τύπις χειροτονῆν. τοῖς δὲ γε χωρεπισκόποις, ἵν' ἀνεπίληπτοι ὦσιν, εἰρωνικὰς πέμπειν ἐφῆται τοῖς ὁμόροις τοῦ ἐπισκόπων· ἐπεὶ κ ἄλλοις πλείοσι τούτους οἱ κανόνες ἐδωρήσαντο.

Canon autem viii. Syn. Antioch. Epistolas canonicas, sive commendatitias, & dimissorias, solis Episcopis dare permittit, quibus etiam ordinationum peractio assignatur: non autem primis Sacerdotibus, quod iis ordinare non sit permissum. Chorepiscopis vero, ut ab omni reprehensione alieni sint, pacificas ad finitimos Episcopos mittere indultum est; quia eos aliis quoque privilegiis canones donârunt.

Ο δὲ ῆ δ'. σιωόδου ια'. τοῖς πτωχοῖς τῆ ἐκκλησίᾳ φησὶ πέμπει, κ βοηθείας πτωχεύουσιν, εἰρωνικὰς ἐπιστολὰς δίδοσθαι δεῖ, ἀλλὰ μὴ συστατικάς· ταύτας γὰρ τοῖς ὑπὲρ ὧν ἀπολήψει μόνη πτωχοῖς πτωχεύειν δίδοσθαι, ὡς τὸ αὐτῆ σωιστῶσας ἀπολῆψιν. τοὺς δὲ ἱερουργεῖν βουλομένους κἂν τῆ ἀλλοδαπῆ, σὺν ταύταις κ συστατικὰς δεῖ κομίζεσθαι. C

Canon insuper xi. Syn. iv. pauperibus, inquit, qui ad Ecclesiam veniunt, & auxilio indigent, dari debent epistolæ pacificæ; non autem commendatitiæ: eas enim solis personis quæ suspectæ sunt, dari oportet, utpote quæ suspicionem notam faciant. Eos autem qui in alienâ regione sacra peragere voluerint, unà cum iis commendatitias afferre oportet.

Ο ῆ ε'. τ αὐτῆς δ'. σιωόδου, κ ὁ τῆς ἐν Σαρδικῇ ις'. πρὸς τῆ μεταβαινόντων ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, ὁ μὴ τοὺς πρὸς τούτων πεπόνται τῆ ἁγίων ἀποστόλων κανόνας θεσπίζει κρατεῖν, ὁ ῆ πρὸς τῆ εἰς Θεσσαλονίκην ἀπόντων, κἀκ ἀμελουμένων ἐπιπολὺ, τὰ πρὸς αὐτῆ ὠρισμένα πρᾶξαι πρόσταττε. D

Can. autem v. ejusdem iv. Syn. & xvi. Syn. Sard. de Episcopis vel Clericis qui ab unâ civitate in aliam transeunt, alter Canones sanctorum Apostolorum hac de re editorum obtinere decernit, alter autem de iis qui ad Thessalonicam abeunt, & ibidem diutius commorantur, ea quæ de iis decreta sunt, servari jubet.

Ο ῆ τῆς α'. ιε'. ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μεταβαίνειν κωλύει ⑧ ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ ἀμέμπτον, τῆς αὐτῆς οὔσης κ ταύτῃ δηλαδὴ ἐπαρχίας. τ μὲν γὰρ τὸ τῆς καθέδρας αἰτᾶται μετάθεσιν, ὡς κ ἀνωτέρω μοι εἴρηται, τῆ δὲ, ὃ μεταπίπτειν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἢ τῆς μονῆς ἐν αἷς ὑπηρετεῖν ἐχειροτονήθησαν. καὶ γὰρ οὐδὲ οὗτοι ἀπολελυμένως τῆ τότε τὰς χειροτονίας ἐδέχοντο, κ ⑧ ς'. κανόνα τῆς δ'. σιωόδου, ἀλλ' ἐν τῆ δὲ τῆ ἐκκλησίᾳ ἢ τῆ δεῖνι μοναστηρίῳ. διὸ κ ἀκύρου τὸ τοιάνδε μετάβασιν. E

Canon autem xv. i. Syn. Episcopum vel Presbyterum vel Diaconum ab unâ civitate in aliam, licet in eadem provinciâ fuerit, transire prohibet. In Episcopo enim sedis mutationem reprehendit, uti superius dictum, in aliis autem transitionem ab Ecclesiâ vel Monasterio in quibus, ut ministrarent, ordinati erant: etenim neque isti eo tempore ordinationes absolutè acceperunt, juxta vi. Can. iv. Synodi, sed in hâc Ecclesiâ, vel in illo monasterio. Quare hujusmodi transitionem irritam reddit.

Ο ῆ τῆς ἐν Σαρδικῇ ιε'. εἴ τις φησὶν ἐξ ἑτέρας παροικίας ὑπηρέτου δεξάμενος χωρὶς τῆς τ ἰδίου ἐπισκόπου συγκαταθέσεως ἔν τινι βαθμῷ τ οἰκείου κλήρου ἐγκαταστήσειεν, ἄκυρόν ἐστω κ ἀβέβαιος ἡ τοιαύτη κατάστασις.

Canon autem xv. Syn. Sardic. Si quis, inquit, ex aliâ parochiâ ministrum susciplens sine proprii Episcopi consensu in aliquo Cleri sui gradu eum constituat, constitutio ejusmodi irrita & infirma habeatur.

Ο ῆ τ ἐν Καρθαγένῃ ιγ'. ὅστις δή ποτε ἐν ἐκκλησίᾳ εἰ κ ἅπαξ ἀνέγνω φησὶ χειροθεσίαν εἰς τοῦτο δεξάμενον, εἰς ἑτέραν πρὸς κλῆρωσιν μὴ μεταβαινέτω. μόνῳ δὲ τῷ ὀπισκόπῳ Καρθαγένης δέδοται τῷ οἰκείῳ κλήρῳ συγκαταλέγειν κληρικοὺς ἑτέρων ὁροίων, κ χωρὶς ἀπολυτικῆς γραφῆς τῶν χειροτονησάντων αὐτούς. καὶ τοῦτο εἴση σαφῶς ἐκ τοῦ νέ. ταύτης κανόνος, ὃς ὀπίσω δείκνυται τῷ ἄνωθεν διδομένῃ ἄδειαν τῷ Καρχηδόνος ὀπισκόπῳ, ὥστε μετ' ἐξουσίας λαμβάνειν ἀφ' ἑκάστης ἐκκλησίας ὃς βούλεται κληρικοὺς, κ ὃν τῇ ἰδίᾳ χειροτονῆν ἐκκλησίᾳ· διὰ δὲ τὸ φιλάδελφον ὑπολήπτεται μὴ εἰδήσει τοῦτο ποιεῖν τῶν ἐχόντων αὐτοὺς ὀπισκόπων. τῆς δὲ λοιποῖς μητροπολίταις κληρικὸν ἀλλότριον ὑπὸ ἐφίησι δέχεσθαι, καὶ χειροτονῆν αὐτὸν πρεσβύτερον ἢ διάκονον, εἰ μήπω τις χρήσιμος εἰς τοσοῦτο F

Canon autem xciii. Syn. Carthag. quicunque, inquit, in Ecclesiâ, si vel semel legerit, manuum impositionem ad id munus acceperit, ad aliam Ecclesiam, ut Clericus in eâ fiat, ne transeat. Soli autem Episcopo Carthaginensi concessum est, aliarum provinciarum Clericos clero suo adnumerare, idque sine literis dimissoriis eorum qui eos ordinarunt. Et hoc clarius scies ex canone lix. hujus Synodi, qui licentiam Episcopo Carthag. superiùs datam ratam facit, ita ut cum potentia accipiat ex unâquaque Ecclesiâ Clericos quos velit, & in suam Ecclesiam ordinet; verum propter fratrum amorem supponit eum hoc facere cum cognitione Episcopi quibus subsunt. Reliquis autem Metropolitis Clericum alienum susclpere, eumque Presbyterum vel Diaconum ordinare non concedit, nisi

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

quis ad populi præfecturam utilis inveniatur; hunc enim ad alienum Metropolitam mittere, si utrique consenserint, & Episcopali dignitate ornare licet. Id autem inquit, concessum est, quod Sacerdotum & Diaconorum ordinatio non adeo necessaria sit, ac Episcoporum; & quod rarius inveniantur, qui possint verbo & sermone per se populum ad optima perducere. Clericum autem qui Episcopalem dignitatem accipere recusat, cogere non licet. Nunquam enim cognitum est, quenquam invitum & vi ad talem præfecturam evectum esse. Quin & concessum erat throno Constantinopolitano Clericos Ecclesiarum sibi subjectarum, quos vellet, accipere, & suis adnumerare: utique & Antistiti Bulgariæ, & Cypri, per Novellam Justiniani cxxx. quam etiam quære in cap. xi. literæ E. Regi insuper datum erat Clericorum similiter permutationes facere.

A

B

Leges civiles.

Amantissimos Dei Episcopos propriàs Ecclesias relinquere, & in alias provincias abire vetamus: si vero necessitas aliqua id exegerit, non alitèr quam cum literis beatissimi ipsorum Patriarchæ aut Metropolitani, aut Principis mandato id faciant.

C

Porrò nec ad urbem regiam aliter quam eâ conditione accedant; quin & si hoc modo Episcopus qualiscunque excesserit, ne ampliùs uno anno Ecclesiam suam relinquat. Episcopos vero qui in Regiam urbem (ita ut dictum est) venerint, ex quacunque fuerint Diœcesi, ante omnia abire jubemus ad beatissimum Constantinopoleos Archiepiscopum & Patriarcham, atque ita ad nostram venire serenitatem. Quicunque autem contra constitutionem hanc nostram excesserint, aut supra definitum anni spatium, tempus aliquod extra propriam Ecclesiam fecerint, primum quidem ipsis ab œconomis ejus Ecclesiæ sumptus non administrari jubemus, deinde significari ipsis per literas Antistitum quibus subsunt, ut ad proprias Ecclesias redeant. Quod si reditum differant, juxta divinos canones iterum vocentur, & si intra definitum tempus ad Ecclesias suas non reversi fuerint, ipsi quidem sententiâ, judicio, & probatione proprii Archiepiscopi ab Episcopatu expellantur, aliique meliores in ipsorum locum vi legis præsentis ordinentur. Hæc in Clericos, cujuscunque ministerii fuerint, necnon Monachos obtinere jubemus: eosque qui transgressi fuerint, suâ dignitate excidere.

D

E

Verum ambo hæc decreta hodie neglecta videmus. Non enim Antistites per literas Patriarchæ ad reginam urbium proficiscuntur, sed impetuosè ad portas ejus pervenientes, indicio adventum [suum Patriarchæ notum faciunt, & sic sine periculo ad magnam urbem ascendunt. Quin & ibidem diutius commorantes, non pauca mala concinnant. Idque licet præclarus Imperator Manuel paulo ante statuerit, Antistites in magnâ civitate non majori tempore versari debere, quam quod leges pietatem amantes & divini canones definierunt, &, si nullum fuerit legitimum impedimentum, vel invitos ex urbe expelli; eorumque ad civitatem peregrinationem, juxta consuetudinem olim canonicè & legitimè obtinentem, fieri.

F

Porro decernimus, ut Clerici qui alii Provinciæ subjiciuntur, & præter Episcopi sui sententiam ad aliam provinciam transeunt, neutiquam vel in Ecclesiam

σιαν διρεσθαι λαους· τουτον γαρ δεδοσθαι και τω αλλοτριω μητροπολιτη μεταπεμψασθαι, ει γε βουληθειεν αμφοτεροι, και οπωσουν τιμησαι αξιωματι. τουτο δε φησι συγκεχωρησθαι τω μη τοσουτον αναγκαιαν ειναι τω των ιερεων και διακονων χειροτονιαν, οσον τω των οπισκοπων· και τω σπανιους διεισκεδαι τους δυναμενους εργω και λογω δι εαυτων προς τα κρεισσω τους λαους οδηγειν. ον δε μη δεχεσθαι κληρικον ο τ οπισκοπης αξιωμα αναγκαζειν ου δεμις· ουδαμου γαρ δυρηται ακοντα τινα και βια εις τοιανδε προεδριαν αναγειν. επιλελησμενον δε και της Κωνσταντινουπολεως δεσποτου λαμβανειν οπου ποτε των υποκειμενων αυτη εκκλησιων ους βουλεται κληρικους, και τοις οικειοις συναριθμειν· ει μεν αλλα και της Βουλγαριας, και της Κυπρου, δια τω ρλ'. Ιουστινιανειαν νεαραν, ιν και ζητει εν τη ια'. κεφ. τ Ε. στοιχειου. εδοκει δε και τω βασιλει τας των κληρικων ουτως μεταθεσεις ποιειν.

Νόμοι πολιτικοί.

Τοις θεοφιλεστατοις οπισκοποις τας οικειας καταλιμπανειν εκκλησιας, και εις αλλας επαρχιας αφικνεισθαι απαγορευομεν· ει δε αναγκη τις απαιτει τουτο ποιησαι, μη αλλως η μετα γραμματων του μακαριωτατου αυτων Πατριαρχου η μητροπολιτου, η και βασιλικω δοντος κελευσαντος τουτο ποιειν.

Αλλα μηδε εις την βασιλιδα των πολεων αλλως η ουτως επιδημειν· αλλ ει και και τουτον τον οπισκοπον οιοσδηποτε αποδημησειε, μη πλειον ενος ενιαυτου την ιδιαν καταλιμπανετω εκκλησιαν. τους δε οπισκοπους τους και την βασιλιδα πολιν εις ειρηται αφικνουμενους, καν οιασδηποτε δικαιωσεως ωσι, προ παντων απαντας δει προς τον μακαριωτατον αρχιεπισκοπον Κωνσταντινουπολεως και Πατριαρχην· και ουτω δι αυτου προς την ημετεραν εισοδον γαληνιοτητα. τοις δε αφ' ταυτην ημων την επιτυχιαν αποδημουσιν, η υπερ τον ωρισμενον του ενιαυτου χρονον εξω της ιδιας εκκλησιας ποιουσι, κελευομεν προτερον μεν μη χωρηγεισθαι απ' των οικονομων της ιδιας εκκλησιας δαπανας, επειτα υπομιμνησκεσθαι αυτους δια γραμματων των αρχιερεων υφ' ους πιπτουσιν, ωστε επανελθειν εις τας ιδιας εκκλησιας· υπερπιπτοντας δε την υποστροφην, και τους ιερους καλεισθαι και αυθις κανονας· ει δε μη εντος του ωρισμενου χρονου υποστρεψουσιν εις τας ιδιας εκκλησιας, αυτους μεν των οπισκοπων εξωθεισθαι, γνωμη και κρισει και δοκιμασια των οικειου αρχιερεως· ετερους δε αντ' αυτων καλλιονας χειροτονεισθαι και την των προτερων νομον δυνασθαι. ταυτα δε και επι κληρικων οιασδηποτουν υπηρεσιας, επι δε και μοναχων κελευομεν κρατειν· τους δε αφαιρουντας εκπιπτειν των ιδιων τιμηματων.

Αλλα και αμφω ταυτα ορισμοις τιμιοις αθετουμενα. ουτε γαρ οι αρχιερεις δια γραμματων του Πατριαρχου εις την βασιλευουσαν επιδημουσιν, αλλ' αυθορμητοι αφικνουμενοι και ταις πυλαις ταυτης προσιοντες, μηνυματι την αφιξιν εδηλωσαν τω πατριαρχη δηλονοτι, και ουτως ακινδυνως της μεγαλης επιβαινουσι πολεως· και επι πολυ δε χρονον εν αυτη διατριβοντες, ουδεν μιαν υφισανται κακωσιν. και τοιγε και του αοιδιμου βασιλεως Μανουηλ προ ολιγου διεσπισμενον μη πλειονα αφαι της φιλοσεβων νομων και των θειων κανονων οριαντος χαριν τους αρχιερεις εν τη μεγιστη των πολεων· μη τινος οντος αναγκαιοτατου εμποδισμου, η και ανοχας της πολεως εκβαλλεσθαι· αλλα και την εις ταυτην τουτων επιδημιαν και την εκ παλαιου κανονικως και νομιμως κεκρατηκυιαν συνηθειαν γινεσθαι.

Θεσπιζομεν και τους κληρικους τους υφ' ετερας επαρχιας ταττομενους μηδαμως παρα γνωμην του οικειου οπισκοπου εις ετεραν επαρχιαν μεταπιπτοντας η εν εκκλησια καταλεγεσθαι

λήψεσθαι ἢ χειροτονίαν δέχεσθαι· ὁπ γὰρ ἢν μὴ τὰ τοιαῦτα A
φυλαττόμενα, πολλῆς ἀταξίας καὶ πλάνης πολλαὶ τῶν ἐκ-
κλησιῶν ἐπληρώθησαν. εἰ δέ τις φωραθείη τολμῶν παρούσῃ
ἀκαταξίαν ἀσπεῖν, εἰ μὲν τὴν οἰκείαν ἐπαρχίαν ἀπολιπὼν
ἐν ἑτέρᾳ καταλεγῇ ἐκκλησίᾳ, μηδένα βαθμὸν χειροτο-
νίας φερέσθω, τῆς ὑποκειμένης ἐκκλησίας ἐλαυνόμενος
ἐπαναστρεφέσθω καὶ ἄκων πρὸς τὸν οἰκεῖον ἐπίσκοπον. εἰ δὲ
καὶ χειροτονίαν προσείληφεν, ἔστω μὲν ὅτι ἀξίας τῆς λει-
τουργίας ἀργείτω· ὅτι δὲ τῇ κρίσει τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου
ἀεὶ αὐτῷ συγγνώμην καταλιμπανέσθω.

conscribi, vel ordinationem accipere ex eo enim quod hæc non observata fuerit, plurimæ Ecclesiæ magnâ confusione & errore impletæ sunt. Si quis autem deprehensus fuerit hanc constitutionem improbans, si provinciâ suâ relictâ in aliam Ecclesiam ascriptus fuerit, nullum ordinationis gradum adeptus, ab Ecclesiâ exterâ abactus ad proprium Episcopum vel invitus redeat. Quod si ordinationem acceperit, in triennium à ministerio arceatur, & secundum judicium Episcopi sui veniam consequatur.

B

ΚΕΦ. ί.

Περὶ ἀπολυτικῶν γραμμάτων.

ΠΕρὶ τῶν διδομένων παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἀπολυτικῶν γραμμάτων τοῖς ἀποδημοῦσι τῶν κληρικῶν, ἱκανῶς ἐν τῷ προεχοῦσι ἐκτεθέντι περὶ ἀποδημίας διειλήφαμεν κεφαλαίῳ.

CAPUT X.

De Literis Dimissoriis.

DE Literis dimissoriis, quæ dantur Clericis peregrè proficiscentibus ab Antistibus, satis in capite immediatè præcedenti, de Peregrinatione, dictum est.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ τῶν ἁρπαζόντων ἐπισκόπων τὰς μὴ ἀνηκούσας αὐτοῖς ἐκκλησίας.

C

CAPUT XI.

De Episcopis qui Ecclesias ad se minimè pertinentes rapiunt.

ΟΥ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πεποιημένων ἐπισκόπων ἅρπαγμα τὰς μηδοπωοῦν προσφερούσας αὐτοῖς ἐκκλησίας, ἐν τῷ αὐτῷ τῷ περὶ ἀποδημίας φημὶ ἐξηπίσπαρται κεφαλαίῳ· καὶ παλιλλογεῖν ἔξω λόγου καθέστηκε.

QUIN & de Episcopis qui Ecclesias ad se non pertinentes rapiunt, in eodem capite de Episcoporum peregrinatione, nonnulla interspersa invenies; & repetere stat extra præsens negotium.

Λέγει δὲ καὶ ὁ νζ'. κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, εἰ- D
σί τινες τῶν οἰκείοις συμπνέοντες πλήθεσι, κινοῦντες τὰς
ἑαυτῶν ἀκοάς, ἤτοι κολακεύοντες, καὶ ἑτέρων ἐκκλησίας ἁρ-
πάζοντες· ἀλλὰ ταύτας χρὴ μετ' ἐξουσίας τῶν τὰ πρῶτα
φερόντων ἀρχιερέων πατριαρχῶν ἢ μητροπολιτῶν ἐξ ἀν-
τῶν ἀφελέσθαι τοὺς ἔχοντας. Τὸ δὲ κνήθειν τὰς ἀκοὰς ἐκ
τοῦ ἀποστόλου εἴληπται· δηλοῖ δὲ τὸ λόγοις ἀπατηλοῖς τὰς
ἀκοάς τινων ἡδύνειν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἀλόγων ζώων,
ταῦτα γὰρ καταψώμενα καὶ κνηθόμενα καὶ γαργαλιζόμενα
χερσὶν ἀνθρώπων ἡμερούμενα καὶ χειροήθη γίνονται.

Quære etiam ejusdem can. l. in cap. xxiv. literæ X'.

Ζήτει καὶ ἐν τῷ κδ'. κεφ. τοῦ Χ. στοιχείου κανόν. τούτου ν'. E

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ τῶν ἁρπαζόντων ληστρικῶς τὰ ἀλλότρια.

CAPUT XII.

De iis qui bona aliena furtìm surripiunt.

Ο ἅγιος Γρηγόριος ὁ θαυματουργὸς ἐν τῷ β'. κανόνι, F
ὃν λῃστεύοντα καὶ πλεονεκτοῦντα καὶ τῶν ἀλλοτρίων αἰ-
σχροκερδοῦς χάριν ἐφαπτόμενον, ἀκήρυκτον καὶ ἀπόβλητον τῆς
θείας ἐκκλησίας καθίστησιν· οἷα καὶ τοὺς διὰ αἰτίας ἀτό-
πους τῆς πατρικῆς οὐσίας ἐκβαλλομένους καὶ ἀποκηρυττομένους
υἱούς. Ὃ δὲ βλημῶσί τινάς φησιν ἐν οἰμωγῇ τοσαύτῃ καὶ
θρήνοις τοσούτοις, τῶν βαρβάρων τὰ πάντα λῃζομένων
καὶ ἐπ' ὀλέθρῳ πάντων ὄντα καιρὸν, κέρδους εἶ νομίσαι
καιρὸν, ἀνθρώπων ὄντων ἀσεβῶν καὶ θεοσυγῶν, καὶ μηδεμίαν
αἰσχίας καταλελοιπότων ὑπερβολήν. ὅθεν ἔδοξε τοὺς τοιού-
τους ἀπάντας ἐκκηρύξαι, μήποτε ἐφ' ὅλον ἔλθῃ τὸν λαὸν
ἡ ὀργὴ, καὶ ἐπ' αὐτοὺς πρώτους τοὺς προεστῶτας, τῷ μὴ
σπουδῇ τούτους ὀπτῆσαι καὶ διορθώσασθαι. οἱ γὰρ ἐφιέ-
μενοι τῶν αἰσχιόνων κερδαίνειν, ὀργὴν καὶ ἑαυτοῖς καὶ
παντὶ ὁπωσοῦν τῷ λαῷ. ἐξαίρων δὲ ταυτὶ τὸν

SANCTUS Gregorius Thaumaturgus, in ii. canone, eum qui prædatur, & plura concupiscit, nec non qui aliena propter turpe lucrum attingit, ab Ecclesiâ Dei abdicandum esse ejiciendumque statuit; eo nimirum more quo filii ob crimen aliquod inusitatum à paternâ hæreditate ejiciuntur, abdicanturque. In tanto autem luctu tantisque fletibus, dum barbari omnia deprædantur, ausos esse aliquos tempus, in quo omnibus exitium imminet, sibi lucri esse tempus existimare, hominum est impiorum, & Deo invisorum, & quorum improbitati nihil superaddi poterit. Unde omnes ejusmodi homines abdicare visum est, ne fortè in totum populum ira veniat, & in eos primum qui præsunt, quod in ejusmodi homines diligentèr non inquirant eosque emendent. Etenim qui captivorum bona lucrari cupiunt, sibi ipsis & universo populo iram

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

accumulant. Porrò hujuſmodi avaritiam amplificans, eam avaritiâ Achar multo deteriorem eſſe oſtendit. Ille enim ſolus, inquit, & privatim id quod Deo dedicatum erat ſurripiens, in omnem Iſraël iram Dei adduxit: & propterea non ſolum ipſe, ſed & omnes ſui perierunt. Si enim ex prædâ tam hi quam ille rapuerunt, iſte autem bona inimicorum, & hi bona amicorum, eo gravius eſt horum crimen quam quod ab eo admiſſum eſt. Quinimo ſeipſum impudentèr decipit, qui ſe in res disjectas incidiſſe dicat, & cum nemo illas ſibi aſſereret, abſtuliſſe, poſſeſſore utique ignoto. Neque enim fas eſt ei qui ita rem alienam invenerit, eam lucrari, ſibique vindicare, ſed pro poſſeſſore ſervare debet. Etenim ſi lex antiqua jubet, ſi frater tuus vel inimicus tuus præ negligentiâ rem ſuam amiſerit, idque in tempore pacis, non retinebis, ſed ei, qui eandem perdiderit, reſtitues, multo magis fratris fugientis vel captivi facti bona ab eo relicta ſervare, & ipſi rebus adverſis utenti reſtituere oportet? Porro & hoc magnam amentiam indicat, ſi quis pro bonis propriis amiſſis aliena vindicaverit, nihil in eâ re mali exiſtimans. Nam & id predictorum malitiam exæquat, ſiquidem quod hoſtes ipſis fuerunt, id ipſi fratribus ſuis eſſe operam dant. Nobis autem renunciatum eſt, quod nonnulli quoſdam ex hoſtium manibus elapſos vi detinuerint, infideles omnino impiique exiſtentes, quique Deum prorſus non nôrunt: mittatis aliquos in regionem, qui ſuper hâc re inquirant, ne fulmina in eos decidant, qui hæc faciunt.

πλεονεξίαν πολλῷ χείρονα καὶ τὸ τοῦ Αχαρ εἰς κατασκάζει. καὶ γὰρ οὗτός φησι δὴ τῶ ἀναθήματος μόνος καὶ ἰδίᾳ λαβὼν ὅτι πάντα τῷ Ισραὴλ πλὴν ὀργὴν ἤγαγε τοῦ θεοῦ ταύτῃ τοι, καὶ οὐκ ἐκεῖνος μόνος, ἀλλὰ καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες καταλυθέντες ἀπέθανον. εἰ γὰρ ὁκ ἀφρομῶς καὶ οὗτοι κἀκεῖνος ὑφείλοντο, ἀλλ' ἐκείνου μὴν τὸ τῶ πολεμίων, οὗτοι δὲ τὰ τῶν ἀδελφῶν, οὗτω χαλεπωτέρα ἡ τούτων ἁμαρτία ἦπερ ἡ ἐκείνου. λανθάνει δέ τις ἑαυτὸν ἀπάτων ὡς ἄρα ἐρρίμμοις λίθων ἐπιτύχοι, καὶ μή τινος ἀντιποιουμένου ἀνέλοιτο, καὶ κεκλημένον ἴσως ἠγνοηκώς· οὐ γὰρ ἔξεστι καὶ οὕτως δίκαιόν τι κερδάναι καὶ οἰκειώσασθαι ὃ ἀλλότριον, ἀλλὰ φυλάξαι τῷ κεκλημένῳ. εἰ γὰρ ὁ παλαιὸς κελεύει νόμος, ὅτι ἂν ὁ ἀδελφός σου ἢ ἐχθρός σου ὁκ ῥᾳθυμίας ἀπολέσῃ ὃ εἶδες, καὶ ταῦτα ὁν καιρῷ εἰρήνης, ἃ κατθέξεις ἀλλὰ ἐπιμασώσεις τῷ ἀπολέσαντι, πόσῳ μᾶλλον τῶ φεύγοντος ἀδελφοῦ, ἢ ἔτι μᾶλλον αἰχμαλώτου δεῖν φυλάξαι τὰ ἐγκαταλειφθέντα σώματα καὶ ἀποδοῦναι οἱ δυσωπούμενοι; πολλὴν μέν τ' ἂν εἴη καὶ τῶν ἀνοίας ὃ μεταποιεῖσθαι τῶν ἀλλοτρίων ἀντὶ τῶν ἰδίων ἀπολομένων, καὶ οἴεσθαι μηδὲν εἶναι δεινόν. καί τοι μηδὲν εἰς κακίας λόγον τὸ εἰρημένον ἀπολειπόμενον, ὅταν γὰρ αὐτοῖς γένωνται οἱ πολέμιοι, τῶν τῆς ἀδελφοῖς οὗτοι γεγένηνται συμφυλάζοισι. ἀπήγγειλε δέ τις ἡμῖν, ὡς καί τινας τῶν πολεμίων τὰς χεῖρας ἀφωσιωμένους βίᾳ τινὲς κατέχουσιν, ἄπιστοι πάντως ὄντες καὶ ἀσεβεῖς, καὶ θεὸν ὅλως μὴ ἐπεγνωκότες. πέμψαι τινὰς εἰς τὴν χώραν ἐρευνῆσαι καὶ περὶ τούτου, μὴ σκηπτοὶ κατενεχθῶσιν ὅτι τὲς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας.

In decimo autem canone ſanctus ille Gregorius, eos qui alienas domus ingredi auſi fuerint, ſi accuſati convincantur, ne quidem ad auditionem admittit: qui autem ſuâ ſponte confeſſi fuerint, &, quæ ſurripuerunt, reddiderint, ſubſterni, & unà cum Catechumenis exire jubet.

Ἐν τῷ ι'. δὲ κανόνι ὁ αὐτὸς ἅγιος Γρηγόριος, τὲς ἀλλοτρίοις οἴκοις ὑπένας τολμήσαντας, εἰ μὴ κατηγορηθέντες ἐλεγχθεῖεν, οὐδὲ τ' ἀκροάσεως ἀξιοῖ· ἑαυτοὺς δὲ ὁμολογήσαντας ἑκόντι, καὶ ἅπερ ἀφείλοντο ἀποτίσαντας, ὑποπίπτειν κελεύει καὶ τοῖς κατηχουμένοις συνεξέρχεσθαι.

Leges.

Νόμοι.

Lex autem eum qui ex incendio, vel naufragio, vel domo collapſa rapit, intra quidem annum ad quadruplum, poſt annum autem ad ſimplum punit; ſimiliter & eum qui dolo rapta recipit; Raptores autem, etiamſi ante ſententiam quod ab iis raptum erat obtulerint, non admittit, ſed in quadruplum punit.

Ο δὲ νόμος, ὃς ἀπὸ ἐμφρησμοῦ ἁρπάζοντα ἢ ναυαγίου, ἢ καταπεσούσης οἰκίας, εἴσω μὲν ἐνιαυτοῦ, εἰς ὃ τετραπλοῦν, μετ' ἦ ὃς ἐνιαυτὸν εἰς ὃ ἁπλοῦν· ὡσαύτως καὶ ὃς κλέπτην ταῦτα ὑποδεχόμενον· τὲς δ' ἁρπαγας καὶ πρὸ καταδίκης φερεσάροντας ὃ ὑπ' αὐτῶν ἁρπαγὲν, ἢ φερείσεται, ἀλλ' εἰς ὃ πεντάπλασιον καταδικάζει.

Si quis res mobiles per vim rapuerit, intra quidem annum in quadruplum tenetur, ſi per teſtes probata fuerit quantitas & ſpecies bonorum, poſt annum autem in ſimplum. Si vero rapta quidem vi facta probetur, teſtes autem res raptas non nôrint, juramentum præſtat is à quo res vi raptæ ſunt, & à raptore, quæcunque à ſe rapta fuiſſe jurabit, in ſimplum recipit.

Εάν τις βιαίως ἁρπάσῃ κινητὰ φέρματα, ἐντὸς μὲν ἐνιαυτοῦ εἰς ὃ πεντάπλοῦν ἐνέχεται, ἐὰν μάρτυρηθῇ ἡ ποσότης καὶ ὃ εἶδος τ' φερμάτων, μετ' ἦ ὃς ἐνιαυτὸν εἰς ὃ ἁπλοῦν. ἐὰν δ' ἡ βιαία ἁρπαγὴ δείκνυται, τὰ δ' ἁρπαγθέντα ἀγνοοῦσιν οἱ μάρτυρες, ἐπόμνυται ὁ τῷ βιαίαν ἀφαίρεσιν ὑποσὰς, καὶ ἀπολαμβάνει παρὰ τοῦ ἁρπαγος ὅσα ἐπομόσεται ἁρπαγῆναι εἰς ὃ ἁπλοῦν.

Si quis abſque ſententiâ judiciali rem auferat, ſi rei dominus ſit, dominio ſuo excidit, ſi vero aliena ſit, rem & pretium ejus dat. Itaque hic etiam, ſiquidem intra annum agatur, pœna præſtatur; poſt annum vero, res duntaxat cum fructibus.

Εάν τις χωρὶς δικαστικῆς ἀποφάσεως ἀφέληταί τι φέρμα, εἰ μὲν δεσπότης ἔξι τοῦ φέρματος, ἐκπίπτει τ' δεσποτείας αὐτοῦ· εἰ δ' ἀλλότριον ἔξι ὃ φέρμα, καὶ τῷ τιμὴν αὐτοῦ δίδωσι. κἀνταῦθα τοίνυν ἔσωθι τοῦ ἐνιαυτοῦ κινουμένης τ' ἀγωγῆς δίδοται ἡ ποινὴ, μετ' ἦ ὃς ἐνιαυτὸν ὃ φέρμα μόνον καὶ οἱ καρποί.

Qui terram rapit, vel terminos mutat, rapinæ duplum reſtituit.

Ο ἁρπάζων γῆν ἢ μεταπηδεῖς ὅρια, διπλοῦν τῷ ἁρπαγὴν ἀποδίδωσιν.

Qui cum armis domos & agros alienos invadunt, devaſtantque, capite plectuntur.

Οἱ μετ' ὅπλων ὁπόντες καὶ πορθοῦντες ἀλλοτρίους οἴκους ἢ ἀγρὲς, εἰς κεφαλὴν τιμωροῦνται.

ΚΕΦ.

Ψηφιοποιήθηκε απο την Google

ΚΕΦ. ιγ.

Περὶ τῶν ἁρπαζόντων ἐπὶ γάμῳ γυναῖκας.

Ο ια'. κθμῶν ϛ ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου, τὰς μνηστευθείσας κόραις πισὶν, εἶτ' ὑπ' ἄλλων ἁρπαγείσας, εἰ καὶ βιαίως αὐτὰς ἐβιάσθησαν, κελεύει τοῖς μνηστευσαμένοις αὐτὰς ἀποκαθίστασθαι· εἰ γε αἱρεῖνται δηλονότι ταύτας λαβεῖν, ἄκοντες γὰρ οὐκ ἀναγκασθήσονται.

Ὁ δὲ ϛ μεγάλου Βασιλείου κβ'. κανὼν οὐ χρὴ φησὶν εἰς μετάνοιαν προσίεσθαι ὃν ἐξ ἁρπαγῆς εἰληφότα γυναῖκα, πρὶν ἂν ταύτης ἀφαιρεθῇ. καὶ εἰ μὴ ᾧ προμνηστευθεῖσά τινι, ἐκείνῳ εἰς ἐξουσίαν ἀποκαθίσασθαι· εἰ γε βουληθείη ταύτῃ λαβεῖν. εἰ δ' μήπω τινὶ προμνήστευτο, πρὸς τοὺς γονέας ἐπανιέναι, ἢ καὶ ἄλλως καθ' αἷμα ταύτῃ προσήκοντας· κἂν μὴ ἕλωνται οὗτοι συναινούσης κἀκείνης τιὰ κηδείαν τῷ ἁρπαγεῖ, ὃ συνοικέσιον ἴσασθαι, εἰ δ' οὔ, μὴ βιάζεσθαι. ὁ μέντοι συμφθαρεὶς γυναικὶ, εἴτ' οὖν λαθραίως ἐκούσῃ, εἴτ' οὖν βιασάμενος, τῆ τῆς πορνεύοντος ὀπτιμίᾳ ὑποβαλλέσθω· καὶ ὃν πέσαρσι χρόνοις τὰς πέσαρας χρόνους διερχέσθω τῆ μετανοίας· ἐνὶ μὲν ἔξω τῆ θύρας τῆ νεὼ προσκλαίων, ἐνὶ δ' ἀκροώμενος, ἑτέρῳ δ' εἰς μετάνοιαν ὑποπίπτων, τῷ δ πετάρτῳ τοῖς μὲν πιστοῖς συνιστάμενος· τῆς δ θείων ἀπεχόμενος μυστηρίων· ἐξήκοντος δὲ καὶ πύτου πανικαῦτα τῆ πλείου τυγχανέτω.

Ο δ λ'. τὰς ἁρπάζοντας γυναῖκας, καὶ τὰς συνεργοῦντας αὐτοῖς ὅτι τριετίαν πρὸ τῆς εὐχῶν μὲν δὲ τῆς ἀκροωμένων ἵστασθαι κατέδικασεν. εἰ μέντοι ἑκούσα φησὶν ἐπιδέδωκεν ἑαυτὴν ἡ γυνὴ, μήτε φθορᾶς προηγησαμένης, ἥτις ὅτι τῆς παρθένων κυρίως λέγεται, μήτε μὰ κλοπῆς, λαθραίως οἱονεὶ μίξεως, ἀνδρὶ τῷ· ὁ ταύτην λαβὼν τῆ ὀκ τῆ κανόνος ὀπτιμίων, οἷα μὴ βίας μεσολαβούσης· καὶ μάλιστα εἰ αὐτεξούσια ἐτύγχανεν οὖσα, τῆλα δηλαδὴ, καὶ ἐπ' αὐτῇ ὢν ὃ ἀκολουθῆσαι ἢ μή. τῆς γὰρ σχημάτων ἡμῖν φησὶν ὁ φροντιστέον, ἤ πλάσματος· δηλαδὴ καὶ τῆ ὑποκρίσεως. αἰδουμένη γὰρ ἐπ' ὅτι ἡ γυνὴ ἑαυτὴν ὀπιδοῦναι τῆ ἐραστῆ ἢ τῆ ἐρωμένῳ, ἐσχημάτισατο μὲν ἁρπαγῆναι, πρὸς δ' ἀλήθειαν ἑκοῦσα ἐπηκολούθησεν. εἰ τοίνυν κατασυνίσειν ἡ ἁρπαγὴ γένοιτο, ὅτε τὰ ὀπτίμια χώραν ἔχουσιν, οὔτε οἱ κατ' ἁρπακτῶν κείμενοι νόμοι· μόνον δὲ τῆ ὀφειλῆς ὕβρεως ἀγωγῆ ἔνοχοι τοῖς πατράσιν οἱ λαβόντες τὰς ὑπ' ἐξουσίας ἔσονται, οὗτοι γὰρ καὶ ᾧ πρὸ γνώμης αὐτῆς ἠρωμένην γάμου ἀφαιροῦσιν.

Ο δὲ κζ'. τῶν δ'. συνόδου κανὼν, καὶ ὁ τῶν ς'. ιβ'. ὑπατοσὶ διορίζονται· τὰς ἐπ' ὀνόματι συνοικεσίου γυναῖκας ἁρπάζοντας, ἢ συμπράττοντας, ἢ συναιρουμένους, κληρικοὺς μὲ ὄντας καθαιρεῖσθαι, λαϊκοὺς δὲ ἀναθεματίζεσθαι· ὑπὸ ταῖς αὐταῖς γὰρ ἐνδικίαις ποιοῦνται καὶ τοὺς ἀρήγειν ἑαυτοῖς ἑλομένους, καὶ μάλιστα εἰκότως· ὁ μέν γε ᾧ ἔρωτα τῆ ἁρπαγῆς εἰ πάνυ σαθρὰν ἀπολογίαν προίσχηται πρὸς τιὰ ἀθέμιτον ὑπεικίζοντα πρᾶξιν, καὶ τῷ λογισμῷ ἡμύμενον βιαιότερον· τῆς δέ γε συνεργοῦντι τίς ἂν τῆς νοῦν ἔχόντων συγγνώμη, μηδὲν ἕτερον ἢ τὸ οἰκοθεν μοχθηρίαν πρὸς τιὰ ἐξάγιστον πρᾶξιν συνελαύνουσαν ἔχοντι, ἢ δὴ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀτόποις καὶ τιὰ τῆ πολιτείας ἀνάψαντι πήθησι κηφιότητα. συμπράττων δ' ἂν εἴη ὁ πράξει τῆ ἁρπαγῆ συνεργῶν, συναιρούμενος δὲ ὁ μηχανὰς ὑποτιθέμενος καὶ βουλάς.

CAPUT XIII.

De iis qui mulieres matrimonii causâ rapiunt.

Undecimus Synodi Ancyr. Canon, desponsas aliis puellas, & postea ab aliis raptas, etiamsi raptores eas iniquè stupraverint, iis quibus desponsæ erant iterum reddi jubet: nimirum si eas recipere velint; inviti enim non cogentur.

Canon autem Magni Basilii xxii. eum qui mulierem, inquit, ex raptu habet, non oportet ad pœnitentiam admittere, priusquam ab eâ separetur. Quod si alteri prius desponsa fuerit, ejus in potestatem reddi debet, si modo eam accipere velit; sin autem nulli adhuc desponsa fuerat, ad parentes redeat, vel alios qui eidem sanguine conjuncti sunt. Et siquidem illi raptoris affinitatem expetant, constituatur matrimonium, si modo illa consenserit; alitèr enim ne cogatur. Ille autem qui mulierem, vel per vim, vel clam consentientem corruperit, fornicatorum pœnæ obnoxius sit; & in quatuor annis quatuor pœnitentiæ tempora pertranseat: uno quidem anno præ foribus Ecclesiæ lugens, uno inter auditores stans, altero ad pœnitentiam prostratus, & quarto stans cum fidelibus, sed à sacris mysteriis abstinens; eoque demùm exacto, ejus quod perfectum est particeps esto.

Canon autem xxx. eos qui mulieres rapiunt, quique ipsos auxilio juvant, triennio extra precationes esse, & inter auditores consistere statuit. Quod si mulier, inquit, volens seipsam tradiderit, cum nec stuprum præcesserit, quod propriè de virginibus dicitur, nec furtum, hoc est clandestinus concubitus, qui hanc acceperit, pœnis à canone inflictis non erit obnoxius, quippe quod nulla vis interceserit: & præcipuè si sui juris, vidua fortasse, fuerit; & in ipsius potestate esset, an sequeretur, vel non. Figurarum enim, inquit, nobis nulla cura habenda est, prætextus nempe & simulationis. Fortè enim mulier sese amatori vel amato tradere erubescens, finxit se raptam esse, cum reverà sponte sequuta esset. Si igitur raptus per simulationem factus fuerit, neque pœnæ locum habebunt, nec leges quibus raptores obnoxii sunt: solum autem actione injuriarum Patribus tenebuntur qui eas ceperunt quæ erant sub potestate; Illi enim matrimonium præter eorum voluntatem factum divellunt.

Canon autem xxvii. Syn. iv. nec non Syn. vi. can. xcii. ita decernunt. Eos qui nomine matrimonii mulieres rapiunt, vel raptores operâ, vel consensu adjuvant, Clericos quidem deponi, Laicos verò anathematizari: iisdem enim pœnis subjiciuntur qui iis opem ferre in animum inducunt; nec immeritò. Hic enim amorem pro raptu, frivolum quamvis prætextum, ad actionem illicitam eum stimulantem, & ratione fortiorem factum, prætendit; ei autem qui consentit, quis sanus veniam daret, qui nihil habet præter propriam pravitatem ad nequissimam actionem impellentem: quæ quidem, præter alia absurda, civitatis honestatem & decus evertit? Adjutor autem ille est, qui facto ad raptum opem fert; consentiens autem, qui artificio & consilio raptum molitur.

Leges

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Leges.

Raptores fœminæ, sive desponsa fuerit, sive non, aut viduæ, sive ingenua fuerit, sive serva aut libertina, & maximè si Deo dedicata fuerit, legitimè puniantur. Et si quis sponsam suam rapuerit, si quidem cum armis sive gladiis vel fustibus rapinam fecerit, is gladio puniatur. Ministri autem, & conscii, & voluntarii susceptores, & qui qualecunque auxilium præbuerint, multùm verberati & tonsi, naribus mutilentur: quoniam qui rapere in animum inducunt, etiam parati sunt resistentes occidere. Sin autem sine armis quibuscunque rapinam fecerint, raptori quidem manus abscindatur, ii vero qui aliquo modo opem tulerint, verberati & tonsi in exilium mittantur: sive volentibus fœminis sive nolentibus rapina facta fuerit; potissimum si mulieres cum viris laicis unà habitantes rapere aggressi fuerint. Quin & parentes mulieris, si debitam ab iis pœnam exigere non conati sunt, deportentur. Quod si servus actui ministrasse deprehendatur, comburatur.

Qui rapiunt, aut sollicitant, aut vitiant ascetriam, vel monasticam, vel diaconissam, vel quæ alium religiosum habitum habet, & eorum conscii, periculo supradicto à lege imminenti obnoxii sunt, & eorum bona ab Episcopis & Magistratibus Ecclesiæ vel Monasterio in quo degebat ea quæ vim passa est, imponuntur. Illa autem cum bonis suis in monasterium immititur, ibidem securè servanda. Quod si Diaconissa fuerit, filios legitimos habens, ii secundum leges facultates ejus accipiunt.

Qui virginem aut viduam rapuit, hanc, neque Patre ipsius consentiente, & delictum condonante, uxorem ducere potest.

Rapta ne nubat raptori. Sed & si huic conjugio parentes consentiant, deportentur.

Aliter verò punitur qui puellam rapit, & aliter qui per vim virginem stuprat. Raptus enim propter raptoris impudentiam, non condonatur; stuprum autem per vim illatum, si ea quæ vim passa est factum probaverit, condonatur, & iis unà habitare permissum est.

Rapta raptoris bona lucratur, si ei legitimè conjungi nolit: quòd si id velit, ipsius & raptoris facultates, eorumque qui ad malum opem tulerint, sive parentes eorum fuerint, sive alieni, publicantur.

Raptus major est adulterio: & qui nuptam rapit, vel virginem, extremo supplicio afficitur; etsi peregrinus sit accusator, & puellæ pater rogatus factum condonaverit.

Si servus virginis raptum detulerit, libertate donatur, vel si raptum jamjam condonatum criminetur.

Servus qui alienam ancillam meretricem rapuit, aut celavit, neque tanquam fur neque tanquam plagiarius tenetur. Non enim furti sed libidinis causa id fecit. Verum à magistratu bonis mulctatur, & castigantur.

Justiniani autem Novella xvii. Raptoribus virginum immunitatis fines servari vetat. Quam quære in cap. xiii. litere E.

Quin & in paschatis diebus, virginum raptores includuntur, & ligantur. Quære etiam leges in vii. cap. lit. Π.

Νόμοι.

Οἱ ἁρπάζοντες γυναῖκα, ἢ μεμνηςδυμβίλιον ἢ ἀμνήςδυτον ἢ χήραν, εἴτε σύγκλητός ἐςιν, εἴτε δούλη ἢ ἀπελευθέρα, κὴ μάλιτα εἰ τῇ θεῷ εἴη καθιερωμένη· καὶ εἰ τὴν ἰδίαν τις μνηςιλὴν ἥρπασεν, εἰ μὲν μὴ ὅπλων ἦτοι ξιφῶν ἢ ῥοπάλων τὴν ἁρπαγὴν ἐποιήσατο, ὁ νικούτω. ξίφει τιμωρείσθω. οἱ δὲ συνεπουργοῦντες αὐτοῖς ἢ συναδόντες, ἢ ἑκόντες ὑποδεξάμενοι, ἢ οἱανδήποτε συμβολὴν εἰσενεγκόντες, τυπτόμενοι σφοδρῶς κὴ κουρευόμενοι ῥινοκοπείσθωσαν· ὅπερ οἱ ἁρπάσαι θεραπεύσαντες ἕτοιμοι κὴ φωνδύειν τὰς ἀνδιςαμένας εἰσί. εἰ δέ κὴ χωρὶς οἱωνδήποτε ὅπλων τὴν ἁρπαγὴν ἐποιήσαντο, ὁ μὲν ἁρπάσας χειροκοπείσθω, οἱ δὲ καθ' οἱονδήποτε τρόπον συνεργήσαντες τυπτόμενοι κὴ κουρευόμενοι ἐξορυζέσθωσαν· εἴτε βουλομένων τῶν γυναικῶν, εἴτε μὴ βουλομένων ἡ ἁρπαγὴ γένοιτο· κὴ μάλιτα εἰ συνοικούσας τισὶν ἀνδράσιν ἐπιχειράσησθε ἁρπάσαι. Ἀλλὰ κὴ οἱ γονεῖς τῆς γυναικὸς ἂν μὴ τὴν ἀξίαν τῶν αὐτῶν δίκαιον πειραθῶσι λαβεῖν, ἐξορυζέσθωσαν. εἰ δὲ κὴ δοῦλος ἀλλοίῳ συνεργήσας τῇ θεράξει, κεμέσθω.

Οἱ ἁρπάζοντες ἢ ὑπονοθεύοντες ἢ ἀμφιθέοντες ἀσκητρίαν ἢ μοναςριαν ἢ διάκονον ἢ ἄλλο σύλαβες ἔχουσάν σχῆμα, κὴ οἱ μεταχόντες, ὡς ἄνωθεν εἰρημένον ἐκ τοῦ νόμου κίνδυνον ὑπομένουσι, κὴ τὰ θεράγματα αὐτῶν τῇ ἐκκλησίᾳ ἢ τῷ μοναςηρίῳ τῆς ὑδρομανείσης θεραπεύοντας, ἀφ' ὧν ἔθρεψάν τε κὴ τῶν ἀρχόντων· αὐτὴ δὲ μὴ τῶν ἰδίων θεραγμάτων τῷ μοναςηρίῳ ἐμβάλλεται ἀσφαλῶς φυλαχθησομένη. εἰ μέν τις γε διάκονος εἴη, νομίμους ἔχουσα παῖδας, ὁ κὴ νόμους τὰ θείοισιν αὐτῆς λαμβάνουσιν.

Ὁ παρθένον ἢ χήραν ἁρπάσας, ᾗ δυνατὸν ταύτῃ γαμεῖν· εἰδὲ συναινοῦντος τῆς ταύτης πατρὸς, καὶ συγχωροῦντος ὁ ἔγκλημα.

Μὴ γαμείσθω ἡ ἁρπαγεῖσα τῷ ἁρπάσαντι αὐτὴν, ἀλλ' εἰ κὴ συναινέσαιεν τῷ τοιούτῳ συνοικεσίῳ οἱ γονεῖς αὐτῆς, θεμοθετείζονται.

Ἄλλως δὲ κολάζεται ὁ ἁρπάσας κόρην, κὴ ἄλλως ὁ κατὰ βίαν φθείρων παρθένον, ἡ μὲν γὰρ ἁρπαγὴ διὰ τὴν ἀναίδειαν τοῦ ἁρπάσαντος, ᾗ συγκωρεῖται, ἡ δὲ κατὰ βίαν γενομένη φθορὰ, ἐὰν διὰ τῆς βιαθείσης καταδείχηται, συγκωρεῖται, κὴ συνοικῆσαι τούτοις δέδοται.

Ἡ ἁρπαγὴ κερδαίνει τὰ τῆς ἅρπαγος θεράγματα μὴ θελήσασα συζυγθῆναι νομίμως αὐτῷ· ἐπεί τοι γε εἰ θελήσει τοῦτο, δημεύεται, ἥτε αὐτῆς θεῖσις καὶ ἡ τοῦ ἅρπαγος, κὴ τῶν συναιρουμένων ὅτι κατὰ κακοῦ, κἂν τι γονεῖς τούτων ὦσι, κἂν τι ἀλλότριοι.

Ἡ ἁρπαγὴ μείζων ἐςὶ τῆς μοιχείας, κὴ ὁ ἁρπάζας γεγαμημένῃ ἢ παρθένον ἑκάτερος πυρῶται· κὴ ξένου κατηγορουμένου, κὴ εἰ ὁ πατὴρ τῆς κόρης παρακληθεὶς συνεχώρησεν.

Ἐὰν δοῦλος ἁρπαγῇ παρθένα καταμιαίνῃ, ἐλεύθερος γίνεται· ἢ ἐὰν τινὶ ἤδη συγχωρηθῇ ἁρπαγῇ ἀπελεύξῃ.

Ὁ δοῦλος ἀλλοτρίαν πόρνην ἑαυτῷ ἁρπάζων ἢ κρύπτων, ἵνα ὡς κλέπτης ἵνα ὡς ἀνδραποδιςὴς ἀνέχεται· ᾗ γὰρ κλοπῆς ἀλλ' ἡδονῆς χάριν τοῦτο πεποίηκε· πλὴν εἰς χρήματα ζημοῦται παρὰ τοῦ ἄρχοντος, κὴ σωφρονίζεται.

Ἡ δὲ ιζ'. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ ἀπαγορεύει ὄρους ἀσυλίαι φυλάττεσθαι τοῖς ἅρπαξι τῶν παρθένων. ἰῶ καὶ ζήτει ἐν τῷ ιγ'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου.

Ἀλλὰ κὴ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πάσχα, οἱ τῶν παρθένων ἅρπαγες ἐγκλείονται κὴ δεσμοῦνται. κὴ ζήτει ἐν τῷ ζ'. κεφ. τοῦ Π. στοιχ. νόμους.

ΚΕΦ.

A

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ ἀρρενομιξίας.

Ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ζ'. κανόνι, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῷ ξβ'. ὁ τὸ ἀρσενομοιτεῖν φησὶν ἐν τοῖς ἄρρεσι μαστροπεύσας, καὶ μετανοήσας, εἰς ιε'. ἔτη τοῖς προσκλαύσι τῆς μετανοίας ὑποπιπτέτω, καὶ μετὰ ταῦτα τῆς κοινωνίας ἀξιούσθω.

Ὁ δὲ Νύσσης μέγας Γρηγόριος ἐν τῷ γ'. κανόνι εἰς τ'. ἔτη τὴν τούτων ἐπεκτείνει μετάνοιαν.

Ὁ δὲ Νεστευτὴς Ἰωάννης, εἰ παιδίον φησί τινος ἀνδρὸς μολυνθείη, εἰ μὲν εἰς τοὺς μηροὺς τῷ ῥεύματι δέξαιτο, προσφόρως ὑποπεμφθὲν εἰς ἱερωσύνην ἐρχέσθω· εἰ δὲ εἰς ἀφεδρῶνα, μηδόλως ἱερατικῷ ἀξιούσθω βαθμῷ. εἰ γὰρ καὶ κεῖνο οὐχ ἥμαρτε διὰ ὃ ἀπέλιπεν, ἀλλ' ὅμως τὸ σκεῦος αὐτοῦ ἔρραγη, καὶ ἱερουργῆσαι αὐτὸν οὐκ ἐνδέχεται· μεμόλυται γάρ.

C

Νόμος.

Οἱ ἀσελγεῖς, ὅ τε ποιῶν καὶ ὁ πάσχων, ξίφει τιμωρεῖσθωσαν· εἰ μὴ ἄρα ὁ πεπονθὼς ἐλάττων εἴη τῶν ιβ'. ἐτῶν· τότε γὰρ τὸ ἐνδεὲς τῆς ἡλικίας τῆς τοιαύτης αὐτὸν ἀπαλλάττει ποινῆς.

CAPUT XIV.

De Pædicatione.

MAGNUS Basilius in vii. Canone, nec non in lxii. qui turpitèr, inquit, cum maribus agit, & pœnitentia ducitur, quindecem annos debitis pœnitentiæ pœnis subjiciatur, & postea communione dignus habeatur.

B

Magnus autem Gregorius Nyssenus in iii. Canone, ad xviii. annos eorum pœnitentiam extendit.

Joannes autem Nesteutes, si puellus, inquit, à viro aliquo corrumpatur, si in femora seminis profluvium exceperit, convenienter correptus ad Sacerdotium veniat; sin autem in podicem, nequaquam Sacerdotali gradu dignus habeatur. Licet enim ipse propter ætatem non peccaverit, vas tamen ejus ruptum est, & res sacras peragere non debet; polluitur enim.

C

Lex.

Impuri, tam qui agit quam qui patitur, gladio puniantur, nisi qui patitur minor sit annis vii. tunc enim ætatis defectus ipsum ab ea pœna liberat.

ΚΕΦ. ιε'.

Περὶ ἀρχόντων, ὁποίους δεῖ εἶναι τούτους.

D

Νόμοι.

ΔΕΙ τὸν ἄρχοντα τῷ θείαν, ὡς οἷόν τε, φύσιν μιμεῖσθαι, καὶ εἰς πρὸς ἅπαντας συμπαθῆ, ἀμνησίκακον, ἀνεξίκακον, ἀόργητον, ἀπροσωπόληπτον, ἀδωροδόκητον, καὶ μὴ εὐχερῶς μηδὲ ἀνεξετάστως διαβολαῖς καὶ λοιδορίαις πείθεσθαι· ὁκ γὰρ ἂν δουλεύειν τὰ ἄρχοντα τοῖς ἐναντίοις τῶν ἀπαριθμηθέντων ἀρετῶν πάθεσι, πολλοὶ πολλάκις ἀδίκως κινδυνεύσι.

Τρία χαρακτηρίζει τὸν ἀληθῆ ἄρχοντα· τὸ ταπεινὸν πρὸς τὰς ἀφιερωμένας θεῷ, τὸ ἁπλοῦν ἐν ταῖς τραπέζαις, τὸ ἀπροσωπόληπτον ἐν τῇ κρίσει καὶ ἀδωροδόκητον καὶ ἀσυμβούλευτον. E

Ὁ ἄρχων εὐέντευκτος ἔστω τοῖς προσιοῦσιν, ἀλλὰ μὴ συγκαταφερέσθω, καὶ μὴ ὀξίσθω ὑπερηφάνοις τοῖς ἀρχομένοις, καὶ μὴ δηλέσθω τῇ ὄψει ἐλεῶν ἢ ὀργιζόμενος· μετὰ φρονήσεως ἔστω πρὸς τοὺς συνηγόρους, καὶ μὴ δεχέσθω τοὺς κεκωλυμένους.

Ὑπαρχοι δὲ λέγονται, οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἐξάρχοντες· ἔπαρχος δὲ ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. F

Leges.

DEBET Magistratus divinam naturam, quantum possibile est, imitari, & erga omnes misericors esse, injuriarum oblivisceus, injuriarum patiens, non propensus ad iram, personarum non acceptor, muneribus se corrumpi non sinens, & accusationibus convitiisque non facile & sine examinatione fidem dans. Ex eo enim quod Magistratus passionibus, quæ virtutibus enumeratis contrariæ sunt, obnoxius sit, multi injuste sæpenumero in periculum adducti sunt.

Tres sunt boni magistratus characteres; humilitas erga Deo consecratos, simplicitas in conviviis, in judiciis non respicere personas, & muneribus non corrumpi, facileque mutabilem esse.

Magistratus iis, qui ad eum adveniunt, affabilis sit, sed nec ita ut se contemni patiatur; & ne æquali conversatione cum provincialibus utatur; neque vultu misericordiam aut excandescentiam prodat: cum prudentia versetur circa advocatos, & prohibitos ne admittat.

Præfecti autem dicuntur, qui provinciis præsunt; Præfectus vero, qui Constantinopoli.

ΚΕΦ. ις'.

Περὶ τῶν ἐν ἀφέδρῳ γυναικῶν.

Ὁ ἅγιος ἱερομάρτυς Διονύσιος Ἀλεξανδρείας ἐν τῷ β'. κανόνι, τὰς ἐν ἀφέδρῳ οὔσας τῶν γυναικῶν, κελεύει μὴ προσιέναι τῇ θείᾳ τραπέζῃ μηδὲ τῶν ἁγίων

CAPUT XVI.

De mulieribus quæ sunt in abscessu.

SANCTUS Dionysius Alexandrinus martyr, in ii. Canone, mulieres quæ sunt in abscessu, ad sanctam mensam accedere, & divinis mysteriis

h commu-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

communicare prohibet. Neque enim quæ ſanguinis A fluxu laborabat, dominum attingere auſa eſt, ſed ſolam veſtimentorum fimbriam. Domini autem meminiſſe, & auxilium pro ſe eo modo affectis implorare, reprehenſioni non eſt obnoxium. Ei autem, qui non omnimodo purus eſt, ad ſancta ſanctorum accedere, lubricum eſt & periculoſum. Eas autem dicit eſſe in abſceſſu, quæ menſtruorum fluxu divexantur, quod à reliquorum ſede ut immundæ ſeparentur. Etenim Hebraicæ mulieres hoc paſſæ, in loco privato ſedentes, quietem agunt, donec ſeptem dies præterierint, & menſtruorum fluctus ſtiterit. Ejuſmodi autem mulieres nunc ſeorſim agunt, & non ſolum ab altari (ad quod rurſus accedere iis permiſſum eſt) B ſed & è templo, & templi porticu, ejiciuntur.

κοινωνεῖν μυστηρίων· ὑδὲ γὰρ ἡ αἱμορροοῦσα φαῦσαι τοῦ κυρίου τελάμωνος πλεῖω τοῦ κρασπέδου τῶν αὐτοῦ ἱματίων· μεμνῆσθαι δὲ τοῦ δεσπότου καὶ βοηθείας δεῖσθαι τυχεῖν καθ' ἑαυτὰς οὕτω διακειμένας ἀνεπίφθονον. τοῖς δὲ τῶν ἁγίων ἁγίοις τῷ μὴ πάντα καιρῷ ἐπισφαλὲς προσιέναι καὶ ἐπικίνδυνον. ὃν ἀφέδρῳ δὲ φησιν εἶναι τὰς ἀπὸ τῆς ῥύσεως τῷ ἐμμηνίων ἀνοχλουμένας διὰ ὃ κεχωρεῖσθαι αὐτὰς ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἕδρας ὡς ἀκαθαίρτους. αἱ γὰρ τῷ ἑβραίων γυναῖκες τοῦτο πάσχουσαι ἐν ἰδίῳ τόπῳ καθήμεναι ἡσυχάζουσιν, ἕως ἂν ἡμέραι παρέλθωσιν ἑπτά, καὶ ἡ τῷ ἐμμηνίων παύσεται ῥύσις. ἀλλὰ γὰρ αἱ τοιαῦται τοιοῦτοί εἶσι, οὐχ ὅπως τὸ θυσιαστηρίου, εἰς ὃν πάλιν τοῦταις ἐφεῖτο εἰσέρχεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἡ νεὼ καὶ τοῦ θεοῦ ἡ νεὼ τόπου ἐκβάλλονται.

Lex.

Novella autem xvii. Regis Leonis ſapientis, ſtatuimus, inquit, de mulieribus quæ pepererunt, ut quæ naturali profluvio expurgari ſolent, ſiquidem periculoſa alia infirmitate non laborent, uſque ad xl. dies differant, non initiatæ illuminationem, initiatæ vero divinorum myſteriorum perceptionem. Quod ſi eaſdem C morbus aliquis invaſerit, & vitæ abruptionem minetur, illæ illuminatione, hæ autem Sacramentis diguæ ſtatim habeantur. Quin & ſextus Timothei *Canon*, mulieribus, inquit, quæ ita affectæ ſunt, divinis myſteriis communicare, antequam expurgatæ fuerint, non licet.

Νόμος.

Ἡ δὲ ιζ'. νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ὁρίζομεν φησὶ περὶ τῶν τεκουσῶν γυναικῶν αἳ τῇ φυσικῇ καθαίρεσθαι εἰώθασι ῥύσει, ἑτέρας μὲν ὑπακειμένας αὐτὰς ὑπὸ κινδύνου ἀσθενείας μέχρι μ'. ἡμερῶν ὑφίστασθαι, τὰς μὲν ἀπλέστους ὑφώτισμα, τὰς δὲ μεμυσταγωγημένας πλεῖω τῶν θείων μυστηρίων μετάληψιν. νοσήματος δέ τινος αὐταῖς καταισκήψαντος, καὶ πλεῖω κατασφαλῆ ἀπειλοῦντος τοῦ βίου, τὰς μὲν τοῦ φωτίσματος, τὰς δὲ τῶν ἁγιασμάτων αὖθις ἀξιοῦσθαι. καὶ ὁ ς'. Τιμοθέου τὰς οὕτως ἐχούσας τῆς γυναικείας φύσεως καθαρθῆναι, ἀθέμιτον φησὶ τῶν θείων κοινωνεῖν μυστηρίων.

CAPUT XVII.

De Impuberibus.

D

IMPUBER in delictis non adjuvatur: veluti ſi furtum fecerit, vel damnum intulerit; etiamſi nihil ad eum exinde adveniat. Quære etiam iv. cap. præſentis literæ, & xxxiii. cap. literæ E. Quære etiam in viii. cap. literæ B. & in iv. cap. literæ A.

ΚΕΦ. ιζ'.

Περὶ ἀφηλίκων.

Ὁ ἀφήλιξ ἐν τοῖς ἁμαρτήμασιν οὐ βοηθεῖται, οἷς κλοπὴν ἢ ζημίαν ποιήσας, κἂν μηδὲν εἰς αὐτὸν ἐντεῦθεν περιέλθῃ. ζήτει καὶ ὃ δ'. κεφ. τοῦ πρόντος στοιχείου, καὶ ὃ λγ'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου. ζήτει καὶ ἐν τῷ ὀ. κεφ. τοῦ Β. στοιχείου, καὶ ἐν τῷ δ'. κεφ. τοῦ Α. στοιχείου.

CAPUT XVIII.

E

De Excommunicatione.

QUIN & ſequentia præcedentibus non apponenda eſſe quis dixerit, qui ad ea quæ dicta ſunt attendit; de iis, nempe, qui per gratiam veritatis Deo ſeparati fuerunt, ſua autem improba voluntate ad malas actiones tracti, fructum exinde adepti ſunt, à Deo ſegregari.

Decimus itaque ſanctorum Apoſtolorum Can. qui F cum excommunicato, inquit, in quocunque loco precibus communicaverit, is ſegregetur. Vel enim ex eo calumniatur, vel contemptum patitur, qui ei pœnas inflixit, ut qui *eundem* malè & injuſte ſegregaverit. Simplicitèr autem cum excommunicatis colloqui non prohibet.

Undecimus autem eorum Canon, cum Clerico qui depoſitus fuerit, & poſtea ſacra rurſus peregerit, unà comprecantem deponit.

ΚΕΦ. ιη'.

Περὶ ἀφορισμοῦ.

ΑΛΛΑ γὰρ καὶ ταῦτα συντεταχέναι τοῖς φθάσασι, τις ἂν φήσαιτο μὴ δεῖν, ὃς νῦν προσέχων τοῖς νενομισμένοις, φημὶ δὴ περὶ τῶν ὅσοις μὲν ὑπῆρξε τῇ χάριτι τῆς ἀληθείας ἀφωρίσθαι θεῷ, τῇ δὲ γε πονηρᾷ σφῶν προαιρέσει πρὸς τὰς φαύλους ἀπερρυηκότας τῶν πράξεων, καρπὸν ἐντεῦθεν ἐσχηκέναι, τὸ ἀφορισθῆναι θεοῦ.

Ὁ γοῦν ι'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, ὁ τῷ ἀφωρισμένῳ τῆς κοινωνίας φησὶν ἑνωθῆς κοινωνήσας ἐν οἱῳδήποτε τόπῳ, καὶ αὐτὸς ἀφορίζέσθω· ἢ γὰρ συκοφαντεῖται τοῦτῳ, ἢ καταπεφρόνηται ὁ ἐκεῖνον ἐπιτιμήσας, οἷα μὴ καλῶς ἀφορίσας μηδὲ δικαίως· ἁπλῶς μέντοι τοῖς ἐπιτιμηθεῖσιν ὁμιλεῖν οὐκ ἀπείργει.

Καθαιρεθέντα δὲ κληρικῷ, καὶ μὴ τοῦτο αὖθις ἱερουργήσαντα, σὺν συνευξαμένῳ κληρικῷ ὁ ια'. τῶν αὐτῶν κανόνων καθαιρεῖ.

Ο δὲ

Ο δὲ λϛ'. ὃν ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος τῆς κοινωνίας ἀφώρισεν, ἑτέρῳ δέχεσθαι μὴ ἐξέστω φησίν· εἰ δὲ ὁ ἀφορίσας οἴχεται θανών, ὁ τῷ ἐκείνου προεδρίαν διαδεξάμενος τὰ κατ' αὐτὸν δοκιμάσας, ἢ ἀφεῖναι ἢ ἐπιτίμιον ἐπιθεῖναι ἐξέτω τῷ ἄρξαντι. ἑτέρῳ δὲ οὐκ ἐφίησι ζῶντος ἀφεῖναι εἰ μὴ τῇ συνοδικῇ ἐξετάσει, καὶ ζῶντος καὶ τελευτηκότος τοῦ ἀφορίσαντος.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ θ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ ψηφίζεται, ὅτι τὸν μὴ ἀσυντρήτως ἀλλ' ἀξίως τῶν ἁμαρτημάτων καθαιρεθέντα κληρικὸν δεξάμενος εἰς ἱερατικὴν κοινωνίαν, καθαιρεθήσεται· καὶ ὁ τῷ ἀφορισθέντι συνδεξάμενος ἅμα τούτῳ πείσεται.

Τούτοις συνᾴδει καὶ ὁ ς'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, κληρικοὺς τε καὶ λαϊκοὺς ἀφορισμοῦ καθυπεζέντας δεσμοῖς οὐκ ἀπὸ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων μὴ ὑπ' ἄλλων λύεσθαι, πρὶν ἂν ἢ ὁ δεδεκὼς αὐτὸν, ἢ συνόδου κρίσις τὰ κατ' αὐτοὺς σκέψηται.

Ο δὲ τῆς ἐν Σαρδικῇ ιγ'. τὸν ἀκοινώνητον ὑπολαμβάνον παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου πρεσβύτερον ἢ διάκονον ἢ ὅλως τὸν κλήρου, ἑτέρῳ ἐπισκόπῳ τὰ κατ' αὐτὸν εἰδότι, εἰς κοινωνίαν μὴ δέχεσθαι· ὕβριν γὰρ τοῦτο φέρει τῷ ἀφορίσαντι.

Ο δὲ ιδ'. εἴ τινα τῶν τοῦ κλήρου θυμῷ ἐπιπλήττοι ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος πρὸς ὀργὴν ἀφορίσῃ, ὅπερ οὐκ ἔδει, ὁ μὲν φησὶν ἀδέον τοιοῦτον τῆς κοινωνίας χωρίζεσθαι, ἀλλ' ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὸν τῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην, ὑφ' ὃν ὁ ἀφορίσας τυγχάνει καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ ἀφορισμοῦ πρὸς αὐτὸν ἐξετάζεσθαι, μὴ δυσχεραίνοντος τοῦτο τοῦ ἐπισκόπου. οὕτω γὰρ ἡ βεβαιωθήσεται αὐτοῦ ἡ ἀπόφασις, ἢ μὴ καλῶς ἔχουσα διορθωθήσεται. πρὸ μέντοι τῆς πλείας διαγνώσεως οὐ δέον ἀναίδην προσιέναι τὸν ἀφορισθέντα κοινωνίᾳ· ἀλλὰ καὶ τοὺς λοιποὺς τοῦ κληρικοῦ τὸ προσῆκον νέμοντας σέβας τῷ ἐπισκόπῳ, (ὡς γε δὴ καὶ αὐτοῖς τὰ τῆς ἀγάπης δίκαια) ἐπιπλήττειν τῷ ἐπιμηνιῶντι πρὸς τὸν ἐπιμίαν ἀφηνιάζοντι, μέχρις ἂν ἡ ἐξέτασις τὸ δέον ἐπ' αὐτῷ ψηφίσηται. ὁ δὲ προσιόντα, τὸν μὴ ἐνδημοῦντος τοῦ οἰκείου μητροπολίτου ἀναπτῆναι τὸ τῆς ὑποθέσεως τῷ πλησιοχώρῳ, τὸ πολιτολόμενον παντὶ ἔθος ἐστὶ προσιέναι.

Τούτῳ συνᾴδει καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ρλϛ'. εἴ τις γάρ φησι τῶν ἐπισκόπων ὀργίλος, ὃν, ὅπερ οὐκ ἔδει, πρόχειρος κινηθεὶς, ἐξέωσέ τινα τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας, προνοητέον μήπως ἀδίκως ὁ ἐπιπληχθεὶς ἐκβέβληται. ἄδειαν τοιγαροῦν ἐχέτω τοῖς ὁμόροις προσιέναι τῶν ἐπισκόπων, παρ' ὧν καὶ ἡ τῆς αἰτίας ἀκριβὴς διαλήψεται ἐξέτασις· ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπίσκοπος πρᾴως φέρειν καὶ ἱλαρῶς τὴν ἐξέτασιν, καὶ τὴν τῶν πλειόνων προσηνῶς τιθεὶς ψῆφον ὑφ' ὧν ἡ κυρία ἢ ἄκυρος· ἢ αὐτὸς γνώμην ἡμήσεται.

Ο δὲ ε'. τῆς α'. Συνόδου, ἐφ' οἷς μέν φησι κατὰ τῶν ἡμαρτημένων ἀκοινωνήτων, παρὰ τῶν καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπων, εἴτε τοῦ κλήρου εἴεν εἴτε τοῦ λαοῦ, καὶ ἐξαιρούντα κρατεῖν κανόνα τὸν παρ' ἑνίων ἀποβληθέντας ἑτέροις μετρίτους μὴ εἶ. προνοητέον μέντοι γε δεῖ, μὴ ἄρα μικροψυχίᾳ ἢ φιλονεικίᾳ ἢ ἀπιδίᾳ ἢ ἑτέρᾳ οἱασδήποτε ἐμπαθείᾳ τῶν ἐπισκόπων, ἀπρονοήτως συμβεβήκῃ τὸν ἀνθρώπους ἡμέτερος· ζῶντα τοι καὶ παρὰ τῶν ἑτέρων γινομένας συνόδοις ἐξετάζεσθαι τὰ κατ' αὐτοὺς δίδωσι, καὶ ἢ τὸν ἀφορισθέντα ἀβλαβῶς ἐυλόγως ἐυπόνως, ἢ τὸν ἀβλαβῶς δυσχεραίνοντα τῇ ἀφωρίᾳ εὐγνωμόνως τιθέσθαι δέχεσθαι.

Porro Can. xxxii. quem proprius, inquit, Episcopus à communione segregavit, ne liceat alteri eundem suscipere. Quod si mortuus fuerit qui eum segregavit, qui ejusdem dignitati succedit, examinatione factâ, vel pœnas remittendi vel intendendi potestatem habeat. Alteri autem non permissum est hoc facere, nisi ex Synodica inquisitione, sive vivente aut mortuo excommunicante.

Eadem quoque decernit ix. Can. Syn. Carthaginensis; *nimirum* quod qui Clericum, non citra examinationem, sed pro criminum suorum meritis, depositum in sacerdotalem communionem susceperit, deponetur. Quodque qui unà cum segregato oraverit, eandem cum eo pœnam subibit.

His etiam concinit *Can.* vi. *Syn.* Antiochenæ, *statuens* Clericos & Laicos excommunicationis vinculis astrictos, ab Episcopis *suis*, & non ab aliis solvi debere, priusquam vel qui eum ligavit mortuus fuerit, vel communis Synodus circa ipsos inquisiverit.

Porro xiii. Can. Syn. Sardicensis, Presbyterum, *inquit*, vel Diaconum, vel aliquem omnino Clericum ab Episcopo suo excommunicatum, ne liceat alteri Episcopo ad communionem admittere; id enim *Episcopo*, qui eum excommunicavit, injuriam facit.

Canon autem xiv. Si quem Clericum proprius Episcopus ad iram propensus, per iram segregaverit (quod fieri non debet) non oportet, inquit, talem illicò à communione separari, sed ad Provinciæ Metropolitanum, cui subjectus est Episcopus qui segregavit, proficisci, ut segregationis causa coram eo examinetur, Episcopo *qui segregavit* id æquo animo ferente; sic enim sententia ejus confirmabitur, vel si injusta sit, corrigetur. Priusquam autem perfecta rei cognitio habeatur, non oportet is qui segregatur, ad communionem impudentèr accedere. Utique & reliqui Clerici Episcopo debitam reverentiam exhibentes, sicut & ipse iis charitatis jura, eum qui punitur & excussis habenis contumacitèr erga pœnam se gerit, corripiant, donec examinatio de eo statuat quod oportet. Quod autem addit Canon, licere, absente Metropolitano, viciniori Episcopo rem de qua agitur committere, nostri temporis consuetudo non admittit.

Huic concinit etiam cxxxix. Can. Syn. Carthagin. Si quis enim, inquit, Episcopus ad iracundiam propensus, quod fieri non oportet, subito commotus, aliquem ex Clericis sibi subjectis ab Ecclesia & communione expulerit, cavendum est, ne qui punitur, injuste ejiciatur; veniam igitur habeat Episcopos vicinos adeundi, à quibus accusatio strictæ examinationi subjiciatur; Quin & Episcopus examinationem æquo animo & humaniter ferre debet, & plurium suffragiis rem placide submittere, quibus ejusdem sententia vel rata vel irrita fiet.

Quintus autem primæ Synodi Canon, contra eos, inquit, qui sive Clerici sint, sive Laici, ab Episcopis qui sunt in unaquaque provincia, segregantur, valere oportet Canon, qui pronunciat, eos qui ab aliis ejecti sunt, non esse ab aliis admittendos. Prospicere autem oportet annon vel simultate, vel contentione, excommunicatos fieri contigerit. Quare à Synodis annuis quæ iis objecta sunt examinentur, & vel is qui injuste segregavit, juste reprehendatur, vel qui indignatur quod segregatus fuerit, pœnam æquo animo ferat.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Porro Can. iv. Syn. vii. Episcopus, inquit, qui turpis lucri gratia, aurum, vel argentum, vel aliquid aliud ab Episcopis, vel Clericis, vel Monachis, qui sibi subsunt, exigit, excusationes in peccatis excogitans (quæ nempe divinis canonibus non continentur) eosque, qui id quod exigitur non facile dant, segregatione ulciscens; vel ob aliquam aliam animi perturbationem quenquam Clericorum suorum à ministerio arcet, vel venerandum templum claudit, ne in eo divinum ministerium pro more perficiatur, in id quod non est sensu præditum suam insaniam immittens; est revera, inquit, sine sensu, iisdemque pœnis subjicietur: Episcopus nimirum à Metropolitano segregabitur; ille autem à Patriarcha juste subibit quod in alios injuste inflixit.

Αλλὰ καὶ ὁ δ'. τῆς ζ'. συνόδου, ὁ ἀισχροκερδῶς φησὶν εἰσπραττῶν ὁπίσκοπος· τὰς ὑπ' αὐτὸν ὁπισκόπους ἢ κληρικὰς ἢ μοναχὰς, ἢ χρυσὸν, ἢ ἄργυρον, ἢ οἱονδήποτε εἶδος, σοφιζόμενος σοφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, μὴ τοῖς θείοις δηλαδὴ ἐμπεδευομένας κανόσι, καὶ τὰς μὴ ῥᾳδίως πειζομένας ὃ ἐπιταχθὲν ἀφορισμῷ ἀμειώμενος, ἢ δι' ἑτέραν ἐμπάθειαν τῆς λειτουργίας ἀπείργων τινὰ τῷ ὑπ' αὐτὸν κλήρικῷ, ἢ ζεπτὸν κλείων ναὸν, ὥστε τὰς ἐν αὐτῷ τῷ θεῷ λειτουργίας ἐν αὐτῷ μὴ τελεῖσθαι, εἰς ἀναίσθητον ἑαυτῷ μανίαν ἐκπέμπων, ἀναίσθητος ὢν τοῖς ἔξι φησὶ, καὶ ταῖς αὐταῖς ὑποπεσόντα ποιναῖς· ὁ μὲν ὁπίσκοπος ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου ἀφοριζόμενος, ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου εὐλόγως ὑφισάμενος. ὁ δὲ εὐλόγως ἑτέρως ἐπίνευσε.

Paulus igitur divinus Apostolus, quasi Canonem imponens Ephesiorum Presbyteris, dixit, Argentum, vel aurum, vel vestem nullius concupivi; & quæ sequuntur. Et rursus; non debent liberi Parentibus thesauros recondere, sed parentes liberis. Quin & Petrus Apostolorum summus, Pascite, inquit, gregem Dei qui penes vos est, non per vim, sed voluntarie secundum Deum; non turpis lucri gratia, sed alacriter; non ut dominatum in Clerum exercentes, sed gregis exemplaria facti: non enim Clericis ut servis & ministris uti jubet, sed absque animi perturbatione & vi aliqua eos pascere & emendare.

Παῦλος γοῦν ὁ θεῖος ἀπόστολος. οἱονεὶ κανόνα τιθεὶς τοῖς Ἐφεσίων εἴρηκε πρεσβυτέροις, ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ αὖθις, οὐκ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. ἀλλὰ καὶ Πέτρος ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων ἀκρότης, ποιμάνατε, φησὶ, τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ, μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἑκουσίως κατὰ θεόν· μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως· μὴ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου. εἰ γὰρ ὡς δούλοις καὶ ὑπηρέταις χρῆσθαι τοῖς κληρικοῖς, ἀλλὰ γονεῖς ἐμπαθείας καὶ ἀνάγκης καλδίαν ποιμαίνειν τούτους καὶ διορθοῦσθαι.

Canon autem xxxii. Syn. Carthag. qui propter socordiam sive peccatum aliquod à communione segregatus fuerit, sive Episcopus, sive cujusmodicunque Clericus, quamvis sese injuria affectum existimet, non debet reprehensionem contemnere, donec ea quæ ipsi objiciuntur pleniori judicio confirmata fuerint. Quod si ante examinationem aliquibus communicasse deprehensus fuerit, ipse plenam depositionis sententiam jamjam adversus seipsum tulit.

Ο δὲ λϐ'. τῆ ὁ Καρθαγένη, ὁ διὰ ῥᾳθυμίαν φησὶν ἤτοι πλημμέλειαν τῆς κοινωνίας ἀφοριαθεὶς, εἴτ' οὖν ὁπίσκοπος, εἴτε οἱοσδήποτε κληρικὸς, εἰ καὶ ἀναξιοπαθεῖν οἴοιτο, οὐ χρὴ καταλιγωρεῖν αὐτὸν τῆς ἐπιπληξίας, μέχρις ἂν κρίσει τὰ κατ' αὐτὸν δοθῇ τελειωτέρᾳ· πρὸ δέ γε τῆς ἐξετάσεως εἰ κοινωνῆσαί τισι φωραθείη, ὑφ' ἂν φθάνοι κατ' αὐτοῦ αὐτὸς πάλαι ψῆφον ἐπενεγκὼν τῆς τελείας καθαιρέσεως.

Theodorus Balsamon. *Quod non oporteat absque causâ rationabili aliquem excommunicare.*

Θεοδώρου Βαλσαμών. ὅτι οὐ δεῖ δίχα λόγου αἰτίας ἀφορίζειν τινά.

Hinc dicunt nonnulli, quod qui non ob causam Canonibus vetitam excommunicatus fuerit, sed propter absurdam ipsius excommunicantis voluntatem, securè segregationem contemnet, & is potius qui segregavit pœnæ obnoxius erit. Si enim Episcopo indultum fuerit, seu rectè seu perperam Clericos & Laicos segregare, & necesse habeant ii qui puniuntur segregationem injustam pertimescere & servare, tyrannidem exercebunt Episcopi, & pietati insultabunt, & divini Canones malorum multorum auctores erunt; quod est maximè absurdum. Quare cum modificatione dicit Canon, si quis propter socordiam segregetur, forsan propter peccatum, quod sancti Patres & Canones vetant.

Ἐκ τούτου φασί τινες ὡς ὁ μὴ δι' αἰτίαν ἀφοριζόμενος, τοῖς θείοις ἀπειρημένοις κανόσι, δι' ἀλόγιστον μέντοι τοῦ ἀφορίζοντος θέλημα, ἀκινδύνως καταφρονήσει τοῦ ἀφορισμοῦ, καὶ μᾶλλον ὁ ἀφορίσας ὑπόδικος ἔσται κολάσει. εἰ γὰρ συκοφάντου ἢ ἀκαίρως ἄδικα δοθείη τῷ ἐπισκόπῳ κληρικούς τε καὶ λαϊκοὺς ἀφορίζειν, καὶ περὶ ἀνάγκην ἔχειν τοὺς ἐπιπλεμένους τὸ ἄκαιρον ἀφορισμὸν δεδιέναι καὶ φυλάττειν, καὶ τυραννίδος καταλυμήσουσιν οἱ ἐπίσκοποι, καὶ τὴ δυσσεβείας κατορχήσονται, καὶ πολλῶν κακῶν γλυσόνται οἱ θεῖοι κανόνες αἴτιοι, ὅτου ἀτοπίας ὑδεμίαν ὑποβολὴν καταλείπει. δίκη τοι τοῦτο καὶ μὴ ἀφορισθέντα, εἰ δίκη ῥᾳθυμίαν ἀφώρισταί τις, φησὶν ὁ κανών, δι' ἁμάρτημα τυχὸν ὅτου οἱ θεῖοι πατέρες καὶ κανόνες ἀπαγορεύουσι.

Canon autem cviii. ejusdem Syn. Clericum in Africa excommunicatum, si ad Romam trans mare vectus, sacra celebrare ausus fuerit, antequam plenum de eo judicium habeatur, depositioni subjicit.

Ο δὲ ρή'. αὐτῆς, τὸν ἐν Ἀφρικῇ τῆ κοινωνίας ἀφοριαθέντα κληρικὸν, εἰ εἰς τὴν Ῥώμην ἀφαιρεθεὶς ἱερουργῆσαι τολμήσειε πρὸ τελείας τῆς ἐκ' αὐτῷ κρίσεως, καθυποβάλλει τῇ καθαιρέσει.

Canon autem cxxxiii. nec non cxxxiv. Episcopus, inquit, qui dicit quenquam sibi crimen aliquod confessum esse, ob quod à communione ejici meretur, alter autem affirmat se nihil ejusmodi ei communicasse, Episcopus solus, contra eum qui confessus est testimonium ferens, non credetur; immo & ei communicare cogetur. Quòd si in conscientia

Ο δὲ ρλγ'. ἔτι δὲ καὶ ὁ ρλδ'. ὁ λέγων φησὶν ὁπίσκοπος. ὡς ὁμολογηθείη τις αὐτῷ πλημμα, οἷον τῆς κοινωνίας αὐτὸν ἐκβαλεῖν, ὁ δὲ ψευδείνεται μηδέποτε τοιοῦτό τι τούτῳ ὁμολογῆσαι, καὶ πιστευθήσεται μόνος καὶ τῷ δηλοῦντι ὁμολογησαμένου μαρτυροῦντος ὁ ἐπίσκοπος, καὶ μᾶλλον καὶ συγκοινωνεῖν ἐκείνῳ ἀναγκασθήσεται. εἰ δὲ ἀνοπαδῶν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἢ συνείδησιν ἢ σκανδαλιζόμενον ἐπ' αὐτῷ, ἐκ οἴεται δεῖν εἰς κοινωνίαν προσίεσθαι, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κοινωνῶν τῷ ἀφορισθέντι, μηδὲ οἱ ἄλλοι τούτῳ ὑπήκοοι κοινωνείτωσαν· ὥστε μᾶλλον εὐλαβεῖσθαι τὸν ἐπίσκοπον, μὴ λέγειν καθ' ἑνὸς ὅπερ ἀποδείξεσιν μὴ ἐλέγξαι παρ' ἑτέροις δύναται. Ζήτει δὲ ὧν τῷ γ'. κεφ. τοῦ αὐτόθι στοιχεῖου κανόνας ἀποστολικοὺς ιβ'. ιγ'. ις'. ἢ ὧν τῷ ις'. κεφ. τοῦ Π. στοιχ. κανόνας τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου θ'. ἢ ι'. ἢ Θεοφίλου έ.

A sua ægrè ferens, & de eo scandalizatus, eum ad communionem non esse admittendum judicet; quandiu ipse segregato non communicat, neque illi, *qui segregavit scilicet*, alii communicabunt Episcopi; ut magis caveat Episcopus, ne adversus aliquem dicat id quod demonstrationibus apud alios probare non potest. Quære etiam in cap. ix. præsentis literæ Canones Apostolicos xii. xiii. xvi. Et in xvi. cap. lit. Π. Neocæsar. Syn. Can. ix. & x. & Theophili Canonem v.

Νόμοι.

B

Ἡ δὲ Ἰουστινιάνου νεαρὰ πᾶσι φησὶ τοῖς ἐπισκόποις ἢ πρεσβυτέροις ἀπαγορεύομεν χωρίζειν τινὰ τῆς ἁγίας κοινωνίας πρὶν ἂν ἡ αἰτία δηχθῇ, δι' ἣν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες τοῦτο γίνεσθαι κελεύουσιν. εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα τῆς ἁγίας κοινωνίας χωρίζει τινά, ἐκεῖνος μὲν ὃς ἀδίκως τῆς κοινωνίας ἐχωρίσθη, λυόμενος τῷ χωρισμῷ ὑπὸ τοῦ μείζονος ἱερέως, τῆς ἁγίας ἀξιούσθω κοινωνίας· ὁ δὲ ἀδίκως τινὰ ταύτης χωρίσαι τολμήσας, ὑπὸ τοῦ ἱερέως ὑφ' ὃν τέτακται, χωρισθήσεται τῆς κοινωνίας, ἐφ' ὅσον ἂν χρόνον ἐκεῖνος συνιδῇ, ἵνα ὅπερ ἀδίκως ἐποίησε, δικαίως ὑπομείνῃ.

Leges.

Dicit autem Justiniani Novella, Omnibus Episcopis & Presbyteris interdicimus, quempiam à sancta communione separare, priusquam ostensa fuerit causa propter quam Ecclesiastici Canones hoc fieri præcipiunt. Si quis autem præter hæc à sancta communione quempiam separaverit, ille quidem qui injuste à communione separatus est, à majori Sacerdote separatione solutus, sancta communione dignus habeatur: qui autem injustè aliquem ab ea separare ausus fuerit, à Sacerdote cui subest, communione movebitur, quandiu ei visum fuerit, ut quod injustè fecit, justè sustineat.

C

Οὐ δεῖ τοὺς ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς ἀναγκάζειν τινὰς καρποφορεῖν ἢ ἀγγαρείας διδόναι, ἢ τοὺς μὴ οὕτω ποιοῦντας ἀφορίζειν, ἢ ἀναθεματίζειν, ἢ μὴ διδόναι κοινωνίαν, ἢ μὴ βαπτίζειν, ἀθέμιτον γάρ.

Non oportet Episcopos vel Clericos cogere aliquos fructus offerre, vel angarias dare, vel eos qui non ita faciunt segregare, vel anathematizare, vel communione movere, vel non baptizare; nefas enim est.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

INITIUM LITERÆ B.

CAPUT I.

De Sacro Baptiſmo.

JAM vero cum ad proximam Literam perventum ſit, operæpretium erit de Sacro Baptiſmo diſſerere.

Canon S. Apoſtolorum xlvi. eum qui juxta Domini præceptum & Apoſtolicam traditionem vero baptiſmo dignus habitus fuerit, non denuò baptizare jubet; eum autem qui ab impiis nefarie pollutus potius quàm baptizatus fuerit, ſine aliqua difficultate rebaptizare. Quod ſi quiſquam verum baptiſmum aſſequutus, ab impiis poſtea pollutus fuerit, unguento duntaxat inungatur: id enim ſacri baptiſmi pars eſſe creditur. Eum autem qui ſecus fecerit, ſive Epiſcopus ſit, ſive Presbyter, omnino depoſitione mulctandum ſtatuit; ut qui crucem Domini irrideat, & ſalutiferam ejus mortem pro ludibrio habeat. Dicit enim divinus Apoſtolus, *Nam ſi ultro peccaverimus poſt acceptam cognitionem veritatis, non adhuc pro peccatis reliqua eſt hoſtia*, ſive per baptiſmum luſtratio; una enim eſt Chriſti mors, & unus, qui purgat, baptiſmus. Eadem etiam ſtatuit Canon l. Syn. Carthag.

Canon autem ſanct. Apoſt. xlviii. in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti, juxta divinum Domini ſermonem, baptizare jubet, non autem in nomine trium principii expertium, vel trium Filiorum, vel trium Paracletorum; unus enim eſt ſine principio Pater, propter incauſalitatem, & unus Filius propter ineffabilem generationem, & unus Paracletus Spiritus ſanctus propter ſuam ab ingenito proceſſionem. Epiſcopi autem & Presbyteri qui ſecus fecerint, pœnæ depoſitionis obnoxii ſunt.

Canon autem xlix. tria unius myſterii baptiſmata perficere *jubet*, (tres nempe immerſiones in uno baptiſmo, & ad unamquamque immerſionem, unum S. Trinitatis nomen pronunciare) non autem unum baptiſmum qui datur in mortem Domini; hoc eſt, eum qui baptizatur, ſemel immergere, & uni immerſioni mortem Domini aſcribere, uti veſana Eunomianorum hæreſis decernit: cujus rei meminit vii. Can. ii. Syn. non enim dixit Dominus in mortem meam baptizate, ſed, *Profecti docete omnes gentes, baptizantes ipſos in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti.* Epiſcopum autem vel Presbyterum qui ſecus fecerit, à Sacerdotio deponit. Quære etiam in ii. cap. literæ A. cap. viii. Syn. ii. ex quo clarius diſces, quos rebaptizare, & quos ſacro duntaxat unguento inungere oporteat.

Canon autem xlviii. Syn. Laodic. illuminatos ſupercœleſti Chriſmate inungere jubet; id enim per preces & Spiritus ſancti invocationem ſanctificatum, eos qui inunguntur ſanctificat, & regni cœleſtis Chriſti participes facit; niſi vitæ impœnitentia, & operum malitia nos ab eo alienos reddat.

Dicunt autem nonnulli ſacrum chriſma unguentum referre à meretrice ad pedes Jeſu effuſum: quippe quod utrumque ſepulturam & reſurrectionem denotet.

Canon autem xxxi. & lix. Syn. vi. nec non xii. Syn. quæ dicitur prima & ſecunda, Sacerdotem qui in

A

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Β. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ

ΚΕΦ. α'.

Περὶ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος.

ΑΛΛΑ γὰρ ὅτι ὁ λόγος ἤδη μετιόντες στοιχεῖον, τὰ πρέποντα περὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, πρόκειται οἶμαι διεξιέναι.

Ο μζ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κελεύει, τὸν μὲν τῇ ἀληθινῇ ἐξομολογίᾳ βαπτίσματος, ὡς ὅσιον νομίσαντα ἐπίταγμα, καὶ ἐκ τῶν ἀποστόλων ἔχοντα παράδοσιν, μὴ ἀναβαπτίζειν κωλύει. τὸν δὲ μὴ δυνατέως πρὸς τὰ ἀσεβῶν μολυσμάτων μᾶλλον ἢ βαπτισθέντα, μηδὲν ὑποδιάζοντας ἀναβαπτίζειν. εἰ δὲ τὸν μὲν ἀληθινὸν ἤδη βαπτισάμενον ἔτυχεν, πρὸς δὲ τὰ ἀσεβῶν μεμόλυνται ὕστερον, μύρῳ χρίεσθαι μόνῳ· ἔστι γὰρ μέρος τῆς τελειότητος τὸ θείου βαπτίσματος. τὸν δὲ μὴ ὕτω ποιοῦντος, εἴτε ἐπισκόπου, εἴτε πρεσβυτέρου, πλείαν καταψηφίζεται πάντως καθαίρεσιν, ὡς ἐγγελῶντα τῷ σταυρῷ τοῦ κυρίου, καὶ τὸ σωτήριον αὐτοῦ πάθος παρακωμῳδοῦντος δηλονότι. φησὶ γὰρ ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἑκουσίως ἁμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τὸ ἐπιγνῶναι τὴν ἀλήθειαν, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, ἤτοι διὰ βαπτίσματος κάθαρσις· εἷς γὰρ ὁ τοῦ χριστοῦ θάνατος, καὶ ἓν τὸ καθαρτήριον βάπτισμα. τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ν'. διαγορεύει.

Ο δὲ μθ'. αὐτὸς τῶν ἁγίων ἀποστόλων, εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα βαπτίζειν, κατὰ τὸ κυρίου πρόσταγμα λόγιον, ἀλλὰ μὴ εἰς τρεῖς ἀνάρχους ἢ τρεῖς υἱοὺς ἢ τρεῖς παρακλήτους. εἷς γὰρ ὁ ἄναρχος πατὴρ διὰ τὸ ἀναίτιον, καὶ εἷς υἱὸς διὰ τὸ ἄῤῥητον γέννησιν, καὶ εἷς ὁ παράκλητος πνεῦμα τὸ ἅγιον, διὰ τὸ ἐκ τοῦ ἀγεννήτου ἐκπόρευσιν· οἱ δὲ μὴ ὕτω ποιοῦντες ἐπίσκοποι ἢ πρεσβύτεροι ἐπιτιμίαν ὑφίστανται τὴν καθαίρεσιν.

Ο δὲ νε'. τρία βαπτίσματα μιᾶς μυήσεως ἐπιτελῶν, τρεῖς δηλαδὴ καταδύσεις ἐν ἑνὶ βαπτίσματι, καὶ ἑκάστῃ τοῦ καταδύσεων, ἐν ὄνομα τῆς ἁγίας ἐπικλήσεως τριάδος· ἀλλὰ μὴ ἓν βάπτισμα εἰς τὸν θάνατον τοῦ κυρίου διδύμων, τυπίσει ἅπαξ καταδύειν τὸν βαπτιζόμενον, καὶ εἰς μίαν καθάδυσιν τὸν τοῦ κυρίου ἐπιφημίζειν θάνατον, οἷς ἡ ἀσεβὴς αἵρεσις τῶν Ευνομιανῶν αἱρετίζεται· ἧς καὶ ὁ ζ'. τῆς β'. συνόδου κανὼν μέμνηται. ὁ γὰρ εἶπεν ὁ κύριος, εἰς τὸν θάνατον μου βαπτίσατε, ἀλλὰ πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. τὸν δὲ μὴ ὕτω δρῶντα ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον, τῇ ἀφαιρέσει ζημιοῖ τῆς ἱερωσύνης. Ζήτει καὶ ἐν τῷ ϛ'. κεφ. τοῦ Α'. στοιχείου. τὸ ζ'. κεφάλαια τὸ ϛ'. συνόδου. ἀφ' ὧν δὴ καὶ εἴζῃ σαφῶς τίνας δεῖ ἀναβαπτίζειν, καὶ τίνας μόνον χρίειν τῷ θείῳ μύρῳ.

Ο δὲ τὸν Λαοδικείᾳ μη'. καὶ τῷ ἐπουρανίῳ χρείσματι μύρῳ τοὺς φωτιζομένους ἀποσφραγίζεσθαι· ζητεῖται γὰρ ἡ δίχαιος καὶ τῇ ἐπικλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἁγιαζόμενον τοὺς χριομένους ἁγιάζει, καὶ μετόχους τῆς ἐπουρανίου τοῦ Χριστοῦ βασιλείας καθίστησιν, εἰ μὴ ὁ τὸν βίον ἠμελημένον, καὶ τὰ τῶν ἔργων φαυλότης ἡμᾶς ταύτης ἀλλοτριώσειεν.

Τύπον δέ τινες φέρειν φασὶ τὸ ἅγιον μύρον, τῆς διὰ τῆς πόρνης ἐπιχεθέντος τοῦ Ιησοῦ μύρου, δήλωσιν γὰρ ἐκείνου καὶ τοῦτο, ταφῆς καὶ ἀναστάσεως.

Ο δὲ λα'. τῶν ϛ'. συνόδου, ἔτι δὲ καὶ ὁ νθ'. ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου ις'. μία καταγορεύει

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ψήφῳ ἢ ἔξω γυώμῃ τῶ ἐγχωρίῳ ἐπισκόπῳ βαπτίζοντα ἱερέα ἐν οἰκητηρίῳ ἐνδον οἰκίας τυγχάνοντι.

A Oratorio quod est intra domum, præter sententiam istius regionis Episcopi, baptizaverit, communi suffragio deponunt.

Ὁ δὲ οη'. αὖθις τ ς'. συνόδου, καὶ ὁ τ ἐν Λαοδικείᾳ μς'. τὸν πρὸς τὸ σωτήριον ἑτοιμαζόμενον βάπτισμα, τὴν τῆς πίστεως πρότερον ἐκμεμαθάνειν μυστήριον ἐπισκήπτουσι, καὶ τῇ ε'. ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος ἑκάστης, ᾧ ἐπισκόπῳ, ἢ ᾧ πρὸς αὐτὸ ἐπιτεταγμένῳ κατηχεῖν αὐτὸν πρεσβυτέρῳ, ἐπαγγέλλειν ἃ μεταδίδοται τῆς ἑβδομάδος· ἵνα μὴ βαπτισάμενος, καὶ τῇ μυήσει τῶ καθ' ἡμᾶς μυστηρίου ἀσφαλὴς ἱδρυμένος μὴ διαθεθεὶς, αἱρετικοῖς λόγοις καὶ νόθοις ὑποσυρῇ.

Canon autem lxxviii. vi. Syn. & xlvi. Laodic. eum qui ad salutarem baptismum se comparat, fidei prius mysterium edisce jubet, & quinto uniuscujusque septimanæ die, quæ singulis septimanis didicerit, Episcopo, vel Presbytero, cui ejusdem examinandi provincia ab Episcopo delegatur, recitare: ne postquam baptizatus, & in mysterii nostri initiatione non firmitèr stabilitus inventus fuerit, spuriis hæreticorum verbis seducatur.

B

Ὁ δὲ τ αὐτῆς ἐν Λαοδικείᾳ μέ'. τὸν μὴ κῷ πᾶσαν τ ἁγίαν τεσσαρακοστὴν διὰ νηστείας καὶ λιτῆς ἀσκήσεως διανυσθέντα, οὐκ ἐφίησι κῷ· ὃ μέγα βαπτίζεσθαι σάββατον· νόμος γὰρ ἦν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τούτῳ πλείω, τοὺς κατηχουμένους βαπτίζειν· ἤγουν ὃ βάπτισμα τ ταφὴν ζωγραφεῖ καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ κυρίου· κἀκεῖνο ὃ σάββατον, μεσάζειόν ἐστι τῆς ταφῆς καὶ τ ἀναστάσεως. ὅσοι γὰρ φησιν ὁ ἀπόστολος ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον τοῦ κυρίου ἐβαπτίσθημεν· καὶ αἱ τρεῖς γὰρ καταδύσεις τ τριήμερον αὐτοῦ ταφὴν καὶ ἀνάστασιν ὑποσημαίνουσιν.

Canon autem xlv. ejusdem Syn. Laodic. eum qui tota sancta Quadrag. per jejunium cæteraque exercitia non lustratur, in magno Sabbato baptizari non finit; (Lex enim erat in Ecclesia ut in eodem omnes ferè Catechumeni baptizarentur:) Baptismus enim sepulturam & resurrectionem Domini exactè refert; Sabbatumque illud medium est inter sepulturam & resurrectionem. *Quotquot enim*, inquit Apost. *baptizati fuimus, in mortem Christi baptizati fuimus*; Tres autem immersiones, triduam ejus sepulturam & resurrectionem denotant.

C

Εἰ δέ τις νοσῶν, ὁ μζ'. φησὶ, καὶ ἐν ἀρῷ κινδύνῳ γενόμενος, τῆς θείου ἀξιωθεὶη βαπτίσματος, πρὸ γὰρ τῆς εὐσεβείας κατηχηθῆναι, ῥᾴστως τῆς νόσου μεμαθανέτω τῆς πίστεως τὸ μυστήριον, καὶ ὅπως χάριτι καὶ δωρεᾷ μηδὲν προσενεγκάμενος, τῆς τῶν ἁμαρτημάτων ἐνοχῆς ἀφεθεὶη, ὑπογνώσεώς τε ἀξιωθεὶη τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ διὰ τὸ βαπτίσματος.

Quod si quisquam, inquit ejusdem Syn. Can. xlvii. morbo laborans, & in extremo periculo constitutus, priusquam in articulis religionis instructus fuerit, baptizetur, à morbo convalescens, fidei mysterium edisca, & quomodo nihil afferens, per meram gratiam à peccatorum reatu liberatus, & cognitione veri Dei dignus habitus fuerit.

Ὁ δὲ τ ἐν Νεοκαισαρείᾳ ιβ'. ᾧ διὰ νόσον βαπτισάμενον καὶ ἐξόμπτη ταύτης γενόμενον ἱερᾶσθαι οὐκ ὑπομένει, οἷα μὴ προαιρέσει ὃ ἀγαθὸν ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης ἴσως ἑλόμενον, τ φιλήδονον βίον μεταδιώκοντα πρότερον καὶ φιλήσαρκον. εἰ μήπου διὰ τ εἰσπεσὸν πρὸς τὴν πίστιν σπουδὴν, καὶ τ τῶν ἀνθρώπων σπάνιν συναγόμενος ἠξιοῦτο.

Canon autem xii. Syn. Neocæsar. eum qui propter morbum baptizatus fuerit, & postea convaluerit, ad ordines provehi non finit; utpote qui bonum forsan D non ex instituto sed necessitate elegerit, cum prius vitam carnalem & voluptuariam transegisset; nisi propter sequens in fide studium, & hominum inopiam, id ei indultum fuerit.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ μή'. βαπτίζειν ἀπείρηκε τ νόσοις, ἢ ἑτέροις συμπτώμασι, ὃ ὑγιὲς ἀφῃρημένον τοῦ νοῦ· εἰ μὴ βαίως μικρὸν, τὴν ὑπὲρ τῆς πίστεως προαίρεσιν, καὶ τὸν προσήκοντα πόθον σημήνειε τῇ φωνῇ. εἰ δ' ὃ πρὸ τῆς ἀσθενείας μαρτυρηθεὶη ὃ βάπτισμα ὑπεζητηκὼς, καὶ δι' αἰτίας τινὰς ὑποφθέμενος, ἀναμφιβόλως βαπτισθήσεται. ζήτει καὶ ἐν ᾧ α'. κεφ. τοῦ Α. στοιχείου, ἡμ. ιϐ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου.

Canon vero xlviii. Syn. Carthag. eum qui præ morbo aliove casu sanitate mentis privatus fuerit, baptizare prohibet, nisi parùm convalescens voluntatem suam circa fidem & debitum desiderium voce significet. Quod si eum, antequam ægrotaret, baptismum quæsivisse, eumque aliquas ob causas distulisse, testimonio probatum fuerit, absque omni difficultate baptizabitur. Quære E etiam in primo cap. literæ A. Canonem xii. Syn. Ancyranæ.

Ὁ δὲ ς'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, τ γυναικὰς ἐγκύμονας ὅτε ἀπείρηκε βουλομένας βαπτισθῆναι. οὐ γὰρ κοινωνεῖ ταύταις τὸ φωτίσμα· καὶ τὸ ἔμβρυον, μήπω κρᾶσιν τῆς φύσεως δεξάμενον τοῦ τε ἀγαθοῦ προαίρεσιν καὶ τοῦ χείρονος, οὐδὲ οἷόν τε ταῦτα ἐνεργάζεσθαι, ὅπως ἔχουσι κατάθεσεως. τὰ δὲ γε νήπια ἀπὸ τῶν ἀναδόχων κατατιθέμενα, καὶ ἔργοις αὐτοῖς φωτιζόμενα, τῆς θείας κοινωνοῦσιν ἐλλάμψεως.

Canon autem xii. Syn. Neocæsar. mulieres prægnantes, quando voluerint, baptizari non prohibet. Embryon enim in baptismo cum iis nihil habet commune; quippe quod à natura boni & mali electionem non habeat, & impossibile sit ut præstet ea quæ in baptismo polliceri debet. Infantes autem per susceptores suos deponentes, eorumque operibus illuminati, sacrosancti baptismi participes fiunt.

Ὁ δὲ ς'. τῆς Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας ἡ κατηχουμένη γυνὴ φησιν, εἰ κῷ τ ἡμέραν ἐν ᾗ βαπτισθῆναι προσέθετο, τὰ κατ' ἔθος αὐτῇ συμβαίη, εἰς τ ὑστεραίαν ὑπερτιθέσθω τὸ φώτισμα. F

Canon autem vi. Timothei Alexandrini, mulier inquit, catechumena, si eo die, in quo baptizari destinaverat, quod mulieribus solet ei accidat, baptismum in diem sequentem differat.

Ὁ ᾗ α'. αὐτοῦ, εἰ παιδίον φησὶ, κατηχούμενον, ἢ καὶ ἀνὴρ τῆς ἱερᾶς πληρουμένης θυσίας προσελθὼν, ἀπονήρως τ θείων μεταλήψεται δώρων, ἀγνοοῦντος ὃ ἱερέως εἰ τοῦτον κατηχούμενον, οὐδὲ βαπτίζεσθαι, ὑπὸ γὰρ τοῦ κυρίου προσκέκληται.

Ejusdem i. Canon, si puellus, inquit, catechumenus, vel vir, dum sacra fit oblatio, adveniens, sacrorum donorum particeps factus fuerit, Sacerdote nesciente, an baptizatus sit, necne, statim baptizetur; à Deo enim vocatur.

Vice-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Viceſimus autem Magni Baſilii Canon, hæreticæ, A inquit, mulieres, quæ nondum baptiſmo dignæ habitæ ſunt, ſed in ordine adhuc catechumenorum manent, ſi virginitatem profeſſæ ſeſe poſtea viris tradant, ut fidem fallentes non ſunt puniendæ; quæcunq; enim dicit lex, iis dicit qui ſub lege ſunt, baptizatæ autem delictorum omnium ante baptiſmum admiſſorum veniam conſequuntur, ſiquidem omnes qui credunt & baptizantur, pro peccatis baptiſmum præcedentibus nulli omnino pœnæ obnoxii ſunt. Hæc enim ſunt præcipua ſpiritualis regenerationis privilegia.

Ο δὲ κ'. τῦ μεγάλυ Βασιλείυ, Ζὰς αἱρετικὰς γυναῖκας, ϗ μήπω τῦ θείυ ἠξιωμένας βαπτίσμαΤΘ., ἀλλ' ἐν τῇ τῶν κατηχυμένων τάξῃ ϖᾶσιμενέσας εἰσέτι, εἰ ϖαρθενίαν ὁμολογήσαιεν, εἶτα ἀνδράσιν ἑαυτὰς ὀκδοῖεν, μὴ καταδικάζεσθαι ὡς ψυσαμένας τὴν ὁμολογίαν· ὅΘ γὰρ ὁ νόμΘ. λέγ, τοῖς ἐν ϕ νόμῳ λαλ, βαπτισάμεναι γὰρ τὰ ϖρὸ τῦ βαπτίσματΘ. σφαλμάτων ἁπάντων συγχώρησιν ἔχυσιν, ἐπεὶ ϗ σύμπασαι οἱ πιϛεύσαντες ϗ βαπτισάμενοι, εἰ δ' ὑπεναντίως ὑπέχυσι δίκην ἀνθ' ὧν ϖρὸ τῦ βαπτίσματΘ. ἥμαρτον. ταῦτα γὰρ τὰ ϖρεσβεῖα ἐξαίρετα τῆς ϖνευματικῆς ἀναγεννήσεως.

Quartus autem Theophili Alexandrini de quodam B cum ſorore ſuâ polluto, Si, inquit, ante baptiſmum cum illâ coïit, & poſtea ab eâ abſtinuit, maneat Diaconus; ſacroſanctus enim baptiſmus priora ejus peccata expurgavit. Sin autem eam poſt baptiſmum etiam habuerit, è Clero ejiciatur: ei autem qui eundem ex ignorantiâ ordinavit, nihil exinde damni inferetur.

Ο δὲ δ'. τῦ Θεοφίλυ Αλεξανδρείας ϖερί τινΘ. τῆ ἰδίᾳ συμϕθαρέντΘ. ἀδελφιδῆ, εἰ μὲν ϖρὸ τῦ βαπτίσματΘ, ϕησί, ζύτῃ ἐμίγνυτο, ϗ μὴ τῦτο ταύτης ἀπέχετο, μενέτω ϗλήρυΘ., τὸ γὰρ ἅγιον βάπτισμα τὰ ϖρῶτα αὐτῦ ἐκάθηρεν ἁμαρτήματα· εἰ δὲ μὴ τὸ βάπτισμα ἔχε ταύτῃ, ἐκβληθήτω τῦ κλήρυ· ϖῷ δὲ ἐξ ἀγνοίας αὐτὸν χειροτονήσαντι οὐδὲν βλάβΘ. ἐκ τύτυ γενήσεται.

Quartus autem S. Cyrilli Canon, Si qui, inquit, Catechumeni exiſtentes ſegregationi ſubjiciantur, propter delicta pœnam ſubeuntes, & moribundi ſint, baptizentur, & gratiæ non participes è vivis ne C excedant.

Ο δὲ δ'. τῦ ἁγίυ Κυρίλλυ κἀκεῖνον, ἐὰν χωρισμὸν ϕησιν ὑϖομείναντί τινες τ κατηχυμένων, ϖλημμάτων ἕνεκεν ἐπιτιμηθέντες, ϗ μέλλωσι τελευτᾶν, βαπτιζέσθωσαν; ϗ μὴ ἀμέτοχοι τῆς χάριτΘ. τ ἀνθρωπίνων ἀποδημείτωσαν.

Secundus autem Timothei Alexandrini Canon, catechumenum Dæmone obſeſſum baptizari vetat, antequam ab impuro dæmone purgetur. Nefas enim eſt, ut qui ſe impuro dæmoni pro domicilio dat ſuâ ad malum propenſione, lucem etiam divini Spiritûs ſuſcipiat, à tenebroſo & malo ſpiritu non penitùs liberatus. Eum autem moribundum baptizare jubet, ne vacuus è vita excedat, divinæ gratiæ viaticum ſecum non exportans.

Ο δὲ β'. τῦ Τιμοθέυ Αλεξανδρείας κατηχύμενον δαιμονῶντα, ϖρὶν ἢ τῦ ἀκαθάρτυ δαίμονΘ. καθαρθῆναι, καλύειν βαπτίζεσθαι. ἀθέμιτον γὰρ τ ἑαυτὸν τῷ ϖονηρῷ δαίμονι εἰς ὀικοκηΣιν τῇ ϖρὸς τὰ φαῦλα ῥοπῇ, ϗ τὸ ϕῶς τῦ ἁγίυ ϖνεύμαΤΘ. ὑϖοδέχεσθαι, μὴ ϖελέως ἀϖαλλαγήναι τ ϖονηρῦ ϗ ϖονηρῦ ϖνεύμαΤΘ.. εἰ δὲ ἡ ϖαλαιὰ τύτῳ ἐϖισαίη, καλύειν βαπτίζεσθαι, ἵνα μὴ κενὸς ἐξέλθοι τῦ βίυ, ὃ ἐφόδιον μὴ τ θείας φέσεων χάριτΘ.

D

Ejuſdem autem iv. Canon, Si vero Catechumenus, inquit, non à dæmone obſeſſus ſit, ſed præ morbo mente excidat, ita ut voce ſublata reſpondere non poſſit, quoniam prius voluntatem amplectendi fidem oſtenderat, ex inſtituto ſuo Catechumenis adnumeratus, abſque omni difficultate baptizabitur.

Ο δὲ δ'. εἰ δὲ μὴ ὑϖὸ δαίμονΘ., ϕησὶν, ὁ κατηχύμυΘ. ἐνοχλεῖται, ἀλλ' ὑϖὸ νόσυ τ ϕρενῶν ἐξεκρέσθη, ὡς μηδὲ ἀποκρίνεως οἵός τε ᾖ, ἀϕῃρημένυΘ. ϗ τ ϕωνῆ· ἀλλ' ἐϖεὶ ϕιλοτίΘς ἔδειξεν ἐκ ϖροαιρέσεως τὴν ϖίσιν ἀσπάζεσθαι, ἐκεῖνον εἰς τὸς κατηχυμένυς καλεσθείς, ἀναμφιβόλως βαπτισθήσεται.

Canones autem Synodi Carthaginenſis cxii. & cxiii. eos anathemate feriunt, qui dicunt, quod Adam ab initio factus fuit mortalis, & moriturus eſſet, licet mandatum non tranſgreſſus foret; quodque mors per peccatum non ingrediebatur. Eccleſia enim eum nec mortalem nec immortalem à Deo factum eſſe credit, ſed medium inter magnitudinem & humilitatem, utriuſque ſcilicet capacem, uti præclarus Theologus dicit, vel naturæ rationalis magnitudinem, & ſenſitivæ humilitatem habentem; anima enim hominis à divina inſpiratione ſuum eſſe ſortita, corpore luteo excellentior evaſit. Donum autem liberi arbitrii accipiens, & malum pro bono amplectens, vitam pro morte commutavit. Quoniam ergo *per unum tranſgreſſorem peccatum* (ut inquit Apoſtolus) *in mundum intravit, & per peccatum mors, & ſic per omnes homines mors pervaſit:* nimirum ut hæreditas paterna ad poſteros deſcendit; *in quo* enim *omnes*, inquit, *peccaverunt*, neque Infantes à peccato Adami immunes ſunt, in quantum eorum conceptio in tranſgreſſione facta ſit: ex voluptate enim erat coitus & ſequens conceptio: & niſi lex matrimonio ſuppetias ferret, id etiam peccatum reputaretur, cum amor voluptatis & carnalis appetitus ad illud incitet, quantumvis liberorum procreationi inſerviat. Si igitur hominum procreatio cauſam habeat carnis concupiſcentiam, infantes recens nati à primi Parentis peccato non

E

F

Ο δὲ ϗ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ριβ'. ϗ ριγ'. ἀνάθεμα καταψηφίσθωσι τ λεγόντων ὅτι ἄνθρωϖος ἐξ ἀρχῆς ὁ Αδὰμ ἐϖλάσθη, ϗ τεθνήξεσθαι ἤμελλε, κἂν εἰ μὴ ϖαρέβη τὴν ἐντολὴν, ϗ νὴ ἐξ᾽ τὴν ἁμαρτίαν ἐϖεισῆλθεν ὁ θάνατΘ. ἡ γὰρ ἐκκλησία, ὅτι ἄνθρωϖον αὐτὸν δοξάζῃ ϖλασθῆναι ϖαρὰ θεῦ, οὔτε ἀθάνατον, ἀλλὰ μέσον μεγέθους ϗ ταπεινότητΘ., δεκτικὸν δηλαδὴ τ αὐτῇ ἀμφοτέρων, ὡς ὁ τ θεολογίας ἐϖώνυμΘ. ἔϕη, ἢ ὡς μετέχοντα ϗ τῦ μεγέθους τῆς νοερᾶς ϕύσεως, ϗ τ ταπεινότητος τῆς αἰσθητῆς ϕύσεως, ψυχὴ γὰρ ἀνθρώϖυ ϗλῷ τῦ ἰδίυ ἐμϕυσήμαΤΘ. δῶρον ἑκὼν ἐληϕὼς ϗ τὸ αὐτεξούσιον, ϗ τὰ τῆς κακίας ἀντὶ τῆς ἀρετῆς ἑλόμενΘ., τ θάνατον ἠλλάξατο τῆς ζωῆς. ἐϖειδὴ τοίνυν δι᾽ ἑνὸς τ ϖαραβεβηκότΘ. ἡ ἁμαρτία εἰς τ κόσμον, εἰσῆλθεν, ὡς εἴρηκεν ὁ ἀϖόστολΘ., ϗ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατΘ., ϗ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώϖυς ὁ θάνατΘ. διῆλθεν, ὥσϖερ τις κλῆρος δηλαδὴ ϖαντῷΘ. διαβὰς ὅτι τὲς ἐξ ἡμῶν, ἐϕ᾽ ᾧ γὰρ ϖάντες ϕησὶν ἥμαρτον, οὐδὲ τὰ νήϖια τῆς τῦ Αδὰμ ἔρα ἁμαρτίας ἐλεύθερα, ὡς τῆς συλλήψεως αὐτῶν ἐν ἀνομίαις γενομένης· ἐξ ἡδονῆς γὰρ ἡ Cυναφεια, ϗ ἡ ἐϖομένη σύλληψις· ϗ εἰ μὴ ὁ νόμΘ. ἐϖεκύρῳ τῷ γάμῳ, ἁμαρτία ἂν ἐλογίζετο, ϕιληδονίας σαφῶς ϗ ὀρέξεως σαρκικῶς κινήσεις εἰς αὐτὸν, κἂν ἐξ᾽ ϖαιδοϖοιΐαν γίνηται. εἰ οὖν αἰτίαν ἔχει τῆς Cαρκὸς τ ἐϖιθυμίαν τ ἀνθρώϖων ἡ γένεσις, οὐκ ἐλεύθερα ϗ τὰ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

τὰ νεογνὰ τ̃ θεογονικ̃ης ἁμαρτίας, ἣν καθαρθ̃ῆναι δέον τ̃ῷ θείῳ τ̃ης παλιγγενεσίας λουτρῷ. εἰ γὰρ καὶ ἀνεπιδέκτως τ̃ῷ ἀτελεῖ τ̃ης φύσεως ἔχει τὸ πάθος, ἀλλὰ θεᾷ τ̃ῆ πίστει τῶν θεραπόντων τὸ φωτισμὸν τὸ πνεύματος δέχεται. καὶ τούτου τὰς πίστεις φιλανθρώπως ἔδειξεν ὁ κύριος, ὅτε καὶ τῇ τῶν ἑτέρων πίστει, ἑτέρους φρενῶν ἀπὸ νοσημάτων ἀφῃρημένους, οὐ μόνον σωματικ̃ης, ἀλλ' ἤδη καὶ ψυχικ̃ης ἀῤῥωστίας μετὰ πολλ̃ῆς τοῦ θεραπεύοντος ἀπήλλαττε. δεῖ τοίνυν καὶ τοὺς τέκνα εἰς ἄφεσιν βαπτίζειν ἁμαρτιῶν· τὸν δὲ μὴ οὕτω καὶ φρονοῦντα καὶ δρῶντα, ἀλλὰ πλασὸν οἰόμενος καὶ σὰρκα ἀληθ̃ῆ, τὸ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ὅτι τ̃ῶν νηπίων θ̃ῷ βαπτίσματος τύπον, θ̃ῷ ἀναθέματος ἀξιοῦσιν. B

Ο δὲ ριγ'. ἡ χάρις θ̃ῷ βαπτίσματος φησι, χορηγουμένη ἡμῖν, οὐ μόνον τ̃ῶν ἡμαρτημένων ἄφεσιν, ἀλλὰ καὶ δύναμιν ἐπίνοιαν εἰς τὸ μηκέτι ἁμαρτάνειν ἡμᾶς, εἰ μὴ διὰ ῥᾳθυμίαν ἑκόντες ὄντες, τὰ τ̃ῆς ἁμαρτίας ἀσπαζόμεθα. τοὺς δὲ μὴ οὕτω ποιοῦντας, μᾶλλον δὲ φρονοῦντας, τ̃ῷ ἀναθέματι θ̃ῷ πέμπτῳ.

Canon autem cxiii. gratia, inquit, quæ nobis per baptiſmum ſuppeditatur, non ſolum peccatorum remiſſionem largitur, ſed & poteſtatem ne ampliùs peccemus, niſi propter ſocordiam voluntariè peccata amplectamur. Eos autem qui non ita faciunt, & potiſſimum qui ſecus ſentiunt, anathemate ferit.

Ο αὐτὸς, ἡ διὰ θ̃ῷ βαπτίσματος χάρις, φησὶ, τ̃ὴν γνῶσιν ἡμῖν τ̃ῶν ἁμαρτημάτων ἀποκαλύπτουσα, βοήθειαν εἰς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν παρέχει, τ̃ῇ γνώσει τίνα δεῖ ὀπίζεσθαι, καὶ τίνα παντὶ σθένει φεύγειν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δύναμιν παρέχει κρυπτῶς, ὥστε ἀγαπᾶν καὶ εὐθυμεῖσθαι περάτειν τὸ ποιητέον· ἑκάτερον γὰρ, ὅτι γνῶσις καὶ ἡ ἀγάπη, δῶρον θεοῦ. τὸν δὲ μὴ οὕτω δόξης ἔχοντα, ἀλλὰ τὸ εἰδέναι τί δεῖ ποιεῖν μόνον πρὸς χάριν ἡμῖν δίδοναι οἰόμενον, οὐ μᾶλλον καὶ τὸ ἀγαπᾶν ὃ δεῖ ποιεῖν, τοῖς κληρονόμοις συνάπτει τῷ ἀναθέματι. διότι ἡ γνῶσις μόνη φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. C

Idem Canon, Gratia, inquit, per baptiſmum, peccatorum cognitionem manifeſtans, auxilium præbet, ut non amplius peccetur, & ut cognoſcatur quænam quærere & quænam omnibus viribus fugere oporteat; quin & potentiam ſecretò largitur, ut amemus, & id quod faciendum eſt præſtare in animo habeamus. Eum autem qui non ita credit, ſed ſentit, gratiam ſolùm dare ut ſciamus quid faciendum ſit, non autem amare id quod facere oportet, inter anathematis hæredes conſtituit: quoniam ſcientia ſola inflat, charitas autem ædificat.

Ο δὲ ριδ'. τοῖς λέγουσι δύνασθαι ἡμᾶς καὶ δίχα τ̃ῆς διὰ τ̃οῦ βαπτίσματος χάριτος, ταῖς ἐντολαῖς περάτειν μὲν, δυσχερέστερον δὲ, αὐτὴ γὰρ εὐχέρειαν μόνην εἰς τὸ ταύταις ἀνύτειν δίδωσι, τ̃ῷ ἀναθέματι πέμπτῳ. πᾶν γὰρ ἔξι τ̃ῆς θείας χάριτος, κἀκείνης ἄνευ, οὐδὲν τ̃ῶν δεόντων κατορθοῦσαι δυνάμεθα. οὐ γὰρ εἶπεν κύριος, φησὶ, χωρὶς ἐμοῦ εὐχερῶς οὐ δύνασθε ποιεῖν· ἀλλὰ χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. D

Canon autem cxiv. eos qui dicunt, poſſe nos abſque gratiâ per baptiſmum datâ mandata perficere, difficiliùs vero; quippe quod ea duntaxat mandatorum executionem facilitet, anathemate puniunt, omnia enim à divina gratia derivantur, & ſine illa, nihil ex iis quæ agere oportet, præſtare poſſumus. Non enim dixit Dominus, ſine me nihil facilè perficere poteſtis, ſed ſine me nihil omnino poteſtis facere.

Ο δ' ταύτης ιή'. κανὼν, τοὺς ἤδη τελευτηκότας, ὅτε βαπτίζειν, οὔτε τ̃ῶν θείων κελεύει μεταδιδόναι μυστηρίων. μὴ συνιέντες γάρ τινες τ̃ῆς ἀποστολικ̃ῆς ῥημάτων τ̃ὴν δύναμιν, ἐν τ̃ῇ πρὸς Κορινθίους χαράκτου θεσπίσει, ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τ̃ῶν νεκρ̃ῶν, εἰ οἱ νεκροὶ ὅλως ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τ̃ῶν νεκρ̃ῶν; οἱ μὲν, τοὺς νεκροὺς αὐτ̃ῶν ἐβάπτιζον, οἱ δὲ, ἄλλους ὑπὲρ τ̃ῶν νεκρ̃ῶν ζῶντας· ἀλλ' ὁ κανὼν τοῦτο κωλύει γίνεσθαι. οὐ γὰρ τοὺς ἤδη τετελευτηκότας ὁ ἀπόστολος κελεύει βαπτίζειν, ἢ ἀντ' ἐκείνων ἄλλους· ἀλλ' ἐπεὶ οἱ βαπτιζόμενοι μεμαθήκοντες τὸ καθ' ἡμᾶς μυστηρίου τὴν δύναμιν, μ̃ῆ τ̃ῶν ἄλλων καὶ ἀνάστασιν νεκρ̃ῶν ἤτοι σωμάτων ἐλπίζειν διδάσκονται, καὶ τὴν ἐν τ̃ῇ κολυμβήθρᾳ κατάδυσιν καὶ ἀνάδυσιν τὸν θάνατον ὑπεμφαίνειν καὶ τ̃ὴν ἀνάστασιν, πρὸς τοὺς περὶ ταύτην ἀναμφιβόλως ἔχοντας, φησὶν ὁ ἀπόστολος, ὅτι εἰ μὴ ἀνάστασις ἔστι, τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ἐπ' ἐλπίδι τ̃οῦ ἀναστ̃ῆναι τοὺς νεκρούς; ματαιοποιοῦντες λοιπὸν, εἴτε περὶ τ̃ῆς ἀναστάσεως ἀμφιβάλλουσιν· οἷς μὲν γὰρ πράττουσιν ὁμολογοῦσι πρόδηλον τ̃ὴν ἀνάστασιν, οἷς νῦν λέγουσιν ἀρνοῦνται αὐτήν, βαπτίζονται γὰρ ὑπὲρ τ̃ῶν νεκρ̃ῶν τ̃ῇ φύσει σωμάτων, εἰς ἀφθαρσίαν καὶ αὐτὰ μεταποιηθ̃ῆναι πιστεύοντες. ἐπεὶ τοι γε ἡ ψυχὴ ἀθάνατος φύσει πέφυκε καὶ ἀτελεύτητος, ταῦτα δὲ φθορᾷ καὶ ἀλλοιώσει ὑπόκειται. διὰ γὰρ τοῦτο, ἅπερ τις διὰ ῥημάτων ὁμολογεῖ πιστεύειν, διὰ τ̃ῶν πραγμάτων δείκνυσιν ὁ ἱερεὺς, εἰκονίζων ἐν τ̃ῷ ὕδατι τ̃ὴν ἀλήθειαν. E F

Ejuſdem autem Syn. Canon xviii. eos qui jam mortui ſunt, nec baptizare, nec divina iis myſteria communicare jubet. Quidam enim verborum Apoſtolicorum vim, in prima ad Corinthios Epiſtola, *Nam quid facient qui baptizantur pro mortuis, ſi omnino mortui non reſurgunt, quid etiam baptizantur pro mortuis?* non intelligentes, mortuos ſuos, alii autem alios vivos pro mortuis baptizabant. Verum non jubet Apoſtolus eos, qui mortui ſunt, baptizare, vel alios pro iis; ſed quia qui baptizantur vim myſterii noſtri addiſcentes, inter alia mortuorum quoque ſeu corporum reſurrectionem ſperare docentur, quodque in lavacro demerſio & emerſio mortem & reſurrectionem denotent, iis qui de reſurrectione dubitant, dicit Apoſtolus, ſi non eſt reſurrectio, quid facient qui ſub hac ſpe, quod mortui reſurgent, baptizantur? deinceps fruſtra laborant, ſi de reſurrectione dubitant; per ea enim quæ faciunt, ſe reſurrectionem expectare fatentur, & per ea quæ jam dicunt eandem denegant. Baptizantur enim pro corporibus natura mortuis, eadem in incorruptibilitatem tranſmutari credentes; quoniam anima natura immortalis eſt & ſine fine, corpora autem corruptioni & mutationi obnoxia ſunt. Et propterea quæ quiſquam ſe credere voce confitetur, Sacerdos re oſtendit; in Aqua veritatem repræſentans.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT II.

De Infantibus de quibus dubitatur, utrum baptizati fuerint, necne.

CANON lxxxiv. Syn. vi. nec non lxxv. Synodi Carthaginenſis, Infantes de quibus dubitatur, utrum ſacroſanctum baptiſmum aſſequuti fuerint, necne; utpote nec ipſis propter ætatem illud ſcientibus, B nec aliis de eà re firmum teſtimonium ferentibus, abſque omni controverſiâ rebaptizare jubet. Licet enim unum baptiſmum confiteri divino Symbolo edocti ſumus, tamen quia dixit Dominus, niſi quis ex aqua & Spiritu renatus fuerit, non poteſt intrare in regnum cœlorum, cavendum ne infantes divinâ illuminatione privati, veſtique nuptiis cœleſtibus apta non induti, à thalamo ſimul & à regno excludantur. Oportet enim ut in dubiis dubium per certa vincatur.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τῶν ἀμφιβαλλομένων νηπίων εἰ ἐβαπτίσθησαν.

Ο πδ'. τ ἑκτης συνόδου, ἔτι δὲ κ ὁ οε'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, τὰ ἀμφιβαλλόμενα νήπια, εἰ τῷ θείῳ τετυχήκει βαπτίσματος, μήτ' αὐτὰ εἰδότα, τῆς ἡλικίας προσταμένης, μήτ' ἄλλων ἀσφαλῶς ἐπιμαρτυρούντων, χωρὶς ὀπροδισασμοῦ βαπτίζειν προστάττει. εἰ γὰρ κ ἓν ὁμολογεῖν βάπτισμα ὑπὸ τοῦ θείου συμβόλου δεδιδάγμεθα, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ κύριος ἔφη, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος κ πνεύματος οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἀσφαλτέον μὴ τῇ ἁπλότητι τοῦ θείου φωτίσματος, ὃ προσῆκον τῷ πνευματικῷ γάμῳ μὴ περικείμενα ἔνδυμα, ἢ νυμφῶνος ἅμα, & τῆς βασιλείας ἀπορριφῇ. δεῖ γὰρ ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις νικᾶν ἀραμφιβόλοις τὸ ἀμφίβολον.

C

CAPUT III.

De infantibus Agarenorum baptizatis; & de baptizatis ab iis qui non ordinantur.

VIDERE eſt in profundiſſimis impietatis Agarenorum tenebris lucem gratiæ pollentem, & ab ea non abſconditam, aut extinctam; quoniam nec infidelibus ſigna, eos ad divinam cognitionem perducentia, invidit. Moris igitur eſt, apud pleroſque Agarenorum, ut infantes ſuos non priùs circuncidant, quàm Chriſtiani Sacerdotes, qui iis tributarii ſunt, etiam inviti eos baptizare cogantur. De hac igitur re controverſum erat in Synodo Trullana, ſancto Luca thronum Patriarchalem tenente, utrum nimirum eos ad veram Chriſtianorum fidem accedentes rebaptizare, vel unguento duntaxat inungere oporteat; & decretum erat eos ſine controverſia rebaptizandos eſſe; baptiſmo enim quo loti erant, non ex pio inſtituto, ſed ut veneficio & incantamento uſi ſunt, ne circumciſis temperamentum corporis morboſum & malè olens evaderet.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ τῶν βαπτιζομένων νηπίων τῶν Ἀγαρηνῶν καὶ περὶ τῶν βαπτισμένων παρὰ ἀκλήρων.

ΙΔΕΙΝ ἔξι καὶ τοῦ βαθεῖ σκότῳ τ τῶν Ἀγαρηνῶν δυσσεβείας, ὃ φῶς ἀπρόσιτον τῆς χάριτος, καὶ ὑπὸ ταύτης μὴ καταλαμβανόμενον ἢ σβεννύμενον, ἐπεὶ τ σημείων οὐδὲ τοῖς ἀπίστοις ἐφθόνησεν, ἐναγόμενα τούτους πρὸς τὴν θείαν ἐπίγνωσιν. ἔθος γοῦν ἔξι τ Ἀγαρηνῶν τοῖς πλείοσι, μὴ πρότερον τὰ σφέτερα θρεπτὰ περιτέμνειν βρέφη, πρὶν ἂν οἱ χριστιανῶν ὄντες αὐτοῖς τ χειροθετῶν ἱερεῖς, καὶ ἄκοντες ἀναγκασθῶσι ταῦτα βαπτίσαι. ἐζητήθη τοίνυν τὰ περὶ τούτου ἐν τῇ κτ' πόλει βασιλεύουσῃ σωτῆρι, Λουκᾶ τοῦ ἱεροῦ καὶ πατριάρχου ἰθύνοντος θρόνον, εἰ δεῖ τοὺς πιστοὺς τῇ ἀληθινῇ τ χειροθετῶν πίστει προσερχομένους, ἀναβαπτίζειν ἢ μόνον χρίειν τῷ μύρῳ. καὶ ἐψηφίσθη, τούτους ἀναπρρήτως αὖθις βαπτίζειν, ὡς οὐ γὰρ ἐλύσατο βάπτισμα, ὃ κτ σωτὴρ οὐσιοῖ, ἀλλ' ὡς φαρμακείᾳ ἢ ἐπαοιδίᾳ τινὶ τούτῳ ἐχρήσατο· ἐφ' ᾧ μὴ νοσώδης ἢ δυσώδης ἡ κρᾶσις τ σωμάτων τοῖς περιτμηθησομένοις γένηται.

Id etiam quæſitum erat à Manuele Heracleæ Sacerdote, an eum qui à non ordinato ſed ordinari ſimulante baptizatus erat, ut fidelem ſuſcipere oporteat: (hoc etiam tunc temporis in ejus provincia accidebat,) & decrevit Synodus, eos etiam rebaptizandos eſſe. Quoniam, inquit, ſecundùm Canones Apoſt. xlvi. & & xlvii. ſolis Epiſcopis & Sacerdotibus ſacroſancti baptiſmi adminiſtratio conceſſa erat. Quin & hoc clarum eſt ex Canonibus xxvi. & xlvi. Synodi Laodicenæ, altero quidem jubente eos non adjurare qui ab Epiſcopi promoti non ſunt, altero autem illuminandos fidem Epiſcopis & Presbyteris recitare. Porro prædicti Canones vi. Synodi, & Synodi Carthaginenſis, eos de quibus dubitatur an baptizati fuerint, necne, abſque aliqua difficultate baptizare jubet. Non enim fas nec tutum erat, ut baptizatus ab aliquo qui baptizandi, & per baptiſmum peccatorum remiſſionem elargiendi potentiam non acceperit, (etenim baptiſmus peccatorum ſordes eluit) divino fidelium choro contradiceret. Periculũ enim non parvũ eſt, ne propter hujuſmodi dubitationem

Ἐζητήθη κὰ τοῦτο, τῷ Ἡρακλείας ἱερωμένῳ Μανουὴλ, εἰ χρὴ δέχεσθαι ὡς πιστὸν, ὃν ἀνιέρως ἐβάπτισε, τὸ ἱερᾶς πλασάμενος· ἴσον γὰρ ὅπερ τῆς ἐπαρχείας αὐτῷ τότε συνέβη. καὶ ἐψηφίσατο ἡ σύνοδος, καὶ τούτους ἀναβαπτίζεσθαι· ἐπεὶ γὰρ φησι κτ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνες, ϛ μς'. καὶ μζ'. μόνοις ὀπισθίοις ἐδόθη καὶ ἱεροῦσιν ἡ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τελετή. δείκνυται δ' ἴσον τοῦτο καὶ ἐκ τῶν κς'. καὶ μς'. τῶν ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, τοῦ μὲν μὴ ἐφορκίζειν τοὺς μὴ προαχθέντας ὑπὸ ἐπισκόπων κελεύοντος, τοῦ δὲ, τοὺς φωτιζομένους τὴν πίστιν ἀπαγγέλλειν τοῖς ὀπισθίοις ἢ πρεσβυτέροις· ἃ μὲν ἄλλα καὶ οἱ ῥηθέντες τῆς ς'. συνόδου καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ, τοὺς ἀμφιβόλως ἔχοντας εἰ ἐβαπτίσθησαν, ἀμελητὶ βαπτίζειν προστάττουσιν. οὐ μὴν ἴσον ὅσιον οὐδὲ ἀσφαλὲς ϖ βαπτισθέντα πρὸς τοῦ μὴ λαβόντος ἐξουσίαν βαπτίζειν καὶ ἄφεσιν δοῦναι ἁμαρτημάτων, (ῥυπτικὸν γὰρ τούτων ὅ βάπτισμα) τῷ θείῳ τ πιστῶν ἀντιπλέγειν χορῷ. οὐ μικρὸς γὰρ ὁ κίνδυνος, μήποτε παρὰ ϖ τοιοῦτον διασμὸν, αὐτὸς μὲν τῆς τοῦ ἁγίου βαπτι-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

βαπτίσματος καθάπαξ στερηθῆ, ἡμεῖς δὲ ἀβαπτίστῳ A
λαϊκῶν κοινωνοῦντες. εἰ δέ τις ἐνίσταιτο λέγων διὰ τὰς
γινομένας ἐκ τῆς λαϊκῆς εὐχάς, καὶ πῶς χρίεσθαι τοῦ
μύρου, ἀληθῶς χρίσθαι δ πρὸς τοῦ ἀνιέρου διδόμενον
λογίζεσθαι βάπτισμα· οὕτως ἂν φήσαι καὶ τοὺς χειροτο-
νηθέντας ὑπό τινος ἀνιέρου καὶ μὴ ὄντος ἐπισκόπου ὑποκει-
νομένου, δεῖν εἶναι κληρικούς, καὶ μὴ δ φανεθέντας· ὅπερ
ἄτοπον, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον τῷ δ'. κανόνι τῆς β'. συνόδου,
τῷ περὶ Μαξίμου τοῦ κυνικοῦ ἀναπτομένῳ, μήτε αὐτὸν
γενέσθαι ἢ εἶναι ἐπίσκοπον, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας
μηδὲν πλέον ἐντεῦθεν ἀπολαῦσαι, πάντων ἀνατραπέντων
ὧν ἀθέσμως ἐκεῖνος ἔπραξεν· ἐπὶ μὲν καὶ τῷ ιβ'. τῆς B
ἐν Σαρδικῇ, τοὺς φεύγοντας Μουσαίου καὶ Εὐτυχιανοῦ ἀνιέρων
ὄντων χειροτονηθέντας, τῶν κλήρου τελέως ἐκβάλλοντι, καὶ
εἰς τὸν τῶν λαϊκῶν κατέχοντι χώραν. ὥσπερ οὖν ἐκεῖνοι ἀχει-
ροτόνητοι, οὕτως καὶ ἔτι ἀβάπτιστοι λογισθήσονται. καὶ ὥσπερ
οἱ τῶν Ἀγαρηνῶν βαπτιζόμενοι παῖδες τῷ μὴ δυσωδίας
ἀπέχειν, χρισθέντες οὐ λογίζονται, οὕτως οὐδὲ οἱ μύρῳ χρι-
όμενοι τοῦ ἀνιέρων· ὅπου μὴ δέδοται τοῖς νήπιοις ἁγιασμοῦ
τινος ὅλως μεταδιδόναι. εἰ δέ τις ἀνθυποφέρει τὸ τοῦ
μεγάλου Ἀθανασίου ἔτι παιδὸς ὄντος γεγονός, ἐνθυμη-
θήτω καὶ διατάξοντα πολιτικὴν νόμον, ὅπου τὸ τοῦ κα-
νόνας οὐκ ἔλκεται εἰς ὑπόδειγμα. καὶ οὐ νόμος ἐκκλησίας C
τὸ σπάνιον.

rarò fit.

ΚΕΦ. Δ'.

Περὶ τῶν βαπτιζομένων ἐξ Ἰουδαίων.

ΠΕΡΙ δὲ γε τοῦ σκληροτραχήλου καὶ ἀπεριτμήτου τῇ καρ-
δίᾳ γένους τοῦ Ἰουδαίων, ὅτως ὁ τῆς ζ'. συνόδου ὅρος
γινώσκει ἡμῶν, εἰ γάρ τις αὐτοῦ, φησιν, ἐξ εἰλικρινοῦς
καρδίας τὸ χριστιανὸν ἕλοιτο, καὶ ἡμῖν ἐξ ὅλης καρδίας
ὁμολογήσειε, θεραπεύοντα τὰ τοῦ ἑβραίων
εἴδησαν ἡμῶν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐπέρους ἐλεγχθῆναι καὶ διορθω- D
θῆναι, ὅτου καὶ προσδεχθήτω, καὶ τοῦ θείου ἀξιωθήτω βα-
πτίσματος· μετὰ τῶν καὶ οἱ αὐτοῦ παῖδες· καὶ ἀσφαλιζέσθω τὸν
Ἰουδαϊκοῦ ὑποτιθεμένων ἀποθέσεως. εἰ δὲ μὴ οὕτω φρο-
νοίη, μηδὲ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν τοῦ χριστιανισμὸν αἱροῖτο,
ἀλλ' ἢ πρὸς βεβλαμμένου ἀποφυγεῖν ἐπηρείας, ἢ δόξης ὑπηκό-
ου καὶ ἀνθρωπίνης δυσαρμοστίας ἁλοὺς ἕρωτι τῇ πίστει σκη-
πτοίτο προσιέναι, τόν γε δὴ ζωοῦντον βαπτίζειν οὐκ ὑπαρέπτῃ.
εἰ δὲ καὶ οὕτω γνώμης ἔχοντες ἕλαθόν τινες βαπτισάμενοι,
καὶ ὑποκείνονται μὲν τοῦ χριστιανῶν, κρύφα δὲ τοῦ Ἰου- E
δαϊκοῦ ἐθῶν καὶ διατηρήσεως φυλαθεῖεν ἐχόμενοι, μήτε
εἰς ἐκκλησίαν εἰσίτωσαν φησὶ, μήτε σιασθέντινος ἀξιού-
σθωσαν κοινωνίας· μὴ δὲ οἱ παῖδες αὐτοῦ τῷ θείῳ βαπτί-
σματι σημειούσθωσαν, μήτε δοῦλον ἀγοραζέτωσαν χρι-
στιανόν· ἀλλὰ φόβοις καὶ τῷ τοῦ Ἑβραίων θρησκείαν
ἐπηρεπέσθωσαν πολιτεύεσθαι.

CAPUT IV.

De iis qui ex Judæis baptizantur.

DE genere Israelitico collo præfracto & incircumciso corde Can. viii. Syn. vii. ita decernit. Si quis, inquit, eorum ex puro corde religionem Christianam amplexus sit, & nobis ex toto corde confiteatur, iis quæ ab Hebræorum genere fieri solent insultans, ut & alii convincantur, & corrigantur, talis suscipiatur, & divino baptismo dignus habeatur, cum liberis suis; caveatque se ab Hebræorum studiis desciturum. Quod si ita non sentiat, nec Christianitatem ex bono instituto amplexus sit, sed ut damna aliqua effugiat, vel caducæ gloriæ & humanæ felicitatis amore captus ad fidem accedere simulet, talem *Canon* baptizari non permittit. Quod si aliqui ita sentientes baptizati fuerint, & Christianitatem simulantes, privatim ritus Judaicos & observationes colere deprehensi fuerint, neque in Ecclesiam, inquit, ingrediantur, nec aliqua communione digni habeantur; nec liberi eorum sacro baptismo signentur, neque servum Christianum emere permittantur; sed aperte juxta Hebræorum cultum sint Judæi.

Νόμοι.

Ο δὲ νόμος φησὶν, Ἰουδαῖος ὁ θέλειν εἶναι χριστιανὸς
προσποιούμενος, ὡς ἂν τοῦ κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν ἢ τοῦ
ἀπὸ χρέως ἀγωγὴν φεύγοντος, τῇ ἐκκλησίᾳ φύγῃ, εἰ
μὴ ἀποδοίη τὰ χρέα, ἢ ἐλευθερωθείη τοῦ ἐγκλήματος, μὴ
δεχέσθω. F

Ἰουδαῖος χριστιανὸν ἀνδράποδον μὴ ἐχέτω, μήτε κατη-
χούμενον περιτεμνέτω.

Leges.

Lex autem dicit, Judæus qui se Christianum esse velle præ se ferens, ut qui adversus se accusationem vel mutui actionem expectet, ad Ecclesiam confugiat, nisi debitum reddat, vel se à crimine absolvat, ne admittatur.

Judæus Christianum mancipium ne habeat, neque Catechumenum circuncidat.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Βασιλέως.

ΒΑσιλεύς ἐστιν, ἔννομος ὑπεροχία, κοινὸν ἀγαθὸν πᾶσι
τοῖς ὑπηκόοις· μήτε κατὰ προσπάθειαν ἀγαθοποιῶν,
μήτε κατὰ ἀντιπάθειαν τιμωρῶν, ἀλλ' ἀναλόγως, ταῖς τοῦ

CAPUT V.

De Rege.

REx est, legitima præfectura; omnium subditorum commune bonum; neque ex affectione benefaciens, nec ex odio puniens, sed ex æquo, magistratuum

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

virtute, ut certaminis arbiter ſua cuique præmia tribuens, nec nova beneficia in aliquorum damnum conferens.

Scopus Regi propoſitus eſt, vires quas habet clementiâ tueri & conſervare, perditas indefeſsâ curâ reparare, eaſque quas non habet prudentiâ juſtiſque victoriis & expeditionibus quærere.

Finis Regi proponitur, omnibus benefacere, quare & benefactoris nomine ornatur, ita ut ſi quando de beneficentiâ quicquam remiſerit, ex antiquorum ſententia adulterari videatur Regis nota & character.

Regem convenit rectam de Deo opinionem & pietatem defendere, & propter zelum pro religione præclarum eſſe.

A ἀρχρμδίων ἀρετῆς, ὥσπερ τις ἀγωνοθέτης τὰ βραβεῖα δίξ ἴσου ἀπονέμων, μηδὲ καινὰς ἐυεργεσίας εἰς βλάβλω πε-ρι-χαριζόμενος.

Σκοπὸς τῷ βασιλῇ, πρῶτα μὲν ὄντων καὶ ὑπαρχόντων δυνάμεων δίχα ἀγαθότητος ἡ φυλακὴ καὶ ἀσφάλεια, καὶ τῶν ἀπολωλότων δι' ἀχρύπνε ἐπιμελείας ἡ ἀνάληψις· καὶ τῶν ἀόντων ἄνευ σοφίας & δικαίων ὅπλων καὶ ὁπλιτοδιόπων ἡ ὁπλίτησις.

Τέλος τῷ βασιλῇ, ὁ εὐεργετῶν· δίχα καὶ εὐεργέτης λέγεται, καὶ ἰδίκα τῆ εὐεργεσίας ἀξιοῦται, δοκεῖ καὶ δηλαδὴ καὶ τὸν παλαιὸν & βασιλικὸν χαρακτῆρα.

B Ἐπιμελὴς ὀν ὀρθοδοξίᾳ καὶ εὐσεβείᾳ ὀφείλῃ εἶ ὁ βασιλεὺς, καὶ ὀν ζήλῳ θείῳ σπεύδοντος.

CAPUT VI.

Quando Rex intra ſeptum altaris intrare debet.

C Canon lxix. Syn. vi. Solis, inquit, Sacerdotibus conſtitutio Eccleſiaſtica ſanctum altare conceſſit; antiqua autem Patrum conſuetudo Reges pios honorans, aditum iis non præcludit (utpote qui domini uncti ſint, & per invocationem S. Trinitatis Patriarchas promovere ſoleant;) quando legitima dona ad ſanctam menſam afferre volunt, & tunc ſolum; Laicos autem intra ſeptum altaris ingredi omnino prohibet. Latini autem quibus omni conſtitutioni Eccleſiaſticæ reſiſtere propoſitum eſt, non ſolum Laicorum virorum ſed & mulierum ingreſſu ſanctum altare profanant; & adeo audaces evaſerunt, ut viri in eo ſtare non metuant, præſentibus iis qui ſacra peragunt; & mulieres inverecundo fronte circa ſacram menſam ſtent, dum Sacerdos ſacra celebrat.

ΚΕΦ. ς'.

Πότε ὁ βασιλεὺς εἰς ὃ ἅγιον εἰσπῇ θυσιαστήριον.

C Ὀξθ'. τῆς ἕκτης συνόδου κανών, μόνοις μὲν τοῖς ἱερεῦσι φησὶ, ὁ τῆς ἐκκλησίας θεσμὸς τὸ ἅγιον ἀνῆκε θυσιαστήριον. ἡ δὲ ἀρχαία τῶν θείων πατέρων παράδοσις, καὶ τοὺς βασιλέας τὰ εὐσεβείας ἀμειβομένους καὶ πηγὰς, οὐκ ἀποκλείῃ τῆς εἰς τοῦτο παρόδου (ἅτε χρισοὺς ὄντας τῷ κυρίῳ, καὶ πατριάρχας προβάλλεσθαι εἰωθότας τῇ τῆς θείας ἐκκλησίας τριάδι·) ἡνίκα μὲν τὰ νενομισμένα καὶ μόνον δῶρα τῇ θείᾳ πρασπέζῃ προσφέρειν μέλλουσιν· λαϊκοῖς δὲ τὰ ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου εἰσιτητὰ οὐ πανταπασί γε ἀπείρηκεν. οἱ γε μὴν Λάτῖνοι, καὶ πάσης ἐκκλησιαστικῆς θεσμοθεσίας ὁμοῦ χωρεῖν προβέβηκοτες, οὐκ ὅπως τὸ λαϊκὸν ἀνδρῶν εἰσόδῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν γυναικῶν τὸ θεῖον βεβηλοῦσι θυσιαστήριον. εἰς τοσοῦτον δ' ἦκον ἀναπληξίας, ὡς θ' οἱ μὲν ἄνδρες, καὶ ἐν αὐτῷ καθεδεῖσθαι ὑ φειδόντων ἑστηκότων αὐτοῖς τὰ ἱερουργούμενα· αἱ γυναῖκες δὲ καὶ πλὴν ἱερᾶν ἀφεῖσαν τὴν πράπεζαν ἀνερυθριάστῳ προσώπῳ, ἱερουργοῦντος τοῦ ἱερέως.

CAPUT VII.

Quod non oporteat Regem contumelia afficere.

Canon lxxxiv. S. Apoſt. Quiſquis, inquit, Regem vel Principem præter jus contumelia affecerit, ſi Clericus ſit, deponatur, Laicus autem ſegregetur. Lex enim Moſaïca, inquit, Principem populi tui non maledices; & Petrus Apoſtolorum Princeps, Regem honorate; & M. Paulus pro Regibus, & omnibus qui ſunt in authoritate, iiſque infidelibus precari jubet. Ex eo autem quod præter jus addidit, (divinum enim Canonem ſine aliqua alteratione propoſui) injuriam apparentem tollit, non autem juſtam reprehenſionem, quia eos reprehendere poteſt quiſquam, ea quæ non decet, facientes, etiamſi acerbiora verba iis injurioſa videantur.

E

ΚΕΦ. ζ'.

Οὐ βασιλέα ὑβρίζειν ἀ δεῖ.

Οπδ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, ὅστις ὑβρίζῃ βασιλέα φησὶ, ἢ ἄρχοντα παρὰ τὸ δίκαιον, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω, λαϊκὸς δὲ ἀφορίζέσθω. καὶ ὁ Μωσαϊκὸς γὰρ νόμος, ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς ὑποπθεται. καὶ Πέτρος ὁ κορυφὴ τῶν ἀποστόλων, τὸ βασιλέα τιμᾶτε. καὶ Παῦλος ὁ μέγας, ὑπερεύχεσθαι κελεύει τοὺς βασιλέων, καὶ τὸ ἐν ὑπεροχῇ πάντων, καὶ ταῦτα ἀπίστων. παρὰ τὸ δίκαιον δὲ προσθεὶς, καὶ γὰρ αὐτὸν ἀμεταβλήτως τὸ ἱερὸν ὀξυθέμιδα κανόνα, τὸ μὲν ἀπειθοῦντα ὑβρίζειν ἀνεῖλεν, ὑ μέν τοι καὶ τὸ ὑπὲρ τοῦ δικαίου ἔλεγχον, ὅπερ τούτων καθάπτοιτό τις, ἔστιν ἃ παρὰ τὸ προσῆκον δρώντων, κἂν εἰς ὑβρίζειν αὐτοῖς οἱ ἔλεγχοι λόγοι λογίζονται.

F

Leges.

Qui Regem contumelia afficit, non ſtatim punitur, aut durum aliquod ſubit; vel enim præ levitate loquutus eſt, & contemnitur; vel ex ignorantia, & miſeratione dignus eſt; vel ut injuria affectus, & condonatur. Hæc autem ad Regem referuntur, & ipſe ſecundum qualitatem perſonæ judicat an remitti vel puniri debeat.

Qui læſæ Majeſtatis vel conjurationis reus eſt, gladio puniatur.

Νόμοι.

Ο τὸν βασιλέα ὑβρίζων, οὐκ αὐθὶς τιμωρεῖται, ἔστε τὶ ἄλλο σκληρὸν ἢ πραχὺ ὑπομένῃ· ἢ γὰρ ἀπὸ κουφότητος εἶπε, καὶ παρεφρονήσθη, ἢ ἐξ ἀνοίας, καὶ ἐλεεῖται, ἢ ὡς ἀδικούμενος, καὶ συγχωρεῖται. ἀναφέρεται δὲ τὰ περὶ τούτου τῷ βασιλῇ, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ προσώπου κρίνῃ, εἰ ὀφείλῃ συγχωρηθῆναι ἢ τιμωρηθῆναι.

Ο καθοσιούμενος πλημμελῶν, ἤτοι φανερὰ ζῶν καὶ βασιλέως, ξίφει τιμωρείσθω.

Πᾶς

Πᾶς ὁ διρέσκων φλυαρίαν κ) βασιλέως ἐν χάρτῃ, ἐσφραγισμένῳ ἢ ἀσφράγιστον, κ) μὴ αὐτοχρῆμα κάων, ἀλλὰ ἀναγινώσκων, ὑποκείσθω πικρείᾳ ἥτινι ὑπόκειται ὁ συντεθεικὼς τὴν φλυαρίαν.

Quisquis invenerit famosum libellum contra Regem in charta obsignatum vel non obsignatum, & non statim combusserit, sed legerit, pœnæ obnoxius sit cui is qui libellum infamem conscripsit.

ΚΕΦ. ν'.

Περὶ τῶν βαθμῶν τοῦ γάμου.

ΑΛΛΑ γὰρ οὐκ ἄν τις οἶμαι τῶν εὖ φρονούντων, ἀφελείας ἡμᾶς χράψασθαι, κατὰ γε τὸν νῦν διεξιόντας, κ) τὰ τῆς λεγομένων τοῦ γάμου βαθμῶν, κ) τῆς αὐτῶν συγγενείας, τήν τε ἕνωσιν κ) διάστασιν· ὅθεν δὴ τῶν συγκεχωρημένων οἱ τὴν κώλυσιν ἔχοντες σαφῶς διακρίνοιεν κ) ἐλέγχοιντο. τοὺς μὲν οὖν βαθμοὺς διὰ μεταφορᾶς εἰρῆσθαι φασί τινες τῶν τῆς κλίμακος ἀναβαθμῶν. ὡς γὰρ δι' ἐκείνων ἡ ἄνοδος, κ) ἡ κάθοδος γίνεται, οὕτω διὰ τῶν τῆς συγγενείας βαθμῶν, οἵτε ἀνιόντες κ) οἱ καταίροντες διέρχονται. οἱ μὲν οὕτως ἔχοντες, ἐκ πλαγίου γενεαλογοῦσι. πορεύεσθαι μέντοι πεφύκασι κ) τὴν τῶν γενέσεων τάξιν. ἐκάστῳ γὰρ γεννήσεων βαθμὸν ἀποτελεῖν ἕνα νενόμισται. τούτων, οἱ μὲν εἰς πλάτος, οἱ δὲ εἰς βάθος ἐκτείνονται. κ) οἱ μὲν τῶν πλάτους, τὴν αὐτὴν πρὸς ἀλλήλους ἀποτείνουσι τάξιν. υἱοὶ μὲν γὰρ ὄντες, κ) πρῶτον ἅπαντες πληροῦσι βαθμόν· ἀδελφοὶ δὲ, πρὸς ἀλλήλους τὸ δεύτερον, κἂν ἐπέκεινα ὦσι τῶν δέκα, δηλονότι τοὺς γαμικῶς συναπτομένους ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἵματος, ἀνάγκη πᾶσα μὴ πλείους εἶναι τῶν δύο. ταῦτα δοκεῖ κ) τισὶ μόνους ἐκ τῶν ἀδελφῶν θεωροῦσιν, δεύτερον φαμὲν εἶναι βαθμοῦ, κ) τὸ διπλοῦν αὐτῶν πάντως γεννᾶσιν. ὡσαύτως οἱ ἀνεψιοὶ τὸν τρίτον ἐπέχουσι, κ) οἱ πρωτοξάδελφοι τὸ πέμπτον, κ) τὸ ς'. οἱ δισεξάδελφοι, κ) ἑφεξῆς ἀναλόγως. οἱ δὲ κατὰ βάθος, ἃ πάντες τὸν αὐτὸν βαθμὸν ἔχουσιν, ἀλλ' οἱ μὲν υἱοὶ τὸν πρῶτον, οἱ ἔγγονοι δεύτερον, κ) οἱ δισέγγονοι τὸν τρίτον, κ) ἑφεξῆς ὁμοίως. παρὸ κ) ἃ κατὰ γενέσεις, ὡς γε ἔδοξε τοῖς ἀρχαιοτέροις, ἀλλὰ κατὰ τὴν οἰκειότητα, κ) τὴν τῶν γενῶν ἕνωσιν, κ) τὴν ἀπόκλισιν αὖθις πρὸς τὸ πρῶτον τῶν γενῶν ἀρχήν, κάλλιον τοὺς βαθμοὺς ὀνομάζεσθαι. μεταξὺ γὰρ πατρὸς κ) υἱοῦ, μικρά τις διάκρισις. πάππου δὲ κ) ἔγγονου, μείζων. διισέγγονος δὲ πρὸς τὸν αὐτὸν ἔτι μείζων. οὕτω γένεσιν ἔχουσι κ) οἱ ἐκ πλαγίου.

CAPUT VIII.

De gradibus in matrimonio.

NEMO nos accusaverit, opinor, qui quidem sapiat, veluti rem alienam agentes, si hoc loco graduum matrimonii, quos vocant, & cognationis eorundem tam propinquitatem quàm remotionem exponamus: unde fiet ut qui aliquid habent impedimenti, à permissis clarè discerni possint, & deprehendi. Enimverò gradus aliqui dictos perhibent à translatione graduum scalæ. Quippe sicuti per eos ascenditur & descenditur, ita per gradus cognationis tàm ascendentes quam descendentes inveniuntur. Qui verò sic affecti non sunt, ex transverso cognoscuntur. Cæterum gradus ita comparati sunt, ut secundum ordinem generationum procedant. Quippe receptum est, ut quælibet generatio gradum unum absolvat. Deinde quidam in latitudinem, quidam deorsim extenduntur. Qui in latitudinem, eundem inter se locum servant. Nam qui liberi sunt, primum omnes gradum implent: qui fratres, secundo inter se gradu junguntur, licet plures numero sint quàm decem. Quippe qui matrimonii lege inter se copulantur ex eodem sanguine, omninò necessarium est ut plures duobus non sint. Qua etiam de causa hos solos ex fratribus considerantes, secundi gradus esse dicimus, omninò ratione duplicis eorum generationis. Consimiliter fratrum sororumve liberi gradum *erga patruos & avunculos* tertium obtinent, consobrini quartum inter se, sobrini sextum; eadem in cæteris ratione observata. Qui verò se porrigunt deorsum non omnes eundem gradum habent; sed filii primum, nepotes alterum, pronepotes tertium; & cæteri consimiliter. Ideoque non secundum generationes, uti priscis placuit, sed secundum necessitudinem, & generis Propinquitatem, gradus hoscè numerari præstat. Nam inter Patrem & filium exiguum quoddam intervallum est. Majus inter avum & nepotem. Inter avum & pronepotem adhuc majus. Eadem in illis etiam obtinet ratio, qui sunt ex transverso.

Διαίρεσις τῆς Συγγενείας.

Divisio cognationis.

Γενικὸν μὲν ὄνομα ἔστι ἡ συγγένεια, εἰς δύο κατὰ πρώτην διαίρεσιν τέμνεται, εἴς τε τὸ φύσει κ) τὸ θέσει. κ) φύσει μὲν συγγενὴς ἔστι, πατὴρ τυχὸν, υἱὸς, μήτηρ, θυγάτηρ, ἀδελφὸς, ἀνεψιὸς, ἐξαδελφιὸς, ὁ ἐκ τοῦ ἀνεψιοῦ γεννηθείς, κ) ὅσα τοιαῦτα. θέσει δὲ, πενθερὸς, γαμβρὸς, γυναικάδελφος, θετὸς υἱός. Ὃ φύσει δὲ πάλιν ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο· εἴς τε τὸ μετὰ γάμου νομίμου, κ) τὸ ἐκ πορνείας γεγονός. τὸ δὲ θέσει ὑποδιαιρεῖται κ) αὐτὸ εἴς τε αἰτιστείαν, κ) θέσιν. κ) ἔστιν αἰτιστεία μὲν, ἡ ἐξ ὑπογαμβείας συγγένεια· θέσις δὲ, ἡ χωρὶς σαρκικῆς συναφείας ὑιοθεσία.

Quùm autem generale nomen sit cognatio, prima divisione in duo scinditur; in cognationem naturæ, & adrogationem. Natura cognatus est, pater, verbi causa, filius, mater, filia, frater, consobrinus, sobrinus, sobrini filius, atque alii tales. Adrogatione verò, socer, gener, frater conjugis, filius adoptivus. Rursùm cognatio naturalis bifariam dividitur, videlicet in procreatos ex nuptiis legitimis, & vulgo quæsitos. Adrogatio quoque subdividitur in adfinitatem & adoptionem. Adfinitas est necessitudo quæ provenit ex matrimoniali copulatione. Adoptio, alicujus in filium cooptatio citra conjunctionem.

Περὶ ἀδελφοποιίας.

De fraternitate per Adoptionem factâ.

Ἡ μέν τοι ἀδελφοποιία ἀνόμων ἔστιν· ἄπαιδες μὲν γὰρ ὄντες, ἐσφισάμεθα τῷ υἱοθεσίαν εἰς δοκοχὴν τῶν τεκνωμάτων· τὴν δὲ ἀδελφοποιίαν, ἀδεμία εἰσάγει λόγος πρόφασις. τὰ μὲν οὖν τὸ λόγον ἔχοντα, κ) ὁ νόμος ἐδέξατο· τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα, ἀπεδέξατο.

Fraternitas autem facta per adoptionem legibus repugnat. Quippe liberis destituti adoptionem commenti sumus, bonorum transmittendorum causa. Fraternitatem verò per adoptionem factam nulla ratio probabilis introducit. Jam si qua rationem probabilem habent, ea lex etiam admittit; quæ talia non sunt, rejicit.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Rurſum per ſubdiviſionem adfinitas vel ex duobus A generibus conſiſtit, uti cum patruus & fratris filius cum amita ejuſque fratris ſororiſve filia copulati ſunt; vel conſobrini duo, cum duabus conſobrinis; quæ propriè dicitur adfinitas: vel alia quoque perſona duobus hiſce generibus intervenit, & vocatur hæc trium generum per adfinitatem copulatio. Et ſunt hæc partim prohibita, partim non prohibita, ſicut in ſequentibus oſtendetur.

Πάλιν καθ' ὑποδιαίρεσιν, τὰ ἐξ αἰγχειείας ἢ ὁπὸ δύο γενῶν συνίσαται, ὡς ὁ θεῖος καὶ ἀνεψιὸς συναφθέντες θεία καὶ ἀνεψιᾷ, ἢ δύο ἀδελφοὶ δυσὶ ἀδελφαῖς, καλεῖται αἰγχειεία· ἢ ἀμφιβόλη· καὶ ἕτερον ἀμέσως μεταξὺ τῶν δύο τούτων γενῶν, καὶ καλεῖται ἐξ αἰγχειείας πειγένεια. εἰσὶ δὲ ταῦτα καὶ κωλυτὰ καὶ ἀκώλυτα, ὡς ἐν τοῖς ἑπομένοις δειχθήσε.

Adoptio autem vel fit per cooptationem in filium, ſucceſſionis cauſa; vel ſuſceptionem ex baptiſmate ſacro, confirmationis & doctrinæ, atque etiam teſtimonii cau- B ſa. Sed adoptio ſe porrigit ad hæreditatem adeundam. Hunc enim ad finem facta eſt. Ex baptiſmate ſuſceptio, duntaxat in gradibus matrimoniorum ſpectatur. Et hæc quidem generalior cognationis eſt diviſio. Deinceps etiam de particularibus dicemus: & primum de conſanguinitate.

Ἡ δὲ θέσις ἢ κτῆ ὑοθεσίαν γίνεται ἀναδοχῆς χάριν, ἢ κτῆ ἀναδοχὴν τοῦ ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος σφραγῖδος καὶ διδασκαλίας, ἔτι δὲ καὶ μαρτυρίας ἕνεκα. Ἀλλ' ἡ μὲν ὑοθεσία καὶ εἰς κληρονομίαν εἰσέρχεται· διὸ τοῦτο καὶ μόνῃ ἐπιγένεται. ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, εἰς τοὺς γαμικοὺς μόνους ζητεῖται βαθμούς. καὶ αὕτη μέν ἡ καθολικωτέρα τῆς συγγενείας διαίρεσις. ἐφεξῆς δὲ περὶ τῶν κτῆ μέρους ἐροῦμεν· καὶ πρῶτον γε περὶ τῆς ἐξ αἵματος.

De neceſſitudine per ſanguinem.

Περὶ τῆ ἐξ αἵματος συγγενείας.

Gentilitas igitur ſive conſanguinitas dividitur in adſcendentes & deſcendentes, & eos, qui ſunt ex tranſverſo. Adſcendentes ſunt, qui nos genuerunt, verbi gratia, C pater & mater, avus & avia, & qui ſunt his ſuperiores. Deſcendentes, qui ex nobis ſunt procreati, verbi gratia, filius, filia, nepos, neptis, pronepos, proneptis, & qui hos ordine ſequuntur. Ex tranſverſo ſunt, qui neque nos genuerunt, neque procreati ſunt ex nobis, ſed ad eandem originem ac progeniem nobiſcum referuntur, verbi gratia, frater, ſoror, patruus, amita, fratris filius & filia, conſobrinus, conſobrina, & qui hos ordine ſequuntur, nimirum ex obliquo cognati.

Διαιρεῖται τοίνυν ὁ ὁμογενὴς καὶ ἐξ αἵματος, εἴς τε ἀνιόντας καὶ καταβάντας, καὶ τοῖς ἐκ πλαγίου. καὶ ἀνιόντες μέν εἰσιν, οἱ ἡμᾶς γεγεννηκότες, οἷον, πατὴρ, καὶ μήτηρ· πάππος, καὶ μάμμη, καὶ οἱ τούτων ἀνωτέρω· καταβάντες δὲ, οἱ ἐξ ἡμῶν γεγεννημένοι, υἱός, θυγάτηρ, ἔγγονος, ἐγγόνη, δισέγγονος, δισεγγόνη, καὶ οἱ τούτων ἑφεξῆς. ἐκ πλαγίου δὲ, οἱ μήτε ἡμᾶς γεγεννηκότες, μήτε ἐξ ἡμῶν γεγεννημένοι, ἀπὸ δὲ τοῦ αὐτοῦ καὶ μίαν ἀρχὴν καὶ γονὴν ἡμῖν ἀναγόμενοι, οἷς, ἀδελφός, ἀδελφὴ, θεῖος, θεία, ἀνεψιὸς, ἀνεψιὰ, ἐξάδελφος, ἐξαδέλφη, καὶ οἱ τούτων ἑπόμενοι, οἱ ἀπὸ λοξοτῆς δηλαδὴ συγγενεῖς.

De adſcendentibus & deſcendentibus.

Περὶ ἀνιόντων καὶ καταβάντων.

D

Enimvero adſcendentes à deſcendentibus, licet ex legitimis non nati ſint nuptiis, in infinitum arcentur. Non enim fieri poteſt, ut avus cum nepte ſua matrimonii lege copuletur. Infinitum verò dicimus ejus ratione, quod fieri poteſt, non infinitum natura. Quippe genera non ſunt immortalia.

Ἀλλ' οἱ μὲν ἀνιόντες φερὸς τοὺς καταβάντας κἂν μὴ ἐξ ἐννόμων ὦσι γάμων, ἐπ' ἄπειρον κωλύονται· ἡ γὰρ οἷόν τε ἢ πάππον τῇ αὐτῇ ἐγγόνῃ γαμικῶς συναφθῆναι ἄπειρον δὲ φαμεν κτῆ τὸ δυνατὸν, ἡ τὸ φύσῃ ἄπειρον. ἡ γὰρ ἀθάνατα τὰ γένη.

De gradu ſeptimo conſanguinitatis.

Περὶ τοῦ ἐξ αἵματος ἑβδόμου βαθμοῦ.

Iis qui ſunt ex tranſverſo gradus octavus matrimonium permittit, cum ſeptimus ab eo prorſus arceat. Quippe non poteſt aliquis ſobrini filiam uxorem du- E cere. Cæterum antea gradus conſanguinitatis ſeptimus, ſi de eo conſuleretur, prohibebatur ille quidem; ſed ſi quo modo res eſſet acta, non prohibebatur, pœna tamen irrogabatur; idque propterea quod ſilentio lex id præterierit, quæ duntaxat ad ſextum uſque gradum prohibet.

Τοῖς δὲ ἐκ πλαγίου, ὁ ὅσιος ἐφίησι τὸν γάμον βαθμοῦ τοῦ ζ'. τοῦτον ταράττει ῥητῶς· ἡ γὰρ δύναταί τις τῷ τοῦ δισεξαδέλφου θυγατέρα γυναῖκα λαβεῖν· ἀλλὰ πρότερον μὲν τὸ τοῦ ζ'. βαθμοῦ ἐξ αἵματος ἐκωλύετο μὲν ἀκωλύετο, ὁπωσδήποτε δὲ πρᾶξαν, οὐκ ἐκωλύετο μέν, ἐπεπλάτο δ', ἀλλὰ διὰ σιωπηθῆναι τῷ νόμῳ, μέχρι τοῦ ς'. καλύοντι μόνον.

Lex.

Νόμος.

Legis hæc verba ſunt. Fratris mei, vel ſororis meæ filiam uxorem ducere, fas non eſt; Nec horum neptem, quæ gradu quarto eſt. Nec item patrui filiam, quæ conſobrina eſt: neque filius meus eorum neptem ducit, qui ſobrini dicuntur. F

Φησὶ γάρ· τῷ τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἢ τῆς ἀδελφῆς μου θυγατέρα λαμβάνειν εἰς γάμον, οὐ θέμις, οὐδὲ τοῦ τούτων ἐγγόνου, τετάρτου ὄντος βαθμοῦ· οὐδὲ τοῦ θυγατέρα τοῦ θείου, ἤγουν ἐξαδέλφου, οὐδὲ ὁ υἱός μου τοῦ ἐγγόνου αὐτῶν, οἵ τινες λέγονται δισεξάδελφοι.

Sed quia nonnulli propter gravitatem pœnarum clam hujuſmodi nuptias contrahebant, relata res eſt ad Syn. quo tempore divinus ille Lucas Patriarchalem thronum regebat, ac deinceps definivit & ſtatuit ſancta Synodus, nequaquam ejuſmodi nuptias debere procedere vel conſiſtere, ſed ſi de iis conſulatur, prohibendas eſſe, ſin procedant, dirimendas; & ſegregandos qui contraxerint; ac ſacerdotem, qui precibus ſacris initiarit, niſi forte per ignorantiam ſurreptus fuerit, deponendum. Atque hanc rem actam in Syn. confirmavit

Ἐπεὶ δέ τινες τῇ βάρει τῶν ἐπιτιμίων κρύφα τὰς τοιούτους ἐπετέλουν γάμους, ἀνηνέχθη τὰ περὶ τούτου Συνόδῳ, ἣνίκα τοῦ θείου τοῦ πατριαρχικὸν ἰθύνοντος θρόνον, καὶ ἐξ ἐκείνου ὥρισεν καὶ ἔστησεν ἡ ἁγία σύνοδος, μηδόλως τοιοῦτον προβαίνειν ἢ ἵστασθαι γάμον, ἀλλ' ἐκωτιόμενον μὲν κωλύεσθαι, προβαίνοντα δὲ, διασπᾶσθαι, καὶ τοὺς συνάξαντας ἀφορίζεσθαι, καὶ ἱερολογήσαντα ἱερᾶσθαι, εἰ μὴ ἀγνοίᾳ ἐκλάπη, καθαιρεῖσθαι. ἐπεκύρωσε δὲ τῷ Συνοδικῷ ταύτῃ πρᾶξιν καὶ

καὶ θέσπισμα τῦ ἐν βασιλεῦσιν ἀοιδίμυ Μανυὴλ τῦ πορφυρογεννήτυ. ζαύτη τοι καὶ οὐκ ἐφεῖταί τινι ἀπὸ τῦ δισεξαδέλφυ αὐτῦ γυναῖκα λαβεῖν, ἀνεψιὰν τέτυ τυγχάνυσαν. ᾧ γὰρ φύσει δίκαιον, καὶ σώφρονες, καὶ σεμνὸν, ὥσπερ τινα χαλινὸν, ὁ νόμος τοῖς γάμοις ἐπέθηκεν.

A eriam conſtitutio clari inter Imperatores Manuëlis illius in Porphyra nati. Hanc ob cauſam non permittitur, ut quis conſobrini ſui filiam ducat uxorem, quæ ipſi loco ſobrinæ eſt. Quippe naturale jus, & honeſtatem, & pudorem, quaſi frænum quoddam, nuptiis lex impoſuit.

Περὶ τῦ ἡ. βαθμοῦ ἐξ αἵματος.

De gradu conſanguinitatis octavo.

Εἰς γε μὲν τὸ ἡ. βαθμὸν προβαίνων ὁ ἐξ αἵματος γάμος συγκεχώρηται. τὸ γὰρ τρισεξαδέλφῳ, ἢ τὸ ἐγγόνῳ τῦ δισεξαδέλφυ λαμβάνειν, οὐδ' ἰωτιναοῦν ἔχει κώλυσιν. πλατῦναι γὰρ οἱ πολιτικοὶ νόμοι τὸ τῶν ἐγγόνων βούλημα γνησιότητα, καὶ μὴ περὶ μόνων περικλείειν τὸ συγγένειαν, τὰς μεταξὺ τῶν ἐκ πλαγίυ διακώλυσιν γάμυς, ὡς ἂν τοῖς ἔξωθεν τῆς ἑαυτῶν συγγενείας ἐξ ἀνάγκης συναπτόμενοι, τῷ περὶ αὐτὰς φιλεῖν γνησιότητα καὶ ὄννοιαν.

B Nuptiæ, quæ inter conſanguineos contrahuntur, ſi ad octavum uſque gradum procedant, permiſſæ ſunt. Quippe nati ex ſobrino filiam vel neptem ſobrini ducere nullo modo quis prohibetur. Leges vero civiles legitimæ prolis procreationem ſubjectis dilatare volentes, eamque ſolâ cognatione non circumſcribere, nuptias inter eos qui ſunt ex tranſverſo prohibuerunt, ut iis qui extra eorum cognationem ſint, neceſſariò conjuncti, inter ſe invicem germanam benevolentiam colerent.

Περὶ τῶν ἐκ πορνείας γεννωμένων.

De vulgo quæſitis.

Τὸ μὲν ἐκ πορνείας σὺν ἔχειν ἅπαν ὄνομα ἕν, ἀλλ' ὑποδιαιρεῖται καὶ τῦτο. εἰ μέν γε ἐκ γυναικὸς συνοικύσης τινὶ φανερῶς καὶ δήλου γένοιτο παῖς, φυσικὸς ἔτι ὀνομάζεται, καὶ ἔχει δεύτεραν τάξιν, ὡς πρὸς τὸ φύσει νόμιμον, καὶ προτιμᾶται εἰς κληρονομίαν καὶ τῶν ἀνιόντων, οὐχ ὅπως τῶν ἐκ πλαγίυ. εἰ μὲν φανερὸς μέν ἐστιν, οὐ μέντοι ἐκ συνοικύσης τῷ ἀνδρὶ γυναικὸς, ὀνομάζεται νόθος. εἰ δὲ πάμπαν ἀφανὴς, λέγεται σκότιος, ὡς φησὶν Ὅμηρος

C Σκότιον δ' ἐγείνατο μήτηρ.

Though nullus nobis eſt ſermo. Nec enim vel ratione contractuum matrimonialium, vel ſucceſſionis, ullum in talibus eſt dubium.

περὶ μὲν οὖν τῦ λόγος ἡμῖν οὐδείς. οὔτε γὰρ εἰς γαμικὰ συναλλάγματα, οὔτε μὴν εἰς κληρονομίαν ἐν τοῖς ζωύσιν ἐστὶν ἀμφισβήτησις.

Νόμος.

Lex.

D Etiam lex ait: Vulgo quæſitam ſororem nemo ducit uxorem. Item, Qui ſcortatus eſt aliqua cum muliere, ſiquidem ſcortatio manifeſta eſt; ut novercam ejus ducere prohibetur, ita ſobrinam ejuſdem ducere poteſt.

Φησὶ γὰρ καὶ ὁ νόμος, τῷ ἐκ πορνείας ἀδελφῷ, οὐδεὶς λαμβάνω. καὶ ὁ πορνεύσας μετά τινος γυναικὸς, εἴπερ ἐστὶ φανερὰ ἡ πορνεία, τὴν μητρυιὰν αὐτῦ κωλύει λαβεῖν, λαμβάνει δὲ τὴν δισεξαδέλφην αὐτῦ.

Περὶ τῶν ἐξ ἀγχιστείας.

De Adfinitate.

Καὶ αὕτη μὲν ἡ τῆς ἐξ αἵματος. περὶ δὲ ἐξ ἀγχιστείας, ποικιλωτέρα ἡ εὕρεσις. ἐν τέτοις γὰρ βαθμῶν ποσότητα ζητεῖν οὐδ' ὅλως τοῖς παλαιοῖς ἔδοξεν, ἀλλὰ ζὰ συγκεχυμένα καὶ ἃ ἡλύες κλῆσιν καὶ ἀῤῥεπῆ ῥητῶς κωλύσεις, τὰ λοιπὰ ἀνέγκλητα εἴασεν. οἱ δὲ νεώτεροι, καὶ βαθμὺς αὐτοῖς ἐπενόησεν, καὶ τὸ ὑπὲρ ⸗ ἕκτον βαθμὸν προβαίνειν ἐδοκίμασαν. καίτοι ῥητῶς εἰρήκαμεν, καὶ ἕκτον συγκεχωρημένον, καὶ ἕβδομον κεκωλυμένον· τὸ μὲν, ὡς ἀσύγχυτον, τὸν δὲ ὡς συγκεχυμένον. ὥστε οὐ χρὴ βαθμὺς ἀφαιρεῖσθαι εἰς ζῆτα· ἀλλ' ὃ μὲν ὁ νόμος ῥητῶς ἐκώλυσε, φεύγειν, ὃ δὲ μὴ ἐκώλυσε, προσδέχεσθαι. ἐκώλυσε δὲ ὁ μὲν παλαιότερος νόμος τὰ προσεχέστερα καὶ ἐγγύτερα.

E Hactenus dictum de conſanguinitate. Adfinitatis autem rationes magis ſunt ad inveniendum variæ. Nam in his graduum quantitatem omnino non quærandam eſſe, viſum eſt priſcis; ſed nuptias, quæ confuſionem introducerent in appellationem generis, quæve inhoneſtæ eſſent, diſertè vetantes; reliquas minimè repræhenſas reliquerunt. Recentiores vero etiam gradus in his excogitarunt, & quæ gradum ſextum excederent, locum habere voluerunt. Atqui diſertè invenimus gradum ſextum permiſſum, & ſeptimum prohibitum: illum, velut expertem confuſionis, hunc tanquam confuſioni obnoxium. Quo fit, ut in his gradus minimè introducendi ſint, ſed quod diſertè lex vetuit, fugiendum, quod non vetuit admittendum. Vetuit autem priſca lex propinquiora.

Νόμος.

Lex.

F Φησὶ γὰρ, πενθερά ἐστιν ἡ μήτηρ καὶ ἡ μάμμη, καὶ ἡ προμάμμη τῆς γαμετῆς μυ, καὶ σὺν ἐκείνων λαμβάνω. καὶ νύμφη λέγεται, ἡ τῦ υἱῦ, καὶ τῦ ἐγγόνυ, καὶ ἡ τῦ προεγγόνυ γαμετή· καὶ προγόνη λέγεται, ἡ ἐξ ἄλλυ ζυγάτηρ, καὶ ἐγγόνη καὶ προεγγόνη τῆς γαμετῆς μυ, καὶ σὺν μίαν αὐτῶν λαμβάνω. σὺν τῷ μητρυιάν μυ, εἰ καὶ πολλὰς ἔχεν ὁ πατήρ μυ· ἐπειδὴ μητέρων ἔχυσι τάξιν, οὔτε μητρυιὰ ἡ ηὐόμενον ἄνδρα τῆς προγονῆς μυ. σὺν τῷ ζυγατέρα ἡ ἀποζεύξασά μοι γυναικὸς, ἡ μὴ τῷ ἀποζεύξιν πρεῖσθαι

Sunt enim ejus hæc verba: Socrus eſt uxoris meæ mater, & avia, & proavia, quarum nullam duco. Nurus etiam dicitur uxor filii, & nepotis & pronepotis. Privigna quoque dicitur, ex alio nata marito uxoris meæ filia, & neptis, & proneptis, quarum nullam duco. Nec item novercam meam, licet plures pater meus habuerit, quoniam matrum loco ſunt. Nec noverca nubit ei, qui privignæ meæ maritus fuit. Nec filiam mulieris duco, quæ à me divertit,

ex

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ex alio marito poſt divortium procreatam. Tomus autem Siſinnii prohibet, ne duo fratres amitam & ejuſdem fratris filiam ducant uxores, ac vice verſa. Præterea vetuit, ne duo fratres ducant duas conſobrinas, in quorum primo quintus, in ſecundo ſextus gradus ſpectatur. Igitur ad quintum uſque gradum prohibitæ ſunt ob affinitatem nuptiæ, ſiquidem in his etiam numerandi ſunt gradus. Quæ verò ſexti gradus ſunt, ſi nulla interveniat confuſio circa generis appellationes, non prohibentur. Sin emergat aliqua confuſio, vetantur.

A ἐξ ἑτέρου ἀνδρός. ὁ δὲ τῶ Σισιννίου τόμ⊖. δύο ἀδελφὰς ἐκώλυσε λαμβάνειν θείαν καὶ ἀνεψιάν, καὶ ἀνάπαλιν. ἔτι δὲ δύο ἀδελφὰς λαμβάνειν δύο πρωτοξαδέλφας. ὁνδετεραῖται δὲ τῷ μὲν πρώτῳ, ὁ πέμπτ⊖. βαθμὸς, τῷ δὲ δευτέρῳ, ὁ ἕκτ⊖. μέχρι μὲν οὖν τοῦ πέμπτου βαθμοῦ, πάντα δὲ ἐξ αἰτίας κεκώλυται· εἰ δὲ μὴ κἂν τούτοις βαθμὸς ἀριθμεῖν. τὰ δὲ τοῦ ϛ'. βαθμοῦ, εἰ μὲν σὺγχυσιν ἔχοι τὰ τῶν γένους ὀνόματα, κωλύεται· εἰ δέ τις ὁρᾶ σύγχυσις, ἄρτεται.

Gradus ſextus non prohibitus.

B

Βαθμὸς ϛ'. ἀκώλυτ⊖.

Eas etiam nuptias, quæ contrahuntur ex uno & quinque gradibus, omnes alii prohibent. At verò Theſſalonicenſis antiſtes ille Chumnus, ſua ſententia pronunciavit minimè vetitas. Exempli gratia, ſi pater & filius, qui primo ſunt gradu, copulati fuerint amitæ parvæ, ac fratris ejus filiæ, quæ gradu quinto ſe contingunt.

Καὶ δὴ καὶ μὲν ἐξ ἑνὸς καὶ ε'. βαθμοῦ γαμικὸν γάμον, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες κωλύουσιν· ὁ δὲ γε Θεσσαλονίκης Μιχαὴλ ὁ χοῦμν⊖. ὃν ἰδίῳ ψηφίσματι, ἀκώλυτον ἀποφαίνει ὄν, εἰ πατὴρ καὶ υἱὸς πρώτου ὄντες βαθμοῦ, συναφθεῖεν μικρᾷ θείᾳ καὶ ἀνεψιᾷ, πέμπτου ὄντας βαθμοῦ.

Gradus ſextus prohibitus.

ϛ'. κεκωλυμέν⊖.

C

Sin gradus ex adfinitate ſextus, de quo quæritur, ex duobus & quatuor conſtat; ſiquidem fit confuſio, nuptiæ poſteriores prohibentur. Nam fieri nequit, ut duo germani fratres duabus conſobrinis copulentur, aut vice verſa. Fiunt enim loco fratrum congeneri vel coadfines; & hoc modo nomina cognationis confunduntur. Ait autem ſanctus & magnus ille Baſilius. In quibus generis appellationes confunduntur, in his illicitæ ſunt nuptiæ.

Εἰ δὲ ὁ ζητούμεν⊖. ἕκτ⊖. ἐξ αἰτίας βαθμὸς ἐκ δύο σύγκειται καὶ τεσσάρων, εἰ μὲν γίνεται σύγχυσις, ὁ δεύτερ⊖. κεκώλυται. οὐ γὰρ δυνατὸν δύο αὐτοδέλφους, δυσὶ συναφθῆναι πρωτοξαδέλφαις, ἢ τὸ ἀνάπαλιν. γίνονται γὰρ ἀντὶ αὐταδέλφων σύγαμβροι, καὶ συγχέονται ἐντεῦθεν τὰ τῆς συγγενείας ὀνόματα. φησὶ δὲ ὁ ἱερὸς καὶ μέγας Βασίλει⊖. ἐν οἷς τὰ τῆ γένους ὀνόματα συγχέονται, ἐν τούτοις ὁ γάμος ἀθέμιτ⊖.

Sextus non prohibitus.

ϛ'. ἀκώλυτ⊖.

D

Sin confuſio nulla fit, etiam ſextus non prohibetur. Quippe non vetatur, quo minus avus & nepos copulentur cum amita magna, & ejuſdem ex fratre nepte. Nam hoc quoque ſexti gradus eſt, at confuſionis expers. Rurſus enim peractis nuptiis avi & nepotis loca ſervant. Quippe magnam amitam & patruum magnum, hoc eſt, avi ſororem & fratrem, plerique aviam & avum nominare ſolent. Idcirco nec legibus hic caſus eſt prohibitus, & à tomo Siſinnii permittitur ſeu minime vetitus; cum illud alterum ſit prohibitum, velut obnoxium confuſioni.

Εἰ δὲ οὐ γίνεται σύγχυσις, καὶ ὁ ϛ'. ἀκώλυτός ἐστι. πάππου γὰρ καὶ ἔγγονον ἀκώλυτον συναφθῆναι μεγάλῃ θείᾳ καὶ ἀνεψιᾷ· ἔκτου γὰρ καὶ τοῦτο βαθμοῦ, ἀλλ' ἔστιν ἀσύγχυτον. πάλιν γὰρ μετὰ τοὺς γάμους πάππου καὶ ἐγγόνου ἀποσώζουσι τόπους. πάππον γὰρ μεγάλην θείαν, καὶ τὸν μέγαν θεῖον, ἤτοι τὴν πάππου καὶ ἀδελφὴν, καὶ τὸν ἀδελφὸν, ὃν μάμμην καὶ πάππον οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσι. διὰ τοῦτο ἔτι ἀπὸ τῆς νόμου τοῦ πρὸν κεκώλυται ζήτημα, καὶ τῷ τόμῳ χρῆται τοῦ Σισιννίου, ὡς ἀκώλυτον. ἐκεῖνο δὲ ὡς σύγχυσιν ἔχον κεκώλυται.

Sextus non prohibitus.

ϛ'. ἀκώλυτ⊖.

E

Sin ex tribus & tribus conſtat, ſiquidem confuſionis expers eſt, non vetatur. Verbi gratia, cum patruus & fratris ejus filius, amitam ducunt, & ejuſdem fratris filiam, nulla fit confuſio. Rurſus enim patrui & fratris filii locum ſervant. Propterea hoc planè non prohiberi, non modo legis indicatæ ſilentium, ſed etiam principum ſanctiones, & acta ſynodalia cunctis ſignificarunt.

Εἰ δὲ ἐκ τριῶν ἐστι καὶ τριῶν, εἰ μὲν σὺγχυσιν ἔχει ἀκώλυτόν ἐστιν, ὥστ' ὅταν μὲν θεῖ⊖. καὶ ἀνεψιὸς θείαν λάβῃ καὶ ἀνεψιὰν, ἀσύγχυτος γίνεται σύγχυσις. πάλιν γὰρ θεῖος καὶ ἀνεψιοὶ σώζουσι τόπον. διὰ τοῦτο καὶ ἀκώλυτον ἔστι παντάπασιν, ἔτι τῶ ῥηθέντ⊖. νόμῳ σιωπᾷ, ἀ μὴν ἀλλὰ καὶ θεσπίσματα βασιλικὰ, καὶ πράξεις συνοδικαὶ πᾶσιν ἐγνώρισαν.

Sextus prohibitus.

ϛ'. κεκωλυμέν⊖.

F

At vero cum patruus jam antea fratris habet filiam, fratriſque filius cum amita coire vult in matrimonium; poſteriores hæ nuptiæ confuſionis cauſa prohibentur. Quippe velut ipſo jure patruus fit fratris filius, & fratris filius fit patruus: adeoque manifeſta generis appellationum hæc confuſio eſt.

Ὅταν δὲ ὁ μὲν θεῖ⊖. πρωτοξαδέλφην ἔχῃ τὴν ἀνεψιὰν, ὁ δὲ ἀνεψιὸς βούλῃ συνοικῆσαι τῇ θείᾳ, ὃ ὀθνειονόμιον διὰ τὴν σύγχυσιν κεκώλυται. γίνονται γὰρ ὡς ἀπὸ τοῦ γάμων, ὁ μὲν θεῖ⊖. ἀνεψιὸς, ὁ δὲ ἀνεψιὸς θεῖ⊖. καὶ ἔστι τοῦτο σαφὲς τῶν ὀνομάτων τοῦ γένους σύγχυσις.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ζ. κεκωλυμβύθ.

Αλλὰ κὴ ὁ μέχρις ἑβδόμου βαθμοῦ θεωρούμενος ἐξ αἱμορείας γάμος, εἰ μὲν ἐξ ἑνὸς εἴη κὴ ἓξ, κεκώλυται. οὐ γὰρ οἷόν τε πατέρα κὴ υἱὸν δισεξαδέλφαις συναφθῆναι δυσὶ γίνονται γὰρ ἀντὶ παιδὸς κὴ υἱοῦ σύγγαμβροι.

Septimus prohibitus.

Quin etiam matrimonium inter adfines, ad ſeptimum uſque gradum ſeſe porrigens, ſi conſtet ex uno & ſex, prohibetur. Nam fieri nequit ut pater & filius duabus ſobrinis copulentur. Patris enim & filii loco, fiunt congeneri vel coadfines.

ζ. ἀκώλυτ.

Εἰ δὲ οὐκ δύο κὴ ε'. ἐδαμῶς· εἴτε γὰρ πάππος κὴ ἔγγονος, εἴτε δύο αὐτάδελφοι συναφθεῖεν, μικρᾷ θείᾳ κὴ ἀνεψιᾷ, ὁ δεύτερος γάμος ἀνέγκλητός ἐστι.

Septimus non prohibitus.

Nequaquam hoc uſu venit, ſi ex duobus & quinque conſtet. Nam ſive avus & nepos, ſive duo germani fratres copulati fuerint cum amita parva, & fratris ejus filia, ſecundæ nuptiæ vitio carent.

ζ. ἀκώλυτ.

Εἰ δὲ οὐκ ἡρίων κὴ τεττάρων, πάλιν εἰ μέν ἐστιν ἀσύγχυτον, συγκεχώρηται. θεῖος γὰρ κὴ ἀνεψιὸς δύο θειοεξαδέλφας ἀκωλύτως λαμβάνουσιν.

Septimus non prohibitus.

Sin ex tribus & quatuor, rurſus, ſiquidem confuſio nulla intervenit, permittitur. Patruus, enim & fratris ejus filius, duas conſobrinas citra prohibitionem ducunt.

ζ. κεκωλυμβύθ.

Εἰ δὲ σύγχυσιν ἔχων ὁ ἐᾷ, ὑ δῆτα. πάππος γὰρ κὴ δισέγγονος δύο θειοεξαδέλφας λαβεῖν εἴργονται, ἵνα μὴ κὴ ὕστερ σύγγαμβροι λογισθῶσιν. ἀλλ' ὁ μὲν θεολαβὼν μένῃ ἀκίνητος· κωλύεται δὲ ὁ ὑπογενόμενος, ἢ θεοβαὶς ἅπασι πᾶσαι. ζὴ δὲ ὑπὲρ τ ἑβδόμην ἐξ αἱμορείας, ἀπολυθεσμούμεναί εἰσι κὴ ἀκώλυται, ὥσαφ ἐκ τῆς ἐξ αἵματος. ζὴ ὑπὲρ ⓕ ὄγδοον. ὑ καλῶς δὲ πέφανται, ὅτι ζὴ διεστώμενα ἐξ αἱμορείας ἴσκυν βαθμοῦ, ὅτε μὲν ἐξ ἴσης εἰσίν, ὡς ἑξ ἑκατέρου μέρους τρεῖς ἓξ βαθμοὺς, ἀκώλυταί εἰσι· κεκωλυμένα δὲ, ὅτε εἰσὶν ἄνισα. οὐκ γὰρ τῶν εἰρημένων ἀνωτέρω δέδεκται, μὴ ὃ ἴσον κὴ τὸ ἄνισον, ἀλλὰ ὃ συγκεχυμένον κὴ ἀσύγχυτον, ἢ ἀφιέναι, ἢ ἀπείργειν ὃ συναλλαγμα.

Septimus prohibitus.

Non item ſi confuſio quædam emergat. Avus enim & pronepos, à matrimonio duarum conſobrinarum arcentur: ne congeneri vel coadfines habeantur. Nimirum prius contractum matrimonium manet immotum: poſterius prohibetur, vel ſi jam proceſſerit, dirimitur. Quæ verò matrimonia gradum adfinitatis ſeptimum excedunt, in ea curiosè non inquirendum eſt, nec faciundæ prohibitiones, ſicuti fieri videmus & in iis, qui ratione conſanguinitatis octavum excedunt. Cæterum non rectè traditum à nonnullis eſt, matrimonia ſexti ex adfinitate gradus; quum pares utrinque gradus habent, non prohiberi, quum inpares, prohiberi. Oſtenſum eſt enim ex indicatis ſuperius, non æqualitatem & inæqualitatem; ſed confuſionem & confuſionis abſentiam vel permittere, vel impedire contractum.

Οὐ δύναται ⓜ αὐτὸν δύο δευτέρας ἐξαδέλφας λαβεῖν.

Eundem non debere duas ſobrinas ducere.

Κεκώλυκεν ἡ ἐκκλησία κὴ ⓜ αὐτὸν ἓ ἕνα δύο δευτέρας ἐξαδέλφας λαμβάνειν. ὑ γὰρ ἕβδομος ἐξ αἱμορείας, ὡς οἴονταί τινες, συνάπτει βαθμὸς, ἀλλὰ ς'. ἀφ' ὃ ἑνὸς βαθμοῦ λογίζεσθαι ⓜ ἄνδρα μετ' τ γυναικός. τοῦτο γὰρ ζητηθὲν ὅτε τῷ ἡμετέρῳ τ πατριάρχου Νικολάου, ἐκωλύθη ὑπὸ τ ἐκκλησίας. ὡρίσθη δὲ κὴ θέσπισμα τοῦ ἐν βασιλεῦσιν ἀοιδίμου Μανουὴλ, μὴ γένεσθαί ποτε τὸν λεγόμενον. ἀφ' οὗ δὲ ζὴ ἐξ αἱμορείας εἴτουν διμορείας, εἰς ⓜ ζ'. λύεται βαθμόν; ὃ ἐν ἡ φύσει ἐστὶν ἡ θέσει· κὴ φύσει μὲν, ὡς εἷς ἄνθρωπος· θέσει δ', ὡς ὁ ἀνὴρ μετ τῆς νομίμου γυναικὸς, ἐς χρῖσις ἰώσατο κὴ σωματεία σαρκικὴ, ὡς εἴρηται, κὴ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ὅταν μὲν οὖν ἐξ αἵματος ἡ ἡ οἰκείωσις κὴ ἡλικίας ἑνός, ὃ οἰκεῖόν τε κὴ ὃ ἓν, φύσει ἐστίν. ὅταν δὲ ἐξ αἰμορείας κὴ δύο ἡλικιῶν, θέσει ὃ ἓν, κὴ ἡ οἰκειότης αὐτοῖς, ὑ κετ τ ἐξ αἵματος οἰκειότητα. ζὴ κὴ τῷ ὑπερβεβηκότι βαθμῷ, κὴ πρὸ τοῦ ὀγδόου, διὸ ἡ τοιαύτη οἰκειότης τε κὴ ἕνωσις λύεται. ζὴ γὰρ μᾶλλον τ ἕνωσιν ἔχοντα, πλείονος κὴ τῆς ἀποστάσεως πρὸς τὸ λυθῆναι δέονται, ὥσαφ ζὴ ἡνωμένα ἐλάττονος.

Prohibuit etiam Eccleſia, ne unus & idem duas ſobrinas ducat uxores. Non enim hic ſeptimus ex affinitate, ceu plerique putant, gradus colligitur, ſed ſextus: propterea quod maritus & uxor uno gradu contineri ducantur. Hoc enim cum in conſultationem veniſſet tempore Nicolai Patriarchæ, prohibitum ab Eccleſia fuit: ſimulque promulgata fuit ſanctio clari principis Manuelis, quæ ſtatuit, ne tale quid unquam fiat. Sed qua de cauſa fit, ut inter adfines vel duo diverſa genera contractæ nuptiæ, gradu ſeptimo libéræ ſint: Quod unum eſt, vel eſt natura, vel adrogatione. Natura unum eſt, v. g. unus homo. Unum adrogatione, ut vir & uxor legitima, quos univit affectio & conjunctio carnalis, ſicuti perſcriptum legimus: Et erunt hi duo in carnem unam. Itaque cum neceſſitudo exiſtit ex ſanguine, & ex eodem genere; naturalis eſt neceſſitudo, & unitas: quum ex adfinitate, ac duobus generibus; adrogatione fit unitas inter eos, & neceſſitudo à conſanguinitatis neceſſitudine diverſa. Propterea mox inferiore gradu, & ante octavum, hujuſmodi neceſſitudo & conjunctio ſolvitur. Quorum enim ſtrictior eſt conjunctio, ea majoris etiam indigent intervalli ad hoc, ut expiret: ſicuti minoris, quæ minus unita ſunt.

Περὶ τῶν ἐκ τριγενείας.

De Matrimoniis ex tribus diverſis generibus.

Τὰ δ' ἐκ τριγενείας γαμικὰ ζητήματα, εἰσὶ μὲν κὴ

Matrimonia ex tribus diverſis generibus pertinent &

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ipſa quoque ad rationes adfinitatis : ſed tertii generis interventu facilius libera fiunt, quam ex duobus connexa; quippe ſicut hæc gradibus duobus inferiora ſunt contractis ex conſanguinitate (quæ gradu octavo libera fiunt, quum per affinitatem ex duobus contracta generibus nonnunquam gradu ſexto libere permittantur:) ita rurſus ex tribus conſtituta generibus, etiam duobus gradibus inferiora, quam quæ duobus ex generibus conſtant, principium permiſſionis in quarto ſtatim gradu conſequuntur : licet in his multo magis graduum vitanda computatio, ſed quærendum, an diſertis verbis lege prohibita ſint. Maxime vero prohibitionis expertia ſequitur quartus gradus.

ζυγα ἐξ αἰγχειας, ἀλλα τῃ τῦ τριτυ γημυς δυναλοχῃ ῥᾴον ἢ τα ἐκ δυο συμπεωλεγμενα γημων λυονται. ὥσπερ γαρ ταῦτα δυσι βαθμοις ἐπεβεβηκε πρῶ ἐξ αἱματος, (τα μεν γαρ εις ϐ ὄγδοον, ζα δε ἐξ αγχειας ἐκ δυοιν γημοιν ἐσθ' ὁτε καὶ εις τ ἕκτον λυονται,) ὕτω παλιν τα ἐκ τριγημειας δυσιν ἐπεβιβασθεντα βαθμοῖς πρῶ ἐκ δυο γημων, τῳ ἀρχειῳ τ λυσεως κῦ τ δ'. ουδεις λαμβανῃ βαθμον, εἰ καὶ πολλῷ μᾶλλον εις ζυγα βαθμους λαμβανειν ὐ δεῖ, ἀλλα ζητειν, εἰ καὶ ὐκ ἀκωλυθη ϖρὰ τῦ νόμυ ῥητῶς. τοῖς γε μᾶλιστα ἀκωλυτοις ὁ δ'. ἐπακολυθῃ βαθμός.

Quartus gradus non prohibitus.

Hujuſmodi quiddam eſt, quod ſub Patriarcha Stupa vocatum in dubium fuit, & per ſententiam declaratum. Quidam enim Conſtantinus uxorem duxit Annam, Theodori cujuſdam ſororem germanam. Ea mortua, matrimonio ſecundo duxit Serenam, conjugis Theodori ſororem, quo fiebat, ut Conſtantinus & adfinis eſſet Theodori, & coadfinis. Sunt autem in hoc gradus quatuor. Theodorus enim & Anna gradu ſecundo ſe contingunt. Item uxor Theodori & Serena, gradu ſecundo. Qui gradus ſimul ſunt quatuor. Quippe lex duo duntaxat ex trium generum matrimoniis prohibuit, quæ unius duntaxat gradus ſint, non plurium.

Ο δ'. βαθμὸς ἀκώλυτος.

Οἷον ὅ ὅτι τῦ ϖατριάρχυ Στυπῃ ἀπορηθέν τι ὁμῦ καὶ λυθέν. Κωνσταντῖνος γάρ τις ἔλαϐεν εἰς γυναῖκα Θεοδώρου τινὸς ἀνεψιαδέλφου Ἀννας· θανούσης ἐκείνης, ἔλαϐεν εἰς δεύτερον συνοικέσιον τῳ ϖ Θεοδώρου γυναικαδέλφου Εἰρλίνην, ὡς γημέσθαι τὸν Κωνσταντῖνον καὶ γαμϐρὸν ϖ Θεοδώρου, καὶ συγγαμϐρον. εἰσὶ δὲ ἐν τούτῳ βαθμοὶ τέσσαρες. ὁ Θεόδωρος γὰρ καὶ ἡ Ἄννα, βαθμῷ δευτέρῳ. ἡ γυνὴ ϖ Θεοδώρου καὶ ἡ Εἰρλίνη βαθμῷ δευτέρῳ. ὁμῦ τέσσαρες. ὁ μὲν γὰρ νόμος δύο μόνα ἐκ τριγημείας ἐκώλυσεν, ἃ καὶ ἑνὸς μόνυ βαθμῦ τυγχάνυσι καὶ ὑ πλείονος.

Hujuſmodi quiddam eſt, quod ſub Patriarcha Stupa vocatum in dubium fuit, & per ſententiam declaratum. Quidam enim Conſtantinus uxorem duxit Annam, Theodori cujuſdam ſororem germanam. Ea mortua, matrimonio ſecundo duxit Serenam, conjugis Theodori ſororem, quo fiebat, ut Conſtantinus & adfinis eſſet Theodori, & coadfinis. Sunt autem in hoc gradus quatuor. Theodorus enim & Anna gradu ſecundo ſe contingunt. Item uxor Theodori & Serena, gradu ſecundo. Qui gradus ſimul ſunt quatuor. Quippe lex duo duntaxat ex trium generum matrimoniis prohibuit, quæ unius duntaxat gradus ſint, non plurium.

Lex.

Videlicet quod ducere non poſſum eam, quæ quondam privigni mei fuit uxor, nec ei noverca nubere, qui provignæ ipſius maritus fuit. Nam in his quoque trium fit generum conjunctio. Sed quia privignus & privigna filii vel filiæ loco ſunt erga vitricum vel novercam; atque horum vel uxor, vel maritus, vicem nurûs aut generi obtinent, illicita ſunt hujuſmodi matrimonia. Nam ſumma illa duo genera, vir & uxor, gradum nullum habent, nec inter ſe, nec erga genus intermedium. Quippe viri cum muliere conjunctionem ad gradum non referimus; ſed unum quid eſſe ducimus hanc, quando ſecundum ſeipſam conſideratur. (Fratris enim mei conjux, propter unionem cum eo ſummam, ſecundo à me gradu eſt, quocum ſubtilibus ſanè rationibus divini mandati reſpectu conjungitur) quum autem ad aliam ipſi cognatam perſonam gradus inquiritur, non ita res habet. Nam fratriæ ſoror, erga ipſam quidem gradus ſecundi eſt; erga me quarti. Ejuſdem amita gradu erga ipſam eſt tertii, erga me quinti. Conſimiliter & in aliis. Quippe fieri nequit, ut quemadmodum maritus, ſic etiam frater ejus pro una carne habeatur cum fratria, & per cogitationem præter mentem legis alia ratio conjungatur. Qui enim ex tranſverſo ſunt, primum gradum non habent, ſed à ſecundo incipiunt. Lex igitur, uti diximus, matrimonia trium generum duntaxat ea prohibuit, quæ primi gradus ſunt. Recepta vero conſuetudo pro non vetitis habet, quæcunque præter hæc ſunt, & primum gradum excedunt.

Νόμος.

Οἷον, ὅτι ὐ δύναμαι λαϐεῖν τῳ ποτὲ γυναῖκα τῦ ϖρογόνυ μυ, ὐδ' ἡ μητρυιὰ λαϐεῖν ϖ ποτὲ ἄνδρα τῆς ϖρογόνης αὐτῆς. καὶν τούτοις γὰρ τριγημειά ἐστιν. ἀλλ' ἐπεὶ ὁ ϖρόγονος καὶ ἡ ϖρογόνη ὑῶ ἢ θυγατρὸς λόγον ἐπέχυσι ϖρὸς τ πατρωὸν, ἢ τῳ μητρυὰν, καὶ ἡ γυνὴ ἢ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς νύμφη ἢ γαμϐρὸς, ἀθέμιτα ζα τοιαῦτα τυγχάνυσι συνοικέσια. τὰ γὰρ ἄκρα δύο γένη ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ, βαθμὸν οὐκ ἔχυσιν ὅπ ϖρὸς ἄλληλα, ὅπ ϖρὸς τὸ μέσον γένος. τῳ γὰρ ἀνδρὸς μετ' γυναικὸς συναφειαν εἰς βαθμὸν οὐκ εἰσάγομεν, ἀλλ' ἓν μέν τι ζαῦτα λογιζόμεθα, ὅτι καθ' ἑαυτὰ ὁρᾶται. (καὶ γὰρ ἡ τῦ ἀδελφῦ μυ γυνὴ, διὰ τῳ ϖρὸς αὐτὸν ἄκραν ἕνωσιν, δευτέρυ μοι ἔστι βαθμῦ, ἰσχναῖς διανοίαις διὰ τῳ ἐντολῷ συνημμένη,) ὅτε δ ϖρὸς ἕτερον συγγενικὸν αὐτῆς ϖρόσωπον ὁ βαθμὸς ζητεῖται, ὐχ' ὕτως. ἡ γὰρ ἀδελφὴ τῆς νύμφης, ϖρὸς μὲν αὐτῷ, δευτέρου ἐστὶ βαθμῦ· ϖρὸς ἐμὲ δὲ πέμπτυ. καὶ ἡ αὐτῆς θεία, ϖρὸς ἐκείνῳ μὲν τρίτυ, ϖρὸς ἐμὲ δὲ, πέμπτυ. καὶ ὅπ τῶν ἄλλων ὁμοίως· τῶν οὐκ ἐνδεχομένων γάρ ἐστιν, ὥσπερ ϖ ἄνδρα, ὕτω δὴ καὶ τ ζαύτυ ἀδελφὸν, σάρκα λογίσασθαι μίαν μετ' τῆς νύμφης, καὶ δι' ὁπτασίας ὁπτασίαν συνάψαι ϖρὸς τῳ τῦ νόμυ δύναμιν. οἱ γὰρ ὐκ πλαγίυ, ϖρῶτον βαθμὸν οὐκ ἔχυσιν, ἀλλ' ὐκ τῦ δευτέρυ ἄρχονται. ὁ μὲν οὖν νόμος, τὰ ἐκ τριγημείας ϖρώτυ βαθμῦ μόνα κεκώλυκεν, ὥσπερ εἴρηται. ἡ δὲ κρατῦσα συνήθεια, καὶ τὰ ϖρὸς ζαῦτα καὶ ὑπὲρ ϖ ϖρῶτον βαθμὸν ὐκ τριγαμείας ὄντα, ἀκώλυτα ἔχει.

Verbi gratia, quidam uxorem habuit. Deinceps illa defuncta, conjugem patrui mulieris ſecundo matrimonio duxit uxorem. Alius privignam fratris uxoris ſuæ duxit. In his enim tres quidem gradus emergunt; ſed nihilominus liberè permittuntur ratione conſuetudinis. Si tamen accurate rem conſideremus, gradus in his, ceu diximus, iv. requiritur.

Tertius non prohibitus.

Ο γ'. ἀκώλυτος.

Οἷον, ἔχε τὶς γυναῖκα. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐκείνης θανούσης, τῳ γυναῖκα τῦ θείυ αὐτῆς εἰς δεύτερον ἔλαϐε συνοικέσιον. ἄλλος τὴν ϖρογόνην τῦ γυναικαδέλφυ αὐτῦ ἔλαϐεν. ἐν τούτοις γὰρ ϐαθμοὶ μὲν ἀναφαίνονται τρεῖς· λύονται δ ὅμως κῦ τ συνήθειαν. ἡ μέντοι ἀκρίϐεια ὥσπερ εἴπομεν ϖ πέμπτον ἐν ζούτοις ϐαθμὸν ἁπαγῆ.

δεῖ

δεῖ γὰρ τὸν οἰκειότητος τῆς αἴγχιστείας πλαγιαδίων μικρὸν, καὶ τοιαῦτα ἔσαι θεμιτὸς ὁ γάμος. οἷον, ὅτι τοῦ γυναικαδέλφου μου ἡ γυνὴ φερουσῶς φύσεως ἐγγύθεν φερὸς μέσον γένος, ὥσαφ κἀγὼ φερὸς αὐτόν. ὁ ὢν ἡμέτερος ἀδελφὸς δύναται ταύτην ἀμέμπτως λαβεῖν θανόντος τῆς γυναικαδέλφου μου, ἡ ἐγὼ τὴν ἐκείνης ἀδελφὴν, αὐτὸν γὰρ οὐ θέμις λαβεῖν. πάλιν ἔλαβον εἰς τὴν ἀδελφὴν μου γαμβρὸν οὗ τὴν ἐπ' ἀδελφῷ ποτε νύμφην αὐτὸς ἔλαβον εἰς γυναῖκα, καὶ ἔστιν ἀκώλυτον. ἐπεὶ καὶ πέμπτου βαθμοῦ διείσκεται, καὶ μακρῷ μικρὸν καὶ τὸ οἰκειότητος. ὁ μέσος γάρ. ὁ γὰρ φερὸς αὐτὸ φερουσῶς συναπτόμενον πρόσωπον, ἡ ἀδελφή μου ἔστιν· ἐγὼ δὲ οὐ πλαγίου, καὶ μικρὸν ἀποπίπτω τοῦ μέσου.

A Quippe neceſſitudinem affinitatis in tranſverſum non nihil oportet extendi, atque ita licitum erit matrimonium. V. g. conjux fratris uxoris meæ propinqua neceſſitudine jungitur intermedio generi, ſicut & egó ipſi. Hanc frater meus, defuncto conjugis meæ fratre, ducere citra reprehenſionem poteſt, vel ipſius ego ſororem; ſed non fas eſt ut ipſa mihi nubat. Rurſus affinem nactus ſum, ſororis meæ virum; cujus fratriam, fratri ſcilicet ipſius quondam nuptam, uxorem ipſe duco citra prohibitionem. Quoniam & quarti gradus eſſe deprehenditur, & longius aliquanto removetur à neceſſitudine generis intermedii. Quæ enim perſona pro-
B pe cum ipſo conjungitur, ſoror mea eſt: ipſe vero ſum ex tranſverſo, & paulo remotior ab intermedia perſona.

Πάλιν ὅτε τῇ συγατρὶ ἐγημέτο μοι γαμβρός· τούτου ἡ ποτὲ νύμφην ἐπ' ἀδελφῷ λαβεῖν με εἰς γυναῖκα οὐ θέμις, ὡς φερουσῶς συναπτομένην φερὸς μέσον γένος· ἡ ὃ αὐτῆς ἀδελφῇ οὐκ ἀθέμιτον.

Rurſus nactus ſum generum, maritum filiæ: cujus fratriam, nuptam ſcilicet quondam ejus fratri, mihi quidem omne nefas eſt uxorem ducere, veluti prope conjunctam intermedio generi, ſororem tamen ejus licitè duco.

Αλλὰ καὶ γαμβρὸς καὶ γυναικάδελφος χηρεύσαντες ἡ θυγατέρα καὶ ἀνεψιὰν ἀδαμῶς λαμβάνουσιν. ᾧ δὲ τελεύτησεν ἡ γυνὴ, λαμβάνειν τούτῳ ἐφεῖται τῷ τοῦ συγαμβροῦ αὐτῷ ἀδελφῷ.

Quin etiam gener & uxoris frater, ſi vidui facti ſint, amitam & fratris ejus filiam nequaquam ducunt. Cujus autem defuncta eſt uxor, ei permittitur, ut uxorem ducat congeneri vel coadfinis ſui ſororem.
C

Αλλὰ δὲ καὶ τῷ θυγατέρα τῆς διαδελφῆς τῆς προτέρας αὐτῷ γυναικὸς, ἔτι δὲ καὶ τῷ μικρὰν θείαν τῆς προτέρας αὐτῷ γυναικὸς, ἤτοι τῷ προπαδελφῷ τῆς πενθερᾶς αὐτοῦ.

Atque etiam filiam ſobrinæ prioris uxorem, nec non prioris uxoris amitam parvam, hoc eſt, conſobrinam ſocrus ſuæ.

Κεκώλυται δὲ λαβεῖν τὴν θυγατέρα τῆς πρώτης ἐξαδέλφης τῆς προτέρας αὐτῷ γυναικός.

Verum filiam conſobrinæ prioris conjugis ducere prohibetur.

Δύο δὲ ἀδελφῶν γυναικάδελφον καὶ γυναικαδέλφῳ συναπτέσθαι θεμιτόν.

Fratrem & ſororem duarum mulierum, quæ duobus fratribus nuptæ ſunt, inter ſe copulari fas eſt.

Τὸ δὲ ψήφισμα τοῦ πατριάρχου Λέοντος τοῦ Στυπῶν, D ἔφησι λαβεῖν γαμβρὸν καὶ γυναικάδελφον δύο ἀδελφὰς, οὕτω πέμπτου γινομένου βαθμοῦ.

Sententia vero Patriarchæ Leonis Stypæ concedit, ut gener & uxoris frater ſorores duas ducant, quum gradus quintus conſtituatur.

Τὸ δὲ αὐτὸ ψήφισμα, ἔτι δὲ καὶ ὃ τοῦ πατριάρχου Αρσενίου, δύο ἀδελφὰς νύμφην λαβεῖν καὶ ἀνδραδέλφῳ, ἀκώλυτον εἶ κρίνουσιν.

Idem decretum, ac præterea decretum Arſenii Patriarchæ, ſtatuunt minimè prohibitum eſſe, quo minus duo fratres ducant nurum ac ſororem mariti ejus.

Ο θεῖος καὶ γαμβρὸς ἐπ' ἀνεψιᾷ πρώτῃ δύο λαβεῖν ἀδελφὰς οὐ κωλύονται, εἰ καὶ ς'. τὸν βαθμόν.

Patruus & maritus filiæ fratris ejus, ſorores duas ducere non prohibentur, licet gradus ſextus conſtituatur.

Αλλὰ καὶ γαμβρὸς καὶ γυναικάδελφος, δύο πρώτας ἐξαδέλφας λαβεῖν οὐ κωλύονται, εἰ καὶ ζ'. γένοιτο βαθμός. E

Quinetiam gener & frater uxoris, duas conſobrinas ducere non prohibentur; licet gradus ſeptimus emergat.

Τὸ δὲ ψήφισμα τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ, τῷ θυγατέρα τοῦ Ιωάννου τυχὸν, καὶ τὴν ἀνεψιὰν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, δυσὶν ἀδελφαῖς ὁπηνίκα συζεύχθωσι.

Michaelis autem Patriarchæ ſententia permittit, ut Joannis filia, & ejuſdem uxoris ex fratre neptis, fratribus duobus copulentur.

Αθέμιτα μὲν τινα τῶν εἰρημένων ἔνια τινὲς ἐψηφίσαντο. ὅ, τε λαβεῖν τὸν συγαμβρὸν τὴν ἀδελφὴν ὕστερον τοῦ συγαμβροῦ αὐτοῦ.

Nonnulli tamen quædam ex indicatis hiſce matrimoniis illicita pronunciarunt: videlicet ut congener deinceps ſororem ejus ducat, qui congener ipſius fuerit.

Επὶ δὲ καὶ τὸν γυναικάδελφον τὴν ἐπ' ἀδελφῷ νύμφην τοῦ ἰδίου αὐτοῦ γαμβροῦ. ὥσπερ δὴ καὶ ἐκεῖνο, ὅσαφ τὸν Χύμνον Θεσσαλονίκης ἰδίῳ ἔφημεν λῦσαι ψηφίσματι, ὅ πατέρα καὶ υἱὸν λαβεῖν μικρὰν θείαν καὶ ἀνεψιάν. F

Ac præterea frater uxoris, ut eam ducat, quæ generi ſuo fratrem in matrimonio habeat: ſicut illud etiam, quod Epiſcopum Theſſalonicæ Chumnum ſententia ſua ſolviſſe diximus; videlicet ut pater & filius ducant amitam minorem, & fratris ejus filiam.

Νόμος.

Lex.

Φησὶ γὰρ ὁ νόμος, ἐν τοῖς γάμοις οὐ μόνον ὃ ἐπιτέτραπται, ἀλλὰ καὶ ὃ εὐπρεπὲς ζητοῦμεν.

Quippe legis verba ſunt. In nuptiis non ſolum quid permiſſum ſit, conſideramus: ſed & quid ſit honeſtum.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

De Adoptione.

Et hæc quidem eſt ratio matrimoniorum ex tribus diverſis familiis. Cæterum adoptionis etiam, quæ ſucceſſionis cauſa fit, perinde rationem habendam ac conſanguinitatis, per ſacros Canones, & religioſas leges edocti ſumus: idque tum reſpectu graduum matrimonialium, tum adeundæ parentum hæreditatis.

Lex.

Legis enim hæc verba ſunt. Non poſſum vel amitam vel materteram, uxorem ducere, licet per adoptionem mihi conjunctæ ſint; quippe matrum vicem obtinent: quum ab avo ſc. adoptatæ ſint, & patri meo ſororum loco fuerint, mihi amitarum & materterarum. Nec pater, qui filium adoptavit, filii adoptivi filiam, vel neptem ducere poteſt: nec filius adoptivus, adoptivi patris uxorem, vel matrem, vel ſororem matris, vel neptem ex filio.

Quod ſi tutor, vel qui curator fuerit, adoptare voluerit maritum ejus, cujus tutelam vel curam gerit, irrita quidem eſt adoptio, non tamen nuptiæ ſolvuntur. Solvuntur autem cum quis generum ſuum adoptaverit.

Cæterum Novella xxiv. Principis Leonis, cognomine ſapientis, quum prohibet, ne qui adoptantur, cum liberis ejus, qui adoptavit, matrimonio copulentur; hæc ſubjicit. Sed olim quidem non ſecundum rationem, nunc vero quum decenti & juſta lege fiat adoptio, ſacroque ritu illi parentum, hi filiorum in locum conſtituantur, non amplius ulla reliqua ratio eſt, qua filii adoptivi cum naturalibus liberis ejus, qui adoptat, matrimonio copulentur: nec ut fratrum nomen, cum nomine conjugii ſic commutetur, ut fratrum loco generi vocentur.

Etiam Eunuchos adoptare.

Quum autem lex dicat adoptionem imitari naturam; ideoque prohibeat, ne quem eunuchi adoptent; ut eorum in poteſtate ſit: ejuſdem Principis Novella xxvi. ſtatuit, ut hoc quoque citra prohibitionem ullam fiat.

Virgines etiam adoptare.

Ejuſdem xxvii. Conſtitutio Virginibus quoque poteſtatem adoptandi concedit, & ut adoptati, tam filii familias, quam emancipati virginibus ſuccedendi jus habeant; nec ad hoc indigeant Principis reſcripto, vel actu judicum.

De ſuſceptione ex ſacro Baptiſmate.

Adoptio quæ fit per ſuſceptionem ex ſacro baptiſmate, non ad hæreditatem adeundam ſe porrigit; ſed duntaxat in gradibus matrimoniorum, ut dictum eſt, ſpectatur. Quippe Canon liii. Syn. ſextæ ait; Quoniam ſpiritualis neceſſitudo major eſt conjunctione corporum, ſtatuimus ut qui ex ſacro & ſalutari baptiſmate pueros ſuſcipiunt, & poſtea cum matribus eorum viduis in matrimonium coeunt, primum à tali contubernio abſtineant, deinde ſcortatorum quoque pœnis ſubjiciantur. Quippe qui ab hoc malo prompte non ſemet abſtinet, & confitetur, tanquam inceſtis nuptiis pollutus damnatur.

Lex.

Legis autem hæc verba ſunt. Qui è ſacro baptiſmate aliquam ſuſcepit, eam poſtea matrimonio ſibi jungere non poteſt, utpote quæ ipſius filia facta ſit. Nec item ducere poteſt matrem ejus, aut filiam: immo ne ipſius quidem filius id facere poteſt. Quippe nulla res alia

A

B

C

D

E

F

Περὶ υἱοθεσίας.

Καὶ οὕτω μὲν ἡ ἐκ τριγαμείας. πλὴν γε μὴν διαδοχῆς ἕνεκα γινομένην υἱοθεσίαν φυλάττειν, καθὰ δὴ καὶ τὴν ἐξ αἵματος, πρὸς τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν φιλανθρώπων διδιδάγμεθα νόμων· καθ' ὅ τε τὰς γαμικὰς δηλαδὴ βαθμὰς, καὶ τὴν τῶν γονέων κληρονομίαν.

Νόμος.

Φησὶ γὰρ ὁ νόμος, ὡς δύναμαι τὰ πρὸς λέξιν ἡ μητρὸς θείαν λαβεῖν εἰς γυναῖκα, εἰ καὶ εἰσὶ θετὴ, ὅτι μητέρων τάξιν ἔχουσιν· ὅπως τυχὸν, τῷ πάππῳ μὲν υἱοθετήσῃ, ἀδελφῆς τε τόπον ἐπέσχε πρὸς τὸν πατέρα, πρὸς ἐμὲ δὲ θείας. οὔτε ὁ θετὸς πατὴρ τῇ τοῦ θετοῦ υἱοῦ συζυγίᾳ ἢ τῇ ἐξ ἐγγόνου, οὔτε ὁ θετὸς υἱὸς τῇ τοῦ θετοῦ πατρὸς γαμετὴν, ἢ τῇ μητέρα, ἢ τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς, ἢ τῇ ἀπὸ υἱοῦ ἐξ ἐγγόνου.

Εἰ δὲ ὁ ἐπίτροπος, ἢ ὁ ἡγούμενος κυρέτωρ υἱοθετῆσαι βουληθῇ τὸν ἄνδρα τῆς ἐπιτροπευομένης ἢ κυρεατορευομένης, ἢ τὸν πατέρα αὐτῆς, ἢ θέσις ἄκυρός ἐστιν, ἡ μὲν ὁ γάμος λύεται. λύεται δὲ, ἡνίκα τις τὴν ἴδιον γαμετὴν εἰσποιήσαιτο.

Ἡ δὲ κδ'. νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ κωλύουσα τὰς εἰσποιουμένας πρὸς γαμικὴν ὁμιλίαν συνάπτεσθαι τοῖς τοῦ εἰσποιησαμένου παισίν, ἐπάγει· Ἀλλὰ πάλαι μὲν μὴ κεῖτο λόγον, νῦν δὲ κεῖται τὰ πρέποντα δεσμὸν καὶ δίκαιον τῆς υἱοθεσίας γινομένης, καὶ ἁγίᾳ τελετῇ ἱερᾷ, τὰ μὲ εἰς γονέων τάξιν καθισταμένων. τοῖς δὲ εἰς τὰ τέκνων, ὑπὲρ ἀφειλείπεται λόγος εἰς γάμον συνάπτεσθαι τοῖς κατὰ φύσιν δὲ εἰσποιηθεῖσα παρὰ τὰς εἰσποιητὰς παῖδας, μηδὲ ὄνομα πρὸς δὲ τῆς συζυγίας μεταρρυθμίζεσθαι, ὥστε γαμβρὸς ἀντὶ ἀδελφοῦ καλεῖσθαι.

Οτι υἱοθετοῦσι καὶ εὐνοῦχοι.

Τοῦ δὲ νόμου λέγοντος, ὅτι ἡ θέσις μιμεῖται τὰ φύσιν, καὶ διὰ τοῦτο κωλύοντος τοὺς εὐνούχους εἰσποιεῖν τινά, καὶ ἔχειν αὐτὸν ὑπεξούσιον, ἡ κδ'. νεαρὰ τοῦ αὐτοῦ Βασιλέως ἐθέσπισε καὶ τοῦτο γίνεσθαι ἀκωλύτως.

Οτι υἱοθετοῦσι καὶ παρθένοι.

Ὁ δὲ κζ'. καὶ τὰ παρθένοις εἰσποιεῖν δίδωσι, καὶ τὰς εἰσποιηθέντας ὑπεξουσίους ἢ αὐτεξουσίους, δίκαια κληρονομίας ἔχειν ἐπ' αὐταῖς· καὶ μὴ δεῖσθαι βασιλικοῦ ὑπαγόρευσεως, ἢ πράξεως δικαστῶν.

Περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀναδοχῆς.

Ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ ἀναδοχὴ γινομένη υἱοθεσία, οὐκ εἰς κληρονομίαν εἰσέρχεται, ἀλλ' εἰς τοὺς γαμικοὺς μόνους, ὡς εἴρηται, ζητεῖται βαθμούς. φησὶ γὰρ ὁ νγ'. κανὼν τῆς ἕκτης συνόδου, ἐπειδὴ μείζων ἐστὶν ἡ καὶ πνευματικὴ οἰκειότης τῶν σωμάτων συναφείας, τοὺς ἐκ ἁγίου καὶ σωτηριώδους βαπτίσματος παῖδας ἀναδεχομένους· καὶ μετὰ τοῦτο τὰς ἐκείνων μητράσι γνησίαις γαμικῶς συναπτομένους, ὁρίζομεν ἀφιστᾶσθαι μὲν τοιούτου συνοικεσίου· ἔπειτα καὶ τοῖς τῶν πορνευόντων ὀπτιμίοις ὑποβάλλεσθαι. ὁ γὰρ μὴ ἑτοίμως τοῦ κακοῦ ἀφιστάμενος, καὶ ἐξομολογούμενος, ὡς αἱμομίκτης κείνεται.

Νόμος.

Ὁ δὲ νόμος φησὶν, ὁ μέντοι ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τινὰ δεξάμενος, οὐ δύναται αὐτὴν ὕστερον πρὸς γάμον ἀγαγέσθαι, ὡς ἤδη γνησίαν αὐτοῦ θυγατέρα. οὐδὲ τὴν τούτου μητέρα ἢ θυγατέρα· ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. ἐπεὶ οὐδὲν ἄλλο δύναται οὕτως εἰσαγαγεῖν πατρικὴν διάθεσιν

Δικαίωσιν καὶ δικαίαν γάμων κάλυζιν, ὡς ὁ πατρικὸς δε- A
σμὸς, δι' οὗ θεοῦ μεσιτεύοντος αἱ ψυχαὶ αὐτῶν συνάπτονται.

sic paternam affectionem inducere poteſt, & juſtam nuptiarum prohibitionem, ut hujuſmodi nexus, per quem Deo mediante animæ eorum copulantur.

Ἰσχυρίζονται τοίνυν τινὲς, ὡς ἐπεὶ μᾶλλον τοῦ κρείττονος, καὶ ἀπὸ τοῦ νόμου, μείζων ἡ πνευματικὴ τῆς κατὰ σάρκα συγγενείας ὁρίζεται, χρῆναι τοὺς ταύτῃ συνδεδεμένους φυλάττειν τοὺς κεκωλυμένους βαθμοὺς ἄχρι τοῦ ἑβδόμου, ὅσους δηλαδὴ καὶ εἰς τὴν καθ' αἷμα συγγένειαν. τοῖς δὲ πλείοσι τῶν οὐκ ἔδοξεν, ἀλλὰ μόνα τὰ τῷ ῥηθέντι νόμῳ περιεχόμενα κωλύεσθαι πρόσωπα.

Affirmant igitur aliqui, quod cum tam ex Canone, quam lege, major eſſe illa ſpiritualis, quam carnalis cognatio ſtatuatur; obſervare debeant hac colligati prohibitos gradus, uſque ad ſeptimum: tot ſcilicet numero, quot etiam in conſanguinitate ſoleant obſervari. Verum pluribus hoc minimè viſum eſt, ſed ad eas duntaxat perſonas prohibitionem pertinere, quæ dicta lege continentur.

Οἱ μέν τι βαθμοὶ τῆς ἐξ υἱοθεσίας ἀμφοτέρας, συναλλαγμένως ἀριθμοῦνται πρὸς τοὺς βαθμοὺς τῶν ἐξ αἵματος. ὅτε μὲν γὰρ ὁ πατὴρ πρὸς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πρώτου πάντως ὑπάρχει βαθμοῦ· ἐνταῦθα δὲ ὁ πνευματικὸς ἔτι πατὴρ πρὸς μὲν τὸν παῖδα ὃν εἰσεποιήσατο πρώτου ἔχει βαθμοῦ· πρὸς ἣν δὲ τὴν Σαρκικὴν τοῦ παιδὸς πατέρα δευτέρου. ἀδελφοὺς γὰρ αὐτοῦ λογίζεται. πρὸς δὲ τοὺς ἀναδέλφους τοῦ πνευματικοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τρίτου. οὐ γὰρ κἀκείνου ἔχει υἱούς· ὁ υἱὸς δὲ πρὸς τοὺς Σαρκικοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, δευτέρου, καὶ πρὸς τὸν σαρκικὸν αὐτοῦ πατέρα, πρώτου· ὥσπερ δὲ πρὸς τὸν πνευματικόν. B C

Cæterum gradus utriuſque adoptionis diverſo cum illis modo numerantur, qui ſunt in conſanguinitate. Nam ubi pater erga fratres univerſos, omnino gradu primo eſt: hic vero pater iſte ſpiritualis erga filium, quem adoptavit, gradu eſt primo: ſed erga carnalem ejus filii patrem, ſecundo, quippe frater ejus eſſe ducitur. Erga fratres autem germanos filii ſui ſpiritualis gradu tertio cenſetur. Non enim illos quoque filios habuit. Filius autem erga fratres ſuos carnales gradu ſecundo eſt: & erga patrem ſuum carnalem, primo; ſicut etiam erga patrem ſpiritualem.

Διὰ τοῦτο ἔξεστι τῷ βουλομένῳ λαβεῖν εἰς γυναῖκα τὴν τοῦ συντέκνου αὐτοῦ ἀδελφήν.

Idcirco licet ei, qui vult, uxorem ducere compatris ſui ſororem.

Ὁ δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀναδεχόμενος, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἀφίσταται.

Qui vero filium ſuum ex ſacro baptiſmate ſuſcipit, ab uxore ſua ſeparatur.

Περὶ τῶν κεκωλυμένων γάμων καὶ χωρὶς συγγενείας.

De Nuptiis quæ prohibentur etiam citra cognationem.

Ἔστι δ' ὅτε καὶ χωρὶς συγγενείας ὁποιασοῦν τῶν εἰρημένων πάντων συγγενειῶν, κωλύεται τὸ σωάλλαγμα. οἷον ὁ κατηγορηθεὶς μοιχὸς, εἰ καὶ μὴ σαφῶς ἀπελέγχθη, ἀλλ' ὅμως οὐ δύναται ταύτῃ εἰς γυναῖκα λαβεῖν. οὐδὲ ὁ ἀπελεύθερος, τὴν γυναῖκα τοῦ πατρώνου αὐτοῦ μὴ καὶ τεθνάναι. δίδωσι γὰρ ὑποψίαν ὅτι καὶ ζῶντος ἐκείνου ταύτῃ μοιχεύων ἁλώ. D

Nonnunquam etiam citra neceſſitudinem ullam indicatarum omnium cognationum, matrimonium prohibetur. V. g. qui accuſatus eſt adulterii, licet manifeſto non ſit convictus, nequit eam mulierem uxorem ducere. Nec libertus uxorem patroni ſui ducit, poſt ejus mortem. Præbet enim ſuſpicionem, quod etiam illo vivo commiſerit in eam adulterium.

Περὶ ἐπιτρόπου καὶ ἀφηλίκων.

De Tutore & Minoribus.

Οὐδὲ ὁ ἐπίτροπος τὴν ὀρφανὴν ἢ ὁ υἱὸς αὐτοῦ πρὸ τῆς λυθείσης τὴν ἐπιτροπήν. λύεται δὲ ἡ ἐπιτροπὴ τῷ τριακοστὸν χρόνον. πέντε γὰρ καὶ εἴκοσι χρόνοι εἰσὶ τῆς ἐνηλικιώσεως, καὶ τέσσαρες τῆς ἀποκαταστάσεως, καὶ τῇ ἀρχῇ τοῦ τριακοστοῦ χρόνου αὐτίκα ἡ ἐνοχὴ τῆς ἐπιτροπῆς λύεται· καὶ ἔχει ἄδειαν ἐξ ἐκείνου συζυγίας τῇ ἐπιτροπευομένῃ, πρὸ τούτου δὲ οὐδαμῶς. E

Nec tutor pupillam prius ducit uxorem, vel filius ejus, quam tutela ſive curatio perimatur. Perimitur autem trigeſimo anno. Quippe xxv. anni ſunt ætatis adultæ, quatuor in integrum reſtitutionis, & principio trigeſimi ſtatim obligatio curatoris perimitur, ut poteſtatem ex eo tempore habeat cum ea ſe copulandi, cujus eſt curator; antea vero nequaquam.

Ἡ δὲ μήτηρ τῆς ἐπιτροπευθείσης δύναται καὶ πρὸ τούτου τῷ ἐπιτρόπῳ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς γαμηθῆναι.

Mater autem ejus, cujus negotia geruntur, poteſt ante hoc etiam tempus curatori filiæ ſuæ nubere.

Ἐπεὶ δὲ ἁπλῶς καὶ οἱ οἰκειακοὶ ὑποχείριοι, εἰ καὶ μὴ εἰσὶ δοῦλοι ἢ ἐλεύθεροί ποτε, τάξιν ἀπελευθέρου ἔχουσιν, οὐδὲ οὗτοι μὴ θανάτου τῶν ἰδίων δεσποτῶν, καὶ τὰς ἐκείνων λαμβάνειν δύνανται γαμετὰς· ἵνα μὴ δοθῇ πρόφασις μοιχείας ὑπόνοιαν.

Quia vero ſimpliciter domeſtici, qui ſunt in poteſtate, licet ſervi non ſint, nec aliquando fuerint, loco libertorum ſunt: ne hi quidem poſt mortem dominorum ſuorum uxores eorum ducere poſſunt, ne ſuſpicionem adulterii præbeant, quod præceſſerit.

Οὐδὲ ὁ σκηνικὸς, ἤτοι ὁ δημόσιον παιγνιώτης, ἢ ὁ τούτου υἱὸς συγκλητικοῦ θυγατέρα δύναται λαβεῖν. F

Nec Scenicus, hoc eſt, qui artem ludicram publicè facit, aut filius ejus, Senatoris filiam ducere poteſt.

Νόμος.

Lex.

Φησὶ γὰρ ὁ νόμος, ὅτι ἐν τοῖς γάμοις, οὐ μόνον τὸ ἐπιτετραμμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς δεῖ ζητεῖν.

Legis enim verba ſunt. In nuptiis non ſolum quid permiſſum ſit, ſed & quid honeſtum conſiderandum eſt.

Ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς ἐξ αἵματος, καὶ τῆς ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, καὶ τῆς ἐξ υἱοθεσίας βαθμοὺς δέον ζητεῖν, καὶ τὰ ὑπὲρ τὸ ζ'. τούτοις ἀκωλύτα. ὅτι δὲ τῆς ἐξ αἰτήσεως καὶ τῆς ἐκ πεπλησίας τὰ ῥητῶς κωλυθέντα ἢ σύγχυσιν ἔχοντα φυλάττεσθαι χρή. ὅτι δὲ τῆς ἔξω συγγενείας τὸ εὐπρεπές.

Nam in conſanguinitate, & ſuſceptione ex ſacro baptiſmate, & adoptione, gradus conſiderandi ſunt, & matrimonia gradum in his excedentia ſeptimum prohibitione carent. In affinitate, triumque generum copulatione, quæ diſertè prohibita ſunt, vel confuſionem continent, caveri debent. In iis, quæ extra cognationem poſita ſunt, decori & honeſti habenda ratio.

A

Leges.

Cæterum quæ nefarias contraxit nuptias, ſolvere matrimonium poteſt, & alii deinceps nubere.

Qui autem ex prohibitis nuptiis procreantur liberi, nec ſpuriorum appellationem conſequuntur, nec ullis in bonis patri ſuo ſuccedunt.

Qui cum muliere libera, quæ corpore quæſtum non fecerit, conſuetudinem habet; non concubinam, ſed uxorem habere videtur.

B Poteſt curator matrimonio copulare filiam ſuam ei cujus curator eſt: at filium ſuum cum ea copulare, cujus negotia gerit, abſque juſſu Principis nequit. Nam infamia notatur.

Nec pater tutoris, nec frater ejus, qui adhuc eſt in poteſtate, pupillam ducere poteſt.

Uxores eorum qui elugentur, intra tempus luctus nubere vetantur; niſi juſſu Principis. At eorum conjuges, qui lugeri non ſolent, hoc eſt, qui majeſtatis damnati ſunt, non prohibentur.

C

Quæ luctus tempore uterum gerit, adhuc prohibetur ad alias tranſire nuptias. Quæ verò intra tempus luctus partum edidit, non prohibetur. Nam duas ob cauſas legitimum luctus tempus eſt conſtitutum, ne videlicet ſeminis fiat confuſio, ac propter honorem, qui marito debetur: quarum hæc ſolvitur per partum, altera non adhuc, propter reverentiam & honorem qui marito debetur. Igitur eorum uxores, qui non digni ſunt, ut lugeantur, propterea quod in publica forte crimina lapſi ſint, poſt partum etiam intra tempus luctus nubere non prohibentur.

D Quæ ante finitum luctus tempus ad ſecundas nuptias convolat mulier, infamia notatur, & nullum ex priori matrimonio lucrum capit, nec ultra tertiam partem patrimonii ſui dare ſecundo marito poteſt, quum videlicet liberos nullos habet.

Si poſt obitum mariti mulier undecimo menſe partum ediderit, factum hoc mera ſcortatio eſt, & ipſa pœnis eiſdem obnoxia eſt, quibus ea, quæ circa tempus luctus nuptias ſecundas contrahit: quod nimirum tam dotalibus, quam omnibus aliis mariti bonis excidat.

E

CAPUT IX.

De his, qui abominantur legitimas nuptias, vinum, carnem, & alia.

F CANON li. ſanctorum Apoſt. Epiſcopus, inquit, aut Presbyter, aut alius quiſpiam ex Clero, qui non exercitationis & continentiæ cauſa, ſed abominationis abſtinet à matrimonio, & carnibus, & vino, Deum oblitus hominem feciſſe maſculum & fœminam, atque omnia facta eſſe valde bona, quique maledicendo criminatur opificium Dei, vel corrigatur, vel abdicetur, & ab Eccleſia longiſſimè removeatur, velut qui rectis ejus decretis adverſetur. Quod ſi Laicus in eadem ſententia ſit, ab Eccleſia ſegregetur. Quippe nulla res divinitus facta, mala eſt; ſed abuſus rerum nocet. Quod ſi hæc mali cauſa forent, non eſſent à Deo condita. Quare qui Dei criminatur opera, maledicentiam ſuam ad ipſum creatorem extendit.

Νόμοι.

Ἡ τῶν ἀθεσμίστων γαμηθεῖσα, δύναται λῦσαι τὸν γάμον, καὶ γαμεῖσθαι ἄλλῳ ὕστερον.

Οἱ δὲ ἀπὸ κεκωλυμένων γάμων τικτόμενοι παῖδες, οὐδὲ τῆς τῶν νόθων ἀξιοῦνται προσηγορίας, οὐδὲ πατρικόν τι ἴδιον πατέρα.

Ὁ τοὺς ἐλευθέρας μὴ ποιησαμένους πόρνην ἐκ τοῦ σώματος ἔχων συνήθειαν, ὡς παλλακὴν ἀλλὰ γαμετὴν ἔχειν δοκεῖ.

Δύναται ὁ κουράτωρ συνάψαι τὴν ἰδίαν θυγατέρα τῷ κουρατορευομένῳ ὑπ' αὐτοῦ· τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ τῇ κουρατορευομένῃ ὡς δύναται χωρὶς βασιλικῆς κελεύσεως· ἐπὶ ἀπειλῆται.

Οὔτε ὁ πατὴρ τοῦ ἐπιτρόπου, οὔτε ὁ συντρεφόμενος αὐτοῦ ἀδελφὸς, δύναται γαμεῖν τὴν ὀρφανικήν.

Αἱ τῶν πενθουμένων γαμεταὶ, κωλύονται ἐν τῷ πενθίμῳ χρόνῳ γαμεῖσθαι, εἰ μὴ κατὰ κέλευσιν βασιλέως. αἱ δὲ τῶν μὴ πενθουμένων, ἤγουν τῶν ὅτι κατηξιώσε καταδικασθέντων, οὐ κωλύονται.

Ἡ ἐν τῷ πενθεῖν τὸν ἄνδρα γνησίως, ἔτι κωλύεται γάμῳ προσελθεῖν. ἡ δὲ ἐν τῷ πενθίμῳ χρόνῳ τεκοῦσα, οὐ κωλύεται. κατὰ δύο γὰρ αἰτίας ὁ πένθιμος ἐτυπώθη καιρὸς, διὰ μὲν σύγχυσιν γίνεσθαι τῆς γονῆς, καὶ διὰ τὴν ὀφειλομένην τοῖς ἀνδράσι τιμήν· ὧν ἡ μὲν μία λύεται διὰ τὸ τέκνον· ἡ δὲ ἑτέρα, οὐκ ἔτι, διὰ τὴν ὀφειλομένην αἰδῶ καὶ τιμὴν τῷ ἀνδρί. αἱ οὖν γυναῖκες τῶν μὴ ἀξίων πενθεῖσθαι, διὰ τὸ εἰς δημόσια τυχὸν ἐκπεσεῖν ἐγκλήματα, μετὰ τέκνων οὐ κωλύονται καὶ ἐν τῷ πενθίμῳ γαμεῖσθαι.

Ἡ πρὸ τοῦ πενθίμου χρόνου δευτερογαμοῦσα γυνὴ ἀτιμοῦται, μηδὲν ἐκ τοιούτου γάμου κερδαίνουσα, καὶ μηδὲν πλέον τοῦ τρίτου μέρους τῆς ἰδίας οὐσίας δοῦναι δυναμένη τῷ δευτέρῳ ἀνδρὶ, ὅτι παῖδας ὅλως οὐκ ἔχει.

Ἐὰν μετὰ τὸν ἄνδρὸς πλοῦτον, τεσσαρεσκαιδεκάτου μηνὸς τέκῃ ἡ γυνὴ, πορνεία ἐστὶ τὸ γεγονὸς, καὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμίοις ἐνέχεται, οἷς ἡ τὸν πένθιμον χρόνον δευτερογαμοῦσα· ἐκπίπτουσα δηλονότι τῆς τε προικώας καὶ πάσης ἀνδρώας ὑποστάσεως.

ΚΕΦ. θ'.

Περὶ τῶν βδελυττομένων τοὺς ἐνόμους γάμους, καὶ οἵων, τὰ κρέα, καὶ ἕτερα.

Ὁ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, ἐπίσκοπόν φησιν, ἢ πρεσβύτερον, ἢ ἄλλον τὸν κλήρου, ὃς μὴ δι' ἄσκησιν καὶ ἐγκράτειαν, ἀλλ' ὡς βδελυκτῶν ἀπεχόμενος, γάμου τε καὶ κρεῶν καὶ οἴνου, ἐπιλελησμένος ὅτι ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὅτι πάντα καλὰ λίαν, καὶ βλασφημῶν βλασφαίλλει τοῦ Θεοῦ τὴν δημιουργίαν, ἢ διορθούσθω, ἢ καθαιρείσθω, καὶ τῆς ἐκκλησίας ὡς πρόφασίν τινα ψευδῆ ἀποβαλλέσθω, ὡς ἀπενδύτας τοῖς ὀρθοῖς ταύτης ἐναντιούμενος δόγμασιν· εἰ δὲ καὶ λαϊκὸς εἴη τὰ αὐτὰ φρονῶν, τῆς ἐκκλησίας ἀφοριζέσθω. οὐδὲν γὰρ τῶν παρὰ θεοῦ γινομένων κακὸν, ἀλλ' ἢ τούτων βλασφημία βλαβερόν. εἰ δὲ κακίας ἐστὶ καὶ αἰτία ἐστὶν, οὐκ ἂν βλασφημοῖτο τοῦ θεοῦ. ὥστε ὁ τὰ τοῦ θεοῦ βλασφαίλλων ποιήματα, εἰς ἑαυτὸν ποιήσεται τὴν βλασφημίαν ἐκπίπτουσαν.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Ο μὲν τῆς ἐν Γαγγρᾷ συνόδου, τῷ ἀναθέματι προσ- A
τίθησι, ὃς ἀκάθαρτον εἶναι νόμιμον γάμον ἡγεῖται, καὶ τὴν ἀνδρὶ συνεζευγμένην κοσμίαν γυναῖκα καὶ σώφρονα βδελυττόμενος, διὰ τὴν πρὸς τὸ σύνηθες ὁμιλίαν, ἅτε μὴ δυναμένην ἐντεῦθεν τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἐπιτυχεῖν. φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος, τίμιος ὁ γάμος, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. καὶ αὖθις, ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως, ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων καὶ κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν.

Ταύτην καὶ ὁ πατρίαρχος τὴν διὰ δίκην ἐπανατείνεται τῷ διὰ- B
κρινομένῳ καὶ μὴ μεταλαβεῖν ἀνεχομένῳ θεῖα τραπέζης πρεσβυτέρᾳ γεγαμηκότος, τὴν ἱερὰν τελοῦντος λειτουργίαν, οἷα τίμιον γάμον βδελυττομένῳ.

Τούτῳ καὶ ὁ ιβ'. ὑπάγεται κελεύων τῷ ἀναθέματι τὴν ἴδιον ἀνδρὸς ἀναχωρήσασάν γυναῖκα, οἷα βδελυκτὸν τὸν γάμον νομίζουσαν. ὁ γάρ τοι ἀπόστολος, μὴ ἀποστερεῖτε, φησίν, ἀλλήλους, εἰ μήτι ἐκ συμφώνου ἄν τινος. καὶ αὖθις, ἡ γυνὴ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνήρ. εἰ δέτις δι' ἔφεσιν τοῦ μονήρους βίου τῆς ἀναχωρήσεως ἔλαιτο, ἀνεπίκλητος.

Ταύτῃ καὶ ὁ ιδ'. τῇ δίκῃ δίδωσι τὸν τῆς παρθενίας μεπόντα, καὶ τοῦ βίου ἀναχωρήσαντα, ἅτε τὸν γάμον βδελυττόμενον, καὶ μὴ δι' αὐτὸ ὃ τῆς παρθενίας κρεῖττον καὶ σεβάσμιον.

Ο δὲ ιγ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ὃν δεῖ, φησιν, ὃν ταῖς τῶν ἑορτῶν ἡμέραις, σαββάτου τυχὸν, καὶ κυριακῆς, ἢ οἱασδηποτοῦν ἑτέρας, οἴνου καὶ κρεῶν, ὡς βδελυγμένων, ἀπέχεσθαι. ὁ δὲ οὕτω καὶ φρονῶν καὶ ποιῶν, ὡς τὴν ἰδίαν κεκαυτηριασμένος συνείδησιν, καὶ σκάνδαλα τοῖς πολλοῖς γινόμενον. αἴτιος, εἰ μὲν τοῦ κλήρου εἴη, καθαιρείσθω, εἰ δὲ τοῦ λαοῦ, ἀφοριζέσθω. εἰ μή που τὶς ὢν ἀφορισμέναις ἡμέραις ἐμφιλόδοξος ἀσκεῖ, ὡς ἴσως τοῖς ἄλλοις, κἂν τῷ σαββάτῳ καὶ τῇ κυριακῇ τηρήσῃ τὴν ἐγκράτειαν. D

Ο δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ ιδ'. τοῖς τῶν κρεῶν ἀπεχομένοις διὰ ἄσκησιν, γλιχθῆναι μόνον ὅτι τῶν συναξέων παρεγγυᾶται. καὶ οὕτως εἰ βούλοιντο τοῖς τούτων ἑδωδὴν μὴ φορτίσεσθαι, ἀλλά γε τῶν σωζομένων τούτοις λαχάνων, μὴ ἀπαναίνεσθαι τὴν μετάληψιν. ὡς ἂν ἐντεῦθεν πᾶσιν περιφανῶς σκάνδαλα ἀφαιρῶνται τῶν οἰομένων τούτῳ διὰ βδελυγίαν τῶν τοιούτων ἀπέχεσθαι. καὶ οὐχ ἥκιστα τούτοις ἐπιτάττει φορητὸν κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας, λοιπὸν τῶν αἱρετικῶν ἔνιοι νηστεύειν ἀπὸ τούτων εἰώθασιν, ὡσὰν μὴ συμβαίνειν δόξαιεν τοῖς ἐκείνων φρονήμασι. καὶ μάλιστα εἰ τύχοιεν ὄντες χωριάζοντες πόλει, τῷ πλείστῳ γε μέρει τοιαῦτα νοσούσῃ. εἰ δὲ μὴ ὑπείκοιεν τῷ κανόνι, κληρικοὶ μὲν ὄντες, τῆς ἱερωσύνης ἀπογυμνοῖ, λαϊκοὶ δὲ, ἀφορίζει. E

Τῶν δὲ Λατίνων οἱ μοναχοὶ, τὰ μὲν κρεῶν ἀπεχόμενοι, τὸ δὲ στέαρ τούτων μετὰ λαχάνων ἀδιαφόρως ἐσθίοντες, δοκοῦσί μοι τῷ παρόντος μέλλειν αὐτοὺς κανόνος· οὐ γὰρ ἵνα σκάνδαλα φυλάττωσιν, ἀλλ' ἵνα τὴν γαστέρα ἐμπλήσωσι τοῦτο δρῶσι σαφῶς.

Ο δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ κη'. κανόνι, γελοῖον ἡγεῖται τὸ εὔξασθαί τινα ὑείων κρεῶν ἀπέχεσθαι· ὅθεν καὶ τὴν ἐπαγγελίαν ἀθετεῖσθαι κελεύει, καὶ πρὸς χρῆσιν τὴν κρεῶν ἀδιάφορον ἔχειν (σὺν γὰρ κτίσμα θεοῦ ἀπόβλητον μετ' εὐχαριστείας λαμβανόμενον) καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἀπαγορευτῶν ἀπαγγελιῶν ὡς καταγελάστων ἀπέχεσθαι. F

Ἐν δὲ μιᾷ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἁγίου Ἀμφιλόχου ὑπομνήσας, φησὶ, τοῖς δὲ κομψοῖς ἐγκρατεύταις πρὸς τὸ σεμνὸν αὐτῶν πρόβλημα, διατί καὶ ἡμεῖς οὐχὶ πάντα ἐσθίομεν, ὀκνῶ λέγειν.

Primus autem Canon Concilii Gangrenſis anathemati addicit eum, qui legitimas nuptias impuras eſſe putat, & cum marito copulatam honeſtam & caſtam uxorem abominatur propter conſuetudinem cum tori conſorte, quaſi quæ propterea regnum cœleſte conſequi nequeat. Dicit enim Apoſtolus; Honorabile conjugium in omnibus, & lectus impollutus. Ac rurſum, Poſterioribus temporibus deſciſcent quidam à fide per hypocriſin falſiloquorum, quorum conſcientia cauterio reciſa eſt, prohibentium contrahere matrimonium, & abſtinere (jubentium) cibis, quos Deus creavit ad participandum.

Eandem pœnam iv. etiam Canon irrogat ei, qui examinans ambigit, nec participare ſuſtinet à Presbytero cum uxore copulato, qui miniſterium ſacrum obierit, quaſi nuptias honorabiles abominetur.

Eidem anathemati Canon etiam xii. ſubjici præcipit eam mulierem, quæ à marito ſuo ſecedit, quaſi quæ matrimonium putet eſſe rem abominabilem. Enimvero Apoſtolus: Ne fraudate, inquit, alius alium: niſi ſi quid ex conſenſu factum fuerit. Et rurſum: Uxor proprium corpus non habet in poteſtate, ſed vir. Quod ſi deſiderio vitæ ſolitariæ ſeceſſionem amplectatur, reprehendi non debet.

Eidem pœnæ ix. etiam Canon tradit eum, qui virginitatem colit, & à vitæ conſortio ſeceſſit, matrimonii abominandi cauſa, non propter ipſum virginitatis bonum & venerationem.

Tertius autem & quinquageſimus ſanct. Apoſt. Can. Diebus, inquit, feſtis, ſabbato putà, & Dominica, vel alia quacunque, non abſtinendum à vino & carnibus, tanquam rebus abominandis. Quod ſi quis ita ſentit & facit, quaſi cui cauterio reciſa ſit conſcientia, & qui ſcandali compluribus cauſam præbeat, ſi quidem ex Clero fuerit, deponatur, ſin ex populo, ſegregetur: niſi forte quiſpiam determinato dierum ambitu ſemet exercens, itidem ut aliis diebus, etiam in ſabbato & Dominica ſervavit abſtinentiam.

Canon verò xiiii. Ancyranæ Syn. præcepit iis, qui abſtinent à carnibus exercitationis cauſa, duntaxat ut eas in conventibus publicis deguſtent, atque ita ſi manducationem eorum admittere nolunt, ſaltem olerum cum eis coctorum perceptionem non recuſent: ut hac ratione omnem ſcandali occaſionem adimant iis, qui putant ipſos abominationis cauſa carnibus abſtinere. Et quidem imprimis eos veſci carnibus convenit iis diebus, quibus hæretici quidem per jejunium ab eis abſtinere ſolent: ne cum eis conſentire videantur. Præſertim ſi forte degant in urbe, cujus maxima pars hoc morbo laboret. Quod ſi Canoni non obtemperent, & Clerici ſint, eos Sacerdotio ſpoliat; Laicos autem ſegregat.

Verum Monachi inter Latinos, à carnibus quidem abſtinentes, eorum autem pinguedinem cum oleribus indiſcriminatim comedentes, mihi non videntur præſentis Canonis curam gerere; id enim planè faciunt, non ut ſcandalum auferant, ſed ut ventrem impleant.

Magnus autem Baſilius in xxviii. Canone, ridiculum ducit vovere aliquem à porcinis carnibus abſtinere: unde & promiſſum irritum facere jubet, & carnium uſum indifferentem habere (nulla enim Dei creatura rejicienda eſt, ſi cum gratiarum actione accipiatur,) & in poſterum ab ineptis promiſſis ut ridiculoſis abſtinere.

In una autem ex Epiſt. ad S. Amphiloch. inquit, Egregiis autem Encratitis ad præclaram eorum objectionem, cur nos quoque non omnia comedimus, illud dicatur, quod

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

quod mirum non est, si ab aliquibus abstinemus, quoniam nostra etiam excrementa abominamur. Dignitate enim olera à carnibus nihil differunt; quod autem attinet ad eorum quæ sunt utilia discretionem, sicut & in oleribus id quod est noxium ab utili separamus, ita in carnibus quod noxium est ab utili discernimus. Nam olus quidem est cicuta, quemadmodum & vulturina caro est caro, tamen nec hyoscyamum comederit quis mentis compos, nec vulturem attigerit, nisi magnâ urgente necessitate. Quamobrem qui comedit non iniquè egit.

A ὁπ οὐδὲν θαυμαστὸν, εἰ τινῶν ἀπεχόμεθα, ἐπειδὴ καὶ τὰ ἀφειτλώματα ἡμῶν βδελυττόμεθα. καὶ μὴν γε τῷ ἀξίαν μὲν διενδιαίτε λαχάνων χόρτα τὰ κρέα, καὶ δὲ τῷ πρὸς συμφερόντων διάκειται, ὡς τὸ ὸν τοῖς λαχάνοις ὃ βλαβερὸν ἢ καλλήλα χωρίζομεν, ὕτω καὶ ὸν τοῖς κρέασι, ἢ χρησίμα ὃ βλαβερὸν διακείνομεν. ἐπεὶ λάχανόν ἐςι τὸ κώνειον, ὥσπερ κρέας ὃ γύπειον· ἀλλ' ὅμως, ὅτε ὑοσκύαμον φάγοι ἄν τις νοῦν ἔχων, οὔτε γυπὸς ἅψαιτο, μὴ μεγάλης ἀνάγκης κατεπειγούσης. ὥστε ὁ φαγὼν οὐκ ἰδίσμησεν.

Canon autem ii. Syn. Gangr. eum, qui carnem, præter sanguinem, suffocatum, & idolothytum, cum pietate & fide comedentem condemnat, tanquam quod eâ vescatur spem non habeat, anathemate ferit.

B Ὁ δὲ τῆς ἐν Γάγγρᾳ συνόδου δεύτερος, ἀνάθεμα καταψηφίζεται, καὶ κατακρίνοντες τὸ μεταλαμβάνοντα κρεῶν μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως, χωρὶς αἵματος, καὶ πνικτοῦ, καὶ εἰδωλοθύτου, ὡς ἂν διὰ τούτων μεζόνην ἐλπίδα σωτηρίας μὴ ἔχοντα.

Quin & xii. eum qui crassa vestimenta induit, & eos qui veste consueta utuntur, aut ex serico contextas cum pietate induunt, non propter mollitiem vel arrogantiam, abominatur, anathemati tradit.

Αλλὰ καὶ ὁ ιϐ. τὸν ἀδρὰ διαβεβλημένον ἱμάτια, καὶ βδελυττόμενον τὸν τῇ ὸν συνηθείᾳ κεχρημένους ἐσθῆτι, ἢ σηρικὴ ὀντημένους μετ' εὐλαβείας, καὶ μὴ διὰ βλακείαν ἢ ἔπαρσιν, τῷ ἀναθέματι δίδωσιν.

Eandem etiam pœnam, v. Canon contra eum decernit, qui domum Dei contemptui habet, & à conventibus in eâ habitis abhorret. Beatus quidem Paulus in omni loco precari jubet, sed non conventus contemnere, & templa non adire.

C Ταύτῃ καὶ ὁ ε'. ἐπάγει ἡμῶν τὸν δίκαιον, τὸν ὸν καταφρονῆς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ πεπτωμένον, καὶ τὰς ὸν αὐτοῦ βδελυττομένων συνάξεις. ὸν πάντη μὲν γὰρ τόπῳ ὁ μακάριος δύνηται κωλύειν Παῦλος, ἀλλ' οὐκ ὥστε καταφρονεῖν τῶν συνάξεων, καὶ τοῖς ἱεροῖς μὴ προσιέναι.

Canon autem xx. eos qui arroganti mente conventus, & à sacris illic, ubi martyrum reliquiæ reponuntur, celebratis abhorret, anathemate ferit. Quære etiam Can. xvi. hujus Syn. in iii. cap. lit. A.

Ο δὲ κ'. καὶ τοὺς ὑπερηφάνῳ φρονήματι βδελυσσομένους τὰς πληθούσας συνάξεις καὶ λειτουργίας ἔνθα μαρτύρων παθήσεως λείψανα τῷ ἀναθέματι καταδικάζει. Ζήτει καὶ τὸ ις'. ταύτης ὸν γ'. κεφαλαίῳ τοῦ Α. στοιχείου.

CAPUT X.

De vi & potentia.

Quære duodecimum caput literæ A.

D

ΚΕΦ. ί.

Περὶ βίας καὶ δυναστείας.

Ζήτει ιϐ'. κεφάλαιον τοῦ Α. στοιχείου.

CAPUT XI.

De genuinis & spuriis sacræ Scripturæ libris.

CANON lxxxv. Sanct. Apost. hi, inquit, libri ab omnibus Clericis & Laicis summo in honore haberi debent. Veteris quidem Testamenti, quinque Mosaici qui inscripti sunt, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium. Jesu filii Nave unus, Judicum unus, Ruth unus, Regnorum quatuor, Paralipomenon sive derelictorum libri dierum duo, Esdræ duo, Esther unus, Maccabæorum tres, Job unus, Psalterii unus, Solomonis tres, Proverbia, Ecclesiastices, Canticum canticorum. Prophetarum xii. Esaiæ unus, Jeremiæ unus, Iezechielis unus, Danielis unus. Extrinsecus autem intelligatur ab Adolescentibus sapientia eruditissimi Sirach. Novi autem Testamenti, Evangelia quatuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Joannis. Pauli Epistolæ xiv. scilicet ad Romanos una, ad Corinthios duæ, ad Galatas una, ad Ephesios una, ad Philippenses una, ad Colossenses una, ad Thessalonicenses duæ, ad Hebræos una, ad Timotheum duæ, ad Titum una, Epistolæ Catholicæ vii. sc. Petri duæ, Jacobi una, Joannis tres, Judæ una; duas autem quas addit Epistolas Clementis, & Constitutiones Apostolicas ab eo elaboratas, secundus postea vi. Syn. Canon ut adulterinas, & ab hæreticis falso inscriptas abrogavit.

E

F

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ βιβλίων τῆς θείας γραφῆς γνησίων καὶ νόθων.

Ο πϐ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἡμῶν, ταῦτά φησι τὰ βιβλία διαφερόντως προσδύειν χρὴ σύμπαντας κληρικούς τε καὶ λαϊκούς. τὰ μὲν παλαιᾶς διαθήκης, τὰ πέντε Μωσέως, ὧν αἱ κλήσεις τὸ ὀπίσω. Γένεσις. Εξοδος. Λευϊτικόν. Αριθμοί. Δευτερονόμιον. Ιησοῦ υἱοῦ Ναυῆ, ἓν. Κριτῶν, ἓν. Ρὺθ, ἓν. βασιλειῶν, δ'. Παραλειπομένων τὸ βιβλίον τῆς ἡμερῶν, δύο. Εσδρα, δύο. Εσθὴρ, ἓν. Μακκαβαίων, τρία. Ιὼϐ, ἓν. Ψαλτήριον, ἓν. Σολομῶντος, τρία. Παροιμίαι. Εκκλησιαστικὸν. ᾆσμα ᾀσμάτων. Προφητῶν, ιϐ'. Ησαΐου, ἓν. Ιερεμίου, ἓν. Ιεζεκιὴλ, ἓν. Δανιὴλ, ἓν. Εξωθεν δὲ προσιστορείσθω καὶ τοῖς νέοις καὶ ἡ τοῦ πολυμαθοῦς σοφία Σιρὰχ. τῆς καινῆς δὲ Διαθήκης, Ευαγγέλια, δ'. Ματθαίου. Μάρκου. Λουκᾶ. Ιωάννου. Παύλου ἐπιστολαί, ιδ'. ἤτοι, πρὸς Ρωμαίους, α'. πρὸς Κορινθίους, β'. πρὸς Γαλάτας, α'. πρὸς Εφεσίους, α'. πρὸς Φιλιππησίους, α'. πρὸς Κολοσσαεῖς α'. πρὸς Θεσσαλονικεῖς, β'. πρὸς Εβραίους, α'. πρὸς Τιμόθεον, β'. πρὸς Τίτον, α'. Επιστολαὶ, ζ'. ἤγουν, Πέτρου, β'. Ιακώβου, α'. Ιωάννου, γ'. Ιούδα, α'. αἱ δὲ προσίδιαι διὰ τοῦ Κλήμεντος δύο ἐπιστολαὶ, καὶ αἱ συνηθείας τούτῳ διατάξεις τῶν ἀποστόλων ὑστέρου ὄντος τοῦ ς'. συνόδου διόπερ καινὸν διέγραψεν, ὡς πολὺ δὲ νόθον πρὸς τῶν αἱρετικῶν καὶ παρέγραπτον δεξαμένας.

Eandem librorum enumerationem Canon etiam lx. Syn. Laodic. absque aliqua mutatione facit; nisi quod nulla facta sit mentio Epist. & constitutionum Clementis.

Τοιαύτῃ ἀπαραλλάκτως τῶν βιβλίων ποιεῖται τὴν ἀπαρίθμησιν καὶ ὁ ξ'. τῶν ἐν Λαοδικείᾳ κανὼν ἄνευ τῶν διὰ τοῦ Κλήμεντος ἐπιστολῶν καὶ διατάξεων.

Αριθμῶ

Αριθμὸς δὲ ζήτει, καὶ ὁ κζ'. τῆς ἁγ Καρθαγ. συνόδου, καὶ τῆ ἡμονικῆ, φησιν, ἐκτὸς τούτων γραφῶν, μηδὲν ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγινωσκέσθω. ὀνομάζονται δὲ οὗτοι, καὶ ἡ Ιουδὶθ, καὶ Τωβίαν, καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου.

Eosdem libros enumerat Can. xxvii. Syn. Carthag. & præter has, inquit, Canonicas scripturas nihil in Ecclesiâ legatur. Addit autem ille Judith, Tobiam, & Apocalypsin Joannis.

Ὁ δὲ ν'. καὶ τὰ ὑπομνήματα τῶν μαρτυρικῶν παθημάτων, ὃν ἡ ἐπισίοις αὐτῶν ἀναγινώσκεσθαι μνήμαις δέδοκται. ταύτησι καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων καὶ ὁμολογητῶν συγγραφέντα καὶ ἀναγνώσεως θέον, καὶ κατασπάζεσθαι· ἅτε πρὸς τὸν ἀληθινὸν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν ἡμᾶς ἀνάγοντα.

Canon autem l. commemorationes passionum martyricarum in anniversariis eorum memoriis legi decernit. Quare & quæ à sanctis Patribus & Confessoribus conscripta sunt, legere & amplecti oportet, ut quæ nos ad veram & orthodoxam fidem perducant.

Ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος, τῶν μὲν τοῖς αἱρετικοῖς πονηθέντων καὶ ὀνομαζομένων πρὸς αὐτῶν ἀποκρύφων, ἀπείρηκε τὸν ἀναγνωσιν, τῶν δὲ πάνυ ῥηθέντων ἱερῶν βιβλίων ὁμοίως καὶ αὐτὸς ποιεῖται τὴν ἀπαρίθμησιν. Ζήτω γὰρ ὁπωσοῦν φησὶ, θεοπνοία γεγράφθαι τὰς δύο μὲν παλαιᾶς διαθήκης κβ'. ἓν βίβλους τῶν ϛ' Ἑβραίων ἰσαρίθμους γραμμάτων· τὰς γὰρ τέσσαρας τῶν βασιλειῶν, δύο βίβλους ἓν λέγει, καὶ τὰς δύο τῶν Παραλειπομένων, μίαν, καὶ τὰς τῶν ιβ'. Προφητῶν, μίαν, καὶ τῶν τεσσάρων, τέσσαρας. τῷ δὲ Ἱερεμίᾳ συνάπτει τὰς τοῦ Βαρὺχ θρήνους, καὶ τὴν ἐπιστολήν. ἀριθμήσας δὲ καὶ τὰς τῆς χαρτῆς, συνάπτει ταῖς ῥηθείσαις καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου. Ζήτω συνάπτειν ἢ ἀφαιρεῖν ἀνόσιον ἓν κρίνει. ἔξωθεν δὲ τῶν κανονιζομένων ἓν φησὶ, τὴν σοφίαν Σολομῶντος, τὴν Σιρὰχ, τὴν Ἐσθὴρ, τὴν Ἰουδὶθ, καὶ τὴν Τωβὶτ, τὴν ποιμένα, καὶ τὴν διδαχὴν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ταύτην δὲ καὶ ἡ ἕκτη συνόδος ἀπέτησεν, ὡς δεδήλωται.

Magnus autem Athanasius librorum, qui ab hæreticis conscripti & apocryphi nominati erant, lectionem prohibet, & deinde prædictos sacros libros ipse similiter enumerat. Hos enim per divinam, inquit, inspirationem conscriptos credimus. Dicit etiam libros esse Veteris Testamenti viginti duos, Hebræorum literis numero æquales: quatuor enim Regnorum libros duos facit, & duos Paralipomenon, unum, & libros xii. Prophetarum unum, & quatuor, quatuor. Ieremiæ autem lamentationes & Epistolam Baruch adjungit. Libros vero Novi Testamenti enumerans, reliquis superaddit Apocalypsin Joannis. His addere, vel ab iis quicquam detrahere nefas esse judicat. Extra autem Canonicos dicit esse, Sapientiam Solomonis, Sirach, Esther, Judith, Tobiam, Pastorem, & Sanctorum Apostolorum doctrinam, hanc autem sextus Synodus rejecit, ut ostensum est.

Τοιαύτην τῶν ἱερῶν βίβλων ποιεῖται τὴν ἀπαρίθμησιν δι' ἐμμέτρων ἡρωϊκῶν στίχων, καὶ ὁ θεολόγος μέγας Γρηγόριος, ἰσαρίθμους τὰς τῆς παλαιᾶς ἓν λέγων τῶν κδ' Ἑβραίοις ἔχουσι δύο γραμμάτων. στίχοις δὲ λέγει τὰς ε'. Ἰωὴλ, Δαβὶδ τὰς ρν'. Ψαλμὰς, καὶ τὰς τρεῖς Σολομωντείας. καὶ τῶν δώδεκα προφητῶν μίαν, ὧν αἱ κλήσεις Ἀμώς. Μιχαίας. Ἰωήλ. Ἰωνᾶς. Ἀβδίας. Ναούμ. Ἀββακούμ. Σοφονίας. Ἀγγαῖος. Ζαχαρίας. Μαλαχίας. τῶν δὲ τῷ μεγάλῳ ῥηθέντων Ἀθανασίῳ ἀκανονίστων ἔτος οὐ μέμνηται. τούτοις καὶ ὁ ἅγιος ἑπτὰς Ἀμφιλόχιος, δι' ἰαμβῶν τὸν ἐκμέτρησιν ἐκποιησάμενος.

Similem sacrorum librorum enumerationem facit magnus Theologus Gregorius, in versibus heroicis, libros Veteris Testamenti viginti duobus Hebræorum literis æquales esse dicens. Quinque ex iis metricos appellat, Job, cl. Psalmos David, tres Solomonis, & libros Prophetarum xii. unum, qui vocantur Oseas, Amos, Michæas, Joel, Jonas, Abdias, Nahum, Abbacuk, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias. Eorum autem quos magnus Athanasius non Canonicos vocat, mentionem nullam facit: hos sanctus Amphilochius sequitur, Iambis metricum poema contexens.

Ὁ δὲ ξ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, τὰ ψευδεπίγραφα τῶν ἀσεβῶν βιβλία, καὶ ἀναγινώσκοντα δημόσια, συνδυμαπικὸν φημι ἢ κληρικὸν, ὅτι λύμη τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ κλήρου, καθαιρέσεως ἀξιοῖ. εἰ μόνον γὰρ οἱ περὶ πλείστου ὅ ψεύδος ποιούμενοι λόγοις οἰκείοις ὅ δυνατὸν αὐτῶν φρόνημα κρατύνειν πειρῶνται, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν ἀσεβῶν συγγράμμασι τὰ σφέτερα παρενείρουσιν, ὡς ἐν ταῖς ῥηθείσαις διαταξαῖς τῶν ἱερῶν Κλήμεντος, καὶ ταῖς διαταξέσιν ἐσκαιώρηται· εἰσὶ δ' οἳ καὶ τὰς ἑαυτῶν ὑπογραφὰς ἁγίων πιθείκασι, πρὸς ἐξαπάτην τῶν ἁπλουστέρων ἢ δυσθετέρων, οἱονεὶ μέλιτι τὸ δηλητήριον τὴν κύλικα περιχρίσαντες.

Canon autem lx. Sanct. Apost. eum qui falso inscriptos impiorum libros ad populi & Cleri perniciem publicè legit, Sacerdotem scilicet sive Clericum, depositione dignum censet. Nonnulli enim qui mendacium pluris æstimant, non solum propriis verbis impiam suam opinionem confirmare nituntur, sed & piorum scriptis sua etiam inserunt; ut in dictis S. Clementis Epistolis & Constitutionibus fraudulentèr factum. Alii autem sunt, qui scriptis suis sanctorum inscriptiones apposuerunt, in deceptionem simpliciorum, veneni calicem quasi melle circumlinentes.

Ὁ δὲ ξγ'. τῆς ς'. συνόδου, καὶ τὰ ψευδῶς συντεθέντα μαρτυρολόγια πρὸς τῶν μηδὲν ὑγιὲς φρονούντων, ὕβριν μὲν τοῖς ἁγίοις μάρτυσιν οἰομένων προσείφασθαι, τοὺς δ' ἐντυγχάνοντας τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀφισάνας πιμῆς, πυρὶ κελεύει δίδοσθαι· τοὺς δὲ τούτους ὡς ἀληθέσι προσέχοντας ἀναθεματίζεσθαι. τοῖς γὰρ ἁγίοις μάρτυσι τῶν ἄθλων καὶ τῆς εὐδοξίας βασιλεύουσι, ψευδῆ καὶ ἀλλόκοτα συντεταχέναι βιβλία προσήκησεν, τῶν ὑπὸ τῶν ἁγίων μαρτύρων πραχθέντων ἢ λαληθέντων, ἐφ' ᾧ τοὺς ἐντυγχάνοντας εἰς ἀπιστίαν ἢ γέλωτα ἐνάγειν.

Canon insuper lxiii. Syn. vi. Martyrologia ab iis qui nihil rectè sentiunt falsò conficta, ut ignominiæ notam S. Martyribus inurant, eosque, qui in ea incidunt, ab iisdem honore afficiendis abducant, igni tradi jubet; eos autem qui illis ut veris assentiunt anathematizari. Sanctis enim martyribus certamina & nominis claritatem invidentes, libros falsos & alienos conficere impulsi sunt, de iis scilicet quæ à martyribus dicta vel facta essent, ut qui in eos inciderent vel ad infidelitatem vel risum deducerentur.

Πόσου τοίνυν ἄξιος ἂν εἴη μακαρισμοῦ ὁ θαυμάσιος Συμεὼν ὁ τὸ καλεῖσθαι μεταφραστὴς ἀκριβεστέρους τῶν ἄλλων ἀπενεγκάμενος, ὁ τῇ ἐνθουσιασμῷ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων ὑπὲρ ἀληθείας σκάμματα πολλοῖς ἱδρῶσι καὶ πόνοις συγγραψάμενος, καὶ δυνάμει λόγου καὶ σοφίᾳ

Quantæ igitur beatitatis prædicatione dignus est admirandus ille Simeon, qui Metaphrastes dici egregiè præ aliis meruit, qui S. Spiritus inspiratione sanct. Martyrum pro veritate certamina non sine multis sudoribus & laboribus conscripsit, & nervosè, eloquentèr, sapientérque

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

exornavit, ad laudem Domini noſtri Jeſu Chriſti, & ſanctorum Martyrum, qui pro eo certamina obierunt, perennem gloriam; quique omne os impium obturavit, & piis nullum omnino dubitandi prætextum reliquit.

καλλωπίσας εἰς ὕμνον τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ δόξαν ἀθανατίζουσαν τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ ἠγωνισμένων ἁγίων μαρτύρων· καὶ πᾶν δυσσεβὲς ἀποῤῥάψας στόμα, καὶ μηδ' ὁτιοῦν πρόφασιν ἀμφιβολίας τοῖς εὐσεβέσι καταλιπών.

Canon autem ix. Syn. vii. Qui libros, inquit, ſacras imagines infectantium, in quibus abſurdæ eorum opiniones comprehenduntur, retinet abſconditque, ſi Clericus ſit, Sacerdotio exuatur; ſin autem Laicus, ſegregetur. Ejuſmodi vero libri, nihil, inquit, à ludibriis puerilibus differunt, utpote quæ inſaniæ & laſciviæ bacchationes ſint; in quibus venerandæ imagines (proh hominum veſaniam!) Idola nominantur. Qui autem eos invenerit, ad magnæ Eccleſiæ Palatium mittat, ut perpetuæ obſcuritati tradantur, vel, ut lex civilis jubet, ſtatim comburat.

Ὁ δὲ θ'. τῆς ζ'. συνόδου κρίνων, τὰ συγγεγραμμένα φησὶ τοῖς κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων λυττήσασι, τὰς ἀσυλλογίστους αὐτῶν ἀπολήψεις συλλογιζόμενα, ὁ κατέχων καὶ κρύπτων, κληρικὸς ὤν, τῆς ἱερωσύνης ἀποδυέσθω, λαϊκὸς δὲ, ἀφοριζέσθω. ἀθυρμάτων δέ, φησι, παιδικῶν, οὐδὲν τοῦτο διενηνόχασι, μανίας ὄντας καὶ ἀνομίας βακχεύματα· εἴδωλα, φησὶ τὰς ἀθεμίτους, τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀποκαλοῦντα. Ἀλλ' ὁ τοιοῦτος ὁ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ὁ δίκην ὑπομενέτω ἀθεμίτου, ἐφ' ᾧ πέπτωκε τῇ ἀφροσύνῃ διαθεῖναι, ἢ ὡς ὁ πολιτικὸς κελεύει νόμος, δίδυς καιέσθω.

Canones autem Syn. Laodic. xv. & lix. Non ſinunt ut in Eccleſia aliqui præter libros Canonicos veteris ſc. & novi Teſtamenti legantur, nimirum qui in lxxxv. Can. Apoſtolico continentur: nec præter cl. Pſalmos Davidicos alios privatos pſallere permittunt, cujuſmodi ſunt, qui Salomonis & multorum aliorum dicuntur.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ιε'. καὶ ὁ νθ'. οὐκ ἐπιτρέπουσι πλέον τῶν κεκανονισμένων βιβλίων, τῆς τε παλαιᾶς καὶ καινῆς, εἰς ἐκκλησίας ἀναγινώσκεσθαι, ἅτερ τῶν πε'. ἀποστολικῷ δηλαδὴ κανόνι διειλημμένων, οὐδὲ γε πλείω τῶν ρν'. Ψαλμῶν τοῦ Δαβὶδ, ἰδιωτικὰς ἑτέρας ᾄδειν ἐφίεσιν, ὡς οἱ τοῦ Σολομῶντος λεγόμενοι, καὶ πολλῶν ἑτέρων.

Porro Canon xix. Syn. vi. In diebus Dominicis quibus populus ab operibus ceſſans Eccleſiis intereſſe ſolet, Epiſcopos doctrinæ flumine eos irrigare jubet, ex prædictis Scripturæ libris verba tempori & rebus convenientia colligentes, eademque juxta ſanctorum Patrum expoſitionem, & non ſecundum privatos ſenſus & judicium interpretari; & potius in eis celebres eſſe, quam in iis quæ domi inventa ſunt, ne aliquando forſan hæſitantes Scripturæ ſcopo non inniti videantur. Ex S. autem Patrum doctrinâ cognoſcent populus quænam eligere & quænam fugere oporteat; & vitam ſuam ad virtutis normam imminentium ſuppliciorum metu component, & ignorantiæ vitii non convincentur. Epiſcopum vero qui ſecus fecerit præſens Canon non punit.

Ὁ δὲ τῆς ς'. συνόδου ιθ'. ἐν ταῖς κυριακαῖς τῶν ἡμερῶν, ἐν αἷς εἰώθασιν ὁ λαὸς τῶν ἔργων ἀφέμενοι φοιτᾶν ταῖς ἐκκλησίαις, τοὺς ἐπισκόπους καθῆκεν τῷ τῆς διδασκαλίας ναύμαχοι τούτους καθίζειν, ἐξανιζομένους ἐκ τῶν ἄνωθεν ῥηθέντων τῶν θείας γραφῆς βιβλίων, τὰ τῷ καιρῷ προσήκοντα ῥητὰ, καὶ τοῖς προλάμασι, καὶ ταῦτα ἑρμηνεύειν, κατὰ τὴν τῶν θείων πατέρων ἐξήγησιν, ἀλλὰ μὴ ἐξ οἰκείων νοημάτων καὶ λογισμῶν· καὶ μᾶλλον ἐν τούτοις δοκιμεῖν, ἢ τοῖς οἰκοθεν ἐξορμημένοις, ἵνα μὴ ἀπορίᾳ ἔδῃ ὅπου συνεχόμενος, δόξωσι τοῦ σκοποῦ τῆς γραφῆς μὴ ἐπιβατεύειν. ἐκ δὲ τῆς τῶν θείων πατέρων διδασκαλίας εἴσονται οἱ λαοὶ τίνα δεῖ αἱρεῖσθαι, καὶ τίνων ἀποδιίστασθαι· καὶ τὴν οἰκείαν ζωὴν πρὸς ἀρετὴν ῥυθμίζεσθαι, δέει τῶν ἐπιτιμένων κολάσεων, καὶ τῷ τῆς ἀγνοίας νέφει μὴ ἁλίσκονται πάθει. Ὃ δὲ μὴ οὕτω δρῶντα ἐπίσκοπον, ὁ μὲν παρὼν ἐκ ἐπιπλήττει κανών.

Canon autem Apoſt. lviii. Epiſcopum vel Clericum qui Clerum ſuum negligit, & pietatem non docet, ſegregat; & in ſocordiâ perſeverantem deponit.

Ὁ δὲ τοῦ Ἀποστολικὸς νή'. τὸν ἀμελοῦντα τοῦ οἰκείου κλήρου, καὶ μὴ ἐκπαιδεύοντα τὴν ἀσέβειαν, ἐπίσκοπον ἢ κληρικὸν, ἀφορίζει· ἐπιμένοντα δὲ τῇ ῥᾳθυμίᾳ καθαιρεῖ.

Quod ſacros libros conſcindere non oporteat.

Ὅτι οὐ δεῖ τὰς ἱερὰς κατατέμνειν βίβλους.

Canon autem lxviii. vi. Syn. Scripturæ divinitùs inſpiratæ, tùm veteris, tùm novæ, necnon Patrum & Doctorum comprobatorum præceptorumque libros conſervare jubet, & non conſcindere aut corrumpere; neque librorum cauponatoribus aut unguentariis perituros tradere; niſi utique omninò, à tineis, vel aquâ, vel alio modo inutiles redditi fuerint: eùm autem qui ita facere deprehenſus ſit, in annum ſegregari.

Ὁ δὲ ξή'. τὰ βιβλία τῆς θεοπνεύστου γραφῆς, τῆς παλαιᾶς τε καὶ καινῆς, καὶ τῶν ἐξηρτισθέντων καὶ δεδοκιμασμένων πατέρων καὶ διδασκάλων, ἐπισκόπῃ φυλάττειν, καὶ μὴ κατατέμνειν ἢ ἀφανίζειν, μηδὲ τοῖς βιβλιοκαπήλοις ἢ μυροπώλαις ἀποδιδόναι πρὸς ἀφανισμόν. εἰ μή τι ἄρα πλέον ἀπὸ σητῶν ἢ ὕδατος, ἢ ἑτέρῳ τρόπῳ ἀχρειωθείη· ἐὰν δὲ τοιοῦτόν τι ποιεῖν ἁλισκόμενον, ἐπ' ἐνιαυτὸν ἀφορίζεσθαι.

Leges.

Νόμοι.

Porphyrii, aliorumque hæreticorum adverſus Chriſtianos libri comburantur; Neſtorii etiam, & quicunque Nicæno Epheſinoque Conciliis, & Cyrillo Alexandrino, quorum fidem excedere non licet, non conſonant. Qui autem dictos libros habent & legunt, ultimo ſupplicio afficiantur.

Τὰ κατὰ χριστιανῶν συγγράμματα Πορφυρίου, καὶ ἄλλων αἱρετικῶν, καιέσθωσαν· καὶ τὰ Νεστορίου, καὶ ὅσα μὴ συμφωνεῖ τοῖς ἐν Νικαίᾳ καὶ Ἐφέσῳ συνόδοις, καὶ Κυρίλλῳ τῷ Ἀλεξανδρείας, ὧν οὐκ ἔξεστιν παρεξιέναι τὸν πίστιν. οἱ δὲ τὰ λεχθέντα βιβλία ἔχοντες καὶ ἀναγινώσκοντες, ἐσχάτῳ πυρὶ παραδιδόσθωσαν.

Mathematici qui coram Epiſcopis libros ſuos non concremant, neque ad *orthodoxam* fidem accedunt, omni civitate pellantur; Inventi autem in civitatibus, deportantur ſive exterminentur.

Οἱ Μαθηματικοὶ μὴ καίοντες ὅτι τῶν ὀπισθόπτων τὰς βίβλους αὐτῶν, καὶ τῇ δυσσεβείᾳ προσκόπτοντες, πάσης ἀποδιώκονται πόλεως· ἁλισκόμενοι δὲ ἐν ταῖς πόλεσι, ἐξορίζονται ἢ καὶ ἐξορίζονται.

Ὁ ἔχων

Ο ἔχων βιβλία Μανιχαϊκὰ, καὶ μὴ φανερῶν αὐτὰ ὅτι A ὄ καυθλῶσι, τιμωρεῖται.

Οἱ ἔχοντες τὰ Σεβήρου συγγράμματα, καὶ μὴ καίοντες αὐτὰ, χειροκοπιῶνται.

Qui Manichæorum libros habet, & non in propatulum profert ut concrementur, punitur.

Qui Severi libros habent, & eosdem non comburunt, manibus mutilantur.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ τ βιοθανῶν, ἤτοι τῶν ἑαυτὸς ἀναιρούντων.

Τοὺς βιοθανεῖς ὁ Αλεξανδρείας Τιμόθεος ὁν ιδ'. κανόνι, τῆς εἰωθείας ὑπὲρ τῆς δίκαιον προσφορᾶς, καὶ δεήσεως καὶ ψαλμῳδίας, καὶ τῆς νομιζομένης ὁσίας, στέρεσθαι ἀξιοῖ. ὅσοι δηλαδὴ ὑπὸ λογισμὸν ὑγιᾶ κεκλημένοι, καὶ μὴ τὰς φρένας ὑπὸ νόσου ἀβλαβεῖς, ἀφ' ὑλύπης ἢ μικροψυχίας, ἢ φόβου ἢ ἐπηρείας ἠσυχασάντων, ἑαυτὸς διεχειρίσαντο.

B

Νόμος.

Ο ἑαυτὸν ἀνελὼν ἢ ἀνελεῖν ἐπιχειρήσας, ἀφ' φόβον ἐγκλήματος, καὶ μὴ διὰ νόσον, τιμωρεῖται ὡς ἀνελὼν ἕτερον, καὶ ἡ οὐσία αὐτῶ δημεύεται.

C

CAPUT XII.

De iis qui vim sibi inferunt, sive Suicidis.

EOs qui vim sibi inferunt, Timotheus Alexandrinus in xiv. Can. usitatâ pro piis oblatione, & oratione, & psalmodia, & solita piatione privari jubet. Quotquot viz. sanâ ratione præditi, & non præ morbo mentis expotes facti, propter mærorem, vel timiditatem, præ metu, vel insultatione quacunque, sibi manus violentas intulerint.

Lex.

Qui sibi mortem conscivit, aut conscíscere conatus est, propter criminis metum, & non propter morbum, punitur, ut qui alium interfecit, & substantia ejus publicatur.

ΚΕΦ. ιγ'.

Περὶ βισέκστου.

Το τ βισέκστου ὄνομα, ῥωμαϊκόν ἐστι, δηλοῖ δὲ δὶς ἕξ, αἱ γὰρ ῥωμαϊκαὶ λέξεις, ἀντὶ τοῦ δ'. τὸ β'. προσλαμβάνουσι. λέγεται δὲ οὕτω, ἀφ' ὧ δὶς ἓξ εἰσὶ τὰς ὥρας τ προστιθεμένης ἡμέρας τῷ Φεβρουαρίῳ, καὶ δὶς ἓξ τῆς νυκτὸς, ἥπερ καὶ πεντετηρίαν εἴωθεν ἀναπίζεσθαι, τ προστιθέντος πλαρτημορίου τῆς ἡμέρας καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν, εἰς μίαν ἡμέραν πεντακαίδεκα συντιθεμένη· ἥπερ ἐν προστίθεται τῷ Φεβρουαρίῳ, ὡς εἶναι τότε ἡμέρας κθ', τὰς δὲ τ ἐνιαυτοῦ ἡμέρας τξς'.

D

Συμέβη δὲ τούτῳ καὶ ἀλλαχόθεν πῶ προσπορίαν ταύτην λαβεῖν. εἰς τρία διῄρουν οἱ Ρωμαῖοι τ μηνῶν τὰς ἡμέρας, καὶ τὰς μὲν, ὠνόμαζον καλάνδας· τὰς δὲ, νόννας, τὰς δὲ, εἰδοὺς, ἀπό τινων τριῶν Ρωμαίων συναγελοδῶν οὕτω κληθείσας, ἐν καιροῖς λιμῶ θρεψάντων τοὺς ἐν τῇ Ρώμῃ. καὶ καλάνδαις μὲν ἐλέγοντο ὑπ' αὐτοῖς, αἱ ὑπ' ἔλλησι νουμηνίαι· ὅτι μὲν Μαρτίου, καὶ Μαΐου, Ιουλίου τε, καὶ ὀκτωβρίου, ἀπὸ τῆς α'. μέχρι τ ζ'. αἱ δὲ μετ' αὐτὰς οὐδὲν λέγονται νόννας, μέχρι τῆς ιε'. αἱ δ' λοιπαί, εἰδοί. ὅτι δὲ τ ἄλλων πάντων μηνῶν, τὰς μὲν νόννας ἀπὸ τῆς ε'. ἔλεγον τ μηνός· τὰς δ' εἰδοὺς, ἀπὸ τῆς ιγ'. ἀφ' ἧ τ αὐτῶν διαστάσεως, καθ' ἑκάστου νεομηνίαν ὁ ἱερεὺς ἐκάλει τ λαόν, καὶ ἐπεδείκνυ τούτοις πῶ τ νοννῶν ἡμέραν καὶ τ εἰδῶν. πρὸ καὶ μᾶλλον Καλάνδας οἴονταί τινες πῶ πρώτου λέγεσθαι τ μηνὸς ἀφ' οὗ καλοῖντο ὑπὸ τοῦ ἱερέως τὸν λαόν. ὠνόμαζον δέ τινων ὡς καὶ ὅτι τ ἄλλων μηνῶν, α'. Φεβρουαρίου Καλάνδας Φεβρουαρίων. τ β'. πρὸ πεντε νοννῶν Φεβρουαρίων, πῶ ἦ γ'. πρὸ τριῶν· πῶ δὲ τετάρτου πρὸ μιᾶς νοννῶν. πῶ δυάδα καὶ ὡς ἀποφράδα, ὅτι ἐξίουσι ὅλως καλεῖν· καὶ ἀφ' οὗτο τ μηνὸς μείζονα ἢ ἐλάττονα προκαλεμένων ἀεὶ ἀριθμῶν. τ ἦ πέμπτου, νόννας Φεβρουαρίων· πῶ ἦ ιγ'. εἰδῶν· πῶ ἦ ιδ'. πρὸ δεκαἑξ καλανδῶν Μαρτίων. ἐνίκα τινων εἶχεν ὁ Φεβρουάριος κθ'. ἔλεγον καὶ τ κε'. πάλιν πρὸ ἓξ καλανδῶν Μαρτίων, ὥσαφ καὶ πῶ κδ'. τ ἦ κς'. πρὸ πέντε· πῶ ἦ κζ'. πρὸ δ'. πῶ ἦ κη'. πρὸ τριῶν, πῶ ἦ κθ'. πρὸ μιᾶς, εἶτα καλάνδαι Μαρτίου. ἐκαλεῖτο δὴ καὶ ἀφ' τούτου Βίσεκστος, ἐνίκα εἶχεν ὁ Φεβρουάριος κθ'. ἀφ' ὃ λέγεται δὶς, ὃ πρὸ ἓξ καλανδῶν Μαρτίων.

E

F

CAPUT XIII.

De Anno bissextili, sive intercalari.

BIsextus Latina vox est, significans bis sex: voces enim Latinæ accipiunt B. pro D. Ita autem dicitur, quod dies & nox Februario additæ, singulæ bis sex horas contineant, qui quidem dies quarto quolibet anno perfici solebat, quarta diei parte, quæ singulis annis excedebat, tunc temporis in unum diem compositâ, iste autem Februario adjicitur, & exinde fit quod dies habeat xxix. & annus clxvi.

Contigit præterea appellationem hanc aliunde desumi. Romani mensium dies in tria divisérunt, alios, Calendas, alios, Nonas, alios vero Idus nominantes, à tribus Proceribus Romanis sic dictos, qui in famis temporibus Romanos nutriebant. Calendæ ab iis dictæ sunt, quas Græci Novilunia vocant, mense Martio, Maio, Julio, & Octobri, à primo die usque ad septimum, dies autem proximè sequentes ad xv. Nonæ dicebantur, reliqui vero Idus. In omnibus vero reliquis mensibus, Nonas à quinto mensis die numerabant, Idus vero à xiii. Propter hanc inæqualitatem, Sacerdos singulis noviluniis populum convocabat, iisque Nonarum & Iduum diem notum fecit. Quare potius censent nonnulli primum diem mensis Calendas vocari; quod populus à Sacerdote simul vocarentur. Porro ut in aliis mensibus, ita & primum Februarii diem Calendas Februarias nominarunt, secundum, Nonas quartas, tertium, Nonas tertias, quartum pridie Nonarum (numeri enim binarii ut inauspicati nullam mentionem fecerunt, & ob hanc causam numerum eo unitate majorem vel minorem semper præoccupabant) Quintum autem, Nonas Februarias, decimum vero tertium, Idus, decimum quartum, xvi. Calendas Martii. Quando itaque Februarius dies habuit xxix. diem xxv. iterum sextas Calendas, quemadmodum & xxiv. vocabant; vicesimum autem sextum quintas, xxvii. quartas, xxviii. tertias, xxix. pridie Calendarum, deinde sunt Calendæ Martii. Bisextus itaque dicebatur, quando Februarius dies habebat xxix. quod bis dicantur sextæ Calendæ Martii.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

INITIUM LITERÆ Γ.

CAPUT I.

De gradibus qui sunt in matrimonio.

Quære caput viii. Literæ B.

CAPUT II.

De Nuptiis concessis & prohibitis.

CANON xxvi. sanctorum Apost. & sextus Synodi sextæ, & xvi. Concilii Carthaginensis permit- B tunt iis, qui Clero continentur, & adhuc Lectores & Cantores sunt, ut legitimas nuptias contrahant. Verum non amplius, postquam provecti fuerint ad gradum Subdiaconi, vel Diaconi, vel Presbyteri. Nam initiatos Sacerdotio, qui ad matrimonium deflectunt, statim abdicant.

Etiam primus Canon Concilii Neocæsariensis Presbyterum, qui legitime copulatus uxori fuerit, Sacerdotio exuit.

Verum sexti Concilii divini Patres eam consuetudinem abolentes, quæ in Ecclesia Latinorum invaluit, C videlicet ut Sacerdotes & Diaconi, qui ordinantur, prius fidem dent, quod omnino post ordinationem abstinere velint ab uxoribus, quæ ante ordinationem cum eis copulatæ fuerint: Nos, inquiunt, etiam post ordinationem manere firma volumus eorum matrimonia, qui digne Sacerdotio consequuti sunt, ne benedictas Domini præsentiâ nuptias contumelia clanculum adficiamus: qui præterea pronunciavit, hominem separare non debere, quæ Deus conjunxerit. Quin etiam Apostolus honorabile dicit esse matrimonium, & lectum impollutum. Ac rursum, alligatus es mulieri? solutionem ne quærito.

Quamobrem qui Diaconum, vel Subdiaconum, vel D Presbyterum conjunctione cum uxore legitima privat, deponatur. Excepto tamen definito quodam tempore, quum sacra sunt tractaturi: ut puri purum adeuntes, preces suas obtineant.

Etiam nonnullis eorum, qui apud Nicæam primum celebrabant Concilium, videbatur invehendam rem vituperabilem, ut Episcopi, & Presbyteri, & Diaconi, & subdiaconi, cum uxoribus suis omnino non cubarent, quas prius duxissent, quam sacerdotiis initiarentur. Verum Paphnutius, unius ad Thebas sitæ civitatis Epi- E scopus, qui vir à puero educatus erat in loco piis exercitiis dicato, & omnem virtutem perfecte coluerat, ac imprimis nomine castitatis celebrabatur; immò qui confessionis etiam corona fuerat ornatus, quod alter oculus ei propter pietatem effossus esset; hanc sententiam probantibus contradixit, quum honorabiles esse diceret nuptias, & consuetudinem cum uxoribus appellaret castitatem. Adeoque Syn. auctor erat, ne legem hanc promulgarent: quod hanc rem in mundo degentibus toleratu difficilem diceret. Nam fortassis hoc tam ipsis, quam ipsorum uxoribus causam minùs castè vivendi præbiturum. Ex prisca quidem Ecclesiæ traditione quotquot expertes matrimonii Sacerdotalem in ordinem cooptati F fuissent, non amplius uxores ducere: qui vero post contractum matrimonium evecti essent ad Sacerdotium, eos ab uxoribus, quas habebant, non separari. Et hæc quidem Paphnutius, quanquam ipse matrimonii expers esset. Collaudavit orationem hominis divini Syn. neque de hoc quicquam promulgavit, sed rem arbitrio cujusvis committendam, non coactioni statuit. Adeo vero religiosus erat ipse Paphnutius, ut etiam admiranda quædam prodigia per eum fierent. Et Constantinus Imperator hominem magno habebat in pretio, & frequenter ad aulam arcessebat, erutumque oculum exosculabatur.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Γ. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ τῆ τῦ γάμυ βαθμῆ.

Ζήτει ὃ ὅσιον κεφάλαιον τῦ Β. στοιχείυ.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ γάμων ὑποπεσαμένων καὶ κεκωλυμένων.

Ὁ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κς'. κανὼν, καὶ ὁ ς'. τῆ ς'. συνόδυ, καὶ ὁ τῆ ἐν Καρθαγένη ις'. τοῖς τῆ κλήρυ καταλεγμένοις, καὶ ἀναγνώσας ἔτι καὶ ψάλτας πλησίον, νομίμως συγχωροῦσι γαμεῖν. μετὰ δὲ γε ὃ εἰς βαθμὸν θεσπεσθῆναι ὑποδιάκονυ ἢ διάκονυ ἢ πρεσβυτέρυ, ἐκέπ. τῆ γὰ ἱερωμένων τὰς πρὸς γάμον ἐκκλίνοντας, καθαιροῦσιν εὐθύς.

Καὶ ὁ περῶτος γὰ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ, ὃν δῆθεν νομίμως γυναικὶ συναφθέντα πρεσβύτερον, τῆς ἱερωσύνης ἀπηγμένοῖ.

Οἱ δὲ τῆς ς'. συνόδυ θεῖοι πατέρες ἐν τῷ. κανόνι ἀναιρέποντες ὃ ἐν τῇ τῆ Λατίνων ἐκκλησίᾳ κρατῆσθαι ἔθος, ὃ τὰς χειροτονυμένυς ἱερέας τε καὶ διάκονυς πρὸς πρότερον διδόναι, ἢ μὴ πλέως μὴ τὴ χειροτονίαν ἀφέξεσθαι τῆ πρὸ ταύτης νομίμως συζῆσθαι αὐτοῖς γυναικῆ· ἡμεῖς φασι καὶ μὴ τὴ χειροτονίαν, ἐῤῥῶσθαι δὲ συνοικέσια βεβλήμεθα, τῆ ἀξίως τῆς ἱερωσύνης ἠξιωμένων, ἵνα μὴ θεσπεσθεῖσα τῆ τῦ κυρίυ θρησίᾳ γάμυ λάθρα μιγνύντες, καὶ πορνεύειν ἀποφαινόμεθα, ἃ ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. καὶ μὴν καὶ ἀπόστολος τίμιον ἔφη λέχος θεσπεσθῆναι γάμυν καὶ τὸν κοίτην ἀμίαντον. καὶ πάλιν, δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν.

Ὁ τοίνυν ἀποστόλων διάκονον, ἢ ὑποδιάκονον, ἢ πρεσβύτερον τῆς πρὸς τὸν νόμυν γυναῖκα συναφείας, καθαιρείσθω. ἐκτὸς ὡρισμένυ δή τινος καιρῦ, ὅτε μεταχειρίζειν τὰ ἅγια μέλλοιεν· ἵνα καθαροὶ τῷ καθαρῷ θεσπίσαντες, τῆ αἱτημάτων μὴ διαμάρτοιεν.

Ἀλλὰ καί τις τῶν περὶ τὴν Νίκαιαν τὸν πρώτην συναθροισθεισῶν σύνοδον, ἐδόκει μῆθον ἐπεισάγειν, ὑποσκήπτης καὶ πρεσβυτέρυς διακόνυς τε καὶ ὑποδιακόνυς, μὴ συκαθεύδειν ὅλως ταῖς γαμεταῖς ἃς πρὶν ἢ ἱερᾶσθαι νομίμως ἠγάγοντο. ὁ μέντοι Παφνούτιος, μιᾶς τῆ κὴ τὰς δύο πόλεως ὑποσκήπτης ὤν, ἀνὴρ ἐκ παίδος ἐν ἀσκητηρίῳ τεθραμμένος, καὶ πᾶσῃ καταρθωτικῇ ἀρετῇ, ὅτι σωφροσύνῃ δὲ καὶ μάλιστα γεγονὼς θεσβόητος, ὑμιὸ ἄλλα καὶ τῆ τῆς ὁμολογίας στεφάνῳ κεκοσμημένος (ἕτερος γὰ ἀυτῆ τῶν ὀφθαλμῶν δι' εὐσέβειαν ἐξωρυγμένος,) ἀντεῖπε τοῖς ὕτως ἔχυσι γνώμης, τίμιόν τε τὸν γάμον ἀποκαλῶν, καὶ σωφροσύνην τὴν πρὸς τὰς ἰδίας γαμετὰς ὁμιλίαν. συνεβουλεύσατό τε τῇ συνόδῳ, μὴ τοιῦτον θέσθαι νόμον, δυσχερὲς εἶ) τοῖς ἐν κόσμῳ διάγυσι τὸ πρᾶγμα φέρειν ἀποφαινόμενος· ἴσως γὰ ζῶσιν γε καὶ αὐτοῖς ἡ τύτων γαμετὴς, ἢ μὴ σωφρονεῖν αἰτία γενήσεσθαι. καὶ ἡ τὴ ἀρχαίαν τῆς ἐκκλησίας παράδοσιν, τὸς μὲν ἀγάμυς ἢ ἱερατικῦ τάγματος κοινωνήσαντας, μηκέτι γαμεῖν· τὸς δὲ μὴ θεσπεσθεῖ γάμυ εἰς ἱερωσύνην προβιβασθέντας, ὧν ἔχυσι γαμετῶν, μὴ χωρίζεσθαι. ταῦτα μὲν ὁ Παφνούτιος, καὶ περὶ γάμυ ἄπειρος ὤν, ἐπῄνεσε ἢ πρὸ ἢ θεσπεσίυ ἀνδρὸς εἰσηγήσιν ἡ σύνοδος, καὶ οὐδὲν περὶ τύτυ νενομοθέτηκεν, ἀλλὰ τῇ ἑκάστυ γνώμῃ θεσπίσμα καὶ οὐκ ἀνάγκην θεῖος νενόμικεν. ὕτω θεοφιλὴς ὁ Παφνούτιος ἦν, ὡς καὶ σημεῖα θαυμαστὰ ὑπ' αὐτῦ γίνεσθαι· σφόδρα γὰ ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐτίμα θεράπεα, καὶ συνεχῶς ἐπὶ τὰ βασίλεια μετεπέμπετο, καὶ τὸ ἐξορυγμένον ὀφθαλμὸν κατεφίλει.

Τῷ

Τῷ ἢ διακόνῳ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ μηδόλως προσοχὴν ποιῶν, A δύναιτο λέγειν γαμεῖν καὶ διάκονον, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν, τῇ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου ἐπιτροπῇ.

Cæterum Syn. Ancyr. Can. xii. non attendendum, qui posse dicit Diaconum uxorem ducere etiam post ordinationem, Episcopi sui permissu.

Νόμοι.

Leges.

Φησὶ γὰρ ἡ νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, ὡς εἰ καὶ ἀπὸ συνηθείας ἀγράφου ἐξὸν τοῖς ἱερωμένοις ἐντὸς δεκαετίας μετὰ τὴν χειροτονίαν ψηφιζομένης, λαμβάνειν νομίμους γυναῖκας, ἀλλὰ τοῦτο ὡς ὑπὸ τῶν κανόνων κεκωλυμένον, οὐκ ὀφείλειν κρατεῖν.

Quippe Leonis, cognomine Sapientis, Novella dicit; tametsi ex consuetudine non scripta licuerit Sacerdotibus intra decennium, post ordinationem computandum, legitimas uxores ducere: tamen hoc tanquam prohibitum à Canonibus, valere non debere.

Ὁ χειροτονῶν ἄγαμον, ἐρωτάτω αὐτὸν, εἰ δύναται χωρὶς γυναικὸς νομίμου γαμετῆς σεμνῶς βίον· καὶ εἰ καταδοίη, τοῦτον χειροτονείτω. ὁ δὲ ἐπιτρέπων διακόνῳ γυναῖκα μετὰ τὴν χειροτονίαν λαβεῖν, τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβαλλέσθω. πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὑποδιάκονος μετὰ τὴν χειροτονίαν γαμῶν ἐκβαλλέσθω τοῦ κλήρου. B

Qui expertem matrimonii ordinat, interroget eum, an absque legitima uxore vitam castam agere possit. Si hoc facturum se testetur, hominem ordinet. Qui vero Diacono permittit, ut post ordinationem ducat uxorem: Episcopatu expellitur. Presbyter aut Subdiaconus, qui post ordinationem cõtrahit nuptias è cœtu Cleri ejicitur.

Τοῖς κληρικοῖς ἐπιτέτραπται νομίμους ἔχειν γαμετάς.

Clericis est permissum, ut legitimas habeant uxores.

Οἱ ψάλται καὶ οἱ ἀναγνῶσται δύνανται νομίμως γαμεῖν· οἱ δὲ ὑποδιάκονοι, καὶ διάκονοι, καὶ πρεσβύτεροι, καθάπαξ κεκώλυνται· ὅθεν τούτων οἱ γάμῳ κοινωνήσαντες, ἐκπίπτουσι τῆς ἱερωσύνης.

Cantores & Lectores nuptias legitimas contrahere possunt, at Subdiaconi, & Presbyteri, omnino (id facere)prohibentur: quo fit ut quotquot eorum matrimonii participes fiunt, excidant Sacerdotio. C

Ὅρος γάμου.

Matrimonii definitio.

Γάμος ἔστιν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συναφεια, καὶ συλλήψεως πάσης ζωῆς δεῖντε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία, εἴτε δι' εὐλογίας, εἴτε διὰ στεφανώματος, ἢ διὰ συμβολαίου· τὰ δὲ ἄνευ ταύτων γινόμενα ὡς μὴ γεγονότα λογίζονται.

Matrimonium est cõjunctio maris & feminæ, & omnis vitæ consortium, divini & humani juris communicatio: sive per benedictionem, sive per coronationem, sive per instrumentum contrahatur. Quæ autem præter hosce modos facta sunt, pro non contractis habentur.

Ἐννόμους δὲ γάμους μεταξὺ ἀλλήλων συνιστῶσι Ῥωμαῖοι, γυναῖκα τὰ περὶ τῶν γάμων τοῖς νόμοις διηγορευμένα φυλάξωσι. δεῖ γὰρ τοὺς μὲν ἄῤῥενας, ἐφήβους εἶναι, τὰς δὲ θηλείας, ἀνδρὸς δεκτικὰς, τυπτέσι τοὺς μὲν ὑπερβεβηκέναι τεσσαρεσκαιδέκατον χρόνον, τὰς δὲ μείζονας εἶναι δώδεκα ἐνιαυτῶν. ταῦτα δὲ λέγομεν, εἴτε αὐτεξούσιοί, εἴτε ὑπεξούσιοί εἰσιν οἱ περὶ γάμου συνιόντες. D

Legitimas autem nuptias inter se Romani contrahunt, quum ea servant, quæ legibus de nuptiis præcepta sunt. Oportet autem mares quidem esse puberes; feminas vero viri potentes: hoc est, illos excedere decimum quartum annum, has majores esse duodecim annis. Hæc autem dicimus sive patresfamilias sint, sive filiifamilias ii, qui coeunt in matrimonium.

Οὐ γίνεται γάμος εἰ μὴ συναινέσειαν οἱ συναπτόμενοι, καὶ οἱ ἔχοντες αὐτὰς ὑπεξουσίους.

Nuptiæ non fiunt nisi consentiant tam ii qui copulantur, quam qui eos habent in potestate.

Τὸν γάμον, οὐ συγκαθεύδησαι ἀλλήλοις καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα συμίσησιν, ἀλλ' ἡ γαμικὴ αὐτῶν συναίνεσις.

Nuptias non viri cum muliere concubitus, sed matrimonialis eorum consensus facit.

Ὁ αὐτεξούσιος πλείαν ἄγων τὴν ἡλικίαν χωρὶς τῆς τοῦ πατρὸς συναινέσεως γαμεῖ.

Filius emancipatus plenam agens ætatem, etiam sine consensu patris uxorem ducit.

Τὰ πένθη τῶν ἀνιόντων, οὐκ ἐμποδίζει τοὺς γάμους τῶν πενθούντων προσώπων. E

Luctus ascendentium non impedit nuptias earum personarum quæ lugent.

Ὁ ἐν σωφροσύνῃ ἀσκῶν, μὴ ἀναγκαζέσθω πρὸς γάμον ἐλθεῖν κατὰ τοῦ ἰδίου πατρός, κἂν ὑπεξούσιος ᾖ.

Qui vivit in castitate, ne cogatur à patre suo contrahere nuptias, tametsi filiusfamilias sit.

Μηδεὶς μυστικῶς στεφανέσθω, ἀλλὰ παρόντων πλειόνων. ὁ δὲ τοῦτο καταθαρρήσας, τιμωρίᾳ σωφρονείσθω, δηλονότι καὶ τοῦ ἱερέως, ὃν τοῖς ἀσεβήμασιν ἑαυτὸν παρεμβάλλοντος, πρὸς ἀξίας ζημίας εἰσαγομένου, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων διάταξιν.

Nemo secreto coronetur, sed pluribus præsentibus. Qui autem fuerit ausus id facere, pœna castigetur: ita scilicet ut etiam à Sacerdote, qui rebus inhonestis semet interposuerit, digna supplicia exigantur, juxta Canonum Ecclesiasticorum constitutionem.

Κωφὸς, καὶ ἄλαλος, καὶ τυφλὸς, γαμεῖν δύνανται, καὶ F πρὸς προικὸς ἐνέχονται.

Surdus, & mutus, & cæcus nuptias contrahere possunt, & dotis nomine tenentur.

ΚΕΦ. γ'.

CAPUT III.

Περὶ τῶν τὰς ἐπιμιξ γάμους βδελυττομένων.

De iis qui nuptias legitimas abominantur.

Ζήτει τὸ θ'. κεφάλαιον τοῦ Β. στοιχείου.

Quære cap. ix. literæ B.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT IV.

De contrahentibus ſecundas, tertias, plures nuptias, tam viris, quam mulieribus.

CANONIS xvii. ſanctorum Apoſt. verba ſunt. Qui geminas poſt baptiſmum contraxit nuptias, vel in ſcortationem lapſus eſt, non poteſt Epiſcopus eſſe, vel Presbyter, vel Diaconus, vel omnino ſacri conſortii. Nam poſtquam Spiritus ſancti gratia per ſacri baptiſmatis myſterium, quod nec verbis exprimi, nec concipi mente poteſt, ab omnibus ſordibus eluit eum, qui baptizatur, & lucis capacem fecit: nihil amplius impedimento eſt, quo minus idem etiam pura Sacerdotii luce exhilaretur. Verum poſt ſacrum illud lavacrum, nulla pro peccatis reliqua eſt hoſtia, quæ Sacerdotium largiri poſſit.

De Lectoribus.

Quamobrem præter Can. faciunt Lectores qui ſecundas nuptias contrahunt,& ſuum ordinem conſervant.

Hujus Canonis etiam magnus ille Baſilius meminit in xii. Canone ſuo, cum ait: Eos, qui ſecundas contraxêre nuptias, omnino Canon à miniſterio vocationis excluſit, quibus verbis hunc innuit Canonem.

Cæterum xviii. Apoſt. Canon ait, Nec qui viduam duxit, vel ejectam à marito ſuo, vel meretricem, vel ſervám, vel aliquam ex iis, quæ artem ludicram exercent, ac propterea, quod parum honeſtè vivant, non creduntur eſſe caſtæ, poteſt Epiſcopus eſſe, vel Presbyter, vel omnino Clericorum in conſortio.

Cum duobus hiſce Canonibus Apoſt. etiam tertius ſextæ Synodi Canon conſentit.

Leges.

Nemo qui ſecundas adierit nuptias, ordinetur Presbyter, aut Diaconus; nec ſi mulierem habeat in contubernio, quæ virum ſuum reliquerit, nec ſi concubinam habeat: ſed duntaxat is, qui vir eſt unius caſtæ mulieris, & quam virginem duxerit. Sin quiſpiam duxerit matrimonio prius copulatam, vel concubinam, ſive manifeſtò, ſive clam, confeſtim ordine ſacro excidat, & privatam vitam agat.

Septuageſima vero & nona Novella Principis Leonis, cognomine Sapientis, Clericos ſecundas nuptias contrahentes nec habitum amitttere debere, nec functionem ſacerdotalem, præcipit. Sunt enim hæc illius verba. Non probamus legiſlatoris veteris inſtitutum, qui vult, ut Presbyter, aut Diaconus, aut Subdiaconus, qui poſt factam manus impoſitionem cum muliere copulatus fuerit, prorſus ab hoc habitu recedat, & ad vitam plebeam revertatur: ſed decretum hoc abrogamus, atque ſancimus, uti duntaxat eis pro pœna ſufficiat ejus ordinis ceſſio, quo in ordine ante contractas nuptias conſpiciebantur. Habitum autem Clericalem, & reliquam in Eccleſiis functionem attingere nefas non eſt.

De Laicis ad ſecundas nuptias tranſeuntibus.

Enimvero divinus ille Apoſt. viduis junioribus, ut alteras ad nuptias tranſeant, ſiquidem ita velint, permiſit: earum naturæ lubricitatem intelligens. Divini vero Patres etiam viros, qui ſecundas nuptias eligerent, minime putabant inhibendos; quandoquidem libidinis carnalis impetum non ignorabant; eos tamen non impune dimiſerunt.

Quippe i. Can. Syn. Laodic. hæc verba ſunt. Qui legitimè ſecundas ad nuptias tranſierunt, ubi perexiguum temporis ſpatium interceſſerit, ac precibus & jejuniis vacaverint, communione per indulgentiam fruantur. Sin prius, quam legitimas contraherent nuptias, clandeſtino concubitu coierint: etiam puniantur ceu ſcortationis rei.

ΚΕΦ. Δ'.

Περὶ διγάμων, τριγάμων, καὶ πολυγάμων, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν.

Ὁ ιζ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, ὁ δυσὶ γάμοις, φησὶ, μὴ βαπτισμα ὁμολήσας, ἢ πορνείᾳ ὑπενεχθείς, ἢ δύναται εἶναι ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ ἁπλῶς ἐν ἱερῷ καταλόγῳ. ἡ γὰρ χάρις τοῦ πνεύματος, τῷ τοῦ θείου βαπτίσματος μυστηρίῳ, τῷ μήτε λόγῳ ῥητῷ, μήτε νῷ καταληπτῷ, πάντως ῥύπτει τὸ βαπτισθὲν ἀποπλύσασα, καὶ φωτὸς δεκτικὸν ἀποφήνασα, καὶ κωλύει λοιπὸν καὶ τῇ καθαρῷ φωτὶ τῆς ἱερωσύνης τοῦτον καταφαιδρύνεσθαι. μὴ δὲ γε τὸ θεῖον λυτρὸν, ἔτι περὶ ἁμαρτιῶν ὑπολείπεται θυσία, οἷα καὶ ἱερωσύνῃ χαρίσασθαι.

Περὶ ἀναγνωστῶν.

Ὅτι καὶ κανόνας ἔθεσι τῶν ἀναγνωστῶν οἱ διγαμήσαντες, καὶ πλὴν οἰκείαν τάξιν ἔτι ἀξιοπρεπῶς.

Τοῦ κανόνος τούτου καὶ ὁ μέγας μέμνηται Βασίλειος ἐν τῷ δωδεκάτῳ αὐτοῦ κανόνι, τοὺς διγάμους, λέγων, παντελῶς ὁ κανὼν τῆς κλ' τῆς κλῆσιν ὑπηρεσίας ἀπέκλεισε, τοῦτον δὴ λέγων.

Ὁ δὲ ἀποστολικὸς ιη'. οὗτος ὁ χήραν λαβὼν, ἢ ἐκβεβλημένην παρὰ τοῦ οἰκείου ἀνδρὸς, ἢ ἑταίραν, ἢ οἰκέτην, ἢ τῶν ἴδιά σκλωσῖς, αἱ ᾧ ἀσέμνως βιῶναι ἢ πεφύκασι ζωφρονεῖν, δύναται εἶναι ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ ἁπλῶς ἐν κλήρῳ.

Τοῖς δυσὶ τούτοις ἀποστολικοῖς κανόσι καὶ ὁ γ'. τῆς ς'. συνόδου συνᾴδει κανών.

Νόμοι.

Μηδεὶς δευτερογαμήσας χειροτονείσθω πρεσβύτερος ἢ διάκονος, μήτε μὴν εἰ γυναικὶ συνοικεῖ καὶ οἰκεῖον ἄνδρα καταλιπέσῃ, μήτε εἰ παλλακὴν ἔχοι· ἀλλ' ἢ μιᾶς ἀνὴρ γνήσιος σώφρονος, καὶ ἐκ παρθενίας. εἰ δέ τις τούτων παρεπίπτοι παλλακὴν εἰσαγόμενος φανερὰν ἢ λαθραίως, τοῦ ἱεροῦ ἐκπιπτέτω τάξεως, καὶ ἰδιώτης ἔστω.

Ἡ ζ' οδ'. νεαρὰ τοῦ Βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, τοὺς διγαμοῦντας τῶν κληρικῶν μήτε τοῦ σχήματος ἀλλοτριοῦσθαι κελεύει, μήτε τῆς ἐντὸς τοῦ βήματος ὑπηρεσίας. φησὶ γάρ, οὐκ ἀποδεχόμεθα τῆς αἱρέσεως τὸν παλαιὸν νομοθέτην, ὃς βέλεται πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ὑποδιάκονον μὴ ἐπ' αὐτῇ χειροθεσίαν συναφθέντα γυναικὶ, παντελῶς τοῦ τοιούτου ἐξιέναι σχήματος, καὶ πρὸς τὸν λαϊκὸν βίον ἐπαναστρέφειν, ἀλλὰ ἀκυρώμεν τὸ δόγμα. θεσπίζομεν δὲ, μόνῃ τῇ ἀποχωρήσει τῆς τάξεως, ἐφ' ᾗ περὶ τὸν γάμον ἐσπουδάζοντο ἀρκεῖσθαι, καὶ δίκαιον αὐτοῖς. τὸν δὲ κληρικὸν σχήματος, καὶ τῆς ἄλλης ὧν ἐν ἐκκλησίαις ὑπηρεσίας ἐφάπτεσθαι οὐκ ἀπείρηται.

Περὶ διγάμων λαϊκῶν.

Ἀλλ' ὁ μὲν θεῖος ἀπόστολος Παῦλος, τὰς νεωτέρας χήρας γάμοις αὖθις προσομιλεῖν, εἰ βούλοιντο, συνεχώρησε, τὸ οὐόλιθον τῆς φύσεως ὑποδυόμενος· οἱ δὲ θεῖοι πατέρες, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην τὸν διγαμεῖν αἱρουμένων φέροντο δεῖν μὴ κωλύειν, τὸ σαρκικὸν φρονήματος μὴ ἀγνοοῦντες· ἐπέμασαν· ἀνεπιπλήκτους εἶασαν ἔχειν.

Φησὶ γὰρ ὁ προῶτος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανὼν, οἱ νομίμως δευτέροις ὁμολήσαντες γάμοις, ὀλίγου διϊσπουδημένου χρόνου, καὶ ταῖς εὐχαῖς καὶ ταῖς νηστείαις προσλάβωσι, τῆς κοινωνίας καὶ συγγνώμην ἀπολαυέτωσαν. εἰ δὲ πρὶν ἢ τοὺς νομίμους γάμους τελέσαι, λαθραίᾳ μίξει συνῆλθον, καὶ ὡς πορνεύσαντες ὑπεύθυνοι εἶεν.

Ο δὲ μέγας Βασίλειος ἐν δ'. κανόνι, οἱ μὲν φησὶ, ἐπ' ἐνιαυτὸν, ἕνα· οἱ δὲ, ὅτι δύο, τῆς ἱερᾶς εἴργυσι κοινωνίας ⁊ διγαμοῦντα.

A Magnus autem ille Basilius in iv. Can. suo, Quidam, inquit, ad annum unum; quidam ad duos arcent eum à communione sacra, qui secundas nuptias contrahit.

Περὶ γυναικῶν εἰς δεύτερον ἐρχομένων γάμον.

De mulieribus quæ secundas nuptias contrahunt.

Ἐν ᾧ τῷ μα'. κανόνι αὐτοῦ, ἡ χήρα γυνή, φησιν, εἰ μὲν τῶν προσηκόντων γονέων ἀφῄρηται, καὶ εἰς δεύτερον ἐλθεῖν ἀνδρογάμους ἡ κακώλυτος συγκέκριται. φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος, ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλῃ γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ, τουτέστιν ἀνδρὶ πιστῷ συναφθῆναι. ζῶντες δὲ οἱ γονεῖς, ὧν ἐστὶν ἐξούσιος ἔστι τυγχάνῃ, καὶ μὴ συναινέσωσι, διασπᾶσαι δύνανται τὴν τοῦ γάμου συναφειαν.

Ejusdem Can. xli. Vidua, inquit, si proximis parentibus careat, etiam ad secundas arbitratu suo nuptias convolare non prohibetur. Nam Apostoli verba sunt: Si vir mortuus fuerit, libera est ut ei nubat, cui vult, solum in Domino, hoc est, ut cum viro fideli jungatur. Parentes autem vivi, quorum est in potestate, si non consenserint, nuptiarum conjunctionem dirimere possunt.

Νόμοι.

Leges.

Φησὶ γὰρ ὁ νόμος, ἡ ἐλάττων τῶν κε'. ἐνιαυτῶν ἡμπεξέσια μέλλουσα δευτερογαμεῖν, γνώμῃ τοῦ πατρὸς γαμείσθω.

Quippe lex ait, Emancipata minor annis xxv. ad nuptias transitura, de patris sententia nubat.

Ἡ χήρα γυνὴ ἀναλαμβάνεται μῆνας τ' πένθιμον χρόνον διὰ τὸ συγχυσιν τῆς γονῆς, ὅσῳ ὅτι τ' ἀνδρὸς οὐκ ἔστι γαμηθεῖσα δὲ, πρὶν ἡ πληρωθῶσι μὴ θάνατον τοῦ ἀνδρὸς ἐνιαυτὸν, ἀτιμοῦται, καὶ ὑ δύναται πλέον τοῦ τρίτου τῆς οὐσίας αὐτῆς διδόναι τῷ δευτέρῳ ἀνδρὶ, ἢ ὃν διαθήκῃ καταλιπεῖν, ὅτι παῖδας θηλυδὴ οὐκ ἔχει· καὶ αὐτὰ οὐδὲν ἔξει ἀπὸ κληρονομίας, ἢ λεγάτου, ἢ μόρτις καύσᾳ, ἤγουν δωρεᾶς· ἀλλὰ ζῶντα λαμβάνουσιν οἱ κληρονόμοι τ' καταλιπόντος. καὶ εἴ τι κατέλιπεν αὐτῇ ὁ ἀνὴρ ὁ πρῶτος, λαμβάνουσι κτ' βαθμὸν τὰ δέκα πρόσωπα, τουτέστι ἀμιόντες καὶ καπόντες, καὶ οὐκ πλαγίου, μέχρι δευτέρου βαθμοῦ. ἐξ ἀθεσίτου δὲ κληρονόμοι τῶν συγγενῶν αὐτῶν, μέχρι τρίτου μόνου βαθμοῦ. ἀλλὰ καὶ πάσης ἀξίας στρεῦται, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς εἰς αὐτὴν ἐλθόντων προφάσῃ μνήστρων ἢ κτ' βέλησιν τοῦ τελευτήσαντος.

Quippe lex ait, Emancipata minor annis xxv. ad nuptias transitura, de patris sententia nubat.

Mulier vidua tempus luctus expectare cogitur, propter confusionem seminis, quod in viro locum non habet. Quæ vero nupserit antequam completus fuerit annus à morte mariti, & infamia notatur, nec ultra tertiam facultatum suarum partem alteri marito donare potest, vel in testamento relinquere, quum liberos scilicet nullos habet: nec ipsa quicquam habebit ex hæreditate, vel legato, vel mortis causa donatione: sed accipiunt hæc illius hæredes, qui ea reliquit. Si quid etiam reliquit ei prior maritus, secundum gradus decem personæ capiunt, hoc est, adscendentes & descendentes, & qui sunt ex transverso, usque ad secundum gradum. Ab intestato autem, hæredes cognatorum ipsorum usque ad iii.duntaxat gradum. Quin etiam omni dignitate privatur, & iis, qui à marito priori ad eam pervenerunt ex causa sponsalium, vel secundum voluntatem defuncti.

Κατὰ κέλευσιν δὲ βασιλέως δύναται γυνὴ ἐν τῷ πενθίμῳ χρόνῳ δεύτερον νυμφίον ἑαυτῇ ἐπεισάγειν. ἡ δὲ τεκοῦσα ἐν τῷ πενθίμῳ χρόνῳ εὐθέως δύναται γαμηθῆναι. ζήτει δὲ περὶ τούτου, καὶ ἐν τῷ ἡ'. κεφ. τοῦ Β. στοιχείου.

Principis autem jussu potest mulier intra tempus luctus alterum sibi sponsum inducere. Quæ partum edidit intra tempus luctus, statim nuptum se collocare potest. Quære plura super hâc re in cap. viii. lit. B.

Οὐδεὶς δύναται ὑπὸ τ' πολιτείαν ὢν τ' Ρωμαίων, δύο γαμετὰς ἐν ταυτῷ ἔχειν.

Nemo, qui sub Romanorum ditione sit, binas uxores eodem tempore potest habere.

Ο δύο γαμετὰς ἐν ταυτῷ ἔχων, τυπτέσθω· ἐκδιωκομένης τῆς ἐπεισάκτου γυναικὸς μετὰ τῶν τεκόντων ἐξ αὐτῆς παίδων.

Qui duas uxores eodem habet tempore, verberetur: & superinducta mulier ejiciatur una cum natis ex ea liberis.

Περὶ τριγάμων.

De Trigamis.

Ο μέγας Βασίλειος ἐν τῷ δ'. κεφαλαίῳ ὅτι τ' τριγάμων συνήθειαν, φησὶ, καταλαβόμεθα, πενταετίας ἀφορισμὸν, ἵνα γάμου δηλαδὴ μὴ διαστωμένου. καλοῦσι γὰρ τὴν τοιοῦτον οὐκέτι γάμον, ἀλλὰ πολυγαμίαν· μᾶλλον δὲ πορνείαν κεκολασμένην, τουτέστι μὴ διακεχυμένην, ἀλλὰ συνεσταλμένην, καὶ ἐν μιᾷ περιγραφομένην γυναικί. διὸ καὶ ὁ κύριος τῇ Σαμαρείτιδι πέντε ἄνδρας διγαμείσῃ, ὃν νῦν, φησιν, ἔχεις, οὐκ ἔστι σου ἀνήρ. ὡς οὐκ ἔστιν ἄξιον ὄντων τ' ὑπερεκπεσόντων τοῦ μέτρου τ' διγαμίας, ἵνα τοῦ ἀνδρὸς ἢ τ' γυναικὸς καλεῖσθαι προσρήματι. δεῖ δέ φησι, μὴ πάντη τούτους ἀπείργειν τ' ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν τοῖς τύποις μόνοις τ' ἀκροωμένων καὶ συνιστάμενων μετρίως τούτοις τ' καταδίκοις, ἵνα μὴ καὶ τ' προσκλαιόντων.

Magnus autem ille Basilius in iv. Can. Consuetudinem, inquit, in contrahentibus tertias nuptias accepimus, ut quinquennio segregentur; ita tamen, ut ipsum matrimonium non dirimatur. Vocant autem has non amplius nuptias, sed nuptiarum pluralitatem: immo scortationem coercitam, hoc est, non late diffusam, sed contractam, & quæ in una muliere circumscribitur. Idcirco Dominus etiam ad mulierem illam Samaritanam, quæ viros v. unum post alium habuerat: Quem nunc habes, inquit, non tibi maritus est. Adeo non æquum est, ut qui ultra mediocritatẽ secundarum nuptiarum prolapsi sunt, nomine mariti vel uxoris appellentur. Oportet autem, inquit, non prorsus hos arcere ab Ecclesia, sed ita mitigari pœnam eorum, ut in locis audientium duntaxat, & unà tantum consistat; non etiam eorum, qui plorant.

Ἀλλὰ καὶ αὖθις ἐν τῷ ν'. τριγαμίας νόμος, φησὶν, οὐκ ἔστιν ἐκκλησιαστικὸς δηλαδή. τὰ μέντοι τοιαῦτα, οἷα ῥύπτ τ' ἐκκλησίας ὀφθῆναι. δημοσίαις δὲ καταδίκαις οὐχ ὑποβάλλομεν, ὡς τῆς ἀνειμένης πορνείας αἱρετώτερα. οὐ γὰρ καταδικάζομεν τ' πρᾶξιν ὥστε καὶ διαστᾶν, καὶ ἵν' ἐν τ' αὐτίκα ῥηθησόμενον τῆς ἑνώσεως τόμον, καὶ τ' διαγολλὼ καὶ ψῆφον αὐτοῦ τούτου δεχόμεθα.

Rursus, inquit, in Can. l. De tertiis nuptiis nulla lex, videlicet Ecclesiastica. Nimirum ejusmodi tanquam Ecclesiæ sordes intuemur. Publicis autem pœnis non subjicimus, veluti quæ libera scortatione magis sint optabilia. Non enim rem ita damnamus, ut matrimonium ipsum dirimamus, sed juxta tomum unionis, quem mox sumus exposituri, & distinctionem atque sententiam ejus, hasce nuptias admittimus.

Ο δὲ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος ὁ μέγας Γρηγόριος, ὃ πρῶτον φησὶ συνοικέσιον, νόμος, ὃ δεύτερον, συγχώρησις, τὸ τρίτον, παράνομία. τὸ δ' ὑπὲρ τοῦτο, χοιρώδης βίος, καὶ δὲ πολλὰ ἔχων τῆς κακίας καὶ παραδείγματα.

Magnus autem ille Gregorius, cognomine Theologus, Primum conjugium lex, inquit, alterum permissio, tertium legis violatio. Quod ultra hoc, porcina vita est, nec multa vitii habet exempla.

De

A

De Tomo Unionis.

Enimvero priſcis legibus trinæ agnoſcebantur nuptiæ. Sed Imperator Leo, cognomine Sapiens, quum ad quartum quoque matrimonium progreſſus eſſet, ſegregationi ſubjectus fuit à Nicolao Patriarcha: quem deinde rogabat Princeps, ut eo vinculo ſe liberaret. Quum ille prorſus eſſet inexorabilis, hominem ejicit extra Eccleſiam, & Euthymium Syncellum, virum ſanctum, Patriarcham facit: qui quum Imperator ſancire vellet, ut etiam ad quartas uſque nuptias extenderentur ab iis matrimonia, quibus ita B luberet, eum omni ſtudio inhibuit, affirmans cum pluribus Pontificibus, etiam tertias nuptias, nedum quartas, illicitas eſſe. Quamobrem diſſidium exſtitit in Eccleſia, eaque ſeditio duravit uſque ad imperium filii ejus Conſtantini nati in Porphyra, & Romani, hujus ſoceri. Quo tempore publicatus eſt tomus, qui unionis dicitur, anno vcio. cccc. xxviii. & qui tradit, quando & quibus tertiæ nuptiæ permittendæ ſint, liberioribus amantium libidinibus egregium frænum imponens. Is tomus menſe Julio quotannis in ambone legitur, & ad finem hæc verba continet. Eos, qui annum quadrageſimum attigerunt, & tertias ad nuptias ſeſe projiciunt, velC uti qui Eccleſiæ ſint inquinamenta, quinquennio communionis exſortes eſſe debere ſancimus; eoque tempore exſpirante, ſemel in anno ad communionem accedere venerabili ſalutaris Paſchatis die, jejunio diem illum præcedente, quantum ejus fieri poteſt, ſemet expurgantes. Sacerdos autem, qui præter id, quod à nobis eſt ſtatutum, ad ſacram aliquam perceptionem eos audet admittere, de gradu ſuo periclitabitur. Hæc autem dicimus, cum nulli ſint ejus liberi prioribus ex nuptiis. Sin autem, tertium matrimonium iis non permittetur. Quod ſi quis annos triginta natus, & hæredes ex prioribus conjugiis habens, nihilominus ob D carnalis libidinis intemperantiam tertiæ copulatus uxori fuerit: triennio communionis exſors eſto. Atque ita deinceps ter in anno percipiat, die videlicet Paſchali reſurrectionis, & in obdormitione immaculatæ Deiparæ, & in feſto natatalitiorum Domini: quum jejunia dies hoſce præcedentia majorem partem extinctæ in ipſo labis abſtergere credantur. Sin liberis caret, veniam impetrat, quod liberorum procreandorum deſiderio tertias optavit nuptias; conſuetaque pœna remedium ei adhibetur, ut tribus annis à communione arceatur.

De Polygamis.

Canon iii. Syn. Neocæſar. de iis, inquit, qui in plures nuptias incidunt, ut ultra tres progrediantur, tempus quidem præſtitutum manifeſtum eſt. At reverà manifeſtum non eſt, cum nemo ex antiquis Patribus illud manifeſtum fecerit. Sed reſipiſcentium, inquit, fides & converſio tempus contrahit.

Cæterum eruditus ille in omnibus Baſilius, octuageſimo Canone ſuo: Nuptiarum pluralitatem, inquit, ſilentii caligine Patres obvelarunt, veluti beſtialem, & alienam ab honeſta conſuetudine. Nobis autem ad F animum accidit, hoc eſt, videtur & placet judicio noſtro, magis hanc caſtigandam, quam ipſam ſcortationem. Et nuptiarum pluralitas eſt, non cum multis promiſcuè rem habere, ſed eundem plures uxores ducere, licet non una & eadem vice. Nam nuptiæ non tantum ſunt concubitus cum muliere, ſicut vulgus hominum loqui ſolet, ſed conjunctio maris & fœminæ & omnis vitæ conſortium, divini & humani juris communicatio, quemadmodum leges tradunt. Non enim ex conjunctione duntaxat agnoſcuntur, verum etiam ex illorum affectione,

Περὶ τοῦ Τόμου τῆς ἑνώσεως.

Ἤδη μὲν οὖν τοῖς παλαιοῖς νόμοις τρεῖς ἐπεγινώσκοντο γάμοι. ὁ δὲ βασιλεὺς Λέων ὁ Σοφὸς, καὶ εἰς τέταρτον ἐλθὼν συνοικέσιον, ἀφορισμῷ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Νικολάου καθυπεβλήθη· ὃ καὶ ἐδεῖτο ὁ βασιλεὺς λυθῆναι τοῦ δεσμοῦ. ὡς δ' ὀκεῖνος ἦν ἀδυσώπητος. ἔξω, τῆς ἐκκλησίας τοῦτον ἐκβάλλει, καὶ τὸν Εὐθύμιον σύγκελλον ἄνδρα ἱερὸν προχειρίζεται πατριάρχην, ὃς καὶ τὸν βασιλέα θεσπίσαι βουλόμενον, καὶ μέχρι τοῦ τρίτου γάμου ὑπερτείνεσθαι τοῖς βουλομένοις τὰ συνοικέσια, πάσῃ σπουδῇ διεκώλυσεν, οὐχ ὅπως τὸν τεταγαμίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν τετραγαμίαν ἀδέμιτον εἶναι μὴ τῶν πλειόνων ἀρχιερέων ἀφορισμοῦ. ἀφ' ἧς τοῦτο καὶ σχίσμα περὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐγένετο, καὶ ἐπὶ τῆς φάσεως μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ Ρωμανοῦ τοῦ πενθεροῦ τούτου διήρκεσε. καὶ τελικαῦτα ἐξενέχθη τόμος, ὁ λεγόμενος τῆς ἑνώσεως, τῷ ς'. υ'. κη'. ἔτει, ἀφ' οὗ λαμβάνων πίπτει ἐπὶ τὸν ͵ϡφκη'. ἔτος

συναλλαξάντων. ἀποσιωπᾶσθαι δὲ φασι τοῖς πατράσιν, ὅτι A qui contraxerunt. Dicit autem nuptiarum pluralitatem
ἡ μὲν τριγαμία τῷ νόμῳ ἐπιγινώσκεται, ἡ δὲ πολυγαμία καὶ à Patribus silentio præteritam, quia tertias quidem nu-
τοῖς νόμοις καὶ τοῖς κανόσιν ἀπείρηται. πᾶν γὰρ συνάλλαγμα ptias lex agnoscit: at eorum pluralitas tum legibus, tum
ὅρους ὑπερβαῖνον τῆς τριγαμίας, πολυγαμίαν σαφῶς ὀνο- Canonibus est prohibita. Omnis enim contractus ma-
μάζεται. καὶ τῆς πορνείας δὲ εἶπεν χείρονα μᾶλλον εἰκότως. trimonialis, qui tertiarum nuptiarum fines transit, nu-
ὁ μὲν γὰρ πορνεύων, εἰς ἑαυτὸν μόνον τὴν ἀδικίαν ἐκβάλλει ptiarum pluralitas haud dubio dicitur. Eandem scor-
ἐκοντὶ τῷ βαράθρῳ τῆς ἀκολασίας ἑαυτὸν ἐμπίπτων· ὁ δὲ tatione pejorem non abs re pronunciavit. Nam qui
δ'. ἢ ε'. γάμων δῆθεν ἑαυτῷ συναλλάξας, καταρχεῖται μὲν scortatur in se solum facinus hoc admittit, dum sponte
τῆς κωλυόντων τοῦτον θείων κανόνων, ἀδικεῖ δὲ τοὺς γνη- sua semet in voraginem intemperantiæ præcipitat: qui
σίους αὐτοῦ παῖδας, ἀβασανίστους τούτοις καὶ νόθους. διὸ καὶ μὴ vero quartas aut quintas contraxerit nuptias, & sacros
τὴν ἀφορμὴν ἀπαλλαγὴν, καὶ τὴν γνησίαν ἐξομολόγησιν, Canones, qui eas prohibent, proculcat, & germanos
καὶ πλέον τῆς πορνεύσαντων δύνασθαι ἀξιοῖ. τοὺς μὲν γὰρ εἰς B suos liberos afficit injuria, dum præter eos etiam spurios
ἑπτάετίαν, τοὺς δὲ ἀφορίζει εἰς χρόνους ὀκτὼ, εἰ ἀκριβῶς procreat. Propterea post ipsius facinoris omissionem, &
καὶ νοῶ ὑπισχνεῖται τοῖς τοῦ ἁγίου ὑποτάγμασιν. εἰ γὰρ τῶν δύο veram confessionem, vult etiam gravius ipsos puniri, quã
τόπων τῆς μετανοίας μόνον μνησθείς, ποσαετῆ ὃν αὐτοῖς qui scortati fuerint. His enim septẽnium, illis annos octo
διελθεῖν ὥρισε χρόνον, ὅτι καὶ ὃν τοῖς δυσὶν ἑτέροις ὡς φανὲν constituit, si accuratè mentem in ea, quæ vir sanctus sta-
ἐκτὸς συντομίαν ὡς δῆλον, ἑτέρους δεῖ ποσαετῆ διαγαγεῖν, πρὸ τῆς τῶν ἁγιασμάτων μεθέξεως. tuit, defixeris. Nam si duorum duntaxat locorum pœ-
nitentiæ mentione facta, quatuor in eis annos præter-
ire debere definiit: omnino in duobus etiam aliis, quos
compendii causa veluti manifestos omisit, alii quatuor
anni erunt exigendi ante Sacramentorum perceptionem.

Νόμος. *Lex.*

Ὁ δὲ νόμος φησὶν, ἔστω οὖν τοῦτο πᾶσιν καθάπαξ δῆλον, ὡς C Legis autem hæc verba sunt. Universis manifestum
εἴ τις τολμήσειε πρὸς γάμον τέταρτον καὶ ὑγάμον ἐλθεῖν, esto, quod si quis ausus fuerit ad quartas convolare nu-
ὑ μόνον αὐτὸ εἶναι τοῦτο ὁ τοιοῦτος νομιζόμενος γάμος λογι- ptias, quæ nuptiæ non sunt, non modo futurum, ut eæ
σθήσεται, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ πεφύντες γνήσιοι λογισθήσονται nuptiæ pro nullis habeantur: sed ne liberi quidem ex iis
παῖδες, καὶ ἐκ ποιναῖς ἂν τῶν μεμολυσμένων τὴν πορνείαν ὑπο- procreati, pro legitimis ducantur; adeoque pœnis etiam
βληθήσονται οἱ ζεύγει, ἀπ' ἀλλήλων πρότερον ἀφαιρε- pollutorum scortatione tales subjicientur, ubi primum
θέντες. à se invicem dirempti fuerint.

ΚΕΦ. ε'. CAPUT V.

Περὶ τῆς εἰς δεύτερον γάμον ἐλθεῖν βουλομένης γυναικὸς, D *De muliere secundas ad nuptias transire volente, cujus maritus in peregrinatione, vel expeditione interierit.*
ὁ ἀποδημίᾳ ἢ στρατείᾳ τὸ σύνολον αὐτῆς ἀφανισθέντος.

Ὁ λα'. τῶν μεγάλου Βασιλείου κανὼν, ἡ ἀναχωρήσαντος, CANON xxxi. Basilii magni: Mulier, ait, quæ
φησὶ, τὸν ἄνδρα, καὶ ἀφανοῦς ὄντος, μὴ ἀναμείνασα marito peregre profecto, nec adhuc comparen-
τὴν ἐπάνοδον, μήτε αὖ πρὸς τὸ ἀκριβῶς τὰ κατ' αὐτὸν te, reditum ejus non expectaverit: nec ab iis, qui
ἐγνωκότων μαθεῖν, εἰ ἀληθῶς ἐτελεύτησε, καὶ γαμηθεῖσα ejus negotia norunt accurate, verene mortuus sit, intel-
ἑτέρῳ, τῇ τῆς μοιχείας ὑπέχεται κρίματι. lexerit, atque ita nupserit alteri, adulterii judicio tenetur.

Ὁ δὲ λς'. καὶ αἱ τῶν δεῦρο μακρὰν ἀποδημούντων στρατιωτῶν Item Can. xxxvi. Uxores militum procul aliquo pro-
συνόδιοι, τῷ αὐτῷ, φησι, τῆς μοιχείας ἐγκλήματι περιπί- ficiscentium, in idem adulterii crimen incidunt: sed ve-
πτουσιν. ἔχουσι δέ τινα συγγνώμην τῷ ἐν χρόνῳ θανάτου niam tamen aliquam propterea merentur, quod semper
ἀεὶ τοὺς στρατιώτας ὑποπτεύειν, ἅτε περὶ πολέμους, καὶ existimentur in articulo mortis esse milites, veluti qui
κινδύνους, καὶ σφαγὰς ἀναστρεφομένους. in præliis, & periculis, & cædibus versentur.

Τοῖς δυσὶ τούτοις τοῦ Βασιλείου κανόσι, καὶ ἡ ς'. σύνοδος Duobus hisce Basilii Canonibus assentiens etiam sex-
ἀρεσθεῖσα, ἑνενηκοστὸν τρίτον κανόνα ἑαυτῆς ἐποιήσατο, ta Synodus, xciii. Canonem suum fecit, ipsis ejus ver-
αὐτοῖς τοῖς αὐτοῦ ῥήμασι χρησαμένη, καὶ φησίν, ὡς bis usa, & deinde adjiciens: Miles qui ex diuturna
ἐπάνοδον ὁ στρατιώτης ἐκ τῆς χρονίας ἀποδημίας εἰ βου- profectione revertitur, si voluerit, uxorem suam reci-
ληθείη, λήψεται μὲν ἰδίαν γυναῖκα· συγγνώμη δὲ καὶ ταύτῃ, piet. Venia vero tam ipsi mulieri, quam viro legitimè
καὶ τῷ νομίμως συναφθέντι δίδοται ἀνδρί. ἐν γὰρ κολάσεσθαι cum ea copulato datur. Non enim puniuntur, propter
διὰ τὴν ἄγνοιαν. ἡ δὲ εἰ μὴ ὄντος στρατιώτου ἀσύγγνωστος, ignorantiam. Ejus autem uxor, qui non est miles, si re-
μὴ ἀναμείνασα τὴν ἐπάνοδον. εἰ δὲ μὴ αἱρεῖται ἡ γυνὴ μὴ F ditum non expectaverit, veniam non impetrat. Quod
τῷ ἐπανελθόντι στρατιώτῃ συμβιοῦν, ἐν δὲ μὴ τὸν δεύτερον si mulier reversi militis contubernium repudiet, nec al-
ἀνδρὶ, καὶ βουλομένῳ συνοικεῖν ἐπιτραπήσεται. εἰ γὰρ βουλη- teri marito, licèt id expetat, cohabitare permittetur.
θείη ὅλως, μὴ τὸν ἐκείνου ἐπάνοδον, εἰ καὶ μὴ σφοδρῶς Nam si voluerit omnino post reditum militis, licèt
ζητοῖτο, ἐπὶ συνοικεῖν τῷ δευτέρῳ, ὡς μοιχαλὶς τιμωρη- eam non admittat, adhuc tamen cohabitare secundo
θήσεται, καὶ ὁ γάμος αὐτίκα διασπασθήσεται. ἐκείνας γὰρ marito, tanquam adultera punietur, & matrimonium
συγγνώμης ἀξιοῦσθαι φασιν οἱ πατέρες, τὰς ἑτοίμως ἀφι- statim dirimetur. Nam illas impetrare veniam tradunt
σαμένας τῷ δευτέρῳ συνοικεσίῳ· καὶ ὃς ἐξ ἀγνοίας μὴ συ- Patres, quæ prompte à secundo matrimonio discedunt, &
πτωθεμένας ἁμαρτήματι, ἐν μὲν τὰς ἀνδισαμένας, καὶ τὴν μοι- peccatum ex ignorantia profectum non approbant: non
χείαν φαυλιζομένας. quæ repugnant, & adulterii proposito inhærent.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Leges.

Si miles in expeditione degat, hoc eſt, in utili publice apparatu, quotcunque tandem anni fuerint, uxor ejus hominem expectet, tametſi nullas ab eo literas acceperit. Quod ſi etiam defunctum audiat, ne ita quidem ſtatim nubat, niſi prius tabellarios rogaverit an revera mortuus ſit, ipſique propoſitis ſacroſanctis Evangeliis, juramento mortem ejus confirment: quin & ſic uno amplius anno expectet, & tum legitimè nubat. Sin præter ſtatutum hoc nupſerit, tam ipſa, quam qui eam duxit, tanquam adulteri puniuntur. Quod ſi probatum fuerit eos, qui de morte depoſuerint, mentitos, exauctorentur; & qui reverſus eſt miles licentiam habet uxorem, ſi velit, ſuam recipiendi.

De captivis autem Novella Leonis, cognomine Sapientis, ſancit; matrimonium ex cauſa captivitatis non ſolvi: nec ei parti, quæ libera manſerit, licere, ut alterum ad matrimonium reſpiciat. Quod ſi etiam alii ſe conjunxerit, licentiam habere partem eam, quæ reverſa ſit ex captivitate, membrum ſuum revocandi, & ſecundum matrimonium dirimendi.

Νόμοι.

Ἐὰν γραπώτης ὁν ἐξαπεδίτῳ ἀφάγῃ ἤγουν ἐνδημοφελῇ κἀλασκιάσματι, ὅσους δήποτε ἑαυτὺς, ἀναμενέτω τοῦτον ἡ αὐτοῦ γαμετὴ, κἂν εἰ μὴ γράμματα ἐδέξατο περὶ αὐτοῦ. εἰ δὲ καὶ τελευτησάντα πύθοιτο, μήδ' ὕτως εὐθέως γαμείσθω, ἂν μὴ πρότερον τὰς χαρτουλαρίους ἔρηται, εἰ τῇ ἀληθείᾳ ἐτελεύτησε, καὶ κεῖνοι τὰ ἁγίων εὐαγγελίων προκειμένων, ὅρκῳ πιστώσωνται τὸν αὐτοῦ τελευτήν. ἀλλὰ καὶ ὕτω μενέτω αὐδὶς ἑαυτὸν, καὶ τότε νομίμως γαμείσθω. εἰ δὲ καὶ ἀναμονὴν γαμηθεὶς τοῦτον, καὶ αὐτὸν, καὶ ὃ λαβὼν αὐτὸν, ὡς μοιχοὺς πεμωρῦνται. εἰ δὲ οἱ κἀλαθέμβοι ἀποδειχθεῖεν ψευσάμβοι, ἀποτεταθέονται· καὶ ἔχῃ ἄδειαν ὁ ἐπανελθὼν στρατώτης τὴν ἰδίαν λαβεῖν εἰ βέλοιτο γαμετήν.

Περὶ δὲ αἰχμαλώτων, ἡ νεαρὰ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, μὴ λύεσθαι δίκαιόν φησι τὰς αἰχμαλωσίας γάμους, μηδὲ τῷ ἐλευθέρῳ σωτηρηθέντι μέρος ἔξεῖναι πρὸς ἕτερον ἀποδᾶν συνοικέσιον. εἰ δὲ καὶ συναφθείη ἑτέρῳ, ἄδειαν ἔχειν τὸ ἀποστρέψαν μέρος ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, τὸ οἰκεῖον ἀναλείβεσθαι μέλος, καὶ τὸν δεύτερον γάμον λύεσθαι.

C

CAPUT VI.

Quod Presbyter qui nuptiis benedixit alterum contrahentis matrimonium, cum eo convivari non debeat.

Canon Concilii Neocæſar. ſeptimus, non putat debere Presbyterum nuptiali ſecundum contrahentis matrimonium convivio intereſſe. Quem enim objurgaturus eſt, & ad anni ſpatium ſacra excluſurus perceptione, cum eo quinam fieri poteſt, ejuſdem ut tunc menſæ ſit conſors, & opinionem de ſe præbeat, quaſi D particeps ſit ejus quod agitur? Poſt nuptias tamen veſci cum eo non prohibebitur.

ΚΕΦ. ς'.

Οὐ χρὴ δι γαμοῦντα δεῖ συνιστᾶσθαι καὶ ἱερολογήσαντα πρεσβύτερον.

Ὁ ζ'. τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου κανὼν, πρεσβύτερον ἐν τῷ γάμῳ τοῦ δευτερογαμοῦντος ἑστιᾶσθαι οὐκ οἴεται δεῖν. ὃν γὰρ ἐπιτιμᾶν μέλλει καὶ ἐπ' ἐνιαυτὸν τῆς θείας εἴργειν μεταλήψεως, πῶς οἷόν τε κοινωνεῖν τούτῳ πρὸς τράπεζης κοινωνίαν, καὶ κεῖσθαι τῶν δοκεῖν τῷ γινομένῳ συμπράττειν; μὴ μέντοι καὶ γάμον, αὐτῷ συνεδρίαν ἢ κοινωνίαν.

CAPUT VII.

Quod Chriſtiani, qui ad nuptias eunt, non debent ludicris intenti eſſe.

Canon Laodicenæ Synodi liii. præcipit, ut Chriſtiani, qui eunt ad nuptias, gravitatem ſibi convenientem ſervent; & ſaltantibus aut ludicras res agentibus, animum non advertant. Quod præceptum Canonis hujus modo neglectum jacet. Quæras in i. cap. lit. Θ. Can. hujus Syn. liv. Et Syn. vi. Can. xxiiii.

ΚΕΦ. ζ'.

Οὐ τοὺς εἰς γάμον ἀπιόντας χριστιανοὺς δεῖ παιγνίοις προσέχειν.

Ὁ νγ'. κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κελεύει, τοὺς εἰς γάμους ἀπίοντας χριστιανοὺς, τῆς προσηκούσης αὐτοῖς ἀντιποιεῖσθαι σεμνότητος, καὶ μὴ τοῖς ὀρχουμένοις ἢ παίζουσι προσέχειν καὶ νοεῖν. ἠμέληται δὲ πρωῖ ὡς καὶ κανὼν τοῦτο. Ζήτει ἐν τῷ προτέρῳ κεφ. τοῦ ς'. στοιχεῖον κανόνα τοῦτο νδ'. καὶ τῆς ς'. συνόδου κδ'.

CAPUT VIII.

De Virginibus præter parentum ſuorum voluntatem nubentibus.

Canon Baſilii magni xxxviii. Puellas filiasfamiliarum, quæ præter voluntatem patrum ſuorum amaſiis ſemet in matrimonii conſortium tradiderint, tanquam meretrices punit. Si tamen, inquit, reconciliati cum eis parentes fuerint, & filiarum cum amaſio & ſtupratore ſuo commercium probaverint: quod ab initio contra leges fiebat, deinceps parentum conſenſu corrigi & ſanari videtur. Nihilominus etiam hoc modo propter admiſſum prius facinus, ſaltem poſt triennium, precibus intervenientibus, communionem impetrabunt. Enimvero tunc temporibus nuptiæ ſolo conſenſu coibant. Ac noſtro tempore non contrahuntur abſque ſacris precibus.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τῶν γαμουμένων παρθένων γυναικῶν ἄνευ γνώμης τῶν οἰκείων γονέων.

Ὁ λη'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν, τὰς κατεξουσίας κόρας, αἳ ἄνευ γνώμης τῶν ἰδίων πατέρων, τοῖς ἐρασταῖς εἰς γάμου κοινωνίαν ἐκδεδώκασιν ἑαυτάς, ὡς πόρνας καταδικάζει. εἰ μέν τι φησὶ, μεμπτὰς εἶναι αὐταῖς οἱ γονεῖς, καὶ τῷ μὴ τοῦ ἐραστοῦ, καὶ φθορέως, αὐτῇ συνοίκησιν καταδέξασθαι, ὃ ἐξ ἀρχῆς ἄνομον, τῇ τῶν γονέων ὕστερον συναινέσει δοκεῖ διορθοῦσθαι. πλὴν καὶ ὕτω δὲ ἄνευ τῆς πρώτης ἄνομίαν, μὴ ῥᾴα ἔτι, τῆς κοινωνίας αἰτοῦντες ἀξιωθήσονται. Ἀλλ' ὅπου μὲν συναινέσει μόνῃ ὁ γάμος ἴστατο. ἐφ' ἡμῶν δὲ, οὐκ ἂν συναίη χωρὶς ἱερολογίας.

Ἀλλὰ καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Ἀλλὰ καὶ ὁ μέ. ἔτι καὶ ὁ μϚ'. τῷ ἄνδρι γνώμης τῆ οἰκείας A δεσπότου γαμουμένῳ δούλῃ, οὐδὲν ἄμφορον πόρνης ἔχειν ψηφίζονται. αἱ γὰρ συνθῆκαι τῆ ἐπεξουσίου οὐδὲν ἔχουσι βέβαιον. ζητοῦσι καὶ οἱ ἄλλοι γνώμῃ τῶν κρατούντων γάμοι, πορνείαι λογίζονται. εἰ δὲ γε μετέπειτα τὰ τοιοῦτου παῤῥησιάσειε γάμου, τῷ κυρίῳ αὐτῆς ἢ τῷ γάμῳ μόνῳ συγκαταινέσαντι, ἢ καὶ τῇ ἐλευθερίαν χαρισαμένῳ, ὁ γάμος μέν ἐστιν ἀμφίδυνος, ἡ δὲ ὑστέρα ἁμαρτία, οἷα πορνεία, δικαίως ἐπιτιμηθήσεται. δούλη δὲ γαμικῶς ὁτῳδήποτε συναφθεῖσα ἐλευθέρῳ, τῷ δεσπότῃ εἰδότος καὶ μὴ ἀντιλέγοντος, οὐχ ὡς πόρνη λογισθήσεται. ἡ γὰρ ὀκείνου σιγὴ τῆ ἐλευθερίαν ἐξ ἀνάγκης καὶ ὃ ἀναμάρτητον ταύτῃ χαρίζεται.

Νόμος.

Ἡ ἐπεξουσία ἢ ἐπεξούσιος, οἳ δύνανται νομίμως γαμεῖν, μὴ συναινοῦντος τοῦ ἔχοντος αὐτὸς ἐπ' ἐξουσίᾳ, εἰ μή τι ὁ πατὴρ γενομένην αὐτοῦ τῷ θυγατέρα ἐτῶν κέ. ἀνδρὶ συζεῦξαι ἐπέτρεπε. τότε γὰρ ἐλευθέρῳ συζευχθῆναι μόνη ἐκωλύετο. Ζήτει καὶ ὃ λ'. κεφάλαιον τῆ τόντος στοιχείου.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ γάμων ἀθεμίτων καὶ ἀθεμίτων τῆ συγγενῶν.

Τῶν μὴ ἐννόμως γινομένων γάμων, οἱ μὲν λέγονται ἀθέμιτοι, ὡς οἱ μὴ συγγενῶν, ἢ αἱρετικῶν· οἱ δὲ κατάνομοι, ὡς οἱ μὴ ὑπεροπτευομένης· οἱ δὲ καθάπερει, ὡς οἱ μὴ τῆς ἀναθεμένης τῷ θεῷ· ὡς οἱ μὲν θεῖοι κανόνες ἁμαρτάνειν μόνον θεσπίζουσιν, οἱ δὲ νόμοι, καὶ δημοσιεύεσθαι τὰς συναλλαξάμενας, καὶ ἐξορίζεσθαι· δυτικοῖς δὲ ὄνται καὶ μαστίζεσθαι. λατινικῶς δὲ, ὁ μὲν κατάνομος γάμος λέγεται νεφάριος, ὁ δὲ καθάπερ, δαμνᾶτος, ἴνκες δὲ, ὁ ἀθέμιτος.

Περὶ κληρικῶν ἀθεμιτογαμούντων.

Ὁ τοίνυν ιθ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἡμῶν, ὁ δύο φησὶν ἀδελφὰς ἀγόμενος, ἢ ἀδελφιδῆ, κληρικὸς εἶναι οὐ δύναται. πᾶς γὰρ ὁ ἀθέμιτος γάμος, εἴτε ἐξ αἵματος, εἴτε ἐξ αἰτίας, ἁμαρτάνει· καὶ ὁ τούτῳ ἁλούς, οὐχ ὅπως τῆ κλήρου ἐξωθεῖται, ἀλλὰ καὶ ὑποβάλλεται.

Ὁ δὲ κζ'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ἱερέα τὸν ἀθέσμῳ γάμῳ ἐν ἀγνοίᾳ ἐπιπαρέντα, τῷ καθ' αἷμα τυχὸν ἐπιγήμιον εἰσοικισάμενον, ἢ μονάζειαν τὸ ἱερὸν ἀρνησαμένῃ E ζῆμα, ἢ τῷ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ὑποπροβεβιασμένην, τοῦτον τῆς μὴ τῶν πρεσβυτέρων καθέδρας μόνης μετέχειν ἀξιοῖ, τῶν δὲ λοιπῶν ἐνεργειῶν τῆς ἱερωσύνης ἀπέχεσθαι, μετανοοῦντα ἁμαρτωλὸν θεῷ καὶ ἀνθρώποις μὴ δακρύων· τῷ μὲν, ὡς μόνῳ δυναμένῳ τὰς ἁμαρτίας ἀφιέναι· τοῖς δὲ, ἵνα τῆ συγχώρησιν αὐτῶν παρὰ κυρίου αἰτήσωνται. διλογεῖν δὲ τὰ οἰκεῖα θεραπεύειν ὀφείλοντα τραύματα, οὔτε ἰδίᾳ οὔτε δημοσίᾳ προσήκειν φησίν· ἡ γὰρ εὐλογία χάριτος πνευματικῆς καὶ ἁγιασμοῦ μεταδίδωσιν, ᾧ τῶν τούτων οὐ μετέστι διὰ τὸ ἀνόμημα, εἰ καὶ μὴ ἄγνοιαν γέγονε, πῶς ἕτερον δυνηθείη μεταδοῦναι; εἰ δὲ ἔστο, σχολῇ κ' ἂν τὸ σῶμα τοῦ κυρίου διανεμῇ. ἀποχεῖσθαι γὰρ αὐτῶν συγγνώμη διὰ τὴν ἄγνοιαν, τὸ μὴ ἐπιτιμηθῆναι, ἀλλὰ καὶ τῆς καθέδρας εἶναι μετέχειν.

Τὸν δὲ κανόνα τοῦτον, ὃν καλῇ μοίρᾳ τῇ πρώτῃ λεχθῆναι νομίσαντες οἱ τῆς ς'. συνόδου θεῖοι πατέρες κς'. κανόνα ἑαυτοῖς ποιήσαντο, αὐταῖς τ' αὐτῶν χρησάμενοι λέξεσι· προσθέντες μόνον, ὡς ὁ τοῦτο. ἄθεσμος γάμος, προδήλως διαλυθήσεται, καὶ ὑδαμῶς ὁ ἀνὴρ μετουσίαν ἔχῃ πρὸς τ, δι' ἣν τῆς ἱερᾶς ἐνεργείας ἐστέρηται. εἰ γὰρ μὴ διαπαθεῖν

Prætérea Canon xl. & xlii. ancillam, quæ citra domini sui voluntatem nubit, nihil habere ſtatuunt, quod in meretricem non quadret. Nam illorum pacta, qui ſunt in aliorum poteſtate, nihil ratum habent. Quo fit, ut nuptiæ, quæ citra Dominorum voluntatem contrahuntur, pro ſcortationibus habeantur. Quod ſi qua fuerit auſa tales contrahere nuptias, cujus dominus poſtea vel ipſas duntaxat nuptias approbet, vel etiam libertatem largiatur: ipſæ quidem nuptiæ culpa carent, at prius tamen peccatum, puta ſcortatio, merito punietur. Quæ vero ancilla per matrimonium cuicunque copulata fuerit ingenuo, domino ſciente, nec contradicente, non pro meretrice habebitur. Quippe ſilentium ejus tum libertatem neceſſario tribuit, tum eam à peccato liberat.

Lex.

Filiafamilias, vel filiusfamilias, legitime nuptias contrahere non poſſunt, eo non conſentiente, cujus in poteſtate ſunt: niſi pater filiam ſuam quæ xxv. annos impleverit, viro copulare diſtulerit. Tunc enim ut ingenuo duntaxat copuletur, non eſt prohibitum. Quæras etiam cap. xxx. præſentis Lit.

C

CAPUT IX.

De Nuptiis nefariis & illicitis cognatorum.

NUPTIÆ, quæ legitimè non contrahuntur, partim dicuntur illicitæ, quales ſunt, quæ cum cognatis intercedunt, aut cum hæreticis: partim nefariæ, veluti tutoris cum ea, cujus tutelam gerit: partim damnatæ, uti quæ contrahuntur cum muliere Deo conſecrata: quas ſacri Canones duntaxat, dirimendas ſtatuunt, quum leges velint eorum bona, qui eas contraxerint, publicari, atque ipſos relegari: quod ſi perſonæ ſint humiles, etiam flagellis cædi. Hæ nuptiæ lingua Latina dicuntur nefariæ, damnatæ, inceſtæ.

D

De Clericis inceſtas contrahentibus Nuptias.

Igitur Canon ſanctorum Apoſt. xix. Qui duas, inquit, ſorores ducit, aut eam, quæ uxori ſuæ ſororis eſt filia, Clericus eſſe nequit. Nam omnes inceſtæ nuptiæ, ſive per conſanguinitatem, ſive per affinitatem, dirimuntur: & qui eis ſe polluit, non Clero duntaxat expellitur, ſed pœnis etiam ſubjicitur.

Quippe xxvii. Baſilii magni Canon Sacerdotem, qui per ignorantiam in nuptias inceſtas inciderit, uti qui forte ſanguine ſibi conjunctam in domum deduxerit, vel ſolitariam, quæ habitum ſacrum repudiarit; vel eam, cujus tutelam pater ipſius geſſerit; hunc ergo ſolius inter Sacerdotes ſeſſionis participem eſſe vult, & à reliquis Sacerdotii muneribus abſtinere; perpetuo pœnitentiam Deo & hominibus cum lacrymis agentem; Deo quidem, uti qui peccata ſolus remittere poſſit: hominibus autem, ut ipſi condonationem & veniam à Domino petant. Verum ut benedictionem impertiatur is, qui propria ſanare vulnera debet; neque privatim, neque publice convenire dicit. Benedictio enim gratiam ſpiritalem & ſanctitatem largitur; at qui propter admiſſum facinus horum particeps eſſe nequit, licèt per ignorantiam factum ſit, quonam modo communicare cum alio poſſit? Quod ſane ſi verum eſt, multo minùs corpus Domini diſtribuet. Satis enim magna hęc ipſi venia eſt propter ignorantiam, quod non punitus ſit, immo etiam cathedræ ſit adhuc particeps.

Hunc autem Can. optime pronuntiatum arbitrati ſancti Patres Syn. vi. xxvi. ſibi fecerunt, ipſiſmet ejus verbis uſi, hoc duntaxat adjecto, quod inceſtum ejuſmodi matrimonium haud dubie dirimendum ſit, nec permittendum, ut ullo modo vir ea fruatur, propter quam functione ſacra privatus ſit. Quippe ſi matrimonium inceſtum

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

non fuerit diremtum, neque Cathedram habebit, atque etiam expelletur ex Eccleſia cum ea quacum nefarie concubuit; & auctoritate Magiſtratuum nuptiæ ſolventur. Nam qui poſt agnitionem in peccato perſeverat, haud dubie tanquam proprio ſanguini ſe miſcens punietur.

A ὃ ἄθεσμον συνοικέσιον, ὅτι τ καθέδραν ἔξει, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐξωθήσεται μὴ τ ἐννόμως αὐτῷ μιγνυμένης, καὶ διὰ τῆς τ ἀρχόντων ἐξουσίας ὁ γάμος διαλυθήσεται. ὁ γὰρ μὴ τὴν ἐπίγνωσιν ἐπιμένων τῇ ἁμαρτίᾳ, ὡς αἱμομίκτης ἀπηνῶς τιμωρηθήσεται.

De Laicis inceſtas contrahentibus Nuptias.

Epiſtola Baſilii magni ad Diodorum Tarſenſem Epiſcopum, omni ſapientia plena eſt, & vi oratoriæ facultatis ornata. Tractat autem ea, quæ per Dei gratiam hodierno die nulli homini Chriſtiano in mentem veniunt. Quippe Diodorus à quopiam interrogatus, poſſetne defuncta uxore ſua, ſororem ejus in matrimonium accipere, per literas reſponderat, id minimè prohiberi. Quum autem magnus ille Pater Baſilius ejuſmodi nuptias vetaret, oblata eſt ei ſcripta hæc Diodori ſententia. Quam quum ſe graviter moleſteque ferre vir ſanctus oſtendiſſet, Epiſtolam hanc magna refertam utilitate compoſuit; qua non has tantum, ſed etiam omnes illicitas nuptias evertit. Quippe generali appellatione impuritatis uſus, omnes hujuſmodi nuptias breviter eſt complexus.

Περὶ λαϊκῶν ἀθεμιτογαμούντων.

Η ἡ πρὸς Διόδωρον τὸν Ἐπίσκοπον Ταρσοῦ τ μεγάλου Βασιλείου ἐπιστολὴ, πάσης μὲν σοφίας πεπλήρωται, καὶ ῥητορικῆ δεινότητι πεπανόπλι. ἀνασκευάζῃ δὲ, ἅττα νῦν εἰς ἀνθρώπῳ τινὶ χριστιανῷ τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι τ σήμερον ἔρχεται. ἐρωτηθεὶς γὰρ πρός τινος ὁ Διόδωρος, εἰ δύναιτο τῆς γυναικὸς αὐτοῦ θανούσης τὴν ἐκείνης ἀδελφὴν ἀγαγέσθαι πρὸς γάμον, ἀπεκρίνατο ἐγγράφως ζῶντα μὴ κωλύεσθαι. ᾧ δὲ μεγάλῳ πατρὶ Βασιλείῳ τ ζῶντον ἀπαγορεύοντι γάμον, ἡ τοῦ Διοδώρου ἔγγραφος ἀπόφασις ἐμφανίζετο. ὑπὲρ ἧς καὶ ἀγνοπαθήσας ὁ ἅγιος, τ πολλῆς ὠφελείας γέμουσαν συνέταξε ταύτην ἐπιστολήν· μὴ μόνον τ ζῶσταν, ἀλλὰ καὶ πάντα ἄθεσμον ἀναιρέτης γάμον. τῷ γὰρ γενικῷ ὀνόματι τῆς ἀκαθαρσίας ὀνόματι, τέτους ἁπάσας περιείληφεν ὁ βέλος.

B

C

Cæterum in Canone xxiii. De iis, ait, qui duas ſorores ducunt, quale ſit noſtrum judicium, ex Epiſtola perbrevi à nobis dicata, cujus exemplar reverentiæ tuæ miſimus, recte intelliges, quibus in verbis hanc ad Diodorum Epiſtolam ſignificat, quam ipſam quoque ad ſanctum Amphilochium miſit. Ei verò, inquit, ſui qui fratris uxorem duxerit, non prius pœnitentiæ locus dabitur, quam ab ea diverterit.

Εν τῷ κγ'. κανόνι, περὶ τῶν δύο φησὶν ἀδελφὰς γαμόντων ὅπως ἔχωμεν κρίσεως, ἀπὸ τῆς ἐκπεφωνημένης ἡμῖν ἐπιστολίου, ἣ ὃ ἀντίγραφον ἀπεστάλκαμέν σε τῇ διλαβείᾳ, εὖ μάλα εἴσῃ. ταύτῃ δὴ λέγων τὴν πρὸς Διόδωρον ἐπιστολὴν, ἣν καὶ πρὸς τὸν ἅγιον πέπομφεν Ἀμφιλόχιον. τῷ γὰρ λαβόντι φησὶ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν τ γυναῖκα, ἐ πρότερον τροπῶ. μεταγνοίας δοθήσεται, πρὶν ἂν ταύτης ἀποστῇ.

D

Hujus Epiſtolæ quinquageſimus etiam quartus Syn. ſextæ Canon meminit, quum ait: Tametſi paucas ex prohibitis nuptiis vir ſanctus enumeraverit, & ſilentio complures earum præterierit, ne ſuam orationem profanis vocabulis ſordidaret, per generalem duntaxat impuritatis appellationem nefariis omnibus nuptiis indicatis: nos tamen definimus eum, qui cum conſobrina ſua nuptias contrahit, vel patrem & filium cum matre ac filia, vel patrem & filium cum duabus ſororibus, vel duos fratres cum duabus ſororibus, ſub Canonem ſeptennii cadere; ſic tamen, ut à nefario conjugio prius diſcedant.

Ταύτης τῆς ὑποστολῆς καὶ ὁ νδ'. τῆς ς'. συνόδου κανὼν μέμνηται. καί φησιν, εἰ καὶ ὀλίγοις τῶν ἀπειρημένων γάμων ὁ ἅγιος ἐπέβαλεν, σιωπῇ δ τὰς πλείους τούτων παρέδραμεν, ἵνα μὴ τ λόγον καθαρυπτήσῃ τοῖς βεβήλοις ὀνόμασι, τῇ τῆς ἀκαθαρσίας μόνον ἁγνικῇ προσηγορίᾳ τοὺς ἁπάντας συμπτώσας ἀποδείξας γάμους. ἀλλ' ἡμεῖς ὁρίζομεν, τ τὴν οἰκείαν ἐξαδέλφην γαμικῶς συναπόμενον, ἢ πατέρα καὶ υἱὸν μητρὶ καὶ θυγατρὶ, ἢ δύο ἀδελφαῖς πατέρα καὶ υἱὸν, ἢ ἀδελφὰς δύο δυσὶν ἀδελφαῖς, ὑπὸ τ τ ἐπιστασίας πίπτειν κανόνα, ἀφιεμένους πρότερον τοῦ ἀθεμίτου συνοικεσίου.

E

Canon autem lxvii. Baſilii magni, hominem, qui cum ſorore ſua rem habuerit, in annos viginti, ſicut & homicidam, à communione rejicit.

Ο δὲ τοῦ μεγάλου Βασιλείου αὖθις ξζ'. τ ἀδελφομιξίαν εἰς κ'. χρόνους, ὡς καὶ φόνον, τῆς κοινωνίας ἐκβάλλῃ.

Item lxviii. Canon, Si deprehenſum fuerit, inquit, matrimonium contrahi ex cognatione prohibita, pœnæ adulterorum irrogabuntur. Quæ quidem ſunt, à communione ad xv. annos excluſio, matrimonio prius diremto.

Ο δὲ ξη'. τῆς ἀπειρημένης φησὶ συγγενείας πρὸς γάμον σύστασις εἰ φωραθείη, ζημίαν τ μοιχῶν ὑπομένει δέξεται. ἅπερ εἰσὶν, ἢ εἰς ιε'. χρόνους τῆς κοινωνίας στέρησις, πρότερον τοῦ γάμου διαλυομένου.

Canon verò lxxv. ait: Qui cum ſorore ſua, eodem nata patre vel matre, ſeſe polluit, etiam extrà precationis ædem expellatur, inquit, donec ab inceſto & nefario concubitu diſceſſerit. Quum autem abſtinuerit, & recte pœnitentiam egerit; duodecim annis exactis, communionem ſacram impetret.

Ο δὲ οε'. ὁ ἀδελφῇ ἰδίᾳ ὁμοπατρίῳ ἢ μητρὸς συμμιανθείς, καὶ τοῦ οἴκου τῆς προσευχῆς ἐξωθείσθω, φησὶν, ἕως ἂν ἀποστῇ τ ἀθεμίτου καὶ ἀθανέμου μίξεως· ἀποχόμενος μὲν καὶ ἀξίως μετανοήσας, μ ιβ'. ἔτη τῆς θείας ἀξιούσθω κοινωνίας.

F

Canon lxxvi. Eadem, inquit, ratio ſit etiam in iis qui nurus ſuas ducunt uxores.

Ο τοῦ οϛ'. ὁ αὐτὸς ἔστω, φησὶ, τύπος καὶ περὶ τῶν τοὺς νύμφας αὐτῶν λαμβανόντων.

Canon lxxviii. Qui duas ſorores in matrimonium accipiunt, licèt diverſis temporibus, poſtquam diremptæ fuerint inceſtæ nuptiæ, adulterii judicio tenentur.

Ο τοῦ οη'. οἱ δύο ἀδελφὰς εἰς συνοικέσιον λαμβάνοντες, εἰ καὶ μ ἐν διαφόροις χρόνοις, μ ὡς διαπαθοῦσαι τ ἀθέμιτον γάμον, τῷ τῆς μοιχείας ὑποκεῖσθαι κείμαι.

Canon lxxix. Etiam ii, qui cum novercis ſuis ſeſe polluunt, Canone tenentur eodem, quo & illi, qui cum ſuis ſeſe ſororibus inquinant.

Ο δὲ οθ'. οἱ τ μητρυιὰς αὐτῶν βιαιούμενοι, τῷ κανόνι ὑποκεῖσθαι, ᾧ καὶ οἱ ταῖς ἑαυτῶν ἀδελφαῖς συμμιαινόμενοι.

Ο τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου δεύτερος, ὃ δύο ἀ- A δελφοῖς γεγαμημένῃ ἐξωθεῖσθαι τῆς ἐκκλησίας ἕως θανάτου κελεύει, μὴ πειθομένῃ λῦσαι δηλαδὴ τὸν γάμον. νόσῳ δὲ περιπεσοῦσαν, καὶ θάνατον ἀπειλήσῃ, εἰ ἐπαγγέλλεται, ὡς ῥαΐσασα λύσῃ τὸν γάμον, προσδέχεσθαι εἰς μετάνοιαν. εἰ δὲ καὶ τὴν γυναῖκα πλησθῆναι συμβαίη, ἢ καὶ τὸν ἄνδρα, ἔτι τῆς τοιαύτης προαιρέσεως ἐνεχομένους, δυσχερὴς ἡ μετάνοια τῷ περιλειφθέντι. ἐλέγχεται γάρ, ὡς οὐκ ἂν ἀπέστη τῆς ἁμαρτίας, εἰ ἔτι περιῆν ὁ ἀποιχόμενον προσόφελον.

Ο δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ κε'. ἰδικῶς περί τινος ἐκπεφώνηται, ὃς κόρῃ μέν τινα ἐμνηστεύσατο, τῇ δὲ ταύτης ἀδελφῇ συμ- B φθαρεὶς, ἐγκύμονα πεποίηκε. μετὰ δὲ τοῦτο γήμαντος αὐτῷ τὴν μνηστὴν, ἡ φθαρεῖσα ὑπὸ τῆς λύπης ἀπήξατο. τὸν οὖν συνειδότας ἐψηφίσαντο οἱ πατέρες, ὅτι δέκα ἔτη μὴ κοινωνῆσαι. συνειδότες δὲ εἰσιν, οἱ συμπράξαντες, ἢ μᾶλλον οἱ ἑκόντες ἁπλῶς εἰδῆσαι, καὶ κωλύσαι μὴ δυνάμενοι. ὅτι γὰρ τὰ ἀθεμίτων πράξεων οὐχ ἧττον οἱ συνεργοῦντες τῶν αὐτουργῶν τιμωροῦνται.

Ο δὲ τῆς ια'. τῶν Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, τοὺς κληρικοὺς κελεύει μὴ ἀσπάσαι καλουμένους εἰς γάμον, εἰ πύθοιντο C εἰ θεμένων, δίχης χάριν καὶ προσφορᾶς. πολλοῦ γε δεῖ μεθ' ἱερολογίας συζεύγνυσθαι τοὺς οὕτω γήμαι προαιρουμένους, ἵνα μὴ ἀλλοτρίαις κοινωνήσωσιν ἁμαρτίαις. ζήτει καὶ ἐν τῷ ε'. κεφ. τοῦ πρώτου στοιχείου, περὶ τοῦ συμφθαρέντος τῇ ἰδίᾳ πενθερᾷ.

Concilii vero Neocæsariensis Canon secundus, mulierem cum duobus nuptam fratribus usque ad mortem expelli Ecclesia jubet, si parere scilicet nolit in dirimendo matrimonio. Si tamen in morbum inciderit, qui mortem minitetur, ac polliceatur se, postquam convaluerit, nuptias diremturam: admittendam esse ad pœnitentiam. Quod si vel mulierem, vel virum, obire mortem contingat, dum adhuc tali facinore sunt implicati: difficilis pœnitentia superstiti personæ relinquitur. Arguitur enim, quod à peccato discessura non fuerit, si adhuc superstes esset persona defuncta.

Canon autem xxv. Ancyr. Syn. de quodam peculiariter est pronunciatus, qui puellam sibi quandam desponderat, & re postea cum ejus sorore habita, prægnantem hanc fecerat. Deinde celebratis cum sponsa nuptiis, stuprata soror animi dolore mota laqueo vitam finierat. Itaque conscios in annos decem arcendos à communione, Patres statuerunt. Conscii verò sunt, facinoris participes, non qui simpliciter rei notitiam habebant, & prohibere non poterant. Nam in nefariis actionibus non minus illi qui factum adjuvant, quam qui ejus auctores sunt, puniuntur.

Canon vero xi. Timothei Alexandrini Episcopi præcipit, ut Clerici, quum invitantur, minimè nuptias adeant, si nefarias esse cognoscant, precum & oblationis causa. Tantum abest, ut votis sacris intervenientibus eos conjungere debeant, qui nuptias hujusmodi contrahere volunt; ne participes aliorum peccatorum fiant. Quæras etiam in xv. cap. Lit. præsentis de eo qui cum propriâ socru commercium habuit.

Νόμοι.

Ο ἀθέμιτος ὑπὸ βεβαιοῦται γάμος. ἕως τοῦ ἐὰν πρὸ κατηγορίας λυθῇ, συγχωρεῖται ἡ ποινή.

Ἐπὶ τοῖς ἐν ἀγνοίᾳ γενομένοις ἀθεμίτου γάμου, δίδωσι συγγνώμην καὶ ἡ ἐκκλησία, καὶ ἡ ἐπανόρθωσις τοῦ ἁμαρτήματος, καὶ μάλιστα εἰ μήπω τις αὐτοὺς κατηγόρησεν.

Οἱ αἱμομίκται εἴτε γονεῖς πρὸς τέκνα, ἢ τέκνα πρὸς γονεῖς, ἢ ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφὰς, ξίφει τιμωρεῖσθαι. οἱ δὲ κατ' ἄλλην συγγένειαν πρὸς ἀλλήλους συμφθειρόμενοι, τυπτέσθωσαν, πατὴρ εἰς γυναῖκα υἱοῦ, ἢ υἱὸς εἰς γυναῖκα πατρὸς, ἤγουν μητρυιάν, ἢ πατρὸς εἰς προγόνου, ἢ ἀδελφὸς εἰς ἀδελφοῦ γυναῖκα, ἢ θεῖος εἰς ἀνεψιάν, ἢ ἀνεψιὸς εἰς θείαν, ἢ εἰς δύο ἀδελφὰς, ἢ εἰς μητέρα ξένου καὶ πρὸ αὐτῆς συζυγέρα, καὶ ὃν εἰδῆσ ὅτι μεμνύμενοι, τυπτόμενοι ῥινοκοπείσθωσαν, αὐτοί τε καὶ, αἷς συνεφθάρησαν.

Οἱ πρὸς γάμον συναπτόμενοι ἢ ἄλλως σαρκικῶς συμφθειρόμενοι ἀδελφοί, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν πεπλόμενοι παῖδες, καὶ μόνον, ἢ καὶ πατὴρ καὶ υἱὸς πρὸς μητέρα εἰσιόντες καὶ συζυγέρα, ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς δύο ἀδελφὰς, ἢ δύο ἀδελφοὶ πρὸς μητέρα καὶ συζυγέρα, πρὸς τῷ χωρισμῷ καὶ τυπτέσθωσαν.

Ο τῇ ἰδίᾳ συνοικέσῃ ἢ ὀνόματι γάμου μεμνύμενος, ἢ ἄλλως λαθραίως συμπλεκόμενος, ἅμα τῇ αὐτῇ ῥινοκοπείσθω, εἰ δὲ ὑπάνδρου εἴη, πρὸς τούτων καὶ τυπτέσθω.

Leges.

Incestum matrimonium non confirmatur. Ideoque si ante accusationem solutum sit, pœna remittitur.

In nuptiis incestis per ignorantiam contractis, veniam dat tam Ecclesia, quam peccati correctio. Præsertim, si necdum quis eas accusavit.

Qui se proprio sanguine miscent, sive parentes cum liberis, sive liberi cum parentibus, vel fratres cum sororibus, gladio puniantur. Qui autem ex alio cognationis gradu invicem sibi stuprum intulerint, veluti pater nurui, vel filius uxori patris, hoc est, novercæ, vel vitricus privignæ, vel frater uxori fratris, vel patruus aut avunculus filiæ fratris vel sororis, vel filius fratris aut sororis amitæ vel materteræ, vel qui duabus sororibus, aut matri externæ ac illius filiæ sciens ita se miscet; his simul, & mulieribus, quas stuprarunt, verberatis nares abscindantur.

Qui matrimonio conjunguntur, vel aliter complexu carnis sese stuprant patrueles, & ex eis prognati liberi duntaxat, vel pater & filius cum matre ac filia, vel duo fratres cum duabus sororibus, vel duo fratres cum matre ac filia, præter separationem etiam verberentur.

Qui cum sua commatre vel nomine conjugii, vel etiam aliter clam rem habet, unà cum ea nares amittat. Quod si commater alteri viro nupta sit, hoc etiam amplius verberentur.

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ τῶν ἐπὶ γάμῳ γυναῖκας ἁρπαζόντων.

Ζήτει δὲ ιγ'. κεφάλαιον τοῦ Α. στοιχείου.

CAPUT X.

De iis qui mulieres in matrimonium rapiunt.

Quæras caput xiii. literæ A.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT XI.

De his, qui matrimonio sibi copulant Deo consecratas.

CANON quartæ Syn. xvi. ait, Virginem quæ Domino Deo se dedicaverit, itidemque solitarium, non habere licentiam contrahendi nuptias. Quod si promissa violarint, à communione sacra segregandos. Tempus autem pœnitentiæ ipsorum, loci Episcopus pro cujusque dispositione constituet. Nam & Gregorius ille Theologus ait: Si sponsiones erga homines factas firmat Deus interveniens, quantum periculum fuerit, si pactorum, quæ cum ipso Deo fecimus, violatores inveniamur? B

Canon autem iv. Synodi sextæ, Eum, qui cum muliere Deo consecrata coit, sive scilicet illa sit virgo, sive vidua, abdicat officio, si sit Clericus; sin Laicus, segregat. Lex autem aliam pœnam iis infligit.

Cæterum quæ nunc dicturi sumus ex sequentibus hic Canonibus, ita quidem damnavit rerum vicissitudo, non amplius ut in usu sint: sed exponantur tamen.

Canon xv. Synodi quartæ: Ne ordinetur, inquit, mulier Diaconissa prius, quam ad annum xl. pervenerit. Quæ vero post ordinationem contumelia gratiam divinam affecerit, & nuptiis sese tradiderit: tam ipsa percutitur anathemate, quam qui stupri cum ea consuetudinem habuit. C

Basilius magnus in Can. xxiv. Licet, inquit, viro facto viduo nulla lex incumbit, quæ secundas ei nuptias prohibeat, excepta duntaxat pœna digamorum: tamen eam mulierem, quæ viduarum in ordinem cooptata, deinceps nupserit; vitandam Apost. statuit, nec alendam ab Ecclesia. Sexaginta vero annorum mulier, si secundas ad nuptias respiciat, excludetur à communione, donec ab hoc vitio semet abstinuerit, piaculum & impuritatem ejus exsecrata. Quod si nosmet ipsi ante annum sexagesimum inter viduas eam retulerimus; crimen nostrum est, non mulierculæ. D

Leges.

Qui solitariam vitam agentibus, aut Diaconissis, aut pietatis exercitia tractantibus stuprum intulerint, velut in Ecclesiam Dei, quæ Christi sponsa est, injurii, tam naribus ipsi priventur, quam quæ stupri consuetudinem cum eis habuerint.

Diaconissæ, quæ ordinantur, si ausæ fuerint ordinationem dehonestare, vel matrimonium, vel aliud iter vitæ sectando, mortis reæ fient, & Monasterii is earum, vel earum Ecclesiis, facultates addicentur. Qui autem ipsas uxores ducere, vel stuprare fuerint ausi; gladii pœnam merentur, & facultates eorum fiscus accipiet. E

De Diaconissis & Viduis.

Erat autem olim alius ordo Diaconissarum, atque alius Viduarum; illas enim Virginitatis decus eligentes, & vitæ castæ specimina ad annum xl. exhibentes, Patres Diaconissas ordinârunt; etenim earum simplicitatem, & ad malum proclivitatem suspicantes, non ante tempus illud ordinandas censebant: quæ vero in Viduarum ordinem admittendæ sunt, eas non minores esse debere lx. annis Apostolus decernit. Et meritò quidem; Illæ enim, cum voluptatem mundanam nunquam gustaverint, post tantum temporis elapsum, libidine non facilè abducentur; Viduæ autem viri commercium expertæ, majorem ad libidinem propensionem habebunt, consuetudine scil. carnalem earum appetitum irritante; ideoque Viduam seexagenariam esse debere definierunt, utpote ad senectutem jam inclinantem, quo tempore concupiscentiæ flamma marcescere solet. Erant etiam aliæ F

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ τῶν ἐπὶ γάμῳ λαμβανόντων τὰς ᾧ θεῷ ἀφιερωμένας.

Ο ις'. τῆς πρώτης συνόδου κανών, παρθένον φησὶν ἀναθεῖσθαι ἑαυτὴν τῷ δεσπότῃ θεῷ, ὡσαύτως καὶ μοναζοντα, μὴ ἐξεῖναι γάμῳ συνοικίζειν. εἰ δὲ παραβαῖεν τὰ ὡμολογημένα, τῆς θείας ἀφορίζεσθαι κοινωνίας. ᾧ δὲ χρόνον τῆς αὐτῶν μετανοίας, ὁ κατὰ τόπον ἐπίσκοπος. φησὶ γὰρ καὶ ὁ θεολόγος Γρηγορίου φωνὴ, εἰ γὰρ τοῖς πρὸς ἀνθρώπους ὁμολογίας ἐμπεδοῖ θεὸς μέσος παρεληφθείς, πόσος ὁ κίνδυνος, ὧν πρὸς αὐτὸν ἐνέμεσθα ᾧ θεὸν συνθηκῶν, τούτων παραβάται διείσκεσθαι;

Ο δὲ δ'. τῆς ς'. συνόδου κανών, τὴν γυναῖκα μεμνύμενον ἀφιερωμένην θεῷ, εἴτε παρθένος εἴη δηλαδὴ, εἴτε χήρα, κληρικὸν μὲν ὄντα, καθαιρεῖ· λαϊκὸν δὲ ἀφορίζει· ἄλλως δὲ ὁ νόμος τοῦτος κολάζει.

Τῶν μέντοι τοῖς ἑξῆς ῥηθησομένων κανόσιν, ἀφεκτέαν μὲν ἡ τῶν πραγμάτων κατεψηφίσατο μεταβολὴ, λεγέσθω γε μὴν.

Ο δεκατος πέμπτος τῆς δ'. συνόδου κανὼν, μὴ χειροτονεῖσθαι φησὶ γυνὴ πρεσβύτερος, πρὶν εἰς μ'. αὐτὴν ἥκειν χρόνον. ἢ δὲ μὴ τὴν χειροτονίαν εἰς τὴν θείαν ἀνυβρίζασθαι χάριν, καὶ γάμῳ ἑαυτὴν ὑποδοῦσθαι, ταύτην τε ἀναθεματίζεσθαι, & τὴν αὐτῇ συμφωνήσαντα.

Ο δὲ μέγας Βασίλειος ὁ κδ'. κανόνι, εἰ καὶ ἀνδρὶ φησι γηρύσασθαι, οὐδεὶς ἐπίκειται νόμος ὁ κωλύων δευτερογαμεῖν, εἰ μὴ ὅ τε διγάμων ἐπίτιμον μόνον· ἀλλά γε τὴν τῷ τάγματι γηραιῶν καταλεγεῖσαν γυναῖκα, ὕστερον γαμουμένην, ἔκρινεν ὁ ἀπόστολος πορνεῖας, καὶ μὴ τρέφεσθαι παρὰ τῆς ἐκκλησίας. ἡ μέντοι ἑξηκοντούτης, εἰ πρὸς δεύτερον ἀποκλίνειε γάμον, τῆς κοινωνίας ἀποκλεισθήσεται, μέχρις ἂν τῷ πάθει δοκῇ, ὃ σημεῖον τούτου μισῆσαι καὶ ἀκάθαρτον. εἰ μέντοι πρὸ ἑξήκοντα, φησὶν, ἐτῶν τὴν χήραν αὐτὴν ἀριθμήσωμεν, ἡμέτερον ὃ ἔγκλημα, ἢ τῆς γυναικός.

Νόμος.

Οἱ ταῖς μοναζούσαις ἢ ταῖς παρθένοις ἢ ταῖς ἀσκητρίαις ὑβρισταὶ γενόμενοι, ὡς εἰς τὸν νύμφιον χριστὸν τὴν ἐκκλησίαν ὑβρίζοντες, μινοκεφαλωθήσονται αὐτοί τε καὶ οἱ ἔτι συνεφαπτόμενοι.

Αἱ χειροτονούμεναι παρθένοι, εἰ τολμήσειεν καταισχύναι τὴν χειροτονίαν, πρεσβεύσαι γάμῳ ἢ ἄλλῃ βίου πορείᾳ, δυνάτω ζημιοῦσθαι ἑτοίμως καὶ τοῖς αὐτῶν μοναστηρίοις ἢ ταῖς αὐτῶν ἐκκλησίαις αἱ αὐτῶν προσκυροῦσθαι. οἱ δὲ γήμαντες καὶ φθεῖραι αὐτὰς τολμήσαντες, κατάθυτοι εἰσι ξίφει, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν τὸ δημόσιον λήψεται.

Περὶ γυναικῶν Διακόνων καὶ χηρῶν.

Ετερον δ' ἂν ποτε τῶν παρθένων γυναικεῖον τάγμα, καὶ ἕτερον τῶν γηρῶν. πρὶν μὲν γὰρ τὸ τῆς παρθενίας ἐλλαμπὲς σεμνὸν, καὶ πεῖραν τῆς ἐν ἁγνείᾳ ζωῆς ἐν τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ προφερομένας, παρθένους αἱ πατέρες ἐχειροτόνουν. τὸ γὰρ ἀνεξαπάτητον αὐτῆς καὶ πρὸς κακίαν εὐόλισθον ὑφορώμενοι, εἰς τοῦτο τοῦ χρόνου χειροτονεῖν αὐτὰς ᾤοντο δεῖν· πρὶν δέ γε καταλεγμένας τῷ τάγματι τῶν γηρῶν, μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἑξήκοντα εἶναι ὁ ἀπόστολος ὁρίζεται· καὶ εἰκότως γε. ἐκείνας μὲν γὰρ ἄγνωστας τῆς τοῦ κόσμου τυγχάνειν ἡδονῆς, καὶ ῥᾳδίως τῷ πάθει μὴ καὶ νοσοῦντα ἁλῶναι χρόνον· αἱ δὲ χήραι ἀνδρὸς συνῆς πειραθεῖσαι, μᾶλλον ἂν ἔχοιεν πρὸς τὸ πάθος εὐπαρέκτικώτερον, τὸ σαρκικὸν αὐτῶν φρόνημα τῆς σωφροσύνης αἱρεσιζούσης. πρὸ δὲ ἑξηκοντούτου τῆς ἡλικίας εἶναι ὡρίσαντο, ὡς πρὸς γῆρας κλίνασθαι ἤδη, λοιπὸν δὲ ἡ τῆς ἐπιθυμίας ἀπομαραίνεσθαι φλόξ εἰώθει. ἤσαν μέντοι καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

καὶ μήπω περὶ ἐξήκοντα ἀναβεβηκυῖαι χρόνον αἱρούμεναι A quæ annum ſexageſimum nondum aſſequutæ, cum habitu Laico vitam continentem eligebant; quarum majorem curam habebant Patres, quam virorum conjugio liberatorum: Iis enim victum ab Eccleſiâ ſuppeditabant, ne paupertatis prætextu ad ſecundas nuptias reſpicere neceſſe haberent, quem viri conjugio liberati prætendere nequeunt, pluribus modis victum ſibi comparantes. Ex primâ autem Magni Pauli Epiſtola ad Timotheum clarius diſces, quantâ curâ viduæ ab Eccleſiâ dignæ habebantur.

Quale autem miniſterium Diaconiſſæ tunc temporis in Clero implebāt, omnibus fere hodie ignotum eſt. Sunt B qui dicunt, quod mulieribus baptizandis miniſtrabant; quippe quod eas virorum oculis nudas conſpici, baptizatas utique cum ætate provectæ eſſent, nefas videbatur. Dicunt autem alii, quod ad ſanctum altare ingredi iis permiſſum erat, & Diaconorū officia prope illos exequi. Verum prohibuerunt poſtea Patres, eas illuc aſcendere, & illo miniſterio defungi, propter involuntarium catemeniorum fluxum. Quod autem mulieribus ad ſanctum altare accedere licitum erat, ex multis aliis conjicere licet, & potiſſimum ex funebri oratione quam in ſororem magnus Gregorius Theologus habuit: mulierem vero ſacri & incruēti ſacrificii miniſtram fieri, mihi haud C veriſimile videtur; utpote quod rationi diſſonum ſit, eas, quæ publice docere non permittuntur, ad Diaconi gradum aſcendere, quibus incumbit, doctrinâ infideles accedentes ad baptiſmum purgare.

Porro veteres libri, in quibus ordinationum omnium peractio accuratè inſcripta eſt, quot annos agere debeat Diaconiſſa declarant, nimirum xl. & habitum, ſcilicet monachalem, eumq; perfectum; & vitam, quod virorum virtutem in rebus excellentiſſimis æmulari debeat, & ea peragere, paucis duntaxat exceptis, quæ viri exequuntur. Ea enim ad ſacram menſam adducta velo tegitur, extremitatibus ejus propendentibus; & poſtquam D dictum fuerit, *Gratia divina quæ infirmis medetur*, nec pedes movet, nec genu, ſed tantum caput inclinat; & tum Antiſtes manum in eam imponens, precatur ut Diaconiſſæ officium inculpatè exequatur, caſtitatem & honeſtam vitæ rationem colens; & ſic in ſacris templis aſſidua ſit: Myſteriis vero incontaminatis eam miniſtrare, aut flabellum tractare, more Diaconi, non permittit. Deinde collo ejus ſub velo Antiſtes Orarium Diaconi imponit, præferens duas ejus extremitates: in tempore autem participationis poſt Diaconos ſacra myſteria participat, deinde poculum ex Antiſtitis manu accipiens, nemini tradit, ſed in ſacram E menſam reponit.

CAPUT XII.

Quod Nuptias cum hæreticis contrahere non oporteat. De Clericis.

CANON xiv. Synodi quartæ vetat, ne Clerici orthodoxi cum mulieribus hæreticis ullo modo matrimonia contrahant. Eorum vero liberos, qui jam eodem in contubernio vixerint, ad Eccleſiam Catholicam adduci jubet. Ac ſi quidem ab hæreticis baF ptizati fuerint, quorum baptiſma ſanam ſententiam ſequentibus rejiciendum eſt, denuo baptizari: Sin minus, unguento ſacro duntaxat ungi. Quod ſi necdum ſigillo baptiſmatis ſignati ſint, non amplius ab hæreticis eos baptizandos eſſe. Quinetiam ne conjugia quidem hos contrahere debere cum hæreticis, nec cum Judæis, nec cum Paganis. Hæreticos appello, qui fidei noſtræ myſterium quidem amplectuntur, ſed in quibuſdam ab orthodoxis aberrant: Judæos, Chriſti parricidas: Paganos, qui manifeſto ſunt increduli, & inſano cultu idolorum infecti. Quod ſi forte vel hæreticus, vel incredulus quiſpiam,

---

ΚΕΦ. ιβ'.

Οτι δ' δεῖ γάμους συναλλάττειν μετὰ αἱρετικῶν. Περὶ κληρικῶν.

Ο μὲν ιδ'. τῆς δ'. Συνόδου κανὼν, ὀρθοδόξους κληρικοὺς αἱρετικαῖς Συναπτεσθαι γυναιξὶ πάντη ἀπείρηκε. τὸ δὲ ἤδη Συνοικησάντων τοὺς παῖδας τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ καλδύει προσάγεσθαι. καὶ εἰ μὲν ὑπὸ αἱρετικοῖς ἔτυχον βαπτιζόμενοι, ὧν τὸ βάπτισμα τοῖς ὑγιῶς φρονοῦσιν ἀποβλητέον, ἄνωθεν βαπτίζεσθαι. εἰ δ' οὖν, μύρῳ χρίεσθαι μόνῳ· εἰ δὲ μὴ βαπτίσματος σφραγῖδι ἐνεσημάνθησαν, μηκέτι ὑπὸ αἱρετικοῖς βαπτίζεσθαι. ἀλλὰ μὴν μηδὲ γαμικῶς Συναπτέσθαι τούτοις αἱρετικοῖς, μήτε μὴν Ἰουδαίοις, μήθ' Ἕλλησιν. αἱρετικοὺς μὲν τοὺς καθ' ἡμᾶς δεχομένους μυστήριον, λέγω, ἔν τισι δὲ σφαλλομένους, καὶ διαφερομένους τοῖς ὀρθοδόξοις, Ἰουδαίους δὲ τοὺς χριστοκτόνους· καὶ Ἕλληνας τοὺς ἀφανῶς ἀπίστους καὶ εἰδωλομανίαν νοσοῦντας. εἰ δ' ἴσως ὁ αἱρετικὸς ἢ ὁ ἄπιστος συνθέσθαι τῇ ὀρθοδόξῳ

καὶ μήπω περὶ ἐξήκοντα ἀναβεβηκυῖαι χρόνον αἱρούμεναι μετὰ λαϊκοῦ σχήματος διαφορεῖν· ὧν καὶ πλείονας οἱ πατέρες ἐφρόντιζον, ἢ τῶν σχηματισάντων ἀνδρῶν· καὶ τὰ περὶ προφάσεως ἀυτῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐχρήσαντο, ἵνα μὴ προφάσιν τοῦ ἀνδρὸς ἔχειν, πρὸς δεύτερον ἀναλαμβάνειν γάμον ἰδεῖν· ὧν οἱ σχηματισάμενοι οὐκ ἔχουσι προβάλλεσθαι, πολυτρόπως τὰ περὶ ζωὴν πορίζόμενοι. ὁ δὲ περὶ Τιμόθεον προτρέπει μεγάλου Παύλου ἐπιστολῆς εἶσῃ σαφὴς, ὅσης ἐκ τῆς ἐκκλησίας αἱ χῆραι φροντίδος ἠξίουντο.

Αἱ μέντοι διάκονοι γυναῖκες, τίνα τὴν ὑπηρεσίαν ὃν τῷ κλήρῳ τότε ἐκπληροῦσι τοῖς πᾶσι σχεδὸν ἠγνόηται νῦν. πλείους εἰσὶν οἱ λέγουσιν, ὅτι τὰς βαπτιζομένας γυναικὰς ὑπηρέτουν, ἀνδρῶν ὀφθαλμοῖς γυμνὰς θεμιτὸν ὂν γυμνωμένας ταύτας ὁρᾶσθαι, ὑπερέκμυας ἤδη βαπτιζομένας. ἄλλοι δέ φασιν, ὅτι καὶ εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ἐφεῖτο ταύταις εἰσέρχεσθαι, καὶ ὅτι τῶν διακόνων ἀνδρῶν ἀναπληροῦσιν αὐτοῖς μετέπειτα. κεκώλυται δὲ παρὰ τῶν ὕστερον πατέρων τοῦτο ἐπιβαίνειν, καὶ ὅτι τὴν ὑπηρεσίας ταύτης μετέρχεσθαι, διὰ τὸν ἐμμήνων ἀποβαίρετον ῥύσιν. ἀλλὰ βατὸν μὲν ἔστι καὶ γυναιξὶ τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, ἐκ πολλῶν μὲν ἔστι καὶ ἄλλων καταστοχάζεσθαι, μάλιστα ἐκ τοῦ ἐπιταφίου λόγου, ὃν ὁ μὲν τῇ ἀδελφῇ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ θεολόγος πεποίηκε. γυναῖκα δὲ τῆς ἱερᾶς καὶ ἀναιμάκτου γίνεσθαι θυσίας διάκονον, οὐ μοι δοκεῖ τὸ πιθανὸν ἔχειν· οὐ ἔστιν ὁ λόγον σῶζον, τοὺς μὴ συγχωρουμένας δημοσίᾳ διδάσκειν, εἰς διακόνου βαθμὸν ἀνιέναι, οἷς ἔργον τὸ διὰ λόγου καθαίρειν τοὺς προσιόντας τὴν ἀπίστων ὅτι τὸ βάπτισμα.

Τὰ γὰ μὴν παλαιὰ βιβλίων, οἷς ἡ τῶν χειροτονιῶν ἀπαρτισμὸν ἀκριβῶς ἐξηγόρευται πλατὺ, καὶ ᾧ καθ' ἡλικίαν ὁποῖον δεῖ· δηλοῦσι χρόνον ὑφηγεῖται τῇ διακόνῳ, ὅτι τεσσαρακοντούτιν· καὶ ὃ χρῶμα, ὅτι μοναχικὸν, καὶ τοῦτο τέλειον· καὶ τὸν βίον, ὅτι τῶν ἀνδρῶν ἀμιλλᾶσθαι χρὴ ταύτῃ τοῖς ἄκροις τὴν ἀρετῇ, πλείους δὲ καὶ ἐπ' αὐτῇ, πλὴν ὀλίγων, οἷα καὶ ὅτι τοῖς διακόνοις. πλὴν γὰρ ἱερᾷ τραπέζῃ προσαγομένῳ μαφορείῳ καλύπτεσθαι, τὸ ἄκρων τούτου ἐμπροσθεν ἀπωρημένων· καὶ μὴ δὲ ῥηθῶσι τὸ, ἡ θεία χάρις ἡ τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα, ὑδ' ἕτερον τὸ ποδῶν εἰς γόνυ κλίναι, ἀλλὰ μόνῳ τῇ κεφαλῇ· καὶ ὅπισθεν τὰ ταύτῃ τὸ ἀρχιερέα πρὸ χεῖρα, ἐπιδόσθαι ἀμέμπτως αὐτῷ τὸ τῆς διακονίας ἔργον ὁπιτελέσαι, σωφροσύνῃ καὶ σεμνῷ πολιτείαν μετερχομένῃ, καὶ τοῖς ἁγίοις ὕστατα εἰς προσκαρτερεῖν· ἃ μὴν καὶ τοῖς ἀῤῥάντοις μυστηρίοις ὑπηρετεῖν ὁπηνίκα, ἢ ῥιπίδων ἐγχειρίζεσθαι, ὡς ὅπι τῷ διακόνῳ. εἶτα τῷ πρεσβύτῃ ταύτης ὑπὸ τὸ μαφόριον ὁπιδῦναι τὸν ἀρχιερέα τὸ διακονικὸν ὠμάριον, φέρονται ἔμπροσθεν τοὺς δύο τούτω ἀρχὰς, ὃν δὲ τῷ χαιρῷ τῆς μεταλήψεως μετὰ τοὺς διακόνους τῶν θείων κοινωνεῖν αὐτῷ μυστηρίων· εἶτα λαμβάνουσιν τὸ ποτήριον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀρχιερέως μηδενὶ μεταδιδόναι, ἀλλ' εἰς ὁπιδῦναι τοῦτο τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ.

quiſpiam, ad fidem orthodoxam acceſſurum ſe polliceatur; ipſe quidem, inquit, contractus procedat: ſed copulatio matrimonialis tantiſper extrahatur, donec promiſſio factis confirmata fuerit. A Latinis etiam, ut eadem hæc faciant, exigitur; ſi qui eorum orthodoxas uxores ducere velint. Qui autem his non obtemperant, pœnis canonicis obnoxii ſunt. Nam præter ſolutionem matrimonii, violatores etiam puniuntur.

Laodicenæ vero Synodi decimus Canon: Eccleſiæ conſortes, inquit, indifferenter liberos ſuos ad matrimonii ſocietatem cum hæreticis copulare non oportet.

Canon xxi. Concilii Carthag. ne liberi Clericorum cum paganis, hoc eſt, infidelibus, aut hæreticis matrimonii lege conjungantur, prohibet.

Can. autem lxxii. ſextæ Syn. ſic ad verbum ſancit. Non fas ſit, ut cum hæretica muliere vir orthodoxus matrimonium coeat: nec ut hæretico viro mulier orthodoxa nubat. Immo ſi viſum fuerit aliquid hujuſmodi à quocunque factum, irritæ ducantur nuptiæ, & nefarium matrimonium diſtrahatur. Quippe non miſcenda miſceri non debent, nec lupus cum ovicula copulandus, nec cum portione Chriſti ſors peccatorum. Si quis autem à nobis definita tranſgreſſus fuerit, ſegregetur. Quippe ſi ſecundum legem civilem, matrimonium definitur eſſe, ſocietas & conſortium divini ac humani juris, quomodo conſentire queant inter ſe, qui de maximis animi diſſident affectu? qui contraria circa fidem ſentiunt? Quapropter etiam poſt nefarii matrimonii diſſolutionem, tranſgreſſores vult pœna ſegregationis affici.

Et hæc quidem de iis, qui jam matrimonio copulati ſunt, una parte decretis hæreticis addicta, altera rectam fidem colente. Quod ſi utraque pars, inquit, quum ab initio coirent in matrimonium, ab orthodoxorum aliena cœtu erat; deinde una veritatem agnovit, altera tenebris impietatis adhuc ſerviente: non propterea matrimonium diſſolvetur, quemadmodũ in Epiſt. i. ad Cor. magnus ille Paulus ſtatuit. Quippe ſi fidelis uxor cũ infideli marito cohabitare velit, vel è contrario, vir fidelis cum infideli muliere, ne diſtrahantur. Quippe ſanctificatus eſt maritus infidelis in muliere, ac vice verſa. Vide tamen, quo pacto divinus hic Apoſt. quaſi condeſcenſione quadam utens; ſi pars fidelis, inquit, infideli cohabitare velit. Quo fit, ut ſi cohabitare nolit, matrimonium ſine dubio ſolvendum ſit.

Perſuaſus autem ipſe ſum, hæc fuiſſe principii, & quaſi primordiorum prædicationis. Hodiernam verò faciem rerum quod attinet, quî fieri poteſt, ut Judæus, vel Agarenus baptizatus, cum non baptizata uxore amplius habitet, vel baptizata cum eo, qui fidem noſtram non eſt amplexus? Quale quiddam Patriarchæ Theodoti tempore contigit. Nam buccinator quidam imperatorius baptizatus, ſcripto Patriarchali ſeparatus fuit ab uxore, quæ non volebat obtemperare marito, multum eam obſecranti, pietatis ut profeſſionem amplecteretur.

Canon vero xxxi. Laodicenæ Syn. Non oportet, inquit, omni cum hæretico matrimonium contrahere, nec filios vel filias nuptum collocare; metuentes, ne pravam ipſorum ſententiam addiſcamus: ſed ita potius rem agemus, ſi futurum polliceantur ut Chriſtiani fiant. Quod hic dicitur non oportet omni cum hæretico, tantummodo eſt, ac ſi dicas, Nullo cum hæretico. Peculiaris enim hæc Scripturæ ſacræ loquendi ratio eſt, velut in hoc: Abſit à te metus, quum homo dives fit, quia quum moritur, non auferet omnia. Quippe fieri non poteſt, ut auferet aliqua. Item alibi. Non enim fruſtra condidiſti omnes filios hominum. Quippe non etiam aliqui ſunt, qui fruſtra ſint conditi. Nam impium fuerit, hoc exiſtimare.

Lex.

Judæus Chriſtianam ne ducat uxorem, nec Chriſtianus Judæam; nec hæreticus & alienus à fide cũ Chriſtianis ex ulla occaſione matrimonium contrahat.

A ἐπαγγέλλεσθαι πίστ. Τὸ μὲν συνάλλαγμα περαινέτω, φησί· τὴ δέ γε συναφεια ὑπερτιθέσθω, μέχρις ἂν ἐκ τῆς ἐπαγγελίας ἔργοις βεβαιωθῇ. Ταῦτα καὶ τῶν Λατίνων ποιεῖν εἰσπράττονται, οἱ ὀρθοδόξους ἀναγκάζοντες γυναῖκας αἱρουμένους. οἱ δὲ μὴ πειθόμενοι τούτοις, κανονικοῖς ὑπέπιπτον ἐπιτιμίοις ὑπάκειντο. σὺν τῇ λύσει γὰρ τοῦ γάμου, καὶ ὑπεύθυνοι ἦσαν οἱ παραβαίνοντες.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ δεκάτος, ὑ δεῖ, φησι, τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀδιαφόρως περὶ κοινωνίαν γάμου καὶ ἑαυτῶν τέκνα συνάπτειν αἱρετικοῖς.

Ὁ ϛ̄ τῆς ἐν Καρθαγένῃ κανόν. Καὶ τέκνα τῶν κληρικῶν, ἐθνικοῖς ἤγουν ἀπίστοις ἢ αἱρετικοῖς, γαμικῶς ἀπαγορεύει συνάπτεσθαι.

Ὁ δὲ οϛ̄. κανὼν τῆς ϛ̄. Συνόδου ἔτους κϛ̄ ῥητῶς διατάζεται, μὴ ἐξέστω ὀρθόδοξον ἄνδρα αἱρετικῇ συναπτεσθαι γυναικί· μήτε μὴν αἱρετικῷ ἀνδρὶ γυναῖκα ὀρθόδοξον συζεύγνυσθαι· ἀλλ' εἰ καὶ φέρειν τι τοιοῦτον ὑπό τινων τῶν ἀπίστων νόμιμον, ἄκυρον ἡγεῖσθαι τὸν γάμον, καὶ ὃ ἄθεσμον ἀλυσιτελὲς συνοικέσιον. ὑ γὰρ χρὴ τὰ ἄμεικτα μιγνύναι, οὐδὲ τῷ θρέμματι λύκον συμπλέκεσθαι, καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ μερίδι τὸν ἁμαρτωλῶν κλῆρον· ἂν δέ τις θλιβῇ τὰ τῶν ἡμῶν ὀρθοδόξων ἀφορίζεσθω. εἰ γὰρ κατὰ πολιτικὸν νόμον, γάμου ὀρίζεται κοινωνία καὶ συγκλήρωσις θείου τινὸς καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου, πῶς ἂν συμβαίη ἀλλήλοις οἱ πρὸς τὰ μείζω διαφερόμενοι τῆς ψυχῆς διαθέσεις; τὰ ἀνόμοια φρονοῦντες πρὸς τὴν πίστιν; διὸ καὶ μὴ τὴν λύσιν τοῦ ἀθεμίτου γάμου, καὶ ἀφορίζεσθαι τοὺς παραβαίνοντας ἀξιοῖ.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τῶν γαμικῶς τοπικῶν συναπτομένων, καὶ τοῦ μὲν ἑνὸς μέρους αἱρετικοῖς φρονοῦντος δόγμασι, θατέρου δὲ τὰ τῆς ὀρθῆς φρονοῦντος πίστεως. εἰ δὲ καὶ ἄμφω τὰ μέρη φησὶ, ὅτι γαμικῶς συνῆλθον ὅτε ἐξ ἀρχῆς, τῆς τῶν ὀρθοδόξων ἠλλοτριοῦντο μοίρας, εἶτα τὸ μὲν ἑπέγνω τὴν ἀλήθειαν, θατέρου δὲ τῇ σκότῳ τῆς ἀσεβείας εἰσέτι δουλεύει, οὐ πρὸ τούτου τὸ Συνοικέσιον διαλυθήσεται· ὡς ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους φησὶν ὁ μέγας διαιρέτης Παῦλος. εἰ γὰρ αἱρεῖται, φησὶ τῷ ἀπίστῳ συνοικεῖν ἡ πιστὴ, ἢ ποιμνιτίον, ὁ πιστὸς τῷ ἀπίστῳ, μὴ χωριζέσθω· ἡγίασται γὰρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικὶ, καὶ ἡ ἔμπαλιν. πλὴν ὅρα ὅπως καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος συγκαταβάσει χρώμενος, εἰ αἱρεῖται φησι τὸ πιστὸν μέρος συνοικεῖν τῷ ἀπίστῳ. ὥστε εἰ μὴ αἱρεῖται ἀναμφιβόλως ὁ γάμος λυθήσεται.

Πέπεισμαι δ' ὅτι τῆς ἀρχῆς ἕως τοῦτο καὶ τῶν προοιμίων τὸ κηρύγμα ἦν. τὸ δὲ σήμερον ἔχον, πῶς οἷόν τε Ἰουδαῖον ἢ Ἀγαρηνὸν βαπτισθέντα συνοικεῖν ἔτι τῇ ἀβαπτίστῳ, ἢ τὴν βαπτισαμένην τὸν μὴ πιστεύσαντα; καθάπερ ἦν καὶ ὅτε τῶν πατριάρχου χρόνοις Θεοδότου. Βυκινάτωρ γὰρ βασιλικὸς βαπτισθεὶς, πατριαρχικῷ γράμματι διεζύγη τῆς γυναικὸς μὴ πειθομένης τῷ ἀνδρὶ, πολλὰ παρακαλοῦντι τὴν τῆς εὐσεβείας ἕλεσθαι.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ λᾱ. ὑ δεῖ φησι, πρὸς πάντα αἱρετικὸν ὑμεναίαν ποιεῖν, ὐδὲ υἱοὺς διδόναι ἢ θυγατέρας, δεῖ ἢ ὁ· τὴν ἐκείνων κακοδοξίαν μεταμαθεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον λαμβάνειν, εἴγε ἐπαγγέλλοιντο Χριστιανοὶ γενέσθαι. τὸ δὲ ὑ δεῖ πρὸς πάντα αἱρετικὸν, ἀντὶ τοῦ πρὸς ἕκαστον· ἰδίωμα γὰρ ἔχει γραφικὸν, ὡς τὸ μὴ φοβοῦ ὅτι πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ὅτι ὅταν ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα. ὑ γὰρ οἷόν τε καὶ τινὰ λαβεῖν. Ἀλλαχοῦ, μὴ γὰρ ματαίως ἔκτισας πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὑ γάρ εἰσι καὶ οἱ ματαίως κτισθέντες, ἀσεβὲς γὰρ τοῦτο νομίζειν.

Νόμος.

Μὴ λαμβανέτω Ἰουδαῖος χριστιανὴν, μήτε χριστιανὸς Ἰουδαίαν, μήτε αἱρετικὸς καὶ ἀλλότριος τῆς πίστεως κατά τινα τρόπον χριστιανοῖς πρὸς γάμον συναπτέσθω.

ΚΕΦ.

A

ΚΕΦ. ργ'.

Ο γάμος ἐκ ποίων αἰτιῶν λύεται.

Νόμος.

Περὶ τ τῆς γάμων λύσεως ἐν πολλοῖς τόποις ὁ πολιτικὸς διέξεισι νόμος. πλεώτερον ἢ ἡ Ιουστινιάνεος νεαρὰ, ῥητῶς τὰς αἰτίας ἐκτιθεμένη, δι' ἃς ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ δύναται ῥεπούδιον πέμπειν, ἤτοι ἀποστάσιον τῷ ὁμοζύγῳ, καὶ τῷ φερνὴν ἀποκερδαίνειν, φυλαττομένης τ ἐπ' αὐτῇ δεσποτείας τοῖς ἐκ τ αὐτοῦ γάμου παισὶν, ἢ παίδων ὄντων ἀπολωλέναι καὶ τ δεσποτείαν ὃ ἀναίτιον τρόσωπον. εἰ γὰρ καὶ πάλαι τοῖς ἀνθρώποις ἐξῆν καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων καὶ ἐξ ἔθους μακρὸν ἀναιτίως λύειν τὸ συνοικέσια, ὥστε λέγειν τὸν ἄνδρα τῇ ὁμοζύγῳ· γύναι φρόντιζε τὰ σά· κἀγὼ ταύτῃ ἐκείνῳ, ἄνερ φρόντιζε τὰ σά· καλὸν ἦ καὶ τοῖς τῶν Εβραίων ἀνδράσι πάλαι νενομοθέτητο, βιβλίον πέμπειν ἀποστασίου τῇ γυναικί· ἀλλὰ ὅ νῦν ἔδη τοῦτο τῶν Χριστιανοῖς ἀνῄρηται. αἰτίαι ὑ τρὸς τῶν εὐσεβῶν ἠρίθμηνται βασιλέων ὀνόμασι, δι' ἃς καὶ μόναις τὸν γάμον ἔξεστι λύειν, καὶ μιᾶς ἄνευ ἐκείνων ἀνέμιτον λύσασθαι.

Αἱ αἰτίαι τ γυναικός.

Καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ πέμπει ῥεπούδιον τῇ γυναικὶ, καὶ τῷ φερνὴν ταύτης ἀποκερδαίνει, ὡς εἴρηται, διὰ τὰς αἰτίας ταύτας.

α'. Εἰ συνοιδέ τινας ἡ γυνὴ τῇ βασιλείᾳ βουλευομένας, καὶ τῷ ἰδίῳ μὴ ἐφανέρωσεν ἀνδρί.

β'. Εἰ κατηγορία μοιχείας κατ' τ γυναικὸς ἠνοίχθη, καὶ κατὰ τοὺς νόμους ἀπελέγχθη μοιχευθεῖσα αὐτός.

γ'. Εἀν οἱῳδήποτε τρόπῳ τῇ ζωῇ τ ἀνδρὸς ἐπιβουλεύσῃ, ἢ ἄλλοις τοῦτο ποιοῦσι συνειδυῖα τοῦτο μὴ φανερώσῃ.

δ'. Εἀν ἀνδράσι ξένοις παρὰ γνώμην τ ἀνδρὸς συμποσιάζῃ, ἢ συλλούηται.

ε'. Εἀν ἔξω τῆς οἴκου μείνῃ παρὰ γνώμην τ ἀνδρὸς, εἰ μήπου τυχὸν παρὰ τοῖς ἰδίοις γονεῦσιν· ἢ αὐτὰς χωρὶς τῆς εἰρημένων αἰτιῶν ἐξωθήσῃ, καὶ γονέων αὐτῇ μὴ ὑπαρχόντων, ἔξω τὴν νύκτα διαβιβάσῃ.

ς'. Εἀν ἱππικοῖς, ἢ θεάτροις, ἢ κυνηγίοις παρεγένετο ὅτι τῆς θεωρῆσαι, ἀγνοοῦντος ἢ κωλύοντος τ ἀνδρός.

Τὸ μέντοι γραφικὸν τὸ λέγον, μὴ ὑπερφέρειν τὴν μοιχευθεῖσαν πρὸς τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα, περὶ ἀνδρὸς νόει μὴ θέλοντος ἀναλαβεῖν ταύτην. εἰ γὰρ συγχωρῆς τὸ ἔγκλημα ὁ ἀνὴρ, ἀκωλύτως αὐτὴν ὄντως διετίας ἀναλαμβάνει, κατὰ τὴν τ Ιουστινιανοῦ νεαρὰν, καὶ Λέοντος τ σοφοῦ.

Αἱ αἰτίαι τ ἀνδρός.

Η γυνὴ πέμπει ῥεπούδιον τῷ ἀνδρὶ, διὰ τὰς αἰτίας ταύτας, δυναμένη ἀναλαβεῖν, τήν τε ἑαυτῆς φερνὴν, καὶ τὴν διὰ τὰς γάμους δωρεὰν τ ἀνδρὸς, ὁμοίως τοῖς παισὶ φυλαττομένης τ ὅτι τῇ δωρεᾷ δεσποτείας, ἢ παίδων ὄντων ἔχειν καὶ τὴν αὐτῆς δεσποτείαν.

α'. Εάν τι κατ' τῆς βασιλείας, ἢ αὐτὸς βουλεύσηται, ἢ τοῦτο τισὶ βουλευομένοις συνειδὼς, μὴ φανερώσῃ τῇ βασιλείᾳ ἢ δι' ἑαυτοῦ, ἢ δι' οἱουδήποτε τρόσωπου.

CAPUT XIII.

Quibus ex cauſis matrimonium ſolvatur.

Lex.

DE Matrimonii ſolutione multis in locis multæ leges tractant. Sed perfectius Novella Juſtiniani, quæ diſerte cauſas exponit, ob quas maritus aut uxor repudium conjugi mittere poteſt, ac dotem lucrari, proprietate tamen ejus ſuſceptis ex eodem matrimonio liberis ſalva, vel liberis nullis exiſtentibus, expers culpæ perſona proprietate quoque frui poteſt. Nam licèt olim mortalibus permiſſum erat, tam ex priſcis legibus, quam longa conſuetudine, matrimonia impune ſolvere, ut ſcilicet vir conjugi diceret: *Uxor tuas ipſa res tibi agito*: ac viciſſim hæc illi: *Tuas mmrite res tibi agito*: quemadmodum apud Hebræos etiam olim lege receptum erat; ut uxori libellum repudii maritus mitteret: tamen uti nunc comparatæ res ſunt, apud Chriſtianos hoc abrogatum eſt. Cauſæ verò nominatim enumeratæ ſunt à religioſis Imperatoribus, ob quas ſolas matrimonium ſolvere licet; quum abſque harum una, nefas ſit dirimi.

Cauſæ Uxoris.

Ac maritus quidem uxori repudium mittit, & dotem ejus lucratur, uti dictum eſt, propter has cauſas.

1. Si quibus adverſus Majeſtatem Principis ineuntibus conſilia mulier conſcia ſit, idque Marito ſuo non patefecerit.

2. Si adulterii mulier accuſata, & ſecundum leges adulterii convicta fuerit.

3. Si quocunque modo vitæ mariti fuerit inſidiata, vel quum aliis id molientibus eſſet conſcia, Marito non patefecerit.

4. Si contra Mariti voluntatem cum viris extraneis compotet aut lavet.

5. Si contra Mariti voluntatem extra Domum maneat, niſi forte apud ſuos parentes; vel ab ipſomet abſque cauſis indicatis expulſa, parentibus ei nullis exiſtentibus, foris noctem tranſegerit.

6. Si ad Circenſes, vel ſpectacula, vel arenam accedat ſpectandi cauſa, ignorante vel prohibente marito.

Cæterum ſcripturæ dictum illud, quo traditur, adulterio pollutam ad maritum ſuum non redire; de marito intellige, qui eam non vult recipere. Quippe ſi maritus crimen condonat, citra prohibitionem intra biennium eam recipit, ſecundum Novellam Juſtiniani, & Leonis illius ſapientis.

Cauſæ Mariti.

Uxor autem marito repudium mittit propter has cauſas, quum & dotem ſuam, & donationem viri propter nuptias, recipere poſſit; liberis conſimiliter in donatione conſervando dominio ſive proprietate: vel liberis non exſtantibus, etiam dominium ejus habere.

1. Si adverſus majeſtatem Principis vel ipſe quid molitus fuerit, vel aliquibus molientibus ipſe conſcius, id principi non patefecerit, vel per ſe, vel per quamcunque perſonam.

2. Si quocunque modo vitæ conjugis insidiatus fuerit.

3. Si pudicitiæ conjugis insidias struens, aliis eam stuprandam tradere conatus fuerit.

4. Si maritus, uxore adulterii accusata, rem non probaverit.

5. Si alia cum muliere coeat in eadem Domo, vel eadem Civitate, ac monitus ab uxore, vel parentibus ejus, vel quovis alio, non velit abstinere.

In his non solum donationem ante nuptias maritus loco pœnæ amittit, verumetiam trientem reliquarum ipsius facultatum, præterquam quod eas quoque pœnas sustinet, quas ipsa mulier erat latura, si condemnata fuisset.

Non tamen aut mulier arbitratu suo divertere potest à marito, aut maritus ab ipsa, sine judicio & sententia judicum: quemadmodum diversæ Justiniani Novellæ statuunt. Ac propterea qui ducit uxorem non ita diremptam, adulterium committit.

Solutio Matrimonii citra pœnam: deque Matrimonio quod exercitationis piæ causa solvitur.

Absque pœna matrimonium solvitur, quum elapso triennio maritus cum uxore coire nequit, licèt ipse divortium fieri nolit: manente penes virum donatione ante nuptias, nec quidquam suarum rerum pœnæ loco amittente.

Solvitur etiam Matrimonium, quum altera pars exercitio sacro se dedit, ad viam meliorem transiens, & vitam in puritate degendam eligens. Tunc enim tam virum, quam mulierem, ad præclariora se conferentem, divortendi recedendique potestatem habere jubemus; exiguo quodam desertæ parti solatio relicto. Quidquid enim contrahentes pacti sunt, ut à morte lucro alterius cederet; id habere oportet ab altero desertum, sive vir, sive mulier sit: quando & ipse, quantum quidem ad conjugem attinet, mori videtur, alterum vitæ iter cum altero commutans.

Etenim tonsura rectè fit etiam alterutro conjugum invito. Dicimus etiam, bona gratia fieri divortium. Persona quoque derelicta potest aliud ad matrimonium accedere. Sed hoc uxori Episcopi ordinati non est datum. Ideoque cum ejus consensu fieri ordinationem oportet, atque ita sequi tonsuram ejus citra recusationem.

Solvitur etiam matrimonium, cum maritus aut uxor in captivitatem venerit; ac per quinquennium non constat, an vivat necne.

Si verò præter statutas, inquit, à nobis causas ausi quidam fuerint matrimonium solvere: jubemus, siquidem habeant descendentes vel ex hoc ipso, vel ex alio matrimonio, ut iis ipsorum facultates dentur, & in monasterium ipsi injiciantur omni vitæ suæ tempore, & monasterio pars ex ipsorum bonis tribuatur. Sin descendentes nullos habeant, sed ascendentes, ut ii tertiam bonorum partem consequantur, si solutioni matrimonii non consenserint. Quod si nec adscendentes, nec descendentes exstent: jubemus omnia bona monasteriis, in quæ concluſi fuerint, attribui. Quinetiam hæc instrumenta

A

β'. Ἐὰν οἱῳδήποτε τρόπῳ ἐπιβουλεύσῃ τῇ ζωῇ τῆς γυναικός.

γ'. Ἐὰν τῇ τῆς γυναικὸς σωφροσύνῃ ἐπιβουλεύων ἄλλοις αὐτὴν εἰς δ' μοιχεύσεως ἐπιχειρίσῃ προδοῦναι.

δ'. Ἐὰν κατηγορήσας αὐτῆς ὁ ἀνὴρ ὅτι μοιχείας, μὴ ἀπο-δείξῃ.

ε'. Ἐὰν ἑτέρᾳ συνέρχηται γυναικὶ, ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ, ἢ τῇ αὐτῇ πόλει, καὶ νουθετηθεὶς ὑπ' αὐτῆς ἢ τῶν γονέων αὐτῆς, ἢ οἱουδήποτε ἑτέρου, ἀποστῆναι μὴ βούληται.

B

Ἐπὶ τούτοις μὴ μόνον τὴν προὶξ γάμου δωρεὰν ὁ ἀνὴρ ζημιοῦται, ἀλλὰ καὶ ἕτερον τοσοῦτον ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ οὐσίας, καὶ τὰς τιμωρίας ὑφίσταται ἃς ἔμελλεν ἡ γυνὴ καταδικαζομένη.

Πλὴν ὅτι ἡ γυνὴ αὐτομόλως ἀναχωρῆσαι δύναται τοῦ ἀνδρὸς, ὅτι ἔνοχος ἐκείνης, χωρὶς κρίσεως καὶ ψήφου τῶν δικαστῶν, ὡς διάφοροι τῶν διωρίζουσιν Ἰουστινιάνειοι νεαραί. Διὰ τοῦτο ὁ γαμήσας τὴν μὴ ὕστερον ἀπολυθεῖσαν, μοιχᾶται.

C

Λύσις γάμου ἀζήμιος. καὶ περὶ τοῦ δι' ἄσκησιν λυομένου γάμου.

Ἀζημίως δὲ λύεται γάμος, ὅτε τριετίας παρελθούσης, ὁ ἀνὴρ οὐκ οἷός τε ἐὰν συνιέναι τῇ γαμετῇ, αὐτὸς τὴν διάζευξιν οὐκ αἱρῆται, μηδὲν ἀπολλύων τῶν κατὰ τὴν ἀνδρὶ τοῦ περὶ τοῦ γάμου δωρεᾶς, μηδὲν οἰκοθεν ζημιουμένου.

D

Λύεται γάμος καὶ ὅτε μὲν ἄσκησιν ἀσπάσηται θάτερον ἕλῃται τῶν μερῶν, πρὸς τὸ δοκοῦν τὰ κρείττω μεταβαῖνον ὁδὸν, καὶ τὸν ἀμείνω βίον αἱρούμενον. τότε γὰρ κελεύομεν, παρρησίαν εἶναι καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ πρὸς τὰ βελτίω μεθισταμένοις, διαλύειν δὲ συνοικέσιον καὶ ἀναχωρεῖν, μετά τινος βραχείας ὑπολιμπανομένης τῷ καταλελειμμένῳ παραμυθίας. ὅταν γὰρ ἂν συμφωνήσειαν οἱ συμβαλλόντες ἀπὸ πλούτου ἡμέτερα κέρδη, τοῦτο ἔχειν δεῖ τὸν καταλελειμμένον παρὰ θατέρου, εἴτε ἀνὴρ, εἴτε γυνὴ καθεστήκοι· ὅτε καὶ ἔστι τόγε ὅτι τῇ συνοικούσῃ δίκαιον πλοῦτον, ἕτερον ἀνθ' ἑτέρας βίου πορείαν ἑλόμενος.

E

Ἡ γὰρ ἀπόκαρσις καὶ ἄκοντος θατέρου τῆς ὁμοζύγου ἐστὶ ἀσφαλές. καὶ λέγομεν ἀγαθῇ χάριτι πρὸς διάζευξιν γίνεσθαι. καὶ ὃ παρειλημμένον πρόσωπον δύναται πρὸς ἑτέραν συζυγίαν ἐλθεῖν. Ἀλλὰ τῇ τοῦ χειροτονηθέντος ἐπισκόπου γυναικὶ τοῦτο οὐ δέδοται. καὶ διὰ τοῦτο μὴ συναινέσεως αὐτῆς δεῖ γενέσθαι πρὸς χειροτονίαν, καὶ οὕτως ἐπακολουθεῖν ἀναγκαίως πρὸς ταύτης ἀπόκαρσιν.

Λύεται γάμος, καὶ ὅτε αἰχμάλωτος γένηται ὁ ἀνὴρ, ἢ ἡ γυνὴ, ἄδηλον ὂν ὅτι πενταετίαν εἰ ζῇ.

F

Εἰ δὲ διὰ τὰς ὑφ' ἡμῶν φησι διωρισμένας αἰτίας τολμήσειέ τινες διαλύειν τὸν γάμον, κελεύομεν, εἰ μὲν κτήσεις ἔχοιεν, εἴτε ἐξ αὐτοῦ, εἴτε ἐξ ἄλλου γάμου, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἐκείνοις δίδοσθαι, καὶ αὐτοὺς εἰς μοναστήριον ἐμβάλλεσθαι ὅτι πρώτα τὸν τῆς ζωῆς αὐτῶν χρόνον, καὶ μέρος τῷ μοναστηρίῳ δίδοσθαι ἐκ τῆς οὐσίας αὐτῶν. εἰ δὲ μὴ ἔχοιεν κτήσεις, ἀλλὰ ἀνιόντες, τούτους δ' γ'. μέρος τῆς οὐσίας αὐτῶν λαμβάνειν, εἰ μὴ τῇ λύσει τοῦ γάμου συνήνεσεν. εἰ δ' μήτε ἀνιόντες μήτε κτήσεις εἶεν, κελεύομεν πᾶσαν τὴν οὐσίαν τοῖς μοναστηρίοις οἷς ἐνεβλήθησαν δίδοσθαι. Ἀλλὰ καὶ

τοὺς

νὺς τὰ παιδία συμπλέκας ἀθέμιτα συμβόλαια, κελεύομεν τὰς εἰς σῶμα ποινὰς ὑποβάλλεσθαι, καὶ εἰς ὀρυχείαν πέμπεσθαι. εἰ δέ τινες τῶν γάμων λύειν ἐπιχειρήσωσιν, βουληθεῖεν πάλιν ἑαυτοῖς συνελθεῖν, πρὶν ἂν ἐμβληθῶσι μοναστηρίοις, ἄδεια παύτοις δίδοται παρ' ἡμῶν, καὶ τὰς προειρημένας ποινὰς συγχωροῦμεν αὐτοῖς, καὶ τὰς ἰδίας ἔχειν οὐσίας. τοῦ δὲ ἑνὸς προσώπου βουλομένου γάμον ἀναπαλέσασθαι, εἰ μὴ συναινήσειε καὶ ὅ ἕτερον, καὶ τοῦ μὴ βουλομένου κρατεῖν τὰς ποινάς. ταῦτα δὲ κελεύομεν γίνεσθαι, καὶ τῆς προνοίας τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων. A nefaria conficientes, ſubjici pœnis corporalibus, & in exilium mitti præcipimus. Sin autem ii, qui divortium facere conati fuerunt, rurſus in matrimonium coire voluerint antequam in monaſteria miſſi ſunt, id agendi licentiam ipſis concedimus, & prædictas pœnas eis remittimus, adeoque facultates ſuas retinere poterunt. At una perſona matrimonium revocare volente, ſi altera quoque perſona non conſenſerit, adverſus eam pœnæ ratæ ſint, quæ renuit. Hæc autem fieri jubemus interveniente providentia religioſiſſimorum Epiſcoporum.

Εἰ δὲ καὶ συναινέσειν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἢ κατ' ἔρωτα σωφροσύνης λυθείη ὁ γάμος, κελεύομεν οὐδὲν ἑκάτερα τὰ μέρη προσήκειν τῷ μονήρει βίῳ αἰζημίων δηλονότι φυλαττομένων αὐτοῖς. εἰ δέ τις τούτων, ἢ γάμῳ προσέλθοι, ἢ πορνείᾳ παραπέσοι, τῷ πάσῃ αὐτῶ οὐσίαν οἱ παῖδες λήψονται. εἰ δὲ παῖδας οὐκ ἔχει, ὁ δημόσιον αὐτῷ ἀναδέξεται. B Quod ſi per conſenſum utriuſque partis, vel amore pudicitiæ matrimonium ſolutum fuerit: jubemus, ut ſtatim utraque pars ad vitam ſolitariam accedat, ita quidem, ut à pœnis immunes maneant. Quod ſi quis eorum vel ad alias nuptias convolaverit, vel in fornicationem inciderit: omnia ipſius bona liberi accipient. Sin liberi nulli exſtent, fiſcus ſuccedet.

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ γυναικῶν διακόνων καὶ χηρῶν.

Ζήτει δ ια'. κεφ. τοῦ πρώτου στοιχείου.

CAPUT XIV.

De Diaconiſſis & Viduis.

C

Quæras cap. xi. præſentis literæ.

ΚΕΦ. ιε'.

Περὶ γυναικῶν μεμνηστευμένων· ἐν ᾧ καὶ περὶ μνηστείας.

Ὁ ξθ'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανών, ἐὰν ἀναγνώστης, φησὶ, τῇ αὐτοῦ μεμνηστευμένῃ πρὸ τοῦ γάμου μιχθείη, κἀκείνης τοῦτο ἑλομένης, ἐπ' ἐνιαυτὸν ἀφορίζομεν, εἰς δὲ ἀναγνώσκειν πάλιν ἐπιτρέπομεν, εἰς μείζονα μὲν προκόπων βαθμόν. εἰ δὲ μνηστείαν χωρὶς συνέλθοι γυναικὶ, καὶ εἰ λάβοι αὐτὴν εἰς γυναῖκα λόγοις ἴσως μετ' αὐτῆς ἐποιήσατο, ἐν τῇ τοῦ ἀναγνώστου ὑπηρεσίᾳ σκάπτεται. εἰ δὲ ὑπηρέτης ἦ ἢ διάκονος τῷ δευτέρῳ πάθει ἁλοίη, τῆς ὑπηρεσίας πλέως ἐκβάλλεται. D CANON lxix. Baſilii magni: Si Lector, inquit, cum deſponſa ſibi muliere ante celebratas nuptias coierit, etiam ipſa conſentiente, ad anni ſpatium ſegregatus ad Lectoris quidem munus redit, ſed majorem ad gradum non provehitur. Sin abſque ſponſalibus cum muliere conſuetudinem habeat, tametſi forte verbis ei ſignificarit, ſe illam ducturum uxorem: etiam miniſterio Lectoris excidit. Quod ſi Miniſter ſive Diaconus hoc altero vitio deliquerit, miniſterio ſuo prorſus ejicitur.

Ὁ δὲ ϛ'. τῆς ϛ'. συνόδου κανὼν, ὃς εἰς γάμου κοινωνίαν ἀγόμενον τινὰ ἑτέρῳ μεμνηστευμένῳ, ἔτι τοῦ μνηστευσαμένου ζῶντος, τῆς δὲ μοιχείας ὑποβάλλει ἐγκλήμασιν. εἰ δὲ μὴ γαμικῶς, ἀλλὰ πορνικῶς μετ' τοιαύτης τὶς συμφθαρείη, καὶ ἐπ' ὠς μοιχὸς πεμφθείη, καὶ ἡ γυνὴ ὡς μοιχαλίς. ὁ δὲ τινὰ μοιχείαν ἀγνοῶν, ὡς πόρνος. E Nonageſimus autem ſextæ Synodi Canon eum, qui alteri deſponſam in matrimonii conſortium adſciſcit, adhuc illo ſuperſtite qui ſponſalia contraxit, crimini adulterii ſubjicit. Quod ſi non matrimonii lege, ſed ſcortando cum tali quiſpiam rem habuerit; tum ipſe tamquam adulter, tum mulier ut adultera, punitur: qui vero ſponſalia celebrata ignorabat, tanquam ſcortator.

Περὶ μνηστείας.

Τινὰ γὰρ μνηστείαν οἱ νομοθέται ὁρίζονται, μνήμην καὶ ἐπαγγελίαν τῶν μελλόντων γάμων. καὶ ὁ μὲν Μωσαϊκὸς νόμος ὡς γάμον τινὰ μνηστείαν ἐλογίζετο. καὶ τινὰ ἄλλῳ μεμνηστευμένῃ φθείρων, ὡς μοιχὸς ἐκολάζετο. καὶ ὅπερ τὰ τῆς μνηστείας αὐτοὺς συμπλοκὰ σύμβολα, καὶ γυναῖκα τινὰ μνηστὴν προσαγορεύει. ἐταπείνωσε γὰρ φησὶ τινὰ γυναῖκα τοῦ πλησίον, ἤγουν διεπαρθένευσεν τινὰ τούτου μνηστήν. οὕτω καὶ ἡ ἁγία παρθένος γυνὴ τοῦ Ἰωσὴφ ἐχρημάτισε· μὴ φοβηθῇς γὰρ, φησὶ, λαβεῖν Μαριὰμ τινὰ γυναῖκά σου. παρ' ἡμῖν δὲ πρώην μὲν φιλήμασι τοῖς συναπτομένοις, καὶ ἀρραβῶνι προῦφαινεν ἡ μνηστεία. καὶ ἐξὸν ταύτην λύειν τῆς ποινῆς τοῦ προστίμου παρεχομένης. μήπω δὲ τῶν μνηστείας λυθείσης, εἰκότως ὡς μοιχὸς ὁ τινὰ γυναῖκα λαμβάνων ὑπέκειτο, ὡς ὁ ῥηθεὶς κανὼν διορίζεται. ὅπου δὲ ὅτι μνηστεία προῦβη ὅτι φίλημα, ὅτι δόσις ἀρραβῶνος ἐπεκολούθη- F

De Sponſalibus.

Sponſalia namque juris auctores definiunt, mentionem & promiſſionem futurarum nuptiarum. At lex quidem Moſaica matrimonii loco ſponſalia habebat. Et qui deſponſam alteri vitiabat, tanquam adulter puniebatur. Sponſalium quoque ſymbolis datis, ſponſa nomen uxoris accipiebat. Humiliavit, inquit, uxorem proximi: hoc eſt, ſponſam ipſius devirginavit. Sic & illa ſancta Virgo Joſephi dicta fuit uxor. Ne verearis, inquit, accipere Mariam uxorem tuam. Cæterum apud nos olim eorum, qui coibant in matrimonium, ſponſalia per oſculum & arram procedebant. Ac licebat ea ſolvere, ſi adjecta pœna præſtaretur. Nondum autem ſolutis ſponſalibus, haud abs re tanquam adulter condemnabatur, qui ſponſam alterius matrimonio ſibi copulabat, quemadmodum canon indicatus ſtatuit. Verum ubi nec ſponſalia proceſſerunt, nec oſculum arræ-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ve datio ſequuta eſt, ſed nudorum duntaxat, ut appellari ſolent, verborum vincula: licèt alius eam uxorem ducat, adulterii crimine non tenetur. Cæterum ex publicata poſterius Novella religioſi Principis Alexii Comneni, anno VCIↃ. IↃ. XCII. propemodum par vis eſt ſponſalium, & plenarum nuptiarum, quum & ipſa precibus ſacris intervenientibus perficiantur, nec aliis modis ſolvantur, quam quibus perfectum quoque matrimonium dirimitur. Sunt enim hæc ejus verba.

σε, μόνοι δὲ οἱ λεγόμενοι διὰ φίλων ῥημάτων δεσμοί, κἂν ἕτερος λάβῃ τὴν γυναῖκα, τῷ τῆ μοιχείας ἐγκλήματι οὐχ ὑπόκειται. ἀπὸ δὲ τῆ ὀξενεχθείσης ὕστερον νεαρᾶς τῆ εὐσεβοῦς βασιλέως Ἀλεξίου τῆ Κομνηνοῦ, ἔτους ϛφιβ'. ἔτι, τὰ ἴσα δύναται τῷ πλείῳ γάμῳ χρόνῳ ἡ μνηστεία, ἅπερ μὴ ἱεραῖς καὶ αὐτὴ πλουμένη εὐχαῖς, καὶ ἄλλως ἐ λύεται, εἰ μὴ καθ' ἃς βούλοιτο καὶ ὁ πλείων διαστᾶται συνοικέσιον. φησὶ γάρ·

Novella Imperatoris Alexii Comneni de Sponſalibus, facta anno VCIↃ. IↃ. XCII.

Νεαρὰ περὶ μνηστείας τῆ Βασιλέως Ἀλεξίου τῆ Κομνηνῦ, γενηθεῖσα ἔτους ϛφιβ'. ἔτους.

Sponſalia vera ſancita ſunt à nobis, quæcunque cum benedictione ſacra, & ſtatuto à nobis tempore peracta noſcuntur. Aptum vero tam ſponſalibus quam nuptiis tempus fuerit, femella quidem duodecimum tranſgreſſa, maſculo autem decimum & quartum annum excedente. Poſt ſacrum vero precum carmen, & conſuetam arræ atque oſculi obſervationem, exiguo vel etiam longiuſculo ſpatio temporis interjecto, prout ipſis contrahentibus viſum fuerit, citra recuſationem legitimas quoque nuptias ſuccedere jubemus, nec ſimul incidere in unum ſæpe diem & horam. Quod ſi prius, quam ſtatutum à nobis tempus appetierit, & indicatis obſervationibus non adhibitis, ſponſalia facta fuerint, & inſtrumenta; nequaquam hæc vera ſponſalia vel eſſe, vel appellari debere, tametſi pœnæ luitio ſit adjecta. Nam quæ propriè ſunt ſponſalia, pœnarum præſtationibus non ſolventur, quando ne quidem inſtrumentis in poſterum adſcribentur: quum per eas nullum ſponſalibus robur accedat, ſed per invocationem Dei: cujuſmodi ſponſalia indiſſolubilia manent, ex illis duntaxat cauſis dirimenda, quibus & nuptiæ ſolvuntur. Quia vero ſecundum priſcam legum conſuetudinem poſt annum puellæ ſeptimum non recte ſponſalia procedebant, (nam libere ſinguli ad deſponſatas accedentes, per intuitum continuum, & libertatem converſationis, ipſam amoris flammam magis accendebant) hoc quoque ſtatuimus.

Μνηστείαι φῆ ἡμῖν ἐτυπώθησαν ἀληθεῖς, ὅσαι μὲ τῆ ἱεραῖς εὐλογίας, καὶ κῆ ᾧ ὡρισμένον ἡμῖν χρόνον τελεσθεῖσαι γνωρίζονται. ἁρμόδιος δ' ἂν εἴη μνηστείας καὶ γάμου χρόνος, τῆ μὲ θηλείας ᾧ δωδεκαετῆ χρόνον ὑπερεχούσης, τῆ δὲ ἄῤῥενος ᾧ πεντεσκαιδέκατον ὑπερβαίνοντ@. μὲ δὲ τὴν ἱερὰν τῆ εὐχῶν ἐπῳδὴν, καὶ τὴν συνήθη τῆ ἀῤῥαβῶνος καὶ τῆ φιλήματ@ παρατήρησιν, βραχέος ἢ καὶ πλείον@ χρόνου διαλείποντ@, ὡς ἂν δόξαι τοῖς συναλλάττουσιν, ἀπαραιτήτως καὶ ᾧ ἔννομον γάμον παραγαίνειν κελεύομεν, καὶ μὴ κῆ τ' αὐτὸ συμβαίνειν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ πολλάκις καὶ ὥρᾳ. εἰ δέ πεῖν ᾧ πρὸ ἡμῶν ὀφειλόντα ὑπισχνῆται χρεὼν, καὶ τῆ εἰρημένων μὴ γνωμένων παρατηρήσεων, μνηστείαι παρέξουσι καὶ συμβόλαια, ταύτας μνηστείας ἀληθῆς μηδὲ εἶ μηδὲ ὀνομάζεσθαι, εἰ καὶ παρεστῶσι πιστὴ παράσκηται. αἱ γὰρ κυρίως μνηστείαι ὑ παρόντων λυθήσονται δέσεσιν, ἅπερ ἐπὶ τοῖς συμβολαίοις ὅ λοιπὸν ἐγγραφήσονται. ὅπ μηδὲ πρὸς αὐτῆ αἱ μνηστείαι κρατυνοῦνται, ἀλλὰ διὰ τῆ θεοῦ ὑπικλήσεως, ἅπερ καὶ ἄλυτοι ὅ παράπαν μένουσι, μόναις λυόμεναι ταῖς αἰτίαις, αἷς καὶ οἱ γάμοι. ἐπεὶ δὲ κῆ τὴν παλαιὰν τῆ νόμων συνήθειαν, μῆ ᾧ ἑπταετῆ χρόνον τῆ κόρης ὑ καλῶς αἱ μνηστείαι προὔβαινον, (ἀδεῶς γὰρ ὅτι ταῖς μνηστευομέναις αἰσθήμασι ἕκαστος τῇ συνεχεῖ θέᾳ καὶ τῆ ἐλευθερίᾳ τῆ ὁμιλίας, ὅ τῆ ἔρωτος φλεγμαῖνον προσηυξάνομεν) ἡμεῖς καὶ τοῦτο διορίζομεν.

Ut quæ anno contrahentium vii. uſque ad xiv. vel xii. ætatis eorum annum, quaſi ſub forma ſponſalium fiunt inſtrumenta, prorſus legitimorum firmorumque ſponſalium locum non obtineant: ſed tamen veluti confirmatæ ſtipulationes habeantur, & ſecundum aliorum contractum conſuetudinem obligent: veteri lege, quæ de ſponſalibus eſt publicata, robur in iis habente perſonis, quibus cum repudiata ſponſa in matrimonium coire prohibitum eſt, idque propter ejus ſtatus, qui apud Chriſtianos viget, incrementum. Licèt enim ſubtili ratione non ſint hæc perfecta ſponſalia, tamen quia ſponſalium finem habere videntur, & nuptiarum hinc fundamentum ponitur, non abs re prohibitæ per legem perſonæ rurſus impedimentum habebunt, nec quiſquam eam uxorem ducet, quam priſca lex ſponſam alicujus factam, ſolutis ſponſalibus in matrimonium cum altero coire non permiſit.

Τὰ μὲν κῆ τ ἑπταετῆ τ συμβαλλόντων χρόνον, ἄχρι τῆ ιδ'. τ δωδεκάτου τ ἡλικίας χρόνου γινόμενα ὡς ἐν τύπῳ μνηστείας συμβόλαια, μὴ τάξιν ὅλως ἐχόντα μνηστείας, καὶ ἀσφαλῶς ἀποφέρεσθαι· ἀλλ' ὡς ἐπερωτήσεις μόνον ἠσφαλισμένας κρίνεσθαί τε καὶ ἐνεργεῖν κῆ ὅ ἔθος τῆ ἄλλων συναλλαγμάτων· ἐνεργεῖν δὲ ᾧ παλαιὸν νόμον ᾧ ὅτι τῇ μνηστείᾳ ἐκφωνηθέντα, ἐν τοῖς κεκωλυμένοις φορίοις μόνον ὅτι τῇ ἀποζυγθείσῃ μνηστῇ, ἅπερ ὅ θεῖον τ ἐπὶ χρεισιανοῖς ἐμπολιτευομένης καταστάσεως. εἰ γὰρ καὶ μὴ μνηστεία ἔστι κῆ ὅ ἀκριβὲς ἐκπλήρ ὅ γινόμενον, ἀλλ' ὅπ σωτὸν ἔχειν μνηστείας δοκεῖ, καὶ θεμέλιος γάμου ἐντεῦθεν ἐγκαταβάλλεται, καλῶς ἂν ἔχοι τὰ κεκωλυμένα τῆ νόμῳ φορίσασθαι καὶ αὖθις καλύεσθαι, καὶ μηδένα εἰς γυναῖκα λαμβάνειν ὧν ὁ παλαιὸς νόμ@ μνηστῶν τινὸς νομοθέτει, καὶ τ μνηστείας κεκωλυμένης, ἐᾶν ἀφῆκεν ἑτέρῳ κῆ γάμον συνέρχεσθαι.

De Clericorum Sponſalibus.

Περὶ μνηστείας κληρικῶν.

Balſamon. Sanè non permittitur alicui dignitatem Eccleſiaſticam gerenti, qui mortis alteriuſve cauſæ interventu ſeparatus ſit à ſponſa ſua ante nuptias, ut alia cum muliere copuletur. Nam qui hoc feciſſe deprehenſus fuerit, tanquam ſecundo illigatus matrimonio, deponitur. Lector etiam, qui tale quiddam incurrit, ad alium gradum non provehitur.

Βαλσαμών. Ἀμέλει καὶ σὰν ἐφῆταί τινι τῆ βήματος, θανάτῳ ἢ ἄλλῃ αἰτίᾳ τ οἰκείας ἀπαζυγθέντι μνηστῆς πρὸ τ γάμου, ἑτέρᾳ συναπτεσθαι γυναικί. ὁ γὰρ πεποιηκέναι τοῦτο φωραθείς, ὡς δευτερογαμήσας καθαιρεῖται. καὶ ὁ ἐμπεσὼν εἴς τι τοιοῦτον ἀναγνώστης, εἰς ἕτερον ὑ προκόπτει βαθμόν.

Quod ſi conſtare ſponſalia non poſſunt, ſiquidem ei deſponſa perſona, qui Sacerdos fieri vult, annum

Εἰ δὲ ἀσύστατός ἔστιν ἡ μνηστεία, ἀ μὲν ὅ καταζυγθὲν πρόσωπον τῆ θέλοντι ἱερωθῆναι, ᾧ ἓξ μῆνας ὑστερῆσαι χρόνον,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

νον, ὑ ϖξχωρηθήσεται ὁ μνηςδισάμβρ⊙., ἑτέρᾳ συναφθῆναι γυναικί, καὶ οὕτως ἱερωθῆναι. δίγαμ⊙. γὰρ λογίζεται διὰ τὴν ἐπιθυμίαν, τῇ δεκτικῇ ἕξεως εἶναι τοιαύτην τὴν γυναῖκα.

A num ſextum ætatis exceſſit: non permittetur ei, qui eam ſibi deſponderit, ut alia cum muliere copuletur, atque ita Sacerdos fiat. Nam digamus eſſe dicitur, ratione concupiſcentiæ: quum hac ætate mulier amoris capax ſit.

Εἰ δὲ ἧττον τῶν ἓξ χρόνων ἦν ὁ κατηγγυημένον αὐτῇ ϖρόσωπον, ὅτε ἡ διάθεσις τῶν νύμφων ἐλύετο, δύναται ὁ τοιοῦτος καὶ ἑτέρᾳ γυναικὶ συζυγθεὶς, ἀκωλύτως εἰς ἱερωσύνην ἐλθεῖν. τοῦτο δὲ ὅτι λαικῇ ὑ κρατεῖ. μόνοις γὰρ τοῖς ϖ βήματ⊙. μιᾶς γυναικὸς καὶ ταύτης ϖρθένου, ἄνδρας εἶναι δεῖ, οἷα καὶ αὐτοὺς ϖρώτως τῇ ϖρθενίᾳ ϖρὸ γάμου σεμνυνομένους.

At vero ſi minor ſex annis ſit perſona deſponſa, quo tempore pacta ſponſalia reddebantur irrita: poteſt talis etiam cum alia muliere copulatus, nemine prohibente Sacerdotio fungi. Sed hoc in Laicis locum non habet. Duntaxat enim Eccleſiaſtica in dignitate conſtitutos unius mulieris, & virginis quidem, maritos eſſe oportet: quin & ipſi omnino ante matrimonium contractum virginitatis laude gloriari debent.

B

Τελείας γὰρ τῆς μνηστείας οὔσης, καὶ εἰ ϖρὸ τῆς συμμιγῆναι τῇ μεμνηςδμένῃ ⊗ ἄνδρα, θανάτῳ ταύτης διέζυκται, ὑ δὲ ὁ λαϊκὸς λαβεῖν δύναται ἢ ἐξαδέλφην ταύτης, ἢ ἕτερον ϖρόσωπον ὑκ ἐ νόμου κεκωλυμένον. ὑ γὰρ ἡ συναφεια, ἀλλ' ἡ ἐ ϖύχῆς πλεκὴ ϖοιεῖ τὸ μνηστείαν ὡς γάμον λογίζεσθαι.

Cæterum ubi perfecta ſunt ſponſalia, licèt ante quam cum deſponſata ſibi vir coeat, per mortem ab ea diremptus fuerit; ne Laicus quidem ducere poteſt vel conſobrinam ejus, vel aliam perſonam lege prohibitam. Non enim ipſa conjunctio, ſed quæ precum interventu fit conſecratio, ſponſalia pro nuptiis habere facit.

Περὶ τῦ συμφθαρέντος τῇ ἰδίᾳ πενθερᾷ.

De eo qui cum ſocru ſuâ ſtupri conſuetudinem habuit.

C

Βαλσαμ. Εἰ μήτοι ϖρὸ πλείας ἱερωπλεξίας, μόνης δὲ μνηστείας σωισταμένης, ⊗ νύμφιον τῇ πενθερᾷ συμφθαρῆναι σωέβη, ἢ ἑτέρῳ συζυγικῷ ϖροσώπῳ ἐ μνηςῆς αὐτῦ, κωλυθήσεται ὁ γάμ⊙. οὐ γὰρ θεμιτὸν αἱμομιξίαν ἐν εἰδήσει ϖροβῆναι. εἰ δὲ μὴ ⊗ καλῶς συσάντα γάμον ὃ παράνομον τῦτο συμβαίη, ὁ γάμ⊙. ὑ λύεται, ἀλλ' ὑπομένονται οἱ τὴν αἱμομιξίαν ϖοιήσαντες.

Balſamon. Enimvero ſi ante perfectam nuptiarum conſecrationem, ſponſalibus duntaxat contractis, ſponſum cum ſocru ſtupri conſuetudinem habere contigerit, vel cum alia ſponſæ ſuæ cognata perſona, matrimonium vetabitur. Non enim fas eſt, ut inceſtus cognitus progrediatur. Quod ſi poſt nuptias perfectas ejuſmodi quid contigerit, nuptiæ non diſſolvuntur, ſed qui inceſtus rei ſunt, puniuntur.

Νόμος.

Lex.

Φησὶ γὰρ ὁ νόμ⊙., τὰ ἐξ ἀρχῆς βέβαια ὑκ ὕστερον ὑπονοσαινόντων σὐκ ἀκυροῦται.

Legis enim verba ſunt. Quæ ab initio valent ex poſt factis non infirmantur.

D

Ἐκ ποίων αἰτιῶν αἱ μνηστείαι λύονται.

Cauſæ propter quas ſponſalia ſolvuntur.

Νόμοι.

Leges.

Λύεται δὲ ἡ μνηστεία ὥσϖερ καὶ οἱ γάμοι, διὰ τοιάσδε ϖροφάσεις ταύτας αἰτίας.

Sponſalia nuptiarum more ſolvuntur, propter honeſtas haſce cauſas.

α'. Εἰ ἀνυπόστατός ἐστιν ἡ μνηστεία καὶ ἀθέμιτ⊙. διὰ τὸ ἀνήλικον τῶν παίδων.

1. Si conſtare ſponſalia, tamquam illicita, nequeant; propter ætatem puerorum impuberem.

β'. Εἰ ἐγάστριος ἐξ ἀλλοτρίων σπερμάτων ἡ γυνὴ ϖεφώρατα.

2. Si mulier uterum ex alieno ſemine gerere ſit deprehenſa.

γ'. Λύεται καὶ διὰ καινοτάτην θρησκείαν ἀγνοηθεῖσαν, καὶ δογμάτων διαφοράν.

3. Item propter novam quandam & incognitam religionem, ac dogmatum diverſitatem.

δ'. Η διὰ ῥᾳθυμίαν αἰσχρότητα.

4. Vel propter morum turpitudinem.

ε'. Η τύχης ἀλλαγήν.

5. Vel propter mutationem ſtatus.

ς'. Η διὰ γάμων ὑπέρθεσιν ὑπὲρ πεντετίαν μὴ ἐξ ὑλήσου ὑκταθείσαν αἰτίας, διὰ νόσον ἴσως χρονίαν, ἢ θάνατον γονέων, ἢ κεφαλικὰ ἐγκλήματα, ἢ μακρὰν ἀποδημίαν ἐξ ἀνάγκης γενομένην.

6. Vel propter dilationem nuptiarum ultra quadriennium, quæ probabili ex cauſa facta eſt, propter morbum puta diuturnum, vel mortem parentum, vel capitalia crimina, vel longinquam peregrinationem, ex neceſſitate ſuſceptam.

F

ζ'. Επι δὲ διὰ βίαν ἄρχοντ⊙. ἐπηρείας τῆς μνηστείας γενομένης, τῆς τε κόρης καὶ τῶν γονέων αὐτῆς μὴ συναινόντων.

7. Præterea ſi ſponſalia facta ſint per vim præſidis provinciæ, tam puellæ, quam parentibus ejus non conſentientibus.

η'. Η δι' ἀπόκαρσιν ἀληθῆ, καὶ τὴν ϖρὸς ⊗ μονήρη βίον μετάβασιν.

8. Vel propter veram tonſuram, & tranſitum ad vitam ſolitariam.

θ'. Η ὅ ἐξ βουλευτοῦ.

9. Vel quod aliquis fiat decurio.

ι'. Η διὰ ὅ ὑποκεῖσθαι τῷ δημοσίῳ τὴν οὐσίαν αὐτῦ· ἢ ἄλλῳ λειτουργήματι ἐνοχον εὑρεθῆναι.

10. Vel quod alicujus bona fiſco ſint obnoxia, vel quod ipſe alii cuipiam functioni obligatus inveniatur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Quum igitur aliquid ex hisce unà connumeratis copulationem factam non dirimit, qui desponsatam alteri ducit, adhuc eo superstite qui desponsavit, adulterio se polluit.

A

Τούτων οὖν τῆς ἀπηριθμημένων τινὸς τὸν ἕνωσιν μὴ διαλύσαντος, ὁ τὸν ἑτέρου μνηστευθεῖσαν ἀγόμενος, ἐπὶ τοῦ μνηστεύσαντος ζῶντος, μοιχᾶται.

Leges.

Νόμοι.

Sponsalia sunt mentio & promissio nuptiarum futurarum.

Μνηστεία ἐστὶ μνήμη καὶ ἐπαγγελία τῶν μελλόντων γάμων.

Tam per scripturam, quam sine scriptura sponsalia contrahuntur; & constituuntur nudo consensu, etiam inter absentes.

Καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως μνηστεία γίνεται, καὶ ψιλῇ συναινέσει συνίστανται, καὶ μεταξὺ ἀπόντων.

B

Sponsam Patris mei vel Fratris mei uxorem ducere nequeo, quamvis uxores eorum non fuerint; illa enim novercæ, hæc nurus locum habet; utique nec matrem nurus meæ, mihi enim socrus evasit.

Τὴν τοῦ πατρός μου ἢ τοῦ ἀδελφοῦ μου μνηστὴν οὐ δύναμαι λαβεῖν εἰς γυναῖκα, εἰ καὶ γαμεταὶ αὐτοῦ οὐ γεγόνασιν· ἡ μὲν γὰρ μητρυιᾶς, ἡ δὲ νύμφης τάξιν ἐπέχει, οὐδὲ τὴν μητέρα τῆς τοῦ μνηστῆς, γέγονε γὰρ μου πενθερά.

Contra voluntatem pupillæ tutor sponsalia non constituit, nec facta dissolvit.

Παρὰ γνώμην τῆς ὀρφανῆς ὁ ἐπίτροπος οὐ συνίστησιν αὐτῇ μνηστείαν, οὔτε διαλύει τὴν γενομένην.

Furor impedit sponsalia, sed si postea supervenerit, constituta non solvit.

Ἡ μανία ἐμποδίζει τὴν μνηστείαν, ὑπαρχομένη δὲ, οὐ λύει τὴν σύστασιν.

Qui consensum præbent in nuptiis, eorum consensus in sponsalibus quoque requiritur. Consentire verò debent ipsi contrahentes, & parentes eorum. Et consentire videntur, qui evidenter sive diserte non contradicunt. Tunc autem filii & filiæfamilias contradicere duntaxat possunt, quum moribus indignos & turpes eis sponsos parentes eligunt. Si tales autem non sint, qui eis despondentur; licèt exhæredari se liberi malint, duntaxat ut non parentum, sed suæ voluntati satisfaciant, omnino non valere sancimus eorum institutum. Nam cupiditates juvenum, ad excidium & interitum proprium tendentes, omni modo coercendas esse, leges ipsæ statuunt.

C

Οἱ συναινοῦντες τῷ γάμῳ καὶ τῇ μνηστείᾳ συναινοῦσι· συναινοῦσι δὲ οἱ συναπόμοιοι, καὶ οἱ τούτων γονεῖς. συναινεῖν δὲ δοκοῦσιν οἱ μὴ ῥητῶς ἀντιλέγοντες. τότε δὲ μόνον ἀντιλέγειν δύνανται οἱ ὑπεξούσιοι, ὅταν τοῖς ἤθεσιν ἀναξίους καὶ αἰσχροὺς αὐτοῖς μνηστεύονται οἱ γονεῖς. τοιούτων δὲ μὴ ὄντων τῶν μνηστευομένων, κἂν εἰ ἀποκλήρους ἑαυτοὺς αἱρεῖσθαι τὰ τέκνα ποιεῖν, μόνον ἵνα μὴ τῷ τῶν γονέων, ἀλλὰ τῷ οἰκείᾳ ἐκπληρώσωσι θέλησιν, ἀνίσχυρον εἶναι αὐτῶν διατάττομεν βούλημα. τὰ γὰρ ἴδια καταστροφῇ καὶ ἀπωλείᾳ τῶν νέων ὁρμήματα, πάντῃ τρόπῳ κωλύειν οἱ νόμοι ἐγνώκασιν.

Dissentientibus autem parentibus in electione, manifestum est Patris valere judicium. Filio-familias dissentiente, Sponsalia nomine ejus non fiunt.

Διχονοούντων δὲ τῶν γονέων περὶ τὴν ἐκλογὴν δηλονότι, ἡ τοῦ πατρὸς γνώμη κρατεῖ. διχονοοῦντος δὲ ὑπεξουσίου, οὐ γίνεται μνηστεία ὀνόματι αὐτοῦ.

D

Pater filiæfamilias sponsalia dissolvere potest, non etiam emancipatæ.

Ὁ πατὴρ τὴν ὑπεξουσίαν δύναται διαλύειν τὴν μνηστείαν· οὐ μὴν καὶ τὴν αὐτεξουσίαν.

Quæ quod agitur, intelligere videtur, recte sponsalia contrahit, hoc est, quæ non minor est septem annis. Enimvero si sponsalibus factis intra decimum tertium annum, ausi quidam fuerint desponsatis vel benedictionem, quam vocant, vel coronam impertiri: quum sacrarum legum transgressores facti sint, statim contracta sponsalia, cum ea conjunctione, quæ speciem duntaxat aliquam habet, dissolventur; & ab utraque parte collatas in sponsalibus pœnas, facinoris admissi causæ jacturam hanc sustinentes fisco inferent: ne Sacerdote quidem, qui tali ausus fuerit interesse actui, extra culpam constituto; sed legum sacrarum severitati subjiciendo.

E

Ἡ δοκοῦσα νοεῖν, καλῶς μνηστεύεται, τουτέστιν ἡ μὴ οὖσα ἥττων τῶν ἑπτὰ ἐτῶν. εἰ μήτοι γε τὴν μνηστείαν γεγυμνωμένην, ἔστωσαν τῶν τεσσαρεσκαιδεκαετῶν χρόνου, τολμήσαντες πρὸς τοῖς μνηστευομένοις, ἢ τὴν λεγομένην εὐλογησιν, ἢ δὲ στέφανωμα προσθῆναι, ὡς τῶν θείων νόμων παραβάται γεγυμνωμένοι, αὐτίκα τῷ μὲν προελθούσῃ μνηστείαν, ἅμα τῇ δοκούσῃ συναφείᾳ διαλύεσθαι, καὶ τὰ ὑφ' ἑκατέρου τῶν μέρους ἐν τῇ μνηστείᾳ συμβληθέντα προσίμματα, τῷ τελμήματι ζημίαν ὑπέχοντας, τῷ τοῦ δημοσίου εἰσκομίζεσθαι μέρει· μηδὲ τὸν τολμήσαντα ἱερέως ὄντα τῇ τοιαύτῃ πράξει προσάξαι, ἀνεδεκτόν κατηγορητόν, ἀλλὰ τῇ ἀυστηρίᾳ τῶν ἱερῶν ὑποκειμένου κανόνων.

Luctus mariti mulierem sponsalia contrahere non prohibet.

Τὸ πένθος τοῦ ἀνδρὸς, οὐ κωλύει τὴν γυναῖκα μνηστεύεσθαι.

Qui puellam adultam sibi desponsit, nec tempus in sponsalibus constituit: nuptias exsequi, si eadem in provincia degit, intra biennium debet: sin absens est, intra triennium. Quod si facere superfederit absque probabili causa, alteri puella conjungi potest.

F

Ὁ μνηστευσάμενος κόρην ἔφηβον, καὶ μὴ συμφωνήσας χρόνον ἐν τῇ μνηστείᾳ, ὀφείλει ταύτην, εἰ μὲν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ διάγει, ἔσω διετίας γαμεῖν· εἰ δὲ ἐν ἀπουσίᾳ, ἔσω τριετίας. εἰ δὲ ὑπερθοιτο χωρὶς ἐγκλήτου αἰτίας, δύναται ἡ κόρη ἑτέρῳ συνάπτεσθαι.

Præsides in ea provincia, quam administrant, sponsalia contrahere non debent. Si vero id fecerint, licet puellæ, ac parentibus ejus, aut tutoribus, aut curatoribus detrectare matrimonium, & arras lucrari: eodem locum habituro & in filiis, & nepotibus, & propinquis, & domesticis, & assessoribus, & omnibus, qui sunt ejus apparitores, & participes: siquidem opera Præsi-

Οὐ χρὴ τοὺς ἄρχοντας ἐξ ἐκείνης τῆς ἐπαρχίας, ἧς ἄρχουσι, μνηστεύεσθαι. εἰ δὲ τοῦτο ποιήσουσιν, ἔξεστι τῇ κόρῃ, καὶ τοῖς γονεῦσιν αὐτῆς, ἢ ἐπιτρόποις, ἢ κουρατόροις, παραιτεῖσθαι τὸν γάμον, καὶ κερδαίνειν τοὺς ἀῤῥαβῶνας. τοῦ αὐτοῦ κρατοῦντος, καὶ δεῖ τῶν υἱῶν, καὶ ἐκγόνων, καὶ συγγενῶν καὶ συγκαθέδρων, καὶ δεῖ πάντων τῶν ἐν τῇ τάξει καὶ τῶν οἰκείων αὐτῶν, ἐὰν καὶ σπουδῶσι τοῦ ἄρχοντος ἐμνηστευσάμενα.

εἰ μὴ

ἐὰ μήτοι γε μὴ πρὸ τῆς ἀρχῆς βούλεται ἡ κόρη συναφθῆναι αὐτῷ, ἔῤῥωται ὁ γάμος.

Σημείωσαι δὲ ὅτι τότε κωλύει τὸ συνάλλαγμα ὁ νόμος, ὅτι τὸ ἀφφίκιον ὁ ἄρχων διαχειρίζει, καὶ δυνατὰ φοβερὸς εἶναι τοῖς γονεῦσι τῆς κόρης. ὥστε ἐπεὶ ἄρχων μὲν ἦν, οὐκ ἦν δὲ ἱκανὸς ἐκφοβῆσαι τοὺς γονεῖς τῆς κόρης, οὐ κεκώλυται ἡ μνηστεία.

A dis ſponſalia contraxerunt. Si tamen ei puella, poſtquam Magiſtratu abierit, nubere vult; matrimonium ratum eſt.

Itaque notabis, quod tunc contractum hunc lex prohibeat, quum adhuc Præſes officium adminiſtrat, & parentibus puellæ formidabilis eſſe poteſt. Quo fit, ut ſi præſes quidem erat, ſed ſatis virium non habebat ad territandos puellæ parentes; ſponſalia non fuerint prohibita.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Περὶ τῶν τὰς ἰδίας γυναῖκας προφάσει εὐλαβείας ἐκβαλλόντων κληρικῶν.

Ὁ ἐπὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα προφάσει εὐλαβείας ἐκβάλλοντα, ἀφορίζει, μέχρις ἂν αὐτὴν προσλάβηται, ὑπομένοντα δὲ καθαιρεῖ. τοῦτο γὰρ καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἐνέτειλε, μὴ ἐξεῖναι τινὶ τῷ παλαιῷ προσέχοντι νόμῳ, ὅτι βούλοιτο, τὴν ἰδίαν ἐκβάλλειν γυναῖκα, χωρὶς ἀπειρημένης αἰτίας. ἔοικε γὰρ καὶ γάμον διαβάλλειν, ὡς ἀκάθαρτον ὄν· ὃ νομίμως μίγνυται. τίμιον δὲ ἡ γραφὴ καὶ γάμον ἀποφαίνεται, καὶ τὴν κοίτην ἀμίαντον.

Τούτου καὶ ὁ ιγ'. τῆς ϛ'. συνόδου κανὼν αὐτοῖς ῥήμασι μέμνηται, ἄνευ τοῦ τῆς ἐπισκόπου προσθήκης. αὕτη γὰρ ἡ σύνοδος πρώτη ταῖς γαμεταῖς ἀποτάξεσθαι τοὺς ἐπισκόπους ἐθέσπισεν.

B

Περὶ τῶν τὰς ἰδίας γυναῖκας ἐκβαλλόντων λαϊκῶν.

Ὁ δὲ ἀποστολικὸς μή. καὶ ἐκβάλλοντα λαϊκὸν προφάσει τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, καὶ ἑτέραν λαμβάνοντα, καὶ τὴν ὑποπιουμένην τὴν παρ' ἄλλου ἀπολελυμένην, μὴ κατὰ νόμους δηλαδὴ, ἀφορισμῷ ὑποβάλλει.

C

D

Ὅτι γε μὴν περὶ τούτου τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ μεγάλου πατρὸς Βασιλείου γλώττης ἐχρησμοδότησεν ἐν τῷ θ'. αὐτοῦ κανόνι, ἄγνωμον κρῖναι μὴ κατὰ μέρος διεξιέναι. ἐκεῖ μὲν γὰρ φησιν ἀκόλουθον, κατὰ τὴν τοῦ κυρίου ἀπόφασιν, ἐξίστασθαι καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ, τὴν τῆς πορνείας αἰτίαν λύσιν εἶναι τοῦ γάμου. ἡ δὲ γε τῆς ἐκκλησίας συνήθεια οὐχ οὕτως ἔχουσα δείκνυται. διὸ μὲν γὰρ τῇ γυναικὶ πολλὴν δίδοσθαι τὴν ἀκρίβειαν, τοῦ μὲν ἀποστόλου λέγοντος, ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμά ἐστι. τοῦ δὲ Ἱερεμίου, ὅτι ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ, οὐκ ἐπιστρέψει πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἀλλὰ μιανθήσεται, εἰ μὴ βουληθείη δηλαδὴ ὁ ἀνὴρ αὐτὴν προσλαβέσθαι. καὶ ὁ Σολομὼν ἐν ταῖς παροιμίαις. ὁ ἔχων μοιχαλίδα, ἄφρων καὶ ἀσεβής· τουτέστιν, ὁ μιγνύμενος ὑπανδρῳ γυναικὶ, ἥτις δείκνυται μοιχαλίς. τοὺς δὲ μοιχεύοντας τῶν ἀνδρῶν ἢ πορνεύοντας, κατέχεσθαι ὑπὸ τῶν ἰδίων γυναικῶν ὑποτίθεται. εἰπὲ γὰρ καὶ ἐμπικραίνοιτό τις τῇ γυναικὶ, καὶ πληγὰς ἐπιτίνοι, καρπερῶν ζώπυρον δεῖ· εἴτε εἰς χρήματα ζημιοῖ, κἀκείνη τὸν φρένα δαπανωμένου ὁρᾷ, ἢ καὶ ζηλοτύπως ἔχει, τῷ ἑτέρας ἄνδρα συμφθείρεσθαι, οὐκ ἐφίσταται ταύτῃ διαζεύγνυσθαι τοῦ ἀνδρὸς παρὰ ταῦτα. εἰ γὰρ ἀπίστου θατέρου τῶν συνοικούντων τυγχάνοντος, θατέρῳ χωρισθῆναι ἐδόθη, καθὰ καὶ μακάριον Παῦλον, διὰ δὲ ἄδηλον τὴν ἐκβάσεως (τί γὰρ οἶδας γυνὴ, φησὶν, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις;) πῶς ἀνεύθυνος ἔσται, ἢ δὶ ἑτέραν αἰτίαν λύουσα τὴν συζυγίαν; ὥστε ἡ τὸν ἄνδρα παρὰ λόγους ἀπολιποῦσα, εἰ ἄλλῳ συνοικήσει, μοιχαλὶς λογίζεται. ἡ δὲ τῷ καταλειφθέντι ἀνδρὶ συναφθεῖσα νομίμως, οὔτε ὡς μοιχαλὶς οὔτε ὡς πόρνη κατακρίνεται. εἰ μέντοι ὁ ἀνὴρ ἀποκαὶ τὴν γυναικὸς, ἐπ' ἄλλῃ ἦλθε, καὶ αὐτὸς μοιχὸς, ὡς ποιῶν αὐτῇ μοιχεύθηναι, καὶ ἡ συνοικοῦσα τέ-

E

F

CAPUT XVI.

De Clericis Uxores ſuas prætextu religionis ejicientibus.

Canon ſanctorum Apoſtolorum quintus, Epiſcopum, vel Presbyterum, vel Diaconum, qui uxorem ſuam prætextu religionis ejicit, tantiſper ſegregat, donec eam ad ſe receperit: perſeverantem vero, deponit. Hoc enim Dominus etiam in Evangeliis ſancivit, non licere alicui priſcæ legi obtemperanti, ut pro lubitu ſuo Uxorem ſuam ejiciat, abſque cauſa legis interdicto comprehenſa. Quippe matrimonium criminari videtur, quaſi coitus legitimus quædam ſit impuritas. Honorabiles autem nuptias eſſe ſcriptura pronuntiat, & lectum impollutum.

Hujus etiam decimus tertius ſextæ Synodi Canon ipſiſmet verbis meminit, abſque tamen vocis Epiſcopi adjectione. Hæc enim Synodus prima fuit, quæ ſancivit, ut uxoribus ſuis Epiſcopi renuntiarent.

De Laicis Uxores ſuas ejicientibus.

Canon autem Apoſtolorum xlviii. Laicum, qui præter rationem ejicit uxorem ſuam, & aliam ducit, quive pertrahit ad ſe divortio ſeparatam ab alio, non ſecundum leges ſcilicet, ſegregationi ſubjicit.

Cæterum quæ hac de re Spiritus ſanctus per magnum illum Patrem Baſilium velut oraculo prodidit, in nono ipſius canone, periniquum fuerit non particulatim exponere. Conſentaneum erat, inquit, ut ſecundum ſententiam Domini, æquabiliter tam viris, quam mulieribus, ſcortationis cauſa matrimonium diſſolveret. Verum Eccleſiæ conſuetudinem ita comparatam non eſſe conſtat. Nam quod ad mulieres attinet, magnam accurationem invenimus, Apoſtolo dicente; Qui Meretrici adglutinatur, unum cum ea corpus eſt: & Hieremia, ſi alterius viri facta fuerit, ad maritum ſuum non revertetur, ſed polluendo polluetur: niſi videlicet, maritus eam recipere voluerit. Et Solomon in Proverbiis: Qui adulteram habet, ſtultus eſt & impius: hoc eſt, qui rem habet cum muliere maritata, & quam eſſe conſtat adulteram. Verum maritos adulterium committentes, vel ſcortantes, retineri ſuis ab uxoribus monet. Nam ſive quis acerbum ſemet erga uxorem exhibeat, eique verbera infligat, tolerantem ſe gerat oportet: ſive pecuniarum jacturam faciat, dotemque ſuam abſumi videat, vel etiam Zelotypa ſit propterea quod cum aliis maritus ſtupri conſuetudinem habeat, non tamen ei permittitur, ut propter has cauſas à marito divertat. Quippe ſi alterutro conjugum exiſtente infideli, alteri divortium ab eo facere non licet, juxta Beati Pauli ſententiam; propterea quod obſcurum ſit, quid evenire queat: (ecquid enim noſti mulier, ait, an maritum ſis ſervatura?) quonam modo culpa carebit, quæ propter aliam cauſam conjugium diſſolvit? Unde concluditur eam, quæ maritum abſque juſta cauſa deſeruerit, ſi alterius in conſortium ſeſe dederit, pro adultera habendam. Quæ vero legitimè cum viro deſerto in manum coit, nec ut adultera, nec ut meretrix condemnatur. Sanè ſi maritus

ritus ab uxore diverterit, & ad aliam' ſeſe contulerit: tum ipſe adulter eſt, veluti qui auctor ſit, ut ea per adulterium polluatur; tum quæ in ipſius eſt contubernio adultera eſt, propterea quod maritum alienum ad ſeſe traduxerit. Hæc Baſilius. Ex publicata vero deinceps Novella Juſtiniani, quam de ſolutione matrimonii ſupra poſitum caput continet, etiam hæc inter alias cauſas eſt connumerata, propter quas uxoribus conjugia diſſolvere permiſſum eſt: Si videlicet eadem [in domo vel civitate, cum alia muliere ſtupri conſuetudinem maritus habeat; & propinquis uxoris ſuæ increpantibus eum, ac monentibus, ut ab illius conſuetudine abſtineat, non obtemperet. Tunc enim mulieri permittit, ut propter Zelotypiam matrimoniam ſolvat.

A τῳ, μοιχαλὶς ἔζη παρὰ ἑαυτῷ ἀλλότριον μετήσπετο ἄνδρα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως. ἀπὸ δὲ τ ὕστερον ἐξενεχθείσης Ιουστινιανοῦ νεαρᾶς, ἣν δ ιγ'. τῶ πρόντ@. στοιχεῖον περιέχει. κεφάλαιον, καὶ αὕτη ταῖς ἄλλαις αἰτίαις προσέθηκεν, δι' ἃς λύειν ταῖς γυναιξὶ τὰ συνοικέσια δίδοται. εἰ ἐν τῇ αὐτῇ δηλαδὴ οἰκίᾳ ἢ πόλει, ἑτέρᾳ ὁ ἀνὴρ συμφθείροιτο γυναικὶ, καὶ τῶ μέρους τ ἰδίας γυναικὸς ἐπιπλήττων αὐτῷ καὶ καταπαθεμένων, ἀποστῆναι τῆς παρὰ ἐκείνῳ ὁμιλίας μὴ πείθοιτο. τηνικαῦτα γὰρ λύειν τοὺς γάμους διὰ τὴν ζηλοτυπίαν ἔφησιν.

In Can. autem xxi. eum, qui cum muliere cohabitat, & propter libidinem cum aliâ polluitur, fornicationis reum eſſe judicat; utique & pœnis majoribus afficit, quam eum qui cum muliere non cohabitans in eodem crimine deprehenſus fuerit: huic enim venia aliqua datur propter naturæ neceſſitatem, ille autem eam non aſſequitur, utpote qui legitimam conjugem habeat quæ naturæ tyrannidem demulceat, quique propter ſolam incontinentiam in cæno libidinis volutatur. Quin etiam canonem, inquit, non habemus, eum, ſi in matrimonio ſolutam peccatum fiat, adulterii crimini obnoxium reddentem, vel à propriæ uxoris commercio abigentem. Porrò quidem mulier maritum à fornicatione reverſum ſuſcipiet, ille autem mulierem quæ cum alio commercium habuit, ex ædibus ejiciet; & invitus eam recipere non cogetur. Harum rerum, inquit, ratio non facilis eſt, verum conſuetudo ita obtinuit.

Εν δὲ τῷ καὶ'. @ συνοικοῦντα γυναικὶ, δι' ἀσέλγειαν δὲ καὶ ἑτέρᾳ συμφθειρόμενον, πορνείας μὲν ἔνοχον @ κρίνει· ὑπευθύνοις δὲ τοῖς ὑπευθύνοις καθυπέβαλε @ μὲν συζῶντ@. γυναικὶ, καὶ τῷ παθεῖ τούτῳ ἀλόντ@. τῷ μὲν γὰρ συγγνώμη τις, διὰ τὴν ἀνάγκην τ φύσεως· ὁ δὲ ταύτης ἐστέρηται, ἅτε τ φυσικῆς τυραννίδος τὴν νόμιμον ἔχων παραμυθίαν, διὰ δὲ μόνην ἀκρασίαν τῷ τ ἀκολασίας βορβόρῳ ἐγκυλινδούμενος. εἰ μήτοι καὶ κἠνόνα φησὶν ἔχομεν, ἐὰν εἰς ἐλευθέραν γάμου ἡ ἁμαρτία ἔλθηται, τῷ τ μοιχείας αὐτὸν ὑπαίτιον ἐγκλήματι, ἢ τ φεύγειν τ οἰκείαν γυναῖκα συνοικέσεως ἀποκλείοντα. ὥστε μὴ γνώσῃ δὴ πορνείας ἐπιμίοντα @ ἄνδρα δέξεται, ἐπεὶ ἢ τὴν γυναῖκα μιγεῖσθαι ἑτέρῳ, τῷ οἴκων ἀποπέμψει, καὶ ἄκων ταύτην προσλαβέσθαι οὐκ ἀναγκασθήσεται. τούτων δὲ ὁ λόγ@. φησὶν, οὐ ῥᾴδιος, ἡ δὲ συνήθεια οὕτω κεκράτηκεν.

In canone vero xxxv. in iis qui matrimonium diſſolvunt, cauſam, inquit, conſiderare oportet. Et ſiquidem mulier ſine cauſâ à viro ſeceſſerit, illa quidem pœnâ, hic autem veniâ dignus judicatur; nimirum ut cum Eccleſiâ communicet, non autem ut aliâ utatur.

Εν δὲ τῷ λέ'. δεῖ τῆν αἰτίαν ζητῆσαι τῶν χωρισθέντων @ γάμον, τ αἰτίαν φησὶ σκοπεῖν. καὶ εἰ μὲν ἀδικούσης τῆς ἀνδρὸς ἀνεχώρησεν ἡ γυνὴ, ἡ μὴν ὑπευθύνων, ὁ δὲ συγγνώμης ἄξιος κρίνεται· ὅσῳ δ κοινωνεῖν μέντοι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἡ μὲν ἑτέρᾳ δηλαδὴ κεχρῆσθαι.

Quin & in can. lxxvii. qui mulierem ſibi legitimè conjunctam relinquit, & aliam ducit, adulterii crimini obnoxius eſt. Patres autem noſtri, inquit, eos ſeptennii pœnam inflixerunt, & ſic communione dignos cenſent, ſi cum lachrymis pœnitentiam egerint.

Εν δὲ τῷ οζ'. ὁ μέντοι καταλιμπάνων τ νομίμως αὐτῷ συναφθεῖσθαι, καὶ ἑτέραν ἀγόμενος, τῷ τ μοιχείας ὑποκειται κρίματι. οἱ δὲ πατέρες ἡμῶν φησιν, εἰς ἐπιείκειαν τοῖς τοιούτοις ὑπεπεμήκασι, καὶ οὕτω τ φερομένας ἀξιοῦσιν, ἐὰν μὴ δακρύων μετανοήσωσιν.

Hæc vi. Syn. Patres in can. lxxxvii. ipſiſſimis ſancti verbis uſi confirmant; eamque quæ præter rationem virum ſuum relinquit ut adulteram condemnant, viro autem veniam dant, & cum Eccleſiâ communicare præcipiunt. Eum vero qui legitimè ſibi junctam relinquit, & cum aliâ exinde matrimoniale contractum facit, tanquam adulterii, ex Domini ſententiâ, reum in ſeptennium à Sacramentis arcet.

Ταῦτα καὶ οἱ τ ς'. συνόδου, ἐν τῷ πζ'. κανόνι ὑπακουσθέντες τ ἁγίου πνεύματος ῥήμασι· καὶ τ μὲ ἀδίκως ἀπολιπούσῃ @ ἄνδρα, ὡς μοιχαλίδα κατακρίνουσι, @ δὲ τ συγγνώμης ἀξιούσι, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ κοινωνεῖν παρεγγυῶσιν. @ γε μὲ καταλιμπάνοντα τ νομίμως συναφθεῖσθαι, καὶ μὴ ἑτέραν γαμικὴν δῆθεν ποιοῦντα συνάλλαγμα, ὡς τῷ κρίματι τ μοιχοῦ ὑποκείμενον, καὶ τ τῶ κυρίου ἀπόφασιν, μέχρις ἐπαοιδίας τῆς ἁγιασμάτων ἀπείργουσιν.

Rurſus ſanctus Baſilius in can. xlvi. quæ viro ab uxore ſuâ pro tempore derelicto propter mœrorem forſan vel animi demiſſionem, per ignorantiam nubit, poſtea vero uxore priori, ex aliâ forſan regione, reverſâ ab eo dimiſſa fuerit, ex ignorantiâ quidem fornicata eſt, ſed à matrimonio non arcebitur; non enim à legitimo marito dimiſſa erat, cum priores nuptiæ non ſolutæ eſſent, ſed à fornicatione liberata eſt. Melius autem erit ſi ita, inquit, maneat. Non enim decorum eſt ut quæ alicujus uxor vocata erat, cum altero cohabitet.

Καὶ αὖθις ὁ Βασίλειος ἐν τῷ μς'. τῷ περσπλίγην @ τ ἰδίας καταλειφθέντι γυναικὸς, δι' πνα λύπην ἴσως ἢ μικροψυχίαν, οὕτω ἢ κτ' ἄγνοιαν γημαμένη, εἶτα τ πρώτης ἐπανελθούσης ἐξ ἀλλοδαπῆς ἴσως χρόνου, πρ' αὐτῆ ἀφεθεῖσα, ἐπόρνευσε μὲ ἐν ἀγνοίᾳ· γάμων ἢ οὐκ ἐκρίθησεται. οὐ γὰρ ἀνδρὸς ἀφεθῆναι νομίμου, μήπω τ πρώτου γάμου λυθέντ@. ἀλλὰ πορνείας ἀπόλακτο. κἄλλιον δὲ φησιν εἰ οὕτω μένοιεν. οὐ γὰρ εὔσχημον τ ἀνομαθεῖσθαι τινὸς ἑτέρῳ συμβιοῦν.

Lex.

Νόμος.

Dicit enim lex, in nuptiis non ſolum id quod permiſſum eſt, ſed quod honeſtum eſt conſideramus.

Φησὶ γὰρ ὁ νόμ@. ὅτι ἐν τοῖς γάμοις, εἰ μόνον τ ἐπιτετραμμένον, ἀλλὰ καὶ τ εὐπρεπὲς σκοπούμεν.

In can. autem xlviii. quæ à marito ſuo præter ra-

Εν δὲ τῷ μή'. κανόνι, ἡ καταλειφθεῖσα πρὸς τ οἰκείου ἀνδρὸς

ἀνδρὸς ἀφιλήγως, κατ' ἐμὲ γνώμην φησὶν, οὕτω μένειν A ὀφείλει. εἰπὼν γὰρ ὁ κύριος, ἐάν τις τὴν ἰδίαν καταλείπῃ γυναῖκα, ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι, ἀπέκλεισεν αὐτὴν τὸ πρὸς ἕτερον κοινωνίας. ὁ γὰρ εἰκῇ μὴ ἄνδρα ὑποδυόμενον βλέπει, ὡς μοιχείας αἴτιον, τὴν δὲ ἀνεπίληπτον, ἥτις μοιχαλὶς ἀπὸ τοῦ κυρίου προσαγορεύεται, διὰ τὸ πρὸς ἕτερον κοινωνίαν. ἀλλὰ γὰρ ὅπως ταῦτα θεραπεύεται, ἀκριβέστερον ἐκ τῶν πολιτικῶν μεμαθήκασι νόμων.

Ἀλλὰ καὶ ὁ τὲ ἐν Καρθαγένῃ ρϛ'. νῦν διαλυθέντας τὸ τοῦ γάμου συναφείας, ἢ ἀλλήλοις καταλλάττεσθαι, ἢ οὕτω μένειν διακελεύεται, καὶ τὸ τοῦ κυρίου ἀπόφασιν, ἣν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω· καὶ τὸ ἀποστόλου, δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν. ζήτει καὶ ὃ ιθ'. κεφάλαιον τοῦ Β'. στοιχείου, περὶ τῶν νῦν ἐνόμιζε γάμους βδελυττομένων. B

ΚΕΦ. ιζ.

Οὐ τῶν ἰδίων γυναικῶν χωρίζεσθαι δεῖ τοὺς ἐπισκόπους.

Οἱ τὲ ϛ'. συνόδου θεῖοι πατέρες ἐν τῷ ιβ'. κεφαλαίῳ ἤτοι κανόνι ἀπείρηκαν τοῖς ἀρχιερεῦσι μετὰ τὴν χειροτονίαν, συνοικεῖν ὅλως ταῖς πρὸ τὲ χειροτονίας δεσμοῖς γάμου συναφθείσαις αὐτοῖς γυναιξί· καί φασιν, ὅπως ἂν αὔξησιν τῷ τοῖς ἱεροῖς ἀποστόλοις ἐν τῷ πέμπτῳ νενομοθετημένων κανόνι, τοῦτο διασπίζομεν, ἀλλὰ τὸ δὴ θ' κρεῖττον ὑπάρξαν τὲ ἐκκλησίας προσγματευόμενοι. οἱ μὲν γὰρ θεῖοι ἀπόστολοι ἄρτι τὲ ἐκκλησίας τῇ τῶν Ἰουδαίων παχύτητι, καὶ τῇ Ἑλληνικῇ δεισιδαιμονίᾳ, πολλὰ χαίρειν εἰπούσης, ἔστιν οἷς τῶν πατρώων ἐθῶν, ἐνεδίδοσαν χρῆσθαι. οἵ τε γὰρ τῶν Ἰουδαίων, καὶ οἱ τῶν Ἑλλήνων ἀρχιερεῖς τῶν συνόδων οὐκ ἐχωρίζοντο. ὃ δὴ πάμεσον δὴ χρεῖαί φασι, τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ βίον πρὸς ἀκριβῆ σωφροσύνῃ ἀποδυομένους, οὐχ ὅπως τὲ τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλὰ καὶ τὲ τῶν ἰδίων γυναικῶν ὁμιλίας ἀποδύσασθαι. τοῦτο γὰρ σκανδάλου προφάσιν οὐδὲ λιπαροῖς τοῖς ὑπὸ χεῖρα καταλείπει, καὶ ἀποφέρεται ὃ ἀποστολικόν. ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, καὶ τοῖς ἐξῆς. εἶτα τοῖς μὴ τοῦ κανόνος προσθήσουσιν ὑπερτίμιον ἐπάγουσι τὲ καθαίρεσιν.

Οὐ δεῖ καὶ ἀποκηρῦσαι τὲ χωρισθεῖσαν τοῦ ἐπισκόπου γυναῖκα.

Ἐν δὲ τῷ μή'. κανόνι οἱ αὐτοὶ πατέρες τοῖς κοινοῖς συμφωνίαν διαζυχθεῖσθαι τοῦ μέλλοντος· ὅτι τῶν τὲ ἐπισκοπῆς καθεδεῖσθαι οἰκίαν, συνοικεῖν ὅλως αὐτῷ οὐ μεθιᾶσιν, ἀλλ' εἰς μοναστήριον κελεύουσιν εἰσιέναι, μὴ ὀνήτονον τῆς τὲ ἐπισκόπου καταγωγῆς κεῖμενον. οὐ γὰρ οἷον τε συνεχῶς εἰς ἀλλήλους ὁρᾶσθαι, μὴ ἀναπίπτειν σφισὶ τὴν ἔρωτα τῇ μνήμῃ τὲ προτέρας διαγωγῆς. καὶεῖ δὲ τῆς τὲ ἐπισκόπου προνοίας ἀπολαύειν αὐτοῖς ἀξιοῦσιν, εἰ ἐνδεῶς ἔχουσι εἴη. εἰ γὰρ αὐτῷ δὴ τῷ ἐπισκόπῳ, φαυλίσειν τῶν ἀναλωμάτων, εἰς ἑαυτὸν δαπάνᾶν ὀκνῆν τῆς τῆς ἐπισκοπῆς σὺν ἐφῆται, πολλῷ γ' ἂν ταύτῃ τῶν τῆς ἐκκλησίας δοθήσεται, οἴκοθεν ἐμποιεῖν τοῖς πρὸς ζῆν ἀφορμάς. εἰ δὲ καὶ ὁ βίος αὐτῆς σεμνὸς εἴη, καὶ εἰς τὴν διακονίας βαθμὸν προβιβάζεται. εἰς μοναστήριον δὲ εἰσιέναι κελεύουσιν, ὡς ἀναγκαῖον ὂν ἀπεκείσθαι ταύτῃ. ἐξὸν μὲν γὰρ αὐτῇ πρὸ τῆς χειροτονίας τῷ ἀνδρὸς μὴ διαζυγῆναι· καθεύδοντες καὶ τὲ χειροτονίαν κωλυθῆναι, καὶ τὲ ἀποκαρσιν. ὅτε δὲ γε τὰ τὲ χειροτονίας συνήνεσε, δέον καὶ τῇ ἀποκάρσει τὲ διαζύξιν βεβαιώσασθαι. ἐζήτηται δὲ τὰ πρὸ τούτου, καὶ ὅτι τῆς βασιλείας Ἰσαακίου τῷ Ἀγγέλου τῶν τοῦ πεντάρχων συνεδριαζόντων, τὲ οἰκουμενικοῦ, τὲ Ἀντιοχείας, καὶ τὲ Ἱεροσολύμων, καὶ μητροπολιτῶν ὡσεὶ τεσσεράκοντα,

tionem derelicta est, meâ quidem sententiâ, inquit, ita manere debet. Dominus enim dicens, si quis uxorem suam relinquat, eam mœchari facit, hanc ab alterius viri consortio arcet; non enim fas est maritum crimini obnoxium esse, ut qui adulterii causa sit, eam vero irreprehensam, quæ adultera à Domino vocatur, propter alterius viri commercium. Quænam autem his medicina adhibetur, ex legibus civilibus clarius discès.

Quinetiam Synodi Carthaginensis canon centesimus sextus præcipit, ut qui à conjunctione matrimoniali diverterint, vel inter se reconcilientur, vel ita cælibes maneant, juxta pronuntiatam hanc à Domino sententiam: quos Deus conjunxit, homo non separet: & illam Apostoli: Alligatus es uxori? ne quæras divortium. Quære etiam cap. ix. lit. B. de iis qui nuptias legitimas abominantur.

CAPUT XVII.

Quod Episcopi ab uxoribus suis separari debent.

C DIVINI vi. Syn. Patres in cap. sive can. xii. Pontifices post ordinationem arcent ab earum mulierum contubernio, quæ ante ordinationem matrimonii lege cum eis erant copulatæ, dicentes: Non ut abrogemus ea, quæ S. Apost. can. v. statuerunt, hoc sancimus: sed ut incrementum Ecclesiæ ad statum meliorem procuremus. Etenim illi divini Apostoli, quum recens Ecclesia Judæorum crassitiei, & superstitioni paganorum, longum vale dixisset; nonnullis ut consuetudinibus patrum uteretur, permiserunt. Quippe tam Judæorum, quam paganorum Pontifices, à tori consortibus non separabantur. Verum ut hodie comparatæ res sunt, necessarium statuunt, ut vitam suam Pontifices ad castitatem D accuratam dirigentes, non alienarum modo, sed suarum etiam uxorum consuetudine abstineant. Hoc enim occasionem scandali nullam omnino subditis relinquit, & ipsimet Episcopi laudem illam Apostolicam auferunt: absque offendiculo sitis & Judæis, & Paganis, & Ecclesiæ Dei, &c. Deinde iis, qui hoc canone comprehensa non observant, pœnæ loco abdicationem statuunt.

Quod tonderi etiam debeat mulier ab Episcopo separata.

At in Canone xlviii. iidem Patres separatam communi consensu ab eo, qui ad Episcopatus gubernacula E sessurus est, ut cum ipso in contubernio sit, omnino non permittunt; sed monasterium ingredi jubent, quod ejus in loci vicinia, quo loco degit Episcopus, non situm sit. Quippe fieri non potest, quum sese frequenter intueantur, quin amor in eis per consortii pristini memoriam accendatur. Eo tamen in loco volunt, ut Episcopi providentiæ fructum percipiat, si prematur inopia. Quippe si ultra res necessarias nihil ipsimet Episcopo suam in personam de bonis Episcopatus expendere permittitur; multo minus aliquid huic de bonis Ecclesiæ dabitur, si ex semetipsa victui necessaria habuerit. Quod si vita ejus honesta & gravis sit, etiam ad F Diaconatus gradum evehitur. Cæterum ut monasterium ingrediatur, idcirco præcipiunt: quod excusatione nulla impetrare possit, quin tondeatur. Nam potestatem habebat ante viri ordinationem recusandi divortium; quo facto, tum impediri ordinatio, tum etiam tonsura poterat. Verum postquam ipsamet in ordinationem consensit, necesse est per tonsuram divortium confirmetur. Hac de re tractatum fuit tempore imperii Isaaci Angeli, tribus Patriarchis in Concilio præsentibus, nimirum Universali, & Antiocheno, & Hierosolymitano, præter Metropolitanos fere xl.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

qui decreto ſanciverunt, citra recuſationem tonderi debere mulierem Epiſcopi ordinati, ſynodalibus id literis complectentes & confirmantes. Hinc probatur, nec Sacerdotum uxoribus fas eſſe, ſecundas ut contrahant nuptias.

Hujus autem Syn. can. xxx. expreſsè, inquit, pronunciatur à ſanctis Patribus, de Sacerdotibus & Diaconis barbararum Eccleſiarum, qui pietatis prætextu cum uxoribus ſuis conſenſum inierunt à mutuâ conſuetudine abſtinere. Statuimus, inquiunt, eos non amplius cum illis cohabitare debere; ut ex eo nobis perfectam ſui promiſſi demonſtrationem præbeant. Hoc autem illis conceſſimus propter externum & barbarum eorum morem; & propter eorum in fide imbecillitatem, & non ſatis ſolidam conſtantiam; utque in ſuſcepto continentiæ conſilio corroborentur, longè ab uxoribus ſuis viventes. Cum iis enim cohabitare, ad venereum congreſſionem forſitan incitamento erit.

A οἱ καὶ ἐψηφίσθη, ἀναγκαίτατον ὀφείλειν ἀπέχεσθαι τὴν χειροτονηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου γυναῖκα, συνοδικαῖς γράμμασι ταῦτα συμπεριλαμβάνοντες καὶ κυροῦντες. ἐντεῦθεν δείκνυται, μηδὲ τὰς τῶν ἱερέων γυναῖκας ἀτρέμα εἰ δύνοιντο γαμεῖν.

B Ὁ δὲ γε τοῦτος λ'. ἰδικῶς ἐκφωνηται τοῖς ἁγίοις πατράσι, περὶ τῶν ἐν ταῖς βαρβαρικαῖς ἐκκλησίαις ἱερέων καὶ διακόνων, τῶν προφάσει εὐλαβείας μὴ τῶν οἰκείων δύνασθαι γαμετῶν συμφωνοῦντων τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἀπέχεσθαι. τούτους γὰρ μηκέτι ταύτας συνοικεῖν διακελευόμεθα φάσιν, ὡς ἂν ἡμῖν ἐντεῦθεν ἐντελῆ τὴν ὑποχέσεως πρόφασιν δείξωσι περὶ τοῦτο ἀνεδεδόκαμεν, διὰ τὸ ἀπεξενωμένον αὐτῶν καὶ βάρβαρον ἦθος, καὶ διὰ τὸ περὶ πίστιν ἀπαγὲς, καὶ μὴ πάνυ ἑδραῖον· καὶ ἵνα πρὸς σωφροσύνην μᾶλλον ὑπερρωννύοιντο, πόρρω τῶν πρώην διέχοντες γαμετῶν. τὸ γὰρ αὐτοῖς συνοικεῖν εἰς προξυσμὸν πέφυκε φέρειν τὴν πρὸς αὐτὰς ὁμιλίας.

C

CAPUT XVIII.

Quod Sacerdotes ab uxoribus ſuis abſtinere debent, cum ſacra tractaturi ſunt.

D

Canon Synodi Carthaginenſis tertius, debere dicit eos, qui munus Sacerdotale ſortiti ſint, & ſemper, & in omnibus continentiam, caſtitatem, omnemque aliam virtutem colere; ut puri ad purum accedentes, votorum ſuorum compotes fiant, ipſi mediatores inter Deum & homines ſic conſtituti, ut dum internuntiorum erga Deum munere funguntur, mortalibus eum (quantum ejus fieri poteſt) propitium reddant, & mundo pacem expoſcant. In primis vero invitante ipſos ratione temporis ad ſacrorum tractationem & perceptionem myſteriorum, quum reapſe caſtitatem præſtare debeant, etiam ab uxorum ſuarum conſuetudine ſemet abſtineant.

Hujus autem Syn. can. iv. & xxviii. nec non lxxiii. obſcurè dicti, & ſacratos, qui divina myſteria contrectant, ab uxoribus ſuis abſtinere jubentes, prætextum Latinis dederunt exigendi ab iis qui ordinandi erant, ut à propriis uxoribus recedant. Quod ſi canones iſti ita ſentiant, ipſi potiùs digni ſunt à ſacris canonibus, tum Apoſtolicis tum Synodicis removeri, quòd iis omnino contraria doceant.

E Illud enim clarè admodum evertens canon decimus tertius ſextæ Synodi in capite undecimo præſentis literæ expoſitus, iis qui ita ſentiunt & faciunt ſegregationem intentat. In tempore quidem quo ſacra myſteria contrectantur, ut qui in clerum aſcripti ſunt, ab uxorum ſuarum commercio abſtineant, conveniens & ſanctum eſſe judicat, D. Paulo morem gerens dicenti, Ne fraudetis vos invicem, niſi ex conſenſu fiat, ut orationi & jejunio vacetis, in ſtatis ſcilicet temporibus jejunium intelligens, quando quis Sacramenta participaturus eſt, & intenſam cum ferventibus lachrymis precationem, non autem eam cui indefinenter incumbere juſſi ſumus, orate enim, inquit, ſine intermiſſione. Quin & Judæis F olim mandatum erat, ſacras voces in monte audituris tribus diebus ad uxores ſuas non accedere.

Tertius autem canon ſancti Martyris Dionyſii Epiſcopi Alexandrini, Sacerdotes ſibimetipſis idoneos dat judices, quum ad reverenda ſunt acceſſuri myſteria, ſuis ut ab uxoribus abſtineant, ex communi tamen conſenſu, ſecundum verbum hoc illius magni Pauli: maritus proprium corpus non habet in poteſtate, & quæ ſequuntur.

ΚΕΦ. μ'.

Οτι τὴν ἰδίων γυναικῶν δεῖ τοὺς ἱερωμένους ἐγκρατεύεσθαι, ὅτε τὰ ἅγια μεταχειρίζεσθαι μέλλουσιν.

Ὁ τρίτος τῶν ἐν Καρθαγένῃ συνόδου πέμπων, τοὺς ἱερᾶσθαι λαχόντας φησὶν, ἀεὶ μὲν καὶ ἐν πᾶσιν ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην, καὶ πᾶσάν ἄλλην ἀρετὴν μετέναι δεῖ, ὅπως καθαροὶ τῷ καθαρῷ προσιόντες, τῶν αἰτημάτων ἐπιτυγχάνοιεν, μεσίτας τοῦ θεοῦ χρηματίζοντες καὶ ἀνθρώπων· ὥστε ἀμφιπροσωπούμενοι πρὸς τὸν θεὸν, τούτοις ἐκεῖνον ὡς ἐφικτὸν ἱλεοῦσθαι, καὶ εἰρηνεύειν τῷ κόσμῳ αἰτεῖσθαι. οὐκ ἤκιστα δὲ τὸν καιρὸν καλοῦντος αὐτοὺς, πρὸς τὴν τῶν θείων μεταχείρησίν τε καὶ μετάληψιν μυστηρίων, ἔργῳ παρ' ἑαυτῶν σωφροσύνης δεικνύναι ὀφείλοντας, καὶ τὴν τῶν ἰδίων γυναικῶν ὁμιλίαν ἀπέχεσθαι χρή.

Ὁ γε μὴν δ'. τούτου, καὶ ὁ κη'. πρεσβύτερος καὶ ὁ ογ'. ἀσαφῶς εἰρημένοι, καὶ τοὺς τὰ θεῖα μυστήρια ψηλαφῶντας ἱερωμένους ὀκ τῶν ἰδίων ἐγκρατεύεσθαι συμβίων κελεύοντες, πρόφασιν τοῖς Λατίνοις ἔσχαν τοὺς ἱερωθήσεσθαι μέλλοντας ἐκστρατίαν τῶν ἰδίων χωρίζεσθαι γυναικῶν. εἰ τοίνυν οὕτω δόξης ἔχουσιν οἱ τοιοῦτοι κήρυκες, ἄξιοι ἂν εἶεν μᾶλλον δίκαιοι τῶν ἱερῶν κανόνων χωρίζεσθαι, τῆς τε ἀποστολικῆς καὶ συνοδικῆς, ὡς τἀναντία τούτοις ἄντικρυς δογματίζοντες.

Τοῦτο γὰρ ὀκ πολλοῦ τοῦ κρείττονος ἀναγέπτων, ὁ ὀν τῷ δευτέρῳ κεφ. ῥηθεὶς τῶν ἁγίων τοιχείου ιγ'. τοῦ ς'. συνόδου κανών, ἀφορισμὸν ἐπέθετο τοῖς οὕτω καὶ φρονοῦσι καὶ πράττουσιν. ὃν μέντοι τῷ καιρῷ τῆς τῶν θείων μεταχειρήσεως μυστηρίων, τοὺς τῷ κλήρῳ καταλεγμένους τῆς ὁμιλίας τῶν ἰδίων ἀπέχεσθαι γυναικῶν, καὶ ὅσιόν καθῆκον εἶναι κρίνει καὶ ὅσιον, τῷ θείῳ Παύλῳ πειθόμενον, μὴ ἀποστερεῖτε λέγοντι ἀλλήλους, εἰ μή τι ἂν ὀκ συμφώνου γένηται, ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ καὶ τῇ νηστείᾳ, τὴν ὠρισμένοις δηλαδὴ καιροῖς νηστείαν δηλῶν, ὅτι τις μέλλοι τῶν ἁγιασμάτων μεθέξειν, καὶ τῷ ἐπιτεταμένῳ μετὰ θερμῶν δακρύων προσευχῇ, ἣ μὴ ἢ προσανέχειν ἀδιαλείπτως ἐπιτάττομεθα, ἀδιαλείπτως γάρ φησι προσεύχεσθε. καὶ τοῖς Ἰουδαίοις γὰρ πάλαι ἐπετέτακτο τῶν ὄρει μέλλουσι θείων ἐπαΐειν φωνῶν, δυσὶ τρισὶν ἡμέραις γυναικὶ μὴ προσιέναι.

Ὁ δὲ γ'. τῶν ἱερομάρτυρος Διονυσίου Ἀλεξανδρείας, ἀρχιερῶτας ἑαυτὸν φησὶν αὐτοῖς τοὺς ἱερωμένους διαιτητὰς, ἵνα τοῖς φεισθεῖσι προσιέναι μέλλοιεν μυστηρίοις ἀπέχεσθαι μὲν τῶν ἰδίων γυναικῶν, ἀλλ' ὀκ κρινῆς συμφωνίας καὶ τῷ τοῦ μεγάλου Παύλου φωνῷ, ὅτι ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, καὶ τὰ ἑξῆς.

Ο δὲ

Ο δὲ ε'. καὶ ὁ ιγ'. τῆ Τιμοθέου Αλεξανδρείας, τοὺς Χριστικῶς τῆ νυκτὸς συναφθέντας ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, μθ' ἡμέραν ἀπείργει τῆ ἱερᾶς τελουμένης συνάξεως τῆ θείων κοινωνῆσαι μυστηρίων· μάρτυρίου ἀσφαλὲς πρὸ προβέβηθεῖσθαι τῆ ἀποστόλου ῥῆσιν καὶ ἐξ ἧς προφερόμεθα· μάλιστα γάρ τοι τῆ σαββάτου καὶ κυριακῆς φυλάττεσθαι φησὶ τῆ πρὸς ἄλληλους κοινωνίας, οἷα τελοικαύτα τῆ ἱερᾶς θυσίας τῆ κυρίῳ ἀναφερομένης.

A

Canon autem v. & xiii. Timothei Alexandrini, viros & mulieres qui nocte carnaliter conjuncti sunt, interdiu, dum sacra synaxis celebratur, à sacris mysteriis arcet, firmi testimonii loco prædictum Apostoli sermonem allegans; præcipuè autem Sabbato, inquit, & die Dominico, à mutuo commercio abstinendum est, utpote quod tum sacra oblatio Domino offeratur.

ΚΕΦ. ιθ'.

Περὶ τῆ γυναῖκας συνεισάκτους ἐχόντων Επισκόπων ἢ κληρικῶν.

CAPUT XIX.

De habentibus in contubernio mulieres extraneas Episcopis, aut Clericis.

B

Ο γ'. τῆ πρώτης συνόδου κρίνων, ἐπίσκοπον ἢ τινα τῆ τῆ κλήρου, συνείσακτον ἔχειν γυναῖκα οὐκ οἴεται δεῖν, εἰ μὴ ἄρα μητέρα ἢ ἀδελφὴν ἢ θείαν, ἢ εἴ μόνα πρόσωπα παντὶ ἀμφιβόλου ὑποψίαν. συνεισάκτους δὲ φησι τὰς ἑλομένας συνοικεῖν ἱερεῦσιν ἀζύγοις, τὰς πρὸς τὰς ἀναγκαίας χρείας αὐτοῖς διακονουμένας.

CANON primi Concilii tertius, Episcopum, vel aliquem ex clero, non debere putat in contubernio mulierem extraneam habere: nisi forte matrem, vel sororem, vel amitam, vel eas duntaxat personas, quæ ab omni suspicione liberæ sunt: vocat autem extraneas vel introductitias, quæ cohabitare cum expertibus conjugii Sacerdotibus eligunt, dum in illis operam suam eis exhibent quæ necessarios ad usus spectant.

Τούτου καὶ ὁ ε'. τῆ ς'. συνόδου μεμνημένος κρίνων τοὺς τοιούτους γυναῖκα κεκτῆσθαι ἢ διακονίδα, πάντη ἀπείρηκε, προφάσιν σκανδάλου τούτους μὴ διδόναι προνοούμενος· τῆ δὲ παραβαίνοντι ἐπιφιλονείκησαι τὴν καθαίρεσιν. προσεπάγει δὲ καὶ τοὺς συνούχους πᾶσιν ἓξ ἀνάγκης τοῦτο παραφυλάττεσθαι, τὸν ἐντεῦθεν μέμψιν ὑφορωμένους, εἰ μὴ βούλοιντο, κληρικοὺς μὴ ὄντας, καθαιρεῖσθαι, λαϊκοὺς δὲ, ἀφορίζεσθαι.

C

Hujus rei can. v. Syn. vi. meminit, ubi ejusmodi homines mulierem vel ancillam possidere omninò prohibet; providens nimirum ne scandali occasionem darent: eique qui transgreditur, depositionem intentat. Addit etiam maximè necessarium esse ut hoc ipsum eunuchi servent, reprehensionem exinde reformidantes, si secus voluerint; si enim Clerici fuerint, deponentur, sin Laici segregabuntur.

Ο δὲ ιη'. τῆ ζ'. συνόδου κρίνων, ἀπρεπῶς ἓξ καὶ ἀπόστολον τοὺς τῆ κλήρου ἀξιοῖ, μὴ ὅτι τοῖς πιστοῖς, ἀλλά γε καὶ οἷς οὐδὲν τῆ τῆ εὐσεβείας ἐμέλησε· διό τοι τοῦτο, καὶ ὃς ἰωτακισμῶ διακονίαν ὑπηρέτουσα γυναικὶ δούλη ἢ ἐλευθέρα, ἐν ὑπαυλείῳ ἢ μοναστηρίῳ, ὑπομεῖναι παρεγυάτας, ὑπομένοντα δὲ, καθαιρεῖσθαι. εἰς ἴδιον δὲ ἀπόντα πρόσωπον, ἢ ὑπαυλον ἢ ἡνούμενον, ἔνθα γυναῖκες τὰ τῆ ὑπηρεσίας μετίασιν, οὐχ ὑπὸ τούτων καὶ αὐτὰς, ἀλλ' ὑπ' ἀνδρῶν ὑπηρετεῖσθαι βούλεται, ἐκείνας ἢ ἐν ἑτέρῳ διάγειν τόπῳ, ἕως ἂν ὁ ὑπαυλος ἢ ὁ ἡνούμενος ἐκεῖθεν ὑποχωρήσῃ. εἰ γὰρ εἰς ἀλλότριον πρόσωπον ἢ ξενοδοχεῖον οὕτω καταλύσουσιν, δυσχερὲς οἶμαι τὰ τῆ κανόνος τηρηθῆναι.

D

Canon autem xviii. Syn. vii. omnes qui ex Clero sunt, juxta Apostolum, sine offensione esse jubet, non solum fidelibus, sed & iis quibus religio curæ non est; quare qui ministerium quodcunque mulieri servæ vel liberæ in Episcopio vel monasterio commiserit, puniri jubet, & perseverantem deponi. Utique & Episcopo vel Præfecto in privato suburbano divertenti, ubi mulieres ministeria obeunt, non eas sed viros ministrare vult; & mulieres in alio loco versari donec Episcopus vel Præfectus exinde recesserit. Si enim in alieno suburbano vel publico hospitio divertant, difficile est, ut opinor, ea quæ in Canone continentur observari.

Ο δὲ τῆ ἐν Ἀγκύρᾳ ιθ'. παρθένους γυναῖκας κωλύει συνέρχεσθαί πισιν ὡς ἀδελφοῖς. ὅθι τούτοις ἡ μεγάλη τῆς ἀληθείας σάλπιγξ, ὁ μέγας Βασίλειος, ὑπομολὼ πρός τινα Γρηγόριον πρεσβύτερον πέμψας ὑπομνηστικώτερον τούτου καθάπτεται, τῆ τοιούτῳ προσομείλοντι. πάθεν. ὑπ πρῶτοι γάρ φησιν, οὔτε μόνοι νενομοθετήκαμεν, γυναῖκας ἀνδράσι μὴ συνοικεῖν. ἀλλ' ἀναγνῶσι καὶ ὑξενεχθέντα κανόνα παρὰ τῆ ἁγίων πατέρων ἡμῶν, ἐν τῆ συνόδῳ Νικαίας, ὃς φανερῶς ἀπηγόρευσε, συνεισάκτους μὴ εἶναι. ἀγαμία δὲ ἐν τούτῳ ἔχει τὸ σεμνὸν ἐν τῆ κεχωρίσθαι τῆς μετὰ τῆ γυναικὸς διαγωγῆς. ὡς ἐὰν ἐπαγγελλόμενός τις αὐτὴν τῷ ὀνόματι, ἔργῳ τὰ τῆ γυναικὸς συνοικούντων ποιῇ, δῆλός ἐστι τὸ μὴ τῆ παθείας σεμνὸν ἐν τῆ προσηγορίᾳ διώκων, τὸ δὲ καθ' ἡδονὴν ἀπρεπῶς μὴ ἀφιστάμενος. οὔτε γὰρ τὸ ἑβδομήκοντα ἔτη γεγονότα πείθομαι ἐμπαθῶς γυναικὶ συνοικεῖν, οὔτε ὡς ὑπολαμβάνῃ τινὶ ἀπόπτῳ προφάσει, ὡείσαμεν ἃ καὶ ὡείσαμεν.

E

F

Canon vero xix. Ancyranæ Synodi, mulieres virgines ad quosdam accedere, tanquam fratres, vetat. Secundum hos, magna isthæc tuba veritatis, magnus ille Basilius, ad Gregorium Presbyterum epistola missa, majori cum increpationis vehementia tangit eum, qui huic se vitio dedit. Neque primi nos, inquit, neque soli statuimus, non debere mulieres in virorum esse contubernio: sed promulgatum à sanctis Patribus nostris in Concilio Nicæno canonem legito, qui manifesto prohibuit, ne sint mulieres introductitiæ vel extraneæ. Cælibatus autem dignitas ac veneratio in hoc consistit, ut quis à consortio muliebri separetur. Quippe si quis eum verbo tenus promittens, reapse faciat ea, quæ solent qui mulierum in consortio degunt: manifestum de se præbet indicium, quod virginitatis decus nomine tenus sectetur, verum fæditate voluptatis non abstineat. Non enim equidem septuaginta natum annos lascive mulieri cohabitare crediderim, nec velut alicujus absurdi facinoris admissi causa statuimus id, quod statuimus.

Αλλ' ἐπεὶ ἐδιδάχθημεν ὑπὸ τῆ ἀποστόλου, μὴ πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ, ἢ σκάνδαλον· οἴδαμεν ὅτι ὑπό τινων ὑγιῶς νενόμισται ἄλλοις ἀφορμὴ πρὸς ἁμαρτίαν ὑπάρξει, τούτου ἕνεκα προσεπάξαμεν ἐπιμένοι τῆ διαταγῆ

Sed propterea, quod edocti simus ab Apostolo, non esse fratri offendiculum ponendum, quod ei scandalo sit, & non ignoramus id, quod ab aliquibus recte fiat, aliis occasionem peccandi præbiturum: idcirco præcepimus,

pimus, converſationem ſanctorum Patrum ſectantes, à muliercula debere te ſeparari. Quamobrem ex ædibus tuis eam ejicito, & in monaſterium abdito. Sit ipſa cum virginibus, & tu virorum utere miniſterio: ne nomen Dei propter nos blaſphemetur. Quamdiu vero hæc facies, nihil tibi proderunt illæ myriades, quarum in Epiſtolis mentionem facis; ſed ut homo ſecors morieris, & ſecordiæ tuæ rationem Deo reddes. Quod ſi te minime corrigens, retinere tamen Sacerdotium attentaveris: eris omni populo anathema, quique te recipient, in omni Eccleſia velut abſtenti publicabuntur.

τῷ ἁγίων πατέρων, χωρισθῆναί σε τῆς γυναίου. ἔκβαλε τοίνυν αὐτὴν ἀπὸ τῆς οἰκίας σου, καὶ κατάσκησον αὐτὴν ἐν μοναστηρίῳ. ἔστω σὺν παρθένοις, καὶ σὺ ὑπηρετοῦ τοῖς ἀνδράσιν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι' ἡμᾶς βλασφημῆται. ἕως δ' ἂν ταῦτα ποιῇς, αἱ μυριάδες ἃσπερ οὐ γράφεις διὰ τῆς ἐπιστολῆς, οὐδέν σε ὠφελήσουσι, ἀλλὰ πλουτήσεις ὀργὴν, καὶ δώσεις τῷ κυρίῳ λόγον τῆς σαυτοῦ ἀργίας. ἐὰν δὲ τολμήσῃς, μὴ διορθωσάμενος σαυτὸν, ἀντέχεσθαι τῆς ἱερωσύνης, ἀνάθεμα ἔσῃ πᾶσι τῷ λαῷ, καὶ οἱ δεχόμενοί σε ἀκήρυκτοι πάσῃ ἐκκλησίαν γενήσονται.

Ex hac autem Epiſtolâ colligere licet non oportere ſtatim ſegregari Presbyterum qui cum alienâ muliere cohabitat; ſed ſi poſt promiſſum ab hac ſecedere recuſaverit.

Ἐκ δὲ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης πάρεστι γνῶναι, μὴ δεῖν οὐδὲ ἀφορίζεσθαι τὸν ἀλλοτρίᾳ γυναικὶ συνοικοῦντα πρεσβύτερον, ἀλλ' εἰ μὴ παραινήσαντα ταύτης ἀποστῆναι μὴ βουληθέντα.

Leges.

Epiſcopum nullam omnino mulierem habere, aut cum eâ cohabitare permittimus; quod ſi id demonſtratum fuerit, ex Epiſcopatu ejiciatur.

Νόμοι.

Ἐπίσκοπον μηδεμίαν παντελῶς γυναῖκα ἔχειν ἢ μετ' αὐτῆς συνοικεῖν συγχωροῦμεν· εἰ δ' ἀποδειχθείη τοῦτο, τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβαλλέσθω.

Nullus Clericus uxorem non habens, introductitiam in domo ſuâ habeat, præter matrem, filiam, ſororem, & alias quæ ſuſpectæ non ſunt. Quod ſi hæc non obſervaverit, & bis monitus ab Epiſcopo vel Clericis, eam non ejecerit, aut accuſatus cum eâ inhoneſtè verſari convictus fuerit, deponatur.

Μηθεὶς κληρικὸς γυναῖκα μὴ ἔχων, ἐπείσακτον ἐχέτω ἐν τῇ οἴκῳ αὐτοῦ, πλὴν μητρὸς, καὶ θυγατρὸς, καὶ ἀδελφῆς, καὶ τῶν ἄλλων ἀνυπόπτων. εἰ δὲ μὴ ταῦτα διαφυλάξειε, καὶ δὶς νουθετηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου ἢ τῶν κληρικῶν, μὴ ἐκβάλοι αὐτὴν· ἢ κατηγορηθεὶς ἀποδειχθείη συναπερχομένως ἀσέμνως αὐτῇ, καθαιρείσθω.

Epiſcopus ullam mulierem in contubernio ne habeat; nec mulier, quæ Diaconatus munere fungitur, in viri contubernio ſit.

Ἐπίσκοπος μὴ συνοικείτω οἱᾳδήποτε γυναικί· μηδὲ γυνὴ διακόνου συνοικείτω ἀνδρί.

CAPUT XX.

De iis qui in balneis unà cum fœminis ſe lavant.

ΚΕΦ. κ'.

Περὶ τῶν γυναιξὶ συλλουομένων.

Canon lxxxvii. vi. Synodi, viros in balneis unà cum fœminis ſe lavare, ſut quod & apud gentes condemnatum ſit, omnino prohibet: & Clericis quidem ita facientibus pœnam depoſitionis, Monachis autem vel Laicis ſegregationis decernit.

Ὁ ἑβδομηκοστὸς ἕβδομος κανὼν τῆς ς'. συνόδου, ὃς ἐν βαλανείοις τοὺς ἄνδρας μὴ γυναικῶν λούεσθαι, ὡς καὶ παρὰ τοῖς ἔθνεσιν ὑπὸ κατάγνωσιν γινόμενον, πάντη ἀπείρηκε. καὶ κληρικοῖς μὲν τοῦτο ποιοῦσι, καθαίρεσιν ὁρίζει ὃ ἔστιμον, ἀφορισμὸν δὲ μοναζόντων ἢ λαϊκῶν.

Hic autem canon eſt xxx. Syn. Laodic. ſine pœnis. Si enim qui in tranſitu in mulierem inciderit, magnâ curâ opus habet, ne ratio ejuſdem deſiderio inficiatur, qui eas nudas in balneo viderit, carnalis appetitus inſidias difficulter evitare poterit. Inimicus enim membris noſtris tanquam jaculis adverſos nos ipſos utitur. Deinde annon turpiſſima res eſſet, viros & fœminas ſeſe nudos mutuo conſpicere, & amorem ſibi incendere, & carnis flammas exuſcitare? corpori enim ſufficit ſua malitia, & naturalis motus, & quid opus eſt igni plus materiæ, aut facultati brutali copioſius alimentum ex oculorum pabulo ſuppeditare, ut magis difficulter cohibenda, & ratione potentior evadat? Præterea plurimis occaſionem ſcandali præberemus, qui juſſi ſumus fratri offendiculum non ponere, & ſine offenſione eſſe Judæis & Græcis, & Eccleſiæ Dei. Quin & conjugibus hoc facere non eſt permiſſum. Quamvis enim unum corpus ſint, & ſibi invicem membra, propriis tamen membris abuti non oportet.

Οὗτος δὲ τριακοστός ἐστι τῶν ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, χωρὶς τῆς ἐπιτιμίων. εἰ γὰρ ὁ ἐντυχὼν τῷ ἀρρένων γυναικὶ, πολλῆς δεῖται σπουδῆς, μὴ φθορὰν παραδεχθῆναι τὸν λογισμὸν τῇ περὶ ταύτην ἐπιθυμίᾳ, πόθεν γ' ἂν ὁ γυμνουμένας ταύτας ὁρῶν ἐν βαλανείῳ, δυνηθείη φυλάξασθαι τὴν ἡδονὴν τὴν ἐπιβουλήν. τίς γὰρ ἀλλήλων μέλεσιν ὡς βλεσιν ὁ ἐλεύθερος καθ' ἡμᾶς ζῆται. ἔτ' οὐκ αἰσχρῶν ἐστιν αἴσχιστον, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας ἐπ' ἀλλήλων ὁρᾶσθαι, καὶ ἀναφλέγειν σφίσι τὸ ἔρωτα, καὶ τὴν σαρκὸς ἀνάπτειν τὴν πύρωσιν; ἀρκεῖν γὰρ τῷ σώματι ἡ κακία αὐτῶ, καὶ ἡ φυσικὴ τούτου κίνησις, τί δὲ δεῖ τῇ φλογὶ πλείονος ὕλης, ἢ τῆς ἀπείρου δαψιλεστέρας τροφῆς ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπιάσεως, ἵνα μᾶλλον δυσκαθέκτον ἡμῖν γένηται, καὶ τοῦ λογισμοῦ βεβαιότερον; ἄλλως τε καὶ σκανδάλου τοῖς πολλοῖς ἀφορμὴν ἂν παράσχοιμεν, οἵτινες ἐπεζητήμεθα, μὴ πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ, καὶ ἀπρόσκοποι γίνεσθαι καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ. ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ὁμοζύγοις ἐφεστὸν τοῦτο ποιεῖν. εἰ γὰρ ἓν πεφύκασι σῶμα, καὶ ἀλλήλων μέλη τυγχάνουσιν, ἀλλ' οὖν χρῆσθαι κακῶς ἢ χρὴ τοῖς οἰκείοις μέλεσιν.

ΚΕΦ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΚΕΦ. κά'.

Οὐ γυναῖκα δεῖ προεδρίδας γίνεσθαι.

Ο ια'. ὃν Λαοδικείᾳ κανὼν, σὺν φήμῃ δεῖν, κατά γε τὸ παλαιὸν ἔθος, προεδρίδας γίνεσθαι, καὶ τῆς ἄλλων ὃν ἐκκλησίᾳ προκαθίζεσθαι γυναικῆς, ὡς διδασκάλου τάξιν πρὸς αὐτὰς ἐπεχούσας. σιωπᾶν γὰρ ὁ λόγος καὶ διδάσκεσθαι, οὐχὶ διδάσκειν, ἡνίκα σιωπᾶσαι ἐπέταξε γυναιξίν. ἐξαίρων τὸ λόγου, τὰς ὃν ταῖς τῆς γυναικῆς μοναστηρίοις τῆς λοιπῶν προϊσταμένας· ἡ γὰρ, ἑνὸς σώματος τρόπον, ὃν διαφόρων μελῶν ἁρμονὴ διὰ τὴν σύμπνοιαν, καὶ πρὸς θεὸν τῆς λοιπῶν ὑποταγὴν, κεφαλὴν ταύτας δίδωσι χώραν. B

ΚΕΦ. κβ'.

Οὐ γυναῖκας δεῖ εἰσέρχεσθαι εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον.

Ο μδ'. ὃν Λαοδικείᾳ συνόδου κανὼν, εἰσπεπτῶν ἦν γυναικὶ τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, τῆς ἀτόπων ἡγεῖται· εἰ καὶ περὶ τῶν λαϊκῶν ἀνειμένον καὶ ταύτης, εἰ γοῦν λαϊκοῖς ἀνδράσι τοῦτο ἀπείρηται, πολλοῦ γε δεῖ γυναιξίν. ἐκβέβληνται δ' ὡς φασί τινες διὰ τὴν τῆς ἐμμήνων ἀποφαίρετον ῥύσιν. ζήτει καὶ τὸ ια'. κεφάλαιον τοῦ πρώτου στοιχείου, καὶ τὸ ς'. κεφ. τοῦ Β. στοιχείου. C

ΚΕΦ. κγ'.

Οτι γυναῖκας δεῖ ἐν ἐκκλησίᾳ σιγᾶν.

Ο ό'. ὃν ς'. συνόδου κανὼν, σιγὴν ἀσκεῖν τὰς γυναῖκας ἐπιτάττει, καὶ διὰ τοῦ μεγάλου Παύλου φωνεῖ, ὅτι ἐν τῇ τῆς λειτουργίας μόνον καιρῷ, ἀλλά γε καὶ ἐπὶ πάσης τῆς πιστῶν συνελεύσεως. εἰ δέ τι μαθεῖν ἐθέλουσι, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν. τοῦτο δὲ καὶ τοῖς Ἰουδαίων ἀρμόδιον ἔδοξε, φησὶ γάρ τις D

Γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.

ΚΕΦ. κδ'.

Οτι οὐ δεῖ γυναῖκας ἀνδράσι συνομιλεῖν, οὐδὲ ἀνδρικῷ στολῇ ἐνδύεσθαι.

Ο ιγ'. ὃν Γαγγρᾶ συνόδου κανὼν, οὐδὲ τῆς γυναικῆς ἀνεπιτιμήτους εἶασεν, ὅσαι διὰ νομιζομένην ἄσκησιν, ἀντὶ τῆς αἰδοῦς γυναικὶ στολῆς, ἀνδρῶον ἔνδυμα ἐνεδύσαντο, ἀλλὰ καὶ ταύτας τῷ ἀναθέματι ὑπέβαλε. ἕκαστος γάρ φησι, ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ μενέτω. ἴσμεν δὴ τὰς διὰ ἄσκησιν ἀληθῆ, καὶ ἃ καθ' ὑπόκρισιν τοῦτο ὑποδυόμενα δόγμα, ὅσαι ἀσκητικοὺς ἀγῶνας διήνυσαν, καὶ τοῦ ἄκρου τῆς ἀρετῆς ἐπελάβοντο. ζήτει καὶ ἐν τῷ γ'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου κανὼν. ξβ'. τῆς ς'. συνόδου. E

ΚΕΦ. κέ'.

Οτι γυναῖκα τῷ λικῷ, ὄχι ἀναλήψει τὰς νενομισμένας νηστείας τηρεῖν. F

Ο ή'. κανὼν τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, τῷ πενθοῦντι γυναῖκα καὶ τῷ ποσαρκησάντι τοῦ πάσχα μὴ φυλάττειν τῷ νενομισμένῳ νηστείαν κελεύει, ἀλλὰ καὶ οἴνου μεταλαμβάνειν, καὶ μετρίοις βρώμασιν ὁπόσοις δύναμις ἑαυτὸν ἀνακλᾶσθαι· ἡ γὰρ νηστεία διὰ καθίλυσιν τοῦ σώματος ὑπενοήθη· τοῦτο δὲ ἀσθενοῦς ἦν, οὐ δεῖται παιδαγωγίας, ἀλλὰ βοηθείας, εἰς τὸ ῥωσθῆναί τε, καὶ τὸν προτέραν σωματικὴν δύναμιν.

CAPUT XXI.

Quod mulieres seniores seu Præsidentes fieri non oporteat.

CANON xi. Syn. Laodic. non oportere censet mulieres seniores fieri, & aliis mulieribus in Ecclesiâ præsidere, quasi Doctoris locum obtinentes. Verbum enim sacrum, omnibus ex æquo mulieres silentium agere, & discere, non autem docere jussit. Excipio hic eas quæ in mulierum monasteriis reliquis præsunt; diversorum enim membrorum, velut unius corporis, compages, propter conspirationem mutuam, & reliquarum sub Deo subjectionem, ipsis capitis locum dat.

CAPUT XXII.

Quod mulieres ad sacrum altare introire non oporteat.

CANON xliv. Syn. Laodic. absurdum ducit ut mulier ad sacrum altare introeat; quamvis id olim iis permissum erat. Si enim viris Laicis hoc vetitum sit, multò magis mulieribus. Ejiciuntur autem, ut nonnulli dicunt, propter involuntarium menstruorum fluxum. Quære etiam xi. cap. præsentis literæ, & vi. cap. lit. B.

CAPUT XXIII.

Quod mulieres in Ecclesiâ silere oporteat.

CANON lxx. Syn. vi. mulieres silentium agere jubet, juxta magni Pauli vocem, non solum in ministerii tempore, sed in omni fidelium conventu. Quod si quicquam discere voluerint, maritos suos domi interrogent. Hoc etiam iis qui sunt extra Ecclesiam conveniens visum est. Dicit enim Poeta nescio quis,

Mulieres ornat silentium.

CAPUT XXIV.

Quod mulieres cum viris commercium habere, & vestes viriles induere non oporteat.

CANON xiii. Syn. Gangr. mulieres non impunitas præteriit, quæ propter eam, quæ existimatur, exercitationem, pro consueto muliebri indumento, vestem virilem induerunt, sed eas anathemate ferit. Unusquisque enim, inquit, in eo ordine quo vocatus est, permaneat. Scimus autem mulieres propter veram & non simulatam exercitationem vestem hujusmodi induentes, quot cursus asceticos peregerunt, virtutis fastigium assequutæ. Quære etiam in iii. cap. literæ E. can. lxii. Syn. vi.

CAPUT XXV.

Quod puerpera ad stata jejunia observanda non tenetur.

CANON viii. Timothei Alexandrini puerperam in Paschæ Quadragesima, statum jejunium non observare jubet; sed vini participem esse, & modicis cibis, quantum ferre poterit, sese reficere. Jejunium enim ad humiliationem corporis excogitatum est; quod cum infirmum est, non disciplinâ indiget, sed auxilio, ut convalescat & priores vires recuperet.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

CAPUT XXVI.

De eo qui uxorem dæmone obſeſſam habet.

TIMOTHEUS Alexandrin. in can. xiv. qui inquit, uxore ſuâ dæmone obſeſſâ ita ut ferreos compedes geſtet, cum continenter vivere nequeat, ab eâ ſolvi & aliam ducere voluerit, iſte, puto, adulterii notam non effugiet. Verum circa ea, quorum certam ſcientiam non habeo, tacere ſatius duxi.

Lex.

Ex Novellâ autem Imperatoris Leonis Philoſophi marito conceſſum eſt, cum muliere, quæ perpetuâ inſaniâ laborat, matrimonium ſolvere, & alteri conjungi: eadem vero Novella maritum per triennium expectare jubet, & intra illud cum muliere furioſâ conjugium non ſolvere; mulierem autem à marito ſuo furioſo non ſeparari, antequam quinquennium exactum ſit. Idem etiam Novella Imperatoris Nicephori Botaniati ſtatuit: quamvis inſania, inquit lex, matrimonium impedit, non tamen rectè contractum diſſolvit.

CAPUT XXVII.

De mulieribus menſtruatis, ſive, quæ fluxum patiuntur.

Quære cap. xvi. literæ A.

CAPUT XXVIII.

De mulieribus pharmaca ad abortionem ciendam ſumentibus.

CANON xci. Syn. vi. homicidii pœnas luere jubet mulieres quæ vel accipiunt vel aliis præbent pharmaca ad abortionem ciendam. Aliquæ enim clam cum viris coeuntes, & concipientes, metu ne fornicatio detegatur, à parentibus fortè vel Dominis, medicamenti deleterii potu fœtus corrumpere ſtudent, vel ventres ſuos pondere premunt, ut mortui ex matrice excidant. Et non ſolum illos, ſed & ſeipſos aliquando interimunt.

Canon autem xxi. Syn. Ancyranæ, quamvis inquit, antiqua definitio, eas quæ medicamenta fœtum necantia, uſque ad obitum à communione abigit, nos tamen humanitate uſi decennii tempus ad pœnitentiam iis ſufficere decernimus.

Quin & ii. magni Baſilii can. eandem decennii menſuram ejuſmodi mulieribus decernit, & medicinam non ex tempore ſed modo pœnitentiæ fidam judicat. Quoniam autem Lex Moſaica, cum fœtus nondum efformatus abortivus erat, mulctam pecuniariam impoſuit, cum vero formatus excideret, vitâ mulctavit, mori jubens eum qui mulierem verberaſſet; factâ hujus legis mentione, nos, inquit ſanctus, nullum diſcrimen ſtatuimus, ſive formata ſint ſive informia quæ ejiciuntur; non enim mulctam pecuniariam imponimus, ſed homicidii eam quæ id patravit condemnamus, tùm ob fœtum corruptum, tùm ob mulierem è quâ is ejectus eſt; ſiquidem cum fœtu ipſam quoque interire aliquando

ΚΕΦ. κς'.

Περὶ τῆ γυναῖκα ἔχοντος δαιμονῶσαν.

Ο μὲν Τιμόθεος Αλεξανδρείας, ἐν τῷ ιδ'. κανόνι, ὅς τις φησὶ, δαιμονώσης τὴ γυναικὸς ὡς μὴ δεσμὰ περικεῖσθαι ζώπλῳ σιδηρῷ πεποιημένα, σωφρόνως μὴ δυναμένος ἔχειν, ταύτης μὲν διαζυγίων, ἐπέραν δ' ἀγάγεσθαι βουληθείη, οὐκ ὡς οἴμαι γραφὴν μοιχείας ὑ διαπέφευξε. πλὴν ἐν οἷς οὐκ οἶδα βεβαίως εἰπεῖν, ἄμεινον ἡγοῦμαι σιωπᾶν.

Νόμος.

Ἐκ δὲ τῆ νεαρᾶς τῶ βασιλέως Λέοντος τῆ σοφοῦ, δέδοται τῷ ἀνδρὶ, διὰ νόσον μανίαν νοσούσης τὴ γυναικὸς, λύειν τὸν γάμον, καὶ ἑτέρᾳ συναπτεσθαι· πλὴν τὴ μὲν ἄνδρα ὅπη τριετίαν διαφαρτερεῖν αὐτὴ κελεύει, ἐν ὄντος ταύτης μὴ διαλύειν πλὴ μὲτ' τῆ μανείσης γυναικὸς αὐτῶ συζυγίαν· πλὴ δὲ γυναῖκα μὴ διαζεύγνυσθαι τῆ μανέντος ἀνδρὸς αὐτῆς, εἰ μὴ προέλθοι πενταετία. τοῦτο δὲ ἡ τῶ βασιλέως Νικηφόρου τῆ Βοτανιάτου νομοθετεῖ νεαρᾷ. εἰ δὲ ὁ νόμος φησὶ, μανία ἐμποδίζει τὸν γάμον, ὑ μὴν διαλύει τὸν καλῶς συναφθέντα.

ΚΕΦ. κζ'.

Περὶ τῆ γυναικὸς τῆ ἐν ἀφέδρῳ, ἤτοι τῆ οὐσῶν ἐν ῥύσει.

Ζήτει ὅ ις'. κεφάλαιον τῶ Α. στοιχείου.

ΚΕΦ. κη'.

Περὶ τῆ γυναικὸς τῆς ὃ ἀμβλώσας φάρμακα διδομένων.

Ο κα'. τῆ ς'. συνόδου κανὼν, φόνου δίκας ὑπέχειν κελεύει, ὅσαι τῷ γυναικεῖ ἢ δέχονται ἢ ἄλλαις ὀρέγουσι τὸ ἀμβλῶσαι φάρμακα. λάθρα γοῦν τινὲς ἀνδράσι μιγνύμεναι, ἐν συλλαμβάνουσαι, δέει τῆ μὴ ἀλῶναι πορνείας, γονοῦσιν ἴσως ἢ δεσπόταις, τῇ τῆ δηλητηρίου πόσει τὰ ἔμβρυα φθείρειν ὑπιδυόμεναι, ἢ καὶ βάρει τὰς κοιλίας πιέζουσιν, ὥστε νεκρὰ τὰ μητρὸς ἐκπεσεῖν. ἐν ἑ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὰς ἐνίοτε φονοκτονοῦσιν.

Ο δὲ κα'. τῆ ἐν Ἀγκύρᾳ, εἰ καὶ ὁ παλαιὸς, φησὶν, ὅρος μέχρις ἐξόδου τῆς κοινωνίας ἐξέωσε τὰς δεομένας τὰ φθόρια, ἀλλ' ἡμεῖς φιλανθρωπότερόν τι ποιοῦντες, δεκαετῆ χρόνον ὠρίσαμεν ἀρκεῖν αὐταῖς εἰς μετάνοιαν.

Αλλὰ καὶ ὁ β'. τῆ μεγάλου Βασιλείου, ὃ μέτρον τῆτα τῆς δεκαετίας, ταῖς τοιαύταις ὁρίζεται· καὶ πλὴ θεραπείαν ὑ τῷ χρόνῳ μᾶλλον ἢ τῷ ὕδατι πιστεύει τῆς μετανοίας. ἐπεὶ δ' ὁ Μωσαϊκὸς νόμος, ὅτι μὲν οὐκ ἐξεικονισμένον τὸ ἔμβρυον ἔκβλωτο, εἰς χρήματα ἐζημίου, ἐξεικονισμένου δ' ἐκκόπτοντος, εἰς ψυχὴν κατεδίκαζε, δοκεῖ κελεύειν καὶ πλὴ γυναῖκα παιδεύεται· τοῦτο μανθάνει ὁ ἅγιος, διαφορὰν φησὶν ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν, εἴτε μεμορφωμένα, εἴτ' ἄμορφα ἀμόρφωτά εἰσι τὰ ἀποβαλλόμενα· ὑ γὰρ εἰς χρήματα ζημιοῦμεν, ἀλλὰ φόνου κρίνομεν πλὴ τοῦτο ποιήσασαν, διά τε πλὴ τῆ ἐμβρύου φθορὰν, καὶ αὐτῆς δὲ τῆς ἀποβολῆς· ἐπεὶ συμβαίνει γάρ ἔνδ' ὅτε τῷ ἐμβρύῳ καὶ ταύτῃ συμφθείρεσθαι.

ρεσθαι. Ὃ γοῦν σπέρμα τῇ μήτρᾳ καταβαλλόμενον πρῶτον μὲν ἐξαιματοῦται, ἔπειτα εἰς ἀμόρφωτον πήγνυται σάρκα, εἶθ' οὕτως ἐξανηρίζεται καὶ διατυποῦται εἰς μέλη καὶ μόρια.

Αλλ' ἐν μὲν τῷ τέλει τοῦ ὀλδόου κεφάλαιος, καὶ αἱ διδοῦσαι, φησὶ, καὶ αἱ δεχόμεναι τὰ ἐμβρυοκτόνα φλεγμονὴν ἐν τοῖς ἑκουσίοις φονεύσιν καταλογίζονται. ἐνταῦθα δὲ ὅ τοῦ ἀκουσίου φόνου ὀφθὲν ἄξιον τοῦτο δεκαετίαν ὑποπίπτει ταύτην· οἶμαι ἴσως ὅτι μήπω γεγονέναι ὃ κωφορούμενον ἐν φύσει, καὶ ὅ μὴ ἐκ διαθέσεως ἀπηνοῦς μελετηθῆναι τὸν φόνον, ἀλλὰ δι' αἰσχύνην ἢ φόβον ἀγνῶν, γονέων τυχὸν, ἢ δεσπότου, ἢ ἄλλου τινὸς κίνδυνον ἀπειλοῦντος.

A contingat. Semen igitur in matricem injectum primùm in sanguinem vertitur, deinde in carnem informem concrescit, tùm in membra & partes hominis effigiatur & formatur.

In fine autem viii. can. & quæ dant, & quæ accipiunt medicamenta fœtum perimentia voluntariis homicidis adnumerantur. Hic vero pœnitentiæ decennium, pœnam nimirum cædis involuntariæ, ejusmodi mulieribus imponit. Puto, quod fœtus in utero in rerum naturâ non sit, & quod non inhumanitèr affecta mortem molita sit, sed propter pudorem vel metum non illiberalem, parentum forte, vel domini, vel alicujus alterius periculum minitantis.

Νόμοι.

Η βοτάνη ἐκτρώσεως φονικαίως ἐξορίζεται.

Η δὲ νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ἄδειαν δίδωσι τῷ ἀνδρὶ διαλῦσαι τὸν μετ' ἐκ γυναικὸς αὐτοῦ γάμον, ἐξεμπίπτες ἀμβλωσκούσης τὸν ἐκείνου σπορέα.

Leges.

Quæ datâ operâ abortierit, in temporale exilium datur.

Novella autem Imperatoris Leonis sapientis viro facultatem dat matrimonium cum muliere divellendi, quæ datâ opera semen suum abortivum facit.

Ο πόμα δεδωκὼς ἀμβλωθρίδιον, ἀπελὴς μὲν ὢν, μεταλλίζεται, τίμιος δὲ ὢν ἐξορίζεται μετὰ μερικῆς δημεύσεως. ἐσχάτη δὲ τιμωρία ἐπάγεται, ἐάν τις ἀπέθανεν ἐκ τούτου, καὶ εἰ χωρὶς δόλου ὃ ἀμβλωθρίδιον δέδωκεν.

Qui abortionis poculum dederit, si vilis sit, in metallum damnatur, si honestus, amissâ parte bonorum relegatur. Siquis vero inde enectus fuerit, summum supplicium infligitur, idque licet citra dolum abortionis medicamentum datum sit.

ΚΕΦ. κθ'.

Περὶ γυναικὸς τὸ ἀμελῶς ἐχούσης περὶ τὸ κύημα, ἢ ἐκτιθεμένης.

Ο λγ'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανών, ἔτι δὲ καὶ ὁ νβ'. τῷ κῷ τῷ ὁδὸν κινήσασθαι, εἰ γε πρὸν σῶσαι καταφθείρασε τὸ κύημα, φόνου δίκας ὑπέχειν οἴεται δεῖν, κἂν εἷς ἕτερος ἀνελόμενος, καὶ φιλανθρώπως χρησάμενος τῷ ζῆν αὐτὸ κεχάρισται, αὐτὴν σκληρὰν καὶ ἀπηνῆ λογισμῷ χρησαμένην, ἐκ πορνείας ἴσως ἢ μοιχείας τοῦτο σπουδηφίαι, καὶ τῷ ἁμαρτίαν ταύτην πειρᾶσθαι συγκρύψαι. εἰ δὲ διὰ τὴν ἀπορίαν τῶν τρεφομένων, ἢ τὴν ἔνδειαν τῶν ἀναλισκόντων, ἢ αἰσχύνην ἀγομένη, ἢ τῷ φεύγειν πολεμίους κρυπτομένη, καὶ τὰ βρέφους κλαυθμηρίζομένου κινδυνεύουσα μιανθῆναι, ἑαυτῇ ἅμα καὶ ὃ πρὸν οὐκ ἤρκεσε σῶσαι πράσασθαι, συγγνωστὴ μᾶλλον ἢ μήτηρ τῆς ἐπηρείας.

Ex δὲ τούτου καὶ περὶ τῶν ἐκτιθεμένων τὰ οἰκεῖα βρέφη πρὸς ταῖς εἰσόδοις τῶν ἱερῶν λόγος πολλάκις ὅτι τῶν ἱερέων συνόδου γέγονε· καὶ ἤρεσεν ὡς φονευτρίας ταύτας κολάζεσθαι, κἂν ἕτερος ἀνέληται, καὶ ὑπομελησάμενος ζωογονήσῃ.

De muliere quæ fœtum negligit, aut exponit.

Canon xxxiii. mag. Basilii necnon lii. eam quæ in viâ parit, si fœtum, cum eundem servare posset, neglexerit, homicidii pœnas luere oportere censet, quamvis alius eum sustulerit, & humaniter affectus vivum conservaverit, dum mater brutaliter [& inhumaniter affecta est, ex fornicatione forsan concipiens, & peccatum suum hoc pacto celare studens. Quod si, propter inimicorum periculum, vel necessariorum defectum, vel quod captiva ducta sit, vel, ut hostes fugiat, latuerit, & periculum sit ne infantis ejulatu prodatur, sese simul & infantem servare non potuerit, mater damni veniam consequetur.

Hinc etiam de iis qui infantes suos in templorum aditibus exponunt, in sacrâ Synodo sæpius disceptatum fuit; & placuit, eas ut homicidas puniri, etsi alius infantes suscipiat, & cum curâ educat.

Νόμος.

Φονεύει δὲ τὸ κτεινόμενον, ὁ μόνον ὁ πνίγων, ἀλλὰ καὶ ὁ ῥίπτων, καὶ ὁ μὴ τρέφων, καὶ ὁ ἐν δημοσίοις τόποις ἐκτιθέμενος ὅτι ἐλεημοσύνῃ, ἣν αὐτὸς οὐκ ἔχει.

Lex.

Occidit fœtum, non solum qui suffocat, sed etiam qui abjicit, & non nutrit; & qui in locis publicis exponit ad misericordiam quam ipse non habet.

ΚΕΦ. λ'.

Περὶ τῶν γυναῖκας παρθένους βιαζομένων.

Ο τῶν ἁγίων ἀποστόλων ξζ'. κανὼν, τὸν βιασάμενον παρθένον ἀμνήστευτον, ἀφορίζεσθαι ἀξιοῖ. (γὰρ τοι μεμνηστευμένῃ τις ἀνδρὶ μὴ οὐχὶ καὶ ὡς μοιχὸν τιμωρεῖσθαι δεῖν;) ἔχειν δὲ ταύτην καὶ μὴ ἐκβάλλειν, εἰ καὶ τῷ πενεστάτων ὢσα τυγχάνει, καὶ τῷ ἐκείνου μὴ σεσοφίσται γένει.

CAPUT XXIX.

De muliere quæ fœtum negligit, aut exponit.

Canon xxxiii. mag. Basilii necnon lii. eam quæ in viâ parit, si fœtum, cum eundem servare posset, neglexerit, homicidii pœnas luere oportere censet, quamvis alius eum sustulerit, & humaniter affectus vivum conservaverit, dum mater brutaliter [& inhumaniter affecta est, ex fornicatione forsan concipiens, & peccatum suum hoc pacto celare studens. Quod si, propter inimicorum periculum, vel necessariorum defectum, vel quod captiva ducta sit, vel, ut hostes fugiat, latuerit, & periculum sit ne infantis ejulatu prodatur, sese simul & infantem servare non potuerit, mater damni veniam consequetur.

Lex.

Occidit fœtum, non solum qui suffocat, sed etiam qui abjicit, & non nutrit; & qui in locis publicis exponit ad misericordiam quam ipse non habet.

CAPUT XXX.

De iis qui Virgines stuprant.

Canon lxvii. S. Apost. Eum qui virginem non desponsam stuprat, segregari jubet (desponsam enim qui stuprat, quis dicet eum non ut adulterum puniendum esse?) eamque habere, & non abjicere, quamvis pauperrima sit & illius genere indigna.

Lex

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Lex.

Dicit enim Lex, eum qui cum continente muliere rem habet, cogi oportet eam in matrimonii ſocietatem accipere.

Canon igitur, ut videtur, propter vim quidem ſegregari eum qui peccavit, propter Virginis autem ſalutem cogi ipſum ei legitimè conjungi, decernit.

Verum in actione de vi, legem ita ſtatuere non B oſtenſum eſt.

Leges.

Dicit enim, qui puellæ vim affert, eamque conſtuprat, nares ei abſcindantur, & tertiam partem ſuarum facultatum puellæ det.

Qui cum Virgine puellâ coiit, ipſâ quidem volente, parentibus autem ignorantibus, poſtquam res cognita fuerit, ſi eam quidem in uxorem accipere voluerit, & parentes conſentiant, fiat contractus. Quod ſi C alterius perſonæ parentes id non probent, ſi dives ſit ſtuprator, violatæ puellæ det unam auri libram, ſin autem egentior, ſuarum facultatum dimidium; verum ſi in extremâ paupertate ſit, verberatus & tonſus exterminetur.

Quinquennii tempus fornicationis crimini præfinitum, locum non habet in ſtupro per vim facto; indefinitè enim movetur, quando vel publicè vel per vim peccatur.

Νόμος.

Φησὶ γὰρ ὁ νόμος, ⊛ μὴ σώφρονϑ παλακεύόμενον γυναικὸς, ἀναγκάζεσθαι δεῖ καὶ εἰς γάμου κοινωνίαν λαμβάνειν αὐτόν.

Ὡς ἔοικε τοίνυν καὶ ὁ κανὼν ὑπὲρ μὲν τῆ βίας, ἀφορίζεσθαι ⊛ πλημμελήσαντα ὁπωσοῦν, ἁπλῶς δὲ γε τῆ παρθένου τὴν σωτηρίαν, ἀναγκάζεσθαι καὶ νομίμως αὐτῆ συναφθῆναι.

Οὐ μὴν ἐν τῆ περὶ βίας ἀγωγῆ, οὕτω διατίζων ὁ νόμϑ δείκνυται.

Νόμοι.

Φησὶ γὰρ ὁ βιασάμενος κόρην, καὶ φθείρας αὐτὴν, ῥινοκοπείσθω, διδοὺς αὐτῆ καὶ ϑ τρίτον τῆ ὑπαρχόντων αὐτϑ.

Ο παρθένῳ κόρῃ μιγνύμενϑ, ἐκείνης μὲν συγκατάθεσει, ἀγνοούντων δὲ τῶν γονέων, τῆ συμβάσεως διαγινωσκομένης, εἰ μὲν θέλοι λαβεῖν αὐτὴν εἰς γυναῖκα, καὶ συναινοῦσι καὶ οἱ γονῆς, γινέσθω ϑ συναλλαγμα. εἰ δ᾽ ἢ ἑνὸς ἑκατέρου οἱ γονῆς τοῦτο μὴ καταδέχονται, εἰ μὲν δύπορός ἐστιν ὁ φθορεὺς, τῆ φθαρείσῃ κόρῃ διδότω λίτραν μίαν χρυσίου· εἰ δ᾽ ἐνδεὴς, ϑ ἥμισυ τῆ ὑπαρχόντων αὐτϑ· εἰ δ᾽ πάμπαν ἄποροις, τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος ἐξοριζέσθω.

Ο ὡρισμένος εἰς κατηγορίαν τῆ μιγνύειας χρόνος τῆς πενταετίας, οὐκ ἔχει χώραν ὅπου τῆς καϑ᾽ βίαν γενομένης φθορᾶς, ἀορίστως γὰρ κινᾶται, ὅπου καὶ δημοσίᾳ ἢ βίᾳ πλημμελᾶται.

D

CAPUT XXXI.

De Maleficiis.

Quære caput i. literæ M.

ΚΕΦ. λα΄.

Περὶ γοητείας.

Ζήτει ϑ α΄. κεφ. τῆ Μ. στοιχείου.

E

ΑΡΧΗ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Δ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ δαιμονιώντων ἢ δαίμοσιν ὑποκρινομένων.

Ο οβ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, τὸν δαιμονῶντα μὴ τε κληρικὸν ὑπάρχειν γίνεσθαι, μήτ' εὐχῆς τοῖς πιστοῖς κοινωνεῖν· ἀπαλλάξαντα δὲ τελέως τὸν δαίμονος, καὶ εἰς κλῆρον προβαίνειν, εἴ γε καὶ τὰ τοῦ βίου συμβαίνει τῷ ἀξιώματι· ἐπεί τοι γε τὸν ἐκ διαλειμμάτων νοσοῦντα συγκαταλεγῆναι τῷ κλήρῳ οὐχ ὅσιον, ἵνα μὴ τῷ καιρῷ τῆς μανίας αὐτοῦ, καὶ τὰ τῆς ἱερωσύνης ὑβρίζηται, καὶ τὸ θεῖον ἀπαξιωθῇ βλασφημῆται. πῶς γὰρ οἷόν τε τὸ καθαρὸν τῆς ἱερωσύνης φῶς ψυχῇ πονηρίαν ἐξάγιστον αἰσθομένῃ τῆς πονηρᾶς δυνάμεως σύστασιν, διὰ τὸ πρὸς τὰ φαῦλα ῥοπὴν καὶ σαφῆ δῆπου δοκεῖν μέγιστον οὐδ' ἂν εἰς νοῦν ἔχων πιστεύσειεν. ἡ γὰρ εἰλικρινὴς τῶν ἀκαθάρτων παθῶν ψυχὴ, καὶ τῇ ἀσεβοσύνῃ τῶν ἀλαστόρων χαίρουσα πραγμάτων, φοβερὰ τῇ πονηρᾷ τῶν δαιμόνων εἶναι πιστεύεται φάλαγξι. ἄλλως τε, καὶ λογισμοῦ καὶ φρονήσεως ἔρημον. ὃν ὁ δαιμονῶν, καὶ φαῦλα τινὰ καὶ ἄσεμνα διαπραττόμενος, καὶ δαιμονιώδεις φωνὰς προϊέμενος, καὶ λαὸν συνταράττειν, καὶ τὸ ὂν τῷ νεῷ ψαλμῳδίαν ἀχρεοῦν ἐμελλεν.

Ο γ'. τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, ὃς μὴ διηνεκῶς, ἀλλ' ἐκ διαλείμματος, τὸν μανίαν νοσοῦντα, μεταλαμβάνειν ἐφίησι τῶν ἁγιασμάτων, εἴπερ ἐν ᾧ σωφρονεῖν δοκεῖ καιρῷ, μὴ διασύρῃ τὰ θεῖα, καὶ βλασφημῇ τὸ μυστήριον, μὴ ᾗ κατὰ τῆς πίστεως φθέγγηται· οἷα καὶ ὁ Ἰούδας ἔδρασεν, ἐκκαλυψας ἃ ἐδιδάχθη τοῖς Ἰουδαίοις, οἷς τοῖς νομικοῖς διαπτοῶν, καὶ τῷ διδασκάλῳ ὡς ἀνθρώπῳ ψιλῷ προσιεὶς, καὶ οὐ θεῷ.

Ο ιδ'. εἴ τις φησὶ, μὴ ὑγιᾶ καὶ λογισμὸν ὡς ἀληθῶς κεκτημένος, ἑαυτὸν διεχειρίσατο, καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ προσφορᾶς, καὶ τῆς εἰωθυίας εὐχῆς ἀξιούσθω· πρέπειν γὰρ καὶ τῆς νενομισμένης ἕξεως τὸν γε τοιοῦτον οὐ χρή.

Ο ξ'. τῆς ς'. συνόδου, τοὺς δαιμονᾶν ὑποκρινομένους, καὶ ζώντων φαυλότητι, διὰ τὸ πρὸς κέρδος ὁρᾶν, τὰ ἐκείνων σχηματιζομένους, ὑπομάθοιεν πονεῖσθαι δικαίοι, καὶ πόνοις ὑποβάλλεσθαι, οἷοις ἂν ἀληθῶς δαιμονῶντες ὑποβληθεῖεν πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς τοῦ δαίμονος ἐνεργείας. ὃν γὰρ ὑπὸ θεῷ ζῆν ἐλόμενον, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἠμελημένα πραγμάτων, πῶς ἁπλαῖ καὶ τοῖς θείοις παρέσι βάσιμον ἔδει; μὴ μὴ τοι πῶς ὑπόκινδυνον καὶ πολλοῖς αἰτίαν αἱρεῖσθαι σκανδάλου. πολλῆς γὰρ νήψεως τοῖς τοιούτοις χρεία κατέστηκεν, ὡς τις φησὶ τῶν ἁγίων, μήπως ἐμπαίζειν ὑπομένωσιν ἑαυτοῖς καταλήξωσιν, εἴ γε καὶ ὀρθῷ λογισμῷ πῶς ὁδὸν ταύτην εἵλοντο.

Ζήτει καὶ ὃν τῷ α'. κεφαλαίῳ τοῦ Β. στοιχείου, κανόνα μέ. τὸν ὃν Καρθαγ. συνόδου. τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας β'. καὶ δ'. καὶ ὃν τῷ ιβ'. κεφαλαίῳ τοῦ Α. στοιχείου. καὶ ὃν τῷ ιβ'. κεφαλαίῳ τοῦ Ε. στοιχείου, κανόνα πγ'. τὸν Καρθαγ. συνόδου, καὶ ὃ κς'. κεφάλαιον τοῦ Γ. στοιχείου.

INITIUM LITERÆ Δ.

CAPUT I.

De iis qui à Dæmone corripiuntur, & qui se à Dæmone correptos esse simulant.

CANON sanctorum Apostolorum lxxix. Eum qui dæmonem habet, neque Clericum fieri, neque cum Fidelibus unà precari jubet; (à Dæmone autem omnino liberatum etiam ad Clerum provehi, si modo vita ejus dignitati conveniat:) quippe nefas est, ut qui per dilucida intervalla insanit, clero adnumeretur, ne furoris tempore sacerdotium contumeliâ afficiatur, & numen planè blasphemetur. Quomodo enim pura sacerdotii lux homini credetur, in quo malæ potestatis tenebræ impuræ habitant, propter ejus ad malum inclinationem? Neque enim quisquam, qui sapit, putri vasi unguentum committet. Etenim anima, quæ ab impuris perturbationibus liberatur, & in honestate bonorum operum exultat, improbo Dæmonum phalangi metuenda esse creditur. Quin & Dæmoniacus, siquidem ratione & intellectu privatur, mala aliqua & inhonesta perpetrans, & voces Dæmoniacas emittens, populum conturbabit, & divinum in templo officium impediet.

Tertius autem Theophili Alexandrini canon, eum qui non perpetuò sed per intervalla insaniâ laborat, Sacramentorum participem esse sinit, si eo tempore, quo sanæ mentis esse videtur, in sacra non invehitur, nec mysterium blasphemat, nec contra fidem loquitur; quemadmodum fecit Judas, qui, quæ à Domino doctus est, Judæis revelavit, iis, quæ facta erant, fidem non dans, & magistro suo ut homini vulgari & non tanquam Deo, mentem adhibens.

Ejusdem vero canon xiv. Si quis, inquit, reverà non sanæ mentis, sibi mortem suâ manu consciverit, oblatione pro se & solitâ oratione dignus habeatur; talem enim facultate legitimâ privari non oportet.

Porro lx. canon Syn. vi. Eos qui se à Dæmone correptos esse simulant, & morum improbitate, lucro sc. inhiantes, eorum figuram & habitum simulatè præ se ferunt, omnimodo puniendos esse decernit, & ejusmodi laboribus & asperitatibus exercendos, quibus subjiciuntur ii, qui verè à Dæmone correpti sunt, ut à Dæmonis operatione liberentur. Eum enim, qui cum Deo vivere voluerit res mundanas contemptui habens, viam errori non obnoxiam, & in quâ Divini Patres institerunt, eligere oportuit, non autem eam, quæ scandali occasio evadat. Etenim multâ iis curâ opus est, uti inquit sanctus quidam, ne dum simulari aggrediuntur, in sui illusionem desinant, quamvis rectâ cum ratione hanc viam elegerint.

Quæras etiam in cap. i. lit. B. can. xlv. Synodi Carthaginensis; & Timothei Alexandrini can. ii. & iv. & in xii. cap. lit. A. & in xii. cap. lit. E. can. lxxxiii. Syn. Carthaginensis; & xxv. cap. lit. Γ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT II.

De Creditoribus, & Mutuo, & Pignoribus.

Leges.

UXOR circa dotem prioribus mariti Creditoribus præferatur; non autem iis præfertur circa donationem ante nuptias.

Uxor circa dotem debito fiſcali præfertur, niſi antiquius fuerit. B

Vetat conſtitutio maritum rerum dotalium alienationem, vel hypothecam facere; immo quamvis uxor iis quæ facta ſunt conſentiat; ne naturæ fœmineæ debilitas rerum ſuarum deperditionem cauſet. Quod ſi uxor maritum res ſuas oppignorantem videns, ſtatim ſilentium agat, tanquam eum qui cum marito contractum facit, fallere voluerit, tunc non adjuvatur. Edictum enim uxoribus deceptis opitulatur, non autem fraudulentis.

C

Si propter mariti obligationem uxor ſe alieni contractûs vinculo injecerit, eumque per propriam ſubſtantiam obligatione liberare voluerit, & rei curam geſſerit, ſi pollicita non ſolverit, depoſitum vindicare nequit, perfectæ ſcilicet ætatis exiſtens.

Si qua uxor in cautione mutui marito ſuo conſenſum det facultates ſuas ſubſcribere, vel ſeipſam obliget, nihil ejuſmodi valet, obtinetve; ſive ſemel, ſive ſæpius idem in eâ re fiat; ſive privatum, ſive publicum fuerit debitum; ſed eodem modo ſe habet, acſi D nullatenus ſcriptum fuerit: niſi apertè probetur, quod pecuniæ in privatos uxoris uſus commodatæ fuerint.

Creditor qui prolationes ſuas inficiatus eſt, ſummam quæ iis continetur, poſtquam convictus fuerit, debitori duplam rationibus initis refundat.

Fructus ex pignore percepti in ſortem imputantur, & ſi ſufficiant ad totum debitum, ſolvitur actio, & pignus redditur. Quod ſi fructus debitum ſuperent, ſuperflui redduntur. E

Fructus fundi cómputantur in ſortem, non ſolum quos creditor percepit, verum etiam quos percipere potuit. Quod ſi agrum deteriorem effecerit, etiam hoc nomine convenitur.

Si Creditor non culpâ ſuâ pignus perdiderit, non tenetur. Sed ei incumbit neceſſitas probandi id ſe perdidiſſe; quippe caſus fortuiti non periculo ſunt creditoris, ſed poteſt is re fortuito amiſſâ ſummam ſibi debitam repoſcere. Quod ſi contrahentibus placuerit, ut pignorum jactura debitorem liberaret, illud valet. F

ΚΕΦ. β'.

Περὶ δημευτῶν, καὶ δημοσίου, καὶ ἐνεχύρων.

Νόμοι.

Η γυνὴ προτιμᾶται περὶ τῆς προικὸς τῶν προτέρων δανειστῶν τοῦ ἀνδρός. ὑποτιμᾶται δὲ τούτων περὶ τοῦ χάμου δωρεάν.

Η γυνὴ προτιμᾶται περὶ τῆς προικὸς τοῦ δημοσίου χρέους, ἐὰν μή που προηγμένεστερον ὑπῆρξεν.

Απαγορεύει ἡ διάταξις τῷ ἀνδρὶ ἐκποίησιν ποιεῖσθαι καὶ ὑποθήκην τῶν προικιμαίων πραγμάτων· εἰ καὶ τῆς γυναικὸς συναινέσει, ἵνα μὴ τῆς γυναικείας φύσεως τὸ ἀσθενὲς, ἀπώλειαν τοῖς αὐτῆς πράγμασιν ἐμποιήσῃ. εἰ δὲ ἡ γυνὴ ὁρῶσα τὸν ἄνδρα τὰ ἴδια ὑποτιθέμενον, ἐσιώπησεν ὑπόπτως, ὡς ἀπατῆσαι βουλομένη καὶ συναλλάσσοντα τῷ ἀνδρὶ, τότε οὐ βοηθεῖται· τοῖς γὰρ ἀπατωμέναις γυναιξὶ βοηθεῖ τὸ δίκαιον, οὐ ταῖς πανούργοις.

Ἐὰν δολῷ τοῦ ἀνδρὸς ἐνοχλῶ παρενέβαλεν ἑαυτὴν ἡ γυνὴ τῷ δεσμῷ τοῦ ἀλλοτρίου συναλλάγματος, καὶ λάβῃ τὴν ἰδίαν ὑποστάσεως τοῦτον ἀπαλλαξαι βούλεται τὴν ἐνοχὴν, καὶ ἐμελέτησεν, εἰ μὴ ὑποχρεωθῇ ἡ καταβαλεῖν, διεκδικεῖν τὸ καταβληθὲν οὐ δύναται, δηλονότι τῆς ἐντολῆς οὔσης.

Εἴ τις γυνὴ ἐν δημοσιακῷ γραμματίῳ συναινέσῃ τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ ὑποχρέωσιν καὶ τοῦ οἰκείου ἀξιοῦσθαι, ἢ καὶ ἑαυτὴν ἐνοχοποιήσει, ἐσθὶν τοιοῦτον ἰσχύει ἢ κρατεῖ, κἂν τε πολλάκις τοιοῦτον ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ πράγματος γένηται, εἴτε ἰδικὸν εἴτε δημόσιον εἴη τὸ χρέος, ἀλλ' οὕτως ἔχει ὡς ἂν οὐ μηδὲ γεγραμμένον ᾖ, εἰ μὴ φανερῶς ἀποδειχθείη, ὅτι τὰ χρήματα εἰς ἰδίαν αὐτῆς τὴν γυναικὸς χρείαν ἐδανείσθη.

Ο δανειστὴς τὰς οἰκείας ἀρνησάμενος ἀποδείξεις, διπλάσιον τὸ ἀφαιρεθὲν αὐτῆς ποσὸν ἐλεγχόμενος καταλογιζέσθω τῷ χρεώστῃ.

Οἱ ἐκ τοῦ ἐνεχύρου ληφθέντες καρποὶ ψηφίζονται εἰς τὸ χρέος· καὶ ἐὰν ἱκανοὶ γένωνται πρὸς τὸ ὅλον χρέος, λύεται ἡ ἀγωγὴ, καὶ ἀποδίδοται τὸ ἐνέχυρον. εἰ δὲ καὶ πλείονές εἰσι τοῦ χρέους οἱ καρποὶ, ἀποδίδονται οἱ περιττεύοντες.

Οἱ καρποὶ τοῦ ἀγροῦ ψηφίζονται εἰς τὸ χρέος, οὐ μόνον ὡς ἔλαβεν ὁ δανειστὴς, ἀλλὰ καὶ οὓς ἠδύνατο λαβεῖν. εἰ δὲ καὶ ἔλαφε καὶ ἀγρὸν, ἐνάγεται καὶ περὶ τούτου.

Ἐὰν ὁ δανειστὴς μὴ διὰ ἰδίαν αἰτίαν ἀπολέσῃ τὸ ἐνέχυρον, οὐκ ἐγκαλεῖται. χρὴ δὲ αὐτὸν ἀποδεῖξαι, ὅτι ἀπόλεσε· τὰ γὰρ τυχηρὰ οὐ κινδυνεύεται τῷ δανειστῇ, ἀλλὰ δύναται καὶ τύχῃ ἀπολέσαι τὸ πρᾶγμα, ἀπαιτεῖν τὸ αὐτῷ χρεωστούμενον. εἰ δὲ μεταξὺ τῆς συναλλαττόντων ἦρεσεν, ἵνα ἡ ἀπώλεια τῆς ἐνεχύρου ἐλευθερώσῃ τὸν χρεώστην, τοῦτο ἰσχύει.

ΚΕΦ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ Διαθήκης.

Ο μ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, Ὃν ἴδιόν τινα κεκτημένον φροὶ τ χειροτονίας ἐπίσκοπον, κελεύει δεῖν τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, καὶ μὴ τοῖς τ ἐκκλησίας μεγνυμένας, ἵν' ἐξουσίαν ἔχῃ τελευτῶν, οἷς βούλεται καὶ ὡς βούλεται ταῦτα καταλιπεῖν, ὀρθοδόξοις μέν τοι Χριστιανοῖς· καὶ μὴ φροφάσει τ τ ἐκκλησίας φραγμάτων ἀπόλλυσθαι τὰ τ ἐπισκόπου, γυναῖκα καὶ παῖδας ἐὰν ὅτι κεκτημένου ἢ συγγενεῖς ἢ οἰκέτας. δίκαιον γὰρ φροὶ Θεὸν καὶ ἀνθρώπους, μήτε τὸν ἐκκλησίαν ζημιοῦσθαι ἀγνοίᾳ τῶν τ ἐπισκόπου φραγμάτων, μήτε Ὃν ἐπίσκοπον ἢ τοὺς αὐτοῦ συγγενεῖς, φροφάσει τῶν τ ἐκκλησίας, ζημίαν ὑπομένειν, βάρει χρεῶν ἴσως ὑποκειμένης, καὶ εἰς φράγματα τούτους ἐμπίπτοντας, τῷ αὐτῷ ἀβελτερωθῆναι θανάτῳ. εἰ μὴ γὰρ δῆλα ποιήσαντο, τά τε φροὶ τ χειροτονίας, καὶ τὰ μετ' ταύτην αὐτῷ προσελθόντα ἐξ αἰτίας ὑποφορᾶς, ὁ μετ' αὐτὸν χειροτονηθεὶς τῷ αὐτῷ πόνων ἀνθέξεται, ἀναδεδεγμένος πόνους καὶ τὸν τῶν χρεῶν ἔκπτωσιν.

Ο ξ λε'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, οἱ εἰς ἐπισκοπὴν φησι, προελθόντες ἢ κλῆρον, καὶ προὶ τούτου μὲν ἀπορίᾳ καὶ πενίᾳ συζήσαντες, εὐπορήσαντες δὲ μετὰ τοῦτο, ὥστε καὶ ἀγροὺς ἑαυτοῖς περιάθαι, καὶ χωρία· ἐπεὶ δοκοῦσιν ἐκ τῶν τ φραγμάτων ταῦτα τῆς ἐκκλησίας κτήσαθαι, ὀφείλουσι μὴ ἑτέροις, ἀλλὰ τῇ ἐκκλησίᾳ ταῦτα καταλιπεῖν, ἢ τῆς ἱεροσυλίας γραφῇ φυλαττόμενοι. εἰ δ' κ τ δωρεάν, ἢ συγγενῶν κληρονομίαν, καὶ μὴ καθ' ὁντιναοῦν ἕτερον τρόπον, εἰς ἀναῤῥύσεις τυχὸν αἰχμαλώτων, ἢ νεῶν οἰκοδομάς, ἔστιν ἃ προσεκτήσθαι, δεῖ καὶ τούτων τὴν ἐκκλησίαν μερίτιν ποιήσαθαι· εἰ δ' οὖν, οὐκ ἄξιοι τῆς ἱερατικῆς τιμῆς κριθήσονται. κ τῷ ἐπισκόπων δὲ τοῦτο κρατήσει μάλιστα, ἐπεὶ φθὴ ὕπεσι τρόπος αὐτοῖς ἴσως ἕτερος δι' ὃν κτήσονται προφάσεις, ὅτι μὴ μόνος ὁ ἀπὸ τῶν τῆς ἐπισκοπῆς δικαίων. ζήτει καὶ ἐν τῷ β'. κεφαλαίῳ τ Α. στοιχείου τῆς συνόδου ταύτης κανόνας κβ'. καὶ πα'.

Νόμος.

Η δὲ ρλα'. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ, Ἀπαγορεύομεν φησὶ τοῖς ἁπλουστάτοις ἐπισκόποις, τὰ μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῖς οἱῳδήποτε τρόπῳ προελθόντα πράγματα, κινητὰ, ἢ ἀκίνητα, ἢ αὐτοκίνητα, εἰς ἰδίους συγγενεῖς, ἢ εἰς ἄλλους οἱῳδήποτε τρόπῳ μεταφέρειν, ἀλλὰ δαπανᾶν αὐτὰ εἰς λύσιν αἰχμαλώτων, καὶ πτωχῶν ἀποτροφὴν, καὶ εἰς ἄλλας εὐσεβεῖς αἰτίας, ὑπὲρ τ συμφέροντος τῆς ἰδίας ἐκκλησίας· τὰ γὰρ μετὰ τὴν αὐτῶν τελευτὴν ὑπ' τούτων προσεπιδίδοντα, ἢ κατ' αὐτοὺς ἐκκλησία οἰκειοῦται. ἄδειαν δ' ἔχουσιν ἐκποιεῖν, ἃ προὶ τῆς ἐπισκοπῆς ἐκτήκατο ἀποδεικνῦσι, καὶ ὅσα μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν εἰς αὐτοὺς ἀπὸ συγγενῶν προσῆλθεν, οὓς ἐξ ἀβελτέρου μέχρι τετάρτου βαθμοῦ ἀβελτέρους διώνανται. ταῦτα δὲ κρατεῖ καὶ ὅτι τῶν ἄλλων δίκαιον τῶν σεβασμίων μόνων. ἐὰν δ' ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς οἱουδήποτε βαθμοῦ ἄνευ διαθήκης, ἢ νομίμων δοκῶν πολυτέκνῳ, ἢ τούτων δωρεᾷ προσκεκρούσθαι τῇ ἐκκλησίᾳ ὀφείλοντας.

Νόμοι περὶ διαθήκης.

Διαθήκη ἐστὶ δικαία βούλησις ὧν ἂν τις θέλῃ μετὰ θάνατον αὐτὸς τὸν διάκτησιν γενέσθαι.

Ο διαθέμενος ὀφείλει ὑγιοῦν, οὐ μὲν καὶ τὸ σῶμα ἐρρῶσθαι.

CAPUT III.

De Teſtamento.

SANCTORUM Apoſtolorum xl. Canon, Epiſcopum, qui ante ordinationem bona privata poſſidet, ea palam facere jubet, & non cum bonis Eccleſiaſticis commiſcere; ut ſit in poteſtate ejus morientis quibus vult, & ut vult, relinquere, orthodoxis tamen Chriſtianis; ne rerum Eccleſiaſticarum occaſione res Epiſcopi deperdantur, qui nonnunquam uxorem habet & liberos, vel cognatos, vel famulos. Eſt enim juſtum apud Deum & homines, ut nec Eccleſia damnum patiatur, propter rerum Epiſcopi ignorationem, nec Epiſcopus, vel ejus cognati bonorum Eccleſiæ prætextu, quæ forſan debitorum ponderi ſubjicitur, damnum ſuſtineant, & in negotia & lites incidentes mortem ejus contumeliâ afficiant. Niſi enim manifeſtas faciet res, ſuas quæ ante ordinationem, & quæ poſt ordinationem ei legitimè devenerunt, Epiſcopus qui proximè ordinatur, res ejus omnes apprehendet, debitorum ejus ſolutionem omnino ſuſcipiens.

Canon autem xxxv. Synodi Carthaginenſis, Qui ad Epiſcopatum, inquit, vel clerum promoti ſunt, & cum antèa inopes & indigentes vixerint, poſtea divites evadunt, ut agros & prædia ſibi emant; quoniam ex bonis Eccleſiæ ea acquiſiviſſe videntur, non aliis ſed Eccleſiæ hæc relinquere debent ſacrilegii crimen evitantes. Quod ſi ex donatione, vel cognatorum hæreditate, & non alio aliquo modo, ad captivorum ſcilicet redemptionem, vel templorum ædificationem, bona aliqua acquiſiverint, horum etiam partem Eccleſiæ conſecrare oportet; ſi ſecus fecerint, honore Eccleſiaſtico indigni judicabuntur. Hoc autem contra Epiſcopos potiſſimum valebit, quia nullus eſt iis alius forſan modus quo res acquirant, præterquam ex Juribus Epiſcopatûs. Quæras etiam in ii. cap. lit. A. hujus Synodi canones xxii. & lxxxi.

Lex.

Juſtiniani autem Novella cxxxi. Interdicimus, inquit, ſanctiſſimis Epiſcopis ne res, quæ ad eos poſt Epiſcopatum quomodocunque pervenerint, mobiles, vel immobiles, vel ſeſe moventes, in cognatos ſuos vel alios quoquo modo transferant; ſed eaſdem in captivorum redemptionem, vel egentium pabulum, vel in alios pios uſus pro Eccleſiæ ſuæ commodo expendant; quæ enim ex iis poſt ipſorum mortem ſuperſunt, Eccleſia, quam tenebant, vendicat. Ea autem alienandi poteſtatem habent quæ ante Epiſcopatum probantur habuiſſe, & quæ poſt Epiſcopatum ad eos à cognatis devoluta ſunt, quibus ab inteſtato uſque ad quartum gradum ſuccedere poſſunt. Hæc etiam valent & in aliis monaſteriorum venerabilium rectoribus. Quod ſi Epiſcopus vel Clericus cujuſcunque gradus ſine teſtamento vel legitimis ſucceſſoribus moriatur, eorum ſucceſſio Eccleſiæ, in quâ conſtituti fuerint, addicitur.

Leges de Teſtamento.

Teſtamentum eſt juſta voluntatis ſententia de iis quæ quis poſt mortem ſuam fieri velit.

In eo qui teſtatur, integritas mentis, non corporis ſanitas exigitur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Maſculus qui annum decimum quartum complevit teſtamentum facere poteſt, fœmina vero quæ duodecimum.

Ο ἄῤῥην πληρώσας τὰ ιδ'. ἔτη διατίθεται· ἡ δὲ θήλεια τὰ ιβ'.

Si pater vel mater in matrimonium dent filiam vel filium, & eum mori contingat, teſtamentum faciendi poteſtatem non habet, ſive dos ſit, ſive donatio ante nuptias, dum parentes adhuc ſuperſunt; quod ſi altera eorum pars moriatur, in mortui bona teſtatur.

Εἀν πατὴρ ἢ μήτηρ, εἰς γάμον ἐκδῶσι παῖδα θήλειαν ἢ ἄῤῥενα, καὶ συμβῇ πλουτᾶν τὸν παῖδα, ἐκεῖνος ἔχει ἐξουσίαν διατίθεσθαι, εἴτε προῖξ ἔστιν, εἴτε ἀπόδοσιν, ἐπὶ τῶν γονέων ζώντων. εἰ δὲ ἓν μέρος ἐξ αὐτῶν ἐπλεύσησεν, εἰς ὃ τοῦ θανόντος διατίθεται.

Neque filius-familias teſtatur, nec impubes, nec furioſus, nec prodigus; mutus autem & ſurdus aliquando teſtari poſſunt.

B

Οὔτε ὑπεξούσιος διατίθεται, οὔτε ἄνηβος, οὔτε μαινόμενος, οὔτε ἄσωτος· ἄλαλος δὲ καὶ κωφὸς ἔστιν ὅτε διατίθενται.

Prius teſtamentum à poſteriori perfecto reſcinditur.

Η προγενεστέρα διαθήκη ἀναιρεῖται ὑπὸ τῆς μεταγενεστέρας πλείας ὔσης.

Teſtamentum elapſo decennio ne abrogetur, niſi alia perfecta facta ſit, vel in ſcriptis vel citra ſcripturam, contrariam teſtantis voluntatem indicans, in præſentia ſeptem vel quinque teſtium.

Μὴ ἀναιρείσθω τῇ δεκαετίας παρόδῳ ἡ διαθήκη· εἰ μὴ ἄρα πλείας γνωμόλης ἑτέρας ἐγγράφου, ἢ ἀγράφου, ἐναντίαν γνώμην τῆς διατιθεμένου δηλούσης, ὅτι ἑπτὰ ἢ πέντε μαρτύρων.

Si Teſtator moriens ſe nihil aliud poſſidere juraverit præter ea quæ in teſtamento diſpoſuit, non licet hæredi qualicunque inquiſitionem facere, & ſervum per tormenta examinare, vel à teſtibus, qui in teſtamento reperiuntur, juramentum exigere; ſed invitus Teſtatoris juramento fidem habeat, ſi modo non deprehenſus ſit circa eandem rem aliter atque aliter jurare.

C

Τελευτῶντος τοῦ διατιθεμένου, καὶ ἐπομνύντος μηδὲν ἄλλο κεκτῆσθαι, εἰ μὴ ἅπερ ἐν τῇ διαθήκῃ ἐκτίθεται, ἐᾶν ἔχει ἄδειαν οἱοσδήποτε κληρονόμος ἐρευνᾶν καὶ βάσανον δούλων ποιεῖσθαι, ἢ ὅρκους ἀπαιτεῖσθαι τοὺς συμβρέθοντας ἐν τῇ αὐτῇ καταγραφῇ μάρτυρας. ἀλλὰ καὶ μὴ βουλόμενος πειθαναγκάζω τῇ τοῦ πλουτήσαντος ἐξουσίᾳ, δηλονότι μὴ φανερωθέντος τοῦ διατιθεμένου ἄλλως καὶ ἄλλως ὀμνύειν ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ πράγματος.

Teſtamentum citra ſcripturam conditur, cum coram ſeptem teſtibus unà conſtitutis Teſtator ſuam voluntatem declarat: quod ſi eo in loco, in quo quiſquam citra ſcripturam teſtatur, ſeptem teſtes non inveniantur, voluntatem ſuam coram quinque teſtibus & non paucioribus notam facere poteſt.

D

Ἄγραφος συνίσταται διαθήκη, ὅταν ἑπτὰ μαρτύρων ἅμα διεσταμένων, τότε αὐτὸς ὁ διατιθέμενος φανερώσῃ βούλησιν. εἰ δὲ ἐν ᾧ τις ἀγράφως διατίθεται τόπῳ, ἑπτὰ οὐκ εὑρίσκονται, δύναται καὶ ὑπὸ πέντε μαρτύρων οὐκ ἔλαττον, τότε οἰκείαν φανερὰν ποιεῖν βούλησιν.

Qui Teſtamentum ſcribit rectè in eo teſtis ſit.

Ο γραφεὺς τῆς διαθήκης καλὸς ἐν αὐτῇ μάρτυρος.

Teſtamentum ſeptem teſtes habere debet, Codicillus autem quinque. Qui vero in pugnâ vulneratus eſt, & dum in viâ iter facit à morte non procul abeſt, non ſolum coram tribus perſonis teſtari poteſt, ſed etiam coram duobus propter incidentem circumſtantiam.

Η διαθήκη ἑπτὰ μάρτυρας ἔχειν ὀφείλει· ὁ δὲ κωδίκελλος ε'. ὁ μήτοι ἐν πολέμῳ πληγείς, καὶ ἐν ὁδῷ πορευόμενος, καὶ πρὸς ὀλίγον ἔζησεν, οὐ μόνον ὅτι πρὸς διαθήκῃ διώναται ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ ὅτι δύο πρὸς τούτοις διὰ τὸ συμβάντος πρόσωπον.

Novella autem Imperatoris Leonis ſapientis, Sancimus, inquit, ut in omni regione & civitate etiam ab imperitis teſtamenta confirmentur, dummodo mores teſtium fidem mereantur. Quin & numerum non ſolum ad quinque contrahimus, ſed iis in locis in quibus raros fide dignos prodire conſtat, tres quoque admitti, & teſtimonium illorum non reprobari volumus. Quære etiam xxxviii. cap. lit. K. & leges in xvi. cap. lit. M.

E

Η δὲ νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ, διατίζομέν φησιν, ἐν πάσῃ χώρᾳ καὶ πόλει, καὶ ὑπ' ἀμαθῶν κυροῦσθαι τὰς διαθήκας, εἰ μόνον ὁ τρόπος ὁ ἀξιόπιστον οἱ μάρτυρες ἀποφέρονται· καὶ τὸν ἀριθμὸν δὲ, οὐ μόνον ἄχρι τῶν πέντε παραιτούμεθα, ἀλλ' ἐν τόποις ἐν οἷς ὡς εἰκὸς συμβαίνειν σπάνιν ἀνδρῶν εἰς μαρτυρίαν ἀξίων εἶναι, καὶ μέχρι τριῶν φθάνοντα ὃ ἀναπόδεκτον ἔχειν, καὶ εἰ ἀπιστίας κρείττων τῶν μαρτυρίαν. ζήτει καὶ ὃ λη'. κεφ. τοῦ Κ. στοιχείου, καὶ ὃ τοῦ ις'. κεφ. τοῦ Μ. στοιχείου νόμους.

CAPUT IV.

De Diaconis.

F

Canon xiv. Syn. vi. nec non xv. Ætates ordinandorum definientes, Presbyterum annorum triginta eſſe decernunt, etiamſi vita ejus dignitati abundè conveniat; ad exemplar enim originale & Servatoris noſtri œconomiam reſpicere oportet, qui triceſimo anno baptizatus, ſtatim docere cœpit: Diaconum autem viginti quinque annorum eſſe, Diaconiſſam xl. Subdiaconum non pauciores agere quam xx. eum vero qui ante prædictos annos ordinatur, omnimode deponi jubent.

Eoſdem etiam pro Diaconi ætate annos can. xvi.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ διακόνων.

Ο ιδ'. τοῦ ς'. συνόδου κανὼν προστάττει καὶ ὁ ιε'. τὰς ἡλικίας ὁρίζοντες τοῦ χειροτονουμένου, ὃν μὲν πρεσβύτερον ἐπὶ τριάκοντα ἔτη λ'. εἰ καὶ ὁ βίος ἐκ φιλοσοφίας συμβαίνει τῷ ἀξιώματι· πρὸς γὰρ ἀρχέτυπον ἐβαδίζησε τὸν τοῦ σωτῆρος χρὴ βλέπειν οἰκονομίαν, ὃς τριακοντούτης βαπτισάμενος, εὐθὺς ἤρξατο διδάσκειν ἀπήρξατο. ὃν δὲ διάκονον ε'. ἔτη καὶ κ'. μ'. ἢ τὸν διάκονον. ὃν δὲ ὑποδιάκονον μὴ ἐλαττόνως ἔχειν τοῦ κ'. τὸν γε μὴν πρὸ τοῦ ῥηθέντων χειροτονηθέντα χρόνων, ἀφειδῶς καθαιρεῖσθαι κελεύουσιν.

Τοὺς αὐτοὺς τῆς ἡλικίας τοῦ διακόνου χρόνους, καὶ ὁ ις'. κανὼν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

κήμων τ ἐν Καρθαγ. συνόδου ὁρίζεται· τ δὲ Διακόνου, ὁ ιέ. τ δ'. συνόδου. ζήτει τὰ περὶ τῶν Διακόνων γυναικῶν ἀκριβέστερον ἐν δ ια'. κεφαλαίῳ τ Γ. στοιχείου.

A Syn. Carthag. definit. Diaconissæ vero can. xv. Syn. quartæ. Quæras plenius de Diaconissis in cap. undec. literæ Γ.

Καὶ ὁ μὲν τ ἐν Νεοκαισαρείᾳ ιέ. τῇ ὁμωνυμίᾳ τῶν ἐν ταῖς πράξεσιν ἑπτὰ Διακόνων καθυπαχθεὶς, μὴ πλείονας εἶ) τῶν ζ'. Διακόνων ἐτύπωσεν· εἰ καὶ ταῖς μείζοσι τῶν πόλεων δ πάλαι ἐκκλησίαν ἔχον ἅμα συναμιλλᾶται.

Porro can. xv. Syn. Neocæsariensis homonymiâ septem in Actibus Diaconorum persuasus, non plures esse septem Diaconis decrevit, quamvis civitas quæ Ecclesiam habet maximorum urbium æmula fuerit.

Ὁ δὲ τ ς'. συνόδου ις'. Β τὸν τῶν Διαγράφων κήμονα, καὶ τὰ ῥητὰ τ βίβλου τῶν πράξεων ἐξηγούμενος, καὶ Β τὸν γλῶτταν ἀφέλκων χρυσοῦν, τῶν ῥητῶν τὸν Διάνοιαν πάντας μᾶλλον ἀκριβέστερον ἀναπτύσσοντα, δείκνυσι, μὴ Διακόνους λέγειν ἐνταῦθα τὸν θείαν γραφὴν, τοὺς δὲ τοῖς θείοις Διακονουμένους μυστηρίοις, οὐδέπω γὰρ ἦσαν, ἤτε Ἐπίσκοποι, οὔτε Πρεσβύτεροι, οὔτε μὴν Διάκονοι, πλὴν μόνων τῶν Ἀποστόλων· ἀλλ' οἷς ἔμελλεν, ὅπως πρέφοιντο οἱ περὶ τοὺς ἀποστόλους ἀφοριζόμενοι καὶ πιστεύοντες· ὡς καὶ εἰς τύπον ἡμῖν γεγονέναι τ περὶ τοὺς δεομένους σπουδῆς τε καὶ μεταδόσεως.

Canon autem xvi. Syn. vi. canonem præsentem corrigens, & quæ in libro Actuum dicta sunt interpretans, & Chrysostomum, qui verborum sensum exactissimè explicat, adducens, ostendit sacram Scripturam illic Diaconos dicere, non eos qui divinis mysteriis ministrant, nondum enim erant Episcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi, sed soli Apostoli, verum eos qui hominibus amplectendæ fidei studio ad Apostolos assiduè commeantibus alimenta prospicerent, à quibus exemplum quoque inegenos charitatis piæque liberalitatis ad nostra usque tempora ductum.

Ὁ τοίνυν τ ὸν Νεοκαισαρείᾳ κήμων μὴ εὐτόνως ῥηθὶς, οὐδὲ περὶ τ ς'. ἐπρᾶττ συνόδου. ὁ μὲν γὰρ Ἰουστινιανὸς περὶ ταύτης γεγονὼς, ἑξήκοντα πρεσβυτέρους, καὶ Διακόνους ἑκατὸν ἄρρενας, καὶ παλλακὰς μ'. ἐν τῇ μεγάλῃ καθίστησιν ἐκκλησίᾳ. Ἡράκλειος δὲ περὶ τ ς'. ὢν καὶ αὐτὸς συνόδου, καὶ ἐπηύξησε τούτων τὸν ἀριθμόν. τοῦτο καὶ περὶ τὰς ἄλλας τῶν ἐκκλησιῶν ἐγένετο, τοῦ ὸν Νεοκαισαρείᾳ κανόνος μέχρι τοῦ γραφῆναι μόνον προκόψαντος.

Canon igitur Synodi Neocæsariensis non apte dictus ante canonem Syn. vi. non observabatur. Justinianus enim, qui ante hanc Synodum vixit, sexaginta Presbyteros, centum Diaconos, & xl. Diaconissas in magnâ Ecclesiâ constituit. Heraclius etiam, qui ante vi. Synodum vixit, eorum numerum adauxit. Idem etiam in aliis Ecclesiis factum est, cum canon Neocæsariensis tantùm ut scriberetur profecerit.

Ὁ δὲ τ προτ συνόδου ιή. κήμων, τοὺς Διακόνους ἀπείργει τ εὐχαριστίας παραδιδόναι τοῖς πρεσβυτέροις, ὅπ μηδὲ προσφέρειν τοῖς Διακόνοις τὸν ἀναίμακτον ἐφ' ταῖς θυσίαν, μήτι μὴν περὶ τῶν ἐπισκόπων τ εὐχαριστίας αὐτοὺς ἅπτεσθαι. ὑπηρετῶν γὰρ τάξιν πληροῦσιν πρὸς τοὺς ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους· δεῖ δὲ μὴ τούτων τοῖς θείοις δώροις δεῖ προσέναι, ἐκείνων αὐτοῖς παραδιδόντων. εἰ μὴν ἐσθὶ τὸ ἱερὸν βήματος ἔνδον, μέσον τῶν ἱερέων τοὺς Διακόνους ἐπηρέπει καθίζειν· Β δὲ μὴ ὑπακούοντα, παύεσθαι τῆς Διακονίας κελεύει. ἀλλ' ὅπ τῶν ἔξω τ βήματος συνόδων ὁρῶμεν πολὺ περὶ τῶν ἱερέων καθημένους τοὺς ἐντίμους τῆς φρίκης Διακόνους, μηδὲν ὅλως οἷμαι προσῆκον αὐτοῖς.

Porro canon xviii.i. Syn. Diaconos Eucharistiam Presbyteris tradere vetat, quia Diaconis incruentum sacrificium omnino offerre non est permissum, nec ante Episcopos Eucharistiam attingere. Ministrorum enim ordinem implent versus Episcopos & Presbyteros, ideoque post eos ad divina dona accedere oportet, ipsis utique præbentibus. Quin & intra sacrum tribunal inter Sacerdotes Diaconos sedere non permittit; eum vero qui obedire non vult à Diaconatu desistere jubet. Verum in Synodis extra sacrum tribunal plures Diaconos qui officia habent, ante Sacerdotes sedere videmus, quod ut existimo, iis non omnino convenit;

Περὶ τ τῶ χαρτοφύλακος τιμῆς.

Μόνῳ γὰρ τῷ χαρτοφύλακι δέδοται τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἐξ ἔθους μακροῦ καὶ ἐξ διατάγματος ἐγγράφου τ αἰοιδίμου Βασιλέως Μανουὴλ, καὶ τῶν ἀρχιερέων, ὀν ταῖς ἔξω προκαθῆσθαι συνόδοις. C

De Chartophylacis honore.

Soli enim Chartophylaci datur ex longâ magnæ Ecclesiæ consuetudine, & ex scriptâ constitutione inclyti Imperatoris Manuelis, in congregationibus quæ fiunt extra Synodum etiam ante Antistites sedere.

Ὁ δὲ ζ. τῆς ς'. συνόδου ὅστις τῶν Διακόνων ὀκλὸς τ βήματος μὴ πρεσβυτέρων καθήμενος, ἀ ἐργᾶται τὸν ὑφεδρίαν, ἀλλὰ τῆς πρεσεδρίας μεταποιεῖται, τῆς θείας φωνῆς καταλιγωρῶν, ὅπ πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ἀ καθαιρεῖσθαι, ἀλλ' ὑποβιβάζεσθαι τοῦτον τοῦ ἰδίου ὀφφικίου κελεύει τιμῆς· ἀποστελεὶς δὲ περὶ τοῦ οἰκείου ἀρχιερέως εἴς τινα πόλιν, Β οἰκείου τόπον ἀναπληρώσων, καὶ τὸν οἰκείου δήπου καθέξει καθέδραν. τοῦτο καὶ ὅπ τῶν ἄλλων ἱερῶν ταγμάτων γίνεσθαι δέον, ὥστε μή τινα κοσμικῷ διαῤῥοῦντα ἀξιώματι ἢ ἐκκλησιαστικῷ ὀφφικίῳ τοῦ μείζονος καταπαύεσθαι· τ ὑποδιάκονον τῶν Διακόνου τυχὸν, ἢ οἰκείου τ ἀναγνώστου. ὡς δεῖ δεινὸν ἐν μὲν τοῖς κοσμικοῖς ἀξιώμασι, μὴ ἐξεῖναι τῷ ἥττονα λαχόντι τιμὴν τῶν ἐν τέλει προπετιμᾶσθαι, ἡμᾶς δὲ χείρους οἰκείων ὡς ἀτάκτους ἐν τοῖς πνευματικοῖς ἀξιώμασι φαίνεσθαι τῶν κρείττοσιν ἢ οἰκείαις; D

Eadem Syn. Laodicen. can. xx. decernit, Diaconum sc. ante Presbyterum non sedere, nisi ab eo jubeatur. Utique & eundem honorem Diaconos à ministris & reliquis Clericis habere. Quæras etiam in ix. cap. lit. E. can. xxii. Syn. Laodicenæ.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ κ'. τ ἐν Λαοδικείᾳ ὁρίζεται, ὅπ πρόσθεν πρεσβυτέρου Διάκονον μὴ καθέζεσθαι, εἰ μὴ πρὸς αὐτοῦ κελευσθείη. τιμὴν δὲ αὐτὸν ἔχειν τιμὴν καὶ τὸν Διακόνους ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν καὶ λοιπῶν κληρικῶν. ζήτει καὶ ἐν τῷ θ'. κεφ. τ Ε. στοιχείου κανόνα κβ'. τ ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου. E

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT V.

De Digamis.

Quæras cap. iv. literæ Γ.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ διγάμων.

Ζήτει ὅ δ'. κεφ. τῆ Γ. στοιχείου.

CAPUT VI.

Quomodo Episcopos & Presbyteros populum docere oportet.

B

CANON sanct. Apost. lviii. Episcopos & Presbyteros populum sibi subditum dogmata ad rectam fidem & honestam vitam dirigentia docere jubet. Iis clamat Deus per Prophetam Ezechiel, *Si non denunciaveris neque loquutus fueris, morietur injustus in injustitiâ suâ, ejus autem sanguis de manu tuâ requiretur.* Magnus autem Paulus non solùm Episcopum sed & Presbyterum sobrium esse jubet, vigilantem sc. & non pigrum, sermonem fidelem, prout didicit, amplectentem, & populum in salutari doctrinâ adhortare, & contradicentes refellere potentem. Episcopus enim dicitur quod C ea qui sui sunt populi tanquam ex alto & excelso loco sedulò prospiciat; & ob hanc causam in templi adytis cathedra Antistitis symbolicè in sublimi loco constituitur, & Presbyteris illic ei adsistere, unàque sedere concessum est; communitur enim utrisque curæ est populi in melioribus profectus. Eos igitur, qui circa populi eruditionem negligenter affecti sunt, segregari, in negligentiâ verò perseverantes depositione puniri jubet.

Eadem etiam can. xix. Syn. vi. jubet, quem quæras in cap. xi. lit. B.

Canon autem cxxii. Syn. Carthag. Episcopi, inquit, qui greges suos contemnunt, & salutaria non docent, moneri debent à vicinis Episcopis ut socordiam pro curâ convenienti commutent; Tempore autem sex mensium elapso, iisque in socordiâ adhuc viventibus, vicinus Episcopus regionem & populum alteri committat, qui possit & studeat doctrinâ suâ eum ad melius dirigere. Quod si propter œconomiam se silentium egisse dicat, ut hâc ratione Hæreticos aliquos ad se pertraheret, & non ad inobedientiam irritaret, tres E Episcopi ad harum rerum examinationem à Provinciæ Primate eligantur, & si hæc ita se habere ostensum sit, ab eo rursus in regionem restituatur.

Quin & can. cxxiii. Eum qui negligenter se gerit à reliquorum communione exterminat, postquam sex menses præterierint, si non fideles immo & infideles sana dogmata edoceat, nisi morbo detineatur, vel majoribus Ecclesiæ quæstionibus vacaverit, vel Magistratus horum defensor abfuerit.

Canon autem lxiv. Syn. vi. Laico, qui fidei dogmata publicè docet, & non potiùs aures iis præbet, qui divinâ ordinatione scholam in Ecclesiâ aperiunt, F quamvis omnem sapientiam in summo gradu sortitus sit, segregationem xl. dierum infligit. Privatim verò interrogantibus respondere nemo prohibebitur.

Lex.

Nullus Clericus, vel Monachus, vel miles, vel qualiscunque turbam congregans publicè circa fidem disserat, Synodum enim Chalcedonensem contumelia afficere videtur, quæ reverà statuit, quod si Clericus sit

ΚΕΦ. ς'.

Πῶς δεῖ διδάσκειν τ̀ λαὸν, τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους.

Ὁ αὐτ̀. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κελεύει τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους διδάσκειν, ἐπισκήπτει τοὺς ὑπὸ χεῖρα, τὰ πρὸς ὀρθοδοξίαν καὶ σεμνὸν βίον ῥυθμίζοντα δόγματα. τούτοις ὁ Θεὸς διὰ Ἐζεκιὴλ βοᾷ τ̀ προφήτην, εἰ μὴ ἀπαγγείλῃ μηδὲ λαλήσῃς, ἀποθανεῖται μὲν ὁ ἄνομος ἐν τῇ ἀνομίᾳ αὐτοῦ, τὸ δὲ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τ̀ χειρός σου ἐκζητηθήσεται. Παῦλος δὲ ὁ μέγας, μὴ ἕνα ἐπίσκοπον, ἀλλὰ καὶ πρεσβύτερον νηφάλιον εἶναι κελεύει, ἐγρηγορέτα δηλαδὴ καὶ μὴ ἀναιμώδη, ἀντιπαλαίοντα τῷ διδαχῇ τοῦ λόγου, καὶ δυνατὸν παρακαλεῖν τὸν λαὸν ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. ἐπίσκοπος γὰρ ὠνόμασται, παρ' ὃ σκοπεῖν ἀκριβῶς ὡς ἐξ ἀπάτης καὶ μεπαίρου τὰ τοῦ λαοῦ· ταύτη τοι καὶ τοῖς ἀδιώτοις τ̀ ἱερεῖ ἡ καθέδρα συμβολικῶς ἐφ' ὕψους ἵδρυται τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις ἐπέζευκται σωφρονεῖσθαι τούτῳ καὶ συγκαθέδρᾳ δέδοται· κοινὸν γὰρ ἔργον ἀμφοῖν ἡ τ̀ δήμου προὸς ὃ κρεῖττον ἐπίδοσις. τοὺς δὲ περὶ τὸ τοῦ λαοῦ διδασκαλίαν ὀλιγώρως διακειμένους ἀφορίζεσθαι· ἐπιμένοντας δὲ τῇ ἀμελείᾳ, καὶ καθαιρέσεως κελεύει πυρός.

Ταῦτα καὶ ὁ ιθ'. τ̀ ἕκτης συνόδου κανὼν παρεγγυᾶται· D ὃν καὶ ζήτει ἐν τῷ ια'. κεφ. τοῦ Β. στοιχείου.

Ὁ δὲ τ̀ ἐν Καρθαγένῃ ρκβ'. τοῖς κατολιγωροῦσι φησὶ τῶν οἰκείων ποιμνίων ἐπισκόπους, καὶ μὴ διδάσκουσι τὰ σωτήρια, παρεγγυᾶσθαι δεῖ προὸς τῶν πλησιοχώρων, μεταθεμένοις τὸ τ̀ ῥᾳστώνης τ̀ προσηκούσης ζηλέσθαι σπουδῆς. ἐξήκοντα δὲ χρόνου μείωσιν ἔξ, καὶ μετ' ῥᾳστώνης ἐπιβιούτων, τῷ ἕνεκα ἐπισκόπῳ, τὸν χώραν καὶ τὸν λαὸν προσαπαντήσαι, τῷ δυναμένῳ τι καὶ προθυμουμένῳ τῇ διδαχῇ τύπου προὸς ὃ κρεῖττον ῥυθμίζειν. εἰ δὲ δι' οἰκονομίαν τινὰ τ̀ σιγὴν αἱρεῖσθαί φησιν, ὡς ἂν οὕτω μᾶλλον ἑτέρους τῶν αἱρετικῶν ἐφελκύσηται, καὶ μὴ προὸς ἀπείθειαν αἱρεθίσῃ, πρὸς ἐπισκόπων ἐκλέγεσθαι τῶν ἔξω τ̀ ἐπαρχίας πρωτεύοντα, εἰς τὸν τῶν τοιούτων ἔλεγχον· καὶ εἰ ταῦτ' οὕτως ἔχειν δείκνυται, προὸς αὐτὸν αὖθις τὸν χώραν ἐπανασρέφεσθαι.

Ὁ δὲ ρκγ'. καὶ τ̀ τῶν λοιπῶν κοινωνίας καὶ ἀμελοῦς διακειμένου ἐξοσρακίζει, μετ' τ̀ τῶν ἓξ μεινῶν προσθρομεῖν, οἱ μὴ πιστοῖς, ἀλλὰ δὴ καὶ ἀπίστοις, τὰ ὑγιᾶ τῶν δογμάτων ἐνηχοῖν· εἰ μήπου ἢ χρόνῳ καταπίληπτο, ἢ μείζοσι τ̀ ἐκκλησίας ὑποδέσεσιν ἐνηχόλητο, ἢ ὁ ταῦτα διεκδικῶν ἄρχων ἀπλῶς.

Ὁ δὲ ξδ'. τῆς ς'. συνόδου, τῷ δημοσίᾳ διδάσκοντι λαϊκῷ τὰ περὶ τῆς πίστεως δόγματα, καὶ μὴ δ' οὓς ἐπέχοντι μᾶλλον τοῖς τῇ θείᾳ ψήφῳ διδασκάλοις ἐπ' ἐκκλησίας ἀνοιξαμένοις, εἰ καὶ ἐπ' ἄκρον ἀπύσης ἐληλάκει σοφίας, ἀφορισμοῦ εἰς μ'. ἡμέρας πυμᾶται. ἰδίᾳ δέ τις ἀποκρίνασθαι τοῖς πυνθανομένοις οὐ κωλυσήσεται.

Νόμος.

Μηδεὶς κληρικὸς, ἢ μοναχὸς, ἢ στρατιώμενος, ἢ οἱοσδήποτε πληθυὼ συνάγων, δημοσίᾳ περὶ τῆς πίστεως διαλεγέσθω· ὑβρίζειν γὰρ δοκεῖ τὴν ἐν Χαλκηδόνι συνόδον, τὸν ὄντως διατυπώσασθαι, ὥστε εἰ μὴ κληρικὸς εἴη ὁ ταῦτα

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ὁ ταῦτα ποιῶν, ἀπὸ συλλόγου τῆς κληρικῆς ἐκπιπτέτω, εἰ δὲ στρατιώτης τῆς στρατίας· οἱ δὲ λοιποὶ, κατὰ τὸν οἰκεῖον τύχον τιμωρηθήσονται.

A qui hoc fecerit, Clericorum numero excidet, si vero miles, exercitu, reliqui autem secundum suam fortunam punientur.

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ δικαιοσύνης.

Νόμοι.

Δικαιοσύνη ἕξις, καθ' ἣν ἡ διηνεκὴς βούλησις ἑκάστῳ B τὸ ἴδιον ἀπονέμουσα δίκαιον.

Ἴδια δικαιοσύνης, τὸ κοσμίως ζῆν, ἄλλον μὴ βλάπτειν, ἑκάστῳ τὸ ἴδιον ἀπονέμειν.

Σοφία δικαιοσύνης, τὸ εἰδέναι τὰ θεῖα, καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον.

CAPUT VI.

De Justitiâ.

Leges.

JUSTITIA est constans & perpetua voluntas, jus suum cuique tribuens.

Justitiæ propria sunt, honestè vivere, neminem lædere, jus suum cuique tribuere.

Jurisprudentia est divinarum atque humanarum rerum, justi atque injusti scientia.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ δικαστηρίων, καὶ τῶν δίκας ἐχόντων κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν. C

ΑΛΛ' ὁ μὲν θεῖος ἀπόστολος Κορινθίοις ἐπιστέλλων φησὶ, ὅλως ἤττημα ὑμῖν ἐστιν ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν. ὅμως γε μὴν ὁ τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου τρίτος κανὼν, εἰ δίκαιον φαίη πρὸς ἀλλήλους ἐπίσκοπόν τινα δύο φησὶν, οἱ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἐπίσκοποι καλῶς αὐτοῖς διαζέτωσαν· καὶ μὴ δεῖν ἑτέρας τολμᾶτό τις αὐτῶν ἐπίσκοπον μεταπέμπεσθαι· δίκην γὰρ ὡς ἀμαθῶν ἢ ἀδίκων τῶν ἰδίων δήπου καταγινώσκειν. τῷ δὲ παρὰ τούτων καταδικασθέντι, καὶ αὖθις ἀδικεῖσθαι δοκοῦντι, τὸν Πάπαν καὶ ἀμφοτέρους οἱ τῆς ἐπαρχίας πεμπέτωσαν, γράψαντες καὶ τὰ κατ' αὐτούς· καὶ ἐν αὐτῷ κεῖσεται, ἢ τὰ τῆς ἐπανδίσεως αὖθις κρίσει διαθῶσι, ἢ τὰ ἐψηφισμένα βέβαια μένειν. D

Ὁ δὲ ρι'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, ἕνα ἐπίσκοπον δυσὶ δικάζειν ἐπισκόποις δίκην ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους οὐκ ἐπιτρέπει· ἀλλ' οὐδὲ κληρικῷ δίκην ἔχοντι μετ' ἐπισκόπου.

Ὁ δὲ ιζ'. τῆς δ'. συνόδου τὰς παροικίας ἀναφαιρέτους ἀπαμένειν κελεύει πᾶσι τοῖς ἔχουσιν αὐτὰς ἐπισκόποις· εἴτε ἀγρικιακὴ εἴη, ἐν ἐρημίαις δηλαδὴ κειμένη, καὶ ὀλίγων οἰκουμένη, εἴτε ἐγχώριοι, ἢ ὡς ἀγρὸς καὶ κώμας πληθάζουσα, καὶ πολυανθρωπίᾳ βρίθουσα. καὶ μάλιστα εἰ τριακονταετεῖ χρόνῳ ταύτας κατέχον καὶ οἰκονόμησεν, μή τινας βιασάμενοι, ἢ τινων ἁρπασάσης. εἰ δήπου ἐν χρόνου τούτου ἔστιν, ἕτερος ἐπίσκοπος πατροικίας ἀμφισβητήσειε, πρὸς τὴν συνόδου τῆς ἐπαρχίας τὸ ἀμφισβητῆσαι λύεσθαι. εἰ δέ τις τῶν ἐπισκόπων ἀδικεῖσθαι νομίζει πρὸς τοῦ ἰδίου μητροπολίτου, δίκην ταύτην τούτῳ διαζέσθαι ἢ πρὸς τὸν ἔξαρχον τῆς διοικήσεως, ἢ πρὸς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως· εἰκὸς δηλαδὴ τούτῳ ὑποκεῖσθαι. οὐ γὰρ πάντων ἔστιν ἁπλῶς δικαστής. ἐπεὶ τοῦ μὲν τῆς Συρίας, τὸν τῆς Ἀντιοχείας ὑποκεῖσθαι νενόμισται, τοῦ δὲ τῆς Παλαιστίνης, τὸν Ἱεροσολύμων, τοῦ δὲ τῆς Αἰγύπτου, τὸν Ἀλεξανδρείας. E F

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ κε'. τῆς ϛ'. συνόδου διέξεισιν.

Ὁ δὲ ρκα'. τῶν Καρθαγένῃ, οὐ δεῖ φησι διωκητέα χωρίον ἢ ἐπίσκοπον χώρας ὑπὸ ἑτέρου ἐπικρατούμενα, οὗ αὐτὸν δῆθεν ἀμφεσβήτησις· καὶ βουλομένου καὶ μὴ ἔνθα δεῖ λαοῦ, τῇ τοῦ τὸν ἐπίσκοπον κρίσει τὸ-

CAPUT VII.

De Judiciis, & de Clericis & Laicis causas habentibus.

DIVINUS Apostolus Paulus in Epistolâ ad Corinthios, inquit, *Jam quidem omnino delictum est in vobis, quod judicia habetis inter vos:* Similiter & tertius Synodi Sardicensis canon, si duo Episcopi litem inter se habeant, ejusdem Provinciæ Episcopi rectè causam eorum judicent, & ne quis eorum Episcopum ex aliâ Provinciâ accersat; videtur enim provinciales ignorantiæ vel injustitiæ accusare. Quod si quisquam ab iis condemnatus se injuriâ affici rursus prætendat, Episcopi Provinciæ utrumque ad Papam mittant, quæ ad eorum causam spectant in literis scribentes, & in ejus potestate erit determinare, an causa iterum judicio dabitur, an quæ decreta sunt firma manebunt.

Canon autem cx. Syn. Carthag. uni Episcopo causam duorum Episcoporum inter se litem habentium judicare non permittit; utique nec Clerici cum Episcopo litem habentis.

Porro xvii. can. Syn. iv. Parochias apud Episcopos, qui eas tenent, firmas manere jubet, sive rusticanæ sint, in locis scilicet remotis positæ, & à paucis occupatæ, sive paganæ prædiis & pagis proximæ, & hominum multitudine abundantes; præsertim vero si triginta annorum spatio eas tenuerunt & administrarunt, & nullis per vim eripuerunt; quod si intra illud tempus alter Episcopus de provinciâ aliquâ litigaverit, à Synodo Provinciæ controversia dirimatur; si vero Episcopus quisquam se à suo Metropolitano injuriâ affici putet, ei judicio contendere licet vel apud Diœceseos Exarcham, vel apud thronum Constantinopolitanum; nimirum si ei subsint; non enim omnium iste judex constituitur. Episcopos enim Syriæ Antiocheno subjici sancitum est, & Palæstinæ Hierosolymitano, Ægypti autem Alexandrino.

Eadem etiam can. xxv. Syn. vi. differit.

Canon autem cxxi. Synod. Carthagin. Non oportet, inquit, Episcopum potestate utentem, regionem apprehendere quæ ab alio tenetur, tanquam quæ ad eum pertineat; sive hoc velit populus, sive nolit: sed

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ſed ad Epiſcoporum Concilium res deferatur, & ab eo recuperet proprium quod expectat. Sin autem ſibi ipſi jus dixerit, æquum eſt ut jure ſuo excidat. Similiter qui poſt cæptum judicium finem ſententiæ non expectans, regionem apprehendere conetur, quamvis ſe literas Provinciæ Metropolitani, loci poſſeſſionem ei concedentes, accepiſſe prætendat, jure excidit; niſi ejus, qui populum tunc tenet, literas acceperit, per quas appareat, ſe ex illius ſententiâ eam, quæ ad ipſum pertinet, regionem pacificè obtinuiſſe. Judices autem erunt, vel quos Provinciæ Primas eliget, vel quos ambo adverſarii ex conſenſu accipient; ut cauſas ab utrâque parte allatas cum diligenti examinatione dirimant. Si vero Epiſcopus quiſquam Eccleſiam ſuam male adminiſtret, & aliis provinciæ ſuæ cedat, quamvis literæ præceſſerint, non excludetur qui poſt eum ordinandus eſt Epiſcopus, quo minus jura Eccleſiæ ſuæ perquirere poſſit, etiamſi multum interea temporis præterierit. Quæras etiam in xxxii. cap. lit. E. can. x. magni Baſilii.

Nonus vero iv. Syn. canon, Clericos, & Monachos, qui negotia & lites inter ſe habent, à proprio Epiſcopo judicari jubet, ſecularia judicia repudiantes; etenim qui ad ea excurrit, ſuum Paſtorem parvi habere, & contumeliâ afficere videtur. Aliquando autem Epiſcopi voluntate apud eos judicium agitari permiſſum eſt, quos utraque pars oppoſita elegerit. Qui vero ſecus fecerit, pœnis canonicis ſubjiciatur. Quod ſi Clericus cum proprio Epiſcopo litem habeat, Provinciæ, inquit, Epiſcopi eos judicent. Sin verò Epiſcopus vel Clericus cum Provinciæ Metropolitano controverſiam habeat, Exarchus Diœceſis, vel urbis Imperialis Patriarcha *judicet*. Diœceſis autem dicitur, quæ multas continet Provincias, Exarchi vero Privilegium non eſt hodiè in uſu. Quamvis enim quidam ex Metropolitanis Exarchi dicuntur, ſed tamen alios in Provinciis Metropolitanos non habent omnino ſibi ſubjectos.

Canon autem xv. Syn. Carthaginenſis, Omnibus ordinibus initiatis tam actoribus quam reis Eccleſiæ forum aperit, ſive criminalis ſive pecuniaria quæſtio fuerit. Quod ſi quis eorum eo contempto forum civile elegerit, propterea, inquit, gradu ſuo excidet, immo licet in eo à criminibus vel actione pecuniaria abſolvatur. Sin vero ab Epiſcopis in judicio aliquo ſententiam ferentibus appellatio fiat, quæ ad judices majores fieri ſolet, Metropolitanos fortè vel Patriarchas, & quæſtio examinetur, & priorum judicum judicium reſcindatur, non oportet eos lædi qui primam ſententiam tulerunt, niſi probatum fuerit, eos vel gratia corruptos fuiſſe, vel propter odium alterius partis ſententiam tuliſſe, vel ſtudio & benevolentiâ erga eum qui injuriam fecit adductos. Quod ſi ambæ partes judices elegerint, quamvis pauciores, quæ in aliis definitum eſt, fuerint, nempe in Epiſcoporum cauſâ duodenis, Presbyterorum ſex, Diaconorum tribus, ab his judicibus damnato provocandi facultas non eſt. Clericos autem Judices civiles eligere non oportet, ſed Eccleſiaſticos, ne pœnis Canonicis canonicè ſubjiciantur.

Canon autem xxxi. Clericos qui Epiſcopi ſui ſententiæ non acquieſcunt, tanquam non juſtè latæ, vicinos Epiſcopos judices conſtituere jubet, cum conſenſu Epiſcopi qui prius judicavit; quod ſi poſtea provocatio-

A το ἀναπθέναι, καὶ ἀφ' ἑαυτῆς ἀπολήψεται φροσδικᾶν ὃ οἰκεῖον. ἀυτοδικήσᾳς ᾗ ἡγούμενος, δίκαιος ἂν εἴη ἡ οἰκείᾳ στέρεσθαι δικαίου. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ μὴ τῇ εἰσαγωγῇ ἡ κρίσεως ὃ πέρας τῆς ψήφου μὴ ἀναμείναι, τῇ χώραν ἁρπάσαι πειραθεὶς, εἰ καὶ γράμματα εἰληφέναι τὸ τῆς ἐπαρχίας μητροπολίτου φροβάλλεται, τῷ τῆ τόπου κατάσχεσιν ὑπηρέτου, τὸ δικαίου ἐκπίπτει, εἰ μὴ αὐτῷ λάβοι γράμματα τὸ τὴν καθ' ἑαυτὸν κατέχοντ@ ἦθος, δι' ὧν φαίνοιτο εἰρηνικῶς κατασχὼν μὴ τ' ἐκείνου γνώμης, τῇ ἀληθῶς αὐτοῦ διαφέρουσῃ χώραν. κριταὶ ᾗ ἦ ὁ τὰ φροῦ φέρων τ' ἐπαρχίαι ὀκλέξεται, ἢ οὓς ἂν ἄμφω οἱ ἀντίδικοι συμφωνήσωσι λαβεῖν· ὡς ἂν τὰς φρ' ἑκατέρων λόγους ἑπαρθμὰς αἰτίας ἀκριβῶς βασάνισωσι. πλημμελῶς ᾗ τινὸς ὑπισχνῆται τὰ τ' ἐκκλησίας αὐτοῦ δίκην@, καὶ ἑτέρας τ' ἰδίας ὁροίας διαχωρήσωσι@, εἰ καὶ γράμματα φερῦβησθ@, σὺν ἀποκλεισθείσῃ ὁ μὴ τοῦτον χειροτονησάμενος, ἀναζητεῖν τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας τὰ δίκαια· κἂν εἰ πολὺς ὁ μεταξὺ χρόνος ἐλλιπὼν ἂν χρόνοι. ζήτει καὶ ὀν τῷ λβ'. κεφ. ἡ Ε. στοιχείου, κανόνα ί. τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

B

C

Ο δὲ θ'. τ' δ'. συνόδου τοὺς κληρικοὺς ὑπισχνῆται καὶ μοναχοὺς, φράγματα φρὸς ἀλλήλους καὶ δίκας ἔχοντας, φρὸς τ' ἰδίου ὑπισχνῆ κρίνεσθαι, χαίρειν ἐᾶν@ τὰ κοσμικὰ δικαστήρια, ὡς ὄντ' τούτοις φροσκρίνων φρὸς ἑαυτὸν ἀτιμίαν καὶ ὑβρίζειν δοκεῖ @ ἴδιον ποιμένα. ἀλλ' ἴσ' ὅτι τῇ ἐκείνου γνώμῃ ἐφῆται τοὺς τοιούτους δικάσαι, καὶ φρ' οἷς ἄμφω τὰ ἀντίδικα μέρη ἀρέσκεται. @ ᾗ φρὸς ταῦτα ποιοῦντα, ὑπηκόοις ὑποκείσθω κόσμοις. εἰ ᾗ φρὸς @ ἴδιον ὑπίσχνῆ ὁ κληρικὸς ἔχει τὸν δίκαν, οἱ τ' ἐπαρχίας ὑπάρχοι τούτους, φησὶ, δικαζέτωσαν. εἰ ᾗ φρὸς @ τ' αὐτοῦ ἐπαρχίας μητροπολίτην ὑπισχνῆ@. ἢ κληρικὸς ἔχει τὸν ἀμφισβήτησιν, ὁ τ' διοικήσεως ἔξαρχος ἢ ὁ τ' βασιλευούσης πατριάρχης δικαζέτω. διοίκησις ᾗ λέγεται, ἢ ἐπαρχίας πολλὰς φερέχουσα. ὃ δὲ τῷ ἔξαρχον φρονόμων, ὃ νῦν ἔχει οὐκ ἐνεργεῖ. εἰ γὰρ καὶ λέγονταί τινες τῷ μητροπολίτῃ ἔξαρχοι, ἀλλὰ τοὺς ἐν ταῖς διοικήσεσιν ἑτέρους μητροπολίτας οὐκ ἔχουσιν ὅλως ὑποκειμένους αὐτοῖς.

D

Ο ᾗ τ' ἐν Καρθαγένῃ ιε'. ἱερωμένοις ἅπασι καὶ μοναχοῖς, ἐνάγουσι καὶ ἐναγομένοις, ὃ τ' ἐκκλησίας ἀνοίγνυσι δικαστήριον, εἴτε ἐγκλήματα, εἴτε χρήματα ὃ ζητούμενον εἴη. ἂν δέ τις τούτων πολιτικὴν ἕληται δικαστήριον ἐκείνου καταφρονήσας, φρ' αὐτὸ γε τοῦτο, φησὶ, τῷ ἰδίῳ ἐκπεσεῖται βαθμοῦ, καὶ εἰ ἀθῷος ἐν τούτῳ δειχθείη φρὸ ἐγκλημάτων ἢ τ' χρηματικῆς ἀγωγῆς. ὑπισχνῆται ᾗ δεῖ τινι κρίσει ψηφισθέντων, καὶ ἐκκλήτου γενομένης, ἢ τις δεῖ μείζονας κριτὰς ἐπὶ δὲ γίνεσθαι, μητροπολίτας τυχὸν ἢ πατριάρχας, καὶ τ' ὑποδιάσεως βασάνῳ δοκιμίσας, καὶ τ' φρὸ φερλαβόντων κριτῶν ψήφου ἀναγραπείσης, ὑ δεῖ βλάπτεσθαι τοὺς φρολαβόντας ἀποφηναμένους· εἰ μή τι ἢ διεφθαρμένους ἐλεχθῆναι, ἢ δι' ἔχθραν θατέρου καταψηφισαμένους μέρους, ἢ φροσκαθῆς καὶ φιλίαν φρὸς @ ἀδικήσαντα ἀγανακτήσαντας. εἰ ᾗ ἄμφω δέκα τὰ μέρη δικασταὶ ἕλοιντο, εἰ καὶ ἐλαττόνες εἶεν τῶν ὀν ἄλλοις ὁρισθέντων, δώδεκα ὁπλαδὴ δεῖ δικάσαι, καὶ ἓξ δεῖ φρεσβυτέρων, καὶ τριῶν δεῖ διακόνων, ὁ καταδικασθεὶς ὑπ' ἐκείνων ὑ δύναται ζητεῖν ἔκκλητον. ὑ δεῖ δὲ κληρικοὺς ὄντας, πολιτικοὺς αἱρεῖσθαι, ἀλλὰ τ' ἐκκλησίας δικαστὰς, ἵνα μὴ κοσμικῶς ὑποβληθῶσιν ἀυδυναις κοσμικαῖς.

E

F

Ο ᾗ λα'. τοῖς κληρικοῖς αἰτιωμένοις τὸν τῆ ἰδίου ὑπισχνῆ ἀπόφασιν, ὡς ἂν μὴ δικαίως ἐξενεχθῆσθαι, τὸν ὑπερτέρων ὑπισχνῆς κριτὰς κελεύει καθίζειν διελέσθαι τῆ ἥδη κείναντ@ ὑπισχνῆ· εἰ ᾗ καὶ μὴ τοῦτο, ἔφεσιν αὐτῆ·

σιν οἱ δικαζόμενοι, πρὸς ⓜ τ ἐπαρχίας ἀπέναι μητροπολίτῃ· εἰ δ πέραν τ θαλάσσης πρὸς ἄλλας ἐπαρχίας ἀπίοιεν, ἀφορίζεσθαι, τῶν ἐν Ἀφρικῇ εἰς κοινωνίαν αὐτοὺς μὴ προσιεμένων. ἐντεῦθεν δείκνυται μὴ ἐξεῖναι τῷ Ῥώμης Πάπᾳ πάσας τὰς ἐκκλησίας ὑπέχειν· εἰ γὰρ τὰς ἐν Ἀφρικῇ πρᾶξιν ὑ δίδωσιν ὁ κανών, πέραν τ θαλάσσης πρὸς τὴν Ῥώμην ἀφωρισμένας, πολλῷ γ' ἂν καθ' ἑτέρων χώρων ὃ τοιοῦτον δίκαιον ἔοιη.

A nem sibi dari postulent ii qui judicantur, ad Provinciæ Metropolitanum abire; sin vero trans mare ad alias Provincias proficiscantur, segregari, iis qui sunt in Africâ eos ad communionem non admittentibus. Hinc ostenditur, non licere Papæ Romano omnium Ecclesiarum appellationes examinare: si enim appellationes in Africâ examinare, quæ respectu Romæ trans mare sita est, canon non concedit, multo minus in alias regiones hoc jus habebit.

Ὁ δὲ ρζ'. καθαιρῶ τοὺς προσιόντας ἱερωμένους τῷ βασιλεῖ, καὶ αἰτοῦντας πολιτικοὺς δικαστὰς τὰ τ ὑποθέσεως αὐτῷ ἐξετάσαι, ὃ τ ἐκκλησίας ἀφαιρουμένους δικαστήριον· ὑποσχόντων μὲν τι δικαστήριον ἀφὰ βασιλέως αἰτοῦντας οὐκ ὑποπλήττει. B

Canon insuper cvii. Sacris ordinibus initiatos, qui ad Regem abeunt, & petunt ut Judices civiles causam suam examinent, Judicium sc. Ecclesiasticum repudiantes, deponit; eos vero Episcopale judicium à Rege postulantes, non punit.

Ὁ δὲ λγ'. ἐὰν δύο, φησὶ, δικάζωνται, ὧν ἕτερος, ἐν ᾧ ὃ δικαστήριον συνίσταται τόπῳ, τὴν ἐξέτασιν ἀφαιρῆται, ὑποπτεύσας ἴσως τὴν τ λαοῦ ἐπιμάσασιν, τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ προσκειμένην, ὡς ἐκ ἀφαδήλως ἐξοντος, ἢ καὶ μάρτυρας οὐκ ἐώντος ἀφαγαγεῖν, ἐφῆται τούτῳ τόπον ὑπολέξασθαι ἕτερον, κακεῖ τὰ τ δίκης ἐξετασθῆναι· ἔγγιστα μέντοι ἀφαιμένον, ἵνα μὴ δυσχερὴς τοῖς κριταῖς ἡ ἐκείσε ᾖ ἀποδημία, τῷ τε ἀντιδίκῳ καὶ ἡ τῶν μαρτύρων προσέπ ἀφαγωγή. C

Canon vero xxxiii. Si duo, inquit, litigent, quorum alter, in loco in quo tribunal erigitur, examinationem recusset, metuens forte ne populus propenso in adversarium ejus animo impetum in illum facturus sit, (utpote qui illic potentiam habeat,) vel testes producere eum non sinat, illi permissum est alium locum eligere, ibique causam examinandam sistere; vicinum tamen, ne difficilis sit Judicibus peregrinatio, & adversario testium productio.

Νόμοι.

Ἡ ρκγ'. Ἰουστινιάνειος νεαρᾶ, εἰ δέ τινες, φησὶ, ὁσιώταροι ὑπάρχοι τῆς αὐτῆς συνόδου, ἀμφισβήτησίν τινα πρὸς ἀλλήλους ἔχοιεν, εἴτε ὑπὲρ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου, εἴτε ὑπὲρ ἄλλων τινῶν πραγμάτων, πρότερον ὁ μητροπολίτης αὐτῶν μὲν ἑτέρων δύο ἐκ τῆς τ αὐτῆς συνόδου ὑπάρχων, ὃ πρᾶγμα κρινέτω, κἂν μὲν ἐμμείνῃ ἑκάτερον μέρος τῇ κεκριμένοις, τοιγαροῦν ὁ μακαριώτατος πατριάρχης τ δικαιώσεως ἐκείνης, μεταξὺ αὐτῶν ἀκροάσθω, κἀκεῖνα ὁρισάτω, ἅπερ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κανόσι καὶ νόμοις συνάδει, σθένος μέρους κεῖ τ ψήφου αὐτῶν ἀνταίρειν δυναμένου· εἰ δὲ καὶ ἐκκλήτῳ αἱ τῆς πατριαρχῶν ὑπόκεινται ψῆφοι. D

Leges.

Justiniani Novella cxxiii. Si qui, inquit, ejusdem Synodi sanctissimi Episcopi, controversiam aliquam inter se habeant, sive de jure Ecclesiastico, sive de aliis quibusdam negotiis, primum Metropolitanus eorum cum duobus aliis ejusdem Synodi Episcopis, causam judicet; quod si utraque pars iis quæ judicata sunt non acquiescat, tunc beatissimus ejus diœceseos Patriarcha, inter eos audiat, eaque definiat, quæ canonibus Ecclesiasticis & legibus consentanea sunt, neutrâ parte sententiæ ejus contradicere valente: Patriarchæ enim sententiæ appellationi non subjacent.

Εἰ δέ τις τῶν ἀφὰ τῶν ὑπισχνουμένων, ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀντείποι τῶν κεκριμένοις, τοιγαροῦν ὁ τῶν τόπων ἄρχων ὃ πρᾶγμα ἐξεταζέτω, καὶ ἡ βεβαιούτω τ ψῆφον, ἢ ἀνατρεπέτω, κἂν μὴ ἐξέστω τῷ δευτέρῳ ἐν τῷ τοιούτῳ πράγματι ἐπιτηδεύειν, ἀνακαλεῖσθαι· ἐναντίως δὲ τῷ ἄρχοντος τῷ ὑπισχνουμένῳ, ἡ τῷ ἄρχοντος ψῆφος ὑπόκειται τῷ ἐκκλήτῳ, κἂν κῦ ⓜ νόμων ἀναφέρεται κἂν γυμνάζεται. εἰ μέντοι γε ἐκ βασιλικῆς κελεύσεως ἡ δικαστικῆς προστάξεως ὑπισχνῆται κρίνει, ἡ ἔκκλητος ὑπὸ ⓜ ἀφαπέμψαντα τῷ ὑποθέσιν ἀναφερέσθω. εἰ δὲ ἐκκλησιαστικὸν ἦν ὃ πρᾶγμα, μηδεμίαν κοινωνίαν ἐχέτωσαν οἱ πολιτικοὶ ἄρχοντες πρὸς τὸ τοιοῦτον ὑπόθεσιν, ἀλλ' οἱ ὁσιώταροι ὑπάρχοντες κῦ τὰς ἱερὰς κανόνας τῷ πράγματι πέρας ὑπιτιθέτωσαν. E

Si quis vero, ab Episcopis judicatus intra decem dies judicatis contradixerit, tum locorum præfectus negotium examinet, & vel sententiam confirmet, vel ejiciat; & ne liceat ei qui secundo in eâdem re victus est, provocare; si vero judex contrariam Episcopo sententiam ferat, ejus sententia appellationi obnoxia est, & secundum legem refertur, & examinatur. Quod si Regis mandato, vel jussu judiciario, Episcopus judicat, ad eum qui causam misit, appellatio referatur. Si vero res Ecclesiastica fuerit, civiles Magistratus cum hac causâ nihil habeant commune, sed sanctissimi Episcopi juxta divinos canones controversiæ finem imponant.

Τὸ αὐτοκρατορικὸν κῦ βασιλικὸν κριτήριον ἐκκλήτῳ οὐκ ὑπόκειται, οὐδὲ ἀναπλαφᾶται ὑφ' ἑτέρου, ἀλλὰ ὑφ' ἑαυτῷ ἀεὶ ἐπανακρίνεται· καθὰ κῦ ὁ θεόπνευστος Μωσῆς νομοθετῶν, ἐπανακρινῇς τὰς κρίσεις σε διηγόρευσεν. F

Imperialis & principalis sententia appellationi non subjacet, neque ab alio retractatur nisi à seipso; quemadmodum & Moses qui Deum vidit, lege latâ dixit, retractabis judicia tua.

Τὸ τῦ πατριάρχου κριτήριον ἐκκλήτῳ ὑχ ὑπόκειται, οὐδὲ ἀναπλαφᾶται ὑφ' ἑτέρου, ὡς ἀρχὴ κῦ αὐτὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κριτηρίων, ἐξ αὐτῦ γὰρ πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κριτήρια, κῦ εἰς αὐτὸ ἀναλύει κῦ ἀναστρέφεται· αὐτὸ δ οὔτι ἔχ τινος, οὔτι πρὸς ἕτερον, τοιοῦτον γὰρ ἡ ἀρχή· ἐπανακρίνεται δὲ πνευματικῶς κῦ ἀφ' ἑαυτῦ. ζήτει κῦ θ ή. κεφάλαιον Ϟ Π στοιχείου.

Patriarchæ sententia appellationi non subjacet, neque retractatur ab alio, utpote Ecclesiastici judicii Princeps: ex eâ enim omnia Ecclesiastica judicia, & in ipsam resolvuntur, & revertuntur; ipsa vero neque ab aliquo, neque ad aliquem refertur, Princeps enim est, retractatur vero spiritualiter ipsa à seipsâ. Quære etiam cap. viii. lit. Π.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Neminem in Eccleſiaſtico aliquo gradu conſtitutum, vel Epiſcopum, vel Presbyterum, vel Diaconum, vel quemvis alium ex catalogo Sacerdotali, volentem vel invitum ſecularibus Judiciis ſiſti ſuſtinemus. Si quis enim aliquem Eccleſiaſticorum invitum ad ſeculare judicium trahat, à noſtra ſerenitate competentem coercitionem accipiet. Si vero aliquis Sacerdotum ſeculari judicio ſe volens ſtiterit, aut etiam prior ipſe ſententiam illic latam Eccleſiaſtico auditorio prætulerit, tametſi ſibi jus inde reddi putet, à ſacris canonibus condemnatur: ubi enim dignus eſt conſequi quæ deſiderat, qui ab initio controverſiæ ob injuriam à divinis decretis oblatam, deponitur?

B

Quin & Imperatorum Heraclii & Conſtantini Novella, neque Epiſcopum, nec Clericum, nec Monachum pro cauſâ pecuniariâ vel criminali coram civili, vel militari judice afferri decernit, ſed tantùm coram propriis Epiſcopis, vel Metropolitanis, vel Patriarchis.

Porro Novella Imperatoris Alexii, ſi diviſio, inquit, inter litigantes fuerit, eorumque alter è ſtatu ſeculari ſit, alter vero ſacro clero annumeretur, actor in eo caſu rei foro omnino ſubjicietur. Et unuſquiſque C ad judicium conveniens accedet.

Judices ad quos datur appellatio majores eſſe oportet iis qui ab initio judicabant.

Omnis actio quæ domui venerabili convenit in quadraginta annos extenditur. Etenim pro diuturnis præſcriptionibus x. & xx. & xxx. annorum, ſanctis Eccleſiis, & aliis omnibus venerandis locis, ſolam xl. annorum præſcriptionem dari concedimus: idem obſervatur & in Legatorum exactione, & hæreditatum in pios uſus relictarum.

D

Monialem vel Aſceticam ob nullam actionem ex monaſteriis ſuis extrahi permittimus.

Omnis cauſa, exceptis iis quæ dilationem non admittunt, appellationi ſubjacet, non ſemel, ſed bis.

Judicis juſſu juſtè poſſidemus quæ nobis ex partitione eveniunt, qui vero ſine veniâ judicis quod ſuum eſt aufert, eo excidit.

Quæ male judicata, & ordinata ſunt, neque tempus, nec lex, nec conſuetudo confirmat.

E

Sancimus nulli licere mortui filios, vel uxorem, vel hæredes, vel ſponſores, antequam novem luctus definiti dies lapſi fuerint, accuſare, aut vexare, vel ad judicium trahere, ſive nomine debiti à mortuo facti, ſive ob aliam aliquam cauſam ad prædictas perſonas propriè ſpectantem. Si quis vero intra novem dies ſponſionem aliquam, vel promiſſum, vel fidejuſſionem accipere auſus fuerit, hæc omnia irrita eſſe decernimus; inſuper & actores debito, & actione prorſus alienari. Quod ſi quiſquam mortuum calumniare convictus fuerit, quantum ab eo poſtulavit, tantum hæredibus F ejus ſolvat; poſt dies vero novem elapſos, ſi quis contra has perſonas actiones aliquas habeat, eas ſecundum leges producat.

De Judicibus compromiſſariis.

Canon xcix. Carthag. Si qui appellavit, inquit, Judices elegerit, & cum illo is quoque adverſus quem appellavit, ab his deinceps nulli appellare liceat. Si e-

Οὐδένα τῶν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πλημμόνων βαθμοῖς ὑπόσοφον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ἁπλῶς τινα τῶν καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, ἄκοντα ἢ ἑκόντα, κριτηρίοις κοσμικοῖς παρίστασθαι ἀνεχόμεθα. εἰ γὰρ ἄκοντά τις ἀπαγάγοι τινα τῶν ἐκκλησιαστικῶν κοσμικῷ κριτηρίῳ δικάζεσθαι βιάσεται, δηλαδὴ τὴν ἡμετέραν γαλήνιότητα τῷ πρέποντι πάθους δέξεται. εἰ δὲ ἑκὼν ὁ ἱερατικὸς τῷ κοσμικῷ κριτηρίῳ δικάζοιτο, ἢ καὶ αὐτὸς πρῶτος τὸ ἐκεῖσε κρίσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κριτηρίου προτιμήσαιτο, τοῦτ' ἐστὶν ἐκεῖσε νομίσῃ δίκαιον λαβεῖν, ἀπὸ τῶν ἱερῶν κρημνῶν καταδικάζεται. πῶς γὰρ ἄξιος τυγχάνειν ὢν ζητεῖ ὁ τὸ ἀρχαῖον τοῦ ἀγῶνος ἀπὸ τῶν θείων θεσμῶν καταβαλλόμενος ὕβρεως

Αλλὰ καὶ ἡ τῶν Βασιλέων Ηρακλείου καὶ Κωνσταντίνου νεαρά, μήτε ὑπόσοφον διορίζεσθαι, μήτε κληρικὸν, μήτε μοναχὸν, χρηματικῆς ἢ ἐγκληματικῆς χάριν αἰτίας ἐπὶ πολιτικῷ ἢ στρατιωτικῷ ἀνάγεσθαι ἄρχοντι, ἀλλὰ ἐπὶ μόνοις τοῖς ἰδίοις ὑποσόφοις ἢ μητροπολίταις ἢ πατριάρχαις.

Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ Βασιλέως Αλεξίου, εἰ μερισμός φησιν, ἐν τοῖς διαμαχομένοις ᾖ, καὶ ὁ μὲν τῶν κοσμικῶν φαίνεται καταστάσεως, ὁ δὲ τῷ θείῳ κλήρῳ ἐγκαταλέκται, ὁ ἐναγὼν τὴν τοιαύτην τῷ φόρῳ τοῦ ἐναγομένου ὀφείλει παντὸς ὑποκεῖσεται. καὶ ἕκαστος εἰς ὃ πρόσφορον ἀπελεύσεται δικαστήριον.

Τοὺς ἐκκλητον ἐγκρίτας δικαστὰς μείζονας δεῖ τῶν ἐξ ἀρχῆς δικασάντων.

Πᾶσα ἀγωγὴ ἀρμόζουσα σεπτῷ οἴκῳ εἰς τεσσαρακονταετίαν ἐκτείνεται. ἀντὶ γὰρ χρονίων παραγραφῶν τῶν ί. καὶ κ'. καὶ λ'. ὀνομαζομένων, ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι σεβασμίοις τόποις μόνῳ τῷ τῶν μ'. ἐτῶν παραγραφῷ ἀνατίθεσθαι συγχωροῦμεν· τοῦτο αὐτῶν φυλαττομένου, καὶ ὅπῃ τῇ ἀπαιτήσει τῶν λειτάρων, καὶ τῶν κληρονομιῶν, τῶν εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας καταλελειμμένων.

Μονάστριαν ἢ ἀσκήτριαν δὲ οὐδεμίαν ἀγωγὴν συγχωροῦμεν ἀφέλκεσθαι ἐκ τῶν ἰδίων μοναστηρίων.

Πᾶσα ὑπόθεσις χωρὶς τῶν μὴ ἐνδεχομένων ὑπέρθεσιν, ἐκκλήτῳ ὑπόκειται, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δίς.

Κεκλῆσθαι ἄρχοντα, δικαίως νενόμισται, ὁ δὲ ἀνάρχως ὃ ἴδιον ἀφελόμενος, ἐκπίπτει αὐτοῦ.

Τὰ κακῶς κριθέντα καὶ τυπωθέντα, οὔτε χρόνος, οὔτε νόμος, οὔτε συνήθεια βεβαιοῖ.

Θεσπίζομεν μηδενὶ ἐξεῖναι, τῷ πλησιάσαντι τοὺς γονεῖς, ἢ τὴν γυναῖκα, ἢ τοὺς κληρονόμους, ἢ τοὺς ἐξηγητὰς πρὸ τῶν ἐννέα ἡμερῶν προθεσμίας τοῦ πένθους αἰτιᾶσθαι, ἢ παρενοχλεῖν, ἢ εἰς δικαστήριον ἕλκειν, εἴ τι ὀνόματος χρέους αὐτοῦ τοῦ πλησιάσαντος καταγνώσῃ, εἴτε ἄλλης οἱασοῦν αἰτίας χάριν εἰς τὰ μνημονευθέντα ἰδικῶς ἐφόδια πρόσωπα. εἰ δὲ ἐντὸς τῶν ἐννέα ἡμερῶν τελευτήσει τινὰ ὁμολογίαν, ἢ ὑπόσχεσιν, ἢ ἐγγύην αὐτοῦ κομίσασθαι, ζητοῦντα πάντα ἀνίσχυρα εἶναι θεσπίζομεν· ἐκτὸς μόνου καὶ τοῦ χρέους καὶ τῆς ἀγωγῆς παντελῶς τοὺς ἐναγομένους ἀλλοτριοῦσθαι. εἰ δέ τις συκοφαντηθεὶς ἐλεγθείη καὶ ἀποτίνυσθαι, ὅσον ἐκείνου ἀπῄτει, τοσοῦτον καταβαλλέσθω τοῖς κληρονόμοις ἐκείνου. μετὰ δὲ τὸν τῶν ἐννέα ἐκπλησθέντων ἡμερῶν, εἴ τις τῶν τοιούτων προσώπων τινὰς ἔχειν νομίσειεν ἀγωγὰς, ταύτας καὶ τοὺς νόμους ἐξουναζέτω.

Περὶ δικαστῶν αἱρετῶν.

Ο ιθ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κρίνει, ἐὰν ἐκλέξηται φησὶν, ὁ ἐγκαλεσάμενος δικαστὰς, καὶ μετ' αὐτοῦ κἀκεῖνος καθ' οὗ ἐξελέξατο, τῷ λοιπῷ ἀπὸ τούτων μηδενὶ ἐξέστω ἐγκαλεῖσθαι.

ἐκκαλεῖσθαι. ἐὰν γὰρ κ͞ῦ κοινῷ γνώμῳ οἱ δίκῳ ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους ἕλωνται δικαστάς, οὐκ ἐξέσῃ τούτοις κ͞ῦ τ͞ῆς ἐξενεχθείσης ὑπ' αὐτῶν ἐκκαλεῖσθαι ψήφου.

Nim ex communi consensu, qui controversiam inter se habent, Judices eligant, à sententiâ ab iis latâ provocare non licebit.

Τὰ αὐτὰ κ͞ὴ ὁ ρκγ'. ψηφίζεται, κ͞ὴ τοὺς μὴ πειθομένους ἀφορίζεσθαι ἀξιοῖ.

Eadem can. cxxiii. decernit, eosque qui non parent, segregari jubet.

Νόμοι.

Leges.

Ὁ αἱρετὸς δικαστὴς ὃ δοκοῦν αὐτῷ ψηφίζεται, κ͞ὴ οὐ πολυπραγμονῶ τὸν ψῆφον ὁ Πραίτωρ.

Arbiter prout sibi videtur sententiam dicit; qualem autem dicat Prætori curæ non est.

Εἴτε δικαία, εἴτε ἄδικός ἐστιν ἡ τ͞ῦ αἱρετοῦ δικαστοῦ ψῆφος, βεβαία μένει καθόλου.

Sive æqua, sive iniqua sit arbitri sententiâ, omnino firma manet.

Μὴ χρείαν ἐχέτω ἐκκλήτου ἡ τ͞ῦ αἱρετοῦ δικαστοῦ ἀπόφασις.

A sententiâ arbitri appellandi necessitas remittatur.

Τὸ αἱρετὸν δικαστήριον ἔοικε κυρίῳ δικαστηρίῳ, κ͞ὴ ἀνήκει πρὸς ὃ τέλος πεπαῦσθαι τὰς δίκας.

Compromissum judicio ordinario proximum est, & ad finiendas lites pertinet.

Οὐχ ἁρμόζει δὲ ἐξ αὐτοῦ παραγραφὴ, ἀλλὰ ποινῆς ἀπαίτησις.

Ex compromisso autem exceptio non competit, sed pœnæ petitio.

Ἐὰν δ͞ύο ὦσιν οἱ αἱρετοὶ δικασταὶ, κ͞ὴ διχονοοῦσιν, ἀναλαμβάνονται κ͞ὴ τρίτον τινὰ ὑπολέξασθαι, κ͞ὴ τ͞ῇ αὐτοῦ ὑπεσπῆναι δικαιοσύνῃ.

Si duo sint arbitri, & dissentiant, coguntur tertium quendam eligere, & arbitrio ejus stare.

Οὐ γίνεται αἱρετὸς δικαστὴς μ͞ὴ τ' ἐξ ὅρκων ἀσφαλείας· ἀλλὰ μ͞ὴ ποινῆς αὐτοὺς οἱ δικαζόμενοι ὑπολεγέσθωσαν, κ͞ὴ ἀνάγκην ἐχέτωσαν ἢ ἐμμένειν τ͞ῇ ψήφῳ· ἢ ὃ πρότερον διδόναι, ὁπόσον ἂν ζ᾽ μέρη ἀμφότερα συμφωνήσωσιν.

Non fit arbiter cum juramenti cautione; sed litigantes eos cum pœnâ eligant, & necesse habeant, vel sententiæ acquiescere, vel mulctam dare de quâ ambæ partes inter se consenserint.

Εἰ μὴ ἔγκειται ποινὴ τ͞ῷ αἱρετ͞ῷ δικαστηρίῳ, ὁμολογήσει δέ τις ἐμμένειν τ͞ῇ ψήφῳ, ἐνάγεται ἀορίστως· πληρέστατον δὲ ἔστι ὃ μνημονεῦον τ͞ῆς κεφαλαίου τ͞ῆς δόλου.

Licet pœna compromisso adjecta non fuerit, promiserit autem quis sententiæ stare, incerti tenetur. Validissimum autem est, quod meminit capitis de dolo.

ΚΕΦ. ιδ'.

CAPUT VIII.

Περὶ τῶν δικαζομένων δ' οἰκείαι ἐγκλήμασι ὑπισκόπων κ͞ὴ κληρικῶν.

De Episcopis & Clericis ob crimina sua judicatis.

Ὁ οδ'. τ͞ῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, ⟨⟩ κατηγορηθέντα ὑπίσκοπον παρὰ ἀνδρῶν ἀξιοπίστων, δεῖ ⟨⟩ τ͞ὴ ἐκκλησίας ἀναλκῶς χρῆναι μεταπαλῆσθαί φησι δικαστήριον, δύο ὑπισκόπων ἐπ' αὐτὸν στελλομένων· κἂν μὲν εὐδὲν ὑπακούσας παραχρῆμα, κ͞ὴ μὴ οἷός τε ὢν ἀποδύσασθαι τὰ ἐγκλήματα, ὁμολογήσῃ ἢ ἐλεγχθῇ, ὁρίζεσθαι ⟨⟩ πρέπον ἐπ' αὐτῷ ὑπέρμαχον· μὴ ἀπειθήσαντα δὲ παντάπασι, ὃν πρέπον τῷ αὐτοῦ μετάκλησιν γίνεσθαι· εἰ δ͞ὲ κ͞ὴ οὕτως ὑπομένει τ͞ῇ ἀπειθείᾳ, τῷ συνόδῳ τὰ δόξαντα κατ' αὐτοῦ ὁρίζεσθαι κ͞ὴ τῷ ποιότητι τοῦ ἐγκλήματος μηδὲν τ͞ῆς ἀπειθείας ἀπναμβάνου.

Canon lxxiv. sanct. Apost. Episcopus à viris fide dignis accusatus ad Ecclesiæ, inquit, tribunal necessariò vocari debet, duobus Episcopis ad eum missis; & si statim paruerit, & crimina sibi objecta diluere non valens, confiteatur, vel convictus sit, debita ei pœna infligatur: si vero statim non paruerit, ter vocetur; sin autem in inobedientiâ perseveret, Synodus juxta criminis qualitatem quæ sibi videtur contra eum definiat, contumaciâ suâ nihil adjutum.

Ὁ δ͞ὲ τ͞ῆς Καρθαγ͞ὴ ιβ'. ⟨⟩ ἐγκλήμασί φησι παρεπιδήμου ὑπίσκοπον, ὑπὸ πάσης συνόδου κρίνεσθαι τ͞ὴ συνόδου, εἰς ἣν ὁ τοιοῦτος πλ͞ῆ δηλαδὴ· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τοὺς πάντας ἢ τοὺς πλείους συνελθεῖν, μὴ ἐλάττονας χρὴ εἶ͞ναι τοὺς ιβ'. οὕτω γὰρ πάσης παραιρεθείσης ἀμφιβολίας, ὑ παρεπιδήμου ἔσται τοῖς ὑπὸ χεῖρα· ⟨⟩ δὲ μᾶ πρεσβύτερον ἐξ κρινοῦσιν ὑπίσκοποι, κ͞ὴ πρ͞ῆς ⟨⟩ ἀμάχητον· ἀσφαλέστερόν πως τοὺς τ͞ῆς ἱερέων κρίσεις τ͞ῆς συνόδου ταύτης γίνεσθαι προμηδουμένης, ὡς ὑστερίζουσι τ͞ῷ χρόνῳ πρὸς τὸν Ἀντιοχέα, ἔνθ᾽ ὃν τ͞ῷ πεμπτ͞ῳ κανόνι τοὺς τ͞ῆς πρεσβυτέρων κ͞ὴ διακόνων καθαιρέσεις ὑφ' ἑνὸς ὑπισκόπου γίνεσθαι ὁρίζεται, ὑπὸ τ͞ῆς συνόδου δὲ τοὺς τ͞ῆς ὑπισκόπων.

Canon autem xii. Syn. Carthag. Episcopum, inquit, in crimina incidentem, à totâ Synodo, ad quam nempe pertinet, judicari oportet. Quod si difficile sit ut omnes vel plurimi conveniant, ne pauciores sint duodecim: sic enim omni controversiâ sublatâ à populo suo non contemnetur. Presbyterum autem sex Episcopi judicant, & Diaconum tres. Hæc scilicet Synodus judicia Sacerdotum cautiùs fieri procuravit, longo nempe tempore post Antiochenam habita, quæ in can. iv. Presbyterorum & Diaconorum depositiones, ab uno Episcopo, Episcoporum verò à Syn. fieri decrevit.

Πρᾶξις συνοδική.

Actio Synodica.

Ταύτῃ τοι κ͞ὴ ὁ ἁγιώτατος Πατριάρχης Λουκᾶς, ἄνωθεν

Quapropter sanctissimus Patriarcha Lucas Johannis Amathuntis

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Amathuntis Episcopi depositionem irritam duxit, quam Cypri Archiepiscopus fecit; quod cum undecim Episcopis conveniens, ipse non ultra esset duodecim.

A ἠγήσατο τὴν τῆ ὑποσκόπου Ἀμαθουῶντος Ἰωάννη καθαίρεσιν, ἣν ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐποιήσατο Κύπρου, ὅτι ια'. μόνοις σὺν αὐτῶν ὑποσκόποις, μὴ ἐπέκεινα ἢν αὐτὸς ὁ πρῶτος λοιπῶν δωδεκάδ@.

Quemadmodum & xiv. ejusdem Syn. decernit: propter paucitatem, inquit, Episcoporum, Presbyter aliquando à quinque, & Diaconus à tribus judicatur, proprio eorum Episcopo ultra eos præsidente. Adeo ut qui sub se habent litigatores, extra definitum judicum numerum esse debent.

Καθὰ δὲ καὶ ὁ ιδ'. τῶν αὐτῶν ἐν Καρθαγένη ἔγραψεν. ἀνδρείας γὰρ οὔσης φησὶν, ὑποσκόπων ἕως ὅτε καὶ ἕως ε'. κρίνεται ὁ πρεσβύτερος, καὶ ἕως τριῶν ἑξάκρος, τῶ ἰδίου αὐτῶν ὑποσκόπου ἐπέκεινα τούτων προκαθιζομένου. ὥστε οἱ ὑφ' ἑαυτοὺς ἔχοντες τοὺς δικαζομένους, ἐκτὸς ὀφείλουσιν εἶναι τῆ τεταγμένη ἀριθμοῦ τῶν συνδικαστῶν.

Canon autem xiv. Syn. Antioch. Si Episcopus, inquit, ob aliqua crimina à Provinciæ Episcopis judicetur, iique inter se dissentiant, aliis innocentem, aliis vero reum pronunciantibus, Metropolitanum illius Provinciæ alios ex vicinâ Provinciâ evocare oportet, & per illos controversiam dirimere, plurimorum suffragio confirmato.

B Ὁ δὲ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ ιδ'. ὑποσκόπου, φησὶν, ὅτι πισὶν ἐγκλήμασι κρινομένου παρὰ τῶν τοῦ ἐπαρχίας ὑποσκόπων, καὶ παρὰ ἀλλήλους τούτων διαφωνούντων, τῶν μὲν ἀνδρῶν, τῶν δὲ ἀνάντων ἀποφαινομένων· δεῖ τὸν μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης καὶ ἑτέρους ἐκ τῆς ὁμόρου μεταμέμπεσθαι χώρας, καὶ τῶ ἀμφισβήτησιν διὰ ἐκείνων λύεσθαι τῆ τῶν πλειόνων ψήφω βεβαιουμένης.

Porro can. xv. Si vero omnes, inquit, unam adversus eum sententiam tulerint, is ne amplius ab aliis judicetur, sed Episcoporum provincialium firma maneat sententia.

Ὁ δὲ ιε'. εἰ δὲ πάντες, φησὶ, μίαν κατ' αὐτοῦ ψῆφον ἐξενέγκοιεν, μηκέτι παρ' ἑτέροις τοῦτον δικάζεσθαι, ἀλλὰ μένειν βεβαίαν τῶ συμφώνων ψῆφον τῆς τῆς ἐπαρχίας ὑποσκόπων.

Verum canon hic à iv. Syn. Sardic. sublatus est, C qui sic statuit; qui communi Episcoporum provincialium sententiâ depositus fuerit, & sententiæ non submittat, sed se crimina diluere posse affirmet, alter in thronum ejus ne ordinetur, priusquam Papa Romanus causâ cognitâ rem definiverit, eamque damnationem auctoritate suâ confirmandam aut rescindendam declaraverit, si scilicet provincia Episcopi Occidentalis sit, quæ sola Romæ subjecta est, ubi & Synodus hæc congregabatur; judicato enim bis appellare permissum est.

Οὗτος ὁ ἀνήρητος τῶν τῆ δ'. τῶν ἐν Σαρδικῆ, οὕτως διεξιόντ@., ὁ κοινῆ ψήφω τῆς τῆ ἐπαρχίας ὑποσκόπων καθαιρεθέντ@., καὶ τῆ ψήφω μὴ ὑποκυπτοντ@., ἀλλ' ἔτι ἀποδύεσθαι λέγοντ@. δικάσθαι τὰ ἐγκλήματα, μὴ πρότερον εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ χειροτονεῖσθαι ἕτερον, περὶν ἂν ὁ Πάπας Ρώμης μαθὼν τὸ τῆ ὑποθέσεως, ὅσον ἐξενέγκῃ, καὶ ἀποφήνηται ἢ κυρωθῆναι, ἢ ἀναιρεθῆναι τῶ καταδίκῃ, τῆ δυτικῆς ὄντ@. ἐπαρχίας τῆ ὑποσκόπου δηλαδὴ, ἥτις καὶ μόνη τῆ Ρώμης ἀνῆπται, ἔνθα καὶ ἡ συνόδος αὕτη συνήθροιτο· καὶ δὶς γὰρ ἐκκαλεῖσθαι τῆ κρινομένῳ ἐφῆπται.

Insuper quintus canon, si Episcopus, inquit, communi Episcoporum Provincialium sententiâ depositus fuerit, & ad Papam appellationem fecerit, isque aliis vicinis Episcopis causam examinare per scripta mandaverit, Episcopus vero ab iis etiam damnatus rursus examinationem quæsiverit, si quæ prius judicata sunt Papæ sufficere videantur, Episcoporum sententia rata sit; si vero ei Episcopum rursus judicari visum fuerit, damnatus ad Romam abire ne cogatur, sed Papa Presbyteris sibi conjunctis suam potestatem dans, eosque illic cum Regionis Episcopis mittens, controversiam examinari mandet, & sic perfecta fiat sententia.

D Ὁ δὲ πέμπτος καθαιρεθέντ@., φησὶ, τῶ ὑποσκόπου ψήφω κοινῆ τῆς τῆ ἐπαρχίας ὑποσκόπων, καὶ ἐγκλητον ὄντι τῶ Πάπα ποιησαμένου, κἀκείνου ἑτέροις τῆς ἀγχιστέρων ὑποσκόποις τῶν ἐξέτασιν τῆ δίκης ἀφ' ἑαυτοῦ γράφαι ὑποτρέψαντ@., τῶ δὲ καὶ τούτων καταδικασθέντ@., αὖθις γε μὴν ὑποζητοῦντος ἐξέτασιν, εἰ μὴ τὰ ἤδη κριθέντα ἀρκεῖν ὁ Πάπας νομίσει, ὃ κῦρος ἡ τῆς ὑποσκόπων ἐχέτω ἀπόφασις, εἰ δὲ καὶ αὖθις κριθῆναι τῶ ὑποσκόπον δοκιμάσει, μὴ ἀναγκαζέσθω καὶ ὁ καταδικασθεὶς εἰς Ρώμην ἀπέναι, ἀλλὰ τῆ ἰδίαν ὁ Πάπας ἐξουσίαν πρεσβυτέροις τῆς οἰκειοτάτων αὐτῶ δεδωκὼς, καὶ πέμψας ἐκεῖσε μετ' τῆς ἐγχωρίων ὑποσκόπων, τὸ τῆ ὑποθέσεως ἐξεταθῆναι κελευσάτω, καὶ οὕτω τελεία ἡ ἀπόφασις ἡνιέσθω.

E

Porro canon. xxii. Syn. Carthag. qui Episcopum, inquit, accusat, coram regionis Primate actionem instituere debet; is vero qui accusatur ante plenam sententiam à dignitate suâ non excludetur. Si vero literis ad judicium vocetur, & unius mensis intervallo, ex quo literas acceperit, non adfuerit, in pœnam inobedientiæ segregatur, nec ei ministerium aliquod sacrum attingere licebit. Quod si eum à causis necessariis revera impediri ostensum fuerit, alius ei mensis dilationis datur; quo elapso si non venerit, à fidelium communione ejicitur, donec quæ ipsi objecta sunt, terminabuntur. Sin autem se nec coram Provinciæ Exarcho, nec coram Synodo anniversariâ sistere curaverit, ipse adversus se sententiam tulit, depositioni subjectus. Accusator vero si in judicio præsto fuerit, communione non interdicitur, sin vero sub prætextu se subduxerit, ipse quidem segregatur, & Episcopum segregatione solvitur. Ostendens autem se non ex prætextu sed rationabili de causâ abfuisse, actionem movere non prohibebitur. Quod si moribus suspectus sit, accusatio-

Ὁ ὁ κβ'. τῶν ἐν Καρθαγένη, ὃν κατηγορεῖσθαι ὑποσκόπων χρὴ παρὰ τῆ χώρας τὰ πρῶτα φέροντι τῶ κατηγορίαν δεῖ φησιν ἐνιστᾶν, ὁ δὲ γε κατηγορούμενος πρὸ τῆ τελείας ἀποφάσεως τῆ ἰδίας τιμῆς οὐκ ἀποκλείεται. γράμμασι μέντοι κληθεὶς ὅπι ὃ δικαστήριον, εἰ μὴ ἀπαντήσειεν, ἑνὸς παραρρυέντ@. μηνὸς, ἐξ ὅτου τὰ γράμματα ἐδέξατο, εἰς ποινὴν τῆ ἀπειθείας ἀφορίζεται, μὴ ἐξὸν αὐτῶ ἱερουργίας ἅψασθαι ὁπουδήποτε. εἰ δὲ ἀληθῶς ὑπὸ ἀναγκαίων αἰτιῶν δειχθείη κωλυόμενος, ἕτερος μὲν εἰς προθεσμίαν αὐτῶ δίδοται· ἐξήκοντος δ' ὃ τούτου ἂν μὴ ἀφίκηται, τῆ τῶν πίστων κοινωνίας ἐκβάλλεται, μέχρις ἂν τὰ κατ' αὐτὸν λαληθέντα δέξηται πέρας. μήτε δὲ πρὸς τῆ ἐπαρχίας ἔξαρχον, μήτε μὴν πρὸς τὴν ἐπισίως γινομένην σύνοδον ἀφικέσθαι φροντίσας, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν τῆ δίκῃ ἐξέλυσεν, ὑποληθεὶς καθαιρέσει. ὁ μὲν τοι κατήγορος τῶν δικαστηρίων ἐνέχεται· ὑποχωρήσας δ' κατά τινα σκῆψιν, αὐτὸς μὲν ἀφορίζεται, ὅγε μὴν ὑποσκόπος τῆ ἀφορισμοῦ ἀπολύεται. δείξας δὲ μὴ κατ' σκῆψιν, ἀλλ' ἐξ αἰτίας εὐπροσκόπου γινομένης τῆ ὑποχώρησιν, καὶ αὖθις τῆ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

τῷ ὑποθέσιν κινῆν ἢ κωλύεται· εἰ δὲ ἀφαιρεθήσεται τοὺς ἴδιους, κατηγορίαν μὴ τοῦ ἱερωσύνης τοῦ ἐπισκόπου καταπολεμεῖν λέγειν ἢ συγχωρεῖται· ἰδίας δὲ καὶ χρηματικὰς κατ' αὐτοῦ κινῆν ἀγωγὰς ἢ κωλύεται. Ἀλλ' οὐχ οὕτω τιμῶν αἱ προθεσμίαι τῆς κλήσεως τῶν ἡμερῶν γίνονται.

A nem quæ Episcopi dignitatem attingit, instituere ei permissum non erit, actiones vero privatas & pecuniarias contra ipsum movere non prohibebitur. Verum hodie præstitutæ vocationis dies locum non habent.

Νόμος.

Lex.

Κατὰ δὲ γε τὴν Νεαρὰν τοῦ ἀοιδίμου Βασιλέως Μανουὴλ, ἐξ τριῶν ἐνενηκονταημερῶν μεταπαλαιῶται πάντες ἐναγόντες τε καὶ ἐναγόμενοι, κἂν οἱασοῦν ὦσι καταστάσεως, κἂν οἱας ἢ ὁ ἔγκλημα ὑποθέσεως.

Secundùm verò Novellam clarissimi Imperatoris Manuelis, per tria triginta dierum edicta, omnes actores & rei accersuntur, cujuscunque sint status, & cujusmodicunque causa fuerit.

B

Ἀλλ' ἢ δ' ὁ κανὼν. ὀπτεύεται καὶ ὑπὸ κατηγορίαν ἢ ἀφορισμὸν ἡμόμενον ἐπίσκοπον, τοῦ ἐπισκοπῆς ἐξωθεῖσθαι, ἕως ἂν ὦ κατ' αὐτοῦ λυθῇ δικαστήριον.

Porro nec canon. lxxxviii. permittit, ut Episcopus qui accusatus vel segregatus fuerit, ab Episcopatu expellatur, donec quæ ei objecta sunt judicio soluta fuerint.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ις'. τοῦ λεγομένου πρώτου καὶ β'. συνόδου κωλύων σαφῶς ἀφαιρεῖται, μή τινα χειροτονεῖσθαί τινα κελεύων εἰς ἐκκλησίαν, ἧς ὁ ἐπίσκοπος. ἔτι ζῶν, οὔπω τοῦ ἰδίου τελέως ἀπεκινήθη τόπου, εἰ καὶ πρός τινων ὅτι ἐγκλήματα ἐγήγερται, καὶ μικροψυχήσας ἴσως ἀφαίρεσιν ἐποιήσατο. φασὶ γὰρ καὶ ταραχὴν αἴτιον τοῦτο γε, δεῖ δὲ τοὺς τῆς ἐκκλησίας, πάσῃ γε φιλοπερισπουδίᾳ μάλιστα φεύγεσθαι, ἀλλὰ κανονικῶς τὰ κατ' αὐτὸν ἐξετάζεσθαι· καὶ εἰ μὲν λόγον ἡ ἀφαίρεσις ἐχούσα, ἢ κανονικῶς ἀφ' ὧν τὰ ἐγκλήματα καθηρέθη, πῶς καὶ ἕτερον εἰς τὸν ἐπισκοπὴν προχειρίζεσθαι· ἀλλ' εἴ τις ἐν τῇ ἰδίᾳ τιμῇ καλῶς ἐδιοικήσας, μὴ ὢν οἰκεῖον ἐπίλοιπον ποιμαίνειν λαόν, ἀλλὰ τῆς οἰκείας ἀποστὰς ποίμνης, ὑπὲρ ὃ ἐξάμηνον ἐν ἑτέρῳ ἀφανεῖ τόπῳ, μή τινος ἀναγκαίου καταίροντος, τὸν τοῦ ἐπισκοπὴν τιμὸν καὶ καθέδραν δικαίως ἀφαιρεθήσεται.

Porrò canon. xvi. Syn. quæ prima & secunda dicitur, aperte statuit, Jubens neminem ordinari in Ecclesiam, cujus Episcopus adhuc vivens nondum proprio honore plenè motus fuerit, quamvis nonnulli crimina ei intentant, & ipse animo abjecto forte renunciationem fecerit. Hoc enim sedit onis & tumultus causa est; debent autem Clerici improbitatem in omnium odium incurrentem evitare, & canonicè quæ ei objecta sunt examinare, & si renunciatio justa sit, aut canonicè propter crimina depositus fuerit, tum alium in Episcopatum ordinare. Si quis verò in honore suo rectè constitutus, populum tuum pascere recusaverit, & à grege suo discedens in alio loco ultra sex menses commoratus fuerit, nullâ necessitate coactus, Episcopi honore & cathedrâ juste privabitur.

C

Ὁ δὲ κγ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ πρεσβυτέρους ἢ διακόνους, περί τινων ἐγκαλουμένους, καὶ ἴδιον αὐτοῖς ἐπίσκοπον ἐφίστησι δικαστὴν, σὺν γε ἑτέροις ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, οὓς ἂν ἐκλέξονται οἱ κατηγορούμενοι, ἓξ μὲν ἐπὶ πρεσβυτέρων, καὶ πρὸς ἐπὶ διακόνων· προθεσμίας δὲ καὶ ἐπιτιμήσεις τὰς αὐτὰς ἔθη καὶ τούτοις σαφῶς καὶ ἔστιν διέξεισιν, οἵας δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπισκόπου ὁ προλαβών. τὰ δὲ γε τῶν λοιπῶν κληρικῶν αἰτιάματα, μόνος ὁ αὐτοῦ ἐπίσκοπος ἐξετάσει, καὶ πέρατι δώσει φησίν.

Insuper can. xxiii. Syn. Carthag. Presbyterorum & Diaconorum qui quorundam crimnum accusati fuerint, Episcopum proprium judicem constituit, unà cum aliis ejusdem Provinciæ quos accusati elegerint, sex scilicet contra Presbyteros, & tribus contra Diaconos. Præstitutas vero dies & pœnas easdem esse vult hic canon ac quæ contra Episcopos in priori decernuntur. Reliquorum autem Clericorum causas solus, inquit, eorum Episcopus examinabit, & finiet.

D

Ὁ δὲ κβ'. ἀποκλείεσθαι λέγων καὶ κληρικὸν, ἑνὸς ἐξήκοντα ἔτους, καὶ μὴ δεξαμένης πέρας τῆς αὐτῷ ὑποθέσεως, ὃ νῦν ἔχει σὺν ἐνεργεῖ.

Canon verò lxxxii. excludi dicens Clericum, cujus causa uno anno elapso non finitur, hodie non est in usu.

Νόμος.

Lex.

E

Κατηγορίαν ἱερέως οὐδεὶς τῶν λαϊκῶν ἀρχόντων δικάζει, πλὴν εἰ μὴ καθοσιώσεως ἔγκλημα ἡ κατηγορία περιέχει. ζήτει καὶ ὃν τῷ ις'. κεφ. τοῦ Π. στοιχείου κανόνας τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου θ'. καὶ ί. καὶ Θεοφίλου ε'.

Accusationem Sacerdotis nemo Laicus Magistratus judicat, nisi læsæ Majestatis crimen accusatio contineat. Quærè etiam in cap. xvi. lit. Π. canones ix. & x. Syn. Neocæsarienses, & Theophili quintum.

Περὶ τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις κατηγόρων.

De iis qui in Judiciis accusant.

Ζήτει ἐν τῷ ιη'. κεφ. τοῦ Α. στοιχείου κανόνας τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ρλα'. ρλζ'. καὶ ρέ'.

Quære in cap. xviii. lit. A. canones Syn. Carthag. cxxxi. cxxxvii. & cv.

F

Ὁ ς'. τῆς β'. συνόδου κανὼν, εἰς κατηγορίαν φησὶν ὀπτεύεσθαι ἢ κληρικῶν, οὔτε πάντας ἀνεξετάστως προσίεσθαι δεῖ, οὔτε μὴν πάντας ἀποκλείειν, εἰ μὴ γὰρ ἰδιωτικήν τις ἔνστασιν κατ' αὐτοῦ δίκην, ἠδικῆσθαι λέγων αὐτὸς ὅτι πράγμασι κινουμένοις ἢ ἀκινήτοις, ἢ ὑβρίζεσθαι, ἢ τι τοιοῦτο παθεῖν, μήτε πρόσωπον ὃ κατηγορούμενος, μήτε θρησκείαν σκοπεῖν, μηδένα γὰρ τῶν δικαίων ἀπτυχάνειν δίκαιον, ἀλλ' ἴσην ἅπασιν ἡμᾶς ὀπφέρειν τὴν ἀδέκαστον ψῆφον, ἐλεύθερον καὶ τῆς οἰασουῶ ἀδικίας καὶ ὀπίσω μάλιστα ἡ

Canon vi. Syn. ii. ad accusationem, inquit, Episcoporum vel Clericorum non omnes sine examinatione admittere oportet, nec omnes excludere; siquis enim causam privatam contra eos instituit, se injuriâ rerum mobilium vel immobilium ablatione affici dicens, aut contumeliâ, aut aliud aliquid ejusmodi pati, nec persona accusatoris aut religio examinetur; justum enim est, ut nemo juribus suis fraudetur, & ut nos sententiam incorruptam omnibus æqualiter pronunciemus, Episcopum præcipuè & Clericum ab omni injustitiâ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

liberum conſtituentes. Si vero crimen Eccleſiaſticum ſit, Epiſcopo à Sacerdotio depoſitionem intentans, (quod à privato contradiſtinctum, publicum vocatur, quoniam ab omni populo agitari ſolebat,) nec Hæreticos quoſcunque admittere oportet, nec Schiſmaticos, & conventicula facientes, nec alios qui aliâ de cauſâ ex Eccleſiâ ejecti fuerint: utique nec qui parvo tempore ab Eccleſiâ ſegregantur, ſive Clerici, ſive Laici fuerint, niſi prius crimina ſibi objecta diluerint; neque eos qui accuſati ſunt, donec criminibus immunes appareant. Quod ſi nullis iſtiuſmodi cauſis obnoxii ſint accuſatores, tunc, quæcunque crimina Epiſcopo intentant, ejuſdem, inquit, Provinciæ Epiſcopi eadem examinabunt, & ſi illi ea decidere non poſſint, major Diœceſeos Synodus ea definiet. Clerici autem cauſas Epiſcopus proprius examinabit, quas ſi ſolvere nequit, ad majorem Synodum transmittentur; Accuſationem vero prius (inquit) non inſtituant, quam accuſatores per ſcripturam depoſuerint, ſe eidem periculo obnoxios futuros, ſi in rerum examinatione Epiſcopum calumniari convincantur. Qui vero præter hæc facit, & vel ad Imperatorem, vel Principes ſeculares, vel ad univerſalem Synodum accedit, non omnino ad accuſationem admittatur, ut qui in Diœceſeos Epiſcopos injurius, & in canones contumelioſus, & Eccleſiaſticæ tranquillitatis everſor fuerit.

A ⁂ κληρικὸν καθιςάντες· εἰ δὲ ἐκκλησιαςικὸν εἴη τὸ ἔγκλημα, ἐκπλῶσιν τὸ ἱερωσύνης ὄπιςεῖον τῷ ἐπισκόπῳ, ὅπερ καὶ δημόσιον λέγεται, τὸ ἰδιωτικοῦ ἀντιδιαςελλόμενον, καθ' ὃ μὲν πρὸς τὸ δήμου πᾶν τὸ εἰωθὸς γυμνάζεσθαι, οὔτε αἱρετικοὺς οἱουσδηποτοῦν προσίεσθαι δεῖ, οὔτε μὴν ςασιαςικοὺς καὶ διχοςατοῦντας, εἴ γε τοὺς κατ' ἄλλας αἰτίας πλέως ἐκβεβλημένους τὸ ἐκκλησίας· εἴ μὲν οὖν τοὺς πρὸς ὀλίγον τὸ ἐκκλησίας ἀφορισθέντας, εἴ τε πρὸς τοῦ κλήρου εἶεν, εἴτε πρὸς τοῦ λαοῦ, ἀν μὴ πρότερον ταὶς κατ' αὐτῶν αἰτίαις ἀποτρίψωνται· εἴ γε τοὺς ἐπὶ κατηγορίαν ὄντας, πρὶν ἂν πρὸς ἐγκλημάτων ἀθῶοι φανῶσιν· εἰ δὲ πάντων ἁπάντων ἐλεύθεροι εἶεν οἱ κατήγοροι, τότε δὴ, ἅτε ἂν ἐπάγωσι τῷ ἐπισκόπῳ ἐγκλήματα, οἱ τὴν ἐνδρχίας ἐκείνης ἐπίσκοποι φησὶν, ἐξετάσουσιν, εἰ γε οὗτοι μὴ οἷοί τε εἶεν ταῦτα διαλύσαθαι, ἡ τῆς δικαιότερον μείζων συνόδου δοκιμάσουσι πέρατι δώσει. τὰ δὲ γε πρὸς κληρικοὺς ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος ἐξετάσει· ἀπορήσαντος δὲ πρὸς τὴν διάλυσιν, τῇ μείζονι καὶ ταύτα συνόδῳ διαπεμφθήσεται, μὴ μήν τοι πρότερον φησὶ τὸν κατηγορεῖν ἐνίσαθαι, πρὶν ἂν ἐγγράφως οἱ κατήγοροι ⁂ ἴσον ὑποχεῖν ἀσφαλίσωνται κίνδυνον, ἐάνπερ ἐν τῇ τῶν πραγμάτων ἐξετάσει συκοφαντοῦντες ⁂ ἐπίσκοπον ἐλεγχθεῖεν. ⁂ δὲ μὴ οὕτω δρᾶν ἀνεχόμενον, ἀλλ' ἢ βασιλῆ προσίοντα, ἢ κοσμικοῖς ἄρχουσιν, ἢ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, μὴ δεκτὸν εἶ παντάπασιν εἰς κατηγορίαν, ὡς ἀτιμάσαντα τοὺς τῆς δικαιότερον ἐπισκόπους, καὶ εἰς τοὺς θείους κανόνας ὑβρίσαντα, καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας εὐταξίαν συγχέοντα.

Huic etiam conſonus eſt can. xxi. Syn. iv. non ſine examinatione admittendos eſſe dicens, Epiſcoporum vel Clericorum accuſatores, ſive Clerici, ſive Laici fuerint, niſi prius vita & mores eorum probentur.

Τούτῳ συνάδει καὶ ὁ κα'. τῆς δ'. συνόδου, μὴ ἀδοκιμάστως λέγων προσίεσθαι τοὺς κατηγορεῖν ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, εἴτε τῆς τοῦ κλήρου, εἴτε τῆς τοῦ λαοῦ εἶεν, εἰ μὴ πρότερον αὐτῶν ὁ βίος δοκιμασθείη, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα.

Quin & can. viii. Syn. Carthag. non permittit eum qui moribus infamis eſt, Epiſcopum accuſare.

Αλλὰ καὶ ὁ ή'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ οὐκ ἐφίησιν ἐπισκόπου κατηγορεῖν· ⁂ διαβεβλημένον τοὺς τρόπους.

Utique & cxxviii. Nec ſegregatum, & excommunicatum, donec à ſegregatione ſolutus fuerit.

Ο τῆ ρκή'. οὐδὲ ⁂ ἀφωρισμένον καὶ ἀκοινώνητον, μέχρις ἂν λυθῇ τοῦ ἀφορισμοῦ.

Porro & can. cxxix. Nec ſervos accuſare permittit, nec libertos Clericos qui eos manumiſerunt, vel eorum filios, aut hæredes, alios autem accuſare ſinit, exceptis infamiâ laborantibus, cujuſmodi ſunt mimi, & qui cum beſtiis pugnant, & gladiatores. Atqui mimi ſcenici, qui in foro & conventibus publicis ludunt, infames ſunt, qui vero coram Imperatore ad delectandum urbanitèr ſe exercent, honeſti ſunt. Ii etiam qui cum beſtiis pugnant, & qui gladiaturam exercent, ſi fortitudinis oſtentandæ & gloriæ comparandæ ſtudio ſe ſpectandos præbent, fortes merito habendi ſunt, ſi vero mercedis gratia, infames ſunt; qui enim vitæ ſuæ haud parcunt, ſed eam venalem habent, vix laudandæ exiſtimationis eſſe poſſunt. Porro nec Judæos vel Hæreticos accuſare permittit, niſi omnes in propriis cauſis actionem intentant.

Ο τῆ ρκθ'. οὐδὲ δούλοις κατηγορεῖν δίδωσιν, οὐδὲ ἀπελευθέροις τοῦ αὐτοὺς ἐλευθερωσάντων κληρικοῦ, ἢ τοῦ παίδων αὐτοῦ, ἢ τῶν κληρονόμων, ἑτέρων μέντοι κατηγορεῖν ἐφίησιν· ἀλλὰ οὐδὲ ἀτιμοις, οἷονεὶ μίμοις καὶ θηριομάχοις, καὶ μονομάχοις. ἀλλὰ οἱ μὲν ἐπὶ σκηνῆς μίμοι, οἱ ἐν πανηγύρεσι καὶ δημοτικῇς παίζοντες συνελεύσεσιν, ἄτιμοι· οἱ δὲ ἐπὶ βασιλέως εἰς μετέωλον πρόοδον ἐπιτηδεύοντες, ἔντιμοι. θηριομάχοι δὲ καὶ μονομάχοι, εἰ μὲ πρὸς ἐπίδειξιν ἀνδρίας ὁρῶεν καὶ δόξης ἕνεκα, ἀριστεῖς ἂν λογίζοιντο· εἰ δὲ πρὸς μισθὸν, ἄτιμοι. οἱ γὰρ τῆς οἰκείας ζωῆς μὴ φειδόμενοι, ἀλλὰ μισθοῦ ταύτην προϊέμενοι, σχολῇ γ' ἂν ἀντιῆς μένοιεν ἐπαινουμένης ὑπολήψεως. ἀλλὰ οὐδὲ Ιουδαίοις ἢ αἱρετικοῖς κατηγορεῖν ἐπιτρέπει, εἰ μή που περὶ ἰδίων οὗτοι πάντες ἀναίρουσιν ὑποθέσεων.

Insuper can. cxxxi. Eum qui multa crimina Epiſcopo vel Clerico objecerit, & unum ex iis poſt diſquiſitionem factam probare non potuerit, ei neque de reliquis fides habenda eſt.

Ο τῆ ρλα'. ⁂ ἐν πολλοῖς φησιν ἐγκλήμασιν, ἐπισκόπου κατηγορήσῃ ἢ κληρικοῦ, καὶ τούτων ἑνὸς ἐξελέσθαι δυνηθέντος ἀπόδειξαι μὴ δυνηθέντα, οὐ τῆ περὶ τῶν λοιπῶν αὐτοῖς τούτοις πιστεύεσθαι.

Leges.

Præſtat crimina injudicata relinquere, quàm aliquos innocentes punire.

Νόμοι.

Κρεῖσσον τὰ ἁμαρτήματα καταλιμπάνειν ἀνεκδίκητα ἢ τινας ἀναιτίους κολάζεσθαι.

Non oportet fidem habere judicatorum depoſitionibus, niſi probatio judicem certiorem fecerit.

Οὐ δεῖ πιστεύειν ταῖς καταθέσεσι τῶν κριθέντων, εἰ μὴ καὶ ἀπόδειξις διδάσκει ⁂ δικαστήν.

Οὐ μὴν

Τῶν ψυχικῶν ἁμαρτημάτων τ̃ ὑπεξουσίων παῖδων, ἴσως οἱ πατέρες δίκαιοι ὑπέχουσιν, ὑ μὲν κ τ̃ ἐγκληματικῶν. ὑ γὰ κολάζονται πατέρες ὑπὲρ τέκνων, φησὶ γὰ ὁ νόμος, τὰ ἁμαρτήματα τ̃ κεφαλ̃ ἕπονται.

A In peccatis ſpiritualibus Patres forſan pro liberis qui ſub poteſtate ſunt pœnas dant, non autem in criminalibus: non enim patres pro filiis puniuntur, nam dicit Lex, peccata caput ſequuntur.

Περὶ τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις μαρτύρων.

De Teſtibus in Judiciis.

Ο ὁσ. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, ὁπόταν εἰς μαρτυρίαν αἱρετικὸν προσίεσθαι διορίζεται· ὅπου γε ὁπόταν ἕνα μόνον, ὅτι στόματος γὰρ φησι δύο μαρτύρων ἢ τριῶν, σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. κ ὁ ἀπόστολος, κ̃ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου, εἰ μὴ ὅτι δύο ἢ τριῶν μαρτύρων.

Canon ſanct. Apoſt. lxxv. Hæreticum ad teſtimonium dicendum non admittendum eſſe decernit: ſimiliter nec unum fidelem; ex ore enim, inquit, teſtium duorum vel trium omne verbum ſtabilietur. Et Apoſtolus, contra Presbyterum accuſationem ne admittas, niſi coram duobus vel tribus teſtibus.

B Ο ξ̃ τ̃ ἐν Καρθαγένῃ ρλβ. ἀρχιμ φησι τοὺς κεκωλυμένους ἐγκληματικῶς ἀναγνῶναι, οὐδὲ εἰς μαρτυρίαν προσίεσθαι χρὴ, τοὺς δ' αὖ βίον ἀσείους, ὧν μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ προβεβιωμένα, μὴ ἀνήβους εἶ, ἐντὸς δηλαδὴ ιδ'. ἐπεὶ, τ̃ μήπω τούτοις ἐξουσίαν εἶ ὃ φρόνημα. Ἀλλ' οὐδὲ οἰκιακοὺς κατηγορουμένου παραγγεῖλαι δεῖ μάρτυρας, κ ὑπεξουσίους αὐτ̃ ἢ ὑποχειρίους, ὡς εἰ μὴ πείθοιντο τὸ κ̃ νοεῖν αὐτ̃ λέγειν, ἐξέσῃ οἱ κολάζειν. σεμνὰς δὲ μεταποιούμενοι πολιτείας οἱ ὑποχείριοι, ἱερεῖς φημι κ διάκονοι, κ κληρικοὶ ὁπωσοῦν μαθημάτων, οὐκ ἀπόβλητοι προὶς μαρτυρίαν ἔσονται.

Canon verò cxxxii. Syn. Carthag. Qui priùs, inquit, accuſare prohibentur, eos nec ad teſtimonium admittere oportet: Eos verò qui quoad vitam honeſti ſunt, quorum teſtimonium vita anteacta comprobaverit, non impuberes eſſe, annis ſcilicet quatuordecim minores, quod eorum judicium firmum non ſit. Inſuper nec accuſatorem producere oportet teſtes domeſticos, & qui ſub poteſtate ſunt vel ſubjecti, quos, niſi quod ipſe probet, dixerint, puniendi poteſtatem habet. Qui verò honeſtiorem in familia locum obtinent, Sacerdotes ſcilicet, & Diaconi, & Clerici, qui mathemata callent, à teſtimonio dicendo nequaquam rejicientur.

C Ο δὲ ξγ'. οἱ κληρικοί φησι, προὶς τὸ τ̃ ἐκκλησίας κριθῆναι δικαστήριον, ὡς ὁ ἀπόστολος προσγράφει, τολμᾷ τὶς ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων, κρίνεσθαι ὅπ τῶν ἀδίκων, κ οὐχὶ ὅπ τῶν ἁγίων; κ διάφορον μέρος τ̃ ἑτέρου καταγνοὶς ψήφου, μὴ ἐξέναι διαφόρῳ μέρει εἰς ὃ τ̃ ἐκκλησίας δικαστήριον ἕλκειν προὶς μαρτυρίαν ἢ πρόσωπον τὸ ὑπόθεσιν δοκιμάσθαι, ἢ κ κρινομένης προσκυρῆναι, μηδὲ τοὺς γνίους προσφέροντας προσβάλλεσθαι μάρτυρας.

Inſuper canon lxiii. Si Clerici, inquit, in foro Eccleſiaſtico judicati fuerint, dicto Apoſtolico conſequenter, Audet quis veſtrum habens negotium ſub iniquis judicio contendere, & non ſub Sanctis? & una pars ſententiam prolatam damnaverit, ne liceat alteri parti eum qui cauſam priùs examinavit, vel examinationi interfuit, ad forum Eccleſiaſticum teſtimonii dicendi cauſa trahere, neque propinquitate conjunctos teſtes producere.

Νόμοι.

Leges.

D Ἀξιόπιστους εἶ δεῖ τοὺς μάρτυρας.

Teſtes fide dignos eſſe oportet.

Καὶ προσάγονται κ ὅπ χρηματικῶν κ ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων, οἱ μὴ κεκωλυμένοι ὑπὸ τ̃ νόμου ἢ ἐξεσυστεδύομενοι.

Adhiberique poſſunt tam in pecuniariis quam criminalibus cauſis hi, quibus lege non interdicitur teſtimonium, vel qui non excuſantur.

Ἀπόλλητος εἰς μαρτυρίαν γίνεται ὁ καταδικασθεὶς ἀφ' ὅ πεπίπτωκε παραχώδη φλυαρίαν.

Ejus teſtimonium qui ob editum carmen famoſum condemnatus eſt, non admittitur.

E Δ̃ τοὺς μάρτυρας πρότερον ὀμνύναι, πρὶν ἢ μαρτυρῆσιν, τοῖς τιμιωτέροις δὲ μᾶλλον πιστεύειν. ἑνὸς δὲ μαρτυρία οὐκ ἔστι δεκτὴ ὲν οἱᾳ δήποτε δίκῃ, κἂν συγκλητικὸς ᾖ.

Teſtes priuſquam teſtimonium perhibeant, jusjurandum præſtare debent; & honeſtioribus fides potius adhibenda eſt: unius vero teſtimonium in quacunque cauſâ admitti non debet, quamvis Senator ſit.

Τ̃ κ̃ Φ ὅπ πότου ἀγωγ̃, εἰ μὲν χρηματικὴ εἴη μέχρι λίτρας μιᾶς, δύο πιστοὶ ἔντιμοι μάρτυρες μαρτυρήσουσιν, εἰ δὲ μέχρι ν'. λιτρῶν, τρεῖς· εἰ δὲ ἐπέκεινα, ε'. εἰ δὲ ἐγκληματικὸν εἴη τὸ αἰτίαμα, ἀφ' ε'. μαρτύρων πιστῶν κ ἐντίμων ὀμνυόντων ἀποδείκνυται.

In actione contra Epiſcopum, ſi pecuniaria ſit, ad unam libram duo fideles honeſti teſtes teſtimonium dicent; ſin ad l. libras tres; ſi vero deinceps, quinque. Quod ſi cauſa criminalis fuerit, per quinque fidos & honeſtos teſtes juramentum ſuſcipientes probatur.

Οὐκ ἔστιν ἀξιόπιστος μάρτυς, ὁ κελεύσθαι δυνάμενος φ' ἑαυτ̃ ὅτι ὃ μαρτυρῆσαι.

Non eſt idoneus teſtis cui imperare poſſum ut teſtimonium dicat.

Ο κατήγορος οἰκειακοὺς μάρτυρας οὐ δύναται προσάγειν.

Accuſator teſtes de domo ſuâ producere non poteſt.

Ο κ̃ συκοφαντίαν ὅτι προσχρίσει προὶς δικαστ̃ περιφόρῳ αἰτιώμενος ὅπισθεν, λ'. δίδωσι λίτρας.

F Qui per calumniam in exhibitione coram judice qui juriſdictionem habet Epiſcopum accuſat, triginta auri libras pendat.

Κατὰ τρεῖς τύπους ἡ συκοφαντία γίνεται, κ τριπλῆ ἡ ἐπεξέλευσις· ἢ γὰρ συκοφαντεῖ τις πλασῶς κατηγορῶν, ἢ παρῳδίας τ̃ ἰδίας ὑποθέσεως γίνεται, τ' ἀληθῆ ἐγκλήματα κρύπτων, ἢ φθυρδικ̃, τελείως ἀναχωρῶν τ̃ς κατηγορίας. ὁ πάντως ἢ συκοφάντης ἐστὶν ὁ μὴ ἀποδείκνυς ὃ κατηγόρησεν· ἀλλ' ὲν τ̃ κρίσει τοῦ δικαστοῦ ἐστι μ̃ ὃ ἐλέσθαι κατηγορούμενον, ζητῆσαι περὶ τούτου. κἂν μὲν εἴπῃ σὺν ἀποδείξας, ἐφήσατο αὐτῷ· ἂν δ' εἴπῃ ἐσυκοφάντησας, κατα-

demnavit

demnavit, etiamsi de pœnâ nihil dixerit. Si vero dixerit, temerè accusasti, non facit illum calumniatorem, nec pœnæ subjicitur.

Δίκασεν αὐτὸν εἰς συκοφαντίαν, κἂν μηδὲν εἴπῃ περὶ τ ποινῆς. ἂν δ εἴπῃ προπετῶς ὀκίνεσας, ἤγουν σὺ ἀπέδειξας, ὑ ποιῇ αὐτὸν συκοφάντλν· οὐδὲ ποινλὴ ὁ τοιοῦτος ἐφίσταται.

Mulier viri officium non obit; nec in testamento testis esse potest, nisi in quibus viri non advocantur. Porro nec iis publicè causam agere permissum est; sed tantum pro seipsis causam agunt mulier, & cæcus, ille vero & jus dicere potest.

Η γυνὴ ὐ μετέρχεται ἀνδρὸς ἀφφίκιον· οὐδὲ ὃν ἀγαθὴ μαρτυρῆ, εἰ μὴ ὃν οἷς ἄνδρες ὐ προκαλοῦνται. Ἀλλ' οὐδὲ συνηγορῆν ἔξεστιν ἐφ' ἑαυτῆς δημοσίᾳ, ἑαυτῆς δ μόνον συνηγοροῦσι κ γυνὴ κ τυφλὸς, ἐξὸν δὲ κ δικάζειν δύνανται.

Quin & Novella xlviii. Imperatoris Leonis, mulieres in conventionibus & contractibus testimonium dicere vetat: in partu autem, & in iis quæ fœminis solis videre permittitur, testimonium dicere possunt.

Η δὲ παρεγκειμὴ οὕτω νεαρὰ τ Βασιλέως Λέοντ@, κωλύει ταῖς γυναιξὶ περὶ συμφώνοις κ συναλλάγμασι μαρτυρῆν, ὅτι δ τοκετῶν, κ ἐφ' ὧν μόνη θηλείαν ὄψις ὁρᾶν συγχωρεῖται, ὅτι μόνας μαρτυρῆν.

Ex Novellâ Justiniani CXXIII.

Ἐκ τ ρκγ'. Ἰουστινιάνου νεαρᾶς.

Sanctissimis Presbyteris & Diaconis, si pro causâ pecuniariâ falsum testimonium dixisse deprehensi sint, non autem juramento mendacium confirmaverint, iis pro pœnâ sufficiet, tribus annis à ministerio separari, & monasteriis tradi: si vero mendacio juramentum adjecerint, canon eos à Sacerdotio præscindit. Quod si in causâ criminali falsum testimonium dixerint, mulctati, prout à sacris Canonibus definitur, Clero denudantur, & pœnis præterea legitimis subjiciuntur.

Τοῖς ὐλαβεστάτοις πρεσβυτέροις κὴ διακόνοις, εἰ δύρεσθεῖεν ὑπὲρ χρηματικῆς αἰτίας ψευδομαρτυρήσαντες, μὴ μὴν τοῖ ὅρκῳ ὃ ψεύδει βεβαιωσάμενοι, τούτοις ἀρκέσει ἀντὶ βασάνων, ὅτι πρ. ἐτιαυτοῖς χωρίζεσθαι τ θείας ὑπηρεσίας, κ μοναστηρίοις παραδίδοσθαι. εἰ δ κ τῷ ψεύδει ὃν ὅρκον προσέθηκαν, ὁ κανὼν αὐτοὺς προέκοψε τ ἱερωσύνης· ὑπὲρ δ ἐκκλησιαστικῆς αἰτίας εἰ ψευδομαρτυρίαν ἔποιεν, ἐγγραφόμενοι δηλονότι ὡς τῆς θείοις ὤφειλε κλήρου, τὸ κλήρου ἀπογυμνοῦνται, κ ταῖς νομίμοις ποιναῖς ὑποβάλλονται.

Sufficiunt ad probationem quinque testes, si scripta non sint, si vero scripta sint, sive instrumenta, tres tantum sufficiunt.

Ἀρκοῦσι πρὸς ἀπόδειξιν ε'. μάρτυρες, ἐγγράφων μὴ ὄντων· εἰ δ εἰσὶν ἔγγραφα ἤτοι συμβόλαια, τρεῖς μόνον ἀρκοῦσιν.

Testes ex auditu testimonium ne dicant, dicentes, ab aliquo audivimus, hunc debere, vel illum solvisse, quamvis tabellarii sint qui hæc testantur; in rebus enim criminalibus necesse est ipsos testes produci, & non eorum voces.

Οἱ μάρτυρες ἀκοῇ μὴ μαρτυρέτωσαν, λέγοντες ὡς ἠκούσαμεν ἔκ τινος τόνδε χρεωστεῖν, ἢ τόνδε καταβάλλεθαι· κἂν εἰ ταβουλάριοι εἶεν οἱ ταῦτα μαρτυροῦντες. ὅτι γὰ πρὸς ἐγκληματικὰς ἀνάγκη πᾶσα προσελθεῖναι τοὺς μάρτυρας, κ μὴ ταῖς φωναῖς αὐτῶν.

Testibus & non testimoniis credendum est: nam de criminibus ipsimet interrogantur à Judicibus, & qui non probat quod intenderat, relegatur.

Τοῖς μάρτυσι κ ἐ ταῖς μαρτυρίοις πιστευτέον. αὐτοπροσώπως γὰ ἐρωτῶνται πρὸς τῶν δικαστῶν ὅτι περὶ ἐγκλημάτων, κ ὁ μὴ δείκνυς ὃ περ αὐτὸ προτεθὲν ἐξορίζεται.

Pauperes testes non sunt; Pauper vero est, qui non habet substantiam l. solidorum.

Οἱ πένητες ὐ μαρτυροῦσι. πένης δέ ἐστιν ὁ μὴ ἔχων ν'. νομισμάτων περιουσίαν.

Testimonium non dicit libertus in Patronum, ejusve filium.

Οὐ μαρτυρῆ ἀπελεύθερος κτ' πάτρωνος ἢ παιδὸς αὐτ.

Minor viginti annis testis esse non potest; neque qui in publico judicio damnatus est, & non in integrum restituitur, nec qui in vinculis custodiâve publicâ est. Nec qui ob testimonium dicendum aut non dicendum pecunias accepisse convictus fuerit, neque qui in adulterii judicio damnatur.

Οὐ μαρτυρῆ ὁ ἥττων τῆς κ'. ἐτῆς, οὔτε ὁ ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ καταδικασθεὶς, κ μὴ ἀποκατασταθείς· ἢ ὢν δεσμοῖς, ἢ ὢν δημοσίᾳ φρουρᾷ βληθείς· οὔτε ὁ ἐλεγθεὶς λαβὼν χρήματα ὅτι τῆ μαρτυρῆσαι, ἢ μὴ μαρτυρῆσαι· οὔτε ὁ κατα-δικασθεὶς ὅτι μοιχείᾳ.

Filius Patri, aut Pater filio testis non est.

Υὸς πατρὶ, ἢ πατὴρ υἱῷ, ὐ μαρτυρῆ.

Nec quisquam in re suâ.

Οὔτε οἱοσδήποτε ἐν ἰδίῳ πράγματι.

Servus testis non est; servis enim contra Dominos dicentibus non temerè fidem adhibere oportet, quippe quod servus à naturâ domino inimicus sit.

Ο δοῦλος ὐ μαρτυρῆ, ὐ γὰ χρὴ πιστεύειν προπετῶς τοῖς οἰκέταις λέγουσι κτ τῆς δεσποντῆς. φύσει γὰ ὁ δοῦλος τῆ δεσπότῃ πολέμιος.

Qui in aliquem testimonium dixit, rursus in eum produci non potest.

Ο κατά τινος ἤδη μαρτυρήσας, ὐ μαρτυρῆ πάλιν κατ' αὐτοῦ.

Testimonium dare prohibentur, impubes, surdus, mutus, insanus, prodigus; & Filius-familias, cum Pater ejus ab alio hæres in testamento scriptus fuerit.

Κωλύεται μαρτυρῆν ἄνηβος, κωφὸς, ἄλαλος, μαινόμενος, ἄσωτος, ὁ υἱὸς ὑπεξούσιος, ὅταν ὁ πατὴρ αὐτοῦ πρὸς ἄλλου γραφῇ κληρονόμος ἐν διαθήκῃ.

Exceptio secundùm leges multiplex est, secundum vero Rhetoras quadruplex: ab absente, velut prodigi pater non apparet, & filius homicidii accusatur; ab excessu, ut decem juvenes jurarunt se non uxorem ducturos, & malæ vitæ accusantur; vel ab eo, quod quis de iis quæ alii fecerunt non teneatur, ut fortissimus, cujus imaginem inimici erexerunt, proditionis accusatur; vel juxta tempus, ut timidi filius dux fortissimus evasit, & uxorem suam adulterii accusat.

Η διαγραφὴ, κτ μὴν νῦς νόμοις πολλαχῶς, κτ' ἔστι δὲ νῦν ῥήτορας τετραχῶς γίνεται. ἀπὸ τοῦ λείποντ@, οἷον ἀσώτου πατὴρ ἀφανὴς ἐλήλυθε, κ φόνου ὁ υἱὸς φεύγει. ἀπὸ τ ὑπερβάλλοντ@, οἷ δέκα νέοι ἐπωμόσθησαν μὴ γῆμαι, κ φεύγουσι κακοῦ βίου. ἢ ἀφ' ὧν ἕτερος πεποίηκεν ὐ δεῖ κρίνεσθαι, ὡς ὁ τριοπτερίσθης, ὃ εἰκόνα ἔστησαν οἱ πολέμιοι, κ προδοσίας φεύγων. ἢ κτ χρόνον, οἷον δειλὸς παῖς ἥρίσθησε, κ μοιχείας κρίνει πρὸ γαμετῆς.

Επ

A

Εἰ καὶ τῶν ἀδίκως καθαιρεθέντων.

Ὁ πάπας ἡμῶν ὁ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, ὁ ὑπὸ συνόδου καθαιρεθεὶς φησιν, ὁ ἐπίσκοπος, ἐπὶ ᾧ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦτο παθὼν ἐπισκόπου, εἰ μεταλλεῖν ὁπωσοῦν βουληθείη, ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἔθος, μὴ ἐξεῖναι τούτῳ, ἀδίκως ἐπὶ διαβεβλημένῳ παθεῖν, ἑτέραν πρεσβείαν συνόδῳ, καὶ ζητεῖν ἐξετάσαι τὰ κατ' αὐτὸν δοθῆναι, μηδὲ χώραν ἀπολογίας αὐτῷ μετεῖναι. τοὺς δέ γε συνοδεύσαντας τῷ κατ' αὐτοῦ ἀποφάσει, καὶ κοινωνῆσαι αὐτῷ τολμήσαντας, καὶ τούτους τῆς ἐκκλησίας ἐκπίπτειν. B

Ὁ δὲ ιβ. Ὃν ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὖθις ἐπισκόπου καθαιρεθέντα πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ὑπὸ συνόδου ἐπίσκοπον, ἀπαγορεύει πρεσβεύειν τῷ βασιλεῖ, καὶ περὶ αὐτῷ ζητεῖν τῷ ἐξέτασιν, ἀλλὰ μείζονι ἐπισκόπων συνόδῳ, καὶ ἃ νομίζει δίκαια ἔχειν, τούτοις προσαναφέρειν, καὶ τῷ περὶ αὐτῶν ἐξέτασιν ὑπομένειν καὶ ἐπίκρισιν. εἰ δέ τις τούτων ὀλιγωρήσας ἐνοχλῆσαι τολμήσει τῷ βασιλεῖ, μηκέτι χώραν ἔχειν ἀπολογίας, μηδὲ ἐλπίδα μεταγούσης ἀποκαταστάσεως. εἰ γὰρ καὶ πάντι καταδικαζομένῳ καὶ ἀδικεῖσθαι οἰομένῳ ἡ τῆς ἐκκλησίας βοήθεια δέδοται, ἀλλ' ἐπεί τοι γε τῶν πατριαρχῶν αἱ ψῆφοι ἐφέσει οὐχ ὑπόκεινται, ὁ πειρώμενος ἐγκλῆσαι ὡς βασιλέα ποιήσασθαι, μὴ τῷ τῶν πατριάρχου ἐξενεχθέντι ἀποφάσει, τιμωρίαν καὶ ὃν ἔδοξε τοῦ ἡμονα. C

Ὁ ιγ καὶ. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, ὃν καθαιρεθέντα δικαίως ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ὅτι ἐγκλήμασι φανεροῖς, καὶ ἅψασθαι τολμήσαντα τῆς ἀφαιρεθείσης αὐτῷ λειτουργίας, ἐκπίπτειν παντάπασι κελεύει τῆς ἐκκλησίας, διὰ τὸ τυχὸν τῆς ἀναιδείας ἐπὶ τοσοῦτον, καὶ ὅτι ἄλλως κολασθῆναι κανονικῶς οὐκ ἔνι ὃν ἤδη καθαιρεθέντα. D

Ὁ δὲ ξε'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ δικαίως κληρικοῦ καταδικασθέντος φησὶ περὶ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, μηκέτι ἐκκλήτῳ βοηθουμένου, τοῦ κληρικοῦ δηλαδὴ, τοὺς χειρὶ χρωμένους, καὶ κωλύοντας τὴν ὁρισθεῖσαν κατ' αὐτοῦ ψῆφον ὃν ἐπίσκοπον ἐπενεγκεῖν, αἰτεῖσθαι χρὴ τὴν συνοδον περὶ τοῦ βασιλέως ποινὴ τούτους χρηματικῇ, καὶ ἀφαιρέσει τῆς τιμῆς ὑποβάλλεσθαι, εἴ τε τῆς ἐκκλησίας ἦεν οἱ τοιοῦτοι δήπου, εἴ τε τοῦ λαοῦ, κἂν ὁποίας ὧσι καὶ ἡλικίας καὶ φύσεως.

Ὁ δὲ πεντηκοστὸς, καὶ τοὺς ἐπισκόπων τοὺς μὴ τοῖς ψήφοις ὑποκύπτοντας τῆς συνόδου, τῇ τῶν ἀρχόντων ἐξουσίᾳ κελεύει δίδοσθαι· πλὴν οὐκ ἐννόμων τοὺς εὐσεβομένους εἰς κόλασιν κοσμικοῖς ἄρχουσι παραδίδοσθαι, εἰ μὴ πρότερον καθυφεθεῖεν. τοῦτο δὲ γίνοιτ', ἢ ὅταν μὴ δύναιτο ἡ σύνοδος ἢ τὴν οἰκείαν ἀπόφασιν εἰς ἔργον ἐξενεγκεῖν, ἢ ὅταν μέγα ᾖ τὸ ἁμάρτημα, καὶ δεῖ τῇ ἀφῇ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὴν τῶν ἀρχόντων ἐπακολουθῆσαι κόλασιν· εἰ γὰρ δύρεθείη τυχὸν ἱερωμένος ἐπιβουλεύων τῷ βασιλεῖ, πρὸς τῇ καθαιρέσει, καὶ τοῖς ἄρχουσι πρὸς ἐξέτασιν ἐκδοθήσεται, ὥστε καὶ καπηλεῖν τὰς συνιούσας, ὥσπερ δὴ καὶ ἡ ῥηθεῖσα ῥγ'. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ περὶ τοιούτων διακελεύεται. E

Νόμοι.

Ἐπίσκοπος κανονικῶς τῆς ἱερωσύνης ἐκπεσὼν, καὶ ὑπαίνων τῇ πόλει ἀφ' ἧς ἐξεβλήθη, ἢ καταλιμπάνων τὸν τόπον ὃν ᾧ διάγειν ἐκελεύσθη, μοναστηρίῳ ἄλλης ἐπαρχίας ἐμβάλλεται. F

Ἐπίσκοπος ἀπὸ συνόδου καθαιρεθεὶς, καὶ ποιήσας τὶ φαντασθεὶς, πρὸς ὃ αὖθις ἀναλαβεῖν τὸν ὑπερτιμὸν, ἀπὸ ἑκατὸν μιλίων ἧς ἐξεβλήθη πόλεως οἰκείτω, μηδὲ βασιλέα προσιτὸς ἔστω· εἰ δὲ καὶ προσιὼν ἀντίγραφα λήψοιτο, ἄρρητος ἔστω· καὶ ὁ ἐκδικῶν αὐτὸν, ἀγθμακτείσθω.

Tom. II.

Adhuc de iis qui juste depositi fuerint.

Canon iv. Syn. Antioch. Episcopus, inquit, qui à Synodo depositus fuerit, nec non Presbyter, vel Diaconus idem à proprio Episcopo passus, si aliquid eorum operari voluerit, quæ Sacerdotibus facere mos est, ne liceat ei, quamvis se injustè pati prætendat, alteram Synodum adire, & petere, ut quæ ei objecta sunt examinentur, aut defensionis locum habere. Ii autem, qui sententiam adversus eum latam scientes, cum ipso communicare ausi fuerit, ex Ecclesiâ abdicentur.

Insuper can. xii. Presbyterum vel Diaconum à proprio Episcopo depositum, vel Episcopum à Synodo, Regem adire vetat, & examinationem ab eo petere, sed ad majorem Episcoporum Synodum ire, & jus, quod se habere putat, ad eos referre, eorumque examinationem & judicium suscipere. Si itaque quisquam his contemptis, Imperatori molestus esse ausus fuerit, is defensionis locum nullum habeat, aut spem futuræ restitutionis. Quamvis enim omni damnato, & se injuriâ affici credenti, Ecclesiæ auxilium conceditur, quoniam vero Patriarcharum sententiæ appellationi non subjiciuntur, qui post latam Patriarchi sententiam ad Regem appellationem facere conatur, juxta præsentem canonem punitur.

Porro sanct. Apostol. can. xxviii. Episcopum, vel Presbyterum, vel Diaconum, qui justè ob manifesta crimina depositus, ministerium sibi ablatum attingere audeat, ab Ecclesiâ omninò abscindi jubet; tum ob summam fortè impudentiam, tum quod jam depositus aliter canonicè puniri nequeat.

Canon etiam lxv. Syn. Carth. Si Clericus, inquit, à proprio Episcopo justè depositus fuerit, nec appellationis auxilium habeat iste Clericus, Synodum à Rege petere oportet, ut qui potentiâ utuntur, & Episcopum prolatam contra eum sententiam infligere non sinunt, pœnæ pecuniariæ, & honoris privationi subjiciantur, sive sint Ecclesiastici, sive Laici, & cujuscumque ætatis vel conditionis fuerint.

Insuper can. l. Episcopos, qui Synodi sententiis non submittunt, in Magistratuum potestatem tradere jubet; verum justum non est, ut sacrati secularibus magistratibus puniendi tradantur, nisi prius de ositi fuerint. Hoc autem fit, vel cum Synodus sententiam suam in actum redigere non possit, vel cum magnum fuerit peccatum, & censuram Ecclesiasticam Magistratuum etiam pœnam sequi oporteat. Etenim si sacratus fortè inventus sit Imperatori insidias struere; præter depositionem, Magistratui tradetur, ut examinationem subeat, & conscios detegat: Quemadmodum & prædicta Justiniani Novella cxxiii. de iis qui sunt ejusmodi statuit.

Leges.

Episcopus Sacerdotio canonicè excidens, si ad urbem ex qua ejectus erat proficiscatur, vel locum, in quo morari jussus erat, relinquat, alius Provinciæ monasterio injicitur.

Episcopus à Synodo depositus, & tumultum excitans, ut Episcopatum recuperet, centum milliaribus longè à civitate ex quâ ejectus est habitet, nec ad Imperatorem adeat. Sin autem profectus literas rescriptas habeat, eæ sint inutiles, & qui eum defenderit, indignationem incurrat.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT IX.

Quod ob id ipsum bis vindicare non oporteat.

CANON Apost. xxv. Episcopus, inquit, vel Presbyter, vel Diaconus, fornicationis vel perjurii, vel furti convictus, deponatur, & non segregetur; non enim vindicabis bis in id ipsum: quare qui Sacerdotium assequuti sunt, quamvis deponuntur, à fidelium tamen communione non segregantur, cujuscunque criminis rei fuerint. Soli autem utráque pœnâ afficiuntur, propter sceleris magnitudinem, qui pecuniis vel magistratuum potentiâ Sacerdotium, vel aliter populi præsidentiam assequuti sunt: hos enim xxix. can. Apost. nec non xxx. eosque qui iis communicant, non solum depositioni, sed etiam segregationi subjiciunt. B

Porro magnus Basilius in can. xxxii. dictum in prima Epistolâ Catholicâ Evangelistæ & Theologi Joannis exponens, quod ita se habet, *est peccatum ad mortem, & est peccatum non ad mortem*, ait Clericos, qui peccatum ad mortem admittunt, quod scilicet ad actum progreditur, Sacerdotii gradu excidere, verum à Laicorum communione, quo minus cum iis precentur, non arceri, in nullo enim ex tribus pœnitentiæ locis stabunt, nam non vindicabis bis in idipsum. Quemadmodum enim peccatum actu admissum ad mortem animæ ferre dicit, fornicationem scilicet, vel invidiam, vel similia, sic quod ad consultationem tantum & consensum progreditur, non quidem irreprehensibile esse, sed tamen mortem omnino animæ non conciliare, adeo ut depositionem inducat, juxta iv. can. Syn. Neocæsar. quem quæras in cap. xv. lit. Π. Neque enim fornicator judicabitur, qui fornicari proposuit, opus vero non perfecit. Similiter de cæde censendum est, ut dicit magnus Theologus Gregorius, si cædis damnas homicidam ex eo solo quod cogitavit, & quæ sequuntur. Dicunt autem nonnulli peccatum ad mortem esse, quod capitis ablationem & mortem peccatori inducit, & Sanctum existimare Sacerdotem nihil præter depositionem subire debere, licet maxima peccata perpetraverit, quæ mortem secundum leges, & pœnam quæ capitalis dicitur inferunt. C D

Insuper in can. li. Unum, inquit supplicium in eos qui lapsi sunt Patres decreverunt, à ministerio scilicet amotionem; sive in gradu fuerint, & ordinationem Presbyteri vel Diaconi acceperunt, sive in Lectoris charactere, vel Cantoris, vel Ostiarii: non enim eos qui in majori gradu sunt, gravius puniunt, levius vero eos qui in minori sunt, sed sicut ii à Sacerdotio arcentur, sic & Lectores ad altare ingredi, vel in ambone legere, vel ad majorem gradum promoveri prohibentur. E

His consona statuens can. xxx. Syn. Carthag. Clerici, inquit, gravissimorum criminum convicti, & propterea gradibus suis excidentes, à fidelium cœtu non segregantur; sola enim depositio iis in pœnam sufficit; Manuum vero impositionem aliquam, ut extra tribunal ministerio fungantur, suscipere nequeunt; neque rebaptizantur, ut exinde à crimine purgati, sicut nonnulli putant, ad cleri gradum rursus promoveantur: unus enim est salutaris Baptismus: Ideoque qui post depositionem in ambone legunt, vel preces, vel benedictionem dicunt, non sacra faciunt. Quæras etiam in ix. cap. præsentis literæ, can. l. Syn. Carthag. Quæras etiam in xv. cap. lit. Π. can. xii. mag. Basilii. F

ΚΕΦ. θ'.

Οτι δὶς ὑπὲ ὦ αὐτὸ ἐκδικεῖν οὐ χρή.

Ὁ κε'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὑποτίθησι. φησί, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος ὑπὲ πορνείᾳ ἁλῷεν, ἢ ὑποφορκίᾳ, ἢ κλοπῇ, καθαιρείσθω, καὶ μὴ ἀφορίζέσθω· οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δὶς ὑπὲ ὦ αὐτό. ὥσπερ δὲ τῶν ἁμαρτημάτων τὸ μὲν πρὸς θάνατον λέγει φέρειν τὴν ψυχὴν, πορνείαν τυχὸν ἢ φόνον ἢ τι τῶν τοιούτων, οὕτω τῶν ἄρχει βουλῆς καὶ συγκαταθέσεως φερεῖσθαι, οὐκ ἀνεπίμεμπτον μὲν ὄν, οὐ μὴν καὶ παντελῶς τὴν ψυχὴν μεμηνέναι θανάτου, ὥστε καὶ καθαίρεσιν ἐπάγειν, καὶ ὁ δ'. τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου κανόνα, ὃν ζήτει ἐν τῷ ιέ. κεφαλαίῳ τῶν Π. στοιχείων. ὁ μὲν γὰρ οὐ πόρνος κριθείη, ὁ πορνεῦσαι μὲν προθέμενος, τῶν φθάσαι δὲ μὴ πλέσας. ὡς δὲ ὑπὲ τῶν φονέως λεγέσθω, ὡς φησιν ὁ μέγας θεολόγος Γρηγόριος, εἰ κρίνεις φόνου καὶ φονικὸν οὐ μόνου τῶν βουλεύσαι, καὶ τὰ ἑξῆς. τινὲς δέ φασι πρὸς θάνατον εἶν ἁμάρτημα τὸ κεφαλῆς ἀφαίρεσιν, καὶ θάνατον ἐπάγον τῷ ἁμαρτήσαντι, καὶ κρίσιν καὶ ἅγιον μηδὲν πλέον τῆς καθαιρέσεως καὶ ἱερᾶ ὑφίστασθαι, κἂν μεγάλων αὐτουργὸς γένηται ἐγκλημάτων, ἃ δὴ καὶ θάνατον καὶ τοὺς νόμους, καὶ κεφαλικῶς τὸ δὴ λεγόμενον ἐφέλκονται κόλασιν.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ λβ'. κανόνι, τῶν ἐν τῇ πρώτῃ τῆς καθολικῆς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου καὶ θεολόγου ἐκλέξας φωνὰς τῶν οὕτως πως διεξιούσας, ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον, καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον, τοὺς τῶν πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν φασὶν ἁμαρτάνοντας κληρικοὺς, τῶν μέχρι πρόξεως δηλαδὴ προχωρήσαντας, ἐκπίπτειν μὲν τοῦ βαθμοῦ τῆς ἱερατικῆς, τῆς ἐν τῇ συχῇ δὲ κοινωνίας τῆς λαϊκῆς μὴ ἐξαίρεσθαι· ἐν οἷσπερ γὰρ τῆς πράξεως ἐμπεφοίκασι τὰ μετρίως καθήκοντα τόπων, οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δὶς ὑπὲ ὦ αὐτό. ὥσπερ δὲ τῶν ἐμφανὲς ἁμάρτημα, πρὸς θάνατον λέγει φέρειν τὴν ψυχὴν, πορνείαν τυχὸν ἢ φόνον ἢ τι τῶν τοιούτων, οὕτω τῶν ἄρχει βουλῆς καὶ συγκαταθέσεως φερεῖσθαι, οὐκ ἀνεπίμεμπτον μὲν ἔν, οὐ μὴν καὶ παντελῶς τὴν ψυχὴν μεμηνέναι θανάτου, ὥστε καὶ καθαίρεσιν ἐπάγειν, καὶ ὁ δ'. τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου κανόνα, ὃν ζήτει ἐν τῷ ιέ. κεφαλαίῳ τῶν Π. στοιχείων. ὁ μὲν γὰρ οὐ πόρνος κριθείη, ὁ πορνεῦσαι μὲν προθέμενος, τῶν φθάσαι δὲ μὴ πλέσας. ὡς δὲ ὑπὲ τῶν φονέως λεγέσθω, ὡς φησιν ὁ μέγας θεολόγος Γρηγόριος, εἰ κρίνεις φόνου καὶ φονικὸν οὐ μόνου τῶν βουλεύσαι, καὶ τὰ ἑξῆς. τινὲς δέ φασι πρὸς θάνατον εἶν ἁμάρτημα τὸ κεφαλῆς ἀφαίρεσιν, καὶ θάνατον ἐπάγον τῷ ἁμαρτήσαντι, καὶ κρίσιν καὶ ἅγιον μηδὲν πλέον τῆς καθαιρέσεως καὶ ἱερᾶ ὑφίστασθαι, κἂν μεγάλων αὐτουργὸς γένηται ἐγκλημάτων, ἃ δὴ καὶ θάνατον καὶ τοὺς νόμους, καὶ κεφαλικῶς τὸ δὴ λεγόμενον ἐφέλκονται κόλασιν.

Ἐν δὲ τῷ ια'. μίαν ὑπὲ τοῖς ἁμαρτάνουσι τῆς κληρικῆς τῶν τοιούτων τὴν τιμωρίαν ὡρίσθαι, φησὶν, οἱ πατέρες, τὴν ἐκπτωσιν τῆς ὑπηρεσίας, ἔστι ἐν βαθμῷ τύχοιεν ὄντες, καὶ χειροτονίαν πρεσβυτέρου ἢ διακόνου ὑποδιακόνου δεξάμενοι, ἔστι ἐν ἀναγνώστου σφραγίδι, ἢ ψάλτου, ἢ θυρωροῦ· καὶ γὰρ τοὺς μείζονος ὄντας βαθμοῦ, μᾶλλον κολάζοιεν, κουφότερον δ' τοὺς ἐλάττονι· ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖνοι τῆς ἱερατικῆς ἄρχονται, οὕτως οἱ ἀναγνώσεως τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὸ βῆμα, ἢ ὑπὲ ἄμβωνος ἀναγνῶναι, ἢ εἰς μείζονα προκόψαι βαθμόν.

Τούτοις συνάδων καὶ ὁ λ'. τῶν ἐν Καρθαγένῃ· οἱ ὑπὲ ἀνηκέστοις φησὶν ἁμαρτήμασιν ἐλεγχθέντες κληρικοὶ, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ οἰκείου βαθμοῦ ἐκπίπτοντες, οὐκ ἀφορίζονται μὲν τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως· ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς εἰς κόλασιν τοῦ καθαίρεσιν μόνον. ἀλλ' οὐδ' ἰσότιμον χειροτονίαν, τῶν ἐντὸς τοῦ βήματος ὑπηρεσίας οἷοί τε δέξασθαι· οὐδὲ ἀναβαπτίζονται, ὡς δῆθεν τῶν ἐγκλήματος ἐκκλυσθῆναι, οἵτινες κακῶς οἴονται, καὶ εἰς βαθμὸν αὖθις κλήρου προκόψαι. ἓν γὰρ τὸ σωτήριον βάπτισμα. διὰ τοῦτο καὶ οἱ μὴ τοῦ καθαίρεσιν ἐπ' ἄμβωνος ἀναγινώσκοντες, ἢ ψάλλειν, ἢ εὐλογητὸν λέγοντες, οὐχ ὅσια δρῶσι. ζήτει καὶ ἐν τῷ θ'. κεφ. τοῦ πρώτου στοιχείου, κανόνα ν'. τῶν ἐν Καρθαγένῃ συνόδου. ζήτει καὶ ἐν τῷ ιέ. κεφ. τοῦ Π στοιχείου, κανόνα γ'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

ΚΕΦ.

A

ΚΕΦ. ί.

Περὶ τῶν ἐχόντων πιὰς δι' εὐσέβειαν.

Ζήτει ἐν τῷ α'. κεφ. τῶ Α. στοιχείω, κανόνα θ'. ἢ ἐν Ἀθηνασίου ἐπιστολῇ.

CAPUT X.

De iis qui aliquos propter religionem persequuntur.

Quæras in i. cap. lit. A. can. ix. Syn. Ancyr. & Epist. magni Athanasii ad Ruffinianum.

ΚΕΦ. ιά'.

B

Περὶ δούλων ἐλευθερίας, καὶ κληρώσεως.

Ὁ πε'. τῶν ς'. συνόδου κανὼν, ὅτι τῶν δούλων ἐλευθερίας μὴ πλείους τῶν δυεῖν μαρτύρων ἀξιοῖ προσλαμβάνεσθαι· ὅτι δύο γάρ φησιν ἡ γραφὴ ἢ τριῶν μαρτύρων πᾶν ῥῆμα βεβαιούμενον ἴσμεν.

Ὁ δὲ γ'. τῶν ἐν Γάγγρᾳ συνόδου ἄγνωμον οἴεται κωμῳδῆ, δοῦλον ἀναπείθειν προφάσει θεοσεβείας, καὶ ἀσκήσεως, δεσπότου καταφρονεῖν, καὶ μὴ μετ' εὐνοίας καὶ τιμῆς ὑπάρχειν τούτῳ καὶ λατρεύειν. ζήτησιν καὶ τοῦτο δικαίαν ἐνδεικνύμενος C ἀνθρώπου, τῷ ἀναθέματι φ̄ τὴν ἀγνωμοσύνης προσπέμπει διδάσκαλον. ὁ γάρ τοι θεῖος ἀπόστολος, τοῖς ζυγὸν ἕλκουσι τὴν δουλείαν, πρὸ Τιμοθέου προτρέπεται τοὺς πάντα πάσης τιμῆς ἀξίους τοὺς δεσπότας ἡγεῖσθαι. εἰ δὲ καὶ πιστοὶ εἶεν οἱ δεσπόται φησὶ, μὴ προφερέτωσαν αὐτούς, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν, ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοί εἰσιν οἱ τὴν εὐεργεσίαν ἀντιλαμβανόμενοι. καὶ πρὸς θεῖον αὖθις Τίτον διδάσκει δούλους οἰκείοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, καὶ ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι· μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδεικνυμένους ἀγαθήν.

D

Ὁ δὲ πβ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων, πᾶσαν προφασιν σκανδάλου περιαιρῶν, οὐκ ἐπιτρέπει δοῦλον ἀλλότριον, παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου κληροῦσθαι· ὅλου γὰρ οἴκου ἀναστροφὴ ἦν ὅτε γίνεται τοῦτο, καὶ λύπης καὶ ἀθυμίαν αἴτιον τῷ δεσπότῃ· ἢ γὰρ τοῦ οἴκου τοῦτον εἶχε διοικητήν, ἢ ἐργασηρίου προϊστάμενον, ἢ χρήματα εἰς ἐμπορίαν πεπίστευτο. εἰ δὲ ἄξιος ὁ οἰκέτης ἱερατικοῦ κριθείη βαθμοῦ, κοινοῦσθαι χρὴ μετὰ δόκησιν τὰ περὶ αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ· καὶ εἰ κἀκεῖνον χρὴ πειθόμενον, χειροτονεῖν ἀδεῶς τὸν οἰκέτην. καὶ ὁ μέγας γὰρ Παῦλος Ὀνήσιμον δοῦλον ὄντα Φιλήμονος, καί τοι σύχρηστον αὐτῷ κριθέντα εἰς διακονίαν, ὅμως ἄνευ γνώμης τοῦ δεσπότου κατέχειν οὐκ ᾤετο δεῖν, ἀλλ' ἔπεμψεν αὐτὸν πρὸς Φιλήμονα. E

Ὁ δὲ δ'. τῶν δ'. συνόδου, καὶ ἀκρωνύχιον εἶναι κελεύει, μὴ δεχόμενον εἰς μοναστήριον δοῦλον ὅτι τῷ μονάσαι παρὰ γνώμην τοῦ ἰδίου δεσπότου.

Ὁ δὲ νόμος ἀρκεῖν εἰς ἐλευθερίαν φησὶ τὸ δούλου· ὅ, εἰδότος τοῦ δεσπότου καὶ μὴ ἀντιλέγοντος τῷ κλήρῳ αὐτὸν καταλεγῆναι.

Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ σοφοῦ Λέοντος, μὴ κληρωθέντα δοῦλον, φησὶν, ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότου, ἀλλὰ μόνῳ καὶ μοναζάντα, καὶ χειροτόνητα ὕστερον, τῷ πρώτῳ δεσπότῃ καὶ ἄκοντα ἀποκαθίστασθαι, μηδὲν τῆς χειροτονίας ἀπονάμενον. εἰ μὲν ἀφορισθείσης διώκοιτο ὁ δεσπότης ἀνακαλεῖσθαι τοῦτον, ἀλλ' ὅσους τριετίας μὴ ὅ λαβεῖν αὐτὸν εἴθισεν ἢ χειροτόνητος ἀριθμουμένης.

Ἡ τῶν προσώπων ἄκρα διαίρεσις αὕτη ἔστιν· ὅτι τῶν ἀνθρώπων, οἱ μέν εἰσιν ἐλεύθεροι, οἱ δὲ δοῦλοι· καὶ ἐλευθερία

CAPUT XI.

De servorum manumissione, & ad Clerum admissione.

CAN. lxxxv. Syn. vi. ad servorum manumissionem non plures tribus testibus sumere jubet; in duobus enim vel tribus testibus, ut inquit scriptura, omne verbum stabiliri novimus.

Tertius autem Syn. Gangrenæ, Nullâ veniâ dignum existimat, ut servus pietatis vel exercitationis prætextu dominum contemnat, & non cum benevolentiâ & honore ipsi cedat, & serviat; quapropter justam indignationem exprimens, improbitatis magistrum anathemate ferit. Divinus enim Apostolus, eos qui servitutis jugum trahunt per magnum Timotheum dominos suos omni honore dignos existimare jubet: quod si Domini, inquit, fideles sint, ne contemnant eos, quòd fratres sint, sed magis serviant, quoniam sunt fideles qui bono eorum opere fruuntur. Et rursus ad Titum scribens, doceas servos suis Dominis subjici, & in omnibus bene placentes esse, non contradicentes, non arrogantes, sed fidem omnem bonam ostendentes.

Canon vero lxxxii. sanct. Apost. omnem scandali occasionem tollens, non permittit servum sine Domini veniâ in Clerum provehi; hoc enim totius aliquando domus eversio fit, & molestiam & tristitiam domino dat: vel enim servus iste domus procurator erat, vel tabernæ præpositus, & cujus fidei creditæ erant pecuniæ ad negotiationem. Quod si servus gradu sacro dignus existimetur, Episcopum de eo negotio cum Domino communicare oportet, & si is consenserit, servum securè ordinare. Magnus etenim Paulus, Onesimum Philemonis servum, cujus ministerium sibi utile judicabat, sine domini voluntate detinere noluit, sed ipsum ad Philemonem remisit.

Insuper iv. can. iv. Syn. excommunicari jubet eum, qui servum in monasterium recipit, ut monachus fiat, sine proprii domini veniâ.

Leges.

Lex ad servi libertatem sufficere dicit, quod sciat Dominus eum in Clerum cooptari, & non contradicat.

Novella autem Leonis sapientis, servus, inquit, qui in clerum promotus est, nesciente Domino, & qui Monachus, vel Episcopus fit, ad priorem dominum invitus revertatur, nihil ab ordinatione adjutus. Dominus autem indefinitè eum revocare nequit, sed intra triennium, à tempore quo factum resciverit, numerandum.

Personarum prima divisio hæc est, Homines alii sunt liberi, alii autem servi; & libertas quidem est,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

facultas naturalis culibet conceſſa agendi quæ velit, niſi lex vel vis impediat. Servitus autem eſt Juris gentium conſtitutio, & hoſtile commentum, per quod aliquis alterius poteſtati ſubjicitur; quod legi naturali contrarium eſt. Natura enim omnes liberos produxit.

μὴ ἔξιν, ἐυχέρεια φυσικὴ, ἐκάςῳ συγχωρεῦσα πρᾶτ᾽ειν ἃ βούλεται, ἐὰ μὴ νόμος ἢ βία κωλύει. δουλεία δέ ἔξιν, ἐθνικοῦ νόμου ἀνατύπωσις, καὶ πολεμία ἐπίνοια, ᾗ τις τὶς ὑποβάλλεται τῇ ἑτέρου δεσποτείᾳ, ὑπεναντίως τῷ φυσικῷ νόμῳ. ἡ γὰρ φύσις πάντας ἐλευθέρους προήγαγεν.

Rurſus liberi dividuntur dupliciter, in ingenuos, & libertos. Et ingenuus quidem eſt, qui ſtatim ac natus eſt, liber exiſtit, & ſervitutis jugum nunquam guſtavit: libertus vero, qui ex ſervo manumiſſo natus eſt.

Πάλιν οἱ ἐλεύθεροι διαιροῦνται εἰς δύο, εἰς εὐγενῆ καὶ ἀπελευθέρους. καὶ εὐγενὴς μέν ἔξιν, ὁ εὐθέως ἅμα τῇ γενέσει ἐλεύθερος ὤν, καὶ μήπω τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας γευσάμενος· ἀπελεύθερος δὲ, ὁ ἐκ δούλου ἐλευθερωθέντος γενόμενος.

Poteſt aliquis ſervum ſuum manumittere, vel in ſanctiſſimis Eccleſiis, vel coram Præſide, vel coram amicis quinque ad hoc vocatis, vel tribus ſubſcribentibus, vel per literas, vel in teſtamento, vel quâcunque extremâ voluntate. Et ſi ſervum ſuum perſonæ liberæ junxit, vel eum præter voluntatem ſuam junctum audiens, id patiatur.

Δυνατή τις ἐλευθερῶσαι τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον, ἢ ἐν ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις, ἢ ὅπου ἄρχοντος, ἢ ὅπου φίλων πέντε ὅτι τοῦτο προσκληθέντων, ἢ καὶ μέχρι τριῶν ἀπογραφομένων, ἢ δι᾽ ἐπιστολῆς, ἢ ἐν διαθήκῃ, ἢ ἐν οἱῳδήποτε πολιτικῇ βουλήσει. καὶ ἐὰν τὶς ἴδῃ δοῦλον ἐλεύθερῳ προσώπῳ ζεύξῃ, ἢ ἄλλῃ γνώμῃ αὐτοῦ ζευγνύμενον ἀκούσῃ, ἀνάγκη.

Servus qui ſciente domino in militiam abit, manumittitur.

Δοῦλος στρατευόμενος εἰδότι τῷ οἰκείου δεσπότου ἐλευθεροῦται.

Qui cædem domini ſui indicat, manumiſſionem habeat pro præmio.

Ὁ μηνύων τὸν φόνον τοῦ οἰκείου δεσπότου, πρὸς ἐλευθερίαν ἐχέτω ὡς ἔπαθλον.

Pœnas dat libertus qui patroni ſui filios non honorat. Qui vero eos contumeliæ afficit, ut ingratus in ſervitutem ab eo reducitur.

Ποιναὶς ὑφίσταται ὁ ἀπελεύθερος μὴ τιμῶν τοὺς παῖδας τοῦ ἰδίου πάτρωνος. ὁ δ᾽ ὑβρίζων, καταδουλοῦται ὑπ᾽ αὐτῶν ὡς ἀχάριστος.

Libertus Patronum pauperem enutrire cogitur.

Τὸν πενόμενον πάτρωνα ἀναλαμβάνεται τρέφειν ὁ ἀπελεύθερος.

CAPUT XII.

De Donationibus.

Leges.

OMNIS donatio, ſi perfecta fuerit, non revocatur, niſi ingratitudinis cauſâ.

ΚΕΦ. ιγ'.

Περὶ δωρεῶν.

Νόμοι.

ΠΑσα δωρεὰ πλέα γενομένη οὐκ ἀναιρέπεται, εἰ μὴ ἐξ ἀχαριστίας.

Si qui donum acceperit, erga donantem ingratus videatur, atroces in eum injurias effundens, vel manus injuſtas ei intulerit, aut damnum maximum inflixerit, vel vitæ inſidiatus fuerit, vel omnia, quæ in donatione in ſcriptis vel ſine ſcriptis pacta ſunt, non fecerit, ſi una ex his cauſis in judicio per aſſertionem apertè probetur, factæ donationes revocentur.

Ἐὰν ὁ τινὶ δωρεὰν εἰληφὼς, ἀχάριστος ὀφθῇ πρὸς τὸν δωρησάμενον, σκιὰς κατ᾽ αὐτοῦ χρησάμενος ὕβρεσιν, ἢ χεῖρας ἀδίκους ἐπαγάγῃ, ἢ ζημίαν μεγίστην ἐπενέγκῃ, ἢ εἰς τινὰ ζωλὼ ὑπεβουλεύσῃ, ἢ τὰ ὄντα τῇ δωρεᾷ πάντα, εἴτε ἐγγράφως ἢ ἀγράφως γεγονότα μὴ πληρώσῃ, μία γὰρ ὧν τούτων τῶν αἰτιῶν, ἐὰν ὁ δικαστηρίῳ κρίσιν φανερῶς ἀποδειχθῇ, ἀναιρεπέδωσαν αἱ γενόμεναι δωρεαί.

Neque Impubes, nec inſanus donare poſſunt, in neutro enim eorum voluntas eſt.

Οὔτε ἄνηβος, οὔτε ἄνους δύνανται δωρεῖσθαι, ἐν οὐδενὶ γὰρ τούτων ἔξι βούλησις.

Si minor aliquid ex rebus ſuis alicui donaverit, poſt lapſos xxv. annos, intra quadriennium actionem movere, & rem ſuam recuperare poteſt.

Ἐὰν ἀνήβητός τι ἀφήλιξ τινὶ πρᾶγμα αὐτοῦ, δύναται μὴ ὃ παρελθὼν τὰ κέ. ἔτη, ἐντὸς πενταετίας ἀγωγὴν ποιεῖσθαι, καὶ ὃ οἰκεῖον ἐπιλαμβάνειν πρᾶγμα.

Si quis donationem ſine menſurâ alicui vel aliquibus ex filiis fecerit, neceſſe habet in ſortis diſtributione, tantam partem pro quolibet filio ex diſtributione conſervare, quanta erat, antequam pater donationem filiis eâ donatis fecerat.

Εἴ τις δωρεὰν ἄμετρον εἰς τινα, ἢ τινας τῶν παίδων ποιήσαιτο, ἀνάγκην ἔχει ἐν τῇ διανομῇ ὃ κλήρου, τοσοῦτον ἑκάστῳ τῶν παίδων φυλάττειν ὃ ὂν τοῦ νομοῦ μέρος, ὅσον ἦν πρὶν ἂν τινὶ δωρεὰν ὁ πατὴρ εἰς τοὺς παῖδας τὴν ταύτῃ πεπομημένους ποιήσαιτο.

ΑΡΧΗ

A

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ε ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ ἐγγύης.

Ο μθ' κ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κηρύττει, μηδὲν τοὺς διαφορὰς ἐγγύης διαγινώσκοντα, ἀπροσδιορίστως κελεύειν ἐγγύας διδόντα κληρικὸν, καθαιρεῖσθαι. δίδωσι δέ τις ἐγγύας ἢ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἢ ὑπὲρ ἄλλου. καὶ εἰ μὲν εἰς δικαστήριον ἀγθεὶς ὁ κληρικὸς, καὶ ἐγγύας ἐπιτραπόμενος δοὺς, ἵνα μὴ ἀποδρᾶναι τύχῃ, οὐδὲν τοῦ ἰδίου ἀξιώματος ζημιωθήσεται.

Ἐπεὶ καὶ οἱ ἐν τῇ οἰκουμενικῇ τετάρτῃ συνόδῳ θεῖοι πατέρες, ὡς ὁ λ'. αὐτῆς διέξεισι κηρύττων, καὶ οἱ συνιόντες τύποις ὑπὸ τῆς συγκλήτου, ἐγγύας ἀπῄτησαν τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου ἐπισκόπους προσδοκίας χάριν, ἢ τούτων ἀπορρήτους ἐξομοσίαν ποιήσασθαι, ὑπερθέσιν ζητοῦντας χρόνου· καὶ οὐδὲν βλάβος ὑπὸ τούτου γεγόνατο. τεσσαράκοντα γὰρ ὄντες οἱ ἐξ Αἰγύπτου ἀρχιερεῖς, γράμμασιν οὐκ ἐπείθοντο τὰ τῇ ἁγίᾳ δογματισθέντα συνόδῳ ὑποσημειώσασθαι, εἰ καὶ τοὺς περὶ Διόσκορον καὶ Εὐτυχέα, συὺ ἅμα τοῖς ἄλλοις, τῷ ἀναθέματι καθυπέβαλον. ἀρνητοῦντο γὰρ, οὐχ ὡς ἀθρησμοῖς τοῖς δρωμένοις, ἀλλὰ ὅ ἔθος ἔχειν ὡς ἔλεγον μηδέν τι πράττειν ἐκκλησιαστικὸν δίχα γνώμης τοῦ σφῶν αὐτῶν Πατριάρχου, τοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας δηλαδὴ, ἧ τηνικαῦτα ὁ θρόνος ἐκεῖνος χηρεύων ἦν. καὶ ἀμέλει καιρὸν ᾐτοῦντο σφίσι δοθῆναι, μέχρις ἂν Ἀλεξανδρείας ὕπαρχος γένηται. καὶ οἱ μὲν τῆς συνόδου θεῖοι πατέρες τὴν ἀναβολὴν ὑποπτεύοντες, οἷοί τε καθαίρεσιν ἐκείνων καταψηφίζεσθαι· οἱ δὲ τῆς συγκλήτου, μένειν αὐτοὺς ὅπῃ τοῦ οἰκείου ἀξιώματος ᾤοντο δεῖν, εἰ δοῖεν ἐγγύας μὴ ἀποδράναι· ἢ τούτων ἀπορρήτους, ἐξομοσίαν ποιήσαιντο· ὅπερ ἤρεσε καὶ τῇ τῶν πατέρων συνόδῳ. ἐξομοσία δέ ἐστι, ὅ ἔξω τῶν ε'. ὅρκων ὀμόσαι, τῶν ἐμπεφιελημμένων τῷ νόμῳ, ἢ εἰς τὴν κεφαλὴν ἢ βασιλέως τυχὸν, ἢ εἰς τὴν οἰκείαν σωτηρίαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ταύτῃ συμβέβηκεν. εἰ μέν τοι τὰς ἐγγύας ὑπὲρ ἑτέρου τις δοίη· εἰ μὲν αἰσχροῦ κέρδους χάριν, τοῦτο καὶ τοῖς θείοις κανόσι καὶ τοῖς νόμοις ἀπείρηται. καὶ δείκνυται ὁκ τῆ ρκγ'. Ἰουστινιανείου νεαρᾶς ὕπερ θεσπίζουσης.

Νόμος.

Αλλ' οὐ δὴ ἀπαιτητὴν δημοσίων σιτηρεσίων, ἢ ἐκλέκτορα, ἢ μισθωτὴν πλοίων, ἢ ἀλλοτρίων κτήσεων, ἢ κουράτορα οἴκου, ἢ ἐπιτροπὴν δίκης, ἢ ἐγγυητὴν ὑπὲρ τούτων τῆς αἰτιῶν, ἔπισκοπον ἢ οἰκονόμον ἢ ἄλλον κληρικὸν οἱουδήποτε βαθμοῦ, ἢ μοναχὸν ἰδίῳ ὀνόματι, ἢ τῆς ἐκκλησίας, ἢ τῷ μοναστηρίου ὑπεισπέναι συγχωροῦμεν· ἵνα μὴ δι' ἑτέρου τοιαύτης, καὶ ἁγίοις οἴκοις ζημία γένηται, καὶ αἱ θεῖαι ὑπηρεσίαι ἐμποδίζωνται. καὶ ταῦτα μὲν ἡ νεαρά.

Εἰ δέ τις ἀγάπῃ ὅ κινοῦν ἐστι, δι' ὃν καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν πάντα ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ὑποτιθέμεθα, οἷον εἰ ἑλκόμενόν τινα, καὶ ἐγγύας ἀπαιτούμενον ὑπέρ τινος αἰτιάσεως, καὶ τῷ μὲν δυνάσθαι δοῦναι εἰς ἐρκτὴν ἀπαγόμενον, τὸν τις κληρικὸν ἐλεήσας, ἐγγύας ὑπὲρ αὐτοῦ δοίη, μὴ ὅπως καθαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ λαμπρῶν ἀξιωθήσεται τῶν γερῶν, οἵμαι, παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ, ὡς εὐαγγελικὸν πεπληρωκὼς ἐντολόν.

Νόμος.

Ο δὲ νόμος τοὺς κληρικοὺς δικαζομένους, ἐγγύας κελεύει διδόναι.

INITIUM LITERÆ E.

CAPUT I.

De Fidejussione.

CANON xx. sanct. Apostolorum inter diversas fidejussiones nihil distinguens, indefinitè jubet, Clericum fidejubentem deponi. Fidejubet autem aliquis vel pro se, vel pro alio; & Clericus si ad judicium tractus, satisdationem coactus, præstet, forte quod non aufugiet, de dignitate suâ in periculum non veniet.

Quandoquidem in œcumenicâ quartâ Synodo divini Patres, & qui unà ex Senatu convenerant, ab Ægyptiis Episcopis fidejussiones judicio sistendi causâ exigebant, vel ab iis, qui satisdationibus destituebantur, juramenti susceptionem, dum tempus dilationis quærunt, nullus exinde damnum aliquod sustinuit. Cum enim tredecem essent ex Ægypto Antistites, noluerunt quæ à sanctâ Synodo definiebantur, scriptis confirmare, quamvis Dioscorum & Eutychetem cum aliis anathemati subjicerent. Id enim recusarunt, non quod ea quæ facta erant minus probarent, sed quod consuetudinem ut aiebant, haberent, nihil de rebus Ecclesiasticis constituere inconsulto Patriarchâ suo, Alexandrino scilicet, cujus tunc temporis thronus vacuus erat. Tempus itaque sibi dari postulabant, donec Episcopus Alexandrinus factus esset. Verum Synodi divini Patres cunctationem suspicantes, depositionem eorum statuerunt; sed Senatores, eos in proprio habitu manere oportere censebant, si satisdationes darent se non aufugituros, vel si iis destituerentur, juramentum susciperent; quod Patrum Synodo placuit. Ἐξομοσία autem dicitur, cum quis extra quinque jurisjurandi species lege statutas, juramentum suscipit, per caput forte Imperatoris, vel per suam salutem. Atque hæc quidem ita contigerunt. Si vero quisquam pro alio fidejubeat, turpis scilicet lucri gratiâ, id à sanctis canonibus & legibus vetatur. Ostenditur autem ex Novella Justiniani cxiii. quæ sic statuit.

Lex.

Sed nec publicorum tributorum exactorem, vel receptorem, vel vectigalium aut possessionum alienarum receptorem, vel curatorem domus, vel causæ procuratorem, vel pro his causis fidejussorem, Episcopum, vel Oeconomum, vel alium Clericum cujuscunque gradus, vel Monachum proprio nomine, vel Ecclesiæ, aut Monasterii esse permittimus; ne hòc prætextu sanctis quoque domibus detrimentum afferatur, & divina ministeria impediantur. Et hæc quidem Novella.

Quod si ex charitate moveatur, propter quam animas nostras pro fratribus nostris deponere jubemur, ut si quis trahatur, & ab eo de causâ aliquâ fidejussiones exigantur, & quod non dederit, in carcerem abiturus sit, ejus autem Clericus misertus fidejussiones pro eo det, non tantum non deponetur, sed pulcherrima præmia accipiet, à judice scil. justo, ut qui mandatum Evangelicum impleverit.

Lex.

Jus autem civile Clericos in jus vocatos satisdare jubet.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Prædicta autem Juſtiniani Novella Clericos in jus vocatos fidejuſſiones non dare jubet, ſed promiſſionem pignoratitiam facere ſine juramento, Epiſcopos vero in jus vocatos, nec fidejuſſiones dare, nec promiſſionem facere.

Η ῥηθεῖσα Ιουστινιάνειος νεαρὰ, τοὺς κληρικοὺς δικαζομένους κελεύει μὴ διδόναι ἐγγύας, ἀλλ' ὁμολογίαν ποιεῖν ἐνυπόδικον ἄνευ ὅρκου· τοὺς δὲ ὑπισχνουμένους, μήτε ἐγγύας διδόναι, μήτε ὁμολογίαν ποιεῖν.

CAPUT II.

De conſuetudinibus Eccleſiæ non ſcriptis.

MAGNUS Baſilius in Epiſtola ad Diodorum, conſuetudinem non ſcriptam legis vim habere ait, quod à ſanctis viris ritus nobis traditi fuerint.

In capite autem xxvii. eorum quæ ad beatum Amphilochium de ſancto Spiritu ſcripta ſunt, dogmatum, inquit, & prædicationum quæ in Eccleſiâ ſervantur, alia quidem ex doctrinâ ſcriptâ habemus, alia vero ex traditione Apoſtolorum nobis data in myſterio ſuſcipimus; quæ utraque eaſdem ad pietatem vires habent. His autem nemo contradicet, qui rituum Eccleſiaſticorum vel minimam experientiam habuerit, ſi enim non ſcriptas conſuetudines, tanquam magnam poteſtatem non habentes, recuſare voluerimus, in rebus principalibus ipſum Evangelium imprudentes damno afficiemus, vel potius id quod enunciatum eſt ad nudum nomen redigemus. Velut figurâ crucis ſignari, aut ad orientem verti inter orandum, quis per literas docuit? pauci enim ſcimus, quod antiquam patriam quærimus, Paradiſum quem Deus plantavit in Eden ab Oriente. Et preces quidem ſtantes peragimus in primâ Sabbatorum, rationem autem non omnes ſcimus: non ſolum enim, ut qui cum Chriſto conſurreximus, quæ ſupra ſunt quærere debemus, ſed quod videatur eſſe quodammodo ſeculi quod expectatur imago, cum ipſa circulariter vertens prima ſit & octava. Neceſſariò igitur orationes in eâ ſtantes peragimus, ut aſſiduâ commonitione vitæ nunquam deſituræ, viaticum ad eam transmigrationem non negligemus.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ ἐθῶν τ ἐκκλησίας ἀγράφων.

Ο μέγας Βασίλειος, ἐν μὲν τῇ πρὸς Διόδωρον ἐπιστολῇ, τὸ ἄγραφον ἔθος, νόμου δύναμιν ἔχειν φησί, δηλῶν τὰ παρὰ ἁγίων ἀνδρῶν τοὺς θεσμοὺς ἡμῖν παραδοθέντας.

Ἐν δὲ τῷ κζ'. τῷ περὶ τοῦ μακαρίου Ἀμφιλόχιον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος γεγραμμένων κεφαλαίων, τῷ ὄντι τῇ ἐκκλησίᾳ φησὶ φυλαττομένων δογμάτων καὶ κηρυγμάτων, τὰ μὲν ἐκ τ ἀγράφου διδασκαλίας ἔχομεν, τὰ δὲ ἐκ τῆς ἀποστόλων παραδόσεως παραδοθέντα ἡμῖν ἐν μυστηρίῳ παραδεξάμενα, ἅπερ ἀμφότερα τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς τὴν εὐσέβειαν. καὶ τούτοις οὐδεὶς ἀντερεῖ, ὅστις κἂν μικρὸν γοῦν θεσμῶν ἐκκλησιαστικῶν πεπείραται. εἰ γὰρ ὑπολάβοιμεν τὰ ἄγραφα τῆς ἐθῶν, ὡς μὴ μεγάλην ἔχοντα τὴν δύναμιν παραιτεῖσθαι, λάθοιμεν ἂν εἰς αὐτὰ τὰ κράτιστα ζημιοῦντες τὸ εὐαγγέλιον, μᾶλλον δὲ εἰς ὄνομα ψιλὸν περιστάντες τὸ κήρυγμα. ὥσπερ τοίνυν τὸ σταυροῦ καταση μαίνεσθαι, τίς ὁ διὰ γραμμάτων διδάξας, ἢ τὸ πρὸς ἀνατολὰς ἐπεστράφθαι κτλ τὴν προσευχήν; ὀλίγοι γὰρ ἴσμεν, ὅτι τὴν ἀρχαίαν ζητοῦμεν πατρίδα, τὸν παράδεισον ὃν ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς ἐν Ἐδὲν κτλ ἀνατολάς. καὶ ὀρθοὶ πληροῦμεν τὰς εὐχὰς τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, τὸν δὲ λόγον οὐ πάντες οἴδαμεν. οὐ γὰρ μόνον ὡς συναναστάντες Χριστῷ, καὶ τὰ ἄνω ζητεῖν ὀφείλομεν, ἀλλ' ὅτι καὶ δοκεῖ πως αὕτη προσδοκωμένου αἰῶνος εἰκὼν εἶναι, μία οὖσα ἡ αὐτὴ ἀνακυκλουμένη καὶ οὖσα. ἀναγκαίως τὰς ἐν αὐτῇ προσευχὰς ἑστῶτες ἀποπληροῦμεν, ἵνα τῇ συνεχεῖ ὑπομονῇ τ ἀπλανοῦς ζωῆς, τῷ πρὸς τὴν ἀνάστασιν ἐκείνην ἐφοδίων μὴ ἀμελῶμεν.

Περὶ τ Πεντηκοστῆς.

Καὶ πᾶσα δὲ ἡ πεντηκοστὴ, τ ἐν τῷ αἰῶνι προσδοκωμένης ἀναστάσεως ἔστιν ὑπόμνημα· ἡ γὰρ μία ἐκείνη καὶ πρώτη ἡμέρα, ἑπτάκις ἑπταπλασιασθεῖσα τὰς ἑπτὰ τ ἱερᾶς πεντηκοστῆς ἑβδομάδας ἀπαρτίζ. διὰ δὲ τοῦτο, καὶ ὁ μέγας οὗτος Βασίλειος, τὰς εὐαγγελίους εὐχὰς, ὅτι τῇ τ ἁγίου πνεύματος ὑπεδήμια, ἄριστα πάντων θεολογήσας τε καὶ σωφρονήσας, καὶ δουλικῷ τῷ γόνατι κλίνειν χρὸν παρεγυμνάσας τῷ λαῷ, τούτων ἐν ἐκκλησίαις ἐκφωνουμένων, τὴν ἀντιτασσομένην τ φυσικῶς θεσπίτητος προσμαρτυροῦν καιρὸν τοῦτον ὡς πνεύματι, ὅτι ᾤετο δεῖν τούτοις ὑπαναγινώσκεσθαι τῇ τρίτῃ ὥρᾳ τ κυριωνύμου καὶ Πεντηκοστῆς τ Πάσχα ἡμέρας, καθ' ἣν ὥραν τε καὶ ἡμέραν ὁ πνεύματος πνεῦμα τοῖς ἀποστόλοις ἐπεδήμησεν. οὐ γὰρ λυσιτελοῦν λόγον, ὡς ὑποφήτην τῆς ὀργίων τ πνεύματος, καὶ τ ἐκκλησίας ὡς νομοθέτην, τῆς κυριακῆς ὁμοῦ καὶ Πεντηκοστῆς τὰ ῥηθέντα λύειν προσθῆναι, μεγάλων μυστηρίων ἐξηρτημένα. ζητοῦσι τοι καὶ τὴν ἑσπέραν τ αὐτῆς ἡμέρας, τούτων ἐπαμφίσαντο τὴν ἀνάγνωσιν, καθ' ἣν ἤ τε κυρία τῆς ἡμερῶν, καὶ ἡ Πεντηκοστὴ, τέλος ἤδη λαμβάνει, αἱ δὲ τ δευτέρας ἡμέρας ἀρχὰς καταβάλλονται· ἀπὸ ἑβδόμης ὥρας τὰς ἀρχὰς τ ὑστεραίας ἑκάστης εἰωθὸς δήπου λογίζεσθαι. τοῦτο δὲ οὐκ ὄπιθεν τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἤδη καὶ τῆς πολιτικῆς δοκεῖ νόμοις, καὶ τοῖς τῆς ἀστρολογίας ἐφολκάσιν. εἰ καὶ πλάνον τοῖς πολλοῖς ἐσκήνει ἢ τὸ ἐκ τῶν ἀναγνώσεως δηλοῦν τ ἑσπέρας, τῆς δευτέρας τ τ ἁγίου πνεύματος ὑπεφοίτησιν ὑπογράφειν, ἢ δὲ ἔξω μεθέορτος, ὡς γε δὴ καὶ αἱ καθεξῆς ἡμέραι τ αὐτῆς ἑβδομάδος. καθ' ἣν τε ἡμέραν ὁ παλαιὸς ἐδίδοτο νόμος, πεντηκοστὴ ἦν αὐτὴ, κατ' ἐκείνην καὶ ἡ τ Παρακλήτου ὑπεφοίτησις, καὶ ἵνα καὶ τὸν αὐτὸν ἐστόλιζεν τ παλαίας

παλαίας

παλαῖαι καὶ ἡ νέα νομοθετῶν γνωρίζεσθαι. καὶ αὖθις φησὶ, καὶ καθ' ἑκάστην γονυκλισίαν καὶ ἀναστασιν, ἔργῳ δεικνύμεν, ὅτι διὰ τὴν ἁμαρτίαν εἰς γῆν κατῳκίσθημεν, καὶ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν αὖθις τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς, εἰς οὐρανὸν ἀνεκλήθημεν. τὰ δὲ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας, καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς εὐλογίας, τίς τῶν ἁγίων ἐγγράφως ἡμῖν καταλέλοιπεν, εἰ γὰρ τούτοις ἀρκούμεθα ὧν ὁ ἀπόστολος, καὶ τὸ εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη, ἀλλὰ προλέγομεν, καὶ ἐπιλέγομεν ἕτερα, ὡς μεγάλην ἔχοντα πρὸς τὸ μυστήριον ἰσχύν, ἐκ τῆς ἀγράφου διδασκαλίας παραλαβόντες. τὸ, εὐλογῆσαι τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ προσέτι αὐτὸν τὸν βαπτιζόμενον, ἀλλὰ αὐτὴν τὴν τοῦ ἐλαίου χρίσιν, καὶ τὰ ὅσα περὶ τὸ βάπτισμα, τὸ ἀποτάσσεσθαι τῷ σατανᾷ, καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, ἐκ ποίας ἐστὶ γραφῆς, οὐκ ἐκ τῆς ἀδημοσιεύτου ταύτης καὶ ἀπορρήτου διδασκαλίας, ἣν ὁ ἀπολυφραγμονήτῳ καὶ ἀπερίεργῳ σιγῇ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐφύλαξαν, καλῶς ἐκεῖνοι δεδιδαγμένοι τῶν μυστηρίων τὰ σεμνὰ σιωπῇ θαρρεῖσθαι; ἃ γὰρ οὐδὲ ἐποπτεύειν ἔξεστι τοῖς ἀμυήτοις τούτων πῶς ἂν εἰκὸς εἴη διδασκαλίαν ἐνάμεσον ἐν γράμμασι; ἔστι δὲ ὁ λόγος τῆς τῶν ἀγράφων ἐθῶν παραδόσεως, ὡς μὴ καταμελητὸν εἶναι τῶν δογμάτων τὴν γνῶσιν, οὐκ ἀποφρόητον τοῖς πολλοῖς γενέσθαι διὰ συνήθειαν. ἄλλο μὲν γὰρ δόγμα, καὶ ἄλλο κήρυγμα· τὰ μὲν γὰρ δόγματα σιωπᾶται, τὰ δὲ κηρύγματα δημοσιεύεται. σιωπῆς μὲν οὖν ἡ ἀσάφεια, ἣν χρῆται ἡ γραφὴ, δυσεύρετον κατασκευάζουσα τῶν δογμάτων τὸν νοῦν, πρὸς τὸ συνηθῶν λυσιτελές. καὶ ἀποστολικὸν μὲ οἶμαι, τὸ τοῖς ἀγράφοις παραδόσι παραμένειν· ἐν γοῦν τῇ πρὸς Θεσσαλονικεῖς α'. ἄρα οὖν ἀδελφοὶ στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς. τοῦτο πάλιν ὁ θεῖος ἐξηγούμενος Χρυσόστομος, ἐντεῦθεν, φησὶ, δῆλον, ὅτι οὐ πάντα δι' ἐπιστολῆς παρεδίδοσαν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ ἀγράφως. ὁμοίως δὲ κἀκεῖνα καὶ ταῦτα ἐστὶ ἀξιόπιστα, ὥστε καὶ πολὺ παραδόσιν τῆς ἐκκλησίας ἀξιόπιστον ἡγούμεθα· παράδοσίς ἐστι, μηδὲν πλέον ζήτει.

A legislatorem indicatur. Et rursus dicit, In unaquaque genuflexione & assurrectione reipsâ ostendimus, quod propter peccatum in terram delapsi sumus, & per ejus qui nos creavit clementiam in cœlum revocati sumus. Porro invocationis verba quæ in ostensione panis Eucharistiæ, & calicis benedictionis dicuntur, quis ex Sanctis nobis scripta reliquit? Non enim iis utique contenti sumus, quorum Apostolus vel Evangelium meminit, sed & præfamur, & alia subjungimus, ut quæ magnam vim habeant ad mysterium, ex non scriptâ doctrinâ id accipientes. Aquam Baptismi benedicere, & unctionis oleum, ipsum etiam qui baptizatur, ipsamque insuper olei unctionem, & alia quoque quæ circa Baptismum fiunt, renunciare Satanæ & Angelis ejus, ex quânam sunt scripturâ? Nonne ex hâc non publicatâ & arcanâ doctrinâ, quam in minimè curioso & nequaquam plus quam oportet investigante silentio Patres custodierunt, rectè illi edocti quæ sunt in mysteriis præclara & veneranda silentio servare? Quæ enim ne suspicari quidem licet iis, qui non sunt mysteriis initiati, quomodo consentaneum est eorum doctrinam in scriptis triumphare? Hæc est eorum quæ non scripta sunt traditionis ratio, ut ne sæpius agitata dogmata cognitio multis vilis & contemnenda reddatur propter consuetudinem. Aliud est enim dogma, & aliud prædicatio; dogmata enim tacentur, prædicationes vero publicantur. Est autem etiam silentii species obscuritas, quâ utitur scripturâ, quæ reddit dogmatum sententiam contemplatu difficilem, ad eorum utilitatem qui in ea incidunt. Quin & Apostolicum esse existimo, in traditionibus non scriptis permanere; In primâ enim Epist. ad Thessalonicenses, State igitur fratres, & traditiones servate, quas didicistis, sive per sermones, sive per Epistolas. Hoc insuper D. Chrysostomus explicans, Exinde, inquit, manifestum est, quod non omnia per Epistolas tradiderunt, sed multa sine scriptis. Similiter tam hæc quam illa fide digna sunt, ut traditionem Ecclesiasticam fide dignam censeamus; Traditio est, nihil amplius quæras.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ ἐθῶν Ἑλληνικῶν.

Ὁ ξβ'. τῆς ς'. συνόδου κανὼν, ὃ ἑλληνικοῖς ἔθεσι τοὺς πιστοὺς προσομίχειν, τῆς ὀλεθρείων ἡγεῖται. καλάνδας γοῦν, καὶ βοτὰ, καὶ βρουμάλια, καὶ τὰ τοιαῦτα μέμνηται, ἅτινα ἐν οἷς πλεῖστος ἄγειν τοῖς Ἕλλησιν ἔθος. καὶ ἡ μὲν τῶν καλανδῶν ἑορτὴ ἐπίσης ἐν τῇ α'. τοῦ Ἰανναρίου ἐπέλαμπε μηνὸς, τῇ τοιαύτῃ τὸν σελήνην ἀνακαινίζεσθαι, καὶ τὸ σεμνεῖον τοῦτον αὐτόθεν ψηφίζεσθαι, οἰομένοις μετ' εὐθυμίας τὸν ὅλον διάγειν χρόνον. εἰς τοῦτο δὲ διῄρουν οἱ Ῥωμαῖοι τὸν μῆνα τὰς ἡμέρας· καὶ τὰς μὲν ὠνόμαζον καλάνδας· τὰς δὲ, νώνας· τὰς δὲ, εἰδούς. τὰ δὲ γε βοτὰ τῷ Πανὶ, ὡς ὁ λῆρος ἔχει, ἀνέκειντο, οἷα τῇ βοτῇ, ἤτοι τῇ τροβάτων ἐφόρῳ. τὰ μὲν τοι βρουμάλια, ἢ βουσάλια, καὶ ὃ τήμερον ἔτι μὴ ὂν ἅγιον Πάσχα ἐν ταῖς ἀγρύπναις γινόμενα ἴδοι τις ἄν, ἅτε ἐπιλοιπότα που τῷ Διονύσῳ παρὰ τοῖς Ἕλλησι. βρεμὸς γὰρ ἦν αὐτοῖς τοῦτο ὄνομα. παραιρεθῆναι δὲ βούλεται ὁ κανὼν, καὶ τὸν ἐν τῇ α'. τοῦ Μαρτίου πλουμβίλιον ἑορτὸν, ἑλληνικὴ δὲ καὶ αὕτη, ὑπὲρ τῆς τῶν ὁρῶν πάχα καὶ τῆς ἄλλης εὐκρασίας. κωλύει καὶ τὰς τῶν γυναίων δημοσίας ὀρχήσεις, ὡς πρὸς ἀκολασίαν ἐρεθιζούσας· καὶ ὃ γυναικεῖαν στολὴν τοῖς ἀνδράσι ἐνδύεσθαι, ἢ γυναῖκας τὸν ἀνδρεῖον ἁρμόζειν, ὡς γε δὴ ἔθος ἦν τοῖς τῷ Διονύσῳ βακχεύουσι. ἔτι τε περὶ

B

C

D

E

F

CAPUT III.

De Moribus Græcanicis.

Sexagesimus secundus vi. Syn. can. Fideles Græcanicis moribus inniti, pernicioſum ducit. Calendas itaque, & Bota, & Brumalia, & hujusmodi alia meminit, in quibus Græci mysteria celebrare solebant. Et festum quidem Calendarum in prima Januarii mensis die quotannis celebrabatur, eò quòd tunc temporis Luna renovetur, & ejus fundamentum abhinc statuitur, quod totum tempus se jucundè transacturos existimabant. In tria verò mensium dies diviserunt Romani: alias quidem Calendas nominarunt; alias verò Nonas; alias autem Idus. Bota equidem Pani, ut habet fabula, dedicarunt, tanquam pecoribus & ovibus prospicienti. Brumalia autem vel Rusalia, etiam hodie à Rusticis post sanctum Pascha celebrari videantur, quæ Baccho à Græcis celebrata fuerunt. Bromius enim apud illos est illi epithetum. Tolli etiam vult can. & festum in prima Martis die celebratum, pro anni forsan tempestatum & aeris temperie, nam Græcum erat & hoc. Et publicas mulierum saltationes, tanquam ad libidinem excitantes, prohibet; & muliebrem vestem viros, vel vestem viro convenientem mulierem induere, ut quidem fecerunt, qui Baccho festum agebant. Porro & personas comicas induere, quæ ad quosdam scommate perstringendos

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

dos exercentur : vel tragicas, quæ movent affectus & inferunt luctus : vel ſatyricas, quæ in Bacchi honorem à Satyris & Bacchis celebrantur. Bacchi verò nomen in torcularibus invocare, & vino doliis infuſo cachinnari, quomodo non eſt vehementer impium? Canon quidem eos, qui ſcienter hoc faciunt, ſi ſint quidem Clerici, deponi; ſi vero Laïci, ſegregari jubet.

σωπεῖα κωμικὰ ὑποδύεσθαι, εἰς σκώμματά ἐστιν ὧν ὑπο-
τιθέμενα· ἢ τραγικὰ, τὰ πάθη παθῶν καὶ ἀρλύσεις ἐμποιοῦ-
τα· ἢ σατυρικὰ, τὰ εἰς τιμὴν τῷ Διονύσῳ πλεκόμενα πα-
ρὰ Σατύρων καὶ Βακχῶν. Ὃ δὴ ἐν ταῖς ληνοῖς Ὃ Ϯ Διονύσου
ὑπολέγειν ὄνομα, καὶ τοῖς πίθοις ἐκχεομένῳ τῷ οἴνου ὑπακα-
χάζειν, πῶς οὐκ ἀπεχνῶς δυσσεβές; ὁ τοίνυν κληρικοὺς τοὺς ἐν
γνώσει τοιοῦτό τι ποιοῦντας, ἱεραμένους μὲν ὄντας, καθαιρεῖ-
σθαι φερέτω· λαϊκοὺς δὲ, ἀφορίζεσθαι.

Sexageſimus vero quintus can. illud, quod ſit circa novilunia, hoc eſt, rogos in plateis accendere, & ſupra illos ſaltare, ut Græcam impietatem exhibentes, omnino tolli jubet. Qui verò hoc facere deprehenditur, ſi Clericus quidem ſit, deponatur: ſin vero Laïcus, ſegregetur. Et hoc veteri lege eſſe vetitum ex quarto Regum oſtenditur; illic dicitur. Et ædificavit Manaſſes altare univerſæ cœli militiæ, & filios ſuos per ignem traduxit, & auguriis auſpiciiſque uſus eſt, & fecit ventriloquos, & divinatores multiplicavit, & fecit malum coram Domino, ut illum ad iram provocaret. In noviluniis igitur, mos erat & Judæis & Græcis feſtum celebrare & genuflectere, ut totum menſis reſiduum feliciter tranſigerent; de quibus & Deus aliquando locutus eſt per Prophetam, Novilunia veſtra & Sabbata odio habet anima mea: ut igitur & in eorum loco per Dei gratiam, preces propitiatoriæ & ſanctificationes à fideli populo Deo peraguntur, & aquâ benedictionis inungimur. Qui verò rogos accendebant, ſuper illos ſaltabant, exiſtimantes forſan, quòd, quæ prius illis accidiſſent mala, quaſi combuſta evanida fieri, poſtea verò in meliora inciderent. Per militiam quidem cœli intelligenda ſunt aſtra: & divini quoque illi Patres, illud, traduxit per ignem, pro hoc, juſſit filiis tranſilire, acceperunt. Sanctus verò Cyrillus Alexandriæ Epiſcop. Prophetam Eſaiam explicans, interpretatus eſt illud, pro hoc, Dæmonibus ſuis holocauſtum obtulit. Sors autem eſt per ſigna quædam divinatio, quando quis vult propriam addiſcere fortunam. Auſpicium verò eſt, cum volatus avium & clangor obſerventur: quæ obſervatio à Græcis οἰωνοσκοπία dicebatur. Ventriloqui autem, Aruſpiceſque dicuntur, qui Satanicè affiati, prædicunt ea, quæ cognoſci non poſſunt, quales ſunt Athingarum mulieres, & quæ per hordea auſpicantur. Si igitur ab iis, qui minùs perfectam vivendi legem acceperunt, hæc iniqua eſſe, & iram Domini provocare, exiſtimantur: quanto magis nobis, qui magis perfectam magiſque ſpirjtualem accepimus legem, ut iniqua & impia omnino averti debent?

Ο δὲ ξέ. καὶ ὃ κζ τοὺς νουμηνίας, πυρκαϊὰς ἐν ταῖς πλα-
τείαις ἀνάπτειν, καὶ ὑπάλλεσθαι τούτων, ὡς ἀσεβείας ἑλλη-
νικῆς, ἐξαιρεθῆναι πάντως κελεύει. ὃς δὲ τοῦτο
ποιῶν φωραθείη, τοῦτον μὲν κληρικὸν ὄντα, καθαιρεῖσθαι·
λαϊκὸν δὲ, ἀφορίζεσθαι. ἐκ δὲ τοῦ τετάρτου τῶν Βασιλειῶν ἀπ-
ειρημένον εἶναι τοῦτο καὶ τῷ παλαιῷ δείκνυσι νόμῳ, ἔνθα φη-
σὶ, καὶ ᾠκοδόμησε Μανασσῆς θυσιαστήριον πάσῃ τῇ στρατιᾷ
τοῦ οὐρανοῦ, καὶ διήγαγε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν πυρὶ, καὶ ἐκλη-
δονίζετο, καὶ οἰωνίζετο, καὶ ἐποίησεν ἐγγαστριμύθους, καὶ γνώ-
στας ἐπλήθυνε, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Ϯ Κυρίου Ϯ
παροργίσαι αὐτόν. ἐν μὲν οὖν ταῖς νουμηνίαις, ἔθιστο καὶ Ιου-
δαίοις καὶ Ελλησιν ἑορτάζειν καὶ γονυκλίνειν, ὡς τὸ μιαιφόνον
ἀφίσημα διέλθοιεν ἡσυχῇ, ᾧπερ ἐν καὶ ὁ Θεὸς εἴρηκέ που
διὰ Ϯ Προφήτου, τὰς νουμηνίας ὑμῶν καὶ τὰ σάββατα
μισεῖ ἡ ψυχή μου· ὥσπερ οὖν καὶ ἐν τῷ τόπῳ Θεοῦ χάριτι,
εὐχαὶ πρὸς Θεὸν ἱλαστήριοι πρὸς Ϯ πεσοῦ λαοῦ γίνονται,
καὶ ἁγιασμοὶ, καὶ τῷ ὕδατι Ϯ εὐλογίας χριόμεθα. πυρκαϊὰς
δ' ἀνάπτοντες ὑπήλλοντο, ἴσως οἰόμενοι, τὰ μὴ φθάσαντα
δήπουθεν δυσχερῆ, ὥσπερ κατακαιόμενα φερόδα γί-
νεσθαι, αἴσια δ' ἀνακόπτειν εἰσέπειτα. γραπὰν μὲν τοι Ϯ
οὐρανοῦ τὰς ἀστέρας νοητέον. καὶ οἱ μὲν θεῖοι οὗτοι πατέρες,
ὃ, διήγαγεν ἐν πυρὶ, ἀντὶ Ϯ ὑπαλλαγῆναι τοῖς παισὶν ὑπέ-
ταξεν, ἐξελάβοντο. ὁ δ' ἅγιος Κύριλλος Αλεξανδρείας ἐπὶ
προφήτου ἐξηγούμενος Ησαΐαν, αὐτὸ Ϯ, ὡλοκαύτωσεν αὐ-
τῶ τοῖς δαίμοσιν, ἡρμήνευσε. κληδὼν δέ ἐστιν ἡ ἀπό τινων
σημείων μάντεια, οὐτινοσοῦν ἐθέλοντος τὴν ἰδίαν τύχην
καταμαθεῖν. οἰωνισμὸς δέ ἐστιν ὅπερ ἐν τοῖς τῶν ὀρνίθων
πτήσεσι τε καὶ κλαγγαῖς· ὃ καὶ οἰωνοσκοπία παρὰ τοῖς Ελλησιν
ὠνομάζετο. ἐγγαστρίμυθοι δὲ, καὶ γνῶσαι λέγονται, οἱ Σατα-
νικῶς ἐνθουσιῶντες, καὶ προλέγοντες δῆθεν τὰ ἄγνωστα, οἷαί
εἰσιν αἱ τῶν Αθιγγάνων γυναῖκες, καὶ αἱ ἀπὸ τῶν κριθῶν μαν-
τευόμεναι. εἰ τοίνυν παρὰ τοῖς δεξαμένοις τὸν ἀπλέστερον
νόμον, τοσαῦτα ἐδόκει, καὶ τὴν ὀργὴν Κυρίου ἐπέ-
σπα· πόσῳ μᾶλλον τοῖς τὸν πλεονέστερον καὶ πνευματικώτε-
ρον νόμον παραλαβοῦσιν ἡμῖν, οἷς ἄθεσμα καὶ ἀσεβῆ πάν-
τα πάντως ἀπεστράφθαι προσήκει;

Lxxi. canon eis, qui docentur Leges civiles, ſegregationem intendit, ſi amplius Græcis moribus uſi, ſtolas induent (peculiari quidem utuntur qui ſtudiorum curriculum ingrederentur, & peculiari etiam cum eorum metam attigiſſent) cum in Theatrum ingrederentur: ſed quidem Cyliſtras dictas peragebant, quæcunque fuerunt. Hæc enim omnia votis divinorum illorum legiſlatorum hodie eſſe ſilentur.

Ο δὲ οα'. καὶ τοῖς διδασκομένοις τοὺς πολιτικοὺς νόμους,
ἀφορισμὸν ἐπανατείνεται, εἰ ἔτι τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσι κε-
χρημένοι, στολὰς ἐνδύσονται· ἰδίας μὲν οἱ τῶν μαθημάτων
ἀρχόμενοι, ἰδίας δ' οἱ τῶν πλεωτέρων ἀφικόμενοι· τοῖς δὲ
ἔτι θεάτρων ἀνιοῦσιν· ἅλλά δὴ καὶ ταῖς λεγομέναις κυλίστραις
παίζουσιν ὁποῖαί ποτ' ἦσαν. ταῦτα γὰρ ἅπαντα εὐχαῖς
τῶν θεσπεσίων τούτων νομοθετῶν τετίμηται εἶναι σεσί-
γηται.

F

ΚΕΦ.

A

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ ἐθῶν πολιτικῶν.

Νόμος.

ΠΕρὶ ὧν ἔγγραφος ὁ κεῖται νόμος, φυλάττειν δεῖ τὸ ἔθος καὶ πάλαι σωίθειαν· εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἐκλείποι, ἀκολούθειν δεῖ τοῖς μᾶλλον πλησιάζουσι, καὶ ἐοικόσι τῷ ζητουμένῳ· ἂν δὲ μηδὲ τοῦτο ᾖ, τῶν σωετωτέρων ἅμα καὶ πλειόνων ἡ γνώμη κρατείτω. τότε κεχρήμεθα τῇ σωηθείᾳ τοῦ πόλεως ἢ ἐπαρχίας, ὅτε ἀμφισβητηθεῖσα ἡ τοιαύτη ἐβεβαιώθη· δηλ καὶ τὰ μακρᾷ σωηθείᾳ δοκιμασθέντα, καὶ ὅτι πολλοῖς ἐτεσιν φυλαχθέντα, οὐχ ἧττον τῶν ἐγγράφων κρατεῖν ἔωθεν.

B

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ εἰρωικῶν γραμμάτων.

Ζήτει δ β'. κεφ. τοῦ Α. στοιχείου.

C

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ εἰκόνων ἁγίων.

Ο πβ'. τοῦ ς'. συνόδου κελεύων, τοὺς τύπους φησὶ τοῖς χρώμασι γράφειν, προϋπαρχόντων ἤδη τῶν προτύπων, ἀπρεπὲς καλὸν ἂν εἴη καὶ βλαβερόν· ἔνθεν τοι καὶ ὁ θεὸς ἐν τῷ τύπῳ ἀμνὸν, δεσπόζει μὴ ζωογραφῆσθαι, ἢ τῷ αἵματι ὁ μέγας πάλαι Μωσῆς, τοὺς φλιὰς χρίων, σὺν εἰσιτητὰ ἐπίθεν τοῦ ἔνδον τῷ ὀλεθρίῳ δαίμονι· μηδὲ ὁ Βαπτιστὴς δακτύλῳ τοῦτον ὑποδεικνύοντα, καὶ φωνοῦντα τοῖς λαοῖς, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ τοὺς μὲν γραφὰς γράφειν τῶν τύπων. ὁ δὲ ἀνθρώπειον χαρακτῆρα τοῦ Θεοῦ λόγου, ἀναπλοῦν ὄν εἰκόσι· τοῦτον γὰρ ὁρῶντες καὶ προσκυνοῦντες, τοῦ ἀυτοῦ συγκαταβάσεως τὸ ἀπόῤῥητον σὺν τῶν δυνατῶν λογιζόμεθα, καὶ τὸ ὑπὲρ ἔννοιαν τοῦ ταπεινότητος, τοῦτο ὄν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ πολιτεύματα, τὰ πάθη, καὶ τὸ ζωῆς προξένου θάνατον, καὶ ὅσους σεσώμεθα. σαφεῖ μὲν γὰρ καὶ οἱ τύποι, πιστὸν δὲ μᾶλλον τὴν ἀλήθειαν, καὶ ταῦτα ἡμῶν ὑπηρετοῦσιν. ἐντεῦθεν δείκνυται μὴ δεῖ προσκυνεῖν, προσευχὰς ἐν ἐκκλησίαις ἀντὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀπολύειν· ἢ ἀντὶ τοῦ ἀσεβοῦς κηροῦ ἀνάπτειν, καὶ ἀντὶ τοῦ ἀῤῥήτου γλυπτοῦ, παῖδα καὶ σταυρὸν ὑποτυπῶναι.

Φωτίου πατριάρχου καὶ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου.

Εἰκὼν λέγεται διὰ τὸ ἐοικέναι. ἄλλο, φυσικὴ εἰκὼν, καὶ ἄλλο, μιμητική· ἡ μὲν γὰρ φυσικὴν διαφορὰν ἔχουσα πρὸς τὸ αἴτιον, ἀλλ' ὑποστατικὴν, ὡς υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα· μία μὲν γὰρ τούτων φύσις, δύο δὲ ὑποστάσεις· ἡ δὲ, τοὐναντίον οὐχ ὑποστατικὴν διαφορὰν ἔχουσα πρὸς τὸ ἀρχέτυπον, ἀλλὰ φυσικὴν, ὡς ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Χριστόν· μία μὲν γὰρ ἡ ὑπόστασις τούτων, δύο δὲ φύσεις. ἄλλη γὰρ φύσις ὑλογραφίας, καὶ ἄλλη Χριστοῦ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, καθὸ καὶ περιγράφεται, καὶ ἀρχέτυπον εἰκόνος. καθίσταται. προσκυνουμένης τῆς εἰκόνος ὁ Χριστὸς προσκυνεῖται, ἣ ἔστιν ὁμοίωσις, καὶ οὐχὶ ἡ ὑποδεξαμένη τὴν ὁμοίωσιν ὕλη· ὡς ὅτι τὸ φαινομένης ἐν τῷ καπήλῳ εἰκόνος· ταύτῃ γὰρ προσφυόμενοι, οὐ τῇ ὕλῃ, τῇ δὲ εἰκόνα περιπλυνόμεθα· καὶ ἀφανισθέντος τοῦ ἐκτυπώματος, ἐφ' ᾧ ἡ προσκύνησις, ἡ ὕλη μεμένηκεν ἀπροσκύνητος, μηδὲν πεκοινωνηκυῖα τοῦ ὁμοιώματος· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν τῷ δακτυλίῳ σφραγὶς τῇ ὁπαιοίᾳ οὖσα τῆς ὕλης κεχωρισμένη, ἔστιν ὅτε πρὸς

D

E

F

CAPUT IV.

De Moribus Politicis.

Lex.

DE iis, quorum non extat lex scripta, morem & consuetudinem observare oportet: sin autem & hoc deficiat, ea quæ magis accedunt, & ei quod quæritur sunt similia sequi oportet: si vero illud non fiat, prudentiorum simul & plurium valeat sententia. Tunc civitatis alicujus aut Provinciæ utimur consuetudine, quando controversia de ea re mota, confirmata fuerit. Quæ igitur longa consuetudine approbata, & multis annis observata sunt, non minùs, quàm quæ scripta sunt, solent valere.

CAPUT V.

De pacificis literis.

Quære cap. ix. literæ A.

CAPUT VI.

De sacris imaginibus.

OCTOGESIMUS secundus vi. Syn. canon, Picturas, ait, coloribus describere, manentibus adhuc prototypis, ineptum esset ac superfluum: exinde igitur agnum in pictura non depingi decernit; cujus sanguine magnus olim Moses limina consignans, destruenti Angelo inaccessas fecit domos: nec Baptistam digito illum monstrantem, & populo clamantem, *Ecce Agnus Dei*; sed picturas quidem typorum delineare. Et humanum Dei Verbi habitum in imaginibus pingebant: illum enim videntes & adorantes, in quantum possibile est, ineffabilem ejus abjectionem & supra mentis cogitationem humilitatem intelligamus, atque ejus in carne conversationes, passiones, mortem vitæ authorem, & quibuscunque servamur. Venerandi enim sunt typi, honoranda verò maxime est veritas, quæ hæc nobis facit assueta. Exinde ostenditur non esse conveniens, columbas in Ecclesia pro Spiritu sancto emittere, vel pro stella cereos accendere; & pro ineffabili generatione, puerum & stratum thorum exprimere.

Photii Patriarchæ & Theodori Studiti.

Dicitur imago, eò quòd imitetur. Aliud est naturalis imago, & aliud imitatoria; illa enim ab origine naturâ non differt, sed personâ, ut filius à patre: una etenim est utriusque natura, duæ autem personæ: hæc verò, è contrario, ab archetypo personâ non differt, sed naturâ, ut imago Christi à Christo; una etenim est horum persona, duæ verò naturæ: nam alia est materiæ pictæ natura, alia Christi, quatenus est homo, & ut circumscribitur, & imaginis archetypum existit. Cum adoratur imago, Christus adoratur, cujus similitudinem refert, non autem materia quæ similitudinem accepit: ut cum in speculo apparet imago: huic enim admoti, non materiam, at imaginem osculantur. Et deletâ figurâ, cujus gratiâ erat adoratio, manet materia â nemine adoratâ, utpote quæ cum simulachro nihil habeat commune. Porro & si in annulo sit signum, quod cogitatione à materiâ separatur, nihil omnino cum materiâ habet

commune, licèt per materiam imaginis ſignum exA citit.

τῷ ὕλῃ παῖς ἀληθείας ἔχει κοινὸν, εἰ καὶ διὰ τῷ ὕλῃ ἡ σφραγὶς τ εἰκόνος ὑφέσπκεν.

Quicquid imitatione figuratur, non ejus natura, ſed perſona figuratur: & ob id, idem quod archetypus ejus eſt imago, non naturâ, ſed perſonâ, ſive imitatione perſonæ.

Παντὸς μιμητικῶς εἰκονιζομένου, οὐχ ἡ φύσις, ἀλλ' ἡ ὑπόστασις εἰκονίζεται· καὶ διὰ τοῦτο, τ' αὐτὸν τῷ ἀρχετύπῳ ἡ εἰκὼν ἀυτῦ, ἀ τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ ὑποστάσει, ἤγουν τῇ μιμήσει τ ὑποστάσεως.

Sacras imagines pingimus, ut eas videntes, per eas videre illarum archetypos videamur, & in nobis memoriam, & deſiderium archetyporum excitent: nam quamdiu imagines crebrò videntur, tamdiu qui eas vident, ad archetyporum recordationem & deſiderium excitantur. B

Τὰς ἱερὰς εἰκόνας ἀναπλοῦμεν, ἵνα ταύτας ὁρῶντες, δι' ἀυτῶν δοκῶμεν ὁρᾶν τὰ τύπων ἀρχέτυπα· καὶ γίνωνται ἡμῖν ὑπομνήματα καὶ ἐπιτηδεία τ πόθου, τ πρὸς τὰ τύπων πρωτότυπα· ὅσον γὰρ συνεχῶς αἱ εἰκόνες ὁρῶνται, τοσοῦτον οἱ ταύτας ὁρῶντες διεγείρονται πρὸς τὴν τῶν ἀρχετύπων μνήμην καὶ ἐπιπόθησιν.

Cultus quidem in ſpiritu & veritate, quæ latria dicitur, beatæ Trinitati ab orthodoxis tribuitur: ſanctis autem imaginibus non omnino latria, ſed adoratio, ſalutatio & honor. Licèt enim imaginis honor ad prototypum tranſit, latria tamen eſt ſolius beatæ Trinitatis, non etiam venerandarum imaginum, ne creaturarum & materiarum cultores eſſe videamur.

Η μὲν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ λατρεία, τῇ μακαρίᾳ τριάδι παρὰ τῶν ὀρθοδόξων ἀπονέμηται, ταῖς δ' ἁγίαις εἰκόσιν, οὐ λατρεία πάντως, ἀλλὰ προσκύνησις, καὶ ἀσπασμὸς, καὶ τιμή. εἰ γὰρ καὶ ἡ τιμὴ τ εἰκόνος ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει, ἀλλ' ἡ λατρεία τ μακαρίας ἐστὶ μόνης τριάδος, καὶ ἐ τῶν σεπτῶν εἰκόνων, ἵνα μὴ εἰδωλολάτραι, καὶ ὑλολάτραι δόξωμεν.

Soli quidem Chriſto per latriam & naturalis adoraC tio convenit: nam qui eum adorat, ſimul adorat & Filium & Patrem & Spiritum Sanctum, unam in Trinitate naturam, & hæc eſt Trinitatis adoratio & latria. Imagini verò Chriſti fit adoratio relativa & æquivoca: qui enim eam adorat, non ſimul adorat Patrem & filium, ſed ſolum in eâ Chriſtum, eo quòd carnem aſſumpſerit, expreſſum ſecundùm corporalem ejus aſpectum, quæ eſt adoratio relativa & hypoſtatica.

Ἐπ' αὐτῷ μὲν τ Χριστοῦ λατρευτικὴ ἡ προσκύνησις καὶ φυσικὴ· ὁ προσκυνῶν γὰρ αὐτὸν, συμπροσκυνεῖ καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὴν ἐν τριάδι μίαν φύσιν, ὅπερ ἔστιν ἡ τριαδικὴ προσκύνησις, καὶ λατρεία. ἐπὶ δὲ τ εἰκόνος τ Χριστοῦ σχετικὴ ἡ προσκύνησις καὶ ὁμώνυμος· ὁ προσκυνῶν γὰρ αὐτὴν, οὐ συμπροσκυνῶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν, ἀλλὰ μόνον τὸν ἐν αὐτῇ Χριστὸν, τὸ διὰ τὸ σαρκωθῆναι εἰκονιζόμενον καὶ τὴν σωματικὴν θέαν αὐτῦ, ὅθεν ἐστὶ σχετικὴ προσκύνησις καὶ ὑποστατική.

Chriſtus quidem in ſuâ imagine cernitur, quæ & in ipſo ſubſiſtit ut umbra in corpore, à quo & illam ſeparari impoſſibile eſt, licèt illa ſemper non apparet. Sed quemadmodum umbra ſplendore ſolis apparet, ad eundem modum & Chriſti imago materiæ figuratione. D

Ο μὲν Χριστὸς ὁρᾶται ἐν τῇ εἰκόνι αὐτῦ, αὕτη δὲ ὑφίσταται ἐν αὐτῷ ὥσπερ ἡ σκιὰ τῷ σώματι, ὃ καὶ μεριστὸν ταύτην ἀμήχανον, κἂν μὴ διὰ πάντος αὕτη φαίνηται. ἀλλ' ὥσπερ ἡ σκιὰ τῇ ὑπιλάμψει δείκνυται τ ἡλίου, οὕτω καὶ ἡ Χριστοῦ εἰκὼν τῇ διατυπώσει τ ὕλης.

Non ut Deos imagines adoramus, neque in iis ſpem ſalutis habemus, neque cultum divinum illis præbemus, ut Gentilium filii: ſed ſolum animi noſtri affectum & charitatem, quâ prototypos proſequimur, hujuſmodi adoratione oſtendimus. Unde charactere ſoluto, ut lignum otioſum, talem, ſi quando fuerit, comburimus imaginem.

Οὐχ ὡς Θεοὺς τὰς εἰκόνας προσκυνοῦμεν, οὐδὲ τὰς ἐλπίδας τ σωτηρίας ἐν αὐταῖς ἔχομεν, οὐδὲ τὸ θεῖον σέβας αὐταῖς ἀπονέμομεν, ὡς οἱ Ἑλλήνων παῖδες· ἀλλὰ μόνον τὸ διάθεσιν καὶ τὸ ἀγάπην τ ἡμῶν ψυχῆς, ᾧ ἔχομεν πρὸς τὰ πρωτότυπα, διὰ τ τοιαύτης προσκυνήσεως ἐμφανίζομεν. ὅθεν τῷ χαρακτῆρος λυθέντος, ὡς ξύλον ἀργὸν, τ τοιαύτην κατακαίομεν εἰκόνα πάντως.

E

De Cruce.

Περὶ σταυροῦ.

Crucis figuram ex duobus lignis componentes, ſi quando infidelium aliquis nos reprehendat, quod lignum adoremus; poſſumus, duobus lignis ſeparatis, & crucis figurâ diſſolutâ, ea inutilia ligna centere, & infidelis os obſtruere, quod non lignum, ſed crucis figuram veneremur.

Τὸν τύπον τ σταυροῦ ἅπαν ἐκ δύο ξύλων συναπτόντες, εἴπῃ τις ἡμῖν τῶν ἀπίστων ἐγκαλέσειεν, ὡς ξύλον προσκυνοῦσι, δυνάμεθα τὰ δύο ξύλα χωρίσαντες, καὶ τὸν τύπον τ σταυροῦ διαλύσαντες, ταῦτα νομίζειν ἀργὰ ξύλα, καὶ τὸν ἄπιστον ἐπισχεῖν, ὅτι οὐ τὸ ξύλον, ἀλλὰ τὸν τ σταυροῦ τύπον σεβόμεθα.

In timore & veritate ſacras imagines accedere & adorare oportet, & credere divinam gratiam illis ineſſe, quæ ſanctificationem impertitur. F

Σὺν φόβῳ καὶ ἀληθείᾳ προσπτὸν, καὶ προσκυνητὸν τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ πιστευτὸν χάριν εἶναι θείαν ἐνυπάρχουσαν ἐν αὐταῖς, ἁγιασμοῦ μεταδοτικὴν.

Veneranda imago ab abominabili idolo hanc habet differentiam, quod quidem Idolorum prototypa ſunt falſa, Deorum enim effigies dicta ſunt: at non Deorum ſunt, ſed dæmonum, ut dicit Propheta, Quod omnes gentium Dei ſunt dæmonia: honorandarum autem imaginum vera ſunt omnia archetypa. Unius enim eſt Chriſtus; alterius Dei mater; alterius Præcurſor; & uniuſcujuſque Sanctorum aliorum aliquis. Quorum vero prototypa ſunt falſa, eorum neque imagines neque idola

Η σεβασμία εἰκὼν πρὸς τὸ βδελυκτὸν εἴδωλον ταύτην ἔχει τὴν διαφοράν, ὅτι τῶν μὲν εἰδώλων τὰ πρωτότυπα ψευδῆ τυγχάνει, Θεῶν γὰρ ἐκτυπώματα εἴ λεγόμενα· ἐ θεῶν, ἀλλὰ δαιμόνων εἰσὶν, ὡς φησιν ὁ προφήτης, ὅτι πάντες οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν δαιμόνια· τῶν δὲ τιμίων εἰκόνων ἀληθῆ τὰ ἀρχέτυπα πάντα. τ μὲν γὰρ, ὁ Χριστός· τ δὲ, ἡ θεομῆτωρ· τ δὲ, ὁ πρόδρομος· καὶ ἑκάστοις τῶν ἄλλων ἁγίων. ὧν δὲ τὰ πρωτότυπα ψευδῆ, τούτων οὐδὲ εἰκόνες

Ψηφιοποιήθηκε απο την Google

εἰκόνες οὐδὲ εἴδωλα λέγοιντ' ἂν δικαίως, ἀλλ' ἁπλῶς ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων μάταια καὶ ἄχρηστα, καὶ γῆς ὕλη κωφή. καὶ ταῖς μὲν εἰκόσιν, αἱ μορφαὶ τῶν πρωτοτύπων ἐμφαίνονται· τοῖς εἰδώλοις δὲ, οὐδαμῶς. τοῦ μὲν γὰρ εἰδώλου Διὸς πρωτότυπον ὁ αἰθήρ· τῆς δὲ Ἥρας ὁ ἀήρ· τοῦ Ποσειδῶνος, τὸ ὕδωρ· τῆς Δήμητρος, ἡ γῆ· τοῦ Ἀπόλλωνος, ὁ ἥλιος· τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ σελήνη· τοῦ Ἄρεως, ὁ θυμός· τοῦ Διονύσου, ἡ μέθη· τῆς Ἀφροδίτης, ἡ λαγνεία· καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως· καὶ μᾶλλον τῶν δώδεκα τῶν παλαιτέρων. τὰ μὲν οὖν εἴδωλα τούτων πάντων ἀνθρωπόμορφα. τὰ δὲ λειπόμενα πρωτότυπα τῶν τοιούτων εἰδώλων, τὰ μὲν ἑτερόμορφα, λέγω δὴ τὰ στοιχεῖα· τὰ δὲ παντελῶς ἄμορφα, φημὶ δὲ πάθη. πάντα δὲ ἄζωα καὶ ἀναίσθητα.

A justè dicantur esse, sed simpliciter manuum hominum opera vana & inutilia, & terræ surda materia. Et in imaginibus quidem prototyporum formæ ostenduntur: in Idolis verò nequaquam. Nam idoli Jovis prototypum est æther; Junonis verò, aër; Neptuni, aqua; Cereris, Terra; Apollinis, Sol; Dianæ, Luna; Martis, Animus; Bacchi, Ebrietas; Veneris, Lascivia; & similiter de aliis: & maxime de duodecim antiquioribus. Idola igitur horum omnium humanam referunt speciem. Quæ vero dicuntur prototypa talium imaginum, partim quidem habent diversas formas, ut elementa; partim sunt omnino absque forma, ut passiones; omnia verò vitâ carentia & insensibilia.

B

ΚΕΦ. ζ.

Περὶ ἐμπρησμοῦ.

Νόμοι.

Εἴτις καλάμην ἢ ἰδίου χωραφίου βουλόμενος καῦσαι, ἐνέβαλε κατ' αὐτῆς πῦρ· ὃ ἢ πῦρ καὶ ἀφυπέρθεν φερηλθὼν τὰ ἀλλότρια κατέκαυσε χωράφια, ἢ ἀμπελῶνα, δεῖ ἀκροατὴν ἐξετάζειν· καὶ εἰ μὲν κατ' ῥᾳθυμίαν ἢ ἀπειρίαν ἀνάψαντος τὸ πῦρ τοῦτο γέγονεν· ἢ εἰ μὴ πρεφυλάξατο πάσῃ δυνάμει ἢ μὴ φερελθεῖν πρὸ φλόγα ἀφαυτέρω, ὡς ἀμελήσας ὁ τοιοῦτος καὶ ῥᾳθυμήσας καταδικάζεται. εἰ δὲ πάντα μὲν ἐκεῖνος προεφυλάξατο, ἀθρόον δὲ πνεῦμα φερελθὸν, πρὸ τοῦ πυρὸς φλόγα δοῦναι βλαφθέντα μετέσχεν, ἀνεύθυνος ὁ τὸ πῦρ ἀνάψας ἁπλῶς.

Ἐὰν δόλῳ τινος τύχῃς, οἰκός τινος ἐμπρησθῆναι, κἀκεῖθεν τὸ πῦρ ἐκφλαμῶν, τὰ συμπροκείμενα ἐμπρήσῃ, ἐτέρῳ ὑπόκειται ὁ κατ' ἀρχὰς ἐμπρησθείς. ὁ δὲ τύχῃ νομόμενος ἐμπρησμὸς συγγινώσκεται.

C

Ο οἰκίαν ἢ σωρὸν σίτου καύσας ἐν εἰδήσει, τυφθεὶς πρότερον, ἐξέκαυσε γίνεται.

Ο δόλῳ καύσας οἰκίαν τινός, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

Εἴτις ἐμπρησμοῦ γενομένου, ἵνα τὸν αὑτοῦ σῴσῃ ἴδιον οἶκον, καταστρέψῃ τοῦ γείτονος, ἀργεῖ ὁ ἀκυλίου ἤτοι ἡ ζημία, εἴτε τὸ πῦρ ἔφθασεν, εἴτε προεσβέσθη.

D

ΚΕΦ. η'.

Περὶ ἐμφυτεύσεως.

Ζήτει ἐν τῷ ις'. κεφ. τοῦ πρώτου στοιχείου, κανόνα ιβ'. τῆς ζ'. συνόδου.

Νόμος.

Ἡ δὲ ρκ'. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ, ἀπαγορεύομεν, φησὶ, τοῖς οἰκονόμοις, καὶ δικαιεταῖς, καὶ χαρτουλαρίοις τῶν σεβασμίων οἴκων καὶ τοῖς αὐτῶν γονεῦσί τε καὶ παισὶν, ἢ κατ' ἄλλους προσήκουσιν, ἐμφυτεύσεις τε καὶ μισθώσεις, ἢ ἄλλως ὑποθήκας ἀκινήτων πραγμάτων, τοῖς αὐτοῖς σεβασμίοις οἴκοις προσηκόντων, ὑποτεθείσας, ἢ δι' ἑαυτῶν, ἢ διὰ προσώπων ἐπὶ ἀνίσχυρον εἶδος κελεύομεν δὲ συναλλαγμα· καὶ ἐκπίπτειν μὲν τὸν ἐμφυτευσάμενον καὶ ἐκμισθωσάμενον τοῦ ἐμφυτευθέντος πράγματος, ζημιοῦσθαι καὶ τῷ καταβληθησομένῳ εἰς αὐτὸ τιμῷ· τοὺς δὲ τῷ τοιαύτῃ ἐμφυτεύσει διαπραξαμένους οἰκονόμους, τοσοῦτον ζημιοῦσθαι καὶ προσοφείλειν τῷ οἴκῳ, ὅσον καὶ ὁ ἐμφυτευσάμενος καταβληθεὶς τιμῆς ὑπέστη ζημίαν. εἰ δὲ ἐμφύτευσις κατὰ λόγον πραχθείη, τὸν ἐμφυτευτὴν δὲ πάντα πλὴν κατὰ

E

F

CAPUT VII.

De Incendio.

Leges.

Si quis, stipulæ sui prædii comburendæ causa, illi ignem immiserit; at ignis ulterius progressus aliena exusserit prædia, vel alienum vinetum, oportet audientem examinare; & si per negligentiam vel imperitiam accendentis iste ignis contigerit; vel si non totis viribus cavebat, ne flamma ulterius progrederetur, ut negligens & ignavus talis condemnatur. Si vero omnia ille observabat, repentè autem ventus proveniens & ignis flammam in combustibile immiserit, sine culpâ qui ignem extruxit judicatur.

Si casu aliquo domus alicujus incendatur, & exinde ignis excurrens, adjacentia incendat, nemini subjicitur qui primo incendium passus est. Quod fit ex casu incendium, condonatur.

Qui domum vel thesaurum tritici scienter incendit, primo verberatus, deinde comburatur.

Qui domum alicujus per dolum incendit, capite puniatur.

Si quis, incendio facto, ut propriam conservet, vicini domum subverterit, cessat lex Aquilia aut damnum, sive ignem prævenerunt, sive prius extingueretur.

CAPUT VIII.

De Emphyteusi.

Quære in xvi. cap. præsentis literæ, Can. xii. vii. Synodi.

Lex.

Centesima verò & vicesima Justiniani novella ait, Prohibemus Oeconomis, & Administratoribus, & Chartulariis venerabilium domorum, & eorum parentibus & liberis, vel aliis affinitatis jure aliter conjunctis, emphyteuses & locationes vel hypothecas rerum immobilium, quæ ad illas venerabiles domos pertinent, subire, vel per se, vel per interpositas personas, quia irritam esse permutationem jubemus: & quidem Emphyteutam & conductorem rem in emphyteusin datam amittere, & pretio in eam imposito mulctari: illos autem qui talem faciunt Emphyteusim Oeconomos, tantum pati damnum quod domo adjudicetur, quantum etiam qui ad Emphyteusin concessit impositi pretii damnum subivit. Si vero juxta rationem fit emphyteusis, emphyteuta pactum

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A Possessiones venerabilium domorum elocari & in Emphyteusin concedi possunt, si omnes Monachi vel Clerici ad confirmandam actionem consentiant, & ostendant illud, quod factum est, convenire.

Αἱ κτήσεις τῶν σεπτῶν οἴκων δύνανται μισθοῦσθαι καὶ ἐμφυτεύεσθαι, πάντων τῶν μοναχῶν ἢ τῶν κληρικῶν ὁμοῦ τῇ συμβουλαίῳ τῆς προέξεως συναινούντων, καὶ φανερούντων συμφέρειν τὸ γενόμενον.

Si Emphyteuta & Conductor per biennium vel triennium sit contumax in annui pacti præstatione, vel deteriorem rem ipsam reddat, ab Emphyteusi ejiciatur, nec potestatem habeat in agro operandi: at non ejicitur quando solvit statutum pactum, etiamsi rei publicæ sit Emphyteusis.

Ὁ ἐμφυτευτὴς καὶ ἐκμισθωτὴς ὅτι διετίαν ἢ τριετίαν ἀγνωμονῶν περὶ τὸ ἐτήσιον πάκτον, ἢ χεῖρον ποιῶν τὸ πρᾶγμα, ἐκβαλλέσθω τῆς ἐμφυτεύσεως, μὴ δυνάμενος περὶ τὴν ἐργασίαν κινεῖν τὸ ἀγρόν· οὐκ ἐκβάλλεται ὅταν ἐφ' ὅσον δίδοται τὸ ὡρισμένον πάκτον, εἰ καὶ περὶ δημοσίου ἐστὶν ἐμφύτευσις.

B Invitum ejicere conducentem non potest conductor, licèt alius illo majorem daret mercedem, nempe ante statutum tempus, etsi contumax sit de ea, quam dare promisit, mercede.

Οὐ δύναται ἐκβαλεῖν ἄκοντα τὸν μισθωτήν ὁ μισθώσας, κἂν ἄλλος πλείονα τούτου εἰσαγάγῃ μίσθωσιν, δηλονότι πρὸ τοῦ ὡρισμένου χρόνου, καὶ ἐὰν συγνωμονῇ ἐκεῖνος περὶ ὃ ὡμολόγησε δοῦναι μίσθωμα.

CAPUT IX.

De Vestibus ad sacratos pertinentibus.

ΚΕΦ. θ'.

Περὶ ἐνδυμάτων ἁρμοδίων τοῖς ἱερωμένοις.

VICESIMUS septimus sextæ Synodi Canon inquit, Nullus eorum, qui in Cleri catalogum relati sunt, vestem sibi non convenientem induat, neque in civitate degens, neque quidem iter ingrediens: sed veste utatur, quam tempus & consuetudo Clericorum ordini convenire docuit. Qui verò hujus convenientis habitus consuetudinem contemnit, per unam septimanam segregetur.

Ὁ κζ'. τοῦ ς'. συνόδου κληρικῶν, μηδεὶς τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγμένων, φησὶν, ἀνοίκειον ἀμφιέννυσθαι χιτῶνα, μήτ' ἐν πόλει βαδίζων, μήτε μὴν ἐν ὁδῷ βαδίζων· ἀλλὰ στολὴν κεκρήσθω· ἵνα ὁ χρόνος καὶ ἡ συνήθεια συμβαίνειν τῷ τῶν κληρικῶν ἐδίδαξε πάγματι. ὁ δὲ παρὰ ἑλαχίστου πενθήμου τοῦ προκειμένου τούτου χρήματος τὴν συνήθειαν, ἑβδομάδα μίαν ἀφοριζέσθω.

Septimæ Synodi decimus sextus Canon, non existimat oportere Sacerdotem sumptuosis vestibus uti. Omnis enim, inquit, luxus & ornatus corporeus à sacerdotali ordine sit alienus. Episcopos igitur vel Clericos, qui se floridis exornant vestibus, se corrigere oportet; puniri verò, si in malo persistant, similiter & qui sunt unguento delibuti. Porro & qui illis irridٍent qui vilem & modestum amictum induti sunt, convenientibus suppliciis punientur. A superioribus enim usque temporibus, omnis Sacerdos cum moderatis & modestis indumentis administrabat. Quicquid enim non propter usum, sed ostentatorium ornatum assumitur, in luxus incurrit reprehensionem, inquit magnus Basilius. Quapropter neque ex sericis texturis vestimenta induebant, textorum curiositate variegata: neque in vestimentorum fimbriis adjecta erant ulla alieni coloris additamenta. Audiverunt enim divinum sermonem, quòd qui mollibus vestiuntur in ædibus regum sunt. Quære xxiv. cap. literæ Γ.

Ὁ δὲ τοῦ ἑβδόμης ις'. οὐκ οἴεται δεῖν ἱερατικὸν ἄνδρα πολυτελέσιν ἱματίοις κεκρῆσθαι. πᾶσα γάρ, φησι, βλακεία καὶ κόσμησις σωματικὴ ἀλλοτρία τοῦ ἱερατικοῦ τάξεως. τοὺς οὖν ἑαυτοὺς κοσμοῦντας ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς ἀνδραποδισθῆναι, δεῖν ἑαυτοὺς διορθοῦσθαι· ἐπιτιμᾶσθαι δὲ, τοὺς κακῶς ἐπιμελουμένους, ὡσαύτως καὶ τοὺς τῷ μύρα χριομένους. φοβεῖσθαι δὲ καὶ τοὺς ἐσθῆσι τοῖς τοῦ σύνηλθε καὶ σεμνοῦ περικειμένοις ἀμφίεσιν, τοῖς φορήμασιν ἐπιτιμίοις διορθοῦσθαι. ἐκ γὰρ τοῦ ἄνωθεν χρόνου, πᾶς ἱερατικὸς ἀνὴρ μετ' μετρίων καὶ σεμνῶν ἀμφίων ἐπολιτεύετο· πᾶν γὰρ ὁ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν περιλαμβάνεται, περιπέτειαν ἔχει κατηγορίαν, ὁ μέγας ἔφη Βασίλειος. ταύτητοι οὐδὲ ἐκ σηρικῶν ὑφασμάτων ἐσθῆτας ἐνεδίδυντο, ὑφαντῶν περιεργίᾳ πεποικιλμένας· οὐδὲ πένα φορεσπίτου ἐπερόχρωα ἐπιβλήματα τοῖς ἄκροις τοῦ ἱματίου. ἤκουσμα γὰρ τοῦ θεοφθόγγου γλώττης, ὅτι οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες, ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. ζήτει δὲ κδ'. κεφάλαιον τοῦ Γ. στοιχείου.

Laodicenæ Synodi Canon vicesimus secundus & vicesimus tertius aiunt; Non decet Ministrum, vel Hypodiaconum orarium induere, sed Ecclesiæ ostia observare, ut Catechumenos & Pœnitentes introducant & educant: quapropter & ad hunc diem hoc canunt, Sistite nempe, quotquot fideles, sanctorum mysteriorum sacrificium visuri; egredimini vero, qui istis non sitis initiati: sed neque Lectores vel Cantores hoc induere, & sic legere vel cantare. His enim solum canere contigit: Lectoribus autem non idem, sed sacras Scripturas in communi auditione legere; licet nunc ab illis hoc rarò admodum fiat. Nam multi antiqui mores in alienam ordinationem mutantur. Diaconis enim & illis solis erat concessum illud publicè humeris gestare. Vocatur vero orarium ab ὠρεῖν, quod est custodio & observo. Diaconi siquidem, qui illud gestabant, iis qui celebrant assistentes, & sacri officii orationem observantes, per orarium Diaconis, qui sunt in ambone, significant, quando oporteat fieri prolatio catechumenorum & fidelium petitionum.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου ὁ κβ'. καὶ ὁ κγ'. ὅτι δεῖ, φησι, τὸν ὑποηρέτην, ἤτοι ὑποδιάκονον, ὡραῖον περιβεβλῆσθαι, ἀλλὰ τῇ τῆς ἐκκλησίας θυρῶν ἔχεσθαι, ὥστε τοὺς κατηχουμένους καὶ τοὺς ἐν μετανοίᾳ εἰσάγειν τε καὶ ἐξάγειν· διὰ τοῦτο καὶ τὴν σήμερον τῆς λιτῆς ᾄδεται, ὅσοι πιστοὶ, ἵστασθε δηλονότι, τὴν τῶν ἁγίων μυστηρίων θυσίαν ὀψόμενοι, ἔξιτε δὲ οἱ τούτων ἀμύητοι· ἀλλὰ μηδὲ ἀναγνώστας ἢ ψάλτας τοῦτο περιπεῖσθαι, καὶ οὕτως ἀναγινώσκειν ἢ ψάλλειν. τοῖς μὲν γὰρ τοῦ ψάλλειν ἔμελλε μόνον. τοῖς γε μὴν ἀναγνώστης, ὁ τούτου, τοῦ δέ γε τὰς θείας γραφὰς εἰς κοινὴν ἀναγινώσκειν ἀκρόασιν, εἰ καὶ νῦν ἐπ' ἐλαχίστον αὐτοῖς τοῦτο γίνεται. πολλὰ γὰρ τῶν παλαιῶν ἐνθῶν εἰς ἑτέραν τάξιν μετέβαλε. τοῖς ψάλταις γὰρ δέδοται καὶ μόνοις τῷ λαῷ τῶν ὕμνων τοῦτο περιπεῖσθαι. ἀναγνῶσι δὲ ὡραῖον ἐκ τοῦ ὡροῦ, ὃ φυλάττω καὶ ὁπτεύω. οἱ γὰρ ἐξαρτῶντες τοῦτο ψάλται, τοῖς ἱερουργοῦσι παρισταμένοις, καὶ τὰς τῆς ἱερᾶς πλετῆς ὑπηρετοῦντες ὑμνῳδίαις, τῷ ὡραίῳ τοῖς ἐν τῷ ἄμβωνι σημαίνουσι ψάλταις καιρὸν τῆς ὀφειλούσης γίνεσθαι ἐκφωνήσεως ἐν τῇ ἐκτενῇ τῶν αἰτήσεων τῶν τε κατηχουμένων καὶ τῶν πιστῶν.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΚΕΦ. ί.

Περὶ ἐπιχώρων.

Ζήτει ὅ β'. κεφάλαιον τῦ Δ. στοιχείου.

CAPUT X.

De Pignoribus.

Quære ii. cap. literæ Δ.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ ὧν ἔχουσιν αἱ ἐκκλησίαι καὶ ἐπίσκοποι πρεσβείων καὶ τιμίων. B

CAPUT XI.

De Privilegiis & præeminentiis quas habent Eccleſiæ & Epiſcopi.

Ὁ λδ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κηρύττων, τοὺς ἐπισκόπους ἑκάστου ἔθνους πρώτους εἰδέναι μὲν ἴδια καλοῦσι, τὰς τοῦ ὑποκειμένων αὐτοῖς ἐκκλησιῶν, καὶ λοιπῶν χωρῶν διοικήσεις· πρέπειν δὲ ζητήσεως ἀναφυούσης, τὸ παντὶ μὲν κυρίως συμβαινούσης δηλαδὴ, εἰς κοινοῦ δὲ τῆς ἐκκλησίας ἀφορώσης κατάστασιν, εἴτε περὶ δογμάτων δέοντος ἐξητασμένην τυχὸν, εἴτε ἀρχιερέα χειροτονῆσαι, ἔνθα οὔπω πρότερον ἦν, εἴτε κοινὸν διορθώσασθαι σφάλμα, εἴτε τι τοιόνδε, εἰδέναι χρὴ τοὺς ἐπισκόπους τοὺς περὶ αὐτοῖς τὰ πρῶτα φέροντα μητροπολίτην, καὶ ὡς κεφαλὴν τὸ τῆς ἐκκλησίας σώματος τοῦτον ἡγεῖσθαι, καὶ συνιόντας περὶ τῶν ἐμπιπτουσῶν ὑποθέσεων συνδιασκέπτεσθαι, καὶ ὃ πᾶσιν ἄριστον δόξαν ψηφίζεσθαι. τὸ μὲν οὖν τὸν μητροπολίτην δεῖν τῇ τιμῇ καταχρώμενον, εἰς δυναστείαν ζητεῖν ἀμείβειν, καὶ γνώμης ἄνευ κοινῆς τῶν οἰκείων συλλειτουργῶν, ἵνα πρότερον τῶν ἀρεσκόντων, ἀλλὰ τῇ ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ συνδεδεμένους περὶ τῶν κοινῶν πράγματα σκοπεῖν· οὕτω γὰρ κοινὸν παράδειγμα τοῖς ὑπ' αὐτοὺς ἔσονται πλήθεσι, καὶ δοξασθήσεται ὁ θεὸς διὰ τοῦ ἐν ἁγίῳ πνεύματι· εἰς τοῦ υἱοῦ ὃ ὄνομα τὸν πατέρα φανερώσαντος, καὶ τοῖς ἀνθρώποις τὸν ἀγάπην νομοθετήσαντος, καὶ ὃ τῶν ἀποστόλων τὰ ἔθνη φωτίσαντος.

C

D

Huic in omnibus convenit, licèt non verbis, ſententia tamen, nonus Antiochenæ Synodi canon. Quære & in quinto capite literæ Δ. canonem decimum octavum primæ Synodi.

Τούτῳ συμφωνεῖ ἐν ἅπασιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς ῥήμασιν, ἀλλά γε τῇ διανοίᾳ, καὶ ὁ θ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου. ζήτει καὶ ἐν τῷ ε'. κεφαλαίῳ τῦ Δ. στοιχείου, κανόνα ιη'. τῆς α'. συνόδου.

Ἐντεῦθεν ποῖαι τῶν ἐκκλησιῶν ἰδίοις πρεσβείοις χαίρουσι.

Hinc, quænam Eccleſiæ propriis Privilegiis gaudent, intelligas.

Καὶ ὁ μὲν ς'. τῆς πρώτης συνόδου κανὼν, τοὺς ἀρχαίους θεσμοὺς τῶν πατέρων κύριον εἶναι δεῖν, οἱ τῷ μὲν Ἀλεξανδρείας, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ, καὶ Πενταπόλει ἐνέμεμβλε· τῷ δὲ γε Ἀντιοχείας, καὶ τῆς Συρίας, καὶ τῆς κοίλης Συρίας, καὶ τῆς Κιλικίας ἑκατέρας, καὶ Μεσοποταμίας· τῷ δὲ Ῥώμης, νόμῳ ἀρχαίῳ τῶν ἑσπερίων κρατεῖν· καὶ γνώμης ἄνευ τῶν εἰρημένων, μηδένα τῆς τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν καθίστασθαι ἐκλογή. τῶν πατριαρχῶν γὰρ τοὺς ὑπ' αὐτοὺς μητροπολίτας· ὁ κανὼν ὑπείκειν νομοθετεῖ. καὶ τούτοις αὖθις τοὺς ἐπισκόπους. εἰ τοίνυν γνώμης ἄνευ τοῦ μητροπολίτου καταστὰν ἐπίσκοπον, τοῦτον μὴ εἶ ἐπίσκοπον ἀποκρίνεται. εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ ὅτε ἐπὶ, τὰ πλήθη τῶν πόλεων ταῖς τῶν ἐπισκόπων ποιεῖσθαι ψήφους· ἀλλά γε καὶ τύπῳ ὃν ὁ μητροπολίτης ἐδοκίμασε τῶν ἄλλων ἀπολεξάμενον, τὸ χειροτονίας ἐκεῖνος ἠξίου. ψῆφον δὲ, φησι, γινομένης, ὡς οἱ θεσμοὶ τῆς ἐκκλησίας διορίζουσι, καὶ τῷ μὲν πλειόνων συμφωνούντων, δυοῖν ἢ τριῶν φιλονείκως ἀντιλεγόντων, ἢ τῷ πλειόνων ψῆφος κρατείτω.

E

Sextus quidem primæ Synodi canon antiquis Patrum decretis acquieſcere oportere exiſtimat, quibus Ægyptus, & Libya, & Pentapolis Alexandrino Epiſcopo ſunt aſcriptæ; Antiocheno verò & Syria, & Cœleſyria, & Ciliciæ utræque, & Meſopotamia; Romanus etiam ſecundum antiquam legem occidentalibus præerat, & ſine dictorum ſententia nullam Eccleſiaſticam conſtitutionem ab his, qui illis ſubjecti ſunt exerceri, quarum præcipua eſt Epiſcopi electio. Patriarchis enim, qui eis ſubjiciuntur, Metropolitanos obedire canon præcipit; & his itidem Epiſcopos. Siquis proinde abſque Metropolitani ſententia creatus ſit Epiſcopus, eum non eſſe Epiſcopum decernit. Nam etſi olim populi ſuffragiis Epiſcopi in urbibus eligerentur: adhuc tamen quem approbaſſet Metropolitanus inter alios eligendum, is manuum impoſitione dignus habebatur. Si vero, inquit, cum facta ſit electio, ut leges Eccleſiaſticæ edicunt, conſentiant inter ſe plurium ſuffragia, & duobus tribuſve contentionis ſtudio contradicentibus, vincant plurium ſuffragia.

F

Ὁ ἑβδ ζ'. τὴν Αἰλίας θεσπίζει ἐπίσκοπον τῆς ἐν Παλαιστίνῃ, Ἀραβίᾳ τε, καὶ Φοινίκῃ κατάρχειν πόλεων, μὴ δι'

Septimus verò Æliæ Epiſcopum Palæſtinæ, Arabiæ, & Phœnicæ urbibus præeſſe decernit, non quod ſuis

privilegiis & prærogativis Metropolin Palæstinæ Cæsaream celebritate vincat, quæ & Stratonis nomine dicta, cui Ælia aliquando fuit subjecta, at antiquis temporibus abstracta. Honoratur propter salutiferas Christi passiones in ea peractas. Olim equidem & nunc etiam, Ælia, & universa circa illam regio, Palæstinæ nomen obtinuit: urbs vero ipsa ab antiquo tempore Solyma & Jebus appellata fuit. Ex quo autem per Salomonem celeberrimum illud templum fuit extructum, & sacra veteris Testamenti in eo fuerunt reposita, Hierosolymorum nomine fuit celebrata. A Romanis autem postquam fuit eversa, Adrianus Imp. qui & Ælius appellatus, rursus instauravit, & Æliam eam nuncupavit.

A ὁποιῶν προδοκιμωμένης περὶ τὰ οἰκεῖα πρεσβεῖά τε καὶ προνόμια τῆς τοῦ τῶν Παλαιστίνων μητροπόλεως Καισαρείας, ἥτις καὶ Στρατώνος ὀνομάζεται, ταύτην γάρ ποτε ἡ Αἰλία ὑπέκειτο, χρόνοις δὲ ὕστερον ἀποσπασθεῖσα. πέπμπτην αἰδεῖ τῶν ἐν αὐτῇ πλεόντων σωτηρίων τοῦ Χριστοῦ παθημάτων. καὶ ὁ μὲν παλαιὸς μὲν ἄχρι δεῦρο, ἦτε Αἰλία, καὶ σύμπασα ἡ περὶ αὐτὴν χώρα Παλαιστίνη ἐπεφημίζετο· ἡ δὲ γε πόλις ὁ μὲν ἀρχαῖος Σόλυμα καὶ Ἰεβοῦς ἐκαλεῖτο. ἀφ' ἧς δὲ ὑπὸ τοῦ Σολομῶνος ὁ περιφανὴς ὁκεῖνος ἠγέρθη νεώς, καὶ τὰ ἱερὰ τῶν παλαιῶν ἐν αὐτῇ εἱστήκει, πρὸ τῆς Ἱεροσολύμων ἐπιλήψει προσηγορεύετο. ἀναστάτου δὲ γενομένης ὑπὸ Ῥωμαίων, ὁ Βασιλεὺς Ἀδριανὸς ὁ καὶ Αἴλιος, αὖθις ἀναγείρας, Αἰλίαν αὐτὴν ἐπωνόμασεν.

B

Secundus Syn. ii. Can. ab Alexandrino Episcopo quæ sunt in Ægypto administrari decernit; aliarum autem Provinciarum Episcopos à propriis Synodis secundùm legem antiquam ordinari; hoc vero posterioribus divinorum Canonum constitutionibus fuit omnino sublatum.

Ο δεύτερος κανὼν τῆς δευτέρας συνόδου, τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ διέπειν ἐπιτρέπει· τὰς δὲ ἐπισκόπους τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν, κατὰ τὸν παλαιὸν ἔθος χειροτονεῖσθαι· τοῦτο δὲ τοῖς ἑπεῖτα τῶν θείων κανόνων δεσμοῖς πέλεως ἀνήρηται.

De Ecclesiæ Constantinopolitanæ prærogativis.

Περὶ τῶν πρεσβείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας.

C

Tertius verò inquit, ut habeat Constantinopolitanus Episcopus honoris privilegia post Romanum Episcopum, eo quòd ipsa sit nova Roma, decernimus. Antiqua siquidem urbs fuit Byzantium, quæ propriis regebatur legibus. Sub Severo autem Romanorum Imp. per triennium à Romanis obsessa, tandem, civibus in eâ rerum necessariarum inopiâ laborantibus capta fuit, & eversa sunt ejus mœnia, ac ablata jura civilia, & ipsa fuit Perinthiis subjecta; Perinthus autem est Heraclea.

Ο δὲ γ'. καὶ μὴ τοι, φησί, Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον ἔχειν θεσπίζομεν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ Ῥώμης ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ῥώμην. ἀρχαία μὲν γὰρ πόλις ἦν ὁ Βυζάντιον, καθ' ἑαυτὸ διοικουμένη. ἐπὶ δὲ Σεβήρου βασιλέως Ῥωμαίων, εἰς τρία ἐνιαυτοὺς ὑπὸ Ῥωμαίων πολιορκηθὲν, ὕστερον ἑάλω, τῶν ἀναγκαίων ἐπιλιπόντων τοῖς ἐν αὐτῇ, καὶ καθῃρέθη μὲν αὐτῇ τὰ τείχη, ἀφῃρέθη δὲ τὰ πολιτικὰ δίκαια, καὶ ὑπετέθη Περινθίοις· Πέρινθος δέ ἐστιν ἡ Ἡράκλεια.

Quare ab Heraclienſi Episcopo Patriarcha ordinatur?

Διὰ τί ὑπὸ τῆς Ἡρακλείας ὁ πατριάρχης χειροτονεῖται.

D

Et hinc quidem Heraclienſi Antistiti Patriarchæ ordinatio tribuitur; quippe obtinuit antiqua consuetudo, ut per illum Byzantii Episcopus ordinaretur. Magnus verò Constantinus hanc in amœnissimo mundi loco sitam urbem, magnitudini & pulchritudini ad quam pervenit adaugens, suiipsius donavit nomine, & novæ Romæ titulo insignivit.

Παρὸ δὲ καὶ τῆς Ἡρακλείας ἡ χειροτονία τοῦ πατριάρχου ἀπονενέμηται· ἅτε πρότερον ἔθος ὂν πρὸς αὐτοῦ χειροτονεῖσθαι τὸν ἐπίσκοπον Βυζαντίου. ὁ μέγας δὲ Κωνσταντῖνος τῇ ἐν καλλίστῳ τοῦ κόσμου κειμένῃ ταύτῃ πόλιν, καὶ μεγέθους καὶ κάλλους ἣν ἤνυσεν ἀνεγείρας, τῇ ἰδίᾳ αὐτὴν κλῆσιν ἀπεχαρίσατο, καὶ νέαν προσεπωνόμασε Ῥώμην.

Vigesimus octavus iv. Syn. ait, eadem, quæ iii. canon secundæ Synodi, nos quoque decernimus, & statuimus, ut sanctissimæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ E thronus æqualibus cum antiquiori Roma privilegiis fruatur; quippe quæ Imperio & Senatu honorata. Unde etiam non secus ac illam Ecclesiasticis privilegiis honestari oportet, ac primum quidem inter alias Ecclesias, secundum verò post illam locum obtinere, nam omnibus modis æqualem intelligere non possumus: licèt quidam præpositionem, post, omnino affirmativè, maximè vero indoctè & imperitè, interpretantes, non inferiorem loci & dignitatis gradum, sed temporis ordinem significare existimavêre: nam in nominibus recitandis, necesse est ut unum prius, alterum verò posterius proferatur; ut & in concessu, & etiam in subscriptionibus accidere solet.

Ο κη'. τῆς πεμπτης συνόδου, τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ὁρίζομεν, φησι, τῷ γ'. τῆς β'. συνόδου κανόνι, καὶ ψηφιζόμεθα τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τὰ ἴσα φέρειν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμης πρεσβεῖα, ἅτε βασιλέα καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν· ταύτῃτοι καὶ οἷσπερ ἐκείνῃ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς δεῖ μεγαλύνεσθαι πρόνομοις, πασῶν μὲν ἄλλων προτιμωμένην, δευτέραν δὲ μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν, τῆς ἴσων καὶ ἐν ἅπασιν ἀξιοῦσθαι ταύτῃ ἀμήχανον· εἰ καί τινες τῷ, μετ', πρόθεσιν πάνυ βεβαιωμένως, μᾶλλον δὲ ἀπαιδεύτως καὶ ἀμαθῶς, ἑρμηνεύοντες, οὐχ ὑφεδρίας καὶ ὑποβιβασμοῦ, χρόνου δὲ ἔτι δηλωτικὴν ἀξιοῦσιν· ὃν γὰρ τοῖς τῶν ὀνομάτων ἀναφοραῖς, ἀνάγκη, μὲν μὲν, πρότερον, δὲ δὲ, ὕστερον ἐκφωνεῖσθαι· ὡς ἂν καὶ ταῖς καθέδραις, καὶ ταῖς ὑπογραφαῖς συμβήσεται.

F

Insignis hoc dicit Zonaras, ne forte dixerit quispiam, quoniam divini Patres, futurum tanquam præsens prævidentes, Romanam nempe Ecclesiam propter errores suos ab orthodoxorum cœtu segregandam, atque ab omni fidelium consortio elimandam fore, primas huic detulerunt, atque ita iisdem privilegiis eam decorârunt, quæ ut illa aliquando, principatũ in omnibus olim obtinebit. De Constantinopol. porro Ecclesiæ privilegiis abundè differens canon, de diœcesibus etiam illi subjectis constituit:

Εἰ μήπου τις εἴποι, ὁ ὑποφθὰς ἂν τοῦτό φησι Ζωναρᾶς, ὅτι δὲ μέλλον ὡς παρὸν οἱ θεῖοι πατέρες ἀποβλεπόμενοι, ὡς ἀποτιμηθήσεται τῆς τῶν ὀρθοδόξων ὁλοκλήρου ἡ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησία, καὶ τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως ἐξοστρακισθήσεται, δόγμασιν ἑτεροδόξοις καὶ ψυχαπατῆσαι, πρώτην ἐλογίσαντο ταύτην, καὶ ὥστε τῆς αὐτῆς ἐκείνης πρεσβείων ἀξιωθῆναι, πρεσβεῖον ἂν ἅπασι μέλλουσαν, οἷα περὶ ἐκείνου πρό. περὶ μὲν δὴ τῶν πρεσβείων τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ἅλις ἐξηταξάμεθα ὁ κανὼν καὶ περὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ διέξεισι διοικήσεων.

ταύτας

ταύτας δὲ εἶναί φησι, τὰς τ Ασίας, τ Πόντου, καὶ Θρᾴκης. καὶ Ασιαναὶ μὲν εἰσι διοικήσεις, αἱ μέχρι τοῦ Ταυρικοῦ ὄρους διήκουσαι· Ποντικαὶ δέ, αἱ τῆς Εὐξείνῳ πόντῳ παρακείμεναι, Τραπεζοῦντος ἄχρι καὶ ἐνδοτέρω· Θρᾳκικαὶ δὲ, αἱ μέχρις αὐτοῦ Διῤῥαχίου.

A illas vero dicit esse Diœcesis Asiæ, Ponti, & Thraciæ. Et Asianæ quidem diœceses sunt, quæ ad Taurum usque montem extenduntur; Ponticæ vero, quæ Ponto Euxino adjacent, Trapezuntem usque & interius; Thracicæ autem, quæ sunt usque ad ipsum Dirrhachium.

Διὰ τί ὁ Θεσσαλονίκης λεγάτος τοῦ Πάπα.

Εἰ γὰρ καὶ πάλαι τὸν τε Θεσσαλονίκης, καὶ ἑτέρους δυτικοὺς ἐπισκόπους, τῶν Αθηνῶν, φημι, καὶ Κορίνθου, καὶ Πατρῶν, καὶ Ραβέννης, λεγάτους εἶχεν ὁ πάπας, οἱονεὶ ἐκ προσώπου αὐτοῦ, τοῦτο γὰρ καθ' ἕλλησι ἡ λέξις δηλοῖ, ἵν' ὅτι δέησι παρεῖναί πισι τῆς τ πάπα παρὰ τῶν χριστιανῶν συνελθοῦσιν, ἀναπληρῶσιν οὗτοι τοῦ ἐκείνου τόπον, ἀλλὰ τ ἡμετέρας ἐπιτήδειον ὄντες ἀγέλης. ἡ γὰρ πανσύνους εἶχεν ὑπερορίους ἐπισκόπους ὑφ' ἑαυτὸν, ὥστε καὶ χειροτονῆσαι αὐτοὺς, ὡς τινες οἴονται. ἐπινενόηται δὲ τοῦτο, διά τ ὁδοῦ μῆκος, ἵνα μὴ ἀποκναίωσιν οἱ πρὸς ἡμᾶς ἐκεῖθεν στελλόμενοι μακρόπνοοι. καὶ δῆλον ἐκ τ, μὴ πάντας ἀεὶ ἐκ προσώπου τ πάπα καθίζεσθαι, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἑτέρους, ὡς ὁ κῦ χαρτοὺς τ Ρώμης εἵλετο πάπας.

B

Quare Thessalonicensis Episcopus fuit Papæ legatus.

Quanquam olim Episc. Thessalonicensem & alios Occidentales Episcopos, Athenarum, dico, Corinthi, Patrarum, & Ravennæ, legatos habuit Papa, tanquam ab ejus facie (illud enim apud Græcos significat vocabulum) ut, quando publicis adesse quosdam è partibus Papæ opus esset conventibus, illius locum supplerent; è nostro tamen grege fuere. Non enim tot extra suos fines Episcopos sibi subjectos habuit, ut illos ordinaret; ut quidam existimarunt. Excogitatum est autem hoc propter viæ longitudinem, ne tædio afficerentur ii, qui illinc nobis per Maria missi fuerint. Quod & hinc manifestum est, quod non semper illi à facie Papæ constituti sunt, sed aliquando & alii, quos pro tempore Papa Romæ elegit.

Περὶ ψήφου καὶ χειροτονίας ἐπισκόπων.

Τούτων τοιγαροῦν τῶν διοικήσεων τοὺς μητροπολίτας μόνους χειροτονῆν δίδωσι τῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως· καὶ τούτων οὐχ ὥσπερ αὐτὸς κατ' ἐξουσίαν βεβούληται, ἀλλ' ὃς ἂν ἡ σὺν αὐτῷ συμφωνήσασα ψηφίσηται συνοδος· οὐδ' οὕτω τῶν ψήφων ἐμφανιζομένων αὐτῷ, ὃν ἂν τῶν ψηφισθέντων πρώτων ὄντων ἐκλέξηται χειροτονῆν· οὐ γὰρ ἐφίστησι τῷ πατριάρχῃ ταῖς τῶν μητροπολιτῶν αἱρέσεσι ψήφοις, οὔτε μὴν τῷ μητροπολίτῃ ταῖς τῶν ἐπισκόπων. περὶ δὲ τῶν ἐθνῶν τούτου, οὐχ οἱ πατριάρχαι τοὺς μητροπολίτας ἐχειροτόνουν, ἀλλ' οἱ ἐκάστης ἐπαρχίας ἐπίσκοποι. χειροτονῆν δὲ ἐφίησι τῷ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἔθνεσιν ἐπισκόπους, τοῖς ὁμόροις τῶν ἀφωρισμένων αὐτῷ διοικήσεων, ὥσπερ εἰσὶν, οἱ Αλανοὶ, καὶ οἱ Ρῶς. οἱ μὲν γὰρ, τῇ Ποντικῇ, οἱ δὲ τῇ Θρᾳκικῇ συνεζευγμέναι διοικήσει. ἑκάστῳ δὲ μητροπολίτῃ χειροτονῆσαι τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους, τῶν τ ἐπαρχίας ἐπισκόπων συλλειτουργούντων τὰς ψήφους, ὡς καὶ τοῖς θείοις κανόσι τῶν πρὸ ἡμῶν ἁγίων, φησὶ, διηγόρευται.

C

D

De electione & ordinatione Episcoporum.

Harum siquidem diœcesium Metropolitanos solos Constantinopolis Patriarchæ ordinare conceditur; & ex illis non quos ipse pro potestate voluit, sed quos sub eo consentiens Synodus elegerit; deinde delatis illi suffragiis, quem ex tribus nominatis elegerit, hunc ordinari: Non enim Patriarchæ Metropolitanorum electionibus interesse conceditur, neque quidem Metropolitano Episcoporum. Ante hunc autem Canonem, Metropolitanos Patriarchæ non ordinabant, sed cujuslibet Provinciæ Episcopi. Constantinopolitano vero fuit concessum in barbaricis gentibus, quæ diœcesibus sibi propinquis sunt conterminæ, Episcopos ordinare; ut sunt Alani, & Russi. Hi quidem Ponticæ, illi vero Thracicæ adjacent diœcesi. Unicuique vero Metropolitano Episcopos sibi subjectos ordinare incumbit; Provinciæ Episcopis electiones similiter facientibus; ut & antiquorum Patrum divinis Canonibus, ait, cautum est.

Τὰ αὐτὰ καὶ λς'. τ ς'. συνόδου διέξεισι περὶ τ πρεσβείων τ ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως τῆς τ δευτέρας συνόδου β'. κανόνι. περὶ ὃν, καὶ ὅ, τῆς τ δ'. ἐπιψηφιζόμενος, καὶ τοῖς σφῶν ῥήμασι χρώμενος, ὥστε τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως τ ἴσων ἀπολαύειν πρεσβείων τῆς τ πρεσβυτέρας Ρώμης, δευτερον μετ' ἐκείνον ὑπάρχοντα. μεθ' ὃν ἀριθμεῖται ὁ τ Αλεξανδρείας, εἶτα ὁ τ Αντιοχείας, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ τ Ιεροσολύμων.

E

Eadem cum secundo canone secundæ Synodi trigesimus sextus sextæ Synodi, de Ecclesiæ Constantinopolitanæ privilegiis edisserit; adhæc & idem cum quarto decernens, & illorum verbis utens; ut thronus Constantinopolitanus æqualibus cum veteri Roma privilegiis fruatur, cum sit post illum secundus: post quem numeretur Alexandrinus, deinde Antiochenus, & post hos Hierosolymitanus.

Διὰ τί ὁ πατριάρχης εἰς τὰς τῶν μητροπόλεων ἐπαρχίας πέμπει σταυροπήγια.

Βαλσαμών. Επειδὴ τοίνυν τοῖς πέντε πατριάρχαις ἀπενεμήθησαν αἱ ἐπαρχίαι τ πλείστων τ οἰκουμένης κλιμάτων, πλὴν ὀλίγων ἐκκλησιῶν, καὶ μητροπολίτας ἐφίστασι τούτοις χειροτονῆν, εἰς τὰς ἀφορισθείσας αὐτοῖς διοικήσεις ἀνακρίνειν τε αὐτοὺς, καὶ κῦ τὰς θείους ἐυθύνειν κανόνας, καὶ τὴν ἐκφώνησιν καὶ μνήμην ἔχειν τ οἰκείων ὀνομάτων, παρὰ πάντων τ ὧν τῇ διοικήσει μητροπολιτῶν· ταύτησι καὶ σταυροπήγια πέμπουσιν εἰς τὰς αὐτῶν ἐπαρχίας, καὶ κληρικοὺς ὀξ αὐτῶν λαμβάνουσιν, ὡς αἱροῦνται· εἰ μὴν ἐφεῖταί τινι τούτων καὶ εἰς χώραν πέμπειν σταυροπήγιον, ἥτις ἑτέρῳ ὑπόκειται πατριάρχῃ, οὔτε κληρικὸν λαβεῖν ὀξ αὐτῆς, ἵνα μὴ συγχέωνται τὰ δίκαια τ ἐκκλησιῶν.

F

Quare in Metropolitani Provincias Stauropegia mittit Patriarcha.

Balsam. Quoniam equidem quinque Patriarchis regiones totius Orbis distributæ sunt, præter paucas Ecclesias, & illis etiam Metropolitanos ordinare conceditur, & in assignatas ipsis Diœceses illos constituere, & secundum divinos Canones corrigere, & pronunciationem & memoriam suorum nominum habere, ab omnibus qui in Diœcesibus sunt Metropolitanis: porro & stauropegia in illorum Provincias mittunt, & Clericos quos volunt ab eis subducunt: nulli equidem illorum licet in Provinciam, quæ alteri subjecta est Patriarchæ, stauropegium mittere, nec Clericum exinde subducere, ne Ecclesiarum jura confundantur.

De

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

De Bulgaria, Cypro & Iberia.

Quæ nulli ſubjiciuntur Patriarchæ, ſunt Bulgariæ Eccleſia, quam honoravit Imp. Juſtinianus, ut excitandâ ejus Novella notum erit; Cypri, quam honorarunt tertia & ſexta Synodus, ut ſtatim quidem dicetur; Iberiæ, quam honoravit Antiochenæ Synodi dijudicatio, cum illi anteà fuit ſubjecta: horum enim Antiſtites à propriis Epiſcopis ordinari ſolebant.

Octavus quidem tertiæ Synodi canon, ut non ſibi Cypri Epiſcopos creandi jus Antiochenus vendicet, jubet, eò quòd olim à Duce Antiocheno Præfectus illic mitteʼbatur; ſed ſecundùm antiquam conſuetudinem ab inſulæ Epiſcopis in ea ordinationes fiunt; & nullus alius religioſiſſimorum Epiſcoporum provinciam, quæ non erat multis retro annis & ab initio ſuæ ditionis, invadat. Sed ſi ſibi per vim ſubmiſerit, eam reſtituat, ne Patrum Canones tranſgrediantur; nec ſub Sacerdotalis muneris prætextu ſecularis poteſtatis faſtus ſubeat, nec libertatem paulatim imprudentes amittamus, quam nobis proprio ſanguine dedit Chriſtus. Siquis verò typum aliquem his, quæ nunc decernuntur, repugnantem attulerit, nempe conſtitutionem regiam, invalidam omnino illam eſſe jubet.

Xxxix. ſextæ Syn. canon novam Juſtinianopolin Cypriorum Eccleſiam nominat, & jura Conſtantinopolis habere ſtatuit, & Helleſponti & Cyzici Epiſcopum ab eo ordinari: utrum autem executioni unquam demandatus ſit canon, difficile admodum eſt invenire.

Quadrageſimus vero ſecundus Carthag. Syn. ut primæ ſedis Epiſcopus Sacerdotum Exarchus, vel ſummus, vel aliquid ejuſmodi appelletur, vetat, ſed tantum Epiſcopus; eum, qui in honore & imperio eſſe ſolet, faſtum in poteſtatem redigens, & humilem & mediocrem eſſe ſtatuens: ideoque & plures Patriarchæ & Antiſtites alii ſeipſos viles humileſque in ſuis ſubſcriptionibus appellant. Hoc autem, ut videtur, quarta œcumenica Synodus non admittens, quæ hac multo poſterior fuit, Provinciarum Exarchos Metropolitanos nominat, in nono ſuo canone, quem etiam quære in nono capite literæ Δ. Eodem modo etiam & aliæ Synodi eos appellant. Quære & in nono capite literæ Δ. canonem Synodi Sardicenſis duodecimum: & in nono capite literæ A. canonem Synodi Carthaginenſis quinquageſimum quintum.

Leges.

Cxxxi. Juſtiniani novella, decernimus, ait, ſecundum ſanctarum Synodorum definitiones ſanctiſſimum veteris Romæ Papam, primum omnium Sacerdotum eſſe; Beatiſſimum vero Conſtantinopolis novæ Romæ Epiſcopum, ſecundum poſt Apoſtolicum thronum veteris Romæ locum obtinere, omnibus autem aliis præponi; Beatiſſimum vero primæ Juſtinianæ, patriæ noſtræ, Archiepiſcopum ſemper ſub ſua juriſdictione habere Epiſcopos provinciarum, Daciæ Mediterraneæ, & Daciæ Ripenſis, Prævalenſis, & Dardaniæ, & Myſiæ ſuperioris, & ab eo illos ordinari; ipſum autem à Syn. ordinari, & in ſubjectis ſibi provinciis Apoſtolicæ ſedis locum obtinere, juxta ea, quæ ſanctus Papa Vigilius conſtituit. Simile etiam jus Epiſcopo Carthaginenſi in Africa conceſſimus, ex quo nobis hanc Deus reſtituit.

Exorientes in omni Illyrico canonicas dubitationes abſque Archiepiſcopi Conſtantinopolitani ſententia ab-

A Περὶ τῆς Βουλγαρείας, τ Κύπρου, καὶ τῆς Ἰβήρων.

Αἱ μὲν ὑποκείμεναι πατριάρχῃ τινί, ἡ τ Βουλγαρείας ἐστὶν ἐκκλησία, ἣν ἐτίμησεν ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς, ὡς ἐκ τ ῥηθησομένης νεαρᾶς αὐτοῦ γνώριμον ἔσται· ἡ τ Κύπρου, ἣν τιμᾷ ἥ τε τρίτη συνόδος καὶ ἡ ς'. τετιμήκασιν, ὡς αὐτίκα δὴ μάλα ῥηθήσεται· ἡ τῆς Ἰβήρων, ἣν ἐτίμησε διαγνῶσις τ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, ὑποκειμένην πρώην αὐτῇ· τούτων δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ὑπὸ τ ἰδίων ἐβισκόπων χειροτονεῖσθαι εἰώθασιν.

B Ὁ μὲν ὄγδοος τ τρίτης συνόδου κανὼν, μὴ ἐφ' ἑαυτὸν ἕλκειν ᾧ τ Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον τὰς τῆς Κυπρίων ἐπισκόπων χειροτονίας διακελεύεται, διὰ δὲ πάλαι στρατηγὸν ἔθος ἐκεῖσε πέμπεσθαι τ Δουκὸς Ἀντιοχείας πέμποντος· ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος διὰ τῆς ἐν τῇ νήσῳ ἐπισκόπων τὰς ἐν ταύτῃ χειροτονίας γίνεσθαι· μηδὲ τινα ἕτερον τῆς ἀνοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἐπαρχίας καταλαμβάνειν τῷ μὴ αὐτῆς ἀνήκουσθαι ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς. Ἀλλ' εἰ καὶ ὑφ' ἑαυτὸν πεποίηκε βιαστέρμενος, ταύτῃ ἀποδιδόναι, ἵνα μὴ τῆς πατέρων οἱ κανόνες παραβαίνονται· μηδὲ ἐν ἱερουργίαις πρόφασιν ἐξουσίας τύφος κοσμικῆς ἀφορμὴν λαμβάνῃ τῷ ἐλευθερίαν κατὰ μικρὸν ἀπολέσθαι, ἣν ἡμῖν ὁ Χριστὸς τῇ οἰκείᾳ ἐδωρήσατο αἵματι. εἰ δέ τις μαχόμενον τύπον τοῖς νῦν ὁρισθεῖσι κρίσει, πρόσταγμα Βασιλικὸν δηλαδὴ, ἄκυρον εἶναι τοῦτον κελεύει πρωτάπασιν.

C Ὁ δὲ λθ'. τ ς'. συνόδου, νέαν Ἰουστινιανόπολιν τ Κυπρίων ἐκκλησίαν ἐπονομάζει, καὶ ὃ δίκαιον ἔχειν τ Κωνσταντινουπόλεως διάδοσιν, καὶ ᾧ τ ἑλλησπόντου, καὶ Κυζίκου ἐπίσκοπον ὑπ' αὐτῆ χειροτονεῖσθαι· εἰ δὲ καὶ εἰς ἔργον ὁ κρίμων ποτὲ προελήλυθεν, ἔργον λύσαι ἀπαγωῶς.

D Ὁ μβ'. τ ἐν Καρθαγένῃ καλύει ᾧ τ πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπον, ἔξαρχον λέγεσθαι τῆς ἱερέων, ἢ ἄκρον, ἢ ἄλλο τι τῆς τοιούτων, ἢ μόνον ἐπίσκοπον, ᾧ ἐπιφυόμενον τῇ τιμῇ, καὶ τῇ ἀρχῇ τύφον, εἰς δουλείαν καθιστῶν, καὶ νομοθετῶν ὃ ταπεινόν τε καὶ μέτριον· ταύτῃ καὶ οἱ πλείους τ πατριαρχῶν καὶ λοιπῶν ἀρχιερέων, ταπεινοὺς ἑαυτοὺς καὶ σύμπλους ἐν ταῖς οἰκείαις ὑπογραφαῖς ὀνομάζουσι. τοῦτο δὲ ἡ οἰκουμενικὴ σ'. συνόδος, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἀποδεξαμένη, οὐκ ὀλίγον ἐκείνης ὑστερίζουσα, ἐξάρχους τ ἐπαρχιῶν τοὺς μητροπολίτας καλεῖ, ἐν τῷ θ'. ταύτης κανόνι, ἐν καὶ ζήτει ἐν τῷ θ'. κεφ. τ Δ. στοιχείου. οὕτω δὲ καὶ ἑτέραι συνόδοι τέτους ἐπονομάζουσι. ζήτει καὶ ἐν τῷ θ'. κεφ. τ Δ. στοιχείου κανόνα τ ἐν Σαρδικῇ ιβ'. καὶ ἐν τῷ θ'. κεφ. τοῦ Α. στοιχείου κανόνα τ ἐν Καρθαγένῃ συνόδου νε'.

E

Νόμοι.

Η ρλα'. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ, διατάζομαι, φησὶ, καὶ τοὺς τῶν ἁγίων συνόδων ὅρους, ᾧ ἁγιώτατον τ πρεσβυτέρας Ῥώμης Πάπαν πρῶτον εἶναι πάντων τ ἱερέων· ᾧ μακαριώτατον ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης δεύτερον τάξιν ἐπέχειν μετ ᾧ ἀποστολικὸν θρόνον τ πρεσβυτέρας Ῥώμης, τ ἄλλων πάντων προτιμᾶσθαι· ᾧ μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον τ πρώτης Ἰουστινιανῆς τ ἡμετέρας πατρίδος ἔχειν ἀεὶ ὑφ' ἑαυτὸν τοὺς ἐπισκόπους τ ἐπαρχιῶν Δακίας μεδιτερρανίας, καὶ Δακίας Ριπηνσίας, Πραιβαλίας, καὶ Δαρδανίας, καὶ Μυσίας τ ἀνωτέρω, καὶ ἀπ' αὐτῆ τούτους χειροτονεῖσθαι, αὐτὸν δὲ ὑπὸ συνόδου χειροτονεῖσθαι, καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ὑποκειμέναις αὐτῷ ἐπαρχίαις ᾧ τόπον ἐπέχειν αὐτὸν τῷ ἀποστολικῷ θρόνου, καὶ ὁρισθέντα ὑπὸ τῆ Πάπα Βιγιλίου. Ὃ αὐτὸ δίκαιον καὶ τῷ ἐπισκόπῳ Καρχηδόνος τ Ἀφρικῆς δεδώκαμεν, ἀφ' οὗπερ ὁ θεὸς ταύτην ἡμῖν ὑποκατέστησε.

Τὰς ἀναφυομένας κανονικὰς ἀμφισβητήσεις, ἐν ὅλῳ ᾧ Ἰλλυρικῷ ἐ δεῖ τινὰς ἄνευ γνώμης τ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως,

A

Θέσπισμα τῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.

Αλλ' ὧδε τῦ λόγου ἡμόμβμος, ὃ τ μεγάλου θέσπισμα σωπήσομαι Κωνσταντίνου; καὶ πῶς οὐκ ἂν ἀπειρκαλίας μέμψιν ὀφλήσαιμι, ὡς ἴσως τ ἴσης πίθηται ἀτοπίας, τό, π φθέγγεσθαι δὲ μὴ δέοντα, καὶ σ, τὰ καλὰ δίδοναι σιγῆς; τούτου γὰρ οὔτε θεσπεσιώτερον ἴδοι τις ἄν, οὔτε δημοσίᾳ, ὡς γε οἶμαι, κηρύττεσθαι ἀξιώτερον. συμπάντων γὰρ τῶν ὑπερφυῶς κατορθωθέντων τῇ βασιλεῖ, θερμότερον ἀπηγγέλθαι πεφυκὸς καὶ ὁμόλογον, ὀκ πολλοῦ τῦ δεῖνός τε, τόν π θερμὸν πρὸς τὸ θεῖον εὐσέβειαν ἔργα δείκνυσι τῦ ἀνδρός, καὶ B πάσης ἄμεινον στήλης βοᾷ, οἵοις τροσθέτοις δίκαιοι ἂν εἶεν, εἰ μὴ ἐν πρέγμασι καὶ τ εὐσεβείας πεπέμφθαι βασιλεῖς, τῷ τ Χριστοῦ ἐκκλησίαν δωρεῖσθαι. ὁ γὰρ βασιλεὺς ὑπὸ μηδεμιᾶς λειπόμενος ἀρετῆς, εὐσεβὴς μὲν, τὰ τρὸς θεὸν, δίκαιος δὲ, τὰ τρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν· ὡς καὶ τῇ ἐκτὸς ἕδρᾳ, τ ἔνδον τ ψυχῆς ὑπογράφεσθαι ὡραιότητα. καὶ γὰρ ἀξιέπαινον ἦγε ὃ τ σώματος μέγεθος, ὡς ἡ τρὸς ἀυτὸν ἰσορρία διέξεισιν, ἀξιάγαστον δ τῷ ὥρᾳ, θαυμασιωτέραν δ τῷ τῆς μετρίοις ὑπογεγραμμένῃ αἰδοῖ. πέφυκε γὰρ, ὡς ὑπ' ἐνίοις τῆς ψυχῆς ὑποπτεύεται ὃ τὸ σώματος· ἦθος ἐξεικονίζεσθαι C οὐχ ἧκιστα δ τὸ ὑπὲρ εὐσεβείας ζῆλῳ πυρούμενος, ἔργῳ πᾶσιν ἐδείκνυ, οἵοις ἱμέροις κατάκρας ἠλίσκετο τ Χριστοῦ, ἀμέλει καὶ μὴ οἷός τ ὢν, ἀξίως ὃ ἐφίμνον δεξιοῦσθαι· εἰ γὰρ καὶ πᾶσῃ τῷ ὃν ἀνθρώποις εὐπρέπειαν, εἰς ἓν π συνενεγκὼν, πᾶσαν θελήσειε, τῆς ἀξίας ἀνάλωτο ἁμάρτοι. ὃ δεύτερον λῶ, τῷ νύμφῃ αὐτῦ ἐκκλησίαν, ἣν τῇ ἰδίῳ ἐπρίατο αἵματι, ὃν τῇ ἐνόντων κοσμεῖν ἔσπευδε, καλὸν ἑαυτὸν εὐσεβείας ἀπόδειγμα τοῖς πᾶσι δημοσίᾳ τροθείς.

Φησὶ γοῦν,

Θεσπίζομεν σὺν πᾶσι τοῖς σατράπαις καὶ τῇ συγκλήτῳ τῆς ἡμῶν βασιλείας, καὶ Ρώμης ὅπασσον, καὶ ἀγάθυχον τ πρώτου τῶν ἀποστόλων καὶ κορυφαίου Πέτρου, πλείονα τ βασιλείας ἔχειν ἐξουσίαν καὶ πᾶσῃ τῷ οἰκουμένῃ, καὶ ἀπὸ πάντων πολλῷ πλέον ἡ ὃν βασιλέα τιμᾶσθαι καὶ σέβεσθαι, κεφαλήν τε εἶ τῶν τεσσάρων πατριαρχικῶν θρόνων, κρίνεσθαί τε τρὸς ἀυτὸν καὶ ψηφίζεσθαι τὰ τῇ ὀρθοδόξῳ συμβαίνοντα πίστει. δωρούμεθα γὰρ τῷ πατρί μου τῷ μακαρίῳ Σιλβέστρῳ, καὶ τοῖς ἀυτῦ ἀγαθύχοις ὃ ἡμέτερον παλάτιον, τὸ ὅτι τῆς κεφαλῆς ἀγάθημα ὀκ λίθων τιμίων καὶ μαργάρων συγκείμενον, τὸ κυκλοῦν ὃν τράχηλον ὠμοφόριον, τ πορφύραν χλαμύδα, καὶ κόκκινον χιτῶνα, καὶ πάντα τὰ βασιλικὰ ἐνδύματα, τὰ τῶν βασιλικῶν ἵππων ἀξιώματα, E τὰ σκῆπτρα, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς βασιλείας κοσμήματα, καὶ τὴν δόξαν ἅπασαν τῆς ἡμῶν ἐξουσίας. τοὺς δ τῷ κλήρῳ τῆς ἁγιωτάτης Ρώμης καπιλεγμένους κοσμεῖσθαι κελεύομεν ἐξαπλησίοις τῷ συγκλήτῳ ἡμῶν ἐνδύμασιν· ἵπποις ἐποχουμένους ὀλόνας ἐξεικεμένοις λώραις, ὡς δὲ καὶ τὰ ὑποδήματα τούτων ὀλονίων εἶ πεποικμένα λώρῳ· καὶ ὃς ἂν αἱρῆται κληρικὸς ὀκ τῆς ἡμῶν συγκλήτου, τοῦτον τρός τινος μηδαμῶς εἴργεσθαι· ὅτι γε μὴν τὴν ἐκ χρυσίου κεφάλην φρονήματος μετρίοτητι, ὁ πατήρ μου ὁ ἁγιώτατος Σιλβέστρος ἐφείτ]ται, τοῦτο τοι ὑπέρλαμπρον λῶον σημαίνοντα τὴν ἁγίαν ἀνάστασιν, τῇ ἁγίᾳ κεφαλῇ ἀυτῦ F ἰδίαις χερσὶν ἐπεθήκαμεν. ἡμεῖς δ στρατορος ὀφφίκιον ὑπελθόντες, καὶ τὰ χαλινὰ τ ἵππου ἀυτῦ καθέχοντες, τῆς αὐλῆς τῶν ἱερῶν ἀυτῦ ἔξιμεν ἀνακτόρων, εὐδοῦ καὶ φόβῳ τ κυρίου μου τ ἁγίου σωεχόμενοι Πέτρου· τῶν χρησίμων δ κομιδῇ καὶ θεοφιλῶν νενομίκαμεν, ὀκεῖναι μὴν τῆς πόλεως Ρώμης καὶ τῶν δυτικῶν ἁπάντων χωρῶν τε καὶ πόλεων, τῷ ἁγιωτάτῳ πάπα. ὃ δ τῆς βασιλείας κράτ. τρὸς τὰ τῆς ἑώας μέρη μετενεγκεῖν, καὶ τὴν ὀν καλλίστῳ κειμένην τῆς ὑφ' ἥλιῳ τῦ Βυζαντ. πόλιν καταλαβεῖν, καὶ ὀν ἀυ-

Constantini magni Edictum.

Sed dum in hac parte sermonis sim, num Constantini magni Edictum silentio præteribo? & quomodo inscitiæ reprehensionem non incurram, cum æque absurdum existimo, quæ non decet enarrare, & pulchra silentio dare? illo enim nec religiosius quidquam videat aliquis, nec quod publice, ut credo, prædicari dignius sit. Omnium enim mirificè felici successu ab Imperatore gestorum cum præco sit & testis luculentus, ex valde abundanti, tum fervidum viri erga pietatem amorem ostendit, tum omni monumento meliùs declarat, quantis privilegiis æquum esset Imperatores, non perfunctoriè ea quæ ad religionem spectant agentes, Christi Ecclesiam donare. Hic etenim Imperator, nulla destitutus virtute in iis, quæ ad Deum spectant, religiosus fuit, in iis, quæ ad homines, justus; ut externa specie internus animæ splendor pulchrè describatur. Laudabilem enim habuit corporis magnitudinem, quemadmodum de eo narrat Historia, admirandam etiam venustatem, & valde mirificam in vultu positam verecundiam. Corporis mores animæ studiis maxima ex parte similare solebat; C maximè vero propter religionem zelo exardens, ipso opere omnibus ostendit, quantis Christi desideriis prorsus captus fuit, nimirum cum non posset dilectum dignè amplecti: etsi enim totis viribus humanis simul collectis honorare vellet, dignitatem ejus assequi nullo modo potuit. Secundum erat, quod sponsam ejus Ecclesiam, quam proprio redemit sanguine, totis viribus adornare studuerit, se pulchrum pietatis exemplum omnibus exhibens;

Dixit igitur,

Decernimus cum omnibus regni nostri Satrapis & Senatu, Episcopum Romanum & successorem primi & Principis Apostolorum Petri regiâ majorem in universam terram habere potestatem, & ab omnibus, multò magis quam si Rex esset, honorari, & extolli, & esse quatuor Patriarchicarum sedium caput, & judicari & decerni ab eo quæ ad fidem orthodoxam pertinent. Tradimus enim patri nostro beato Silvestro & ejus successoribus nostrum Palatium, diadema super caput ex pretiosis lapidibus & margaritis factum, & superhumerale quod collum circundat, & E purpuream chlamydem, tunicam coccineam, & omnia indumenta regia, & imperialium equorum authoritatem, & sceptra, & reliqua imperii ornamenta, & omnem nostræ potestatis gloriam. Et illos etiam, qui in sanctissimæ Romanæ Ecclesiæ clerum sunt relati, similibus Senatui nostro indumentis exornari decernimus, & equos albis linteis circumdatos equitare, ut & eorum calceos ex albis linteis esse elaboratos, & si quis ex Senatu nostro Clericus fieri velit, à nullo impediri. Quoniam autem coronam auream propter animi humilitatem sanctissimus pater noster Silvester recusabat, idcirco splendidissimum lorum, quod sanctam resurrectionem significat sancto capiti ejus propriis manibus imposuimus. Stratoris vero officium subeuntes, & frœnum equi ejus tenentes, à sancti ejus Palatii areâ, Domini nostri Petri reverentia & veneratione pleni, exivimus. Æquum vero & omnino Deo gratum judicavimus, ut sanctissimus Papa ab urbe Roma & Occidentalibus omnibus provinciis & urbibus exiret, & imperii potentiam in Orientales partes transferret, & in amœnissimo loco sub sole sitam Byzantii urbem occuparet, & in illa

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

imperialia exerceret; iniquum existimantes terrenum Imperatorem illic potestatem habere, ubi Christianæ religionis initium è cœlo nobis datum est. Hæc propriis manibus scribentes, & Domini nostri Petri tumulo imponentes, sacra facimus juramenta, hæc omnia non omnino transgredi; sed etiam illis, qui nostrum imperium acceperint, illabefactata servanda mandamus, erga Patrem nostrum Papam & successores ejus.

τῇ ἱδρύσασθαι τὰ βασίλεια, ἄδικον οἰηθέντες ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ γῆς βασιλέα, ἔνθα ἡ ἀρχὴ τῆς τῶν Χριστιανῶν θρησκείας ἐκ τῶν οὐρανῶν ὑπῆρξεν ἡμῖν. Ταῦτα ταῖς ἰδίαις χερὶ γράψαντες, καὶ τῷ νεκρῷ τῷ κυρίου μου ἐπιθέμενοι Πέτρου, πίστεις ἐνόρκους ποιούμεθα, ἢ μὴν ὅλως πάντα ταῦτα μὴ παραβαίνειν· ἀλλὰ καὶ τοῖς ὕστερον ἡμᾶς διαδεξάμενοις κράτος, φυλάττειν ἀπαράτρεπτα προστατεύομεν, περὶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν πάπα, καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ διαδόχων.

CAPUT XII.

De Ecclesiarum ædificatione & consecratione.

B

Septimus vii. Synodi Canon, illum, qui absque sanctis reliquiis Ecclesiam consecrat, à Sacerdotio alienat, & hoc aliquando, inquit, aliis impiis, Iconomachis, & Christianorum accusatoribus, contigit, qui Christianis venerandarum imaginum cultum, tanquam idololatriam, vitio vertebant. Templi autem consecratio hoc modo fieri solebat. Primo quidem per Provinciæ Episcopum ejus fundamentum cum C prece & crucis fixione positum fuit; & quando structura erat absoluta, consecratio & dedicatio & inthronizatio sequebantur, & antiminsii super sacram mensam impositio.

De Antiminsiis.

Appellantur ἀντιμήνσια, quod exprimant & referant multas ejusmodi mensas, quæ sanctam Dominicam mensam perficiunt; deinde sacro unguento, & templum, & hæc omnia inuncta sunt; & ita sanctorum Martyrum reliquiæ sub sancta mensa reconduntur. D

Decimus septimus vero, Monachos, qui imperandi studio moti obedientiæ jugum excusserunt, & oratoria ædificare aggressi, quæ ad eorum perfectionem sufficiant non habent, ab illius loci Episcopo prohiberi vult. Hoc ipsum autem & in Clericis vel in Laicis fieri. Si vero, quæ ad perfectionem sufficiant, habeant, quæ ab ipsis deliberata aggrediantur, & ad finem sunt, deducant.

Carthaginensis Synodi lxxxiii. quæ per somnia & inanes revelationes in agris constituta oratoria, à loci Episcopis everti jubet; nisi illic reposita habentur Martyrum corpora, vel quædam eorum reliquiæ, vel ab antiquo tempore ibi extructum fuit altare: nec ibi congregari populos, nec Martyrum memorias celebrare. Et propter hæc mulieres, per dæmonis fraudem & dolum inflatas, & exinde futura prædicentes, vel viros, qui se à dæmone possessos simulant, & talia nugantur, omni modo abigere & os obstruere oportet. Quære & in viii. cap. literæ A. canonem xxxiv. Laodicenæ Synodi.

Leges.

Qui domum oratoriam vel Ecclesiam ædificare voluerit, de illo cum civitatis Episcopo differere oportet, &, quod ad luminum accensionem & sacram administrationem sufficiat, donare, & commodam loci conservationem, & Præfectorum alimentum; & tunc Episcopum rem omnibus notam facientem publicè il-

ΚΕΦ. β'.

Περὶ ἐκκλησιῶν οἰκοδομῆς καὶ καθιερώσεως.

Ὁ ζ'. τῆς ζ'. συνόδου κελεύει, καὶ χωρὶς ἁγίων λειψάνων ἐκκλησίαν καθιερωθῆναι, καὶ ἱερωσύνης ἀλλοτρίοις· καὶ τοῦτο γάρ, φησί, ποτὲ διὰ τὰς ἄλλοις κακοῖς, τοῖς εἰκονομάχοις ἐπετρέπετο καὶ Χριστιανοκατηγόροις, οἷα τοῖς Χριστιανοῖς τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων, ὡς εἰδωλολατρείαν ὀνειδίζουσιν. Ἀλλὰ ἡ τοῦ ναοῦ καθιέρωσις οὕτως εἰώθει γίνεσθαι. πρῶτον μὲν διὰ εὐχῆς καὶ σταυροπηγίου ἅμα χειροθεσίας, ὁ τοῦτο θεμέλιος πήγνυται· τελεσθείσης δὲ τῆς οἰκοδομίας, εἶτα καθιέρωσις γίνεται καὶ τὰ ἐγκαίνια, καὶ ὁ ἐνθρονισμὸς, καὶ ἡ τῶν ἀντιμηνσίων ὅπερ ἐστὶν ἁγίας τραπέζης ὑπόθεσις.

Περὶ Ἀντιμηνσίων.

Λέγονται δὲ ἀντιμήνσια, ὡς ἀντιφέροντα καὶ ἀντύποντα τὴν πολλῶν τοιούτων μίμησιν, τὴν καθαρτιζόντων ἁγίαν δεσποτικὴν τράπεζαν, εἶτα τῷ ἁγίῳ μύρῳ, ὅπερ ναὸς καὶ ταῦτα χρίεται πάντα, καὶ οὕτω τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων ὑπὸ τὴν ἁγίαν ἀποτιθείζεται τράπεζαν.

Ὁ δὲ ιζ'. τῶν μοναχῶν τοὺς φιλαρχίας πάθει καὶ ἐπαναστῆναι ἀποστιγμένους ζυγὸν, καὶ εὐκτηρίους οἴκους κτίζειν ἐπιχειροῦντας, καὶ ταῦτα πρὸς ἀνάρτισμὸν ἐνδεᾶ ἔχοντας, ἐπιτρέπεσθαι πρὸς τοῦ τῆς χώρας ἀξιοῦ ἐπισκόπου. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ κληρικῶν ἢ λαϊκῶν γίνεσθαι. εἰ δὲ τὰ πρὸς ἀνάρτισμὸν ἐπιτρέπειν, τὰ αὐτοῖς βεβουλευμένα εἰς ἔργον καὶ πέρας ἄγεσθαι.

Ὁ δὲ πγ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, τὰ δι' ὀνειρώξεων καὶ ματαίων ἀποκαλύψεων γινόμενα ἐν τοῖς ἀγροῖς εὐκτήρια, καταστρέφεσθαι πρὸς τοῦ ἐγχωρίου ἐπισκόπου πρεσβεύοντα, εἰ μήπου σώματα μαρτύρων ἐν αὐτοῖς ἔχοιεν ἀπόκειμένα, ἢ τινα τούτων λείψανα, ἢ ἐξ ἀρχαίων χρόνων ᾠκοδομημένον ἦν ὃ ἐνταῦθα συναγώγιον, μηδὲ τοὺς ὄχλους ἐκεῖσε συνέρχεσθαι, καὶ μνήμας μαρτύρων ἐπιτελεῖν. Διότι τοῦτο καὶ ταῖς ἐνδουσιάζουσι τῆς γυναικείας δαιμονικῶν ἐπήρειαν καὶ ἀπάτην, καὶ προφοιβαζούσας δῆθεν τὰ μέλλοντα, ἢ τῶν ἀνδρῶν τοὺς προπιουμένους δαιμονᾶν, καὶ τοιαῦτα ληρεῖν, ἀπελαύνειν παντὶ τρόπῳ καὶ ἐπιστομίζειν χρή. ζήτει καὶ ἐν τῇ η'. κεφ. τῶν α'. στοιχείου κανόν. λδ'.

F Τὸ ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου.

Νόμοι.

Τὸν θέλοντα εὐκτήριον ἢ ἐκκλησίαν κτίσαι δύναται δεῖ περὶ τούτου τῆς τοῦ πόλεως ἐπισκόπῳ, καὶ δοῦναι τὰ ἀρκοῦντα πρὸς λυχνοκαΐαν καὶ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν, καὶ τὴν ἀδιάφορον τοῦ τόπου τήρησιν, καὶ τὴν ἀποτροφὴν τῶν προεδρευόντων· καὶ τότε ὁ ἐπίσκοπος τὸ πρᾶγμα πᾶσι φανερώσας δημοσίᾳ ἐκεῖσε προιέναι· καὶ σὺν δίκῃ πηγνύειν σταυρὸν,

σαυρόν, καὶ τότε τῷ ἔργου ἄρχεσθαι, τῷ οἰκοδομεῖν ἐρημίων. καὶ ὅτι ὁ ἀρξάμενος νέον κτίζειν, ἢ παλαιὸν ἀνανεοῦν ἀναγκάζεται μετ' αὐτοῦ κληρονόμων καὶ τῶν οἰκονόμων, καὶ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τῶν ἀρχόντων, ὃ ἤρξατο πληροῦν· ἔτι καὶ τὰς ὑποσχημένας δόσεις τῷ ναῷ δωρεάς.

A luc procedente, & cum precibus crucem figere: & tum demum opus adgrediatur, & deſtinata ædificet. Et quòd, qui novam ædificare incepit, vel veterem renovare, ipſe cum ſuis hæredibus ab œconomis, & Epiſcopo, & Magiſtratu, opus inchoatum conſummare compellitur; tum & promiſſas donationes templo dare.

Πᾶσα ἀγωγὴ τοῦ σεμνοῦ οἴκου, ἔστι προσωπική, ἔστι καθ' ὑποθήκην ἐστίν, οὐχ ὑπερβαίνει τὰ μ'. ἔτη.

Omnis actio, quæ ad venerabilem domum pertinet, ſive ſit perſonalis, ſive ſub pacto, quadraginta annos non excedit.

ΚΕΦ. ιγ'.

B

CAPUT XIII.

Περὶ τῶν εἰς ἐκκλησίαν προσφύγων.

De iis qui in Eccleſiam confugiunt.

Νόμοι.

Leges.

ΘΕσπίζομεν μὴ ἐξεῖναί τινι τὸν ἀφ' οἱασδήποτε τύχης προσφυγαὶ ἐκ τῆς ἁγίας ἐξωθεῖν ἐκκλησίας· τοὺς δὲ τοῦτο τολμήσαντας τῇ τῆς ἱεροσυλίας ἐγκλήματι ὑποβάλλεσθαι.

DECERNIMUS nulli propter quemcunque prætextum confugas ex ſancta Eccleſia amovere licere; qui vero illud audent, ſacrilegii pœnæ ſubjici.

Ὁ τὸν προσφύγοντα εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, ἰδίᾳ αὐθεντίᾳ ἀποσπάσας, τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος ἐξορίζέσθω.

Qui in ſanctam Dei Eccleſiam confugientem propria authoritate abſtrahit, verberatus & tonſus exilio mulctetur.

C

Μέχρι τῶν περὶ τὴν δημοσίαν ἀγορᾶς τῆς ἐκκλησίας ὅρων ὃ ἀσφαλὲς ἐχέτωσαν οἱ προσφύγοντες, τοῖς ἐνδοτέροις λουτροῖς, ἢ κήποις, ἢ οἰκήμασιν, ἢ στοαῖς, ἢ αὐλαῖς χρώμενοι· καὶ κωλυέσθωσαν ἐντὸς τοῦ ναοῦ ὑπνῶν ἢ ἐσθίειν. ὅπλοις δὲ μὴ ἀσφαλιζέσθωσαν ἑαυτούς, ἀλλὰ ἀποτιθέσθωσαν ταῦτα πρὸ τοῦ ἐπισκόπου.

Uſque ad Eccleſiæ terminos ad forum publicum, tutò ſe habeant confugientes, interioribus balneis, vel hortulis, vel cubiculis, vel porticibus, vel areis utentes: & intra Templum comedere vel dormire prohibeantur. Non autem armis ſeipſos ſecurent, ſed illa ante Epiſcopos exuant.

Μετ' ὅπλων ὁ οἰκέτης προσφυγὼν, εὐθὺς ἐκβαλλέσθω· ἀντιτάσσηται δὲ, μείζονι βιαζέσθω δυνάμει· κἂν μαχόμενος πληγείη, ἀνεύθυνος ἔστω ὁ ἐπελθὼν αὐτῷ καὶ κτείνας, δεσπότης.

Si ſervus armatus confugerit, ſtatim ejiciatur; ſi verò reſiſtit, majori poteſtate cogatur: & ſi pugnando interemptus fuerit, pœnæ non obnoxius ſit dominus, qui illum aggreſſus eſt, & occidit.

D

Οὔτε ἀνδροφόνοις δὲ, οὔτε μοιχοῖς, οὔτε παρθένων ἁρπαξι, τὴν ἐκ τῶν ἱερῶν φυλάξεις ἀσφάλειαν, ἀλλὰ κἀκεῖθεν ἐξελκύσεις, καὶ τιμωρίαν ἐπάξεις· οὐ γὰρ τοιαῦτα ἁμαρτημάτων φείδεσθαι προσῆκε, ἀλλὰ τῶν φειδομένων, ἵνα μὴ τοιαῦτα ὑπὸ τῶν τολμηροτέρων πάθοιεν. ἄλλως τε καὶ οὐ τοῖς ἐκ τῶν ἱερῶν ἀσφάλεια, οὐ τοῖς ἀδικοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀδικουμένοις δέδοται παρὰ τοῦ νόμου· καὶ ὅσον ἂν ἐπὶ δυνατὸν, ἐκάτερον ἰσορρέζεσθαι τῇ περὶ τῶν ἀσύλων τόπων ἀσφαλείᾳ, καὶ τὸν ἀδικοῦντα, καὶ τὸν ἀδικούμενον.

Neque homicidis, neque adulteris, neque virginum raptoribus, in Eccleſia ſecuritatem concedes, ſed exinde abſtrahes, & ſupplicium exiges: non enim iis, qui talia peccant, remitti convenit, ſed qui antecellunt, ne talia à temerariis patiantur. Aliter in ſacris etiam ſecuritas, non illis, qui injuriâ afficiunt, ſed qui afficiuntur, à lege conceditur: impoſſibile enim eſſet, utrumque ex ſacroſanctis locis ſecuritate firmari, & injuria afficientem & affectum.

Μηδεὶς τὸν ἐν ἐκκλησίᾳ προσφύγοντα βίᾳ ἀφαιρείσθω· ἀλλὰ τοῦ αἰτίαν τοῦ προσφύγου δηλοῦν ποιείτω τῷ ἱερεῖ, καὶ τοῦτ' αὐτοῦ ἀσφαλῶς λαμβανέτω τὸν προσφυγόντα, τοῦ νομίμως ζητηθῆναι καὶ δικαιωθῆναι τὸ κατ' αὐτὸν κεφάλαιον.

E In Eccleſiam confugientem nemo vi abſtrahat; ſed confugæ cauſam manifeſtam faciat Sacerdoti, & ab eo confugientem tutò accipiat, ut ſecundum leges inquiratur & adminiſtretur contra eum caput.

Εἰ δέ τις δοκιμάσει χειρὶ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀποσπᾶσαι τὸν προσφυγόν, ὁ τοιοῦτος δώδεκα μάστιγας λαμβανέτω· καὶ τότε κρίνεται ὃ πρέπον ὂν τοῦ προσφυγόντος ζητεῖσθαι κεφάλαιον.

Siquis confugientem ab Eccleſia vi abſtrahi exiſtimabit, duodecim flagella accipiat, & tunc juxta quod decet, confugientis caput requiratur.

Δεῖ δὲ τοὺς προσφόρους δικάζεσθαι δικασταῖς τοὺς προσφυγας, καὶ οὐχὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοὺς ἀντιδίκους αὐτῶν μεταπαλεῖσθαι.

Oportet verò confugientes à Judicibus competentibus judicari, & non ab Eccleſia adverſarios ſuos accerſi.

F

Τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις ἢ ἐκδίκοις ἐπιμελὲς ἔστω τῶν προσφυγόντων τὰ ὀνόματα καὶ τὰς αἰτίας ἀπογράφεσθαι, καὶ τοῖς ἄρχουσιν ἐμφανίζειν, κἀκεῖνοι τὸ ἐπιτήδειον δίκαιον αὐτοῖς μαρτυρήσουσιν· ὥστε οἱ μὴ ἀπογραφόμενοι, οὐκ εἰσὶ προσφυγες. ζήτει καὶ ὧδε τῷ ζ'. κεφ. τοῦ Π. στοιχείου.

Sanctiſſimis Epiſcopis vel vindicibus curæ ſit confugientium nomina & accuſationes deſcribere, & Magiſtratibus oſtendere, & illi aptum eis judicium ſtatuant: quamobrem, qui non deſcribuntur, non ſunt profugæ. Quære etiam in cap. vii. lit. Π.

A

CAPUT XIV.

Quod non oportet in duarum civitatum Ecclesiis unum esse Clericum.

DECIMUS iv. Synodi Canon, ut & xx. in duarum civitatum Ecclesiis unum Clericum conscribi oportere non existimat; nempe in eâ, in quâ à principio ordinatus fuit, & in eâ, ad quam tanquam ad majorem postea confugit propter inanis gloriæ cupiditatem, ex Episcopatu forsan in Metropolin, vel ex illa in Patriarchatum: sed eum illic restitui in quâ priùs ordinationem acceperit. Siquis autem, inquit, ante hunc canonem translatus fuit, illum non oportet Ecclesiæ negotia ex quâ translatus fuit sibi vendicare. Quicunque enim hoc faciunt, suo gradu deponentur. Hoc autem non impedit Clericos, qui in parva civitate in duas Ecclesias sunt ordinati.

Quamvis vii. Syn. xv. Can. in illustribus civitatibus unum Clericum duabus Ecclesiis collocari turpis lucri gratiâ prohibet; hoc autem solum permittit in regionibus externis fieri, eo quod hominum inopia laborant. Si enim, inquit, unius Ecclesiæ reditus ad vitæ necessitatem alicui non sufficit, alia ergo aliqua studia quærat, ex quibus quæ sibi & aliis sunt necessaria comparet. Nam dicit Apostolus, usibus meis & eis qui mecum sunt, manus istæ subministrârunt. Omnia autem hæc commutavit temporis & rerum vicissitudo.

CAPUT XV.

Quod intra Ecclesias non oportet Agapas, ut vocant, vel convivia facere, vel intra sanctos ejus ambitus camponam habere, vel aliquid ad mercaturam exponere, vel jumentum absque necessitate introducere, vel aliquem cum muliere manere.

Quære iii. cap. literæ A.

Septuagesimus sextus sextæ Synodi Canon, intra sanctos Ecclesiæ ambitus cauponatoriam officinam esse, vel esculenta venalia proponere, vel alia quæcunque ad mercaturam, omnino illicitum esse judicans, segregationi illum, qui ita facit, subjicit. Non dixit verò intra Ecclesiam, nam illud nemini, qui pietate est imbutus, vel modica mente præditus, in mentem venit; sed sacros ambitus, omne Ecclesiæ septum & areas & vestibula significans. Hoc enim ægre ferens Dominus, flagello sacrilegos nundinatores à templo expulit, & nummulariorum æs vel numisma effudit, eorum nempe, qui exigua numismata vendebant.

Illos vero, qui, nulla necessitate urgente, intra sacras Ædes jumentum quodvis introducunt, si sint quidem Clerici, deponit; sin autem Laici, segregat octogesimus octavus canon. Si quis autem, inquit, tempestate forte iter faciens, & domo ad hospitandum indigens, in templum diverterit, & jumentum secum introduxerit, non omnino reprehensionem incurrit; ut qui non ex sententia, sed necessitate hoc fecit in periculo constitutus. Nonne enim, pereunte propter fri-

ΚΕΦ. ιδ'.

Οτι ὐ δεῖ ἐν ἐκκλησίαις δύο πόλεων ἕνα τὸν κληρικόν.

Ο δέκατος τ δ'. συνόδου οἰκ. ἐπὶ δὲ τῆ ὁ κ'. εἰς δύο πόλεων ἐκκλησίαις ἕνα κληρικὸν καταλέγεσθαι οὐκ οἴεται δεῖν· εἰς ἣν δηλαδὴ πάλαι ἀρχὴν κεχειροτόνητο, καὶ πρὸς ἣν ὕστερα καταπέφυγεν οἷα μείζονα δόξης ἐφέσει κενῆς, ἐξ ὑπερορίας τυχὸν εἰς μητρόπολιν, ἢ ἐκ ταύτης εἰς πατριαρχεῖον· ἀλλ' ἀποκαθίστασθαι τοῦτον ἔνθα πρῶτον τ χειροτονίαν ἐδέξατο. εἰ δέ τις, φησὶ, μεταπηδῶν παρὰ τὸν κανόνος ἐφάνη πρότερον, ὑ δεῖ κὴ τῷ πράγματος μεταποιεῖσθαι τ ἐκκλησίας, ἐξ ἧς μετακινήθη. τοῖς δὲ τοῦτο ποιοῦσιν ἐκπώσεως τοῦ οἰκείου τιμᾶσθαι βαθμοῦ. τοῦτο δὲ οὐκ ἐμποδίζει τοὺς ἐν μιᾷ πόλει εἰς δύο ἐκκλησίας πατρῴους κληρικούς.

Εἰ κὴ ὁ ιε'. τ ζ'. συνόδου ἐν μὴ ταῖς ἐπιφανέσι τῶν πόλεων ἕνα κληρικὸν καταπίστευσθαι δυσὶν ἐκκλησίαις αἰσχροῦ κέρδους χάριν ἀπαγορεύει· συγχωρεῖ δὲ τοῦτο μόνον ἐν τοῖς ἔξω γίνεσθαι χώραις, διὰ τὸ σπανίζειν ταύτας ἀνθρώπων. εἰ γὰρ ὁ ἀποστόλων, φησὶν, ἐκείνῳ τ βίου ἡ τ μιᾶς ἐκκλησίας μὴ περίζει καρποφορία, ἀλλ' ἕνια κὴ τῶν ἑτέρων μετιὼν ὑπομνήματων κὴ ἑαυτῷ κὴ ἄλλοις ἐπορίστω. αἱ χρείαις μου γὰρ, φησὶν ὁ ἀπόστολος, κὴ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ, ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. ταῦτα δὲ πάντα μετεποίησεν ἡ τ καιροῦ κὴ τῶν πραγμάτων μεταβολή.

ΚΕΦ. ιε'.

Οτι οὐ δεῖ τὰς ἐκκλησίας ἔνδον τὰς λεγομένας ἀγάπας, ἢ συμπόσια γίνεσθαι, ἢ τῶν ἱερῶν ταύτης ἔνδον περιβόλων καπηλεῖον εἶναι, ἢ τι κατ' ἐμπορείαν πωλεῖσθαι, ἢ κτῆνος χωρὶς ἀνάγκης εἰσάγειν, ἢ τινα μετὰ γυναικὸς καταμένειν.

Ζήτει δ γ'. κεφ. τ Α. στοιχείου.

Ο δὲ οζ'. τ ς'. συνόδου κελεύων, ἔνδον τῆς τ ἐκκλησίας ἱερῶν περιβόλων καπηλεῖον εἶναι, ἢ ἐδώδιμα πωλεῖσθαι εἰς πράσιν, ἢ ἕτερα ἄττα κατ' ἐμπορείαν, τῆς κωμῳδῆ ἀθέσμων ἠχούμβους, ἀφορισμῷ τὸν οὕτω ποιοῦντα καθυποβάλλει. οὐκ εἴρηκε δὲ τ ἐκκλησίας ἔνδον, τοῦτο γὰρ οὐδ' ἂν εἰς τῆς εὐσεβοῦν αἱρουμένων, κὴ φρενὸς μετρίας μετειληφὼς ὑπονοήσειεν· ἀλλὰ τῶν ἱερῶν περιβόλων, ἅπασθαι τοῦ τ ἐκκλησίας δηλῶν περιοχῷ, ταῖς πρόπυλαίοις καὶ τοῖς προαυλίοις. ὅπερ τοῦτο γὰρ κὴ ὁ Κύριος ἀχθομένοις, φραγέλλῳ τοὺς νεκροπόλους τοῦ ἱεροῦ ἀπήλασε, κὴ ὃ κέρμα ἤτοι ὃ νόμισμα ἐξέχεε τῶν κολυβιστῶν, τῶν τὰ λεπτὰ νομίσματα δηλαδὴ πολλούντων.

Ο δὲ πή· τοὺς χωρὶς ἀνάγκης κτῆνος οἱονδηποτοῦν ἐντὸς ἐκκλησίας εἰσάγοντας, κληρικοὺς μὲν ὄντας, καθαιρεῖ, λαικοὺς δὲ, ἀφορίζει. εἰ δέ τις φησὶ, χειμῶνος τυχὸν ὁδοιπορῶν, κὴ ἀπορῶν εἰς καταμονὴν οἰκίσκου, ἢ ναόν τι εἰσέλθοι, κὴ ὃ κτῆνος ἑαυτῷ συνεισήγαγε, οὐκ ἂν ὀφλήσειε μέμψιν, οἵα μὴ γνώμῃ, ἀλλὰ ἀνάγκῃ τοῦτο πεποιηκώς, ἀγωνιῶν. μὴ ἄρα τ κτήνους ἀλαφροτερίζοις τῷ κρύει, κὴ αὐτὸς κινδυνεύσειε, μὴ οἷός τε ὢν χωρεῖς ἐκεῖνο βαίνειν ὅπερ τὰ προῖσα,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

σεύου, εἰ καὶ ⊕ ἐκ τῶ ψύχους θάνατον κατά γε τὸ παρὸν A
ἔδοξε ἀμφιφυγεῖν; τὸ σάββατον γάρ, φησι, διὰ ⊕ ἄν-
θρωπον γεγένηται, ἵνα ἀναπαύσηται ὁ δοῦλός σε, καὶ τὸ ὑ-
ποζύγιον ὥσπερ ἡ τῶ ὑποζυγίου ἀνάπαυσις οὐ δι' αὐτό, ἀλλὰ
διὰ ⊕ ἄνθρωπον γενομένη, ἵνα ἀναπαυσάμενον ἔχῃ
τῦτο εἰσπραττα ἀκμαιότατον. ὡς καὶ ὁ μέγας φησὶ Παῦλος,
μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ Θεῷ; ἀλλ' οὐδὲ τῶν πετεινῶν ἔνια
σεροσῆκον εἰσάγεσθαι, ἵνα μὴ τῇ ἐκκρίσει τούτων τὰ θεῖα
καθυβρίζεται ἀχρειούμενα.

Ὁ δὲ ιζ. νῦς γυναιξὶ συνοικοῦσι, καὶ ἀσχημόνως καὶ ἐλάττονος
τιμῆς εἰς τὰ θεῖα πιθεμένους ἀγάλματα, ἐν τῖς ἀσχήμοσι τόποις τῆς ἐκκλη- B
σίας ἱεροῖς τόποις ἐνοικεῖν τολμῶντας, καὶ μὴ διακρίνον-
τας ἀνὰ μέσον ἁγίου καὶ βεβήλου καθ' ὃ λόγιον, τού-
των ἁπάντων καὶ τῶν λεγομένων κατηχουμένων ἐξωθεῖσθαι
σεροστάττει· νῦς δὲ μὴ πειθομένους, κληρικοὺς μὲν ὄντας,
καθαιρέσει, λαϊκοὺς δὲ ἀφορισμῷ ὑποτίθησι.

Νόμος.

Καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀνωτέρω ῥηθεὶς νόμος, εἰ δὲ νῦς σεόσφυ-
γας ὑπηρέτει ἔνδον τῦ ναοῦ ὑπνῶν ἢ ἐσθίων. ἀλλὰ καὶ ἡ
οἰκ. νεαρὰ τῦ βασιλέως Λέοντος τῦ σοφοῦ, πιμωρᾶσθαι κε-
λεύει τοὺς ὑπηρέτοντας ἄλλοις ἐν τοῖς κατηχουμένοις C
σκηνοῖς.

ΚΕΦ. ις'.

Ὅτι τὰ τῆς ἐκκλησίας σεάγματα ἀνεκποίητα
εἶναι δεῖ, καὶ ὅπως δεῖ τοὺς ἐπισκόπους
ταῦτα διοικεῖν.

Ὁ λη'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, πάντων μὲν τῶν τῆς
ἐκκλησίας σεαγμάτων, ⊕ ἐπίσκοπον ἔχειν τὴν φρον-
τίδα κελεύει, καὶ οἷς ὑπὸ Θεῷ μάρτυρι διοικεῖν ταῦτα. D
μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ, ὁποιῶν ἐξ αὐτῶν σφετερίζεσθαι, ἢ συγ-
γένεσιν ἰδίοις ἢ τῶ Θεοῦ χαρίζεσθαι. εἰ δὲ πένητες εἶεν,
ἐπιχορηγεῖν καὶ τούτοις ἐξίσης τοῖς λοιποῖς πένησι· μὴ μέντοι
σεοφάσει τῶν ὑπαρχόντων, τὰ τῆς ἐκκλησίας ἀπεμπολᾶν· ἐκ
δὲ γε τῶν σεροσόδων, ἑαυτῷ τι καὶ καινοῖς ἐπάρκειν. τὰ γὰρ
τῷ Θεῷ καθιερωθέντα, οὐχ ὅσιον ἐκποιεῖν.

Τοῦτον κατὰ ῥῆμα ἐπεξιὼν ὁ ἁγ. ζ'. συνόδου ιβ'. σεροστάτ-
τει, ἐπίσκοπ. ἢ ἡγούμενός ἐστιν ὁ τῶν ἁγίων ἢ μο-
ναστηρίου κτημάτων ἐκποιούμενος, καὶ ἄρχοντι ἢ ἑτέρῳ τινὶ
ἐκδιδοὺς, ἄκυρον εἶναι τὴν ἔκδοσιν. εἰ δὲ σεοφασίζοιτο
σεὸς ζημιοῦν μᾶλλον ἢ ὀνίνασθαι ⊕ ἀγρόν, μηδ' οὕτως ἀρ- E
χοντιν, κληρικοῖς δὲ ἢ γεωργοῖς αὐτὸν ἐκδιδόσθω. εἰ δὲ πα-
νουργίᾳ χρήσαιτο, καὶ ἐκ τῦ κληρικοῦ ἢ τῦ γεωργοῦ ὁ ἄρχων
αὖθις ὠνήσαιτο ⊕ ἀγρόν, καὶ ὕστερον ἄκυρον εἶναι τὴν σεᾶξιν,
εἴτε σεᾶσις, εἴτε συναλλαγμα εἴη, καὶ ⊕ ἀγρὸν τῷ ἐπισκο-
πείῳ ἢ τῷ μοναστηρίῳ ἀποκαθίστασθαι. καὶ ὁ τῦτο σκαιωρήσας
ἐπίσκοπ. ἢ ἡγούμενος, ὁ μὲν, τῶ ἐπισκοπείου, ὁ δὲ, τῶ
μοναστηρίου, ἀκβεβλήσθω, ὡς ἁμαρτάνοντες κακῶς ἃ οὐ
συνήγαγον. τῇ ἐκβολῇ δὲ πάντως συνεξακολουθεῖται καὶ ἡ καθ-
αίρεσις.

Τούτοις καὶ ὁ κδ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ ἐπιφοιτήσης, καὶ τὰς F
ἐκκλησίας ἀνεκποίητα εἶναι τὰ κτήματα βούλεται, εἰ καὶ
μηδόλως τινὰ φέρει σεόσοδον. εἰ δὲ πολλὴ τις ἀνάγκη ἐπί-
κειται, τοῖς ὡρισμένοις δώδεκα ἐπισκόποις, καὶ σεὸ τούτων
τῶν τῆς ἄλλων σεροτεύουσι ἀναδεῖναι τὰ σεῖ τούτου. εἰ δὲ
τῦτο οὐχ οἷόν τε διὰ τὸ ἀσυζήτητον τῆς ἀνάγκης, τοὺς ὁμό-
ρους γοῦν τῶν ἐπισκόπων διαμαρτύρασθαι, σεονοίᾳ τῆς, μὴ
ἀγνοῆσαι τὴν συνοδον, πῶς ἐπισυμβάσης τῇ ἐκκλησίᾳ τού-
του σεριστάσεως· ὅσῳ εἰ μὴ δράσαι σεοθυμηθείη, εἶτα ὑπόδι-
κος τῷ Θεῷ καὶ τῇ συνόδῳ τῆς ἰδίας τιμῆς ἀλλοτριωθήσεται.

gus jumento, ipse etiam periclitatur, ut qui absque illo non potest ulteriùs progredi, licèt mortem ex frigore provenientem hoc tempore fugisse videtur? Sabbatum enim, ait, propter hominem factum est, ut quiescat servus tuus, & jumentum tuum. Quare jumenti quies, non ipsius jumenti, sed hominis gratia præcepta est; ut illo post quietem vegetiore mox utatur. Quod magnus quoque Paulus asserit, nunquid de bobus cura est Deo? Sed neque volucres ullas introducere convenit, ne illarum excrementis inutilia reddantur & injuria afficiantur divina.

Qui cum mulieribus cohabitant, & indecorè & irreverenter erga sacra loca se gerentes, in locis circa Ecclesiam sacratis habitare audent, nullum omnino inter sacratum & prophanum discrimen facientes juxta oraculum, ab omnibus his, & ab eis quæ dicuntur catechumeniis, ejiciendos esse decernit xcvii. canon: quique non paruerint, si sint quidem Clerici, depositioni; si vero Laici, segregationi subjicit.

Lex.

Etenim superius etiam citata Lex, ut profugæ intra templum obdormiant vel comedant, non permittit. Sed & lxxiii. Imperatoris Leonis sapientis Novella, puniri jubet illos, qui in catechumeniis habitare aliis permittunt.

CAPUT XVI.

Quod Ecclesiæ bona inalienabilia esse oportet, & quomodo debent Episcopi illa administrare.

Sanctorum Apostolorum Canon xxxviii. omnium rerum Ecclesiasticarum Episcopum curam gerere, & tanquam Deo intuente illa administrare jubet: Non licet autem illi ex eis sibi aliquid vendicare, vel propriis cognatis, quæ Dei sunt, largiri. Si vero sint pauperes, illis eodem modo ac aliis pauperibus, suppeditet: At non pauperum prætextu, quæ sunt Ecclesiæ, vendat: sed ex reditibus sibiipsi & illis suppeditet. Quæcunque enim Deo sunt consecrata, ne faciat profana.

Hunc verbatim commemorans vii. Synodi xii. Can. adducit; Si Episcopus vel Monasterii Præfectus Episcopii vel Monasterii quascunque possessiones alienat, & Principi vel alteri tradat, irrita sit traditio. Quòd si detrimentum potiùs, quam utilitatem afferre agrum causetur; ne sic etiam eum Magistratibus, sed Clericis vel agricolis addicat. Sin autem calliditate aliqua utatur, & ex Clerico vel agricola agrum Magistratus rursum emerit, sic quoque irrita sit actio; sive sit venditio sive permutatio; & Episcopio vel Monasterio ager restituatur. Qui autem hoc fecerit Episcopus vel Præfectus, ille quidem ab Episcopio, hic vero à Monasterio amoveatur; ut qui male dissipent quæ non congregavêre. Amotione autem depositio omnino intelligitur.

His etiam consentit Carthaginensis Syn. Can. xxix. qui Ecclesiasticas possessiones alienari noluit, licèt nullum omnino afferant reditum. Sin magna urgeat necessitas, ad præfinitos duodecim Episcopos, & imprimis ad aliorum Antistitem, rem deferatur. Si hoc autem propter inevitabilem necessitatem fieri nequeat, vicinos quoque Episcopos testes adhiberi oportet, ut cura habeatur, ne urgentes necessitates, quæ Ecclesiæ illius contigerunt, ignoret Synodus: quod nisi efficere promptus sit, tanquam Deo & Synodo rationi reddendæ obnoxius, à proprio honore alienabitur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Trigesimus sextus autem Presbyteris & aliis Cleticis res ullas Ecclesiæ, sive mobiles sive immobiles, vendere prohibet; nisi sua sententia illud approbet Episcopus. Imò nec ipsi quidem hoc facere concessum est, Synodo, cui subest, id ignorante, ut & Presbyteris sibi subjectis. Ipsos enim ad rerum Ecclesiasticarum administrationem oportet sufficientes testes habere, ne offensiones in eum exoriantur. Mobilia autem vendere, vasa forsan sacra, omnino interdictum est: Episcopo autem, qui absque Cleri sententia, quæ ad victum sunt idonea, frumentum nempe, vel varia fructuum genera, vendit, succensere non oportet.

B

De eisdem mentionem faciens xv. Ancyranæ Syn. dicit, Quod si, tempore quo Ecclesia suo Episcopo destituta fuit, contigit, ut ab aliquo Clerico ex ejus bonis quidquam fuerit venditum, ille, qui postea ordinandus erit, quòd fuit venditum revocet: illius verò judicio relinquitur, an oportet pretium emptori reddere, an non: fieri enim potest, ut ager admodum fertilis majorem pretio ab emptore dato fructum fecerit.

Magnus vero Cyrillus in secundo ad Domnum Epistolæ capite; vasa pretiosa & possessiones immobiles inalienabilia Ecclesiis servari jubet: incidentium verò sumptuum dispensationem, illos, qui divinum Sacerdotium administrant, subire. Quòd enim sumptuum, qui illis eveniunt, dispensationis ratio ab Episcopo exigatur, sive ex Ecclesiasticis reditibus fuit, sive ex fructu aliunde percepto, magna tristitia afficiet sanctissimos Episcopos, qui sunt ubique terrarum, quod nihil ultimæ injustitiæ deest. Unusquisque enim nostrûm justo judici temporum nostrorum rationem reddet.

C

Leges.

D

Possessionum, quæ ad sacrosanctas domos pertinent, alienationes, experientiâ didicimus ad extremum damnum & Dei Ecclesiæ subversionem fieri: exinde enim propriâ facultate privantur, ut non amplius existere possunt; quapropter optimum abhinc erit, ut illæ procedant, nisi gravis urgeat necessitas, non consentire.

Qui à sacrosanctis Monasteriis vel simpliciter Ecclesiis Emphyteusin faciunt vel conducunt, vel emunt, vel aliquo modo immobilem possessionem excipiunt, debent multam curam adhibere, ut quæ ab illis solvuntur, ad dictarum Ecclesiarum usus necessarios, vel E aliarum possessionum, quibus opus habent, introductiones, impendantur. Sin autem, quæ ab illis soluta sunt, dicto modo non administrentur; sed fortasse in alias quasdam privatas necessitates vel simpliciter extra sacrosanctarum domorum emolumenta, qui hæc tractant vel aliter quocunque modo elocant, etiam soluta impenderint: Sacrosanctæ quidem domi & Ecclesiæ antedictæ, si intra quadraginta annos actionem instituant, sua sine pretio omnino recipient; qui autem convenientem non habent curam, de eis quæ ab illis excipiuntur, à sacrosancta quidem domo non amplius, ut ante dictum est, excipient: sufficit enim illis nullam F aliam subire pœnam, quòd suâ negligentiâ id egerunt, ut Ecclesiæ Dei in corruptionem venirent. Adversus eos vero, qui in proprium usum illa converterunt, vel simpliciter extra sacrosanctarum domorum utilitatem, actionem habere possunt.

Si præter ea quæ à nobis sancita sunt, de diversis rebus, mobilibus & immobilibus, sit alicui sanctarum domorum aliquis contractus, reddatur quidem ipsi Ecclesiæ

A

Ο δὲ λς'. πρεσβυτέρους καὶ λοιποῖς κληρικοῖς ἀπείρηκεν ἔξιν ἃ τῇ τ' ἐκκλησίας προσῆκεν κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, εἰ μὴ ἄρα καὶ ὁ ἐπίσκοπος συναινέσειεν· ἢ μᾶλλον ἢ δι' αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν ἐφεῖται, τ' ἐφ' ᾗ πλεῖ ἀγνοούσης συνόδου, πρεσβυτέροις καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῷ πρεσβυτέροις. δεῖ γὰρ δηλ τ' διοικήσεως τῆς τ' ἐκκλησίας πρᾶγμάτων μάρτυρας ἀξιοχρέως ἔχειν, ὡς μὴ σκάνδαλα κατ' αὐτὸ φύοιντο. κινητὰ μὲν οὖν πολλὰ, σκεύη τυχὸν ἱερὰ, τιμίαν ἀπείρηται· τὰ δὲ γε πρὸς βοσκὴν ἐπιτήδεια, οἶον σῖτον, ἢ λίνοια σπερμάτων εἴδη νεμεσᾶν ἢ δεῖ τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ δίχα γνώμης τοῦ κλήρου πωλοῦντι.

B

Ταῦτα καὶ ὁ ιε'. τ' ἐν Ἀγκύρᾳ διεξιὼν ἐπαίνει, ὡς εἴπερ μὲν συμβαίη πρὸς τῆς κληρικῆς ἀφαιρεῖσθαί τι τῆς τ' ἐκκλησίας ἐπισκόπου χρῄζοντος, τῇ τοιαῦτα ἀναλαλῆσαι ἐξεῖναι τὸ χειροβοηθηθὲν ἀφαιρεῖν· τῇ δὲ τοῦ κρίσει ὀφεῖλαι, εἴτε χρὴ ἀναγραφῆναι τὸ τίμημα τῷ ὠνημένῳ, εἴτε καὶ μή· εὐφορούσης γὰρ ἴσως τοῦ χωρίου τυχόντος, πλείω τ' καταβληθείσης τιμῆς ἀκαρπώσατο.

C

Ο δὲ μέγας Κύριλλος, ἐν κεφαλαίῳ δευτέρῳ τ' πρὸς Δόμνον ἐπιστολῆς, κειμήλια καὶ κτήσεις ἀκινήτους ἀνεκποίητα τῆς ἐκκλησίας σώζεσθαι κελεύει· τῆς δὲ ἀναγκαίων ἀναλωμάτων τὴν οἰκονομίαν, τοὺς τὴν θείαν διέποντας ἱερωσύνην ἔχειν. τὸ γὰρ ἀπαιτεῖσθαι λόγον τοῦ ἐπίσκοπον τ' διοικήσεως τῆς ἐπισυμβαινόντων ἀναλωμάτων, εἴτε ἐκ προσόδων εἶεν τ' ἐκκλησίας, εἴτ' οὖν καὶ ἀπό τινων καρποφορίας, λυπήσει σφόδρα, ὡς μηδὲν ἐφάπτης ἀδικίας ἐλλείποντας, τοὺς ἀπάσης γῆς ὄντας θεοσεβεστάτους ἐπισκόπους. ἕκαστος γὰρ ἡμῶν τῇ ἰδίων καμάτων δώσει λόγον τῇ δικαίᾳ κριτῇ.

Νόμοι.

D

Τὰς ἐκποιήσεις τῆς κλημάτων, ἃ τοῖς ἁγίοις οἴκοις ἀνήκει, ἴσμεν τῇ πείρᾳ, εἰς ἐσχάτην βλάβην καὶ παντελῆ καταστροφὴν τῆς ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ γινομένας· ψιλούμεθα γὰρ ἐκ τούτου τ' οἰκείας οὐσίας, εἰς ὃ μηκέτι δυνήσεσθαι δι' ἄμεινον ἀπὸ τοῦ νῦν μὴ συγχωρεῖν προέρχεσθαι ζημίας, εἰ μήπου ἀναγκαίοις καιρικαῖς χρεία.

Οἱ ἀπὸ τῶν ἁγίων μοναστηρίων ἢ ἁπλῶς ἐκκλησιῶν ἐμφυτευόμενοι, ἢ μισθούμενοι, ἢ ἀγοράζοντες, ἢ κατά τινα τρόπον ἐκλαμβανόμενοι κτῆσιν ἀκίνητον, πολλὴν ὀφείλουσι καταβάλλεσθαι φροντίδα, ἵνα τὰ πρὸς αὐτῶν καταβαλλόμενα, εἰς ἀναγκαίας χρείας τῶν ἱερωμένων ἐκκλησιῶν, ἢ ἀπαιτουμένων ἐπέρων κτημάτων χρησιμευόντων αὐταῖς, ἀναλισκωνται. ἐὰν δὲ τὰ πρὸς αὐτῶν καταβληθέντα μὴ κατὰ τὸν ἱερωμένον τρόπον διοικηθῶσιν, ἀλλὰ κατὰ τυχὸν εἰς ἄλλας τινὰς ἰδίας χρείας ἢ ἁπλῶς ἔξωθεν τ' ὠφελείας τῶν ἁγίων οἴκων, οἱ ταῦτα πραττόμενοι ἢ ἄλλως ὁπωσδήποτε ἀνδεδωκότες, καὶ καταβληθέντα καπηλεύσαντες. οἱ μὲν προειρημένοι ἁγίοις οἴκοις καὶ ἐκκλησίαις, εἴπω τ' ποιμαντικῆς ἀγωγὴν ποιούμενοι, ἀναρχίας τὰ οἰκεῖα παντὶ τρόπῳ ἀπολήψονται· οἱ δὲ πλὴν θεοφρονέστερα, τοῦ τῆς πρὸς αὐτῶν ἐκληφθέντων, μὴ ποιησάμενοι, ἀπὸ μὲν τ' ἁγίων οἴκων οὐδ' ὅλως, ὡς προείρηται, λήψονται· ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς, ὃ, καὶ μήτινα ἕτερον ὑποστῆναι τιμωρίαν, ὅτι τὰς τ' Θεοῦ ἐκκλησίας, ὅσον τῇ αὐτῶν ἀμελείᾳ, εἰς βλαβερὸν ἐλθεῖν συγκαταβάσεως. κἂν μὲν τοι γε τ' καταναλωσθέντων αὐτὰ εἰς οἰκείαν δαπάνην, ἢ ἁπλῶς ἔξωθεν τ' τῶν ἁγίων οἴκων ὠφελείας, ἀγωγὴν ἔχειν δύνανται.

Αν δὲ περὶ τὰ διηρημένα ἡμῖν συναλλαγμά τι γίνηται ὅτι τοῖς βλαφίροις πράγμασι, κινητοῖς τε καὶ ἀκινήτοις, ἐπὶ τ' ἁγίων οἴκων, ἀναδίδοσθαι μὲν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ

ὃ πρᾶγμα, ἐφ' ᾧ τοιοῦτόν τι συνηκολούθησε, μὴ τῆς τοῦ μέσου χρόνου καρπῶν· μενέτω δὲ παρ' αὐτῇ ὃ τίμημα, ἢ ὃ ἀντίδωρον, ἢ ὃ ὑπὲρ ἀμείψεως ἢ ἄλλης οἱασουδῆ αἰτίας αὐτῇ δεδομένον. εἰ δὲ δωρηθείη πρᾶγμα ἐκκλησιαστικὸν, καὶ αὐτὸ ἀναδίδοσθαι τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ μετὰ τῆς τοῦ μέσου χρόνου καρπῶν· εἰ δὲ ὑποθήκη παρὰ ταῦτα δοθείη, ὁ δήμιος ὃ ἐπωφειλόμενον ἀπολύτω, καὶ ὃ αὐτὸ πρᾶγμα τῷ ὑπαγεῖ οἴκῳ ἀποδιδότω. οἱ δὲ τὰ συμβόλαια γράψαντες ὅτι τοιούτοις ταβελλάριοι, παρὰ τόνδε ἡμῶν τὸν νόμον, διὰ παντὸς ἐξορίᾳ καταδικαζέσθωσαν.

A res, super qua tale quid consecutum est, cum intermedii temporis fructibus: maneat autem apud illum pretium vel antidorum, aut quod pro permutatione vel quacunque aliâ causâ datum est. Si verò donetur res Ecclesiastica, ea quoque cum intermedii temporis fructibus sanctissimæ Ecclesiæ reddatur: Si vero, præter hæc, pignori data fuerit, debitum perdat fœnerator, & eandem rem sacrosanctæ Domui reddat. Qui autem, præter hanc nostram legem, hujusmodi contractus scriptis consignant tabelliones, perpetuo exilio damnentur.

Ἡ μὲν τοιαῦτα νομοθετοῦσα ρκ'. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ διατάξει, μὴ μόνον ἀσυμφόρους ἀλλὰ καὶ ἀσυμφόρους πολλάκις ἀκίνητα ἐκκλησιῶν, ἢ μοναστηρίων, καὶ αὐτῆς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐμποιεῖσθαι καὶ ἐκδίδοσθαι, δι' αἰτίας τὰς ἐν αὐτῇ δηλουμένας. περὶ δὲ καὶ ἱερὰ σκεύη ἐν τῷ καλοῦντι καιρῷ ἐκποιεῖσθαι ἢ ὑποτίθεσθαι, εἰς ἀνταύρισιν τυχὸν αἰχμαλώτων· εἰ δὲ πλείονα εἴη σκεύη, μηδεμίαν ἐμποιοῦντα χρῆσιν ἀναγκαίαν, συμβαίνει δέ τινα τῶν ἁγίων οἴκων βαρύνεσθαι πλήθει χρεῶν, καὶ μὴ ὑπεῖναι ἕτερα κινητὰ πράγματα, ἐξ ὧν ἐνιδοῦναι τὰ χρέα, ἄδεια ἔσται σωισαμένης πράσεως ἀζημίας, ἐπισκόπου μὲν ἐκποιοῦντος τῷ μητροπολίτῃ, τοῦ δὲ τῷ ἰδίῳ πατριάρχῃ, τὰ περιττὰ σκεύη ἄλλοις ἁγίοις οἴκοις χρείαν ἔχουσι πωλῆσαι καὶ χαλκεῦσαι, καὶ τὴν τιμὴν αὐτῶν εἰς ὃ χρέος ἐνέγκειν, ὥστε μὴ τὰ ἀκίνητα αὐτῶν ἐκποιεῖσθαι.

B Hæc equidem sanciens cxx. Justiniani Novella statuit, non solum infructuosa & nihil reditus afferentia immobilia Ecclesiarum aut Monasteriorum, & ipsius etiam magnæ Ecclesiæ, verum etiam ea ex quibus fructus & reditus percipitur, vendi & alienari, ob rationes quæ in ea declarantur. Porro & sacra vasa tempore suadente alienari & exponi ad redemptionem fortasse captivorum: si verò plura sint vasa, quæ nulli necessario usui inserviunt, & accidit aliquam sacrosanctarum domorum debitorum multitudine gravari, & non suppetunt aliæ res mobiles, unde debita retribuere possit; liberum erit, venditione sine damno constituta (Episcopo quidem apud Metropolitanum alienante, illo vero apud suum Patriarcham) supervacanea vasa aliis sanctis domibus vendere, quibus opus est illis, vel conflare & vendere, & pretium eorum pro debito dare, ut eorum immobilia non elocentur.

C

Οἱ ἁγιώτατοι οἶκοι, μὴ ἐπαρκοῦντες ἀλλαχόθεν πληροῦν τὰ δημόσια, καλῶς πωλοῦσι καὶ κλίνουσι τὸν ὄψιν τοῦ μητροπολίτου, συνόντων αὐτῷ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν κληρικῶν· τότε δὲ καὶ τὰ ἀκίνητα ἐκκλησιαστικὰ ἐκποιεῖται, ὅταν μὴ ᾖ παντελῶς κινητά.

Sacrosanctæ domus non habentes aliunde, quo publica impleant, commodè sub conspectu Metropolitani possessiones vendunt, consentientibus illi Episcopis & Clericis: tunc vero immobilia Ecclesiastica alienantur, cum omnino mobilia non habent.

Παρὰ δὲ τοῖς νόμοις, ἐκποίησις μὲν λέγεται κυρίως ἡ D μεταθέσις τῆς δεσποτείας, οἷον δῶρον ἢ δωρεά, ἢ πρᾶσις, ἢ ἐμφύτευσις, ἢ ἀνταλλαγὴ, καὶ τὰ ὅμοια· ἔκδοσις δέ, ἢ ὅτι χρόνοις ὡρισμένοις πρός τινας μεθίεται. καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἡ ἔκδοσις, ἐκποίησις λέγεται, καὶ ἡ ἐκποίησις, ἔκδοσις.

A legibus vero ἐκποίησις (id est, alienatio) propriè dicitur dominii translatio, viz. donatio, venditio, emphyteusis, permutatio, & similia: ἔκδοσις autem (id est, elocatio) est pro tempore definito ad quasdam transmissio. Abusivè vero & ἔκδοσις dicitur ἐκποίησις, & ἐκποίησις, ἔκδοσις.

Ὁ ὅτι παρανόμως συναλλάγματι δίδους, ἀγωγὴν οὐκ ἔχει εἰς ὃ ἀναλαβεῖν ὃ δοθέν.

Qui aliquid per illegitimam mutationem dedit, actionem non habet, qua illud quod datum est recuperet.

ΚΕΦ. ιζ'.

Περὶ Ἐπισκόπων.

E

Ζήτει ἐν τῷ ζ'. κεφ. τοῦ Δ. στοιχείου κανόνα νή. τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

CAPUT XVII.

De Episcopis.

Quære in vii. capite literæ Δ. canonem lviii. sanctorum Apostolorum.

Νόμοι.

Leges.

Ἐπίσκοπός ἐστι διατητὴς, καὶ κηδεμὼν πασῶν τῶν ἐκκλησιαζομένων ψυχῶν, τῶν ἐν τῇ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ, δυνάμιν ἔχων πλεπικὴν, πρεσβυτέρου καὶ διακόνου, ἀναγνώστου, ψάλτου, καὶ μοναχοῦ.

F

Episcopus est omnium animarum, quæ illi concreditæ sunt, curator & conservator, in suo Episcopatu absolutam habens potentiam, in Presbyteros & Diaconos, Hypodiaconos, Lectores, Psaltas & Monachos.

Ἴδιον ἐπισκόπου, τοῖς μὲν ταπεινοῖς συνδιατρίβειν, καταφρονεῖν δὲ τῶν ἐπαιρομένων, καὶ πρὸς ταπείνωσιν ἔργῳ καὶ λόγῳ τῶν ὑφισταμένων τὸ φρόνημα καθαιρεῖν, καὶ περικινδυνεύειν ὑπὲρ ποιμνίου, καὶ πρὸ ἐκείνου στενοχωρίαν οἰκείαν ὀδυνᾶσθαι ποιεῖσθαι.

Proprium est Episcopi cum humilibus quidem conversari, despicere autem eos qui animo sunt elato; tum etiam verbis factisque arrogantium superbiam ad humilitatem trahere, & pericula pro grege suo subire, & illius angustias propriis doloribus deputare.

Ὅτι τοῖς ἐπισκόποις ἐπιτάττει, καταμωμᾶσθαι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πραττόμενα, τὰς ἀδικίας τῶν ἀδικούντων.

Quod Episcopis injungitur regionis Primatibus eorum injustitiam, qui injuria afficiunt, indicare.

Eos,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Eos, qui in carcerem conjiciuntur, Episcopi quarta feria & in Parasceve visitent, sive sint liberi, sive servi, & efficiant ut legibus consentanea illis agant Præsides: sin autem non obtemperant Præsides, de illis Imperatori indicent.

Οἱ ἐπίσκοποι ἐπισκεπτέσθωσαν τὲς ἐν φυλακῇ, καὶ τετράδι καὶ παρασκευῇ, εἴτε οἰκέται, εἴτε ἐλεύθεροι εἶεν, καὶ παρασκευαζέτωσαν τὲς ἄρχοντας ποιεῖν ἐν αὐτοῖς ὅσα οἱ νόμοι κελεύουσι· μὴ πειθομένων δὲ τῶν ἀρχόντων, μηνυέτωσαν τῷ βασιλεῖ περὶ αὐτῶν.

Episcopi debent efficere, ut intra viginti dies servos, qui in carcerem conjiciuntur, liberent Præsides, licèt intra xx. dies eorum Domini non apparent, ut illos liberent. Quære & viii. cap. lit. Π.

Οἱ ἐπίσκοποι ὀφείλουσι παρασκευάζειν τὲς ἄρχοντας ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν ἐκβάλλειν τὲς ἐμβεβλημένους ἐν τῇ φυλακῇ οἰκέτας, κἂν μὲ φαίνονται οἱ δεσπόται ἐντὸς τῶν εἴκοσιν ἡμερῶν, ἀπολύειν αὐτούς. ζήτει καὶ ὃ ιʹ. κεφ. τοῦ Π. στοιχείου.

B

CAPUT XVIII.

Quòd Episcopos à propriis uxoribus separari decet.

Quære xvii. cap. literæ Γ.

ΚΕΦ. ιηʹ.

Οὐ τοὺς ἐπισκόπους χωρίζεσθαι δεῖ τῶν ἰδίων γυναικῶν.

Ζήτει ὃ ιζ. κεφ. τοῦ Γ. στοιχείου.

CAPUT XIX.

C

De Episcopis qui Ecclesias per Principum potentiam consequuti sunt.

Περὶ ἐπισκόπων ἐκκλησίας λαμβανόντων διὰ δυνάστου ἀρχόντων.

Sanctorum Apostolorum xxx. canon, sic verbatim dicit; Siquis Episcopus secularibus principibus usus, per eos Ecclesiam adeptus sit, deponatur, & segregetur, & omnes qui illi communicant. Episcopi vero nominis mentionem faciens, ex circumstantia & omnes qui illi subjiciuntur Clericos comprehendit. Licet etiam in xxv. canone dicitur; Non oportet in idipsum bis vindicare; quem quære in x. capite literæ Δ. Propter sceleris autem magnitudinem, & peccati manifestam immanitatem, duplicem inducit D pœnam, segregationem & depositionem, & his, & illis, qui pecuniis ordinare non timuerunt.

Ὁ λʹ. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, οὕτω φησὶ κατὰ ῥῆμα· εἴτις ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατὴς ἐκκλησίας γένοιτο, καθαιρείσθω, καὶ ἀφοριζέσθω, καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες. ὅ, τῷ ἐπισκόπου ἢ μνημονεύσας ὄνομα, ἐκ τοῦ προσώπου, καὶ τὲς ὑπ' αὐτὸν συμπεριλαβὲ κληρικούς. εἰ ἢ καὶ ἐν τῷ κέ. κανόνι λέλεκται, μὴ δεῖν δὶς ἐκδικεῖν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, ὃν καὶ ζήτει ἐν τῷ ιʹ. κεφαλαίῳ τοῦ δʹ. στοιχείου· ἀλλὰ διὰ τὸ μέγεθος τῆς κακίας, καὶ τὸ τοῦ ἁμαρτήματος φανερὸν ἐξάγιστον, διπλῆν ἐπάγει τὴν τιμωρίαν, ἀφορισμὸν μετὰ τῆς καθαιρέσεως, καὶ τούτοις, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῶν μὴ δεδῆσαι χειροτονῆσαι.

Hujus etiam & iii. canon vii. Synodi ad verbum meminit, & subjungit, omnem electionem quorundam Episcoporum vel Presbyterorum vel Diaconorum à Principibus factam, irritam manere. Et de Episcopis quidem, electionem dicit, quæ Principum fit authoritate: de Presbyteris autem & Diaconis abusive electio pro ordinatione accipitur. Episcopi verò ordinationem secundum quartum canonem primæ Synodi fieri jubet; quem etiam quære in primo capite literæ X. E

Τούτου καὶ ὁ γʹ. κανὼν τῆς ζ. συνόδου, ὡς ἔχει λέξεως μέμνηται καὶ ὑπαφέρει, πᾶσαν ψῆφον παρὰ ἀρχόντων γενομένην, ἐπ' ἐνίων ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων ἄκυρον μένειν. καὶ ὅτι μὲν ἐπισκόπων, ψῆφόν φησι, τῆς κατ' ἐξουσίαν τῶν ἀρχόντων εἰς ἔργον προβαίνουσαν· ὅτι δὲ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, καταχρηστικῶς ἡ ψῆφος ἀντὶ χειροτονίας εἰλήφθη. γίνεσθαι ἢ τοῦ ἐπισκόπου κελεύει χειροτονίαν κατὰ τὸν δʹ. κανόνα τῆς πρώτης συνόδου, ὃν καὶ ζήτει ἐν τῷ αʹ. κεφαλαίῳ τοῦ Χ. στοιχείου.

CAP. XX.

De Episcopo, qui ordinatus est, & non statuit ad Ecclesiam, quæ illum sortita est, adire, vel profectus & non susceptus est, vel qui non potest accedere, eo quod ab Ethnicis Ecclesia detinetur.

F

Περὶ ἐπισκόπου χειροτονηθέντος, καὶ μὴ καταδεχομένου ἀπελθεῖν εἰς τὸν λαχεῖσαι αὐτῷ ἐκκλησίαν, ἢ ἀπελθόντος καὶ μὴ δεχθέντος, ἢ μὴ δυναθέντος ἀπελθεῖν, διὰ τὸ, ὑπὸ ἐθνῶν τὸν ἐκκλησίαν κατέχεσθαι.

Sanctorum Apostolorum canon xxxvi. Episcopum, qui ordinatus est, & non statuit Ecclesiam sibi concreditam adire, & populi curam susscipere, segregari jubet, donec eam susceperit. Sin autem profectus, non susceptus fuerit, non sua voluntate, sed propter populi improbitatem, ipse quidem ita maneat Episcopus; Clerus autem illius civitatis segregetur, quòd populum non bene corrigebat.

Ὁ λϛʹ. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, ὃν χειροτονηθέντα ἐπίσκοπον, καὶ ἀφίκεσθαι μὴ καταδεχόμενον εἰς τὸν ἐγχειρισθέντα αὐτῷ, καὶ τὸν φροντίδα τοῦ λαοῦ ἀναδέξασθαι, ἀφορίζεσθαι κελεύει, μέχρις ἂν καταδέξηται. εἰ δ' ἀπελθὼν ἀπεπεμφθείη, ὑ θελὰ αὐτοῦ γνώμῃ, ἀλλὰ διὰ τὸν τοῦ λαοῦ μοχθηρίαν, αὐτὸν μὲν ἐπίσκοπον καὶ οὕτω μένειν· τὸν δὲ κλῆρον ἐκείνης τῆς πόλεως ἀφορίζεσθαι, οἷα καλῶς τὸν λαὸν μὴ παιδεύοντα.

Τοῦτο

Ταῦτα καὶ ὁ ιζ. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ διέξεισιν, ἔτι δὲ καὶ ιη'. Ἀλλὰ τὸν μὲν ἀπειθοῦντα τῷ ὑπήκοον, ἐκβάλλεσθαι κελεύουσι τῆς πλείας συνόδου, δι' ὁφθαλμοῦ αἰτίαν τυχὸν προβαλλόμενον. τὸν δὲ ὑπὸ λαοῦ ἀποπεμφθέντα, μετέχειν μὲν τῆς τιμῆς καὶ τῆς λειτουργίας, μηδὲν δὲ παρενοχλεῖν τοῖς πράγμασι τῆς ἐκκλησίας ἐν ᾗ ἀλλοτρίων τυγχάνῃ. ὡς γὰρ οὐκ ἐφεῖται τούτῳ διδάσκειν ἢ λειτουργεῖν ἢ χειροτονεῖν, ἢ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, εἰ μὴ παρὰ τοῦ ἐγχωρίου ἐπιτραπείη, ὕστως οὐδέπω τοῦ τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἔξεστι σφετερίζεσθαι· ἐκδέχεσθαι δὲ τοῦτον τὴν γνώμην τῆς πλείας συνόδου.

Eadem & Antioch. Syn. xvii. ſtatuit, ut & xviii. præterea eum, qui non obtemperat, à perfecta Syn. deponi jubent, licèt forte probabilem afferat rationem. Qui autem à populo ejicitur, is ſit & honoris & muneris particeps, dummodo nullam rebus Eccleſiæ, in qua vivere contingit, moleſtiam afferat. Ut enim docendi, vel ſacra faciendi, vel ordinis conferendi in aliena regione illi non eſt poteſtas, niſi ejus rei à loci Epiſcopo conceſſa facultate, ita neque aliquid ex Eccleſiæ bonis in proprios uſus transferendi: illum autem perfectæ Synodi ſententiam ſuſcipere.

Ὁ δὲ τῆς ς'. συνόδου κανὼν λζ'. τὸν εἰς ἐκκλησίαν χειροτονηθέντα βαρβάροις ὑποφορον, καὶ τὴν ἐκεῖσε ἄφιξιν ἀπαγωρήτα, τὸ προδήλου φυλαττόμενον κίνδυνον, μηδενὸς τῶν τοῖς ἀρχιερεῦσι προσόντων ἀξίου· μηδὲ γὰρ τῷ ἐθνικῷ εἰς τοσοῦτον ἐνδυναστεύειν ἐπήρειαν, ὡς καὶ τῆς ἱερωσύνης λυμαίνεσθαι δίκαια· μηδὲ τῇ βαρβαρικῇ περιστάσει τῷ τὸν ἀφορισθέντα γραφῆς ἀγιασίαν. καὶ χειροτονεῖν γὰρ ἐφεῖται τούτῳ κληρικοὺς οἱουσδήποτε, καὶ τὸ τῆς προεδρείας βαθμῷ καὶ τὸ ἴδιον ὅρον ἔχειν, καὶ πάντα τὰ βέβαια ἔξει, ὅσα δήπου κληρικῶς διαπράξεται, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ τὸ λαχὸν αὐτῷ ἐκκλησίαν ἐτύγχανεν ὤν.

Sextæ Syn. Canon xxxvii. Eum, qui in Eccleſia Barbaris ſubjecta ordinatur, & illuc ire abnuit, manifeſtum vitans periculum, nullis Antiſtitum privilegiis ab hoc privari judicat: Neque enim gentilem injuriam adeo valere, ut Sacerdotii juribus perniciem afferat: neque à circumſtanti Barbarorum violentiâ illius, qui circumſcriptus non eſt, deſcribi cultum. Et illi quoque quoſlibet Clericos ordinare permittitur, & præſulatûs authoritatem ſecundum proprios fines habere; & omnia rata erunt, quæcunque ſcilicet Canonicè faciet, perinde ac ſi eſſet in Eccleſia, quæ illum ſortita eſt.

Νόμος.

Ὁ δὲ ἀοίδιμος βασιλεὺς Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς, ἐγγράφῳ διατάγματι, μεγάλαις εἰσφοραῖς δόσεσιν δεξιοῦσθαι κελεύει τὴν χειροτονίαν ὑποκοπῆς τινος δεξαμένους, τῆς καὶ τῆς ἀναπλήσεως ἐκκλησιῶν, τῆς ὑπὸ βαρβάροις ἐπικατεχομένων μοναστηρίων τε καὶ προσφατίας, ἐπετείους ὑποστάσεις, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, ζώντοις ὑπεβεβαίωσεν.

Lex.

Illuſtris etiam Imp. Alexius Comnenus ſcriptâ conſtitutione jubet, magnis tributorum donis illos excipi, qui Epiſcopatûs cujuſdam adminiſtrationem, Orientalium ſcilicet Eccleſiarum, quæ à Barbaris adhuc detineantur, ſuſceperint: nam Monaſteriorum præfecturas, & quæ ad annuum victum ſunt neceſſaria, & alia quæcunque hujuſmodi ſunt, illis confirmat.

ΚΕΦ. κά.

Περὶ ὑποκοπῶν Μητροπόλεων γινομένων, καὶ ὅτι οὐ δεῖ ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ δύο εἶναι Μητροπόλεις.

Ὁ ιϛ'. τῆς δ'. συνόδου κανὼν, τὰ δεινότατα ἐπανατείνεται τῶν ἐπισκόπων τοῖς ἀφ' γραμμάτων ἐπιχειροῦσι Βασιλικῷ εἰς δύο πολιὰ μίαν διαιρεῖν ἐπαρχίαν, καὶ τὴν οἰκείαν ἐπισκοπὴν νέαν προγματευομένοις καλεῖσθαι Μητρόπολιν. τοῦτον γὰρ ἄρα προάγματός ποτε ἥψατο καὶ τοῦ μεγάλου πατρὸς Βασιλείου, τῆς Καππαδοκίας ἀφαιρεθείσης, ἀφ' ἑνὸς νέαν τῶν Τυάνων Μητρόπολιν. τοὺς δὲ τοιοῦτό τι ἢ καὶ λοιπὸν πολεμοῦντας τῆς ἱερωσύνης ἀξιοστρακίζει. ὅσοι γε μὴν ἐπισκοπαὶ γράμμασι Βασιλικοῖς ὀνόματι προτέρου τετίμηνται Μητροπόλεων, ταύτης μόνης τῆς τιμῆς ἀπολαύειν προστάττει, καὶ τοὺς τούτων προέδρους μητροπολίτας καὶ μόνον καλεῖσθαι· τῇ δὲ ἀληθοῦς Μητροπόλει οὐδὲν ἧττον ἀναλλοίωτα τὰ περὶ τοῦ δίκαια φυλάττεσθαι. ἀλλὰ νῦν ἅπαντα τὰ τοῦ κανόνος φυλάττεσθαι τούτου. ὁρῶμεν γὰρ τῶν ἐπισκόπων καὶ ἐφ' ἡμῶν οὐκ ὀλίγας Βασιλικοῖς ἐπιτάγμασιν εἰς τὴν τῆς Μητροπόλεως προεδρίαν ἀναγομένας.

Ὁ δὲ ιζ'. εἴ τις ἐκ βασιλικῆς, φησὶ, ἐξουσίας κεκαινισται πόλις, καὶ ἐκ βάθρων ἐνηγερται, ἢ καὶ αὖθις καινισθείη καὶ ἀνεγερθείη, καὶ βασιλικοῖς καὶ δημοσίοις τύποις τιμηθείη, ἐγγράφοις δηλαδὴ προστάγμασι, προεδρεῖα πολιτικὰ, ἢ τιμὴν ἐπισκοπῆς, ἢ Μητροπόλεως ταύτην χαριζομένοις· δέον καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν οἰκοικίαν τε καὶ προσταγμάτων τάξιν τοῖς Βασιλικοῖς τύποις ἀκολουθεῖν, καὶ ἐπισκοπὴν τὴν αὐτοῦ ἢ Μητρόπολιν καταλογίζεσθαι· μονονουχὶ τῶν πατέρων λεγόντων, ὅπερ τοῖς βασιλεῦσιν ἀντιπίπτειν οὐ δεδυνήμεθα, οἷς περὶ αὐτῶν ψηφιζομένοις καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ τάξις ἀκολουθείτω.

CAPUT XXI.

De Epiſcopatibus quæ fiunt Metropoles, & quod non oportet in una Provincia duos eſſe Metropolitanos.

QUARTÆ Synodi xii. Canon graviſſima intendit Epiſcopis, qui imperialibus mandatis unam Provinciam in duas dividere aggreſſi ſunt, & proprium Epiſcopatum typis pragmaticis novam Metropolim vocari ſatagunt. Hoc vero magno Patri Baſilio, Cappadociâ diviſâ, moleſtiam aliquando creavit, propter novam Tyanæ Metropolim. Illos autem, qui poſthac tale quid audent, Sacerdotio privat. Quicunque autem Epiſcopatus ante hanc conſtitutionem Imperiali juſſu Metropolium titulo inſigniti fuerant, ut ſolo iſto honore fruantur, decernit, & eorum Antiſtites Metropolitani etiam ſolùm nominentur: Metropoli autem veræ non minùs, quàm ante hanc conſtitutionem, immutabilia ſerventur jura. Sed nunc temporis omnia iſtius Canonis non obſervantur decreta. Nam imperialibus mandatis non paucas apud nos Epiſcopales Eccleſias in Metropolitani faſtigii culmen evectas eſſe videmus.

Decimus ſeptimus verò, Siqua, inquit, ab Imper. authoritate innovata ſit civitas, & ex fundamento ædificata, vel deinceps innovata fuerit, & extructa, & imperialibus ac publicis typis honorata, ſcriptis nempe mandatis, quæ privilegia civilia vel Epiſcopatûs aut Metropolis honorem illi concedunt; eam oportet per imperialia decreta parœciarum & rerum Eccleſiaſticarum adminiſtrationem conſequi, & in Epiſcopalium urbium, vel Metropolium catalogum referri. Dicentibus fermè Patribus, quoniam Imper. contradicere non potuimus, eos, qui ab illis ſunt electi, Eccleſiaſticus ordo conſequatur.

Περὶ προνομίων Βασιλικῶν.

Ἔξεστι γὰρ τῷ βασιλεῖ χωρίων ἐκκλησιαστικῶν διατάττεσθαι, καὶ προνόμια πινὰ ἀφαίνεσθαι, καὶ ἐπισκοπὰς αὖθις εἰς Μητροπόλεις ἀμᾶν, καὶ ἡγεμόνας προχειρίζεσθαι, καὶ ἅπερ ἄλλα τοιαῦτα ποιεῖν.

De Privilegiis Imperialibus.

Licitum eſt Imper. de Eccleſiaſticarum Provinciarum finibus definire, & aliquarum privilegia auferre, & Epiſcopales urbes iterum Metropolium honore donare, & Antiſtites deſignare, & alia ejuſmodi facere.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Hæc etiam & vi. Synodi xxxviii. narrat, eisdem ac A ille verbis & sententia usus.

Imperator Alexius Comnenus, simul qui à Canonibus intentatur, metum observans, ut & Ecclesias quasdam honorare volens, Aurea-Bulla statuit, Episcopatum non aliter in sublimiorem thronum erigendum, quam si qui tunc est Imper. proprio motu impulsus, nulla humana indecora gratia intercedente, voluerit illam, quæ superior est ac eminentior, dignitatem ei præbere, vel propter civitatis magnitudinem ad id persuasus, vel propter ejus in sanctam Ecclesiam fidem motus, vel ejus, qui illi præst virtutem, honorans. B Si enim ex hujusmodi aliquo specioso prætextu Imper. Ecclesiæ alicui Præfecturam largiatur; est etiam verisimile, quòd Patriarcha illius Antistiti convenientem gradum in Synodo ab eo congregata tribuet, in Metropolitani forsitan vel Archiepiscopi locum relato.

Ταῦτα καὶ ὁ τῆς ς'. συνόδου λη'. διαση, ταῖς αὐταῖς αὐτῆς χρησάμενος καὶ λέξεσι καὶ ἐννοίαις.

Ο δὲ Βασιλεὺς Αλέξιος ὁ Κομνηνὸς, ἅμα μὲν ὃ ἐκ τοῦ κράτους φυλαττόμενος δέος, ἅμα δὲ καὶ πρός τινας τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιβάσεως βουλόμενος, χρυσοβούλλῳ γράμματι διορίζεται, μὴ ἄλλως ἐπισκοπικὸν εἰς ὑψηλότερον θρόνον ἀναγεσθαι, εἰ μὴ ὁ τῷ κράτει βασιλεὺς οἰκοθεν ὁρμηθεὶς, χάριτος ἀνθρωπίνης ἐκ παρεπιδήμου μὴ μεσολαβούσης, βουληθείη τοῦτο δὲ ἐπιφανεστέρᾳ ἀξίωμα φέρειν, ἢ τὸ τῆ πόλεως δυσποτθεὶς μέγεθος, ἢ πρός τῷ θεῷ εὐαγῆ κινηθεὶς ἐκκλησίαν, ἢ δι' ὑφεστῶτος αὐτῆς τὴν ἀρετὴν αἰδεσθείς. εἰ γὰρ δὴ οὕτω ποτε τοιαύτης αἰτίας ὁ βασιλεὺς ὑφεδρίαν ἐκκλησίᾳ τινὶ χαρίσαιτο, καὶ ὃ παλαιάρχαις εἰκὸς τῷ ταύτης ἀρχιερεῖ τὴν ὑφεστῶσαν βαθμὸν ὃν τῇ ὑπ' αὐτὸν ἀπονέμειν συνόδῳ, εἰς Μητροπολίτου τυχὸν, ἢ ἀρχιεπισκόπου τόπον ἀμειψαμένῳ.

CAPUT XXII.

Quod Episcopatus & Monasteria revocare, si communia facta sint diversoria, Episcopos oportet. C

Septimæ Synodi xiii. Canon, illos, qui Ecclesias aliquas vel Episcopatus vel Monasteria fecerunt communia diversoria, jubet ea immutare, ut iterum in pristinum statum restituantur: si verò ea reddere nolint, si sint quidem Clerici, deponantur; sin Laici verò, segregentur; & vermi, qui non moritur, & igni, qui non extinguitur, deputentur, ut qui domum Dei, domum negotiationis fecerunt. Neque quidem multi temporis lapsum proferent, qui Episcopatus in secularia converterunt diversoria. Non enim D intermedium tempus illos, qui hæc revocare volunt, prohibet. Monasteria verò post quadraginta annorum spatium non facile ad possessores revertuntur, licèt per priorum possessorum socordiam ad illos venerunt.

Κεφ. κς'.

Οὐ δεῖ τὰς ἐπισκόπους τὰς ἐπισκοπὰς καὶ τὰ μοναστήρια διακληροῦσθαι, εἰ κοιναὶ γένοιντο καταγώγια.

Ο τῆς ζ'. συνόδου ιγ'. κανὼν, τὰς κοινὰ καταγώγια ποιησάσας ἐκκλησίας τινὰς ἢ ἐπισκοπὰς ἢ μοναστήρια, ἀλλάσσεσθαι τούτων κελεύει, οἷς ἂν αὐθις ὃ ἀρχαῖον λάβωσι χῶρον· εἰ δὲ μὴ βούλοιντο, κληρικοὺς μὲν ὄντας, καθαιρεῖσθαι, λαϊκοὺς δὲ, ἀφορίζεσθαι καὶ τῷ ἀπλύτῳ σκώληκι καὶ τῷ μὴ σβεννυμένῳ πυρὶ παραπέμπεσθαι, οἷς καὶ τοῦ θεοῦ οἶκον ἐμπορεῖον ποιοῦντας οἶκον. ὃ μὲν ὃ τοῦ χρόνου περβαλλοῦσαν μῆκος, οἱ τὰς ἐπισκοπὰς εἰς κοσμικὰ μεταθέντες καταγώγια. ὃ γὰρ ἀποκλείει τοὺς ἀμακαλυμμένους τοῦτο ὁ μεταξὺ χρόνος. τὰ δὲ γε μοναστήρια μὴ παρεάκοντα ἔτι σὺν διηρεθῶς ἀποκαλύψαντα τοῖς ἀναζητοῦσιν, εἰ καὶ ἀργὰ ῥαθυμίαν τῶν προκατεχόντων εἰς αὐτοὺς παρῆλθον.

Οὐ δεῖ καλύπτεσθαι οἱ κοσμικοὶ μοναστήρια λαμβάνειν.

Τὰ τοῦ κράτους μέντοι σὺν ἐμποδὼν ἔσται τοῖς ἐκλαμβάνουσι κοσμικοῖς μοναστήρια, εἴγε πρὸς βελτίω καθίστασιν, καὶ πρὸς δόσιν κρείττω τῆς μονῆς γενέσθαι τούτοις μελήσει. δοκεῖ γὰρ καὶ ὁ τόμος τοῦ πατριάρχου Σεργίου ἐφίεσθαι· ἀλλὰ τοὺς ποιοῦντας αὐτὰ κοσμικὰ καταγώγια τῆς κατοχῆς αὐτῶν ἐξωθεῖ.

CAPUT XXIII.

De privatis Episcopi bonis, & quomodo Ecclesiæ negotia illum administrare oportet.

Quadragesimus sanctorum Apostolorum F Canon, Episcopum, qui res proprias antequam ordinatus fuit, possidebat, illas manifestas facere jubet, & non Ecclesiæ rebus immiscere, ut sit in ejus potestate cum moritur, quibus vult, & ut vult, illa relinquere, modò sint orthodoxi Christiani; & non rerum Ecclesiasticarum occasione res Episcopi intercidant, qui nonnunquam uxorem & liberos habet, vel cognatos, aut famulos. Justum enim est apud Deum & homines, ut nec Ecclesia damnum percipiat propter Episcopi bonorum ignorationem; nec Episcopus, vel ejus

Κεφ. κγ'.

Περὶ τῆς τοῦ ἐπισκόπου ἰδιοκτήτου πραγμάτων, καὶ ὅπως δεῖ τὰ τῆς ἐκκλησίας διοικεῖν αὐτόν.

Ο μ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, ὃν ἔδει κεκτημένον πρὸ τῆς χειροτονίας ἔπισκοπον κελεύει δῆλα ταῦτα ποιεῖν, καὶ μὴ ζῶντος τῆς ἐκκλησίας μιγνύειν, ἵν' ἐξουσίαν ἔχῃ πλούτων οἷς βούλεται καὶ ὡς βούλεται ζῶντα καταλιπεῖν, ὀρθοδόξοις μέντοι χριστιανοῖς, καὶ μὴ παραφάσει τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἀπόλλυσι τὸν ἔπισκοπον, γυναῖκα καὶ παῖδας ἔτ' ὄντα κεκτημένου, ἢ συγγενεῖς, ἢ οἰκέτας. δίκαιον γὰρ θεῷ καὶ ἀνθρώποις, μήτε τῇ ἐκκλησίαν ζημιοῦσθαι ἀγνοίᾳ τῶν τοῦ ἐπισκόπου πραγμάτων, μήτε τὸν ἔπισκοπον, ἢ τοὺς αὐτοῦ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

αὐτῇ συζήμιοῖς, φοφάσῃ τῶν τῆς ἐκκλησίας ζημίαν ὑπο- A
μένειν, βάρη χρέων ἴσως ὑποκειμένης, καὶ εἰς πράγμα-
τα ζώντες ἐμπίπτοντας τῇ αὐτῶ βλασφημουμένῳ θα-
νάτῳ. εἰ μὴ γὰρ δῆλα, ἃ τε πρὸ τῆς χειροτονίας, καὶ
τὰ μετ' ἐκείνῳ αὐτῷ προσηλθόντα, ἐξ αἰτίας εὐφρόνως
ποιήσαιτο, τὰ αὐτῶ πάντων ὁ μετ' αὐτὸν χειροτονηθεὶς ἀπο-
δέξεται, ἀναδεδεγμένου πρώτως καὶ τὰ τῶν χρεῶν ἔκλυσιν.

Quadragesimus primus ait, Episcopum bona Ecclesiastica administrandi potestatem habere, & ejus arbitratu illa dispensari, Diaconis Ecclesiarum in virtute & existimatione bona electis utentem. Si enim pretiosarum & immortalium animarum administrationem consequatur, multò magis rerum materialium & corruptibilium dispensatio illi concredenda est; ut illis, qui egent, & fratribus, qui peregrinantur, in omnibus suis necessitatibus subministret. Porro & erga alios hospitalem oportet esse Episcopum; & eorum quibusdam uti ad necessarios ejus usus, alimenta scilicet & tegumenta secundum divinum Apostolum; non equidem ad delicias, vitæ & mollitiem & supervacaneos & inutiles appetitus. Statuit etenim lex, ut qui altari assident, ex altari alantur; quandoquidem nec miles unquam suo viatico adversus hostes arma tollere promptus sit.

Ο μα'. Ὅτι δεῖ τὸν ἐπίσκοπον τὴν ἐξουσίαν ἔχειν τῶν τῆς ἐκκλησίας ὅλων πραγμάτων, καὶ κατὰ τὴν αὐτῶ ταῦτα διοικεῖσθαι γνώμην, διακόνοις χρώμενον τοῖς κληρικοῖς τοῖς ἐξελεγμένοις ἐπ' ἀρετῇ καὶ ἀπολήψει χρηστῇ. εἰ γὰρ B τῶν τιμίων καὶ ἀθανάτων ψυχῶν ἐπιτρέπεται τὴν διοίκησιν, πολλῷ γε δὴ πιστευτέον αὐτῷ καὶ τῶν ὑλικῶν τι καὶ φθειρομένων, ὥστε χορηγεῖν ταῦτα τοῖς δεομένοις, καὶ τοῖς ἐπιξενωμένοις τῷ ἀδελφῷ, καὶ μηδενὸς ἐνδεῶς ἔχοντας κατιδεῖν. ἐπεί τοι γε καὶ φιλόξενον εἶναι δεῖ τὸν ἐπίσκοπον πρὸς ἅπαντας ἄλλους· χρῆσθαι δὲ περὶ τούτων, καὶ εἰς τὰς διακονίας αὐτῶ χρείας, διακόνοις τε φημὶ καὶ σκεπάσμασι, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον· οὐ μὴν εἰς τρυφὰς καὶ βλακείας καὶ περιττὰς ὀρέξεις καὶ ἀνοήτους. καὶ γὰρ ὁ νόμος διετάξατο, τοὺς τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντας ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου τρέφεσθαι· ἐπειδὴ οὐδὲ στρατιώτης δήποτε ἴδιοις C ὀψωνίοις ὅπλα κατὰ τῶν πολεμίων ἄραιτο προθυμηθείη.

Quadragesimus primus ait, Episcopum bona Ecclesiastica administrandi potestatem habere, & ejus arbitratu illa dispensari, Diaconis Ecclesiarum in virtute & existimatione bona electis utentem. Si enim pretiosarum & immortalium animarum administrationem consequatur, multò magis rerum materialium & corruptibilium dispensatio illi concredenda est; ut illis, qui egent, & fratribus, qui peregrinantur, in omnibus suis necessitatibus subministret. Porro & erga alios hospitalem oportet esse Episcopum; & eorum quibusdam uti ad necessarios ejus usus, alimenta scilicet & tegumenta secundum divinum Apostolum; non equidem ad delicias, vitæ & mollitiem & supervacaneos & inutiles appetitus. Statuit etenim lex, ut qui altari assident, ex altari alantur; quandoquidem nec miles unquam suo viatico adversus hostes arma tollere promptus sit.

Τοῖς δυσὶ τούτοις ἀποστολικοῖς κανόσιν ἑπόμενοι, ὅ, τε κδ'. καὶ ὁ κε'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, τὰ αὐτὰ τούτοις φέρει τῇ αὐτῶν ἐκείνοις ἐπιψηφίζουσι, καὶ ἐπάγουσιν, ἂν ἐξ οἷς τοῖς ἀποφάσεσιν ὁ ἐπίσκοπος μὴ αἱρεῖται βιοῦναι, μήτε μὴν εἰδήσῃ τῶν ἐν τῷ κλήρῳ τὰς προσόδους τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων εἰσδέχεσθαι, καὶ πῶς χρηναίαν αὐτῆς ἢ δέον ποιεῖσθαι· ἃ μὲν ἄλλα καὶ τοῖς ἡμῖν προσήκουσι ἀναπλήσαι τούτων χορηγίαν, εἰς οἰκείας ἐκφέρῃ τὰς πλείω χρείας, ὡς λελησθότως βλάπτεσθαι τὰς λογισμὰς τῆς πραγμάτων τῆς ἐκκλησίας, οὐδύνας ἂν εἴη δίκαιον ὑποχεῖν, οἷα λογισταῖς ἀνεξαλογίστοις, τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας. εἰ δ' αὖθις ἂν ὁ ἐπίσκοπος ἀναβάλλοιτο, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρεσβύτεροι, ὡς ἂν τὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς ἑαυτὰς καὶ οὐκ εἰς ὃ δέον διαπέμποντες, ὡς ἀλίβεσθαι μὲν τοὺς πένητας μὴ τὰ πρὸς χρείαν ποριζομένους, βλασφημίαν δὲ ὦφ, τε λογισμῷ τῆς πραγμάτων, καὶ τοῖς ταῦτα διοικοῦσι προτρίβεσθαι, καὶ ταῦτα διορθώσεως τυγχανέτω, ὃ πρέπον τῆς ἁγίας δοκιμάζεσθαι συνόδου. Ζήτει καὶ ὃ δ'. κεφ. τοῦ Δ. στοιχείου.

Hos duos Apostolicos Canones Antiochenæ Synodi vigesimus quartus & quintus, eadem cum his decernunt, & adjiciunt, Si eis quidem, quæ sufficiunt, Episcopus vivere non persuadeatur, neque ex eorum sententia, qui in Clero constituti sunt, rerum Ecclesiasticarum reditus administrare, & sumptus denique qua ratione oportet facere; sed quidem cognatis suis illorum administrationem relinquens in proprios usus majorem partem convertit; adeo ut clam detrimentum capiant rerum Ecclesiasticarum rationes: justum esset, ut ille Provinciæ Synodo, tanquam calculatori, qui decipi nequit, administrationis rationem reddat. Si verò rursus Episcopus insimuletur, & qui cum illo sunt Presbyteri, quòd bona Ecclesiastica sibiipsis, & non ubi decet, erogant; ex quo pauperes necessariis destituti subsidiis deficiant, infamia vero male gestæ rerum administrationi, & illis, qui eas administrant, adhæreat: hæc etiam corrigantur Synodo quod æquum est explorante. Quære & iv. caput literæ Δ.

ΚΕΦ. κδ'.

Οὐ τὸν ἐπίσκοπον καὶ οἰκονόμον ἔχειν δεῖ τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων.

CAPUT XXIV.

Quod Episcopum bonorum Ecclesiæ œconomum habere oportet.

Ο κς'. τῆς δ'. συνόδου ἡμῶν, δῆλ, φησι, τὸν ἐκκλη- F
σίαν λαχόντα δίδυνεν ἐπίσκοπον, καὶ οἰκονόμον ἔχειν
ἐκ τοῦ κλήρου, τὸν τρόπους ἐπιεικῆ, καὶ πάσης κέρδους
καὶ λήμμα[illegible] ὑπεράρροντα ὑψηλότερον· ἢ μὲν ἐκ τοῦ λαοῦ,
σεσήπνα τὸν αὐτῷ προσηκόντων, ὥστε μετὰ τῆς αὐτοῦ γνώ-
μης τὰς προσόδους τῶν ταύτης πραγμάτων δι' μάλα διέπειν,
καὶ μὴ καπηλεύειν τὸν ἔρανον τῆς χρηστότη[illegible]. εἰ
γὰρ καὶ ἀνεῖται τῷ ἐπισκόπῳ πάντων ἡ ἐξουσία, ἀλλ' ὑπο-
νοσῶν τοῦ ἐπιμαρτυρῆσ[illegible] χωρὶς τῶν τούτων οἰκονο-
μίαν γίνεσθαι δῆλ, ἵνα μὴ μάτην καὶ εἰκῆ τὰ τῶν πενήτων σκε-
δαννύμενα ὑποπτεύῃ, ὥστε καὶ λοιδορίαν ἐντεῦθεν τῇ ἱε-
ρωσύνῃ προκρίνεσθαι, ὡς δῆθεν ἀλογίστως τούτοις τῷ ἐπι-
σκόπῳ χρωμένῳ· τὰ δὲ μὴ οὕτω ποιοῦντα τῶν δίδυμεν ὑποτί-
θησι τὰ θεῖα κανόνων.

Quartæ Synodi vicesimus sextus Canon, Oportet, inquit, Episcopum, qui Ecclesiam sortitus est, dirigere, & ex Clero œconomum habere, qui honesto animo est imbutus, & omni lucro & emolumento superior; non autem ex populo, nec ullum sibi affinem; ut adhibita ejus sententia reditus Ecclesiæ bene administret, & non cauponetur benignitatis collectam. Licet enim omnium potestas Episcopo conceditur, non tamen sine aliquo teste illorum administratio fieri oportet, ne temerè & inconsultò pauperum res esse dissipatas in suspicionem veniat; ut probrum exinde Sacerdotio inuratur, quòd scilicet Episcopus illegitimè effundat: illum autem, qui hoc fecerit, divinorum Canonum correctionibus subjicit.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Eadem etiam decernit undecimus septimæ Synodi, & addit, quòd si Metropolitanus, qui sui juris est, œconomum è Clero rebus præficere nolit, tum Constantinopolitanus Patriarcha, sub illo existente Metropoli, ex abundante, qua pollet, potestate, œconomum in ea constituat. Hoc etiam Metropolitano in Episcopos, qui sibi subjiciuntur, conceditur, idem & in Monasteriis observabitur.

Theophilus verò Alexandriæ Episcopus in nono & decimo ejus Canone, Episcopatûs œconomum omnis Sacerdotalis ordinis judicio designare decernit, si etiam Episcopi sententiam consentientem habeat, ut ejus cura bona Ecclesiastica, prout decet, insumantur, viduis & pauperibus & peregrinis indigentibus distribuat; nec ulla eorum ipse sibi arripiat: nam avaritiæ alienum esse oportet Dei ministrum, & eorum, quæ sibi committuntur, œconomum. Quære leges in viii. capite Literæ E.

Lex.

Justiniani verò liii. Novella, Convenit, inquit, ut sanctissimus pro tempore Patriarcha, & reverendissimi œconomi, sumptus, qui ex Ecclesiasticis reditibus fiunt, in pias & Deo placitas causas insumant, & in illos conferant, qui & revera egent, nec aliunde habent, unde vivant; (Hæc enim Dominum Deum conciliare solent) non verò in homines locupletes, ut exinde egentes vitæ necessariis defraudentur. Noverint enim reverendissimi œconomi, quod, si quid præter hæc fecerint, pœnis cœlestibus erunt obnoxii, & de substantia sua sacrosanctæ Ecclesiæ damnum retribuent. Quæ itaque fraternitatum & reliquarum frumentariarum pensionum nomine ad divites & potentes mittuntur, à legibus non sunt confirmata: quæ autem ad egenos mittuntur, omnino rata sunt.

Ταῦτα προστάττεται καὶ ὁ ια'. κανὼν τῆς ζ'. συνόδου, καὶ ὁρίζεται, ὡς εἰ μὴ βούλοιτό τις τῶν Μητροπολιτῶν, ἀνδίκως δὲ ὤν, οἰκονόμον ἐκ κλήρου τοῖς πράγμασιν ἐπιστῆσαι, ἀλλ' ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης, ἴσον' αὐτὸν πλέοντι τῆς Μητροπόλεως, τῷ προέχοντι τῆς ἐξουσίας, καὶ οἰκονόμον ἐπ' αὐτῇ προχειρίσεται. Ταῦτα δὲ καὶ τῷ Μητροπολίτῃ πράττειν ἐφέτεται, καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ ἐπισκόπων, ὅ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶ μοναστηρίων φυλαχθήσεται.

Ὁ δὲ Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας ἐν τῷ θ'. καὶ ι'. κανόνι αὐτοῦ, κρίσει πάντως τοῦ ἱερατείου τῆς ἐπισκοπῆς οἰκονόμον ἐπισκοπῇ προβάλλεσθαι, εἰ καὶ πλείω γνώμῳ ἔχοις τοῦ ἐπισκόπου σύμψηφον, ἵνα τὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς δέον δαπανᾶται τῇ ἐκείνου φρονήσει, χήραις καὶ πένησι καὶ τοῖς ἐπιδημοῦσι ξένοις ἐξαναλισκόμενα· καὶ μηδὲν τούτων αὐτὸν ἐξιδιοῦσθαι· ἀφιλάργυρον γὰρ εἶναι δεῖ τὸν τοῦ Θεοῦ λατρεύοντα, καὶ οἰκονόμον τῶν αὐτῷ διαπιστευομένων. ζήτει νόμους ἐν τῷ ι'. κεφαλαίῳ τοῦ Ε. στοιχείου.

Νόμος.

Ἡ δὲ νεαρὰ Ἰουστινιάνου τοῦ νεωτέρου, φησὶ, καὶ τὸν ἁγιωτάτου πατριάρχου, καὶ τοὺς διαβοήτους οἰκονόμους, τοὺς γινομένας δαπάνας ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πόρων, εἰς εὐσεβεῖς δαπανᾶν πράξεις, καὶ Θεῷ ἀρεσκούσας, καὶ εἰς ἐκείνους ταῦτα χορηγεῖν, τοὺς τῆς ἀληθείας δεομένους, καὶ σὺν ἔχονται ἐπιρρώθεν ζωῆς ἀφορμῶν· ταῦτα γὰρ τῆς θεοπρέπου Θεοῦ θεραπείαν πέφυκεν. Ἀλλὰ μὴ εἰς ἀμηχανοῦντας διαπορεῖν· ὡς ἐντεῦθεν τοὺς ἀπορουμένους μὴ τυγχάνειν τῶν ἀναγκαίων. ἴσασιν γὰρ οἱ Θεοφιλέστατοι οἰκονόμοι, ὡς εἰ μὲν ταῦτα πράξαιεν, τῆς ἐκ Θεοῦ ποιναῖς ὑποκείσονται, καὶ ἐκ τῆς αὐτῶν οὐσίας ὃ αἴσιμον τῇ ἀναγκαίᾳ ἀποπέμψουσιν ἐκκλησίᾳ· ὥστε καὶ τὰ διδύμια ἀδελφάτα καὶ τὰ λοιπὰ σιτηρέσια τοὺς ὑπορρύντας καὶ ἀδυνατοῦντας, σὺν ἔχωσι τῆς ἐκ τῶν νόμων ἰσχύος, τὰ πρὸς ὀνήσεις δὲ πάντως βέβαια.

D

CAPUT XXV.

Quod Monasterium ædificare in Ecclesiæ suæ bonorum damnum Episcopum non oportet.

Septimus primæ & secundæ Synodi Canon, Nulli licere Episcopo privatum Monasterium ad proprii Episcopatûs perniciem de novo extruere, decernit. Si quis autem hoc audere deprehensus fuerit, ipsum quidem convenienti pœnæ subjici: quod verò ab ipso recens extructum est, Episcopatui adscribi, & privatam ejus censeri possessionem, ac si ab initio non fuisset Monasterium. Quæ enim præter leges facta sunt, ea, quæ Canonicè constituuntur, evertere non est fas. Atque si, quod recèns extructum est, intra limites quidem ejusdem Episcopatûs consistat, nulla est dubitatio: Sin autem in alia diœcesi sit, Monasterium, & quæ ad illud pertinent, ad Episcopatum redibunt; regionis, vero Episcopus jura solùm Episcopalia in eo habebit. Si porrò Episcopatui nullum afferat detrimentum, vel qui ex fundamentis extruit Monasterium, vel qui illud, quod tempore corruerat, renovat; non minus laudis quàm vituperii est dignus.

ΚΕΦ. κέ.

Ὅτι οὐ δεῖ τὸν ἐπίσκοπον μοναστήριον κτίζειν ἐπὶ λύμῃ τῶν τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ πραγμάτων.

Ὁ ζ'. τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου κανών, μηδενὶ τῶν ἐπισκόπων ἐξεῖναι διορίζεται, μοναστήριον ἴδιον κατὰ λύσιν τῆς οἰκείας ἐπισκοπῆς νεουργεῖν. εἰ δέ τις τοῦτο τολμῴη φανερὸν εἶναι, αὐτὸν μὲν τῇ προσήκοντι ἐπιτιμίῳ καθυποβάλλεσθαι· τὸ δὲ νεουργηθὲν ὑπ' αὐτοῦ τῇ ἐπισκοπῇ προσκυρωθῆναι, ἴδιον ἐσόμενον αὐτῆς κτῆμα, ὥσπερ εἰ μὴ τῷ ἀρχαίῳ ὑπῆρξε μοναστήριον. τὰ γὰρ παρανόμως πραττόμενα, σὺν εἰς ἀναγκαίαν τῶν κτημονικῶς πραττομένων ἕξιν ὀφ. καὶ εἰ μὲν τῶν θείων ὄντες τῆς αὐτῆς ἐπισκοπῆς ὃ νεουργηθὲν καθεστηκῇ, λύσις· εἰ δ' ἀλλότριον εἴη, τῷ μὲν μοναστηρίῳ καὶ τῶν αὐτῷ προσόντων ἡ ἐπισκοπὴ ἐκείνη ἔσται κυρία· ὁ δὲ ἐξηρχεῖος ἐπίσκοπος τὰ ἀρχιερατικὰ καὶ μόνα δίκαια ἕξει. εἰ μέντοι τῆς ἐπισκοπῆς ὑ λυμαίνεται, εἴτε ὁ ἐκ βάθρων μοναστήριον ἀνεγείρων, εἴτε ὁ τῷ χρόνῳ παλαιωθὲν φιλοκαινίζων, ἐπαίνων οὐχ ἧττον ἢ μέμψεως ἄξιος.

F

ΚΕΦ.

Ψηφιοποιήθηκε απο τη Google

A

ΚΕΦ. κϛ'.

Οὐ δεῖ Ⓦ ἐπίσκοπον χρηματίζειν τοῖς ἐνδεέσι ἔχοντι τὴν κλῆσιν ἐκ τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων.

Ὀνθ'. Τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, Ⓦ μὴ ἐπιχορηγεῖσθαι ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἐκ τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων κληρικῷ ἐνδεεῖ, ἀλλ' ὑστεροῦντα πενίᾳ πονοῦντα ἀφορίζεσθαι κελεύει· ἐπιμένοντα δὲ, καθαιρεῖσθαι, οἷα Ⓦ ἀδελφὸν φονεύσαντα, ὅσον τῷ ἐπ' αὐτῷ, εἰ καὶ ἄλλοθεν ἐκεῖνος πρόφασιν ἐπορίζετο. B

CAPUT XXVI.

Quod Episcopus ex bonis Ecclesiasticis indigentibus Clericis suppeditare debet.

QUINQUAGESIMUS nonus sanctorum Apost. Canon, Episcopum vel Presbyterum, qui ex Ecclesiasticis bonis indigenti Clerico non suppeditat, sed inopia laborantem contemnit, segregari jubet: si verò perseverat, deponi; ut qui, quantum in se est, fratris sui occisor sit; licèt ipsi res ad vitam sustentandam divinâ providentiâ aliunde suppetant.

ΚΕΦ. κζ.

Οὐ τῶν ἐπίσκοπον τελευτήσαντος, ἢ χρὴ τὰ τούτου πράγματα ὑπὸ τοῦ κλήρου αὐτοῦ ἢ τῶν Μητροπολίτου ἁρπάζεσθαι, ἀλλὰ φυλάττεσθαι τῷ χειροτονηθησομένῳ μέλλοντι. C

Ὀλε'. Τῆς ς'. συνόδου κανών, μὴ ἐξεῖναί, φησι, τινὶ τῶν ἀπόντων Μητροπολιτῶν, τελευτήσαντος τοῦ ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπου, τὰ ἐκείνου πράγματα, ἢ τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας, ἁφαιρεῖσθαι καὶ σφετερίζεσθαι· ἀλλ' ἢ Ⓦ τῷ κλήρῳ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνου ταῦτα φυλάττεσθαι, ἢ, κληρικὸν ἐνδεῶς ταύτης ἐχούσης, Ⓦ Μητροπολίτῃ ταῦτα πρεῖν, ὡς χειροτονηθησομένῳ μέλλοντι ἐπισκόπῳ ἀμείωτα πρὸς πάντα ἀποδίδοντα.

CAPUT XXVII.

Quod, moriente Episcopo, à Clericis suis & Metropolitanis illius bona diripi non oportet; sed ei, qui pòst ordinandus est, reservari.

SEXTÆ Synodi xxxv. Canon, Nulli omnium Metropolitanorum, inquit, licet, mortuo, qui illi subest, Episcopo, bona ejus vel ipsius Ecclesiæ auferre & sibi vendicare; sed, vel apud Clerum ejusdem Ecclesiæ reservari, vel, si non habeat Clericum, apud Metropolitanum custodiri, qui futuro Episcopo omnia imminuta reddet.

Τοῦτο καὶ ὁ κδ'. τῆς δ'. ἐπιτάττει συνόδου, μὴ ἐξεῖναι, μήτε κληρικοῖς μὴ θάνατον τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἁρπάζειν τὰ ἐκείνῳ προσφέροντα πράγματα, μήτε τοῖς ταῦτα προσλαβοῦσι, D ἀλλὰ Ⓦ τῷ χειροτονηθησομένῳ ταῦτα πρεῖν, ἐλλείποντος μηδενὸς, ἢ τοὺς ἐκ τούτων νοσφισαμένους, πρὸς τοὺς ἰδίους κινδυνεύειν βαθμούς.

Idem & xxii. quartæ Synodi decernit, Non licere, neque Clericis post proprii Episcopi mortem, bona, quæ ad ipsum pertinent, rapere, neque eis qui illa adsumerent, sed ordinando Episcopo illa servari, nullo deficiente; vel qui aliquid eorum alienant, de suis gradibus in periculum venire.

Νόμος.

Τούτους καὶ ὁ εὐσεβέστατος Βασιλεὺς Μανουὴλ τοὺς κανόνας ἐπικυρῶν, νόμον βασιλικοῖς ἐξέθετο γράμμασι, μὴ ἁρπάζειν πρὸς τὰ δημόσια διοικουμένων τὰ τοῖς ἐπισκόποις προσόντα θανάτῳ τὸν βίον μεταλλάττοντι. ζήτει καὶ Ⓣ γ'. E κεφ. τοῦ X. στοιχείου.

Lex.

Hos etiam Canones religiosissimus Imperator Emanuel confirmans, imperialibus decretis legem edidit; ut ab eis qui fiscos publicos administrant, non rapiantur ea, quæ ad Episcopos vitâ functos pertinebant. Quære & tertium caput literæ X.

ΚΕΦ. κη'.

Οτι οὐ δεῖ ἐπίσκοπον εἰς πρεσβυτέρου καθίεναι βαθμόν.

Ὀκθ'. Τῆς πέμπτης συνόδου κανών, ὅπως μὴ εἰς πρεσβυτέρου καταγειν βαθμὸν ἐπίσκοπον οἴεται δεῖν, ἱεροσυλίαν γὰρ ἀμφικρύς φησι τοῦτό γε, οἷα τῷ ἱεροσυλῆσαι, ὁ ταύτης οὐκ ἐνδίκως στερούμενος, ὅσπερ εἰ συληθείς. τῷ μέντοι φανερωθεῖσιν ἐγκλήμασι περιπεσόντι, τῆς ἱερωσύνης αὐτὸν ἀφαιρεῖσθαι, οὐ δὲ ἱερέως δεήσεται τόπος· ἐγκλημάτων δὲ ὢν ἀνεύθυνος, οὔτε τῆς ἐπισκοπῆς, οὔτε τῆς ἱερωσύνης δίκαιος ἂν εἴη στερεῖσθαι· ἑκατέρου γὰρ ἑκάτερον ἕπεται. F

CAPUT XXVIII.

Quod non oportet Episcopum ad Presbyteri gradum deducere.

QUARTÆ Synodi xxix. Canon, Episcopum in Presbyteri gradum reducere oportere non existimat; illud enim sacrilegium esse palam dicit; quippe, tanquam raptus, ipse per injuriam Sacerdotio privatur. Illi quidem, qui apertè in crimina incidit, Sacerdotio illum exuentia, neque Sacerdotis dabitur locus: sin autem sit criminum insons, neque Episcopatu neque Sacerdotio justum esset illum privari; nam unum alterum sequitur.

Περὶ ἀθετήσεως ἐπισκόπου.

De Episcopi renunciatione.

Τούτοις καὶ ὁ ἅγιος Ⓣ ψηφίζεται Κύριλλος ἐν τῷ γ'. κεφ. τῆς πρὸς Δάμασον ἐπιστολῆς, ὅ, ἀθετεῖσθαι, γάρ, φησι,

His etiam consentit sanctus Cyrillus in tertio ad Domnum Epistolæ capite, Sacerdotes enim, inquit,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ſuis Eccleſiis renunciare, Eccleſiaſticis conſuetudinibus non placet. Si enim digni ſunt, qui ſacra myſteria obeant, non debent renunciationem facere: ſi autem indigni, nec per renunciationem exeant, ſed per criminationes adverſus eos allatas.

A τὺς ἱερουργῦντας τὰς ἑαυτῶν ἐκκλησίας τοῖς τ ἐκκλησίαις σὺκ ἀρέσκῃ δημοσίᾳ. ἄξιοι μὲν γὰρ ὄντες λειτουργεῖν, ὑ δεῖ ποιεῖσθαι ἀφαίρεσιν· εἰ δ ἀνάξιοι, μὴ διὰ ἀφαιρέσεως ἐξιέτωσαν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀποδειχθέντων κατ' αὐτῶν ἐγκλημάτων.

Si autem contingat, ut Epiſcopatui renunciet, & gregem ſibi commiſſum derelinquat aliquis, adminiſtrationem rurſus aſſumere injuſtum erit. Iniquum eſt enim Epiſcopum quod moleſtum & laborioſum eſt in præſulatu detrectare, inſtitutionem dico, & populi ad melius profectum, ejuſque in pejora impetum pro viribus cohibere: quæ autem honorem adferunt venerationemque complecti & ſibi vendicare, otium ipsâ animarum curâ pluris facientem.

B Εἰ δὲ κ ἀφαιρεῖσθαί τινα τὴν ἐπισκοπὴν συμβαίη, κ λῶ ἐπιδῶσι ποιμνίου καταλιπεῖν, ἀνεπιτρεπτος τῆς λειτουργίας εἰσαῦθις, σὺκ ἂν εἴη δίκαιον. ἄγνωμον γὰρ τ μὲν μοχθηρὸν κ ἐπίπονον ἐπίσκοπον ἀφαιρεῖσθαι τῆς προεδρίας, τὴν διδασκαλίαν φημὶ, κ τ τοῦ λαοῦ πρὸς τ κρεῖττον ὁπόδοσιν, & τ εἰς δύναμιν εἴργειν τὴν πρὸς τὰ χείρω τότε φοράν. ὅσα δὲ τιμὴν φέρῃ κ σέβας ἀφαιρεῖσθαι & οἰκειοῦσθαι, τ ῥᾳστώνην ἀφ' πλείονος τῆς τῶν ψυχῶν ἐπιμελείας ποιουμένου.

Oſtenditur etiam ex xvi. Canone Synodi primæ & ſecundæ dictæ, quòd egregia eſt eorum dementia, qui ſentiunt, poſſe quidem Antiſtites Epiſcopatibus renunciare, Sacerdotium autem iterum aſſumere. Hic enim Canon, eum, qui pluſquam ſex menſibus ab Epiſcopatu, nullo neceſſario prætextu detentus, abfuerit, & Epiſcopatu & Sacerdotio excidere jubet. Si verò, qui paululum offendit, hoc modo condemnatur: quomodo, qui prorſus Epiſcopatui renunciavit, & gregis curam per totam vitam neglexit, non multo magis punietur? qui, quantum in ſe erat, gregem ſibi à ſummo paſtore JESU CHRISTO commiſſum lupis reliquit; ut non amplius Sacerdotii privilegia tanquam præmia illi attribuantur? De quo & decimus ſancti Dionyſii Canon diſſerit, ſi equidem eos, qui ab initio ad populi præfecturam vocantur, & non obtemperant, Canones ſegregari cenſent; quis mentis compos, eorum, qui conſtituuntur, renunciationem facilè acciperet, & non potiùs pro viribus illos ſummopere prohiberet? aliter enim Epiſcopatûs nomen negotium quoddam & muneris functionem ſignificat. Qui verò ſponte ſua muneris functionem depoſuit, etiam vocatione excidit. Qui autem non poteſt Epiſcopus vocari, quomodo Sacerdotium retinebit? quomodo etiam Antiſtes vocabitur, qui non habet Clerum ſibi ſubjectum, nec etiam præeſt Sacerdotibus? Cui vero non competit hierarchiæ nomen, ab illo longè abeſt muneris ejus functio; qui enim de nomine non participat, nequaquam etiam de re. Renunciatio igitur non eſt ſimpliciter accipienda, niſi aliquis ſe indignum Sacerdotio profiteatur: hoc vero oſtenſo, ſimul cum renunciatione, ab omni Sacerdotali dignitate renuncians excidet.

Δείκνυται δὲ κ ἐκ τοῦ ις'. κανόνος τῆς λεγομένης πρώτης κ δευτέρας συνόδου, ἡ ἀφειτὴ τῶν ὕτω ψηφιζομένων ὀρθοῖα, ὅ δύναται δηλαδὴ τὺς ἀρχιερεῖς, τὰς μὲν ἐπισκοπὰς ἀφαιτεῖσθαι, τὴν ἱερωσύνην δὲ κ αὖθις ἀφαιρεῖσθαι. ὕτος γὰρ ὁ κανὼν, ὃς πλέον τ ἓξ μῆνας ἀπόδημήσατα ἐπισκοπῆς, ἀναλκάμα οἱασδήποτε προφάσεως μὴ καλυόμενον, ἐκπίπτειν κελεύει κ τῆς ἐπισκοπῆς κ τῆς ἱερωσύνης. εἰ δὲ ὁ ὃ ἔλαττον ἁμαρτὼν, ὕτω καταδεδίκασται, πῶς ὁ καθόλου ἀφαιτησάμενος τὴν ἐπισκοπὴν, κ τῆς τοῦ ποιμνίου φροντίδος ἅμα βίᾳ καταφρονήσας, ἐκ ὀπίπλεον τιμωρηθήσεται, ὅσον ὃ ἐπ' αὐτὸν ἦκεν τοῖς λύκοις ἀνεὶς ὃ ἐμπεσοῦσθαι αὐτῷ ἀφ' τοῦ πρώτου ποιμένος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἱερὸν ποίμνιον, μὴ ὅτι γε κ ὥσπερ γέρας αὐτῷ νέμειν τ τῆς ἱερωσύνης προσθεῖα; ἀφ' ἧς κ ὁ ι'. κανὼν τοῦ ἁγίου Διονυσίου διέξεισιν, εἰ γραῦς τὺς τὴν ἀρχὴν εἰς προσασίαν λαοῦ καλυμένους, οἱ κανόνες ἀφορίζουσι, εἰ μὴ πείθοιντο, ἀξιοῦσι· πῶς ἂν τῶν νοῦν ἐχόντων, ἀπραγμόνως τ καθεστώτων δέξαιτο τ ἀφαίτησιν, ἀλλ' ἐκ ἑκόντως, ὡς ἂν οἷός τε ᾖ, τότους κωλύσειεν; ἄλλως τε τ ἐπισκοπῆς ὄνομα, σχήματός ἐστι κ ἐνεργείας δηλωτικόν· ὁ δ' ἀποτεσάμενος ἐκείνου τὴν ἐνέργειαν, ἐκπέπτωκε δηλαδὴ κ τῆς κλήσεως. ἐπίσκοπος δὲ καλεῖσθαι μὴ πεφυκὼς, πῶς τῆς ἱερωσύνης ἀντέξεται; πῶς δὲ κ ἱεραρχὴς κληθήσεται, ὁ κλῆρον μὴ κεκτημένος ὑφ' ἑαυτόν, μήτε μὴν ἄρχων ἱερωμένων; ὥστε μὴ τοῦτο ἱεραρχίας ὄνομα, πολλοῦ γε δεῖ ταύτης ἡ ἐνέργεια· ὁ γὰρ τοῦ ὀνόματος μὴ μετέχων, πολλῷ γε τ τοῦ πράγματος. ᾧ δεκτέον τοίνυν ἁπλῶς τὴν ἀφαίτησιν, εἰ μὴ ἀνάξιόν τις ἑαυτὸν τῆς ἱερωσύνης ὁμολογήσει· τούτου δὲ ἀποδεδειγμένου, ἅμα τῇ ἀφαιτήσει, κ πάσης ἱερατικῆς ἀξίας ὁ ἀφαιτούμενος ἐκπεσεῖται.

C

D

E

Tertiæ Synodi ad eos qui ſunt in Pamphylia Epiſtola.

Ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἐν Παμφυλίᾳ τῆς γ'. συνόδου.

Verùm etiam ex ſanctæ & œcumenicæ tertiæ Synodi Epiſtola, ad eos qui ſunt in Pamphylia de quodam Euſtathio, oſtenditur illis, qui rectè adjiciunt, Eccleſiis renunciantes utroque ſimul & Epiſcopatu & Sacerdotio excidere; præterea & Epiſcopatibus omnino renunciare Antiſtites, reprehenſione non vacare. Hic enim Euſtathius fuit Pamphyliæ Epiſcopus, & cum in difficiliora tempora incidiſſet, & præ puſillanimitate & negotiorum fuga animum deſpondiſſet, Epiſcopatui ſcriptis renunciavit, & in ejus locum alius quidem ordinatus eſt. Ille autem multis cum lachrymis in Synodum hanc ſanctam poſtea venit, non Eccleſiam ſibi rurſum vendicans, nec cum eo qui illam poſſidebat contendens; ſed Epiſcopi nomen & honorem ſolummodo petens. Illi reverentia quadam Euſtathii lachrymarum & penè jam confectæ ſenectutis adducti,

F

Ἀλλὰ κ ἐκ τῆς πρὸς τὺς ἐν Παμφυλίᾳ ἐπιστολῆς τῆς ἁγίας κ οἰκουμενικῆς τρίτης συνόδου φησί τινος Εὐσταθίου δείκνυσι τοῖς ὀρθῶς ἐπιβάλλουσι, τὺς ἀφαιτουμένους τὰς ἐκκλησίας ἀμφοτέρων ἅμα ἐκπίπτειν, κ τῆς ἐπισκοπῆς κ τῆς ἱερωσύνης· προσέτι γε μὴν, κ ὅλως ἀφαιτεῖσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς τὰς ἐπισκοπὰς, κ ἔτι ἀνεπίκλητον. οὕτος γὰρ ὁ Εὐσταθίος ἐπίσκοπος ἦν Παμφυλίας, κ φειδόσει ἐμπαθοῦς, κ ἀπειρικὰς ἀπὸ μικροψυχίας κ ἀπραγμοσύνης, ἐγγράφως παρητήσατο τὴν ἐπισκοπὴν, καὶ εἶ μὲν, ἄλλος κατεστάθη· ὁ δ' κλαίων τῇ ἱερᾷ προσῆλθε μετ' ταῦτα συνόδῳ, οὐ τὴν ἐκκλησίαν ἀναμαλούμενος, ἀδὲ τῷ κεκτημένῳ ταύτην ἀμφισβητῶν· ὄνομα δὲ κ τιμὴν ἔχειν ἐπισκόπου μόνον ἐπζητῶν. οἱ δὲ τὸ δάκρυα κ ὃ βαθὺ γῆρας δυσωπηθέντες τῷ Εὐσταθίῳ κ

καὶ μή τι αὐτῷ συμβαίη ἐκ τῆς ἀμέτρου λύπης ἐυλαβηθέντες, τὸ ὄνομα τοῦ ἐπισκόπου ἔχειν αὐτὸν ἐδικαίωσαν, καὶ τὴν τιμὴν, καὶ τὴν κοινωνίαν· ὥστε ἐντὸς τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου εἰσιόντα μεταλαμβάνειν, μήτε δὲ ἱερουργεῖν αὐτὸν μήτε χειροτονεῖν, εἰ μὴ ἐπιτραπείη παρὰ τοῦ οἰκείου τοῦ τόπου πρώτου τοῦ ἐξηρημένου ἐπισκόπου. ταῦτα δὲ ἡ κανονικῶς εἴρηται τοῖς ἁγίοις, ἀλλ' οἰκονομίᾳ χρησαμένοις καὶ ἀσυνήθῃ συγκαταβάσῃ, ὡς ὁ τὴν ἐπιστολὴν ἀκριβῶς μετιὼν, εὑρὼς οἴσεται.

A ac ne quid illi ex nimio dolore gravius accideret veriti, Episcopi nomen, & dignitatem, & communionem ab illo retineri æquum censebant: ita scilicet, ut intra sacrum altare communicare liceret; non tamen sacra celebrare, aut ordinibus quempiam insignire, nisi à proprio illius loci vel regionis Episcopo ei permissum sit. Hæc verò non canonicè à sanctis dicuntur, sed œconomiâ & inassuetâ demissione usis; ut, qui epistolam diligenter examinabit, manifestè inveniet.

B

ΚΕΦ. κθ'.

Οὐ ὁ ἐπίσκοπος καὶ μοναχὸς ἀποκαρεὶς τῆς ἱερωσύνης ἐκπίπτει.

CAPUT XXIX.

Quòd Episcopus Monachorum more detonsus Sacerdotio excidit.

Ὁ β'. κανὼν, ἧς ὁ πατριάρχης Φώτιος ἦρχε, συνόδου, οὐκ ἐφίησι τοῖς ἀρχιερεῦσι, μοναδικῷ σχεδιαζομένοις στολὴν, τῆς ἀρχιερωσύνης αὖθις μεταποιεῖσθαι· μετάμοια γὰρ ὁ τῶν μοναχῶν βίος ἐπαγγελία, καὶ κατάμυξεως διηνεκὴς ὑπόθεσις. οἱ τοίνυν περὶ ἐλαχίστου τὸ τῶν ἀρχιερέων περιωπτὸν τῆς τῶν μοναχῶν ἐπιμόμοι ταπεινότητος, καὶ τῷ διδασκαλικῷ ἀξιώματος τῶν μετανοούντων καὶ μανθανομένων τάξιν προκρίνοντες, πῶς ἂν εἶεν δίκαιοι, πρὸς ὀπίσω αὖθις ἐπιστρέφειν, ὅθεν ἔργοις ἀπέστησαν; ἀλλ' οὐδὲ ὁ μοναχικὸν ἔνδυμα ἐνδεδυμένος ἀρχιερεὺς, εἶτα τὸ μέγα καὶ ἀγγελικὸν ὑποδύσεται κόσμημα, ἐπὶ τῆς ἱερωσύνης μεταποιησάσθω· εἰ γὰρ τὸ μικρὸν κόσμημα, ὅπερ ἀῤῥαβὼν τοῦ πλείω τυγχάνει, ἀρχιερωσύνῃ δύναται παύειν, πολλῷ μᾶλλον ἡ πλείων ἀποκαρσις. τοῦτο δὲ ἱερουργίαν οὐκ ἐμποδὼν ἔσται, ἃ γὰρ διδασκάλου τόπον ἐπέχουσι· διόπερ τοῦτο καὶ μὴ τῷ ἀποκαρσιν ἱερουργεῖν ἃ κωλύονται, οἷα τοῦ κανόνος χώραν ἐπὶ τούτοις μὴ ἔχοντος.

C

D

Synodi, cui præfuit Photius Patriarcha, secundus Canon, Antistitibus, qui Monasticum induerunt habitum summum, Sacerdotium rursus sibi vendicare non permittit: Monachorum enim vita est pœnitentiæ promissio, & continuum compunctionis argumentum. Qui proinde parvi æstimant Antistitum curam præ Monachorum humilitate, & magistrali dignitati eorum qui pœnitentiam agunt & discunt ordinem anteponunt; quomodo jure fiat, ut ad illud, quod palam rejiciebant, iterum revertantur? Sed neque Antistes, qui Monachicum induit habitum, deinde magnum & Angelicum exuit ornamentum, ampliùs sibi Sacerdotium vindicabit: namque si parvus habitus, qui perfecti est arrhabo, summo Sacerdotio potest privare; multo magis perfecta tonsura. Hoc verò Sacerdotibus non erit impedimento, nam magistratûs locum non habent; quapropter etiam post tonsuram sacra celebrare non prohibentur; quia Canon in his locum non habet.

ΚΕΦ. λ'.

Οὐ οὐ δεῖ χώρας ἐπίσκοπον ἐν κώμῃ ἢ πόλει μικρᾷ.

CAPUT XXX.

Quòd non oportet in pago vel parva aliqua civitate Episcopum constitui.

Ὁ ς'. τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου κανὼν, οὐκ οἴεται δεῖν ἐπίσκοπον ἐν κώμῃ προχειρίζεσθαι, ἢ ἐλαχίστῃ πόλει, ᾗ δὴ καὶ ἀρκῇ εἷς πρεσβύτερος, ἵνα μὴ τὸ τοῦ ἐπισκόπου ἀξίωμα εὐτελές τι χρῆμα, καὶ διαφερόντως λογίζηται τοῖς πολλοῖς· ἀλλὰ χειροτονεῖσθαι ἔνθα καὶ μόνον παλαιὸν ἦθος ἦν. εἰ δέ τις τῆς πόλεως λαοῖς μὴ πληθούσης πρότερον, πολλοὺς ἔπειτα τοὺς οἰκήτορας σχοίη, καὶ ἀξίαν ἐπισκόπου κρίνειν, λαμβανέτω ἐπίσκοπον, μὴ γνώμης ὅμως συνοδικῆς, καὶ τὸ λέγοντα ἀποστολικὸν κανόνα, μηδέν τι πλέον ἢ χεῖρόν γίνεσθαι σὺν τοῦ ἐπισκόπου ἄνευ γνώμης συνοδικῆς, ὃν καὶ κεφ. τοῦ ἑνδεκάτου στοιχείου. τὸ γὰρ μὴ ψηφίζεσθαι τοὺς ἐπισκόπους παρὰ τοῦ πλήθους τῆς πόλεως, καὶ σὺν τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι, εἴρηται μὲν καὶ ἐν ἑτέροις διαφόροις κανόσιν· ἀλλὰ τὸ πάμπαν ἔχρηστο γίνεται. οἱ γὰρ τοῦτο χειροτονοῦντες καὶ τὰς ἐκείνων ψήφους παρὰ τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων ποιοῦνται.

E

F

Sextus Sardicensis Synodi Canon, in pago aliquo Episcopum constitui oportere non existimat, vel in parva civitate, cui vel unus Presbyter sufficiet; ne Episcopi dignitas vilipendatur, vel multis neglectui habeatur: sed in eis locis solum esse constituendos, ubi ex antiqua consuetudine fuerant. Si qua autem civitas, incolarum numero antea non celebris, multos postea consequatur, & Episcopo digna judicetur, Episcopum accipiat, at cum Synodali sententia, juxta Canonem Apostolicum, qui dicit, Nihil magnum vel momenti alicujus ab Episcopo absque Synodali sententia fieri, quem etiam quære in capite undecimo hujus literæ. Episcopos etiam à civitatum populo eligi, & à Provinciæ Episcopis ordinari, in diversis aliis Canonibus dictum est: sed hodie non observatur. Nam qui eos ordinant, per regionis etiam Episcopos illos eligunt.

Ταῦτα καὶ ὁ νζ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου ὁρίζεται, ἐν αἷς κώμαις καὶ ταῖς χώραις ἐπισκόπους μὴ καθίστασθαι, ἀλλὰ περιοδευτὰς, οὓς ἡμεῖς ἐξάρχους φαμὲν, ὡς περιόντας, καὶ τοὺς πιστοὺς καταρτίζοντας, καθέδραν δὲ οἰκείαν μὴ κεκτημένους. εἰ δέ τινές, φησι, φεύγε τοῦτοι

Eadem & lvii. Laodicenæ Synodi decernit, quòd in vicis & pagis Episcopi non constituantur; sed Periodeutæ seu Circitores, quos nos Exarchos vocamus, qui fidelibus in officio continendis componendisque huc & illuc vagantur, propriam sedem nullam habentes. Quod si qui, inquit, ante

hunc

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

hunc Canonem in ejuſmodi locis Epiſcopi conſtituti fuerant, nihil abſque ejus civitatis Epiſcopi ſententia exequantur, à quo ejuſmodi gradu honorati fuerant; neque etiam vel Presbyteri.

τῷ κῆμόν. ὁνταῦθα κατέκεσθαι ὄπισθοποι, μηδὲν ἄνευ γνώμης τῷ τῆς πόλεως ὁνεργείτωσαν ὄπισθοπον, ἀπ' ὧν καὶ τοιούτῳ βαθμῷ ἠξίωνται, μήτε μὴν οἱ πρεσβύτεροι.

His etiam conſentanea lviii. porro & xcviii. Synodi Carthaginenſis decernunt; in vilibus nempe & parvis parœciis Epiſcopos non fieri: ſin autem fieri contigerit, non tamen abſque Epiſcoporum, qui illas tenent, ſententia; & illum, qui in ea ordinandus eſt, illâ ſolâ contentum eſſe, nec ultra illam progredi, & alias velle ſibi vendicare, illis ſcilicet invitis. Sed Epiſcoporum terminos immutabiliter habere, adhuc obſervatur, juxta Canonum rigorem. Epiſcopatus autem de novo in parœciis aliis Epiſcopis ſubjectis fieri non ſolent, niſi Imperator illud literis conceſſerit: ſed nec magnæ Synodo ſine Imperiali decreto Epiſcopatum renovare permittitur.

Τέτοις ἀκόλουθα καὶ ὁ νή. περὶ ἧς καὶ ὁ ἑπ'. τῆς ὲν Καρθαγένη συνόδου διατάζεται, ὲν ταῖς φαύλαις καὶ μικραῖς παροικίαις ὄπισθοπους μὴ γίνεσθαι· εἰ δὲ καὶ γένοιτό συμβαίη, ἀλλὰ μὴ ἄνευ γνώμης τῶν ἐχόντων αὐτὰς ὄπισθοπον· καὶ τὸ γενόμενον ὲν αὐτῇ καὶ μόνῃ ἀρκεῖσθαι, καὶ μὴ ἀφαιτέρω ζητεῖν προβαίνειν, καὶ ἑτέραν ἐπιλέγειν ὑπηκοϊκῶς, ὡς ἀνηκόντων δῆθεν αὐτῷ. ἀλλὰ τὰ μὲν ἀμεταθέτως ἔχειν τὰ τῶν ὄπισκόπων ὅρια, εἰσέτι φυλατρεῖται, κατὰ τὸ τῶν κανόνων ἀκρίβειαν· ὄπισθοποι δὲ οὐκ ἔτι ὲν παροικίαις ἑτέραις ὄπισθοποις ὑποκειμέναις οὐκ εἴωθε γίνεσθαι, ἵνα μὴ βασιλέως γράμμασι τοῦτο ἐφῇ· ἀλλ' αὐτὸ τῇ μεγάλῃ συνόδῳ κυρίζειν ὄπισθοπον ἐφεῖται, χωρὶς ἐπισκοπικῆς ἐπιτάγματος.

CAPUT XXXI.

De Chorepiſcopis.

QUONIAM itaque in vili & parvo vico Epiſcopum conſtitui divini Patres non dignum eſſe cenſebant, Chorepiſcopos in illis ordinari debere judicarunt. Non inopportunum autem fore exiſtimo, pauca quædam huc pertinentia hoc in loco de eis diſſerere; etſi gradui iſti omnino ſilentium impoſuit temporis lapſus.

ΚΕΦ. λα'.

Περὶ Χωρεπισκόπων.

ΕΠΕΙΔΗ τοίνυν οὐκ ἠξίουν οἱ θεῖοι πατέρες ὄπισκοπον ὲν δύπλῃ καὶ σμικρᾷ κώμῃ καθίστασθαι, δεῖν ἔκριναν χωρεπισκόπους ὲν ταύταις χειροτονεῖσθαι. οὐκ ἄκαιρον δὲ οἶμαι βραχέα καὶ περὶ τούτων εἰπεῖν ὅ προῆκεν ὲνταῦθα διεξελθεῖν, καὶ εἰ καὶ τῷ βαθμῷ τούτῳ σιγὴν ὁ χρόνος ἀρτίως ἐπέταξε.

Decimus quartus igitur Synodi Neocæſarianæ Canon, Chorepiſcopi, inquit, ſeptuaginta Apoſtolorum imitatione ſunt, ut etiam Epiſcopi duodecim Apoſtolorum: quibus cùm ſufflâſſet Dominus, Accipite, inquit, Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, eis remittuntur, & cætera; qui quidem & aliis Spiritus ſancti gratiam impertiendi facultatem ſuppeditabant. Hæc autem ſeptuaginta non erant conceſſa, ut vel ex hoc manifeſtum eſt, quòd Actorum liber commemorat, Philippum unum ex ſeptem Diaconis in Samariam deſcendiſſe, & quamplurimos ibi baptizaſſe; non autem illis Spiritum ſanctum communicaſſe: quapropter miſerunt Apoſtoli Petrum & Joannem, qui baptizatis manus imponentes, Spiritum donarent, qui in nullum eorum adhuc deſcenderat. Cum ergo in ſeptuaginta locum Chorepiſcopi ſucceſſerint, neque Presbyteros, neque Diaconos ordinarunt, quippe qui Spiritûs ſancti gratiam largiri non poſſent. Hunc autem ſolum, inquit, honorem conſequuti ſunt, ſcilicet divinas oblationes offerre, ob eam curam quam in pauperibus juvandis impendebant, illis quæ in templum congregata ſunt diſtribuendo.

Ο δεύτ. τῆς ὲν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου κανών, οἱ χωρεπίσκοποι, φησι, τύπον τῶν ἑβδομήκοντα φέρουσιν ἀποστόλων, ὥσπερ οὖν οἱ ὄπισκοποι τῶν δώδεκα· οἷς ἐμφυσήσας ὁ Κύριος ἔφησε, λάβετε πνεῦμα ἅγιον, ἀνώτινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, καὶ τὰ ἑξῆς· οἱ δὴ καὶ ἄλλοις μεταδιδόναι τινὰ τῆς ἁγίου πνεύματος ἐπιτρέπεσθαι χάριν. τοῦτο δὴ καὶ τοῖς ἑβδομήκοντα οὐκ ἦν δεδομένα, καὶ δῆλον ὁκ τοῦδε, τὸ βίβλον ἱστορῆσαι τῶν πράξεων, ὡς Φίλιππον τῶν ἑπτὰ τυγχάνοντα διακόνων, εἰς Σαμάρειάν τε καταβῆναι, καὶ πολλοὺς τῶν ὁκεῖ βαπτίσαι, πνεύματος δὲ ἁγίου τότοις μὴ κοινωνῆσαι· τοῦτο ἀπεσταλῆσθαι οἱ ἀπόστολοι Πέτρον καὶ Ἰωάννην, οἵτινες τὰς χεῖρας ἐπιθέντες τοῖς βαπτιζομένοις, τὸ πνεῦμα ἐχώρησαν, μήπω αὐτοῖς ἐπιπεπτωκός. ὡς τύπον οὖν οἱ χωρεπίσκοποι πληροῦντες τῶν ἑβδομήκοντα, οὐ μὴν πρεσβυτέρους ἢ διακόνους ἐχειροτόνουν, οἷα μηδὲ τὸ χάριν τοῦ πνεύματος παρέχειν δυνάμενοι. τοῦτο δὲ μόνον, φησὶ, τετίμηνται, τὸ τὰ θεῖα δῶρα προσφέρειν, διὰ ὃ συνοδικῶς τοῖς πένησι διανέμειν τὰ εἰς τὸ κυριακὸν συναγόμενα.

De Sacerdotibus ſpiritualibus.

Si igitur Chorepiſcopi, neque peccatorum remiſſionem, neque Spiritum ſanctum largiri potuerunt, qui majora, quam Presbyteri, obtinuerunt privilegia, nequaquam hi rationes accipere potuerint, & peccata vel ſolvere ac ligare, niſi ab Epiſcopo hanc poteſtatem accipiant.

Περὶ ἱερέων πνευματικῶν.

Εἰ οὖν χωρεπίσκοποι, οὔτε ἁμαρτιῶν ἄφεσιν, οὔτε πνεῦμα ἅγιον ἐδύνατο χορηγεῖν, οἱ πλείω τῶν πρεσβυτέρων τὰ προνόμια κεκτημένοι, σχολῇ γ' ἂν ἔτοι λογισμὸν δέξασθαι δυνηθεῖεν, καὶ ἁμαρτήματα λύειν τε καὶ δεσμεῖν, ἂν μὴ ἀφ' ἐπισκόπου τὴν ἐξουσίαν λάβωσι τοιαύτην.

Decimus vero Antiochenæ Synodi, ab urbis quidem Epiſcopo in regione illi ſubjectâ, Chorepiſcopos ordinari jubet; ab illis autem neque Presbyterum, neque Diaconum, ſed ſolos Lectores & Subdiaconos & Exorciſtas: qui vero hæc tranſgrediuntur, illos Sacerdotio ſegregat.

Ο δὲ ί'. τῆς ὲν Ἀντιοχείᾳ, ὑπὸ μὲν τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου, ὲν τῇ ὑποκειμένῃ τότῳ χώρᾳ, τοὺς χωρεπισκόπους χειροτονεῖσθαι κελεύει, ὑπὸ δὲ τότων μήτε πρεσβύτερον μήτε διάκονον, εἰ μὴ μόνον ἀναγνώστας, καὶ ὑποδιακόνους, καὶ ἐξορκιστάς· τοὺς δὲ ταῦτα παραβαίνοντας ἀφαιρεῖ τῆς ἱερωσύνης.

τὰ

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ιγ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ διέξεισι, πρεσβυτέρους ἢ Διακόνους τὸν χωρεπίσκοπον μὴ χειροτονεῖν· εἰ δὲ διὰ γραμμάτων τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἐπιτραπείη, πρεσβύτερον καὶ ἐν ἑτέρᾳ χειροτονήσει κώμῃ.

Eadem & decimus tertius Ancyranæ Synodi recitat, Chorepiscopo non licere Presbyteros vel Diaconos ordinare: sin autem per Episcopi literas illi permissum fuerit, Presbyterum vel in alieno vico ordinabit.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόποις χωρεπισκόποις, γνώμης αὐτοῦ χωρὶς μὴ χειροτονεῖν ὑπηρέτας, ἤτοι ὑποδιακόνους, ὅτι πολλοῖς καὶ τῶν ἀναξίων ἀνεξετάστως ἐπετέθεσθαι τὰς χεῖρας ἢ γινώσκετε, φησίν, ὅτι λαϊκὸς ἔσται ὁ ἄνευ γνώμης ἡμετέρας εἰς ὑπηρεσίαν καταλεγείς. τῶν δὲ ἄλλων τῆς τοῦ ἁγίου ἐπιστολῆς, τίς ἂν ἐξίως ἀγάσαιτο;

Magnus item Basilius Chorepiscopis sibi subjectis mittit, ut nec ministros nec Subdiaconos sine illius sententia ordinarent; quia quamplurimis etiam indignis sine examinatione manus imposuerunt: vel cognoscite, inquit, quòd, qui sine sententia nostra in ministerium electus est, Laicus erit. Alia vero, quæ in istius sancti Epistola habentur, quis satis admirare potest?

ΚΕΦ. λϚ'.

Περὶ ἐπιορκίας.

Ὁ κε'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, τὸν ἐπὶ ἐπιορκίᾳ ἁλόντα, ἢ πορνείας, ἢ κλοπῆς, ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον καθαιρεῖσθαι, καὶ μὴ ἀφορίζεσθαι ἀξιοῖ· ἐπειδὴ δὶς ἐφ' ἡμῖν δίκη δικάζειν ὅτι ὁ αὐτός.

CAPUT XXXII.

De Perjurio.

Sanctorum Apostolorum xxv. Canon, Episcopum perjurii, vel fornicationis, vel furti convictum, vel Presbyterum vel Diaconum, deponi, non autem segregari vult: nostrum enim non est bis in idipsum vindicare.

Ὁ δὲ ι'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανών, οἱ ὀμνύοντες, φησι, τὴν χειροτονίαν μὴ καταδέχεσθαι, μὴ ἀναγκάζεσθαι ἐπιορκεῖν. εἰ γὰρ καὶ δόξαι τισὶ τῶν κανόνων ὁ συγχωρῶν ὀφείλειν λύειν αὖθις ἑαυτὸν τοῦ δεσμοῦ, ὃν σφίσιν αὐτοῖς ἀνοήτως ἐπέβαλον· ἀλλὰ πείρᾳ ἐγνώκαμεν, ὅτι τοὺς ἐπιορκήσαντας δίκαιον εἶναι καὶ διαρρήδην εἰπεῖν. σκοπεῖν γὰρ μὲν δεῖ καὶ τὸ εἶδος τοῦ ὅρκου, καὶ τὰ ῥήματα, καὶ τὴν διάθεσιν, ἀφ' ἧς ὀμόσησι, καὶ εἰς τί λεπτὸν ἐν τοῖς ῥήμασι προσθήκας, μὴ ἆρα ἐκ μικροψυχίας τυχόν, ἢ ἐκ μεταθέτου γνώμης, ὀμόσαι προσήκησεν· μηδεμιᾶς δὲ προφάσεως φανερᾶς, ἐατέον αὐτούς. εἰ δὲ ἔξεις, Λογγῖνός τινι ἀγρὸς ἦν, καλούμενον Μίνδαλα, τῇ ἐπισκοπῇ Μισθείας ὑποκείμενον. Σεβῆρος δέ τις Μασαδῶν ἐπίσκοπος Κυριακόν τινα εἰς ἣν ὃν ἀγρῷ ναὸν πρεσβύτερον κεχειροτόνηκεν, ὡμόσατο προσμένειν τε τῷ ναῷ καὶ τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ ὑποκείσας. ἀλλ' ὁ τῆς χώρας ἐκείνης ἐπίσκοπος ἱερουργεῖν ἐκώλυε τὸν Κυριακόν, οἷα ὑφ' ἑτέρου χειροτονηθέντα ἐν ἐκκλησίᾳ διαφερούσῃ αὐτῷ. τοίγαρτοι καὶ καταλιπὼν αὐτοῦ ὁ Κυριακὸς ᾤχετο· ὁ δὲ Λογγῖνος λυπούμενος, ἐπειδὴ καὶ ναὸν ἐρημώσειν, καὶ εἰς ἔδαφος καθαιρήσειν. ἐρωτηθεὶς οὖν ὁ ἅγιος, ἀξιοῖ τὸν ἀγρὸν, ὃν ᾧ ἐπεκηρύχθη ὁ Κυριακὸς, τῇ ἐπισκοπῇ Μασαδῶν ὑποτεθῆναι, εἰ καὶ ἑτέρας ἦν ἐπαρχίας, καὶ τὸν Κυριακὸν ἐκεῖσε αὖθις ἐπαναστρέφειν. οὕτω γάρ, φησι, καὶ ἡμεῖς οὐ δόξομεν παρὰ κανόνας ποιεῖν τῷ Κυριακῷ συμφερόμενοι, καὶ ἐκεῖνος τὸν ὅρκον οὐ παραβήσεται· οὐδὲ πέφευγεν τῷ ὅρκῳ, ὡς οὐδὲ βεβαίῳ τῷ ἀγρῷ ἀναχωρήσῃ, καὶ ὁ Λογγῖνος τὴν ἐκκλησίαν οὐκ ἐρημώσει, καὶ τὴν ἑαυτοῦ οὐ βλάψει ψυχήν. ὁρᾷς πῶς ἐκ τῆς τῶν ῥημάτων ἐξετάσεως τὸν νοῦν ἐθηράσατο ὁ ἅγιος, ὥστε μὴ δοκεῖν ἐπιορκεῖν τὸν ὠμόσαντα. τῷ δὲ Σεβήρῳ ἐγκαλουμένῳ, τῆς ἐπιορκίας καταγνωσθείσης, καὶ λήθῃ παραβαλλομένῃ, τῷ θεῷ μὲν φησιν ὁ ἅγιος τὴν ἐκδίκησιν ἀνατίθεμεν, τῷ τὰ κρυπτὰ γνώστῃ καὶ ἐξεταστῇ, ἡμεῖς δὲ ἀδιακρίτως τοῦτον δεχόμεθα, συγγνώμῃ διδόντες ἀνθρωπίνῳ παθήματι τῇ λήθῃ· οὐ γὰρ ἐσμὲν τῶν καρδιῶν κριταί, ἀλλ' ἐξ ὧν ἀκούομεν, κρίνομεν. εἰ καὶ τὴν ἐκκλησίαν πολυτρόπως ἐλυμήνατο, χειροτονήσας μὲν τῆς ἐπαρχίας ἀκανονίστως, ὅρκῳ δὲ καταδεσμήσας τὰ τῆς ἀναγκαίας· ἐπιορκεῖν γὰρ διδάξας δι' ὧν μετέπιπτε ὁ πρεσβύτερος, ψευδόμενος δὲ νῦν δι' ὧν τὴν λήθην χαμαιζεται·

Canonem decimum septimum hæc discutiunt: Si quis juraverit se non admittere ordinationem, ne cogatur perjurare, etsi videatur alicui esse Canonem, qui eum rursum à vinculo se solvere concedit, quem sibi ipsi inconsultò injecerunt: experientia tamen comperimus, quòd, qui perjurarunt, minimè accepti sunt, nec Deo amici judicantur. Oportet quidem juramenti speciem, & verba, animique affectum, quo jurarunt, prospicere, ac minutas quasque in verbis additiones; ne fortè ex pusillanimitate, & non ex mutabili proposito, jurare coacti sint: cum nulla verò appareat excusatio, eos esse admittendos. Quæ vero deinceps, Longinus quidam agrum habuit, cui Mindana nomen erat, Misthiæ Episcopatui subjectum. Severus quidam Masadarum Episcopus Cyriacum quendam templi, quod in agro positum erat, Presbyterum constituit, qui juravit se in templo permansurum, & illius Episcopatui fore subjectum. Verùm illius regionis Episcopus Cyriacum ministrare prohibuit, quippe qui, in Ecclesia, quæ sui juris erat, ab alio ordinatus est. Quapropter, eâ derelictâ, Cyriacus discedebat: tùm Longinus mœrens, desertum se templum redditurum minabatur, & ad solum eversurum. Interrogatus igitur sanctus, æquum esse censebat, agrum, cui substitutus erat Cyriacus, Masadarum Episcopatui subjici, etiamsi alterius esset regionis, ac rursum illuc redire Cyriacum. Ita namque, ait, & nos non videbimur adversus Canones agere, morigeros nos erga Cyriacum præbentes, neque ille jusjurandum violabit; quoniam nec juramento additum est, quòd non ad breve tempus secedet agro; & Longinus Ecclesiam non desertam relinquet, neque suammet animam damnabit. Videas quomodo ex verborum disquisitione sententiam sanctus indagavit, ut qui jurejurando se obstrinxerat pejerare non videatur. Severo autem accusato, quòd ultro ordinabat in suam diœcesin, & oblivionem prætexente, Deo inquit sanctus ultionem relinquimus, qui occulta cognoscit & scrutatur; nos verò indiscriminatim illum recipimus, quæ humanus est lapsus, oblivioni ignoscentes; quandoquidem non simus cordium cognitores, sed, prout audimus, judicamus. Licet Ecclesiam multifariàm damno affecit, qui ultra suam diœcesin contra Canones ordinavit, & juramento præter Evangelia adstrinxit: pejerare verò docuit eo quod translatus est Presbyter; nunc autem mentitus est quoniã oblivionem præ se fert.

Ἐν δὲ τῷ ιζ'. κανόνι ταῦτα διείληπται, ἄπιστος τις λαχὼν

In Can. decimo septimo hæc disceptantur; Infidelis quidam

quidam Antiochiæ Imperium sortitus, nonnullos ibi Presbyteros nimis percellens tanta vi & necessitate constringebat, ut se à Sacerdotio cessaturos jurârint. Horum unus, Bianor nomine, in Iconium migravit, de quo Magnus Basilius, à sancto Amphilochio interrogatus, dixit, commune decretum & Canonem de Presbyteris, qui Antiochiæ jurarunt, edidimus, ut ii à publicis conventibus abstineant, privatim tamen Presbyterorum munera obeant; ne illis, qui eos sacra ejurasse sciunt, scandali causam præbeant. Eo magis autem Bianor ministerium obire licentiam obtinet, quòd non Antiochiæ, sed Iconii sacra celebraturus sit. Suscipiendus est ergo, à tuâ pietate admonitus, ut ob juramenti facilitatem, quod sub infideli viro juravit, eum pœniteat, cum parvi illius periculi molestiam ferre non potuerit. Verum in lxiv. indeterminatè Laicos, qui pejerarunt, per decennium à sacris percipiendis arcet. Veruntamen in lxxxii. distinctione usus, eos, qui ex necessitate & vi pejerarunt, post sexennii spatium suscipi statuit: qui autem sine necessitate fidem suam prodiderunt (nam perjurium est Dei negatio) post undecim annos sacrâ communione digni censentur, postquam sufficientem adhibuerunt pœnitentiam. His verò pœnis subjiciuntur, qui suâ sponte per confessionem de peccato triumpharunt, & medelam petiverunt; non autem ii qui ex aliorum accusationibus perjurii rei inveniuntur. Illi enim simul & pœnâ pecuniariâ & magis ab Ecclesia puniuntur: quia, ut sæpiùs dictum est, criminatio duplicat peccati delictum; quemadmodum & pœnitentia trutinam elevat. Multiplex est perjurii peccatum, & propterea difficile est curatu. Nam aliter pœnas dat, qui per injuriam juravit & pejeravit; aliter qui per vim; & qui pœnitentiam agit, aliter quàm isti; alias qui ob alicujus defensionem & vindictam; at eum, qui dolo malo hoc fecerit, ubi pones? Qui autem rei alicujus ludicræ & contemnendæ gratia juramentum aspernatus fuerit, ubi collocabitur? præterea qui corporale jusjurandum transgressus est, quique scriptis mandatum, de his quid statuendum est? Hujusmodi igitur diligenter examinanda sunt, & pro viribus corrigenda.

In vigesimo nono verò, Principes, qui jurant se è subjectis suis quosdam plecturos, dupliciter sanari jubet; uno modo quidem, ut ipsi doceantur, non facilè jurare; altero autem, ne malum & inhumanum judicium ad effectum producant; sed pœnitentiam propter jurisjurandi facilitatem ostendant: non autem pietatis prætextu, circa jusjurandum nempe, improbitatem suam confirment. Neque enim Herodi bene jurasse profuit, qui, ut perjurii scilicet laqueum evitaret, alio homicidii captus est, maximi faciendum Prophetam gladio occidendum tradens. Omnis enim jusjurandum prorsus prohibitum est & condemnatum: multò quidem magis consentaneum est illud, quod propter quosdam malefaciendos suscipitur; quare eum, qui juravit, pœnitere, non autem suam impietatem confirmare studere, oportet. Et si quis se cujusdam oculos effossurum juraverit, vel interfecturum, vel mandatum aliquod violaturum; inquirendum est, quid sit melius, jusjurandum nihili facere, aut malum perficere & præceptum violare. Juravi siquidem, inquit David, & justitiæ tuæ judicia custodire statui, non autem peccatum. Quemadmodum enim præceptum immutabilibus judiciis firmandum est; ita peccatum omnino infirmare & delere oportet. Sed, qui legitimum jusjurandum sine ulla necessitate violaverit, magis punietur, quàm qui vim passus est: sin autem non erat legitimum juramentum,

ἄρχειν Ἀντιοχέων, ἀπειλαῖς καταπλήξας τὴν ἐνταῦθα ἱερέων ἑνίους, εἰς τοῦτο βίας ἤγαγε τὴν ἀνάγκης, ὥστε ὀμόσαι τῆς ἱερωσύνης πεπαῦσθαι. Τούτων εἷς τις, Βιάνωρ ὄνομα, εἰς Ἰκόνιον μετῳκίσθη, περὶ οὗ ὁ μέγας Βασίλειος, τὸν θεῖον ἱερομάρτυρα Ἀμφιλόχιον, φάναι, ὅτι κοινὸν ἐξεδόμεθα ὅρον καὶ κανόνα περὶ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ ὀμωμοκότων πρεσβυτέρων, ἵνα τὰ μὲν κοινὰ συλλόγων ἀπέχωσι, ἰδίᾳ δὲ τὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐνεργῶσιν, ὅπως μὴ τοῖς εἰδόσιν αὐτὸν τὰ τῆς ἱερουργίας ἐξομοσαμένοις αἴτιοι σκανδάλου γένοιντο. τοῦτο δὲ τῷ Βιάνορι μᾶλλον ἄδειαν παρέχει πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν, ὅτι οὐκ ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἀλλ' ἐν Ἰκονίῳ τὰ τῆς ἱερουργίας μέλλει πράττειν. δεκτὸς οὖν ἐστιν ἀπαρτέμβων παρὰ τῆς σὺν εὐλαβείᾳ σε μεταμελείας ἐπὶ τῇ σκληρίᾳ τοῦ ὅρκου, ὃν ἐπὶ τῷ ἀπίστου ἀνδρὸς ἐξωμόσατο, βασάνῳ τὴν ὄχλησιν τοῦ μικροῦ ἐκείνου κινδύνου μὴ δυνηθείς. ἀλλ' ἐν μὲν τῷ ξδ'. τοὺς ὑποχρεοῖ τὴν λαϊκὴν ἀποστροφῆς ἐπὶ δεκαετίαν τῶν ἁγιασμάτων ἀπείργειν. ἐν δὲ γε τῷ πϐ'. ἀμφιρέσῃ χρησάμενος, τοὺς μὲν ἐξ ἀνάγκης καὶ βίας ὑποροκισθέντας, μετὰ ἑξαετῆ χρόνον δέχεσθαι διωρίσατο· τοὺς δὲ χωρὶς ἀνάγκης τὴν ἑαυτῶν πίστιν προδόντας, ὑποροκία γὰρ ἐστὶ θεοῦ ἄρνησις, μετὰ ἑνδέκατον ἔτος τῆς θείας ἀξιοῖ κοινωνίας, μετάνοιαν ἀξιόλογον ὑποδειξαμένους. τούτοις δὲ τοῖς ἐπιτιμίοις ὑπέκειντο οἱ ἑκουσίῳ ὅρκῳ ἁμάρτημα τῇ ἐξομολογήσει θεραπεύσαντες, καὶ τὴν ἀπειθείαν ἐπιζητήσαντες· ἃ μὲν οἱ τοῖς ἑτέρων ἐλέγχοις φορτισθέντες ἐποίουν. ἐκεῖνοι γὰρ ἅμα τῇ εἰς χρήματα ποινῇ, καὶ πλειόνως ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐπιμῶνται· ὁ γὰρ ἔλεγχος, ὡς πολλάκις εἴρηται, διπλασιάζει τὸ ἁμάρτημα. ὄφλημα, ὥσπερ οὖν ἡ μεγάνοια κουφίζει τῆς ποινείας τὸ πλάσμα. πολυειδὲς δέ ἐστι τὸ τῆς ἐπορκίας ἁμάρτημα, ἀφ' ὧν καὶ διαφορεῖται. ἄλλως γὰρ ἐπιμᾶται ὁ κατ' ὀλιγωρίαν ὀμόσας καὶ ἐπορκήσας· ἄλλο τύπον ὁ κατὰ βίαν· ὁ μεταμέλων χρησάμενος, ἄλλως ἢ οὗτοι· ἑτέρως ὁ πρὸς ἀμυνόμενος· ὃς δὲ κατὰ δόλον τοῦτο πεποιηκέναι, πολὺ δήπουθεν; ὁ δὲ καλά τι παιγνιῶδες καὶ ἀπόβλητον τὸν ὅρκον ἡθετηκώς, πολὺ πλέξεται; ὁ δὲ ζωματικὸν ὅρκον παραβεβηκώς, ὁ δὲ ἔγγραφον, περὶ τούτων τί χρὴ φρονεῖν; ἐξεταστέον πάντως ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα, καὶ εἰς δύναμιν θεραπευτέον.

Ἐν δὲ τῷ κϑ'. τοὺς ὀμνύοντας τοῖς ἀρχόντων, ἑνίοις τοῖς ὑπὸ χεῖρα ποιμνίοις ὑποβαλεῖν, διττῶς ἰᾶσθαι κελεύει· τῇ μὲν, μὴ προχείρως ὀμνύναι διδάσκεσθαι· τῇ δὲ, μὴ εἰς ἔργον τὴν πονηρὰν καὶ ἀπεμβρίπτον κλίσιν ἐνεγκεῖν, ἀλλὰ τὴν μὲν ὑπὸ τῇ προπετείᾳ τοῦ ὅρκου μεγάνοιαν ἐπιδείκνυσθαι· μὴ μέντοι προφάσεις εὐλαβείας, τῆς περὶ τὸν ὅρκον δηλαδὴ, τὴν πονηρίαν ἑαυτοῖς βεβαιοῦν. ἐπεὶ γὰρ τῷ Ἡρῴδῃ συνέβαινεν ἐπιορκῆσαι, ὃς, τὴν πάλαι δηθεν τῆς ἐπορκίας φυλαττόμενος, τῇ τοῦ φόνου ἐάλω, ἔργον μαχαίρας τὸν παντὸς ἄξιον προφήτου θέμενος. καθάπαξ μὲν γὰρ, ἅπας ὅρκος ἀπείρηται καὶ καθαίρεται· πολλῷ γε δήπου πλέον εἰκὸς, ὁ δήπου κακοῦ τινὸς προαχθείς, ὥστε μεταμανθάνειν χρὴ τὸ ὀμνύοντα, καὶ σπουδάζειν βεβαιοῦν τὸ ἀνόσιον. καὶ γὰρ εἴ τις ὀφθαλμούς τινος ἐξορύξειν ὀμόσῃ, ἢ φονεύσειν, ἢ τῶν ἐντολῶν ἑκάστην ἀθετήσειν, ἐξεταστέον, τί ἄρα βέλτιον, προδοῦναι θεὸν τὸν ὅρκον, ἢ εἰς ἔργον τὸ κακὸν ἀγαγεῖν, καὶ τὴν ἐντολὴν παραβῆναι. ὤμοσα γάρ, φησὶν ὁ Δαυὶδ, καὶ ἔστησα τοῦ φυλάξαι τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου, καὶ τὴν ἁμαρτίαν. ὥσπερ γὰρ ἡ ἐντολὴ ἀμεταθέτοις κρίμασι προσκεῖται βεβαιοῦσθαι, οὕτω τὴν ἁμαρτίαν παντοίως ἀνωφελῆ καθίστησι καὶ ἀφανίζεσθαι. ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἀνάγκης ἔννομον ἀθετήσας ὅρκον, πλέον ἀδυνήσεται, ἢ ὁ βίαν παθών· εἰ δὲ μὴ ἔννομος εἴη ὁ ὅρκος, ἀλλ'

λλ' ἐφ' ᾧ πιὰ δράσειν κακῶς, ἢ σφήλειν τινὸς ἀγαθοῦ, ἢ A
πάλιν, εἴ τι ὀμόσῃ σοφισμα μὴ ὂν ἄξιον εἰς ὅρκον ἄγειν,
ὅτι ἡ ἀθέτησις κολάσεως μὲν οὐκ ὑποκειται· μετρίαν δὲ σφὸς
τῷ ἐπισκόπῳ τιὼ ἐπιμήλειν δέχε).

Αντίθεσις.

Αλλ' ἐπειδὴ δύνωνται μὲν οἱ ἐπίορκοι, οἱ δ' ἐνορκοῦντες
ἀφίενται, καὶ ὃ ὀμοῦναι ἄρα δέδοται, ἔστι τις ἂν, καὶ πῶ τὸ Εὐ-
αγγελικὸν ἐπίσημον ἐντολὴν, τὸ μὴ ὀμνῦναι ὅλως ἀφανιζο-
μένην; Αλλ' οἶμαι ὃ Εὐαγγέλιον, ὥσπερ τῆς ἁμαρτη-
μάτων τιὼ σφῶν, ὡς εἰπεῖν, βλάστην ἐσπούδακεν ἐκριζοῦν, B
οὕτω δὴ καὶ ὅρκον, ὡς τῆς ἐπιορκίας ὄντα δύζαν,
ἀπειρηκεν. ἄλλως τε, ἐκεῖνο μὲν τῶν εἰς τὸ τέλειον ἐφ-
κότων ἂν εἴη, ὥσπερ τὸ πωλῆσαι τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δοῦναι
πτωχοῖς· εἰ γὰρ πάντες πωλεῖν ἀναγκάσει ἔχοι, τίνες ἂν εἶεν
οἱ ὠνήσομοι; σφὸς δὲ τὸ, τιὼ χρείαν παρσμήνης, τῆς
ἑπέρας μὴ φείδεσθαι· καὶ τὸν χιτῶνα τῷ ἱματίῳ σφαπο-
δύεσθαι, καὶ ὅσα τῆς Εὐαγγελικῆς νομοθεσίας ἕπεται, ἅπερ
οὐκ ἀνάγκην ἔχει τοῖς ὑπατεταγμένοις, αἵρεσιν δὲ. καὶ φυ-
λάττεσι μὲν πιὼ καὶ ἐπιθυμοῦσιν, μὴ φυλάττουσι δὲ οὐδ'
ὁντιναοῦν κίνδυνον. ὁ δὲ ἔννομος ὅρκος, δεύτερον ἐκείνου,
καὶ οὐκ ἀποβλητον. ἔνθεν τοι καὶ τῷ βασιλέων οἱ τιὼ τῆς
εὐσεβείας πορφύραν ἠμφιεσμένοι, τοῦτο μὲν ὄζιν οὐ σφο- C
βαίνειν ἐπέτρεψαν· τὸ δὲ ἄψογον καὶ ἀπαίδευτον πάντα-
σι κακωλύκασι. τῶν δ' ἀπαιδεύτων δέ τινος ὁμομοκότος
τῇ τρίτῃ τῆς ἑβδομάδος καθάπαξ τῆς κρέως ἀπέχεσθαι,
πρᾶγμα ἐντεῦθεν ἐγνωκότος τὸ τίμιον σφόδρομον, καὶ τῇ
σωσόμῳ σφοσαναθέμενον, εἰ ἀνάγκην ἔχει καὶ τιὼ ἑορτὴν
τῆς τοῦ Χριστοῦ γενέσεως τρίτῃ τωτὶ καὶ τὰ τελευμένην
ἡμέραν τὸν ὅρκον τῆς νηστείας τηρῆσαι· ὁ ἁγιώτατος πα-
τριάρχης ἐκεῖνος Λουκᾶς, μὴ τῆς ὑπ' αὐτὸν σωσόδου
ἀπεκείναν, ὅτε εἰ καὶ εἰς πάντα καιρὸν ἡ νηστεία ἀγα-
θόν, ἀλλ' οὐ χρὴ τὸν τοιοῦτον ὅρκον σφοκεκρίνεσθαι τῆς δεσ- D
ποτικῆς ἑορτῆς. εἰ γὰρ οἱ ἀπόστολοι κολάζουσι τὸν σαββάτῳ
ἢ κυριακῇ νηστεύοντα ἢ γόνυ κλίνοντα, τίς ἀνάσχοιτο ἂν
τὸν σφοπεμφθέντα καὶ ἰδίᾳ γεγονότα καὶ αὐθαίρετον τῆς νη-
στείας ὅρκον τῆς δεσποτικῆς ἑορτῆς καὶ πνευματικῆς σύφρο-
σύνης; ζήτει καὶ ἐν τῷ ϛ'. κεφαλαίῳ ☩ Β. στοιχείου κανόνα
☩ ἁγίου τέτου κη'. καὶ ἐν τῷ α'. κεφαλαίῳ ☩ Α. στοιχείου
κθ'όνα πα'.

Οὗ δὴ καὶ μεμνημένος ὁ πϛ'. τῆς ϛ'. σωσόδου κανών, ἐπει-
δή, φησι, τοὺς ἐμνύοντας ὅρκους ἑλληνικοὺς, οἷς μὰ τὸν ἥλιον,
καὶ τοὺς τοιούτους, ὁ ☩ μεγάλου Βασιλείου πα'. κανὼν ὑπο-
μίοις καθυποβάλλει, καὶ ἡμεῖς τούτοις ἀφορισμὸν ὁρίζομεν. E

Νόμοι.

Επὶ ὅλοις τῶν καὶ κληρικοῖς μέχρι καὶ ὑποταγωστῶν, ὃ ὀμύ-
ναι ὅλως κεκώλυται· πρὸ δὲ τῆς ἐγγράφου ὁμολογίας τὸ ☩
ὅρκου τοῦτοις πληροῦται.

Εν ταῖς ψήφοις δὲ τῶν ἀρχιερέων καὶ μόνον, ὁ ἐπίσκοπος
καθαιρεῖται ἀρνούμενος τιὼ ἰδίαν ὑπογραφήν· ἐν ἐπέραις
δὲ ὑποθέσεσιν οὐ καθαιρεῖται, ἀλλὰ ζημιοῦται καὶ τοῖς νόμοις.

Λέγει ἔτι δὲ καὶ ὁ οϛ'. νεαρὰ ☩ βασιλέως Λέοντος τοῦ
Σοφοῦ, πᾶν ἐγγεγραφον, ᾧ ἐπογέγραπται ὁ τῆς τιμίου καὶ ζωο-
ποιοῦ σταυροῦ τύπος, δηλαδὴ χειρὶ ☩ σωθεμένου αὐτοῦ, ἔχειν F
ὀφείλει τὸ ἰσχυρὸν καὶ ἀμεταπέλωτον, εἰ καὶ κατασφαλισμένον
οὐκ ἔστι δηλαδὴ τροσίμου.

Οὐδεὶς καὶ θεοῦ ὠμόσας κινδυνεύει, ἱκανὸν γὰρ ὁ ὅρκος
τιμωρὸν ἔχει τὸ θεῖον· ὁ δὲ καὶ βασιλέως ὠμόσας κα-
τά τινα θερμότητα, συγχωρεῖται· πλιὼ, ὁ ἐν δηλώσει
ἐπιορκοῦσι καὶ ☩ βασιλέως, τὸ τροσῆμον δίδωσι, καὶ ἀκπί-
πτει τῆς ἰδίας ἀγωγῆς, καὶ ἀτιμοῦται.

Εν τοῖς ἀμφιβόλοις εἴωθεν ὁ δικαστὴς ἐπιφέρειν ὅρκον,
καὶ ὕστω ψηφίζεσθαι.

Sed ad aliquem malefaciendum, vel aliquo bono privandum, suscipitur; vel si rursum juravit aliquis, se aliquid facturum, quod non debet in jusjurandum deduci, tum violatio illum pœnæ non subjicit; sed Episcopi arbitratu modicè punietur.

Objectio.

Sed quoniam puniuntur, qui pejerant, qui autem bene jurant, remittuntur; dicat ergo aliquis, quòd jurare permittitur; ubi ergo statuemus Evangelicum præceptum, quod omnino jurare prohibet? Credo autem, quod Evangelium, quemadmodum primum peccatorum germen, ut ita dicam, eradicare studuerit; ita etiam jusjurandum, tanquam perjurii ostium, prohibuit. Aliter illud quidem fit eorum, qui perfectionem attigerunt, sicut omnia quæ habent vendere, & pauperibus dare: si enim omnes vendere necesse habuerint, quinam emerent? Porro & illud, qui maxillam unam percutiunt, alteri non parcere: & pallium cum tunica insuper exuere, & quæcunque alia sunt Evangelicæ constitutionis, quæ non sunt necessaria, bene tamen utilia & eligenda iis, quibus mandantur; ac honorem quidem remunerationemque, nullum autem periculum secum afferunt. Legitimum verò juramentum illi secundum est & non rejiciendum. Hinc Imperatores illi, qui pietatis purpura induti sunt, hucusque progredi permiserunt: at quod illegitimum est, & ineptum omnino prohibuere. Cùm verò nobilis quidam tertio hebdomadis die omnino se à carne abstinere juravit, exinde venerabilem Præcursorem honorare existimans, & Syn. interrogavit, an necesse erat in festo Natalitii Christi, tertio die jejunii jusjurandum observare: sanctissimus ille Patriarcha Lucas, unà cum Synodo sub eo congregatâ, respondit, quòd licet bonum sit omni tempore jejunare; non tamen oportere tale jusjurandum Dominico festo præferri. Si enim Apostoli illum, qui in Sabbato vel die Dominico jejunat vel genu flectit, puniunt; quis ferat eum, qui privatim factum voluntarium jejunii jusjurandum Dominico festo & spirituali lætitiæ præfert? Quære etiam in nono capite literæ B. hujus sancti Canonem vicesimum octavum, & in primo capite literæ A. Canonem octogesimum primum.

Cujus etiam meminit nonagesimus quartus sextæ Synodi Canon, Quandoquidem, inquit, eos, qui Gentilium Sacramenta jurant, ut per Solem, & talia, lxxxi. magni Basilii Canon pœnis subjicit, & nos eis quoque segregationem decernimus.

Leges.

Omnibus ab Episcopis & Clericis usque ad Lectores jurare omnino est prohibitum: per pactum verò literis mandatum quæ sunt juramenti illis adimplentur.

In Antistitum electionibus & solùm, Episcopus, qui suam negat subscriptionem, deponitur; in aliis autem causis non deponitur, sed juxta leges mulctatur.

Dicit insuper & lxxii. Imperatoris Leonis sapientis Novella, Omne pactum scriptum quod pretiosæ & vivificæ crucis figurâ, per manus ejus qui pactum iniit, signatur, debet firmum & immutabile esse, licet constituta pœna non sit firmatum.

Nemo per Deum juráns periclitatur; nam satis Deum ultorem habet jusjurandum: qui verò calore quodam per Imperatorem juraverit, veniam consequitur; sed qui in persolutione per Imperatorem pejerat, pœnas dat, & propria actione excidit, & infamia notatur.

In dubiis rebus solet judex jusjurandum allegare, & ita judicare.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Bene allegent, per salutem tuam jurasse. Omne enim legitimum ex inductione jusjurandum servatur, & quod quis juravit secundum propriam religionem: quod autem fit per insinceram religionem jusjurandum, non servatur.

Καλῶς ὀμοφέσωσι κ τῆς σωτηρίας σε ὀμόσαι. πᾶς γὰρ θεμιτὸς ἐξ ἐπαγωγῆς ὅρκος φυλάττε, κ ὃν τις ὀμόσῃ κ τὴν ἰδίαν θρησκείαν· ὁ δὲ κ ἀδοκίμου θρησκείας γενόμενος ὅρκος ὐ φυλάττεται.

Qui ex judiciali electione, vel adversarii postulatione jusjurandum in Ecclesia subit, sacro-sanctis tactis Evangeliis, si posthac pejerare convictus fuerit, linguâ privetur. Idem & de Martyribus. Jusjurandum est oratio propter suam veritatem fidem faciens.

Ο ἐκ δικαστικῆς ψήφου, ἢ ἐξ αἰτήσεως τ ἀντιδίκου, ὅρκον ὑπέχων ἐν ἐκκλησίᾳ, κὰν ἀγράντων ὑφαπόμενος εὐαγγελίων, ἐπιορκεῖν δὲ μὴ ζηλωτὴς ἐλεγχθεὶς, γλωσσοκοπείσθω. τὸ αὐτὸ κ ἐπὶ μαρτύρων. ὅρκος ἐστὶ λόγος πιστόμενος δι' ἑαυτῆς τ ἀλήθειαν.

CAPUT XXXIII.

De Tutoribus & Curatoribus.

TERTIUS quartæ Synodi Canon, Clericos vel Monachos propter turpe lucrum alienas possessiones conducere prohibuit; quod est, res seculares tractare, divina mysteria neglectui habentes: nisi ad inexcusabilem impuberum tutelam à legibus vocetur aliquis; Impuberibus enim Tutores dantur; minoribus autem Curatores. Impuberes quidem sunt masculi, qui sunt quatuordecim annis minores: impuberes vero fœminæ, quæ duodecim annis minores sunt. Minores verò sunt, qui pubertatem præterierunt, minores tamen sunt xxv. annis, sive sint mares sive fœminæ. Episcopus civitatis etiam istis permittere potest, ut Ecclesiasticarum rerum curam gerant, vel orphanorum & viduarum, quibus non providetur, & quæ Ecclesiastico auxilio maxime indigent, propter Dei timorem, ut in Actibus memoratur, Apostolos septem Diaconos elegisse, ne in ministerio quotidiano viduæ despicerentur: lucri autem aut gloriæ cupiditate illis hujusmodi administrationibus seipsos injicere non permittitur. Qui verò auxilio indigent sunt tales, qui in Ecclesias profugerunt, ut Dynastarum injuriam vitarent, vel qui aliquid forsan offenderint, vel qui injustè in servitutem rediguntur, & suppetias postulant, propter quos etiam defensores fiunt. Si quis verò transgreditur, convenientibus suppliciis eum subjici vult. Omnes igitur Clerici & Monachi Episcopi sui permissione, non modo Ecclesiastica, verùm etiam secularia negotia administrare possunt: ut & tutelam & curatelam suscipere. Absque externa autem permissione Episcopis & Monachis nec tutelam nec curatelam gerere permittitur, licet à legibus vocentur: sed Clerici, quando à legibus vocantur, utraque subire non prohibentur. Omnes verò communiter Ecclesiastica negotia administrare non impediuntur, vel sine Episcopali permissione.

ΚΕΦ. λγ'.

Περὶ ἐπιτρόπων κ κυρατόρων.

Ο γ'. τῆς δ'. συνόδου κλήρων, κληρικὰς ἢ μοναζούσας ἀπείρηκεν ἀλλότρια κτήματα μισθοῦσθαι διὰ αἰσχροκέρδειαν, ὅπερ ἐστὶ, πράγματα ἐργολαβεῖν κοσμικὰ, τῆς θείας λειτουργίας καταμελοῦντας· εἰ μήτι ἐκ τῶν νόμων καλοῖτό τις εἰς ἀφηλίκων ἀναγκαίαν ἐπιτροπήν· τοῖς μὲν γὰρ ἀνηβοις ἐπίτροποι δίδονται, τοῖς δὲ ἀφήλιξι κυρατόρες. κ ἄνηβοι μέν εἰσιν ἄρρενες, οἱ μὴ ιδ'. ἔτος ἐτῶν· ἄνηβοι δὲ θήλειαι, αἱ ἔτος τ ιε'. ἐπὶ μ. ἀφήλικες δὲ, οἱ τὸν ἥβην ὑπερβαλόντες, ἔτος δὲ τῶν κε'. ἑαυτῶν, κἂν ἄρρενες ὦσι, κἂν θήλειαι. δύναται κ ὁ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος ἐπιτρέπειν τοῖς τοιούτοις ἐκκλησιαστικῶν φροντίζειν πραγμάτων, ἢ ὀρφανῶν κ χηρῶν ἀπορουμένων, κ τῶν μάλιστα ἐκκλησιαστικῆς δεομένων βοηθείας, διὰ τὸν φόβον τοῦ κυρίου, ὡς ἐν τ πράξεσιν ἱστόρηται, προχειρησαμένων τῶν ἀποστόλων τοὺς ἑπτὰ διακόνους, ἵνα μὴ ἐν τῇ καθημερινῇ διακονίᾳ αἱ χῆραι παραθεωρῶνται· οὐ μὴν ἑαυτοὺς ταῖς τοιαύταις ἐπιρρίπτειν διοικήσεσι τούτοις ἐφῆται κέρδους χάριν ἢ δόξης. οἱ δὲ βοηθείας δεόμενοι, ὅτοι ἂν εἶεν, οἱ τῇ ἐκκλησίᾳ προσφυγόντες, ἐπηρείας δυναστῶν ἐκτρεπόμενοι, ἢ οἱ ποῦ τι παίσαντες, ἢ οἱ εἰς δουλείαν ἀδίκως ἐληλάμενοι, κ ζητοῦντες ἐπικουρίαν, δι' οὓς κ οἱ ἔκδικοι γίνονται. ὃ δὲ παραβαίνοντα τοῖς προσήκουσιν ἐπιμίοις καθυποβάλλεσθαι βούλε. πάντες τοίνυν κληρικοὶ τε κ μοναχοὶ κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ σφῶν ἐπισκόπου, οὐ μόνον ἐκκλησιαστικὰ, ἀλλὰ κ πολιτικὰ ἐνεργῆσαι δύνανται πράγματα· οὐ μὴν ἀλλὰ κ ἐπιτροπὴν ἀναλαβεῖν κ κυρατορείαν. ἐπιτροπὴς δὲ τ ἔξωθεν δίχα ἐπισκόπου κ μοναχοῖς ὅτι ἐπιτροπὴν, ὅτι κυρατορείαν ἔξεστι δέξασθαι, κ εἰ ἐκ τῶν νόμων καλοῖτο. οἱ δὲ κληρικοὶ, ὅτι καλοῦνται παρὰ τῶν νόμων, κ τὸ ἀμφότερα ἀναλαβεῖν οὐ κωλύονται. πάντες δὲ κοινῇ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἐνεργεῖν οὐκ ἐμποδίζονται, κ δίχα προτροπῆς ἐπισκόπου.

Presbyteros & Diaconos & Subdiaconos solo cognationis jure ad tutelam vel ad curatelam vocatos, administrationem suscipere concedimus.

Τοὺς πρεσβυτέρους, κ διακόνους, κ ὑποδιακόνους, τῷ δικαίῳ μόνῳ τῆς συγγενείας, εἰς ἐπιτροπὴν, ἢ εἰς κυρατορείαν ἀνακαλυμμένους, τ λειτουργίαν ὑποδέχεσθαι συγχωροῦμεν.

Tutores habeant liberti secundum leges civiles, qui propter ætatem seipsos vendicare nequeunt. Alienus ex pacto servus, frustra fit curator.

Ἐπιτροπεύουσι κ οἱ ἀπελεύθεροι τοὺς πολιτικοὺς νόμους, οἱ διὰ τ ἡλικίαν ἐκδικεῖν αὐτοὺς μὴ δυνάμενοι. ἀλλόφυλοι οἰκέται ὄντες διακονίᾳ, ἀρχῆσαι ὑπηρετοῦσι δίδονται.

Neque tutelam neque curatelam gerat, qui septuaginta annis est major, neque qui viginti quinque est minor: nam quomodo curam gerat, qui alterius cura indiget?

Οὐκ ἐπιτροπεύει, οὐδὲ κυρατορεύει ὁ μείζων τ ἑβδομήκοντα ἐτῶν, οὐδὲ ὁ ἐλάττων τ εἰκοσιπέντε ἐτῶν· πῶς γὰρ ὁ δεόμενος ἄλλου κηδεμονίας;

Decoctores & amentes, licet pubertatem egressi sint, à propriis cognatis in tutelam suscipiuntur.

Ασωτοι κ μαινόμενοι, κἂν μείζονες ὦσι τῇ ἡλικίᾳ, κυρατορεύονται ὑπὸ τ ἰδίων συγγενῶν.

Οὐ-

Οὐδεὶς ἐγχειρίζῃ πλέον τ̃ τριῶν ἐπιτρόπων.

A Nemo pluſquam tres tutores conſtituit.

Τῷ υἱῷ τ̃ αἰχμαλώτου ἐπίτροπος οὐ δίδοται, ἀλλὰ τῇ οὐσίᾳ κυρεύτωρ· ὑποστρέφοντος γὰρ τ̃ πατρὸς, γίνεται αὐτῷ ὑπεξέσιος, ὡς εἰ μηδέποτε ἠχμαλωτίσθη.

Captivi filio tutor non datur; ſed ſubſtantiæ curator: nam reverſo patre, illius juris erit, ac ſi nunquam in captivitatem fuerat redactus.

Τῷ ἔχοντι ἐπίτροπον νοσοῦντα ἢ γήροντα δίδοται κυρεύτωρ παρὰ τ̃ ἄρχοντος.

Illi, cujus tutor vel morbo laborat, vel ſenio confectus eſt, à Magiſtratu datur curator.

Ἐὰν κλέψωσιν οἱ ἐπίτροποι τὰ τῶν ἀφηλίκων, ἕκαστος αὐτῶν εἰς τ̃ διπλοῦν ὑπέχει.

Si impuberum facultates tutores ſurripiant, unuſquiſque eorum in duplum tenetur.

B

Προτιμῶνται τ̃ θηλειῶν οἱ ἄῤῥενες, τελείας ἡλικίας ὑπάρχοντες· γυνὴ γὰρ οὐ κυεβερνᾷ, οὐδὲ τὰ τ̃ ἐπιτροπῆς ὑπάρχοντα λειτουργήματα, εἰ μή τις μήτηρ ἢ μάμμη εἴη.

Præferuntur fœminis maſculi, cum ſint perfectæ ætatis. Mulier enim curatelam non gerat, neque tutelæ adminiſtrationem ſubeat, niſi vel mater vel avia ſit.

Ὁ πλησιέστερος συγγενὴς ἐπιτροπευέτω· εἰ δὲ πολλοὶ ὦσιν ἐν τῷ ἐπέχουσι βαθμὸν, πάντες ἐπιτροπεύουσιν.

Proximus cognatus tutorem agat: ſin verò ſint plures ejuſdem gradus, tum omnes curatelam gerant.

Ζήτει γὰρ ἐν τῷ ιε'. κεφ. τ̃ Μ. στοιχείου.

Quæras etiam in xv. cap. literæ M.

C

ΚΕΦ. λδ'.

Περὶ Εὐνούχων.

CAPUT XXXIV.

De Eunuchis.

Ὁ μὲν κανὼν τ̃ ἁγίων ἀποστόλων κανὼν εἰκοστὸς πρῶτος, εὐνοῦχός, φησὶν, εἰ μὲν ἐξ ἐπηρείας ἀνθρώπων τις ἐγένετο, ἢ ἐν διωγμῷ τὰ τ̃ ἀνδρῶν ἀφῃρέθη· ἢ οὕτως ἦν, εἰ καὶ ὁ βίος αὐτοῦ σεμνὸς εἴη καὶ ἄμεμπτος, εἰς ἱερωσύνην προβιβαζέσθω.

Sanctorum Apoſtolorum viceſimus primus Canon, Eunuchus, inquit, ſi ex injuria quidem hominum factus ſit, vel in perſecutione virilibus privatus ſit, vel ſic natus fuerit; ſi etiam ejus vita ſit ſancta & irreprehenſibilis, in Sacerdotium promoveatur.

Ὁ δὲ κβ'. ὁ ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσας, κληρικὸς μὴ γινέσθω· αὐτόχειρ γὰρ ἑαυτῷ γέγονε τ̃ προβόλου τοῦ πράγματος, ἑαυτῷ θάνατον ὡσανεὶ προμνώμενος, καὶ τ̃ τοῦ θεοῦ δημιουργίᾳ πολεμῷ ἄντικρυς. D

Viceſimus ſecundus verò, Qui ſeipſum mutilavit, ne ſit Clericus: ipſe enim ſuiipſius eſt homicida propter facti audaciam, mortem ſibi quaſi ambiens, & Dei opificii hoſtis palam factus.

Ὁ δὲ κγ'. εἴ τις κληρικὸς ὢν ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσειεν, ὡς προδήλωτα θανάτων, καθαιρείσθω.

Et xxiii. Si quis, cum ſit Clericus, ſeipſum mutilaverit, tanquam ſibi manifeſtò mortem optans, deponatur.

Ὁ δὲ κδ'. λαϊκὸς ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσας εἰς ἔτη ἀφορίζέσθω τρία, ὡς ὑπόβουλος τ̃ ἑαυτοῦ ζωῆς. ἄλλως τε καὶ εἰς ἀνδρῶν φύσιν τ̃ θεοῦ τέτυχε δημιουργήσαντος, εἰς ἑπέραν ἀλλοίωτον αὐτὸς ἑαυτὸν μεταπλάττουσιν, ὥστε μήτε ἄνδρες εἶναι, τῷ σπερματικῷ καὶ τ̃ ὁμοίᾳ γονιμικὴν δύναμιν ἀποβεβληκότες, μήτε γυναῖκες, οὐ γὰρ τίκτειν ἔχουσι φύσιν. E

Xxiv. item, Laicus, qui ſeipſum mutilavit, tribus annis ſegregetur, quia eſt ſuiipſius vitæ inſidiator. Præterea, cum in virorum naturam Deus ipſos formavit, in aliam ab ea prorſus diverſam ſeſe transformarunt: ita ut, neque viri ſint, quia ſeminalem pariter ac generatricem facultatem abjecerunt; neque fœminæ, quia non habent parturiendi naturam.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ α'. τ̃ πρώτης συνόδου κανὼν ὁρίζεται, ὃς ὃν νόσῳ ὑπὸ ἰατρῶν χειρουργηθέντα, ἢ ὑπὸ βαρβάρων τῶν κυρίων μέρεσιν ἀφαιρεθέντα, τ̃ κλήρου μὴ ἀλλοτριοῦσθαι· ὅς τις γε μᾶλλον ὑγιαίνων ἐπιτηδὲς ἐξέτεμεν ἑαυτὸν, τοῦτον, μὴ ὅτι κληροῦσθαι, ἀλλὰ καὶ τ̃ κλήρῳ ἐξεταζόμενον, ἐξωθεῖσθαι· προσιέναι δὲ εἰς κλῆρον τοὺς ὑπὸ βαρβάρων ἢ δεσποτῶν εὐνουχισθέντας, εἰ συμβαίνοντα τῇ ἱερωσύνῃ, καὶ βίον μετιόντες εἶεν.

Eadem etiam conſtituit i. Syn. i. Can. Nimirum, ut qui à Medicis in morbo exciſus, vel à barbaris genitalibus membris privatur, è Clero non excidat: quicunque autem, cum eſſet ſanus, ex induſtriâ ſeipſum execuit, non modò in Sacerdotium non cooptetur, ſed etiam in Clero recenſitus, ejiciatur: illi autem in Clerum admittuntur, qui à Barbaris vel Dominis ſunt caſtrati, ſi ea, quæ ad Sacerdotium & vitam ſpectant, proſequuti ſint.

Ὁ δὲ τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου κανὼν ἡ'. καὶ τοὺς ἑπέρους ἐκτέμνοντας, ὡς τῆς τοῦ θεοῦ δημιουργίας ὑβρισταὶ, εἴτε αὐτοχειρίᾳ, εἴτε ἐξ ὑποτάγματος, κληρικὸν μὲν ὄντα, καθαιρεῖσθαι κελεύει, λαϊκὸν δὲ ἀφορίζεσθαι· εἰ μήτε νόσημά τινι προσαιρὸν πρὸς τ̃ ἐκτομὴν τ̃ πεπονθότος ἀνάγκασεν. οὔτε γὰρ ἱερέας αἰτιατέον, τοὺς νοσοῦσιν ἐξ ὑποτάγματος ἐφισταμένους καὶ συνεχίζοντας, οὔτε μὴν λαϊκὰς αὐτοχειρίᾳ χρωμένους. τοῦτο γὰρ ἰατρείαν τῷ νοσήματος, ἀλλ' οὐκ ὑποβουλὴν τοῦ πλάσματος, ἢ τῆς πλάσεως ὕβριν λογιζόμεθα.

Synodi verò i. & ii. dictæ viii. Canon, Eum, qui alios execat (tanquam Dei opificio injuriam faciens) ſive propriis manibus, ſive juſſu; ſi ſit quidem Clericus, deponi jubet; ſin verò Laicus, ſegregari; niſi morbus alicui incidens, eum ad execandum ægrotantem coëgerit. Neque enim condemnandi ſunt Sacerdotes, qui morbo laborantes caſtrari jubent: neque Laici, qui propriis manibus ad caſtrationem utuntur. Hoc enim morbi eſſe medelam, non autem creaturæ inſidias fieri, vel opificium injuria affici exiſtimamus.

Ζήτει γὰρ ἐν βιβ'. κεφ. τ̃ Γ. στοιχείου, κανὼν ε'. τ̃ ς'. συνόδου.

Vide etiam in xix. cap. literæ Γ. Synodi. vi. Can. v.

A

Leges.

Jubemus ut nullus Romanus caſtretur, ne quidem extra Romanum ſolum, & ut nullus Romanum caſtratum emat: ſed & eum, qui caſtravit, & eum qui emit, & tabellionem, & publicanum, qui vectigalis aliquid pro eo accepit, puniendos eſſe. Barbara autem mancipia, quæ extra Romanum ſolum caſtrantur, liceat omnibus mercatoribus & emere & vendere.

Si quis ſervus à nobis ſit caſtratus, ſtatim illi libertatem dari, licèt ob morbum caſtratus fuit.

B

Qui ob voluptatem vel mercaturam aliquos caſtrat, ſi ſit quidem Nobilis, publicatur: plebeius vero, gladio & beſtiis objicitur.

Imperatoris verò Leonis Sapientis Novella, Eunuchum, qui legitimè mulieri matrimonio conjungitur, ſcortationis pœnæ ſubjici jubet; & Sacerdotem, qui prophanè illum copulavit, Sacerdotali dignitate privari: permittit autem eunuchis, quoſcunque volunt adoptare & in filiorum ſortem eligere.

C

Νόμοι.

Κελεύομεν μηδένα Ρωμαίων εὐνουχίζεσθαι, μηδὲ ἔξω τῆς Ρωμαίων γῆς, μηδὲ ἀγοράζειν μηδένα τὸν εὐνουχισθέντα Ρωμαῖον· ἀλλὰ καὶ τὸν εὐνουχίσαντα, καὶ τὸν ἀγοράσαντα, καὶ τὸν συμβολαιογράφον, καὶ τὸν πλούσιον τὸν κομισάμενον πάλιν τι ὑπὲρ τούτου, τιμωρεῖσθαι. τοὺς δὲ ἔξω τῆς Ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας εὐνουχιζομένους ἀνθρώπους βάρβαρα ἐξεῖναι πασιν ἐμπόροις ἀγοράζειν καὶ πωλεῖσθαι.

Ἐὰν δέ τις παρ' ἡμῖν εὐνουχισθῇ δοῦλος, αὐτίκα τούτῳ τὴν ἐλευθερίαν δίδομεν, κἂν ἐξ ἀνάγκης εὐνουχισθῇ.

Ὁ δὲ ἡδονῇ τὴν ἐμπορίαν εὐνουχίζων τινάς, δίκην μὲν ὤφλε θανάτου· τελευτὴς δὲ, ξίφει καὶ θηρίοις ὑποβαλλέσθω.

Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ Βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, τὸν γυναικὶ κατὰ νόμον γάμῳ συναφθέντα εὐνοῦχον τῇ τῆς πορνείας ὑποκείσθαι κολάσει κελεύει, καὶ τὸν μιήρεις συναρμόσαντα ἱερέα, τῆς ἱερατικῆς ἀξίας ἀπογυμνοῦσθαι· ἔφησι δὲ τοῖς εὐνούχοις, ὃς βούλονται εἰσποιεῖν καὶ εἰς μοῖραν παῖδειν ὑἱόν.

D

CAPUT XXXV.

De precum ordine.

Septuagesimus quintus ſextæ Synodi Canon, ut qui in Eccleſiâ precantur & pſallunt, non inordinati accedant, neque intentas urgeant vociferationes; ſed cum contrito corde, & moribus convenientibus, & mentis attentione, preces & pſalmodias peragant: unde & internis moribus & externâ ſpecie, Dei miſericordia in peccatores trahitur. Pios enim, inquit Levitici liber, facite filios Iſraël; neque infractis & irreverendis utantur cantilenis, & ſupervacaneâ canticorum varietate, & cantibus laſcivis; quæ thymelicis ſceniciſque magis quàm Eccleſiæ Dei conveniunt. A quamplurimis verò Patriarchis cum graviſſimis etiam pœnis hæc ſæpiùs fuerunt prohibita. Permiſſum eſt autem ſimplicem & invariatam pſalmodiæ modulationem uſurpare, & in vigiliis & pro defunctis peragendis ceremoniis, ut obtinuit antiqua & venerabilis conſuetudo: ſed nihil amplius fieret.

E

De Sacroſancto Hymno.

Octogeſimus primus, Illos, qui in ſanctiſſimo hymno Petri Fullonis vocem inſerere audent, quæ huic, ſanctus immortalis, hoc, qui crucifixus es pro nobis miſerere noſtri, addidit, exitiali anathematis judicio ſubjicit. Vel enim quartam perſonam inducit iſta vox, & Dei filium, Servatoris ſcilicet conſiſtentē facultatem, ſeorſum ponit, & Chriſtum crucifixum tanquam alium à forti, vel affectionibus ſubjectam Trinitatem glorificat, & Patrem & Spiritum ſanctum unà cum Filio crucifigit. Scimus F vero quomodo Eccleſiaſtica hiſtoria loquitur, cum, Proclo Archiepiſcopo, populus, quâdam divinitûs intentatâ oppreſſus plagâ, Conſtantinopoli ſupplicaret, in æthera raptum fuiſſe puerum, & hymnum hunc fuiſſe edoctum, & rurſus demiſſum præſentibus illud, quod inſtitutum erat, renunciaſſe, quod populo ſine additamento canente, divinitùs intentatam ceſſaſſe plagam. Sed & ſancta & œcumenica quarta Synodus ita ſacroſanctum hymnum canendum eſſe decernit: licèt obſcurum Armeniorum genus & ſubdolū abominabilem

Κεφ. λέ.

Περὶ Εὐχῶν τάξεως.

Ὁ οε'. τῆς ς'. συνόδου κρίνων, τοὺς εὐχομένους ἐν ἐκκλησίᾳ καὶ ψάλλοντας, μὴ ἀτάκτως φέρεσθαι, καὶ ὑπερβαλλούσας ὑπονοίᾳ φωνὰς, ἀλλ' ἐν συντετριμμένῃ καρδίᾳ, καὶ ἤθει κατεσταλμένῳ, καὶ νοὸς εὐσυνέτῃ πάσας δεήσεις ποιεῖσθαι καὶ ψαλμῳδίας, ἐφ' ᾧ τῇ τε ἕξει τοῦ ἤθους, καὶ τῇ ὄντως εὐθείᾳ, τὸν θεὸν ἵλεων ὅπερ τοῖς ἡμαρτημένοις ἐλκύσαι. διλαβὲς γάρ, φησὶν ἡ τοῦ Λευϊτικοῦ βίβλος, πείθεσθε τοῖς υἱοῖς Ισραὴλ, μηδὲ τοῖς κεκλασμένοις καὶ ἀσήμοις μέλεσι χρῆσθαι, καὶ τῇ περιττῇ τῇ τῶν ᾀσμάτων ποικιλίᾳ, καὶ ᾠδῶν παρεισφρήσασιν, ἃ θυμελικοῖς ἐοίκασι καὶ τοῖς ὅπου τῆς σκηνῆς ἡ ἐκκλησία φέρουσα θεοῦ. πολλάκις δὲ ταῦτα καὶ φωνὴ πολλῶν κεκώλυται παρεισφρῆσαι, μὴ σφοδρὸν τῆς ὑπομονῆς. παρήγγελται δὲ ἁπλοῦν καὶ ἀπαράλλακτον τῆς ψαλμῳδίας ἀσπάζεσθαι, ἔν γε ταῖς πανυχίσι καὶ ταῖς πλεταῖς τῶν ἀποιχομένων, ὡς τὸ ἀρχαῖον ἔθος καὶ ὠφελιὲς ἦγεν· ἀλλ' οὐδὲν γέγονε πλέον.

Περὶ τοῦ τρισαγίου ὕμνου.

Ὁ δὲ πα'. τὸν ᾯδὴν τρισαγίῳ ὕμνῳ πλὴν τοῦ Πέτρου τοῦ Κναφέως φωνὴν παρενείρειν μὴ αἰδούμενος, πλὴν τοῦ, ἅγιος ἀθάνατος, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς ἐλέησον ἡμᾶς, προστεθεῖσθαι, τῇ ὁλεθρίᾳ τοῦ ἀναθέματος ἐφίησι καταδίκῃ. ἢ γὰρ τετάρτην ἡ τοιαύτη προσωπον εἰσαγαγὼν φωνὴ, δυὰ μέρος πιθεῖσα τὸν τοῦ θεοῦ υἱὸν τὸν σταυρωθέντα ἕνα τῶν δυνάμεων, καὶ δυὰ μέρος τὸν ἐσταυρωμένον χειρὸν, ὡς ἄλλον ὄντα παρὰ τὸν ἰσχυρὸν, ἢ παθητὸν τὴν τριάδα δοξάζει, συσταυροῦσα τῷ υἱῷ τὸν πατέρα καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα. ἴσμεν γὰρ ὡς ἡ ἐκκλησιαστικὴ δίεισιν ἱστορία, ὅπως λιτανεύοντος τοῦ λαοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὅπου τινὶ θεηλάτῳ πιεζομένῃ πληγῇ, Πρόκλου ἀρχιεπισκόπου, αἰθέριον ἁρπαγῆναι παῖδιον, καὶ τὸν ὕμνον τοιοῦτον μυηθῆναι, καὶ καταπεμφθῆναι, τοῖς ᾄδουσι τὸν μυηθέντα ἀπαγγείλαντα· ὡσαύτως δὲ τοῦ λαοῦ τῆς προσθήκης χωρεῖς, ἡ θεήλατος παύει πληγή. ἀλλὰ καὶ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ τετάρτη συνόδος οὕτως ὥρισται τὸν τρισάγιον ὕμνον ἐπίστασθαι· εἰ καὶ σκοτεινὸν ἦν τὸ Ἀρμενίων καὶ ὕφαλον τῆς βδελυρᾶς ταύτης

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ταύτης εἰσέπι καὶ νῦν ὑ μεθίενται πλάνης. ζήτει καὶ ἐν τῷ A
ια'. κεφαλαίῳ τοῦ B. στοιχείου κανόνα ιε'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου.

illum errorem nondum depoſuerunt. Vide etiam in undecimo capite literæ B. Canonem xv. Laodicenæ Synodi.

Ὁ δὲ ις'. Ταύτης, ἐν τοῖς σάββασι μετὰ τῶν ἑπέρων γραφῶν καὶ εὐαγγέλιον κελεύει ἀναγινώσκεσθαι. πρὸ γὰρ τῆς νομισθείσης νῦν τάξεως ἐν ταῖς συναξεσι καὶ ψαλμῳδίαις, οὐχὶ μόνον ἐψάλλοντο ἐν σαββάτῳ; καὶ οὕτω νῦν ἀναίμακτον προσέφερον οἱ ἱερεῖς θυσίαν. εὐαγγέλιον δὲ ἢ ἄλλη τις γραφὴ ἐπ' ἐκκλησίας οὐκ ἀνεγινώσκετο· οἷα νῦν ἑορτὴν ἄγειν κελεύουσι τοὺς λέγοντας κανόνας, μήτε νηστεύειν, μήτε γονυκλιτεῖν ἐν σαββάτῳ. B

Ejuſdem verò Synodi xvi. In Sabbatis unà cum aliis Scripturis etiam Evangelia legi jubet. Nam antequam ordo, qui hodie in precibus & pſalmodiis obſervatur, inſtitutus fuit, ſolummodo preces in Sabbato fuerunt, & ſic ſacrificium incruentum offerebant Sacerdotes. Evangelium verò, vel alia Scriptura, in Eccleſia non legebatur; quippe tunc feſtum celebrare ſolebant juxta Canones, qui dicunt, neque jejunare, neque genuflectere in Sabbato oportet.

Ὁ δὲ ιζ'. κηδεμονικώτερόν τι ποιῶν, καὶ εἰς καθίσματα μερισθῆναι τοὺς Δαυιδικοὺς Ψαλμοὺς ἐπέταξε, καὶ ἀναγνώσεις μεταξὺ γενέσθαι, ἵνα μὴ ἀκηδιῶν ὁ λαὸς τῇ συνεχεῖ τῆς ψαλμῳδίας τῆς ἐκκλησίας ἀποπηδῶσιν.

Decimus ſeptimus autem accuratius quiddam faciens, etiam in ſeſſiones partiri Davidicos Pſalmos juſſit, & interjecto ſpatio lectionem fieri, ne populus pſalmodiæ continuatione mœrore affectus ab Eccleſia diſcederet.

Ὁ δὲ ιη'. τὰς ὡρολογιακὰς εὐχὰς λέγειν ἐν ταῖς ἑσπεραις τε καὶ ἑσπέρας, καὶ μὴ τὸν βουλόμενον ἰδίας εὐχὰς συντιθέναι, καὶ ταύτας λέγειν ἐν τῇ συνάξει.

Decimus verò octavus, ut in nonis & veſperis recitentur traditæ preces, & ne quis pro arbitrio preces contexat, & illas in publicis conventibus recitet.

Τούτοις ὑπογράφει καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ρς'. τὰς ὑπὸ τῶν σωφρονεστέρων συντεθειμένας καὶ ὑπὸ τῆς συνόδου κεκυρωμένας εὐχὰς λέγεσθαι μόνας, ἐν τῇ λιτανείᾳ φημὶ τῆς λειτουργίας ἁπάσης, ἐν τοῖς προοιμίοις, ἄχρι δηλαδὴ τῶν θείων εὐαγγελίων, ἐν τῇ τῶν κατηχουμένων εὐχαριστίᾳ, δι' ὧν τῷ θεῷ τούτους οἱ ἱερεῖς εὐχαρίστουσι, καὶ ἐν τῇ ὑπο-θέσει τῶν χειρῶν, ὅπερ τε τῶν χειροτονουμένων καὶ τῶν ἐν μετανοίᾳ ὄντων. τὰς δὲ ὑπ' ἰδίων εἰσαγομένας νέας εὐχὰς μὴ προσίεσθαι· ἄτοπον γὰρ οἱ πατέρες οὐκ ἐδοκίμασαν, τὸ ἀμφίβολον δήπουθεν ἔχει· καὶ δεῖ ὑποπτεύειν, μὴ ἄρα τὴ ὀρθῇ μὴ συμβαίνοντα παρεισφρήσει πίστει. C

His etiam conſentit Carthaginenſis Syn. centeſimus ſextus, ut in ſupplicationibus univerſæ adminiſtrationis, ſolæ legantur preces, quæ à ſapientioribus ordinantur, & à Synodo confirmantur, in præfationibus, nimirum uſque ad ſacra Evangelia, in catechumenorum commendationibus, per quas eos Deo commendant Sacerdotes; & in manuum impoſitionibus, tam in eos qui ordinati ſunt, quam qui pœnitentiam agunt: novæ autem preces, quæ ab aliquibus introducuntur, non admittantur. Quæcunque enim Patrum judicio non ſunt approbata, dubium certè habent: itaque metuendum eſt, ne, quæ ad rectam fidem minus ſpectant, intromittant.

Ὁ θ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ιθ'. κανών, τὰς ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων φησὶν εὐχὰς πρώτον, καὶ τῶν ἐν μετανοίᾳ, εἶτα τῶν πιστῶν γίνεσθαι δεῖ· εἶτα μόνοις ἐξεῖναι διακρίνει τοῖς ἱεροπρεπέσιν εἰς τὸ ἅγιον εἰσιέναι θυσιαστήριον καὶ κοινωνεῖν. Ζήτει καὶ ἐν τῷ θ'. κεφαλαίῳ τοῦ B. στοιχείου κανόνας ε'. καὶ κ'. τῆς ἐν Γάγγρᾳ συνόδου. D

Decimus nonus verò Synodi Laodicenæ Canon, Catechumenorum, inquit, preces, primùm, & eorum, qui pœnitentiam agunt, deinde fidelium, fieri oportet: poſtea ſolis ſacratis licere decernit ad altare accedere & communicare. Quære & in ix. cap. literæ B. Canones v. & xx. Synodi in Gangrâ.

Ὁ κε'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου τοῦ ἀναθέματος. ἀξιοῖ τὸν οἰόμενον μὴ ἀληθῶς, ἀλλὰ ταπεινώσεως χάριν εὐχαριστοῦντα ἡμᾶς τὸν ἅγιον ἀπόστολον Ἰωάννην λέγειν, ἐὰν εἴπωμεν, ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν, καὶ ἀλήθεια ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν. ἐκ γὰρ τῶν ἑξῆς ῥημάτων τοῦ ἀποστόλου ἡ ἔννοια, ἐπάγοντος, ἐὰν δὲ ὁμολογήσωμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ὅστις ἀφήσει ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ καθαρίσει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. E

Centeſimus decimus quintus Carthaginenſis Synodi, Illum anathemate dignum cenſet, qui exiſtimat, non verè, ſed humilitatis gratiâ, nos adhortantem ſanctum Apoſtolum Joannem dixiſſe, Si dixerimus, quòd peccatum non habemus, noſmetipſos ſeducimus, nec veritas in nobis eſt. Nam ex proximè ſequentibus Epiſtolæ verbis manifeſtè oſtenditur Apoſtoli ſententia, qui ſubjungit, ſin autem peccata noſtra confeſſi fuerimus, fidelis eſt & juſtus, qui illa nobis remittet, & purgabit nos ab omni injuſtitia.

Ὁ ρις'. καὶ ριζ'. τὸ ὑπειληφθέντα τοὺς ἁγίους λέγειν μέν, Θ, ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ἑαυτοὺς δὲ τῶν ὀφλημάτων ἐξαίρειν, ὑ δὲ γὰρ αὐτοῖς ἐν ταύτῃ τῇ αἰτήσει παντὶ ἀναγκαῖον, ἀλλὰ τοῖς ἐν τῷ λαῷ ἁμαρτάνουσι, τῷ ἀναθέματι παραπέμπουσιν. ὅπερ γὰρ οὐκ ἐν εὐχῆς προσχήματι, ὑ δ' ὑποκρίσεως ταπεινότητι Θ. τοῖς ἁγίοις ὑπῆρξέ ποτε, ἀλλ' ἀληθοῦς καρδίας συντριβή, δηλοῖ ὁ μέγας Ἰάκωβος, ᾧδέ ποτε λέγων, ἐν πολλοῖς ἁμαρτάνομεν πάντες, καὶ ὁ Δαυὶδ, μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι ὑ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν· καὶ ἐν τῇ εὐχῇ ὁ Σολομών, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὃς οὐχ ἥμαρτεν· καὶ ὁ Ἰώβ, ὥστε εἰδέναι πάντα ἄνθρωπον τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ· καὶ ὁ Δανιὴλ, ἡμάρτομεν, ἠνομήσαμεν, καὶ τὰ ἑξῆς. πῶς γὰρ τῆς εἰρωνείας ἀνάσχοιτο τὸ παρήσιον τοῖς σφῶν λόγοις φρονοῦντων· οἵτινες χείλεσι μὲν ἄφεσιν αἰτοῦσιν ἁμαρτιῶν, ὡς ἀθῷοι δὲ τέτων τῇ καρδίᾳ ἔχουσιν, καὶ μὴ F

Cxvi. verò & cxvii. Illum quidem, qui exiſtimat Sanctos dicere, Demitte nobis debita noſtra, at ſeipſos debitis eximere, nec illis enim omnino neceſſariam eſſe talem petitionem, ſed aliis qui ſunt in populo peccatoribus, anathemate proſequuntur. Quod enim nec precationis prætextus, nec humilitatis hypocriſis unquam ſanctis inerat, ſed vera cordis contritio, oſtendit magnus Jacobus, qui hoc modo aliquando dicit, In multis offendimus omnes; & David, Ne introeas in judicium cum ſervo tuo, quia non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens; & in oratione Salomon, Non eſt homo, qui non peccaverit; & Job, Ut omnis homo ſciat imbecillitatem ſuam; & Daniel, Peccavimus, iniquè egimus, & cætera. Quis enim eorum ſimulationem ferat, qui verbis ſuis contraria cogitant; qui labris quidem remiſſionem peccatorum petunt, corde autem ſe eſſe inſontes exiſtimant, & non hominibus,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

hominibus, ſed Deo ipſi mentiuntur? Quære etiam in xxxvii. cap. literæ K. Can. xc. vi. Syn.

A

ἀνθρώποις, ἀλλ' αὐτῷ ψευδόμενοι τῷ Θεῷ. ζήτει καὶ ἐν λζ'. κεφ. τῷ Κ. στοιχείῳ κανόνα ξ'. τῆς ς'. συνόδου.

Lex.

Jubemus omnes Epiſcopos & Presbyteros, ut non tacitè, ſed voce à fideliſſimo populo exaudiendâ, ſacram oblationem, & ſuper ſanctum baptiſma precationem celebrent; ut exinde auditorum animæ in majorem compunctionem & Domini Dei glorificationem excitentur.

Νόμος.

Κελεύομεν πάντας ἐπισκόπους τε καὶ πρεσβυτέρους, μὴ κατὰ τὸ σεσιαπνθμὸν, ἀλλὰ μετὰ φωνῆς τῷ πιστοτάτῳ λαῷ ἐξακουομένης, τὴν θείαν προσφορὰν, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι προσευχὴν ποιεῖσθαι, πρὸς ὃ, καὶ μᾶλλον τῶν ἀκουόντων τὰς ψυχὰς εἰς πλείονα κατάνυξιν καὶ τὴν πρὸς τὸν δεσπότην θεὸν δόξαν διανίστασθαι δοξολογίαν.

B

CAPUT XXXVI.

De Exorciſtis.

VIGESIMUS ſextus Laodic. Syn. Canon, exorcizare eos, inquit, non oportet, vel erudire, qui ab Epiſcopo non ſunt ad id ordinati.

Decimus verò Antiochenæ, etiam Chorepiſcopis Exorciſtas ordinare permittit; quem etiam vide in xxxi. capite literæ E.

C

ΚΕΦ. λς'.

Περὶ ἐξορκιστῶν.

Ὁ κς'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κελεύων, ἐξορκίζειν οὐ δεῖ, φησι, πᾶσιν κατηχεῖν, τοὺς ὑπὸ ἐπισκόπων εἰς τοῦτο μὴ χειροτονηθέντας.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ δεκάτος, καὶ χωρεπισκόποις ἔφησεν ἐξορκιστὰς χειροτονεῖν· ὃν καὶ ζήτει ἐν τῷ λα'. κεφαλαίῳ τοῦ Ε. στοιχείου.

INITIUM LITERÆ Z.

CAPUT I.

De fervente aquâ ſacris myſteriis injiciendâ.

Vide in viii. capite literæ K. Canonem trigeſimum ſextum ſextæ Synodi.

D

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ζ. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ τοῦ ζέοντος ὕδατος καὶ τῶν θείων μυστηρίων ἐμβαλλομένου.

Ζήτει ἐν τῷ η'. κεφαλαίῳ τοῦ Κ. στοιχείου κανόνα λβ'. τῆς ς'. συνόδου.

CAPUT II.

De picturis per voluptatem animam corrumpentibus.

SEXTÆ Synodi centeſimus Canon, Picturas inverecundo habitu, quarum aſpectu ad obſcœnas libidines excitantur animæ, in parietibus efformari omnino prohibuit: quoniam ſenſus, tam quæ ab iis videntur, quam quæ audiuntur, incautis facilè in animum transfundunt & immittunt. Quapropter recta aſpiciant oculi tui, & omni circumſpectu cor tuum cuſtodito, inquit Sapientia.

E

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ ζωγραφίας δι' ἡδονῆς τὰς ψυχὰς λυμαινομένης.

Ὁ ρ'. τῆς ς'. συνόδου κανὼν, ζωγραφίας ἀσέμνους αἱ τῶν ὁρώντων τὰς ψυχὰς πρὸς αἰσχρὰς ἐρεθίζουσιν ἡδονὰς, ἐν τοίχοις χαράττειν ἀπηγόρευσε πάντως. καὶ διότι ῥᾳδίως αἱ αἰσθήσεις τοῖς μὲν προσέχουσι, τὰ δὲ αὐτῶν ὁρώμενα, ὡς γε δὴ καὶ τὰ ἀκουόμενα, ὅτι τῇ ψυχῇ εἰσκέκρουσι καὶ εἰσωδυσαι. ταύτῃ καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ὀρθὰ βλεπέτωσαν, ἡ Σοφία φησὶν, καὶ πάσῃ φυλακῇ τήρει σὴν καρδίαν.

CAPUT III.

De iis, qui cum beſtiis rem habuerunt, vel cum jumentis coiverunt, vel rationis expertia animalia inierunt.

Vide v. caput literæ A.

F

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ ζωοφθόρων, ἤτοι κτηνοβατῶν, καὶ ἀλογόσαρκων.

Ζήτει δὲ ε'. κεφάλαιον τοῦ Α. στοιχείου.

ΑΡΧΗ

A

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Η. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ ἡγουμένων.

Ζήτει τὸ ς'. κεφ. τοῦ Α. στοιχείου.

B

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τῆς ἡλικίας τῶν χειροθετουμένων κληρικῶν.

Ζητῆ ἐν τῷ ε'. κεφαλαίῳ τοῦ Δ. στοιχείου κανόνας τε ἁγίας ἕκτης συνόδου ιδ'. ιε'. καὶ τῆς δ'. ιε'. καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ις'. οἱ καὶ διατάττονται τὸν μὲν πρεσβύτερον τριάκοντα ἐτῶν χειροτονεῖσθαι· πέντε δὲ καὶ εἴκοσι τὸν διάκονον· τεσσαράκοντα δὲ μέ. καὶ τεσσαράκοντα κ'. οἱ δὲ ῥηθέντες τῆς ς'. συνόδου καὶ καθαιρεῖσθαι κελεύουσι τοὺς ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας χειροτονεῖσθαι μὴ ἀναμένοντας.

Τὰ αὐτὰ περὶ τῆς τῶν πρεσβυτέρων ἡλικίας, καὶ ὁ ιά. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ φησὶν· ὃν καὶ ὁ ῥηθεὶς τῆς ς'. συνόδου ιδ'. ὅτι λέξεως λαβὼν διείλεν.

Νόμος.

Ἡ δὲ ρκγ'. Ἰουστινιάνου. νεαρὰ, πρεσβύτερον, φησὶν, ἐλάττονα τῶν τριάκοντα ὄντα τὸν ἀριθμὸν οὐκ ἔστι προβιβάσαι. οὐ δὲ διάκονον τῶν κέ. καὶ ὑποδιάκονον τῶν κ'. οὔτε ἀναγνώστην τῶν ιή. διάκονον δὲ γυναῖκα μὴ χειροτονεῖσθαι, ἢ τινα ἐλάττων ἐστὶ τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν· ἢ εἰς δεύτερον ἦλθε γάμον.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ τοῦ τῆς ἡμέρας διαστήματος.

Νόμος.

Ἡ ἡμέρα ἀπὸ ἑβδόμης ὥρας τῆς νυκτὸς ὀρίζεται, μέχρι τῆς ς'. ὥρας τῆς ἑπομένης νυκτός· καὶ ὃ γινόμενον ἐν οἱασδήποτε ὥρᾳ τῶν εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν, ἐν ἡμέρᾳ δοκεῖ γίνεσθαι.

C

D

E

F

INITIUM LITERÆ H.

CAPUT I.

De Præfectis.

Consule sextum caput literæ A.

CAPUT II.

De eorum ætate, qui Clerici sunt ordinandi.

Vide in quinto capite literæ Δ. Canones sextæ Synodi xiv. & xv. & quartæ xv. & Carthaginensis Synodi xvi. qui quidem decernunt, ut Presbyter triginta annos natus ordinetur; Diaconus verò viginti quinque; Diaconissa quadraginta; & Subdiaconus viginti. Dicti autem vi. Synodi Canones eos deponi jubent, qui ad istam ætatem ordinari non expectant.

Eadem de Presbyterorum ætate etiam Neocæsarienſis Synodi undecimus dicit; quem etiam dictus vi. Synodi xiv. verbatim accipiens, recitat.

Lex.

Cxxiii. Justiniani Novella, Presbyterum, inquit, triginta annis minorem fieri non permittimus; neque Diaconum xxv. nec Subdiaconum xx. nec Lectorem xviii. Diaconissam etiam mulierem, quæ quadraginta annis est minor, non ordinari, nec si in secundum venerit matrimonium.

CAPUT III.

De diei spatio.

Lex.

Dies à septimâ noctis horâ usque ad subsequentis noctis sextam horam extenditur: & quicquid in aliquâ ex viginti quatuor horis factum fuerit, in die fieri existimatur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

INITIUM LITERÆ Θ.

CAPUT I.

De Theatris & diversis scenicis ludis.

QUINQUAGESIMUS quartus Laodicenæ Synodi Canon, Sacratos vel Clericos in B nuptiis vel in aliis festis convivio exceptos, ad ridicula, quæ in iis fieri solent ad risum excitandum, spectacula omnino oculos non convertere, nec iis mentem adhibere jubet; sed antequam ingrediantur histriones, discedere. Huic etiam congrua XXIV. sextæ Synodi decernens, Sacratos & Monachos in equorum curriculis subsistere, & scenicos ludos sustinere prohibet: nam verbatim dictum Canonem Patrum in Laodiceâ exponit. Qui autem his rebus se applicare deprehenduntur, vel cessare jubet, vel, si permaneant, deponi.

Consule etiam VII. caput literæ Γ.

Quinquagesimus primus ejusdem VI. Synodi, Mimos dictos, & eorum Theatra, & venationum spectacula, & quæ fiunt in scenis saltationes, penitùs cessare statuit. Nam fideles vitam dissolutè instituere non vult Evangelicæ disciplinæ præscriptum, neque, quæ animi contentionem dissolvunt, studiosè prosequi; sed quæ sanctos decet. Mimos verò vocat eos, qui quorundam voces & mores imitantur, ut ad inconditum risum adstantes excitent. Venationum verò spectaculum, non cum canibus venari dicit, vel alio modo; nam spectaculum illud non est; sed actio: verum in magnis urbibus feræ bestiæ, putà Leones & Ursi, alebantur, quæ quidem statis temporibus in Theatra educerentur, & nunc quidem cum Tauris colluctari permittebantur, nunc vero cum hominibus, vel captivis vel rei capitalis damnatis; ut illos ad spectantium oblectationem dilaniarent. Hic verò Canon multam eorum sævitiam prohibet, qui ad proprias voluptates aliorum abutuntur clade, & consimilis sibi naturæ hominum sanguine delectantur. Scena porro est assimulata imitatio; unde & Scenici dicuntur histriones, qui aliquando servorum, aliquando dominorum, vel exercituum ductorum & Principum personas induunt. Scenicas igitur saltationes virorum & mulierum inverecundè lascivientium & turpiter agentium, & ad libidinem spectatores provocantium, & in maxillam ictus & strepitus, prohibens Canon, iis, qui sese ad aliquid horum applicant, Clericis quidem, depositionem; Laicis verò segregationem intendit.

Vide etiam ejusdem Synodi Canones LXII. LXV. in tertio capite literæ E.

Carthagin. verò Syn. Can. XV. Sacerdotum filiis spectacula peragere prohibuit; à quibusdam enim civibus, quibus circa Theatra insania, alebantur equi, ad cursuum certamina exercitati, & ad pugnam bestiæ. Hæc autem non solùm quò minùs à Sacerdotum filiis peragantur, verumetiam ut illic ad videndum non accedant, prohibentur: illos enim in doctrinâ & lege Domini institui oportet; sicut etiam magnus Paulus ad Titum scribens, de Sacerdotibus dicit, Si quis filios habet fideles, non in luxuriæ accusatione, aut non subditos:

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Θ. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ τῶν Θεάτρων καὶ μιμικῶν διαφόρων παιγνίων.

Ον δ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανών, ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς εἰς γάμους ἢ εἰς ἑορτὰς ἑτέρας ἐστιωμένους, κελεύει ὅλως μὴ ἐπιστρέφεσθαι καὶ τῷ νοῒ προσέχειν ταῖς εἰωθυίαις ἐν τούτοις γίνεσθαι καταγελάσεσι πρὸς γέλωτα διεγείουσι· ἀλλὰ πρὶν τοὺς ἐκ τῆς μιμικῆς εἰσιέναι, τούτους ἀναχωρεῖν. συμφωνεῖ τούτῳ καὶ εἰκοστὸς πέμπτος τῆς ς'. συνόδου ἁγιοπατέρων, κωλύει τοὺς ἱεροψάλτας καὶ μοναχοὺς εἰς ἱπποδρομίας ἀπιέναι, καὶ μιμικῶν παιγνίων ἀνέχεσθαι· ἐκτίθησι δὲ καὶ τὸ ῥηθέντα κανὼν ῥῆμα κατὰ τὸν ἐν Λαοδικείᾳ πατέρων. τοὺς δὲ τούτοις προσέχειν αἱρουμένους, ἢ παύεσθαι παρακελεύεται, ἢ ἀποβολῆς καθαιρεῖσθαι.

C Ζήτει καὶ ὃ ζ. κεφάλαιον τοῦ Γ. στοιχείου.

Ο δὲ να'. τῆς αὐτῆς ς'. συνόδου, τοὺς λεγομένους μίμους, καὶ τὰ τούτων θέατρα, καὶ τὰ περὶ κυνηγίων θεάματα, καὶ ὅτι σκηνῆς ὀρχήσεις, πλέον ἀρνησάμενος νομοθετεῖ. τοὺς γὰρ πιστοὺς ἡ τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας ἀκρίβεια μὴ ἀνειμένως βιοῦν βούλεται, μηδὲ τὰ χαυνοῦντα καὶ τῆς ψυχῆς τόνον ἀποτιθέναι, ἀλλ' ἃ πρέπει ἁγίοις. μίμους δέ φησι, τοὺς ἑνίων ἀποτρόπους φωνὰς καὶ ἤθη, πρὸς τὸ γελᾶν ἀκρατῶς τοὺς παρόντας προκαλουμένους. κυνηγίων δὲ D θεωρίαν, οὐ τὸ θηρᾶν λέγει διὰ κυνῶν, ἢ ἑτέρως πως, τοῦτο γὰρ ἔργον, ἡ θεωρία δέ ἐστιν· ἀλλ' ἐν αἷς μεγίσταις τῆς πόλεως θηρία ἐτρέφοντο, λέοντές τε καὶ ἄρκτοι, ἃ δὴ καὶ κατά τινας ὡρισμένους καιροὺς ὅτε τοῖς θεάτροις, ὅτε νυνὶ μὲν ταύροις προπαλαίειν ἐφίεσθαι, νυνὶ δὲ ἀνθρώποις ὁρυαλωτοῖς ἢ καλακείτοις, ὥστε τούτους διασπαράττειν πρὸς ἡδονὴν τῆς θεωμένων. ὅπερ καὶ πολλοῦ ὠμότητος κατηγορῆ τῆς οἰκείων χαρμονὴν τοὺς ἑτέρων συμφορὰς ποιουμένων, καὶ ὁμοφύλων ἀνθρώπων αἵμασιν ἡδομένων· σκηνὴ δέ ἐστιν ἡ μιμητικὴ ὑποκρισις, ὅθεν καὶ σκηνικοὶ λέγονται οἱ ὑποκρινόμενοι, καὶ ἀπεικάζοντες ἑαυτοὺς, ποτὲ E μὲν δούλοις, ποτὲ δὲ δεσπόταις ἢ στρατηγοῖς καὶ ἄρχουσι. τὰς οὖν ὅτι σκηνῆς ὀρχήσεις ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἀναιδῶς λυττιζομένων καὶ ἀσημονουμένων, καὶ εἰς ἀκολασίαν τὸν ὁρῶντας ἐκκαλουμένων, καὶ τὰ ὅτι κόρρης ῥαπίσματα καὶ ψοφήματα ἀπαγορεύων ὁ κανών, ζημίᾳ τοῖς περὶ τούτων ἑαυτὸν ἐκδεδωκόσι· κληρικοῖς μὲν ὅσπερ καθαίρεσιν ἐπάγει, λαϊκοῖς δὲ ἀφορισμόν.

Ζήτει καὶ ϑ' τῆς συνόδου ταύτης ξϑ'. κανόνα, καὶ ξε'. ὃν τῷ γ'. κεφαλαίῳ τοῦ Ε. στοιχείου.

F Ο δὲ ιέ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανών, τοῖς παισὶ τῶν ἱερέων ἀπείρηκε θεάματα ἐκτελεῖν, ἐνίοις γὰρ τῶν πολιτῶν οἷς ἤμελλεν ἡ περὶ τὰ θέατρα μερὶς, ἵπποι ἐτρέφοντο εἰς ἅμιλλαν ἱππικὴν δρόμων, καὶ θηρία εἰς θηριομαχίαν. ζημία οὖν τοὺς παῖδας τῶν ἱερέων μὴ ὅτι ἐκτελεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ δὲ ἀφικνουμένοις ἐκεῖσε θεωρεῖν. δεῖ γὰρ αὐτοὺς ἐν παιδείᾳ τρέφεσθαι καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου· καθὰ δὴ καὶ Παῦλος ὁ μέγας πρὸς Τίτον γράφων, περὶ πρεσβυτέρων φησὶν, εἴτις τέκνα ἔχει πιστὰ, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτείας, ἢ ἀνυποτάκτῳ·

καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

καὶ περὶ Τιμόθεον, ὃν ὀρεγόμενον ἐπισκοπῆς τέκνα δεῖ ἔχειν ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος. τοὺς δὲ θεάτροις σχολάζοντας, ἀσωτείας ὑπολαμβάνει ὁ ἀποφεύγειν· ἀλλὰ καὶ πᾶσι χριστιανοῖς κεκήρυκται πλέως τούτων ἀπέχεσθαι, καὶ τοὺς βλασφημεῖν αἱρουμένους ἐκτρέπειν, ἀσέμνοις χρωμένους ῥήμασί τε καὶ σχήμασι.

A Et ad Timotheum, Eum, qui Episcopatum desiderat, filios habere subditos oportet, cum omni castitate. Qui verò spectaculis vacant, intemperantiæ crimen non effugerunt: nam omnibus Christianis ne ad ea accedant, omnino interdictum est; & ut eos, qui blasphemiis dediti sunt, avertant, quia inverecundis verbis & rebus utuntur.

Ὁ δὲ ξγ'. καὶ τὰ ἐν ταῖς μνήμαις τῶν ἁγίων μαρτύρων κωλύει συμπόσια γίνεσθαι, καὶ τὰς ἐν τούτοις μυσαρὰς ὀρχήσεις. συμβαίνει γὰρ, καὶ τὰς διὰ τοῦτο εἰς τὰς ἐκκλησίας μὴ ἀφικνεῖσθαι, διὰ τὸ λάγνως κατ' αὐτῶν ὁρμᾶν τοὺς τὰ αἰδρὰ μὴ αἰσχυνομένους ὑπομένειν.

B Sexagesimus vero tertius in sanctorum Martyrum memorias convivia fieri prohibet, & execrandas in iis saltationes. Evenit enim, ut verecundæ mulieres ob id in Ecclesias non accedant, eò quod illas lascivè ii aggrediantur, quos inverecunde agere non pudet.

Ὁ δὲ ξδ'. θεωρία καὶ ἱπποδρομίας, ἐν κυριακαῖς ἢ ἑτέραις ἑορταζομέναις ἡμέραις, ἢ τῇ ἑβδομάδι τοῦ πάσχα, κωλύει γίνεσθαι, ἵνα μὴ τύχωσι σχολάζοντες οἱ χριστιανοὶ, τοῖς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ὀλιγωρῶσι συνάξεων. κελεύει δὲ μὴ ἀναγκάζεσθαί τινα τῶν πιστῶν ἀνιέναι εἰς θέαρα.

Lxiv. verò, spectacula & equiria in Dominicis vel reliquis festis diebus, vel in Paschatis hebdomade, fieri prohibet; ne his occupati homines Christiani, quæ sunt in Ecclesiis congregationes parvi faciant. Jubet verò, ut ne quis fidelium spectaculis adesse cogatur.

Ὁ δὲ ξς'. τῆς ς'. συνόδου ἡμῶν, πρὸ ὅλου ἑβδομάδα τοῦ πάσχα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σχολάζειν ἀπαιτεῖ τοὺς πιστοὺς, ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις εὐφραινομένους. τὰ δὲ θέαρα καὶ τὰς ἱπποδρομίας τότε κωλῦσαι κεκώλυκεν· ὃν καὶ ζήτει ἐν τῷ ζ. κεφαλαίῳ τοῦ Π. στοιχείου. ζήτει καὶ ἐν τῷ θ'. κεφαλαίῳ τοῦ Δ. στοιχείου κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ρκθ'.

C Sexagesimus sextus sextæ Synodi, totâ Paschatis septimanâ in sanctis Ecclesiis fideles vacare exigit, Psalmis & hymnis gaudentes: spectacula vero & equorum cursus tunc temporis prohibuit; quem etiam consule in vii. cap. literæ Π. consule item in nono capite literæ Δ. Synodi Carthaginensis Canonem centesimum vigesimum nonum.

Νόμος.

Lex.

Ὁ δὲ νόμος. ἀτίμους ἡγεῖται πάντας τοὺς εἰς πόρον εἰς ἀγῶνα καταίροντας, καὶ τοὺς ἐπὶ φιλοτιμίαν ἐπὶ σκηνῆς ὀρχουμένους. ὁ δὲ μαθὼν ἑαυτὸν εἰς παγκράτιον πύκτην, καὶ μὴ ἐπιδειξάμενος, οὐκ ἀτιμοῦται. ὁ δὲ μαθὼν ἑαυτὸν εἰς ὃ θηριομαχῆται, κἂν μὴ θηριομαχήσῃ, ἄτιμος γίνεται, εἰ αἰσχροῦ κέρδους χάριν τὸν ἑαυτοῦ ζωὸν ἐρρίπτησεν.

D Lex omnes eos, qui in certamen ob quæstum descendunt, & qui in scenam ob pretium prodeunt, infames esse decernit. Qui vero operam suam inartem ludicram mercede locat, si non specimen præbet, nulla ignominia afficitur. Qui verò se cum bestiis pugnari pacta mercede condixit, licèt non pugnet, nullo gaudet honore; quippe qui turpis lucri gratiâ propriam vitam projicit.

ΚΕΦ. Β'.

Περὶ Θεολογίας καὶ ὀρθοδόξου πίστεως.

Ζήτει ὃ περὶ πίστεως κεφάλαιον εἰς τὸ ἀρχικὸν τοῦ βιβλίου.

E

CAPUT II.

De Theologia & orthodoxa Fide.

Vide cap. de Fide sub initio libri.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ τῶν ἁγίων Θεοφανίων.

Ζήτει ἐν τῷ λζ'. κεφαλαίῳ τοῦ Κ. στοιχείου κανόνα τοῦ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας.

CAPUT III.

De sanctis Theophaniis.

Vide in trigesimo septimo cap. lit. K. Canonem Theophili Alexandrini.

ΚΕΦ. δ'.

F

Περὶ τῶν ὑπαιθρείων ἑστώτων κλιτικῶν παρὰ γνώμην τῶν οἰκείων ἐπισκόπων.

Ζήτει ὃ ιϐ'. κεφάλαιον τοῦ Σ. στοιχείου.

CAPUT IIII.

De Clericis, qui præter suorum Episcoporum sententiam altaria statuunt.

Vide xii. caput literæ Σ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT V.

Quòd ad ſacrum altare ſacratis ſolis aſcendere permittitur: Ingrediuntur verò Imperatores, quando ad ſacram menſam dona oblaturi ſunt; Laicis autem vel mulieribus ingredi prohibetur.

Vide ſextum caput literæ B. & literæ Γ. viceſimum ſecundum caput: & in triceſimo quinto capite literæ E. Can. xix. Laodicenæ Synodi.

B

ΚΕΦ. έ.

Οὐ εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ἱερωμένους μόνους ἐπιβαίνειν ἀσφαλές· εἰσέρχονται δὲ βασιλεῖς, ὅτε τὰ δῶρα τῇ θείᾳ τραπέζῃ προσφέρειν μέλλουσι, λαϊκοῖς δ' ἢ γυναιξὶν εἰσιέναι ἀπείρηται.

Ζήτει τὸ φ'. κεφ. τῦ Β. στοιχείυ, καὶ τῦ Γ. στοιχείυ τὸ κβ'. κεφ. ἓν τῷ λέ. κεφαλαίῳ τῦ Ε. στοιχείυ κανόνα ιθ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου.

INITIUM LITERÆ I.

CAPUT I.

De Sacris vaſis & ſacrilegio.

C

SEPTUAGESIMUS ſecundus ſanctorum Apoſtolorum, ut & lxxiii. Eum, qui ab Eccleſia ceram vel oleum aufert, porro & qui vas ſanctificatum ex auro vel argento factum, vel linteum in proprium uſum convertit, & commune facit; ſi non ſacrilegii, tanquam ſceleris autem præmium reportantem, ſegregationi ſubjiciunt. Nam Achar, quæ Deo nec oblata erant, nec ſanctificata, ſed ſolùm promiſſa, ſubtrahens, extremas dedit pœnas ab univerſo populo obrutus.

Decimus vero primæ & ſecundæ dictæ Synodi, dilucidiorem horum Canonum interpretatus mentem, Eos, inquit, qui vaſa vel veſtes extra altare ad proprium uſum convertunt, quæ ad templi ornatum ſanctificata fuerunt, lucernas forſan vel aulæa, & ad uſum profanum ſibiipſis vel aliis accommodaverint, Apoſtolicus Canon ſegregat, & nos unà ſegregamus: Eos autem, qui ſanctum calicem, vel diſcum, vel forcipem, vel venerandum indumentum, vel aërem dictum (id eſt, ſudarium) vel, ut ſummatim dicam, unum aliquod ex ſacris vaſis & intra altaria ſacra ſanctificatis, vel veſtimenta in proprium lucrum diripiunt, vel in uſum profanum convertunt (Hoc enim eſt prophanare; illud verò ſurripere ſacra) abſolutæ depoſitioni ſubjicimus, ut qui irreligioſum opus fecerunt.

D

E

Et magnus Gregorius Nyſſenus in octavo ſuo Canone, Sacrilegium, ait, in antiqua Scriptura, cædis quidem condemnatione non viſum eſt tolerabilius. Similiter enim, & qui cædis convictus erat, & qui res Deo dedicatas abſtulerat, lapidationis ſupplicium ſubibat. Eccleſiaſtica autem conſuetudo lenitate, neſcio quomodo, utens, tolerabilius illius morbi piaculum exiſtimavit. Nam breviori tempore ſacrilegos quàm adulteros punivit: adulteros igitur xviii. annos à communione expellit. Conſule in xvi. capite literæ E. Can. ii. ſancti Cyrilli, & quæ ibi poſitæ ſunt legum caput iv.

F

Leges.

Sacrilegii crimen ſimile eſt crimini læſæ majeſtatis.

Contra illum ſacrilegii actio movetur, qui ex rebus ſacris aliquid abſtulerit, & in proprium uſum converterit, vel qui horum aliquid dolo malo facere aggreſſus eſt.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ι. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ ἱερῶν σκευῶν, καὶ ἱεροσυλίας.

Ὁ οβ'. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανών, Ἀλλὰ καὶ ὁ ογ'. Ὁ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀφελόμενον κηρὸν, ἢ ἔλαιον, ἢ δὲ σκεῦος ἁγιαδὲν, χρυσοῦ ἢ ἀργύρου πεποιημένον, ἢ ὀθόνιον εἰς οἰκείαν χρῆσιν σφετερίζόμενον, καὶ κοινοῦντα, εἴ γε μὴ ἱεροσυλίας, ὡς δ' ἔοικεν ἁρπαγὴν δίκας ὑπέχοντα, ἀφορισμῷ ὑποβάλλουσιν. Ὁ Αχαρ γὰρ καὶ ἄταφος ὑδέπω τοῦτο προσιώχεται, ἔτι μὲν ἡγίασται, ἀλλὰ μόνον ἐπήγγελται ὑφελόμενος, τῷ ἑαυτῶν ἔδωκε δίκῃ, καταλευσθεὶς παγκλήρει.

Ὁ δὲ ί. τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου, ἐκδηλότερον τῶν κειμένων τυπωτὴ τὸν νοῦν ἐρμηνεύων, τοὺς σφετερίζομένους τὰ ἐκτὸς, φησι, τοῦ θυσιαστηρίου σκεύη ἢ ἄμφια, ἃ δὲ πρὸς κόσμον τοῦ ναοῦ κατηρτίσθη, λυχνίαν τυχὸν, ἢ ἔσπλα, καὶ εἰς χρῆσιν ἀνιέρων ἑαυτοῖς ἢ ἑτέροις παρέχοντας, ὁ ἀποστολικὸς ἀφορίζει κανών, καὶ ἡμεῖς συναφορίζομεν· τοὺς μήτι δ' ἅγιον ποτήριον, ἢ δίσκον, ἢ τὸν λαβίδα, ἢ τὴν σπασμίαν ἐνδυτὴν, ἢ τὸν λεγόμενον ἀέρα, ἢ ἁπλῶς ἔν τι ὄντως τῶν ἁγίων θυσιαστηρίων ἱερῶν καὶ ἁγίων σκευῶν, ἢ ἀμφιεσμάτων εἰς ἴδιον κέρδος ὑφαρπάζοντας, ἢ εἰς χρῆσιν χρωμένους ἀνιέρων (τὸ μὲν γὰρ ἔστι βεβηλοῦσι, τὸ δὲ συλῆσι τὰ ἅγια) παντελῶς καθαιρέσει καθυποβάλλομεν, ὡς δυσθεῖς ἔργον ἀπεργασαμένους.

Ὁ δὲ Νύσσης μέγας Γρηγόριος ἐν τῷ ή'. κανόνι, ἢ ἱεροσυλία, φησὶ, καθ' μὲν τὴ ἀρχαίᾳ γραφῇ σὺν ἐνομίσθη τῆς φονικῆς καταγνώσεως ἀνεκτοτέρα. ὁμοίως γὰρ, ὁ, τὸν φόνῳ ἁλοὺς, καὶ ὁ τὰ ἀναθήματα τῷ θεῷ ὑφελόμενος, τὸν ἴσον τῶν λίθων τιμωρίαν ὑπέσχον. ἡ δὲ τῆς ἐκκλησίας συνήθεια συγκαταβάσει, σὺν οἶδ' ὅπως, χρησαμένη, ἀνεκτότερον τὸ τοιούτου νόσημα καθαίρειν ἐλογίσατο. ἐλαττόνως γὰρ χρόνῳ τοὺς ἱεροσύλους ἢ τοὺς μοιχοὺς ἐκολάσατο· τοὺς μὲν μοιχοὺς εἰς ιή'. ἔτη τῆς κοινωνίας ἀπείργει. ζήτει καὶ ἐν τῷ ις'. κεφ. τῦ Ε. στοιχείυ κανόνα ς'. τῦ ἁγίυ Κυρίλλυ, καὶ τῶν ἐκεῖσε κειμένων νόμων τὸ δ'. κεφάλαιον.

Νόμοι.

Τὸ περὶ ἱεροσυλίας ἔγκλημα ὁμοίαν ἔχει κατάστασιν.

Ὁ δὲ περὶ τῆς ἱεροσυλίας κινῶν νόμος, τὸν ὑφελομένου ἐκ τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἢ χρησαμένου τούτοις εἰς ἰδίας χρείας, ἢ παρασκευάσαντος τοῦτο ποιῆσαι τινα τούτων.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Ο κλέπτων τὸ μήπω θεῷ καθιερωθὲν, ὡς κλέπτης ἐνέχεται· τὸ γὰρ ὑφελέσθαι ἀπὸ τῶν ἱερῶν χρήματα ἰδιωτικὰ, οὐκ ἔστιν ἱεροσυλία, ἀλλὰ κλοπή. ὁ δὲ, τὰ ἀναπεθειμένα τῷ θεῷ κλέπτων, κἂν ἐξ ἰδιωτικοῦ τόπου κλέψῃ, ὡς ἱεροσύλος ὑπέχει· ἐπεὶ γὰρ εἰσί τινα ἱερὰ μὴ ἀνατεθειμένα τῷ θεῷ, ὡς τὰ ἰδικῶς ἡμῖν διαφέροντα εἰκονίσματα, μήπω ναοῖς ἢ μοναστηρίοις ἀνατεθέντα, διὰ τοῦτό φησιν ὁ νόμος, τόπον ποιεῖν τῇ κλοπῇ ἢ τῷ ἱεροσυλίαν. ὁ γὰρ τὴν ἐν τῷ οἰκίσκῳ ἡμῶν ὑπάρχουσαν ἁγίαν εἰκόνα κλέπτων, οὐκ ἔστιν ἱερόσυλος, ἀλλὰ κλέπτης· εἰ δὲ μὴ εἴπωμεν ἂν καὶ νομίσματα κλέπτοντα εἰκόνα ἔχοντα τοῦ Χριστοῦ ἢ τῆς θεοτόκου, ὡς ἱερόσυλον ἐναγέσθω, ὅπερ ἄτοπον καὶ ψευδές.

Qui aliquid Deo nondum dedicatum furatur, tanquam fur actione tenetur: nam res privatas à templo furripere, sacrilegium non est, sed furtum. Qui autem Deo consecrata furatur, licèt ex privato loco furatus est, sacrilegii tenetur. Quoniam enim sunt quædam sacra Deo non consecrata, ut sunt imagines, quæ ad nos privatim pertinent, nondum templis vel Monasteriis dedicatæ, ideo dicit Lex, furtum vel sacrilegium locum facere: nam qui sanctam imaginem, quæ in nostra cellula est, suffuratur, non est sacrilegus, sed fur; nisi diceremus, eum, qui suffuratur numismata, Christi vel Dei-paræ Virginis imaginem habentia, ut sacrilegum teneri; quod absurdum est & falsum.

Ο ἱερόσυλος ἐν νυκτὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπεμβαίνων, καὶ ἀναπεθειμένα τῷ θεῷ ἱερὰ μολύνων ἢ ἀφαιρούμενος, ξίφει πιμπρείσθω· ἐν ἡμέρᾳ δὲ μέτριόν τι ἀφαιρούμενος ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας διὰ πτωχείαν, τυπτόμενος ἐξορίζέσθω.

Sacrilegus nocte altare ascendens, & Deo dicata sacra contaminans vel suffuratus, gladio puniatur: interdiu autem mediocre quid ab Ecclesia propter paupertatem auferens, verberatus exilio mittatur.

ΚΕΦ. β'.

Οτι οὐ δεῖ ἔνδον τοῦ ἁγίου ἱερατείου βαλλάντια λέγεσθαι ἀγάπας ποιεῖν, ἢ καπηλεῖα εἶναι, ἢ πρᾶσιν ἐμπορίας ἐπιτηδεύειν, ἢ κτῆνος χωρὶς ἀνάγκης εἰσάγειν, ἢ γυναῖκα μὴ γυναικὸς καταμένειν.

Ζήτει τὸ ιε'. κεφάλαιον τοῦ Ε. στοιχείου.

CAPUT II.

Quòd non oportet intra templi ambitus Agapas dictas celebrare, vel cauponas esse, vel aliquid ad mercaturam exponere, vel jumentum absque necessitate introducere, vel aliquem cum muliere remanere.

Vide xv. cap. literæ E.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ τῆς θείας ἱερουργίας.

Ζήτει ἐν τῷ ε'. κεφ. τοῦ Τ. στοιχείου.

CAPUT III.

De sacro Ministerio.

Vide in v. capite literæ T.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ Ἰουδαίων, καὶ ὅτι μετ' αὐτῶν κοινωνίαν ὅλως ἔχειν οὐ δεῖ τοὺς πιστούς.

Ζήτει ἐν τῷ β. κεφ. τοῦ Α. στοιχείου κανόνα ξδ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Ο δὲ ὁ. τὴν μετὰ Ἰουδαίων νηστεύοντα, ἢ συνεορτάζοντα, ἢ παρ' αὐτῶν τὰ τῆς ἑορτῆς δεχόμενον ξένια, ἢ ἄζυμα, ἢ τι τοιοῦτον, κληρικὸν μὲν ὄντα, καθαιρεῖ· λαϊκὸν δὲ, ἀφορίζει. κἂν γὰρ μὴ τὰ αὐτὰ, εἰ καὶ οὕτω δοκῇ, φρονεῖν ἰσχυρίζεται, ἀλλὰ πολλοῖς σκάνδαλον δίδωσιν ἀφορμὴν, καὶ ὑπόνοιαν καθ' ἑαυτοῦ, ὡς τὰ Ἰουδαϊκὰ πᾶσα πλέξις, ἀφ' ἧς τῆς χριστοκτονίας ὁ λαὸς φαίνεται βδελυττόμενος, νηστείας, λέγων, καὶ ἀρτίας, καὶ τὰς ἑορτὰς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχή μου. οὐ γὰρ τοῖς Ἰουδαϊκῶς ζῶσιν ἐπιτιμᾷ ὁ κανών, ἀλλ' οἷς ἡ πρὸς πλείστους γίνεται τῷ ἀδιαφόρως βιοῦναι τῆς ἐκείνων ἀποδιΐστασθαι κοινωνίας.

Septuagesimus verò, Illum, qui cum Judæis jejunat, vel unà festum agit, vel ab ipsis festi Xenia accipit, vel Azyma, vel aliquid tale, si sit quidem Clericus, deponit; sin autem Laicus, segregat. Nam, etsi se non idem quod illi, licèt ita faciat, sentire contendit; multis tamen scandali occasionem præbet, & in seipsum suspicionem, quòd judaicos honorat ritus, quos vel ante Christum trucidatum abominâsse Deus invenitur, dicens, Jejunia, & ferias, & festa vestra odio habet anima mea. Non enim eos, qui Judaicè vivunt, punit Canon; sed qui indiscriminatim vivendo ab eorum communione maxima ex parte non abscedunt.

Περὶ ἀζύμων καὶ λαβίων.

Ἐκ τούτου πάρεστι γνῶναι, μὴ καὶ μικρὸν παρανομοῦντας τοὺς δι' ἀζύμων τὸ μυστικὸν ἐπιτελοῦντας θυσίαν. εἰ γὰρ τοῖς ἁπλῶς ἐσθίουσιν ἄζυμα ἐξ Ἰουδαϊκῆς ἑορτῆς καθαίρεσιν ἐπάγει καὶ ἀφορισμόν· τὸ μεταλαμβάνειν τούτων ὡς χριστοκτόνου σώματος, δι' αὐτῶν τὸ πάσχα ἐπιτελεῖν,

De Azymis; contra Latinos.

Ex hoc innotescere potest, eos non parum transgredi, qui per Azyma mysticum sacrificiũ celebrãt. Nam si eis, qui simpliciter ex festis Judaicis Azyma comedũt, depositionem & segregationem inducit: eorum, tanquam Dominici corporis, esse participes, & cum illis Pascha celebrare,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

qualem habet excusationem speciosam? Non enim absolutè azyma comedere prohibuit; sed per azyma more Judaico festa celebrare. Quodnam autem est incruento sacrificio majus festum, quod Dominus, cum mysterium salutare, mortem scilicet voluntariam, subiturus erat, ante Paschatis festum tradidit? Quòd autem ne sanctis Patribus in mentem quidem venit, nos per azyma festum celebrare, ex eo manifestum est, quòd omne festum Judaicum abolere nitebantur, & eorum ritibus & legibus contraria instituere: quemadmodum etiam jejunium & ferias in Sabbatis solverunt; porro & quod in Ninivitarum jejunii memoriam celebrant, & alia, quæ hic particulariter enumerare non est præsentis instituti.

ποίαν ἔχῃ σκέπασιν εὔφρεπῆ; ὑ γὰρ ὅ ἁπλῶς ἐδέσιμον ἄζυμα κεκώλυκεν, ἀλλὰ ὅ δὶ ἀζύμων τῷ Ἰουδαΐσαι ἑορτάζειν. τίς δὲ μείζων τῆς ἀμνοθυσίας θυσία ἑορτὴ, ἣν ὁ κύριος ἡμῶν, ὅ μυστήριον ὅ σωτήριον μέλλων ὑπέρχεσθαι, ἤγουν ἑκούσιον θάνατον, περὶ τῆς τοῦ πάσχα ἑορτῆς παρέδωκεν; ὅπου γε μὴν ὑδ' εἰς νοῦν τοῖς θείοις ἐπῆλθε πατράσι, τὸ, δὶ ἀζύμων ἑορτάζειν ἡμᾶς, δῆλον ὅτι τὸ, πᾶσαν σπουδάσαι τότε Ἰουδαϊκὴν παρελθεῖν ἑορτὴν, καὶ τελέως τοῖς αὐτῶν ἔθεσιν ὑποτάξαι καὶ νόμοις· ὥσπερ δὴ καὶ ἐν τοῖς σάββασι νηστείαν καὶ ἀργίαν λελύκασι· περσέπει καὶ εἰς ἀνάμνησιν τῆς τῶν Νινευϊτῶν πλανοῦσι νηστείας, καὶ τ' ἄλλα, ἃ νῦν μέχρι διεξιέναι ὑ τοῦ παρόντος χρεών.

Lxxi. verò Christianum in Gentilium templa oleum deferentem, vel in Judæorum Synagogam, vel lucernam accendentem, segregationis supplicio tradit: exinde enim eorum festa honorare censebitur.

Ὁ δὲ οα'. καὶ τὸ κρεμίζοντα Χριστιανὸν ἔλαιον εἰς τὰ τῶν ἐθνῶν ἱερὰ, ἢ εἰς τοὺς τῶν Ἰουδαίων συναγωγοὺς, ἢ λύχνους ἅπτοντα, τῇ τοῦ ἀφορισμοῦ βάσει δίκῃ· τιμᾶν γὰρ ὁκ τούτοις τὰ ἐκείνων ἔργα λογισθήσεται.

Ab omnibus his discedere jubent etiam Laodicenæ Synodi Canones xxxvii. & xxxviii. & xxxix. qui de utroque Canone Apostolico mentionem injiciunt iisdem verbis & nominibus.

Τούτων ἀφίστασθαι πάντων προστάττουσι καὶ οἱ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ λζ'. κανὼν καὶ ὁ λή'. καὶ λθ'. ἀμφοτέρων τῶν ἀποστολικῶν μεμνημένοι κανόνων αὐτοῖς ῥήμασι καὶ ὀνόμασιν.

C

Undecimus verò vi. Synodi, Qui cum Judæis comedere non recusat, vel eorum familiaritatem non aspernatur, vel in morbis eos ad medelam accersit, vel unà cum iis in balneo lavatur, si sit quidem Clericus, depositioni: sin autem Laicus, segregationi subjicit. Vide etiam caput iv. literæ B.

Ὁ ἕ ια'. τῆς ς'. συνόδου, ὃς τὰ τῶν Ἰουδαίων ἄζυμα ἐδέσιμα μὴ προσίεμενον, ἢ τῷ τούτων φιλίαν ὑκ ἀπωθούμενα, ἢ ὑν νόσοις πρὸς ἰατρείαν αὐτὸς προσκαλούμενον, ἢ ὑν βαλανείῳ τούτοις συλλουόμενον, κληρικὸν μὲν ὄντα, καθαιρέσθω· λαϊκὸν δὲ, ἀφορισμῷ ὑποπιπτέτω. ζήτει καὶ τὸ δ'. κεφάλαιον τοῦ Β'. στοιχείου.

Xxix. verò Laodicenæ Synodi, non decet, inquit, Christianos, qui legem Evangelicam sunt amplexi, & eis, qui adhuc umbraticam & imperfectam colunt, perfectiorem, Judæis] adhærere, & Sabbatum, ut illi, honorantes, ociosè in illo omne opus condemnare: sed in eo quidem operari; diem verò Dominicum præferentes, ociari, si possint, ut Christiani, opera missa facientes, ut Ecclesiis assideant. Qui enim ob pauperatem, vel aliam quandam necessitatem etiam die Dominico inexorabile opus subivit, ut improbus, veniam non consequitur. Eos autem, qui Judaicos non repudiunt mores, manifestè anathematis supplicio subjicit.

Ὁ δὲ κβ'. τῆς ὲν Λαοδικείᾳ συνόδου, ὑ δεῖ, φησι, τοὺς χριστιανοὺς, τοὺς ὃς διαθηκικὸν νόμον δεξαμένους, καὶ πλεῖστον τοῖς ἐπὶ τὸν σκιώδη καὶ ἀτελῆ διήκουσι, προσιέναι Ἰουδαίοις, καὶ τὸ σάββατον ὡς ἐκεῖνοι τιμᾶν τοὺς, ἀφαιρεῖσθαι ὲν τούτῳ πάντως ἔργα καθαψηφίζεσθαι· ἀλλὰ ὲν τούτῳ μὲν ἐργάζεσθαι, τὴν δὲ κυριακὴν τιμᾶν προτιμῶντας, εἴ γε δύναιντο σχολάζειν ὡς χριστιανοὶ, τῶν ἔργων ἀφεμένους, προσεδρεύειν ταῖς ἐκκλησίαις. ὃς γὰρ ὲκ πενίας ἢ ἑτέρου τινὸς ἀνάγκης καὶ τῷ κυριώνυμον ἔργον ἀποβλέπτον ὑπελθόντα, ὡς ἄγνωμον, μὴ συγνώμης τυγχάνειν. τοῖς δὲ τὰ Ἰουδαϊκὰ μὴ προσχυμένοις ἔτι φάσεως τιμᾶται τῷ ἀναθέματι.

D

Leges.

Νόμοι.

Judæi in Sabbato, & aliis eorum festis, neque ministerium corporaliter obeunt, neque aliquid faciunt, neque publicè aut privati criminis accusantur, nec Christianos accusant.

Si Judæus Christianum vel catechumenum mancipium possideat, & circumciderit, vel ausus fuerit Christianam alicujus persuasionem pervertere, capitali supplicio plectatur.

E

Οἱ Ἰουδαῖοι ὲν Σαββάτῳ, καὶ τ' ἄλλαις αὐτῶν ἑορταῖς, οὔτε σωματικῶς λειτουργοῦσιν, οὔτε τι ποιοῦσιν, οὔτε δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν αἰτίαν ἐνάγουσι, ἢ χριστιανοῖς ἐνάγουσιν.

Ἐὰν Ἰουδαῖος χριστιανὸν ἢ κατηχούμενον ἀνδράποδον κτήσηται, καὶ ἀφετήρια, ἢ τελεσθῇ ὑπὸ Ἰουδαϊκοῦ χριστιανικὸν λογισμὸν, κεφαλικαῖς τιμωρείσθω.

INITIUM LITERÆ K.

CAPUT I.

De depositis Episcopis & Clericis, & à quot Episcopis deponuntur.

F

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Κ. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ τῶν καθαιρεθέντων ἢ δὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, καὶ ὑπὸ πόσων ἐπισκόπων καθαιρεῖσθαι.

Vide in nono capite literæ Δ. de eis, qui jure deponuntur.

Ζήτει ὲν τῷ θ'. κεφαλαίῳ τοῦ Δ. στοιχείου, περὶ τῶν ὑνδίκως καθαιρεθέντων.

UT & xii. & xv. Carthaginensis Synodi Canones, quos invenies Episcopum à xii. Episcopis

ΑΛΛΑ δὴ καὶ τὸ ιϐ'. κανόνα, καὶ ὃς ιε'. τῆς ὲν Καρθαγένῃ συνόδου, ὃς διώρισε πρὸ ὀκτὼ μὴν ὀκτὼ ἀρχόντων

χρῆναι κελεύοντας καθαιρεῖσθαι τὸν ἐπίσκοπον· τὸν δὲ ἐξ A
τὸν πρεσβύτερον, καὶ τριῶν τὸν διάκονον. καὶ ἐν τῷ ιη'.
κεφαλαίῳ τῆς Α. συντάξεως κανόνα ια'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων.
καὶ ἐν τῷ θ'. κεφαλαίῳ τῆς αὐτῆς συντάξεως κανόνα κζ'.
τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

deponi oportere decernentes: Presbyterum verò, à sex; & Diaconum, à tribus. Et in decimo octavo cap. literæ A. Canonem undecimum sanctorum Apostolorum. Et in nono cap. ejusdem literæ Canonem vigesimum septimum magni Basilii.

Ὁ δὲ κα'. τῆς ς'. συνόδου οὕτω πῶς λέξιν φησὶν, οἱ
ἐπ' ἐγκλήμασι κρίσεως ἀποδίδωσι γενόμενοι κληρικοὶ,
καὶ διὰ ζῆλον πάντως ἢ καὶ διάνοιαν ἁπλουστέραν καθαι-
ρέσεως, καὶ εἰς τὸν λαϊκὸν τόπον ἀποτεθέντες, εἰ μὲν ἑκου-
σίως πρὸς ἐπιστροφὴν ἐλθόντες, ἀφιστᾶσι τὸ ἁμαρτάνειν, δι'
ὧν τῆς χάριτος ἐκπεπτώκασι, καὶ ταύτης πλέον ἀλλοτρίους B
ἑαυτοὺς καθιστῶσι, τῷ τοῦ κληρικοῦ καιρέσθωσαν σχήμα-
τος· εἰ δὲ μὴ τοῦτο ἀυθαιρέτως αἱρήσονται, καθάπερ οἱ λαϊ-
κοὶ, τὸν κόσμον ἐπιτρεφέτωσαν, ὡς τὸν ὂν κόσμῳ ἀναστροφὴν
τῆς ἐρημίτου προτετιμηκότες ζωῆς· φιλανθρωπότερον γὰρ ὁ
κρίνων τοῖς ἀληθῶς μεταμέλῳ χρησαμένοις διατίθεται.
οἱ μὲν γὰρ διά τινα φανερὰ ἐγκλήματα καθαιρέμενοι,
μοιχεία τυχὸν ἢ ἱεροσυλίᾳ προσπεσόντες, εἰς τὸν τῶν λαϊ-
κῶν ἐκβάλλονται χώραν, καὶ ἐνεργεῖν ὑπ' οὐδὲν αὐτοῖς ἔξε-
στι τῶν τοῖς κληρικοῖς ἀνηκόντων. οἱ μέν τοι δυσὶ γάμοις προσομιλήσαντες συγχωροῦνται διὰ τὸν γάμον, καὶ
τὰ ἔξω μενέναι τοῦ βήματος οὐκ ἀπείργονται, ὡς ἡ οθ'. C
νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος διορίζει, ὧν καὶ ζήτει ἐν
τῷ δ'. κεφαλαίῳ τοῦ Γ. στοιχείου. ζήτει καὶ ἐν τῷ ις'. κε-
φαλαίῳ τοῦ Π. στοιχείου κανόνας θ'. καὶ ι'. τῆς ἐν Νεοκαι-
σαρείᾳ συνόδου, καὶ ἐν τῷ ζ'. κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ στοιχείου
κανόνα α'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου.

Vigesimus primus sextæ Syn. Can. hoc modo verbatim dicit; Clerici, qui Canonicorum criminum rei facti, & propterea perfectæ ac perpetuæ depositioni subjecti, & in Laicorum locum detrusi sunt; si quidem ad conversionem sua sponte respicientes peccatum deleant, propter quod à gratia exciderunt, & ab eo se penitus alienos efficiant, cleri habitu tondeantur: Sin autem non sua sponte hoc elegerint, comam sicut Laici nutriant; utpote qui secularem conversationem vitæ cœlesti præposuerint. Nam in eos, qui verâ utuntur pœnitentiâ, clementior est Canon. Qui etenim propter manifesta quædam crimina segregantur, in adulterium putà, vel sacrilegium incidentes, in Laicorum locum dejiciuntur, nec eis, quæ ad Sacerdotes pertinent, administrare liceat. Qui porrò secundò uxorem duxerint, illi propter matrimonium ignoscuntur, &, quominùs ea, quæ extra sacrum tribunal fiunt, exerceant, non prohibentur, ut lxxix. Imperatoris Leonis Novella statuit; quam etiam vide in iv. capite literæ Γ. Consule etiam in decimo sexto cap. literæ Π. Canones ix. & x. Synodi Neocæsariensis, & in septimo cap. ejusdem literæ Canonem primum Antiochenæ Synodi.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τῶν κτιζομένων ἐκ βασιλέων ἐκκλησιῶν ἢ πόλεων.

Ζήτει δὲ καὶ. κεφάλαιον τῆς Ε. στοιχείου.

CAPUT II.

De Ecclesiis vel urbibus ab Imperatoribus de novo extructis.

Vide xxi. cap. literæ E.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ καινοτομιῶν.

Νόμοι.

ΚΑΙΝΟΝ ἔργον ποιεῖ τις, ἢ οἰκοδομῶν, ἢ καθαιρῶν
ὁποιῶν καὶ ἢ πρότερον ὄψιν ἐναλλάσσων.

Ὁ δὲ παλαιὸν οἶκον ἀνανεοῦν, δὲ ἀρχαῖον χῶμα μὴ
ὑπερεξίτω, μή τι ἀφαιρείσθω τὰ φῶτα ἢ τὴν ἄποψιν τῶν
γειτόνων, εἰ μὴ ἄρα δουλείαν ἔχει κατὰ συμφωνίαν, ἢ
ἐπ' ἐρώτησιν ὑπεχωρηθήσεται αὐτῷ, ἢ ἐπιτρέψουσιν, ὡς
βούλεται, δὲ παλαιὸν ἀμείβειν χῶμα. διοίκια δὲ δύο οἴκων
ἀπέναντι ἀλλήλων εἰσὶ, χρὴ μεταξὺ αὐτῶν δώδεκα πό-
δας εἶναι, ἀρχομένους ἀπὸ τῶν θεμελίων μέχρι πρώτου ἢ
ὕψους· τοῦτο γὰρ φυλαττομένου τοῦ διαστήματος, ἔξεστιν ἑκάστῳ
εἰς ἄπειρον ὕψος ἃ ἔθελεν οἶκον ἐγείρειν οἶκον, καὶ θυρίδας ἐν
αὐτῷ ἀνοιγνύναι καὶ καταστρώννυσθαι. ὁ δὲ νέον οἶκον οἰκοδο-
μοῦντι, μὴ ἀφαιρείσθω τὴν ἄποψιν ἢ γείτονος, ἐὰν ὀξὺ δύθειαν
ὁρᾷ ἢ θάλασσαν ἐπὶ ἐν τοῖς ἰδίοις οἴκοις ἢ καθιζόμενον
ἐν αὐτοῖς· καὶ μὴ ἀναγκαζέσθω ἀνακρέπειν ἑαυτὸν εἰς πλά-
γιον, ἐφ' ᾧ ἰδεῖν θάλασσαν· ἐὰν ᾖ ρ'. ποδῶν ἐν μέσῳ τῶν δύο
οἴκων ὑπάρχει διάστημα, ἐξέστω ἀκωλύτως κλίζειν ᾧ βου-
λομένῳ, καὶ ἢ ὅπη θάλασσαν ἄποψιν ἀφαιρεῖσθαι ἢ γείτονος.
εἰ δὲ συμφωνόν ἐστιν ὑπερέπον τινὶ τὴν οἰκοδόμησιν, κρα-
τείτω δὲ σύμφωνον, εἰ καὶ βλάπτει τὸν γείτονα πρὸς τὴν
θαλάσσης ἄποψιν· οὐ δὲ γὰρ φορτικὴ τὰς ὑπαρχούσας
τινὶ δουλείας διὰ τῶν γραπτῶν νόμων ἀφαιρεῖσθαι.

CAPUT III.

De Innovationibus.

Leges.

NOVUM opus facit aliquis, aut ædificando, aut quippiam diruendo, ita ut pristinam faciem mutet.

Qui antiquam domum renovat, pristinam formam ne excedat, neque luminibus aut prospectui vicinorum officiat, nisi servitutem habeat per pactum vel per interrogationem sibi concessam, aut permittentem, ut vult, pristinam formam immutare. Quando verò duæ domus sibi invicem oppositæ sunt, inter eas duodecim pedes esse oportet, à fundamentis incipiendo usque ad summam altitudinem: nam hoc observato spatio, unicuique licet ad immensam altitudinem domum suam extruere, & in ea prospectivas facere fenestras. Qui autem novam ædificat domum, ne vicini prospectui officiat, dum in suâ domo stat vel in ea sedet, directè mare prospiciat, & non cogatur seipsum ad latus convertere, ut mare videat: sin autem inter utramque domum centum pedum observetur intervallum, cuilibet fine impedimento ædificare liceat, & vicini in mare prospectui officere. Si verò ædificandi pactum conventum alicui fuerit, valeat pactum, quamvis vicini in mare prospectui offendat: non enim convenit, ut servitutes, quas habeat aliquis, per leges generales eximantur.

Quando

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Quando in angiporto vel platea domum ſuam ædificat aliquis, licet etiam latior duodecim pedibus ſit angiporti vel plateæ menſura, ne adimat quod redundat, & propriæ domui addat: nam in publici damnum duodecim pedes non decrevit conſtitutio, ſed ne anguſtior duodecim pedibus intra domos eſſet aër. Quando verò his plures inveniuntur, nemo ex iis auferat; ſed civitati propria ſerventur. Si quidem medio ſint pedes decem & non pauciores, tunc proſpectivas feneſtras ne faciat ædificator, niſi priùs eas habuit: feneſtras autem lumen immittentes faciat, ſex pedibus à pavimento aperiendas. A

Ὅτε δὲ, μέσου ὄντος στενοπῶ ἢ πλατείας, οἰκοδομῇ τις ἑαυτῷ οἶκον, εἰ καὶ πλέον ἔχει τῶν δώδεκα ποδῶν ὁ τοῦ στενοπῶ ἢ τῆς πλατείας μέτρον, μὴ ἀφαιρείσθω ὃ ὠφελοῦν καὶ τὴν ἰδίαν οἰκίαν ὠφελείσθω· ἡ γὰρ δὴ ἐλάττωσις τοῦ δημοσίου, τοὺς δώδεκα πόδας ὥρισεν ἡ διάταξις, ἀλλ' ὥστε μὴ στενώτερον τῶν δώδεκα ποδῶν εἶναι τὸ μεταξὺ τῶν οἰκιῶν αἴθρα. ὅπου δ' ἂν πλέον τούτων εὑρίσκεται, μηδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀφαιρείσθω, ἀλλὰ τῇ πόλει ὠφελείσθω τὰ οἰκεῖα. εἰ μέντοι πόδες δέκα εἰσὶν ὁ μέσος καὶ μὴ ἐλάττονες, τότε παραπετάσματα μὲν μὴ ποιείτω ὁ κτίζων, εἰ μὴ πρότερον εἶχεν οὕτως, φωταγωγοὺς δὲ ποιείτω, ἀπὸ ἓξ ποδῶν τοῦ πάτου ἀνοιγομένους. B

Communibus domibus ſervitutem imponere dominorum vicinorum unus abſque alterius ſententia non poteſt; neque communem demoliri parietem aut reficere præter vicini ſententiam, quandoquidem non eſt ſolus Dominus.

Δουλείαν ὑποθεῖναι τοῖς ὁμοίκοις οἰκήμασιν ὁ εἷς τῶν κοινῶν οὐχὶ γνώμῃ τοῦ ἑτέρου οὐ δύναται· οὐδὲ τὸν ὁμοίκιον καθαιρεῖν τοῖχον, ἢ ἀνανεοῦν οὐχὶ γνώμῃ τοῦ κοινωνοῦ, ἐπειδὴ οὐκ ἔστι μόνος δεσπότης.

In arboribus autem vel hortulis proſpectûs ſervitus non obſervatur.

Κατὰ δένδρων μέντοι ἢ κήπων δουλεία ἀπείρεως οὐ φυλάττεται.

Si vicini arbor in media area conſita, magnas extendens radices, noſtræ domûs fundamentis offenderit, Magiſtratus providentiâ vicinus exſcindere cogatur. C

Ἐὰν δένδρον τοῦ γείτονος ὂν τῷ μεσαυλίῳ ἐρείσμον, μεγάλας ἐκτεῖνον ῥίζας, τοὺς θεμελίους τῆς ἐμῆς οἰκείας βλάπτῃ προνοίᾳ τοῦ ἄρχοντος, ἀναγκαζέσθω ὁ γείτων ἐκτέμνειν.

Non rectè prohibet aliquis vicinum ſuum ſub tignorum ejus ſtillicidio portam verſus viam publicam aperire, cùm actum non lædit.

Οὐ καλῶς κωλύει τις τὸν γείτονα αὐτοῦ ἀνοίγοντα πυλεῶνα κατὰ τῆς δημοσίας ὑποκάτω τοῦ σταλαγμοῦ τῶν κεράμων αὐτοῦ, ὃν ᾧ μὴ βλάπτῃ τὴν πάροδον.

Si fons ex quo aquam hauſit quidam, pro tempore exſiccetur, & rurſus ad ſuas venas redierit, renovatur in eo, ut priùs, aquæductus hauſtus.

Ἐὰν ἡ πηγὴ, ἀφ' ἧς εἶλκε τις ὕδωρ, ξηρανθεῖσα ἐπί τισι χρόνοις αὖθις φερὸς τὰς ἑαυτῆς ἐπανέλθῃ φλέβας, ἀνανεοῦται αὐτῇ πάλιν ὁ τοῦ ὕδατος ἀντλισμὸς καθὰ καὶ φέρτερον.

Neque furnum neque focum in communi pariete quis facere poteſt. D

Οὔτε φοῦρνον οὔτε ἑστίαν ἐν τῷ ὁμοίκῳ τοίχῳ δύναταί τις ποιεῖν.

Furnum ædificantem, qui in ſuperioribus domi partibus habitant, à fumo offenſi, prohibere poſſunt: niſi jus habeat, illic fumum intromittere. Et è contrario, Qui in ſuperioribus tectis habitant, aquam vel ſtercus præcipitare prohibentur, & illis, qui in inferioribus degunt, nocere. In propriis enim domibus tantum cuilibet facere licet, in quantum alius non offenditur.

Τὸν κτίζοντα φοῦρνον, δύνανται οἱ ἐν τοῖς ὑψηλοτέροις οἴκοις, ὑπὸ τὸν καπνὸν βλαπτόμενοι, κωλύειν αὐτὸν, εἰ μὴ ἄρα δίκαιον εἶχεν, ἐκεῖσε τὸν καπνὸν εἰσπέμπειν. καὶ τὸ ἀνάπαλιν, οἱ ἐν τοῖς ὑψηλοτέραις στέγαις οἰκοῦντες, κωλύουσι ὕδωρ ῥίπτειν ἢ κόπρον, καὶ καταβλάπτειν τοὺς ἐν τοῖς χθαμαλωτέροις οἰκοῦντας. ὅπου τοίνυν γὰρ ἔξεστί τινι ποιεῖν τι ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, ἐφ' ὅσον ἕτερον μὴ καταβλάπτῃ.

Si paries tuus ſemipedem in ædes meas ſeſe inclinaverit, poſſum tecum agere, ut eum erigas. E

Ἐὰν ὁ τοῖχός σου καὶ τῷ οἴκῳ μου ἐγκλίνῃ ἡμίσου ποδὸς, ἀναγκάζω σε ἀνορθοῦν αὐτόν.

Nemo poteſt ſtercus prope alterius ædes projicere, niſi talem habeat ſervitutem.

Οὐδεὶς δύναται κόπρον πλησίον τοῦ ἀλλοτρίου τοίχου ῥίπτειν, εἰ μὴ τοιαύτην ἔχει δουλείαν.

Quicunque abſque Imperatoris mandato civitatis vicum ſuis ædibus obſtruet, citra controverſiam antiqua jura civitati reddat.

Ὅστις χωρὶς κελεύσεως βασιλικῆς ῥύμην πόλεως τοῖς ἰδίοις ἀναφράξει οἴκοις, ἀναμφισβητήτως τὰ ἀρχαῖα δίκαια τῇ πόλει ἀποδότω.

Secundum legem viæ latitudo in porrectum quidem octo pedes habet, in anfractum verò ſexdecim.

Κατὰ νόμον ἡ πλατεῖα ὁδὸς εἰς μὲν ὀρθὸν ὀκτὼ ποδῶν ἔστιν, εἰς δὲ κάμψιν ἑκκαίδεκα. F

CAPUT IIII.

De Calendis & divinationibus.

Vide xiii. caput literæ B. & iii. caput literæ E.

ΚΕΦ. Δ'.

Περὶ καλανδῶν καὶ κληδωνισμῶν.

Ζήτει ὃ ιγ'. κεφάλαιον τοῦ Β. στοιχείου. καὶ ὃ γ'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου.

ΚΕΦ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν, καὶ πόσους δεῖ κανόνας κρατεῖν.

Ο α'. τῆ δ'. συνόδου κρίνει, τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων, φησὶ, καθ' ἑκάστην συνοδον, οἰκουμενικὴν τε δηλονότι καὶ τοπικὴν, ἄχρι καὶ νῦν ἐκτεθέντας κανόνας, εἰς τὸ δογμάτων εὐταξίαν ἀκρίβειαν, καὶ τὴν τῆ ἐκκλησίας κατάστασιν, κρατεῖν δικαιοῦμεν.

B

Ο δὲ δεύτερος τῆ ς'. συνόδου κρίνει, καὶ ὅτι μέχρι τοῦ εὐτυχήσαι τοὺς ἱεροὺς καὶ θείους κανόνας κοινῆ τε καὶ ἰδίᾳ θείους πατέρας ἀναθεματίσαι, καὶ βεβαίους μένειν ἀποφαίζει, ὡς αὐτοὶ τὰ τῆ ὑποτυπώσει τοῦ ἁγίου ἐμπνεύσαντος πνεύματος, καὶ οἱ καθ' ἡμᾶς ἅγιοι πατέρες ἐδέξαντο καὶ ἐκύρωσαν, καὶ ἡμῖν παραδεδώκασι θεός τε ψυχῶν θεραπείαν, καὶ ἰατρείαν παθῶν, τοὺς πάντα καὶ ὁσιωθέντα τῶν ἁγίων ἀποστόλων φημὶ, πλὴν τῶν ἁγ. Κλήμεντος. ἁγιαταξέων, αὗται γὰρ πολὺ δ' νόθον παρὰ τῶν κακοδόξων δίκην ζιζανίων εἰσσπεῖραν, δ' κύριος ἔχειν κελεύει, καὶ οὓς οἱ ἐν Νικαίᾳ τριακόσιοι δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόροι πατέρες ἐκύρωσαν, ἀλλὰ δὴ καὶ οὓς ἡ ἐν τῆ βασιλίδι τῶν πόλεων δευτέρα καὶ οἰκουμενικὴ συνοδος τ' ρν'. πατέρων ἐνθέσπισε, καὶ ἡ τετάρτη τῶν ἐν Ἐφέσῳ ἁγιωσύνων πατέρων, καὶ ἡ πεμπτη τῶν ἐν Χαλκηδόνι, ἑξακοσίων τριάκοντα πατέρων, καὶ οὓς ἡ ἁγία ἐν Ἀγκύρᾳ συνοδος διετύξατο, περὶ δὲ καὶ ἡ ἐν Νεοκαισαρεία, καὶ ἡ ἐν Γαγγραις, καὶ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆ Συρίας, καὶ ἡ ἐν Λαοδικείᾳ Φρυγίας, καὶ ἡ ἐν Σαρδικῆ, καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ. δεκτέοι δὲ μὴν καὶ οἱ περὶ Νεκταρίου, καὶ Γενναδίου τῶν Κωνσταντινουπόλεως γραφέντες περσέδρων, παρά τε Διονυσίου, καὶ Πέτρου τῶν ἱερομαρτύρων, Ἀθανασίου τε μεγάλου, καὶ Κυρίλλου, καὶ Τιμοθέου, καὶ Θεοφίλου, οἵ τ' Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως γεγόνασι πρόεδροι. ἃ μὴν ἀλλὰ καὶ Γρηγορίου Νεοκαισαρείας τε Θαυματουργοῦ, Βασιλείου Καισαρείας τῆ μεγάλου, Γρηγορίου Νύσσης, Γρηγορίου τε θεολόγου, καὶ Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου· ὁ μὴν τε περὶ τε ἀρχιεπισκόπου τ' Ἀφρων χώρας ἱερομάρτυρος Κυπριανοῦ, καὶ τ' κατ' αὐτὸν συνόδου ἐκδοθεὶς κανὼν ἐν τοῖς αὐτῶν τόποις καὶ μόνον ἐκράτησε. τῶν τοίνυν συμπάντων κανόνων τούτων ὅτε τινὰ παραχαράττειν, ἢ ἀναιρεῖν, ἢ ἀθετεῖν τολμᾶν, ἢ καινοτομεῖν, ἢ ἑτέρους ψευδῶς περὶ τινων συντιθέντας παραδέχεσθαι, τῶν ὑποκειμένων τὸ ἀληθεὶς καπηλεύειν, ὁ τοιοῦτος ἔστω, φησὶν, ἀνάθεμα, καὶ τ' Χριστιανικοῦ καταλόγου ἀλλότριος.

C

D

E

Ο α'. τῆ ζ'. συνόδου κρίνει, τοὺς θείους, φησὶ, κανόνας, ἔργον νομίζοντες ἀπταίστως παραμένειν, ἀσπασίως ὑπερτιζόμεθα, οὓς τε πρῶτον οἱ θεῖοι ἀπόστολοι σαφῶς διεγράψαντο, καὶ οὓς αὖθις αἱ ἓξ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ συνόδοι, πρὸς δὲ, καὶ αἱ τοπικαὶ συνετάξαντο· ἔτι γε μὴν καὶ οὓς ἰδίᾳ ἔνιοι τῶν ἐπ' εὐσεβείᾳ διενεγκόντων καὶ ἀρετῆ, σοφοὶ πατέρες ἐκπεφωνήκασι, καὶ ὁλόκληρον καὶ ἀσάλευτον τ' σφῶν βεβαιοῦν πρᾶγμα θεσπίζομεν, ὡς ἂν γε δήπου τ' αἰωνίου μακαριότητος πρόξενον. ἐξ ἑνὸς γοῦν ἅπαντες καὶ τ' αὐτῶ πνεύματος ἀναδέντες θεοῦ νοῦ, τὰς τῶν κανόνων διαθέσεις ὑποτυπώσαντο· ἃς δὴ καὶ ὡς μαρτύριά τε καταρθώματα, αἰδοῖ τῆ πάσῃ τιμᾶν χρή. διαμαρτύρονται γέ τοι σαφῶς καὶ ὑποδεικνύουσι, πῶς δεῖ βιοῦσθαι ἡμᾶς τῶν ἀρετῶν καταρθοῦν· καὶ τοῖς παραβεβηκόσι, τῶν μετανοεῖν ἐθέλουσι προζωγραφοῦσιν ἀπαραίτητον κόλασιν. ταύτην καὶ τὰ τ' θεόπτου Μωσέως ὀμνυμένους λέγομεν, ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν· καὶ τὰ τ' ἀποστόλου, εἰ ἄγγελος εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ'

F

CAPUT V.

De Canonibus Ecclesiasticis, & quot Canones valere oportet.

PRIMUS iv. Synodi Canon, Qui à sanctis Patribus, inquit, in unaquâque Synodo, œcumenicâ nempe & provinciali, hucusque expositi sunt canones, ad fidei dogmata stabilienda, & Ecclesiasticam disciplinam, observari æquum censemus.

Secundus vi. Synodi Canon etiam particulariter enumerat sanctos Patres, qui & privatim & publicè sanctos & divinos Canones composuerunt, & firmiter manere decernit, quos illi Spiritus Sancti inspiratione ediderunt, & sancti Patres, qui nos præcessêre, susceperunt & confirmârunt, & nobis ad animarum medelam & perturbationum curationem tradiderunt, sanctorum Apostolorum, dico, octoginta quinque Canones (præter constitutiones per Clementem; nam illis adulterina quamplurima ab Hæreticis zizaniorum more introducta sunt) authoritatem habere jubet, & quos trecenti decem & octo divinitùs inspirati Patres Nicææ emiserunt; ut & quos in Imperiali civitate secunda & œcumenica Synodus centum & quinquaginta Patrum exposuit; & tertia in Epheso ducentorum Patrum; & quarta in Chalcedone sexcentorum & triginta Patrum; & quos sancta in Ancyrâ Synodus ordinavit; porro & quos illa in Neocæsareâ, & in Gangris, & in Antiochia Syriæ, & in Laodiceâ Phrygiæ, & in Sardica, & in Carthagine. Accipiendi etiam sunt canones à Nectario & Gennadio, qui ante Dionysium Constantinopoli præsidebant, scripti, & Petri sancti martyris, magni Athanasii, & Cyrilli, & Timothei, & Theophili; qui Alexandriæ magnæ civitatis fuerant Præsides: ut & etiam Gregorii Neocæsareæ, qui Thaumaturgus dictus est, magni Basilii Cæsareæ, Gregorii Nysseni, Gregorii Theologi, & Amphilochii Iconii: qui vero à Cypriano, Aphrorum regionis Archiepiscopo & Martyre, & à Synodo, quæ sub eo fuit, emissus est Canon, in eis locis & solùm obtinuit. Quicunque igitur horum omnium Canonum aliquem vel adulterare, vel subvertere, vel abolere audet, vel innovare, vel alios à quibusdam falsè compositos admittere, qui veritatem cauponari conati sunt, talis, inquit, sit anathema, & à Christiano catalogo alienus.

Primus vii. Synodi Canon, Divinos, inquit, canones, opus prorsus controversiâ dignum judicantes, lubenter amplectimur, tam quos primùm divini Apostoli manifesto formârunt, quam quos rursum sex sanctæ & œcumenicæ Synodi, porro etiam & provinciales ediderunt; adhuc etiam & quos privatim quidam pietate & virtute excellentium, sapientes Patres ediderunt: eorúmque constitutionem integram & illabefactam observari decernimus, tanquam quidem æternæ felicitatis authorem. Ex uno igitur eodemque Spiritu omnes mente illuminati, Canonum constitutiones composuerunt & ediderunt: quas quidem, ut testimonia & ad rectè se gerendum instituta, omni verecundiâ honorare oportet. Manifestò quidem testantur; atque ab oculos ponunt, quo pacto vita nobis instituenda est, & in eâ virtus efformanda: & transgressoribus inevitabile designunt supplicium in illos vindicaturum. Verba itaque Mosis, qui Deum vidit, mutuantes dicimus, eis non licet addere, nec abeis licet detrahere: Et Apostoli, Si Angelus vobis evangelizaverit, præter id quod accepistis,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

sit anathema. Et nos etiam anathema denunciamus in eos, qui à sanctis Canonibus illi subjiciuntur, depositos etiam deponimus, & segregatos segreganus: etenim eis, quos pœnæ subjecerunt, eandem pœnam decernimus.

ὁ ἀφορίζεται, ἀνάθεμα ἔστω. ἀνάθεμα τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἀποφαινόμεθα τοὺς ἀφ' ἁγίων πάλαι θείων ἡμόνων τούτῳ ἀφορισμοῖς ὑποβεβλημένους, καθαιροῦμέν τε τοὺς καθαιρεθέντας, καὶ τοὺς ἀφορισθέντας συναφορίζομεν· ἄλλα γὰρ τοῖς ὑπεύθυνοις, τὰ αὐτὰ ὑπεύθυνα ὁρίζομεν.

Sectio Unitionis.

Unitionis verò sectio, omnibus, inquit, contemptui habentibus sanctorum nostrorum Patrum sacros & divinos Canones, qui & sanctam Ecclesiam suffulciunt, & completam Christianismi summam adornantes ad divinam pietatem viam ducunt, Anathema.

Τόμος ἑνώσεως.

Ὁ δὲ τῆς ἑνώσεως τόμος, τοῖς εἰς καταφρόνησιν, φησὶ, τιθεμένοις τοὺς ἱεροὺς καὶ θείους κανόνας τῶν μακαρίων πατέρων ἡμῶν, οἱ καὶ τὴν ἁγίαν καθεύδουσιν ἐκκλησίαν, καὶ ὅλον τὸ Χριστιανικὸν πλήρωμα κοσμοῦντες, πρὸς θείαν ὁδηγοῦσιν εὐλάβειαν, ἀνάθεμα.

Lex.

Cxxxi. Justiniani Novella, Sancimus, inquit, ut sancti Ecclesiastici Canones, qui à septem sanctis Conciliis promulgati aut confirmati sunt, vicem legum obtineant; nempe à Nicæno trecentorum duodeviginti (Patrum) Concilio, in quo Arius, cui à furore cognomen inditum est, anathemate est percussus; à Constantinopolitano sanctorum Patrum centum quinquaginta, à quibus Spiritus Sancti oppugnator Macedonius infamiâ notatus est; ab Ephesino primo, in quo Nestorius condemnatus est; à Chalcedonensi, in quo Eutyches cum Dioscoro anathemate percussus est; adhæc qui à Constantinopolitano secundo, à quo Origenes unà cum operibus suis, & alii quidam impii, ignominiâ affecti sunt; præterea qui à Constantinopolitano tertio, quod de multis hæresibus triumphans, vetustiorum sanctorum Conciliorum placita sancta confirmavit; & super omnes, qui à Nicæno secundo, in quo illi, qui adversus sacras imagines insaniebant, pariter cum primitivis hæreticis Catholicâ Dei Ecclesiâ abdicati sunt: prædictorum enim sanctorum Conciliorum decreta, perinde ac sacras scripturas suscipimus, & Canones ut leges custodimus. Quotquot verò sanctorum Conciliorum post Justinianum meminit Novella, cum legum repetitam prælectionem emisit Imperator, illa addidit, necesse est verò Canones majoris esse authoritatis, quam leges; hæ enim ab Imperatoribus solùm conditæ fuerunt, & à successoribus eorum bene se habere judicabantur: Canones autem à sanctis Patribus, sententiâ & consilio & consensu tunc temporis Imperatorum, fuerunt conscripti & confirmati. Attamen venerandæ leges magnum momentum divinis Canonibus admininistrant: partim quidem illis convenientes; partim verò, quæcunque in illis desunt, supplentes, ubi opus habet.

Νόμος.

Ἡ δὲ ῥηλά. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ, διατάζομεν, φησὶ, νόμων τάξιν ἐπέχειν τοὺς ἁγίους καὶ οἰκουμενικοὺς κανόνας, τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων ἑπτὰ συνόδων ἐκτεθέντας ἢ βεβαιωθέντας, τουτέστι τοὺς ἐν Νικαίᾳ τῶν τιη'. καθ' ὧν Ἄρειος ὁ τῆς μανίας ἐπώνυμος ἀνεθεματίσθη· καὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ἁγίων ρν'. πατέρων, ὑφ' ὧν ὁ πνευματομάχος Μακεδόνιος ἐξηλιτοβιώθη· καὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ α'. ἐν ᾗ ὁ Νεστόριος κατεκρίθη· καὶ τῶν ἐν Χαλκηδόνι, καθ' ὧν ὁ Εὐτυχὴς μετὰ Διοσκόρου ἀνεθεματίσθη· πρὸς δὲ τούτοις, τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει β' δεύτερον, δι' ἧς Ὠριγένης μετὰ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, καὶ ἕτεροί τινες δυσσεβεῖς, προεδεικνατίσθησαν· καὶ ἔτι τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει γ' τρίτον, ἧς ἀφορίσεως αἱρέσεις πολυμεδύσασαι, τὰ τῶν προτεθεισῶν ἁγίων συνόδων θεῖα δόγματα ἐπεκύρωσε, καὶ ὅτι πᾶσι τοῖς ἐν Νικαίᾳ β' δεύτερον, ἐξ ἧς οἱ κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων λυττήσαντες, ἐξίσου τοῖς προλαβοῦσιν αἱρετικοῖς τῆς καθολικῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ἀπεκηρύχθησαν· πρὸ γὰρ προειρημένων ἁγίων συνόδων τὰ δόγματα, καθάπερ τὰς θείας γραφὰς, δεχόμεθα, καὶ τοὺς κανόνας ὡς νόμους φυλάττομεν. ὅσων δὲ ἁγίων συνόδων μετὰ τὴν Ἰουστινιάνου ἡ νεαρὰ μέμνηται, ὁ πλὴν τῶν νόμων ἀναγκαίαν ποιήσας βασιλεὺς προσέθετο, πλείων τοίνυν τῶν νόμων τοὺς κανόνας ἰσχύειν ἀνάγκη. οἱ μὲν γὰρ σὺν τῶν εἰσαπεσταλκέναι καλεῖν ὀνομάσθησαν· οἱ δὲ γε κανόνες σὺν τοῖς ἁγίων πατράσιν, γνώμῃ καὶ συνοδῇ καὶ ψήφῳ τοῦ πανευφήμου βασιλέως, συνεγράφησαν καὶ ἐπεκυρώθησαν. ὅμως γε μὴν μεγάλην ῥοπὴν τοῖς θείοις κανόσιν οἱ φιλόθεοι ἐκπορίζουσι νόμοι· τὰ μὲν ἐκείνοις συμφέροντες, τὰ δὲ καὶ ἀναπληροῦντες, ἅπερ ἐκείνοις ἔδει ὅπου ἔδρασαν.

CAPUT VI.

De Canonico.

Vide leges in xxviii. capite literæ X. positas.

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ κανονικοῦ.

Ζήτει τοὺς κειμένους νόμους ἐν τῷ κη'. κεφαλαίῳ τοῦ Χ. στοιχείου.

CAPUT VII.

Quòd Clericum in cauponam ingredi non decet.

Sanctorum Apostolorum liv. Canon, Si Clericus in caupona comedere deprehensus fuerit, nisi propter necessitatem in publicum diversorium diverterit, segregari jubet. Nam Clericos, cum vitæ sanctæ

ΚΕΦ. ζ'.

Οὐκ εἰς καπηλεῖον οὐ δεῖ κληρικὸν εἰσιέναι.

Ὁ τῶν ἁγίων ἀποστόλων νδ'. κανὼν, κωλύειν ὃν καπηλείῳ φωραθέντα κληρικὸν, εἰ μήπου δι' ἀνάγκην ἐν πανδοχείῳ, ἀφορίζεσθαι κελεύει. βίου γὰρ σεμνοῦ τοῖς λαϊκοῖς παράδειγμα τυγχάνοντας τοὺς κληρικοὺς, ἀνεπιλήπτους

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

λήπτοις ὀν ἅπασιν εἶ δεῖ, ἵνα μὴ δι' αὐτοὺς ὁ τ Θεοῦ A
ὄνομα βλασφημεῖται. ὁ δ καπηλείοις ὡς τὰ πολλὰ χαί-
ρων, ἀνδρῶν τ καὶ γυναικῶν οὐκ ἂν εἴη κακίας. τὰ αὐτὰ καὶ ὁ
τ ὀν Καρθαγένη μγ'. ὥρισε.

Ο δὲ θ'. τ ς'. συνόδου, μηδενὶ ἐξεῖναι, φησι, κλη-
ρικῷ καπηλικὸν ἐργαστήριον ἔχειν. εἰ γὰρ τῷ τοιούτῳ εἰς κα-
πηλεῖον εἰσιέναι οὐκ ἐπιτέτραπται, χολὴ γ' ἂν ἄλλοις ὀν
τούτῳ διακονεῖσθαι, καὶ ἃ μὴ θέμις αὐτῷ ἐγχειρεῖν. εἰ δέ τις B
τοῦτο διαπραξαίτο, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω· καὶ δεινὸν μὲν
ἂν εἴη, ὃ, περίεσθαι τούτῳ, καὶ δι' ἑαυτοὺς εἰσιόντας ὑποδέχεσθαι· εἰ δέ τις κληρικὸς τοιοῦτον ἐργαστήριον
ἔχων, ἑτέρῳ δοὺς μαθεῖν, τῆς τοῦ κήμονος δεσμοῖς οὐχ ὑ-
πόκειται· τοῦτο γὰρ ἔδει ὅπου καὶ ὧδε μοναστηρίοις καὶ ἐκκλησίαις
συμβαῖνον ἴδοι τις ἄν.

Ο δὲ τ ὀν Λαοδικείᾳ κδ'. πρεσβυτέρους, διακόνους,
ὑποδιακόνους, ἀναγνώστας, ψάλτας, ἀφορκιστὰς, θυρωροὺς, καὶ
τοὺς ὅσοι τῆς ἀσκητῶν τάγματος, εἰς καπηλεῖον εἰσιέ-
ναι, τῆς ἀθέσμων ἡγεῖται, καὶ κρίμασι βλασφέμων.

Nonus ſextæ Synodi, Nulli Clerico, inquit, licere cauponiam habere tabernam. Si enim ei in cauponam ingredi non eſt permiſſum, nequaquam etiam aliis in eâ miniſtrare, & ea, quæ ipſi non licet, tractare. Si quis autem hoc fecerit, vel ceſſet, vel deponatur: & grave quidem eſſet, illi præeſſe, & eos, qui ingrediuntur per ſeipſos ſuſcipere. Siquis autem Clericus talem habeat tabernam, & alteri elocet, canonis pœnis non ſubjicitur: hoc enim etiam apud monaſteria & Eccleſias aliquando accedere quis videat.

Xxiv. Laodicenæ, Presbyteros, Diaconos, Miniſtros, Lectores, Cantores, Exorciſtas, Oſtiarios, & eos qui ſunt monachorum ordinis, in cauponam ingredi, iniquum & omninò impium judicat.

Νόμοι. C *Lex.*

Η τ ρλγ'. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ, ἀναπρεφόμενον ὀν
καπηλείῳ μοναχὸν σωφρονίζεσθαι κελεύει διὰ τοῦ ἐπάρχου,
καὶ ἐξωθεῖσθαι τοῦ μοναστηρίου διὰ τ ἡγουμένου, ὡς ἀν ὀν
αἰσχρὸν βίον τ ἀγγελικῆς καταστάσεως ἀλλαξάμενον.

Cxxxiii. Juſtiniani Novella, Monachum in caupona converſantem caſtigari jubet à Præfecto, & monaſterio per Antiſtitem expelli, quippe qui vitam ignominioſam Evangelicæ inſtitutioni prætulerit.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ καρποφορίας τῆς εἰς τοὺς θείους ναούς.

CAPUT VIII.

De fructibus in divina Templa offerendis.

D

Ο γ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, ἔτι γε καὶ ὁ δ'. ὅτι
τῇ ἀναιμάκτῳ θυσίᾳ οἴνῳ μόνῳ κεχρῆσθαι καὶ ἄρτῳ κε-
λεύει· καὶ τοὺς εἰς τοὺς ναοὺς καρποφορουμένους ταῦτα μό-
νον εἰσφέρειν· ἔτι γε καὶ ἔλαιον, ὥστε φῶς δι' αὐτοῦ τῷ ἀληθι-
νῷ φωτὶ ἀναπέμπεσθαι, καὶ θυμίαμα τῷ καιρῷ τ ἁγίας προσ-
φορᾶς· μήτε γε μέλι, μήτε γάλα, μὴ ἀντὶ οἴνου τὰ ἐξεπίτη-
δες σκευαζόμενα σίκερα, ἃ καὶ μέθην ὥσπερ οἶνος ἐμποιεῖν
πέφυκε· μὴ ὄρνεις, ἢ ἕτερα ζῶα, ἢ ὅσα εἶα· καὶ δὲ ὧδε ταῦ-
τα τοιοῦτα κληρικὸν οὐδεὶς καθαιρεῖ. τὰ μέν τοι, ὡς
ἀπαρχὰς τῶν ὡρίων καρπῶν, ἐν γε τῷ δεόντι καιρῷ εἰσφε-
ρόμενα, πεπείρους φημὶ, βότρυς, καὶ νέα στάχυα, τὰ προς
βεβῶσιν ὀπωρεία δηλαδὴ τῶν ὁσασοῦν, καὶ πλὴ ἄλλων ἅ-
πασιν ὁπόσαν, ἐπ' οἴκου πέμπει τῷ ὁπασόντι καὶ τοῖς
πρεσβυτέροις· εἰς δὲ γε τὸ θυσιαστήριον μὴ δι' ὁποιῶν τού-
των εἰσάγειν· κἀκείνους ταῦτα δεχομένους, μὴ εἰς οἰ-
κείαν μόνιμον ἔχειν ἀπόλαυσιν, ἀλλὰ καὶ τῷ κλήρῳ διανέ-
μειν πάντι.

E

Tertius ſanctorum Apoſtolorum canon, ut & etiam quartus, in incruento ſacrificio vino ſolo & pane uti jubet; & qui fructus in templa adducunt, illa ſola afferre; præterea & oleum, ut lumen per hoc vero lumini accendatur, & incenſum tempore ſanctæ oblationis; ſed neque mel, neque lac, neque pro vino ſiceram factitiam, quæ, ut vinum, ebrietatem faciunt; neque aves, vel alia animalia, vel legumina: eum verò, qui præter hæc facit, Clericum ſtatim deponit. Hæc quidem, tanquam tempeſtivorum fructuum primitias, in tempore opportuno oblata, maturas dico uvas, & novas ſpicas, cibo nempe idonea legumina, & omnem alium fructum autumnalem, donum Epiſcopo & Presbyteris mittere; ad altare verò nullum eorum offerre: qui cùm eos ſuſceperint, in domeſticam ſuam utilitatem ſolam non habeant; ſed univerſo clero diſtribuant.

Ο δὲ κη'. τ ς'. συνόδου καθαιρεῖ τοὺς εἰς τὸ θυσιαστή-
ριον σταφυλὰς δεχομένους κληρικοὺς, καὶ τῇ ἀναιμάκτῳ
θυσίᾳ τ προσφορᾶς συναπτοντας, καὶ οὕτως ἰώμενόν
ἀμφότερα διανέμοντας τῷ λαῷ· ἀλλὰ τὸ μὲν εἰς ἄφε-
σιν ἁμαρτιῶν πλουμένου ζωοποιὸν προσφορὰν ἰδίᾳ τῷ
λαῷ μεταδιδόναι κελεύει. ἰδίᾳ δὲ τοὺς σταφυλὰς, μετ' εὐ-
λογίας, ὡς ἀπαρχὰς διανέμειν, προς τὸ χάριν εἰδέναι
τοὺς μεταλαμβάνοντας τῷ δοτῆρι τῶν ἐποίων καρπῶν,
δι' ὧν τὰ σώματα ἡμῶν καὶ θεῖον ὅρον τρέφεται τε καὶ
αὔξει. ὁ δὲ καὶ τὰ διαπεπραγμένα ποιῶν κληρικὸς καθ-
αιρεῖται.

F

Xxviii. ſextæ Synodi, Clericos, qui uvas ad altare oblatas recipiunt, & cum incruento oblationis ſacrificio conjungunt, & ita ſimul utraque populo diſtribuunt, deponit: ſed vivificam quidem ſolummodo oblationem ad peccatorum remiſſionem celebratam populo impertire jubet; ſeorſim vero uvas, ut primitias, cum benedictione diſtribuere, ut qui ex iis participant annuorum fructuum datori gratias agant, per quos corpora noſtra divina diſpoſitione aluntur & augentur. Qui itaque præter hæc decreta fecerit, Clericus deponitur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Septimus, porro & viii. Synodi in Gangra, Illum qui per se dat vel accipit fructus Ecclesiæ oblatos, præter Episcopi vel Oeconomi sententiam, quippe quòd illos parvi facit, anathemati subjicit.

Ὁ δὲ ἑβδομος τ῀ ἐν Γαγγρᾳ συνόδου, ἐπὶ τ῀ κβ΄ κ΄. ⁂ ἀφ' ἑαυτῶ διδοντα ἢ λαμβανοντα τὰς τῆ ἐκκλησίᾳ προσαγομένας καρποφορίας, παρὰ γνώμην τ῀ ἐπισκόπου ἢ τ῀ οἰκονόμου, ἅπερ παρὰ ἐλαχίστου τούτοις τιθέμενον, τῷ ἀναθέματι ἀνατίθησιν.

Carthaginensis Synodi xl. Nihil præter panem & vinum in sanctis jubet offerri: panem quidem, in Domini corporis typum; vinum verò, sanguinis. Ita enim cum Dominus propriis Discipulis dedit, dixit, *Hoc est Corpus meum*: & poculum rursum, *Bibite ex eo omnes, hoc est Sanguis meus.* Quoniam autem non solùm sanguis, sed etiam aqua ex latere Domini in cruce hastâ penetrato effluxit; idcirco Ecclesiæ necessariò usu receptum est, in sacris mysteriis aquam cum vino admiscere. Mel autem & lac ad infantium mysterium offerri, à sextâ Synodo vetitum est.

B

Ὁ ἓ τ῀ ἐν Καρθαγένῃ μ΄. μηδὲν πλέον ἄρτον καὶ οἴνου κελεύει προσφέρεσθαι εἰς τὰ ἅγια· ⁂ μὴ ἄρτον εἰς τύπον τ῀ σώματος τ῀ κυρίου, ⁂ ἓ οἶνον, τ῀ αἵματος. οὕτω γὰρ ὁ κύριος τοῖς οἰκείοις διδοὺς μαθηταῖς, ἔφη, τοῦτό ἐστι τ῀ σῶμά μου· καὶ τ῀ ποτήριον αὖθις, πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τ῀ αἷμά μου. ἐπεὶ ἓ οὐχ αἷμα μόνον, ἀλλὰ καὶ ὕδωρ ὃκ τ῀ πλευρᾶς τ῀ κυρίου ἐρρύη, νυγέντος τ῀ σωτῆρος τῆ λόγχῃ, ἀναλαμβάνεται τῆ ἐκκλησίᾳ νενόμισται, τὸ τοῖς ἱεροῖς μυστηρίοις ὕδωρ τῷ οἴνῳ παρακιρνᾶν. τ῀ ἓ μέλι καὶ γάλα εἰς τ῀ μυστήριον τῶν νηπίων προσφέρεσθαι, παρὰ τ῀ ς΄. συνόδου κεκώλυται.

Dicit enim lvii. ejus Synodi canon, ad altare lac vel mel offerri non oportet.

Φησὶ γὰρ ὁ νζ΄. Τούτου κανὼν, τὸν τοῖς θυσιαστηρίοις μὴ δεῖν γάλα καὶ μέλι προσφέρεσθαι.

De Hydroparastatis & Armeniis.

Περὶ ὑδροπαραστατῶν καὶ ἀρμενίων.

C

Quinetiam xxxii. hujus sextæ Synodi, duas hæreses ex diametro oppositas, æquè verò impias, describens, illorum nempe, qui ad sancti calicis administrationem aquâ solùm utuntur (qui quidem Hydroparastatæ à facto nominantur;) & Armeniorum, qui cum vino solo administrationem rursus faciunt: propter hæc equidem, aquam vino admisceri jubet, & ita incruentum sacrificium offerre, & illa quidem antiqua fuit: Armeniorum verò ex divi Chrysostomi verbis occasionem seu initium sumpsit. Nam magnus ille Pater dictam Hydroparastatarum hæresin evertens, dicit, in Evangelii secundùm Matthæum interpretatione, pro dignitate spiritus qui in eo est sententiam explicans, quæ dicit, Nequaquam ex vitis fructu bibam; Quamobrem, cùm resurrexit, non aquam bibit, sed vinum? aliam improbam hæresin radicitùs extirpans. Quoniam enim nonnulli in sacris mysteriis solùm aquâ usi sunt, ostendens quòd, & quando mysteria tradidit, vinum tradidit, & quando, postquam surrexisset, absque mysteriis nudam mensam apposuit, vino usus est, ex fructu, inquit, vitis: vitis autem non aquam, sed vinum generat. Hic error pervenit ad Armenios, qui magnum Patrem in sancto Sacrificio aquæ adjunctionem improbare existimabant. Has igitur hæreses expu- E gnans canon, Domini frater, magnus Jacobus, inquit, cui Hierosolymitanæ Ecclesiæ thronus primùm concreditus est; & Cæsariensium Ecclesiæ Episcopus magnus Basilius, cujus gloria totum terrarum orbem pervasit; ut & aureum Ecclesiæ os, mystico nobis in scriptis tradito sacrificio, ex aqua & vino sanctum calicem conficiendum ediderunt, & Ecclesiis circa se illic pastoralem tradiderunt præfecturam, quippe clerum aliquem supra allatum reliquerunt.

D

Αλλὰ καὶ ὁ λβ΄. τούτου τ῀ ς΄. συνόδου, δύο διαιρέσεων αἱρέσεις, ὃκ διαμέτρου μὲν ἰσαμμίας, δυσσεβεῖς ἓ νοσούσας ὃ ἄνθρωπον, τ῀ τε ὕδατι μόνον εἰς τιμὴν τ῀ ἁγίου ποτηρίου προσφορᾶς ἱερουργίαν, οἳ δὴ καὶ ὑδροπαραστάται προσηγορεύθησαν ὃκ τ῀ πράξεως, καὶ τ῀ δὶ οἴνου μόνου τιμὴν ἱερουργίαν αὖθις ποιουμένων Αρμενίων. διὰ δὴ ταῦτα, ὕδωρ οἴνῳ μιγνῦναι κελεύει, καὶ οὕτω τιμὴν ἀναίμακτον προσάγειν θυσίαν, καὶ ἡ μὲν παλαιά τις ἦν· ἡ ἓ τ῀ Αρμενίων ὃκ τ῀ θείου Χρυσοστόμου ῥημάτων ἔσχε τὰς ἀφορμάς. ὁ γὰρ μέγας ὄντως πατὴρ τιμὴν τ῀ ῥηθέντος τ῀ ὑδροπαραστατῶν αἵρεσιν ἀναιρέπων, φησὶν, ὃν τῆ τ῀ κατὰ Ματθαῖον ἐξηγήσει, ὃ ῥητὸν ἀξίως τ῀ ὃν αὐτῷ πνεύματος ἀναπύουσαν, ὃ λέγον, οὐ μὴ πίω ὃκ τ῀ γενήματος τ῀ ἀμπέλου· τίνος ἕνεκεν οὐχ ὕδωρ ἔπιεν αἰασθείς, ἀλλ' οἶνον; ἄλλως αἵρεσιν πονηρὰν φερόρριζον προμνασπῶν. ὅτῳ γὰρ εἰσί τινες ὃν τοῖς μυστηρίοις ὕδατι μόνον κεχρημένοις, δεικνὺς ὅτι, καὶ ἡνίκα τὰ μυστήρια παρέδωκεν, οἶνον παρέδωκεν, καὶ ἡνίκα ἀναστὰς γυμνὴς μυστηρίων ψιλὴν τράπεζαν παρετίθετο, οἴνῳ ἐκέχρητο, ὃκ τ῀ γενήματος, φησὶ, τ῀ ἀμπέλου· ἄμπελος ἓ οὐχ ὕδωρ, ἀλλ' οἶνον γενᾶ. τ῀το πλάνον ἔσπειρε τοῖς Αρμενίοις, οἰηθεῖσι ⁂ μέγα ἀνθρεῖν τιμὴ τ῀ ὕδατος ὃν τῆ ἱερᾷ θυσίᾳ προσαγωγῆ. ταύταις οὖν ἀπομαχόμενος ὁ κανὼν τ῀ς αἱρέσεσιν, ὁ τ῀ κυρίου, φησὶν, ἀδελφὸς, ὁ μέγας Ιάκωβος, ὁ τ῀ τῆς Ιεροσολύμων ἐκκλησίας πρῶτος ⁂ θρόνον κομισάμενος, καὶ ὁ τ῀ Καισαρείων ἐπίσκοπος μέγας Βασίλειος, ὃ ⁂ κλέος πᾶσιν ἐπέβραμεν τὸ ὑφ' ἥλιον, προὸς ἓ ⁂ χρυσοῦν στόμα τ῀ ἐκκλησίας, ἐγγράφως τῷ μυστικῷ ἡμῖν παραδεδωκότες ἱερουργίαν, ἐξ ὕδατος καὶ οἴνου ⁂ ἱερὸν ποτήριον, πλειοσιν ἐκδεδώκασι, καὶ ταῖς κατ' αὐτοὺς ἐκκλησίαις ἔνδοθι τῷ ποιμαντικῷ ἐνεχειρίσθησαν ἡγεμονίαν, οἷά τινα κλῆρον ἄνωθεν ἡγεμόνα καταλιπόντες.

E

Prædicti etiam xxxvii. Carthaginensis canonis meminit. Qui verò non ita facit; sed ut imperfectum mysterium enunciat, & quæ tradita sunt innovat, Sacerdotium, inquit, exuat.

F

Μέμνηται ἓ καὶ τ῀ προρρηθέντος λζ΄. τ῀ ἐν Καρθαγένῃ κανόνος. ὁ τοίνυν μὴ οὕτω ποιῶν, ἀλλ' ὡς ἁπλῶς τὸ μυστήριον ἐξαγγέλλων, καὶ καινοτομῶν τὰ παραδεδομένα, τῶ ἱερατείου παραιτείσθω, φησίν.

Περὶ

A

Περὶ τῦ ζέοντος ὕδατος ἐν τοῖς θείοις μυστηρίοις ἐμβαλλομένου.

Οὐ δεῖ δὲ τοὺς λατίνους ἡμᾶς αἰτιᾶσθαι, εἰ περὶ τὴν τέλει τ ἱερουργίας ζέον ὕδωρ τῷ ποτηρίῳ ἐγχέομεν. τὸ γὰρ μεταβάλλει τοῦτο τὴν διὰ οἴνου κ) ὕδατος τ ποτηρίου ἕνωσιν, ἐπεὶ μή ἐστιν ἕτερόν τι τὴν φύσιν τοῦ πρὸν ἐμβληθέντος ὕδατος. πιστοῦται δὲ μόνον τὸ τ θαύματος μέγεθος, τὴν κ τῇ γεύσει πεῖθειν ἡμᾶς, μὴ ἐκ νεκροῦ, ἀλλ' ἐκ ζώντος σώματος τὸ αἷμα κ) τὸ ὕδωρ ῥυῆναι. ἐκ νεκροῦ γὰρ ἀτμίζον αἷμα τὸ πέφυκε καταῤῥεῖν· ἐκ δὲ τ κυριακοῦ σώματος, B ὡς ζώντος κ) ζωοποιοῦ, τὰ ζωοποιὰ ἐῤῥύη, τὸ αἷμα, φημὶ, κ) τὸ ὕδωρ. οὐκ εἰσάγεται δὲ τὸ ζέον κατὰ τὴν ἀρχὴν τ ἑνώσεως, ἵνα μὴ ψυχρὸν αὖθις ὂν τῷ καιρῷ τ μεταλήψεως γένηται, εἰς ὃ πρότερον ἐπεμέλθη λόγον. οἱ δὲ Ἴβηρες, καίπερ ὀρθοδοξίας ἄκρως μεταποιούμενοι, ζέον τῷ ἁγίῳ οὐκ ἐμβάλλουσι ποτηρίῳ· τῷ ὃν ἔθει, ὡς φασι, γενόντες, μὴ οἴνου πίνειν μετὰ θερμοῦ ὕδατος· ἀλλὰ τὴν τῦ μυστηρίου διδαχθέντες δύναμιν, τοῦτο καὶ αὐτοὶ ποιεῖν ἐπεκράτησαν.

De ferventi Aquâ ſacris myſteriis injiciendâ.

Nos equidem Latinos reprehendere non oportet, quòd circa adminiſtrationis finem aquam ferventem in calicem injicimus. Illud enim, quæ fit per vinum & aquam, calicis unionem non mutat; quoniam non eſt aliud naturâ ab aquâ priùs injectâ. Solùm autem miraculi magnitudo oſtenditur, ut nos ex guſtu credamus, non ex mortuo ſed vivente corpore, ſanguinem & aquam fluxiſſe. Nam ex mortuo ſanguis fumans effluere non poteſt; ex Dominico autem corpore, tanquam ex vivo & vivifico, effluxerunt vivifica, ſanguis ſcilicet & aqua. At fervens aqua circa unionis initium non injicitur, ne rurſus tempore participationis refrigeſcens, in priorem ſtatum redeat. Iberes verò, qui ſunt ſumme orthodoxi, ferventem in ſanctum calicem non injiciunt; quoniam, ut aiunt, obtinuit conſuetudo, ut vinum cum ferventi aqua non biberent: ſed myſterii facultatem edocti, & hoc facere perſuaſi fuerunt.

C Ο ϛ ρϑ'. τ ϛ'. σιωόδου ἀναιρεῖται κ) ἕτερόν τι τῶν ἀθεμίτων ἐν τῇ τῶν Ἀρμενίων χώρᾳ γινόμενον· μέλη γὰρ τῦ θυομένου ἕψοντες ζώου ἔνδον τ θυσιαστηρίου, ἐκ τούτων ἀφαιρέματα τοῖς ἱερεῦσιν Ἰουδαϊκῶς ἀπένεμον, τούτοις ἀφωρισμένα καὶ ἀποτεταγμένα, κεφαλὴν τυχὸν ἢ ἄλλο τι μέρος ἀφαιρεθὲν ἐκ τ σώματος, ἅπερ τοῖς Ἰουδαίοις λόγους εἶχον ἀναγωγῆς. τοῦτο οὖν ἀπαγορεύει, ἐφίεται ϛ προσφέρειν αὐλῆς, οἷα κ) ὅσα οἱ προσφέροντες βούλονται, ἔξω τ ἐκκλησίας, συγκαταβάσει χρώμενος τῇ κρατησάσῃ πρὸ ἐκείνου συνηθείαν. ⓒ δὲ ἔτι τοῦτο ποιοῦντα, ἀφορίζεσθαι προστάττει. C Xcix. ſextæ Synodi, improbum quoddam aliud in Armeniorum regione factum evertit: membra enim immolati animalis coquentes intùs in ſacro altari, eorum fruſta Sacerdotibus, ipſis ſegregata & deſtinata, Judaicè diſtribuebant, caput fortaſſe vel aliquam ejuſmodi partem à corpore ſeparatam; quæ quidem Judæis myſterii rationem obtinuerant. Hoc igitur vetat; at verò illis, quæcunque & quantacunque offerentes voluerint, extra Eccleſiæ ſeptum offerendi, ob inveteratam apud eos habitam conſuetudinem, poteſtatem facit. Quicunque vero amplius hoc fecerit, ſegregari jubet.

D

Περὶ τ ἁγνείας τ ἁγίας θεοτόκου.

Ο δὲ οθ'. ἀπαγορεύων τὸ σεμίδαλιν ἕψειν, καὶ ἀλλήλοις μεταδιδόναι, τῇ ὑποῦσῃ μνήμῃ τοῦ ἑορτίου τ ἁγίας τ Χριστοῦ γενέσεως, εἰς τιμὴν δῆθεν τ ἁγνείας τ ἀχράντου θεομήτορος, ὡς κ) ὅτι τῶν λοχωμένων ἔθος γίνεσθαι γυναικῶν· κληρικῶν μὲν τοῦτο ποιούντων, καθαιρέσει· λαϊκῶν ϛ, ἀφορισμῷ καθικνεῖται, ἀλόχευτον εἶναι λέγων ⓒ τόκον τῆς ἁγίας θεοτόκου, ἅ τε κ) ἄσπορον τοῦ σύστασιν ἐσχηκότα. λοχεία δέ ἐστιν ἡ μετ' ὠδίνων τ βρέφους ἀπόπτωσις, κ) ἡ τῶν αἱμάτων ἀκόλουθος ῥύσις, ὧν ἥκιστα πιστεύεσθαι τὴν θεοτόκον νομίζομεν, μᾶλλον δὲ βεβαίως πιστούμεθα. ταῦτα γὰρ ταῖς φυσικῶς συλλαβούσαις θρόμβοι· τῇ ϛ θεοτόκῳ, ἐπείτε ἐκ πνεύματος ἁγίου κ) ὑπὲρ φύσιν ἡ σύλληψις ἦν, κ) ὁ τόκος δήπου τῆς φυσικῆς ἰδιωμάτων ὑπέρτερος. ὕβρεις τοίνυν τῇ θεοτόκῳ, κ) ἐ τιμὴ, ϛ γένεσθαί τι δεῖ τῷ ἀνεκφράστῳ τόκῳ, ὡς κ) δεῖ τῆς ἄλλων τικτουσῶν ἑκάστης γυναικός. E Lxxix. prohibens ſimilam coquere, & ſibi invicem impertiri, ſequenti poſt ſanctæ Chriſti nativitatis feſtum die, in honorem ſcilicet puerperii impollutæ Virginis matris; quippe in aliarum mulierum puerperio hoc fieri obtinuit conſuetudo: ſi Clerici hoc faciunt, depoſitione; ſin autem Laici, ſegregatione proſequitur, ſanctæ Virginis partum abſque ullo puerperio fuiſſe dicens, ut ſine ſemine conſtitutum. Eſt vero puerperium cum doloris ſenſu emiſſio fœtûs, & conſequens ſanguinis profluvium, quibus nullatenus obnoxiam fuiſſe Deiparam judicamus, imò verò firmiter credimus. Iſta enim partus naturales ſequuntur: Virgini verò, cùm ex Spiritu ſancto & ſupra naturam fuit conceptio, etiam ejuſdem partus iis, quæ naturalem partum conſequuntur, non obnoxius fuit. Contumelia igitur Deiparæ eſt, & non honor, eorum aliquid in eximio ejus partu fieri, quæ in aliarum mulierum partu fieri ſolent.

Ο ϛ τῦ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας ζ'. τὰ προσφερόμενα εἰς λόγον θυσίας, μετὰ τὸ ἀνηλῶσθαι ὅσα νόμος εἰς τὰ τῶν μυστηρίων χρεῖαν, τοὺς κληρικοὺς ὑποσκήπτει διανεμομένους ἐσθίειν ταῦτα κ) πίνειν, κοινωνεῖν δὲ τούτων κ) τοῖς πιστοῖς ἀδελφοῖς, τῶν κατηχουμένων ϛ μηδενί. F Theophili Alexandrini ſeptimus, Quæ ſacrificii ratione offeruntur, poſtquam ea, quæ ad myſteria peragenda lex requirit, abſumuntur, Clericos inter ſe diſtribuentes comedere & bibere injungit, & fratribus fidelibus, nulli autem catechumenorum, communicare.

Ζήτει ⓒ νόμον ἐν τῷ ιη'. κεφαλαίῳ τοῦ Α. στοιχείου. Conſule legem in capite decimo octavo literæ A.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT IX.

De Episcoporum & Clericorum accusatione; & quinam ad accusationem admittendi sunt, & quinam non admittendi.

Vide in ix. capite literæ Δ.

De Testibus ad Tribunale.

SI ob sui filii cædem Pater aliquem accusat, & per B calumniam motus id facere convincatur, nullâ ignominiâ afficitur. Frater item contra fratrem magnum crimen movere non potest: quoniam non exaudietur, sed exilio subjicietur.

ΚΕΦ. θ'.

Περὶ κατηγορίας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, καὶ τίνες εἰς κατηγορίαν δικτέοι, καὶ τίνες ἄδικτοι.

Ζήτει ἐν τῷ θ'. κεφ. τοῦ Δ. στοιχείου.

Περὶ τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις μαρτύρων.

ΕΑΝ πατὴρ κατηγορήσας τινὸς περὶ φόνου τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ ἀποφανθῇ κατὰ συκοφαντίαν κινήσας, οὐκ ἀπαιτηθήσεται. ἀδελφὸς δὲ κατὰ ἀδελφοῦ μέγα ἔγκλημα κινῆσαι οὐ διαιτηθήσεται· ἐπεί τοι γε, καὶ οὐκ εἰσακουσθήσεται, καὶ ἐξορίᾳ ὑποβληθήσεται.

CAPUT X.

De Catechumenis.

Vide in primo capite literæ A.

NEOCÆSARIENSIS verò v. Si è perfectioribus Catechumenis quispiam peccaverit, inquit, & peccare cesset, inter Audientes stet; sin verò inter Audientes fuerit, & à peccato non abstinuerit, extra Ecclesiam in Defientium locum extrudatur.

In duos enim ordines Catechumeni olim dividebantur; in eos qui perfectiorem jamjam amplexi sunt fidem, sed Baptismum differunt; qui usque ad Catechumenorum preces in templo expectabant, & illis mysticè peractis, genua flectebant; quando autem pronunciatum fuit, Quotquot Catechumeni egredimini, exibant: & in eos, qui nuper accesserunt, quique ut imperfectiores, post divinorum Evangeliorum auditionem exibant. Vide & in primo capit. lit. B. canones magni Basilii xx. & Theophili iv. Cyrilli iv.

C

D

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ κατηχουμένων.

Ζήτει ἐν τῷ α'. κεφαλαίῳ τῷ A. στοιχείου.

Ὁ δὲ ε'. τῶν Νεοκαισαρείᾳ, τῶν τελειοτέρων τις κατηχουμένων ἁμαρτῶν, φησι, καὶ πεπαυμένος τοῦ ἁμαρτάνειν, μὴ τῶν ἀκροωμένων εἴτω· εἰ δὲ τῶν ἀκροωμένων εἴη, καὶ τῶν ἁμαρτίας οὐκ ἀφίσαται, εἰς τὸν τῶν θρηνούντων χώραν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐξωθείσθω.

Εἰς δύο γὰρ τάξεις οἱ κατηχούμενοι πάλαι διῄρηντο, εἵστε τοὺς ἤδει πλεῖστον τὸν πίστιν εἰσδεξαμένους, τοὺς βαπτισθησομένους δὲ τὸ βάπτισμα, οἱ καὶ μέχρι τῆς τῶν κατηχουμένων εὐχῆς ἐν τῷ νάρθηκι τῷ προνάῳ μυστικῶς λεγομένῃ, τὸ γόνυ ἔκλινον· ἐκφωνηθέντος δὲ τοῦ, ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε, ἐξήρχοντο· εἴς τε τοὺς ἄρτι προσελθόντας, οἵ καὶ, ὡς ἀπλέστερον, μετὰ τὴν ἀκρόασιν τῶν θείων εὐαγγελίων ἐξίασι. ζήτει καὶ ἐν τῷ α'. κεφαλαίῳ τοῦ B. στοιχείου, κανόνας τοῦ μεγάλου Βασιλείου κ'. καὶ Θεοφίλου δ'. Κυρίλλου δ'.

E

CAPUT XI.

Quinam debent rerum Episcopi hæredes constitui.

Vide quartum caput literæ Δ.

ΚΕΦ. ια'.

Τίνας δεῖ κληρονομεῖν τὰ ὄντα τοῦ Ἐπισκόπου.

Ζήτει δὲ δ'. κεφάλαιον τοῦ Δ. στοιχείου.

CAPUT XII.

De hæreditate, & exhæredibus filiis aut parentibus.

Leges.

QUI descendunt, sive mares, sive fœminæ sint, adscendentibus, & iis qui ex transverso sunt, præponuntur.

Si cum filio & posteris ab altero filio moriatur avus, posteri personam sui patris subeunt, & simul cum fi- F lio, hoc est, patruo suo, avi facultatum hæredes fiunt, accipiendo, quicquid accepturus erat, si vixisset, ipsorum pater, sive masculi sint sive fœminæ, sive sub potestate sive sui juris.

Cum descendentes non supersint, advocantur adscendentes, qui omnibus ex transverso præponuntur, præter fratres & fratrum filios ex eisdem parentibus natos: inter ascendentes verò, qui gradu proximus est, præponitur; eodem modo etiam ex iis, qui ex transverso sunt:

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ κληρονομίας, καὶ ἀποκλήρων υἱῶν ἢ γονέων.

Νόμοι

ΟΙ καταντες, κἂν ἄρρενες, κἂν θήλειαι ὦσι, προτιμῶνται τῶν ἀνιόντων, καὶ τῶν ἐκ πλαγίου.

Εἀν πάππος πλουτήσῃ ὑπὸ υἱῷ καὶ ἐκγόνοις ἀπὸ ἄλλου παιδὸς, οἵ ἔκγονοι ἐπεισέρχονται ὃ προσωπον τοῦ ἰδίου πατρὸς, καὶ ἅμα τῷ υἱῷ, τυτίστι τῷ ἰδίῳ θείῳ, κληρονομοῦσι τὰ τοῦ πάππου, λαμβάνοντες εἴ τι ἔμελλε λαμβάνειν, εἰ ᾤφειλῶ, ὁ πατὴρ αὐτῶν, κἂν ἄρρενες, κἂν θήλειαι ὦσιν, εἴ τε ὑπεξούσιοι, εἴ τε αὐτεξούσιοι.

Κατόντων μὴ ὄντων, προσκαλοῦνται οἱ ἀνιόντες, προτιμώμενοι τῶν ἐκ πλαγίου πάντων, χωρὶς τῶν ἐκ τοῦ αὐτῶν γονέων φύντων ἀδελφῶν καὶ ἀδελφοπαίδων· τῶν δὲ ἀνιόντων ὁ ἐγγύτερος τῷ βαθμῷ προτιμᾶται. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ πλαγίου.

εἰ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

εἰ δὲ ὅλοι ἐξ αὐτῆς βαθμοῦ εἰσι πάντες, ὁμοῦ καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν. A si vero omnes ejusdem gradus sint, simul ad hæreditatem vocantur.

Ἀνιόντων ὄντων τῷ πλουτήσαντι, καὶ ἀδελφῶν γνησίων, καὶ παίδων ἀδελφοῦ ἀμφιθαλῶν τεθνηκότος πλουτήσαντος, πάντες καλοῦνται εἰς τὴν αὐτοῦ διαδοχήν, κἂν θήλεαι, κἂν ἄῤῥενες ὦσιν· οἱ γὰρ ἀδελφοπαῖδες ὑπεισέρχονται εἰς τὸ τοῦ ἰδίου πατρὸς πρόσωπον, καὶ λαμβάνουσιν ἃ τι ἔμελλε λαμβάνειν, εἰ ζῶντι ὁ πατὴρ αὐτῶν.

Si defuncto ascendentes supersint, & fratres genuini, & filii fratris, cujus pater & mater vivit, ante mortui, omnes ad ejus successionem vocantur, sive fœminæ sint, sive mares: nam fratrum filii patris sui personam subeunt, & quicquid, modo vixisset, eorum pater accepturus esset, accipiunt.

Οἱ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων φῶτες ἀδελφοὶ πρώτην ἔχουσι τάξιν εἰς τὸ κληρονομῆσαι τὸν ἴδιον ἀδελφόν· ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ παῖδες τοῦ ἀποθανόντος ἀδελφοῦ, μὴ μόνον ὁμομητρίου καὶ ὁμοπατρίου, ἀλλὰ καὶ ἀμφιθαλοῦς· εἰ δὲ μὴ ὑπάρχουσιν ἀδελφοὶ, ἢ παῖδες ἀδελφῶν τοιούτων, τότε οἱ ἐκ διαφόρων γονέων φῶτες ἀδελφοὶ κληρονομοῦσι τὸν ἀποθανόντα ἀδελφόν. B

Fratres ex iisdem parentibus nati, ut fratris sui fiant hæredes, primum habent ordinem: verùm etiam & defuncti fratris filii, non modò ejusdem matris & patris, sed etiam cujus pater & mater adhuc superstites sunt: si vero non supersint fratres vel filii talium fratrum, tunc ex diversis parentibus nati fratres defuncti fratris fiant hæredes.

Ἐάν τις πλουτήσῃ τὸν ἀδελφὸν ἐκ διαφόρων γονέων ὑπάρχοντα, καὶ τὸν υἱοῖς ἀδελφοῦ ὁμοπατρίου καὶ ὁμομητρίου, οἱ ἀνεψιάδελφοι προτιμῶνται τοῦ ἀδελφοῦ, εἰς τὴν ἐκείνου κληρονομίαν.

Siquis cum fratre ex diversis parentibus nato moriatur, & cum filiis fratris ejusdem patris & matris, fratris filii ipsi fratri præponuntur ad ejus hæreditatem.

Ἡ μήτηρ συγκληρονομεῖ τοῖς ἰδίοις τέκνοις, τῶν πλουτησάντων αὐτῆς μὲν παίδων ἐκείνων ἀδελφῶν, ἑνὸς ἀδελφοῦ μέρος λαμβάνουσα. C

Mater unà cum filiis suis hæreditatem sortitur, & defunctis quidem ejus filiis ipsorum fratribus, unius fratris portionem accipiens.

Οτι δεῖ τὸν μὴ δευτερογαμήσαντα ἄνδρα λαμβάνειν ἐκ τῆς προικὸς παιδὸς ἑνὸς μοῖραν κεφαλικήν.

Quòd oportet virum, qui secundam non ducit uxorem, pro dominio pueri unius portionem ex dote accipere.

Ἀδελφοῦ μὴ ὄντος ἢ ἀδελφοπαῖδος, οἱ λοιποὶ ἐκ πλαγίου συγγενεῖς καλοῦνται, οἱ τῷ βαθμῷ μέν τοι γε ὄντες ἐγγύτεροι· καὶ εἰ διαφθείρεν πολλοὶ τὸν αὐτὸν βαθμὸν, ὁπόσοις κληρονομοῦσιν.

Cùm non superfit frater vel fratris filius, reliqui à latere cognati vocantur, qui sunt gradu propinquiores: & si ejusdem gradus plurimi inveniantur, æqualiter sortiantur.

Οἱ ἐκ διαφόρων παλλακῶν παῖδες οὐ κληρονομοῦσιν ὄντων φυσικῶν, ἢ γαμετῆς, ἢ ἄλλων διαδόχων αὐτῶν. D

Filii ex diversis scortis non sunt hæredes, cùm superfint naturales, vel conjux, vel alii ipsorum successores.

Νόθος παῖς νομίμους γονέας μόνου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κύριος γονέας, οὐκέτι δὲ καὶ τῶν καπόντων ἢ τῶν ἀνιόντων, ἢ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν τοῦ πατρὸς, οὐδὲ κληρονομεῖ αὐτοὺς, οὐδὲ κληρονομεῖται ὑπ' αὐτῶν χωρὶς διαθήκης.

Nothus legitimus factus, solius patris sui fit legitimus, nequaquam verò & descendentium vel ascendentium, vel eorum qui ex transverso sunt patris cognati; neque illorum hæres ipse fit, neque absque pacto illi ejus fiunt hæredes.

Εἰ πατὴρ προικίζων τὸν ἑαυτοῦ θυγατέρα, συνεφώνησεν ἀρκεῖσθαι αὐτὸν τῇ δοθείσῃ ὑπὲρ αὐτῆς προικὶ, καὶ μὴ ἐπέχειν μέρους ἐκ τῆς αὐτοῦ κληρονομίας, οὐκ ἔρρωται τὸ σύμφωνον τοῦτο, οὐδὲ κωλύεται κληρονομεῖν ἀδιάθετον αὐτὸν τελευτῶντα ἡ θυγάτηρ, τὸν προῖκα τοῖς ὑπεξουσίοις μείνασιν αὐτῆς ἀδελφοῖς συνεισφέρουσα· ἀλλὰ καὶ τὸν περὶ γάμου δωρεάν, ὥσπερ τὸν προῖκα, δεῖ συνεισφέρεσθαι, ἀδιαθέτου τελευτῶντος τοῦ ταύτην δεδωκότος, εἴ τε μήτηρ ἐστὶν, εἴ τε πατὴρ, ἢ τις τῶν ἀνιόντων, ἢ πρὸς πατρὸς ἢ πρὸς μητρός. E

Si pater filiæ suæ dotem tribuit, & convenit illam dote ipsi datâ acquiescere, & nullam ipsius hæreditatis partem detrahere, non valet istud pactum, neque quò minùs illius hæres fiat, si intestatus moriatur, ejus filia prohibetur, dotem suis fratribus, qui sub potestate manent, afferens: sed & donum ante matrimonium datum, tanquam dotem, oportet inferri; si intestatus moriatur qui illud dedit, sive mater sit, sive pater, vel ascendentium aliquis, aut à patre aut à matre.

Ἡνίκα πλουτήσειεν ἀνὴρ, ἢ γαμετὴ ἀδιάθετοι, καὶ μηδένα ἐκ τῶν ἀνιόντων, ἢ τῶν καπόντων, ἢ τῶν ἐκ πλαγίου ἔννομον ἢ φυσικὸν κρίνοιμεν διάδοχον, τότε ὁ ἀνὴρ εἰς τὸν τῆς γυναικὸς καλείσθω ὅλης ὁλοκλήρου κληρονομίαν, καὶ ἡ γυνὴ διαδεχέσθω τὸν ἄνδρα. F

Quandocunque maritus vel conjux intestati moriantur, & nullum ex ascendentibus, vel descendentibus, vel qui ex transverso sunt, legitimum & naturalem habeant successorem, tunc vir ad mulieris universam hæreditatem vocetur, & mulier succedat viro.

Ἐὰν ὁ ἀνὴρ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν γυναῖκα, ἵνα πλουτῶσά μου κληρονομήσῃ, ὃ σύμφωνον ἄχρηστόν ἐστιν.

Si vir cum fœmina pactus fuerit, ut, eâ moriente, ipse fieret hæres, pactum est inutile.

Ζήτει καὶ ὂν τῷ ιζ'. κεφαλαίῳ τοῦ Π. στοιχείου. ζήτει καὶ ὂν τῷ ε'. κεφάλαιον τοῦ Υ. στοιχείου.

Vide & in decimo septimo capite literæ Π. Vide etiam in quinto capite literæ Υ.

Decretum

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Decretum Novellum.

Decretum ſanctiſſimi Patriarchæ Athanaſii, Synodique ſub eo habitæ, quod venerandi Imperatoris Andronici Palæologi determinatione factum fuerit. Jubemus, inquit, ut vidui viri & fœminæ, qui ſine liberis ſunt, nullam bonorum direptionem ſuſtineant, neque ab iis, qui fiſcos adminiſtrant, neque ab iis, in quorum vicinio degunt: ſed tertiam ſuarum facultatum partem dominium ſortiatur, & tertia in defuncti memoriam impendatur, & ſuperſtes aliam partem accipiat. Sin & perſona relicta diſcedat, cognati ejus ex lege hæ- B redes conſtituantur: ſi verò nullus ſit defuncti cognatus, fiſco debetur ſemiſſis, & memoriæ ejus ſemiſſis.

Invalidam verò illam legem eſſe jubemus, quæ decernit, viros vel fœminas, qui à filio derelicti ſunt, cùm è veſtigio defunctus eſt filius, ſuperſtitem ſcilicet partem omnia filii paterna & materna bona poſſidere. Defuncti verò parentes, præter filii abjectionem, injuſtum eſt etiam facultate privari; ſed tertia dotis pars in defuncti memoriam conſervetur, & tertia parentibus, & tertia perſonæ ſuperſtiti.

Si ſubſtantiæ pars legata ſit, eligat hæres, vel bonorum partem dare, vel eorum pretium: omnium quidem indiviſibilium & difficulter diviſibilium pretium det.

Adhuc de filiorum exhæredationibus.

Propter ſubjectas cauſas filium paternæ ſubſtantiæ exhæredem eſſe decernimus.

I. Si parentibus ſuis manus intulerit.

II. Si gravem & inhoneſtam injuriam iis intulerit. D

III. Si eos in cauſis criminalibus accuſaverit, quæ non ſunt adverſus Principem vel Rempublicam.

IV. Si cum veneficis hominibus ut veneficus verſetur.

V. Si vitæ parentum ſuorum per venenum vel alio quodam modo inſidiari tentaverit.

VI. Si cum noverca ſua vel patris concubina corpus miſcuerit.

VII. Si contra parentes delator extiterit, & per ſuam delationem gravia eos diſpendia ſuſtinere fecerit.

VIII. Si in longa infirmitate jacentium, vel ſenectute, aut imbecillitate laborantium, nullam eorum habuit curam: & vocatus à parentibus noluit eis curam præbere.

IX. Si maſculi pueri noluerint pro parentibus fidejuſſiones ſuſcipere, in quantum poſſunt, debiti convicti.

X. Si convictus fuerit liberorum aliquis, quòd parentes ſuos teſtamentum condere prohibuit; ut ſi poſt hæc illud facere potuerint, ſit illis licentia talem filium exhæredem facere.

XI. Si præter parentum voluntatem mimis ſeſe ſociaverit, & in iſta profeſſione permanſerit.

XII. Si, cùm aliquis parens furore correptus eſt, liberi, vel qui ab inteſtato ad hæreditatem ejus judicantur, nolint ei dignam curam præbere, ipſi ergo, ſi à morbo

Ψήφισμα Νεαρόν.

Τὸ ϛ ψήφισμα τ ἁγιωτάτου πατριάρχου Αθανασίου, καὶ τ ὑπ' αὐτὸν συνόδου ὁ γηγονὲν ὁρισμῷ τ ἀοιδίμου βασιλέως Ανδρονίκου τ Παλαιολόγου. κελεύομεν, φησι, τὺς ἀτέκνους χηρεύσαντας ἄνδρας καὶ γυναῖκας, μὴ ἁρπαγὴν ὑπομένειν τ̃ν ὑπαρχόντων, μήτε τ̃ν τὰ δημόσια διενεργούντων, μήτε τ̃ν εἰς πλησίον τούτοις ἐχόντων· ἀλλὰ τὸ τρίτον τ οὐσίας ἐκείνων, τιμὴ δεσποτείαν ἀπολαμβάνειν· τὸ τρίτον εἰς μνημόσυνα τ ἀπελθόντος ἀναλίσκεσθαι· καὶ τὸ ζοῦν μέρος ἀπολαμβάνειν τὸ ἕτερον. εἰ ϛ καὶ τὸ ὁπωσοῦν ἀπέλθοι μέρος, τὺς τούτῳ προσήκοντας τὸ ἀπὸ νόμου κληρονομεῖν· ἂν δὲ μηδεὶς συγγενὴς προσῇ τ̃ ἀποιχομένῳ, τ̃ δημοσίῳ εἶ τὸ ἥμισυ, καὶ τοῖς ἐκείνου μνημοσύνοις τὸ ἥμισυ.

Ακυροῦμεν δὲ καὶ τὸν νόμον κελεύοντα, ὁπόταν διαζεύξεται τὺς ὅπου τέκνοις χηρεύσαντας ἄνδρας τε ἢ γυναῖκας, εὐθὺς καὶ τ τέκνου κατ' πόδας ἀποιχομένου, κληρονομεῖν τὸ ζοῦν μέρος, καὶ τὰ τ παιδὸς πατρῷα πάντα ἢ μητρικά· τὺς δὲ τ πατρῴων γονῆς, φησὶ τ̃ τέκνου ἀποβολ̃, ἀδικουμένους καὶ τ οἰκείας στερίσκεσθαι, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὸ τρίτον τ προικὸς εἰς μνημόσυνον τ ἀποιχομένου, τὸ ϛ τρίτον τοῖς γονεῦσι, καὶ τρίτον τ̃ καταλειφθέντι μέρει.

C

Ἐὰν μέρος οὐσίας λεγατεύσ̃ται, ὁπιλογείτω ὁ κληρονόμος ἔχει, ἢ τὸ μέρος τ̃ν πραγμάτων δοῦναι, ἢ τιμὴ αὐτ̃ν ἀποτίμησιν· τ̃ν μὲν τοι ἀδιαιρέτων καὶ δυσδιαιρέτων πάντων, τιμὴ ἀποτίμησιν δίδοσιν.

Εἰ καὶ ἀπκλήρων ὑιόν.

Διὰ τὰς ὑποτεταγμένας αἰτίας, καὶ υἱὸν ἀπκλήρον εἶ τ πατρικ̃ς οὐσίας θεσπίζομεν.

α'. Εἰ τοῖς ἰδίοις γονεῦσι χεῖρας ὁπιθείη.

β'. Εἰ βαρεῖαν καὶ ἀπρεπ̃ ὕβριν αὐτοῖς ἐπάγοι. D

γ'. Εἰ ὅτι ἐγκληματικ̃ς αἰτίας αὐτ̃ν κατηγορήσειε, τ̃ς μὴ οὔσης κατὰ βασιλέως ἢ πολιτείας.

δ'. Εἰ μετὰ φαρμακ̃ν ὡς φαρμακὸς συναναστρέφοιτο.

ε'. Εἰ τ̃ ζωῇ τ̃ν ἰδίων γονέων διὰ φαρμακείας, ἢ ἄλλῳ οἱῳδήποτε τρόπῳ, ὁπιβουλεύσαι πειραθείη.

ϛ'. Εἰ τ̃ ἰδίᾳ μητρυιᾷ, ἢ τ̃ τ πατρὸς παλλακ̃ μιχθείη. E

ζ. Εἰ συκοφάντης κατὰ τ γονέων ηὑροιτο, καὶ διὰ τ ἰδίας καταμηνύσεως βαρείας αὐτοὺς ζημίας ὑπομεῖναι ἐποιήσειεν.

η'. Εἰ ὀν ἀσθενείᾳ χρονίᾳ κατακειμένων, ἢ ὀν γήρᾳ καὶ ἀδυναμίᾳ καταπεπτώκοτων ἀμελήσειε τ τούτων φροντίδος καὶ μεταπαλεύμενος παρὰ τ̃ν γονέων, μὴ βουληθείη ὁπημελείας αὐτὸς ἀξιωθ̃αι.

θ'. Εἰ μὴ βουληθεῖεν οἱ ἄρρενες τ̃ν παίδων τὺς γονεῖς ἐγγυήσασθαι, εἰς ὅσον αὐτεξούσιον, ὑπὲρ χρέως ἐγκαλουμένους.

ι'. Εἰ ἐλεχθείη τις τ̃ν παίδων, κωλύσας τὺς γονεῖς διαθήκας χράψαι, ὥστε εἰ μὴ ταῦτα τοῦτο ποιῆσαι δυνηθεῖεν, ἄδειαν αὐτοῖς εἶ καὶ τοιοῦτον παῖδα ποιεῖν ἀπκλήρον. F

ια'. Εἰ παρὰ γνώμην τ̃ν γονέων μίμοις ἑαυτὸν ἐκπαλαίοι, καὶ ἐν τούτῳ τ̃ ἐπιτηδεύματι διαμείνη.

ιβ'. Εἰ παρὰ τ γονέων μανέντα, οἱ παῖδες, ἢ οἱ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖν αὐτοὺς δικαιούμενοι, μὴ βουληθεῖεν ὁπομελείας αὐτὸν ἀξιῶσαι, ἀπαλλαγὴν γὰρ τ μανίας,

ἕξει

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἔξεσι ποιεῖν αὐτὸς ἀποκλήρους· εἰ δὲ ὃν τῇ νόσῳ μέχρι θανάτου κατέχοιμον, ἀλλότριός τις συμπαθήσας, ἰδίοις ἀναλώμασιν ἐπιμεληθείη, καὶ βραχυγραμμάτων τὺς κληρονόμους καλῶν, μὴ βουληθείεν ἀπαντῆσαι, καὶ πρὸς τῷ μεμένηκε ἐπιμέλειαν διεγηρθῶσαι, ἄδειαν ἔξει ὁ ὑποδεξάμενος καὶ εἰς τέλος φροντίσας εἰς τὸν αὐτοῦ κληρονομίαν εἰσελθεῖν, ἀνατρεπομένης τῆς ἐκείνων βραδυτῆτος.

A sanatus fuerit, licet illos, exhæredes facere: si verò eo in morbo usque ad mortem detenti extraneus quidam misertus propriis impensis curam ejus gerat, & per literas hæredes vocans, ipsi advenire neglexerint, & ad furiosi curam excitari; licentiam habebit, qui susceptit & ad finem illi procuravit, in ejus hæreditatem venire, evacuatâ illorum successione.

ιγ'. Εἴ τινα τῶν γονέων δουλάλωτον γεγονότα, μὴ σπουδάσειεν οἱ παῖδες εἰς τὸν ἐκείνου ἀνάρρυσιν, ἐπιμαθόντι γὰρ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, ἔξεστιν ἀχαριστείας αὐτοὺς B γράψασθαι καὶ ἀποκλήρους ποιῆσαι· εἰ δὲ καὶ ἀποθανεῖν ἐν αἰχμαλωσίᾳ συμβαίη τῇ ἀμελείᾳ τῶν παίδων, ἢ τοῦ ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὸν αὐτῶν καλουμένων κληρονομίαν, τούτους ἅπαντας εἰς τὸν αὐτῶν διαδοχὴν ἐλθεῖν οὐκ ἀνεχόμεθα, ἀλλὰ τὰ ἐκείνου σώματα τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως, ἐξ ἧς ὁρμᾶτο, προσαπιθέσθαι, καὶ μὴ ἐν ἄλλαις αἰτίαις, ἀλλ' ἐν ταῖς τῶν αἰχμαλώτων, ἀφαρρύσεσι τῶν αὐτῶν δαπανᾶσι. εἰ δὲ καὶ πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας διαθήκην ἐκθέμενος, ἔγραψεν αὐτοὺς κληρονόμους, ἀκυρώμεν εἰσάπαν τὸν τοιαύτην διαθήκην. ταύτην δὲ τὸν ποιοῦν κατ' ἐκείνων κρατεῖν νομοθετοῦμεν, οἵ τινες ἂν ιη'. τῆς ἑαυτῶν C ἡλικίας ἐπλήρωσαν ἐνιαυτόν.

XIII. Si quis parens captivus factus, & ejus liberi ad suam redemptionem non festinarint, si ex captivitate evadat, licet ei ingratitudinis illos accusare & exhæredes facere: sin autem in captivitate decesserit, liberorum vel eorum qui ex intestato ad ejus hæreditatem vocantur negligentiâ, illos omnes ad ejus successionem venire non patimur; sed ejus facultates civitatis, unde ortus est, Ecclesiæ addicari, & nullis aliis causis, quàm captivorum redemptionibus ab illis expendi. Si verò & ante captivitatem testamentum faciens, eos hæredes scripserit, tale testamentum omnino infirmatum reddimus. Hanc autem pœnam contra illos valere jubemus, qui decimum octavum suæ ætatis annum compleverint.

ιδ'. Εἰ ὀρθόδοξοι ὄντες οἱ γονεῖς, τινὰ τῶν παίδων αἱρετικοῖς ἐνδιάντα αἱρετικοῖς προσηλύτους δόγμασιν, εἶτ' αὖθις ὅτε τὸν καθολικὸν ἐκκλησίαν σωφρονήσας ὁ παῖς ἐπανήξει, ἀπολαμβάνειν μὲν τὸν ἴδιον κλῆρον, τοὺς δὲ καρποὺς τοῦ μέσου χρόνου μὴ ζητεῖν.

XIV. Si parentes orthodoxi liberorum aliquem hæreticis dogmatibus adhærentem senserint, si rursus verò ad Ecclesiam Catholicam resipiscens puer converterit, prædium suum recipiat, nullos autem intermedii temporis fructus exigat.

ιε'. Αν τοίνυν μίαν τῶν εἰρημένων αἰτιῶν καθ' ὁτοῦν τῶν παίδων οἱ γονεῖς τῇ ἰδίαις ἐγγράφωσι διαθήκαις, καὶ οἱ γραφέντες κληρονόμοι ἀληθῆ ταύτην ἀποδείξωσι, τὴν διαθήκην τὸν ἰδίαν ἔχειν ἰσχὺν προσκελευόμεθα. D

XV. Si quamlibet igitur memoratarum causarum contra filiorum aliquem parentes in testamentis suis inseruerint, & scripti hæredes veram eam esse monstraverint, testamentum suam vim habere decernimus.

Περὶ τῶν ἀποκλήρων γονέων.

De Parentibus exhæredibus.

Θεσπίζομεν αὖθις, μὴ ἐξεῖναι τοῖς παισὶ τοὺς ἰδίους γονεῖς ἀποκλήρους ἐν τῇ αὐτῶν διαθήκαις ποιεῖν, ἂν μὴ τὰς ὑπογεγραμμένας αἰτίας ἐν αὐταῖς καταγράψωσιν.

Sancimus iterum, non licere liberis parentes suos exhæredes in suis testamentis facere, nisi causas enumeratas in illis testamentis describant.

Εἰ οἱ γονεῖς τὸν ἴδιον παῖδα εἰς αἵρεσιν δοῖεν, δίκαι τῆς εἰς κατάσωσιν ἀναφερομένης αἰτίας.

Si parentes ad interitum suos liberos tradiderint, citra causam quæ ad majestatem pertinet.

Εἴ φαρμακίαις, ἢ γοητείαις, ἢ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ τῷ υἱῷ ἐπιβουλεύειεν ὡς ἐπιβουλεύσαντες. E

Si venenis, aut præstigiis, aut alio modo filio insidiari inveniantur.

Εἰ ὁ πατὴρ τῇ ἰδίᾳ νύμφῃ ἢ παλλακῇ τοῦ ἰδίου παιδὸς συμμιγείη.

Si pater cum nuru sua aut concubina filii sui corpus miscuerit.

Ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῇ κωλύσει τῆς διαθήκης, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐπὶ μανίας, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ κακοδοξίας, τὰ πάντα καὶ ἐνταῦθα φυλαχθήσεται, ὥσπερ δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀποκλήρων υἱῶν ἐθεσπίσαμεν. ἀλλὰ καὶ ὁ συγγενῆ κεκτημένου κωφὸν, ἢ ἄλαλον, ἢ ἄφρονα, ἢ μαινόμενον, εἰ μὴ διαμυθύμενος ἐκδικεῖ τὰ αὐτῶν πράγματα, οὐ δύναται αὐτὸς κληρονομεῖν. τὰ αὐτὰ καὶ περὶ αἰχμαλώτων. F

Similiter etiam in prohibitione testamenti, nec non etiam in furore, & captivitate, & perversa opinione, quæ omnia & hîc etiam observentur; quemadmodum in filiorum exhæredationibus sanximus. Quin & qui cognatum possidet surdum, vel mutum, vel insipientem, vel furentem, nisi adhortatus eorum facultates vendicet, non potest illorum hæres fieri. Eadem etiam de captivis.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT XIII.

Quod in Clerum ordinari oportet eos, qui etiam ad genus Sacerdotale non referuntur, ſi digni ſint.

TRIGESIMUS tertius vi. Synodi Canon, Inter Judæos quidem Levitica, inquit, ſola tribus Sacerdotium ſortita eſt, ex quâ qui ſacra celebrarent B eligebantur, & Clerici nominabantur: eo quod in Deuteronomio ſcriptum eſt, Leviticis non erit ſors inter filios Iſraëlis; nam Dominus eſt ipſorum portio & ſors. Nobis verò non convenit in illorum genus proſpicere, qui in Clerum promovendi ſunt; ſed ſi dignus ſit, ſecundum Canonum divinorum præſcripta, in Clerum referatur, ſive majores habuit Sacerdotes, ſive non: ſed nullus divinas ſcripturas in ſuggeſtu legat, niſi tonſuram cum benedictione à ſuo Epiſcopo ſuſceperit. Qui verò præter hæc facit, ſegregetur.

ΚΕΦ. ιγ'.

Οπ κληρουσθαι δεῖ καὶ τοὺς μὴ καταριθμουμένους ἐκ γένους ἱερατικοῦ, εἰ ἄξιοι εἶεν.

Ολγ'. τῆς ς'. συνόδου κανών, ὅτι μὲν παρὰ Ιουδαίοις ἡ Λευϊτικὴ, φησι, μόνη φυλὴ τῷ ἱερωσύνῃ ἐκληροῦτο, ἐξ ἧς οἱ ἱερατεύειν μέλλοντες ἐλαμβάνοντο, καὶ κληρικοὶ ὠνομάζοντο· διὰ τὸ γεγράφθαι ἐν τῷ Δευτερονομίῳ, οὐκ ἔσται τοῖς Λευίταις κλῆρος ἐν υἱοῖς Ισραὴλ, ὁ γὰρ κύριος μερὶς αὐτῶν καὶ κλῆρος. ἡμῖν δὲ, οὐκ εἰς τὸ γένος τὸ εἰς κλῆρον προχειρισθῆναι μέλον βλέπειν προσῆκεν· ἀλλ' εἰ ἄξιος εἴη καὶ τοὺς ὅρους τῶν θείων νόμων, εἰς κλῆρον καταλεγέσθω, εἴτε προγόνους ἔσχεν ἱερέας, εἴτε καὶ μή. μὴ γὰρ ἐκ' ἀμφωνός τις ταῖς θείαις ἐπαναγινωσκέτω βίβλοις, εἰ μὴ πρότερον μετὰ δόλιχίας παρὰ τοῦ ἰδίου δέξαιτο ἐπισκόπου. ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν, ἀφοριζέσθω.

C

CAPUT XIV.

Quòd non oportet Clericos tranſponi.

Conſule in nono capite literæ **A.** Can. iv. quartæ Synodi, & alios.

ΚΕΦ. ιδ'.

Οὐ δεῖ τοὺς κληρικοὺς μεταπηδᾶν.

Ζήτει ἐν τῷ θ'. κεφ. τοῦ Α. στοιχείου κανόνα δ'. τῆς δ'. συνόδου, καὶ ἑπόμενα.

CAPUT XV.

D

Quòd Clericis indigentibus ex Eccleſiæ facultatibus ſuppeditare oportet.

Vide vigeſimum ſextum cap. literæ **E.**

ΚΕΦ. ιε'.

Οὐ τοῖς κληρικοῖς τοῖς ἐνδεεῖς ἔχουσιν ἐκ τῶν τῆς ἐκκλησίας δεῖ χορηγεῖν.

Ζήτει τὸ κς'. κεφάλαιον τοῦ Ε. στοιχείου.

CAPUT XVI.

Quòd non oportet Clericos Epiſcopi defuncti bona ſurripere.

Vide xxvii. cap. literæ **E.**

E Οπ οὐ δεῖ τοὺς κληρικοὺς ἁρπάζειν τὰ τῶν τελευτησάντων ἐπισκόπων σκεύη.

Ζήτει τὸ κζ'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου.

CAPUT XVII.

Quòd non oportet Clericum unum in duabus eſſe civitatibus, vel in unâ civitate duabus Eccleſiis adminiſtrare.

F

Vide xiv. cap. literæ **E.**

ΚΕΦ. ιζ'.

Οὐ δεῖ κληρικὸν ἕνα ἐν δυσὶν εἶναι πόλεσιν, ἢ ἐν μιᾷ πόλει δύο ἐκκλησίαις ὑπηρετεῖν.

Ζήτει τὸ ιδ'. κεφάλαιον τοῦ Ε. στοιχείου.

ΚΕΦ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΚΕΦ. ιη'.

Οὐ οὐ δεῖ τοὺς κληρικοὺς πράττειν τι, ἄνευ τῆς τοῦ ἐπισκόπου γνώμης.

Ο τῶν ἁγίων ἀποστόλων λθ'. κανών, πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις, μὴ ἐξεῖναι κελεύει, δίχα γνώμης τοῦ ἐπισκόπου, πράττειν ἄττα αὐτῷ ἀνείται καὶ μόνῳ, τῷ τὴν προεστασίαν τοῦ λαοῦ ἐπιτετραμμένῳ, καὶ λόγον ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν καὶ οὐθενὸς μέλλοντι δώσειν· λέγω δὴ δὲ, λύειν καὶ δεσμεῖν τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ἢ μειοῦν ἢ ἐπιτείνειν τὰ ἐπιτίμια. B

CAPUT XVIII.

Quòd non oportet Clericum aliquid facere absque Episcopi sententia.

Sanctorum Apostolorum xxxix. Canon, Presbyteris & Diaconis non licere jubet, sine Episcopi sententia ea facere, quæ illi permittuntur, & soli, qui sortitus est populi tutelam, & à quo pro animabus eorum ratio exigenda est; dico quidem solvere & vincire peccata, & vel minuere vel intendere pœnas.

ΚΕΦ. ιθ'.

Οὐ ὑ δὲ οἱ κληρικοὶ ἀπολελυμένως ἐχειροτονοῦντο.

Ο ς'. τῆς δ'. συνόδου κρίνων, οὐκ οἴεται δεῖ, ἱερέας, καὶ διακόνους, καὶ λοιποὺς τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγμένων ἀπολελυμένως χειροτονεῖσθαι, ὡσθ' ὅπη βέλονται εἰσιέναι, καὶ ἀπιέναι, καὶ ἱερατικόν τι πράττειν· ἀλλ' ἰδικῶς ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως ἢ κώμης, ἢ ἐν τῷ δὲ τῷ μαρτυρίῳ ἢ τῷ μοναστηρίῳ· ὥσπερ ἄρα καὶ οἱ ἐπίσκοποι εἰς τὸν δὲ τὴν ἐκκλησίαν ἤδη χειροτονοῦνται. Τὸ μὴ οὕτω χειροτονηθέντα, ἄκυρον εἶναι τὴν χειροτονίαν· ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ καταπροδίδοται. C

CAPUT XIX.

Quòd Clerici non absolutè ordinentur.

Sextus iv. Synodi Canon, non existimat oportere, Sacerdotes, & Diaconos, & alios, qui in Clerum relati sunt, absolutè ordinari, ut ubicunque voluerint, proficiscantur, & revertantur, & Sacerdotale aliquid exerceant; sed privatim in Ecclesiâ civitatis, vel pagi, vel in martyrio aut monasterio: ut etiam Episcopi in Ecclesiam nunc ordinantur. Qui autem non hoc modo ordinantur, invalidam esse manuum impositionem: licèt nunc hoc negligatur.

ΚΕΦ. κ'.

Οτι τοὺς κληρικοὺς τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν εἶναι δεῖ τοῦ ἐπισκόπου.

Ο ογδοος κανὼν τῆς δ'. συνόδου, τοὺς κληρικοὺς τῶν πτωχείων, καὶ μοναστηρίων, καὶ μαρτυρίων, τοῖς ἐπισκόποις τῶν πόλεων ὑποτάττειν κελεύει, πτωχεῖα καλῶν τὰ εἰς πτωχῶν ἀποτεταγμένα τροφὴν καὶ δίαιτησιν, γηροκομεῖα φησὶ, καὶ ὀρφανοτροφεῖα· μαρτύρια δὲ, τοὺς εἰς ὄνομα μάρτυρος ἀναγορευθέντας οἴκους. τοὺς δὲ τῇ αὐθαδείᾳ τοῦ ἐπισκόπου ἀφιστάζοντας μοναχοὺς τε, καὶ κληρικοὺς, καὶ τοὺς θεάτρους τούτοις ἐφέλκοντας λαϊκοὺς, τῆς τῶν πιστῶν κοινωνίας ἀλλοτρίους. D E

CAPUT XX.

Quòd Ecclesiarum & Monasteriorum Clericos sub Episcopi potestatem esse oportet.

Octavus Canon iv. Synodi, Clericos Ptocheiorum & Monasteriorum & templorum martyrum, civitatum Episcopis se submittere jubet: Ptocheia verò vocat ea, quæ ad mendicorum provisionem & habitationem designantur, Gerocomia scilicet, & orphanotrophia: martyria verò, templa martyris cujusdam nomini dedicata. Qui verò per arrogantiam se à proprio Episcopo subducunt, Monachos, & Clericos, & Laicos, qui illos excitare audent, à fidelium communione segregat.

ΚΕΦ. κα'.

Οὐ ὁ κληρικὸς, ἐφ' ᾧ ἂν ἐπίσῃ ἁμαρτήματι, καθαιρεῖται, ἀλλὰ μόνον καὶ ἀφορίζεται.

Ζήτει δὲ ι'. κεφάλαιον τοῦ Δ. στοιχείου.

CAPUT XXI.

Quòd Clericus, ex quo in aliquod peccatum inciderit, deponitur; non autem segregatur.

Quære x. cap. literæ Δ.

F

ΚΕΦ. κβ'.

Οὐ τῶν κληρικῶν οἱ πρὸς μείζονα βαθμὸν ἀνιέναι μὴ πειθόμενοι, ἐκπίπτουσι καὶ οὗ νῦν εἰσι.

Ο τεσσαρακοστὸς τέταρτος τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανών, ὃς ὃν οἱῳδήποτε καταλεγμένον τῆς ἐκκλησίας

CAPUT XXII.

Quòd Clerici, qui ad altiorem gradum ascendere nolunt, eo, quem nunc habent, excidunt.

Trigesimus quartus Carthag. Syn. Canon, eum, qui ad quemcunque gradum Ecclesiasticum promotus,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

promotus, si proprio Episcopo, ad majorem provehere volenti, non paruerit, laborem in eo forsan detrectans, etiam gradu, quem is deserere noluit, excidere dignum censet.

βαθμῷ, ϗ τῷ ἰδίῳ μὴ παθόμενον ὑπισχνῆται, εἰς μείζονα προβιβᾶσαι ἀξιοῦντι, ϗ μόχθον ἴσως ἢ ἐν αὐτῷ φραττόμενον, ϗ τοῦ βαθμοῦ ἐκπτῶσιν ἀξιοῖ, ἃ ἀποβιῶναι οὐκ ἠθέλησεν.

CAPUT XXIII.

De furto.

Consule in xxxii. capite literæ E. Can. xxv. sanctorum Apostolorum.

SEXAGESIMUS primus magni Basilii Canon, Qui furatus est, si ex se quidem, inquit, pœnitentia ductus, peccatum fassus fuerit, anno à solâ Sacramentorum communione arcebitur: Sin autem convictus fuerit, duobus annis; nam illi ad substrationem & consistentiam solam dividetur tempus, non autem inter desentes aut audientes erit.

Sextus magni Gregorii Nysseni, Qui latenter, inquit, alienum aufert, si non gladio armatus sit, ut resistentem interficere possit, & per enunciationem peccatum suum aperuerit, per eleëmosynam morbum curabit; sin autem nihil aliud præter corpus habeat, per laborem morbum medebitur; ut dicit Apostolus, Qui furatur, non amplius furetur, sed potiùs laboret, operans suis manibus, ut ei, qui indiget, largiri possit.

Sanctus Gregorius Thaumaturgus in ix. Canone, Qui res aliquas in campo invenerunt, inquit, vel in suis ædibus alienas, ab inimicis projectas, si accusati quidem convicti fuerint, substernantur: sin autem seipsos enunciaverint, etiam cum fidelibus preces celebrent. Debent verò mandata observare, omne turpe lucrum amoventes, & neque indicationis, neque quidem custodiæ, vel quibus aliis nominibus illa solent appellare, omnino pretium accipientes.

Leges.

Qui in quacunque civitate furantur, si sint quidem liberi, & pauperes, & semel hæc fecerint, verberentur: sin autem sint locupletes, præter furto ablati restitutionem, duplicem ejus quantitatem ei qui furtum passus est, reddant; bis autem deprehensi, exilio mittantur; si verò ter hoc audere inveniantur, manus illis abscindatur.

Quod inconsideratè abripitur, vel ineptè suffuratur, si venditur, constituto pretio pro illo nondum soluto, vindicatur.

Qui furtiva reddit, pretium, quod pro illis dedit, non exigit.

Qui rem alienam projectam tulit lucrifaciendi causâ, licèt cujus sit ignoret, furti tenetur; nisi dominus eam prò derelicto habuerit: tunc enim quamvis fur eam tulerit, non tenetur, quia domini desiit esse. Nam furtum non fit, nisi sit cui fiat. Sed si quod non erat derelictum, derelictum existimaverit, non est fur. Si vero tulerit id ea mente ut domino redderet, non tenetur furti, etiamsi restitutionis pretium acceperit.

Qui in fossato furatur, si quidem arma, verberetur: si vero equum, manus abscidatur.

ΚΕΦ. κγ'.

Περὶ κλοπῆς.

Ζήτει ὲν τῷ λϚ'. κεφαλαίῳ τῶ Ε. στοιχείω κανόνα κέ. τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Ὁ δὲ ξά. τῶ μεγάλω Βασιλείω κανών, ὁ κλέψας, εἰ μὲν ἀφ' ἑαυτῶ, φησι, μεταμεληθεὶς δημοσιεύϛ τὼ ἁμαρτίαν, ἐνιαυτὸν τῆς τῶν ἁγιασμάτων κοινωνίας κωλυθήσετ) μόνης· εἰ ὲ ἐλεγχθεὶς, εἰς ἔτη δύο· μεριθήσεται ὲ αὐτῷ ὁ χρεόφ., εἰς ὑποπτώσιν ϗ μόνλω συσσιν, ὑ μὴν ϗ τοῖς προσκλαίυσιν ἴσαι ἢ ἀκροωμένοις.

Ὁ ὲ ς'. Ν Νύσσης μεγάλω Γρηγορείω, ὁ λάθρα, φησὶν, ἀφαιρούμεν Ϙ. ὲ ἄλλότριον, εἰ μὴ ξίφϕ καθοπλισαι, ὡς ἂν οἷός τε ἢ τὸ ἀνθισάμενον ἀναιρῆσαθαι, ϗ δι' ἐξαγορεύσεως τὸ πλημμέλημα φανερώσας, δι' ἐλεημοσύνης τὼ νόσον θεραπεύσ). εἰ δὲ μηδὲν πλέον Ν σωμαΤ Ϙ. κέκτηται, κόπῳ τὸ πάθος ἐξιάσετ), ἢ φησιν ὁ ἀπόστολ Ϙ., ὁ κλέπτης, μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω, ἐργαζόμν Ϙ. ταῖς ἰδίαις χερσὶν, ἵνα μεταδῶ τῷ χρείαν ἔχοντι.

Ὁ δὲ ἅγιος Γρηγόρι Ϙ. ὁ Θαυματουργὸς, ἐν τῷ ϑ'. κανόνι, οἱ θεάσμαΤά τινα ἐν τῷ πεδίῳ, φησὶν, εὑρόντες, ἢ ἐν ταῖς ἑαυτῶν οἰκίαις ἀλλότρια, θεὸς τῶν ἐχθρῶν ἐρριμένα, ἂν μὲν κατηγορηθέντες ἐλεγχθῶσιν, ὑποπιπτέτωσαν· ἑαυτοὺς ὲ ἐξετάζοντες, ϗ τοῖς πιστοῖς συμβιβάζωσ). πλεονεκτοῦν ὲ τὼ ἐντολὼ, αἰσχρὸν ἅπαν λῆμμα διωσαμένους, ϗ μήτε μισθὸν, μήτε μισθὸν σῶτρα, ἢ οἷς εἰώθασιν ὀνοφημίζειν ἑτέροις ζώδια ὀνόμασι, παραβάπαν εἰσπράττοντας.

Νόμοι.

Οἱ ἐν οἱαδήποτε πόλει κλέπτοντες, ἐλεύθεροι μὲν ὄντες, ἄποροι ὲ, ἅπαξ τῶν ποιήσωσιν, τυπτέσθωσαν· εἰ ὲ εὔποροι εἶεν, πρὸς τῇ ἀποκαταστάσει τῶ κλαπέντος ϗ διπλὼ τὼ ποσότητα ὀφλησάτωσαν τῷ τὼ κλοπὴν ὑποστάντι· διὶς ὴ ἁλόντες, ἐξορισθέσθωσαν· εἰ ὲ τρὶς φωραθεῖεν ζῶντα τολμήσαντες, χειροκοπείσθωσ).

Τὸ φορητῶς ληφθὲν, ἢ ἄλόγως κλαπὲν, εἰ φανεθείη, διεκδικείτω, μὴ καταβαλλομένω τῷ δεσπότ Ϙ. ὑπὲρ αὐτῶ τιμήματ Ϙ.

Ὁ ἀναδιδοὺς τὰ κλαπέντα, οὐκ ἀπαιτεῖ ἃ ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτῶν τιμήματα.

Ὁ τὸ ἀλλότριον σκεῦος ἐρριμένον λαμβάνων ὅτι τῷ κερδῶαι, κἂν ἀγνοῇ τινος ὄζιν, ὑπόκειται τῇ τῶν κλοπῆς ἀγωγῇ, εἰ μὴ ἄρα ὁ δεσπότης ἀσφονόητον εἴασεν αὐτό· ὅτε γὰ κἂν ὁ κλέπτων αὐτὸ λάθοι, οὐχ ὑπόκει), ὅτι ἐπαύσατο ὢν τοῦ δεσπότ Ϙ. κλοπὴ γὰρ οὐ γίνε), μὴ ὄντ Ϙ. τοῦ κλοπιῶ ὑφισαμένου. εἰ δὲ ϗ τὸ μὴ ὂν ἀσφονόητον ἐνόησεν ἀσφονόητον, οὐκ ἔστι κλέπτης. εἰ δὲ ἔλαθεν ὅτι τῷ δουλῶαι τῷ δεσπότ Ϙ, οὐχ ὑπόκει) τῇ τῶν κλοπῆς ἀγωγῇ, κἂν δίπλοα λάβῃ.

Ὁ κλέπτων ἐν φωσπάτῳ, εἰ μὲν ὅπλα, τυπτέσθω· εἰ ὲ ἵππον, χειροκοπείσθω.

Ο Ν

Ο ἔ κλέπ῀ν δούλυ κύριος, εἰ μὲν βούλεται ἔχειν A
οἰκέτ῀ν, ὃ ἀζήμιον ποιείτω τῷ πρὸ κλοπὴν ἐπο-
ρίστι· μὴ βουλόμ@· δὲ, ζῶντον αὐτῷ ἀποδιδότω εἰς τε-
λείαν δεσποτείαν.

Furacis ſervi dominus, ſi ſervum quidem habere vult, ei, qui furtum ſubivit, detrimentum reddat; ſi vero non vult, illum in perfectam proprietatem ei det.

Τὰς ἀλλοτρίας ἀγέλας οἱ ἀπελαύοντες, ἅπαξ ζῶντο
πεποιηκότες, τυπτέσθωσαν· ἐκ δευτέρου δὲ, ἐξορίζέσθωσ@·
εἰ δὲ κ῀ τρίτον φωραθεῖεν ὃ τοιοῦτον τολμήσαντες, χει-
ροκοπείσθωσαν, τῆς ἀπελαθείσης ἀγέλης δηλονότι τῷ
ἰδίῳ δεσπότῃ ἀποκαθισαμένης.

Qui aliena armenta abigunt, ſi ſemel hoc fecerunt, verberentur; ſecundo autem, exilio mittantur; ſi verò tertiò hoc audere inveniantur, abducto ſcilicet armento proprio domino reſtituto, manus eis abſcindantur.

Περὶ λῃστῶν. B

De Latronibus.

Οἱ ἔπίσημοι λῃσταὶ ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς ἐπλημμέ-
λησαν, ἀναστανρούσθωσαν, ἵνα διὰ τῆς θέας πλησσόσιν οἱ
τοῖς ζοιούτοις ἐγχειροῦντες, κ῀ ἵνα γένη@ παραμυθία τοῖς
συγγενέσι τῶν ἀναιρεθέντων.

Insignes Latrones, iis locis, in quibus delictum commiſerunt, ſuſpenduntur, ut per ſpectaculum terreſiant, qui talia aggrediuntur, & ut eorum cognatis, qui ſunt occiſi, fiat ſolamen.

Οἱ δένδρα κ῀ μάλιστα ἀμπέλους τέμνοντες, ὡς λῃσταὶ
κολάζονται· κἂν πολλοὶ ὃ αὐτὸ τέμνωσι δένδρον, ἕκασ-
τος αὐτῶν εἰς ὁλόκληρον ἐνέχε@, ἤτοι ὃξ ἀρνήσεως μὲν, τὸ
διπλοῦν τοῦ τιμήμα@, ὃξ ὁμολογίας δὲ, τὸ ἁπλοῦν.

Qui arbores & maxime vites cædunt, etiam tanquam Latrones puniuntur: licèt plures eandem arborem cædant, ſinguli in ſolidum tenentur; videlicet ex infitiatione duplum pretii, ex confeſſione ſimplum.

Ο ὃν εἰδόσῃ ὑποδεχόμ@· τὸ κλαπὲν πρᾶγμα, κ῀ C
ὁ συνειδώς, τῷ ἁμαρτάνοντι ὃν ἴσῳ αὐτῷ τιμωροῦνται.

Qui ſcienter accepit rem furtivam, & furti conſcius, cum ipſo peccatore æqualiter puniuntur.

Κλέπτης ἔστιν, ὁ λάθρα κ῀ χωρὶς ὅπλων ἁμαρτάνων,
ὃς ὔτε μέλους ἀκκοπὴν, ὔτε θάνατον ὑπομένει· ὁ δὲ βίᾳ
πλημμελῶν μεθ' ὅπλων ἢ χωρὶς ὅπλων ἐν οἱῳδήποτε
τόπῳ, ζῆς ἀπὸ τῶν νόμων ποινὰς ὑφίσαται. ζήτει κ῀ ἑτέ-
ρους νόμους ἐν τῷ ιϛ'. κεφαλαίῳ τοῦ Α. στοιχείυ.

Fur eſt, qui clam & ſine armis peccat; qui neque membri abſciſſionem, neque mortem ſuſtinet: qui autem vi in quocunque loco, vel cum armis vel ſine armis delinquit, pœnas ſecundùm leges luat. Conſule & alias leges in xii. cap. literæ A.

ΚΕΦ. κδ'.

Οὐ δεῖ κοινωνεῖν Ϙ ἀκοινωνήτῳ. D

CAPUT XXIV.

Quòd non oportet cum excommunicato communicare.

Ο β'. κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, τῆς κοινωνίας
τῶν ἀκοινωνήτων ἀποδιΐσασθαι παντάπασιν ἡμῖν ἐγκε-
λεύε@, κ῀ μήτε ἐν οἴκῳ τέτοις συνδιαιτᾶσ, μήτε ἐν ἐκ-
κλησίᾳ, εἰ κ῀ ἑτέρας ἐπαρχίας τύχοιεν ὄντες· εἰ γὰρ κ῀ Ϙ
τόπῳ διΐσάμεθα, ἀλλά γε τῇ πίσει ἀλλήλων οὐκ ἀφισά-
μεθα, οἱ ἀπανταχοῦ γῆς χριστιανοὶ, ἓ μία πάντες καθο-
λικὴ ἐκκλησία λεγόμεθά τε κ῀ ἐσμέν. ὅσις γε μὴν Ϙ ἱε-
ρατικοῦ καταλόγου τοῖς ἀκοινωνήτοις ἀληθῆ κοινωνὸν, κ῀
ζῶντα ἀκοινώνητον ἔῃ, ὡς Ϙ τῆς ἐκκλησίας κανόνα συγ-
χέοντα. ζήτει κ῀ τὸ ιή. κεφ. τοῦ Α. στοιχείυ, κ῀ ὃν Ϙ ϛ'.
κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ στοιχείυ κανόνας τῶν ἁγίων ἀποστόλων μέ.
κ῀ μς'. κ῀ ξδ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου λγ'. κ῀ Τιμο-
θέυ Ἀλεξανδρείας θ'. κ῀ ὃν Ϙ ιέ. κεφαλαίῳ τοῦ Π. στοι-
χείυ κανόνα α'. τοῦ ἁγίυ Γρηγορείυ τοῦ Θαυμαturγοῦ.

Synodi Antiochenæ ii. Canon, à communione cum excommunicatis diſcedere omnino nos hortatur, & neque in domibus, neque in Eccleſiis, cum iis orare, etiamſi ſint ex alia regione: nam licèt loco diſtemus, non autem fide à nobis invicem diſcedimus omnes ubique terrarum Chriſtiani, & omnes una Catholica Eccleſia & vocamur & ſumus. Quiſquis igitur ex Sacerdotii catalogo excommunicatis communicare deprehenſus fuerit, etiam ipſe excommunicatur, ut qui Can. Eccleſiæ confundat. Vide & xviii. cap. literæ A. & in ii. cap. ejuſdem literæ Can. ſanctorum Apoſtolorum xlv. & xlvi. & lxiv. & Syn. Laodicenæ xxxiii. & Timothei Alexandrini ix. & in xv. cap. literæ Π. Canonem primum ſancti Gregorii Thaumaturgi.

ΚΕΦ. κε'.

Περὶ τῶν μὴ κοινωνούντων τῆς ἱερᾶς τελουμένης λειτουργίας, ἢ τῷ κοινωνίαν ὕστερον πρὸς κυριακὰς ἀναβαλλομένων. F

CAPUT XXV.

De eis, qui non communicant, ſacrâ adminiſtratione factâ, vel per tres Dominicos communionem procraſtinant.

Ο η'. Ϙ ὁ θ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνες, ἑτοίμους ἀεὶ πάν-
τας βουλόμενοι εἶ@ κ῀ ἀξίους τῆς τῶν θείων μυστη-
ρίων κοινωνίας, ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, τῆς ἱερᾶς τῶν θείων μυστηρίων λειτουργίας προσφε-
ρομένης, τῶν ἁγιασμάτων τοῖς ἄλλοις μὲ κοινωνήσαντα, τῷ αἰτίαν κελεύυσιν ἀνεῖπεν· κ῀ εἰ μὲν δι' ὑποψί@· εἴη, συγγνώμης τυγχάνειν, εἰ δ' ἕν, ἀφορίζεσθ@. λαβὼν γὰρ σκάν-
δαλον κ῀ ὑποψίαν δίδωσι τῷ λαῷ, κ῀ τῷ προσενεγκόντι

Octavus & nonus ſanctorum Apoſtolorum Canones præparatos ſemper omnes & divinorum myſteriorum participatione dignos eſſe volentes, Epiſcopum, vel Presbyterum, vel Diaconum, ſacrâ divinorum myſteriorum oblatione celebratâ, qui ſacramenta aliis non communicat, cauſam dicere jubent: & ſi rationabilis fuerit, veniam conſequantur; ſin minùs, ſegregentur. Scandali enim & ſuſpicionis adverſus Sacerdotem, qui ſacrificia obtulit incruenta populo, dat apprehenſionem, quippe

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

qui impedimentum aliquod ei sciret inesse ad sacrificium. Sed omnes populi fideles, qui ingrediuntur, & sacras scripturas audiunt, in precatione autem & sacra communione non permanent, tanquam petulantes participatione segregentur.

Huic consona decernit etiam ii. Antiochenæ Synodi, Omnes enim, qui in Ecclesiam ingrediuntur, & sacras scripturas audiunt, oratione autem unà cum populo non communicant, vel sanctam Eucharistiæ participationem aversantur, ex arrogantiâ scilicet, vel perversitate, vel contemptu, ab Ecclesia expelli dignum judicat; donec pœnitentiæ fructus ostendentes per confessionem, veniam consequantur. Dicunt verò quidam, Canones de Sacerdotibus, qui tunc in suggestu administrabant, hæc ordinare, ut & de Laicis, qui non perseverabant, donec dignis fieret communicatio. Grave etenim admodum est, & violentum compellere omnes cujuslibet participes fieri vel segregari. Quomodo enim possibile est, ut qui in medio versatus est, & secularibus contaminatus negotiis, purum semper habeat animæ receptaculum ad spiritualis unguenti receptionem? Amabile autem foret, siquis omnia alia negligeret, & procul amoveret, ac hunc unum scopum sibi proponeret, & nulli alii iniquæ inserviret cupiditati, ut posset, Deo auxilium præbente, illud consequi. Ego quidem existimo, quòd fideles olim non minus rectè credere, quàm rectè vivere, studebant: nam apparet, quam plurima, quæ tunc Canonibus edita fuerunt, aliter se habere, quàm nunc. Vita autem negligens & stolida ita nos disposuit, ut neque credamus, aliquos fideles ad tantum virtutis unquam perveniisse. At præter has divinorum Canonum minas existimo antidori distributionem habitam fuisse; ut omnino necesse fuerit iis, qui vivificorum mysteriorum participes esse non potuerint, ad divinæ administrationis finem manere; ut ex manu Sacerdotis illud ad sanctificationem acciperent. Vide & in septimo capite literæ Π. Canonem lxvi. vi. Synodi.

Lxxx. verò ejusdem, Episcopos in civitate degentes, & Presbyteros, si tribus diebus Dominicis in tribus septimanis ab Ecclesia sua abfuerint absque gravi necessitate; porro & Laicos, qui in Ecclesiam cum fidelibus non convenerint, & precibus non communicaverint; sed tribus diebus Dominicis defecerint; illos quidem deponit, hos vero segregat. Consule & in nono capite literæ A. Can. Sardic. Synodi xi. & xii.

CAPUT XXVI.

Quòd non oportet jamjàm mortuorum corporibus communionem dare.

OCTOGESIMUS verò sextæ Synodi Canon, ut corporibus jamjam mortuorum Eucharistia communicetur, oportere non existimet. Scriptum enim est, inquit, Accipite, comedite. Mortua autem copora neque accipere neque comedere possunt. Vide & in i. capite literæ B. Canonem xviii. Carthaginensis Synodi.

CAPUT XXVII.

Quòd non oportet eum qui communicaturus est, cum uxore sua consuetudinem habere.

Vide xviii. caput literæ Γ.

τὸ ἀναίμακτον θυσίαν ἱερέως, οἷά τι συνειδὼς αὐτῷ κώλυμα πρὸς τὴν ἱερουργίαν. Ἀλλὰ καὶ εἰσιόντας τὸν λαὸν πρῶτον, εἶτα τῶν ἁγίων γραφῶν ἀκούοντας, καὶ μὴ τὴν προσευχὴν καὶ τὴν ἁγίαν μεταλήψει, ἀφορίζεσθαι ὡς ἀτακτοῦντας.

Συνῳδὰ τούτῳ καὶ ὁ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ β. ὁρίζεται, πάντας γὰρ τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τῶν ἱερῶν γραφῶν ἐπακούοντας, μὴ κοινωνοῦντας δὲ τῆς εὐχῆς ἅμα τῷ λαῷ, ἢ τὴν ἁγίαν μεταλῆψιν τοῦ εὐχαριστιαστικοῦ ἀναστρεφομένους, διὰ ἀκαταστασίαν ἴσως ἢ ἀταξίαν ἢ φιλοφρονήσεως, ἀποβλήτους τῆς ἐκκλησίας γίνεσθαι ἀξιοῖ, ἕως ἂν καρπὸν μετανοίας δι' ἐξομολογήσεως ἐπιδειξάμενοι, συγγνώμης τύχωσι. φασὶ δέ τινες περὶ τῶν ἱερατικῶν τῶν ἐν τῷ βήματι τὴν καθῆκον ἱερουργούντων, τοὺς κανόνας τεθῆναι νομοθετεῖν, καὶ μέν τοι λαϊκῶν τῶν μὴ συνιόντων ἄρχειν ἂν ἡ μεταλήψις πρὸς τὰ ἀξίων ἤρτηται. ἐπαρθὲν γὰρ σφόδρα καὶ βίαιον, ἀναγκάζεσθαι πάντας ἑκόντας μεταλαμβάνειν, ἢ ἀφορίζεσθαι. πῶς γὰρ οἷόν τε ἐν μέσῳ στρεφόμενον, καὶ ταῖς τοῦ κόσμου πράγμασι μολυνόμενον, καθαρὸν τῆς ψυχῆς δοχεῖον παρέχειν ἑκάστοτε, πρὸς τὸ πνευματικοῦ μύρου ἀποδοχεῖον ἁγιαστικόν, εἰ πάντα τὰ ἄλλα παρίδων τις καὶ πόρρω θήσεται, καὶ ἵνα τοῦτο σκοπὸν συσπάσηται, μηδεμιᾷ δ' ἑτέρᾳ κακίᾳ δουλεύσας ὑπερθυμίᾳ, εἶτα δύναιτο, σὺν θεῷ βοηθῷ, τούτου καταστυχεῖν. Ἀλλ' ἐγώ γε οἶμαι τοῖς πάλαι πιστοῖς οὐκ ἦττον τοῦ πιστεύειν ὀρθῶς, τὸ βιοῦν ὀρθῶς ἐσπουδάζετο· τοι γὰρ τοι καὶ πολλὰ τῶν παρακαίτια τοῖς κανόσιν ἐκφωνηθέντων, ἐπῆσαν ἃ παντὶ ἔχοντα φαίνεται. ὅτως ἡμᾶς τὸ ἡμελημένον καὶ σκαιὸν τοῦ βίου διέθημεν, ὡς μὴ δὲ πιστεύειν, εἴ ποτέ τινες εἰς τοῦδ' ἦλθον ἀρετῆς τῶν πάλαι. ἀμέλει καὶ ἀφ' ταύτῃ οἶμαι τὰ ἀπειλοῦντα τῶν θείων κανόνων ἡ τοῦ ἀνταδώρου ἐπανορθοῦται διάνοια· ὥστε πᾶσιν εἶ ἀναγκαῖον καὶ τοῖς μὴ δυναμένοις τῶν ζωοποιῶν μυστηρίων μετέχειν, φορμὸν εἶναι δὲ πλῆθος τῆς θείας ἱερατικῆς, ὡς ἂν ἐκ χειρὸς τοῦ ἱερέως πρὸς ἁγιασμὸν αὐτὸ λάβοιεν. ζήτει καὶ ἐν τῷ ζ'. κεφαλαίῳ τῶν Π'. στοιχείου κανόνα ξς'. τῆς ς'. συνόδου.

Ὁ δὲ π'. ταύτης, τοὺς ἐν τῇ πόλει διάγοντας ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ εἰς τρεῖς κυριακὰς ἐν τρισὶν ἑβδομάσιν τῆς αὐτῶν ἐκκλησίας ἀπολειφθέντας βαρείας ἄνευ ἀνάγκης, ἐπὶ τῷ καὶ τοὺς μὲν συνερχομένους τοῖς πιστοῖς λαϊκοὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὴν εὐχὴν μὴ κοινωνοῦντας, ἀλλ' εἰς τρεῖς κυριακὰς καὶ τὰς ὑστερίσεις, ἐκείνους μὲν καθαιρεῖ, τούτους δὲ ἀφορίζει. Ζήτει καὶ ἐν τῷ θ'. κεφαλαίῳ τῶν Α. στοιχείου κανόνας τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου ια'. καὶ ιβ'.

ΚΕΦ. κς'.

Οτι οὐ δεῖ κοινωνίαν διδόναι τοῖς σώμασι τῶν ἤδη τελευτησάντων.

Ὁ δὲ πγ'. τῆς ς'. συνόδου κανὼν, τοῖς σώμασι τῶν ἤδη τελευτησάντων τὴν εὐχαριστίας μεταδιδόναι, οὐκ οἴεται δεῖν. γέγραπται γάρ, φησι, λάβετε, φάγετε. Τὰ δὲ νεκρὰ σώματα οὔτε μεταλαβεῖν, οὔτε φαγεῖν δύναται. ζήτει καὶ ἐν τῷ α'. κεφαλαίῳ τοῦ Β. στοιχείου κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ ιη'.

ΚΕΦ. κζ'.

Οτι τὸν κοινωνῆσαι μέλοντα οὐ δεῖ συνεύνῳ τῇ ἰδίᾳ γυναικί.

Ζήτει δὲ ιη'. κεφάλαιον τοῦ Γ. στοιχείου.

ΚΕΦ.

A

ΚΕΦ. κή.

Πότε κοινωνῇ ὁ ἀκουσιαζόμενος.

ΕΝ τῷ δ'. κανόνι, ὁ ἅγιος Διονύσιος Ἀλεξανδρείας τοῖς ὃν ἀκουσίου ῥύσει νυκτὸς γενομένοις, δικαστὴν ἀδίκαστον τὸ σύμμαρτυρ. Ὃ ἴδιον ἐφίστησι συνειδός. εἰ μὲν γὰρ μὴ προκειμένης ἠσυχίας ἐμπαθείας, ἀυτομάτως ἡ τῆς γονῆς συμβέβηκεν ἔκρυσις, τῇ φύσεως ἀυτὴν ὡς περίττωμα ἐκκρινάσης, ἀνεμποδίστως ὅπως τῶν παθῶν, φησι, τῇ θείᾳ κοινωνίᾳ προσίτω. εἰ δέ τις ἐμπαθὴς λογισμὸς προϋπῆρξε, καὶ ὅτως ἐμφιλοχωρήσας τῇ αὐτοῦ διανοίᾳ, νυκτερινὴν ἐπήνεγκεν φαντασίαν, καὶ ταύτῃ ἐπακολούθησεν ἡ τῆς γονῆς ἔκρυσις, ἢ ὀκ ἀφροσύνης, καὶ ἀδηφαγίας τοῦτο συμβῆ, ὁ τοιοῦτος ἀκάθαρτός ἐστιν, ἀ διὰ πολὺ ῥύσιν τοῦ σπέρματος, ἀ γὰρ ἀκάθαρτον τοῦτό γε, ἐπεὶ μηδὲ ἡ σὰρξ, ἧς ἐκεῖνο περίττωμα, ἀλλὰ διὰ τὸ πονηρὸν ἐνθύμιον, ὅτῳ ἐμόλυνε τὴν διάνοιαν. ὁ τοίνυν τῇ συνειδήσει διὰ τοῦτο διακεινόμενος, παῤῥησίας ἐστέρηται, πῶς οὖν προσελθόντα τῷ θεῷ ἄτιμον διακείμενος; καὶ γὰρ ὁ μέγας Παῦλος, ὁ διακεινόμενος, ἐὰν φάγῃ, κατακέκριται.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, πρὸς Ἀμμοῦν τινα ἐπιστέλλων, διὰ ἐπιχειρημάτων πλείστων διέξεισι κατασκευάζων, μηδὲν τῶν ὑπὸ θεοῦ κτιζομένων ἀκάθαρτον εἶναι τῇ ἑαυτοῦ φύσει. ἔργον γὰρ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος, τῇ φυσικαῖς ἐκκρίσεσιν ὑποκείμενος. τῷ γὰρ ζώῳ δέδονται πόροι, ἵνα διὰ τούτων ἕκαστον μέλος ἀποπέμπῃ ὃ περίττον. τῆς μὲν οὖν κεφαλῆς αἱ τρίχες περίττωμα, καὶ τὰ διὰ ῥινῶν καὶ στόματος ὑγρά· καὶ γαστρὸς τὰ διὰ χωρήματα· τοῦ δὲ ὅλου σώματος, οἱ ἱδρῶτες, τοῦ δὲ σπερματικοῦ πόροι, ὃ σπέρμα· ζῶντα δὲ ἐκκρινόμενα καὶ κινέμενα λυσιτελεῖ τῷ ζώῳ, κατεχόμενα δὲ φθείρειν εἰώθασι. καὶ τοῖς μὲν εὐγνωμόσι, οὐδὲν ἀκάθαρτον τῇ ἑαυτοῦ φύσει· τοῖς δὲ μεμιασμένοις, ὑδὲν καθαρὸν, ἀλλὰ μεμίανται αὐτοῖς, καὶ ὁ νοῦς, καὶ ἡ συνείδησις, τῇ ἁμαρτίᾳ δηλαδὴ, καὶ τῷ μὴ λογίζεσθαι περὶ αὐτῶν ἃ πρέποντα. Ἰσασι δὲ καὶ ἰατροὶ παῖδες, ὅτως ἡ φύσις ὡς περίττον διώκει ὃ σπέρμα· ἁμαρτία δὲ ὑδεμία κειμένη τῷ περιττώματι.

B

C

D

E

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς ἐρωτηθεὶς, εἰ πολλοστὸν προσιέναι τῇ κοινωνίᾳ τὸν ὀνειρώξυπα, ἀπεκρίνατο, ὅ, ὃν ἀκαθαρσίᾳ ὄντα πινὰ ἐγγίζειν τοῖς ἁγίοις, καὶ ἐκ τῆς παλαιᾶς διδασκόμεθα τὸ κρῖμα, εἰ δὲ πλεῖον τοῦ ἱεροῦ ὧδε, φοβερώτερον δηλονότι παιδεύσει ἡμᾶς ὁ ἀπόστολος, εἰπὼν, ὁ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρῖμα ἑαυτῷ καὶ πίνει. ἀκαθαρσίαν δὲ ὠνόμασεν ὁ ἅγιος, ὑ τὴν σπερματικὴν ἔκκρισιν, ἣν οὐκ ἄν τις οἶμαι διὰ τέλους ἐκφύγοι, εἰ μήτι δεινὸς ἐγκρατὴς εἴη, ἀλλὰ τὴν πονηρὰν ἐπιθυμίαν, περὶ ἧς ὁ κύριος ἔφησεν, ὁ ἐμβλέψας γυναικὶ καὶ τὰ ἑξῆς· ἧς ἡγεμονούσης, ἢν καὶ διάνοιαν ἁμαρτία διὰ συγκαταθέσεως πολλοῖτο, ἢ ἡ καθ' ὕπνους ἐπὶ φαντασία, καὶ ἡ ῥύσις τοῦ σπέρματος.

F

CAPUT XXVIII.

Quando communicat somnio pollutus.

IN iv. Canone sanctus Dionysius Alexandrinus iis, qui in involuntario seminis fluxu nocturno fuerint, judicem rei indemnatum propriam constituit conscientiam: siquidem enim nulla præcedente animi perturbatione, sponte sua iis hæc fluxio accidit, natura illam tanquam excrementum excernente, sine impedimento qui hoc passus est, inquit, ad sacram communionem admittatur. Siqua autem rationis perturbatio præcesserit, & ita in ejus cogitatione commorata nocturnam intulit phantasiam, eamque consecuta est seminis effluxio, vel ex potu & cibo hoc evenerit, talis non est purus; non propter seminis fluxum (hoc enim non est immundum, sicut nec caro cujus est excrementum) sed propter malam cogitationem, quæ mentem polluit. Qui proinde præter hoc in conscientia dubitat, quo minùs liberè loquatur facultate privatur, quomodo igitur ad Deum accedet, qui ita affectus est? nam secundum magnum Paulum, Qui dubitat, si comederit, condemnatus est.

Eadem etiam magnus Athanasius ad Ammum quendam mittens edisserit, multis argumentis probans, nihil eorum, quæ à Deo creantur, suâ naturâ impurum esse. Opus verò ejus manuum est homo naturalibus excretionibus subjectus. Animali enim dantur pori, ut per illos quodque membrum, quod supervacaneum est, emittat. Capitis igitur excrementa sunt crines, & quæ per nares & os emittuntur sputa; & ventris, excrementa; totius verò corporis, sudor; seminalium etiam pororum, semina: hæc enim emissa & emota animali prosunt; detenta autem destruere solent. Et eis quidem, qui bene sentiunt, nihil in sua natura est immundum: pollutis autem, nihil purum; sed contaminantur & eorum mens & conscientia, peccato scilicet, & quæ non decent iis tribuendo. Norunt enim Medicorum filii, quòd natura, ut superfluum, emittit semen: nullum autem est peccatum, si emittatur superfluum.

Magnus verò Basilius in asceticis interrogatus, an oporteat somnio pollutum in communionem admittere, respondit, Ejus, qui, cùm in immunditie sit, appropinquat sanctis, etiam ex veteri testamento terribile docemur judicium; quod si est hîc plus sacro, terribilius videlicet nos docebit Apostolus, dicens, Qui comederit & biberit indignè, judicium sibi comedit & bibit. Immunditiem verò nominavit sanctus, non seminis excretionem, quam nullus, suspicor, abso utè evitaverit, nisi maximè continens sit; sed pravam concupiscentiam (de quâ dixit Dominus, Qui mulierem aspicit; & cætera) qua præeunte, mentis etiam peccatum per assensum perficitur, vel imaginatio in somnis consequitur, & seminis effluxio.

Περὶ μαλακίας.

ΕΙ δ' ὅτως συνίσταται ἡ ἀπὸ συγκαταθέσεως διὰ νυκτερινῆς φαντασίας τοῦ σπερματικοῦ ἔκρυσις, πολλῷ γε μᾶλλον ἡ διὰ μαλακίας ἔκρυσις ἐπιτιμηθήσεται, ὑπὲρ γε πάντως,

De Mollitie.

SI verò ita corrigitur, qui à consensu fit per nocturnam imaginationem seminis fluxus, multò magis punietur per mollitiem effluxio, omnino visione, &

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

& non ex somnio polluto facta. Dicit enim Nesteutes Johannes, Clericus mollitiei morbo laborans ante Sacerdotium, non existimans forsan, quod ob hoc solum Sacerdotio expelleretur, satis antea punitus, sic Sacerdotio dignus habeatur. Si verò post Sacerdotium in hoc inciderit, per annum unum à Sacerdotio expulsus, & debitis pœnis ad sanam mentem redactus, ad Sacerdotium revertatur: si verò post peccati agnitionem bis vel ter hoc fecerit, Sacerdotio cessans, in Lectoris ordinem veniat. Laicus autem mollitiei turpe malum peragens, quadraginta dies à communione arcetur, in illis aridis vescens, & in unaquaque genuflectiones peragens xlix. Quæ propter mutuum coitum fit mollities, duplex efficit malum, quippe duas corrumpit animas, ideoque & duplum ejus author supplicium sustinet, ad lxxx. dies à communione arcendus, & ad centum pœnitentiæ mensuram extendens cum conveniente jejunio. Sed de illo hucusque. Quæ autem ob renum morbum facta sit genitalis seminis effluxio, veluti gonorrhæa, & quæ ob calculum in vesica fit, nulli omnino reprehensioni est obnoxia. Licèt enim per Mosis legem qui gonorrhæa laborabant impuri habebantur: ille tamen alio modo per corporales passiones animæ ostendit morbos, & per involuntaria voluntaria reprehendit. Si enim naturalia impura quodammodo esse existimat; multò magis ex propositio salacitas. Umbram enim continens Lex, in corporalibus, tanquam pueros, exercuit Judæos, ut ad spiritualium & perfectiorum mandatorum receptionem magis idoneos redderet. Ex his etenim docet, & nos eorum conversationes fugere debere, ne sermonum impuritate ex eorum ore procedente polluti simus. Hi vero sunt, qui morbum suum pestiferæ instar infectionis in omnes inducere summopere conantur, & quamplurimos habere sibi similes; ut in malorum communione, criminum etiam convitia, prout soliti sunt, aufugiant. At nostra lex, non minùs illos, quàm sanos admittit; quoniam qui vel lepra laborabant, ob illam tanquam impuri à castris amovebantur: nobis autem, & concioni simul interfunt & simul precantur, ex morbo nihil impediti.

Vigesimus secundus verò Timothei Alexandrini Canon, Si cogitatio, inquit, desiderium, in eo qui somniat, accenderit, & ipso in cogitatione suâ persistente, fluxio seminis consecuta fuerit, differenda est communio: Assensio enim mentem inquinavit. Si verò nihil horum præcesserit, tentationem esse Diaboli, à divina communione illum abducere molientis, manifestum fit; sed is nihil dubitans ad communionem accedat. Si enim in eo, ne sacramenti posthac sic particeps, felici successu utatur ille Malus, non cessabit homini insidiari, quotiescunque eum ad divinam communionem se parare cognoverit.

CAPUT XXIX.

Quòd divinæ communionis gratiâ nihil accipere oportet.

Vigesimus tertius vi. Syn. Can. Immaculatam præbentibus populo communionem omnino prohibet, ne ab iis, qui communicant, obolos, vel quamvis aliam speciem exigant. Nam gratia non est venalis, inquit,

---

ΚΕΦ. κθ'.

Οὐ τῆς θείας κοινωνίας χάριν ὀφείλει τις λαμβάνειν.

Ὁ κγ'. τῆς ς'. συνόδου κανὼν, τοῖς μεταδιδοῦσι τῷ λαῷ τῆς ἀχράντου κοινωνίας, πάντα παντὸς ἀπείρηκε τοὺς μεταλαμβάνοντας εἰσπράττειν ὀβολὸν, ἢ οἱονδήποτε εἶδος. ἡ γὰρ χάρις, φησὶν, οὐ πωλεῖται, μὴ

μὴ τοίνυν ἀφὰ χρημάτων, ἀλλὰ σεμνὰ, ἢ ἁγιασμοῦ τοῖς ἁγίοις μεταδοτέον· εἰ δέ φωραθείη τις τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταλεγμένων τοιοῦτόν εἶδος, ὧν ἡ ἀχράντου μεταδόσει κοινωνίας, καθαιρείσθω, οἷα ζηλωτὴς ἢ μιμητὴς Σίμωνος πλάνης καὶ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ χρημάτων τελεσθῆναι τὴν χάριν ἐζήτει ὁ πνεύματος.

A neque quidem pretio, sed sanctitas gratis sanctis communicanda est. Siquis autem eorum, qui sunt in cleri catalogo, talem speciem exigere deprehensus fuerit, quibus immaculatam impertiuntur communionem, deponatur, ut Simoniaci erroris & maleficii æmulator: ille enim ut pretio emeret Spiritûs gratiam postulabat.

ΚΕΦ. λ'.

Περὶ τῶν κοινωνούντων ἀφαιρουμένων ἀπὸ πρεσβυτέρου γαμοῦντος.

B

Ζήτει ἐν τῷ θ'. κεφαλαίῳ τοῦ Β. στοιχείου κανόνα δ'. τῶν ἐν Γάγγρᾳ συνόδου.

CAPUT XXX.

De iis, qui cum Presbytero uxorem habente communicare ambigunt.

Vide in ix. capite literæ B. canonem iv. Synodi Gangrenæ.

ΚΕΦ. λα'.

Περὶ τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ διατάξεως πρεσβυτέρων καὶ λαϊκῶν.

C

CAPUT XXXI.

De Presbyterorum & Laicorum ordine in communione.

Ὁ τῆς ς'. συνόδου ιη'. κανὼν, οὐκ ἐπιτρέπει λαϊκῷ τὰ θεῖα μυστήρια ἑαυτῷ μεταδιδόναι, ἐπισκόπου παρόντος ἢ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου. ὃς δὲ πλὴν ταῦτα τοιαῦτα, εἰς ἑβδομάδα μίαν ἀφορίζεσθαι ἀξιοῖ, ἵνα μάθοι ταπεινοῦσθαι, καὶ μὴ τοῖς ὑπὲρ ἑαυτὸν ἐγχειρεῖν.

CANON lviii. sextæ Synodi, non permittit Laico, ut divina mysteria sibi impertiat, præsente Episcopo vel Presbytero vel Diacono. Qui verò præter hæc facit, unâ septimanâ segregari dignum judicat, ut discat humilis fieri, & non majora suis meritis aggredi.

Ὁ δὲ πρῶτος πάντων ἥκιστα προσίεται τοὺς διὰ εὐλάβειαν δῆθεν καὶ τῶν θείων δώρων τιμὴν, σκεύεσι χρυσοῦ ἢ ἀργύρου ἢ πολυτελοῦς ἄλλης ὕλης πεποιημένοις, τὰ θεῖα δεχομένους δῶρα, καὶ οὕτω μεταλαμβάνοντας· ἀλλὰ τὰς χεῖρας εἰς τύπον σταυροῦ σχηματίζειν, καὶ ταύταις ὃ θεῖον ὑποδεχομένους δῶρον, μεταλαμβάνειν. μακρῷ γὰρ αἰδεστῆ πάντως προτετίμηται ἡ χειρὶ Θεοῦ πλασθεῖσα χεὶρ ἀνθρώπου, τῆς εἰκόνι θείᾳ τετιμημένη, καὶ σῶμα Χριστοῦ χρηματίσασα καὶ ναὸς Θεοῦ καὶ τὸ θεῖον ἀπόστολον. τῇ χειρὶ οὖν ἕκαστος τὴν κοινωνίαν δεχέσθω, φησὶ, τῆς χάριτος, ἀληθῶς γὰρ οὐδεὶς τῆς θείας μεταλήψεως ἄξιος, ἀλλὰ χάριτι πάντες αὐτῆς ἀξιούμεθα, καθὼ καὶ χάριτι ἐσμὲν σεσωσμένοι, ὡς που φησιν ὁ ἀπόστολος. τοὺς δὲ προτετιμημένους τῆς τοῦ Θεοῦ εἰκόνος τὸν ἄψυχον ὕλην, καὶ διὰ σκευῶν τοιούτων κοινωνεῖν παιουμένους, ἀφορίζεσθαι διορίζεται. ζήτει καὶ ἐν τῇ ε'. κεφαλαίῳ τοῦ Δ. στοιχείου κανόνα τῆς α'. συνόδου ιη'. καὶ ὃ δ'. κεφάλαιον τοῦ Υ. στοιχείου.

D

Centesimus primus verò nequaquam admittit eos, qui propter religionem fortè & sacrorum donorum venerationem, receptaculis ex auro vel argento aliave pretiosa materia comparatis, divina excipiunt dona, & ità communicant: sed qui manus in crucis modum conformant, & illis divinum donum excipientes communicant. Longè enim rei cuilibet sensibili præponitur Dei manu efformata manus hominis, divina imagine nobilitati, & Corpus Christi nominati, & templum Dei secundùm divinum Apostolum. Manu igitur, inquit, gratiæ communionem quilibet accipiat; nemo enim revera divinæ communionis dignus est, sed ea digni per gratiam omnes efficimur, quemadmodum & gratia salvati sumus, ut alicubi dicit Apostolus. Qui verò inanimatam materiam Dei imagini anteponunt, & hujusmodi receptacultis communicare conati sunt, segregari decernit. Vide & in quinto capite literæ Δ. canonem xviii. primæ Synodi, & iv. cap. literæ Υ.

E

ΚΕΦ. λβ'.

Ὅτι κοσμικὰς φροντίδας ὁ δεῖ μετέχειν κληρικοὺς ἢ μοναζοντας, εἰ μήπου κατ' ἐπιτροπὴν βασιλέως.

CAPUT XXXII.

Quòd non decet Clericos vel Monachos seculares curas suscipere, nisi ex consensu Imperatoris.

Ὁ ς'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβάνειν προστάττει· εἰ δὲ μὴ, καθαιρεῖσθαι. βούλεται γὰρ ὁ κανὼν τοὺς ἀπερισπάστως ἔξω συγχύσεως καὶ θορύβου δημοσίους πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ ἀπερισπάστως τῇ θείᾳ ὑπηρεσίᾳ μετανοιεῖσθαι.

F

SEXTUS Sanctorum Apostolorum Canon, Episcopum vel Presbyterum vel Diaconum seculares curas non suscipere jubet; alioqui deponi. Vult enim canon modo enumeratos se ab omni confusione popularique tumultu asservare, ac quietè sacræ ministrationi vacare.

Ὁ δὲ πα'. τοῦτον ἐξεπίτηδες σαφηνίζων, εἰ μὴ πείθοιντο, φησι, τῇ κοσμικῇ ἀποχῶσι φροντίδων, τότε καὶ καθαιρεθήσονται· εἰ δὲ ἀποσχοῖεν, ὥστε μηκέτι δημοσίας μετέχειν διοικήσεις, δὴ τοῖς φθάσασι συγγνωσθήσονται.

Lxxxi. etiam hunc ex industria explicans, Nisi persuadeantur, inquit, à secularibus curis abstinere, tunc etiam deponentur. Si vero abstinuerint, ut non amplius publicas aggrediantur administrationes, eorum quibus fuerunt occupati venia dabitur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Lxxxiii. verò, Episcopum vel Presbyterum vel Diaconum (qui adhuc Sacerdotali induitur habitu) exercitui vacantem, militarium scilicet rerum administrationi, (non enim quæ armis fit hîc dicit tractationem) depositioni subjicit: nemo enim, juxta sacrum oraculum, duobus dominis potest inservire. A

Ο ὁ πγ'. ὅπισκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον, ἔτι δ' ἱερατικὸν ἀνακείμενον σχῆμα, στρατίᾳ σχολάζοντα, στρατιωτικῆς πραγμάτων διοικήσεσιν, ἢ γὰρ τῷ μὴ ὅπλων ἅπτεσθαι φησι μεταχειρίσιν, ὑπὸ καθαίρεσιν πίπτουσιν· οὐδεὶς γὰρ δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν κτλ. ὃ καὶ λέγων.

Quartæ Synodi vii. canon, eos, qui in Clero semel ordinati sunt, & itidem Monachos, nec ad militarem expeditionem, nec ad secularem dignitatem venire jubet, sacrum rejicientes habitum, & qui pro more ad illos pertinebat induentes; qui hoc audent & non convertuntur, neque rursus ad habitum illum, quem propter Deum prius elegerant, mutato consilio revertuntur, anathematizari dignos judicat: Non enim depositioni is, qui tale quid audet, subjicitur; quandoquidem ipse illius in se sententiam tulit etiam ante condemnationem, qui se sacra veste exuit, & Laicus factus est. Vide & xiii. caput literæ E. B

Ο ὁ τῆ δ'. συνόδου ζ'. τὸς καθαιρεθέντας ἐν τῷ κλήρῳ κατειλεγμένους ἢ μοναχὰς, μήτε ὅπλα στρατείαν, μήτε ὅπλα κοσμικὴν ἀξίαν ἄρχειν κελεύει, ὃ ἱερὸν ἀποδυσαμένους σχῆμα, καὶ μεταδυομένας, ὅσῳ πρὸς ἕνδυσιν ἐκείνοις, ἢ νῦν τοῦτο τολμῶντας, καὶ μὴ μεταμελομένους, μὴ ὃ ὅ καταλλήλων αὖθις τῷ ἱερῷ βίῳ σχῆμα μεταλαβόντας, ὃ πρὸν καὶ θεὸν εἵλοντο, ἀναθεματίζεσθαι ἀξιοῖ. οὐκ ἐπὶ γὰ καθαιρέσει ὃ τοιοῦτό τι τολμήσας ὑποβάλλεται· ἐπεί τοι γε ζωύτῳ αὐτὸς ἑαυτῷ, καὶ πρὸ καταδίκης, καταψηφίζατο, ἀπογυμνώσας αὐτὸν τ ἱερατικῆς ἀμπεχόνης, καὶ λαϊκὸς γεγονώς. ζήτει καὶ ὃ ιγ'. κεφ. τ Ε. στοιχείου.

Undecimus primæ & secundæ dictæ Synodi canon, dictos canones confirmans, & quæ in iis sunt persequens addit, Quòd siquis Sacerdotum vel Diaconorum vel omnino eorum qui in Clero numerati sunt, secularia officia vel curas assumat, vel curationes suscipiat, is ex suo clero expellatur: non enim possibile est duobus adhærere dominis, ut diximus. C

Ο ὁ τ λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου κῦμών ἑνδέκατο, τὺς ῥηθέντας κανόνας ὀπτεύων, καὶ τὰ ἐκείνων ἑπεξιὼν ἐπάγει, ὡς εἴ τις τῶν ἱερέων ἢ διάκονων ἢ ὅλως τῶν ἐν κλήρῳ καταριθμημένων, κοσμικὰς ἀρχὰς καὶ φροντίδας μεταχειρίζοιτο, ἢ κουρατορείας ἀναδέχοιτο, τοῦτον τοῦ οἰκείου κλήρου διώκεσθαι. ὑ γὰρ οἷόν τ δυσὶ προσμέχειν κυρίοις, ὡς ἔφημεν.

Carthaginensis xvi. Episcopos, vel Presbyteros, vel Diaconos, Conductores alienæ possessionis, vel Procuratores, vel Administratores, vel Curatores non fieri injungit, neque ex turpi aliquo & sordido negotio victum sibi parare. Nemo etenim, inquit, militans, negotiis quæ ad vitam spectant implicatur, & quæ sequuntur. Turpe equidem fuerit, exempli causâ, lenoniam exercere: sordidum verò cauponari. D

Ο τ ὁ ἐν Καρθαγένῃ ις'. ὅπισκόπους ἢ πρεσβυτέρους ἢ διακόνους, ὀκλήποδας ἀλλοτρίων κτημάτων, ἢ προκουράτορας, ἤγουν φροντιστὰς, καὶ διοικητὰς ὅπισκόπους μὴ γίνεσθαι, μὴ ὃ ἔκ τινος αἰσχροῦ καὶ ἀτίμου πράγματος, προφὼ πορίζεσθαι· καὶ οὐδεὶς γάρ, φησι, στρατευόμενος, ἐμπλέκεται τοῖς τοῦ βίου πραγματείαις, καὶ τὰ ἑξῆς. αἰσχρὸν μὲν οὖν ἂν εἴη, τυχὸν, ὃ πορνοβοσκεῖν· ἄτιμον ὃ, ὃ καπηλείου πρᾴσασθαι.

Sanctissimus vero Patriarcha Lucas, unguentarias officinas vel lavacra à Clericis excitari prohibuit, tanquam turpis lucri & falsitatis causæ.

Ο δὲ ἁγιώτατος πατριάρχης Λουκᾶς, καὶ μυρεψικὰ ἐργαστήρια ἢ λουτρὰ πρὸς τῷ κληρικῷ ἐνεργεῖσθαι ἀπείρηκεν, ὡς αἰσχροῦ κέρδους καὶ ψεύδους πρᾶγμα.

De Medicis.

Περὶ ἰατρῶν.

Neque enim Diaconos medicos fieri concessit, medicinæ operam dantes; non convenire dicens, ut qui cum casulis sancta tractant, secularibus vestibus induantur, & cum Laïcis viris, Medicis scilicet, incedant. Fuit etiam ejusdem Imperatoris declaratio, quæ depositioni subjecit Clericos, qui secularia & publica administrant negotia; & alia Patriarchæ Joannis, quæ Diaconos & alios Clericos publicis negotiis versari non permittit; porro & Patriarchæ Michaëlis Anchiali, secularia officia vel exactorum potestates vel curationes Clericos non suscipere injungit. E

Οὔτε μὴν ἰατρῶν ἐξηγεῖσθαι τοὺς διακόνους προεχώρει, ἰατρικῆς καὶ αὐτοὺς μεταποιουμένους, μὴ ἐοικέναι λέγων, τὺς μὲ σκευῶν τὰ ἅγια μεταχειριζομένους, κοσμικὰς στολὰς ἐνδύεσθαι, καὶ μὲ λαϊκῆς ἀνδρῶν, τῆς ἰατρῶν, φημὶ, συμπεριφύειν. γέγονε δὲ καὶ σημείωμα τ αὐτοῦ πατριάρχου, ἀφορισμῷ καθυποβάλλον τοὺς κοσμικὰ καὶ δημόσια πράγματα διενεργουμένους κληρικούς· καὶ ἕτερον τ πατριάρχου Ἰωάννου, μὴ συγχωρεῖν διακόνους ἢ ἑτέρους κληρικοὺς δημόσια συνηγορεῖν· ἐπὶ ὃ τ πατριάρχου Μιχαὴλ τ Ἀγχιάλου κοσμικὴ ὀφφίκια ἢ πραικτορικὰς ἐνεργείας, ἢ κουρατορείας τοὺς κληρικοὺς ὅπισκόπου μὴ ἀναδέχεσθαι.

Cum vero iv. canon Syn. quartæ, nec non etiam iv. primæ & secundæ Synodi, quos & consule in xv. capite literæ M. non prohibent Episcopos, aliquando sibi subjectis Monachis, non solum rerum Ecclesiasticarum administrationem concedere, sed ..: etiam quæ ad vitam pertinent vel secularia & civilia; id multò magis Imperatoribus concedetur, qui solent sanctos Canones religioso & divino consilio mutare. Cùm canones enim Episcoporum electiones Episcopis Provinciæ commiserunt, nullique Principum licere his communicare jubeant; Imperatores etiam sine Episcoporum suffragiis Patriarchas & Episcopos creant. Propterea igitur, ut videtur, sub Imperatore Michaele Duca, Metropolitanus ille Sides imperii negotia administrabat, F

Ἐπεὶ ὃ ὁ δ'. κανὼν τ δ'. συνόδου, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ δ'. τ α'. καὶ β'. συνόδου, οὓς καὶ ζήτει κτλ. ὃ ιε'. κεφάλαιον τ Μ. στοιχείου, ὑ κωλύουσι τοὺς ὅπισκόπους, ἔδ' ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτοὺς ἀντιδίκοις μοναχοῖς, ὑ μόνον ἐκκλησιαστικῆς πραγμάτων διοίκησιν, ἀλλὰ καὶ βιωτικῆς, ἤτοιμι πολυπλοῦ καὶ πολιτικῆς, πολλῷ πλέον βασιλεῦσι τοῦτο δοθήσεται, οἷς ἔνδοξ ἔστιν ἃ τῆς ἱερῶν μεταθέναι κανόνων, εὐσεβῆ μήτοι γνώμῃ καὶ φιλοθέῳ. τῆς γὰ κανόνων ταὺς τῆς ὅπισκόπων ψήφους τοῖς ὅπισκόποις τ ἐνόρχας ἀναπιθέντων, ἄρχοντι ὃ μηδενὶ τούτων ἐξῆναι κελεύοντων κοινωνεῖν, οἱ βασιλῆς, καὶ τ ψήφου τῆς ὅπισκόπων χωρὶς, καὶ πατριάρχας καὶ ὅπισκόπους προβάλλονται. λέγω γοῦν τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ὅτι τ βασιλέως Μιχαὴλ τ Δούκα, ὁ μητροπολίτης ἐκεῖνος Σίδης

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

τὰ τ῀ βασιλείας φ῀κονόμει, κ῍ ὁ Νεοκαισαρείας τὰ τ῀ πόλεως ἀνεγράψατο, κ῍ ἐφ' ἡμῖν ὁ Κυζίκου νήφων, πῶ τι ἀπογραφῶ, κ῍ τὰς τ῀ δημοσίου ἀ πάσας ἐνήργησε δουλείας.

A & Neocæsarienſis Metropolitanus civitatis negotia in acta retulit, & apud nos Cyzici vigilans, & reſcriptionem, & omnia publica miniſteria exercuit.

Νόμοι.

Leges.

Η ῍ πς'. νεαρὰ τ῀ βασιλέως Λέοντ@. διατάζει, μήτε ἐπίσκοπον, μήτε τινὰ τῶν τ῀ κλήρου συναγορείας, ἢ μισθώσεσιν, ἢ ἐγγύαις ἐναρμόζεσθαι· ⑧ ῍ τοιοῦτόν τι ποιοῦντα, ὀπί χρόνον μὴ τινα ἀφορίζεσθαι· ἐπιμένοντα ῍, καθαιρεῖσθαι. συναγόρους δὲ φησι τοὺς ὑπὸ τοῖς πολιτικοῖς τεταγμένους δικαστηρίοις, κ῍ βασιλικὰ λαμβάνοντας σιτηρέσια, κ῍ ὑπὸ πρωτομαγίστρους ὄντας, καὶ ὑπὸ κοσμιμῶν ἀρχόντων σφραγιζομένους, οἷς οἱ κληρικοὶ συνίστασθαι ἐκωλύοντο· ὑπὲρ φίλων μέντοι ἢ ἄλλων οἰκείων, ἐπίσκοποι κ῍ κληρικοὶ κατ' ἐλευθερίαν συναγορῦσι, ὑ κωλυθήσονται.

Lxxxvi. verò Novella Imp. Leonis decernit, ut neque Epiſcopus, neque ullus Clericus advocationibus, vel conductionibus, vel fidejuſſionibus vacet: quicunque verò tale quid facit, in aliquod tempus ſegregetur; ſin autem perſeveret, deponatur. Advocatos vero eos vocat, qui in civilibus judiciis ordinati ſunt, & Imperatorias accipiebant frumentarias teſſaras, & erant ſub Primmiceriis, & à ſecularibus Magiſtratibus characterem accipiebant, quæ officia Clerici prohibebantur exercere. Pro amicis ſiquidem & aliis familiaribus, cauſam libere agere Epiſcopis & Clericis non prohibebitur.

B

Η ῍ ρκγ'. Ιουστινιάνειος νεαρὰ, μηδεὶς, φησι, ⑧ οἰκεῖον κλῆρον ἐῶν, γενέσθω κοσμικός· ἐπεὶ κ῍ τ῀ προσηκούσης ἀπ' αὐτ῀ ἀξίας ἢ στρατείας ἀποστερηθήσεται, κ῍ τ῍ βουλ῍ τ῀ ἰδίας ἀποδοθήσεται πόλεως.

Cxxiii. Juſtiniani Novella, Nullus, inquit, proprium Clerum relinquens, fiat Laicus: quandoquidem à priori dignitate vel militia privabitur, & ſuæ civitatis voluntati ſubjicietur.

Η δὲ ζ'. κ῍ η'. νεαρὰ τ῀ βασιλέως Λέοντος, τοὺς κληρικοὺς κ῍ μοναχοὺς μεταμεμαθέντας, κ῍ λαϊκοὺς γενομένους, κ῍ ἄκοντας πρὸς τ῀ πρότερον ἀποκαθίσασθαι σχῆμα κελεύουσιν.

C

Septima vero & octava Novella Imp. Leonis, Clericos & Monachos transformatos, & Laicos factos, vel invitos ad priorem habitum retrahi jubent.

ΚΕΦ. λγ'.

Περὶ κουρατόρων.

Ζήτει ⑧ λγ'. κεφάλαιον τ῀ Ε. στοιχείου.

CAPUT XXXIII.

De Curatoribus.

Vide cap. xxxiii. literæ E.

ΚΕΦ. λδ'.

Περὶ κειτηρίων, ἔνθα δεῖ κρίνεσθαι κληρικούς τε κ῍ μοναχούς, κ῍ πρὸς τίνι κριτῶν αἱρετικῶν.

Ζήτει ⑧ θ'. κεφ. τ῀ Δ. στοιχείου.

D

CAPUT XXXIV.

De Judiciis, quibus Clericos & Monachos judicari oportet, & de Judicibus electitiis.

Conſule ix. cap. lit. Δ.

ΚΕΦ. λε'.

Περὶ τῶν κύβους κ῍ μέθας ἐρλαζόντων.

CAPUT XXXV.

De eis, qui aleis & ebrietatibus vacant.

E

Ο μβ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, κ῍ μγ'. Ἀλλὰ δὴ κ῍ ὁ ν'. τ῀ ς'. συνόδου, ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, κύβοις κ῍ μέθαις ἐρλαζόντας, ἢ παύεσθαι, ἢ καθαιρεῖσθαι κελεύουσιν· ὑπο διάκονον ⑧ ῍, ἢ ψάλτην, ἢ ἀναγνώστην, ἢ λαϊκὸν ἀφορίζεσθαι, εἰ τὰ ὅμοια δρῶν. οἱ μὲν γὰρ τ῀ κλήρου, πάσης ἀρετῆς ἀρχέτυπον τῷ δήμῳ προκείμενοι, μὴ ὅτι διδαχῇ κ῍ νουθεσίᾳ, ἀλλὰ τῇ ἀνεπιλήπτῳ τ῀ ἀναστροφῆς μάλιστα εἰς ἀρετῆς ἄσκησιν προκαλεῖν αὐτοὺς ὑπάρχειν καθεστήκασιν, ὑ μὴν ἐπιλείπειν πρὸς ἁμαρτίαν τῷ ἠμελημένῳ βιῶναι· οἵ γε μὴν τ῀ λαοῦ τ῀ γραφῆς ἀκουέτωσαν, μὴ πίνειν οἶνον κελεύουσης εἰς μέθην, μηδὲ μεθύσκεσθαι οἴνῳ ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία. Ἀλλὰ κ῍ εἰς καπηλεῖον εἰσιέναι, ἢ καπηλικοῦ ἐργαστηρίου τὰς κληρικὰς προΐστασθαι, διάφοροι κανόνες κεκωλύκασιν· οὓς κ῍ ἐν τῷ ζ'. ζήτει κεφαλαίῳ τ῀ Φρόντ@. στοιχείου.

F

Sanctorum Apoſtolorum xlii. & xliii. Can. Ut & l. ſextæ Synodi, ut Epiſcopus, ſive Presbyter, ſive Diaconus, qui alea ludit, vel ceſſet vel deponatur, jubent; Hypodiaconus verò vel Pſaltes vel Lector vel Laicus, ſegregetur, ſi ſimilia fecerit. Clerici enim, ut omnis virtutis exemplar populo propoſiti, non ſolùm doctrina & admonitione, ſed inculpata vita maximè ad virtutis exercitationem illos adhortari obſtricti ſunt; non autem negligenter vivendo ad peccatum excitare: populus verò ſcripturam audiat, quæ non ad ebrietatem vinum bibere jubet, neque vino inebriari, in quo ineſt luxuria. Quin & cauponam ingredi, vel cauponariæ tabernæ præeſſe Clericos, diverſi canones prohibuerunt; quos etiam vide in ſeptimo capite hujus literæ.

Νόμος.

Lex.

Η ῍ ρκγ'. νεαρὰ Ιουστινιάνειος, ἐπίσκοπός, φησιν, ἢ κληρικὸς, κυβεύων ἢ κοινωνῶν τοῖς κυβεύουσιν, ἢ καπηλεύων, ἢ διάκονος, ἢ κιθαρῳδὸς, ἢ κιθαριστὴς θεάτρων, ἀφορίζεται πάσης

Cxxiii. Juſtiniani Novella, Epiſcopus, inquit, vel Clericus, qui aleis ludit, vel cum iis, qui ludunt, init familiaritatem, vel iis aſſidet, vel theatrum, vel venationem

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

venationem ſpectat, ab omni ſacra celebrandi miniſterio per triennium ſuſpenditur & monaſterio includitur; dignam vero pœnitentiam oſtendens, Sacerdoti tempus ſupplicii diminuendi facultas conceditur. Lege & lxxxvii. Imp. Leonis ſapientis Novellam.

ἱερᾶς λειτουργίας ὅτι πλείονα, καὶ μοναστηρίῳ ἐμβάλλεται· ἀξίαν δὲ τῆς μετανοίας ὑποδειξάμενος, ἔξεστι τῷ ἱερεῖ τὸν χρόνον ἐλαττοῦν τῆς ὑποπτώσεως. ἀναγνωθ. καὶ τῇ πζ. νεαρᾷ τοῦ Βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ.

CAPUT XXXVI.

Quòd in Dominico præcipuè oportet Epiſcopos populum docere.

Conſule in xi. cap. literæ B. canonem xix. Syn. vi. & in ix. cap. ejuſdem lit. can. ſanct. Apoſtolorum liii. & in xviii. cap. literæ Γ. canonem v. Timothei.

ΚΕΦ. λϛ'.

Ὅτι ὀφείλει κυριακῇ κατηχεῖσθαι τοὺς ἐπισκόπους διδάσκειν τὸν λαόν.

Ζήτει ὀφ τῇ ια'. κεφαλαίῳ τοῦ Β. στοιχείου κανόνα ιθ'. τῆς ς'. συνόδου, καὶ ὀφ τῇ θ'. κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ στοιχείου κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων νγ'. καὶ ὀφ τῇ ιή'. κεφαλαίῳ τοῦ Γ. στοιχείου κανόνα ε'. τοῦ Τιμοθέου.

CAPUT XXXVII.

Quòd die Dominico non oportet jejunare, vel genuflectere, vel operari, vel ſpectacula fieri.

Sanctorum Apoſtolorum lxvi. Canon, Illum, qui die Dominico jejunat vel Sabbato, niſi uno ſolo, ſi ſit quidem Clericus, Sacerdotio privat; Laicus autem ſegregationi ſubjicit. Qui quidem exercitii cauſa per determinatas dierum periodos comedunt, decem forſan vel octo, omnino culpa vacant: quamplurimi enim Dei gratia jejunii dierum numerum ad quadrigenarium uſque extenderunt. In ſolo autem magno Sabbato jejunare jubet, quò dvivificum Domini corpus exanime in ſepulchro tunc jacebat.

Lv. verò ſextæ Syn. canon hunc Apoſtolicum canonem recitat, & cavet, ne qui ſunt in Romanorum civitate transgrediantur, neque in ſanctæ Quadrageſimæ Sabbatis jejunent, propter oblationem omni Sabbato ab omnibus ſanctis factam, in quo fortem ligavit Dominus, & omnia ejus vaſa diripuit; licet pro nihilo illis habeantur quæ ſunt in canone. Magis equidem malum extendentes, totius etiam temporis Sabbata jejunare non recuſant.

Xvii. verò Synodi in Gangra, illos, qui propter eam, quæ exiſtimatur, exercitationem in Dominico jejunant, anathemati ſubjicit. Tunc enim maximè hilares & lætos eſſe oportet, propter Domini reſurrectionem, & humanæ naturæ à peccati lapſu excitationem: non equidem præ jejunio demiſſo vultu eſſe & triſtitiam præ nobis ferre.

Xv. verò ſancti Petri Alexandrini, Quarto die, inquit, jejunandum eſſe accepimus, eò quòd factum erat Concilium à Judæis ad Dominum prodendum: in Paraſceve verò, eò quòd in illa pro nobis ipſe paſſus eſt. Dominicam autem exultationis diem exiſtimamus, in qua ne genua quidem flectenda eſſe accepimus. Conſule de die Dominicâ etiam in ix. capite literæ B. canonem ſanctorum Apoſtolorum liii. & in xviii. cap. literæ Γ. can. v. Timothei.

ΚΕΦ. λζ'.

Ὅτι ὀφείλει κυριακῇ ὁ θεῖον πηδᾶν, ἢ γονυκλίνειν, ἢ ἐργάζεσθαι, ἢ θεάτρα γίνεσθαι.

Ὁ ξς'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, ὃς ὀφ κυριακῇ ἢ σαββάτῳ νηστεύοντα, πλὴν ἑνὸς μόνου, κληρικὸν μὴ ὄντα, ἀφορίσμῳ δὲ λαϊκὸν δίδωσιν. οἱ μὴ τοι διὰ ἄσκησιν ἐν ὡρισμέναις ἡμερῶν περιόδοις ἐσθίοντες, δέκα τυχὸν ἢ ὀκτὼ, πάντα πάσιν ἀνεπίληπτοι. πλεῖστοι γὰρ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι καὶ τὴν νηστείαν τῶν ἡμερῶν ἀριθμὸν εἰς μέχρι τεσσερακονθήμερον ἐξέτεινεν. ἐν μόνῳ δὲ τῷ μεγάλῳ νηστεύειν ὑπομένει σαββάτῳ, καθότι τὸ ζωοποιὸν τοῦ κυρίου σῶμα ἀπνουν ἐν τῷ τάφῳ πεκοιμῆσθαι κατέκειτο.

Ὁ δὲ νε'. τῆς ς'. συνόδου κανών, ἀποστολικὴν τυπωσάμενος κανόνα διέξεισι, καὶ νὺς ἐν τῇ πόλει Ρωμαίων ὑποσκήπτει μὴ ἐξαίφνης, μηδὲ νηστεύειν τοῖς σάββασι τῆς ἁγίας τεσσερακοστῆς, διὰ τὴν γινομένην κατὰ πάντων τῶν ἁγίων ἀναφορὰν, ἐν ᾧ ὀφ ἰσχυεν ὁ κύριος ἔδησε, καὶ τὰ σκεύη τοῦτου διήρπασεν, εἰ καὶ εἰς οὐδὲν τὰ τοῦ κανόνος αὐτοῖς ἐλογίσθησαν. μᾶλλον μὲν οὖν ὑποτείνοντες τὸ κακὸν, καὶ τὰ τοῦ ὅλου χρόνου σάββατα νηστεύειν οὐ παραιτοῦνται.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Γαγγρᾷ ιζ'. νὺς διὰ νομιζομένην ἄσκησιν ἐν τῇ κυριακῇ νηστεύοντας τῷ ἀναθέματι παραπέμπει. πλειστάκις γὰρ φαιδροὺς εἶναι δεῖ μᾶλλον καὶ γηθομένους διὰ τὴν ἔγερσιν τοῦ κυρίου, καὶ τὴν τῆς βροτείας φύσεως ἐκ τοῦ πτώματος τῆς ἁμαρτίας ἀνάστασιν· ἢ μὴν κατηφείαν τῇ νηστείᾳ καὶ σκυθρωπάζειν.

Ὁ δὲ ιέ. τοῦ ἁγίου Πέτρου Ἀλεξανδρείας, πλὴν μιᾶς παρασκευῆς παραλήφαμεν, φησιν, νηστεύειν, διὰ ὃ, γέγονεν συμβούλιον ὑπὸ τῆς θεοδοσίας τοῦ κυρίου παρὰ τῶν Ἰουδαίων· τῇ δὲ γε παρασκευῇ, διὰ ὅ, αὐτὸν ἐν ταύτῃ πεπονθέναι ὑπὲρ ἡμῶν. πλὴν μήτοι κυριακὴν χαρμοσύνης ἡμέραν ἡγούμεθα, ἐν ᾗ γε καὶ γόνατα παραλήφαμεν κλίνειν. ζήτει δὲ κυριακῆς καὶ ἐν τῇ δ'. κεφ. τοῦ Β. στοιχείου κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων νγ'. καὶ ἐν τῇ ιή'. κεφ. τοῦ Γ. στοιχείου καν. ε'. τοῦ Τιμοθέου.

De ſanctis Theophaniis.

Theophilus Alexandrinus, ſanctorum Theophaniorum feſto, in quo uſque ad veſperam jejunare ſoliti ſumus, in diem Dominicum incidente, convenienter utrumque diſtribuere jubet. Dicit enim, & mos & honeſtas à nobis exigit, ut omnem diem Dominicum honoremus, in eoque feſtos conventus celebremus, quoniam Dominus noſter Jeſus Chriſtus præclarum ſuæ reſurrectionis munus in eo obiit: Et ideo in ſacris ſcripturis ipſe & primus appellatur, ut qui ſit nobis vitæ principium, & octavus, ut qui Judæorum Sabbatiſmum exu-

Περὶ τῶν ἁγίων Θεοφανίων.

Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος, τὴν τῶν ἁγίων Θεοφανίων ἑορτὴν, ἐν ᾗ μέχρις ἑσπέρας νηστεύειν εἰώθαμεν, ἡμέρᾳ κυριακῇ συνδραμούσης, ὃ φορτικὸν ἀπονέμειν ἑκάτερα κελεύει· φησὶ γὰρ, καὶ ὃ ἔθος καὶ ὃ πρέπον ἡμᾶς ἁπαντᾶν, πᾶσαν κυριακὴν τιμᾶν, καὶ ἐν ταύτῃ πανηγυρίζειν, ἐπειδήπερ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν ἡμῖν ἐφυτεμέυσε· διὸ καὶ ἐν ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς καὶ πρώτη κέκληται, ὡς ἀρχὴ ἡμῖν ζωῆς ὑπάρχουσα, καὶ ὀγδόη, ἅτε δὴ ὑπεραναβεβηκυῖα τὸν τῶν Ἰουδαίων σαββατισμόν.

ἐπεί

ἐπεὶ οὖν συμβέβηκε τὰς τῶν Θεοφανίων ταύτας ἡμέρας νηστίμους εἶναι, ὑποσημάνωμεν χωρήσωμεν πρὸς ἑκάτερον, καὶ μεταλαμβάνοντες ὀλίγων φοινίκων ἐκκλίνωμεν ἅμα καὶ τὰς αἱρέσεις, τὰς μὴ τιμώσας τὰς ἀναστασίμους τοῦ κυρίου ἡμέρας, καὶ ὃ ὀφειλόμενον τῇ νηστίμῳ ἀποδῶμεν ἡμέρᾳ, τὰς ἑσπερινὰς προσμένοντες συνάξεις, ἅπερ ἀπὸ ἐνάτης ὥρας ἐνταῦθα πληροῦται.

A peraverit. Quia ergo accidit, ut ſanctorum Theophaniorum hic eſſet dies jejunandorum, ad utrumque ſcienter accedamus; & pauculos dactylos ſumentes, ſimul & hæreſes vitemus, quæ Dominicæ reſurrectionis diem non honorant, & diei jejunii quod debetur reddamus, veſpertinum conventum expectantes, quæ ab hora nona hîc peragitur.

Ὅτι οὐ κυριακῇ κλίνειν γόνυ δύναμθέους ἀ δεῖ.

Quòd in Dominico precantes genuflectere non oportet.

Ὁ δὲ κ'. τῆς ἁγίας συνόδου κρίνων, οὐδὲ γόνυ κλίνειν ἐν κυριακῇ οἴεται δεῖν, οὔτε μὴν ἐν ταῖς τῆς Πεντηκοστῆς ἁπάσαις ἡμέραις. τὰς δὲ αἰτίας ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ λζ'. τῷ πρὸς Ἀμφιλόχιον κεφαλαίων σαφῶς ἀναπτύσσει, ὅθεν καὶ ζήτει ἐν τῷ β'. κεφαλ. τοῦ Ε. στοιχείου.

Vigeſimus vero primæ Synodi canon, Neque genu flectere in die Dominico oportere exiſtimat, neque in omnibus Pentecoſtes diebus. Cauſas verò magnus Baſilius in xxxvii. ad ſanctum Amphilochium capite perſpicuè reddit, quod etiam quære in ii. cap. literæ E.

Ὁ δὲ ξ'. τῆς ς'. συνόδου, ὅπερ, φησὶ, καὶ ἡμεῖς τῶν θείων πατέρων γόνυ μὴ κλίνειν ἐν ταῖς κυριακαῖς προστεταγμένα, τὸν τοῦ Χριστοῦ ἐγερτήριον ἀνάστασιν, δέον μὴ τὸν κύριον ὃ σάββατον ἑσπερινὸν τῆς ἱερέων εἰς ὃ ἀναστήριον εἴσοδον, μηδένα κλίνειν ὃ γόνυ μέχρι τῆς ἑσπέρας τῆς κυριακῆς, ὅτε αὖθις ἡ εἴσοδος τῆς ἱερωμένων γένηται. ἐξ ἐκείνου γὰρ τὰ γόνατα κάμπτοντες, τὰς εὐχὰς τῷ κυρίῳ προσφέρωμεν. τὸν γὰρ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐγέρσεως πρόδρομον τὸν μὴ ὃ σάββατον νύκτα παραλαμβάνοντες, τῆς ὕμνων ἐντεῦθεν πνευματικῶς ἀρξόμεθα, εἰς φῶς ἐκ σκότους τὸν ἑορτὸν καταλήγοντες, ὡς ἐν ὁλοκλήρῳ νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ πανηγυρίζειν ἡμᾶς

Nonageſimus etiam ſextæ Synodi, Cum, inquit, Dominicis non genu flectere à divinis Patribus jubemur, Chriſti reſurrectionem honorantes, oportet poſt veſpertinum Sacerdotum ad Altare in Sabbato ingreſſum, ut nemo genu flectat uſque ad Dominici veſperam, quando rurſus Sacerdotum ingreſſus fit: ex illo enim tempore genua flectentes preces Domino offerimus. Servatoris enim noſtri reſurrectionis veluti præcurſorem noctem, quæ poſt Sabbatum eſt, accipientes, hymnos ab ea ſpiritualiter incipimus, feſtum ex tenebris in lucem transmittentes, ut in integra nocte ac die nos celebremus.

Οὐ δὲ ἐν κυριακῇ ἃ δεῖ ἐργάζεσθαι.

Quòd etiam in Dominico non oportet operari.

Ζήτει εἰς ὃ γ'. κεφάλαιον τοῦ Ι. στοιχείου κανόνα κθ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου.

Conſule in tertio capite literæ I. canonem xxix. Laodicenæ Synodi.

Νόμοι.

Leges.

Ἡ κυριακὴ ἀνάπαυσις ἔστω· ἐν αὐτῇ γὰρ, οὔτε ἀπομνημονεύσεταί τις, ἢ ἐξηγύας ἀπαιτήσει, ἢ δημόσιον, ἢ ἰδιωτικὸν χρέος, ὅτε δικάζεται, ὅτε σκηνικὰ θεάματα, ἢ κυνήγιον, ἢ ἱπποδρόμιον τελεσθήσεται. Κἂν εἰ τῇ φθάσει Βασιλέως Ναταλίτιον ἐν τῇ κυριακῇ, διαπραττέσθω καὶ δημοσιεύεσθω· ἔξεστι δὲ πακτεύειν, καὶ συμφωνα ποιεῖν καὶ διαλύεσθαι ἐν κυριακῇ.

Dies Dominicus ſit dies feriatus; in eo enim nullius memoria celebrabitur, vel fidejuſſiones requirentur, vel vectigal, vel privatum debitum, neque judicatur, neque ſcenica ſpectacula vel ferarum venatio vel equorum curſus perficitur. Sed etſi Imperatoris natalitium in diem Dominicum inciderit, exauctoratur & confiſcatur; licet autem paciſci, & contractus facere & ſolvere in Dominico.

Ἀλλαχοῦ δὲ ὁ νόμος ἀνεξίτηλον μὲν τὴν ἀργίαν ἐν τῇ κυριακῇ ἀπαιτεῖ, ἀλλ' ἄνευ τῶν γεωργῶν· ἴσως γὰρ τῶν ἔργων καιρὸν ἐπιγόντων, ἄλλην οὐκ οἶόν τε ἡμέραν εὑρεῖν, οὕτως αὐτοῖς πρὸς τὰ ἔργα συμβαλλομένην.

Alibi verò Lex inexcuſabile otium in Dominico exigit, exceptis agricolis, qui forſan, inſtante opere, aliam diem invenire non poſſunt, illis ad opera peragenda adeò convenientem.

Ἡ δὲ νδ'. νεαρὰ τοῦ Βασιλέως Λέοντος, χαλᾶσαι καὶ τοὺς γεωργοὺς ἀργεῖσθαι κελεύουσα.

Imp. Leonis liv. Novella decernit, ipſos quoque agricolas die Dominico debere otiari.

ΚΕΦ. λη'.

CAPUT XXXVIII.

Περὶ Κωδικέλλου.

De Codicillo.

Κωδίκελλός ἐστι, τῆς ἐν διαθήκῃ ἐλλειπούσης γνώμης τοῦ διατιθεμένου ἀναπλήρωσις, καὶ ἔγγραφος τελευταία βούλησις ὅτι τισι προσώποις καὶ γράμμασι, τοῖς καὶ ἐν διαθήκῃ ἢ μνημονευθεῖσιν, ἢ μνημονευθῆναι δυναμένοις, πλὴν κληρονόμου καὶ κληρονομίας.

Codicillus eſt imperfectæ in Teſtamento voluntatis teſtatoris impletio, & ſcripta poſtrema voluntas de quibuſdam perſonis & literis, quæ etiam in teſtamento vel recordatæ ſunt, vel quæ poſſunt recordari, præter hæredem & hæreditatem.

Διαφέρει δὲ διαθήκη κωδικέλλου· ὅτι ἐν μὲν τῇ διαθήκῃ, καὶ κληρονόμον καὶ ἀποκληρονόμον ἔξεστι γράφειν, καὶ λεγάτα, καὶ ἐλευθερίας, καὶ ἔνστασιν, καὶ ὑποκατάστασιν· ἐν δὲ τῷ κωδικέλλῳ, οὐδὲν τοιοῦτον.

Differt verò Teſtamentum à Codicillo; quoniam in Teſtamento licet hæredem & exhæredem deſcribere, & legata, & libertates, & inſtitutum, & ſubſtitutum hæredem; in Codicillo vero nihil hujuſmodi.

Ἔνστασίς ἐστιν ἡ πρώτη θέσις τῆς κληρονομίας, τουτέστι ὁ πρῶτος βαθμὸς τῶν κληρονόμων.

Inſtitutio eſt prima poſitio hæreditatis, hoc eſt, primus gradus hæredum.

Ὑποκατάστασίς ἐστιν ἡ ἐξ αἰτιάας τοῦ πρώτου κληρονόμου ἐφ' ἕτερον τῆς κληρονομίας μετάθεσις, οἷόν τις εἴποι, ἔστω μου ὁ δεῖνα κληρονόμος, εἰ δὲ μή, ἔστω ὁ δεῖνα.

Substitutio eſt ob primi hæredis defectum ad alium hæreditatis tranſlatio, ac ſi diceret aliquis, ſit mihi quidam hæres, ſi verò non, ſit quidam alius.

Ἐν κωδικέλλῳ φιδεικόμμισσον γράφεται, καὶ λεγατάριον.

In Codicillo fideicommiſſum ſcribitur, & legatarium.

Συνίσταται δὲ ὁ Κωδίκελλος ἀπὸ πέντε μαρτύρων.

Codicillus quinque teſtibus confirmatur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

INITIUM LITERÆ Λ.

CAPUT I.

De Episcopis à Laïcis factis.

SANCTORUM Apostolorum lxxx. Canon, eum, qui ex gentili, inquit, vitâ vel ex improbâ vivendi ratione ad fidem accesserit, non oportet protinus fieri Episcopum. Est enim iniquum, eum, qui B nondum sui specimen ediderit, num sit circa fidem integer, & circa vitæ suæ institutionem irreprehensus, aliorum magistrum constitui; nisi forte divinâ revelatione, gratia illi Episcopatum designavit; quemadmodum equidem de magno Paulo Ananiæ sapienti revelavit, vas electionis eum esse illi per visionem dicens.

Hæc etiam jubet ii. primæ Synodi, gentilem nuper credentem, neque statim ad spirituale lavacrum deducere, neque quidem simul baptizatum in Episcopi vel Presbyteri dignitatem constituere. Nam & catechumeno tempore opus est, & post baptismum proba- C tione majore. Quoniam divus Paulus Timotheo scribens, & oratione depingens Episcopatui præponendum, hoc etiam dicit, non Neophytum, ne in superbiam elatus, in judicium & laqueum diaboli incidat, eum qui recèns in fide est plantatus subindicans, non qui juvenilem agit ætatem: etsi urgente necessitate, sunt & ex illis non rejiciendi. Si autem, inquit, procedente tempore à duobus vel tribus testibus convincatur animale peccatum habere, illum à clero cessare. Qui autem præter hæc facit, illum de proprio gradu in periculum venire.

D

Xvii. primæ & secundæ dictæ Synodi canon, Laicum vel Monachum repentè in Episcopalem evehere dignitatem oportere non existimat; nisi prius per Sacerdotales processerit gradus, & constitutum in unaquaque tempus implens, probatus in omnibus appareat. Licèt enim & qui non ita promoti quidam virtute præluxerunt, & Ecclesias suas illustrârunt: quod tamen raro contingit, inquit, Ecclesiæ legem non statuimus: in Ecclesiæ quidem ordine vocatus Monachus nihil Laici administret.

Decimus verò Synodi Sardicensis canon, illum qui E ex foro vel publica sit confusione, licèt divitiis glorietur, & Scholasticus sit, & dicendi arti incumbat, non subitò Episcopum ordinari (jubet) nisi in unoquoque sacerdotali ordine idoneum tempus administraret, & rectam ejus fidem, & morum candorem, & rationis firmitatem ostenderit: tum enim meritò ex subjectionis gradibus in præfecturæ altitudinem provehitur.

Tertius Syn. Laodic. Non oportet, inquit, eum, qui recèns baptizatus est, statim in ordinem sacerdotalem promoveri. Magnum autem illum lumen Nectarius, à Catechumenorum grege nuper separatus, & F cum divino lavacro divini desiderii metum amplexus esset, & vitæ sordes abluisset, ut jam purus purissimam Episcopatûs dignitatem induit, & simul fit reginæ urbis Episcopus, & sanctæ & universalis secundæ Synodi Præses.

Lex.

Cxxiii. vero Justiniani Novella non existimat oportere statim ex Laicis Episcopum aliquem ordinari; sed ut primò fiat Clericus, & per tres menses maneat scri-

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Λ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ τῶν ἀπὸ λαϊκῶν γινομένων ἐπισκόπων.

Ο κ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, ὃς ἐξ ἐθνικοῦ, φησὶ, βίου, ἢ κὴ ἐκ φαύλης ἀγωγῆς προσελθόντα τῇ πίστει, οὐ δεῖ, φησὶν, οὕτως ἐπίσκοπον προχειρίζεσθαι. σεσὶ γὰρ ἂν ἔτι δίκαιον ὃς μηδέπω πεῖραν δεδωκότα, εἰ μὴ τῷ πίστιν ἔχει ὀρθὴν ὑγιᾶ, κὴ τῷ βίον ἀνεπίληπτον, ἑτέρους καθηγεῖσθαι διδάσκαλον· εἰ μὴ ἄρα τὴν θείαν ἀποκάλυψιν, ἡ χάρις ἐπιφανῶς τούτῳ τῷ ἐπισκοπῷ ἐγχειρίσειεν· οἷα δὴ καὶ τῷ σοφῷ Ανανίᾳ τῷ τοῦ μεγάλου ἀποκαλύψαντος Παύλου, σκεῦος ἐκλογῆς τοῦτον εἰς αὐτὸν ἐσημήνατο.

Ταῦτα κὴ ὁ β'. τῶν ἁγίων α'. συνόδου ἐπέστειλε, ὃς ἄρτι πιστεύσαντα ἐθνικὸν, μήτι δεῖ ὃ πνευματικὸν ἄγειν ἀξίωμα λουτρὸν, μήτε μὴν ἅμα βαπτισάμενον εἰς ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον καθίζειν ἀξίωμα. καὶ γὰρ κὴ χρόνου δεῖ τῷ κατηχουμένῳ, κὴ μετὰ τὸ βάπτισμα δοκιμασίας πλείονος. ἐπεὶ κὴ Παῦλος ὁ θεῖος Τιμοθέῳ ἐπιστέλλων, κὴ ὑπογράφων τῷ λόγῳ ὃς ἐπισκοπῆς προσκόμμον, κὴ τοῦτό φησι, μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς, εἰς κρῖμα ἐμπέσῃ κὴ παγίδα τοῦ Διαβόλου, ὃς ἐν τῇ πίστει νεωστὶ φυτευθέντα δηλῶν, ἃ ὃς νεανίαν ἄρτι τὴν ἡλικίαν· εἰ κὴ ἀνάγκης καταπειγούσης, εἰσὶν οἱ κὴ τῶν τοιούτων γενέσθαι, οὐκ ἀπόβλητοι, εἰ κὴ ἐν χρόνου, φησὶ, προϊόντος. ὑπὸ δύο μαρτύρων ἢ τριῶν ἐλεγχθείη, ψυχικὸν ἔχων σφάλμα, πεπαῦσθαι τοῦτον τοῦ κλήρου· ὃς ἢ ἐκεῖ ταῦτα ποιοῦντα, ἐκεῖ ὃς ἴδιον κινδυνεύειν βαθμόν.

Ο δὲ ιζ'. τῶν λεγομένων ἑρμῆς κὴ δευτέρας συνόδου κανὼν, λαϊκὸν ἢ μοναχὸν ἀθρόον δεῖ ὃ τὸν ἐπισκοπῆς ἀναγεῖν ἀξίωμα, οὐκ οἴεται δεῖν, εἰ μὴ ἑρμῆν τοὺς ἱερατικοὺς διέλθοι βαθμοὺς, κὴ ὃς νενομισμένον ἐφ' ἑκάστῳ χρόνον πληρώσας, δοκιμὸς δειχθείη ὢν ἅπασιν. εἰ γὰρ κὴ μὴ οὕτω προελθόντες ἔνιοι διέλαμψαν ἀρετῇ, κὴ τὰς κατ' αὐτοὺς ἐκκλησίας κατύγασαν· ἀλλ' ἡ νόμον ἐκκλησίας, φησὶ, τὸ σπάνιον τιθέμεθα· ὢν μήτοι τῷ τῆς ἐκκλησίας ὁ μοναχὸς κεκλημένος τάγματι ὃ μηδὲν τῶν λαϊκῶν διενδιάζειν.

Ο ιθ' τῶν ὢν Σαρδικῇ δεκάτῳ κανὼν, ὃς ἐξ ἀγορᾶς κὴ δημόδους ὄντα συγχύσεως, κἂν πλούτῳ κομᾷ, κἂν σχολαστικὸς ᾖ, ἄπτ ὃς λόγους σχολάζων, ἐπισκοπῆς μὴ ἀθρόον ἐπίσκοπον χειροτονεῖσθαι, εἰ μὴ ἐφ' ἑκάστῳ τῷ ἱερατικῷ βαθμῷ ἱκανὸν ὑπηρετήσας καιρὸν, τῷ τε ὀρθῷ αὐτοῦ πίστιν, κὴ τῷ τῶν τρόπων ἐπιεικείαν, κὴ ὃ τὸ σῶφρον ἐπιδείξαιτο τῶν φρονημάτων. τοιγαροῦν καὶ τοῦτο κατὰ τὴν τῆς ὑφεδρίας βαθμῶν εἰς ὃ τὸν τῆς ὑφεδρίας ὕψος ἀναδραμεῖται.

Ο κ̄ τῶν ὢν Λαοδικείᾳ πείτε, ὑ δεῖ, φησὶ, ὃς πρόσφατον φωτισθέντα εἰς ἱερατικὸν καταπόδας τάγμα προσάγεσθαι. ὁ μήτοι μέγας ἐκεῖνος Φωσὴρ Νεκτάριος, ἅρτι τῶν κατηχουμένων ἀγέλης ἀφορισθεὶς, κὴ τῷ θείῳ λουτρῷ ὃς τοῦ θείου πόθου φόβον ἐνστερνισάμενος, ἀποπλυνάμενος ὃ ὃς τοῦ βίου ῥύπον, καθαρὸς ὡς ἤδη ὃ καθαρώτατον τῶν ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα περιβάλλεται, κὴ ἅμα τῶν βασιλεύουσης ὑπήκοος ἦν, κὴ τῶν ἁγίας κὴ οἰκουμενικῆς ἔξαρχος δευτέρας συνόδου.

Νόμος.

Η ὃ ἑκατοστὴ εἰκοστὴ πέμπτη Ιουστινιάνειος νεαρὰ, οὐκ οἴεται δεῖν ἐκ τῆς λαϊκῆς οὕτως ὑπήκοον χειροτονεῖσθαί τινα, ἀλλὰ πρότερον γίνεσθαι κληρικὸν, κὴ μίαν ὑπὸ τῆς μίτρας

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

μίωας τὰς χραφὰς διδασκόμμον, καὶ τὰς θείους κανόνας· ἢ καὶ τοιοῦτον μὴ οὕτω γινόμμον, ἀπὸ ἐπισκοπῆς ἐκβάλλεσθαι, καὶ καθ' ὃν χειροτονήσαντα ὅτι ἔτος ἓν ἀπὸ λειτουργίας χωρίζεσθαι. αἰσχρὸν γάρ, φησι, καὶ ἱκανὰς ἄλογον ὁ τοὺς ἄλλους ὀφείλων διδάσκειν μετ' ἐπέων μὴ τὴν χειροτονίαν διδάσκεσθαι. εἰ μέν τοι γε διδακτικὸς εἴη, καὶ ὂν τῷ λαϊκῷ τάγματι ἀριθμούμμος, καὶ μηδὲν ἐλλείπων τῶν ὅσα γε εἰς ὠφέλειαν ἑτέρων φέρει καὶ κατόρθωσιν, ἐπ' αὐτῷ καὶ τοιοῦτον μὰ ἀφιστρέσθαι χρόνον, ἀ πεῖρα ἔφερεν ἀκίνδυνον.

A pturas docens, & ſanctos Canones; illum verò, qui non ita fit, Epiſcopatu ejici, & qui eum ordinavit, per unum annum adminiſtratione amoveri. Nam turpe, inquit, & valde abſurdum eſt, illum, qui alios docere oportet, ab aliis poſt ordinationem doceri. Si vero ſit aptus ad docendum, & in Laico ordine numeratus, & nihil eorum relinquat, quæ ad utilitatem aliorum & inſtaurationem conducunt, ab illo tantum temporis non exigi; ſed conatus citra periculum effecit.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τῶν εἰς λαϊκὸν τάξιν ἐρχομένων ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν ἢ μοναχῶν.

Ζήτει δ' λβ'. κεφάλαιον τοῦ Κ. στοιχείου.

CAPUT II.

De Epiſcopis vel Clericis vel Monachis qui in Laici ordinem veniunt.

Quære xxxii. caput literæ K.

ΚΕΦ. γ'.

Οτι τοὺς λαϊκοὺς ἐπὶ ἐκκλησίας διδάσκειν οὐ δεῖ.

Ζήτει ἐν τῷ ζ'. κεφαλαίῳ τοῦ Δ. στοιχείου κανόνα ξδ'. καὶ ς'. συνόδου.

CAPUT III.

Quòd Laicos in Eccleſia docere non oportet.

Quære in vii. cap. lit. Δ. can. lxiv. Syn. vi.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ τῆς θείας λειτουργίας.

Ζήτει ἐν τῷ ε'. κεφαλαίῳ τοῦ Τ. στοιχείου.

CAPUT IV.

De ſanctâ Adminiſtratione.

Quære in quinto capite literæ T.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Λατίνων.

Ζήτει ἐν τῷ λζ'. κεφ. τοῦ Κ. στοιχείου κανόνα νε'. καὶ ς'. συνόδου. καὶ ἐν τῷ ι'. κεφ. τοῦ Σ. καν. ιε'. καὶ α'. καὶ β'. συνόδου. καὶ ἐν τῷ ε'. κεφ. τοῦ Τ. στοιχείου καν. νς'. καὶ ς'. συνόδου. καὶ ἐν τῷ ια'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου καν. γ'. καὶ β'. συνόδου. καὶ ἐν τῷ δ'. κεφ. τοῦ Ι. στοιχείου καν. ο'. ἀποστολ.

CAPUT V.

De Latinis.

Quære in xxxvii. cap. literæ K. can. lv. Syn. vi. & in x. cap. literæ Σ. can. xv. primæ & ſecundæ Synodi, & in v. cap. lit. T. can. lvi. Syn. vi. & in xi. cap. lit. E. can. iii. Syn. ii. & in quart. cap. lit. I. can. lxx. Apoſtolorum.

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ λῃστῶν μετανοούντων.

Ὁ μέγας τῆς Νύσσης Γρηγόριος ἐν τῷ ς'. κανόνι τοῦ λῃστὴν μεταμέλοντα δεχομμον καὶ ἀπὸ μετρίοις τῆς ἐκκλησίας προσπεφυγότα, τῷ τῶν ἀνθρωφόνων ὑπάγεσθαι κελεύει κρίματι· καὶ γὰρ τὴν μιαφονίαν εἰς συμμαχίαν, φησί, τῶν σωυδαζομμένων προλαμβάνει, πρὸς αὐτὸ τοῦτο προσκαλούμμος, καὶ ὅπλοις καὶ πολυχειρίᾳ, καὶ τοῖς ὀπηδοῖς τῶν τοπων.

CAPUT VI.

De Latronibus pœnitentiam agentibus.

Magnus Gregorius Nyſſenus in ſexto ejus canone, Latronem pœnitentiâ utentem, & per pœnitentiam ad Eccleſiam reverſum, homicidarum judicio ſubjici jubet: etenim ad id quod aſſequi ſtudet, inquit, homicidium aſſumit, ad id paratus & armis, & copiis, & opportunitate loci.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ τῶν λῃστὰς ἀναιρεσιώτων.

Ὁ νε'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν, τοὺς λῃστῆς ἀντιποιουμένους, λαικοὺς μὲν ὄντας, εἰς τριετίαν τῆς κοινωνίας ἀπείργει, ὡς γε δὴ καὶ τοὺς ἐν πολέμοις φονευσαμένους· κληρικοὺς δὲ, καθαιρεῖ. πᾶς γάρ, φησιν, ὁ λαβὼν μάχαιραν ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανεῖται. μάχαιραν καὶ θάνατον τὴν καθαίρεσιν ἀποκαλῶν, καὶ τὴν στέρησιν τῶν ἁγιασμάτων. τοῖς γὰρ εὖ φρονοῦσι, θανατηφόρος ταῦτα λογίζεται τιμω-

CAPUT VII.

De iis qui Latrones interficiunt.

Magni Baſilii lv. canon, Qui ſe latronibus adverſos objiciunt, ſi ſint quidem Laici, per triennium à communione arcet, ut etiam & qui in bello interfeciſſent: ſi ſint autem Clerici, deponit. Quicunque enim, inquit, gladium accepit, gladio peribit: gladium & mortem vocans depoſitionem & Sacramentorum privationem. Ab iis enim, qui ſapiunt, hæc mortiferum

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

tiferum ſupplicium exiſtimantur. Hoc autem quibuſdam aſperum videtur, & recti judicii non particeps, loco præmiorum, quæ conſequi debent illi, qui ob aliorum ſalutem in periculum veniunt, & locos latronibus infeſtatos diligenter expurgare ſtudent, illos pœnis ſubjici; nec illud ſolum, verumetiam & ii, qui illis ingruentibus, ne interficerentur, ſeſe contra objiciunt: illud enim, Quicunque gladium acceperit, maximè latronibus convenit, vel interficientibus illos. Tempore autem Patriarchæ Conſtantinopolis Chliareni quæſitum fuit de hac re, & Synodo decretum, quòd ſi quis potens quidem ſit latronis inſidias effugere, ipſe verò, hoc non contentus, deditâ operâ illum invadens interfecit, tanquam homicida punietur, & graviùs quàm præſenti videtur canoni. Fortaſſe enim, ſi vixiſſet latro, pœnitentia uſus fuiſſet & latrocinio ceſſans Deo adhæſiſſet. Si qui primus gladium ſtrinxit fuit latro contra ſui interfectorem, tum locum habebit præſens canon. Qui quidem ob communem utilitatem vehementer impulſus, deque illo quærendo ſollicitus, induſtriâ tandem illum invenit & interfecit, & ex politicis & ex Eccleſiaſticis legibus, non ſupplicio, ſed præmiis dignus habebitur, ut qui multos homines à morte liberavit, & regionem compoſuit. Ob majorem verò ſecuritatem in triennium illos condemnari placuit, quemadmodum & qui in bello occiderunt. Clerici quidem, quomodocunque occidunt, ſtatim deponuntur, nullâ habitâ differentiâ hoſtis vel latronis vel alicujus alius: ut etiam ex Patriarchæ ipſius decreto manifeſtum fecimus.

εἰος. Ἀλλά γε τοῦτο φορτικὸν πᾶσιν ἔδοξε, καὶ κρίσεως ὀρθῆς οὐ μετέχον, ἀντὶ τῶν ἐπάθλων, ὧν ἔδει τυγχάνειν τοὺς ἀφ' ἑαυτῶν φερανδυνεύοντας σωτηρίαν, καὶ ἀφ' ὁσουδῆς πειρωμένους ἐκκαθαίρειν τοὺς τόπους τῶν λῃστῶν ἐπηρείας, τύπτεσθαι βουλομένοις καθυποβάλλεσθαι· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθιστωμένους, ἵνα μὴ ἀποθνήσκωσιν, ἐκείνων βουλομένων. Ὁ γὰρ, πᾶς ὁ λαβὼν μάχαιραν, οὐχ ἥκιστα τοῖς λῃσταῖς ἁρμόσειεν ἄν, ἢ τοῖς αὐτοὺς ἀφαιρουμένοις. Ἀλλ' ὅτι τῷ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τῷ Χλιαρηνοῦ, ἐζητήθη τὰ περὶ τούτου, καὶ διέγνωσται τῇ συνόδῳ, ὅτι, εἰ μὲν διωκόμενός τις ἀφαιρήσαι τινὰ βουλομένου λῃστοῦ, ὁ δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἠρκέσθη, ἀλλ' ἐκ μελέτης αὐτὸν βουλόμενος ἀνήρηκεν, οἷα φονεὺς βουλόμενος τιμωρεῖσθαι, καὶ πλέον ἢ ὡς τῷ πρόντι δοκῇ κρίνει. ἴσως γὰρ, εἰ ἔφθασεν ὁ λῃστὴς, μεταμέλειαν τε ἐσχήκατο, καὶ τῆς λῃστείας ἀποκόμενος τῷ κωλύειν φερεσκολλήθη. εἰ δὲ πρῶτος ὁ ξίφος ἤρκωσεν ὁ λῃστὴς κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἀνελόντος, τότε τὰ τοῦ πρόντος χώραν ἔχει κανόνος. ὃς μέν τοι ἀφ' ὧν κρίνῃ συμφέρον πολλὰ προκληθεὶς πρὸς τοῦτο ζήτησιν ἐν φρονήσει τιμῶν καὶ μελέτῃ τοῦτον εὗρε καὶ διεχρήσατο, καὶ ὀκ τῷ πολιτικῷ καὶ ὀκ τῷ τῆς ἐκκλησίας νόμων, μὴ ὅτι τιμωρίας, ἀλλὰ καὶ ἐπάθλων ἀξιωθήσεται, ἅτε πολλοὺς τῶν ὁμοφύλων ὀκ θανάτου ῥυσάμενος, καὶ τῇ χώρᾳ ἐξημερώσας. ἀσφαλείας δ' εἵνεκεν πλείονος δοκεῖ πενταετίαν πρέσαι καὶ τούτους καταδικάζεσθαι, ὡς καὶ τοὺς ἐν πολέμῳ φονεύσαντας. τοὺς γε μὴν πληγικοὺς οἱονδήποτε φόνον πεποιηκότας, οὐδὲ καθαγρεῖσθαι, μηδεμιᾶς ὕσης διαφορᾶς πολεμίου, ἢ λῃστοῦ, ἢ ὁποιουδήποτε ἑτέρου· ὡς καὶ ὀκ τῷ σημειώματος τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου δῆλον καθέστηκεν.

Leges.

Qui invadentem occidit, cum de vitâ periclitetur, impunis ſit: in periculis enim quemlibet oportet ſeipſum vindicare, & non legum auxilium expectare.

Aggredientem latronem licet ſine periculo occidere.

Antiſtes verò Agarenum contra ſe gladium trahentem occidens tempore belli, à Synodo depoſitus fuit. Quære & in xxiii. cap. literæ K.

Νόμοι.

Ὁ τὸν ἐπελθόντα φονεύσας, ὲν ᾧ περὶ τῇ ζωῇ ὀκινδυνεύσειν, ἀνεύθυνός ὲστιν· ὲν γὰρ τοῖς κινδύνοις ὀφείλει ἕκαστον ἑαυτὸν ὀκδικεῖν, καὶ μὲ τῇ τῶν νόμων ἀναμένειν βοήθειαν.

Τὸν λῃστὴν ὅπόντα ἀκινδύνως ἔξεστι φονεύειν.

Ἀρχιερεὺς δὲ Ἀγαρηνῶν φονεύσας κατ' αὐτοῦ ξίφος ἀναπίναντα ὲν καιρῷ πολέμου, καθῃρέθη ὑπὸ τῆ συνόδου. Ζήτει καὶ ὲν τῷ κγ'. κεφ. τοῦ Κ. στοιχείου.

CAPUT VIII.

De iis qui furtim aliena ſurripiunt.

Quære in xii. capite literæ A.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τῶν λῃστρικῶς ἁρπαζάντων τὰ ἀλλότρια.

Ζήτει ὲν τῷ ιβ'. κεφαλαίῳ τοῦ Α. στοιχείου.

CAPUT IX.

Quòd viros ſimul cum mulieribus lavare non oportet.

Quære xx. capite literæ Γ.

ΚΕΦ. θ'.

Ὅτι λούεσθαι οὐ δεῖ τοὺς ἄνδρας ὁμοῦ ταῖς γυναιξίν.

Ζήτει ὃ κ'. κεφάλαιον τοῦ Γ. στοιχείου.

CAPUT X.

De puerperio impollutæ virginis.

Quære in viii. cap. lit. K. canonem lxxix. Syn. vi.

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ τῆς λοχίας τῆς ἀλοχεύτου θεοτόκου.

Ζήτει ὲν τῷ η'. κεφ. τοῦ Κ. στοιχείου καν. οθ'. τῆς ς'. συνόδου.

CAPUT XI.

De Matrimonii ſolutione.

Quære cap. xii. lit. Γ.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ λύσεως γάμου.

Ζήτει ὃ ιγ'. κεφ. τοῦ Γ. στοιχείου.

ΑΡΧΗ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Μ. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ μάγων, μαθηματικῶν, καὶ μάντεων, ἔτι δὲ καὶ ἀστρολόγων, ἐπαοιδῶν, ἀλλὰ δὲ καὶ γοητείας, φαρμακείας, καὶ φυλακτηρίων.

B

Ὁ ξα'. τῆς ς'. συνόδου κανών, τοὺς μάντεις ἑαυτοὺς διαδεδωκότας, ἢ γόητας, ἢ τοῖς λεγομένοις ἑκατοντάρχαις, ἢ τοῖς τὰς ἄρκτους περιφέρουσι, ἢ ἕτερα τοιαῦτα θηρία παίγνιον καὶ βλάβην τῶν ἀνθρώπων, ἢ τοῖς νεφοδιώκταις, ἢ τοῖς γόησιν, ἢ τοῖς περίαπτα καὶ φυλακτήρια, ἢ τοῖς τύχην καὶ εἱμαρμένην, καὶ γενεθλιαλογίαν, καὶ τοιούτων ῥημάτων ὄχλον φωνοῦσι, καὶ τοὺς τῆς πλάνης λόγους, οἱ μὲν εἰς ἡμέραν φασὶ γενεθλίου κακοποιὸν, τὸν δ' αὖ εἰς ἑτέραν ἀγαθόν· τοὺς οὖν τοιουτονέρροντας τούτοις, ὅτι ἐξαετίαν καθαδικάζει. ὅτι μένοντας δὲ τῷ κακῷ πλέως ὀκνηρύτῃ τῆς ἐκκλησίας, λαϊκοὺς ὄντας δηλαδὴ, ἱερωμένοις γὰρ, εὐθυμία προκίπτει, ὅ, μὴ ἐν καταφρονήσαι. ὡς γὰρ τῷ ἀποστόλῳ εἴρηται, τίς συγκατάθεσις ναῷ θεοῦ μετ' εἰδώλων, καὶ τὰ ἑξῆς. μάντεις μὲν οὖν λέγονται, οἱ τοῖς δαίμοσιν ἑαυτοὺς προσμαντεύμενοι, καὶ τῇ αὐτῶν ὑποθήκαις διά τινων σημείων προῳμένοι βλέπειν τὰ μέλλοντα. ἑκατόνταρχοι δὲ, οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα σοφώτερόν πη νοοῦντες, καὶ ταύτῃ δοκοῦντες διαφέρειν τῶν πολλῶν ἔτι. οἱ δὲ τὰς ἄρκτους περιφέροντες, βάμματα ἐξαρτῶντες αὐτῶν, καὶ τὰ τριχῶν κείροντες, τῇ γυναικείᾳ ἀμφοτέρα ἐπορέγουσιν, ὡς νόσους ἐλαύνειν καὶ βασκανίαν ἔχοντα φύσεως. ἄλλοι δὲ ὄφεις περιφέρουσιν ἐν κόλπῳ, γοητείαν δι' αὐτῶν μηχανώμενοι. νεφοδιώκται δὲ, οἱ διὰ τῶν ἐν τοῖς νέφεσι σχημάτων πνὰ προφητεύοντες. Γόητες δὲ, οἱ Δαυιδικοὺς δῆθεν Ψαλμοὺς ᾄδοντες, καὶ ὀνομάτων μαρτυρικῶν μεμνημένοι, καὶ αὐτῆς τῆς ἁγίας θεοτόκου, καὶ τούτοις. πολλοὶ ὑπὸ τῶν δαιμόνων παρενείροντες γοητείαν. ἕτεροι δὲ τοῖς τραχήλοις τῶν παίδων συνεπτυγμένας χάρτας ἀπαρτῶσι, ταῖς ἀδικτυχούσαις ἐπῳδαῖς γεγραμμένας, ἐρυθροῖς ὑφάσμασιν αὐτὰς ἐνειλίσσοντες, εἰς ἀπορροπὴν δῆθεν παντὸς ἀνιαροῦ, ἃ καὶ φυλακτήρια λέγουσι καὶ περίαπτα· καθήρωται δὲ πολλάκις καὶ ἱερεῖς ὅτε τῆς συνόδου, ἄρτον τῆς μεγάλης πέμπτης ποτὲ φαγεῖν ἐπορέξαντες, ἐφ' ᾧ τὸ συληφθέντα εὑρεθῆναι, ὃν τῷ μὴ ῥᾳδίως τοῦτον καταπιεῖν· ἄλλος δέ τις ἱερεὺς μετ' εὐαγγελίου ξύλῳ συνδεδεμένῳ καὶ κυκλικῶς περιστρεφομένῳ, ἐρωτήσεις περί τινων ποιούμενος ὑποθέσεων διὰ ψαλμῶν Δαβιτικῶν λύσεως καθήρηται. τοιαῦταί εἰσι καὶ αἱ τῶν ἐκκλησιῶν ἢ τῶν ἁγίων εἰκόσι προσεδρεύουσαι γυναῖκες, καὶ τούτων ἐχομένας γινώσκειν δοῦναι τὰ μέλλοντα καὶ προλέγειν, κατὰ πάλαι πνεῦμα πύθωνος ἐχούσας. περὶ τούτων πάντων φησὶν ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ὅτι κἂν τῆς ἁγίας τριάδος ὄνομα ὀνομάζηται τοῖς τοιούτοις, κἂν ἁγίων γένωνται ἐπικλήσεις, κἂν ὁ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐπάγηται, φεύγειν δεῖ τὰ τοιαῦτα καὶ ἀποστρέφεσθαι· ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ εἰκοστῷ πρώτῳ λόγῳ τοῦ βιβλίου τῶν ἀνδριάντων, ἔτι δὲ καὶ τῷ ς'. πρὸς Ἰουδαίους λόγων, οὐ παρέργως θεραπεύειν τὰ τούτων.

C

D

E

F

Ὁ δὲ κδ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου, ὅτι πενταετίαν ὑποπιμᾷ, οἱ δὴ τὰ ἐθνῶν συνηθείαις ἀλογίστως ἀκολουθοῦντες,

INITIUM LITERÆ M.

CAPUT I.

De Magis, Mathematicis, & Vatibus, ut & Astrologis, Incantationibus, Præstigiis, Veneficiis, & Amuletis.

Sexagesimus primus sextæ Synodi Canon, Eos, qui vatibus sese dediderunt, vel Præstigiatoribus, vel iis qui Centuriones dicuntur, vel iis qui ursas circumferunt, vel id genus animalia ad imperitorum oblectamentum & noxam, vel nubium persecutoribus, vel Incantatoribus, vel iis qui præbent amuleta, vel qui fortunam, ac fatum, ac genealogiam, & ejusmodi verborum multitudinem proferunt ex imposituræ nugis, qui dicunt hunc quidem die maligno, illum vero felici sydere natum esse; eos igitur, qui his confidunt, sexennio segregat; & perseverantes malo ab Ecclesia omnino ejicit, si sint scilicet Laici; nam quominus Sacerdotes deponantur, nulla est excusatio. Ut enim inquit Apostolus, Quænam templo Dei cum Idolis consensio? & cætera. Vates equidem dicuntur, qui dæmonibus sese addicunt, & ex illorum suggestionibus per quædam signa futura scire profitentur. Centuriones verò, qui de his aliquantulum sapientiores sunt, & ideò existimantes se aliis anteferri. Qui vero Ursas circumferunt, tincturas illis appendentes, & pilos tondentes, mulieribus ambo præbent, tanquam quæ morbos & fascinationem propellere vim habent. Alii vero serpentes in sinu gestant, præstigias per eos perficientes. Nubium persecutores verò sunt, qui ex figuris in nubibus aliqua vaticinantur. Incantatores verò, qui Davidicos Psalmos subinde canunt, & nominum Martyrum meminerunt, etiam ipsius sanctæ Virginis Dei-paræ; & horum quidam præstigias ex dæmonibus somniantes. Alii verò, puerorum collis chartas complicatas pendebant incantamentis quibusdam, inscriptas, rubris texturis illas involventes, ad evertendum scilicet omne pernicioſum, quæ etiam Amuleta dicuntur & περίαπτα. A Synodo etiam sæpe depositi fuerunt Sacerdotes, quòd magnæ quintæ feriæ panem quibusdam comedere dederunt, ut surrepta invenirentur, eo quod hunc non facilè devorant. Alius verò quidam Sacerdos, cum Evangelio ligno ligato, & in orbem circumacto, interrogationes de quibusdam rebus per Psalmos Davidis faciens, statim depositus fuit. Tales etiam sunt & quæ Ecclesiis vel sacris imaginibus assidentes mulieres, & ex his se futura cognoscere æquè ac prædicere affirmant, non secus ac quæ olim Pythonis spiritum habuerunt. De his omnibus dicit divinus Chrysostomus, Etiamsi sanctæ Trinitatis nomen ejusmodi actionibus admisceatur, & si sancti etiam invocentur, & signum crucis insuper interponatur, fugere tamen ea nos debere & aversari: & in xxi. homilia libri de simulachris, ut & in vi. contra Judæos homilia, non obiter de his triumphum facit.

Vigesimus quartus Ancyranæ Synodi quinquennii pœnæ subjicit eos, qui Gentium consuetudines sine-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ratione ſequentes, & in ſuas ædes vates ad magicas artes & medicamenta invenienda introducunt, quod à tali abominatione domum ſe expiaturos promittunt: quia decumbentes ex his ſe fieri ſuſpicantur, & morbo diuturno ſubjici, vel amiſſa quædam indicare poſſe. Iiſdem pœnis ſubjiciuntur, qui cantatricibus fidem adhibent, & iis qui cum hordeo divinant. Hunc Can. verbatim recitat etiam lxxxiii. magni Baſilii Canon; ille autem ad ſexennium uſque tali malo deprehenſos extendit; ut qui ſemel errarunt, poſtea verò malo deſiſtentes, minus punientur.

A εἰς τὰς ἑαυτῶν οἴκους μάρτυς εἰσάγοισιν ὅπῃ ἀνδρέσ δῆθεν μαγειῶν, καὶ φαρμακειῶν, οἷς ἂν τῷ ζώντου μίσους ἐκκαθάραι Ⓐ οἶκον ὑπισχνημένους· οἷα κλινοπετεῖς ἑαυτὰς ἐκ τούτων ὑποπτεύοντες γεγονέναι, καὶ νόσῳ χρονίᾳ καπρογαιδιῶαι, ἢ καὶ τινὰ τῶν ἀπωλομένων δυναμένους καταμαντεύειν. τοῖς αὐτοῖς ὅπιπμοις ὑποκεῖσθαι, καὶ οἱ χρησθηρίαις προσερχόμενοι, καὶ ἢ μὴ κεγχρῶν μαντευομένους. τοῦτον τὸν ῥῆμα Ⓐ κανόνα διέξεισι Ⓒ ὁ τοῦ μεγάλου Βασιλείου πρ. πλὴν ὅτῳ. καὶ μέχρις ἐξαετίας τοὺς καταχρησαμένους τῷ ζώντῳ κακῷ ὑφαιτεῖσθαι, ὥστε οἱ ἅπαξ πλημμελήσαντες, εἶτα τοῦ κακοῦ ἀποστάντες, ἐλαττόνως

B ὑπιπμηθήσονται.

Trigeſimus ſextus Laodic. Syn. Sacerdotes, qui ſunt Magi, & Incantatores, aut Mathematici, aut Aſtrologi, aut quæ dicuntur Phylacteria faciunt, omnino ex Eccleſia ejici decernit. Et Magi quidem ſunt, qui dæmones, beneficos ſcilicet, invocant ad boni alicujus conſtitutionem, cum omnes ſint homicidæ & ἀλάστορες propoſito. Incantatores autem ſunt præſtigiatores, qui per incantationes dæmones ad ſuam voluntatem trahunt; ac feras etiam & reptilia devinciunt, adeo ut jumento extrà forſan relicto perniciem afferre non poſſunt. Porro & alii ſerpentes incantant, quos etiam manibus tractantes ſine morſu ab illis & C malis impatibiles remanent. Mathematici verò, qui opinantur corpora cœleſtia habere univerſi dominationem, omniaque noſtra ab eorum motu adminiſtrari. Mathematica ſcientia in hæc duo dividitur, Aſtronomiam ſcilicet & Aſtrologiam. Et illa quidem, cum ea ſancta conſentit, quæ cœleſtium omnium poſitionem & motum docet, & etiam ordinatum eorum contextum & diſtantiam. Aſtrologia autem, hoc eſt, exinde prædictio, quæ impetum cœli ſcilicet excipiens & futurum cognoſcens, nequaquam à ſanctis Patribus conceditur, quia ſimpliciores maximè errare facit, & nativitati & fato confidere D illos compellit. Quatuor autem ſunt libri Mathematici nuncupati, Arithmetica, Muſica, Geometria, & Aſtronomia. Non illos igitur legere vetat Canon, ſed nimium in iis ſtudium adhibere; & cum cœleſtium motibus noſtra quoque circumagi credere, & futura quædam præcognoſcere exiſtimare, quod neceſſariò futura ſint ex illo Aſtrorum motu.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ λϛ'. κληρικοὺς, μάγους ὄντας, καὶ ἐπαοιδοὺς, ἢ μαθηματικοὺς, ἢ ἀστρολογικοὺς, ἢ τὰ λεγόμενα ποιοῦντας φυλακτήρια, παντάπασι τῆς ἐκκλησίας ἀπορρίπτεσθαι ὁρίζεται· καὶ μάγοι μέν εἰσιν οἱ δαίμονας, ἀγαθοποιοὺς δῆθεν, ἐπικαλούμενοι πρὸς ἀγαθοῦ τινος σύστασιν, καὶ τοὺς μαυφόνους πάντας καὶ ἀλάστορας ὄντας τῇ προαιρέσει. ἐπαοιδοὶ δὲ, οἱ ὄφεις, οἱ δὲ ἐπῳδαῖς τοὺς δαίμονας ἐφελκόμενοι πρὸς τὰ οἰκεῖα θελήματα, καὶ θηρία καταδεσμοῦντες καὶ ἕρπετὰ πρὸς ὃ, μὴ λυμήνασθαί τινος τυχὸν, ἔξω πυ νυκτὸς αὐλιζόμενον· ἀλλὰ Ⓒ ὄφεις ἕτερα καταγοητεύουσιν, οὕσπερ δὴ καὶ μεταχειριζόμενοι, ἄδηκτοι ἐξ αὐτῶν καὶ ἀπαθεῖς κακοῦ διαμένουσι. μαθηματικοὶ δὲ, οἱ τὰ οὐράνια σώματα δοξάζοντες ἔχειν τινὰ πρὸς τοὺς κυκλότητα, καὶ κατὰ τινὰ κίνησιν τούτων διοικεῖσθαι τὰ καθ' ἡμᾶς. τὰ δὲ τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης, εἰς δ'. ταῦτα διῄρηται· ἀστρονομίαν δὲ, καὶ ἀστρολογίαν. καὶ ἡ μὲν καὶ τῆς ἁγίας αὐτῆς συγκεχώρηται, ἅτε τινὰ τῶν οὐρανίων ἁπάντων διδάσκουσα θέσιν τε καὶ κίνησιν, καὶ τινὰ διάταξιν αὐτῶν συμπλοκὴν καὶ διάστασιν· ἡ δὲ ἀστρολογία, τυπίσιν ἡ ὁκεῖθεν φορμάτους, καὶ καθειμὸν δῆθεν τῶν οὐρανίων ὁκβαίνουσα Ⓒ ὃ μέλλον γνωρίζουσα, ὑδαμῶς τοῖς πατράσιν ἐνδέδοται, ἅτε τοὺς ἁπλουστέρους καὶ μᾶλλον ἀποπλανῶσα, ἀνάσκη τε καὶ εἱμαρμένῃ φερούσῃν καταναγκάζουσα. ποσαχῶς δ' εἰσὶ τὰ λεγόμενα μαθηματικὰ βιβλία, ἀριθμητικὴ, μουσικὴ, γεωμετρία, καὶ ἀστρονομία. οὐ ταῦτα τοίνυν ὁ κανὼν ἀναγινώσκειν ἀπείργει· ἀλλὰ τὸ περιέργως αὐτοῖς κεχρῆσθαι, καὶ ταῖς τῶν οὐρανίων κινήσεσι πρόσεσιν συμπεριφέρειν τὰ ἡμέτερα, καί τινας τῶν ἐσομένων οἴεσθαι προγινώσκειν, ὡς ἐξ ἀνάσκης συμβησομένων, ἀφ' ὧν τοιάνδε κίνησιν τῶν ἀστέρων.

Lex.

Νόμος.

E

Quapropter lex dicit, Geometria quidem publicè docetur; Mathematica verò condemnatur, ut prohibita.

Ταύτηνοι καὶ ὁ νόμος φησὶν, ἡ μὲν γεωμετρία δημοσίᾳ διδάσκεται· ἡ δὲ μαθηματικὴ καταχρίνεται, ὡς ἀπηγορευμένη.

Magnus Baſilius etiam in vii. Canone, Veneficos & Idolatras, & homicidas in viginti annos condemnat; adulteros verò & maſculorum & animalium initores in quindecim, Idololatras vocans, non manifeſtò impios: ſed eos, qui poſt baptiſmum præſtigias exercent & vaticinia. Nam aliquo modo Idola colunt illi, dæmonum invocationibus utentes, & eorum auxilium quærentes. Qui quidem ab initio fuerunt Idololatræ, & pœnitentia ducuntur & baptizantur, ſtatim ad ſanctam communionem accedant: qui autem poſt baptiſmum Idolis ſacrificarunt, per totam vitam pœnitentiam agant, & in ejus extremo divinum donum accipiant. Quemadmodum & in lxv. Illum, qui præſtigias vel venefi- F cium profitetur, voluntarii homicidæ judicio ſubjicit,

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ζ'. κανόνι, φαρμακοὺς, καὶ εἰδωλολάτρας, καὶ φονεῖς, εἰς εἴκοσιν ἔτη καταδικάζει. μοιχοὺς δὲ καὶ ἀρρενοφθόρους, καὶ ζωοφθόρους, εἰς ιε'. εἰδωλολάτρας λέγων, οὐ τοὺς φανερῶς ἀσεβεῖς, ἀλλὰ τοὺς μὴ τὸ βάπτισμα γνησίας μετιόντας, καὶ μαρτείας. πρόπον γάρ τινα, εἰδωλολατρεύσι καὶ οὗτοι, ὑπακλήσεσι χρώμενοι δαιμονίων, καὶ τὴν ἐκείνων ζητοῦντες ἐπικουρίαν. οἱ μὲν γὰρ, οἱ ἀπ' ἀρχῆς εἰδωλολάτραι, μεταμοῦντες καὶ βαπτιζόμενοι, εὐθέως τῆς θείας κοινωνίας φέρονται· οἱ δὲ μὴ τὸ βάπτισμα πιστεύοντες εἰδώλοις, σωίουσιν ἀφ' βίου τὴν μετάνοιαν κέκτηνται, καὶ ἐφὶ τοῖς τότε δυσμαὶς τὸ θεῖον δῶρον λαμβάνουσιν. ὥσπερ ἄρα Ⓒ ὁ ἅγ. Ⓐ γοητείαν ἢ φαρμακείαν ἐξαγορεύοντα, τῷ μὴ ἑκουσίως φονεύσαντος κείματι, εἰς

εἰς κ'. αὐτὸν ἔτη τῆς κοινωνίας ἀπείργων. καὶ μάλα εἰκότως, αἱ μὲν καὶ γοητείαι δαιμόνων ἔχουσιν ἐπικλήσεις κακοποιῶν, περὶ τοὺς τάφους ἐπᾳδομένας, ὥστε τινὰ παραλυθῆναι τὰ μέλη τυχὸν, καὶ δύσβιον καθακλιθῆναι, καὶ ἀβίωτον αὐτῷ τὸν βίον ἡμιᾶσαι. ζώπυροι καὶ γοητείαι παρωνομάσθησαν ἀπὸ τῶν περὶ τοὺς τάφους γόων καὶ ὀλοφύρσεων. A

per xx. annos eos à communione arcens; & non immeritò, cùm præstigiæ invocationes dæmonum maleficorum contineant, circa tumulos incantatas, ut alicujus membra forsan dissolvantur, & dum luce fruitur ægrotet, & inops sit illi vita. Quapropter & incantationes denominatæ sunt à gemitibus & lamentationibus circa tumulos.

Εἰ δὲ φαρμακείαις ἢ ἀναιρέσεσιν, ἢ τῶν φρενῶν ἐξίστασι, καὶ δίκαιον καὶ θάνατον ποιοῦσι τῷ πάσχοντι, εἴ ποτε ἀνήψεται, ἢ τοῖς γε προσήκουσι τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ φίλου χάριν ἐνίοτε γενόμενα, παραπαίειν καὶ ὕστερον παραπαίζουσιν. B

Si verò veneficia, aut interficiunt, aut de mentis sede dejiciunt, mortémque illi, qui hæc patitur, optabilem faciunt, si quando resipiscat, vel hominis cognatis saltem, aut amoris gratiâ quandoque facta, delirium inducunt.

Ἐν δὲ τῷ οϚ'. καὶ ἑαυτὸν ἐπιδεδωκότα, ἢ πισὶ τοιούτοις, καὶ τὰ ἐκείνων φρονεῖν προαιρούμενον, τῷ τῶν φονέων οἰκονομεῖσθαι χρόνῳ κελεύει. εἰ γὰρ καὶ τὰ ἱερὰ μὴ τῷ τοῦ κυρίου σαρκωθῆναι ἐκλελοίπασι, καὶ αἱ τῶν ψευδωνύμων προρρήσεις θεῶν· ἀλλά γε καὶ νῦν ἐπῳδαῖς καὶ ἐνεργείαις δαιμόνων ἔστ' ὅτε συμβαίνουσι γένεσθαι· εἰ καὶ ψευδεῖς αἱ πλείους ἐλέγχονται. ἀλλ' οἱ μὲν τοὺς δαίμονας δι' αἰδοῦς ἐπικαλούμενοι, ἐπὶ ἀπειρήτοις τῷ τῶν φονέων ὑποβάλλονται κείμασι. οἱ δὲ ἁγιασμὸν καὶ ἀρετὴν ὑποκρινόμενοι κέρδους εἵνεκα, μετριώτερον οἶμαι, καὶ οὐ κατ' ἐκείνους τοὺς δύθυμους ὑφέξουσιν. C

In lxxii. Eum, qui se vatibus vel aliis ejusmodi tradidit, & his sapere contendit, homicidarum tempore puniri jubet. Quamvis oracula post assumptam à Domino carnem defecerint, & à falsis deis prædictiones: his tamen temporibus per incantationes & dæmonum ministeria aliquando fieri contingunt; etsi mendacii pleraque convincantur. Qui tamen impudenter dæmones invocant, non immeritò homicidarum judicio subjiciuntur. Qui verò sanctificationem & virtutem simulantes lucri gratia, mitiorem credo pœnam, & non easdem correctiones subibunt.

Ὁ δὲ μέγας Γρηγόριος Νύσσης, ἐν τῷ ϚΤ'. κανόνι, ταῦτα διείσι κατὰ ῥῆμα, οἱ περὶ γόητας ἀπόντες ἢ μάντεις, ἢ τὴν διὰ δαιμόνων καθάρσιά τινα καὶ ἀποτροπασμοὺς ἐνέργειν ὑποσχνουμένους, ἐρωτῶνται δι' ἀκριβείας καὶ ἀνακρίνονται, πότερον ὑπομένοντες τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, ὑπ' ἀνάγκης τινὸς συνελήφθησαν ἐκείνῃ τῇ ἁμαρτίᾳ κακώσεως τινὸς ἢ ἀφορήτου ζημίας, ζώπυρα αὐτοῖς τὸ ὁρμῶν ἐμποιησάσης, ἢ καθόλου καταφρονήσαντες, τῷ περιόντι τοῦ ἡμῶν μαρτυρίου, τὴν τῶν δαιμόνων συμμαχίαν προείλοντο. εἰ μὲν γὰρ ἐπ' ἀθετήσει τῆς πίστεως, καὶ τοῦ μὴ πιστεύειν εἶναι θεόν, καὶ τοῦ χριστιανῶν πιστευόμενον, ἐκεῖνο πεποιήκασι, τῷ κείμενῳ τοῦ ἐκουσίως ἁμαρτανόντων ὑπαχθήσονται. ὁποῖον δὲ τὸ τούτων κεῖμαι, ἐν τῷ α'. αὐτοῦ κανόνι ὁ ἅγιος ἔτος. ἐπιλαμβάνει· ὃν καὶ ζητεῖ ἐν τῷ α'. κεφαλαίῳ τοῦ Α. στοιχείου. εἰ δέ τις, φησὶν, ἀβάσκητος ἀνάγκη, καὶ κατεπείγουσα τῆς μικροψυχίας αὐτῶν, εἰς τοῦτο προσήγαγε, τὸ μέχρι τοῦ ἐν πορνείᾳ πλημμεληθέντων, καὶ αὐτοὶ φυλάξουσιν, ὅσῳ καὶ εἰς ἔτη ἑβδομήκοντα ἐντέλλεται. ζήτει δὲ καὶ τὸ γ'. κεφάλαιον τοῦ Ε. στοιχείου. D E

Magnus verò Gregorius Nyssenus in ii. Canone, hæc verbatim profert, Qui ad præstigiatores, vel vates, vel eos qui per dæmones se piacula quædam & aversiones operaturos pollicentur, abeunt, exactè interrogantur & examinantur, utrum in fide in Christum permanentes, à necessitate aliqua ad illud peccatum impulsi sunt, cum afflictio aliqua vel intolerabilis jactura hunc illi animum indidisset, an omnino neglecto quod à nobis creditum est testimonio, ad dæmonum societatem se contulerunt. Si enim ad fidem infirmandam, & quod Deum esse non crederent, qui à Christianis creditur, illud fecerunt, erunt scilicet voluntariò negantium judicio obnoxii. Quale vero sit horum supplicium, in primo ejus Canone hic sanctus decernit; quem quæras in i. cap. lit. A. Sin autem, inquit, non ferenda necessitas aliqua, pusillum eorum animum superans, eo diduxit, mensuram eorum, qui in fornicatione peccarunt, ipsi etiam observabunt, quod in novem annos extendit. Quære iii. cap. literæ E.

Νόμοι.

Ὁ ἀφ' ὑψηλῶν μάντευόμενος, ξίφει πυρεύεσθω· ὁ δὲ ζωστὸν προσπεφαλάμενος, φυγικῇ ἢ μάστιγι, ἐξορίᾳ καὶ δημεύσει ὑποκείσθω.

Οἱ φαρμακοὶ, ἀξιωματικοὶ ὄντες, ἐξορίζονται· οἱ δὲ λοιποὶ, εἰς κεφαλὴν πυρεύονται.

Ὁ ἐπιθυσιάζων γοητείαν ἔλκουσαν εἰς ἔρωτα ζωὴν σώφρονα λογισμοῖς, ἢ καὶ σωτηρίαν ἀνθρώπων μηχανησάμενος, δημεύσει καὶ ἐξορίᾳ πυρεῖται.

Μηδεὶς ἐπερωτάτω τινὰ μάντιν ἢ ἐπαγγελλόμενον· οἱ γὰρ μάγοι κεφαλικῶς πυρεύονται.

Οἱ εἰς βλάβην ἀνθρώπων δαίμονας ἐπικαλούμενοι, ξίφει πυρεύεσθωσαν.

Leges.

Qui per sacrificia vaticinatur, gladio puniatur: qui vero illum vel suasione vel præmio ad id hortatur, exilio & bonorum confiscationi subjiciatur.

Veneficii, si in dignitate positi sint, exportantur; reliqui vero capite puniuntur.

Qui præparat magicam ad libidinem trahentem pudicos mores, vel contra hominum salutem molitur, publicatione & exilio punitur.

Ne quis divinatorem consulat: Magi enim capitali pœna puniuntur.

Qui in necem hominum dæmones invocant, gladio puniuntur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Idem est docere & discere prohibita.

Maritus uxorem suam veneficam inveniens, matrimonium rectè repudio solvat; similiter & mulier virum.

Qui venenum pro medicamento servo dedit, eidem pœnæ subjicitur, ac qui mortis causam præbuit; similiter & qui inconsideratè dat venenum.

Qui insanire aliquem veneno faciunt, lege de injuria tenentur.

Lege de homicidis tenetur, qui hominis necandi causâ venenum facit, vel vendit, vel habet.

Si quis non malo animo mulieri paraverit medicamentum ad conceptionem, & ipsa accipiens, decesserit, relegatur qui paravit.

Si quis liber aut servus quacunque occasione potionem dederit, sive viro, sive mulieri, sive ancillæ, sive dominæ, & ex hoc infirmi facti moriantur qui acceperunt, qui paravit gladio puniatur.

Qui, quæ φυλακτὰ dicuntur, præparant, & amatoria ad capiendos homines, publicati deportentur.

Lx. Novella Imperatoris Leonis, Si quis, inquit, omnino has magicas artes adhibere inveniatur, sive corporis medelæ prætextu, sive ad avertendum fructuum damnum, is apostatarum pœnam subiens, ultimo afficiatur supplicio.

A Ὅσον ἔξι ὃ, ἀπηγορευμένα μαθεῖν, καὶ τὸ, διδάσκειν.

Εὐλόγως ὁ ἀνὴρ διώσκων τὴν ἀυτῆς γαμετὴν φαρμακὸν ῥεπυδίῳ λύει τὸν γάμον, ὡσαύτως καὶ ἡ γυνὴ τὸν ἄνδρα.

Ὁ φάρμακον ἀντὶ ἰατρείας δούλῳ δεδωκὼς, ὑπόκειται τῇ ἀυτῇ ποινῇ, ὡς αἰτίαν θανάτου παρεχών, ὡσαύτως καὶ ὁ προπετῶς διδοὺς φάρμακον.

Οἱ παραφρονῆσαί τινα φαρμάκῳ ποιοῦντες, ἐνέχονται τῷ περὶ ὕβρεως νόμῳ.

B Τῷ περὶ φονέων νόμῳ ὑπόκειται, ὁ ἕνεκα τοῦ φονεῦσαι ἄνθρωπον ποιῶν φάρμακον, ἢ πιπράσκων, ἢ ἔχων.

Εἰ καὶ μὴ κακῷ τις λογισμῷ παράσχοι γυναικὶ συλληπτικὸν, καὶ πολυπήσῃ ἡ λαβοῦσα, ἐξορίζεται ὁ παράσχων.

Εἴ τις ἐλεύθερος ἢ δοῦλος, ὅτι οἱαδήποτε φορβὰς δοίη πόμα, εἴτε ἀνδρὶ, εἴτε γυναικὶ, εἴτε δούλῃ, εἴτε δεσπούνῃ, καὶ ὃς τότε ἀσθενήσωσιν ἀποθάνοιεν οἱ δεξάμενοι, ξίφει ὁ παράσχων πιμωρείσθω.

C Οἱ τὰ λεγόμενα ποιοῦντες φυλακτὰ, καὶ ὑπηφιλία δὴ δοκεῖν ἀνθρώπων, δημεύομενοι ἐξορίζέσθωσαν.

Ἡ δὲ ξ'. νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος, εἴ τις, φησὶν, ὅλως τὰ γιαῦτα φωραθείη μαγκανεύομενος, εἴτε φορβαῖς σωμάτων θεραπείας, εἴτε ἀποσκήπτης τῆς τῶν καρπίμων βλάβης, τῷ ἐσχάτῳ εἰσπραττέσθω ποινῷ, τῷ τῶν ἀποστατῶν κόλασιν ὑφισάμενος.

CAPUT II.

De Mollitie.

Consulas xxv. cap. literæ K.

D

ΚΕΦ. β'.

Περὶ μαλακίας.

Ζήτει ἐν τῷ κε'. κεφαλαίῳ τοῦ Κ. στοιχείου.

CAPUT III.

De Ebriis.

Quæras xxxv. cap. literæ K.

E

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ μεθυόντων.

Ζήτει δὲ λε'. κεφάλαιον τοῦ Κ. στοιχείου.

CAPUT IV.

De transpositione & translatione Episcoporum & Clericorum.

Quæras ix. cap. literæ A.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ μεταθέσεως καὶ μεταβάσεως ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.

Ζήτει δὲ γ'. κεφάλαιον τοῦ Α. στοιχείου.

CAPUT V.

F

Quòd Pœnitentes non oportet rejici.

QUINQUAGESIMUS secundus sanctorum Apostolorum Canon, Siquis Episcopus, inquit, vel Presbyter, eum, qui à peccatis convertitur, non recipit, sed abhorrens ejicit veteris instar Navati illius, deponatur; quia Christum molestia afficit (dicentem, Gaudium est in cœlo propter unum peccatorem

ΚΕΦ. ε'.

Οὐ τοὺς μεταγνοοῦντας δεῖ ἀποβάλλεσθαι.

Ὁ δὲ νβ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, εἴ τις ἐπίσκοπός, φησιν, ἢ πρεσβύτερος, ἢ ἀπὸ ἁμαρτίας ἐπιστρέφοντα οὐ προσίεται, ἀλλὰ μυκτηρίζων ἀποβάλλεται καθὼς καὶ παλαιὸν ὄνειδος ἦν τοῦ Ναυάτου, καθαιρείσθω, οἷα λυπῶν καὶ Χριστὸν, εἰρηκότα, χαρὰ γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετα-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

μετανοοῦντι, ὡς δι' τὸν τῶν ἁμαρτωλῶν σωτηρίαν κλίναντα τοὺς οὐρανοὺς καὶ καταβέβηκεν· ὃς ἔφη, μὴ ἐλθεῖν καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν, ἧς τῆς φιλανθρωπίας ἀδεμία τῶν ἡμερῶν κρείττων ὤφθη τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ προφήτου βοᾷ λέγοντος, λέγε σὺ πρῶτος τὰς ἁμαρτίας σου, ἵνα δικαιωθῇς. ζήτει ἐν τῷ ἑξῆς ζ'. κεφ. κανόνα μς'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου.

A pœnitentiam agentem) qui propter peccatorum salutem inclinavit cœlos & descendit; qui dixit, Se non venire vocare justos, sed peccatores ad pœnitentiam; cujus misericordiæ nulla dies major apparuit peccatis, quam cum per Prophetam dixit, Dic tu primus peccata tua, ut justificeris. Quæras in sequenti vii. cap. xlvi. Canonem Synodi Carthag.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου β'. κανὼν, ἐν διαφόροις ἐξεταζόμενος πταίσμασι, καὶ δι' ἐξομολογήσεως, καὶ μετάνοιας τοῖς κακοῖς ἀντιζύγως, καὶ ὃ φασιν ἐκ διαμέτρου ἀντικείμενον βίον πρὸς τὸν πρότερον ἐπιδεικνύμενος, τῆς θείας ἀξιοῖ μεταλήψεως ἀξιοῦσθαι, οὐ διὰ τὸν αὐτῶν σπουδὴν, διὰ μέντοι τὰς οἰκτιρμοὺς τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ἄφατον ἀγαθότητα.

Secundus Syn. Laodic. Canon, in diversis deprehensos delictis, & per confessionem, ac pœnitentiam malis oppositam, vitam futuram priori ex diametro, ut aiunt, contrariam ostendentes, sancta communione dignos haberi judicat; non propter eorum virtutis studium, sed propter Dei miserationes, & inenarrabilem bonitatem.

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ τῶν τῆς μετανοίας τόπων.

Εἰς πόσας δὲ τάξεις οἱ μετανοοῦντες διῄρηνται· εἰς τοὺς προσκλαίοντας, εἰς τοὺς ἀκροωμένους, τοὺς προυπίπτοντας, καὶ τοὺς συνιστωμένους. καὶ προσκλαίοντες μέν εἰσιν, οἱ ἔξω τῆς θύρας τοῦ εὐκτηρίου ἱστάμενοι, καὶ παρὰ τῶν εἰσιόντων τε καὶ ἐξιόντων πιστῶν εὐχήν τινα αἰτούμενοι, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας συγχώρησιν. ἀκροώμενοι δὲ, οἱ ἔνδον τῆς θύρας ἱστάμενοι ἐν τῷ λεγομένῳ νάρθηκι, καὶ τῶν θείων γραφῶν, καὶ τῆς κοινῆς ἐπακούοντες διδασκαλίας, εἶθ' οὕτω μὴ κατηχουμένων ἐξερχόμενοι. ὑποπίπτοντες δὲ εἰσιν, οἱ ἔνδον τῆς ἐκκλησίας ἱστάμενοι, καθ' ὃν δὲ τοῦ ἄμβωνος, καὶ μετὰ τῶν κατηχουμένων καὶ οὗτοι ἐξιόντες, ἰδίκως τὸ, ὅσοι κατηχούμενοι, ἐκφωνηθέν παρὰ τοῦ διακόνου. συνιστάμενοι δὲ, οἱ τοῖς πιστοῖς μὲν συνδιάγοντες, καὶ συμψάλλοντες, τῶν δὲ ἁγιασμάτων ἀπεχόμενοι μεταλήψεως, μέχρις ἂν ἐξήκοντι. τοῦ νενομισμένου χρόνου, ὃ πλέον αὐτοὺς τῆς θείας ἀκδέξηται κοινωνίας.

CAPUT VI.

De Pœnitentiæ locis.

POENITENTES in quatuor ordines distribuuntur: In Deflentes, Audientes, Substratos, & Consistentes. Et Deflentes quidem sunt, qui extra sacrarii ostium stant, & ingredientium & egredientium fidelium precationem rogant, & peccati remissionem. Audientes verò, qui intra ostium stantes in loco Narthece dicto, sacras Scripturas & communem disciplinam audiunt, deinde cum Catechumenis egrediuntur. Substrati autem sunt, qui intra Ecclesiam stant, verum post ambonem, & cum Catechumenis & ipsi egrediuntur, quando à Diacono pronunciatur, Quotcunque Catechumeni. Consistentes verò, qui cum fidelibus simul precantur, & canunt, at à sanctorum communione abstinent, donec, definito tempore adimpleto, ad sanctam communionem tandem plenè admittantur.

ΚΕΦ. ζ'.

Οὐ χρὴ τὸν τῶν μετανοούντων λόγον, ἔξεσι τῷ ἐπισκόπῳ ἢ ἀνεῖναι ἢ ἐπιτεῖναι τούτοις τὰ ἐπιτίμια.

Ὁ ιϛ'. τῆς πρώτης συνόδου ἡμῶν, κεῖται ἐφίστασιν ἀναμφιλόγιστον τὸν ἐπίσκοπον, ἢ μειοῦν τὰ ἐπίτιμια, καὶ φιλανθρωπότερόν τι βουλεύεσθαι, τοῖς ἐξ εἰλικρινοῦς διανοίας μεταμοῦσι, καὶ τῷ τοῦ θεοῦ φόβῳ καλῶς στοιχοῦσι, καὶ δάκρυσιν αὐτὸν ἱλεουμένοις, καὶ τὴν ἐκ τῶν ἐπιτιμίων κάκωσιν εὐχαρίστως ὑπομένουσι, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἄσκησιν πρὸ πάντων ποιουμένοις, κοινωνοῦσι δὲ τῶν ὄντων τοῖς δεομένοις, καὶ ἔργῳ καὶ χρήματι τὴν ἐπιστροφὴν ἐπιδεικνυμένοις· ἢ τῆς ἀκριβείας αὖθις μὴ δ' ὅλως ὑφίεσθαι, εἰ ἀδιαφόρως ὁρᾷ καὶ ἀνειμένως τὸν ἐπιτιμηθέντα πρὸς τὴν ἐπίτιμησιν διακείμενον, καὶ τῷ χρήματι μόνῳ τῆς εἰς τὸν Νεὼν παρόδου ἀρκούμενον, καὶ σὺν ἀνιώμενον, καὶ ἀναξιοπαθοῦντα, ὅτι τῶν μὲν πιστῶν ἀποδιαστέλλεται, τοῖς δὲ κατηχουμένοις τῆς τε στάσεως κοινωνεῖ, καὶ τῆς ἐκ τοῦ νεὼ ἀποφοιτήσεως.

CAPUT VII.

Quòd juxta pœnitentium dispositionem, Episcopo supplicium illis vel remittere vel extendere liceat.

DUODECIMUS primæ Syn. Canon, arbitrum infallibilem Episcopum constituit, vel pœnas diminuere, & humanius aliquid statuere de iis, qui synceris cogitationibus pœnitentiam agunt, & in timore Dei rectè incedunt, & lachrymis eum propitium faciunt, & suppliciorum afflictionem patienter subeunt, & bonorum operum exercitationi ante omnia operam dant, de bonis autem indigentibus communicant, & conversionem tam re quam specie ostendunt: vel de rigore rursus non omnino remittere, si castigatum indifferentur & remissè per correctionem dispositum esse animadverteret, & sola specie in Templum ingressûs contentum, non ascendere, & indignè fore, quod à fidelibus quidem separetur, cum Catechumenis verò & stationem, & è Templo abitionem communem habeat.

Ταῦτα καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ δεύτερος διορίζεται, τὴν ἐξουσίαν τοῖς ἐπισκόποις ἀναπιθεὶς, κατὰ γε τὸν κάματον, καὶ τὸ ταπεινὸν τοῦ μετανοοῦντος, καὶ πρᾶον, ἢ προσθήναι ἢ ἀφαιρεῖν τῶν ἐπιτιμίων. ἀλλὰ καὶ ὁ ε'. ἔτι καὶ ὁ ζ'. τοῖς ἐπισκόποις ἐπιτρέπει τὴν ἐξουσίαν, ἢ μειῶναι ἢ ἐπιτεῖναι τοῖς μετανοοῦσι τὰ ἐπιτίμια, θερμότερον δηλαδὴ

Eadem etiam ii. Ancyr. Syn. Canon decernit, potestatem Episcopis concedens, juxta afflictionem, & humilitatem, & mansuetudinem pœnitentiam agentis, vel pœnis addere vel auferre. Porro & quintus ut & septimus Episcopis potestatem concedit, pœnitentibus supplicia vel remittere vel extendere, ardentiorem videlicet

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

vel remissiorem pœnitentiam ostendentibus; anteactam quoque eorum, & quæ postea consecuta est, vivendi rationem inspicere; num castè, vel remissè & laxè vitam egerint, & sic clementiam erga illos adhibere.

ἢ ῥᾳθυμότερον πρὸ μείζονος ἐπιδεικνυμένοις· σκοπεῖν δὲ καὶ τὸν μετὰ τὴν, βίον τούτων, καὶ εἰ σπουδαῖα, εἴτε σαφέστερον, εἴτε ἀνειμένως ζῶσι καὶ χαύνως, καὶ οὕτω πρὸς φιλανθρωπίαν ἐπιμελεῖν.

C ii. sextæ Syn. Canon, Eum, inquit, qui solvendi & ligandi potestatem à Deo accepit, peccati qualitatem considerare oportet, & ejus qui peccavit ad conversionem studium, sive vergat ad sanitatem, sive contrà propriis moribus in se provocet morbum; & sic vulneri convenientem afferre medicinam; ne si in utroque immoderatione utatur, ab ejus qui laborat salute excidat: varius enim & multiformis est peccati morbus. Omnem enim rationem init Deus, isque cui pastoralis traditus est principatus, ut errantem ovem reducat, & ei, quæ est à serpente vulnerata, medeatur, & neque per desperationis præcipitia impellat, nec ad vitæ dissolutionem & contemptum fræna relaxet: sed uno modo, sive per acriora & astringentia, sive per molliora & leniora medicamenta, affectioni resistat, & ad ulceris obductionem adnitatur, fructus pœnitentiæ examinans, & sapienter dispensans & gubernans hominem, qui ad superiorem illuminationem vocatur. Utraque igitur scire oportet, & quæ sunt summi juris, & quæ sunt consuetudinis vel affectionis; & in iis, quæ extrema non admittunt, affectionis modo uti, sicut sanctus & magnus docet Basilius. In tertio enim ejus Canone, In summa, inquit, verior est lapsûs medela à peccato recessus, & per temperantiam & afflictionem carnem in servitutem redigere & spiritui subjicere: ita enim qui pœnitentiam agit, perfectam curationis suæ demonstrationem nobis efficiet. Debent verò animarum curatores utraque nosse, & quæ sunt summi juris, & quæ sunt consuetudinis. Et si quidem, quæ sunt summi juris, admittant illi qui confessi sunt, ex ejus præscripto cum ipsis agere: sin autem obluctentur, sequi demissionis consuetudinem.

Ο δὲ ρϐ'. τῆς ἕκτης συνόδου κελεύων, καὶ ἐξουσίαν, φησὶν, εἰληφότα παρὰ θεοῦ λύειν τε καὶ δεσμεῖν, σκοπεῖν τε τὸν τῆς ἁμαρτίας ποιότητα χρὴ, καὶ τὴν τοῦ ἡμαρτηκότος· πρὸς τὴν ὑπερφυᾶ διάθεσιν, εἴτε πρὸς τὴν ὑγίειαν ἀνδύοι, ἢ τοὐναντίον διὰ τὴν οἰκείων ὕπνων προσκαλεῖται καθ' ἑαυτοῦ ὃ ἀῤῥώστημα, καὶ ὅτω καθόλληλον ἐπάγειν τὴν θεραπείαν τῷ πταίσματι· ἵνα μὴ τῇ ἀμετρίᾳ καθ' ἑκάτερον χρώμενος, ἀποσφαλείη πρὸς τὴν σωτηρίαν ἢ κάμνοντος· πολυειδὴς γὰρ καὶ ποικίλη τῆς ἁμαρτίας ἡ νόσος. πᾶς μὲν τοι λόγος θεῷ, καὶ τῷ τοῦ ποιμαντικοῦ ἡγεμονίαν ἐγχειριδέντι, ὃ, πλανώμενον πρόβατον ἐπαναγαγεῖν, καὶ ὃ, πρωθὲν ὑπὸ τοῦ ὄφεως ἐξιάσασθαι, καὶ μήτε χεῖρ κρημνῶν ὠθοῦσα τῆς ἀπογνώσεως, μήτε τὰ χαλιρὰ ὑποδυομένη πρὸς τοῦ βίου ἔκλυσίν τε καὶ καταφρόνησιν. Ἀλλ' ἐνί γε βίῳ, εἴτε διὰ τῶν αὐστηροτέρων καὶ συφόντων, εἴτε διὰ τῶν ἀπαλωτέρων τε καὶ ὑφαπτόρων φαρμάκων, κατὰ τοῦ πάθους φλῶσαι, καὶ πρὸς τὴν συνούλωσιν τοῦ ἕλκους ἀντα-γωνίσασθαι, ζηλοῦς τῆς μελανοίας καρπὸς δοκιμάζοντι, καὶ οἰκονομοῦντι καλῶς πρὸς τὸν ἄνω λαμπρότητα καλούμενον ἄνθρωπον. ἀμφότερα τίνων εἰδέναι χρὴ, καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας, καὶ τὰ τῆς συνηθείας καὶ συμπαθείας· καὶ ὅτι τὸν μὲν καταδεχομένων τὴν ἀκρότητα, ὡς τῆς συμπαθείας τύπῳ κεχρῆσθαι, ὡς ἱερεῖ καὶ μέγας διδάσκαλος Βασίλειος. ὁ γὰρ τῷ γ'. αὐτοῦ κανόνι, καθόλου, φησὶ, ἀληθέστερον ἴαμα τὸ σφάλμα τοῦ ἡ τῆς ἁμαρτίας ἀναχώρησις· καὶ ὅ, διὰ ἐγκρατείας καὶ κακοπαθείας τὴν σάρκα δουλαγωγῆσαι καὶ ὑποζύξαι πνεύματι· ὕτω γὰρ τελείαν ἡμῖν ὁ μέλανος παρέξει τὴν ἰατρείαν αὐτοῦ τὴν ἀπόδειξιν. διῄρηται τοὺς τὴν ψυχὴν οἰκονόμους ἀμφότερα εἰδέναι, καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας καὶ τὰ τῆς συνηθείας. καὶ εἰ μὲν καταδέχοιτο τὴν ἀκρίβειαν οἱ ὁμολογοῦντες, κατ' ἐκείνου οἰκονομεῖν αὐτούς· εἰ δὲ σκληρύνοιντο, ἕπεσθαι τῇ συνηθείᾳ τῆς συγκαταβάσεως.

In lxxiv. verò Can. ejus, Qui ligandi & solvendi potestatem à Deo acceperunt, non sunt conviciis exprobrandi, si confitentibus seriam & ardentiorem pœnitentiam ostendentibus, illis placet definitum supplicii tempus diminuere; scripturæ historiâ nobis manifestum faciente, quòd qui majori labore confitentur, eos Dei misericordiam citiùs apprehendere. In tempore verò sanctissimi Patriarchæ Lucæ, milite quodam cædem voluntariam committente, Episcopus quidam post valde modicum tempus datis scriptis absolutionem illi concessit, & à Synodo condemnatus, præsentem Canonem in medium attulit: sed responsum accepit, quod Antistitibus concessum fuit Canonum pœnas vel augere vel diminuere; non autem inexploratâ & arrogante demissione uti; unde militem quidem suppliciis, quæ Canones exigunt, Synodus subjecit: ab Antistite etiam jus exigebat, nempe ad statutum tempus ab administratione suspensionem.

Ἐν ᾗ τῷ οδ'. οἱ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐξουσίαν εἰληφότες παρὰ θεοῦ, μεμπτοὶ οὐκ ἂν εἶεν, εἰ τῶν ἐξομολογουμένων σπουδαίαν καὶ θερμοτέραν τὴν μετάνοιαν ἐπιδεικνυμένων, αὐτοῖς ἀρέσκειν ἐλαττοῦσθαι τοὺς ὡρισμένους τῶν ἐπιτιμίων χρόνους· τῆς δὲ τῶν γραφῶν ἱστορίας ἐξηγουμένης ἡμῖν, τοὺς μᾶλλον ἐξομολογουμένους πόνῳ, θᾶττον τὸν τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίαν καταλαμβάνειν. ὅτι ᾗ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Λουκᾶ, στρατιώτης τινὶ φόνον ἑκόντα δράσαντι, ὀλίγου τινὸς ἐπὶ μετρίῳ πάνυ καιρῷ ἐγγράφως αὐτῷ τὴν ἀνάλυσιν δέδωκε, καὶ ἐκκαλέσαντος παρὰ τῆς συνόδου, τὸν παρόντα κανόνα προέταινεν· ἀλλ' ἤκουσεν, ὅτι τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐδόθη μὲν αὔξειν τι καὶ μειοῦν τὰ ἐκ τῶν κανόνων ἐπιτίμια, ὑπὸ μὴν ἀνεξετάστου καὶ ὑφαλλούσης χρῆσθαι συγκαταβάσει· ὅθεν καὶ μὴν στρατιώτῃ τοῖς ἐκ τῶν κανόνων ἐπιτιμίοις ἡ συνόδος καθυπέβαλλε· καὶ δὲ ἀρχιερέα δίκαιος ἀπῄτησε, τὴν ἐν ὡρισμένῳ καιρῷ τῆς λειτουργίας ἐπέχειν.

Magnus Gregorius Nyssenus in tertio Canone, Iis, qui diligentiori conversione usi fuerint, inquit, & vitâ ad id quod bonum est reditum ostenderint, licet ei, qui dispensat, pro utilitate tempus contrahere, & celeriùs illis communionem reddere, prout ejus, cui medela adhibetur, constitutionem approbârit. Quemadmodum enim porcis margaritas projicere vetitum est, ita & pretiosâ margaritâ privare eum, qui jam per purgationem à vitio & alienationem factus est homo, absurdum est. Ubique enim in peccati specie hoc perspicere ante omnia convenit, qualis est illius, cui medela adhibetur, dispositio, & non ad medelam sufficere tempus existimare. (Nam quænam medela à

Ο δὲ Νύσσης μέγας Γρηγόριος ὁ τῷ τρίτῳ κανόνι, ὅτι τῶν σπουδαιοτέρα κεχρημένων, φησὶ, τῇ ὑστεροφῇ, καὶ τῷ βίῳ δείκνυσιν τὸ πρὸς ὃ ἀγαθὸν ἐπάνοδον, ἔξεστι τῷ οἰκονομοῦντι πρὸς ὃ συμφέρον σωτεμεῖν καὶ χρόνον, καὶ τάχος ἀποδοῦναι τούτοις τὴν κοινωνίαν, ὅπως ἂν ἡ τῷ θεραπευομένῳ κατάστασιν δοκιμάσειεν. ὥσπερ γὰρ τὸ, ζοῖς χοίροις ῥίπτειν τοὺς μαργαρίτας ἀπείρηται, οὕτω τὸ, ἀποστερεῖν τὸν πλησίον μαργαρίτου καὶ ἤδη ἄνθρωπον διὰ τῆς καθαρότητός τε καὶ τῆς ἀπαθείας γεγόμενον, τὸ ἀτόπων ὄζει· πάντα γοῦν ἐν πλημμελήμασι εἶδέ τοῦτο καθορᾶν προσήκει πρὸ πάντων, οἷα ὄζιν ἡ τοῦ θεραπευομένου διάθεσις, καὶ μὴ καὶ χρόνον οἴεσθαι πρὸς θεραπείαν ἀρκεῖν· τὶς γὰρ ἂν ἐκ τοῦ χρόνου

ἴασις

ἴασις ἡμῶν· ἀλλὰ τῷ προαιρέσει τῆ ἑαυτῶν δι' ὅπερ ἐφῆς διεκπολύονται. ἔστι δέ, φησι, διαφορά τις ἐν τῷ λόγῳ τῆς μετανοίας, τοιαύτη· ὁ μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς τὴν ἐξαγόρευσιν τῶν ἁμαρτιῶν ὁρμήσας, αὐτὸ τὸ, καταδέξασθαι δι' οἰκείας ὁρμῆς ἡμᾶς κρυφίων κατήγορον, ὡς ἤδη τῆς διεκπεραιώσεως ἀρξάμενον, ἐν φιλανθρωποτέροις γίνεται τοῖς ὑπομένουσι· ὁ δὲ φωραθεὶς ὑπό τῳ κακῷ, ἢ διά τινα ὑποψίαν ἢ καταγορείας ἀπελεγχθεὶς ἀκουσίων, ἐν ὑπομιμνήσει ἔχει τῇ ὑπερορᾷ, ὥστε καθυστερεῖσθαι δι' ἀκριβείας αὐτὸν, ἕως ὅτι τῷ τῶν ἁγιασμάτων ἐλθεῖν κοινωνίαν. ζήτει δὲ ἐν τῷ λϚ'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου κανόνι τοῦ μεγάλου Βασιλείου πϚ'. δὲ ἐν τῷ κγ'. κεφ. τοῦ Κ. στοιχείου κεφ. τοῦ αὐτοῦ ξα'. δὲ ἐν τῷ η'. κεφ. τοῦ Σ. στοιχείου, κεφ. τοῦ αὐτοῦ ο'. δὲ ἐν τῷ κγ'. κεφ. τοῦ Κ. στοιχείου, Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ κεφ. ια'.

A tempore fit) sed illius affectionem, qui per conversionem sese medetur. Est vero, inquit, quædam differentia in pœnitentiæ ratione, ejusmodi; Qui enim ex seipso ad suorum peccatorum confessionem impulsus est, eo quòd sua sponte occultorum accusator esse voluerit, ut qui jam medicinam adhibere cœperit, in mitioribus pœnis versatur: qui autem in malo deprehensus est, vel propter aliquam suspicionem vel accusationem ingratiis convictus est, longius illi conversionis tempus datur, ut ipse perfectè purgatus, sic ad sacramentorum communionem admittatur. Quæras in xxxii. cap. literæ E. Canone lxxxii. magni Basilii, & in xxiii. cap. literæ K. ejusdem sancti Canonem lxi. & in viii. cap. literæ Σ. ejusdem Canonem lxx. & in xxiii. cap. literæ K. Gregorii Thaumaturgi Can. xi.

Ο δὲ Χρυσόστομος ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ ἱερωσύνης λόγῳ, οὐχ ἁπλῶς, φησι, πρὸς ὃ τι ἁμαρτημάτων μέτρον δεῖ τὴν ὑπομίαν ἐπάγειν, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἁμαρτανόντων στοχάζεσθαι προαιρέσεως· μή ποτε ῥᾴψας ὃ διερρωγὸς βυλόμενος, χεῖρον ὃ χάσμα ποιήσας, καὶ ἀνορθοῦσθαι τὸ καταπεπωκὸς σπουδάζων, μείζονα ἐργάσῃ τὴν πτῶσιν. οἱ γὰρ ἀσθενεῖς καὶ βεβαρυμμένοι, καὶ τὸ πλέος τῇ τοῦ κόσμου δεδεμένοι τρυφῇ, ἔτι καὶ ὅτι γένει καὶ δυνατείᾳ μεγαφρονεῖν ἔχοντες, τρέμα μὲν καὶ κατ' μικρὸν ἐν οἷς ἁμαρτάνουσιν ὑπερφόμενοι, δύναιντ' ἄν, εἰ καὶ μὴ τέλεον, ἀλλ' οὖν ἐκ μέρους τῶν καθεχόντων αὐτὸς ἀπαλλαγῆναι κακῶν. ἐὰν δὲ ἀθρόον τις ἐπαγάγῃ τῷ κάλασιν, ἤτοι τῷ παίδευσιν, καὶ τῆς ἐλάττονος αὐτὸς ἀποστερήσῃ παιδεύσεως καὶ διορθώσεως. ψυχὴ γὰρ, ἐπειδὰν ἀπερυθριάσαι βιασθῇ, εἰς ἀνελπισίαν ἐμπίπτει, καὶ ὅτι προσωπέσι λόγοις εἴκει λοιπὸν, ὅτι ἀπειλαῖς κάμπτεται, ὅτι συνεργείαις προτρέπεται· ἀλλὰ γίνεται πολὺ χεῖρον τῆς πόλεως ἐκείνης, ἣν ὁ προφήτης κακίζων ἔλεγεν, ὅψις πόρνης ἐγένετό σοι, ἀπηναισχύντησας πρὸς πάντας. διὰ τοῦτο, πολλῆς δεῖ σωφρόνως τῷ ποιμένι, καὶ μυρίων ὀφθαλμῶν, πρὸς ὃ, περισκοπεῖν πάντοθεν τὴν ψυχῆς ἕξιν. ὥσπερ γὰρ εἰς ἀπόνοιαν αἴροντας πολλοὶ, καὶ εἰς ἀπόγνωσιν τῆς αὐτῶν καταπίπτουσι σωτηρίας, ἀπὸ τοῦ μὴ δυνηθῆναι πηγῶν ἀναχέαι φαρμάκων, ἤτοι εἰσί τινες, οἱ διὰ τὸ, μὴ δοῦναι τιμωρίαν τῶν ἁμαρτημάτων ἀντίρροπον, εἰς ὀλιγωρίας ἐκπέπτωκεν, καὶ πολλῷ γίνονται χείρους, καὶ πρὸς τὸ μεῖζον ἁμαρτάνειν προάγονται. χρὴ τοίνυν μηδὲν τούτων ἀνεξέταστον ἀφεῖναι, ἀλλὰ πάντα διερευνησάμενον ἀκριβῶς, καταλλήλως τὰ πρὸ ἑαυτοῦ προσάγειν τῷ προσερχομένῳ, ἵνα μὴ μάταιος αὐτῷ γένηται ἡ σπουδή.

Divus etiam Chrysostomus in ii. de Sacerdotio Sermone, Non simpliciter, inquit, ad delictorum modum mulctam oportet adhibere; sed exploranda est peccantium dispositio: ne dum consuere vis quòd ruptum est, scissuram deteriorem facias; ac dum, quod lapsum est, erigere ac emendare studes, casum ipsum majorem reddas. Nam qui infirmi sunt ac remissi, & magnâ ex parte mundi deliciis illaqueati, quique à generis claritate & potentiâ, unde animos magnopere tollant, habent: sensim & paulatim à peccatis, quibus occupantur, pedem referentes, licèt non penitus, attamen parte aliqua se à malis liberare possunt. Si verò justam animadversionem adducat aliquis vel correctionem, etiam minori correctione & animadversione illos privet. Humanus enim animus, postquam verecundię limites transilire coactus sit, in desperationem dilabitur; & neque blandis verbis pavet, neque minis flectitur, neque beneficiis movetur: sed ista civitate multo pejor fit, quam exprobrans Propheta dixit, Facta est tibi meretricia facies, depuduit te adversus omnes. Quocirca multâ pastori opus est prudentiâ, & mille oculis, ut animæ habitum undique circumspiciat. Quemadmodum enim animum despondent multi, & in suæ salutis desperationem proruunt, eò quòd non possunt acerba medicamenta sustinere; ita sunt nonnulli, qui, quòd pœnas peccatis pares non luerint, in contemptum dilabuntur, & multo deteriores facti sunt, & majorem peccandi licentiam sibi vendicant. Itaque nihil horum sine examine prætereundum est, quin omnia studiosè perscrutatum, tum demum oportet sua ipsius remedia accedenti congruè afferre, ne frustranea sit ejus opera.

Ο δὲ μέγας Βασίλειος ἐν πδ'. κανόνι, πάντα δὲ ζητεῖται γραφόμενα, φησιν, ὥστε τὸν καρπὸν δοκιμάζεσθαι τῆς μετανοίας. οὐ γὰρ πάντα ἐν χρόνῳ κείνῳ τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ τῆς μετανοίας προσέχομεν. ἐὰν δὲ δυσαποσπάστως ἔχωσι ἰδίων τῶν ἐθῶν, καὶ τῶν ἡδοναῖς τῆς σαρκὸς μᾶλλον δουλεύειν ἐλόμενοι, ἢ τῷ κυρίῳ, καὶ τοῦ καλοῦ τὸ διαλῆλιον ζωῆς μὴ προσδέχωνται, οὐδεὶς ἡμῖν κοινὸς πρὸς αὐτοὺς λόγος. ἡμεῖς γὰρ ἐν λαῷ ἀπαθεῖ καὶ ἀντιλέγοντι διδιδάγμεθα ἀκούειν, ὅτι σῴζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχήν.

Magnus verò Basilius in lxxxiv. Canon, Hæc autem omnia, inquit, scribimus, ut pœnitentiæ fructus probetur. Non enim hæc omnia tempore judicamus; sed modum pœnitentiæ attendimus. Quòd si à propriis moribus non facilè avellantur, & carnis voluptatibus potiùs, quam Domino, servire voluerint, vitamque ex Evangelio institutam non admittant, nulla est nobis cum iis communis ratio. Nos enim in inobediente & contradicente populo audire docti sumus, Servans serva animam tuam.

Ἐν δὲ τῷ πέ. κανόνι τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ πᾶσι τοῖς δεσμεῖν καὶ λύειν ἔχουσιν ἐξουσίαν, μὴ συναινεῖν τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἐν τῷ τῆς κοινωνίας ἀνέχεσθαι τοῦ ὑπομένοντος τὴν ἁμαρτίαν, καίτοι ὄντων τούτοις συναπόλυσθαι· ἀλλὰ διαμαρτύρασθαι μὲν αὐτοῖς, νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, μὴ συναπάγεσθαι δὲ τούτων τῇ πονηρίᾳ, καὶ δύνασθαι μὲν τούτους κερδᾶναι, καὶ τῆς παγίδος ἐξελέσθαι τοῦ πονηροῦ. εἰ δὲ μὴ οἷοί τε, φησὶ, γενόμεθα, ταύς γοῦν ἑαυτῶν ψυχὰς τῆς αἰωνίου καταλείπωμεν ἀπωλείας.

In lxxxv. verò, Antistites, & omnes, qui habent ligandi & solvendi potestatem, hortatur, ne peccantibus perferant communionem sustinendo, & ideò cum illis pereant. Sed & noctu & interdiu, & publicè & privatim ipsis testificari: cum eorum autem improbitatibus non abire; & eos quidem lucrifacere optare, & à Mali laqueo eripere. Sin autem, inquit, hoc facere non possumus, nostras saltem animas ab æternâ condemnatione servare studeamus.

Xlix. Carthaginenſis Synodi, Mimos & Scenicos & omnes qui incompoſitè vivunt, & aliis diſſolutè vivendi cauſam præbentes, præſtigiatores & ſaltatores, quin & apoſtatas, qui Chriſtianiſmum ſcilicet abnegârunt, per pœnitentiam ſe ad Deum convertentes, non eſſe amandandos jubet: ſed iis potiùs dandam eſſe gratiam ſeu peccatorum remiſſionem (quemadmodum Divus Paulus ait, Gratiâ ſalvi facti eſtis;) & conciliationem ſive abſolutionem à pœna.

Ο δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ μς'. μίμους, καὶ σκηνικοὺς, καὶ πάντας τοὺς πλημμελῶς βιοῦντας, καὶ τοῖς ἄλλοις αἰτίους τῆς παρακεχυμένης ζωῆς, περαιτοῦσί τε καὶ ὀργήσας, ἔτι γε μὴν ἀποστάτας, τοὺς διὰ χειρὸς ἐξομωσαμένους δηλαδὴ, διὰ μετανοίας θεοῦ τὸν ἐπιστρέφοντας, μὴ ἀποπέμπεσθαι κελεύει, ἀλλὰ μᾶλλον δεῖσθαι παύτοις χάριν, ἥτοι ἄφεσιν τῶν ἡμαρτημένων· ὥσπερ τῷ μακαρίῳ εἴρηται Παύλῳ, χάριτι ἐστὲ σεσωσμένοι καὶ κατηλλαγῆτε, ἥτοι λύσιν τῶν ὁπτημίων.

CAPUT VIII.

Quòd oportet pœnitentiam adhuc agentes, inſtante morte, ſancta communione participare: ſi recuperaverint, illa rurſum abſtinere.

Πρὶ τῶν ἔτι μετανοούντων, τῆς τελευτῆς ἐφιζανούσης, τῆς θείας ἀξιοῦσθαι κοινωνίας· Εἰ δὲ ἀνακληθεῖεν, ταύτης πάλιν ἀπέχεσθαι.

PRIMÆ Syn. Canon xiii. Qui pœnitentiæ ſuppliciis adhuc obnoxii ſunt, & in gravem morbum inciderunt, qui è vita exceſſum minitari videatur, ut ultimo & maximè neceſſario viatico, ſacrorum myſteriorum dico participatione, non priventur, jubet; ſed in extremo ſpiritu cum Epiſcopi examinatione illis digni judicentur. Morbum autem, ſi ita contingit, profligantes, & ad ſalutem revertentes, divina quidem communione arceri, in loco verò iterum conſtitui priorum ſuppliciorum, donec præſtiturum illis tempus impletum fuerit.

Ο ιγ'. τῆς πρώτης συνόδου κανὼν, τοὺς ἐπὶ τῆς μελαγχολίας ὁπτημίοις ἐνεχομένους, καὶ νόσῳ δεινῇ συμπεπλεγμένους, ὅσον εἰκάσαι τινὶ ἐκδημίαν ἐπαπειλοῦσι, τοῦ τελείου καὶ ἀναγκαιοτάτου ἐφοδίου, τῆς τῶν ἁγίων μυστηρίων φημὶ μεταλήψεως, κελεύει μὴ στέρεσθαι· ἀλλὰ μᾶλλον δοκιμασίαν τοῦ ὑπισχνεῖσθαι ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς τούτων ἀξιοῦσθαι. τῆς νόσου δὲ, εἰ οὕτω συμβαίη, ῥαισθείσης, καὶ πρὸς τὴν ὑγίειαν ἐπιμιούσης, τῆς μὲν θείας εἰρηκὼς κοινωνίας, ἐν τῇ χώρᾳ ἵδρυσιν εἶναι τῶν πρότερον ἐπιτιμίων, ἕως ἂν ὁ νενομισμένος αὐτοῖς χρόνος ἐμπεπλήρωται.

Eadem etiam vi. in Ancyrâ Synodi Canon decernit, Si, jam pœnitentiam agenti, vel periculum vel mortis expectatio ex morbo, vel aliqua alia occaſione evenerit, is ad communionem quidem, ſed ſub definitione recipiatur: ei autem, qui mortem evaſerit, communicare non licebit, præſtituto ſuppliciorum tempore non peracto.

Ταῦτα καὶ ὁ ς'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ διορίζεται κανὼν, ᾧ ἔτι μετανοοῦντι, εἰ κίνδυνος ἐπισυμβαίη, καὶ προσδοκία θανάτου ἐκ νόσου, ἢ ἄλλης οἱασοῦν προφάσεως, δοῦναι εἰς κοινωνίαν μὲν, ἀλλ' ὅπῃ ὅρῳ διορίσαι. τὸν θάνατον δὲ ἐκφυγόντι κοινωνεῖν οὐκ ἔξεσται, τοῦ ὡρισμένου μὴ ἐξήκοντος χρόνου καὶ τῆς ἐπιτιμίου.

Quintus etiam magni Gregorii Nyſſeni, Siquis, inquit, tempus à Canonibus decretum non peragens, è vita exceſſerit, jubet patrum humanitas illum ſacrorum myſteriorum participem factum, viatici ad ultimum illum & longum diſceſſum vacuum non emitti: Si verò poſtquam ſacrorum illorum particeps fuit in vitam revertatur, ordinatum tempus maneat, in eodem gradu conſtitutus, in quo erat antequam ei ex neceſſitate data fuit communicatio.

Ο δὲ πέμπτος τοῦ μεγάλου Γρηγορίου Νύσσης, εἴ δέ τις, φησὶ, μὴ πληρώσας καὶ χρόνον καὶ ὁπτημίων ἀφωρισμένων, ἐξοδεύει τὸν βίον, κελεύει ἡ τῶν πατέρων φιλανθρωπία, μεταλήπτην τῶν ἁγιασμάτων, μὴ κενὸν τοῦ ἐφοδίου πρὸς τὸν ἐκεῖθεν καὶ μακρὰν ἀποδημίαν ἐκπεμφθῆναι· εἰ δὲ μεταλαβὼν τοῦ ἁγιάσματος πάλιν ἐπανέλθοι εἰς τὸν ζωὸν, ἀναμένειν καὶ τεταγμένον χρόνον, ἐν ἐκείνῳ τῷ βαθμῷ ἡγούμενον, ᾧ ἦν πρὸ τῆς κατ' ἀνάγκην δοθείσης αὐτῷ κοινωνίας.

Hæc Patrum humana vult ſententia ſi mors appropinquaverit illi, qui pœnitentiæ medicamentis adhuc purgatur, & ſupremus dies inſtare videatur, Presbyteris concedi communionem illi dare, ut nullus ab eis ligatus diſcedat: ſi verò rurſus convaluerit, temporis ſpacio nondum peracto, prioribus ſuppliciis obnoxium eſſe; à Presbyteris verò remiſſionis promiſſum expectare, temporis ſcilicet pœnitentiæ, cum peccati ſordes diſſipatur.

Ταῦτα ἡ τῶν πατέρων φιλάνθρωπος βούλεται γνώμη, εἰ προσπελάσειε θάνατος τῷ ἔτι καθαιρομένῳ τοῖς φαρμάκοις τῆς μελαγχολίας, καὶ ἡ κυρία παρεῖναι δοκοῖ, ἐφεῖσθαι τοῖς πρεσβυτέροις, κοινωνίαν αὐτῷ μεταδιδόναι, ὡς μὴ ἀποδιδράναι μηδένα τῶν αὐτοῖς δεδεμένων· ἀναῤῥωσθέντα δὲ πάλιν, καὶ μήπω τοῦ καιροῦ πεπληρωκότα δέσπιμα, τοῖς πρότερον ὑποδίκοις εἶναι, πρὸ τῶν πρεσβυτέρων δὲ λελυμένον τῆς συγγνώμης θ' ὑπόσχεσιν, τοῦ χρόνου δηλαδὴ τῆς μετανοίας, μέχρι τοῦ ῥύπου τῆς ἁμαρτίας διασταθέντος.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ΚΕΦ. θ'.

Οὐ τῶν μετημοούντων τοὺς λογισμοὺς δίχα, καὶ λύειν, καὶ δεσμεῖν τὰ ἁμαρτήματα, τοῖς ἐπισκόποις ἐδόθη, κατ' ἐπιτροπὴν δὲ τούτων καὶ τοῖς πρεσβυτέροις.

Ὅτι ἔκτος ὁ ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανών, περὶ τοῦ χρίσματος ποιεῖν, περὶ τῆς ἁγίου μύρου τελετῆς, καὶ περὶ τῶν κορῶν ἀφιέρωσιν, καὶ τὸ παλαιὸν γινόμενον ἔθος, καὶ περὶ τῶν μετανοούντων καταλλαγὴν, ὅπερ ἔστιν ἡ τῶν λογισμῶν ἐξαγόρευσις, καὶ ἡ τῶν ψυχικῶν ἰατρεία σφαλμάτων, διὰ τῆς τῶν μετανοίας ὑπομονῶν, καὶ τοῦ πρὸς τὸ κρεῖττον ὑπεστροφῆς· οὕτω γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῷ θεῷ καταλλάττεται· ταῦτα πάντα οὐδὲ πρεσβυτέροις ἀπείρηκε γίνεσθαι· τοῖς γὰρ ἀρχιερεῦσιν ἡ τούτων ἀνῆπται διάκρισις, ἅτε δεσμῶν καὶ λύειν δεδωκόσιν, τύπον φέροντι τῶν ἀποστόλων, οἷς τὴν ἐξουσίαν ταύτην ὁ χριστὸς ἐπεχείρησεν. ὥστε οἱ χωρὶς ὑπηκόου ὑποκόπου δεχόμενοι λογισμοὺς ἀνθρώπων ἱερωμένοι μοναχοὶ κακῶς ποιοῦσι, καὶ λίαν ὑπικινδύνως· οὔτε γὰρ λύειν οὔτε δεσμεῖν ἔχουσιν ἐξουσίαν· πολλῷ δὲ μᾶλλον οἱ ἀνιερωμένοι μοναχοί· τούτοις γὰρ καὶ ὅ, ὑπηρέτῃ ὅλως λογισμοὺς ἀνθρώπων ἀναδέχεσθαι, καὶ κρίνειν, ἧκιστα θεμιτόν. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἕβδομος τὴν καταλλαγὴν τῶν μετανοούντων, εἰ που καὶ τὴν ζωὴν κινδυνεύουσιν, οὐκ οἴεται δεῖν τοὺς πρεσβυτέρους ποιεῖν, ὑπηκόους ὄντας τοῦ ὑποκόπου.

Ταῦτα καὶ ὁ μζ'. διορίζόμενος, εἰ δὲ ἄπεστί, φησιν, ὁ ἐπίσκοπος, καὶ ὁ ἐν μετανοίᾳ ὢν ἐν ἀνάγκῃ κινδύνου γενήται, καταλλαττέτω τοῦτον καὶ ὁ πρεσβύτερος. ζήτει καὶ ὅ ν'. κεφάλαιον τοῦ Κ. στοιχείου. καὶ ἐν τῷ λα'. κεφαλαίῳ τοῦ Ε. στοιχείου ἡμῶνα πεντεκαιδέκατον τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου.

CAPUT IX.

Quòd pœnitentium confessiones accipere, & solvere, & ligare peccatores Episcopis conceditur; illorum verò consensu etiam Presbyteris.

SEXTUS Carthaginensis Synodi canon, Chrismatis confectionem, nempe sancti unguenti peractionem, & puellarum consecrationem, juxta morem antiquum factam, & pœnitentium reconciliationem, quæ est confessionum denunciatio, & animæ vulnerum, per pœnitentiæ supplicia, & ad id quod melius est conversionem medela: (Ita enim Deo reconciliatur homo;) omnia hæc à Presbyteris fieri prohibuit: horum etenim administratio Antistitibus conceditur; quippe qui ligandi & solvendi potestatem habentes, Apostolorum typum ferunt, quibus talem potestatem concessit Christus. Quare qui sine Episcopi consensu confessiones hominum excipiunt sacrati monachi, malè faciunt, & valdè periculosè; neque enim solvendi neque ligandi facultatem habent; multò magis verò profani monachi; illis enim omnino permittere, ut confessiones hominum excipiant, & judicent, nequaquam licitum est. Sed & vii. pœnitentium reconciliationem, si de vitâ periclitentur, sine Episcopi permissu Presbyteros facere oportere non existimat.

Eadem etiam xlvi. decernens, Si verò absit, inquit, Episcopus, & is qui pœnitentiam agit in periculum adductus sit, illum conciliet Presbyter. Quære & viii. cap. literæ K. & in xxxi. cap. lit. E. can. xiv. Syn. Neocæsarienſis.

Ὅτι καὶ τοῖς πολιτικοῖς ὕστερον νόμοις φιλανθρωπότερον ἔδοξε ταῖς τιμωρίαις χρῆσθαι.

Ἀλλὰ καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν νόμων ὅτι μὲν φιλανθρωπότερον, καὶ οὐχ ὡς εἶχον πρότερον κρίσεως, ἐν τῇ λεγομένῃ τῶν νόμων ἀναθεωρήσει μεταβέβληται. ἀναιρεῖ γὰρ αὕτη μὲν, οὐδένα ἀναιρεῖσθαι τοὺς μεγάλοις ἁλωκόσι ἐγκλήμασιν. ὁ γὰρ τὴν ἀναθεώρησιν ταύτην συνθέμενος βασιλεὺς, σκληρὰν τῶν ἐν τοῖς διγέστοις ἢ ταῖς διατάξεσιν ἀπάνθρωπον ποινὴν προσήκατο, οὔτε γὰρ κεφαλῆς ἀφαιρεῖν ἐπέστησεν, οὔτε καταλύειν, ἢ καίειν, ἢ βρόχους ἐξάπλειν, ἀπείρηκε δὲ τὴν ἐν τῇ θαλάττης βυθῷ πνιγμονήν. εἰ δή καὶ ὑποχεῖν τινας κεφαλικὰς ἐπ' ὀλέθρῳ ποινὰς, ἀλλ' οὐ τὰς θανατηφόρους ἐκείνας φησὶ, δι' ἃς ὑποφορίαν, ἢ ἐν εἱρκτῇ πλειοφορίαν, τὴν τῆς ὀφθαλμοῦ ἐκκοπὴν, τὴν ἀφαίρεσιν τῆς χειρὸς, καὶ τὴν ἄλλην πᾶσι δι' ἣν σῶμα λοίδορον ἢ δυσαυτ' ἂν καὶ ὑπηρετῆς καιρὸν παρέχειν τῷ πεφευγότι, τῇ τοῦ χρόνου παρεκτάσει, καὶ τῶν ἐπλανημένων μετάνοιαν. πᾶσι γὰρ τοῖς νόμοις τῶν νεωτέρων δοκεῖ τοὺς φιλανθρωπότερον δοκοῦντας ἑρμηνεύεσθαι νόμους, καὶ οὕτω τὰς ἀποφάσεις γίνεσθαι. εἰ δὲ οἱ πολιτικοὶ νόμοι, οὕτω μεταποιοῦνται φιλανθρωπίας, πολλῷ μᾶλλον οἱ τῆς ἐκκλησίας. ἐκκόπτειν γὰρ τοῦ σώματος τῶν χριστιανῶν τοὺς αἱρετικοὺς δεδιδάγμεθα, πρὸς ὃ καὶ τοὺς ἀτόποις ἀνεγκλήτους ἐγκλήμασι, παρρησίᾳ δὲ οὐ μεμαθήκαμεν, ἀλλ' ἀμεταθέτως ἔχοντας τῷ πολιτικῷ νόμῳ παραδιδόναι, ὡς πρὸς τῶν ἀρχόντων τὰς κατ' αὐτῶν ἀποφάσεις ἐνφέρεσθαι.

Quòd politicis postea legibus humaniùs visum suppliciis uti.

Quin etiam vetustiores leges in humanius, & non quale priùs habuerunt, judicium, in dicta legum repetita prælectione commutantur; ipsa enim abrogat illud, nempe statim interfici, qui in magnis criminibus deprehensi sunt. Imperator enim, qui istam repetitam prælectionem fecit, nullum eorum, quæ sunt in digestis vel institutionibus, crudele supplicium protulit, neque enim capite plectere decrevit, neque destruere, vel comburere, vel laqueos intendere; prohibuit etiam in maris profunditate suffocationem. Licet autem quasdam capitales dare pœnas aliquando jubet, non tamen, inquit, mortiferas, sed solùm relegari, vel in carcerem includi, oculorum effossionem, manûs ablationem, & aliam corporis injuriam pati, quæ conversionis opportunitatem illi, qui puniendus est, temporis extensione præbeat, & illis qui lapsi sunt resipiscentiam. Omnibus enim Novellarum legibus humaniùs videtur præcedentes leges interpretari, & sic probationes fieri. Si verò leges politicæ humanitatem adeo exerceant; multò magis Ecclesiasticæ. Docemur enim à Christianorum corpore excindere hæreticos, ut & eos, qui absurdis tenentur criminibus; punire verò non didicimus, sed immutabiliter se habentes legi politicæ tradere, ut ad Magistratus illatæ adversus eos probationes deferantur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT X.

De iis, qui impuris cibis vescuntur.

SANCTUS Gregorius Thaumaturgus in primo ejus canone, Non grave, inquit, affert damnum, si prohibitos in barbaris cibos, vel etiam quæ idolis sacrificantur, degustarent captivi, propter necessitatem & vim corporalem naturâ cibum necessariò exigente. Ipse enim inquit Servator, Non quæ in alvum intrant coinquinant hominem, sed quæ egrediuntur. Siquidem qui cibos impuros comederint minùs puniuntur, si servitutis jugo laborantes & legitimi alimenti inopiâ vetitos cibos tetigerunt: sin verò luxui maximè dediti sint & edacitati, neque ab impuris abstinuerunt, pœnis obnoxii sunt, quapropter & graviori supplicio punientur. Quære etiam in i. capite literæ A. canonem vii. Ancyranæ Synodi.

CAPUT XI.

De Mimis & Scenicis.

CARTHAGINENSIS Syn. lxvi. canon, Mimos & Scenicos ex Græcorum superstitione conversos & baptizatos, à populo antiquam malitiam rursus exhibere non cogi jubet; licet tanquam officium aliquod & inexcusabile debitum etiam inviti ad ea munia juxta antiquam quandam consuetudinem trahebantur, in maximis præsertim civitatibus, ubi theatra fuerunt. Mimorum porro & Scenicorum, qui diversas scilicet personas imitantur & simulant (scenam enim simulationem vocant) eos quidem, qui in Imperatoris conspectu hæc simulant, honorabiles judicant leges politicæ; qui verò in congregationibus & aliis populorum conventibus in maxillam ictibus & strepitu, risum spectatoribus movent, à legibus infames judicantur.

Quære in ix. capite literæ Δ. can. cxxix. Carthagin. Syn. & in primo capite literæ Θ. can. li. sext. Synodi.

CAPUT XII.

De Elocatione.

Leges.

SI conductor ante tempus conductionis expletum sine causa fundum deseruerit, totius temporis reditum persolvit.

Si quis equum conduxerit ad certum onus portandum, eumque graviori onere impositio læserit, ex damno tenetur.

Si quis ad locum usque designatum commodatò acceperit equum; ultra autem illum vel egerit vel miserit, de damno vel morte, quæ illi contingere possint, viderit ipse, qui mutuò accepit; &, ut equi dominus indemnis sit, curare tenetur.

Locator ante constitutum tempus conductorem invitum ejicere non potest; licet alius majores illo dederit pensiones; si libenter etiam pensionem, de qua pacti sunt, dederit. Quære & xv. caput literæ Γ.

ΚΕΦ. ί.

Περὶ μιαιφαγησάντων.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θαυματουργὸς, ἐν τῷ πρώτῳ κανόνι, ὑ βαρεῖαν ἐμποιεῖ, φησι, τῷ βλάβῃ, εἰ τῷ ὄν τοῖς βαρβάροις ἀπαγορευμένων βρωμάτων, ἢ καὶ εἰδωλοθύτων ἐγεύσατο οἱ αἰχμάλωτοι, δι' ἀνάγκην καὶ βίαν σωματικὴν τῆ φύσεως προφῶσαι βιαζομένης. αὐτὸς γὰρ εἴρηκεν ὁ σωτὴρ, ὅτι ὑ τὰ εἰσπορευόμενα εἰς τὸν κοιλίαν κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενα. Διό γε μὴν τὸν μιαιφαγίαν ἠτιόνως ὑποπεσοῦνται, εἰ καὶ τῆ νενομισμένης τροφῆς ἀπορία τῷ ἀπειρημένων ἥψατο, δουλείας ζυγῷ πιεζόμενοι. εἰ δ' τροφῆς πρὸς πλείονας ποιούμενοι καὶ ἀδηφαγίαν, ὑ δὲ τῷ μεμολυσμένων ἀπέχοντο, διαβέβληνται, δῆ δὲ καὶ σφοδρότερον ὑποπεσοῦνται. ζήτει καὶ ἐν τῷ α'. κεφαλαίῳ τῆ Α. στοιχείου κανόνα ζ. τῆ ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ Μίμων καὶ Σκηνικῶν.

Ὁ ξϛ'. τῆ ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανών, τοὺς μίμους καὶ σκηνικοὺς ἐκ τῆ ἑλληνικῆς ὡρμημένους δεισιδαιμονίας, καὶ βαπτισμένους, μὴ ἀναγκάζεσθαι αὖθις ἀφορμὰς ὑπὸ τῷ δήμου τὰ τῆ παλαιᾶς μετέναι κακίας, εἰ καὶ ὥσπερ τι λειτούργημα καὶ ἀναβλήτου χρέος καὶ ἄκοντι εἴληπτο ταῦτα ὑποδείκνυσθαι κατά τι παλαιὸν ἔθος, ἐν ταῖς μεγίσταις καὶ μάλιστα τῶν πόλεων, ἔνθα καὶ τὰ θέατρα ἦν. τῶν δὲ μίμων καὶ σκηνικῶν, τῶν διαφορὰ προσώπα δηλαδὴ μιμουμένων καὶ ὑποκρινομένων, σκηνὴν γὰρ λέγουσι τὴν ὑπόκρισιν, τοὺς μὲν ὑπ' ὄψιν τῆ Βασιλέως ταῦτα ὑποκρινομένους, ἐντίμους ἔχουσι τῆ πολιτείας οἱ νόμοι· οἵ γε μὴν ἐν πανηγύρεσι καὶ δήμων ἄλλαις συνάξεσι γέλωτα τοῖς ὁρῶσι κινοῦντες, τοῖς δὲ κόρρης ῥαπίσμασιν καὶ ψοφισμασιν, ἄτιμοι τοῖς νόμοις λογίζονται.

Ζήτει ἐν τῷ θ'. κεφαλαίῳ τῆ Δ. στοιχείου κανόνα ρκθ'. τῆ ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, καὶ ἐν τῷ α'. κεφ. τῶ Θ. στοιχείου κανόνα να'. τῆ ς'. συνόδου.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ μισθώσεως.

Νόμοι.

ΕΑΝ χωρὶς αἰτίας καταλίπῃ καὶ ἀγρὸν ὁ μισθωσάμενος πρὸ συμπληρώσεως τῶ χρόνου, δίδωσιν ὅλον τῶ χρόνου καὶ μισθόν.

Ὁ μισθωσάμενος ἵππον ὑπὲ τῆ βασάσαι τι δῆλον, καὶ βαρύτερον ὑπηδεὶς βλάψῃ, ὀφείλεται ὑπὲρ τῆ βλάβης.

Εἰ χρήσεταί τις ἵππῳ ἕως ὡρισμένου τόπου, ὑπὲρ δὲ τῶτον ἀπενέγκῃ ἢ πέμψῃ, τῷ συμβασθῆ ἐπ' αὐτῆ βλάβην ἢ θάνατον καὶ χρησάμενον ὁρᾶν, καὶ ὃ ἀζήμιον ποιῆσαι τῆ κυρίῳ τῆ ἵππου.

Οὐ δύναται ἀκβαλεῖν ἄκοντα καὶ μισθωσάμενον ὁ μισθώσας, πρὸ τῶ ὡρισμένου χρόνου, κἂν ἄλλος αὐτῶ πλείονα εἰσαγάγῃ μισθώματα, καὶ ἐὰν συγγνωμονῇ ἀκβαλεῖν πρὸ ὁ ὡμολόγησε δοῦναι μίσθωμα. ζήτει καὶ ὃ ιέ. κεφαλ. τῆ Γ. στοιχείου.

ΚΕΦ.

A

ΚΕΦ. ιγ'.

Περὶ μνηστείας.

Νόμος.

Ο τὸν ἰδίαν μνηστὴν πρὸ τῆς γάμου ἡλικίας, ἤτοι τὸ ιγ'. χρόνου φθείρας, εἰ μὲν οἱ τῆς κόρης γονεῖς ἐκ βούλονται τὸν τοιοῦτον ἀφαλύσαι μνηστείαν, ἀναμενέτω τὸν γάμου καὶ χρόνον· εἰ δὲ διὰ τὸν φθορὰν ἀφαλύσαι βούλονται, ἀπρεμποδίστως ἡ τοιαύτη λυέσθω μνηστεία, καὶ ὁ φθορεὺς τῆς ἰδίας αὐτῆς B καταστάσεως τὸ τρίτον μέρος τῇ μέρει διδότω τῆς κόρης.

CAPUT XIII.

De Sponſalibus.

Lex.

QUI ſuam ſponſam ante ætatem, ſcil. xiii. annorum vitiat; ſi quidem virginis parentes hæc ſponſalia diſſolvere nolunt, matrimonii tempus expectet: ſin verò propter corruptionem volunt diſſolvere, ſine impedimento ejuſmodi ſponſalia diſſolvantur; & corruptor ſuiipſius ſubſtantiæ tertiam partem virginis parti det.

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ μοιχείας.

Ο Νύσσης μέγας Γρηγόριος ἐν τῷ γ'. κανόνι, ἤρκεσέ, φησι, τισὶ τῶν ἀκριβεστέρων τὸ τὸ πορνείαν πλεμμέλημα μοιχείαν δεῖ νομίζειν, διότι μία ἐστὶν ἡ νόμιμος συζυγία, καὶ γυναικὶ πρὸς ἄνδρα, καὶ ἀνδρὶ πρὸς γυναῖκα. πᾶν οὖν τὸ μὴ νόμιμον, ἀφάνομον πάντως, καὶ ὁ μὴ τὸ ἴδιον ἔχων, δηλαδὴ τὸ ἀλλότριον ἔχει. τῷ γὰρ ἀνθρώπῳ μία δέδοται πρὸς τοῦ θεοῦ βοηθὸς, καὶ τῇ γυναικὶ μία ἐφάρμοστος κεφαλή. ἐπεὶοὖν ἐάν τις τὸ ἴδιον αὐτοῦ σκεῦος, καθὼς ὀνομάζει ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἑαυτῷ κτήσαιτο, συγχωρεῖ ὁ νόμος τῇ φύσεως τὸν δικαίαν χρῆσιν· εἰ δέ τις ἔξω τοῦ ἰδίου πρατείη, ἐν ἀλλοτρίῳ πάντως γενήσεται. ἀλλότριον δὲ ἑκάστῳ, πᾶν τὸ μὴ ἴδιον, κἂν μὴ ὁμολογούμενον ἔχῃ τὸ κυριεύοντα. ἐπεὶοὖν ὁ πόρρω τῆς καὶ τὸν μοιχείαν πλημμελήματος. καὶ ἡ πορνεία, τοῖς τὸ ἀκριβέστερον ἐξετάζουσι λογισμὸν, ἐδείχθη, λεγούσης καὶ τῆς θείας γραφῆς, μὴ πολὺς ἴσθι πρὸς ἀλλοτρίαν. πλὴν ἀλλ' ὅπερ τοῖς ἀσθενεστέροις ἐγένετό τις παρὰ τῶν πατέρων συμφοράς, ἵνα οἰκονομία καὶ συγκατάβασις, διακρίθη τὸ πλημμέλημα τῇ γνωρίσει ταύτῃ, ὡς πορνείαν μὲν λέγεσθαι τὸν χωρὶς ἀδικίας ἑτέρου γινομένην τινὶ τῆς ἐπιθυμίας ἐκπλήρωσιν· μοιχείαν δὲ τὸ βουλεύσει τε καὶ ἀδικίαν τοῦ ἀλλοτρίου. καὶ καθολικὴ μὲν ἔστι ταύτης θεραπεία, τὸ τῆς ἐμπαθοῦς λύσεως τῆς πρὸς τὰς τοιαύτας ἡδονὰς καθαρὸν ἐκ μεταμελείας γένεσθαι καὶ ἄνθρωπον. ἐπεὶ δὲ τῶν ἐν πορνείᾳ μολυνθέντων ἀδικία τις τῇ ἁμαρτίᾳ ταύτῃ οὐ καταμέμικται, διὰ τοῦτο διπλασίων ὠρίσθη τῆς ἐπιστροφῆς ὁ χρόνος τοῖς ἐν μοιχείᾳ μανθεῖσιν, ἐπεὶ καὶ διπλῆ τυγχάνει ἡ ἁμαρτία, μία μὲν, ἡ κατὰ τὸ ἄθεσμον ἡδονὴν, ἑτέρα δὲ, ἡ κατὰ τοῦ ἀλλοτρίου ἀδικίαν συνεσταμένη. ἐπεὶ τοίνυν οἱ ἐν πορνείᾳ μολυνθέντες δι' ἐτῶν θ'. τῆς κοινωνίας ἀξιοῦνται· ἡ κατὰ τὴν μοιχείαν ἁμαρτία τῷ χρόνῳ διπλασιάζεται, εἰς ιη'. χρόνους ἐκτεινομένη, πρὸς δὲ τὸ τῶν μολυνθέντων διάθεσιν, ἢ ἥττον, ἢ βραδύτερον ἢ τοῦ ἀγαθοῦ μεθουσία συγχωρεῖται. ζήτει καὶ εἰς α'. τούτου κανόνα, ἐν ᾧ α'. κεφαλαίῳ τοῦ Α. στοιχείου.

Ο μέγας Βασίλειος ἐν τῷ νη'. κανόνι, εἰς μοιχὸν εἰς δεκαπέντε ἔτη τῆς κοινωνίας ἐκβάλλει.

Ο δὲ τὸν Ἀγκύρα κ'. κανὼν, τοῦ μοιχοῦ καὶ τῆς μοιχαλίδος τὸν ὁσημέριον μέχρις ζ'. συνείλημε ἔτους, μετὰ τὸν τούτων ἐκμέτρησιν, καὶ τοῦ τελείου τυχεῖν αὐτοὺς ἀξιοῖ. F

Ο γε μὴν ξα'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ὅτι μοιχείᾳ ἢ πορνείᾳ ἢ οἱᾳδήποτε ἀπειρημένῃ πρᾶξει φανερῶς ἐλεγχθέντα, μὴ ὅτι γε εἰς ἱερωσύνην, ἀλλ' οὐδὲ εἰς κλῆρον ἐρχεσθαι τὸ σύνολον συγχωρεῖ.

Ο δὲ ὄγδοος τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου κανὼν, ὃς τῆς μοιχωθείσης γυναικὸς ἄνδρα, ὃν ἀτιμῶν χρὴ ἀτιμάζειν,

CAPUT XIV.

De Adulterio.

MAGNUS Gregorius Nyſſenus in tertio ejus canone, Placuit, inquit, ſubtiliorum nonnullis etiam fornicationis peccatum adulterium eſſe exiſtimare, quoniam una eſt legitima conjunctio, & mulieris cum viro, & viri cum muliere. Quicquid ergo non C eſt legitimum, eſt omnino legi contrarium; & qui non habet proprium, habet omnino alienum. Homini enim una à Deo data eſt auxiliatrix, & mulieri unum appoſitum eſt caput. Ergo ſi quis quidem proprium vas ſuum (ut divinus Apoſtolus nominat) ſibiipſi poſſederit, ei lex naturæ juſtum uſum concedit: ſiquis autem extra proprium converſus fuerit, erit omnino in alieno; Id autem unicuique alienum eſt, quod non eſt proprium; etiamſi nullum dominum in confeſſo habeat. Non longè ergo à peccato adulterii, fornicationem diſtare ab iis, qui rem paulo diligentiùs examinant, oſtenſum eſt, cum dicat etiam ſacra ſcriptura, ne multus ſis cum aliena. Sed quia à Patribus indulgentia quædam conceſſa fuit imbecillioribus, vel adminiſtratio & demiſſio, diſtinctum eſt peccatum hac generali diviſione, quòd fornicatio quidem dicitur libidinis expletio, quæ fit ſine ulla alicujus viri injuria: Adulterium verò, inſidiæ & injuria, quæ alteri viro inferuntur. Univerſale etiam eſt ejus remedium, ut à concitata in ejuſmodi voluptates rabie per pœnitentiam homo purus efficiatur. Quoniam autem ab iis, qui fornicatione polluti ſunt, injuria aliqua cum hoc peccato non eſt commiſſa, propterea duplum converſionis tempus iis præſcriptum eſt, qui adulterio inquinati ſunt, quoniam E duplum eſt eorum peccatum; unum quidem in illicita voluptate; alterum autem, quod in injuria, quæ alteri fit, conſiſtit. Quia igitur qui fornicatione polluti ſunt, poſt novem annos communione digni judicantur: adulterii peccatum tempore duplicatur, ad xviii. annos protractum; ſecundùm inquinati autem diſpoſitionem, vel citiùs vel tardiùs ſancti participatio conceditur. Quære etiam primum ejus canonem in primo capite literæ A.

Magnus Baſilius in lviii. can. Adulterum per quindecim annos à communione ejicit.

Viceſimus Ancyranæ Syn. can. Adulteri & adulteræ pœnam ad vii. contrahens, poſt horum enumerationem quod perfectum eſt illos aſſequi dignum cenſet.

Lxi. verò ſanctorum Apoſtolorum, qui fornicationis, vel adulterii, vel alicujus alius prohibitæ actionis manifeſtò convictus fuerit, non ſolùm in Sacerdotium, ſed neque in Clerum omninò promoveri concedit.

Octavus Neocæſarienſis Syn. canon, Adulteratæ uxoris maritum, in cujuſcunque gradus miniſterium

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

constituere, non esse legitimum constituit: sacro verò ordine initiatum, si uxor ejus adulterata sit, vel illius consuetudine sejungi jubet, vel separari non volentem Sacerdotio amoveri. Nam pollutæ conjunctione contaminatus non est dignus, impurus cum sit, pura & sancta mysteria contrectare. Etsi enim viro licet sine discrimine adulteratam accipere, & peccatum condonare: sacratis autem hoc non conceditur, juxta xviii. Apostolicum can. qui jubet, cum ejectâ muliere matrimonio conjunctum non fieri Sacerdotem; quem etiam quæras in iv. cap. lit. Γ.

A εἰς ὑπηρεσίαν οἱουδήποτε ἰέναι βαθμοῦ. ΚΑΙ Ὁ ἱερωμένου, τ γυναικὸς αὐτῦ μοιχευθείσης, ἢ φαρμακείαν ταύτης κελεύει, ἢ μὴ βουλόμενον ἀποστῆναι τ ἱερωσύνης ἀφίστασθαι. μολυνόμενος γὰρ τῇ τ μεμιασμένης ὁμιλίᾳ, οὐκ ἂν εἴη δίκαιος, ἁγιάζοντος ὤν, τῶν καθαρῶν καὶ ἁγίων μυστηρίων ἐφάπτεσθαι. εἰ γὰρ καὶ ἔξεστι τῷ ἀνδρὶ ἀκινδύνως λαμβάνειν τὴν μοιχευθεῖσαν, καὶ συγχωρεῖν τὸ ἁμάρτημα· ἀλλὰ τοῖς ἱερωμένοις τοῦτο οὐ δέδοται, κᾀ ΚΑΙ κελεύοντα ἐν τ ἀποστολικὸν κανόνα, μὴ ἱερᾶσθαι ΚΑΙ ἀφαιρεθέντα γυναικὶ συνοικοῦντα, ὃν καὶ ζήτει ὃν τῷ δ'. κεφαλαίῳ τ Γ. στοιχείν.

Magnus Basilius in xxxiv. can. Adulterio pollutas, inquit, & ob pietatem & futuri judicii metum peccatum confitentes, vel quomodocunque convictas, veluti ab uteri tumore, vel etiam ab edito partu, dum mariti earum longè peregrinantur, publicare non siverunt Patres nostri, pœnarum locos illas ingredi cogendo, flentis videlicet, audientis, & substrati; ne convictis mortis causam præbeamus. Illius enim maritus, ipsam extra Ecclesiæ ambitum exeuntem videns, cum iis qui pœnis subjiciuntur, & manifestioribus testimoniis non egens, quòd matrimonii leges violavit, statim illam interficiet: plenus enim zelo, juxta Salomonem, animus viri ipsius. Ideoque consistere quidem cum fidelibus ordinarunt, & unâ precari absque communione, quoad expletum fuerit pœnitentiæ tempus.

B Ὁ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ λδ'. κανόνι, τὰς μοιχευθείσας, φησὶ, κᾀ δι' εὐλάβειαν κᾀ ΚΑΙ τ μελλούσης κρίσεως φόβον τὴν ἁμαρτίαν ἐξομολογουμένας, ἢ κᾀ ὁποσῳοῦν ἐλεγχομένας, εἴτε τι τ ὄγκου τυχὸν τ γαστρὸς, ἢ κᾀ ἀπὸ τοῦ, ὃ βρέφος ἀποτεκεῖν, ἀποδήμει τοῦ ἰδίου ὄντος ἀνδρὸς, οὐκ ἔφασαν δεῖν οἱ πατέρες ταύτας δημοσιεύειν, ὀκ τοῦ, τοὺς τόπους τῶν ὑπομενόντων ἀναλαμβάνειν αὐτὰς διέναι, ΚΑΙ τ ἐκκλαίοντος, φημὶ, τ ἀκροωμένου, κᾀ τοῦ ὑποπίπτοντος, ἵνα μὴ δυνάμενοι αἰτίαν σφᾶς ἐλεγχθέντας. ὁ γὰρ τῆς τοιαύτης ἀνὴρ, ἐξιόντα τῆς ἐκκλησίας ὁρῶν, μὴ τῶν ὑπομενόντων ὄντων, κᾀ σαφεστέρας ἢ δεήσεις μάρτυρίας τ, ΚΑΙ γάμον αὐτῦ ἐκρυγμῶν, αὐτίκα ἁμαρτήσεται ταύτῃ· μεσὸς γὰρ ζήλου, κᾀ ΚΑΙ Σολομῶντα, θυμὸς ἀνδρὸς αὐτῆς. ταύτῃτοι κᾀ συνίσταθαι τοῖς πιστοῖς ἐπέταξαν, κᾀ συνδύχεσθαι χωρὶς κοινωνίας, ἄχρις ἂν ὁ τῆς μετανοίας χρόνος ἐκπληρωθῇ.

In xxxvii. verò, Qui alienam uxorem vel alicui desponsatam corrumpit, & postquam ea ablata fuerit, uxorem ducit; in primâ quidem adulterii accusabitur: in secundâ autem, reus non agetur, uxore à viro liberâ.

Ἐν δὲ τῷ λζ'. ὁ ἀλλοτρίᾳ γαμετῇ ἢ μεμνηστευμένῃ ἑτέρῳ συμφθειρόμενος, κᾀ μὴ ὅ, ἀφαιρεθεῖσαν ταύτῃ, γαμετῇ συνοικήσας· ὅτι μὲν τῇ πρώτῃ μοιχείαν ἔγκληθήσεται· ὅτι δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἀνέγκλητος ἔσται, ἐλευθέρα οὔσα ἀνδρός.

In xxxix. etiam, Quæ vivit, inquit, cum adultero, adultera est; id est, quæ cum aliquo adulterata est, & post legitimi sui mariti mortem adultero, matrimonii scilicet lege, conjuncta est. Non enim illa unà cum eo vivere permittitur, neque ab Ecclesiasticis neque à civilibus legibus, & nisi desistat, ejus peccatum non solvitur, licet pœnarum tempus perfecerit. Quære & v. cap. lit. Γ. quin & xvi.

D Ἐν δὲ τῷ λθ'. ἡ ΚΑΙ μοιχῷ συζῶσα, μοιχαλίς ἐστι, φησὶ, πυθέσιν ἡ μοιχευθεῖσα τινὶ, κᾀ μὴ θανάτου ΚΑΙ νομίμου ἀνδρὸς τῷ μοιχῷ, νόμῳ δήπουθεν γάμου, μιγεῖσα. ἐπεὶ γὰρ συγχωρεῖται τούτῳ συνοικεῖν ἡ τοιαύτη, οὔτε ΚΑΙ τῆς τ ἐκκλησίας, οὔτε ΚΑΙ τῆς πολιτικῆς νόμων· κᾀ εἰ μὴ ἀποστῇ, οὐ λύεται ταύτης ἡ ἁμαρτία, κᾀ εἰ ΚΑΙ χρόνον ἐκπλήσει τῆς ὑπομονῆς. ζήτει κᾀ τὸ ε'. κεφάλαιον τοῦ Γ. στοιχείου, ἀλλὰ δὴ κᾀ τὸ ις'.

Leges.

Νόμοι.

Qui adulterii cum muliere commissi accusatur, illam uxorem ducere non potest.

E Ὁ ὅτι μοιχείᾳ γυναικὸς κατηγορηθείς, οὐ δύναται ταύτην γαμετὴν ἀγάγεσθαι.

Quicunque uxores suas adulterare inveniunt, & non dimittunt, puniri eos jubemus: leno enim est, qui propriam suam uxorem adulteratam non dimittit; non quidem qui tantum suspectam habet.

Πάντας, ὅσοι τὰς γυναῖκας αὐτῶν μοιχευομένας εὑρίσκοντες μὴ ἀπολύουσι, τιμωρεῖσθαι κελεύομεν· προαγωγός ἐστιν, ὁ τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν μοιχευθῆναι μὴ ἀπολύσας, οὐ μὴν ὁ ψιλῶς ὑποπτεύσας.

Nunc autem, & post condemnationem, vir uxorem suam adulteram ex monasterio accipere potest, juxta cxvii. Justiniani Novellam, quæ dicit, Jubemus mulierem adulteram competentibus pœnis subditam in monasterium conjici: & si intra biennium maritus velit eam reducere, damus ei potestatem hoc faciendi, & unà cum ea habitandi, nullo exinde imminente illi periculo; nullum enim præjudicium accipit matrimonium ex his, quæ medio tempore facta sunt. Sin autem prædictum tempus præterierit, aut maritus, priusquam illam receperit, obierit, jubemus ut tondeatur mulier, & habitum monasticum accipiat.

F Ἀλλὰ πρωΐ, κᾀ μὴ τῷ καταδίκῳ, δύναται ὁ ἀνὴρ ἀναλαβεῖν ἐκ τοῦ μοναστηρίου τὴν μοιχευθεῖσαν αὐτοῦ γυναῖκα, κᾀ τῷ ριζ'. Ἰουστινιάνειον νεαρᾷ, κελεύομεν, λέγουσαν, γυναῖκα τὴν μοιχευθεῖσαν ταῖς προσηκούσαις ὑποβαλλομένην ποιναῖς μοναστηρίῳ ἐμβάλλεσθαι· κᾀ εἰ μὲν ἔσω διετίας ὁ ἀνὴρ αὐτὴν ἀναλαβεῖν βουληθείη, ἐξουσίαν αὐτῷ δίδομεν τοῦτο ποιεῖν, κᾀ συνοικεῖν αὐτῇ, μηδένα κίνδυνον ἐντεῦθεν ὑπολαμβάνοντα. εἰ γὰρ καταλίπηται ὁ γάμος ἀφ' ὧν ἐν τῷ μεταξὺ γεγόνασι. εἰ δὲ ὁ προειρημένος χρόνος ὤφελεν, ἢ ὁ ἀνὴρ, πρὶν ἀναλαβεῖν αὐτὴν, πλουτήσειε, κελεύομεν ἀποκείρεσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα λαμβάνειν.

Εἰ πρὸ

A

Εἰ τῶν μοιχείας ὁ ἀνὴρ κατηγορήσας τ γυναικὸς ἀπελίξειε, τυνικαῦτα χωρισμοῦ γενομένου ἔχειν ⓜ ἄνδρα κελεύομεν τὴν ἀπὸ γάμου δωρεᾶ, καὶ τῷ φίσκῳ. καὶ ἐπὶ τούτοις, εἰ παῖδας μὴ ἔχοι, τοσοῦτον λαμβάνειν ἐκ τ ἄλλης τ γυναικὸς οὐσίας, ὅσον τ φίσκος ὃ γ'. μέρος εἰ γενώσκεται· ὥστε τῇ αὐτῇ δεσποτείᾳ, καὶ τῷ φίσκῳ, καὶ τῷ παρ' ἡμῶν ὁρισθησομένῳ ποινῷ προσκεῖσθαι. εἰ γὰρ παῖδας ἔχει ἐκ τῆς αὐτῆς συνοικεσίου, καὶ τῷ φίσκῳ καὶ τῷ ἄλλων τ γυναικὸς οὐσίαν τοῖς παισὶ φυλάττεσθαι· καὶ ὅτω ⓜ μοιχὸν νομίμως ἐλεγχόμενον ἅμα τῇ γυναικὶ πιμωρῆσθαι. καὶ εἰ μὴ ἔχοι ὁ μοιχὸς γαμετὴν, τῷ φίσκῳ καὶ B τῷ ἀπὸ γάμου δωρεὰν αὐτῇ προσώζεσθαι· τῷ δὲ ἄλλῳ τῆς ἀνδρὸς οὐσίαν, εἰ μὴ εἰσὶν ἀνιόντες ἢ καπόντες, ἕως τρίτου βαθμοῦ, ταύτῃ λαμβάνειν αὐτούς· εἰ δὲ μή, προσκυροῦσθαι ταύτῃ τῷ δημοσίῳ.

Si adulterii vir uxorem ſuam damnans convicerit, tum ſeparatione factâ jubemus virum præter donationem ante nuptias factam etiam dotem habere: & ad hoc, ſi filios non habeat, tantum accipere ex alia uxoris ſubſtantia, quantum dotis tertia pars eſſe cognoſcitur; ut ejus proprietati & dos & à nobis definita pœna applicetur. Si enim filios habuerit ex ejus matrimonio, & dotem aliamque mulieris ſubſtantiam filiis conſervari; & ita adulterum legitimè convictum unâ cum uxore puniri. Et ſi quidem uxorem habeat adulter, eam & dotem & ante nuptias donationem accipere: aliam verò mariti ſubſtantiam, ſi ſint quidem aſcendentes vel deſcendentes uſque ad tertium gradum eam illos accipere; ſin autem non ſint, eam fiſco adjudicari.

Οἱ μοιχοὶ τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι, ῥινοκοπείσθωσαν. οἱ δὲ μέχρι καὶ ὑπουργοὶ τ τοιούτου ἀσεβήματος γενόμενοι, τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι, διηνεκεῖ φυγοπομφθήτωσαν ἐξορίᾳ.

Adulteris verberatis & tonſis, nares abſcinduntur. Internuncii verò & impii hujuſce facinoris adminiſtri, verberati & tonſi in perpetuum mittantur exilium.

Αλλὰ καὶ ἡ λβ'. νεαρὰ τ βασιλέως Λέοντος, ταῖς προσηκούσαις ποιναῖς ὑπεύθυνα ποιεῖται τοὺς μοιχοὺς καὶ τὰς μοιχαλίσιν. C

Quinetiam & xxxii. Novella Imperatoris Leonis convenientes pœnas adulteris viris & adulteris fœminis ſtatuit.

Η δὲ λή'. νεαρὰ ὀκτομῇ ⓜ μοιχὸν καὶ τὴν μοιχαλίδα κολάζει, καὶ ὑπεύθυνα ποιεῖται, ⓜ μὲν ἄνδρα τ μοιχοῦ θήσεως κερδαίνειν τῷ φίσκῳ· αὐτὴν δὲ ἐν μοναστηρίῳ κείρεσθαι, καὶ ἄκουσαν μὴ ἀποκείρασθαι· τὰ δὲ τ φίσκου ἐπέκεινα προσήκοντα τοὺς παῖδας αὐτῆς καὶ τὸ μοναστήριον διανέμεσθαι· ἢ παίδων μὴ ὄντων, τοὺς γονέας αὐτῆς ἢ εἴ τινος ἄλλως προσήκοντας.

Xxxviii. verò Novella adulterum & adulteram narium abſciſſione punit, & decernit, quòd maritus adulteræ dotem lucretur; illam autem in monaſterio includi, & non involuntariè tondi; quæ verò ultra dotem ſunt facultates ejus filios & monaſterium dividere: ſin autem non habet liberos, ejus parentes vel alios ex ejus cognatione.

Η μοιχεία ὑ μόνον ὅτι φθορᾷ νομίμου γαμετῆς κινεῖται, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἀσυνάπτου, καὶ ἀθεμίτου γάμου, καὶ μνηστείας, καὶ παλλακισμοῦ. D

Actio adulterii intenditur, non ſolùm ob legitimæ uxoris ſtuprum, ſed etiam ſuper matrimonium, quod conſiſtere non poteſt, & illegitimum, & ſponſalia, & concubinatum.

Ο ⓜ μοιχὸν μετὰ τ ἰδίας γυναικὸς ἐν συμπλοκῇ καταλαβών, ἐὰν συμβῇ αὐτὸν ἀνελεῖν, οὐκ ἐύθυνεται ὡς ἀνδροφόνος· ἐν μόνῳ γὰρ τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἐπ' ἀυτοφόρῳ δύναται φονεύειν ⓜ μοιχὸν ὁ ἀνὴρ, καὶ τοῦτον σκηνικὸν, ἢ ἄτιμον ὄντα. ὑ δέδοται δὲ τοῖς ἀνδράσι φονεύειν τὰς μοιχαλίδας αὐτῶν γυναῖκας.

Qui adulterum cum propriâ uxore in ipſo actu deprehendit, ſi contingat eum occidere, non ut homicida punitur: in ſola enim propria domo in ipſo actu maritus adulterum interficere poteſt, & illum ſcenicum vel infamem. Maritis autem non conceditur adulteras ſuas uxores interficere.

Διάφοροι δὲ νόμοι θεσπίζουσι, μὴ ἄλλως τὴν γυναῖκα μοιχοῦ θεῖσθαι κατακρίνεσθαι, εἰ μὴ ἐπὶ φανερῶν ἀποδείξεως, τουτ' ἔστιν ἐπὶ πέντε μαρτύρων ὀμνυόντων ἰδεῖν ἐπ' ἀυτοφόρῳ τὴν μοιχείαν τελουμένην. καὶ τοῦτο γὰρ οὐδὲ πάντες δύνανται κινεῖν ὃ τ μοιχείας ἔγκλημα, ἀλλὰ πρόσωπα πέντε, ἀνὴρ, πατὴρ αὐτῆς, ἀδελφὸς, θεῖος πρὸς πατρὸς, θεῖος πρὸς μητρὸς, οὕτω γὰρ ἀυπιστοτέρα ἡ πρόφασις τ ζητήσεως γίνεται. εἰ δὲ ξένοι εἶεν οἱ κατηγορεῖν θέλοντες, εἰ μὲν ἀποδείξουσιν, ὀκτομῇ τῆς ῥινῶν οἱ μοιχοὶ πιμωρεῖσθαι· ἂν δὲ ἀπελεγχθῶσι δι' ἔχθραν τὴν κατηγορίαν πεποιηκότες, οὕτοι τῷ τοιούτῳ ποινῷ ὑποκείσονται. ἀλλ' ὑ δὲ αὐτὴ ἡ γυνὴ ὁμολογοῦσα μοιχαλίδα κατάδικος γίνεται, ὅτῳ καὶ ἔστι καινόν. E

Quinetiam & xxxii. Novella Imperatoris Leonis convenientes pœnas adulteris viris & adulteris fœminis ſtatuit.

Ο δύο γαμετὰς ἔχων, τυπτέσθω· ἐκδιωκομένης παρ' αὐτοῦ τ ἐπεισάκτου γυναικὸς, μετὰ τῶν παιδίων ἐξ αὐτῆς παίδων. F

Qui duas uxores habet, verberetur: ab ipſa uxore expulſâ ſuperinductâ, & liberis ex eâ natis.

Ο δύο γαμετὰς ἔχειν πειραθεὶς, ὑ νόμῳ, ἀλλὰ φακέλῳ προαιρέσεως, ὑπόκειται τῇ τ μοιχείας ἐγκλήματι. ὁ μὲν γὰρ μετ' ἐλευθερᾶς συμπλακεὶς, ζώσης τ αὐτοῦ γυναικὸς, ὡς πόρνος κατακρίνεται.

Qui duas habere uxores conatus eſt, non lege, ſed facto conſilii, adulterii ſupplicio ſubjicitur: qui enim cum libertâ, vivente ipſius uxore, rem habet, ut fornicator condemnatur.

Ο ἐπὶ γάμου κοινωνίαν δεύτεραν ἀγόμενος, ὡς μοιχὸς τιμωρεῖται.

Qui in matrimonio ſecundam communionem accipit, ut adulter punitur.

Εἰδέναι δὲ δεῖ, ὅτι αἱ τρόποντα ἁμαρτάνοντα, καὶ οὐκ

Scire autem oportet, quòd ſunt perſonæ, quæ pec-

cant, & non corriguntur, nempe, qui ſervi ſui uxorem adulterio vitiat, & qui fœminam viro ſubjectam, quæ non paucos ad impudicitiam allexit, & cum multis concubuit, ſtuprat, adulterii crimini non ſubjicitur, ſed fornicationis tantum. Et vir quidem tanquam adulter punitur, mulier verò non corrigitur; quando invitam & impulſam illam vi vicerit, licèt illa erubeſcens, marito ſuo quod factum eſt, ſtatim non annunciaverit.

A

οὐδιώονται. ὁ μοιχεύων τὴν γυναῖκα τῆ ἀπεδούλου αὐτῆ, καὶ ὁ μοιχεύων πολυφθορον καὶ πολύκοιτον ὕπανδρον, τῆ τῆ μοιχείας ἐγκλήματι οὐκ ὑπόκειται, εἰ μὴ τῆ τῆ πορνείας. καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ τιμωρεῖται ὡς μοιχὸς, ἡ δὲ γυνὴ σὺν οὐδὲ νεται, ὅτι ἄκουσθη καὶ βιασμένην αὐτὴν χερσὶ κρατήσει, εἰ καὶ αὐτὸ ἐρυθριῶσα, ὃ γεγονὸς οὐδὲν σὺν ἀνήγγειλε τῆ ἀνδρὶ αὐτῆς.

CAPUT XV.

De Monaſteriis & Monachis.

B

ΚΕΦ. ιε'.

Περὶ μοναστηρίων καὶ μοναζόντων.

PRIMÆ & ſecundæ dictæ Synodi canon primus, Non licere jubet Monaſterium ædificare abſque Epiſcopi ſententiâ, debitam primò orationem peragentis; in Brevi autem, & ipſum Monaſterium inſcribi, & quæcunque à conditore illi dedicantur; & Breve in ædibus Epiſcopalibus reponi, ut non poſſit ille qui dedicavit, illa in proprium uſum iterum convertere. Quæ enim ſibi quis abjudicavit per Monaſterium Deo addicens, quomodo poteſt, ac ſi adhuc eſſet Dominus, illa adminiſtrare, & aliis divendere? Nec etiam Monaſterii Præfectum abſque Epiſcopi ſententia illum C ſeipſum conſtituere, nec alium ejus loco deligere patitur. Etenim, ſi quæ homini quiſpiam largitus eſt, ampliùs auferre ſine cauſa, qui donavit, haud poteſt; quo jure, quæ Deo dedicata ſunt, in ſuam poſſeſſionem, qui donavit, rapiat, tanquam nomine tantum, non re fuiſſet dedicatio?

Ὁ τῆ λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου κελεύει μοναστήριον οἰκοδομεῖν, ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου, τῆ εὐθυῶς πρώτην ἐπιπλοκῆς τοῦ εὐχῆς, ἐν βρέβει ᾖ αὐτὸ τὸ μοναστήριον ἐγγράφεσθαι, καὶ ὅσα πρὸς τοῦ δεικνυμένου αὐτῆ ἀφιέρωται, καὶ τὸ βρέβιον τῆ ἐπισκόπῳ πρόσκεισθαι, ὡς μηκέτι δύνασθαι ἃ ἀφιερώθηται ἔξιν ἀ τούτων αὖθις ἐξιδιοῦσθαι. ὧν γὰρ ἀπεξένωσεν ἑαυτὸν ἀφ' ἑ μονῆς ἀναθεὶς τῆ Θεῷ, πῶς οἷός τε, οἷα δεσπότης ταῦτα διέπειν, ὑφ' ὅτου καὶ ἄλλοις ἀφαιρήσεται; ἢ μᾶλλον ἑ ἔδιον ἑαυτὸν ταύτης ἐᾷ καθίστανα ἀφ' ἑ μονῆς ἀναθεὶς τῆ Θεῷ, πῶς οἷός τε, οἷα δεσπότης ταῦτα διέπειν, ὑφ' ὅτου καὶ ἄλλοις ἀφαιρήσεται; ἢ μᾶλλον ἑ ἔδιον ἑαυτὸν ταύτης ἐᾷ καθιστάναι

ἡσυχίαν μὴ ἐν ἑτέρῳ τινὶ καλύειν, μήτε τοῦ ἐκκλησιάζειν ἔχειν τὴν νυστείαν καὶ τοῦ εὐχῆς, καὶ ἐν οἷς ἀπεταύξαντο τόποις ἐπισκαπτρεῖν. οἱ γοῦν οὕτω βιοῦντες, δίκαιοι ἂν εἶεν τὰ πρεσβεῖα καὶ τῶν ἄλλων φέρεσθαι μοναχῶν· ὑπείκειν μὲν τοι καὶ τούτοις τῷ ἐγχωρίῳ ἐπισκόπῳ, ὥσπερ νόμος τοῖς κληρικοῖς, καὶ μηδὲν ἱερατικὸν πράττειν, πρὸς ἑτέραν ἀπαίρουσιν ἐπαρχίαν, χωρὶς ἀπολυτικῆς ἢ συστατικῆς τοῦ ἐπισκόπου γραφῆς. τοὺς γε μὴν τὰ ἴδια καταλιμπάνοντας μοναστήρια, καὶ τὰς πόλεις ἀδιαφόρως καὶ ἀτάκτως περιόντας, καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας, πρός δὲ καὶ τὰ πολιτικὰ διαταράττοντας πράγματα, οἷς μήτε τὰ θεῖα μέρη τῷ ἑαυτῶν, μή τε τὰ ἀνθρώπινα κατά γε τὸν πρέποντα τάξιν ἐῶντας διενεργεῖσθαι, τοῦτο λαϊκῆς μὲν τὰ βιωτικά· τοῦτο δὲ μοναχῶν καὶ κληρικῶν τὰ τοῦ Θεοῦ ἀναπεπταμένα· τούτους καὶ ἄκοντας τοῖς μοναστηρίοις ἐγκλείειν κελεύει, εἰ μή τινες ἄρα εἰς πολιτικῶν πραγμάτων ἀναγκαίαν διοίκησιν ὑπηρετεῖν πρὸς τῆς πόλεως ἐπισκόπου, ἅτε τῶν τοιούτων κληρικῶν ἢ λαϊκῶν ἀσφαλέστερον ταῦτα διαθεῖναι μὴ ἀμελῶς ἔχοντες. ὑπατεύειν δὲ καὶ μηδένα δοῦλον τὸν τῶν μοναστηρίων παρεσπᾶσθαι εἰσδέχεσθαι ὑπὸ τῶν μοναζόντων, πρὶν γνώμην τοῦ ἰδίου δεσπότου, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφημῆται. τὸν δὲ τῶν ὅλων τοιοῦτον πρέπειν ἀκηνώνητον εἶναι. τὸν γε δὴ τῆς πόλεως ἐπίσκοπον, χρῆναι πρὸ δέους μὴ ποιεῖσθαι φρόνοιαν τῶν μοναστηρίων, ἵνα μὴ τῇ τῶν παρόντων αὐτοῖς ὀχλήσει πραγμάτων συνταράττηται τοῖς μοναχοῖς ὁ φιλήσυχος. ζήτει ὅ κβ'. καὶ ὅ κέ. καφ. τοῦ Ε. στοιχείου.

A quietem non obiter habere jubet, & soli jejunio & orationi vacare, & in quibus ordinati sunt locis fortiter perseverare. Qui igitur ita vivunt, æquum esset, ut præ aliis monachis privilegia sortiantur: cedant nihilominus & illi regionis Episcopo, quemadmodum Clericis jubet lex, & nihil Sacerdotale exequantur, in aliam regionem discedentes, absque Episcopi pacificis & commendatitiis literis. Qui propria relinquunt monasteria, & civitates negligenter & inordinatè circumcursant, & Ecclesiastica & civilia negotia perturbant; ut neque divina à suis, neque humana secundum convenientem ordinem administrari sinant; quæ ad vitam scilicet spectant à Laicis; à Monachis autem & Clericis ea quæ sunt dedicata; hos vel invitos monasteriis includi jubet; nisi quidam ad necessariam forsan civilium negotiorum administrationem à civitatis Episcopo veniam consequuti sint, qui scilicet è Clericis & Laicis tunc existentibus hæc melius administrare norunt. Decernit etiam, ut nullus servus à monasteriorum Præfectis ad monasticam vitam admittatur, præter domini sui voluntatem, ne nomen Dei blasphemetur; Eum verò, qui hanc definitionem transgreditur, excommunicatum esse: civitatis porrò Episcopum eam oportere, quàm par est, monasteriorum curam gerere, ne rerum ad illos pertinentium molestiâ monachorum perturbent quietem. Quære xxii. & xxv. caput literæ E.

Περὶ τοῦ πῶς χρὴ δέχεσθαι τοὺς θέλοντας ἀποκαρῶσαι.

De modo, quo accipi debent illi, qui tonderi volunt.

Ὁ δὲ κγ'. τῆς ς'. συνόδου κανών, οὐκ ἀπείρηταί φησι παντὶ Χριστιανῷ, κἂν μεγάλα ἡμάρτηκότι, τὸν μοναδικὸν μεταλαβεῖν πολιτείαν· ἥτις ἡμῖν τὸν ἐν μετανοίᾳ ζωὴν σὺν ἀκριβείᾳ ἐκτυπώσει. οἵα τις γὰρ στήλη τὸν μετάνοιαν ἡμῖν τῷ ἔξωθεν σχήματι καὶ τῷ βίῳ, καὶ τοῖς ἤθεσιν ἐναπογράφει· καὶ ζωὴν ἀεὶ μεμνῆσθαι παρασκευάζει· μὴ δῆτα ἡ τῶν πταισμάτων πληθὺς καὶ ὁ βάρος ἀπογνώσιν ἡμῖν ἐμποιείτω. μηδέ τις ζητῶ ἐμποδὼν γινέσθω τινὶ, πρὸς τὸ τοῦ Θεοφιλοῦς τοῦδε σκοπὸν ἀποπλήσσειν. ὁ γὰρ Σωτὴρ ἡμῶν εἴρηκε, ⟨illegible⟩ ἐρχόμενον πρός με, οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω.

D Canon autem xliii. Concilii sexti, Conceditur, inquit, cuivis Christiano, etiamsi graviter deliquerit, statum Monasticum ingredi: qui vitam quidem pœnitentialem accuratè nobis repræsentat: nam velut columna quidam pœnitentiam externo habitu, victu, moribusque exprimit, atque nosmet ejus semper memores præstat. Neque verò aut delictorum multitudo aut etiam magnitudo desperationem nobis creet: neque modus vivendi cuiquam obstet, quominus hunc tam gratum Deo scopum attingat: Dixit enim Servator noster, *Illum, qui ad me venit, nequaquam ejiciam foràs.*

Ὁ δὲ μ'. εἰ καὶ τῷ κολλᾶσθαι Θεῷ φησι, πολλὰ χαίρειν πρότερον τοῖς τοῦ βίου φιλοῦντας πράγμασι, τῆς ὀκνῆσθαι μακαριότητος καθίσταται πρόξενον, ἀλλ' ἀνεξετάστως οὐ δέον· οὐδὲ ⟨illegible⟩ προσήκοντα δήπου τῆς ἡλικίας κατέχειν, τοὺς ⟨illegible⟩ μοναστήριον βίον αἱρουμένους, ⟨illegible⟩ τῆς μονῆς προϊστάσθαι δεῖ. τῷ δὲ πλατυνθῆναι σαφανῶς τὸν εὐσέβειαν, τῷ σεσοφότι τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, καὶ δεκαέτης ὢν τις μὴ ἀποβεβλήσθω, μόνον εἰ τοὺς τρόπους συμβαίνοντας ἔχοι τῷ ἐπαγγέλματι. μὴ ὅπ καὶ ὁ δέκατον σεσοφευκὼς ἔτος.

E Canon verò xl. Quamvis, inquit, hosce qui ut Deo jungerentur, jam rebus secularibus longùm valedixerunt, istius felicitatis heic participes facere æquum sit: at verò absque examine minimè oportet: Imò nec citra debitum ætatis tempus illos, qui vitam solitariam agere cupiunt, à Præfecto Monasterii admitti fas est. Veruntamen ut præclarè augeatur pietas, superabundanti gratiâ Dei etiam decimum ætatis annum agens nè rejiciatur, dummodo pares professioni mores adferat. Imò nec is, qui decimum adhuc currentem habet.

Ὁ δὲ ε'. τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας συνόδων κανών, τοὺς τῷ μονῇ προσιόντας βίῳ, δεῖν τριετίαν F ἐν τῇ μονῇ δοκιμάζεσθαι διωρίσατο, τὸν κοσμικὸν σχῆμα περικειμένους ἔτι στολήν. ἀξιόχρεων δ', τὸν ἐν τούτῳ τοῦ χρόνου σχεδὸν τὸ ἐπάγγελμα προήσεσιν ὑποδειξαμένους, τὸν καὶ τὸ μοναδικὸν ἀμφιέννυσθαι σχῆμα. τοὺς γὰρ ἀκρίτους καὶ ἀδοκιμάστους ἀποπαγεῖς, ὡς ὅπερ ἴσμεν τῇ τῶν μοναχῶν συνταξίᾳ λυμαινομένους. οἱ γοῦν προπετῶς ἑαυτοὺς τῇ μονῇ ὑπορρίπτοντες βίῳ, καὶ πρὸς τῷ βαρεῖ μετέπειτα καὶ ὑπόπτερον τῆς ἀσκήσεως ἀπειπόντες, ὑπὸ ⟨illegible⟩ φιλόκαρκον, καὶ ὑλικὸν βίον, ἀθλίως πάλιν ἐπαναστρέφουσιν. εἰ δέ τις τοῦ

Synodi verò primæ & secundæ dictæ canon v. Eos qui ad monachatum accedunt, per triennium in Monasterio, stolâ quidem seculari adhuc amictos, probandos decrevit: æquum tamen esse judicavit, ut qui per id temporis animi sui propositum de Professione demonstraverint, tum demum habitum Monasticum adsumerent. Indiscretas enim & citra probationem factas Renunciationes ut plurimum ordini monastico pernicioſas esse comperimus. Idcirco qui temerè in statum Monachorum sese ingerunt, paulò post ipsum piæ exercitationis laborem recusantes, rursum ad gratam carni ac secularem vitam miserè reverti solent. Siquis verò

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

verò ſummopere in his quæ ad Religionem ac virtutem pertinent, ſemet exercuerit, adeò ut vita anteacta futuræ non vana ſponſio fuerit, vel ſemeſtre tempus ſufficiet. Cæterùm nec iis, qui adhuc probationem agentes in gravem morbum inciderint, ordinis conſummatio differenda eſt: Qui verò ſecus fecerint, puta vel Præfectum monaſterii, vel Candidatum, illum quidem regimine excidere ſtatuit, & ſubditi conditionem ſubire, hunc autem in aliud monaſterium abduci, ubi nihil rigoris monaſtici remittitur.

A πλείου πεπόνηντο τὰ τ᾽ ἀυλαβείας καὶ ἀρετῆς, ὡς ϑ φθάσαι τῷ βίου τ᾽ μέλοντ᾽ ϑ. ὑπάρχειν ἐκέλευον, καὶ ὁ ἑξαμηνιαῖος ἀποχρήσει καιρός. ἀλλ᾽ οὐδὲ τῷ εἰσερχομένων ἔτι ϑ δοκιμᾶν, τοῖς νόσῳ ἀδιαπτώτοις βαρείᾳ, τὸ πλάσιον ὑποθετέον τ᾽ χρόνου ϑ. νῦν δὲ ἀφ᾽ ὧν τοῦτο ὁρίζεται, τόν τε τ᾽ μηνὸς ἐξηρημένον, φημὶ, καὶ ϑ εἰσαγόμενον, ϑ μὴ, τ᾽ ἀρχῆς ἐκπίπτειν, καὶ τὸ ὑποταγὸ ὑπεισέρχεσθαι· ϑ ϑ εἰς ἕτερον μοναὶ ἀπάγεσθαι, μηδὲν τ᾽ ἀκριβείας ὑφιεμένου.

De iis qui abſque precibus monaſticum habitum induunt.

B

Περὶ τῶν χωρὶς εὐχῆς ϑ μοναχικὸν ἔνδυμα περιβεβλημένων.

Quicunque verò intra triennium monaſticum habitum & quidem abſque precibus induit, prægraves pœnas luet, ſi modo illam rurſus exuere velit, tanquam cum rebus ludens minimè ludicris: cogetur enim ad habitum iſtum vel nolens induendum.

Εἰ δέ τις καὶ τ᾽ τριετίαν ἐντὸς, ϑ μοναχικὸν, καὶ χωρὶς εὐχῶν ἔνδυμα περιβάλλοιτο, μεγάλας ὑφέξει δίκας, εἰ ἀποδύσασθαι τοῦτο βουληθείη ὡς παίζων ἄτοπα ὐ παιγνιοῖς. καὶ ἄκων γὰρ τοῦτο περιβεβλῆσθαι ἀναγκασθήσεται.

Cavet quidem illius Synodi canon ii. Nè tonſus quilibet amictu monachali utatur, niſi priùs adſit qui illum in ſubjectione habere debet, atque ſalutis animæ ejus curam: ipſe quidem jam ante in operibus bonis præclarè exercitatus, diſcipuloſque ſuos ad virtutem incitandi peritus. Qui verò vel morbi vel luctûs cauſâ detondentur, (quatenus famam ſolùm pietatis acquirant;) & in propriis ædibus rurſus manſitant, religioſæ exercitationis ſudores & labores nihil curantes, hoſce ſub diſciplinâ conſtituendos decernit in monaſterio, in quo Epiſcopus voluerit: illum autem qui ſine cauſâ ſemet tondet, tanquam violatorem ſacrorum Canonum & ordinis monaſtici conturbatorem, communione privandum. Nam propter promiſcuas illas & incertas tonſuras ignominia vitæ monaſticæ affricatur, imò & Deum blaſphemari contingit: At verò nec ille qui in extremo halitu, ut monachis mos eſt, raſuram patitur, licet ex reſpiratione ſolâ nondum vitâ functus eſſe credatur, & quæ fiunt minimè ſentit, dignus eſt qui veſte monachali amiciatur: ſed habitum ſecularem reſumere, aut vitam rurſus publicam agere ipſi concedetur, niſi malit injunctionum vinculis ſubjici. Veruntamen iis, qui temerè habitum Monachorum arripiunt, hoc non permittitur.

C

D

Ὁ ϑ β᾽. ταύτης κρατῶν, μὴ ἀποκείρειν ὀπτιναοῦν ὁπωσοῦν, καὶ ϑ μοναχικὸν χρῆμα περιτιθέναι, ἂν μὴ πρότερον ὁ μέλλων αὐτὸν εἰς ὑποταγὴν ἕξειν πρῇ, ᾧ τ᾽ ψυχικῆς αὐτῷ σωτηρίας μελήσει, καλῶς αὐτὸς πρότερον ἔργοις τὸ ἀρετῇ ἀσκηθεὶς, καὶ οἷος πρὸς ταύτῃ ϑ νῦν ὑπ᾽ χεῖρα ἀνάγειν. τοὺς μὲν τοι ἀφ᾽ νόσου ἢ λύπῃ ἀποκειρομένους, ἐφ᾽ ᾧ δόξαν μόνον εὐλαβείας ἐντεῦθεν κτήσασθαι, ϑ ἐν τοῖς ἰδίοις αὖθις περιδρόμοντας οἴκοις, μηδὲν μέλον αὐτοῖς τῆς ἀσκητικῆς ἱδρώτων, καὶ πόνων, τούτους μὲν εἰς ὑποταγὴν ἐν μοναστηρίῳ καθιζᾶν, ἐν ᾧ ἂν ὁπόσιος ϑ δοκιμάσῃ· ϑ ϑ ἀφαλόγως αὐτὸν ἀποκειραντα καθαιρεῖσθαι, οἷα τῆς θείων ἀφιεράτου κανόνων, καὶ τὸ μοναχικὸν συνταξίαν συγχέοντα. ἀφ᾽ γὰρ τοὺς ἀκρίτους ταύτας καὶ ὁπωσφαλεῖς ἀποκάρσεις, ὕβρεις μὲν τῷ μοναχικῷ σεμνοτέρᾳ βίῳ, Θεὸν ϑ βλασφημεῖσθαι συμβαίνει· ἀλλ᾽ ὑ ϑ ὁ τὸ τείχα περὶ ταῖς πλησταῖς ἀναπνοαῖς, ὡς γε δὴ μοναχῶν ἔδος, ἀποκαρεὶς· εἰ καὶ μόνῳ τῷ ἀναπνεῖν, ϑ μὴ γενέσθαι βέβ πεφύκεται, καὶ τὰ ἐπ᾽ αὐτῷ πλούμενα μηδὲν ὅλως σωτεὶς, οἷος τ᾽ ἔστι τὸ μοναχικὸ περιδυθῆναι σχολὴ· καὶ τὸ κοσμικὸ αὖθις ἐνδύσασθαι, ἢ ὃν τῷ κόσμῳ ἀφᾶναι συγχωρηθήσεται, εἰ μὴ βούλοιτο δεσμοῖς ὀπτημίων ὑποβληθῆναι. ὑ μὲν ὑ ϑ τοῖς ὀκ εὐσεβείας, ϑ μοναχικὸν χρῆμα περιτεμνομένοις, τοῦτο δοθήσεται.

Canon autem xix. Synodi ſeptimæ, Omnibus qui ſolitariam vitam in æde aliquâ ſacrâ agere cupiunt, ut per pecuniæ largitionem admiſſionem in eam impetrent, prorſus interdicit. Sed nec fas eſt quamvis rem ſacram eâ ratione conquirere: quippe haud licet Deo ſervire & mammonæ. Imò cujus principium probum non eſt, ſecundùm magnum Baſilium, etiam ipſum totum repudiandum. Epiſcopum verò vel Abbatem, qui iſtud perpetraverit, jubet aut ceſſare aut excommunicari. Cæterum, ſi Abbas Sacerdotii expers fuerit, (obtentum enim eſt tales nonnullos reperiri,) è monaſterio expelli, & in aliud deduci receptandi atque ſubjectionis cauſâ. Eaſdem pœnas dabit & Abbatiſſa, quæ talia auſa fuerit.

E

Ὁ ϑ ιϑ᾽. τ᾽ ζ᾽. συνόδου, ἀπειρήκει πᾶσι τοῖς ϑ μονήρη βίον ἐν σεμνείῳ μεταλαβεῖν περιτεμνομένοις, ἀφ᾽ χρημάτων τὸ εἰς αὐτὸ ποιεῖσθαι εἴσοδον· ἀλλ᾽ οὐδὲ ἕτερον ἱερατικὸν τ᾽ πρᾶγμα, ὑ γὰ οἷόν τ᾽ Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. καὶ ὅ τ᾽ ἀρχὴ ἀδόκιμ ϑ. κ᾽ ϑ μέγαν Βασίλειον, καὶ ϑ πᾶν ἀπόβλητον. ϑ ϑ τοῦτο ἀφαιρετέον ὁπωσοῦν τ᾽ ἡγούμενον, τ᾽ παύεσθαι κελεύει, τ᾽ καθαιρεῖσθαι. εἰ ϑ ἱερωσύνης ὁ ἡγούμενος ἀμοιρεῖ, περιβέβληται γὰ ἔνθ᾽ ὅπ κ᾽ ὀκ τοιούτων τ᾽ μοναστηρίου ὀκβάλλεσθαι· κ᾽ ἑτέρῳ πρὸς ὑποδοκὴ κ᾽ ὑποταγὴ φέρεσθαι. τοῦτο ϑ κ᾽ ἡγουμένη τοιαῦτα τολμήσασα ἐφέξει ϑ ὁπτίμων.

F

Quæcunque autem parentes ex liberorum hæreditate Monaſterio dedicant, adimere rurſus haud licet: conſecrantur enim Deo, ſive is qui obtulit, in monaſterio maneat, ſive inde diſcedat: niſi fortè ejus qui monaſterio præſidet culpa fuerit, quod iſte receſſerit.

Αἱ τῶν γονέων ὀκ τ᾽ κλήρου τῆς παίδων τῇ μονῇ ἀφορίζοισιν, ἀφαιρεῖν αὖθις οὐκ ἔξεστιν· ἀφιέρωται γὰ τῷ Θεῷ, κἂν τ μένῃ ὀν τῷ μοναστηρίῳ, κἂν τ ἐξέλθῃ ὁ ταῦτα προστενεγκών· εἰ μὴ ἄρα πρὸς τ᾽ ἡγουμένου ἡ αἰτία συμβαίη τ᾽ μονῆς τοῦτον ὑποχωρῆσαι.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Google

Ο ϛ'. τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου, οἱ μοναχοί, φησιν, οὐδὲν ἴδιον ἔχειν ὀφείλουσιν, ἅτε νενεκρωθέντες τῷ κόσμῳ διὰ τὸν ἐν χριστῷ κεκρυμμένον ζωὴν. οὕτω γὰρ ὁ μακάριος Λουκᾶς τὸν τῆς μοναδικὴν πολιτείαν τυποῦντας, δῆλον ἡμῖν πρόρρωθεν καθιστᾷ, τῶν πεφυσιωμένων ἔφησεν οὐδένα τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλὰ λῶ αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. ἔνθεν τοι καὶ τοῖς μοναζειν ἐθέλουσιν, ἔξεστι πρὸ τῶν ὑπαρχόντων διαθέσθαι πρότερον, καὶ οἷς ἂν βούλωνται ζῶσι πρεσβεῦσαι προσώποις, μὴ κεκωλυμένοις πρὸς τοῦ νόμου, οἷον αἱρετικοῖς ἢ νόθοις παισί· μὴ γάρ τοι ὅ μοναστήριον ἔχῃ τῶν προσόντων αὐτοῖς πάντων ὅ μοναστήριον ἔχῃ τὸ κυριεύσαι, καὶ οὐδὲν πρὸ τῶν οἰκείων φροντίζειν ἢ διαθέσεως τούτοις προκεχώρηται· εἰ δέ τις φωραθείη κτῆσιν λάθρα ἰδιοποιησάμενος, ζημίαν μὲν ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς, ἢ ὁ τῆς χώρας ὑπέσχηται, λαβὼν καὶ πωλήσας, πολλῶν μαρτύρων ἐπ' ὄψεσι, τῆς ἐντεῦθεν διαβολῆς φυλαττόμενος, πλουσίοις καὶ ἀπόροις διαναμάτω. ὃς δὲ τὴν τοιαύτην κτῆσιν κατ' ἐκεῖνον τὸν Ανανίαν ἐπισυλᾶν μελετήσειεν τῆς προσόντος ὑπερτιμίου ζημιούσθω. καὶ ἡ τῆς μοναζουσῶν ἔσται φαλερία.

Concilii verò, quod primum & secundum vocatur, Canon numero sextus, Monachi, inquit, nihil proprium habere debent, utpote qui propter vitam in Christo absconditam mortui facti sunt mundo. Sic enim B. Lucas eos, qui vitæ monasticæ formam dederunt, eminùs nobis repræsentans, Fidelium, ait, nemo eorum qui possidebat quicquam suum esse dicebat, sed omnia illis erant communia. Unde qui vitam solitariam agere volunt, priùs bona sua disponere, & quibus velint personis transmittere licet, modò non sint jure civili prohibitæ, ut hæretici, & nati spurii. Postquam enim professi fuerint, bonorum omnium ad Monasterium dominium transit: neque ullam de rebus propriis curam gerere vel disponere eis permissum est. Si quis verò possessionem quampiam in proprios usus vertens deprehendatur, eam Monasterii Præfectus aut istius loci Episcopus capiat, & coram multis testibus divendens, ut eâ ratione calumniæ causam evitet, & pauperibus ac mendicis distribuat. Atque insuper eum, qui talem possessionem, uti Ananias iste, surripere meditatus est, debitâ correctione castiget. Hisce autem omnibus & Monialium societas obnoxia erit.

Ο ζ μα'. τῆς ϛ'. συνόδου, σφαλερὸν ἡγήσατο πάντη κοσμικῆς ἀναχωρήσεως ἅρπι διαίτης ἑαυτὸν δοῦναι ἐν οἰκίσκῳ βεβυσμένῳ ἐγκλείειν, καὶ σφίσιν αὐτοῖς γίνεσθαι μονήρεις βίου καθηγητάς. δεῖ γὰρ πρότερον ἐν ἀδελφῶν πλειόνων σημείῳ ὃ τῆς ὑποταγῆς γεγόμενον ὅτι πρωτίαν ἐνδείξασθαι· εἶτα ἐφ' ἕτερον ἕνα προσμένασθαι χρόνον, ἔνθα δὴ καὶ ὁπηνίκα εἴλοντο, καὶ τῆς σφῶν γνώμης ἀμεταθέτως ἔχειν ἄκρους ἐλεγχθείσας, ὡς ἂν κενῆς ἄρα δόξης, ἀλλ' ἀρετῆς ἐφέσει ταύτην διάγειν οἱ τοιοῦτοι προαιροῦνται, μετ' ὀλιγοπρὸς τῷ κρῖναι ἐπισκόπου, ἐγκλεισαμένοις μένειν· καὶ μηκέτι τοῦ οἰκίσκου τὸ θύραθεν ἐξιέναι· εἰ μήτι κατ' ἀνάγκην ὀκνιασθεῖέν τινα, ἢ τοι διὰ κοινὴν ἢ λαοῦ λυσιτέλειαν, ἢ διὰ νόσον ὅσον οὐκ ἤδη τῷ θανάτου ψῆφον μιμούμενον ἔσεσθαι· ἀλλὰ καὶ ὅτε μὴ ἄνευ γνώμης ἢ ἐπισκόπου. εἰ γὰρ δή ἄλλως ἐξελθεῖν βουληθείεν, καὶ ἄκοντας εἰσωθεῖν εἰς τὸν ἐκείνου οἰκίσκον χρὴ, καὶ ἀσφαλῶς καθειργνύειν, ὡς μηκέτι ῥᾳδίαν ἔχειν σφίσι τὴν ἔξοδον· ἐρρώσθαι καὶ νηστείαις αὐτὸς ὑποβάλλειν, καὶ σκληραγωγίαις καταπονέχειν, ὡς ἂν οὕτω θεραπεύθειή τὸ τῆς γνώμης αὐτῶν δύμεζόλον. οὐδὲ γάρ φησιν ὁ Σωτὴρ βαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον, καὶ στραφεὶς εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Porro autem Concilii sexti Canon xli. omninò periculosum esse censuit & temerarium à vitâ victúque communi recedere, ac statim semet in angustâ cellulâ includere, sibique adeò ipsis vitæ solitariæ authores esse. Oportet enim in Monasterio, ubi magna est fratrum frequentia, animum ad obediendum comparatum per trienniũ ostendere: deinde annum alium in mansiuncula, in quâ includi cupiunt, degentes, & firmum animi sui propositum plenè demonstrantes, adeò ut jam non vanæ gloriæ sed virtutis gratiâ vitam illam profiteri præsumantur, cum consensu istius loci Episcopi inclusos manere: neque dein ex illâ mansione ampliùs egredi; nisi fortè urgeat necessitas, vel propter communem populi utilitatem, vel ejusmodi morbum, qui mortem tantum non instare indicat; sed & tunc quidem non sine contensu Episcopi. Qui verò alias ob causas exire volunt, vel invitos dictâ mansione coerceri oportet, ne unquam facilis sit exitus; atque præterea jejuniis affligere, & correctionibus macerare, ita ut hac ratione curetur animi eorum inconstantia. Nemo enim, inquit Servator noster, qui manum aratro immisit, & retrò conversus est, aptus est regno cœlorum.

Ο δὲ μϚ'. τοὺς λεγομένους ἐρημίτας, καὶ μέλανα φορεσαμένους ἱμάτια ζῶσί τε κόμας ἐπιπολὺ καθυμένους, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ μεῖξυ ἀναστρεφομένους, καὶ τὸ οἰκεῖον ἐπάγγελμα καθυβρίζοντας τούτους, ἤτοι ζῶσι κόμας κελεύει φορεῖσθαι, καὶ σχῆμα μοναχικὸν ἀνηρῆσθαι, & ἐν φρονιστηρίῳ μοναχοῖς συγκαταλέγεσθαι, ἢ μὴ αἱρουμένους πόλεων ἀπελαύνεσθαι, καὶ πρὸς τὰς ἐρημίας ἀποπέμπεσθαι, ἐξ ὧν καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἑαυτοῖς ψευδῶς ἀνεπλάσαντο.

Tum Canon xlii. Eremitas qui vocantur, quotquot nigris vestibus induti, & dimisse, ut solet, comati cum viris & mulieribus versantur, eoque professionem suam dehonestant, hosce aut positis comis jubet habitum Monasticum sumere, & in mansione aliquâ inter Monachos referri, aut, si hoc recusaverint, ex urbibus pelli, & ad eremos ablegari, unde falsò sibi denominationem affinxerunt.

Ο δὲ, μζ'. μήτε ἐν ἀνδρῴῳ μοναστηρίῳ γυναῖκα, μήτε μὴν ἄνδρα ἐν γυναικείῳ, κελεύει καθεύδειν· πάντως γὰρ σκανδάλου καὶ προσκόμματος ἀνωτέρους εἶναι δεῖ τοὺς πιστοὺς, καὶ μάλιστά γε τοὺς μοναχοὺς, καὶ πρὸς τὸ εὔκοσμον καὶ εὐπρόσδρομον τῷ κυρίῳ, τὸν ἑαυτῶν βίον ῥυθμίζειν, καὶ διευθύνειν· τοῖς δὲ εἰς τοῦτο τόλμης ἰοῦσι κληρικοῖς τε καὶ λαϊκοῖς, ἀφορισμοῦ καὶ ἀμφοῖν πήμα.

Adhæc Canon xlvii. Neque mulierem permittit in virorum Monasterio, neque in muliebri virum dormire. Citra scandalum enim omne & offendiculum Fideles esse decet, maximè verò Monachos; atque ad id quod condecens est & Domino gratum, vitam suam componere ac dirigere. Illos autem, qui eo audaciæ usque processerint, tam Clericos quàm Laicos, excommunicatione utrosque ferit.

Ο ἁ κϚ'. τῆς ἑβδόμης συνόδου, ἐσχημένοις, καὶ οἷς ὁ βίος μονόζωπος ὑπάρχει, κατ' ἰδίαν γυναῖξιν συνεστίοις, εἰ καὶ καθ' αἷμα τύχοις αὐτὰς προσήκουσιν. εἰ δὲ ζεύξας συνδεῖπνον δεήσοι λαβεῖν, μὴ ἄλλως· ἢ θεοφόρων συμπαρόντων ἀνδρῶν· ἢ καὶ τιμίων καὶ δίλαβῶν γυναικῶν ἵνα

Veruntamen Synodi septimæ Canon xxii. Sacerdotes, & illos qui vitam agũt Monasticam percellit, quicunque privatim cum mulieribus convivantur, quamvis cum ipsis sanguine junctæ fuerint: si verò hasce convivio excipere opus, ne hoc quidem fiat, nisi præsentibus viris Divinis

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ac matronis venerandis ac Religiosis; adeò ut ejusdem A mensæ ac salis communicatio, illis in utilitatem spiritualem cedat. Sive enim comedatis, inquit, sive bibatis, seu faciatis aliquid, omnia ad Dei gloriam facite. Et, Omnia mihi licent, at non omnia expediunt. Imo & ipsas cogitationes purgare jubemur; scilicet aut eluere, aut purgare, seu prosternere, neque permittere ut denuò in nos assurgant. Sin verò horum aliquis iter faciat, nesciátque ubinam hospitio excipiatur, ei haud interdictum est in publicam domum divertere, necessitate eum urgente, modò sobriè, & cum circumspectione sese gerat. Cæterum ii, qui cum uxoribus ac liberis suis unà habitant, secularem vitam trahentes, B cum uxoribus conversi minimè prohibentur. Hoc enim culpa vacat, dommodo fiat cum gratiarum erga Deum actione, & non cum gesticulationibus scenicis, aut Satanicis canticis, & modulationibus meretriciis, quæ maledictio isthæc Prophetica intentat, Væ illis qui ad citharam & psalterium vinum bibunt, & quæ sequuntur.

καὶ αὐτὸ δὲ τὸ τραπέζης αὐτῶν καὶ ἀλλήλων κοινωνεῖν, πρὸς ὠφέλειαν εἴη πνευματικὴν. εἴτε γὰρ ἐσθίετέ φησιν, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν τοῦ θεοῦ ποιεῖτε. καὶ, πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. ἀλλὰ καὶ λογισμοὺς καθαίρειν κελευόμεθα, τοῦτο ἐκπλύνειν, ἢ καθαίρειν, ἢ τι καταβάλλειν· ἢ μὴ ἐᾶν αὐτοὺς ἡμῶν καταξανίστασθαι. ὁδοιπορῶσι δέ τινι τούτων, καὶ μὴ εὐπορῶσι ἢ καταγωγίου, καὶ ὃν πανδοχείῳ καταλύειν οὐκ ἀπείρηται, τῆς χρείας αὐτὸν καταπειρύσης· μόνον σωφρόνως καὶ μετ' εὐλαβείας. οἱ μέν τοι γυναιξὶ καὶ τέκνοις συζῶντες, καὶ κοσμικὸν βίον ζῶντες, οὐ καλύονται γυναιξὶ συνεδρίαν. οὐ γὰρ ἁμαρτάνεται τοῦτο, εἰ μετ' εὐχαριστείας τῆς πρὸς θεὸν γίνοιτο, καὶ μὴ μετὰ θυμελικῶν ὑποκρίσεων, καὶ σατανικῶν ᾀσμάτων, καὶ πορνικῶν λογισμάτων, οἷς ἐπέρχεται ἡ προφητικὴ ἀρά· οὐαὶ οἱ μετὰ κιθάρας καὶ ψαλτηρίου οἶνον πίνοντες, καὶ τὰ ἑξῆς.

Qninimò neque permittit Concilii Carthaginensis Can. xxxviii. Monachos aut Clericos audacter ad Virgines vel Viduas Deo consecratas accedere, absque con- C sensu Episcopi, aut, eo absente, Presbyteri alicujus: nec tunc quidem solos cum solis versari, sed vel Clericis aliis, vel Christianis honestis ac religiosis præsentibus, ut tollatur omnis suspicio. Inoffensi enim, ait Apostolus, estote & Judæis & Græcis & Ecclesiæ Dei. Jubemur adeò suspiciones malas evitare, falsæ licet fuerint.

Οὐδὲ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανὼν, ἐφίησι μοναχοῖς ἢ κληρικοῖς ἀδεῶς εἰσιέναι πρὸς παρθένους, ἢ χήρας, αἳ δὴ τῷ θεῷ καθιέρωνται, τοῦ ἐπισκόπου μὴ ἐπιλαφόντος. ἢ τοῦ πρεσβυτέρου, εἰ ἐκεῖνος ἀπείη· ἀλλὰ καὶ τότε μὴ μόνος μόνῃ συντυγχάνειν, ἀλλὰ φρόντων ἢ κληρικῶν ἑτέρων, ἢ χριστιανῶν ἐντίμων, καὶ εὐλαβῶν, ὥστε πᾶσαν ὑποψίαν ἐξαιρεῖσθαι. ἀπρόσκοποι γάρ φησιν ὁ ἀπόστολος, γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ. ἐπεὶ φεύγειν τὰς πονηρὰς ὑπολείψεις προστεταγμεθα, κἂν ὦσι ψευδεῖς.

Canon autem vigesimi primi Synodi septimæ haud permittit Monachum aut Monialem propriam deserere mansionem, & in aliam se conferre: sin D verò hoc fieri contingat, laudabile esse existimat & quidem necessarium hosce hospitio excipi, nè fortè secularibus & promiscuè viventibus se immiscere cogantur; haud tamen recipi sine consensu suorum Præfectorum.

Ὁ δὲ κα'. τῆς ζ'. συνόδου, οὐκ ἐπιτρέπει μοναχὸν ἢ μονάστριαν, τὴν οἰκείαν καταλιμπάνειν μονὴν, καὶ εἰς ἑτέραν ἀπέναι· συμβαῖν δὲ οὕτω, ξενοδοχεῖσθαι μὲν ὡς ἀναγκαῖον δὲ ἐπαινεῖ τίθεται, ἵνα μὴ κοσμικοῖς καὶ ἀδιαφόρως βιοῦσιν ὀκειαδεῖν συμμίξαι· προσλαμβάνεσθαι δὲ οὐ δῆτα ἄνευ γνώμης τῶν σφῶν ἡγουμένων.

Tum Canon iii. Synodi primæ & secundæ, quæ vocatur, Excommunicationi Præfectum subjicit, nisi aufugientes Monachos, qui ad ovile suum pertinent, cum diligentiâ requisiverit, & ovem morbidam conveniente medicinâ recuperans ad sacrum claustrum reduxerit. Nam si animantium ratione carentium pastor, E qui erga gregem negligenter sese gerit, certò luat; Quisquis ovium Christi salutem præ socordiâ vilipendit, quidni indeprecabiles pœnas dabit? Monachus verò ita revocatus, si eo redire recusaverit, unde discessit, si ita Episcopo visum fuerit, segregabitur.

Ὁ δὲ γ'. τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου, ἀφορισμῷ τὸν ἡγούμενον ὑποτίθεται, εἰ μὴ σπουδαίως ἀναζητοίη, τοὺς τῆς ἑαυτοῦ ποίμνης ἀποδιδράσκοντας μοναχοὺς, καὶ πρὸς τὸ ἱερὸν ἐπαύλιον σηκὸν, τῇ καταλλήλῳ θεραπείᾳ τὸ νενοσηκὸς ὑπερῴττυς προβατον. εἰ γὰρ ὁ ζώων ἀλόγων ποιμαίνων, ἀμελῶς πρὸς τὸ ποίμνιον διακείμενος, πικρείαν ἀναγκαίως ὑπέχει, ὁ τῶν τοῦ χριστοῦ θρεμμάτων τὴν σωτηρίαν πρὸς ἐλαχίστου δι' οἰκείαν ῥαστώνην πτόημενος, πῶς οὐκ ἀπαραίτητον εἰσπραξόμενον δίκην; ἀπειθῶν δὲ ὁ ἀνακαλούμενος μοναχὸς ἐπανιέναι ὅθεν δῆτα καὶ ἐξελήλυθεν, πρὸς τοῦ ἐπισκόπου ἀφορισθήσεται.

Dein Canon quartus, Monachum, qui propriâ mansione relictâ in aliam se confert, vel in habitaculo seculari turpiter comessatur, ipsum illum, & qui susceperit, utrosque communione privandos decernit, donec is qui recesserit, in monasterium, quod improbè deseruit, fuerit reversus. Sin verò istius loci Episcopus Monachos quosdam pietate (ut licet) percelebres de mansione propriâ eximens, in aliis constituerit, ut mansioni præsint, (modò utræque illi Episcopo subjectæ fuerint) vel domûs tutelam eis commiserit: Isthoc quidem cùm eos qui suscipiunt, tum Monachos ipsos culpâ omni vacuos præstat. F

Ὁ δὲ δ'. τὰς ἀποδημούσας τῆς ἰδίας μονῆς μοναχὸν, καὶ πρὸς ἑτέραν μεταχωρήσασαν, ἢ εἰς κοσμικὸν ἀσέμνως εἰσκωμάσασαν καταγώγιον, αὐτόν τε καὶ τοῦτον ὑποδεξάμενον, ἀφορισμένον εἶναι κελεύει, ἕως ἂν ὁ ἀποφοιτήσας πρὸς τὴν μονὴν, ἧς κακῶς ἐξελήλυθεν, ἐπανήκῃ. εἰ μέν τοι ὁ τῆς χώρας ἐπίσκοπος, ἔστιν οὓς τῶν ἐπ' εὐλαβείᾳ σεμνυνομένων μοναχῶν, ἐκ τῆς ἑαυτῶν εἰληφὼς, εἰς ἑτέρας ἐγκαταστήσειε προστασίαν μονῆς, ἀμφοτέρων αὐτῷ ὑποκειμένων δηλαδὴ τῶν μονῶν· ἢ καὶ κοσμικὴν οἰκείαν ἐπιτρέπειν διορίσαιτο, τοῦτο καὶ τοὺς ὑποδεχομένους, καὶ τοὺς μοναχοὺς ἀνεύθυνους εἶναι ποιεῖ.

Quinimò Canon lxxx. Synodi Carthaginensis Episcopum puniri vult, qui Monachum alienum suscipit,

Ὁ δὲ π'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ἐπιτιμᾶσθαι τὸν ἐπίσκοπον ἀξιοῖ, ὃς τὸν ἀλλότριον ὑποδεχόμενος μοναχὸν, εἰς βαθμὸν καθίστα

κληρικὸν κλήρου, ἢ ἡγουμενίαν οἰκείου μοναστηρίου, ἄνευ ἀπολυτικῆς τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου γραφῆς. καὶ τὸν μὲν ἐπίσκοπον τῆς τοῦ ἰδίου λαοῦ ἐφῆς κοινωνίας, καὶ μόνον ἑτέρους αὐτῷ κελεύῃ μὴ κοινωνεῖν· τὸν δὲ μοναχὸν τοῦ κλήρου· ἢ τῆς ἡγουμενίας ἐκπίπτειν. ζήτει καὶ ὅ ς'. κεφάλαιον, τοῦ Α. στοιχείου. καὶ ὃν τῷ θ'. κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ στοιχείου, κανόνα κγ'. τῆς δ'. συνόδου. καὶ ὃν τῷ ιβ'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου. ἔτι δὲ καὶ τὸ λγ'. καὶ ὅ κ'. κεφ. τοῦ Κ. στοιχείου. καὶ ὃν τῷ λϛ'. κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ στοιχείου, κανόνα ζ'. τῆς δ'. συνόδου.

A atque ad gradum Clericalem promoverit, aut alicujus ex propriis Monasteriis Præfecturam; absque literis dimissionis Episcopi regionis alterius. Et Episcopo quidem cum plebe suâ communicare permittit, & solummodo vetat nè alii cum ipso unà communicent: Monachum verò Clero aut Præfecturâ excidere vult. Quære cap. vi. Literæ A. & in cap. ix. ejusdem elementi, Canonem xxiii. Synodi quartæ, & in cap. xix. Literæ E. Insuper vide cap. xxxiii. & xx. Lit. K. & in cap. xxxii. ejusdem Lit. Can. vii. Concilii quarti.

Ὁ δὲ ιγ'. τῆς ἐν Γαγγρᾷ συνόδου, τῷ ἀναθέματι παρεπέμψε τοὺς τέκνα ἔχοντας, καὶ προφάσει ἀσκήσεως B ζῆλον χαίρειν ἐῶντας, καὶ μὴ τὰ τῆς θεοσεβείας καὶ λοιπῆς ἀρετῆς ἐξασκοῦντας, πρὸς δὲ καὶ τὰ τῷ βίῳ αὐτάρκη περίζοντας, οἷα πρὸς πλείστου δεῖν τὴν εὐλάβειαν ποιουμένους καὶ ἄσκησιν· καὶ μὴ ὄξὺν σωτηρίας αὐτοὺς ἐν τῷ κόσμῳ δύπτυχῆν. φησὶ γὰρ ὁ μέγας Παῦλος, εἴπερ τὶς ἰδίων, καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων, οὐ φρονεῖ, ἔτος τὴν πίστιν ἤρνηται, καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων. καὶ πρὸς τὰ χήρων διατυποῦμενος, εἰ ἐπικονοτρόφησαν, φροντίσαι· καὶ τὰς ἀφηλικεστέρας τὰς νέας σωφρονίζειν παρεγγυᾷ, φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, καὶ ἐν ἄλλοις τοῖς παραῖνοις πρέφειν ἐπισκήπτει τὰ τέκνα ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ κυρίου. ὡς ἔστι δεινὸν θήρας μὲν τοὺς C σφετέρους σκύμνους τρέφειν τε καὶ θρέπτειν, καὶ μέχρι θανάτου τούτων προκινδυνεύειν, ἀνθρώπους δὲ καὶ τὰ θηρίων ἐν τούτῳ παρελαύνειν ὠμότητα. ἀλλὰ τῷ ἤδη ἀποκειραμένῳ σὺν ἐφεῖται τῆς τέκνων χάριν ἐπιμελείας, καὶ μονῳδὶ ἐᾶν, καὶ ἐπιχειρεάζειν τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ· μελήσει γὰρ τῷ θεῷ περὶ τῶν ὀρφανῶν, καὶ κριτῇ τῶν χηρῶν, καὶ τῆς τούτων προνοίας.

Concilii Gangrensis Canon xiii. hosce anathemate percellit, qui liberos suos piæ exercitationis prætextu nulli curant, & in iis quæ ad Religionem reliquásque virtutes pertinent, minimè erudiunt; imò neque vitæ necessaria illis præbent: quasi maximi fecerint pietatem atque exercitationem, & haud poterant in seculo salutem indipisci. Dicit enim Magnus Paulus; Si quis suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem iste negavit, & infideli deterior est. Tum de viduis præcipiens, Si liberos, adjicit, educaverunt; matronásque jubet juniores instituere, ad maritos liberósque suos diligendos: atque alibi patres adhortatur filios suos in disciplinâ & admonitione Domini enutrire. Quàm mira res est feras suos catulos alere, fovere, & ad mortem usque propugnare; homines verò feras ipsas hâc suâ feritate vincere. Haudquaquam tamen inde detonso concessum est liberorum curandorum causâ mansionem suam deserere, & cum secularibus conversari; Deo enim curæ erit, qui pater est orphanorum & judex viduarum, istorum educatio.

Ὁ δὲ, ιδ'. τῷ ἀναθέματι ὡς ἀξιοῖ καὶ τοὺς παίδων, ὅσοι προφάσει τῆς ἀσκήσεως, μὴ ἐξὸν πάσας τὰς οἰκείους παρείας ἄρουσι, μὴ δὲ γηροβοσκεῖν αἱροῦνται· ἀλλ' ἀφορονήτους ἐᾶσι, πιστούς τε ὄντας ἢ καὶ ἀπίστους. προπαιτίον μέν τοι φησὶ πᾶσι τὸ εὐσέβειαν, ὅταν οἱ ἄπιστοι γονεῖς δηλαδὴ πρὸς τὸ οἰκείαν εὐσέβειαν τοὺς παῖδας ἕλκειν πειρῶνται. ὁ δὲ ιθ'. εἴ τις φησὶ, τῶν παρθενευόντων δι' αὐτὸν ἐξὸν τὸ κύριον καλλεπαίροιτο τῶν γεγαμηκότων, ἀνάθεμα ἔστω. D Cæterum Canon ejusdem Synodi xiv. liberos anathemate condignos censet, quotquot exercitationis prætextu parentes suos honore non prosequuntur, neque in senectute alere volunt; sed inopes ipsos deserunt, sint fideles, sintve infideles. Pietatem tamen erga Deum omnino esse præferendam, siquando parentes, infideles scilicet, ad suam infidelitatem filios pertrahere conentur. Porrò autem x. Canon, Si quis, ait, eorum qui propter Dominum virginitatem servant, adversus conjugatos sese extollat, anathema esto.

Περὶ μοναζουσῶν.

De Monialibus.

Ὁ δὲ μέ. τῆς ς'. συνόδου, κωλύει τὰς κείρεσθαι μελλούσας τὴν γυναικῶν, λαμπρορρείαις κοσμουμένας στολαῖς, τῷ θυσιαστηρίῳ προσίστασθαι, κἀκεῖ μὲν τὴν φλυαρίαν ἐκείνων ἀποδύεσθαι, ἐνδιδύσκεσθαι δὲ τὰ τῶν μοναχῶν ἄμφια. ταραχὴν γὰρ ἐπεγείρει τοῦτο τῇ ψυχῇ, ὡς ἀποσωμένην τοῦ κόσμου ἡδέων. E Synodi quidem sextæ Canon xlv. vetat, nè mulieres, antequam tondeantur, splendidis vestibus ornatæ ad altare sistantur, ibique superfluitate istâ depositâ indumenta Monachalia assumant. Hoc enim turbas in animo ciet, tanquam à deliciis hujus mundi ægrè avulso.

Ὁ δὲ μϛ'. τὰς τὸν ἀσκητικὸν αἱρεμένας βίον, ἀφορίτους βούλεσθαι μένειν ἐν τῇ μονῇ, ἀναγκαίαν δὲ χρείας κατεπειγούσης, μετ' εὐλογίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς προεστώσης ἐξέρχεσθαι· καὶ τότε μέν τοι μὴ μόνας, ἀλλὰ συμπαρομαρτούσῶν αὐταῖς προσηκόντων, ἢ τὰ πρῶτα τῶν ἐν τῇ μονῇ φερουσῶν· καὶ μάλιστα, εἰ νέαν ἄγουσιν ἐκείνας τὴν ἡλικίαν, ἥ τις καὶ ἀφυλάκτοις ὀφθαλμοῖς παγὶς ἔστιν οὐχ ὑπερβλητὸν ῥᾳδίᾳ· καὶ αὐταῖς ταύταις πρὸς τὴν φύσει ὀλισθηρὸν τῆς γυναικείας φρονήματος μέγα μέρος εἰς κακίαν καὶ ἠρεμότητι συμβάλλεται. ἀλλ' οὐδὲ νυκτὸς ἔξω μεῖναι τῆς μονῆς, συγχωρεῖται τοῦτο. οἵ γε μὴν μοναχοὶ χρείας καταπειγούσης, μετ' εὐλογίας τοῦ ἡγουμένου καθ' ἑαυτοὺς προϊέναι οὐκ εἴργονται· προσέτι καὶ τῆς μονῆς ἐκτὸς ἔστιν ἓξ ἡμερονυκτερεῦσαι· ταῦτα δὲ εἴρηται περὶ τῶν ὑποπτῶν ἕνεκα τῆς νεότητος γυναικῶν, καὶ μὴν ἀνυπόπτων ἕνεκα γήρως καὶ ἀρετῆς. F Dein Canon xlvi. Fœminas quæ vitam eligunt Asceticam in Monasterio mansitare jubet, neque unquam inde exire. Siqua tamen urgeat necessitas inexcusabilis, cum benedictione ac permissione Abbatissæ egredi: & tum quidem non per se solas, sed cum ætate grandioribus aut præcipuis Monialium, qui de ipsis contestentur. Maximè verò si adhuc teneræ ætatis fuerint, quæ oculis non observatis laqueus quidem est haud facilè prætereundus. Nam hisce illis præter innatam animi fœminei lubricitatem multum ad pravitatem confert ipsa juventus. Sed nec ullatenus extra Monasterium pernoctare eis permissum. Monachis verò urgente necessitate cum benedictione Præfecti etiam per se solis egredi licet: quinimò est ubi & extra mansionem pernoctare. Hæc autem de fœminis dicta puta ob ætatem teneram suspectis, non de iis, quarum nulla est vel ob ætatem vel probitatem suspicio.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Præcipit autem Concilii Carthaginenſis Canon xliv. Sacras Virgines à parentibus ſeparatas, à quibus ſecurè ſervabantur, Epiſcopi, vel, illo abſente, Presbyteri providentiâ venerabilioribus fœminis cohabitationis gratia commendari, aut etiam juniores ſimul habitare: adeo ut ſimul viventes, ſeipſas invicem obſervent continuò ac cuſtodiant: neque huc illúcque devagando exiſtimationem ac honeſtatem Eccleſiæ lædant. Veruntamen apud nos jam exolevit promiſcua virorum fœminarúmque juvenum habitatio, quamvis adhuc in Eccleſiâ Latinâ ſervetur.

Ο ϛ΄ τῆς ἐν Καρθαγένῃ μδ΄. τὰς ἱερὰς ὑπὸ σκήπτῳ φθόνους, τῶν πατέρων χωριζομένας, ὑφ' ὧν ἐν ἀσφαλείᾳ διετηροῦντο τῇ τοῦ ὑπὸ σκήπτρου φρονήσει ἢ τῷ πρεσβυτέρῳ, ἀποδήμου ὄντος. ἐκείνου, ἢ πρωτοτόκαις γυναιξὶ φθάσαι εἰς συνοίκησιν, ἢ πάσας ἅμα τὰς νεωτέρας ὁμοῦ συνοικεῖν· ἵνα συζῶσαι διλωνεκῶς ἔχειν, ἀλλήλας ὁρᾶν καὶ φυλάττειν. καὶ μὴ τῇ δὲ κἀκείσε φεύγουσαν τινὰ ὑποπτεύειν βλάπτοιεν, καὶ ἀκοσμίαν τῆς ἐκκλησίας. ἀλλ' ἡ τῶν νεωτέρων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐφ' ἑνὶ συνοικήσεις οἴκῳ φθάνει ἡμῖν μὲν οὐ πάνυ πόθεν ἐμέλησεν· φθάνει δὲ τοῖς λατίνοις εἰσέτι φυλάττεται.

Poſthæc Canon cxxvi. Epiſcopo, & quidem ſoli, id muneris committit Virgines velare, haud tamen ante xxv. ætatis annum, niſi fortè urgeat neceſſitas. Abrogatum autem eſt iſthoc dicto Canone xl. Concilii ſexti: quo decernitur etiam decem annorum pueros puelláſque comam detonderi.

Ο ρκϛ΄. τῷ ὑποσκήπτῳ, καὶ μόνῳ, τὰς κόρας μελαγκαμπτίζειν ἀνατίθησι· πλείω μὲν φησὶ τῶν κε΄. ἐτῶν, εἰ μήπω δι' ἀνάγκην. τοῦτο δὲ ἀνήρηται φησὶ τῷ εἰρημένου μ΄. κανόνι. τῆς ϛ΄. συνόδου, δεκαετεῖς δηλονότι κομώσας καὶ ἄρρενας καὶ θηλείας.

Anathemati autem ſubdit Concilii Gangrenſis Canon xv. mulieres illas, quæ propter pietatem, quam putant, comam tondent; quatenus ſubjectionis ſymbolum diſſolvant. Quemadmodum alicubi dicit Apoſtolus, Mulierem oportet poteſtatem habere ſuper caput, ſignum ſcilicet ſubjectionis ſuæ erga virum, ſeu crines. Et rurſus, Si mulieri turpe ſit tonderi vel radi, veletur. Et, Mulier, ſi comam alat, gloria ipſi eſt: Coma enim ei data eſt pro velamine. Imò natura adeò novit comam mulieribus peculiariùs competere, ut nunquam eis calvitium ferat. Nihilo tamen ſeciùs mulier quæ vitam monaſticam elegit, etiam nolente viro, tondebitur.

Ο δὲ ιε΄. τῆς ἐν Γάγγρᾳ συνόδου, τὰς διὰ νομιζομένην θεοσέβειαν ἀποκειραμένας τῶν γυναικῶν, καταβάλλειν τῷ ἀναθέματι, ἀνθ' ὧν φαλύουσι τὸ σύμβολον τῆς ὑποταγῆς. ὡς που φησὶν ὁ ἀπόστολος, ὅτι ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τὸ σημεῖον δηλαδὴ τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα ὑποταγῆς, ἤτοι τὰς τρίχας· καὶ αὖθις εἰ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι καὶ ξύρασθαι, καὶ καλυπτέσθω. καὶ γυνὴ ἐὰν κομᾷ, δόξα αὐτῇ ἐστιν, ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου δέδοται αὐτῇ. καὶ ἡ φύσις γὰρ οἰκεῖον εἴδυῖα τὸ κόμιον ταῖς γυναιξὶν, οὐδὲ φαλάκρωμα ταύταις ἐργάζεται· ἡ μὲν τοι μοναδικὴν ἑλομένη πολιτείαν, καὶ ἀκουσίου τοῦ ἀνδρὸς, ἀποκαρήσεται.

De Monachis ac Monialibus lapſis.

Περὶ μοναχῶν ἀρρένων καὶ θηλειῶν ἐκπιπτόντων.

Canon Gangrenſis Concilii numero xix. Viros fœmináſque, qui Virginitatem profeſſi, quamvis ſtolâ Laicâ adhuc induti fuerint, nedum inter Incluſos relati, aut habitu monaſtico amicti, ſi votum ſuum irritum fecerint, & ad nuptias legitimas deflexerint: digamorum definitioni ſive pœnæ ſubjici decernit.

Ο δὲ ιθ΄. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου, τὰς παρθενίαν ἐπαγγειλαμένους ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, λαϊκὴν ἀμπεχόνην ἔτι περικειμένους, μὴ μήν τοι ἀποταξαμένους καὶ μοναχικὸν ἐπανηρημένους ἔνδυμα, τούτους τῷ ἀπαγγελίαν πεποιηκότας, καὶ περὶ γάμον ἐκκλίνοντας νόμιμον, τῷ τῶν διγάμων ὅρῳ καὶ ἐπιτιμίῳ ὑποβάλλεσθαι δέχεται.

Magnus etiam Baſilius Canone ſexto, Canonicorum, ait, Fornicationes, nempe Clericorum & Monachorum & earum quæ ex fœmineo ſexu exercitationi ſe dedunt, pro matrimonio minimè reputari oportet. Non enim id apud nos obtinebit, quod in jure Civili habetur, Qui ad liberam ingreditur, quæ corporis ſui quæſtum non fecit, haud concubinam iſte, ſed uxorem habere videtur. Verum omnimodo potiùs dirimere ipſorum conjunctionem, etiamſi velint voluptate iſtâ frui, quoniam honori ſuo exciderunt. Hoc enim Eccleſiæ utile fuerit, dum cæteri nè talia audeant, hoc pacto inhibeantur: neque dabitur hæreticis adverſum nos anſa, quaſi per licentiam peccandi alterius ſectæ homines ad noſmet traheremus, permittendo quidem ipſos in delictis perſeverare, & illegitimas nuptias minimè prohibendo.

Ο δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ϛ΄. κανόνι, ἃς τῶν κληρικῶν πορνείας, φησὶ, κληρικῶν δηλαδὴ καὶ μοναχῶν, καὶ τῶν ἀσκημένων τὸ θῆλυ γένος, εἰς γάμον οὐ χρὴ καταλογίζεσθαι. οὐ γὰρ κἂν τὰ λεγόμενα πολιτικὸν καὶ ἐφ' ἡμῖν ἔσται νόμον, ὅτι ὁ μὲν εἰλόμενος ἐλευθέραν εἰσελθὼν, μὴ ποιησαμένου πόρνην ἐκ τοῦ ἰδίου βουλήματος, οὐ παλλακὴν, ἀλλὰ γαμετὴν ἔχειν δοκεῖ. ἀλλὰ πάντα τρόπον χρὴ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν τοῦ συνάφειαν, εἰ καὶ αἱροῦνται τῆς ἡδονῆς ἀπολαύειν, ἐπειδὴ γε τῆς τιμῆς ἐκπεπτώκασι. τῶν γὰρ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ λυσιτελὲς, ἀνακοπτομένων καὶ τῶν λοιπῶν μὴ τοιαῦτα τολμᾶν· καὶ τοῖς αἱρετικοῖς καθ' ἡμῶν οὐ δώσει λαβὴν, ὡς ἀφ' τοῦ ἁμαρτάνειν ἄδειαν, ἑπισπωμένων πρὸς ἑαυτὲς, τὰς ἐξ ἑτέρας θρησκείας, ἐφιέντων αὐτοῖς ἐμμένειν τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ τὰς ἀθέσμους γάμους μὴ κωλυόντων.

Inſuper in Canone xviii. Quamvis Patres, ait, Ancyrani Virgines poſt votum caſtitatis lapſas cum digamis juxtà puniendas decreverint; quia tamen Dei gratia jam crevit Eccleſia, haſce adulterarum pœnis ſubjici æquum; ibique variis argumentis hanc ſententiam ſuam confirmat. Eas autem intelligimus, qui cùm ſextum aut ſeptimum poſt ætatis annum decimum tranſegiſſent, matrimonio prorſus renunciantes ſponte ſuâ caſtitatem profeſſæ ſunt: non verò iſtas, quas parentes vel affines offerunt, ſeculare quidpiam exinde ſibimet procurantes, cùm ipſi fortè non habeant

Ἐν δὲ τῷ ιη΄. εἰ καὶ οἱ ἐν Ἀγκύρᾳ πατέρες, φησὶ, τὰς ἐκπεπτωκυίας μετὰ τὸ ἐπαγγείλασθαι παρθενεύειν, καὶ τοὺς διγάμους ἐπιτιμᾶσθαι κεκελεύκασιν· ἀλλ' ἐπεί γε καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ χάριτι ἐπηύξηκεν, οἷα μοιχαλίδας δίκαιον ταύτας κολάζεσθαι, ἐκ διαφόρων ἐπιχειρημάτων καὶ οἰκεῖον καταστασιάζων λόγον. ἐκείνας δὲ φαμὲν, αἳ καὶ ιϛ΄. ἢ ιζ΄. χρόνον ἀμείψασαι, τὴν ἀγαμίαν ἑκουσίως ὡμολογήκασι, πολλὰ χαίρειν εἰπεῖσαι τῷ γάμῳ· καὶ μὴν ἂν προσάγωσιν οἱ γονεῖς, ἢ καὶ οἱ ἄλλως προσήκοντες, βιωτικόν τι ἐντεῦθεν σφίσιν αὐταῖς διοικήσομοι, μὴ εὑπορούντες τυχὸν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

τυχὸν τὴν ἁρπὶρ αὐτῆς ἀποτίσαι φοῖνικα. ταύτας δὴ πὰς μὴ ὁρμηθείσας οἴκοθεν, ὡ δὴ ῥᾳδίως προσδέχεσθαι, ἕως ἂν φανερῶς τινὰ ἰδίαν αὐτῆς ἐρευνήσωμεν γνώμην. ἀλλ' ὅτι τῆς μοναζουσῶν καὶ ἀσκουμένων, ζοῦτο οὐκ εἴωθε γίνεσθαι· καὶν γὰρ ἐν ἥττονι τῆς ὁσιότητος τῷ ἁγίῳ καὶ ἀπαλῇ πάνυ τῇ ἡλικίᾳ, τινὰ κοσμικὴν ἀπώσατο τρίχα· βεβαία ἔσται καὶ εἰς ὅ ἐξῆς αὐτῆς ἡ ὁμολογία.

A unde pro iis elocandis dotem persolvant. Hasce igitur, quæ motu proprio non feruntur, facilè admittere haud decet, donec apertè propriam ipsarum sententiam perscrutati fuerimus. De Monialibus tamen & Virginibus, quæ Asceticam vitam profitentur, id non obtinet: quamvis enim in minori adhuc quam sanctus ille vir definivit, & admodum tenellâ ætate crinem secularem deposuerint; in posterum usque firma erit ipsarum professio.

Ἐν δὲ τῷ ιϐ'. κανόνι φησὶν ὁμολογίαν οὐκ ἴσμεν, πλὴν εἰ μή τινες ἑαυτὰς τῷ τάγματι τῶν μοναζόντων ἐγκαταλεγείσης, οἵτινες καὶ τὴν σιωπώμενον, δοκοῦσι τινὰ γαμίαν ἀποδέχεσθαι· ἀλλὰ καὶ τούτους ἐρωτᾶσθαι προσῆκε, καὶ φανερῶς τινὰ γαμίαν ὁμολογεῖν, ἵνα ἐάν ψεύσωνται τινὰ ὁμολογίαν, ὡς πορνεύοντες ἐπιτιμηθῶσιν. ἀλλά γε καὶ οἱ μὴ ποιήσαντες μοναχοὶ τοιαύτην ὁμολογίαν, βασανίζονται μόνον γεγονότες μεταμφιάσεως, καὶ εἰς γάμον ἐλθεῖν οὐ δύνανται.

B In Canone autem xix. Virorum, inquit, professionem non novimus, nisi quatenus Monachorum ordini semet annumerarunt, qui quidem tacitè videntur cœlibatum suscipere: sed tamen & hosce interrogari oportet, & apertè cœlibatum profiteri, ut, si quando professionem fallant, tanquã fornicationis puniantur. Imò verò Monachi, qui, rasis adhuc induti, talem professionem nondum fecerint, neque mutare habitum possunt, neque ad nuptias abire.

Ἐν δὲ τῷ ξ'. τινὰ παρθενίαν ὁμολογήσασαν, καὶ ἀθετήσασαν τὴν ἐπαγγελίαν, καὶ χρόνον τοῦ ὅτε τῆς μοιχείας ἁμαρτήματος. ἐκπληροῦν ἀξιοῖ, ἔτη δηλαδὴ ιε'. ὅ αὐτὸ καὶ ὅτι τῶν μοναζόντων, φησί, γινέσθω.

In lx. verò, Eam, quæ virginitatem professa est, & à promissione lapsa, adulterii peccati tempus adimplere æquum esse censet, annos scil. xv. Idem etiam in iis, qui Monasticam vitam professi sunt, inquit, fiat.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος. ἐν τῇ πρὸς Θεόδωρον ϛ'. ἐπιστολῇ, καὶ γὰρ τὴν ἐπουρανίῳ, φησὶ, συναφθέντα νυμφίῳ, τοῦτον μὲν ἀφιέναι· γυναικὶ δ' ἑαυτὸν συνάψαι, μοιχείας ἐστὶ πρᾶγμα, κἂν μυριάκις αὐτὸν σὺ γάμον καλῇς· μᾶλλον δὲ καὶ μοιχείας ζοῦτο χαλεπώτερον ὅσῳ κρείττων ἀνθρώπων ὁ θεός· εἰ γὰρ ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ· πολλῷ μᾶλλον οἱ ἐν Χριστῷ ζῶντες, οὐκ ἂν εἶεν αὐτοὶ τοῦ σώματος αὐτῆς κύριοι.

C Porrò & sanctus Chrysostomus in ii. ad Theodorum Epistolâ, Cœlesti sponso, inquit, junctum, illum quidem relinquere; mulieri enim sese conjungere adulterium est, licet millies matrimonium tu ipse hoc voces. Illud quidem est adulterio tantò gravius, quanto hominibus melior est Deus. Si enim mulier proprii corporis non habet potestatem, sed vir; multò magis ipsi, qui in Christo vivunt, non sunt proprii corporis domini.

Ὁ δὲ μδ'. τῆς ς'. συνόδου, καὶ ἁλόντα πορνείᾳ μοναχὸν καὶ μεταμελείᾳ μὴ τῶν ἁμαρτημάτων καὶ ἐξομολογήσει, φιλανθρωπότερόν τι ποιῶν, μηδὲν πλέον τῶν πορνευόντων ἐπιτιμᾶσθαι κελεύει. οἶμαι τοίνυν τοῦτον καὶ κανόνα δεόντως κρατεῖν, οἷα τῶν ἄλλων μεταλαμβάνειν. ζήτει καὶ ὅ ια'. κεφάλαιον τῷ Γ. στοιχείῳ, καὶ ὃν τῷ ιϐ'. κεφαλαίῳ τῷ Δ. στοιχείῳ κανόνα δ'. τῆς δ'. συνόδου, καὶ ὃν τῷ ιϐ'. κεφ. τῷ Ε. στοιχείῳ κανόνα ιζ'. τῆς ζ. συνόδου.

D Sextæ Syn. xliv. Monachum fornicationis convictum, & pœnitentiâ postea & confessione usum, clementiùs aliquid agens, non magis fornicantibus puniri jubet. Atque hunc quidem Canonem, quippe post alios editum, ex omnibus arbitror retinendum. Quære & xi. caput lit. Γ. & in xii. capite literæ Δ. Canonem iv. Synodi quartæ, & in xii. capite literæ E. Can. xviii. Synodi vii.

Νόμοι.

Leges.

Ἐκποίησις μοναστηρίου μὴ γινέσθω, ἐφ' ᾧ ὃ ἱερατικὸν σχῆμα εἰς ἰδιωτικὸν μεταχηματίζεσθω σχολασμὸν, ἐπεὶ ἄδειαν ἔχουσιν οἱ ἐπίσκοποι ἐκδικεῖν καὶ εἰς ὃ πρότερον ἐπανάγειν σχῆμα.

E Monasteria non ita alienentur, ut sacrata forma in privatum statum transformetur, alioquin potestatem habent Episcopi vindicandi & in pristinam formam reducendi.

Ἀπὸ δὲ τῆς ρλα'. Ἰουστινιάνειον νεαρᾶς, γνοίης ἄν, ὅτι καὶ νόμιμα παρὰ τῶν κτητόρων ἐν τοῖς μοναστηρίοις τυπικὰ, σώζειν ὀφείλουσιν, εἰ μήπω τοῖς κανόσιν ἐνάντια ποιοῦνται. οὐ γὰρ ἔξεστιν αὐτοῖς ἀπειρεῖσθαι τὰς ἐξουσίας ἐπισκόπους τῆς κανονικῆς δικαίων, ἐν τοῖς παρ' αὐτῶν κτιζομένοις μοναστηρίοις. οὐ γὰρ οἱ ἀνεγείροντες ἀρχιερεῖς μοναστήρια, ἐπισκοπεῖν μετ' ἐπιτιμίου δύνανται τοῖς μετ' αὐτοὺς ἀρχιερεῦσι, μηδ' ὁπωσοῦν εἰς τοῦτο δίκαιον ἔχειν· στρέφεται γὰρ ὁ κατάλογος ἀφορισμὸς εἰς τὰς ἐκείνων κεφαλάς.

F

Ὁ ἐπίσκοπος καὶ ἀββᾶν ἢ καὶ ἀρχιμανδρίτην ἑκάστου μοναστηρίου μὴ πάντως κατὰ τὸ βαθμὸν προβαλλέσθω. ἀλλ' ὃν οἱ μοναχοὶ πάντες, ἢ οἱ πλείονες ἐπιλέξονται, ἐπὶ τῷ εὐαγγελίων λέγοντες, ὡς ὁ ἐξ φιλίαν ἢ χάριν αὐτὸν ἐπελέξαντο· ἀλλὰ γινώσκοντες αὐτὸν ὀρθόδοξον, καὶ σώφρονα, καὶ τῆς διακρίσεως ἄξιον, καὶ δυνάμενον φυλάξαι τὸ ἐπιτήδευμα τῶν μοναχῶν, καὶ τὸ τοῦ μοναστηρίου κατάστασιν. τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τῶν γυναικείων μοναστηρίων καὶ ἀσκητηρίων.

Episcopus Abbatem vel Archimandritam uniuscujusque Monasterii non omnino secundum gradus promoveat; sed quem vel omnes Monachi, vel qui melioris existimationis elegerint, super Evangelio dicentes, quod non per amicitiam vel gratiam illum elegerunt, sed quòd norunt illum esse fidei rectæ, & vitæ castæ, & administratione dignum, & qui Monachorum disciplinam & o- Monasterii statum custodire possit. Eadem etiam de mnem mulierum Monasteriis & Asceteriis.

Ex cxxxi. Justiniani Novellâ discas quidem, quòd regulas quæ à Fundatoribus in Monasteriis fiunt, piè suscipere debent, nisi Canonibus contrariantur: illis enim non licet locorum Episcopos Canonico jure privare in Monasteriis, quæ ab iis ædificantur. Neque Antistites Monasteria ædificantes succedentes Antistites sub pœna obligare possunt, neque ullum circa res ejusmodi jus habere; convertitur enim iniqua segregatio in illorum capita.

Cxxiii. verò, In omnibus, inquit, Monasteriis, quæ A cœnobia vocantur, juxta regulas Monasticas jubemus, ut in unâ domo omnes habitent, & communiter comedant, & in unâ domo omnes separatim dormiant, ut vicissim sibiipsis castæ vitæ testimonium exhibeant. Hæc etiam omnia & de mulierum Monasteriis observentur.

Ο δὲ ρκγ'. ἐν ἅπασι δὲ τοῖς μοναστηρίοις, φησὶν, ἅπερ καλοῦνται κοινόβια, κελεύομεν κατὰ τοὺς μοναχικοὺς κανόνας, ἐν ἑνὶ οἴκῳ πάντας οἰκεῖν, καὶ κοινὰς τρέφεσθαι· καὶ ἐν ἑνὶ οἴκῳ πάντας κεχωρισμένως καθεύδειν. ὥστε ἀμοιβαδὸν ἀλλήλοις μαρτυρίαν τοῦ σώφρονος ἀναχωρῆσαι παρέχειν ἑαυτούς. ζητοῦντα δὲ πάντα καὶ περὶ τῶν γυναικῶν φυλάττεσθαι μοναστήρια.

Secundum caput ejus, Non ingredietur, inquit, omnino, neque mulier in virorum Monasterium, neque vir in mulierum, vel prætextu memoriæ alicujus mortui, qui illic positus est, vel aliam ob causam: neque siquis fratrem fortè, vel sororem, vel aliB quem ex suo genere in Monasterio se habere dixerit: non est enim in terris cognatio Monachis, utpote qui cœlestem vitam æmulati sunt. Et neque viri in mulierum Monasteriorum sepulchris reponantur, neque mulieres in virorum Monasteriis inhumentur: ne ex eo naturæ ad seipsam detur regressus, ut quæ non fas est agat, & delicatè se gerat, & ludat, & res divinas injuria afficiat.

Τὸ δὲ ϛ'. ταύτης κεφάλαιον, οὐκ εἰσελεύσεται φησὶν, οὔτε γυνὴ πάντωσιν εἰς ἀνδρῶν μοναστήριον, οὔτε ἀνὴρ εἰς γυναικεῖον, οὐ προφάσει μνήμης τινὸς τελευτήσαντος, κἀνταῦθα κειμένου· οὐ διά τινα ἑτέραν αἰτίαν· μὴ δὲ εἴ τις ἀδελφὸν τυχὸν, ἢ ἀδελφὴν, ἢ τινα τῶν ἐκ τοῦ γένους ἔχειν ἐν τῷ μοναστηρίῳ φήσειε. συγγένεια γὰρ τοῖς μοναχοῖς ὅτι γῆς οὐκ ἔστι, ζῶις γε πρὸ· ἐν ὑράνοις ζηλώσασι βίον. καὶ μήτε ἄνδρες ἐν γυναικείῳ μοναστηρίῳ ταφοις καταλιπέσθωσαν, μήτε γυναῖκες ἐν ἀνδρείοις μοναστηρίοις καθιερωθέσθωσαν, ἵνα μὴ παρόδου ἐντεῦθεν γένοιτο τῇ φύσει πρὸς ἑαυτὴν, ἃ μὴ θέμις δρᾶν, ψαῦσαν τι καὶ παίζειν, καὶ τὰ θεῖα πράγματα καταισχύνειν.

Siqua mulier autem in mulierum Monasterium sepelienda sit (virum enim non fas esse judicamus) illos solùm qui lectum ferunt, & qui fodiunt, ad illud accedere, & mulieres quidem Monachas in proprio manere habitaculo; solam autem ostiariam & Abbatissam rectricem, si velit, interesse iis quæ fiunt: & illos, cùm primùm exequias quàm celerrimè perfecerint, statim recedere, nec ullis à se visis Monialium, neque iis ab earum ullis conspectis. Tertio verò & nono die convenientes, prout in mortuorum exequiis mos obtinuit, porrò & post quadraginta dies, memorias eorum ad statutum tempus celebrant. Si mulierum sit Monasterium, omnia facere mulieres, sin autem virorum, viri.

Αλλ' εἰ καὶ γυνή τις ἐν γυναικείῳ θαπῆναι μέλοι μοναστηρίῳ· ἄνδρα γὰρ οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι κρίνομεν· τοὺς τὴν κλίνην φέροντας μόνους, καὶ τοὺς ὀρύξοντας εἰσφοιτᾶν ἐπ' αὐτῇ, καὶ τὰς μὲν μοναχὰς ἐν τῷ ἰδίῳ μένειν καλαγωγίῳ· μόνην δὲ τὴν ἀναγκαίαν καὶ τὴν ἡγουμένην, εἰ γε βούλοιτο, παρεῖναι τοῖς γινομένοις. καὶ θᾶττον ἐκείνους πλέκοντας καὶ περὶ τὴν ὁσίαν, ἀνιέναι, μήτε θεασαμένους τινὰς τῶν μοναζουσῶν, μήτε ὑπ' αὐτῶν θεαθέντας. τρίτα δὲ ποιοῦντας καὶ ἔννατα, ὡς γε δὴ νόμου ἐντυπώσιν ἔχει, καὶ ἀκολούθως παρεσκευάσθαι, καὶ λοιπὰ κατὰ τοὺς πεπραγμένους καιροὺς μνημόσυνα. εἰ μὲν γυναικεῖον εἴη τὸ μοναστήριον, γυναῖκας ἅπαντα πράττειν, εἰ δὲ ἀνδρῶον, ἄνδρας.

D

Non plurimos esse in Monasterium aditus, sed unum aut alterum forsan, & adstare januæ viros senes & castos, qui quidem neque Monachos absque Præfecti voluntate egredi permittant; neque impunè sit extra Monasterium pernoctare & permanere.

Μὴ πολλὰς δὲ εἶναι τὰς εἰς τὸ μοναστήριον εἰσόδους, ἀλλὰ μίαν ἢ δύο τυχὸν, ἑφεστάναι τε τῇ πύλῃ ἄνδρας γεγηρακότας καὶ σώφρονας· οἵπερ ἔστε τοῖς μοναχοῖς συγχωρήσουσιν ἐκφοιτᾶν τοῦ μοναστηρίου χωρὶς γνώμης τοῦ ἡγουμένου· ἔστε τοῖς ἔξωθεν ἀδεῶς γίνεσθαι καὶ τὸ μοναστήριον νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν.

Qui Monachus esse velit, si quidem de eo constet, quod nulli conditioni subjectus sit, illum quando examinaverit Præfectus, Monasticum habitum induat: sin autem non constet, per triennium probetur, & si dignus censeatur, tondeatur, nihil grave pati suspectus, si post hæc negotium aliquod inciderit. Quære legem in xii. capite literæ Δ.

E

Ο εἰς τὸν μοναχικὸν τε ἐρχόμενος βίον, εἰ μὲν γνώριμος εἴη, ὅπου ἁδήμοι ποικίλη τύχη, τοῦτον ὁπόταν δοκιμάσῃ ὁ ἡγούμενος, τὸ μοναχικὸν σχῆμα περιβαλλέσθω. εἰ δὲ ἄγνωστος, εἰς τελείαν δοκιμαζέσθω, καὶ εἰ ἄξιος κριθείη, ἀποκειρέσθω, δεινὸν παθεῖν ὑφορώμενος, εἰ ὄχλησις μετὰ ταῦτα συμβαίη. ζήτει νόμον καὶ ἐν τῷ ιϐ'. κεφ. τοῦ Δ. στοιχείου.

Episcopi providentiâ, neque Monachi nequeMonachæ per civitates oberrent, sed per Apocrisiarios responsiones suas dent, in Monasteriis suis permanentes. Quære etiam in vii. capite literæ K.

Προνοίᾳ τοῦ ἐπισκόπου, μήτε μοναχοὶ, μήτε μοναστρίαι κατὰ τὰς πόλεις περιερχέσθωσαν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀποκρισιαρίων τὰς ἀποκρίσεις αὐτῶν ποιείσθωσαν, ἐν τοῖς μοναστηρίοις μείνοντες. ζήτει καὶ ἐν τῷ ζ'. κεφ. τοῦ Κ. στοιχείου.

Si quis Monachus Monasterium reliquerit, & in secularem vitam transierit, iste militiâ & honore (si quem habuerit) spoliatus primò à loci Episcopo & Præfecto, deinde cum iis quas possidet rebus, in Monasterio vel invitus includatur.

Εἴ τις τῶν μοναχῶν τὸ μοναστήριον καταλιπὼν, εἰς κοσμικὸν μετέλθοι βίον, στερείσθω τῆς στρατείας καὶ τῆς τιμῆς, εἴ τινα ἐκτήσατο, γυμνωθεὶς παντὸς τοῦ ἐσχωρίου τοῦ τε ἐπισκόπου καὶ τοῦ ἄρχοντος, αὖθις μεθ' ὧν ἐπεκτήσατο πραγμάτων ἐν ᾧ μοναστηρίῳ, καὶ ἄκων ἐμβαλλέσθω.

Qui Monasticam susceperunt vitam, neque Curatores fiant, neque Tutores, neque aliorum causas agant, non si cognati sint, qui litem habent, nisi pro suo solo Monasterio, & tunc quoque Præfecti consensu.

F

Οἱ τὸν μονήρη βίον ἐπιμεμνημένοι, ἔστε κηδεμονεύουσιν, ἔστε ἐπιτροπεύουσιν, οὔ τε δίκας ἑτέρων λέγουσιν, οὐδ' ἂν συγγενεῖς ὦσιν οἱ τὰς δίκας ἔχοντες, πλὴν ὑπὲρ τῆς ἰδίας καὶ μόνης μονῆς καὶ ζήτει συναινέσει τοῦ ἡγουμένου.

Si Monachus proprium Monasterium reliquerit, & in aliud transierit, quascunque res per id tempus, quo Monasterium reliquerit, habere videbitur, ad Monasterium, in quod ab initio ingressus est, eas pertinere jubemus.

Ἐὰν μοναχὸς καταλίπῃ τὸ ἴδιον μοναστήριον, καὶ εἰς ἕτερον ἔλθῃ, εἴ τινα πράγματα ἐν τῷ χωρῷ, καθ' ὃν τὸ μοναστήριον καταλέλοιπεν, ἔχειν φαίνοιτο, τῷ πρώτῳ μοναστηρίῳ εἰς ὃ εἰσέλθῃ, ταῦτα διαφέρειν κελεύομεν.

Απαγο-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Απαγορεύομεν τοῖς γονεῦσι τὰς παῖδας μοναχικὸν σχῆμα λεγομένας βίον, ἐκ τῶν ἁγίων ἀφέλκειν μοναστηρίων· ἢ τῆς ἰδίας αὐτὰς ἀποκλείειν κληρονομίας· εἰ μὴ αἰτία τις ἐφ' ᾗ μοναχικῷ ἐπηκολούθησε βίῳ.

Interdicimus parentibus, ne filios suos vitam monasticam eligentes à sanctis monasteriis abstrahant, vel hæreditate suâ illos summoveant, licèt ante vitam monasticam causa aliqua accesserat.

Ὁ μέλλων εἰσιέναι εἰς μοναστήριον, διαπυθέσθω τὰ κατ' αὐτὸν πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ· ἐπεὶ ἐφοσκυρῶται τὰ μοναστηρίῳ τὰ αὐτοῦ πάντα· εἰ μὴ ῥητῶς φήσειεν εἰσαγαγεῖν αὐτά, μὴ ἔτι ἔσται κατ' οὐδένα τρόπον κύριος αὐτῶν.

Qui Monasterium ingressurus est, quæ sua sunt ante ingressum ejus testetur: quoniam omnes ejus facultates ad Monasterium adjudicantur, si non expressè affirmet se illas introduxisse, nec ampliùs ullo modo erit illarum dominus.

Ὁ ἔχει παῖδα μοναστὰν, δύναται μὴ ὢν μοναστὴς, διελὼν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τοὺς ἰδίους παῖδας, φυλάττων ἑαυτῷ μέρος ἕν, ὃ καὶ τῷ μοναστηρίῳ ἀρμόζει.

Qui, cùm habeat liberos, Monachus fit, ei licet, vel postquam Monasterium ingressus est, bona sua inter filios suos dividere, unam partem sibi retinens, quam etiam Monasterio despondet.

Ἐὰν ἀδιάθετος ὁ μοναστὴς τελευτήσῃ, τότε οἱ παῖδες αὐτοῦ λήψονται τὴν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομίαν, τουτέστι τὸ φαλκίδιον, καὶ τὰ λοιπὰ δίδονται τῷ μοναστηρίῳ.

Si Monachus intestatus moriatur, tum liberi ejus ex intestato hæreditatem accipient, hoc est, per Falcidiam legem, reliqua verò Monasterio donantur.

Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος, δεκαετῆ μὲν εἰσιέναι τὸ μοναστήριον τὸ παῖδα κελεύει, καὶ τὰ ῥηθέντα τῆς ς'. συνόδου κρίνοντα, καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα λαμβάνειν, μὴ μέντοι διαθέσθαι τοῦ οἰκείου, μέχρις ἂν ὁ ις'. ἢ ιζ'. διανύσῃ χρόνος· οἴεται γάρ, φησὶ, διαλύσειν καὶ τὸ μέγας Βασίλειος τυχόντα τοῦ χρόνου τούτου, ἐν τῇ ἀσκητικῇ αὐτοῦ βίβλῳ, ὡς μηδὲν ἐμποδὼν ὄντος τοῦτον καὶ τὰ τῆς ἡλικίας, εἰς τὸ δύνασθαι τοῦ οἰκείου βουλεύσασθαι.

Imperatoris Leonis Novella, secundùm dictum vi. Synodi Canonem, filium quidem decem annos natum in Monasterium ingredi jubet, & monasticum habitum induere; non autem de bonis suis testari, donec xvi. vel xvii. annos egerit. Arbitror enim, inquit, quod vel ob hanc rationem magnus Basilius in suo Ascetico libro hoc ipsum tempus statuerit, quòd nihil vetat, quin hâc ætate de suis bonis possint deliberare.

Δεῖ τὸν διπλοῦν τὸ ἔργον τοῖς μοναχοῖς εἶναι, ἢ τὰ θεῖαις ἐντυγχάνοντας γραφαῖς, καὶ ταύτας ἀεὶ μελετᾶν· ἢ τὰ μοναχοῖς πρέποντα ἐργόχειρα μετιέναι· διάνοια γὰρ μάτην σχολάζουσα φύσιν ἂν τοῦ ἀγαθοῦ ἀποτίκτοι.

Monachis duplex opus esse oportet, vel sacris Scripturis occupari, & in iis semper meditari, vel quæ Monachos decent manuum operationes subire: nam cogitatio vanè otiosa nihil boni producit.

Λαϊκὸς καὶ μάλιστα σκηνικὸς, ἢ πορνὸς, κεχρημένος ἢ μιμούμενος τὸ μοναχικὸν καὶ ἅγιον σχῆμα, σωματικῶς τιμωρεῖται, καὶ ἐξορίζεται παρὰ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν ἀρχόντων· ὡσαύτως καὶ ὁ ἐμπαίξας βουληθεὶς οἱανδήποτε ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν. ζήτει καὶ ἐν τῷ λγ'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου. ζήτει καὶ ἐν τῷ δεκάτῳ τρίτῳ κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου.

Laicus, & maximè Scenicus, vel Fornicator, utens vel imitans monasticum & sanctum habitum, corporaliter punitur, & ab Episcopis & Magistratibus relegatur; ut qui alicui Ecclesiasticæ constitutioni illudere omninò meditatur. Quære & in xxxiii. cap. literæ E. Quære etiam in xiii. cap. literæ E.

ΚΕΦ. ις'.

Περὶ τοῦ ἁγίου μύρου.

CAPUT XVI.

De sancto Unguento.

Ζήτει ἐν τῷ θ'. κεφ. τοῦ παρόντος στοιχείου κανόνα ς'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, καὶ ἐν τῷ α'. κεφ. τοῦ Β. στοιχείου κανόνα ιη'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου.

Quære in ix. capite hujus literæ Canonem sextum Synodi Carthagin. & in i. capite literæ B. Can. xviii. Synodi Laodicenæ.

INITIUM

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

INITIUM LITERÆ N.

CAPUT I.

De Templorum ædificatione, & Consecratione.

Quære xii. caput literæ E.

B

CAPUT II.

Quod non oportet intra Templi ambitus convivia fieri, vel cauponas esse, vel aliquid venum exponi, vel jumentum absque necessitate introducere, vel aliquem cum muliere permanere.

C

Quære xv. caput literæ E.

CAPUT III.

De Infantibus expositis, vel de quibus dubitatur, an baptizati fuerint.

Quære xxix. caput literæ Γ. & in secundo capite literæ B.

D

CAPUT IV.

De Jejunio.

SANCTORUM Apostolorum lxix. Canon, Fideles Quadragesimale tempus ante sanctum Pascha nihil quicquam studii remittentes jejunio incumbere jubet & continentiæ, in memoriam quidem revocans dies illos, in quibus Dominus jejunio instructus quoad humanitatem, hostem nostrum cepit: porro & in quovis quarto die & Paraseeve uniuscujusque cæterarum anni septimanarum, similiter jejunare & aridis vesci. Illis autem, qui in his omnibus jejunium non tolerant, Clericis quidem, depositionem; Laicis verò, segregationem infligit, Nisi quis, inquit, imbecillitate detentus, impediatur. Jejunium enim introductum fuit propter libidinosæ carnis humiliationem: eam verò per morbum jam subjectam, non omninò necesse erit jejunio affligere. Eos autem qui malè se habent, sed tamen piscium esum admittunt, iniquum est veniam non consequi: carnibus verò ullatenus vesci nihil planè minus quàm impium; imò quamvis aliquis lethali morbo laborans illo victu semet convaliturum speraverit. In Sabbatis quidem & diebus Dominicis per Quadragesimam paulò largiori cibo uti indultum fuit, juxta Can. Apostolicum lxvi. quem vide in cap. xxxvii. literæ K. Strictè autem loquendo sanciebatur Quadraginta dierum jejunium ante sacrum Pascha, idque solum. Quippe si tum alia obtinuissent, neutiquam tacuisset Canon.

E

F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ν. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ νεῶν οἰκοδομῆς, ϗ καθιερώσεως.

Ζήτ῍ τὸ ιϛ'. κεφάλαιον τῦ Ε. ϛοιχείυ.

ΚΕΦ. β'.

Οὐ οὐ δεῖ ἔνδον τῦ ϑῦ νεῦ ϖανηγύρεων συμπόσια γίνεϖθαι, ἢ καπηλεῖα εἶναι, ἢ ϖῦ κατ' ἐμπορίαν ϖαρπίθεσθαι, ἢ κτῆνος χωρὶς ἀνάγκης εἰσάγειν, ἢ ϖινα μὴ γυναικὸς κατᾳμένειν.

Ζήτ῍ β κε'. κεφ. τῦ Β. ϛοιχείυ.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ ϖιπίων ἐκλιθέντων ἢ ἀμφιβαλλομένων εἰ ἐβαπτίσθησαν.

Ζήτ῍ τὸ κθ'. κεφ. τῦ Γ. ϛοιχείυ. ϗ ὃν ϕ Ϛ'. κεφ. ϕ Β. ϛοιχείυ.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ ϖηϛείας.

Ογδ'. τῶν ἁγίων ἀποϛόλων κανών, ϖερὶ τῦ ἁγίου ϖάσχα ϖεντεκαιδεκαήμερον χρόνον μηδὲν ϖαυδῆ τὸς ϖισοὺς ἀνιέναι, νηϛεία ϑεσπίζ῍ ϕερομένην ϗ ἐγκρατείᾳ, εἰς μνήμην ἄγον τ῍ ἡμερῶν δήϖυ ἐκείνων, ὃν αἷς ὁ κύριος ἡμῶν νηϛείᾳ ϕερεξάμενος κ῍ ϑ' ἀνθρώϖινον, ϖρὸς ἡμέτερον εἶλε ϖολέμιον· ὑ μὲν ἀλλὰ ϗ ϖᾶσιν ϖλεῖϛα ϗ ϖροκοπὴν ἐκφῆναι τ῍ ἄλλων τῆ ὁμαυτῦ ἑβδομάδων, ἐξίϛησι ἐκείναις ὃν νηϛείᾳ ϑρήσκειν ϗ ὑπερφανίᾳ. τοῖς γε μὲν ὑκ ἀνεχομένοις ὃν ταύταις ἁπάσαις νηϛεύειν, κληρικοῖς μὲν, καθαιρεῖσιν· λαϊκοῖς δὲ ἀφορισμὸν ὑπισχ῍, εἰ μήϖ τις, φησὶν, ἀδῳνείᾳ κάτοχος ὢν, εἴργοϖο. ἡ γὰ νηϛεία ϑρῦ ϖαπείνωσιν ὑπενόησ῍ τῆς σφριγώσης σαρκός· ταύτης ὃ νόσῳ καϑαιρεθείσης, οὐ πάνυ τι ἀναγκαῖον, ϖᾶσι, νηϛείᾳ ταύτην δαμάζειν. τὸς γοῦν ἀδῳνεῖς ἐχρῆν, ϗ τὰ ἐξ ἰχθύων ἐδωδὰ ϕερομένους, ἄγνωμον μὴ συγγνώμης τυγχάνειν· κρεῶν δὲ ὅλως ἅψασθαι, ὑδὲν διενδιδόασι δυναμένας, εἰ γὰ ϗ τὰ λοιδιά τις ϖνέων, τῇ μεγαλήϕῃ τέτων ἀναῤῥωδοῦσαν δίκῃ. ὃν μέν τοι τοῖς σώμασι, ϗ ταῖς κυριακαῖς τῆ ϖεντεκαιδεκάτῃ, ἀφδονωτέρᾳ κεχρῆσθαι ϖρῶϖ συγκεχώρηϖ῍, κ῍ ϑ ξϛ'. ἀποϛολικὸν κανόνα, ὃν ϗ ζήτ῍ ὃν τῷ λζ'. κεφαλαίῳ ϖ῍ Κ. ϛοιχείυ. κυρίως δὲ ἡ ϖερὶ τῆ ἁγίυ ϖάσχα ϗ μήν ϖεντεκαιδεκαήμερος νηϛεία νενομοϑέτη῍. εἰ γὰ ἦσθα ϗ ἔϖρας, ἐμνήσθη ἂν καὶ ἐκείνων ὁ κθμώνϖλην

πλὴν κ᾽ τῶν ἄλλας νηςίμους, τῶν ἁγίων ἀποςόλων φημὶ τῆς κοιμήσεως τ᾽ ἁγίας Θεοτόκου, κ᾽ τῆς χερσοῦ γενήσεως, οὐδεὶς οὐ φρονῶν οἶμαι νηςεύειν ἐγκαλέσειεν. A

Veruntamen eos qui in aliis jejunandi temporibus, putà Vigiliis Sanct. Apoſt. Sepulturæ B. Dei-paræ, & Nativitatis Chriſti abſtinent, prudens nemo, quod reor, redarguet.

Ζήτ᾽ κ᾽ ἐν τῷ λζ΄. κεφ. τῦ Κ. ςοιχείυ ⓐ ιέ. κανόνα τῦ ἁγίυ Πέτρυ Αλεξανδρείας.

Quære etiam in xxxvii. cap. literæ K. Canonem xv. S. Petri Epiſcopi Alexandriæ.

Ο δέκατος Τιμοθέυ ἀλεξανδρείας, ἐν τ᾽ πρὸ τῦ πάσχα νηςίμοις ἡμέραις, κ᾽ οἴνυ μεταλαμβάνειν, κ᾽ ἐλαίυ δικαιοῖ ⓐ ὑπὸ νόσυ ἀκπεπνικότα, κ᾽ μὴ ἀθλιπλησίως τοῖς ἄλλοις, τὴν νενομισμένην ἔχειν ξηροφαγίαν· ἀλλ᾽ ὡς ὑπομένειν δεδύνηται, ἢ ἐκάςης καταλύειν ἢ πρὸ ἡμέρας, κ᾽ τ᾽ B ἀπόκρισιν ᾧ πεφανέρωτο τ᾽ οἰκονομίαν τῶν οἰκείων λογισμῶν.

Decimus Timothei Alexandrini Canon in diebus jejunii ante Paſcha morbo laboranti vini atque olei uſum indulget, neque hoſce ſicut alios ad zerophagiam id eſt cibum aridum tenuémque obligat: ſed potius, ut tolerare queant, vel cujuſque diei jejunium ſolvere, vel alterni cujuſque juxta diſcretionem ejus, cui conſiliorum ſuorum regimen commiſit.

Ζήτ᾽ κ᾽ ὃ κε΄. κεφάλαιον τ᾽ Γ. ςοιχείυ.

Vide & xxv. cap. literæ Γ.

Ο δὲ τῆς ἐν Γάγγρᾳ ςυνόδυ ιη΄. κανών, εἴ τις τῶν ἀσκουμένων φησὶ, χωρὶς ἀνάγκης σωματικῆς, ὑπεξηφανόῦτο, κ᾽ τὰς ἐθισθεῖσας νηςείας εἰς ὃ κοίνον, ⓒ φυλαττομένας ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἀθετεῖ, ὑπονοσφίζεται, ἀπρὶ πλείυ λογισμῦ, ἀνάθεμα ἔςω. κ᾽ ὁ μβ΄ μ΄. τῆς ἐν Καρθαγένῃ ςυνόδυ κελεύει τὰς πλουτῶντας ⓒ τῦ θυσιαςηρίυ ἅγια βαςάζοντας κ᾽ ἱερέας, μίας ἐξηρημένης ἑπτάδος ἡμέρας, καθ᾽ ἣν ὃ κυριακὸν ἐπιτελεῖται δεῖπνον, μεγάλης δηλαδὴ πέμπτης· μᾶλλ᾽ γὰρ τὴν ςωματικὴν ⓒ τ᾽ πνευματικῆς ὡς ἔοικε ζωῆς ἐπιτήδευσιν· ἀλλὰ κ᾽ δήλης ὀψίας ὑπνοσοφῶ πλουτήσαντ. ⓒ, εἰ μὲν εἶεν οἱ τὰ ἅγια ςωπλουτῶντες νήςειν φησὶ, μόναις δ᾽ χαῖς ἀκπλείτωσαν ταῦτα· ζοῦτο δὲ πανῶ ἔχει ἀφ᾽ ὁτοῦτον ὑ ςοχάζε ⓒ, παρόν γε κ᾽ ἡμῖν, ὅτι κ᾽ λέγειν ἀγνοῶ ⓒ. ἀλλὰ δύο κανόνες δίκλω ὡς εἰπεῖν τούτῳ λαχόντες, χρόνῳ ἄγαν ὀκπολιμνάζουσιν. C

Canon autem xviii. Concilii Gangrenſis hæc habet: Siquis eorum qui pietatis exercitationi ſtudent, abſque corporis exigentiâ inſoleſcat, & jejunia in commune tradita & ab Eccleſiâ obſervata diſſolvat, idque maturo conſilio interveniente fecerit, anathema eſto. Inſuper Canon xl. Synodi Carthaginenſis, Diaconos & Sacerdotes Sacramenta altaris jejunos celebrare præcipit, excepto uno anni die, quo Cœna Dominica celebratur, nimirum magnâ feriâ quartâ. Nam poſt cibum corporalem quæ ad ſpiritualem pertinent, ut videtur, miniſtrabant. Imò quando quis tempore poſt. meridiano è vivis diſcedit, niſi hi qui miniſtrant impranſi fuerint, ſacra, inquit, orationibus ſolis faciant. Hoc autem hodiè eam ob cauſam non obtinet, quòd quid ſibi velit ignoramus. Verùm duo Canones & propè dixerim meritò jejunii intermiſſionem taxarunt.

Ο μὲν γὰρ ν΄. τ᾽ ἐν Λαοδικείᾳ ςυνόδυ, μὴ δεῖν φησὶ, ἐν τῇ ἁγίᾳ τεσσαρακοςῇ τῇ ὑςεραίᾳ ἑβδομάδι τ᾽ πέμπτων λύειν, πολυτελεςέροις δηλαδὴ βρώμασι κεχρημένυς, κ᾽ ὅλων ὀςοῦν τεῦθεν τ᾽ τεσσαρακοςὸν ἀπαμάζειν· ἀλλὰ πᾶσαν ἐν νηςείᾳ διέναι κ᾽ ξηροφαγίᾳ, ὀκτὼς δηλαδὴ τῶν ἐν ταύτῃ ζαβ-βάτων κ᾽ κυριακῶν. D

Nam Concilii Laodiceni Canon l. Non oportet, inquit, in ultimâ Quadrageſimæ ſeptimanâ feriæ quartæ jejunium ſolvere, utendo ſcilicet cibis delicatioribus, adeóque totam Quadrageſimam dehoneſtare, ſed potius tempus Quadrageſimale in jejunio victúque arido integrum tranſigere, Sabbatis tamen & Dominicis diebus exceptis.

Ο δὲ κθ΄. τῆς ς΄. ςυνόδυ, ταῦτά π ὡς ἔχῃ λέξεως δίεισι· κ᾽ ςοχάζε, ὡς οἱ θεῖοι πατέρες δι᾽ αἰτίας ἵνας λυσιτελεῖς τῷ τότ καιρῷ τῇ οἰκονομίᾳ ταύτῃ ἐχρήσαντο. ἡμῖν δὲ ςὸν ἀναγκαῖον τὰς ἀποςολικὰς, κ᾽ πατρικὰς ἀθετεῖν παραδόσεις, ⓐ ῥηθέντα αἰνιττόμενος. ξθ΄. ἀποςολικὸν κανόνα, κ᾽ ⓐ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ςυνόδυ τυτονί. E

Canon verò undetrigeſimus Concilii ſexti eadem uſque recenſet, & ſuperaddit, quemadmodum ſancti Patres graves ob cauſas eo temporis diſpenſatione iſtâ uſi ſunt: nos tamen haudquaquam oportet Apoſtolorum & Patrum traditiones abrogare: innuit verò dictum Apoſtolicum Canonem lxix. & hunc ipſum l. Concilii Laodiceni.

ΚΕΦ. ε΄.

Οὐ δεῖ νηςεύειν ἐν τοῖς σάββαςι κ᾽ ταῖς κυριακαῖς.

Ζήτ᾽ ὃ λζ΄. κεφ. τῦ Κ. ςοιχείυ. F

CAPUT V.

Quod non deceat in Sabbatis aut Dominicis jejunare.

Quære cap. xxxvii. literæ K.

ΚΕΦ. ς΄.

Οὐ τοὺς νηςεύοντας ὡς βδελυκτῶν τῶν βρωμάτων ἀπέχεσθαι δεῖ.

Ζήτ᾽ τὸ θ΄. κεφ. τῦ Β. ςοιχείυ. κ᾽ ἐν τῷ λϐ΄. κεφαλαίῳ τῦ Ε. ςοιχείυ ⓐ κγ΄. κανόνα τῦ μεγάλυ Βασιλείυ.

CAPUT VI.

Quòd jejunantes à cibis abſtinere debent, haud tamen quaſi in ſe execrabilibus.

Vide ix. cap. literæ B. & etiam in xxxii. cap. literæ E. Canonem magni Baſilii.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT VII.

De Jure.

LEx est commune præceptum: virorum prudentium placitum; delictorum cum voluntariorum tum involuntariorum correctio, civitatis commune pactum: est & Divinum Inventum. Virtus legis est jubere, prohibere, permittere, punire.

B

Leges non de singularibus feruntur, sed communiter.

Jurisprudentia à Justitiâ nomen habet; est enim ars boni & æqui.

De iis, quæ frequentiùs obtingunt, non quæ perrarò, leges inferri oportet: minimè de iis rebus, quibus uno tantùm in casu accidere datur. Nam Legislatores haud attendunt semel & bis.

Leges primigeniæ in sequiores deducuntur; Constitutiones vero recentiores majorem vim obtinent priùs latis. C

De quibus lex nulla conscripta est, longa consuetudo per complures annos comprobata, vicem legis subit, ejusque vim obtinet.

Perperam judicata aut expressa neque lex, neque tempus, neque consuetudo rata facit.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ νόμου.

ΝΟΜΟΣ ἐστὶ, κοινὸν πρόσταγμα· φρονίμων ἀνδρῶν δόγμα· ἑκουσίων, καὶ ἀκουσίων ἁμαρτημάτων ἔπιτροφὴ, ἤτοι σωφρονισμός· πόλεως σωτηρία κοινή· ἔστι δὲ καὶ θεῖον εὕρημα. ἀρετὴ νόμου ἐστὶ κελεύειν, τὸ καλύειν, ἐστὶ ἐπιτρέπειν, τὸ τιμωρεῖσθαι.

Οὐ πρὸς τὸ καθήκον, ἀλλὰ κοινῶς οἱ νόμοι τίθενται.

Ο Νόμος ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης ὠνόμασται, ἔστι δὲ τέχνη τοῦ καλοῦ καὶ ἴσου.

Τοὺς νόμους ἀπὸ τῶν ὡς ἐπιτοπλεῖστον συμβαινόντων, ἐπὶ μὲν τὸ σπανίως, εἰσάγειν δεῖ· ἐπὶ δὲ ἀπὸ τῶν δυναμένων ἐν ἐνὶ συμβαίνειν δήματι. φθοραὶ γὰρ οἱ νομοθέται τὸ ἅπαξ ἢ δίς.

Οἱ παραγενέστεροι νόμοι εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἔλκονται· αἱ δὲ μεταγενέστεραι διατάξεις ἰσχυέτωσαν τῶν πρὸ αὐτῶν εἰσίν.

Ἐν οἷς ἂν ἔσιν ἄγραφος νόμος· ἡ μακρὰ συνήθεια ὅτι πολλοὺς ἐνιαυτοὺς δοκιμασθεῖσα, ἀντὶ νόμου κρατεῖ, τάξιν ἔχουσα νόμου.

Τὰ κακῶς κρινθέντα καὶ τυπωθέντα, οὔτε νόμος, οὔτε χρόνος, οὔτε συνήθεια βεβαιοῖ.

CAPUT VIII.

De Possessione.

Jus Civile.

DEcem vel etiam viginti annorum præscriptio ei, qui mala fide possederit, haud prodest: imo nec tricennalis, nisi quietè possederit, nullámque in foro litem sustinuerit. Vide etiam in capite ix. literæ Δ.

E

Omne servitium & ususfructus eis, qui non usurpant, propter ipsum temporis decursum, præsentibus quidem decennali, absentibus præscriptione vicennali amittitur.

Qui servitium jure obtinet pecora in agro alieno adaquandi ac pascendi, servitium etiam usurpare potest inibi tugurium excitandi.

Qui ex alieno agro, sciente domino, aquam traxerit, servitium sibi in agro illo vendicat usucapione triennali, domino interim non prohibente. F

Bona mobilia siquis per triennium absque querelâ possederit, ipsi cedunt occupanti.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ νομῆς.

Νόμοι.

ΟΤΙ δεκαετία ἢ εἰκοσαετία, οὐ βοηθεῖ τῷ κακῇ πίστει νεμομένῳ, εἰ μὴ ἡ τριακονταετία καὶ μόνον· εἰκῆ ἀδιακόπως ἐνέμετο, καὶ ὄχλησιν ἐν δικαστηρίῳ μὴ ὑπέμεινεν. ζήτει καὶ ἐν τῷ θ'. κεφ. τοῦ Δ. στοιχείου.

Πᾶσα δουλεία καὶ πᾶσα χρῆσις, ὅτι τῷ μὴ κεχρημένων διὰ τὸν τοῦ χρόνου παραδρομὴν, ὅτι μὲν παρόντων δεκαετία, ὅτι δὲ ἀπόντων εἰκοσαετία ἀπόλλυται.

Ο ἔχων δουλείαν τοῦ ποτίζειν καὶ βόσκειν ἐν τῷ ἀγρῷ σκηνήματα, δύναται κλῆσιν δουλείαν τοῦ ἐν αὐτῷ ποιεῖν καλύβιον.

Ο δὲ ἀλλοτρίου ἀγροῦ ἕλκων ὕδωρ, εἰδότος τοῦ δεσπότου τοῦ ἀγροῦ, κλῆσιν τοῦ ἀγροῦ δουλείαν, ἐν τῷ νενομισμένῳ τριετίας χρόνῳ, μὴ κωλυσθέντος αὐτὸν τοῦ δεσπότου τοῦ ἀγροῦ.

Τὰ κινητὰ σκεύη ὅτι τριετίαν ἀνεπιφωνήτως κρατήσαντα, δεσπόζονται.

ΑΡΧΗ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ξ. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ ξοάνων καθαιρέσεως.

Ὅτι ὁν Καρθαγ. συνόδῳ κθ. μή. καὶ μέν τοι καὶ κδ'. τὰ ξόανα πάντα κελεύουσι καθαιρεῖν, καὶ τὰ τῶν εἰδώλων ἐγκαταλείμματα ῥίζαις αὐτῆς ἐξελεῖν.

B

INITIUM LITERÆ Ξ.

CAPUT I.

De tollendis simulachris.

SYNODI Carthaginensis Canon xlviii. atque etiam lxxxiv. simulachra omnia tolli è medio, & ipsas Idolorum reliquias radicitùs extirpari jubent.

ΚΕΦ. β'.

Ὁλῳ ὑ δεῖ τὺς ξένους τῶν κληρικῶν ὑποδέχεσθαι.

Ζήτει δὲ δ'. κεφ. τῦ Α. στοιχείυ.

CAPUT II.

Quòd Clericos deceat hospites meritorio suscipere.

Vide cap. ix. literæ A.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ο. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

C

ΚΕΦ. α'.

Ὅτι οἰκοπόμον ἴχειν δεῖ καὶ ἔπίσκοπον καὶ τὸν ἡγούμενον.

Ζήτει τὸ κδ'. κεφ. τῦ Ε. στοιχείυ.

INITIUM LITERÆ O.

CAPUT I.

Quòd Episcopum apud se Oeconomum ac Præfectum habere oporteat.

Quære cap. xxiv. literæ E.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ οἰωνισμῶν.

Ζήτει τὸ γ'. κεφ. τῦ Ε. στοιχείυ.

D

CAPUT II.

De Auguriis.

Vide caput iii. literæ E.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ ἐνιεργούντων.

Ζήτει τὸ κή. κεφ. τῦ Κ. στοιχείυ.

E

CAPUT III.

De iis qui se noctu polluunt.

Consule caput xxxviii. literæ K.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ ὅρκων.

Ζήτει τὸ λϛ'. κεφ. τῦ Ε. στοιχείυ.

CAPUT IV.

De Juramentis.

Vide caput xxxii. literæ E.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Π. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

F

ΚΕΦ. α'.

Περὶ παιγνίων θυμελικῶν.

Ζήτει τὸ α'. κεφ. τῦ Θ. στοιχείυ. καὶ ὲν τῇ ιέ. κεφ. τῦ Μ. στοιχείυ κθμόνα κζ'. τῆς ζ. συνόδυ. καὶ τὸ ζ'. κεφ. τῦ Γ. στοιχείου.

INITIUM LITERÆ Π.

CAPUT I.

De gesticulationibus Thymelicis.

Quære caput i. literæ Θ. & in cap. xv. literæ M, Synodi septimæ Canonem xxvii. & caput septimum literæ Γ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT II.

De Clericis in Tabernâ comedentibus.

Vide cap. vii. literæ K.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τῶν ἐν παιδοχείῳ ἐσθιόντων κληρικῶν.

Ζήτει τὸ ζ'. κεφ. τῦ Κ. στοιχείυ.

CAPUT III.

De Episcopali Audientiâ. B

Pete caput xxviii. literæ E.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ πραγτήσεως ἐπισκόπων.

Ζήτει τὸ κή'. κεφ. τῦ Ε. στοιχείυ.

CAPUT IV.

De fœminis quæ votum castitatis suscipiunt.

Vide cap. xv. literæ M.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ τῶν παρθενίαν ἑλομένων γυναικῶν.

Ζήτει τὸ ιέ'. κεφ. τῦ Μ. στοιχείυ.

C

CAPUT V.

De jejunio in Parasceve.

Consule cap. iv. literæ N.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ τῆς ἐν τῇ παρασκευῇ νηστείας.

Ζήτει τὸ δ'. κεφ. τῦ ν'. στοιχείυ.

CAPUT VI.

De Depositо sive Fideicommisso. D

Lex.

DEPOSITUM est quod custodiendum alicui datur. Si ille, qui rem servandam suscepit, latronibus incursantibus perdiderit, hæredes amissionem depositi actione non experientur. Nam qui depositum accepit, solum dolum & negligentiam atque inertiam præstat, nisi fortè aliud aliquid disertis verbis conventum fuerat.

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ καταθήκης ἢ παρακαταθήκης.

Νόμος.

ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ἐστὶ τὸ ὅτῳ παραφυλακῇ τινὶ διδόμενον. ἐὰν οὖν ὑπὸ ληστῶν ὁ παρακαταθέμενος λαθών, ἀπόληται αὐτῷ, ὁ κινδυνεύων τοῖς κληρονόμοις αὐτῆς ἡ ἀπώλεια. ὁ γὰρ παρακαταθήκην λαμβάνων, δόλον μόνον καὶ ῥᾳθυμίαν καὶ ἀμέλειαν ἀπαιτεῖται, εἰ μὴ ῥητῶς καὶ ἕτερόν τι συνεφωνήθη.

E

CAPUT VII.

De sacro Paschate.

POSTQUAM alia quidem argumenta, quæ hoc opus expetere videbatur, ne deesset quidpiam eorum quæ huc spectant, quantum nobis licuit magni nihil vel cogitantibus vel facientibus, haud indiligenter tractavimus, adeone venerandum Pascha, in quo summum dominicæ dispensationis peractum est, neglectui habebimus, ut methodos ipsius atque earum causas, ut F licet, harum rerum ignaris exponere supersedeamus? Quis enim nobis hoc vitio merito vertat? Quo circa ante divina oracula breviter de iis differere lubet, quæ circa sacrum Pascha scire quam maximè refert; legali illo non penitus neglecto. Typi enim, ut par est, ad veritatis consummationem nos deducunt. Jussit igitur Moyses vir summus primi mensis Lunaris quarto & decimo die Pascha legale celebrari. Mensium autem primus is est, quem Ægyptii Phamenoth, Distrum

ΚΕΦ. ζ.

Περὶ τῦ ἁγίυ πάσχα.

ΕΙΤΑ τὰς μὲν ἄλλας τῆς ὑποθέσεων, ἃς τὸ προκείμενον ἅπαντ᾽ σύνταγμα, τῦ μηδὲν ἐλλείπειν τῶν ἡκόντων εἰς δύναμιν, τοῖς μικρὰ καὶ φορητῶς καὶ δρᾶσιν ἡμῖν ἐμέλησε, τῦ δὲ σεβασμίυ ζοσύστον καταλιγωρήσομεν πάσχα, ὃν ᾧ τὸ κεφάλαιον τῆς περὶ ἡμᾶς τῦ κυρίυ οἰκονομίας ὄξειργασται, ὡς μὴ τὰς μεθόδυς αὐτῦ, καὶ ζὰς τούτων αἰτίας, ὡς οἷόν τι δῆλα θεῖναι τοῖς ἀγνοῦσι, καὶ τίς ἂν ἡμᾶς δικαίως ὕτως ἐγκαλέσαιτο μέμψεως; τοι γάρ τοι καὶ πρό γε τῶν θείων χρησμῶν μικρά μοι δοκεῖ ἀμελεῖν, ἅπλα τῦ πάσχα τῦ ἱερῦ πολλῦ δέομεν ὂν ἐνοίᾳ ἡμέας, μηδέπω καλειληφότες τὸ νομικόν. δεῖ γὰρ τὰς τύπυς ἠγεῖσθαι πρὸς τλὴ τῆς ἀληθείας συντέλειαν. τὸ πάσχα τοίνυν τὸ νομικὸν Μωσῆς ὀκεῖνος ὁ πάνυ, καλά γε τὴν ιδ'. τῶ α'. σεληνιακῦ μηνὸς, πλεῖστος νενομοθέτηκε. πρῶτος δὲ μὴν ὅζιν, ὁ παρ᾽ Αἰγυπτίοις φαμενὼθ, δίστρος δὲ,

δὲ ΜΡ ἴλλησι, Νισὰν δὲ ΜΡ Ἑβραίοις, ΜΡΧ δὲ Ρωμαίοις ὀνομαζόμενος. Μάρτιος· ἐν ᾧ τῷ ἐνιαυτὸν τοῦ παντὸς διιππεύων ὁ ἥλιος, τὸ πρῶτον ἄρχεται τῆς ζωδιακοῦ κύκλου δωδεκατημόριον εἰσιέναι, ὃ δὴ καὶ ἰσημερινόν, καὶ μηνῶν ἀρχικόν, καὶ κεφαλὴν τοῦ κύκλου, καὶ ἄφεσιν τοῦ νόμου τῶν πλανητῶν, οἱ περὶ ταῦτα ἐσχολακότες φιλοῦσι καλεῖν· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, μηνῶν ἔσχατον καὶ τελευταῖον δωδεκατημόριον, καὶ τέλος τῆς τῶν πλανητῶν περιόδου. ἔστι γὰρ μάρτιος δὲ πρῶτος εἰς πεντόμηνος, ἐξ ὧν ὁ Μωσῆς εἴρηκεν ὡς ἐκέλευσεν ὁ θεὸς κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ βλαστεῖν τὰ δένδρα, καὶ τὰ ἄνθη, καὶ τὰς πόας ἀναβλαστῆσαι· ὁρῶμεν δὲ οὐκ ἐν ἑπέρῳ, ἀλλ' ἐν τούτῳ νόμῳ φύσεως, τοῦ θεοῦ πληροῦντος τὸ ἐπίταγμα. ὁ μὲν οὖν εἰρημένος μὴν, ὥσπερ ἄρα καὶ οἱ λοιποὶ πάντες, οὐχ ἥττον τοῖς ὀνόμασιν ἢ τῷ ἀριθμῷ τῶν ἡμερῶν διαφέρουσι παρ' ἑκάστοις τῶν εἰρημένων ἐθνῶν. τὸν γε μὴν ἰσημερίαν, ἣ μὲν τοῦ παντὸς φύσις καὶ αὐτὸν ἀεὶ χρόνον καθ' ἕκαστον ἔτος ποιεῖ, καὶ πολλῷ φέρειν ἀεὶ πρὸς ἑαυτὸ τὴν ἐσότητα τὸ τῆς ὀνιαυσίου χρόνου διάστημα. ὁ ἀριθμὸς μέντοι τῶν ἡμερῶν π, καὶ μηνῶν, ὅπερ τοῖς ἄλλοις εἰωθὸς ἔθνεσι, καὶ ᾧ καὶ Ρωμαίους ἡμεῖς χρώμεθα, ὅπερ τὸ αὐτῷ ὥρᾳ, ἓν π τὸ αὐτῷ ἡμέραν συγχωρεῖ γίνεσθαι. ἐπεὶ γὰρ τὸ ἐνιαύσιον μέγεθος, πρὸς ταῖς τξέ ἡμέραις, καὶ πέντε τέταρτον ἔλαχε προσλαμβάνει, ὅταν ἡ ἰσημερία περὶ μεσημβρίαν, τὸ μὲν ἕξης ἔτος ἔσῃ περὶ δύσιν ἡλίου, τὸ δὲ ἑξῆς περὶ μέσας νύκτας· καὶ ὕστω μέχρι παντός. ἐπεὶ δ' αὖθις ἡ ὅλη τξέ ἡμέρας ἐπιοῦσα, οὐχ ὅλον τέταρτον ἡμέρας προσέχει, ἀλλὰ προσὸν τριακοσιοστὸν, ὡς προϊόντες ἀκριβέστερον δείξομεν, ἡμεῖς δὲ ᾧ τῶν ἡμερῶν καὶ μηνῶν ἀριθμῷ ΚΓ Ρωμαίους χρώμεθα, ὡς τῷ πλάρτῳ ἀεὶ τελείῳ προσγινομένῳ, καὶ διὰ τὸν ΚΓ τέσσαρας ὁλοκλήρους μίαν ἡμέραν ταῖς τξέ προσίθεμεν, ἐξ ἀφαίρεσις ἢ ἰσημερίαν συμβαίνει ἐν τοῖς τριακοσίοις ἐνιαυτοῖς πρὸ μιᾶς ἡμέρας γίνεσθαι, οἷον ἐπεὶ ΚΓ τὸ πρὸν ἡ ἰσημερία ὀπτελεύσας ἡμῖν γινομένη τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ Φ Μαρτίου μηνός· μΓ τριακόσια ἔτη, ἔσται τῇ ἑπτακαιδεκάτῃ· εἶτα μΓ ἕτερα τοσαῦτα, τῇ ις'. καὶ οὕτως ἀεί. καὶ γὰρ ΚΓ τὸν χρόνοις Ναβουναζάρου περὶ λῆξιν ἰσημερίαν ἐτύγχανεν οὖσα τῆς τοῦ μαρτίου ε'. καὶ κ'. ἐν δὲ τοῖς Φιλίππου τοῦ Ἀριδαίου, περὶ μεσημβρίαν τῆς πλάρτης καὶ εἰκοστῆς αὐτοῦ. ἰούνιος δ' ὁ χριστὸς τὸ σωτήριον ὑπὲρ ἡμῶν ὑπήρχετο παθὼν, περὶ μέσην νύκτα τῆς κγ'. Φ αὐτοῦ μηνός.

Οἱ μὲν οὖν λογιώτατοι τῶν Ἑβραίων, καὶ μάλιστα οἱ τῷ Ἰουδαίαν οἰκοῦντες, οἷός ἐστιν Ἰώσηπος καὶ Φίλων, ἄνδρε φιλοσοφίας ἀπάσης ἐπ' ἄκρον ἐληλακότε, οὐκ ᾤοντο δεῖν πρὸ τῆς ἰσημερίας τὸ νομικὸν ἄγειν πάσχα. αὐτοὶ γὰρ ἔτοί φασι δεῖν τὰ Ἀζαβατήρια θύειν ὅπως ἅπαντας μΓ ἰσημερίαν ἐαρινὴν, μεσοῦντος τοῦ πρώτου μηνός· οἱ δὲ ἀγροικότερον Ἀζακείμενοι, καὶ πανταχῇ τῆς οἰκουμένης διεσπαρμένοι, πρῶτον ἐξ ἀμαθίας μᾶλλον ὑπολαμβάνοντες, ἐν ᾧ τὴν ἐαρινὴν γίνεσθαι συμβαίνει μόνον ἰσημερίαν· εἴτε δὲ πρὸ ταύτης, εἴτε μΓ ταύτην, ὁ πλησφάνης ἁπάντων τῆς σελήνης σημαντικός, οὐδ' ὁπωσοῦν, μέλλον αὐτοῖς· ἔτε μὴν εἰ μήπω καθαρὸς τῷ τὴν ἰσημερίας σημεῖον ἐπέβη ὁ ἥλιος, ἐν τούτῳ ἀσυντηρήτως καὶ πρὸ τῆς ἰσημερίας ἐπιτέλοιτο τὸ πάσχα. περὶ ὧν μοι δοκεῖ, καὶ ὁ ζ'. τῶν θείων ἀποστόλων κανὼν διορίζεσθαι, ἀφορισμὸν καταψηφιζόμενος, εἴτις τῶν τοῦ κλήρου, τὴν ἁγίαν τοῦ πάσχα ἡμέραν μΓ Ἰουδαίων πρὸ τῆς ἐαρινῆς τελέζειν ἰσημερίας. ἐπεὶ γὰρ οὐ διεζευγμένως ὁ κηρὼν ὅπτιμα δοκιμάζει, Φ μΓ Ἰουδαίων, ἢ πρὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας ἑορτάζοντα, ἀλλὰ μΓ Ἰουδαίων πρὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας ἑορτάζοντα, τὸ εἰρημένον ἄνωθεν νοεῖν ὑποτίθησιν. συμβαίνει δὲ, πέμπτον τῆς σελήνης κύκλον διερχομένης, ᾧ τινι ἐξ ἀνάγκης ὁ εἰκοστὸς ὄγδοος θεμέλιος ἕπεται· ὕτω γὰρ τοῖς πολλοῖς ὁ

A Græci, Hebræi Nisan, & Romani Martium vocant: quo quidem menſe Sol latione Univerſo contrariâ decurrens Zodiaci circuli ſignum primum intrat, quod Æquinoctiale punctum, & menſium principium, & circuli caput, & carceres curſûs Planetarum harum rerum ſtudioſi nuncupare ſolent, atque adeò ſignum proximè præcedens, ſeu Piſces, menſem ultimum, ſignum poſtremum, & periodi Planetariæ exitum ſive metam. Martium enim menſium primum eſſe credimus, quoniam Moyſes ait eo temporis juſſiſſe Deum, ut arbores & flores & gramina revireſcerent. Videmus ſanè hâc Naturæ conditione, non quâvis aliâ ordinationem divinam adimpleri. Veruntamen menſis ille Martius, ſicuti cæteri omnes tam nominibus quàm numero dierum apud gentes illas, quas ſupra dixi, invicem diſtinguuntur. Æquinoctium inſuper ipſa univerſi natura quotannis eodem tempore reſtituit: eo quod quantitas annua eximiam æquabilitatem præ ſe ferat. At verò numerus dierum & menſium, quo unà cum Romanis utimur, (quod & aliæ gentes ſolent) neque horâ eâdem nec die quidem eodem Æquinoctium accidere patitur. Quoniam enim tempus Annuum præter dies ccclxv. etiam quartam fermè diei partem adſciſcit, ſi quando Æquinoctium circa Meridiem contingat, anno ſequente circa occaſum Solis fiet, annoque huic proximo circa noctem mediam: atque ità porrò. Rurſus, quia id quod ultra dies ccclxv. ſupereſt, quartam diei partem exactè haud contineat, ſed trecenteſimâ ferè particulâ deficiat, ut in ſequentibus luculentiùs demonſtrabimus; nobis tamen in uſu ſit numerus tam dierum quàm menſium Romanorum, adeóque quolibet quadriennio unum diem adjiciamus, ut annus quartus ſemper ſit completus: neceſſe eſt in annis ccc. Æquinoctium uno die anticipet: ut exempli gratia, quoniam hoc ipſo tempore æquinoctium die octavo ac decimo Martii menſis obtingere computatur: poſt annos abhinc trecentos in ſeptimum & decimum diem incidet, dein poſt alios trecentos in diem decimum ſextum, paritérque in perpetuum. Accidit enim æquinoctium tempore Nabonaſſari Martii die quinto & viceſimo circa veſperam, & tempore Philippi Aridæi circa meridiem quarti & viceſimi diei menſis ejuſdem. Anno autem, quo Chriſtus pro nobis redimendis paſſus eſt, iſtius die viceſimo tertio circa noctem mediam.

Hebræorum igitur doctiſſimi, illique præcipuè qui Judæam incoluêre, ut Joſephus atque Philo, ſummi uterque Philoſophi, legale Paſcha ante æquinoctium haudquaquam celebrandum eſſe judicabant. Aiunt enim iſti poſt æquinoctium vernum circa medium primi menſis ab omnibus pariter mactanda eſſe Ἀζαβατήρια ſive ſacrificia Paſchalia. Qui verò in hac re imperitè ac ruſticè verſantur, paſſim per terrarum orbem diſperſi, menſem primum eum eſſe ex inſcitiâ ſuſpicantur, in quo æquinoctium vernum ſolùm fieri contingit; an quidem ante æquinoctium, anne poſt illud Luna lumine pleno fulgeat, parum ſolliciti; parum etiam, an Sol ipſum ſolſtitii punctum planè attigerit nécne: adeóque temerè etiam ante æquinoctium Paſcha concelebrant. De hiſce illis ſeptimus quidem Canon ſanctorum Apoſtolorum, ut mihi videtur, decernit, excommunicationem denuncians, ſiquis ex ordine Clericali ſacrum Paſchatis diem ante vernum æquinoctium cum Judæis unà celebraverit. Quandoquidem enim Canon eum cenſurâ feriendum eſſe ſtatuat, non quidem disjunctim qui feſtum cunque vel cum Judæis egerit, vel ante æquinoctium vernum; ſed (connectendo) cum Judæis ante æquinoctium vernum, id quod ſupra diximus ipſos intellexiſſe arguit. Quando verò ad cyclum ſuum quintum Luna pervenit, cui neceſſariò reſpondet

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

respondet vicesimum octavum fundamentum, seu Δεκατέσσαρα, (sic enim plerique dierum numerum appellant, qui ex cyclis Lunæ superfluus est,) atque circa diem septimum ac decimum Martii pleno certè vultu candet, Judæos inscitè admodum & temerè festum tum peragere contingit. Quinimò hodiéque id facere perperàm illos videmus, qui in nostris civitatibus degunt. Nos autem quod tutum indubiúmque est nobis adserentes, & Judæis hisce qui haud piè faciunt, longùm valere jubentes, ad proximè sequentem mensem Lunarem contendimus, (quem dies Aprilis exhaurire solent) quando longo quidem dierum intervallo Pascha nostrum à Judaico distare contingit. Prudenter adeò ac diligenter sancti Patres sacrosanctorum Apostolorum decreta observabant, ut hoc præ cæteris ratum firmúmque esse statuerent, ne quis cum Judæis quamvis post æquinoctium vernum Paschale festum agentibus unà celebret. Quippe hoc primus vetat Synodi Antiochenæ Canon, consultò ut videtur sensum explicans Canonis ipsius Apostolici, eo quòd duas definitiones de Paschate statuat, etiamsi hunc in modum proponat, Nosmet cum Judæis unâ festum nullos agere, & æquinoctium vernale expectare oportet. Ex quibus duæ aliæ definitiones necessariò sequebantur, viz. celebrandum esse festum primo statim plenilunio post æquinoctium, & quidem post illud non simpliciter die quovis, sed die septimanæ primo plenilunium proximè sequente. Cætera quidem decreta etiam hodiéque constanter observantur; Diem verò Dominicam plenilunium proximè sequentem sæpè differre solemus, eò quod duos dies quotannis Paschati legali adjicimus, & post illos ad Dominicum accedimus. Contigit tamen istud haud ex inscitiâ & ignorantia Patrum, qui hoc modo de Paschate decernebant, sed potius hoc quicquid est culpæ in lunæ cursus referendum est. Quoniam enim motus annuus diebus centum sexaginta quinque, & quarta ferè diei parte, uti dictum est, perficitur, Lunæ autem motus medii in longitudinem non restituantur exactè in novendecim annis completis juxta quadrantis additionem supputandis, quin desint (ad cyclum complendum) unius diei tres sexagesimæ primæ, & triginta septem partes secundæ: idcirco in annis ccciv. non completis quidem illis, sed deficientibus unius diei sexagesimis primis lvii. & sexagesimis secundis liii. sive fermè die uno, dicta revolutio peragitur. Quamobrem aptè post plenilunium duo dies additi sunt in legalis Paschatis investigatione, cùm non poterat plenilunium exactè attingere diem mẽsis à Patribus definitam; quippe, ut diximus, in annis ccciv. die uno proximè deficit. Istam varietatem status Paschatis dies, & motus luminarium creavit: quæ tamen Religioni minime nocet, imò potiùs multum juvat: inde enim temporis intervallum evidentiùs apparet, inter legalis & nostri Paschatis celebrationem, sumptis non uno, quod tum factum, sed tribus ad minimum diebus intermediis. Quam ob causam Patres diem Paschalem omninò in Dominicam transtulerunt, atque cùm in Dominicam incidat Pascha legale, nostrum in Dominicam proximè sequentem removendum esse sanxerunt, æquum bonumque esse judicantes, ut invisum Deo infaustúmque festum averSaremur, atque longo intervallo Pascha nostrum ab isto modis omnibus distingueremus. Hæc autem in sequentibus fusiùs ostendemus. (ubi & Tabulas dabimus æquinoctium ac plenilunia crasso modo indicantes.) Tum etiam docebimus quibusnam in annis admodum manifesta sit conjunctionum differentia.

Cæterùm & utile fuerit disquirere, quam ob causam post vernum æquinoctium Pascha celebrare jubeamur.

Δεκατέσσαρα ἀπὸ τῆς αὐτῆς κύκλων τῆς ἡμερῶν ἀριθμὸς ὀνομάζεται· καὶ περί που τὸν τοῦ Μαρτίου ἑπτακαιδεκάτην ὁ πλησιφαὴς ἀκριβῶς ὑπολάμπει, ἐκεῖνος μὲν ἀνεπισημάντως πάνυ καὶ ἀφανῶς τὸν ἑορτὸν ἄγειν. ζῆλος γὰρ ἐπὶ καὶ νῦν ὀρθόμως ποιοῦντας, τοὺς ἐν ἡμετέραις πόλεσιν ὑπομένοντας. ἡμεῖς δὲ ὃ ἀδὲς ἡμῖν αὐτοῖς περιποιούμενοι καὶ οὐχ' ὅσα ἑρδοσι πολλὰ χαίρειν αὐτοῖς φάσκοντες, ὅτι ἓξῆς σελλιακὸν ἐπιζητοῦμεν μῆνα, ὃν αἱ τοῦ Ἀπριλλίου ἀριθμεῖν ἡμέραι πεφύκασιν· μόλις καὶ μακρῷ τῷ διαστήματι διέχειν συμβαίνῃ τοῦ ἐφ' Ἰουδαίοις τὸ ἡμέτερον πάσχα. οὕτω γὰρ οἱ θεῖοι πατέρες σαφῶς ἄγαν καὶ ἀκριβωμένως ἐσκόπησαν τὰς τῶν θείων ἀποστόλων θεσμούς, πάντως μᾶλλον οἰκονομούμενοι τὸ βέβαιον ἔχειν, ἢ μὴν εἰ μὴ τῷ ἑαυτῶν ἐκεῖνοι τὸ πάσχα πλῆσιν ἰσημερίαν συνεορτάσιον αὐτοῖς. ζῆλος γὰρ καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ πρώτου ἀπαγορεύει ἡμῶν, ἐξεπίτηδες ὡς ἔοικε τὸ νῦν ἐρμηνευόμενον τῷ ἀποστολικῷ τοῦτο κανόνι· ὅπου δύο τίθησιν ὅτι τὸ πάσχα ὁρίσασθαι ὁ κανὼν, εἰ καὶ οὕτω τὸν λόγον ἐσήκαμεν, τοῖς Ἰουδαίοις ἡμᾶς μὴ συνεορτάζειν, καὶ τὸν ἑαυτῶν προσμένειν ἰσημερίαν. οἷς ἕτεροι δύο ἐξ ἀνάγκης ἐπικολλήσομεν, ἄγειν τι τὸν ἑορτὸν οὐδὲς τῇ πρώτῃ μὴν τὸν ἰσημερίαν πρωτιλλίῳ, καὶ μὴ ταύτῃ μὴ ὃν οἱαδήποτε τῆς ἡμερῶν ἁπλῶς, ἀλλ' ὃν τῇ πρώτῃ μὴν ἢ πανσέλληνον οὐδὲς τῆς ἑβδομάδος ἡμέρᾳ. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι τὰ ὁρισμοῦ ἔτι καὶ νῦν βεβαίως διατηροῦσιν· οἱ δὲ μὴ τὸν πανσέλληνον πολλάκις ἡμῶν ἁπτόμενοι κυριακὴν τῆς δύο προσίθεσαν ἡμέρας ἑκάστου ἔτους τῷ πάσχα ὡς νομικῷ, καὶ μετ' ἐκείνας ὅτι τὰ κυριακὴν ἔρχεσθαι. συνέβη δὲ τοῦτο, οὐκ ἐξ ἀγνοίας ἢ ἀπειρίας τῶν διαπάντων πατέρων περὶ τὸ πάσχα τοιοῦτον νόμον, ἀλλὰ τῇ ῥόμῳ τῆς σελλίνης καὶ τῆς αἰτίας ἀναφέρεται ταύτης. ἐπειδὴ γὰρ αὖθις τὸ ἐνιαύσιον κίνημα δι' ἡμερῶν ἀπολαμβάνει ἑξηκονταπέντε καὶ τεταρτημορίου τῆς ἡμέρας ἕλιξα, ὡς εἴρηται· αἱ δὲ μέσαι κινήσεις μήκους τῆς σελλίνης παρόδοι, ἀπολαμβάνουσιν ὀλίγοις ἔτεσι δεκαεννέα, τοῖς κατὰ τὸν ἀριθμούμενοις, ἀλλὰ σὺν μιᾶς ἡμέρας ἑξηκοστὰ πρῶτα τρία, καὶ δεύτερα τεσσαράκοντα ἕβδομα, τούτου χάριν ὀφείλεται τοῦτ'. ἐνιαυτοῖς, οὐχ ὅλοις πάλιν, ἀλλ' ἐλαττουμένοις ἡμέρας ἑξηκοστὰ πρῶτα νζ'. καὶ δεύτερα νβ'. ἤτοι μίαν ἡμέραν ἕλιξα, ἡ εἰρημένη γίνεται ἀποκατάστασις· διὰ δὴ τοῦτο ἀρτίως δύο μὴν τῷ πανσέλληνον ἡμέραν διείσακτον προσιθέμεθα, ὃν τῇ τοῦ νομικοῦ πάσχα διρίσῃ, τὸ πανσέλληνον μὴ δυναμένης καταλαβεῖν ἀρτίως τῷ ὁρισθέντι τὸ τε τοῖς παρᾶσι πρὸς τοῦ μείζονος ἐλαττουμένης ὡς εἴρηται, ὃν τοῦτ'. ἔτεσι, μίαν ἡμέραν ἕλιξα. τοιαύτῃ μὲ ὁ χρόνος περὶ τὴν ἡμέραν τοῦ πάσχα, καὶ ἡ τῶν φωστήρων κίνησις, τὴν ἀμωμαλίαν πεποίηκε· τῇ εὐσεβείᾳ γε μὴν ὐδ' ὁπωσιοῦν βλάπτει λυμαίνεται· ὅτι καὶ μὴ καὶ τὰ μεγάλα συμβάλλεται. διαφανέστερα γὰρ ἐντεῦθεν ἡ διάκρισις δείκνυσι, τό τε τοῦ νομικοῦ καὶ ὃ ἡμετέρου τελείως πάσχα· ὑ μιᾶς ἡμέρας ὡς τύπε, ἀλλὰ πρὸ μεσολαβούσων ὃ λάθρον. διὰ δὲ τοῦτο πρώτως καὶ τὴν ἡμέραν οἱ πατέρες μετενοήσαν ὅτι τὴ κυριακήν· εἰ δ' ὃν κυριακῇ ὃ νομικὸν τύχοι πάσχα, ὅτι τὴ ἑξῆς μεταβαίνειν διωρίσθην· τὴ δεομένην καὶ ἀνέσεως αὐτῶν ἑορτὴν, ἡμᾶς ἐκτρέπεσθαι, καὶ μακρῷ τῷ διαστήματι τὴν ἡμετέραν ἐκείνης πᾶσι τρόποις ἀποδίεσθαι, ὃν καλῷ κεῖσθαι συμπόσιον. τοῦτο δὲ πλατυκώτερον ἡμῖν προϊοῦσι δειχθήσεται· ἔνθα καὶ τὰ ἡμόνια ἐκτεθεινται, τήν τε ἰσημερίαν, καὶ τὰς πανσελήνους ὁλοχερέστερον ἑρμηνεύοντα· καὶ ὃν τοῖς ἔτεσι φανερὰς ἡ τῶν συζυγιῶν διαφορὰ δείκνυσι.

Ἀλλὰ γὰρ καλὸν ἂν εἴη σκοπεῖν, καὶ τίνος ἕνεκεν μετ' ἰσημερίαν ἑαυτὴν τὸ πάσχα τελεῖν προστάττομεθα. ὅτι

ὅπ τοι ὀκ τῦ μὴ ὄντ⊙ εἰς ὃ ἦγ ⊕ κόσμον ⊕ξήγ⊙ τῦ θεῦ, ἀπὸ τ πρώτης ἡμέρας ἄχρι κ τῆς ζ. ἀκριβὴς ὑπῆρχεν ἰσημερία, μήτε τ ἡμέρας, μήτε μὴν τῆς νυκτὸς, τ ἑτέραν, μὴ δὲ ὃ ἀκμαιότερον πλεονεκτέσης. εἰ γὰ κ ἡ τετάρτη τῶν ἡμερῶν, τ φωτὶ μὲν ἤδη ψυχὴ ἐπομένη τ ἡλίε, ἀλλ' οὐκ ἦν αὐτοῖς ὁπλεπεραμμένον, κ τ ἐνδεμίαν ἴσην, ὡς γε δὴ ταυτῷ τῦ παντός. ὁ μὲν γὰρ ἥλι⊙ ὃ πρῶτον ἰσημερινὸν εὐθὺς τμῆμα τῦ ζωδιακῦ ὑπελθὼν, ἐν τῇ πρώτῃ τ κριῦ ἵδρυτ μοίρᾳ. ἡ δὲ γε σελήνη ἐν τῇ κ ἑξαμέσῳ τότε χώρᾳ ⊕ξεχρῆμα διίσταλο, ὃ φθινοπορινὸν μὲν, ἰσημερινὸν ὃ κ αὖτη τ ζυγὸν διϊπτάμενα, μηδὲ βραχὺ τῦ ἡλίε προεκπηδᾶσα, ὡς γοῦν πέφυκε πρέχειν τ τίμερον· ἐ γὰ ἦν ἄλλως τὸ πλησιφαὲς, ἀκριβῶς αὐτῇ ⊕ξικνῖσθαι, μηδὲν ἀτελὲς ἐξ ἀρχῆς τῦ θεῦ πρὸς ἡμᾶς ἀποδεικνύοντος πεποιηκέναι· εἰ κ τὸ τετραμμένον, πρὸς ⊕ ἥλιον αὐτῆς ἅπαν μέρος, ὅλον πεφωτισμένον τυγχάνον, τῷ διαφόρῳ τ κινήσεως ποικίλα τὰ τῶν φωτισμῶν ἡμῖν ἀποφαίνῃ σχήματα. ὁμαλῶς πάντως κ ἄμφω τὰ φῶτα, μᾶλλον δὲ ἀκινήτως ὁμοῦ τῷ παντὶ συγκινέμενα, ὃ τέλ⊙ οἱονεὶ τῆς τῦ παντὸς δημιυργίας ἀνέμεσον. τῇ γὰ μὲν ἕκτῃ, χειρὶ θεῦ ὁ ἄνθρωπ⊙ πλάττεται, ἰσημερίας εἰσέτι καλὸν ἐπανθέσης, κ τῆς σελήνης τῷ διαφεροντ τῆς αὐγῆς πρὸς ⊕ ἥλιον ἰσαμένης ὀξ ἐφαμίλλυ σχεδόν· ἐ γὰ ἦν εἰκὸς, ἢ ⊕ πρῶτον ἄνθρωπον πρὸ τῆς ἰσημερίας πλασθῆναι, ἡνίκα σύτῳ τὰ πάντα ὀκρύπτετο, ὃς ὀχὰ τ πολλὴν πρὸς τὸ φῶς οἰκειότητα, κ τοῖς ἀπολογισμοῖς τῆς δυσεβείας φωτὸς φῶς κ λόγον προσείρηται, ἢ τὲς φωσφόρας τῦ προσκηνί⊙ καθυφῆναι κόσμυ, νῦν πρῶτον διρυφορεῖται τῷ βασιλεύειν τῆς κτίσεως μέλλοντι, ἄλλως τε κ τῦ χρόνυ μέλλοντ⊙ δημιυργεῖσθαι, ἐόντ τ ἡμέραν δὲ πυ κ τὴν νύκτα ἄρτι ἀφαλυομένας, ἐκ τῆς ἰσότητ⊙ ἄρξασθαι· ἐπεὶ κ προτέρα κ φύσιν αὕτη τῆς ἀνισότητ⊙, ὡς αἱ ἕξεις τ στερήσεων, τῦ θεὸς ἡμᾶς ἐπαίδευεν διδάσκων⊙, ⊕ τῆς ἰσότητ⊙ νόμον, ὃν ᾧ τὸ τῶν ἀρετῶν ἔπηκεν, ὑπέρθεσθαι πάσης πλεονεξίας κ ἀνισότητ⊙· εἶτ' ὕτω τῶν φωσφόρων κ τ ἑβδόμην ἡμέραν, ὡς ὀξ ἀφετηρίας πρέχειν ἀναφαμένων, κ μὴ ἰσοταχῶς πεφυκότων κινεῖσθαι, τ ἀνωμαλίαν ἐπεισελθεῖν. ἐπεὶ γοῦν τ ὀξ ἁμαρτίας τῦ ἀνθρώπυ πάσιν, ἐυδόκησεν ὁ κύρι⊙ ἐπανορθώσασθαι, πρόσκηνον ἦν ὃν τῇ τῦ χρόνυ ἰσημερινῇ ἀρχῇ, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπ⊙ ἔχει τ πρώτην πλάσιν, κ τὴν αὐτῦ οἰκοδομηθῆναι ἀνάπλασιν· κ ὅπ ὅπῃ τὸ φῶς ἔμελλεν αὔξειν τῆς δυσεβείας, κ τὸ σύτος τῆς ἀσεβείας μειοῦσθαι, μετ' ἰσημερίαν τὸ σωτήριον πάσχα, ὀκ ἔξω λόγου πλᾶται, ἡνίκα τὸ μὲν τῆς ἡμέρας φῶς ὅπ διδῶσι, τῆς νυκτὸς δὲ τὸ σύτ⊙ ἐλαττῦται· ὐκ ἀεὶ δὲ κύριον γίνεται τὸ πάσχα, ὅτι ὅπ τότε χρὴ πολλὰ συνδραμεῖν· ἑ μόνον γὰ τὸ κατ' ἔτος ὅπ-ζητούμενον τῆς σελήνης πλῆρες, ὅσῳ ἡ τῶν ἡμερῶν τεσσαρεσκαιδεκάτη ταύτῃ χαρίζεται, τῇ ἰσημερίᾳ δ' συνελθᾶν· ἀλλὰ κ τ ἑκτὸν τῶν ἡμερῶν, κ τ τῦ Μαρτίυ τρίτον κ εἰκοστὸν, ἅσῳ κ ὅτε ὁ πρῶτ⊙ Ἀδὰμ ἐπλάττετο. κ ὅτι πρὸς τῷ δύτερυ Ἀδὰμ αὐτὸς ἔτ⊙ ἀνεπλάττετο, συμπιπτούσης ἦν· ταῦτα δὲ σπανίως εἰώθ τ συμπίπτειν. δθ κ οἱ λεγόμενοι ἐμβόλιμοι μῆνες εἰσαγόμενοι τὴν τοῦ ⊕ κατὰ τῷ πάσχα ποιοῦσιν ἀνωμαλίαν· ὅπ ζητοῦμεν γὰ ὅπ τῷ σωτηρίῳ πάσχᾳ, προηγουμένως μὲν ὡς δέδηλωτ, τ σελήνης ιδ'. μετ' ἰσημερίαν ἔτ· εἰ γὰ μικρὸν ὧν φθάσαιε ταύτῃ νόμος τοῦ ἡμῖν θεῖος ⊕ μὲν σεληνιακὸν ὁκεῖνον μῆνα πάμπαν ἀθετεῖν· πρὸς δὲ τὸν ιδ'. τῦ ἑξῆς ἁπάντων, ἔπειτα κυριακῇ τὸ πάσχα τελεῖν, ⊂ τοῖς Ἰουδαίοις μὴ συνεορτάζειν, ὃ χάριν κ εἴη κυριακῇ τὸ Ἰουδαϊκὸν πάσχα συνέλθ τ εἰς τὴν ἑξῆς, ἡμεῖς ὑπερπηδήσομεν τὸ ἡμέτερον. ἥπις καθαρὰ δήπυ κ ἐλεύθερα τῆς τοῦ Ἰουδαίων ἕνεκα τελετῆς.

A Fuit igitur, quando Deus ex non esse ad esse mundum eduxit, à die primo usque ad sextum justum æquinoctium, die, atque etiam nocte nè minimùm quidem aliâ aliam superante. Quamvis enim dies quartus luminarium creationem lætus viderat, nondum tamen illis datum erat annuam revolutionem, quod nunc in naturâ fit, peragere. Namque Sol primum statim cardinem æquinoctialem subiens, in gradu primo Arietis substitit, Luna verò in parte per diametrum oppositâ illicò distabat, cardinem autumnalem, æquinoctialem quidem, sive Libram intrans, neque omninò ante Solem prosiliens, quan-
B tum die illo moveri licuit. Quippe haud aliter fieri potuit, ut plenum jubar exactè servaret, (quatenus Deus nobis ostendit semet à principio imperfectum nihil feciisse,) ista licet portio quæ ad nos convertitur, in totum quidem illuminata, propter motûs varietatem varias etiam phases nobis exhibeat. Idcirco ambo luminaria æquabiliter, seu potiùs invariatè unà cum universo circumacta, quasi rerum creandarum finem ac consummationem expectabant. Die autem sexto manu divinâ formatur homo, æquinoctio adhuc pulchrè effulgente, lunâque
C splendoris copiâ fere pari Solem contra enitente. Haud enim æquum erat, primum hominem ânte æquinoctium creari, (cum jam tenebris obruerentur omnia) qui propter magnam sui cum luce cognationem, etiam ab istis qui alieni fuerunt à pietatis luce, φῶς non sine ratione appellatus est: sed luminaria mundi, (qui mox subjici debuit,) jam primum stipantia instar satellitum hunc qui statim creationis imperium susceperus fuit, (quandoquidem & mox tempus aliter ordinari oportuit,) diem ac noctem, quæ tum acciderunt, ex paritate inchoare opus fuit: quoniam hæc naturâ prior est inæqualitate, sicuti habitus privationibus: Ita quidem Deus nosmet docuit æqualitatis
D legem, in quâ ipsa virtutis ratio consistit, omni nimietate & inæqualitate antiquiorem esse. Dein verò post septimum diem luminaribus quasi à carceribus excurrere incipientibus, nec tamen ita à naturâ comparatis, ut æquali celeritate moverentur, anomalia quædam irrepit. Quia tamen hominis lapsum per peccatum Deus ex gratiâ suâ correctum ac emendatum voluit, æquum erat in æquinoctiali anni principio, circa quod primùm homo lapsus est, etiam restitutionem ejus parari: imò verò, quoniam tum lucem pietatis auctam ire oportebat, tenebrásque
E adeò impietatis imminutas, salutare Pascha non sine ratione ante æquinoctium celebratur, quando crescit lux diurna, noctis decrescunt tenebræ. Non accidit autem quotannis propriè-dictum Pascha: nam ut hoc fiat, multa unà concurrere debent. Non solùm enim requisitum quotannis plenilunium, quod dies decimus quartus præbet, cum æquinoctio concurrere opus; sed & feriam sextam & diem Martii tertium post vicesimum coincidere, ut conjuncta sint adeò tempora cùm primus Adam lapsus erat, atque cùm idem ille per secundum Adamum restitutus. Hæc autem perrarò uno eodémque tempore obtingere solent. Quare & menses adjecticii, quos introducunt, vocàntque, circa tempus Paschatis anomaliam pariunt. Im-
F primis enim requirimus ad salutare Pascha, ut Luna decimâ quarta post æquinoctium contingat: nam si vel minimùm præcesserit, volunt leges sacræ apud nos mensem illum Lunarem penitùs rejicere, at ad diem decimum quartum mensis sequentis procedere, atque demum Dominicâ proximâ Pascha celebrare, at verò unà cum Judæis nullo modo festum agere. Quamobrem etiamsi Judaicum Pascha in diem Dominicam incidat, nosmet in proximè sequentem nostrum differimus, quæ quidem pura sit ac Judaicæ observationis libera.

Quoniam

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Quoniam igitur his de cauſis anomalia oritur, circa feſtum Paſchale à proprio menſis die ut plurimùm aberramus. Suſtinuit enim Dominus paſſionem ſalutarem anno 5539. currente, Sole tum xxiii. cyclum tranſeunte, Luna verò decimum: atque Judæi quidem Paſcha Judaicum agebant ſeptimanæ die ultima, ut teſtantur Evangeliſtæ, qui magnam vocant diem illam Sabbati; die verò Martii vigeſima quarta. Dein poſtridie ſuccedente Dominicâ, quæ Soli eximiè tribuebatur, & in vigeſimum quintum Martii conſequenter deſinebat, intelligens ille Juſtitiæ Sol Chriſtus de ſepulchro exoriebatur. Quoniam igitur Paſcha legale, quod, ut dictum eſt, decima quartâ Lunâ poſt æquinoctium celebratur, à die xxi. Martii uſque ad xxviii. Aprilis divagari ſolet: noſtrum verò Dominicâ proxime ſequente obtinet, atque etiam Sol cùm dierum tum ſeptimanarum arbiter ſit, utriuſque adeò luminaris cyclos ſupputantes propoſitum facillimè indagamus. Idpropter cycli conſtituebantur Lunæ quidem xix. Solis verò xxviii. Cycli autem Lunæ à Januario, quaſi juxta naturæ legem initium ſumunt, ita & fundamentum ejus. Solis verò cycli à principio Octobris incipiunt.

Non autem inopportunum reor etiam iſtarum rerum cauſas enarrare.

Quare Cycli Lunares ſint numero xix.

Ad xix. igitur cycli Lunæ uſque aſcendunt, atque hâc ratione menſis Lunaris juxta rotundum calculum eſt dierum xxix. cum ſemiſſe: adeóque in ſpatio annuo duodecim menſes Lunares conficiunt dies cccliv. quæ à ccclxv. diebus cum quadrante, quos Sol motu ſuo annuo peragit, diebus undecim cum quadrante differunt. Novemdecim autem revolutionum Solarium tempus, quod dies quidem efficit 6939. unà cum ſemiſſe & quadrante, menſes duodecim Lunares in cccxxviii. explicat, ſive dies 6726. atque inſuper dies quos diximus ſuperfluos ſive xi. cum quadrante in alios menſes Lunares ſeptem, ſive dies ccvi. cum ſemiſſe. Dies verò ſeptem cum quadrante, qui adhuc redundant, in integro cyclo Enneacaidecaeteridis ſupputantur, ut mox oſtendetur. Quoniam enim juxta Ptolemæum menſis Lunaris non tantum diebus xxix. conſtat, atque xxx. minutis primis, ſive diei dimidio, ſed inſuper minuto uno cum ſemiſſe ac parte tertiâ unius minuti, hoc eſt, minuto uno, & ſecundis l. Quod ille quidem oſtendit per menſes qui integri decurrunt inter binas Ecclipſes: Ifthæc nim. minutum unum, & ſemiſſis & parte tertiâ unius in jam dictis ccxxxv. revolutionibus Lunæ aſcendunt ad minuta prima ccccxxx. & ſecunda l. quibus ordine diviſis ccccxx. reddunt dies vii. at reſidua minuta prima x. & ſecunda l. efficere nequeunt diei quadrantem, deſunt enim minuta prima quatuor, & x. ſecunda; quod & ratio exigit, quatenus cuilibet Enneacaidecaeteridi deſunt, ſicuti Ptolemæus demonſtravit, minuta prima iii. & ſecunda xxxvii. Quod verò adhuc deſiderantur unum primum minutum, & ſecunda xxvii. neque hoc ratione caret. Non enim exactè congruit cum cyclo annuo quadrans iſte diei, ſed parte trecenteſſimâ diſcrepat, uti alibi diximus. Idcirco cyclus Lunaris ex neceſſario tantùm in xix. annis quantus ſit innoteſcit: quippe exceſſus ille qui in annis Lunaribus reperitur, ſpatio xix. annorum ad eaſdem completas revolutiones redit, efficitque dictas periodos ccxxxv. prorſus completas nihilque ſuperflui habentes, prout cyclus ille requirit. Hoc vocarunt autem temporis periodum, quatenus ad unam revolutionem redigat differentias, quę in motibus luminarium obſervantur.

ἀνωμαλίαι οὖν δι' ἃ ζητοῦνται περὶ τὴν ἑορτὴν γινομένης τοῦ πάσχα, τῆς κυρίας τοῦ μηνὸς ἡμέρας ὅτι τὸ πλεῖστον διαμαρτάνομεν. ὁ γὰρ κύριος ὁ σωτήριον ὑπῆλθε πάθος ἐφλθ'. ἔτους ἐνιαυτοῦ, πέντε ὧν καὶ εἰκοστὸν τοῦ ἡλίου κύκλον διανύοντος, δέκατον δὲ τῆς σελήνης. καὶ οἱ μὲν Ἰουδαῖοι τὸ Ἰουδαϊκὸν εἶχον πάσχα πλανωμένην μὲν τῆς ἑβδομάδος ἡμέραν, ὡς φασιν οἱ εὐαγγελισταί, μεγάλην ἀποκαλοῦντες τὴν ἡμέραν ἐκείνην τοῦ Σαββάτου, πέμπτῃ δὲ τοῦ Μαρτίου καὶ εἰκοστῇ· τῆς δὲ ἑπομένης κυριακῆς, ἥτις τοῦ ἡλίου ἀφώρισεν καθαίρεσιν, καὶ εἰς τὴν κέ. ἀναλάμπουσα τοῦ Μαρτίου ἐπιλαμπὲ ὁ νοητὸς τῆς δικαιοσύνης ἥλιος. Χριστὸς ἐκ τοῦ τάφου ἀνέτειλεν. ἐπεὶ τοίνυν ὁ νομικὸν ὡς εἴρηται πάσχα, ιδ'. τῆς σελήνης μετ' ἰσημερίαν πλέον ἀπὸ τῆς κα'. τοῦ Μαρτίου μέχρι τῆς ιη'. τοῦ Ἀπριλλίου εἰωθὸς ἐκπίπτειν· ὁ δὲ ἡμέτερον, τῇ μὲν τοῦτο κυριακὴ· δημιουργὸς δὲ τῶν ἡμερῶν καὶ ἑβδομάδων ὁ ἥλιος, ἀμφοτέρων τῶν φώτων τὰς κύκλους διαμετρούμενος, ὁ θεοκίνητον ἐκ τοῦ ῥάστου διηρῆσθαι. κύκλοι τοίνυν ἐπίστασθαι, τῇ μὲν σελήνῃ, ιθ'. καὶ ὀκτὼ τοῦ ἡλίου. καὶ κεῖται ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου νόμῳ φύσεως ἄρχειν· ὡς καὶ δὴ καὶ ὁ ταύτης διαμέλιος. οἱ δὲ γε τοῦ ἡλίου τὸν ἀρχὴν τοῦ Ὀκτωβρίου ἔχειν ἀρχήν.

Οὐδὲ περιττὸν ἀλόγως οἶμαι, εἰ καὶ τὰς αἰτίας τούτων ἔργων διεξελθεῖν.

Διατὶ ιθ'. τῆς σελήνης εἰσὶ κύκλοι.

Μέχρι μὲν δὴ ιθ'. οἱ τῆς σελήνης ἀναβιβάζονται κύκλοι· διὰ τοῦτον δὲ τρόπον ὁ σεληνιακὸς μὲν τὸν ὃν ἔχει ἀριθμὸν, δι' ἡμερῶν γίνεται κθ'. καὶ ἡμισείας, ζητοῦντι δὲ καὶ κατ' ἐνιαυτὸν οἱ τῆς σελήνης ιβ'. μῆνες, εἰς ἡμέρας ποσοῦται τνδ'. ἐνδεκατῶν ἔχοις τξέ. καὶ τὸ πληρωθὲν τῆς ἡμέρας, ἃς ὁ ἥλιος κατ' ἐνιαυτὸν ποιεῖται ἡμερῶν ια'. καὶ δ'. ἐνεακαιδεκάκις δὲ τῇ ἡλιακῇ κινήσει γινόμενος ὁ ἐνιαυτὸς καὶ ποιῶν ἡμέρας, ͵ςπ'λζ'. ἔχοις τῷ ἡμίσει καὶ πέμπτῳ· τοὺς μὲν ιβ'. σεληνιακοὺς μῆνας εἰς σκη'. ἐξισοῦσιν αἱ ἡμέραι ͵ςψκς'. τὰς δὲ εἰρημένας ἐξαιτοῦσαι ἡμέρας, ἤτοι τὰς ια'. καὶ δ'. εἰς ἑπτὰ σεληνιακοὺς μῆνας ἑπτὰ, ἔχοντας ἡμέρας, σς'. καὶ ἡμίσειαν. ἑπτὰ δὲ διαλείποντα ἐξαιτοῦσαι ἡμέραι ζ'. καὶ δ'. ἀλλὰ καὶ αὗται τῇ τοῦ κύκλου τῆς ἐνεακαιδεκαετηρίδος ὁλότητι συμπέπτωκασι, ὡς δειχθήσεται. ἐπεὶ γὰρ κῷ τῶν Πτολεμαῖον ὑπὲρ κθ'. ἡμερῶν, καὶ λ'. πρώτων λεπτῶν μόνον, ἤτοι ἡμίσεως ἡμέρας, ὁ σεληνιακὸς γίνεται μὲν, ἀλλὰ καὶ ἑπτὰ λεπτοῦ ἑνὸς ἡμίσεως καὶ γ'. ἤγουν ἑνὸς α'. καὶ ν'. δευτέρων, καὶ ζητοῦντο ἀποδείκνυσι διὰ τῶν γινομένων ὅλων μιλιῶν ἀπὸ ἐκλείψεως εἰς ἔκλειψιν· ζητοῦνται δὲ ἓν λέγω λεπτῶν καὶ δ' ἡμίσυ καὶ δ' γ'. ἐν ταῖς εἰρημέναις σλέ. τῆς σελιώδους περιόδοις ἀναβιβαζόμενα, ποιοῦσι λεπτὰ πρῶτα υλ'. καὶ β'. ν'. ἅπερ ἅπαντα ὅτι πλεῖον μεριζόμενα, τὰ μὲν υκ'. ποιοῦσιν ἡμέρας ἑπτὰ, τὰ δὲ ὑπολειπόμενα πρῶτα ί. καὶ ν'. δεύτερα ὑ δυνάμει δ'. ἡμέρας ποιοῦσι, λείπουσι γὰρ λεπτὰ πρῶτα δ'. καὶ δεύτερα· ί. καὶ τῶν κῷ λόγον, ἀλλὰ δὲ ἐνδέουσιν ἑκάστῃ ἐνεακαιδεκαετηρίδι, ὡς ἀποδέδεικται τῷ Πτολεμαίῳ, λεπτῶν πρώτων τριῶν, καὶ δευτέρων, λζ'. εἰδὲ καὶ ἔτι λείπουσι λεπτὸν πρῶτον ἓν καὶ κζ'. δεύτερα, ὑκ ἔξω λόγου καὶ τοῦτο· ὅτι μὴ πλέον πέμπτον ἡμέρας ὁλόκληρον συναπαρτίζει τὸ ἐνιαύσιον κύκλον, ἀλλὰ ἀφαιρησιοῦσιν ἡμέρας, ὡς ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν· καὶ οὕτω μὲν ὁ σεληνιακὸς κύκλος ἐξ ἀνάγκης ἐν μησὶ γνωρίζεται ιθ'. ἔτεσιν, ὡς καὶ τὴν περιτροπὴν τοῦ κατ' ἔτος σεληνιακοῦ περιόδων, ἀφ' ὧν ιθ'. μόνων ἐστὶν εἰς τὰς τοιαύτας ἐνιπλεῖς περιόδους ἀναβιβαζομένων, καὶ πάσας τὰς εἰρημένας σλέ. ποιουσῶν πάντα ἀνελλιπεῖς καὶ μηδέν τι λοιπὸν ἐχούσας περιτρόπου· ὡς καὶ ἂν ἐν τῷ κύκλῳ τούτῳ σκοπὸς. ἐκάλεσε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον περιοδικὸν ὡς εἰς μίαν ἀποκατάστασιν ἄγοντα τὰς διαφορὰς, τῆς κινήσεων τῶν φώτων ἀμφοῖν.

Διὰ

A

Διὰ τί εἰσι κή. οἱ τῦ ἡλίυ κύκλοι.

Εἰς κή. δὲ κύκλυς ἄνειζιν ὁ τῦ ἡλίυ δρόμ@. ὅτι αἱ τξέ. ἡμέραι δ'. ☩ χρόνου ποιῦζιν ἑβδομάδας νδ'. καὶ ϖεντὶ δὴ καθ' ἕκαστον χρόνον ἡμέρα μία, καὶ κζ δ'. αὖθις ἡμέρα μία· ὅθεν καὶ ζητοῦντες δύρεῖν ἀπὸ τῆς τῦ ἡλίυ κινήσεως ☩ τῆς ἑβδομάδος ἡμέραν, καθ' ἕκαστον κύκλον αὐτῦ, ἡμέραν μίαν ϖροσλαμβάνομεν, καὶ μζ δ'. χρόνους χάριν τῦ βισέκτυ ἑτέραν μίαν· καὶ συμπεσοῦσης τῷ ζητυμένῳ ἡμέραν δυρίσκομεν. αἱ οὖν ϖεντὶ δὴ αὖται, ὧν οὐδενὶ ἑτέρῳ χρόνῳ, ὁλοκλήρυς ἑβδομάδας ἀπαρτίσαι δύνανται· ὡς ὧν τῷ τέλει τῦ χρόνυ καὶ τέλ@. ἑβδομάδι ϖροσπεσεῖται εἰ μὴ ὧν τῷ κή. κύκλῳ· αἱ γὰ κή. ἡμέραι, ἑβδομάδες γίνονται δ'. καὶ κή. τέσσαρα τῶν ἡμερῶν, ἑβδομὰς αὖθις μία, ὅτῳ ὧν ἑτέρῳ ὐχ οἷόν τε συμβῆναι κύκλῳ, εἰ μὴ ὧν τῷ κή. ἢ ὧν τῷ δὶς κή. ἢ τρὶς κή. καὶ ἑξῆς. ἐὰν δὲ ἐπέκεινα τῶν ιθ'. τῆς σελήνης κύκλων ἢ τῶν κή. τῦ ἡλίυ ἐκτελῶμεν ἐκτεῖναι τὸν ἀριθμὸν, δύρεθήσεται ζητύμενον ὧν τοῖς ἐπέκεινα κύκλοις, ὡς καὶ ὧν τῷ α'. ἢ δευτέρῳ, ἢ τρίτῳ κύκλῳ ἐπεγινώσκετο.

B

Quare Cycli Solis sunt xxviii.

Solis autem cursus in cyclos xxviii. porrigitur, quoniam anni dies ccclxv. cum quadrante colligunt septimanas lii. & redundat quotannis dies una: & post alios deinceps quatuor, unus dies: unde cum indagare lubet ex motu Solis diem septimanæ, pro quovis cyclo Solari, diem unam addimus, & post quatuor annos propter bissextum aliam: atque ita (cycli) currentis quæsitum diem invenimus. Dies autem redundantes in nullo alio anno integras septimanas explere queunt, ita ut in finem anni septimanæ etiam finis incidat, præterquam in illo xxviii. cyclo. Nam dies xxviii. confiunt septimanæ quatuor, atque ex xxviii. quadrantibus dierum oritur septimanæ una. Quod in alio cyclo contingere nequit, quam in xxviii. aut in bis xxviii. vel ter xxviii. & sic deinceps. Sin verò placeat vel cyclum Lunæ xix. vel xxviii. Solis ultrà extendere, reperietur quæsitum in cyclis sequentibus quâ ratione, in primo, aut secundo aut tertio cyclo innotuit.

C

Διατί ἀπὸ τῦ Ιαννουαρίυ οἱ τῆς σελήνης κύκλοι, καὶ θεμέλιοι ἄρχονται.

Ἀπὸ δὲ τῦ Ἰαννουαρίυ μηνὸς τὸν τῆ κύκλον τῆς σελήνης καὶ τὸ θεμέλιον ψηφίζειν ἀρχόμεθα, ὅτι τῇ μὲν δ'. τῆ ἑβδομάδος ἡμέρᾳ ὅ, τῆ ἥλι@. καὶ ἡ σελήνη τῷ δημιουργῷ λόγῳ εἰς ὃ ἔδη ϖρήχθησαν, τῷ δὲ ιέ. δρόμῳ τῦ κῦ τὸ Μάρτιον μῆνα σελιναικοῖς μησὶ, ἄρτι ϖρῶτον ἀναπέλλασιν, ἃ τε τῆς Σελήνης πεντεκαιδεκαέτιος οὐσίας καὶ πλείας ἀναφαίνεσις· μηδὲν ἁπλῶς ἐξ ἀρχῆς τῦ θεῦ ϖεποιηκέναι θελήσαντ@. ἵνα μῦ ὃ δύνατ@ ἥλιον ϖρῳὶ ἀνατείλαντα, καὶ ϖῶ εἰς αὐτῷ ἐξουσίαν δοθεῖσαν ἡμέραν ὅλην καταφωτίσαι· ὅλην καὶ αὐτὴ καταυγάσαι τε ϖανεξύπνον νύκτα. ἀπὸ τῆς ιέ. οὖν τῦ Μαρτίυ ἄχρις ὅλυ τῦ Δεκεμβρίυ, μῆνες διέρχονται ἡλιακοὶ μὲν β'. καὶ ἥμισυς, διαφόρυς ἡμερῶν ἕκαστοι ποσότητας ἔχοντες. οἱ δὲ τῆς Σελήνης δὶ ἡμερῶν ἀεὶ γινόμενοι κθ'. καὶ ἡμισείας, ἃ μόνον μῆνες ὁρῶνται τοιοῦτοι, ἀλλὰ ϖερὶς τέσσαρας καὶ ἡμέρας περιτελοῦσιν ια'. ὁ γὰ Ιαννουάριο. καὶ ὁ Φεβρουάριο. συντιθέμενοι, ὑπὲρ πλέον φέρουσι σεληνιακῆς δύο μηνῶν. ἐπεὶ οὖν τῇ τῦ Ἰαννουαρίου α'. ὁ ϖεντεκαίδεκα τῆ ια'. ἡμερῶν ἀριθμὸς, σαφῶς ἀνεφάνη, μῦ καὶ ἀπαρτισμὸν τῦ πλείυ τῆς Σελήνης κύκλυ, ἀναγκαίως ἀπὸ τῦ Ἰαννουαρίυ ὃ τε κύκλ@. αὐτῆς, καὶ ὁ ϖεντεκαίδεκα ἀριθμὸς ἄρχε@, θεμέλι@. τῆ ἡμερῶν τῦ ἑξῆς αὐτῆς κύκλυ, καὶ ὢν, καὶ καλούμεν@.

D

Quam ob causam Cycli Lunæ ab Januario incipiant.

A Januario autem cyclum & fundamentum etiam Lunæ computando incipimus, quoniam quartâ septimanæ die, primum summi opificis verbo creati fuerunt Sol & Luna, die verò xv. mensis Martii (mensem intellige Lunarem) primùm exoriebantur. Luna scilicet tum decimaquinta ac plena effulsit: (ita Deus nihil quicquam à principio imperfectum creari voluit) ut post Solis occasum qui mane ortus fuerat, & totum diem sibi commissum illustraverat, Luna noctem sibi demandatam totam illuminaret. Idpropter à xv. Martii usque ad Decembrem completum, reperiuntur menses Solares ix. cum dimidio, qui quidem quoad numerum dierum inter se variant: menses verò Lunares, qui perpetuò sunt dierum xxix. cum semisse, non solùm sunt numero totidem menses, sed accedunt insuper dies xi. Nam Januarius & Februarius simul sumpti constituunt exactè duos menses Lunares. Quoniam igitur primo die Januarii undecim iste dierum excessus evidenter apparet, qui post exactum totum cyclum Lunæ, necessariò à Januario, & cyclus ejus & numerus redundans incipiunt, qui fundamentum dierum reliqui cycli Lunæ & est & appellatur.

E

F

Διά τι ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου οἱ κύκλοι τῦ ἡλίυ ἄρχονται.

Ἀπὸ δὲ τῦ Ὀκτωβρίου τὰς τῶν κύκλων τῦ ἡλίου φαμὲν ἄρχεσθαι ϖεριόδους, ὅτι τῇ ιέ. δρόμῳ τῦ Μαρτίυ μηνὸς, ἀνατείλαντ@. τῦ ἡλίυ, μέχρι τῦ Ὀκτωβρίυ μηνὸς ὁπλαγμένως αἱ τῶν μηνῶν ἡμέραι ϖρὸς τὰς τῆς ἑβδόμαδος ἐφέρονται· τῇ δὲ α'. τῦ Ὀκτωβρίυ δύρεθείσης καὶ τῆ ἑβδομάδος, ὃν τῇ α'. τῶν αὐτῆς ἡμερῶν, ἐκεῖθεν καὶ ἀρχόμεθα. οὐδεὶς γὰ τῶν μηνῶν ἕτερος ὅτι μὴ μόνος ὁ Ὀκτώβρι@. καὶ τὴν α'. τῶν αὐτῶ ἡμερῶν, τῇ α'. τῆ ἡλίυ ϖερίοδον καὶ α'. τῆς ἑβδομάδος ἔχει συμπίπτουσαν, ὃν τούτῳ τοίνυν ἀρχόμενοι, ἑκάστου τῶν ἑξῆς μηνῶν τὰς μὲ κή.

Quam ob causam Cycli Solis ab Octobri incipiant.

Ab Octobri autem cyclorum Solarium Revolutiones inchoari dicimus, quia à die decimo quinto Martii exoriente Sole, usque ad Octobrem mensem dies mensium cum diebus septimanæ permutatim decurrunt: die autem primo Octobris, repertâ etiam septimanâ in primo istius die, inde & exordimur. Nam præter Octobrem nullus alius mensis in primâ Solis periodo primam sui diem cum primo die septimanæ coincidentem habet. Ab isto igitur mense incipientes, reliquorum ordine mensium dies xxviii.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

omittimus, utpote integros menſes conſtituentes; dies verò qui ſuperſunt, accipimus, donec ad illum, quem quærimus, perveniatur. Quod autem hoc contingat in primo cyclo revolutionis Solaris, facile ex eo intelligitur, quod à die xv. Martii, quo Sol quidem creatus eſt, uſque ad Septembrem exactum, numerentur cum tribus illis, qui Solem natum præceſſerant, dies cciii. Iſti conſtituunt ſeptimanas ix. poſt viginti; quippe ſepties xx. dant cxl. & ſepties ix. lxiii. adeóque primus dies Octobris in primum ſeptimanæ diem incidit.

A ἡμέρας ἑπτὰ, ὡς ὁλοκλήρους ἑβδομάδας ἀποδιδόντες, τὰς δὲ ἐπέκεινα τούτων λαμβάνομεν, ἕως ἂν εἰς τινὰ ἡμέραν ἔλθωμεν περὶ ἣν τὸ ζητοῦμεν ἔχομεν. ὅπερ ἡ κτίσις τοῦ πρώτου τῆς δημιουργίας τοῦ ἡλίου κύκλου ἵνα συμβαίνῃ, κατανοεῖται ἐκ τῶν ιε'. τοῦ Μαρτίου, ὃν ἡ τὴν γένεσιν ἔσχεν ὁ ἥλιος, μέχρις ὅλου τοῦ Σεπτεμβρίου, μεθ' ἃς πρὸ τοῦ ἡλίου τελείων ἡμερῶν ἡμέραι γίνονται σγ'. αἵτινες ποιοῦσιν ἑβδομάδας θ'. καὶ εἴκοσιν. ἑπτάκις γὰρ τὰ κ'. ρμ'. καὶ ἑπτάκις τὰ θ'. ξγ'. λοιπὸν ἡ πρώτη τοῦ Ὀκτωβρίου ἐγίνετο καὶ α'. τῆς ἑβδομάδος.

B

Quomodo reperitur Cyclus Lunæ.

Quando tamen Lunæ cyclum invenire volueris, datum annum manuum digitis cape, & ſupputa. Statuatur autem, exempli gratia, præſens hic annus 6843. Quoniam reſpectu xix. cyclorum Lunæ pariter ſeſe habent numeri 190. & 1800. ſubtrahe ter 190. ex 6843. dein ex reſiduo 1143. demeſexies 190. relinquentur 3. pro cynorem, ſeuclo Lunæ. Vel, ſi placet, ſerva ſolùm numerum mixliii. quibus adjice xvii. quæ quidem ſuperſunt poſt proximè lapſam Hecatontaeteridem: & hanc ſummam, puta lx. divide per xix. reſidua iii. oſtendunt planè cyclum Lunæ.

Πῶς ὁ τῆς σελήνης εὑρίσκεται κύκλος.

Αλλ' ἵνα τὸν τῆς σελήνης κύκλον εὑρεῖν ἐθελήσωμεν, τοῖς δακτύλοις τῆς χειρὸς ὃ ἐνεστὼς ἔτος λάμβανε. κεῖσθω δὴ ὃ ἐφ' ἡμῖν ,ςωμγ'. καὶ ἐπεὶ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἔχουσι τῷ ιθ'. ἀριθμῷ τῆς σελήνης κύκλων, ὁ τ ρξ'. καὶ ὁ ᾳϡ'. ἄφελε φωστῆρα ὀκ πρῶτα τὸν ᾳϡ'. εἶτα τὰ μεινάντων ,αρμγ'. ἀφελῶν ἑξάκις ⓜ ρξ'. ἕξεις τὰ περιλειπόμενα γ'. ἅπερ εἰσὶν ὁ κύκλος τῆς σελήνης. εἰ δὲ βέλτ, κεφάτιον ὃ μικρὸν ἔτος μόνον, ἤτοι τὰ μγ'. φωσῆρας καὶ τὰ ιζ'. τὰ ὡρολογούμενα ἀπὸ τῆς ἀφελθέσης ἑκατονταετηρίδος, καὶ τὰ ὁμοῦ ἡμίμοιρα ξ'. ὕφελε ὅτι τὰ ιθ'. ἐκ τὰ καταλειφθέντα πρὸς δηλῶσι φανερῶς τὸν σελήνης ⓜ κύκλον.

Quomodo invenitur Fundamentum Lunæ.

Hujus autem fundamentum accuratè tenebis, ſi modo undecuplaveris jam inventum Lunæ cyclum, & tum dies tres producto iſti adjiciens, illam ſummam diviſeris per xxx. Servabitur enim numerus reſiduus pro fundamento Lunæ. Ideò autem adjiciuntur tres iſti dies, quoniam in xix. annis completis, ut dictum eſt, non reverà reſtituuntur motus Lunæ in longitudinem, ſed deſunt unius diei minuta prima 3'. & ſecunda 37''. adeò ut in ſpatio annorum ccciv. cyclus Lunæ ferè die uno deficiat. Hanc ob cauſam anno mundi 5929. nullus dies acceſſit cycli Lunaris undecuplatione: inde verò ad annum 6233. dies unus adjiciebatur: & hinc porrò anno 6537. duo, indéque ad annum 6841. tres: atque deinceps juxta compar dicti temporis intervallum, quatuor dies accedent: Veruntamen præſente hoc tempore, ſi cyclum Lunæ xvii. & xviii. & xix. undecuplaveris & quatuor dies adjeceris, quem velis menſis Lunaris diem hoc pacto reperire poteris.

Πῶς ὁ τῆς σελήνης εὑρίσκεται ἐπακτός.

Τὸν δὲ ταύτης ἐπακτὸν ἀκριβῶς εἴσῃ, ἐὰν ᾖς ὃν εὕρες αὐτῆς κύκλον ἑνδεκαπλασιάσας, καὶ προσθῇς ἡμέρας τούτοις τρεῖς, ὑφέλης ὅτι τὰ λ'. καὶ τὸν καταλειφθέντα ἀριθμὸν, ὡς ἐπακτὸν τῆς σελήνης κρατήσεις. αἱ δὲ τρεῖς αὗται ἡμέραι προσίθενται, διότι δὲ μὴ ἀποκαθίσταται τὰς τῆς σελήνης κτ μῆκος παρόδους ἐν ὅλοις ιθ'. ἔτεσιν, ὡς εἴρηται, ἀλλὰ ᾠχὶ μιᾶς ἡμέρας ἐλλιποῦσα α'. γ'. καὶ βλζ'. ὥστε εἰς τδ'. ὁσαυτὰς μίαν ἡμέραν ἔλαττοῦται ὁ σελήνης. διὰ δὲ τοῦτο ὅτι μὲν τῷ ,ϡιθ'. ἔτει τοῦ κόσμου, ὑδεμία ἡμέρα τῷ ἑνδεκαπλασιασμῷ τοῦ κύκλου τῆς Σελήνης προστίθετο, ἀπ' ἐκείνου δὲ ἄχρι τοῦ ,ςσλγ'. μία προστίθη, ἐντεῦθεν δὲ μέχρι ,ςφλζ'. ἔτους, β'. αὖθις δὲ ἄχρι τοῦ ,ςωμα'. τρεῖς· οὕτω τοίνυν δὲ κτ ὅσον τοῦ εἰρημένου χρόνου διάστημα, τόσαπερ προστεθήσονται. πλὴν καὶ κτ ὃ παρὸν ⓜ ιζ'. ⓜ ιπ'. καὶ ⓜ ιθ'. κύκλον τῆς Σελήνης ἑνδεκαπλασιάζων δ'. ἡμέρας προσθήσεις· καὶ ὕτω τὸ ποσὸν τοῦ σελιακοῦ εὑρεῖν ἂν δυνηθείης μᾶλλον.

De Cyclo Solis inveniendo.

Similiter & de Sole; annum jam currentem digitis accuratè computa, *viz.* 6843. & quoniam numerus xxviii. cyclorum Solis reſpondet & numero 280. & numero 2800. aufer bis 280. ex 6843. & ex manentibus 1243. rurſus deme quater 280. tum à reſiduis numeris 123. ſi auferas quater 28. manebit numerus

Πῶς ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος εὑρίσκεται.

Ωσαύτως καὶ ὅλῃ τῷ ἡλίῳ, κρατήσων ταῖς χερσὶ ὃ πρέχον ἀριθμὸς ,ςωμγ'. ἔτος. καὶ ἐπεὶ ὁ εἰκοσάγδοος τῶν κύκλων τοῦ ἡλίου ἀριθμὸς, ἀναλογεῖ τῷ πε σπ'. καὶ τῷ βω'. ἄφελε ὀκ ϛ'. ⓜ βω'. καὶ τῶν ἀφιλειπομένων ασμγ'. αὖθις ἄφελε πεντάκις ⓜ σπ'. εἶτα τῶν μεινάντων ρκγ'. πεντάκις ἀφελόντος σου, ⓜ κη'. ἀνεξάν-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἀνεξάντλη(Θ). μένῃ, ὁ ια'. ὃς ἔστιν ὁ τοῦ ἡλίου κύκλ(Θ). A inexhauſtus undecimus, qui Solis cyclus erit.

Ἄλως.

Ἢ καὶ ὕτω, κράτησον τὰ μικρὰ ἔτη τ῀ πρόσης ἑκατονταετηρίδος, ἤτοι τὰ μγ'. φερόντες καὶ τὰ καταλειφθέντα τῆς παρελθούσης κδ'. καὶ τὰ ὁμῶ γινόμενα ξζ'. μέρισον δὲ τὰ κη'. καὶ τὰ λοιπὰ ἐλάττονα, ια'. ὁ κύκλ(Θ). ἐστὶ τοῦ ἡλίου. Ἀλλὰ γὰρ μηδὲ ταύτῃ ἀπαξιώσῃς τ῀ μέθοδον, καὶ ῥᾴστα Ⓜ ὀπτζητούμενον κύκλον, καὶ ἀμφοτέρων σωτήσεις τ῀ φώτων. ὁ ιθ'. κύκλ(Θ). τῆς σελήνης, καὶ ὁ κη'. κύκλος τοῦ ἡλίου, ἀλλήλοις πολυπλασιαζόμενοι, Ⓜ φ'. καὶ λϛ'. συνάγουσιν ἀριθμὸν, ἄλφα τινὰ ὀνομαζόμενον, παρ' ὃ συνάγεσθαι τὸν αὐτὸν ποσότητα τοῖς ἐξ ὧν ὃ α. στοιχεῖον συγκειται. τούτῳ τοίνυν καὶ ὃ πλήρωμα τ῀ κύκλων ἀκολούθως συμέρχεται, ὁ μὲν γὰρ διὰνὺς ιθ'. ὁ τῆς σελήνης, ἤδη καὶ κ'. ὁ τ῀ ἡλίου γίνεται. ἐκάλεσεν δὲ τοῦτον Ⓜ χρόνον περιοδικὸν ὡς εἰς μίαν ἀποκατάστασιν ἄγοντα τὰς διαφόρους ἀμφοτέρων τ῀ φώτων. σκοῦν μέρισον τὰ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη ὅτι τὰ φλϛ'. ὕτως. ιϛ'. τὰ πεντακόσια ϛ'. ιϛ'. τὰ λ'. τξ'. ιϛ'. τὰ ϛ'. κδ'. ὁμοῦ ϛτπδ'. λοιπὰ υξα'. φορὰς δὲ σήμερον τυχὸν ϛωμέ'. ἔτ(Θ)., καὶ ἂν μὲν Ⓜ κύκλον τῆς σελήνης ἐνιαύσιον ὑρεῖν, μέρισον. τὰ υξα'. ὅτι τὰ ιθ'. ὕτως. κ'. τὰ ι'. σ'. κ'. τὰ θ'. ρϖ'. δ'. τὰ ι'. μ'. πλεῖστα τὰ θ'. λϛ'. ὁμοῦ υνϛ'. λοιπὰ ε'. ταῦτα πέφυκεν ὁ τῆς σελήνης κύκλ(Θ). ἂν δὲ τοῦ ἡλίου ζητῇς ὕτως, δεκάκις τὰ κ'. σ'. δεκάκις τὰ κ'. π'. ϛ'. τὰ κ'. ρκ'. ἑξάκις τὰ ὀκτὼ, μη'. ὁμοῦ υμη'. λοιπὰ ιγ'. ἃ δὴ πέφυκεν ὁ κύκλος τοῦ ἡλίου.

Aliter.

Vel etiam hoc modo, ſerva numerum minorem annorum currentis hecatontaeteridos, ſive xliii. & adjice annos, qui ſuperſunt de præteritâ, xxiv. ſummámque inde collectam lxvii. partire per xxviii. numerus poſt diviſionem reſiduus nempe undecimus, erit ipſe cyclus Solis. Sed nec iſta methodus reſpuenda eſt, quâ nullo negotio utriuſque luminaris cyclum captes. Cyclus xix. Lunæ & cyclus xxviii. Solis in ſe invicem ducti numerum 532. producunt, quem nonnulli Alpha appellant, quia eadem ſumma ex iſtius vocis elementis conflatur. Cum illo igitur & complementum cyclorum perpetuò concurrit: nam xix. protinus Lunæ cyclus fit, & xxviii. cyclus Solis. Tempus autem illud periodicum vocabant, quia ad unam originem utriuſque luminaris motus diverſos reſtituit. Dividantur ideò anni ab orbe condito per 532. in hunc modum: duodecim ducta in 500. faciunt 6000. & in 30. 360. & in 2. 24. ex quibus conſit ſumma 6384. Reſidua poſt diviſionem ſunt, 461. Jam ſi cupias pro præſenti anno 6745. Lunæ cyclum adinvenire, divide 461. per xix. in hunc modum; xx. ducta in x. producunt cc. & in ix. clxxx. itémque iv. in x. xl. & in ix. xxxvi. hoc eſt, ſimul 456. Reſidua poſt diviſionem, nim. v. ſunt ipſe Lunæ cyclus. Cyclum autem Solis hoc modo indagabis, x. in xx. efficiunt cc. in viii. lxxx. atque vi. in xx. cxx. & vi. in viii. xlviii. Quorum ſumma 448. Reſidua verò xiii. cyclum Solis monſtrant.

Πῶς εὑρίσκεται ἡ ἰνδικτος.

Quomodo invenitur Indictio.

Οὕτω καὶ ὅτι τῆς ἰνδίκτου ποιῇ· τὰ μὲν ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη ἀναλύων ὅτι τὰ ιε'. τὰ δὲ μικρὰ μὴ φερόντων ἐτῶν ε'. μερίζων αὖθις ὅτι τὰ ιε'. εἰ γὰρ καὶ τοῖς τὰ ἑλλείποντα φερνῦσι ῥωμαίοις, ἐξεύρηται ὅ τε ἰνδίκτιος καὶ ὅτινεμέσεως ἔθος, ἀλλὰ τὸ φανερῶς ὅτι τοιούτοις ὀναλλάττειν χρόνοις τὰς τῶν ἀνθρώπων ἡλικίας, ἀλλ' ἔλαθον ἑαυτοὺς καὶ ὕτοι τῇ ἀληθείᾳ συνεκτείνοντες, καὶ τοῖς Ⓜ μεγάλῳ Μωσεῖ ἀναγεγραμμένοις ἀπὸ κτίσεως κόσμου συμφθεγγόμενοι χρόνοις.

Pro indictione etiam captandâ hoc modo operare. Annos ab orbe condito divide per xv. & annos minores additis quinque rurſus partire per xv. Etſi enim apud Romanos, qui Gentilem ſuperſtitionem ſapiebant, obtinuit indictionis & ὅτινεμέσεως ritus, quoniam juxta id temporis intervallum inſigniter immutantur hominum ætates, neſciebant tamen ipſi ſemet ad veritatem accedere, & quoad annos ab orbe condito cum magno Moſe conſentire.

Πῶς ὁ νομικὸν εὑρίσκεται πάσχα.

Quomodo reperitur Paſcha legale.

Ἀλλὰ καὶ ὅτι πρὸ εὕρεσιν ἤδη τοῦ νομικοῦ ἴσως πάσχα. ἑνδεκαπλασίασον Ⓜ πρωϊαΐτατα διϊπτάμενον τ῀ σελήνης κύκλον, προσίδε τούτοις, ἡμέρας ἓξ, τὰς συνισταμένας ἐκ τ῀ εἰρημένου λεπτοῦ ἑνὸς καὶ ἡμίσεως, καὶ γ'. ἅπερ κατ' ἐπέκεινα τ῀ κθ'. καὶ ἡμίσεως ἡμερῶν ἔχων, δέδεικται ὁ τ῀ Σελήνης μηνιαῖος κύκλ(Θ). τὰς δὲ ἑπτὰς τρεῖς εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ ν'. ἀριθμοῦ. ἀπὸ δὲ τοῦ ιζ'. κύκλου μέχρι τ῀ ιθ'. ἡμέρας προσθήσεις ἑπτά· πλείων γὰρ ἡ ἐκείνων ποσότης ἐν τούτοις συνάγεται. καὶ ἑνώσας ἅπασας, ἔκβαλε τὰς λ'. καὶ τὰ περιλειφθέντα ἥτοινα τ῀ λ'. κάπειτα μόνα· καὶ τούτοις προσίδῃ τὰς τοῦ Μαρτίου ἡμέρας, μέχρις ἂν εἰς Ⓜ ν'. ἔλθῃς ἀριθμόν. εἰ δὲ ὅπη ἀρκέσουσιν αἱ τ῀ Μαρτίου πᾶσαι, προσάδες καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου, καὶ κατ' ἐκείνου τ῀ ποσὸν τοῦ μηνὸς, ἥτις ἀνεπλήρωσε Ⓜ ἀριθμὸν, ἴσθι ὃ νομικὸν γενόμενον πάσχα.

Pergamus autem ad Paſcha legale inveniendum. Cyclum Lunæ jam currentem undecuplato: quibus addantur dies ſex, qui ex dicto minuto uno cum ſemiſſe ac parte tertiâ confiunt, quas particulas menſtruum Lunæ cyclum ultra xxviii. dies cum ſemiſſe habere jam oſtenſum eſt. Alios autem tres dies ad complendum numerum l. adjicies, imò à cyclo xvii. ad xix. ſeptem dies: nam in illis cyclis plures requiruntur. Dein ex omnium aggregato abjice dies xxx. & duntaxat reſervato reſidua minora quàm xxx. quibus addantur tum dies Martii, donec ad numerum l. perveneris. Sin verò omnes Martii dies minimè ſufficiant, adde & ex Aprili uſque ad illum diem, qui numerum iſtum adimpleverit, ita dabitur Paſcha legale.

Ψηφιοποιήθηκε από την Goo

Aliter. Uti poteris, ut placet, & hâc methodo. A Adde fundamento Lunæ in die primo die Januarii reperto Epactas tres: (at si Luna cyclum xvii. attigerit, inde ad xix. usque Epactas quatuor fundamento adjicies.) Et si numerus fuerit major xxx. detrahe xxx. & appone residuis porrò à primo die Januarii, dum numerus l. compleatur. Si verò dies Martii numero complendo non fuerint: cæterds ex Aprili adadjunge, usque illum diem qui l. numerum perfecerit: sciásque hoc ipsum esse Pascha secundùm legem celebrandum.

Αλλως. Εἰ δὲ δοκῇ σοι κ᾽ ἑτέρως, φερσίβῃ τῇ ὀν τῇ α᾽. ☩ Ιθνναρίου δίρεθέντι θεμελίῳ τῆς σελήνης ἐπακτὰς γ᾽. τῆς δὲ Σελήνης εἰς Ⓜ ιζ. ἀφιγμένης κύκλον, κ᾽ ἀνιέσης μέρει τῇ ιθ᾽. δ᾽. ἐπακτὰς ὃ θεμελίῳ φερσίβῃ· κ᾽ ἐὰν πλέον τ᾽ λ᾽. ὁ ἀριθμὸς ᾖ, ὕφελε τὰ λ᾽. κ᾽ τοῖς ὠφελεφθεῖσι φερσίβῃ ἀπὸ τῆς α᾽. ☩ Μαρτίου, μέχρις ἂν ὁ ν᾽. ἀριθμὸς πληρωθῇ· εἰ δὲ ☩ Μαρτίῳ πᾶσαι οὐκ ἀνεπλήρωσθῶ Ⓜ ν᾽. φερέσθω τὰς λοιπὰς ἀπὸ τοῦ Απριλλίου, κ᾽ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν τρόπον ☩ μιᾶς, ἕως ἀνεπλήρωσε τ᾽ ν᾽. τελέμνιον γίνωσκε πάσχα ὃ νόμιμ.

Adhuc aliter. Hoc etiam modo, si velis; Lunæ B fundamentum in primo die Januarii mensis repertum servato; huic adde ex diebus Martii, usque dum fiant dies xlvii. vel si illi soli haud faciant satis, adnecte ex diebus Aprilibus: atque etiam cùm Luna in cyclo xvii. procurreret, numerato dies xlviii: sciásque id tempus Paschati legali debitum. Quando autem cunque Lunæ fundamentum plus quam xxvi. dies habuerit, ne capias omnes dies Martii, sed unum solùm atque ex Aprili xlvii. dies perficito.

Αλλως. Εἰ δὲ βέλῃ κ᾽ ὕτως, κεφάτσον Ⓜ ὀν τῇ α᾽. τοῦ Ιθνναρίου μηνὸς δίρεθέντα τ᾽ Σελήνης θεμέλιον, τούτῳ φερσίβῃ ὀκ τῷ ☩ Μαρτίου ἡμερῶν ἕως ἂν γένωνται ἡμέραι μζ᾽· ἢ ἐκείνων μόνων μὴ ἐξαρκούντων, φερσίβῃ κ᾽ ἀπὸ τ᾽ ☩ Απριλλίου, πλεῖω Ⓜ ιζ. κύκλον τῆς σελήνης θεούσης, μέχρι ☩ ιθ᾽. ἡμέρας ἀριθμῇ, μή. κ᾽ κάκῃ τὸ νομικὸν τελέμνιον γίνωσκε πάσχα. πλέων δὲ τ᾽ κ᾽. ἢ ἐξ ἡμερῶν ἐχόντων τοῦ θεμελίου τ᾽ Σελήνης, μὴ λάμβανε τὰς τοῦ Μαρτίου πάσας ἡμέρας, ἀλλὰ μίαν μόνην· ὀκ ἧ ☩ Απριλλίου ἀναπλήρωσον τὰς μζ᾽. ἡμέρας.

Hoc præterea te scire expedit, puta plenilunium C circa Pascha legale in numero xlv. reperiri: Sic enim completur unus mensis Lunaris cum semisse. Similiter & in reliquis methodis prædictis, quæ conficiunt numerum l. non die l. sed xlviii. Luna decrescere incipit. Hujus autem anomalia, ut dictum est, etiam duos alios dies poscit, adeoque colligitur hinc xlvii. inde numerus l.

Δῆ δέ σε κ᾽ ζῆν εἰδέναι ὡς ἡ κῦ τὸ νομικὸν πάσχα κυρίως πασίλιῶ. ὀν τῇ μέ. δίρίσκεται ἀριθμῷ, ὅτω δ᾽ ἀναπληροῦται εἷς κ᾽ ἥμισυς Σελήνιακὸς μήν. οὑτωσὶ τως κ᾽ ὅτι τῶν ῥηθεισῶν ἑπτὰ μεθόδων, αἱ σωάγουσαι Ⓜ ν᾽. ὐκ ὅτι τέτε, ἀλλ᾽ ὅτι ☩ μη᾽. ἀριθμῷ, ἡ σελήνη φαίνεν ὑπάρχεται· ἡ ἧ ὁμωνυμία ζωῆς ὡς εἴρηται, κ᾽ τὰς ἑπτὰς δύο φερσέβηκεν ἡμέρας· κ᾽ ὀνταῦθα μὲν Ⓜ μζ᾽. σωάγυσιν ἀριθμὸν, ὀκ δὲ τ᾽ ν᾽.

De Paschate Christiano adinveniendo.

Οπως ὃ Χριστιανὸν δίρίσκεται Πάσχα.

Sic quidem reperire licet, quonam mensis die legale Paschа contingat: opus autem est ut intelligas quinam etiam septimanæ dies cum isto concurrat, adeò ut exinde procedens ad diem Dominicum & diem illum mensis hæc rursus accipiens, tempus Paschatis Christiani celebrandi dignoscas. Sume igitur cyclum Solis, eique Epactas quas diximus adjice, nim. pro quovis quadriennio unam, quæ sint Epactæ bissextiles, tum etiam xi. illas mensium quatuor, *viz.* ab Octobri usque ad Januarium, ubi mensis xxx. diebus constat, duas: tres autem à mense dierum xxxi. sed à Februario nè accipias; hic enim penitùs absorbetur: & semper in Martio reperitur Pascha legale. Cape & dies usque ad illud Pascha. Si verò in Aprili, accipe & ex Martio solùm tres dies; & ex Aprili quot eousque haberi contingat; & collige in summam omnes, quam divide per vii. tum si una dies remanserit, Dominica erit, si duo, feria secunda, si tres, tertia, & sic deinceps per septem: & oportet à singulis ad Dominicam procedere. Illo autem die mensis, in quo Dominica incidit, dico Christianum Pascha contingere. D E

Καὶ ἔτω μὲν ἡ ὀν τῷ νομικῷ πάσχα ποσὴ ☩ μηνὸς ἡμέρα δίρίσκεται. δῆ σε εἰδέναι, κ᾽ ποία ταύτῃ σωέρχεται τῆς ἑβδομάδος ἡμέρα, ὡς ἂν ἐκεῖθεν ὅτι τῷ κυριακὴν ἐρχόμῳ, κ᾽ ☩ ὀν αὐτῇ ☩ μιᾶς αὖθις καταλαμβάνων ποσῷ, ὀκ τὸ χριστιανὸν τελέμνιον πάσχα γινώσκεις. κράτησον οὖν Ⓜ κύκλον τῦ ἡλίν, φερσίβῃ τέτῳ τὰς λεγομένας ἐπακτὰς, ἤτοι κῦ δ᾽. ζρόνοις μίαν, αἵ πίες εἰσι ☩ βισέκτου· εἶτα ζὰς ια᾽. τῦ πεντεκαιδεκατεῖν, ἤγεν ἀπὸ τῦ Οκτωβρίν μέχρι ☩ Ιθνναρίν ἀπὸ ☩ ἔχοντ῀ Ⓜ. μηνὸς ἡμέρας λ᾽, δύο λαμβάνων, τρεῖς δὲ ἀπὸ ☩ ἔχοντ῀ Ⓜ. λα᾽. ἀπὸ ἧ ☩ Φεβρουαρίν μὴ λάμβανε, διὰ τὸ ἐξαίτως αὐτὸν κατακλυσθῆναι· κ᾽ μὲν εἰ ὀν ☩ Μαρτίῳ δίρίσκε῀ τὸ πάσχα τὸ νομικὸν, λάβε κ᾽ τὰς μέχρι ☩ πάσχα τέτε ἡμέρας. εἰ δὲ ὀν ☩ Απριλλίῳ, λάβε κ᾽ ἀπὸ τῦ Μαρτίν μόνας τρεῖς, κ᾽ πλὴ α᾽. ☩ Απριλλίν ὅσας μέχρι δίρίσκονται, κ᾽ ἑνώσας ἀπάσας ἀνάλυσον ὅτι τὰ ζ᾽. κ᾽ εἰ μὲν μία φειληφθείη ἡμέρα ὑπάρχῃ κυριακὴ, εἰ δὲ ϛ᾽. δευτέρα, εἰ δὲ γ᾽. τρίτη, κ᾽ ἑξῆς μέχρι τ᾽ ἑπτὰ· κ᾽ ἀφ᾽ ἑκάστης ὅτι πλὴ κυριακὴν ἀπάντων, κ᾽ ὀν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τῦ μηνὸς, ἐφ᾽ ᾧ ἡ ἡ κυριακὴ δίρίσκε῀, λέγε ὃ Χριστιανὸν ἔ῀ πάσχα.

Quonam pacto reperiatur Carnisprivium.

Οπως δίρίσκεται ἡ Ἀπόκρεως.

F

Postquam diem mensis adinveneris, quo Pascha Christianum contingit, illi adjice alios tres dies: imò quatuor, si annus fuerit bissextilis: & si illorum simul sumptorum numerus in Martium cadat, exquire carnisprivium ad eundem numero diem Januarii: sin verò ille in Aprili mense reperiatur, quære in Februario. Quod facies hoc modo: Fundamentum præsens Lunæ usque ad pentecontadem extendes, eique addes dies

Μετὰ δὲ τὸ πλῶ δίρεῖν πλῶ ἡμέραν ☩ μηνὸς, καθ᾽ ἣν τὸ τῶν χριστιανῶν πάσχα γίνε῀, φερσίβῃ ταύτῃ τρεῖς ἡμέρας ἑπτὰς, πίσυρας δὲ, εἰ ὁ χρόν Ⓜ βισεκτ Ⓜ εἴη, κ᾽ ἑνώσας ἁπάσας, εἰ μὲν ὁ ἀριθμὸς τούτων εἰς τ᾽ Μάρτιον πίπτῃ, ζήτῃ τ᾽ ἀπόκρεω ἐν τῇ ἰσαρίθμῳ ☩ Ιανναρίν ἡμέρᾳ. εἰ ἧ ὀκεῖν Ⓜ ἐν ☩ Απριλλίῳ δίρίσκε῀, σόπει ταύτῃ ἐν τῷ Φεβρουαρίῳ. σόπῃ δὲ κ᾽ ὕτω, τ᾽ ἐνισταμένου τῆς σελήνης θεμέλιον, ἄχρι κ᾽ πεντηκοντάδος ἐκτενεῖς, φερσιβάλλων αὐτῷ τὰς ἀπὸ

ἀπὸ τῆς πρώτης τ Ιανναρίου ϗ πρόσω ἡμέρας, ϗ τοῦ ν'. τελευτησάτω. ἀριθμῶ, εἰς οἱανδηποῦν ἑβδομάδος ἡμέραν, τῇ ἑξῆς κυριακῇ πάω ἀπόκρεω βεβαίως δηλῶ. ἀλλὰ τῆς Σελήνης εἰς τ κϛ'. ϗ ἀφαιτέρω θεμέλιον προϊούσης, μίαν μόνην ἐκ τοῦ Ιανναρίου λήψη, τὰς δὲ γε λοιπὰς τὰς ἐκ τοῦ Φεβρουαρίου, οὕτω δὲ πάω ἀπόκρεω ἢ πάσχα γνωρίσεις. εἰ μὲν εἰς τ Ιανουάριον, τὸ πάσχα πάντως ἔσται τ Μάρτιον, (τὸ τῶν χριστιανῶν φημὶ) εἰ δὲ εἰς τ Φεβρουάριον αὖτη, ἐκεῖνο τὸν Ἀπρίλλιον· ἀφαίρεσιν μόνον τοσούτων ἐνταῦθα ποιοῦ ἡμερῶν, ὅσον ἐκεῖ προσθήκην ποιῇ ἡμερῶν δηλαδή· εἰδὲ βισεκτὸν εἴη, τεσσάρων. ἀλλὰ ϗ τὸ νομικὸν ἐντεῦθεν πάσχα γινώσκειν· τῇ αὐτῇ μὲν ἀεὶ τῆς ἑβδομάδος ἡμέρᾳ συμπίπτον, ἣν ὁ πεντηκοστὸς ἀριθμὸς, δηλ τῆς ἀπόκρεω δείκνυσι, εἰ μὴ βισεκτὸν εἴη, μετ' ἀφαίρεσιν δὲ καὶ ταύτης τριῶν ἢ τεσσάρων τοῦ μηνὸς ἡμερῶν.

A à primo Januarii & porrò, atque tunc in quamcunque septimanæ diem desinat numerus l. Dominicâ proximè sequente carnisprivium securè celebrato. Veruntamen si Luna ad fundamentum xxvi. vel ulterius procedat, unum solùm diem ex Januario eximes, cæteróſque de Februario; atque ita quonam die carnisprivium obtingat, nescius haud fueris. Si quidem in Januarium ascendat carnisprivium, Pascha (Christianum puta) in mense Martio celebrabitur, si in Februarium, hoc mense Aprili: modò hic tot dies subtraxeris, quot illic addidisti, scilicet tres, vel, si bissextum fuerit, quatuor. Sed & legale Pascha exinde innotescit, quatenus semper eodem septimanæ die incidit, quem numerus l. à carnisprivio signat; ablatis & hic (nisi bissextum fuerit) tribus, vel quatuor mensis diebus.

B

C

D

E

F

Ψηφιοποιήθηκε από την Goo

ΚΑΝΟΝΙΟΝ ΕΝ ΠΟΙΟΙΣ ΕΤΕΣΙΝ Η

ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟΝ ΠΑΣΧΑ ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΣ,

ποία συνέρχεται, ποτὲ ἡ μείων καὶ ποῖον ἀπὸ μεσημβρίας ὁλοφερίσεως ᾠῷτον ἢ δύτερον τῆς ἡμέρας λεσβίοι.

Α.	,ς. σ. λγ.		,ς. φ. λζ.		,ς. ω. κα.	
Β.	,ς. σ. λδ.	Μαρ. κϐ. κγ′ μθ″	,ς. φ. λη′		,ς. ω. κϐ.	Μαρ.---- λδ′.
Γ.	,ς. σ. λε.	Απρ. ι. κγ′ μ″	,ς. φ. λθ.	Απρ. θ. κε′ κε″	,ς. ω. μγ.	Απρ. π. κζ′ νς″.
Δ.	,ς. σ. λς.	Μαρ. κθ. με′ μα″	,ς. φ. ν.	Μαρ. κη. μζ′ ν″	,ς. ω. μδ.	Μαρ. κζ. μθ′ νη″
Ε.	,ς. σ. λζ.	Απρ. ιζ. λθ′ λδ″	,ς. φ. να.	Απρ. ις. μα′ μϐ″	,ς. ω. με.	Απρ. ιε. μγ′ ν″
ς.	,ς. σ. λη.	Απρ. ζ. α′ λς″	,ς. φ. νβ.	Απρ. ς. γ′ μδ″	,ς. ω. μς.	Απρ. ε. ε′ νϐ″.
Ζ.	,ς. σ. λθ.	Μαρ. κζ′. κγ′ λη″	,ς. φ. νγ′.	Μαρ. κς. κε′ μς″	,ς ω. μζ.	Μαρ. κε. κς′ μδ″
Η.	,ς. σ. μ.	Απρ. ιδ. ιζ″ κθ″	,ς. φ. νγ.	Απρ. ιγ. ιθ′ λζ″	,ς. ω. μη.	Απρ. ιϐ. κ′ μς″
Θ.	,ς. σ. μα.	Απρ. γ. λθ′ λα″	,ς. φ. νδ.	Απρ. β. μα′ λθ″	,ς. ω. μθ.	Απρ. α. κγ′ κζ″
Ι.	,ς. σ. μϐ.	Μαρ. κδ. α′ λγ″	,ς. φ. νε.	Μαρ. κγ. γ′ μα″	,ς. ω. ν.	Μαρ. κϐ′. ε′ μα″
ΙΑ.	,ς. σ. μγ.	Απρ. ια. νε′ κε″	,ς. φ. νς.	Απρ. ι. νζ′ λγ″	,ς. ω. να.	Απρ. θ. νθ′ κα″
ΙΒ.	,ς. σ. μδ.	Μαρ. λα. ιζ′ κζ″	,ς. φ. νζ.	Μαρ. λ. ιθ′ λε″	,ς. ω. νϐ.	Μαρ. κθ. κα′ μγ″
ΙΓ.	,ς. σ. με.	Μαρ. κ. λθ′. κθ″.	,ς. φ. νη.	Μαρ. ιθ. μα′ λξ″	,ς. ω. νγ.	Μαρ. ιη. μγ′ με″
ΙΔ.	,ς. σ. μς.	Απρ. η. λγ′ κα″	,ς. φ. νθ.	Απρ. ζ. λε′ κθ″	,ς. ω. νδ.	Απρ. ς. λζ λζ″
ΙΕ.	,ς. σ. μζ.	Μαρ. κη. νε′ κγ″	,ς. φ. ξ.	Μαρ. κζ. νε′ λα″	,ς. ω. νε.	Μαρ. κς. νθ′ λθ″
Ις.	,ς. σ. μη.	Απρ. ιε. μθ′ ιε″	,ς. φ. ξα′.	Απρ. ιδ. να′ κγ″	,ς. ω. νς.	Απρ. ιγ. νγ′ λα″
ΙΖ.	,ς. σ. μθ.	Απρ. ε. ια′ ιζ″	,ς. φ. ξϐ′.	Απρ. δ. ιγ′ κε″	,ς. ω. νζ.	Απρ. γ. ιε′ λγ″
ΙΗ.	,ς. σ. ν.	Μαρ. κε. λγ′ ιθ″	,ς. φ. ξγ′.	Μαρ. κδ. λε′ κζ″	,ς. ω. νη.	Μαρ. κγ. λζ′ λε″
ΙΘ.	,ς. σ. να.	Απρ. ιγ. κζ′ ια″	,ς. φ. ξδ.	Απρ. ιϐ. κθ′ νθ″	,ς. ω. νθ.	Απρ. ια. λα′ κζ″
Σελήνης κύκλος.						

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

TABULA INDICANS IN QUIBUS ANNIS PLENILUNIUM JUXTA PASCHA LEGALE,

quonam menſis die contingat, & ferè quibus diei minutis primis et ſecundis à meridie numerandis.

I.	6000. 200. 33.		6000. 500. 37.		6000. 800. 21.	
II.	6000. 200. 34.	Mar. 22. 23′ 49″	6000. 500. 38.		6000. 800. 22.	Mar.----- 34.
III.	6000. 200. 35.	Apr. 10. 23′ 40″	6000. 500. 39.	Apr. 9. 25′ 25″	6000. 800. 43.	Apr. 8. 27′ 56″
IV.	6000. 200. 36.	Mar. 29. 45′ 41″	6000. 500. 50.	Mar. 28. 47′ 50″	6000. 800. 44.	Mar. 27. 49. 58.
V.	6000. 200. 37.	Apr. 17. 39′ 34″	6000. 500. 51.	Apr. 16. 41′ 42″	6000. 800. 45.	Apr. 15. 43′ 50″
VI.	6000. 200. 38.	Apr. 7. 1′ 36″	6000. 500. 52.	Apr. 6. 3′ 44″	6000. 800. 46.	Apr. 5. 5′ 52″
VII.	6000. 200. 39.	Mar. 27. 23′ 38″	6000. 500. 53.	Mar. 26. 25′ 46″	6000. 800. 47.	Mar. 35. 26′ 44″
VIII.	6000. 200. 40.	Apr. 14. 17′ 29″	6000. 500. 53.	Apr. 13. 19′ 37″	6000. 800. 48.	Apr. 1. 23′ 27″
IX.	6000. 200. 41.	Apr. 3. 39′ 31″	6000. 500. 54.	Apr. 2. 41′ 39″	6000. 800. 49.	Mar. 22. 23′ 27″
X.	6000. 200. 42.	Mar. 24. 1′ 33″	6000. 500. 55.	Mar. 23. 3′ 41″	6000. 800. 50.	Mar. 22. 5′ 41″
XI.	6000. 200. 43.	Apr. 11. 55′ 25″	6000. 500. 56.	Apr. 10. 57′ 33″	6000. 800. 51.	Apr. 9. 59′ 21″
XII.	6000. 200. 44.	Mar. 31. 17′ 27″	6000. 500. 57.	Mar. 30. 19′ 35″	6000. 800. 52.	Mar. 29. 21′ 43″
XIII.	6000. 200. 45.	Mar. 20. 39′ 29″	6000. 500. 58.	Mar. 19. 41′ 37″	6000. 800. 53.	Mar. 18. 43′ 45″
XIV.	6000. 200. 46.	Apr. 8. 33′ 21″	6000. 500. 59.	Apr. 7. 35′ 29″	6000. 800. 54.	Apr. 6. 37′ 37″
XV.	6000. 200. 47.	Mar. 28. 55′ 23″	6000. 500. 60.	Mar. 27. 55′ 31″	6000. 800. 55.	Mar. 26. 59′ 39″
XVI.	6000. 200. 48.	April. 15. 49′ 15″	6000. 500. 61.	Apr. 14. 51′ 23″	6000. 800. 56.	Apr. 13. 53′ 31″
XVII.	6000. 200. 49.	April. 5. 11′ 17″	6000. 500. 62.	Apr. 4. 13′ 25″	6000. 800. 57.	Apr. 3. 15′ 33″
XVIII.	6000. 200. 50.	Mar. 25. 33′ 19″	6000. 500. 63.	Mar. 24. 35′ 27″	6000. 800. 58.	Mar. 23. 37′ 35″
XIX.	6000. 200. 51.	Apr. 13. 27′ 11″	6000. 500. 64.	Apr. 12. 29′ 19″	6000. 800. 59.	Apr. 11. 31′ 27″
Cyclus Lunæ.						

Ψηφιοποιήθηκε από την Goog

Θεμάτων ἡ Σελήνης.	Οἱ κύκλοι τῆς Σελήνης.	Τὸ τοιοῦτον Φάσκα.	α'.	β'.	γ'.	δ'.	κς'.	ε'.	ς'.
			ζ'.	η'.	κδ'.	θ'.	ι'.	ια'.	κγ'.
			ιβ'.	ιγ'.	ιδ'.	ιε'.	κζ'.	ις'.	ιζ'.
			ιη'.	ιθ'.	κε'.	κ'.	κα'.	κϐ'.	κη'.
ιδ'.	α'.	Απρ. β'.	Απρ. ζ'.	Απρ. ς'.	Απρ. ε'.	Απρ. δ'. ς'.	Απρ. γ'. ζ.	Απρ. β'. α'.	Απρ. α'. β'.
κε'.	β'.	Μαρ. κϐ'.	Μαρ. κδ'. ς'.	Μαρ. κγ'. ζ'.	Μαρ. κε'. α'.	Μαρ. κθ'. β'.	Μαρ. κζ'. γ'.	Μαρ. κς'. δ'.	Μαρ. κε'. ε'.
ς'.	γ'.	Απρ. ι'.	Απρ. ιδ'. δ'.	Απρ. ιγ'. ε'.	Απρ. ιϐ'. ς'.	Απρ. ια'. ζ'.	Απρ. ιζ'. ά.	Απρ. ις'. β'.	Απρ. ιε'. γ'.
ιζ'.	δ'.	Μαρ. λ'.	Μαρ. λα'. ζ.	Απρ. ς'. α'.	Απρ. ε'. ϐ'.	Απρ. δ'. ς'.	Απρ. γ'. δ'.	Απρ. ϐ'. ε'.	Απρ. α'. ς'.
κη'.	ε'.	Απρ. ιη'.	Απρ. κ'. ε'	Απρ. κ'. ς'.	Απρ. ιθ'. ζ'.	Απρ. κε'. α'.	Απρ. κδ'. β'.	Απρ. κγ'. γ'.	Απρ. κϐ'. δ'.
θ'.	ς'.	Απρ. ζ'.	Απρ. ιδ'. ά.	Απρ. ιγ'. β'.	Απρ. ιϐ'. γ'.	Απρ. ια'. δ'.	Απρ. ι'. ε'.	Απρ. θ'. ς'.	Απρ. η'. ζ'.
κ'.	ζ'.	Μαρ. κζ'.	Μαρ. λα'. δ'.	Μαρ. λ'. ε'.	Μαρ. κθ'. ς'.	Απρ. ιη'. ζ'.	Απρ. ιζ'. α'.	Απρ. ις'. ϐ'.	Απρ. κϐ'. γ'.
α'.	η'.	Απρ. ιε'.	Απρ. κα'. β'.	Απρ. κ'. γ'.	Απρ. ιθ'. δ'.	Απρ. ιη'. ε'.	Απρ. ιζ'. ς'.	Απρ. ις'. ζ'.	Απρ. κϐ'. ά.
ιβ'.	θ'.	Απρ. δ'.	Απρ. ζ'. ε'.	Απρ. ς'. ς'.	Απρ. ε'. ζ'.	Απρ. ιδ'. ά.	Απρ. ι'. β'.	Απρ. θ'. γ'.	Απρ. η'. δ'.
κγ'.	ι'.	Μαρ. κδ'.	Μαρ. λα'. ά.	Μαρ. λϐ'. β'.	Μαρ. κ0'. γ'.	Μαρ. κη'. δ'.	Μαρ. κζ'. ε'.	Μαρ. κς'. ς'.	Μαρ. κε'. ζ'.
δ'.	ια'.	Απρ. ιϐ'.	Απρ. ιδ'. ς'.	Απρ. ιγ'. ζ'.	Απρ. ιθ'. α'.	Απρ. ιη'. β'.	Απρ. ιζ'. γ'.	Απρ. ις'. δ'.	Απρ. ιε'. ε'.
ιε'.	ιϐ'.	Απρ. α'.	Απρ. ζ'. ϐ'.	Απρ. ς'. γ'.	Απρ. ε'. δ'.	Απρ. δ'. ε'.	Απρ. γ'. ς'.	Απρ. ϐ'. ζ'.	Απρ. η'. α'.
κς'.	ιγ'.	Μαρ. κα'.	Απρ. κδ'. ε'.	Απρ. κγ'.	Απρ. κϐ.	Μαρ. κη'.	Μαρ. κζ'.	Μαρ. κς'.	Μαρ. κε'.
ζ'.	ιδ'.	Απρ. θ'.	Απρ. ιδ'. γ'.	Απρ. ιγ'. δ'.	Απρ. ιϐ'. ε'.	Απρ. ια'. ς'.	Απρ. ι'. ζ'.	Απρ. ις'. α'.	Απρ. ιϐ'. ϐ'.
ιη'.	ιε'.	Μαρ. κθ'.	Μαρ. λα'. ς'.	Μαρ. λ'. ζ'.	Απρ. ε'. ά.	Απρ. δ'. ϐ'.	Απρ. γ'. γ'.	Απρ. ϐ'. δ'.	Απρ. ά. ε'.
κθ'.	ις'.	Απρ. ιζ'.	Απρ. κα'. δ'.	Απρ. κ'. ε'.	Απρ. ιθ'. ς'.	Απρ. ιη'. ζ'.	Απρ. κδ'. α'.	Απρ. κγ'. β'.	Απρ. κϐ'. γ'.
ια'.	ιζ'.	Απρ. ε'.	Απρ. ζ'. ς'.	Απρ. ς'. ζ'.	Απρ. ιϐ'. α'.	Απρ. ια'. ϐ'.	Απρ. ι'. γ'.	Απρ. θ'. δ'.	Απρ. η'. ε'.
κϐ'.	ιη'.	Μαρ. κε'.	Μαρ. λα'. β'.	Μαρ. λ'. γ'.	Μαρ. κθ'. δ'.	Μαρ. κη'. ε'.	Μαρ. κζ'. ς'.	Μαρ. κς'. ζ'.	Απρ. ά. α'.
γ'.	ιθ'.	Απρ. ιγ'.	Απρ. ιδ'. ζ'.	Απρ. κ'. α'.	Απρ. ιθ'. β'.	Απρ. ιη'. γ'.	Απρ. ιζ'. δ'.	Απρ. ιζ'. δ'.	Απρ. ιε'. ς'.

Οἱ κύκλοι τῆς Ἡλιακῆς παρόδου.

Τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν τοῦ ἔτους ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου ἕως τοῦ Αὐγούστου.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Radix sive Fundamentum Lunæ.	*Cycli Lunæ.*	*Pascha Legale.*	*Cyclus Solis duodetricennalis. Numeri inferiores ostendunt Feriam, in quam incidit Pascha legale.*						
			1.	2.	3.	4.	26.	5.	6.
			7.	8.	24.	9.	10.	11.	23.
			12.	13.	14.	15.	27.	16.	17.
			18.	19.	25.	20.	21.	22.	28.
14.	1.	Apr. 2.	Apr. 7. 3.	Apr. 6. 4	Apr. 5. 5.	Apr. 4. 6.	Apr. 3. 7.	Apr. 2. 1.	Apr. 1. 2.
25.	2.	Mar. 22.	Mar. 24. 6.	Mar. 23. 7.	Mar. 25. 1.	Mar. 29. 2.	Mar. 27. 3.	Mar. 26. 4.	Mar. 25. 5.
6.	3.	Apr. 10.	Apr. 14. 4.	Apr. 13. 5.	Apr. 12. 6.	Apr. 11. 7.	Apr. 17. 1.	Apr. 16. 2.	Apr. 15. 3.
17.	4.	Mar. 30.	Mar. 31. 7.	Apr. 6. 1.	Apr. 5. 2.	Apr. 4. 3.	Apr. 3. 4.	Apr. 2. 5.	Apr. 1. 6.
28.	5.	Apr. 18.	Apr. 21. 5.	Apr. 20. 6.	Apr. 19. 7.	Apr. 25. 1.	Apr. 24. 2.	Apr. 23. 3.	Apr. 22. 4.
9.	6.	Apr. 7.	Apr. 14. 1.	Apr. 13. 2.	Apr. 12. 3.	Apr. 11. 4.	Apr. 10. 5.	Apr. 9. 6.	Apr. 8. 7.
20.	7.	Mar. 27.	Mar. 31. 4.	Mar. 30. 5.	Mar. 29. 6.	Apr. 18. 7.	Apr. 17. 1.	Apr. 16. 2.	Apr. 22. 3.
1.	8.	Apr. 15.	Apr. 21. 2.	Apr. 20. 3.	Apr. 19. 4.	Apr. 18. 5.	Apr. 17. 6.	Apr. 16. 7.	Apr. 22. 1.
12.	9.	Apr. 4.	Apr. 7. 5.	Apr. 6. 6.	Apr. 5. 7.	Apr. 14. 1.	Apr. 10. 2.	Apr. 9. 3.	Apr. 8. 4.
23.	10.	Mar. 24.	Mar. 31. 1.	Mar. 39. 2.	Mar. 29. 3.	Mar. 28. 4.	Mar. 27. 5.	Mar. 26. 6.	Mar. 25. 7.
4.	11.	Apr. 12.	Apr. 14. 6.	Apr. 13. 7.	Apr. 19. 1.	Apr. 18. 2.	Apr. 17. 3.	Apr. 16. 4.	Apr. 15. 5.
15.	12.	Apr. 1.	Apr. 7. 2.	Apr. 6. 3.	Apr. 5. 4.	Apr. 4. 5.	Apr. 3. 6.	Apr. 2. 7.	Apr. 8. 1.
26.	13.	Mar. 21.	Apr. 24. 5.	Apr. 23.	Apr. 22.	Mar. 28.	Mar. 27.	Mar. 26.	Mar. 25.
7.	14.	Apr. 9.	Apr. 14. 3.	Apr. 13. 4.	Apr. 12. 5.	Apr. 11. 6.	Apr. 10. 7.	Apr. 16. 1.	Apr. 15. 2.
18.	15.	Mar. 29.	Mar. 31. 6.	Mar. 30. 7.	Apr. 5. 1.	Apr. 4. 2.	Apr. 3. 3.	Apr. 2. 4.	Apr. 1. 5.
29.	16.	Apr. 17.	Apr. 21. 4.	Apr. 20. 5.	Apr. 19. 6.	Apr. 18. 7.	Apr. 24. 1.	Apr. 23. 2.	Apr. 22. 3.
11.	17.	Apr. 5.	Apr. 7. 6.	Apr. 6. 7.	Apr. 12. 1.	Apr. 11. 2.	Apr. 10. 3.	Apr. 9. 4.	Apr. 8. 5.
22.	18.	Mar. 25.	Mar. 31. 2.	Mar. 30. 3.	Mar. 29. 4.	Mar. 28. 5.	Mar. 27. 6.	Mar. 26. 7.	Apr. 1. 1.
3.	19.	Apr. 13.	Apr. 14. 7.	Apr. 20. 1.	Apr. 19. 2.	Apr. 18. 3.	Apr. 17. 4.	Apr. 17. 5.	Apr. 15. 7.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

DE PASCHATE LEGALI ET Authorum dissensu circa plenilunium.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΑΣΧΑ καὶ τῆς περὶ τὴν πρωτόλλειον διαφωνίας.

OPTIME sanè & quàm quis existimet pulchriùs hanc Tabulam Patres olim condiderunt: quæ utriusque luminaris cyclos, Solis dico ac Lunæ, extremis sui columnis exhibet, & cyclo quidem Lunæ legale Pascha prope verum ostendit, altero autem B Solis Christianum, quod in eâdem rectâ lineâ legali adjacet. Annon igitur literæ istæ sunt illustres ipsarum rerum imagines? annon utriusque testamenti differentiam egregiè exponunt? Luna enim adscititiam legem repræsentans, quæ in nocte Polytheismi illustravit, haud clarissimè tamen, veram Dei notitiam, ineffabile plerisque mysterium; & quidem perfectum triplexque Deitatis jubar quasi tenebris obvolutum, non sine ratione legale Pascha ostendit. Sol autem omnibus aspectu gratus qui prælargam gratiæ dispensationem imagine quâdam præfert, & C clarum & apertum, tanquam in meridie veritatis radium, & Trinitatis agnitionem, quam Sol Justitiæ explicuit, pariter & veri Paschatis præmonstrator ostendit. Quoniam verò Lex integram Lunæ periodum, mensem vocare solet, diéque xv. primi hujusce mensis Pascha celebrandum decernit, atque nobismet moris est secundùm computum Romanum menses illos metiri, commodè reperta est præsens Tabula, quâ ostenditur, quonam die mensis alicujus Romani contingat primi mensis Lunaris plenilunium: itemque in quam septimanæ diem seu feriam iste dies cadat. Ita ut nos inde ad feriam primam pergentes, haud ignari quinam mensis diès D idem ille sit, Pascha nostrum certâ ratione celebremus.

ΑΡΙΣΤΑ μὲν πάντων, καὶ ὡς οὐκ ἄν τις φήθη κάλλιον δ' ἂν πρὸν κτήμονιον τοῖς παρεάσι συνθεῖη), τὰς γὰρ κύκλους ἀμφοτέρων τῶν φώτων, ἡλίου τε φημὶ καὶ σελήνης, τοῖς ἔξω στιλιδίοις ἔχον ἐπικειμένους· τῷ μὲν τῆς σελήνης κύκλῳ, ὃ νομικὸν ἔγγυς ὂν δείκνυσι πάσχα, τῷ δὲ τοῦ ἡλίου, τὸ Χριστιανικόν, ὅπερ τῆς αὐτῆς ἔνδον καὶ ὃ νομικὸν κείμενον εὐθείας. ἆρ' οὖν οὐκ ἐναργὴς τὰ στοιχεῖα ζωτὰ τῶν ἐπιγραμμάτων εἰκών; ἆρ' οὐκ ἀμφοτέρων κηρύττει τῶν διαθηκῶν ὄπτιφθαλμος τὸ διάφορον; ἡ γὰρ Σελήνη ὡς ἐπεισακτον εἰκονίζουσα νόμον, ἐν τῇ νυκτὶ τοῦ πολυθέου πλάνης, ἀμυδρὰς αὐγάζοντα τὴν τῆς θεογνωσίας ἀλήθειαν ἀπόρρητον ὂν τοῖς πλείστοις οἷα μυστήριον, καὶ ὥσπερ ἐν σκότῳ καλυπτόμενον τὸ τέλειον τῆς τριαδικῆς θεότητος φῶς, οὐκ ἔξω λόγου καὶ τὸ τοῦ νόμου δείκνυσι πάσχα. τὴν δὲ πλουσίαν εἰκονίζων τῆς χάριτος δαδουχίαν, ὁ πᾶσιν ἡδὺς ἰδεῖν ἥλιος, καὶ ἐν ταραὶν καὶ ἀνακεκαλυμμένῳ ὡς ἂν μεστιμβρίᾳ τῆς ἀληθείας ἀκτῖνα, καὶ ἐν τῆς τριάδος ὄπτηνωσιν, ἣν ὁ τῆς δικαιοσύνης πᾶσιν ἐφήπλωσεν ἥλιος, ὑφηγητὴς εἰκότως καὶ τοῦ ἀληθινοῦ πάσχα δείκνυσι. ἀλλ' ἐπειδὴ γὰρ ὁ νόμος ἐν τῇ σελήνης ὁλόκληρον περίοδον μῆνα καλεῖν εἰώθη, καὶ τῇ ιέ. τοῦ πρώτου τούτου μηνὸς, τὸ πάσχα θυσιάζειν παλαῖ, ἡμῖν δὲ τέτυκται ἔθος μετρεῖν, χρησίμως τὸ παρὸν δόγμα κτήμονιον, ὑποδεικνύον καὶ πλησιφαὲς ἐν πρώτου μηνὸς τῆς Σελήνης σχηματισμὸν, ὃν ποίᾳ τοῦ Ρωμαίων μηνὸς πρώτῃ γίνεται· καὶ αὖτε πάλιν ποίᾳ τυγχάνῃ ἑβδομάδος ἡμέρᾳ· ἵν' ἡμεῖς ὁπόθεν ὅτι ἐν πρώτῃ τῆς ἑβδομάδος ἐλθόντες, καὶ τῷ κατ' αὐτὴν αὖθις τοῦ μηνὸς γινόντες πρώτην, τὸ ἡμέτερον πάσχα βεβαίως πανηγυρίζωμεν.

Cæterum circa Pascha nostrum quatuor sunt determinationes necessariò exquirendæ. Duas quidem statuit Canon Apostolicus, ut supra in capite de Paschate Literæ Π. diximus: quibus accedunt duæ aliæ ex traditione non scriptâ: Prima igitur est quòd Pascha post Æquinoctium vernum celebrare oportet; secunda, quòd non eodem die, qui Judaicæ observationi destinatur: tertia, quòd non simpliciter post E Æquinoctium, sed & post I. plenilunium, quod Æquinoctium sequitur. Dein quarta limitatio est isthæc, quòd primo statim septimanæ die post plenilunium. Iddirco ut quatuor istæ limitationes ab omnibus pariter, sapientibus & idiotis observarentur, & Christiani per totum terrarum orbem, eodem tempore unà feriarentur, neque passim Astronomis opus haberent, Patres nostri Tabulam istam fabricarunt, & Ecclesiæ tradiderunt, existimantes per illam quæ ad debitam limitationem requiri jam diximus, omnia inviolata servari. Condiderunt autem Tabulam illam hoc modo, Acceptis xix. ordine annos ab anno orbis F conditi sexies millesimo ducentesimo tricesimo tertio, usque ad annum 6251. supputarunt primum plenilunium in quolibet ipsorum post æquinoctium vernum. Ingressus autem est Sol, quando Patres de hâc re deliberabant, punctum Æquinoctii die vigesimo primo Martii mensis, sicut Tabulæ quas nosmet privatim construximus, liquidò monstrant. Adnotabant autem illi quonam die Martii vel Aprilis plenilunium quodlibet contingeret: adeóque in unam Tabulam bicolumnarem conjicientes enneacaidecadem

Τέσσαρες δέ εἰσιν οἱ ἀναγκαίως ζητούμενοι περὶ τὸ ἡμέτερον τοῦτο πάσχα ὁρισμοί. δύο μέν, ὡς ὁ ἀποστολικὸς θεσπίζει κανών, οἷς ὃν τῷ τοῦ πάσχα κεφαλαίῳ καὶ τὸ Π. στοιχεῖον εἰρήκαμεν, καὶ δύο οἷς ἐξ ἀγράφου χρώμεθα παραδόσεως. α'. ὅτι δεῖ μὴ ἰσημερίαν ἑαρινὴν τὸ πάσχα ὑπερβαίνειν. β'. ὅτι οὐ τῷ αὐτῷ ἡμέραν τῆς Ιουδαϊκῆς πολίτης. γ'. ὅτι οὐχ ἁπλῶς μετ' ἰσημερίαν, ἀλλὰ μὴ τῇ πρώτῃ μετ' ἰσημερίαν πρωτόλλειον. καὶ τέταρτον, ὅτι καὶ μὴ τῇ παντέλεινον, ἐνδὺς τῆς ἑβδομάδος πρώτη. ἵνα τοίνυν καὶ οἱ τέσσαρες ὦσι ὁρισμοὶ πᾶσιν ὑπὸ τῶν διατηρούντων σοφοῖς τε καὶ ἰδιώταις· καὶ οἱ ἀεὶ πᾶσιν τῷ οἰκουμένην χριστιανοὶ ἅπαν ἑορτάζωσι χρόνον, καὶ μὴ ἀστρονόμων ἑκάστοτε δέωνται· τὸ παρὸν οἱ πατέρες ἡμῖν κτήμονιον συντάξαντες, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδώκασιν· οἰηθέντες δὲ αὐτῷ μηδένα τῶν ῥηθέντων προσδιορισμῶν καταλύεσθαι. εἴργασαι δ' αὐτοῖς ὁ κανὼν ἔτως· λαβόντες, ιθ'. ἐξῆς ἐνιαυτούς, τοὺς ἀπὸ τοῦ ͵ϛσλγ'. ἔτους ἀπὸ γενέσεως κόσμου, μέχρι τοῦ ͵ϛσνα'. καὶ ὑπολογισάμενοι πῶς ἂν ἑκάστῳ αὐτῶν μὴ πρὸ ἑαρινὴν ἰσημερίαν πρώτῃ πανσέληνον. ἐπέβαινε δὲ τοῦ τῆς ἰσημερίας σημείου πρωϊκαῦται ὁ ἥλιος, ὅτε τοῖς παλαιοῖς ταῦτα ἐπεσκοπεῖτο, πρὸ πρώτῃ καὶ εἰκοστὴν τοῦ Μαρτίου μηνὸς, ὡς τὰ ἰδίως ἡμῖν ἐκτεθέντα ζαφῶς δηλοῦσι κανόνια· ἐσημειώσαντο καὶ ποίαν ἡμέραν τοῦ Μαρτίου ἢ τοῦ Απριλλίου συμβαίνει τὸ πανσέληνον ἑκάστην γίνεσθαι· προσλαβόντες οὖν τὴν ὀγδοηκαιδεκάδα

ταύτῃ·

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ταύτῃ τ ἐτῶν π ϗ πανσελήνων, ἐνὶ κανονίῳ δύο ΘΕΙ- A
ἔχοντι σελιδ(α· ϗ μέχρι τριακοσίων ἐτῶν ταὶς μετ'
ἰσημερίαν ἐαρινὴν τῷ πρώτῳ μηνὸς πρωσελλώνας ἢ αὐ-
ταῖς τῶν μηνῶν συμπίπτειν ἡμέραις σωπίπτοντες, τῇ ἐφ'
ἑξῆς ἀνακυκλήσει τῶν ἐνεακαιδεκαετηρίδων, τούτῳ ἡμῖν
χρῆσθαι τῷ κανόνι παρέδωσαν, καθ' ὃν τὰ ἑξῆς ἅπαντα
ἔτη, αἷς οὐκ ἄλογον ἂν, οὐδὲ τῇ εὐσεβείᾳ λυμαινόμενον,
εἰ καθ' ὅλου τὴν ἀνωμαλίαν τῆς σελήνης κίνησιν, μεθ' ἣν ἐξ-
αριθμησιν τῶν ῥηθέντων τ'. ἐτῶν, ὁ κανὼν οὗτος, μὴ
κατὰ τὸν πρωσέλλιον τῆς α'. μηνὸς, ἀλλὰ μετὰ μίαν ἢ δύο
ἡμέρας, τὸ νομιζόμενον δείξῃ πάσχα, ϗ καθ' ὅτον συμβή-
σεται ΘΦ δ'. ἐνίοτε μὴ τηρεῖσθ. τὸ πάσχα ὁρισμὸν, ἅτε τῆς B
τροφαύσεως τῶν δύο ἡμερῶν ὑποβαίνειν εἰς ὅτε ποιήσει τὸ
πρωσέλλιον πρώτῃ κυριακὴν, καὶ ἐκείνῃ μὲν τῇ τῶν
βαΐων ἀφοσιοῦν ἑορτὴν, τῇ γε μὴν ἑξῆς τὸ σωτήριον πά-
σχα ἐπιτελῶν. τοῦτο δὲ ἐφ' ἡμῖν ἀρτίως συμβαῖνον ϗ τοὺς
πολλοὺς ἐκταράττον, ὡς ἀναγκαίᾳ τινὸς καλυομένου
διημαρτῆσθαι, ϗ ἀξίου μὴ προσεῖσθαι· τοῦτο δὲ οὕτω πά-
λαι ὑποτύχαινον ἐκ ἄρρητον, ὕτω νῦν ἀμαρτάνον
ἀκίνδυνον ὡς δειχθήσε). ὑ γὰρ λέλυται τοῦτο τοὺς πάντ'
ἀεὶς ἐκείνους πατέρας, οὐδὲ καθ' τὸ ἀνεπιστήμονας ἔχειν
αὐτοὺς ὡς τῶν ἀστρολαβικῶν τέχνων, τοῦτο συμβέβη-
κεν· ἀλλὰ καθ' τὸν τῶν φωστήρων ὡς εἴρηται κίνησιν. C
τὸ δ' ὅπως, αὐτίκα ῥηθήσεται, τὸ ἐνιαύσιον κίνημα δι'
ἡμερῶν ἀποκαθίσαται τῶν τξέ· ϗ πρωτημόριον ἡμέρας
ἕξηκτ. αἱ δὲ μέσαι τῆς σελήνης κ μηκ. πάροδοι,
ἐκ ἀποκαθίστανται ἐν ὅλοις ἔτεσι ιθ'. ἢ κ ἐνδεκάκις ἢ
πρώτου ἀριθμουμένοις. ἀλλὰ καθ' μιᾶς ἡμέρας ἐξηκοστὰ
πεῶτα ρια ϗ ϛ'. λζ'. ϗ καθ' τοῦτο ἐν τδ'. ἐνιαυτοῖς
οἰκ ὅλοις πάλιν, ἀλλ' ἐλαττουμένης ἡμέρας ἐστὶν, λε-
πτὰ πεῶτα νζ'. ϗ ϛ'. νϛ'. ἤτοι μίαν ἡμέραν ἕξηκτ.
ἢ εἰρημένη γίνε) ἀποκατάστασις. λαβόντες γὰρ ἀρτίως ἡμᾶς
τὸν μὲ τδ'. ἔτη ἀπὸ τῶν πατέρων, ἐνεακαιδεκάδα ιζ'.
ὅσην τῆς ὑπ' ἐκείνων τοῦτο ληφθείσης, ἥτις ἀρχὴ) δη- D
λονότι ἀπὸ ἢ ςφλζ'. ἔτους· ϗ διηλογισάμενοι τὰς ἐν
αὐτῇ μετ' ἰσημερίαν ἐαρινὴν πανσελήνους, δεόντως ἑκά-
στῳ ἡμομένῳ πανσέλλιον, καθ' μιᾶς ἡμέρας τῶν ἐν
τῇ α'. ἐνεακαιδεκάδι, ὡς προτέτακται ἐν ᾧ τῷ ἡμῖν
ἐκτεθέντι περὶ τούτων κανονίῳ, ὡσαύτως ϗ κ τὰς ὁ-
μοίας διηλογισάμενοι συζυγίας τῆς ἐννεακαιδεκάδ(ου), ἥτις
ἀπὸ ταύτης ἐν ἴσῳ ἀριθμῷ ἄρχεται, ἀπὸ τοῦ ςωμα'.
δηλονότι ἔτους, πρὸ μιᾶς πάλιν ἡμέρας τῶν καθ' αὐ-
τῶν, εὑρίσκομεν· ϗ ἐν τοῖς ἑξῆς δὲ τῶν ἐτῶν, τοῖς
τῷ ἴσῳ αἰεὶ διέχουσι ἀριθμῷ, μίαν ὁμοίως ἡμέραν
ἕξηκτ. διρήσῃ τις τοῦ τῶν συζυγιῶν διαφορέν. διὰ δὴ E
τοῦτο, ἀρτίως δύο μὲ τοῦ πανσέλλιον ἡμέραι διείσιν), ἐν
ἐνδεδέμεναι ἐν τῇ τοῦ νομικοῦ πάσχα διρήσῃ τῆς πανσε-
λήνου, μὴ δυναμένης καταλαβεῖν τοῦ ὁριζοντίου τοῖς
παλαιοῖς ποσὸν τοῦ μηνὸς, ὑπολειπομένης ὡς εἴρη-
ται, ἐν τδ'. ἔτεσι, μιᾶς ἡμέρας ἕξηκτ. διαστήμα,
τοσαύτῃ χρόν(ῳ). περὶ ὃ κύκλος τοῦτον πεποίηκε τ
πλημμέλειαν.

illam annorum & pleniluniorum; atque porrò de-
prehendentes ſpatio annorum ccc. plenilunia pri-
mi menſis proximè ſequentia æquinoctium vernum
in eoſdem menſium dies incidere, propter revolutio-
nem enneacaidecaeteridum, hunc Canonem nobis u-
tendum tradiderunt, etiam pro omnibus annis ſe-
quentibus; quaſi haud abſurdum foret, neque reli-
gioni noxium, ſi propter motûs Lunaris anomaliam,
poſt revolutionem dictorum ccc. annorum Canon iſte
non ad plenilunium primi menſis, ſed poſt diem
unum aut alterum legale Paſcha oſtenderet; & hanc
ob cauſam nonnunquam accideret, quartam Paſcha-
tis limitationem minimè obſervari, nempe quòd
dierum duorum acceſſio promoveat, ut fit, Domini-
cam quæ primum plenilunium ſequitur, faciátque ut
hanc teſto Palmarum dicemus, atque Dominicâ pro-
xime ſequente ſalutare Paſcha celebremus. Illud au-
tem nuperrimè apud nos contigit, & non paucos turba-
vit, quaſi præceptum aliquod neceſſarium & minimè
negligendum diſſolveretur: cùm tamen ſicut haud in-
utile erat hoc Canonion, quando olim ritè ſe habuit,
ita hodiè ſine gravi aliquo periculo à vero abit, ut
mox demonſtrabitur. Neque enim hoc præclariſſimos
Patres latuit, vel ſic fieri contigit præ ipſorum in
Aſtronom â imperit â, ſed propter luminarium, ut
dictum eſt, motum. Tempus verò annuum, quod
ſtatim pluribus dicetur, diebus ccclxv. cum qua-
drante ferme diei reſtituitur. Medii autem motus Lu-
næ in longitudinem non redeunt, in annis integris
xix. ſecundùm quadrantis additamentum computatis:
ſed deſiderantur unius diei ſexageſimæ primæ tres, &
ſecundæ xxxvii. Atque hanc ob cauſam in ccciv. an-
nis non integris quidem, ſed minus unius diei minutis
primis lvii. & ſecundis lii. hoc eſt, terè die uno, dicta
revolutio peragitur. Nam ſi noſmet nunc ſumamus
enneacaidecaeterida poſt ccciv. annos à Patribus Ni-
cænis, quæ ſeptima eſt ab illâ quam ii ſumpsêre,
(incepit autem hæc ab anno 6537.) & computemus plenilunia ipſius poſt æquinoctium vernum, re-
periemus quodlibet plenilunium uno die prævertere
illa quæ ad primum enneacaidecaeterida pertinent, ut
jam conſtitutum eſt in Tabulâ, quam de iſtis con-
ſtruximus. Atque pariter ſi ſimiles enneacaidecaeteri-
dos conjugationes calculo exponamus, quæ ab iſthâc
in pari intervallo incipit, ut à ſexies milleſimo non-
genteſimo quadrageſimo primo anno, haſce die uno illis
priores deprehendemus. Tum etiam in annis ſequenti-
bus, qui pari intervallo diſtant, reperire eſt inter con-
jugationes unius diei differentiam. Quapropter hodiè
duo dies poſt plenilunium adjiciuntur ad Paſcha legale
adinveniendum; quoniam plenilunium nequit attingere
diem menſis à Patribus definitum, propter retroceſ-
ſionem ejus in annis ccciv. quantum ferme eſt ſpatium
unius diei. Hoc errati in Canone iſto tempus an-
nuum creavit.

Περὶ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας.

De Æquinoctio verno.

F

Αλλ' οὐδὲ τῆς ἰσημερίας ὅτε τὸ αὐτὸς ἔσχεν ἡμέρας ἀεί· ἐπεὶ γὰρ τὸν ὅτε τοῦ λοξοῦ, διὰ μέσων τῶν ζωδίων ἰδίαν κίνησιν βραδέως ποιεῖται ὁ ἥλι(ος), ὡς εἰς τὸν μίαν αὐτοῦ ἀποκατάστασιν, ϗ ὅλον ἐνιαύσιον. τῷ ὃ παντὶ ἰσοταχῶς φερόν συμπεριπολῆ, ὥς' ἐν μιᾷ περιφορᾷ τὸ νυχθημερὸν ἕξηκτα ποιεῖν, ὅταν ἅρα ὅτε τῶν κατὰ τὸν μεγίστου τοῦ παραλλήλου, ἴσῳ ἐξ ἀνάγκης παρέχοι κατ' ἐκείνην τὴν περιφέρειαν,

Sed nec momenta æquinoctii in eodem die ſtete-
runt. Quoniam enim Sol in medio Zodiaco motum
proprium tardè peragit, ita ut unica iſtiuſmodi revo-
lutio annum reddat integrum, circumfertur tamen pari
fermè velocitate cum motu univerſi, quatenus unicâ cir-
cumactione diem naturalem quam proximè faciat, quan-
do itaque reperitur in communi interſectione circuli
proprii (ſeu eclipticæ) & maximi paralleli (hoc eſt
Æquinoctialis) latione illâ diurnâ parem ubique efficit,

quod opus, diem nocti. Nam, quia maximus parallelorum æqualia segmenta habet supra & infra terram, quando Sol circumactus in eo cum universo unà decurrit, necessariò moras sub & supra terram pares facit. Nam quæ æquabiliter moventur, in æquali tempore æqualia pertranseunt spatia. Imò propter æqualitatem noctis ac diei, quæ in illo contingit, æquinoctialis vocatur ille circulus: & puncta huic & Zodiaco communia, in quibus diebus ac noctibus æqualibus esse accidit, æquinoctialia; æquinoctium denique temporis momentum, quo centrum Solis communem dictorum circulorum intersectionem subit. Bina verò sunt puncta æquinoctialia, Autumnale scilicet, quod in principio Libræ jacet, ubi Sol versatur cùm relicto Aquilone ad Austrum tendit, & vernum in initio Arietis, cui subest centrum Solis à partibus Australibus ad Septentrionales vergentis: & momentum illud appellatur æquinoctium vernum: post quod Lex divina Pascha celebrari præcipit. Quapropter respectu Naturæ ipsius in eodem tempore semper æquinoctia fiunt, propter quantitatem annuam semper unam & eandem; at verò respectu dispositionis corporum cœlestium quoad terram, & mensuræ etiam dierum ac noctium, quâ juxta ritum Latinorum nos ipsi utimur, neque eâdem horâ, neque vel eodem die accidit æquinoctium fieri. Quoniam enim tempus annuum præter dies cccLxv. etiam prope quartam partem diei requirit: si nunc fuerit æquinoctium circa meridiem, anno sequente erit circa occasum Solis, & anno tertio, circa noctem mediam, & sic in infinitum. Hinc enim quatuor annis completur dies bissextilis. Deinde verò, quoniam appendicula quæ ad dies cccLxv. accedit, non continet integrum diei quadrantem, sed deficit parte trecentesima, & nos quidem numero dierum ac mensium à Latinis accepto utimur, quasi quadrans diei perfectè semper expleretur, adeóque quolibet quadriennio diem unum ipsis cccLxv. adjicimus, contingit necessariò post annos ccc. æquinoctium unico die præverti. Ut exempli gratiâ hoc ipso tempore, æquinoctium accidit die xviii. Martii, post annos ccc. illud incidit in xvii. tum post alios ccc. in xvi. atque ità perpetuò. Æquinoctium itaque pro anno ab orbe condito 4156. calculo nobis comprobatur incidisse in Martii xxvii. circa meridiem; meridiem, inquam, juxta meridianum Alexandriæ. Cæterorum verò æquinoctiorum, quæ invicem distant ccc. annis, unumquodque circa eandem horam at uno die citiùs obvenit, ut in laterculo appositio constitutum est. Æquinoctia autem intermedia etiam intermediis diei spatiis, sive horis fiunt. Si tamen lubet paulò accuratiùs temporis momenta scire. Primo quidem anno Nabonasaris circa vesperam exeuntem, æquinoctium erat Martii die xxv. sed tempore Philippi Aridæi circa meridiem diei xxiv. ejusdem

A πρὸ ἡμέραν ποιῶ τὴν νυκτί. τῶν γὰρ μεγίστου κύκλων ἴσα τὰ τμήματα ἐχόντων, ὅ τε ὑπὲρ γῆν, καὶ ὃ ὑπὸ γῆν, ὅπερ ἐπ' αὐτῶν ὁ ἥλιος, ἡ μὴ ὃ πάντως ποιεῖται διέξοδον, τῷ ὑπὸ γῆν χρόνῳ, ἴσον ποιῶ τὸ ὑπὲρ γῆν ὡς ἀναγκαῖον· τὰ γὰρ ὁμαλῶς κινούμενα ἐν ἴσῳ χρόνῳ, τὰ ἴσα διεξέρχεται διαστήματα. διὰ ταύτην γοῦν πρὸ γενομένην ἐπ' αὐτῶν ἰσότητα τῆς νυκτὸς πρὸς πρὸ ἡμέραν, αὐτὸν μὲν ἰσημερινὸν ὀνομάζουσι κύκλον. τὰ δὲ κοινὰ σημεῖα αὐτῶν τε καὶ τοῦ λοξοῦ, καθ' ἃ αἱ τῶν νυχθημερίων ἰσότητες γίνονται, ἰσημερινὰ, ἰσημερίαν δὲ πρὸ ὥραν, ἢ πρότερον ἥλιόν τε κέντρον ὅπου τῆς κοινῆς τομῆς γίνεται τῶν εἰρημένων
B δύο κύκλων. δύο δὲ εἰσι τὰ ἰσημερινὰ ζῴδια σημεῖα, τό, τε φθινοπωρινὸν, ὃ κατ' ἀρχὴν τοῦ ζυγοῦ κείμενον, ὃν ᾧ γίνεται ὁ ἥλιος ἀπὸ τῶν βορείων ὅπου τὰ νότια διερχόμενος, καὶ τὸ ἐαρινὸν, τὸ κατ' ἀρχὴν τοῦ κριοῦ διανεύμενον, ᾧ πρὸς τὸ τοῦ ἡλίου κέντρον συμπίπτει, ἀπὸ τῶν νοτιωτέρων ὅπου τὰ βόρεια κινούμενος· καὶ ἡ ὥρα ἐκείνη, ἐαρινὴ καλεῖται ἰσημερία μεθ' ἣν ὁ θεῖος νόμος τὸ πάσχα ὑπερτίθεσθαι κελεύει. καὶ μὲν οὖν πρὸ τοῦ πρώτου φύσιν, ὃν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὸ τῆς ἰσημερίας ἀεὶ γίνεται, διὰ τὸ ἴσον εἶναι ἀεὶ τὸ μέγεθος τοῦ ἐνιαυσίου χρόνου· καὶ
C δὲ τὸ ἐκάστοτε γινόμενον πρὸς τὴν τῶν ἑξαετιῶν διαπερισμὸν, καὶ καὶ τὸ μέχρι τῶν ἡμερῶν τε καὶ μηνῶν, ᾧ καὶ χρώμεθα, ὅτε καὶ πρὸ αὐτῶν ὥραν, ὅ τι καὶ τὸ αὐτῶν ἡμέραν συμβαίνει, ἀεὶ τὴν ἰσημερίαν γίνεσθαι. ἐπεὶ γὰρ ἡ ἐνιαυσίου πεύτης, μοίρας τξέ. ἡμέραις καὶ δ'. ἔλαττα προσλαμβάνει, ὅταν ἡ ἡ ἰσημερία περὶ μεσημβρίαν, τὸ μὲν ἑξῆς ἔτος ἔσαι περὶ δύσιν ἥλιον, τὸ δὲ ἑξῆς ἔσαι περὶ μέσας νύκτας, καὶ οὕτω μέχρι παντός. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ ἡ τῶν βισέκτου ἡμέρα εἰς δ'. ἐνιαυτοὺς παρατίθεται. ἐπεὶ δ' αὖθις ἡ ὅπου τξέ. ἡμέραις ἐπτασία ὑπὲρ ὅλον δ'. ἡμέρας προέχει, ἀλλὰ προὶ τετρακοσιοστὸν, ἡμεῖς δὲ ὡς τὰ ἡμερῶν καὶ μηνῶν ἀριθμῷ καλὰ ῥωμαίους χρώμεθα, ὡς τῷ πλάρτῳ ἀεὶ τελεῖν προσγινομένου, καὶ διὰ τοῦτο καλὰ δ'. ἐνιαυτοὺς μίαν ἡμέραν ταῖς
D τξέ. προσθήμεν, συμβαίνει ἐξ ἀνάγκης μὴ τ'. ἐνιαυτοὺς προὶ μιᾶς ἡμέρας γίνεσθαι τὴν ἰσημερίαν. διό, ἐπεὶ καὶ τὸ παρὸν ἡ ἰσημερία γίνεται τῇ ιη'. Μαρτίου, μὴ τ'. ἔτι ἔσαι τῇ ιζ'. εἶτα μὴ τὰ ἑπόμενα ἴσα αὐτὰ τῇ ις'. καὶ οὕτως ἀεί. ἡ μὲν οὖν κατὰ τὸ ,δρνς'. ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἐαρινὴ ἰσημερία ἀπολήγουσα ἡμῖν γεγονυῖα, Μαρτίου κζ'. καὶ μεσημβρίαν· λέγω δὲ μεσημβρίαν καὶ τὴν δι' Ἀλεξανδρείας μεσημβρινόν. τὰ δ' ἑξῆς, ὅσα μὲν τοῖς τ'. ἔτεσιν ἀλλήλων διαφέρουσιν, ἐκάστη πρὸ μιᾶς τῆ πρὸ αὐτῆς ἡμέρας
E καὶ τὴν αὐτὴν αὐτῷ ὥραν γίνεται, ὡς προτέτακται ἐν τῷ διαγράμματι. αἱ δὲ μεταξὺ τούτων ἰσημερίαι, τοῖς μεταξὺ διαστήμασι δηλονότι γίνονται. εἰ δὲ καὶ σαφέστερα βούλει γνῶναι τῶν χρόνων σημεῖα, ἐν οἷς τοῖς χρόνοις Ναβουνασσάρου, περὶ λῆξιν ἑσπερίαν, ἦν ἰσημερία τὴν τοῦ Μαρτίου ε'. καὶ κ'. ἐν δὲ τοῖς Φιλίππου τοῦ Ἀριδαίου, περὶ μεσημβρίαν τῆς κδ'. αὐτοῦ,

Anni ab Orbe condito.	*Æquinoctia circa Meridiem.*
4156.	27.
445 .	26.
4756.	25.
5056.	24.
5356.	23.
5 56.	22.
5956.	21.
6256.	20.
6556.	19.
6856.	18.

F

Ετη ἀπὸ κτίσεως κόσμου.	Ισημερίαι χρόνου μεσημβρίαν.
,δρνς'.	κζ'.
,δυνς'.	κς'.
,δφνς'.	κε'.
,ε'νς'.	κδ'.
,ετνς'.	κγ'.
,εχνς'.	κβ'.
,εϡνς'.	κα'.
,ςσνς'.	κ'.
,ςφνς'.	ιθ'.
,ςωνς'.	ιη'.

ἐν αἷς δὲ ἡμέραις ὁ Χριστὸς τῷ οἰκείῳ θανάτῳ τὸν θάνατον ἐθανάτωσε, πέμπτῃ καὶ κ'. καθ' ἣν ἐνίκησεν αὐτὸν, περὶ μέσην ἐκείνην τὴν νύκτα· ὅτε δὲ τὸ τῶν πατέρων ζυγὸν κανόνιον ἐτέθη, τῇ α'. τότε καὶ εἰκοστῇ ἦν τῆς ἰσημερίας ἀπήντα. νῦν δ' ἐφ' ἡμῶν ὡς δεδήλωται, ἡ ιή. ταύτην ὁλοφυῶς ὁρᾷ μηνομηλίαν. τοιαύτην ἀνωμαλίαν ἡ ὅπη τῆς τῶν φωστήρων κινήσεως βραχυτάτη ἔλλειψις, καὶ μικρὸν παρεμηνομηνίαν ἀπέτεκε, καὶ τὰ φαῦλα ὁπωσοῦν μέλλοντα γίνεσθαι παρεσκεύασεν· ἃ μὴ καὶ ἐξ ἐκείνου μεταποιεῖν τὸ τῶν πατέρων παρόντα κανόνα· ἔτι γὰρ οἷόν τε σωθῆναι ἕτερον, ὅτῳ σαφῶς δείκνυσθαι τοῖς πᾶσι τὰς εἰρημένας παρὰ τῶν πάλαι διορισμούς· ἀλλὰ καὶ ἡμῖν ἐνδεκήσαμεν, ὡς τινες, μεταθεῖναι, δυοῖν αὐτῶν ἡμέραις ὑποβιβάσαντες, ἀρξαμένοι δηλονότι ἀπὸ ,ζωμά'. ἔτους, παρὸν τῷ μὴ δὲ πάντας δυνατὸν εἶναι τοὺς ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τὰ Χριστιανῶν πρεσβεύοντας πᾶσαν μεταμαθεῖν αὐτόν· ἔτι καὶ μετὰ τόδε. πάλιν ἔτη, καὶ αὖθις μετὰ τοσαῦτα, καὶ ἀεὶ ἕτως ἡ αὐτὴ παρακολουθήσει ἁμαρτία, καὶ δεήσει πολλάκις τοῦτον μεταποιεῖν. ὥστε βέλτιον μὴ καινοτομεῖν, ἡ γὰρ τοιαύτη καινοτομία, ἢ μόνον ἢ διώσει μὴ τῇ αὐτῇ πάλιν παρεμπεσεῖν ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ καὶ φάσεως ἢ μερίδι τῇ ἐκκλησίᾳ ταραχὴν παρέξει. νῦν δὲ καὶ ἕτως ἔχοντος τοῦ κανόνος τὰ καιριώτερα τῶν ὀφειλομένων παρὰ πάντα πρᾶξαι, δι' αὐτοῦ βεβαίως παρῶνται, ὅ μετ' ἰσημερίαν δηλονότι καὶ ὃ μετὰ τὴν σελήνην. τοῦ μετ' ἰσημερίαν μὲν τῆς ἑορτῆς ὑπὸ πάντων καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ πληροῦς ἀσφαλείας. ἔτι δὲ εἰ ὀρθῶς εἶχεν ὁ παρεισδυκὸς ἕτος καθὰ πάντα κανών, πολλάκις ἂν συνέβαινε, τοῦ ἑξῆς δύο ἡμέραν τῆς ἐκείνων ἑορτῆς ἡμῖν τὸ πάσχα τελεῖσθαι. νῦν δὲ μὴ πρεῖς τουλάχιστον ἡμέρας τῆς ἐκείνων ἑορτῆς, ἡ ἡμέτερα πληροῦται. ὅθεν ἔτι μᾶλλον τῷ ἀποστολικῷ κανόνι συμβαίνει τῷ ὁριζομένῳ, μὴ δεῖν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τοῖς Ἰουδαίοις τὸ πάσχα ποιεῖν. καὶ ἡ συμβεβηκυῖα παρὰ τὸ πάσχα ἁμαρτία, ὥσθ' ὑπὲρ ἅπαξ ποιεῖν τοιοῦτον ὑπερβολὴν νόμον φυλάττεσθαι. ἀλλ' ὅπερ ἄρτιον οἶμαι καὶ τὰ ὑπαρχόντων ἤδη μνημονῦσαι χρησμῶν.

A menſis: tempore verò quando Chriſtus morte ſuâ mortem ipſam enecavit, die Martii vergentis xxiii. ad noctem mediam; dein quando hanc Tabulam Patres conſtruxerunt, Martii xxi. die aderat momentum Æquinoctiale. Nunc autem apud nos, ut ſupra monſtratum eſt, dies xviii. iſtius menſis æquinoctium craſſiori modo captum videt. Ejuſmodi anomaliam vel minimus circa motum luminarium defectus, quamvis non diu ſit quod contigerit, creavit, fecitque Luminaria retro cedere. Non tamen eam ob cauſam Canonem illum Patrum immutare oportet: neque enim alium condere licet, qui tam evidenter commonſtret etiam omnibus dictas Paſchatis determinationes. Veruntamen etſi velimus, B quod faciunt nonnulli, hunc immutare, atque initium ſumentes ab anno 6841. dies adeò duos demere: Præterquam quod nè vix poſſibile eſt omnibus per totum terrarum orbem rerum ſacrarum moderatoribus perſuadere ut methodum novam addiſcant, alterâ rejectâ; etiam hîc poſt annos ccciv. rurſuſque poſt alios ccciv. atque porrò in infinitum idem error ſequetur, atque opus erit Tabulam ſæpius immutare. Quapropter multò melius fuerit, nullatenus innovare: nam iſtiuſmodi innovatio non ſolùm non poteſt eundem errorem devitare, ſed & turbarum non minimarum in Eccleſiâ cauſa C erit. Ut verò Canon ille nunc ſe habet, ea quæ præcipuè circa Paſcha obtinere oportet, in illo firmiter obſervantur, ſcilicet quòd poſt æquinoctium, imò etiam poſt Lunam æquinoctium ſequentem, feſti iſtius ſolennia ab omnibus & eodem tempore eodémque die ſine diſſidio peragantur. Præterea, ſi rectè quoad omnia ſe haberet Periodicus ille Can. ſæpenumero tamen contingeret Paſcha à nobis poſtridie feſti Judæorum obſervari. Nunc autem poſt tres dies ad minimum ab ipſorum feſto noſtrum celebratur. Quod etiam magis convenit Canoni Apoſtolico, qui ſtatuit Paſcha eodem tempore cum Judæis minimè celebrandum eſſe: D & ſanè error iſte circa Paſcha, quaſi ex conſulto, facit ut præceptum illud magis obſervetur. Jam verò opportunum eſſe reor ſanctiones etiam neceſſarias commemorare.

Ὁ α'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου ἡμῶν, ὅσον φησὶν ἐξενήνοχεν ἡ ἐν Νικαίᾳ πρώτη σύνοδος, ὑπ' ὄψιν τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Κωνσταντίνου, τοῦ ζοῦ ἁγίου πάσχα πλεπτοῦ, μὴ συνάμα τοῖς Ἰουδαίοις τὰς χριστιάνας ἄγειν, ἀλλ' ὥσπερ τοῖς νόμοις καὶ τῷ φρονήματι, ὕτω καὶ τῷ διαλλάττοντι τῶν ἡμερῶν τούτων διοδίσασθαι· τοὺς δὲ τὸ ὅσον ἐκεῖνον παραλύειν τολμῶντας κληρικοὺς, καὶ ὕτω τὸν λαὸν πειρωμένους διδάσκειν, τῇ ἀφαιρέσει ζημιοῖ τῆς ἱερωσύνης. πρὸς δὲ τοὺς τολμῶντας τούτοις μετὰ τὸ καθαίρεσιν κοινωνεῖν καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἔξω τοῦ βήματος. ἀλλοτριοῦσθαι τιμῆς, τῆς ἐν τῇ καθέδρᾳ δηλαδὴ καὶ τοῖς ἄλλοις. οἱ γὰρ διὰ μέτριον πταῖσμα τῆς ἱερωσύνης ἀφῃρημένοι, τῆς περὶ τὰ ἔξω τιμῆς σὺν εἴργον.

Primus itaque Concilii Antiocheni Canon, hoc decreti, ait, Synodus Nicæna edidit, Conſtantino piiſſimo Imperatore præſente, nè Chriſtiani unà cum Judæis ſacri Paſchatis ſolennia celebrarent, ſed potius uti legibus ac ſententia, ita & dierum diſcrimine ab iſtis diſtinguerentur: Clericos verò qui definitionem illam violare auſi fuerint, atque ita populum docere præſumpſerint, Sacerdotis jacturâ mulctat: tum etiam qui cum hiſce communicaverint, poſt depoſitionem honore qui extra ſacrum Tribunal ad ipſos pertinet, Cathedrâ puta aliiſque privilegiis exuit. Nam qui ob delictum non prægrave Sacerdotio ſuo excidunt, non ſtatim honore illo circa externa privantur. E

Ὁ δὲ ξς'. τῆς ς'. συνόδου, τῆς ἀναστάσιμου ἡμέρας ἄχρι τῆς κυριακῆς, ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἑορτάζειν παρακελεύεται τοὺς πιστούς· καὶ ἱππικὰς θεάσεις καὶ τὰς ἱπποδρομίας καὶ τὰς δημοσίους θέας, θαμινὰ τοῖς ἱεροῖς ὑπηρετεῖν· ἀνθ' ὧν τῆς τοῦ διαβόλου δουλείας ἐλευθερούμεθα. τὸν γὰρ ἀληθῆ χριστιανὸν, ἕτοιμον εἶναι δεῖ καθ' ἑκάστοτε, πρὸς τῷ τὰ θεῖα μυστήρια ὑποδοχήν. ὕτω γὰρ ἐσόμεθα συναπάντες Χριστῷ, τῆς χαμαιζήλου καὶ χθονίου ζωῆς, καὶ συνυψωθέντες πρὸς ὑπερκόσμιον καὶ πνευματικὴν τινὰ ἀναγωγήν.

Canon autem Synodi ſexti lxvi. à die reſurrectionis uſque ad Dominicam ſequentem Pſalmis, & Hymnis, & Canticis ſpiritualibus vacare fideles admonet, & hippodromiis ſpectaculiſque publicis prætermiſſis, in ſacris frequentius verſari, quâ de causâ à ſervitute diaboli liberati ſumus. Verum enim vero Chriſtianum oportet numquàm non paratum eſſe ad ſuſcipienda ſacra myſteria; ita quidem fiet, ut unà cum Chriſto reſurgamus, atque de vitâ vili & terrenâ ad ultramundanam & ſpiritualem converſationem attollamur. F

Ζήτει καὶ ἐν τῷ α'. κεφαλαίῳ τοῦ Θ. στοιχείου κανόνα ξα'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου.

Vide etiam in cap. i. literæ Θ. Canonem lxi. Concilii Carthaginenſis.

Canon autem lxxxix. Synodi ſextæ fidelibus præcipit, ut ſalutaris Paſſionis diem in jejunio & oratione & compunctione cordis peragant, atque tum circa noctem mediam Sabbati jejunium ſolvere; cùm ſancti Evangeliſtæ Matthæus, ac Lucas, ille quidem dicendo veſpere Sabbati, hic verò valdè diluculo, nobis noctis tarditatem deſcripſerint. Uſque enim ad ſextam horam nocturnam Sabbati jejunare fas eſt: non tamen poſt ſeptimam; quia Dominus circa illam horam reſurrexiſſe creditur: diebus autem Dominicis jejunare vetitum eſt.

Convenit cum illis etiam B. Dionyſius Alexandriæ Patriarcha, atque eodem tempore jejunium ſolvere jubet, qui ante Paſcha abſtinuerunt; quorum alii totam ſeptimanam abſque cibo tranſegère, alii duos ſolùm, aut tres, aut etiam quatuor dies. Nam veſpere Sabbati quod apud ſanctum Matthæum legitur, non veſperam denotat, ſed profundam noctem; tarditas adeò ac longa noctis mora *veſpere* ſignificatur; ideóque addit ille, *quod luceſcit prima Sabbati.* Joannes autem ſic habet; *Mane, cùm adhuc tenebræ eſſent.* Et Lucas, *valde diluculo.* Marcus denique, *Valde mane una Sabbatorum, mulieres venerunt ad monumentum, orto jam Sole.* Idem verò eſt *valdè mane*, quòd βαθέως ὄρθρου, id eſt, *valdè diluculo.* Nam mulieres noctu intempeſta monumentum adibant, atque ſepulchrum aſſidebant uſque ad ortum Solis: ſiquidem ab ortu Solis dies, & ab occaſu ejus nox incipiat. Jus autem civile, & Aſtronomi horam noctis ſeptimam principium diei ſtatuunt, & pro noctis initio horam ſeptimam diurnam. Quam ob cauſam & in ſacrâ nocte reſurrectionis Chriſti, quando ſc. contigit Æquinoctium vernum, profundum diluculum, & valdè mane Sole jam oriente, & tenebræ, & veſpera Sabbati in primum poſt Sabbatum diem alluceſcens, qui Dominicus quidem fuit, ſacrâ Evangeliſtarum phraſi vocatur tempus noctis immediatè ſequens horam vi. quod principium quidem erat diei Dominicæ. Unde triduanam eſſe dicimus Domini Reſurrectionem juxta infallibilem ipſius prædictionem. Quoniam enim in Paraſceve mortem dormivit, vitæ parentem, quæ prima fuit: & ſecunda, quæ erat Sabbatum, ſeptimum noctis horam, hoc eſt, principium diei Dominicæ, ut jam diximus, pertigit; tertia igitur numero fuit dies Dominica. Dicit autem murus ille ſeptumque Eccleſiæ, atque doctrinæ Evangelicæ pandectes, ſanctus inquam Chryſoſtomus, citius ſi reſurrexiſſet Dominus, incuſatione fore vacuum; ſin verò tardius, valdè ſuſpectum. Nam ſi quis debitum ante præſtitutum tempus perſolverit, prudens nemo vitio vertat. Sancti autem Evangeliſtæ acceſſus agilium illarum mulierum, variáſque quas de reſurrectione viderunt viſiones, ut quiſque ex memoriâ potuit, aut potius ex divinâ revelatione, clarè deſcripſerunt. Ipſiſſimam autem reſurrectionis horam, ſive ſeptima fuerit, ſive octava, ſolus Deus novit, qui reſurrexit.

Canones autem Concilii Carthaginenſis, xxxiv. & lxxiii. diem ſacri Paſchatis in Synodis anniverſariis declarari jubent, Synodi autem habendæ diem indicunt decimum Kalendas Septembris, vel quod idem eſt, xxi. die Auguſti. Calendæ enim vocantur primi menſium dies: demptis igitur decem diebus qui præcedunt, relinquitur Auguſti, (qui menſis dies xxxi. numerat) dies viceſimus primus.

Porrò autem Canon xiv. Concilii Laodiceni illicitum judicat ſacra myſteria benedictionis quidem impertiendæ cauſâ, tempore Paſchatis ab unâ parœciâ in aliam mittere: Hoc enim tanquam moris indecentis & minus convenientis meritò à Patribus prohibitum fuit.

Ὁ δὲ πθ'. τῆς ς'. συνόδου, τὰς ζ῾ ἑβδομάδας τοῦ σωτηρίου πάθους ἡμέρας ὀν νηστείᾳ εἰσηγεῖται καὶ προσευχῇ καὶ κατανύξει καρδίας διαπλεῖν τὰς πεντε, μέσων δὲ νυκτῶν καὶ τὸ σάββατον ἀπονηστίζεσθαι· περὶ ὧν ἀκριβῶς διαλαμβάνουσιν Ματθαῖος καὶ Λουκᾶς, τοῦ μὲν, ἀφὲ τοῦ ὀψὲ σαββάτου ῥηματος· τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ βαθέως ὄρθρου, ἤ βεβαθυπεδωκε τὰ νυκτὸς ἡμῶν ὑπογραφόντων. μέχρι μὲν γὰρ τῆς τοῦ Σαββάτου νυκτερινῆς ς'. ὥρας, δέμις νηστεύειν· μετὰ δέ γε τὴν ζ'. οὐκ ἔτι· ἄτε καὶ τοῦ κυρίου ἐγηγέρθαι πεπιστευμένου τῇ τάξει, καὶ μὴ νηστεύειν τὰς κυριακὰς προστεταγμένου.

Τούτοις συνάδων καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Διονύσιος. Ἀλεξανδρείας κατ' ἐκεῖνο τῆς ὥρας καλοῦσι ἀπονηστίζειν τὰς περὶ τοῦ πάσχα νενηστευκότας· ὧν οἱ μὲν ἄσιτοι πᾶσαν τὴν περὶ τοῦ πάσχα ἑβδομάδα διαπλοῦσιν, ἄλλοι δὲ, δύο ἡμέρας, ἢ τρεῖς, ἢ πλείονας. Τὸ γὰρ ὀψὲ σαββάτου εἰρημένον τῷ ἁγίῳ Ματθαίῳ, οὐ τὴν ἑσπέραν δηλοῖ φησι, ἀλλὰ νυκτὸς βαθεῖαν, βεβαθυπεδωκὸς καὶ μακρὸν χρόνον τοῦ ὀψὲ δηλοῦντος· ταύτην δὲ καὶ ἐπάγαγε, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων. ὁ μὲν Ἰωάννης περὶ πρωΐας ἔτι οὔσης φησίν. ὁ δὲ Λουκᾶς τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέως. ὁ δὲ Μάρκος, λίαν πρωὶ τῆς μιᾶς σαββάτων, αἱ γυναῖκες ἦλθον ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. ταὐτὸν δέ ἐστι τὸ λίαν πρωὶ τῷ βαθέως ὄρθρου. ἀφεὶ μὲν γὰρ τῷ νυκτῶν πρὸς τὸ μνημεῖον αἱ γυναῖκες ἀπίεσι· προσιόντων δὲ τῷ τάφῳ μέχρις ἀνατολῆς ἡλίου· εἰ γὰρ καὶ ἀρχὴ τῆς ἡμέρας ἡ τοῦ ἡλίου ἀνατολὴ γίνεται, καὶ ἀρχὴ τῆς νυκτὸς ἡ δύσις αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ πολιτικὸς νόμος καὶ οἱ περὶ τὰ ἀστρονόμια πάντων ἐφολκόντες ἀρχὴν τῆς ἡμέρας τὸ νυκτερινὸν ἑβδόμων πίπτειν ὥραν, καὶ ἀρχὴν τὸ νυκτὸς τὸν ἑβδόμων ἡμερινόν. Ἐγένετο καὶ ἐν τῇ ἱερᾷ νυκτὶ τῆς χειρὸς ἀναστάσεως, ἅτε τοιαύτης ἰσημερείας οὔσης ἐαρινῆς, ὄρθρος βαθὺς, καὶ λίαν περὶ ἀνατολὴν ἡλίου, καὶ σωτεία, καὶ οὐσία σαββάτου εἰς μίαν σαββάτων τὸ τότε κυριακὴν ἐπιφώσκουσα, ὁ μὲν ἕκτην ὥραν καμὼν τῆς νυκτὸς, τῇ θείᾳ τοῦ διαγγελιστῶν περισπουδεῖ λογάδι, ὃς ἦν ἀρχὴ τῆς κυριακῆς. Πρὸ δὲ καὶ τριήμερον λέγομεν τὴν ἀνάστασιν τοῦ κυρίου καὶ τὴν ἀφθονίαν αὐτοῦ διαγγελίαν· ἐπεὶ γὰρ τῇ παρασκευῇ θάνατον ὑπνωσε δεύτερα δὲ τὸ σάββατον, ἤψατο δὲ καὶ τῆς ἑβδόμης ὥρας τῆς νυκτὸς, ἤ πε ἦν ἀρχὴ τῆς κυριακῆς ὡς εἴρηται. τρίτη ἄρα λογίζεται ἡ κυριακή. φησὶ δὲ ὁ τῆς ἐκκλησίας περίβολος ἡ τῆς διαγγελικῆς ἐμπειρίας βίβλος, ὁ θεῖος φημὶ Χρυσόστομος, ὅτι τὸ μὲν θᾶττον ἀναστῆναι, ἔγκλημα οὐκ ἦν, τὸ δὲ βεβράδυνον ὑποψίας ἔγεμεν. εἰ γὰρ ἄν καὶ ἡ χρεία καταβάλλοντα πρὸ τῆς ὁριαθείσης προθεσμίας, νοῦν ἔχων ἄνθρωπος αἰτιάσαιτο. οἱ μὲν οὖν θεῖοι διαγγελισταὶ, τὰς τῶν διαγωγὰς γυναικῶν προσελθούσας καὶ ἀπὸ κατεῖδον αὐταῖς ἀμφόρους περὶ τὴν ἀνάστασιν ὁπάσαι, ὡς εἶχεν ἕκαστος ἀφὰ μνήμης, ἢ θειοτέρας μᾶλλον εἰπεῖν ἐμπνεύσεως, σαφῶς ἀνεγράψαντο. ἡ μέντοι ἀληθὴς τῆς ἀναστάσεως ὥρα, εἴτε ἑβδόμη τυγχάνουσα ἦν, εἴτε μὲν ὄγδοη, μόνῳ τῷ ἀναστάντι θεῷ γνώριμος.

Ὁ δὲ τῆς ὀν Καρθαγένη συνόδου λδ'. καὶ ογ'. τὴν ἁγίων πάσχα ἡμέραν πρηνεῦνται γίνεσθαι δηλῶν, ὀν ἢ ἐπισίως γινομέναις συνόδοις, ἡμέραν δὲ τῆς συνόδου ὁρίζονται, ἢ πρὸ δέκα καλανδῶν Σεπτεμβρίων, ὡς ἔστι ταύτῃ κατὰ τὴν Αὐγούστου. καλάνδαι γὰρ αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ μηνὸς λέγονται· εἰ οὖν τὰς πρὸ τούτων ἀφέλοις δέκα, ἡ κατὰ λειπεῖαι τὴν Αὐγούστου λ'. καὶ α'. ἡμέρας ἔχομεν.

Ὁ δὲ ιδ'. τῆς ὀν Λαοδικείᾳ συνόδου κελεύων, σὺν οἷς δεῖν τὰ ἅγια δῶρα δίκαιας δῆθεν χάριν, ἢ τὰ πάσχα χαρῷ, ἀπὸ παροικίας πέμπειν εἰς παροικίαν. ὡς ἀφετὸς γὰρ, καὶ οὐκ ἄζημιον ἔθος δικαίως πρὸς τῶν πατέρων κεκώλυται.

Ζῆτα

τοῦτο δὲ νῦν οἱ Λατῖνοι ποιοῦσιν, ὃν τῷ καιρῷ τοῦ πάσχα, διαμερίζοντες τὸ ἄζυμα, μετὰ τὸ ἁγιασθῆναι, ὡς κοινὰ τῷ δήμῳ παντί.

A Latini autem hodiéque id faciunt, nimirum tempore Paschali Azyma jam consecrata, tanquam communia, populo distribuunt.

Νόμος.

Τῇ πρώτῃ τῶν πασχαλίων ἡμερῶν, καὶ βασιλικῆς ἐπὶ τούτῳ μὴ καταλαβούσης κελεύσεως, πάντες οἱ ἐν φυλακαῖς ἀπολυέσθωσαν· εἰ μή ἄρα ἱεροσυλός τις ἐστὶν, ἢ μοιχός, ἢ παρθένων ἁρπαξ, ἢ τυμβωρυχῶν, ἢ γόης, ἢ φαρμακὸς, ἢ φονεὺς, ἢ παίζοντῶν, ἢ κατὰ βασιλέως ἢ πόλεως δι' ἐρέτου μηχανησάμενος.

B

Lex.

Primo Paschalium dierum incarcerati, nisi Imperatoris jussu aliter cautum fuerit, liberentur: præcluduntur tamen sacrilegus, Adulter, Virginum Raptor, sepulchri violator, Magus, Veneficus, Homicida, Parricida, tum quisquis deprehensus fuit adversus Imperatorem aut statum civilem novi aliquid moliens.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ πατριάρχου.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ἐστὶν εἰκὼν ζῶσα Χριστοῦ, καὶ ἔμψυχος, δι' ἔργων καὶ λόγων ἐν ἑαυτῷ ζωγραφῶν τὴν ἀλήθειαν· Ὁ σκοπὸς τῷ πατριάρχῃ, πρῶτον μὲν, οὓς ἐκ θεοῦ προέλαβεν, ἐν εὐσεβείᾳ καὶ σεμνοπρεπεῖ βίῳ διαφυλάξαι, ἔπειτα δὲ καὶ πάντας τοὺς αἱρετικοὺς καὶ τὸ δυνατὸν αὐτῷ, πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ πρὸς ἕνωσιν τῆς ἐκκλησίας ἐπιστρέψαι. αἱρετικοὶ δὲ τοῖς νόμοις καὶ τοῖς κανόσι καλοῦνται, καὶ οἱ τῇ καθολικῇ μὴ κοινωνοῦντες ἐκκλησίᾳ. ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἀπίστους ἀπὸ τῆς λαμπρᾶς καὶ θαυμασίας αὐτοῦ πολιτείας ἐκπλήττων, μιμητὰς ποιῆσαι τῆς πίστεως, καὶ τοὺς ὁρῶντας τὰ ἔργα αὐτοῦ λατρεύειν τῇ παναγίᾳ καὶ ὁμουσίῳ τριάδι, ὅ ἐστιν ἐν αὐτῷ ἀνεργάπαθον.

C

Τέλος τῷ πατριάρχῃ ἡ τῶν καταπεπιστευμένων αὐτῷ ψυχῶν σωτηρία· καὶ ὅ ζῆν μὴ ἐν χριστῷ, ἐσταυρῶσθαι δὲ τῷ κόσμῳ.

D

Ἆθλα πατριάρχου, ὅ, τε διδακτικόν· ὅ πρὸς πάντας ὑψηλός τε καὶ ταπεινὸς, ἀστεϊσμοχαρίτως ὀξυσῶσαι· καὶ πρᾶον μὲν δεῖ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐντυγχάνοντας τῆς διδασκαλίας. ἐλεγκτικὸν δὲ πρὸς τοὺς ἀπειθοῦντας· ὑπὲρ τε τῆς ἀληθείας, καὶ τῆς ἐκδικήσεως τῶν δογμάτων καὶ τῆς σωτηρίσεως τοῦ δικαίου καὶ τῆς εὐσεβείας λαλεῖν ἐναντίον βασιλέων καὶ μὴ αἰσχύνεσθαι.

Τῆς πολιτείας ἐκ μερῶν καὶ μελῶν ἀναλόγως τῷ τινὶ ἀνθρώπῳ συνισταμένης, τὰ μέγιστα καὶ ἀναγκαιότατα μέρη, βασιλεύς ἐστι καὶ πατριάρχης. δεῖ καὶ ἡ τῶν ψυχῶν καὶ σώματα τῶν ὑπηκόων εἰρήνη καὶ διάθεσις, βασιλείας ἐστὶ καὶ ἀρχιερωσύνης ἐν πᾶσιν ὁμοφροσύνη καὶ συμφωνία.

E

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως θρόνος βασιλείᾳ διακοσμηθεὶς καὶ συνοδικαῖς ψήφοις τροφὸς ἀνηγορεύθη· οἱ θεῖοι αὐτῆς κανόνες κωλυόντων νόμοι, καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ἑτέρων θρόνων ἐγκλήσεις ἀμφισβητήσεις, ὑπὸ τὴν ἐκείνου προστασίαν ἀναφέρεσθαι διαγινώσκουσιν καὶ κελεύουσιν.

Πάντων τῶν μητροπόλεων, καὶ ἐπισκοπείων, καὶ μοναστηρίων τε καὶ ἐκκλησιῶν, ἡ πρόνοια καὶ φροντὶς, ἔτι δὲ καὶ κρίσις καὶ κατάκρισις καὶ ἀνάκλησις, τῷ οἰκείῳ πατριάρχῃ ἀνάκειται. τῷ δὲ Κωνσταντινουπόλεως προέδρῳ, ἔξεστι καὶ ἐν ταῖς τῶν ἄλλων θρόνων ἐπαρχίαις, ἐν οἷς οὐκ ἔστι προκαθιέρωσις ναῶν, συγχωρῆσαι διδόναι, ὑ μὲν, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἐν τοῖς ἄλλοις θρόνοις ἐγκλήσεσι τηρεῖν τε διαγινώσκειν, καὶ πέρας ἐπιτιθέναι τε κρίνειν· ὡσαύτως καὶ μετανοίας καὶ διαστροφῆς ἁμαρτημάτων καὶ αἱρέσεων, αὐτὸς καὶ μόνος καθίσταται ἀφαιρετὴς τε καὶ νομοθέτης.

F

CAPUT VIII.

De Patriarchâ.

PATRIARCHA est viva Christi imago spiransque, operibus & sermonibus in semetipso ad vivum depingens veritatem. Opus autem Patriarchæ primum quidem est, illos, quos suscepit à Deo, in pietate moribúsque bonis conservare, tum verò & hæreticos omnes, quantum potest, ad orthodoxam Fidem, & Ecclesiæ unitatem convertere. (Hæreticos autem vocant & jus civile & Canones sacri eos quidem omnes, qui cum Ecclesiâ Catholicâ non communicant.) Tertio autem in loco ita infideles præclarâ & admirandâ suâ Conversatione percellere, ut imitatores æmulique Fidei evadant, atque operum suorum inspectores, quatenus hoc liceat, sanctissimæ & consubstantialis Trinitatis adoratores reddere.

Scopus Patriarchæ est animarum sibi creditarum salus, atque in Christo vivere, ac mundo crucifigi.

Dein eximia sunt isthæc, aptum esse ad docendum, erga omnes tum sublimis tum vilioris sortis homines animo liberali se gerere; insuper mitem esse in admonitionibus erga eos omnes, quibuscum rem habet, at verò quoad contumaces facultate reprehendendi pollere: pro veritate denique & dogmatum vindiciis, & pro justitiâ ac pietate conservandis apud Imperatores verba facere, neque erubescere.

Cùm autem Politia Ecclesiastica, instar hominis, ex partibus ac particulis constet: membra omnium maxima maximéque necessaria sunt Imperator & Patriarcha. Quocirca pax & felicitas subditorum, tam quoad animam, quam corpus, est Imperii ac Sacerdotii in omnibus concordia & consensus.

Sedes Constantinopolitana, quæ Imperio cohonestatur, decretis synodalibus omnium prima declarata fuit: unde Imperatorum sanctiones, quæ isthæc sequuntur lites in aliis sedibus si quæ oriantur, ad hujusce throni cognitionem ac judicium referri jubent.

Omnium planè Ecclesiarum Metropolitanarum, & Episcopatuum, & Monasteriorum, atque Ecclesiarum providentia & cura, imò etiam recognitio ac censura, atque absolutio ad proprium Patriarcham pertinet: Præsuli verò Constantinopolitano licet etiam in aliorum thronorum districtu largiri: neque id solum, sed & lites, quæ in aliis provinciis moventur, observare & moderari, & penitùs determinare, Ipse pariter & pœnitentiæ atque conversionis à delictis ac hæresibus & quidem solus constituitur exactor & explorator.

CAPUT

A

CAPUT IX.

De Visitatoribus, sive Exarchis.

Quære in capite xxx. Literæ E. Canonem Synodi Laodicenæ lvii.

ΚΕΦ. θ'.

Περὶ πεπιοδευτῶν, ἤτοι ἐξάρχων.

Ζήτει ὸν τῷ λ'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου κῆμόνα τῆς ὸν Λαοδικείᾳ συνόδου ν'ζ'.

CAPUT X.

B

De Fide orthodoxa.

Vide cap. Præfationis, quæ immediatè præcedit Lit. A.

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ πίστεως ὀρθοδόξου.

Ζήτει ὃ κεφάλαιον ἕστι πρὸ τοῦ Α. στοιχείου.

CAPUT XI.

De Avaritiâ & Rapina.

Consule cap. xii. Lit. A.

C

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ πλεονεξίας καὶ ἁρπαγῆς.

Ζήτει ὃ ιϛ'. κεφάλαιον τοῦ Α. στοιχείου.

MAGNUS autem Gregorius Nyssenus in Canone vi. Species ista Idololatriæ, inquit, (ita enim sanctus Apostolus Avaritiam vocavit,) Patribus nostris nescio an tanquam insanabilis penitus neglecta fuit. Siquidem videtur malum illud tertiæ cujusdam facultatis animæ passionem esse. Ratio enim, quæ de bono judicium ferre debet, aberrat, atque in materie bonum situm esse arbitratur, nihil ad decus immateriale respiciens. Et concupiscentia, à verò appetibili divertens, ad ea quæ sunt infra delabitur: appetitus verò irascibilis atque animosus plerumque ex D illo errrore occasionem sumit. Atque, ut summatim loquar, convenit ejusmodi morbus Apostolicæ definitioni Avaritiæ. Sanctus enim Apostolus eam non solùm Idololatriam esse asseruit, sed & malorum omnium radicem. Quare etiam neglectum fuit illud morbi genus nullâ adhibitâ curâ aut medelâ: unde per Ecclesiam grassatur hoc vitium, & nemo quisquam hos qui ad Clericatum accedunt, diligenter observat, ne fortè hoc Idololatriæ genere inquinati fuerint. Sed quoad ista, quia Patres nostri ea prætermiserunt, communem disciplinæ rationem sufficere arbitramur, quâ curandum sit, ut licet, E &, quod in plethora fieri solet, purgandum Avaritiæ vitium.

Ο δὲ μέγας Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐν τῷ ς'. κανόνι, Ὃ τῆς εἰδωλολατρείας φησὶ εἶδος, ὕτω γὰρ ὠνόμασε τὴν πλεονεξίαν ὁ μέγας ἀπόστολος, οὐκ οἶδ' ὅπως ἀθεράπευτον ὑπὸ τῶν πατέρων ἡμῶν παρεώφθη. καίτοιγε δοκεῖ ὃ ζωῦτον κακὸν τῆς τριττῆς ἐν τῇ ψυχῇ καλοφάσεως πάθος εἶναι· καὶ γὰρ ὁ λογισμὸς τῆς τοῦ καλοῦ κρίσεως ἁμαρτάνων ἐν τῇ ὕλῃ τὸ καλὸν εἶναι φαντάζεται, ὑ πρὸς τὸ ἄϋλον ἀναβλέπων καλῶς· καὶ ἡ ἐπιθυμία, πρὸς τὰ κάτω ῥέπ τοῦ ἀληθοῦς ὀρεκτοῦ ἀπορρέουσα· καὶ ἡ φιλόνικός τε καὶ θυμώδης διάθεσις, πολλὰ ὀκ τοιαύτης ἁμαρτίας ζῆς ἀφορμὰς λαμβάνει· καὶ τὸ ὅλον εἰπεῖν, συμφωνεῖ ἡ τοιαύτη νόσος τῷ ἀποστολικῷ τῆς πλεονεξίας ὅρῳ· ὁ γὰρ θεῖος ἀπόστολος, ὑ μόνον αὐτὴν εἰδωλολατρείαν, ἀλλὰ καὶ ῥίζαν πάντων τ κακῶν ἀπεφήνατο· ὅμως τὸ τοιοῦτον εἶδος παρώφθη τ νόσου, ἀνεπίσκεπτον ὂν ἀτημέλητον· διὸ καὶ πλεονάζει κ' τῆς ἐκκλησίας τὸ ζωῦτον ἀῤῥώστημα· καὶ οὐδεὶς τοὺς ὑπ' ὂν κλῆρον ἀγομένους διεργάζεται, μήπως τῷ ζοιούτῳ εἴδει τῆς εἰδωλολατρείας καλεμαίνωσιν· ἀλλὰ διὰ τοῦτον, ἀφεὶ τὸ παρεῖσθαι τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ἀρκεῖν ἡγούμεθα τῇ δημοσίᾳ τῆς διδασκαλίας λόγῳ, ὅπως ἂν οἷόν τε ᾖ θεραπεύειν, καὶ ὥσπερ τινα πληθωρικὴν, ζοὺς πλεονεκτικὰς ἀῤῥωστίας καθαίρειν.

CAPUT XII.

Quonam modo oporteat Patres spirituales se gerere erga Confitentes.

Vide Lit. M. cap. v. vi. vii. viii. & ix.

F

ΚΕΦ. ιβ'.

Πῶς δεῖ πνευματικοὺς πατέρας οἰκονομεῖν τοὺς αὐτῶν ἐξομολογουμένους.

Ζήτει τὸ Μ. στοιχεῖον κεφ. ε'. ζ'. η'. καὶ θ'.

CAPUT XIII.

Quod animalibus suffocatis vesci haud liceat.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὅτι οὐ δεῖ πνικτὰ ζῶα ἐσθίειν.

EX Canone lxiii. sanctorum Apostolorum, atque etiam lxvii. Synodi sextæ, sævum esse videtur & valdè absurdum, hosce brutorum animalium jugulatione sanguinem non priùs evacuare qui illorum carnes

ΤΩ ξγ'. κανόνι τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ὃς δὲ καὶ τῷ ξζ'. τῆς ε'. συνόδου, αἰτιᾶται ἐν θυκῷ καὶ ἀπρεπὲς ἄλογον, τὸ μὴ πρῶτον ἐκκενοῦν τῇ σφαγῇ τῶν ἀλόγων ζώων τὸ αἷμα, πρὶν τῶν κρεῶν αὐτῶν ἅπτεσθαι

ἀπλέωτον μέλλονται. ἀπείρηται δὲ καὶ θηριάλωτον ἐσθίειν ἢ πεπνικός, ἔτι γὰρ καὶ τῷ λίχνον γαστέρα αἷμα οἰουδήποτε ζώου πέψαι τινὶ κατασκευάζειν ἐδώδιμον· εἰ γὰρ καὶ μὴ ὁ κατακλυσμὸν ὁ θεὸς τοῖς ἀνθρώποις ἐπέτρεψε τροφὴν λαχάνων οὐχ ἧττον, τὸ ἄλογα τῶν ζώων ποιεῖσθαι ξηφῶ, ἀλλὰ κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς ἐσθίειν ἀπείρηκε. τὸ γὰρ αἷμα ψυχῆς ἐν τοῖς ἀλόγοις ἐπέχει δύναμιν. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀπόστολοι ἐν τῇ πράξει, μὴ τῷ εἰδωλοθύτῳ καὶ τῆς πορνείας, καὶ ἀπὸ τοῦ πνικτοῦ ἀπέχεσθαι νενομοθετήκασι τοὺς πιστούς· τοῖς δὲ ταύτῃ περὶ ἐλαχίστου ποιεμένοις τὴν ἐντολήν, εἰς κληρικοὺς μὲν πλοῦσι δίκην ἐπάγουσι τῷ καθαίρεσιν, ἀφορισμὸν δὲ τοῖς λαϊκοῖς. οἵ γε μὲν Λατῖνοι, καὶ τῶν ἱερῶν τούτων καταγελῶσι κηρύγων, ἀδεῶς ἐσθίουσι τὰ πνικτά.

A commesturi sunt. Vetitum est à belluâ captum esse, vel emortuum, atque etiam ob ventrem voracem cujusvis animalis sanguinem arte aliqua esculentum dare. Quippe etiam si Deus post diluvium homini concesserit non minus quàm de oleribus ex brutis animantibus cibum capere; vetuit tamen carnes unà cum sanguine animæ edere. Sanguis enim in brutis animæ rationem obtinet. Quamobrem etiam Apostoli in Actibus decreverunt, ut fideles sicuti ab Idolothytis & fornicatione, ita & à suffocato abstinerent: Qui verò cunque hanc injunctionem parvipendent, si sint ex ordine Clericali depositione percellunt; Laicos autem excommucatione. Latini tamen sacros hosce Canones nihil morantes, temerè suffocata devorant.

B

Νόμος.

Ἡ δὲ νζ'. νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος ὁρίζεται, τοὺς μὲν πωλοῦντας ἢ ἐσθίοντας εἴδους οἱουδηποτοῦν μέτοχον αἵματος, αἰκιζομένους δημοσίᾳ· καὶ διὰ τῆς ἐν ξηρῷ κουρᾶς ἀτιμοῦσθαι, καὶ ἀειφυγίᾳ καταδικάζεσθαι. τοὺς δὲ μὴ τοιαῦτα ἐκδικοῦντας ἄρχοντας, δέκα λίτρας ζημιοῦσθαι χρυσοῦ.

C

Lex.

Sancit constitutio Novella lvii. Leonis Imperatoris tam eos qui vendunt quàm qui comedunt quodcunque in se sanguinem, flagris cæsos bonorum publicationem substinere, & cute tenus tonsione deformari, & perpetuo exilio multari. Et magistratus qui istæc non vindicaverint, decem librarum auri mulctam subire.

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ ποινῶν.

Ζήτει ἐν τῷ ιϐ'. κεφαλαίῳ τοῦ Σ. στοιχείου κανόνα ε'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου.

CAPUT XIV.

De Pœnis.

Quære in xii. capite Lit. Σ. Canonem v. Synodi Antiochenæ.

Νόμοι.

D

Οὐδεμίαν γυναῖκα ὑπὲρ χρηματικῆς αἰτίας, δημοσίας ἢ ἰδιωτικῆς ἢ ὑπὲρ ἐγκλήματος οἱουδηποῦν, ἢ εἰς φρουρὰν βάλλειν συγχωροῦμεν, ἢ δι' ἀνδρῶν φυλάττεσθαι· ἵνα μὴ διὰ τῶν τοιούτων ἀφορμῶν διαβολαὶ τοῖς σωφροσύνην ἀσπαζομέναις. εἰ δὲ βαρύτερον εἴη τὸ ἔγκλημα, εἰφ' ᾧ καθηγορεῖται, εἰς μοναστήριον ἐμβάλλεσθαι, ἢ γυναιξὶ παραδίδοσθαι, ὥστε ἀσφαλῶς τηρεῖσθαι, ἕως ἂν τὸ πρᾶγμα φανερωθῇ.

Leges.

Nullam mulierem propter actionem pecuniariam, sive publica fuerit, sive privata, vel causam quamcunque, aut in custodiam conjici volumus, aut à viris custodiri; nè fortè eâ occasione inveniantur quoad pudicitiam infames: sin verò gravissimum sit crimen, quod objicitur, trudatur in Monasterium, vel mulieribus tradatur, ut tuto servetur, donec res fiat manifesta.

Ἐὰν ἐπαγάγῃ ὁ βασιλεὺς ποινήν τινι, μὴ παραχρῆμα ἀζημίως καταδικασθείς, ἀλλ' ὑπερτιθέσθω λ'. ἡμέρας ἡ κατ' αὐτὸν ποινή· ἴσως γὰρ τύχοι φιλανθρωπίαν.

E

Si Imperator pœnam alicui denunciet, damnatus nè statim puniatur, sed differatur in dies xxx. pœnæ inflictio: quippe forte an veniam obtinuerit.

Τοὺς μηδὲν ἡμαρτηκότας, ὑπὲρ τῶν πατέρων ἁμαρτήματα, μὴ καταβλαπτέτω· μὴ δὲ τοὺς πατέρας ὑπὲρ τέκνων. τὰ γὰρ ἁμαρτήματα τῇ κεφαλῇ ἕπονται.

Liberis, qui nihil patrârunt, Patrum delicta haud nocent, neque liberorum Patribus. Caput enim crimina sequuntur.

Ὑπαγορεύει ἡ διάταξις ἀμφοτέρας τέμνεσθαι τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας.

Vetat constitutio vel manus ambas vel pedes abscindi.

Ποινὴ μετάλλου ἐστί, τὸ καταδικασθῆναι πρὸς ἄσβεστον ποιεῖν ἢ θεῖον ὀρύττειν.

F

Pœna metalli est quempiam damnari ad asbestum præparandum, aut sulphur effodiendum.

Ζήτει καὶ ἐν τῷ θ'. κεφαλαίῳ τῶν Μ. στοιχείων. καὶ ἐν θ'. κεφ. τοῦ Δ. στοιχείου κανόνα ν'. τῆς Καρθαγένης συνόδου.

Vide & in capite xiv. Lit. M. & in ix. capite Literæ Δ. Can. l. Concilii Carthaginensis.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT XV.

De Fornicatione.

Quære in xiv. cap. Lit. M. Canonem iii. Magni Gregorii Nysseni, qui in novennium fornicatores castigari jubet.

MAGNUS autem Basilius in Canone nono, Fornicatorem per septennium communione privat. Quamvis enim Canone xxii. (quem vide sis in capite xiii. Lit. A.) videatur post quadriennium B hisce correctionem solvere, non tamen ibi propriam sententiam, sed Patrum præcedentium attulit. Ex propriâ autem sententiâ eos in septennium damnavit, graviusque adeò quàm qui præcesserunt fornicationem punivit, sicuti & pleraque alia vitia.

At verò de eo qui legitimè cum uxore suâ cohabitat, quamvis fornicetur, vide in capite xxi. Lit. Γ. Can. Magni Basilii numero xxi.

De eo qui Virginem per vim stupraverit, consule cap. xxx. Lit. Γ. Tum verò Magnus Basilius in Ca- C none xxv. Qui Virginem nondum desponsatam, inquit, corruperit, eâque post stuprum tanquam conjuge usus fuerit, constuprationis pœnas dabit. Fœminam vero, si cum illo unà vivere velit, non repudiabit: nimirum dummodò parentes puellæ, quæ adhuc sub potestate illorum sit, id fieri permiserint. Nam, si illi recusaverint, stuprator secundum Jus civile punietur: quod disces etiam ex dicto cap. xxx. Lit. Γ.

Pœnam autem triennalem luit tam stuprator quàm stuprata, juxta Canonas hujus sancti Patris in cap. viii. Lit. Γ. Et in eo quidem convenit Basilius cum vii. Ca- D none Apostolorum, quem consule in eodem xxx. cap. Lit. ejusdem, quòd stupratorem Virginis legitimè cum eâ conjungi (tanquam maritum) decernat. Nisi enim illi juncta fuerit, fortean infamis relinquetur, quia nemo illam ducere velit.

Canone autem xxvi. Fornicatio ait ille, matrimonium non est, imò nec initium matrimonii. Idcirco si fieri possit, ut qui per fornicationem conjuncti sunt, separentur; hoc multò melius. Putre enim est, uti & illegitimum talis matrimonii fundamentum. Sin verò ambo omni modò cupiant cohabitationem; fornicationis quidem pœnam sentiant, permittantur tamen unà E habitare, nè quid deterius contingat: quippe aut alteri juncta mulier in adulterium prolabetur, cum altero clanculùm congressa; aut, quùm ardenter se depereant invicem, & tamen à connubio prohibeantur, sibi manus violentas inferent, præ summo amore quo capiuntur, separationem ab invicem minimè tolerantes. Quære & Can. lxxx. ejusdem Basilii cap. iv. Lit. Γ.

Lex.

Vult autem Jus Civile virum qui concubinâ pudicâ utitur, cogi ut illam tanquam uxorem tractet; eam verò quæ cum aliis se commiscet, neque uno viro con- F tenta est, etiam è domo fornicantis pelli.

Quod autem mulieres attinet, quæ per vim fornicantur: Magnus Basilius in Can. xlix. Stupra, ait, quæ per vim inferuntur, culpâ vacant. Ita si ancilla à proprio Domino vim passa fuerit, constuprationis quidem gratiâ, mulctari eam minimè oportet: si tamen fuerit Diaconissa, abstinebit à munere Diaconico. Imo verò fœmina quæ vel à domino suo vel alio quovis corrupta fuerit, viro qui sacros ordines suscepturus est, nequaquam matrimonio jungetur.

ΚΕΦ. ιε'.

Περὶ πορνείας.

Ζήτ. ὲν τῷ ιδ'. κεφαλαίῳ τῦ Μ. στοιχείυ κανόνα γ'. τῦ μεγάλυ Γρηγορίυ Νύσσης, ὅστις εἰς θ'. χρόνυς τὺς πόρνυς ὀπτιμᾶσθαι κελδίει.

Ο δὲ μέγας Βασίλειος ὲν τῷ θ'. κανόνι τὸν πόρνον ἄχρις ἑπταετίας τῆς κοινωνίας ἀπείργ. εἰ γὸ καὶ ὲν τῷ κϛ'. κανόνι, ὸν καὶ ζήτει ὲν ὃ ιγ'. κεφαλαίῳ τῦ Α. στοιχείυ μὴ πλεονεπίαν δοκῆ λύειν τοῖς ζητοῦσι ὃ ὀπτιμον, ἀλλ' ὲκ γνώμης οἰκείας, ἀλλὰ τῶν περὶ ἀυτῦ πατέρων εἰσηνεγκε, πλὴ γε μὴν ἑπταετίαν, τῇ ἰδίᾳ κρίσι τέτῳ καλεψηφίσαϛ βαρύτερον, οἱ περὶ ἀυτῦ τῆ πορνείαν κολάζων. ὥσπερ ἄρα καὶ ὕστερα τῶν παλαιῶν ὸλίγα.

Περὶ δὲ τῦ γυναικὶ συνοικοῦντϛ. νομίμῳ καὶ πορνεύοντϛ., ζήτ. ὲν τῷ ις'. κεφαλαίῳ τῦ γ'. στοιχείυ κανόνα τῦ μεγάλυ Βασιλείυ καί.

Περὶ δὲ τῦ γυναῖκα ἁρπάσαντϛ φθορᾶς βία, ζήτ. ὃ λ'. κεφ. τῦ Γ. στοιχάυ. ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ὲν κέ. κανόνι, ὁ πλὴ ἀμνήστευτον φθορᾶς ἥρπασέν φησι, καὶ μετὰ τῦ φθορὰν οἷα συζύγῳ χρώμϛ., ὃ μὲν δὴ τῇ φθορᾷ ὀπτιμον ὑποστήσετα. τὴν δὲ γυναῖκα, τὴν μετ' ἀυτῦ συμβίωσιν αἱρυμβίλιν, ὐκ ἀφαιρεθήσετα. εἰ γε οἱ γονεῖς τῆς κόρης δηλαδὴ καταδέχοιντο, ἐπ ὕσης ὑπεξουσίυ. ἐκείνων γὸ μὴ ἀνεχομβίων, ὁ φθορεὰς κὰ τὺς πολιτικὺς νόμυς τιμωρηθήσετ, ὡς καὶ ζήτ. κὰ ὃ ῥηθὲν λ'. κεφάλαιον τῦ Γ. στοιχείυ.

Ἐπὶ ἡρετίαν δ' καὶ ὁ φθορεὰς ὀπτιμᾶται, καὶ ἡ φθαρεῖσα, κὰ τὺς κειμβίυς τῦ αἰτίυ τέτυ κληρόνας, ὲν ᾧ ἡ. κεφαλαίῳ τῦ Γ. στοιχείυ. ἀκολόθως δὲ ἓ ἔτϛ. ᾧ ὀκτωκολικῷ ζ. κανόνι, ὸν καὶ ζήτει ὲν τῷ αὐτῷ λ'. κεφ. τῦ Γ. στοιχείυ, ὃν πλὴ πρεπόντως φθορεῶνϛ, νομίμως ζυγὴν συνάπεδαι διορίζεται· ἴσως γὰρ εἰ μὴ τέτῳ σωναφθείη, ἄπμϛ. ἀβελεφθήσετα, εὐήνιὺς ζυγὸν αἱρυμβίυ πρὸς γάμον λαβεῖν.

Ἐν δὲ ᾧ κϛ'. ἡ πορνεία γάμϛ. ὐκ ἔστ φησὶν, ἀλλ' ὐδὲ γάμυ ἀρχή. εἰ μὲν οὖν οἵοιτε τὺς κὰ πορνείαν συναπτομβίυς χωρίζειν, ζυτο κράτιστον· καθὸς γὸ ὡς ἄθεσμϛ. ὁ τῦ ζυγὸν γάμυ θεμέλιϛ., εἰ δὲ στέργειν ὐκ παντὸς πάντ καὶ ἄμφω ὃ συνοικέσιον, ὃ μὲν τῆς πορνείας ὀπτιμον γνωρίζέτωσαν· ἀφιέσθωσαν δὲ συνοικεῖν, ἵνα μὴ χεῖρόν τι γένηται. εἰ γὸ ἑτέρῳ συζυγεῖσα ἡ γυνὴ, εἰς μοιχείαν ὐκκυλισθήσετα· τῷ πρώτῳ γάμῳ συμφθειρομβίη· ἢ στέργοντες ἀλλήλυς ἀμαχοὶ, καὶ συνεῖναι κωλυόμβοι, ἑαυτὺς ἀμαχειρίσοντα, τῷ κατ' ἄκρας ἀλόγῳ καὶ ἔρωτι τῶν ἀπ' ἀλλήλων μὴ ὀνεξικότες ἀμφίζυξιν. ζήτ. καὶ ᾧ π'. τέτῳ κεφάλαιον ὲν ᾧ δ'. κεφαλαίῳ τῦ Γ. στοιχείυ.

Νόμος.

Αλλ' ὁ νόμϛ. ᾧ παλλακῇ σώφρονι χρώμβον, ἀναγκάζειν κελδίῃ ταύτῃ καὶ νόμῳ γάμυ λαβεῖν, τὴν δὲ καὶ ἑτέροις μιγνυμένην, καὶ μὴ ᾧ ἑνὶ ἀρκουμβίῳ προσώπῳ, καὶ τῶν οἰκίας τῦ πορνεύοντϛ. ἐξωθεῖσθαι.

Περὶ δὲ τῶν πορνευομβίων ἐξ ἀνάγκης γυναικῶν, ὁ μέγας Βασίλειϛ. ὲν μθ'. κανόνι, αἳ πρὸς ἀνάγκην φησὶ γινόμβαι φθοραὶ, ἀνεύθυνοι ἔστωσαν. ὥστε καὶ ἡ δέλη, εἰ ᾧ τῷ ἰδίῳ δεσπότῃ βεβίασται, ἀλλὰ τῆς μὲν φθορᾶς ἕνεκεν, ὀπτιμᾶσθαι ταύτην ὐ δέον· εἰ δ' ἐκεῖνος ἐπέζητεν ὕβρα, ᾧ ἀμαχοῖν παύσεται· ἀλλ' ὐδὲ ᾧ ἱερωθήσεσθαι μέλλοντι, ἢ ἤδη τινὶ τῶν ἐφαρμβίων ἢ οἱουδήπτϛ. ἄλλῳ, συναφθήσεται.

Ο δὲ α'. κανὼν τῦ ἁγίυ Γρηγορίυ τῦ Θαυματυργοῦ τῆς ὑπὸ βαρβάρων φθαρείσης φησί, εἰ μὲν ϗ ὁ πρότερος βίος κατεγνωστο, ϗδὲ δορυαλώτυ γλυομβύης ἡ πορνικὴ ἕξις ἀνύποπτος, ζῆτηται ϗ προσχαίρειν ἢ δεῖ τοιαύταις δίχαις κοινωνεῖν. εἰ δέ τις ἐν ἀκρᾳ ζήσας σωφροσύνῃ, ϗ ὑπονοίας πάσης ἐλεύθερον τὸ πρότερον ὑποδεδειγμένη βίον, νῦν ὑπ βίας ϗ ἀνάγκης ἐξεπέπωκεν ὕβρεως, ἐλεεῖσθαι μᾶλλον, ἢ ἐγκαλεῖσθαι δικαία, ϗ ᾧ ἐν δευτερονομίῳ παράδειγμα ὅτι τῇ νεάνιδι, ᾗ ἐν τῷ πεδίῳ εὗρεν ἄνθρωπος ἐβιάσατο. τῇ νεάνιδι γὰρ φησίν, ἢ ποιήσετε ἐσθίν· οὐκ ἔστι τῇ νεάνιδι ἁμάρτημα θανάτυ, ὅτι ὡς εἴτις ἀναστῇ ὅτι ἐπὶ πλησίον ἀυτῦ, ϗ θανατώσῃ ἀυτόν· οὕτω ϗ τὸ πρᾶγμα τῦτο. ἐβόησεν ἡ νεᾳνὶς, ϗ ὁ βοηθῶν οὐκ ἦν αὐτῇ· πλὴν ϗ αὕτη μετρίως ὑπομενθήσονται, ὡς γὰρ δὲ ϗ οἱ βεβρωμάτων ἀπειρημένων κατ' ἀνάγκην ἀπογευσάμενοι.

Περὶ δὲ τῆς πορνείας πεπεπωκότων κληρικῶν, ζῦτα τοῖς κανόσι διείληπται.

Ο μὲν γὰρ πρῶτος κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, ἐπὶ μὴ τῇ ἱερωσύνῃ, νομίμῳ δῆθεν γάμῳ συναφθέντα, τῆς ἱερωσύνης ἀπεγυμνοῖ· πορνεύσαντα δὲ ἢ μοιχεύσαντα, πλείους τῆς ἐκκλησίας ἐξορᾳσακίζει, ϗ εἰς τόπους ἵστησι τῶν μετανοούντων. ἀλλὰ ϗ ὑπομεῖναι ταύτην τὸν πορνεύσαντα ἱερέα, οὔτε τοῖς ἀποστολικοῖς ἔτι πατρικοῖς κεῖται δόγμασι· οὓς ϗ ζήτει ἐν τῷ ι'. κεφαλαίῳ τοῦ Δ. στοιχείου.

Ωσπερ δὴ ϗ ὁ γ'. τῦ μεγάλου Βασιλείυ κανὼν, ϗ πορνεύσαντα διάκονον, τῆς μὲν διακονίας ἐκβάλλει, ϗ εἰς ϗ τῶν λαϊκῶν ἀπαθείαν τόπον, τῆς δὲ κοινωνίας οὐκ ἀπείργει τῶν ἁγιασμάτων. ζῦτο μέν φησι, διὰ ϗ, σὺν ἐκδικήσεις λέγοντα δὶς ὑπομένει, παλαιὸν νόμον· τῶν δὲ, ϗ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἔτι ἐλπίδα περὶ ϗ πρότερον ἐπιδημίας βαθμόν. ὁ μὲν γὰρ λαϊκὸς ἐκπεσὼν μὲν τὴν ἐνεπυρσμένην ἐν τῇ μεθέξει τῦ χεύσυ πρόοδον, ἐπάνεισιν ὅθεν ἐξελήλυθεν· ἔτι δὲ ἅπαξ ἔχει διαρκῆ τὴν καθάρσιον τῆς καθαιρέσεως. καθόλυ γε μὴν ἀληθὲς αὐτῷ ἴαμα πρὸς τὴν μέθεξιν τῶν ἁγιασμάτων, ἡ τῆς ἁμαρτίας ἀναχώρησις, διά τε συντριμμοῦ καρδίας, ϗ παιδαγωγίας τῆς Σαρκός. εἰ γὰρ ἐπ πορνείων ἢ πέπαυε, μὴ ὅτι τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ ϗ τῆς μὲν τῶν πιστῶν εἰς ζῆς δίκας συνελεύσεως ἐκβληθήσεται, ϗ ὑπομείοις ὥσπερ οἱ τῷ λαῷ καθυποβληθήσεται.

Ο δὲ μδ'. γυναῖκα διάκονον ἑλλιπῆ συμπορνεύσασαν τὴν μὲν ἀξίας καθαιρῇ, κοινωνεῖν δὲ τῷ λαῷ πάσως ϗ δίχα οὐκ ἀπείργει· τῷ δὲ ζ'. ἔτι τῆς τῶν ἁγιασμάτων κοινωνίας ἀξίως κωλύει, εἰ γε ἐν ἁγνείᾳ βιῴη ϗ σωφροσύνῃ· τῇ πιστῇ δὲ σφοδρῶς ἐλλιπεῖ, ϗ ταύτῃ εἰς γάμου συνάφειαν αἰτυμένῳ, οὐκ οἴεται δεῖν ἐκδιδόναι, ἱερωσύλιαν ἁφῇ λογιζομένῳ, τὸ ἅπαξ ἀφιερωθὲν τῷ θεῷ σῶμα, εἰς χρῆσιν σαρκικῆς ὑπαρχείας ὑποδυομένης. ἐνθένδε τοῖς ὀρθῶς συντῦσιν οὐκ ἄδηλον, ὡς οὐδὲ κληρικὸς μεταχηματιζόμενος ἢ μοναχὸς γυναιξὶ συνάπτεσθαι θεμιτόν. ὃ μὴν οὐδὲ ζῆς τῶν ἱερέων γυναῖκας ὅσιον, δευτέροις γάμοις συνομιλεῖν, ἓν σῶμα τῇ πρὸς τὰς ἱερέας συναφείᾳ γεγενημένας.

Ζήτει ϗ τὸ κε'. κεφ. τῦ Χ. στοιχείυ· ϗ ὲν ᾧ δ'. κεφ. τῦ Γ. στοιχείυ κρίνας τῶν ἁγίων ἀποστόλων ιζ'. ϗ ιη'. ϗ τὸν ξα'. ἐν ᾧ ιδ'. κεφ. τῦ Μ. στοιχείυ. ϗ ἐν ᾧ θ'. κεφ. τῦ Γ. στοιχείυ κρίνας κζ. τῦ μεγάλυ Βασιλείυ. ϗ τῆς ς'. συνόδυ κς'. ἐν τῷ ιε'. κεφ. τῦ ἀυτῦ στοιχείυ καν. τῦ μεγάλυ Βασιλείυ ξθ'.

Περὶ δὲ τῶν πορνευσάντων μοναχῶν, ζήτει κζ τὸ ιε'. κεφ. τῦ Μ. στοιχείυ.

Primus autem Canon S. Gregorii Thaumaturgi; Si fœminæ, inquit, à Barbaris corruptæ vita prior damnata fuerit, neque ſtatus fornicarius, captivæ licet, ſuſpicione vacat: quare cum ejuſmodi facilè orationibus communicare non oportet. Sin verò aliqua in ſummâ conſtinentiâ vixerit, & priorem vitam commonſtraverit omnis ſuſpicionis liberam, jam vero ex vi allata ac neceſſitate in contumeliam lapſa fuerit, miſeranda magis quàm incuſanda; juxta exemplum illud in Deuteronomio de adoleſcentula, quam homo in agro reperit, & per vim corrupit: Adoleſcentulæ, inquit, nihil facietis: Adoleſcentula delicti capitalis non eſt rea. Quia quemadmodum ſiquis homo adverſus proximum ſuum inſurrexerit, & ipſum occiderit: ſic & res iſta ſeſe habet. Exclamavit adoleſcentula, ſed non erat qui ei opem ferret. Veruntamen & illæ mediocriter punientur, ſicuti ii qui cibos prohibitos invitè licet deguſtant.

De Clericis autem qui in fornicationem prolapſi ſint, ita in Canonibus conſtitutum eſt.

Primus quidem Canon Concilii Neocæſarienſis, eum qui poſt ſuſceptum Sacerdotium matrimonio legitimo licet mulieri jungitur, munere illo privat: fornicantem verò aut adulterio prehenſum ex Eccleſiâ prorſus pellit, & in loca pœnitentium rejicit, ſed iſtis pœnis plecti, Sacerdotem fornicantem, neque Canonibus Apoſtolorum neque Patrum ſancitum: quos vide ſis in cap. x. Literæ Δ.

Pariterque tertius Canon Magni Baſilii, Diaconum fornicantem Diaconatu quidem dejicit, & in Laicorum locum trudit, ſed tamen à communione ſacrâ haud excludit. Illud quidem factum, ait, propter legem veterem, quæ dicit, Non vindicabis bis in idipſum: hoc autem, quia ſpes omnis præciditur ad priſtinum gradum redeundi. Quippe Laicus, qui lapſus fuerit, poſt temporis curſum in pœnitentiæ formâ expreſſum, redit unde diſceſſerat: Clericus autem ſemel luit permanens depoſitionis ſupplicium. Porrò autem in genere verum remedium & præparatio ejus ad myſteriorum participationem eſt receſſio à peccato, per cordis contritionem & carnis ſubjectionem. Nam ſi adhuc perſiſtat fornicando, non ſolum communione, ſed & conventu fidelium orandi causâ excludetur, & correctionibus, prout ſolent Laici, ſubjicietur.

Deinde Canon xliv. Diaconiſſam quæ cum Græco fornicata fuerit, dignitate ſuâ abdicat; non vetat tamen quin illa ſtatione ac precibus cum Laicis unà communicet: anno dein ſeptimo ad ſacram communionem admitti jubet, ſi in caſtitate ac pudicitia vixerit. Græco verò iſti, ſi ad fidem converſus fœminam illam in matrimonium petierit, minimè tradendam eſſe judicat, reputans manifeſtum eſſe ſacrilegium corpus ſemel Deo conſecratum in uſum carnalis concupiſcentiæ cedere. Hinc patet iſta ritè penſitantibus, quòd neque Clericos qui habitum mutant, ſive Monachos uxores ducere fas ſit: imò neque pium uxores Sacerdotum ſecundas nuptias contrahere, cùm per conjugium cum Sacerdotibus factæ fuerint unum corpus.

Quære etiam cap. xxv. Lit. X. & in cap. iv. Lit. Γ. ſanctorum Apoſt. Canones xvii. & xviii. atque lxi. Canonem: in cap. xiv. Lit. M & in cap. ix. Literæ Γ. Canonem xxvii. Magni Baſilii. & Syn. vi. Can. xxvi. & in xv. cap. ejuſdem Lit. Can. lxix. Magni Baſilii.

At de Monachis fornicantibus, conſule cap. xv. Literæ M.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT XVI.

De illo qui fornicari cupit, nec tamen actu fornicatur.

VETUS ille mos est pravitatis, non confestim, neque ad primam instantiam passiones nostras invadere; sed arte quâdam & astutiâ sophisticâ barathrum perditionis subtus nos paulatim suffodere. Quapropter & cogitationibus immittit ad immiscendum sese placidè, B ut quidem videtur, & jucundè primum qui vocatur impulsum, & hasce blanditiis speciei objectæ corrumpere subdolè machinatur, atque principia voluptatum, tanquam conceptus meros, neque majus aliquod malum trahentes, temerè recipere persuadet. Nam hamum peccati sub escâ voluptatis abscondit, ut qui huic inhient, in istum incidant. Tum eos ducit captivos & tanquam mancipia tractat. Utinam igitur non sumeres contra animam auxiliatores ipsos illos, quibus illam persequendi ac custodiendi cura est. Nam si privata fuerit cogitationum auxilio pravitas illa quæ contra nos infensa est, frustra erunt omnes ejus insi- C diæ ac lenocinia, cùm nequeant ex se solis regere, & in actionem producere affectum, qui tanquam bulla modò apparet, modò disparet & dissolvitur, mortalis planè ac parum subsistentis naturæ. Verùm id quod esse & vivere accipit à cogitationibus nostris, interficit eas quæ ipsi vitam dederunt. Ejusmodi enim sunt pravorum affectuum præmia. Hic igitur impulsus, cùm minimè à nostrâ electione dependeat, crimen nobis affricare nequit. Accedit secundò conjunctio quam sensim quidem & paulatim frequens impulsus solet generare, ratione vel cum passione vel citra impressioni consentienti. Quis verò asserat hoc D animæ rationali non nocere, quoad Dei cognitionem, cùm cogitationes ejus talibus occupentur? Adest tertiò in loco assensus, indicans ipsam animæ inclinationem ad affectum voluptuosum, quem tanquam Syngrapham recipiens prohibitum sive captivitas presèquarto in loco sequitur, bonam quæ adhuc erat animi dispositionem violans, persuadènsque experiri fallax imaginationis malum. Sin verò tempore orationis obrepserit, impedit nè utilitatem inde ullam capiamus, & malis cogitationibus involutos dat. Cùm igitur intelligamus, quàm mali simus, annitamur id colluctando superare quod nosmet supplantare conatur; E & duorum alterum, aut scilicet vehementius anhelantes auxilio divino victores evaserimus, aut emolliti & terga dantes, agemur & manifesti fiemus. Ita quidem spiritus nequitiæ diuturno tempore apud animam permanentes, & in suum habitum ipsam transferentes, dictum demum affectum tanquam trophæum figunt & columnam in corde memoriâ crescentem & usu conservatam, & animam præparantem ad perpetrandam in re quavis turpitudinem quamvis.

Propterea & iv. Syn. Neocæsarienfis Canon, eum qui F mulierem concupiscit & in animo habet cum illâ unà dormire, si modò propositum ejus non procedat ad actum, per gratiam liberari affirmat: attamen expedit eum mediocriter castigari, juxta Canonem lxx. Magni Basilii: ait enim, Diaconum in labiis pollutum & confitentem se quoad oscula peccâsse, ab officio abstinere aliquantisper oportet, sed cum Diaconis interim communicare. Ita & Presbyterum. Sin verò deprehendatur in eodem delicto perseverans, cujuscunque gradûs fuerit, deponi.

ΚΕΦ. ις'.

Περὶ τῦ πορεύσαι ἐπιθυμήσαντος, & μὴ πράξαντος.

ΕΘος γε μὲν ἀρχαῖον ἔξι τῇ κακίᾳ, μὴ αὐθέσον ἡμῖν, μὴ δὲ ἀπὸ τῦ πρώτυ σφοδρῶς. ὑπεισελθεῖν ταῖς ψυχαῖς, ἀλλὰ τέχνῃ τινὶ καὶ πανουργίᾳ σοφιστικῇ, ὅ τῆς ἀπωλείας ἡμῖν βαραθρον κατ' μικρὸν ἀπορύτ̃ειν. ταύτῃ τοι, καὶ τοῖς λογισμοῖς ἠπίως τῷ δοκεῖν καὶ ἀλαζόνως ὑπεμίγνυσι πρόπειραν τινὰ λεγομένῳ ἐφίησι προσβολὴν τῇ ἐπαγωγῇ τῦ ἡδυσμάτος ἐνθέλυμα. ὑποφθείρας τύπον ὑπεύλως μηχανωμένη, καὶ τὰς τῶν ἡδονῶν ἀρχὰς, ὡς ψιλὰς ἐννοίας, καὶ μηδὲν πλέον τὸ γε εἰς βλάβος ἔχούσας, ἀδεῶς εἰσδέξασθαι πείθουσι· κρύπτει γὰρ ὅ τῆς ἁμαρτίας ἄλκυαρον, τῷ τῆς ἡδονῆς θελέατι, ὡς ἂν ζύσι σφιγγόντες, ἐκείνῳ προσπαίσωσι. κἀντεῦθεν λαβοῦσα ὑποχείρια, ὅτι καὶ ὑπηρέταις αὐτοῖς χρήσηται. εἴθε μὲν οὖν μὴ καὶ συμμάχους λάμβανε καὶ τῆς ψυχῆς τὰς διέπειν φεῦ καὶ φρουρεῖν αὐτῷ ὑπετεταγμένους. εἰ γὰρ γυμνωθείη τῆς ἐκ τῦ λογισμῶν συμμαχίας ἡ καθ' ἡμῶν ὀργῶσα κακία, εἰς μάτην αὐτὴ τῆς ὀνείδους ἔσται καὶ μαλακίας μὴ πεφυκυία μόνη παθος δημιυργῆσαι καὶ εἰς ἔργον προαγαγεῖν ὃ πορφόλυγος δίκην, ὁμῶ τε φαινόμενον, καὶ δύθυς ἀπολλύμενον καὶ ἀφανιζόμενον, νεκρᾶς ὂν ἀπαγῶς ὡς εἰπεῖν καὶ ἀνυπάρκτυ φύσεως· ἀλλὰ ὃ ἦν καὶ ὃ ζῆν πρὸς τῦ ἡμετέρων δανειζόμενον λογισμῶν, νεκροῖ τὸν τὸ ζῆν δεδόσθαι αὐτῷ. τοιαῦτα γὰρ τῶν παθῶν τῆς κακίας ὑπάρχει. αὕτη τοίνυν ἡ προσβολὴ ὡς ἦκεν τῆς ἡμῦ προαιρέσεως ἁπτομένη, ἔγκλημα ἡμῖν οὐχ οἷον τε προσγενέσθαι. ὁ συμβασμὸς ἔπειτα δεύτερον, ὃν ῥῆμα καὶ κατ' ὀλίγον ὃ τῆς προσβολῆς δαιμόνιον εἰώθη ἀπογεννᾶν, ἐμπαθὴς ἢ καὶ ἀπαθὴς τῷ λογισμοῦ συλλαλοῦντι. τῷ προσβαλόντι. τοῦτ' τίς ἂν ἰσχυρίσαιτο μὴ ζημίαν εἶ ψυχῆς λογικῆς, τῆς τῦ θεῦ ἐννοίας, ὅτι πλείστου. τῦ λογισμῶν αὐτῆς ποιεμένων, τῷ περὶ τοιαῦτα χρόνῳ; ἡ συγκαθέσεως ἐφίεσθαι πρίτη, νεύσιν καὶ τῆς ψυχῆς καταγορεύσα πρὸς τὸ πάθος ἐπίδοτον, ἰῶ καὶ ὡς γραμματεῖον ἤδη δεξαμένη ἀπόῤῥητον ἡ αἰσχυλωσία, καὶ ποδας πέρτι καὶ ἐξανίσταται· ἢ ἀείσιν ἡμῖν ἀχρεῦσα καθίστασιν, τῆς καρδίας ἤδη περιγραμμένης, καὶ δρέπεσθαι πείθουσα ἢ ἀπατηλὰ βλέπειν τῆς φαντασίας. εἰ δὲ καὶ ὦ καιρῷ τῆς προσβολῆς εἰσφαρείη, ὑδὲν ἀπαναθὲς ταύτης ἐᾷ· καὶ μάλιστα πονηροῖς ἐνυπάρχουσιν αἰσχυμένοις ἐγκαλινδεῖσθαι. σωθέντες δὲ ἢ κακοῦ γενόμενοι, ἀφ' πάλιν περιγράφεσθαι τῷ αὐτῷ πειρασμῷ πειρώμεθα· καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ σφοδρότερον πόσμιες, ἀκρατέσμεθα ἡσσητέρα ῥοπῇ, ἢ χαυνοδέντες, καὶ ταῦτα δάντες ἀγόμεθα καὶ φανόμεθα. ὕτω δὲ ἐκ τ πονηρίας πόσμα ἐκ συχνῷ χρόνῳ τῇ ψυχῇ ἐνσκηνάσαν, καὶ εἰς τ σφῶν αὐτῶν ἕξιν αὐτὴν μεταθέμενα τελεωτάτην τὸ λεγόμενον παθος, ὡσπερεὶ ζῶν ὄντως πήγνυσι καὶ σύλλυ ἐν τῇ καρδίᾳ τῇ μνήμῃ τεφόμενον καὶ τῇ συνηθείᾳ ἐνσπερόμενον καὶ τ ψυχὴν ἐνσκιάζον, ὡς παντὸς ποιεῖν πῶσιν αἰσχρότητος.

Διὰ δὲ τῦτο, καὶ ὁ πάρτος. τ ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου ἡμῶν, τ ὑπενοημόσυνα γυναικῶν, καὶ συγκαθεύδειν ταύτῃ προσδόμενον, εἰς ἔργον δὲ μὴ προβεβηκέναι τ ἐνθυμήσεως, ὦν τῆς χαρίτος. ῥυθμίζειν διὰ χειρίζειν. πλὴν καὶ τῦτο· καλὸν ἂν εἴη μετρίως ὑπομᾶσαι, καὶ τ ὁ. τ μεγάλυ Βασιλείυ κανόνα. φησὶ γὰρ, ὅτι ἐν χείλεσι μανθάνοντα διάκονον, καὶ μέχρι φιλήματος. ἡμαρτηκέναι ὁμολογήσαντα, τ μὲν λειτυργίας, ἄχρι τινὸς ὑπεξαιρεῖσθαι χρὴ τ ἢ ἁγιασμάτων σὺν τοῖς διακόνοις μεταλαμβάνειν· ὡσαύτως καὶ πρεσβύτερον. ὃν δὲ π πλέον φωραθέντα ἡμαρτηκέναι, ἐν οἵῳ ἂν εἴη βαθμῷ καθαιρεῖσθαι.

Επειτα

Ἐπεται τούτοις, καὶ ὁ θ'. φησὶ καὶ ὁ ι'. τῆς αὐτῆς ὲν A Νεοκαισαρείας συνόδου, Τὰ μὲν πρὸ τῆ πορνείας λέγοντες ἁμαρτήματα, ἅτερ ὲν ἁπαφαῖς καὶ φιλήμασι, καὶ ἑτέρας δή τι θεωρουμένης τοιάυτης, λόγος αἴρει καθ' ἁπάντων τοῖς πολλοῖς διαλύεσθαι τῆ χειροθεσίᾳ· εἰ μέν τις πρὸ τῆς χειροτονίας πορνείας ἦλω πρεσβύτερος ἢ διάκονος, καὶ τῆ συνειδότι ἀρουόμενος ὁμολογήσειε πρὸ τῆ χειροτονίας ἁμάρτημα, τῆ μὲν ἱερουργεῖν εἰρχθήσεται, ἀρετῆς δὲ μεταποιούμενος τῶν λοιπῶν τῆς ἱερωσύνης πρεσβείων οὐκ ἀκβληθήσεται· μήτε δὲ αὐτὸς ὁμολογῶν, μήτε μὴν φανερῶς ἐλεγχόμενος, ἐπ' ἐκείνῳ δεῖν τὸ ἐξουσίαν ποιεῖσθαι, ἢ παύεσθαι, εἴγε ἥμαρτεν, ἢ ἐνεργεῖν εἰ μηδὲν ἑαυτῆ B σύνοιδεν. ἐλεγχθεὶς δὲ ὑπὸ πέντε μαρτύρων, ὅρκῳ τὸ κατηγορίαν βεβαιωσαμένων, πρὸς τῆ καθαιρέσει καὶ τ' γερῶν τῆς ἱερωσύνης ζημιωθήσεται, εἰς λαϊκὸν διωθούμενος τόπον.

Convenit cum istis & nonus etiam atque decimus ejusdem Concilii Neocæsarienſis Canones, Dicentes, peccata quæ fornicationem antecedere solent, nimirum quæ spectant ad tactus, & alia hujusmodi, sermo obtinet apud complures ordinatione solvi. Si tamen ante ordinationem fornicationis teneatur vel Presbyter, vel Diaconus, & conscientia compulsus delictum ante ordinationem commissum confessus fuerit, à consecratione Eucharistiæ prohibebitur, sed tamen ad virtutem conversus à cæteris Sacerdotii privilegiis non rejicietur. At verò si nec ipse confiteatur, neque manifestè convincatur, oportet penes ipsummet potestatem esse vel cessandi si peccaverit, vel sacra obeundi, si nihil sibi conscius fuerit. Quinimò si à quinque testibus, qui juramento accusationem confirmaverint, convictus fuerit, præter depositionem etiam privilegiis Sacerdotii mulctabitur, & in Laicorum locum retrudetur.

Ὁ δὲ Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας ὲν τῆ ε'. κανόνι, ἀναγνώστην πορνείας φυγόντα, εἰ ἠκριβῶς ἐξετάσεως φανερῶς ἐλεγχθείη, τῆ κλήρῳ φησὶν ἐκβάλλεσθαι χρή· ὲν τῆ κλήρῳ δὲ μένειν, μὴ ἐλεγχόμενος· ἀ γὰρ δεῖ τ' ματαίας προσέχειν ἁμαρτίας.

Theophilus autem Alexandrinus in Canone v. ait, Lectorem fornicationis reum, si accuratâ examinatione factâ apertè convincatur, à Clero ejici oportet: & in Clero quidem permanere, si non fuerit convictus. Minimè enim decet futilibus incusationibus intendere.

C

Νόμος.

Φησὶ καὶ ὁ νόμος, κρεῖσσον τὰ ἁμαρτήματα καταλιμπάνειν ἀνεκδίκητα, ἢ τινας ἀναιτίως κολάζεσθαι.

Lex.

Dicit etiam jus civile meliùs esse delicta inulta relinquere, quàm quempiam nullo merito puniri.

ΚΕΦ. ιζ'.

Περὶ πορνοβοσκῶν.

Ὁ πς'. τῆς ς'. συνόδου κανὼν, τὰς ἐπ'. ὀλέθρῳ ψυχῶν πόρνας συνάγοντας, καὶ ἐκτρέφοντας, κληρικοὺς μὲν ὄντας καθαιρῆ, προσέτι καὶ ἀφορίζεσθαι, διπλοῦν καὶ τούτοις ἐπάγων ἐπεξέλευσιν, λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζεσθαι. D

Νόμοι.

Ὁ εἰδὼς πορνεύειν τὴν ἑαυτῆ γυναῖκα, καὶ σιωπῶν, πορνοβοσκός ἐστιν.

Οἱ ἐκ πορνείας γεγεννημένοι, ὐ μόνον τ' μητρὸς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκ μητρὸς συγγενῶν κληρονομοῦσι, καὶ ἐπ' αὐτῶν κληρονομοῦνται. ἡ δὲ ἰλλυστρία νομίμους ἔχουσα παῖδας, καὶ πορνογονεῖς, οὐδὲν δύναται ὠφελεῖν τοῖς πορνεύουσιν, οὔτε ζῶσα, οὔτε τελευτῶσα. E

Ἡ τῆ πορνεύειν κληρονομία οὐκ ἀνήκει τοῖς πρὸς πατρὸς συγγενέσιν· ὐ γὰρ λέγεται ἔχειν πατέρα· τῆ μητρὶ δ' αὐτῆ καὶ τοῖς ὁμομητρίοις ἀδελφοῖς. οἱ δὲ περὶ γάμων νόμοι, καὶ οἱ κανόνες ἐπιγινώσκουσι καὶ τὸν ἐκ πορνείας συγγένειαν, καὶ συναπομένους, ὡς τὰς ἐξ ἐννόμων γάμων αἱμομιξίᾳ περιπεσόντας, κολάζουσιν. F

Ὁ μέν τοι παλλακισμὸς νόμιμός ἐστιν, ὁ γὰρ γυναῖκα σεμνὴν παλλακεύεσθαι, καὶ ποιεῖν ὲν ἐκμαρτυρίᾳ τοῦτον καθάπαξ, ὡς γαμετὴν αὐτὴν ἔχειν δοκεῖ· εἰ δ' ὅλως, ἀσέλγειαν πρὸς αὐτὴν πλημμελεῖ.

CAPUT XVII.

De iis qui meretrices alunt.

CANON lxxxvi. Synodi sextæ, Qui in animarum perniciem scorta & cogunt & alunt, Clericos quidem deponit, imò & excommmnicandos decernit, geminum eis inferens supplicium: Laicos verò segregari vult.

Leges.

Qui, cùm sciat uxorem suam fornicatam fuisse, tacuerit tamen, ipse leno est.

Ex fornicatione nati hæreditatem non matris solum sed & cognatorum ejus adeunt, & hæredes ab illis inscribuntur: fœmina autem illustris quæ & legitimos & naturales filios habet, nihil conferre potest naturalibus, neque viva neque moriens.

Hæreditas spurii non pertinet ad patris cognatos; non enim is patrem habere agnoscitur: pervenit autem ad matrem & fratres suos ex eâdem parente. Leges autem circa nuptias atque Canones agnoscunt etiam ortam ex fornicatione cognationem, & cognatos ex fornicatione, qui matrimonium invicem trahunt, tanquam qui nuptiis legitimis propter consanguinitatem exciderant, plectunt.

Concubinatus autem licitus est. Nam qui mulierem gravem & ingenuam in concubinam sumpserit, idque testibus adhibitis palàm professus fuerit, existimatur eam velut uxorem habere; secùs verò, stuprum cum illâ committere.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT XVIII.

De Privilegiis & immunitatibus Prælatorum ac Eccleſiarum, atque etiam de Provinciis iſtorum.

Quære cap. xi. Literæ E.

ΚΕΦ. ιη'.

Περὶ πρεσβειῶν, ⁊ πρηνομίων ὧν ἔχουσι οἱ ἀρχιερεῖς ⁊ αἱ ἐκκλησίαι. ⁊ περὶ τῆς προεκῶν αὐτῆς.

Ζήτει ὃ ια'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου.

CAPUT XIX.

B

De jure Presbyterorum.

Vide cap. ix. Literæ M.

ΚΕΦ. ιθ'.

Περὶ ὧν ἔχουσι οἱ πρεσβύτεροι δικαίων.

Ζήτει ὃ θ'. κεφ. τοῦ Μ. στοιχείου.

CAPUT XX.

De re dotali.

Leges.

ΚΕΦ. κ'.

Περὶ προικῴων πραγμάτων.

Νόμοι.

C Dos æſtimata viri periculo eſt: licet animalia intermoriantur, aut mulier veſtem adtriverit, ipſe æſtimationem eorum præſtat. Inæſtimatæ autem dotis cùm incrementum tum diminutio mulierem reſpicit. Iſta quoquè ſervorum ſobolem accipit, fructus verò ac pecorum fœtum vir percipit.

Η ἀξιοτιμήτως προῖξ τῷ ἀνδρὶ κινδυνεύεται, κἂν ἀποθανῶσι τὰ ζῶα, κἂν πλὴν ἐσθῆτα ἡ γυνὴ κατατρίψῃ, ⁊ ἀποτίμησιν αὐτῇ δίδωσι. τῆς δὲ ἀξιοτιμήτου, ⁊ ἡ αὔξησις ⁊ ἡ μείωσις, πλὴν γυναῖκα ὁρᾷ. ⁊ αὐτὴ λαμβάνει ⁊ τοκετὸν τῆς δούλων· τὸν δὲ καρπὸν ⁊ πλὴν γονῆς τῆς ἀρεμμάτων, ὁ ἀνὴρ λαμβάνει.

Promiſſa nomine dotis niſi intra biennium ſolvantur, exiguntur eorum uſuræ ad trientem centeſimæ partis.

Τὰ ἐπαγγελθέντα χάριν προικὸς, εἰ μὴ ἐντὸς δύο ἐτῶν καταβληθεῖεν, ἀπαιτοῦνται οἱ τόκοι αὐτῶν ἀπὸ τριτημορίου ἑκατοστῆς.

Si conſtante matrimonio vir inopiâ laboret, poteſt mulier res ſuas pro dote ipſius retinere, ante omnem creditorem & hypothecarium: veruntamen quæ retinet, abalienare nequit; quoniam ex iſtis ſeipſam & maritum & liberos ſuos alere debet. D

Απορουμένου τοῦ ἀνδρὸς ἐν συνεζωκότι γάμῳ, δύναται ἡ γυνὴ ὑφαιρεῖσθαι τὰ πράγματα αὐτοῦ εἰς πλὴν ἰδίαν προῖκα, προτιμωμένη παντὸς δανειστοῦ, ⁊ ὑποθήκης ἔχοντος, πλὴν ἃ δύναται ὀκποιεῖν ἃ ὑφῄρηται. ἐπειδὴ ὀφείλει ἐξ αὐτῶν ἀποτρέφειν ἑαυτὴν ⁊ τὸν ἄνδρα ⁊ τὰ τέκνα αὐτῆς.

Mulier non tenetur contractibus viri, licet ipſi deſponſata fuerit: neque etiam marito proſcripto, bona mulieris publicantur, Sed nec extra-dotalia viri ſervitio ſunt.

Οὐ κατέχεται ἡ γυνὴ ὑπὸ τῶν τοῦ ἀνδρὸς συναλλαγμάτων, κἂν ἐξηγορήσηται αὐτόν· ⁊ οὐ δὲ δημευομένου τοῦ ἀνδρὸς συναπάγονται τὰ πράγματα τῆς γυναικὸς, οὐ δὲ τὰ ἐξωπροικα ὑπόκεινται τῇ τοῦ ἀνδρὸς λειτουργίαις.

Maritus, inops licet, integram dotem debet.

Ο ἀνὴρ ⁊ ἄπορος ὢν πάσῃ πλὴν προῖκα χρεωστεῖ.

E Si ſocer à genero & uxor à marito dotem quam ſtipulabantur, expoſcant, ad facultatum menſuram evincunt.

Ο πενθερὸς ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ, ⁊ ἡ γυνὴ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀπαιτούμενοι ἐν ἐπερωτήσει προῖκα, πρὸς ὃ μέτρον τῆς οὐσίας αὐτῶν καταδικάζονται.

Si maritus cum uxore contrahat, ut ipſe emortuæ hæreditatem adeat, irritus eſt is contractus. Si autem ab initio pactum fuerit, ut ante mulieris obitum apud maritum dos maneat, atque pater dotem adeò reddiderit, pactum valet, & excluditur pater.

Ἐὰν ὁ ἀνὴρ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν γυναῖκα, ἵνα πλουτῶσῃ αὐτῷ κληρονομήσῃ, ὃ σύμφωνον ἄχρηστόν ἐστιν. ἐὰν δ' ἤρξηται σύμφωνον ἐξ ἀρχῆς, ἵνα πρὸ πλουτώσης τὴν γυναικὸς ἡ προῖξ ἀπομείνῃ παρὰ τῷ ἀνδρὶ, ⁊ εἰ ἔδωκε τῷ πατρὶ δεδομένη ἐστὶν ἡ προῖξ, ἔρρωται ὃ σύμφωνον, ⁊ ἀποκλείεται ὁ πατήρ.

Si modò pater turpis adeo fuerit, ut metus ſit nè dotem concreditam abſumat, hunc prohibet actio: Et Judex tum iſti proſpicit tum filiæ. F

Εἰ πάνυ αἰσχρὸς ἐστὶν ὁ πατὴρ, ὥστε δέος εἶναι, μήποτε λαβὼν τὴν προῖκα δαπανήσῃ, ἀρνεῖται αὐτὸν ἡ ἀγωγὴ, ⁊ ὁ δικαστὴς προνοεῖ αὐτῷ ⁊ τῇ θυγατρί.

Si, filiis adhuc ſuperſtitibus, opus fuerit virum qui poſt obitum conjugis ſuæ viduus manſerit, neque ad ſecundas nuptias acceſſerit, à liberorum ſuorum convictu ſeparari, debet is præter integras res ſuas, etiam unius filii ſortem capere pro numero liberorum, non tantum educationis gratiâ, ſed conſervatæ ipſi erga primas nuptias reverentiæ & honoris.

Εἰ παίδων ὄντων, δεήσει ⁊ ἐμμένοντα μὴ πλουτῆσαι τῆς συζύγου αὐτοῦ λύσει τῷ προελθεῖν εἰς ἕτερον συνοικέσιον τῆς τῶν οἰκείων τέκνων συναγωγῆς χωρισθῆναι. μὴ δ' ἀπολαβεῖν ἐντελῆ τὰ ἴδια πράγματα, ἀλλ' λαμβάνειν αὐτὸν ⁊ ἑνὸς παιδὸς μοῖραν κατὰ ⁊ ἀριθμὸν τῶν τέκνων· τεκνοτροφίας τε ἕνεκα, ⁊ τῆς ἀγαπωμένης αὐτῷ πρὸς ⁊ πρῶτον γάμον αἰδοῦς ⁊ τιμῆς.

Si propter ſponſam ſuam ægrotantem vir ſumptus

Εἴ τι ὁ ἀνὴρ ἐδαπάνησε πρὸ τὴν γαμετὴν αὐτοῦ νοσοῦσαν, μὴ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

μὴ ἡ αὐτῆς θάνατον, ἢ δίναι) ἀπαιτεῖν τὸν πενθερὸν αὐτῷ, πρὸς ὃν ἡ προῖξ τῆς συναζύγου αὐτῷ ἐπεμπήχθη, ἀλλὰ τῇ βουλήσει αὐτῷ ὀφείλει λογίζεσθαι· ὅσα δὲ εἰς τιμὴν ταφῆς ἀνήλωσεν, ὁ πατὴρ δίδωσι πρὸς ὃν ἡ προῖξ ἐπεμπήλθεν.

A aliquos feceris, non potest post obitum sponsæ à socro repetere, ad quem dos filiæ suæ redierit, sed in ipsius beneplacito acquiescere debet. Sepulturæ autem sumptus reddit pater, cujus in manus dos redierit.

Ο τῶ γήμαντι ὑπεξουσίῳ πατὴρ, καὶ αὐτὸν ἀναλαμβάνειν χρέαν, καὶ τιμὴν γαμετὴν αὐτῷ. αὐτὸς γὰρ ὑπέχει τοῖς βάρεσι τῶν γάμων τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

Si filius familias uxorem duxerit, pater tenetur & ipsum & conjugem alere. Is enim onera sustinet nuptiarum filii sui.

Ζήτει δὲ ϛ'. κεφάλαιον τοῦ Δ. στοιχείου.

Quære caput ii. Litteræ Δ.

B

ΚΕΦ. κά'.

Περὶ προδοτῶν.

Ο θ'. κανὼν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ, ὅσοι φησὶ αἰχμάλωτοι τοῖς βαρβάροις γένωνται, καὶ τῇ σφῶν δυσσεβείᾳ συναρπάντες, τοσοῦτον ταύτης μέτοχον ὦσι καὶ λήθῃ λαβόντες τοῦ ἐν Χριστιανοῖς, ἑνίους τῶν ἴδιων ὁμοφύλων, ξύλων, ἢ αἰχμῇ ἐφονεύσωσι, καὶ ὁδοὺς ἢ οἰκίας ἀγνοοῦσι τοῖς βαρβάροις ὑπέδειξαν, καὶ τῆς ἀκροάσεως ἐκβληθήτωσαν, μέχρις ἂν συνελθοῦσι τοῖς ἁγίοις, κοινῇ περὶ αὐτῶν τι δόξῃ, καὶ πρὸ αὐτῶν τοῦ ἁγίου πνεύματι.

CAPUT XXI.

De Proditoribus.

CANON nonus Gregorii Thaumaturgi, Quicunque, inquit, cùm captivi fuerint apud Barbaros, & eorum impietate constricti, in tantum ipsius fiant participes ut Christianæ suæ professionis obliti nonnullos suorum contribulium ligno aut laqueo interficiant, & vias ac domos Barbaris istarum ignaris commonstrent, ex Auditorum statione ejiciantur, usquedum sanctis simul congregatis aliquod de iis communitèr visum sit, & prius Spiritui sancto.

C

Νόμοι.

Ο αἱρετίζων πολεμίους, ἢ προδιδοὺς πολεμίοις Ρωμαίους, κεφαλικῶς τιμωρεῖται. οἱ δὲ κατ' ἔρημον, ἢ θαλάσσιον, τοῖς λῃστεύουσι συλλῃστεύσαντες, τῶν φανερῶν πολεμίων, μᾶλλον κολάζονται, ὅσῳ καὶ τὸ φανερῶς πολεμεῖν ἢ ἀφανὴς βουλὴ χαλεπωτέρα κατέστηκεν.

Lex.

Qui instigat hostes, aut in horum manus prodit Romanos, capite plectitur. Qui verò in desertis locis, aut propter mare latronibus opitulantur, quàm hostes aperti eo gravius puniuntur, quo clandestinæ insidiæ plus periculi ferunt quàm apertum bellum.

Τοὺς ἐκ τῶν Ρωμαίων πρὸς τοὺς πολεμίους ἀποφεύγοντας, ὡς πολεμίους ἔξεστιν ἀκινδύνως φονεύειν. D

Qui à castris Romanis ad hostes transeunt, tanquam hostes absque ullo discrimine occidere licet.

Ο κατὰ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως ἢ τῆς πολιτείας μηχανησάμενος ἢ μελετήσας, φονεύεται καὶ δημεύεται.

Qui adversus salutem Imperatoris aut Imperii quicquam molitur, aut meditatur, summum supplicium ipse luit, & bona cedunt fisco.

Οἱ πρὸς τοὺς πολεμίους αὐτομολοῦντες, καὶ τὰς ἡμετέρας βουλὰς ἐπαγγέλλοντες, ἀπαγχονίζονται.

Qui ad hostem transfugiunt, & consilia nostra produnt, aut strangulatione aut flammis pereunt.

Ζήτει δὲ ια'. κεφάλαιον τοῦ Σ. στοιχείου.

Quære cap. xi. Lit. Σ.

E

F

INITIUM

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

INITIUM LITERÆ P.

CAPUT I.

De viris ac mulieribus, qui involuntario profluvio laborant.

Vide cap. xvi. Lit. A. & cap. xxviii. Lit. K.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ρ. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ τῶν ἐν ῥύσει ἀκουσαίρετῳ γινομένων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν.

Ζήτει ὃ ις'. κεφ. τῷ Α. στοιχείν. καὶ ὃ κη'. τῷ Κ. στοιχέιν.

B

INITIUM LITERÆ Σ.

CAPUT I.

Quòd in Sabbatis minimè jejunare oporteat.

Conſule in cap. iv. Lit. K. Canonem xxix. Synodi Laodicenæ, & in cap. xxxvii. Lit. K. Canonem ſanctorum Apoſtolorum lxvi. & Synodi ſextæ Can. xvi. atque etiam in cap. v. Lit. T. Canonem lv. Concilii ſexti.

C

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Σ. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Οὐ ταῖς σάββασιν ὐ δεῖ νηστεύειν.

Ζήτει ὃν τῷ λζ'. κεφ. τῷ Κ. στοιχείν, κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων ξς'. καὶ τῆ ς'. συνόδου ιε'. καὶ τῷ λε'. κεφ. τῷ Ε. στοιχείν, τῆς ὃν Λαοδικείᾳ συνόδου καν. ις'. καὶ ὃν τῷ ε'. κεφ. τῷ Τ. στοιχείν κανόνα νε'. τῆς ς'. συνόδου.

CAPUT II.

De Ludis Scenicis.

Quære in cap. i. Lit. Θ. Canonem primum Synodi ſextæ, & in vii. cap. Lit. M. Canonem xlvi. Synodi Carthaginenſis. Quære & cap. xi. Lit. M.

D

ΚΕΦ. β'.

Περὶ σκιωνῶν.

Ζήτει ὃν τῷ πρώτῳ κεφ. τῦ Θ. στοιχείν, κανόνα τῆς ς'. συνόδου. καὶ ὃν τῷ ζ'. κεφ. κεφ. τῷ Μ. στοιχείν κανόνα μς'. τῆς ὃν Καρθαγίνη συνόδου. ζήτει καὶ ὃ ια'. κεφ. τῷ Μ. στοιχείν.

CAPUT III.

Quod non oportet in pavimento Crucem ſcribere, ſed & ita expreſſas delere.

Canon lxiii. Concilii vi. figuram pretioſæ Crucis in pavimento deſcribere vetat, neque hoc ſolùm, ſed & jam efformatas deformandas indubiè ſtatuit & abolendas: nè fortè pedibus conculcatum, vileſcat ſalutare victoriæ noſtræ trophæum, quod & mente omni cum reverentiâ colitur, & ſermone eximiè celebratur, & quoad ſenſum reapſe adoratur.

E

Lex.

Nemo in pavimento aut marmore quod in pavimento jacet, aut lapide molari Crucem inſculpat; ſi quæ autem jam ſcriptæ fuerint, eradantur. Qui verò cunque legem tranſgreditur, graviſſimam pœnam luat.

ΚΕΦ. γ'.

Οτι οὐ σταυρὸν ἐν ἐδάφει γράφειν ὐ δεῖ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄντας ἀπαλείφειν.

Ὁ ξγ'. τῆς ς'. συνόδου κανών, ὃν τὸν πάνυ σταυρῦ τύπον ἐν ἐδάφει γράφειν ἀπείρηκεν, ὐ μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς ἤδη γραφέντας, ἀγαγράφειν ἀνενδιάστως ὑπεσκήπτη, καὶ ἐξαλείφειν, ὡς ἂν μὴ συμπατούμενον τοῖς βαδίζουσιν, ἐφυβρίζοιτο τὸ σωτήριον τῆς ἡμῶν νίκης τρόπαιον. Ὃ καὶ ἐξαιρέτῳ αἰδοῖ τῇ πάσῃ τιμώμενον, καὶ λόγῳ ἀφαφεσύνως ὑμνολογούμενον· καὶ αἰσθήσει σχηματικῶς προσκυνούμενον.

Νόμος.

Μηδεὶς ἐν ἐδάφει ἢ ἐν μαρμάρῳ, ὅπου ἐδάφους κειμένῳ, ἢ ἐν μυλίτῃ λίθῳ σταυρὸν ἐγγλυφέτω· καὶ οἱ ὄντες ἐν τούτοις ἀφειρείσθωσαν. ὁ δὲ ἀφαιρῶν νόμον, τὴν βαρυτέραν ὑπομενέτω ποινήν.

CAPUT IV.

De Pactis & Contractibus.

Lex.

Perditio rerum, de quibus conventum fuit, non tollit actiones, in quantum licet veritatem alio modo patefieri.

Citra dolum malum pacta, & legibus quidem minimè contraria, valent.

F

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ συμβολαίων, καὶ συμφώνων.

Νόμοι.

Ἡ τῶν συμβολαίων ἀπώλεια, οὐκ ἀναιρεῖ τὰς ἀγωγὰς, ἐν ᾧ δυνατόν ἐστιν ἑτέρως ἀποδειχθῆναι τὸ ἀληθές.

Τὰ χωρὶς δόλου σύμφωνα, καὶ μὴ τοῖς νόμοις ἐναντιούμενα, ἔρρωται.

ΚΕΦ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Συμποσίων.

Τῷ νε'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου κανόνι, κληρικὲς ἢ λαϊκὲς συμπόσια ποιεῖν ἐξ ἐφάσεως καὶ Συμβολῆς ἀπείρηται. Ζῆτα γὰρ ὡς ὀλίγων ὠφελοῦς εἰσιν ἀγαθῶν, ὅτι πάσης αἰσχρότητος πλέα.

Ο δὲ κζ'. ταύτης ἐν ταῖς λεγομέναις ἀγάπαις τῶν Συμποσίων, μέρη οἴκαδε κομίζειν τὰς τῶν κλήρου ἀπείρηκε· λιχνείαν γὰρ ζῆτα καὶ μοχθηρίαν τῶν δρώντων κατηγορῆ, ὡς ἐντεῦθεν τῷ τῆς ἐκκλησίας καταίσχυν ἐξυβρίζεσθαι. ζήτει καὶ τὸ γ'. κεφ. τοῦ Α. στοιχείου.

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ τῶν ζὰς συνάξεις ζὰς ἱερὰς ἀποτρεφομένων.

Ζήτει ὃν δ θ'. κεφ. τοῦ Β. στοιχείου κανόνας ε'. καὶ ς'. τῆς ἐν Γαγγρᾳ Συνόδου.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ τῶν συνεισακτῶν γυναῖκας ἐχόντων κληρικῶν.

Ζήτει τὸ ιθ'. κεφ. τοῦ Γ. στοιχείου.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τῶν συνεπισταμένων κληρικοῖς ἁμαρτήματα, καὶ μὴ ὁμολογούντων.

Ο οα'. τῶν μεγάλου Βασιλείου κανών, ὁ ἁμαρτήματι συνεγνωκὼς φησί τινι, καὶ μὴ ὁμολογήσαντι, ἀλλ' ἐλεγχθέντι, ὅτι πολὺν χρόνον ὃν ὁ ἐργάτης τῶν κακῶν ὑπεύθυνος γενήσεται, καὶ αὐτὸς ἔσται ἐν ὑπευθύνῳ. οὐκ ἴσον γὰρ τῷ ἀγαθῷ τὸν ὁρῶντα κωλύσαι, συμφορεῖσθαι, τὸν δὲ γε Συναισθόμενον καὶ συμβουλεύσαντα, καὶ δυνάμενον ὑπομεῖναι εἰπεῖν ἐβούλετο. καὶ ὁ προφήτης γὰρ οὐχ' ἁπλῶς κωλάζεσθαι ἀξιοῖ, τὸν θεωρούντα κλέπτοντα ἢ μοιχόν, ἀλλὰ τὸν συντρέχοντα τῷ κλέπτῃ, καὶ συναιρόμενον, καὶ τὸν Συμμερίζόμενον τῇ κοινωνίᾳ τῆς μοιχῆς ὃν τῆς ἁμαρτάνειν. πλὴν χρὴ ἡ μὲν ὁμολόγησις τῆς κολάσεως ἀφαιρεῖται τὸ πλεῖστον· ὁ δὲ ἔλεγχος χαλεπωτέραν ταύτην ἐργάζεται.

Ζήτει καὶ ἐν τῷ θ'. κεφ. τοῦ Γ. στοιχείου κανόνα κε'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδου.

Νόμος.

Ο ὑποδεξάμενός τινα ἐνεχόμενον ἐγκλήματι ἐν εἰδήσει, τὴν αὐτὴν ὑφίσταται τιμωρίαν. ὁ δὲ λῃστὰς ὑποδεξάμενος, καὶ μὴ προσαγαγὼν αὐτοὺς τῷ δικαστηρίῳ, δημεύεται, ἢ τιμωρεῖται, κατὰ τὸ ποιότητα τοῦ προσώπου, ὡς ἂν ὁ δικαστὴς συνίδῃ.

B

C

D

E

F

CAPUT V.

De Conviviis.

INTERDICITUR cùm Clericis tùm Laicis, Canone lv. Concilii Laodiceni, convivia ex collatione celebrare. Ista enim utplurimum nihil prosunt, imò aliquando omni turpitudine referta sunt.

Canon autem xxvii. ejusdem Synodi vetuit in Agapis, quæ vocantur, conviviorum portiones Clericos tollere, & domum referre. Hoc enim arguit gulositatem & improbitatem illorum, qui ita fecerint; adeò ut contumelia exinde affricetur ordini Ecclesiastico. Quære etiam cap. iii. Lit. A.

CAPUT VI.

De iis qui sacras Synaxes vitant.

Consule in cap. ix. Lit. B. Can. quintum & sextum Synodi Gangrensis.

CAPUT VII.

De Clericis qui extraneas mulieres alunt.

Quære cap. ix. Lit. Γ.

CAPUT VIII.

De iis, qui aliis conscii sunt, nec tamen delicta illorum Clericis confitentur.

CANON lxxi. Magni Basilii, Qui delicti alicujus cum alio conscius minimè confessus fuerit, is convictus tamdiu pœnas dabit, quàm ipsum malorum patratorem plecti oportuit. Non erat igitur ex mente Viri sancti, ut ille puniretur, qui scientiam meram facti habet, impedire verò nequit; sed qui opem ac consilium fert, & inhibere possit, si velit. Propheta enim non vult simpliciter eum puniri, qui furem aut adulterum videt, sed qui concurrit cum fure, & opitulatur, & in delinquendo cum adultero particeps est. Universim verò confessio pœnam maximâ ex parte minuit, convictio autem graviorem trahit.

Quære & in ix. cap. Lit. Γ. Canonem xxv. Synodi Ancyranæ.

Lex.

Qui criminis alicujus reum sciens susçipit, eandem pœnam subit: Qui verò latrones recipit, neque in jus adducit, proscribitur, aut punitur juxta conditionem personæ, prout Judici visum fuerit.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT IX.

De Synodis quotannis habendis.

SANCTORUM Apoſtolorum Canon xxxvii. imperat, ut quovis anno bis congregent Concilium cujuſvis Provinciæ Epiſcopi, ad ſuum Metropolitanum confluentes, ſemel quidem quartâ ſeptimanâ Pentecoſtes, iterum verò Autumno exeunte, ſcilicet duodecimo die Hyperberetæi ſive Octobris: ut dirimantur B omnes controverſiæ, quæ circa dogmata & quæſtiones ſcriptas, & argumenta Eccleſiaſtica oriuntur, imò & diſſenſiones, quæ inter ipſos contingant, & cauſas, atque lites.

Convenit cum iſto fermè quoad verba & vigeſimus Canon Synodi Antiochenæ: adjicit tamen minimè licere quoſvis per ſeipſos Synodos habere haud præſente Metropolitano Provinciæ: tunc enim perfectum Concilium habetur, cùm adeſt Primas unâ cum cæteris.

C

Quinimò Canon quintus Synodi primæ, Autumno lapſo ad Octobrem menſem alterum Concilium convocari jubet, alterum verò non in Pentecoſte, ſed ante Quadrageſimam celebrari; ut poſita omni moroſitate ac illiberalitate animi, puri ipſi naturâ ex ſuapte puro jejunii donum offerant.

Canon autem xix. Synodi quartæ, æquum bonúmque judicat, ut Epiſcopi bis quotannis Concilia celebrent: ubi, ſi Provinciæ Metropolitano ita placuerit, de rebus Eccleſiaſticis reformandis decernant: Epiſcopos autem, qui cùm corpore benè valeant, & in Urbibus ſuis verſentur, neque ulla alia cauſa impediat, non conveniunt tamen, fraterno more increpari. D

Dein Canon ſextus Synodi ſextæ hunc verbatim repetit, ſancit autem ſemel quidem in anno, non bis Concilium haberi, atque tempus præſcribit, à Paſchate puta uſque ad Octobrem completum, cùm propter barbarorum incurſus, tum cauſas alias, quæ obtingunt, & frequentes peregrinationes Epiſcopis permoleſtas reddunt.

E

Hunc Canonem confirmat etiam ſextus Synodi ſeptimæ, atque magiſtratum excommunicari vult, qui Epiſcoporum ad Synodum properantium quempiam impediens deprehendatur. Cùm autem congregati fuerint, præcipua, inquit, cura eſto ſubditos ſuos ſummoperè docere præcepta Evangelica & Canonica. Sin verò Metropolita jumentum, vel rem quamvis aliam, quæ ad Epiſcopos confluentes pertineat, ſibi vendicet, & convincatur, reddet quadruplum.

Imò & xl. Canon Concilii Laodiceni ſollicitè admodum ſtudet, ut in qualibet Provinciâ Synodus quotan- F nis convocetur: adeóque Epiſcopos, qui ad eam citantur, haud detrectare, ſed protinus adire jubet, atque ſapientiores ſi ſint, docere quæ norunt, vel ſimpliciores ea addiſcere, quæ neſciunt; ita enim fit, ut reformetur Eccleſia, & circa recta dogmata fidei, & mandata vitæ bene ordinandæ inſervientia, profectus faciat: Qui verò contempſerit, quòd reprehendatur, ſeipſum culpet, niſi forte aliquo diſcrimine, quod ad corpus vel facultates ſpectet, impediatur.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ Συνόδων τῶν ἐτησίως γινομένων.

Ολζ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, ὃς τῶ ἔτει συνόδου κελεύει τοὺς ἐκάστης ἐπαρχίας ἐπισκόπους δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ συνιόντας μητροπολίτῃ, ἅπαξ μὲν τῇ πεμπτῃ τῆς Πεντηκοστῆς ἑβδομάδι Θ'., δεύτερον δὲ φθινοπώρου ἤδη τῆς ὥρας, τῇ ιβ'. τοῦ ὑπερβερεταίου, ἤτοι τοῦ Ὀκτωβρίου· ἐφ' ᾧ πᾶσαν ἀμφιβολίαν φέρει τε δογμάτων καὶ γραφικῶν ζητημάτων, καὶ ἐκκλησιαστικῶν διαφορῶν λύεσθαι, καὶ μέντοι καὶ διάφορός ἐστιν ὧν πρὸς ἀλλήλους, καὶ δίκας, καὶ ἔριδας.

Τούτῳ καὶ ὁ κ'. τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου φησὶ λέξιν μὲν ἔχειν ἐξεῖναι, μὴ ἐξεῖναι δὲ φησὶν, ἑνὶ ἑκάστῳ καθ' ἑαυτοὺς συνόδους ποιεῖν, μὴ παρόντος τοῦ τῆς ἐπαρχίας μητροπολίτου· ὅτε γὰρ πλείω γίνεται συνόδους, ὅτε καὶ ὁ μητροπολίτης σύνεστι τοῖς λοιποῖς.

C

Ἀλλὰ καὶ ὁ ε'. τῆς πρώτης συνόδου κανὼν, φθινούσης μὲν ὥρας κ͵ᾱ Ὀκτώβριον κελεύει τὴν μίαν τῶν συνόδων διορίζεσθαι, τὴν δὲ ἑτέραν οὐκ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ, ἀλλὰ πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς συνεκτάττει· ὡς ἂν πάσης ἀνδίας καὶ μικροψυχίας τῆς πρὸς ἀλλήλους διαιρεθείσης, καθαροὶ τῇ φύσει καθαρῷ ὅ τε νηστείας προσενέγκοιεν δῶρον.

Ὁ δὲ ιθ'. τῆς δ'. συνόδου, ὃν καλῶς οἴεται κεῖσθαι τοὺς ἐπισκόπους δὶς τοῦ ἔτους συνόδους ποιεῖν, ἔνθα ἂν ὁ τῆς ἐπαρχίας δοκιμάσῃ μητροπολίτης, ἐπ' ἐσίων ἐκκλησιαστικῶν διορθώσει πραγμάτων. τοὺς δὲ μὴ συνιόντας τῶν ἐπισκόπων ὑγιαῖς τῷ σώματι ἔχρηται, καὶ τῶν αὐτῶν ἐπημελεμένοις πόλεσι, μηδενὸς ἑτέρου ἀναγκαίου πράγματος εἴργοντος ἀδελφικῶς ἐπιπλήττεσθαι.

Ὁ δὲ τῆ ς'. συνόδου. ἡ. τοῦτον μὲν ὡς ἔχει λέξεως ἔχει, νομοθετεῖ δὲ, ἅπαξ τοῦ ἔτους καὶ μὴ δὶς τοῦ ἔτους συνόδους γίνεσθαι· καιρὸν ἐσίας καὶ ἀπὸ τοῦ πάσχα, μέχρις ὅλου τοῦ Ὀκτωβρίου, διὰτε τὰς τῶν βαρβάρων ἐφόδους, καὶ τὰς περισπωμένας ἑτέρας αἰτίας, αἳ δυσχερεῖς ποιοῦσι τοῖς ἐπισκόποις τὰς συνεχεῖς ἀποδημίας.

Τοῦτον αὖθις ὁ ς'. ἐπικυροῖ καὶ τῆς ζ'. συνόδου ἀφορίζεσθαι ἀξιοῖ, εἴ τις ἄρχων διωθεῖτο, ἔργον τινὰ τῶν εἰς τὴν συνόδον ἀπόντων ἐπισκόπων. συνιοῦσι δὲ τούτοις, παρούργου φησὶ μελέτω, ὥστε ταῖς τοῦ διδασκαλείου σχολαῖς καὶ ταῖς τῶν κανόνων μετέναι διδάσκειν τοὺς ὑπὸ χεῖρα. εἴ τινα δὲ τῶν συνελθόντων ἐπισκόπων, κλῆσιν ἢ ἕτερον ἄδοι ὁ μητροπολίτης ἀπαιτήσας ἄκοντα ἐλεγχθεῖν, τετραπλάσιον ἀποτινάτω.

Καὶ ὁ μ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ πολλῆς ἀξιοῖ φροντίδος, ὅ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπων συνόδων γίνεσθαι· δεῖ καὶ τοὺς ἐπισκόπους εἰς ζητοῦσαν καλουμένους, οὐκ ἀνεδίως, ἀλλ' ἀμελητὶ ἀπέναι προστάττει, καὶ ἢ τοὺς σοφωτέρους αὐτὰ ἴσως διδάσκειν, ἢ τοὺς ἁπλουστέρους παρ' ἀγνοοῦσι μεμαθηκέναι· οὕτως γὰρ καλορθοῦσθαι τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐπιδίδοναι συμβαίνει, ὅταν τὰ ὀρθὰ τῆς πίστεως δόγματα, καὶ τὰς τοῦ βίου ῥυθμιζούσας ἐντολὰς. ὁ δὲ καταφρονεῖν, ἑαυτὸν ἐπιπληθεὶς αἰτιάτω, εἰ μή τινι ἀνωμαλίᾳ, ἢ τῷ σώματι ἢ τῶν πραγμάτων ἐμποδισθείη.

Καὶ

Καὶ ὁ ιθ'. τῆ ἐν Καρθαγένῃ, συνόδου τοῖς ἐπισκόποις κατ' ἐνιαυτὸν ἐπισκέπτεσθαι ποιεῖν. Ἀλλὰ δὲ καὶ ὁ ογ'. ὃν καὶ ζήτει ἐν τῷ ζ. κεφ. τοῦ Π. στοιχείου.

Insuper Canon xix. Syn. Carthaginensis, Episcopos monet Concilium quotannis habere. Ita & Canon lxxiii. quem vide in cap. vii. Lit. Π.

Τούτοις δὲ καὶ ὁ ος'. ἐπιψηφίζεται τὰς αὐτὰς τοῖς ῥηθεῖσι κρίσεσιν αἰτίας ἐπεξιών, καὶ ὃ μὴ ποιοῦμενον, τῆς μὲν τῶν ἄλλων ἀφίστασθαι κοινωνίας κελεύει, μόνῃ δὲ τῇ τῆς ἰδίας ἐκκλησίας ἀρκεῖσθαι.

Cum istis consentit & Canon lxxvi. easdémque rationes pariter affert: Illum tamen qui recusaverit, cæterorum Episcoporum communione abstinere jubet, illâ Ecclesiæ suæ solâ contentum.

Ἀλλὰ τῷ ξζ'. κανόνι, ὑ τῶν ἀναγκαίων εἶ δοκεῖ, κατ' ἐνιαυτὸν συνόδου γίνεσθαι τῶν ἐπισκόπων εἰς Καρχηδόνα, ἵνα μὴ συνταράττωνται οἱ ἀδελφοί· ἀλλ' εἰ μὲν αἰτίαι κοιναὶ ἀνακύψαιεν, περὶ δογμάτων τυχόν, γράμμασι καλεῖσθαι τοὺς ἐπισκόπους, καὶ κοινῆς γινομένης ζητήσεως λύεσθαι τὸ ἀμφίβολον. εἰ δὲ ἰδιαί εἶεν, ἐν ἐπαρχίᾳ ἑκάστῃ τὴν λύσιν αὐτῶν λαμβάνειν.

At verò Canoni xcvii. haud necessarium videtur, quotannis Concilium Carthagine celebrari, nè fatigentur fratres. Sed quotiescunque causæ communes contingant, de dogmatis puta, literis convocari Episcopos, & Synodo communi habitâ, dubium solvi: Sin verò privatæ causæ fuerint, ipsas in propriâ provinciâ determinari.

Νόμος.

Lex.

Ἡ δὲ ρλζ'. Ἰουστινιάνου νεαρά, ἅπαξ ἢ δὶς τοῦ ἔτους τῷ Ἰουνίῳ ἢ τῷ Σεπτεμβρίῳ συνόδους γίνεσθαι βέλεται, τῶν μητροπολιτῶν μὲν παρὰ τοῖς πατριάρχαις, καὶ τῶν ἐπισκόπων παρὰ τοῖς μητροπολίταις, καὶ ἐξετάζεσθαι τὰς αἰτίας, ἃς οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ μοναχοὶ πρὸς ἀλλήλους ἔχουσι, περί τε πίστεως καὶ κανόνων, καὶ πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν· καὶ τὰ παρὰ τοὺς κανόνας ἁμαρτανόμενα διορθοῦσθαι. τοὺς δὲ ἄρχοντας μὴ ἐπιτιθεμένους τοῖς μητροπολίταις καὶ τοῖς ἐπισκόποις, ὑφ' ἑπτὰ τάξαι μέναις ζημίαις συνόδους ποιεῖν, ἢ τοὺς μὴ πειθομένους, οἷς μέλλουσι ζημιοῦσθαι τῷ βασιλεῖ, ἑκάστους ὑποφέρειν. Ἀλλὰ τῶν συνόδων τούτων πάντη ὄντων ἔρημον καθαιρεθήσεται.

Justiniani Novella cxxxvii. semel aut bis in anno, mense nimirum Junio, aut Septembri, Synodos celebrari jubet, Metropolitarum quidem apud Patriarchas, & Episcoporum apud Metropolitas, causásque examinari, quas Episcopi & Clerici & Monachi invicem sustinent circa fidem & Canones & res Ecclesiasticas, & quæ facta sunt contra Canones corrigi. Magistratus verò qui non cogunt Metropolitas & Episcopos moras trahentes statuta Concilia celebrare; aut non indicant Imperatori inobedientes, extremis suppliciis subjici. At verò hæc quæ ad Concilia celebranda pertinent hodie prorsus negliguntur.

ΚΕΦ. ί.

Περὶ συγκλητικῶν γραμμάτων.

Ζήτει δὲ ϛ'. κεφ. τοῦ Α. στοιχείου.

CAPUT X.

De Literis commendatitiis.

Quære cap. ix. Lit. A.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ τῶν συνωμοσίας ἢ φρατρίας ἢ στάσεις ποιούντων.

CAPUT XI.

De his qui Conjurationes & Fraternitates, aut seditiones struunt.

Οἰκ'. τῆς δ'. συνόδου κανών, καὶ ὁ λδ'. τῆς ϛ'. συνόδου, ὃν τοῖς πολιτικοῖς φασι νόμοις, ὧν οἱ πλείους πρὸς τῶν ἔξω σοφῶν συνετέθησαν, ὁ τῆς συνωμοσίας ἢ φρατρίας ἀπείρητον τόλμημα, πολλῷ γε δήπου τῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ· ὅστις νῦν τῶν μοναζόντων ἢ κληρικῶν τοιούτῳ ἁλοίη ἐγκλήματι, ἢ συσκευὰς ἐλεγχθείη τυρβίων ἤτοι πετραίων ἐπισκόποις ἢ κληρικοῖς τῆς οἰκείου ἐκπιπτέτω βαθμοῦ. Συνωμοσία δέ ἐστι, τὸ πρὸς καλά τινων βουλεύσασθαι, καὶ ἀλλήλους ὅρκοις συνδῆσαι, ἢ μὴν μὴ ἀποστῆσαι τοῦ βουλεύματος, μέχρις ἂν ζοῦτο πλεωθείη. ὡς που καὶ ἐν τῇ πράξει τοῦ θείου Λουκᾶ ἱστόρηται, ὅτι ποιησάμενοί τινες τῶν Ἰουδαίων συστροφὰς ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς, μὴ φαγεῖν μήτε πεῖν ἕως ἂν ἀπεκτόνωσι τὸν Παῦλον. Φατρία δέ ἐστι κυρίως ὁ τῶν συνηλύδων ἢ τῶν ἄλλως ἰδιωμένων σύστημα. ἐνταῦθα δὲ, κακοῦργες δηλοῖ συμβούλιον, καὶ συμφωνίαν τινῶν ἐπὶ πράξεσι φαύλαις. τυρβάειν δὲ τὸ σκληρὰ καὶ πονηρὰ καταστοχάζεσθαι καὶ μηχανᾶσθαι· ὡς τὸ, ἐτυρώθη ἡ καρδία αὐτῶν, ἀντὶ τοῦ ἐσκληρύνθη.

Canon xviii. Synodi quartæ, & xxxiv. Synodi sextæ, Legibus, inquit, Civilibus, quarum plerique à Sapientibus extraneis seu Gentilibus latæ sunt, crimen conjurationis vel Fraternitatis prohibetur, multò verò magis in Ecclesiâ Dei: quisquis igitur vel Clericus vel Monachus hujusmodi facinoris reus deprehensus, aut convictus fuerit, conspirationes coagulans quasi, sive moliens adversus Episcopos aut Clericos, gradu suo excidat. Conjuratio autem est aliquos contra aliquos consilium inire, & se invicem juramentis obligare à proposito non desistere, usquedum ad exitum perduxerint: Sicuti alicubi in Actibus B. Lucas memorat; *viz.* Judæorum nonnulli conspiratione factâ, sua capita devoverunt, se neque cibum neque potum sumpturos, donec Paulum interfecerant. Fraternitas autem propriè est cognatorum aut alio modo conjunctorum compages. Hic autem malignantium innuit conventiculum, & ad facinora perpetranda consensionem. Coagulare verò sive τυρβάειν est perversa & improba struere & moliri. Uti in illo loco, *Coagulatum* est cor eorum, pro, *induruit*.

A

Leges.

Qui conjurationis adversus Rempublicam author extiterit, aut castris insidiatus fuerit, aut illa hosti prodiderit; quive dolo malo impediverit, quo minùs hostes in potestatem populi Romani venirent, aut curaverit eos adjuvari copiis, vel armis, vel pecuniâ, vel alio modo quocunque, lege Majestatis tenetur. Imo verò turbam cogere præter mandatum Imperatoris, gravi supplicio condignum lex decernit. Quære & cap. xxi. Lit. Π.

B

Novella autem Constitutio Constantini Porphyrogennetæ, cum scientiâ Alexii Patriarchæ & Synodi, anathemati subjicit eos qui machinantur insidias aut tumultus, atque etiam eos qui istis opem ferunt, & in defectione sunt socii, aut illis consulunt, & ad ejusmodi facinora incitant, aut commilitant; illos denique qui ipsos ad pœnitentiam suscipiunt, quum defectionis pœnitentiam nedum agant, aut eam relinquant. Quære de hâc Novellâ in Inscriptione Syn. Gangrensis, quæ circa principium libri occurrit.

C

CAPUT XII.

De Schismaticis.

Quære in cap. ii. Lit. A. Canonem primum Magni Basilii, sapienter ibi definientis ac distinguentis Schismata atque hæreses juxta suas quamlibet proprietates.

D

CANON autem xxxi. sanctorum Apostolorum, Siquis, ait, Presbyter, quum Episcopum suum nequaquam incusare ac damnare queat, utpote nihil contra pietatem peccantem, neque improbitati indulgentem, sed è contra quoad homines justum, piúmque erga Deum, ambitione tactus privatim altare fixerit, & convent s colligens super illud celebret, atque post unam ac alteram, atque dein tertiam admonitionem & cohortationem ad priorem conformitatem, in sententiâ suâ obstinatè perseveret, tanquam ambitiosus & affectum Tyrannicum prodens, deponatur; qui autem conveniunt & congregantur ad illum, si Clerici fuerint, etiam & illi ordine semoveantur: sin autem Laici, excommunicentur. Exinde autem manifestum nihil impedire E quominus à suis Episcopis faciant divortia, & secedant Clerici, si ipsos tanquam improbos aut injustos coarguant, & damnent. Alioqui, quamvis pessima perhibeantur de Episcopo & Presbytero, non licet à communione ipsius secedere, antequam judicium post accuratam examinationem latum istum semoverit. Non enim hominum ea gratia est, sed Spiritus sancti, qui pro meritis eam solet viris ardore fidei præcellentibus conferre. Omnes enim, inquit, (*scilicet D. Chrysostomus*) non ordinat Deus, sed per omnes operatur.

F

Eadem etiam percenset Concilii Antiocheni Canon quintus, atque addit, At verò, si post depositionem permanserit turbas & seditionem commovens in Ecclesiâ, per externam ac politicam potestatem castigetur, si fortè illum ad pœnitentiam convertere queat. Quippe conceditur Episcopis duntaxat increpare delinquentes, non etiam punire, sed verò inobedientes magistratui castigandos tradere.

Quære & Can. xxxi. & lix. Synodi sextæ in cap. i. Literæ B.

Νόμοι.

Ο Συωμοσίαν κ᾽ τῆς πολιτείας ἐπιβουλάσας ηγιέσθω, κ᾽ ὁ ἐπιβουλεύσας τῷ στρατοπέδῳ, ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτὸ παρέδωκε, ἢ ὁ κ᾽ ὅλως ἐμποδίσας τοῦ Ρωμαίοις ηγιέως τοὺς πολεμίους, ἢ συλλαβὼν αὐτοὺς βοηθείᾳ πλήθους ἢ ὅπλοις ἢ χρήμασιν, ἢ ἑτέρῳ οἱῳδήποτε τρόπῳ, τῷ τῆς καθοσιώσεως ὑπόκειται ἐγκλήματι. Ἀλλὰ κ᾽ ὁ συνάγειν ὄχλον χωρὶς βασιλικοῦ ἐπιτάγματος, πολλῆς ἄξιον τιμωρίας κείνεται πρὸς τὸν νόμον. ζήτει κ᾽ ὁ κα᾽. τοῦ Π. στοιχείου.

Η δὲ νεαρὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, εἰδήσει κ᾽ τοῦ πατριάρχου Αλεξίου, κ᾽ τῆς συνόδου, ἀναθέματι καθυποβάλλει τοὺς μέλλοντας ἢ ἐπιβουλαῖς ἐπιχειρεῖν, ἢ μούρτῳ· ἀλλὰ δὴ & τοὺς συμπράττοντας, κ᾽ συλλοιδοροῦντας τῇ αὐτῇ ἀποστασίᾳ, κ᾽ τοὺς συμβουλεύοντας ἢ παρορμῶντας εἰς τὰ τοιαῦτα, κ᾽ τοὺς συνεκστρατεύοντας, κ᾽ τοὺς δεχομένους αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν μὴ μεταμελομένους ἀπὸ τῆς ἀποκαλασσίας, καταλιμπανόντας αὐτούς. ζήτει περὶ τούτου νεαρᾷ ὀν τῇ ἐπιγραφῇ τ᾽ ὀν Γαγγρᾳ συνόδου, ἢ πε ὀν τῇ ἀρχῇ τοῦ βιβλίου κεῖται.

ΚΕΦ. ιϛ᾽.

Περὶ σχισματικῶν.

Ζήτει ὀν τῇ ϛ᾽. κεφ. τ᾽ Α. στοιχείου κανόνα α᾽. τοῦ μεγάλου Βασιλείου, σοφῶς ὁριζομένου, κ᾽ διαιρουντος τὰ σχίσματα, κ᾽ τὰς αἱρέσεις τ᾽ ἑκατέρων ἰδιότητας.

Ο Δὲ λα᾽. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, ὅστις φησί, πρεσβύτερος μηδὲν τοῦ ἰδίου καθεγνωκὼς ἐπισκόπου, μήτε φανερὰ τινὰ δυσέβειαν σφαλλομένου, μὴ ταῖς χαίρουσι ἀδικίαις, ἀλλὰ δύσκλεῖς μὲν τὰ πρὸς θεὸν, δικαίαν δὲ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπαρχούσαν, πάσῃ φιλαρχίᾳ κάπειτα ὡς ἰδίᾳ πόλει συσκηνίον, κ᾽ συναγωγὰς ποιῶν ἐν τούτῳ ἱερουργῇ, μὴ μίαν, κ᾽ δευτέραν, κ᾽ τρίτην συνάγειν, κ᾽ συγκλησιν ἐπὶ τινὰ τοιαύτην ὁμόνοιαν, ἔπι γνώμην χεώμενον· ἀυθεκάστῳ, αὐτὸς μὲν ὡς φιλάρχης, κ᾽ τυραννικὸν ἔργον ἐπιδεικνύμενον, καθαιρείσθω· οἱ δὲ συναπαχθέντες αὐτῷ, κ᾽ συνεκκλησιάζοντες, εἰ μὲν κληρικοὶ εἶεν, κ᾽ αὐτοὶ καθαιρείσθωσαν, εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀφορισμῷ ὑποβεβλήσθωσαν. Εναρχῶς τοίνυν ἐκ τούτου ὁρίσας, μὴ δ᾽ ἑνὸς ἁπλῶς ὄφλειν δίκην, τοὺς τῶν ἰδίων ἐπισκόπων ἀποχειροτονουμένους, κ᾽ ἀποφοιτῶντας κληρικοὺς, καταγινώσκοντας ὡς ἀσεβούντων, ἢ ἀδικούντων τῶν δι᾽ ἓν μέντοι γε πρόπον κᾆν τὰ χείρονα λέγηται περὶ ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου, ὑ δίκαιον τῆς ἐκείνου κοινωνίας ἀφίστασθαι, πρὶν ἂν ἡ δι᾽ ἀκριβοῦς ἐξετάσεως κρίσις τοῦτον καθέλῃ· ὑ γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἡ χάρις, ἀλλὰ τ᾽ ἁγίου πνεύματος, ὃ κ᾽ διὰ τὰ ἀξίων προίζεται τούτου εἰώθη τοῖς θερμῶς πίστεως προεστῶσι· πάντας γὰρ φησίν, ὁ θεὸς ὑ χειροτονεῖ, ἀλλὰ πάντων δὲ ἐνεργεῖ.

Τὰ αὐτὰ κ᾽ ὁ τ᾽ ὀν Αντιοχείᾳ ε᾽. διέξεισι, προστὰς, ὡς εἰ μὴ τὴ καθαιρεσιν ἐπορυβῶν ἐπιμένῃ, κ᾽ τὴν ἐκκλησίαν ἀναστατοῖ, ἀλλὰ τῆς ἔξωθεν κ᾽ πολιτικῆς ἐξουσίας προσφωνείσθω, εἴπως τούτου γοῦν πρὸς μετάνοιαν ἐπιστρέψειεν· ἐπιτιμᾶν γὰρ μόνον ἐφεῖται τοῖς ἐπισκόποις, ἀλλ᾽ ὑχὶ κ᾽ πικρῶς τοὺς πλείονας, μὴ πειθομένους δὲ τοῖς ἄρχουσι πρὸς ὑφεσιν ἐκδιδόναι.

Ζήτει κ᾽ ὃν λα᾽. κ᾽ τ᾽ νϑ᾽. τῆς ϛ᾽. συνόδου ὀν τῇ α᾽. κεφ. τοῦ Β. στοιχείου.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Ο δὲ ιϐ'. κανὼν τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας A
συνόδου· τῇ λά'. φησὶ τῆς ς'. συνόδου κανόνι γινόμενοι σύμ-
ψηφοι, ἀποκεκληρωμένους εἶναι, καὶ ὑποτεταγμένους καθ' ὁμοῖ-
πρὸς τὸν κῦρ. χώρειν ὑποκρίτην, τοὺς ἐν διακονείοις οἴκοις,
ἔνδον οἰκίας ὄντι λειτουργοῦντας ἱερέας· εἰ δέ τινες παρὰ τούτους
ἐμοῦ γνώμης τὸν ὑποκρίτην εἰς τοὺς οἰκίας ἐμπίπτοντες ἁγία-
σθαι λειτουργίαν τολμήσειεν, ἐκείνους μὲν καθαιρεῖσθαι, τοὺς δὲ
συνκοινωνοῦντας ἀυτοῖς ἀφορίζεσθαι.

Canon autem xii. Concilii, quod primum ac secundum appellatur, Canoni, inquit, xxxi. Concilii sexti consentientes, Clericatu privandos decernimus, & Episcopo istius loci subjiciendos Sacerdotes, qui in oratoriis, quæ intra ædes privatas habentur, sacra celebrant. Quicunque vero præter hosce, citra Episcopi sententiam in ædes incidentes ausi fuerint sacra facere, ipsos quidem deponi, communicantes verò segregari.

Ο δὲ ιγ'. ὥσπερ αἱ τῆς αἱρετικῆς ζιζανίων ἐκφύσεις φη-
σὶ, τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος ῥίζαις ἀυτῆς ἐξεκόπτοντο, B
ὕτω καὶ τὸν τῆς σχισματικῆς μανίαν, ὃ τοῦ χριστοῦ με-
ρίζειν ὑπεχειροῦσημ, ἡμεῖς ἀναστέλλοντες ὁριζόμεθα· ὡς
εἴ τις πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ὑπό τινα δήθεν ἐγκλή-
μασιν, ἃ τῆς σαρκικῆς ἐξάπτοιτο παθῶν ἢ οἰκείου καθε-
γνωκὼς ὑποστῇ, πάσης εὐσεβείας καὶ ἀδίκου πράξεως ἔ-
χοντος βίον, πρώτως ὑπ' ἀμφοῖν ὡς τῷ ἀποστολικῷ
καὶ θείῳ κανόνι διειλημμένην, ἀπωσθῆναι τῆς ἀυτοῦ κοινωνίας
τολμήσειε πρὸ συνοδικῆς ἀναγνώσεως, καὶ ἢ δὲ ὄνομα
τοῦ θείου ὑποπλῶν ἱερατλεσίαν μὴ ἀναφέροι, τοῦτον ὑπο-
κεῖσθαι καθαιρέσει κελεύομεν, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀποστε-
ρεῖσθαι τιμῆς. ἀδίκημα γὰρ τῆς μητροπολιτῶν κρίσιν ἁρ-
πάζοντα, πρὸ κρίσεως ὅλον τὸ ἐπ' ἀυτῇ τοῦ οἰκείου πα- C
τρὸς καὶ ἐπισκόπου καταψηφίζεσθαι· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἑπομένους ἀυ-
τῷ κληρικοὺς μὲν τυγχάνοντας τοῖς αὐτοῖς ἐπιπίπτειν ἐγκλή-
μασι, μοναχοὺς δὲ ἢ λαϊκοὺς, μὴ ὅπ τῆς ἱερᾶς ἀφορίζε-
σθαι κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκκλησίας πάσης ἀλλο-
τριοῦσθαι, μέχρις ἂν τῆς πρὸς τοὺς σχισματικοὺς σωφρονίαν
ἀναπτύσσωσι, πρὸς τὸν οἰκεῖον ἐπιστρέφοντας ὑποκρίτην.

Canon verò xiii. Ut hæreticorum zizaniorum germina, inquit, ense Sancti Spiritus radicitùs exscindebantur, ita Schismaticorum insaniam, quæ corpus Christi dividere studet, nosmet reprimentes statuimus, Quod siquis Presbyter aut Diaconus ob crimina quædam, quæ ad carnales affectus pertinent, suum Episcopum damnans, qui cum omni pietate ac innocentiâ vixerit, directè contra Apostolico ac sacro Canone definitum, ausus fuerit à communione ejus secedere, ante cognitionem Synodicam, ejúsque nomen, quando sacra peragit, non referat, hunc depositioni subjici volumus, & omni Sacerdotali honore privari. Illicitum enim est eum qui judicium Metropolitanorum præripit, ante judicium, quantum ad illum spectat, adversus Patrem suum atque Episcopum decernere: sed & qui eum sequuntur, si Clerici fuerint easdem pœnas subire; sin verò Monachi, aut Laici, non tantum communione privari, sed etiam Ecclesiâ penitus expelli, donec conspirationem cum Schismaticis respuentes, ad proprium Episcopum reversi fuerint.

Ο δὲ ιδ'. καθαίρεσιν καὶ τῆς ὑποκρίτου καταψηφίζεται, εἰ τῆς κοινωνίας τοῦ ἰδίου ἀποχωρήσειν μητροπολίτου· μὴ
δὲ ἀναφέρειν ἀνέχοιτο ὃν τοῖς ἱεραῖς πλεταῖς ὃ ἀυτοῦ ὄ-
νομα. D

Canon verò xiv. depositionem etiam Episcopi decernit, si à communione sui Metropolitani defecerit, aut recusaverit in officio sacro nomen ejus referre.

Ο δὲ μέ. τῆς ἀυτῆς διθυνῶν καὶ τοῖς μητροπολί-
ταις τιμᾶται, τοῖς ἀποχωζομένοις τοῦ σφῶν πατριάρχου,
εἰδ' ὁ πατριάρχης τυγὸν φησιν, ἢ ὁ μητροπολίτης, ἢ ὁ
ὑποκρίτης, οἱανδήπνα αἵρεσιν, περὶ τῆς θείων καπ-
γνωσμένων πατέρων, δημοσίᾳ, καὶ γυμνῇ φωνῇ κηρύττῃ τῇ
κεφαλῇ, οἱ τῆς ἀυτοῦ κοινωνίας ἀποδιαστελλόμενοι καὶ ἀποτι-
χίζοντες ἑαυτοὺς, μὴ ὅπ κολάσεως, ἀλλὰ καὶ τ' προσηκόσης
τοῖς ὀρθοδόξοις ἀξιοῦσθω τιμῆς· ὁ γὰρ ὑποκρίτων, ἀλλὰ ψευ-
δεπισκόπων καὶ ψευδοδιδασκάλων καθέγνωσται, καὶ οὐκ εἰς
σχίσματα τὴν ἕνωσιν τῆς ἐκκλησίας καθέτιμον, ἀλλὰ σχι-
σμάτων καὶ μερισμῶν τὴν ἐκκλησίαν ἐσπούδασεν λύσαιτο,
τό γε εἰς ἀυτὸν ἦκον. διὸ τῶν καὶ ἡμεῖς οὕ ποιοῦντας, τὴν
τῆς παλαιᾶς Ρώμης ἀπειπάμεθα κοινωνίαν, καὶ πρὸ γε
συνοδικῆς ἀναγνώσεως καὶ κρίσεως. E

Tum Canon lxv. paris criminis arguit etiam Metropolitas qui à suo Patriarchâ recedunt: veruntamen, si Patriarcha fortassean aut Metropolita, ait, aut Episcopus hæresin aliquam à sanctis Patribus damnatam publicè, & ut ita dicam nudo capite prædicaverit, qui communioni ejus abrenunciant, & seipsos communiunt adversus eum, non pœnâ dignus, sed potius honore, qui orthodoxis competit, habeatur. Non enim Episcopos sed Pseudepiscopos & Pseudodidascalos damnarunt, neque in Schismata unitatem Ecclesiæ consciderunt, sed à Schismatis & divisionibus Ecclesiam liberare studuerunt, quantum in eis erat. Quamobrem & nos rectè facimus quòd communionem veteris Romæ abnuimus, etiam ante Synodalem cognitionem ac judicium.

Ο δὲ ς'. τῆ ἐν Γαγγρᾷ συνόδου τῇ περὶ ἐλαχίστου πε-
μένῳ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἰδίᾳ ἐκκλησιάζοντι, καὶ θεῖα γνώ-
μην ἱερουργοῦντι τῆς ἐπισκόπου, τῶν ἐσχάτων τιμῶν ἀξιοῖ;
τί γὰρ τοῦ ἀναθέματος ἐσχατώτερόν τι καὶ φρικωδέστερον,
ἐκκλησίαν δὲ, ὑ τὸ νεὼν, ἀλλὰ ὃ τῶν πιστῶν φησι πλή-
θωμα· ὁ γὰρ νεὼς κατὰ τὸν Πηλουσιώτην ἅγιον Θεόδωρον
ἐκκλησιαστήριον ἂν κυρίως λέγοιτο, ὡς θυμίαμα θυμα-
τήριον, καὶ θυσία θυσιαστήριον. F

Canon autem sextus Synodi Gangrensis, ei, qui Ecclesiam contemnens privatas conciones habet, atque sine licentiâ Episcopi sacra celebrat; ultimum supplicium denunciat: quid enim uspiam anathemate gravius & terribilius? Ecclesiam autem vocat, non templum, sed cœtum fidelium. Templum enim secundùm S. Isidorum Pelusiotam prpriè Ecclesiasterium appellare licet, sicuti θυμίαμα θυματήριον, & θυσία θυσιαστήριον.

Αλλὰ καὶ ὁ ί. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ἀφορισμῷ ἐπιπε-
μενθέντα πρεσβύτερον, εἰ ἐξ ἀπονοίας νέον πῆξαι θυσια-
στήριον, ἰδίᾳ τῷ θεῷ ἱερουργίαν προσφέρῃ, τῷ ἀναθέ-
ματι βαλλέσθω, οἷα τὴν τῆς ἐκκλησίας πίστιν καὶ κατάστασιν
λυμαινόμενον, καὶ βλασφημεῖσθαι ταύτῃ βλασκαλίζοντα
πρὸς τοὺς τῆς ἀληθείας ἐχθρούς· πρῶτον μὲν γὰρ βλα-
γελίαις πειρᾶσθαι δεῖ τοὺς τὰ σχίσματα ποιοῦντας ἐπανάγειν

Imo etiam Canone x. Concilii Carthaginensis, Presbyterum depositione percussum, si ex insolentiâ novum altare fixerit, & privatim Deo sacra fecerit, anathemate ferit, tanquam corruptorem fidei atque constitutionis Ecclesiasticæ, & studentem illam contemptui exponere hostium veritatis. Primùm quidem exhortationibus opus est, ut conemur hosce qui

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Schiſmata, faciunt, reducere ad conformitatem, inobedientes tamen aut deponere, aut excommunicare. Sin verò adhuc permanſerint obſtinati, ac ſeditionem moventes, anathemati ipſos ſubjicere, & tanquam membra corrupta è corpore Eccleſiæ reſcindere.

A πρὸς τὴν ὁμόνοιαν, μὴ πειθομένους δὲ, καθαιρεῖν ἢ ἀφορίζειν. εἰ δ' ἢ καὶ ἔτω μένοιεν ἀπαυθαδιζόμενοι καὶ στασιάζοντες, ὑποπτέναι τούτους τῷ ἀναθέματι, καὶ ὡς σεσηπότα μέλη τοῦ ὑγιαίνοντος σώματος τῆς ἐκκλησίας ἐκτέμνειν.

Eadem etiam adſerit & xi. Canon, Presbyterum à ſuo Epiſcopo damnatum, tanquam malè viventem, id denunciare oportet Epiſcopis vicinis, ut eorum gratiâ ſuo Epiſcopo reconcilietur. Sin verò ſuperbiâ elatus ſeſe ſeparet ab Epiſcopo, & privatim celebrare velit, non ſolùm gradum ſuum amittet, ſed etiam anathema erit. Oportet autem diſpicere, ait, num meritò Epiſcopum ſuum Clericus accuſet, videlicet aut eum injuſtè facientem, aut contra rectam doctrinam viderit, & non ſine ratione communionem ejus declinet.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ια'. ἀποφαίνεται, καταγνωσθέντα πρὸς τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου πρεσβύτερον, ὡς μὴ καλῶς βιοῦντα, προσκαλεῖσθαι δεῖ τοὺς γειτνιῶντας τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς ἂν δι' ἐκείνων, τῷ ἰδίῳ διαλλαγείη. εἰ δὲ φυσιοῖτο ἀπαξιοῦν μὲν τοῦ ἐπισκόπου, ἰδίᾳ δὲ ἱερουργεῖν βουλοῖτο, οὐ μόνον καὶ ἴξιν ἀπολέσει βαθμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀνάθεμα ἔσται. ζητεῖ δέ φησι σκοπεῖν, μὴ ἄρα δικαίως καὶ ἴδιον ἐπίσκοπον ὁ κληρικὸς αἰτιᾶται, ἢ ἀδικοῦντα βλέπων αὐτὸν, ἢ τῷ ὀρθῷ ἐναντιούμενον δόγματι, καὶ οὐκ ἔξω λόγου τὴν αὐτοῦ κοινωνίαν ἐκκλίνοι.

Quære in cap. ii. Lit. A. Can. xxxiii. Synodi Laodicenæ, & cap. xx. Lit. K.

Ζήτει ἐν τῷ ε'. κεφ. τοῦ Α. στοιχείου κεφ. λγ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, καὶ ὃ κ'. κεφ. τοῦ Κ. στοιχείου.

Multiſona autem Eccleſiæ tuba & verè Chryſoſtomus, Epiſtolam ad Epheſios explicans, & in xi. Expoſitionis ſuæ ſermone de iis qui ſchiſmata faciunt diſſerens, Vir quidam ſanctus, inquit, neque Martyrii ſanguinem peccatum illud diluere poſſe dixit. Et in capite lxv. ejuſdem Expoſitionis, Eccleſiam ſcindere nihil minus malum præſtat quàm in hæreſin labi. Nihil etiam vetat quominus præcedentibus adjiciamus Epiſtolam beati Dionyſii Epiſcopi Alexandrini ac Martyris, quam ad Novatum Romæ Presbyterum miſit.

Ὁ δὲ πολύσημος τῆς ἐκκλησίας σάλπιγξ τοῦ ὅντι Χρυσόστομος, τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἑρμηνείων ἐπιτελῶν, καὶ ἐν τῷ ια'. τῆς ἑρμηνείας λόγῳ, περὶ τῶν τὰ σχίσματα ποιούντων διαλεγόμενος, ἀνήρ τις ἅγιος, φησὶ, εἴρηκεν, ὅτι οὐδὲ μαρτυρίου αἵματι ἐξαλείφειν δυνατὸν τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. ὃν δὲ τῷ ξε'. τῆς αὐτῆς κεφαλαίῳ τῆς εἰς αἵρεσιν ἐμπεσεῖν, τὸ τὴν ἐκκλησίαν σχίσαι, οὐδὲν ἔλαττον κακὸν δείκνυσιν. οὐδὲν δὲ οἶμαι καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἐναρίθμιον θεῖναι τοῖς φιλοῦσι, τοῦ ἁγίου Διονυσίου Ἀλεξανδρείας καὶ μάρτυρος, ἣν πρὸς Ναυάτον πέπομφεν Ῥώμης ὄντα πρεσβύτερον.

Epiſtola Dionyſii ad Novatum Presbyterum Romanum.

Ἐπιστολὴ Διονυσίου πρὸς Ναυάτον Ῥώμης πρεσβύτερον.

D

DIONYSIUS Novato fratri ſalutem. Si modò ægrè tuliſti, ut dicis, ſponte recedendo id ipſum oſtendes. Oportuit enim & quodvis potiùs perpeti, quàm diſcindere Eccleſiam Dei: neque minus glorioſum fuit Martyrium propter evitandum ſchiſma, quàm cultum Idolorum, imò meo quidem judicio magis. Illic enim propter ſuipſius animam ſolam, hic propter totam Eccleſiam Martyrium obit. Jam verò ſi perſuaſeris aut coëgeris fratres in concordiam conſpirare, inſignis erit delicti emendatio: Atque illud quidem minimè imputabitur, hoc autem laudem merebitur. Si tamen inobſequentes ſervando nihil valeas, tuam animam ſerva. Bene Te ut pacem retines valere exopto in Chriſto.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Ναυάτῳ ἀδελφῷ χαίρειν. εἰ ἄκων ὡς φὴς ἤχθης, δείξεις ἐὰν ἀναχωρήσῃς ἑκών. ἔδει μέν γε καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθεῖν ὑπὲρ τοῦ μὴ σχίσαι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ· καὶ ἴσως οὐκ ἀδοξοτέρα τῆς ἕνεκεν τοῦ μὴ εἰδωλολατρῆσαι γενομένης, ἢ ἕνεκεν τοῦ μὴ σχίσαι μαρτυρία, κατ' ἐμὲ δὲ καὶ μείζων· ἐκεῖ μὲν γὰρ, ὑπὲρ μιᾶς τις τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, ἐνταῦθα δὲ, ὑπὲρ ὅλης τῆς ἐκκλησίας μαρτυρᾷ. καὶ νῦν δὲ εἰ πείσαιο ἢ βιάσαιο τοὺς ἀδελφοὺς εἰς ὁμόνοιαν εἰσελθεῖν, μεῖζον ἔσαι σοι τοῦ σφάλματος τὸ κατόρθωμα· καὶ τὸ μὲν, ἀ λογιεῖται, τὸ δὲ, ἐπαινεῖσθαι. εἰ δὲ ἀπειθούντων ἀδυνατεῖς, σώζων σῶζε σεαυτοῦ ψυχὴν, ἔῤῥωσθαί σε ἐπεύχομαι τῆς εἰρήνης ἐν χριστῷ εὔχεσθαι.

E

F

ΑΡΧΗ

A

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Τ. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ τῆς τάξεως τῶν κληρικῶν.

Ζήτει ὃ ε'. κεφ. τῷ Δ. στοιχείῳ.

Ο Δὲ νς'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανὼν, τῷ ἐπισκόπῳ τὴν εἴσοδον δοκεῖ ὃ θυσιαστήριον ποιεμένῳ, μὴ B ἐξεῖναι καλύειν τοῖς πρεσβυτέροις προλαμβάνειν καὶ εἰσερχομένοις καθίζειν, καὶ μόνον ἐᾶν τὸν ἐπίσκοπον. οὐχ ὅπως γὰρ ἀτάξιαι ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπρεπὲς ἐν τῷ ἐπισκόπου τῶν σημείων· ἀλλὰ δεῖν σὺν αὐτῷ εἰσιέναι, εἰ μή τι τις ἀνωμάλως ἔχει τοῦ σώματος, καὶ τὴν στάσιν ἧττον δύνασθαι φέρειν.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ ταφῆς.

C

Νόμοι.

Ο ΥΚ ἔξεστι διαπλεῖν, ἔνθα δῆλόν ἐστιν, ὅτι μάρτυρος σῶμα ἀπόκειται. οὐδεὶς ἀπὸ τῶν τάφων ὕλλιν τινὰ ἢ ἕτερον οἰκοδόμημα μεταφέρῃ. μηδεὶς σῶμα ἀνθρώπινον χωρὶς κελεύσεως βασιλικῆς εἰς ἕτερον τόπον μεταφερέτω. ζήτει καὶ ἐν τῷ ιε'. κεφ. τοῦ M. στοιχείου.

ΚΕΦ. γ'.

D

Οὐ τοὺς τελευτήσαντας, οὔτε βαπτίζειν δεμιτὸν, οὔτε κοινωνεῖν τοῖς νεκροῖς σώμασι.

Ζήτει ὃ κς'. κεφ. τοῦ Κ. στοιχείου.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ τέκνων τῶν κληρικῶν.

Ο λε'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανὼν, οὐκ οἴεται δεῖν E ἐπισκόπους καὶ κληρικοὺς, δύνασθαι τοῖς τέκνοις αὐτῶν διδόναι τὸ αὐτεξούσιον, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν ἀγαθῶν τρόπων δεῖν πληροφορίαν, ὅτι δυνήσονται δέοντως καὶ δίκαιως τὰ καθ' ἑαυτοὺς οἰκονομεῖν. εἶτ' οὖν τῶν ἁμαρτημάτων αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἔσονται κοινωνοί.

Νόμοι.

Οἱ δὲ νόμοι κελεύουσι, μὴ ἐξὸν μόνῳ τῷ πατρὶ, εἴτε κληρικῷ, εἴτε λαϊκῷ, τῶν τέκνων αὐλεξουσίους γενέσθαι, εἰ μὴ καὶ δικαστικὴ ἀναγνῶσις τοῦτο ἐπιψηφίσειε. φασὶ γὰρ, F ὡς γυμνὴ συναίνεσις τοῦ πατρὸς ἐλεύθερον τὸν αὐτεξούσιον ποιεῖ. οὐ πατὴρ, ἀλλὰ νόμου θεσμός.

Οἱ δὲ ὀφφικίῳ τιμηθέντες παῖδες τῶν ἐπισκόπων, αὐλεξούσιοι ἐξὸν τῷ νόμῳ γίνονται, καὶ λόγον ὑπὲρ αὐτῶν οἱ πατέρες οὐ διδόασι. φησὶ γὰρ ἡ πα'. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ, ὅτι πάντες οἱ ἀξιωματικοὶ, καὶ ἔχοντες ὀφφίκια ἄρχοντες αὐτεξούσιοι ἔστωσαν, καὶ εἰ τῷ παλαικῶς χρόνος οὐκ ἐφάσκοι ἀπολυθῆναι.

INITIUM LITERÆ T.

CAPUT I.

De Ordine Clericorum.

Quære cap. v. Lit. Δ.

CANON autem lvi. Synodi Laodicenæ, quando Episcopus ad altare accedere vult, minimè licere judicat Presbyteris præoccupare, atque introeuntes sedes capescere, & Episcopum solum relinquere. Illud enim non tantum decoris violati, sed & contemptûs Episcopi argumentum est: sed potius unà cum Episcopo ingredi vult, nisi quis corpore minus valeat, & standi moram perferre neutiquam possit.

CAPUT II.

De Sepulturâ.

C

Leges.

SEPELIRE haud fas est, ubi constat corpus Martyris jacere. Nemo quisquam de sepulchris materiem quamcunque ad aliam domum extruendam auferat. Cadaver hominis citra mandatum Imp. nemo in locum alium transferat. Quære & in cap. xv. Lit. M.

CAPUT III.

D

Quòd mortuos baptizare minimè liceat, neque horum cadaveribus sacra mysteria præbere.

Quære cap. xxvi. Lit. K.

CAPUT IV.

De Clericorum filiis.

CANON xxxv. Concilii Carthaginensis minimè E oportere existimat Episcopos ac Clericos facile liberis suis potestatem sui concedere, nisi per ætatem aut morum probitatem fidem certam fecerint, posse se convenienter ac providè res suas administrare. Secùs enim & ipsi liberorum suorum criminibus obnoxii erunt.

Leges.

Leges autem statuunt libertatem filiis non à patre solo, sive Clericus sit, sive Laicus, donari, nisi cognitio auctoritativa ita decernat. Non enim consensus merus patris natum patriâ potestate liberat, sed legitima actio.

Liberi autem Episcoporum, qui dignitate aliquâ cohonestantur, sui juris juxta Leges evadunt, neque pro illis Patres rationem reddunt. Dicit enim Novella Justiniani lxxxi. Qui dignitatem indepti sunt, ac officia publica sustinent, suæ potestatis sunt, quamvis per ætatem non oporteat ipsos de manu patriâ liberari.

Delictæ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Delicta circa damnum quæ perpetrant filii sub patriâ poteſtate, ipſi Patres meritò luunt, non ita & crimina. Neque enim puniuntur Patres propter filios: cùm lex diſertè dicat, delicta caput ſequuntur.

Τῶν ψυχικῶν μέντοι σφαλμάτων, ἅσσα οἱ ὑπεξούσιοι ἁμαρτάνουσι παῖδες, ἴσως οἱ πατέρες δίκῃ ὑπέχουσιν, οὐ μὴν κ) τῇ ἐγκληματικῇ· οὐ γὰρ κολάζονται πατέρες ὑπὲρ τέκνων· φησὶ γὰρ ὁ νόμος, Ὁ ἁμαρτήσας τῇ κεφαλῇ ἔσται.

CAPUT V.

De ſacrâ Quadrageſimâ, & ritibus qui in eâ obſervantur.

Quære cap. iv. Lit. N.

CANON autem lv. Synodi ſextæ, eos qui veterem Romam incolunt, monet nè in Sabbatis ſacræ Quadrageſimæ jejunent, præterquam in uno tantum, eóque magno Sabbato. Sed arrogantes illi incorrigibiles perſeverarunt, neque Canonibus Apoſtolicis, neque huic obſequentes, adeóque nec Clerici depoſitionem metuunt, neque Laici excommunicationem. Tanto autem turpiores evaſerunt, ut non ſolùm in iſtis, ſed & aliis anni Sabbatis illicitè jejunent. Imò quod adhuc magis Canonibus repugnat, ſolutionem Sabbati in feriam quartam & Paraſceven referunt, atque iſtorum dierum jejunium in Sabbatum, quaſi ſollicitè ſtudentes omnem legem ſacram everſam dare.

Κεφ. ε'.

Περὶ τῆς ἁγίας πασαρακοστῆς, κ) τῶν ἐν αὐτῇ πολυμιξιῶν ἐθῶν.

Ζήτει δ δ'. κεφ. τῆ N. στοιχείῳ.

Ὁ δὲ νε'. τῶν ς'. συνόδου κανών, τοῖς πάλαι παλαιὰν οἰκοῦσι Ῥώμην προεγυάται, μὴ νηστεύειν τὰ σάββατα τῆς ἁγίας πασαρακοστῆς, ἑκάστου μόνου τοῦ ἑνὸς κ) μεγάλου σαββάτου. Ἀλλ' ἀδιόρθωτοι μεμενήκασιν οἱ ἀλαζόνες, μήτε τῇ ἀποστολικῇ κρίσει, μήτε τούτῳ ἐπιστρεφόμενοι· μήτε τῶν καθαιρεῖσιν οἱ ἱερεσάμενοι, μήθ' οἱ τῆς δήμου τὸν ἀφορισμὸν ὑπολαβόμενοι, μᾶλλον δὲ πολλοστὸν χαίρουσι γηγενασιν, ὡς μὴ μόνον ἐν τούτοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῦ χρόνου σάββασι παρανόμως νηστεύειν. Ὃ δ' ἐπὶ τούτῳ παρανομώτερον, ὅτι πρὸ τοῦ σαββάτου καταλύουσιν, ὅτι πρὸ πλειάδος μετεντρυόχασι, κ) παρασκευὴν, τὴν δ' ἐν τούτοις νηστείαν ὅτι τὸ σάββατον, ἔργον ὑπανεὶ ποιούμενοι, πάντα νόμον ἱερὸν πόδιτας ἀνάστατον.

C

D

Canon verò lvi. contrarium planè Armenorum errorem corrigens, in Sabbatis & Dominicis Quadrageſimalibus à caſeo & ovis abſtinere ipſos præcipit; quod quidem præceptum in universâ Dei Eccleſiâ obtinet. Nam ſicuti ab omnibus mutis animalibus temperamus, ita & opus fructus ipſorum in cibum minimè adhiberi. Hoc etiam in feriis quartis & ſextis per totum annum obſervare oportet. Qui ſecus fecerint, depoſitionis aut excommunicationis pœnam iis intentat, prout Clerici fuerint, aut Laici. Sed vel hinc videas Latinos ad ſummam inſolentiam perveniſſe, tanquam de induſtriâ ſacris Canonibus reſiſtentes, ſcilicet in Sabbatis & diebus Dominicis per Quadrageſimam, non ſolum caſeum & ova, ſed etiam carnes comedunt, neque plebeii duntaxat hoc faciunt, ſed Monachi etiam minus bene valentes.

Ὁ δὲ νς'. τῶν αὐτῶν ὀκ Ἀρμενίου τοῦ Ἀρμενίων διδασκάλου πλάνην, ἐν τοῖς Σάββασι κ) ταῖς κυριακαῖς τῆς ἁγίας πασαρακοστῆς, τυροῦ κ) ᾠῶν ἀπέχεσθαι κ) τούτους κελεύει· οἷα δὲ νόμῳ πάσῃ τῇ ὑφ' ἥλιον τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ. ὥσπερ γὰρ πάντων τῶν φυομένων ἀπεχόμεθα ζώων, οὕτω δέον κ) ὅσα τούτων καρπὸς εἰς τροφὴν μὴ προσιέσθαι. τοῦτο κ) ὅτι τὰ πλειάδων ἄσπρητόν κ) ἄσκοδιον τῷ ὅλου ἑαυτοῦ· τοῖς δὲ ἀδιαίνυσι, καθαιρέσεως ἢ ἀφορισμοῦ τιμᾶται κληρικοῖς ἔξιν, ἢ δημόταις τυχόν. ἀλλὰ καὶ τούτῳ Λατῖνος μᾶλλον ἂν ἴδοις εἰς ἔσχατον ἀφιγμένους ἀνομίας, ὥσπερ ἐξεπίτηδες ὁμοῦ χορεύοντας τοῖς θείοις κηρύσσειν. ὃν γὰρ τοῖς σάββασι κ) τὰς κυριακὰς τὰ πασαρακοστῆς, οὐ μόνον τυροῦ κ) ᾠῶν, ἀλλά γε κρεῶν ἅπτον), οὐχὶ τῆ δήμου μόνον, ἀλλὰ κ) τῶν μοναχῶν οἱ ἀδυνατοῦσι δῆθεν τῷ σώματι ἔχοντες.

E

Quære & in cap. i. Lit. B. Syn. Laodiceni Can. xlii. & in cap. vii. Lit. Π. Concilii ſexti Can. lxxxix.

Ζήτει κ) ἐν τῷ α'. κεφ. τοῦ Β. στοιχείου, τὰ ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κηφ. μβ'. κ) ἐν τῷ ζ'. κεφ. τῆ Π. στοιχείου κανόνα πθ'. τῆς ς'. Συνόδου.

Rurſus Canon lii. Synodi ſextæ, in cæteris quidem Quadrageſimæ diebus, ſcilicet luctui, jejuniis, ac compunctioni deſtinatis in expiationem uniuſcujuſque perperam commiſſorum, officium præſanctificatorum celebrari jubet: Attamen in Sabbatis & Dominicis Quadrageſimæ, & die ſacro Annunciationis, jejunare haud licet, licet tamen & ſacrificium offerre, & perfectam Liturgiam peragere. Celebramus enim Annunciationis diem feriando in ipſo, tanquam principium ac caput ſalutis noſtræ. Videtur igitur unicum eſſe ac ſimplex Quadrageſimale iſthoc jejunium. Nam ſi aliud in Canonibus agnoſceretur, conſtitutum eſſet & in illo non plenarium officium ſed præſanctificatorum obire.

Ὁ δὲ τῶν ς'. συνόδου νδ'. κανὼν, ὃν μὲν τῶν ἄλλαις ἁγίαις πασαρακοστῆς ἡμέραις οἷα πενθεῖν προσταττομένων κ) νηστεύειν κ) καταδύεσθαι, εἰς ἐξίλασμα τῶν ὑπὸ κλῆσιν ἑκάστῳ βεβαιωμένων, πλὴν τῶν προηγιασμένων λειτουργίαν κελεύει πληροῦν· ὃν δέ γε τοῖς σάββασι κ) τῶν κυριακαῖς αὐτῆς, κ) τῇ ἁγίᾳ τῶν εὐαγγελισμοῦ ἡμέρᾳ, ἐπειδὴ ὃν ζώταις νηστείαν ἔνομον, κ) θυσίαν προσφέρειν κ) πλείαν γίνεσθαι λειτουργίαν. τιμῶμεν γὰρ τὴν τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἡμέραν πανηγυρίζοντες ὃν αὐτῇ, ὡς ἀρχὴν κ) κεφάλαιον τῆς ἡμῶν σωτηρίας. ἔοικεν οὖν μία εἶναι τῆς πασαρακοσταήμερον νηστεία. εἰ γὰρ κ) ἑτέρα τοῖς κανόσιν ἐπεγινώσκετο, οὐκ ἂν κ) ὃν ἐκείνῃ, μὴ πλείαν ἱεροπλησίαν, ἀλλὰ προηγιασμένην πλεῖος.

F

Quam ob cauſam ut plurimum tertiâ horâ diei ſacra Liturgia peragatur: nonnunquam tamen, in maximis puta feſtis, tempore veſpertino.

Διὰ τί ὡς ὅτι ὃ πλεῖστον μὲν, περὶ τὴν ὥραν τῆς ἡμέρας, ἡ θεία τελεῖται λειτουργία· ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἑσπέραν ὃν ταῖς μεγίσταις τῶν ἑορτῶν.

Jam verò diſquirendum eſt quâ causâ, quum in aliis anni diebus circa horam tertiam à ſolis ortu lex

Ἀλλὰ ζητητέον ὀνταῦθα, πόθεν ἔχειν ὅτι μὲν τῶν ἄλλων ἡμερῶν ὃ ὀνταυτῷ, ὡδέ πως περὶ τὴν ὥραν ἀπὸ τοῦ ἕω νόμος τῶν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἡ θείαν τελεῖσθαι μυσταγωγίαν· τῶν δὲ ἑωθινῶν ἔστιν ἃς ἑορτῶν κεκμότερον τρόπον, οἷονεὶ φρεσβύειν οἰόμενοι, τούτων τὴν πλεκτὴν εἰς τὴν ἑσπέραν παραδιδόμεθα, καὶ μὴ τὰς ἑσπερίους ὑμνῳδὰς ἀθρόως ἐπιτελοῦμεν φῶς. τοιγὰρ τοῦτο ὅδε ἔθος, καλλεξαίρετον καὶ ἰδίᾳ τετιμῆσθαι, τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ πέμπτῃ, τῷ τε ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ καὶ σεβασμίῳ σαββάτῳ, πρός δὲ τῇ ἑωθινῇ τῆς Χριστοῦ γενεθλίου ἡμέρᾳ, καί γε τῇ λαμπρᾷ καὶ φερωνύμῳ τοῦ θεῖον φωτὸς, εἰ γε μὴ συνελθοιεν ἡμέραις, τῶν οἰκείων οὐκ ἀνεχομένοις ἀφὸ ταύτας ἐκκῆναι πρεσβείων. ταύταις εἰ βούλῃ προσθεῖναι, καὶ τὴν εὐαγῆ τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἡμέραν· καὶ ἡ μὲν ἐκ τῶν εἰκότων τοῦ προτέρου αἰτία, ὅτι δὴ ἐν τούτῳ τῇ ἡμέρᾳ ὁ παράκλητος ἐναργῶς τοῖς ἀποστόλοις ἐπιφοιτήσας, καὶ ὅ τριτλοῦν φῶς ἤδη καὶ τέλειον τελέως τούτοις μυσταγωγήσας· καὶ ἡμᾶς τῇ ἐπωνύμῳ τῆς θείας ἡριάδος ὥρᾳ τὴν τελείαν καθιερουργίαν τῇ ἡρισυποστάτῳ θεότητι, δι' αὐτῶν σαφῶς ἐδίδαξε. εἰ γὰρ καὶ ἡ θείας ἱερουργίας ἡ τελετὴ ὅ τῆς ἀῤῥήτου οἰκονομίας ὑποχαράττει τὸ λόγου μυστήριον, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον τὴν χάριν ἴσμεν, τῷ τε εὐδοκήσαντι ἀνάρχῳ αὐτοῦ πατρὶ, καὶ τῷ συνεργήσαντι ζωοποιῷ πνεύματι. ἔν γε μὴν ταῖς εἰρημέναις ὑπισήμοις ἡμέραις, ἕτερ' ἄττα ἐν βάθει κεκαλυμμένα, καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας μυστήρια, ἀμυδρῶς πως ἡμῖν προκεχυμένοις σκιαγραφήματα, ὡς ἂν καὶ ὁπόσον τῆς τούτων καλλίστου ἐφικτὸν μυήσεως, πρὸς τὸ θεῖον ἡμῖν ὑπάρξῃ πόθου, ἐπιπλέον πλειοῦσθαι καὶ ἀναteίνεσθαι τοῦ ὁρᾶν τελείου καὶ ἀκηράτου φωτὸς, ὅτι γῆς ὡς ἐν ἑσπέρᾳ τῷ πέλας τῶν αἰώνων τῷ κόσμῳ φαινόντος, πέλας μὲν ὁ δρόμος τῆς τοῦ νόμου ὡς εἰπεῖν ἡμέρας ἐλάμβανεν· ἡ δὲ τῆς καινῆς διαθήκης αὐγὴ καὶ τὸ πολυθέου σκότον κακίας καταλύειν ἀπῆρχεν, ὃν ὁ σκιώδης νόμος πολλῷ γε ἄρα ἔδει προελθεῖν. ταύτῃ καὶ τοῦ μυστηρίου τούτου τοῖς συλλειτουργοῦσιν ἤδη καὶ ὑπουργήσουσι μαθηταῖς κοινωνῶν ὁ σωτὴρ, οὐ μὴν ἡμέραν, ἀλλ' ἐν ἑσπέρᾳ βαθείᾳ τε μεγάλης πέμπτης φημὶ, καὶ περὶ θείαν ἐπαλείφων ἀγῶνα, καὶ ὁμόσε παρακαλῶν τῇ πλάνῃ χωρεῖν, ἀτρεμιζούσῃ καθαρῶς τῇ ψυχῇ· καὶ τοῖς λογισμοῖς ἐγχύσεις, οὐχ' ὅπως τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὡς ἐντεῦθεν μελλόντων ἔργων ἔσεσθαι κρειττόνων, ἢ κεῖ τὸ παλαιὸν νόμον· τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ φησι, κέρνησι διαθήκη, τοῖς ὑφηγηταῖς ταύτης καὶ θεραπαίζουσιν, ὑπεμφαίνων διὰ τοῦ ποτηρίου, μὴ ἄν ποτε τούτοις ὑπάρξαι, κινδύνων ἄνευ καὶ πειρασμοῦ τῆς πλάνης ἀθιγμένους. καὶ εἰς πλοῦτον ζωτικὸν καταγονίζεσθαι· ἢ ὃ ἐνισάμενον τυγχάνει σκότος, σημεῖον ἀθεφόβοις ἴσως. διὰ δὲ ταῦτα ὅσα ἡμᾶς εἰδέναι τὸ εἰκὸς ἀπαιτεῖ, ὅτι μὲν τῆς ἄλλων ἡμερῶν τοῦ χρόνου, ὥρᾳ τριτῃ τῆς θείας πλεῖται ἱερουργίας, κεῖ μέντοι ταῖς δηλωθείσαις ὑπισήμοις, καὶ μόνον, ἑσπέρᾳ θεσμοῖς πατέρων πεπλήρηται. οἰοῦνται γὰρ οἱ θεῖοι πατέρες διὰ τῆς ἱερᾶς ὑπαλλάττειν μυσταγωγίας, καὶ διὰ τὸ ποικιλίας, ἔστιν ἃ τὸ ὑπὲρ ἔννοιαν μυστηρίων, φιλανθρώπως ἡμῖν ὑπεμφαίνειν, τὸ πρὸς τὸν ἡνιαίαν ὑπέρφοβον καὶ ὑπέρσοφον ἐντεῦθεν γνῶσιν, ὡς ἥκιστα θαυμασίως χειραγωγεῖν. καὶ κεῖ τὸ ἰσοφεὲς δὲ, νυκτὸς ἡ σωτήριος ὥρα κύειον τέτοκεν, καὶ δῆλον ἐξ ὧν ὁ εὐαγγελιστὴς φησιν, ὡς καὶ ποιμένες ἦσαν, καὶ τὰ ἑξῆς. νυκτὸς δὲ ὁ κύριος πρὸς τοῦ Ἰωάννου ἐβαπτίσατο, ἵνα ὅ πνεῦμα ὃν εἶδε καταβαῖνον ἐπ' αὐτὸν ἐρχόμενον, δηλωθῇ τῇ φωνῇ τὴν νύκτα διαιωνῶσαν, καὶ ὃν λαὸν ἐκπλήξαν τῇ ἀσωμάτῳ τῆς θέας, οἷα θεῷ τῷ σωτῆρι προσάγειν τέκνα ἀμαρτύρητον. νυκτὸς δὲ τοῦ μυστικοῦ δείπνου τοῖς μαθηταῖς ὁ κύριος κεκοινώνηκε· νυκτὸς δὲ καὶ ὁ σωτήριος ἀνάστασις γεγένηται· νυκτὸς καὶ ὁ ἁγιώτατος πρὸς τοῦ Γαβριὴλ τὸν ἀσπασμὸν καὶ ξένον ἐδέξατο.

vult sacrum officium celebrari, festorum quorundam ex usu moderno, quasi peculiari honore digna illa existimantes, officia in vesperam reservamus, & post hymnos vespertinos statim celebramus. Hic autem usus peculiariter ac specialiter observatur in sacrâ & magnâ feriâ quintâ, & in sacro magno & venerando Sabbato, tum etiam illustri Nativitatis Christi die, atque etiam in sacro & celeberrimo Divini luminis, nisi fortè diebus coincidant, qui cum minimè patiuntur istorum causâ officia sibi eximia intermitti. Hisce etiam adde, si placet, & felicem Annunciationis diem. Quippe consimilis est ratio atque ejus qui præcessit; quianam hoc ipso Paracletus ad Apostolos illustri modo adveniens, & triplex lumen perfectumque perfectè illis demonstrans, nosmet cognomini sacrosanctæ Trinitati horâ perfectum ministerium Tripersonali Deitati consecrare, per ipsos perspicuè docuit. Quamvis enim officii sacri administratio ineffabilis Verbi dispensationem mysterio plenam ostendat: nihilo tamen minus gratiam habemus complacenti æterno ejus Patri, & cooperanti Spiritui vivificanti. Verum in dictis insignibus festis, ea mysteria in profundo abscondita, & conceptum sapientiæ divinæ superantia, subobscurè quidem, quasi sciagraphiâ quâdam deteguntur & adumbrantur, ita ut ex ejusmodi, quantum licet, initiatione, nobis detur ad divinum amorem magis erigi & attolli. Quamprimum autem perfecta & summa lux in terris apparuit hominibus tanquam in vespere, fine nimirum seculorum, diei legis, ut loqui licet, curriculum exitum vidit: novi verò Testamenti splendor, Polytheismi tenebras dissipare primùm potuit, quas umbratilis lex multo antè tollere debuerat. Quapropter & Servator noster cum Discipulis suis, qui tum quidem accipiebant, & postea ministrabant illud mysterium, communicans, non interdiu, sed in profundo vespere magnæ putà feriæ quintæ; & ad sacra certamina perungens, atque pariter admonens ab errore recedere animo planè tranquillo, & firmis cogitationibus, minimè quidem instar oculorum, quatenus oportuit opera fore meliora, quàm secundùm veterem legem, Hoc poculum, inquit, novum miscet Testamentum iis, qui pro illo contendunt & dimicant: subinnuens adeò per poculum, nunquam fore ut ipsi periculorum & tentationum ad errorem immunes consisterent, vel eum penitus debellarent, cujus instantes eo temporis tenebræ illustre signum erant. Id propter, quantum nobis scire licet, cùm in aliis anni diebus, horâ tertiâ Eucharistia peragatur, in dictis tamen eximiis diebus, iisque solis vespertinum tempus ex decreto Patrum observatur. Solebant enim Patres officium Eucharisticum identidem submutare, & per varietatem hanc mysteriorum incomprehensibilitatem perhumaniter nobis ostendere, atque ad unicam, ineffabilem, & supremam cognitionem etiam mirificè manuducere. Imò quidem juxta Historiam, noctu Virgo Dominum peperit, quòd etiam liquet ex illo Evangelistæ, Erant autem pastores, &c. Noctu etiam Dominus à Johanne baptizatus est, ut spiritus in forma columbæ ad illum accedens, & copioso lumine noctem illustrans, populúmque percellens insolito spectaculo, ipsos Deo Servatori attendere moneret & obtestaretur. Præterea noctu Dominus de Cœna mystica cum Discipulis communicabat; noctu etiam Resurrectio salutaris contigit: noctu denique Virgo à Gabriele miram illam salutationem retulit.

Atque Canon xlix. Concilii Laodiceni haud æquum A existimat tempore quadrageſimali aut panem offerre, aut perfectam Liturgiam peragere, præterquam in Sabbatis & Dominicis.

Καὶ ὁ ϟ ὃν Λαοδικείᾳ μθ'. κτ' τῷ πεντεκαιδεκάτῳ ζωτηνὶ ἄρτον προσφέρειν, ἢ ὅτι πλείαν ποιεῖν ἱερατικλεσίαν, ἐκ οἴεται δ'ξν, εἰ μὴ ὂν τοῖς ταύτης σαββασι καὶ κυριακαῖς.

Canon etiam li. neque in memoriis, neque natalitiis ſanctorum Martyrum, per totam quadrageſimam, perfectum ſacrificium celebrare præcipit: niſi fortè cum Sabbato aut die Dominico coincidant. Haudquaquam verò licet in diebus jejunii vel Martyrum memorias celebrare, vel gratiâ aliter è vitâ diſcedentium feriari, niſi die Sabbati, eóque ſolo.

Ο δὲ νά'. μήτε ὂν ταῖς μνήμαις, μήτε ὂν τοῖς γενεθλίοις τῶν ἁγίων μαρτύρων, καθ' ὅλω τῷ τεσσαρακοστῷ, διὰ πλείας θυσίας ὅπερ τοῦτ' τιμᾶν ἐ μή τι συμβαίνοιεν ἡμέρᾳ σαββάτου ἢ κυριακῆς. καὶ τῶν μαρτύρων τὰς μνήμας ἀνθ'μητον ὂν ἡμέραις νηστίμοις ὅπερ λεῖν. σχολῇ γε δὴ τι τῶν ἄλλως ἀποχρώντων, εἰ μὴ ὂν σαββάτῳ καὶ μόνῳ.

Proximus autem Canon neque nuptias neque natalitia in Quadrageſimâ celebrare permittit.

Ο δὲ νϛ'. οὐδὲ γάμους, οὐδὲ γενέθλια τελεῖν ὂν τῇ τεσσαρακοστῇ συγχωρεῖ.

Quanam ratione Quadrageſima decima pars totius anni appellatur, & quas ob cauſas ea peraguntur, quæ in ipſa obſervari ſolent.

Οπως ἀποδεκάτωσις τοῦ ὅλου χρόνου ἡ τεσσαρακοστὴ λέγεται· καὶ διὰ ποίας αἰτίας τελεῖται ὅσα ὂν αὐτῇ τελεῖται.

Veruntamen haud injucundum fuerit & iſtarum rerum cauſas, his qui ignorant, quantum licet patefacere. Inſcitum enim eſt ea invidere profundiori ſcientiâ imbutos; quæ pleróſque præ ſuâ ignaviâ fugiunt. Univerſa lex vetus viſibilibus ſolita eſt rerum inviſibilium naturam edocere, & corporeis ſpiritualium conſtitutionem præſtare & exhibere. Inter alia decimas facultatum Deo conſecrare quotannis priſcis imperatum. Quæ vero ab illis typicè peracta erant, nobis myſticè accipiuntur. Quocirca divinum decus Apoſtoli non diſſolvere quidem, ſed ſupplere hoc ipſo volentes defectum legis, decreverunt non cujuſvis tempeſtatis fructus, ſed vitæ noſtræ cujuſlibet annui decurſus decimas Deo conſecrare; adeò ut per exercitationem in iſtis & pœnitentiam acriorem, infirmitates animæ per totum annum, adjuvante Deo, ſanare poſſimus. Decimam autem anni partem hoſce jejunii dies conficere aſſerimus. Quippe ſeptem horum ſeptimanæ, omiſſis Sabbatis & Dominicis, confiunt dies xxxv. addito verò magno Sabbato, & dimidiâ parte inſignis & ſplendidæ noctis, colliguntur dies xxxvi. cum ſemiſſe; qui exactè conſtituunt decimam partem cccLxv. dierum unius anni. Nam decima pars ccc. eſt xxx. atque lx. vi. & v. ſemiſſis. Quinimò & aliam myſticam notionem innuit numerus iſte xxxvi. Triangularem enim numerum eſſe dicunt, harum rerum periti, & tranſmutari in quadratum & in circulum. Nam ſenarius, qui ſolus inter numeros monadicos perfectus eſt, in ſeſe ductus procreat dictum numerum xxxvi. Quare per triangulum Divina eſſentia ſub tribus perſonis oſtenditur, per quadratum recta in Trinitatem fides & firma. Stabilis enim eſt & eodem modo ſemper conſiſtens figura quadrata, paribus laterum angulis fulta. Circulus verò indicat virtutum inter ſe circularem nexum. Quoniam enim hæc ad Deum pertinent, recta ſcilicet circa Deitatem notio, & mandatorum obſervatio, monet te numerus ille etiam in fide ſanctæ Trinitatis firmum & ſtabilem eſſe, & virtutum circulum haud obiter ponere: verùm etiam utraque tanquam primitias totius anni Deo offerre, præſertim tempore jejunii. Hoſtis igitur & adverſarius qui ſalutem cœlitùs conceſſam nobis invidet, videns nos pluris facientes virtutem, quàm valdè varias vitii ſpecies, & inſtrumenta ipſius quæ in nobis ſunt, tanquam animæ peſtem ejicere conantes, arma adverſum nos ſumit cum inſolenti præparatione, & tanquam defectores reducere tentat, & quaſi fugitivos perſuadere cupit ipſi nos

Καὶ γὰρ καλὸν ἂν εἴη καὶ τὰς τούτων αἰτίας ὡς οἷόν τε δῆλας θεῖναι τοῖς ἀγνοοῦσιν· ἄγνωμον γὰρ ἐκείνων φθονῆσαι τοῖς βαθυτέρας ἐφιεμένοις γνώσεως, ἃ τὰς πολλὰς ῥᾳθυμίας ἀποφεύγει γνώμης. ἅπας ὁ παλαιὸς νόμος τοῖς ὁρατοῖς ἐκπαιδεύειν εἰώθει τὰ τῶν ἀοράτων καθάπαξ, καὶ τοῖς σωματικοῖς τῶν πνευματικῶν ἀποτυπώσεως τῷ δρᾶσιν. ἀφ' ὧν δὲ τοῖς ἄλλοις, καὶ τὰς τῶν ὑπαρχόντων δεκάτας τῷ θεῷ καθιεροῦν ἐπέταττον τοῖς παλαιοῖς ἀφοσιούμενοι. τὰ δὲ τυπικῶς ὑφ' ἐκείνοις πλήρωμα, μυστικῶς ἡμῖν ἐκπληροῦνται. ἡ οὖν θεία τῶν ἀποστόλων λογὰς, μὴ καταλύειν, ἀλλ' ἀναπληροῦν κἂν τούτῳ δ' ἐνδεῖν ἐγνωκότες τῷ νόμῳ, ἐ τῶν ὀπωρῶν ἀφαιρέσεων, ἀλλὰ τῶν ἡμερῶν τῆς ζωῆς ἡμῶν ἑκάστης τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀφελεσπῆς, τὰς δεκάτας καθιεροῦν τῷ θεῷ πεθεσπίκασιν, ὡς ἂν διὰ τῆς ἐν ταύταις πονοῦντες καὶ θερμοτέρας μετανοίας, τὰ ὑφ' ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν τῆς ψυχῆς ἀῤῥωστήματα, σὺν θεῷ βοηθῷ δυνηθείημεν ἰᾶσθαι. δ δέκατον δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰς τῶν νηστειῶν ταύτας ἡμέρας εἶ φαμὲν. αἱ γὰρ ἑπτὰ τούτων ἑβδομάδες, χωρὶς τῶν σαββάτων, καὶ κυριακῶν, ἡμέραι γίνονται πέντε πρὸς τὰ τεσσαράκοντα, προστεθεμένου δὲ καὶ τοῦ μεγάλου σαββάτου, καὶ τοῦ ἡμίσεως τῆς λαμπρᾶς ἐ φωταγωγοῦς νυκτὸς, ἡμέραι γίνονται λς'. καὶ ἡμίσεια· δ ί. ἀκεραίως ὅσαι τῶν τξέ. τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡμερῶν· τῶν γὰρ τ'. δ ί. τὰ λ'. καὶ τ ξ'. τὰ ς'. καὶ τῶν έ. δ ἥμισυ. ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι μυστικὸν ἐμφαίνει θεώρημα, ὁ τεσσαρακοστὸς ἕτερος ἐκεῖνος ἀριθμός· τέλειον γὰρ ὄντα φασὶν οἱ περὶ ταῦτα ἐμπλακόντες, καὶ εἰς χῶμα τετραγώνου καὶ κύκλου μεταβάλλειν. ὁ γὰρ μόνος πέλας ἐν μονάσιν ἐξ ἀριθμὸς, πρὸς αὐτὸν αὐτὸς πολυπλασιαζόμενος. ζήτων τοιοῦτον ἀπηλιτᾶ· ἀφ' ἑνὸς μὲν οὖν τοῦ τριγώνου, ἢ τετρακτύος ἀρχὴ δηλοῦται· ἀφ' ἑνὸς δὲ τοῦ τετραγώνου, ἢ πρὸς αὐτὸν πίστις, καὶ πάγιος· ἑδραῖον γὰρ ἀεὶ ὡσαύτως ἑστὸς δ χῆμα τοῦ τετραγώνου τὰ ἰσομέτρους γωνίας τὰ πλευρῶν ἐρειδόμενον. ὁ δὲ κύκλος τῶν ἀρετῶν ἐμφαίνει τὸ πρὸς ἑαυτὰς κυκλικὴν πρόοδον· ἐπεὶ δὲ γὰρ ταῦτα προσοικειοῖ τῷ θεῷ, ἥ τε ὀρθὴ περὶ δ θεῖον ὑπόληψις, καὶ ἡ τῶν ἐντολῶν τήρησις, διδάσκει σε ὁ ἀριθμὸς καὶ ἐν τῇ πίστει τὸ ἀγίας τριάδος ἑδραῖον εἶ), καὶ ἀμεταβλητον, καὶ τὸν κύκλον τῶν ἀρετῶν μὴ ἐν παρέργῳ ποιεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀμφοτέρα ὡς ἀληθῶς τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ προσφωνεῖν θεῷ, ἐν τῷ τῆς νηστείας μάλιστα καιρῷ. ὁ τοίνυν τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀνωθεν βασκαίνων ἐχθρὸς καὶ πολέμιος, ὁρῶν ἡμᾶς περιπλειόνως τὴν ἀρετὴν ποιουμένους, πρὸς τῆς κακίας εἰδῶν ὄντων πλειόνων, καὶ ζῶ ὂν ἡμῖν· αὐτῇ σκόλυπι ὡς λύμῃ ψυχῆς ἄντικρυς ἐκβάλλειν διεγερθέντας, ζῶ ὅπλα καθ

καθ' ἡμῶν αἴρει μετ' ὑπερηφάνου φρονήσεως· καὶ οἷα φυγαδικὰς ἐπαναγειν πειρᾶται, καὶ ὡς ῥαπιτόντων ἀμπλακεῖν· καὶ ὑποίκειν αὐτῷ κελεύων καὶ μὴ ἀφνιᾶν, μὴ δὲ ταῖς πονηραῖς ἀποβάλλεσθαι συνηθείαις, ἀλλὰ τοῖς εἰωθόσιν ἐγκαλινδοῦσθαι πάθεσι. φιλεῖ γὰρ ὡς ὅπλαν ὁ πονηρὸς τοῖς ἐπαγομένοις τῶν παθῶν ἐλευθερωθῆναι, μᾶλλον ὀφθῆσθαι, καὶ σφοδροτέραν τῶν παθῶν ὑπανάπλεων πρὸ φλόγα, ἑαυτὸν τοῖς ὅλοις ἀντιπαθεῖς, ἵνα φυγῇ ἀνδρείαν, πειρατηρίων κρατήσῃ θερμασία, τῷ θεῷ δοῦλον συγχωρηθῶσι, ὅπως οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται, & δείξῃ τὴν ἀρετὴν, ἡ πάλιν καὶ ταπεινοφροσύνῃ διδαχθῶμεν, καὶ ἡμῖν αὐτοῖς μὴ θαρρεῖν, καὶ τὴν κακίαν πλέως μισήσωμεν, ἐναργέστερον καθορῶντες αὐτῆς τὸ φονικὸν ὁμοῦ καὶ ἀπατηλὸν, καὶ ἐξαίσιον. ἐναργὴς δὲ τῆς τοῦ πονηροῦ σκαιότητος εἰκὼν, καὶ ὁ πάλαι Ⓟ Ισραὴλ ὑποχείριον ἐχθικὼς Φαραὼ· τὸν γὰρ κακεῖνον Ⓟ. φιλοπλησίως τῇ χρονίῳ δυσφραίνοντα δουλείᾳ, καὶ πλὴ ἐλευθερίαν πολιοῦντα, ζοῖς χαλεπωτέροις τῆς ἔργων τηνικαῦτα μᾶλλον ὠφέλιβε, καὶ τῇ πλινθουργίᾳ συγκυφότα, ὃ τ' δουλείας εἰσάπαν ἀφεσκόλαζε χρῆμα δεικνύων. ὡς δὲ καὶ ἔτ Ⓟ., φησὶ πλὴ γῆν ἡμᾶς καὶ τὰ γήϊνα σωφρονεῖν κεκτημένας, καὶ τέτοις ὅλον φερομένην τ' νοῦν, σὺν πάσῃ ὁμοῦ τ' ὀφθαλμίᾳ, καὶ νοσμίᾳ αἰσθήσει· καὶ φησὶ ζοῖς ὑπὲρ αἴσθησιν ὅλως μὴ ἀνδμόλιον. ὑποφορον ὁκεῖνος εἶχε πλὴ Αἴγυπτον, ἥτις ἠρυλιόεται σκότ Ⓟ· ἄρχων καὶ ἔτ Ⓟ. τ νοητῶ φερομένη σκότος. ὀκείνῳ δ' ἀπὸ σπουδῆς λῶ τῶν παίδων φθείρειν τὰ ἄῤῥενα, καὶ τέτῳ τὰς ἐῤῥωμένους τῶν λογισμῶν, ζοῦτο τοι καὶ ὁ βασιλεὺς ἡμῶν χριστὸς Ⓦ φησὶ αὐτὸν πόλεμον ἡμῖν ὀκπαιδεύων, καὶ πλὴ ἀγωνίαν δι' μάλα ἀμπνέμων, νηπτίᾳ καθοπλίζει καὶ φησὶ δυχῇ, καὶ κατανύξῃ καρδίας· τὰ γὰρ ὀναντία τέτων ὀξάπλεων καθ' ἡμῶν τ τῶν δαιμόνων πέφυκε λύτσαν, ὑχ ἧττον ἢ ζοῦ ἐλαιώδη ὅ πῦρ, καὶ ὕτως τοῖς πολεμίοις ὁμόσε χορεῖν ὀπιτρέπῃ αὐτὸς ἡγεμονῶν, αὐτὸς ὑφηγεῖσθαι, φησὶ πολεμῶν τὰς ἀμπάλας, αὐτὸς νικῶν καὶ ὅ βραβεῖον ἡμῖν χαριζόμενος. οἷά σε τῶν κεκμηκότων ἡ ἄβυσσος! μειζόνων ἢ καθ' ἡμᾶς θαυμάσιε ἔργμάτων, δημιουργὲ κύριε. καθάπερ οὖν οἱ στρατιῶται, διημερεύοντες ἐν τῇ μάχῃ, μήλις φησὶ ἑσπέραν ἀφικνεῖσθαι, προφῆς μέμνηνται, κρέας τῶν ἐκ ἑώλων βοσκημάτων ἀφυπνέμενοι τραπέζαν, φησὶ τὸ μὴ πρώιμα σιν, τὰς αὐτῶν ὀξαδυνήσῃ δυνάμεις, ἐπεὶ καὶ μέλλουσιν αὖθις τ ὑστεραίας ὁμόσε τοῖς βαρβάροις εἶναι. βιωτὴν γὰρ ἡ σφαγιάζειν τοῖς πολεμῆσιν. σὺν ἔξεσιν, ὅπερ τοῖς ἐπ' ἀδείας παιηγυρίζουσιν ἔθος. ὕτω καὶ ἡμεῖς τὸ καινὸν ἡμῶν σφάγιον θύοντες σαββάτου καὶ κυριακῆς, λοιπὸν τ τοῦ τ πολλῆς ἀπολαλῶμεν ἀσυπίπως· ὀξ ὀκείνων τῶν φερομενίων καὶ φρικιασμένων μερίδων, ὅσον ἀποζῆν πρὸς ἑσπέραν σιτέμενα, νόμῳ πεπθέντων, καὶ πολεμέντων ὁμῶ. μᾶλλον γὰρ μὴν τῶν ἁγίων ὀκείνων μεταλαμβάνοντες σαρκῶν, νοερώμεθα, πρὸς τὸ τῆς ἐχθρῆς αὖθις εἰς χεῖρας ἐῤῥωμένως ἰέναι. πνευματικῷ γὰρ ὁπλίτῃ, πνευματικὴ βρῶσις σύστασις. ἀφ' ἧς δὴ τοῦτο μυστικώτερον πρὸς ἑσπέραν, τ τ φρικιασμένων τελεῖν ἐπιτελούμενα λειτουργίαν.

Ὅπως δ' τελεῖται μνημόσυνον τῶν ἀπιχρώντων ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ, εἰ μὴ ὁ σάββατον.

Πάλιν οἱ πρὸς μάχας ἔχοντες φρεὶ τῇ ψυχῇ δεδόντες, καὶ Ⓟ ὑπὲρ αὐτῆς δέοντες ὁσίαις αὐτίκα τιμῶν εἴργον Ⓓ, τὰς ἔργον μαχαίρας γεγυμνημένους, καὶ εἰ τῶν πιωτάτων ἢ φιλτάτων αὐτοῖς ὄντες τυγχάνοιεν, τῷ παθεῖν κρείττονος ὄντ Ⓦ. ἢ κατ' ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν, μὴ ἄρα τῷ πολέμῳ πανταχῇ φρεμπέσοντες, καὶ τῷ κινδύνῳ ἐπιπλημένοι, τῇ φρεὶ Ⓟ κείμενον ἀφολίᾳ, καιρίως βληθῶσι, καὶ τῷ νεκρῷ συγκαταλενεχθῶσι· φρὸς πλὴ νοητὴν οὖν καὶ ἡμᾶς τῶν

A submittere, atque fræna non excutere, neque pravis moribus abrenunciare, sed assuetis affectibus indulgere. Solet enim ut plurimùm iniquus ille, eos qui à passionibus liberari summopere student, ferociùs aggredi, & vehementiorem affectuum flammam accendere, seipsum contra eos totis viribus opponens, ut animæ fortitudinem tentationum copiâ vincat; quod & Deus fieri permittit, ut probi fiant manifesti, & fortissimos ipsa colluctatio ostendat, atque etiam humiles nos gerere discamus, neque in nobismet fiduciam ponere, malumque penitus aversemur, quando compertam valdè habeamus naturam ejus pernicioſam & fallacem & impetuosam. Est autem insigne malignitatis iniqui exemplum etiam Pharao ille, qui olim Israelem subditum tenuit; Iste enim Israelem suam diuturnam servitutem ægre tolerantem, & liberari cupientem, eo gravioribus laboribus afflixit, & lateribus parandis incurvum fecit imaginem præferre servitutis Satanicæ. Et iste pariter nos in terram & terrena inhiare cogit, & totum animum istis adjungere, cum omnibus unà sensibus tam externis quàm internis, & ad res insensibiles minimè eum erigere. Pharao quidem tributariam sibi ac subjectam habuit Ægyptum, quæ interpretanti est tenebræ: Ita & hic intellectualium Princeps appellatur tenebrarum. Illi curæ erat filios masculos perdere, & huic etiam potiores cogitationes: quare & Rex noster Christus, ubi nos erudit ad bellum cum eo gerendum, & concertandi rationem bene disponit, jejunio nos armat, & oratione, & cordis compunctione. Nam istorum contraria accendere solent dæmonum rabiem non minus quàm oleosa ignem; & sic ille nos jubet adversus hostes contendere, qui ipse est dux, & defensor protegens, & cum luctantibus unà pugnans, ipse vincens, & præmium tamen nobis donans. Quanta est judiciorum tuorum abyssus omnem admirationem nostram superans, Domine Creator! Sicut igitur milites diem præliando insumentes, circa vesperam dispersi cibum quærunt, parantes ex spoliis tumultuariam mensam, ne vires eorum penitùs deficiant, quoniam postmodo alterum impetum in Barbaros facere cupiunt. Nam boves genio sacrificare, & se saginare milites non decet, quod solenne eis qui ex voluptate feriantur, ita & nos novum nostrum sacrificium mactantes Sabbato & Dominicâ, quando laxamus paululum nervos severæ exercitationis, ex illis præmactatis & præsanctificatis partibus, quantum parcè victitantibus satis, circa vesperam sumimus, pro conditione lugentium atque simul pugnantium: seu potius sacras illas carnes accipientes, corroboramur ad validum impetum in hostes faciendum. Militi enim spirituali victus etiam spiritualis convenit, (putà tolerantia.) Quamobrem nobis mysticè quidem tempore vespertino præsanctificatorum officium celebrare imperatum.

Quod non celebranda sit defunctorum memoria in tempore Quadragesimali, nisi diebus Sabbatinis.

Rursus, Ii qui in acie versantur, animæ timentes, & pro ipsâ contendentes, à justis illorum celebrandis prohibentur qui ad ensem vibrandum nati erant, quamvis optimis & fuerint ex charissimis ipsorum amicis; cùm hoc melius ferri queat, quàm si in efferendo jacentes necdum bello undique ingruente & imminente periculo, propter cadaverum curam lethaliter feriantur, & cum jam defuncto unà efferantur. Paritérque nosmet oportet, qui

aciem intellectualem instruimur adversus mortuos affectus, moliri ut ipsos sepeliamus, non tantum attendentes memoriæ illorum qui à corpore recesserunt, quàm mandato Domini. Illi quidem cessantes à bello, circa exequias justáque interfectorum satagunt; & nos sanè defuncti rigore jejunii in diebus maximè festivis officia memoriis sanctorum debita persolvimus.

A νεκρωύτων παθῶν ὁπλιζόμενοι μάχην. αὐτὸν θάπτειν ἀνάγκη περιᾴδειν, ὑ τῷ σώμασι ἀπογνομένων τὴν μνήμην προσέχειν ⓣ νοῦν, ὡς ὃ ὑ κυρίου ἐπίταγμα. ἐκεῖνοι πεπαυμένοι τῷ πολεμεῖν, περὶ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἐσφαλμένων, ὑ τὰς νενομισμένας ποιοῦνται ταφάς· ὑ ἡμεῖς τ᾽ σωτῆρα μεταθέμενοι τῆς νηστείας, ὃν τ᾽ ἱλαστήριος τῶν ἡμερῶν, τῷ ὃν τ᾽ μνήμαις τ᾽ ἀποιχομένων μεμνήμεθα πλεκτῷ.

Quòd Nuptiæ & aliæ istiusmodi solennitates in Quadragesimâ minimè celebrandæ sint.

Οπως γάμοι, ὑ ἄλλαι ἑωὲς τοιαῦται παιγνύρεις ἐν τῇ μ΄. ὑ τελοῦνται.

B Quid nuptias & Epithalamia curare debent, qui arma gerunt? an illis permittitur festis ac ludis indulgere? minimè quidem: neque etiam nobis tutum aut decens in certamine cum Dæmonibus, istarum rerum curam ullam habere.

Τί δὲ γάμων μέλῃ ὑ ὑμεναίων τοῖς ὅπλοις κινοῦσιν, ἢ ἑορταῖς ἐφεῖται χαίρειν ὑ παιγνύρεσιν; πολλοῦ γε ὑ δεῖ, ὑ δῆτα ὑδ᾽ ἡμῖν ἐν τῇ πρὸς τοὺς δαίμονας πάλῃ, τοιούτου τινὸς μέλλειν ἀσφαλὲς ὑ καθῆκον.

De miraculo Frumenti cocti per S. Theodorum.

Περὶ τοῦ θαύματος τοῦ ἀφ᾽ κολλύβων τοῦ ἁγίου Θεοδώρου.

Quippe si memorias celebrare in illis temporibus licuerit, maximè illam oportebat Theodori Tironis Martyris percelebris primo die jejuniorum recolere, ubi C nihil minus quàm miraculum fecit redarguens Apostatæ celatam nequitiam, & populo persuadens pollutis cibis in diebus jejunii neutiquam contaminari, atque adeò admonens Episcopum, qui tum præfuit, ut panes qui in foro venum exponebantur, nullum tangere, frumentum autem coquere, atque eo vescentes naturæ exigentiæ succurrere, quod ipsi fecerunt, adeóque periculum evaserunt, nè fortè malitia adversus virtutem gloriaretur, & impietas pietatem superaret. Quoniam autem & jejunii austeritas, & festi hilaritas in Sabbatum proximè sequens coincidebant, ex Patrum institutis mos iste meritò obtinuit, D eleemosynam festivitate cohonestandi.

Εἰ γὰρ μαρτύρων μνήμας ἔξεστιν ἐν τοῖς ζωώδεσιν ἑορτάζειν καιροῖς, παντὸς μᾶλλον ἦν, τὸν καλὸν ἐν μάρτυσι λάμποντα Θεοδώρου τ᾽ Τήρωνα, ἐν τῇ πρώτῃ τῶν νηστειῶν ἡμέρᾳ πλέον. καθ᾽ ὃν ὃ μηδενὸς ἔλαττον εἰς θαῦμα ζῶν λόγον, θαῦμα πεποίηκεν, ἐλέγξας τ᾽ ἀβρόβατα τ᾽ κεκρυμμένην σκαιότητα, ὑ μὴ χρῆσθαι τοὺς λαοὺς τοῖς ἁλισγημένοις βρώμασιν ἐν τ᾽ νηστίμοις ἡμέραις πρόσταξας, ἀλλ᾽ ὀπτήσαντας τῷ τότε ἀρχιερεῖ, τοὺς μὲν κατ᾽ ἀγορὰν εἰς ὠνὴν προκειμένους ἄρτους, χαίρειν ἐᾶν, σῖτον δὲ ἕψειν, ὑ τούτῳ χρωμένους, πρὸς τ᾽ φύσεως ἀνάγκην προμυθεῖσθαι, ὃ ὑ πεποιηκότας πρὸ ὀπτέων ἐφυλάξαντο· ἵνα μὴ τ᾽ ἀρετῆς ἡ κακία καταχαυνήσῃ. ὑ τῆς δυσκολίας ἡ δυσκολία προσῇ τοῖς. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ φ τῆς νηστείας σκυθρωπῷ, τὸ γενόμενον τῆς ἑορτῆς συνέβαινε τῷ ὀπόπτῳ προσώπῳ σαββάτῳ πρὸς εὐποιΐαν προμηθύρεα πρᾶξαι, ἄρεστα δεσμοῖς πατέρων ἐταμιεύθη.

Quamobrem ante Quadragesimam memoriam celebramus omnium in fide defunctorum, & sanctorum Patrum.

Διά τοι τοῦτο πρὸ τῆς παρασχευῆς μνήμην πάντων τῶν πίστει κεκοιμημένων, ὑ τῶν ἁγίων πατέρων.

Idcirco ante initium jejunii, Sabbatum post diem Cinerum, omnibus defunctis, atque Sabbatum proximè sequens, sanctis Patribus solenni memoriæ consecrabantur, tanquam conclusio, ut loqui licet, istiusmodi festivitatum, cùm nobis haud amplius vacet, E jam ad certamina spiritualia prodeuntibus, ad ista attendere.

Διά τοι τοῦτο πρὸ τῆς εἰσόδου τῶν νηστειῶν, ὃ τ᾽ ἀπόκρεω σάββατον, πᾶσι αἰῶνι κεκοιμημένοις, ὃ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο, τοῖς ἁγίοις πᾶσι μνήμη δημοπλὴς ἀφωσίωται. συμπέρασμα οἷς ἂν εἴποι τις τῶν ὀπτέων τόθι πλεκτῶν, ὡς μὴ σχολὴν ἐχόντων ἤμῶν πρὸς ἀγῶνας ἤδη χορυφίοις πνευματικοῖς, τοῖς τοιούτοις προσεσχηκέναι.

Quare rursus post Pentecosten, sanctorum omnium memoria celebratur.

Διά τι δὲ πάλιν, μετὰ τὴν πεντηκοστήν, τῶν ἁγίων πάντων.

Solenne est militibus post devictos Barbaros, trophæum erigere, & ferre opima Imperatori, atque tum ad sepulturam jacentium se accingere. Pariterque nobis curæ est, post spirituale bellum in jejunio, & resurrectionis victoriam, trophæum in Pentecoste figere, F & epinicia Christo, per quem vincimus, canere, atque ita defunctis debitum officium persolvere post completam Pentecosten, & post dies septem omnium Sanctorum festivitatem celebrare, primitias quasi offerentes festorum & memoriarum insequentium. Verùm in festis peculiaribus defunctorum memorias facere, nè vix pium, neque decet Martyrum obitus celebrare; nam quando Epinicia regia personant, neque ritus vult lugere eos qui in bello ceciderunt, neque trophæis Dominicis servilem virtutem commiscere.

Πρόὐργον τοῖς στρατιώταις μετὰ τὰ τῶν βαρβάρων ἥττους, τρόπαιον στῆσαι, ὑ ὀξελεῖν αἰρεσίᾳ τῷ βασιλεῖ, εἶθ᾽ ὕτως ὅπλα τοῖς τῶν ἀναιρεθέντων ἐναγῆ ταφάς. ὑ ἡμῖν ὀπτέον, μετὰ ⓣ ἐν νηστείᾳ νοητὸν πόλεμον, ὑ τ᾽ νίκην τῆς ἀναστάσεως, τρόπαιον τῇ πεντηκοστῇ στῆσαι, ὑ τῷ νικοποιῷ Χριστῷ ᾆσαι τὰ ἐπινίκια· ὑ ὕτως τοῖς κειμένοις ὃ χρέος ἀφοσιοῦν, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς πεντηκοστῆς, ὑ μετ᾽ ἡμέρας ἑπτὰ τῶν ἁγίων πάντων πανήγυριν ὀπιτελεῖν, ὑπαρχὴν ὡσανεὶ ποιούμενους, τῶν ἐφεξῆς ἑορτῶν ὑ μνημοσύνων. ἀλλ᾽ ὅτ᾽ ἐν ἑορταῖς θεωτικαῖς ἀπιόντων μνημόσυνα ποιεῖν ἔσον, ἢ μνήμης μαρτύρων ὀπιτελεῖν ὀλιγωρεῖς, βασιλικῶν γὰ τελουμένων ὀπινίκιον, ὅτε τοὺς πεσόντας ἐν μάχῃ νόμῳ πενθεῖν, ἔτε θεωτικοῖς προπαίοις δουλικὰς αἰσχύνας ἀναμιγνύναι.

τοῖς

τοῖς μὲν γὰρ δουλικοῖς ἀναμεμίχθαι τὸ τοῦ δεσπότου, τῷ A ἐνομοθετήτων τε καὶ δικαιοτάτων, ἀθλοθετουμένοις τε καὶ στεφανουμένοις νικητηρίοις· τὸ δουλικὸν δὲ τοῖς δεσποτικοῖς ἐπεισάγειν, τολμηρὸν καὶ ἀμάτην, εἰ μήτι που τῶν ἁγίων διὰ τὸ ὠφελιμὲς τῆς ἀθλήσεως.

Nam quæ sunt Domini (ejus scilicet qui præmia dispensat, & vincentes coronat,) cum servilibus permiscerì justissimum & æquissimum; servilia autem Dominicis adjungere, audax & insulsum, nisi forte nonnullorum Sanctorum propter eximiam incertando virtutem.

Αὖθις γε μὴν καὶ κατ' ἄλλον τρόπον τὸ τῆς νηστείας ταύτης θεωρητέον, ἡμέρας τὸ σύμπαν εἴπεῖν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ νηστείαν ἄγειν ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ προστεταγμεθα· τὰς μὲν τεσσαράκοντα εἰς τύπον τῆς τοῦ κυρίου νηστείας, ἣν ἐφεξαμηνον κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, καὶ ἡμέτερον ἔλε πολέμον. τὰς δ' ἑπομένας ταύτας ὀκτὼ κατ' B εὐλάβειαν εἰς τύπον τῶν σωτηρίων ἁγίων αὐτοῦ παθῶν. Ἀλλ' αἱ μὲν τὸ θεωρητικὸν ἡμῶν ἀναπτύσσουσι, καὶ πρὸς τὸν μέλλοντα ὀγδοον καὶ ἀκατάλληπτον ἀναπτεροῦσιν ἡμέρον, φωτὸς υἱοὺς καθιστᾶσαι, καὶ τὸν υἱέζειν τρέπουσιν ἀγαπῶν σὺν εὐλαβείᾳ προσίζουσιν. αἱ δὲ τῶν παθῶν ἡμᾶς ὠφελίαν ποιοῦσι, καὶ τὸ σωματικὸν καὶ τῶν γηΐνων κουφίζουσι, καὶ ἀπαιστοῦσι τὸ στοιχειωτικὸν ἐπιθυμίας φόβον, δηλονότι δίκλιν τὸ σωτήριον ἡμῶν σιζοντα, τῇ μνήμῃ τῶν ἐπλημμελημένων, καὶ τὸ ἐπαρτημένων τοῖς ὕτω βιοῦσιν κολάσεων. κἂν τὸ φάσκον λέγειν, τῷ φόβῳ κυρίου ἐκκλίνῃ πᾶς ἀπὸ κακοῦ. ἐπεὶ δὲ ἡ τεσσαρακοστὴ ἐκδεκάδων σύγκειται πάντων πτώσεων, αὐτίκα ἤδη τὸ τετράδα θεωρητέον· ὅπως εἴτε ἐν μονάσιν, εἴτε δεκάσιν διείσκεται. ὅτι κακώσεως μὲν ὡς ὅπλῳ καὶ τιμωρίας λαμβάνεται ὠφελὴ τῇ γραφῇ· ἐνιαχοῦ δὲ καὶ θείων ἐκβάσεις ὑπογράφῃ πραγμάτων. καὶ γὰρ ἡμέρας μ'. καὶ νύκτας ἴσας ὑοντῶν. τοῦ θεοῦ ὁ μέγας τῇ γῇ κλύδων ἐπῆλθεν. πρὸς ὃ καὶ ἡμεῖς ἀφορῶντες ὠφελίσιμα τῷ ἴσῳ τὸ καθακλυσμοῦ τῶν ἡμερῶν ἀριθμῷ καθανυστάζομοι καὶ πενθοῦντες, τοῖς ὕδασι τῶν δακρύων, ὃ τῆς ἁμαρτίας ἐγχαράσσομεν ἄγος. πεντακόσια ἔτη τῷ Ἀβραὰμ ὁ θεὸς κεχρημάτικε, τὸ ἴδιον αὐτοῦ γένος δουλωθῆναι πρὸς τῶν Αἰγυπτίων, καὶ κακωθῆναι, καὶ μυρίαν αἰκίαν ὑπενεγκεῖν, C ὃ δὴ καὶ εἰς ἔργον ἐκβέβηκεν, ἐν ἡμέραις οὐ πλείοις ἢ μ'. παῖς θηλάτοις ἐκείναις πλήγαις ὁ μέγας Μωσῆς τὸν Αἴγυπτον μαστίξαι τὸν τῷ Φαραὼ δουλείας τὸν Ἰσραὴλ ἐλευθερώσαι. ἡ μυρία ἐνεργηθεῖσα κατὰ τὴν ἔρημον γῆν, καὶ διὰ μυρίων ὑποδειξαμένη τὸ ἀχάριστον, τῷ πατρικῷ ἔτει διὰ τὸ ἀνήκεστον αὐτοῦ πᾶσα κατέσχεν. ἄκρατα γὰρ ἐῶ μεθύσαι τὸ τῆς Αἰγύπτου πολύθεον, εἰς κόρον τότε πιοῦσα, καὶ διὰ πλοῦ εἰς τὸν εὐεργέτην θεὸν ἐξυβρίζουσα.

Rursus & alio modo considerare licet ritum hunc Quadrageſimalem, nimirum totas xlviii. dies jejunii agere illo tempore jubemur. Quadraginta quidem ad exemplum jejunii Christi, quo instructus, quoad naturam humanam, nostrum hostem subegit. Sequentes autem B octo, ad imitationem salutarium ejus passionum. Atque hi quidem contemplationem, animúmque nostrum accendunt, & ad octavum & interminabilem diem erigunt, nos reddentes filios lucis, & amorem filiabus convenientem cum pietate ferentes. Illi verò nos passionibus nostris superiores præstant, & corpore atque terrenis nos levant, & timorem originalem cientes accedunt, qui carnificis adinstar conscientiam nostram delictorum recordatione, & pœnarum taliter vitam trahentibus debitarum compungit. Quoniam verò Quadrageſima quatuor decadibus constat, jam considerandæ venit pars quarta, seu tetras, ut sese C habet, tam in monadibus quàm in decadibus. Sumitur quidem ut plurimùm in sacro codice pro malo & pœnâ; & aliquando rerum divinarum exitus ostendit. Nam Deo quidem per quadraginta dies ac noctes depluente, diluvium terram superabat. Quod exemplum & nosmet respicientes pari numero dierum cum illis diluvii, compuncti ac fundentes lacrymarum undas, peccati execrationem ostendimus. Deus Abrãamum admonuit fore ut prosapia ejus per quadringentos annos Ægyptiis servirent, & miserè tractarentur, & infinita mala paterentur, quod etiam factum est in diebus non pluribus quàm xl. cùm magnus Moses plagis illis à Deo missis Ægyptum percutiens, Israelem à servitute Pharaonis liberavit. Infinita progenies in eremo copiosè benedicta, & infinitis modis ingratitudinem suam demonstrans, anno quadrageſimo propter pervicaciam ibi tota deleta est. Maduit enim Polytheismo Ægypti, ad satietatem illum imbibens, & tandem insolenter sese contra Deum benefactorem efferens.

Αλλ' οὐδ' ὁ μέγας ἐν τῷ Δευτερονομίῳ Μωσῆς ἀξιοῖ πλείους τῶν τεσσαράκοντα παίειν καὶ πλημμελήσασι. προσθήκην γὰρ ὕβρεως τὸ προσθήκην τὸ μάστιγος, τῷ πάσχοντι ἐλογίζετο. ταυτηνὶ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἤρεσε μιᾶς δεύσης ταύτας ἐπάγειν, ἵνα μὴ καὶ τεσσαρακοστὸν ἀπελήσωσι πληρῶσαι ἀριθμὸν, καὶ τῇ ῥώμῃ τὸ χειρὸς προπετείας ἐπενεχθείσης πληγῆς, καὶ ἄκοντες καὶ τυπτόμενον ἀπεμάξωσι. περὶ καὶ ὁ μέγας Παῦλος, πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, φάσκει.

Sed nec magnus Moses in Deuteronomio delinquentem pluribus quàm quadraginta plagis luere vult; reputabat accessionem plagarum ignominiam etiam perpetienti addere. Quare & Judæis placuit hasce unicâ demptâ inferre, ne numerum quadragenarium adimplere studentes, propter ipsum manûs impetum pluribus illatis plagis, etiam inviti vapulantem lacerarent. De quo & magnus Paulus, septies quadraginta præter unam accepi, ait.

Ηνίττετο δὲ ὁ νόμος, ὡς αἱ μάστιγες ἁμαρτανόντων ἄχρι τῆς ἐνσωματώσεως τοῦ χριστοῦ καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀναστάσεως τὸ ἐνεργὸν εἶχον, προτέρου δὲ ὑ προσέβησαν, διωρισμένου πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτὸν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐλευθερίαν τῶν ὅπη τοῖς πεπλημμελημένοις κολάσεων. καὶ γὰρ καθ' ἡμᾶς τοῦτον αἰῶνα εἰς ε'. διαιροῦσι χιλιετεῖς οἱ τοῦ πνεύματος, α'. μὲν εἶναί φασι καθ' ὃν ὁ τῷ Παραδείσῳ διάγων ἦν Ἀδὰμ· ϛ'. δὲ ὅπη Νωέ· γ'. ὃν ὁ μέγας Ἀβραὰμ τῇ τῆς διαθέσεως περιήγαγεν αὐγλῃ· δ'. αὖ τοῖς λοιποῖς προφήταις ὁ μέγας ἐπλήρωσε Μωσῆς· ε'. μέντοι καὶ πλουτῆν, ἡνίκα ἡ τῶν ἀγαθῶν πλουτὸ φορὰ, F

Innuit autem Lex quòd plagæ peccantium usque ad incarnationem Christi & resurrectionem ipsius e mortuis obtinebant, ulteriùs tamen non procedebant, concedente Christo omnibus in ipsum credentibus per baptismum debitarum pœnarum delictis suis remissionem. Nam viri spirituales mundi ætates in quinque distribuentes, primam esse asserunt, quam in paradiso egit Ada, secundam quæ ad Noachum pertigit, tertiam quam magnus Abrahamus illustri pietate transegit, quartam Moses ille magnus & Prophetarum cæteri complebant: Quintam verò ac ultimam, quando ultima bonorum accessio, incarnatio, inquam,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Servatoris toti mundo renovationem attulit. Cuilibet enim horum temporum etiam Lex conveniens data est; Adæ quidem naturalis, sive conscientiæ, quam ille posthabens crimen Apostasiæ incurrit; lex carnis comedendæ ac vinum potandi Noacho; Abrahamo, illa Circumcisionis; Lex autem scripta ex divinâ providentiâ per Mosem omnibus ex illâ pietati operam navantibus. Servator demum noster Evangelium gratiæ & copiosam spiritûs largitionem concessit. Novissimum hoc tempus significat & ascensus filiorum Israel generatione septimâ ex Ægypto: in isto enim à servitute Dæmonum & vitiorum liberati salute per magnum sacrificium acquisitâ perfruimur.

ἡ τῦ σωτῆρός φημι ἀνάπλασις ὤρεξε παντὶ τῷ κόσμῳ τὸ ἀνακαίνισιν. ἐφ' ἑκάστῳ γὰρ τυπωθεὶς τῶν καιρῶν καὶ νόμος ὁ προσήκων ἐδίδοτο· τῷ μὲν Ἀδὰμ ὁ φυσικὸς, ὁ τῆς σωφροσύνης, ὃν ἠθετηκὼς ἐνδεὴς εἰσπεφόρηται τῆς ἀθανασίας· ὁ τῆς κρεωφαγίας καὶ οἰνοποσίας τῷ Νῶε. τῷ Ἀβραὰμ, ὁ τῆς περιτομῆς· ὁ γραπτὸς νόμος ἐκ θείας ὑπηρεσύνης διὰ Μωσέως πᾶσι τοῖς ἐξ ἐκείνου ἀφιπλέουσι πρωτοβόλιος ὁ εὐσεβεῖν. ὅπερ μὲν σωτὴρ πλουσιώτατον ὃ τῆς χαρᾶς εὐαγγέλιον καὶ τὸ ἀληθῆ χρηστότητα τῆ πνεύματος ἡμῖν ἐδωρήσατο. τὸ δὲ πλουσιώτατον τῦτον καιρὸν αἰνίττεται, καὶ ὃ πέμπτη δὲ ἡμέρᾳ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, ἐν τούτῳ γὰρ τῆς τε τῶν δαιμόνων, καὶ τῆς τῶν παθῶν ἐλευθερωθέντες δουλείας, τῆς διὰ τῦ μεγάλου θύματος ἀπολαύομεν σωτηρίας.

Tum etiam hæc septem tempora, quod puto, subinnuit & parabola Domini, qui in vineam suam operarios conduxit, atque exivit, & mane circa horam tertiam, & etiam sextâ, & nonâ, & undecimâ; quâ quidem horâ & Christus conduxit gentes ad opera spiritualium mandatorum vocatas. Ita etiam laborum præmium, primum posterioribus datur. Nam nos regenerationem primi obtinemus, apud quos Spimactatus est Christus, qui etiam resurgens à mortuis ritum sanctum in nostri renovationem insufflavit. Quoniam verò ætate mundi quintâ carnem assumpsit Servator, resurrexit autem die octavo: (quippe post septimam, sive Sabbatum, sequitur dies octava, quæ est Dominica) si ducas octo in quinque, habebis xl. quem numerum delinquentium plagæ haud exuperant: nam si excesserint, inquit, vapulans infamis redditur: turpis enim revera est & infamis qui jam amplius vapulat, dico autem post gratiam dictæ remissionis. Nam aut tanquam infidelis castigatur, aut tanquam remissionem in priora delicta post prolapsus.

Τέτυς οἶμαι τὰς ε'. καιρὰς ὑποσημαίνει καὶ ἡ παραβολὴ τῦ μισθωσαμένυ τὰς ἐργάτας εἰς τὸν αὐτῦ ἀμπελῶνα, ὃς ἐξῆλθεν, ἅμα ᾠρᾳ τρίτῃ γ'. ὥραν, καὶ ς'. καὶ θ'. καὶ ια'. καθ' ἣν ἐμισθώσαντο τὰ ἔθνη ὁ Χριστὸς κεκλημένα εἰς ἐργασίαν τῶν πνευματικῶν ἐντολῶν. ὅπερ καὶ τῷ ἔργων ὁ μισθὸς πρῶτον τοῖς ὑστέροις ἀποδίδοται. πρῶτοι γὰρ ἡμεῖς τὸ ἀναγέννησιν κομιζόμεθα, οἷς ἐτύθη Χριστὸς, καὶ ἀναστὰς ὃ ἅγιον εἰς ἀνακαίνισιν ἡμῖν ἐνεφύσησεν. ἐπεὶ τοίνυν ἐνεπλήσθη μὲν ὃ ε'. καιρὸν ὁ σωτὴρ, ἀνέστη δὲ τῇ η'. ἡμέρᾳ, μεθ' ὃ τ'. ζ'. ἤτοι ὃ σάββατον η'. πάντως ἡ μετ' ἐκείνην κυριακὴ, εἰ πεντάκις ὃ η'. μεγήσεις, δύνασαι ὃ μ'. ὃν οὐκ ὑπερβαίνουσιν αἱ μάστιγες τῶν ἁμαρτανόντων· εἰ δ' ὑπερβήσονταί φησιν ἀριθμούμενος ὁ μαστιζόμενος, ἀρίθμων γὰρ ὄντως καὶ ἄπιστος ὁ μαστιζόμενος. ἔτι λέγω δὴ μετὰ τὴν χάριν τῆς εἰρημένης ἀφέσεως. ἢ γὰρ ὡς μὴ πιστεύσας μαστίζεται, ἢ ὡς μετὰ τὴν ἄφεσιν τοῖς ὑστέροις ὑφιεσὸν ἁμαρτήμασιν.

Quid autem dixeris de muliere quæ legi naturæ indulget, atque propter carnalem voluptatem in utero gestat, & postmodum in lucem fœtum suum edit, an ad minus quàm xl. dies & fidelium communione atque sacris mysteriis excluditur? minimè sanè: tot enim diebus & originali labe & priore voluptate illam purgari jubet lex Mosaica. Anne etiam Magnus ille Moses istius numeri oblitus erat cùm occasio ferebat? Minimè quidem; nam per quadraginta dies carnem macerans, & nubis instar attenuans, liberum animum attulit ad suscipiendum manifestationes divinas, & multò quidem meliora lapideis illis tabulis, quas à Deo accipiens, non multo post præ fervido zelo confregit. Ideóque secunda leges rogans, irámque Dei à populo deprecans, totidem dies ac priùs jejunabat. Paritérque nos tabulas peccati fraude in cordibus nostris concretas, dum legis præcepta rejicimus, rursus puras reddi, & legem Dei ipsis insculpi disciplinam per Quadragesimalem curamus. Neque isthoc multum à viri proposito abludere reor. Nam Moses iste vir summus ad tres annorum tessaracontades vitam traxit, atque earum primam toleravit in Ægypto scientiæ acquirendæ gratiâ: altera ipsum vidit, de rerum naturis sub formâ pastoris, multo cum sudore philosophantem: ultimâ autem populum infinitis cum laboribus rexit. Quid verò admiratione dignius quàm illud Prophetæ Thisbitæ à Jezabel aufugientis, quid enim in hoc casu optimum & Prophetæ maximè conveniens visum fuit, annon præsentissimum jejunii remedium? Sed nec æquum existimabat numerum illum præterire, quo in gravi istâ contemplatione usus est: quia & nos oportet ambobus, quoddicitur, à Jezabel aufugere. Nam illa, quæ interpretando vis luctûs est, peccatum significat, quod nobis causa est validi graviſque mœroris, minatúrque animam morti tradere. Occurrunt igitur

Τί δ' ἂν εἴποις περὶ τῆς δυναδύσης νόμῳ φύσεως γυναικὸς, καὶ καθ' ἡδονὴν ὑπενδυμίας σαρκὸς κυήσης, καὶ εἰς φῶς προαγούσης τὸ κύημα; ἆρ' εἰς ἐλάττους τῆς τεσσαρακοντα ἡμερῶν, καὶ τῆς τῶν πιστῶν κοινωνίας καὶ τῶ ἁγιασμάτων ἐκβάλλεται; ἢ δῆτα, διὰ τυβύτων γὰρ ἡμερῶν καὶ τῶ προγονικῶ μιασματος, καὶ τῆς περὶ ἡδονῆς ταύτης ἐκκαθαίρεις ὁ τῶ Μωσέως νόμος διακελεύεται. ἀλλὰ τοῦ ἀριθμῶ τύτυ, καὶ ὃν τῷ καλῶντι τῶ καιρὸν ὁ μέγας ἦν. Μωσῆς ὑπελέλησται ἢ δῆτα, διὰ ἡμερῶν γὰρ τεσσαρακοντα, νηστείᾳ τὸ σάρκα ἐκλέξας, καὶ ὥσπερ πέπλῳ λεπτύνας, ἐλευθερίως τῷ νῷ πρόεισι εἰς θείας ἐμφάσεις εἰσδέξασθαι· καὶ πολλῷ γε βελτίω τῆς λιθίνων πλακῆς, ἃς θεόθεν λαβὼν μετ' ὀλίγυ θυμῷ δικαίῳ συνέτριψε. διὰ καὶ δυτέρας δεηθεὶς νομοθεσίας, καὶ τὸν λαὸν τῆς ὀργῆς τῶ θεῶ προσηκέμενος, σὺν ἐλάττυσι τῆς πρώτων ἡμέραις νηστεύσειν. ὡς δὲ καὶ ἡμεῖς τὰς πεπυκνωμένας τῇ τῆς ἁμαρτίας ὑπενδυλῇ τὰς καρδίας ἡμῶν πλάκας, εἰς ἐντολὰς ἀπωσαμένων τὸ νόμυ, ἀπελικρινημένας αὖθις κτίσθυναι, καὶ τὸ τῦ θεῦ νόμον αὐταῖς ἐγχαραχθῆναι σπουδάζομεν, διὰ τῆς παραπηγνυμένης νηστείας. οὐ δὲ ἧδον οἶμαι τῶ ἀνδρὸς πῶρον βάλλειν τῆς ὑποστάσεως. εἰς τρεῖς γὰρ ἐντῦ παραπηγνύδας Μωσῆς ὕτως ὁ πάνυ βεβιακὼς, τὴν μὲν περὶ τὴ ἀναλημψιν τὸ ὄρυς Αἰγύπτῳ μαθημάτων κακοπαθῶν διετέλεσεν· ἡ δὲ τύτων εἶχε περὶ τὴ θεωρίαν τὸ ὄντων ὃν χώμασι πιμπλύμενος, πολλοῖς ἱδρῶσι φιλοσοφῶν· τὴ δὲ ἐξῆς, τὴ τῦ πλήθυς ἡγεμονίαν μυρίοις διεχείριζε πόνοις. ᾧ δὲ ὑπόθεσις προφήτης, ὅ τι ἂν εἴποις θαυμασιώτερον τῇ Ἰεζάβελ ἀποδιδράσκοντι· τί ἄλλο κράτιστον ἐν τοῖς δυσὶν, καὶ προφήτῃ μάλα πρέπον ζήτει γενόμενος, ἢ ὃ ἀνυσιμώτατον τῆς νηστείας φάρμακον; ἀλλὰ τὸ ἀριθμὸν ἐκ ἐδίκαιν τυβεὶ παρελθεῖν, μεθ' ὧν καὶ τὸ μεγάλης ἐκείνης θεωρίας ἠξίωτο· ἀνθ' ὧν καὶ ἡμῖν τὸ Ἰεζάβελ ὑπὸ δυοῖν ποδοῖν ὡς εἰπεῖν, ἀποδιδράσκειν προσῆκεν. αὕτη γὰρ πένθυς ἰσχὺς ἑρμηνευομένη, τὸ ὃ ἰσχυρὸν ἡμῖν πένθος προξενῦσθαι αἰνίττεται ἁμαρτίᾳ, καὶ ᾧ ψυχῇ ἀπειλῦσθαι παραδῦναι θανάτῳ. ὅπω καὶ τὸ

καὶ τ ἱστορίαν ἔχειν ἂν ὁ πνευματικῶς ἀναπύοιτων, οὐκ ἀμοιρήσῃ παιδείας, ἤλος ἀποχρώσης ῥυθμίσαι. πολλὰ καὶ τῷ Σωτῆρι τῷ ἀριθμῷ τούτῳ ἐμέλησε· τὸν γὰρ τριτὸν ἡμῖν γένεσιν, τὸν ἐκ σωμάτων, φημὶ, τ ἐκ βαπτίσματος, τὸν ἐξ ἀναστάσεως, καὶ αὐτὸς οἰκονομίᾳ μείζονι μετιὼν, διὰ ἡμερῶν ἑκατὸν τεσσαράκοντα ὤφθη τετελεκώς· μὴ γοῦν ἀπόῤῥητον ἐν σαρκὶ τόκον, ἡμέρᾳ τεσσαρακοστῇ τῷ ναῷ προσενίσκεται, τὴν ἐμὴν ἀφοσίωσιν καθαίρων· ἐπεὶ γὰρ αὐτὸς ταύτης ἐδεῖτο ὁ αἴρων τὸν ἁμαρτίαν τ κόσμου. μὴ δ βάπτισμα τεσσαράκοντα ἡμέραις νηστείᾳ καθοπλισάμενος, τὸν πολέμιον καθῃρᾴδησεν· ὑ γὰρ ἤθελε νηστείων ὑπερβάλλειν τὰ ἐσκαμμένα, καὶ τοῖς ἁγίοις ἐκείνοις ἀνδράσι πάλαι διαιτωμένα, ἵνα μὴ ἄνθρωπον ὑποκένωσιν νομισθῇ. Ἀφ' τοσούτων δὴ μὴ τ ἀνάστασιν εἰς τὸ ὑπερῷον ἄνεισιν ἱερὸν, καθαρὰν τ ἡμῶν φύσιν ἐν ἑαυτῷ θυσίας τῷ θεῷ καὶ πατρί. Ἀλλὰ καὶ τ εἰς Αἴγυπτον φυγάδα, τ νοητὸν φημι κακοπάθειαν, ὡς κάλλιστα Ἀλεξάνδρειος, πλεονεκτὴς ἐκεῖθεν τὸ κρέας ἐπαίνεσιν. ὡς ἐν κεφαλαίῳ δὲ εἰπεῖν, συμβολικῶς τούτοις πᾶσιν ἄν τις ἀποχρώντως τεκμήραιτο, ὡς συμπάσης τῆς ὑπ' οὐρανὸν, καὶ τ ἐν αὐτῇ ζώων τῷ ἀνθρώπῳ τ ἡγεμονίαν ὁ θεὸς ἐγχειρίσας, οὐκ ἠξίου τῶν ἀλόγων βάσιμον ταύτῃ μόνῃ οἴκησιν ἔχειν· καὶ κατ' εἰκόνα ἐκείνου γενόμενον· ἅπερ καὶ ἰδίᾳ πάντων ὕστατον ὡσπερεὶ βασίλεια, καὶ θεῖον ἐδείματο, τροφῆς ὄντως χωρίον, καὶ ψυχῆς φιλοθέοις καταλληλον ἐναγίσμα, ἵν' ὁ ἄνθρωπος ἐν τούτῳ διαιτώμενος, ὁκεῖθεν οἷά τις θεὸς τοῖς ὑπὸ χεῖρα τὰ προσήκοντα διακοσμητίζῃ. Ἀφ' ὧν γὰρ ἔστω καὶ ἐκ δυοῖν πολὺ τῇ φύσει διεστηκότων, ἀλόγου καὶ λογικῆς οὐσίας, συμπέφυκε· ἵνα λόγῳ καταλλήλως τὰ ὑπήκοα, ὥστε δὴ τ ἀγγελικαῖς δυνάμεσι τὰ ὑφάνια. Ἀλλὰ τῆς μὲν δοθείσης ἐντολῆς πρὸς τὸ παρεωραμένον αὐτῷ μᾶλλον δήπου τ ποθεῖσθαι καταφρονήσεως, τ δὲ κακίας ὑπερφυοῦς, καὶ ταύτῃ τῷ φύσιν ἀλλοιωθεὶς, εἰς φθοράν τε καὶ πλανώδη βίον ἀθλίως μεταπεσὼν, τὸ κοινὸν καὶ τοῖς ἀλόγοις ἠλάχατο καταγώγιον· ὑπεδέξατο δὲ τῆς αὐτῷ διωρθωμένης ἀδεᾶς ἑστίας ἠξιώθη· ὑ γὰρ ἦν θέμις τὸ τ φθορᾶν μὲν προσήκοντα χωρίον οἰκεῖν τὸν μεταλαβόντα τὸ φαῦλον τῆς ἀφθαρσίας ἰμάτιον, πρὸς τὸν συνήθετον τοῦτον καὶ ὁμοφυᾶ κόσμον εἰκότως ἀπεσπάσθη, ὅθεν δὴ καὶ προσεπλήσθη· ᾧ οἷα συγγενῆ τῆς οἰκείας σκαιότητος μεταδοὺς, μεταποιήσας ὑποχείριον, καὶ φθορᾶς, καὶ κακώσεως τόπον εἰργάσατο· τοιοῦτος δὲ πάλιν καὶ ὑποσὰς καταστὰς, δίκαιος ἐνδίκως ὥσπερ λαχάνῃ προῴτῳ τῷ τὴν φθορὰν αὐτῷ προξενήσαντι, φορτίοις καὶ λύπαις καὶ μεριμναις βιωτικαῖς, οἷόν τισι ῥιβόλοις, σκύτεσι πικρότερον αὐτὸν αἰκιζόμενος. ὡς γὰρ πῦρ, καὶ σκώληξ, καὶ ἰὸς εἰς φῶς προϊόντα, τοῖς γεγυμνασμένοις προφανῶς ὑπεναλίσκεται, οὕτω καὶ ἡ κακία τῷ κόσμῳ ἐπεισελθοῦσα, ἀνθρώπῳ προῴτῳ δηλαδὴ τότε λωβᾶται, τῷ ταύτης δημιουργῷ. Ἀφ' πάντων τοίνυν ἡμῖν ἐπεμβαινόντα τ ὀκ ποστόρων στοιχείων συγκείμενον τυγχάνει, καὶ τ φθορᾶς ἡμῖν κοινωνήσαντα κόσμον, ἡ θεωρία τῶν ἱστοριῶν ἐλέγχουσα, Ἀφ' προφάσεως ὑπογεγραφῇ τῇ πλεονεξίᾳ τῶν ἡμερῶν δεκάδι, κακοπαθεῖν ἡμᾶς, ὑφηνημένην τε καὶ νομοθετήσασα, ὡς ἂν τοῦτον καὶ ἄκοντες ὡς ἀπεχθῆ μάστιγα φεύγωμεν· ὑ μὴν ἀλλὰ καὶ ψυχῆς ἄντικρυς θάνατον, τοῖς πρὸς αὐτὸν ἀεὶ κεχωρισμένοις· πρὸς δὲ τ ἀληθινὸν ἡμῶν σπεύδωμεν ἐπανιέναι πατρίδα, φημὶ δὴ τ ἀθάνατον, τ μὲν ἐλθόντα, τ δὲ καὶ φθαρτ αἰῶνα πολὺ τῇ φύσει διεστηκότα, προσηκόντα δὲ κατ' ἄκρας τῇ μὴ τοῦτον ἡμᾶς ὑποδεξαμένῃ τ ὁδὸν μακαριωτέρᾳ· φυτοῖς γὰρ ἐπῃλήθη θαυμαστῆς φύσεως, καρπὸν βελτίω προϊσχομένοις, ἢ τὰ πρόπαλα, καλὸν μὲν ἰδεῖν, καλέω δὲ χρήσασθαι· ἄῤῥητον γὰρ αὐτῷ τὸ τῆς ὥρας καὶ ἡδονῆς περιὸν.

Ἐνταῦθα πάλαι καθεύδων ἔφλω ὁ Ἀδὰμ ὑπεχωρεάζων, ὑπόδεξαι λῶ, εἰ τ ἐντολὴν ἀγὰ πάλιν τηρήσας, A hiſtoriæ, quas ſi quis ſpiritualiter explicet, non deſtituetur doctrina quæ ad vitam benè ordinandam ſufficiat. Multùm etiam placuit Servatori hic numerus. Nam triplicem noſtram generationem, corporalem, & baptiſmalem, & illam reſurrectionis, ipſe etiam præſtantiori diſpenſatione ſuſtinens, quamlibet, inquam, quadraginta diebus perfeciſſe viſus eſt. Die enim poſt ineffabilem ſuam in carne nativitatem quadrageſima in templo offertur, noſtram purificationem conſecrans; neque enim ipſe eâ opus habuit, qui tollit peccatum mundi. Poſt baptiſmum B quadraginta dierum jejunio armatus hoſtem debellavit. Noluit enim jejunando limites excedere, eave quæ ſancti illi viri olim peregerunt, nè humanitatem tantùm ſimulare videretur. Poſt totidem etiam dies à reſurrectione ad cœleſte templum aſcendit, naturam noſtram in ſeipſo coram Deo Patre præſentem ſiſtens. Cæterum & fugam ſuam in Ægyptum, intellectualem nempe afflictionem, quam optimè diſponens, poſt quatuor annos inde quoad carnem reverſus eſt. Atque ut ſummatim dicam, typis hiſce omnibus ſufficienter oſtendit, quòd Deus, quando in manus tradidit homini totius ſub cœlo regionis, C & omnium in illâ animantium regimen, noluit illum, qui factus eſt juxta imaginem ſuam, duntaxat hac habitatione frui, quæ & brutis patet: quare & privatim ipſi ſtruxit, noviſſimè omnium, tanquam palatium, cœleſtem paradiſum, locum deliciis affluentem, & animis Deum amantibus conveniens hoſpitium, ut homo, qui ibi verſatur, tanquam Deus aliquis, ſubditis ſuis idonea diſpenſaret. Nam hanc ob cauſam ex durabus rebus valdè in ſe diſcrepantibus, irrationali atque rationali naturâ conflatur, ut ratione ritè adminiſtrentur terreſtria, ſicuti potentiis Angelicis cœleſtia. At verò cùm mandatum, quod illi datum eſt, in contemptum potius quàm deſiderium traxerat, atque malo accedente, hoc ipſo mutatus erat quoad naturam, atque in corruptionem vitámque beſtialem prolapſus, commune etiam brutis ſortitus eſt hoſpitium. Exulans quidem felici lare ipſi dudum conceſſo, (neque enim fas erat eum qui jam abjecerat ſplendidam mortalitatis veſtem, locum iſtum habitare, qui corruptionem ac mortalitatem novit,) in confuſum hunc & cognatum mundum meritò trudebatur, unde etiam aſſumptus fuerat; cui, tanquam comparilis naturæ de ſuâ infelicitate impertiens, vanitati eum ſubjecit, atque mortalitatis & miſeriæ E locum reddidit. Hic autem iſtiuſmodi factus meritò paria rependit ei, qui primùm ipſi corruptionem intulit, curis & ærumnis, & ſollicitudine, tanquam ſentibus, graviùs quàm flagello ipſum affligens. Nam ut ignis, & vermis, & virus in lucem emiſſa parentibus ſuis primùm inſidiantur, ita & malum intrans in mundum hominem primum ſui authorem per ipſum lædit. Hunc igitur mundum ex quatuor elementis compoſitum, qui undique nos premit, atque mortalitatem nobis affert, hiſtoriarum conſideratio arguens ex opere deſcribit per iv. dierum decades noſmet mala pati; ſubinnuens atq; etiam adhortans, ut hunc vel inviti tanquam reverà flagellum refu- F giamus, imò maxime ceu animæ mortem, quæ iis ſupervenit qui ſemper in mundum inhiant, atque ad veram noſtri patriam aſcendere ſtudeamus, paradiſum, inquam, à ſeptimo hoc & pereunte ſeculo valdè diſcrepantem, ſed ſummè convenientem felicitati octavi ſeculi, quæ poſt hoc nos manet. Plantis enim miræ naturæ ſcatebat meliores fructus reddentibus, quàm priores, eóſque pulchros viſu, guſtu autem pulchriores: non enim verbis exprimi poteſt formæ ac dulcedinis præſtantia.

Hoc in loco Ada olim commorans, ſi mandatum perpetuò ſervâſſet, idoneus eſſet hæreditatem ſuſcipere regni

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

regni ipsi apparati ante mundum conditum. Paradisus enim istius quasi prævium gymnasium fuit. At verò ille voluptatem corruptionis parentem mandato præferens, non solùm regnum illud perdidit, sed & jussu Dei paradiso pulsus erat; (Corruptio enim incorruptionem non hæreditat:) & in mundum cognominem septimæ ætati relegatus est. Non tamen ita spe penitùs excidit: reservatur enim in octavam istorum bonorum fruitio his, qui piam ac sobriam vitam agunt. Quare & nostrum corpus concretum ex materiali hoc quaternione, cujus brutis desideriis ratio nostra demulsa, & nobis & omni creaturæ mortalitatis labem affricuit, ab elementis omnibus ipsi unitis, per disciplinam duram completo decadis dierum numero perfectè purgari oportet, & hâc ratione grave onus peccati excutiens iter ad cœlestia animæ quidem facile capessere. Nam quantum externus noster homo corrumpitur, eo & internus homo renovatur, juxta dictum Apostolicum. Sicut è contra Herodes, (interpretanti quidem Coriaceus,) per quem affectus carnis repræsentatur, tetrarchiâ inflatus, concretione inquam carnis nostræ, quam posteà filiis suis distribuit, cùm non potuit rectum doctrinæ verbum nobis auferre, infantibus tamen masculis, puta mentis primis & generosis ad virtutem motionibus parere non novit. Annon verò filius hujusce Tetrarchæ quid vis facere studet, quàm ut videatur convenire cum Patre, tam quoad mores quàm genus & nomen? minimè quidem: & ille sanè veri verbi præconem, cùm occasio fert, decollat.

Cæterum & decas isthæc, cùm nata sit ex tetrade, est & ipsa tetras; nam cum sequentibus numeris composita decadem producit; & propterea puto & hanc in malam partem sumi. Decimâ igitur generatione universale diluvium ingruebat. Et decem etiam plagis Ægyptum afflixit Moses. Quapropter Dominus & nos & naturam universam corruptione elementorum inveterascentem, in pristinum statum restituere volens, & immortalitatem rursus benignè largiri, æquum existimabat curationem inchoare à nobis, per quos olim in universum corruptio grassata est, numero paribus mediis in hanc rem utendo. Opportunum enim existimans primò quatuor virtutes naturales in nobis corroborare, magna quidem elementa novæ nostræ creationis quatuor inquam Evangelia substituit, quæ stupidis nostris cogitationibus æquiponderarent; isthæc quatuor cùm sint, eadem tamen complectuntur, doctrinas, præcepta, promissiones, & comminationes, ita ut illis, qui doctrinæ fidem habent, & mandata maximi faciunt, felicitatem adoptionis, quam præferunt promissiones, indipisci detur, atque etiam creaturæ unà cum ipsis in splendorem immortalitatis transmutari. Iis verò qui horum nihil præstare studeant, spem omnem secundæ reformationis præcidi, atque comminatas pœnas protinùs subituros commonet. Quoniam verò jejunium, ut cum sancto Cyrillo loquar, purgatio est quinque sensuum, quibus animam vel nitidam dari vel pollutam contingit: hæc autem purgatio istam quam in octavâ ætate expectamus beatitudinem spondet, certámque facit ex quinque ductis in octo, emergit numerus quadragenarius. Propter ista omnia ut ostensum est, quadraginta dierum jejunio animas nostras labe peccati debilitatas, renovare monemur hoc ipso tempore, quando etiam mundus universus in melius quotannis restauratur.

Leges.

Septem diebus ante Pascha, & totidem post illud, atque illo nativitatis Christi, & Baptismi ipsius, &

κὴ πρὸ κληρονομίαν ἐκδέξασθαι, τῆς ἐπιμαθείσης αὐτῷ βασιλείας, περὶ καταβολῆς κόσμου. Τούτῳ γὰρ οἱονεὶ γυμνάσιον ὁ παράδεισος. Τὸ πρόξενον δὲ τῆς φθορᾶς πάντως περὶ τὴν ἐντολῆς ποιησάμενος, οὐχ ὅπως ἐκείνης διήμαρτεν, ἀλλὰ καὶ τότε θείᾳ ψήφῳ ἐκβέβληται· ἡ γὰρ φθορὰ τῆς ἀφθαρσίας οὐ κληρονομεῖ· καὶ περὶς μὲν τὸ ἑβδόμης ἐπώνυμον ἐξωτράκισεν τυχὸν κόσμον. Ἀλλ' οὐδ' ὅτως ἐλπίδος εἰσάπαξ διέψευσεν· εἰς γὰρ πάντα ὀλβίως ἡ ἐκείνων ἀπόλαυσις τῶν ἀνθρώπων πλήρωται τοῖς θεοφιλοῦς καὶ σοφοῦσι βεβιωκόσι. Δεῖ δὴ καὶ ὃ συγκεκλεῖσθαι ἡμέτερον σῶμα ἐκ τῆς ὑλικῆς ταυτησὶ πηγακτύος, ἓξ τὰ ἀλόγοις ὀρέξεσι ὃ τῆς ψυχῆς καταγοητεύεσθαι λογιζόμενον, ἡμῖν καὶ πάσῃ τῇ κλίσει πάντως τὰ φθορᾶς ἐμνήσθησαν λαβεῖν, ἐφ' ἑκάστου ζητεῖ τὰ λυόμενα αὐτῇ στοιχεῖα, δι' ἀγωγῆς ὕπνου πλείαν πάντως κάθαρσιν δέξασθαι, τῷ πλείῳ τὰ δεκάδος τῆς ἡμερῶν ἀριθμῷ· καὶ τούτῃ ὃ βαρὺ φορτίον τὰ ἁμαρτίας ἀποσκεδαμένον, ῥᾳδίαν τῇ ψυχῇ τὰ πρὸς τὰ ἄνω ἀδιαχώρητον πορείαν· καὶ γὰρ ὅσον ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος φθείρεται, τοσοῦτον καὶ ὁ ἔσω ἄνθρωπος ἀνακαινοῦται τῇ ἀποστολικῇ φωνῇ· ὥσπερ τοὐναντίον Ἡρῴδης, ἐμμανέσταται δὲ ὁ δερματίνου, δι' ὃ τὰ σαρκὸς εἰκονίζεται φρόνημα, τῇ πηγαρχίαι φυσώμενος, τῇ συμπίξει φημὶ τὰ ἡμετέρου σαρκίου, ἵνα ὕστερον τοῖς ἱεροῖς διεῖλε, μὴ οἷός τε ὢν καθ' ἡμῖν ὀρθὸν τῶν δογμάτων λόγον ἑλεῖν, τῶν γοῦν ἀῤῥένων βρεφῶν, τὰ θρεπτῶν, φημὶ τὰ νῦν, καὶ γλυκαίων πρὸς ἀρετὴν κινημάτων, ὑ πέφυκε φείδεσθαι· ὁ δὲ τούτου πηγάρχης υἱὸς εἰκός τι νομίζει ποιεῖν, εἰ μὴ τοῖς ζηλοῦσιν ὑχ ἧττον ἢ ὁ πατὴρ καὶ τῇ κλήσει τῷ πατρὶ συμβαίνουν ὀφθείη, ἔμφυσιν, ἀμέλει καὶ κήρυκα τὰ ὀρθοῦ λόγου, εἰ καιρὸν λάβοιεν, καὶ ὕτω ἐκπίμπλη.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ δεκὰς αὕτη γλύπτεα τῆς πηγάδος ὕπα, πλεράς ἔζει καὶ αὐτὴ, συμπλεμμύη γὰρ τοῖς κατόπιν αὐτῆς ἀριθμοῖς, τὰ δεκάδα γλυφᾶ· καὶ διὰ τοῦτ' εἰς κάκωσιν οἴμαι, καὶ ταύτῃ διαλαμβάνεσθαι. δεκάτῃ γοῦν γλυφᾷ ὁ οἰκουμενικὸς ἐπεσέφρησε κλύδων. δέκα δὲ πληγαῖς ὁ Μωσῆς τὴν Αἴγυπτον ἐβασάνισε. τοιγαροῦν ὁ κύριος ἡμῶν καὶ ἡμᾶς, καὶ τὰ παλαιωθεῖσαν τῇ φθορᾷ τὰ στοιχείων σύμπαν φύσιν, εἰς ὃ ἀρχαῖον βουληθεὶς ἀναπλάσαι· καὶ τὴν ἀφθαρσίαν αὖθις φιλανθρώπως χαρίζεσθαι, ἀφ' ἡμῶν δι' ὧν ἡ φθορὰ πάλαι τῷ παντὶ ἐπεκόμησεν, ὡήθη δεῖν τῆς ἰατρείας ἀπάρξασθαι, ἰατρείοις ὀργάνοις πρὸς τοῦτο χρησιμεύουν. τὰς γὰρ ἐν ἡμῖν ὑπορρεούσας πρώτον φυσικὰς πέντε ἀρετὰς ἐν καλῷ κεῖσθαι νομίσας, τὰ μεγάλα στοιχεῖα τὰ ἐν αὐτῷ καινῆς κλίσεως, τὰ πέντε φημὶ εὐαγγέλια, ἐξ ἀνθρώποις τοῖς ἀψύχοις ἐν ἡμῖν τοῖς λογικοῖς ὑπεσήματο, πέντε ἄττα, καὶ ταυτὶ περιέχοντα, δόγματα, ἐντολὰς, ἐπαγγελίας, καὶ ἀπειλὰς· ὡς ἂν τοῖς πιστεύουσι μὲν τοῖς δόγμασι, καὶ πρὸς πλείοσι τὰς ἐντολὰς ποιουμένοις, πλὴν ἐν ἐπαγγελίαις κομίσασθαι τῆς υἱοθεσίας, ὑπαρξεὶ μακαριότητα· τῇ κλίσει δὲ σὺν αὐτοῖς, εἰς ἃ ἡ ἀφθαρσία μεταστοιχειωθῆναι λαμπρότητα. τοῖς δὲ μὴ ὕτω ποιητὸν εἶ περιττὸν, πᾶσαν ἐλπίδα δεῖται ἀναπλάσεως περιαιρεθῆναι, τῆς δὲ ἐπελπισμένων κολάσεων αὐτίκα μάλα κληρονομεῖν. Ἀλλ' ἐπειδήπερ ἡ νηστεία καθὰ τὸ ἅγιον εἶπεν Κύριλλον κάθαρσις πέφυκε τῶν πέντε αἰσθήσεων, δι' ὧν ἁπτόμεθα, ἢ μολυσμοῦ τῇ ψυχῇ περιγίνεσθαι· ἡ δὲ κάθαρσις αὕτη τὸ ἐν τῇ ὀλβίᾳ ἐλπιζομένῳ ἐξηνύσθαι μακαριότητα. πολυπλασιασθέντων τῶν πέντε πρὸς τὸ ὀκτὼ, ὁ τεσσαρακοστὸς γλυφᾶται ἀριθμός. διὰ δὴ ταῦτα πάντα ὡς δέδεικται τῇ τεσσαρακονθημέρῳ νηστείᾳ τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἀχρειωμένας τῇ λύβῃ τὰ ἁμαρτίας, ἐξανανίζειν ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ φερόμεθα καθ' ὃν καὶ ξύμπας ὁ κόσμος τῇ πρὸς τὸ κρεῖττον μεταβολῇ κατ' ἐνιαυτὸν ἐξανανίζεται.

Νόμοι.

Οτι αἱ πρὸ τῆ πάσχα ζ. ἡμέραι καὶ μ῾ τὸ πάσχα τοσαῦται, καὶ ἡ τὰ Χριστοῦ γεννήσεως ἡμέρα, καὶ τὰ ἁγίων Θεοφανίων, καὶ ἡ τὰ

ἡ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως ἡμέρα, καὶ ἡ τῶν ἁγίων θεοφανίων, καὶ ἡ τοῦ πάθους, τῶν ἀποστόλων, καὶ ἡ κυριακὴ, ἀνεγκλῆταί εἰσι. καὶ ὅτι δέκα ἐν αὐταῖς πλέπτειν, ὅτι λέγεται.

A passionis, & dies festi Apostolorum, & Dominici, sunt opere vacui, neque spectacula tum habentur, neque jus dicitur.

Ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ τὰ πρὸ τεσσάρων ἡμέραις τὰς ζήτησις τῶν ἐγκληματικῶν βασάνων χωλάζει.

Per quadraginta dies Pascha immediatè præcedentes quæstionum criminalium agitatio omnis cessat.

ΚΕΦ. ς'.

B

Περὶ τῆς ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ νηστείας.

Ζήτει ἐν τῷ λζ'. κεφαλαίῳ τῶν Κ. κανόνι, ιε'. τῶν ἁγίων Πέτρου Ἀλεξανδρείας. καὶ ἐν τῷ ιδ'. κεφαλαίῳ τῶν Ν. κανόνι, ξθ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

CAPUT VI.

De jejunio Feriæ quartæ.

Quære in cap. xxxvii. Lit. K. Canonem xv. S. Petri Alexandrini, & in xiv. cap. Lit. N. Canonem lxix. Sanctorum Apostolorum.

ΚΕΦ ζ'.

Ὅτι τόκους λαμβάνειν ἀπείρηται παντὶ κληρικῷ.

C

Ὁ μδ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, τόκους εἰσπράττοντα τὸς δανειζομένους, ἢ παύσασθαι ἢ καθαιρεῖσθαι κελεύει· ὡς ἐνὶ μάλιστα τοῦτο δεῖν, μή ποτε κἂν ὡς ἐλαχίστοις ἐπαχθεῖ λαμβάνοι ζῆν, διπλοῦν ὑποφέρομεν κόλασιν, ἁμαρτάνειν ἡμούμενοι, καὶ οἷς ὁ παλαιὸς ἀπείρηκε νόμος. ὁ μὲν γὰρ σὺν ἀκριβείᾳ φησὶ, Τὸ ἀργύριόν σου τῷ ἀδελφῷ σου. ὁ δὲ Ἰεζεκιὴλ, ἐν τοῖς μεγίστοις τῶν κακῶν τίθησι, τόκον λαβεῖν καὶ πλεονασμόν. ὀδύρεται δὲ καὶ ὁ Ἡσαΐας, δόλον ἐπὶ δόλῳ, καὶ τόκον ὀφῶν ἐπὶ τόκῳ. καὶ ὁ Ψαλμῳδὸς περὶ πόλεως ἐν πλήθει κακῶν εὐφημουμένης φησὶ, σὺν ὀκ ἐκλείπειν ἐκ τῶν πλατειῶν αὐτῆς τόκος καὶ δόλος. ὁ δὲ κύριος, Ὃν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι, μὴ ἀποστραφῇς, δανείζειν δὲ ὧν σὺν ἐλπίζειν ἀπολαβεῖν· ὁ γὰρ ἐλεῶν πίστωχῷ δανείζει θεῷ· ὅ γὰρ αὐτὸ καὶ δῶρον μέν ἐστι διὰ πίστιν ἀνελπισίαν τῆς ἀπολήψεως. δάνεισμα δὲ, διὰ τὸ δεσπότην φιλότιμον, ἀνταπονεῖσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ πολλαπλασίονας τὰς ἀμοιβάς.

D

Ὁ δὲ ιζ'. τῆς πρώτης συνόδου κανών, πάντα κληρικὸν καὶ τῷ κανόνι ἐξεταζόμενον, καθαιρῆσθαι κελεύει, τὸν ἐλαχίστου πεπόμενον, ὅ φασιν ἱερὸν λόγιον, ὅ ἀργύριον αὐτοῦ σὺν ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ. καὶ πρὸς πλεονεξίαν καὶ ὃ αἰσχρὸν διώκοντα κέρδος, καὶ τόκους ἀπαιτοῦντας τοὺς δανειστὰς, ἢ ἑκατοστὰς ἢ ἡμιολίους, πολυειδεῖς γὰρ ὄντες οἱ τόκοι βαρύτεροι τῶν λοιπῶν οἱ ἑκατοστιαῖοι, ἤ τοι ὡς ιβ'. ὅπερ τοῖς ἑκατὸν νομίσμασι· ἃ τινα τοῖς τοκογλύφοις εἰσπράττειν νόμος, οἱ γὰρ παλαιοὶ πᾶσι ἑκατονταζίοις ἐχρῶντο, ὡς τῶν ταῖς λίτραις ἡμῶν ἑξαγίων· ἡμιόλιοι δὲ εἰσὶν οἱ ἥμισυς τοῦ ὅλου τόκου τῶν ιβ'. νομισμάτων, ἢ τοι τὰ ς'. ὃ μὲν ὡς ἔθος τοῖς ἀριθμητικοῖς καλεῖν ὡς τῶν ἀριθμῶν ὑπὸ ὃ σφῶν τι ποσότητας· ὅτι ὁ μὲν ἑξαπλοῦς τυγχάνει, ἡμιόλιός ἐστι τοῦ δ'. ὅστις δὲ ἐκείνου ὑφημιόλιος. ἀλλὰ καὶ τοῖς μὲν μὴ ἀναιδῶς ζῶσι μετρίως, σοφιζομένοις δὲ τὰ τοῦ σχήματος, τῷ μὴ ἀλλοῦναι φθάνομεν, οἵ τινες καὶ ἑτέροις ἐγχειρίζοντες χρήματα, ὅ μὲν κέρδος, ἐξίστασι συμφωνοῦσι μερίζειν· τῆς δὲ ζημίας μὴ κοινωνοῦσι· τοῖς δὲ τοιαῦτα τυγχάνουσιν, ἢ ἕτερόν τι κέρδος ὑπονοοῦσιν αἰσχρὸν, καθαιρέσεως δεῖν οἴεται δίκαιον ὑπέχειν· καὶ τοῦ κλήρου ἀλλοτριοῦσθαι· φιλανθρωπότερον δ' ἂν εἴη, ὅ μὴ φθάσαι, καὶ ὡς ἀνοτέρω ἀποστολικὸν κανόνα.

E

F

CAPUT VII.

Quòd interdictum sit Clericis usuras accipere.

Canon xliv. Sanctorum Apostolorum, Episcopum aut Presbyterum aut Diaconum, qui à debitore usuras exigit, aut cessare præcipit, aut deponi: tanquam plane metus esset, nè cùm juxta Evangelium vivere profitemur, duplas pœnas demus, incurrentes in ea quæ Lege veteri prohibita sunt. Dicit enim illa, Non mutuo dabis in usuram argentum tuum fratri tuo. Ezechiel etiam inter maxima mala censet, usuram, & augmentum accipere. Deinde plorat Isaias, Dolum super dolo ac usuram super usura videns. Et Psalmista de civitate quæ multitudine delictorum tenetur, Neque usura, inquit, aut dolus plateas ejus dereliquit. Dominus autem ipse, Qui mutuò te accipere vult, ne dimittas: Mutuò date eis à quibus neutiquam accipere speratis. Nam qui miseretur pauperis, mutuò dat Deo. Idem enim illud & donum est, quia citra spem ullam recuperationis: & creditum propter Domini munificentiam, qui pro eó copiosas ac multiplices retributiones facit.

Canon autem xvii. Synodi primæ, quemlibet Clericorum, atque eorum qui in Canone recensentur, deponi jubet; si insuper habeant oraculum illud sacrum, quod dicit: Pecuniam suam non dedit in usuram, & avaritiam ac turpe lucrum sectentur, atque à debitoribus usuras centesimas exigant, aut hemiolias. Nam ex variis usurarum speciebus gravissimæ sunt centesimæ; sive duodecim pro centum nummis, quæ quidem Jure Civili nummulariis concedun Veteres enim librâ centum partium utebantur, sicuti nos illâ hexagiorum lxxii. ἡμόλια autem sunt semisses totius usuræ duodecim nummûm, sive sex. Neutiquam verò, ut mos est, Arithmeticorum quantitates numerorum inter se comparatorum indigitantium, quibus numerus putà senarius quaternarii, est hemiolius, & hic istius hyphemiolius. Hosce tamen qui non apertè quidem ea faciunt, sed dolo malo cavent nè legis violatæ teneantur, scilicet pecuniam aliis mutuò dant, & paciscuntur lucrum æqualiter partiri, damni verò prorsus immunes esse; hos, inquam, qui talia comminiscuntur, aut quodvis turpe lucrum quærant, depositionis pœnam incurrere æquum judicat, atque à Clero abalienari. Benignus fuerit post admonitionem juxta Canonem Apostolicum supra laudatum illud fieri.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Eadem repetit decimus Canon Synodi ſextæ, atque Clericos fœneratores aut ceſſare præcipit aut deponi.

Τὰ αὐτὰ γὰρ καὶ ὁ ί. τῆς ἑκτης λέξας συνόδου, ἢ παύεσθαι ἢ καθαιρεῖσθαι τῶν κληρικῶν τὺς τοκογλύφους κελεύει.

Convenit cum iſtis & Canon iv. Concilii Laodiceni.

Τούτοις ἐπέλαβε καὶ ὁ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ δ'. κανών.

Quintus autem Concilii Carthaginenſis, avaritiam malorum omnium eſſe matrem nemo, inquit, eſt qui neſciat. Hanc igitur modis omnibus tollere ſtudendum eſt, atque turpis lucri causâ Patrum definitiones nentiquam tranſgredi; vetat adeò Clerico quavis de re uſuram ſumere. Datur enim in uſuram non ſolum argentum, ſed & frumentum & vinum & oleum, paciſcente debitore ſe poſt ſtatutum tempus aliquid ultra reddere. Nam circa ea, de quibus ſancti Patres decreverunt, ſuffragia rurſus dare, & deliberare minimè decet: at potius abſque contradictione ac diſquiſitione curiosâ ſequi. Quocirca ſi iſtud Laicis quidem opprobrium atque culpam affricet, multò ſanè magis Clericis.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ, ε'. τὸν ἀπληστίαν πάντων τῶν κακῶν εἶναι μητέρα, οὐδεὶς φησὶν ἀγνοεῖ. Ταύτην οὖν ἁπανταχοῦ παντάπασι, καὶ μὴ κέρδους αἰσχροῦ χάριν τὰς τῶν πατέρων ὅρους παραβαίνειν, καὶ μὴ ἐξεῖναι κληρικῷ ἀφ' οἱουδήποτε πράγματος τόκον λαβεῖν. δανείζῃ γάρ τις οὐκ ἀργύριον μόνον, ἀλλὰ καὶ σῖτον, καὶ οἶνον, καὶ ἔλαιον, συμφωνοῦντος τοῦ δανειστοῦ μετὰ τὸν ὡρισμένον καιρὸν ὅ δέ τι ἐπέκεινα δοῦναι. χρὴ γὰρ ὧν οἱ θεῖοι πατέρες ἐψηφίσαντο, ταῦτα ψηφίζεσθαι, καὶ βουλεύεσθαι. ἀλλὰ ἔπεσθαι μηδὲν ἀντιλέγοντας ἢ περιεργαζομένους. εἰ γοῦν ὅ τοιοῦτον λαϊκοῖς ὄνειδος φέρει καὶ μέμψιν, πολλῷ δήπου κληρικοῖς.

Magnus autem Baſilius in Canone xiv. Clericus qui uſuram accepit, ſi, inquit, injuſtum lucrum in pauperes expendere deſtinaverit, & deinceps avaritiæ morbum devitare, ad Sacerdotium admittendus eſt. Quoniam & alibi dicit, agricola ariſtam accipit, neque rurſum ſemen ſubter radicem exquirit: fœnerator autem fructus percipit, neque principale remittit; adeóque ſine ſolo plantat, & ſine ſemento metit. Propterea, cùm æs & aurum, & cætera quæ nihil producere ſolent, contra naturam pariunt, illa quæ naturaliter parit ſterilis evadit.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν ιδ'. κανόνι, ὁ τόκους λαμβάνων κληρικὸς φησὶν, ἐὰν καθαιρεθῇ ἄδικον κέρδος πτωχοῖς ἀναλώσας, καὶ εἰσέρπειτα τῆς φιλαργυρίας φυλάξασθαι νόσημα, δεκτός ἐστιν εἰς ἱερωσύνην· ἐπαδὴ καὶ ἐπιρρωδεῖ φησιν, ὁ μὲν γεωργὸς τὸν στάχυν λαβών, τὸ σπέρμα πάλιν ὑπὸ τὴν ῥίζαν οὐκ ἐρευνᾷ· ὁ δὲ δανειστὴς, καὶ τὸν καρπὸν ἔχει, καὶ οὐκ ἀφίησι τῶν ἀρχαίων ἄνευ γῆς φυτεύει, καὶ θερίζει ἄνευ σπορᾶς. Ἀλλὰ τὸν χαλκὸν καὶ χρυσὸν, καὶ τῶν ἀγόνων παρὰ φύσιν γεννώντων, ἢ κατὰ φύσιν τίκτοντα γίνεται σπέρα.

Leges.

Νόμοι.

Etſi majorum noſtrorum pleriſque viſum eſt admittendam eſſe uſurarum penſionem, forte propter fœneratorum duritiem & crudelitatem, nos tamen ut Chriſtianorum ſanctiori converſatione planè indignam abominandam cenſuimus, tanquam jure divino interdictam. Ideóque noſtra vetat tranquillitas, nè cuiquam penitus ullâ in causâ liceat uſuras accipere, ut ne dum jus ſervare ſtudemus, legem Dei violemus. Sed ſi quis tantulumcunque acceperit, ſorti imputabitur. Lex autem vetus expreſsè ſtatuit uſurarum quantitatem, videlicet, juxta conditionem perſonarum aliam atque aliam. Quippe jubet eos qui ex viris illuſtribus aut ſuperioribus, ſolummodò trientem ſumere, argentarios autem & negotiatores, uſque ad beſſem centeſimæ; cæteros autem omnes, ad ſemiſſem centeſimæ. Sin religioſæ domui mutuum detur, uſque ad quadrantem centeſimæ. At verò in fœnore nautico, cùm creditor periculum maris ſuſcipit, poteſt accipere ultra legitimam uſuram. Quando autem fructus mutuò dantur, pro quibus olim licuit majus fœnus ſtipulari propter proventûs tempus incertum, non permittit hodiéque conſtitutio graviorem uſuram ſtipulari, quàm aduſque centeſimam tantùm, neque etiam vult propter retenta pignora majus fœnus accipi, neque judices unquam majus decernere ſub prætextu conſuetudinis loci. Siquis autem uberiorem uſuram capit, tantum principali detrahitur. Uſura autem centeſimalis vocatur, cùm duodecim nummi pro centum quotannis redduntur. Ea verò quæ libra apud nos æſtimatur, juxta proportionem nummos continet octo cum beſſe. Uſuræ uſque ad valorem principalis mutuò dati extendantur: Sin tamen contingat ultra principalem ſummam expendi, ad principalem imputetur.

Εἰ πολλοῖς τῶν παρ' ἡμῖν ἔδοξε δεκταίαν εἶναι τὸν τόκων ἔκτισιν, ἴσως διὰ τὸν τῶν δανειστῶν δυσκολείαν τε καὶ ὠμότητα. Ἀλλ' οὖν ὡς ἀναξίαν τῆς ἡμῖν τῶν χριστιανῶν πολιτείας, ἀπόδεκταίαν εἶναι καὶ κεκρίκαμεν, ἅ τε παρὰ τῆς θείας νομοθεσίας κεκωλυμένα. διὸ κελεύει ἡ ἡμετέρα γαληνότης, μηδενὶ μηδαμῶς ἐξεῖναι, ὃν μηδεμιᾷ ὑποθέσει τόκον λαμβάνειν, ἵνα μὴ νόμιμον φυλακτέαν οἰόμενοι, νόμον θεοῦ παραβαίνωμεν. Ἀλλὰ κἂν εἴ τις ὅσον δήποτε λάβοι εἰς ὃ χρέος λογισθήσεται· ὁ δὲ παλαιὸς νόμος ῥητῶς ὁρίζει τοῖς τόκοις ποσότητα, τῇ ποιότητι μόνοι τῶν προσώπων διαλάττοντα· τοὺς μὲν γὰρ δανείζοντας τῆς ἀπὸ ἰλλυστρίων καὶ ἀνοτήρων, ἄχρι τριτου ἑκατοστῆς καὶ μόνον κελεύει λαμβάνειν· ἀργυροπραζίας δὲ καὶ ἐμπόρους ἄχρι διμοίρου ἑκατοστῆς· τοὺς δὲ λοιποὺς πάντας ἄχρι ἡμίσεως ἑκατοστῆς· εἰ δὲ πρὸς οἶκον διαγῆ ὃ δάνειον εἴη, ἄχρι πέμπτου ἑκατοστῆς· ἐπεὶ δὲ τῶν ναυτικῶν δανείων, ἔνθα ὁ δανειστὴς καὶ ὁπὲρ τὴν θαλάσσης ἀναδέχεται κίνδυνον, ἃ λαμβάνει ὁ δανείζων πλέον τοῦ νομίμου τόκου, ἤγουν τὴν ἑκατοστῆς. εἰ γὰρ ἀναδέχεται ὁ δανειστὴς τὴν θάλατταν κίνδυνον δύνασθαι, λαβεῖν καὶ ὑπὲρ τὸν ἔννομον τόκον· ἐπεὶ δὲ τῶν δημειζομένων καρπῶν, ἐφ' ὧν τὸ παλαιὸν ἐξῆν πλείονα τόκον ἐπράττειν διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ἐκβάσεως, οὐκ ὀφείλει σήμερον ἡ διάταξις πλείονα τόκον ἐπράττειν, εἰ μὴ ἕως ἑκατοστῆς μόνον, μὴ βουλομένη μήτε διὰ παραλογάσεως ἐπέχοντα μείζονα τόκον λαμβάνειν· μήτε τοὺς δικαστὰς ποτὲ καταδικάζειν πλείονα τόκον παρφάσει τοῦ τῶν τόπων συνηθείας. εἰ δέ τις μείζονα τόκον λάβοι, εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτῶν καταλογίζεσθαι. ἑκατοστιαῖος δὲ λέγεται τόκος, ὃς διδύμια δώδεκα νομίσματα ὀφείλει τοῖς ἑκατὸν ὑπὲρ ἑκάστου. ἡ δὲ παρ' ἡμῖν νομιζομένη λίτρα, καὶ ἀναλογίαν νομίσματα ἔχει ὀκτὼ καὶ δίμοιρον. οἱ τόκοι μέχρι τῆς ποσότητος καὶ ἐπὶ δανεσθέντος κεφαλαίου ἐκτενέσθωσαν. εἰδὲ συμβαίη ἐπέκεινα τοῦ μέτρου τῶν κεφαλαίων καταβληθῆναι, εἰς τὸ κεφάλαιον λογιζέσθωσαν.

Ο τόκος

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Ο τόκον τόκῳ μεθοδεύων, ἀτιμοῦται· οὐδὲ γὰρ τόκον A τόκου ἀπαιτῆ κἂν κατὰ μικρὸν καταβληθῇ.

Qui usuram usuræ quærit, intamis fit. Nemo enim usuræ usuram poscit, saltem si paulatim persolvatur.

ΚΕΦ. ή.

Περὶ τῆς τρισαγίου ὕμνου.

Ζήτει ἐν τῷ λε'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου, ἡμίσει πάλι. τῆς ς'. συνόδου.

B

CAPUT VIII.

De Hymno trisagio.

Quære in xxxv. cap. Lit. E. Canonem lxxxi. Synodi sextæ.

ΚΕΦ. θ'.

Οὶ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς οὐ δεῖ καλλοπίζειν.

CAPUT IX.

Quod capillos capitis delicatiùs ornare haud liceat.

Ος κ'. τῆ ς'. συνόδου κανών, οἱ ⓜ Χριστὸν φησι λόγῳ τοῦ βαπτίσματος ἐνδυσάμενοι, τὴν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ πολιτείαν μιμεῖσθαι καθομολογοῦσιν, πάσῃ τε ἁγνείαν μετιέναι καὶ σωφροσύνῃ, καὶ μὴ τῇ τῆς ὕλης φθορελκύστας μαλακότητι, C τὸ σῶμα κοσμεῖν περιττῶς τε καὶ ἀφιέρως. τί δ' ἂν γένοιτο ἀφιλοτιμότερον, ἢ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ τὴν τοῦ πώγωνος, περὶ πλείστου ποιεῖσθαι κοσμεῖν, δι' ἃ τε Χριστιάνους, καὶ δέλεαρ καθεῖναι τοῖς εἰδωλίοις πρὸς ἀκολασίαν ψυχαῖς, ἀφέντας τὸ ὅλῳ πάσης ἀρετῆς ⓜ ἔνδον κοσμεῖν ἄνθρωπον; φησὶ γὰρ ὁ Ἀπόστολος, ἀνὴρ ἐὰν κομᾷ, ἀτιμία αὐτῷ ἐστι. καὶ ὁ Μωυσῆς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ, μὴ ποιήσετε στρογγύλα ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν, μὴ δὲ φθερεῖτε τὸ ὄφος τοῦ πώγωνος ὑμῶν· τὶς οὖν τοιοῦτόν τι ποιοῦντας, παλαικαῖς πρόπαλαι ὀπτιμᾶσθαι κελεύει· ὀπτιμῶντας μὲν, ἀφορίζειν· τέτοις δὲ παύεσθαι) τοῖς ὀπτιμίοις καὶ οἱ τὰς τρίχας κλώθοντες, D ὥστε οὐλας γένεσθαι, ἢ βάπτοντες, ἢ ὕδατι λιβρόχους ποιοῦντες, καὶ τῷ ἡλίῳ θέροντες, ἵν' εἰς ξανθὰς μεταβάλλοιεν, ἢ χρυσίζοντας ἢ δασείας ὀπτιμελοῦντες γένεσθαι· ἢ νόθους πλοκάμους περιτιθέμενοι, ἢ τὸ γένειον ξυρῶντες, ἢ κεράμῳ πεπυρωμένῳ τὸ πλέον τούτου ἀποτεφροῦντες, καὶ παρὰ τὸ δοκοῦν ὕφημμα λοπαδίσαντες, ὡς δοκεῖν ἅρπ φύειν αὐτοὺς τὸν ἴουλον. τοῦτο γὰρ νῦν καὶ μάλιστα, ὥσπερ τι νόσημα ὀπιδήμιον, τοῖς χριστωνύμοις ἀνέσκηψεν.

Canon autem xcvi. Syn. sextæ: Qui Christum, inquit, per baptismum induerunt, ejus in carne vitæ agendæ rationem imitari professi sunt, & omnem omninò castitatem ac temperantiam exercere, neque terrenarum rerum vanitati adhærentes corpus superfluo ac nimis curioso cultu ornare. Quid verò vanius quàm plurimam curam capillis capitis ac barbæ impendere adornandis, & juxta artem disponendis, adeóque escam proponere animabus ad intemperantiam pronis, cùm interim insuper habent interioris hominis per virtutes cultum? Dicit enim Apostolus, Si vir comam alat, dedecus ipsi est. Et Moses in Deuteronomio: Non facietis cincinnos in capite vestro; neque corrumpetis formam barbæ vestræ. Eos qui ista fecerint primùm paternè increpari jubet: perseverantes tamen, excommunicari. Easdem pœnas incurrunt etiam hi qui crines plicant, ut crispi fiant, aut tingunt, aut aquâ primum irrigantes in sole arefaciunt, ut flavedinem acquirant, vel student ut aurei evadant, vel densi, aut cincinnos spurios gestant, aut mentum rasum habent, aut maximam ejus partem testâ ignitâ exurunt, semet nitidulos, ut sibi videntur, reddentes, quasi lanugo ipsis jam primum excreverit. Hoc enim hodiè potissimùm, tanquam morbus epidemius, apud Christianos increbuit.

ΚΕΦ. ί.

Περὶ τυμβωρύχων.

E

CAPUT X.

De Sepulchrorum Violatoribus.

Ος ξς'. τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ κανὼν ὁ τυμβώρυχον ὃς τοὺς τάφους ἀνοίγνυσι, καὶ συλᾷ τὰ τοῖς νεκροῖς συνθαπτόμενα, εἰς ί. ἔτη τῆς θείας κοινωνίας ἀπείργῃ.

Canon lxvi. Magni Basilii effossorem busti, qui ruptis sepulchris expilat ea quæ cum mortuo consepulta fuêre, in decennium sacrâ communione privat.

Ο δὲ μέγας Γρηγόριος Νύσσης ἐν τῷ ζ'. κανόνι ἡ τυμβωρυχία φησὶ, διήρηται εἰς τὸ συγγνωστόν τε καὶ ἀσύγγνωστον. εἰ μὲν γάρ τις φειδόμενος τῆς ὁσίας, καὶ ἄσυλον ἀφεὶς τὸ κεκρυμμένον σῶμα, ὡς μὴ ἀναδειχθείη τῷ ἡλίῳ τὸ ἀσχημοσύνῃ τῆς φύσεως, λίθοις τισὶ τοῖς τῷ τάφῳ περιβεβλημένοις, συχρήσεται εἰς ἔργου τινὸς καταστολήν, ἐπαινετὸν μὲν τοῦτό ἐστι, πλὴν ἀλλὰ συγγνωστὸν ἐποίησεν ἡ συνήθεια, ὅταν εἰς περιπόθητόν τι καὶ κοινοφελέστερον ἡ τῆς ὕλης μεταθεσις ᾖ. τὸ δὲ ἀνερεύνητον τὴν κόνιν ἀπὸ τῆς γεγονυίας σαρκὸς, καὶ ἀνακνεῖν τὰ ὀστᾶ, ἐλπίδι τοῦ κόσμου τινὰ τῶν συγκαταρυέντων κερδήσαι, ζημίᾳ τῷ αὐτῷ κρίματι καταδικάζεται, ᾧ καὶ ἡ ψιλὴ πορνεία, εἰς ὀργέα δηλαδὴ ῥέουσι· εἰ δὲ σωφρονίσαι ὁ θεραπεύομενος

F

Magnus autem Gregorius Nyssenus in Canone vii. Sepulchrorum violatio, inquit, dividitur in remissibilem & irremissibilem. Si quis enim religione tactus, inviolatum reliquit corpus conditum, ne fortè soli exponeretur naturæ deformitas, lapidibus tamen quibusdam, qui circa bustum erant, utatur ad ædificium aliquod, hoc quidem haudquaquam laudabile est, sed tamen veniâ dignum usus fecit, quando materiei translatio conducit ad aliquid pulchrius, & utilius: atqui sollicitare cineres inhumatæ carnis, & commovere ossa, spe ornamentum aliquod in tumulum conjectum nanciscendi, pari supplicio plectitur, atque simplex fornicatio, scilicet in annos novem. Sin verò corrigendus demonstret conversionem laudabilem, fas est

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

correctionis moderatori contrahere tempus ex Canonibus punitioni ejus præstitutum.

Leges.

Qui à sepulchris materiam quamvis auferunt, crimine sacrilegii teneantur.

Si quis à sepulchro abstulerit lapides aut columnas aut marmora, vel aliam materiem quamcunque, viginti libras auri fisco solvat.

Qui sepulchra effodiunt, & denudant mortuorum corpora, si quidem cum armis patraverint, capite plectuntur: sin absque armis, ad metalla.

Qui in sepulchris mortuos indumentis spoliant, abscissis manibus luant.

Qui reliquias vel ossa transferunt, plebeii quidem extremum supplicium dant; ingenui verò exulant, vel mittuntur ad metalla.

CAPUT XI.

Quod Clericis verberare quempiam non permittitur.

Canon xxvii. sanctorum Apostolorum, Episcopum, ait, aut Presbyterum, aut Diaconum qui verberat fideles delinquentes, aut infideles malè ipsis facientes, atque hoc modo ipsos deterrere studet, deponi mandamus. Nullibi enim Dominus hoc nos docuit: verùm è contra ipse vapulans, non reverberabat, & conviciis oneratus, non pariter conviciabatur, passus est, neque minitabatur. Jussit autem sinistram genam præbere ei qui minimè parcit dexteræ. Nam aliàs increpare licet malefacientes, & hos qui injuriam patiuntur defendere, quantum possumus. Sicuti & magnum Paulum scimus Timotheo præcipere, delinquentes in conspectu omnium reprehendere, ut metus etiam reliquos percellat. Clericis verò haud licet seipsos vindicare. Suos quidem discipulos castigare concessum est, cùm delinquunt, & post admonitionem non convertuntur: Quia etiam Dominus eos qui in templo negotiabantur, tanquam in Deum peccantes, flagello verberans abegit. Si quis tamen Magister iræ impatiens instrumento lethifero verberaverit, haud impunè fecerit.

Canon etiam ix. Synodi, quæ prima & secunda nuncupatur, huncce Apostolicum recensens redarguit eos, qui ipsum conantur eludere, atque prætendunt, eos tantùm teneri, qui ex motu proprio percutiunt, non etiam qui ex jussu. Vanum enim hoc, inquit, & à mente Canonis Apostolici alienum, eum qui ter vel quater percutit, deponi, hunc autem qui ad mortem usque plectit ex præcepto, etiam innocentem abire. Oportet enim Sacerdotem Dei, doctrinâ & adhortatione, imò & quandoque correctionibus Ecclesiasticis eum, qui se inordinatè gerit, moderari; haud tamen verberibus ac plagis in humana corpora indecorè insultare, eáque lacerare. Sin verò aliqui fuerint penitùs incorrigibiles, eos per magistratum istius loci nemo vetat castigari, sicuti etiam Canon v. Concilii Antiocheni statuit, quem vide in cap. xii. Lit. Σ.

Tertius autem Canon Concilii, cui præfuit Photius, anathemati subjicit illum qui ausus fuerit vel verberare

---

Ὅπως διδάξαιτο τὸν ὁπισοφθόν, ἴξεστι τῷ οἰκονομοῦντι ἢ αὐτῷ διορθώσαι, σωφρονῶν τὸν ἐκ τῶν κρίνων ὀφλισκάνοντα τῇ ὁπισμῷ προσθήσομεν.

Νόμοι.

Οἱ ἀπὸ τῶν τάφων ὕλας ἀφαιροῦντες, ἱεροσυλίας ἐγκλήματι.

Ἐάν τις ἀπὸ τοῦ τάφου ἀφέληται λίθους ἢ κίονας ἢ μάρμαρα, ἢ ἄλλην οἱανδήποτε ὕλην κ'. λίτρας χρυσοῦ τῷ δημοσίῳ καταβαλέτω.

Οἱ τυμβωρυχοῦντες, καὶ γυμνοῦντες τὰ τῶν νεκρῶν σώματα, εἰ μὲν μετ' ὅπλων, κεφαλικῶς τιμωρούσθωσαν· εἰ δὲ χωρὶς ὅπλων, μέχρι μετάλλων.

Οἱ τοὺς νεκροὺς ἐν τοῖς τάφοις ἐνδύοντες, χειροκοπείσθωσαν.

Οἱ λείψανα, ἢ ὀστᾶ μετακινήσαντες, δύπλεῖς μὲν ὄντες, ἄχρις τιμωρούσθωσαν· ἔντιμοι δὲ, φυγοδείζονται, ἢ εἰς μέταλλα πέμπονται.

ΚΕΦ. ια'.

Οὐ τύπτειν κληρικοὺς ἔξεστι.

Ὁ κζ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, ὅστις τινὰ φησὶ ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον, τύπτοντα πιστοὺς ἁμαρτάνοντας, ἢ ἀπίστους ἀδικήσαντας, καὶ τούτῳ φοβεῖν ἐκείνους ἐθέλοντα, καθαιρεῖσθαι προστάττομεν, ὑδαμοῦ γὰρ ὁ κύριος τοῦτο ἡμᾶς ἐδίδαξε· τοιοῦτον δὲ αὐτὸς τυπτόμενος, οὐκ ἀντέτυπτε, λοιδορούμενος, οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων, οὐκ ἠπείλει. ἐκέλευε δὲ καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπαρέχειν τῷ μὴ φειδομένῳ τῆς δεξιᾶς· ἐλέγχειν μὲν γὰρ τοὺς ἀδικοῦντας ἄλλως ἔξεστι· καὶ τοῖς ἀδικουμένοις βοηθεῖν ὅπου δυνάμεως. καθὸ δὴ καὶ Παῦλον ἴσμεν καὶ μέγαν, Τιμοθέῳ ἐπιπλήττοντα, τοὺς ἁμαρτάνοντας κατ' ὄψιν πάντων ἐλέγχειν, ἵνα καὶ τοῖς λοιποῖς φόβος ἐγγένηται. κληρικοῖς δὲ οὐ δεκτὸν ἑαυτοὺς ἐκδικεῖν· συγχωρεῖται μέντοι μετρίως τοὺς ἰδίους αὐτῶν μαθητὰς ἁμαρτανόντας, καὶ μὴ φιλανθρωπίας μὴ ἐπιστρέφοντας συγχωρεῖν· ὅτι καὶ ὁ κύριος τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ ἐμπορευομένους, ὡς εἰς θεὸν ἁμαρτάνοντας, τῇ φραγγελίῳ τύπτων ἀπήλασε. εἰ δέ τις καὶ διδάσκαλος ὢν, θυμῷ εἴξας φονώτερόν τι ἔργον, ἐκ ἀπεμφορτος ἔσται.

Ὁ δὲ θ'. τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου, καὶ ἀποστολικὸν θεσμὸν κρίνας διεξιών, ὅτι μὰ τοὺς αὐτὸν πειραμένους ἀναιρεῖσθαι, καὶ οἰομένους τοὺς αὐθεντίαν τύπτοντας, μόνους αἰτιᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐξ ὑπαγματος. μάταιον γάρ τοῦτο φησὶ, καὶ τῆς διανοίας τοῦ ἀποστολικοῦ κανόνος. ἀλλότριον, καὶ μὲν τοῦ ἢ πλείονας πλήξαντα καθαιρεῖσθαι· καὶ δὲ ἐξ ὑπαίτιου εἰς θάνατον τίτλοντα, εἶτα καὶ ἀθῷον. χρὴ γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ ἱερέα, διδαχῇ καὶ νουθεσίᾳ, ἔστ' ὅτε καὶ ἐκκλησιαστικοῖς ὑπομίοις, καὶ ἀπαλλοιοῦντα παραγωγεῖν· ἀλλὰ καὶ μὴ μάστιξι καὶ πληγαῖς εἰς τὰ τῶν ἀνθρώπων ὑπόδικα ἀσεμνως καὶ ὀνυδρίζειν σώματα. εἰ δέ τινες εἶεν πολλάπλασιον ἀσωφρονίστοι, τότε δὴ καὶ ἡ ἐγχωρίου ἄρχοντος. οὕτως ὁ καλύων σωφρονίζειν, ὡς καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ε'. κανὼν ὁρίζεται. ὃν καὶ ζήτει ἐν τῷ ιϐ'. κεφαλαίῳ τοῦ Σ. στοιχείου.

Ὁ δὲ γ'. τῆς συνόδου ἧς ἐξῆρχεν ὁ Φώτιος, ὑπὸ ἀναθέματι πάσῃ καὶ ὅλως τύψαι ἢ φυλακῇ καθεῖρξαι πολιή-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

πολμήσηται τῶν ὑπισχόντων τινά, εἴτε χωρὶς αἰτίας, εἴτε καὶ αἰτίαν πλασάμενον. εἰδὲ καὶ πάνυ εἴη ἀληθοφανὴς ἡ αἰτία, ὁ δὲ ὁ τῶν μειζόνων ἀρχῶν διέπων, ἐκδικεῖν ταύτην δύναται. ἀλλὰ δεῖ τῇ συνόδῳ ἀναπέμπειν· ἡ μόνη κρίνειν ἐφεῖται καὶ κολάζειν τῶν ὑπισχόντων τὰς ἁμαρτάνοντας.

A vel in custodia detinere Episcopum aliquem, sive citra causam hoc faciat, sive causam obtendat. Imò verò & si causa valdè probabilis fuerit, haud tamen penes est summum Magistratum, eam vindicare: sed oportet ad Synodum referre, quæ sola jure potest judicare & punire Episcopos delinquentes.

Νόμοι.

Leges.

Ὁ δὲ νόμος ἀπαγορεύει μὲν τοῖς ὑπισχνουμένοις πλήττειν χερσὶν οἰκείαις, οὐκ ὥρισε δὲ ποινήν· ἡλικὰς δὲ καὶ τοὺς πρώτως τύπτοντας ἢ ὑβρίζοντας διορίζεται, διδοὺς κατ' αὐτῶν ἔτι καὶ ὕβρεως ἀγωγήν, ἥτις καὶ χρηματικὰς κινεῖται B καὶ ἐγκληματικῶς· καὶ διορίζει ποῖα ὄντι πραχθέντα ὑβρεις, ποῖα δὲ ἐλαφρά.

Jus autem Civile vetat Episcopos manibus suis plectere, pœnam tamen non constituit; in genere autem de quovis verberante aut injuriam inferente decernit, concedens adversus ipsos injuriarum actionem, quæ transigitur & pecuniariè & criminaliter, imò etiam definit, quænam æstimari debet gravis injuria, quænam levis.

Ὁ ἱερέα, εἴτε ἐν ἐκκλησίᾳ, εἴτε ἐν λιτῇ ὑπαχθέντων τύπτειν, ἐξορίζεσθω.

Is qui Sacerdotem vel in Ecclesiâ, vel in processione percutere attentat, relegatur.

Ἐὰν βλαβῇ σῶμα ἐλεύθερον, ἡ καταδίκη γίνηται εἰς τὰ δαπάνια τῆς ἰατρείας, καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἐργασίας, οὐ μὴν τὴν ἀμορφίαν· σῶμα γὰρ ἐλεύθερον οὐ βλαπτόμενον. ὁ δὲ σῶμα δούλου βλάψας, ἀπαιτεῖται πρὸς τοῖς εἰρημένοις, καὶ τὴν ἐλάττωσιν τῆς βλαπτόσεως αὐτῷ.

Si læsum fuerit corpus liberum, res judicata erit ad sumptus curationis, & quæstûs jacturam, non verò ad deformitatem. Corpus enim liberum non infame redditur. Qui verò corpus servile lædit, postulatur præter jam dicta, etiam honestatis ejus diminutæ.

C

D

E

F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

INITIUM LITERÆ Y.

CAPUT I.

De Injuriis.

Quære cap. vii. Lit. B.

CANON autem lv. ſanctorum Apoſtolorum, atque B etiam lvi. Clericus, inquiunt, qui Epiſcopum ſuum contumelia afficit, deponatur. Præfecto enim populi tui non maledices. Quæ vox eſt Moſis viri ſummi. Qui verò Presbyterum vel Diaconum contumeliâ afficit, excommunicatur. Nam injuria erga majorem, pœnam etiam majorem poſtulat, atque erga minores, minorem. Quippe hic capitis locum obtinet in corpore Eccleſiæ, illi verò manuum & reliquorum ſubſervientium membrorum.

Canon autem lvii. ait, Et qui claudum, vel cæcum, C vel cui vitioſus eſt inceſſus irridet, communione privetur, ſit Clericus ſitve Laicus. Tales enim potius miſeratione proſequi oportet manum adjutricem porrigentes, quàm ſcommatis ac deriſionis argumentum dare.

Leges.

Atrox injuria vel ex perſonâ, vel ex ipsâ re, vel à loco definitur. Ex perſonâ, quum magiſtratui vel patrono facto fuerit. Ex loco, quum in theatro cunctis videntibus. Ex re, quando vulnus inflictum fuerit, aut facies cæſa. Tales vel ad tempus relegantur, vel ali- D quâ re interdicuntur, ſi ſpectabiles fuerint: Sin verò liberi fuerint, ſed ex plebe, fuſtibus verberantur, ſervi autem flagellis cæſi dominis ſuis traduntur.

Si quis, dum ſacra myſteria, vel aliud quodvis ſacrorum officiorum peragatur, in ſanctam Eccleſiam ingreſſus, Epiſcopum, aut Clericos, aliósque Eccleſiæ miniſtros injuriâ aliquâ affecerit, jubemus eum torqueri, & in exilium relegari: atque ſi ſacra myſteria & liturgias turbaverit, aut celebrari prohibuerit, capite plecti. Idem obſervetur etiam in proceſſionibus, in quibus Epiſcopi vel Clerici reperiuntur, nempe ſi E quis ſolùm contumeliâ affecerit, tormentis & exilio luet, ſin verò proceſſionem diſſipaverit, capite punietur.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Υ. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ ὕβρεων.

Ζήτει ὃ ζ'. κεφάλαιον τῦ Β. στοιχείυ.

Ο δὲ νε'. τῶν ἁγίων ἀποςόλων κανὼν, καὶ ἔτι ὁ ης'. ὁ ⁂ ἰδίων ὑπηκόων ὑβρίσας κληρικὸς, καθυπευθυνος φησὶ· ἄρχοντα γὰρ τῦ λαοῦ σε, οὐκ ἐρεῖς κακῶς. Μωσέως ἔστω τῦτο πάνυ φωνή· πρεσβύτερον δὲ ἢ διάκονον ὁ ὑβρίσας ἀφοριζέσθω· ἡ γὰρ πρὸς ⁂ μείζονα ὕβρις, καὶ μείζονος ἀξία τῆς τιμωρίας, ἐλάττονος δὲ ἡ πρὸς τὸς ἐλάττονας. ὁ μὲν γὰρ κεφαλῆς ἐπέχει τύπον τῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας· οἱ δὲ χειρῶν, καὶ τῶν διακονικῶν ἐπίκουρον μελῶν.

Ο δὲ νζ'. καὶ ὁ χωλὸν ἢ τύφλον ἢ πᾶν βάσιν πεπληγμένον χλευάσας, ἀφοριζέσθω φησὶ, εἴτε κληρικὸς εἴη, εἴτε τῶν τῦ λαοῦ. τὸν τοιῦτον γὰρ ἔλεος μᾶλλον δέον χεῖρα βοηθὸν ἐπορέγοντας, ἢ χλεύης καὶ γέλωτος ποιεῖσθαι ὑπόθεσιν.

Νόμοι.

Ἡ πρὸς ἱερέα ὕβρις ἢ ἀπὸ τῦ προσώπου, ἢ ἀπὸ τῦ σχήματος, ἢ ἀπὸ τόπου κρίνεται· ἀπὸ προσώπου, ὅταν ἄρχοντι ἢ πατρῶνι γένηται, ἀπὸ τόπου, ὅταν ἐν θεάτρῳ πάντων ὁρώντων, ἀπὸ τῦ σχήματος, ὅταν καὶ τραῦμα γένηται, ἢ ὄψις πληγῇ· οἱ τοιῦτοι, ἢ πρὸς καιρὸν ἀποκλείονται, ἢ τινὸς κωλύονται σχήματος, ἔντιμοι ὄντες· εἰ δὲ ἐλεύθεροι μὲν εἶεν, δημοσίᾳ δὲ, βοπαλίζονται. οἱ δὲ δοῦλοι φραγελλιζόμενοι τῷ δεσπότῃ ἀποδίδονται.

Εἴ τις τῶν θείων μυστηρίων ἢ τῶν ἄλλων ἁγίων λειτουργιῶν ἐπιτελουμένων, εἰς ἁγίαν ἐλθὼν ἐκκλησίαν, τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς κληρικοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπηρέταις τῆς ἐκκλησίας, ὕβρεώς τι ἐπαγάγοι, κελεύομεν τοῦτον βασάνοις ὑπομένειν, καὶ εἰς ἐξορίαν πεμφθῆναι· εἰδὲ καὶ αὐτῷ τὰ θεῖα μυστήρια, καὶ τὰς θείας λειτουργίας παράξῃ, ἢ ἐπιτελεῖσθαι κωλύσῃ, κεφαλικῶς τιμωρεῖσθαι· τῦτο γὰρ καὶ ὅτι ⁂ λιτὰς ἐν αἷς ἐπίσκοποι ἢ κληρικοὶ δέονται φυλαττόμενον· ἵνα εἰ μέν τις μόνον ποιήσῃ, βασάνοις καὶ ἐξορίᾳ ζημιωθῇ, εἰδὲ πῶς λιτὰς διασπάσῃ, κεφαλικῶς τιμωρηθήσεται.

CAPUT II.

De Hydroparaſtatis hæreticis.

Quære in cap. 2. Lit. A. & in cap. viii. Lit. K. Canonem xxxii. Synodi ſextæ.

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ ὑδροπαραστατῶν αἱρετικῶν.

Ζήτει ἐν τῷ ϛ'. κεφαλαίῳ τῶ Α. στοιχείυ· καὶ ἐν τῷ ή. F κεφ. τῶ Κ. στοιχείυ, δηλόνα λϛ'. τῦ ϛ'. συνόδυ.

CAPUT III.

De Adoptione.

Vide in cap. viii. Lit. B.

QUI adoptat adoptato major xviii. annis eſſe debet. Nam adoptio naturam ſequitur.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ υἱοθεσίας.

Ζήτει ἐν τῷ η'. κεφαλαίῳ τῦ Β. στοιχείυ.

Ο υἱοθετῶν ὀφείλει μείζων εἶναι κατὰ τὴν ἡλικίαν τῦ υἱοθετουμένυ, χρόνοις ιή. ἡ γὰρ θέσις μιμεῖται τὴν φύσιν.

ΚΕΦ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ ὑπηρετῶν ἤτοι ὑποδιακόνων.

Ο καʹ. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανών, οὐκ ἐξεῖναί φησι τοῖς ὑπηρέταις ἐν τῷ ὕστατον ὀνομαζομένῳ διακονικῷ τὰ ἱερῶν ἅπτεσθαι σκευῶν, μᾶλλον δὲ τὰ δι' αὐτῶν ἱερουργούμενα, λέγω δὴ εἰς θυσίαν προσφερόμενα, τὸν ἄρτον φημὶ καὶ τὸν οἶνον, ὁπόσα τῶν προκειμένων ὑποδηλοῖ τὰ προκείμενα· οὐ γὰρ ἐφεῖται τούτοις τὰ διακόνων μετιέναι. κενῶν δὲ τῶν ἱερῶν σκευῶν ἅπτεσθαι, καὶ περὶ τὴν ἱερουργίαν ἑτοιμάζειν, καὶ μὴν θέσθαι προσιέλλειν, καὶ ἐν καλῷ τῷ νεὼ πρέπει, τοῖς ὑποδιακόνοις πάντως μᾶλλον προσῆκον· τοῦτο γὰρ καὶ αὐτοῖς ἡ διακονία.

Ο δὲ κεʹ. οὐδὲ ἄρτον διδόναι ἢ ποτήριον εὐλογεῖν, ἐφίησι τῷ ὑπηρέτῃ ἤτοι τῷ ὑποδιακόνῳ.

Ο δὲ μγʹ. ὅτι τοῦ λαοῦ ὑποβοᾶσθαι τοὺς ὑποδιακόνους καλοῦσι ἐν τῇ τῆς θείας λειτουργίας καιρῷ, ὅτε τὰ θεῖα μεταχειρίζεται μυστήρια, τοῦτον γὰρ ἔργον μόνοις τοῖς ἱερεῦσιν. ἀλλὰ παῖς θύραις ἑφεστάναι τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν· καὶ μηδὲ πρὸς βραχὺ τούτων ἀφίστασθαι, ὥστε ἐξάγειν τε καὶ εἰσάγειν τοὺς κατηχουμένους, τοὺς ἐν μετανοίᾳ, καὶ τοὺς λοιπούς. ἐν δὲ καὶ τοῦτον τῶν τῆς ἐκκλησίας ταγμάτων, ὃ τῶν ὑπηρετῶν φημι, τῶν καὶ διεκπεπλυτῶν λεγομένων καὶ ὑποδιακόνων, ὅσῳ τοσοῦτον τοῦ λαοῦ πλειόνων· ὑψηλότερον, ὅσῳ ὅσον τῶν τοῦ βήματος ταπεινότερον.

Ζήτει καὶ ἐν τῷ θʹ. κεφαλαίῳ τοῦ Α. στοιχείου, κανόνα τοῦ ἐν Σαρδικῇ συνόδου, ιεʹ. καὶ ἐν τῷ βʹ. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου, κανόνα τοῦ ἐν Λαοδικείᾳ κβʹ. καὶ κγʹ. ζήτει καὶ ὃ λʹ. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου.

CAPUT IV.

De Miniſtris ſive Hypodiaconis.

Canon xxi. Synodi Laodicenæ, Non licet, inquit, Miniſtris in loco, qui vocatur Diaconicum, ſacra vaſa attingere, nempe ad miniſtrandum ea quæ in ſacrificium offeruntur, panem, inquam, & vinum, per continens quidem id quod continetur ſubinnuens. Non enim iſtis permittitur diaconorum munus obire. Vaſa autem vacua tangere, & ad ſacrum officium præparare, & poſtea deponere, & in loco templi commodo collocare, hypodiaconis maximè convenit. Hoc enim eorum miniſterium eſt.

Canon verò xxv. Neque panem diſtribuere neque poculum benedicere permittit miniſtrum ſive hypodiaconum.

Atque xliii. jubet hypodiaconos, neque pro populo orare, quo tempore ſacra myſteria peraguntur, neque ſacra illa manibus ſuis contrectare, quod peculiare munus eſt Sacerdotum, ſed ad fores adſtare ſacrorum Eccleſiarum, & nè minimum illas relinquere, ut poſſint educere & introducere Catechumenos pœnitenitam agentes, atque etiam reliquos. Hic autem ipſe ex ordinibus Eccleſiaſticis, ſcilicet miniſtrorum & ſervorum, ut vocantur, ſeu hypodiaconorum tanto Laicorum ſuperior, quanto gradibus Eccleſiaſticis inferior.

Quære & in nono capite Lit. A. Can. Syn. Sardicenſis xv. & in ix. cap. Lit. E. Can. xxii. & xxiii. Syn. Laodicenæ. Vide etiam cap. xxx. Lit. E.

ΚΕΦ. εʹ.

Περὶ προικὸς δόσεως.

Η τοῦ σοφοῦ Λέοντος νεαρὰ, πλείονα δεῖ εἶναί φησι, τὴν φερνὴν τῆς προικὸς δόσεως. ἡ δὲ ἀνδρὸς ἀτέκνου πλουτήσαντος, ἂν μὴ παρῇ σύμφωνον, ἀναχωμίζεται ἡ γυνὴ τοῦ τε φερνῆς καὶ τῆς προικὸς δόσεως, καὶ πλέον οὐδέν· εἰ δὲ ἡ γυναῖκα ὁ θάνατος ἁρπάσῃ, τῆς μὲν οἱ κληρονόμοι τὴν φερνὴν λαμβανέτωσαν· ὁ δὲ ἀνὴρ τὴν ἰδίαν μὴ ἀποστερείσθω προικός.

CAPUT V.

De Donatione ante Nuptias.

Leonis Sapientis Conſtitutio Novella, dotem, inquit, oportet majorem eſſe donatione. Si vir tamen ſine liberis moriatur, & contractus non interceſſerit, repetit mulier dotem & donationem ante Nuptias, & nihil præter. At ſi mors corripiat mulierem, hæredes ipſius dotem recipiant: ſed vir ſuam donationem minimè amittat.

INITIUM.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

INITIUM LITERÆ Φ.

CAPUT I.

De Lege Falcidiâ.

FALCIDIA eſt Lex quæ à Legatis eximit tertiam partem patrimonii, eámque hæredi concedit. Lata autem eſt liberorum causâ, ut naturalibus hæredibus primò proſpiceretur. Sic autem Lex ſe habet: Si pater vel unum vel duos vel tres & uſque ad quatuor filios habuerit, ſubductis priùs debitis, atque ſumptibus in luctu factis, & iis quæ in pios uſus erogantur, tum etiam pretio ſervorum libertate donandorum, accipiunt liberi tertiam partem bonorum paternorum: ſin verò quinque fuerint liberi, aut ultra, atque inſuper poſſident dimidium facultatum, reliquum verò pater largitur, ut ipſi lubet, vel uni vel pluribus filiorum ſuorum, aut extraneo cuilibet. Si tamen in profundum fortè projicere velit pater, nemo ei criminari poteſt. Dicit autem Lex; Legata, quæ in pios uſus relinquuntur, ante Legem Falcidiam obtinere volumus.

B

C

CAPUT II.

De Veneficis & Magis.

Quære cap. i. Lit. M.

D

CAPUT III.

De Stupro.

Quære in cap. xv. Lit. M. Canonem xvii. & lx. Magni Baſilii, & cap. xiii. Lit. A. Et cap. viii. & xxx. Lit. Γ.

E

CAPUT IV.

De Φιλαργυείας.

Vide cap. xi. Lit. Π.

CAPUT V.

De homicidio voluntario & involuntario.

CANON lxv. Sanctorum Apoſtolorum, qui in pugnâ, inquit, & jurgio percutiens aliquem interfecerit, quamvis unicum ictum intulerit, ſi Clericus fuerit deponatur, propter animi ſui temeritatem: at ſi Laicus, excommunicetur. Nam propterea etiam Dominus jubet oppreſſum non ſolùm non obſiſtere, ſed dexteram præbere ferienti; quia nam ſæpe pugna in cædem definit.

F

Magnus autem Gregorius Nyſſenus in Can. iv. Crimen, inquit, homicidii in voluntarium & involuntarium diſtinguitur. Et homicidium quidem voluntarium eſt, quod ex deliberatione perpetratur: deinde eſt illud inter

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Φ. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ Φαλκιδίου.

Φ Αλκίδιός ἐϛι νόμος τριακοντῶν ἀπὸ τῆς λεγαταρίων ὃ τέταρτον μέρος τῆς πατρικῆς οὐσίας, ἐπὶ τριοὶν τοῖς κληρονόμοις. ἐπινοήθη δὲ προνοίᾳ τῶν παίδων, ἵνα οἱ φυσικοὶ κληρονόμοι πρότερον διαπυνθάνωνται· ἔϛι δὲ τοιοῦτος· εἰ μέν εἷς ὢν τυγχάνει τοῖς πατρὶ παῖς, ἢ δύο, ἢ τρεῖς, ἄχρι καὶ τῶν ποτίμων, ὑπεξαιρουμένων πρότερον τὰ χρεῶν, καὶ τῶν ἐν τῇ κηδείᾳ ἀναλωμάτων, καὶ τῶν ἐπ' εὐσεβείᾳ διδομένων, ἔτι δὲ καὶ τῶν τιμημάτων τοῖς ἐλευθερωθέντων οἰκετῶν, λαμβάνουϛιν οἱ παῖδες ὃ γ'. τὰ καθεξῆς πρόϛοιϛι τοῖς παισὶ, εἰ δὲ ε'. εἰσὶν οἱ παῖδες καὶ ἐπέκεινα, ὃ ἥμισυ κλῆρος τὰ ὑποτάσσεται, ὃ δὲ λοιπὸν φιλοτιμεῖται ὁ πατὴρ ἔνθα ἂν αἱρῆται, ἢ ἑνὶ τῶν αὐτοῦ παίδων ἢ πλείοσιν, ἢ ξένῳ οἱῳδήποτε. εἰ δὲ καὶ βουλοῖτο ῥίψαι βουληθεὶς τυχὸν ὁ πατὴρ, ἔϛω ἔχειν τὰ ἀναφαίνοντα. φησὶ δὲ ὁ νόμος, ὅτι ἐπ' εὐσεβείᾳ καταλιμπανόμενα λεγάτα, καὶ τὸ φαλκίδιον αὐτοῖς κρατύνειν ἀνώτερα εἶναι διατάζομεν.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Φαρμακῶν καὶ μάγων.

Ζήτει ὃ α'. κεφάλαιον τοῦ Μ. ϛοιχείου.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ φθορᾶς βρεφῶν.

Ζήτει τὸ ιε'. κεφάλαιον τοῦ Μ. ϛοιχείου, κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου ιή. καὶ ξ'. καὶ τὸ ιγ'. κεφάλαιον τοῦ Α. ϛοιχείου, καὶ τοῦ γ'. ϛοιχείου τὸ ή. καὶ λ'. κεφ.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ Φιλαργυείας.

Ζήτει τὸ ια'. κεφ. τοῦ Π. ϛοιχείου.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ φόνων ἑκουσίων, καὶ ἀκουσίων.

Ο ξε'. τῶν ἁγίων ἀποϛόλων κανὼν, ὅϛις ἐν μάχῃ φησὶ, καὶ φιλονεικίᾳ, πλῆξαι ἀποκτείνῃ τινὰ, εἰ καὶ μίαν ἔτυχε καταγενέϛκων πλὴν πλῆγὴν· εἰ μὲν κληρικὸς εἴη καθαιρείσθω διὰ τὴν προπέτειαν αὐτοῦ· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω. διὰ γάρ τοι τοῦτον καὶ κύριος, οὐχ ὅπως μὴ ἀμύνεσθαι, ἀλλὰ καὶ δεξιὰν ἐμπαρέχειν κελεύει τῷ παίοντι· οἷα τῆς μάχης ἐπ' ἴϛε πελευτώσης εἰς φόνον.

Ο δὲ μέγας Γρηγόριος Νύϛης ἐν τῷ Δ. κανόνι τὸ τοῦ φόνου φησὶν, ἄγος, τῇ διαφορᾷ τῆς ἑκουσίου, καὶ ἀκουσίου διῄρηϰε· καὶ ἑκούσιος μέν ἐϛι φόνος, ὁ ἐκ προαιρέσεως πολυμηχανηθείς, ἔπειτα κατεργασθείς ἐν τοῖς ἑκουσίοις

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἑκουσίοις ἀνομάζεται· ὅταν τις ἐν συμπλοκῇ καὶ μάχῃ τύπτων καὶ τυπτόμενος, ἐνέγκῃ κατά τινος κίνησιν τῷ ἰδίῳ χειρὶ πληγήν· ὁ γὰρ ἄταξ τῷ θυμῷ κρατηθείς, καὶ τῇ ὁρμῇ τῆς ὀργῆς χαριζόμενος, ἔσθ' ὅτε καὶ ἄκων τῇ κινήσει τοῦ πάθους τὴν ἀνακύψαι δυναμένων, ὅτι νοῦν λάβοι ποτέ, ὥστε καὶ ὃ οὐ συμπλοκῆς ἀποτέλεσμα τῆς φόνου εἰς ἔργον προαιρέσεως, καὶ οὐκ εἰς ἀποτυχίαν ἀνάγεται. A voluntaria recenſetur, quando quis in congreſſu & pugnâ verberans & verberatus, inferat arreptâ opportunitate manu ſuâ ictum lethalem. Nam qui animi impotens iræ ſuæ impetui locum dederit, jam nihil eorum in mentem inducit quæ malum præcidere poterant, dum viget paſſio; adeò ut homicidium ex congreſſu referatur inter deliberationis opera, & neutiquam inter fortuita.

Οἱ δὲ ἀκούσιοι φόνοι φανερὰ ἔχουσι τὰ γνωρίσματα, ὅταν τις πρὸς ἕτερόν τι τὴν σπουδὴν ἔχων, ἐξ ἀποτυχίας τοῦ δράσαι τι ἀπόρρητον· ὃ μὲν οὖν ἑκούσιος φόνος εἰς ἐπτὰ καὶ εἴκοσι χρόνους διῄρηται· ὁ δὲ βουλήσιμος, εἰς τρεῖς ἐννεαετηρίδας διαιρουμένους· ὡς ὅτι μὲν τῆς μιᾶς παντελῶς δεῖ ἀφωρισμένον τὴν ἐπιτιμίαν, ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἱστάμενον καὶ προσκλαίοντα· τὰς δὲ λοιπὰς δύο, εἴς τι μὲν τοῦ ἀκροωμένων πρότερον· εἶτα τῶν ὑποπιπτόντων διελόμενον τάξιν, ὕστατον ὅτι τῶν ἁγιασμάτων μετουσίαν ἐλθεῖν· εἰ δὲ τὸ μέγεθος τῆς ἐπιφορᾶς ἡ ἐπιτιμία νικᾷ, καὶ ἡ τῆς μετάνοιας σπουδή, προέρχοιτο τῶν ἐν τῇ μακρᾷ προθεσμίᾳ ῥᾳθυμότερον ἑαυτὸν ἐκκαθαιρόντων, συντέμνουσα αὐτῶν καὶ ἡ ἐπιμέλεια τὸν χρόνον· ὥστε ἀντὶ τῶν ἐφ' ἑκάστῳ βαθμῷ ὀνέατῶν, ὀκτὼ ἢ ἑπτά, ἢ ἕξ, ἢ πέντε μόνα χρόνῳ καὶ τῷ κρίσει τοῦ τὴν ἐκκλησίαν οἰκονομοῦντος. Involuntaria autem homicidia indicia manifeſta habent, Cùm quis, dum aliud prorſus intendit, fortuitò aliquid eorum quæ facta nolit, fecerit. Homicidii autem voluntarii pœna ad xxvii. annos extenditur, qui in tria novennia diſtinguitur: ita ut per primum novennium pœnitens penitus ſegregetur, & extra Eccleſiam ſubſiſtens ploret. Reliqua autem duo tranſigat partim, & quidem primùm in ſtatione audientium, partim in illâ procidentium, atque ita ad participationem myſteriorum accedat. At verò ſi inſignis puniti converſio, & pœnitentiæ vehementia vincat eam in longiori tempore ſeipſos pigriùs purgantium, contrahetur ipſi & pœnæ mora, ut pro annis novem, qui ſingulis gradibus competit, octo aut ſeptem aut ſex vel ſolùm v. annos agat, juxta diſcretionem ejus qui Eccleſiam regit.

Ὁ δὲ ἀκούσιος φόνος συγγνωστὸς μέν, οὐ μὴν ἐπαινετὸς ἐκρίθη. καὶ γὰρ ἁλόντα τῇ μιάσματι, τούτῳ ὡς ἀξιάγιστον ἤδη γινόμενον, ἀπόβλητον ἱερατικῆς χάριτος ὁ κανὼν ἀπεφήνατο. ὅσος δέ ἐστιν ὁπόσα τῇ ψιλῇ πορνείᾳ ἡ καθαρσίου ὁ χρόνος τῶν ὀνέατῶν, τοσοῦτος καὶ δοκεῖ τὴν ἀκουσίως πεφονευκότων, καλῶς ἔχειν ἐδοκιμάσθη. δηλαδὴ καὶ ἐν τούτῳ, τῆς προαιρέσεως τοῦ μεταμοῦντος δοκιμαζομένης, εἰ δέον καὶ ὁλοσχερῆ τὰ χρόνον αὐτῷ ἐξήκειν ἢ ἐλάττω γενέσθαι. Cædes autem involuntaria, veniâ quidem, non tamen laude digna æſtimata eſt. Nam qui eâ culpâ tenetur, tanquam impurum ac piaculum, à gratiâ Sacerdotali rejiciendum decernit Canon. Quantum autem temporis ſimplici fornicationi expurgandæ ſtatuitur, tantum etiam convenire exiſtimatum eſt, ſcilicet ſpatium novem annorum, reconciliandis homicidis involuntariis; hîc etiam probato pœnitentis propoſito, an opus ſit tempus definitum ipſi integrum tranſigi, an verò contrahi.

Οὕτω καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ἡ'. κανόνι καὶ ἑκούσιον φόνον καὶ ἀκούσιον ὁρίζόμενος, ἀκούσιον μέν ἐστι φησί, ὅταν τις ἀκοντίσας λίθον, ἐφ' ᾧ θηρίον ἀμύναιτο, ἢ καλάσειέν τινα δένδρου καρπὸν, ἄνθρωπον παρὰ γνώμην μὴ σκοπῶν, εἰς θάνατον πλήξῃ. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐπιστρέψας τινὰ βουλόμενος ἰσχνῷ, ἢ ῥάβδῳ μὴ πάνυ τραχείᾳ τύψῃ, ἀποθανὼν δὲ ὁ τυπτόμενος· ἡ γὰρ προθέσις ἐπαινεῖται σκοπεῖται, ὅτι βελτίωσαι ἐβούλετο καὶ ἁμαρτάνοντα σῶσαι ἠθέλησεν. Sic etiam Magnus Baſilius in viii. Canone cædem voluntariam & involuntariam definit, aitque, Involuntaria quidem eſt, quando quis lapidem projicit, ut beſtiam propulſet, aut arboris fructum excutiat, atque minimè prævidens hominem prætereuntem lethaliter percutit. Imò & ſi quis cupiens aliquem convertere in melius loro vel virgâ non admodum durâ, eum verberet, & intermoriatur is qui vapulat. Propoſitum enim tum conſideratur, quòd corrigere delinquentem voluit non interimere.

Ἐν τοῖς ἀκουσίοις ἔστι καὶ τόδε· ὅταν τις ἀμυνόμενος ἐν μάχῃ τινὰ ξύλῳ ἢ χειρὶ, ἀφειδὲς ὅπῃ τὰ κέρεα τῆς πληγὴν ἐνέγκῃ, ἐφ' ᾧ κακῶσαι μόνον, οὐχ ὥστε παντελῶς ἀνελεῖν. ἀλλὰ τῶν ἤδη προσηκόντων τῷ ἐκουσίῳ. ὁ γὰρ τούτῳ χρησάμενος ὀργάνῳ πρὸς ἄμυναν, καὶ μὴ πεφασμένος τῆς πληγὴν ἐπαγαγών, δῆλός ἐστι τῆς κεκρατῆσθαι ὑπὸ τοῦ πάθους ἀφειδῶν τοῦ ἀνθρώπου. E Illud etiam eſt homicidiis voluntariis, ut quis in pugnâ acriter aliquem propulſans ligno aut manu ut opportunè plagam incutiat, quâ eum lædere poſſit, non verò penitus interficere: ſed hoc quidem proximè ad voluntarium accedit. Qui enim tali inſtrumento uſus fuerit ad ſe defendendum, & ictum inflixerit nihil parcens, impotentis animi manifeſtus eſt in hominem ſæviens.

Ὁμοίως καὶ ὁ ξύλῳ βαρεῖ ἢ λίθῳ μείζονι τῆς δυνάμεως τῆς ἀνθρωπίνης χρησάμενος, τοῖς ἀκουσίοις φονεῦσι συναριθμεῖται· ἄλλο μέντοι προελόμενος, ἄλλο δὲ ποιήσας· ὑπὸ γὰρ τοῦ θυμοῦ τοιούτου ἐνέγκαι τὴν πληγὴν, ὥστε καὶ ἀνελεῖν τὴν πληγέντα· καί τι ἡ σπουδὴ αὐτῷ συνεῖχεν τυχὸν, ἀλλὰ καὶ παντελῶς θανατῶσαι. Similiter & qui ligno gravi aut lapide majore quàm pro viribus humanis uſus eſt, involuntariis homicidis annumeratur, tanquam qui aliud voluerit, aliud verò fecerit. Illum enim ictum irâ commotus intulit, quo percuſſum interfecit: quanquam ei forte in animo erat eum conterere, non tamen penitus enecare. F

Ὁ μέν τοι ξίφει χρησάμενος οἱωδήποτε ὑδημίαν ἔχει παραίτησιν. καὶ μάλιστα ὁ τὴν ἀξίνην ἀκοντίσας, καὶ γὰρ οὐδὲ ἀπὸ χειρὸς φαίνεται πλῆξαι, ὥστε ὃ μέλλον τῆς πληγῆς ἐπ' αὐτῷ εἶναι· ἀλλ' ἠκόντισεν, ὡς τῷ βάρει τοῦ σιδήρου, καὶ τῇ ἀκμῇ καὶ τῇ ὅλῃ πλάσει φορᾷ ἐλευθέραν τὴν πληγὴν ἀναλαβούσης. Qui autem enſe aliquo uſus eſt, nullam habet excuſationem, præſertim qui ſecurim jaculatur: non enim manu percuſſiſſe videtur, ut ſit aliqua moderatio ictûs penes illum: ſed projecit, ut & gravitate ferri, & acie & motu per bene magnum ſpatium, ictus neceſſariò ſit perniciosus.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Cæterùm voluntarium ſimpliciter dicitur, & nullam omninò dubitationem trahit, quale eſt quod à latronibus fit & hoſte. Iſti enim propter pecuniam interimunt, judicium refugientes. Et qui bella gerunt ad cædes patrandas accedunt, neque terrere ſtudentes, neque caſtigare, ſed ex profeſſo adverſarios interficere. Imo etiam ſi propter aliquam aliam cauſam curioſum medicamentum aliquis miſceat, atque ita interficiat, voluntariam eſſe iſtam cædem judicamus, ſicut ſæpe faciunt mulieres, quæ quibuſdam incantationibus ac amuletis, ad ſui amorem aliquos attrahere conantur, & dant iis medicamenta quæ mentibus tenebras offundunt. Hæ ergo, ſi enecent, quamvis aliud voluerint, aliud fecerint, propter quidem curioſum & prohibitum exercitium, inter voluntarios homicidas reputabuntur. Imò & quæ abortum cientia medicamenta præbent, vel quæ recipiunt venena fœtus necantia aut immature præcipitantia, nihil planè à voluntariis homicidis differunt.

Εκούσιον φόνον ὃ παντελῶς, καὶ ὑδεμίαν ἔχων ἀμφιβολίαν, οἷόν ἐςι τὸ τῶν λῃςῶν, καὶ τῶν πολεμικῶν. οἱ μὲν γὰρ χρημάτων ἕνεκεν ἀναιροῦσι, καὶ ἔλεγχον ἀποφεύγοντες. οἱ δὲ ἐν τοῖς πολέμοις ὅτι φόνος ἔρχονται, ἵνα φοβῆσαι, ἵνα σωφρονῆσαι, ἀλλὰ ἀναιρεῖν τοὺς ἐναντιομένους ἐκ τοῦ φανεροῦ σφαιρέμενοι. καὶ μέντοι κἂν δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν φάρμακόν τις ἐγκεράσῃ, ἀνέλῃ δὲ, ἑκούσιον πεδήσεται ὅ τοιοῦτον· οἷα ποιοῦσιν αἱ γυναῖκες πολλάκις, ἐπ' ἀοιδαῖς τισὶ καὶ καταδέσμοις σφὸς τὸ ἑαυτῶν φίλτρον ἐπάγειν τοὺς ἄνδρας πειρώμεναι. καὶ σφαδιδοῦσαι φάρμακα σώτοσιν ἐμποιοῦντα ζάλην ἀυτῶν διανοίαις. αἱ τοιαῦται ἀνελοῦσαι, εἰ καὶ ἄλλο σφελήσασαι ἄλλο ἐποίησαν, ὅμως διὰ τὸ φάρμακον καὶ ἀπηγορευμένον τῆς ἐπιθυμίας, ἐν τοῖς ἑκουσίοις φονεῦσι καταλογίζονται. καὶ τὰ ἐμβρυοκτόνα τοίνυν ἐπορέγουσαι, ἢ δεχόμεναι φάρμακα, ὡς ἀμβλωθρίδια σφενεγκεῖν καὶ ἄωρα τὰ γιγνόμενα, οὐδὲν τοῖς ἑκουσίοις φονεῦσιν ἀπεοίκασιν.

In Canone autem xliii. Quiſquis ictum lethalem vicino inflixerit, ſive prior percuſſit, ſive ſe defenderit, homicida eſt.

Ἐν δὲ τῷ μγ'. ὅστις φησὶ θανάτῳ πληγῇ τῷ πλησίον δέδωκε, φονεύς ἐςιν, εἴτε ἦρξε τῆς πληγῆς, εἴτε ἠμύνατο.

Atque Canone lvi. Qui ſua ſponte interfecit, & poſtea pœnitentiâ ductus fuerit, per xxv. annos ſacrâ communione privabitur; ſcilicet annis quatuor extra fores Oratorii ſtans & flens, & palam denuncians crimen ſuum, atque rogans fideles intrantes, ut pro ipſo Deum precari velint; tum per quinquennium unà cum Audientibus egredietur: dein ſeptem annis ſimul cum Subſtratis ante finitam liturgiam exibit. In reliquis quatuor, Conſiſtet: et hoc faciet continuò in celebratione Euchariſtiæ.

Ἐν δὲ τῷ νς'. ὁ ἑκουσίως φονεύσας ἔπειτα μεταμεληθεὶς, εἰς κέ. ἔτη τῆς κοινωνίας ἐκποδὼν ἔσαι τῶν ἁγιασμάτων· ὧν πέσαρσιν ἔτεσιν ἔξω τῆς θύρας τοῦ δικτηρίου ἑστὼς καὶ θρηνολογῶν, καὶ τὴν ἰδίαν ἐξαγορεύων ἀθυμίαν, τῶν εἰσιόντων τι πιστῶν δεόμενος. δύχην ἑαυτῷ ποιήσας· ὧν πέντε ἔτεσι μετὰ τῶν ἀκροωμένων ἐξελεύσεται· καὶ αὖθις ὧν ἑπτὰ μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων, ἔνδον ἐν μέσῳ τῶν λαῶν, ὧν τοῖς λοιποῖς πέσαρσι συνήσεται· καὶ ταῦτα ὁλοτελεῖς ὧν μεθέξει τῶν ἁγιασμάτων γενήσεται.

A ſacramento autem Euchariſtiæ per decennium excludit homicidam involuntarium Canone lvii. Verùm in Canone liv. pro ratione circumſtantiarum pœnas homicidæ involuntarii remitti vel intendi jubet.

Τὸν δὲ ἀκουσίως πεφονευκότα ὧν τῷ νζ'. εἰς δέκα ἔτη τῶν ἁγιασμάτων κοινωνίας ἀπείργει. ὧν ᾧ τῷ νδ'. καὶ ὃ ἰδίωμα τῆς θεραπείας, τοῦ ἀκουσίου φονεύσαντος. ἢ ὑφεῖναι ἢ ἐπιτεῖναι κελεύει τὰ ἐπιτίμια.

Atque in Can. xi. ſufficere affirmat id ſupplicii involuntariè interficienti, quod undecim annos à communione abſtineat. Excedit enim iſtud etiam præſcriptum ſacris Canonibus tempus. Quoad illos, qui percuſſi ſunt, legem Moſaicam obſervare oportet: Et hunc quidem, qui propter plagas decubuit, rurſus tamen baculo ſuo innixus ambulat, occiſum eſſe minimè exiſtimare: Sin autem poſt ictus non ſurrexit, quia eum nollet interficere qui verberavit, homicida quidem eſt, ſed involuntarius propter propoſitum.

Ἐν δὲ τῷ ια'. ἀπεχέσθω ἓξ φησὶ καταδίκλω τῷ ἀκουσίως φονεύσαντι. ὃ ὅτι ἕνδεκα ἔτη μὴ κοινωνήσαι· ὑπερβέβηκε γὰρ καὶ τὸ πεπυπτώμενον τοῖς νόμοις καιρόν. ἐπὶ δὲ τῶν πληγέντων τὰ Μωσέως φυλακτήρια, καὶ τὸ καταπεπτωκότα μὲν ὑπὸ τῶν πληγῶν, ἀπὸ ἔλαβε, βαδίσαντα ὃ πάλιν ὅτι τῇ ἑαυτοῦ ῥάβδῳ, ἀ λογιζόμενα πεφονεῦσθαι. εἰ δὲ ὄκ ἐξέμεση μετὰ τὰς πληγὰς, ἀλλ' ὅτω τῷ μὴ φθεῖραι ἀυτὸν ἀνελεῖν ὁ τυπήσας, φονεὺς μὲν, ἀλλ' ἀκούσιος. διὰ τὸ φθόνεσιν.

Canon autem xxii. Synodi Neocæſarienſis, qui in homicidium involuntarium incidunt, ait, prior conſtitutio per ſeptennium communicare vetat, poſterior autem quinquennium ſolum adimplere.

Ὁ δὲ τῆς ὁν Νεοκαισαρείας συνόδου κανὼν κβ'. τὸν ἀκουσίῳ φόνῳ περιπεσόντας φησὶν, ὁ μὲν πρότερος ὅρος ἐν ἐπιεικείᾳ κελεύει τῷ πλείω μὴ μετέχειν· ὁ δύτερος καὶ πενταετῆ χρόνον πληρῶσαι.

Canone verò xxiii. Homicidas voluntarios in exitu vitæ ad communionem admitti jubet. Tu tamen potius ſequere Canones Magni Baſilii.

Ὁ δὲ κγ'. τοὺς ἑκουσίους φονεύσαντας ἐν τῷ πέλει τοῦ βίου τῆς κοινωνίας ἀξιοῦσθαι κελεύει. σὺ δὲ τοῖς τοῦ μεγάλου Βασιλείου μᾶλλον παθοῦ κάμνουσιν.

CAPUT VI.

De Suicidis.

Vide xii. cap. Lit. B.

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ τῶν φονευόντων ἑαυτούς.

Ζήτει ὃ ιϛ'. κεφ. ὃ Β. στοιχεῖου.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ τῶν φόνων τῶν ἐν πολέμοις, καὶ τῶν φονευόντων λῃστάς.

Ὁ μὲν μέγας Ἀθανάσιος, ἐν τῇ πρὸς Ἄμμωνα ἐπιστολῇ, φονεύειν οὐκ ἔξεστί φησιν, ἀλλ' ἐν πολέμῳ ἀναιρεῖν τοὺς ἀντιπάλους, καὶ ἔννομον καὶ ἐπαίνου ἄξιον.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ιγ'. κανόνι, τοὺς ἐν πολέμοις φόνους οἱ πατέρες ἡμῶν, φησιν, ἐν τοῖς φόνοις οὐκ ἐλογίσαντο, ἐμοὶ δοκεῖ, συγγνώμην δόντες τοῖς ὑπὲρ σωφροσύνης καὶ εὐσεβείας ἀμυνομένοις. τάχα δὲ καλῶς ἔχει συμβουλεύειν, ὡς ταῖς χερσὶ μὴ καθαρὰς πρὶν ἐτῶν τριῶν τῆς κοινωνίας ἀπέχεσθαι. διὸ ἐπαίνου γὰρ τινὰ καὶ ὁ θεσπέσιος οὗτος πατὴρ, τοὺς ὁμόσε τοῖς ἀντιπάλοις ἀψύχῳ ἰόντας, καὶ ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν γένους ὑπαφασπίζοντας. τί γάρ τι ὑπὲρ σωφροσύνης καὶ εὐσεβείας ἀμυνομένων, εἰς ἔπαινον λόγον γένοιτ' ἂν ἀξιώτερον; ὅτι γε μὴν αὐτοῖς πρέπει σκοπὸς, τοὺς σωιζομένους ἐπ' ὄπτα καὶ ταῖς ἀγαθαῖς τῶν πράξεων καθαίρειν κηλίδας, μετείναι καὶ τούτοις ὅπτιμα, ὥσπερ οἶμαι καὶ ὁ μέγας ἂν ἐποίησεν Ἀθανάσιος, εἰ τοιούτῳ προσπεσόμενος καὶ αὐτὸς ἐτύγχανε πάθει, καὶ μὴ ἑτέρους βλέπων, τούτων ἀπεμνημόνευσεν. Ἀλλ' οἱ τῆς μεγαλονοίας τῶν νομοθέτου μὴ ἐφικνούμενοι, μηδὲ τὴν ἀνθρωπίνων καταρθωμάτων τὸ πρὸς κακίαν ἀληθύορον στοχαζόμενοι, μέμψεις αὐτοῖς περιάπτειν τολμῶσιν, οἷα φορτικὸν ὄν τὸ τῆς συμβολῆς, καὶ τῆς ὀρθῆς ἀποδόσεως κρίσεως. συμβήσεται γάρ φησι τοὺς τῶν σεσιτωτῶν τοὺς εὐδοκιμοῦντας, καὶ μάλα οἷς ἔργον ξίφει καὶ φόνῳ τῶν ἀλλοφύλων ἀνακόπτειν ὁρμάς, ἀγὼ βίου τοῦ ἀγαθοῦ στέρεσθαι μεγαλήψεως, ὥσπερ Χερσιθαίοις ἀφόρητος κήλασις. Ἀγαπᾶ γάρ φασι, τὰς χεῖρας, ὡς σωφροσύνης ἕνεκα καὶ εὐσεβείας αὐτοῖς πολεμεῖν μαρτυρεῖς, ἄρειστα πάντων τῶν σκοπίας, καὶ γὰρ εἰ μὴ ἔτι προσδυσωπήσειν εἰς χεῖρας τοῖς βαρβάροις ἰέναι, καὶ τὰ ξίφη δεησείοντας πείθειν; οὐκ ὅπως τῶν ἀλλοτρίων ἐφίεσθαι, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν σφετέρων δεδοικέναι, οὐκ ἂν φθάνοι τὰ δυσεβείας οἰκήματα, τὰ βαρβάρων ὑφ' ἑαυτοὺς πάντα ποιουμένων καὶ πολλοῦ τοῦ κωλύοντος ἐρημίαν, καὶ τὸ οἰκεῖον σέβας ἀγὰ ἀσυδῆς πεφοιτηκέναι; σωφρονοῦσι δὴ τὶς ἔσται ὁ μετιὼν ἀναγκαζομένων πάντων ζῆν κατ' ἐκείνους, αὐτοκρατορας ἤδη γεγονόσι, τούτοις παρδικῶς ἂν φαίη τις γλωττῆ τολμῶσι σφενδονᾶν τοῦ πολυσόμου τὸ πνεύματος σάλπιγγα, καὶ τὰ εὐαγγελικῆς ἐμπειρίας βίβλον. πρὸς ὃς ἐκεῖνο ἂν εἴποιμι· ὅτι τὸ ἐν ἡμῖν φυσικῶς παθῶν συλλήβδην εἰπεῖν ὁ ἐσμὸς, μὴ τοῦ τοῦ Ἀδὰμ ὡς ἴσμεν σφάλασιν, τῷ τῶν ἀνθρώπων εἰσκώμασε γένει, ὥσπερ ἀρρωστημάτων κοινῶν τῇ κακίᾳ συνεισπεσόντων. τούτων τὰ μὲν φύσει συνέζευκτο, καὶ ἀνάγκη, τὰ δὲ φύσει δέκτα καὶ προαιρέσει. καὶ τὰ μὲν ἔχει τὸ ἀνεπίκλητον, τὸ ἀπροαιρέτου κεκτῆσθαι πρόσκτησιν τοῦ ἄλογον ἀνάγκου τῆς φύσεως, ἂν μὴ τῇ χρείᾳ μόνον ἡ ἀμέλεια λυμήνηται. ἐφ' ἃ δὲ ἡ προαίρεσις ἄγει, ἅπερ τῇ λογικῇ καὶ αὐτεξουσίῳ συνεισέρχεται φύσει, ὑποκλίνεσθαι ταύτῃ πειθομένοις τοῖς τῆς ἀλόγου φύσεως πάθεσιν· ἔξον εἴπερ ἐθέλειν μὴ ἐνδοῦναι, ἢ πάντη τὸ ἄμεμπτον εἰ καὶ συγκεχώρηται· ἀφαπέφυγε. ταύτῃ καὶ καθάρσεως ταῦτα δέκτα, οἷα τῆς προγονικῆς ἥπτης κατ' ἴχνος ἑπόμενα. καὶ γὰρ ὁ γάμος εἰ καὶ τὴν ἀθανασίας ἧς ἐκπεπτώκαμεν, δοκεῖ γε δήπου φέρειν τὸ ἀπεικόνισμα τῇ τῶν ἡμῶν διαδοχῇ· ἀλλ' οὖν εἰ μὴ ἔπικυρον χρίσις τὸν νόμον, καὶ τῇ ἱερᾷ πλετῇ τοῦ παλαιὰν προσκοπιῶ ἀποπλυνάμενος τῶν ἐξαγίσμων εἴη δοκεῖ. ὡς ἂν δὴ καὶ τὰ πελόμενα βρέφη, εἰ μὴ ᾧ θείῳ καθαρθείη λουτρῷ, ἐκ πόδων τῆς ἡμῶν ἴσασι κοινωνίας. καί τι μὴ ἐκ προαιρέσεως, φυσικῶς δὲ τοῦ προγονικοῦ μεταλαμβάνομεν πυρόμενα·

CAPUT VII.

De cædibus bellicis, & latronum interfectoribus.

Magnus sanè Athanasius in Epistolâ ad Ammum, Hominem occidere, inquit, non licet, sed tamen hostes in bello interficere, & licet, & laude etiam dignum est.

Magnus autem Basilius in Can. xiii. Cædes, inquit, bellicas, Patres nostri homicidia esse minimè reputabant, ignoscentes, ut mihi videtur, iis qui pro pudicitiâ & pietate decertant. Rectè tamen habet hoc consilii dare, ut à communione per triennium tanquam manibus impuros abstineant. Laude enim dignos existimat etiam sanctus hic Pater qui in hostes impetum faciunt, & genus Christianum defendunt; quid enim illo in laudem præclarius dici potuit, quòd pugnent pro pudicitiâ & pietate? Quia verò ipsi propositum fuit, maculas quæ nonnunquam præclaris actionibus adhærent eluere, moderatè etiam istos punit: sicuti & magnus Athanasius, quod reor, fecisset, si ipsi contigisset hunc casum tractare, neque aliò respiciens istos præteriisset: verùm illi, (Zonaram innuit) qui magnanimitatem spiritualis hujus legislatoris non assequuntur, neque naturæ humanæ ad vitium pronitatem considerant, ipsum reprehendere non verentur, quasi esset insulsum consilium, & recto judicio vacuum. Hoc pacto enim, ait ille, continget milites spectatissimos, & quorum studium est ense ac cæde exterorum incursus præcidere, per totam vitam boni communione privari, quod viris Christianis intolerabilis pœna est. Quippe cur non illi manibus puri esse debent, quos tu ipse fateris pro pudicitiâ & pietate pugnare, ut ille optimè animadvertit? non enim illi gestiebant Barbaros aggredi, & ob vibratis gladiis flectere? non quidem cupidos bonorum alienorum, sed tamen de suis sollicitos esse anne adversus pietatem peccare videatur, cùm aliàs Barbari omnia sibi subjicerent propter nimiam adversarii ignaviam, & suam superstitionem stabilire magnopere anniterentur? Quis autem honestati locus erit cùm omnes arrepto semel imperio ad eorum mores vitam agere coguntur? Hæc quidem audent puerili balbutie adversus multisonam Spiritus buccinam & Evangelicæ scientiæ syntagma obmurmurare. Quibus sic respondere licet: Quòd naturalium nostrorum affectuum, ut summatim dicam, examen post lapsum Adæ, quòd scimus, universum genus humanum invasit, tanquam farrago infirmitatum communium in malum conspirantium. Quorum alia ex naturâ & necessitate adhærent: alia autem secundùm naturam & electionem nobis insunt. Et illa quidem nullam culpam trahunt, quia obtendunt tanquam sufficientem excusationem irrationalem necessitatem naturæ, modo excessus usum non vitiet: sed quoad ista ad quæ electio incitat, (quæ quidem naturæ rationali liberè agenti convenit) persuadens eam irrationalis naturæ passionibus se submittere, ut par est, quamvis sese dedere recusaverit, haud penitus tamen reprehensionem, condonatus licet, evaserit. Quapropter hæc etiam expiatione opus habent, tanquam presse originale vitium consequentia. Namque matrimonium, quamvis vel immortalitatis, quâ excidimus, imaginem quandam præ se ferre videatur generis successione, nihilominus, nisi quis legitimam potestatem habuerit, & sacro ritu veterem statum eluerit, inter res execrabiles censetur. Idcirco & infantes nisi sacro purgentur lavacro, à communione nostrâ excluduntur: quamvis non ex electione, sed naturaliter labis originalis participes fieri credantur: quatenus carnis concupiscentiam tanquam naturæ culpam ferunt.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Unde dicit ſanctus David, Ecce enim in iniquitatibus conceptus fui, &c. Quare ſi bella, & quæ inde ſequuntur hominum cædes, paſſionum poſt lapſum voluntariarum ſoboles ſint, opus eſt ut ii qui in caſtris vivere, & dextram ſanguine exterorum imbuere ſtudent, repurgentur priùs pœnitentiæ medicina, atque hujuſce igne ſordes illi vitæ generi adhæreſcentes abſumant, atque ita ad myſteria Novi Adæ accedant. Quoniam etiam tota Evangelica inſtitutio, nos ad priſtinum ſtatum reducens, & ad ſpiritualem, ut licet, & meliorem vitam inſtruens, nullo in locò vel bella laudat, aut per cædes malitiæ impetum ſiſtit, prout ſe res habuit ſub veteri lege: ſed maximè huic adverſatur, & prorſus contraria docet. Nam Dominus aliquando diſcipulos ſuos, qui rogaverant eum zelo Thesbytæ commoti, ut vellet fulmina in Samaritanos immittere, qui ipſos non receperant, ſemet ad ipſos convertens increpavit hiſce verbis, Non noſtis quo ſpiritu ſitis. Veruntamen ſi veterem etiam legem diligenter conſideraveris, paria cum Euangelicâ quoad iſta ſentientem reperies: tametſi alius naturæ humanæ ſtatus, aliam providentiam legéſque poſtulare videbatur. Quam ob cauſam Deus Davidem extruendi templi cupidum non permiſit? annon quod dextra ejus infinitâ cæde exterorum fuit polluta? Joſephus etiam hîc meritò fidem faciat. Quare etiam Deus, quando oſtentis de cœlo, & voce tenuiſſimæ auræ in Horeb ad dictum Thisbitem allocutus eſt, Dominum in iſtis non eſſe, in hac verò adeſſe dixit? Nonne inde planè demonſtravit, quod ſola longanimitas & miſericordia Deo placeat, quodlibet autem cæterorum hominum malitia inducit? Quænam illa adminiſtrationis Moſis præſtantia, annon quod impietatem è medio tollere potuit, quæ dominari ſolet in vitam humanam, & conterere omnes qui ipſi renituntur, & omnibus modis recuſantes reformationem in melius? Quare igitur eos, qui etiam ex mandato Dei cum corporibus humanis impietatem unà demetunt, per certos dies ingredi in caſtra alicubi vetuit. Nuncios enim Bileamum infeſtiſſimum cum diris oraculis à ſe miſſos, qui civitates ei tributarias expugnaverant, & cives omnes præter infantes nihil parcentes interfecerant, Rege etiam ipſo mactato, qui priùs infinita mala meditatus fuit contra Judæos, fecerátque: quippe offerens ipſis mulieres impudicas, laſciviâ corpora & impietate animas eorum qui cum ipſis corrupit; Hos, inquam, qui tam præclarè hoſtem devicerant, extra campum manere juſſit uſque ad diem ſeptimum, præcepitque magnum Sacerdotem Eleazarum ipſos purgare: oſtendens, uti puto, quod licet legitimæ tuerint inimicorum cædes, nihilominus tamen qui hominem occidit, juſtè licet ſe defendendo, & invitè fecerit, ad ſacrificium obnoxius eſſe videtur propter ſummam cognationem & communionem, cujus ergo etiam viros minimè improbos, quibus cæde pollui contigerat, purgari voluit ad delendum illum reatum. Quare ad legem ſpiritualem animum ſuum totum intendens vir ſanctus (& Moſem ſibi tanquam exemplar ante oculos proponens, qui æquitatem legis expreſſit, neque tamen auſus eſt plenè ipſi concedere temporis & rerum arbitrium) cædes quæ in bello fiunt, non extra pœnam eſſe voluit, pro diſcretione ejus qui miſcet medicamentum, & diſpoſitione recipientis, quamvis ad certum tempus videtur culpæ remiſſionem limitare, ſicuti etiam in aliis delictis præcipere ſolet.

Præterea ſub Imperatore Nicephoro filio Phocæ, utilis erat Eccleſiæ hujuſce Canonis inſtitutio. Illo enim urgente Eccleſiam, ut decernerent iis qui in bello

ἀπὸ τῆς ἡλικίας αἰτίαν, τὸ σαρκὸς ἔρρηται, τῷ ὑπερθυμίαν· οὕτω φησὶν ὁ θεῖος Δαβὶδ, ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην, καὶ ἐν ἁμαρτίαις. εἰ οὖν διὰ τὸ ἀδικίας φόνου ἀπωθεῖται καὶ τὰς ἐν πολέμοις ζωῆς ἀναιρουμένους φόνους, ἀνάγκη δήπου καὶ τὰς ἐν ὅπλοις ζωῆς ἀναιρουμένους, καὶ τῷ δεξιὰν τοῖς διὰ βλασφήμων αἵμασι βάπτειν, καθαρθῆναι πρότερον τοῖς τὰ μετανοίας φαρμάκοις, καὶ οὕτως πρὸς τὰ ἀδιφυόμενα τῷ ὑπερθύματι ῥύπα ἐκπέσαι, καὶ οὕτω τοῖς μυστηρίοις τὴν νέαν προσιέναι Ἀδάμ. ἐπεὶ καὶ πᾶσα ἡ εὐαγγελικὴ νομοθεσία, ὅτι δ' ἀρχαῖον ἡμᾶς ἐπανάγουσα, καὶ πρὸς τὸ πνευματικὸν ὡς οἷόν τε καὶ ἀμείνω προκαλοῦσα ζωὴν, ὑδαμοῦ δείκνυσι, ἢ πολέμους ὁπουδηποτοῦν καλῷ πάθημά τῳ, ἢ φόνοις τῷ τὰ κακίας ἄγχουσα ῥύμῃ, ὡς καὶ τὰ παλαιᾶς εἶχε νομοθεσίαι, ἀλλ' ὀκ ἀφαμένου τούτοις ἐφαμίλλου, καὶ τανάντια διδάσκουσα. καὶ γάρ που τοῖς μαθηταῖς ἐρωτῶσι τὸ κύριον εἰ βούλεται σκηπτὸν ἐπαφεῖναι τοῖς σαμαρείταις μὴ δεξαμένοις αὐτὸν, ζήλῳ τὰ θεσβίτου βουληθεὶς βλάψαι, σὺκ ἴστε εἶπόν, οἵου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς. ὁ μὲν ἀλλ' εἰ καὶ τὰ παλαιὰν ἀκριβῶς σκοπήσαις, ἀδελφὰ ταύτα φερομένους ἂν γε τοῖς τοιούτοις εὕροις, εἰ καὶ τῶν Ἑβραίων τὴν ἀνθρωπείας φύσεως ὃ τῆς προνοίας ἀπήτησε διάφορον. ἐπεί τί μαθὼν ὁ θεὸς τὸν θεῖον Δαυὶδ ὁ προσκαλεσάμενον ναὸν αὐτῷ προσφερόμενον ἀπεκήρυξε; ὁ δὲ μεμάνθαι τοῦτο τὰ δεξιὰν τῷ μιαρῷ φόνῳ τῶν ἀλλοφύλων; εἶτα καὶ ταῦτα πρὸς πίστιν Ἰωσήπου ἀξιόχρεως. τί δὲ λοιπὸν τοῖς ὀξυτέραν διήγημα, καὶ τὴν λεπτοτάτην φωνὴν τῆς αὔρας, ὁ θεὸς ὃν χωρὶς ἐρεθισμοῦ ἔπεμπεν αὐτῷ τοῦτο τῷ δηλωθέντι θεσβίτῃ, καὶ τῷ μὲν ἀπεῖναι, τῇ δὲ παρεῖναι κύριον ἔλεγεν; ὀκ ἀναγὲς ἐντεῦθεν ἔδειξεν, ὅτι μακροθυμία καὶ φιλανθρωπία μόνη φίλη θεῷ, ἕκαστον δὲ τῶν ἄλλων, ἡ πονηρία τῷ ἀνθρώπων ἐφέλκεται; τί τῆς Μωσέως ἀποτυχίας ὄφελος κράτιστον, ἢ ὃ μὲν ἀσέβειαν ὀκ μέσου ἡμέρας ἀφανισθῆναι, τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων ἐνδυναστεύουσαν καὶ ἀπάτης ἐκπεφυκυίας τοῖς ταύτῃ καθέκειν ἀλόντας, καὶ ἀπεγνωσμένους πάντα πρὸς τὸ κρείττονα μεταβολήν; τί οὖν δὴ τοὺς ἐκθερίζοντας, καὶ ἐξ ἐπιτάγματος θεοῦ μὴ τῶν ἀνθρωπείων σωμάτων καὶ τὴν ἀσέβειαν ἔδ' ὅπου τῆς εἰς τὸ προμεβολὴν, ὅτι ῥητὰς ἡμέρας ἀπείργειν εἰσόδου. τοὺς γὰρ ὅτι τὸ ἔλαττον Βαλαὰμ προὶς αὐτοῦ μὴ χρησμῶν ἐκπεμφθέντας αἰσίων, καὶ ὡς ἀποτελεῖς ἐκείνῳ πόλεις ἄρδην δηώσαντες, τοὺς ἐν αὐταῖς τε πᾶσι, πλὴν ὅσον ἦν ἐννηπίοις ἀφειδῶς καθιέντας· ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἱερεσύνης βασιλέα, ἄνδρα μυρία καὶ βεβουλευμένον καὶ δεδρακότα πρότερον τοὺς Ἰουδαίους κακὰ γυναῖκας γὰρ ἀσελγεῖς προσπαίμονι λαγνείαις μὲν τὰ σώματα ταῖς ψυχαῖς ἀσεβείᾳ τὰ αὐτῶν συμφθειρόντων διέφθειρεν. τοὺς οὖν οὕτω καὶ τῶν πολεμίων ἠμυδρότατα, ἕξω μεῖναι τὸ στρατοπέδου εἰς ἑβδόμην ἡμέραν ἐπέταξε· τῷ δὲ μεγάλῳ ἱερεῖ Ἐλεαζάρῳ, καθαίρειν αὐτοὺς προσέταξε, δεῖξαι οἶμαι, ὡς εἰ καὶ νόμιμοι αἱ κατ' ἐχθρῶν σφαγαὶ, ἀλλ' ὅμως κτείνων ἄνθρωπον, εἰ καὶ δικαίως ἀμυνόμενος, καὶ βιαζόμενος κἂν ὁποιασοῦν ὧν τυγχάνῃ θρησκείας, ἀποκαθαίρου. εἰ δοκεῖ μὲν τὰ ἀναγκαίαν συγγνώμην, καὶ κοινὴν, οὐ χάριν καθάρσεως ἐδέησε τοῖς κτείνασι, καὶ τὰς πρὸς ἀσεβείας ἐλαυνομένας πρὸς ἀπαλλαγὴν τὰ νομοθέτου. ἅγιος. πρὸς τοίνυν θεὸς νόμον τὰ πνεύματος· τὰ νοῦν ὅλον τεῖνον ὁ ἅγιος, καὶ πρὸς τὸ βλέπων, ὠδίνοντα μὲν τὰ πνευματικὸν νόμου ὃ δίκαιον, μήπως δὲ πλέως διαῤῥῆξαι δοκοῦντα τούτῳ τὰ παῤῥησίαν, τὰ καιρῷ καὶ τὰ προσταγμάτων, ὑδὲ τοὺς ἐν πολέμοις φόνους, ἕξω δίκης ἑστάναι κελεύει, ὡς ἡ ἀπόκρισις ἔχει τὰ κεφαλαιώσεως τοῦ φάρμακος· καὶ ἡ ἐξάθεσις τὰ ζυστὸν προσπεμένου, εἰ καὶ ῥητοῖς ὀκὰ χρόνοις, τὰ τὰ παίσματος ἀπομεῖρειν ἄφεσιν, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἁμαρτήμασιν ὁρᾷ) ἀκαλαπτόμενος.

Καὶ ὅτι τὰ βασιλέως ἦ Νικηφόρου τὰ Φοκᾶ, ἐν καιρῷ τὰ ἐκκλησίας τὰ τὰ κράτους γέγονε τοῦδε. ἐκείνου γὰρ ἀναλαβόντος νόμον θεῖος τὰ ἐκκλησίαν, τοὺς πίπτοντας ἐν πολέμοις ἐξ ἴσης τοῖς

τοῖς ἁγίοις προσβύειν μάρτυσι· καὶ ὥσπερ ἐκείνους ὕμνοις A
γεραίρειν καὶ πανηγύρεσιν, οἱ ζητοῦντες τῆς ἐκκλησίας προβεβλημένοι, ἐπὶ πολλὰ λέγοντι τῷ βασιλεῖ εἰκ ἔπειθον, μὴ ὅσιον εἶη τὸ ἐπίταγμα, πολυπονοῦντες τῷ κράτει τούτῳ ἐξηγήσασθαι· πῶς οἷόν τε φάσκοντας τοὺς ἐν πολέμοις πεσόντας συναριθμεῖν τοῖς μάρτυσιν, ὃν ὁ μέγας Βασίλειος, ὡς τὰς χεῖρας μὴ καθαροὺς, τῆς ἁγιασμάτων ὅτι τελετῆς ἀπῆρξε; καὶ ὅτῳ τὴν τῶν βασιλέως βίαν ἀπεσκεδάσθη. Διαφόρων δὲ ἱερέων καὶ ἐπισκόπων ὅτι τῆς συνόδου ἐξομολογησαμένων, πολεμίοις συμπλακεῖναι, καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἀνελεῖν, ἡ ἱερὰ καὶ θεία σύνοδος τῷ τοιούτῳ κανόνι, καὶ τῷ νέ. ἑπόμενοι, ὃν καὶ ζήτει ἐν τῷ ε'. κεφαλαίῳ τῶν Λ. B
στοιχείων, ἀναλεγόμενοι, καὶ ὅσα τῇ θείᾳ γραφῇ διάληψιν· εἰ καὶ ἔνιοι τῶν τῆς στρατιωτικῆς καταλόγου μάλιστα τούτοις ἐκ ἐπείθοντο. ζήτει καὶ τὸ ς'. κεφ. τοῦ Λ. στοιχείου.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τῶν φονευουσῶν γυναικῶν διὰ φαρμάκων καὶ ἐμβρύων.

C

ΖΗτει δὲ καὶ· καὶ τὸ κθ'. κεφάλαιον τῶν Γ. στοιχείου. καὶ ἐν τῷ θ'. κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ στοιχείου κανόνα κε'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου. ἔτι περὶ φόνων ἀκουσίων, καὶ περὶ τῶν ἀποπνιγόντων νηπίων παρακειμένων τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν.

Ἐν τοῖς ἀκουσίοις δὲ φόνοις ἐκεῖνο κρίνεται, διὰ τὴν τῶν βρεφῶν ἔνια, μέσον κοίμημα νυκτὸς τῶν γονέων, ἐκ ῥᾳθυμίας αὐτῶν, ἢ μέθης, ἢ γαστρὸς κόρῳ βαρυνομένων, καὶ ἐμπεσόντων αὐτοῖς ἀποπνιγῆ. οἱ καὶ τὴν ἑπτάετίαν φυλάξουσι, ξηροφαγίᾳ δὲ καὶ γονάτων κλίσει τὸ θεῖον ἐξιλεούμενοι, κλαυθμῷ καὶ τῇ κατ' δύναμιν ἐλεημοσύνῃ ἐκτιμῶσι D
καὶ τὰς ὀφειλόντας χρόνους, συγγνώμην ἔχοντες καὶ τῇ ἀνηκέστῳ ληφθείσῃ συμφορᾷ.

Εἰ δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ ἐναντίου σαφῶς τοῦτο συμβῇ, μηδὲν τῶν γονέων ἐπταικότων, εἰ καὶ συγγνώμης τὸ συμβὰν ἄξιον, ἀλλ' οὖν μετρίου γε τῶν ἐπιτιμίων· ἔοικε γὰρ διά τινα ἀμελουμένα παίσματα, τῆς ἐγκαταλήψεως ζωτικοῦ γεγονέναι, τῆς τοῦ φυλάττοντος κυρίου τὰ νήπια. μὴ δώῃς γάρ φησιν, εἰς σαλὸν τὸν πόδα σου, οὐδὲ νυστάξει ὁ φυλάττων σε ἄγγελος. E

Εἰ δὲ καὶ ἀφώνητον ὂν τὸ βρέφος ἀπεπνίγη, ὑπομένειν χρὴ τοῖς γονεῦσι μετὰ τῶν ἐπιτιμίων, καὶ τὸ περὶ τὴν ἐλεημοσύνην φιλότιμον.

Νόμοι.

Ο φόνος ἀπὸ προαιρέσεως συμπεῖται, εἰ σκῆπτρον ἔχε φονεῦσαι, ἢ ὅ· ὅπερ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι καὶ ὁ πλήξας, μὴ φονεύσας δὲ, ὡς φονεὺς τιμωρεῖται· καὶ ὁ φονεύσας, εἰ μόνον ἠθέλησε πλῆξαι, ὡς τιμωρεῖται ὡς φονεύς. ἡ δὲ τοιαύτη διάγνωσις ἀπὸ τοῦ πλήξαντος ὀργάνου συμπεῖται. καὶ ἔστι τὸ μὲν ἀκουσίου φόνου τιμωρία, ὅτι μὲν ἐντίμου φονεύσαντος, δεπορτάτιον, ἤγουν πλεία δήμευσις· ὅτι δὲ τῶν εἰπλῶν, τὸ ξίφει καὶ θηρίοις ὑποβληθῆναι· ὅτι δὲ τῇ καταγλωσσείαν ἢ ἀμέλειαν φονεύσαντος, πενταετὴς ἐξορία. ὅτι δὲ τοῦ ἀκουσίου συγγνώμη δίδοται.

Ο περὶ ἀνδροφόνων νόμος δόλον ἐπιζητεῖ, καὶ οὐ μεγάλην ἀμέλειαν. ὅθεν ἐάν τις αὐτῶν, ἐξ ὕψους ῥίψας λίθον ἢ κλάδον ἀπὸ δένδρου, φονεύσῃ τινά, οὐκ ὑπόκειται τῷ ἀνδροκτόνῳ νόμῳ.

perierint pares honores cum ſanctis Martyribus, ipſoſq; tanquam memorias Martyrum, hymnis & ſolennitatibus celebrare; Illi qui eo tempore Eccleſiæ præfuerunt, cùm multo ſermone Imperatori minimè perſuadere poterant juſſum ipſius haud pium fuiſſe, tandem hoc Canone uſi ſunt, æquumne eſſe poſſit, dicentes, eos qui in bello ceciderint, cum Martyribus unà recenſere, quos magnus Baſilius, tanquam manibus impuros, à ſacris myſteriis per triennium excluſit? atque hoc modo Imperatoris ferociam amoliti ſunt. Cùm autem multi Sacerdotes & Epiſcopi, confitebantur apud Synodum ſe cum hoſte congreſſos fuiſſe, & multos ex illis interfeciſſe, ſancta & veneranda Syn. procedentes juxta hujuſce viri ſancti Can. iſtum, atque etiam lv. quem vide in cap. v. Lit. Λ. & recitantes quæcunque in ſacrâ ſcripturâ hac de re continentur, eos ab officio deſiſtere juſſit: præſertim ſi aliqui ex ordine militari hoc ipſis haud poſuerant. Vide & vi. cap. v. Lit. Λ.

CAPUT VIII.

De mulieribus quæ medicamentis fœtus ſuos enecant.

VIDE capita xxviii. & xxix. Lit. Γ. & in cap. ix. ejuſdem Elementi, Canonem xxv. Synodi Ancyr. Inſuper de cædibus involuntariis, & de infantibus qui juxta parentes ſuos accubantes ſuffocantur.

Involuntariis etiam homicidiis illud recenſetur, cùm infantes aliqui noctu inter parentes ſuos jacentes, præ negligentiâ illorum aut crapulâ aut impleto ventre gravatorum, & in ipſos incidentium, ſuffocantur. Hi quidem ſeptennium obſervabunt, cibis aridis & genuflectione Deum placantes, & luctu, & pro facultatibus eleëmoſynâ præcidant præſtitutos annos veniam conſequentes quia irremediabili malo tenetur.

Sin verò ex' inſidiis adverſarii hoc contigiſſe conſtet, parentibus nihil peccantibus, quamvis caſus iſte veniam mereatur, mediocris tamen pœna intercedere debet. Nam probabile eſt propter alia, quorum nondum egerunt pœnitentiam, hanc derelictionem à Domino qui cuſtodit infantes immiſſam. Dicit enim, Non det in commotionem pedem tuum, neque dormitet Angelus qui te cuſtodit.

Si verò ſuffocetur fœtus antequam lucem videat, præter pœnas etiam exigi oportet à parentibus ſtudium eleemoſynæ.

Leges.

Homicidium à voluntate æſtimatur, an propoſitum ipſi fuerit hominem occidere, an non. Unde fit, ut is qui hominem percutit, non tamen occidit, nonnunquam tanquam homicida puniatur. Et ille qui occidit, cùm verberare ſolùm voluit, non punietur ut homicida. Intentio autem animi ex inſtrumento verberantis ſpectatur. Pœna in ſicarium honeſtiorem eſt deportatio, ſive plena bonorum publicatio. In viliores verò, gladio & beſtiis ſubjici: & in eos qui ex laſciviâ & incuriâ occîdunt, quinquennalis relegatio. Involuntario autem venia conceditur.

Lex de ſicariis dolum malum requirit, & non magnam negligentiam: unde ſi quis ipſorum ex ſublimi lapidem projecerit, aut ramum arboris, atque quempiam occiderit, non tenetur lege contra ſicarios.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Nec infans, hoc eſt, ſeptem annorum puer, nec furioſus cædis reus lege de homicidis tenetur.

Οὔτε ἴνφανς, τυπτήσιν ὁ ἐπίσκοπος, ὅτε ὁ μαινόμενος φονεύων ὑπόκειται τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ.

Qui alicui mandat ut interficiat, tanquam homicida damnatur.

Ο ἐντειλάμενος τινὶ φονεῦσαι, ὡς φονεὺς κείνες.

In omnibus criminibus inquirere oportet, an ex proposito, an fortuitò quis patraverit, adeoque vel juxta rigorem legis, vel mitiùs eum plectere.

Ἐν πᾶσι τοῖς ἐγκλήμασι δεῖ ζητεῖν, εἰ ἐκ προνοίας, ἢ κατὰ τύχην ἥμαρτέ τις· καὶ ὅτως ἢ κατὰ νόμον, ἢ φιλοτιμίαν τὴ μετρίαν ὀπτίφερειν.

Qui aliquem ſuorum cognatorum vel aſcendentium vel deſcendentium ſuſtulerit, igni traditur.

Ο ἀνελὼν ἀνιόντα ἢ κατιόντα συγγενῆ, πυρὶ παραδίδοται.

Qui aggreſſorem de vitâ ſuâ periclitans interfecerit, extra noxam eſt.

Ο ἐπελθόντα φονεύσας, ἐν ᾧ περὶ τῆ ζωῆ κινδυνεύων, ἀναίτιός ἐστι.

Si quis noctu furantem interfecerit, impunis evadit, ſi modo citra ſuum periculum ipſi parcere haud poterat. Quære in cap. v. Lit. Γ.

Ἐὰν δὲ ὲν νυκτὶ κλέπτοντα φονεύσῃ τις, τότε ἀπαμφίβολος μένει, ὅτε μὴ ἠδύνατο δίχα τῆ ἰδίᾳ κινδύνῳ φείσασθαι αὐτῦ. Ζήτει δὲ ὲν τῷ ε'. κεφ. τῦ Λ. στοιχείυ, ὃ κθ'. κεφάλαιον τῦ Γ. στοιχείυ.

Novella autem ſancti Patriarchæ Athanaſii, & venerabilis Imperatoris Andronici, ſtatuit eum ſolum, qui in homicidio deprehenſus eſt, juxta leges puniri: Liberos autem ejus non publicari, modò haud fuerint cædis ſocii: ſed bonis ejus juxta numerum filiorum diſtributis, partem unam etiam occiſo aſſignat, maximè ſi dum vixerit, pauperie laborabat, & uxorem ac liberos habuit: & duntaxat portionem homicidæ fiſco cedere.

Ἡ δὲ νεαρὰ τῦ ἁγίυ πατριάρχυ Ἀθανασίυ, καὶ τῦ ἀοιδίμυ βασιλέως Ἀνδρονίκυ, διορίζει τὸν φόνῳ ἁλόντα, αὐτὸν μόνον τιμωρεῖσθαι τοῖς νόμοις, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῦ μὴ δημεύεσθαι τῇ μιαιφονίᾳ μὴ συμπραξάσπας· μεριζομένης δὲ τῆς αὐτῦ οὐσίας καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν οἰκείων παίδων, ἀπονέμειν μίαν καὶ τῇ φονευθέντι μερίδα, καὶ μάλιστα εἰ πενία συζῶν λύη, καὶ ὅτι γυναικὶ καὶ παισὶν ἀπόλυτο· μόνῳ δὲ τῷ τῆς φονέως μερίδι προσκληροῦσθαι τὸ δημόσιον.

Qui infantem enecat, homicidii pœnâ tenetur. Vide & duas Novellas Imperatoris Conſtantini Porphyrogennetæ, pro qualitate cædis, alias atque alias pœnas decernentes, & quoſnam homicidas haud rejicere oportet, dum ad Eccleſiam confugiunt, quos verò minimè parcentes inde avellere.

Καὶ ὁ ὅ νήπιον φονεύσας, τιμωρίᾳ νόμυ ὑπόκειται φονικῷ. Ζήτει δὲ καὶ τὰς δύο νεαρὰς τῦ Βασιλέως Κωνσταντίνυ τῦ Πορφυρογεννήτυ, καὶ τὴ τῶν φόνυ ποιότητα, διαφόρως καὶ τὰς τιμωρίας νομοθετῦσας· καὶ τίνας δεῖ τῶν φονέων προσφεύγοντας τῇ ἐκκλησίᾳ μὴ ἐκβάλλειν, καὶ τίνας ἀφειδῶς ἁπαιτᾶν.

CAPUT IX.

Quod Phylacteria facere minime oportet.

Conſule cap. i. Lit. M.

ΚΕΦ. θ'.

Οὐ δεῖ φυλακτήρια ποιεῖν.

Ζήτει τὸ α'. κεφ. τῦ Μ. στοιχείυ.

CAPUT X.

De damnatis qui in carcere ſervantur.

Vide in cap. xi. Lit. T. Canonem iii. Photii Patriarchæ Conſtantinopolitani, & xvii. cap. Lit. E.

ΚΕΦ. ί.

Περὶ τῶν ἐν φυλακῇ καθακείτων.

Ζήτει ἐν τῷ ια'. κεφ. τῦ Τ. στοιχείυ, κανόνα γ'. τῦ Φωτίυ Κωνσταντινυπόλεως· καὶ τὸ ιζ'. κεφ. τῦ Ε. στοιχείυ.

Lex.

OPORTET Magiſtratus diebus Dominicis viſitare incarceratos, & jubere cuſtodes humaniter ipſos tractare, & curare ut victus iis indigentibus ſubminiſtretur.

Νόμος.

ΧΡΗ τὸς ἄρχοντας καὶ κυριακῶ ἐπισκέπτεσθαι τὸς ἐν φυλακῇ· καὶ ὁρίζειν ἵνα φιλανθρώπως αὐτοῖς οἱ φύλακες χρῶνται, καὶ τροφὰς αὐτοῖς ἀπορυμένοις ἐπινοεῖν.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Χ. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Ὅπως αἱ τῶν χειροτονουμένων ἐπισκόπων αἱ ψῆφοι γίνονται. Ἐ περὶ τῆς γνωμῆς ἐν ταύταις δυσκολίας.

Ὁ δ'. κανὼν τῆς ἁγίας συνόδου κ) ῥῆμα φησὶ, δεῖ B ἕνα τὸν ἁγιώτατον ἐπίσκοπον μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη ἢ τοιοῦτον, ἢ διὰ κατεπείγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξαπλοῦν τρεῖς ἐπιτρέπει συναγομένους, συμψήφων γνωμῶν καὶ τῶν ἀπόντων, καὶ συνιστορούντων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν χειροτονίαν ποιεῖσθαι· τὸ δὲ κῦρος τῶν γνωμῶν, δίδοσθαι κατ' ἐπαρχίαν τῷ μητροπολίτῃ· ἐπικυροῖ γὰρ ἕνα τὰς ψήφους, ἵνα τῶν ψηφισθέντων ἐκλεγόμενος, κ) χειροτονῶν μεθ' ἑπτέων δύο ἢ τριῶν ἐπισκόπων. εἰ δὲ ἡ τοῦ μητροπολίτου ἐπαρχία τοιούτων ἐπισκόπων ἐνδεὴς ἔχοι, κ) ἐξ ἀλλοδαπῆς προσλαμβάνειν χρεών, εἰς τε C τὰς ψήφους κ) τὴν χειροτονίαν.

Τούτοις κ) ὁ ιγ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ ἐπιψηφίζεται· εἰ δέ τις φησὶ τῇ ἰδίᾳ ὁμολογίᾳ ἢ τῇ ὑποχραφῇ ἐναντιωθεῖν· κατ' αὐτὸν αὐτὸς τῷ δικαίῳ ἐπφέρῃ, στερούμενος τῆς ἰδίας τιμῆς· δείκνυται δὲ ἐκ τῶν κανόνων, μὴ νόμιμον εἶναι τῷ μητροπολίτῃ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀρχιερέων παρεῖναι, ἀλλὰ μόνους τοὺς ἐπισκόπους.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ε'. κανών, μὴ ἐξεῖναι φησὶ τῷ D βουλομένῳ παντὶ ψήφῳ τοῦ μέλλοντος χειροτονεῖσθαι παρεῖναι. ἐγκλήματα γάρ ἔστ' ὅτε καθ' τινων ἐν τῷ μέσῳ συμβαίνει κινεῖσθαι, κ) τῆς χειροτονίας ἴσως αὐτοὺς ἀπείργοντα· κ) εἰ μὴ ἀνέκφορα τοῖς πολλοῖς εἴη τοῦτο, αὐτοὺς μὲν αἰσχύνῃ αὐτοῖς ὀφλήσει κ) γέλωτα, κ) ἅμα προσέσται πρὸς κακίαν τοῦτο γλιτόσει· βλασφημηθήσεται δὲ τὸ θεῖον πρὸς τῶν μὴ καλῶς ἐπιστουμένων τῇ πίστει, ὥσπερ ἄρα διὰ τῶν ἀρετῆς μεταποιουμένων δοξάζεται.

Τὰ αὐτὰ κ) ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ιθ'. κανὼν διορίζεται· παρεῖναι δεῖν προηγουμένως λέγων τὸν μητροπολίτην τῆς ἐ- E παρχίας τῇ ψήφῳ τοῦ μέλλοντος χειροτονεῖσθαι· οὐχὶ τῷ συμπαρεῖναι τοῖς ἐπισκόποις, ἀλλὰ τῷ ἐπιτρέπειν· χωρὶς γὰρ τῆς αὐτοῦ ἐπιτροπῆς ψῆφος γενέσθαι ἀδύνατον. εἶτα πάντας τοὺς τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους μεταπέμπτους γενομένους δι' ἐπιστολῶν τοῦ μητροπολίτου· κ) βέλτιον μὲν τοὺς πάντας συνιέναι· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τοῦτο, τοὺς γοῦν πλείους παρεῖναι δεῖ, τοὺς μέντοι δι' ἀναγκαίας μὴ ἀπαντήσεως διὰ γραμμάτων τοῖς πεφασμένοις ἐπιψηφίζειν, κ) οὕτω γίνεσθαι τὸ F ψήφῳ κρατῆσαν· ἂν δὲ μὴ οὕτω γένηται, ἀνίσχυρον εἶναι τὴν χειροτονίαν. εἰ δὲ κανονικῶς ὡς εἰρήκαμεν τὰ τοῦ πράγματος πλεονεκτεῖν, ἔνιοι δὲ τῶν ἐπισκόπων ἴσως ἀντιλέγοιεν φιλονίκως, μὴ τὰ τῆς ψήφου ἐμποδιζέσθω, ἀλλ' ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος κρατείτω.

Ὁ δὲ μθ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, τὸν ἐπισκοπὴν φησὶν ἐκλεγόμενον, κ) ἕως τριῶν ἐπισκόπων, ἐάν ἀναφυῇ τις ἐκ τῆς τοῦ δήμου ἀντιλογία, σὺν αἰτίαις εἰσαγόντων τινῶν αἰτίας, δεῖν προστεθεῖναι τῷ ἀριθμῷ τῶν τριῶν κ) ἑτέρους δύο, ὥστε ὁμοῦ πάντας ἐξετάσαι τὰ κατὰ τοῦ ψηφιζομένου λεγόμενα, κ) καθαρὸν αὐτὸν ἀποφῆναι.

INITIUM LITERÆ X.

CAPUT I.

Quanam ratione ordinandorum Episcoporum fiant Electiones, & de litibus quæ circa illas oboriuntur.

CONCILII primi Canon quartus disertè dicit, Episcopum oportet maximè quidem ab omnibus qui sunt in Provinciâ constitui: Si autem hoc difficile sit, vel propter urgentem necessitatem, vel propter viæ longitudinem, tres omnino eundem in locum congregatos, absentibus quoque suffragium ferentibus, scriptisque assentientibus, tunc ordinationem facere: eorum autem quæ aguntur confirmationem, in unaquâque Provinciâ à Metropolitano fieri. Confirmat enim iste suffragia, seligens ex electis aliquem, eumque cum quatuor aliis aut tribus Episcopis consecrans. Veruntamen si Provincia Metropolitani eâ Episcoporum penuriâ laboret, opus est etiam ex alienâ accipere tam ad electionem quam ordinationem peragendas.

Hæc etiam comprobat Can. xiii. Concilii Carthaginensis: Si quis, inquit, propriam confessionem vel subscriptionem contra fecerit, adversus semetipsum judicium fert, cùm honore suo privatur. Ostenditur autem ex Canonibus, haud licere ut Metropolitanus electionibus Archiepiscoporum sibi subjectorum intersit, sed Episcopi soli.

Canon verò quintus Synodi Laodicenæ, non licere, inquit, cuivis volenti electioni ordinandi adesse: Contingit enim nonnunquam criminationes adversus aliquos in medium proferri, quæ ipsos forte ab ordinatione prohibere debent, adeò ut nisi ea plebem lateant, ipse contumeliam risumque apud illos movebit, atque hæc res fiet incitamentum in malum; atque à non bene firmatis in fide blasphemabitur nomen Dei, sicut per eos qui secundùm virtutem vivunt, glorificatur.

Eadem & Canon xix. Concilii Antiocheni constituit; præcipuè adesse oportet, dicens, Metropolitanum Provinciæ electioni Episcopi ordinandi, non quidem ad suffragandum unà cum Episcopis, sed ad moderandum, nam sine ejus permissione electiones fieri nequeunt. Tum omnes ipsius Provinciæ Episcopos literis Metropolitani convocatos: & quidem melius est si omnes conveniunt; sin verò hoc difficile fuerit, plures tamen adesse opus, vel demum hos qui ob causas necessarias non adeunt, per literas eis quæ decreta sunt consentire, & sic perfici electionem: sin verò secus fiat, invalidam planè esse ordinationem. Atqui si Canonicè, ut diximus, res peragatur, & nonnulli Episcoporum fortè ex contentionis studio contradicant, nè inhibeatur Electio, verum suffragia majoris partis obtineant.

Cæterum Canon xlix. Concilii Carthaginensis, si de Episcopo etiam à tribus Episcopis electo, controversia aliqua oboriatur, à quibusdam ex plebe causas non satis manifestas afferentibus commota, numero trium Episcoporum alios duos adjicere oportet, ut omnes simul examinent ea quæ adversus electum objiciuntur, et ipsum purgent.

Quære

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Quære etiam in cap. xi. Lit. E. Canon. primum Syn. A sextæ, & xxvii. Synodi quartæ.

Novella autem Justiniani cxxxvii. à tribus personis electionem Episcoporum fieri jubet, videlicet à Clericis, & à primoribus civitatis, cui eligendus est Episcopus, quolibet horum super Sacro-sancta Evangelia hoc juramenti præstante, neque per datam aut promissam pecuniam, neque amicitiam, neque gratiam, aut aliam quamcunque affectionem istum eligere, sed scientes ipsum esse orthodoxum, & honestæ vitæ, & habere uxorem, & quidem unicam, neque viduam vel repudiatam, sed nec concu- B binam alere; & ex tribus Electis digniorem ordinari juxta electionem & discretionem ordinantis. Ita vitam instituere jubet etiam omnes Clericos, qui ordinantur. Sed tamen maxima pars horum rituum sunt præter sacros Canones, qui neque necessarium judicant super sacro-sancta Evangelia jurare, neque electiones fieri à Clericis, vel Primoribus civitatis, sed ab Episcopis solis, qui & rationem pro illis coram Judice omnium reddituri sunt. At si accusationem, inquit, aliquis moverit contra Episcopum vel Clericum, qui ordinandus est, super quavis causâ, differatur ordinatio illa, C & accurata examinatio habeatur intra tres menses, & si obnoxium invenerint eum qui ordinandus est, etiam prohibeatur ordinatio: sin verò insons, ordinetur. At si accusator non possit probare, si Clericus sit, suo gradu excidat: sin verò Laicus competentem coercitionem sustineat. Si autem quis ante examinationem causæ illum ordinaverit, Sacerdotio exuatur unà cum ordinato. Qui etiam contra suam subscriptionem iverit, dicens postea aliquid sibi innotuisse, quo minus electus ordinetur, non deponetur, nisi in probationibus vacillet.

Ζήτ. ἐν τῷ ια'. κεφ. τῆ Ε. στοιχείῳ κανόνα ς'. τῆ α'. συνόδ. καὶ κη'. τῆ πέμπτης συνόδ.

Ἡ δὲ νεαρὰ ρλζ'. Ἰουστινιάνειος, ὅτι τρισὶ προσώποις τὸ ψήφισμα γίνεσθαι τῆς ἐπισκόπων κελεύει, κλήρῳ τε τῆς κληρικῆς, καὶ τῆς τῆς πόλεως τῶν πρώτων φερόντων, ἐφ' ᾗ ψηφιζέσθω ὁ ἐπίσκοπος, ἐκάστου τούτων κατ' ἰδίαν ἐπομνυμένου εὐαγγελίων, μήτε δόσει χρυσίου, ἢ ὑποσχέσει, ἢ φιλίᾳ, ἢ χάριτι, ἢ ἄλλῃ τινὶ προσπαθείᾳ τοῦτον ἐκλέγεσθαι, ἀλλ' εἰδότες τῇ τε πίστει ὀρθὸν καὶ τῷ βίῳ σεμνόν· καὶ εἰ ἔχει γαμετὴν, καὶ αὐτὴν μίαν, καὶ οὐ χήραν, ἢ ἐκβεβλημένην, ἀλλὰ οὐδὲ παλλακὴν ἐκτήσατο, καὶ ὃν τῷ ψηφιζομένων τοιῶν ἢ βελτίονα χειροτονεῖσθαι τῇ ὀρθοδοξίᾳ, καὶ τῇ ἐπικείσῃ ἢ χειροτονουμένῳ· τοιοῦτον ἔχειν βίον ἅπαντας καὶ τοὺς χειροτονουμένους κληρικούς. Ἀλλὰ καὶ πλείω τούτων τοῖς ἱεροῖς σφῶν κανόσι, μήτε κατὰ τῶν θείων εὐαγγελίων ὀμνύναι τοὺς ψηφιζομένους δεῖν οἰομένους, μήτε ἀφ' τῆς κληρικῆς, ἢ τῆς τῶν πρώτων τῆς πόλεως τοὺς ψήφους γίνεσθαι· ἀλλὰ μόνων τῶν ἐπισκόπων, οἳ καὶ ὑπὲρ τούτων λόγον ἀφεῖς τῷ κριτῇ κειτῷ ὑπαρξόντες. κατηγορίας δὲ φησι φερὸς τινα κινηθείσης, τῷ μέλλοντι χειροτονεῖσθαι ἐπισκόπῳ ἢ κληρικῷ, ἐφ' οἱασδήποτε αἰτίᾳ ἀναβαλλέσθω ἡ ζητουμένη χειροτονία, καὶ ζήτησις ἀκριβεστάτη γινέσθω τριῶν εἴτουν μιῶν, καὶ εἰ μὲν ἔνοχος εὑρεθείη ὁ μέλλων χειροτονηθήσεσθαι, καλυέσθω ἡ χειροτονία· εἰ δὲ ἀνέγκλητος, χειροτονείσθω. ὁ δὲ μὴ ἰσχύσας ἀποδεῖξαι κατήγορος, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, τῷ οἰκείῳ ἐξωθείσθω βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἐπισκήπτου ὑφεστηκέτω. εἰ δέ τις μετὰ ἔκβασιν τούτου χειροτονήσειε, καθαιρείσθω σὺν αὐτῷ τῷ χειροτονηθέντι. ὁ δὲ τῇ οἰκείᾳ ἐνδιατρίβων τάξει τῆς ψήφου ὑπογραφῇ, λέγων μὴ ταῦτα μεμαθηκέναι ἢ τι δὲ, τὸ καλύον ἢ ψηφισθέντα χειροτονηθῆναι, ἄλλως ὑ καθαιρείσθω), εἰ μὴ πρὸς τὰς ἀποδείξεις ἀντήσειεν.

D

CAPUT II.

Quod minimè oporteat ordinandorum electiones vel à Magistratu, vel à populo fieri.

Quære cap. ix. Lit. E.

CANONES quidem xii. & xiii. Concilii Laodiceni plebi non permittunt aut Episcopos aut Presbyteros eligere, sed hoc fieri volunt secundum E judicium Metropolitani & Provinciæ istius Episcoporum: esse etiam Electum diu probatum & in sermone, & in operibus, ita ut possit omnes qui ipsi subjiciuntur in fide sanâ adhortari, & doctrinæ rectæ contradicentes arguere, & vitâ talem se præstare ut queat ad amorem virtutis illos. trahere qui ad ipsum accedunt, nimirum rectam, inculpatam, & honestam vitam agere.

ΚΕΦ. Β'.

Ὅτι οὐ χρὴ τῶν χειροτονουμένων ψήφους ὅτε τοῦ ἀρχόντων, ὅτε τοῦ δήμου γίνεσθαι χρή.

Ζήτ. τὸ ιθ'. κεφ. τῆ Ε. στοιχείου.

Ὅτε μὲν ιε'. καὶ ὁ ιγ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανὼν, ὑ τοῖς ὀχλοῖς ἐπιτρέπουσιν, ἢ ἐπισκόπους ἢ πρεσβυτέρους ἐκλέγειν· ἀλλὰ τῇ κρίσει τοῦ μητροπολίτου, καὶ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ἐπισκόπων. εἶ δὲ καὶ ἐκλέγόμενον ἐκ πολλοῦ δεδοκιμασμένον, ἔν τε λόγῳ καὶ πράξει, ὡς τῷ μὲν δύνασθαι τοὺς ὑπ' αὐτὸν πρὸς τὴν ὑγιαίνουσαν πίστιν παρακαλεῖν· καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας τοῖς ὀρθοῖς δόγμασιν ἐλέγχειν. τῷ δὲ βίῳ οἷόν τε εἶ πρὸς καὶ τὴν ἀρετὴν ζῆλον ἔλκειν τοὺς πρὸς αὐτὸν βλέποντας, σώφρονα καὶ ἀνεπίληπτον, καὶ ξένοις χρησοῖς συνήθη.

CAPUT III.

De tempore, intra quod Episcopos ordinari oportet.

F

CANON xxv. Concilii quarti, Episcoporum ordinationes, intra tres menses ab illis fieri jubet, ad quos res ista pertinet. Non enim decet Ecclesiarum cœtus diu Providentiâ pastorum carere, & incertos vagari, nisi forte ex causâ prorsus necessaria contingat tempus prorogari, & differri ordinationem,

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ τοῦ χρόνου ἐν οἷς δεῖ τοὺς ἐπισκόπους χειροτονεῖσθαι.

Ὁ κε'. τῆς δ'. συνόδου κρίνων, ὡς τῶν ἐπισκόπων χειροτονίας, ἐντὸς τριῶν μηνῶν γίνεσθαι προσήκειν ἐφ' οἷς ἡ ἐκείνων ἀνήκει πρόσκρισις· ὑ γὰρ ὅπη πολὺ χρὴ τὰς τῶν ἐκκλησιῶν λαὰς ἐρήμους εἶ τῆς τῶν ποιμένων προνοίας, καὶ ὡς ἔτυχε φέρεσθαι, εἰ μήτε ἐξ αἰτίας ἀναγκαίστου συμβαίη ἐπιτρέπεσθαι καὶ χρόνον, καὶ ὑπερτίθεσθαι τὴν χειροτονίαν ὑπὸ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ὑπὸ βαρβάρων ἁλῶσι ἐαλωκυίας τῆς πόλεως· τοὺς δὲ μὴ οὕτω ποιοῦντας, ἐκκλησιαστικοῖς ὑπολιμοίοις ὑποβάλλεσθαι· τὸ μέντοι προσιὸν τῆς χηρευούσης ἐκκλησίας, τοῦ χειροτονηθέντος ἐπὶ τρισὶν μησὶν ἢ πλείοσιν, οὗπερ ἂν παρὰ τοῦ οἰκονόμου τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ὑπολαμβάνεσθαι φυλάττεσθαι τὸν χειροτονησόμενον μέλλοντα· ζήτει ὅ κζ. κεφάλαιον τοῦ Ε. στοιχείου.

A civitate puta à Barbaris captâ. Qui aliter fecerint, pœnis Ecclesiasticis subjici. Proventus tamen Ecclesiæ vacantis per spatium trium mensium aut ultra ab istius Ecclesiæ Oeconomo receptum, Episcopo qui ordinandus est reservari jubet. Quære cap. xxvii. Lit. E.

ΚΕΦ. Δ'.

Οποίους εἶναι τοὺς χειροτονουμένους ἐπισκόπους, καὶ τίνα πρὸ πάντων γινώσκειν χρή.

B

Ο κ'. τῆς ζ'. συνόδου κανών, τὸν μέλλοντα προχειρίζεσθαι, καὶ εἰς τὸ ἐπισκοπῆς ἀνιέναι βαθμόν, τοῦτον εἶναι σὺν παρέργου ἀφελεῖσθαι, καὶ ψαλτήριον πάντως μᾶλλον ἐπίστασθαι, ὀκνηρεύειν τε τὸν οἰκεῖον λαὸν, καὶ τούτου πρὸ πάντων ἄλλων ἄδειν τε καὶ μανθάνειν· ἀκριβεύεσθαι δὲ ἀσφαλῶς πρὸς τοῦ οἰκείου μητροπολίτου, εἰ προθύμως ἔχει ἐρευνητικῶς, καὶ ὑγιῶς κεῖται τὸ θεῖον, τοὺς ἱεροὺς διανινώσκειν λόγους, καὶ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, τὴν τε τοῦ θείου ἀποστόλου βίβλον, καὶ πᾶσαν τὴν ἄλλην γραφὴν, καὶ παρ' αὐτοῦ ἀκριβῶς ἐκλέγεσθαι· καὶ κεῖται τὰ τούτων ὑποτάλματα, ἀνδρὸς τε βίον, καὶ τοὺς ἄλλους ὑπάγειν πρὸς πλείστων τοῦτο πάντων, εὐθυμόν τε τὴν πρὸς ἀπολογίαν, παντὶ τῷ αἰτοῦντι λόγον περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος· καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν διηκεπεῖς εἶναι πρὸς τοῦτο παρασκευάζειν. ὑσία γὰρ καὶ σύστασις τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας, τὰ θεοπαράδοτα λόγια, ὡς ὁ μέγας ἀπεφήνατο Διονύσιος· καὶ εἰ μὲν αἱρετῶς ταῦτα ποιεῖν ὑπισχνῆται, τὴν χειροτονίαν λαμβάνειν. εἰ δὲ ἀμφιβάλλων εἴη καὶ ἀναδυόμενος, ἄπρακτον ἀποπέμπεσθαι· φησὶ γὰρ ὁ θεὸς διὰ προφήτου· σὺ ἀπώσω ἐπίγνωσιν, κἀγὼ ἀπώσομαί σε τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι· εἰ γὰρ πάντες οἱ περὶ ψάλλοντες σωζόμεθα, ἐν τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω, φησὶν ὁ ψαλμῳδὸς τὸν λόγον σου, ἢ πῶς τοῖς τὴν ἱερὰν ἐνδεδυμένοις στολὴν, πολλῷ γε μᾶλλον τοῦτον προσήκει ποιεῖν.

C

D

Canon autem xviii. & xix. Synodi Carthaginensis admoneri ordinandum præcipit, ut patrum decreta servet, tam quæ circa fidem, quàm mores per sacros Canones sanxerunt, ne horum sanctiones prætergredientes tandem stultitiæ ipsos pœniteat, videlicet vel in hac vitâ Sacerdotio exutos, vel pœnas perpetuas in futurâ dantes.

Ο δὲ ιη'. καὶ ιθ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, τὸν χειροτονούμενον ὑπομιμνήσκεσθαι κελεύει, τοὺς ὅρους τῶν πατέρων φυλάττειν, ὅσα τε περὶ δογμάτων, καὶ ὅσα περὶ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐθέσπισαν· ἵνα μὴ τοὺς ὅρους τούτων παρεξιόντες, ἐπ' ἐσχάτων λύπην μεταμελησάσιν, ἢ ἐν τῷ παρόντι καθαιρεθέντες, ἢ ἀποδεχθέντες δίκας ὑπέχοντες ἐν τῷ μέλλοντι.

ΚΕΦ. Ε'.

Ὑπὸ πόσων ἐπισκόπων χειροτονεῖται ὁ ἐπίσκοπος, καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί.

E

Ο μὲν α'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, ἐπίσκοπον ὑπὸ δύο ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι κελεύει, καὶ περαίνεσθαι πρὸς αὐτῶν τῇ ἐπικλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ τῇ ἱερᾷ τῶν εὐχῶν τελετῇ. ὁ δὲ δεύτερος, πρεσβύτερον καὶ διάκονον, καὶ τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς, ὑφ' ἑνὸς ἐπισκόπου χειροτονεῖσθαι παρεγγυᾷ.

F

Ο δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ μή. τρεῖς ἐπισκόπους εἰς ἐπισκόπου χειροτονίαν ἀρκεῖν ἀπεφήναντο, ἵνα μὴ πλείους ἐπιζητούντων, τῷ χρησίμῳ καὶ ἀναγκαίῳ τῆς ἐκκλησίας ἐμποδὼν τοῦτο γένηται· οὐκ ἀναγκαῖον δὲ τοὺς τρεῖς τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας εἶναι, ἀλλ' εἰ μὴ τοσούτους ἔχει ὁ μητροπολίτης, καὶ ἐξ ἑτέρας ἐπαρχίας δύο προσλαμβάνει, καὶ οὕτω τὸν ψηφισθέντα χειροτονεῖ.

CAPUT IV.

Quales esse eos oportet qui Episcopi ordinandi sunt, & quænam præ cæteris scire.

Canon ii. Synodi septimæ, qui ad gradum Episcopatus promovendus & attollendus est, summam curam adhibere mandat, ut maximè Psalterium intelligat, moneátque populum hymnos illos præ cæteris canere & callere: accurate etiam à Metropolitano suo examinari, an paratus sit legere diligenter & non obiter sacros Canones, & sanctum Evangelium, & librum sacri Apostoli, & reliquam Scripturam sacram, & sensum ejus sedulò elicere: & juxta ejus divina præcepta & vitam suam agere, & alios suadere hæc maximi facere, & promptum esse ad respondendum omni qui rationem spei nostræ exquirit, & curare ut omnes, qui ipsi subjiciuntur, ad idem etiam parati sint. Essentia enim & constitutio nostræ Hierarchiæ sunt eloquia divinitùs tradita, uti ait Magnus Dionysius, & si lubenter polliceatur se hæc præstiturum, ordinationes obtinere; sin verò sit dubius animi & conditiones recuset, re infectâ dimittatur. Dicit enim Deus per Prophetam: Tu repulisti scientiam, & ego repellam te, nè sis mihi Sacerdos. Nam si omnes Christiani consistentes unà psallimus, In judiciis tuis meditabor, non obliviscar sermonis tui; certè illos qui sacram infulam induti sunt, multò magis hoc facere decet.

CAPUT V.

Quot Episcopi ad ordinationem Episcopi & reliquorum Clericorum requiruntur.

Canon primus sanctorum Apost. Episcopum jubet à duobus Episcopis ordinari; ab illis scilicet consecratum invocatione Spiritûs sancti, & sacro orationum ritu. Secundus autem, Presbyterum, & Diaconum, & reliquos Clericos ab uno Episcopo ordinari vult.

Canon autem Concilii Carthaginensis xlviii. Tres Episcopos ad ordinationem Episcopi sufficere affirmat, nè si plures requirantur, hoc impedimento sit utilitati ac exigentiæ Ecclesiæ. Non autem necessarium est ut tres illi sint unius & ejusdem Provinciæ, verùm si tot non habeat sub se Metropolitanus, etiam ex aliâ Provinciâ duos adsumit, atque ita electum ordinat.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT VI.

Quòd eum qui in Episcopum ordinandus est, oporteat ab uxore suâ separari.

Quære cap. xvii. Lit. Γ.

ΚΕΦ. ς'.

Οὐ δεῖ χειροτονηθέντα μέλλοντα ἐπίσκοπον, διὰ τοῦτο χωρίζεσθαι τῆς ἰδίας γαμετῆς γυναικός.

Ζήτει ὅ ιζ'. ἐν Γ. στοιχείῳ.

CAPUT VII.

B

De ætate ordinandorum.

Quære cap. ii. Lit. H.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ τῆς τῶν χειροτονουμένων ἡλικίας.

Ζήτει ὅ ϛ'. κεφ. ἐν Η. στοιχείῳ.

CAPUT VIII.

Quòd non oporteat Episcopum morientem alium in locum suum sufficere ac ordinare.

ΚΕΦ. η'.

Οὐ δεῖ δυὸ χειροτονεῖν ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ τὸν τελευτῶντα ἐπίσκοπον.

C Canon lxxvi. sanct. Apost. Non oportet, ait, Episcopum, ab Ecclesiâ quam regit, quovis modo secedentem, ut vel alicui consanguineorum, aut alii gratificetur, illum ad Sedem suam ordinare. Non enim æquum est vel cognatos hæredes Episcopatûs constituere, aut quæ Dei sunt, aliis more humano largiri. Sin verò hoc contingat fieri, & ordinationem invalidam esse, & ordinantem segregari. Nam Episcopos sub concilio esse constitutum est. Imò verò unumquemque in suum locum præficere quemcunque vellet, videtur etiam Israelitis esse interdictum. Ita sanè divinum illum Mosem incusabant, quòd fratrem D suum Aaronem filiósque ejus in Sacerdotium promovit: Et nisi per miracula Sacerdotium ipsis confirmâsset, non diu esset quin illo depulsi fuissent.

Canon autem xxiii. Syn. Antiochenæ admonet non licere Episcopo ordinare cupienti quem vellet, sui successorem, quamvis in exitu vitæ fuerit: & quidem si fecerit, irritam esse ordinationem: hi autem qui ritus Ecclesiæ observant post obitum Episcopi, virum judicio Episcoporum Provinciæ dignum promovebunt.

Ὁ ος'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, ὁ χρή φησι, τὸν ἐπίσκοπον, ὁποιωδήποτε μεληφάμενον τρόπῳ τοῦ ἰθυμεῖν ἔλαχεν ἐκκλησίας, ἢ πρὸς τῶν ἀφ' αἵματος, ἢ ἑτέρῳ χαριζόμενον, εἰς ὃν ζητεῖ θεῖον τοῦτον χειροτονεῖν. ὁ γὰρ δίκαιον ἢ τοῖς ἡμῖν προσήκουσι, κληρονόμους τῆς ἐπισκοπῆς ποιεῖσθαι, ἢ ἑτέροις ἅ τῷ θεῷ πάθοι ἂν ἀνθρωπίνῳ χαρίζεσθαι· εἰ δὲ συμβαίη γίνεσθαι, καὶ τὸν χειροτονίαν ἄκυρον μένειν, καὶ τὸν χειροτονήσαντα ἀφορίζεσθαι· ὅτι γὰρ συνόδου τοῖς ἐπισκόποις γίνεσθαι προσήκει, ὁ μὲν ἕκαστον ἀνθ' ἑαυτοῦ προΐχεσθαι ὃν ἂν βουληθείη, τοῦτο δὲ τοῖς ἐξ Ισραὴλ τῶν ἀπειρημένων ἔδοκει· ἀμέλει καὶ τὴν θεσπεσίαν ἐπεκάλουν Μωσῆν, ὡς ἄρα τὸν ἀδελφὸν Ααρὼν καὶ τοὺς ἐκείνου υἱοὺς ἱερατεῖα προεχειρίσατο· εἰ μὴ σημείοις ὁ θεὸς τὴν ἱερωσύνην αὐτοῖς ἐπεψήφισεν, οὐκ ἂν ἤσθη φθάνοντες ταύτης ὠσθησόμενοι.

Ὁ δὲ κγ'. τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, μὴ ἐξεῖναι κελεύει τῷ βουλομένῳ χειροτονεῖν ὃν βέλει) ἀναδοχον ἑαυτῷ καὶ πρὸς τῇ τελευτῇ τοῦ βίου τυγχάνει ὤν· εἰ δὲ μή, ἄκυρον εἶναι τὴν κατάστασιν. τοὺς δὲ θεσμοὺς τῆς ἐκκλησίας φυλάττοντας, μὴ δὲ μικρὸν εἶναι τὸ ἐπίσκοπον, κρίσει τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων, καὶ ἄξιον προχειρίζεσθαι.

CAPUT IX.

E

Quòd Episcopum aut Presbyterum aut Diaconum ordinari non oporteat, priusquam omnes suos domesticos Christianos fecerit.

ΚΕΦ. θ'.

Οτι δεῖ χειροτονεῖσθαι τινὰ ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἐὰν μὴ πρότερον τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ πάντας ποιήσῃ χριστιανούς.

Canon xxxvi. Synodi Carthaginensis, non ordinari præcipit vel Episcopum vel Presbyterum vel Diaconum, nisi priùs domesticos suos ad Christianismum adduxerint. Nam qui suos ad pietatem convertere nescit, quomodo aptus esse queat alios docere? Sicut & magnus Paulus dicit, Si quis domui suæ præesse nescit, quomodo Dei Ecclesiam regere poterit? F

Ὁ δὲ λς'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανών, μὴ χειροτονεῖσθαι κελεύει, μήτε ἐπίσκοπον, μήτε πρεσβύτερον, μήτε διάκονον, ἂν μὴ πρότερον τοὺς οἴκοι πάντας χριστιανοὺς ἡμέρους ἀπεργάσωνται. ὁ γὰρ τοὺς οἰκείους ἐπιστρέψαι πρὸς εὐσέβειαν μὴ δεξιῶς ἔχων, τῶν ἑτέρους ἱκανὸς ἔσται διδάσκειν; ὡς καὶ ὁ μέγας φησὶ Παῦλος, εἴπ. ἰδίου οἴκου προστῶναι οὐκ οἶδε, πῶς ἔτι ἐκκλησίας θεοῦ προστήσεται;

CAPUT X.

Quòd non oporteat Laicum statim Episcopum creari, neque illum qui nuperrimè baptizatus fuit: & quibus de causis Clericus Sacerdotio excidit.

Quære cap. i. Lit. Λ.

ΚΕΦ. ι'.

Οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι αἰφνίδιον καὶ λαϊκὸν ἐπίσκοπον οὐδὲ καὶ ἄρτι φωτισθέντα· καὶ διὰ ποίας αἰτίας ὁ κληρικὸς τῆς ἱερωσύνης ἀφαιρεῖται.

Ζήτει ὅ α'. κεφ. ἐν Λ. στοιχείῳ.

ΚΕΦ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΚΕΦ. ια'.

Πότε χειροτονεῖται εὐνοῦχος ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς, ἢ ἄλλως ὁ σῶμα λελωβημένος.

Ζήτει ὅ λδ'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου.

Ὁ δὲ οζ'. καὶ ὁ οη'. κανόνες τῶν ἁγίων ἀποστόλων, οὐκ ἀποδοκιμάζουσι τῆς ἱερωσύνης τὸν ἑτεροφθαλμον, ἢ τὸν σκέλος ὑποσκάζοντα. οὐ γὰρ λώβη φησὶ σώματος, οἷά περ τὸν μιαίνει, ἀλλὰ ψυχῆς μολυσμός· ζητεῖ γὰρ τῷ σκιώδει παραπλήρωτο νόμῳ, ὁλόκληρον ὑπάρχειν τὸ σῶμα, τοῖς ἱερουμένοις ἐκπαιδεύειν τὰ πνευματικὰ εἰωθότα. ἀλλὰ ὁ μὴ τῇ ἱερωσύνῃ τοιοῦτόν τι πεπονθὼς ταύτης ἀπεκτεῖτο· τῷ δ' ἡμῖν ὃ καὶ ὁ τὰς ὄψεις μὴ πρὸ ἱερωσύνης ἀνοκρεὶς, ἢ ἑτέρῳ παθεῖ περιπεσὼν δυσκίνητῳ, τῆς ἱερωσύνης οὐ μεθαρμοσθήσεται· εἰ γάρ τις φησὶ, καὶ ἄμφω τὼ ὀφθαλμὼ ἐκκόπτεται, ἢ τὰ ὦτα κεκώφωται, ἢ τὴν δεξιὰν ἀργὴν ἔχει χεῖρα, ἢ ἄλλῳ τινὰ τῶν αἰσθήσεων ἀφῄρηται, περισταλμένης αὐτῷ τῆς πρὸς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἐνέργειαν, εἰς ἱερωσύνην οὐ προβιβασθήσεται· οὐ τῷ βεβλάφθαι τὰ μέλη, ἀλλὰ τῷ ἀδύνατον ἔχειν πρὸς τὸ θεῖον μεταχείρισιν. ὁ δὲ μὴ τῇ ἱερωσύνῃ ἐκεῖνα παθὼν, ταύτης ἐκ ἀφαιρεῖται.

CAPUT XI.

Quando ordinetur Eunuchus Episcopus aut Clericus, aut aliter corpore mancus.

Quære cap. xxxiv. Lit. E.

CANONES lxxvii. & lxxviii. sanctorum Apostolorum non rejiciunt à Sacerdotio monoculum, aut claudicantem. Non enim labes corporalis quoad hoc polluit, sed animæ vitium. Istud enim sub lege umbratili observatum est, quæ integrum corpus exegit, atque solet ex visibilibus spiritualia edocere. Is quidem qui tale quid passus fuerat munere suo movebatur: veruntamen apud nos, qui vel oculos post Sacerdotium exectos habet, vel incidit in aliud vitium corporale, quod sanari nequit, Sacerdotio non removetur. Nam si quis, inquit, oculis ambobus orbatus fuerit, aut utrisque aurium obsurduerit, aut dexteram inutilem gestaverit, aut alio aliquo sensu privatus fuerit, ita ut mutulatio ejus impediat, quin Sacerdotale munus exerceat, ad Episcopatum non promovebitur, non quòd læsa sunt membra, sed quia sacra mysteria tractare haud possit. Qui tamen post Sacerdotium collatum istiusmodi labe laborat, Sacerdotio non excidet.

ΚΕΦ. ιβ'.

Οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον ἐν ἐκκλησίᾳ ἧς ὁ ἐπίσκοπος ἔτι πρεσβεύει.

Ζήτει ἐν τῷ θ'. κεφαλαίῳ τοῦ Δ. στοιχείου κανόνα ις'. τῆς α'. καὶ ς'. συνόδου.

CAPUT XII.

Quod Episcopum in Ecclesiâ, cujus Episcopus adhuc in vivis est, non ordinari oporteat.

Quære in cap. ix. Lit. Δ. Canonem xvi. primæ & secundæ Synodi.

ΚΕΦ. ιγ'.

Οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον, ἐν πόλει μικρᾷ ἢ κώμῃ.

Ζήτει ὃ λ'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου.

CAPUT XIII.

Quòd non oporteat Episcopum in civitate parva aut vico ordinari.

Vide cap. xxx. Lit. E.

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ χειροτονίας χωρεπισκόπων.

Ζήτει λα'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου.

CAPUT XIV.

De ordinatione Chorepiscoporum.

Consule cap. xxxi. Lit. E.

ΚΕΦ. ιε'.

Περὶ τοῦ χειροτονηθέντος ἐπισκόπου καὶ μὴ καταδεχομένου ἀπελθεῖν εἰς τὸ λαχοῦσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν.

Ζήτει ὃ κ'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου.

CAPUT XV.

De Episcopo ordinato qui ad Ecclesiam suam abire recusat.

Vide cap. xx. Lit. E.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT XVI.

Quòd non licet Episcopo ordinationes facere in districtu ipsi non subjecto.

CANON xxxv. sanctorum Apostolorum Episcopum mandat non præsumere extra suos limites ordinationes facere in Urbibus & Pagis sibi non subjectis: sin autem aliquis hoc feciſse convictus fuerit, præter illorum qui loca illa occupant sententiam, & B ipse deponatur, & illi quos ordinavit. Sed nec Metropolitano licet ad alicujus Episcoporum, qui sub ipso sunt, Diœceſin proficiſci, & munus aliquod Hierarchicum peragere, absque conſensu Episcopi.

Vide in cap. ix. Lit. A. Synodi Antiochenæ Canonem xiii. & xxii. & Synodi secundæ, secundum.

ΚΕΦ. ις'.

Οὐ δεῖ χειροτονίας ποιεῖν ἐπίσκοπον εἰς τὸν μὴ ὑποκείμενον αὐτῷ ἐπαρχίαν.

Ὁ λέ. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, ἐπίσκοπον μὴ τολμᾶν ὑπερβαίνειν, ἔξω τῶν αὐτῷ ὅρων χειροτονίας ποιεῖσθαι ἐν ταῖς μὴ ὑποκειμέναις αὐτῷ πόλεσι καὶ χώραις· εἰ δέ τις τοῦτο παρανομῆσαι ἐλεγχθείη, αὐτὸν μὲν τῶν αὐτῶν κατέχοντων, καθαιρεῖσθαι καὶ αὐτὸν, καὶ οὓς ἐχειροτόνησεν. ἀλλ' οὐδὲ αὐτῷ τῷ μητροπολίτῃ ἔξεστιν εἰς ἐπαρχίαν τινὸς τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων ἀπέναι, καὶ ἱεραρχικόν τι τελεῖν χωρὶς ἄνδρὸς τοῦ ἐπισκόπου.

Ζήτει ἐν τῷ δ'. κεφαλαίῳ τῶν Α. στοιχείων τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κεφ. ιγ'. καὶ κε'. τῆς ς'. συνόδου ς'. κανόνα.

CAPUT XVII.

Quod non permittitur Episcopo Clericum alius C Provinciæ ordinare.

CANON liv. Synodi Carthaginenſis, Episcopos qui alienum Clericum ſuscipientes in ſuis Eccleſiis ordinant, communione reliquarum privat.

Conſtitutio autem Synodica, quæ facta eſt ſub Patriarchâ Michaele, cui cognomen Princeps Philoſophorum, Conceſſum eſt, inquit, Pontificibus omnes, qui nondum ſacris initiantur, fidei verbum docere, & erudire, & baptizare undecunque ſint, & ſacra myſteria impertiri D fidelibus cujuſcunque diœceſeos, haud tamen iis qui undequaque adveniunt, ſacros ordines conferre: ſed his tantùm qui ad ſuam ditionem pertinent, uti ſacri Canones decernunt. Durum enim reputatum eſt & inhumanum eos qui hoc facere attentant, Episcopos ſcilicet excommunicare, ordinatos verò Sacerdotio privare; niſi fortè poſt unam & alteram admonitionem obtemperare recuſaverint, verum & tunc quidem Episcopi ſocordiam damnat, addito certo tempore: Ordinatos autem in illâ diœceſi Sacerdotale ſuum munus exercere vult in quâ ordinati ſunt. Dare etiam jubet miniſtris Episcopatûs & Chartophylaci ſeu Regiſtrario quæ ex E veteri conſuetudine ordinandis ſunt præſcripta. Iſta autem diſces ex cap. xxviii. inſtantis Elementi.

ΚΕΦ. ιζ'.

Οὐ χειροτονεῖν ἐπισκόπῳ ἐν ἑφείτῃ κληρικὸν ἑτέρας ἐπαρχίας.

Ὀνδ'. τῶν ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανών, τὸν ἀλλότριον κληρικὸν ἐπισκόπους, χειροτονοῦντας ἐν ταῖς ὑπ' αὐτὸν ἐκκλησίαις, τῆς τῶν λοιπῶν κοινωνίας ἀφορίζει.

Τὸ μέν τοι συνοδικὸν σημείωμα, ὃ γέγονεν ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ, τῶν ἐν χρηματίσαντος. ὑπάτου τῶν φιλοσόφων, συγκεχώρηται μέν φησι, τοῖς ἀρχιερεῦσι τὸν ἀμυήτους ἁπάντως καὶ περὶ πίστεως λόγον διδάσκειν, καὶ κατηχεῖν καὶ βαπτίζειν ὁπόθεν δήποτε ὄντας, τῶν θείων τε μυστηρίων μεταδιδόναι τοῖς ἐξ οἱασουῶν ἐνορίας πιστοῖς· χειροτονίας δὲ ἀξιοῖ τοὺς ἀπανταχόθεν ἐρχομένους, ὑδαμῶς· ἀλλ' ἢ μόνους τοὺς ἐκ τῆς οἰκείας ἐνορίας, ὡς οἱ θεῖοι κανόνες διορίζονται. σκληρὸν μέντοι καὶ ἀπάνθρωπον ἐλογίσαντο, τοὺς ὕπω φιλτάτους παρᾶξαι, τοὺς μὲν ἐπισκόπους ἀφορίσαι, τοὺς δὲ χειροτονηθέντας γυμνῶσαι τῆς ἱερωσύνης, εἰ μήπω μετὰ πρώτην καὶ δευτέραν νουθέτησιν σὺν ἐβουλήθησαν, ἀλλὰ καὶ τότε τοῦ μὲν ἐπισκόπου ἀρχὴν ἐπὶ ῥητῷ καθυφήσατο χρόνῳ. τοὺς δὲ χειροτονηθέντας ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐνορίᾳ ἱερατεύειν ἐν ᾗ κεχειροτόνηνται. δίδωσι δὲ κελεύει τοῖς τῶν ἐπισκόπων ὑπηρέταις, καὶ τῷ χαρτοφύλακι πρὸς τῶν χειροτονημάτων, τὰ ἐξ ἔθους ἀρχαίου πτυπωμένα. καὶ ζήτει ταῦτα ἐν τῷ κη'. κεφ. παρόντος στοιχείου.

CAPUT XVIII.

Quòd quibuſdam Epiſcopis conceſſum eſt alienos Clericos recipere, & ordinare in ſuis Eccleſiis.

Vide in cap. ix. Lit. A. Canonem lv. Synodi Carthaginenſis. F

ΚΕΦ. ιη'.

Οτι ἔσι τῶν ἐπισκόπων δέδοται ἀλλοτρίους λαμβάνειν κληρικούς, καὶ χειροτονεῖν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοὺς ἐκκλησίαις.

Ζήτει ἐν τῷ θ'. κεφ. τῶν Α. στοιχείου κανόνα νε'. τῶν ἐν Καρθαγένῃ συνόδου.

CAPUT XIX.

Quod ordinatur Clericus, etiam ille qui non eſt ex genere Sacerdotali.

Quære xiii. cap. Lit. K.

ΚΕΦ. ιθ'.

Οτι χειροτονεῖται κληρικὸς, καὶ ὁ μὴ ἐκ γένους ἱερατικοῦ καταγόμενος.

Ζήτει τὸ ιγ'. κεφ. τῶν Κ. στοιχείου.

ΚΕΦ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΚΕΦ. κ'.

Πότε χειροτονῶνται οἱ δοῦλοι.

Ζήτει ὃ ιϛ'. κεφ. τοῦ Δ. στοιχείου.

CAPUT XX.

Quando ordinantur & servi.

Consule cap. xii. Lit. Δ.

ΚΕΦ. κα'.

B

Περὶ χειροτονίας ἀναγνώστου.

Ζήτει ὃ γ'. κεφ. τοῦ Α. στοιχείου.

Ἀναγνώστης χειροτονείσθω ἀφ' ὁπουοῦν χρόνου δύναται, ἐὰν ὁπόταν ἀναγνώσκειν. ἂν δὲ δύτερον γαμετὴν ἀγάλλῃ, ἢ μίαν μὲν, χήραν δὲ, ἢ παλλακὴν κτήσηται, ἢ παῖς νόμῳ, ἢ τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἀπηγορευμένῳ, μηκέτι εἰς ἄλλον ἐκκλησιαστικὸν προβαινέτω βαθμόν.

CAPUT XXI.

De Ordinatione Lectorum.

Quære cap. vi. Lit. A.

LECTOR ordinatur quamprimum poterit legere: at si secundam uxorem duxerit, vel primam ex viduis aut repudiatis, aut interdictis vel per jus civile vel sacros Canones, neutiquam ad alium gradum Ecclesiasticum promoveatur.

C

ΚΕΦ. κϐ'.

Οὐκ ἐχειροτονοῦντο ἁπλελυμένως οἱ κληρικοί.

Ζήτει ιθ'. κεφ. τοῦ Κ. στοιχείου.

CAPUT XXII.

Quod Clerici non ordinabantur simpliciter.

Vide cap. xix. Lit. K.

ΚΕΦ. κγ'.

D

Οὐ χειροτονεῖται ὁ πρὸ τοῦ βαπτίσματος θύσας καθηχούμενος.

Ζήτει ἐν τῷ α'. κεφ. τοῦ Α. στοιχείου κανόνα ιβ', τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου.

CAPUT XXIII.

Quando ordinetur Catechumenus qui ante baptismum immolavit.

Quære in cap. i. Lit. A. Canonem xii. Synodi Ancyranæ.

ΚΕΦ. κδ'.

Οὐκ αὐτοχειροτονήτοις ὁ δεῖνα γίνεσθε.

E

Ὁ ξη'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, ὃς δύτερον παρά τινος χειροτονίαν δεξάμενον ἐπίσκοπον ἢ κληρικὸν καθαιρεῖσθαι κελεύει, καὶ αὐτὸν καὶ τὸν χειροτονήσαντα, εἰ τοῦτον σύνοιδεν αὐτῷ· εἰ μὴ ἄρα παρὰ αἱρετικῶν τινὰ χειροτονίαν δεξάμενον ἔτυχεν. ἀνατεθέμεθα γὰρ τοῖς τοιούτοις ὡσαύτως τὸ βάπτισμα, οὕτω δὴ καὶ τὴν χειροτονίαν, ὡς γὰρ ἁγιασμὸν ταῦτα, ἀλλὰ μολυσμὸν πεπείσμεθα παρέξειν. ὁ δὲ δύτερον πειρώμενος δέξασθαι χειροτονίαν, ἢ ὡς τὸν πρώτην χειροτονήσαντα καταγινώσκων τοῦτον ποιεῖ· ἢ ὡς ἐλπίζων πλέονος ἐπιλαύσεσθαι παρὰ τοῦ δύτέρου χάριτος· ἢ ὡς ἀπρακὴς τυγχάνων τῆς ἱερωσύνης, καὶ ἐξ ὑπαρχῆς χειροτονεῖσθαι βουλόμενος, ὅπερ ἄτοπον.

F

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου μ'. κανών, μήτε ἀναβαπτίζειν, μήτε δέχεσθαί τινα δύτέραν χειροτονίαν διορίζεται· ἀλλὰ δύτέραν ἔτι χειροτονίαν φησὶ, ὃ ἐάσαι τινὰ πρὸ ἰδίαν ἐπισκοπὴν, καὶ πρὸς ἑτέραν μεταβαίνειν, ὃς καὶ μὴ παρόντα νουθετήσομεν, εἰ μὴ πείθοιτο πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπανιέναι, τῇ τῶν ἀρχόντων ἐκδοθήσεται ἐξουσίᾳ.

CAPUT XXIV.

Quod reordinationes fieri minimè oporteat.

CANON lxviii. Sanctorum Apostolorum Episcopum aut Clericum qui secundam ordinationem acceperit, deponi jubet unà cum ordinante, si ipse hujus rei conscius fuerit: nisi fortè ab hæreticis ordinationem suscepit. Nullam enim facimus illorum, ut baptisma, ita & ordinationem: non enim sanctificationem, sed contaminationem credimus inferre. Qui autem secundam ordinationem suscipere cupit, hoc facit vel quia damnat priorem ordinantem, vel quia sperat plus gratiæ accipere à secundo, vel quia Sacerdotio excidit atque denuò ordinari studet, quod est nefarium.

Canon verò l. Concilii Carthaginensis neque quempiam rebaptizare, vel iteratum ordinationem accipere decernit, imò hanc esse secundam ordinationem ait, permittere aliquem propriam Diœcesin deserere & in aliam transilire; atque etiam clementer submonet, nisi velit ad propriam ditionem redire, tradatur potestati magistratûs.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT XXV.

De illo qui crimini alicui obnoxius ordinatur tamen.

CANON ix. Synodi primæ, Presbyterum qui citra examinationem ordinatur, aut examinatus quidem confiteatur quòd ante ordinationem in fornicationem prolapsus, sed tamen præter Canones ordinatus est, jubet nihil ex illegitimâ ordinatione adjuvari, sed re compertâ deponi. Non enim ut sacrum lavacrum novum reddit hominem, qui baptizatur, ita & Sacerdotium delicta quæ ipsum antecesserunt solvit, ut nonnulli putant. Hunc enim casum Canon non attingit. Cæterum innocentiam in omnibus requirit Ecclesia, & ubi non invenit, sententiâ tamen suâ vindicat. B

Canon etiam quintus Theophili Alexandrini tales ab Ecclesiâ pellit, non solùm Sacerdotio. Illi autem qui ex ignorantiâ ordinavit, veniam concedit. C

Quære hunc Can. in xvi. cap. Lit. Π. atque etiam Can. ix. & x. Synodi Neocæsarienſis.

CAPUT XXVI.

Quod is non debet ordinari, qui ægrotus baptizabatur.

Quære in cap. i. Lit. B. Can. xii. Synodi Neocæsarienſis. D

CAPUT XXVII.

De iis qui jurant se sacros ordines nondum susceпisse.

Quære in cap. xxxii. Lit. E. Canonem decimum Magni Basilii. E

CAPUT XXVIII.

De his qui propter pecuniam ordinantur.

CANON xxix. Sanctorum Apostolorum, sic expresè sese habet: Si quis Episcopus per pecuniam dignitatis hujus particeps fiat, aut Presbyter, aut Diaconus, deponatur & ipse, & qui ordinat, & penitus à communione abscindatur, ut Simon Magus à me Petro. F

Quære & xxx. Canonem illorum in capite. xix. Lit. E. & quæ ibi dicuntur de utrisque horum Canonum.

Canon autem secundus Synodi quartæ, Si quis, inquit, Episcopus venum dat non vendibilem Spiritûs sancti gratiam, nimirum quæ nullo pretio æstimari potest, & venditioni non obnoxiam, ob eximiam suam naturam & omni æstimatione superiorem, & propter

---

ΚΕΦ. κέ.

Περὶ τοῦ ὑπεικμβρου ἁμαρτήμασι, καὶ χειροτονηθέντος.

Ο ϛ'. τῆς α'. συνόδου κανών, ὃν ἀνεξετάστως χειροτονηθέντα πρεσβύτερον, ἢ ἀνακεκλιμένα μὲν, καὶ ἐξομολογησάμενον περὶ τῆς χειροτονίας, πορείαν τυχὸν πεπεπωλωκέναι, ἀλλὰ κρίνομεν δὲ χειροτονηθέντα, μηδὲν ἀπωναδαι τοῦτον ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου χειροτονίας κελεύομεν· μὴ γὰρ τῷ ἀξιώσει καθαιρεῖται. ὡς γὰρ ὥσπερ ὁ θεῖον λουτρὸν νέον ἄνθρωπον καὶ βαπτιζόμενον ἀποιεῖ, οὕτω καὶ ἡ ἱερωσύνη τὰ πρόσθεν αὐτῆς ἁμαρτήματα λύει, ὡς τινες οἴονται· τῶν γὰρ ὁ κανὼν οὐ προσίεται. ὃ γὰρ ἀνεπίληπτον ὂν πᾶσιν ἡ ἐκκλησία ζητεῖ, καὶ μὴ εὑροῦσα ἐκδικεῖ.

Ο δὲ ε'. τοῦ Θεοφίλου Αλεξανδρείας, τοὺς μὲν τοιούτους καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐξωθεῖ, μόνου γε τῆς ἱερωσύνης. τῷ δ' ἐξ ἀγνοίας χειροτονήσαντι, συγγνώμην δίδωσιν.

Ζήτει ὃν κεφ. τοῦτον, καὶ ὃν φ ις'. κεφ. φ Π. στοιχείω, καὶ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, θ'. καὶ ι'.

ΚΕΦ. κϛ'.

Οὗ οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι ὃν ἐν νόσῳ φωτισθέντα.

Ζήτει ἐν τῷ α'. κεφ. φ Β. στοιχείω κανόνι ιϐ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου.

ΚΕΦ. κζ'.

Περὶ τῶν τῷ χειροτονίαν ὁμνύοντων μὴ καθαδίζασθαι.

Ζήτει ἐν τῷ λϐ'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείω κανόνα ι'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

ΚΕΦ. κθ'.

Περὶ τῶν χειροτονηθέντων ὑπὲρ χρήμασιν.

Ο κϐ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, ὅτως ὅπερ λέξεως ἔχει· εἴτις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐλαύνειν ἐθέλοιτο, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ χειροτονήσας, καὶ ἀκοινώνητος ἔστω τῆς κοινωνίας παντελῶς, ὡς Σίμων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου.

Ζήτει καὶ λ'. τούτων κανόνα ὃν ἐν φ ιϐ'. κεφαλαίῳ φ Ε. στοιχείῳ, καὶ τὰ ἑξῆς περὶ ἀμφοτέρων τῶν κανόνων τυλωνὶ ῥηθέντα.

Ο δὲ β'. κανὼν τῆς δ'. συνόδου, εἴτις φησὶ, δίκαιος εἰς προσιέναι καθέστηκε τῷ ἀνεκτίμητον χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος, τῷ ἀτίμητον δηλαδὴ καὶ προσόν μὴ ὑποπίπτουσαν, τῇ ὑπερφυᾶ ταύτῃ εἶναι, καὶ τιμῆς πάσης ἐπέκεινα, ὃ χειροτονήσειεν ἐπὶ χρήμασιν,

Ψηφιοποιήθηκε απο την Google

χρήματων ἐπίσκοπον, ἢ χωρεπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ὑποδιάκονον· ὅτοι γὰρ οἱ χειροτονούμενοι· ἢ τινα τῶν ἐν κλήρῳ οἰκονόμον, ἢ ἔκδικον, ἢ νεωκόρον· ὅτοι γὰρ οἱ πρωτοκαθεδρίται ὡς ἐπ' ἄρχα οἱ ἀναγνώσται καὶ ψάλται προάγουσι), ἢ τινα ὅλως ἁπλῶς τῶν κανόνων ἕτερον, ὁ τούτων ἐπιχειρήσας διὰ οἰκείαν αἰσχροκέρδειαν καὶ ἐλεγχθείς, κινδυνευέτω περὶ τὸν οἰκεῖον βαθμόν· καὶ ὁ χειροτονούμενος μηδὲν ὠφελείσθω κατ' ἐμπορείαν χειροτονίας ὠφελείσθω ἢ προβολῆς, ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας ἢ τοῦ φρονήματος, ὧν διὰ χρημάτων τέτυχηκεν. εἰ δέ τις καὶ μείζονων φθάνειν τοῖς ὅτοις αἱρεσίς καὶ ἀπαθεμίτοις λήμμασι, καὶ ἔστω, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, τοῦ οἰκείου ἐκπιπτέτω βαθμοῦ, εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μοναζων ἀναθεματιζέσθω. ὀνταῦθα καλὸν ἂν εἴη ὃ φῆσι πλήξαντας πεπονθότως ἀναβοῆσαι· ἐὰν ἀνομίας φυλάξῃς Κύριε, τίς ὑποστήσεται; τίς γάρ ἐστιν ὁ διάκονος ἀναγὲς οἶκον, ἢ διακονίαν οἱανδήποτε τῆς ἐκκλησίας ἀναδεχόμενος· ἢ κληρικὸς γινόμενος, ἢ μοναστήριον καμβαίνων, ἄνευ τινὸς δόσεως· εἰ δὲ πᾶσι τούτοις τοῖς προϊζοῦσι, καὶ προϊζομένοις ἀθέσμως, τῶν ἁγίων οἱ ἱεροὶ τιμῶνται κανόνες· ποία ἡμῖν σωτηρίας ἐλπὶς μὴ ἀφισαμένοις καὶ τῶν αὐτῶν κοινωνίας πανδήμοις;

A pecuniam ordinaverit Episcopum, vel Chorepiscopum, aut Presbyterum, vel Diaconum, aut Hypodiaconum: (Hi enim sunt qui sacros ordines suscipiunt:) Aut aliquem in Clero œconomum, aut Patronum, aut Curatorem: (Hi enim primores, sicut & Lectores & Psaltæ consignantur) vel summatim alium aliquem qui ad statum Ecclesiasticum pertinet; qui hisce manus imponit propter suam avaritiam, & convictus fuerit, cum discrimine sui gradûs faciet, & is qui ordinatur nihil emolumenti capiet ex ordinatione suâ emptitiâ aut promotione, sed vacabit etiam dignitate sive munere, quam per pecuniam nactus erat. Si quis vero mediator accedat turpibus illis & nefariis muneribus; & ille si Clericus fuerit, suo gradu excidet, at si Laicus aut Monachus, anathemate ferietur. Hic autem æquum fuerit pectus pulsantes gravissimè exclamare, Si iniquitates observaveris Domine, Domine quis sustinebit? Qui enim est qui administrationem domûs Religiosæ vel Ministerium aliquod Ecclesiasticum suscipit, aut Clericus fit, aut Monasterium regit, sine munere aliquo, At si omnibus illis tam qui conferunt quàm qui accipiunt per nefas, sacri Can. summum supplicium intentant, quæ nobis spes salutis qui nullatenus ab eorum communione abstinemus?

Ὁ δὲ κβ'. τῆς ς'. συνόδου κανὼν, τοὺς διὰ χρήματα χειροτονουμένους φησὶ, εἴτε ἐπισκόπους, εἴτε οἱουσδήποτε κληρικοὺς, καὶ ἐπὶ κρίσει δοκιμασίᾳ καὶ βίου ἀστείαν αἵρεσιν, αὐτούς τε καὶ τοὺς χειροτονήσαντας, καθαιρεῖσθαι προστάττομεν.

Canon autem xxii. Synodi sextæ, qui propter pecuniam ordinantur, ait, Sive Episcopi, sive Clerici quicunque, & non secundùm probationem & vitæ probitatem, & ipsos & ordinantes deponi jubemus.

Ὁ δὲ ε'. κανὼν, τῆς ζ'. συνόδου, σύμπασας τοὺς ῥηθέντας κανόνας διεξιὼν, καὶ ἐν καλῇ μοίρᾳ τῇ πρώτῃ τῶν κοινῶν τῆς ἐκκλησίας δεδόξασται νομίσας, τῇ ἐκείνων κρίσει καὶ αὐτὸς ἐπιψηφίζεται.

Canon autem quintus Synodi septimæ omnes dictos Canones recensens, & in summum Ecclesiæ commodum latos esse reputans, illorum sententiam ipse etiam confirmat.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος πρὸς τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν ἐπισκόπους γράφων, ὥστε μὴ χειροτονεῖν διὰ χρήματα, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ταῦτα φησὶν· νομίζουσί τινες μὴ ἁμαρτάνειν τὸ μὴ ἅμα λαμβάνειν, ἀλλὰ μετὰ τὴν χειροτονίαν· λαβεῖν δὲ ἔξεστι τὸ, ὅτε δήποτε λαβεῖν. προσκαλῶ οὖν ταύτῃ τὴν προσαγωγὴν ἢ διὰ γέενναν ἀποδιδόναι καὶ μὴ τὰς χεῖρας μολυνομένους τοῖς τοιούτοις λήμμασιν ἑαυτοὺς ἀναξίους ποιῆσαι τοῦ ἐπιπλέον ἅγια μυστήρια.

Magnus autem Basilius ad Episcopos, qui sub ipso erant, scribens, nè ordinarent propter pecuniam, inter alia, hæc habet; Existimant nonnulli se nihil peccare, si tum quando sacros ordines conferunt nihil accipiant, sed post ordinationem. Accipere autem est, quovis tempore accipere. Adhortor igitur hunc morem seu potius viam ducentem ad gehennam repudiare, neque contaminantes manus vestras hujusmodi muneribus vos sacra mysteria celebrando indignos præstare.

Ἡ δὲ ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ Γενναδίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως πρός γε τοῖς ἄλλοις, καὶ ταῦτα προσέχει. ἔστω τοίνυν καὶ ἔστιν ἀποκήρυκτος, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀξίας, καὶ λειτουργίας ἀλλότριος, καὶ τῇ καθάρᾳ τοῦ ἀναθέματος ὑποκείμενος, ὅ, τε καθὼς τῷ ἱερωσύνῃ ἀφῆ χρημάτων οἰόμενος, καὶ ὁ ταύτην ὑφέξων ὅτι χρήματα ὑπισχνούμενος, εἴτε κληρικὸς, εἴτε λαϊκὸς εἴη· κἂν ἐλέγχηται, κἂν μὴ ἐλέγχηται τοῦτον ποιήσας· ἡ γὰρ οἷον συμβιῶσαι πρὸς τὰ ἀσύμβατα, ἡ δὲ θεῷ συμφωνῆσαι καὶ μαμωνᾷ, ἢ τοὺς τούτῳ δουλεύοντας, δουλεῦσαι θεῷ. δεσποτικὴ καὶ αὕτη ἀπόφασις ἀναμφίλεκτος, οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

Epistola autem encyclica Gennadii Patriarchæ Constantinopolitani præter alia hæc habet, Sit ergo & est ab omni Sacerdotali dignitate & ministerio alienus, & anathematis execrationi subjectus, qui se per pecunias Sacerdotium acquirere existimat, atque qui id pecuniis præbere pollicetur, sive Clericus, sive Laicus fuerit, sive hoc facere convincatur, sive non. Quia fieri non potest, ut inconvenientia conveniant, vel mammona Deo consentiat, vel qui ei serviunt, Deo serviant. Domini est sententia, cui contradici non potest: *Non potestis servire Deo & mammonæ.*

Ἡ δὲ τοῦ ἐν ἁγίοις Ταρασίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, πρὸς Ἀδριανὸν Πάπαν Ῥώμης γαλεῖται. φορητότερον μᾶλλον ἔστι φησὶ Μακεδόνιος, καὶ ἡ περὶ αὐτῶν πνευματομάχων δυσεβὴς αἵρεσις, ἢ παρασκεῖν τολμῶντας τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ κτίσμα καὶ δοῦλον τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς τὸ ἅγιον πνεῦμα λεγοδοῦσι, οὗτοι δὲ ἑαυτῶν, ὡς δοκοῦσι, δοῦλον αὐτὸ ποιοῦσιν. ὁ γάρ τι πιπρασκων ὡς δεσπότης αὐτοῦ πιπράσκει· καὶ ὁ ἀγοράζων δεσπότης εἶναι βουλόμενος τοῦ ἐξωνημένου ἀργυρίου τοῦτο κτᾶται

Epistola verò sancti Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani ad Adrianum Papam missa; Multò, inquit, tolerabilior est Macedonius, & impia hostium sancti Spiritûs hæresis, quam illi qui vendere audent gratiam Spiritûs sancti. Illi enim in creaturam, & servum Dei & Patris sanctum Spiritum contumeliam faciunt; hi autem servum suum, ut videtur, ipsum faciunt. Omnis enim qui aliquid vendit, tanquam Dominus istius vendit, & qui emit cupiens Dominus esse rei venditæ, argenti pretio id acquirit.

Addit

Addit etiam, quod hoc crimen consimile sit illi Judæ proditoris, hunc in modum dissérens, Nam si consubstantialis sit Filio Spiritus sanctus, & ejusdem dignitatis, & damnetur Judas, quòd propter pecuniam prodidit Filium, necesse etiam est illos qui Spiritum vendunt, haud leviores quàm ille pœnas subire. Sed verò adsit jam Ecclesiæ suada, lyráque quæ per totum terrarum orbem sonat, is qui spiritualia medicamenta peritè magis quam Medicorum quispiam, & sapienter miscet, sanctus, inquam, Chrysostomus. Quàm nos etiam hac in re docuit, ut severitatem Canonum nonnunquam commiseratione permiscentes paululum mitigare oportet. Scimus enim quòd eos qui auro ordinationes redemerunt, Sacerdotio privare, aurum tamen ab hæredibus ejus qui ordinabat repetere voluit; quoniam vitâ jam emensâ, iste præiverat. Antoninus autem erat Ecclesiæ Ephesinæ Antistes, qui Spiritûs sancti gratiam venum dare nullus dubitabant, vide autem eximiam viri sancti clementiam. Juraverant enim jam ante se nunquam tale quid perpetrasse. Argumentis autem evidentibus convicti, indicatis & tempore & auri quantitate, postmodum rem se ita habere fassi sunt, obtendentes se non animi malitiâ, sed simplicitate potius ferri, quatenus ex more esse existimabant, & à tribunali, (quod aiebant) cui obnoxii fuimus liberaremur. Ad hæc amplissima, ut cœlum patet, illa anima & miserationum Dei, siquis alius, maximè genuinus explanator, non excommunicationem depositioni superinduxit, uti sacri Canones decernunt, neque Ecclesiâ penitus excluśit: (licet voluntaria confessio de quovis crimine multum detrahat, sicut convictio è contra valdè aggravat) sed cum misericordiâ rigorem Canonum commiscens, intra altare ipsis de sacris mysteriis communicare permisit, eâ ratione satis, ut videbatur, eorum animas consolans, quæ Sacerdotii amissione depressæ erant.

In libro autem Actuum hæc occurrunt: Ubi autem vidit Simon, quòd per impositionem manuum Apost. datus fuit Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam, dicens; Date mihi facultatem istam, ut cuicunque manus imposuero, recipiet Spiritum sanctum. Petrus autem dixit ei, Argentum tuum tecum sit in perditionem, quia putasti donum Dei per pecuniam acquiri posse, &c.

Tertius autem Liber Regum, Et non conversus est Hieroboamus, inquit, ab iniquitate ejus, & reversus est, & fecit ex parte populi Sacerdotes Excelsorum, quicunque voluit, ejus manum adimplebat. Et hæc res contigit in malum domui Hieroboami, & in perniciem & ad delendum eum à facie terræ. Quis etiam non novit veterem illum Gieze, ut Prophetæ Elisæo ministrabat, uti narrat liber quartus Regum. Ille enim luit ea quæ patravit. Vix enim minus ille ob nequitiam innotescit, quàm magister ejus ob virtutem. Cùm igitur Neeman munera Prophetæ dare decreverat, quia liberatus erat per illum à leprâ, ille autem largitionem nullus acceperat, Gieze Neeman abeuntem excipiens, & avaritiam suam mendacio tegens, quasi magister ejus in mandatis dederat recipere, adeóque de bonis ejus non pauca accipiens, statim lepræ quam ille deposuerat, hæres factus est, Prophetâ hoc maledicti ipsi denunciante.

Magnus autem Basilius in Expositione suâ in Prophetam Esaiam, locum illum explicans, Legem dedit in auxilium: ut dicant, non tanquam verbum hoc, pro quo non licet munus dare, quoniam ventriloqui, inquit,

τιμῆς. περίσσηΣι δὲ κὴ ὡς ἐφάμιλλον Ὃ τέτων ἁμάρτημα Ϣ τῦ προδότυ Ιούδα, ὑτωσὶ συλλογιζομένη, εἰ γὰρ ὁμοούσιον τῷ υἱῷ Ὃ πνεῦμά ἐστι, κὴ ὁμότιμον καθάκειτα ἦ ὁ Ιούδας, Ϣ υἱὸν ἀποδέμενο. ἀργυρίε, ἀνάγκη ὀφπν κὴ τὸν Ὃ πνεῦμα προδόσαντας, μὴ ἐλάτ͂ονας ἢ ἐκεῖνο. τὰς ἐυθύνας ὑπέχειν. ἀλλὰ γὰρ φέρετω κὴ ἡ τῆς ἐκκλησίας σάλπιγξ, ἡ βοῶσα πάσης τ οἰκυμένης ἄδουσα λύρα, ὁ τὰ πνευματικὰ φάρμακα πανίδος ἰατροῦ μᾶλλον εἰδότερος κὴ σοφὸς κεραυνὸς, ὁ θεῖος φημὶ Χρυσόσομο. ὡς ἂν ἡμᾶς καὶ τέτῳ διδάξῃ, ὅπως χρὴ Ὃ ἀυστηρὸν τῶν θείων κανόνων ἐν͂ ὅπ τῇ συμπαθείᾳ Ϣδακιρνᾶνται ὑπαλλάτ͂ειν. ἴσμεν γὰρ ὅπως τὰς χρυσίῳ τὰς χειροτονίας ἐωνημένας, τ μὲν ἱερωσύνης γυμνάσαι, Ὃ δὲ χρυσίον Ϣδὲ τῶν τῦ χειροτονήσαντος κληρονόμων ἠξίωσεν ἀπολαβεῖν· ὅπερ τ ζωὴν ἐκμελήσας ἐκεῖνο. δὲ ἔφθασεν ἤδη. Ἀντωνῖνος ὅτος ὢν τ ἐφεσίων ὁ προέδρο., ὁ τὸ τῦ ἁγίε πνεύματος δωρεὰν ὤνιον ἡγάσατο μὲν καθαπτῆξαι, ἀλλ' ὅρα μοι τ Ϧ ἁγίε συμπαθείας Ὃ περιόν. ὀξώμενοι τὸ μὲν γὰρ ὀπιπολὺ φέρτερον ἐκεῖνοι, ἢ μὴν τῦν πεποιηκέναι μηδέποτε. τοῖς δὲ φλεροῖς ἐλέγχοις δυσπαθέντες, τόπον ὑπομιμνησκόμενοι κὴ καιρῶν· κὴ τῆς Ϧ χρυσίου πυσότητο., ὕτως ἔχειν ὁμολόγησάν ὕστερον, Ϣλαπεινόμενοι ὡς ἢ σκαιότητι γνώμης, ἀλλ' ἀκεραιότητι μᾶλλον καθυποπτεύσαν. τοιαύτῃ ὑπελήφθησαν τ συνήθειαν ἔχ. κὴ ἵνα Ϧ βουλυτηρίε, ᾧ ὡφ ἦμεν ὑποπλεῖς, ἀπαλλαγείημεν φάσμοι. φεύγε ταῦτα ἡ ψεγανομένης ἐκείνη ψυχὴ, κὴ Ϧ Ϧ θεῦ οἰκτίρμο, εἴπέρ τις ὑφηγητὴς γνησιόζατος, ὑκ ἀφορισμὸν φερὲ τὴ καθαιρέσ ἐπινέσκεν, ὡς οἱ θεῖοι κανόνες κείσεως ἔχοισιν, ἢ τῆς ἐκκλησίας ἀπεώσαν. καί τοι τ μὲν ἑκουσίᾳ ὁμολογήσεως, ἐκφαυλῇ τῶν ἐυθυνῶν Ὃ πλῆσον ἀφαιρυμένης, Ϧ ἦ ἐλέγχυ χαλεπωτέρας ταύτας ἐργαζομένυ. ἀλλ' ἡμερότητι Ὃ Ϧ κανόνων κεράσας ἀπότομον, εἴσω Ϧ θυσιαστηρίυ Ϧ ἁγιασμάτων. αὐτοῖς μετέχειν ἐπέτρεψεν, ἰκμὰς ταύτῃ τοῖς αὐτῶν οἰόμε. Ϣδυναλέσαι ψυχὰς, τῇ τῆς ἱερωσύνης ὀδυνομένας ἐκπτώσει.

Ἐν δὲ τῇ βίβλῳ τῶν πράξεων ταῦτα γέγραπται· θεασάμε. δὲ ὁ Σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἀποστόλων δίδοται Ὃ πνεῦμα Ὃ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα, λέγων, δότε μοι τὴν ἐξυσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἐπιθῶ τὰς χεῖρας λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. Πέτρο. δ εἶπε πρὸς αὐτὸν, Ὃ ἀργύριόν σε σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι δωρεὰν Ϧ θεῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι, κὴ τὰ ἑξῆς.

Ἡ δὲ τρίτη τῶν βασιλειῶν, κὴ σὺκ ἐπέστρεψεν ὁ Ιεροβοάμ, φησὶ, διὰ τῆς κακίας αὐτ͂, κὴ ἐπέστρεψε κὴ ἐποίησεν ἐκ μέρυς Ϧ λαῦ ἱερεῖς ὑψηλῶν, ὁ βυλόμε. ἐπλήρου τὰ χεῖρα αὐτ͂· κὴ ἐγένε͂ο τῦτο τὸ ῥῆμα εἰς ἁμαρτίαν Ϣ οἴκῳ Ιεροβοάμ, κὴ εἰς ὄλεθρον, κὴ εἰς ἀφανισμὸν ἀπὸ προσώπυ τῆς γῆς. τίς οὖν σὺκ οἶδε Ϣ πάλαι Γιεζῆ, ὅπως τῷ προφήτῃ μὲν Ελισσαίῳ Ϣμαρτανέμενος λύ, ὡς ἡ Ϧ βασιλέως παῖδα διέξεισιν, ὃς δὲ πόρρωθεν ἐξ ὧν ἔδρασεν· ὐχ ἧττον γὰρ ἐξ κακίας ἐκεῖνος, ἢ δι' ἀρετὴν ὁ διδάσκαλο., μικρῷ τοῖς πᾶσι γνωρίζε). χρήματα γοῦν Ϧ Νεεμᾶν Ϣ προφήτῃ πορείσαι προσυμενμένυ, ἀνθ' ὧν τῆς λέπρας ἐξάντως δι' αὐτ͂ γελάσητο, κἀκείνυ τὴν εἰσφορὰν μὴ προσπαμένου, ὁ Γιεζῆ καθαλαβὼν ἀπόντα Ϣ Νεεμᾶν, κὴ τὴν φιλοχρηματίαν Ϧ ψεύδει ὑπαλυγάζας, ὡς ἄρα ὁ διδάσκαλο. αὐτ͂ λαβὼν ὑπέζεισε, κὴ ταύτῃ Ϧ ἐκείνυ εἰληφὼς σὺκ ὀλίγα, κληρονόμε. εὗρε κὴ ἦς ἐκεῖνος ἀπάλλαχτο λέπρας γεγένητο, αὐτ͂ τῶν Ϧ προφήτυ ἀρασαμένων.

Ο δὲ μέγας Βασίλεο., ἐν τῇ εἰς Ϣ προφήτην Ησαΐαν ἑρμηνείᾳ ἐξηγούμενο. τὸ, νόμον ἔδωκεν εἰς βοήθειαν· ἵνα εἴπωΣιν, ὐχ' ὡς τὸ ῥῆμα τυδὶ περὶ οὗ σὺκ ἔσι δῶρα δοῦναι περὶ αὐτ͂, ὅτι αἱ ἐγκρίμενοι φησὶ,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἐπ' ἀργυρίῳ μαντεύονται. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ καταγέλαστον, A propter pecuniam divinantur. Hoc enim ridiculum est, ὅτι τὸ ἀργύριον αὐτοῖς πλῶσι, μισθὸν τῆς ψεύδους οἱ ἀπατώμενοι. Τὸ δὲ ῥῆμα τοῦ νόμου οὐκ ἔστι τοιοῦτον, ὥστε δῶρα δοῦναι τῷ εἰπόντι, ὅτι τὴν χάριν αὐτοῦ ἀποδίδου· δωρεὰν γάρ φησιν, εἰλάβετε, δωρεὰν δότε. ὁρᾷς ὅπως ἠγανάκτησε Πέτρος ὅτι τῷ Σίμωνι, ἀργύριον σὺν τὴν τοῦ πνεύματος νομίσαντι; Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη, φησὶ, εἰς ἀπώλειαν, ὅτι ὠήθης τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. οὐκ ἔστιν οὖν ὁ τοῦ εὐαγγελίου λόγος, ὡς τὰ πωλούμενα ῥήματα τῶν ἐγαστριμύθων; τί γὰρ ἄρτι δοίη ἄξιον αὐτῷ ἀνταπόδομα; ἄκουε Δαβὶδ ζητοῦντος καὶ λέγοντος· τί ἀνταποδώσω τῷ κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι; B pro omnibus quæ retribuit mihi? Non igitur licet dare οὐκ ἔστιν οὖν δῶρα δοῦναι περὶ τούτου ἀντάξια τῆς αὐτοῦ χάριτος· ἓν δῶρον ἄξιον, ἡ φυλακὴ τοῦ δοθέντος· ὁ δός σοι τὸ πρόσωπον, οὐχὶ τιμὴν ἀπαίτει τοῦ δοθέντος, ἀλλὰ φυλακὴν ἀξίαν τοῦ δεδομένου.

donum aliquod detur, quoniam nemo gratiam dat. Gratis enim, ait, accepistis, gratis date. Vides quomodo Petrus succensuit adversus Simonem, qui argentum pro gratiâ sancti Spiritûs attulerat, Argentum tuum sit tecum, inquit, in perditionem, quoniam existimasti donum Dei per pecuniam comparare. Non est igitur sermo Dei ut venalia verba ventriloquorum. Quodnam enim pretium aliquis det illo condignum? Audi Davidem quæritantem & dicentem, Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Non igitur licet dare donum gratiâ ejus condignum? Unicum est donum dignum, conservatio rei donatæ. Qui dat tibi thesaurum, non pretium requirit rei datæ, sed custodiam debitam tanto dono.

Νόμοι.

Ἐάν τις διὰ δόσεως χρυσίου ἐπισκοπῶ ἢ κληρικὸς γένηται· ἢ ξενοδόχος, ἢ πτωχοτρόφῳ· ἢ νοσοκόμῳ· ἢ διοικητὴς οὐσιῶν οἰουδήποτε οἴκου· ἢ ἑτέρου τινὸς ἐκκλησιαστικοῦ φροντιστὴς διακονήματος· καὶ ὁ δούς, καὶ ὁ λαβών, καὶ ὁ μέσος γενόμενος τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῦ κλήρου, ἢ τῆς ἐμπιστευθείσης διοικήσεως, ἀπογυμνούσθωσαν.

Εἰ δέ τις τῶν ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν περὶ τῆς χειροτονίας εἴτε μὴ ταῦτα ἐκ τῶν ἰδίων προσφερόντων δύναιτο βουληθείη τῇ ἐκκλησίᾳ εἰς ἣν ἐπεκηρύχθη, οὐ μόνον οὐ κωλύομεν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐπαίνου ἄξιον κρίνομεν.

Περὶ κανονικοῦ, καὶ τῶν ὑπὲρ χειροτονίας δεδομένων.

Ἐξ αὐτῆς τῆς κώμης ἐν ᾗ ἔστιν ἡ ἐκκλησία, κατ' ἀναλογίαν τῶν τόπων, κρίσει τοῦ ἐπισκόπου οἱ κληρικοὶ χειροτονείσθωσαν, καὶ τὴν οἰκείαν ἐπιγινωσκέτωσαν κεφαλιπάνα. χάριν δὲ τοῦ τοιούτου κανονικοῦ, καὶ τῶν ὑπὲρ χειροτονίας δεδομένων συνηθῶς, χρείζει ὁ χρυσόβουλλον ὁ ἀοιδίμου βασιλέως Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ, περὶ τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα τυποῖ γάρ φησιν ἡ βασιλεία μου, ὅτι τῇ χειροτονίᾳ τῶν ἱερέων, καὶ ὅτι τῷ κανονικῷ τὸν παλαιὸν ἐνεργεῖν τύπον, καὶ μηδὲν ὅτι τῇ χειροτονίᾳ λαμβάνειν πλέον τὸν χειροτονοῦντα τούτους ἐπίσκοπον, ἀλλ' ἢ μόνα τὰ ἑπτὰ χρυσᾶ νομίσματα, ἤγουν ἓν μὲν ὅτε ποιεῖ αὐτὸν ἀναγνώστην, τρία δὲ ὅτε χειροτονεῖ αὐτὸν διάκονον, καὶ ἕτερα τρία ὅτε πληροῖ αὐτὸν ἱερέα. καὶ ὁ συνοδικὸν ψήφισμα τὸ γενόμενον ὅτι τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ, ὁ καὶ ζήτει κατὰ τὸ ιζ. κεφάλαιον τοῦ παρόντος στοιχείου· ὡσαύτως καὶ ὑπὲρ τοῦ κανονικοῦ, ἀπὸ τοῦ ἑκτοῦ· χωρίου τριάκοντα κανόνες, νόμισμα χρυσοῦν ἕν, ἀργυρᾶ δύο, κριὸν ἕνα, κριθῆς μοδίους ἓξ οἴνου μέτρα ἕξ, ἀλεύρου μοδίους ἕξ, καὶ ὄρνεις τριάκοντα. Ἀλλὰ καὶ ἕτερον συνοδικὸν σημείωμα γέγονεν ὅτι ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Νικολάου, κελεύον κατὰ τὸ τῶν χρυσόβουλλον δίδοσθαι τὴν μονικὴν, καὶ τὰ ὑπὲρ χειροτονίας.

Leges.

Si quis propter pecuniam solutam Episcopus aut Clericus fiat, aut hospitii, vel peregrinorum, vel pauperum, vel ægrotantium præfectus, aut administrator cujuscunque domus Deo consecratæ, vel alius Ecclesiastici operis curator, & is qui dat, & qui accipit, & mediator C Sacerdotio suo & Clero, vel concreditâ administratione privabuntur.

Si quis tamen Episcopus vel Clericus ante ordinationem suam, vel post illam, de bonis suis largiri velit Ecclesiæ, ad quam vocatus est, non solum non prohibemus, sed etiam omni laude dignum decernimus.

De Canonico, & iis quæ pro Ordinatione solvuntur.

Ex eodem vico, ubi est Ecclesia, pro ratione locorum, & discretione Episcopi Clerici ordinentur, & proprium agnoscant Capitulum. Hujusce autem Canonici causâ, & eorum quæ pro ordinatione ex consuetudine D data erant, Aurea Bulla venerabilis Imperatoris Isaacii Comneni, inter alia, hæc decernit. Statuit verò Imperatoria mea Majestas, ut pro ordinatione Sacerdotum, & Canonico vetus forma obtineat, & nihil amplius pro ordinatione alicujus Episcopûs qui ordinat, recipiat, quàm solùm septem aureos nummos, videlicet unum, quando eum Lectorem creat, tres verò cùm Diaconatum confert, & alios tres, quando Sacerdotem perficit. Et similiter Decretum Synodicum, quod sancitum est sub Michaele Patriarcha, (quod vide ad cap. xvii. hujusce Elementi) pro Canonico à loco, qui xxx. camiE nos habet, unum nummum aureum, argenteos duos, arietem unum, hordei modios sex, vini mensuras sex, tritici modios sex & aves triginta. Sed & aliud edictum Synodicum factum est sub Patriarcha Nicolao, quod secundum hanc Auream-Bullam solvi jubet Canonica & quæ pro ordinatione solent.

ΚΕΦ. κθ'.

Περὶ χηρῶν γυναικῶν.

Ζήτει τὸ ί. κεφάλαιον τοῦ Γ. στοιχείου.

F

CAPUT XXIX.

De Viduis.

Vide cap. x. Lit. Γ.

ΚΕΦ. λ'.

Περὶ τῶν χλευαζόντων τοὺς ἀσθενοῦς ἢ σώματος ἐχούσας.

Ζήτει τὸ ά. κεφάλαιον τοῦ Υ. στοιχείου.

CAPUT XXX.

De his qui infirmitate aliquâ corporali laborantes derident.

Quære cap. i. Lit. Y.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

CAPUT XXXI.

De ſacro Chriſmate: & quinam ex hæreticis, qui ad Eccleſiam revertuntur, per ſolam Unctionem recipiuntur.

Conſule in cap. ix. Lit. M. Canonem ſextum Synodi Carthaginenſis, & in cap. i. Lit. B. Canonem xlviii. Concilii Laodicenæ, & in cap. ii. Lit. A. Canonem vii. Synodi ſecundæ.

ΚΕΦ. λα'.

Περὶ τοῦ ἁγίου χείσματος, καὶ τίνες χείονται μύειν τὴν προσερχομένων τῇ ἐκκλησίᾳ αἱρετικῶν.

Ζήτει ἐν τῇ θ'. κεφαλαίῳ τοῦ Μ. στοιχείου κανόνα ς'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου. καὶ ἐν ᾧ α'. κεφαλαίῳ τοῦ Β. στοιχείου κανόνα μή. τῆ ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου. καὶ ἐν τῇ ϛ'. κεφαλαίῳ τῶ Α. στοιχείου κανόνα ζ'. τῆ ϛ'. συνόδου.

CAPUT XXXII.

De Chriſtianiſmo.

Canon xxxviii. Concilii Carthaginenſis qui profeſſionem ſive exercitium Chriſtianorum ſuſcipiunt, ex voluntate liberâ, & ſuâ ſponte ad fidem accedere ordinat, non autem per vim atque ex neceſſitate; iſta enim neque firma ſunt neque diuturna. Nam virtutem ex electione eſſe oportet, non coactam & invitam. Exercitationem verò nuncupans innuit, quod quemvis Chriſtianum oportet virtutem exercere, ac continentiam & pudicitiam, & præ cæteris charitatem erga omnes. Ita ut qui non hoc modo vivat, nomine tenus Chriſtianus ſit, non reverâ.

Magnus autem Baſilius in Canone xlv. Qui nomen Chriſtiani adſumit, & mandatorum tranſgreſſione Chriſtum contumelia afficit, nihil illi conducit mera appellatio. Paria ſcilicet dicens cum magno Jacobo, Quid juvat, rogante, fratres mei, ſi quis fidem ſe habere dicat, opera verò non habeat, num fides illum queat ſervare? Nam ut ſplendore virtutum in nobis relucente glorificatur Deus, juxta illud, Splendeat lux veſtra coram hominibus, &c. ita tenebris vitiorum noſmet obfuſcantibus contingit Deum blaſphemiis proſcindi inter gentes.

ΚΕΦ. λβ'.

Περὶ χειστιανισμοῦ.

Ὁ λη'. κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, τὸν ἐπὶ ἄσκησιν εἰσδεχόμενον τὸν χειστιανὸν, ἐλευθέρᾳ προαιρέσει καὶ ἀνεξουσίῳ, νομοθετῆ προσιέναι τῇ πίστει, ἀλλὰ μὴ βίᾳ μηδ' ἐξ ἀνάγκης. τὰ γὰ τοιαῦτα οὐ βέβαια, οὐδὲ νόμιμα. καὶ αἱρετὸν γὰ δεῖ τὸ ἀρετὴν, ἀλλ' οὐ βεβιασμένον ἢ ἀκούσιον. ἄσκησιν δὲ εἰπὼν ὑπέφηνεν, ὅτι πᾶσιν δεῖ τὸν χειστιανὸν ἀρετὴν ἀσκεῖν, ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην· καὶ πρόπαν τὸν ἄλλων τὸν εἰς πάντας ἀγάπην· ὡς ὃς μὴ τοῦτα βιῶν, ὀνόματι μόνον χειστιανὸς, ἀλλ' οὐ πράγματι λέγοιτο.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ μέ. κανόνι, ὁ τὸν τοῦ χειστιανοῦ φύσει προσηγορίαν εἰληφὼς, καὶ διὰ τῆς τῶν ἐντολῶν παραβάσεως τὸν Χειστὸν ὑβείζων, ἔοικεν ὀνείδεσιν ἀπάνταν. ἀδελφὰ τῷ μεγάλῳ φιλοσόφῳ Ιακώβῳ, τί ὄφελος ἀδελφοί μου φάσκοντι, ἐὰν πίστιν τις λέγῃ ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ, δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; ὥσπερ γὰ τῆς αὐγῆς τὸν ἀρετῶν ἐν ἡμῖν ἀστραπτόντων δοξάζεται ὁ θεὸς καὶ πατὴ, λαμπράτω τοι φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ ἑξῆς· ὕτω τοῦ ζόφου προσαναχωννυμένου ἡμῖν τὸν παιδῶν, βλασφημεῖσθαι τὸν θεὸν συμβαίνει διὰ τοὺς ἔθνεσιν.

CAPUT XXXIII.

De Chorepiſcopis.

Quære cap. xxxi. Lit. E.

ΚΕΦ. λγ'.

Περὶ χωρεπισκόπων.

Ζήτει λα'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ψ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

INITIUM LITERÆ Ψ.

ΚΕΦ. α'.

Πῶς δεῖ ψάλλειν καὶ εὔχεσθαι.

Ζήτει λε'. κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου.

CAPUT I.

Quomodo psallere & orare oportet.

Vide xxxv. cap. Lit. B.

B

ΚΕΦ. β'.

Περὶ ψαλτῶν καὶ ἀναγνωστῶν.

Ζήτει ἐν τῷ θ'. κεφαλαίῳ τοῦ Ε. στοιχείου κανόνα κγ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου.

CAPUT II.

De Cantoribus & Lectoribus.

Vide in cap. ix. Lit. E. Canonem xxiii. Synodi Laodicenæ.

C

ΚΕΦ. γ'.

Οὐ χρεὼν τοὺς ψευδομάρτυρας τῶν αἱρετικῶν ἐπιέναι.

Ζήτει ἐν τῷ ϛ'. κεφαλαίῳ τοῦ Α. στοιχείου κανόνα τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου θ'. καὶ λ'.

CAPUT III.

Quòd hæreticorum Pseudomartyres adire non licet.

Quære in ii. cap. Lit. A. Canonem ix. & xxx. Synodi Laodicenæ.

D

ΚΕΦ. δ'.

Ὅπως οἱ ψῆφοι γίνονται τῶν μελλόντων χειροτονεῖσθαι.

Ζήτει τοῦ Χ. στοιχείου α'. καὶ β'. κεφάλαιον.

CAPUT IV.

Quomodo in ordinationibus fiant suffragia.

Quære in Lit. X. cap. i. & ii.

E

F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

INITIUM LITERÆ Ω.

CAPUT I.

Quibuſnam licet horarium geſtare.

Vide in nono capite Lit. E. Canones xxii. & xxiii. Concilii Laodiceni.

B

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ω ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. α'.

Τίνα δῆ ὡρέλιον φέρειν.

Ζήτει ὲν τῷ θ'. κεφαλαίῳ τῦ Ε. στοιχέιυ, κανόνας τὴς ὲν Λαοδικείᾳ συνόδυ κβ'. καὶ κγ'.

MAGNÆ ECCLESIÆ OFFICIA.

MAGNUS Oeconomus, ſeu Diſpenſator.
Magnus Sacellanus.
Magnus Sceuophylax, ſeu Cuſtos Vaſorum.
Chartophylax, ſeu Rotulorum cuſtos.
Sacellanus, & Protecdicus.
Protonotarius.
Logotheta, ſive Judex.
Caſtrenſis.
Referendarius, & Regiſtrarius.
Hieromnemo.
Magiſter memoriæ.
Doctor Evangelii.
Doctor Apoſtoli.
Doctor Pſalterii.
Qui à genubus.
Qui à judiciis.
Qui à ſupplicationibus.
Qui à Sacris Ordinationibus.
Secretarius.
Monaſteriorum Præfectus, ſeu Viſitator.
Eccleſiarum Præfectus.
Evangelii Procurator.
Antiminſii Procurator.
Luminarium Procurator.
Orator.
Primus Oſtiarius.
Secundus Oſtiarius.
Eleëmoſynarius, & Primicerius Notariorum Patriarchalium.

C

D

E

ΤΑ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΟΦΦΙΚΙΑ.

Ο Μέγας οἰκονόμος.
Ο μέγας σακελλάριος.
Ο μέγας σκευοφύλαξ.
Ο χαρτοφύλαξ.
Ο Σακελλίου, καὶ Ο προτέκδικος.
Ο προτονοτάριος.
Ο λογοθέτης.
Ο καστρήσιος.
Ο ῥαιφερενδάριος· καὶ Ο ὑπομνηματογράφος.
Ιερομνήμων.
Ο ὑπομνήσκων.
Ο διδάσκαλος τῦ εὐαγγελίυ.
Ο διδάσκαλος τῦ ἀποστόλυ.
Ο διδάσκαλος τῦ ψαλτῆρος.
Ο ὁπὶ τῶν γονάτων.
Ο ὁπὶ τῶν κρίσεων.
Ο ὁπὶ τῶν δεήσεων.
Ο ὁπὶ τῆς ἱερᾶς καταστάσεως.
Ο ὁπὶ τῶν σεκρέτων.
Ο ἄρχων τῶν μοναστηρίων.
Ο ἄρχων τῶν ἐκκλησιῶν.
Ο ἄρχων τῦ εὐαγγελίυ.
Ο ἄρχων τῦ ἀντιμινσίυ.
Ο ἄρχων τῶν φώτων.
Ο ῥήτωρ.
Ο πρῶτος ὁστιάριος.
Ο δεύτερος ὁστιάριος.
Ο νυμφόδοτης· καὶ ὁ πριμμικήριος τῶν πατριαρχικῶν γραμματείων.

FINIS.

ΤΕΛΟΣ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ

καὶ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ,

ΗΤΙΣ ΑΠΟΚΑΤΕΣΤΗΣΕ ΦΩΤΙΟΝ ΤΟΝ ΑΓΙΩΤΑΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ

εἰς Ⓒ θρόνον Κωνσταντινουπόλεως, Ⓒ διέλυσε τὰ σκάνδαλα τῆς δύο ἐκκλησιῶν, τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Ρώμης, ἀπὸ τοῦ λόγου τοῦ Βέκκου, οὗ ἡ ἀρχή,

DE SANCTA

ET

OECUMENICA SYNODO,

QUÆ PHOTIUM SANCTISSIMUM PATRIARCHAM IN SEDEM CONSTANTINOPOLITANAM

restituit, & duarum Ecclesiarum, veteris scilicet & novæ Romæ, scandala dissolvit:

Ex Becci Oratione, cujus initium est,

ΗΝ ἂν μακάριον ἀληθῶς, εἴγε δεῖ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἁπλοῦν τι καὶ ἀνεξέλεγκτον τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ διέλαμπεν εἰς ἀεί. ἐπεὶ γὰρ ἀπῆλθε μὲν ὁ ὧδε Νικόλαος, ἀπῆλθε δ' ἐκεῖ αὖθις Ἀδριάνος, καὶ Πάπας Ἰωάννης Ⓒ ἀποστολικὸν ἀναδεξάμενος θρόνον, οὐ σωδιεδέξατο καὶ τὴν τῆς Φωτίου δυσμένειαν, ἀλλ' ὅτι τῇ εἰς Ⓒ πατριαρχικὸν θρόνον ἐπανόδῳ αὐτοῦ, δεξιὸς αὐτὸν ἀπεδέξατο, συῳδόν τι Φωτίῳ. ὃν Κωνσταντινουπόλει ἀθετίζοντι ὑπὸ πλειόνων ἢ τριακοσίων ἀρχιερέων συγκροτουμένων, καὶ κηρύκων ὀκλίζουσι, καὶ πᾶν εἴ τι τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ τῆς διαφορᾶς χρόνῳ ἐφθέγξατο καὶ ἐλαλήσατο, ἀναθέματι παραδίδωσι. καὶ δὴ μέσου τοῦ, ὧν ἡ τοιαύτη τῆς ἑνώσεως σύνοδος ἐξέστην, προκαθημένου, τοιάδε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰωάννης, τοῦ προσῳπομένου τὰ πρὸ αὐτοῦ δυσφημισμένου ὅ τε μὴν ἐκκλησίας, ἐν ταῖς αὐτοῦ ἀνακηρύττῃ δημηγορίαις.

A

B

Εν γὰρ αὐταῖς τῶν πρὸς τὴν σύνοδον προόδοις εἰσόδοις τῶν καθηγεμόνων καὶ τοποτηρητῶν τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἰωάννου, διερμηνεὺς Φωτίου, μὴ ὅ, αὐτὸς ἐναγκαλίσασθαι καὶ ἀσπάσασθαι, καὶ τὰ δὲ δὴ λέξεως λέγων,

Λόγοι Φωτίου πατριάρχου πρὸς τοὺς ἀπὸ Ρώμης ἀποσταλέντας.

Ἀποδέξαιτο κύριος τὸν πόνον ὑμῶν, εὐλογήσαι καὶ ἁγιάσαι τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα ὑμῶν· ἀποδέξαιτο δὲ καὶ τὴν φροντίδα καὶ τὴν μέριμναν τοῦ ἁγιωτάτου ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ καὶ πνευματικοῦ πατρὸς ἡμῶν τοῦ μακαριωτάτου πάπα Ἰωάννου.

Καὶ μὴν τοὺς καθηγεμόνας καὶ τοποτηρητὰς τοῦ ὅλου τε πάπα προσκυνῆσαι πρὸς Φώτιον ποιήσασθαι, Φωτίου οὕτως ἔφη,

C

FELIX proculdubiò fuisset, si simplex & plana Evangelii prædicatio in Ecclesiâ Christi semper viguisset. Postquam enim excesserat Nicolaus, & post illum vero Adrianus, atque Papa quidem Joannes, cùm Apostolicam consecutus fuisset Sedem, in Photium simultatem neutiquam concepisset; sed post illius in Sedem Patriarchicam restitutionem, eum prompte excepisset; ex pluribus quàm trecentis Antistitibus in unum convenientibus, Constantinopoli Synodum celebrat Photius, & Canones edit, & quicquid contra Ecclesiam Romanam intra dissensionis tempus vel factum vel dictum fuit, anathemati tradit. Etiam inter Actiones, quas unionis hæc Synodus edidit, hæc, de ipso Joanne ejus Ecclesiæ, quæ ab eo anteà probris & conviciis fuisset impetita, Præfecto, in suis sermonibus promulgat.

In primis enim sanctissimi Papæ Joannis Cardinalium & Legatorum ingressu in Synodum, invenitur Photius postquam ipsos amplexus esset & salutâsset, etiam hæc ad verbum dixisse,

.....

Photii Patriarchæ eis qui Roma missi fuêre verba.

Laborem vestrum Dominus gratiosè accipiat, animas & corpora vestra benedicat & sanctificet: accipiat etiam & curam & solicitudinem sanctissimi fratris & comministri & spiritualis Patris nostri beatissimi Papæ Joannis.

Et postquam Card. & Legati Papæ nomine Photio salutem dixissent, Photius ad hunc modum locutus est,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Photii Oratio.

Sincero invicem affectu proſequimur ſanctiſſimum & œcumenicum Papam Joannem, & Deum precamur, ſanctas preces & pretioſum illius amorem nobis concedere: & ſiat illi à communi Domino Chriſto Deo noſtro vero genuinæ erga nos charitatis & ſinceri propoſiti compenſatio.

Alia Photii Patriarchæ verba.

B

In quartæ Concionis decurſu hæc dicit, Ut enim primus & magnus Pontifex, Chriſtus verus Deus noſter, non contentus erat, quod cœleſtes ordines ipſum adorabant, & puram & illibatam charitatem conſervabant; ſed tamen ipſum exinaniens, ac diminutionem ſuam uſque ad ſervi formam deprimens, ad ſemet traxit erraticum & abalienatum genus humanum. Ita quidem ad ejus imitationem, ſpiritualis noſter Pater haudquaquam in eo acquievit, quod ſuiipſius Eccleſia pacem obtinuerat, ſed per venerabiles ſuos legatos nos etiam viſitavit.

C

Becci.

Et poſt quoddam colloquium, cum Petrus Cardinalis in medio iſtius ſancti confeſsûs, quæ ſanctiſſimus Papa Joannes ad Photium miſerat, oſtendit, ſacerdotalem ſcilicet Stolam, Humerale, Sticharium, Penulam & Sandalia, Photius hiſce verbis, dixit,

Alia Photii Patriarchæ verba.

D

Chriſtus Deus noſter, qui cœlum nubibus circumducit, & naturam noſtram ad eam reſtaurandam & repurgandam indutus eſt, ipſum fratrem & comminiſtrum & ſpiritualem Patrem noſtrum, & in præſenti vitâ præſidio certo & incolumitate amiciat, atque in futuro ſeculo nuptiali veſte condecorans, beato illo ſponſo dignum præſtet.

Inſuper in iſta Oratione recitat Beccus magnam partem Epiſtolæ Photii Patriarchæ ad Marinum Caſtellæ Epiſcopum.

E

Itidem producitur & alia ejuſdem Photii Patriarchæ ad Gauderichum Beliternes Epiſcopum Epiſtolæ portio: inſuper & profert aliam Epiſtolæ partem ad Zachariam utriuſque Eccleſiæ Anagninorum, quas vide ad finem Commentariorum qui ſuperſunt: Commentarii autem, qui ſuperſunt, ſunt iſti.

Excerpta ex iis quæ de Photio dicta ſunt.

F

In Antiſtitum recenſione inveniebantur gemini Heracleæ Joannes; Zacharias Antiochiæ, Georgius Antiochiæ; Paulus Laodiceæ, Symeon Laodiceæ; Theodorus Nicææ; Gregorius Heracleæ; Latri..... Baſilius Arcadiopolis, Symeon Arcadiopolis. A Papâ Joanne venit Petrus Cardinalis religioſiſſimus Presbyter & Legatus ipſius Papæ. (Ante verò dimiſſionem iſtam Paulum & Eugenium miſiſſet Papa;) & etiam unà cum Petro venit Zacharias Chalcedonis, qui etiam dixit,

Adeo venerabilis res eſt pax, ut Deus ipſe eo nomine vocetur, imò & iſta appellatio aliis rebus tribuatur,

Λόγος Φωτίου.

Ανπασπασκωνῆται ὑφ' ἡμῶν ὁ ἁγιώτατος. καὶ οἰκουμενικὸς πάπας Ιωάννης ἐγκαρδίῳ πόθῳ, καὶ αὐτέμπνα θεὸν, χαριωδῶναι ἡμῖν τὰς ἁγίας δεήσεις καὶ τὴν τιμίαν ἀγάπην αὐτοῦ· καὶ γλύκοιτο αὐτῷ τῆς πρὸς ἡμᾶς γνησίας ἀγάπης καὶ εἰλικρινοῦς βλαστήσεως ἐν τῷ κοινοῦ δεσπότου Χριστοῦ τ' ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀνταμείψις.

Ετερος λόγος Φωτίου πατριάρχου.

Τῆς δ'. ὁμιλίας προϊούσης φησίν, ὥσπερ γὰρ ὁ πρῶτος. καὶ μέγας ἀρχιερεὺς, Χριστὸς ἀληθινὸς θεὸς ἡμῶν, οὐκ οἷς αὐτὸν τὰ ὑπεράνια ἐθεράπευε τάγματα, καὶ τὴν ἀγάπην καθαρὰν καὶ ἀνεπιδόλωτον διεφύλαττεν, τούτοις ἠρκέσθη· ἀλλ' ἑαυτὸν κενώσας, καὶ μέχρι δούλης μορφῆς τὴν κένωσιν ὑποστὰς, πρὸς ἑαυτὸν εἵλκυσε τὸ πεπλανημένον ἡμῶν, καὶ ἠλλοτριωμένον τ' ἀνθρώπων γένος. οὕτω καὶ ὁ μιμητὴς ἐκείνου, ὁ πνευματικὸς ἡμῶν πατὴρ οὐκ οἷς ἡ καθ' ἑαυτὸν ἐκκλησία τὸ εἰρηναῖον εἶχεν ἠσυχίσειν, ἀλλὰ διὰ τῶν αὐτῶ τιμίων ὑποστρηγῶν διαπέμψας καὶ ἡμᾶς ἐπεσκέψατο.

Του Βέκκου.

Καὶ μετά τινα τῆς ὁμιλίας, ὡς ὁ καθηγεμὼν. Πέτρος ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ ἐκείνῳ συλλόγῳ ἐπεφάνισε καὶ ὑφὰ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ιωάννου τοῦ Φωτίῳ σταλέντα, τ' ἀρχιερατικὰ, φημὶ, στολὴν, τὸ ὠμόφορον, τὸ σιγάριον, τὸ φελώνιον καὶ τὰ σαμδάλια, Φώτιος ἐπὶ λέξεως εἶπεν,

Ετερος λόγος Φωτίου πατριάρχου.

Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ νεφέλαις τὸν οὐρανὸν ὑποβάλλων, καὶ πρὸ ἡμετέραν φύσιν ἀναχωνεύσας καὶ καθάρας σολισμὸς, αὐτὸν τ' ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν καὶ πνευματικὸν πατέρα ἡμῶν, καὶ ὃν ὑφ' παρόντι βίῳ φρουρὰν ἄσυλον καὶ σωτηρίαν ἀσφαλῆ στολίσαι, κἀν τῷ μέλλοντι αἰῶνι τὸν νυμφικὸν ὑποβαλὼν χιτῶνα, ἄξιον τοῦ μακαρίου ἐκείνου νυμφῶνος ἀναδεῖξαι.

Επὶ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ γεγράφῃ ὁ Βέκκος πολὺ μέρος ὑπομνήσεως Φωτίου πατριάρχου πρὸς Μαρῖνον Καστέλλης ἐπίσκοπον.

Ωσαύτως ἐκτίθεται καὶ ἕτερον ὑπομνήσεως τμῆμα τ' αὐτοῦ Φωτίου πατριάρχου πρὸς Γαυδέριχον Βελιτέρνας ἐπίσκοπον· ἔτι ἐκλίθησι καὶ ἕτερον ὑπομνήσεως μέρος πρὸς Ζαχαρίαν Αναγνίων τῆς δύο ἐκκλησιῶν, ἃ καὶ ζήτει περὶ τὸ τέλος τ' δύρεθέντων ὑπομνημάτων· εἰσὶ δὲ τὰ δύρεθέντα ὑπομνήματα τάδε.

Τὰ ἐκλεγόμενα ἀπὸ τῶν ὑπὲρ τοῦ Φωτίου.

Εὑρέθησαν ἐν τῇ ἀναθεωρήσει τ' ἀρχιερέων διπλοῖ οἱ τῆς Ηρακλείας Ιωάννης· Ζαχαρίας Αντιοχείας, Γεώργιος Αντιοχείας· Παῦλος Λαοδικείας, Συμεὼν Λαοδικείας· Θεόδωρος Νικαίας· Γρηγόριος Ηρακλείας. Λάτρις..... Βασίλειος Αρκαδιουπόλεως, Συμεὼν Αρκαδιουπόλεως. ὅτι πάπα Ιωάννου ἦλθε καθηγεμὼν Πέτρος ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ὑποτρηγὸς τ' αὐτοῦ πάπα. πρὸ δὲ τῆς ἀποστολῆς ταύτης Παῦλον καὶ Εὐγένιον ὁ πάπας ἀπέστειλε. ἦλθον δὲ καὶ σὺν τῷ Πέτρῳ πάλιν Ζαχαρίας Χαλκηδόνος, ὃς καὶ εἶπε,

Τὸ τῆς εἰρήνης πρᾶγμα ὅτι τοιοῦτόν ἐστι σεμνὸν, ὡς καὶ τ' θεὸν αὐτὸν εἰρήνην καλεῖσθαί τε καὶ ὀνομάζεσθαι, τοῖς ἄλλοις ὁμοίως

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἁμῶς, ἃ καλῶν ὁμῶ καὶ ὑπολαμβάνειν θεὸν εἰώθασιν ἄνθρωποι· ἀλλὰ ζῆτο δ' πρᾶγμα, καίπερ ὂν δεινὸν σεμνόν, χρόνος ἔχει ἱκανὸς πάνυ πολύς, ἀφ' ἧς ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίᾳ λώβῃ ὑπέκειτο. μηδὲ πρότερον ἀγασιάσειν ἑαυτὴν ἔσεσθαι τῇ τοῦ κρατοῦντος ἁπλότητι, [ἕως] δεῦρο Φωτίου καὶ οἱ τῶν δ'. χρόνων τῶν μεγάλων ἦλθον ἱεροτιμηταὶ ἐν τῇ ἀποκαταστάσει αὐτῆ.

A quas & vocare & existimare divinas homines solent: Hæc autem res, quamvis adeò venerabilis, non diu est, quin in Ecclesiâ nostrâ injuriam passa erat. Neque anteà sedata est Ecclesia per simplicitatem Imperatoris, [donec] sub Photio venerunt etiam ex quatuor magnis Sedibus Legati ad ejus restitutionem.

Ηλίας πρότερον ἱεροτιμητὴς Ιεροσολύμων.

Elias priùs Episcopi Hierosolymorum Legatus.

Τίτος Θεοδοσίου πατριάρχου Ιεροσολύμων, πρὸς ὃν ἀπέστειλε λίβελλον πίστεως ὁ Φώτιος.

Titus Theodosii Patriarchæ Hierosolymorum, ad B quem fidei libellum misit Photius.

Τοῦ πάπα λέγει καρδιναλίος ὕτως, ὁ κύριος ἡμῶν ὁ ἀποστολικὸς πάπας ἔστειλε τῷ Φωτίῳ ὠμόφορον, στιχάριον, φελώνιον, καὶ σανδάλια.

Papæ Cardinalis sic dixit, Dominus noster Apostolicus Papa Photio misit Humerale, Sticharium, Penulam & Sandalia.

Εὐγένιος εἷς τῶν πρεσβυτέρων δ πάπα ἐπίσκοπος ἦν.

Eugenius unus ex Papæ Legatis Episcopus fuit,

Καὶ ὁ Παῦλος ἐπίσκοπος.

Et Paulus etiam Episcopus.

Οἱ τρεῖς πατριάρχαι τῶν ἀνατολικῶν ἑῴων ἦσαν, Αλεξανδρείας, Αντιοχείας, καὶ Ιεροσολύμων.

Tres Orientalium Sedium Patriarchæ erant, Alexandrinus, Antiochenus & Hierosolymitanus.

Βασιλείῳ, Λέοντι, καὶ Αλεξάνδρῳ μεγάλων βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων, πολλὰ τὰ ἔτη. C

Basilio, Leoni, & Alexandro magnis regibus & Imperatoribus multos annos.

Εὐδοκίας τῆς εὐσεβεστάτης Αὐγούστης, πολλὰ ζῷ ἔτη.

Eudociæ religiosissimæ Augustæ multos annos.

Στεφάνῳ τῷ Πορφυρογεννήτῃ καὶ Θεοδοσιήτῃ συγκέλλῳ, πολλὰ ζῷ ἔτη.

Stephano Porphyrogennetæ & Adeodato Syncello multos annos.

Φωτίῳ καὶ Ιωάννῃ τοῖς ἁγιωτάτοις πατριάρχαις, πολλὰ τὰ ἔτη.

Photio & Joanni sanctissimis Patriarchis multos annos.

Γεγραφὼς ὕτως ἐν τῇ πρώτῃ πράξει ῥητῶς, τοῦ τε ἁγιωτάτου πάπα Ιωάννου, καὶ τῶν λοιπῶν τῆς ἀνατολῆς τριῶν μεγάλων ἀρχιερέων. D

Sic expressè scribit in primâ Actione sanctissimi Papæ Joannis, & reliquorum Orientalium trium magnorum Antistitum,

Πρᾶξις β'. ἐβδόμῃ τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς, ἰνδικτιῶνος ιγ'. ἡμέρᾳ γ'.

Actio secunda mensis Novembris septimâ, Indictione xiii. die tertiâ.

Προκαθημένου Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τῶν κατηχουμένων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας· προτεθέντος καὶ ἁγίου εὐαγγελίου ἐν τῷ μέσῳ συγκαθεζομένων αὐτῷ Εὐγενίου καὶ Παύλου, τῶν ζοποτηρητῶν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, Πέτρου τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ καρδιναλίου, καὶ Ηλιοῦ τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ ἀποκρισιαρίου Αλεξανδρείας, συγκαθεζομένων καὶ τῶν θεοσεβεστάτων μητροπολιτῶν, Προκοπίου Καισαρείας καὶ τῶν λοιπῶν. E

Præsidente Photio sanctissimo Patriarchâ in dextrâ Catechumenorum magnæ Ecclesiæ, & in medium etiam proposito sancto Evangelio, atque considentibus illi Eugenio & Paulo, veteris Romæ Legatis, Petro religiosissimo Presbytero atque Cardinale, & Eliâ religiosissimo Presbytero & Apocrisiario Alexandriæ, considentibus etiam religiosissimis Metropolitis, Procopio Cæsareæ & reliquis.

Οὐδὲν γὰρ ἄλλο πέφυκε θεοσεβέστερον ἢ οἰκειότερον τοῖς ἐν ἐξουσίᾳ καὶ μεγίστῃς ἀρχαῖς καθεστηκόσι, ἢ τῇ καλλονῇ καὶ ὡραιότητι τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ τῇ πρὸς Θεὸν ἀγάπῃ, σπουδάζειν δ', σπεύδειν, καὶ δ', πάντας ὁρᾶν τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ πίστει τῷ Θεῷ λατρεύοντας, καὶ τὴ ἀγάπης συνδέσμῳ περιπλεκομένους τε καὶ συσφιγομένους.

Nihil enim aliud dignius vel aptius contingere potest illis, qui in maximis dignitatibus & imperiis constituti sunt, quàm rectæ fidei pulchritudine & venustate, nec non erga Deum pietate, præstare contendere, & prospicere, ut omnes, qui in eadem fide Deum venerantur, charitatis etiam vinculo uniantur & constringantur.

Επιστολὴ τοῦ πάπα πρὸς τοὺς τρεῖς βασιλεῖς, Βασίλειον, Λέοντα, καὶ Αλέξανδρον. F

Epistola Papæ ad Imperatores tres, Basilium, Leonem, & Alexandrum.

Αρχὴ τῆς ἐπιστολῆς ὕτως κεῖται ἐν τῇ Λατινικῇ, ἑρμηνευθεῖσα ἀπὸ τῆς Κυδώνης, μετὰ τὴ ἐπιγραφὴ, Ἐγράψατε ἡμῖν, φίλτατοι υἱοί, ἵνα τὰ ἀποστολικῆς συμπαθείας σπλάγχνα ἀνοίξαντες, πάντας τοὺς ἐν τῇ ὑφ' ὑμῶν ἐκκλησίᾳ ἐπιτιμίοις ὑποκειμένους ἀναλαβόμεθα, καὶ τῆς ἑνότητος, καὶ εἰρήνης φροντίζοντες τὸν ὃν δῶρον ἀπαρτίσωμεν· καὶ ὃν ἡμῖν κοινωνοῦντα ἀρχιερέα, εἰς τὸ ἄκρον τῆς

Epistolæ, quæ à Cydoniorum Episcopo versa est, initium in exemplari Latino post inscriptionem sic se habet, Scripsistis nobis, amicissimi filii, ut Apostolicæ misericordiæ viscera aperientes, omnes quotquot in vestrâ Ecclesiâ censuris obnoxii sunt reciperemus, & unionis ac pacis curam habentes, hoc munus præstaremus: & summum Sacerdotem nostræ communionis participem, & in

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ſummam Sacerdotii dignitatem & in Patriarchatûs honorem iterum reſtitueremus; ne Eccleſia Dei multo tempore ſchiſmate & ſcandalo commota permaneat. Nos itaque veſtras preces, ut juſtas & Deo acceptas, admittentes [ex Latino Exemplari hoc: quæ verò ſequuntur ex Græco tranſcripta fuerunt] & rationi congruum eſſe cenſentes, Dei Eccleſiam tranquillam reddere, Legatos noſtros miſimus, qui voluntatem veſtram perficerent. Et licèt veſtra pietas viro vim inferendo nos prævenit, in illo ſcilicet reſtituendo, antequam noſtri Legati illuc veniſſent: nos tamen huic remedium adhibemus, non ex authoritate noſtrâ (licèt hoc etiam facere poſſimus) ſed ex Apoſtolicis conſtitutionibus, & ſanctorum Patrum decretis demonſtrationem afferentes: non Eccleſiæ regulas olim traditas ſolventes, ſed in quibus exacta harum obſervantia immutabiliter ſervata divellit & deſtruit totam corporis Eccleſiæ compagem, ad id quod convenit omnia, quæ ad eam pertinent, trahendo. Etenim ſecundus Nicæni Concilii Canon ſic ait; Quoniam ſæpiùs, ſive per neceſſitatem, ſive urgentibus alioqui hominibus, Canones Eccleſiaſticos tranſgredi nonnullos contingit. Hinc & Gelaſius Papa de eodem inquit, Quòd, ubi nulla vis perurget, conſtituta ſanctorum Patrum inviolata ſerventur. Similiter etiam & ſanctiſſimus Papa Leo eodem Spiritu præcipit, dicens, Ubi non urget neceſſitas, immutabilia maneant ſanctorum Patrum conſtituta; ubi verò neceſſitas aut vis reperitur, ibi n Eccleſiæ Dei commodum, qui poteſtatem habet, adminiſtret: ex neceſſitate enim, ſecundum divinum Apoſtolum, etiam legis mutatio fit. Et Felix Papa his conſona dixit, Et de hoc proſpicere oportet, ut ubi urget neceſſitas, ſæpe Patrum conſtitutiones tranſgrediantur. Inde etiam ſancta Synodus Carthaginenſis in Sermone quinto, capitulo trigeſimo quinto, Jubemus, ut Donatiſtarum Clerici rurſus in Eccleſiam admittantur, licèt à Synodo priùs fuerint depoſiti. Et Synodus videtur Synodum abrogare, propter unionem & conſenſum Eccleſiæ. Et Innocentius etiam Papa in quinto capitulo dicit, Quòd ii, qui à Binoſſo hæretico ordinati ſunt, recipiantur, ne iterum in Eccleſia ſcandala renaſcantur; & non ſolùm iis, licèt tales ſint, & ex eâdem fuiſſent hæreſi, depoſitis, Apoſtolica iſta Sedes, Eccleſiaſticæ pacis curam gerens, manus adjutrices porrexit; verùm etiam orthodoxis Antiſtitibus & Patriarchis ad ipſam confugientibus; ſicut nunc religioſiſſimus Photius rurſus implorans auxilium expectavit. Noſtis omnes magnum Athanaſium, Epiſcopum Alexandrinum, & Cyrillum & Polychronium Hieroſolymitanum, Joannem, quem dilectio veſtra Chryſoſtomum appellat, & Flavianum etiam Conſtantinopolitanum. Hos enim à Synodo depoſitos & ejectos, & ad ſanctam Romanam Eccleſiam confugientes, Apoſtolica hæc Sedes confirmavit, & ad priorem dignitatem reſtituit. Si igitur, qui à Donatiſtis, & qui à Binoſſo ordinationem exceperunt, & ab Eccleſiæ orthodoxæ limitibus Synodo numerosâ fuerunt ejecti, iterum ab aliâ Synodo recipiantur, & in Sacerdotum numero collocentur, ut Eccleſia Dei indivulſa & à ſchiſmatibus integra & libera maneat (nihil enim oculis Dei adeo execrandum & abominabile conſpicitur, ac is qui in Eccleſia Dei ſchiſmatum author eſt; & nihil jucundius vel charius ejus bonitati, quàm ut Eccleſia ſuam integritatem in amore Dei & erga proximum concordiâ conſervet) multò magis viros orthodoxa fide delectatos, & vitæ ſanctimonia & accurata converſatione conſpicuos, in tantum fere contemnere vix oportet, ut reprehendantur, & pœnæ obnoxii fiant, pœnitentiæ jugo gravati, ſed ad priorem dignitatem eos reſtituere. Cùm enim ſemel Apoſtolica hæc Sedes

ἱερέων ἀξίαν, ⁊ τ῀ ζοῦ παλεμάρχυ πμὴν ἀποκαταστῆσωμεν· ἵνα μὴ ὅτι πολὺ ῥ῾ ᾖσμαι, ⁊ ῥ῾ σκληθέλῳ ζρατοπομῦν ᾳμείνῃ ἡ τῦ Θεῦ ἐκκλησία. ἡμεῖς τοίνυν τὸ ὑμετέραν ζήτησιν, ὡς δικαίαν ῥ῾ Θεῷ ἀρέσκυσαν, ᾳβεβαλλόντες [ἀπὸ τῦ Λατινικῦ ἀντιγράφυ παῦται· ⁊ δὲ ἑξῆς ἀπὸ τ῀ ἑλληνικῦ μεταγράφομεν.] ⁊ νομίσαντες ἀρμόζον ἔ) τ῀ ἐκκλησίαν τῦ Θεῦ εἰρηνοποιῆσαι, ἀπεστείλαμεν ἀποκρισιαρίους ἡμῶν, ἐκπληρωσῶντας ⁊ θέλημα ὑμῶν. εἰ ⁊ ἡ ὑμετέρα δύσβεια ⁊ ἄνδρα βιαζαμένη, ἔφθασεν ⁊ πρὸ ἡμῶν ἀποκαταστῆσαι, πρὸ τῦ ᾳβεβλῆσθαι τὸς ἡμετέρυς ζροτυπῆς ἐν τοῖς αὐτοῖς· ὅμως ἡμεῖς τῶν ἀτελευτήτων ὄντες, ⁊ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀυθεντίας, ⁊ πρόχρησιν ἐξουσίαν τῶν ποιεῖν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀποστολικῶν ᾳγαταξέων, ⁊ παλεικῶν θεσμάτων, τὰς ἀποδείξεις φέροντες. ⁊ τὸς θεσμὸς τ῀ ἐκκλησίας τὸς ἀνέκαθεν ᾳβεβηλωμένους λύοντες, ἀλλ' ἐν οἷς ἡ τύτων ἀκρίβεια ἀᾳβαρέπως σωτηρυμένη ᾳγαπᾷ ⁊ λυμαίνε) τὸ ὁλόκληρον τῦ σώματ῀ τῆς ἐκκλησίας, πρὸς ⁊ συμφέρον ἄγον πάντα τὰ ᾳφ' αὐτῆς. ⁊ γὰ ὁ τ῀ ἐν Νικαίᾳ θεύτερ῀ ἡμῶν ὕτω λέγ῀, ὅπῳ πολλάκις, εἴτε ὑπ' ἀνάγκης, εἴτε ἄλλως πως ἐπειγομένων τῶν ἀνθρώπων, ᾳβαίνεσθαι τὸς ἐκκλησιαστικὸς κανόνας συμβαίνῃ. ἔτι δὲ ⁊ ὁ πάπας Γελάσι῀ ᾳβὶ τῦ αὐτῦ λέγ῀, ὅτι, ὅπυ βία ⁊ πρόσκει) βία, ἀσάλευτοι ᾖσμένοι οἱ θεσμοὶ τῶν ἁγίων πατέρων· ὅπυ δὲ ἀνάγκη ⁊ βία διείσει) ὅπῃ πρὸς ⁊ συμφέρον τ῀ ἐκκλησίαις τ῀ Θεῦ, ὁ τὸ ἐξουσίαν ἔχων οἰκονομείτω· ἐξ ἀνάγκης γὰ, κ῀ τ῀ θεῖον ἀπόστολον, ⁊ νόμυ μετάθεσις γίν· ⁊ Φήλιξ δὲ ὁ πάπας τύτοις συνῳδ῀ λέγων, ⁊ περὶ τύτυ χρὴ σκέψασθαι, ἵνα ὅπυ ἀπαντήσ῀ ἀνάγκη, πολλάκις αἱ συνάσεις τῶν πατέρων ᾳβαίνον). ⁊ μὴν δὲ, ἀλλὰ ⁊ ἡ ἁγία σύνοδος ἡ ἐν Καρθαγένῃ, ἐν τῷ λόγῳ ε'. κεφαλαίῳ λέ. κελεύομεν, ἵνα οἱ κληρικοὶ πάλιν τ῀ Δοναπιςῶν εἰς τ῀ ἐκκλησίαν ἀνακαμψῶσιν, καίῳ περαίτερον ὑπὸ συνόδου καθαιρεθέντες. ⁊ σύνοδος ὁρᾶ) συνόδου λύσαι, ᾳφ' τ῀ ἕνωσιν ⁊ ὁμόνοιαν τ῀ ἐκκλησίας· ⁊ Ινοκέντιος δὲ ὁ πάπας λέγ῀ ἐν τῷ ε'. κεφαλαίῳ, ὅτοι οἱ χειροτονηθέντες ὑπὸ Βινόσσου τ῀ αἱρετικῦ δεχθῶσι, ἵνα μὴ πάλιν σκάνδαλα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναφυῇ· ⁊ ὐ μόνον τύτοις, καίῳ ὄσι ζοιῦτοι, ⁊ ἐξ αὐτῶν ὄσιν ἐξαιρέσεως, ἡ ἀποστολικὴ αὕτη καθέδρα καθαιρεθεῖσι τ῀ τ῀ ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης φερεπόνυ ποιησῶν χέρα βοηθέας ὤρεξεν, ἀλλὰ ⁊ ὀρθοδόξοις ἱεράρχαις ⁊ πατριάρχαις εἰς αὐτὸ καταφυγοῦσιν, ὥσπερ ⁊ νῦν ὁ μακαριώτατος Φώτιος ⁊ τ῀ βοήθειαν αὐτὸς ἐπικαλεσάμενος ἐπῆλθεν. οἴδατε πάντες ⁊ μέγαν Ἀθανάσιον ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας, Κύριλλόν τε ⁊ Πολυχρόνιον Ἱεροσολύμων, Ἰωάννην, ὃν ἡ ἀγάπη ὑμῶν Χρυσόσομον ὀνομάζει, ⁊ Φλαβιανὸν ⁊ Κωνσανπινουπόλεως· τύτυς γὰ ὑπὸ συνόδου καθαιρεθέντας ⁊ ἀποκηρυχθέντας, ⁊ τ῀ ἁγίαν Ρωμαίων ἐκκλησίαν καταφραμένους, ὁ ἀποστολικὸς ἔτ῀. θρόνος συνέστησε, ⁊ πρὸς τ῀ πρωτείαν τιμὴν ἐπῆγαγε. εἰ οὖν οἱ ἐκ Δοναπιςῶν, ⁊ οἱ ὑπὸ Βινόσσου τ῀ χειροτονίαν δεξάμενοι, ⁊ τ῀ τ῀ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ᾳβεβήλων ἀπελαθέντες ὑπὸ συνόδου πολυαριθμήτου, πάλιν ὑπὸ ἑτέρας συνόδου δέχον), ⁊ ἐν τῇ καθαλόγῳ τῶν ἱερέων τάτονται, ᾳφ' ὅ, τ῀ ἐκκλησίαν τ῀ Θεῦ ἀᾳράσσαν ἐ ῥημάτων καθαρὰν ⁊ ἐλευθέραν ᾳμίαν· ἔσὶν γὰ ὕτω βδελυκτὸν ⁊ μεμισημένον τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρᾶ) τ῀ Θεῦ, ὡς ῥημάτων ἑρμὸς ᾖρυφιάμενος ἐν ἐκκλησίᾳ Θεῦ· ⁊ ἔσὶν πρεπότερον ἢ θεοφιλέσερον τῇ αὐτῦ ἀγαθότ῀ι, ὡς ἐκκλησίαν τ῀ αὐτῆς ὁλόκληρον, ἔν τε τῇ πρὸς Θεῦ ἀγάπῃ, ⁊ τῇ πρὸς τ῀ πλησίον ὁμοφροσύνῃ ᾳβαζώσας· πολλῷ μᾶλλον ἄνδρας τὰς ἐν ὀρθοδόξῳ πίσ῀ ᾳβαπρέποντας, βίυ τε σεμνότ῀ι ⁊ ἀκριβῇ πολιτείᾳ πεφημισμένους, ⁊ χρὴ μὴ δὴ ὅτι ποσῶτον, ὥσε ⁊ ὅτιμίαις ἔργα ᾳβαθεράπευτα, ὑ χρὴ προσᾶσθαι, ⁊ ὑποβυθίους ᾧ τ῀ ὅτιμίαις βαρυνομένους ζυγῷ, ἀλλ' ὅτι τ῀ θεσπέραν αὐτὸς ἐπαναγαγ῀ τιμήν· καθάπαξ γὰ ὁ ἀποστολικὸς ἔτος θρόν῀. λαῶν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

λαβὼν τὰς κλεῖς τῆς Βασιλείας τ̃ ὐρανῶν ἀφ' τ̃ πρώτου καὶ μεγάλου ἀρχιερέως Ἰησ̃ Χριστ̃, διὰ τ̃ κορυφαίου τ̃ ἀποστόλων Πέτρου, εἰπόντ. πρὸς αὐτόν, Σοὶ δώσω τὰς κλεῖς τ̃ βασιλείας τ̃ ὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔστι δεδεμένον καὶ ἐν τοῖς ὐρανοῖς, ἔχει καὶ ἐξουσίαν καθόλου δῆσαί τε καὶ λύειν, καὶ κ̃ τ̃ προφήτου Ἱερεμίου, ἐκριζῶν καὶ καθαφυτεύειν· διὰ τοῦτ καὶ ἡμεῖς τῇ αὐθεντίᾳ τ̃ κορυφαίου τ̃ ἀποστόλων Πέτρου χρώμενοι, μετὰ πάσης τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, παρεγγυώμεθα ἡμῖν δι' ἡμῶν, τοῖς τε ἁγιωτάτοις ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς ἡμῶν πατριάρχαις, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ τοῖς λοιποῖς ἀρχιερεῦσί τε καὶ ἱερεῦσι, καὶ πάσῃ τῇ πληρώματι τ̃ ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ὁμονοῆσαι καὶ συμφρονῆσαι ἡμῖν, μᾶλλον δὲ τῷ Θεῷ ἐν πᾶσιν οἷς ὑμεῖς ἐζητήσατε· καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέξασθαι Φώτιον τὸν θεοσεβέστατον καὶ εὐλαβέστατον ἀρχιερέα Θεοῦ, καὶ πατριάρχην ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ συλλειτουργόν, καὶ τῆς πρὸς τ̃ ἁγίαν τ̃ Ῥωμαίων ἐκκλησίαν συμμοίρων τε καὶ συμμέτοχον, καὶ κληρονόμον, διά τε τὰ ἄλλα ἀρετῶν τ̃ προσόντα αὐτῷ, καὶ ὅ, τὰ σκάνδαλα ἐκ ποδῶν ἠρῶσθαι, καὶ ὅ, τ̃ εἰρηνεῦσαι τῷ Θεῷ καὶ ἀγαπῆσαι τοὺς εἰς ἀλλήλους ἐν ἡμῖν φυτευθῆναι· δέξασθαι δὲ αὐτὸν, ἀδιστάκτῳ καὶ ἀμφιβόλῳ γνώμῃ καὶ ἀγάπῃ καὶ πίστει, πᾶσα κακίας καὶ δολιότητος ἰὸν καὶ διψυχίας καὶ ἀμφιβολίας καὶ ἐκ τ̃ καρδιῶν ἡμῶν ἐκβαλόντες, καθὼς αὐτὸν ἀπεδέξατο καὶ ἡ τ̃ Ῥωμαίων ἐκκλησία· ἀναμφιβόλως γὰρ ἤδειν ἀφ' ἁπάντων περὶ ὑμῶν ἐκ τῶν αὐτόθι φοιτώντων, ἀνδρα παλαιοῖς προτερήμασι τοῖς κ̃ Θεοῦ κοσμῶν, τοῦτο μὲν καὶ σοφίᾳ καὶ συνέσει τῇ περὶ τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα πάντων ἀφαίρετον· τοῦτο δὲ περὶ τὸν τ̃ ἄλλων προκλείσαντα ἀρετῶν, καὶ ὁπωσοῦν τ̃ Θείων ἐπιτηδευμάτων ἀνεπιλήπτως ἐργάτην ἀφορώμενον. Ὃ δὴ δίκαιον ἐκείνομεν εἶναι, τοιοῦτον καὶ τηλικοῦτον ἄνδρα ἀργὸν καὶ ἀπρακτον ἀφεμένους, ἀλλ' ἐφ' ὑψηλοῦ τ̃ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας πάλιν ἀναπτέντα καὶ ἀναλάμψαντα, ὡς τὰ αὐτῷ συνήθη καὶ Θεῷ φίλα ἱερεῦσί τε καὶ ἀρχιερεῦσιν ἔργα ἀφαστάζεσθαι· διὸ πάλιν ἐπαναλαμβάνοντες λόγον, πρὸς ὑμᾶς ἅπαντας λέγομεν, δέξασθε ὡς ἄνδρα ἀποφάσεως.

Μηδεὶς προφασιζέσθω ὡς καθ' αὐτοῦ γεγυμνασμένας ἀδίκως συνόδους, μηδεὶς, ὡς τοῖς λοιποῖς τ̃ ἀγελαιοτέρων δόξῃ, ὡς τ̃ πρὸ ἡμῶν μακαρίων ἀρχιερέων, Νικολάου τε φημὶ καὶ Ἀδριανοῦ, καταψηφίσεις αἰτιάσθω· οὐ γὰρ ἀπεδέξησθε αὐτ̃ ὡς καὶ τ̃ ἀγιωτάτῳ Φωτίῳ πραχθέντα. μηδεὶς τὰς κατ' αὐτοῦ χειρογραφίας ὑμῶν, ἀφορμὴν τ̃ πρὸς αὐτόν τε καὶ πρὸς ἀλλήλους σχισμάτων ποιείτω· πάντα γὰρ πέπαυται καὶ ὕφεται καὶ ἠρέμηται· πάντα τὰ κατ' αὐτοῦ πεπραγμένα καὶ ἠρρέτητα· πάντα δι' ἡμῶν τ̃ ἐλαχίστων ἐν ταῖς χερσὶ τ̃ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων τεθέντα, καὶ δι' αὐτοῦ ἐν ταῖς ὥραις Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ τ̃ αἴροντος τὰ ἁμαρτίαν τ̃ κόσμου. δέξασθε οὖν αὐτὸν ὑπαλλαγῆς χερσὶν, ἀδελφὸν ἡμέτερον καὶ συλλειτουργόν. δέξασθε ἀρχιερέα Θεοῦ ἄμεμπτον. δέξασθε πατριάρχην τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας. κατοικεῖτε πρὸς αὐτὸν ἀγάπην, πίστιν, καὶ τὰ μετ' εὐλαβείας ὑπακοήν, καὶ εὐλαβῶς εἰς αὐτὸν διακείμενοι, οὐκ αὐτὸν τιμᾶτε καὶ σέβεσθε, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκείνων χερσὶν ἱερουργέμενον, καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ παντὸς ἁμαρτίας προσφερόμενον, τ̃ Θεῷ καὶ πατρί· ὁ γὰρ ἐκείνους τιμῶν, καὶ Θεὸν τιμᾷ, καὶ ὁ ἐκείνους ἀποστρεφόμενος, καὶ Θεὸν ἀποστρέφεται.

Περὶ χειροτονίας πατριάρχου.

Προέρχεσθαι δὲ καὶ τοῦτον βουλόμεθα καθ' ἕκαστον βαθμὸν τ̃ ἐκκλησίας δοκιμαζόμενον, πρῶτον ἀναγνώστην, εἶτα ἀκόλουθον, εἶτα διάκονον, εἶτα πρεσβύτερον, εἶτα οὕτω ἐπίσκοπον, ἐλθόντα μεμαρτυρημένον ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ λόγῳ μελέτης.

A claves cœlorum regni â primo & magno Pontifice Jesu Christo per Principem Apostolorum Petrum accepisset, cùm illi dixit, Tibi dabo claves regni cœlorum, & quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis; habet etiam potestatem perfectam ligandi & solvendi, & juxta Prophetam Hieremiam, evellendi & plantandi: quapropter & nos Principis Apostolorum Petri authoritate usi, cum universâ nostrâ Ecclesiâ sanctissimâ, nobismetipsis injungimus, & sanctissimis fratribus & comministris nostris Patriarchis, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, & reliquis Antistitibus & Sacerdotibus, & universæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, convenire & consentire nobis, potiùs verò Deo in omnibus quæ vos petiistis; Et primùm quidem recipere Photium, maximè admirabilem & religiosissimum Dei Antistitem, & Patriarcham fratrem nostrum & comministrum, & communionis cum sanctâ Romanorum Ecclesiâ consortem & participem, & hæredem, & propter alias virtutes quibus præstat ille, & propter scandala è medio tollenda, & pacem Dei & mutuam charitatem inter nos firmandam; recipere verò ipsum certo & firmo animo, & charitate, & fide, omne iniquitatis & malitiæ venenum, & duplicitatem & ambiguitatem è cordibus nostris avellentes, sicut ipsum recepit Romana Ecclesia. Didicimus enim fere ab omnibus qui apud vos sunt, ex illis qui isthic versantur, virum veteribus prærogativis coram Deo præstare, tum sapientiâ scilicet & prudentiâ circa res divinas & humanas omnes antecellere; tum etiam circa alias virtutes morales & curam divinorum præceptorum irreprehensibilem operarium celebrari. Neque justum esse duximus, talem tantumque virum ociosum & inutilem permanere; sed in altum in nostrâ Ecclesiâ iterum elatum & lucentem, consueta sibi & Deo dilecta, tum erga Sacerdotes, tum erga Pontifices, opera exercere: idcirco eundem resumentes sermonem, vobis omnibus dicimus, recipite virum absque illa dubitatione.

Nec aliquis injustas Syn. adversus ipsum habitas pro excusatione adducat, neq; aliquis (ut alii stupidiores opinantur) prædecessorum nostrorum beatorum Antistitum, Nicolai videlicet & Adriani, decreta causetur; non enim ab ipsis recepta fuerunt, quæ contra sanctissimum Photium gesta sunt. Nullus chirographa vestra contra ipsum tanquam Schismatum cum illo & ad invicem occasionem faciat; Omnia enim jam sedata sunt & damnata; omnia, quæ contra illum fuerunt gesta, abrogata & irrita sunt; omnia per nos minimos in manibus Principis Apostolorum reposita sunt, & per eum in humeros Jesu Christi Agni Dei qui tollit peccata mundi. Recipite igitur ipsum apertis ulnis, fratrem nostrum & comministrum. Recipite Dei Antistitem irreprehensibilem. Recipite nostræ Ecclesiæ Patriarcham. Confirmate erga illum amorem, fidem, & cum pietate obedientiam, & piè erga eos affecti, non illos honorate, & reveremini, sed qui suis manibus sanctificatus est, & pro cujuslibet peccato oblatus Deo & Patri: qui enim illos honorat, Deum honorat, & qui illos fastidit, Deum fastidit.

De Patriarchæ Ordinatione.

Procedere verò talem volumus per singulos gradus Ecclesiæ satis probatum, primùm Lectorem, deinde Acoluthum, postea Diaconum, deinde Presbyterum, & tandem Episcopum, scilicet, si bonum habuerit testimonium de pietate & scientiâ.

Quoniam dum in inferioribus gradibus aliquod tem- A
poris ſpacium immoratur, probatur ejus virtus & alia ejus probitas; & hoc pacto oportet noſtros Patriarchas progredi, & non ex tempore ſingulos gradus arripere, ut in domo Domini nihil incompoſitum, nihil inordinatum inveniatur. Exprobrat, non eſſe Eccleſiaſticam regulam, quod à ſecularibus Magiſtratibus ad Sacerdotium fiat promotio, cum dicit, Et non quia nos, veſtræ Eccleſiæ pacificæ conſtitutionis curam & ſolicitudinem gerentes, Photium Religioſiſſimum fratrem noſtrum recepimus, ſicut & olim [Papa] Adrianus Taraſium ejus avunculum; hoc jam nobis pro conſuetâ regulâ uſurpetur: quæ enim rarò bona B
ſunt, non poſſunt lex fieri multis. Rogamus etiam & hoc pietatem veſtram, ut neque frater noſter & comminiſter ſanctiſſimus Photius, neque alius quiſpiam Succeſſorum ejus in futurum in Bulgariam ordinationes habeat, neque per Chirographum, neque per pallium illuc miſſum; neque verò prædictam Provinciam Bulgariorum, ut propriam vendicet: vel in alienâ regione fundamentum ædificet alius. Prædeceſſor enim noſter Nicolaus beatæ memoriæ, tempore Michaëlis Principis Bulgariæ, Apoſtolicis doctrinis gentem illam educavit, & per religioſiſſimos ſuos Epiſcopos baptizavit, & omnes Eccleſiaſticas Re- C
gulas & Canones, & quæcunque ad Chriſtianam Religionem pertinent illis tradens, perfecit: licèt nonnulli audacter ſurripuerint nobis Provinciam, quæ ad eos non attinebat, ordinationes etiam & conſecrationes Eccleſiarum, &, ut ſummatim dicam, omnia, quæcunque non oportebat, peregerint.

ὅπ ὀν τοῖς ὑποδεεστέροις πάγμαζι τῷ ζιότῃ χρονίζονλος, δοκιμάζε) ἤπ ἀρετῃ ἀυτῷ, ϗ ἡ λοιπὴ καλοκαγαθία, ϗ τύτῳ τῷ ὕρῳ δ' τὺς καθ' ἡμᾶς πατριάρχας προέρχεδι, ϗ μὴ αἰφνιδίως προαρπάζειν ἕκαστον βαθμὸν, ἵνα ὀν τῷ οἴκῳ τῦ κυρίυ μηδὲν ἀτρεπὲ, μήτε ἀσώμετον, μήτε ἄτακτον. ὑναδίζῃ, ὥστε μὴ εἶ) κανόνα ἐκκλησιαςικὸν, ὅ, ἀπὸ κοσμικῶν ἀρχόντων προάγεδαι εἰς ἀρχιερωσύνην, ὀν τῇ λέγῃ, ϗ μὴ διὰ ἡμεῖς, φρόνοιαν ϗ φροντίδα ποιύμθοι τῆς ὀν τῇ καθ' ὑμᾶς ἐκκλησίᾳ εἰρωνικῆς καθεςάσεως, Φώτιον ⊛ θεοσεβέςατον ἀδελφὸν ἡμῶν ἀπεδεξάμεθα, ὥσπερ ϗ ὁ πάλαι Ἁδριάνος Ταρασίου τὸν αὐτὸν θεῖον, ἤδη τῦτ' ἡμῖν εἰς συνήθη νόμον λαμβάνεδω· τὰ γὸ σπάνια ἀγαθὰ, ὐ δύνα) νόμ⊙. εἶ) τοῖς πολλοῖς· ἀξιῦμθυ δὲ ϗ τῦτο τ' ὑμῶν ὁσιότηλα, ἵνα μήτε ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ϗ συλλειτυργὸς Φώτι⊙. ὁ ἁγιώτα⊙., μήτε τις τῶν ἀυτῶν διαδόχων ἀπὸ τῦ νῦν χειροτονήσῃ εἰς Βυλγαρίαν, μήτε αὐτοχειρόγραφον, μήτε δι' ὁμοφορίου ἀποςελλομθύυ, μήτε δὲ ὀκδικῆ τ' προειρημθύων ἐπαρχίαν τῶν Βυλγαρίων, ὡς ἰδίαν ἀυτῦ· ἢ ἑτ' ἀλλοτρίᾳ γῇ θεμέλιον ἑτοικοδομεῖν ἄλλος· ὁ γὸ ὀν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ Νικόλαος ὁ προηγησάμθυ⊙. ἡμῶν, τῦ ἄρχοντ⊙. Βυλγαρίας Μιχαὴλ, ἀποσολικῶς ὁδηγῆς τ ζιῦτον ἐξέθρεψεν ἔθν⊙., ϗ διὰ τῶν ἁγίων ἐκείνυ ἀρχιερέων ἐβάπτισε, ϗ πάντας τὺς ἐκκλησιαςικὺς τύπυς τε ϗ κανόνας, ϗ ὅσα εἰς τὸν τῶν Χριςιανῶν θρησκείαν σωτηρίᾳ προσδέδωκεν, ἐπλήρωσεν· εἰ καί τινες πολυπρεπῶς ἀφήρπασάν μ' ἀφ' ἡμῶν τὸν μὴ προσήκυσάν ἀυτοῖς ἐπαρχίαν, ϗ χειροτονίας ϗ καθιερώσεις ἐκκλησιῶν, ϗ ἁπλῶς πάντα, ὅσα μὴ ἔπρεπεν ἐποίησάν.

Procopius religioſiſſimus Antiſtes Cæſareæ Cappadociæ dixit, cùm antea alia dixiſſet, etiam hoc.

Προκόπι⊙. ὁ θεοφιλέςαζος ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας Καππαδοκίας εἶπε, προειπὼν ϗ ἄλλα, ϗ τῦτ.

Cæterùm quandoquidem ſint quidam, iique multi, extra Eccleſiam, veſtram pietatem decet illos adhortari, & admonere; qui etiam Medico indigent, tanquam circa fidei rationem infirmi: niſi enim chirographum diffidii ſui occaſionem habuiſſent & ii, qui deſciverunt, nullus omnino, neque parvus neque magnus, conſenſum cum ſanctiſſimo Photio deſeruiſſet. Sed ita effecit Malus iſte, ut pacis & communis ſalutis Symbolum Crux, nunc inſipientibus ſcandali prætextus fiat. Hæc ſuperiùs ſcripta Cæſarienſis Epiſcopus Papæ & Hieroſolymorum legatis dixit. Lector in Synodo contra Photium fuit Petrus Diaconus & Protonotarius. D E

Πλὴν ἐπειδή τινες, ϗ ὕτοι ὐαρίθμητοι, ἔξω τ ἐκκλησίας εἰσὶ, χρὴ τὴν ὑμετέραν εὐλάβειαν ἐκείνυς νυθετῆσαι ϗ παραινέσαι, οἳ ϗ χρήζυσιν ἰατρυ ὡς ἀδρενῦντες περὶ τ τῆς ἀληθείας λόγυ· ϗ γὸ εἰ μὴ τὴν χειρόγραφον εἶχον ϗ αὐτὴν οἱ ὑπολειπόμθυοι ἀφορμὴν τῆς διαςάσεως ἀυτῆς, ὁπὴ ἂν ὑδεὶς, ὐ μικρὸς ὐ μέγας, τῆς πρὸς ⊛ ἁγιώτα⊙ Φώτιον συμφωνίας ἀπελείπε⊙. Ἀλλ' ὕτω παρεσκεύασεν ὁ πονηρὸς, ἵνα τ εἰρήνης ϗ τῆς κοινῆς σωτηρίας σύμβολον ὁ σωτὴρ, νῦν τοῖς ἀφρονεςέροις σκάνδαλον προφάσει γένηται. Ταῦτα τὰ ἄνωθεν γεγραμμένα εἶπεν ὁ Καισαρείας πρὸς τὺς τοποτηρήτας τῦ πάπα ϗ Ιεροσολύμων. ὁ ἀναγινώσκων ὲν τῇ ϗ Φώτιον σινόδῳ ὢν Πέτρ⊙. διάκονος ϗ προτονοτάριο⊙.

Papæ Joannis ad Photium de ſchiſmaticis [Epiſtola.]

Τοῦ πάπα Ιωάνν πρὸς Φώτιον περὶ τῶν ἀποσαντων.

Illos verò ad te, & per te ad Deum, accedentes, ut Sacerdotales ſuas dignitates & Eccleſias accipiant, digneris. Et quemadmodum Patriarchalis noſter filius & Chriſtianiſſimus Imperator Baſilius pro te nos rogavit, & nos ejus petitioni rationabili & juſtæ & Deo acceptæ obſequentes, fecimus cùm pietate tuâ F
[quod Imperator petierat] eodem modo etiam te rogamus, ne injuriarum recorderis eorum, qui à te beneficiis cumulati ſunt; ſed ſi revertantur ex toto corde, tua pietas honore inſignita apertis ulnis illos recipere dignetur., ut omnes feliciter conſentientes & concordantes ad tuam converſionem & reſtitutionem Sedis, & ſimul convenientes & concurrentes, & commune gaudium & diem feſtum & lætitiæ conventum peragamus.

Ερχομθύων δὲ ἀυτῶν πρός σε, ϗ σὺ σου πρὸς θεὸν, λαμβάνειν ἀυτὸς δίδοκησον τὰς τ ἱεραπικὰς τιμὰς ϗ τὰς ἐκκλησίας ἀυτῶν. ϗ καθ' ὃν τρόπον ὁ πατριάρχης ἡμῶν υἱὸς ϗ Χριςιανικώτα⊙. Βασιλεὺς Βασιλέω⊙. σὲ σου ἠξίωσεν ἡμᾶς, ϗ ἔκρινεν τῇ δικαίᾳ ϗ δικαίᾳ ⊛ Θεῷ ἀρκέσῃ ἀξιώσῃ ἀυτῦ, πεποιήκαμθυ μὴ τῆς εὐλαβείας σε, ⊛ ἀυτὸν τρόπον καὶ σε παρακαλέσαμθυ, μὴ μνησικακῆσαι εἰς τὺς μακαριωτάτυς πάπας σε, ἀλλ' ὑποτρέφοντας ὁλοψύχως, ϗ ἡ σὴ ὸν πιᾷ γνωρισμένη εὐλάβεια ὑπλίαις χερσὶν ὑποδέξαδαι καλαιουσάτω, ἵνα πάντες αἰσίως ὁμολογήσαντες ϗ ὁμοψυχήσαντες εἰς τὸν σὸν ἐπάναστροφὸν ϗ ἀποκαλάσαςιν τῦ θρόνυ, ϗ ὅπ ὃ αὐτὸ συνελθόντες ϗ συνδραμόντες, ϗ κοινὸν εὐφροσύνην ϗ ἑορτὴν ἡμέραν ϗ ἀγαλλιάσεως πανήγυριν ἐκτελέσωμθυ.

Καὶ

Καὶ τῶν δὲ ἀξιοῦμεν ἡ ζωὴ ἀδελφότητα σὺν ἡμῖν θε- A
σπίσαι, ἵνα ἀπὸ τοῦ νῦν ὁ ἱερώτατος ὁ τοῦ μεγάλου θρόνου μηδεὶς λαϊκὸς μηδὲν ἀθέσπιστον ἐπὶ τὸν μέγαν τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνον, ὃς ἔστι φοβερὸς καὶ θεῖα μεσιτείαν ἐκδεχόμενος, ἀναβιβάζηται· ἀλλὰ κατὰ βαθμὸν καὶ τάξιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν προβαίνων, καὶ πῶς οἰκείαν καθ' ἕκαστον βαθμὸν ἀνάβασιν ὑποδεικνύμενος εἰς ἀρετήν, οὕτω τῆς ἀρχιερατικῆς θρόνου τὴν καθίδρυσιν λάβοι. ὁ γὰρ ἑτέρως ἀναβὰς, ἐκκλησιαστικοῖς κανόσι ἐναντία ποιεῖ. καὶ βουλόμεθα τὸν ἔθος, ὃς οὐκ ἔστιν ἀποδεκτὸν, ἐξ ἀρχῆς ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίᾳ εὑρεθέντα, ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπρόσκοπον διαμένειν. τὸν δὲ λέγομεν κατὰ τὸν κανόνα τὸν ὑπὸ τῆς συνόδου ἐν τοῖς καιροῖς Ἀδριάνου τοῦ ἁγιωτάτου, καὶ Ταρασίου τοῦ ἐν τῇ μακα- B
ρίᾳ τῇ μνήμῃ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. τὸν δὲ νομοθέτην καὶ τῆς εὐλαβείας σύνοδον ἐν τοῖς αὐτοῖς ἠκυρώσαμεν, ἐξουσιάσαμεν πάντελῶς, καὶ ἀποβαλλόμεθα, διά τε τὰ ἄλλα, καὶ ὅτι ὁ τοῦ ἡμῶν μακάριος πάπας Ἀδριανὸς οὐκ ὑπέγραψεν ἐν αὐτῇ.

Πέτρος ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ καρδιναλιος εἶπε καὶ ἄλλα καὶ τῶν,

Καὶ οἱ μὲν προχειροτονηθέντες ἀπολάβωσι τὰς οἰκείας θρόνους, χολαζόντων δηλονότι τῶν εὐλαβεστάτων χειροτονηθέντων, καὶ λαμβανόντων ἐκ τῶν αὐτῶν ἐκκλησιῶν διαγραφὰς C
καὶ σκεπάσματα, ἕως ἂν ἢ εἰς τὰς αὐτὰς θρόνους, ἢ εἰς ἑτέρους διακηθῶσι· καὶ ὅσοι εἰσὶν ἐν ἐξορίᾳ, παντὶ τρόπῳ ἵνα εἰσέλθωσι, καὶ τραφήσωσιν ἔνδοθεν τῆς ἐκκλησίας.

Τὰ δὲ ἄλλα τὰ περὶ τούτου εἶχεν οὕτως, θεωρεῖς, ἁγιώτατε πατριαρχῶν, ὅτι ἡ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἰωάννου ὑπόνοια ἐφάνη, ἵνα πάντες οἱ διαφωνοῦντες ὑπήκοοι συναχθῶσι, καὶ τύχωσιν ἐλέους καὶ συμπαθείας παρὰ τῆς ἁγιωσύνης· καὶ οἱ μὲν προχειροτονηθέντες ἀπολάβωσι τὰς οἰκείας θρόνους.

Ὁ αὐτὸς ἀρχιερεὺς, ὁ τοῦ πάπα ὑβελιανῆς. D

Πέτρος ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ καρδιναλιος εἶπε, Φλαβιανὸν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομον, Κυρίλλον τε τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ Πολυχρόνιον ὁμοίως, ὡς καὶ ἡ ὑμετέρα ὑπόνοια ἔγνω, ἡ ἁγία τοῦ Ῥώμης ἐκκλησία, τοὺς οἰκείων θρόνων ἀποδιωχθέντας, εἰς τοὺς ἰδίας ἐξουσίας πάλιν ἀποκατέστησεν. καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ διάλογος τοῦ Δαλματίου ἀποδιώξας ὑπόπτου διά τινα συκοφαντίαν τινά, πάλιν εἰς τὸν ἴδιον θρόνον ἀποκατέστησε. καὶ τοῦ πάπα Νικολάου τὸν εὐλαβέστατον Ζαχαρίαν καθελόντος, πάλιν ὁ πάπας Ἀδριανὸς τοῦ οἰκεῖον θρόνον ἀπέδωκεν. ὁ δὲ νῦν ἁγιώτατος πάπας βι- E
βλιοθήκην ἐποίησεν, οὐκ ἔστιν οὖν οὔτε κατώτερος, ἢ τοῦ πάπα Ἀδριανοῦ, ἢ τοῦ πάπα Νικολάου, εἰς ὃ τὰ συμφέροντα τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας οἰκονομεῖν.

Ἐπέτρεψεν ἡ ἁγία σύνοδος καὶ ἡ τῆς ἀνατολικῆς μεγάλων θρόνων ἀναγνωσθῆναι ὑπομνήματα· φησὶ γὰρ ἡ ἁγία συνοδος, ἀναγνωσθήτωσαν. καὶ δὲ εἰσελθὼν Κοσμᾶς ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος, καὶ ἀποκρισιάριος Μιχαὴλ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἀλεξανδρείας, ὑπομνήματα φέροντες καὶ τὰς δι' αὐτῶν γραμματείας ὑπομνήματα, ἐπέδωκαν Φωτίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ, ἐξ ὧν μίαν λαβὼν Φωτεινὸς ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ, τῷ προσκυνητῷ βασιλεῖ ἀνέγνω. F

Ἐπιγραφὴ τῆς ἐπιστολῆς.

Τοῖς θεοπροβλήτοις βασιλεῦσι, Βασιλείῳ, Λέοντι καὶ Ἀλεξάνδρῳ, Μιχαὴλ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ἀλεξανδρείας. ἐν τῇ παρὰ τοῦ βασιλέα ὑπομνήματι τοῦ Ἀλεξανδρείας, ἐν τῷ τέλει, πρεσβεύσης τῆς ὑπεραγίας θεομήτορος, τῶν θεοειδῶν ἀγγέλων, καὶ πάντων τῶν ἁγίων. ἀμήν.

Ἐν τῇ ἄνω ὑπομνήματι τοῦ πάπα Ῥώμης, τῇ παρὰ τοὺς βασιλεῖς περὶ τοῦ μὴ θελόντων ἑνωθῆναι ἐν τῇ ἀποκαταστάσει Φωτίου.

Hoc etiam rogamus fraternitatem tuam, ut nobiscum decernat, ut in posterum nullus secularis confestim ad magnam Pontificalem Sedem (quæ est terribilis & Dei mediationem expectat) promoveatur; sed secundum gradum & ordinem ad ministerium procedens, & proprium in unoquoque gradu progressum virtutis esse ostendens, ita Pontificalis Sedis dignitatem obtineat. Qui enim aliter ascendit, Ecclesiasticis Canonibus contraria facit. Et volumus hunc morem, qui non est probandus, ab initio in nostrâ Ecclesia inventum, in posterum irritum manere. Hoc autem dicimus juxta Canonem editum in Synodo Adriani sanctissimi Papæ, & Tarasii beatæ memoriæ Patriarchæ Constantinopolitani temporibus. Synodum verò contra pietatem ibidem habitam irritavimus, annihilavimus omnino, & abjicimus, tum propter alia, tum quòd prædecessor noster beatus Adrianus illi non subscripsit.

Petrus religiosissimus Presbyter & Cardinalis dixit tum alia, tum hoc,

Qui anteà fuerunt ordinati proprias Sedes recipiant, vacantibus, scil. religiosissimis ordinatis, & victum & tectum à suis Ecclesiis accipientibus, usque dum vel in eas Sedes, vel in alias instituantur: & ut, quicunque in exilio sunt, omnino revertantur, & intra Ecclesiam nutriantur.

Alia verò ante hoc sic se habuerunt, vides, sanctissime Patriarcha, quòd sanctissimi Papæ Joannis Epistola admoneat, ut omnes Episcopi dispersi congregentur, & misericordiam & commiserationem à tuâ sanctitate consequantur: & qui quidem antea ordinati fuerunt proprias suas Sedes accipiant.

Quòd expulsus fuit Antistes, qui Papam injuriâ affecit.

Petrus religiosissimus Presbyter & Cardinalis dixit; Flavianum Constantinopolitanum, Joannem Chrysostomum, & Cyrillum Hierosolymitanum, & Polychronium etiam, prout & novit sanctitas vestra, & sancta Romana Ecclesia, à propriis Sedibus expulsos, potiùs, ad sua jura iterum restituit. Et S. Gregorius Dialogista Dalmaticum Episcopum ob calumniam quandam expellens, rursus in suam Sedem restituit. Et cùm Papa Nicolaus religiosissimum Zachariam deposuit, Papa Adrianus ei rursus propriam Sedem reddidit. Sanctissimus verò, qui nunc est, Papa bibliothecam construxit; non est igitur ille, vel Papâ Adriano, vel Papâ Nicolao, inferior, in iis, quæ ad Ecclesiæ Dei utilitatem spectant, administrandis.

Permisit sancta Synodus, ut Orientalium magnarum Sedium Epistolæ legerentur; dixit enim sancta Synodus, legantur. Et cùm ingressus est Cosmas religiosissimus Presbyter & Apocrisiarius Michaelis sanctissimi Papæ Alexandrini, Epistolas, quas secum attulerunt, proferentes, sanctissimo Patriarchæ Photio tradiderunt, è quibus unam accipiens Photinus Deo dilectissimus Diaconus & Chartophylax, illam, quæ religiosissimo Imperatori missa fuit, legit.

Epistolæ inscriptio.

A Deo delectis Imperatoribus, Basilio, Leoni & Alexandro, Michael Archiepiscopus Alexandrinus. In Alexandrini [Episcopi] ad Imperatorem Epistolâ, sub fine, Intercedente sanctissimæ Dei matre, & divinis Angelis, & omnibus sanctis. Amen.

In Epistolâ Papæ Romani supra memorata, quam Imperatoribus miserat de iis, qui de Photii restitutione consentire noluerint.

A

Ex Papæ Epiſtolâ.

Si verò, nobis illos congregantibus, & monentibus, & adhortantibus, & orantibus, non ſemel atque iterum, ſed ſæpiùs, ut in Eccleſiæ unione unà vobiſcum conveniant, vobis obedire noluerint, neque literis noſtris obtemperare, & ſuammet lucrari ſalutem, ſed in priori ſuâ pertinaciâ & temeritate permanſerint, illos præcipimus ab immaculati corporis & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti participatione alienos fore.

B

In eâdem Epiſtolâ & hoc ſcribitur,

Oramus præterea majeſtatem veſtram Chriſti ſtudioſiſſimam, ut congregetis Epiſcopos & Presbyteros, & omnes cujuſcunque ordinis, ſive Eccleſiaſticos, ſive Civiles, qui à nobis diſſentire videntur, ubicunque fuerint, intra terminos veſtros, & eos ad vos ducatis, & moneatis, ut ipſi Eccleſiæ Dei & Photio ſanctiſſimo Patriarchæ, fratri & comminiſtro noſtro, uniantur: & cùm uniantur illi, proprios Pontificales & ſacros honores & gradus illis reſtituite, viſcera miſericordiæ illis aperientes.

C

Photinus Chartophylax legit pœnitentiam ad Photium Patriarcham factam, in [Epiſcopi] Alexandrini Epiſtolâ memoratam, per aliam Thomæ Tyri Metropolitani Epiſtolam: fuit verò pœnitentia tanquam à Patriarchâ Alexandrino propter veniam: & Photium literas adhortantes à ſanctiſſimo Patriarchâ Hieroſolymitano miſſas per Andream religioſiſſimum Monachum, & germanum fratrem Eliam ſanctiſſimum Patriarcham & Legatum.

D

Photinus Chartophylax Epiſtolam, quam Photio miſit Hieroſolymitanus Epiſcopus, legit.

A Deo dilecto ſancto & venerando comminiſtro noſtro Domino Photio Patriarchæ Conſtantinopolitano, Theodoſius minimus Patriarcha Hieroſolymorum, ſalutem.

Photinus Chartophylax Epiſtolam, quam Photio miſit Hieroſolymitanus, legit.

E

Epiſtolæ inſcriptio.

Sanctiſſimo Patriarchæ Conſtantinopolitano Theodoſius peccator Antiochiæ.

Sanctiſſimi Legati veteris Romæ, poſtquam lecta fuit Epiſtola, quam à Spiritu ſancto illuminato Patrum Patri, Domino Photio Patriarchæ Conſtantinopolitano miſiſſet.

Abramius peccator, diſcipulus Metropolitani Amydorum & Amyſatorum Armeniæ per Photinum Chartophylacem dixit, Gratias habeo Deo & magno & inſigni Imperatori, & Domino noſtro ſanctiſſimo & œcumenico Papa Joanni, quòd per illos Dei Eccleſia pacem & concordiam obtinuerit.

F

Actio tertia xvii. menſis Novembris, feria v. Indictione xiii.

Petrus dilectiſſimus Diaconus & Protonotarius legit,

Εκ τ ῦ παπα ἐπιστολῆς.

Εὰν δὲ ἡμῶν συναγόντων αὐτὸς καὶ προσκαλουμένων, προτρεπομένων τε καὶ παρακαλούντων εἰς τὴν ἕνωσιν τ ἐκκλησίας συμβιβάσθῆναι ὑμῖν, μὴ ἅπαξ καὶ δὶς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις, μὴ βουληθῶσιν ὑμῖν ὑπακοῦσαι, μήτε τοῖς ἡμετέροις γράμμασι πειθαρχῆσαι, καὶ πρὸ οἰκείαν καρπώσασθαι σωτηρίαν, ἀλλ' ἐν τῇ προτέρᾳ αὐτ αὐθαδείᾳ καὶ ἀλαζονίᾳ διαμένωσιν, τότε κελεύομεν τ ἀχειρότου μεζαλήψεως τ σώματος καὶ αἵματος τ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ ἀλλοτρίους εἶναι.

Εν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ γέγραπται καὶ τοῦτο.

Επὶ δὲ παρακαλοῦμεν πρὸ φιλόχριστον ὑμῶν βασιλείαν, ἵνα συνάξητε τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους, καὶ τοὺς οἱουσδήποτε, εἴτε ἐκκλησιαστικοὺς, εἴτε πολιτικοὺς τοὺς δοκοῦντας ἀφ' ἡμῶν ἀποδιίστασθαι, ὅπου δ' ἂν εἰσὶν ὀντες τῆς ἡμετέρων ὁσίων, καὶ παρακαλέσατε αὐτοὺς πρὸς ὑμᾶς, καὶ παρασκευάσατε ἑνωθῆναι αὐτοὺς τῇ ἐκκλησίᾳ τ Θεοῦ, καὶ Φωτίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ, ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ ἡμῶν· καὶ ἑνωθέντων αὐτῶν, τοὺς οἰκείους ἀρχιερατικοὺς καὶ ἱερατικοὺς τιμοὺς καὶ τοὺς βαθμοὺς ἀποδοῦναι, ἀπαλλοτριώσαντες εἰς αὐτοὺς ἀμφοτέρους.

Φωτεινὸς ὁ χαρτοφύλαξ ἔγνω τ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Αλεξανδρείας μνημονευθέντα, δι' ἐπιστολῆς ἑτέρας τ μητροπολίτου Τύρου Θωμᾶ, μετάνοιαν περὶ τ πατριάρχου γενομένην Φωτίου· ἣν δὲ ὡς ἀπὸ τοῦ πατριάρχου Αλεξανδρείας ἡ μετάνοια πρὸς συγχώρησιν, καὶ τ Φωτίου πρεσβεύσαντα τὰ ἀπὸ τ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ιεροσολύμων καλέσαντα γράμματα, δι' Ανδρέου τ ἐλαβεστάτου μοναχοῦ, καὶ γνησίου ἀδελφοῦ, Ηλίᾳ τ ἁγιωτάτου πατριάρχου καὶ τοποτηρητοῦ.

Φωτεινὸς ὁ Χαρτοφύλαξ ἀνέγνω τ ἐπιστολὴ, ἣν ἐποίησεν ὁ Ιεροσολύμων πρὸς Φώτιον.

Θεοφιλεστάτῳ ὁσίῳ καὶ ἀοιδίμῳ συλλειτουργῷ ἡμῶν κυρίῳ Φωτίῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, Θεοδόσιος ἐλαχίστου πατριάρχης Ιεροσολύμων, χαίρειν.

Φωτεινὸς ὁ Χαρτοφύλαξ ἀνέγνω τ ἐπιστολὴ, ἣν ἐποίησεν ὁ Ιεροσολύμων πρὸς Φώτιον.

Η τῆς ἐπιστολῆς ἐπιγραφή.

Τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως Θεοδοσίου ἁμαρτωλὸς Αντιοχείας.

Οἱ ἁγιωτάτοι τοποτηρηταὶ τ πρεσβυτέρας Ρώμης, μετὰ τ ἀναγνωσθῆναι τ ἐπιστολὴ, ἣν ἔστειλε παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου ἐλαμφθέντα πατρὸς πατέρων, κυρίῳ Φωτίῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως.

Αβραάμιος ἁμαρτωλὸς, μαθητὴς τοῦ μητροπολίτου Αμιδῶν τῶν καὶ Αμυσάτων Αρμενίας διὰ Φωτεινοῦ Χαρτοφύλακος εἶπεν, εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ καὶ τῷ μεγάλῳ καὶ ὑψηλῷ βασιλεῖ, καὶ τῷ κυρίῳ ἡμῶν τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ οἰκουμενικῷ πάπα Ιωάννῃ, ὅτι δι' αὐτῶν ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ τὴν εἰρήνην καὶ τ ὁμόνοιαν ἀπελάβετο.

Πεμπτη γ'. τῇ κ'. τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς, ἡμέρα ε'. ἰνδικτιῶνος ιγ'.

Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ πρωτονοτάριος ἀνέγνω,

Ιωάννης

Ψηφιοποιήθηκε από την Google.

[illegible]ῦ, τοῖς δίλαβεςάτοις καὶ
[illegible]ελφοῖς, καὶ συλλειτουργοῖς
[illegible]πολιτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς
[illegible]λαις πρώταις ἐκκλη-
[illegible], Αλεξανδρείας, καὶ
[illegible]ρίων πρεσεῶσιν.

A Joannes servus servorum Dei, Reverendissimis & sanctissimis omnibus Episcopis, fratribus & comministris nostris Ecclesiæ Constantinopolitanæ, & omnibus eorum successoribus, & reliquis aliis principalibus Ecclesiis, Hierosolymitanæ, Antiochenæ, Alexandrinæ, & illarum Pontificalium Sedium Præsidibus.

Εκειτο ἐν τῇ ἐπιστολῇ.

In Epistola fuit,

Οτι οὐκ ἀπεδέξατο ἡ τῶν Ρωμαίων ἐκκλησία τὴν τοῦ ἁγίου Ταρασίου προχείρησιν, εἰ καὶ οὐκ ἀλύπως ἠνέγκαμεν, οὐδὲ ἀπαράγως, ὅτι ἀπὸ κοσμικοῦ τάγματος καὶ βασιλικῆς ὑπηρεσίας ἀπὸ καλίγων εἰς τὸ μέγα θρόνον ἀνῆλθε, καὶ οὐ κατὰ τοὺς παρ' ἡμῖν κανόνας καθίερωται ἀρχιερεύς, καὶ ὃ μὲν λαλῆσαι ἦν χαλεπόν, ὃ δὲ σιωπῆσαι πάλιν ὀπικίνδυνον. δεῖ γὰρ εἰδέναι ὅσον αἴσχος καὶ φοβερὸν, ἀμαθῆ τῶν θείων ὄντα καὶ ἀνεπιστήμονα ἐν κοσμικῇ πραγματείᾳ καὶ ἀγελαίᾳ συναναστροφῇ εἰς διδασκάλου ἀναβαίνειν βαθμόν.

Quoniam non admisit Romana Ecclesia sancti Tarasii electionem, licèt non sine molestia & perturbatione illud tulimus, quod à seculari ordine & regali ministerio à caligis ad magnam Sedem ascenderit, & non secundum Canones nostros Patriarcha factus est: & loqui quidem erat difficile, tacere verò periculosum. Scire enim oportet, quàm absurdum ac terribile sit, divinarum rerum imperitum & inscium, à secularibus negotiis & mundanâ conversatione in Doctoris gradum ascendere.

Ζαχαρίας ὁ θεοφιλέστατος μητροπολίτης Χαλκηδόνος, μετὰ τῶν ἄλλων εἶπε καὶ τοῦτο, ὡς τὸ, ὅτι καὶ ἐθος πολλάκις ἀντιμάχεται κανόνι, ὥστε τινὰς καὶ ἀπὸ λαϊκῶν ἔρχεσθαι εἰς ἱερωσύνην· φησὶ γὰρ, μάρτυς τοῦ λεγομένου ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ϛ'. σύνοδος, οὐ λόγοις, ἀλλὰ πράγμασι δὲ μᾶλλον, μαρτυροῦσα τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις· καὶ γὰρ Νεκτάριον ἄρτι τῷ θείῳ λουτρῷ προσελθόντα, πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως ἀπέδειξεν. ἔχετε τοίνυν ὡς ὑποδείγματα Αμβρόσιον τὸν μέγαν· Εφραὶμ τὸν Αντιοχείας· Εὐσέβιον τὸν Καισαρείας· καὶ πολλοὺς ἕτερους οὓς διὰ πλῆθος ἀριθμῆσαι χαλεπὸν ἐστιν· ἐφ' ὃν πλῆθος δυνάμεθα· εἰ βούλεσθε καὶ γνώμιμον ἀνδρὸς ἁγίου διηγήσασθαι, ὃν καὶ πατέρα καὶ καθηγητὴν ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία ἐπιγράφει, καὶ τοὺς ἐκείνου λόγους κανόνας ὀνομάζει καὶ ἀποδέχεται, ἵνα περὶ ἐκείνου διηγήσωμαι. ὡς γὰρ καταστάσεως ἐπισκόπων ἐπιτελῶν ἐπισκόπῳ Ικονίου, οὕτω πως φησίν.

Ζαχαρίας dilectissimus Chalcedonis Metropolita, præter alia etiam hoc dixit, quòd sæpiùs consuetudo est Canoni contraria, adeo ut quidam vel ex Laicis in Sacerdotium promoveantur: dicit enim, dicti testis est sancta & œcumenica Synodus secunda, non verbis, sed re potiùs ea, quæ à me dicta fuerunt, testificans: Nectarium enim recèns ad sacrum lavacrum accedentem Patriarcham Constantinopolitanum constituit. Habete pro exemplis Ambrosium illum magnum; Ephraim Antiochenum; Eusebium Cæsariensem; & multos alios, quos ob multitudinem enumerare non potis sum. Si vultis etiam sancti viri sententiam narrabo, quem & Patrem & Magistrum Dei Ecclesia inscribit, & illius sermones Canones nominat & suscipit, quorum unum exponam. De Episcoporum restitutione Amphilochio Iconii Episcopo scribens, sic quodammodo dicit,

Εἴ τις ἔστι τῶν νεοφύτων, κἂν δοκῇ τῷ κανόνι, κἂν μή, ἐκεῖνος προβλιθήσεται εἰς ἐπίσκοπον· τυπώσεις δὲ αὐτὸν πρὸς ὃ δέον ἐν πᾶσι, συνεργοῦντος τοῦ κυρίου, καὶ τὴν εἰς τοῦτο χάριν παρεχομένου. λέγω καὶ τοῦτο περὶ τῆς ῥηθείσης ὑποθέσεως, ἤτοι τοῦ, ἀπὸ λαϊκῶν εἰς ἱερωσύνην ἀναβαίνειν. ἀλλὰ καὶ ὃ ἔθος αὐτὸ ἱκανόν ἐστι νικᾶν καὶ κανόνα· τοιαῦτα πολλὰ ὁρῶμεν σήμερον. ὑμεῖς οἱ φωστῆρες τῆς ἐκκλησίας, οἱ πᾶς οἰκείας αὐγὰς ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην πέμποντες, δύρειν ἔχετε, ἑαυτοὺς φλεγφαίνοντες καὶ ἐρευνῶντες, πολλὰ ποιοῦντες παρὰ τὸν κανόνα, τοῖς ἔθεσιν ἑπόμενοι· ἀλλὰ καὶ ὃ ἔθος αὐτὸ ἱκανόν ἐστι πολλάκις νικᾶν ὃ ἔθος. εἰς τὸ ἀναπλῶσαι, εἰ μή ἐστι τις κεκαρμένος ἐν Χριστῷ, ἐπίσκοπος ἢ πατριάρχης οὐ γίνεται· καὶ ἡ δύσις, καὶ τοὺς ὄντας μοναχοὺς, κληρικοὺς ποιεῖ· τοῦτο δὲ ἡμεῖς οὐ γινώσκομεν, ἐπὶ Φώτιος τὴν χάριν τῶν Αρμενίων καὶ τὴν Μεσοποταμίαν ἐπέτρεψε. καὶ δὴ προσγραπεὶς Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ πρωτονοτάριος ἀνέγνω.

Hoc verò decernimus, magis autem Synodicè decrevimus, per omnes nostras Apostolicas Sedes, & omnibus denunciamus & prædicamus tanquam Canonem firmum, Si quis non libenter suscipiatur sanctum & illustrem comministrum nostrum Fratrem Dominum Photium, Reginæ urbis Patriarcham,

Τῷ ἀπὸ τῆς ἄνωθεν θείας προνοίας ἐστεμμένῳ ὁδηγουμένῳ καὶ κυβερνωμένῳ δεσπότῃ, ἀγαθοποιῷ, εἰρηνικῷ, νικοποιῷ, θεοσυμμάχῳ, εὐσεβεστάτῳ, φιλοχρίστῳ, χριστιανικωτάτῳ, ὑπερτίμῳ τῆς οἰκουμένου, βασιλεῖ Ρωμαίων, Θεοδοσίῳ ἐλαχίστῳ, ἐλέῳ Θεοῦ πατριάρχης Ιεροσολύμων, πανταχοῦ γράφω.

A divinâ desuper providentiâ coronato, duci & gubernatori Domino, benefacienti, pacifico, victori, Dei commilitoni, venerando, Christi amatori, Christ anissimo, sereniissimo Romanorum Imperatori, Theodosius minimus, divinâ misericordiâ Hierosolymorum Patriarcha, audacter scribo.

Γεγράφθαι ἐν τῇ ἐπιστολῇ.

In Epistolâ scribitur.

Τοῦτο δὲ θεσπίζομεν, μᾶλλον δὲ συνοδικῶς ἐθεσπίσαμεν, καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀποστολικῶν θρόνων, καὶ πᾶσι διαγγέλλομεν καὶ κηρύττομεν, ὡς κανόνα ἀσάλευτον, εἴ τις οὐκ ἀποδέχεται ἀσμένως καὶ ὅσον καὶ ὀφειλόντων συλλειτουργὸν ἡμῶν ἀδελφὸν κύριον Φώτιον, καὶ τὸν βασιλίδος πατριάρχην,

Hoc verò decernimus, magis autem Synodicè decrevimus, per omnes nostras Apostolicas Sedes, & omnibus denunciamus & prædicamus tanquam Canonem firmum, Si quis non libenter suscipiat sanctum & illustrem comministrum nostrum Fratrem Dominum Photium, Reginæ urbis Patriarcham,

& illo communicat, ſit anathema, & ex ſanctarum Apoſtolicarum Sedium authoritate exauctoratus.

Sancta Synodus reſpondit,

Quæ Synodicè à Theodoſio ſanctiſſimo Patriarchâ decreta ſunt etiam noſtra mediocritas accipiens, eos, qui non ita ſentiunt, anathemati ſubjicimus.

Quòd Elias religioſiſſimus Presbyter, Orientalis Legatus, reſcribat.

De Epiſtolâ hæc dicit.

Poſtea verò, cùm opportunitas ſe offerebat, illam per Andream religioſiſſimum Monachum, & fratrem meum germanum miſit, non ſolùm Hieroſolymorum, verùm etiam Antiochiæ Præſule, in hâc Synodicâ diſceptatione ſuffragium ferente.

In iſtâ diſſertatione inquit,

Itidem & Dominus noſter œcumenicus Papa proloquens, aliorum magnorum Antiſtitum in Epiſtolâ dimiſſionem adducit; & Epiſtolam, quam ſupra audiviſtis, miſit.

Scribitur, veritas diligenter examinata purior evadit. Elias religioſiſſimus Presbyter & Orientis Legatus dixit, Novit Dei bonitas, quòd neque Patriarcham dominum Photium antea vidi, nec literas ab eo accepi, nec in illis diebus cum illo commercium habui: Sed propter res Eccleſiaſticas & virtutem ipſam & illegitimam illam contra eum factam amentiam, & impios illos Pſeudolegatos, propter hæc factum fuit Commonitorium, vel præceptum.

Hoc Commonitorium ſanctiſſimus & œcumenicus Papa miſit, ut dixit Cardinalis Petrus, in quo omnes noſtri Epiſcopi ſubſcripſerunt.

Iſtiuſmodi Commonitorium poſtquam datum fuit, ſancta Synodus inquit, legatur. Et exurgens Petrus religioſiſſimus Presbyter & Cardinalis, per Leonem Protoſpatharium & interpretem lectum fuit ſeptimum caput Commonitorii.

Sancta Synodus dixit, Quæcunque ſunt ad pacem & concordiam Eccleſiæ, & honeſta & bona, etiam accipienda judicamus: eos autem, qui in eadem arrogantia & perturbatione manent, & in Eccleſiæ & fratrum unitatem convenire nolunt, nec charitatis vinculum obſervare, poſt ſecundam & tertiam admonitionem & veſtram & ſanctæ Synodi, illos excommunicate, & ab omni dignitate, Eccleſiaſtici cùm ſint, ſegregate, donec proprio Patriarchæ & ſuæ Eccleſiæ uniantur.

Caput VIII.

Ut confirmetur Synodus contra Photium habita ſub Papâ Adriano; potiùs autem, ut ſcribit, in poſterum ſit damnata & irrita & infirma, neque inter alias Synodos annumeretur. In hoc Commonitorio ſedecim Epiſcopi, ſeptem Presbyteri, & duo Diaconi ſubſcripſerunt.

Actio iv. menſe Decembri, xxiv. fer. v. vigiliâ Chriſti natalitiorum.

Baſilius Martyropolis Metropolita Patriarchæ

καὶ αὐτῷ συνιερατεύῃ, ἤτω ἀνάθεμα, καὶ καθηρημένος ἐξ αὐθεντίας τῆς ἁγίων ἀποστολικῶν θρόνων.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἀπεκρίθη,

Τὰ συνοδικῶς μὲν παρὰ Θεοδοσίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου θεσπισθέντα καὶ ἡ ἡμετέρα μετριότης ἀποδεχομένη, τοὺς μὴ οὕτω φρονοῦντας τῷ ἀναθέματι ὑποπέμπομεν.

Ὅτι Ἠλίας ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος, καὶ τοποτηρητὴς τῆς ἀνατολῆς, ἀναγράφει.

Περὶ τῆς ἐπιστολῆς ταῦτα λέγει.

Μετέπειτα δέ, ἰδίᾳ καὶ καιρὸς ἦν, ἀπέστειλε ταύτην διὰ Ἀνδρέου τοῦ εὐλαβεστάτου μοναχοῦ καὶ ἐμοῦ γνησίου ἀδελφοῦ, οὐ μόνον τῆς Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ καὶ τοῦ τῆς Ἀντιοχείας θρόνου, συμψῆφον γινομένου τῇ συνοδικῇ ταύτῃ ὑποθέσει.

Ἐν ταύτῃ τῇ διαλέξει λέγει,

Ὡσαύτως καὶ ὁ δεσπότης ἡμῶν ὁ οἰκουμενικὸς πάπας θρόνων, τιμὴ τῶν ἄλλων μεγάλων ἀρχιερέων ὃν ἐπιστολῇ ἀποστολικῇ ἐπάγει· ἀπέστειλεν ἐπιστολήν, ἣν καὶ θρονικέλευσε.

Γέγραπται, ἀλήθεια ἐξεταζομένη καθαρωτέρα γίνεται. Ἠλίας ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῆς ἀνατολῆς εἶπε, γινώσκει ἡ ἀγαθότης τοῦ θεοῦ, ὅτι ὅτε τὸν παλαιάρχην κύριον Φώτιον θρόνου, ὅτε γράμμα παρ' αὐτοῦ ἐδεξάμην, ὅτε συνέτυχον αὐτῷ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἀλλὰ διὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ, καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτὸν, καὶ τιμὴν ἀδέμιτον εἰς αὐτὸν γεγυμνένην ἀπόνοιαν, καὶ τοὺς ψευδοτοποτηρητὰς τοὺς αὐθέτους ἐκείνους, διὰ ταῦτα θεσπίσθη κομμονιτ. ἤτοι ἔνταλμα.

Τοῦτο τὸ κομμονιτ. ὁ ἁγιώτατος καὶ οἰκουμενικὸς πάπας ἀπέστειλε, ὡς καὶ ὁ καρδιναλιος εἶπε Πέτρος, ἐν ᾧ πάντες οἱ καθ' ἡμᾶς καὶ ὁπόσιοι ὑπέγραψαν.

Τὸ τοιοῦτον κομμονιτ. μὴ δὲ δοθείη, ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν, ἀναγνωσθήτω. καὶ διαναστὰς Πέτρος θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ καρδιναλιος, διὰ Λέοντος πρωτοσπαθαρίου καὶ ἑρμηνέως ἀνέγνω ζ'. κεφ. τοῦ κομμονιτ.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν, Ὅσα πρὸς εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν τῆς ἐκκλησίας εἰσὶ, καὶ καλὰ καὶ ἀγαθὰ, καὶ ἀποδεκτὰ ἡγούμεθα· τοὺς δὲ διαμένοντας ἐν τῇ αὐτῇ αὐθαδείᾳ καὶ ταραχῇ, καὶ εἰς τὸ ἑνότητα τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀδελφῶν μὴ θέλοντες συνελθεῖν, μηδὲ τὸν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης διαφυλάξαι, μετὰ δυτέραν καὶ τρίτην νουθεσίαν, ὑμῶν τε καὶ ἁγίας συνόδου, ποιήσατε αὐτοὺς ἀκοινωνήτους, καὶ πάσης πάγματος ἐκκλησιαστικὸς ἀφορίσατε, ἕως ἂν ἑνωθῶσι τῷ οἰκείῳ πατριάρχῃ, καὶ τῇ κατ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ.

Κεφ. η'.

Ἵνα κυρωθῇ ἡ γενομένη σύνοδος κατὰ Φωτίου ὅτι πάπα Ἀδριανοῦ, μᾶλλον δὲ, ὡς γράφει, ἀπὸ τοῦ Βρόνιος ἔστιν ἐξωρισμένη καὶ ἄκυρος καὶ ἀβέβαιος, καὶ μὴ συναριθμεῖσθαι αὐτὴν μεθ' ἑτέρας συνόδου. ἐν τούτῳ δὲ τῷ κομμονιτορίῳ ὑπέγραψαν δεκαεξ ὁπόσιοι, ἑπτὰ πρεσβύτεροι, καὶ δύο διάκονοι.

Πρᾶξις ζ'. μιᾷ δεκεμβρίου κδ'. ἡμέρᾳ ε'. τῇ παραμονῇ τῶν Χριστοῦ γενεσίων.

Βασίλειος ὁ μητροπολίτης Μαρτυρουπόλεως ἐπεὶ γε τὸ τόπον τοῦ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

τῷ πατριάρχῃ Ἀντιοχείας, ἤτοι τῆ Θεουπόλεως, ἐπιφερόμενος καὶ τῆ Ἱεροσολύμων γράμματα, ὡς Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ πρωτονοτάριος εἶπεν, ὅτι, ὅτε περὶ ἡμῶν ὁ θεοφρόνητος Βασίλειος ὁ Μαρτυροπόλεως τῆ συνόδου ἦν, Θεοδόσιος μὲν ἦν τότε Ἀντιοχείας, Ἠλίας δὲ ὁ Ἱεροσολύμων, νεωστὶ τότε καθίστατο.

A Antiochiæ ſeu Theopolis locum ſupplevit, & Hieroſolymitani Epiſcopi literas proferens, ut dixit Petrus religioſiſſimus Diaconus & Protonotarius; quoniam, cùm præ foribus Synodi prædictus Baſilius Martyropolis ſtetit, Theodoſius tunc erat Antiochiæ, Elias verò Hieroſolymorum, tum recèns conſtitutus.

Ἐπιστολὴ Ἠλίᾳ παλαιάρχῃ Ἱεροσολύμων εἶχεν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἄνωθεν οὕτως.

Eliæ Hieroſolymitani Patriarchæ Epiſtola in inſcriptione ſupra memorata ſic ſe habuit.

Τῷ θεοσεβεστάτῳ συλλειτουργῷ ἡμῶν κυρίῳ Φωτίῳ παναγιάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, Ἠλίας Ἱεροσολύμων. B

Sanctiſſimo comminiſtro noſtro Domino Photio Patriarchæ Conſtantinopolitano, Elias Hieroſolymitanus.

Περὶ τῶν δύο πατρικίων τῶν ἀποχωρούντων Φωτίου πάλιν προσελθόντων, ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν, ἐγνώμεν αὐτοὺς καὶ ἀποδεξάμεθα· καὶ ἄλλην αἰτίαν σχῆμα προφασίζοντο, ὡς παρ' αὐτῶν ἐκείνων ἠκούσαμεν, εἰ μή, ὅτι συμπαίγνιά καὶ ἀπατήθημεν, ποιήσαντες ἐξέχειρον ἐκ τῶν ψευδαποκρισιαρείων καὶ ἄλλων τινῶν προσώπων· καὶ εἰ μὴ κατ' αὐτὸν τὸν ἁγιωτάτου παλαιάρχου ἠγέμεθα ποιήσαντες ἐξέχειρον, ἐξ αὐτοῦ μόνου τὴν λύσιν ἔχρῃζον δέξασθαι. ἐπειδὴ δὲ ἡ γνώμη κατ' αὐτοῦ ἦν, ἐξεδεχόμεθα ἕτερον θρόνον, ἵνα ἐκεῖνοι λύσωσι τὸ κατάκριμα, καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν ἀκατάκριτοι, ἐπεὶ ἄλλο τί C ποτε σὺν εἴχομεν. ἐπεὶ οὖν αὐτοὶ τὴν λύσιν ἐδώκασε, ὡς φασι, μετὰ πάσης χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης, καὶ ἀποδεχόμεθα καὶ συγχωροῦμεν αὐτοῖς, καὶ τὴν μὴ ἀποδεχομένους ἀποβαλλόμεθα. διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς δεδεξάμεθα αὐτοὺς, ὡς οἰκεῖα τέκνα καὶ μέλη. ἐν τῇ τοιαύτῃ δὲ πράξει φαίνεται παραχωρήσασα ἡ σύνοδος τινὰς εἰς ἀρχιερωσύνην προάγεσθαι, ἀπὸ τῶν διδυμωμένων ἐν ἀρετῇ, κἂν μὴ ὦσι κληρικοί, πλὴν ἐὰν μὴ εὑρίσκωνται τοιοῦτοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Concerning the two Patricians, who from Photius diſſidentes iterum accedebant, ſancta Synodus dixit, Cognovimus eos & accepimus; & nullam aliam cauſam prætendebant, ut ab ipſis audivimus, niſi quòd, correpti fuerimus & decepti, fingentes ex pſeudoapocriſiariis & aliis quibuſdam perſonis propriâ manu ſcriptum: & niſi contra ipſum ſanctiſſimum Patriarcham ſcriptum finxiſſe judicemur, ab ipſo ſolam ſolutionem exſpectare debuimus. Quoniam verò contra illum factum fuit, aliam Sedem exſpectavimus, ut illi condemnationem ſolvant, & nos ſimus ſine condemnatione; quia nihil aliud unquam habuimus. Cùm igitur vos abſolutionem, ut aiunt, conceſſiſtis, cum omni gaudio & lætitiâ, etiam nos accipimus & veniam rogamus, & non acceptos rejicimus. Idcirco & illos nos tanquam proprios filios & membra accepimus. In hac quidem actione Synodus videtur concedere, quòd quidam in ſummum Sacerdotium promoveantur, ex iis ſcilicet, qui ſunt probatæ virtutis, licèt Clerici non ſint, ſi modò non reperiantur tales in Eccleſiâ.

Κεφ. δ'. τῆς δ'. πράξεως.

Caput iv. quartæ Actionis.

D

Τὴν ἡγουμένην σύνοδον κατὰ Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ Ἀδριάνου τοῦ μακαριωτάτου πάπα, καὶ τὴν ἡγουμένην σύνοδον ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τοῦ ἁγιωτάτου Φωτίου, ὁρίζομεν πάντελῶς ἐξοσιωμένην καὶ ἀποκεκηρυγμένην εἶναι, καὶ μήτε μετὰ ἁγίας συνόδους ἀριθμεῖσθαι ἢ συγκαταλέγεσθαι, μήτε ἡγουμένην σύνοδον καλεῖσθαι, μὴ γένοιτο.

Synodum contra Photium ſanctiſſimum Patriarcham Romæ habitam ſub Adriano beatiſſimo Papâ, & Synodum Conſtantinopoli habitam contra ſanctiſſimum Photium omnino damnatam & abdicatam eſſe decernimus, & ut cum ſanctis Synodis unà numeretur vel recenſeatur, aut quidem Synodum vocetur, minimè fiat.

Ἡ ἁγία σύνοδος τοὺς ἀποπίπτοντας τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, καὶ Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου παλαιάρχου, ἀκοινωνησίας ὑπομένοντας καὶ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς τῶν πιστῶν συνάξεως καὶ συναυλίας καθυποβάλλει, ἕως ἂν ὑπομένωσι τὴν ἀποστασίαν. E

Sancta Synodus eos, qui ſanctam Dei Eccleſiam decipiunt, & Photium ſanctiſſimum Patriarcham, ſupplicio, quo minùs fiant participes corporis & ſanguinis Chriſti & fidelium conventûs & concentûs, ſubjicit, quamdiu in apoſtaſia permanſerint.

Πρᾶξις ε'. μηνὶ Μαρτίῳ, κς'. ἡμέρᾳ γ'. ἰνδικτιῶνος ιγ'.

Actio v. menſe Martio, xxv. die, iii. feria, Indictionis xiii.

Προκαθεδρεύοντος τοῦ θεοφιλεστάτου Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τῶν κατηχουμένων τῆς ἐκκλησίας, καὶ συγκαθεδρεύντων αὐτῷ Παύλου καὶ Εὐγενίου τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων καὶ τοποτηρητῶν τῶν πρεσβυτέρων Ῥώμης, ἔτι δὲ Πέτρου τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ καρδιναλίου, ἔτι μὴν καὶ Βασιλείου τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Μαρτυροπόλεως καὶ τοποτηρητοῦ τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας, καὶ Ἠλίου τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Ἱεροσολύμων, Κοσμᾶ τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ ἀποκρισιαρίου Ἀλεξανδρείας, καὶ τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν. F

Præſidente Photio ſanctiſſimo & œcumenico Patriarchâ in dextrâ Patre Catechumenorum magnæ Eccleſiæ, & conſidentibus illi Paulo & Eugenio religioſiſſimis Epiſcopis & Legatis veteris Romæ; inſuper & Petro religioſiſſimo Presbytero & Cardinali; quin & Baſilio religioſiſſimo Epiſcopo Martyropolis, & Legato Eccleſiæ Antiochenæ, & Eliâ religioſiſſimo Presbytero & Legato Hieroſolymitano, Coſmâ religioſiſſimo Presbytero & Apocriſiario Alexandrino, & ſanctiſſimis Metropolitis.

Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ κυρῶσαι τὴν ζ'. σύνοδον μετὰ τῶν ἓξ ἁγίων οἰκουμενικῶν συναριθμεῖσθαι, καὶ ζ'. ὀνομάζεσθαι, ἐν ταύτῃ πρὸς τὸ Μητροφάνην τὸν Σμύρνης τὸν ὁμοφωνήσαι γίνεσθαι πρὸς τῆς συνόδου, περὶ τῆς ἑνωθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

In hâc Synodo, Synodum vii. unà cum ſex ſanctis œcumenicis connumerari, & ſeptimam vocari, ut in hâc, ad Metrophanem, Smyrnæ ſcilicet, acclamationes fiant à Synodo, ut ille in Eccleſiam uniatur, decernitur.

In

In hâc Petrus religioſiſſimus Presbyter & Cardinalis dixit, A

Εν ταύτῃ Πέτρος ὁ θεοσεβέστ@. πρεσβύτερος καὶ καρδηνάλι@. εἶπεν,

Oecumenicus & Apoſtolicus Papa Joannes, hanc poteſtatem à Principe Apoſtolorum Petro accipiens, dedit etiam ſanctiſſimo Patriarchæ Photio eandem ligandi & ſolvendi poteſtatem. Metrophanes verò per hujuſmodi prætextus imminentem ſibi condemnationem fugere vult; ſed ad illud perficiendum haud valebit. Cùm enim poteſtatem à ſanctiſſimo Papa Joanne ſibi traditam habeat ſanctiſſimus Patriarcha Photius, vel ſine noſtrâ præſentiâ convenientem illi condemnationem inferet. B

Ο οἰκουμενικὸς καὶ ἀποστολικὸς πάπας Ιωάννης, ταύτῃ τὴν ἐξουσίαν ἐκ τοῦ κορυφαίου ἀποστόλου Πέτρου εἰληφὼς, δέδωκε καὶ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ Φωτίῳ τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν δησαι τε καὶ λύειν. ὁ δὲ γε Μητροφάνης βέλεται διὰ τοιούτων προφάσεων διαφυγεῖν ἐπερχομένην αὐτῷ κατάκρισιν, καὶ οὐ μὴν ἰσχύσει ταύτην διαδρᾶσαι. ἔχων γὰρ τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ἐξουσίαν παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ιωάννου ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης Φώτι@., καὶ ἄνευ τῆς ἡμετέρας παρουσίας τὴν αἰρομένην αὐτῷ κατάκρισιν ἐπάξει.

Legati propter Photium etiam hoc dixerunt; poteſtatem enim, quam antequam huc acceſſimus à Deo obtinuit, illam per ſanctiſſimi Papæ mandatum duplicavit. Photius de Legatis dicit, quòd & nos in Patrum ſortem vos recipimus, tanquam quidem Apoſtolos & Legatos ſanctiſſimo Papæ Joanni ſpirituali Fratri & Patri noſtri operam præbentes.

Οἱ τοποτηρηταὶ εἶπον περὶ Φωτίου καὶ τῶν, ὡς γὰρ ἐξουσίαν καὶ πρὸ τῆς ἡμῶν ἐλεύσεως παρὰ Θεοῦ λαβών εἴη, ταύτην διὰ τῆς ἐντολῆς τοῦ ἁγιωτάτου πάπα ἐπιπλασίασε. λέγει ὁ Φώτι@. περὶ τῶν τοποτηρητῶν, ὅτι καὶ ἡμεῖς εἰς πατέρων ὑμᾶς ἀποδεχόμεθα μοῖραν, ἅτε δὴ ἀποστόλους καὶ τοποτηρητὰς γεγενημένους τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ιωάννου τοῦ πνευματικοῦ ἀδελφοῦ καὶ παρ' ἡμῶν.

Paulus Legatus Romanus fuit Anconitarum Eccleſiæ Epiſcopus. Eugenius alter Legatus fuit Epiſcopus Eccleſiæ Oſtienſis. Paulus in membranis ſubſcripſit Photii receptioni, & Synodi contra eum ſub Adriano Papâ reprobationi, ac diſſidentium ſupplicio, ut non poſſint communicare, donec conſenſerint, ut poſt ſex ſit ſeptima œcumenica Synodus. C

Ο Παῦλ@. ὁ τοποτηρητὴς τοῦ Ρώμης ὑπέσωπ@. μὲν τὴν Ἀγκωνιτῶν ἐκκλησίαν. ὁ δὲ Εὐγένι@. ὁ ἄλλ@. τοποτηρητὴς ὑπέσωπ@. τῆς ἐκκλησίας Οστίων. ὁ Παῦλ@. ὑπέγραψεν ὃν βεβεβαίωκε ὅτι τῇ ἀποδοχῇ Φωτίου, ἀποβολῇ τε τῆς κατ' αὐτοῦ συνόδου ὅτι Ἀδριανῷ τῷ πάπα, καὶ ὑπομονῇ ἀκοινωνησίας μέχρι ἀποφάσεων, ἕως ἂν ὁμοφρονήσωσιν, ὅτι ἡ ἑβδόμη ζ'. μετὰ τὰς ἓξ τὴν οἰκουμενικὴν ζ'. συνόδου.

Eadem etiam Eugenii, duo Legati & Apocriſiarii Epiſcopi Romani, & Legatus & Cardinalis Petrus religioſiſſimus Presbyter, deinde Baſilius Martyropolis Epiſcopus, Antiochiæ Legatus, Elias Hieroſolymitani Legatus, inſuper & Coſmas Monachus, religioſiſſimus Presbyter & Apocriſiarius Alexandriæ, propriâ manu quilibet eorum ſubſcripſit. Hunc Eliam Theodoſius Hieroſolymitanus miſit; fuit autem ſtatim poſt illum & alius Patriarcha Elias præter iſtum Eliam qui Legatus miſſus fuit. D

Τὰ αὐτὰ καὶ Εὐγένιοι, οἱ δύο τοποτηρηταὶ καὶ ἀποκρισιάριοι τοῦ Ρώμης, καὶ ὁ τοποτηρητὴς καὶ καρδηνάλιος Πέτρ@. ὁ θεοσεβέστ@. πρεσβύτερος, εἶτα Βασίλει@. ὁ Μαρτυροπόλεως, ὁ τῶν Ἀντιοχείας τοποτηρητὴς, Ηλίας ὁ τῶν Ιεροσολύμων τοποτηρητὴς, ἔτι δὲ Κοσμᾶς μοναχὸς, ὁ θεοσεβέστ@. πρεσβύτερος καὶ ἀποκρισιάρι@. Αλεξάνδρειας, ἐδήλωσεν ἕκαστος αὐτῶν ὑπέγραψεν. ὅτος μὲν Ηλίαν ὁ Θεοδόσι@. Ιεροσολύμων ἀπέστειλε· ἦν γὰρ οὐδεὶς μετὰ τοῦτον ἕτερος πατριάρχης Ηλίας ἄλλος πρὸ τοῦ ἀποσταλέντα τοποτηρητὴν Ηλίαν.

In iſtâ ſubſcriptione poſt Cæſareæ Procopium & Epheſi Procopium, duo Joannes Heracleæ Metropolitæ ſubſcripſerunt, & duo Antiocheni Metropolitæ, Zacharias & Georgius.

Εν ταύτῃ τῇ ὑπογραφῇ μὲν τῆς Καισαρείας Προκόπιον καὶ τῆς Εφέσου Προκόπιον, δύο Ιωάνναι Ηρακλείας μητροπολίται ὑπέγραψαν, καὶ δύο Αντιοχείας μητροπολίται, Ζαχαρίας καὶ Γεώργι@.

In iſtâ venerandus Nicetas Smyrnæ, & Theodorus Nicetas Antiſtites, à Cæſareæ Epiſcopo uſque ad Joannem reverendum Patrarum Antiſtitem, qui priùs ab initio unà cum Photii Patriarchæ Legatis præſidebant, ſimul ſubſcripſerunt; & poſt ſubſcriptionem ſancta Synodus, multis gratiis pro iis, quæ facta fuerunt, Deo bonorum authori & Imperatoribus datis, exclamavit, E

Εν ταύτῃ ὑπέρτιμ@. Νικήτας Σμύρνης, καὶ Θεόδωρος Νικήτας, οἱ ὑπογράψαντες ἀρχιερεῖς ἅμα ἀπὸ τῆς Καισαρείας μέχρι Ιωάννου τοῦ δεκίμου ἀρχιερέως τῶν Παλαιῶν, οἵτινες πρῶτον ἐν τῇ ἀρχῇ προκαθεδρεύοντες μετὰ τῶν τοποτηρητῶν καὶ τοῦ πατριάρχου Φωτίου· καὶ μετὰ τὴν ὑπογραφὴν ἡ ἁγία σύνοδος, πολλὰς δι' αἰτήσεις ὑπὲρ τῶν γεγενημένων Θεῷ τῷ τὰ ἀγαθὰ αἰτῶντι καὶ βασιλεῦσιν ἀναπέμψασα, ἐπεφήμησεν,

Stephano Porphyrogenneto multos annos, & Theoprobleto Syncello multos annos.

Πολλὰ τὰ ἔτη Στεφάνῳ Πορφυρογεννήτῃ, καὶ Θεοπροβλήτῳ συγκέλλῳ πολλὰ τὰ ἔτη.

Photio & Joanni ſanctiſſimis Patriarchis multos annos.

Φωτίῳ καὶ Ιωάννῃ τοῖς ἁγιωτάτοις πατριάρχαις πολλὰ τὰ ἔτη.

Prope finem v. Actionis palam edicit Photius, quæ facta fuerant in hac œcumenicâ Synodo, & Dei benevolentiâ, & magnarum & illuſtrium noſtrorum Imperatorum auxilio, aſſenſu & conſenſu ſanctiſſimi Papæ Romani, ſpiritualis noſtri fratris & Patris, per ſanctiſſimos illorum Legatos hîc præſentes, fieri. F

Εγγὺς δὲ πέλας τῆς ε'. πράξεως δημηγορεῖ ὁ Φώτι@., ἡγεμόνα τὰ πραχθέντα ἐν τῇ οἰκουμενικῇ ταύτῃ συνόδῳ, δι' εὐδοκίαν μὲν Θεοῦ, συνεργείᾳ δὲ τῶν μεγάλων καὶ ὑψηλῶν βασιλέων ἡμῶν, ὑπηνέσι δὲ καὶ συναινέσει τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ρώμης τοῦ πνευματικοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ παιδός, διὰ τῆς παρουσίας τῶν αὐτῶν ἁγιωτάτων τοποτηρητῶν.

πρᾶξις

A

Πρᾶξις ς'. μηνὶ Μαρτίῳ γ'. ἰνδικτιῶνος ιγ'.

Αἱ μὲν ἄλλαι πράξεις ἐν τοῖς δεξιοῖς καθηχουμένοις ἐγένοντο τῆς μεγάλης ἐκκλησίας· ὅτι δὲ τῇ παρούσῃ πράξει ἔχει οὕτως.

Προκαθεζόντων τῶν θεοσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων, Βασιλείου, Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ ἀξιονύμῳ παλατίῳ τῷ χρυσοτρικλινίῳ, καὶ συγκαθεζόντων αὐτοῖς Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου, ἔτι δὲ Παύλου καὶ Εὐγενίου τῶν ἁγιωτάτων ἐπισκόπων καὶ ἀποκρισιαρίων τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ Πέτρου τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου καὶ καρδιναλίου, ἅμα Βασιλείῳ μητροπολίτῃ Μαρτυροπόλεως καὶ τοποτηρητῇ τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας, καὶ Ἠλίᾳ τῷ θεοσεβεστάτῳ πρεσβυτέρῳ καὶ τοποτηρητῇ Ἱεροσολύμων, καὶ Κοσμᾷ τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ ἀποκρισιαρίου Ἀλεξανδρείας, Ἰωάννου Ἡρακλείας, Θεοδούλου Ἀγκύρας, Γεωργίου Νικομηδείας, Ζαχαρίου Χαλκηδόνος, Κυπριανοῦ Κλαυδιουπόλεως, Νικηφόρου Καρίας, Παύλου Θεσσαλονίκης, Θεοφίλου Ἰκονίου, Συμεὼν Λαοδικείας, Νικολάου Φιλίππων, Ἰγνατίου Ἱεραπόλεως, Γρηγορίου Σέλγης, Σάββα Ἀφρῶν, Στεφάνου Κυψέλλων, Νικήτα Σμύρνης, Λουκᾶ Βοσπόρου, Παύλου Χερσῶνος· τούτων ἁπάντων συγκαθεζόντων, Βασίλειος ὁ φιλόχριστος βασιλεὺς εἶπε, δι' ὧν ἐδημηγόρησεν, ὅτι ἀπὸ τῶν ὕστερον οἱ βασιλεῖς μέλλουσι τὰ πρῶτον ἐλευθερίως ἀπὸ τῆς συνόδου γνωσθέντα ὑπεύθυνα ποιήσασθαι, ἵνα μή τις ἐκβιάσῃ τινὰ τῇ συνόδῳ ταύτῃ ὑπενοήσασιν, ὅτι δι' ἀλαζονείαν καὶ βασιλικῆς ῥοπῆς καὶ βίας ἐλπίδι πρὸς ὁμόνοιαν ἦλθεν ἡ σύνοδος, ἀλλ' αὐτοβούλως καὶ αὐτοκινήτως ποιήσασθαι, ὥστε ἐξεῖναι καὶ βασιλέως κράτος ὑπεβεβαιωῦν τὰ γεγραμμένα.

Ἐν οἷς ζητεῖ καὶ ὁ βασιλεὺς ὅρον κοινὸν ἐκφωνηθῆναι ἀπὸ τῆς συνόδου, καὶ αὐτὸν ὄντα ἅπασι τῆς οἰκουμένης.

B

C

D

Λόγος Βασιλείου βασιλέως.

Πλεῖόν ἄμεινον ἡγοῦμαι, εἰ καὶ ὑμῖν συνδοκεῖ, πάντων ὑμῶν ὁμονοίᾳ τε καὶ βεβαίᾳ εἰρήνῃ ἡνωθέντων, καὶ Χριστῷ τῇ πάντων κεφαλῇ συναφθέντων, καὶ ὅρον τινὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς φρονήματος ἀναφωνηθῆναι, ὃ καινόν τι καὶ προσάκτον, ἀλλ' ὃν ἡ ἁγία σύνοδος ἡ ἐν Νικαίᾳ ἐθεμελίωσε, καὶ αἱ λοιπαὶ ἁγίαι καὶ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι συνεκύρωσάν τε καὶ συνεπεκύρωσαν.

Ἐν τῇ παρούσῃ ἐκτῇ πράξει ἐξεφωνήθη ὁ κοινὸς ὅρος, ἤτοι τὸ ἅγιον τῆς πίστεως σύμβολον, καὶ ἔχει οὕτως ὡς ἔχει σήμερον, καὶ πρόντων τῶν ἀπὸ Ῥώμης καὶ τῶν λοιπῶν μεγάλων θρόνων οὐδαμῶς προβληθέντων εἰς ὃ οὐκ τῷ πατρὶ ἐκπορεύμενον.

E

Ἐν ταύτῃ τῇ πράξει ὑπέγραψεν ὁ βασιλεὺς Βασίλειος, ὑπικῶν τὰ ὂν τῇ συνόδῳ πάντα πραχθέντα, καὶ ὑπερηύξατο αὐτῷ, ἐζήτησεν ὑπογράψαι καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ Λέοντα, Ἀλέξανδρον καὶ Στέφανον τὸν εὐλαβέστατον ὑποδιάκονον καὶ Πορφυρογέννητον.

F

Μετὰ γοῦν τὸ ὑπογράψαι πάντας, λαβὼν ὁ θεοφιλέστατος καὶ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ σκευοφύλαξ ἀνέγνω.

Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, Βασίλειος αὐτοκράτωρ ὁ ἐν Χριστῷ πιστὸς βασιλεὺς Ῥωμαίων ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ καὶ πᾶσι συμφωνῶν ὅτι τε τῇ ὑπικωούσῃ καὶ ὑποσφραγίσῃ τὰ ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἑβδόμης συνόδου, καὶ ὅτι τῇ ὑπικωούσῃ καὶ ὑπεβεβαιούσῃ Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ πνευματικοῦ

Actio vi. menſe Martio iii. Indictione decimatertiâ.

Aliæ quidem Actiones in dextris catechumenis magnæ Eccleſiæ factæ fuerunt; in præſenti autem Actione ſic ſe habet.

Præſidentibus religioſiſſimis & Chriſti amantiſſimis noſtris Imperatoribus, Baſilio, Leone & Alexandro, in celebri Chryſotriclinii Palatio, & conſidentibus illis Photio ſanctiſſimo Patriarchâ, ut & Paulo & Eugenio ſanctiſſimis Epiſcopis & Legatis veteris Romæ, & Petro religioſiſſimo Presbytero & Cardinali, ſimul & Baſilio Martyropolis Metropolitâ & Eccleſiæ Antiochenæ Legato, & Eliâ religioſiſſimo Presbytero & Legato Hieroſolymorum, & Coſmâ religioſiſſimo Presbytero & Alexandriæ Apocriſiario, Joanne Heracleæ, Theodolo Ancyræ, Georgio Nicomedeæ, Zachariâ Chalcedonis, Cypriano Claudiopolis, Nicephoro Cariæ, Paulo Theſſalonicæ, Theophilo Iconii, Symeone Laodiceæ, Nicolao Philipporum, Ignatio Hierapolis, Gregorio Selgæ, Sabbâ Aprûs, Stephano Cypſellarum, Nicetâ Smyrnæ, Lucâ Boſpori, Paulo Cherſoneſi; omnibus his conſidentibus, Baſilius Chriſti amantiſſimus Imperator loquutus eſt, quibus edixit, quòd ob hoc Imperatores poſthac ea, quæ à Synodo primùm liberè facta fuerunt, confirmare volunt, ne injuriam aliquam contra hanc Synodum aliqui cogitent, quòd Imperatoris circumſpectione & roboris ſpe ad conſenſum venit Synodus, ſed ſuâ ſponte & proprio impulſu faciens, ita habebit Imperatoris potentiam ea, quæ facta ſunt, confirmare.

In quibus quærit Imperator, commune decretum à Synodo edi, quod ſit idem per totum terrarum orbem.

Imperatoris Baſilii Oratio.

Attamen optimum duco, ſi vobis etiam arrideat, omnibus in concordiâ & perfectâ pace unitis, & Chriſto omnium capiti conjunctis, ut decretum aliquod Eccleſiaſtici ſenſûs emittatur, non novum quoddam & irreptitium, ſed quod ſancta Nicææ Synodus ſtatuit, & reliquæ ſanctæ & œcumenicæ Synodi confirmârunt, & perfecerunt.

In hâc ſextâ Actione editum fuit commune decretum, vel ſanctum fidei Symbolum, quod ſic ſe habet, ut hodie; & iis, qui à Româ & reliquis magnis Sedibus ibi adfuerunt, nullum omnino impedimentum ei, quod à Patre editum fuit, afferentibus.

In hac Actione ſubſcripſit Baſilius Imperator, omnia, quæ in Synodo geſta ſunt, confirmans, & preces pró illo fundebant, quærebant etiam ut ſubſcriberent filii ejus, Leo, Alexander & Stephanus religioſiſſimus Hypodiaconus & Porphyrogennetus.

Poſtquam igitur omnes ſubſcripſerant, Deo dilectiſſimus & religioſiſſimus Diaconus & Epiſceptites acceptum legit.

In nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti, Ego Baſilius, Imperator in Chriſto, fidelis Rex Romanorum, huic ſanctæ & œcumenicæ Synodo in omnibus conſentiens de confirmatione & ratificatione ſanctæ & œcumenicæ vii. Syn. & de approbatione & confirmatione Photii ſanctiſſimi Patriarchæ Conſtantinopolitani & ſpiritualis

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

noſtri Patris, & de renunciatione omnium, quæ contra eum vel ſcripta ſunt vel dicta, propriâ manu ſubſcripſi.

μου πατρὸς, καὶ ἀποβολῆ πάντων τῶν κατ' αὐτοῦ γραφέντων ἢ λαληθέντων, ἰδιοχείρως ὑπέγραψα.

Et poſt lectionem Daniel dilectiſſimus Ancyranus Metropolita dixit, conſervet Deus ſanctum veſtrum imperium, conſervet Deus ſanctam veſtram potentiam, vitam veſtram ſanctam pluribus diebus donet Deus, quoniam orthodoxæ [fidei] dogmata confirmâſtis, Eccleſiæ ſcandala è medio abſtuliſtis, & per vos in Eccleſiâ Dei pax ſtabilita eſt, conſervet Deus ſanctum noſtrum Imperatorem.

Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν Δανιὴλ ὁ θεοφιλέστατος μητροπολίτης Ἀγκύρας ἔφη, ὁ Θεὸς φυλάξαι τὴν ἁγίαν βασιλείαν ὑμῶν, ὁ θεὸς διαφυλάξαι τὸ εὐσεβὲς κράτος, μακροημερεύσαι ὁ θεὸς τὴν ἁγίαν ζωὴν ὑμῶν, ὅτι ὀρθοδοξίαν τὴν ὀρθοδοξίαν τὰ δόγματα, τὰ σκάνδαλα τῆς ἐκκλησίας ἐκ μέσου ἐποιήσατε, καὶ εἰρήνην τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ διὰ ὑμῶν ἐβεβαίωσε, ὁ Θεὸς φυλάξαι τὸ ἅγιον βασιλέα ἡμῶν.

B

Sanctæ Synodi ad Imperatorem oratio.

Λόγος τῆς ἁγίας συνόδου πρὸς τὸν βασιλέα.

Inſuper & hic ſanctus conſeſſus exclamavit, ut Dei Eccleſiam unione confirmes, omnia ſcandala ex eadem ejicias; præpotenti magnæ manui tuæ omnes Barbaras gentes ſubjiciat Deus, antiquos Romanæ potentiæ terminos præpotenti & pacifico tuo imperio reſtituat Dominus Deus noſter, cùm ſit peropportunum de Te illud Davidicum dicere, Quòd juſtitiam dilexiſti & odio habuiſti injuſtitiam, idcirco Deus Deus tuus exultationis oleo præ tuis ſociis Te inunxit: omnis etenim Chriſtiana tribus ob tua contra inimicos tuos trophæa & victorias exultat, & Eccleſia hodiè ſuum ornamentum perfectè conſecuta, celebrat & glorificat & preces fundit pro potenti & illuſtri imperio veſtro, & acclamatione fauſtâ approbarunt.

Ἐπὶ δὲ καὶ ὁ ἁγιώτατος ἱερὸς σύλλογος ἐξεβόησεν, ὡς ἕνωσας τὴν ἐκκλησίαν τῷ Θεῷ, καὶ πάντα τὰ σκάνδαλα ἐξέωσας ἐξ αὐτῆς, ὑποζύξαι ὁ Θεὸς πάντα τὰ βάρβαρα ἔθνη ὑπὸ τὴν κραταιὰν μεγάλην χεῖρά σε, ἀποδῶσαι κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν τὰ ἀρχῆθεν ὅρια τῆς Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας τῇ σῇ κραταιᾷ καὶ εἰρηνοποιῷ βασιλείᾳ, ὄντως δίκαιον εἰπεῖν τὸ Δαβιτικὸν ὅτι σὺ, ὅτι ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν, διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἔχρισέ σε ὁ Θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου· καὶ γὰρ ἅπαν Χριστιανὸν ἀγαλλιᾶται φυλὴ ὅτι τοῖς κατ' ἐλπίδα σε προταίοις καὶ ἀνδραγαθήμασι, καὶ ἡ ἐκκλησία σήμερον τὸν οἰκεῖον ἀπολαβοῦσα πλεῖον κόσμον, εὐφημεῖ καὶ δεξιάζεται καὶ ὑποβάλλεται τῇ κραταιᾷ καὶ ὑψηλῇ βασιλείᾳ ὑμῶν, καὶ ἐπαδοφήμησέμ.

C

D

E

Actio vii. menſe Martio, xiii. Indictionis xiii. die Dominicâ.

Πρᾶξις ζ'. μηνὶ Μαρτίῳ ιγ'. ἰνδικτιῶνος ιγ'. ἡμέρᾳ κυριακῇ.

Præſidente ſanctiſſimo Photio Domino noſtro in parte Catechumenorum magnæ Eccleſiæ, & conſidentibus illi Paulo & Eugenio ſanctiſſimis Epiſcopis, & Petro religioſiſſimo Presbytero Romæ, & ſanctiſſimis orientis Legatis, unà cum dilectiſſimis Metropolitis & Epiſcopis, lecto eo quod & heri in ſexta Actione perlegebatur, Petro dilectiſſimo Diacono & Protonotario, Imperatoris ſubſcriptionem Actione legente, omnibus deponentibus & conſentientibus; ac inſuper Procopio Cæſareæ, & Romæ Legatis perorantibus. Rurſus verò Procopio Cæſareæ aſſentiente & deponente de Photii Sacerdotii receptione; ſimiliter etiam & Legatis; & rurſus proclamante & prædicante Procopio, quòd etiam Imperatoris Patriarchæ Photio fidem adhibeant, & Legatis idem ac Cæſareæ Procopio, quòd & Imperatores talem ſcientes eſſe Antiſtitem noſtrum, fervens deſiderium & fidem illi adhibent; nec ſolùm illi, ſed & omnis Antiſtes & Sacerdos, Monachi etiam & ſeculares, ejus ſectatores & diſcipuli omnes ſumus, & ex ejus plenitudine omnes accepimus.

Περκαθεδέντος τοῦ ἁγιωτάτου Φωτίου τοῦ δεσπότου ἡμῶν, ἐν τῷ μέρει τῶν κατηχουμένων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ συγκαθεδέντων αὐτῷ Παύλου καὶ Εὐγενίου τῶν ἁγιωτάτων ἐπισκόπων, καὶ Πέτρου τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου Ρώμης, ὡς καὶ τῶν ἀνατολῆς ἁγιωτάτων τοποτηρητῶν, ἅμα τοῖς θεοφιλεστάτοις μητροπολίταις καὶ ἐπισκόποις, καὶ ἀναγνωσθέντος καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἑκτὴν πρᾶξιν, Πέτρου τοῦ θεοφιλεστάτου διακόνου καὶ πρωτονοταρίου ἀναγνόντος καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ὑπογραφὴν τῇ πράξει, καὶ πάντων καταθεμένων καὶ συναινεσάντων, καὶ ὅτι τούτοις Περκοπίου τοῦ Καισαρείας καὶ τῶν τοποτηρητῶν Ρώμης δημηγορησάντων. Προκοπίου δὲ αὖθις τοῦ Καισαρείας ἐπαινέσαντος καὶ καταθεμένου περὶ τῆς καταδοχῆς τοῦ ἱερωτάτου Φωτίου, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν τοποτηρητῶν, καὶ πάλιν ἀνθομολογησαμένου καὶ ἀνακηρύξαντος Περκοπίου, ὅτι καὶ οἱ βασιλεῖς εἰς τὴν παλαιὰν ἀρχὴν Φώτιον πίστιν ἔχουσι, καὶ τῶν τοποτηρητῶν ταὐτὸ τοῦτον τῆς Καισαρείας Προκοπίου, ὅτι καὶ οἱ βασιλεῖς ζητοῦντα εἰδότες τὴν ἀρχιερωσύνην ἡμῶν, σφόδρα πόθον καὶ πίστιν ἔχουσιν εἰς αὐτὸν, οὐ μόνον δὲ αὐτοὶ, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἀρχιερεὺς καὶ ἱερεὺς, μοναχοί τε καὶ οἱ ὅλην λαϊκὴν καταστάσει, ὁπαδοὶ αὐτοῦ ἐσμὲν καὶ μαθηταὶ, καὶ ὃν τοῦ πληρώματος αὐτοῦ πάντες ἐλάβομεν.

Ante hanc ſolutionem de Photio illud Apoſtoli dixit Procopius, quod etiam præoccupans beatus Paulus depinxit, dicens, Habentes ergo Pontificem, qui tranſivit cœlos: audebit enim oratio mea vel ad illum uſque procedere. Et paulo ſuperiùs in eâdem diſſertatione dixit, talem ante docuit illum eſſe, qui totius mundi imperium nactus eſt, ad ſummi Paſtoris Chriſti Dei noſtri exemplar; quod etiam prehendens beatus Paulus depinxit; & quæ ſequuntur.

Εἶπε καὶ περὶ ταύτης τῆς ἁλώσεως ὁ Περκόπιος ὅτι Φωτίου τὸ ἀποστολικὸν, ὃ καὶ προλαβὼν ὁ μακάριος Παῦλος ὑπεζωγράφησε εἰπών, ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς· τολμήσει γὰρ μοι καὶ ὁ λόγος καὶ μέχρι τούτου προβιβῶναι καὶ μικρὸν ἄνω τὸ λόγου ὅτι τῇ αὐτῇ ἁλώσει εἶπε, ζητοῦντα ἐφρενε ἐπ' ἀληθείας εἶναι αὐτὸν τὸν σύμπαντος κόσμου τὴν ὁπαδίαν λαχόντα, εἰς τύπον τοῦ ἀρχιποίμενος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὃ καὶ λαβὼν ὁ μακάριος Παῦλος ὑπεζωγράφησε, καὶ τὰ ἑξῆς.

Post hanc ſanctus Synodus prædictæ encomiaſticæ orationi Cæſareæ Epiſcopi, Paulus [nempe] & Eugenius, & Petrus Cardinalis Epiſcopus Romanus ſubjunxerunt;

Ἐπὶ τούτοις ἡ ἁγία σύνοδος ὅτι τῇ προγραφείσῃ ἐγκωμιαστικῇ ὁμιλίᾳ τοῦ Καισαρείας, Παῦλος καὶ Εὐγένιος καὶ ὁ καρδηνάλιος Πέτρος τοῦ Ρώμης ἐπήγαγον· εἴπερ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

εἴ τις αὐτὸν διλογόπ τ Φώτιον σὐκ ἔχει παλειάρχλω ἅγιον, A
ϗ τὰὼ μετ' αὐτῦ κοινωνίαν σὐκ ἀσπάζεται, ἔστω ἡ μερὶς αὐτῦ
μ τῦ Ιουδα, ϗ μὴ συλκαταλαγὴν ὅλως μ τῶν Χρι-
στιανῶν. ϗ ἡ ἁγία Συνοδος ἐξεβόησε, πάντες τὸ αὐτὸ φρονῦμεν
ϗ δοξάζομεν, ϗ εἴτις αὐτὸν σὐκ ἔχει ἀρχιερέα Θεῦ, μὴ ἴδη
τ δόξαν τῦ Θεῦ· ϗ ταῦτα εἰπόντες ἐπεφθέγξαντο,

Πολλὰ Ϛ ἔτη τ βασιλέων.

Βασιλεῖ, Λέοντος, ϗ Αλεξάνδρου, μεγάλων βασιλέων
ϗ αὐτοκρατόρων πολλὰ τὰ ἔτη. B

Εὐδοκίας τ εὐσεβεστάτης Αὐγούστης πολλὰ τὰ ἔτη.

Στεφάνῳ τ Πορφυρογεννήτῳ ϗ θεοπροβλήτῳ συγκέλλῳ
πολλὰ τὰ ἔτη.

Φωτίῳ ϗ Ιωάννῃ τ ἁγιωτάτων πατριαρχῶν πολλὰ
Ϛ ἔτη.

Ἐν τ Ϛ ἑνετῷ συνοδικῷ τ ἀναγνωσθέντι πρ' ἡμῶν ἐκ
λυτῶν γραμμάτων ἀρχαιοτάτῃ βιβλίῳ μέσον εὑρέθησαν ὐ
τ πτύξ δι' ἐρυθρῶν αἱ ὑπογραφαὶ αὗται. C

Αἱ ὑπογραφαὶ τ βασιλέων. *Imperatorum ſubſcriptiones.*

Ἐν ὀνόματι τῦ πατρὸς ϗ τ υἱῦ ϗ τ ἁγίου πνεύματος,
Βασίλειος αὐτοκράτωρ ὁν Χριστῷ πιστὸς βασιλεὺς Ρωμαίων,
ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ ϗ οἰκουμενικῇ συνόδῳ κ πάντα συμφω-
νῶν, ὅτι τε τῇ ὁπικυρώσει ϗ ὁποφαγίσει τῆς ἁγίας ϗ
οἰκουμενικῆς Ζ'. συνόδου, ϗ ὅτι τῇ ὁπικυρώσει ϗ ὁπιβεβαίω-
σει Φωτίου τ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ϗ
ἀποβολῇ πάντων τῶν κατ' αὐτῦ λαληθέντων ἢ γραφέν- D
των, ἰδιοχείρως ὑπέγραψα.

In nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti, Ego Baſilius in Chriſto Imperator, fidelis Romanorum rex, huic ſanctæ & œcumenicæ Synodo in omnibus conſentiens, & de confirmatione & ratificationes ſanctæ & œcumenicæ vii. Synodi, & de approbatione & confirmatione ſanctiſſimi Photii Patriarchæ Conſtantinopolitani, & de renunciatione omnium quæ contra eum dicta vel ſcripta fuerunt, propriâ manu ſubſcripſi.

Ἐν ὀνόματι τ πατρὸς ϗ τ υἱοῦ ϗ τῦ ἁγίου πνεύματος,
Λέων ὁν Χριστῷ πιστὸς βασιλεὺς Ρωμαίων, ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ
ϗ οἰκουμενικῇ συνόδῳ κ πάντα συμφωνῶν, ὅτι τε τῇ ὁπι-
κυρώσει ϗ ὁποφαγίσει τῆς ἁγίας ϗ οἰκουμενικῆς Ζ'. συνόδου,
ϗ ὅτι τῇ ὁπικυρώσει ϗ ὁπιβεβαιώσει Φωτίου τῦ ἁγιωτάτου
πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ϗ ἀποβολῇ πάντων τῶν
κατ' αὐτῦ λαληθέντων ἢ γραφέντων, ἰδιοχείρως ὑπέ-
γραψα. E

In nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti, Ego Leo in Chriſto fidelis Romanorum Imperator, huic ſanctæ & œcumenicæ Synodo in omnibus conſentiens, & de confirmatione & ratificatione ſanctæ & œcumenicæ ſeptimi Synodi, & de approbatione & confirmatione Photii ſanctiſſimi Patriarchæ Conſtantinopolitani, & de renunciatione omnium quæ contra eum dicta vel ſcripta fuerunt, propriâ manu ſubſcripſi.

Ἐν ὀνόματι τ πατρὸς ϗ τ υἱῦ ϗ τῦ ἁγίου πνεύματος,
Στέφανος ἐλέῳ θεῦ ὑποδιάκονος ϗ Πορφυρογέννητος κ
πάντα συμφωνῶν, ὅτι τε τῇ ὁπικυρώσει ϗ ὁποφαγίσει τ
ἁγίας ϗ οἰκουμενικῆς Ζ'. συνόδου, ϗ ὅτι τῇ ὁπικυρώσει ϗ
ὁπιβεβαιώσει Φωτίου τ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταν-
νουπόλεως, ϗ ἀποβολῇ πάντων τῶν κατ' αὐτῦ λαληθέν-
των ἢ γεγραφέντων, ἰδιοχείρως ὑπέγραψα.

In nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti, Ego Stephanus Dei miſericordiâ Subdiaconus & Porphyrogennetus in omnibus conſentiens, & de confirmatione & ratificatione ſanctæ & œcumenicæ vii. Synodi, & de approbatione & confirmatione Photii ſanctiſſimi Patriarchæ Conſtantinopolitani, & renunciatione omnium quæ contra illum dicta vel ſcripta fuerunt, propriâ manu ſubſcripſi.

Πρᾶξις ἀπὸ τ τοιούτων πραγμάτων ἐπιτελής. *Ex hujuſmodi practicis Actio perfecta.*

Προκαθεδέντων τῶν θεοσεβεστάτων βασιλέων, Βασιλείου, F
Λέοντος, ϗ Αλεξάνδρου, ϗ τ πατριάρχου Φωτίου, ἐπ ϗ
ϗ τῶν ὁκ Ρώμης πρεσβέων Παύλου ϗ Εὐγενίου, ἐπισκόπων
ϗ τοποτηρητῶν τ πρεσβυτέρας Ρώμης, ϗ Πέτρου πρεσβυτέ-
ρου ϗ καρδιναλίου, ἄλλα δὲ ϗ Βασιλείου μητροπολίτου
Μαρτυροπόλεως ϗ τοποτηρητοῦ τῆς Αντιοχέων ἐκκλησίας,
ϗ Ηλία πρεσβυτέρου ϗ τοποτηρητῦ Ιεροσολύμων, ϗ Κοσμᾶ
πρεσβυτέρου ϗ πρέσβεως Αλεξανδρείας, ϗ πάσης τ ἁ-
γίας συνόδου.

Præſidentibus religioſiſſimis Imperatoribus, Baſilio, Leone & Alexandro, & Patriarchâ Photio; itidem & ex Româ ſenioribus, Paulo & Eugenio, Epiſcopis & Legatis veteris Romæ, & Petro Presbytero & Cardinale; quin & Baſilio Metropolitâ Martyropolis & Legato Eccleſiæ Antiochenæ, & Eliâ Presbytero & Legato Hieroſolymorum, & Coſmâ Presbytero & Seniore Alexandrino, & totâ ſanctâ Synodo.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Romanorum orationes.

Sanctiſſimi Seniores & Legati veteris Romæ clamârunt, Decorum eſt nullam aliam regulam renovari, ſed illam antiquam, & toto orbe obtinentem & celebrem, legi & confirmari; unde & Photius ſanctiſſimus Patriarcha dixit, ſecundùm judicium fratrum & conſacerdotum noſtrorum legatur. Et adhortatus Petrus Diaconus & Protonotarius legit.

Ex exhortatiane ſanctæ Synodi legentis Petri Oratio.

B

Domini & Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti verabilem & divinam doctrinam mentis ſinu, certâ ſententiâ & fidei firmatâ puritate, & ſanctorum ejus diſcipulorum & Apoſtolorum ſacros ordinationes & canonicos regulas firmiſſimo judicio & coæquantes & obſervantes, imo & ſanctarum & œcumenicarum vii. Synodorum, tanquam ejuſdem & unici Spiritûs ſanctiinſtinctu directarum actarumque, & edictum & canonica decreta illæſa & ſincera & purâ & inconcuſsâ mente honorantes & conſervantes, ejicimus quos ejecerunt; amplectimur autem & acceptione dignos judicamus, quos utpote ejuſdem quidem opinionis, vel pietatis magiſtros honorem & ſanctam venerationem benè meritos judicarunt. Ita de his ſentientes & prædicantes, definitionem puræ Chriſtianorum fidei antiquitùs à Patribus & ad noſtra uſque tempora deſcendentem & mente & linguâ comprobamus, & omnibus conſtanter alta voce annunciamus, nihil auferentes, nihil addentes, nihil mutantes, nihil corrumpentes. Ablatio etenim & additio, nullâ à Mali machinamentis commotâ hæreſi, ex induſtriâ illorum qui irreprehenſibiles ſunt, & Patrum injuriam inexcuſabilem inducit; definitiones verò Patrum corruptis verbis mutare illo multò perniciosius eſt. Idcirco fidei definitionem, quæ ab initio fuit, divino affectu & mente rectâ ſancta & œcumenica hæc Synodus amplectens & divino ſtudio colens, & ſalutis firmamen in eâ ponens & ſuperſtruens, ita ſentit, & omnibus prædicare inclamat.

C

D

Credo in unum Deum, & quæ ſequuntur in ſacro ſymbolo ad finem uſque; ſic ſentimus, in hâc fidei confeſſione baptizati fuimus, per hanc omnem hæreſin fractam ac diſſolutam oſtendit veritatis ſermo: Eos, qui ita ſentiunt, fratres & patres & cohæredes ſupremæ civitatis adſcribimus. Si quis autem aliam expoſitionem præter iſtud ſacrum ſymbolum à beatis & ſanctis Patribus noſtris nobis traditum, edere auſus fuerit, & fidei definitionem nominare, ut divinorum illorum virorum confeſſionis dignitatem ſurripiat, & ſuis illis loquacibus nugis illud imponat, & commune documentum illud fidelibus proponat, vel iis qui ab hæreſi aliquâ reverſi ſunt, & verbis ſpuriis vel additamentis vel ablationibus ſacri illius & venerabilis definitionis vetuſtatem corrumpere præſumpſerit, juxta ſententiam ſanctarum & œcumenicarum Synodorum jamjam ante noſtra tempora editam, ſi ſit quidem ex ſacratis aliquis, illum perfectæ depoſitioni ſubjicimus; ſin autem Laicus ſit, anathemati ſubmittimus.

E

F

Sanctæ Synodi Oratio.

Et poſt lectionem hic Sacer confeſſus exclamavit,

Omnes ita ſentimus, ita credimus, in hac confeſſione & baptizati ſumus, & Sacerdotali gradu digni habiti ſumus.

Λόγοι Ρωμαίων.

Οἱ ἁγιώτατοι πρέσβεις καὶ τοποτηρηταὶ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης ἐδόκησεν, πρέπον ἔδειν μὴ ἕτερον ὅρον καινοργηθῆναι, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ἀρχαῖον, καὶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην κρατέμενόν τε καὶ δεξαζόμενον ἀναγινωσθῆναί τε καὶ βεβαιωθῆναι, ὅθεν καὶ Φώτιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης ἔφη, κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἀδελφῶν καὶ συνιερέων ἡμῶν ἀναγινωσκέσθω. καὶ δὴ ὑποχωρήσας Πέτρος διάκονος καὶ πρωτονοτάριος ἀνέγνω.

Λόγοι Πέτρου ἐκ προσλεγομένης τῆς ἁγίας συνόδου ἀναγινώσκοντος.

Τὸν κύριον καὶ θεὸν καὶ σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν σωτήριον καὶ θείαν διδασκαλίαν τοῖς τῆς ἀληθείας κήρυξιν ἀδιστάκτῳ γνώμῃ καὶ πίστεως πεπυκνωμένῃ καθαρότητι, καὶ τῶν αὐτοῦ ἁγίων μαθητῶν καὶ ἀποστόλων τὰς ἱερὰς διατάξεις καὶ τοὺς κανονικοὺς τύπους ἀπλανεστάτῃ κρίσει συνεξισοῦντες τε καὶ συναπτόμενοι, ναὶ δὲ καὶ τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν ἑπτὰ συνόδων, ὡς τῷ αὐτῷ καὶ ἑνὸς ἁγίου πνεύματος τὴν ὑπόνοιαν ἐθισμοῦσαν καὶ ἐνεργουμένων, τὸ κήρυγμα καὶ τοὺς κανονικοὺς ὅρους ἀποδεξάμενοι τε καὶ ἀκαπηλεύτους εἰλικρινεστάτῃ τε καὶ ἀκλονήτῳ δόξῃ πιστεύοντες τε καὶ συμφυλάττοντες, ἀποβαλλόμεθα, ὡς ἐξεκλησίασαν, φέρομεν δὲ καὶ ἀποδοχῆς ἀξίους ἔχομεν, ὡς, οἷα δὴ ὁμοδόξους, ἢ καὶ τὴν εὐσεβείας καθηγητάς, τιμᾶν καὶ σέβειν ὅσον ὀφείλομεν ἀπέφηναν. ὕτω περὶ τούτων φρονοῦντες, καὶ κηρύττοντες, τὸ ἄνωθεν ἐκ πατέρων καὶ μέχρις ἡμῶν καταλελυθὲν τὴν ἀκεραιφερεστάτην τῆς Χριστιανῶν πίστεως ὅρον καὶ ἁγνοίᾳ καὶ γλώσσῃ φέρομέν τε καὶ πᾶσι ἁγαθοφυοῦς τῇ φωνῇ προσαγγέλλομεν, οὔτε ἀφαιροῦντες, οὔτε προστιθέντες, οὔτε ἀμείβοντες, οὔτε καθαιροῦντες. ἡ μὲν γὰρ ἀφαίρεσις καὶ ἡ πρόθεσις, μηδεμιᾶς ἐκ τῆς τοῦ πονηροῦ πανουργίας ἀνακινουμένης αἱρέσεως, καὶ γνῶσιν εἰσάγῃ τὸ ἀκαταγνώστων καὶ ὑγιαινόντων πατέρων ἀναπολόγητον· τὸ δὲ καθαίρεσις ἀμείβειν ῥήμασιν ὅρους πατέρων, πολὺ τοῦτο χαλεπώτερον, διότι τὸ ἐξ ἀρχῆς τῆς πίστεως ὅρον πόθῳ θείῳ καὶ διανοίᾳ εὐθυπρεπεῖ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη σύνοδος ἐστερημένην καὶ θεαζουσα, καὶ ὃ τῆς σωτηρίας στέφωμα ἐν αὐτῷ θεμελιοῦσα καὶ ἀνεγείρουσα, ὕτω φρονεῖ καὶ κηρύσσειν πᾶσιν ἐμβοᾷ.

Πιστεύω εἰς ἕνα Θεὸν, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ θείου συμβόλου ἄγχει πύλης· ὕτω φρονοῦμεν, ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως ἐβαπτίσθημεν, δι' αὐτῆς πᾶσαν αἵρεσιν θραυομένην καὶ καθαλυομένην ὁ τῆς ἀληθείας λόγος ἀπέδειξε· τοὺς ὕτω φρονοῦντας ἀδελφοὺς καὶ πατέρας καὶ συγκλήρους τῆς ἄνω πολιτογραφίας ἐπιγραφόμεθα. εἰ δέ τις ἑτέραν ἐκτίθησιν, παρὰ τοῦτο δὲ τὸ ἱερὸν σύμβολον τὸ ἄνωθεν ἐκ τῶν μακαρίων καὶ ἱερῶν πατέρων ἡμῶν μέχρις ἡμῶν διαφοιτῆσαι, πολεμίσειν ἀναζεύξαντα, καὶ ὅρον πίστεως ὀνομάσαι, συλλῆσαι τὸ ἀξίωμα τῆς τῶν θεοπρεπῶν ἐκείνων ἀνδρῶν ὁμολογίας, καὶ τὴν αὐτῶν διαπεπλεγμένην ζωὴν διαλύσαι, κοινὸν τὸ μάθημα τῶν παθεῖν παρὰ τοῖς ἢ καὶ τοῖς ἀπὸ αἱρέσεώς τινος ὑποστρέφουσιν, καὶ ῥήμασι νόθοις ἢ παραδήκαις ἢ ἀφαιρέσεσιν τὸ ἀρχαιότυπα τοῦ ἱεροῦ τούτου καὶ σεβασμίου ὅρου καταπυθμενίσαι ἀποθέσθαι θέλη, καὶ τὸ ἤδη περὶ ἡμῶν ἐκφωνηθὲν ψῆφον ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων, εἰ μὲν τῶν ἱερωμένων εἴη τις, πρεσβύτης καθαιρέσθω τοῦτον καθυποβάλλομεν· εἰ δὲ τῶν λαϊκῶν, τὸ ἀνάθεμα προσπέμπομεν.

Λόγος τῆς ἁγίας συνόδου.

Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ὁ πατέρων ἱερὸς σύλλογος ἐδόξασε,

Πάντες ὕτω φρονοῦμεν, ὕτω πιστεύομεν, ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ ἐβαπτίσθημέν τε καὶ τὴν ἱερατικὴν βαθμὸν ἠξιώμεθα.

Τὸν

Τὺς ἐπέρως φρὸ ταῦτα φρονοῦντας, ὡς ἐχθρὺς Θεοῦ καὶ τ ἀληθείας ἡγούμεθα. A

Εἴπις φρὸ τοῦτον τὸν ἱερὸν σύμβολον τολμήσῃ ἕτερον ἀναγράψαθαι, ἢ φροσθεῖναι, ἢ ὑφελεῖν, καὶ ὅρον ὀνομάσαι ἀποθεματισθείη, καὶ ἀκείρετος καὶ πάσης Χριστιανικῆς ὁμολογίας ἀπόβλητος· ὃ γὰρ ἀφαιρεῖν ἢ φροσθεῖναι, ἁπλῶς τ εἰς τὸ ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον τριάδα μέχρι σήμερον ἀνέκαθεν καλιοῦσαν ὁμολογίαν ἡμῶν δείκνυσι, καὶ τὴν τ ἀποστολικὴν φραδόσεως καὶ τὴν τ πατέρων διδασκαλίαν καταγινώσκῃ.

Εἴπις τοίνυν εἰς τοσαύτην ἐλάσαι τολμήσῃ, ὡς ἀνώτερον λέλεκται, ἕτερον ἐκτεθεῖσθαι σύμβολον, καὶ ὅρον ὀνομάσαι, ἢ φροσθήκην ἢ ὑφαίρεσιν ἐν τῇ φραδεδομένῃ ἡμῖν φρὸ τ ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς μεγάλης συνόδου ποιῆσαι, ἀνάθεμα ἔστω. B

Ηλίας ὁ θεοσεβέστατος φρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς Ιεροσολύμων καὶ Κοσμᾶς ὁ φρίσβις Αλεξανδρείας εἶπον, ἀνάθεμα τὺς ἄλλο τι φρὸ τούτων φρονοῦντας, ἀνάθεμα τὺς μὴ τὸν κοινὸν σύμβολον ὁμολογοῦντας τῆς πίστεως.

Ex τῶν κανόνων τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ταύτης συνόδου, C
ἀπὸ τοῦ νομοκανόνος ληφθέντων, ὧν ἡ ἐπιγραφὴ
ἐν τῷ νομοκανόνι ἔχει ὅτως,

Κανόνες ἐκτεθέντες φρὸ τ ἁγίας συνόδου τ ἐν τῇ φρωτυμῳ καὶ ἐπωνύμῳ ναῷ τῆς τ θεοῦ λόγου σοφίας συστάσης, καὶ τ ζ. καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον ὑποβεβαιωσάσης, πάσῃ δὲ σχισματικῇ καὶ αἱρετικὴν πλάνῃ ἀπελαυσάσης.

E Canonibus sanctæ & œcumenicæ istius Synodi, qui ex Nomocanone sumpti fuerunt, quorum inscriptio in Nomocanone sic se habet,

Canones à sanctâ Synodo in celebri templo idem cum Deo verbo Sapientiæ cognomen sortito congregatâ, quæ septimam œcumenicam Synodum confirmavit, omnem autem Schismaticum & hæreticum errorem proscripsit.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΑΥΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ.

Κανὼν α'.

ΩΡΙΣΕΝ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος αὕτη, ὥστε εἴ τινες τ ἐξ Ιταλίας κληρικοὶ ἢ λαϊκοὶ ἢ ἐπισκόπων τὴν Ασίαν ἢ τὴν Εὐρώπην ἢ τὴν Λιβύην διατρίβοντες, ὑπὸ δεσμὸν ἢ καθαίρεσιν ἢ ἀναθεματισμὸν φρὸ τ ἁγιωτάτου πάπα Ιωάννου ἐγένοντο, ἵνα ὦσιν οἱ τοιοῦτοι καὶ φρὸ τοῦ ἁγιωτάτου Φωτίου παρχιάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ αὐτῇ τῆς ἐπιμίας ὅρῳ τυγχάνοντες, ἢ καθῃρημένοι ἢ ἀναθεματισμένοι ἢ ἀφορισμένοι· ὡς μέντοι Φώτιος ὁ ἁγιώτατος ἡμῶν πατριάρχης, κληρικοὺς ἢ λαϊκοὺς ἢ τοῦ ἀρχιερατικοῦ καὶ ἱερατικοῦ τάγματος, ἐν οἱασδήποτε φροικίᾳ, ὑπὸ ἀφορισμὸν ἢ καθαίρεσιν ἢ ἀναθεματισμὸν ποιήσῃ, ἵνα ἔχῃ αὐτοὺς καὶ ὁ ἁγιώτατος πάπας Ιωάννης, καὶ ἡ κατ' αὐτὸν ἁγία τοῦ θεοῦ Ρωμαίων ἐκκλησία ἐν τῇ αὐτῇ τ ἐπιμίας κείμενα, μηδὲν τῶν φρεσβύντων φρεσβείων τῷ ἁγιωτάτῳ θρόνῳ τ Ρωμαίων ἐκκλησίας, μηδὲ τῇ ταύτης φρεδρίᾳ, ὅ σύνολον κεκινοτομημένων, μηδὲ νῦν μηδὲ εἰς τὸν μετέπειτα. F

Κανὼν β'.

Εἰ καὶ μέχρι τ νῦν ἔνιοι τ ἀρχιερέων, εἰς ὃ τῶν μοναχῶν κατιόντες σχῆμα, ὅτι τῇ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐβιάζοντο ἁγιότητι ὕψει, καὶ τοῦτον φρετίοντες φρόρρητο· ἀλλ' οὖν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη σύνοδος, καὶ τοῦτο ῥυθμίζουσα τὸ φρόσταγμα, καὶ φρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς θεσμοὺς τ ἄτακτον ταύτῃ ἐπιφαγοῦσαν τάξιν, ὥρισεν, ἵνα εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ εἴ τις ἄλλος τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος φρὸς τὸν μοναδικὸν θελήσειε καταλιθεῖν βίον, καὶ τὸν τ μετανοίας τόπον ἀναπληρῶσαι, καὶ μηκέτι τοῦτον τ ἀρχιερατικῆς ἀντιποιεῖσθαι ἀξίας·

CANONES ISTIUS SANCTÆ SYNODI.

Canon I.

STATUIT hæc sancta & œcumenica Synodus, ut si qui ex Italiæ Clericis vel Laicis vel Episcopis, in Asiâ vel Europâ vel Libyâ versantes, sub vinculo vel depositione vel anathematizatione apud sanctissimum Papam Joannem fuerint, ut ii quoque apud Photium sanctissimum Patriarcham Constantinopolitanum in eadem sint pœnæ definitione; id est, vel depositi vel anathematizati vel segregati; & quos etiam Photius sanctissimus noster Patriarcha, Clericos vel Laicos vel Episcopalis aut Sacerdotalis ordinis, in quacunque Parœciâ, segregationi vel depositioni vel anathematizationi subjecerit, sanctissimus quoque Papa Joannes & sub illo sancta Dei Romanorum Ecclesia eos in eodem pœnæ judicio habeat; privilegiis, quæ sanctissimæ Romanorum Ecclesiæ Sedi & ejus Antistiti conveniunt, nihil penitus innovatis, neque nunc neque in posterum.

Canon II.

Licèt hucusque Antistites nonnulli ad Monachorum habitum descendentes, in summi Sacerdotii altitudine permanere vi nitebantur, cum hoc facerent neglecti sunt; sancta igitur & œcumenica hæc Synodus, & istam negligentiam corrigens, & ad Ecclesiasticas regulas inordinatam istam Actionem redigens, statuit, ut siquis Episcopus, vel aliquis alius ex Pontificali dignitate ad Monasticam vitam descendere in animo habuerit, & pœnitentiæ locum implere, ut non ampliùs ille Pontificalem dignitatem usurpet.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

(Monachorum enim professiones subjectionis rationem habent, non autem disciplinæ vel primatûs; non alios pascere, sed ipsos pasci profitentur) non amplius quisquam in Pontificalem vel Pastorum catalogum recensitus, ad eorum, qui pascuntur & pœnitentiam agunt, locum seipsum demittat. Si quis igitur post enunciationem & declarationem hujus sententiæ editæ tale quoddam facere ausus fuerit, ipse Pontificali gradu sese privans, nequaquam amplius ad priorem dignitatem, quam factis improbavit, revertetur.

Αἱ γὰρ τῶν μοναχῶν συνδρομαὶ ὑποταγῆς λόγον ἔχουσι μόνον, ἀλλ' οὐχὶ διδασκαλίας, ἢ προεδρείας· οὐδὲν ποιμαίνειν ἄλλους, ἀλλὰ ποιμαίνεσθαι ἐπαγγέλλονται· μηκέτι πρὸς τῷ ὁσιαρχικῷ καταλόγῳ καὶ ποιμένων ὀξεταζομένων, εἰς τὸν τῶν ποιμαινομένων καὶ μεδιμοσιώτων χώραν ἑαυτὸν καταβιβάζειν. εἰ δέ τις τῶν τολμήσειε προαχθεὶς μὴ τῇ ἀποφάνσει καὶ διαγνώσει καὶ τῷ νῦν ἐκπεφωνημένῃ ψήφῳ, αὐτὸς ἑαυτὸν τῷ ἀρχιερατικῷ ἀποστήσας βαθμῷ, οὐκέτι πρὸς ὃ πρόσθεν, ὅσῳ δι' ὧν ἔπραξεν, ἀξίωμα ἐπιμαστρέψῃ.

Canon III.

Κανὼν γ'.

Siquis Laicus authoritate usus, divinis quidem & regiis jussis contemptis, & reverendis Ecclesiæ ritibus & legibus irrisis, Episcopum aliquem verberare ausus fuerit, vel in carcerem conjicere, vel absque causâ, vel causâ aliquâ confictâ, is sit anathema.

Εἴτις τῶν λαϊκῶν αὐθεντήσας, καὶ καταφρονήσας μὲν τῶν θείων καὶ βασιλικῶν προσταγμάτων, καταγελάσας δὲ καὶ τῶν φερομένων τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν καὶ νόμων, τολμήσῃ ὁπωσοῦν τινα τύψαι ἢ φυλακίσαι, χωρὶς αἰτίας ἢ ἐκ συμπλοκάμβου αἰτίαν, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Ex Epistola Photii ad Marinum Castellensem Episcopum.

Ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς Φωτίου πρὸς Μαρῖνον Καστέλλης ἐπίσκοπον.

Hæc verò excerpta sunt ex Becci oratione, cujus initium est, Felix quidem proculdubiò fuisset, si simplex & plana Evangelii prædicatio in Christi Ecclesiâ in perpetuum emicuisset.

Ταῦτα δὲ προεξεβλήθησαν ἀπὸ λόγου τοῦ Βέκκου, οὗ ἡ ἀρχὴ, Ἦν ἂν μακάριον ἀληθῶς, εἰ μὴ τοῦ εὐαγγελικοῦ ἁπλοῦ τι καὶ ἀνεξίκακον τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ διέλαμπεν εἰς ἀεί.

Hæ Epistolæ ad Antistites Romanos per sanctissimum Patriarcham Photium scriptæ fuerunt post Synodum, inter duas Ecclesias ratâ unione.

Αὗται αἱ ἐπιστολαὶ ἐξεφωνήθησαν πρὸς τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Φωτίου πρὸς Ρωμαίους ἀρχιερεῖς μετὰ τὴν συνοδον, πεπληρωμένης τῆς ἑνώσεως τῆς ϛ'. ἐκκλησιῶν.

Læsis nobis, quando judicum subsellia occupabam, forsan tentabaris, injuriam verò inferentibus resistere, à Deo nobis poteſtate datâ, periculum facere noluisti: sin verò coràm sistere, tunc autem juvante Deo loqui, fiduciam habuisses, & vetus suffragium & præsentem ignaviam, non ex quibus pœnas dabas, sed unde amicitiam percepisti, multùm condemnâsses. Et ne inanes sermones tibi videantur, quæ dicta sunt, pretiosorum lignorum particulas auro inclusas, retributionis primitias, sanctitati tuæ misimus. Tu autem vale, & ne ignores veræ amicitiæ leges, quæ non [tantum] ex rebus prosperis, sed & adversis non minus, ut Dominica mihi testantur oracula, optima illa & Deo dignissima, nascitur. Gratiam verò petimus (& vide in quantam confidentiam statim profilui) at quam mihi inverecundum esset accipere, & tibi optimum præbere; ut si quis virtutem tuam, sive sponte sive invitus, contristare unquam permotus fuerit (& hujusmodi plena sint humana) mediocritatis nostræ erga te affectum in exemplum adversus delinquentem producas, & pœnas ab illo exigere iis æquales, quas ipse à nostra mediocritate exegisti.

Ἀδικουμένων ἡμῶν, ὅτε κριτῶν καθέδραν ἐπεῖχον, ἴσως ἐπεφάνης, ἀμύνασθαι δὲ τοὺς ἀδικοῦντας, λαβόντων ἡμῶν θεόθεν ἐξουσίαν, εἰς πρᾶξιν ἐλθεῖν οὐκ ἠθελήθης· εἰ δὲ ἐθαῤῥήσας εἰς ὄψιν καταστῆναι, τότε ἂν σοὶ θεῷ δὲ φράσαι, καὶ τὴν πάλαι ψῆφον καὶ τῶν νῦν ὄκνον, οὐκ ἐξ ὧν ἐδίδους δίκας, ἀλλ' ἐξ ὧν ἀπέλαβες φιλίαν, πολλοῦ ἂν τὸ καταγνῶναι καταψηφίζου. καὶ ἵνα μὴ κενότης σοι λόγων δόξῃ τὰ εἰρημένα, ἀνθρόας ἀμύνης, τιμίων ξύλων μερίδας χρυσῷ καταπεθειμένας, τῇ σῇ πεπόμφαμεν ἱερότητι. σὺ δέ μοι ἔρρωσο, καὶ μὴ ἀγνοήσῃς θεσμοὺς ἀληθοῦς φιλίας, ἥτις οὐκ ἐξ ὧν ἄν τις εὖ πάσχοι, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν κακῶς ἔσθ' ὅλως τοῦτο, ὡς γέ μοι τὰ κυριακὰ βούλεται λόγια, ἄριστά τε καὶ θεοπρεπέστατα, φύεται. αἰτοῦμεν δὲ χάριν· καὶ ὅρα σὺ δὴ εἰς ὅσον παῤῥησίας ἀνέθραμμεν· ἀλλ' οὖν καὶ ἐμοί τι λαβεῖν ἀνεπαίσχυντον, σοί τι πρόσχημα ἄμεινον, ὡς εἴ τίς ποτε λυπήσαι τὴν σὴν ἀρετὴν, εἴτε ἑκὼν εἴτε ἄκων προσπέσοι· ἐμοὶ καὶ τῶν ζώντων τὰ ἀνθρώπινα· τὸν τῆς ἡμετέρας μετριότητος. πρέπει σε καθέζειν πρὸς τὸ ἐξημαρτηκότα ποιεῖσθαι πρόσθεσιν, καὶ δίκας τὸν ἴσον ἀπαιτεῖν πρὸς αὐτὸν, ὃν αὐτὸς πρὸ τῆς ἡμῶν εἰσπροσήξεως μετριότητος.

Ex Epistola Photii ad Gauderichum Veletriæ Episcopum: & hoc ex Becci Oratione exscriptum fuit.

Ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Φωτίου πρὸς Γαυδέριχον Βελιτρείας ἐπίσκοπον· καὶ τοῦτο ἀπὸ λόγου τοῦ Βέκκου ἀπεγράφη.

Qui sine ulla prævia pugna seu contentione seinvicem amicitia conjungunt, mutuam benevolentiam utplurimùm certa mensura distribuentes, & immaturam solutionem timentes, amorem plerumque ad invicem negligentiùs servant: quibus verò contigit, ex præexercitato odio aut diffidio in charitatem redire, eo, qui injuriâ affectus est, ad pulchram hanc

Οἱ χωρίς τινος ἡσυχαμένης μάχης ἢ τοῦ ἑτοίμου εἰς φιλίαν ἀλλήλοις συναπτόντες, τὴν παῤ' ἀλλήλων ὡς ὅτι μάλιστα διαμενεμένην ἔννοιαν, καὶ τὴν προκαταβολὴν ἀναμένοντες, ῥᾳδιουργότερον τὸ φίλτρον πρὸς ἀλλήλους ὡς τὰ πολλὰ διασώζουσιν· οἷς δὲ συνέπαθεν ὁπροκαταλαμβάνοις ἀπεχθείας ἢ διαστάσεως εἰς ἀγάπην διαλύσασθαι, τῷ ἠδικημένῳ μάλιστα τῆς καλῆς ταύτης καταρξάμενος διαθέσεως, ὅτῳ τὸ φιλεῖσθαι

φιλίαν αἰχνίλω, ὃ δὴ θεοσδικον, ποιήσηται, αὐτὸ τῶν θεσμῶν τὴν σπουδαιοτέραν εἰς τὰς τῆς ἀληθοῦς φιλίας νόμους διέγειρον σπουδάζουσι χωὼ διὰ ταῦτα οἱ, ἐξ ὧν τοῖς παλαιοῖς σκανδάλων ἡ αἰτία μάλιστα διελύθην, ἵνα μήτον μηδεμίαν τοιαύτη θεσφατῆ χώραν ἐμποδίζειν, ἀλλὰ δὴ τὰ φιλτάτοις τῇ φιλοτιμίᾳ τῆς ὀργῆς δὴ δύσμνειας εἰς λήθην βαθεῖαν ἀπελαύνειν. ἡμεῖς μὲν οὖν, ὡς ἂν δὴ αὐτὸς ἐναλένιζων τῇ ἀληθείᾳ βοῶσι, θεοῖς ἡ φίλοις πάλαι δίχα θέσιν ὀν αἰχνῷ πνεύματι καθαρὸν φιλίαν ἀναδιμεθα· σὸν δ' ἂν εἴη συλκυστῆν δὴ αὔξειν ταύτην, δὴ μὴ ὥσπερ ῥέοντι τῆς ὀργῆς σβέσαι μὲ ἀναρριπτοῦσι φλόγα πλικαυτίνω δηΐν φιλῆσαι, ἀναθαλλίνω δὲ θερμοτέραν, ἵνα ὁ τῆς ἀγάπης νόμος. ἐξ αὐτῆς ῥίζης ἀπέτημε κακίαν, δὴ πάσης μνήμης ἡμῶν ἐκτεθείκει δὴ λήθης. διὸ δὴ ταύταις τῇ συλλαβαῖς, οἷα δὴ χείλεσι δίχα δόλου εἰλικρινοῦς, θεσπασόμεθά σε τὴν ἱερότητα, δὴ τῷ φιλοῦντι δώρῳ, σύμβολον ἐπέχοντι δεξιώσεως, τὴν ζηλωτὸν ἐξοχειώμεθα μακαριότητα.

A disposition maximè provocante, ii, quod infamiam præveniat, ut par est, facientes, illud ipsum ad veræ amicitiæ leges diligentiorem incitationem esse inveniunt. Propter hæc igitur connituntur ii, qui scandalis olim occasionem maximè dederunt, non solum ut nullum in posterum huic prætextui locum præbeant, sed etiam profundæ oblivioni darent, quæ ante amoris & redintegrationis desiderium acciderunt. Nos igitur, quemadmodum & tu intentis oculis veritatem aspiciens diceres, cum non amica olim fuerit dispositio, ad puram in Spiritu B sancto amicitiam adhortamur. Tuum quidem sit illam invitare & augere, & non affectûs inconstantiâ, tantam quidem divini amoris accensam flammam extinguere, malitia verò germinet efficere, quam amicitiæ lex ab ipsis radicibus evulsit, & ab omni nostra memoria & cogitatione exterminavit. Ideoque & his literis, tanquam sinceri affectûs labiis sanctitatem tuam deosculamur, &, misso dono, Symbolum amicitiæ præ se ferente beatitudinem tuam conciliamus.

Ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς Φωτίου πατριάρχου πρὸς Ζαχαρίαν Ἀναγνίων ἐπίσκοπον· C τοῦτον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ λόγου τοῦ Βέκκου μετεγράφη.

Ex Epistolâ Photii Patriarchæ ad Zachariam Anagninorum Episcopum; & hoc ex eâdem Becci Oratione transcriptum fuit.

Τῶν παλαιῶν τινα φασὶ, Θεοδέκτης οἶμαι τῷ ἀνδρὶ τοὔνομα, αἰτησάμενον ὧν ὁ χρεία καθεστήκει, μὴ μόνον εὑρεῖν φίλον πρὸς ὃ μέτρον τῆς αἰτήσεως ἀφανασάντα, ἀλλὰ δὴ φιλοτιμώτερον ἀφανδέντα σὺν ἐλαττόσι προσθήκαις τὴν αἴτησιν ἐκπληρῶσαι· τοῦτο μέν ἴσως ἔργον ἦν τῆς Ἰσιδώρου φιλοτιμίας, οὕτω γὰρ ὠνομάζετο, σὺν δυσχερείᾳ δὲ τῆς τοῦ φίλου διανοίας. ὁ γὰρ τὴν αἴτησιν ὑποτείνων, ὡς ὕβριν λαβὼν τὴν προσθήκην, ἀπέπεμψε δὴ τὰ αἰτηθέντα, ἡ κρείνας ἀληθοῦς δὴ γνησίας ἀγάπης, ἔτι D δεόμενον τινὸς πρὸς φίλου ὑπ' αἰσχύνης τὴν χρείας ὀλίζητεῖν δὲ ἐλάττω, μᾶλλον δυνατῷ πρέχειν καθεστηκότα, οὔτε μὴν δὴ πρέχοντα αἰσχύνην ὑπολαμβάνειν τῇ φίλῳ προσθήκῃ δώρων τὴν ὕβριν δίχα θοῦσαν νομίζειν· ποῦ γὰρ ἔστιν ὁ κανὼν τῆς φιλίας νόμου, ὅπου ὁ μὲν βαρύνειν, ὁ δὲ μὴ χαίρειν, δὴ ζητεῖν μὴ ψήφῳ λόγων, ἀλλ' ἔργων ἐνδείξει καταγινώσκῃ τῷ φίλῳ; ἵν' οὖν, ὦ φίλων ἄριστε, μὴ αὐτὸ τοῦτον δὴ ἡμῖν ἀπαλλήσῃ, ὀκεῖνα μόνον ἅτερ ἤτησας τῆς παλαιᾶς δὴ νέας φιλίας πεπομφαμεν σύμβολα· εἰ δὲ τι δὴ ἑτέρων τινῶν δεήσῃ, ἀλλ' ἴσως δόξω κἀγὼ τάτῳ νυνὶ δὴ ῥήματι τῆς ἀληθοῦς φιλίας ἐκφέρεσθαι, πλεῖόν ὁ- E μοίως ἡμᾶς ὥσπερ νῦν εὑρήσεις· τὸ δ' ἐπὶ ὑμῶν σπουδήν, εἰ δὲ μὴ τῆς σπουδῆς ἄξιον ἠκολούθησε τὸ πέλος, ὡς εἰς τὸ μεῖζον ἀπίδῃ, ὕτως αὐτὸ ἀποδεχόμεθα· ἴσμεν γὰρ, ἴσμεν ὡς ὅπαν, ὅπ τὰ τέλη δὴ τῆς καιρῶν ὑποβάλλεται κρίσιν, δὴ τῇ τῶν πραγμάτων φορᾷ φιλῆ πῶς συμπεριάγεσθαι· τῆς δὲ ἀγαθῶν δὲ δὴ τὸ σπουδὴν ὁ δὴ ἀληθοῦς ἀγάπης ἔτεμος οἶδε δοκιμάζειν, δὴ δὴ χαίρειν, ἡ πρὸς ἄλλο τι τῆς ἔξωθεν συμπιπτόντων, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸ ἀναφέρῃ τὸ ὁρμὴν τῆς γνώμης. ὅπ δὲ τὰ ἔργα πολὺ δὴ ἡμετέρας ὀπιμελείας ἡ μόνον καθέστηκεν, ἀλλὰ δὴ ὀκ τοῦ ἐνδρτίου συνέπεσεν, οἶμαι τὸ σὸν συνίεσιν δὴ χωρεῖς ἡμῶν ἀκριβέστερον γινώσκειν· δὴ ὑκ ἂν ἀπεμνημόνευσα, εἰ μὴ κἀγὼ μὴ θαῤῥεῖν πάντα τοῖς φίλοις ὑπ' ἀληθείᾳ δικαζούσῃ ψῆφον ὑφορέμενον. Τὰ δ' ἄλλα, ἐῤῥῶσθαί σε τὸ ἱερὸν δίχομεθα κεφαλὸ, δὴ πάντων ἐχθρῶν φανερῶν δὴ ἀοράτων, κρείττονα θεραπεῦσθαι, προσβολῆς τῆς ὑπερδεξίου διανοίας ἡμῶν θεοτόκου, δὴ πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

Ex veteribus quendam dicunt, viro nomen Theodecten puto, quibus opus habuit rogantem, non solùm amicum inveniſſe, qui ad petitionis ejus modum exsurrexit, sed etiam magnificentiùs constituit non exiguis additionibus ejus petitionem explere. Hoc quidem opus fortasse fuit Isidori magnificentiæ (ita enim nominabatur) non verò amici sententiæ scopus. Qui enim petitionem exhibuit, accessionem pro opprobrio habens, petita etiam remisit; non veræ genuinæque charitatis indicium existimans, aut qui ut aliquid ab amico rogat, præ verecundia minus, quàm sibi opus sit, requirat, maximè si possit necessaria præbere; aut quidem, ut qui beneficium præstat amicum dedecore afficiens, donorum additione contumeliam diminuere existimet. Ubi enim est pura amicitiæ lex, quando hic quidem donis opprimendo, ille verò minus fidendo, idque non verbis, sed ipso opere amicum condemnaret? Ut igitur, ô amicorum optime, hoc ipsum nobis non contingat, illa solùm, quæ petiisti, veteris & novæ amicitiæ symbola misimus; si forsan & aliis quibusdam opus sit, (at ego quidem existimo ab isto veræ amicitiæ vocabulo impræsentiarum efferri) certe eodem modo nos ac nunc invenies: studium verò erga vos, licèt finem amore dignum non fuerit assecutum, nos illud, ac si majus fuisset, approbamus. Scimus enim, scimus omnino, quod eventus temporum judicium supponunt, & rerum motione quodammodo circumduci solent. Bonorum autem studium probare novit veri lex amoris, & gratiam, non ad ea quæ ab extra contingunt, sed ad ipsum refert mentis impetum. Quod verò sæpè opera nostræ diligentiæ non solùm à tergo, sed etiam ex adverso contigerint, credo prudentiam tuam vel absque nobis accuratè cognoscere; & non commemorâssem, nisi & ego omnia amicis concredere sub veritate calculum discernente non reformidarem. Cætera, Te sacrum caput valere jubemus, & omnium inimicorum visibilium & invisibilium offensionibus & damnis superiorem conservari, intercedente glorioſissimâ dominâ nostrâ Deiparâ, & omnibus sanctis. Amen.

F

Ex Affibus

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Ex Actibus ſanctæ Synodi, quæ unionis cauſa fuit, tempore ſanctiſſimi Patriarchæ Photii.

Siquis verò aliam expoſitionem, præter hoc ſacrum ſymbolum, quod deſuper à beatis & ſanctis Patribus noſtris ad noſtra uſque tempora deſcendit, componere auſus fuerit, & fidei definitionem nominare, & à divinorum illorum virorum confeſſionis dignitate detrahere, & illam propriis ſuis inventionibus tribuere, & tanquam commune documentum fidelibus illud proponere, vel B iis etiam qui ex hæreſi quadam reverſi ſunt, & ſpuriis verbis, vel additione, vel ſubductione ſancti illius & venerabilis [dogmatis] antiquitatem adulterare audax præſumpſerit, juxta præſentem & antiquam fidem à ſanctis & œcumenicis Synodis editam, ſi quis equidem ex ſacratis ſit, depoſitioni omnino ſubjicimus; ſi verò ſit Laicus, anathemate damnamus.

Et poſt lectionem ſacer iſte confeſſus, qui præſens erat, exclamavit, omnes ita ſentimus, ita credimus, in iſta confeſſione & baptizati fuimus & ſacerdotali gradu dignati. Qui aliter ſentiunt, illos tanquam Dei ini- C micos & veritatis exiſtimamus.

Siquis præter hoc ſanctum Symbolum aliud præſcribere auſus fuerit, vel addere, vel diminuere, & definitionem nominare audax præſumpſerit, condemnatus & omni Chriſtiana ſocietate abjectus ſit. Auferre autem vel addere imperfectam erga ſanctam & conſubſtantialem Trinitatem ad hunc uſque diem deſuper deſcendentem noſtram confeſſionem eſſe oſtendit; & apoſtolicam traditionem & Patrum doctrinam condemnat.

D

A Synodico [conſeſſu.]

Ignatii, Photii, Stephani, Antonii, & Nicolai ſanctiſſimorum & orthodoxorum Patriarcharum æterna ſit memoria.

Omnia, quæcunque contra ſanctos Patriarchas, Germanum, Taraſium, Nicephorum, & Methodium, Ignatium, Photium, Stephanum, Antonium, & Nicolaum, ſcripta vel dicta ſunt, anathema.

E

FINIS.

Από τῶν πρακτικῶν τῆς ἁγίας συνόδου τῆς γενομένης ἐπὶ τοῦ θείου πατριάρχου Φωτίου.

Εἰ δέ τις ἑτέραν ἔκθεσιν παρὰ τὸν δι' ἡμῶν σύμβολον, ὃ ἄνωθεν ἐκ τῶν μακαρίων καὶ ἱερῶν πατέρων ἡμῶν μέχρις ἡμῶν διαφοιτῆσαν, τολμήσειεν διαγράψασθαι, καὶ ὅρον πίστεως ὀνομάσαι, συλλῆσαί τι τοῦ ἀξίωμα τῆς τῶν θεοσεβῶν ἀνδρῶν ὁμολογίας, καὶ ταῖς αὐταῖς διαιρεσιλογίαις τοῦτο περιάψαι, καινόν τι μάθημα τοῦτο προσθεῖναι πιστοῖς, ἢ καὶ τοῖς ἐξ αἱρέσεως ἐπιστρέφουσι, καὶ ῥήμασι νόθοις, ἢ προσθήκαις, ἢ ἀφαιρέσεσι, τὸ ἀρχαιότιμον τοῦ ἱεροῦ τούτου καὶ σεβασμίου καταικοδομῆσαι ἀποθρασυνθείη, καὶ τὸ πρὸ ἡμῶν ἐξενεχθὲν παρὰ τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων, εἰ μὲν τοῦ ἱερομήνων εἴη τις, τελεσθήσεται καθυποβάλλομεν, εἰ δὲ τοῦ λαϊκοῦ, τῷ ἀναθέματι παραπέμπομεν.

Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ὁ τῶν ἱερέων σύλλογος ἐξεβόησε, πάντες οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω πιστεύομεν, ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ ἐβαπτίσθημέν τε καὶ τοῦ ἱερατικοῦ βαθμοῦ ἠξιώμεθα. τοὺς ἑτέρως δὲ τῶν φρονούντας ὡς ἐχθροὺς θεοῦ καὶ τῆς ἀληθείας ἡγούμεθα.

Εἴπις δὲ τολμήσει τοῦτο τὸ ἱερὸν σύμβολον τολμήσει ἕτερον ἀναγράψασθαι, ἢ προσθεῖναι, ἢ ὑφελεῖν, καὶ ὅρον ὀνομάσαι ἀποδρασυνθείη, καθαιρεῖσθω, καὶ πάσης Χριστιανικῆς πολιτείας ἀποβλήσθω. ὃ γὰρ ἀφαιρεῖν ἢ προσθεῖναι ἀτολμᾷ τὴν εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον τριάδα μέχρι σήμερον καλιῶσαν ἀνέκαθεν ἡμῶν ὁμολογίαν δείκνυσι, καὶ τῆς τε ἀποστολικῆς παραδόσεως, καὶ τῶν πατέρων διδασκαλίας καταγινώσκει.

Από τῦ Συνοδικῦ.

Ιγνατίου, Φωτίου, Στεφάνου, Αντωνίου, καὶ Νικολάου τῶν ἁγιωτάτων καὶ ὀρθοδόξων πατριαρχῶν αἰωνία ἡ μνήμη.

Απαντα τὰ κατὰ τῶν ἁγίων πατριαρχῶν, Γερμανοῦ, Ταρασίου, Νικηφόρου καὶ Μεθοδίου, Ιγνατίου, Φωτίου, Στεφάνου, Αντωνίου καὶ Νικολάου, γραφέντα ἢ λαληθέντα, ἀνάθεμα.

ΤΕΛΟΣ.

F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΟΜΕΝΗΣ

ἐν

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΟΓΔΟΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ,

ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, ΛΕΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ,

κυρούσης καὶ βεβαιούσης τοῖς ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ τοσαυτάκις

ἐν Νικαίᾳ τῇ δευτέρᾳ.

ACTA
OCTAVÆ SYNODI,
Quæ
CONSTANTINOPOLI CELEBRATA FUIT,
SUB IMPERIUM BASILII, LEONIS ET ALEXANDRI,

ad ea, quæ in ſanctâ & œcumenicâ Synodo Nicææ ſecundò habitâ acta fuerunt, confirmanda & ſtabilienda.

ΒΑΣΙΛΕΥΣΑΝΤΕΣ οἱ θεοσεβέστατοι βασιλεῖς, Βασίλειος, Λέων καὶ Ἀλέξανδρος, καὶ ὁρῶντες τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν τῆς παλαιᾶς Ῥώμης λυμαινομένην ταῖς αἱρετικαῖς, καὶ τὴν ἑβδόμην οἰκουμενικὴν συνόδον μὴ καταδεχομένην συναριθμεῖσθαι ταῖς ἑπτὰ ἁγίαις καὶ οἰκουμενικαῖς συνόδοις, παρακαλεσάμενοι διὰ γραμμάτων τὸν πανάγιον πάπαν κύριον Ἰωάννην, καὶ Ἀλεξάνδρειας κύριον Μιχαὴλ, καὶ τοὺς ἁγιωτάτους πατριάρχας, τὸν Ἀντιοχείας κύριον Θεοδόσιον, καὶ τὸν Ἱεροσολύμων κύριον Θεοδόσιον καὶ αὐτὸν, καὶ τοὺς πανταχοῦ ἀρχιερεῖς καὶ ἐλλογίμους ἄνδρας, εἰς διασάφησιν καὶ βεβαίωσιν τῶν εὐσεβείας τῆς ὀρθῶν δογμάτων τῆς τοῦ Θεοῦ ἁγίας ἐκκλησίας, καὶ πέμψαντες οἱ ἁγιώτατοι πατριάρχαι καὶ ὁ πάπας τοὺς ἀπὸ τοποτηρητὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει.

CUM Imperium tenebant religioſiſſimi Imperatores, Baſilius, Leo & Alexander, & cùm advertiſſent ſanctam Dei Eccleſiam veteris Romæ ab hæreticis corruptam fuiſſe, ſeptimamque œcumenicam Synodum inter alias ſanctas ſex & œcumenicas Synodos connumerari minimè admiſiſſent, per literas convocârunt ſanctiſſimum Papam Dominum Joannem, Dominum Michaëlem Alexandrinum, & ſanctiſſimos Patriarchas, Dominum Theodoſium Antiochiæ, & alterum Dominum Theodoſium Hieroſolymitanum, & omnes ubique Antiſtites & celebres viros, ad pia & recta dogmata ſanctæ Dei Eccleſiæ ſtabilienda & confirmanda; atque adeò ſanctiſſimi Patriarchæ & Papa ſuos Legatos Conſtantinopolin miſerunt.

Πρᾶξις α'. ἐν μηνὶ Δεκεβρίῳ ἡμέρᾳ κδ'. ἐν τῇ παραμονῇ τῆς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν γεννήσεως.

Actio i. menſe Decembri die xxiv. in Vigiliâ Nativitatis Chriſti Dei noſtri.

Περικαθεζόντος Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῷ μεγάλῳ καὶ σύνοδος Σεκρέτῳ, καὶ συγκαθεζόντων αὐτῷ τῶν ἁγιωτάτων τοποτηρητῶν τῆς παλαιᾶς Ῥώμης καὶ τῶν ἀνατολικῶν θρόνων, ἔτι δὲ καὶ πάντων τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων, Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ πρωτοκουρεύτης εἶπεν, ὁ μητροπολίτης Μαρτυρουπόλεως ἄρτι παραγενόμενος ἀπὸ τοῦ Θεουπόλεως ἤγουν Ἀντιοχείας πατριάρχου, ὃν τε τύπον ἐπέχων αὐτοῦ, συμπαρεύεται δὲ καὶ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων γράμματα, σοῦ τῆς πυλῶν ἵστασθαι, καὶ εἰ κελεύσῃ ἡ ἁγιότης ὑμῶν εἰσελθεῖν αὐτόν;

Præſidente Photio ſanctiſſimo Patriarchâ Conſtantinopolitano in magno & ſancto Secretario, & conſidentibus illi ſanctiſſimis Legatis veteris Romæ & orientalium Sedium, inſuper & omnibus Deo amabilibus Metropolitis & Epiſcopis, Petrus Deo amabilis Diaconus & Protonotarius dixit, Metropolita Martyropolis nuper à Theophilis ſive Antiochiæ Patriarchâ adveniens, ejuſque locum tenens, qui etiam ſanctiſſimi Patriarchæ Hieroſolymitani literas adfert, præ foribus ſtat; num jubet veſtra ſanctitas ut is ingrediatur?

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπεν, Εἰσίτω.

Sancta Synodus dixit, Ingrediatur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Postquam igitur ingressus erat, & ex more Photio sanctissimo Patriarchæ venerationem & honorem exhibuerat, compositâ iterum sanctâ Synodo, tandem Petrus religiosissimus Presbyter & Cardinalis dixit, Quoniam Dei gratiâ omnia scandala de medio sublata sunt, & veritas ex inquisitione illustrior evasit, & lumine Dei Ecclesia illuminata sit, jam pacem & concordiam consecuta, atque instat nunc Eucharistiæ celebrandæ tempus, & sacra mysteria peragi debent; si vestræ sanctitati visum fuerit, Totus qui huc confluxit sanctissimus conventus unà cùm nostrâ mediocritate, sancti & divini ministerii cum Photio sanctissimo Patriarchâ mysteria peragamus.

A

B

Εἰσελθὼν οὖν, καὶ πρὸ ὀξέος ἔθους προσκυνήσιν καὶ ὅσίας ποιησάμενος πρὸς Φώτιον, τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην, καὶ συγκροτηθείσης τῆς ἁγίας συνόδου, ὕστερον πάντων Πέτρος ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ καρδινάλιος εἶπεν, ἐπειδὴ χάριτι θεοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα ἐκ μέσου γέγονε, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐξεταθεῖσα λαμπροτέρα γέγονε, καὶ τῷ φωτὶ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία πεφώτισται, πρὸς εἰρήνην τε καὶ ὁμόνοιαν ἀπολαβοῦσα, ἐπέστη δὲ ἡμῖν καὶ ὁ καιρὸς τῆς συναξέως, καὶ τὰ τῆς ἱερᾶς μυσταγωγίας ὀφείλῃ πληροῦσθαι, εἰ δοκεῖ τῇ ὑμῶν ἁγιωσύνῃ, ἅπαν τὸ συνειλεγμένον ἱερώτατον ἄθροισμα σὺν τῇ ἡμετέρᾳ μετριότητι τὰ τῆς ἱερᾶς καὶ θείας λειτουργίας μετὰ Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου ἀποπλέσωμεν μυστήρια.

Sancta Synodus dixit, Istud bonum & Deo gratum fiat secundùm verbum vestrum. Conservet Deus sanctum Dominum nostrum, & multos annos ei largiatur in Ecclesiæ suæ salutem.

Η ἁγία σύνοδος εἶπε, Τοῦτο ἀγαθὸν καὶ θεῷ ἀποδεκτὸν γενέσθω κατὰ τὸ ῥῆμα ὑμῶν. ὁ θεὸς φυλάξαι τὸν δεσπότην ὑμῶν ἅγιον, καὶ μακροημερεύοι τοὺς χρόνους αὐτοῦ εἰς σωτηρίαν τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ.

Actio ii. mense Januario xxvi. feriâ tertiâ, Indictionis xiii.

Πρᾶξις δευτέρα, μηνὶ Ἰανουαρίῳ κς'. ἡμέρᾳ τρίτῃ ἰνδικτιῶνος ιγ'.

Præsidente Photio sanctissimo & œcumenico Patriarchâ in dextra parte Catechumenorum magnæ Ecclesiæ, & confidentibus illi Paulo & Eugenio Deo amabilibus Episcopis & Legatis veteris Romæ, insuper & Petro religiosissimo Presbytero & Cardinali; porro & Basilio Deo amabili Martyropolis Episcopo & Ecclesiæ Antiochenæ Legato, & Eliâ religiosissimo Presbytero & Legato Hierosolymitano, & Cosmâ religiosissimo Presbytero & Apocrisiario Alexandriæ, & Deo amabilibus Metropolitis; Photius sanctissimus Patriarcha dixit, Sanctam & œcumenicam Syn. quæ in Nicæâ Bithyniæ secundò celebrata fuit, & sub Adriano sanctissimo Papâ Romano, & Tarasio beatæ memoriæ Patriarchâ Constantinopolitano, nostra Ecclesia vii. quidem vocat & prædicat, & iisdem cum reliquis sanctis & œcumenicis sex Synodis privilegiis eam donat: Ecclesia verò Romana, sicut etiam & orientales Sedes, ejus quidem dogmata similiter approbant & observant; de eâ autem inter reliquas sanctas & œcumenicas sex Synodos connumerandâ, & septimâ illâ prædicandâ, inter quosdam forsan controversia est, (talis enim fama circumfertur) at revera ita esse, hucusque cognovimus. Nunc verò ô sanctorum Fratrum dilecte confessus, cùm adiuvante sanctissimo Papâ Joanne spirituali Fratre & Patre nostro, omnia honesta ad indubitatum finem perducta sint, honoratissimis suis Legatis Sedem ejus implentibus, assidentibus etiam aliis Sacerdotalibus Sedibus, si vobis omnibus videtur, non solùm confirmentur & rata habeantur, apud omnes ejus dogmata & decreta, verùm etiam ut inter alias sanctas & œcumenicas sex Synodos connumeretur, & septima post illas vocetur, & æqualia cum illis sortiatur privilegia.

C

D

E

Περικαθεζόντος Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τῶν κατηχουμένων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ συγκαθεζόντων αὐτῷ Παύλου καὶ Εὐγενίου τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων καὶ τοποτηρητῶν τῶν πρεσβυτέρας Ρώμης, ἔτι δὲ Πέτρου τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ καρδιναλίου, τοῦ μὲν ἀλλὰ καὶ Βασιλείου τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Μαρτυροπόλεως καὶ τοποτηρητοῦ τῆς Ἀντιοχείας ἐκκλησίας, καὶ Ἠλιοῦ τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ Κοσμᾶ τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ ἀποκρισιαρίου Ἀλεξανδρείας, καὶ τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν, Φώτιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε, τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον, ἥτις ἐν τῇ Νικαίων Βιθυνίας δεύτερον συνέδρευσε, ἐπὶ τοῦ Ἀδριανοῦ τοῦ μακαριωτάτου πάπα Ρώμης, καὶ Ταρασίου τοῦ ἐν ἁγίοις πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἡ μὲν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησία ἑβδόμην ὀνομάζει τε καὶ ἀνακηρύττει, καὶ σὺν τοῖς λοιποῖς ἁγίαις τε καὶ οἰκουμενικαῖς ἓξ συνόδοις ἴσοις ἀυτὴν προσείοις γεραίρει. ἡ δὲ γε τῶν Ρωμαίων ἐκκλησία, ὡσαύτως δὴ καὶ οἱ τῆς ἑῴας τόποι, τὰ μὲν δόγματα αὐτῆς ὡσαύτως πληροῦσι καὶ φυλάττουσι, τὴν δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἁγίαις καὶ οἰκουμενικαῖς ἓξ συνόδοις ἑβδόμην αὐτὴν ἀνακηρύττειν, ἴσως τισὶν ἀμφιβολία ἔστι· φήμη μὲν γὰρ τοιαύτη διαγγέλλεται· ὃ δὲ ἀληθὲς οὕτω καὶ μέχρι νῦν ὁπωσοῦν ἐμάθομεν. νῦν δὲ ὦ ἱερῶν χορὸς ἀδελφῶν ἀγαπόλεκτος, ἐπειδὴ πάντα τὰ καλῶς συνεφαπτόμενα τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἰωάννου τοῦ πνευματικοῦ ἀδελφοῦ καὶ παρὸς ἡμῶν εἰς ἀναμφίβολον πέρας καλῶς, τοῦ αὐτοῦ τιμιωτάτου τοποτηρητοῦ τε ἐκείνου πληρέντων χρέους, καὶ τῶν ἄλλων ἱερατικῶν συνεδρευόντων θρόνων, εἰ δοκεῖ καὶ ὑμῖν ἅπασι, κεφαλαιωδῶς καὶ κυρωδήτω, μὴ μόνον αὐτῆς ὡς καὶ πᾶσι τὰ δόγματα καὶ θεσπίσματα, ἀλλὰ καὶ ὅ, συναριθμεῖσθαι αὐτὴν τοῖς ἁγίαις καὶ οἰκουμενικαῖς ἓξ συνόδοις, ἑβδόμην μετ' ἐκείνας καὶ λεγομένην, καὶ τὰ ἴσα ταύταις ἀποφέρουσθαι πρεσβεῖα.

F

Petrus religiosissimus Presbyter & Cardinalis dixit, Volumus, ut vestra sanctitas in memoriam revocet sanctam Synodum sub sanctissimo Adriano Papâ & Tarasio beatæ memoriæ Patriarchâ Constantinopolitano habitam, de sanctis & venerandis imaginibus, quòd sic ut ex antiquis temporibus sanctis, ubique Ecclesiis consentientibus, sancta Romana Ecclesia ejus dogmata & decreta amplexa est & accepit; ita & nunc illam septimam vocare, & unà cum reliquis sex sanctis & œcumenicis Synodis annumerare æquum censet. Et qui non ita existimat & nominat sanctam & œcumenicam Nicææ secundò septimam Synodum, esto anathema.

Πέτρος ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ καρδινάλιος εἶπε, βουλόμεθα τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην ὑπομνῆσαι περὶ τῆς ἁγίας συνόδου τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἀδριανοῦ, καὶ Ταρασίου τοῦ ἐν ἁγίοις πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, περὶ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων, ὅτι ὥσπερ ἐξ ἀρχαίων τῶν χρόνων ὁμοφώνων τῶν ἁπανταχοῦ ἁγίας ἐκκλησίας, καὶ ἡ ἁγία τῶν Ρωμαίων ἐκκλησία ταύτα δόγματα αὐτῆς καὶ τὰ διατάγματα ἐπαίζετο καὶ ἀπεδέχετο, οὕτω καὶ τὴν ἑβδόμην αὐτὴν καλεῖν, καὶ τῶν λοιπῶν ἓξ ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων καταριθμεῖν ἐδικαίωσε. καὶ ὁ μὴ οὕτως ἔχων καὶ ὀνομάζων τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν ἐν Νικαίᾳ τὸ δεύτερον ἑβδόμην σύνοδον, ἔστω ἀνάθεμα.

Η ἁγία

Η ἁγία σύνοδος εἶπε, πρέπον ἐστὶ, μετὰ πάσης τῆς γενομένης ἀποδοχῆς καὶ ἑνώσεως τῆς παρὰ Ρωμαίων ἐκκλησίας, διὰ μεσιτείας τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν πατριάρχου Φωτίου, καὶ ὅτι τῇ ὑποκειμένῃ ταύτῃ συμφωνῆσαι ἡμῖν, ὡς ἂν μηδὲν ὂν τοῦτο εἴη ὂν ἡμῖν διαφωνία, καὶ ὁ μὴ οὕτω φρονῶν καὶ ὀνομάζων τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν ὂν Νικαίᾳ τοὐτέστιν ἑβδόμην σύνοδον, ὡς καὶ ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος Πέτρος καὶ καρδινάλιος ὡρίσατο, ἔστω ἀνάθεμα. A

Sancta Synodus dixit, Decorum est, post omnem, quæ facta fuit, receptionem & unionem Romanæ Ecclesiæ per sanctissimi nostri Patriarchæ Photii mediationem, de hac quæstione nobis consentire, ut nulla inter nos de ea sit dissentio; & qui non ita sentit, & vocat sanctam & œcumenicam Nicææ secundò septimam Synodum, quemadmodum & religiosissimus Presbyter Petrus & Cardinalis antea dixit, sit anathema.

Εὐγένιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος καὶ τοποτηρητὴς τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης εἶπεν, ὁ μὴ ἔχων τὴν οἰκουμενικὴν σύνοδον ὂν Νικαίᾳ τοὐτέστιν ἕβδόμην ὅτι τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἀδριάνου καὶ Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν Σύνοδον, καὶ μὴ τιμᾷ αὐτὴν ὡς καὶ τὰς λοιπὰς οἰκουμενικὰς ἓξ συνόδους, ἔστω ἀνάθεμα. B

Eugenius Deo amabilis Episcopus & Legatus veteris Romæ dixit, Qui non existimat œcumenicam Nicææ secundò sub sanctissimo Papâ Adriano & Tarasio sanctissimo Patriarchâ Constantinopolitano sanctam & œcumenicam Synodum esse, & illam non honorat ut reliquas œcumenicas sex Synodos, sit anathema.

Βασίλειος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μαρτυροπόλεως καὶ τοποτηρητὴς τῆς Ἀντιοχείας εἶπεν, ἡμεῖς καὶ πρότερον δεξάμενοι τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην ἀποδεχόμεθα τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν ὂν Νικαίᾳ τοὐτέστιν Σύνοδον, ἑβδόμην ἀυτὴν ἀποκαλοῦντες, καὶ τοὺς περὶ αὐτῆς ἓξ οἰκουμενικὰς ἁγίας Συνόδους συναριθμοῦντές τε καὶ Συνδιακηρύττοντες, καὶ τοὺς μὴ οὕτω φρονοῦντας τῷ ἀναθέματι ὑποπέμποντες. C

Basilius Deo amabilis Episcopus Martyropolis & Legatus Antiochenus dixit, Nos & antea recepimus, & nunc vestræ sanctitati consentientes recipimus sanctam & œcumenicam Nicææ secundò Synodum, septimam illam vocantes, & sex œcumenicis ante illam sanctis Synodis connumerantes & unà denunciantes; & eos, qui non ita sentiunt, anathemati submittimus.

Ηλίας ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς Ἱεροσολύμων εἶπεν, ὅστις τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν συνόδον τὴν ὂν Νικαίᾳ τοὐτέστιν ἑβδόμην οὐκ ἀποδέχεται, οὔτος οὐδὲ τὰς ἄλλας ἓξ συνόδους ἀποδέχεται. ὥσπερ γὰρ ὂν ἐκείναις οἱ ἀρχιερατικοὶ θρόνοι συνδεδραμηκότες θεῖοι, οἱ μὲν δι' ἑαυτῶν, οἱ δὲ διὰ τοποτηρητῶν, ὃ πιστὸν καὶ βέβαιον τῶν δογμάτων ἐδείκνυτο· οὕτω καὶ αὐτὴ καὶ ὂν τῷ ἁγιωτάτῳ πάπᾳ Ρώμης τοποτηρηταῖς εἶχεν, ὁμοίως δὲ καὶ ὂν τῶν τε καθ' ἡμᾶς διαλοίπων θρόνων, καὶ τὰ δόγματα αὐτῶν συγγενῆ καὶ οἰκεῖα καὶ ὁμόδοξα τῶν οἰκουμενικῶν ἓξ συνόδων ὑπῆρχεν· ὁ οὖν οὕτω ταύτην μὴ δεχόμενος καὶ ὀνομάζων οἰκουμενικὴν καὶ ζ'. σύνοδον, καὶ τὰς ἄλλας καὶ μὴ τολμᾷν λέγειν ἀπογράφεται· διὸ εἴπερ ταύτην οὐ δέχεται ὡς ἐκείνας τὰς ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς ἓξ συνόδους, ἀνάθεμα ἔστω· D

Elias religiosissimus Presbyter & Legatus Hierosolymitanus dixit, Quicunque sanctam & œcumenicam Synodum Nicææ secundò celebratam non recipit, ille nec alias sex Synodos recipit. Ut enim in illis omnes Pontificales Sedes adjuvantes, quædam per se, & quædam per Legatos, fidelia & firma dogmata, exhibuerunt: ita & ipsa à sanctissimo Papâ Romano Legatos habuit, ut & ex nostris Orientalibus Sedibus, & ejus dogmata fuerunt cognata & similia ac ejusdem sententiæ cum œcumenicis sex Synodis. Qui igitur eam non recipit & nominat œcumenicam & septimam Synodum neque velle se alias ita vocare profitetur. Idcirco siquis eam non recipiat tanquam illas sanctas & œcumenicas sex Synodos, sit anathema.

Οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης εἶπον, παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην ἀνελθεῖν πρὸς τὸν Μητροφάνην, καὶ εἰπεῖν αὐτῷ, προσκαλεῖταί σε διὰ τῆς ἁγιωτάτων τοποτηρητῶν ἡ προκαθεζομένη ἁπάσης ἁγίας σύνοδος, ἀναμαθεῖν βουλομένη τὸν νοῦν καὶ τὴν γνώμην, ἣν ἔχεις περὶ τῆς ἑνώσεως τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ἔχεις. καὶ δὴ προσκληθέντες Βασίλειος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κρήτης, καὶ Νικήτας ὁ θεοφιλέστατος μητροπολίτης Σμύρνης, καὶ Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος ἀρχιεπίσκοπος Πέργης ἀπεστάλησαν· οἱ καὶ προσελθόντες πρὸς Μητροφάνην τὸν εὐλαβέστατον εἶπον αὐτῷ, οἱ ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι καὶ τοποτηρηταὶ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, ἅμα τῇ προκαθεζομένῃ συνόδῳ, ταῦτά σοι δηλοποιοῦσι· καθαρὸν ποίησον ἡμῖν τὸ ὑγιὲς σου, καὶ πρὸς τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν ταύτην σύνοδον ἀπολόγησαι, διὰ τίνα αἰτίαν χωρίσθης τῆς ἐκκλησίας διίστασαι. Μητροφάνης ὁ εὐλαβέστατος εἶπεν, ἀδενὴς καὶ τὴν ὑποκειμένην διάκρασιν πολλὰ λέγειν, τὸν δὲ λόγον συντόμως τὴν αἰτίαν, καθ' ἣν διίσταμαι ἐξ ὑμῶν· προθύμως ἂν ἦλθον καὶ ἀπελογισάμην, ὡσὰν δίκαιον ἦν· ἀλλὰ μαρτυρεῖ μοι ἡ συνειδὸς, ὅτι ἀδενὴς σφόδρα, καὶ ἡ δύναμις, ὅτι ἀδιαλείπτως, ὅτι ζῆν καταγνώστον ὑμῶν, τούτου ἕνεκεν, εἰ δυνατὸν ἔστι, παρακαλῶ, ἵνα ἐάσητέ με ἕως ἂν ῥώσηται ῥώσις ὂν ἐμοὶ τῆς φύσεως· εἶθ' οὕτως ἀπολογοῦμαι. οἱ μὲν οὖν ἀπεσταλμένοι τὰς τοιαύτας αὐτοῦ φωνὰς πρὸς τὴν σύνοδον ἀπεκόμισαν· οἱ δὲ τοποτηρηταὶ τῆς Ρώμης ἀπεκρίναντο, ἡμεῖς, κατὰ τὴν ὁλοκλὴρον ὧν ἐλάβομεν E

Sanctissimi Legati veteris Romæ dixerunt, vestram sanctitatem rogamus Metrophanem adire, & illi dicere, Mentem & sententiam, quam de sanctæ Dei Ecclesiæ unione habes, edisscere cupiens, tota sancta Synodus primum locum tenens per sanctissimos Legatos te adsciscit. Et protinus adsciti. Basilius Deo amabilis Episcopus Cretæ, & Nicetas Deo amabilis Metropolita Smyrnæ, & Gregorius Deo amabilis Archiepiscopus Pergæ missi fuerunt: Qui ad religiosissimum Metrophanem accedentes dixerunt ei, sanctissimi Episcopi & Legati veteris Romæ, unà cum præsidente Synodo, hæc tibi per nos manifesta faciunt; sententiam tuam nobis declara, & huic sanctæ & œcumenicæ Synodo, defensionem institue, quare ab Ecclesia te separes. Metrophanes religiosissimus dixit, Infirmâ sum valetudine, quapropter multa proferre non possum; hoc autem summatim dico fuisse causam ob quam à vobis separatus sum; libenter accedens rationem reddidissem, ut æquum fuit: at mihi testificatur conscientia, quòd valde imbecillis sum, ut non possum aut ambulare aut stare coram vobis; quapropter, si possibile est, rogo, ut me quietum relinquatis, usque dum natura in me corroboretur, ita quidem me excuso. Qui igitur missi fuerunt ejusmodi ejus responsiones ad Synodum retulerunt. Legati verò Romæ responderunt, Nos, juxta mandatum quod F

à ſanctiſſimo Papâ Joanne accepimus, non ſemel, ſed iterum atque ſæpius illum ab errore diſcedere adhortati ſumus, & ad Dei Eccleſiam redire; Poſtquam autem & nunc etiam mittentibus nobis excuſationes ille in peccatis prætendit, & vanas nugas & defectiones dicere poteſt, nempe, Ecce ego Eccleſiæ unitus ſum; ſed longas quidem nugas proferre morbus non omnino impedit, ſalutiferam verò profeſſionem dicere nolens morbum prætendit: Ecce juxta regulas Eccleſiaſticas nobis traditas illum ab omni Eccleſiaſticâ communione ſegregamus, donec ad proprium gregem revertatur. Vos enim ſcire volumus, quòd Apoſtolicus Papa Joannes nobis hæc, quæ protulimus & prædicavimus, injunxerit, nempe & quoſcunque ſanctiſſimus & œcumenicus Papa Joannes tanquam canonicè ſegregatos exiſtimat in quocunque ordine vel loco, illos etiam ſegregatos exiſtimet Photius Conſtantinopolitanus [& quos Photius condemnatos habeat] vel inſontes, illos habeat ſanctiſſimus & œcumenicus Papa Joannes tanquam condemnatos vel inſontes. Cæterùm ſi veſtræ ſanctitati videatur, etiam in Canonis locum recipiatur prædicta hæc hypotheſis.

Sancta Synodus reſpondit, recipiatur.

Et Canone edito, acceptum Petrus Deo amabilis Diaconus & Protonotarius legit.

Canon I.

Statuit ſancta & œcumenica Synodus, ut quicunque ex Italiæ Clericis vel Laicis vel Epiſcopis, in Aſia vel Europa vel Libya verſantes, ſub vinculo vel depoſitione vel anathematizatione apud ſanctiſſimum Papam Joannem fuerunt, ii quoque apud Photium ſanctiſſimum Patriarcham Conſtantinopolitanum ſint in eadem pœnæ definitione, id eſt, vel depoſiti vel anathematizati vel ſegregati: & quos Photius ſanctiſſimus Patriarcha Clericos vel Laicos, vel Epiſcopalis vel Sacerdotalis ordinis, in quacunque Paræcia, ſegregationi vel depoſitioni vel anathematizationi ſubjecerit, ſanctiſſimus quoque Papa Joannes, & ſancta Dei Romanorum Eccleſia, eoſdem in eodem pœnæ judicio habeat, privilegiis, quæ ſanctiſſimæ Romanorum Eccleſiæ Sedi ejuſque Antiſtiti conveniunt, nihil penitus innovatis, nec nunc, nec in poſterum.

Sanctiſſimi Legati veteris Romæ dixerunt, an placet?

Sancta Synodus dixit, Placet.

Elias religioſiſſimus Presbyter & Legatus Hieroſolymitanus dixit, Deus ita fecit, ut & Orientales Sedes & ſanctiſſimus Papa Joannes cum ſanctiſſimo Patriarchâ noſtro Photio una anima eſſent & una conſpiratio, & eorum voluntas communis & non diviſa.

Sancta Synodus dixit, Quoniam bonum finem conſecuta ſunt quæ à nobis facta fuerunt, ut tacentibus nobis vel lapides clamabunt; etiam qui non incedit juxta ea quæ à ſanctâ hâc & œcumenicâ Synodo acta ſunt, ſeparatus erit à ſanctâ & conſubſtantiali Trinitate. Veſtram verò charitatem rogamus de iis, qui ſeſe ab Eccleſiâ ſeparant, ſi poſtquam finita eſt Synodus reſipiſcentes convertantur, quid de his vobis videtur?

Sanctiſſimi Legati veteris Romæ dixerunt, Et jam diximus, quod hanc poteſtatem ſanctiſſimus Papa

ἐξ ἡ ἁγιωτάτου πάπα Ἰωάννου, ὑχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δὶς καὶ πολλάκις παρηνέσαμεν αὐτὸν ἀποστῆναι πλάνης, καὶ ἐπανελθεῖν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ· ἐπεὶ δὲ καὶ νῦν ἀποστελλόντων ἡμῶν ἐπερωτήσεις ἐκεῖνος ἐν ἁμαρτίαις ἐπερωτᾶται, καὶ ματαίαις μὲν φλυαρίαις καὶ ἀποσκίαις δύναται εἰπεῖν, ὅτι, ἰδοὺ ἐγὼ ἑνοῦμαι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ τὰς μακρὰς μὲν φλυαρίας λήγειν νόζος αὐτὸν οὐδὲν ἐμποδίζει, πρὸς δὲ σωτήριον ὁμολογίαν μὴ βιάζεσθαι εἰπεῖν αἰτιᾶται πρὸς νόσον· ἰδοὺ κατὰ τοὺς παραδεδομένους ἡμῖν ἐκκλησιαστικοὺς ὅρους χωρίζομεν αὐτὸν ἀπὸ πάσης ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, ἕως ἂν ὑποστρέψῃ εἰς ἴδιον ποίμνιον. Θέλομεν γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι, ὡς ὁ ἀποστολικὸς πάπας Ἰωάννης παρήγγειλεν ἡμῖν ταῦτα ἃ παρελάβομέν τε καὶ ἀνεκηρύξαμεν, δηλονότι ὅς ἂν ἔχῃ ὁ ἁγιώτατος καὶ οἰκουμενικὸς πάπας Ἰωάννης κανονικῶς καθηρημένους ἐν οἱῳδήποτε τάγματι ἢ τόπῳ, ἵνα ἔχῃ αὐτοὺς καὶ Φώτιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως καθηρημένους, [καὶ ὡς ὁ Φώτιος ἔχῃ καταδεδικασμένους] ἢ ἀθῳωμένους, ἔχῃ αὐτοὺς καὶ ὁ ἁγιώτατος καὶ οἰκουμενικὸς πάπας Ἰωάννης καταδεδικασμένους ἢ ἀθῳωμένους· πλὴν εἰ δοκεῖ τῇ ἁγιωσύνῃ ὑμῶν, καὶ εἰς νόμου τάξιν ἡ προκειμένη αὕτη ὑπόθεσις ἀναληφθήτω.

Ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπεν, ἀναληφθήτω.

Καὶ τοῦ νόμου ἐκδοθέντος, λαβὼν Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ πρωτονοτάριος ἀνέγνω.

ΚΑΝΩΝ α'.

ΩΡΙΣΕΝ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἵνα οἱ πάντες τῆς δύσεως κληρικοὶ ἢ λαϊκοὶ ἢ ὁπωσοῦν, ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἢ τῇ Εὐρώπῃ ἢ Λιβύῃ διατρίβοντες, ὑπὸ δεσμὸν ἢ καθαίρεσιν ἢ ἀναθεματισμὸν παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἰωάννου ἐτύγχανον, ὧσιν οἱ αὐτοὶ καὶ παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου Φωτίου παλαιάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ αὐτῇ τῆς ὑποπιμίας ὅρῳ, τυγχάνειν, ἢ καθῃρημένοι ἢ ἀναθεματισμένοι ἢ ἀφορισμένοι· ὡς μάντοι Φώτιος ὁ ἁγιώτατος παλαιάρχης, κληρικοὺς, ἢ λαϊκοὺς, ἢ τοῦ ἀρχιερατικοῦ καὶ ἱερατικοῦ ταγματος, ἐν οἱασδήποτε παροικίᾳ, ὑπὸ ἀφορισμῷ ἢ καθαιρέσῃ ἢ ἀναθεματισμῷ ποιήσαι, ἵνα ἔχῃ αὐτοὺς καὶ ὁ ἁγιώτατος πάπας Ἰωάννης, καὶ ἡ κατ' αὐτὸν ἁγία τοῦ Θεοῦ Ρωμαίων ἐκκλησία ἐν τῇ αὐτῇ τῆς ὑποπιμίας κρίματι, μηδὲν τῶν προσόντων πρεσβείων τῷ ἁγιωτάτῳ θρόνῳ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας, μηδὲ τῇ ταύτης προέδρῳ, ὅ σύνολον κεκινοτομημένων, μήτε νῦν, μήτε εἰς ὕστερον.

Οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης εἶπον, ἀρέσκῃ;

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν, ἀρέσκῃ.

Ἠλίας ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς Ἱεροσολύμων εἶπεν, ὁ Θεὸς οὕτως ἐποίησεν, ἵνα καὶ οἱ τῆς ἀναπαλῆς θρόνοι καὶ ὁ ἁγιώτατος πάπας Ἰωάννης μετὰ τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν παλαιάρχου Φωτίου μία ψυχὴ ὦσι καὶ μία σύμπνοια, καὶ ὅ θέλημα αὐτῶν κοινὸν καὶ ἀδιάσπαστον.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν, ὅτι μὲν ἀγαθὸν τέλος τὰ ὑφ' ἡμῶν πραχθέντα ἐδείχθη, κἂν ἡμεῖς σιωπήσωμεν, λίθοι κεκράξονται· καὶ ὁ μὴ στοιχῶν πρὸς τοῖς τῆς ἁγίας ταύτης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου πραχθεῖσι κεχωρισμένος ἔσται τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος. ἐρωτῶμεν δὲ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην περὶ τῶν ἑαυτοὺς ἀποδιϊστάντων τῆς ἐκκλησίας, ἐὰν μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὴν σύνοδον ἐπιστρέψωσι μεταγνόντες, τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τούτων;

Οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης εἶπον, καὶ ἤδη εἴπομεν, ὅτι ταύτην τὴν ἐξουσίαν ὁ ἁγιώτατος πάπας Ἰωάννης

Ιωάννης Φωτίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ ἐφωτάτω, ὥστε A
ἔχειν αὐτὸν ἐξουσίαν, καὶ ἐπιστρέφοντας δέχεσθαι, καὶ μὴ μετανοοῦντας ἀφορισμῷ καταχρίνειν. πλὴν ἀπελθέτωσαν οἱ ὁρισθέντες πρὸς Μητροφάνην καὶ ὐλαβέστατον, ἀπαγγέλλοντες τὰς ἡμῶν ἀπαντήσεις, καὶ τὸν πρὸς αὐτὸν ἡτοιμασμένον δεσμόν.

Joannes Photio ſanctiſſimo Patriarchæ concеſſit, ut is habeat poteſtatem, & convertentes ſe recipere, & eos qui non agunt pœnitentiam ſegregatione damnare. Cæterùm qui ad id delegati ſunt, ad religioſiſſimum Metrophanem abeant, noſtras reſponſiones, & quod ei paratum ſit vinculum, referentes.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν.

Sancta Synodus dixit.

Οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης εἶπον, ὁρισθέτωσαν οἱ μέλλοντες ἀπέρχεσθαι.

Sanctiſſimi Legati veteris Romæ dixerunt, Deputentur ii qui ituri ſunt.

Ἀπῆλθον οὖν Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος μητροπολίτης B
Ἡρακλείας, Δημήλ Ἀγκύρας, καὶ Γεώργιος Νικομηδείας, καὶ ἀνήγγειλαν Μητροφάνῃ τὰ ἀνωτέρω περὶ ὧν εἰρημένα. καὶ ὑποστρέψαντες ἔδωκαν ἀπόκρισιν τοιαύτην, ὡς ὅπερ δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται κατὰ τὸν ἀπόστολον, οὕτως οὐδὲ νοσοῦντι καὶ λίαν ἀσθενοῦντι. ἃ τοίνυν προβάλλεται ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη, ὡς μετ' ἐξουσίας τοῦ πάπα, τῇ ἡμῶν ταπεινώσει νῦν οὐχ ἁρμόττοντα· νοσοῦμεν γάρ, ὡς προεῖπομεν, καὶ οὐκ οἶοι τε ἐσμὲν ἐλθεῖν· ἐὰν δὲ βουλήσησθε πλείαν ἀπόκρισιν λαβεῖν περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἑνώσεως, ὀφείλετε μόνοι οἱ τρεῖς πρὸς τὴν ἡμετέραν ταπείνωσιν, ἵνα λαλήσω ὑμῖν, καὶ τὸ οὕτω καὶ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον Θεοῦ γένηται.

Profecti ſunt igitur Joannes Dei amabilis Heracleæ Metropolitanus, Daniel Ancyræ, & Georgius Nicomedeæ, & Metrophani quæ ſuperiùs de eo dicta fuerunt annunciarunt. Et cum reverſi ſunt hujuſmodi reſponſionem dederunt, Quemadmodum juſto, ſecundùm Apoſtolum, nulla datur Lex, ita nec morbo laboranti, & valde infirmo. Quæ igitur profert veſtra ſanctitas, quaſi ex Papæ authoritate, noſtræ humilitati nunc non conveniunt: nam, ut antea diximus, ægrotamus, nec adeſſe poſſumus. Si verò perfectam reſponſionem de Eccleſiaſticâ unione recipere velitis, accedite ſolummodo tres ad noſtram humilitatem, ut vobis loquar, & tum quod optimum eſt in conſpectu Dei fiat. C

Ταύτης οὖν τῆς φωνῆς ἀποκομισθείσης καὶ ἀναγνωσθείσης, οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ εἶπον, ἡ ἀσθένεια οὐδὲν αὐτὸν ἐκώλυεν, ἵνα ἀντὶ πολλῶν λόγων ἓν ἐναμφθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ δηλώσῃ ἡμῖν, ὅτι κοινωνικῆς εἰμὶ τῆς ἐκκλησίας· δι' ὃ οὐδὲν αὐτὸν ὠφελήσῃ ὃ ἀναλαβεῖν, οὐδὲ δύναται αὐτὸν ἐξελέσθαι τῆς ἐπενεχθείσης αὐτῷ βλάβης.

Hac igitur reſponſione allatâ & lectâ, ſanctiſſimi Legati dixerunt, Infirmitas ei impedimento non fuit, ut pro multis verbis unum coram Deo eluceſceret & nobis declararet, Quod Eccleſiaſticæ communionis ſim particeps: ideoque iterum recipi nihil illi proderit; nec à ſupplicio ipſi illato illum eximere poteſt.

Φώτιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε, πῶς ὑμῖν δοκεῖ περὶ τῶν ἀπὸ ἀρχιερατικοῦ τάγματος ἑαυτοὺς εἰς τὸν τῶν μοναχῶν καταγόντων χῶραν; ἆρα εἰς ὑποταγὴν ἑαυτοὺς παραδιδόντες, δύνανται ἔτι οἱ αὐτοὶ τῆς αὐτῆς ποιμενάρχιας ἔχεσθαι; D

Photius ſanctiſſimus Patriarcha dixit, Quid vobis videtur de iis, qui à Pontificali ordine in Monachorum locum ſeſe detrudunt? num ſeipſos in ſubjectionem tradentes illi poſſunt adhuc eandem paſtoralem authoritatem obtinere?

Οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ εἶπον, τοῦτο παρ' ἡμῖν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ σώζεται. ὅταν γάρ τις ἀπὸ ἀρχιερατικοῦ τάγματος εἰς τὸν τῶν μοναχῶν, τουτέστι, τῶν μετανοούντων, καταριθμῆται χῶραν, οὐ δύναται ἔτι ὃ τῆς ἀρχιερωσύνης ἑαυτῷ διεκδικεῖν ἀξιώματι.

Sanctiſſimi Legati dixerunt, Iſta conſuetudo apud nos non eſt, nec obſervatur. Quando enim aliquis ex Pontificali ordine in Monachorum, id eſt, eorum qui pœnitentiam agunt, loco connumeratur, Pontificalem dignitatem ſibi ampliùs vendicare nullo modo poteſt.

Βασίλειος καὶ Ἠλίας οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆς τῆς ἀνατολῆς θρόνου εἶπον, οὐδὲ παρ' ἡμῖν ἐφάνη τοῦτο ποτὲ γινόμενον. τοὐναντίον μὲν οὖν μονάζοντες προῆσαν εἰς ἀρχιερεάς· ἀπὸ δὲ ἀρχιερέως εἰς μοναχοῦ σχῆμα καταρχόμενοι, ἀρχιερεῖς μένειν οὐ δύνανται. E

Baſilius & Elias ſanctiſſimi Orientalis Sedis Legati dixerunt, Nec hoc factum fuiſſe unquam viſum eſt apud nos. E contrario quidem Monachi in Pontificalem dignitatem aſcendunt: qui verò ex Pontificali in Monachicum habitum deſcenderunt, Pontifices manere non poſſunt.

Ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπεν, Ὁρισθήτω καὶ περὶ τούτου κανών. πολλάκις γὰρ ἐν ἡμῖν ἀμφιβολίαι γίνονται περὶ τῆς τοιαύτης θέσεως ταύτης, τῶν μὲν λεγόντων, μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς, μοναχοὺς γενομένους, τὰ τῶν ἀρχιερέων πλεῖν, τῶν δὲ οὐ συνδοκούντων περὶ τούτου.

Sancta Syn. dixit, De hoc etiam ſtatuatur Canon. Nam de hâc quæſtione ſæpius inter nos controverſiæ oriuntur; aliis quidem aſſerentibus, non prohiberi Pontifices, qui Monachi facti ſunt, ea quæ ad Pontifices pertinent peragere; aliis autem de hâc re non conſentientibus.

Οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ εἶπον, ἐκτεθήτω κανών. F

Sanctiſſimi Legati dixerunt, Edatur Canon.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν, ἔτι δὲ ἀξιοῦμεν ἐκτεθῆναι κανόνα καὶ περὶ τῶν εἰς τοῦτο τόλμης καὶ μανίας καὶ ἀπονοίας ἐλθόντων λαϊκῶν, ὥστε ἀρχιερεῖς ἢ ἱερεῖς θεοῦ τύπτειν ἢ φυλακίζειν. εἰ γὰρ καὶ σπανιάκις τοῦτο γέγονεν, ἀλλ' οὖν ἴσμεν αὐτὸ καὶ πρὸ πολλῶν χρόνων τούτων γεγονός. μὴ γὰρ ὄντος ὡρισμένης καὶ φανερᾶς τῆς τιμωρίας τῶν τοῦτο τολμώντων, μᾶλλον ὁ πονηρὸς καθισχύῃ εἰς τοῦτο τὸ ἄθεον ἐπιτήδευμα ἔργον.

Sancta Synodus dixit, Inſuper æquum eſſe judicamus, ut edatur Canon etiam de Laicis, qui ad iſtam audaciam & amentiam & inſipientiam deventi ſunt, ut Dei Pontifices & Sacerdotes verberent, & in carcerem conjiciant. Licèt enim hoc ratò admodum fuerit, ſcimus tamen illud non multis retrò ſeculis factum fuiſſe. Cùm enim nullum ſit definitum & manifeſtum ſupplicium iis, qui hoc audent, ad impium hoc opus allicere ille Malus magis prævalet.

Basilius & Elias sanctissimi Legati Orientis dixerunt, Dignum est etiam ut de hoc Canon emittatur.

Βασίλειος καὶ Ἠλίας οἱ ἁγιώταται τοποτηρηταὶ τῆς ἀνατολῆς εἶπον, ἄξιόν ἐστι πεμφθῆναι καὶ περὶ ἀυτῆ κανόνα.

Editis verò statim Canonibus, Photius sanctissimus Patriarcha dixit; Si jubet vestra sanctitas, legantur Canones.

Ἐκδοθέντων δὲ αὐτίκα τῶν κανόνων, Φώτιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν, εἰ κελεύει ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη, ἀναγνωσθήτωσαν οἱ κανόνες.

Et acceptos Petrus Deo amabilis Diaconus & Protonotarius legit.

Καὶ λαβὼν Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ σεκρετικὸς ἀνέγνω.

Canon II.

ΚΑΝΩΝ β'.

Licèt hucusque Antistites nonnulli, ad Monachorum habitum descendentes, in summi Sacerdotii altitudine permanere vi nitebantur, cùm hoc facerent neglecti sunt: sancta igitur & œcumenica hæc Synodus, & istam negligentiam corrigens, & ad Ecclesiasticum ordinem inordinatam istam actionem redigens, statuit; Siquis Episcopus vel aliquis alius ex Sacerdotali dignitate ad Monasticam vitam descendere voluerit, illum etiam Pontificali dignitate abdicari. Monachorum enim professiones subjectionis rationem habent, & disciplinæ, non autem institutionis vel primatus; neque alios pascere, sed ipsos pasci profitentur. Ideoque, prout ante dictum est, decernimus, ne quis in Pontificalem & Pastoralem catalogum recensitus, ad eorum qui pascuntur locum seipsum demittat. Si quis autem hoc audeat, Pontificali gradu sese privans, nequaquam amplius ad priorem dignitatem, quam factis improbabat, revertetur.

Εἰ καὶ μέχρι τῶν νῦν ἔνιοι τῶν ἀρχιερέων, εἰς ὃ τῶν μοναχῶν καπόντες σχῆμα, ὅτι τῇ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐβιάζοντο ἀξιώματι ὑψηλῷ, καὶ τῦτ' ἐφρόντιζον· ἀλλὰ τῦτο ἡ ἁγία καὶ οἰκυμενικὴ αὕτη σύνοδος, καὶ τῦτο ῥυθμίζουσα τὸ πρόσταγμα, καὶ πρὸς τὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως θεσμὸν τὸ ἄτακτον τοῦτο ἐπιφέρουσα πρᾶξιν, ὥρισεν, εἴτις ἐπίσκοπος, ἢ εἴτις ἄλλος τῦ ἀρχιερατικῦ ἀξιώματος πρὸς τὸ μοναδικὸν θελήσει καταλιπεῖν βίον, καὶ τὸ τῆς ἀρχιερατικῆς ἀντιποιεῖται ἀξίας. αἱ γὰρ τῶν μοναχῶν συνθῆκαι ὑποταγῆς ἐπέχυσι τύπον καὶ μαθητείας, ἀλλ' οὐχὶ διδασκαλίας ἢ προεδρείας, οὐ δὲ ποιμαίνειν ἄλλυς, ἀλλὰ ποιμαίνεσθαι ἐπαγγέλλονται· διὸ καθὰ πρόσθεν διεστείλαμεν, μηκέτι τινὰ τῶν ἐν ἀρχιερατικῷ καταλόγῳ καὶ ποιμνίων ὑφεστώτων, εἰς τὸν τῶν ποιμνιομένων χῶρον ἑαυτὸν καταβιβάζειν. εἰ δέ τις τῶν τολμήσει, ἑαυτὸν τῦ ἀρχιερατικῦ ἀποστήσας βαθμῦ, οὐκέτι πρὸς τὸ πρότερον, ὅσῳ καὶ τῶν ἔργων ἀνάξιον, ἀξίωμα ἐπανατρέψει.

Canon III.

ΚΑΝΩΝ γ'.

Siquis Laicorum authoritate usus, divinis quidem & Regiis jussis contemptis, & reverendis item Ecclesiæ ritibus & legibus irritis, Episcopum aliquem verberare ausus fuerit, vel in carcerem conjicere, vel absque causa, vel causa aliqua conficta, iste sit anathema.

Sancta Synodus dixit, anathema.

Εἴτις τῶν λαϊκῶν ἀυθεντήσας, καὶ καταφρονήσας μὲν τῶν θείων καὶ βασιλικῶν προσταγμάτων, καταγελάσας δὲ καὶ τῶν φερομένων τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν τε καὶ νόμων, τολμήσειέν τινα τῶν ἐπισκόπων τύψαι ἢ φυλακίσαι, ἢ χωρὶς αἰτίας, ἢ ἐκ συμπλασμένης αἰτίας, ὁ τοιῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν, ἀνάθεμα.

Photius sanctissimus & œcumenicus Patriarcha dixit, Cùm omnia, quæ in hac sancta & œcumenicâ Synodo fieri debent ..... magnorum & illustrium Imperatorum nostrorum, consensu item & approbatione sanctissimi Papæ Romani spiritualis nostri Fratris & Patris in præsentiâ sanctissimorum ejus Legatorum & trium aliarum Orientalium Sedium. Cùm hæc finem felicem, & qualis optari posset, habuerunt, optimo & benignissimo Deo gratias agamus, qui scandala è medio sustulit, & schismaticum errorem abolevit, qui dissidentia reconciliavit, & concordiam Ecclesiis iterum restituit. Si quid verò eorum, quæ fieri debent, desit, & vester Deo amabilis confessus id animadvertit, æquum est, ut etiam illud per omnium preces & cooperationem proprium finem consequatur.

Φώτιος ὁ ἁγιώτατος καὶ οἰκυμενικὸς πατριάρχης εἶπεν, ὅπερ πάντα, ὅσα ἐδεῖ πραχθῆναι ἐν ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκυμενικῇ συνόδῳ..... τῶν μεγάλων καὶ ὑψηλῶν βασιλέων ἡμῶν, ὅπερδύσῃ ἦ καὶ συναινέσῃ τῦ ἁγιωτάτυ πάπα Ρώμης τῦ πνευματικῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ πατρὸς, σὺν τῆς παρουσίαι τῶν ἁγιωτάτων αὐτῦ τοποτηρητῶν, καὶ τῶν τριῶν λοιπῶν ἀναξιωτάτων θρόνων, ἐπεὶ ταῦτα πέρας αἴσιον καὶ ἐφ' ὑγιῆς ἔργον ἠμοιτο ἤλυθεν, εὐχαριστῦμεν ὑπερευλογήτῳ καὶ φιλάνθρωπῳ θεῷ, τῶν τε σκάνδαλα ἐκ μέσυ ποησαμένῳ, καὶ τὸ σχισματικὸν καταργήσαντι πλάνον, τὰ διεστῶτα συνάψαντι, τὴν ὁμόνοιαν τῇ αὖ ἐκκλησίαι βραβεύσαντι· εἰ δέ τι ἐνδεᾶ τῶν ὀφειλόντων συντελεσθῆναι, καὶ τῦτο ἡ ὑμετέρα φιλόθεος ὁμόγυως σωρᾷ, χρεών ἐστι καὶ τῦτο διὰ τῆς πάντων εὐχῆς καὶ συνεργίας τὸ οἰκεῖον τέλος ἀπολαβεῖν.

Sanctissimi Legati veteris Romæ dixerunt, Vestrum sanctum confessum rogamus, cum omnium consensu & sententiâ, ut quæ ab hac sanctâ & œcumenicâ Synodo communi suffragio facta vel dicta fuerunt, quilibet vestrûm subscriptione propriâ manu factâ confirmet, & corroboret. Quicquid enim in nostrâ fuit potestate, secundùm magni Pontificis Joannis sanctissimi Papæ Romani mandatum, multum cum labore effecimus; ut omnia scandala & zizania, quæ in Ecclesiâ Constantinopolitanâ exorta fuerunt, amoverentur, &, Deo adjuvante, pacem illi restituere.

Οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῶν πρεσβυτέρας Ρώμης εἶπον, παρακαλῦμεν τὴν ὑμῶν ἁγίαν συνέλευσιν, μετὰ συναινέσεως καὶ βυλῆς ἁπάντων, ὥστε διὰ τῆς οἰκείας ἰδιοχείρου γραφῆς ἕκαστον ὑμῶν ὑπογράψαι καὶ βεβαιῶσαι τὰ διὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκυμενικῆς συνόδου ταύτης κοινῇ ψήφῳ πραχθέντα τε καὶ λαληθέντα. ὅσον γὰρ ἐπὶ τοῖς εἰς δύναμιν ἡμῶν διὰ πολλῆς σπουδῆς ἐπράξαμεν, καὶ τῇ πρόσταξιν τῦ μεγάλυ ἀρχιερέως Ιωάννυ τῦ ἁγιωτάτυ πάπα Ρώμης, πάντα τὰ πρὸς ἀναφανέντα ἐν τῇ Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίᾳ σκάνδαλα καὶ ζιζάνια ἐκ μέσυ ποιῆσαι, καὶ εἰρηνεῦσαι ταύτῃ, θεῦ συνεργίᾳ, βεβαιῶσαι.

Ἡ ἁγία

Η ἁγία σύνοδος εἶπεν, δοξολογοῦμεν τῷ Θεῷ, ὅτι χορηγὸν ἡμῖν ἀρχιερέα καὶ ἀρχιποίμενα, διὰ μεσιτείας τῶν ὑψηλῶν καὶ μεγάλων βασιλέων ἡμῶν, καὶ συνεργίας τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἰωάννου καὶ τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης, ὁ θεὸς δεδώρηται.

Sancta Synodus dixit, Deo gratias agimus, quòd talem Pontificem & summum Pastorem, per illustrissimorum & magnorum nostrorum Imperatorum mediationem, & sanctissimi Papæ Joannis & vestræ sanctitatis auxilium, Deus nobis gratiosè concessit.

Εἶτα λαβόντες Παῦλος καὶ Εὐγένιος καὶ Πέτρος, οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, τὰς βεμβράνας, ὑπέγραψεν ἕκαστος αὐτῶν.

Tum acceptis membranis, Paulus & Eugenius & Petrus, sanctissimi veteris Romæ Legati, quilibet eorum subscripsit.

Ἐπεῖτα μὴν ὑπογράψαι, δι' ἑρμηνέως εἰς ἐπήκοον πάντων τὰς ὑπογραφὰς ἀνέγνωσαν, ὧδε ἐχούσας ὕτως.

Deinde postquam subscripserunt, in omnium auditione legebantur subscriptiones ab interprete, quæ hæc continent.

Ὑπογραφαί.

Subscriptiones.

Παῦλος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας τῶν Ἀγκωνιτῶν ἐκκλησίας, καὶ πρέσβις τοῦ ἁγίου ἀποστολικοῦ θρόνου καὶ τοῦ δεσπότου μου Ἰωάννου τοῦ πεπανευφήμου τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίας ἀκροτάτου ἀρχιερέως καὶ οἰκουμενικοῦ πάπα, ὃν ζητῶ τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, κατὰ τὸ ἐντολικὸν προστάξιν τε καὶ συναίνεσιν τοῦ ἁγιωτάτου ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ ἡμῶν πάπα Ἰωάννου, καὶ συναίνεσιν τῆς ἁγίας τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας, καὶ συμφωνίαν τῶν τοποτηρητῶν τῶν ἑτέρων παλειαρχικῶν θρόνων, καὶ συνεπιψήφισιν ταύτης τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, ἀποδέχομαι τὸν θεοσεβασμιώτατον Φώτιον, ἔννομον καὶ κεκανονισμένον παλειάρχην, εἰς ὃ τὴν ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα, καὶ συγκοινωνῶ αὐτῷ κατὰ τὰ τῶν ἐπιστολῶν ὑφηγοῦ· ἄλλα μὴν καὶ κατὰ τὸ κομμονιτόριόν γε ἀποβάλλομαι καὶ ἀναθεματίζω τὴν κατ' αὐτὸ συγκροτηθεῖσαν σύνοδον ἐν τῇ τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ, ὡσαύτως καὶ ἅπαντα τὰ πραχθέντα κατ' αὐτὴν ἐν τοῖς χρονοῖς τῇ ἐν ὑστέρῳ τῇ μνήμῃ Ἀδριανοῦ τοῦ πάπα Ρώμης, καὶ δ κεφάλαιον τοῦ κομμονιτορίου, καθαιρῶ καὶ ἀναθεματίζω καὶ ἀποβάλλομαι, καὶ ἐν ἀριθμῷ συνόδων ὑδαμῶς ταύτην καταψηφίζω. ἔτι δὲ εἴ συμβῇ τινας διαιρίζειν τὴν ἁγίαν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν, καὶ ἀποτρέφεσθαι τὸν ἴδιον ποιμένα, ἀλλ' οἰκουμενικὸν παλειάρχην τὸν ἁγιώτατον Φώτιον, ἢ κεχωρισμένους ἀπὸ τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας, καὶ ἀκοινωνήτους διαμένειν, μέχρις ἂν ἐπιστρέψωσιν ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ, καὶ συγκοινωνήσωσι τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ οἰκουμενικῷ παλειάρχῃ, ὁμονοήσωσί τε καὶ ὁμόφρονες γένωνται τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου. ἔτι δὲ τῇ γενομένῃ ἐν Νικαίᾳ πεμπτέρᾳ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ περὶ τῶν ἁγίων καὶ σεβασμίων εἰκόνων, ἐν τοῖς χρονοῖς τῇ ἐν ὑστέρῳ τῇ μνήμῃ Ἀδριανοῦ τοῦ προτέρου πάπα Ρώμης, καὶ ὅτι Ταρασίου τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας ἁγιωτάτου παλειάρχου, ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν ζ. συνόδον ἀποκαλοῦν, καὶ ταῖς ἁγίαις ἓξ συνόδοις συναριθμῶν, ἰδιοχείρως ὑπέγραψα.

Ego Paulus minimus Episcopus sanctæ Anconitarum Ecclesiæ, & sanctæ Apostolicæ Sedis ac Domini mei ter beatissimi Joannis sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Romanorum Ecclesiæ summi Pontificis & œcumenici Papæ Legatus, in hâc sanctâ & œcumenicâ Synodo, juxta præceptum, mandatum & consensum sanctissimi Apostolici Papæ Joannis, & consensum sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ, & comprobationem Legatorum aliarum Patriarchalium Sedium, & hujus sanctæ & œcumenicæ Synodi suffragium, hunc reverendissimum Photium, legitimum & jure constitutum Patriarcham, in summi Sacerdotii dignitatem recipio, & juxta textum Epistolarum illi communico: cæterum quidem juxta Commonitorii sententiam rejicio & anathematizo Synodum, quæ in sanctâ Constantinopolitanâ Ecclesiâ contra eum celebrata fuit; similiter & omnia, quæ contra eum tempore Adriani Papæ Romani beatæ memoriæ facta fuerunt, juxta Commonitorii caput aboleo & anathematizo & rejicio, nec in Synodorum numero illam omnino refero. Insuper si contingat nonnullos Ecclesiam Dei scindere, & pastorem proprium, at œcumenicum Patriarcham sanctissimum Photium, deserere, sint ab Ecclesiâ Dei sanctâ separati, & excommunicati maneant, usque dum ad sanctam Dei Ecclesiam revertantur, & cum sanctissimo & œcumenico Patriarchâ communicent; & cum Apostolicâ etiam Sede consentient & unanimes fient. Porro sanctam & œcumenicam Synodum, quæ Nicææ secundò celebrata fuit, de sanctis & venerandis imaginibus, tempore Adriani primi Papæ Romani felicis memoriæ, & sub Tarasio Constantinopolitanæ Ecclesiæ sanctissimo Patriarchâ, sanctam & œcumenicam septimam Synodum vocans, & unà cum sanctis sex Synodis connumerans, propriâ manu subscripsi.

Τὰ αὐτὰ δὴ ταῦτα καὶ Εὐγένιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ὀστίων, καὶ Πέτρος ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ καρδιναλις, ἰδιοχείρως ὑπέγραψα.

Hæc eadem etiam & Eugenius Deo amabilis sanctæ Ecclesiæ Ostiensis Episcopus, & Petrus religiosissimus Presbyter & Cardinalis, propriâ manu subscripsi.

Ἐπειδὴ εἰς βεβαίωσιν καὶ γνῶσιν τῶν γεγραμμένων, ὡς ἀνωτέρω λέλεκται, τὰ τῆς ὑπογραφῆς τῶν ἁγιωτάτων τοποτηρητῶν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης ἐγνώσθη, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἡ ἁγία συνόδος ἀπεκρίθη, εὐλογητὸς ὁ θεὸς, ὁ συνεργήσας τῷ ἁγιωτάτῳ πάπα Ἰωάννῃ δι' ἡμῶν ἑνῶσαι τὴν ἁγίαν αὐτοῦ καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν.

Quoniam ad confirmationem & cognitionem eorum quæ scripta fuerunt, ut superiùs dictum est, sanctissimorum Legatorum veteris Romæ subscriptiones legebantur; post lectionem sancta Synodus respondit, Benedictus sit Deus, qui, adjuvante sanctissimo Papâ Joanne, sanctam ejus catholicam & Apostolicam Ecclesiam per nos adunivit.

Εἶτα λαβόντες καὶ οἱ τῶν ἀνατολικῶν θρόνων ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ, ἰδιοχείρως ἕκαστος αὐτῶν ὑπέγραψεν ὕτως.

Tum accipientes etiam sanctissimi orientalium Sedium Legati, quilibet eorum propriâ manu hoc modo subscripsit.

Subscriptio

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Subscriptio Antiocheni Legati.

Ego Basilius Dei misericordiâ Martyropolis Metropolita & Antiochiæ Legatus, huic sanctæ & œcumenicæ Synodo consentiens, vel potius ante eam ita sentiens, sanctissimum Dei Pontificem Photium, Patriarcham legitimum & jure constitutum recipio, quemadmodum Theodosius sanctissimus Patriarcha Antiochiæ, à quo missus sum, illum recepit, & reliquæ Pontificales Sedes: eos verò, qui illum non recipiunt eodem modo ac nos, vel qui ab illo separare audent, anathematizans & rejiciens, & quæcunque contrà eum B in quocunque loco vel à quâcunque personâ constituta sunt, eidem anathemati subjiciens; porro & Synodum, quæ Nicææ secundò celebrata fuit contra iconomachos, sanctam & œcumenicam Synodum prædicans, propriâ manu subscripsi.

Subscriptio Hierosolymitani Legati.

Elias misericordiâ Dei Monachus & Presbyter & Legatus S. Dei Hierosolymitanæ Ecclesiæ eodem modo.

C

Subscriptio Alexandrini Legati.

Cosmas Dei misericordiâ Monachus & Presbyter & Apocrisiarius Alexandrinus eodem modo.

Itidem & omnes deinceps Metropolitani & Episcopi propiâ manu ita significârunt.

Cæsareæ.

Ego Procopius Dei misericordiâ Cæsareæ Cappado- D ciæ Episcopus, huic sanctæ & œcumenicæ Synodo in omnibus consentiens, & de Photii sanctissimi Patriarchæ restitutione, & omnium quæ contra eum vel dicta vel scripta fuerunt rejectione, & sanctam & œcumenicam Synodum septimam, quæ Nicææ secundò celebrata fuit, confirmans, propriâ manu subscripsi.

Gregorius misericordiâ Dei Ephesi Episcopus eodem modo.

Joannes Heracleæ eodem modo.

Daniel Ancyræ eodem modo. E

Theophylactus Sardicensis eodem modo.

Georgius Nicomedeæ eodem modo.

Et reliqui omnes Pontifices, qui numero fuerunt omnes ccclxxx.

Actio iii. mense Martio x. feria iii. Indictione decimatertiâ.

F

Præsidentibus religiosissimis & Deo amantissimis nostris Imperatoribus, Basilio, Leone & Alexandro, in celebri Palatio aurei Triclinii, & considentibus illis Photio sanctissimo Patriarchâ, ut & Paulo & Eugenio sanctissimis Episcopis & Legatis veteris Romæ, & Petro religiosissimo Presbytero & Cardinali, simul & Basilio Martyropolis Metropolitâ & Ecclesiæ Antiochenæ Legato, & Eliâ religiosissimo Presbytero & Legato Hierosolymorum, & Cosmâ religiosissimo

Ὑπογραφὴ τοῦ τῆς Ἀντιοχείας τοποτηρητοῦ.

Βασίλειος ἐλέῳ θεοῦ μητροπολίτης Μαρτυροπόλεως, καὶ τοποτηρητὴς τῆς Ἀντιοχείας, τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ συμφωνῶν, μᾶλλον δὲ καὶ θεῷ ζώντι οὕτω φρονῶν, ἀποδέχομαι Φώτιον τὸν ἁγιώτατον ἀρχιερέα Θεοῦ, πατριάρχην ἔννομον καὶ κανονισμένον, καθὼς ἀπεδέξατο αὐτὸν Θεοδόσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης Ἀντιοχείας, ὑφ' ὃν καὶ ἀπεστάλην, καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχιερατικοὶ θρόνοι· τοὺς δὲ μὴ ἀποδεχομένους αὐτὸν ἀλλοτρίους ἡμῶν, καὶ πολεμοῦντας ἐξ ἀνάγκης ἀποκηρύττειν, ἀναθεματίζων καὶ ἀποστρεφόμενος, καὶ πάντα τὰ κατ' αὐτοῦ συγκείμενα ἐν οἱῳδηποτὲ τόπῳ καὶ ὑπὸ οἱουδηποτὲ θρόνου, τῷ αὐτῷ καταδυποβάλλων ἀναθέματι· ἔτι δὲ καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ δεύτερον κατὰ τῶν εἰκονομάχων συγκροτηθεῖσαν σύνοδον, ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν ἑβδόμην συνόδον ἀνακηρύττων, ὑπέγραψα ἰδιοχείρως.

Ὑπογραφὴ τοῦ τῶν Ἱεροσολύμων τοποτηρητοῦ.

Ἠλίας ἐλέῳ θεοῦ μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῆς τῶν Ἱεροσολύμων ἁγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας ὁμοίως.

Ὑπογραφὴ τοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας τοποτηρητοῦ.

Κοσμᾶς ἐλέῳ θεοῦ μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος καὶ ἀποκρισιάριος Ἀλεξανδρείας ὁμοίως.

Ὡσαύτως καὶ οἱ καθεξῆς ἅπαντες μητροπολῖται καὶ ἐπίσκοποι, οἰκείᾳ χειρὶ ὑπεσημήναμεν ὕστως.

Καισαρείας.

Πρόκοπος ἐλέῳ θεοῦ ἐπίσκοπος Καισαρείας Καππαδοκίας, τῇ πρώτῃ συμφωνῶν τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ἔτι τε τῇ ἀποδοχῇ Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου, καὶ ἀποβολῇ πάντων τῶν κατ' αὐτοῦ γραφέντων ἢ λαληθέντων, ἔτι κυρῶν τε καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ τοιαύτην ἑβδόμην ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν ἑβδόμην σύνοδον, οἰκειοχείρως ὑπέγραψα.

Γρηγόριος ἐλέῳ θεοῦ ἐπίσκοπος Ἐφέσου ὁμοίως.

Ἰωάννης Ἡρακλείας ὁμοίως.

Δανιὴλ Ἀγκύρας ὁμοίως.

Θεοφύλακτος Σάρδεων ὁμοίως.

Γεώργιος Νικομηδείας ὁμοίως.

Καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ἀρχιερεῖς, οἵτινες εἰσὶν οἱ σύμπαντες τπ'.

Πεπράξις γ'. μηνὶ Μαρτίῳ ἰ. ἡμέρᾳ γ'. ἰνδικτιῶνος γ'.

Προκαθεζόντων τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων, Βασιλείου, Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου, ἐν τῷ θειοτύπῳ παλατίῳ τῷ χρυσοτρικλινίῳ, καὶ συγκαθεζόντων αὐτοῖς Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου, ἔτι δὲ Παύλου καὶ Εὐγενίου τῶν ἁγιωτάτων ἐπισκόπων καὶ τοποτηρητῶν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ Πέτρου τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ καρδιναλίου, ἅμα Βασιλείῳ μητροπολίτῃ Μαρτυροπόλεως καὶ τοποτηρητῇ τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας, καὶ Ἠλίᾳ τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ Κοσμᾶ τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυ-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

πρεσβυτέρου καὶ Ἀποκρισιαρίου Ἀλεξανδρείας, ὑ μὲν ζ A Presbytero & Apocrisiario Alexandrino; porro etiam
Χίλια καὶ τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων & Deo amabilibus Metropolitanis & Archiepiscopis
συγκαθεδέντων, Προκοπίου Καισαρείας Καππαδοκείας, confidentibus, Procopio Cæsareæ Cappadociæ, Gre-
Γρηγορίου Ἐφέσου, Ἰωάννου Ἡρακλείας, Θεοδούλου Ἀγκύ- gorio Ephesi, Joanne Heracleæ, Theodulo Ancyræ,
ρας, Δανιὴλ ὁμοίως, Θεοφυλάκτου Σαρδέων, Γεωργίου Νι- Daniele similiter, Theophylacto Sardicensi, Georgio
κομηδείας, Ζαχαρίου Χαλκηδόνος, Κυπριανοῦ Κλαυδιου- Nicomedeæ, Zachariâ Chalcedonis, Cypriano Clau-
πόλεως, Νικηφόρου Καρίας, Παύλου Θεσσαλονίκης, Θεο- diopolis, Nicephoro Cariæ, Paulo Thessalonicæ,
φίλου Ἰκονίου, Συμεὼν Λαοδικείας, Νικολάου Φιλίππων, Theophilo Iconii, Symeone Laodiceæ, Nicolao
Ἰγνατίου Ἱεραπόλεως, Γρηγορίου Πέργης, Σάββα Ἀφρου, Philippensi, Ignatio Hierapolis, Gregorio Pergæ,
Στεφάνου Κυψέλλων, Νικήτα Σμύρνης, Λουκᾶ Βοσπόρου, Sabbâ Aprûs, Stephano Cupsellensi, Nicetâ Smyr-
Παύλου Χερσῶνος, Σάββα πάντων, καὶ τῶν λοιπῶν ϖδ B næ, Lucâ Bosphori, Paulo Chersonesi, Sabba Patra-
ἀριθμὸν ὄντων τπ. rum, & reliquis qui numero fuerunt ccclxxx.

Τούτων ἁπάντων συγκαθεδέντων, Βασίλειος ὁ φιλό- His omnibus considentibus, Basilius Christi a-
χριστος βασιλεὺς εἶπεν, ἔδει μὲν ἴσως ἡμᾶς ἴσως τῇ Συ- mantissimus Imperator dixit, Nos quidem forsan
νεργηθείσῃ ἁγίᾳ συνόδῳ παρεῖναι, καὶ μεθ' ὑμῶν τὴν decebat congregatæ sanctæ Synodo adesse, & unà
τε εἰρήνης καὶ ὁμονοίας τὴν τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν συγκατα- vobiscum pacem & concordiam Dei Ecclesiarum
θεραπεῦσαι καὶ συνθεῖναι, καὶ ἐνώπιόν τε παντὸς τοῦ ἀρ- efficere easque componere, & coram toto Pon-
χιερατικοῦ καὶ ἱερατικοῦ πληρώματος. διὰ οἰκείας ὑπογρα- tificali & Sacerdotali consessu per propriam sub-
φῆς τὰ δεδόμενα ταύτῃ τῇ ἱερᾷ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ σφαλίσα- scriptionem quæcunque ab istâ sanctâ & magnâ Syn-
σθαι καὶ ὑποβεβαιῶσαι· πλὴν ἵνα μή τινες τῶν περὶ μῶμον odo statuta sunt confirmare & corroborare: veruntа-
καὶ λοιδορίας τὰς γλώττας ἑτοίμας ἐχόντων τὰ ἡμέτερα βα- men ne aliqui, qui linguas ad reprehensiones & con-
σιλείας πλὴν θρόνον εἰς ὕβριν τινὰ ἐκβαινούσῃ τῇ ἁγίᾳ C vitia paratas habent, nostri imperii præsentiam san-
ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ὡς δὴ ὑλαβείᾳ τινὶ τῶν ἡμε- ctæ isti & œcumenicæ Synodo contumeliæ alicui esse
τέρου προσώπου ἢ καὶ βίας ἐλπίδι πρὸς τὴν εἰρήνην καὶ ὁμό- comminiscerentur, ac si omnes quidem nostræ præ-
νοιαν πάντων συνδεδραμηκότων, διὰ τοῦτο ἐκείναμεν, sentiæ reverentiâ quâdam vel violentiæ timore ad pa-
ἵνα πρῶτον καθ' ἑαυτὰς ὑμεῖς τε καὶ τῶν ἄλλων ἀρχιερα- cem & concordiam concurrerent, ideo æquum judi-
τικῶν θρόνων, καὶ παντὸς τοῦ πληρώματος τῆς ἐκκλησίας, τῆς cavimus, ut primò sponte vestrâ & vos & aliæ Pon-
ἄνωθεν ροπῆς ὑμῶν συνεφαπτομένης, ἅπαντα κατὰ τὸ θεῖον tificales Sedes & omnis plenitudo Ecclesiæ, auxilio
βούλημα καὶ τὴν ὑμετέραν ἑκούσιόν τε καὶ αὐτοκίνητον γνώμην συ- divino vos adjuvante, omnia juxta divinam voluntа-
πλεσθέντων, ὕστερον τὸ ἡμέτερον θεοφρόντιστον κράτος. τὰ tem & voluntariam & spontaneam vestram sententiam
δόξαντα τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου ὁρισθέντα τε καὶ βε- perficiatis, & ita nostrum à Deo jactum imperium, ea
βαιωθέντα συναποδεχόμενόν τε καὶ συνεπικυροῦν, οἰκείᾳ D quæ à sanctâ & œcumenicâ Synodo decreta & stabi-
χειρὶ ὑποφαίνοιτο· πλὴν ἄμεινον ἡγοῦμαι εἰ καὶ ὑμῖν συμβα- lita sunt recipiens & confirmans, propriâ manu sub-
νοῖ, πάντων ἐν ὁμονοίᾳ τε καὶ βαθείᾳ εἰρήνῃ ἑνωθέντων, καὶ scribat. Cæterùm meliùs existimo, si vobis etiam vi-
Χριστῷ τῇ πάντων κεφαλῇ συναφθέντων, καὶ ὅρον τινὰ τῆς deatur, omnibus in concordiâ & perfectâ pace unitis,
ἐκκλησιαστικῆς φρονήματος ἀναφωνηθῆναι, ὑ καινόν τινα καὶ & Christo omnium capiti conjunctis, etiam defini-
παρείσακτον, ἀλλ' ὃν ἡ ἁγία καὶ μεγάλη ἐν Νικαίᾳ σύνοδος τὸ tionem quandam Ecclesiastici sensûs emitti; non no-
πρῶτον ἐθεμελίωσε, καὶ αἱ λοιπαὶ ἁγίαι οἰκουμενικαὶ σύνοδοι vam aliquam & irreptitiam, sed quam sancta & œ-
συνεκόρωσάν τε καὶ συνεπεκόσμησαν.

Βασίλειος ὁ θεοφιλέστατος Μητροπολίτης Μαρτυρουπόλεως Basilius à Deo dilectissimus Metropolita Martyro-
καὶ τοποτηρητὴς Ἀντιοχείας εἶπεν, ἄξιον καὶ δίκαιόν ἐστι, τῶν polis & Legatus Antiochenus dixit, Dignum & æ-
σχισμάτων καὶ σκανδάλων ἀπὸ πάσης τῆς ἐκκλησίας ἀνῃρημέ- E quum est, ut, Schismatibus & scandalis à totâ Eccle-
νων, τοιαύτης μὲν καὶ οὕτω, ὦ φιλόχριστε ἡμῶν βασιλέων, τῇ siâ sublatis, tuâ quidem prudentiâ & diligentiâ, ô
σῇ, δι' ἧς δὲ καὶ δέησις πρὸς θεὸν τὸν ὑπὲρ τοῦ πνευματικοῦ σου amantissime Christi Imperator noster; precibus verò &
πατρὸς καὶ ἡμῶν ἀγωνάρχου πατριάρχου Φωτίου, καὶ ὅσον καὶ ad Deum intercessionibus spiritualis tui Patris & san-
τὸν αὐτὸν ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἔδη, ὥσπερ καὶ μέχρι νῦν ctissimi nostri Patriarchæ Photii eadem hæc definitio
ἔστι, καὶ ἐν τῇ θρησκίᾳ ταύτῃ ὀφείλει ὑπογραφῆναι. per totum terrarum orbem sit, prout hucusque fuit,
& in præsentia Synodus illam confirmet.

Οἱ θρόνοι ἀρχιερεῖς τοῦ θεοῦ εἶπον, ὃν ἅπαντες χρόνῳ Præsentes Dei Pontifices dixerunt, Nicænæ Syn-
ὀφείλει ὁ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ὅρος, ὃν καὶ αἱ λοιπαὶ ἁγίαι odi definitio, quam reliquæ sanctæ & œcumeni-
καὶ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι ἐπεκύρωσάν τε καὶ ἐπεκοσμήσαν, cæ Synodi confirmârunt eique superstruxerunt, ea
ὕτως καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ ἀνα- etiam in hâc sanctâ & œcumenicâ Synodo legi de-
γνωσθῆναι. F bet.

Οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης εἶ- Sanctissimi Legati veteris Romæ dixerunt, Prout
πον, ὡς ἐκέλευσεν ὁ ἐκ θεοῦ μέγας βασιλεὺς ἡμῶν, καὶ ἤρεσε mandavit magnus à Deo delectus noster Imperator, &
καὶ τοῖς ἀδελφοῖς καὶ συνιερεῦσιν ἡμῶν, πρέπον ἔστι μὴ ἕτερον fratribus & consacerdotibus nostris placuit, æquum
ὅρον καινουργηθῆναι, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ἀρχαῖον καὶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν est, ut nulla alia definitio de novo fiat, sed ut anti-
οἰκουμένην κρατοῦντά τε καὶ δοξαζόμενον ἀναγνωσθῆναί τε qua illa & per totum orbem obtinens ac celebrata le-
καὶ ὑποβεβαιωθῆναι. gatur & confirmetur.

Φώτιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε, καὶ τῷ κρίνει Photius sanctissimus Patriarcha dixit, Secundum
πάντων τῶν ἀδελφῶν καὶ συνιερέων ἡμῶν ἀναγινωσκέσθω. omnium nostrum fratrum & consacerdotum judicium
legatur.

Et admonitus Petrus Deo amabilis Protonotarius & Diaconus legit.

Καὶ δὴ προτρεπεὶς Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος πρωτονοτάριος καὶ διάκονος ἀνέγνω.

Domini & Servatoris noſtri JESU CHRISTI venerabilem & divinam doctrinam affectu, firmâ ſententiâ & fidei ſtabilitâ puritate, & ejus ſanctorum Diſcipulorum & Apoſtolorum ſacras conſtitutiones & canonicos typos firmiſſimo judicio coæquantes & conſervantes; imò verò & ſanctarum & œcumenicarum ſeptem Synodorum tanquam ejuſdem unius S. Spiritûs inſpiratione directarum & actarum, decreta & regulas illæſas & non adulteratas ſyncerâ & inconcuſsâ ſententiâ honorantes & obſervantes, rejicimus quidem quos excommunicârunt, amore etiam proſequimur & receptione dignos judicamus eos, quos tanquam ejuſdem opinionis vel etiam pietatis magiſtros honore & ſancta veneratione dignos pronunciârunt. Hoc modo de his ſentientes & prædicantes, puriſſimæ Chriſtianorum fidei definitionem ex Majoribus ad noſtra uſque tempora deſcendentem tam mente quam linguâ & amplectimur & omnibus altâ voce ubique annunciamus, nihil auferentes, nihil addentes, nihil mutantes, nihil adulterantes. Ablatio enim & additio, licèt Malî commentorum inſidiis nulla hæreſis excitata ſit, ex induſtriâ eorum, qui irreprehenſibiles ſunt, Patrum inexcuſabilem injuriam introducit: adulterinis verò verbis Patrum definitiones immutare, multò priori pernicioſius eſt. Idcirco fidei definitionem, quæ ab initio fuit, divino affectu & mente rectâ ſancta & œcumenica hæc Synodus amplectens ſimul & pie colens, & ſalutis ſtabilimentum in ea ponens & excitans, ſic & ſentire & prædicare omnibus proclamat.

Τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πίστιν καὶ θείαν διδασκαλίαν τοῖς τῆς ἀληθείας πόλεσι, ἀδιστάκτῳ γνώμῃ, καὶ πίστεως παραδεδομένῃ καταστάσει, καὶ τῶν αὐτοῦ ἁγίων μαθητῶν καὶ ἀποστόλων τὰς ἱερὰς διαθέσεις καὶ τοὺς κανονικοὺς τύπους ἀπλανεστάτῃ κρίσει σωεξισοῦντες τε καὶ σωδιασώζοντες, καὶ ἅτε καὶ τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν ἑπτὰ συνόδων, ὡς τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς ἁγίου πνεύματος τὴν ὑποτροπὴν ἰθυνομένων τε καὶ ἐνεργουμένων, τὸ κήρυγμα καὶ τοὺς θεσμοὺς ἀπαραλείπτους τε καὶ ἀκαταπλήκτους εἰλικρινεστάτῃ καὶ ἀκλονήτῳ δόξῃ πρεσβεύοντες τε καὶ σωδιαφυλάττοντες, ἀποβαλλόμεθα μὲν οὓς ἐξεκκλησίασαν, συνομιλοῦμεν δὲ καὶ ἀποδοχῆς ἀξίους ἔχομεν, οὓς οἷα δὴ ὁμοδόξους ἢ καὶ τῆς εὐσεβείας καθηγητὰς, τιμῶμεν καὶ σεβάσιον ὀφείλομεν ἀπέφηναν. οὕτω περὶ τούτων φρονοῦντες τε καὶ κηρύττοντες, τὰ ἄνωθεν ἐκ πατέρων καὶ μέχρις ἡμῶν καταλελυτὰ τῆς ἀκραιφνεστάτης τῶν Χριστιανῶν πίστεως ὅρον, καὶ διανοίᾳ καὶ γλώσσῃ συνόντες τε καὶ πᾶσι διαφανεστάτῃ φωνῇ διαγγέλλομεν, οὔτε ἀφαιροῦντες, οὐδὲν προστιθέντες, οὐδὲν ἀμείβοντες, οὐδὲν καινοτομοῦντες. ἡ μὲν γὰρ ἀφαίρεσις καὶ ἡ πρόσθεσις, μηδεμιᾶς ὅπως ἀσεβείας τῶν τοῦ πονηροῦ πηγασμάτων ἀνακινουμένης αἱρέσεως, κατὰ γνώσιν εἰσάγει τῶν ἀκαταγνώστων καὶ ὕβριν τῶν πατέρων ἀναπολόγητον· τὸ δὲ καινοτόμοις ἀμείβειν ῥήμασιν ὅρους πατέρων, πολὺ τῶν πρότερον χαλεπώτερον. διὸ καὶ ἐξ ἀρχῆς τῆς πίστεως ὅρον πύθῳ θείῳ καὶ διανοίᾳ συνόντες ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη συνοδος ἑστηριζομένη τε καὶ διαζουσα, καὶ τὸ τῆς σωτηρίας τερπνὸν ἐν αὐτῇ θεμελιουμένη καὶ ἀσφαλιζομένη, καὶ ἅτε φρονεῖν καὶ κηρύσσειν πᾶσιν ἐμβοᾷ.

Sanctum Symbolum.

Τὸ ἅγιον σύμβολον.

Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, cœli & terræ, omnium tam viſibilium quàm inviſibilium, factorem; & in unum Dominum Jeſum Chriſtum, filium Dei unigenitum, natum ex Patre ante omnia ſecula, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, genitum non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt, qui propter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendit è cœlo, & incarnatus eſt ex Spiritu ſancto & virgine Mariâ, & homo factus eſt, & crucifixus eſt pro nobis ſub Pontio Pilato, & paſſus eſt, & ſepultus, & tertia die reſurrexit juxta Scripturas, & aſcendit in cœlos, & ſedet à dextrâ Patris, & rurſus venturus eſt cum gloria judicatum vivos & mortuos, cujus regni ipſius non erit finis; Et in Spiritum ſanctum, Dominum vitæ authorem, qui ex Patre procedit, qui una cum Patre & Filio adoratur, & glorificatur, qui locutus eſt per Prophetas; In unam ſanctam & Apoſtolicam Eccleſiam. Unum Baptiſma in remiſſionem peccatorum confiteor; mortuorum reſurrectionem, & futuri ſeculi vitam. Amen.

Πιστεύω εἰς ἕνα θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων, καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, φῶς ἐκ φωτὸς, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, σταυρωθέντά τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφὰς, καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς, καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον τὸ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συνπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν. εἰς μίαν ἁγίαν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

Omnes ſic ſentimus, in hâc fidei confeſſione baptizati ſuimus, per eam omnem hæreſim debilitatam & irritam reddit veritatis ſermo. Qui ſic ſentiunt, Fratres & Patres & Cohæredes ſuperioris politiæ inſcribimus. Si quis autem aliam expoſitionem, præter hoc ſacrum Symbolum, quod deſuper ex beatis & ſanctis Patribus noſtris ad nos uſque deſcendit, perſcribere auſus fuerit, & fidei definitionem nominare, & divinorum illorum virorum confeſſionis dignitatem præripere, & propriis ſuis adinventis collectis illam tribuere, & tanquam commune documentum fidelibus illam proponere, vel iis etiam, qui ex hæreſi aliquâ reverſi ſunt, & ſpuriis verbis vel additionibus

Πάντες οὕτω φρονοῦμεν, ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως ἐβαπτίσθημεν, δι' αὐτῆς πᾶσαν αἵρεσιν θεκυομένην τε καὶ λυομένην ὁ τῆς ἀληθείας λόγος ἀπέδειξε. τοὺς οὕτω φρονοῦντας ἀδελφοὺς καὶ πατέρας καὶ συγκλήρους τῆς ἄνω πολιτογραφίας ἐπιγραφόμεθα. εἰ δέ τις ἑτέραν ἔκθεσιν προσφέρεται τοῦτο δὴ τὸ ἱερὸν σύμβολον, τὸ ἄνωθεν ἐκ τῶν μακαρίων καὶ ἱερῶν πατέρων ἡμῖν μέχρις ἡμῶν παραφοιτῆσαν, τολμήσειν ἀναγράψασθαι, καὶ ὅρον πίστεως ὀνομάσαι, συλῆσαί τε τὸ ἀξίωμα τῆς τῶν θεσπεσίων ἀνδρῶν ἐκείνων ὁμολογίας, καὶ τοῖς ἰδίοις εὑρεταῖς λογίοις ζῆλον προσκτήσασθαι, καινόν τε μόρμα τῶν προβλῆσαι πιστοῖς, ἢ καὶ τοῖς ἐξ αἱρέσεώς τινος ἐπιστρέφουσι, καὶ ῥήμασι νόθοις ἢ προσθήκαις ἢ ἀφαιρέσεσι

ἢ ἀρχαιοζήτῃ ἢ ἱερῷ τέτῳ καὶ σεβασμίῳ ὅρῳ καλακιδῆλεῦσαι ἀποτολμήσειεν, κ) τῷ ἤδη καὶ ἔμπροσθεν ἐκφωνηθέντι ὑποκείσθω τῷ ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων, εἰ μὲν ἢ ἱερωμένων εἴη τις, πρωτέλει καθαιρέσει τοῦτον καθυποβάλλομεν· εἰ δὲ τῷ λαϊκῷ, τῷ ἀναθέματι αὐτὸν πέμπομεν.

A aut subtractionibus sanctæ illius & venerabilis definitionis antiquitatem adulterare audax tentaverit, juxta quod nunc & ante nos editum est à sanctis & œcumenicis Synodis suffragium, si sit quidem sacratus aliquis, omnimodæ depositioni eum subjicimus; sin autem sit Laicus, anathemati submittimus.

Καὶ μετὰ τῷ ἀνάγνωσιν ὁ θεῖος ἱερὸς σύλλογος ἐξεβόησε, πάντες οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω πιστεύομεν, ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ ἐβαπτίσθημέν τε καὶ τοῦ ἱερατικοῦ βαθμοῦ ἠξιώθημεν, τοὺς ἑτέρως παρὰ ταῦτα φρονοῦντας τῷ ἀναθέματι καθυποβάλλομεν.

Et post lectionem hic sacer consessus exclamavit, Omnes ita sentimus, ita credimus, in istâ confessione & baptizati & Sacerdotali gradu digni habiti fuimus; qui præter hæc aliter sentiunt, anathemati subjicimus.

B

Ηλίας ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς Ιεροσολύμων, καὶ Κοσμᾶς ὁ ἀποκρισιάριος Αλεξανδρείας, εἶπον, ἀνάθεμα τοῖς μὴ τὸν κοινὸν σύμβολον ὁμολογοῦσι τῆς πίστεως.

Elias religiosissimus Presbyter & Legatus Hierosolymitanus; & Cosmas Apocrisiarius Alexandrinus, dixerunt, Anathema sit iis, qui hoc commune fidei symbolum non confitentur.

Φώτιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν, εἰ δοκεῖ ὑμῖν, ὦ ἱερὸς καὶ ἅγιος σύλλογος, καλῶς καὶ καθαρὰς ὁ ὑψηλὸς καὶ μέγας ἡμῶν βασιλεὺς ἐπένδυσι δὲ οἰκείας ὑπογραφῆς ὑπισφεραγίσαι τε καὶ ὑπικυρῶσαι τὰ παρὰ τῆς συνόδου πραχθέντα καὶ ὁρισθέντα, νῦν ὑπτελεσθήτω τοῦτο.

Photius sanctissimus Patriarcha dixit, Si vobis, ô Sacer & sancte consessus, videatur, sicut & ab initio illustris & magnus Imperator noster annuit per propriam subscriptionem, quæ à Synodo acta vel decreta sunt, stabilire & confirmare, id nunc fiat.

C

Οἱ ἁγιώτατοι μητροπολῖται εἶπον, οὐ μόνον συνδοκοῦμεν, ἀλλὰ καὶ δεόμεθα καὶ παρακαλοῦμεν τὴν ἁγίαν αὐτοῦ καὶ ὑψηλὴν βασιλείαν, ὅπως πρὸς τῇ οἰκείας αὐτοῦ ὑπογραφῆς ἀποδέξηται καὶ ὑπισφραγίσῃ πάντα ἐν τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ τελεσθέντα.

Sanctissimi Metropolitani dixerunt, Non solùm nobis placet, sed etiam rogamus & obsecramus sanctum ejus & illustre imperium, ut per propriam suam subscriptionem omnia, quæ in sanctâ istâ & œcumenicâ Synodo acta fuerunt, approbet & confirmet.

Καὶ λαβὼν Βασίλειος ὁ φιλόχριστος βασιλεὺς οἰκείᾳ χειρὶ ὑπεσημήνατο.

Et accipiens Basilius Christi amantissimus Imperator propriâ manu confirmavit.

Καὶ μετὰ τὴν ὑπογραφὴν ἐπεύξατο αὐτῷ ὁ συμπρὸν ἱερὸν ἄθροισμα.

Et post subscriptionem illi vota nuncupavit iste Sacer consessus.

D

Καὶ μετὰ τὴν διῤῥηθεῖσαν ἡ ἁγία σύνοδος πάλιν εἶπε, δεόμεθα μὴ μόνον τὸν ὑψηλὸν καὶ μέγαν βασιλέα ἡμῶν διὰ ὑπογραφῆς τε καὶ τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ συνόδῳ δόξαντα βεβαιῶσαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς θεοστεφεῖς καὶ θεοφρουρήτους κλάδους αὐτοῦ, τοὺς μεγάλους καὶ ἁγίους βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ δὴ καὶ τὸν πορφυρογέννητον Στέφανον τὸν πνευματικὸν τέκνον τῆς ἐκκλησίας ὁμοίως ὑποσημήνασθαι.

Et finitis precibus sancta Synodus iterum dixit, Illustrem & magnum Imperatorem nostrum non solùm precamur per propriam subscriptionem, quæ huic sanctæ Synodo videntur, confirmare; sed etiam à Deo firmatos atque à Deo custoditos ejus ramos, magnos & sanctos Imperatores nostros, porro & Porphyrogennetum Stephanum spiritualem Ecclesiæ filium, similiter subsignare.

Βασίλειος ὁ φιλόχριστος βασιλεὺς εἶπε, κ) τὸ αἴτημα ὑμῶν γενέσθω.

Basilius Christi amantissimus Imperator dixit, Juxta petitionem vestram fiat.

E

Καὶ λαβὼν Λέων ὑπέγραψεν, εἶτα Αλέξανδρος, οἱ βασιλεῖς, μετ' αὐτὸν Στέφανος ὁ εὐσεβέστατος ὑποδιάκονος κ) πορφυρογέννητος.

Et accipiens Leo subscripsit, tum Alexander, Imperatores; post illum Stephanus religiosissimus Hypodiaconus & Porphyrogennetus.

Μετὰ οὖν τὸ ὑπογράψαι πάντας, λαβὼν Θεοφάνης ὁ θεοφιλέστατος διάκονος κ) ὑποκεῖτης ἀνέγνω.

Postquam igitur omnes subscripsissent, accipiens Theophanes Deo amantissimus Diaconus & Epistceptites, legit.

Ὑπογραφὴ τοῦ Βασιλέως.

Subscriptio Imperatoris.

Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς κ) τοῦ υἱοῦ κ) τοῦ ἁγίου πνεύματος, Βασίλειος αὐτοκράτωρ ὁ Χριστῷ, πιστὸς βασιλεὺς Ρωμαίων, ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ κ) οἰκουμενικῇ συνόδῳ κ) πάντα συμφωνῶν, ὅτι τῇ ὑπικυρούσῃ κ) ὑποσφραγίσῃ τῆς ἁγίας κ) οἰκουμενικῆς ἑβδόμης συνόδου, κ) ὅτι τῇ ὑπικυρούσῃ κ) ὑποβεβαιούσῃ Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κ) πνευματικοῦ μου πατρὸς, κ) ἀποβολῇ πάντων τῶν κατ' αὐτοῦ λαληθέντων ἢ γραφέντων, ἰδιοχείρως ὑπέγραψα.

F

In nomine Patris & Filii & Spiritûs sancti, Ego Basilius, Imperator in Christo, fidelis Romanorum Rex, huic sanctæ & œcumenicæ Synodo in omnibus consentiens, ad confirmandam & stabiliendam sanctam & œcumenicam septimam Synodum, & ad confirmandum & stabiliendum Photium sanctissimum Constantinopolitanum Patriarcham, & spiritualem meum Patrem, & ad abjicienda omnia quæcunque contra eum vel dicta vel scripta fuerunt, propriâ manu subscripsi.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

Subscriptio Imperatoris filii.

In nomine Patris & Filii & Spiritûs sancti, Ego Leo in Christo fidelis Romanorum Imperator, huic sanctæ & œcumenicæ Synodo in omnibus consentiens, & ad confirmandam & stabiliendam sanctam & œcumenicam septimam Synodum, & ad confirmandum & stabiliendum Photium sanctissimum Patriarcham Constantinopolitanum, & ad abjicienda omnia quæ adversus eum dicta vel scripta fuerunt, propriâ manu subscripsi.

Ὑπογραφὴ τοῦ βασιλέως υἱοῦ.

Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, Λέων ὁ Χριστῷ πιστὸς βασιλεὺς Ρωμαίων, ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ κατὰ πάντα συμφωνῶν, ὅτι τε τῇ ὑποκειμένῃ καὶ ὑποφερομένῃ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ζ'. συνόδου, καὶ ὅτι τῇ ὑποκειμένῃ καὶ ὑποβεβαιούσῃ Φωτίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἀποβολῇ πάντων τῶν κατ' αὐτοῦ λαληθέντων ἢ γραφέντων, ἰδιοχείρως ὑπέγραψα.

B

Subscriptio Imperatoris filii.

In nomine Patris & Filii & Spiritûs sancti, Ego Alexander fidelis Romanorum Imperator, eodem modo ac reliqui, propriâ manu subscripsi.

Ὑπογραφὴ τοῦ βασιλέως υἱοῦ.

Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, Ἀλέξανδρος πιστὸς βασιλεὺς Ρωμαίων, ὁμοίως τοῖς ἑτέροις, ὑπέγραψα ἰδιοχείρως.

Subscriptio Imperatoris filii.

In nomine Patris & Filii & Spiritûs sancti, Ego Stephanus Dei misericordiâ Hypodiaconus & Porphyrogennetus in omnibus consentiens, & ad confirmandam & stabiliendam sanctam & œcumenicam vii. Synodum & ad confirmandum & stabiliendum Photium sanctissimum Patriarcham Constantinopolitanum, & ad abjicienda ea, quæcunque contra eum aut scripta aut dicta fuêre, propriâ manu subscripsi. C

Ὑπογραφὴ τοῦ βασιλέως υἱοῦ.

Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, Στέφανος ἐλέῳ θεοῦ ὑποδιάκονος καὶ Πορφυρογέννητος καὶ πάντα συμφωνῶν, ὅτι τε τῇ ὑποκειμένῃ καὶ ὑποφερομένῃ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ζ'. συνόδου, καὶ ὅτι τῇ ὑποκειμένῃ καὶ ὑποβεβαιούσῃ Φωτίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἀποβολῇ πάντων τῶν κατ' αὐτοῦ γεγραφέντων ἢ λαληθέντων, ἰδιοχείρως ὑπέγραψα.

Et post lectionem, Daniel Deo amabilis Ancyræ Metropolitanus dixit, Conservet Deus sanctum vestrum Imperium, conservet Deus venerandam vestram potentiam, sanctam vitam vestram multis diebus prolonget Deus, orthodoxæ fidei dogmata confirmâstis, Ecclesiæ scandala è medio sustuliştis, & Dei Ecclesiæ pax per vos restituta est. Conservet Deus sanctum vestrum Imperium. D

Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, Δανιὴλ ὁ θεοφιλέστατος μητροπολίτης Ἀγκύρας ἔφη, ὁ θεὸς φυλάξοι τὴν ἁγίαν βασιλείαν ὑμῶν, ὁ θεὸς φυλάξοι τὸ κράτος τὸ εὐσεβὲς ὑμῶν, μακρημερεύσαι ὁ θεὸς τὴν ἁγίαν ζωὴν ὑμῶν, ἐκαλλώπισε τῆς ὀρθοδοξίας τὰ δόγματα, τὰ σκάνδαλα τῆς ἐκκλησίας ἐκ μέσου ἐποιήσατε, καὶ εἰρήνη τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ δι' ὑμῶν ἐβεβαιώθη. ὁ θεὸς φυλάξοι τὴν ἁγίαν βασιλείαν ὑμῶν.

Insuper & hic confessus exclamavit, Quandoquidem Dei Ecclesiam adunâsti, & omnia scandala ab eâ ejecesti, subjiciat Deus omnes barbaras nationes potenti & magnæ manui tuæ, antiquos terminos Romanæ potentiæ restituat Deus noster valido & pacifico tuo Imperio. Itaque opportunum est de te Davidicum illud dicere, *Quòd justitiam dilexisti, & peccatum odio habuisti, id propter præ sociis tuis unxit te Deus, Deus tuus, exultationis oleo.* Etenim exultat omne Christianum genus ob trophæa & res fortiter gestas contra inimicos tuos: & Ecclesia tuum ornatum hodiè perfectè consecuta, celebrat & laudat & preces fundit pro potenti & magno & excelso vestro Imperio. E

Ἐπὶ δὲ ὁ πρῶτος σύλλογος ἐξεβόησεν, ὡς πάντας τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, καὶ πάντα τὰ σκάνδαλα ἐξέωσας ἐξ αὐτῆς, ὑποτάξοι ὁ θεὸς πάντα τὰ βάρβαρα ἔθνη ὑπὸ τὴν κραταιὰν καὶ μεγάλην χεῖρά σου, ἀποδώσοι κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τὰ ἀρχαῖα ὅρια τῆς Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας τῇ σῇ κεφαλαιᾷ καὶ εἰρηνοποιῷ βασιλείᾳ. ὅτως δίκαιον εἶπεν ὁ Δαυϊδικὸν καὶ ὅτι σὺ, ὅτι ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν, διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ θεὸς, ὁ θεός σου, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. καὶ γὰρ ἅπαν τὸ Χριστιανικὸν ἀγαλλιᾶται φύλον ὅτι τοῖς κατ' ἐχθρῶν σου τροπαίοις καὶ ἀνδραγαθήμασι· καὶ ἡ ἐκκλησία σήμερον τὸν οἰκεῖον ἀπολαβοῦσα πλοῦτον, ὑμνεῖ καὶ δοξάζει καὶ ὑποβοᾷ τὴν κραταιὰν καὶ μεγάλην καὶ ὑψηλὴν βασιλείαν ὑμῶν.

Et acclamârunt, Multos annos Imperatoribus; Basilio, Leoni & Alexandro, magnis Regibus & Imperatoribus multos annos.

Καὶ ἐπευφήμησαν, πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων, Βασιλείου, Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου, μεγάλων βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων πολλὰ τὰ ἔτη.

Eudociæ religiosissimæ Augustæ multos annos.

Εὐδοκίας τῆς εὐσεβεστάτης Αὐγούστης πολλὰ τὰ ἔτη.

Stephano Porphyrogenneto & à Deo facto Syncello F multos annos.

Στεφάνου τοῦ πορφυρογεννήτου καὶ θεοσεβεστάτου συγκέλλου πολλὰ τὰ ἔτη.

Photio & Joanni sanctissimis Patriarchis multos annos.

Φωτίου καὶ Ἰωάννου τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν πολλὰ τὰ ἔτη.

Actio iv. mense Martio xiii. Indictione xiii. die Dominica.

Πρᾶξις δ'. μηνὶ Μαρτίου ιγ'. ἰνδικτιῶνος ιγ'. ἡμέρᾳ κυριακῇ.

Præsidente Photio Domino nostro in dextra

Προκαθεδόντος Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου ἐν τῷ δεξιῷ

δεξιῷ μέρῃ τῆς καθηχημένων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ συγκαθεζομένων αὐτῷ Παύλῳ καὶ Εὐγενίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ ἐπισκόποις, καὶ Πέτρῳ τῷ θεοσεβεστάτῳ πρεσβυτέρῳ καὶ καρδιναλίῳ, τοποτηρητῇ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, καὶ τῷ τῆς ἀνατολῆς τοποτηρητῇ, ἅμα τοῖς θεοφιλεστάτοις μητροπολίταις καὶ ἐπισκόποις.

A Catechumeniorum magnæ Ecclesiæ parte, & considentibus ipsi Paulo & Eugenio sanctissimis Episcopis, & Petro religiosissimo Presbytero & Cardinale, veteris Romæ Legatis, & orientalibus Legatis, unà cum Deo amabilibus Metropolitanis & Episcopis.

Φώτιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε, τῆς παλαιᾶς ἔριδος καὶ φιλονεικίας, λέγω, τῆς χειματικῆς πλάνης, ἐκ ποδῶν γενομένης, πρῶτα μὲν θεοῦ νεύσει καὶ φιλανθρωπίᾳ, ἔπειτα σπουδῇ καὶ ἀγῶνι τοῦ ὑψηλοῦ καὶ μεγάλου βασιλέως ἡμῶν, συνεργίᾳ τε καὶ ὑποκρεία τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τοῦ πνευματικοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ πατρὸς Ἰωάννου, καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχιεραρχικῶν θρόνων· εἰρήνης δὲ βεβαίας, ὡς ὁρᾶτε πάντες, καὶ ἀπανλαχοῦ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαις βεβαιωθείσης, χαρᾶς δὲ ἀγαλλιάσεως τῷ τῆς ἐκκλησίας ἐμπλατυνομένης πληρώματι, δίκαιόν ἐστιν, ὡς οἶμαι, καὶ τὸ νῦν ὁπισθεν ὁμολογηθὲν ὅρον τῆς ἁγίας ταύτης καὶ οἰκουμενικῆς [συνόδου] συνοδικαῖς ὑποκεῖσθαι πράξεσι, εἰς μέσον προαχθῆναι, καὶ εἰς τὰς ἁπάντων ἀκοὰς ἀναγνωσθῆναι, ἵνα ὅσης χαρᾶς καὶ συμπαθείας οἱ παρόντες καὶ ἀπόντες τῇ προλαβούσῃ ἡμέρᾳ ἐπλήσθησαν, καὶ οἱ τότε μὲν μὴ παρόντες, νῦν δὲ συμπαρόντες ἐν ἀπολαύσῃ γένωνται.

Photius sanctissimus Patriarcha dixit, Veteri contentione & altercatione, schismatico nempe errore, prorsus amotâ; primò quidem Dei nutu & erga homines benevolentiâ, deinde studio & conatu illustris & magni nostri Imperatoris, adjumento item & auxilio sanctissimi Papæ spiritualis nostri Fratris & Patris Joannis, & reliquarum Patriarchalium Sedium: Perfectâ autem pace, ut videtis omnes, cunctis Dei ubique Ecclesiis restitutâ, gaudio vero & lætitiâ Ecclesiæ plenitudini dilatatâ; æquum est, uti credo, ut definitio quæ à sanctâ hâc & œcumenicâ Synodo heri edita fuit ad Synodicas Actiones confirmandas in medium proferatur, & omnium auditu legatur, ut quanto gaudio & animi lætitiâ qui die præterito adfuerunt & audiverunt impleti sunt, & qui tunc non adfuerunt, nunc verò præsentes sunt, fruantur.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε, δίκαιόν ἐστι καὶ δι' αὐτὸς ἀπολειφθέντας ἀδελφοὺς ἡμῶν ἀκροᾶσθαι τούτων γενέσθαι, ἵνα καὶ τῆς εὐφροσύνης κοινωνοὶ γένωνται.

Sancta Synodus dixit, Æquum est absentes fratres nostros per seipsos hæc audire, ut etiam lætitiæ participes sint.

Καὶ λαβὼν Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ προτονοτάριος ἡ ὁμοφωνηθεῖσα ὅρον τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ταύτης συνόδου ἀνέγνω, καθὼς καὶ πρότερον ἐν τῇ πρώτῃ πράξει.

Et accipiens Petrus Deo amabilis Diaconus & Protonotarius definitionem à sanctâ & œcumenicâ hâc Synodo editam legit, ut antea in tertiâ Actione.

Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, ἡ ἁγία σύνοδος ἐβόησεν, οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω πιστεύομεν, ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως κραταιούμεθα· τοὺς οὕτω φρονοῦντας, διδασκάλους καὶ πατέρας ἀνακηρύττομεν· τοὺς δὲ παρὰ ταῦτά τι φρονοῦντας, ὡς ἐχθροὺς θεοῦ καὶ τῆς ἀληθείας ἡγούμεθα.

Et post lectionem, sancta Synodus exclamavit; Sic sentimus, sic credimus, in hac fidei confessione confirmamur. Qui sic sentiunt, Doctores & Patres prædicamus: qui verò præter hæc aliud sentiunt, tanquam Dei & veritatis inimicos judicamus.

Εἴτις παρὰ τὸν ὅ ἱερὸν σύμβολον τολμήσει ἕτερον ἀναγράψασθαι, ἢ προσθῆναι, ἢ ὑφελεῖν, καὶ ὅρον ὀνομάσαι ἀποθρασυνθείη, καθαίρεσιν καὶ πάσης Χριστιανικῆς ὁμολογίας ἀποβολὴν ὑπόκειται. Ὃ γὰρ ἀφαιρεῖν ἢ προσθεῖναι, ἁπλῶς τοῦ εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ἀμώμητον ταυτὰ μέχρι σήμερον ἀνέκαθεν καλιῶσαν ὁμολογίαν ἡμῶν δείκνυσι, καὶ τῆς τε ἀποστολικῆς παραδόσεως καὶ τῶν πατέρων διδασκαλίας καταγινώσκει. εἴτις τοίνυν εἰς τοῦτο ἀπονοίας ἐλάσαι τολμήσει, ὡς ἀνωτέρω λέλεκται, καὶ ἕτερον ὁπωσδήποτε σύμβολον καὶ ὅρον ὀνομάσαι, ἢ προσθήκην ἢ ὑφαίρεσιν ὧν τῶν παραδεδομένων ἡμῖν παρὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ὑπὸ τῆς Νικαίας πρώτων μεγάλης συνόδου ποιῆσαι, ἀνάθεμα ἔστω.

Siquis præter hoc sacrum Symbolum aliud edere ausus fuerit, vel addere, aut auferre, & definitionem nominare audax præsumpserit, condemnandus est, & omni Christianâ confessione abjiciendus. Ablatio enim vel additio imperfectam esse nostram in hunc usque diem desuper descendentem in sanctam & consubstantialem Trinitatem ostendit confessionem, & Apostolicam traditionem, & Patrum disciplinam condemnat. Siquis igitur in hanc dementiam pervenire ausus fuerit, ut superiùs dictum est, & aliud Symbolum edere & definitionem nominare, vel additionem aut ablationem in istâ, quæ à sanctâ & œcumenicâ Nicææ primùm magnâ Synodo nobis tradita fuit, facere, sit anathema.

Ἐν τούτοις ἔληξε καὶ τὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ὀγδόης συνόδου πεπραγμένα καὶ ὁρισμένα, εἰς κατάρτισμον μὲν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ ἀμώμητον τῆς Χριστιανῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας σταθερὰν εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν, δόξαν δὲ καὶ ἔπαινον τοῦ φιλανθρώπου καὶ εἰρηνοποιοῦ θεοῦ ἡμῶν, ᾧ πρέπει πᾶσα τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

In his finem habuerunt quæ à sanctâ & œcumenicâ octavâ Synodo acta sunt & decreta, ad orthodoxam quidem fidem instaurandam & irreprehensibilis Christianorum Ecclesiæ pacem & concordiam stabiliendam; ad gloriam verò & laudem benigni & pacifici nostri Dei, cui convenit omnis gloria, & adoratio, nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

ΤΕΛΟΣ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ.

SANCTO DEO PROPITIO FINIS.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A

EPISTOLA SANCTI JOANNIS PAPÆ ROMANI AD SANCTISSIMUM PHOTIUM Archiepiscopum Constantinopolitanum.

B

Joannes Episcopus, servus servorum Dei, Photio reverendissimo & Catholico Fratri Patriarchæ Constantinopolitano gratiam desuper ad opera salutaria.

NON ignoramus nos, quòd nonnulli eorum, qui apud vos sunt pacis minùs studiosi, de nostrâ Ecclesiâ, & ipsi, veritate neglectâ, mala quædam loquuntur, & res eo progressa est, ut parum absit, quin tua fraternitas de nobis & iis, qui nobis sunt subditi, non benè sentias. Et illi C quidem nacti sunt occasionem, prout ipse ego affirmaverim, huic proposito minimè fictitiam, uti etiam præcedens sermo manifestum faciet, & Deus desuper nobis testimonio confirmabit. Verùm instar eorum, qui vinum aquâ adulterantur, quædam etiam miscent à seipsis falsa fingentes. Et nil mirum; Oportet enim, qui ab initio mali opifex fuit, & contra Deum inimicitias statuit, ac deinde nostrum primum parentem à creatoris amore separavit, etiam nunc habere aliquos sui ministros, & hos ipsos impellere, ut inter Ecclesias scandalum concitent. Ego verò ad Christum veritatis authorem D oculos dirigens, qui inimicitias carni suæ abstulit, illorum hominum, qui malis gaudent, ora obstruere pro viribus contendam. Et hâc de causâ etiam antequam fraternitas tua mihi aliquid significet, de his te certiorem facere ipse decrevi; ut de rebus nostris satis edoctus, aures iis, qui convitiari student, ne præbeas; sed illos potiùs rejicias, &, ut alii eorum verba minùs audiant, efficias. Novit etiam tua fraternitas, quòd quando ad nos accessit qui nuper ab eâ missus est, de sancto Symbolo nos consuluit, & invenit nos inviolatum, sicut ab initio nobis tra- E ditum est, illud conservare, neque aliquid addidisse, vel detraxisse; cùm rectè novimus, quòd eos, qui talia facere audent, gravis condemnatio expectat. Et reverentiæ tuæ iterum significamus, ut de articulo illo, ex quo orta sunt scandala inter Dei Ecclesias, fiduciam in nobis reponas, quòd non solùm hoc non dicimus, sed etiam quòd eos, qui insaniâ suâ principio hoc facere ausi sunt, ut divini verbi transgressores condemnamus, & Theologiæ Christi Domini eversores, & Apostolorum, & reliquorum Patrum, qui Synodicè convenientes sanctum Symbolum tradiderunt, & unà cum Juda illos collocamus, quòd ea- F dem, quæ ille, patrare ausi sunt; non quòd Dominicum corpus morti tradiderunt, sed quia Dei fideles, qui sunt quasi membra ejus corporis, Schismate divisérunt & ab invicem separârunt; & ita æternæ morti illos præcipites dantes, & multo magis seipsos, ut fecit prædictus indignus discipulus, suffocantes. Arbitramur autem tuam sanctitatem non ignorare cùm sit cordata & sapientia repleta, quòd, reliquis Episcopis nostris persuadere ita sentire, non mediocrem nobis molestiam affert, quoniam rem adeo gravem

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΓΙΩΤΑΤΟΝ ΦΩΤΙΟΝ ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος, δοῦλος τῶν δούλων τοῦ θεοῦ, Φωτίῳ τῷ αἰδεσίμῳ καὶ καθολικῷ ἀδελφῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως χάριν ἄνωθεν περὶ ἔργα σωτηριώδη.

ΟΥΚ ἀγνοεῖν συμβαίνει ἡμᾶς, ὡς τινες τῶν αὐτόθι ἐκ εἰρωνίας ἄνθρωποι περὶ τῆς ἐνταῦθα ἐκκλησίας, καὶ αὐτοὶ, οὐ περὶ ἀλήθειαν ὄντες, κακά τινα λέγουσι, καὶ πόθεν, ὅτι καὶ πρὸς σὲ τὸν ἀδελφότητα μικροῦ δεῖν, ἐκ ἀγαθὰς ὑπολήψεις ἔχειν εἰς ἡμᾶς καὶ τοὺς ὑφ' ἡμᾶς διατέθεται. καὶ ἔστι τούτοις ἡ μὲν ἀφορμὴ τοῦ συστῆσαι τοῦτο οὐ ψευδὴς, καὶ αὐτὸς εἴποιμι ἂν ἐγὼ, ὡς καὶ ὁ λόγος περιῶν διδάσκει, καὶ ὁ θεὸς ἄνωθεν ἡμῖν ἐπιμαρτυρήσει. ἀλλὰ κατὰ τοὺς τὸν οἶνον καπηλεύοντας ὕδατι, διαμιγνύουσι καί τινα ἀφ' ἑαυτῶν ψευδοπληρώσαντες. καὶ θαυμαστὸν οὐδέν· δεῖ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς δημιουργὸν τῆς κακίας, καὶ κατὰ τοῦ θεοῦ ἐπιστῆσαι ἔχθραν, εἶτα καὶ τὴν ἡμῶν πατρικὴν τῆς τοῦ κτίσαντος ἀγάπης χωρίσαι, καὶ νῦν τινας ἔχειν πρὸς ὑπηρεσίαν αὐτοῦ, καὶ διεγείρειν τοὺς τοιούτους, ὅπως ἐκβάλωσι μέσον τῆς ἐκκλησίας σκάνδαλον. ἀλλ' ἐγὼ πρὸς τὸν εἰρωνίαν δόντα χεῖρον ἀφορμὴν, ὡς καὶ τὴν ἔχθραν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ ἐκτεῖναι, ὡς ἔχω δυνατὸν σπουδάσω τὰ σώματα τῶν χαιρεκάκων ἀνδρῶν ἀποφράττειν. καὶ διὰ τοῦτο καὶ πρὸ τοῦ ὅλως τῷ σῷ ἀδελφότητι δηλῶσαί μοι τί, προφθάνω αὐτὸς περὶ τῶν τοιούτων γνωρίζων σοι, ἵν' εἰδῶς ὅπως ἔχῃ τὰ καθ' ἡμᾶς, μὴ πρόσχῃς ὦτα τοῖς θέλουσι λοιδορεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποβλέπειν αὐτοὺς, καὶ τοὺς ἄλλους ποιεῖν μὴ ἀκούειν τοὺς λόγους αὐτῶν. καὶ γὰρ ἡ σὴ ἀδελφότης ὀφείλει, ὡς ὅτι πρέπει πρὸς ἡμᾶς ὁ μικρῷ πρότερον ἀπαλλαὶς ἀφ' αὐτῆς, περὶ τῆς ἁγίας συμβόλου ἡμᾶς ἐβουλήθη, εὗρεν ἀπαράτητον, καθὼς ἀρχῆθεν παρεδόθη ἡμῖν, διατηροῦντας, καὶ μήτε προσθέντας τι ἢ ἀφαιροῦντας, ἀκριβῶς εἰδότας, ὡς τοῖς τὰ τοιαῦτα τολμῶσι, βαρεῖα κατάδικη ἀναμένει ἀπόκειται. καὶ πάλιν οὕτω διὰ δηλοῦμεν τῇ αἰδεσιμότητί σε, ἵνα περὶ τοῦ ἄρθρου τούτου, ἀφ' οὗ συνέβη τὰ σκάνδαλα μέσον τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ, ἔχειν πληροφορίαν εἰς ἡμᾶς, ὅπ οὐ μόνον οὐ λέγομεν ὅτι, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρὸ ἡμῶν διατρήσαντας τῇ ἑαυτῶν ἀπονοίᾳ τῶν ποιῆσαι παρβάτας τῶν θείων λόγων κρίνομεν, καὶ μεταποιητὰς τῆς θεολογίας τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, καὶ τῶν ἀποστόλων, καὶ τῶν λοιπῶν πατέρων, οἳ συνελθόντες συνοδικῶς παρέδωκαν τὸ ἅγιον σύμβολον, καὶ μετὰ τοῦ Ἰούδα αὐτοὺς τάττομεν, ὅτι καὶ ταὐτὸν ἐκείνῳ πεπολμήκασιν, οὐ παραδόντες εἰς θάνατον τὸ κυριακὸν σῶμα, ἀλλὰ τοὺς πιστοὺς, οἵ εἰσιν ὡς μέλη τοῦ σώματος αὐτοῦ, διαιρέσαντες καὶ διαπεμόντες ἀλλήλων, καὶ οὕτως αἰωνίῳ παραπέμψαντας θανάτῳ, καὶ μᾶλλον ἑαυτοὺς, ὡς ἐποίησεν ὁ ῥηθεὶς ἐκ ὀρθὸς μαθητὴς, ἀποπνίξαντες. οἰόμεθα καὶ μηδὲ τοῦ Χριστοῦ ἱερότητα ἀγνοεῖν, ὡς ἔστιν νυστιχῆ τε καὶ πλήρη σοφίας, ὅπ ὃ καὶ τοὺς λοιποὺς ἡμῶν ἐπισκόπους καταπαῦσαι ἔτω φέρουσιν, εἰς δυσχέρειαν ἡμῖν οὐ μικρὰν ἐμπίπτοντας. ὅπ πρᾶγμά τι θεότροπον οὕτω παχέως μετα-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

μεταλαβεῖν εὐδεὶς ἂν δυκόλως δυνηθείη, καὶ βεαχεῖ χρόνῳ τῆ A
ἐναρξιν εἴληφε, καὶ σὺν ἔστι παχυωδὲν ὀκ πολλῶν ἐνιαυτῶν. καὶ
διὰ ταῦτα καλῶς ἔχειν ἔδοξεν ἡμῖν, ἵνα μὴ μὴ βιας ἀναγ-
καδῆ τις παρ' ἡμῖν ἐᾶσαι τὴ προσθήκην, ἣν ἔφασεν ἐν τῷ
συμβόλῳ προσθῆναι, ἀλλὰ μᾶλλον μὴ ὑπεικείαι καὶ οἰκο-
νομίας προσκόψασιν τέτοις, καὶ βεαχὺ παύσαντα ἀπο-
στῆναι τῆς βλασφημίας. ποιμαίνετε γὰρ ὃ ἐν ὑμῖν ποίμνιον,
ὀκ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ὑπεικῶς, μὴ' ὡς κατακυριεύοντες τῶ
κλήρε, ἀλλ' ὡς τύποι γινόμενοι, ὁ ἄκρος τῶν ἀποστόλων
Πέτρος ἔφη. οἱ τοίνυν ὕτως ἡμᾶς καταγορεῦντες, ὡς τῦτο
φρονοιύτων, ὀκ ἀληθείᾳ πρὸς τὴν καταγορείαν ταύτην B
κέχρηνται. ὅσοι δὲ πρὸ μὲν τῆς ἐμῆς γνώμης τῦτο ὀκ ἀμ-
φιβάλλεσιν, ἄλλοις δὲ πισι τετολμημένον καὶ νῦν καθ' ἡμᾶς
καταγγέλλεσιν, οἱ τοιῆτοι ὑ ψευδῶς λέγεσι. τῇ σῇ τοίνυν
ἀδελφότητι ἁρμόζει, μηδέν τι ἔχειν καθ' ἡμῶν σκάνδαλον,
μηδὲ ὀκκόπτειν τὸ λοιπὸν τῆς ὀκκλησίας ἡμῶν σώματος, ἀλλὰ
μᾶλλον συναγωνίζεσθαι ἡμῖν μετ' οἰκονομίας καὶ ὑπεικείας
καὶ τῆς λοιπῆς, ὅσοι τῆς ἀληθείας ὀξέκλινεν, πρὸς ἑαυτὸν
ἐπιμάχεν, ἵνα δὴ καὶ ᾧ ὑπὲρ τέτε μισθὸν σὺν ἡμῖν ἡ αὐτὴ
ἀπολήψεται. ἔῤῥωσο ἐν κυρίῳ αἰδεσιμώτατε καὶ καθολικὲ
ἀδελφέ. C

tam citò commutare nemo facilè posset, licèt brevi tempore ortum habuerit, nec per multos annos confirmata fuerit. Et hâc de causâ rationi congruum nobis visum est, ne violenter aliquis cogatur à nobis additionem illam omittere, quam Symbolo adjectam noverit; sed potiùs mansuetudine & prudentia parare illos, paulatim admonentes, ut à blasphemiâ recedant. *Pascite*, Apostolorum summus inquit Petrus, *qui in vobis est, gregem, non coactè, sed spontaneè; neque ut dominantes in Clerum, sed tanquam exemplaria facti.* Qui igitur nos ita accusant, ac si tale quid sentiamus, non jure talem instituunt accusationem. Quicunque verò de nostrâ sententiâ hoc non dubitant, & aliis nonnullis etiam, qui nunc apud nos sunt, audacter commissum annunciant, ii non falsò dicunt. Tuam itaque decet fraternitatem, neque scandalum aliquod adversus nos pati, neque à reliquo Ecclesiæ nostræ corpore abscindere; sed potiùs nobiscum cum prudentiâ & mansuetudine agones sustinere, & alios, qui à veritate declinârunt, ad illam revocare, ut hujus quidem mercedem nobiscum etiam ipsa recipiat. Vale in Domino reverendissime & Catholice Frater.

Τέλος τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ὀγδόης Συνόδου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἥτις ἀ. καὶ β'. γέγονεν αὕτη μετὰ τὸν ζ'. ἔτη οε'.

Finis Actionum sanctæ & œcumenicæ octavæ Synodi, Constantinopoli celebratæ, quæ ut i. & ii. habita fuit post vii. annos lxxv.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

INDEX ACCURATUS OMNIUM RERUM

ET

VERBORUM NOTATU DIGNIORUM

Quæ in utroque Tomo continentur.

Literæ t. 1. *indicant Tomum primum.* t. 2. *tomum ſecundum : in quo litera minuſcula* c. *Canonicas Epiſtolas*, b. *Blaſtaris Syntagma* : p. *Synodum, quæ Photium reſtituit. Literæ majuſculæ locum in paginâ denotant.*

A

AARON in excuſationem adductus. t.2.c.44. D
Abdicare quid. t. 2. c. 27. A
De Abortionem cientibus medicamentis. t.1. 265. C
Abramius peccator. t.2. b. 280. F
In Abſceſſu quid. t.2. c. 4. F t. 2. b. 34. A
De Abſentia Clericorum à ſuis Eccleſiis. t. 1.250. B C
De Abſtinentiâ à carnibus & aliis. t. 1. 34. A
De Abſtinentia à fœminis. t. 1. 516. E
Sub Abundantio Synodus: t. 1. 561. D
Abuſus eorum quæ fecit Deus noxius eſt. t. 1. 34. D
Accumbo idem eſt quod ἀναπίπτω. t. 1. 244. E. t.2. b. 18. B
Accubitus quid. t. 1 244. B
Accubitus ſterni in dominicis locis, vel Eccleſiis prohibetur. t. 1. 243. F
Accuſare non debent ſervi & liberti, & omnes infames perſonæ. t. 1. 663. F
Ad Accuſationem non admittendi qui communione moti ſunt. t. 1. 663. B
Accuſationem Epiſcopi ſeu Clerici primùm quidem apud Metropolitanum agitari : Si autem, &c. t. 1. 92. B
De accuſatione Epiſcoporum. t. 1. 543. E. 93. A
De accuſatione Epiſcoporum, & Clericorum. t. 1. 138. A t. 2. b. 154. A.
De accuſatione Presbyterorum & Diaconorum. t. 1. 546. A
Accuſator teſtes domeſticos non poteſt producere. t. 1. 666. D
Accuſator ante condemnationem habeat proprium honorem inconcuſſum. t. 1. 544. B
Quos Accuſator vocare nequit in teſtimonium. t. 1. 666. E
Accuſatoris domeſtici teſtes qui dicantur. t. 1. 666. D
Ut qui accuſatur, vel accuſat, ſi in loco, &c. locum ſibi proximum eligat. t. 1. 555. E
Acephali qui dicantur. t. 2. b. 11. E
Acerbitas eſt animi perturbatio. t. 1. 64. D
De Achar. t. 2. c. 28. B. lapidibus obruto. *ibid.* D
Achilles, ludi genus. t. 1. 218. E
Omnis Actio venerabili domo competens quadraginta annos non excedit. t. 1. 134. B 652. E
Actio cujus metus cauſa eſt libera, & licet ei adverſus quem agitur, &c. t. 2. c. 33. C
Non actio ſed animi propoſitum punitur. t. 1. 664. D
De Actionibus Clericorum inter ſe. t. 1. 122. A 530. C
De Actionibus intendendis, & intra quod tempus pro regionibus aut Diœceſibus occupatis. t. 1. 133. F
Omnes Actores, & rei per tria xxx. dierum edicta accercentur. t. 1. 544. E
Deus Adam nec mortalem fecit, nec immortalem. t. 1. 645. E
De carne Adami, & ejus naturâ. t. 1. 645. E
Ex primi parentis Adam peccato quicquam trahere infantes qui negant. t. 1. 646. A
De Additamento facto ad ſanctum hymnum. t. 1. 251. A
Ἀδιαφθορία idem eſt quod ἀπαθεία. t. 1. 13. A
Adeodatus ſimidicita. t. 1. 662. F
Adfinitas quid. t. 2. b. 45. E
De Adfinitate. t. 2. b. 47. D
Adminiſtratio rerum Eccleſiaſticarum ad quem pertinet. t. 1. 26. c. 28. E
Ad adminiſtrationes publicas ſeipſum dimittere non debet Epiſcopus vel Presbyter. t. 1. 53. D
De ſanctâ Adminiſtratione. t. 2. b. 171. C
Adoleſcentum Athenenſium inſolentia circa Sophiſtarum advenientium receptionem cum pompâ. t. 1. 240. F
Adoptio quid. t. 2. b. 45. F
Adoptio fit per ſacras preces. t. 1. 220. F
Adoptio imitatur naturam. t. 1. 220. F
De Adoptione. t. 2. b. 52. A
Adoptare filium prohibiti Eunuchi. t. 1. 220. F
Adoptare licet etiam virginibus. t. 1. 221. A
Adoptatos matrimonio minime jungendos cum liberis ejus qui adoptabit. t. 1. 220. D
De Adoratione diebus Dominicis & à Paſchate ad Pentecoſten peragenda. t. 1. 698. E
Adrianus Imp. Ælius appellatus. t. 2. b. 114. A
Adrianopolis Epiſcopus. t. 1. 678. C
Adrianopolitani animalium ſanguine cum quibuſdam Eſculentis utuntur. t. 1. 237. E
Adrumetana Synodus. t. 1. 561. E
De Adſcendentibus gradibus & deſcendentibus. t. 2. b. 46. C
Adverſari, aut de re aliqua dubitare, ut differant. t. 1. 102. E
Adultera poſſitne appellari quæ cum viro dimiſſo cohabitat. t. 2. c. 64. B
De Adulterâ, & quæ dicatur. t. 1. 258. E
De Adulteram recipiente. t. 1. 259. E
Inter Adulterum & fornicatorem differentia. t. 1. 32. B C
Adulterorum pœna. t. 1. 259. C
Adulteri pœna Eccleſiaſtica. t. 1. 32. B
De Adulteris. t. 2. c. 58. C
De Adulteratis uxoribus, & earum maritis. t. 1. 408. D
Adulterii crimen quæ perſonæ poſſint intendere. t. 1. 408. F
In Adulterio deprehenſus in ullum Cleri gradum promoveri non debet. t. 1. 40. B
Adulterium converſationis adventu admittitur. t. 1. 425. F
Adulterium commiſiſſe ſe confeſſa mulier non condemnatur. t. 1. 408. F
De Adulterio. t. 2. c. 157. A
Æcytii Epiſcopi condemnatio. t. 1. 601. D
Æcytii prodigioſa communio. t. 1. 615. A
Impudentia & improbitas. t. 1. 630. C
In Ædem ſacram non introducenda jumenta, niſi maxima urgeat neceſſitas. t. 1. 261. B
De ſacris Ædibus correptis, & earum reſtitutione. t. 1. 312. E

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Æditui officium parvi lucri. t.1. 557. A
Si quis ægrotans fuerit baptizatus non poteſt in Presbyteratum evehi. t.1.411.E
Ælia, ab Ælio Hadriano ſic dicta. t.1. 66. E
Ælia antiquitùs Solyma & Jebus appellata. t.2. b. 114. A
De Æliæ Epiſcopo. t.1.68. A. Patriarchâ Hieroſolymitano. t.1. 66. E
Æmilianus in Synodo judex accerſitus. t.1. 662. B
Æquinoctium alias aliter. t.1. 5. A
Vernum Æquinoctium quid. *Ibid.*
De verno Æquinoctio. t.2. b. 215. F
Æquinoctium quando accidit tempore Nabonaſſari. t. 2. b. 201. D. Tempore Philippi Aridæi. *ibid.* Anno quo Chriſtus paſſus eſt. *ibid.*
Aërem digitis ferientes. t.1. 231. D
De Ætate eorum qui Clerici ordinandi ſunt. t.2. b. 141. B
Aëtius Epiſcopus. t.1. 504. A
Affectio ex inſtrumento ejus qui percuſſit, apparet. t.1.266. A
Affectui divinis in rebus non eſt indulgendum. t.1. 81. D
Affinitas ſpiritualis corporum conjunctione major. t.1. 220. B
Afri dicti Carthaginienſes. t.1. 367. C
Africa in multas provincias diviſa. t.1. 509. A
De iis qui in Africa non communicant, & volunt trans-mare ſe ſubducere. t.1. 642. A
Ἄγαπαι. t.1. 244. A. Agapæ quæ dicantur. t.1. 465. A
Agapas celebrare quomodo deceat. t.2. b. 17. F
De contemnentibus Agapas ex fide factas. t.1. 421. A
Agapæ in Eccleſiis minime faciendæ. t.1. 243. F. t. 2. b. 120. D 145. C
De vocatis ad Agapas. t. 1. 465. A
De Agapio, & Bagadio utroque vendicante Epiſcopatum Boſtræ. t. 1.. 678. B
Ab Agarenis in bello capti Chriſtianorum infantes. t.1.254. D Romanis divenditi, & baptizati. *Ibid.*
Agareni cur baptiſmum, & à quibus ſuſcipiant. t. 1. 254. E Baptizati denuò. *ibid.* F
De Agarenorum infantibus baptizatis. t. 1. 42. C
Agere apud quodcunque forum citra præjudicium unicuique non licere. t.1. 530. C
Agni loco qui Præcurſoris digito monſtrantis pingebatur, nunc imago Domini noſtri in humanâ formâ. t.1. 252. E
De Agni ſanguine quo inuncta Judæorum limina. t.1. 252. D Ejus præfiguratio. *ibid.*
De Agni imagine qui digito Præcurſoris monſtratur. t.1. 252. C
Cum Agnis ut lupus paſci dicatur. t.1. 470. A
Agreſtium qui vinum doliis infundunt ſatanica operatio. t. 1. 31. E
Ne Agricolas quidē in die Dominico operari debere. t.1. 237. A
Agricolaus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus. t.1. 375. A
Agrum Epiſcopatus vel Monaſterii non eſſe alienandum. t. 1. 303. C.
Αἱρετικοί. t.1. 546. D
Akeldama ut interpretatur. t.2. c. 146. A
Ἀκοινωνησία. t.1. B. F
Ἀκολουθία. t.2. c. 8. E
Ἀκέφαλοι. t.2. b. 18. B
Ἀκεφάλους. t.1. 285. E. Ἀκεφάλων. *ibid.*
Alani ſunt Ponticæ diœceſis. t.1. 145. F
De Alaniæ Metropolitano. t.1. 190. B
Ἀκάστους qui. t.2. b. 174. B
De Alea Laicis & Clericis interdicta. t.1. 62. C. 217. E
De Aleis vacantibus. t. 2. b. 167. E
Alexander Patriarcha Alexandriæ. t.1. 683. C
Alexandriæ Archiepiſcopus Dionyſius. t.1. 606. D
Alexandriæ Epiſcopi pecuniis corrupti. t.1. 91. B
Alexandrinus thronus tertium locum occupat. t. 1. 198. E
De Alexandrinæ, & Romanæ Eccleſiæ diſſentione. t.1. 638. F
D. Alexius Patriarcha. t.1. 415. F
Alexii Monaſterium. t.1. 345. B
Novella D. Imperatoris Alexii Comneni. t.1. 619. A. De Sponſalibus altera. t.2. b. 76. B
Alexii Comneni Conſtitutio. t.1. 80. D. Aurea Bulla. t.2. b. 126. A
De Conjuge D. Alexii Comneni gravi morbo laborante. t.2. c. 135. A
Alexiaca Catechumenia. t.1. 584. E
De aliena furtim ſurripientibus. t. 2. b. 172. D
De nihil alienando ex Monaſteriis. t.1. 303. A
Non alienabilia vaſa pretioſa, ſacra. t.1. 304. A
De alienandis infructuoſis immobilibus Eccleſiarum licentia facta. t. 1. 304. C
De alienatione prædiorum Eccleſiaſticorum & aliarum rerum. t.1 303. 304. 551. 560.
Ad Altare licitum non eſt aliquid aliud offerre quam oleum ad luminare. t. 1. 2. B
Quæ ad Altare non offerenda. t.1. 2. B. 3. C
Solis ſacratis ad Altare communicare permittitur. t.1. 461. F
Ad Altare ingredi Laïcis non licet. t.1. 461. F
Quod ad Altare mel, & lac offerre non oportet. t.1. 224. E
Quod ad ſacrum Altare ingredi ſacratis ſolis permittitur: ingrediuntur verò Imp. *&c.* t. 2. b. 144. A
De licentiâ ad Altare accedendi nonnullorum. t.1. 239. B
Ad Altare ingredi mulieres non oportet. t.1. 474. A. t.2. b. 85. B
Sancta Altaris non niſi à jejunis hominibus peragi debent. t.1. 488. E
Altaria quæ per ſomnia, & vanorum homines revelationes ubilibet conſtituuntur, ea omnimodo reprobantur: t.1. 619. C
Altaria excitare niſi Epiſcopo conſentiente non licet. t.1. 191. D
Alypius in Synodo judex accerſitus. t.1. 662. B
Alypius Epiſcopus. t.1. 511. A
De prælio contra Amalech in quo Sacerdotibus innixus erat Moſes. t.1. 310. D
Amaſeæ Epiſcopus Baſilius. t.1. 375. A
Amathuntis Epiſcopus depoſitus. t.1. 526. C
Amatoria qui faciunt publicatis bonis exterminentur. t.1. 265. E
Amatorium conſcriptores quid ſcribant. t. 2. c. 122. D
Intra ſacros ambitus Cauponatoriam officinam proponere non oportet. t.1. 246. C
Sacri Ambitus qui dicantur. t.1. 246. F
Si quis propter eam quæ exiſtimatur exercitationem, amiculo utitur, & tanquam habens ex eo juſtitiam, eos condemnat qui, *&c.* t.1. 421. E
Amitam qui duxit non poteſt eſſe Clericus. t.1. 13. B
Ammon Adrianopolis Epiſcopus. t.1. 678. D
Ammus Monachus. t. 2. c. 7. D
Amphilochius Iconii Epiſcopus. t. 2. c. 47. A
Sancti Amphilochii ſcripta Canonica. t.1. 549. C
Ad Amphilochium Baſilii Epiſtola Canonica prima. t.2. c. 47. A. Epiſtola Can. ſecunda. t.2. c. 73. A
Ad Amphilochium Epiſtola de ciborum differentiâ. t.2. c. 138. A
De Amuletis. t. 2. b. 173. A
Pro Amuletis, & ſimilibus Sacerdotum quorundam accuſationes. t.1. 228. F
Non ſolum alligata Amuleta, *&c.* t.1. 228. D
De Amuletorum præbitoribus. t.1. 227. D. 228. E
Amuleta, & talia pro corporali medela, vel aliquâ alia re ſalutifera diaboli ſunt circumventio. t.1. 229. D
Amyclinus Epiſcopus Muſalon. t.1. 578. C
De Anachoreticam vivendi rationem ſervare volentibus. t. 1. 206. A
Anagninorum Eccleſiæ. t.2. b. 274. E
Ἀναπίπτω. t.1. 244. B
Anaſtaſii Papæ Romani Epiſtola ad Synodum de Donatiſtis ut ipſi recipiantur. t. 1. 602. B
De Anathemate. t.2. b. 20. C
Anathematis definitio. t.1. 415. A
Anathemate percuſſus eſt Novatus. t.1. 69. A
Anathema eſt à Deo ſeparatio. t.1. 563. B
De iis quæ ſequuntur Anathema. t.1. 563. C
De Anathematizatis. t. 1. 417. A. D. *& ſeq.*
De Anathematizanda hæreſi. t.1. 85. B
Anatolius Conſtantinopol. Archiepiſcopus. t. 1. 147. E
Michaëlis Anchiali declaratio. t.2. b. 166. E
De Ancilla quæ præter Domini ſententiam nupſerit. t. 2. c. 98. B
Qui uxorem habet, & cum ſuâ Ancilla rem habet, *&c.* t.1. 260. B
De Ancillam in Epiſcopio poſſidente. t.1. 221. A
Anconitarum Eccleſia. t.2. b. 284. B
Ancyra Galatiæ Metropolis. t.1. 372. A
Ancyræ Eccleſia Metropolitano Nazianzeno data. t.1. 88. C
De Ancyrana Synodo. t.1. 375. A
Ancyrana Synodus Nicæna prior. t.1. 58. C
Ancyrani Metropolitani exſurrectio in Metropolim Baſilæi, & Madytanam. t.1. 201. D
Andræas religioſiſſimus Monachus. t. 2. b. 180. B
Andronicus Palæologus Imp. t.2. b. 156. A
Ἀνεψιοί. t. 1. 13. A
Ἀνίκητον. t.2. c. 8. E
Angelici hæretici. t. 1. 468. E
De Angelos invocantibus non Chriſtum. t. 1. 468. D
Ubi Anima verſatur in periculo, rei alterius potior habenda cura non eſt. t. 1. 8. D

Animæ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Animæ delictorum correctio ut facile fiat. t. 1. 324. B
Animæ inquinatio polluit, non corporis damnum. t. 1. 50. F
Animæ vulnera magis Ecclesiasticâ quam Civili curatione indigent. t. 1. 42. E
In Anima tria consideranda. t. 2. b. 3. C
Animæ populi Episcopo creditæ. t. 1. 27. C
Animæ vice est sanguis in animalibus. t. 1. 41. D
Animarum morbos curantibus etiam tenenda quæ sunt summi juris. t. 1. 281. E
Animarum Monachorum & Secularium cura sanctissimo Patriarchæ incumbit. t. 1. 324. E
Animal à fera captum comedere non licet. t. 1. 41. C
Animalia ad Altare non afferenda. t. 1. 2. B
De Animalium initoribus. t. 2. c. 58. C
Animalium sanguine utentes in quibusdam Esculentis Adrianopolitani. t. 1. 237. E
Animalia peccata quæ. t. 1. 60. C. Corporalia comprehendunt. *ibid.* D.
De Animalia rationis expertia ineuntibus. t. 1. 392. A
De Animalia rationis expertia ineuntibus, & qui leprosi sunt, vel fuerunt. t. 1. 394. A
Animalia hominum manibus confricta, ac titillata delectantur, & mansuescunt. t. 1. 582. C
Animalibus suffocatis vesci non licet. t. 2. b. 220. F
Animale peccatum. t. 1. 60. D
Animi tres veluti partes. t. 1. 61. B
Animi vitia & virtutes. t. 1. 61. B. C
Animi propositum punitur non actio. t. 1. 664. D
Anna Constantini uxor. t. 2. b. 50. B
De Anno Bissextili, vel intercalari. t. 2. b. 59. C
Annorum lapsus non est proferendus, ut confirmetur quod non potest consistere, & sanctum commune efficiatur. t. 1. 313. A
Ἀνωθεν. t. 1. 31. E
De Anomæis. t. 2. b. 13. C
Ἀνόμοιοι qui nominati. t. 1. 85. E
Antaradi Episcopatus. t. 1. 148. A
Sub Anthemio & Stilicone Coss. Synodus. t. 1. 632. A
Anti præpositio quomodo accipitur. t. 2. c. 179. D
Antidori excogitata distributio. t. 1. 431. F
Ἀντιμισθία. t. 1. 267. B. t. 2. b. 115. C
De Antiminsiis. t. 2. b. 20. D. 118. C
Antiochia à Romanis aliena. t. 1. 104. F
Antiochia civitas Syriæ. t. 1. 429. A
Antiochia habet Orientis ordinationem. t. 1. 145. E
Antiochia Pisidiæ. t. 1. 607. F
Antiochiæ quartus thronus. t. 1. 198. E
Antiocheni sententia ab Alexandrino dijudicatur. t. 1. 441. E
Antiocheno throno non permissa sunt ea quæ Constantinopolitano. t. 1. 617. A
Antiochena Synodus ante Nicænam. t. 1. 58. B. Adversus Paulum Samosatenum. *ibid.* C
Antiochenus Episcopus habet sub se duas Phœnicias & Arabiam. t. 1. 67. A
Ἀντίστατα. t. 1. 187. C
Antiqui mores servandi. t. 1. 66. A
Antistes fieri invitus non cogetur quispiam. t. 1. 589. F
De Antistite qui Agarenum belli tempore ensem in ipsum vibrantem interfecerat. t. 2. c. 101. C
Antistitum vita inculpata. t. 1. 361. F
Antistitum ubique communia munia, & specialia quæ sunt. t. 1. 585. E
Si Antistes inops accedit, ut possit è ditiori Monasterio sublevari. t. 1. 324. F
De Antistitibus suas negantibus subscriptiones in Electionibus. t. 1. 528. D
Antistitibus nonnulli permissum esse dicunt, ut Ecclesiarum quidem thronis renuncient, & tamen Antistitum dignitatem obtineant. t. 1. 107. C
Antistitibus solis ligare, & solvere concessum, & quibus permiserint. t. 1. 315. D
Antistitum aliquot nomina. t. 1. 584. E
Antistites ne se in eorum qui pœnitentiam agunt locum deprimant, & cur. t. 1. 361. F
Antistites punire quibus permissum. t. 1. 563. B
De Antistitum Absentiâ si detinentur ab Imperatoribus, vel à Patriarchis. t. 1. 357. A
Antistitum electio olim à civium multitudine fiebat. t. 1. 63. B
Antistites turpis lucri gratiâ ne exigant aurum ab Episcopis suis, Clericis, & Monachis. t. 1. 290. C
Antistitibus sanctarum Dei Ecclesiarum Bulla aurea provisum, & qua potissimùm. t. 1. 310. E. F
De deponendo Antistite qui sacrificaverat in Ecclesia non dedicata. t. 1. 297. C
Antistites & sunt, & nominantur uncti Domini. t. 1. 385. E
Ἀντίστοιχον. t. 2. c. 179. D
De Antonino Episcopo qui argento ordinabat. t. 2. c. 186. E
Ἀοσὶ. t. 1. 470. A
Ἀπαγὲς. t. 1. 190. D
Ἀπείρου λαοῦ. t. 1. 628. E
Ἀπεξενωμένον. t. 1. 190. D
Ἀφαίρεμα. t. 1. 278. D
Ἀφορισμός. t. 1. 8. B
De Apiarii Presbyteri Ordinatione, Excommunicatione, & appellatione exortum scandalum. t. 1. 670. E. Ad Cœlestinum Papam confugit. t. 1. 677. A
Apocreon quid. t. 1. 45. B
Apocrypha scripta cur sic nuncupata. t. 1. 39. E
Apollo Episcopus. t. 2. c. 171. B
Apollinarius Laodiceæ Episcopus. t. 1. 86. B. De ejus hæresi & blasphemis vocibus. *ibid. & seq.*
De Apollinaristis. t. 2. b. 9. D
De Apostatis pœnitentiam agentibus. t. 1. 572. A
Apostolicâ Sedes nominata Cathedra Romana. t. 1. 509. B
Apostolorum doctrina, liber sic inscriptus. t. 2. c. 43. A
In Apostolorum locum summi Sacerdotes substituti sunt. t. 1. 522. B
A sanctis Apostolis non fuisse editos lxxx. Canones sunt qui dicunt. t. 1. 159. A
Non repugnantes iis quæ ab Apostolis constituta sunt, *&c.*
De Apótactitis. t. 2. c. 48. B. 104. E
Ἀποχειροτονία. t. 1. 355. F
Appellare non licet ab Electitiis judicibus. t. 1. 633. D
Appellatio ad Papam Romanum. t. 1. 442. F
De Appellationibus ad Romanam Ecclesiam. t. 1. 672. E
Appellatio ab Arbitris non datur. t. 1. 634. B
De Appellationibus Presbyteri aut Diaconi quos læsit Episcopus. t. 1. 511. F. *& seq.*
De Appellatione Presbyterorum, & Clericorum ut non appellent nisi ad Synodos Africæ. t. 1. 659. E
De Appellatione Clericorum. t. 1. 553. C. 487. D
Apro Metropolitanus. t. 2. c. 119. B
Aqua in vino miscenda in sacrâ mensâ. t. 1. 191. E. F. 192. 565.
Aqua in baptismi primùm à Sacerdote purganda, & sanctificanda. t. 1. 366. A
De fervente Aqua in sacris mysteriis injicienda. t. 2. b. 140. c. 153. A
Aquæ Baptismatis benedictio ex traditione. t. 2. c. 146. D
Arabianus Ancyræ Episcopus. t. 1. 678. C
Ab Arbitris provocatio non datur. t. 1. 634. B
Arcadis Episcopatus. t. 1. 147. F
Archiatros fieri Sacerdotes nolebat D. Lucas. t. 1. 536. D
De Archiepiscopi qui est primas, & caput; vel Patriarcha, excommunicatione, & per quem. t. 1. 177. A
Archiepiscopi Constantinopolitani privilegia. t. 1. 146. A
Archiepiscopus antè Heracleæ, Monasterii Gerotrophi Præfectus cur à Lucâ Patriarcha excommunicatione. t. 1. 668. B
Non lædi Archiepiscopatum ex eo quod ejus Præsul præter sententiam suorum Clericorum, & magni Synodi fecit. t. 1. 654. E
Archisynagogos suos quotannis mutat Judæorum Patriarcha ut ex eo pecuniam colligat. t. 2. c. 187. B
Ἀρχιστικὸν. t. 1. 164. D
Archonticia quid sint. t. 1. 12. B. Abusive vocantur gradus. *ibid.* A
Archonticia quoniam dantur per characterem sunt gradus. t. 2. c. 109. D
Arctotrophi qui dicantur. t. 1. 228. A
Argenti nomine pecunia intelligitur. t. 1. 73. B
Arii blasphemæ voces. t. 1. 58. B. Depositio. *ibid.*
De iis qui Ariis communicaverunt. t. 2. c. 170. C
Aristeni clari & magni œconomi à juris dicendi officio xxx. dierum publicis edictis cessatio. t. 1. 4. D
Aristophanis scripta comica. t. 1. 231. B
Aristotelis citatio in sua Physologia de partibus animalium. t. 2. c. 22. C
Arius Alexandriæ Prerbyter. t. 1. 683. B. De morte ejus. 684. F
De Arma excitantibus adversus Imp. anathematizandis. t. 1. 415. F
De Armeniis intus in sacris altaribus carnium coquentibus & frusta offerentibus. t. 1. 277. E

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Armenii vinum ſolum ſine aqua offerebant. t.1. 565. D
Armenii caſeum & ova edentes in Sabbatis, & Dominicis ſanctæ Quadrageſimæ. t.1. 224. A. B
In Armeniorum regione ii ſolum in Cleri ordinem referuntur qui ſunt in genere Sacerdotali. t.1. 194. D
Armeniorum jejunium propter Ninevitas. t.1. 145. B
Armeniorum hæreſis. t.1. 192. F
De Armeniis. t.2. b. 152. B
De Arrabone cum oſculo à viro in ſponſalibus mulieri dato. t.1. 277. C
Arrianorum hæreſis. t. 1. 87. C
De Arrianis. t. 2. b. 8. E
Arſenii Patriarchæ decretum. t.2. b. 41. D
Artabaſdus. t.2. c. 119. B
In Arſua Epiſcopatus. t.1. 576. E
Arzuiani. t.1. 580. D
Aſcetæ qui dicantur. t. 1. 247. F
Aſcetas, &c. cum mulieribus lavari non oportet. t.1. 247. D
Aſceticam vitam eligere licet Chriſtiano. t. 1. 209. B
Aſcetriæ abuſive Diaconiſſæ dictæ. t. 1. 131. C
De Aſcetriarum habitum imitantibus, & illudentibus. t.1. 340. C.
Aſcetriæ in Monaſteriis ſimul non habitantes. t.1. 570. C
Aſcetriæ amictus interdictus ſecularibus maxime ſcenicis. t.1. 231. C
Aſellus & Philippus Presbyteri. t.1. 509. C
Aſiaticus in Synodo judex. t.1. 662. C
Aſſeſſorum punitio ſi Magiſtratus contra leges ſententiam ferunt. t.1. 533. B
Aſſumentium nomine qui intelligantur. t. 1. 139. A B
Aſſuretanus Evangelus. t.1. 561. F
Aſtrologi qui ſint. t. 1. 469. E. Non debent eſſe Clerici. *ibid.* D
De Aſtrologis. t.2. 173. A
Aſtronomia Mathematicæ diſciplinæ pars. t.1. 469. E. Sola prohibita. *ibid.*
Aſyli locus quibus hominibus non eſt. t. 1. 275. B
Magnus Athanaſius ab Orientalibus Epiſcopis impetitus. t. 1. 92. B C
Athanaſius Synodo depoſitus ab Eccleſia Romana reſtituitur. t. 2. p. 276. E
Sancti Athanaſii Canonica. t. 1. 549. C. vita. t.1. 505. A
Sancti Athanaſii Epiſtola ad Ammum Monachum. t.2. c. 36. A
ejuſdem Epiſtola de feſtis. t.2. c. 42. A
Sancti Athanaſii Epiſtola ad Ruffinianum. t.2. c. 44. A
Athenarum Antiſtites. t. 1. 195. A
Ἀθίγγανοι. t. 1. 228.
Athingani qui dicantur. t. 1. 235. A
De Athyræ Epiſcopo. t. 1. 584. B
Attici Epiſcopi Conſtantinopol. Epiſtola. t. 1. 674. A
De Avaritia malorum matre. t. 1. 518. B. idololatriæ ſpecie. t. 2. c. 161. A. de ejus vitio plura. *ibid. & ſeq.*
Gravis res eſt avaritio nec poſſunt, &c. t. 2. c. 164. E
Avaritiæ vitium ſine medela relictum. t. 2. c. 164. E
De Avaritia rectorum Eccleſiarum. t.1. 322. C
De Avaritia. t. 2. b. 220. B
Avarus ab Eccleſia abdicatus. t. 2. c. 27. A
Audiani Schiſmatici. t. 1. 467. E
Audientes qui ſint. t. 1. 74. E
Auditio eſt intra portam in porticu. t.2. c. 35. A
Averſio quid. t. 1. 432. C
Auferre ut aliquando intelligendum. t. 1. 47. B
Augurium quid. t. 1. 235. A
De Auguriis. t. 2. b. 199. D
Auguſtinus in Synodo judex datus. t. 1. 662. B
Aurelius, & Creſcentianus. t. 1. 562. A
Aurelius Carthaginenſis Eccleſiæ Epiſcopus, etiam Papa nominatus. t. 1. 509. B
Sub Aureliano Imperatore in Antiochiâ Syriæ Synodus. t. 1. 365. A
Aurelianus Epiſcopus. t.1. 540. A
De Auri datione quæ ſponte fit & illicita. t. 1. 293. F
De iis qui per auri donationem in Eccleſia ſe conſtitutos gloriantur. t. 1. 29. F
Aurum vel argentum ne exigantur ab Epiſcopo vel ab iis qui ſubſunt Epiſcopis turpis lucri gratia. t. 1. 290. A
Aruſpices qui dicantur. t. 1. 235. A
Auſpicium quid. t. 1. 236. B
Aut, particula, & ejus vis. t. 1. 244. E
Αὐθέντης. t.1. 563. E
Αὐτουργία. t.1. 303. D
Azyma λειτουργίας dicta. t.1. 163. E
Azyma Judæorum non accipienda. t. 1. 471. B. non comedenda. t. 1. 168. D
De Azymi Judaici feſti eſu. t. 1. 46. C
De Azymorum myſtico ſacrificio. *ibid.*
Azymorum Laicis diſtributio apud Latinos in feſto Paſchæ. t. 1. 459. C
De Latinis etiam Laicis Azyma in ſinu ferentibus, eaque tanquam ſacramenta impertientibus. t. 1. 225. B
De Azymis. t. 2. b. 145. F

B

B Pro D. accipiunt Latinæ vates. t. 2. b. 59. C
Bacchæ Chori inſanientium dictæ. t. 1. 299. E
Bacchus deus à Græcis habebatur, ebrietati præfectus. t. 1. 300. A.
Bacchi execrandi nomen ab exprimentibus uvam in torcularibus non invocandum. t.1. 230. C
Bacchi feſtum, cura. t. 1. 231. A
De Bagadio, & Agapio, utroque vendicante Epiſcopatum Boſtræ. t. 1. 678. B
Bagaienſis Epiſcopus. t. 1. 624. B
Βαΐων. t. 1. 685. F
Ballare, quid ſit. t. 1. 478. E
Βαλλίζειν. *ibid.* A
Balnea turpis generis quæſtus. t. 1. 536 A
In Balneo cum mulieribus lavari non oportet. t.1. 466. D
De lavantibus in Balneis unà cum fœminis. t. 2. b. 84. D
Balſamon Cartophylax, & Patriarcha. t. 1. 52. C
Baptiſma novum hominem facit eum qui baptizatur. t. 1. 70. E
Baptiſma eſt ſepulturæ, & reſurrectionis Domini typus. t. 1. 474. C
Baptiſma Crux dicitur. t. 1. 31. F
Baptiſma magno Sabbato celebrabatur antiquæ Eccleſiæ conſuetudine. t. 1. 474. D
Baptiſma fieri debet ſecundum Domini conſtitutionem, & non aliter. t. 1. 33. A
Aquæ Baptiſmatis benedictio ex traditione. t.2. c. 146. D
Baptiſmatis lavacrum omnes abluit ſordes. t. 1. 12. B
Statuimus ergo ſicut, &c. ita etiam de ſacro baptiſmate, liceat valentibus peragere in omni piorum oratorio. t. 1. 191. B
In uno Baptiſmate tres immerſiones eſſe oportet. t. 1. 33. D E
Baptiſmata pro immerſionibus accepta. t. 1. 33. E
Baptiſmus quibus permiſſus. t. 1. 33. B
Baptiſmus ne peragatur in æde oratoria quæ eſt intra domum. t. 1. 225. D. è contra. *ibid.* E
Baptiſmus non debet dari mortuorum corporibus. t. 1. 540. E. 542. A.
Unum Baptiſmum facere traditum eſt. t. 1. 552. F
Ad Baptiſmum admitti poſt duas Hebdomadas quadrageſimæ non oportet. t. 1. 474. B
Quem Baptiſmum ſuſcipiendum putarunt antiqui. t. 2. c. 47. D
De multis circa Baptiſmum traditiones. t. 2. c. 146. D E
De ante Baptiſmum admiſſis. t. 1. 60. D
De Baptiſmo Donatiſtarum. t. 1. 573.
De Sacro Baptiſmo. t.2. b. 38. A
Baptizare, Epiſcoporum, & Presbyterorum eſt. t. 1. 33. B
Baptizari nemo poſſit extra Catholicam Eccleſiam. t. 1. 366. A
Baptizari infantes in peccatorum remiſſionem. t. 1. 646. A
De infantibus qui debent baptizari quoties de iis dubitatur an baptizati fuerint. t. 1. 609. A
Oportet eos qui baptizantur, poſt baptiſma inungi Chriſmate, &c. t. 1. 475. E
Ab Hæreticis baptizati iterum cur baptizantur. t. 1. 44. E
De infantibus qui baptizati ſunt ab Hæreticis legatio. t. 1. 503. C
De non baptizantibus ſecundum Domini conſtitutionem. t. 1. 33. A
Eos qui baptizandi ſunt fidem ediſcere oportet. t. 1. 475. A
An baptizandi revertentes ex hæreſi eorum qui idolis immolaverunt. t. 1. 365. B
Recens baptizatus in ordinem Sacerdotalem promoveri non debet. t. 1. 454. D
De baptizato ab impio. t. 1. 31. B
Baptizandi de integro ſunt Paulianiſtæ qui ad Catholicam Eccleſiam accedunt. t. 1. 82. B

An

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

An baptizandi etiam Schismatici. t. 1. 365. B
Si quis ægrotus fuerit baptizatus non potest in Presbyterum evehi. t. 1. 411. E
De vere baptizato non rebaptizando. t. 1. 31. B
De baptizandis propter lapsum punitis, si sint morituri, quamvis Catechumeni. t. 2. c. 178. D
De baptizandis an non à dæmone correptis, & aliis nonnullis. t. 2. c. 165. D. & *seq.*
De iis qui ex Judæis baptizantur. t. 2. b. 43. C
Ut parvi qui apud Donatistas baptizantur, in Catholica Ecclesia ordinentur. t. 1. 594. C
De Baptizatione gravidarum. t. 1. 406. E. An fœtus in lucem exitum oporteat expectare. *Ibid.*
Qui fuerit in periculo, & sic baptizatus, non promoveri debet ad Sacerdotium. t. 1. 644. F
Qui bis baptizat fidelem deponendus Episcopus. t. 1. 83. B
Baptizantium impiæ & blasphemæ voces. t. 1. 33. A
Qui non baptizat ab impiis inquinatum deponendus Episcopus. t. 1. 83. C
Non baptizatur infidelis priusquam sufficienter Catechesi sit eruditus. t. 1. 60. C
Ejus qui baptizatur benedictio ex traditione.
De baptizandis infantibus qui non probant se baptizatos. t. 1. 254. A. B
Baptizatum cur inungi necesse est. t. 1. 366. C
De baptizatione per unam immersionem. t. 1. 33. E
De baptizatis in morbo, & postea convalescentibus. t. 1. 475. B
De baptizatis ab iis qui non ordinantur. t. 2. 842. C
Baptizatus. *Vide* Illuminatus.
De Barbarorum incursione abutentibus ad multa mala. t. 2. c. 16. D. & *seq.*
De Barbaris redditis, & contra sui generis Christianos impiè se gerentibus. t. 2. c. 32. A
De abstinentibus à novacula ne dimissiori Barbâ conspiciantur. t. 1. 274. A
De Metropoli Basilæi vidua. t. 1. 201. D
Basilæi Ecclesia est Ancyrani Metropolitani Episcopatus. t. 1. 201. E
Basilicarum repurgatio. t. 1. 357. B
Basilicæ Secundæ Ecclesia. t. 1. 628. C
Basilicus Diaconus. t. 1. 232. F
Basilicus Buccinator cum decreto Patriarchali ab uxore separatus. t. 1. 242. B
De Canone Basilii non nominante hæreticos Schismaticos. t. 1. 94. C
Magnus Basilius quo tempore virgines se Deo offerentes admittat. t. 1. 204. C. D
Basilius Amaseæ Episcopus. t. 1. 375. B
Magni Basili funebris oratio. t. 1. 240. F
Basilii Epistola ad Gregorium Presbyterum. t. 1. 62. C
Basilii Ascetice constitutiones. t. 2. c. 90. E
S. Basilii ad Amphilochium Epistola Canonica prima. t. 2. c. 47. A
Ejusdem Epistola secunda. t. 2. c. 73. A
Magni Basilii ad Nicopolitanos Epistola. t. 2. c. 183. A
A Basilio prohibitarum nuptiarum enumeratio. t. 1. 222. A
Basilius Cæsariensium Ecclesiæ Archiepiscopus ex aqua & vino sacrum calicem peragi voluit. t. 1. 192. B
De Basilii Gortynensis Episcopi subscriptione post quatuor Patriarchas & quosdam Metropolitanos, qui præsens aderat totius Romanæ Ecclesiæ jure. t. 1. 164. E
Basilius Martyropolis Metropolita. t. 2. p. 282. F
Imp. Basilii oratio. t. 2. p. 285. D
Bassianus Ephesi Episcopus. t. 1. 578. F
Βασιλικὸν ὄρθρου. t. 2. b. 218. B
Bazaritanorum regio. t. 1. 584. C
Becenes Ecclesia. t. 1. 574. D
Beliternes Episcopus. t. 2. p. 274. E
Bellum ingerens injussu Imperatoris punitur. t. 1. 196. C
Benedictio quid. t. 2. c. 85. A
Benedictiones hæreticorum fugiendæ ut maledictiones. t. 1. 466. F
Ut alteri benedicat, non convenit, qui propria debet curare vulnera. t. 1. 160. B
Beneficium quid. t. 1. 72. F
Benignior sequendus. t. 1. 4. D
Beronices Episcopus. t. 1. 678. D
Berus quid. t. 1. 421. F
De Beros cum pietate ferentibus. *Ibid.* E
De Berytensis civitatis Episcopo relatio ad Marcianum Regem. t. 1. 147. F
Besænæ Episcopi causa. t. 1. 48. E
Bestiarii infames sunt. t. 1. 664. D
De Bestias ineuntibus. t. 1. 392. 393. 394. t. 2. b. 140. F
De Bianore Presbytero, an propter jusjurandum sit in Clerum suscipiendus. t. 2. c. 73. B. t. 2. b. 134. A
Bibliopolæ sunt laudandi. t. 1. 238. D
Binossus hæreticus. t. 2. p. 276. D
Βίσσεον, Latina vox. t. 2. b. 59. C. Quare ita dicitur. *Ibid.*
De Bissexto. t. 1. 611. B
Bistus in Ereba Presbyter. t. 2. c. 170. D. De eo plura. *Ibid.* & *seq.*
Bithynicus. t. 1. 416. A
Blachernarum Ædes. t. 1. 2. D
Bog quid significat. t. 2. b. 12. E
Bogomilus linguâ Mysorum quid dicitur. *Ibid.* D
Bogomili maximè impii. t. 1. 34. B
De Bogomilica hæresi, & jejunio. t. 1. 425. D. 390. A
De Bogomilis. t. 2. b. 12. B
Bona Ecclesiarum ἀφωρισμένα nominantur. t. 1. 39. A
Bona Monasteriorum à Laïcis non administranda. t. 1. 302. C
De Bona aliena furtim surripientibus. t. 2. b. 29. E
Bonifacius. t. 1. 549. C
Bonifacius Zozimi Papæ successor. t. 1. 672. D
Bostræ Episcopatus. t. 1. 678. B
Bota quid sint. t. 1. 230. F. Ex fidelium civitate tollenda. *Ibid.* B.
Botryos Episcopatus. t. 1. 147. F
Breve seu breviculum quid appellatur. t. 1. 632. E
Breve apud Latinos quid significat. t. 1. 562. F
Brevio quid. t. 1. 632. E
Bromius Bacchi Epitheton. t. 1. 231. A
Brumalia. t. 1. 230. F. Ex fidelium civitate tollenda. *Ibid.* B
Qui in Brutorum concubitu suam impietatem profitetur, &c. t. 2. 117. C
De habentibus commercium cum Brutis. t. 2. b. 19. C
De Bulgariæ Ecclesia. t. 1. 88. A
De Bulgaria. t. 2. b. 116. A
In Bulgariam ordinare, eamque ut propriam vendicare Photio & successoribus ejus prohibetur. t. 2. p. 278. B
Bulla aurea quæ medicator appellata est. t. 1. 310. C
Bulla aurea Imperatoris D. Isaacii Angeli. t. 1. 127. C
Bulla aurea D. Alexii. t. 1. 333. F
Bulla aurea de immobilibus Monasteriorum. t. 1. 305. E. & *seq.*
Bybli Episcopatus. t. 1. 147. F
De Byzacii Episcopis. t. 1. 626. B
Byzantium urbs à Severo obsessa, Perinthiis subjecta, Constantinopolis dicta. t. 1. 89. B. C

C.

Cæcus & mulier pro se solis causas agunt. t. 1. 240. A
Cæcus & surdi ne sint Episcopi. t. 1. 51. A
De Cæcos & Claudos irridentibus. t. 1. 37. D
Cædis peccati divisio. t. 2. c. 160. C
Cædem involuntariam ex effectu ostendi. t. c. c. 68. F
Cædem voluntariam à proposito solo judicari. t. 2. c. 68. F
De Cæde involuntaria. t. 2. c. 64. D
De Cædibus in bello. t. 2. c. 69. E. t. 2. b. 255. A
De voluntariis Cædibus t. 1. 399. C
De involuntariis Cædibus. t. 1. 398. E
De Celestio. t. 2. b. 15. E
Cæsareæ Palæstinæ Metropolis. t. 1. 66. F
Cæsareæ Stratonis nomine dicta. t. 2. b. 114. A
Calendæ quid sint. t. 1. 230. E
De Calendarum festo tollendo apud fideles. t. 1. 230. B
De Calendis. t. 2. b. 59. D. 148. F
De sacro Calice. t. 1. 192. D
De insumentibus sanctum Calicem in proprium usum. t. 1. 349. D
Callicratiæ vicus. t. 1. 232. F
Callinice Pauli Samosateni mater. t. 1. 82. F
Calocténes Thebarum Metropolitanus. t. 1. 132. D. Ejus æternum monumentum, & quo nomine ei agendæ gratiæ. *Ibid.*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Calotychas in Cherſoneſi regione. t.1. 182. C
Calumnia fit tribus modis. t. 1. 665. F
De Campſorymæ Clerici ſegregatione. t.1. 525. A
Canalis quid. t.1. 507. A
Qui Canere debent in Eccleſia. t. 1. 459. E
Caniſcia. t.1. 3. B
Canones obſignati in Synodo VI. in Trullo. t. 1. 158. D
De non horrentibus ſupplicium quod à ſacris Canonibus intentatur, ſed iis inſultant. t.1. 349. C
Canones ad id quod eſt animæ utilius exponendi, non ad id quod eſt diſſolutius, & indifferentius. t. 1. 184. E
De Canonibus lxxxv. Apoſtolorum firmiter retinendis. t.1. 158. C
De Canonibus ſanctorum Patrum obſervandis. t.1. 111. D
Soli lxxxv. Canones Apoſtolorum legendi, alii non curandi etiamſi Apoſtolorum dicantur. t.1. 56. C
De Canonibus Eccleſiaſticis. t.2. b. 149. A
De Canonico. t. 2. b. 150. E
Canonicæ Scripturæ quæ. t.1. 549. B
Præter Canonicas Scripturas nihil in Eccleſia legatur ſub nomine divinarum Scripturarum. t. 1. 549. A
Canonicæ traditiones quæ. t.1. 295. E
Canoniſcarum conſtitutionum deſcriptiones ſunt teſtimonia, & ad recte ſe gerendum inſtituta Sacerdotibus data. t.1. 384. C
Canonici qui dicantur. t.2. c. 57. C
Canonicorum fornicationes pro matrimonio non reputentur. *Ibid.*
Canticis ſpiritualibus, Hymnis, & Pſalmis feſti Paſchæ dies celebrandi. t.1. 236. D
De Cantorum licentia ducendi uxores. t. 1. 16. E. 536. B
Cantori non licet diverſæ à recta opinionis uxorem ducere. t.1. 129. E
De Cantoribus etiam non tonſis apud Armenios. t. 1. 194. E
Præter Canonicos Cantores qui ambonem aſcendunt, & ex Codice canunt, non debent alii canere in Eccleſia. t. 1. 459. E
Cantus in Eccleſia humilis eſſe debet. t.1. 245. B
Quod Capillos capitis delicatius ornare haud liceat. t. 2. b. 247. B
De adornantibus Capillos ad detrimentum viventium. t. 1. 273. A
De Captivos ex barbaris fugientes vi detinentibus. t. 2. c. 31. C
Captivorum aliquid relictum qui acquirunt, Deo ſunt inviſi. t.2. c. 27. A
Capuæ Synodus. t.1. 574. D
Carchedon eſt provincia Africæ. t. 1. 509. A
Quomodo reperiatur Carniſprivium. t.2. b. 208. F
De carne veſcentibus. t. 1. 34. B
Si quis eum qui carnem præter ſanguinem, & idolothytum, & ſuffocatum cum pietate & fide comedit, condemnat, *&c.* t. 1. 417. D
Carnes ad altare non afferendæ. t.1. 2. D
Carnes in ſanguine animæ ſuæ comedere prohibetur. t. 1. 41. B
A Carnium eſu importuna abſtinentia. t.1. 60. C
De coquentibus in altari carnium membra, & Sacerdotibus fruſta offerentibus. t. 1. 277. E
Carnium membra in altaribus coquere apud Chriſtianos omnino prohibitum. t.1. 278. B
A carnibus abſtinendum non eſt propter abominationem. t.1. 34. A
De iis qui à carnibus abſtinent. t.1. 389. D
Carthago eſt pars Carchedonis. t. 1. 509. A
Carthaginis Epiſcopo licet, unde velit, Clericum ordinare. t.1. 587. D
Carthaginenſis Synodus cui præfuit magnus Cyprianus. t.1. 365. A
Carthaginenſis Epiſcopi privilegium. t. 1. 176. C
Ut ab Epiſcopo Carthaginenſi nomine omnium Epiſcoporum ſcribantur, & ſubſcribantur literæ, quoties opus fuerit. t. 1. 621. A
Carthaginenſes Afri dicti. t.1. 367. C
De comedentibus caſeum in Sabbatis & Dominicis ſanctæ Quadrageſimæ. t. 1. 224. A
Caſeorum, & carnium ad altare illatio, malo conſilio. t.1. 2. D
De ſe caſtrantibus aut alios, aut mandantibus. t.1. 346. B
Caſtrati Eunuchorum genus qui dicantur. t. 1. 15. B
Caſtrati aliquando ad ſacros ordines admiſſi, aliquando non. t. 1. 15.
De Caſtratione. t.1. 687. A
De Caſtratis exciſis, *&c.* in Clerum promovendis, aut non. t.1, 58. E
Caſtrum quid. t.1. 15. B
Catechumeni procedite. t. 1. 405. F. t.2. c. 167. D
Catechumeni qui dicantur. t.1. 461. E
Catechumenus, ſi in Dominicum ingrediens, in Catechumenorum ordine ſteterit: is peccat, *&c.* t. 1. 405. E
An Catechumenus infirmus, emotæ mentis factus, debet baptizari. t.2. c. 166. B
De Catechumeno ſacramentorum participe facto, & nondum baptizato. t.2. c. 165. B
De Catechumeno è dæmone correpto, an debet baptiſmum accipere. t.2. c. 165. D
Catechumenorum duo ordines. t.1. 75. A. t.2. b. 154. C
De Catechumenis lapſis. t.1. 74. E. Fidem negantibus. t.2. b. 6. D
De Catechumenis. t.2. b. 154. B
De Catechumenis, qui Chriſtum abnegârunt & reverſi ſunt. t. 1. 695. C
De Catechumeniis. t.1. 274. F. De habitantibus in iis cum ſuis uxoribus. *Ibid.*
Cathari Navatiani dicti. t.1. 69. D
De Catharis, & eorum Baptiſmate. t. 2. c. 47. D
Cathari, Encratitæ, Hydroparaſtatæ, & Apotactitæ uni calculo ſubjecti. t.2. c. 48. B
De Catharis ad Eccleſiam accedere volentibus. t.2. c. 174. A
Cathedra ad quid conſtituitur in edito & ſublimi Templi loco. t.1. 38. C
Caupona Clericis interdicta. t.1. 36. A
Caupona quibuſcunque Clericis interdicta. t.1. 464. A
Cauponas intra ſanctos ambitus extruere prohibitum eſt. t. 1. 246. C
Cauponiam tabernam Clerico habere non licet. t.1. 167. B
Cauponatores librorum qui ſint. t. 1. 238. E
Cauſæ pecuniariæ cur privatæ nominatæ. t. 1. 94. C
Cauſæ criminales quæ dicantur. t. 1. 95. B. 355. A
Ne cauſas agerent qui ſacris initiati ſunt, D. Joannis Patriarchæ promulgatio. t.1. 535. F
In cauſis Sacerdotum examinandis quot Epiſcopi adeſſe debent. t.1. 529. D
Celeſtinus Romanus Papa. t.1. 99. D
Ad Celeſtinum Epiſtola Synodi Africanæ. t.1. 675. A
De ſentientibus cum Celeſtio. t. 1. 99. C. 101. D
Celeſtii impia dogmata. t.1. 99. E. Pro Celeſtio Celeſtini nominis error. *Ibid.* F
De Cellas ædificantibus in deſertis. t.1. 333. C
Statuimus neminem omnino propriam, *&c.* neque eam quæ dicitur Cellula, niſi quis velit ſolus, *&c.* t.1. 206. F
In Cellulis locum non habentia ſed in Monaſteriis. t.1. 323. A
Centeſimæ uſuræ quæ dicantur. t.1. 78. D
Centeſimæ ex variis uſurarum ſpeciebus ſunt graviſſimæ. t. 2. b. 245. E
Centuriones qui dicantur. t.1. 228. A
De Ceram vel oleum offerentibus. t.1. 47. B
De Cereos accendentibus. t. 1. 252. F. Ad quid. *Ibid.*
Certamen parturiens, & trahere differens. t. 2. c. 15. A
De intrudentibus in certamen ejuſmodi. *Ibid.*
Quinque Certamina. t.2. c. 70. B
Ceſſatio dat locum pœnis. t.2. c. 129. C
In Chalce quicunque vult in divinum adytum Domini noſtri ingreditur. t.1. 239. B
Chalcidis Epiſcopi. t.1. 585. D
Characterem dare extra diœceſin permiſſum. t.1. 9. A
Charactere notari quid. t.1. 367. E
Charchedon provincia Africæ. t. 1. 509. A
Chariſii Presbyteri ſcelerata dogmata. t.1. 103. C. De amplectentibus ea. *Ibid.*
Charitas ex Deo eſt. t. 1. 647. C. Ædificat. *Ibid.*
Chartophylacium ut recte Epiſcopium dici poteſt. t. 1. 300. A
De Chartophylacis honore. t.2. b. 93. D. Poteſtate. t. 1. 299. F
Chartophylacis ſanctiſſimæ Eccleſiæ Sedes. t. 1. 8. D. Privilegia. *Ibid.* F
De Sede Chartophylacis Conſtantinopolitani. t. 1. 164. E
Χειροτονία. t.1. 527. C

Χειροτονία.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

χειροτονία. t. 1. 527. Pro Electione. *Ibid.* Pro manuum impositione. *Ibid.*
Chirotonia quid. t. 1. 1. C. Unde dicta. *Ibid.* Unde hoc nomen desumptum. *Ibid.* D. Suffragium nominatur. *Ibid.*
Chirotonias in audientium præsentia fieri non oportet. t. 1. 1. D
χλιάζειν quid. t. 1. 37. E
Chliarenus Patriarcha Constantinopolis. t. 2. b. 172. A
Cholaurus domum ad Maximi Cynici Electionem concedens. t. 1. 91. B
Chorepiscopi suum modum scire, & sibi subjectas Ecclesias administrare debent. t. 1. 439. A
Chorepiscopi sunt quidem imitatione septuaginta, ut autem Comministri, propter studium in pauperes, offerunt honorati. t. 1. 413. D. Plura habent privilegia quam Sacerdotes. t. 1. 413. F
Chorepiscopos Urbani Episcopi in sua diœcesi constituunt. t. 1. 440. A
De Chorepiscopis. t. 1. 112. D. t. 2. b. 132. C
De Chorepiscopis, & eorum privilegiis. t. 1. 388. F. Quorum gradus exolevit. t. 1. 389. A
Chorepiscopi officium suum transgredi non debent. t. 1. 439. A. A quibus eliguntur. *Ibid.*
Chorepiscopis non licere Presbyteros, vel Diaconos ordinare; sed neque urbis Presbyteros in aliena parochia sine licentia Episcopi. t. 1. 388. F
Chorepiscoporum vita inculpata. t. 1. 438. B. Privilegia. *Ibid.*
Choumeli. t. 1. 2. E
Chrisma non potest esse apud hæreticos. t. 1. 366. C
Chrisma à Presbyteris fieri non debet. t. 1. 519. E
Chrismatis confectio quid. t. 1. 520. D
De sacro Chrismate. t. 1. 270. A
Christus perfectus Deus & homo. t. 1. 111. C
Christi sanctum corpus in quibusdam Ecclesiis in manu non tradi. t. 1. 280. C
De sancta Christi resurrectione honoranda. t. 1. 264. C
Christi Cauponatores qui dicantur. t. 2. c. 183. C
De Christi nomen negantibus. t. 1. 40. E
Contra Dominum nostrum Christum impiæ voces. t. 1. 514. D. E
De Christum negantibus. t. 1. 693. D. *& seq.*
De Christum negantibus & salutis mysterium transgressis. t. 2. c. 125. B
De Christi resurrectione die tertio. t. 1. 263. C. Et eam negantibus. *Ibid.* B. Chrysostomi in eos reprehensio. *Ibid.* B. C.
Christi crucifixores in celebri templo cultum peragunt: discipuli Domini in cœnaculo sunt inclusi. t. 2. c. 183. B
Christum induerunt qui baptismo initiati sunt. t. 1. 273. A. *& seq.* Eum imitari debent. *Ibid.*
De Christum sine vi negantibus. t. 1. 71. F
Homo Christianus quando aliquid non recte factum audiverit, debet hoc dicere communi spirituali Patri, & Antistiti. t. 1. 324. A
Christiano licet vitam asceticam eligere. t. 1. 209. B
Christianum servum Judæus possidere civili lege prohibetur. t. 1. 299. A
Christianum se dicere & quæ sunt Græcorum ostentare turpius est. t. 1. 228. D
Christiani non debent frequentari cœmeteria vel Martyria hæreticorum. t. 1. 457. A. 468 A
Christiani ad nuptias euntes non debent ludicris intenti esse. t. 2. b. 66. D
De eo qui recèns factus est Christianus & fit Sacerdos. t. 1. 687. D
De Christianorum infantibus bello captis à Scythis, & Agarenis. t. 1. 254. D. Qui Romanis divenditi sunt, & baptizati. *Ibid.*
Qui nomen Christianorum sortiti sunt debent à Judæis in omnibus esse remoti. t. 1. 41. F
Christianos Judaïzare non oportet. t. 1. 465. E
De se Christianos fingentibus, & clanculum Judaïzantibus. t. 1. 298. A. B.
Christianos relicta Dei Ecclesia non debere abire, & Angelos invocare. t. 1. 468. C
De Christianis oleum aut aliud in templum gentium inferentibus. t. 1. 46. E
De Christianismo. t. 2. b. 270. B
De Christianitatis exercitatione libera. t. 1. 645. A
D. Christophorus Ephesi Metropolitanus. t. 1. 577. A
Chrysostomus Synodo depositus ab Ecclesia Romana restituitur. t. 2. p. 276. E
Chrysostomi verba de sacro calice per vinum exhibendo. t. 1. 192. D
Chrysostomi verba si debent esse superiora iis quæ à Chalced. Syn. & Gang. definita sunt; quid omnino dicent? *&c.* t. 1. 416. A
Chrysomalli aurea theologica dicta. t. 1. 39. D
Chrysotriclinii Palatium. t. 2. p. 285. A
Chumnus Thessalonicensis Antistes. t. 2. b. 48. B
De Ciborum differentia. t. 2. c. 138. A
De Cibis idolis immolatis in ara Christianorum injectis. t. 1. 377. D
De Cibis impuris vescentibus. t. 2. b. 182. A
Circuitores ubi constituendi. t. 1. 479. D. Qui sint. *Ibid.* F
De Circumcisione. t. 1. 687. A
Multi vi ab Agarenis circumcisi post pœnitentiam recepti. t. 1. 378. B
Si qua civitas ab Imp. innovata, *&c.* Civiles ac publicos typos Ecclesiasticarum quoque rerum ordo consequatur. t. 1. 201. B
De ordine Civitatum & Provinciarum. t. 1. 691. A
Clarus in Synodo judex factus. t. 1. 662. B
De claudos irridentibus. t. 1. 37. D
De SS. Apost. per Clementem Constitutionibus. t. 1. 158. C. Adulteratis. *Ibid.* Rejectis & cur. *Ibid.*
Clementis Epistolæ duæ, & Constitutiones. t. 1. 56. B
Clementis Constit. adulteratæ non divulgandæ. t. 1. 56. C
Cleri punitio propter populi insolentiam. t. 1. 25. A
In Clerum non introduci mulieres, aut quas. t. 1. 62. A
Eos qui semel in Clero constituti sunt, statuimus neque ad militiam, *&c.* t. 1. 538. A
In Clerum non provehuntur criminis convicti. t. 1. 40. B
Quod in Clerum ordinari oportet eos qui etiam ad genus Sacerdotale non referuntur, si digni sunt. t. 2. b. 158. A
Qui examinatur in Clero, cum vestibus Laïcis examinandus. t. 1. 340. A
Clero neminem annumerandum per pecuniæ largitionem. t. 1. 322. C
Ex iis qui non ducta uxore ad Clerum promoti sunt, jubemus, *&c.* t. 1. 16. E
A quibusdam in Clero quædam indecora, muliebria, & risum moventia fieri solita. t. 1. 231. D
Cleros non dignos ordinare cogentes. t. 1. 195. A. Etiam Laïcos. *Ibid.*
Ut Clerici ab uno Episcopo ordinentur. t. 1. 1. F
Clericos suos ex reditibus Ecclesiarum consolari debent Episcopi. t. 1. 3. B
Clericos Episcopi defuncti bona surripere non oportet. t. 2. b. 158. E
Ut Cleri ad virgines vel viduas non ingrediantur. t. 1. 566. A. nisi, *&c.* *Ibid.*
Ut ex alieno Monasterio susceptos nec Clericos, nec Monasteserii Præfectos ordinare liceat. t. 1. 616. D
Clericos transponi non oportet. t. 2. b. 158. C
Inter Clericos, ascetas, & sacris initiatos cum mulieribus lavantes nulla differentia. t. 1. 247. F
Nulli licere Clerico Cauponiam habere tabernam. t. 1. 167. B
De Clericis in taberna comedentibus. t. 1. 36. A. t. 2. b. 200. A
Clericum in Cauponam ingredi non licet. t. 2. b. 150. F
De Clerici nomen negantibus. t. 1. 40. E
Quæ matrimonia Clericum fieri vetant. t. 1. 13. A
De Clericorum sponsalibus. t. 2. b. 76. F
De Ordine Clericorum. t. 2. b. 235. A
De recipiente Clericum ex alia parochia sine literis demissoriis ejus cum qui ordinavit. t. 1. 77. B
De Clericis incestas contrahentibus nuptias. t. 2. b. 67. D
De Clerico ad matrimonium illicitum accersito. t. 2. c. 168. A
De Clericis extraneas mulieres alentibus. t. 2. b. 229. C
Ut Clerici pro proprio ipsorum judicio non cogantur publicè testimonium dicere. t. 1. 596. D
Clericis qui cum Scenicis ludicris & saltationibus comedunt, ut se corrigant admonitio. t. 1. 328. C. *& seq.*
Externos Clericos, & ignotos in alia civitate sine proprii Episcopi commendatitiis literis nusquam ullo modo ministrare. t. 1. 129. A
Clericus præsentibus Arianis aut hæreticis an debet orare. t. 2. c. 167. B
De Clericorum castigatione per Magistratum. t. 1. 347. F. 348. B
Clericus Episc. contumelia afficiens deponendus. t. 1. 37. A
Clericus Presbyterum vel Diaconum injuria afficiens segregandus. *Ibid.*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Clericus in Synagogam Judæorum vel hæreticorum ingreſſus ad orandum, deponendus. t.1. 41. E
Sub Clericorum nomine etiam Monachi continentur. t.1.557.E
De Clericis militiæ vacantibus. t.1. 119. E
De Clericis præter Epiſcopi ſententiam altaria ſtatuentibus. t.2. b. 143. F
Si quis Clericus in jurgio quempiam pulſaverit, &c. t. 1. 42. D
Ex antiquis Clericis qui deſcenderunt ad quid cogant. t. 1. 195. A
Ut filii Clericorum gentilibus vel hæreticis matrimonio non conjungantur. t.1. 546. E
De Clericorum filiis. t.2. b. 235. E
De Clericis ob crimina ſua judicatis. t.2. b. 99. D
De Clericis in alius civitatis Eccleſia non ordinandis. t. 1. 137. D
De Clerico percutiente, & occidente. t. 1. 42. D
Seculare miniſterium Clericorum ex diſpenſatione licitum. t. 1. 538. F
Si Clerici à propriis Epiſcopis promoti, eos contemnunt, ne illic quidem maneant unde ſecedere noluerunt. t. 1. 556. D. Similiter ſi ad majores honores propter, &c. voluerint prohevere, &c. 557. D. & ſeq.
Clerici qui dicantur. t. 1. 247. F
Clerici ex aurea Bulla. t. 1. 195. A
De Clericis ad Martyrii certamen ſua ſponte profugientibus. t. 2. c. 16. B.
De Clericorum liberatione ab omni exactione turpis lucri gratia quæ ab Antiſtibus, qui locis præſunt, excogitatur. t.1. 291. B. Bulla aurea iis conceſſa. *Ibid.* Et alia. *Ibid.* & ſeq.
Propter omne peccatum per Clericos ſolam depoſitionem puniri. t. 2. c. 109. B
De Clericis per auri donationem in Eccleſia conſtitutis, & gloriantibus, & alios contemnentibus. t. 1. 292. F. & ſeq.
De Clericis peccatum ad mortem peccantibus. t.2. c.91. D
Si quis Clericus claudum, &c. irriſerit. t. 1. 37. D
Clericus ex quo in aliquod peccatum inciderit, deponitur, non autem ſegregatur. t.2. b. 159. E
De licentia Clericorum, & quomodo. t.1. 338.B
De Clericorum accuſationibus. t. 1. 93. A. & ſeq.
De Clericis ptochotrophiorum & ſimilibus ſe à proprio Epiſcopo ſubducentibus. t. 1. 120. E
Omnes ſimiliter Clericos per ſolam depoſitionem ſeu lapſum, &c. puniri, ſive ſint ordinati ut Presbyteri, &c. ſive per ſolum characterem, &c. t.2. c. 109. B
Clericos decet hoſpites meritorio accipere. t.2. b. 199. B
Ne in Caupona verſentur Clerici niſi hoſpitio excepti. t.1. 567. D
De Clericis contra Canones ſecularibus negotiis ſe implicantibus. t. 1. 537. B
Clerici qui in altiorem gradum aſcendere nolunt, eo quem nunc habent, excidunt. t.2. b. 159. F
Ut ſingulis annis ad Synodum Metropolitani veniant Clerici. t.1. 540. E
Clericis verberare quempiam non permittitur. t.2. b. 248. C
De Clericis qui condemnantur. t. 1. 599. A
Clerici virtutis, & honeſtatis exemplum eſſe debent. t.1.187.C
De iis qui delicta eorum Clericis non confitentur. t.2.b.229.D
De Clericis qui civilium Magiſtratuum poteſtati traduntur. t. 1. 436. A
De Clericis propter metum fidem negantibus. t.2. b. 4. B
Si quis Clericus inventus fuerit in ſancto Dominico jejunare, præterquam uno, & ſolo deponatur. t. 1. 223. D
Clerici qui propter juſtas cauſas emigrarunt, debent in ſuas Eccleſias reverti quum ceſſat impedimentum. t.1. 176. F
De Clericis tantùm ex Sacerdotali genere apud Armenios fieri ſolitis, & aliis erroribus. t. 1. 194. D. & ſeq.
De Clericis ſine mandato, aut etiam ſegregatis Conſtantinopolin ſe conferentibus. t. 1. 132. C. D
De Clericis qui non curant ſuam intra annum cauſam agere. t. 1. 615. E
Clericos ſeculares curas ſuſcipere non decet. t.2. b. 165. E
De Clericorum depoſitione poſt condemnationem peccato convenientem. t.1. 523. C
Alieni Clerici ab aliis nullo modo ſuſcipiantur. t.1. 583. B
Clericus fidejubens deponatur. t.1. 13. D
Clericis indigentibus ex Eccleſiæ facultatibus ſuppeditare oportet. t. 2. b. 158. D
De Clericorum appellationibus. t. 1. 511. F
De Clerico in duabus Eccleſiis non collocando. t. 1. 316. F. t.2. b. 120. A
De Clericis qui recenter uxoribus ductis, quum nemo renunciet, ordinantur. t. 2. c. 178. B
De alienis Clericis inter Magiſtratus ſeu officia aſſidentibus, & in eorum oratoriis miniſtrantibus. t. 1. 301. B
De Clerico excommunicato ad alium Epiſcopum confugiente. t. 1. 501. A
De Clerico fornicationis delato. t. 2. c. 173. B
De Clericis in quibuſdam feſtis varias perſonas ſuſcipientibus. t. 1. 231. D
Clerici in quos nihil conferant. t. 1. 547. A
Non eſſe Lectorem nec dici Clericum, qui in Clerum templi non relatus eſt, ſed ſolam habet tonſuram. t. 1. 195. C. Et ideo ei licere in Laïcalem habitum tranſmutari. *Ibid.*
De Clericorum turpi lucro. t. 1. 72. A
De Clericis uxores religionis prætextu ejicientibus. t. 2. b. 79. B
Clerici uxor ſi eo ſciente adulterata & patiente, ipſe deponitur. t. 1. 12. E
Qui Clerici mutilati aut caſtrati puniantur, aut admittantur. t.1. 15. E. F
Si Clericus mutuas pecunias dederit, pecunias accipiat, ſin autem ſpeciem quantum dederit, accipiat. t. 1. 535. E
Si quis Clericus in Caupona comedens, &c. t. 1. 36. A
Clericos eſſe Magos vel Incantatores, &c. non oportet. t. 1. 469. D
Clericos recipiendi abſque dimiſſoriis literis eorum qui illos ordinarunt, Epiſcopi Carthag. poteſtas. t. 1. 11. A. Item Archiepiſcopi Conſtantinopolitani. *Ibid.*
Pro Clerici receptione Epiſcopi ſegregatio. t.1. 10. F. 11. A
An Clericus ſimiliter ac Laïci prohibebitur publice docere, ac differere. t.1. 233. E
Clericos Eccleſiarum & Monaſteriorum ſub Epiſcopi poteſtatem eſſe oportet. t. 2. b. 159. D
Clericos qui in oratoriis quæ ſunt intra domos miniſtrant, vel baptizant, hoc illius loci Epiſcopi ſententia facere debere. t. 1. 191. A. E contra. *Ibid.*
De Clericis ad alios Epiſcopos ſe conferentibus, & ſine proprii Epiſc. ſententia in aliis Eccleſiis conſtitutis. t.1. 176. A
De Clericis à Civitate in Civitatem tranſeuntibus. t.1. 75. B
De Clericis per vim tranſgreſſis. t.1. 71. F
Ordinandi non qui ex genere Clericorum, ſed qui digni ſunt, etiamſi non ſint ex tali genere. t.1. 195. A
Clerici abſolute non ordinentur. t. 2. b. 159. B
De Clericorum ordinatione ut non ſit irrita. t. 1. 118. F
Si Clericus pauper, in aliquem gradum promotus quicquam acquiſierit, Epiſcoporum poteſtati ſubjiciatur. t.1. 558. B
Clericis interdictum uſuras accipere. t.1.518.C. t.2. b. 245.B
Pro Clericis habet Canon ſimul ac tonſuræ aliqui characterem acceperunt à manu Antiſtitis. t. 1. 195. B
Qui Clerici fiant ſui juris. t. 1. 563. F
Clericos Seculares curas ſuſcipere non oportet. t. 1. 113. F t. 2. b. 165. E
Quinam Clerici debeant ab uxoribus abſtinere. t.1. 660. C
Non licere Clerico in duarum Civitatum Eccleſiis eodem tempore in Catalogum referri. t. 1. 123. E
Clericum abſque Epiſcopi ſententia aliquid facere non oportet. t. 1. 159. A
Clerici quomodo, & à quibus debeant judicari, & qui ex judicatis à propriis Epiſcopo provocant. t.1. 513. B
Qui Clerici non eſſe dicantur. t.1. 315. A. Qui verò. *Ibid.*
De Clericis aliis modis, & non ex Eccleſia res ementibus. t. 1. 558. F
De Clericis litigantibus cum aliis Clericis. t.1. 122. A
De Clericis deficientibus, aut cum Neſtorio ſentientibus. t. 1. 101. D
Si quis Clericus propter metum, &c. negaverit nomen Chriſti. t. 1. 40. D
Clericorum nomine Monachi continentur. t.1. 122. B.
Clericorum officia à Laïcis occupata. t. 1. 195. B
In Clericos dominatus Antiſtitum qualis eſſe debeat. t. 1. 290. E.
De Clericorum contemptu qui per virtutem in Eccleſia promoti ſunt. t.1. 293. A
Clerici peccatum ad mortem peccantes, è gradu dejiciuntur, ſed à Laïcorum communione non arcentur. t.1. 402. C.
Non ſolum Clericos, &c. quo minus ad hæreticos, &c. tranſmittant. t. 1. 547. C
Clericis quæ interdicta. t. 1. 36. A
In ſuos Clericos & Epiſcoporum & Metropolitanorum poteſtas. t. 1. 101. F
De Clericis veſtem ſibi convenientem, &c. t.1. 187. B

Clericus

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Clericus fit quiſpiam ex eo quòd ordinatus fuerit, & characterem ſuſceperit, etiamſi in Eccleſia non legerit. t. 1. 625. B.
Omni cletico foris ordinato duabus ſcripturis opus eſt, Commendatitia, & dimiſſoria. t 1. 176. B
Ordinari clericos non abſolute ſed in Epiſcopatu, vel monaſterio. t. 1. 10. C
Clericus ſi ordinetur debet admoneri ut ſervet decreta, & quæ alia. t. 1. 540. E F
Clericorum injurioſorum pœnæ. t. 1. 37. A in jure civili. *Ibid.* B
De clericorum appellatione. t. 1. 659. F & ſeq.
Clericorum tranſlationes facere Imperatori conceſſum. t. 1. 11. B.
Clericus eſſe non poteſt qui duas ſorores duxit. t. 1. 13. A
Clerici. Quære ſacerdotes, monachi, Epiſcopi, Antiſtites Presbyteri, Diaconi, Eccleſiaſtici, ſacrati, & ſimiles voces quas conſules ut ad idem pertinentes, & ita in multis aliis.
Clericatus, & magiſtratus nulla differentia. t. 1. 557. E
In Clericatum ordinatio ante baptiſmum Clericatum non tribuit. t. 1. 82. E
De Codicillo. t. 2. b. 169. E
In Cœmeteria quorumvis hæreticorum ne abeant qui ſunt Eccleſiæ orationis vel curationis gratia.
Cœmeteria *vid.* Martyria. t. 1. 457. A
Cœnobia quæ dicuntur. t. 1. 325. A
De Coepiſcopis. t. 1. 409. D
De coeuntibus cum animalibus ratione carentibus. t. 1. 392. *& ſeq.* A
Eſt Cælibatus decus & honeſtas, ut ſeparatus ſit à conſuetudine & conſortio mulierum. t. 2. c. 142. B
Nuptiæ cum cognata illicitæ. t. 1. 132. F de nuptiis plura. *Ibid.*
Ex linea tranſverſa cognati quibus non ſuccedunt. t. 1. 618. A.
De Cognatorum nuptiis nefariis. t. 2. b. 67. C
Cognatio non eſt Monachis qui eam quæ eſt in cœlo vitam æmulati ſunt. t. 1. 214. A
Cognatio ſpiritualis cognatione carnali major. t. 1. 220. D
Cognationis diviſio. t. 2. b. 45. E
Prohibitæ cognationis in matrimonium conjunctio &c. ſubibit adulterorum pœnas. t. 2. c. 118. E
Cum ſorore coitus homicidæ tempore punietur. t. 2. c. 118. E
De Coitu cum animalibus. t. 2. c. 157. C
De Coitu furtivo Clericorum. t. 2. c. 120. C D
De Columbas in Eccleſia emittentibus pro ſancti ſpiritus adventu. t. 1. 252. F
Comam ſi nutriat mulier, gloria eſt ipſi. t. 1. 424. C
Comarum ornatus ut prohibitus. t. 1. 273. 274.
De iis quæ non licet comedere. t. 1. 41. B C
De comedentibus execranda. t. 2. c. 132. A
Comicæ perſonæ quæ ſint. t. 1. 231. B
In Comitatum proficiſci, id eſt, ubi eſt comes vel imperator. t. 1. 642. F
Ut qui in Comitatum proficiſcuntur, & Carthaginenſi, & Romano ſacerdoti cauſam ſuam curent oſtendere. t. 1. 642. C
De Commatres viduas in matrimonii ſocietatem accipientibus. t. 1. 220. C
Commendatitiæ literæ. *vid.* literæ.
Commonitorium quid ſit. t. 1. 510. C
Commonitorium quod acceperunt legati adverſus donatiſtas. t. 1. 629. A
Communio Æcytii prodigioſa. t. 615. A
Divinæ communionis gratia nihil accipere oportet. t. 2. b. 164. F
Sanctæ communionis tempore nec dignitas nec generis nobilitas aliquid addunt. t. 1. 280. C
Communionem dare mortuorum corporibus non oportet. t. 2. b. 161. E
Communionem peccatorum ne ſuſtineant ad antiſtites adhortatio. t. 2. c. 137. C D
Qui communione moti ſunt admitti non debent ad accuſationem. t. 1. 663. B
Qui propter ſocordiam communione motus, ſive Epiſcopus *&c.* ſi in tempore excommunicationis, antequam auditus fuerit, ad communionem ſe ingerere auſus fuerit, *&c.* t. 1. 554. E
Ne Epiſcopus temere quempiam privet communion e. t. 1. 668. D
Ut Epiſcopus qui propriam Diœceſim contemnit, communione privetur. t. 1. 658. A
Communione carere, etiam de baptiſmo dicitur. t. 2. c. 178. D
De iis qui in Africa non communicant, & volunt trans mare ſe ſubducere. t. 1. 642. A
Ut nullus ab eo qui communicat, obolos vel aliam ſpeciem quamvis exigat. t. 1. 182. B
Quando communicat ſomnio pollutus. t. 2. b. 163. A
De Epiſcopo qui ſacrificat, & non ſacramentis communicat. t. 1. 5. E F
An communicabit jejunans, ſi contingat aquam bibere lavando aut in balneo. t. 2. c. 169. D
De non communicantibus ſine hæſitatione ſacris ſacerdotum qui habent uxores. t. 1. 419. B t. 2. b. 165. B
De non communicantibus. t. 1. 5. E F t. 2. b. 161. E
Non communicare ut accipitur aliquando. t. 1. 77. A
In tribus dominicis non communicantes ſegregari. t. 1. 6. D
Non oportet eum qui communicaturus eſt cum uxore conſuetudinem habere. t. 2. b. 162. F
Concilium *vid.* ſynodus.
Concio magna Græca quando fiebat. t. 1. 231. A
Inter Concubinam & fornicatricem differentia. t. 2. c. 84. C
De non degendo cum concubina, ut veteri lege. t. 1. 258. C
De Concubitu cum ſorore, cum nuru. t. 2. c. 128. A
Concupiſcentiæ virtus. t. 2. b. 153. F vitium. t. 2. b. 154. A
De mulierem concupiſcente. t. 1. 404. F
Conductores qui ſint. t. 1. 115. A
Ut Epiſcopi &c. conductores non fiant. t. 1. 535. D
Confeſſio fidei Nicænæ ſynodi. t. 1. 514. C D
Confeſſio fidei ex quibus literis habeatur. t. 2. c. 147. D
Confeſſio Chriſti abalienatum à clero propter lapſum non reſtituit. t. 2. c. 16. E
Confeſſio levat pœnam, probatio autem eam auget. t. 2. c. 124. A
Confeſſiones qui excipiunt ſine Epiſcopali permiſſione, ſacrati monachi malè faciunt. t. 1. 520. B
Erga confitentes ſe genere quomodo oportet patres ſpirituales. t. 2. b. 220. E
Confitentes cum majore labore dei celerius miſericordiam apprehendunt. t. 2. c. 126. B
Ut confirmetur quod non poteſt conſiſtere, annorum lapſus non eſt proferendus. t. 1. 313. A
Interea autem pientiſſimos, *&c.* eorum qui ad Eccleſias confugiunt nomina, *&c.* t. 1. 601. A
Ex numero Confugientium non ſunt qui non deſcribuntur. t. 1. 601. A
Statuimus nemini licere eos qui confugiunt, *&c.* t. 1. 600. E
Apud competentes judices litigare oportet eos qui confugiunt, *&c.* t. 1. 600. F
Uſque ad Eccleſiæ terminos, qui ſunt ante forum publicum tuti ſint qui ad eam confugiunt. t. 1. 600. E
Congregatio ſeu conſiſtentia eſt, ut cum fidelibus conſiſtat, *&c.* t. 2. c. 35. B
Congregationes ſeparatæ puniuntur. t. 1. 419. F
De divertentibus à congregatione. t. 1. 523. F
Differentia eorum qui à congregatione divertunt, & hæreticorum & ſchiſmaticorum. t. 1. 524. A
Conjuges qui conſenuerunt debent eſſe ſui judices. t. 2. c. 6. A
De conjugibus unà cum viris ſe lavantibus. t. 1. 248. A
Etiamſi conjuges quum lavantur, unum ſunt corpus, non permittitur ſuis membris male uti. t. 1. 248. A
Qui poſt ſanctum baptiſmum duobus conjugiis fuerit implicitus. t. 1. 11. C D
De conjugio ſolvendo leges ſublatæ à Juſtiniano. t. 1. 259. A
A conjugii ſocietate quibus diebus abſtinendum. t. 2. c. 168. D
De licito conjugio Sacerdotum. t. 1. 171. A
De conjugii ſolutione in tonſura alterius partis. t. 1. 215. D. E
Conjugia quot modis ſolvantur. t. 2. c. 64. D
Conjunctio disjunctiva pro copulativa in libris legum non raro adhibetur. t. 1. 244. F
Conjunctivæ particulæ quandoque pro disjunctivis uſurpantur. t. 1. 245. A

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Conjuratio quid dicatur. t. 1. 136. B
De conjurationis vel ſodalitatis Crimine. t. 1. 136. A 196. A
Conjurationem omnem à lege puniri. t. 1. 196. D
An conjurationes faciendæ boni alicujus gratia. t. 1. 196. B
Connubium honorabile. t. 1. 417. C
De conſanguinitatis gradu ſeptimo. t. 2. b. 46. D Octavo. 47. A.
Conſcius quis dicatur. t. 2. c. 123. D
Conſcii in illicitis magis puniendi quam qui agunt. t. 1. 400. F
De iis qui conſcii ſunt peccatorum ab aliquo commiſſorum. t. 2. c. 123. D
De conſecratis hominibus qui ſeculares ſervitutes exercent. t. 1. 4. C
De conſecratis citra examinationem. t. 1. 70. E
Conſecratio templorum, & puellarum à presbyteris fieri non debet. t. 1. 519. E F
Conſecratio puellarum quid. t. 1. 520. A
De conſecratione templorum. t. 1. 296. F
Loci conſervatores qui dicantur. t. 1. 542. F
Qui conſobrinam duxit non poteſt eſſe clericus. t. 1. 13. A
Conſtantinopolis nova Roma. t. 1. 89. C. Ejus Epiſcopum honoris habere prærogativam poſt antiquæ Romæ Epiſcopum. *ibid.*
De privilegiis ſanctiſſimæ Eccleſiæ Conſtantinopolis. t. 1. 145. A. t. 2. b. 114. B.
Conſtantinopolitanus thronus æqualia privilegia cum antiquæ Romæ throno obtinet. t. 1. 198. E
Conſtantinopol. patriarcha ordinatus ab eo qui eſt pro tempore Heracleæ-Metropolitanus. t. 1. 89. E. & quare. t. 2. b. 114. C.
Conſtantinopolitani ſententia an ſit appellationi ſubjecta. t. 1. 441. F & ſeq.
Conſtantinopolitani Epiſcopi privilegium. t. 1. 176. C
Ponticæ, & Aſianæ, & Thracicæ diœceſis Metropolitanos à Conſtantinopol. patriarcha ordinari. t. 1. 88. A
Novella Imp. domini Conſtantini porphyrogennetæ. t. 1. 618. A
Sub Imp. Conſtantino & Irene matre ejus ſynodus ſeptima Oecumenica. t. 1. 284. A
Conſtantini Cæſaris ſcripta hiſtoria. t. 1. 154. D
Conſtantini decretum ad papam Sylveſtrum. t. 1. 89. D 442. F
Conſtantini magni decretum. t. 1. 117. A
Conſtantinus filius Leonis filii Copronymi. t. 1. 284. A
Conſtantinus Chliarenus patriarcha. t. 2. c. 113. C
Conſtans Conſtantii frater, literis minatur fratri, & cur. t. 1. 92. A. 482. A.
Conſtituta Patrum, aliàs immutabilia, urgente neceſſitate mutari poſſunt. t. 2. p. 276. C
Conſuetudo ſufficit canonem abrogare. t. 2. 281. D
Antiquæ Conſuetudines retinendæ. t. 1. 67. A
Conſuetudines Ethnicorum prophanæ à fidelibus non uſurpandæ. t. 1. 241. D
Conſuetudines gentium ſequi prohibetur. t. 1. 399. E F
De Conſuetudinibus Eccleſiæ non ſcriptis. t. 2. b. 110. A
Ad Conſueta nemo reſtiterit. t. 1. 282. A
Continentes dicuntur monachi. t. 1. 566. A
Ut continentes ſive monachi ad virgines vel viduas non ingrediantur. t. 1. 566. A
De continentia Eccleſiaſticorum. t. 1. 516. A
Contopæcles, ludi genus. t. 1. 218. D
Qui dat ob Contractum illegitimum, non habet actionem ad repetendum quod datum eſt. t. 1. 391. C
De contractibus. t. 2. b. 228. F
Contrectare aliud eſt, & aliud tangere. t. 1. 550. A
De eo qui contumelia regem vel principem afficit. t. 1. 55. C
Conventus univerſalis Græciæ quo tempore. t. 1. 231. A ad quid. *ibid.*
Conventus privatim agere clerici non debent niſi conſentiente Epiſcopo. t. 1. 191. D
In conventibus pſalmos connectere non oportet. t. 1. 460. D
Qui convicti non ordinantur, non etiam qui ſoli accuſati. t. 1. 40. B
Convivia ex collatione clericis interdicta & aliis. t. 1. 478. E F
Ne convivia in Eccleſiis ullo modo peragantur. t. 1. 568. D
Ut auferantur Græcorum convivia. t. 1. 597. D
In conviviis clerici non debent ſpectacula videre. t. 1. 478. C
De conviviis. t. 2. b. 229. A
Convivari cum gentilibus prohibitum eſt. t. 1. 46. E
De iis qui feſto ethnico convivati ſunt. t. 1. 381. B
Copronymus execrandus & impius. t. 1. 286. D
Cornelius papa Romanorum Eccleſiæ. t. 1. 69. A
Sub Cornelio papa ſynodus habita. t. 2. b. 9. A
Cornicum inſpectiones. t. 1. 235. E
Corpus animale, & corpus ſpirituale. t. 1. 61. D
Veſpera enim erat quando manducatum erat ſacrum illud & ſanctum corpus. t. 1. 263. C
Corpus nec malum nec mali principium. t. 2. c. 41. A
Corporis damnum non polluit, ſed animæ inquinatio. t. 1. 50. F
Corroborantur quædam ordinatione, & canone; quædam conſuetudine. t. 1. 510. B
Corporum inſpectiones. t. 1. 235. E
Coſmas Presbyter & Apocriſiarius. t. 2. p. 279. E
De creditoribus. t. 2. b. 90. A
Creſcentius & Aurelius. t. 1. 562. A
Creſconius Recenſis agri Epiſcopus. t. 1. 574. D
De Creſconio Balarecenſio. t. 1. 614. D
Ut qui unum crimen probare non poteſt, ad alterum non admittatur. t. 1. 665. D
Qui falſum crimen contra Epiſcopum intendit. &c. t. 1. 472. F
De criminum canonicorum convictis, & in laicorum locum detruſis. t. 1. 180. E
Criminales cauſæ publicæ dictæ, pecuniariæ privatæ. t. 1. 94. C
De criminalibus litibus adverſus Epiſcopos & reliquos ex ordine ſacerdotali. t. 1. 93. F
Critriarum nugæ. t. 1. 235. E
Crux baptiſma dicitur ſecundum Chryſoſtomum. t. 1. 31. F
Crux mente, ſermone, & ſenſu colenda. t. 1. 243. D
Crucis fixio extra urbem alicui templum excitare volenti à Chartophylace quomodo datur. t. 1. 230. D
Quodcunque ſcriptum in quo venerandæ, & vivificæ crucis figura per manum ejus, qui ipſum compoſuit, ſcripta eſt, firmum manet. t. 1. 528. C
Crucis typi in pavimentis cur deleri jubeantur. t. 1. 243. A
Crucis figuram quis per literas docuit. t. 2. c. 146. D
Nec Monachus nec ullus aliis in publico loco crucem imponat. t. 1. 243. A Sed & precioſas cruces non alibi quam, &c. ibid. B Nemo in ſolo &c. crucem inſculpat. ibid. B
De honore cruci habendo. t. 1. 242. E
Crucem in pavimento ſcribere non oportet. t. 2. b. 228. D
De Cruce. t. 2. b. 110. E
Adverſus poſcentes cruces patriarchales in ſuis regionibus murmur. t. 1. 19. F 20. A
Eccleſiaſtici Cubicularii non potens ordo ſed vilis. t. 1. 165. A
Cubile impollutum. t. 1. 4. A
Cupiditas pars animi. t. 1. 61. B Ejus virtus quæ. *ibid.* C
De curatoribus minorum. t. 1. 114. C t. 2. b. 136. B
De curatoribus Eccleſiæ Hipponenſis. t. 1. 615. A
Curricula equorum ſacerdotibus interdicta. t. 1. 183. A
Cuſtodem vigilare oportet. t. 1. 38. C
De Cyclo ſolis inveniendo. t. 2. b. 206. E
Quomodo reperitur cyclus lunæ. t. 2. b. 206. B
Quare Cycli lunares ſint numero XIX. t. 2. b. 204. C
Quare Cycli ſolis ſunt XXVIII. t. 2. b. 205. A
Quare lunæ Cycli & fundamenta à menſe Januario incipiunt. t. 2. b. 205. C
Quare Cycli ſolis ab octobri incipiunt. t. 2. b. 205. E
Cyliſtrarum excogitatio. t. 1. 241. A
Cynici unde dicti. t. 1. 91. B t. 2. b. 14. E
Cypri ſeu novæ Juſtiniapolis privilegia. t. 1. 589. C
De Cypri inſula ſub Rhegino, & ſub Joanne Epiſcopo, de inſulæ privilegiis Juſtiniapolis dictæ. t. 1. 203. A & ſeq.
In Cyprum præfectus Romanorum mitti ſolitus. t. 1. 104. F
Cypri Epiſcopi per ſe degentes, & ordinantes. t. 1. 105. A
De Cypro. t. 2. b. 116. A
Cypriani Afrorum Epiſcopi & martyris canon. t. 1. 3.
De Cyradio muliere. t. 2. c. 175. A
Cyriacus presbyter. t. 2. c. 66. A D
Magnus Cyrillus Iſaiam interpretans. t. 1. 235. A
Cyrilli papæ Alexandrini depoſitio. t. 1. 99. D Celeſtini Romani papæ locum tenentis. *ibid.*
A papa reſtituitur. t. 2. p. 276. E
Cyrilli Alexandriæ Epiſcopi reſcripta. t. 1. 673. D
S. Cyrilli ad Domnum Epiſtola. t. 1. 107. E t. 2. c. 175. D

D

DÆMONES correptum in clerum cooptari prohibetur. t. 1. 51. F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Si sit fidelis Dæmone percitus debet esse sanctorum mysteriorum particeps. t.1. 52. A
A Dæmone correptus fidelis an sanctorum mysteriorum particeps esse debet. t.2. c. 165. F
An correptus à Dæmone Catechumenus baptizandus. t. 2. c. 165. D
Ad Dæmonas accedentium, & jûrantium pœnæ diversæ. t. 1. t.1. 270. D
De simulantibus se à Dæmone correptos. t.1. 226. D. 619. F. t.2. b. 279. A
Dalmaticus Episcopus. t.2. b. 279. D
De damnatis qui in carcere servantur. t.2. b. 258. E
De iis quæ dantur liberis à parentibus, profitentibus qui offerunt, esse Deo consecrata. t. 1. 322. D
Quod turpi utriusque causa datur, ejusque qui dat, & qui accipit, non redit. t.1. 294. A
De jurando si litigator probare non potest quod datum est, aut promissum. t.1. 532. E
Quæ data sunt in æquali causa ejus qui dat, & qui accipit, non repetuntur, &c. t.1. 323. D
Daniel Notarius. t.1. 509. E
Daniel Ancyranus Metropolita. t.2. b. 286. A
De Decimas Deo offerentibus pro debita gratiarum actione. t. 1. 3. C
Decius Imperator. t. 1. 69. A
Sub Decio Synodus Carthaginensis congregata, & quando. t. 1. 365. A
Decretorum confirmatio à quibusdam sanctis Patribus factorum. t. 1. 159. B
Δεδοξασται pro justum visum est accipitur. t. 1. 101. D
De Defectoribus anathematizandis. t.1. 415. F
De Defensoribus Ecclesiarum qui ab Imperatoribus peti debent. t.1. 612. C
De Defensore sanctissimi Dei magnæ Ecclesiæ. t. 1. 612. F
Defunctorum memoria quando non celebranda. t. 2. b. 239.
Sanctæ Deiparæ festum.
De sanctissimæ Deiparæ puerperio. t.2. b. 153. D
Delinquentes mulctare debent Episcopi non autem eos torquere. t. 1. 436. B
Omnes una demersione baptizati rebaptizantur. t. 1. 97. E
Depositio Amathuntis infirma, & nullius momenti, & cur. t. 1. 526. C. D
De positionis nomen abusive pro expulsione acceptum est. t. 1. 82. E
De Depositione Ecclesiastica eorum qui per vim aut ignorantiam in aliquam rem inciderint. t.2. c. 107. D
Depositio Antistitis qui Agarenum interfecerat qui ensem in ipsum vibraverat belli tempore. t.2. c. 101. C
Depositus segregationi subjectus. t.1. 7. C
Cum depositio simul orare non permittitur Clerico. t. 1. 7. C. 46 D
De Depositio. t. 2. c. 200. D
Depositi à sola sacrorum celebratione prohibentur, non à communione. t.1. 7. D
Ne quis depositus à proprio Episcopo Imp. auribus molestiam exhibeat. t. 1. 441. B. Quo oporteat converti. *Ibid.*
Contra depositos à Synodo, aut Presbyteros, ab Episcopo. t. 1. 434. A
De Depositis ob manifesta crimina. t.1. 18. A
Depositos Laïcorum loco censeri. t. 1. 362. A
Qui deponantur, & segregentur & qui non. t.1. 16. B. C
De Deprædantibus res captivorum. t.2. c. 27. A. *& seq.*
Derci Episcopus t. 1. 585. De eo. t. 1. 608. A
De iis qui non desciscunt solum, sed etiam insurgunt, & fratres cogunt. t. 1. 382. C. D
De Desperatis. t. 2. c. 10. B
De Desponsis puellis raptis. t.1. 384. C
Desponsam alteri mulierem eo adhuc vivo cui desponsata est, si quis duxerit, adulterii crimini subjicitur. t. 1. 276. A
De Detinentibus ipsis tradita, ut regimen ad tempus suscipiant, & eis damnum afferentibus. t.1. 324. C
De detinentibus aliena pro propriis quæ perierunt. t. 2. c. 30. E
De Detonsis. t. 1. 334. 335.
Deus silens in præsentia in malo incepto omnino in futurum dignum supplicium reservat. t.1. 198. A
Inter Deum negantes sponte & invitè differentia. t.1. 377. E
Deo dedicata juris esse Episcopalis. t.1. 332. D
A Deo incipere, & in Deum desinere, rem inchoanti ordo optimus. t.1. 155. A
Quod sine Dei gratia nihil possumus perficere. t. 1. 647. D
Quæ Deo semel consecrata, ea non, *&c.* t. 1. 410. C
De existimantibus Deum esse malorum effectorem. t. 1. 104. F
Dei gratia non solùm largitur remissionem peccatorum, sed etiam præbet auxilium ut non amplius peccetur. t. 1. 646. E
Nulla Dei creatura rejicienda, si cum gratiarum actione accipiatur. t.2. c. 88. B
De iis quæ Deo offeruntur à nonnullis sua sponte. t. 1. 322. F
Qui Deo adhæret unus est spiritus. t.1. 227. B
Διακονισσα quid sunt. t.2. b. 201. E
Diaconus non suscipiens curam populi sibi commissam segregandus. t.1. 24. D
De Diaconi sessione. t.1. 462. C. Honore. *Ibid.*
De Diaconorum inferiori gradu. t.1. 80. B
De Diacono relicta sua parochia in aliam abscedente.
Diaconos sine sententia Episcopi nihil agere, ut sit intelligendum. t.1. 27. C
Diaconus qui cum Hæreticis solum comprecatus fuerit, segregatur. t.1. 30. C
De Diaconis Centum in magna Ecclesia. t.1. 175. C
De Diaconis qui dant Eucharistiam Presbyteris, & ante Episcopos eam accipiunt. t.1. 80. A
Diaconi ne ordinentur ante xxv. annos. t.1. 535. E
De septem Diaconis ab Apostolis constitutis. t. 1. 174. B. C. Quales fuerint, & qui. *Ibid.*
Diaconus fornicationis, *&c.* convictus deponendus. t. 1. 16. B
Diaconus labris, pollutus, *&c.* 405. A
Diaconorum ordinatio, non electio, sicut Episcoporum, & Sacerdotum olim. t. 1. 24. F
Ut nulli Diaconi Procuratores fiant. t. 1. 535. D
De Diaconis qui sacrificarunt, postea autem reluctati sunt.
Diaconi à propriis Episcopis vel finitimis audiendi. t. 1. 511. F
De Diaconi ordinatione. t.1. 173. B
Diaconus ab uno Episcopo ordinandus. t.1. 1. F
Diaconus secundam ordinationem ab aliquo suscipiens, deponendus. t. 1. 44. D
De Diaconorum arrogantia, sessione ante Presbyteros. t. 1. 163. F. Sedendi licentia si Patriarchæ aut Metropolitani vicem gerunt. *Ibid.*
De Diaconorum reperiendorum inopia. t. 1. 593. F
Diaconus jejunans cum Judæis vel cum ipsis festos dies agens deponendus. t.1. 46. A
De Diaconis in ordinatione professis oportere se uxores ducere. t.1. 383. B. Non sequendus Canon. *Ibid.* C.
Diaconus aleis vel ebrietatibus vacans vel desistat vel deponatur. t.1. 29. C
Diaconus usuras exigens deponendus. t.1. 29. F
Diaconus in accusatione criminis à tribus Episcopis audiatur. t.1. 525. E
Diaconus à peccatis convertentem non recipiens deponendus. t.1. 34. E
Diaconi septem esse debent. t.1. 414. D
De Diacono qui ab Episcopo depositus aliquid de ministerio agere ausus fuerit. t.1. 434. A
De Diaconis à nuptiis, *&c.* propter abominationem abstinentibus. t.1. 34. A
Diaconos fieri Archiatros nolebat D. Lucas. t.1. 536. B
Nullus externorum Diaconorum recipiendus sine literis commendatitiis. t.1. 21. F
De Diacono labris polluto. t.2. c. 122. A
De Diacono qui proprio contempto Episcopo privatim congregationem effecerit, & altare fixerit. t.1. 436. A
De Diacono posi Diaconatum fornicato. t.2. c. 53. A
Diaconissæ censentur habitu. t.1. 82. C
Diaconissa ante quadraginta annos non ordinetur. t.1. 173. B
Diaconissæ dignitate solum dignas esse Laïcas mulieres, non verum, sed & Monachas. t. 1. 216. C
De Diaconissa cum Græco fornicato. t. 2. c. 101. A
De Diaconissarum ordinatione, matrimonio in Diaconatu. t. 1. 131. B. C
De Diaconissis & Viduis. t.1. 204. B. t.2. b. 70. E
Διαυτα quid. t.1. 326. D
Diatimius Episcopus. t. 1. 622. E
Dies Dominicus quid repræsentat. t.1. 43. E
Dies salutiferæ Passionis ut peragendus. t.2. 262. C

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

De diei Dominicæ celebratione. t.1.43. A
De diei ſpatio. t.2. b. 141. D
Die Dominico etiam agricolas debere otiari. t.1. 466. A
Digami à miniſterio excluſi. t.2. c. 69. D
De Digamo poſt ſanctum baptiſmum. t.1. 11. D
De Digamis in ſuis gradibus conſervatis, & ad majora promotis. *Ibid.*
De Digamis. t. 1. 69. B. t.2. c. 54. A. t.2. b. 94.A
Suam Digamiæ mulctam Canones ſtatuere. t.1. 408. B
Dignitate fretus ne quis adverſus alios extollatur. t.1. 164. A
Dignitates Eccleſiaſticæ Imperatoriis non præferendæ. t. 1. 164. F
Spirituales dignitates præſtantiores ſecularibus. *Ibid.*
Διηγήσεις. t.1. 102. B
Διηγητέλαι. *Ibid.*
Dilectionis ſignum ſalutatio & complexus. t. 1. 461. E
De Dimiſſam accipiente. t.1. 160. B
Dimiſſoria Epiſtola commendatio dicta eſt. t. 1. 548. D
Dimiſſoria Epiſtola pro pacifica. t.1. 593. B
Dimiſſoriæ Epiſtolæ. t.1. 125. D
Dimiſſoriæ literæ, *Vide* Literæ.
Diœceſis quæ dicatur. t.1, 122. F
Extra diœceſin aliquid Sacerdotale exercentes depoſitioni ſubjecti. t.1. 9. A
Diœceſeωn diſtributio. t.1. 87. D
Extra ſuam diœceſin docens non punitur. t.1. 9. A
Si diœceſin ab hæreſi Epiſcopus liberaverit, & triennio poſſederit, nemo eam repetet. t.1. 652. B
Ut diœceſes niſi proprii Epiſcopi conſenſu, alius Epiſcopus non ſuſcipiat. t.1. 581. A
De ſuas diœceſes & limites tranſeuntibus. t.1.87.D. *& ſeq.*
Quomodo inter ſe diœceſes divident Epiſcopi Catholici, & Donatiſtæ. t.1. 651. A
Diodorus Tarſenſis Epiſcopus. t. 2. c. 139. A. Ad eum S. Baſilii Epiſtola. *Ibid.*
Dionyſius Archiepiſcopus Alexandrinus. t.2. c. 1. Ejus ad Baſilidem Epiſtola. *Ibid.*
Dionyſius magnus Canonicus. t. 2. c. 47. D
Dionyſius ad Novatum Epiſtola. t.2. b. 234. D
Dioſcorus Alexandriæ Epiſcopus. t.1. 148. F
Dioſcori depoſitio. t.1. 111. B.C
De Dioſcoro & Eutychete. t.2. b. 11. B
Diphteræ quæ dicantur. t.1. 460. A
Directores dicti Epiſcopi. t.1. 582. A
Diſceſſio quid. t.2. b. 22. E
De iis qui venerabilem Diſcum polluunt. t.1. 349. D
Diſputare publice Laïcum non oportet. t. 2. 233. B
De Diſſentione Romanæ & Alexandrinæ Eccleſiæ. t. 1. 638. F
Diſſimiles qui nominati. t.1. 85. E
Diſtrahendi verbo quid indicatur. t.1. 346. A
Diſtrum quid. t. 2. b. 200. F
Divina decreta interpretari quorum eſt. t.1. 233. B
De Divinationibus. t.1. 148. F
Antiquitùs non fiebat libere divortium niſi cum cognitione judicis. t.1. 32. D
Divortii libellus per quæ verba mittebatur. *Ibid.* C
Divortia fieri ſine cauſa prohibet lex Civilis. t. 1. 4. B
Docere Clerum & populum oportet eos qui præſunt Eccleſiis. t. 1. 177. E
Docere publice Epiſcopo non licet in Civitate quæ ad ſe non pertinet. t. 1. 179. C
De Metropolitano qui docuerat in compluribus ſuis Epiſcopatibus præter Epiſcoporum voluntatem. t.1. 9. B
De Epiſcopo qui docuerat extra limites ſuæ regionis. t. 1. 9. B
Doctores populorum quid noſſe debent. t.1. 287. C
Magnæ Eccleſiæ Doctores Patriarchæ jure docent. t. 1. 178. B
De Doctrina non ſcripta. t.2. c. 146. C. D
Dogmata ab Eccleſia cuſtodita, tam ex ſacra ſunt Scriptura quàm ex traditionibus. *Ibid.*
Dogmatis & prædicationis differentia. *Ibid.* F
De Domino noſtro blaſphemæ voces. t. 1. 58. B
Si eorum, quæ homini quis largitur, Dominus amplius eſſe non poteſt: quomodo eorum quæ Deo ſanctificat, & dedicat quiſpiam, ſibi dominium arripere ſinetur. t. 1. 332. A
De Domino rem habente cum ancilla ſua. t. 1. 260. B
Si Dominus ancillam ſuam nuptum locavit, qui autem liber eſt, *&c.* t.2. c. 98. E
De iis qui ineffabilem Domini generationem puero, & thoro ſtrato exprimunt. t. 1. 252. F
Domini corpus ut intelligendum. t. 1. 602. F
Dominos fideles qui habent ne contemnant. t.1. 418. C
De Dominis ſervorum ſacrificare coactorum. t.2. c. 12. F
Dominica dicta immobilia Epiſcopalia. t.1. 390. F
Dominicus id eſt Domini populus. t.1. 391. A
In Dominico populum docere oportet. t.2. b. 168. A
Dominicus dies qua hora incipit, & ad quam completur. t. 1. 264. C
Dominicis diebus jejunandum Euſtathianorum hæreſis. t. 1. t. 1. 415. B
Die Dominico jejunate, vel, *&c.* non oportet. t. 2. b. 168. B
Dominicis diebus præcipuè Clerum & populum docere oportet. t.1. 177. E
Dominicis genu non flectere. t.1. 264. A
Ex iis quæ pertinent ad Dominicum quæcunque dum non eſſet Epiſcopus, Presbyteri vendiderunt, revocare Dominicum, *&c.* t. 1. 390. F
Si quis docet domum Dei eſſe contemnendam, & quæ fiunt in ea congregationes, ſit anathema. t.1. 419. C
Sacroſanctarum domorum immobilia in cognatos transferre non licet. t. 1. 26. F
De alienas domos hoſtiliter ingredi auſis. t.2. c. 33. A
Donatianus primas. t.1. 662. B
De donatione ante nuptias. t.2. b. 251. D
De actione quæ Donationes, & traditiones tollit. t. 1. 313. E
Donationes non prohibitæ ad conſtitutionem & melioration-em ſacrorum quæ dantur ac donantur Monaſteriorum. *Ibid.* E. F
De donationibus quæ fiunt ſecularibus. *Ibid.* F
De donationibus. t.2. b. 108. D
Qui donativum conſtituerit ut oratorium, *&c.* t.1. 332. E
De Donato. t. 2. 14. A
Donatus in Synodo judex factus. t.1. 662. C
Quomodo inter ſe Diœceſes divident Epiſcopi partim à Donato converſi partim Catholici. t.1. 651. A
Donatus, Donatiſtæ & eorum hæreſis. t.1. 595. B. *& ſeq.*
Donatiſtæ quomodo admittendi. t.2. b. 14. A
Adverſus Donatiſtas Synodus. t.1. 644. F
Ut legatio mittatur ad Donatiſtas de componenda pace. t. 1. 605. C
Legatis adverſus Donatiſtas datum Commonitorium. t. 1. 629. A
De literis ad Magiſtratus Africæ ut clara ſint quæ inter Donatiſtas & Maximianiſtas acta ſunt. t.1. 603. D
De Donatiſtis Anaſtaſii Papæ Epiſtola ad Synodum. t. 1. 602. B
De conveniendis Donaſtitis. t.1. 627. A
De populis & diœceſibus quæ à Donatiſtis convertuntur. t.1. 636. C
De Donatiſtis & pueris qui à Donatiſtis baptizantur. t. 1. 573. A
De iis qui à Donatiſtarum hæreſi convertuntur. t.1. 636. E
De populis, qui à Donatiſtis convertuntur. t. 1. 650. E
Ut Donatiſtarum Clerici in Catholicæ Eccleſiæ Clerum recipiantur. t. 1. 604. C. Etiam à Synodo depoſiti. t. 1. t. 2. p. 276. C
Unum donum dignum quod eſt. t. 2. c. 186. C
De donum admiſſiſſe convicto. t.1. 532. D
Utrum melius offerre donum Eccleſiæ, an largiri mendicis. t. 1. 345. E
De donis quæ Sacerdotibus offeruntur. t.1. 182. C. D
De Dotis privilegium habentibus. t.1. 277. B
Dotem efficit matrimonium, ſed dotes matrimonium non faciunt. t.2. c. 130. B
De re Dotali. t.2. b. 226. B
Δόξα. t. 2. 154. C
Magnus Drungarius D. Stephanus Comnenus erat matrimonio jungendus Eudochiæ, & prohibebatur. t.2. c. 120. F
Dubitare de re aliqua & adverſari ut differant. t.1. 102. E
Michaël Ducas Imp. t.2. b. 166. F
Dulcitius Legatus. t.1. 626. E

E.

DE Ebrietatibus vacantibus. t. 1. 29. C. t. 2. b. 167. E

Eccleſia

Ecclesia est cœtus fidelium. t. 1. 419. F
Qui in Ecclesiam conveniunt, & non ad finem usque expectant, segregandi. t. 1. 6. D
De viduarum Ecclesiarum immobilibus. t. 1. 197. F
Alias Ecclesias quæ à gentilibus occupantur, aliis Ecclesiis concedere licere. t. 1. 88. C
Vacantem Ecclesiam qui arripuit absque Synodi sententia, rejiciendus. t. 1. 9. A
De iis qui in Ecclesiam confugiunt. t. 2. b. 119. B
Magnæ Ecclesiæ Magistratus seu officiales à patria potestate liberantur. t. 1. 564. A
Si quis extra Ecclesiam privatim conciones habet, &c. t. 1. 419. E
Ut universalibus Ecclesiarum Ordinibus in unaquaque Civitate, & in diversis locis quarumque possessionum sine mora custodia & præsidium præbeatur. t. 1. 629. E
Vacans Ecclesia quæ dicatur. t. 1. 446. D
Ecclesiæ à Sarracenis detentæ. t. 1. 491. B
De Ecclesiæ Hipponensis Curatoribus. t. 1. 615. A
In Ecclesia Agapas facere & in domo Dei comedere, & accubitus sternere non oportet. t. 1. 465. C
In Ecclesiis non vetantur canere Laïci. t. 1. 459. F
In duarum Civitatum Ecclesiis unum esse Clericum non oportet. t. 2. b. 120. A
Ecclesiarum thronis renunciare, & Antistitum dignitatem obtinere, Antistibus licere dicunt nonnulli. t. 1. 107. C
Si quis vult fructus Ecclesiæ oblatos accipere, vel dare extra Ecclesiam, &c. t. 1. 420. A
Rerum Ecclesiæ potestatem habere Episcopum. t. 1. 28. E
Ecclesiæ bona inalienabilia esse oportet. t. 2. b. 121. C
Imperium nostrum, quod, &c. legem de Dei Ecclesiis, & sanctis domibus. t. 1. 333. D
De Ecclesiarum honore servando, & ne templorum pateant sancti ambitus negotiantibus. t. 1. 246. C
Per sanctam Ecclesiam quid intelligatur. t. 1. 366. E
Ne convivia in Ecclesiis ullo modo peragantur. t. 1. 568. D
De auferente ab Ecclesia ceram vel oleum. t. 1. 47. B
Ecclesiarum immobilia in cognatos transferre nullo modo licere. t. 1. 26. F
Si verò, &c. reddatur ipsi sanctissimæ Ecclesiæ, &c. res super qua tale quid consecutum est. t. 1. 304. D. E
Romanæ Eccl. esse de omnium Ecclesiarum quæstionibus per appellationem decidere debere, frustra jactari. t. 1. 544. A
Ecclesiæ termini lavacra, porticus, horti. t. 1. 275. B
Magnæ Ecclesiæ Officia. t. 2. b. 272. A
Ecclesiis Rusticanis Canon valde utilis. t. 1. 619. E
De Ecclesiis honoratis erectisque ex Episcopatibus & Archiepiscopatibus in Metropoles. t. 1. 202. C
De Ecclesiis vel urbibus ab Imperatoribus de novo extructis. t. 2. b. 147. C
Ecclesia Basilicæ Secundæ. t. 1. 628. C
De Ecclesiarum defensoribus qui ab Imperatoribus peti debent. t. 1. 612. C
De Ecclesiis adversus privatos agentibus quadragenaria annorum præscriptio. t. 1. 134. B
In Ecclesias Orientales rabies hostilis. t. 1. 81. C
Ecclesia secundi Climatis. t. 1. 632. D
Ut quæ sunt Ecclesiæ cum omni cura & bona conscientia serventur. t. 1. 451. B. C
Ecclesiarum Consecratio quando fit. t. 1. 297. C
De Ecclesiarum ædificatione & consecratione. t. 2. b. 118. B
Ecclesiæ quæ sunt honoratæ jussu Imperiali à throno Constantinopolitano Præsulum electionem accipere debent. t. 1. 201. F
Quænam Ecclesiæ propriis privilegiis gaudent. t. 2. b. 113. D
De rebus Ecclesiæ. t. 1. 28. E. 451. B
Ἐκκλησιαστήριον. t. 1. 419. F
Res Ecclesiasticæ bona pauperum dictæ. t. 1. 143. A
Qui ad aliquem Ecclesiasticum genere vel alio modo pertinet, ne in testimonium trahatur. t. 1. 596. F
Rem Ecclesiam alienare non potest Episcopus nisi urgeat necessitas. t. 1. 560. F
Ecclesiasticam confessionem quid vocant Patres. t. 1. 358. E
Ecclesiasticus Clericatus ministerium dictus. t. 2. c. 69. D
Ecclesiastica officia abusive vocantur gradus. t. 1. 12. A
Ab Ecclesiasticis debent quæ sunt Ecclesiarum administrari. t. 1. 451. F
Ecclesiasticorum Magistratuum judiciaria officia. t. 1. 596. F
De Ecclesiasticum forum recusantibus. t. 1. 530. C. D
Ecclesiastici gradus dignitates appellati. t. 1. 165. A
Ecclesiastici etiam non scripti mores, sicut scripti Canones refutari non possunt. t. 2. c. 141. F
Similiter placuit ut rem Ecclesiasticam nemo vendat, &c. sin autem, &c. t. 1. 551. A
Ecclesiastica officia inter dignitates non collocari affirmarunt nonnulli. t. 1. 165. A
In qnamcunque Ecclesiasticam constitutionem illudere vetitum. t. 1. 231. C
Ecclesiastica officia dicuntur ἀρχοντικὰ. t. 1. 164. D
Ecclesiastico juri nec cum mandato Imperiali potest sacratus renuntiare. t. 1. 631. D
Ecclesiastica officia non sunt Episcoporum potestatis sed Canonum auctoritatis, & dignitatis. t. 1. 557. D
De multis Ecclesiasticum ordinem subvertere volentibus, & mentientibus adversus Episcopos. t. 1. 93. A
De causis Ecclesiasticis statuta synodaliter, & decreti locum obtinentia, ut debent fieri. t. 1. 551. E
De tractis ad competens forum Ecclesiasticum & recusantibus. t. 1. 530. C
Ἐξάρχειαι. t. 1. 133. F
Edessæ Episcopus Ibas. t. 1. 99. D
Edictum sanctissimi Patriarchæ D. Lucæ. t. 1. 536. D
Edictum D. Alexii Comneni. t. 1. 201. D
Edictum D. Michaëlis Philosophi, ut Lector æque ac Diaconus, & Sacerdos prohibeatur ab exercendis secularibus officiis. t. 1. 536. A
Edictum D. Michaëlis. t. 2. 538. E
Edictorum Synodalium vis. t. 1. 443. A
Ἐδικαιώσαν. t. 1. 102. B
Eirenici hæretici scripta. t. 1. 30. F. Ob quæ tantum aspecta multi depositi. *Ibid.*
Ἔκθεσις. t. 1. 303. F
Ἐκκλησία. t. 2. c. 45. C
Ἐκπόμπους. t. 1. 303. F
Ἐκπομπεύειν abusive dicitur Ἔκθεσις, & contrà. *Ibid.*
De Eleæ Episcopo. t. 1. 34. C
Electio pro ordinatione accepta. t. 1. 289. B
Datur potestas iis qui electionem faciunt ut absque curiali, &c. si quem electione dignum invenerint, &c. t. 1. 359. B
Electio in Episcopo propriè dicta: in Presbytero & Diacono abusivè. t. 1. 289. B
Electiones fieri in præsentia audientium non oportet. t. 1. 455. A
De Electionibus ab omnibus Provincialibus constituendis. t. 1. 527. D
De Electionibus ordinandorum Episcoporum. t. 2. b. 259. A
De Electionibus Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum. t. 1. 289. A. & *seq.*
De Electione Episcoporum. t. 2. b. 115. C
Electiones antiquitus à populo fieri solitæ. t. 1. 289. B
Omnem Electionem Episcopi, &c. quæ fit à Magistratibus irritam manere. t. 1. 288. E
Electi sive Electitii judices qui dicantur. t. 1. 633. A
De Electis à possessoribus in locum Clericorum. t. 1. 332. E. F
Electitius judex quod sibi videtur decernit. t. 1. 657. E
Electitii Episcopi qui dicantur. t. 1. 546. B
Ne ab Electitiis judicibus appellare liceat. t. 1. 633. D
Elias Patriarcha & Legatus. t. 2. b. 280. C
Ἡλικία. t. 1. 540. A
De Elocatione. t. 2. b. 182. E
Emancipatio quid apud Romanos. t. 1. 563. D
Emanuëlis Monasterium à Photio restauratum. t. 1. 345. B
Imp. D. Emanuëlis Comneni jussio. t. 1. 333. E
Ἡμιόλια quid sunt. t. 2. b. 245. E
De Emphyteusi. t. 1. 111. E
De Emphyteuta, de Empheuticorum contractuum robore. t. 1. 304. E
De Emptione ac venditione. t. 2. b. 18. C
Encratitæ qui sint. t. 2. c. 49. A. Schismatici. 50. F. Rebaptizandi. 104. E. & *seq.*
De Encratitis. t. 2. b. 7. F
Ἐπισκοπικὸν. t. 1. 470. A.
Ἐπισκοπικὸς & quæ dicatur. t. 1. 62. B
Ephesi acta labefactantes. t. 1. 102. E
De Epigonio & Juliano paupere adolescentulo ab eo susceptо. t. 1. 583. E. F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Epigonius Episcopus. t. 1. 581. A
De se Epilepticos fingentibus. t. 2. c. 11. A
Ἐπιτιμίσεως ritus. t. 2. b. 207. D
Epiphanius de hæresibus scriptor. t. 1. 468. E
Ἐπορκίσεις. t. 1. 400. E
Episcopus Romanus Patriarchicarum Sedium caput. t. 2. b. 117. D
Episcopus nec in parva Civitate, nec in pago constituendus. t. 1. 581. F. t. 2. b. 131. D
Episcopum Ecclesiæ negotia administrare oportet. t. 2. b. 126. E
De Electis in Orientales Ecclesias Episcopis constitutio. t. 1. 200. A
Ante Synodum Trullanam licuit Episcopis habere uxores. t. 1. 3. D
De Episcoporum ordine, ut qui posterius ordinati sunt, prioribus non se audeant præponere. t. 1. 622. C
De peregrinatione Episcoporum & Clericorum. t. 2. b. 20. F
De Episcopis Ægypti nolentibus subscribere Archiepiscopi Leonis Epistolæ. t. 1. 148. E
De Episcopis à Laïcis factis. t. 2. b. 170. A
Ut Episcopi qui ordinantur ab ordinantibus Epistolas accipiant, in quibus dies & Consul proferatur. t. 1. 624. C
Episcopi qui Carthagini convenerunt. t. 1. 509. B
Ne liceat Episcopo à parva Civitate in aliam migrare. t. 1. 482. C
De delato Episcopo. t. 1. 488. C
De Episcopi renunciatione. t. 2. b. 154. A
De rebaptizationibus, & reordinationibus vel translationibus Episcoporum. t. 1. 574. E
De Episcoporum & Clericorum accusatione. t. 2. b. 154. A
Episcopi ultra diœcesin in Ecclesias extra suos terminos ne accedant. t. 1. 87. D
De Episcopo ab una Provincia in aliam transeunte. t. 1. 443. D
Episcopum nulli licet accusare cujus vita infamia laborat. t. 1. 522. C
Episcopum apud se œconomum habere oportet. t. 2. b. 199. C
Cum ordinatur Episcopus, prius ab ordinatoribus Synodorum placita eorum auribus indantur. t. 1. 541. C
De Episcopis adversus Episcopos negotium habentibus. t. 1. 485. B
De Episcopis qui Ecclesias per Principum potentiam consequuti sunt. t. 2. b. 124. C
Ut Episcopi in non orthodoxos Christianos nihil conferant. t. 1. 547. A
De Episcopi appellatione depositi à vicinis Episcopis. t. 1. 487. D
Quinam debent rerum Episcopi hæredes constitui. t. 2. b. 154. D
Si quis Episcopus accusetur, ad ejus regionis Primates accusator rem deferat. t. 1. 543. E
De Episcopo Metropolitani crimen prætexente. t. 1. 354. A
Episcopis Legatis, qui mitti debent in Provincias Africæ propter Donatistas, dari literas, quæ mandatum contineant; quam potestatem ne transgrediantur. t. 1. 621. A. B
Ut Episcopi & Clerici suos liberos non facile emancipent. t. 1. 563. C. nisi de eorum moribus, & ætate securi fuerint: ut eorum peccata deinceps in ipsos conferantur. *Ibid.* C
In accusatione contra Episcopum quæ sint attendenda. t. 1. 524. F. *& seq.*
Episcopus ex bonis Ecclesiæ indigentibus Clericis suppeditare debet. t. 2. b. 129. A
Si quis Episcopus, cum sit aliquis ex Clericis egenus, *&c.* t. 1. 38. E
Orientales Episcopi condemnati. t. 1. 92. E
De Laïcis Episcopos sine causa verberantibus aut custodiæ tradentibus. t. 1. 362. E. t. 2. p. 290. B
Si quis Episcopus secularibus Magistratibus usus per eos Ecclesiam obtinuerit, *&c.* t. 1. 288. E
Quomodo Episcopi debeant peregre proficisci ab iis quæ illos fortitæ sunt Ecclesiis. t. 1. 548. B
Episcopus Monachorum more detonsus Sacerdotio excidit. t. 2. b. 131. B
Episcopus Cleri vel populi curam non gerens, deponendus. t. 1. 38. A
Episcopus, *&c.* aleis vel ebrietatibus vacans, vel cesset, vel deponatur. t. 1. 29. C
Episcopus à duobus vel tribus ordinandus. t. 1. 1. A
De Episcoporum Electione & ordinatione. t. 2. b. 115. C
De Episcopo qui ordinatus est, *&c.* t. 2. b. 124. E
Episcopi Orientales ab Urbium regina expelli non debent. t. 1. 504. F
Episcopos in vicis & regionibus constitui non oportet. t. 1. 479. D
Ne liceat Episcopo in alia quæ ad se non pertinet civitate publice docere. t. 1. 483. A
Episcopus mediator qui diceretur. t. 1. 611. E
De vacante Episcopo in vacantem Ecclesiam irrumpente. t. 1. 445. B
Episcopus, *&c.* usuras exigens vel desistat, vel deponatur. t. 1. 29. F
Episcopi non debent ægre ferre si sui Clerici eorum sententiæ non acquiescunt, sed ipsos admittere, *&c.* t. 1. 553. F
Ne liceat Episcopo alium pro se successorem constituere, etiam in fine vitæ. t. 1. 450. F
Moriente Episcopo à Clericis illius bona diripi non oportet. t. 2. b. 129. B
De Episcopo inconsiderate segregante Clericum. t. 1. 555. A
De Episcopi ad Presbyteri dignitatem deductione. t. 1. 179. E. t. 2. b. 129. E
De Episcopi in jus vocatione. t. 1. 48. D
Qua ratione Episcoporum ordinandorum fiant Electiones. t. 2. b. 259. A
De Electione Episcoporum. t. 1. 458. D
De depositis Episcopis & Clericis, & à quot Episcopis deponuntur. t. 2. b. 146. F
Iniquum est propter Episcopi negligentiam Episcopatum ad se pertinente regione privari. t. 1. 656. C
De Episcopis in contubernio mulieres extraneas alentibus. t. 2. b. 83. B
De Episcopis ordinatis & propter barbaricas incursiones suum thronum occupare non valentibus. t. 1. 199. B
Episcopus ab alia Paroecia in aliam ne transeat. t. 1. 450. A
Non debere Episcopum interventorem sedere in Cathedra cui interventor datus est. t. 1. 611. E
De Episcopo qui eum à communione removit qui sibi soli proprium crimen confessus est. t. 1. 667. D
De Episcopo qui præest Metropoli, & de aliis. t. 1. 438. C. D
De rebus Episcopi mortui, & eas sibi vendicantibus. t. 1. 197. A. *& seq.*
Episcopus potest alienare, præter suorum Clericorum sententiam, ea quæ facilè corrumpi possunt mobilia, & per se mobilia. t. 1. 560. D
Non oportet Episcopum Monasterium ædificare in Ecclesiæ suæ bonorum dâmnum. t. 2. b. 128. D
De duobus Episcopis qui in Numidia Episcopum ordinarunt. t. 1. 576. F
Episcopos oportet Episcopatus & Monasteria revocare, si communia facta sint diversoria. t. 2. b. 126. C
Si quis Episcopus, *&c.* sacri Paschatis diem ante vernum Æquinoctium cum Judæis celebraverit, deponatur. t. 1. 4. F
Ne eligatur Episcopus vivo Ecclesiæ Præsule, nisi, *&c.* t. 1. 356. A
De Episcopo ab omnibus Provinciæ Episcopis condemnato. t. 1. 444. F
De Episcopis qui mentiuntur Donatistas communicasse. t. 1. 659. B
De Episcopis, *&c.* in Laïci ordinem venientibus. t. 2. b. 171. B
Episcoporum aliquot Constantinopoli congregatorum nomina. t. 1. 678. C. D
Si quis Episcopus, vel aliquis alius ex Pontificali dignitate, voluerit ad vitam Monasticam descendere, & pœnitentiæ locum implere, ne amplius Antistitis dignitatem usurpet. t. 1. 361. C
Speculator cur dictus Episcopus. t. 1. 38. A
Episcopus, *&c.* fornicationis vel perjurii vel furti convictus, deponendus. t. 1. 16. B
Episcopi ab uxoribus suis separari debent. t. 2. b. 81. B
Episcoporum lxxxiv. qui idem cum Cypriano senserunt sententiæ. t. 1. 367. D
De cognitione Episcoporum Synodus. t. 1. 644. B

Circa

Circa Episcopum Metropolitano quæ sint examinanda. t.1. 287. A. & seq.
De non rapiendis ab exactoribus bonis quæ ad Episcopos defunctos pertinent constitutio. t.1. 197. C
Solis Episcopis populum docere datum. t.1. 178. B
Episcopis pœnitentium confessiones accipere conceditur. t.2. b. 181. A
De Episcoporum depositione cum quacunque muliere cohabitantium. t.1. 70. A
Si quis Episcopus præter Domini de sacrificio ordinationem, &c. t. 1. 2. B
De Episcopis male Presbyterum aut Diaconum ejicientibus. t.1 512. A
De Episcopo judicium passo ob crimen objectum. t. 1. 444. A
De privatis Episcopi bonis. t.2. b. 126. E
Si quis Episcopus in crimen incidens, &c. à duodecim Episcopis audiatur. t.1. 525. A
Quot Episcopi Episcopum ordinare debent. t. 1. 576. D
Circa Episcoporum examinationes diversæ interrogationes. t. 1. 526. A
Nulli Episcopo licet re abuti quæ est ex titulo Ecclesiasticæ matriculæ. t. 1. 560. A
Episcopus, qui in festis diebus carnem & vinum non sumit, deponendus. t.1. 35. C
Ut alius Episcopus diœceses nisi proprii Episcopi consensu non suscipiat. t.1. 581. A
De honore Episcopi Hierosolymitani. t.1. 691. E
Episcopus inferior est Metropolita. t.1. 697. C
Episcopis datum est Clericos suos ad majores gradus provehere, non autem ad minores deprimere. t.1. 557. C
De non admittendis in testimonium adversus Episcopum hæreticis, & quibus aliis, &c. t.1. 49. C
Episcopum πεδιτον fieri vetitum. t.1. 52. F
De Episcoporum usuris & turpi lucro. t.1. 168. A
De Episcopis populos ad se pertinentes negligentibus. t. 1. 655. D
De Episcopis qui per Magistratus eliguntur. t.1. 497. B. & irrita eorum electione. *Ibid.*
Ne Episcopi & Clerici ordinentur, nisi omnes suos fecerint Christianos. t.1. 564. C
Episcopi ne propter pecunias ordinent. t.2. c. 145. B
Episcopum ab omnibus qui sunt in Provinciis constitui oportet. t. 1. 63. A
Nullus externorum Episcoporum sine commendatitiis recipiatur. t. 1. 21. F
Episcopus, &c. peccantes verberans, deponendus. t. 1. 17. A. F
Si quis Laicorum authoritate usus, &c. Episcopum verberare, aut in carcerem conjicere ausus fuerit, &c. anathema sit. t.2. p. 290. B. 298. C
De Episcopi accusatione. t. 1. 510. D. Et appellatione. *Ibid.*
Omnium rerum curam gerat Episcopus, & eas administret tanquam Deo intuente. t. 1. 26. C
Episcopi Ecclesiarum Doctores constituuntur. t.1. 178. A
De Episcopis constitutis & à Parœcia in qua nominati sunt, non susceptis, atque alias Parœcias volentibus invadere. t. 1. 395. A. & seq. De eorum Sede & honoribus. *Ibid.*
Episcopo credita rerum Episcopalium administratio. t. 1. 27. C. Et ejus fidei populus. *Ibid.*
De Sycophantis adversus Episcopos orthodoxos. t. 1. 93. A
De Episcopo ob manifesta crimina deposito. t. 1. 18. A
De Episcopis ob crimina sua judicatis. t.2. b. 99. D
Episcoporum potestas non obnoxia reddendæ rationi. t. 1. 143. A
De Episcopo, manuum accepta impositione, munus non suscipiente. t.1. 447. A
Ab Episcopis equos vel alia aliqua exigere in Concionibus non licet Metropolitano, sed, si aliquid sponte dant, accipere. t.1. 295. E. F
De populis qui Episcopos nunquam habuerunt. t.1. 635. F
Episcopus postquam est, electus debet res suas describere. t. 1. 617. E
Episcopus intelligitur nomine Sacerdotis. t.1. 577. B
Ut Episcopi diu non detineantur in Synodo, ex unaquaque provincia tres judices eligantur. t.1. 662. B
Si autem aliqui sanctissimi Episcopi, &c. t.1. 434. E
Tres Episcopos ad ordinationem Episcopi sufficere. t. 1. 577. A
Quales esse eos oportet qui Episcopi ordinandi sunt. t. 2. b. 261. B
Si quis Episcopus, &c. à nuptiis, carnibus, &c. t. 1. 134. A
Non licet Episcopum nisi à multis eligi; sin autem necesse sit, etiam à tribus. t. 1. 527. B
Episcopum, &c. ordinari non oporteat, priusquam omnes suos domesticos Christianos fecerit. t. 2. b. 262. E
De Episcopo Romanum Magistratum, & Sacerdotalem administrationem suscipiente. t. 1. 54. E
Episcopus habeat rerum Ecclesiæ potestatem, ut eas in omnes egentes dispenset, & quomodo. t.1. 451. D
Episcopi nomen quid significat. t.1. 110. B
Episcopum non debere fieri nisi ex mente Episcopi ad quem ab initio pertinebat Parœcia. t.1. 582. A
Episcopis non licet vendere prædia Ecclesiæ, ignorante Syn. vel suis Presbyteris. t.1. 560. A
De Episcopis qui Ecclesias ad se minimè pertinentes rapiunt. t.2. b. 29. C
Inobedientem ac contumacem Episcopum depositioni subjicere an Synodo permissum. t.1. 48. C
De Episcoporum ordinatione non differendâ. t.1. 141. C
De Episcopis populos invadentibus. t.1. 653. D
Ratio dispensationis sumptuum ab Episcopis non exigenda. t.2. c. 177. A
De Episcopo intestato Episcopo succedente. t. 1. 138. E
Episcopum in Presbyteri gradum deducere est sacrilegium. t.1. 147. E
Episcopum qui hæreticorum baptisma, &c. t.1. 30. E
Episcoporum aliquot nomina. t.1. 615. A. B
Episcopi manifestæ sint res propriæ, & manifestæ res dominicæ, & cur. t. 1. 27. E
Ut unus Episcopus non vendicet sibi cognitionem. t. 1. 644. B
Ut Episcopus sine dimissoriis non navigèt. t. 1. 393. A
Si quis Episcopus non tria unius mysterii baptismata perfecerit. t.1. 33. C
De prudentia Episcopi circa medelam animarum. t. 1. 281. & & seq.
Episcopus eum qui vere habet baptisma si de integro, &c. t. 1. 31. B
Non oportet Episcopum fratri, &c. gratificantem ad Episcopatus dignitatem quem vult eligere. t.1. 50. A
Episcopo non permittitur alius provinciæ Clericum ordinare. t.2. b. 264. C
Episcopus in aliam civitatem non ascendat, &c. nisi cum voluntate proprii illius regionis Episcopi. t.1. 450. C
De Episcopo à sua Ecclesia sex menses absente sine Imperiali vel Patriarchali jussione. t.1. 356. E. F
Quot Episcopi adjici debent numero eorum qui ordinant, si de ordinando Episcopo fuerit contradictio. t.1. 577. E
Episcopo non licet ordinationes facere in districtu ipsi non subjecto. t.2. b. 264. A
Ne liceat Episcopo in alia quæ ad se non pertinet civitate docere. t.1. 179. C. Exceptio. *Ibid.*
Episcoporum regiones immotas manere, ut canonicum servatur. t.1. 592. D
Episcopos & Clericos in extremo spiritu necessariò partem aliquam suis Ecclesiis de iis quæ proprie ad eos pertinent, debere relinquere. t.1. 559. A. B
Bis in anno fiat Episcoporum Synodus. t.1. 25. D
De Episcoporum à civitate in civitatem transitu. t. 1. 75. B
De Episcopi ordinatione. t.1. 448. B. & seq.
Quot Episcopi ad ordinationem Episcopi requiruntur. t. 1. t.2. b. 261. E
Ne primus Episcopus appelletur princeps Sacerdotum. t.1. 567. A
Episcopos uniuscujusque gentis nosse oportet eum qui in eis est primus, & existimare eum ut caput, &c. t. 1. 22. D
De Episcopis ordinatis, & non in suas diœceses proficiscentibus. t.1. 299. E
Episcopis quibusdam concessum est alienos Clericos recipere, & ordinare in suis Ecclesiis. t.2. b. 264. E
Si quis Episcopus secularibus principibus usus per eos Ecclesiam adeptus sit, &c. t. 1. 18. E
De Episcopis ad publicas administrationes se dimittentibus, quum in negotiis Ecclesiasticis versari debeant. t. 1. 53. D
De Episcoporum administratione. t.1. 26. C. & seq.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Episcopi depositio Clericum recipientis sine dimissoria ejus qui eum ordinavit. t. 1. 176. C
Jubemus Episcopum rerum Ecclesiæ potestatem habere. t. 1. 28. E
Episcoporum in suos Clericos potestas. t. 1. 101. F
Episcopus qui in Clerum vel populum negligit segregandus. t. 1. 656. C
De Episcoporum accusatione. t. 1. 138. A
De Episcopis à civitate in civitatem transeuntibus. t. 1. 118. C
De Episcopis qui in Synodis se non sistunt. t. 1. 613. C
Quinam possint Episcopos & Clericos accusare. t. 1. 48. B
Si quis Episcopus facta oblatione non communicaverit, &c. t. 1. 5. E
Episcoporum qui Canones ediderunt nomina. t. 1. 158. E. F
Episcopus vel, &c. suam uxorem pietatis prætextu ne ejiciat. t. 1. 516. F
De nolentibus Episcopo subjici, sed iis qui Monasteria ædificarunt. t. 1. 120. F
Episcopus omnis Psalterium nosse debet. t. 1. 287. A
Ut unus ex Tripoli Episcopus in Legationem veniat. t. 1. 529. C
Episcopus quando res habere dicitur, de quibus testari potest. t. 1. 138. D
De Episcoporum avaritia & turpi lucro. t. 1. 290. A
De Episcopis qui per Clericos Ecclesiarum suarum bona non administrant. t. 1. 143. B
Debent subesse Episcopo Diœceseos uniuscujusque civitatis Laïci & sacrati. t. 1. 19. E
Episcopus pauperum amator esse debet. t. 1. 28. F
Si quis Episcopus eum qui à peccatis convertitur non recipit. t. 1. 34. E
Episcopos & Presbyteros suscipere eos qui convertuntur. t. 1. 520. B
Episcopus ne audeat extra suos fines facere ordinationes, &c. t. 1. 24. A
Episcopi ordo non potens sed vilis. t. 1. 165. A
De eo qui Episcopo fieri cupit. t. 1. 688. E
Episcopus vel Presbyter, &c. seculares curas non suscipiat. t. 1. 4. C
Episcopus, &c. militiæ vacans. t. 1. 537. F
De Episcopis absque œconomo res Ecclesiasticas tractantibus. t. 1. 142. E
Ne Episcopus à Synodo depositus Imp. auribus molestiam exhibeat. t. 1. 441. B. Quo recurret. *Ibid. & seq.*
Episcopus excommunicatur qui ab alio Episcopo segregatos vel alia pœna affectos suscipit. t. 1. 360. E
Episcopus, &c. cum hæreticis solum comprecatus, &c. t. 1. 360. E
De Episcoporum militari cura. t. 1. 54. F
De Episcoporum accusationibus. t. 1. 93. A. *& seq.*
De Episcopis deponendis qui sine literis Episcopi regionis ad Imp. proficiscuntur. t. 1. 440. C. D
Ut Episcopi qui in Paroeciis ordinantur nullam sibi Diœcesin vendicent, nisi ex consensu ejus à quo constitutæ sunt. t. 1. 591. D. E
Gesta Episcoporum qui Legati ultra mare missi sunt sub Theodosio Imp. & Rumorido Consule. t. 1. 625. E
De Episcopis hæreticos vel Græcos hæredes relinquentibus. t. 1. 617. D
Episcopi ut sunt constituendi. t. 1. 458. D
Episcopos singulis annis Synodum facere debere. t. 1. 541. B
Si quis Episcopus per pecunias hanc dignitatem, &c. t. 1. 18. D
Episcoporum promotio difficilis, & necessaria. t. 1. 589. A
Si quis Episcopus, &c. ad Monasticam vitam descendere voluerit, illum etiam Pontificali dignitate abdicari. t. 2. p. 289. F. 298. B
Ut Episcopus qui propriam Diœcesin contemnit, privetur communione. t. 1. 658. A
Episcopi suas habentes uxores sine præjudicio, &c. t. 1. 606. D
De rapientibus res proprii Episcopi post ejus mortem. t. 1. 138. C. *& seq.*
Si quis Episcopus pecuniis ordinationem fecerit, &c. t. 1. 293. B
Ut Episcopi, &c. conductores vel Procuratores non fiant. t. 1. 535. D. E
De Episcopo aliam sibi provinciam vendicante. t. 1. 104. E
Episcopos prior creatio non adjuvat. t. 1. 624. D
Si quis autem præter, &c. Episcopus ordinatus fuerit, &c. t. 1. 359. C
De tempore intra quod Episcopos ordinari oportet. t. 2. b. 260. F
De Episcoporum rebus plura, vide Can. vii. totum usque ad xxi. t. 1. 490. A. *& seq.*
Episcopalis dignitas Apostolicæ æquiparatur. t. 1. 362. E
Episcopalis dignitas ad docendum se comparat: Monastica professio disciplinæ, & subjectionis est opus. t. 1. 361. E
Ad Episcopalem dignitatem non esse provehendum qui habet uxorem vel liberos. t. 1. 216. D
De non statim provehendo ad Episcopalem dignitatem Laïco. t. 1. 52. E. *& seq.*
Episcopalis dignitas in docendo consistit. t. 1. 38. A
Qui in Episcopalem catalogum relatus est, ad eorum qui pascuntur locum non se demittat. t. 1. 361. D
De non evehendo ad Episcopalem altitudinem Laïco vel Monacho repente, sed, &c. t. 1. 358. D
De Episcopali audientiâ. t. 2. b. 200. B
Episcopatus unde potissimum ruant. t. 1. 344. E
Episcopatus Metropolis vocatur. t. 1. 127. B
Episcopatum quoque gradum dici. t. 1. 100. E
De renuntiatione Episcopatui facta per Eustathium quendam. t. 1. 107. A
Episcopatum novum constituere nec possit ipsa magna Syn. sine jussu regio. t. 1. 592. 392. D
Episcopatus inter barbaros, Asania, Russia, & alii. t. 1. 145. F
Episcopatus hæredes facere justum non est. t. 1. 50. A
Fieri Episcopatus de novo in Paroeciis quæ sunt aliis Episcopis subjectæ sine regio mandato non permittitur. t. 1. 592. D
Episcopatum non aliter in sublimiorem thronum erigendum quam si qui tunc est Imp. &c. t. 2. b. 126. A
Episcopatus & Monasteria revocare, si, &c. Episcopos oportet. t. 2. b. 126. C
De Episcopatibus quæ fiunt Metropoles. t. 2. b. 125. C
Ut Epistolæ quoties opus fuerit scribantur ab Episcopo Carthaginensi nomine omnium Episcoporum. t. 1. 621. A
Epistola S. Cyrilli ad Domnum. t. 1. 107. E
Epistola magni Cypriani ad Jovianum ejusque Coëpiscopos. t. 1. 365. E
Epistola Syn. Ephesinæ ad Pamphiliæ Synodum, de Eustathio qui fuit eorum Metropolitanus. t. 1. 106. B
Ἐπίσκοποι. Ἐπιτιμῶντες. Ἐπιτιμῶντες. Ἐφεξῆς. } t. 1. 97. C
De Equitio Episcopo condemnato. t. 1. 601. D
De Equorum curriculis, eorum licentia, & expensis. t. 1. 183. D
Ligneum Equestre certamen esse lege prohibitum. t. 1. 184. D
Erebo Ægypti Regio. t. 2. c. 170. E
Eremita quidam ferratus dictus. t. 1. 34. C
Eremitarum nomen unde deductum. t. 1. 209. A
De Eremitis qui nigris vestibus induti, & capite comati urbes obeunt, & cum viris Laïcis ac mulieribus versantur. t. 1. 208. C
Ἑστιᾶσθαι unde sumitur. t. 2. c. 154. D
De Esu Idolothytorum. t. 2. c. 24. B. *& seq.*
Et, particula non copulative, sed causaliter usurpata. t. 1. 244. E
Ethnici qui dicantur. t. 1. 546. F
Ethnicorum consuetudines sectari prohibetur. t. 1. 400. A. B
Ἐπεσβυλὶς quæ dicatur. t. 2. c. 128. A
Εὖτι pro ἂν ponitur. t. 1. 8. B
Evagrius Episcopus. t. 1. 104. C
Evangelus Assuretanus. t. 1. 561. F
Evangelia cum aliis Scripturis Sabbato legenda sunt. t. 1. 460. B
Nemo adversus Evangelia sine periculo fecit. t. 1. 518. E
Evangelica negotia quæ sunt. t. 1. 296. B
Eucharistia quibus non deneganda. t. 2. c. 34. A
De Eucharistiæ necessario viatico in extremo vitæ spiritu. t. 1. 74. A
In pane Eucharistiæ verba invocationis in ostensione esse ex traditione. t. 2. c. 146. D
De aversantibus Eucharistiæ participationem. t. 1. 431. A
Eucharistiam mortuorum communicare prohibetur. t. 1. 253. C
Eucharistiam sancti Patres divina sacramenta nominavere. t. 1. 253. D
Euchitarum hæresis. t. 1. 427. B
De Euchitis. t. 2. b.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Eudochia cum domino Stephano matrimonium parans & prohibita. t.2.c.120.F
Eudoxius Eunomius hæreticus. t.1.85.E. Eudoxii mala fides. t.2.c.44.E. De Eudoxio. t.2.b.13.C
Εὐεργεσία. t.1.73.B
Evergetidis Monasterium. t.1.520.C
Sancta Eugenia per virilem habitum exercitatorium curriculum peregit, & ad salutis fastigium pervenit. t.1.422.C
Eugenius Legatus Episcopus Ecclesiæ Ostiensis. t.2.p.224.B
Eunomius Galata, Cyzici Episcopus. t.1.85.D. t.2.b.9.F. Eadem quæ Arrius sentiens, & multo pejora. t.1.85.D
Eunomianorum rebaptizatio. t.1.97.C
Eunomianorum hæresis. t.1.85.E
Eunomiani qui & Eudoxiani dicti. t.1.85.E
De Eunomianis. t.2.b.8.D.9.F
Quando ordinetur Eunuchus Episcopus, &c. t.2.b.263.A
Eunuchus si ex hominum quidem injuria, &c. t.1.14.F
Eunuchi filium adoptare prohibiti. t.1.220.F
Eunuchi cum alienis mulieribus cohabitantes segregantur. t.1.162.D
Eunuchorum tria genera. t.1.15.B
De Eunuchis. t.2.b.137.C
De Evocatis à gratia & post primum ardorem ostensum, ad vomitum redeuntibus. t.1.72.D
Evodius cæsus. t.1.644.A
Evodius Legatus. t.1.628.C
Euphrosynus. t.2.c.31.A
Euripidis Iambico-tragica. t.1.231.B
Eusebius Pamphili. t.1.68.F. Ejus historia. t.2.c.9.A
Eustathius Patriarcha Antiochenus. t.1.683.C
Eustathius Pamphiliæ Episcopus. t.2.b.130.F
Eustathii religiosissimi Episcopi libellus renunciationis. t.1.106.C.D
Contra Eustathium Synodus. t.1.415.C
Eustathianorum hæresis circa jejunia. t.1.425.D. Circa nuptias. t.1.415.A.B
Euthymius Syncellus Patriarcha factus. t.2.b.64.A
Eutyches Archimandrita Constantinopoleos. t.1.111.B. Ejus hæresis & blasphemia. *Ibid.*B.C
De Eutychete. t.2.b.11.B.C
De Eutychiano & Musæo. t.1.505.D. & *seq.* Ab ipsis ordinatis. *Ibid.*
Euzoii mala fides. t.2.c.44.E
Exactiones Antistitum à suis Clericis prohibitæ. t.1.290.A
De Exactoribus Ecclesiæ. t.1.633.E
De Examilii Episcopo. t.1.508.D
De promotis citra examinationem Presbyteris. t.1.70.D
Provinciæ Exarchus quis dicatur. t.1.122.F
Exarchorum Diœcesanorum nomine qui intelligantur. t.1.123.C
De Exarchis. t.2.b.220.A
Excommunicationis novum genus. t.1.613.F
De Excommunicatione. t.2.b.34.E.96.D
Excommunicati qui dicantur. t.1.95.D
De Excommunicatis à proprio Episcopo. t.1.437.A
De iis qui excommunicati sunt ab Episcopis aliquibus nec absoluti. t.1.64.C
Cum excommunicato precantem non sequitur depositio, sed excommunicatio. t.1.7.D
Si quis cum excommunicato precatus, segregetur. t.1.6.F
Cum excommunicato colloqui non prohibemur. t.1.7.A
Cum excommunicato communicare non oportet. t.2.b.161.D
De Excommunicato. t.1.695.A
De excretione naturali seminis. t.2.c.36.37.
Exector sui quis dicatur. t.1.59.D
Si quis eorum qui exercentur absque corporali necessitate se insolenter gerat, & tradita jejunia, &c. dissolvat, &c. t.1.425.C
Contra eos qui prætextum exercitationis assumunt, & novitates inducunt. t.1.426.C.D
Exercitui vacans Episcopus, &c. deponendus. t.1.54.E
Ἐξωκοιτεῖν quid. t.1.213.A
Ἐξωμοσία. t.1.149.B
Exorcisare quid. t.1.464.D
Eos exorcisare non oportet qui ab Episcopis promoti sunt. *Ibid.*
Exorcista idem quod Catechista. t.1.439.C
De Exorcista à Chorepiscopo promoto. t.1.464.E
De Exorcistis. t.2.b.140.B
Exorcistas creare Chorepiscopis permissum est. t.1.464.E
Expressa nocent, non expressa non nocent. t.1.92.E
Externi qui ab aliis Diœcesibus veniunt. t.1.437.C
Nullus externus sine pacificis suscipiatur. t.1.437.C

F.

Facilidia quid. t.2.b.252.A
A Famis malo Romanorum liberatio. t.1.230.E
Fausti Ecclesiæ secretum. t.1.645.C
Faustinus Apiarii defensor. t.1.676.F
Felix Papa. t.2.p.276.C
Feræ ut erga fœtus suos sunt affectæ. t.1.423.C
Feria quarta & sexta jejunandum. t.2.c.23.A.B
De Feriæ quartæ jejunio. t.2.b.245.B.
Ferratus Eremita. t.1.34.C
Festus dies nihil est aliud quam gaudium. t.1.219.C
Festum agere cum Gentibus non oportet. t.1.471.B
Festi dies ut celebrandi à Christianis. t.2.237.A
De Festis diebus cum Judæis non agendis. t.1.46.A.471.A
De Festis diebus jejunantibus. t.1.35.C
Festis diebus spectacula peragi non debent. t.1.598.C
De Fictis Martyrum monumentis. t.1.619.B.
De Fidejussionibus Clericorum. t.1.13.D. & *seq.* t.2.b.109.A
Sed nec publicorum tributorum exactorem, &c. vel pro suis causis Fidejussorem, &c. t.1.13.E.F
Si sit Fidelis dæmone percitus, non debet esse sanctorum mysteriorum particeps. t.1.52.A
Fidelem virum mulieri infideli non esse conjungendum, vel è contra. t.1.241.F
Fideles unoquoque die parati esse debent mysteria participare. t.1.236.F
Fideles vitam ut instituere debent. t.1.284.F
Si adversus Fidelem aliqua accusatio intendatur, vel fornicationis, vel &c. t.1.40.A
Quædam Fidelibus prohibita, & non prohibita. t.1.426.D. & *seq.*
Fidei confessio Nicænæ Synodi. t.1.514.C
Aliam Fidem non licere afferre quam Patrum qui Nicææ congregati sunt. t.1.103.B
De Fidem in Christum violantibus in barbarorum incursione. t.2.c.131.E. & *seq.*
De Fidem negantibus aut per tormenta, aut hoc aut illo modo, & eorum pœnitentia. t.2.c.8.A. A Canone. 1. ad xv.
De Fidem discentibus & quinta Feria Episcopo renuntiantibus. t.1.248.D
Fidem habere orthodoxam, & infidelium operationes præferre, Christum injuria afficere est. t.2.c.103.A
De Fide orthodoxa. t.2.b.1.A
De Fidem negantibus. t.2.b.3.4.5.6.
Figurarum non est nobis habenda ratio, quomodo accipiendum est. t.2.c.90.C.D
Filius Patri Consubstantialis, Deus verus ac Dominus ac possessor, & rerum creatarum omnium conditor, non creatum aliquid. t.1.58.D
Qui diu Filio permiserit agere, quæ ab iis fiunt quæ sunt sui juris, &c. t.1.563.E
Si filii à parentibus maxime fidelibus prætextu pietatis recesserint, & parentibus quem par est honorem non tribuerint, apud eos scilicet præposita in Deum pietate, sint anathema. t.1.423.F
Filii parentes debent alere in senectute. *Ibid.*
Filios abdicari quid. t.2.c.27.A
Filios per ignem traducere quid. t.1.236.A
Non debere sui juris fieri Episcoporum & Clericorum filios à patribus suis, nisi, &c. t.1.563.D
Firmilianus Cæsareæ Episcopus. t.2.c.49.E
Flavius Arcadius Augustus Imp. t.1.678.C
Flavianus Patriarcha Constantinopol. t.1.149.A
A Synodo depositum Ecclesia Romana restituit. t.2.p.276.E
Flavianus Antiochenus Episcopus. t.1.678.C
Flavii Stiliconis Consulatus. t.1.593.D
Fletus est extra portam oratorii. t.2.c.35.A. Pœnitentium locus. *Ibid.*
Flexionum nomine quæ significantur. t.1.329.E
Florentinus Episcopus. t.1.644.A
Fluxus seminis. *Vide* Semen.
De Fœmina duobus fratribus nubente. t.1.402.F. & sic mortua. *Ibid.*
Fœmina tutelæ munera ne subeat, nisi sit mater vel avia. t.1.240.B
Fœminæ Monasteriis præficiuntur. t.1.315.F

A Fœminis abſtinere debent ii qui ſacra contrectant. t.1. 516. E
De Fœminis votum caſtitatis ſuſcipientibus. t.2. b. 200. B
Fœnus quid. t.2. c. 162. D
De Fœtum corrumpentibus ex induſtria. t.2. c. 51. A. *& ſeq.*
Circa Fœtus ſuos ferarum cura. t.2. c. 110. D
Quæ Fœtus ſui curam non gerit veluti cædis accerſatur. t. 2. 110. A
Occidit Fœtum non ſolum qui ſuffocat, ſed etiam qui abjicit & non nutrit. t.2. c. 92. F
Fores relinquere miniſtros non oportet. t. 1. 473. D
Formata cur dicatur dimiſſoria Epiſtola. t.1. 548. C. D
Fornicatio vocatur adulterium. t.2. c. 158. B
Fornicatio non unius tantum ſpeciei. t. 2.c. 78. E
Fornicatio Canonicorum pro matrimonio non reputetur. t.2. c. 57. C
Fornicatio non eſt matrimonium nec initium matrimonii. t. 2. c. 83. E
Fornicatio ſimplex quæ. t. 2. c. 160. F
A Fornicatione abſtinendum. t. 1. 237. C
Ex fornicatione natos, tanquam ex legitima conjunctione reputari, ſi poſtea pater matrem legitime duxerit. t. 1. 553. C
De Fornicatione. t. 2. b. 222. A
Fornicantes Monachos & Laïcos non ex æquo puniri debere. t. 1.
De Fornicantibus irrationabiliter. t.2. b. 19. C
De illo qui fornicari cupit, nec tamen actu fornicatur. t. 2. b. 224. A
Fornicatoris Eccleſiaſtica pœna, ſegregatio. t.1. 32. B
Inter fornicatorem & adulterum differentia. t. 1. 32. B
Qui fornicator, & non adulter dicendus. t.2. c. 78. E
Fornicator ſeptem annis non communicabit. t.2. c. 115. B
Inter fornicatricem & concubinam differentia. t. 2. C 84. C
De tractis ad forum Eccleſiaſticum competens à recuſantibus. t.1. 530. C
Per fortunam provocare victoriam divinis Canonibus prohibitum eſt. t.1. 183. E
Fortunatianus in Synodo judex. t. 1. 662. B
De Fratris filia in matrimonium ducta à Diacono ante baptiſmum. t.2. c. 171. D
Cauſæ ſunt mortis fratrum Epiſcopi qui Clericos egenos non ſublevant. t.1. 38. E. F
De iis quæ fratribus duobus nubunt. t. 2. c. 81. A
De fraternitate per adoptionem facta. t.2. b. 45. F
De fraternitates ſtruentibus. t. 2. b. 231. E
Contra frontis perfrictæ homines Judæ allegatio. t. 2. c. 183. B
Omnis alius fructus domum mittatur, primitiæ Epiſcopo, *&c.* t. 1. 3. A
Si quis vult fructus Eccleſiæ oblatos accipere vel dare extra Eccleſiam, præter Epiſcopi ſententiam, vel ejus, *&c.* t. 1. 420. A
Si quis dat vel accipit fructus oblatos præter Epiſcopum vel eum qui eſt conſtitutus ad, *&c.* t.1. 420. C
De fructuum oblatione. t.1. 3. B
De ſructibus in templa offerendis. t. 2. b. 151. D
Frumentum & vinum, quæ ſunt Eccleſiæ, vendere non poſſunt Presbyteri præter Epiſcoporum ſententiam. t.1. 560. C
De miraculo frumenti cocti per ſanctum Theodorum. t. 2. b. 240. B
Fucos genis apponentes. t.1. 231. D
Petrus Fullo ſtolidus & blaſphemus. t.1. 251. B
De Fundatoribus Monaſteriorum & eorum ſtatutis. t. 1. 121. A. *& ſeq.*
Fur eſt qui rem alienam contrectat præter domini voluntatem. t. 2. c. 34. A. 116. F
Fur etiamſi pœnitentia motus rem domino reddiderit, fur eſſe non deſinit. t. 2. c. 117. A
Qui fugienti viam oſtenderit non eſt fur. t.2. c. 123. E
Eum qui furem vel adulterum aſpectat, non punit David, ſed eum qui currit cum fure, *&c.* *Ibid.* E
Qui novit furem, etiamſi eum non revelaverit, fur non eſt. Qui autem furem occultat, fur eſt. *Ibid.* E
De furante & ſe accuſante. t.2. c. 116. D
De furore correpto per dilucida intervalla. t. 1. 5[illegible]. A
Non eſt furtum niſi ſit cui furtum fiat. t.2. c. 29. F
Furti diviſio. t.2. c. 162. F
Furta domeſtica ſi ſint vilia non ſunt in publicam quæſtionem referenda. t.1. 666. E
Furtum pro furtivo concubitu. t.2. c. 90. A
Qui ſine dolo furtum conſuluit, non tenetur, nec qui per ludum. t.2. c. 123. F
De furto. t.2. b. 160. A

G.

Galatarum quorundam avaritia & turpe lucrum. t.2. c. 182. A
Gallonius Uticenſis. t. 1. 662. F
Gangra Paphlagonum Metropolis. t.1. 415. A
Gaudericus Beliternes Epiſcopus. t.2. p. 274. E
Gelaſius Papa. t.2. p. 276. B
Geminus, Pagus.
Generis ratio habenda non eſt in Clerico eligendo. t.1. 194. E
Genis fucos apponentes. t.1. 231. D
Genitalia qui ſibi præſcindit, ut puniendus. t.1. 347. B
Gennadii Patriarchæ Epiſtola. t.1. 18. F
Gentiles in deos falsò appellatos credentes & in alia. t.1. 270. C
Per Gentiles Fideles intelligendi. t.1. 546. F
E vita Gentili ad fidem accedentes non ſtatim in Clerum promovendos. t.1. 60. A
Dominicâ die, & à Paſchate ad Pentecoſten uſque genua flectere vetitum eſt. t.2. c. 23. C
Genu non flectere in una Sabbatorum, unde. t. 2. c. 148. B
De Genuflexione in die Dominico, & diebus Pentecoſtes. t. 1. 84. B. *& ſeq.*
De Geometria. t.1. 470. D
Georgius Nicomedæ Metropolitanus. t.2. p. 297. B
Gerontius Claudianopolis Epiſcopus. t.1. 678. D
De geſticulationibus Thymelicis. t.2. b. 199. F
De gloria vana. t. 2. c. 154. A
Gradus propriè quorum dicantur. t.1. 12. B
De caſu à gradu. t. 1. 100. D
De gradibus in matrimonio. t.2. b. 45. A
Sacrorum graduum ordines non ſunt confundendi. t. 1. 557. C. D
Graduum ordinationes. t. 1. 359. D
De Græco cum Diaconiſſa fornicato. t.2. c. 101. E
Ut auferantur Græcorum convivia. t.1. 597. D
Græcorum appellatione qui ſignificentur. t.1. 130. E
De Græcis moribus non utendis. t.1. 240. E
Grammaticis quamvis ſacris initiatis ſuos diſcipulos verberare licet. t.1. 348. B
Γραφαί. t. 1. 279. D
Dei gratia non ſolum largitur remiſſionem peccatorum, ſed etiam præbet auxilium ut non amplius peccetur. t. 1. 646. E
Gratia vænalis non eſt. t.1. 182. B
Oportet gratiam ſemper eſſe gratiam. t.2. c. 182. C
Sine Dei gratia nihil poſſumus perficere. t.1. 647. D. E
Gregorius Thaumaturgus. t. 1. 83. A
Magnus Gregorius præſtantiſſimus Theologus. t. 1. 348. F
Magnus Theologus Gregorius Staſimorum Epiſcopus, multa legit Nazianzi. t.1. 179. D
S. Gregorii Theologi vita quam conſcripſit diſcipulus ejus Gregorius. t.1. 91. C
S. Gregorii Theologi Verſus Heroïci. t.1. 39. D
Magni Gregorii orationes de Sacerdotio. t.1. 358. F
Gregorius Pergæ Archiepiſcopus. t.2, 295. E
S. Gregorius Dialogiſta. t.2. p. 279. D
Ad Gregorium Presbyterum Epiſtola. t.2. c. 142. A
Gregorii Nyſſeni Epiſcopi ad Letoïum Epiſtola canonica. t 2. c. 151. A
S. Gregorii Archiepiſcopi Neocæſarienſis Epiſtola canonica. t. 2. c. 24. A
Per Gypſæas ſtructuras hominum repræſentatrices imagines deſcribuntur. t.1. 279. D

H.

Habitus quid. t.2. c. 24. F
De Hæredibus Epiſcoporum relictis, Hæreticis vel Græcis. t. 1. 617. D
De Hæreditate, & exhæredibus filiis aut parentibus. t.2. b. 154. E

Hæreſes quæ dicantur. t.2. c. 47. D. t. 2. 7. C
De converſis ab hæreſi eorum qui Phryges dicuntur. t. 1. 456. C
Erga eos qui ex hæreſibus convertuntur ut agendum. t. 1. 455. F
Inter hæreſes, Schiſmata, & Paraſynagogas differentia. t. 2. b. 7. C.
Hæreſin Arrianorum amplexus Imp. Conſtantius Conſtantini filius. t. 1. 92. A
Ne Hæretici in domum Domini ingrediantur. t. 1. 455. D
Da Metropolitano adhærente Hæreticorum confeſſui. t. 1. 99. B. C
Hæretici anathematizati. t. 1. 85. B. *& ſeq.*
Hæreticorum damnatorum nomina, hæreſes. t. 1. 155. B. *& ſeq.*
De Hereticis Encratitis, Saccophoris, & aliis, & eorum rebaptizatione. t. 2. c. 104. E
De Epiſcopis Hæreticorum baptiſma & alia admittentibus. t. 1. 30. E.
Hæretici qui dicantur. t. 1. 547. B
Hæretici in exceſſu è vita pœnitentiam agentes, recipiendi. t. 2. c. 56. F. t. 2. b. 16. E
De Hæreticis, & quomodo qui ex hæreſibus convertuntur, admittendi ſunt. t. 2. b. 7. B
Hæreticorum cœmeteria vel martyria ne frequentent qui ſunt ex Eccleſia, orationis gratia. t. 1. 457. B
De iis qui Hæreticis communicarunt, & ad pœnitentiam admittuntur. t. 2. c. 45. A
Non debere filios Hæreticos parentibus ſuccedere, vel contra. t. 1. 547. B
Sanctificare oleum non poteſt Hæreticus qui nec altare habet nec Eccleſiam. t. 1. 366. C
Apud Hæreticos Chriſma eſſe non poteſt. *Ibid.* C
Apud Hæreticos, ubi Eccleſia non eſt, haberi non poteſt peccatorum remiſſio. *Ibid.* C
Ab iis qui Hæreticas doctrinas publice docent, & ſunt apertè Hæretici, qui ſe abſcindunt, laudandi ſunt. t. 1. 355. A
Hæreticorum, Schiſmaticorum, & eorum qui à congregatione divertunt differentia. t. 1. 524. A
Adverſus Hæreticos qui ordinant, & ordinantur, lex decem librarum auri. t. 1. 629. E
Hæreticorum in quinta, & ſexta Synodo damnatorum nomina, & hæreſes. t. 1. 150. B. *& ſeq.*
De receptione Hæreticorum rectæ fidei accedentium. t. 1. 96. E. 271. B
Ex Hæreticis qui rectæ fidei adjunguntur, qui ungantur tantum, & qui baptizentur. t. 1. 96. E. *& ſeq.*
De Hæreticis qui pœnitentiam ab eo qui à peccato ſuo convertitur, non admittunt. t. 1. 692. A
De comprecantibus cum Hæreticis. t. 1. 30. C
Una cum Hæreticis orare ut intelligendum. t. 1. 41. E
Hæreticus. *vid.* Schiſmaticus.
Hæreticis filios matrimonio non conjungendos ab iis qui ſunt Eccleſiæ. t. 1. 457. F
Neque ex Emphyteuſi, neque, *&c.* debere Hæreticos, *&c.* t. 1. 547. C
Hæreticorum ad Eccleſiam accedentium in duo diviſio. t. 1. 97. A. 130. B. Varia nomina. *Ibid.* *&* 271. B. *& ſeq.*
Hæretici qui ſint. t. 1. 92. C
In teſtimonium adverſus Epiſcopum Hæreticus ne admittatur. t. 1. 49. C.
De Hæreticorum baptiſmate non admittendo. t. 1. 30. E
De Hæreticis leges Civiles. t. 2. b. 17. A
Harizan. t. 1. 686. E
Hebræorum ſacrificia, & ex iis oblationes Sacerdotibus factæ. t. 1. 277. F. *& ſeq.*
Hebraïca lex de libello repudii ſublata. t. 1. 259. A
Helleſpontus eſt, qui ab Abydo ad Thraciam uſque extenduntur fines Orientales. t. 1. 203. C
Hemiolæ. t. 1. 454. F
Heraclea quæ & Perinthus. t. 1. 89. B. Ejus Metropolitanus Epiſcopos urbis Byzantinæ ordinabat. *Ibid.*
Heracleani Metropolitani exurrectio in Metropolim Baſilæi, & Madytanam. t. 1. 201. D
Quare ab Heracleenſi Epiſcopo Patriarcha Conſtantinopolitan. ordinatur. t. 1. 114. D
Cui Hierarchæ appellatio non convenit, nec actio convenit. t. 1. 110. C
Hierax fornicationis delatum non debere eſſe in Clero affirmavit. t. 2. c. 173. A
Hieroſolyma everſa, inſtaurata, Ælia dicta. t. 1. 66. E
Hieroſolymorum Eccleſia Cæſareæ Metropolis Epiſcopatus. t. 1. 66. F
Hieroſolymorum urbs aliquando Solyma, aliquando Jebus vocata eſt. *Ibid.* F
Hieroſolymorum populus à Babyloniis in captivitatem redactus. t. 1. 66. E
Hieroſolymitanæ civitatis quintus thronus. t. 1. 198. E
Hieroſolymitani Epiſcopi tres Palæſtinæ. t. 1. 67. A
Hieroſolymitani ſententia ab Antiocheno dijudicatur. t. 1. 441. E
De honore Epiſcopi Hieroſolymitani. t. 1. 691. E
Hilarianus. t. 1. 663. A
Hippo urbs Carthaginenſis ditionis. t. 1. 562. F
Hippones duæ in Africa. t. 1. 615. C
De Hipponenſis Eccleſiæ Curatoribus. t. 1. 615. A
Quòd nihil eorum, qui in Hipponenſi Synodo acta ſunt, ſit corrigendum. t. 1. 562. E
In Hippodramum major quam in Eccleſias conventus. t. 1. 598. D
Hiſtriones Scenici dicuntur, & cur. t. 1. 219. A
Hiſtriones quaſvis perſonas induentes. t. 1. 231. D
Holobera. t. 1. 421. F
De Homicidis ad magnam Eccleſiam accedentibus. t. 1. 569. C
De Homicida voluntario, & involuntario. t. 2. c. 112. B. *& ſeq.* 114. C. *& ſeq.*
Lege de Homicidis lata tenetur, quicunque pigmentarius dat medicamentum, *&c.* t. 1. 265. E
Lex de Homicidis dolum requirit, & non magnam negligentiam. t. 1. 266. B
De Homicidis magni Baſilii Canones. t. 1. 265. F. Diverſæ Novellæ. *Ibid.*
Homicida eſt qui quomodocunque hominem interfecit. t. 2. c. 100. F
Lege de Homicidis latâ tenetur, qui ad hominem occidendum medicamentum facit, vel emit, vel habet. t. 1. 265. E
Lege de Homicidis tenetur is, qui hominem occidit, & qui dolo ſuſcitat incendium, *&c.* t. 1. 265. D
Homicidis qui annumerentur. t. 2. c. 70. B
De Homicidiis voluntariis D. Emmanuelis Comneni Novella. t. 1. 61. D
De Homicidiis. t. 2. c. 58. C. *& ſeq.* 100. E. *& ſeq.*
Honoratus & Urbanus. t. 1. 562. A
De mulieribus cum Hordeo ſe quædam incerta, vel etiam futura revelare profitentibus. t. 2. c. 124. D
De Hoſii quodam profecto in ſinu indumentum infantis nuper nati ferente. t. 1. 228. F. Ad quid. *Ibid.*
Hoſpitalem eſſe oportet Epiſcopum. t. 1. 29. B
Hoſtiam offerre extra Hieruſalem Judæis vetitum eſt. t. 1. 42. A
Hoſtium & latronum differentia. t. 2. c. 32. D
Hybernantes qui dicti. t. 1. 4. C
Hydroparaſtatæ qui ſint. t. 2. c. 49. B
Hydroparaſtatarum antiqua hæreſis. t. 1. 192. A
De Hydroparaſtatis. t. 2. b. 8. B. 152. B
De Hymno, Sanctus Deus, ſanctus fortis, ſanctus immortalis miſerere noſtri. t. 1. 251. D
De additamento facto ad ſanctum Hymnum. *Ibid.* D. *& ſeq.* malè, & cur. *Ibid.*
De Hymno triſagio. t. 2. b. 138. E. 247. A
Hymnis & Pſalmis feſti Paſchæ dies celebrandi. t. 1. 237. B
Hyperberetæus eſt menſis October. t. 1. 25. E
Hypodiaconus, vel, *&c.* aleis & ebrietatibus vacans, vel deſiſtat, vel ſegregetur. t. 1. 29. C
Hypodiaconorum uſus quis in foribus Eccleſiæ. t. 1. 463. A. B.
Hypodiaconi ſacra tractant. t. 1. 550. A
De Hypodiaconis. t. 2. b. 251. A

I.

Jacob lector quidam Clero ejectus, & deinde ad majorem gradum ordinatur. t. 2. c. 171. F
Jacobus Chriſti Domini ſecundum carnem frater. t. 1. 192. B. Hieroſolymitanæ Eccleſiæ primus thronum tenens. *Ibid.* Sacrum Calicem ex aqua & vino peragendum voluit. *Ibid.*
Ibas Edeſſæ Epiſcopus. t. 2. b. 15. C. Ejuſdem Epiſtola. *Ibid.*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Jacobus ſecundus ab Herode capite truncatus eſt. t. 2. c. 14. D
De Iberia. t.2.b. 116. A
Iberiæ Eccleſiam liberam eſſe ac principalem, & per ſe caput. t. 1. 88. B
Iberi aquam in ſanctum Calicem non injiciunt. t.1. 193. B
De Iberis qui filias indiſcriminatim Agarenis in matrimonio collocant. t.1. 242. A
Iberes nihil referre dicunt an cum orthodoxis an cum hæreticis comedatur. t.1. 381. D
De Iconii Metropolitano & aliis. t.1. 199. F
De Iconomachis Chriſtianos Idololatriæ accuſantibus, & antiquas conſuetudines relinquentibus. t. 1. 297. D
An Idolis qui ſacrificarunt admittendi. t.1. 375. B
De pranſis ad Idola. t.1. 377. C. D
De iis qui non ſolum deſciſcunt, ſed etiam inſurgunt, & fratres cogunt Idolis immolare. t.1. 382. D
De reliquiis Idolorum auferendis legatio. t.1. 593. C
De iis qui vi ſacrificarunt Idolis. t.1. 377. C
De iis qui ante baptiſmum ſacrificarunt Idolis. t.1. 385. A
De reliquiis Idolorum radicitus extirpandis. t.1. 620. C
De Idolorum reliquiis & templis quæ debent deleri. t. 1. 596. A
De iis qui bis & ter coacti ſacrificarunt Idolis. t. 1. 382. A
De Idololatris pro præſtigiatoribus ſumptis. t.2. c. 58. F
De Idolothuta comedentibus. t.2. 22. 24. 25.
Idus quid ſint. t. 1. 230. E
De Idibus. t.2. b. 196. D
Jebus aliquando nomen urbis Hieroſolymorum. t.1. 66. E
De non jejunando quovis Sabbato, præter magnum. t. 1. 43. A. 84. B
De jejunantibus cum Judæis. t. 1. 46. A
Jejunantium Patrum certis diebus exceptio. t.1. 43. B
De non jejunantibus ægrotis. t.1. 45. C
Si quis propter eam, &c. in Dominico jejunet. t. 1. 425. A
Si quis Clericus deprehendatur diebus Dominico jejunans, aut Sabbato, &c. t.1. 43. A
De Jejunante ut communicet, ſi contingat lavando aut balneo aquam bibere an communicabit. t.2. c. 169. D
De Jejunio. t. 2 b. 196. D
De Jejunio in Paſcha, mulieris quæ peperit. t.2. 167. A. B
Jejunium ſolventis vel non ſolventis affectio conſideretur. t.1. 390. C
Jejunium ſolvendum eſt circa mediam magni Sabbati noctem. t.1. 262. C
De Jejunio in ſancta Paſchæ Quadrageſima, & aliis. t. 1. 45. A
De jejunio ægroti in Paſcha, an non. t.2. c. 167. E
De jejunio dici Paſchæ. t.2. c. 1. 2. & *ſeq.*
De jejunio quartæ & ſextæ feriæ. t. 2. c. 23. A. t. 2. b. 245. B
De jejunio magni Sabbati. t. 1. 43. B
De jejuniis in ſancto Dominico vel Sabbato. t.1. 223. C. & *ſeq.*
De jejunio ſalutaris Paſſionis omnibus diebus, & magni Sabbati jejunio. t. 1. 262. E
De jejunio ſolvendo & non. t.1. 35. C. D
De jejunio in Paraſceve & aliis. t.1. 45. A. t.2. b. 200. C
De Jejunio. t.2. b. 196. D
Ut à jejuniis ſacrificia Deo offerantur. t.1. 567. F
Qui poſt Moſen fuit electi illius populi imperator Jeſus, Hierichuntis feſtinans munimenta diruere, &c. t. 1. 310. C
Jeſus Chriſtus. *Vide* Chriſtus.
Adverſus Ignatium coacta Synodus. t.1. 331. B
Per ignem filios traducere quid. t.1. 236. A
Malorum Ilias Proverbium. t.2. c. 117. A
Oportet eos, qui illuminantur, fidem diſcere. t. 1. 248. D
Illuminatus. *Vide* Baptizatus.
Imago dicitur, eò quòd imitetur. t.2. b. 109. E
Adverſus imaginum hoſtes Synodus. t.1. 284. B
Imagines relative adorandæ & amplexandæ. *Ibid.*
In Imaginibus, pro agno, Dominum & Deum noſtrum Jeſum Chriſtum humana forma deſcribi. t. 1. 252. E
In imaginibus prototyporum formæ oſtenduntur: in idolis vero nequaquam. t. 2. b. 111. A
De ſacris imaginibus. t.2. b. 109. C. & *ſeq.*
Immobilia Epiſcopalia Dominica dicta. t.1. 390. F
De immobilium ad alios tranſmiſſione quæ donata & accepta ab Imp. t.1. 333. E
De immobilium alienatione. t.1. 140. D. E
De immobilibus Monaſteriorum, Aurea-Bulla. t.1. 305. E. 304. C. & *ſeq.*
De immerſione tema. t.1. 33. D. Traditio. t. 2. c. 146. E
De iis qui immolaverunt Idolis coactè. t.1. 379. & *ſeq.*
Imperatores uncti Domini appellantur. t.1. 385. E
Imperatorum Subſcriptiones. t.2. p. 287. C
Imperator nec Canonibus nec legibus ſubjicitur. t. 1. 538. F
Imperatoris poteſtas omnia facere poteſt. t.1. 531. E
Imperatori licet Eccleſiaſtica privilegia auferre. t.1. 134. D
Imperatori circa licentiam curriculorum poteſtas ablata. t.1. 183. D. Ejus invitatio in illis celebrandis. *Ibid.*
De eo qui Imperatorem injuria affecit. t.1. 55. C
De orthodoxorum Imp. licentia apud altare. t.1. 239. C
Ut ab Imperatoribus petatur Patronorum aſſumptio pro capitibus Eccleſiæ. t.1. 634. E
Imperatoria poteſtas in Metropoles, Epiſcopatus, Epiſcopos. t. 1. 538. F. & *ſeq.*
Imperialia juſſa pragmatici typi dicuntur. t.1. 126. F
De Privilegiis Imperialibus. t.2. b. 125. F
Impoſitio manuum quæ peccata tollit. t.1. 409. D. 410. E
Impoſitio manuum non intellecta de Electione. t. 1. 447. B
Impuberes qui ſint. t.1. 115. B. t.2. 136. B
De Impuberibus. t.2. b. 34. D
Impuritatum nomine vetitæ nuptiæ comprehenſæ. t. 1. 222. A
Incantatores qui dicantur. t.1. 228. C. t. 2. b. 174. B
Incantatores eſſe non debent Clerici. t.1. 469. D
De Incantatricibus & ſimilibus. t.2. b. 125. C. & *ſeq.*
De Incantationibus. t.2. b. 173. A
De Incendio. t.2. b. 111. B
Incenſum & oleum cur offeruntur. t. 1. 2. D
De includi volentium examinatione, tempore, & aliis. t.1. 206. 207.
Indictio quomodo invenitur. t.2. b. 207. D
De ineuntibus animalia rationis expertia. t.1. 392. B
Infames qui dicantur. t.1. 664. D
Eum non eſſe infamem qui pro oſtentanda virtute cum beſtiis pugnaverit. t.2. b. 113. E
Infames accuſare non debent. t.1. 663. F
Quod infantes in peccatorum remiſſionem baptizantur. t. 1. 646. A
De Infantibus baptizandis quibus non inveniuntur teſtes qui eos indubie baptizatos eſſe dicant. t.1. 254. A. 609. A. t.2. b. 42. A
Illud vero [ad infantium myſterium] quomodo intelligitur. t. 1. 565. E
De infantibus in bello captis à Scythis, & Agarenis. t. 1. 254. D. Qui empti ſunt à Romanis & baptizati. *Ibid.*
De infantibus Agarenorum baptizatis. t.2. b. 42. C
Infideles qui dicantur. t.1. 547. B
Infideles per gradus ad Sacerdotium admittantur. t.1. 69. C
De iis qui ſunt infirmi. t. 1. 571. A. De eorum baptizatione. *Ibid.*
Infirmorum appellatione qui intelliguntur. t.1. 292. A
De Ingluvie. t.2. c. 24. D. E
Quæ ab initio ſunt infirma, ex iis quæ poſtea eveniunt non confirmantur. t.2. c. 58. C
De initu maſculorum & animalium. t.2. c. 58. C
De Initoribus brutorum. t.2. c. 117. C. D
Non iis qui injuria afficiunt, ſed iis qui injuria afficiuntur, leges auxilium ferunt. t.1. 275. B
De Injuriis. t. 2. b. 250. A
De Innovationibus. t.2. b. 147. D
Inſtitutio quid. t.2. b. 169. F
Inſultare quid. t.1. 348. F
Qui interficere conſtituerat, & ſi non, &c. t.2. c. 61. B
De Interficiente ſponte, & non ſponte. t.2. 114. C. D
Qui non ſponte interfecit, &c. t.2. c. 51. E
Impune quis illum interficiet qui vel ipſum vel ſuos cogit ad petulantiam. t.2. c. 100. F
Qui eum interfecit, qui ita invadebat, ut in vitæ periculum adduceretur, non eſt reus homicidii. t.2. c. 101. B
Qui eo fuit animo ut vellet interficere, &c. t.1. 266. A
Introductitiæ mulieres quæ dicantur. t.2. c. 142. F
De Introductis mulieribus. t.1. 62. B

Interro-

Interrogationes factæ ad sanctam Constantinopol. Syn. & responsiones ad illas. t.1. 148. B
Privatim interrogantibus de Ecclesiastica aliqua quæstione, respondere licet cuilibet, & ubique. t.1. 179. E
Invadendi verbo quid indicetur. t.1. 88. E
De invadentibus populos quos putant se perire. t.1. 653. D
Invasio quid. t.1. 75. F. t.2. b. 22. F
Inter Episcopi invasionem, translationem & transitionem differentia. t.1. 75. E
De iis quæ inveniuntur restituendis. t.2. c. 29. B. & seq.
Inventionis indicii vel custodiæ pretium exigere non oportet. t.2. c. 34. D
Inventionis pretium qui recte exigant. t.2. c.34. E
Involuntarium venia dignum, sed non laudabile. t.2.c.159.F
Joannes Amathuntis Episcopus depositus, & quid judicatum. t.1. 526. C. D
De Joannis Patriarchæ promulgatio ne causas agerent qui sacris initiati sunt. t. 1. 535. F
Joannis Papæ ad Photium de Schismaticis Epist. t.2.p.278.E
Ad Imperatores, Basil. Leon. & Alexand. Epistola. t.2.p.275.F
Photium restitutum promptè excipit. *Ibid.* 273. A. Et reliquis Patriarchis illum recipere injungit. *Ibid.* 277. A. B
Qui quomodocunque Papa Joanne sunt condemnati, ut ii sint quoque apud Patriarcham Constantinopol. Photium condemnati, & è contra. t.1. 360. B. t.2. p. 296. B
Joannes Cypri Archiepiscopus. t.1. 526. C
De Joanne Cypri Præsule, una cum populo ab insula emigrante propter barbaricas incursiones. t.1. 202. F
Joannes Nesteutes. t.2. b. 33. B
Joannes Ephesi Metropolitanus Κολοβὸς dictus, ut alibi docuerit. t.1. 179. D
Joannes Chrysostomus lingua aureus. t.1. 192. D
Joannis Patriarchæ Antiocheni Ephesi insurrectio. t.1. 99. C
Joannis Patriarchæ declaratio. t.9. b. 166. E
Joannis Patriarchæ Antiocheni scripta de non elocandis Monasteriis hominibus. t. 1. 313. F
Joannes Heracleæ Metropolitanus. t.2. p. 297. B
Josephus summus Philosophus. t.2. 201. D
Jovianus Episcopus. t. 1. 365. D
Ira animi pars. t.1. 61. B. Ejus virtus & vitium. *Ibid.* D
Iram comprimere jussi sunt sacri mysterii ministri. t.1. 42. D
Ab ira superari non debent qui sunt ex sacro tribunali. t.1. 17. B
De Ira. t.1. c. 159. B. & seq.
Irene desponsa Augusto D. Alexio. t.2. c. 120. F
Irene Imp. Constantini mater. t.1. 284. A
De Irene puellam decem annos nata, cum quodam Joanne sponsalia contrahente. t.2.c. 119. B
Iscalonem Episcopum ordinavit D. Christophorus. t.1. 577. A
Italiæ nomine quid intelligatur. t.1. 361. A
Italicus Philippolis Metropolitanus. t.1. 525. A
Jucundus Episcopus. t. 1. 512. D
Judæi Christi parricidæ. t.1. 130. E. t.2. b. 71. F
De Judæis quibusdam se Christiana sentire simulantibus, sed Judaica vetera sentientibus. t.1. 298. A. & seq.
De Judæorum azyma comedentibus aut cum eis familiaritatem ineuntibus. t.1. 168. D
De Judæis vere conversis. t.1. 298. D
Judæi Strobiliotæ ubicunque inventi. t.1. 310. A
De festo cum Judæis non celebrando. t.1. 4. F
Apud Judæos quas uxores non debebant ducere Sacerdotes. t.1. 12. E
Judæorum azyma non accipienda, nec cum iis communicandum. t.1. 471. B
Judæus qui se Christianum esse velle, &c. t.1. 298. D
Judæus mancipium Christianum ne habeat, &c. *Ibid.*
De Judæis, & quod non oportet fideles cum iis communionem habere. t.2. b. 45. D
De ritu Judaïco circa Pascha. t.1. 97. B
Judaïcum omne festum abolitum. t.1. 168. F
Judaïca Sacerdotium vendendi & emendi consuetudo. t.2.c. 187. B
Judaïzare Christianos non oportet. t.1. 465. E
Electorum Judicum valeat sententia, nec appellationi sit obnoxia. t.1. 533. D
Judices quorum est proprium judicare, si contra leges fecerint, tenentur ac si dolo fecissent. t.1. 533. B
De Judice muneribus corrupto. t.1. 532. C
Non indigeat provocatione Electi Judicis sententia. t.1. 531. B
De Judicibus Ecclesiasticis. t.1. 533. C. & seq.
Judices tres ex unaquaque provincia eligantur, ut Episcopi diu non detineantur in Synodo. t.1. 662. B
Judicis incompetentis præscriptio seu exceptio non prodest iis qui rei aguntur. t.1. 531. D
Sive justa sive injusta electi judicis sententia, ei standum. t.1. 531. A
Ne ab electitiis judicibus appellare liceat. t.1. 633. D
Electorum judicum sententia nihil pendi non debet. t. .657. D
Judicum ad Synodum electorum nomina. t. 1. 662. B. C
Judicibus qui præsunt non cogûtur leges exactè scire. t.1. 533. A
Judicium non est situm in potestate Metropolitani, sed Synodi quæ est apud ipsum. t.1. 92. E
De Clericis ad Civilia judicia tractis. t.1. 531. D
De iis qui in judiciis accusant. t.2. b. 101. E
De iis qui judiciorum secularium cognitionem ab Imp. petunt. t.1. 631. B
De provocantibus ad judicia transmarina. t.1. 553. D
An judicio sumus obnoxii sermonem Dei audientes & non facientes. t.2. c. 169. D
De vocatis in judicium. t.1. 48. D
De Judiciis. t.2. b. 95. C. 167. D
De Juliano Epigonii querimonio. t.1. 583. B. & seq.
Julius pollux citatus. t. 2. C. 122. C
Julius Episc. t.1. 486. A. Patriarcha Romanus. t.1. 683. C
De Jumentis non introducendis in ædes sacras, nisi, &c. t.1. 261. B
De jumentis à frigore consumptis quòd templum ingredi non permittebat loci reverentia. t. 1. 261. D
De juramento nobilis cujusdam de abstinendo à carnibus ferias tertias omnium anni hebdomadum. t.2. c. 87. F. & seq.
Consideranda sunt & species juramenti, & verba & affectio. t.2. c. 65. F
Juramentum. *Vide* Jusjurandum, sacramentum.
De juramentis. t.2. b. 199. E. Malè factis. t 2. c. 86. C. & seq.
Qui jurant se ordinationem non admittere, ejurantes ne cogantur pejerare. t.2. c. 65. F
Jurans orthodoxus non Christianorum, sed eorum qui male sentiunt more, punitur. t.1. 273. F
De jurantibus Gentilium sacramenta. t.1. 270. B
Rectè tibi defero ut per salutem tuam jures. t.1. 270. E
Omne jusjurandum non est prohibitum. t.2. b. 87. F
Jusjurandum quod per improbatam religionem concipitur, non servatur. t.1. 270. F
Sicut defertur jusjurandum ita debet jurari. *Ibid.* F
De sibiipsis jus dicentibus. t. 1. 653. F
De Jure. t.2. b. 198. A
De justificationis gratia. t.1. 647. E
Justiniana Carthaginis Ecclesia in Africa. t.1. 589. D
Justinianæ Archiepiscopus quos Episcopos habet sub sua jurisdictione. t.2. b. 116. E. F
Justinianus secundus Δισύμμετρος dictus. t.1. 151. D
Justiniani Novella. t.2. b. 131. B
Ad Justinianum Imp. oratio. t.1. 152. 153.
Novæ Justiniapolis seu Cypri privilegia. t.1. 589. G
De Justitia. t.2. b. 95. A
Juvenalis Hierosolymorum Episcopus. t.1. 67. C

K.

Καίσαι. t.2. c. 20. E
Καλαβρασία. t.1. 469. A. t.2. b. 14. D
Καθαίρειν. t.1. 329. D
Καθαροὶ qui dicti. t.1. 69. A
Κάρη. t. 1. 254. C. Pro ἥλικια accipitur. t.1. 550. A
Κέρμα. t.1. 247. C
Κίλλυς. t.1. 246. E
Κολλυσιανοί. t.1. 247. C
Κολοβὸς quis sit dictus. t. 1. 179. D
Κράδη. t.1. 285. E
Κρημνώμασα. t.2. c. 122. C
Κείρια. t. 1. 229. A
Κείρειαι. t.2. c. 124. D
Kyrie Eleïson. t.1. 231. E
Καμάξειν. t.1. 338. E

L.

Labris pollui sacratum hominem quid sit. t.2. 122. B
Lac & mel ad altare offerre non oportet. t.1. 2. B. 224. E
De lactis oblatione. t.1. 565. E
De Lacedemoniæ Metropoli. t.1. 127. A
Lætus Notarius. t.1. 627. C
Laïcus aleis & ebrietatibus vacans, vel cesset vel deponatur. t. 129. C

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Laïci in Eccleſiis concinere non vetantur. t.1. 459. F
Laïci cum Scenicis ludicris & ſaltationibus comedere vetiti. t.1. 328. F
Si Laïcorum quiſpiam inops accedat, ut poſſit è ditiori Monaſterio ſublevari. t.1. 324. F
Nemo Laïcorum divina ſibi myſteria impertiat præſente Epiſcopo, &c. t.1. 225. A
Nullus Laïcus repentè ad Epiſcopalem altitudinem evehendus. t. 1. 358. D
De Laïcis, fidem negantibus. t. 2. b. 4. E. Ad ſecundas nuptias tranſeuntibus. t.2. b. 62. E. Inceſtas contrahentibus nuptias. t.2. b. 68. A
De Laïcis uxores ejicientibus. t.1. 32. B. t.2. b. 39. C
De Laïcis Clericorum officia & Monaſteria occupantibus. t.1. 195. B
Laïci & ſacrati cui ſubeſſe debent. t.1. 19. E
Non oportet Laïcum publice diſputare vel docere. t. 1. 233. B. t.2. b. 171. B
De Laïco ſeipſum mutilante. t.1. 15. D
De Laïco vel Clerico regem contumelia afficiente. t. 1. 55. C
Laïco intra altare non liceat ingredi, niſi Imperatori & quando. t.1. 239. A. B
De Laïco Epiſcopum ſine cauſa verberante. t.1. 365. F
De Laïcis conjugii nomine mulieres rapientibus. t. 1. 144. A
Laodicea eſt urbs Phrygiæ. t. 1. 553. A
Λαοὶ ἀπογεγραμμένοι. t. 1. 628. E
Laoſynacta. t.1. 12. A
De lapſis qui per ignorantiam, vel ſcientibus iis qui promoverunt, ordinati ſunt. t.1. 71. B
De lapſis tempore perſecutionis. t.1. 69. B
De lapſis ſine tormentis. t.2. c. 9. A
De lapſis propter metum. *Ibid.* F
De lapſis. *Vide* Fidem negantibus.
Lata culpa quæ nominetur à juris peritis. t.2. c. 93. A
Latini matrimonia indiſcriminatim contrahunt. t.2. c. 129. D
Latini indiſcriminatim ſuffocata comedentes. t.1. 41. C. 237. E
Latinorum quorundam inanis excuſatio circa jejunia. t. 1. 223. D
Latinorum mulieres ad altaria ſine pudore ingredientes. t.1. 474. A
De Latinis rejiciendis qui uxores ex Romania volunt accipere. t.1. 130. C
De Latinis azyma in ſinu ferentibus, eaque ut ſacramenta impertientibus. t.1. 225. B
Inter Latinos non ſolum viri Laïci, ſed & mulieres in ſanctum tribunal ingrediuntur, & ſedent, ſtantibus ſæpe iis qui ſacrificant. t. 1. 239. B
De Latinis. t.2. b. 171. D
Latronum & hoſtium differentia. t.2. c. 32. D
Si autem qui occidit, nec Latronem proſequutus eſt, &c. t.2. c. 113. D. E
De ſe Latronibus adverſos objicientibus. t.2. c. 113. A
De Latronibus. t.2. b. 161. B. Pœnitentiam agentibus. t.2. b. 171. E
De latrones interficientibus. t.2. b. 171. F. 255. A
Latrocinii & murorum effoſſionis diviſio. t.2. c. 162. F
De non lavando cum mulieribus. t. 1. 247. D
De Leænæ cura circa ſuos catulos. t.2. c. 110. D
Nemo Lector fiat niſi qui ſit xviii. annos natus. t. 2. b. 20. C
Lectores ferre orarium non oportet. t.1. 463. F
Solis Lectoribus & Cantoribus poſt ordinationem uxorem ducere conceſſum eſt. t.1. 16. E. 162. F
Lectorum licentia erga ſuas uxores. t.1. 550. A
Lectorum ordo quare conſtitutus. t.1. 161. D
Lectores creare Chorepiſcopis licet. t.1. 314. E
Contra Lectores qui in memoriis defunctorum Muſica & organica Cantica cantillant, &c. t.1. 640. C. D
De Lectoris in Clerum cooptatione. t.1. 173. D
De Lectorum matrimonio. t.1. 129. E. & *ſeq.*
Lectores populum non ſalutent. t.1. 535. E
Lectores vel uxores ducant vel continentiam profiteantur. *Ibid.*
Ut Lectores in tempore pubertatis poſt annum xiv. cogantur vel matrimonio conjungi, vel cœlibatum profiteri. t. 1. 536. B
De Lectore ante matrimonium cum ſponſa congreſſo. t. 2. c. 120. A
Sin autem Lector cum muliere aliqua coïerit, quæ non ſit ſibi deſponſa, &c. t.2. c. 120. C
Ne Lectores æque ac Diaconi & Sacerdotes ſecularia officia ſuſcipiant. t. 1. 538. E
Prohibitum eſt Lectoribus, ne expleto miniſterio ad populum converſi eum ſalutent. t. 1. 536. D. Ut qui ſolos tunc debent Sacerdotes & Antiſtites adorare. *Ibid.*
Lectores ut conſtitui debent, & de eorum tonſura, &c. t.1. 314. D. & *ſeq.*
Lectores eſſe Clericos, & habere manuum Antiſtitis impoſitionem. t.1. 119. A
Lectores populares unde facti. t.1. 184. C
De Lectoribus etiam non tonſis apud Armenios. t.1. 194. E
De Lectoribus. t.2. b. 20. A. 62. B
De Legatis Papæ Romani. t. 1. 145. F
Legati Papæ ex aliorum regionibus & unde id. t.1. 154. D
Ut libera Legatio ex omnibus provinciis ad Synodum mittatur in Mizonium. t.1. 632. B
Ut ſit Legatio libera. t.1. 635. C
Ut Legatio mittatur ad Donatiſtas de componenda pace. t.1. 605. C
Qui ſemel legit in Eccleſia non exiſtimatur ejus Clericus. t.1. 625. B
Ut qui vel ſemel in Eccleſia legerunt non poſſint ab aliis promoveri. t.1. 625. A
Legumina ut offeruntur. t.1. 3. B
Novorum Leguminum oblationis interpretatio. t.1. 2. C
Λειτουργίαι quæ dicantur. t.1. 168. E
Imp. Leo cognomine Sapiens. t.2. b. 64. A. A Nicolao Patriarcha ſegregatus, & cur. *Ibid.*
D. Leonis Stuppæ Patriarchatus. t.2. c. 135. B
De Leproſis, & animalia rationis expertia ineuntibus. t. 1. 394. A. B
Ad Letoïum Melitenes Epiſcopum, Epiſtola. t.2. c. 151. A
Lex quæcunque loquitur, iis qui in Lege ſunt loquitur. t.2. c. 77. F
De Lege Falcidia. t.2. b. 252. A
Quæ in antiqua Lege continentur, præter ea quæ ab Eccleſia apertè ſuſcepta ſunt, exoluere, & qui eis utitur, Judaïzat. t.2. c. 129. D
Pœna Legis eſt extraordinaria. t.1. 532. C
De Lege à D. Nicephoro condita de Dei Eccleſiis & ſanctis domibus. t. 1. 333. D
Eos, qui docentur Leges civiles, Græcis moribus uti non oportere. t. 1. 240. E
Leges civiles cur externæ appellantur. t. 1. 136. B
De Legibus Moſaicis. t.2. c. 141. F
Qui cum liberâ quæ non quæſtus gratiâ, &c. t. 2. c. 57. D
Per ſuos liberos juramentum. t.1. 270. E
Si quis ſuos liberos relinquit, nec eos alit, & quantum in ſe eſt ad convenientem pietatem, &c. t. 1. 423. A
Ut liberos ſuos non facilè emancipent Epiſcopi & Clerici. t.1. 563. C
Libertatem eſſe rem inæſtimabilem. t.1. 257. C
Libertatum cauſas judicare quorum eſt. t.1. 612. F
In libertatis cauſa trium teſtimonium ſatis eſt. t.1. 257. D
De proclamante ad libertatem. t. 1. 255. F. Novella ad id. *Ibid.*
Ad libertatem quid requiritur. t.1. 54. D
Lex quæ adverſus libertatem non dat reſtitutionem, de quibus intelligenda. t. 1. 54. B. C
Liberti accuſare non debent. t. 1. 663. F
Libra complectens exagia centum poſtea lxxii. t.1. 78. E
Libri ex antiquo & novo Teſtamento qui legendi. t. 1. 232. E. t.2. c. 178. E. & *ſeq.*
Libri veteris & novi Teſtamenti qui ſint. t.1. 56. A. B. t.2. c. 42. C. & *ſeq.*
De Libris impiorum. t. 1. 39. C. D
Quos libros reponi velint Patres in Epiſcopio Conſtantinop. t.1. 299. C. Quos Leges volunt comburi, quod idem eſt. t. 1. 299. E
Falſo inſcriptos libros impiorum legere non oportet. t. 1. 56. B
Sacros libros conſcindere non oportet. t.2. b. 58. D
Ultra libros qui legi debent, legendas quoque paſſionum martyrum commemorationes. t.1. 572. E. F
Quoſnam libros in Eccleſia legi oporteat. t.1. 549. C
De librorum ſacrorum corruptoribus, vel cauponatoribus, vel unguentariis tradentibus & aliis. t.1. 238. A. & *ſeq.*
De libris qui non ſunt in uſu licentia. t. 1. 238. D
Quinam libri legi debent ab orthodoxis. t. 1. 39. D
De libris ſacræ Scripturæ genuinis & ſpuriis. t.2. b. 56. D. & *ſeq.*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Licinii tyrannis. t.1. 71. E. t.2. b. 5. C
Ligare & solvere solis Antistitibus concessum, & quibus permiserint. t.1. 315. D
De ligandi & solvendi potestatem habente, si viderit pœna affectum, cum gratiarum actione pœnarum medelam suscepisse. t.2. c. 126. C
De ligneo equestri certamine. t.1. 184. E
Linus primus Pontifex Romæ constitutus. t.1. 509. B
Literæ commendatitiæ quæ dicantur. t.1. 125. A. Dimissoriæ. *Ibid.* B. Pacificæ. t.1. 125. B
De literis commendatitiis. t. 2. b. 25. E. Dimissoriis. t. 2. b. 26. A. Pacificis. t. 2. b. 26. A. *& seq.*
Sine literis commendatitiis qui non admittantur. t.1. 21. F
De eas afferentibus. t.1. 22. A
De literis commendatitiis & dimissoriis Clericorum & pacificis. t.1. 10. D. 21. F. 125. A. *& seq.*
De literis commendatitiis & dimissoriis afferendis. t. 1. 77. B
De literis commendatitiis, dimissoriis & pacificis, quæ Clericis peregrinantibus ab Episcopis dantur. t.2. b. 25. C
Si quis eorum qui litigant, dixerit se aliquid dedisse, *&c.* t.1. 532. D
De Liturgia, quare tertia hora peragitur. t.2. b. 236. F
Omnis locus Domino consecratus Dominicus dicitur. t. 1. 244. A
Inter Ecclesias & Pronaos & alios locos Dominicos est differentia. t. 1. 244. C
Loci Dominici. *Vide* Ecclesia.
Τοποθηρητῶν sive loci servatorum nomen unde. t.1. 509. C
De locis pœnitentiæ. t.2. b. 177. B
Λόγοι. Λογοπαρχίαι. } t.1. 452. C
De Longino. t.2. c. 66. D. t.2. b. 133. D
Lorum quid significat. t.2. b. 117. F
Sanctissimus Lucas Patriarcha. t.2. b. 178. D
D. Lucæ Synodale decretum. t.1. 338. B
Lucra turpis generis. t.1. 536. A
Lucrum pernicioſum ex calamitate fratrum. t.2. c. 28. E
De Ludis Scenicis & aliis. t.1. 180. A. *& seq.*
De Ludorum spectaculis in diebus Dominicis & aliis festis prohibendis. t. 184. B
Ludorum genera. t.1. 218. E
Ludi prohibiti, quinque exceptis, pœnæ aleatoribus impositæ. t.1. 124. D
Ludendum non est in minime ludicris. t.1. 81. D
In luminarium festo correctio quærenda in iis quæ fiunt à Clericis. t.1. 230. D
De Lunæ Cyclis. *Vide* Cyclus.
Lunæ fundamentum quomodo invenitur. t.2. b. 206. C
Lupus cum agnis pasci ut dicatur. t.1. 470. A
In luxus reprehensionem incurrit quod non propter usum sed ostentatorium ornatum. t.1. 318. C
Lyco Ægypti regio. t.2. c. 170. E

M.

MAcarius Patriarcha Hierosolymitanus. t.1. 683. C
Macarii Hierosolymitani cum D. Michaële Agiotheodorito in præsidio conversatio, & scribæ officii functio. t.1. 338. C
Macarii depositio. t.1. 644. A
Macedonii blasphemæ voces. t.1. 18. E. 85. C
Adversus Macedonium congregata Synodus. t.1. 85. C
De Macedonianis. t.2. b. 8. E
De Macres servi Dei renunciatione. t.1. 357. D
De Madytana Metropoli vidua. t.1. 201. D
E Madytana Ecclesia sit Heracleæ Episcopatus. *Ibid.* E
Ad Mœnam Episcopum Epistola. t.2. c. 164. F
Magi qui dicantur. t.1. 469. E. t.2. b. 174. D
De Magis. t.2. b. 173. A
De Magicas artes exercentibus, & id genus hominibus. t. 1. 399. F. *& seq.*
De Magicis artibus quæ sunt Clericis interdictæ. t.1. 469. D. E
Magistratus non coguntur leges exactè scire. t.1. 533. A
Magistratus boni tres characteres. t.2. b. 39. E
Magistratuum Ecclesiasticorum judiciaria officia. t.1. 596. F
Magistratus qui pecunias accipit ad jus dicendum, *&c.* t.1. 532. C
Magistratus Laïci nullam habent in Episcopos jurisdictionem. t.1. 563. A
Dolum Magistratus requirimus. t.1. 533. B
De Magistratibus. t.2. b. 33. D
Majores qui dicantur. t.1. 301. A
Malum boni prætextu qui facit, is est duplici pœna dignus. t.2. c. 145. C.
Mammonam Dei mandato præferre quantum malum. t.1. 293. D
Mandata Dei etiam sine divina gratia compleri posse dicentes. t.1. 647. F
Manes seipsum Paracletum appellabat. t.1. 271. F
Manichæi qui sint. t.1. 271. F. t.2. b. 11. F
Manichæi hæretici. t. 2. c. 50. C. Eorum opiniones. *Ibid.* D
Manichæus si in loco Romano deprehensus fuerit, decollatur. t.2. b. 17. C
De Manichæis. t. 2. b. 11. F
Manuel Heracleæ Sacerdos. t.2. b. 42. E
Maauelis Principis sanctio. t.2. b. 49. E
De Manumissionibus. t.1. 618. E
De Manumissionibus quæ fiunt in Ecclesiis. t.1. 600. B
Manuum impositio non intellecta de Electione. t. 1. 447. B
Manuum impositio quæ peccata tollit. t.1. 409. D 410. E
Mapalitarum Parochia. t.1. 583. F
Marcellus hæresiarcha Ancyrâ ortus. t.1. 86. A
Marcellianorum hæresis anathemati subjecta. *Ibid.*
De Marcellianis. t.2. b. 13. D
Sub Marciano Imp. quarta Synodus. t. 1. 111. B
Marcionis impia dogmata. t.1. 272. A
Marcionistæ hæretici. t.2. c. 50. C. Ab hæresi suâ conversi, & ad rectam fidem accedentes, baptizantur. *Ibid.* E t.1. 271. E
Μαρτύρια γράμματα. t.1. 187. C
Maria Constantini mater, & susceptrix Irenes. t.1. 221. B
De Maria quadam desponsa D. Michaëli Mesopotamitano. t.2. c. 121. A
Maritus est mulieris caput. t.1. 424. C
An maritus & uxor, qua nocte simul congressi, sacramentorum esse debent participes. t.2. c. 166. C. D
De Maritis uxores dimittentibus. t.1. 639. C
De ea quæ Maritum reliquit. t.1. 258. E
Maritorum adulteras mulieres recipiendi licentia. t.1. 269. B
De Marito ab uxore relicto. t.2. c. 94. D
Qui suam in Maribus turpitudinem ostendit, *&c.* t. 2. c. 117. C
Maro ludi genus. t.1. 218. E
Martius primus mensium. t. 2. b. 201. A
Conventus, qui in prima Martii mensis die fit, ex fidelium civitate tollendus. t.1. 230. B. C
De Martyrum historiis falsò confictis. t.1. 232. C
Martyribus annumerari eos qui in bellis occiduntur, quis vellet. t.2. c. 70. A
De Martyrum festis, & circa ea Canticis, Choreis, & populi confluxu. t.1. 426. B
Martyria hæreticorum ne frequentent qui sunt Ecclesiæ, orationis gratia. t.1. 457. B
De Martyrii tormenta fugientibus, datis pecuniis. t.2. c. 20. A. *& seq.*
Martyria dicuntur ab hæreticis cœmeteria. t.1. 457. C
De fictis Martyrum monumentis. t. 1. 619. B
De Martyribus Christi non relinquendis pro falsis. t. 1. 468. A
De Martyrum congregationes abhorrentibus per arrogantiam. t.1. 426. A
De Martyrium fortiter passis. t.2. c. 22. A. *& seq.*
De passionibus Martyrum. t.1. 472. E. Et licentia eorum passiones legendi. *Ibid.*
Cum Martyrum reliquiis consecranda templa. t.1. 296. F
De Martyrio sponte se tradentibus in persecutionis fervore. t.2. c. 18. D. *& seq.*
Martyres unde appellati. t.1. 456. C
Masadarum Episcopus. t.2. c. 66. D
De masculorum & animalium initoribus. t. 2. c. 58. C
Massalianorum hæresis. t.1. 427. B. t.2. c. 50. E
Hom. *Mater peperit tenebrosum.* t.2. b. 47. C
Mathematica condemnatur, ut prohibita. t. 1. 469. F. t. 2. b. 174. E
Mathematici qui dicantur. t.2. b. 174. C
De Mathematicis. t.2. b. 173. A. *& seq.*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Matrimonium quid. t.2. c. 99. E
Matrimonium ſocietas & communicatio divini & humani juris.
De matrimonio illicito Maximi. t.2. c. 174. C
De iis qui duobus matrimoniis implicati ſunt. t. 1. 160. A. C
Matrimonium an legitimum impuberis puellæ, ſine ſecunda benedictione. t.2. c. 96. E. F
Matrimonium Auguſti Briennii filiæ divulſum. t.2. c. 99. F
Ad matrimonium illicitum de accerſito Clerico. t.2. c. 168. A
De eo qui matrimonium vituperat. t. 1. 417. A
De eo qui matrimonium abominatur. t. 1. 420. D
Matrimonium quibus cauſis ſolvi poteſt. t. 1. 3. E. F. t. 2. b. 73. A
Matrimonium non ſolvitur conſenſu. t. 1. 215. A
De iis qui uni matrimonio ſe applicant poſt ordinationem. t. 1. 160. B. C
De matrimonio Agarenorum cum Iberis filiabus. t. 1. 242. A
De matrimonio indiſcriminatim hæreticorum & eorum qui ſunt Eccleſiæ. t. 1. 457. F
De matrimonio hæreticorum prohibito. t. 1. 466. F
De iis qui plurima matrimonia contrahunt. t. 1. 404. A
De ducente in matrimonium alteri deſponſam. t. 1. 276. A
Matrimonii vincula conventâ pœnæ ſtipulatione munita. t. 1. 276. D
De matrimonio commatrum viduarum. t. 1. 220. B
Matrimonia quæ fiunt ſine iis qui habent poteſtatem ſunt fornicationes. t.2. c. 100. B
Matrimonium tertium non diſſolvi, ut contra leges factum. t. 2. c. 108. B
De matrimonio ex tribus diverſis generibus. t.2. b. 49. F
De iis qui matrimonio ſibi copulant Deo conſocratas. t.2. b. 70. A
De Maurentii Epiſcopi relatione. t. 1. 637. F
Mauritania Sitifenſis. t. 1. 511. E. De Primatu ejus. *Ibid.* 540. B. De eâ viſitandâ. *Ibid.* 580. D
Maurorum Legati. t. 1. 609. A
De Maximo Cynico. t. 1. 91. A
De Maximiano Bagaienſi. t. 1. 624. C
Inter Maximianiſtas & Donatiſtas acta. t. 1. 603. D
Maximilla & Priſcilla, pſeudoprophetiſſæ. t. 1. 97. C
Mediator Epiſcopus qui dicatur. t. 1. 611. E
De Medicis. t.2. b. 166. D
Medicum imperitum, licet medicorum principem ordinatum, ægrotus non eligat. t. 1. 315. E. Quare? *Ibid.*
De medicamentis abortionem cientibus. t. 1. 265. C
De medicamentum faciente ad hominem occidendum. t. 1. 265. E
Mediolanenſis Epiſcopus. t. 1. 593. C
De Megarenſi Epiſcopatu. t. 1. 313. D
Mel ad altare non offerendum. t. 1. 224. E
De mellis oblatione. t. 1. 565. A. *&c.*
Sancta Melane quomodo ad ſalutis faſtigium pervenit. t. 1. 422. C
Meletius Monachus. t. 1. 531. E
Memnonis Epheſi Epiſcopi depoſitio. t. 1. 99. D
Mendicis quæ data ſunt, nec diabolus auferre poteſt. t. 1. 345. C
Utrum mendicis largiri melius an Eccleſiæ donum offerre. *Ibid.* E
Menſtrua, *Vide* profluvium, abſceſſus, purgatio.
De Meretrices alentibus. t. 1. 257. E. t.2. b. 225. C
De patre filiam, vel Domino ſervam nutriente ad quæſtum meretricium. t. 1. 258. A
Meſaritæ matrimonium divulſum. t.2. c. 99. F
Meſembriæ Antiſtites. t. 1. 195. A
Meſthiæ Epiſcopatus. t.2. c. 66. D
Beato Metaphraſtæ agendæ gratiæ. t. 1. 232. E
Μετριὰ. t. 1. 380. E
Metrophanes Patriarcha factus. t. 1. 685. D
Metrophanes cur ab Eccleſiâ ſeparatus. t. 2. b. 295. E
Metropoles variæ & quomodo diſtinctæ. t. 1. 145. E
Veræ Metropoli jura ſua ſervanda. t. 1. 201. E. F. t. 2. b. 125. E
Metropolium honore permulti Epiſcopatus ut affecti. t. 1. 127. A
Metropolitanus inferior Patriarchâ. t. 1. 697. C
Metropolitanus accuſatus Epiſcopum elegiſſe, ſed non cum ſuis Provincialibus. t. 1. 527. E
De Metropolitanorum ordinatione, *&c.* t. 1. 145. C. D
Metropolitani qui Sedem mutarunt. t. 1. 607. E
Metropolitani Orientales proprios Epiſcopatus & monaſteria à Laicis detenta revocantes. t. 1 313. B
Electiones à Metropolitis non fiant. t. 1. 528. A
Metropolitanus non debet intereſſe electionbus. *Ibid.*
Metropolitani olim à Synodis ſuis ordinati. t. 1. 88. A. Ut id immutatum. *Ibid.*
De Metropolitano à Synodo univerſali licet deficiente. t. 1. 99. B
Quæ Metropolitano licet accipere & quæ non. t. 1. 295. F
Metropolitanorum jus antiquum, & quale poſtea. t. 1. 66. B
Metropolitanos inter dignitates non collocari. t. 1. 165. A
De Metropolitanis duobus in eadem Provinciâ. t. 1. 126. E. t. 2. b. 125. D. Plura de iis. t. 1. 527. D
Michaël Archiepiſcopus Alexandrinus. t. 2. b. 279. F
Michaël Agiotheodoritus. t. 1. 338. C
Michaël Patriarcha Philoſophorum princeps. t. 1. 235. B. Ejus Editum. *Ibid.* 536. A
Michaëlis Patriarchæ Synodica declaratio. t. 1. 584. D
Michaël Meſopotamitanus. t. 2. c. 121. A
De milite propriam uxorem recipiente, quæ alteri nupſit in ejus abſentiâ. t. 1. 267. D
De militibus zonam deponentibus, *&c.* t. 1. 119. E
De militum uxoribus quæ nubunt cum mariti ipſarum non appareant. t. 2. c. 95. A
De militiâ Epiſcoporum. t. 1. 54. E
Mimi prohibiti. t. 1. 183. E. t. 2. b. 182. C
De Mimis & eorum ſpectaculis, à quibus arcendi Clerici. t. 1. 218. B
De Mimis qui fiunt Chriſtiani. t. 1. 599. E
Mindanorum ager. t. 2. c. 66. F
Miniſtrum panem dare non oportet. t. 1. 464. C. Nec locum habere in Diaconico, *&c.* *Ibid.* 462. E. Nec ferre orarium, nec oſtia relinquere. *Ibid.* 463. A. 473. D
Miniſtri Subdiaconi dicuntur. t. 1. 462. E
Mizonius. t. 1. 562. D
Modeſtia Sacerdotum qualis eſſe debeat. t. 1. 318. A
De Mollitie. t. 2. b. 163. F
De Monachis. t. 2. b. 186. B
Monachum vel monialem monaſterium ſuum relinquere non oportet. t. 1. 227. D
Monachi qui ſunt in monaſterio præferri debent aliis ad ea capienda quæ ſibi ſunt neceſſaria. t. 1. 324. F
De Monacho aliquid furripiente. t. 1. 342. C
Qui ordinantur monachi Clerici dicti. t. 1. 119. A. De eorum officio. *Ibid.*
De monachis oratoria ædificantibus. t. 1. 319. C
Monachi habitus interdictus ſecularibus. t. 1. 231. C.
Monachis leges datæ. t. 1. 116. E
Monachus ut cognatam monacham aſpiciat. t. 1. 326. A
Monachis non licet uxores ducere. t. 1. 132. C
De monachorum tranſlationibus. t. 1. 338. A
De monacho à monaſterio ſuo aufugiente. t. 1. 337. B. C
Monachi in monaſteriis virorum ſimul non habitantes. t. 1. 570. C
De monachorum egreſſione. t. 1. 212. D
De monachum ex alienâ regione ſuſcipiente. t. 1. 338. A
De licentiâ circa monachos cùm Epiſcopo videbitur. t. 1. 338. B. C
Monachis viris conceſſa quæ non mulieribus. t. 1. 212. E
De monachorum fornicatione vel matrimonio. t. 1. 210. B
Monachi ibi permanere debent ubi ſeculo renunciarunt.
Monachi ad virgines vel viduas non ingrediantur, niſi, *&c.* t. 1. 566. A
De monachorum teſtamentis. t. 1. 341. D. 342. 343.
De monachorum habitum imitantibus & illudentibus. t. 1. 340. C. t. 2. b. 188. B
De monachorum bonis. t. 1. 204. F
Monachi qui tonſuram acceperunt Clerici dicuntur. t. 1. 247. F
Publica miniſteria à monachis adminiſtrata. t. 1. 117. B
Monachi nil debent habere proprium. t. 1. 341. D
Monachi & monachæ in uno non verſentur monaſterio. t. 1. 325. F
Monachorum profeſſiones quales ſint. t. 1. 361. C
Monachi fornicantes, ut adulteri puniuntur. t. 2. c. 116. B
Monachos ſeculares curas ſuſcipere non decet. t. 2. b. 165. E
De monachis & monialibus lapſis. t. 2. b. 192. C
De monachico prætextu utentibus. t. 1. 116. B
De monachis religioſam vitam relinquentibus. t. 1. 694. C
De monaſteriis. t. 2. b. 186. B

De mo-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

De monasteriorum ædificatione & inspectione. t.1. 331. E
Monasteriorum bona non esse à Laicis administranda. t. 1. 302. C
De Præfectis Monasterio curam suam negligentibus. t. 1. 336. B. C
De ingressis Monasteria. t.1. 330. F
In Monasteriis, qui jus habeat. t.1. 323. E
A Monasterio non sunt auferenda quæ sponte oblata sunt. *Ibid.* C
De pertinentibus ad Monasteriorum ædificationem. t. 1. 312. E. F
In solis mulierum Monasteriis communis vivendi ratio habetur. t.1. 570. C
De Præfectis in Monasterio constituendis. t.1. 338. B. De eorum potestate. *Ibid.* 315. D
Monasteriorum novæ extructiones ad Episcopatuum ruinam tendunt. t. 1. 344. E. Eorum privata extructio ad Episcopatus sui perniciem vetita. *Ibid.* E contra, si non. *Ibid.* 345. A
Ex Monasteriis nihil alienandum. t.1. 303. A
Monasteria nulla à Laicis occupata. t.1. 195. B
Duplicia Monasteria quæ dicantur. t.1. 326. E
De Monasteriorum fundatoribus & eorum statutis. t.1. 121. A.B
Monasteria Secularibus non tradenda, *&c.* t.1. 313. C. D
De Monasteriorum Regulis. t.1. 206. E
Monasteria semel consecrata, ita perpetuo manere debent, *&c.* t. 1. 140. B
Mulier in virorum Monasterium, & è contra, non ingredietur. t.1. 213. F
De Monasteria imperfecta relinquentibus. t.1. 320. B. C
De susceptis ex alieno Monasterio. *Ibid.* D
Cur Monasterium ab Episcopo excitatum sub ejus jure non servatur. t.1. 345. C. D
Monasteria xl. annorum spatio possessa, non facile ad dominos revertantur. t.1. 313. G
Monasteriorum aliquot nomina. t.1. 345. B
Monasteriorum diversa loca nominata. t.1. 305. C
De non faciendo Monasterio duplice. t.1. 235. E
In Mulierum Monasteriis observata quæ non in virorum. t.1. 207. C.
Monasteria non esse de novo constituenda. t.1. 333. B
De Monasteriis Episcopali voluntate consecratis. t.1. 217. C
Monasteria revocare quando oportet. t.2. b. 126. C
Monasterium ædificare in Ecclesiæ suæ damnum Episcopum non oportet. t.2. b. 128. B
De Monasticum habitum induentibus. t.2. b. 188. B
Quomodo probandi sunt qui vitam Monasticam elegerunt. t. 1. 339. F
De Monasticam vitam eligentibus. t.1. 340. E
De iis qui vitæ Monasticæ incumbunt, constitutio. t. 1. 403. B. Intempestive non admittendi. *Ibid.* 204. A
Monasticum vestitum induere non licet sine Episcopi permissione. t. 1. 661. B
Ad Monasticam vitam nemo admittatur, nisi triennio probatus. t.1. 339. B. Vel saltem spatio semestri. *Ibid.* C
De Monialibus. t.2.b. 191. D. 191. C
Μοναχικὰ. t.1. 133. F
Montanus se Paracletum vocavit. t. 1. 87. C. Ejus falsæ prophetiæ per mulieres. *Ibid.*
Pepuzeni Montanum Paracletum vocant. t.2. c. 50. C
De Montanistis. t.2. b. 10. A
Montanistæ Phryges. t.1. 97. D. t.2. b. 10. A. Pepuziani. t.1. 97. D
De Monumentis fictis Martyrum. t.1. 619. B
Mores non scripti, quales valere debent. t. 1. 427. A. Sicut scripti Canones, refutari non possunt. t.2. c. 141. F
De Moribus Politicis. t. 2. b. 109. A. Et Græcanicis. *Ibid.* 111. D
De Morientibus Eucharistiâ non privandis. t.1. 253. C
De Mortem sibi conscisscere conantibus. t.1. 248. C
Mortuorum corporibus Eucharistia non detur, neque baptismus. t. 1. 340. E. t.2. b. 162. E. 235. D
De Mose Sacerdotibus innixo in prælio contra Amalech. t. 1. 310. D
De Mulieres Matrimonii causâ rapientibus. t.1. 266. D. t.2. c. [79. C. b. 31. A
Mulieres ad sacrum tribunal ingredi non oportet. t.1. 131. C. 474. A. t.2. b. 85. C
De non lavando cum mulieribus. t.1. 466. D. 247. t.2. b. 84. D
De muliere absente viro, alteri nubente. t. 1. 69. C
De Clericis & Laïcis rapientibus, *&c.* t.1. 144. A
De mulierum testimonio & tutelâ. t.1. 240. B
De Mulieribus Monasteria splendido amictu ingredientibus, *&c.* t.1. 211. A
Mulieribus non licet extra Monasterium pernoctare. t. 1. 212. E. Cum aliis Religiosis mulieribus cur egredi tantum liceat. *Ibid.* F
Mulieres in Ecclesiâ docere non decet. t.1. 458. B
De Mulieribus Monachis egredi non permissis. t.1. 212. D
De Mulieris conjugio alii nubentis absente marito, & non redeunte. t.1. 267. C
Mulier non est Curatrix. t. 1. 240. C
Mulier virili veste non utatur. t.1. 230. 230. C. 231. A
Mulier in virorum Monasterio non dormiat. t.1. 213. D
De Mulierem alteri desponsam ad nuptias vocante. t. 1. 276. A
Cum Muliere hæreticâ non licere conjungi virum orthodoxum. t.1. 241. D
De cohabitatione cum Mulieribus. t.1. 688. B
De Mulierum in Ecclesiâ silentio. t.1. 239. A. 240. A. t. 2. b. 85. C
Mulierem introductam habere Clericis non licet. t.1. 62. C
Mulier Deo dicata, Christi sponsa. t.1. 161. D
Mulieribus non est acrius fomentum viris ad excitandam flammam. t.1. 213. A
De coëuntibus cum mulieribus Deo consecratis. t.1. 164. D
Mulieres concionari aggredientes. t.1. 240. A
Cum Muliere in Ecclesiâ habitare summe impium. t.1. 275. A
Cum Laïco habitu mulieres esse in Monasterio, supplicii non beneficii opus est. t.1. 216. B
Mulier relinquens Maritum, ut abhorrens matrimonium, anathema sit. t.1. 422. D
Mulieres in Episcopiis aut Monasteriis versari non debere, *&c.* t.1. 221. A
Mulier in Testamento non fert testimonium. t.1. 240. B
Mulieribus concessus baptizandi usus, & per quem. t. 1. 272. A
Pro se solis agunt Mulier & cœcus. t.1. 240. A
Mulierem à proprio viro separari non est justum. t. 1. 190. C
De Mulierum sepulturis. t.1. 214. C
De Mulieribus Bacchantibus. t.1. 619. F
Mulieres apud Eustachianos virilibus vestibus indutæ, *&c.* t.1. 415. B
De Muliere comam tondente. t.1. 434. C
Mulierem quæ cum altero polluitur, mœchari; virum qui cum aliâ scortatur, non condemnari. t.1. 259. F. 260. A
Cum Mulieribus seorsum non comedendum. t.1. 329. A
De Mulieribus fœtum in utero perimentibus. t.1. 398. A
De Muliere exercitationis causâ virilem vestem accipiente. t.1. 422. B
Mulieres menstrua patientes Ecclesiam ingredi non oportet. t. 2. c. 4. E. F
De Muliere in vestibulo stante, *&c.* t.2. c. 5. C
De Mulieribus virginitatem profitentibus, & postea se nuptum dantibus. t.2. c. 77. D
De Muliere in viâ pariente. t.2. c. 92. E
De Mulierum adulterio non publicando quando confessæ sunt. t.2. c. 93. C
Mulier cum adultero vivens, est toto tempore adultera. t.2. c. 79. C
De muliere per ignorantiam nubente ei qui ab uxore in tempus derelictus est. t.2. c. 103. D
De Mulieribus desponsatis. t.2. b. 75. C
Mulier ab Episcopo separata, tonderi debet. t.2. b. 81. D
De Muliere fœtum negligente. t.2. b. 87. C
De Muliere ad secundas nuptias transire volente, *&c.* t.2. b. 65. C
De Mulieribus in abscessu. t.2. b. 33. F
De Mulieribus secundas nuptias contrahentibus. t.2. b. 63. A
Mulieres Præsidentes fieri non oportet. t.2. b. 85. A. Nec cum viris commercium habere. *ibid.*
De Mulieribus pharmaca abortionem cientia sumentibus. t.2. b. 86. D
De Multariis anathematizandis. t.1. 415. F
Μυρτοχειλίδες. t.2. c. 122. C
De Musæo Episcopo. t.1. 505. D. E
Qui seipsum mutilavit, non fiat Clericus. t.1. 15. C. De aliorum mutilatione & castratione. *ibid.* An in Sacerdotium tales admittantur. t.1. 51. A
De mutilationibus qui post Sacerdotium eveniunt. t.1. 51. B
De mutilatos irridentibus. t.1. 37. D

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Muzalon Patriarcha. t. 1. 525. A. t. 2. c. 121. A. Adversus eum digressio. *Ibid.* 17. D
Mysteria à viris & mulieribus facta tolli debere. t. 1. 230. C
Mysteria participare unoquoque die debent esse parati fideles. t. 1. 236. F
Sancta mysteria non tractanda per Laïcos. t. 1. 225. A. Eorum ministri iram componere debent. t. 1. 42. D

N.

Nabonassarus. t. 2. b. 201. D
De Nardi pretioso unguento ad pedes Domini. t. 1. 476. A
De natalis Christi festo. t. 1. 230. D
Natalitia Martyrum in quadragesimâ non celebrari. t. 1. 477. C
Nazianzeno Metropolitano Ancyræ Ecclesia data. t. 1. 88. C
De necessitudine per sanguinem. t. 2. b. 46. B
De Nectarii promotione. t. 1. 454. D
De Negantibus nomen Christi. t. 1. 40. D
De Negantibus Deum. t. 1. 71. B. Vel nomen Clerici. *Ibid.* 40. D
Neocæsariana Synodus Nicænâ prior. t. 1. 58. C. Canon ejus de septem Diaconis. *Ibid.* 174. B. C
Neocæsareæ Metropolitanus maritima civitatis jura conscripsit. t. 1. 117. B
Neophytum non debere fieri Episcopum. t. 1. 152. F
Nesteutes. t. 2. b. 33. B
De Nestorio. t. 2. b. 15. B
Nestorii depositio. t. 1. 99. C
Qui Nestorii depositioni subscripserint, sed Joannis parti postea accesserint, deponi. t. 1. 100. D
De restitutis à Nestorio, vel idem sentientibus. t. 1. 102. A
Adversus Nestorium Synodus. t. 1. 99. A. Ejus hæresis. *Ibid.*
De non sentientibus cum Nestorio restituendis. t. 1. 101. B
Nicæa Bithyniæ Metropolis. t. 1. 674. B
Nicæna Synodus œcumenicarum respectu prima. t. 1. 58. B.
Ejus decreta confirmata. *Ibid.* 99. B. Confessio fidei ab eâ edita. *Ibid.* 514. C. De veteribus ejus exemplaribus perquirendis. *Ibid.* 511. A. B
Qui Nicæn. Synodum secundam pro œcumenica non habent, anathema. t. 2. p. 494. F
Constantinus Nicænus, quid sentiret. t. 2. c. 96. F
Nicephori lex malorum causa. t. 1. 333. D
Nicetas Smyrnæ Episcopus. t. 2. b. 295. E
Nicetas Episcopus. t. 1. 622. A
Nicolaus Muzalon, Amyclinus Episcopus. t. 1. 578. C. Vi à Magistratu tonsus. *Ibid.* 377. F
Nicolaus Patriarcha. t. 1. 232. E. t. 2. b. 49. E. Extra Ecclesiam ejectus est. *Ibid.* 64. A
Propter Ninevitas Armeniorum jejunium. t. 1. 145. B
Nisan, quid. t. 1. 685. D. t. 2. b. 201. A
Nomina orthodoxorum scriptis eorum apposita qui male sentiunt. t. 1. 39. D
Nomina nonnulla ad tollendam arrogantiam prohibita. t. 1. 567. A
Nonæ quid sint. t. 1. 230. E
De Nonis. t. 2. b. 59. D
De Notariorum festo. t. 1. 231. E
Novalis Episcopus Mazulitanus. t. 1. 522. C
Novatus Romanæ Ecclesiæ Presbyter. t. 1. 68. F. A dæmone inflatus est. *Ibid.* Ejus depositio. *Ibid.* 365. D. De eo plura. t. 2. b. 8. F
Novatiani Cathari dicti. t. 1. 69. A. Pœnitentiam non admiserunt. *ibid.* 209. D. Eorum hæresis. *ibid.* 60. D. 61. A. An rebaptizandi sunt. t. 2. c. 48. F. 104. E
Novella Leonis Philosophi. t. 1. 114. D. Justiniani. *ibid.* 215. D. Porphyrogenetæ & Constantini. t. 2. c. 108. D
Noviluniorum festi dies. t. 1. 234. D. Eorum cessatio. *ibid.* 235. A
Nubium persecutores qui dicantur. t. 1. 228. B. Significationes variæ ex nubium inspectione. *ibid.* C
Numidiæ duæ partes Africæ. t. 1. 562. D
Numidiæ matricula, & archetypus in primâ Cathedrâ, *&c.* t. 1. 622. F
De nuptiis concessis & prohibitis. t. 2. b. 60. A
De nuptiis prohibitis citra cognationem. t. 2. b. 53. C
Circa nuptias modestia Christianorum requiritur, *&c.* t. 1. 478. A
Nuptiæ illicitæ non confirmantur. t. 1. 186. C
De nuptiis illicitis implicato per ignorantiam. t. 1. 185. F
A nuptiis abstinentia. t. 1. 60. C. t. 2. c. 85. A
In illicitis nuptiis magis puniri debent qui conscii sunt, quam qui agunt. t. 1. 400. F
De nuptiis prohibitis. t. 1. 222. A
De nuptiis legitimis. t. 1. 34. A
In secundis nuptiis Presbyter ne convivetur. t. 1. 407. D
Nuptiæ prohibitæ trifariam divisæ. t. 2. c. 85. B
Non sunt legitimæ nuptiæ nisi ii qui conjunguntur consenserint. t. 2. c. 80. C
Nuptiæ non solvantur, nisi fornicationis causâ. t. 2. c. 64. E
De plures nuptias contrahentibus. t. 2. b. 62. A
De nuptias legitimas abominantibus. t. 2. b. 54. E
Nuptias cum hæreticis contrahere non oportet. t. 2. b. 71. E
Nurus quæ dicatur. t. 2. b. 47. F

O.

De Oblatione primitiarum mellis, *&c.* t. 1. 265. A. B
Oblationem in domibus fieri ab Episcopis non oportet. t. 1. 480. C
De Oblationibus constitutio. t. 1. 323. E
Oblationes spontaneæ eorum qui ad tonsuram veniunt. t. 1. 324. D
De Oblationibus Sacerdoti faciendis. t. 1. 277. E
Occidentalium volumen, cur ita appellatum. t. 1. 92. B
De Clerico alium occidente. t. 1. 42. D
Octoechus, ludi genus. t. 1. 218. E
Oeconomi. t. 1. 26. E. Ex Laïcis. t. 1. 142. F. Ex Clericis. t. 1. 143. A
De Oeconomo notanda. t. 1. 112. D
De Oeconomis in Ecclesiâ constituendis. t. 1. 301. F
Episcopus Oeconomum habere debet. t. 2. b. 127. E
Offetulæ Ecclesia. t. 1. 52. D
Officia Ecclesiastica quæ Ἀγγερικὰ. t. 1. 164. D
Officia magnæ Ecclesiæ. t. 2. b. 272. B
Οἰκονόμοι, & Οἰκονομεῖα. t. 1. 236. B
Oleum sanctificare non potest hæreticus. t. 1. 366. C
Oleum & incensum cur offeruntur. t. 1. 2. D
De iis qui Olera cum carnibus apposita comedere recusant. t. 1. 390. D. 389. B
Onesimus Philemonis servus. t. 1. 54. B
Orare cum hæretico non oportet. t. 1. 467. A. Nec in Judæorum nec hæreticorum synagogâ. t. 1. 41. E. Nec cum iis qui precibus Ecclesiæ non communicant. t. 1. 431. B
Orarium unde dictum. t. 1. 463. B. t. 2. 114. F
Orarium ferre nec ministrum nec lectorem, *&c.* decet. t. 1. 463. F. t. 2. b. 114. E
De non communicantibus orationi cum populo. t. 1. 431. A
Orationis gratiâ ne abeant in hæreticorum martyria ii qui sunt Ecclesiæ. t. 1. 457. B
Circa Oratoria ædificandi libertas. t. 1. 320. D
Circa Oratoria non similis impensa postulanda est, quam circa monasteria. t. 1. 320. C
Oratoria habentes Laïci excommunicati. t. 1. 191. A
Eos qui celebrant in Oratoriis præter Episcopi voluntatem, deponi. t. 1. 354. A
De Ordinationibus. t. 2. b. 259. 260. *&c.*
De Ordinationis formâ. t. 2. c. 174. A
De Ordinatione hæreticorum. t. 1. 44. E
De Ordinatione quæ fit ab Antistitibus in Ecclesia. t. 1. 1. A
De Ordinatione irritâ. t. 1. 76. F
De Ordinatione Imperatorum. t. 1. 121. B
De Ordinatione Patriarchæ. t. 2. p. 277. F
Extra Diœcesin ordinare prohibitum. t. 1. 24. A
De non faciendis pecuniâ Ordinationibus. t. 2. c. 184.
Ex Ordinatione quæ venundatur nihil quis juvetur. t. 1. 112. C
Ordinationem cujusque gradus per septem dies faciendam esse. t. 1. 359. D
De confessis peccatum ante Ordinationem. t. 1. 70. E
De Ordinationibus Episcoporum non differendis. t. 1. 141. C
De nuptiis ante Ordinationem permissis, non postea. t. 1. 16. E

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Ordinationibus nomine characteris impressio comprehensa. t.1. 112. C.
De secundam Ordinationem suscipientibus. t.1.44. D
Ordinationem se non admittere qui jurant, ne cogantur pejerare. t.2. c. 65. F
Qui ordinant, debent honorari ab ordinatis. t. 1. 22. E
Ab hæreticis ordinati, cur iterum ordinantur. t.1. 44. E
Neminem absolute ordinandum esse. t.1. 107. F
Qui convicti non ordinantur, non autem qui solum accusati. t.1. 40. B
Si quis ordinatus Episcopus non suscipiat ministerium, &c. t. 1. 24. D
De ordinantibus propter pecuniam. t. 1. 112. A
De ordinatis lapsis. t.1. 71. B
De ordinato non eunte in suam parochiam, sed non suâ culpâ. t.1. 447. D
De Ordinatione quam Maximus injuste peregit. t.1. 704. B
Ordo omnia continet. t.1. 22. E
Orientales Episcopi cur à Synodo recesserint. t.1. 92. B
Cur Orientem respicimus inter Orandum. t. 2. c. 147. A. 148. A
Ὀρῶ quid. t.1. 463. B
Orthodosiadæ Episcopatus. t.1. 147. F
De Orthodoxo possessionem habente in quâ est sancta Ecclesia. t.1. 547. C
In non Orthodoxos nihil conferant Episcopi, aut Clerici. *Ibid.* A
Omnes Orthodoxos fidei esse confessores vult jus Ecclesiasticum. t.1. 40. E
Osius Episcopus. t.1. 482. C
Ostiensis Ecclesia. t.2. p. 284. B
De comedentibus ova in Sabbatis & Dominicis quadrageſimæ. t. 1. 224. A
De Oxybapho. t.1. 226. F

P.

Pacificæ literæ, *Vide* Literæ.
De Pactis. t.2.b. 228. F
De Prædicatione. t.2. b. 33. A
Pagani qui dicantur. 1.2. b. 71. F
Palæstina quæ proprie regio. t.1. 66. F
Palatinus. t.1. 675. A
Pamphilus hæreticus. t.1. 39. D
Pamphylia Attaliæ provincia. t.1. 107. A
Panarion, liber Epiphanii. t. 2. c. b. 14. D
Panis in sacrificio quid significat. t.1. 565. B
Panis sanctus cur post mortem Antistitibus datur. t.1. 253. E
Præter Panem & vinum aquâ mixtum nihil in sanctis offerendum. t.1. 565. A
Panos festum. t.1. 230. F
Pantepopti Monasterium. t.1. 531. E
Panuph Diaconus. t.2. c. 171. C
Papam habere omnia jura Imperatoris. t. 1. 442. F. Ab eo fieri ultimum judicium. *Ibid.*
Papa Romanus ubi jus ordinandi non habet. t.1. 154. C
A Papa non est appellatio. t.1. 444. F
Papæ legatus Thessalonicensis Episcopus, quare. t. 2. b. 115. A
Papa & Mediolanensis Episcopus. t.1. 594. A
De Paphnutio Episcopo. t.2. b. 60. D
Pappus. t.1. 416. A
De Paramonario. t.1. 112. D
Sanctæ Parasceves vita. t.1. 232. F. Igni mandari jussa. *Ibid.*
Παροικία quid. t.1. 568. C
Parasynagoge, quæ. t. 2. b. 578. C
Parasynagogi, qui. t. 2. c. 50. B
Parentes à filiis in senectute alendi. t. 1. 423. F
Parochias agrestes, saltem xxx. annorum spatio possessas firmas manere. t.1. 185. C
De Parochiam deserente, & in aliam migrante. t. 1. 10. B
De Parochiis ruralibus, & eas tenentibus. t. 1. 133. D
Parthenon, Virginum domicilium. t. 1. 132. D
Partus Dei matris absque puerperio. t.1. 249. D
Pascha legale ante Æquinoctium non esse celebrandum. t.2. b. 201. E
Pascha Dominicum quando à nobis celebrandum. t. 1. 4. F. 5. D
De Paschæ festo. t. 1. 430. B t. 2. b. 200. t.1. 1. 615. D
De Paschate Christiano adinveniendo. t. 2. b. 208. C
Paschæ dies in Synodo annuncianda. t. 1. 609. D
Paschæ jejunium quâ diei horâ solvendum. t.2. c. 1. A. 3. D. E
Passionis salutiferæ dies ut peragendus. t.1. 262. C
Patrarum Episcopi. t.2. b. 115. B
De Patriarcâ. t.2. b. 219. B
De Patriarchæ ordinatione. t. 2. p. 277. F. Per singulos gradus Ecclesiæ procedere debet. *Ibid.*
De Patriarchis quatuor, eorumque Provinciis. t.1. 66. A. B
De recedentibus à sui Patriarchæ communione. t.1. 354. C
An à Patriarchâ condemnatus, ad Imperatorem accedat? t. 1. 441. E
Patriarcha in Metropolitani Provinciam Stauropegia mittat. t.2. b. 115. E
An à Patriarchæ sententiâ provocetur? t.1. 442. A. B
Patriarchæ ordinatio Heracleensi Episcopo cur tribuitur. t.2. b. 114. A. B
Pairiarchæ Constantinopolitani Privilegia. t.1. 300. D. E
Paulianismus, quid proprie. t.1. 83. B
De Paulianistis. t.2. b. 10. D
Paulianistæ conversi rebaptizandi. t. 1. 82. B
Pauliciani i.q. Paulianistæ. t.1. 82. E. t.2. b. 10. E. Quasi Paulo-Joanni dicti. *Ibid.* 11. A
Paulus Samosatenns Callinices Manichææ filius. t. 1. 82. F
Ejus blasphema opinio. *ibid.* 83. A. 429. A. Synodus contra eum habita. t. 1. 58. C
Paulus Apostolus gladio capite multatus. t.2. c. 14. E
Paulus Confessor ab Orientalibus Episcopis impetitus. t. 1. 92. C
Paulus à Saba. t. 1. 371. E
Paulus Aconitarum Episcopus. t.2. p. 284. B
De Pauperibus auxilio indigentibus. t. 1. 25. A
Pauperum bona res Ecclesiasticæ dictæ. t.1. 197. E
Pauperum amator esse debet Episcopus. t.1. 28. E. F
De Episcoporum circa pauperes Clericos curâ. t.1. 38. E. F
Peccatum animale quid. t. 1. 60. C. F
Peccata omnia animalia dici. t.1. 61. B
Peccati morbus multiformis. t. 1. 281. A
In Peccatis quatuor sunt gradus. t. 1. 404. F
Peccatum ad mortem quid. t.2. c. 91. D
Peccati qualitas à quibus consideranda. t.1. 281. A
A peccato perfectè desistentibus adest misericordia Dei. t.1. 454. A
Peccatorum principia resecanda esse. t.1. 328. C
Pecuniæ largitione neminem Clero connumerandum. t. 1. 322. E
Pecunias Dei mandato præferre quam grave sit. t.1. 293. D
De pecuniam erogantibus, & ad quid. t.2. c. 20. A
De iis qui per pecuniam creantur Episcopi. t. 1. 18. D. 181. F
De Pejerantibus. t.2. c. 133. B
Adversus Pelagii & Celestii hæresin Synodus. t.1. 645. C
Pellicem inter & fornicatricem differentia. t.2. c. 84. C
Pentehlon. t.1. 184. E
De Pentecoste. t.2. b. 110. D
Tota Pentecoste ut unus dies Dominicus. t. 1. 84. D. In eâ genu flectere non oportet. *ibid.* B
Quare post Pentecosten sanctorum memoria celebratur. t.2. b. 240. E
De Pentecostes diebus. t.2. c. 148. C
Περιχώρια. t.1. 354. A
Pepuza Hierosolyma nuncupata. t.2. b. 10. B
Pepuzeni hæretici. t.2. c. 50. C. D. t.2. b. 10. B
Περσαρσία quæ. t.2. b. 173. D
Perinthus, quæ & Heraclea. t.1. 89. B
Περσαρχία quid. t.1. 228. C
Perjurus undecim annis non erit communionis particeps. t.2. c. 117. E
De Perjurio. t.2. b. 133. B
Περιορκία quid. t.1. 319. B. t.2. c. 17. B
Persecutio tribus modis fit. t.1. 665. F
De stantibus in furore persecutionis. t.2. c. 19. A
Petrus Apostolorum primus Romæ crucifixus est. t.2. c. 14. D
Petri Alexandrini Canones. t. 2. c. 8. A
Petri Fullonis additamentum in sancto hymno. t.1. 251. B. t.2. b. 138. E
Petrus Presbyter & Cardinalis. t.2. b. 279. B
Pepuza oppidulum Phrygiæ. t. 1. 456. F
Phamenoth primus Ægyptiorum mensis. t.2. b. 200. F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Pharmaca, quid. t.1.265.E
Philalethe, Inscriptio libri. t.2.b.11.E
Philetus. t.1.416.A
Philippi urbis Metropolitanus Maximus. t.1.50.B
Philippus, Presbyter. t.1.509.B. &c.
Philippus Aridæus. t.2.b.201.D
Philippopolis. t.1.76.A
Phocas Imperator. t.1.385.D. t.2.c.70.A
Photius Patriarcha C.P. qui nomocanonem conscripsit. t.1. 331.B. Sæpe à throno dejectus est, & sæpe restitutus. *Ibid.* 360.E. Ejus Epistola ad Marinum. t.2.p.390.B. Ad Gaudericum. *Ibid.* E. Ad Zachariam. *Ibid.* 291.B
Synodum unionis inter Ecclesias veteris & novæ Romæ Constantinopol. celebrat. t.2.p.273.A. In qua quicquid contra Ecclesiam Rom. dissensionis tempore factum vel dictum fuit, anathemati tradit. *Ibid.* Joannem Papam syncero affectu prosequitur. *Ibid.* 274.A. Restitutus. t.2.p. 303.F. Sub anathemate suscipiendus. t.2.p.281.F
Synodus contra illum, tam Romæ sub Adriano, quàm Constantinop. habita, rejicitur. t.2.p.283.D
Photius & successores ejus in Bulgaria ordinare non debent. t.2.p.278.B
Photinus Chartophylax. t.2.p.279.E
Photinus hæreticus, Sirmio ortus. t.1.86.A. t.2.b.13.E
Photinianorum hæresis. t.1.86.A
Phryges dicti sunt Montanistæ. t.2.b.10.A. De iis plura. t.1.456.D
Φθόεια, quæ dicuntur. t.1.398.B
Φυλακτὰ, quæ dicantur. t.2.b.176.C
De Phylacteria ferentibus. t.1.469.E
Φῶς. t.2.b.203.C
Piacula fieri quando dicuntur. t.1.156.D.E
De Picturis. t.2.b.140.D
De Picturis in ædibus divitum. t.1.273.C
Picturæ turpes vetitæ. t.1.270.A
De Pignoribus. t.2.b.113.A
Pittacia quibus fiunt. t.1.624.D
Pittacia Archiepiscopalia. t.1.12.A
Pittacium Chartophylacis. t.1.407.F
De authorum dissensu circa plenilunium. t.2.b.214.A
Plethora quid sit Medicis. t.2.c.162.C
Pneumatomachi qui. t.2.c.147.F
De Pœnis. t.2.b.221.C
De Pœnitentiæ locis. t.2.b.177.D. t.2.c.35.A
In Pœnitentiâ esse qui dicuntur. t.1.461.E
Pœnitentiam accedentium non suscipere, Novatiana hæresis. t.1.209.D
Pœnitentium reconciliatio, quid. t.1.520.E. Non fiat à Presbyteris. *Ibid.* 519.E
Pœnitentes non oportet rejici. t.2.b.176.F
Pœnitentes instante morte sanctâ communione participare debent. t.2.b.180.B
Pœnitentium confessiones accipere Episcopis conceditur. t.2.b.181.A
Πρεσβία. t.1.228.E
Polyeuctes Patriarcha. t.1.385.D
Polychronius. t.2.p.279.D
De Polygamis. t.2.b.64.E. t.2.c.54.A
Polygamia fornicatione majus peccatum. t.2.c.130.B
Populum docere quorum est. t.1.177.A
Porphyrii aliorumque hæreticorum libri comburantur. t.2.b.58.F
De Possessione. t.2.b.198.D
Præfectus Monasterii Monachos aufugientes requirere debet. t.1.336.A
Præfecti qui dicantur. t.2.b.33.F
De Præfectis. t.1.221.C. t.2.b.141.A
De Prælatorum Privilegiis. t.2.206.A
De Præstigiis. t.2.c.118.A. *ibid.* b.173.A
Qui præstigias fatetur, is homicidæ tempore confitebitur. t.2.c.119.A
Præstigiatores qui sunt. t.1.469.E. t.2.c.156.D. Idololatræ nominantur. *ibid.* 58.F
De Præsulum ordine. t.1.702.E
De Precum ordine. t.2.b.138.C
Idem Precum ministerium in nonis & vesperis faciendum. t.1.461.A
Presbyter ab uno Episcopo ordinandus. t.1.11.F
Presbyter seculares suscipiens curas deponendus. t.1.4.C. 53.D. 113.E
Presbyteri uxor religionis prætextu non est ejicienda. t.1.3.E
Presbyter factâ oblatione debet communicare, vel, &c. t.1. 5.E
Presbyter per pecunias dignitatem affecutus, deponendus. t.1.16.B
Presbyter collectas sive conventicula seorsim peragens, &c. deponendus. t.1.19.E.436.A
Presbyter sine sententiâ Episcopi, nihil perficiat. t.1.27.C
Presbyter aleis & ebrietatibus vacans, vel cesset, vel deponatur. t.1.29.C
Presbyter usuras exigens & non desistens, deponendus. t.1. 29.F
Presbyter cum hæreticis precatus, segregandus. t.1.30.C
Presbyter vere baptizatum rebaptizans, deponendus. t.1.31.B
Presbyter non baptizans secundum Domini constitutionem, deponendus. t.1.33.A
Presbyter ab impiis pollutum non baptizans, deponendus. t.1.31.B
Presbyter accusatus, à sex Episcopis & proprio audiatur. t.1. 525.E
Presbyter populi sui curam non gerens, deponendus. t.1. 24.D.38.A
Presbyter secundam suscipiens ordinationem, deponendus. t.1.44.D
Presbyter exercitui vacans, deponendus. t.1.54.E
Presbyter cum Judæis jejunans, vel festos dies agens, deponendus. t.1.46.A
Presbyter abhorrens nuptias, &c. corrigendus. t.1.34.A
Presbyter à peccatis conversum non recipiens, deponendus. t.1.34.E
Presbyter qui uxorem duxerit, si fornicatus fuerit, &c. t.1. 402.B
Presbyter ante triginta annos non ordinandus. t.1.173.B. 411.C
Presbyter in digamiam ineuntis nuptiis ne convivetur. t.1. 407.D. t.2.b.66.C
Presbyter sacrum tribunal ante Episcopi introitum non ingrediatur. t.1.479.B
Si Presbyter qui corpore prius peccaverit, promotus fuerit, &c. t.1.409.D
Si Presbyter in vitæ suæ agendæ ratione condemnatus fuerit, debet vicinis Episcopis renunciare ut rem audiant, &c. t.1.524.E
Si Presbyter adversus proprium Episcopum inflatus, schisma fecerit, sit anathema. t.1.523.F
Si Presbyter tria unius mysterii baptismata non perfecerit, deponatur. t.1.33.D
Si quis Presbyter à proprio Episcopo depositus, aliquid de ministerio agere ausus fuerit, nullam restitutionis spem habeat. t.1.434.A
Presbyteris à propriis uxoribus quando abstinere debent. t.1.517.A
Presbyteri vicarii non possunt in Dominico offerre, præsente urbis Episcopo, vel urbis Presbytero. t.1.412.E
De Presbyteri præstantiâ. t.1.627.A
Presbyteri qui sunt in regionibus non dent canonicas Epistolas. t.1.437.F
De Presbyteris citra examinationem promotis. t.1.70.D
De Presbyteris qui sacrificarunt, & deinde contra reluctati sunt. t.1.375.D
De Presbytero per ignorantiam nefariis nuptiis implicato. t.2.c.85.A
De Presbytero conjugato. t.1.419.A
De Presbyterorum jure. t.2.b.226.A
De Presbyterorum & Laïcorum ordine in communione. t.2. b.165.B
Presbyteros populum docere oportet. t.2.b.94.A
Absque Primate suo nihil agunt Episcopi. t.1.23.E
Primatis nomine Patriarcha aut Metropolitanus intelligitur. t.1.593.B
Primicerii qui dicuntur. t.1.228.A
Primitiæ offerendæ Episcopo, & Presbyteris. t.1.2.C. 3.A
Per Principes factus Episcopus deponendus. t.1.18.D 19.D
Priscilla Pseudoprophetissa. t.1.97.C
Privigna quæ dicatur. t.2.c.47.F
De Privilegiis quæ habent Ecclesiæ & Episc. t.2.b.113.B
Proclus Archiepiscopus. t.2.b.138.F
Procopius Cæsareæ Cappadociæ Episcopus. t.2.b.278.C
De Proditoribus. t.2.b.226.B
De profluvio involuntario laborantibus. t.2.b.228.A

De Pro-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

De Promenſalibus. t.2. b. 20. D
Πρωτεδικὸς liber dictus. t.1. 613. A
Sua cuique Provinciæ juxta ſervanda. t.1. 105. F
Provinciam unam in duas non dividendam. t. 1. 126. E
In pſallendo manuum geſticulationes & voces vibratæ vetitæ. t. 1. 245. E
Pſalmi in Eccleſiâ dicendi. t. 1. 480. F
Pſalmi ut legendi & canendi. t.1. 460. E
Pſalterium noſſe debet omnis Epiſcopus. t.1. 287. A
Pſeudoprophetæ. t.1. 235. A
Πτερυγώματα. t.2. c. 122. C
Ptocheia, quæ dicuntur. t.1. 121. C
Ptocheiorum Clerici Epiſcopo ſubjecti. *Ibid.* B
Πλωκινὸ. t.1. 39. B. 413. C
Ptolemais urbs Pentapolis. t.2. b. 10. C
Publicani qui. t. 1. 14. A
De vim Puellæ afferente. t.1. 44. C
Puellarum conſecratio quid. t. 1. 420. A. A Presbyteris non fiat. *Ibid.* 419. E
De Puellis apud alios deſponſis, & poſtea raptis. t.1. 384. C
De Puellis præter Patris ſententiam amatores ſecutis. t. 2. c. 96. C
De Pueris Cleri tonſuram accipientibus. t.1. 314. D
De Puero in æthera rapto & hymnum edocto. t.1. 251. C. D. t.2. b. 138. F
Puerpera ad ſtata jejunia obſervanda non tenetur. t.2.b.85. F
Puerperium quid. t.1. 429. F. t.2. b. 153. D
De Puerperio S. Deiparæ. t.2. b. 153. D. 172. F

Q.

Quadrageſima proprie una eſt. t.1. 219. E
De ſacrâ Quadrageſimâ. t.2. b. 236. A
De Quadrageſimæ ſacrificiis. t.1. 219. D
In Quadrageſimâ natalitia Martyrum non celebrari. t.1. 477. C
Quare ante Quadrageſimam defunctorum memoria celebratur. t. 2. b. 240. D
Totam Quadrageſimam jejunare oportet. t.1. 476. D
Totâ Quadrageſimâ præterquam Sabbato, Dominicâ, & die Annunciationis panis non offertur. t. 1. 220. A
In Quadrageſimâ nuptiæ non celebrandæ. t.2. b. 240. A
Quadrageſima, decima pars anni appellatur, & quare. t. 2. b. 241. B
De vulgo quæſitis. t.2. b. 47. B
De Quartanis. t.2. b. 9. C
De Quartodecumanis, ſive Tetraditis. t.1. 456. B. t.2. b. 9. C
De Quinquennio præſcripto mulieri aut viro bello captis, antequam alter eorum matrimonium contrahat, ſi incerta ſit mors unius. t.1. 268. F

R.

De Rapientibus mulieres nomine matrimonii. t.1. 266. D. t.2. c. 89. C
De Rapinâ. t.2. b. 220. B
Rapta ei, qui illam rapuit, ne nubat. t.1. 266. F
Raptam mulierem Raptoris bona lucrari. t.1. 266. F
Raptor pœnâ non liberatur oblatione rei ante litem. t.2. c. 33. C
De raſâ indutis cum triſagio. t.1. 340. D
Ratio pars animi. t.1. 61. B
Rationis virtus. t. 1. 61. B. t. 2. b. 3. C. t. 2. c. 153. D. Vitium ejus. *Ibid.*
Ravennæ Epiſcopi. t. 2. b. 115. B
Rebaptizandus eſt is qui ab impiis pollutus fuit. t.1. 31. B
De non recipiendo, & ſegregato. t. 1. 7. F
De Rege. t.2. b. 43. F
Regi quando liceat intra ſeptum altaris ingredi. t.2. b. 44. B
Regem contumelia non afficiendum eſſe. t.1. 55. C. t.2. b. 44. D
Sine reliquiis Martyrum templa non conſecranda eſſe. t. 1. 296. F. 297. A
Remiſſio quid. t.1. 378. F
Renunciationes non facilè admittendas eſſe. t.1. 110. C. D
Poſt renunciationem nullum jus Epiſcopale retineri. t.1. 108. D
Renunciationum libelli à Sacerdotibus non ſunt afferendi. t. 1. 107. D
Reordinationes fieri non oportet. t.1. 574. C. t.2. b. 265. D
Repudii cauſæ. t.1. 3. E
De libello Repudii lex Hebraïca ſublata eſt, t.1. 259. A
Res tuas gere, verba conjugium ſolventium. t. 1. 32. E
De Reſurrectione Chriſti, & tempore. t. 1. 262. 263. 264.
Reſurrectio ex peccati caſu erectio. t.2. c. 151. B
Rheginus Epiſcopus Cypri. t.1. 503. B
Riginus Epiſcopus. t.1. 104. C
Ῥιπτμοὶ. t.1. 154. A
Rogorum dæmoniacum myſterium. t.1. 235. B
Roma à Romulo. t.1. 361. A
Roma nova quæ dicatur. t.1. 89. B
Romana Sedes Apoſtolica nominata. t.1. 96. D
Ad Ruffinianum S. Athanaſii Epiſtola. t. 2. c. 44. A
Ruffinianorum celebre Monaſterium. t.1. 345. C
Ruſalia. t.1. 230. F

S.

Sabbatii hæreſis. t.1. 97. B
Sabbatiani unde dicti. *ibid.* F
De Sabbatianis. t.2. b. 9. B
Sabbatum mundi opificium monumentum. t. 1. 43. A
Sabbato, præterquam uno, non eſt jejunandum. t.1. 43. A. B. t.2. b. 197. E. 228. B
Sabbatum propter hominem factum, non homo propter Sabbatum. t. 1. 261. E
Sabbato non otiandum eſſe. t.1. 465. E
Sabellius & Sabelliana hæreſis. t.1. 85. F. 86. F. t.2. b. 10. C
Saccophori rebaptizati ſunt. t.2. c. 104. E
Sacerdos aleator, aut ebrioſus & non deſiſtens, deponendus. t.1. 29. E
Sacerdos baptiſma & ſacrificium hæreticorum recipiens, deponendus. t.1. 31. A
Sacerdos ſcortatione, &c. deprehenſus, deponendus. t.1. 16. D
De Sacerdote Synodaliter depoſito. t. 2. c. 101. C
Sacerdotes neminem verberent. t. 1. 348. B
Sacerdotes eligi à populi multitudine non permittitur. t.1. 459. A
Sacerdotes cum mulieribus comedere vetiti. t.1. 329. A
Sacerdotes confeſſiones hominum audire ſine Epiſcopali permiſſione non debent. t.1. 521. D
Sacerdotes ab uxoribus ſuis abſtinere debent cum ſacra tractaturi ſunt. t.2. b. 82. C
Sacerdotes ab unâ ad aliam Eccleſiam migrare non oportet. t.1. 695. A
Sacerdotes ſumptuoſis uti veſtibus non oportet. t.1. 187. B
Sacerdotes fœnerari non oportet. t.1. 454. F. 696. D
De Sacerdotibus ſpiritualibus. t.2. b. 132. E
Sacerdotii ſubſtantia ſunt eloquia à Deo tradita. t.1. 287. D
Sacerdotio privabitur qui dimiſſam aut viduam, &c. duxerit. t.1. 13. A
Eum qui recens baptizatus eſt in ordinem Sacerdotalem promoveri non oportet. t.1. 454. D
De ſacra celebratione poſt eſum. t.1. 188. F
De iis qui ſacra faciunt communia. t. 1. 140. E. 274. E
Sacra loca quæ dicantur. t.1. 274. E
De Sacramentis Gentilium. t.1. 270. C
An Sacramentorum debent eſſe participes qui involuntarium ſeminis fluxum paſſi ſunt. t.2. c. 7. C. D
Sacratis non licet ſpectacula videre. t.1. 471. C
De ſacri Calicis exhibitione. t.1. 192. D. 193. D. E
Sacrati prius deponendi, quam tradantur ſeculari Magiſtratui. t.1. 575.
De iis qui ſacris initiati mundanas curas ſuſcipiunt. t. 1. 4. C. 53. D
De ſacris vaſis. t.2. b. 144. B
De pœnis eorum qui ſacra vaſa in ſuum uſum convertunt. t.1. 47. D
De ſacrorum vaſorum alienatione. t.1. 140. D. E
In ſacrum Calicem aquæ ferventis immiſſio reprehenſa à Latinis. t.1. 192. F
De ſacrum amictum exuente. t.1. 119. E
Sacrificium per animalia ceſſavit. t.1. 278. B
Sacrificium Deo offerre quid. t.1. 219. C
De Sacrificio Domini incruento. t.1. 2. B
De vi ſacrificantibus. t.1. 377. D
De iis qui ſolis ſupplicii minis ſacrificarunt. t.1. 380. A
De Sacrilegio. t.2. c. 164. A. t.2. b. 144. B
De Saltationibus in ſcenâ prohibitis. t.1. 219. A
Samaritanus nullus ſervum Chriſtianum habebit. t.1. 298. E
Ut ſanctum commune efficiatur, annorum lapſus non eſt allegandus. t.1. 313. A
Quod ſemel ſanctificetur, ad communem uſum nunquam convertatur. t.1. 350. A

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

A sanguine & suffocato abstinendum est. t.1.237. D
Sanguinem comedentium pœna. *Ibid.*
Sardicæ sive Triaditzæ Episcoporum conventus. t.1.92. B
Unà cum Sarracenis comedentes. t.1. 381. D. Satanæ tradi, quid. t.2. c. 59. D
Satyrice personæ, quæ. t.1. 231. B
Σχῆμα, quid. t.1. 378. F
Scena, quid. t.1. 219. A
Scenicus, quis. t.2. b. 53. E
De Scenicis. t.2. b. 182. C
De Scenicis ludis. t.2. b. 142. A. 228. C
Schismata. t.2. b. 7. C
De Schismaticis. t.2. b. 232. C
Schismatici, qui sint. t.1. 195. D. 467. E. t.2. c. 50. B
Schismatici, qui hæretici appellati. t.1. 94. C
Scripta quæ à Patribus puerilia ludibria dicta sunt. t.1. 299. A
Scylitzæ Chronicon. t.1. 230. E
A Scythis Christianorum infantes bello capti. t.1. 254. D. Empti à Romanis & baptizati. *Ibid.*
Segregatio, quid. t.1. 355. E
Segregatus alius est à non recipiendo. t.1. 7. F
De segregato absolvendo. t.1. 21. C
Semi-Arriani hæretici. t.1. 85. C
De seminis fluxu. t.2. c. 38. 39. 40.
An seminis fluxum involuntarium passi, communicent. t.2. c. 7. C. D
Senatus-consultum Velleianum. t.1. 240. C
De septimanâ Paschali. t.1. 236. 237.
Sepulchrorum effossio quomodo dividitur. t.2. c. 163. C
De sepulchrorum violatoribus. t.2. b. 247. E
Qui sepulcra effodit, decem annis communione carebit. t.2. 118. D
Sepulchra mulierum ne sint in Monasteriis virorum. t.1. 214. B
De Sepulturâ. t.2. b. 235. C
Serena, Constantini cujusdam uxor. t.2. c. 50. B
Sergii Patriarchæ decisio. t.1. 313. D
Servi, quando ordinantur. t.2. b. 265. A
Servi ad vitam Monasticam sine voluntate dominorum non admittendi. t.1. 117. C
Servi in Clerum non provehendi sine voluntate dominorum. t.1. 54. A
De servis manumissis. t.1. 255. D
De servis qui dominorum jussu ac minis sacrificarunt. t.2. c. 12. C
De servorum manumissione, & ad Clerum admissione. t.2. b. 107. B
Severiani, Acephali dicti. t.2. b. 11. E
De Severo. *Ibid.* D. E
Severus Masadarum Episcopus. t.2. c. 66. D. E
Sicera, quid. t.1. 2. C. E. Ad altare non offerenda est. *Ib.* B
Sicilia Constantinopolitanæ urbis throno subjecta. t.1. 88. C. Avulsa. *Ibid.*
Sides Metropolitanus imperii negotia administrans. t.1. 117. A
Silentium mulierum ornamentum. t.1. 240. D. t.2. b. 85. D
De similam coquentibus. t.1. 240. B. Ad quid. *Ibid.*
Simulatio non judicatur, sed voluntas. t.2. c. 111. A
De simulachris tollendis. t.2. b. 129. A
De Sinistris. t.2. b. 9. B
Sinistri hæretici unde dicti. t.1. 97. C
Sisinnii tomus. t.2. b. 48. A
Sisinnius Patriarcha quid decreverit. t.1. 313. D
Σκότος, quid. t.1. 38. C
Sobrinas duas ducere prohibitum est. t.2. b. 49. D
Socrus quæ dicatur. t.2. b. 47. F
Sodalitas quid sit. t.1. 136. B
De sodalitatis crimine, potissimùm in Dei Ecclesiâ. t.1. 136. A
De Solis Cyclo, *Vide* Cyclus.
De solitudinem amplectentibus. t.1. 206. A. Nihil habent proprium. t.1. 207. A
Somnio pollutus quando communicat. t.2. b. 163. A
De eo qui duas sorores in matrimonium accipit. t.2. c. 128. E. 139. A. B. *&c.*
Qui duas sorores duxit, non potest esse Clericus. t.1. 13. A
De eo qui sororem desponsæ sibi puellæ vitiavit. t.1. 400. D
Sors, quid. t.1. 235. A
Spadones, Eunuchorum genus, qui dicantur. t.1. 15. A
Specialia ad exemplum non trahuntur. t.2. c. 92. A
Σπεκουλίζειν quid. t.1. 27. A
Spicæ novæ ad altare offerantur. t.1. 2. B
Spiritus sancti gratia non est venalis. t.1. 18. C
Spiritus sanctificatio pro pecuniis non impertienda. t.1. 182. B
De columbas in Ecclesiâ emittentibus pro S. Spiritus adventu. t.1. 252. F
Spiritum sanctum creaturam esse Macedonius blasphemus docuit. t.1. 15. C
Sponsa uxor nominata in lege Mosaïcâ. t.1. 276. E
Sponsa quæ dotem dedit & non nupsit, & quæ minor est xii. annis dotis repetendæ privilegium habet. t.1. 277. B
Sponsalia ut definiuntur. t.1. 276. A. In lege Mosaïca pro nuptiis reputata. *Ibid.* E. Fere in omnibus perfectis nuptiis æquivalent. *Ibid.* C
De Sponsalibus. t.2. b. 77. D
De Sponsalibus Clericorum. t.2. b. 76. F
De osculo cum arrhabone à viro in sponsalibus mulieri dato. t.1. 277. C
Stasimorum Episcopus. t.1. 179. D
De statutis validis, aut invalidis. t.1. 332. D. E
De Stauracio Oxybapho. t.1. 226. F
Stauropegia. t.1. 20. C. t.2. b. 115. E
S. Stephanus lapidibus obrutus. t.2. c. 14. D
Stephanus ordinatus Constantinopoleos Patriarcha à Theophane Metropolitano Cæsareæ. t.1. 127. F
De Stephano qui esset matrimonio jungendus Eudochiæ, sed prohibitus est. t.2. c. 120. F
Stephanus Porphyrogennetus. t.2. p. 187. B
Stupa Patriarcha. t.2. b. 50. B
De stupris per vim illatis. t.2. c. 107. C
Stupri pœna. t.2. c. 83. B
Stuprum fit proprie in virginem. t.2. c. 90. A
Qui à se stupratam in uxorem ducit, stupri pœnam subibit. t.2. c. 83. A
Subdiaconus quot annorum esse debet. t.1. 173. D
Substitutio, quid. t.2. c. 169. F
Substratio, quid. t.1. 35. A
Substratio longa, quid. t.1. 393. A. B
Suffocata indiscriminatim comedunt Latini. t.1. 41. C. 237. E
A suffocato abstinendum. t.1. 237. E
Suffragium quondam nominatum est Chirotonia. t.1. 1. D
Suffragium plurium in omnibus causis vincere. t.1. 66. C
De Suicidis. t.2. c. 59. A. B
Συμβάλλω & Συμβολή. t.1. 478. F
Τὰ τῆς Συμπ[illegible]. t.1. 281. F
Συμπεριφορά, quid. t.2. c. 158. B
Ο μὴ συμπεριφερόμενος τῷ ἰδιωτῇ οἴκῳ. t.2. c. 158. B
Συναλλάξειεν, quid. t.2. c. 120. A
Συνήσκηται, quæ dicatur. t.1. 62. F
Τὰ τῆς Συνηθείας. t.1. 281. F
De Sur, Clerico. t.2. c. 171. B
Surdus & cæcus ne fiant Episcopi. t.1. 51. A
De Surdos irridentibus. t.1. 37. D
De susceptione ex sacro baptismate. t.2. b. 52. B
Sylembriæ Episcopus. t.1. 584. B
De Sylvestro. t.2. b. 117. D
Ad Sylvestrum Papam Romanum Constantini Magni decretum missi. t.1. 89. D
Qui Symbolo Nicæno addiderit vel ab illo detraxerit, vel aliud ediderit, anathema. t.2. p. 289. A. B. & 302. & 303. Item qui ei non consenserit, anathema. *Ibid.* 303. A. B
De Synaxes sacras vitantibus. t.2. b. 229. B
Synodorum antiquissima. t.1. 365. A
Duæ Synodi Antiochiæ, sub quibus. t.1. 429. A
Synodi tertiæ ad eos qui sunt in Pamphyliâ Epistola. t.1. 106. B. t.2. b. 130. E
De Synodis quotannis habendis. t.2. b. 230. A
A quintâ & sextâ Synodo non editi sunt Canones. t.1. 150. B. F
Synodos Episcoporum non negligendas. t.1. 471. E
Synodum Episcoporum bis in anno habendam. t.1. 25. D. 64. B. 137. B. 449. Vel saltem semel. t.1. 166. B
Synodus Constantinopolitana prima & secunda quare dicta. t.1. 331. B
Synodus Carthaginensis sub Honorio Romæ, Constantinop. Theodosio minore. t.1. 509. A
Synodus sub Decio. t.1. 265. A
Synodus in Trullo πενθέκτη cur dicta. t.1. 154. A
Synodus Adrumeti. t.1. 561. E
Synodus in Hippone Rhegio. t.1. 561. C
Synodus adversus Donatistas. t.1. 644. F
Synodus adversus hæresin Pelagii & Celestii. t.1. 645. C
Synodus contra Photium tam Romæ sub Adriano, quàm Constantinop. celebrata rejicitur. t.2. p. 283. D
Nulla Synodus Nicænæ præferenda. t.2. c. 44. F

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

T.

TABULA indicans Plenilunium juxta Paſcha legale. t.2. b. 211. &c.
Talio quid. t.1. 290. D
Per Talos victoriam provocare Canonibus prohibitum eſt. t. 1. 183. E
Taraſii Patriarchæ Conſtantinopolitani Epiſtola. t.1. 19. C. t.2. c. 184. A
Tarſus ab Armeniis detinetur. t.1. 446. B
Intra Templi ambitus convivia fieri, &c. non oportet. t.2. b. 196. B
De Templorum ædificatione & conſecratione. t.2. b. 196. A
Templorum conſecratio à Presbyteris non fiat. t.1. 519. E
Templum non conſecrandum ſine ſanctis reliquiis. t. 1. 296. F
Intra ſolum Templum edere ac bibere prohiberi eos qui ad ipſum confugerint. t.1. 247. A
Strata in Templis vetita. t.1. 243. F
Templum Ἐκκλησιαστήριον dicitur. t.1. 419. F
Τυφὴν, quid. t.1. 509. C
De Teſtamento. t.2. b. 91. A
De Teſtibus ad Tribunal. t.1. 255. C. t.2. b. 154. A
Teſtimonia dicuntur divinarum Scripturarum præcepta. t.1. 284. F
Teſtimonium unius non eſt admittendum. t.1. 667. F. 668. A
Quos oportet ad teſtimonium admittere. t.1. 666. C
Teſtes domeſtici non admittuntur. *Ibid.* D
Tetraditæ qui, & quare ſic dicti. t. 1. 96. B. C
Propter Tetraditas feriâ quartâ & ſextâ Tyrophagi, & Diacineſimi non jejunatur. t.1. 45. B
Tetragamia & deinceps nec Canonibus, nec legibus admiſſa eſt. t.2. c. 130. D
Theatra prohibita. t.1. 183. E
De Theatris. t.2. b. 142. A
De Theodorâ. t.1. 221. B. C
De Theodorâ Comnenâ Andronici conjuge. t.1. 378. C. Ejus nuptiæ cum Crate Hungariæ prohibitæ. *Ibid.*
De Theodorito Cypri Epiſcopo, ejuſque ſcriptis. t.1. 99. D. t.2. b. 15. C
De Theodoro legitimum matrimonium cum Annâ contrahere flagitante. t.1. 221. C
Theodorus Balſamon. t.2. b. 36. D
Theodorus in Euſtathii locum ordinatus. t.1. 106. F
Sub Imp. Theodoſio Synodus. t.1. 85. A
Sub Imp. Theodoſio minore Synodus. t.1. 99. A
Theodoſius Patriarcha. t.2. c. 119. A. t.2. p. 180. D
Theodotus Patriarcha. t.1. 242. B. t.2. b. 27. E
Theodulus Monachus. t.1. 34. C
De Theologiâ. t.1. 143. D
Theophanes Cæſareæ Metrophanes. t.1. 128. A
De ſanctis Theophaniis. t.2. b. 143. E. 168. F
Theophili Archiepiſcopi Alexandrini editum. t.2. c. 170. D. Ejuſdem Commonitorium. *Ibid.* C
Theophylactus Patriarcha Conſtantinopolitanus. t.1. 230. E
Θεραπεῖαι nomine quid intelligitur. t.1. 457. D
Thlibiæ Eunuchorum genus qui dicantur. t.1. 15. B
De Thrabacenis. t.1. 675. C
Thronus Antiochenus à Latinis detentus. t.1. 446. A
Θυμίαμα & Θυμιατήριον. t.1. 446. F *Ibid.*
Θυσία & Θυσιαστήριον.
Timotheus Alexandrinus Epiſcopus. t.1. 455. E. Ejus reſponſa Canonica. t.2. c. 165. A
De Tomo unionis. t.2. 64. A
De modo quo accipi debent qui tondentur. t.2. b. 187. C
Nemo tondeatur niſi in præſentiâ præpoſiti. t.1. 333. F.
De tonſurâ Clericorum. t.1. 194. E
Tonſura quibus cauſis prohibeatur. t.1. 209. E
Tonſura dicta, Monachalis habitus. t.1. 340. A
Tonſura vi facta, tanquam non facta reputatur. t.1. 378. A
Tonſura eſt magni & Angelici habitus amictus. t.1. 362. A
Tonſura ſecundus baptiſmus exiſtimatur. t.1. 411. F
Τοποτηρηταὶ, qui ſunt. t.1. 509. C
Tractatus, quid Latinis. t.1. 510. B
De Traditionibus Canonicis & Evangelicis. t.1. 295. E
De Traditionibus non ſcriptis. t.2. c. 149. C
Tragicæ perſonæ, quæ ſunt. t.1. 231. B
Tranſitio, quid. t.1. 75. F
Tranſlatio, quid. *Ibid.* E
Τρίπλοα. t.2. c. 139. C
De Trigamis. t.2. b. 63. D. t.2. c. 54. A. &c.
Trigamiæ lex non eſt. t.2. c. 108. A
Trigamia non conjugium, ſed Polygamia nominatur. t.2. c. 54. C.
In Trinitate nulla eſt differentia. t.1. 515. F
De ſanctâ Trinitate Hymnus. t.1. 251. C
Qui non credit ſanctam Trinitatem, in unâ Deitate potentiam, nec Chriſtianus dicitur. t.2. b. 17. B
Tripolis Epiſcopatus. t.1. 147. F
Tripolis in Africâ ubi penuria Epiſcoporum. t.1. 529. C. D
Trophæum quid & unde. t.2. c. 139. E
Τυμπανιστρίαι. t.2. c. 118. D
Τυραννίδες. t.1. 136. C
Tutelæ munera ſubire prohibetur fœminis, niſi ſit mater, vel avia. t.1. 240. B
Tutelas ſuſcipere Epiſcopos & Clericos non oportet. t.1. 114. A
Tutor, vel Curator, vel Procurator orphani rem emere nequeunt. t.2. b. 19. A
De Tutore & minoribus. t.2. b. 53. D
De Tutoribus & Curatoribus. t.2. b. 136. B
Tutores impuberum maſculorum & fœminarum quando dantur. t.1. 114. C
Tyanæ Metropolis. t.2. b. 125. D
Typi ad veritatis conſummationem nos deducunt. t.2. 200. E
Typis veritas præferenda. t.1. 253. A
Tyrophagi jejunium. t.1. 45. B
De Tyrannidem molientibus. t.1. 415. F
De iis qui Tyrannis delati & proditi fuerunt. t.2. c. 13. C
Tzimiſches Imperator. t.1. 385. D. Imperatorem Nicephorum Phocam interfecit. *Ibid.*
De Tzitâ Eunucho. t.2. 88. B

V.

VACANS Antiſtes, qui dicatur. t.1. 446. A
Vacans Eccleſia quæ dicatur. t.1. 446. A
Vacantis & ejus quod pro derelicto habetur, magna eſt differentia. t.2. c. 30. C
Valans Imperator Arrianis conſentiens. t.2. c. 45. D. E
De Valentinianis hæreticis. t.1. 272. A. t.2. c. 50. C. E. t.2. b. 12. A
Vates, qui dicantur. t.1. 228. A. t.2. c. 156. D
De Vatibus. t.2. b. 173. A
De iis qui Vatibus ſeipſos tradunt. t.1. 227. D. 399. F. t.2. c. 124. C.
Qui vaticinantur, quomodo puniendi. t.2. c. 134. B
Voculæ, Vel, interpretatio. t.1. 244. E
Veli nomine quicquid eſt textile ſignificatur. t.1. 47. D
Velleiani Senatusconſulti auxilium. t.1. 240. C
Venantius Epiſcopus. t.1. 644. F
De Venationum ſpectaculis. t.1. 218. B
Venationum ſpectationes quæ ſunt. *Ibid.* D
De Venditione & Emptione. t.2. b. 18. C
De Veneficiis. t.2. b. 173. A
De Veneficis. t.2. c. 58. C
Veneficium quid. t.2. c. 218. A
Qui Veneficium fatetur, is homicidæ tempore confitebitur. t.2. c. 118. A
Venerius Eccleſiæ Mediolanenſis Sacerdos. t.1. 593. E
Ventriloqui qui dicantur. t.1. 235. A
Verberare non debent qui ſunt ex ſacro tribunali. t.1. 17. B
Veritas typis præferenda. t.1. 253. A
Veſtibulum quid. t.2. c. 5. B
Veſtes ſplendidæ Sacerdotibus vetitæ. t.1. 318. B
De Veſtibus ad ſacros pertinentibus. t.1. 187. B. t.2. b. 112. B
Veſtimenta Holobera dicta. t.1. 421. F
De vi & potentiâ. t.2. b. 56. D
Viaticum quid. t.2. c. 160. F
Vidua in Diaconatum ſuſcepta ſi nupſerit, deſpicienda. t.2. c. 81. D
De Viduis & Diaconiſſis. t.2. b. 70. A. 75. C
Vidua eligitur non minor xl. annis. t.2. c. 81. F
Vidua ſui juris nubat. t.2. c. 99. D
Qui viduam accepit, non poteſt eſſe Presbyter. t.1. 13. A
Viduas quæ lx. ſunt annorum in Diaconiſſarum ordinem poſſe referri. t.1. 204. D

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Viduas feniores in Eccleſiis conſtituti prohibitum. t. 1. 458. A.
Viduitas virginitate minor. t. 2. c. 74. C
De Vini abhorrentiâ. t. 1. 34. A
De Vini tantum oblatione in ſacrâ menſâ, aquâ non admixtâ, apud Armenios. t. 1. 191. E
Vino doliis infuſo, ridentium agreſtium Satanica operatio. t. 1. 231. E
Vir muliebri veſte non utatur. t. 1. 230. C. 231. A
Vir in mulierum Monaſterio non dormiat. t. 1. 213. D.
Viris non eſt acrius fomentum muliere ad flammam excitandam. t. 1. 213. E
Viros cum mulieribus lavare non oportet. t. 2. b. 172. E
Virum orthodoxum cum muliere hæreticâ conjungi non oportet. t. 1. 241. D
De Virgine non deſponsâ, cuivis allata eſt. t. 1. 43. D
Divinum partum ex virgine abſque puerperio fuiſſe. t. 1. 249. B
Virginem xl. annos natam Diaconiſſam ordinari. t. 1. 204. E
Virgines lapſæ quomodo puniendæ. t. 2. 116. A. B
De Virgines ſtuprantibus. t. 2. b. 87. F
Virgini, quæ ſe Deo dedicavit, non licere matrimonio conjungi. t. 1. 132. C
De Virginibus præter parentum voluntatem nubentibus. t. 1. b. 66. D
De Virginitatem profitentibus & profeſſionem ſuam irritam reddentibus. t. 1. 396. B
De Virginibus lapſis. t. 2. c. 74. B
Si quis Virginitatem cuſtodiat, à matrimonio tanquam abominando recedens, anathema ſit. t. 1. 420. D
Si quis eorum, qui Virginitatem ſervant, propter Dominum, in conjugatos inſultet, ſit anathema. t. 1. 420. F
Virgo, quæ nominatur. t. 2. c. 74. E
Sancta Virgo uxor Joſeph appellata. t. 1. 276. E. t. 2. b. 75. F
Viſus, ſenſuum primus. t. 1. 279. B
In extremo vitæ ſpiritu neceſſarium viaticum. t. 1. 74. A
De ſolâ Unctione ſanctificandis Pauliciânis. t. 1. 83. B
De ſancto Unguento. t. 2. b. 195. E
Qui ex hæreticis converſis tantum ungantur. t. 1. 97. A
Unguento ſolum delibuti Muſulmaniſtæ. t. 1. 83. B
De Unionis tomo. t. 2. c. 54. D. t. 2. b. 64. A
Vocari, quid. t. 1. 48. D
Vociferatio, quid. t. 1. 245. F
Volumen occidentalium. t. 1. 92. A
Τυπικὸν, quid. t. 1. 73. A
Uſuras trahere qui dicantur. t. 1. 228. A
Uſuras accipere Clericis interdictum. t. 1. 518. C. t. 2. 245. B.
De Clericis uſuras exigentibus. t. 1. 29. F. 78. A
Uſuræ Seſquialteræ. t. 1. 79. B
Uſuræ centeſimæ. t. 1. 78. E. 79. D
De Uſuras accipientibus. t. 2. c. 71. B
Uvæ ut offeruntur. t. 1. 3. B
De Uvâ ad altare allatâ, & incruento oblationis ſacrificio mixtâ. t. 1. 188. A
Uvarum oblatio in altari ſacræ ædis Blachernarum. t. 1. 2. D
Uxor à marito dimiſſa manere debet. t. 2. c. 105. F
Uxor Clerici, ſi eo patiente adulterata fuerit, maritus deponitur. t. 1. 12. D. E
Uxor Epiſcopi, &c. non eſt religionis prætextu ejicienda. t. 1. 3. D
Uxor alicujus adulterata, quomodo punienda. t. 1. 397. D
Uxor alicujus ſi adulterata fuerit, is ad miniſterium non admittitur. t. 1. 408. D
De Uxore Epiſcopi communi utriuſque conſenſu ſeparatâ. t. 1. 215. C
Ab uxore divertere poteſt vir, ſi ea ſemen abortione ſciens ejecerit. t. 1. 266. D
De eo qui uxorem dæmone obſeſſam habet. t. 2. b. 86. A
De eo qui uxorem reliquit. t. 1. 258. E
De eo qui poſtquam aliena ei ablata fuerit, uxorem duxerit. 2. c. 95. D
Uxores habere Epiſcopis etiam licuit ante Synodum Trullanam. t. 1. 3. D
Uuores ducere Lectoribus ſolis & Cantoribus licet. t. 1. 16. E
Uxores Sacerdotibus an ſecundo nubant? t. 1. 216. A. B. D
De Uxores ſecundo ducentibus. t. 1. 453. B
In nuptiis uxores ſecundo ducentium non convivetur Presbyter. t. 1. 407. D
De uxores ſuas ejicientibus. t. 1. 189. E. t. 2. b. 97. B
De iis qui duas ſorores in uxores ducunt. t. 1. 13. A t. 2. c. 81. A
De uxoris adulterio quæ alteri cohabitat, antequam de viri morte certior fiat. t. 1. 267. C. t. 2. c. 91. B
De uxorum conſuetudine poſt ſuſceptam ordinationem. t. 1. 169. D

X.

Xantippus, primæ Numidiæ Epiſcopus. t. 1. 638. A
Xenodochia non eſſe de novo conſtituenda, ſed eorum quæ conſtituta ſunt, cura gerenda. t. 1. 333. B
De Xenodochii conditore. t. 1. 332. E
Gregorii Xeri ſcriptura. t. 1. 221. B

Z.

Zenus Epiſcopus. t. 1. 104. C
Zoïs Epiſcopus. t. 2. c. 41. E
Zonaræ commendatio. t. 2. c. 37. F
Zozimus Epiſcopus. t. 1. 512. F

GUILIELMI

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

GUILIELMI BEVEREGII
ANNOTATIONES
IN
SS. APOSTOLORUM,
CONCILIORUM,
PATRUMQUE CANONES:
NEC NON
IN SCHOLIA IIS ANNEXA.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ANNOTATIONES

GUILIELMI BEVEREGII

IN SYNODUM

PRIMAM SANCTI PATRIS NOSTRI

CONCILIORUM

SS. APOSTOLORUM

GUILIELMI BEVEREGII

BIBLIOTHEQUE NATIONALE LYON

ANNOTATIONES IN CANONES APOSTOLICOS.

PRÆFATIO

De Numero ac Authoritate Canonum Apostolicorum.

I. NOtas ac observationes in hosce, qui sub Apostolorum nomine multis retro seculis in Ecclesiâ Christianâ militarunt, non minus quam in Synodorum Patrumque Canones à Græcis receptos, eorumque interpretes, edituri; prius de omnibus quam de singulis disserere, & quo tandem jure Veteres hi Canones gloriosum illum titulum, Κανόνες τῶν Ἀποστόλων, meruisse censeantur, explicare necessarium duximus. Hoc ut effectum demus, duas præcipue quæstiones discutiamus oportet, quarum prima est de canonum horum numero, de authoritate & antiquitate altera: quas ambas paucis expedire moliemur.

II. Quod ad numerum attinet, primò tenendum est, quod etiamsi complures antiquiorum Patrum de Canonibus hisce sæpius meminerint, nihil tamen certi de antiquitùs recepto eorum numero è quopiam elicere possumus, usque ad quingentesimum plus minus à Christo nato annum. Inter decretales, fateor, Romanorum Pontificum Epistolas una circumfertur Zepherini (qui ad sedem Romanam provectus est anno Chr. 198.) ad Episcopos omnes Sicilienses, in quâ dictum est, *Septuaginta enim Apostoli sententias præfixerunt*; quomodo etiam Hincm. Rhemensis legit in l. de var. c. Eccl. c. 18. At Ivo Carnotensis in decret. part. 4. c. 107. & autor Panormiæ sive Pannomiæ l. 2. c. 105. & Gratianus distinct. 16. c. 2. pro *septuaginta* legunt *sexaginta*. Gregorius Presbyter autem in Polycarpi sui l. 3. tit. 20. *quinquaginta* citat, ut observant Romani quoque juris Canonici correctores sub Gregorio XIII. ad distinct. 16. c. 2. Et Severinus Binius, qui hanc inter alias epistolas decretales Concil. tom. 1. part. 1. edidit, ad *septuaginta* in margine notat, *alias sexaginta*, *alias quinquaginta*: ut ex tanta lectionum varietate, nihil certi concludi possit. Et præterea, nec multum refert, quot Canones sive sententiæ in dicta Epistola recensentur ut ab Apostolis præfixæ, cum hæc una sit ex iis epistolis, de quibus ipse Bellarminus ait, *Aliquos errores in has epistolas irrepsisse non negaverim, nec indubitatas esse affirmare audeam*. Bellarm. de Rom. Pontif. l. 2. c. 14. Et Baronius, ex multis eas suspectas reddi epistolas affirmat, ad an. 865. & aciem argumentorum quæ ex hisce epistolis petuntur, aliorum objectionibus retusam videri posse, ad an. 102. unde doctissimus ille Petrus de Marca liberum esse venerandos Pontificum titulos epistolis istis detrahere affirmat, & suppositicias esse probat, de concord. sacerd. & imp. l. 3. c. 5. & idcirco ab earum citatione cautus abstinet. Cæterum quod non prætereundum est, idem ille Petrus de Marca l. 3. cap. 2. ad numerum Canonum horum adstruendum, alium laudat librum συναγωγὴν ἐν κεφαλαίοις appellatum, sub nomine Theodoreti Cyrensis, qui ante tempus à nobis præstitutum claruit. Sed eruditissimo viro imposuit codex MS. in Bibliothecâ Regiâ, quem solum, ni fallor, viderat, titulum præ se ferens Θεοδωρήτου ἐπισκόπου Κύρρου. Verum Christophorus Justellus alios codices MS. citat, unum qui Ἰωάννου πρεσβυτέρου Ἀντιοχείας, alterum qui Ἰωάννου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως nomen præfert, Joh. videlicet Scholastici, qui primò Presbyter Antiochenus, & deinde Episcopus Constantinopolitanus fuit: & codicem præterea nostrum Oxonien sem, cujus titulus est Συναγωγὴ κεφαλαίων ἐκκλησιαστικῶν &c. & postea Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τῆς μελησιτῆ εἰς τ' νομοκανόνα περίληψις. E quibus satis, ut opinor, patet Theodoretum non fuisse collectionis istius auctorem, sed Joh. Scholasticum sive Antiochenum, qui post annum prædictum floruit, uti mox ostendemus. Hoc autem lectorem obiter admonendum duxi, ut si forsitan inter doctissimum illud Petri de Marca opus legendum, in collectionem hanc ab eo laudatam inciderit, eandem esse sciat, quam Christophorus Justellus sub Johannis Antiocheni nomine edidit.

III. At quingentesimo circiter æræ Christianæ anno, ipse primus æræ istius conditor Dionysius Exiguus codicem Canonum Ecclesiæ Orientalis è Græcâ in Latinam Linguam quam accuratissimè transferebat, cui etiam Latinam suam Canonum quinquaginta sub Apostolorum nomine versionem præfigebat. Tempus quo antiqua hæc Canonum interpretatio in lucem prodiit, ex duabus ipsius Dionysii epistolis erui potuerit; quarum una est ad Petronium Episcopum, quam Dionysius Petavius è MSS. edidit ad calcem operis de doctrinâ temporum. In uno exemplari quo usus est Petavius, hæc scripta sunt, *In præsenti namque tertia indictio est, consulatu Probi junioris tertius decimus circulus decemnovalis decimus lunaris est*: è quibus constat annum quo & paschalem suum cyclum instituit, & hanc epistolam conscripsit, fuisse annum æræ vulgaris DXXV. utpote Philoxeno & Probo Coss. indict. III. aureo numero XIII. In hâc autem Epistola Dionysius Exiguus citat Canonem, LXXIX. totius codicis, *qui primus est Antiocheni Concilii* ut ipsius verbis utar & quidem juxta suam ipsius interpretationem: unde liquet versionem hanc elaboratam esse, ac proinde quinquaginta Apostolorum Canones editos ante an. DXXV. Sed accuratius adhuc tempus colligere licebit ex Epistola ipsius ad Julianum Presbyterum tituli sanctæ Anastasiæ, Pontificum Romanorum decretis ab eo collectis præfixâ, & ex MSS. Christophori Justelli editâ. In hâc enim Epistola Dionysius se in decretorum collectione eodem modo processisse scribit, *quo duabus de Græco sermone Patrum transferens Canones ordinarat*. Ergo Canonum versio prius facta est, quam hæc Epistola scripta, quæ tamen data est ad Julianum Presbyterum tituli S. Anastasiæ, qui interfuit Synodis Rom. primæ & quartæ sub Symmacho habitis, quarum illa Kal. Mart. anno 499. post consulatum Paulini; hæc sub VIII. Id. Novemb. anno 502. Avieno juniore Consulatum gerente celebrata est: nulla vero postea illius occurrit mentio. Unde plusquam verisimile cuipiam videatur, hanc Apostolicorum L. aliorumque Canonum versionem quinto exeunte seculo, vel saltem ineunte sexto, hoc est, anno circiter quingentesimo divulgatam esse.

IV. Non citius autem edita est hæc Dionysiana Canonum interpretatio, quam ab Ecclesiâ Romanâ recepta, quod Cassiodorus ejusdem ætatis scriptor abunde testatur, de Dionysio hæc scribens, *Qui petitus à Stephano Episcopo Salonitano, ex Græcis exemplaribus Canones Ecclesiasticos, moribus suis ut erat planus atque disertus, magna eloquentiæ luce composuit: quos hodie usu celeberrimo Ecclesia Romana complectitur*. Cassiod. divin. lect. c. 23. Et ab eo usque tempore per totum propemodum Occidentem hi quinquaginta canones, iique soli, Apostolorum titulo, dignati sunt, & inter reliquos conciliorum canones à Dionysio versos observati. Hinc est quod Johannes secundus sede Romanâ potitus anno 532. in causâ Contumeliosi Regensis Episcopi inter alios citat Can. Apost. xxv. & xxix. idque ex interpretatione Dionysianâ, in epistolâ ad Cæsarium Arelatensem datâ, Concil. Gall. tom. 1. Et Zacharias Papa dignitatem istam assecutus anno 741. plures Canones ex eadem versione laudat, in epistolâ ad Pipinum Regem, & Episcopos Francorum, in Binii Concil. tom. 3. part. 1. pag. 367. & 368. edit. Colon. an. 1618. Et Leo iv. Papa an. 847. *Quibus autem, inquit, in omnibus Ecclesiasticis utimur judiciis, sunt canones Apostolorum, Nicænorum &c.* Gratian. distinct. 20. cap. 1. viz. juxta Dionysianam versionem, quâ Apostolici 50. soli numerantur. Anastasius Bibliothecarius in præfatione ad 7. Synodum ad Johannem viii. Papam Romanum an. 872. scribit Stephanum prædecessorem ejus L. solos Apostolorum canones recipiendos synodicè promulgâsse, verba ejus sunt, *Et certe de Apostolorum Canonibus liquido novimus, quoniam his*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

quidam facile non præbuêre consensum. Sed & prædecessor vester beatissimus papa Stephanus non ex his plusquam quinquaginta synodicè promulgavit. Et Humbertus Sylvæ candidæ episcopus in disputatione de jejunio sabbati contra Nicetam Pectoratum an. 1054. hæc habet, *Et hoc asserere conaris ex apocryphis libris & canonibus pari sententiâ sanctorum patrum repudiatis; nam Clementis librum, id est, Petri Apostoli itinerarium, & canones Apostolorum numeraverunt inter Apochrypha, exceptis capitulis quinquaginta, qua decreverunt orthodoxæ fidei adjungenda.* Gratian dist. 16. c. 3. Unde liquet quinquaginta Apostolorum canones approbatos, reliquos tunc temporis repudiatos esse. Hinc Urbanus secundus iisdem fere temporibus, in epistolâ præposito S. Juventii destinatâ, *sciendum vero*, inquit, *quod canones Apostolorum quorum authoritate orientalis, & ex parte Romana utitur Ecclesia &c.* apud Grat. dist. 32. cap. 6. nimirum illa plures, hæc L. solos admittit. Et Gratianus anno 1145. *Apostolorum vero canones qui per Clementem Pontificem Romanum, sicut quidam asserunt, dicuntur esse translati, sunt quinquaginta,* distinct. 16. præf. Quinetiam in veteri canonum codice quem Wigornienſi Ecclesiæ Dunstanus Archiepiscopus Cantuariensis contulit, L. soli Apostolorum canones describuntur, ut observat Jacob. Armachanus in proleg. ad Polyc. & Ignat. epist. Nec omittendum est Cresconium, sive Crisconium, Episcopum Africanum tam in breviario canonico quam in collectione canonum L. solos sub Apostolorum nomine laudare, idque ex interpretatione Dionysianâ; & Isidorum quoque sive Hispalensem, sive Mercatorem, Setubensem Episcopum, juxta Chronicon Juliani Toletani (incertum enim est quisnam istius collectionis auctor fuit, quæ sub Isidori nomine circumfertur) de L. solis Apostolicis meminisse, quos etiam ut à Dionysio translatos citat, etiamsi in reliquis conciliorum canonibus antiquam versionem retineat. E quibus omnibus inter se collatis probè constat, L. solos sub Apostolorum nomine per multa secula in Ecclesiâ Romanâ receptos esse, eosque ex Dionysianâ versione. Hinc est quod Codex canonum Ecclesiæ Romanæ anno 1525. à Joh. Wendelstino editus L. solos Apostolorum canones exhibeat; & quod in primo conciliorum tomo impres. Coloniæ anno 1530. L. soli Apostolorum canones recensentur, etiamsi in editione Petri Crabbe, & aliis posterioribus plures numerentur.

V. Dionysius igitur Exiguus L. solos Apostolorum canones è Græco transtulit; utrum autem plures in codice quo usus est, extiterint necne, incertum est. Petrus de Marca cæteros ab eo consultò omissos opinatur, *præsertim cum can.* LXVI. *ingratus Romanis auribus esset.* de Concord. l. 3. c. 2. Sed vero nobis dissimile videtur, ut partem tantam codicis transferret, reliquamq; omitteret, ne Romanis displiceret, cum ipse in præfatione etiam L. à se versis *plurimos consensum non præbuisse facilem* affirmet, & propterea Romanis æque ac aliis liberum esset eos vel admittere vel repudiare. Utrum autem in exemplari quod transtulit Dionysius, plures quam quinquaginta fuerunt canones necne, non tanti est momenti, ut litem moveret, præcipue cum, etiamsi codex quem ipse vertit, plures non habuerit, ejus tamen æqualis exemplar nactus est quod LXXXV. canones Apostolicos continuit: Johannes viz. scholasticus, primo Antiochiæ presbyter, (unde & Antiochenus dicitur) postea vero ad thronum Constantinopolitanum à Justiniano (sub quo & Dionysius claruit) imperatore promotus. Hic enim in præfatione ad canonum collectionem quam, ut antea notatum est, Marca sub Theodoreti nomine laudat, disertis verbis ait, Οἱ μὲν ἅγιοι τῶν κυρίων μαθηταὶ καὶ ἀπόστολοι ὀγδοήκοντα πέντε διὰ Κλήμεντος κανόνας ἐξέθεντο. unde constat canones Apostolorum LXXXV. in Oriente iisdem etiam temporibus obtinuisse, quibus Dionysius L. solos latinè vertebat. Hanc suam canonum collectionem Joh. Antiochenus (sub isto enim nomine editus est) in L. titulos distribuit, quibus canones hosce Apost. LXXXV. inter alios conciliorum commiscet; adeo ut hi LXXXV. Apostolici unà cum synodalibus ab eo commemoratis codicem canonum Ecclesiæ orientalis tunc etiam dierum constituerent. Et hinc est quod in Concilio Trullano anno 681. celebrato can. 2. canones LXXXV. τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων ἀποστόλων synodali authoritate confirmentur. Et ab hoc demum tempore Ecclesia Orientalis religiosissime, si quos alios, hos LXXXV. Apostolorum canones observarunt. Et quicunque ex iis jus canonicum tractarunt, nec plures nec pauciores recensent. Photius Patriarcha C P. in nomocanone, Alexius Aristenus, Joh. Zonaras, Theodorus Balsamon, Simeon magister & Logotheta, Arsenius Monachus, Constantinus Harmenopulus in epitome canonum, & Matthæus Blastares in syntagmate, & quotquot præterea Græci juri canonico operam dederunt, in prædicto LXXXV. canonum Apostolicorum numero unanimes consentiunt. At in Arabicâ canonum collectione numerus ad LXXXI. reducitur, ut ex ipso etiam titulo patet, quem ex Ms. bibliothecæ Bodleianæ transcriptum huc transferre non pigebit هذه القوانين التي وضعتها الرسل القديسين والتلاميذ الاطهار التي تدعي التطلسات التي اجتمعت عليها الحبر اردون ورتبوها بتلاميذ الروح القدس بعلية صهيون التي اخبر بها اكليمنطس تلميذ بطروس الرسول وعدتها احد وثمانون قانونا *Hi sunt Canones quos sancti Apostoli, pariique discipuli composuerunt, quique Tituli cognominantur, ad quos constituendos congregati sunt Apostoli, eosque Spiritus Sancti ope in summo Sionis ordinarunt, quos Clemens Petri Apostoli discipulus enunciavit. Et numerus eorum est octoginta unus.* Eodem quoque modo in plerisque Latinis horum canonum editionibus non LXXXV. sed LXXXIV. numerantur, duodecimo nimirum & decimo tertio in unum conjunctis.

VI. Ut de numero sic & de authoritate horum canonum in varias abitur partes. Nam Johannes Damascenus non *referre videatur* solum, ut Alphonsus de Castro adv. hær. l. 2. c. 20. modeste nimis loquitur, sed revera in canonicorum sacræ scripturæ librorum numerum eos refert: recensitum enim à se canonicorum librorum catalogum, nullâ factâ distinctione, sic claudit, Παῦλε Ἀποστόλε ἐπιστολαὶ δεκατέσσαρες· Ἀποκάλυψις Ἰωάννε εὐαγγελιστῦ· κανόνες τῶν ἁγίων ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος, Damasc. de fide orthod. l. 4. c. 18. quod tamen inconsultè nimis ab eo factum rectè monet Baronius ad an. 102. Sixtus Senensis S. Athanasium quoque eos inter hagiographa recensuisse scribit, *Canonum Apostolicorum*, inquit, *auctoritas est recepta & indubitata, Athanasius enim inter hagiographa eos numerat.* Sixt. Sen. bibl. sanctæ l. 2. in Clemente. Sixtum fide implicitâ sequuntur Bellarminus l. de scriptorib. Eccles. in Clemente, & Possevinus in apparatu sacro. At in synopsi, quam citant, Athanasii, nulla occurrit canonum Apostolicorum mentio, nisi forsitan sub generali Κλημέντινα nomine, quæ tamen Athanasius non inter hagiographa, sed apocrypha recenset: & Eusebius nihil è Clementinis à veteribus approbatum asserit præter Epistolam primam ad Corinthios, Euseb. hist. Eccl. l. 3. κεφ. λζ'. Porro concilium Trullanum hosce canones non quidem inter canonicos scripturæ libros, sed tamen inter reliquos ab Ecclesiâ recipiendos canones confirmat, idque sub ipsorum Apostolorum nomine concil. Trull. can. 2. Et hinc est quod Græcorum plurimi synodi istius autoritate inducti, non L. solos priores, sed & universos LXXXV. ab ipsis Apostolis vel compositos vel saltem Clementi dictatos asserant. Unde Balsamon in istum canonem eos qui L. solos recipiunt, perstringens, ait. τῷ πάντῃ κανόνι μέμφεσθαι δικαίως, ἐπιτιμᾶσθαι δὲ διὰ πᾶσαν τὰς λέγοντας μὴ ἐκτίθεσθαι περὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνας πέ. Eadem propemodum habes in Matthæi Blastaris præf. ad syntagma. Nec defuerunt è Latinis qui hosce canones ipsis Apostolis acceptos retulerunt: *Apostolorum canones certo sunt Apostolorum*, inquit Lindanus in Chron. præf. panopl. *istos canones ab Apostolis constitutos, à beatoque Clemente conscriptos esse, multis & certis argumentis adducar ut credam*, inquit Lambertus Gruterus in præf. oper. Clement. Salmeron *illos in concilio Hierosolymitano Act.* 15. *ab Apostolis conditos esse, ac proinde immerito pro apocryphis à quibusdam censeri* affirmat, tom. 2. tract. 44. Franciscus Turrianus peculiarem edidit tractatum, quo probare nititur, omnes hosce canones ab Apostolis compositos esse, idque in concilio Hierosolymitano. Cui subscribit & Lorinus in Act. Apost. cap. 15. necnon Onuphrius in catalogo Platinæ præfixo. Hanc denique & Josephi Ægyptii Arabici canonum collectoris sententiam fuisse, titulus ante citatus indicat.

VII. Alii è contra hosce canones dubios & supposititios esse, & Apostolis falsò adscriptos prodiderunt, iique è Græcis pariter ac è Latinis. Photius enim in præfatione ad nomocanonem à Christophoro Justello ex M S. bibliothecæ Oxonienſis editâ, olim observavit, ὅ μὲν ἀλλὰ καὶ τοὺς λεγομένους τῶν ἁγίων ἀποστόλων, εἰ καί τινες αὐτοὺς ἀμφιβόλους διά τινας αἰτίας ἡγήσαντο. Et post eum Matthæus Blastares, ἐκ ἀγνοῶ ἤ ὅτι τινὲς τῶν ἀρχαίων ἀμφιβόλους τοὺς κανόνας τούτους ἡγήσαντο. Et ipse quidem Photius unus ex iis fuisse videtur: utpote qui Canones etiam à se collectos recensens, non dicit οἱ τῶν ἁγίων ἀποστό-

ἀποστόλων κανόνες, sed οἱ λεγόμενοι τῶν ἁγίων ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος κανόνες πδ'. Sic etiam Dionysius Exiguus in præfatione ad codicem canonum Ecclesiasticorum, *In principio itaque canones*, inquit, *qui dicuntur Apostolorum, de Græco transtulimus, quibus quia plurimi consensum non præbuere facilem, hoc ipsum vestram noluimus ignorare sanctitatem.* Et Isidorus in suâ præfatione, *Propter eorum auctoritatem cæteris conciliis præposuimus canones qui dicuntur Apostolorum, licet à quibusdam Apocryphi dicantur, quoniam plures eos recipiunt*, ita quidem citatur à Gratiano dist. 16. c. 4. at capite primo ejusdem distinctionis hæc etiam ex Isidoro laudantur, *Canones qui dicuntur Apostolorum, seu quia eosdem nec sedes Apostolica recepit, nec sancti patres illis assensum præbuerunt, pro eo quod ab hæreticis sub nomine Apostolorum compositi dignoscuntur, quamvis in iis utilia inveniantur, tamen ab auctoritate canonicâ atque Apostolicâ eorum gesta constat esse remota atque inter Apocrypha deputata.* In utroque fortasse loco respectum habuit ad Gelasium papam, & 70. episcopos in synodo sub eo celebratâ congregatos, an. 494. qui authenticos ab apocryphis libros discernentes, dicunt, *Liber canonum Apostolorum Apocryphus* apud Grat. distinct. 15. c. 3. At Hincmarus Rhemensis, *B. Gelasium in catalogo qui libri in Ecclesiâ recipiantur, de his Apostolorum canonibus penitus tacuisse, nec inter Apocrypha eos misisse*, scribit in opus c. cap. 24. adeo ut in codice quo Hincmarus anno circiter 860. usus est, verba ante citata omissa videantur. Ipse autem Hincmarus eodem in loco præmiserat, *Cæterum iidem canones, qui vocantur Apostolorum, non ab ipsis Apostolis conscripti esse creduntur.* In eadem sententiâ Fulgentius quoque Ferrandus, & Martinus Bracharensis fuisse videntur, ex eo quod nec ille in breviatione, nec hic in collectione canonum, hosce laudare dignentur.

VIII. Ut nos inter duas has extremas latitantem opiniones ipsam investigemus veritatem, & summam, quoad ejus fieri potest, canonum horum antiquitatem iisque debitam exinde pendentem autoritatem inveniamus, antiquiora S. Patrum qui annum prædictum quingentesimum præcesserunt, volumina consulamus, & quæ ex iis in adversaria nostra de canonibus hisce congessimus testimonia, depromamus necesse est. Telam autem à Chalcedonensi sive quartâ generali Synodo exorsi, usque ad ipsa tempora quibus hi canones nobis constituti videntur, hoc est, ad prima propemodum Ecclesiæ recens natæ incunabula eam gradatim ascendendo protrahere moliemur. Patres igitur in prædictâ synodo Chalcedone celebratâ anno Dom. 451. congregati can. 22. decernunt, *non licere Clericis post mortem Episcopi res quæ ad ipsum pertinent diripere*, κελεύει καὶ τοῖς πάλαι κανόσι ἀπορίζεται. At vero nullos alios hâc synodo vetustiores canones invenire est hoc prohibentes, præter Apostolicos, quorum quadragesimo cautum est ne mortuo Episcopo rerum Ecclesiasticarum occasione quæ propria fuerant Episcopi intercidirent, sive diriperentur: videlis notas in dictum 40. can. Apost. Synodus porro Ephesina sive Oecumenica tertia anno 431. habita, decretum edidit quo asseruit, episcopum Antiochenum in Cypro ordinare, quæ extra suos esset limites, esse τετάγμα παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς καὶ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων ἀποστόλων κεκωλυμένον, viz. præter can. Apost 34. & 35. Extat hoc decretum in Actis Concil. Ephes. part. 2. Act. 7. in nonnullis fateor editionibus pro ἀποστόλων legitur πατέρων quod tamen tantidem est. Quinetiam in isto quoque libello quem Rheginus tunc temporis synodo offerebat, hoc *contra Apostolicos canones* esse traditur ibid. Ad hæc Arcadio tertium, & Honorio secundum Coss. hoc est anno 394. celebratum est concilium provinciale Constantinopoli de Agapio & Bagadio, utroque Episcopatum Bestræ sibi vendicante, in quo Nectarius Constantinopolitanus & reliqui patres decernebant, Episcopum accusatum non nisi synodi & provinciæ Episcoporum sententiâ deponendum esse, καθὼς καὶ οἱ Ἀποστολικοὶ κανόνες διωρίσαντο. viz. can. Apost. 74. Hæc extant ad calcem primi tomi hujusce operis. Hisce temporibus celebrata est synodus Carthaginensis, cujus can. 53. Aurelius Episcopus dixit, ὁ ἀρχαῖος τύπος φυλαχθήτω ut tres *Episcopi Episcopum ordinent*, viz. can. Apost. 1. & Balsamon quidem τύπον per κανόνα interpretatur, & dictum Apost. can. ita antiquitus intellectum esse, ut tres ad minimum Episcopi ordinent Episcopum, in notis ad Aristeni istius canonis interpretationem ostendimus. Hinc ad secundam universalem transeamus synodum Constantinopoli habitam anno 381. Patres in hâc synodo convocati ad Damasum, Ambrosium, aliosque Romæ tunc temporis congregatos epistolam mittebant, quâ inter alia dicunt, παλαιὸς τις ὢν ἔστι θεσμὸς κεκράτηκε, καὶ ὑπὸ ἁγίων ἐν Νικαίᾳ πατέρων ὅρος, nimirum ut Antistites unà cum finitimis (modo ipsis visum fuerit) episcopis ministros ad Ecclesiarum commodum in suis ipsorum provinciis ordinent; at nulla synodo Nicænâ antiquior lex extitit quæ hoc constituit, præter can. Apost. 14. & 15. Extat hæc Epistola ad finem Actorum Concilii C P. & apud Theodoretum hist. Eccl. l. 5. cap. 9. Hisce diebus Evagrius sedem Antiochenam occupabat, à Paulino decessore solo, & jam decedente ordinatus quod παρὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν θεσμόν, imo παρὰ πολλοὺς κανόνας factum observat Theodoretus hist. Eccles. l. 5. c. 23. viz. Contra can. Apost. 1. & 76. quorum iste non nisi à duobus vel tribus Episcopum ordinari mandat, hic Episcopum quem vult sui loco ordinare prohibet. Hisce etiam temporibus Basilius ille Magnus clarebat, qui in primâ Epistolâ ad Amphilochium can. 3. ait, διὸν ἀρχαῖος ἔθος κανών, ut qui gradu exciderunt huic soli punitionis modo subjiciantur, viz. can. Apost. 25. Idem quoque canone 12. dicit, τοὺς δημόσιος πατρικῶς ὁ κανὼν τῆς ὑπηρεσίας ἀπέκλεισε, ubi Balsamon observat per κανόνα indigitari can. Apost. 17. Idem observatur & à Matthæo Monacho in matrimonialibus cap. περὶ διγάμων. & rectè quidem, siquidem nullus alius de eâ re canon extabat. Præterea anno Dom. 341. habita est synodus Antiochiæ: Plerique autem canonum ab hâc synodo editorum eadem quæ Apostolici & nonnunquam iisdem verbis decernunt, ut nihil certius esse potest, quam vel Antiochenos ex Apostolicis vel Apostolicos ex Antiochenis transcriptos esse, ut cuivis conferenti patebit. At vero Antiochenos ex Apostolicis, non è contra, traductos esse probe constat ex can. Antioch. 9. quo statutum est, reliquos Episcopos nihil magni momenti facere, sine primo sive Metropolitano κατὰ τὸ ἀρχαῖον κρατήσαντα τῆς πατέρων ἡμῶν κανόνα, viz. juxta Apost. can. 34. eadem omnino decernentem, unde patres Antiochenos canones Apost. vidisse, omnesq; suos qui cum Apostolicis conveniunt, ex iisdem transtulisse, eosque suâ demum autoritate confirmasse luculenter patet. Hisce diebus celebratissimus ille Athanasius ad ubique orthodoxos epistolam conscripsit, in quâ conqueritur Georgium natione Cappadocem, per vim, judicumque extraneorum opem, thronum Alexandrinum invasisse; & protinus subjungit, τῶν τῆς ἐκκλησιαστικὰς θεσμὰς παραλύσῃ viz. can. Apost. 29. & 30. ut vero Imperiali quoque autoritate veteres hi canones corroborentur, iisdem diebus Eusebius Cæsareæ Episcopus ad thronum Antiochenum cleri populique suffragiis electus est, ille autem antiquis hisce canonibus religiose insistens, suam relinquere, & ad aliam sedem migrare renuit, quam ob rem Constantinus Magnus Imperator literas ad eum dabat, quibus eum commendat, quod πίστει ἐστολὰς τῷ θεῷ καὶ τὸ ἀποστολικὸν κανόνα καὶ τὸ ἐκκλησίας συλάττῃ ἔγγραφον, Euseb. de vitâ Constant. l. 3. cap. 61. & aliam epistolam ad synodum Antiochiæ tunc temporis habitam mittebat, quâ Episcopos in eâ congregatos certiores facit, literas Eusebii de eâ re ad se missas τῷ ἐκκλησιαστικῷ θεσμῷ consentire; & in prædictis itidem literis ad Eusebium datis, hæc ab eo gesta, τῷ ἀποστολικῷ παραδόσει σύμφωνα esse subjicit: Hunc autem Apostolicum canonem, hanc Ecclesiasticam legem, hanc denique Apostolicam traditionem nihil aliud esse quam can. Apost. 14. extra dubium est. Quinetiam Alexander Episcopus Alexandrinus ad Alexandrinum Episcopum C P. scribens, Episcopos aliquos, qui eos, quos ipse excommunicaverat, in communionem recepissent, criminatur, τὸ μήτε ἀποστολικὸν κανόνα τετηρηκέναι viz. can. Apost. 12. 13. & 16. Theodoret. hist. Eccles. l. 1. cap. 3. Hæc Epistola scripta est ante synodum primam Oecumenicam Nicææ habitam, cui postea idem Alexander interfuit: quapropter nec totam synodum hi canones latuisse censeantur, nec quidem latebant, ut ex ipsis canonibus ab eâ constitutis palam est: enimvero in secundo canone sancti patres affirmant, ut, qui à vitâ Gentili ad fidem nuper accesserunt, baptizentur, & ad episcopatum protinus promoveantur, esse παρὰ τὸν κανόνα τῆς ἐκκλησιαστικὸν, viz. contra can. Apost. 80. & canone quinto de excommunicatis decernunt, ut valeat sententia κατὰ τὸν κανόνα τὸν διαρρήδην, *juxta canonem qui pronunciat eos qui ab aliis excommunicantur, ab aliis non recipiendos esse*; hic autem est can. Apost. 12. Et quidem, ut semel dicam, sacratissimum hoc Concilium in plerisque statutis suis ad canones Apostolicos respexisse, & non tam novos procudisse, quam antiquos hosce confirmâsse videntur, vel etiam & explicâsse: quod egregiè probetur ex can. 10. quo decernitur ut quicunque lapsi sunt, & postea vel per ignorantiam vel scientibus iis qui promoverunt, promoti sunt, hoc non præjudicat τῷ κανόνι τῷ ἐκκλησιαστικῷ, nam cogniti deponentur. Nimirum canon Apostol. 62. præcipit, ut Clericus qui lapsus est deponatur, sed de iis qui post lapsum ordinati sunt, nihil expresse statuit: Patres itaque Nicæni canonem istum ita intelligendum consentiunt, ut ii etiam qui prius lapsi sunt, & deinde ordinati deponan

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ponantur, ut pœnam ab Ecclesiastico isto canone constitutam non effugiant, etiamsi lapsus ordinationem præcesserit. Si altius adhuc ascendamus ipse quoque Cyprianus, (Si modo tractatus de ablutione pedum ei rectè adscribatur) anno circiter 250. *nam baptismum*, inquit, *repeti Ecclesiastica prohibent regula*, Cyprian. de ablut. ped. viz. can. Apost. 47. Ipse denique Tertullianus ad canones hosce respectum habuisse videtur, ubi ait, *Aguntur* præcepta (sic enim Pamelius legendum censet non *præterea* quod aliis visum) *per Græcias illas certis in locis concilia, ex universis Ecclesiis, per quæ & altiora quæque in commune tractantur*. Tertul. de jejun. adv. psych. cap. 13. Ut talia enim Concilia haberentur nusquam tunc temporis *præceptum* legimus præterquam canone Apost. 37. Ubi etiam dicit, *Ad hæreticos vetamur accedere* Tertul. de præscript. adv. hæret. cap. 12. canonem Apost. 45. quo cum hæreticis comprecari, vel 65. quo hæreticorum synagogam ingredi vetitum est, indigitasse videtur.

IX. Priusquam ulteriùs progrediamur non abs re erit ex prædictis veterum testimoniis hæc duo observare, 1. Hosce canones sub variis nominibus antiquitus cognitos fuisse, ut qui à synodo Chalcedonensi appellantur οἱ πάλαι κανόνες, à Constantinopolitâ synodo οἱ παλαιοὶ ὄντμοι, à syn. Antiochenâ, & S. Basilio ἀρχαῖοι κανόνες, à syn. Nicænâ, Ephesinâ, Antiochenâ, & ab Athanasio ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες, à Constantino & Theodoreto ἐκκλησιαστικοὶ ὄντμοι, à Cypriano, *Ecclesiastica regula*, à synodo C P. à Constantino & Alexandro ἀποστολικοὶ κανόνες, nunquam tamen κανόνες τῶν ἀποστόλων præterquam in decreto Ephesino, ubi etiam pro ἀποστόλων nonnunquam πατέρων & fortasse rectiùs legitur. A Constantino vocantur & ἀποστολικοὶ παράδοσις, & à concilio Nicæno simpliciter κανόνες. (2.) non. 1. solos sed plures antiquis hisce patribus innotuisse, utpote quod synodus C P. provincialis canonem 74. Nicæna 62. & 80. & Theodoretus can. 76. laudet: adeo ut xxxv. posteriores ejusdem antiquitatis ac 1. priores non immerito censeantur.

X. Hisce sic præmissis, nostram de canonum horum antiquitate ac origine sententiam paucis aperiamus. Quanquam enim eos vel ab ipsis Apostolis conscriptos esse, vel Clementi tanquam amanuensi dictatos affirmare non ausim, ne cum Damasceno eos inter canonicos sacrarum scripturarum libros recensendos judicarem; nullus tamen dubito quin à virisA postolicis, hoc est, secundo labente & ineunte tertio à Christi nativitate seculo constituti passim deinceps innotuerint. Hoc enim non ex eo tantùm liquet, quod quarto demum currente seculo pro antiquis habiti fuerunt, sed exinde præcipuè quod secundâ tertiâq; fluente à verbo incarnato centuriâ, omnes, vel plerosque saltem (à quibus & de cæteris facile est conjecturam facere) in Ecclesiâ Christianâ obtinuisse, ex Clemente Alexandrino, Origene, Tertulliano, aliisque ejusdem ætatis scriptoribus & Ecclesiasticis historiis abundè constet: ex. gr. can. 7. de die celebrandi paschatis, can. 17. de digamis non ordinandis, can. 31. de Clericis seorsim collectas recipientibus, can. 47. de baptismo non repetendo & de hæreticorum baptismate non admittendo, can. 50. de trinâ in baptismo immersione, can. 61. de fidelibus lapsis non ordinandis can. 6. & 81. de clericis seculares curas suscipientibus; sic etiam canones de consiliis habendis, de quadragesimâ, feriâ quartâ & parasceve jejunando, &c. ut in canonibus explicandis fusiùs ostensuri sumus. Hæc enim & hujusmodi quæ sacris in scripturis expresse non præcipuntur, in Ecclesiam primitivam & tantum non Apostolicam furtim & fortuito irrepsisse non censenda sunt, sed è prævìis potius decretis sive canonibus, iisque non à privato quopiam homine, sed à multis qui in unum congregati in utramq; partem deliberârunt, constitutis, vulgares in usus primo recepta fuisse.

XI. Et quidem nonnullos ex hisce canonibus à conciliis tunc dierum celebratis editos fuisse, nemo inficias eat. Septimus enim canon de paschalis celebritatis tempore à Conciliis Romano, Palæstino, Pontico, Gallico, Osroeno, aliisq; constitutus est, anno circiter 198. Euseb. hist. Eccles. l. 5. cap. 22. Sic Cyprianus asserit antecessores suos de clericis seculares curas suscipientibus decretum edidisse, juxta can. 6. & 81. Cyprian. in Epist. ad Presbyt. & diac. & plebem Furnis consistentes. Sed summâ observatione dignum est quod illi ipsi canones de quibus tot motæ sunt controversiæ, viz. 46. de hæreticorum baptismo non approbando, & 47. de baptizandis iis qui ab hæreticis impuro baptismo polluti sunt, longe ante Cypriani tempora in synodo sub Agrippino habitâ statuti sunt, ut ex ipso Cypriano patet, dicente, *Apud nos autem non nova aut repentina res est, ut baptizandos censeamus eos qui ab hæreticis ad Ecclesiam veniunt, quando multi jam anni sunt, & longa ætas, ex quo sub Agrippino bonæ memoriæ viro convenientes in unum Episcopi plurimi hoc statuerint*, Cyprian. epist. ad Jubaian. Hujus Concilii meminit & in Epistolâ ad Quintum. Quo quidem anno celebratum est hoc Concilium nondum constat. Baronius conjicit in annum 217. At siquidem *multis annis & longâ ætate* ante Cyprianum habitum fuerit, anterius nobis fuisse videtur, præsertim cum & ipsum Tertullianum eadem sensisse, ex libro de præscript. adv. hæret. constet. Cum pro comperto autem habeamus tres hosce canones qui inter Apostolicos numerantur, à primitivis, ut ita loquar, Conciliis constitutos esse, idem & de reliquis statuendum censeo: nimirum quod à synodis quæ variis & temporibus & locis convenerant, editi sunt hi canones, & tertio demum currente seculo in unum corpus collecti. Hoc & Hincmarus Rhemensis olim sensisse videtur, *Canones* inquit, *qui vocantur Apostolorum, antequam Episcopi concilia libere inciperent celebrare, à devotis quibusque collecti*. Hincm. Rhem. opusc. c. 24. Prius itaque quam concilia libere celebrata sunt, hi canones & editi fuerunt, & collecti. Quemadmodum autem nihil certi de primis Canonum Ecclesiæ universæ collectoribus, nec de priscæ istius latinæ editionis à Justello editæ auctore constat; sic etiam nec certi aliquid vel de tempore vel loco quo collecti sunt hi Canones Apostolici, determinare possumus.

XII. Petrus de Marca, ex eo quod Firmilianus & Cyprianus cum Stephano Romano de hæreticorum Baptismo disputantes de hisce Canonibus non meminerunt, de utroque tam tempore quam loco conjecturam facit; collectos videlicet & Apostolorum titulo cohonestatos fuisse anno 258. idque in concilio quodam Iconiensi. Verum è prædictis patet Cyprianum, etiamsi non sub Apostolorum nomine, antiquum tamen laudasse Canonem, ad suam de Baptismo adstruendam sententiam: & ipse quoque Firmilianus istud decretum non constitutum sed confirmatum fuisse in dicto concilio Iconii celebrato affirmat; Firmilian. Epist. ad Cyprian. Quis autem sibi persuadeat, Cyprianum, Firmilianum, aliosque Ecclesiæ primitivæ præsules Apostolorum nomen hisce Canonibus imponere voluisse, quorum aliquos saltem à decessoribus suis constitutos agnoscunt? Cæterum & aliud quoque occurrit quod hanc conjecturam veri quam dissimilimam esse arguit. Firmilianus nimirum in dicta Epistolâ ad Cyprianum Romanos *circa celebrandos dies paschæ* errare affirmat. At Romani celebritatem istam, ut cuique notum est, juxta Can. Apost. 7. perpetuo peregerunt. Quocirca Firmilianus haud dubie hosce Canones tanquam Apostolicos Romanis obtrudere non voluit, utpote quibus Romanorum de paschâ sententiam confirmari, suam autem condemnari novit. Quinetiam nec huic sententiæ suffragatur, sed refragatur potius Can. 37. quo mentio fit mensis Hyperberetæi. Cum enim Hyperberetæus unus sit ex Asianorum mensibus, quos pascha secus ac Canone 7. statutum est, celebrasse neminem latet, idem contra istam conjecturam recurrit argumentum, nec Iconii videlicet, nec alibi in Asiâ propriè sic dictâ collectos esse. Quin potius ex duobus hisce canonibus viz. 7. & 37. nostra sententia, quod diversis in locis constituti sunt hi canones, egregie confirmatur. Enimvero canonem 37. à conciliis Asianis decretum esse dictum mensis Hyperberetæi nomen apertissime demonstrat, at canonem 7. ab iisdem statutum non fuisse, perpetua eorum à Policarpo, imo quidem ab ipso, ut asseruerunt, Johanne recepta paschatis celebratio, luculentur arguit.

XIII. Ut autem à variis conciliis editi sunt hi canones, sic & à diversis quoque viris nobis collecti videntur, quorum hi plures, illi pauciores collegerunt: unde prædicta in numero discrepantia orta est: non secus ac in conciliorum postea canonibus accidisse patet. Antiquus enim canonum conciliorum codex Chalcedonensibus terminatus fuit, quibus postea Trullani, Carthaginenses, aliique quamplurimi sunt adjecti: & ipse codex canonum à Dionysio exiguo latine versus longe plures continet quam à primo interprete translati sunt, Apostolicos viz. & Africanos, ut non mirum cuipiam videatur, primitivarum synodorum canones ab his 50. ab aliis 85. collectos esse. Canones autem sic à se collectos, alii Ecclesiasticos, Apostolicos alii nominarunt: non quod ab ipsis Apostolis conscriptos crederent quos ipsi à conciliis decretos colligerant, sed quod doctrinæ & traditionibus Apostolicis consonos, & à viris saltem Apostolicis constitutos esse persuasum habuerint. Sic enim & Tertullianus eos qui proximo post apostolos claruerunt seculo, *Apostolicos* appellat, de præscript. adv. hær. cap. 32. Hinc evenit ut in citatis veterum de hisce canonibus testimoniis, nunc *Ecclesiastici*, nunc *Apostolici* nuncupentur: & quod alii postea Apostolicorum nomine decepti ab ipsis Apostolis definitos arbitrarentur.

XIV. Ut ut est, ex prædictis facile adducor ut credam universam propemodum Ecclesiæ primitivæ disciplinam per hosce

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

hoſce canones adminiſtratam fuiſſe. Quapropter quemadmodum canones Nicæni, Ancyrani, Neocæſarienſes, &c. *codex canonum Eccleſiæ univerſæ*; & canones Carthaginenſes, *Codex canonum Eccleſiæ Africanæ* vocitantur: ſic & hi, qui Apoſtolorum dicuntur canones, ut ab Eccleſiâ primitiva conſtituti & collecti, *Codex canonum Eccleſiæ primitivæ* meritiſſimo jure nuncupantur.

XV. Ad hanc noſtram de Canonibus Apoſtolicis vulgo dictis ſententiam quam proximè accedit doctiſſimus ille Epiſcopus Aurelianenſis Albaſpinæus, præſertim ubi vetuſtam hanc canonum collectionem nihil aliud eſſe contendit, quam *Breviarium & Epitomen privatorum conciliorum & rerum ab Epiſcopis privatis ſancitarum, qui Eccleſias Græcas ante concilium Nicænum adminiſtrarunt.* Albaſp. obſerv. l. 1. c. 13. Sed Johannes Dallæus in tertio libro de Pſeudepigraphis Apoſtolicis, poſtquam deliram Turriani, hos canones ab ipſis Apoſtolis conſtitutos fuiſſe aſſerentis, opinionem viginti capitulis non minus eruditè quam fusè everterat, viceſimo primo tandem capite dictam etiam Albaſpinæi ſententiam refellere conatur. Quoniam autem nonnulla ex iis quæ contra Albaſpinæum profert argumentis, noſtræ etiam ſententiæ repugnare videntur, ea paucis, ut loci ratio poſtulat, diſcutiemus.

XVI. Primo itaq; Dallæus hos canones non ante ſynodum Nicænam ſancitos eſſe, ex ipsâ eorum materiâ probare nititur, nimirum quòd can. 85. tres Maccabaici, & octo Conſtitutionum Apoſtolicarum libri inter canonicos recenſeantur. Sic enim argumentatur, *Quis enim quæſo vetuſtiorum, non dico Latinorum, ſed & Græcorum Patrum tertium librum Maccabaicum in ſacrum veteris teſtamenti, vel Clementinarum conſtitutionum octo volumina, in novi canonem ante hujus ſylloges patrem retulerat?* Reſpondeo, primo quod ad libros Maccabaicos ſpectat, in antiquiſſimâ Græcâ canonum collectione à Joh. Antiocheno elaboratâ tit. 50. ubi hic canon extat, nulla omnino librorum Maccabaicorum mentio occurrit, ut etiam in annotationibus ad dictum canonem 85. obſervamus: ac proinde iſti in recentioribus horum canonum editionibus aliâ quam primorum conditorum manu inſerti videntur. Quid autem ſi concedamus tres Maccabaicos libros dicto canoni ab initio inſertos fuiſſe? Hoccine probando eſſet, hos canones nec ante concilium Nicænum conſtitutos eſſe? nihil minus. Verumenimvero in antiquo illo Romano verſionis ἑβδ. ο'. MS. ante mille ducentos annos exarato, tres Maccabaici, ut cuique notum eſt, inter reliquos veteris teſtamenti libros recenſentur. Nec in eo ſolo, ſed & in alio illo dictum Vaticanum codicem annis æquante ſaltem ſi non ſuperante MS. per Cyrillum Lucarem Alexandriâ Conſtantinopolim tranſlatum ad Carolum I. p. m. miſſo, & in Regiâ Bibliothecâ adhuc aſſervato, tertius Maccabaicorum reliquis veteris teſtamenti libris ſubnectitur, & quidem ſub hoc titulo, iiſdem quibus totus liber literis, hoc eſt, uncialibus ſic ſcripto ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ ΛΟΓΟΣ Γ'. quibus etiam ſuffragantur, non tantum editiones Veneta & Complutenſis, ſed & verſio antiqua Syriaca, quâ ſic inſcribitur, טוב ספרא דתלתא דמקבי׳א *Item liber tertius Maccabæorum.* Cum autem multa ſint quæ evincunt dictos codices proximo ſaltem alterove poſt confeſſum Nicænum, ſi non eodem, ſeculo exaratos eſſe, veri prorſus diſſimillimum eſt, ut dicti tres Maccabaici inter canonicos V. T. libros in iiſdem recenſerentur, niſi ante illam ſynodum in eorum cenſum alicubi relati fuiſſent. Quinetiam ipſe Origenes, qui non tantum ante Concilium Nicænum; ſed & iiſdem, quibus nos canones hoſce collectos fuiſſe contendimus, diebus claruit, tres Maccabæorum reliquis ſacræ ſcripturæ libris non obſcure ſubjungere videtur. Is enim in expoſitione primi pſalmi apud Euſeb. hiſt. Eccleſ. lib. 6. c. 25. poſtquam viginti duos V. T. libros juxta Hebræos recenſuiſſet, protinus hæc addit, ἔξω δὲ τούτων ἐστὶ τὰ Μακκαβαϊκὰ ἅπερ ἐπιγέγραπται Σαρβὴθ σαρβανὲλ, quæ Valeſius ſic vertit: *extra horum cenſum ſunt libri Maccabæorum qui inſcribuntur Sarbeth ſarbanel* (hoc eſt, שרביט סרבני אל *Sceptrum rebellium Dei* vel etiam שרביט שר בני אל *Sceptrum principis filiorum Dei.*) Hic enim cum juxta Valeſianam etiam verſionem vox βιβλία intelligatur, τὰ μακκαβαϊκὰ, ut pluralis, non dualis numeri, tres minimum Maccabæorum libros deſignare neceſſe eſt. Verùm & quomodocunque iſta Origenis verba intelligantur, aperte ſaltem ex iis, ut etiam ex Tertulliani, Clementis Alexandrini, aliorumque ejuſdem ætatis eos paſſim laudantium, ſcriptis conficitur, aliquot Maccabæorum libros viginti duobus Hebraicis tunc temporis ſubjunctos eſſe, & nonnullis quidem in locis duos, in aliis tres: nam canon ſcripturæ nondum exactè determinatus erat, ſed hi plures, illi pauciores libros canonicos numerabant; adeo ut inter omnes vetuſtiores rerum Eccleſiaſticarum ſcriptores, vix duos in eodem canonicorum librorum numero conſentientes reperias. Quocirca hoc argumentum contra Dallæum potius retorqueri poſſit. Hinc enim conſtat hos canones prius conditos fuiſſe, quam exactus canonicorum librorum numerus conſtitutus eſt; imo priuſquam Maccabaicorum errores detecti fuerant; hoc eſt ante ſynodum Nicænam. Omnes enim Græci Patres qui poſt iſtam ſynodum claruerunt, Athanaſius, Amphilochius, Gregorius Nazianzenus, Epiphanius, concilii Laodiceni Antiſtites &c. canonicos S. ſcripturæ libros cenſentes, Maccabaicos prorſus omittunt, ut quos, revera Apocryphos eſſe, iſtis temporibus clariſſimè conſtabat. Adeo ut extra dubium ſit, hunc canonem quo tres libri Maccabaici inter canonicos referuntur, ante dictos patres, ac idcirco ante Nicænam quoque ſynodum conſtitutum fuiſſe, ſiquidem deinceps tanquam Apocryphi à Græcis patribus rejecti ſunt.

XVII. Deinde quod ad octo Clementinarum conſtitutionum volumina ſpectat, Dallæus ex iis contra antiquitatem horum canonum perinde diſputat, ac ſi quæ hodie ſub Apoſtolicarum conſtitutionum nomine circumferuntur, eædem cum illis eſſent, quibus iſtud nomen hoc Apoſtolico canone ſcriptum eſt. Verum luce clarius eſt, & ipſe etiam Dallæus agnoſcit probatque (de Pſeudepigr. Apoſt. l. 1. c. 2.) hodiernas conſtitutiones à Turriano editas longe alias eſſe, ac diverſas ab iis quæ Epiphanii temporibus extabant; nam plurima loca ab Epiphanio ex Apoſtolorum conſtitutionibus laudata, in vulgatis nullibi inveniuntur: & ſæpe etiam Epiphanianæ contraria ac Turrianicæ conſtitutiones præcipiunt, ut, ante Dallæum, clariſſimi viri Dionyſius Petavius & Jacobus Armachanus obſervarunt. Ultimus autem Apoſtolicorum canon haud dubie non de hodiernis ſed antiquiſſimis illis conſtitutionibus intelligendus eſt, quæ ab Epiphanio citantur, hær. 45. 70. 75. 80. & paſſim alibi. Has autem ipſo etiam Epiphanio longe vetuſtiores eſſe, exinde patet, quod etiamſi ab hæreticis ad ſuas adſtruendas opiniones ſæpe productæ fuerint, Epiphanius tamen eas nullibi novitatis, aut impoſturæ arguit, ſed è contra librum iſtum ἐκ δόκιμων *non improbandum* eſſe agnoſcit, mox etiam in ejus laudes hæc ſubjiciens, πᾶσα γὰρ ἐν αὐτῇ κανονικὴ τάξις ἐμφέρεται, καὶ ἐδέν ἀδιακρίτως γεγραμμένον τῆς πίστεως, ἐδὲ τῆς ὁμολογίας, ἐδὲ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, καὶ κανόνος καὶ πίστεως. Epiph. hær. 70. Et propterea teſtimonia ab Audianis ex dicto conſtitutionum libro citata, non rejicit protinus, ut invalida, ſed verba aliter interpretatur. *ibid.* Quod firmo nobis eſt argumento Conſtitutiones illas ab Epiphanio laudatas, ſummæ tunc temporis in Eccleſiâ autoritatis fuiſſe; uſque adeo ut non mirum cuiquam videatur, quod canone ante dicto canonicis ſcripturis adjectæ ſint. Quod & plenius adhuc ex eodem Epiphanii loco confirmatur, ut quo hæc etiam occurrunt, Εἰς τοῦτο δὲ οἱ αὐτοὶ Audianoὶ ἐξηφείωνται τῷ ἑβδ Αποστόλων διάταξιν, ὥσαν μὴ πᾶς πολλοῖς ἐν ἀμφιλέκτῳ, ἀλλ' ἐκ δόκιμων, *Audiani vero ad inſtitutum ſuum quandam ex Apoſtolorum conſtitutione autoritatem accommodant: qui liber tametſi dubia apud multos fidei ſit, non eſt tamen improbandus.* Apud multos itaque dubiæ erat fidei, non apud omnes: & idcirco nec Epiphanii temporibus deerant, qui has Conſtitutiones verè Apoſtolicas, uti vocabantur, eſſe credebant. Hoc autem à majoribus ſuis traditum proculdubio acceperant, quos idem ſenſiſſe nemo inficias eat. At Epiphanius eodem ſcripſit ſeculo quo celebrata eſt Nicææ ſynodus: unde neceſſario conſequitur, aliquos etiam ante iſtam ſynodum has Conſtitutiones ipſis Apoſtolis, quorum nomen præ ſe ferebant, acceptas retuliſſe: à quibus propterea non mirum eſt ſi inter reliqua Apoſtolorum ſcripta recenſitæ ſunt: quo quidem jure, non opus eſt hic diſputemus; ſatis enim cauſæ noſtræ conſulitur, ſi Conſtitutiones dicto canone inter canonicos libros numeratæ, ante ſynodum Nicænam Apoſtolicæ autoritatis ullibi habitæ fuerunt. Hinc enim clariſſimè colligitur, nihil ponderis argumento ex Conſtitutionibus petito ineſſe, ſiquidem ante dictum concilium hæ Conſtitutiones non extiterunt tantummodo, ſed ipſis etiam Apoſtolis à nonnullis adſcriptæ ſunt, à quibus in Novi Teſtamenti canonem referri poterant, & quidem longe facilius quam poſtea, cum earum autoritas paulatim decreſcere cœpit.

XVIII. Hic autem mirari ſubit, quâ tandem ratione Dallæus Clementinarum tantùm Conſtitutionum hic meminit, non item duarum Clementis Epiſtolarum ad Corinthios, quippe quæ in N. T. canonem hic referuntur, æque ac

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Constitutiones Apostolicæ. Sed caute sibi causæque à se susceptæ hic egit doctissimus vir, quem latere non potuit sententiam suam ex dictis Epistolis everti potius quam confirmari. Eusebius enim testatur primam Clementis Epistolam ad Corinthios, non suis tantum temporibus, sed & diu antea in plerisque Ecclesiis publicè lectam fuisse, τοιοῦτον ἦ καὶ ἐν πλείστοις ἐκκλησίαις ὅθεν τῇ κοινῇ διδασκαλίᾳ πάλαι τε καὶ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἔγνωσθαι, Euseb. hist. Eccles. l. 3. c. 16. Is autem ipsis concilii Nicæni temporibus claruit. Quocirca ante dictum concilium hæc Epistola non secus ac canonici libri in plerisque Ecclesiis publicè lecta est, à quibus propterea inter canonicos libros facile numerari potuit. Ut autem quinto demum eoque adulto post Christum incarnatum seculo, quo Dallæus hos canones conflctos asserit, cum omnes Ecclesiæ publicâ hujus Epistolæ lectione diu superfederant, & canon scripturæ sine illâ ubique constitutus est, ut istis, inquam, diebus hæc Epistola in canonicorum librorum censum relatus esset, omnem nobis fidem superare videtur. Adhæc altera Clementis ad Corinthios Epistola ipsis etiam Eusebii & D. Hieronymi temporibus, non perinde recepta est, ac prior, sed reprobata, Euseb. hist. Eccles. lib. 3. c. 38. Hieron. in catalog. Et idcirco ineptissimus sit impostor necesse est, & immane hominis monstrum, qui postea librum ab omnibus reprobatum in canonicorum numerum obtrudere ausus esset. Sanè qui mentis compos est, & nullo partium studio distractus, vix citius hanc Epistolam in sacrum scripturæ canonem hic relatam legat, quam exinde protinus concludet, hos canones istis diebus collectos esse, quibus hæc Epistola nondum spuria & supposititia esse deprehenderetur, sed genuinus & legitimus haberetur viri illius Apostolici Clementis Romani partus: hoc est, longe antequam Patres Nicææ convocati sunt: nimirum secundo tertiove currente seculo, quo canonici N. T. libri nondum ubique determinati erant, sed à nonnullis Ecclesiis plures, ab aliis pauciores sub isto nomine recepti sunt: quo factum est, ut in dicto canone, nonnulli libri pro canonicis habeantur, qui ab aliis rejecti sunt, viz. Tres Maccabaici, Constitutiones Apostolicæ, & duæ Clementis Epistolæ; & è contra, alii hic rejiciuntur, qui ab aliis pro canonicis habiti fuerunt, viz. Epistola S. Judæ, & Apocalypsis D. Johannis: quod tamen antiquitati horum canonum nequaquam adversatur, sed eam potius egregiè confirmat. Cæterum nec tacendum est, dictas Clementis Epistolas in vetustissimo illo codice Regio supra commemorato, ex quo Græcè primum editæ sunt, ambas una cum novi fœderis libris eadem perantiqua manu exaratas & compactas esse. Hinc enim clarè saltem eluceścit, olim non defuisse, qui has Epistolas canonicis N. T. libris subjunxerunt, juxta quod supradicto canone constitutum est.

XIX. Hactenus expendimus quæ Dallæus ex ipsâ horum canonum materiâ contra veram ipsorum antiquitatem à nobis assertam opposuit. Superest ut ea etiam discutiamus quæ ex eorum formâ objecit; juxta quam Albaspinæus hunc codicem dicit *Breviarium esse ac Epitomen Ecclesiasticorum ante Nicænam synodum apud Græcos decretorum*: Nos eundem *Codicem canonum Ecclesiæ primitivæ jure merito nuncupari posse affirmamus.* Contra hanc sententiam Dallæus sic disputat. *Si res ita se haberet, omnino hanc syllogen codici canonum Ecclesiæ universalis ejus autores inservissent, imo primo codicis loco posuissent, velut à viris Apostolicis exortum, & ipsa antiquissimi temporis vetustate venerabile monumentum.* Verum hanc objectionem æque facile est refellere ac recitare. Primo enim Codex canonum Ecclesiæ universæ à canonibus Nicænis incipit, nec quoslibet antea constitutos canones complectitur, præter Ancyranos & Neocæsarienses, quos etiam à concilio Nicæno confirmatos fuisse Acta Concilii Florentini sessione septimâ testantur. Cum autori itaque dicti codicis propositum fuerit eos solos canones colligere, qui vel à Nicænâ synodo confirmati sunt, vel post eam constituti, limites sibi præscriptos transiliisset, si vetustiores hosce Canones multis antea annis sancitos interseruisset. Et præterea, hic Codex canonum Ecclesiæ primitivæ diu in Ecclesiâ seorsim jam obtinuerat, ac proinde non opus erat, ut canones in eo comprehensi de novo colligerentur, multo minus ut antiquus iste Codex novo conjungeretur, qui non eo nomine compositus fuit ut antiquam, sed tantum ut præsentem Ecclesiæ disciplinam exhiberet, eam nimirum quæ à conciliis nuper celebratis constituta est. Quod etiam in Codice canonum Ecclesiæ Africanæ observare licet, ut quo nec unum è decretis, quæ sub Cypriano aliisque vetustioribus Africæ conciliis divulgata fuerant, continetur, (etiamsi juxta Dallæi argumentum, ea omnia primo in loco ob venerabilem antiquitatem poni debuissent) sed ea tantum quibus Ecclesiastica disciplina iis quibus collectus est iste Codex diebus administrabatur. E quibus patet quam frustra interrogat Dallæus quare Apostolici æque ac Antiocheni canones, codici canonum Ecclesiæ universæ non inserti sunt. Antiocheni enim ad præsentem Ecclesiæ statum pertinebant; non item Apostolici, qui Ecclesiæ continuis fere persecutionum procellis jactatæ, & Ecclesiasticis quæ iis temporibus emergebant negotiis accommodati sunt.

XX. His itaque missis ad alia doctissimi viri argumenta properemus: *Tum si quis*, inquit, *extitisset hujusmodi Codex cur nunquam eum diserte ac nominatim memorant Ancyrani, Nicæni, Neocæsarienses, Antiocheni, aliique patres?* Respondeo: Primus codex canonum Ecclesiæ universæ collectus fuit, ut cuique notum est, ante Concilium Ephesinum: à quo tamen nusquam memoratur: & dic, sodes, hincce sequitur dictum codicem tunc temporis non extitisse, quod ab eo concilio non laudatur? Deinde palam est ex iis quæ supra diximus concilium provinciale C. P. anno D. 394. habitum τοὺς ἀποστολικοὺς κανόνας diserte ac nominatim memorare. Quinetiam Constantinus magnus, & Alexander Alexandrinus, & Rheginus Episcopus Cypri in concilio Ephesino, eos nominatim memorant, ut & alii etiam sub aliis nominibus, ut ante observatum est, quos inter Patres Nicæni ac Antiocheni recensentur: nam hos ipse etiam Dallæus alibi confitetur, antiquas quasdam regulas sive canones commemorâsse à vetustioribus Synodis vel Episcopis constitutos, quique *vel in unâ provinciâ vel in pluribus vel in omnibus observabantur*, ut ipse ait, de pseudepig. l. 3. c. 8. p. 517. Sed contendit, fateor, ibidem has regulas à Patribus Nicænis & Antiochenis commemoratas, non nostros esse canones Apostolicos, sed alios, nescio quos, nec ipse quidem statuit, sed tantum ait, *Facile enim, ut quivis videt, fieri potest*, ut his *idem quod illis aliis quas ex Nicæno, Ancyranoque & Neocæsariensi conciliis attulimus, acciderit, nimirum ut ea perierint, vel synodorum vel patrum Acta atque Codices ex quibus à veteribus citabantur.* Quidni autem nos dicamus, fieri potest ut non perierint? Vel potius quidni vix fieri potest ut perierint? Sanè vix veri cuivis simile videatur, ut antiqui adeo ac venerandi Ecclesiæ canones à tantis patribus toties citati perirent, præcipuè si verum est quod ipse fatetur, eos viz. vel in unâ provinciâ vel in pluribus vel in omnibus observatos fuisse. Cum autem Dallæus nihil aliud habuerit quo hos canones à Patribus Nicænis & Antiochenis commemoratos non fuisse probaret, nisi quod *fieri potest* ut alii essent canones, sed perierint, & siquidem quæ ab illis citantur, in hisce Apostolicis canonibus & in nullis aliis, diserte continentur, nos pro concesso & comperto assumamus, hos eosdem esse canones qui à dictis patribus commemorantur. Nec video quidem quâ tandem ratione quispiam in re tam antiquâ pariter ac obscurâ majorem certitudinem, aut dilucidiora requirat argumenta.

XXI. Sed audiamus Dallæum interrogativum hoc argumentum ulterius sic prosequentem. *Cur*, inquit, *non interdum aliquem ex istius codicis canonibus indicato ac nominato numero, sub quo in eo positus extat, citarunt ac laudarunt, verbi gratiâ, hoc modo, Decernit canon Apostolorum primus, vel tricesimus, vel quinquagesimus &c. sicuti à patribus Chalcedonensibus in codice Ecclesiæ universalis usurpatum est, quo scilicet ejus codicis canonem quartum, octogesimum tertium, quartumque, & nonagesimum quintum, sextumque, his disertis numeris laudâsse ac descripsisse nuper demonstravimus?* Interrogativo huic argumento, nos id genus responsum reddemus. Dic enim, Si codex canonum Ecclesiæ universæ ante concilium Ephesinum collectus fuit (quod omnes fatentur) cur nec ab isto concilio nec ab alio quovis ante Chalcedonense aliqui ex eo canones indicato ac nominato numero citantur? Quid etiam si Patres Chalcedonenses dictum codicem nusquam ita laudâssent, hocce argumento esset, eum tunc temporis non extitisse? Quid etiam si Acta Concilii Chalcedonensis periissent, istum quoque codicem unà periisse necesse est? Sane nec concilium Chalcedonense supradictum codicem canonum Ecclesiæ universæ in canonibus suis, sed tantum in Actis citat. Nihil autem è conciliis Ancyrano, Neocæsariensi, Antiocheno &c. hodie ferè extat præter canones, in quibus canones *Ecclesiæ primitivæ* æque diserte citantur, ac *Ecclesiæ Universæ* in Chalcedonensibus. Quod si Acta dictorum conciliorum non minus

quam

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

quam Chalcedonenſis etiamnum extarent, in iis forſitan antiquiſſimum hunc codicem indicato ac nominato canonum numero laudatum inveniremus, non ſecus ac canones Eccleſiæ univerſæ in Actis Chalcedonenſibus.

XXII. Ultimum ſuum Argumentum, ſed ejuſdem generis, Dallæus his verbis exprimit, *Denique hunc Apoſtolicum codicem (ſi is verè tum fuiſſet habitus pro breviario) quis Gelaſium ſapientiſſimum, ut ferunt, Antiſtitem, quis Epiſcopos Romani concilii ſeptuaginta, inter Apocrypha procul ab Eccleſiaſticis libris rejecturos fuiſſe crediderit.* Reſpondeo primo incertum eſt, utrum hæc verba *Liber canonum Apoſtolorum Apocryphus*, in Gelaſii decreto, ut ab ipſo & 70. Epiſcopis edito, lecta fuerunt necne. Namque Hincmarus Rhemenſis Gelaſium in dicto decreto *de his Apoſtolorum canonibus penitus tacuiſſe, nec inter Apocrypha eos miſiſſe* ſcribit, opuſc. c. 24. quod & antea obſervatum eſt. Sed deinde ſi concedamus hunc librum inter Apocryphos à Gelaſio rejectum eſſe, nihil exinde conficietur, præterquam eundem à Romanâ Eccleſiâ tunc temporis non receptum fuiſſe, & Apoſtolorum nomen ei falſo impoſitum. Ut recte enim obſervat vir cl. Petrus de Marca, *Variæ ſunt claſſes Apocryphorum in notitiâ Gelaſii, ut obſervarunt viri eruditi, cum non tantùm figmenta hæreticorum veniant in hunc cenſum, ſed etiam opuſcula tractatorum in quibus ſunt nevi quidam. Apocryphus ergo dicetur juxta mentem Gelaſii, liber horum canonum quod in judiciis non obtineat autoritatem, & Apoſtolorum nomen falſo præferat.* Marc. de concord. l. 3. cap. 2. *ſect.* 7. Et ipſe quidem nullus dubito, nec cuivis, ut opinor, dubium eſſe poteſt, quin ſi Apoſtolorum nomen hiſce canonibus nunquam inſcriptum fuiſſet, ſed *Eccleſiaſtici* tantum *Canones*, ut olim ſic perpetuò appellati eſſent, nec Gelaſius eos inter Apocryphos recenſuiſſet, nec Dallæus venerandam eorum antiquitatem tot verbis unquam oppugnaſſet. Quam invalidis autem hâc in re, argumentis dicam an interrogatiunculis uſus eſt, abunde ni fallor è præmiſſis patet: uſque adeo ut ſatis mirari nequeam, quo tandem fato talia tanto viro exciderunt.

XXIII. Alia, fateor, nonnulla Dallæus eodem in capite de hiſce canonibus congeſſit, quæ tamen non ad noſtram ſed Albaſpinæi ſententiam ſpectant: quibus itaque jure prætermiſſis, unum adhuc ſupereſſe videtur, ut ipſius videlicet Dallæi de tempore quo collecti ſunt hi canones, ſententiam paucis expendamus: Hanc ipſe profert eodem capite, pag. 685. his verbis conceptam. *Denique ſi de tempore quaratur quo pſeudapoſtolica illa & Apocrypha canonum collectio facta ac edita primùm fuerit, apparet ex iis quæ hactenus diſputata ſunt, eam neque ante quintum ſeculum adultum innotuiſſe, & quinto exeunte jam extitiſſe publicarique cœptam eſſe.* Priorem hujus ſententiæ ſuæ partem, quâ hanc collectionem non ante quintum ſeculum adultum innotuiſſe ſtatuit, non probare tantum ſed & demonſtrare poſſe ſibi videtur. Dicit enim *Prius demonſtrat univerſale omnium qui ante A. D. 451. vixerunt de eâ ſilentium, quod abundè ſupra demonſtratum eſt. Neque enim credibile eſt nullam ejus mentionem, ſi extitiſſet, facturos fuiſſe Euſebium, Hieronymum, & alios illorum temporum eruditiſſimos ſcriptores, qui etiam ea quæ Apocrypha judicabant, præcipuè quæ Apoſtolis afficta erant, diligenter perſequi, & refellere ſolent.* Huic demonſtrationi, ut vocat, multa occurrunt quæ opponi poſſunt. Summatim dicimus; primò falſum eſſe quod hic pro conceſſo aſſumit, omnes nimirum qui ante an. D. 451. vixerunt, de hâc collectione ſiluiſſe, multo magis eum hoc abunde demonſtrâſſe, ut ex iis, quæ ſuperiùs diſputavimus, apparet. Deinde ſi illud verum eſſet, minime probaret, nedum demonſtraret hos canones ante annum 451. non extitiſſe. Neque enim Euſebius nec Hieronymus nec alii, quos ſcimus, ejuſdem ætatis cum utrovis ſcriptores, canones Ancyranos aut Neocæſarienſes commemorarunt, quos tamen ante dictum annum conſtitutos eſſe ac divulgatos, inter omnes convenit. Ultimò, etiamſi Euſebius, Hieronymus, aliique eruditiſſimi ſcriptores ea quæ Apocrypha judicabant, præcipuè quæ Apoſtolis afficta erant, diligenter perſequi ac refellere conſueti ſunt, non tamen neceſſe eſt, ut de his etiam canonibus meminerint; nam nullus Turrianus, nullus Bovius adhuc exortus erat, qui eos ipſis Apoſtolis affingebat. Et quid illis opus erat opinionem oppugnare quæ nullos adhuc propugnatores habebat? vel probare hos canones Apoſtolis falſo adſcriptos eſſe, cum nemo illud aſſereret? Vel de iis omnino meminiſſe, cum jam in deſuetudinem abiiſſent, & alii eorum loco generalium ſynodorum autoritate ſubſtituti fuiſſent?

XXIV. Poſteriorem ſententiæ ſuæ partem, videlicet quod quinto demum exeunte ſeculo extabat & publicari cœpit, Dallæus ſic probat, *Poſterius vero ex Gelaſii decreto A. D. 494. facto patet, in quo ſcilicet ea collectio damnata eſt: Ergo paucis ante illud tempus annis, ab homine hæretico græci generis conſarcinatam fuiſſe probabile eſt.* En hominis aſtutiam? qui ut hos canones unà cum genuinis etiam Ignatii Epiſtolis, piperi & ſcombris devoveret, eos vix citiùs collectos eſſe quam damnatos aſſerit. Si idem autem Gelaſii decretum quod hic citat, debitâ, cum hæc ſcriberet, diligentia conſuluiſſet, etiam Arnobii, Africani, Lactantii, & ipſius quoque Tertulliani opuſcula in eo damnata inveniſſet; Ergone autem ea etiam paucis tantum ante illud tempus annis conſarcinata fuiſſe probabile eſt? Sane ſi ingenuè, & omni, ut par eſt, amoto præjudicio hos canones tractâſſet, eos potius ex hoc ipſo Gelaſii decreto multis ante illud tempus annis collectos fuiſſe aſſeruiſſet, utpote qui iſtis etiam diebus adeo vetuſti erant, ut *canones Apoſtolorum* appellati eſſent. Neque enim credibile eſt, ut quingentis propemodum poſt Apoſtolos annis ipſum eorum nomen libro alicui inſcriberetur, qui non multis ſaltem ante illud tempus annis conſcriptus fuerat.

XXV. Nec tantum infirma ſunt quibus ſuam hanc tueri ſententiam Dallæus nititur argumenta, verum & firmiſſimis refellitur. Enimvero hos canones non ante quintum ſeculum idque adultum confictos fuiſſe ſentit. At primò eos à Patribus qui ante illud tempus, ſive ante A. D. 450. claruerunt, ſæpius commemoratos eſſe ſuperiùs oſtendimus. Deinde quingenteſimo plus minus anno Dionyſius Exiguus eos è Græco in Latinum ſermonem vertit, & quidem ſub Apoſtolorum nomine; unde non conjicitur tantum ſed palam efficitur, Dionyſium Exiguum à Dallæi opinione quam plurimum abhoruiſſe, canoneſque à ſe Latino idiomate donatos non nuper conſarcinatos cum Dallæo cenſuiſſe, ſed multis retro ſeculis conſtitutos. Si eos enim paucis tantum ante ſuam ætatem annis confictos fuiſſe judicâſſet, nec generalium à ſe collectis ſynodorum canonibus præponere, nedum Apoſtolorum nomen iis inſcribere auſus eſſet. Ex eo autem quod & hos aliis quibuſcunque canonibus præfigit, eoſque Apoſtolicos etiam vocat, quid apertius eſſe poteſt, quam ipſum Dionyſium alioſque ejuſdem ætatis in eâ fuiſſe ſententiâ, quod hi canones non ab recenti memoriâ vel quinquaginta tantum ante illud tempus annis, ſed aliquot potius ſeculis antea collecti fuerant: uſque adeo ut nondum pro certo habebant, utrum ipſis Apoſtolis merito non adſcriberentur. Sed regerat forſitan nonnemo, ipſum etiam Dionyſium Exiguum in præfatione ſuâ ad Stephanum dixiſſe, *plurimos hiſce canonibus conſenſum non præbuiſſe facilem.* Fateor equidem, ſed ex eo quod *plurimos* dixit ſatis apparet nonnullos etiam iſtis temporibus facilem iis conſenſum præbuiſſe: quibus itaque perſuaſum erat eos ab ipſis etiam Apoſtolis, ut quorum nomen præ ſe ferebant, decretos eſſe. Quam facile autem fuiſſet hanc ipſorum animis opinionem eradicare, ſi juxta Dallæi hariolationem, etiam hominum tunc viventium memoriâ à neſcio quo impoſtore conſarcinati fuiſſent? Sed digna ſunt quæ etiam obſerventur proxima in eâdem præfatione ejuſdem Dionyſii verba, *Quamvis* inquit, *poſtea quædam Conſtituta Pontificum ex ipſis canonibus aſſumpta eſſe videantur.* Quin quod ad eos Pontifices hic reſpexit Dionyſius, quorum ipſe decreta collegerat, nemo ambigat: Hi erant Siricius, Innocentius, Zoſimus, Bonifacius, Celeſtinus, Leo, Gelaſius, Anaſtaſius: qui omnes præter duos ultimos ante tempus à Dallæo hiſce canonibus colligendis præſtitutum ad ſedem Romanam provecti ſunt. Cum & hos igitur quædam è conſtitutis ſuis ex hiſce canonibus aſſumpſiſſe Dionyſio viſum eſt, neceſſario conficitur Dionyſium ſaltem eos credidiſſe non tantum dictis Pontificibus vetuſtiores fuiſſe, ſed & adeo authenticos ab iis habitos, ut ſua etiam decreta ex iiſdem aſſumerent.

XXVI. Adhæc anno 527. Auguſtiſſimus ille Juſtinianus imperare cœpit; hic autem novellâ 6. hos canones laudare videtur, *Quod quidem*, inquit, *certe futurum credimus ſi ſacri illi canones diligenter obſerventur, quos nunquam ſatis laudati, adoratione que digni, & qui ipſum filium Dei conſpexerunt, illique miniſtrarunt Apoſtoli nobis reliquerunt, ac ſancti patres cuſtodierunt, & interpretati ſunt.* Hic enim ipſos 85. canones Apoſtolicos quos hodie habemus, intelligendos eſſe ipſe etiam Dallæus fatetur, de pſeudep. l. 3. c. 2. p. 424. Si autem hi canones præcedente tantum ſeculo eoque adulto ab hæretico aliquo conficti fuiſſent, miror nullum tunc temporis Dallæum extitiſſe, qui Imperatori aurem velleret,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

eumque certiorem faceret, canones a^c ipso laudatos, non inter antiqua nedum Apostolica decreta, sed inter nuperrime consarcinata recentiorum hæreticorum figmenta recensendos esse. Nemo quidem hoc Imperatori suggessit; sed omnes contrarium, hos scilicet canones adeo antiquos fuisse ut ipsis etiam Apostolis attribuantur, vel saltem tantæ antiquitatis pariter ac autoritatis, ut eos ipsi etiam *sancti patres custodierint, ac interpretati fuerint.* Ubi obiter observare licet quantum hæc à Dallæi sententiâ distent. Justinianus enim hos canones *à sanctis patribus* custoditos fuisse tradit; Dallæus autem eos consarcinatos asserit ab hæreticis proximè antecedentis seculi, & quidem adulti, qui proinde nec *Sancti*, nec Justiniani diebus *Patres*, multo minus *sancti patres* dici meruerint. Ex eo autem quod Justinianus hos canones à sanctis patribus custoditos fuisse scribit, necessario consequitur communem fuisse istius seculi sententiam, eos nonnullis retro seculis custoditos fuisse, atque idcirco pluribus constitutos. Hæc autem sententia adeo firma fixaque Imperatoris præcordiis hæsit, ut hos etiam canones in nomocanonem à se confirmatum, & Epiphanio Patriarchæ CP. commendatum retulerit, ut clarissimè constat, non tantum ex Arabico istius codicis interprete in Bodleianâ nostrâ bibliothecâ asservato, sed etiam ex ipsâ ejusdem Imperatoris epistolâ (ex variis ipsius novellis efformatâ) ad dictum Epiphanium quæ in primo nomocanonis à Joh. Antiocheno elaborati titulo extat, & ad quam supradictus Interpres respexisse videtur. In istâ enim Epistolâ Imperator nomocanonem constituens, omnes à quatuor primis œcumenicis conciliis vel constitutos vel confirmatos canones obtinere jubet. Priusquam autem synodales canones confirmat, de Apostolicis eadem quæ antea ex Nov. 6. citavimus dixerat, viz. τῶν ϑ ἁγίων πατέρων εἴπερ ἡ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐξήκρισις φυλάττοιτο, ἂν εἴτε δικαίως ὑμνήμενοι καὶ προσκυνηταὶ καὶ αὐτοπαῖαι τῆ ϑεία λόγῳ ἐξεδέξαντο ἀποστολοι, καὶ ἅγιοι πατέρες ἐφύλαξάντε καὶ ὑφηγήσαντο. Ubi etiam observetur velim Imperatorem canones Apostolicos commemorare quidem non item confirmare, propterea forsitan quod istis temporibus pro certo habebatur, eos ab ipsis Apostolis constitutos fuisse, proinde Imperiali confirmatione non indigere. Eos autem tunc dierum in nomocanonem relatos esse, exinde etiam liquet quod Johannes Presbyter Antiochenus, ab eodem Justiniano ad thronum CP. promotus, qui totum nomocanonem in quinquaginta titulos congessit, hos Apostolicos, & quidem 85. reliquis synodalibus interserit, quod proculdubio nunquam feciſſet, nisi pars nomocanonis prius constituti essent. Quis autem Justinianum illustrissimum Imperatorem, quis doctissimos illos viros quos ille ad Ecclesiasticas pariter ac civiles colligendas leges undique convocaverat, quis denique Johannem Constantinopolitanum reliquosque omnes eruditissimos Græcarum Ecclesiarum Antistites, adeo vecordes, deliros, insulsos, omnium rerum Ecclesiasticarum imperitos, ac negligentes fuisse, (nisi unicus forsitan Dallæus) opinetur, ut canones hosce, & quidem sub Apostolorum titulo in Ecclesiasticum suum nomocanonem referri & ab omnibus observari, non permitterent tantum sed etiam præciperent, nisi certissimum illis constitissset, eos non nudiustertius, aut præcedente tantum seculo, ut hariolatur Dallæus, consarcinatos fuisse, sed tantâ antiquitate venerabiles, ut si non ab ipsis Apostolis, quorum iis nomen inscriptum est, à viris saltem Apostolicis secundo tertiove post Christum incarnatum seculo constituti summo jure censerentur.

XXVII. Re igitur in utramque partem perpensâ firma manet constansque illa sententia, quæ hos canones nec ipsis cum Turriano Apostolis adscribit, nec cum Dallæo quinto demum eoque adulto post Christum natum seculo ab impostore nescio quo consarcinatos hariolatur, sed medium duas inter istas extremas tenens opiniones, eos secundo exeunte tertiove nondum adulto seculo à primitivis synodis constitutos, & mox etiam in corpus istud, quod jam sub manibus habemus, collectos (etiamsi nonnullis in locis postea interpolatos) fuisse statuit. Quisnam autem eos primus collegit, nihil statuere, nihil definire audeo. Si quis tamen conjecturis locus concedatur, suspicor quidem Clementem Alexandrinum tam canonibus hisce quam Constitutionibus, Apostolicis vulgo dictis, colligendis operam dedisse. Quibus autem conjecturis ad hoc suspicandum ductus fui, in annotationibus ad ultimum horum canonum indicatur.

ANNO-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ANNOTATIONES

In Canonem Primum.

Ἐπίσκοπος. Quandoquidem in hoc codice Canonum Ecclesiæ primitivæ, non minus quam universæ, frequens occurrat Episcoporum mentio, non abs re erit, originem eorum ac officium in primitivâ Ecclesiâ paucis explicare. Vox *Episcopus* ab ipsis etiam Ethnicis sæpiùs usurpatur, & primo quidem de Diis: ut, Θεοὶ χρηστῶν ἐπίσκοποι καὶ πονηρῶν ἔργων, Plut. in Camil. pag. 131. lit. E. Tom. 1. edit. Francof. 1599. ὑπὸ μάρτυρι τῷ Διὶ καὶ σωτῆρι ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως. Herodian. l. 7. pag. 529. edit. Politian. Basil. 1594. Et ipse Homerus Iliad. X. vers. 255.

Μάρτυροι ἔστωσι καὶ ἐπίσκοποι ἁρμονιάων.

De Viris etiam, qui rebus administrandis præficiuntur, ut, Πάντα δίκης καὶ πάντων ἐπίσκοπος ἦν ὑπὸ Φερικλέους. Plutarc. in Peric. p. 159. lit. E. Apud Athenienses, Magistratus, qui per urbes mittebantur ad jus dicendum, ἐπίσκοποι καὶ φύλακες ἐπαλλῆντο, Schol. Aristoph. in Avib. pag. 409. edit. Froben. Et summum quoque Pontificem apud Romanos τῆς ἱερῶν πραγμάτων ἐπίσκοπον vocat Plutarchus in Numa. p. 66. lit. B. Et ipse Cicero pro Præfecto utitur, *Ego negotio præsum non turbulento. Vult enim me Pompeius esse, quem tota Campania & maritima ora habeat ἐπίσκοπον, ad quem delectus & summa negotii referatur*, Cic. ad Attic. l. 7. epist. 11. Clemens Romanus in Epistolâ ad Corinthios pag 55. edit. Patric. Junii, Episcoporum & Diaconorum nomen, non novum esse institutum, sed multis retrò seculis de iis scriptum fuisse, observat; sic enim inquit, Alicubi scriptura dicit, κατασήσω τοὺς ἐπισκόπους αὐτῆς ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ τοὺς διακόνους αὐτῆς ἐν πίστει. Locus ad quem respexit est Isa. 60. v. 17. ubi tamen hodie tam in Romano quam in Alexandrino exemplari, verba aliter reddunturs, sed retento utrobique Episcopi vocabulo, καὶ δώσω τοὺς ἄρχοντάς σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ τοὺς ἐπισκόπους σου ἐν δικαιοσύνῃ. Et sic quidem legit Origenes comment. in Johan. pag. 210. lib. x'. part. 2. oper. edit. Par. Et Hieronymus quoque, utpote qui LXX. versionem latinè sic reddit, *Et dabo principes tuos in pace, & Episcopos tuos in justitia*, Hieron. in Isa. c. 60. Verba Hebraica sunt ושמתי פקדתך שלום ונוגשיך צדקה In Clementis ergo versione vox ἐπισκόπους respondet Hebraicæ פקדה, in alterâ τῷ נוגשים, at פקדה per ἐπισκοπὴν vertitur etiam Job. 10. 12. & Psal. 109. 8. Et ita citatur Act. 1. 20. & ἐπισκοπὴ verbo פקיד respondet Jud. 9. 28. Neh. 11. 9. 14. & τῇ פקדה Num. 4. 16. & פקיד הלוים ἐπισκοπὴ λευιτῶν, Neh. 11. 12. פקיד autem *Præfectus* est, idem ergo & ἐπισκοπὴ, qui etiam non rebus solis, sed & personis præfectus est, ut è loco ultimo nobis laudato patet. In antiquis istius notionibus nomen hoc Christo tandem aliquando θεανθρώπῳ omnium meritissimè attribuitur: utpote quem ipse Spiritus Sanctus ἐπίσκοπον ψυχῶν appellat, 1. Pet. 2. 25. In Ecclesiâ igitur ab ipso denominatâ Christus ipse primus, &, quamdiu inter vivos numeratus est, solus fuit Episcopus. Apostoli autem, quos elegerat, Christo adhuc superstite, nondum Episcopi erant, nec Episcopalibus fungebantur officiis: nondum enim quempiam ordinabant, nec Ecclesiasticam exercebant autoritatem & jurisdictionem: hæc Præfecto, sive Episcopo suo nostroque Christo peragenda relinquebant, dum ipsi interim baptizando & evangelium prædicando operam darent, quæ sunt propria Presbyterorum munia. Christus autem mortuus & suscitatus, & ad cœlum jam ascensurus, ut loci sui conservatores post se relinqueret, Apostolos suos in Episcopos promovebat. Primæ hujus Episcopalis consecrationis forma traditur Joh. 20. 21. 22. ubi Apostolis in unum congregatis, dicit iis Jesus, εἰρήνη ὑμῖν, καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς· καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε, καὶ λέγει αὐτοῖς, λάβετε πνεῦμα ἅγιον. &c. Antehac, fateor, Dominus Apostolos suos ordinârat; sed ad Evangelium tantummodo prædicandum, illudque miraculis confirmandum, Marc. 3. 13, 14. Mat. 10. 1. Nunc autem primò post resurrectionem dicit iis, *ut Pater me misit, sic & ego mitto vos*; nunc primùm in eos sufflat, dicens, λάβετε πνεῦμα ἅγιον. Unde clarissimè elucescit, per hanc secundam ultimamque ordinationem, ut plurimis celebratam cæremoniis, Apostolos ad majorem, quàm antea, gradum provectos esse: imò quidem ad eundem, quantum ad ordinandi & Ecclesiasticam disciplinam exercendi facultatem, ad quem ipse Christus à Patre consecratus est. Primæ igitur ordinationis virtute Evangelium prædicabant: hâc autem ultimâ Episcopi jam creati, Christique absentis vices in terris supplentes, & ipsi alios procrearunt; vel, si unius ex iis, qui ab ipsis ordinati sunt, Clementis viz. Romani, verbis utar, κατὰ χώρας καὶ πόλεις κηρύσσοντες καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν, δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν. Clemen. Epist. 1. ad Cor. pag. 54. edit. Junii. Episcopi autem ab Apostolis ordinati eandem ab iis Episcopalem accipiebant autoritatem, quam ipsi à Christo: siquidem Spiritus in eos à Christo sufflatus per manuum eorum impositionem in alios quoque diffusus est. Et sic perpetuâ successione Episcopi ritè ordinati, quantum ad Episcopalem attinet dignitatem, ipsius Christi in terris locum tenent, & Presbyteri Apostolorum, ut, Christo adhuc superstite, constituti sunt. Hæc nostra de Episcoporum origine ac institutione, ut verissima, sic & antiquissima est sententia. Ipse enim Ignatius, qui cum Apostolis diu versatus est, eamque haud dubiè ab iis didicit, eandem jamdudum protulit; idque non in suppositiis & falso ei adscriptis, sed indubitatis & summæ fidei Epistolis, πρεσβυτέρους τοὺς ἐπισκόπους εἰς τόπον θεοῦ, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους εἰς τόπον συνεδρίου τῶν ἀποστόλων, Ignat. Epist. ad Magnes. p. 33. edit. Voss. ὡς καὶ ὁ ἐπίσκοπος τοῦ παντὸς τῶν ὅλων τύπος ὑπάρχει, οἱ δὲ πρεσβύτεροι ὡς συνέδριον θεοῦ καὶ σύνδεσμος ἀποστόλων χρῆναι. Idem epist. ad Trall. p. 66. edit. Usser. (confer. etiam edit. Voss. p. 48.) Antiquissimus igitur hic pater, & verè Apostolicus, Presbyteros quidem Apostolorum, Episcopos autem Christi, ac proinde Dei quoque locum tenere asseruit: unde & ibidem non immeritò præcipit, Αἰδεῖσθε δὴ καὶ τὸν ἐπίσκοπον ὑμῶν ὡς χριστὸν, κατὰ ὃ ὑμῶν οἱ μακάριοι ἀπόστολοι, Ignat. ibid. pag. 70.

Χειροτονίαν. Apud Athenienses (à quibus in Ecclesiam Christianam traductum est hoc vocabulum) duobus præcipuè modis constituti sunt Magistratus; primo, per κλῆρον, *sortem*; unde qui sic creati sunt κληρωτοὶ ἀρχαὶ nuncupantur, quales erant ἄρχων, θεσμοθέτης, βασιλεὺς, & πολέμαρχος, ut docet Plutarch. in Pericle, p. 157. lit. A. alii χειροτονίᾳ, *manuum extensione* sive *porrectione*; unde dicti sunt χειροτονητοὶ, inter quos Demosthenes ταξιάρχους, στρατηγοὺς, φυλάρχους, καὶ ἱππάρχους recenset, orat. 1. in Philip. pag. 50. lit. F. edit. Francof. Hoc modo illi demum constituti sunt, quibus plures porriguntur manus, vel si cum Platone loquar, οἷς ἂν πλείους χεῖρες γίγνωνται. Plut. de legib. lib. 6. pag. 756. lit. B. vol. 2. edit. Steph. De hoc eligendi sive suffragii ferundi modo loquitur & ipse Cicero, *Sic sunt*, inquit, *expressa ista præclara, quæ recitantur plebiscita, non sententiis neque autoritatibus declarata, nec jurejurando constricta, sed porrigendâ manu profundendoque clamore multitudinis concitata.* Cicer. orat. pro L. Flacco. Num. 6. & mox, *Porrexerunt manus, plebiscita natum est*, ibid. num. 7. Hinc χειροτονεῖν *magistratum creare* sæpe denotat: ut, κἂν ὑπατεῦσαι χειροτονήσητε στρατηγὸν, Demosth. orat. 1. in Philip. p. 50. lit. A. εἰς πόλεμον ἀρχὰς χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς φυλάρχους, ibid. p. 51. lit. A. χειροτονηθέντων τῆς Νίκαιας πρεσβείαν, Æschines orat. de fals. legat. p. 398. l. B. edit. Francofurt. Et hoc tandem sensu ab ipsis Apostolis usurpatur, χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέρους, Act. 14. 23. quo factum est, ut χειροτονία, non *electionem* propriè, sed *ordinationem* apud Ecclesiasticos scriptores perpetuò significet; ut rectè notat Fr. Ducæus in not. ad 1. Tom. oper. Chrysost. p. 1. lit. B. cui adstipulatur & Marca de concord. l. 6. cap. 2. par. 7. Unde per *ordinationem* hîc & alibi semper à Dionysio Exiguo transfertur. Et hâc quidem notione vocem χειροτονεῖσθαι Balsamon hoc loco rectè interpretatur. Zonaras autem & Aristenus χειροτονεῖσθαι per ψηφίζεσθαι exponunt. Verum inter χειροτονίαν & ψῆφον semper distinguendum est, ut & inter χειροτονίαν & χειροθεσίαν, quæ à nonnullis malè confunduntur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

χειροτονία enim χειροθεσίαν sub se comprehendit, & totam præterea λειτουργίαν, sive πλειοψηφίαν in Episcopi, Presbyteri, & Diaconi ordinatione celebrari solitam. Et sic quidem in hoc canone intelligitur, χειροτονία ἡ ἐπὶ ἀρχιερέως πλειόψηφι ἐπ' ἐκκλησίας, ut observat Balsamon; qui & hujusmodi χειροτονίαν, non autem ψῆφον, hîc intelligendam esse duobus præcipuè argumentis probat; primò, quòd quarto canone Nicænæ synodi τὸν ψῆφον ὅπασιν, ab omnibus fieri provinciæ Episcopis, vel tribus saltem, reliquis per scripta assentientibus, præcipitur: adeo ut hi duo canones sibi invicem contradicerent, si χειροτονία in hoc canone idem quod ψῆφος significaret. Alterum argumentum in proximi canonis interpretatione profert, ubi Presbyteros, etiam & Diaconos, χειροτονεῖσθαι dicuntur, quos tamen antea ψηφίζεσθαι nunquam legimus. Huic Balsamonis hujus canonis interpretationi Scholiastes in Harmenopuli epitomen suffragatur, qui in can. Apost. & 1. Nic. 4. hæc observat, ὁ μὲν ἀποστόλων κανὼν περὶ χειροτονίας λέγει. ὁ δὲ τῆς α'. συνόδου, περὶ ψήφου· ταύτῳ γὰρ τὸ πλείονας καὶ χειροτονίαν καλεῖ. Harmenop. epit. can. sect. 1. tit. 1.

Τοῦ ἐπισκόπου δύο ἢ τριῶν. Ut Episcopus à duobus vel tribus Episcopis ordinetur, duobus præcipuè S. scripturæ locis innititur, quorum unus est 1. Tim. 4. 14. μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ προφητείας, μετὰ ἐπιθέσεως τῆς χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου, hoc est, τῆς ἐπισκόπων, ut rectè observat Chrysostomus, ὁ περὶ πρεσβυτέρων φησὶν ἐνταῦθα, ἀλλὰ περὶ ἐπισκόπων· ὁ γὰρ δὴ πρεσβύτερος τὸν ἐπίσκοπον ἐχειροτόνει. Chrys. in loc. & ex eo Theophylactus & Oecumenius. Theodoretus etiam πρεσβυτέριον ἐνταῦθα τοὺς τὸν ἀποστολικὸν χαρίσματος ἠξιωμένους, Theodoret. in loc. Πρεσβυτέριον ergo hoc in loco, non *Presbyteros* propriè sic dictos, sed Apostolos, qui & Episcopi erant, ut ante ostensum est, significat. Hoc sensu & Æthiopes locum interpretantur, nam μετὰ ἐπιθέσεως τῆς χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου vertunt per ⑆ ወሰአ: ሠረገተ: ኍደዮሁ: ∩ጸጸስተ. *& cum impositione manuum Episcoporum*; nam vox ጸጳሳተ: quæ τοὺς ἐπισκόπους etiam Act. 20. 28. significati est, à singulari ጸጳስ: *Papas* sive *Papa*, ἐπίσκοπος 1. Tim. 3. 1, 2. item *Archiepiscopus, Metropolita*: & ሊቀ: ጸጳስ: *Patriarcha* est, ut observant viri doctissimi, Jobus Ludolphus in Lexico suo Æthiopico, & Edmundus Castellus in Heptaglotto. Ordinatus est ergo Timotheus ab Episcopis, & consequenter à duobus minimum è quibus & ipsum D. Paulum unum, & quidem præcipuum, fuisse constat ex 2 Tim. 1. 6. Alter S. scripturæ locus, è quo petitus videtur hic canon, est Act. XIII. 1, 2, 3. Hic enim quinque doctores & prophetas Antiochiæ congregatos esse traditur, viz. Barnabam, Symeonem Nigrum, Lucium Cyrenæum, Manahen, & Saulum. His quinque sacra celebrantibus & jejunantibus dicebat Sp. Sanctus, Ἀφορίσατε δή μοι τὸν τε Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον, εἰς τὸ ἔργον εἰς ὃ προσκέκλημαι αὐτούς, & protinus subjungitur, τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν. E quinque igitur hic congregatis duo, Barnabas & Saulus, Spiritûs S. jussu ordinati sunt: reliqui sunt ergo tres soli qui ordinarent. Chrysostomus autem in locum ait, ἔφερε πάλιν ὑπό τινων χειροτονεῖσθαι, ὑπὸ Λυκείου τοῦ Κυρηναίου καὶ Μαναήν, ac si Symeon ordinationi non interesset: sed intererat haud dubiè; quòd etiam exinde constat, quod non in duali sed plurali numero dicitur, νηστεύσαντες, προσευξάμενοι, ἐπιθέντες, &c. adeo ut tres tunc temporis, non plures, nec pauciores, ordines conferebant. Postnæc autem Paulus à Petro, Jacoboque, & Johanne *Gentium Apostolus ordinatus est*, ut scribit Hieronym. in Catalogo N. 15. Et ab iisdem itidem tribus Apostolis Jacobum Justum in Episcopatum Hierosolymitanum ordinatum fuisse, ex sexto ὑποτυπώσεων Clementi Alexandrino adscriptarum libro refert Eusebius hist. Eccl. l. 2. c. 1. Porro utrum manuum impositio Act. XIII. celebrata, consecrativa fuit an deprecativa, ut opinatur Suarez, tom. 3. q. 72. disp. 34. sect. 1. non multum interest. Hinc enim satis utcunque patet, ipsos etiam Apostolos huic canoni condendo viam stravisse, si non præcepto, saltem exemplo; eò quod & ipsi, cum quempiam ad majus aliquod munus obeundum ordinarent, tres illi manus imponebant. Quorum igitur exemplo moti, non mirum est, quòd Patres primitivi, nec plures quàm tres Episcopos ad Episcopum ordinandum hoc canone requirunt: quem omnes Ecclesiæ ubicunque constitutæ strictè observarunt. Nec Syri ordinationem pro validâ admittunt, nisi à duobus vel tribus celebratam. Gregorius Barhebræus

ܕܚܕ ܠܐ ܡܬܩܪܒ ܐܦܣܩܘܦܐ ܐܠܐ ܒܬܪܝܢ ܐܘ ܒܬܠܬ ܐܦܣܩܘܦܐ ܠ ܣܥܕ ܠܗ

Quod sine duobus vel tribus Episcopis non ordinatur (Episcopus) Greg. Barheb. de fundam. Eccles. l. 7. cap. 2. apud Ecchel. de Eccles. Alex. orig. cap. 10. Bennasalus Alexandrinus in collectione canonum c. 5. ولا يقسم اسقف

بلا اسقف المدن وليس هو وحده بل واسقفان

اخران معه ليقام من جهة ثلاثة اساقفة

Et ne ordinetur Episcopus sine Metropolita; sed nec ille solus sit, at cum eo duo alii Episcopi, ut constituatur à tribus Episcopis, ibid. Si quis autem, contra ac hîc decernitur, ab uno solo Episcopo ordinatus fuerit, pro non ordinato habitus est, (nisi urgente necessitate, uti mox ostendemus;) & idcirco Michael Oxita Patriarcha C. P. in synodo sub se anno circiter 1170. celebratâ, Clementem & Balbissæ Leontium, ut ab uno solo Episcopo ordinatos, μηδὲ ἐπισκοπῆς τιμῶσθαι ὅλως ἀξίᾳ, ὡς καὶ ἀχειροτονήτους ἄντικρυς, διὰ τὸ ἓ χειροτονίας αὐτῶν ἀκαιρότερον judicabat, hunc etiam canonem proferens, ὡς τῷ μὲν ἀποστολικῷ καὶ πρώτῳ κανόνι ῥητῶς ὄντως δύσασθαι χειροτονεῖσθαι ὑπὸ ἐπισκόπων ἢ δύο ἢ τριῶν διατάττοντι. Hæc narrat Joh. Cinnamus hist. l. 2. cujus Fragmentum edidit Leo Allatius. Theodoretus autem refert Evagrium etiam à solo Paulino ordinatum esse, quod tamen οὐχὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν διαμὸν factum monet Theodoret. hist. Eccles. l. 5. c. 23. Hunc tamen Evagrium Romani Pontifices Siricius & Innocentius primus, & universi propemodum occidentales pro vero Episcopo habuerunt. *ibid.* Socrates autem & Sozomenus tradunt, quòd post Paulinum vitâ functum populus Antiochenus Evagrium χειροτονῆσαι constituit, Socrat. hist. Eccles. l. 5. cap. 15. Sozom. l. 7. cap. 15. adeo ut non sit extra dubium eum à Paulino solo ordinatum fuisse. Hoc tantum certum est, quòd si à solo Paulino ordines acceperit, canonicè non ordinatus est. Quòd enim nec à duobus quispiam, nisi ex necessitate, rite ordinetur Episcopus, sed à tribus minimùm, in notis ad Aristeni canonis hujus interpretationem palam faciemus.

Balsam. περὶ ἀρχιερέως πλειόψηφος. Quænam sit hæc ordinatio ab Antistite celebrata, de quâ intelligendum esse hunc canonem, Balsamon rectè monet, ut à Græcis usurpata, ex Euchologio patet. Summa huc redit. Completo hymno trisagio Pontifex crepidinem conscendit, quæ est ante sacram mensam, & ab astantibus tribus Episcopis à dextro latere ordidandus ei offertur. Chartophylax ei à sinistro chartam tradit eligentium suffragia continentem: quâ lectâ, explicat Evangelium Pontifex, & manum admoventibus etiam aliis Episcopis, capiti & cervicibus ordinati imponit, mox tres cruces in ejus capite exprimens, & manum ei impositam tenens, precatur: precibus his ab eo, & aliis ab astantibus Episcopis absolutis, elevat Evangelii codicem, & sanctæ mensæ imponit, atque ita ordinato pallium imponit, dicens, ἄξιος, clero idem repetente. Et deinde Pontifex ordinans & reliqui Episcopi ordinatum exosculantur, qui postea communionem iis destribuit. In aliis exemplaribus professio fidei ab ordinando recitatur, quâ finitâ benedicit ei Pontifex, dicens, ὁ χάρις τῆς ἁγίας τριάδος διὰ τῆς ἐμῆς μετριότητος προβάλλεταί σε τὸν θεοφιλέστατον ἱερέα καὶ ὑποφήτιον, ὃ, ἐπίσκοπον τῆς θεοσώστου πόλεως, ὃ, Tum unus ex Episcopis τὸ ὑποφήτιον, & pontifex τὸν ἀρχιερατικὸν ῥάβδον ei tradit. Deinde unus ex Episcopis, nimirum Primus, accepto S. Evangelio, illud aperit, & super caput ordinandi coram sancta mensa genuflectentis confestim inversum ponit, reliquis hinc inde illud tenentibus, & mox dicit Pontifex, ὁ θεῖα χάρις, ἡ πίστις τὰ ἀδύνῃ θεραπεύουσα, καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα, προχειρίζεταί σε τὸν θεοφιλέστατον ἱερέα καὶ ὑποφήτιον, ὃ, ἐπίσκοπον πόλεως, ὃ, καὶ πρόεδρον τῆς θεοσώστου πόλεως, ὃ, εὐξώμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ παναγίου πνεύματος. Precibus deinde completis, Pontifex super caput ordinati tres cruces facit, eique benedicit in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, nunc, & semper, & in secula seculorum, vid. Euchol. sive Rituale Græcorum edit. Jac. Goar. Paris. 1647. tit. de ordinatione Episcopi p. 302. &c. Hæc illa est χειροτονία, quam à duobus vel tribus Episcopis celebrari canon hic juxta Balsamonem præcipit. Ritus evangelium super ordinati caput & cervicem tenendi ex Concilio Carthaginensi acceptus videtur, hæc statuente; *Episcopus cum ordinatur, duo Episcopi ponant ac teneant Evangeliorum codicem super caput & cervicem ejus, & uno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes Episcopi, qui adsunt, manibus suis caput ejus tangant.* Concil. Carthag. 4. can. 2.

Χεῖρας πλήσας μωσῆν ἐπ' αὐτῷ. Deus Mosi in mandatis dedit Joshuam filium Nun accipere, eiq; manus imponere, Num. 27. 18. viz. ut ipsi in docendo populo & regendo succederet. Moses juxta mandatum accepit Joshuam, eumque coram Eleazare sacer-

facerdote & toro cœtu ſtatuit ויסמך את ידיו עליו *Et manus ſuas ei impoſuit*, v. 23. Hoc moti exemplo ab eo uſque, ut aiunt, tempore, Judæi Judicibus & poſtea Rabbinis ſuis promovendis ac ordinandis manus imponere ſoliti fuerunt. Hunc ordinandi ritum à Judæis uſque ad Benjaminis Tudelenſis tempora, hoc eſt, ad annum Chriſti 1170. obſervatum eſſe, teſtis eſt ipſe Benjamin, qui in itinerario ſuo hæc habet, ראש הגולה נותן להם רשות בכל הקהלות האלו לשום על כל קהל וקהל רב וחזן כי הם באים אליו לקחת הסמיכה ורשות *Caput exulum dat iis poteſtatem in omnibus iſtis congregationibus, Rabbinum ſive profeſſorem, & concionatorem ſive magiſtrum, ſynagoga in ſingulis congregationibus præficiendi; nam ad ipſum veniunt, ut manuum impoſitionem & poteſtatem ab eo accipiant.* Benjamin itiner. pag. 73. Quum quis autem apud eos ordinatur, duo alii præter ipſum ordinantem adſiſtere & manus ſimul imponere debent, juxta quod in Talmude dicitur סמיכת זקנים בשלשה *Impoſitio manuum ſive ordinatio Seniorum à tribus peragitur*, Sanhedr. cap. 1. Idem docet & Maimonides in ſtatutis de Sanhed. cap. 4. Per hanc denique manuum impoſitionem Spiritum Sanctum conferri colligunt ex Deut. XXXIV. 9. *Et Joſhua filius Nun repletus erat Spiritu.* כי סמך משה ידיו עליו *Quoniam Moſes ei manus ſuas impoſuerat.* Hinc eſt, quòd de iis omnibus, qui rite ordinantur, dicunt, שרתה שכינה עליהם *Habitat ſuper eos majeſtas divina, id eſt,* רוח הקדוש *Spiritus Sanctus, nam* שכינה & רוח הקדוש promiſcuè nonnunquam à Rabbinis uſurpantur. Ex his inter ſe collatis liquet, ordinandi ritus ab ipſis Apoſtolis uſitatos à Judæis acceptos, ſive è ſynagogâ in Eccleſiam traductos eſſe. Primò enim, ut Judæi, ſic & Apoſtoli, manus ordinatis imponebant; ſeptem Diaconis, Act. VI. 6. Saulo & Barnabæ, cap. XIII. 3. & alibi. Et loco hîc citato χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, 1. Tim. v. 22. Paulus ordinationis formulam à Timotheo obſervandam perſpicuè ſatis indicat, nimirum per χειροθεσίαν, ſed non temere, peragendam. Deinde ut in Judaicis, ſic & in Apoſtolicis ordinationibus, tres manus ſuas imponere ſolebant, ut antea oſtenſum eſt. Juxta Judæorum denique ſententiam, Spiritus Sanctus per Apoſtolicam etiam χειροθεσίαν collatus eſt, Act. VIII. 17. & cap. XIX. 6. Et ipſe quidem Soſpitator noſter Jeſus Chriſtus, cum ad patrem jam aſcenſurus Apoſtolos ſuos in Epiſcopos conſecraret, ut ſui abſentis vices in terris ſupplerent, & Eccleſiaſticam exercerent diſciplinam, etiamſi manus eis non imponebat, in eos tamen ſufflabat, dicens, λάβετε πνεῦμα ἅγιον. Quem quidem Spiritum à Chriſto in ipſos ſufflatum, Apoſtoli in alios, eodem quo Chriſtus modo, ſufflare non auſi ſunt: ſed juxta ritum conferendi Spiritum in lege Moſaicâ inſtitutum, & hucuſque à Judæis obſervatum, per manuum viz. impoſitionem, eundem communicarunt aliis, quos ipſi ordinarunt; qui eodem quoque modo deinde eundem contulerunt, & ſic ſucceſſivè non ad noſtra tantum tempora, ſed uſque ad finem ſeculi. Quo fit, ut qui etiamnum ritè ordinantur, & manuum impoſitionem ab ipſis Apoſtolis ſucceſſivè continuatam accipiunt, Spiritus à Chriſto ſufflati æque ſunt participes, ac quibus ipſi Apoſtoli manus impoſuerunt, in quos ſufflatus eſt. Qui autem hanc χειροθεσίαν non habent? quomodo legitimam veramque χειροτονίαν habere cenſeantur, me prorſus latet.

Καθώς τινες εἶπον. Quin Ariſtenum & Zonaram inter alios hic indigitet Theodorus Balſamon, nullus dubito. Ut ille enim pro χειροτονῆσαι in textu, ὁρίλαι ψηφίζεσθαι in interpretatione ſuâ ſubſtituit, ſic & Zonaras per totam ſuam hujus canonis interpretationem χειροτονεῖσθαι in canone, idem eſſe ac ψηφίζεσθαι probare nititur, ac ſi Epiſcopum à duobus vel tribus non ordinari, ſed eligi hîc præcipiatur. Ad hanc ſuam confirmandam opinionem, argumentum petit è Can. 5. Syn. Laodic. cui reſpondet Balſamon. Ut ſatis mirari nequeo, quid *Chriſtophoro Juſtello* in mentem venit, ut in notis ad dictum canonem Syn. Laodic. Balſamonem, æque ac Zonaram præſentem hunc primum Apoſt. Canonem de populi ſuffragiis ac electione interpretari aſſereret, cum Balſamon apertè dicat, hunc Canonem περὶ χειροτονίας καὶ ἀρχιερέως πλειόνης, ἢ μὴν περὶ ψήφου intelligendum eſſe, & Zonaræ aliorumque, qui aliter interpretati ſunt, ſententiam ſibi diſplicere affirmet.

Zon. τῆς δὲ πλείονα πλῆθος ἐξῆν. Auctor Conſtitutionum Apoſtolicarum, Πρῶτος ἦν ἐγὼ φημι Πέτρος ὁ Βαλκτῖνος χειροτονεῖσθαι, ὡς ἐν τῇ προλαβούσῃ ἅμα πάντες διετάξαμεθα, ἐν πᾶσιν ἀμώμητον ἀεὶ σῴζοντα ὑπὸ πάντος τοῦ λαοῦ ἐυλογούμενον. Conſtit. Apoſt. l. 8. cap. 4. Cyprianus, *Propter quod diligenter de traditione divinâ & Apoſtolicâ obſervatione ſervandum eſt & tenendum, quod apud nos quoque & fere per provincias univerſas tenetur, ut ad ordinationes ritè celebrandas ad eam plebem, cui præpoſitus ordinatur, Epiſcopi ejuſdem provinciæ proximi quique conveniant, & Epiſcopus deligatur plebe præſente, quæ ſingulorum vitam pleniſſime novit, & uniuſcujuſque actum de ejus converſatione perſpexit.* Cyprian. epiſt. lib. 1. epiſt. 4. Edit. Manut. Romæ 1563. De Epiſcopo autem a plebe olim eligendo videſis plura in can. 4. Syn. Nic. 1.

Τῷ ὁμολογῷ πεποίθασι. Sic legit MS. Bodleianus, cui ſuffragantur Henrici 2. & Gallandi; ſed in impreſſis eſt ἐν ὁμολογίᾳ πεποίθασι, perperam; ὁμολογία enim iſto ſenſu nuſpiam uſurpatur.

Ariſt. Τριῶν ἐξάπαντος. Veteres canonem hunc, Epiſcopum à duobus vel tribus Epiſcopis ordinari, ſtatuentem, ita interpretati videntur, ut perpetuo, ſi fieri poteſt, à tribus, à duobus autem non niſi neceſſitate id cogente, ordinetur. Et hinc eſt, ni fallor, quòd Ariſtenus trium tantùm, non item duorum, hîc mentionem facit. Et quidem, ut ordinatio hæc à tribus celebretur, à Conciliis, Patribus omnibuſque Eccleſiis ubicunque conſtitutis, exigitur, nec admiſſa eſt ordinatio à paucioribus, niſi neceſſitate id exigente, celebrata. Concilium Arelatenſe primum, *De his, qui uſurpant ſibi, quod ſoli debeant Epiſcopum ordinare, placuit, ut nullus hoc ſibi præſumat, niſi aſſumptis ſecum aliis ſeptem Epiſcopis. Si tamen non potuerint ſeptem, ſine tribus fratribus non audeant ordinare*, Concil. Arel. 1. can. 21. Arelatenſe ſecundum, *Nullus Epiſcopus ſine Metropolitani permiſſu, nec Epiſcopus Metropolitanus ſine tribus Epiſcopis comprovincialibus, præſumat Epiſcopum ordinare*, Concil. Arel. 2. can. 5. Carthaginenſe ſecundum, *Si autem neceſſitas fuerit, tres Epiſcopi, in quocunque loco ſint, cum Primatis præcepto ordinare debent Epiſcopum*, Carthag. 2. can. 12. Idem ſtatuerunt Syn. Nic. can. 4. Carthag. can. 53. Araufic. 1. can. 21. Gratian. diſtinct. 64. Concil. Hippon. c. 39. Regienſ. c. 1. Anacletus, *Ut non minus quam à tribus Epiſcopis, reliquis omnibus aſſenſum præbentibus, nullatenus Epiſcopus ordinetur*, apud Gratian. diſtinct. 66. cap. 2. Hinc Theodoretus de canonibus ait, quòd, δίχα τριῶν ἐπισκόπων ἐπιτελεῖσθαι χειροτονίαν ἀπαγορεύει γράφων. Theodoret. hiſt. Eccleſ. l. 5. c. 23. Syneſius de Siderio Palæbiſcæ Epiſcopo, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις, ἐκκλήσιμος μὲν ἦν, ὅσον γε δὴ γενέσθαι ἐκκλησίαν, εἰ μήτε ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κρίσις, μήτε δεῖ τριῶν ἐνδεῖν, ἢ εἰ τὸ ζώδιον τῆς χειροτονίας ἐκείθεν ἐδίδου. Syneſ. epiſt. 67. p. 210. edit. Petav. Egbertus Epiſcopus Eboracenſis, *ut Epiſcopus, ſi fieri poteſt, à totius provinciæ Epiſcopis ordinetur, & ſi hoc ſit difficile, non minus certè à tribus*, Egbert. in excerpt. c. 96. Daniel Syrus Jacobita in canonum breviario الاسقف تكون قسمته من جهة ثلاثة اساقفة شمعون قننوما وان قسمه اسقف واحد وليقطع *Epiſcopi ordinatio à tribus Epiſcopis peragatur* (Simeon Cananæus) *ſin unus Epiſcopus eum ordinaverit, deponatur*, apud Ecchel. de Eccleſ. Alex. orig. cap. 10. Hunc porro ternarium Epiſcoporum ad Epiſcopum conſtituendum confluentium numerum à Græcis obſervari Euchologium docet, tit. de ordin. Epiſc. p. 302. & eundem à noſtrâ quoque Eccleſiâ religiosè retineri, ex Ordinalis noſtri rubricâ ſatis patet, quâ ex Græcâ Jacobi Duporti verſione, ὁ ὑποψήφιος δεήσεται τὸ ὠμοφόριον ἀυτῷ ἐνδύσωσιν ὑπὸ δύο ἐπισκόπων ἕως τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἢ ἐπαρχίας ἐκείνης, ἢ ἄλλου τινὶ ἐπισκόπῳ τετιμῶντος τοῦτ' ἐξουσιάζοντος. Hunc itaque ritum ab ipſis Apoſtolis uſitatum, & à viris Apoſtolicis præceptum, noſtra quoque Eccleſia religiosè admodum obſervat; qui, quoad fieri poteſt, ubique proculdubiò obſervandus eſt. At neceſſitate, duriſſimâ illâ dominâ, id poſtulante, canonis rigor nonnunquam relaxari poteſt, ut Epiſcopus à duobus ordinetur, juxta quod ſub Apoſtolorum nomine in Conſtitutionibus Eccleſiæ Alexandrinæ præcipitur, ان ينقسم الاسقف من ثلاثة اساقفة وان كان من ضرورة فمن اسقفان *Ut ordinetur Epiſcopus à tribus Epiſcopis; neceſſitate verò cogente, à duobus.* Conſtit. Alex. c. 5. apud Ecchel. Eadem & in conſtitutionibus Apoſtolicis, è quibus Alexandrinæ traductæ videntur, ἐπίσκοπον ὑ προσιόντων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τριῶν ἐπισκόπων, ἢ τὸ γοῦν ἔλαττον ὑπὸ δύο. Conſtit. Apoſt. l. 3. cap. 20. Sic ordinatus eſt Pelagius primus Epiſcopus Romanus, à duobus Epiſcopis & uno Presbytero, viz. *Dum non eſſent Epiſcopi, qui eum ordinarent, inventi ſunt duo Epiſcopi, Johannes de Peruſio, & Bonus de Ferentino, & Andreas Presbyter de Oſtia, & ordinaverunt eum Pontificem; tunc enim non erant in Clero qui poterant eum promovere*, ut ait Anaſtatius Bibliothecarius in ejus vitâ. Quinetiam Dioſcorus Patriarcha Alexandrinus, à Concilio Chalcedonenſi poſtea depoſitus, à duo-

bus ſolis ordinatus eſt, ut teſtantur Epiſcopi provinciæ Ponti in Epiſtolâ ad Leonem Imperatorem apud Bin. Concil. tom. 2. pag. 400. edit. an 1618. & nihilominus à patribus Chalcedone congregatis pro ritè ordinato habitus eſt, & *Reverendiſſimus Epiſcopus* ſæpe vocatus. Cæterum nec defuerunt, qui, eodem neceſſitatis telo cogente, ab uno etiam Epiſcopo ordinati ſunt. Ut taceamus enim in præſenti Clementem, Leontium, & Evagrium, ut de quibus ſupra meminimus; Syneſius Siderium Palæbiſcæ Epiſcopum à Philone Cyrenenſi ſolo ordinatum fuiſſe refert; addit autem, ἀλλ' ἀνάγκη γὸ ἐν καιροῖς ἀπερισκέπτοις τὸ ἀκίνδυνον ἐκβαίνειν, *verum in temporibus formidoloſis ſummum jus prætermitti neceſſe eſt.* Syneſ. epiſt. 67. p. 210. edit. Pet. Digniſſima eſt, quæ obſervetur, Gregorii magni ad Auguſtinum, quem in Britanniam miſerat, reſponſio. Interrogavit eum Auguſtinus, *Si longinquitas itineris magna interjaceat, ut Epiſcopi non facile valeant convenire, an debeat ſine aliorum Epiſcoporum præſentia Epiſcopus ordinari?* Reſpondet Gregorius; *Et quidem in Anglorum Eccleſiâ, in quâ adhuc ſolus tu Epiſcopus inveniris, ordinare Epiſcopum non aliter niſi ſine Epiſcopis potes.* Apud Bed. hiſt. Eccl. Angl. l. 1. c. 27. non me fugit in Pariſienſi operum S. Gregorii editione anno 1586. pro *non aliter niſi ſine Epiſcopis*, legi *non aliter niſi cum Epiſcopis.* At noſtræ lectioni ſuffragantur Epiſtolæ S. Gregorii Romæ editæ, item quæ à Binio in primis Conciliorum editionibus interſeruntur: item Bedæ editiones Antuerpiæ, an. 1550. Baſileæ an. 1563. & Coloniæ an. 1612. Et præter omnes Bedæ codices MSS. tam Oxoniæ quam Ætoniæ reſervatos, ipſa quoque editio Latino-ſaxonica, & verſio etiam Saxonica ab Aluredo ſive Alfredo Rege (ut teſtatur Willielmus Malmesburienſis in geſtis regum Angl. l. 2. c. 4.) elaborata, ut quæ verba laudata ſic reddit, Soþlice in Onȝel cyþicean on ðære ðu ana nu ȝyt eart biſceop ȝeme tes. ne mihr ðu on ðære þiſan biſceop halgian butan oþrum biſceopum, i. e. *Et quidem in Angliæ Eccleſiâ, ubi tu tunc ſolus adhuc inventus es Epiſcopus, non potes tu alio modo Epiſcopum conſecrare, quam ſine Epiſcopis.* Ut nihil apertius eſſe poteſt, quàm Gregorium hic concedere, ut Auguſtinus ſolus Epiſcopum crearet, neceſſitate viz. id poſtulante, propterea quod ſolus tunc inventus eſt hìc Epiſcopus. Et Auguſtinus quidem hoc Gregorii reſponſo fretus, Anno Dom. 604. *ordinavit duos Epiſcopos*, Saxonicè, ȝehalgode ii biſceopaſ, *Conſecravit duos Epiſcopos*, viz. Mellitum Londinenſem, & Juſtum Roffenſem, Bed. hiſt. l. 2. c. 3. è quibus Mellitum ſolus ordinavit; alterum fortaſſe, Mellito jam ordinato adſiſtente. Alios poſtea omnes tres ordinaſſe videntur, utpote quod Gregorius eum monuerat, in eodem reſponſo hæc ſubjiciens, *Cum igitur, auctore Deo, ita fuerint Epiſcopi in propinquis ſibi locis ordinati per omnia, Epiſcoporum ordinatio ſine aggregatis tribus vel quatuor Epiſcopis fieri non debet.* Et hinc eſt, quod cùm Ceadda poſtea ad Wine Occidentalium Saxonum Epiſcopum profectus eſt, ut Epiſcopalem ordinationem ab eo ſuſciperet, duo de Britonum gente Epiſcopi in ſocietatem ordinationis aſſumpti ſunt, quoniam nullus tunc erat, excepto Wine, in totâ Britanniâ canonicè ordinatus Epiſcopus; ut refert Beda, hiſt. Eccl. Angl. l. 3. cap. 28. At cum Theodorus, poſt defunctum Deuſdedit, ad ſedem Dorovernienſem promotus eſt, prædictum Ceadda arguebat non fuiſſe ritè ordinatum, ibid. l. 4 cap. 2. idcirco nimirum, quòd ab uno ſolo orthodoxo Epiſcopo, viz. Wine, ordinatus eſt; nam duo reliqui, de Britonum gente aſſumpti, pro hæreticis habiti fuerunt, utpote qui Dominicum Paſchæ diem canonicè non celebrabant. Et propterea Theodorus *ejus ordinationem denuò Catholicâ ratione conſummabat*, ibid. E quibus palam fit, tres minimùm, ſi tot convenire poſſint, ad canonicam Epiſcopi ordinationem requiri; ſed nihilo ſecius veram eſſe ac legitimam ordinationem, ſi, neceſſitate id exigente, à duobus, vel etiam ab uno, celebretur.

In Can. II.

Πρεσβύτερ. In Eccleſiâ Judaicâ tres conſecratarum perſonarum ordines ab ipſo Deo conſtituti ſunt. Primus erat כהן הגדול Αρχιερεὺς, *Pontifex maximus*: Deinde כהנים *Sacerdotes*; & *tertio* לויים *Levitæ.* Conſimiliter & in Eccleſiâ Chriſtianâ, ut Chriſto adhuc ſuperſtite conſtitutâ, primus erat ipſe Chriſtus, qui & Αρχιερεὺς vocatur Heb. iv. 14, 15. Deinde xii. *Apoſtoli*, & ultimò Lxx. *Diſcipuli*; quos etiamſi Apoſtoli nec ordinabant, nec regebant, Apoſtolis tamen eos inferiores fuiſſe, è ſcripturis luculenter patet. Quinetiam ipſos Apoſtolos à Chriſto è mortuis ſuſcitato, ut ante notatum eſt, loci ſui conſervatores creatos, eundem ordinum Eccleſiaſticorum numerum obſervâſſe pariter ac inſtituiſſe, colligimus ex Epiſtolâ D. Pauli ad Philippenſes, utpote quæ ſic incipit, Παῦλος καὶ Τιμόθεος, *Paulus & Timotheus ſervi Jeſu Chriſti, omnibus ſanctis in Jeſu Chriſto, qui ſunt Philippis, ſuὶ ἐπισκόποις καὶ διακόνοις cum Epiſcopis & Diaconis.* Inſignem hunc locum paucis ut explicemus, primo in memoriam revocentur quæ de Epiſcopis antea dicta ſunt, viz. quòd primus Eccleſiæ Chriſtianæ Epiſcopus idem atque fundator Jeſus Chriſtus, ad Patrem jam aſcenſurus, ſuam à Patre acceptam ordinandi, & perſonas, reſque Eccleſiaſticas adminiſtrandi poteſtatem apud undecim Apoſtolos relinquebat, idque per Spiritum in eos ſufflatum: per eundem autem Spiritum tres alii poſtea Apoſtolorum numero adjecti ſunt, Matthias, Saulus, & Barnabas: Matthias quidem per Spiritum ſortes diſponentem, Act. 1. 26. Saulus autem & Barnabas per eundem Spiritum dicentem, Ἀφορίσατε δή μοι τὸν τε Σαῦλον καὶ τὸν Βαρνάβαν. Act. xiii. 2. qui igitur ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἁγίου dicuntur v. 4. Et hinc Paulus, etiamſi homines manus ei impoſuiſſent, ſe tamen Apoſtolum eſſe dicit, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, Gal. 1. 1. Hi quatuordecim Apoſtoli autoritate prædictâ prædicti, Presbyteros & Diaconos ordinabant, Act. xiv. 23. c. vi. 6. quoniam ii, penes quos hæc poteſtas fuit, *Epiſcopi* poſtea nuncupati ſunt; hinc & Apoſtoli etiam *Epiſcopi* à Patribus appellantur, Cyprian. epiſt. ad Rogatian. 9. l. 3. edit Manut. Ambroſ. in Epheſ. cap. iv. 11. Πρῶτος Πέτρος καὶ Παῦλος οἱ ἀπόστολοι αὐτοὶ καὶ ἐπίσκοποι, Epiphan. hær. 27. par. 6. Et quidem Apoſtolatus ἐπισκοπὴ vocatur, Act. 1. 20. Cùm igitur Apoſtoli hanc Epiſcopalem autoritatem aliquamdiu ſoli exercuiſſent, quoniam fidelium numerus augeſceret, ipſique hinc diſceſſuri eſſent, ne, ipſis defunctis, Eccleſia eâdem autoritate deſtitueretur, eandem aliis communicarunt, quos ſingulis Eccleſiis ubicunque collectis præfecerunt, ut ordinationes aliaſque res Eccleſiaſticas adminiſtrarent. Sic Evodium hâc poteſtate indutum præficiebant Antiochiæ, Linum, vel Clementem Romæ, &, ut alios taceam, Titum Cretæ, & Timotheum Epheſo. Titum enim Cretæ hanc poteſtatem exercuiſſe, non tantùm antiqui Patres, Euſebius, Theodoretus, Ambroſius, Hieronymus, aliique; ſed & ipſe D. Paulus teſtatur in Epiſtolâ ad eundem ſcriptâ, cap. 1. v. 5. Timotheum autem eandem accepiſſe poteſtatem exinde liquet, quòd D. Paulus eum doceat, quomodo acceptam exercere debet, viz. ut neminem citò ordinaret; ut contra Presbyterum accuſationem non admitteret, niſi ſub duobus vel tribus teſtibus, 1. Tim. v. 19, 22. quæ quidem admonitiones ſupervacaneæ prorſus eſſent, niſi Timotheus ordinandi, ac accuſationes contra Presbyteros prolatas audiendi, & proinde in ipſos etiam Presbyteros poteſtatem accepiſſet. Et hinc eſt quod loco prædicto, Philip. 1. 1. D. Paulus Timotheum, ut eâdem jam Epiſcopali autoritate præditum, tanquam ſocium ſecum conjungit, dicens Παῦλος καὶ Τιμόθεος, & utriuſque nomine hæc Epiſtola ad Philippenſes mittitur. Ex primo igitur perſonarum Eccleſiaſticarum ordine, duo in hoc verſiculo commemorantur, *Paulus* & *Timotheus*: Reliquos duos ordines, in ultimis verbis prædicti commatis videre eſt, συνεπισκόποις καὶ διακόνοις, hos enim diſtinctos eſſe ipſa verba docent. Sub Epiſcoporum autem nomine *Presbyteros* indigitari, rectè obſervant probantque Chryſoſtomus, Theodoretus, & Hieronymus in locum, ἀμφότερα γὸ εἶχον κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὰ ὀνόματα. Theodoret. nimirum iſtis temporibus, ii, quibus ordinandi & res Eccleſiaſticas adminiſtrandi poteſtas commiſſa eſt, vixdum *Epiſcopi*, ſed *Angeli* nominabantur. Apoc. 1. 20. cap. 2. 1. &c. & *Apoſtoli*, ut ſentit Theodoretus, dicens, quòd non ſoli duodecim à Chriſto electi, ſed ſeptuaginta, ac ipſe etiam Saulus & Barnabas, καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις μύριοι, vocati ſunt *Apoſtoli.* Theodor. in 1. Cor. xii. 28. & alibi, τοὺς γὸ νῦν καλουμένους ἐπισκόπους ἀποστόλους ἀνόμαζον. Idem in 1. Tim. iii. 1. Et hinc eſt quod aſſerit, Epaphroditum, per quem Epiſtola hæc ad Philippenſes miſſa eſt, Epiſcopalem autoritatem ſibi commiſſam habuiſſe, eo quòd ἀπόστολος vocetur, Phil. xi. 25. σαφῶς πάνυ ἐδήλωσεν ὡς τῶν ἐπισκοπικῶν οἰκονομίαν αὐτὸς ἐπιτέτραπτο, ἔχων ἀποστόλου προσηγορίαν, Theodoret. in epiſt. ad Philip. cap. 1. v. 1, 2. Et quidem pluſquam veriſimile cuipiam videatur, Philippenſes nondum ſingulari alicui Epiſcopo ſubjectos fuiſſe; & idcirco Pau-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Paulum & Timotheum Epaphroditum, à Philippensibus ad ipsos missum, ordinatum, & Apostolicâ sive Episcopali autoritate donatum ad eos remisisse; & Philippenses propterea admonuisse, ut eum cum omni gaudio in Domino exciperent, cap. 11. 29. præcipue cùm eum ἀδελφὸν, καὶ συνεργὸν, καὶ συστρατιώτην appellent, ibid. v. 25. Verum ut ut est, inter omnes convenit *Presbyteros* tunc temporis etiam *Episcopos* nuncupatos esse, ac proinde per verba ista, σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις, iidem Ecclesiastici ministri intelligantur; quos Polycarpus in Epistolâ ad eosdem Philippenses πρεσβυτέρους καὶ διακόνους vocat, ubi ait, διὸ δεῖ ἀπέχεσθαι ἀπὸ πάντων τούτων, ὑποτασσομένους τοῖς πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις, Polyc. epist. ad Philip. p. 18. Et hinc est, quòd pro σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις, verlio Syriaca habeat مع قسيسين وشمامسة *Cum Presbyteris & Diaconis*; & quod imprimis observari dignum est, ubicunque propemodum in novo fœdere occurrat vox ἐπίσκοπος, Syriacè per قسيسو *Presbyter* vertitur 1. Tim. III. 2. Tit. I. 7. & ἐπισκοπὴ per قسيسوتا *Presbyteratus*, 1. Tim. III. 1. At hujus versionis nullam aliam excogitare possum rationem, præterquam quòd hæc versio istis temporibus elaborata est, quibus nihil inter nomina ἐπίσκοπος & πρεσβύτερος intererat. At si non ad temporum Apostolicorum finem, statim tamen postea distinctionem introductam esse, Ecclesiasticæ historiæ fidem faciant; ut ii videlicet, qui Apostolicâ autoritate dignati sunt, & in locum eorum substituti, vel quos Apostoli successores suos relinquebant, ut cum Irenæo loquar l. 3. c. 3. *Episcopi* nomen, ut officio suo maximè congruum, sibi vendicarent, & alterum *Presbyteri* proximo ministrorum sibi subjectorum ordini relinquerent. Si igitur ad Apostolica trium horum Ecclesiasticorum ordinum nomina respiciamus, in hoc primo Epistolæ ad Philippenses commate, primò dantur *Apostoli*, deinde *Episcopi*, & ultimò *Diaconi*: Sin ad hodierna, vel etiam ea, quæ in præcedenti & hoc canone usurpantur, primò *Episcopi*, deinde *Presbyteri*, & ultimò itidem *Diaconi*, de quibus mox agemus.

Τοῦ ἑνὸς ἐπισκόπου. Hic duo observare est; primò quòd Presbyteri ordinatio ab Episcopo necessariò celebranda est; & deinde, quòd si ab uno solo celebretur, satis firma est. Quantum ad primum attinet, Ante delirum hoc nostrum & præcedens seculum, Apostolicum hoc institutum ab universâ Ecclesiâ religiosissimè observatum est: ut nec inter inferiores Clericos, nedum inter Presbyteros, quispiam recenseretur, nisi ab Episcopo ordinatus. Hinc est, quòd cum Synodus Constantinopolitana sive Oecumenica secunda Maximum Cynicum Episcopum non fuisse declarasset, protinus subjicit, μήτε τὸν παρ' αὐτῆς χειροτονηθέντα ἐν οἱῳδήποτε βαθμῷ κλήρου. Syn. C P. can. 4. Et cum vitio verteretur Athanasio, quòd Macarius, unus ex ipsius Diaconis, mysticum poculum fregerat, Synodus quædam Alexandriæ tunc temporis celebrata, accusationem istam examinans, inveniebat loco, ubi confractum poculum jecissent, nullum adfuisse Presbyterum, nec Ecclesiasticum, præter quendam Ischyram, qui se fingebat à Colutho quodam ordinatum: at Coluthum istum Presbyterum solum, non Episcopum fuisse, ac proinde Ischyram ab eo ordinatum, nec Presbyterum, nec in quovis Ecclesiastico gradu constitutum, sed purum putum Laicum esse. Dignissima sunt, quæ observentur, Synodi ipsius Verba, Πόθεν ἦν πρεσβύτερος Ἰσχύρας; τίνος κατασταντος; ἄρα Κολούθου; εἰπὲ δὲ λοιπόν· ἀλλ' ὅτι Κολοῦθος πρεσβύτερος οὐκ ἐτελέσθη, καὶ πῶς χεὶρ αὐτοῦ γένοιτο ἄχυρος, καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ καταστάντες ἐν τῇ ὁμάδι λαϊκοὶ γένωνται, καὶ ὅτους ζωοδοτοῦσι δῶλον, καὶ οὐδενὶ καθήκουσι ἀμφίβολον. Apud Athanas. in Apolog 2. de fuga sua p. 570. l. A. edit. Commelin. Quinetiam Synodus Sardicensis Ischyram hunc nec Presbyterum fuisse dicit, ἀμέλει τὴν συκοφαντίαν αὐτοῦς μηδὲν τῷ Ἰσχύρᾳ διαλέγειν ἐπισκοπῆς ὄνομα, τῷ μηδὲ πρεσβυτέρῳ τυγχάνοντι, apud Theodoret. hist. Eccles. l. 2. c. 6. Ut non mirum sit, quòd ipse quoque Hieronymus ordinandi potestatem penes Episcopos solos esse, denegare non potuit; ubi ait, *Quid facit, exceptâ ordinatione, Episcopus, quod Presbyter non faciat?* Hieron. ad Evagrium. Hinc etiam est, quòd si dubium sit, an Episcopus fuerit, necne, qui Presbyterum ordinavit, ab Episcopo suo benedictionem Presbyteratus accipere, & consecrari, & sic ministerio sacro fungi debere, asserat Greg. III. ad Bonifac. epist. 2. apud Gratian. distinct. 68. cap. 2. Imò quidem usquè adeo tenaces hujus (ut par est) instituti veteres fuerunt Patres, ut Concilium Hispalense secundum, cùm intellexisset, quòd in Egabrensis Ecclesiæ Clericis, dum unus ad Presbyterium, duo ad Levitarum ministerium sacrarentur, Episcopus eorum oculorum dolore detentus manum suam super eos tantum posuerat, & Presbyter quidam illis benedictionem dederat, protinus decernebat, *ut hi, qui ab eo non consecrationis titulum, sed ignominiæ potiùs elogium perceperunt, de gradu sacerdotalis vel Levitici ordinis, quem perversè adepti sunt, depositi, æquo judicio abjiciantur.* Concil. Hispal. 2. C. 5. Quod autem unus solus Episcopus Presbyterum ordinare potest, idem quoque Concilium Hispalense docuit, dicens, *Episcopus enim sacerdotibus & ministris solus honorem dare potest, auferre solus non potest*, ibid. Ca. 6. Et Aurelius in Concilio Carthaginensi dixit, καὶ συγχώρησον ἵνα διώξω ὁ ὧδε ἐπίσκοπος μᾶλλον χειροτονεῖν πρεσβυτέρους, Can. Gr. 59. vel Carthag. 3. can. 45. A quarto autem Concilio Carthaginensi constitutum est, *ut Presbyter cùm ordinatur, Episcopo eum benedicente, & manum super caput ejus tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præsentes sunt, manus suas juxta manus Episcopi super caput illius teneant*, Concil. Carth. 4. can. 3. Idem & in Ecclesiæ Alexandrinæ Constitutionibus decernitur, اذا اراد الاسقف ان يقسم القسيس ويجعل يده علي راسه والقسا كلهم لمسوه *Cum vult Episcopus ordinare Presbyterum, manum suam capiti ejus imponat, simulque omnes Presbyteri istud tangant.* Eccl. Alex. constit. cap. 6. Quod quidem à nostrâ etiam Ecclesiâ hucusque observatur. Sed interim non tacendum est, hodiernos nostros Presbyterianos, Aerii veteris hæretici vestigiis hac in re insistentes, supra dictum primum Epistolæ ad Philippenses versiculum sæpius citâsse ad probandum, duos tantum Ecclesiasticarum personarum ordines, Presbyteros & diaconos, Apostolorum diebus constitutos esse: nimirum idcirco quod nullus ibidem inter Episcopos & diaconos ordo interponatur. Quam perperam autem hanc suam ipsorum sententiam dictis Apostoli verbis fundare nituntur, nullo negotio ostenditur. Primo enim Epaphroditus, qui Philippensium Episcopus ab ipsis Apostolis constitutus traditur, cum hæc Epistola scriberetur, cum D. Paulo Romæ aderat, & ab eo ad Philippenses mittebatur, cap. 2. 25. hanc etiam Epistolam secum ad eos referens, atque ideo non potuit unà cum Episcopis ibi consistentibus commemorari. Deinde si demus Epaphroditum iis tunc temporis non præpositum fuisse, sub nomine tamen Episcoporum superior æque ac inferiores Episcopi, sive Episcopus propriè sic dictus non minus quam Presbyteri, comprehenditur ac salutatur. Adhæc quid si concedamus nullum singularem Episcopum Philippis adhuc ordinatum esse? hinc nequaquam consequetur duos tantum ordines ibidem inveniri. Quid enim, nullusne Apostolus Episcopis & Diaconis ibi constitutis præerat? Neque enim quispiam sibi persuadeat Apostolos omnem Ecclesiarum, simul ac fundatæ sunt, curam sibi protinus excussisse, vel iis ἐπισκοπεῖν desiisse, usque dum Episcopum singulis Ecclesiis præfecissent. Et quidem aliquem ex Apostolis cathedram suam Philippis aliquando habuisse, ipsumque non tantum Ecclesiæ ibi congregatæ præfuisse, sed & alium sibi decedenti successorem constituisse, omni exceptione majorem habemus testem Tertullianum, qui adversus hæreticos disputans, *Age jam*, inquit, *qui voles curiositatem melius exercere in negotio salutis tuæ, Percurre Ecclesias Apostolicas apud quas ipsæ adhuc cathedræ Apostolorum suis locis præsidentur, apud quas ipsæ authenticæ literæ eorum recitantur, sonantes vocem & repræsentantes faciem uniuscujusque. Proximè est tibi Achaia? habes Corinthum: si non longe es à Macedoniâ, habes Philippos, habes Thessalonicenses. Si potes in Asiam tendere, habes Ephesum. Si autem Italiæ adjaces, habes Romam, unde nobis quoque autoritas præsto est.* Tertul. de præscr. adv. hær. c. 36. Hic enim Philippos inter ista recensitos loca videmus, quibus ipsæ Apostolorum cathedræ constitutæ sunt: quas etiam ibidem continuatâ Episcoporum successione usque ad Tertulliani tempora occupatas esse & summo honore habitas, ex verbis istis, *apud quas ipsæ adhuc cathedræ Apostolorum præsidentur*, clarissimè constat. Ex eo autem quod Philippenses S. Pauli necessitatibus toties subministrarunt, & ipse ad eos præ aliis divinam hanc Epistolam mittere dignatus est, præcipuè autem quòd Ecclesia Philippis ab eo primo fundata est, Act. 16. D. Paulum iis peculiari modo aliquandiu, hoc est, usque dum alium sui decessuri loco substituisset, præfuisse, non inepte conjicitur. Sed quid pluribus in re tam apertâ opus est? D. Paulum enim & Timotheum etiam, non puros putos Presbyteros fuisse aut diaconos, sed ordinis iis superioris ipsi etiam adversarii agnoscunt. Affirmant itidem Episcopos in supra dicto commate de presbyteris intelligendos esse, Quid autem apertius, quid certius

ius esse potest quam hinc necessario confici, tres minimùm in Ecclesiâ ordines tunc temporis extitisse? Sane si quid apertius, siquid certius esse potest, hoc ipsum est, Apostolos scilicet, utcunque Ecclesiam recens natam, & in incunabulis vagientem ipsi primo gubernarunt, ad futuram tamen et perpetuam rerum Ecclesiasticarum administrationem, tres distinctos ministrorum ordines constituisse, primum, tres distinctos ministrorum ordines constituisse, primum, usquam militantem triumphanti Ecclesiâ commutarent: nullam enim invenire est Ecclesiam ab ipsis fundatam quâ totidem religiosè non observati sunt. Quomodo autem primo introduci cœperint nisi ab ipsis Apostolis constituti fuissent, viderint adversarii, me prorsus latet. Præsertim cùm non tantum tertio demum post Apostolos seculo, sed ipsis etiam adhuc viventibus, & proximo post eos martyrii coronâ redimitos seculo, nec uno tantum alterove loco, sed ubique terrarum obtinuerint. Quod ut palam fiat, primo Clemens ille Romanus ab ipsis Apostolis Romanæ Ecclesiæ præpositus, in Apostolicâ illâ quam ad Corinthios scripsit Epistola, ubi eos omnia ritè ac ordine facienda monet, hæc habet, πῷ γὰρ Ἀρχιερεῖ ἰδίαι λειτουργίαι δεδομέναι εἰσὶ, καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδιος ὁ τόπος πρόσκειται, καὶ Λευίταις ἰδίαι διακονίαι ἐπίκεινται· ὁ λαϊκὸς ἄνθρωπος τοῖς λαϊκοῖς προστάγμασι δέδεται. Ἕκαστος ὑμῶν ἀδελφοὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ τάγματι εὐχαριστείτω τῷ θεῷ, μὴ παρεκβαίνων τὸν ὡρισμένον τῆς ἰδίας λειτουργίας κανόνα ἐν σεμνότητι. *Summo quippe sacerdoti sua munera tributa sunt: sacerdotibus etiam locus proprius assignatus est; & Levitis sua ministeria incumbunt. Laicus laicis præceptis constringitur. Unusquisque vestrûm, fratres, in suo ordine manens Deo in bonâ conscientiâ gratias agat, absque & statione manens Deo in bonâ conscientiâ gratias agat, (vel potius Eucharistiam peragat) & cum decore intra præscriptum ministerii sui canonem se contineat.* Clem. ad Cor. p. 53. Hic primo observandum est, Clementem iisdem Ecclesiasticos ordines nominibus describere, quibus in synagoga Judaica insigniti sunt, propterea quod iidem ordines ex veteris etiam legis præscripto apud Judæos diu obtinuerant, & è Synagoga in Ecclesiam ab ipso Christo & Apostolis ejus transcripti fuerant, ac proinde ab aliis etiam æque ac à Clemente *Episcopus* Ἀρχιερεὺς *Presbyter* ἱερεὺς & *Diaconi* λευῖται sæpissime appellantur. Clementem autem hic distinctos ministrorum ordines, ut in Christiana etiam Ecclesia constitutos, indigitare, ex ipsis verbis quæ transcripsimus abunde constat. Cùm enim, ut videre est, omnes in Ecclesia ordines recensuisset, addit protinus, *Unusquisque vestrum fratres in suo ordine* &c. Hinc enim clarissimè colligitur, præcedentia verba ad eos, ad quos scripsit, pertinere, viz. Corinthios Christianos, atque etiam aliquos eorum singulis ordinibus à se recensitis constitutos esse: ut unus esset Ἀρχιερεὺς *Episcopus*; alii ἱερεῖς *Presbyteri*; alii denique λευῖται *Diaconi*, quibus ἴδιαι διακονίαι incumbunt: quos singulos igitur intra præscriptum ministerii sui canonem se continere monet. Et ut huic suæ admonitioni majorem vim incuteret, ipsos etiam Judæos iis ante oculos ponit, apud quos omnia rite ac ordine perficiuntur. Nam nec sacrificia, inquit, ab iis ullibi offeruntur, præterquam Hierosolymis, nec ibi prius quam à summo sacerdote ac prædictis ministris inspecta sunt: ac si dixisset, hujusmodi ministri apud Judæos quoque constituti sunt, & munia sua constanter, & ritè obeunt, à Laicis nunquam perturbati, quanto magis hoc Christianos decet? Nec quenquam movere debet, quòd Clemens paucis interjectis ait, Apostolos per Christi resurrectionem plenâ certitudine imbutos, Episcopos, & Diaconos constituisse. Ibi enim Clemens non de statu Ecclesiæ ut suis temporibus constitutæ loquitur, sed ut sese habebat proxime post Christi resurrectionem, ut ipsa verba docent. Verum & tunc etiam tres distincti erant in Ecclesiâ ordines, Apostoli, & Episcopi, sive Presbyteri, Diaconique ab iis ordinati. Episcopi autem proprie sic dicti in Apostolorum locum succedunt, & non necesse erat, ut Apostoli successores suos prius deligerent, quam ipsi secessuri erant. Eos autem antequam hinc emigrarent, successores suos Apostolos, sive Episcopos proprie sic dictos ordinâsse, ac proinde tres in Ecclesiâ ministrorum ordines post se reliquisse, ex supra laudatis Clementis Romani verbis probe satis constat. Nec enim eum latere potuit, quos ordines Apostoli in Ecclesiâ constituerant, quippe qui ab ipsis in successorem substitutus est. Porro prius quam ille Ecclesiam Romanam deseruit, Ignatius Antiochenæ præfectus est. Qui etiam non minus quam ille cum ipsis Apostolis consortii habuit: adeo ut nec clam eo esse potuit, quos Apostoli ordines in Ecclesiâ præscripserant. Ille autem in indubitatis illis & summæ fidei Epistolis quas scripsit, tres perpetuo numerat; nimirum Episcopos, Presbyteros, & Diaconos. In Epistola ad Magnesianos, ὥσπερ οὖν ὁ κύριος ἄνευ τοῦ πατρὸς ἑνὸς ὢν οὐδὲν ποιεῖ, οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ ἀπόστολοι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου, μηδὲ πρεσβυτέρου, μηδὲ διακόνου. &c. & in initio Epistolæ *Damam* eorum Episcopum, & *Balsum* ac *Apollinium* Presbyteros nominatim laudat. In epistolâ ad Trullianos, Ἀναγκαῖον οὖν ἐστὶν, ὡσαύτως ποιεῖν, ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν πράσσειν ὑμᾶς· ἀλλ' ὑποτάσσεσθε καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ —— δεῖ καὶ τοὺς διακόνους ὄντας μυστηρίων χριστοῦ Ἰησοῦ &c. Et in initio itidem *Polybium* eorum Episcopum diserte nominat. In Epistolâ ad Philadelphenos, τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ, καὶ τοῖς διακόνοις. In Epistolâ ad Ephesios, ὑποτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ, & paulo ante *Burrhum* ibi Diaconum atque etiam *Onesimum* eorum Episcopum nominatim commemorat. In Epistolâ ad Smyrnenses, Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς τῷ πατρὶ, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοὺς ἀποστόλους, τοὺς δὲ διακόνους ἐντρέπεσθε· & eos postea extremâ quasi Epistolâ omnes salutat, Ἀσπάζομαι δὲ ἀξιόθεον ἐπισκοπὸν, καὶ τὸ θεοπρεπὲς πρεσβυτέριον, καὶ τοὺς διακόνους. Nullus itaque dubitandi locus relinquitur, quin ad finem saltem temporum Apostolicorum, sive ante centesimum à Christo nato annum (nam S. Johannes ultimus Apostolicorum diem obiit anno 99.) tres distincti ordines in Ecclesiâ constituti sunt. Eosdem autem & postea retentos esse, æque manifestum est. Quippe A. D. 142. sive quadragesimo tertio post S. Johannis obitum, Pius primus ad sedem Romanam provectus est. Hic autem in indubitatâ illius epistolâ ad Justum Viennensem Episcopum, ait, *Tu vero apud senatoriam urbem Viennensem, ejus* (Veri) *loco à fratribus constitutus & colobio Episcoporum vestitus, vide ut ministerium quod accepisti in Domino impleas.* Et paucis interjectis, *Presbyteri & Diaconi, non ut majorem, sed ut ministrum Christi te observent.* Hic enim Justum Episcopum, & Presbyteros, & Diaconos simul commemoratos videmus. Deinde anno 180. Irenæus Episcopus Lugdunensis claruit. Is autem Episcopos Apostolis succedere, iisque Ecclesias ab Apostolis committi, diserte asserit. Iren. l. 3. c. 3. Et præcedente capite alibique Presbyterorum etiam meminit. Diaconorum, fateor, rarius, quos tamen semper & ubique constitutos esse nemo unquam inficias ivit: & propterea Irenæi etiam diebus dictos tres ordines in Galliâ extitisse, nemini dubium esse potest. Præcipuè cum iisdem ferè temporibus eos omnes Carthagine & Alexandriæ distinctè ordinatos fuisse, locupletissimos habeamus testes, Tertullianum, Clementem Alexandrinum, & Origenem. Tertullianus, *Dandi quidem* (baptismum inquit) *habet jus summus sacerdos, qui est Episcopus, dehinc Presbyteri, & Diaconi, non tamen sine Episcopi autoritate, propter Ecclesiæ honorem.* Tertul. de baptismo c. 17. *Quod enim ex æquo accipitur, ex æquo dari potest, nisi Episcopi Episcopi jam, aut Presbyteri, aut Diaconi vocantur.* ibid. *Itaque alius hodie Episcopus, cras alius: hodie Diaconus qui cras lector: hodie Presbyter qui cras Laicus.* Id de præscript. adv. hær. c. 41. Clemens Alexandrinus, Ἐπεὶ καὶ αἱ ἐντεῦθεν τοῦ κυρίου ἐκκλησίαι πεφύκασι, διακόνων, καὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων μιμήματα εἶναι ἀγγελικῆς δόξης. strom. lib. 6. Origenes, ὁ γὰρ τοῦτο ποιῶν ἀποστολικῶς ὁ καλῶς ἔργον ἐπιδυόμενος —— τὸ δ' αὐτὸ καὶ περὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ἐρεῖς. Orig. in Matt. c. 15. καὶ ἀναλαβὼν ἐπισκόπους, ἢ πρεσβυτέρους, ἢ διακόνους. ibid. c. 21. *Ecce qualis Episcopus, aut qualis Presbyter, vel qualis Diaconus.* Id. in Num. Hom. 2. *Vidit & sedem puerorum ejus, Ecclesiasticum, puto, ordinem dicit, qui in Episcopatus vel Presbyterii sedibus habetur. Vidit & ordinationes sive stationes ministrorum ejus, Diaconorum, ut mihi videtur, ordinem memorat, astantium divino ministerio.* Id. in Cant. hom. 2. *Ecclesiarum rectoribus & Principibus loquitur, his videlicet qui jubeant eos qui intus sunt, id est Episcopis vel Presbyteris, & Diaconis*, Id. in Epist. ad Rom. l. 2. Ex omnibus hisce veterum testimoniis observetur primo, tres distinctos Ecclesiasticorum ministrorum ordines, sive Episcopos, Presbyteros, & Diaconos etiam proximo post Apostolos seculo, non in uno alterove loco, sed in omnibus tunc dierum cognitis terræ habitabilis partibus Europâ, Asiâ, & Africâ constitutos esse: in Europâ quidem, ut ex Clemente & Pio Romanis, & Irenæo Gallicano Episcopo; in Asiâ ut ex Ignatii Antiocheni Epistolis ad diversas Asiæ Ecclesias scriptis; & in Africa, ut ex Tertulliano, Clemente Alexandrino, & Origene constat. Deinde si nullum aliud extaret, hoc validissimo & invicto esset argumento, eos tres ordines ab ipsis Apostolis sancitos esse; omnem enim fidem superat, ut Ecclesiæ ubicunque terrarum constitutæ, & tanto à se invicem intervallo disterminatæ; in eosdem

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

eosdem conspirarent, nisi ab ipsis eos Apostolis, à quibus & fidem, traditos accepissent. Denique non mirum esse quod Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum mentio in his canonibus, etiamsi secundo ut nobis visum est, exeunte, tertiove ineunte seculo divulgatis, toties occurrit, siquidem longe ante, & ab ipsa origine ubique terrarum obtinuerant: idque, quod imprimis observandum est, etiamsi nullus unquam canon, nulla lex, nullum decretum, à Concilio quovis aut antiquo Patre editum est, quo vel unus quivis è tribus hisce ordinibus, constitutus legitur, aut confirmatus. In hisce, fateor, canonibus multa de celebrandis Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum ordinationibus occurrunt, ut & quibus quisque muneribus fungi, & intra quos se limites continere debet: sed nec in iis, nec in omnibus Conciliorum tomis, nec in ullis aliis è venerabilibus antiquorum patrum monumentis, vel verbum de primâ ipsorum sive in universâ, sive in singulari aliquâ Ecclesiâ, institutione, Præterquam Apostolicâ extat. Neque enim in potestate cujusvis, non viri dico sed Concilii situm erat, alios consecratorum ministrorum ordines per totum terrarum orbem introducere, quam qui ab ipsis Apostolis instituti sunt; ut penes quos solos erat, disciplinam Ecclesiæ unà cum fide ubique gentium stabilire: ac proindè tres supradictos ordines, hoc & præcedenti canone disertè commemoratos, Apostolicæ institutioni acceptos referamus, necesse est.

Καὶ διάκονοι. Prima Diaconorum ordinatio ab Apostolis instituitur Act. 6. Hîc enim septem ab Apostolis ordinati dicuntur, ut mensis ministrarent, quos omnes è LXX. discipulis, quos Christus elegerat, fuisse, Epiphanius testatur dicens, ἀπόστολος ἢ καὶ ἄλλους ἑβδομήκοντα δύο κηρύξειν, ἐξ ὧν ἦσαν οἱ ἀπὸ τοῦ ἅγ. χορῶν τετιμημένοι, Epiph. adv. hær. part. 2. par. 4. Per Apostolicam autem χειροτονίαν, non mensarum tantummodò, sed totius Ecclesiæ ministros constitutos esse, ex eo liquet, quòd Stephanus, unus ex iis, statim prædicâsse dicitur, Act. VII. Et Philippus, alius, non prædicâsse solùm Act. VIII. 5. sed & baptizâsse ibid 12. 38. Hinc est, quòd ab ipsis Ecclesiæ primordiis Diaconi inter Ecclesiæ ministros recensiti sunt. Ignatius, Δεῖ ἢ καὶ τοὺς διακόνους ὄντας μυστηρίων Χριστοῦ Ἰησοῦ κατὰ πάντα τρόπον ἀρέσκειν, οὐ γὰρ βρωμάτων καὶ ποτῶν εἰσι διάκονοι, ἀλλ' ἐκκλησίας θεοῦ ὑπηρέται. Ignat. epist. ad Trull. p. 48. edit Voss. Cyprianus, *Diaconos autem post ascensum Domini in cœlos Apostoli sibi constituerunt, Episcopatus sui & Ecclesiæ ministros.* Cyprian. ad Rogat. epist. 9. l. 34. lib. 3. Clemens Alexandrinus, ὁμοίως καὶ τῶν ἐκκλησίαν, τῶν μὲν βελτιστῶν οἱ πρεσβύτεροι σώζειν εἰσὶν, ὑπηρετοῦσι δὲ οἱ διάκονοι. Clem. Alex. Strom. l. 7. statim ab initio. Origines Diaconorum, ut mihi videtur, ordinem memorat astantium divino ministerio. Orig. Hom. 2. in Cant. p. 323. l. A. oper. edit. Par. 1619. Et ut alios è recentioribus taceam, Ælfricus, diaconuſ ir ðen ðe þenað ðam mæſſe ppeoſte. ⁊ ðam offrunge ſet uppan þ peopoð. ⁊ ȝoðſpel eac pæt æt ȝoðer ðenunȝum ðe mot pullian cilð. *Diaconus est, qui missali sacerdoti ministrat, & oblationes super altare ponit, & in divinorum celebratione Evangelium legit: is potest baptizare &c.* Ælfric. can. ad Walsin. Quòd autem Diaconus ab Episcopo, eoque solo ordinandus est, Concilium etiam Carthaginense quartum olim decrevit, his verbis, *Diaconus cum ordinatur, solus Episcopus, qui eum benedicit, manum super caput illius ponat; quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur,* Concil. Carthag. 4. can. 4.

Καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί. Frequens *Cleri* & *Clericorum* occurrit mentio in secundi etiam & tertii seculi scriptoribus, v. Tertull. de Monogam. cap. 12. Origen. hom. 7. in Jer. Cyprian. epist. lib. 3. epist. 5. 10. &c. epist. ad Presbyter. &c. Quinam autem λοιποὶ κληρικοὶ hîc vocentur, ex Justiniano discamus, qui præter *Presbyteros* & *Diaconos*, etiam *Subdiaconos*, *Lectores*, & *Cantores* in Clericorum numerum refert, dicens, τοὺς ἢ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, καὶ ὑποδιακόνους, καὶ ἀναγνώστας, καὶ ψάλτας, οὓς πάντας κληρικοὺς καλεῖσθαι, Justinian. Novel. 123. c. 19. quæ & sita est Basilic. l. 3. c. 33. Eosdem autem & in hoc canone intelligendos esse, ex can. Apost. 26. satis patet, quo constituitur, ex iis, qui non ductâ uxore εἰς κλῆρον promoti sunt, uxorem si velint, ducere, ἀναγνώστας καὶ ψάλτας μόνον. Hinc enim constat iis, quibus definiti sunt hi canones, temporibus, *Lectores* & *Cantores* Clericorum infimos fuisse. Quod denique ad horum vocabulorum etymologiam spectat, ipsum audiamus Hieronymum, *si enim*, inquit, κλῆρος *græcè, sors Latinè appellatur, propterea vocantur Clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia ipse Dominus sors, id est, pars Clericorum est.* Hieronym. ad Nepotian. de vitâ Clericorum.

In Can. III.

Εἴ τις ἐπίσκοπος. In primitivâ Ecclesiâ, juxta præceptum 1. Cor. XVI. 2. ab iis qui Ecclesiam ingrediebantur, singulis diebus dominicis fiebant oblationes, ut ex Justino Martyre colligimus, dicente, οἱ εὐποροῦντες καὶ εἰ βούλεται καὶ προαιρεσις ἑκάστου τῷ ἑαυτοῦ, ὃ βούλεται δίδωσι, καὶ τὸ συλλεγόμενον παρὰ τοῖς προεστῶτι δίδοται. Justin. Martyr. Apol. 2. p. 77. l. 36. edit. Commelin. Eadem pæne habes & apud Tertullian. Apol. cap. 39. Hinc D. Cyprianus divites matronas increpat, quòd nihil contribuerant. *Locuples, & dives es, & dominicum celebrare te credis, quæ Corbonam omnino non respicis, quæ in dominicum sine sacrificio venis, quæ partem de sacrificio quod pauper obtulit, sumis?* Cyprian. de opere & eleemosyna p. 155. l. 4. edit Manut. Et Augustinus, sive auctor sermonum de tempore, *secundum vires vestras eleemosynas pauperibus exhibete, oblationes, quæ in altario consecrentur, offerte; erubescere debet homo idoneus, si de alienâ oblatione communicaverit.* Serm. de tempore 215. Ex oblatis igitur alia in Ecclesiæ ministrorum sustentationem in gazophylacio, vel, ut loquitur Tertullianus, in arcâ custodiebantur; alia verò ad altare oblata consecrabantur. Hoc itaque tertio canone cautum est, ne quis aliud quippiam in sacrificio incruento sive cœna Dominicâ ad altare offerat, præter panem & vinum ab ipso Christo instituta, uti Balsamon & Zonaras canonem hunc interpretantur: Quibus suffragatur Josephus Ægyptius in Arabica canonum collectione, quâ hæc prima pars hujus canonis sic explicatur, اما اسقف او قس تعدا سنة ربنا يسوع المسيح في القربان وقرب على المذبح عسلا او لبنا وقدم ايضا عوض الخمر النقي الخالص شراب سكرا او شي من الاشربة الغريبة المعمولة بالنار او غيرها او شي من الطير او من الحيوان او غير ذلك من الذبايح ما خلا القربان الذي امر به السيد المسيح من الخبز السميد النقي الحديث والخمر المعصور من العنب الماخوذ من الكرم فمن تعدى ذلك فليطرح من رتب الكهنوت *Quicunque Episcopus vel Presbyter legem Domini nostri Jesu Christi de oblatione transgressus fuerit, & super altare obtulerit Mel, aut Lac, vel etiam puri puti vini loco adduxerit potum inebriantem, vel quippiam ex vino inusitato, igne aut aliter parato, aut avem aliquam, aut animal, aut aliam hostiam, præter oblationem quam Dominus Jesus præcepit ex pane similagineo puro, novoque, & vino ex uvis vite ortis presso; qui nimirum hoc transilierit, sacerdotio ejiciatur.* Per vinum igne paratum istud fortassis hic indigitatur, quod Avicenna المغسول *ablutum* vocat, & sic definit, والشراب الجيد المعروف بالمغسول وهو ان يتخذ ثلثة اجزا من العصير وجزا من الما ويغلي حتي يذهب ثلثة *Et bonum vinum est, quod ablutum dicitur, sitque hoc modo; Sumantur tres partes musti, & una aquæ, & coquantur quousque tertia pars absumatur.* Avicen. l. 1. fen. 3. p. 85. Cùm vinum autem hujusmodi, non merum sit, sed mistum, ebrietatem citiùs producet, ut idem asserit, probatque dicens المزرج يسكر اسرع لتنفيذ المائية *Mistum citius in ebriat, eo quod aqueitas penetrat.* Avicen. ibid. Et idcirco id genus vini in hoc canone sub generali etiam nomine شراب سكرا *potûs inebriantis* prohibetur, juxta paraphrasin Arabicam, & juxta ipsum quoque canonem, οἶνος μεθυστικὸς offerre prohibentem. uti mox patebit.

Πλὼν νέων καρπῶν. Interpretes hîc consentiunt, quòd hoc canone præcipitur, ut novæ spicæ, tempore opportuno, id est, cùm primò matureſcant, non ut sacrificia Deo, sed ut primitiæ sacerdoti offerantur. Sic etiam Scholiastes in Harmenopuli epitomen, οὐχ ὡς θυσία ταῦτα, ἀλλ' ὡς ἀπαρχὴ καρπῶν νέων. Harmenop. epit. can. sect. 2. tit. 2. Hinc hæc canonis pars in Arabicâ collectione vocatur سنة اول الغلات *lex de primitiis frugum*, viz. ut فرديك السنبل *Spica fricabilis*, & حب العنب *bacca uvæ* cùm primo matureſ-

turesçant ad Ecclesiam offerantur, وبارك الكاهن عليه بالصلات المرسومة له ويفرق علي المومنين قبل ان يحصد تلك الاندر *Et benedicat ei Sacerdos precibus ei prescriptis, & inter fideles distribuat, priusquam areola ista demetatur. Ubi* obiter obseres velim, vocem اندر *Ander*, non ut alibi *aream*, quâ teruntur, sed potiùs *areolam* sive partem agri, quâ seruntur fruges, hîc significare. Derivatur autem hæc vox Arab. اندر *Ander*, ut & Chald. אנדרא & Syr. ܐܢܕܪ à Græcâ ἄνδηρα sive ἀνδῆρες ut suspicatur Samuel Bochartus de animal. part. 1. l. 2. c. 49. p. 548. l. 36. Ανδηρα vero, μέρος τῆ κώπε, ὅπερ ἡ πτερνά. Suid. & sic Ανδήρες, Hesychius. Ανδηρώδης, πτερναὶ ὄχεπε παρῳδής. Et ut Ανδηρα sive Ανδῆρες partem horti, quâ flores, sic اندر *Ander*, partem istam agri, quâ fruges crescunt, indigitare videtur; vel ut Theocritus in viatoribus sive Bucholiastis, Ανδηρα pro ipsis floribus

Αλλ' ἐ συμλητ' ἐδὲ κωμάζεσθον, ἀλλ' ἀνεμώνα
Πέρθε ῥόδα, σκίλλαν δ' ἄνδηρα παρ' αἰμασιαῖσι πεφυκώς.

Sic & hîc اندر pro *segete in agro satâ* accipiatur. Quam etiam non demetendam esse præcipitur, priusquam primitiæ Sacerdoti offerantur, idque, non hoc tantum canone, sed & Constitut. Apost. l. 2. c. 25. & l. 7 c. 30. & à Concilio Hispalensi primo dicente, *Omnes primitias & decimas, tam de pecoribus quam de frugibus, dives simul & pauper Ecclesiis suis rectè offerant.* Concil. Hispal. apud Ivon. p. 3. c. 174. Extant autem in MS. Bodleiano χήλια quædam ad hunc canonem annexa, quæ hunc primitias offerendi ritum è lege Mosaicâ petitum observant, hisce verbis Ἐν τῷ νόμῳ λέγει, πρωτογενήματα χέρσα ἢ φαγεῖν, ἕως ἂν πρωτοβήκητε ὑμεῖς τὰ δῶρα τῷ Θεῷ ὑμῶν. κελεύει πάνυ, ὡς ὁ Παλαιστίνης δεσμώτης γῆς ὕσπις καὶ πραίμνε φερούσης καρπὸς, μὴ πρίπρον πνα νέας σαχίας ἀφύξαι, ἢ ἀρτῦσαι καὶ φρύξαι καὶ φαγεῖν, ἕως ἂν ἐκ τόπου τῷ Θεῷ προσενεγκῶσι δῶρημα. κελεύει δ' οὕτω προσενεγκεῖν τῷ τὰ πάντα ὑμέρᾳ· εἶτα ἐκ τούτου ἑπτὰ ἑβδομάδας ἀριθμῆσαι, καὶ τῇ πεντηκοστῇ ἐπιτελέσαι τῷ ἑορτῷ, ἥτις ἦν μνήμη τῆς εἰς τὸν γλῶ ἐπαγγελίας εἰσόδε. Η ἔλαιον εἰς λυχνίαν καὶ θυμίαμα. Luminaria oleo accensa à primitivâ Ecclesiâ usitata esse, ex Narcissi, Originis æqualis, historiâ ab Eusebio traditâ patet. Scribit enim Eusebius in magnâ paschæ vigiliâ, oleum ministris defuisse, Aquam autem Narcissi mandato lucernis infusam in oleum protinus miraculosè conversam esse, Euseb. hist. Eccles. l. 6. cap. 9. & ex eo Niceph. l. 5. c. 9. Incensum autem iisdem etiam temporibus in usu fuisse, fidem facit Hippolytus, qui tertio ineunte seculo claruit, dicens, Πενθῶσι ἢ αἱ ἐκκλησίαι πένθος μέγα, διότι ὅτι προσφορὰ ὅτι θυμίαμα ἐκτελεῖται. Hippol. de consummat. mundi p. 357. l. A. tom. 2. Bibl. patr. Græc. Ergo antea usitata fuerant. D. Ambrosius, *Atque utinam nobis quoque adolentibus altaria, sacrificium deferentibus assistat Angelus, imo præbeat se videndum*, Ambros. in Luc. c. 1. de Angeli apparitione. Hinc in S. Chrysostomi liturgiâ, Diaconus λαβὼν τὸ θυμιατήριον καὶ τὸ θυμίαμα, λέγων πρὸς τὸν ἱερέα, εὐλόγησον δέσποτα τὸ θυμίαμα. Deinde sacerdos sic precatur, Θυμίαμά σοι προσφέρομεν χριστὲ ὁ θεὸς εἰς ὀσμὴν εὐωδίας πνευματικὴν ὃν προσδέξαι δέσποτα εἰς τὸ ἅγιον, καὶ ὑπουράνιον καὶ νοερόν σε θυσιαστήριον &c. Bibl. patr. Græc. tom. 2. pag. 63. Alias orationes in eundem finem conceptas videsis apud Hug. Menard. in append. lib. Sacram. S. Greg. Radulphus Tungrensis prop. 23. hunc ritum à Leone primo in Ecclesiam introductum arbitratur: verum huic potiùs canoni adscribendus est; cujus ultimam hanc partem Paraphrastes Arabicus sic interpretatur ولا يحل ايضا ان يقدموا من المذبح شي من الادهان غير دهن الميرون المقدس المعمول لذلك الذي امر الاله به وريت الوقيد الذي يسرج به القناديل والبخور الطيب الذي هو البسمين المعمول من الاصطرك في وقت القدسات والصلوات لا غير *Nec liceat iis offerre ad altare oleum quodlibet, præter oleum Sancti Chrismatis, eo nomine facti, quòd Deus mandavit, & oleum incendiarium, quo candelæ accendantur, & incensum aromatum, sive* בשמין *factum ex styrace, sacramentorum & pre-*

cum tempore, non aliud. Hic vox اصطرك *Istorak* formatur haud dubiè ex Græcâ στύραξ, quam Hesychius inter alia per θυμίαμα exponit; eodem sensu usurpatur & ab Avicennâ, qui de اصطرك ait قال دياسقوريدوس انه ضرب من الميعة وعند بعضهم هو صمغ الزيتون ودخانه يقوم بدل دخان الكندر في كل شي Dioscorides dicit, *quod ipsa sit species Styracis, & apud quosdam est gummi olivæ, & illius suffumigatio loco suffumigationis thuris in omni re ponitur*, Avicen. l. 2. p. 129. è quibus incensum, cujus hîc canon meminit, non ex thure tantum, sed & ex styrace in Oriente confectum esse constat.

Balsf. Σίκερα δὲ ℞ πᾶν. Sic & Zonaras infra. Hesychius, Σίκερα οἶνος συμμιγὴς ὑδρομέλιτι, ἢ πᾶν πόμα ἐμπιπῶν μέθην. Basilius Magnus, Σίκερα δὲ πᾶν τὸ δυναμένον μέθην ἐμποιῆσαι πόμα τοῖς Ἑβραίοις ὀνομάζειν ζυθήρες, Basil in Isa. cap. 5. p. 950. l. c. tom. 1. edit. Par. D. Ambrosius: *Hebræi omnem potum qui inebriat Sicera nomine vocant*, Ambros. de Helia & jejun. c. 15. Hieronymus, *Sicera Hebræo sermone omnis potio nuncupatur, quæ inebriare potest.* Hieron. ad Nepotian. de vitâ Cleric. *Sæpe diximus esse vinum, quod de vineis fit; Siceram autem omnem potionem, quæ inebriare potest, & statum mentis evertere*, Id. in Isa. c. 28. nimirum Heb. שכר *Shecar* potum inebriantem propriè significat: unde יין ושכר οἶνον καὶ σίκερα, ut reddunt LXX. Targum חמר מרוי & Arabs خمرا ومسكرا *Vinum & quicquid inebriat* vertunt, Levit. 10. 9. at ubi iterum concurrunt יין ושכר 1. Sam. 15. Versio vulgata habet *Vinum & omne quod inebriare potest*, Septuaginta viralis οἶνον καὶ μέθυσμα; unde Suidas, Σίκερα σκεδασὸν πόμα· καὶ παρ' Ἑβραίοις ὅπου λεγόμενον μέθυσμα. Sic etiam in hoc canone, ut ante dictum est, σίκερα à paraphraste Arabico per شراب سكرا *potum inebriantem* exponitur. Et quidem שכר *Sicera* rarò, si unquam, vinum merum significat, sed potius Factitium, præsertim ubi cum יין *vino* jungitur; ut Schindlerus observat in Lexico Pentaglotto. Atque adeo loco ante laudato 1. Sam. 1. 15. ubi Targum יין ושכר vertit חמר חדת ועתיק *vinum novum & vetus*, & *Midrash in locum*, יין זה חדש שכר זה ישן *Yain, id est vinum novum, Shecar id est vetus.* R. Kimchi in locum rectiùs observat שכר *Shecar* potiùs esse potum ex fructibus factum. De variis autem potionibus, quæ ebrietatem inducunt, & idcirco σίκερα meritò nuncupentur, & sub eo nomine ad altare offerri hîc prohibentur, videsis infra in notis ad χνμέλι.

Μετ' εὐλογίας. Fructus, qui apud Græcos à sacerdote εὐλογοῦνται *benedicuntur*, sunt, Uva, ficus, malegranata, olivæ, poma, mala Persica, & Prunæ. Publicum benedicendi, Deoque pro iis, jam maturis & oblatis, gratias agendi, ritum his verbis peragunt, εὐχαριστοῦμέν σοι κύριε ὁ θεὸς, καὶ προσφέρομεν ἀπαρχὰς καρπῶν, ὡς ἔδωκας ἡμῖν εἰς μετάλημψιν, τελεσφορήσας διὰ τὸ λόγου σου, καὶ κελεύσας καρποὺς παντοδαποὺς εἰς εὐφροσύνην καὶ τροφὴν τοῖς ἀνθρώποις καὶ παντὶ ζώῳ ἐν παντὶ τόπῳ γῆ. ὑμνοῦμέν σε ὁ θεὸς ἐν πᾶσιν οἷς εὐεργέτησας ἡμᾶς, καὶ πᾶσαν κλίσιν παντοίους καρποῖς διὰ τοῦ υἱοῦ σου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, δι' οὗ καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. A Latinis etiam antiquitùs hunc ritum observatum fuisse ex D. Gregorii sacramentario patet, ubi hæc oratio eundem in finem concepta legitur, *Domine qui cœlum & terram & omnia creâsti, te supplices quæsumus, ut hunc fructum novum benedicere & sanctificare digneris, & multiplicare abundanter offerentibus tibi, ut repleas eorum cellaria cum fortitudine frumenti, & vini, ut lætantes in iis referant tibi Deo omnipotenti laudes & gratias.* Vide & Constit. Apostolicarum lib. 8. cap. 40.

Zon. χνμέλι. Etiamsi nomen hoc vix alibi, ni fallor, præterquam hoc loco occurrat, quin potionem tamen aliquam ex melle confectam significet, nemo dubitare potest. Et quidem mellitum aliquid vini loco offerre Concilium Antiocheno etiam prohibet; *Non licet in altario, in sacrificio divino mellitum, quod mulsum appellant, nec ullum aliud poculum, extrà vinum cum aquâ mixtum, offerre.* Concil. Antioch. can. 8. At præter χνμέλι, aliæ sunt quamplurimæ potiones inebriantes, quas sub *Sicera* nomine canon hîc offerre vetat. Observatu dignissima sunt D. Hieronymi verba, *Sicera Hebræo sermone omnis potio nuncupatur, quæ inebriare potest sive illa, quæ frumento conficitur, sive pomorum succo, aut cum favi decoquuntur in dulcem & barbaram potionem, aut palmarum fructus exprimuntur in liquorem, colliscque frugibus aqua pinguior coloratur.* Hieron. ad Nepot. de vitâ Cleric. p. 6. col. 1. tom. 1. oper. per Erasmum. De Sicera primo ex Frumento

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

mento confecta, sic Plinius, *Est & occidentis populis sua ebrietas fruge madidâ: pluribus modis per Gallias Hispaniasque nominibus aliis, sed eâdem ratione* Plin. l. 14. cap. 22. *Ægyptus quoque è fruge sibi potus similes excogitavit, nullâque in parte mundi cessat ebrietas*, ibid. & alibi. *Et frugum quidem hæc sunt in usu medico. Ex iisdem fiunt & potus, Zythum in Ægypto, Cœlia, & Ceria in Hispaniâ, cervisia & plura genera in Galliâ, aliisque provinciis*, Id. lib. 22. cap. ult. à fine. Ægyptiorum autem Zythus ex hordeo præcipuè & aqua confectus est. Ζύθος σκεύάζεται ἐκ τῆς κριθῆς. Dioscorid. l. 2. c. 109. Ζύθος, οἶνος ἀπὸ κριθῆς γινόμενος. Hesych. & Suid. ὡς οἱ τὸν οἶνον ποιοῦντες ἐκ τῆς κριθῶν καὶ ὄρυζης καὶ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ καλουμένου ζύθου, Theophr. de causis plant. l. 6. c. 15. Sic & Herodotus scribit Ægyptios οἴνῳ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ διαχρᾶσθαι, Herod. l. 2. Hoc potionis genus in Dalmatiæ etiam & Pannoniæ provinciis usitatum & *Sabaium* dictum esse, observat Hieronymus in Isa. c. 19. Et Ammianus Marcellinus, *Est autem Sabaia ex hordeo vel frumento in liquorem conversus pauperinus in Illyrico potus.* Am. Marcel. l. 26. *At Sabaia* haud dubie ab Heb. סבא *potare* ducitur. A Pæonibus etiam usurpatur, & βρύτον dicitur, ut & βρύτον, Hecatæus enim Pæonas πίνειν βρύτον ἀπὸ κριθῶν tradit apud Athen. l. 10. quinetiam, Βρύτιον, πόμα ἐκ κριθῆς, Hesych. scribitur & βρύτιον Gaz. grammat. l. 3. Athenæus loco citato hunc κρίθινον οἶνον etiam πίνον vocari dicit, unde & πίνῳ μεθυσθέντας apud Aristotel. l. de ebriet. Adhæc appellatur & βυνδὸς, Hesychius, Βυνδὸς σκεπαστὸν κρίθινον. At Βύνη apud Aetium l. 10. c. 29. idem est quod Matthæus Parisiensis, Tho. Walsingam, aliique *Brasium* vocant, nos *Malt* nuncupamus; à Saxonico Mealt q. *liquefactum*, ut observat Henricus Spelmannus in Glossario Præterea Dioscorides potum hunc hordeaceum κόρμα appellatum & Iberis occidentalibus & Britannis usitatum scribit l. 2. c. 110. at apud Athenæum l. 4. scribitur κόρμα, & apud Priscum Sophistam in excerptis historiæ Gothicæ κάμον, ubi ait, καὶ τὸ ἐκ κριθῶν ζεσταινόμενον πόμα, κάμον οἱ βάρβαροι καλοῦσιν αὐτό. Nos *Alam* & *Biriam*, sive *Ale* & *Beere* nuncupamus. *Alam* quidem non ab Alica, ut opinatur Ruellius de nat Stirp. l. 2. c. 18. sed detorta potius nonnihil voce Danica quæ *Oela* appellatur, ut sentit Hadrianus Junius, animadv. l. 2. c. 12. *Biriam* autem, sive *Beere*, à *bibere* deduci suspicatur Gerh. Joh. Vossius de vit. serm. l. 1. c. 4. Veteres viz. pro *bibere* nonnunquam *biber* dixerunt, ut idem Vossius probat, de analog. l. 1. c. 26. ex *biber* autem contractum esse Germanicum *bier* arbitratur, unde Angl. *Beere*: quod ipse tamen mallem à Saxonico Bepe derivare, quod *hordeum* significat, ut ex quo conficitur. A Medis etiam idem potionis genus usurpari, & Hebraico שכר respondere scribunt Rabbini, שכר המרי דרמו ביה מי שעורי *Sicera Medorum in quam projiciunt aquas hordei.* Pesach. Fol. 42. 2. & Glossa מרי עושין שכר ממי שעורים כעין אותן שלנו *Medi faciunt Siceram ex aquis hordei, ut est Sicera nostra.* Proximum Siceræ genus ab Hieronymo recensitum ex pomorum succo fit. Sic Plinius *vinum fit & à siliquâ Syriacâ & à pyris malorumque omnibus generibus. Sed è punicis, quod rhoiten vocant, & è cornis, mespilis, sorbis, moris siccis, nucleis pineis.* Plin. l. 14. c. 16. Hinc virgilius Georg. l. 3.

------ Et pocula læti
Fermento, atque acidis imitantur vitea sorbis.

Hoc Siceræ genus D. Hieronymus *Pomatium* vocat, ut quod è pyris fit, *Pyratium*. Deinde Sicera è favis decoctis facta, & χυμίλη comprehendit, & ὑδρόμελι, de quo vid. Columel. l. 12. cap. 12. & Plin l. 14. cap. 17. Fit hoc ex aqua & melle tantum, nusquam laudatius, quàm in Phrygia, ut docet Plinius, ibid. Hujus etiam in Æthiopia frequens ob mellis copiam usus, ut observat Job. Ludolphus: vocatur ab iis ⵙⵉⵏ: Mes. eodem autem nomine & *Sicera* in genere nuncupatur. Unde οἶνον καὶ ὑδρόμελι Æthiopice per ⵡⵢⵃ : ⵍⵙⵏ : *Waina Wames*, i. e. *vinum & Mes*, vertitur Luc. 1. 15. Hoc Siceræ genus, ut solum fortasse iis notum, publicè venditur: locus quo venale proponitur ⵏⵜ : ⵙⵢⵎ : *Beta majasi, Domus Mes*, sive *taberna qua Sicera venditur*, appellatur. Quod denique ad Siceram spectat è Palmarum fructibus, sive Dactylis expressam, Plinius ex iis etiam vina in oriente facta affert lib. 13. cap. 4. Hujusmodi verò potum revera *Siceram* esse Avicenna testatur, dicens, البسر مصدع وبسكر كثيرة *Dactyli cephalalgiam sive sodam inducunt, & plurimum inebriant*, Avic. l. 2. p. 143. (in impressis pro بسكر perperam legitur بسكن) Vinum hoc ex dactylis confectum Arabes عنبن *Anbidha* vocant. Omnia ergo hæc vina fictitia ad altare offerri sub Siceræ nomine, hoc Canone prohibentur. Qui plura eorum genera noscere cupit, consulat Plin. l. 14. c. 16.

Arist. Ἱερεὺς ὁ γάλα ἢ μέλι. Primam hujus epitomes partem Harmenopulus sic legit, ὁ γάλα ἢ μέλι τῷ δυνατοῦ προσάγων ἱερεύς, ἢ ἀντὶ οἴνου σίκερα, ἢ ὄρνις, ἢ ζῶα, ἄπεια, πλὴν &c. in altera pro ἐλαίου καὶ θυμιάματα & Simeon Logotheta legit ἐλαίου καὶ κηρίου καὶ θυμιάματα. In Aristeni Epitome ut à Justello editâ pro σαφυλῆς legitur σαφυλῶν, sed non tantùm in nostro MS, sed & in Harmenopuli & Logothetæ Epitomis est σαφυλῆς.

In Can. IV.

Ἅπαλλα πάντα ἀπάρχεσθαι. In Ecclesiæ primordiis, priusquam annui reditus & stipendia iis constituta essent, Ecclesiastici ministri ex libera fidelium contributione (nam modicam unusquisque stipem menstruâ die, vel cum velit, apponebat, Tertull. apol. c. 39.) & etiam è primitiis lege debitis alebantur. Unde πάντα ἀπαρχὴν προσπαίζεσθαι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς προεστῶσι καὶ τοῖς διακόνοις εἰς διαφορὰν αὐτῶν præcipitur Constit. Apostol. l. 8. c. 30. Quæ oblata sunt, Episcopus reliquis, prout opus visum est, distribuebat, & quisque è ministris, juxta gradum quo constitutus est, menstruam suam sportulam accipiebat, ut patet ex istis Cypriani verbis, *Ceterum Presbyterii honorem designâsse nos illis jam sciatis, ut & sportulis iisdem cum Presbyteris honorentur, & divisiones mensurnas æquatis quantitatibus partiantur*, Cyprian. Epist. 5. lib. 4. prope finem. Edit. Manut. Hinc qui hujusmodi stipendio dignati sunt, *Sportulantes fratres* ab eodem vocantur Epist. 9. l. 1. Hoc ergo canone decretum est, ut quæ sic oblata sunt, ad altare non offerantur, sed ad domum Episcopi mittantur, & ut ille fideliter eadem distribuat. Ut nemo autem præter Episcopi sententiam ea vel accipiat, vel distribuat, cautum est Syn. Gangr. Can. 7. & 8. Episcopus autem ea non in Clericos solos, sed & in pauperes distribuere potuit, ut ex hoc Apost. Canone probat Balsamon in responsis ad Marcum Patriarcham Alexandriæ, verba ejus, ut quæ Can. huic lucem ferant, afferre non pigebit, Τὰ μὲν τῇ θείᾳ προσαγόμενα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη καὶ ὕπαια ἐσθῆτα εἰσι, κἂν διὰ τῆς ἐπισκόπου προσφέρωνται τῷ θεῷ· τὰ δὲ τροκλᾶ καὶ ποτὰ σωλήνως ἐν μνήμασι ἁγίων καὶ ὑπὲρ μνημοσύνῳ κατεχομένων εἰσκομιζόμενα τῷ θεῷ, καὶ τὰ ὑπὲρ ψυχικῶν διαδόσεων τῆς ἐκκλησίας ὑπ' αὐτῶν προσφερόμενα, τοῖς ἐπισκόποις δίδοσθαι κελεύεται, καὶ οὕτω τέτοιο φησὶ τὸν κλησικὸν καὶ τὸν ξενιζομένους καὶ ἄλλους πενιζομένους ἀδελφοὺς διαμερίζεσθαι κατ' αὐτῶν διάκρισιν. φησὶ γὰρ ὁ γ'. κανὼν περὶ ἁγίων ἀποστόλων εἴ τις ἐδίσκετο, &c. Balsam. in resp. ad interrog. 57. Et deinde sub tertii Canonis nomine hunc etiam quartum, tanquam ejus appendicem, citat Dionysius exiguus in codice canonum à Justello edito, hunc sic vertit, *Reliqua poma omnia ad domum primitiæ Episcopo & Presbyteris dirigantur, nec offerantur in altari. Certum est autem quod Episcopo & Presbyteris dividant, & Diaconis & reliquis Clericis.* Ubi pro *Episcopo & Presbyteris* alii codices legunt *Episcopus & Presbyteri*; quæ lectio proculdubio præferenda est, ut Græco textui magis congrua & Canonis sensum dilucidiùs exprimens.

Balf. Καρίσια. In codicibus antehac impressis est κοιρίσια. Gentianus Hervetus legit Καρίσια, transfert enim *Canistra*. Nos veram lectionem Καρίσια ex MS. Bodleiano restituimus. Sic etiam Joh. Meursius legit in Glossario, in voce ἀσάρτελον. Nec κοιρίσια autem nec χαρίσια, ni fallor, usquam occurrit. Καρίσιον verò idem est quod κάνεον *Canistrum*. Suidas, κάνεον, καρίσιον. Hesychius, καρίσια, καροῖς, μαγίσι, καρισιοῖς, & mox, καρῦν, καρίσιον. Hinc pro *Sportula*, de qua ante dictum est, sive dono, quod in canistris deferri solet, accipitur. Οτε δὲν λαμβάνει δῶρα, ὅτε δὲν δέχεται καρίσια. Gloss. Gr. Barb. διὰ τὸ ἀρῶσιν ἄνθρωπον ὑποτίθεσθαι μὴ μεγάλου καρισίου ἢ Σαπλία, Constantin. de administr. imp. Scribitur & καρίσγιον apud. Nicet. Coniat. in Alexio Angelo. l. 3. Quænam autem hoc Balsamonis loco καρίσια essent τὰ ὅσα τοῖς μνήμασι τῶν ἁγίων καὶ κατεχομένων προσφερόμενα, certiores fieremus, si oratio illa S. Athanasii εἰς τοὺς κεκοιμημένους, ad quam nos remittit, ullibi extaret. Videntur tamen ejusdem naturæ esse ac quæ à Græcis Κάνυσα etiamnum vocitantur. Κάνυβα autem Suidas ἄπυρα ἐψητὰ exponit. Enimvero Græci ex frumento leviter excocto & frugibus variis, ut pisis, tusis avellanis, amygdalis, nucibus, uva Corinthiaca, malogranatis, aliisque edulium quoddam conficiunt, quod Κάνυσα vocant: hoc

hoc in sanctorum & defunctorum commemorationibus & quadragesimæ initio propinquorum sepulchris impositum offerunt; postea verò in sacerdotis & ministrorum usum cedit. Hunc ἧῤ κολύβων ritum Theodori martyris monitu introductum esse scribunt Niceph. Callist. l. 10. c. 12. & Nectarius in Synaxario Græco ad Feb. 17. Hujus autem generis fuisse Κανίσκια à Balsamone hîc commemorata, exinde liquet, quod hæc quoque διὰ πολυφθῶν ὀπωρῶν κομιζόμενα τῇ ἁγιοτραπέζῃ προσφέρονται, ut proximis verbis docet.

Arist. Οἶκοι συμπίπτουσιν. In Simeonis Logothetæ epitome post συμπίπτουσιν sic legitur, ἀπαρχὴ τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῆς πρεσβυτέρας, ἃς οἱ ἀρῶσι τῆς ἐξῆς διανέμειν.

In Can. V.

Την ἑαυτῆς γυναῖκα. Ex hisce verbis nihil certius, nihil apertius esse potest, quam temporibus, quibus conditi sunt hi Canones, Episcopos, Presbyteros, & Diaconos conjugatos esse. Nec mirum, cùm Petrum & reliquos Apostolos uxores habuisse affirmet Basilius, de abdicat. ser. statim ab initio. Et ipse quoque Ignatius, ὡς Πέτρος, καὶ Παῦλος καὶ ἧῤ ἄλλων ἀποστόλων ἧῤ γάμοις προσομιλησάντων. Ignat. Epist. ad Philadelph. p. 98. edit. Usser. Hunc, fateor, Ignatii locum corruptum esse, ac nomen Pauli ab hæreticis interfertum, è MSS. nescio quibus acriter contendunt Pontificii; sed incassum, ut probat Jac. Armachanus in prolegomenis ad Ignat cap. 17. Ambrosius autem Paulum cum Johanne, eosque solos, excipit, *Omnes*, inquit, *Apostoli, excertis Johanne & Paulo, uxores habuerunt*, Ambros. in epist. secundâ ad Corinth. c. 11. vers. 2. At Clemens Alexandrinus Paulum etiam uxorem habuisse scribit, stromat. l. 3. p. 448. lit. B. edit. Paris. 1629. ubi & Philippum addit, Πέτρῳ καὶ Φιλίππῳ ἐπιδεδημήκασιν. Φιλίππῳ δὲ καὶ τὰς θυγατέρας ἀνδράσιν ἐξεδώκασι, ibid. De Philippo idem asserit & D. Chrysostomus, εἰς τ' Ὀζίαν λόγ. β'. tom. 5. p. 147. edit. Savil. Et ante eum Polycrates Ephesinorum Episcopus in epistola ad victorem Romanum, apùd Euseb. hist. Eccles. l. 3. c. 31. At Philippum illum, qui quatuor habuisse filias dicitur Act. 21. 9. non Apostolum, sed Diaconum fuisse probat Isidorus Pelusiota l. 1. epist. 147. Proximis autem post Apostolica temporibus Valentem Presbyterum uxorem habuisse testis est Polycarpus in epistolâ ad Philippenses p. 22. edit. Usser. & Diaconum quendam anonymum, Irenæus l. 1. c. 9. Idem de Charæmone Nili Episcopo scribit Eusebius hist. Eccles. l. 6. cap. 42. & de Philea Thmuitarum Episcopo, ibid. l. 8. c. 9. Tertullianus Presbyter ad uxorem duos libellos conscripsit. Novati Presbyteri uxoris mentionem facit Cyprianus, Epist. 8. l. 2. edit. Manut. Adeo ut Said Ibn Batrik sive Eutychius Patriarcha Alexandrinus, Episcopos ad ipsa etiam Concilii Nicæni primi tempora uxores habuisse, non inmeritò asseruisse videatur, ubi ait.

وذلك ان الاساقفة منذ وقت الحواريين الي
مجمع الثلثماة والثمانية عشر كان لهم نساء لانه
كان ان اصير احد اسقفا وكانت له زوجة
بقية معه ولم تفتحا عنه *Propterea quod Episcopi à tempore Apostolorum usque ad synodum* 318 *patrum uxores habebant, adeo ut si quis qui uxorem duxerat Episcopus constitutus est, manebat & ipsa cum illo, nec ab eo recederet.* Alexandrin. annal. tom. 1. p. 449. 450. Quinetiam in celeberrimâ hâc Synodo Nicææ habitâ quæstio mota est, utrum sacris initiati cum uxoribus suis dormirent, necne? Unde uxores tunc temporis eos habuisse satis constat. Cùm Paphnutius autem sententiam suam protulisset, rem totam in medio relinquebant, vel, ut cum Socrate loquar, πρὸς ταῦτα ζήτησιν ἀπεῖχον, τὴν γνώμην ἧῤ βιωφελῆ ἀπεχθάσθαι τὸ ὁμιλίας ἧῤ γαμικῆς καταλείψαντες. Socrat. hist. l. 1. κεφ. ια'. Vide & Gelasium Cyzicenum Act. Concil. Nic. l. 2. cap. 32. & Matthæum Monachum sive Blastarem in Matrimonial. cap. περὶ γάμων ἧῤ κληρικῶν. Et quidem post hoc Concilium Spiridionem, Gregorium Nyssenum, ut & Nazianzenum, tam patrem quam Filium Theologum, matrimonio copulatos fuisse nemo in antiquitate versatus nescit. De Hilario Pictavienssi Episcopo Mantuanus Carmelita Fast. l. 1. sic cecinit.

Non nocuit tibi progenies, non obstitit uxor,
Legitimo conjuncta toro, Non horruit illâ
Tempestate Deus thalamos, cunabula, tædas.

Sed infinitus essem si omnia hujusmodi exempla recenserem. Hæc ad illud confirmandum sufficiant, nempe, non iis tantum diebus quibus editi sunt hi Canones, verum & usque ad Trullanam Synodum Episcopos, Presbyteros & Diaconos uxores habuisse, ut Balsamon in interpretationis suæ in hunc Canonem initio affirmat.

Ἐκβαλλέτω. Bellarminus, Binius, aliique Pontificii hanc vocem eo detorquent, ut nihil magis per eam hîc significetur, quàm ut Clerici uxoribus suis providere debeant, quæ ad victum sunt necessaria, ac si μὴ ἐκβαλλέτω, non exponeretur, *ne dimittat uxorem*, vel *à toro aut domo ne ejiciat*, sed tantum, *à cur à suâ ne abjiciat*. Sed hæc mera est ac futilis impostura. Isto enim sensu nusquam à Græcis scriptoribus usurpatur: sed ubicunque apud eos de mulieribus agitur, ἐκβάλλειν idem est, quod ἀπολύειν *dimittere*, vel ἀποστέλλειν τῇ γυναικὶ διαζύγιον *libellum repudii uxori mittere*, ut Balsamon & Zonaras hîc interpretantur. Hoc sensu & D. Chrysostomus verbo ἐκβάλλειν utitur, ut in verba Christi ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Mat. 5. 31. Ille inter alia dicit, νόμος ἦν παλαιὸς ἡ μαστὴν τὴν γυναῖκα τὴν ἑαυτοῦ ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας, μὴ κωλύεσθαι ἐκβάλλειν. Et mox, ἀλλ' ἐξὸν ἐκβάλλειν τι αὐτὴν καὶ ἑτέραν λαμβάνειν, Chrysost. in Mat. ὁμιλ. ιζ'. tom. 2. p. 121. edit. Savil. Ubi hoc sæpius, quàm aliud quodvis vocabulum, eo sensu usurpatur. Quinetiam Origenes iisdem ferè temporibus, quibus constituti sunt hi Canones, ἐκβάλλειν eodem sensu usurpabat, ubi eadem Christi verba interpretans, ait, καὶ τ' αὐτὸν γὰρ φύσει εἶναι τῷ λόγῳ τ' πορνείας, δι' ὃν ἐκὸς ἂν γυνὴ ἐκβληθείη Orig. in Mat. eodem sensu & verbo ἀποβάλλειν utitur infra. ζητήσει τις ἂν εἰ ἐκὸς τὸν τοιοῦτον ἀποβαλεῖν, ibid. Hinc Josephus Ægyptius in Arabicâ Canonum collectione, hæc verba τὸν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐκβαλλέτω vertit اخرج لمراته من منزله *Uxorem suam domo suâ ejiciat.*

Mulier enim dimissa sive repudiata domo simul ejecta est, juxta Deut. XXIV. 1. ושלחה מביתו *Et mittet eam è domo suâ*, unde Philo Judæus mulierem *cohabitantem* opponit *dimissæ*, ζώσης τὴ συνοικούσης, εἴτε καὶ ἀπολελαγυίας, Phil. Jud. de special. leg. Et ipsum conjugium συνοικέσιον appellatur, Concil. Chalced. can. 27. Et idcirco Rabbini repudiatam vocant גרושה & מנורשת *ejectam*, *expulsam*, & repudium גירוש *ejectionem*. Et in Justiniani Novellis τὸν ἑαυτῆς γαμετὴν τῆς ἰδίας οἰκίας ἐξωθήσασθαι pro *mulierem suam repudiare*. Novel. 117. cap. 8. l. 7. Hoc denique sensu vocem hanc ἐκβαλλέτω hoc Canone accipiendam esse, testis est Matthæus Monachus, cujus verba, ut veram canonis hujus interpretationem exhibentia, apponi dignissima sunt, ὁ ε'. ἧῤ ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, ὅτιπερ, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον τὸν ἑαυτῆς γυναῖκα προφάσει εὐλαβείας ἐκβάλλοντα ἀφείλε, μάχεσθαι ἂν αὖθις προσλάβηται, ἀφορίσαντα ἢ καθαιρεῖ. τοῦτο δὲ καὶ ὁ κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἐδίδαξεν, μὴ ἐξεῖναι παρὰ τῷ παλαιῷ προστάξαντι νόμῳ, ὅτι ὀλίγοις, τὸν ἰδίαν ἐκβάλλειν γυναῖκα, χρεὼν ἀπορρήτου αἰτίας· ἔοικε γὰρ ἡ γάμων διαζύγιον, ὡς ἀνεῖσθαι ὃν τὸ νομίμως μίγνυσθαι, Matt. Monach. sive Blast. in Matrimonial.

Περιφάσει εὐλαβείας. Non defuerunt, qui in discutiendis de Clericorum cœlibatu controversiis, εὐλάβειαν hîc non *pietatem* aut *religionem*, sed *cautionem* in genere designare acriter contenderint, & hoc, fateor, sensu apud Ethnicos scriptores vox εὐλάβεια sæpius usurpatur: Apud Ecclesiasticos autem, nec semel, ut opinor, *cautionem* in genere, sed *pietatem erga Deum*, sive *timorem illius*, *justamque cautionem in divino cultu adhibendam* perpetuò significat. Et eodem quidem sensu hoc Canone intelligendam esse non tantùm ex Dionysio Exiguo, qui περιφάσει εὐλαβείας *sub obtentu religionis* vertit; sed præcipuè ex can. 14. patet; ubi hæc vox iterum non usurpatur tantummodo, sed & explicatur, ut quo dicitur μὴ φόβῳ θεοῦ καὶ πίστει εὐλαβείας. Hîc enim εὐλάβειαν & φόβον θεοῦ synonyma esse clarissimè constat. At timor Dei universam erga eum pietatem sub se continet, unde & εὐσέβεια Syriacè vertitur ܕܚܠܬܐ *Timor Dei* 1. Tim. 3. 5. &c. Sic etiam Arabicè *Pietas* sæpissimè exprimitur per تقوى & تقية *Timor Dei*, & pius vocatur تقي *Timens Deum*, quo verbo & εὐλαβὴς redditur Luc. 2. 25. Quinetiam ipsa quoque ratio sive occasio condendi hujus canonis hunc vocis εὐλαβείας sensum postulat. Cùm enim secundo etiam post Christum natum seculo, æque ac postea, nonnulli Clerici, (inter quos & Tertullianus fuisse videtur) uxores suas dimitterent, sive repudiarent, hoc nimirum prætextu, ut se totos precibus, jejuniis, divinoque cultui ac ministerio devoverent; ac si sacra conjugatorum ministeria ac exercitia impura essent, Deoque minùs grata: ne quis in posterum veram pietatem cum matri-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

trimonio consistere non posse arbitraretur, eo præsertim, quòd ipsi quoque Clerici uxores suas pietatis ac continentiæ obtentu ejicerent; Canone hoc cautum est, ne quis Clericus hoc prætextu uxorem suam dimitteret; quem proinde Josephus Ægyptius διδασκαλικὸς sic exponit, لا يحل للاسقف ولا للقسيس ولا للشماس ان يخرج امرئة من منزله بعلة الزهد يقدران ملامسته لها تحاسبة بهذه العلة لا يخرجها من منزله *Non licebit Episcopo & Presbytero, nec Diacono uxorem suam domo suâ ejicere sub pratextu abstinentiæ sive devotionis, ac si existimaret matrimonialem cum eâ coitum impurum esse; hoc prætextu eam domo suâ nequaquam ejiciet*, viz. *Continentiæ prætextu.* Et sic quidem Harmenopulus in hujus canonis Epitome pro ἐυλαβείας substituit ἱερατείας προφάσει. Harmenop. epit. can. sect. 2. tit. 3. Supradictam autem canonis rationem Matthæus Monachus etiam observavit, Ἔοικε γὰρ ἡ γάμου διαβάλλειν, ὡς ἀκάθαρτον ὂν τὸ νομίμως μίγνυσθαι· τίμιον γὰρ ἡ γάμος καὶ ἁγνὴ ἀποφαίνεται καὶ πᾶσι κοίτην ἀμίαντον, Matt. Monac. in Matrimon. l. 8. juris Græco Rom. p. 514. edit. Marquardi Freheri. Eadem ferè habes & in Zonaræ hujus canonis interpretatione.

Balsam. ἐν βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν. Liber constitutionum Imperialium è Justiniani codice, digestis, novellis, institutionibus & edictis; item è Justini Junioris, Tiberii, Zenonis aliorumque Imperatorum, atque ipsius Basilii Macedonis novellis, è Constitutionibus etiam Βασιλικαῖς, ἐπαρχικαῖς, Ῥωμαϊκαῖς; necnon ex paratitlis, glossis, διδασκαλίαις, διατυπώσεσι, seu interpretationibus, quas varii jurisconsulti conscribebant, è βοσσίῳ etiam seu ἀναγραφῆς περὶ τῶν νόμων Postu, Γεωργικῆς, de pœnis militaribus, &c. ex Rufi libris, & è Patrum præterea sententiis, & Conciliorum Canonibus, primò à Basilio Macedone, & deinde ab ipsius filio Leone philosopho collectus, βασιλικὰ (viz. διατάξεις) & nonnunquam βασιλικὸν nuncupatur. Egregium hoc opus in libros LX. distributum, aliquando à Zonarâ & Aristeno, à Balsamone sæpissimè laudatur. Cæterum exemplar à Balsamone reliquisque usitatum ab eo, quod impressum est Parisiis anno 1647 quamplurimum discrepat, in titulis præsertim & capitibus recensendis. Nonnunquam, fateor, non capita tantùm, sed & tituli à Balsamone citati in impressis desiderantur: plerunque tamen locum citatum, si non in ipso capite, in eodem saltem titulo, ad quem te remittit invenies.

Συμπεπλέσιον. Sic in M S. Bodleiano, at in impressis est γυναικεῖον, quod nusquam occurrit: συμπεπλέσιον autem eodem, quo à Balsamone, sensu, viz. pro *Matrimonio*, etiam à Concil. Chalced. can. 27. usurpatur.

Καὶ ἄλλαι πολλαί. Præter eas, quæ à Balsamone memorantur, divortiorum causas, duæ præcipuè in dictâ Novellâ, & laudato βασιλικῶν titulo, traduntur; nimirum ὅταν τις ἐκ οἴδε τε εἶη συμβῆναι τῇ γυναικὶ, καὶ τὰ ἔθη ἡ φύσις ἀνδρὶ διδυθέα φράττειν ἄχρι τινῶν πολλῶν ἑαυτῶν, ἐν τῷ περὶ γάμων κεφῷ. Et deinde, Ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπιμαλακίας πεῦτόν ὄντα, ὅπως ἀγαθῇ χάριτι διαλύειν τὸν γάμον. V. Basilic. tom. 4. p. 321. 322.

Arist. Τῷ βοσσῷ ἱερεῖ. In hujus Canonis epitome, tam Simeon Logotheta, quàm ipse etiam Aristenus, apud Justellum pro ἀποκαλίδῳ legit ἀφοσιζέῳ. Harmenopulus totum aliter contrahit, ἱερεὺς ἢ διάκονος ἱερατείας προφάσει τὴν ἰδίαν ἐκβάλλων γυναῖκα, ἀφοσιζέσθω· ἐπιμένων δὲ καθαιρείσθω, Harmenop. epit. can. sect. 2. tit. 3.

In Can. VI.

Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος. Cyprianus, *Cùm jam pridem in Concilio Episcoporum statutum sit, ne quis de Clericis & Dei ministris tutorem & curatorem testamento suo constituat, quando singuli divino sacerdotio honorati & in Clerico ministerio constituti, non nisi altari & sacrificiis deservire, & precibus & orationibus vacare debeant. Scriptum est enim nemo militans Deo obligat se molestiis secularibus, ut possit placere ei cui se probavit. Quod cum de omnibus dictum sit, quanto magis molestiis & laqueis secularibus obligari non debent, qui divinis rebus & spiritualibus occupati, ab Ecclesiâ recedere, & ad terrenos & seculares actus vacare non possunt?* Cyprian. Epist. 9. l. 1. edit. Manut. Ex his Cypriani verbis colligimus, hoc ante ejus tempora statutum esse, & quidem ab Episcoporum consilio. Cujus decreti hic Canon epitome quædam & compendium esse videtur. Idem autem repetitur can. Apost. 81. Ex hujus Canonis præscripto idem Cyprianus Episcopos sui temporis arguit, *divina procuratione contemptâ, procuratores rerum secularium fieri, derelictâ Cathedrâ, plebe desertâ per alienas provincias oberrantes negotiationis quæstuosæ nundinas aucupari* p. 180. l. 30. edit. Manut. Cyprian. de lapsis. Eadem autem, quæ hoc canone, etiam à Concilio Moguntino anno 813. habito, constituta sunt, *Ministri autem altaris Domini vel Monachi, nobis placuit, ut à negotiis secularibus omnino abstineant.* Concil. Magunt. c. 14. tom. 3. p. 464. Bin. edit. Colon. 1606. Quæ autem pro secularibus negotiis, à Clericis vitandis, habenda sint, protinus recensentur: viz. Turpe lucrum munera injusta accipere, vel etiam dare, pro aliquo seculari quæstu pretio aliquem conducere, contentiones & lites vel rixas amare, in placitis secularibus disputare, exceptâ defensione orphanorum aut viduarum; conductores aut procuratores esse Secularium rerum, turpis verbi vel facti joculatorem esse, vel jocum secularem diligere, aleas amare, ornamentum inconveniens proposito suo genere, in deliciis vivere velle, gulam & ebrietatem sequi, pondera injusta vel mensuras habere, negotium injustum exercere. Hæc omnia repetuntur ab alio etiam Concilio ibidem celebrato Anno Dom. 847. c. 13. tom. 3. p. 634. Bin. Nonnulla horum, quibus Clerico interdicitur, recensentur etiam ab Ælfrico ad Wulfin. Episcopum can. 30. vide & σημείωμα Συνοδικὸν sub Lucâ Patriarchâ C. P. editum, parte secunda, in Juris Græco Rom. l. 3. p. 220. edit. Francof. 1596. & responsa Balsamonis ad Marcum Alexandrinum, ad interrog. 24. ibid. l. 5. 374 Josephus Ægyptius in paraphrasi Arabicâ κοσμικὰς φροντίδας vertit صناعة من صنايع الدنيا *quamlibet ex artibus mundi.* Dionysius Exiguus, ut nos, *seculares curas* vertit, & Egbertus Eboracensis in excerptionibus, *secularia negotia*, can. 57. vid. & Concil. Chalced. can. 3. & Carthag. can. 16.

In Can. VII.

Τὴν ἁγίαν τοῦ πάσχα ἡμέραν. Etiamsi de ipsâ paschali Festivitate quotannis celebrandâ, nulla unquam inter Christianos mota est controversia; de die tamen, quo celebranda est, in Ecclesiâ etiam recèns natâ multas gravesque ortas fuisse dissensiones, neminem latet. Alii enim certum fixumque diem in anno Juliano paschali celebrando statuerunt: nimirum cùm ex Actis Pilati, ut scribit Epiphanius, Christum VIII. Kal. April. alii deniq e X. Kal. April. huic celebritati præfixerunt: quos tamen omnes Epiphanius inter τεσσαρεσκαιδεκατίτας recenset hær. 50. par. 1. edit. Petav. Longe autem plures XIV. lunâ primi mensis, quamcunque demum in feriam inciderit, hanc solennitatem cum Judæis quotannis obeundam contenderunt. Et quidem Josephus Scaliger, tum Apostolos, tum qui eos centum annis postea secuti sunt, pascha semper Judaicè celebrâsse, ex Eusebio, historiâ veteri Ecclesiastica, & Nicephoro Callisto affirmare non veretur, de emendat. temp. l. 2. p. 150. edit. Genev. 1629. Verum hanc Scaligeri doctrinam auctoribus istis falso adscriptam, & ab omnibus detestandam esse Dionysius Petavius fusè probat, de doctrina temp. l. 2. cap. 57. Qui hac opinione imbuti sunt τεσσαρεσκαιδεκατίται sive Quartadecimani propriè nominati sunt, e quorum numero olim Audiani erant & omnes in Asia minori Christiani. Audiani sententiam suam Constitutionum Apostolicarum autoritate confirmare conati sunt; utpote quibus de paschate præceptum fuit, ὑμεῖς μὴ φοβίζεσθε, ἀλλὰ ποιεῖτε ὅταν οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν οἱ ἐν περιτομῇ, μετ' αὐτῶν ἅμα ποιεῖτε. At hæc verba Audianos perperam interpretatos esse scribit Epiphanius hær. 70. par. 10. E quibus tamen patet hujusmodi constitutionem inter Apostolicas tunc dierum extitisse, ac proinde librum, qui hodie sub Ἀποστολικῶν διατάξεων nomine circumfertur, à pristinis illis constitutionibus quamplurimum discrepare, ut quo contrarium prorsus constituitur, μετὰ τὴν ἰσημερίαν μὴ Ἰουδαίων ἑορτάζειν Constit. Apost. l. 5. c. 16. Asiani hunc pascha XIV. luna celebrandi ritum à Johanne & Philippo Apostolis traditum asseverarunt, Euseb. Hist. Eccles. l. 5. c. 24. p. 191. l. c. edit. Vales. Europæi omnesque alii præter Asianos Christiani ab aliis Apostolis sibi traditum consenserunt pascha non σαββάτιζον, sed ἀναστάσιμον, illudque non alio, quam dominico XIV. lunam subsequente peragendum esse: plura coacta sunt Concilia, anno circiter 198. viz. Romanum, Palæstinum, Ponticum, Gallicum, Osroenum, aliaque, à quibus omnibus statutum est, id quod

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

in hoc Canone continetur, & à quibus propterea hic Canon in Apostolicorum numerum collectus videtur. In quo constituitur primo ne Christiani eodem, quo Judæi, die, viz. XIV. luna primi mensis Nisan, & deinde, ut nec ante æquinoctium vernum, paschalem festivitatem celebrarent. Et secundum quidem à primo necessariò consequitur. Verum enimverò, etiamsi XIV. Nisan, quo Judæi pascha suum peragebant, in ipsum æquinoctii vernalis diem incidere debuerit, ob vitiosas tamen & erroneas annorum periodos, quibus ad annum suum lunarem intra limites solares coercendum usi sunt, sæpe contigit, ut XIV. Nisan biduo vel etiam triduo æquinoctium antecederet; & sic pascha biduo quoque ante legitimum diem celebrarent: quod Epiphanius ipso etiam, quo Christus passus est anno accidisse refert, dicens, ἦφαγον ἔν τινα πρὸ δύο ἡμερῶν τῶν φαγῶν, Epiphan. hær. 51. par. 26. quæ est Alog. Quomodo hoc fieri potuit, quandoquidem ad Canonis hujus dilucidationem quam plurimùm confert, paucis explicare moliemur. Ex eodem igitur Epiphanii loco constat, Judæis duplicem olim annorum cyclum in usu fuisse, minorem & majorem: minor erat Tessaradecaeteris, sive annorum 14. major autem, ogdoecontateſſaraeteris sive annorum 84. verum Juliani 84. anni dies colligunt 30681. Judæi autem juxta Epiphanium, annum suum lunarem d. 354. h. 8. constituebant. Annorum igitur ὑπομηνῶν & ἐμβολιμαίων, juxta eorum calculum, habitâ ratione, anni Judaici 84. dies conficiunt 30649. quibus ex 30681. subductis, reliqui fiunt dies 32. Hinc mensem ἐμβολιμαῖον, eundemque plenum sive τριακονθήμερον ad finem majoris hujus periodi sive annorum 84. extra ordinem adjiciebant: post quem tamen adjectum restabat adhuc biduum, quo anni Judaici 84. totidem Julianis superantur; ex quo fit neomeniarum προόμπλωσις & μετάβασις εἰς τὸ προηγούμενον; ut in quavis videlicet ogdoecontateſſaraeteride vertente neomeniæ versus mensium initia biduo retrovertantur. Ex. gr. Si neomenia Nisan hoc anno in VI. Id. Martias inciderit post omnes 84. elapsos eadem neomenia in VIII. Idus Martias retrocedet, ac proinde XIV. luna, quæ hoc anno die Martii 23. accidit, post dictam ogdoecontateſſaraeteridem in Martii 21. retrovertetur Quapropter si XIV. luna Nisan in initio majoris istius periodi unà cum æquinoctio in Martii 23. inciderit, elapsâ istâ periodo, eadem XIV. luna Nisan æquinoctium biduo anticipabit; & sic Pascha πρὸ τῆς ἑαυτοῦ ἰσημερίας celebrabitur, quod hoc canone vetitum est. Qui has periodos fusiùs explicatas desiderat, consulat Kepleri Eclogas Chronologicas, & Dionysii Petavii animadversiones in Epiphanium, ad hær. 51. Ubi tamen observet velim pro 30681. quandoque scribi 40681. ut & 40679. pro 30679. quod tanto viro excidisse vix credam; sed vel amanuensi, vel typographo, vel saltem doctissimo illius calamo nimis festinanti attribuendum censeo.

Balſ. Ἀλλ' ὅπι πύχοι. Si Balsamon per hæc sibi verba velit æquinoctia, non minus quam neomenias; sedem suam in anno Juliano quotannis commutare, nihil magis ridiculum, magis puerile, effingi potest. Quapropter respicere potius videtur ad æquinoctiorum in anno Juliano retrocessionem. Cum non nulli enim æquinoctium vernum Martii 25. alii Martii 20. fixum perpetuò asseruerint: ille, deprehenso istorum errore, nec in Mart. 25. nec 20. nec in alium quemcunque præstitutum diem semper incidere affirmat; sed ὅπι πύχοι, hoc est, prout προόμπλωσις ἰσημερινὴ in anno Juliano postulat Nam annis quibuslibet 131. vertentibus, æquinoctia uno die versus mensium initia retroaguntur; ut idem æquinoctium, quod olim Martii 25. & postea Martii 20. accidit, nostris diebus ad Mart. 10. retrovertatur.

Ἢ πρὸ τῆς ἑαυτοῦ ἰσημερίας. Ex eo quod hoc Canone dictum est, ne pascha cum Judæis πρὸ τῆς ἑαυτοῦ ἰσημερίας peragatur, Balsamon conjecisse videtur, Judæos perpetuò, Idque ex Mosis instituto, pascha suum πρὸ τῆς ἑαυτοῦ ἰσημερίας celebrâsse. At Anatolius ex antiquioribus Judæorum magistris, duobus Agathobulis & Aristobulo (qui unus fuit ex LXX. senioribus, qui Biblia Græcè verterant) asserit δεῖν τὸ διαβατήριον θύειν ἐπὶσης ἅπαντας μὴ ἰσημερίαν ἑαυτῷ, μισεῖ δὲ τὸ φωτὸ μυρός. apud Euseb. hist. Eccles. l. 7. c. 32. p. 287. l. B. edit. Vales. Addit insuper ibidem Aristobulus in celebrando paschate requiri, μὴ μόνον τὸ ἥλιον τὸ ἰσημερινὸν διαπορεύεσθαι τμῆμα, καὶ τὸν σελήνην δὲ, nimirum, ut cùm pascha peragatur, sol vernum æquinoctiale segmentum obtineat, & luna autumnale ei oppositum, sive hæc initium Libræ, ille Arietis. Idem docet Josephus, τῇ δὴ μηνὶ τῷ ξανθικῷ, ὃς νισὰν παρ' ἡμῖν καλεῖται, καὶ τὸ ἔτους ἀρχὴ, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ καὶ σελήνῃ, ἐν ᾧ τὸν ἥλιον κατιδεῖν. Joseph. antiq. Jud. l. 3. c. 10. p. 93. l. A. edit. Rovier. 1611. unde patet annum Judaicum ita tunc temporis ordinatum fuisse, ut XIV. luna mensis Nisan celebraretur, cùm sol arietem ingressus est. Hisce suffragatur & Philo Judæus ἐκατέρα γὰρ ἡμέρα ἰσημερινῶν ἐκδύμῳ μηνὶ, καθ' ἃς καὶ ἑορτάζειν διείρηται νόμῳ τὰς μεγίστας καὶ δημοτελεστάτας ἑορτάς. Phil. Jud. de mundi opific. p. 27. l. B. edit. Paris. 1640. Ex his enim Philonis verbis liquidissimè constat, pascha celebrari κατ' ἰσημερίαν ἐαυτοῦ, non minus quam festum Tabernaculorum κατ' μετοπωρινὴν. Quapropter etiamsi Judæi nonnunquam pascha suum ante vernum æquinoctium obierint; hoc tamen non ex majorum, nedum Mosis, ut asserit Balsamon, instituto; sed potiùs ex periodorum, quibus usi sunt, labe ac vitio accidit; ut ante notatum est.

Ἀλλὰ μὴ τότε. Josephus Ægyptius etiam in Arabicâ Canonum paraphrasi hunc ita interpretatur, ut per eum non tantum cautum sit, ne pascha cum Judæis, sed & ut postea peragatur, & quidem die dominico. Sic enim exponit او ايما اسقف قسيس او شماس او واحد من خدم الكنيسة عمل عيد الفصح قبل استوي الليل والنهار ويطلب بذلك ان يتشبه باليهود او يعمل معهم الفصح في يوم واحد غير يوم الاحد الذي يكون بعد فصح اليهود اي الاحد الذي يليه لا غيره قبله ولا بعده بل الاحد الذي يتلوا عيد فصح اليهود فليقطع من درجته ويطرح من رتبته *Quicunque Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, vel alius è ministris Ecclesiæ, festum paschatis ante æquinoctium celebraverit, cupiens in illo Judæos imitari, aut cum iis pascha peregerit, aliâ quâvis quàm primâ feria quæ est post paschа Judæorum, sive dominicâ quæ sequitur, non aliâ sive ante sive post eam die, sed ipsa dominicâ, quæ pascha Judæorum excipit, gradu suo excidat & ordine suo deponatur.* In ipso, fateor, Canone de die dominicâ nihil expresè traditur; ex eo tamen, quòd pascha cum Judæis celebrare hîc prohibetur, necessariò sequitur, pascha Christianum alio, quam Judaicum, die celebrandum esse. At qui Judæos in paschali celebritate non imitati sunt, dominicâ illam die perpetuò peregerunt, etiam ante definitionem Nicænam; adeo ut Synodus Nicæna, in gravissima hac controversia discutienda, nihil novi determinâsse, sed antiquum hunc Apostolicum canonem suâ tandem autorititate confirmâsse videatur. Ac proinde Josephus Ægyptius hunc Canonem non ineptè sic interpretatur, ut non tantum post æquinoctium, sed etiam die dominicâ paschalem festivitatem celebrari præcipiat.

Ζήτει καὶ ὁ ν'. λόγος. Extat etiamnum hæc oratio tomo quinto operum D. Chrysostomi, inter panegyricas dubiæ fidei, pag. 940. edit. Savil. Octo, fateor, sermones ejus in pascha nondum inventi sunt, sed septem tantùm; ultimus autem octavi titulum præ se fert, tam in MS. quo usus est D. Henricus Savilius, quam in Bodleiano: ut extra dubium sit eandem esse D. Chrysostomi εἰς τὸ πάσχα orationem quam sub octavæ titulo Balsamon hîc laudat; præcipuè cum idem argumentum in ea, quod hîc à Balsamone tractetur.

In Can. VIII.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος. Marco Alexandrino hanc quæstionem proponenti, οἱ μὴ τῇ ἀρχαίᾳ ἢ μὴ τῇ ἱερᾷ συλλειτουργοῦντες διάκονοι ἀπερασπίστως μεταλαμβάνειν ὀφείλουσιν, ἢ οὔ; Theodorus Balsamon respondens hunc Canonem recitat, additque Δεητέον ἦν, τοὺς ὑποδιακόνους καὶ τοὺς διακόνους, καὶ μᾶλλον τοὺς χειροτονήσαντας μεταλαμβάνειν θεῖον ἀκαθαιρέτως, ἢ μὴν τὴν αἰτίαν λέγειν, δι' ἣν τῇ ἁγιᾷ τούτοις ἀπέκλεισαν. τοῦτο δὲ μὴ πεῖσαι ἀφορεσθέντας καὶ τὸν τῆς ῥηθείσης κανόνος περίληψιν, Balsam. respons. ad Marc. Alex. interrog. 17. lib. 5. Juris Græco-Rom. p. 371. edit. Franc. 1596.

Ὡς μὴ ὑγιῶς ἀνενέγκαντες. Hæc verba in impressis desiderantur; nos ea ex MS. Bodleiano restituimus, cui consentiunt Joh. Antiochenus collect. can. tit. 47. & Balsamon in responsis ad Marci Alexandrini interrog. 17. ibid. nisi quod pro ἀνενέγκαντες, ille φρονήσαντες, hic φρονήσαντες legit: item exemplaria à Dionysio Exiguo & Gentiano Herveto usurpata; nam ille vertit, *quod rectè non obtulerit*; hic, *tanquam non dignè obtulerit.*

In

In Can. IX.

Πᾶσας τὰς εἰσιόντας. Balsamon in responsis ad Marcum Alexandriæ Patriarcham, nonnullos observat hoc Canone fretos asseruisse, eos omnes, qui Ecclesiam ingrediuntur, etiam invitos cogendos esse divina assumere sacramenta, addit autem, Αλλ' ἡμῖν ὕστερ τὸ τέ κανόν& οὐκ ἐκλαμβάνε}· ἐκκλησιάζειν μὲν γὰρ τοὺς πρὸς μίαν πίλας τ θείας ἱεροτελεσίας, καὶ τῆς παλαιτάτας τῆ ἱερωσύν}& εὐχῆς, καὶ τῆ ἀντιδόσε τ μεταλήψεως ἀφορίζόμεθα, καὶ πῶς ὕστερ μὴ πειθόμ τῷ ἐκ τέ κανόν& ἐπισκόμῳ ἀγανάκτησιν· μεταλαμβάνειν δ αὐτοὺς οὐκ ἀφαιρεόμεθα, διὰ τ τ Ζωσιμάτους βάσανον. προσκτέον ἓν καὶ τῷδε τὸ ῥηθέντος κανόν& περίληψιν, μὴ ἀσωμάτους εἶναι τ ἱερωσύνης ὑποχωρεῖν τοὺς ἐκκλησιαζούσας. Balsam. ad interrog. 16. l. 5. Jur. Græco-Rom. Daniel Chamierus hunc Canonem contra missas privatas nec immeritò profert, videsis eum tom. 4. l. 7. cap. 18. par. 2. vide & Concilii Antiocheni can. 2.

Bals. Μεταλαμβάνοντας ἀφορίζειν. Post ista verba in MS. nostro Bodleiano hæc occurrunt. Ἐτέρα ἑρμηνεία. τὰ περὶ τῆς ια'. κανόν& καὶ β'. ἄλλοι μὲν ἄλλως ἡρμήνευσαν, ἡμεῖς δ ἄλλως. ὅθεν Ζωσάπλοντες τὰ περὶ τότων λέγομεν. ζήτει ἄνωθεν. Unde nobis visum est ἑτέρα ἑρμηνεία, quæ ad can. 8. pertinet, in codice, è quo transcriptus est Bodleianus, bis scriptam fuisse, primo post can. 8. & denuò post hunc 9. At ubi Amanuensis observâsset eadem verba, quæ ad præcedentem Canonem transcripsisset, iterum hic occurrere, primis secundæ hujus interpretationis verbis repetitis, statim addit, ζήτει ἄνωθεν, viz. ad interpretationem præcedentis Canonis. Et in impressis quidem codicibus, atque eo quoque, quem transtulit Gentianus Hervetus, non minus quam in Bodleiano jam edito, hæc ἑτέρα ἑρμηνεία post primam octavi Canonis interpretationem collocatur; his tamen ad marginem adnotatis, ταύτην ἑρμηνείαν οἶομαι χάριδαι δεῖν μᾶ τὴν ἑρμηνείαν τῆ θ'. κανόν&.

In Can. X.

Εἴτις ἀκοινωνήτῳ. Excommunicationis pœna delinquentibus inflicta, non est Christianis propria; sed iis cum gentibus pariter ac Judæis communis. Et ipsi enim Druides eos, qui statutis suis morem non gererent, ab aliorum commercio, tam sacro quam profano, arcebant: ut testatur Julius Cæsar, qui de iis hæc habet. *Si quis aut privatus, aut populus eorum decreto non stetit, sacrificiis interdicunt. Hæc pœna apud eos est gravissima: quibus ita est interdictum, ii numero impiorum & sceleratorum habentur; ab iis omnes decedunt, aditum eorum, sermonemque defugiunt, ne quid ex contagione incommodi accipiant: neque iis petentibus jus redditur, neque honos ullus communicatur. His autem omnibus Druidibus præest unus, qui summam inter eos habet autoritatem.* Cæsar de bello Gall. l. 6. cap. 4. Ad hanc etiam pœnam Euripides respexisse videtur, ubi ait in Oreste.

Ἐδοξε δ' Ἀργ{ τοῖ{ θ' ὑμᾶς κτάναις
Μὴ πυρὶ δίκεδαι, μήτε φοσφωνεῖν πα
Μαγοκτονοῦντας,

Judæis tres excommunicationis species in usu fuerunt. Prima & levissima est נדוי *Niddui*, qua quispiam ab aliorum consortio ad quatuor saltem cubitos, & xxx. dies segregatus est. Secunda, חרם *Herem*, quæ cum diris & horrendis maledictionibus inflicta est. Cum eo, qui sic excommunicatus est, nec edere, nec bibere licuit: quo respicere videtur Apostolus, dicens, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν 1. Cor. v. 11. Tertia est שמתא *Shammatta*, quâ mulctatus à reipublicæ pariter ac Ecclesiæ communione sine spe unquam redeundi separatus est, ut Elias in Tisbi notat. Cum Gentes autem & Judæi hanc autoritatem exercuerint, multò minus Christianæ Ecclesiæ deneganda est; præsertim cum ipse fundator & caput Ecclesiæ in mandatis dederit, ut qui Ecclesiam audire neglexerit, sit ὥσπερ ὁ ἐθνικὸ& καὶ ὁ τελώνης. Mat. xviii. 17. hoc est, *Ecclesiâ ejiciatur*, sive excommunicetur. Quod D. Paulus postea expressit per παραδοῦναι τῷ Σατανᾷ 1. Cor. v. 5. 1. Tim. 1. 20. Ut non mirum sit, Ecclesiæ præsules, ex Domini & Apostolorum præceptis, Ecclesiasticam hanc autoritatem in scelerum conscios perpetuò exercuisse; ut ex hoc Canone ab Ecclesiâ recens natâ decreto patet; quo cautum est, ne quis cum excommunicato vel comprecetur. Et iisdem quidem diebus, quibus constitutus, & observatum fuisse testis est Tertullianus, dicens, *Ibidem etiam exhortationes, castigationes, & censura divina. Nam & judicatur magno cum pondere, ut apud certos de Dei conspectu, summumque futuri judicii prejudicium est; si quis ita deliquerit, ut à communicatione orationis, & conventus, & omnis sancti commercii relegetur.* Tertull. Apol. c. 39. Cyprianus etiam hujus censuræ frequentissimè meminit: qui tamen pro *excommunicare* usurpat *arcere à communione*, & *non communicare*, epist. 28. edit. Rigalt. & nonnunquam, *de Ecclesiâ pellere, ejicere, condemnare, sacerdotum voce damnare*, epist. 55. *spirituali gladio necare* epist. 62. sic etiam & *abstinere* utitur pro *excommunicare*, & *abstento* pro *excommunicato*: ut *Abstentum à nobis sciat* epist. 38. *Et idcirco consultè & cum vigore feciſti, frater Charissime, abstinendo Diaconum, qui cum virgine sæpe mansit*, epist. 62 Et sic quidem *Abstineo* cum accusativo usurpatur à Terentio, *gemitus, screatus, tusset, risus abstine*, Terent. Heautont. Act. 2. scen. 2. & ab Horatio, *Abstinuit vim uxore & gnato*, Horat. l. 2. Sat. 3. & ab ipso Cicerone, *Quale autem beneficium est, quod te abstinueris nefario scelere?* Cicer. Philip. 2. n. 3. adeo ut Cyprianus non primus sit, qui hoc verbo tanquam transitivo usus est, nec quidem ultimus. Nam Concilium Toletanum dicit, *Clericus si abstinetur, à Clericis devitetur, si quis cum illo colloqui aut convivari fuerit deprehensus, etiam ipse abstineatur.* Concil. Tol. 1. c. 15. apud Bin. tom. 1. p. 562. item Concil. Eliberitanum c. 54. ibid. p. 242. Epaun. can. 3. idem tom. 2. p. 312. Optatus Milevitanus, *ut dicatis Macharium post illa facta communioni non debuisse misceri, sed magis à Catholicis Episcopis abstineri.* Opta. Milev. in append. l. 7. ad. tertium pertinente, adv. Donat. p. 111. edit. Albaspin. Paris. 1631.

In Can. XI.

Εἴτις καθῃρημένῳ. Ut Laici scelerum convicti excommunicantur, sic Clerici delinquentes per Canones *deponuntur*; hoc est à sacris fungendis ministeriis arcentur, & in Laicorum ordinem rediguntur. Hanc pœnam Clericis inflictam veteres hi Canones καθαίρεσιν vocant, & quibus infligitur, καθῃρημένους. Nonnunquam μετοχικῶς exprimitur, per τὸ καθημῶ καθαιρεῖσθαι, Basil. can. 55. ἐκπίπτειν τ ὑπηρεσίας, Id. can. 51. τῆ καθέδρᾳ καπέχεσθαι, Id can. 32. ἀκήρυκτον γίνεσθαι. Concil. Ancyr. c. 18. ἐκπίπτειν τῆ ἰδίᾳ καθέδρᾳ, Chalced. can. 27. κινδυνεύειν περὶ τ ἴδιον βαθμόν, Chalced. c. 2. hoc est, *jacturam Clericatus sustinebit*, τῆς ἱερωσύνης ἐκπίπτειν, Trull. can. 81. καθαιρεῖσθαι τῆς λειτουργίας, Antioch. can. 3. ut μηκέτι λειτουργεῖν ei fas sit, Apost. can. 15. Et sic quidem in Ecclesiâ primitivâ qui semel depositus fuit, amplius celebrare non potuit, nec in Clerum rursus admitti; sed inter Laicos perpetuo recensitus fuit. Postea autem partialis quædam aut temporalis introducta est depositio, ad certum tantummodo tempus Clericis inflicta; quam tamen non *depositionem* propriè, sed *suspensionem* vocitari usu venit. Concilium Aurelianense, *Memoratæ personæ ab honore vel officio susceptо juxtà arbitrium sui pontificis suspendantur*, Concil. Aurel. 5. c. 5. p. 515. tom. 2. Bin. *Anni spatio à communione Ecclesiasticâ suspendatur*, ibid. c. 17. & Concil. 4. c. 19. *A communione catholicâ pro emendatione sacrilegii suspendatur.* Concil. Aurel. 4. c. 15. ibid. p. 512. Cum vox *suspensio* non usurpatur, tempus determinatur, quo ab officio cessare debent: ut, *Tribus mensibus sit à suo officio sequestratus*, Conc. Aurel. 3. c. 2. ibid. p. 505. *Anni spatio missas facere non præsumat.* ibid. c. 25. *Anno integro pacem Ecclesiæ non habebit.* ibid. c. 16. *Tamdiu à sacrificando cessabit, quamdiu legitimâ pœnitentiæ satisfactione correptus ad gradus sive officium redeat, quod amisit*, Concil. Brachar. iii. cap. 1. p. 1204. tom. 2. Bin. *Quamdiu in hoc vitio fuerit, à sacrificando cessabit*, ibid. cap. 5. ἐνιαυτὸν ἀργεῖν, Basil can. 69. Cæterum Concilium Lateranense statuit, nec suspensionem fieri *nisi Canonicâ commonitione præmissâ*, Concil. Later. iii. c. 6. p. 1346. tom. 3. Bin.

Ὃν κληρικῶ Ζωσάξηται. In impressis est ὃν ὡς κληρικῶ, quomodo legunt Joh. Antiochenus, & Dionysius Exiguus, qui totum hunc Canonem sic transtulit, *si quis cum damnato Clerico velut cum Clerico simul oraverit, ipse damnetur.* Et paraphrastes Arabicus, qui verba, ὡς κληρικῶ Ζωσάξηται, vertit

او صلا معه كما يصلي مع الكهنة المحقين

aut precatur cum eo, ut precatur cum veris sacerdotibus. Balsamon per σωμίξασθαι hîc συμπερυχῆσαι à nonnullis intelligi observat: inter quos Zonaram & Aristenum fuisse interpretationes eorum palam faciunt.

In Can. XII.

Ἀνὰ χαρτιάριον συστατῶν. Canonicarum Epistolarum tres olim species numeratæ sunt; nam aliæ συστατικαὶ, aliæ εἰρηνικαὶ, & aliæ denique ἀπολυτικαὶ dicuntur. συστατῶν quarum hîc fit mentio, meminit & D. Paulus 2. Cor. III. 1. Sunt autem propriè, quæ Clericis vel laicis (olim excommunicatis) dantur, vel etiam ignotis ad aliam civitatem proficiscentibus, ipsos tanquam jam absolutos, & fideles, loci, quo abeunt, Episcopo commendantes, ut testantur Zonaras in hunc Canonem, Balsamon in Concilii Chalced. can. II. & Matthæus Blastares in syntagmate. Scholiastes Harmenopuli, Συστατικὰ δέ εἰσιν ἐπιστολαὶ αἱ διδόμεναι ὑπὸ ἐπισκόπου κληρικοῖς ἢ ἱεραμβόοις εἰς ἑτέραν πόλιν ἀπιοῦσι, καὶ σωτηρίαν τούτοις τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ, ὡς παντὸς πταίσματος ἀναιτίους. Harmenop. epit. can. sect. 2. tit. 3. vide & Gratian. distinct. 71. cap. 8. Hujusmodi epistolæ commendatitiæ datæ sunt à Paulino Episcopo Nolano ad Amandum, dicente, *Marium portitorem hujus Epistolæ commendatum specialiter unanimitati tuæ, ut sicut rogavimus sanctum Episcopum & patrem nostrum, ita ordinetur à vobis.* Paul. Episc. Nol. epist. 21. p. 203. edit. Front. Ducæ Antwerp. 1622. sic & Wolfeon. Constantiensis ad Bernaltum Argentariensem scribit, *Commendatum ergo eum curæ vestræ suscipite, & ex nostris partibus absolutum in vestrarum ovium numero custodite.* Latini recentiores Epistolas has *Formatas* nuncuparunt; quamadmodum & *formalium Epistolarum* usus apud Imperatores Romanos viguit, *cum procuratorum suorum nomine formalem dictaret Epistolam*, Sueton. in Domitian. cap. 13. Formatarum frequens apud Latinos mentio. Concilium Milevitanum, *Placuit ut quicunque Clericus propter necessitatem suam alicubi ad comitatum ire volnerit, formatam ab Episcopo suo accipiat, quod si sine formatâ volnerit pergere, à communione removeatur*, Conc. Milevit. II. can. 20. p. 600. t. 1. Bin. Hispalense secundum, *nec formatus cuilibet epistolas mittere.* cap. 7. p. 983. tom. 2. Vigilius Papa *Ne quis sine formatâ tuæ fraternitatis ad longinquiora loca audeat proficisci*, Vigil. epist. x. ad Aurel. Arelat. sic & ἀνὰ εἰρηνικῶν Concil. Antioch. can. 7. apud Gratian. vertitur *absque formatâ* distinct. 71. cap. 9. Quo sensu & S. Augustinus forsitan dixit, *Querebam utrum Epistolas communicatorias, quas Formatas dicimus, possent quo vellent dare*, Aug. epist. 163. ad Eleusium &c. tom. 2. oper. col. 739. l. c. edit. Froben. Formatæ vero propterea dictæ videntur, quod signi Episcopalis forma in eis impressa fuit. Quod melius, ni fallor, intelligi non potest, quàm è Papiæ vocabulario, ut à Car. Labbeo emendato, in quo hæc notatu dignissima occurrunt, *Formatæ Epistolæ à sanctis* CCCXVIII. *patribus in Nicæno Concilio constitutæ feruntur, ne videlicet quicunque Clericorum in transferendo se qualescunque literas confingeret, à proprio Episcopo commeandi licentiam accepisse. Oportebit igitur in Epistolis literas has ex earum supputatione exprimi; primas literas Græcas, patris, filii, & spiritus sancti, quæ viz. sunt* Π. Υ. Α. & subinde *Anathema ponatur in calce Epistolæ, & monogramma in fine ejusmodi B. T. E. id est, Bene valete. Signum autem in Privilegii exordio, vel Chrismon, vel crux Dominica cum Chrismone erat. Chrismon autem hujusmodi effigiebatur specie.*

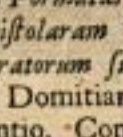

Ut autem plenius, tali mea sententiâ Effigiabitur specie.

Consueverunt præterea in extremo margine privilegii quosdam insignire orbiculos, Anstitiis nomen, & pauca quælibet verba continentes in hunc modum.

Verba, quibus Græci commendatitias hasce sive *formatas* literas exprimunt, videsis ad ipsam Euchologii calcem descripta. Datæ sunt & Clericis imperium adeuntibus, necessitati præsentiæ ipsorum ibidem testimonium præbentes. Justinianus, Γράμματα λάβοι τὸν εἰκεῖε μητροπολίτην παρὰ τῆ Καπηλείαν, πῶτα δὲ καὶ τὰς ἄλλας χειροτονὰς συστατικὰ καλέσθω τὰ μαρτυρῶντα τὴν ἀναγκαίαν τῆ ἀπῶ παρουσίαν. Justin. novel. 6. c. 3. Quinetiam literæ, quæ à Patriarchâ Constantinopolitano, recens creato, fidei suæ confessionem continentes mitti solent, Συστατικαὶ ἐπιστολαὶ vocantur; quarum exemplar edidit Leunclavius in Juris Græco-Romani l. 6. p. 439. edit. Francof. 1596.

In Can. XIII.

Ἐπιτρέπω ὡσῶ ὁ ἀφορισμός. Post ista verba in impressis hæc leguntur, ὡς ἀδικηθεὶς καὶ ἀπιστούμενος ὑπὸ ἐκκλησίαν τῆ ἴδιῆ. Legit etiam Joh. Antiochenus in coll. can. tit. 18. & Dionysius Exiguus vertit, *Ut qui mentitus est, & Ecclesiam Dei seduxerit.* Et Josephus Ægyptius, لانه كذاب مطغي لكنيسة الله *Propterea quod mendax Ecclesiam Dei seduxit.* item Aristenus, ut ex ejus interpretatione patet. Utrum Balsamon & Zonaras legerint, incertum est; cum neuter eorum ejusmodi clausulæ meminit: unde potius non legisse videntur. Certè in MS. Bodleiano desiderantur, & in Codice, quem transtulit Gentianus Hervetus, necnon in Harmenopuli epitome sect. 2. tit. 3.

Zon. τοῦ ἀδίκου φρονῆσαι. Eodem quo Balsamon & Zonaras sensu Scholiastes etiam Harmenopuli vocem ἄδικον interpretatur, Ἀδικεῖ δέν, ὁ μὴ δεχόμενος εἰς μείζω βαθμὸν προβιβασθῆναι ὑπὸ τῶ εἰκείε ἐπισκόπε, διά τινας ἴσως ἀμφιβολίας. Harmenop. epit. sect. 2. tit. 3. Et eodem quoque quo illi modo can. XII. de *non recipiendo*, & XIII. de *segregato* Harmenopulus & Aristenus exponunt: quibus suffragatur & Josephus Ægyptius, اذا كاهن سافر من بلد الى بلد ولم يكن معه كتاب سسطاتيكن من اسقفه الذي صيره كاهن فلا يقبل في عداد الكهنة فان هو قبل فلينفا هو والذي قبله *Quicunque sacerdos migrat è provinciâ in provinciam, & non secum affert χάρτα συστατὸν ab Episcopo suo, qui eum ordinavit sacerdotem, ne recipiatur in numerum sacerdotum, & si receptus fuerit, segregetur & ipse, & qui eum recepit.* Hic enim nulla, ut videmus, præviæ segregationis occurrit mentio: sed de segregato, quem منفيا او محروما *Expulsum sive Anathemate percussum* vocat, in posteriore Canonis parte agit: nam hos duos Canones in unum contrahit hæc Arabica, non secus ac Latina Canonum editio.

Ἡ ἀναγνώσεως. Christophorus Justellus in notis ad can. 50. Ecclesiæ universæ, hunc Zonaræ locum citans, pro ἀναγνώσεως legit ἀγνώσεως, quæ verior videtur lectio; idcirco quod ἢ κλειστοῖς præcessit, sub quibus & ἀναγνώσεως continentur, & quod in his verbis Zonaras ad Concil. Chalced. can. 13. respexisse videtur, quo ξένες κλειστὰς καὶ ἀγνώσεως in aliena civitate sine literis commendatitiis sacra non obire constituitur.

Ἀναγνωστὴν ἐν Ἀντιοχ. Hæc usque ad finem in impressis desiderata, ex MS. Bodleiano nunc primùm in lucem prodeunt.

In Can. XIV.

Ἐπίσκοπον μὴ ἐξεῖναι. Anno Domini 673. celebrata est Synodus Anglicana ad locum Herudford, sub Theodoro Archiepiscopo Dorovernienſi, qui librum Canonum protulit, ex quo decem capitula notaverat, quæ à Synodo suscepta sunt: Horum secundum, tunc temporis in Anglia constitutum, sic se habet Saxonicè, Se ærtepa if ſ nænig biſceop oþſier biſceop ſcipe onſſoge ac ſ he doncpull ſi ſtyſne him þær bebodenan ſolcer. Latine, *secundum, ut nullius Episcopus alterius parœciam invadat; sed contentus sit gubernatione creditæ sibi plebis.* Bed. hist. Eccles. l. 4. cap. 5. p. 273. Qui idem videtur Canon ac præsens XIV. Apost. quo ὁπισθῶν vertitur *Invadere*, & quidem Dionysius Exiguus transfert *Pervadere.* Ut verisimile videatur, codicem hunc à Theodoro prolatum, eundem esse, quem Dionysius Exiguus

Exiguus collectum latinè verterat, & canones hosce Apostolicos, saltem 50. priores, in eodem descriptos fuisse. Quod etiam exinde magis elucescit, quòd ex eodem codice de tempore celebrandi paschatis, ex can. Apost. 7. de Clericis non recipiendis sine literis commendatitiis juxta præcedentem; ut Concilia bis in anno habeantur juxta can. 37. & de aliis juxta hos Apostolicos Canones statutum est, ut patet ex ante laudato Bedæ loco.

Εἰ μή τις ἄλλην &c. ἀιτία ἦ. Ex his & sequentibus verbis apparet, quamlibet Episcoporum μετάθεσιν hîc non prohiberi, sed eam solum, quâ quispiam per avaritiam & ambitionem, sine majorum autoritate, multorumque suasu & judicio, aliâve justâ causâ in aliam se transfert paroeciam. Verum enimvero, si comprovincialibus visum fuerit Episcopis majorem exinde utilitatem Ecclesiæ emersuram, liberè transferatur. Concilium Carthag. 4. *Episcopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionem non transeat, nec quisquam inferioris ordinis Clericus; sane si id utilitas Ecclesiæ fiendum poposcerit, decreto pro eo Clericorum & Laicorum Episcopis porrecto, in præsentiâ Synodi transferatur; nihilominus alio in loco ejus Episcopo subrogato,* Conc. Carthag. 4. can. 27. p. 554. tom. 1. Bin. Pelagius secundus papa Romanus, *Quod enim in Canonibus legitur non debere Episcopum de civitate in civitatem transire vel transferri, non de his dicitur, qui aut vi expulsi, aut necessitate coacti, aut autoritate majorum hoc agunt: sed de his, qui avaritiæ ardore inflammati sponte suâ prosiliunt, & potius ambitioni, quàm utilitati Ecclesiæ servire, & ut dominationem agant, insistere cupiunt.* Pelag. 2. epist. 10. ad Benignum apud Bin. tom 2. p. 695. Socrates ὅτου γὰρ ἕνεκα καὶ τῆς παλαιστίνης ἡμῖν ἀδιάφορον ἦν ὑπὸ πόλεως εἰς πόλιν μετάγειν ἐπίσκοπον, ὁπόταν χρεία ἐπάλλει. Socrat. l. 7. cap. 35. Porro hujus Apostolici Canonis patres Constantinopoli primò congregati meminerunt, ut in præfatione dictum est.

Balsf. Ἑπέρα ἑρμηνεία. Totam hanc alteram hujus Canonis interpretationem in impressis antehac desideratam, MS. Bodleiano acceptam ferimus. In codice autem, quem Gentianus Hervetus transtulit, partim descripta fuit; unde & latina ejus versio inter supplementa ad priores codices extat.

Καὶ ἑτέρων πολλῶν. Sic Germanus Cyzico & Authimus Trapezunte Constantinopolim translati sunt; Eustathius Berrhæâ (Aleppo vulgo vocant) & Melitius Cappadociâ Hierosolymam, & Rebenus Phœniciâ Tyrum migrarunt: vide quæ de hâc re scripta sunt in tractatu Manuelis περὶ μεταθέσεων in Juris Græco Romani lib. 3. p. 240. Francof. 1596. vide & Demetrii Chomateni Archiepiscopi Bulgariæ ad Constantinum Cabasilam responsa, ibid. l. 5. p. 317.

In Can. XV.

Εἴ τις πρεσβύτης &c. Josephus Ægyptius in Arabicâ Canonum collectione hunc sic interpretatur, ايما قسيس او شماس ترك موضعه وكنيسته التي نصب عليها وخرج بامر نفسه ولم يوذن له بذلك بطريركه ارمطرانه او اسقفه لطلب منفوع او اكتساب جاه من اهل تلك المواضع فانحط عن درجته ولا يحس في عداد الكهنة بل يكون موقفه في الكنيسة مع المومنين وخاصة ان دعا به الاسقف بالرجوع الي موضعه وسامحه ولم يجبه الي الرجوع الي موضعه فليفور من الكهنة ومن مجمعهم لانه احب ان يقطع نظام الكهنوت ويفسده ويكون مثل المومنين. *Quicunque Presbyter aut Diaconus locum suum & Ecclesiam super quam constitutus est reliquerit, & sponte suâ discesserit, nec Patriarchæ suo, nec Metropolitâ, nec Episcopo id ei permittente, ad emolumentum lucrumque sibi acquirendum, quod ex populo istius loci ei obveniat, gradu suo dejiciatur, & sacerdotum numero ne habeatur; sed istius statio in Ecclesiâ sit una cum fidelibus: & præcipuè, si Episcopus suus eum ad locum suum redire hortatus fuerit, & benignè cum eo egerit, & iste ei haud morem gesserit, redeundo ad suum locum, à sacerdotibus eorumque commercio segregetur, propterea quòd sacerdotii ordinem dissecare eumque corrumpere velit, sitque instar fidelium.* Hic observetur λαϊκὸς transferri مومنين *Fideles*; & sic sæpe alibi in hac paraphrasi: sed plerunque vocat *Laicum* علمانيا *Almaniya, quasi mundanum*, & nonnunquam utrumque conjungit, ut علمانيا مومنا *Laicum fidelem* Conc. Nic. c. 1. Inter hæc autem duo vocabula seorsim usitata sic distinguendum est, quod علماني *Laicum* in genere significet, مومن *Laicum fidelem*, hoc est qui nulli è pœnitentiæ gradibus subjectus sacra mysteria participare potest, quem Græci quoq; vocant πιστὸν, *ac prolude hæc phrasis* ويكون مثل المومنين *Et sit sicut fideles*, seu *instar fidelium*, tandem est, ac Græca, ὡς λαϊκὸς κοινωνείτω. Porro juxta hujus Canonis præscriptum, in Canonibus sub Edgaro Saxonum rege hæc habentur, Ánd pe lænaþ þ ænig ppeoſt ſylf ſillej ne ſoplæte ða cipcan. ðe he to gebletſoð þej ac hæbbe him þa to pihт æpe *Docemus etiam, ut nullus sacerdos è propriâ suâ voluntate Ecclesiam deserat, cui consecratus est; sed eam habeat pro legitimâ uxore.* Vide Concilii Herudfordensis sub Theodoro habiti can. 5. apud Bed. hist. Eccles. l. 4. c. 5.

In Can. XVI.

Εἰ ἤ τις ἀθέτησε &c. Cùm Alexander Episcopus Alexandrinus quosdam Clericos, divinam Christi naturam negantes, excommunicâsset, isti ab aliis in Clerum rursus cooptati sunt; quod eorum factum Alexander reprehendens, ait, μηδένα, ὡς οἶμαι, διαβολῆς ἀπαλλάξαντες τῆς τότε πρὸς αὐτοὺς συλλήψεως, τῷ μήτε τὸν ἀποστολικὸν κανόνα τοῦτο συγχωρεῖν, apud Theodoret. hist. Eccles. l. 1. c. 3. p. 526. l. D. tom. 3. edit. par. 1642. quibus verbis apertè laudat præsentem canonem, quo ab aliis depositos ab aliis non recipiendos esse constituitur. Unde hos Canones ei cognitos fuisse patet.

Balsf. τὸ ϛ'. κεφ. τοῦ β'. πτλ. Verba hîc citata in impressis μὴ βασιλικῶν codicibus non extant: totus autem laudatus titulus est περὶ κληρικῶν ἀποβαλλόντων τὸ ἴδιον αὐτῶν ἐκκλησίας, καὶ περὶ οἰκοδομούντων ἐκκλησίας οἴκους. Quod cum idem sit argumentum, propter quod Balsamon titulum hunc laudat, suspicor nonnulla in impressis desiderari, quæ olim inserta fuerunt.

In Can. XVII.

Ὅσοι γάμοις. D. Paulus Episcopum unjus uxoris virum esse præcipit. 1. Tim. 111. 2. item Presbyterum, Tit. 1. 6. & Diaconum 1. Tim. 111. 12. Unde Origenes *Nec Episcopus, nec Presbyter, nec Diaconus, nec vidua possunt esse digami*, Orig. hom. 17. in Lucam p. 145. l. D. tom. 2. oper. Par. 1619. *Unius matrimonii esse oportere, qui allegantur in ordinem sacerdotalem, usque adeo quosdam memini digamos loco dejectos.* Tertullian. de exhort. castit. c. 7. *Presbyter esse non alius potest, quàm laicus, qui semel fuerit maritatus* ibid. *Quantum detrahant fidei, quantum obstrepant sanctitati nuptiæ secundæ, disciplina Ecclesiæ & præscriptio Apostoli declarat, cum digamos non sint præsidere.* Id. ad uxor. l. 1. c. 7. Διπλεύραμον ἢ ἐν ἕξει δέγαμον ἐν αὐτῇ εἰς ἱερωσύνῃ. Epiphan. expos. fid. *Quam sancta sit digamia hinc ostenditur, quod digamus in Clerum eligi non potest.* Hieronym. l. 1. adv. Jovinian. p. 10. l. K. tom. 2. oper. *Quamquam lege Sacerdotali teneatur & laicus, qui talem præbere se debet, ut posset eligi in sacerdotium: non enim eligitur si digamus fuerit.* Id epist. ad Geront. de Monog. pag. 31. l. A. tom. 1. oper. *Ut dispensatorem Ecclesiæ non liceat ordinari, nisi unius uxoris virum,* Augustin. de bono conjug. cap. 18. p. 803. l. B. tom. 6. oper. V. Theodoret. & Ambros. in 1. Tim. cap. 3. Leonis 1. Epist. 87. c. 1. ad Episcopos Cæsar. Maurit. p. 989. tom. 1. Bin. Justiniani novel. 6. c. 1. & Egbert. Excerpt. can. 32.

Μετὰ τὸ βάπτισμα. Ante baptismum igitur, si quamdiu Gentilis, duobus quispiam implicitus est conjugiis, ad sacerdotium nihilo secius eligatur; propterea quod baptismus præcedentia peccata diluit; ut observant Balsamon & Zonaras; quibus adstipulatur Matthæus Monachus Ἡ χάρις τοῦ παντὸς ἀνδρὸς, τῷ τοῦ θείου βαπτίσματος μυστηρίῳ, τῷ μήτε λόγῳ ῥητῷ μήτε τῷ κανονικῷ, πᾶσι ῥύσιν τῶν βαπτισθέντων ἁπάντων ἁμαρτιῶν, καὶ φωτὸς ψυχικοῦ ἀπαύγασμα, καὶ καλῶν λοιπὸν καὶ τῷ ἀνεμποδίστῳ φωτὶ τῆς ἱερωσύνης τοῦτον καταφερόντων. Matt. Mon. in

matrimon. cap. περὶ διγάμων. Jur. Græco-Rom. l. 8. p. 494. Francof. 1596. &c. At Concilium Valentinum sub Damaso habitum eos etiam, qui ante baptismum digami fuerunt, à sacerdotio obeundo arcet, dicens, *Sedit ergo neminem post hanc synodum, quà ejusmodi illicitis vel serò occurritur, de digamis aut internuptarum maritis ordinari Clericos posse; nec requirendum, utrumne initiati sacramentis divinis, anne Gentiles hâc se infalicis sortis necessitate maculârint, cum divini præcepti casta sit forma.* Conc. Val. c. 1. p. 508. tom. 1. Bin. Et D. Augustinus, *Ut dispensatorem Ecclesiæ non liceat ordinari, nisi unius uxoris virum. Quod acutius intellexerunt, qui nec eum, qui catechumenus, vel paganus habuerit alteram, ordinandum esse censuerunt.* August. de bono conjug. cap. 18. p. 803. l. B. tom 6. oper.

Balsf. Διὰ πιττακίου. Vox Πιττάκιον etiam à Diogene Laertio usurpatur, προσθεὶς ἓν πιττάκιον τῷ μετώπῳ ἐπίγραφε, Νικόδρομος ἐπί. Laert. l. 6. in Crat. In quem locum Isaacus Casaubonus observat πιττάκιον idem esse ac λάκωμα. Et quidem Lampridius *Pittacium* pro *Albo Prætoris*, quod *Matriculam* vulgò appellant, usurpat; quo fit ut tabulam etiam, quâ quippiam exaratur, significet; & nonnunquam idem est, quod ξυλοχάρτιον, ut ex cortice arboris Ægyptiacæ scripturæ capace factum: nonnunquam è fusili pice fit: vel etiam è pellibus pecorum; Unde Moschopulus, apud Jac. Goar in notis ad ordinem servari solitum, si mota sit sacra Mensa Euchologii p. 618. Πιττάκια δυσὶ τὰ λεπτὰ περιμένματα τῆς δερματίου (σημαίνει) ἀφ' ὧν ἁπτῆς τὰ πιττάκια λέγομεν. Et in prædicto ordine Euchologii p. 614. dicitur χαρτία ἀπὸ πιττακίου. Designat igitur & *Pergamenum*, & metonymicè, *instrumentum quodlibet*, *Diploma*, *breve regium* vel ἀρχεγραπτὸν, ut hoc loco. Sic & Lexicon vetus Græco Latinum à Bonaventurâ Vulcano editum Πιττάκιον, *Pittacium*, *brevis*. Glossæ Isidori, *Pictatium*, *Epistola brevis*, & *modica*: item *Pictatiuncula*, *membrana*. Hujusmodi Pittacia, qui ordinati sunt, ab ordinatoribus accipiebant, mensem & diem quo ordinati sunt declarantia; ut patet è Scholiis Balsam. in Concil. Carthag. can. 92. Et cum Patriarcha Ἀρχιδιάκονον, λαοσυνάκτου, δομεστικὸν, & alios ejusmodi officiales constitueret, πιττάκιον, mandatum ipsius continens, iis tradebat; unde πιττακίῳ μόνῳ καὶ προστάγματι τοῦ ὑπερτίμου λαϊκῶν dicuntur in Constantini Cabasilæ ad Johannem Citri Episcopum, interrog. 9. Juris græco-Roman. l. 5. p. 328. edit. Marq. Freher. Francof. 1596.

Ἑτέρα ἑρμηνεία. Hanc alteram hujus Canonis interpretationem ex MS. Bodleiano nunc primum edimus: quam revera Balsamonis esse extra dubium est, cum istius initio, prioris interpretationis, quam ediderat, mentio fiat. Unde & conjecturam faciamus, reliquas ἑτέρας ἑρμηνείας, per totum opus interfertas, eidem jure referendas esse; nisi aliquid in iis occurrat, quod contrarium evincat.

Δομεστικάτα. Hoc est officium *Domesticorum*, quod etiam Gregorius Turonensis vocat *Domesticatum* l. 2. cap. 8. Domesticus autèm vel Ecclesiasticus fuit vel politicus, Ecclesiasticus, de cujus officio hìc fit mentio, quisnam fuit & quonam in Ecclesiâ munere functus est, optimè discamus ex Johannis Episcopi Citri ad Constantinum Cabasilam responsis, in quibus hæc leginus. Ἀναγνωσῶν ἡ ὀρφίκια πῶτα. ὁ δομέστικος τῶν δεξιῶν χορῶν, ὁ δομέστικος τῶν ἀριστερῶν, & mox, ὁ δομέστικος τῆς ψαλτῳδίας, ὁ ἐπὶ πασῶν λεγόμενος πρωτοψάλτης. ad interrog. 8. Juris Græco-Rom. l. 5. p. 328 Et postea ad aliam interrogationem χρὴ ἢ αὐτὸν δι' λόγον κἂν πῶς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως δομέστικον λάχῃ, εἴτ' ὢν ἀρχαῖος, καὶ ὀπταέτης τῆς μελωδιῶν τε καὶ τῆς μελῳδίας, οἷα εἰς ῥύθμον καὶ τάξιν καθιστῶν αὐτός τε καὶ τὰ μελῳδούμενα. ad interrog. 10. ibid. p. 330. E quibus liquet Δομέστικον unum è lectoribus fuisse, cantoribus autem præfectum, sive πρωτοψάλτην καὶ ἀρχαῖον. Aliquid tamen discriminis fuisse inter Δομέστικον & πρωτοψάλτην propriè sic dictum, ex Euchologio colligimus, ubi inter officiales magnæ Ecclesiæ, οἱ δομέστικοι ἀμφοτέρων τῶν χορῶν & πρωτοψάλτης distinctè recensentur p. 268. 273. 278. Et propterea, οἱ δύο δομέστικοι ἵστανται μὴ τὸν πρωτοψάλτην, καὶ ψάλλοντες φωνῇ σεικλήσεια, ὡς πρωτοψάλτης. p. 272. Et in hoc quidem Domestici officium à πρωτοψάλτου discrepat, quòd in solennioribus vigiliis penes eum erat auspicari, ad antistitem aut præsentem sacerdotem dicendo, εὐλόγησον δέσποτα. Nonnulli eorum etiam πατριαρχικοὶ δομέστικοι dicti sunt, quorum erat ἐν προόδοις τὸ πατριάρχου dicere, εἰς πολλὰ ἔτη δέσποτα. Ut è citato Episcopi Citri ad Constant. Cabasilæ interrog. 8, responso liquet. Hoc igitur officium est, quod hoc loco Balsamon δομεστικάτα appellat.

Λαοσυνακτάτα. Duo etiam λαοσυνάκται sive λαοσυνάρται ambo lectores inter officiales Ecclesiæ C P. recensentur, Euchologii p. 268. 273. 278. quorum officium hìc λαοσυνακτάτα dictum, ex ipsâ nominis notatione satis constat.

In Can. XVIII.

Ὁ χήραν λαβὼν. Hic canon lege Mosaicâ fundatur, quâ sacerdotibus præcipitur, nec viduam, nec dimissam, nec profanam, nec meretricem ducere; sed puram virginem, Levit. xxi. 13. 14. v. Ælfrici ad Wulfinum Episcopum can. 7. & 9.

Balsf. Καὶ τοῦτο ἀπεγράψατο. Idem constituitur à Michaele Patriarchâ G P. Ἱερεῖς γυνὴν πλὴν σωφρονοῦσαν μνηχθῆναι, ἀποκλῄεσθαι δὲ, ἀναλύεσθαι, ἀφορίζεσθαι ἢ ἀτιμάζεσθαι. Michael. epist. de matrimonio prohibito, Jur. Græco-Rom. lib. 4. p. 263.

In Can. XX.

Κληρικὸς ἐγγύας δίδοὺς. Interpretes consentiunt, quòd Clericis hic interdicatur, non alios pro se, sed se pro aliis, idque turpis lucri gratiâ fidejussores constituere. Adstipulatur & Scholiastes Harmenopuli, Εἰ δὲ αἰσχροκερδείας χάριν τοῦτο ποιεῖ, εἰ δὲ δι' ἀνάγκην ἢ ὅτι κληρικῶν, ἐπιτιμάσθω. Harmenop. epit. can. sect. 3. tit. 2. Egbertus Eboracensis, *Ut nulli sacerdotum liceat fidejussorem esse, neque relictâ propriâ lege ad secularia judicia accedere*, Egbert. in excerpt. Idem innuere videtur & Dionysius Exiguus, qui Canonem hunc sic transfert, *Clericus fidejussionibus inserviens abjiciatur.* Sed Josephus Ægyptius Canonem aliter interpretatur, viz. ايما رجل من الكهنة اعطا ابسان كفيلا عن نفسه او اعطا هو نفسه كفيلا عن غيره او ارتهن انسان كما تفعل البراديون فلينفا من الكنيسة *Quicunque è sacerdotibus hominem pro se fidejussorem dederit, aut ipse se dederit fidejussorem pro alio, vel hominem pignori acceperit, quemadmodum exteri faciunt, Ecclesiâ expellatur.* Adeo ut de Clericis, qui alios pro se, æque ac iis qui se pro aliis sponsores dederint, Canonem hunc exponat.

In Can. XXI. XXII. XXIII. XXIV.

Εὐτυχ. Secundo à Christi natalitiis fluente seculo, orta est Valesiorum hæresis, qui varia scripturæ loca, præsertim Matt. xix. 12. perperam interpretati, exectis virilibus, Eunuchos se faciebant: ut testantur Epiphan. hær. 58. par. 1. Et August. hær. 37. Eodem protinus errore imbutus Origines suum etiam corpus evirare ausus est: ut docent Euseb. hist. Eccles. l. 6. c. 8. Niceph. l. 5. c. 8. Epiphan. hær. 64. par. 3. Quod Origenis facinus, Demetrius Ecclesiæ Alexandrinæ Episcopus primo admiratus, deinde scriptis ad omnes ubique terrarum Episcopos, tanquam absurdissimum proscindebat; ut tradit Eusebius loco citato. Hinc veri nobis haud dissimile videtur, aliquos saltem eorum, si non omnes, ad quos Demetrius scripserat, Episcopos, in unum congregatos, hâc de re deliberationem iniisse, & quatuor hos de Eunuchis Canones vel primò constituisse, vel ante constitutos renovâsse; quod ultimum mihi magis arridet, propterea quod Demetrius Cæsariensem & Hierosolymitanum Episcopos criminatus est, quod Origenem in Presbyterii gradum promovissent, viz. contra can. 22, quo constituitur, ut ὁ ἀκρωτηριάσας ἑαυτὸν μὴ γινέσθω κληρικός. Nisi enim hujusmodi decretum antea editum fuisset, non video quare Demetrius hoc iis vitio verteret. Henricus Valesius, fateor, in annotationibus ad dictum Eusebii locum, scribit; Demetrio illatam fuisse injuriam, quod commemorati Episcopi Origenem, ditionis non suæ, sed Alexandrinæ, cui præerat Demetrius, ordinâssent. Verum Hieronymus Origenem Athenas per Palæstinam, ubi ordinatus est, proficiscentem, Ecclesiasticam secum Epistolam attulisse refert, Hieronym. in catal. voce Orig. tom. 1. fol. 96. 2. Et ipse etiam Alexander Hierosolymitanus, qui eum ordinaverat, epistolam scripsit pro Origene adversus Demetrium, eo quòd juxta testimonium Demetrii eum Presbyterum constituerat, ut scribit Idem Hieron. in Alexandro. ibid. fol. 98. 1. Et idcirco ipsi quoque Ægypti & Alexandriæ Episcopi in Epistolâ Synodicâ adversus Origenis doctrinam, χλευασθέντα αὐτὸν προσευχῆσαι ὑπὸ τῶ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

κανονικῆς τε καὶ μιᾶς χλιδῆς ἀλλοτρίας agnoſcunt. Sed quid pluribus opus eſt, cùm ipſe etiam Euſebius dicto loco fateatur, Demetrium nihil aliud habuiſſe, quod Origeni objiceret, præter facinus iſtud, quod adoleſcens olim patraverat, cùm ſe viz. execuerit. At ſi Origenes invito Epiſcopo ſuo ordinatus fuiſſet, hoc ei non minus quàm ordinatoribus, vitio verteretur. Ut nihil apertius eſſe poſſit, quam Demetrium hoc tantum Origeni objectâſſe, quòd cùm ſe emaſculâſſet, ordinaretur, & commemoratis Epiſcopis, quòd Eunuchum à ſe factum ordinarent, contra prius laudatum Canonem. Hæc noſtra ſententia aliquam etiam exinde lucem mutuatur, quòd Origenes ab unâ quidem Synodo Epiſcoporum Alexandriâ, ab aliâ demum etiam ſacerdotio pulſus eſt, ut refert Pamphilus in Photii bibliothecâ, cod. 118. At quo tandem pacto hoc fieri potuit, ſi nullus adhuc Canon contra eos qui ſe Eunuchos faciunt, editus fuiſſet? Et quidem etiamſi Demetrius iſtiuſmodi Canonis expreſsè non meminit, non obſcure tamen indigitare videtur, cum de ſpontaneâ Origenis exectione certior factus, primò eum θαῤῥεῖν αὐτὸν ἀγαθῇ διανοίᾳ bono animo eſſe jubet, Euſeb. hiſt. l. 6. c. 8. his enim verbis clarè ſatis innuit, Origenem Eccleſiaſticam aliquam tranſiliſſe regulam; ſe autem eum propter ingenii promptitudinem & fidei ſinceritatem defenſurum, ne pœna Canonica ei infligeretur; à quâ & ipſum ſibi timuiſſe Origenem manifeſtum eſt, eo quòd pro virili conatus ſit, ut id quod fecerat, alios omnino lateret; prout è dicto Euſebii loco conſtat. Quibus omnibus inter ſe collatis adducor ut credam, primitivæ Eccleſiæ præſules etiam ante Origenem hoſce de Eunuchis Canones edidiſſe (fortaſſe contra hæreticam Valeſiorum opinionem) eorumque autoritate Originem primùm Sacerdotio expulſum, poſtea verò ob ſummam ejus in ſcripturis interpretandis, omnibuſque artibus & ſcientiis famam, iterum receptum fuiſſe: præcipuè poſtquam inconſulti ſui & temerarii facti, juvenilis ætatis fervore perpetrati, eum pœnituiſſet: pœnituiſſe autem ex ipſius verbis patet, ubi ait, Ἡμεῖς δὲ χειρὸν ἡγησάμενοι τὸν λόγον τοῦ κυρίου σαρκὶ καὶ κατὰ τὸ ῥᾴθυμα ποιῆσαι τοῦτο νοήσαντες, νῦν ἡλίκοι γινώσκοντες, εἰκότως ἐνδοιάζομεν εἰ καλῶς ἐξηλπίσθη τοῖς ἐκ τῆς ἐυνοχισμὸν ἑαυτοῖς ἀφορμὴν βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπάγειν. Origen. in Mat. XIX. 12.

Balſ. Καστρήτες. Hîc inauditam antehâc latinæ hujus vocis etymologiam profert Balſamon, viz. καστρῆται *Caſtrati* à κάστρον *Caſtrum ferrum*. Sed undenam miram hanc *Caſtri* ſignificationem hauſerit, hariolari nequeo; niſi pro *Ceſtrum* Græ. κέστρον ſumpſerit, quod inſtrumentum, quo cavatur ebur, ſignificatur. Quinetiam nec omnis Eunuchiſmus ferro fit, ſed & aliis nonnunquam modis; ut medicamentis exiccativis: quomodo & Origenem ſe Eunuchum feciſſe nonnulli ſuſpicati ſunt; ut tradit Epiphanius, Ἄλλοι δὲ ἀλλά φασιν, ἀλλὰ θέσπιόν τι φάρμακον ἐπιθεῖναι τοῖς μορίοις καὶ ἀποξηρᾶναι. Epiphan. hær. 64. par. 3. Sic Athenienſes Hierophantas ad compeſcendum libidinis œſtrum cicutam genitalibus illinere ſolitos ipſe Origenes docet, contra Celſ. lib. 7. & Plinius de cicutâ ait, *quod certum eſt, hac puerperarum mammis impoſita extinguit, veneremque teſtibus circa pubertatem illita.* Plin. l. 25. c. 13. Idem tradit & Dioſcorides, l. 4. c. 77.

Ερμηνεία τῶν κανόνων. In impreſſis pariter ac M S S. Balſamonis codicibus hi quatuor Canones viz. 21. 22. 23. 24. ſimul collocantur. At in uno è MSS. Bodleianis, quo Zonaræ & Balſamonis ſcholia in Apoſtolicos hoſce Canones colliguntur, Balſamonis interpretatio Canonem 21. ſequitur, & hæc cum ſequentibus verbis nunc primò editis ad can. 24. referuntur: ac proinde hîc imprimenda cenſuimus.

In Can. XXV.

Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος. Hunc Canonem Baſilius Magnus ſub ἀρχαίου κανόνος nomine laudat, can. 3. ad Amphiloch. Quinetiam rex Chilpericus eundem contra Prætextatum Rotomagenſem Epiſcopum citat, in codice Canonum, quem ad Epiſcopos Galliæ tranſmittebat anno 577. de quo ſic Gregorius Turinenſis, *Ipſe vero ad Metatum diſceſſit, tranſmittens librum Canonum in quo erat quaternio unus adnexus, habens Canones quaſi Apoſtolicos continentes hæc; Epiſcopus in homicidio, adulterio, & perjurio deprehenſus a Sacerdotio divellatur.* Greg. Turon. l. 5. c. 18. Per quaternionem priſtino codici adnexum, nihil aliud, quàm hic Codex Canonum Eccleſiæ primitivæ, qui *quaſi Apoſtolici* hîc appellantur, indigitari poteſt, nec Canon laudatus eſt alius à præſenti 25. At in ipſo Canone fit mentio *furti*; quod hîc omittitur, & nulla *homicidii*, quod *furti* loco hîc ſubſtituitur. Verùm hæc Canonis corruptio propterea tunc temporis excogitata videtur, ut Prætextatus, qui ſpe veniæ ſe homicidii reum profeſſus eſt, eo perſpicuè magis damnaretur. Et hinc, ni fallor, evenit, ut in Egberti excerptionibus, homicidii pariter ac furti mentio fiat: ſic enim hunc Canonem legit, *Epiſcopus aut Presbyter, aût Diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furtis, aut homicidio captus eſt, deponatur.* Egbert. excerpt. can. 33. Unde facile eſt, conjicere, Egbertum primo Dionyſianum habuiſſe codicem, cujus verſionem exactè recitat, quæ ſic ſe habet, *Epiſcopus aut Presbyter, aut Diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furto captus eſt, deponatur:* Cùm autem in Gallicanum poſtea codicem inciderit, ex eo novum hoc additamentum, *aut homicidio* Dionyſianæ verſioni adjunxiſſe. Cæterum non Dionyſianus ſolus, ſed omnes, tam impreſſi quam manu exarati, quos nobis videre contigit, codices, fornicationis, perjurii, & furti meminerunt, non item homicidii. Sic etiam paraphraſis Arabica, ايما اسقف او شماس اما دونهم في درجات الكهنوت وجد في زناء او حلف كاذب او في سرقة فليقطع من كهنوته ودرجته *Quicunque Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, vel qui eſt infra eos in ſacerdotii gradibus, in fornicatione, aut falſo juramento, aut furto deprehenſus fuerit, ſacerdotio graduque ſuo excidat.* Porro quæ hoc Canone continentur, Leo Apoſtolicæ traditioni accepta refert, dicens, *Alienum eſt à conſuetudine Eccleſiaſticâ, ut qui in Presbyterali honore, aut Diaconii gradu fuerint conſecrati, ii pro crimine aliquo ſuo per manus impoſitionem remedium accipiant pœnitendi, quod ſine dubio ex Apoſtolicâ traditione deſcendit.* Leo. 1. epiſt. 92. ad Ruſtic. c. 2. Concil. tom. 1. p. 994. Bin.

Λέγει δὲ ἡ γραφή. viz. Nahum. 1. 9. ubi verba Hebraica לֹא תָקוּם פַּעֲמַיִם עָרָה *non conſurget bis angustiâ*, LXX. ſeniores vertunt, οὐκ ἐκδικήσει δὶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν θλίψει. ac ſi pro תקום legiſſent יקם vel quid ſimile à radice יקם *Vindicavit, ultus eſt.* At in codice, quo uſi ſunt Canonum horum conditores, pro ἐκδικήσει lectum fuiſſe videtur ἐκδικήσῃς prout ipſi citant; quod exactiùs reſpondet verbo Hebraico תקום, quod ſine punctis ſcriptum *Vindicabis* ſignificare poteſt, æque ac *Conſurget*. De depoſito autem à communione ſimul non ſegregando, conſulas Concil. Aurel. 3. c. 7. & 26. Aurel. 5. c. 4. Petri Alexandr. c. 10.

In Can. XXVI.

Ἀναγράψας, καὶ φάλτης μόνος. Hunc Canonem diu in Eccleſiâ obſervatum fuiſſe liquet ex Concil. Chalced. can. 14. ſic incipiente, Ἐπειδὴ ἔν τισιν ἐπαρχίαις συγχώρησις τοῖς ἀναγράψασι, καὶ φάλτης γεμεῖν. In iis viz. provinciis obtinuit, à quorum Præfectis editus fuerat. Unde ſimul evinci poteſt, hoſce Canones à provincialibus Eccleſiæ primitivæ Synodis conſtitutos eſſe: quod in præfatione ad hos Canones ante notavimus.

In Can. XXVII.

Ἐπίσκοπον. Juſtinianus, ἀλλ' ἤδη οἰκείαις χερσὶν ἐξέσω ὑποκάτω τινὰ πλήττειν, τοῦτο γὰρ ἀλλότριόν ἐστι ἱερέων. Juſtinian. Novel. 123. c. 11. Vide Joh. Antioch. nomoc. tit. 15.

In Can. XXVIII.

Balſ. Ἐπίσκοπος ἀπὸ ζωοῦ. Recte citatur hic locus etiam juxta impreſſos τῶν βασιλικῶν Codices. Idem autem ſtatuit & Juſtinianus, dicens, ὁ χριστὸς ἱερέων ἀπηνθρακώθη ὑπόδικος, καὶ ὑποχείριόν τινα ποιεῖν, καὶ τῷ ἱερωσύνῃ ἄνωθεν ἐξαλῶν, ὡς ἐξέστησε, ἐξελαυνέσθω τῆς πόλεως, ἣν ἐπιχείρησε παῤῥξαι, καὶ ὑπὲρ ἕκαστον μίλια αὐτῆς διαγέτω, καὶ μὴ προσίτω βασιλεῖ, μηδὲ ἀντιχαρίσῃ ἐλπιζέτω· εἰ δὲ ὁπωσοῦν ἀντιχαρίσῃ, μηδὲν ὠφελείσθω· ἀλλὰ καὶ οἱ διφυσιζόντες αὐτὸν ὑποπιπτέτωσαν τῇ ἀγανακτήσει. apud Joh. Antioch. nomoc. tit. 17.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

In Can. XXIX.

Εἴ τις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων. Hic Canon ipsis Tertulliani diebus observatus est, ut ex his ipsius verbis patet, *Præsident probati quique seniores, honorem istum non pretio, sed testimonio adepti; neque enim pretio ulla res Dei constat.* Tertull. apol. c. 39. Cum autem atrocissimum hoc scelus, Sacerdotium videlicet pretio mercandi, in Ecclesiam irrepserat, S. Patres in istud acerrimè invehebantur. vide D. Hieron. in Mat. XII. v. 32. Greg. Mag. epist. l. 4. ep. 50. ad Virgil. edit. Romæ 1591. Genadii epist. Encycl. de Simonia, ad Metropolitanos & papam Romanum. Tarasii epist. ad Adrianum de ordinationibus simoniacè non conferendis, apud Bin. tom. 3. Concil. p. 262. edit Col. 2606. Concil. Aurelian. 2. c. 4. Hincm. Remens. epist. ad Episcopos Franciæ cap. 5. edit. Mogunt. 1602. Concil. Paris. VI. l. 1. c. XI. Concil. Gall. tom 2. pag. 489. Concil. vern. c. XXIV. ibid. p. 33. Isid. Pelusiot. epist. l. 1. ep. 315. ubi simoniacum καὶ ἄφαρ χειροτόνον vocat. Ut alia quam plurima, quæ adduci possunt, cautus omittant testimonia, nostra etiam Ecclesia religiosè, si quæ alia, perpetuò hunc Canonem observavit: usque adeo, ut non nunc solum dierum, sed antiquitus etiam, Episcopus ab eo, qui illi præsentatus est, juramentum accepit, se nihil pro præsentatione vel dedisse, vel promisisse; ut è veteri Willelmi Lyndwodi provinciali patet, ubi hoc Stephani Archiepiscopi decretum in Concilio Oxonienſi editum extat, *Præsenti statuto diffinimus, ut Episcopus ab eo qui præsentatus sibi fuerit, recipiat juramentum, quod propter præsentationem illam nec promiserit, nec dederit aliquid præsentanti, nec aliquam propter hoc inierit pactionem; maxime si præsentatus ipse super hoc suspectus fore verisimiliter videatur.* Lyndwod. provinc. l. 2. de jurejurando fol. 55. col. 2. edit. Paris. 1506.

Τπ' ἐμοῦ Πέτρου. Antiquitus ita legebatur, ὡς Σίμων μάγος ὑπὸ τοῦ Πέτρου. Unde Dionysius Exiguus vertit, *sicut Simon Magus à Petro*; & ex eo Egbertus Eboracensis in excerpt. at postea, à nescio quo Canonum horum interpolatore, nova hæc lectio introducta est, ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου. Quomodo legit & Joh. Antiochenus. Collect. can. tit. 11. ut & Concilium Nicænum secundum can. 5. & omnes Græcorum tàm impressi, quam MSS. codices, quibus adhuc gavisi sumus: & Josephus Ægyptius, qui sic interpretatur, كما تجنبت انا بطرس خلطة سيمن الساحر ونفيت من كنيسة الله بامر من الروح القدس *Quemadmodum ego Petrus devitavi societatem Simonis incantatoris, eumque Spiritus Sancti jussu Ecclesiâ Dei expuli.* Hæc autem corruptio ab aliquo videtur excogitata, cui persuasum fuit hos Canones verè Apostolicos esse, quod ut alii quoque crederent, pro ὑπὸ τοῦ substituit ὑπ' ἐμοῦ.

In Can. XXXI.

Εἴ τις ἀφεστῶτος. Cyprianus *Et cùm ad nos in Africam legatos misisset* Novatianus, *optans ad Communicationem nostram admitti, hanc à Concilio plurimorum sacerdotum, qui præsentes eramus, sententiam retulerit, se foris esse cœpisse, nec posse à quoquam nostrum sibi communicari, qui, Episcopo Cornelio in catholicâ Ecclesiâ de Dei judicio & Cleri ac plebis suffragio ordinato, profanum altare erigere, & adulteram cathedram collocare, & sacrilega contra verum Sacerdotem sacrificia offerre tentaverat.* Cyprian. epist. 13. ad Stephanum. de Marciano Arelatense p. 69. l. 25. lib. 3. epist. edit Manut. v. Concil. Antioch. c. 5.

Balſ. συνεχώρησα. De his vide Concil. Nic. 2. can. 17.

Σημείωσαι ἃ παρόντα. Hæc usque ad finem ἃ ἐπίσης ἑρμωνείας in impressis desiderata, è MS. Bodleiano restituimus: quæ revera Balsamonis esse ex initio ἃ ἐπίσης ἑρμωνείας probè constat.

Γάρ φασιν. In hujus loci interpretatione latina nos παρενθετικῶς interseruimus, *Chrysostomus*, cujus sunt verba hîc citata in epist. 2. ad Timotheum λογ. β'. ad quem etiam Sermonem Balsamon in ultimis primæ hujus interpretationis verbis lectorem remittit, v. Chrysost. op. tom. 4. p. 338. edit Savil.

Arist. Μετὰ τῆς ἀξιωμάτων. Christophorus Justellus legit μετ' αὐτῆς, ac si altare unà cùm Episcopo, qui istud fixerat, dejiceretur. At nostra lectio Canonis mentem meliùs exhibet.

In Can. XXXII.

Εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος. Scholiastes Harmenopuli in hunc Canonem hæc observat, ὃ περὶ ἄλλης ἐκκλησίας ἐποιήσατο φησὶν, ἀλλὰ περὶ τῶ διαδεξαμένου τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν ἀξίαν τῶ ἀφειλομένῳ, μὴ τὸν ἑαυτοῦ πλησίον· καὶ ζῶντος ἢ τῶ ἀφειλομένου ζωοδικῶς ἀφειλομένος λύεται, εἰ μὴ δικαίως φανείη γινόμενος. Harmenop. sect. 2. tit. 3. Quæ Zonaræ præsertim hujus Canonis interpretationi suffragantur.

In Can. XXXIII.

Μηδένα δεῖ ξένων. Concilium Heorutfordense sub Theodoro Archiepiscopo celebratum can. 6. *Ut Episcopi atque Clerici peregrini contenti sint hospitalitatis munere oblato, nullique eorum liceat ullum officium sacerdotale, absque permissu Episcopi, in cujus paræciâ esse cognoscitur, agere statuit.* Bed. hist. Eccles. l. 4. c. 5. Ex eo quòd hoc statutum ex præsenti Canone sumptum sit, Codicem à Theodoro tunc temporis oblatum, Apostolicos etiam Canones adnexos habuisse, abundè constat.

Arist. Ξένων ἱερέων. In Aristeni epitome Canonum à Justello editâ, hîc ita legitur, ξένων ἱερέως δίχα συστατικῶν ἢ προσδέχεται, καὶ ἔχων ἐπαναχώρησιν, καὶ εἰ τοὺς ἐγδοτιμῶντας φασίν, εἰ δ' ὃν ἀφορίζόμενον ἀναπέμπει. Hîc pro nostro ἐλθὼν, legitur & quidem rectiùs, ἔχων, viz. συστατικὰ. Et ubi in nostro codice legitur τῆς ἐγδοτόμων, & in Simeonis Logothetæ epitome τῆς ὀγδοτόμων φασίν, hîc habetur καὶ τοὺς ἐγδοτιμῶντας φασίν, *Si eos qui rectè sentiunt, admittit*; ut transfert Justellus. At nostra lectio præferenda est, καὶ τῆς ἐγδοτόμων φασίν, quæ meliùs fortasse transferatur, *Et si sit ex orthodoxis, admittitur.* Cæterum pro εἰ δ' ὃν, Justellus pessimè legit, εἰ δ' ἦν tam hîc, quam in Logothetæ epitome: nec meliùs ἀφορίζόμενον, pro ἐφοδιαζόμενον, quomodo legit & Logotheta; ubi tamen à Justello male vertitur, *Segregatur*, ac si ἀφορίζόμενον esset.

In Can XXXIV.

Τὸν ἐν αὐτοῖς φρῶτον. Insignis locus ad evincendam Archiepiscoporum, Metropolitarum, & Patriarcharum antiquitatem, & primitivarum Ecclesiarum in provincias distributionem: quam ab ipsis etiam Apostolis institutam esse, eruditissimus ille Petrus de Marca probat, de Concord. sacerd. & Imp. l. 6. c. 1. Et quidem ipsis quibus conditi sunt hi Canones diebus, provinciarum metropoles, ac proinde singularum provinciarum metropolitanos, constitutos fuisse, ex Tertulliano colligimus, dicente, *Proxima est tibi Achaia? Habes Corinthum. Si non longè es à Macedoniâ, habes Philippos, habes Thessalonicenses. Si potes in Asiam tendere, habes Ephesum. Si autem Italiæ adjaces, habes Romam, unde nobis quoque autoritas præsto est.* Tertul. de præscript. hær. c. 36. His enim verbis haud obscurè indigitat, suis etiam temporibus Corinthum Achaiæ metropolim fuisse, Philippos & Thessalonicam in Macedoniâ, Ephesum Asiæ, & Romam Italiæ. Sic etiam Cyprianus Carthaginem alias sibi subjectas habuisse provincias docet, *sed quoniam latiùs*, inquit, *fusa est nostra provincia; habet etiam Numidiam & Mauritanias duas sibi cohærentes.* Cyprian. ep. 8. ad Cornel. de Polycarpo Hadrumetino. l. 45. p. 103. lib. 4. epist. edit. Manut. Rationem, quare primò instituti sunt Metropolitani, Concilium Antiochenum reddit can. 9.

Διὰ τὸ ἐκείνου γνώμης. Vox γνώμη in hoc & similibus canonum Antiquorum locis non nudum suffragium, sed autoritatem cum suffragio conjunctam significat; ut observat etiam Petr. de Marca de concord. l. 5. c. 7. Paraphrastes Arabicus فلا يفعل الشيا بهواه بل يعرف حق الرييس الذي هو عليه من مطران او بطريرك ولا يعمل شي الا بهواه *Et nihil faciet ex propriâ voluntate; sed agnoscet jus præsidis qui*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

qui ei præest à Metropolitano aut patriarchâ; & nihil faciet, nisi ex ipsius voluntate: viz. Nihil magni momenti, & quod ad suæ provinciæ administrationem non pertinet; ut recte enim observat Scholastes Harmenopuli in hunc Canonem Περὶ δογματικῶν λίγι ζητάσιων, σταλμάτων κοινῶν, καταστάσιως ἀρχιερέων, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Harmen. epit. can. sect. 1. tit. 4. (Hæc autem ex Zonaræ interpretatione hujus Canonis desumpta videntur.) Illustre hujus rei exemplum habemus in Actione quartâ Concilii Chalcedonensis; ubi decem Episcopi diœceseos Ægyptiacæ, cùm Patriarcha ipsorum Dioscorus Alexandrinus damnatus fuisset, à Synodo invitati, ut Leonis papæ Romani Epistolæ subscriberent, & Eutychem anathematizarent, responderunt per Hieracum, sibi non fas esse aliquid tale facere, usque dum alius in locum Dioscori Alexandriæ Patriarcha constitueretur, cujus sententiam se, ut sequantur, expectare oportet. Ipsorum verba sunt, Περὶ δὲ τοῦ ἐπισκόπους ἀκινήτους καὶ ἀπροκρίτους ἀρχιεπισκόπου λίγουσι πάντες οἱ ἀγιώτατοι ἡμῶν πατέρες, ὅτι ἐν ἅπασιν ἀναμφιβόλως τιμῶ γνώμῃ τοῦ παρ' ἡμῖν ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου, καὶ ἀδιαλείπτῳ τιμῶ ὑμετέραν φιλανθρωπίαν αἰτεῖσθαι τιμῶ τοῦ ἡμετέρου ἁγιότητος γνώμην· ἕως δὲ ἐν ἅπασιν ἀκολουθήσωμεν. Concil Chalced. Act. 4. p. 588. tom. 8. Conc. edit. Par. 1644. Quod etiam ex antiquâ consuetudine sibi incumbere paucis interjectis adducit, p. 591. Ἵνα κατὰ τὰ ἀρχαῖα ἔθη τῇ γνώμῃ ἐκείνου ἐξακολουθήσωμεν. Verum antiqua hæc consuetudo præsenti proculdubiò Canone primò fundata est. Notandum præterea, Judices & Senatum indictâ Synodo protinus subjungere, Ægyptiacos Episcopos dixisse, Καὶ εἶναι ἐν τῇ Αἰγυπτιακῇ διοικήσει, ὡς γνώμῃ καὶ διατάξει τοῦ ἀρχιεπισκόπου μηδὲν ποιεῖν ποιεῖν. ibid p. 593. Hic enim Alexandrini Archiepiscopi γνώμη ab Episcopis expectatam, etiam διατάξιν *definitionem* interpretantur: quæ etiam in hoc Canone recta vocis istius notio videtur, ubi ad Primatem refertur; etiamsi omnium etiam Episcoporum sententia γνώμη dicatur.

Ἀλλὰ μηδὲ ἐκεῖνο. Hanc Canonis partem Cyprianus Episcopus Carthaginensis observavit. Nam de lapsis ad pœnitentiam componendis, ait, *Quæ res cum omnium nostrum consilium & sententiam spectet, præjudicare ego & solus mihi rem communem vindicare non audeo: & ideo institui interim Epistolas, quas ad vos proximè feceram, quarum exemplum collegis quoque multis jam missi, qui rescripserunt, placere sibi quod statuimus, nec ab eo recedendum esse, donec pace nobis à Domino redditâ in unum convenire & singulorum causas examinare possimus.* Cyprian. epist. 19. Clerum, de non danda lapsis pace ante pœnitentiam. lib. 3. epist. edit. Manut.

Καὶ δξαδῆς. Eodem modo, quo codex Bodleianus, hîc impressus, etiam Johannes Antiochenus hæc verba usque ad finem Canonis legit, nisi quod Ἰησοῦ Χριστοῦ omittat. Joh. Ant. collect. can. tit. 2. At in codicibus antehac editis & iis, qui à Gentiano Herveto versi sunt, ita legebantur, Καὶ δξασθήσῃ ὁ θεὸς διὰ κυρίου ἐν ἁγίῳ πνεύματι ὁ πατὴρ, καὶ ὁ υἱὸς, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα. Dionysius Exiguus, *Et glorificabitur Deus per Christum in Spiritu Sancto.* Ultima ergo verba ὁ πατὴρ &c. non legit. At in Arabicâ paraphrasi, ab ἵνα τι inclusivè, usque ad Canonis finem omnia omittuntur.

In Can. XXXV.

Ἐπίσκοπον μὴ πολλῶν. Cum Episcopus Antiochenus in insulâ Cypro ordinationes facere & autoritatem exercere conaretur, Rheginus Constantiensis reliquorum insulæ Episcoporum nomine libellum tertiæ œcumenicæ Synodo, tunc temporis Ephesi celebratæ, obtulit, quo Episcopum Antiochenum hoc *contra Apostolicos Canones & definitiones sanctissima Nicænæ Synodi* tentâsse asseruit. Synodus re perpensâ decretum edidit, quo Episcopum Antiochenum in dictâ insulâ ordinationes peragere vetuit; idque ne patrum Canones transiliantur. Incipit hoc decretum his verbis, Πρᾶγμα περὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς καὶ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων ἀποστόλων (al. πατέρων) καινοτομούμενον, καὶ τὸ πάντων ἐλευθερίας ἀπτόμενον, προσήγαγεν ὁ θεοφιλέστατος Ρηγῖνος Concil. Ephes. act. sept. tom. 5. Conc. p. 782. edit. paris. 1644. Ubi per ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς καὶ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων ἀποστόλων, præsens inter alios haud dubiè Canon indigitatur; etiamsi τῶν ἁγίων πατέρων verior sit lectio, quàm ἀποστόλων. Enimvero *per leges Ecclesiasticas*, Canones Apostolici, per *patrum Canones*, Nicæni, quorum etiam ibidem fit mentio, intelligendi sunt. Porro Scholiastes Harmenopuli in hunc Canonem hæc observat. Τὸ δὲ Συνοδικὸν σημείωμα τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ τοῦ καὶ ὑπάτου χρηματίσαντος καὶ φιλοσόφου, τὸ μὲν ἐπισκόπους δεῖ μετὰ τῆς μητροπόλεως χειροτονεῖσθαι, εἰ μήπου μὴ φθάσει καὶ διάστημα ἕξαμηνιαῖον ποιήσει· τὸ δὲ χειροτονεῖσθαι ἐν ἑαυτῇ τῇ ἐπαρχίᾳ ἱεραπόλιν, ἐν ᾗ κληρικεύονται. συγχωρεῖ δὲ τοῖς ἀρχιερεῦσι περὶ πίστεως πατριαρχῶν διδάσκειν καὶ κατηχεῖν, καὶ βαπτίζειν τοὺς ἐθνικοὺς ὄντας, καὶ θείων αὐτοῖς μυστηρίων μεταδιδόναι. Harmen. epit. can. sect. 1. tit. 4. Totum hoc Michaelis σημείωμα extat in Juris Gr. Rom. l. 3. p. 227. edit. Francof. 1596.

Arist. Μετὰ τὸ πλουσίου. Hæc verba in Aristeni Synopsi à Justello editâ desiderantur. At in Simeonis Logothetæ epitome rectiùs leguntur, μὴ τὸ πλουσίου. Nec sine illis plenus Canonis sensus exprimitur.

In Can. XXXVI.

Αὐτὸς μενέτω. Sic præter MS. Bodleianum Gentianus Hervetus, & ante eum Dionysius Exiguus legit, uterque enim vertit, *Ipse quidem maneat Episcopus.* Quinetiam in Zonaræ Scholiis locus hic ita explicatur, ὁ μὲν ὅτι κοσμεῖ ὅτι τὰ οἰκεῖα ὀφείλει, ut ipse eodem modo legisse videatur. Verum in impressis legitur, αὐτὸς μὲν ἴσα ὀφείλει. Johannes Antiochenus, Αὐτὸς μὲν ὅπερ χειροτονεῖται ἴσα ὀφείλει. Joh. Ant. coll. can. tit. 10.

Arist. Δυσανακτεῖ. In Henrici Stephani thesauro, Δυσανακτέω πρὸς τὴν θάλασσαν, ex Philarcho affertur, pro *A mari abhorreo*, Stephanus autem scribendum putat potiùs Δυσχανακτέω, vel Δυσανεκτέω. Hoc autem in loco Δυσανακτεῖ potiùs legendum suspicor. Sic enim Justellus, tam in Aristeni quam Logothetæ epitome, legit; ut & pro καταδέξῃ, utrobique legit ὑποδέξῃ.

In Can. XXXVII.

Δεύτερον τοῦ ἔτους. Concilia frequenter in Ecclesiâ quoque primitivâ juxtà hunc Canonem celebrata fuisse ex Tertulliano patet dicente, *Aguntur præterea per Græcias illa certis in locis Concilia, ex universis Ecclesiis, per quæ & altiora quæque in commune tractantur, & ipsa repræsentatio totius nominis Christiani magnâ veneratione celebratur.* Tertul. de jejun. cap. 13. Iisdem etiam diebus plurima de paschate habita fuisse Concilia testis est Eusebius, hist. Eccles. l. 5. c. 23. 24. De variis autem Conciliorum generibus, & tempestatibus quibus celebranda sunt alibi convenientior agendi locus occurret.

Τῇ πεντηκοστῇ ἑβδομάδι ἡ πεντηκοστή. Hîc sub Pentecostes nomine totum istud intervallum, quod à paschatis die ad Festum Pentecostes intercedit, comprehenditur: quo sensu vox *Pentecoste* à patribus sæpiùs usurpatur. Tertullianus, *Excerpe singulas solennitates nationum, & in ordinem exsere, Pentecosten implere non poterunt.* Tertul. de idololatriâ c. 14. in fine. Concilium Nicænum 1. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς πεντηκοστῆς. can. 20. Hieronymus, *Die Dominico, & per omnem Pentecosten.* Hieron. Dialog. adv. Lucifer. tom 2. oper. fol. 47. H. edit. Erasm. Sic Ambros. serm. 61. initio Augustin. Epist. 119. ad Jan. cap. 15. p. 573. tom. 2. oper. Concil. Antioch. can. 20. Epiphanius, Ἐπὶ ἐν ταῖς ν'. ἡμέραις, ἃς προεῖπεν ἡ πεντηκοστῆς. Epiphan. expos. fid. Basilius τὰς ἀπὸ τῆς ἁγίας πεντηκοστῆς ἑβδομάδας. Basil. de spiritu S. cap. 27. circa medium. Quocirca quarta pentecostes hebdomas, quâ primum quotannis conventum haberi hîc præcipitur, quartam denotat septimanam post Festum paschatis, unde Josephus Ægyptius rectè exponit, في الجمعة الرابعة بعد الفصح *quartâ septimanâ post paschа.* Et Zonaras in Canonem, τῷ τετάρτῳ ἑβδομάδι τῷ μετὰ τὸ πάσχα.

Ὑπερβερεταίου δυσκρίτη. Hyperberetæus unus est è mensibus, quibus Syromacedones & Asiani propriè sic dicti, usi sunt. Hîc autem octobri Juliano exactè respondet, ut colligimus, nec tantum ex Balsamonis & Zonaræ in hunc Canonem scholiis, sed & è Dionysio Exiguo hæc verba sic interpretante, *Secundo verò* XII. *die mensis Hyperberetæi, id est juxta Romanos quarto Idus Octobris*, sive Octobris duodecimo. Ut idem sit initium Hyperberetæi in anno Asiano & macedonico, quod Octobris in Juliano. Quod etiam ex Arabicâ paraphrasi probè constat, sic vertente, وامرنا ان يكون اجتماعهم الاول في الجمعة الرابعة بعد الفصح واجتماعهم الثاني في الثاني عشر من تشرين الاول

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Et præcipimus, ut primus conventus habeatur quartâ septimanâ post pascha, & secundus conventus duodecimo die Tisrin prioris. Nam etiam Tisrin prior in anno Syriacorum Octobri Juliano coincidit. Quæ ut magis perspicua fiant, non abs re erit mensium Syriacorum & Macedonicorum seriem, post receptam anni Juliani formam, iis usitatam, hoc laterculo describere: ut primo intuitu videre liceat, quomodo cum Julianis mensibus concurrunt.

Menses Juliani	Macedonici	Syriaci	
Januarius.	Αὐδναῖος.	ܟܢܘܢ ܐܚܪܝܐ	*Canun posterior.*
Februarius.	Περίτιος.	ܫܒܛ	*Shebat.*
Martius.	Δύστρος.	ܐܕܪ	*Adar.*
Aprilis.	Ξάνθικος.	ܢܝܣܢ	*Nisan.*
Maius.	Ἀρτεμίσιος.	ܐܝܪ	*Aijar.*
Junius.	Δαίσιος.	ܣܝܢ	*Haziran.*
Julius.	Πανήμος.	ܬܡܘܙ	*Tamuz.*
Augustus.	Λῶος.	ܐܒ	*Ab.*
September.	Γορπιαῖος.	ܐܠܘܠ	*Elul.*
October.	Ὑπερβερεταῖος	ܬܫܪܝ ܩܕܡܝܐ	*Tisrin prior.*
November.	Δῖος.	ܬܫܪܝ ܐܚܪܝܐ	*Tisrin posterior.*
December.	Ἀπελλαῖος.	ܟܢܘܢ ܩܕܡܝܐ	*Canun prior.*

In Hoc laterculo mensium in anno Juliano consequentiam observavimus, quo fit ut in Syriacis Canun posterior priùs collocetur, quòd Januario respondeat. At Syri initium anni à Tisrin priori deducunt, hoc est, ex Octobri Juliano. Et hæc quidem Syriaca mensium nomina anno Juliano accommodata, non ipsis solummodo Syris, sed & Alexandrinis aliisque usitata sunt, ut non tantum ex paraphrasi jam laudatâ, sed & Eutychio annalium Alexandrinorum conditore patet, qui sæpiùs iis utitur. In hoc porro Laterculo videre est, ut Hyperberetæi & Tisrin prioris duodecimus, idem sit ac duodecimus Octobris in anno Juliano, nam omnes hi menses eodem die ineunt. De his annis & mensibus videsis institutionum nostrarum Chronolog. l. 1. c. 12. 13. vide & notas in Concil. Antioch. can. 12.

In Can. XXXIX.

Μηδὲν ἐπιτελεῖσθαι. Eadem, quæ hoc Canone constituuntur, Ignatius etiam docebat, ὥσπερ οὖν ὁ κύριος ἄνευ τοῦ πατρὸς οὐδὲν ποιεῖ, ὅτε καὶ ὑμεῖς ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου, μηδὲ πρεσβύτερος, μηδὲ διάκονος, μηδὲ λαϊκὸς, μηδέ τι φανερὸν ἔλεγεν ἑαυτῷ τοῦτο εἶναι γινώμην, Ignat. epist. ad Magnes. p. 55. edit. Usser. Oxonii. Paulo tamen aliter apud Vossium hæc leguntur pag. 33. Quæ autem sine Episcopi sententia non sunt peragenda, idem tradit, dicens μηδεὶς χωρὶς ἐπισκόπου τι πρασσέτω τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Id. epist. ad Smyrnenses p. 117. Sic & Josephus Ægyptius hunc Canonem ἀδιαστρόφως interpretatur, ولا يعمل احد من القسوس والشمامسة شيا في الكنيسة الا بهوا الاسقف *Et nullus ex Presbyteris & Diaconis aliquid in Ecclesiâ faciet sine Episcopi sententiâ.* Ignatius autem in dictâ Epistolâ ad Smyrnenses, nonnulla figillatim recenset, quæ citra Episcopi sententiam in Ecclesiâ non sunt peragenda, οὐκ ἐξὸν ἐστὶ χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου, οὔτε βαπτίζειν, οὔτε προσφέρειν, οὔτε θυσίαν προσκομίζειν, οὔτε δεῖπνον ἐπιτελεῖν· ἀλλ' ὃ ἂν ἐκείνῳ δόκῃ κατ' ἐυαρέσκειαν Θεοῦ, ἵνα ἀσφαλὲς ᾖ καὶ βέβαιον πᾶν ὃ ἂν πράσσῃ. Hanc quidem disciplinam, quantum saltem ad baptismum, ab Ecclesiâ primitivâ religiosè observatam fuisse, locupletem habemus testem ipsum Tertullianum, dicentem, *Supereſt ad concludendam materiolam, de observatione quoque dandi & accipiendi baptismum commonefacere. Dandi quidem habet jus summus Sacerdos, qui est Episcopus: dehinc Presbyteri & Diaconi; non tamen sine Episcopi autoritate, propter Ecclesiæ honorem.* Tertul. de baptismo cap. 17. Idem docuerunt B. Ambrosius de sacrament. l. 3. c. 1. Et Hieronymus, *Sine Episcopi jussione, neque Presbyter, neque Diaconus jus habeant baptizandi*, Hieron. dial. adv. Lucifer. tom. 2. oper. p. 47. 1. Denique Scholiastes Harmenopuli de Ecclesiasticis præcipuè censuris hunc Canonem interpretatur, ad μηδὲν ἐπιτελεῖσθαι in Canone hæc observans, ἐπτὰ ὧν δηλονότι, ἀφορίζων, ἢ λύων ἀφορισμὸν, ἢ μεῖων, ἢ ἐπιτείνων. Harmenop. epit. can. sect. 2. tit. 3. Quæ ex Balsamonis & Zonaræ Scholiis desumpta videntur.

In Can. XL.

Ἐπιφανεῖ. Ex eo, quòd hoc Canone cautum sit, ne quæ propria sunt Episcopi post ipsius mortem ullo modo intercidant, etiam nec sub rerum Ecclesiasticarum obtentu, aperte satis laudari videtur idem Canon à Concil. Chalced. can. 22. dicente, *Non licere Clericis post mortem proprii Episcopi res, quæ ad ipsum pertinent, rapere,* κελεύει καὶ τοῖς πάλαι κανόσι ἀποῤῥῆδην. etiamsi non tantum codex Bodleianus & Genianus Hervetus, sed & ipse Balsamon, in Scholiis ad dictum Canonem, legat, κελεύει καὶ τοῖς ἐξηλαμβάνουσι ἀποῤῥῆδην. In Græcâ tamen Balsamonis editione prior lectio retinetur, quam etiam veriorem esse ex antiquioribus interpretibus abunde constat. Nam Dionysius Exiguus vertit, *Sicut antiquis quoque est Canonibus constitutum*, Et eo longè vetustior Latinus Canonum translator à Justello editus, *Sicut & anterioribus Canonibus cautum est*: quibus suffragatur & Joh. Antiochenus, collect. can. tit. 4.

In Can. XLI.

Καὶ τοῖς δεομένοις. In Ecclesiâ recens natâ usus ex D. Pauli instituto 1. Cor. XVI. 2. obtinuit, ut qui ad templa accedebant, stipem aliquam in *arcæ genus* (ut cum Tertulliano loquar) pro libitu apponerent. Quodcunque apponebatur, apud præsidem sive Episcopum depositum, ab eodem in pauperes distributum fuit, ut ex insigni isto Justini Martyris loco discimus, οἱ εὐποροῦντες καὶ βουλόμενοι, κατὰ προαίρεσιν ἕκαστος τῷ ἑαυτοῦ, ὃ βούλεται δίδωσι· καὶ τὸ συλλεγόμενον παρὰ τοῦ προεστῶτος ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς ἐπικουρεῖ ὀρφανοῖς τε καὶ χήραις, καὶ τοῖς διὰ νόσον ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν λειπομένοις, καὶ τοῖς ἐν δεσμοῖς οὖσι, καὶ τοῖς παρεπιδήμοις οὖσι ξένοις, καὶ ἁπλῶς πᾶσι τοῖς ἐν χρείᾳ οὖσι κηδεμὼν γίνεται, Justin. Apol. p. 77. l. 36 edit. Sylburg. Eadem habes & apud Tertul. apol. c. 39. & Constit. Apostol. l. 2. c. 25. Episcopos autem per Presbyteros & Diaconos, ut hoc Canone cautum est, egenis subministrâsse ex Cypriano perspicuè satis colligimus, utpote qui ad clerum suum scribens, hæc habet, *Et quoniam mihi interesse nunc non permittit loci conditio, peto vos pro fide & religione vestrâ, fungamini illic & vestris partibus & meis, ut nihil vel ad disciplinam vel ad diligentiam desit. Quantum autem ad sumptus suggerendos, sive illis, qui gloriosâ voce Deum confessi, in carcere sunt constituti, sive iis, qui pauperes & indigentes laborant, & tamen in Domino perseverant, peto nihil desit; cùm summa omnis, quæ redacta est, illic sit apud Clericos distributa, propter ejusmodi casus, ut haberent plures, unde ad necessitates & pressuras singulorum operari possent.* Cyprian. epist. 2. l. 5. ad Clerum, de cura pauperum, & quiete plebis, edit. Manut.

In Can. XLII.

Καὶ μέθαις. Egbertus Eboracensis, *ut nullus ex sacerdotum numero ebrietatis vitium nutriat, nec alios cogat per suam jussionem inebriari*, Egbert. in excerpt. Edgarus rex Saxonum Ænd þe læpaþ þ þreoftaf beoftgan þiþ oþer þruncen ⁊ nit ȝeoftne belean oþrum mannum. *Docemus etiam, ut sacerdotes ipsi ebrietatem caveant, aliis perhibeant studiosiùs cavendam.* Eadem constituunt & Canones Ælfrici ad Wulfinum Episcopum. Scholiastes Harmenopuli ad hunc Canonem hæc notat, Η ϟ ρκγ'. παρὰ Ἰωαννίνου ἀφορίζουσι τίτες καὶ μοναστήρια ἐμβάλλῃ. Harmenop. sect. 3. tit. 2.

IN

In Can. XLIV.

Τοκος ἀπωτῶν. Hoc crimen ſui temporis Epiſcopis objectat Cyprianus, eos arguens, *Eſurientibus in Eccleſiâ fratribus (non ſubvenire) habere argentum largiter velle, fundos inſidioſis fraudibus rapere, uſuris multiplicantibus fœnus augere*, Cypr. de lapſis p. 180. l. 33. edit. Manut: Concilium Eliberitanum, *Si quis Clericorum detectus fuerit uſuras accipere, placuit eum degradari, & abſtineri.* Concil. Eliber. can. 20. v. Concil. Nic. 1. can. 17.

In Can. XLV.

Αιρετικοῖς συνδρέμειν. Eouſque hæreticos primitivi vitarunt Chriſtiani, ut iis ad iſtos vel accedere religioni eſſet & omnino prohibitum. Tertullianus, *Apud hæreticos, ubi omnia extranea & adverſaria noſtræ veritati, ad quos vetamur accedere.* Tertullian. de præſcr. hær. c. 12. Cyprianus, *Procul ab hujuſmodi hominum contagione diſcedite, & ſermones eorum velut cancrum & peſtem fugiendo vitate.* Cyprian. epiſt. 8. ad plebem de quinque Presbyteris Schiſmaticis l. 1. epiſt. p. 26. l. 8 edit. Manut. Et S. Johannes Apoſtolus cum Cerintho Apoſtolo nec unà lavari voluit; Cùm enim Epheſi lotum ſe contuliſſet, videns intùs Cerinthum, de balneo protinus exiluit non lotus, dicens, *quòd timeat, ne balneum concidat, cum intus eſſet Cerinthus inimicus veritatis*: ut tradit Irenæus. l. 3. c. 3.

In Can. XLVII.

Εαν μὴ βαπτίση. Hoc loco obſervatu digniſſima ſunt D. Cypriani verba; *Apud nos autem*, inquit, *non nova aut repentina res eſt, ut baptizandos cenſeamus eos, qui ab hæreticis ad Eccleſiam veniunt, quando multi jam anni ſunt & longa ætas, ex quo ſub Agrippino, bonæ memoriæ viro, convenientes in unum Epiſcopi plurimi hoc ſtatuerint, atque exinde in hodiernum tot millia hæreticorum in provinciis noſtris ad Eccleſiam converſi, non aſpernati ſint, neque cunctati, imo & rationabiliter & libenter amplexi ſint, ut lavacri vitalis & ſalutaris baptiſmi gratiam conſequerentur.* Cyprian. ad Jubaian. de hæreticis baptizandis. p. 259. l. 39. edit. Manut. Ex his verbis abundè conſtat in Concilio ſub Agrippino multis annis longa ante Cyprianum ætate, celebrato, ſi non verba, ſenſum tamen præſentis Canonis conſtitutum eſſe, & ab omnibus Carthaginenſis Eccleſiæ filiis libenter admiſſum. Quod etiam ex Tertulliano patet, qui hæreticos ad Eccleſiam converſos ſuis etiam diebus baptizatos aſſerit, de baptiſmo cap. 15, & de pudicitiâ c. 12. & de præſcript. hæret. c. 12. rationem reddit, *Nemo inde ſtrui poteſt, unde deſtruitur; nemo ab eo illuminatur, à quo contenebratur.* Et hanc conſtantem fuiſſe Cypriani ſententiam ex Epiſtolis ipſius ad Januarium, Quintum, Stephanum, Jubaianum, alioſque, luculenter patet. Hîc autem videndum eſt, quales pro hæreticis, in Eccleſiam Catholicam per baptiſmum admittendis, antiquitùs habiti fuerant: quibus viz. *omnia ſunt extranea & adverſaria noſtræ veritati*, ut loquitur Tertullianus de præſcr. hær. c. 12. *& quibus non idem eſt ac nobis Deus, nec unus Chriſtus*, Id. de baptiſmo cap. 15. quique proinde non eandem fidei regulam nec præſcriptam baptiſmi formam amplexi ſunt. Cujuſmodi fuerunt Hermogeniani, Praxeani, Cataphrygæ, Valentiniani, Marcioniſtæ, Quintilianiſtæ & Apelletiani, contra quos Tertullianus ſcripſit; item qui, teſte Irenæo in nomen ignoti patris univerſorum, in veritatem omnium matrem, in eum qui in Jeſum deſcendit, in unionem & redemptionem & communicationem virtutum baptizarunt; item qui inter baptizandum horrenda neſcio quæ nomina Βασυμὰ, χαμοσὰ, βαυαναρσὰ, μυσαδὶα φνασδὲ, κουσὰ, βαβοῒὸ, χαλαχθεῖ pronunciabant, Iren. l. 1. c. 18. Cùm hi enim & hujuſmodi *baptiſmum ritè non habeant, ſine dubio non habent*, ut rectè Tertullianus de baptiſmo cap. 15. Quocirca doctiſſimi Eccleſiæ primitivæ præſules prudenter hoc Canone conſtituerunt, hæreticos ad Eccleſiam accedentes baptizandos eſſe, utpote quos utcunque ablutos, nullo tamen modo juxtà Chriſti præſcriptum baptizatos, nec in Eccleſiâ adhuc conſtitutos judicabant. Qui autem ritè ſemel baptizati ſunt, denuo baptizari præſenti quoque Canone prohibentur. Siquidem *denuo alicui non licet.* Tertul. de pudicitiâ c. 16. p. 734. l. A. edit. Rigalt. *Semel ergo lavacrum inimus, delicta diluuntur, quia ea iterari non oportet.* Id. de baptiſmo cap. 15. *quo & ipſo baptiſma ſalutaris aquæ ſignificatur, quod ſemel ſcilicet ſumitur, nec rurſus iteratur*, Cyprian. epiſt. 3. l. 2. ad Cæcilium p. 41. l. 8. edit. Manut.

In Can. XLIX.

Εἰς πατέρα, καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα. Ab ipſis etiam Eccleſiæ primordiis baptiſmum juxta Domini præceptum Mat. XXVIII. 19. nomine patris & filii & Spiritus S. celebratum fuiſſe, ex Juſtino Martyre liquet, dicente ἐπ' ὀνόματος δὲ τοῦ πατρὸς τῶν ὅλων καὶ δεσπότου θεοῦ καὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ καὶ πνεύματος ἁγίου τὸ ἐν τῷ ὕδατι τότε λουτρὸν παιοῦνται. Juſtin. Apol. 2. p. 73. l. 35. edit. Sylbur. v. & Tertul. adv. Praxean. c. 26. in fine, & conſtit. Apoſtol. l. 3. c. 16, & notas ad proximum Canonem.

In Can. L.

Μη τρία βαπτίσματα. Trinam in baptiſmo peragendo immerſionem antiquitùs uſitatam fuiſſe, locupletes habemus teſtes. Tertullianus enim *Nec ſemel*, inquit, *ſed ter ad ſingula nomina in ſingulas perſonas tingimur*, Tertul. adv. Prax. c. 26. ult. verbis. *Dehinc ter mergitamur.* Id de coronâ milit. c. 3. Athanaſius, τὸ γὰρ καταδῦσαι τὸ παιδίον ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τρίτον, καὶ ἀναδῦσαι, τοῦτο σκιοῦ ἦν τὰ διὰ τριῶν καὶ τῶν τριήμερον ἀνάστασιν τοῦ χριστοῦ, Athan. quæſt 94. de parabolis Evang. p. 345. t. 2. edit. commel. Cyrillus Hieroſolymitanus, καὶ καταδύετε τρίτον εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ πάλιν ἀναδύετε, Cyril. Catech. Myſtag c. 2. p. 232. B. edit. Prevot. paris. 1631. S. Baſilius, τοὺς βαπτιζομένους ἐκ παραδόσεως ad Apoſtolicam traditionem refert, lib. de Spiritu S. c. 27. mox ab initio Ἐν τρισὶν ἐν καταδύσεσι καὶ ἐπειθήμεσι τοῖς ἐπικλήσεσι τὸ μέγα μυστήριον τοῦ βαπτίσματος πεπλήρωται, ibid. c. 15. circa medium, Sozomenas ſcribit nonnullos dixiſſe, πρῶτον τοῦτον Εὐνόμιον τελμῆσαι εἰσαγήσασθαι ἐν μιᾷ καταδύσει χρῆναι βαπτίζειν τὸν θείαν βάπτισιν, καὶ ἐξαρκεῖσθαι τῷ ἀπὸ τῆς ἐπιπλόου εἰσίει τοῦ ἐν τῷ φυλαττομένῳ σώματι, Sozom. hiſt. Eccleſ. l. 6. c. 26. Et propter hunc quidem errorem Eunomiani à Concilio primo C P. can. 7. ut alii hæretici & Ethnici in Eccleſiam recepti ſunt. v. Dionyſ. Areopag. de Eccleſ. Hier. c. 2. ſect. 2. Ambroſ. de Sacrament. l. 2. c. 5. & 7. tom. 4. p 433. 434. oper. Baſ. 1567. Iſidor. Hiſpal. de offic. Eccleſ. l. 2. c. 25. Didymum de Spiritu. S. l. 2. Bibl. patrum lat. tom. 8. p. 106. &c. Porro Severus Patriarcha Alexandrinus in rituum baptiſmi rubricâ hæc literis, ut par eſt, Eſtrangelis habet

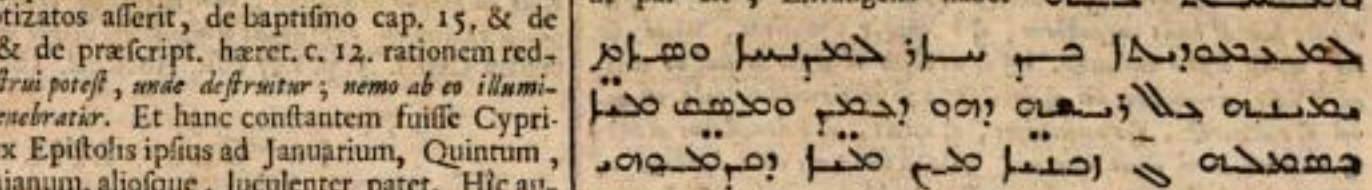

Et dimittit eum in baptiſterium, reſpiciens ad orientem, & ponit dextram ſuam ſuper caput ejus, qui baptizatur, & ſiniſtrâ ſuâ ter attollit aquas, ex aquis à fronte, à tergo, & ab altero laterum ejus, atque in hunc modum ait (tunc protinus occurrunt ipſa verba, quæ ab eo, qui baptizat, pronunciantur)

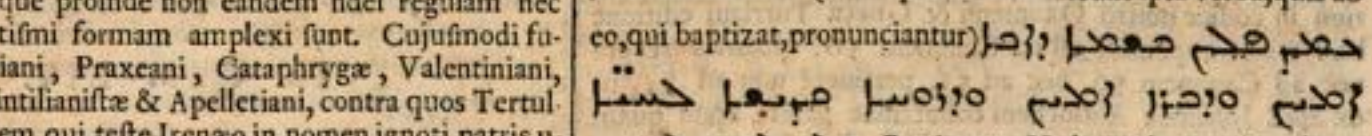

Baptizatur N. in nomine patris, Amen, & filii Amen, & Spiritus Sancti ad vitam ſeculi ſeculorum. Idem baptizandi ritus à Græcis etiamnum obſervatur, apud quos qui baptizat, hæc verba pronunciat, Βαπτίζεται ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνα ὁ δεῖνα, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, Αμὴν, καὶ τοῦ υἱοῦ, Αμὴν, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, Αμὴν, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Eucholog. p. 355. edit. Jac. Goar. v. & notas ad edit. loc. p. 365. Et in rubricâ, ἐκάστη φορᾷ ἐκπορεύεται αὐτὸν καὶ ἀνάγων. Sic habetur in quibuſdam impreſſis codicibus; in quibus tamen non deſunt è Græcis, qui mirati ſunt, quo tandem pacto τὸ Αμὴν poſt cujuſque trinitatis perſonæ pronunciationem interſeratur, ac proinde in plurimis omittitur, Sed fortaſſe ex prædicto Severi rituali in græcum

amanuensis alicujus incuriâ translatum est, vel potiùs, siquidem Diaconi adstantes post singulas Trinitatis personas enunciatas, dicere soliti fuerunt, Αμὴν, hinc tandem evenit, ut ipsis à sacerdote pronunciatis verbis insereretur. v. notas ad dict. loc. Euchologii p. 365. Hìc autem non omittendum est mersionis in baptismo antiquitùs usurpari solitæ loco, aspersionem sive profusionem aquæ, in occidentali præsertim Ecclesiâ, plusquam mille abhinc annis, Gregorii viz. primi ætate, substitutam esse, per quam baptismum legitimè perfici, ipse quoque Cyprianus, non agnovit tantummodo, sed & multis comprobavit; idque ex ipsis etiam scripturis; è quibus colligit, *Aspersionem quoque aquæ instar salutaris lavacri obtinere, & quando hæc in Ecclesiâ fiunt, ubi sit & dantis & accipientis fides integra, stare omnia & consummari ac perfici posse majestate Domini & fidei veritate*, Cyprian. epist. 76. ad Magnum de iis qui in lecto gratiam consequuntur, p. 101. l. 49. ib. 4. ep. edit. Manut. Quinetiam ipse quoque Tertullianus huc alludere videtur, ubi ait, *Quis enim tibi tam infide penitentiæ viro aspergineм unam cujuslibet aquæ commodabit?* Tertul. de pœnitentiâ cap. 6. p. 144. A. edit. Rigalt.

Οὐ γὰρ εἶπεν ὁ κύριος. Sic præter M S. Bodleianum hîc impressum, etiam vulgati Balsamonis, Zonaræ, aliique Canonum Græcorum Codices legunt, ut & Jvo Carnutensis decret. part. 1. c. 128. At in Johannis Antiocheni collectione, ut à Justello editâ tit. 136. legitur ὁ γὰρ εἶπεν ὁ κύριος ἡμῖν, In eadem autem collectione manuscriptâ in Bibliothecâ Bodleianâ est, ὁ γὰρ εἶπεν ὁ κύριος ἡμῶν, quomodo legit & codex Seignierii à Justello citatus, & Dionysius etiam Exiguus, qui vertit, *Non enim dixit nobis Dominus*: quam lectionem retinet & Crisconius Episcopus Africanus in collect. ca. tit. 52. E tribus hisce lectionibus quænam sit præferenda, non adeo facile est conjecturâ persequi, nobis autem pronomen ἡμῖν vel loco ἡμῶν substitutum videtur, vel de novo interjectum, idque ab interpolatore aliquo, qui vel ipse credidit, vel aliis credendum obtruderet, antiquos hosce Canones ab ipsis etiam Apostolis constitutos esse.

Καὶ τῶν ἁγίων πνεύματος. Ad calcem quinquagesimi hujusce Canonis, ubi Dionysiana versio desinit, in Joh. Antiocheni collectione hæc sine interstitio adjiciuntur. Διδασκάλου μὲν ὁ βαπτιζόμενος, ὅτι ὁ πατὴρ οὐκ ἐσταυρώθη, οὔτε ἠθέλησεν ἀνθρώπου ὑπομεῖναι, οὔτε ἦν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἄνθρωπος ἐγένετο, ἀλλ' ὅτι τὸ παθὸν ὑπέστη, ὁ γὰρ ἐσαρκώθη, ἐλυτρώσατο ἦν τὸν κόσμον τὸν ὑπκειμένης ὀργῆς ὁ μονογενὴς υἱὸς· ἐνηνθρώπησε γὰρ διὰ φιλανθρωπίαν ἑαυτῷ ἐν παρθένου σῶμα διαπλάσας, ἡ σοφία γὰρ ᾠκοδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον, ὡς δημιουργὸς· σταυρὸν ἦν ὑπέμεινεν ἐκὼν, ἐξείλετο ἦν τὸν κόσμον τὸν ὑπκειμένης ὀργῆς, βαπτιζομένους εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. οἱ δὲ μὴ ὕπως βαπτίζοντες, ὡς ἀγνοοῦντες τὸ μυστήριον τῆς εὐσεβείας καθαιρέδυσιν. Postea in editâ ejusdem Johannis collectione alius sub Canonis 51. nomine hisce verbis exprimitur, ὁ τὸν πατέρα πεπονθέναι λέγων ἀσεβεῖ Ἰουδαίων βαρύτερον, μὴ χρισθεὶς καὶ τὸν πατέρα προσκυνῶν· ὁ δὲ τὸν υἱὸν ἀρνούμενος τὸν μονογενῆ δι' ἡμᾶς σαρκωθέντα, καὶ τὸν σταυρὸν ὑπομείναντα, διαμάχεται θεῷ, καὶ θεῷ ἁγίων πολεμεῖ. ὁ δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὀνομάζων πατέρα ἢ υἱὸν, ἀσεπτέμων ὅδε καὶ ἀνόσιος· ὁ γὰρ υἱὸς συνδημιουργὸς τῷ πατρὶ καὶ σωφρονεῖ, καὶ σωφρονίζοντος, καὶ χρηστὸς, καὶ τὸν ἀναστάσεως αἴτιος, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁμούσιον· πρὸς γὰρ ὑποστάσεις εἰσὶν ὁμούσιοι τῇ θεότητι, ἐφ' ἡμῖν γὰρ Σίμων ὁ Μάγος ἐξηνδράξατο, ἀπίστως τὸ ἅλαλον, πλάνον, καὶ ἄσεπτον καὶ πονηρὸν εἰς ἑαυτὸν πνεῦμα, καὶ ἵνα πρωϊνυμον ἐν φλυαρήσας τὸν θεὸν· ποτὲ γὰρ καὶ τὸ πάθος τοῦ χριστοῦ καὶ τὴν ἡμῶν πεικόνισας. ὑμεῖς δὲ, ὦ πανοσιότατοι, μὴ ἵνα πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα πρὸν βαπτίζετε, καθὼς τοῦ κυρίου γράμμα καὶ τὴν ἡμετέραν ἐν πνεύμασι διάταξιν. Joh. Antioch. coll. can. tit. 36. Verùm in codice nostro Oxonienси & Græcâ Turriani editione hæc etiam appendix est ad Canonem 50. quamvis revera nec ad Canonem 50. nec ad 51. pertinet: non ad 51. ut ex ipsâ Johannis Antiocheni collectione patet, apud quam in tit. 29. alius, isque idem qui hîc ordine suo imprimitur, quinquagesimus primus Canon laudatur; nec ad 50. idcirco quòd nec Balsamon, nec Zonaras, in codicibus vel impressis vel M S S. nec Dionysius exiguus, nec Crisconius Afer talem ad dictum Canonem appendicem agnoscit; & quòd hæc appendix, non disciplinam, quæ his Canonibus sola traditur, sed Ecclesiæ doctrinam contineat, eamque quæ longe post hos Canones Synodicè constituta est; quod tres viz. trinitatis personæ sunt ὁμούσιοι; ut Christophoro Justello, ex epistolâ ad Philippenses B. Ignatio falsò attributâ, desumpta non immeritò videatur.

In Can. LI.

Καὶ κρεῶν καὶ οἴνου. In Johannis Antiocheni collectione tit. 29. καὶ οἴνου omittitur. Sed Josephus Ægyptius in Arabicâ paraphrasi legit, vertit enim من التزويج واكل اللحم وشرب الخمر *A nuptiis, & esu carnis, & potu vini*, Balsamonem quoque, Zonaram & Aristenum legisse, ex eorum scholiis & hujus epitome constat.

Balsam. Βογόμιλοι. Anno circiter 1099. Alexio Comneno imperante, orta est Bogomilorum hæresis; de quâ sic Harmenopulus, Η τῶν Βογομίλων αἵρεσις ἡ κατὰ πολλὰ σωίζει τὰ καθ' ἡμᾶς γραφὰς, μίσει δὲ καὶ τὰ τῶν Μασσαλιανῶν καὶ συμφερόμενα τὰ πολλὰ τοῖς ἐκείνων δόγμασιν. Harmenop. de sectis c. 19. l. 9. Jur. Græco-Rom. Hujus hæreseos convicti sunt & condemnati Leontius Balbissæ, & Clemens Sosandrorum Monachus, in Synodo sub Michaele Patriarchâ C P. habitâ. In Synodali decreto inter alia, quorum accusati sunt, eos docuisse traditur, ἄνδρας ἀπέχεσθαι τῶν νομίμων τούτοις συναφθέντων γυναικῶν ζωοποιᾶς, κρέατος τε καὶ γάλακτος, καὶ ἰχθύος, καὶ οἴνου, ἄχρι χίνων πρεσβυτέρων ἀποχήν. Editum est hoc Synodale decretum à Leone Allatio, in Eccl. Orient. & occident. perp. consens. l. 2. c. 12. p. 674. Unde collegimus, Bogomilos rectè hîc à Balsamone citatos esse tanquam à nuptiis carne & vino διὰ βδελυρίαν abstinentes. Primarius hujus hæreseos præco fuit Basilius quidam medicus, qui propterea in theatro exustus est; ut refert Zonaras in Alexio Hist. tom. 3. p. 238. l 35. &c. edit. Wolf. Basil. 1557. Quo Balsamonem quoque respexisse videtur, ubi ait, μὴ γὰρ θαυμάσῃς, ὅτι ἐν Κωνσταντινουπόλει σώζεται ἔτι τῶν ἡμετέρων τὰ ἀμωπήτου Πατριάρχου κυρίου Μιχαὴλ τοῦ Ὀξειτ· λέγω, καὶ ἐπίτηδες κωθῦναι Βογομίλους. Bals. in Phot. nomoc. tit. 8. c. 25. p. 979. Biblioth. Juris-Canonici Justel.

In Can. LII.

Ὃτ προσδέχεται. Cyprianus, *Quos utique ad pœnitentiam Dominus non hortaretur, nisi quia pœnitentibus indulgentiam poneм licetur: Et in evangelio, Dico, inquit, vobis, sic erit gaudium in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta novem justis quibus non opus est pœnitentiâ.* Cyprian. epist. ad Anton. l. 4. ep. 2. p. 89. l. 31. edit. Manut. v. ejusdem librum de lapsis p. 179. &c. Hanc & ante Cyprianum ab Ecclesia excultam fuisse disciplinam, viz. ut a Peccatis conversi in Ecclesiæ sinum reciperentur, ex Origene constat, dicente, ἔστι δὲ, ὡς ἐπαλωλότας καὶ πεθνηκότας τῷ θεῷ, τοὺς ὑπ' ἀσελγείας ἢ τινος ἄτοπου νεκρωθέντας, ὡς νεκροὺς πνεῦσαι, καὶ ὡς ἐκ νεκρῶν ἀναστάντας, ἐὰν ἀξιόλογον ἐνδείξωνται μετάνοιαν, χρόνῳ πλείονι ἢ κατ' ἀρχὰς εἰσαγομένων, ὕστερόν ποτε προσίενται, Orig. contra Cels. l. 3. p. 147 edit. Hoeschel. 1605.

In Can. LIII.

Bals. Ηδέων κακῶς. Reliqua, usque ad ἀφορίζεται exclusive, ex M S. Bodleiano restituimus. Marcionistas autem hîc citatos, etiam Sabbato jejunasse, testis est Epiphanius hær. 42. Par. 3. tom. 1. pag. 304. oper. edit. Petav.

In Can. LIV.

Εἶπε κληρικὸς ἐν καπηλείῳ. Hoc etiam Julianus sacrificulis suis in Gentilium religione prohibuit, in Epistola ad Arsacium pontificem Galatiæ scripta, ubi inter alia ait, Φθονεῖσθαι ἱερέα μήτε διάπυρον φθεγγάμενον, μήτε ἐν καπηλείῳ πίνοντα. Julian. apud Sozom. hist. Eccles. l. 5. c. 15.

In Can. LVIII.

Ἀπὸ μελῶν τοῦ κλήρου. Cùm ordinatur Metropolitanus, vel Archiepiscopus, ut hujus perpetuò Canonis, officiique sui in eo constituti, memor sit, hæc inter alia in mandatis ei, apud Græcos præsertim, dari solent, χρή σε μὴ ὅπερ

ἀναγνῶναι διδάσκοντα, ἀλλὰ διανεκῶς τὸ ἐσκεχεισμένον σοὶ λαὸν τὸ πρὸς σωτηρίαν ἐκπαιδεύειν, καὶ δι' ἑαυτοῦ καὶ δι' ἑτέρου τοῦ τῶν παιδίων διακονίαν ἐκπονεῖν δυναμένου, ὅπως μὴ κατωμελῶν τῆς χειροτικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας ὑπόδικος, ὅπερ ἐστὶ φησι, δώσειν ἀμελῶν τοῦ κλήρου. &c. usque ad finem hujus Canonis nihil immutato: nisi quòd pro ἐυσέβειαν substituitur ἐυλάβειαν, quomodo legit & Joh. Antiochenus in collect. can. tit. 10. & quod verba τῇ ἀμωμήτῳ καὶ omittuntur. Extat hoc mandatum in Juris Græco-Romani l. 6. p. 427.

Τῇ ἀμωμήτῳ καὶ. Hæc verba in MS. Bodleiano desiderantur, nec extant in mandato, quod Metropolitano & Archiepiscopo, cum ordinatur, dari solet, ut ante notatum est; nec legit Gentianus Hervetus, nec Josephus Ægyptius, qui in paraphrasi Arabicâ vertit وان هو اقام علي ذلك التواني فليقطع من درجته *Et si ille perseveraverit in istâ ignaviâ, gradu suo dejiciatur.* Quoniam verò extant, tam in Græcis impressis, quàm in Joh. Antiocheni collectione, tit. 10. nos etiam ea retinere satiùs duximus.

Balsam. Οἱ φωτοπάπαι κ. Hæc usque ad hujus interpretationis exitum in impressis omissa, ex MS. Bodleiano nunc primùm edimus.

Zon. Καθέδρα ἐφ' ὕψους ἵδρυται. In antiquis Latinorum & recentioribus etiam Græcorum Ecclesiis, juxta altare sedes sacerdotibus, Episcopo adsistentibus, simulque celebrantibus, extrui solitæ fuerunt, in quarum medio thronus eminentior ipsi Episcopo sive Patriarchæ, si adesset, erectus est, qui in Chrysostomi lyturgiâ ἡ ἄνω καθέδρα nuncupatur, ubi viz. dicitur à Diacono, εὐλόγησον δέσποτα τὸν ἄνω καθέδραν. p. 69. E. tom. 2. Patr. Græc. Sublimioris hujusce throni, quo Episcopus, ut & alterius, quo sacerdotes consedebant, Gregorius Nazianzenus meminit in insomnio de Anastasiæ templo oper. tom. 2. p. 78. hisce carminibus.

Ἐζεσθην δυκέεσκον ὑπέρθρονοι, οὐχ ὑπερέφρυς
Οὐδὲ κάθ' ὑψηλὸν ὄναρ πῶν ἀγηνορέλλω,
Οἱ δ' μὲν ἀμφιπέλοντο ὑφεδρεόωντο θεσπιὸν
Ποίμνης ἡγεμόνες, ἔκκριτοι ἡλικίη.
Οἱ δ' ἄρ ὑποδρηστῆρες ἐν αἵμασι παμφονόωσιν
Ἕσταν Ἀγγελικῶς ἀκίνες ἀγλαΐης.

Ubi videre licet, ut ipse sedebat ὑπέρθρονος *throno sublimis*, presbyteri verò ei ὑφεδρεύοντο *subsidebant*, Diaconi autem, hîc ὑποδρηστῆρες vocati stabant. Hujusmodi quoque throni in panegyricâ oratione, de Ecclesiarum ædificatione, Paulino Tyriorum Episcopo, dicta, hisce verbis commemorantur, Ἀλλὰ καὶ ὧδέ κε τὸ νεὸν ἐπετέλεσσε, θρόνοις τε τοῖς ἀνωτάτω εἰς τὸν ὄρθιον προύθρων πυλῶν, καὶ προσπεβάθροις ἐν τάξει τῆς κατ' ὄλυ κύτ' τὸ πρόσθεν κοσμήσας, Euseb. hist. Eccles. l. 10. c. 4. p. 381. C. edit. Vales. De hisce thronis ita præterea Symeon Thessalonicensis, Ἡ ἄνω καθέδρα τὸν ὑπερυψούμενον δείκνυσι καθέδραν τοῦ Ἰησοῦ· ἐπ' ὐτ' αὐτὸν ἡ βαθμίδες τὸν ἐκάτερα ἐπὶ ἱερατικὸν καὶ ἱερέων τάξιν τε καὶ ἀνάβασιν, ἔνθα δὴ καὶ ἡμεῖς πρὸ ἄλλου καθίσαι, ἐπὶ διακόνων αὖ ἐπί. Sym. Thessal. de sacram. Hujusmodi quoque thronum Jacobum Apostolum Hierosolymis habuisse, eundemque usque ad Gallieni tempora conservatum, & summo honore habitum fuisse, testatur Eusebius hist. Eccles. l. 7. c. 19. In hujusmodi throno Episcopus quivis post consecrationem collocatur, ut ex Euchologio patet p. 304. Hinc ἐνθρονίζεσθαι, ἐνθρονισμὸς, ἡ θρόνου ἐσχατεσθῆναι, ἐπιβῆναι τοῦ θρόνου. &c. Hinc etiam summa in Ecclesia dignitas *Thronus* appellatur: ut Thronus Hierosolymitanus, Thronus Alexandrinus &c. vocatur autem & συνθρόνος à sacerdotum consessis, qui & ipsi συνθρόνοι nonnunquam audiunt.

In Can. LIX.

Τινὸς ἢ κλησικῶν. Joh. Antiochenus legit, τινὸς ἢ ἐκκλησιαστικῶν, ἤγουν κλησικῶν ἐνδιῶς ὄντος, μὴ ἐπιχειρεῖν, Joh. Ant. collect. can. tit. 5.

Balsam. Ἡ φωτοπάπαν. Πρωτοπαπᾶς Idem est ac qui vocatur πρωτοσυνέδρος, & subinde φωτοσυνέδριος: hic primus est tribunalis, & ubi plures sacerdotes concelebrant, ipse primas tenet, & à Pontifice secundas; ut ait Codinus πρῶτος ἐστι τοῦ βήματος, φέρων τὸ δεύτερον τῆς ἀρχιερέως, Codin. de offic. Constantin. c. 1. n. 30. In Euchologio officium ejus sic describitur, Ὁ φωτοπαπᾶς ἵστατι ἐπάνω τῆς ὀρθρικίου τῆς ἐναντίας χειρὸς, ὅταν λειτουργῇ ὁ ἀρχιερεύς, μεταδίδῃ αὐτὸς τῷ λαῷ μετάληψιν ὁμοίως καὶ ὁ ἀρχιερεὺς τῷ φωτοπάπᾳ, ἔχων ἢ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ φωτίον πάντα, Euchol. in official. Eccles. CP. p. 271. edit. Jac. Goar. Paris. 1647. De Chorepiscopis quorum hic quoque fit mentio alibi agemus.

Arist. Ἀσίλεως. Tam in Aristeni, quàm Logothetæ synopsi, ut à Justello editâ, perperam scribitur ἀσίλιος.

In Can. LX.

Balsam. Τοῦ χρυσομάλλου. Johanne Comneno Alexii successore imperante, Constantinus Crysomallus scripta quædam hæresibus scatentia edebat, quorum tria exemplaria à Synodo sub Leone Constantinopolitano tunc temporis coacta, comperta sunt, unum apud Petrum Monachum S. Athenogenis monasterii præsidem, alterum apud Georgium Pamphilum, & tertium apud quosdam Monachos in Nicholai monasterio, qui de eo etiam Synodum certiorem fecerant. Georgius iste Pamphilus, apud quem unum exemplar inventum est, non tantum hæresibus in eo traditis ipse seducebatur, verum & ut alios quoque seduceret, hæreticas istius nugas, θεολογικὸν ὅτι χρυσοῦ appellabat, ut ex hoc Balsamonis loco constat. Synodus autem prædicta Constantinopoli celebrata, cum scripta hæc inter se contulisset, non ineptiarum modo, sed & hæreseon plena esse, ac ipsis Enthusiastarum & Bogomilorum dictis absurdiora continere, pro comperto habebat, ac proinde adversus eadem scripta eorumque assertores, decretum Synodale edebat, quod extat apud Leo. Allat. de occident & orient. Eccles. perpet. consens. l. 2. c. 11. in initio.

Ὁ ἅγιος Ἀμφιλόχιος. Hæc usque ad hujus interpretationis finem in impressis desiderantur, extant autem in MS. Bodleiano, & quidem in ipso textu, in quem tamen è margine traducta videntur. Cæterum S. Amphilochius in Iambis ad Seleucum, S. Athanasius in sacræ scripturæ synopsi, & Synodus Carthaginensis can. 27. docuerunt, quinam libri pro verè Canonicis in Ecclesiâ legendi sunt.

In Can. LXI.

Εἰς κλῆρον μὴ προσιέσθαι. Hanc ab Ecclesiâ primitivâ strictè observatam fuisse disciplinam, ut qui graviori aliquo crimine convictus est, in Clerum non admittatur, ex Origene discimus, dicente, quòd præpositi Ecclesiæ eos, qui libidine aliove simili malo victi sunt, si sinceram egerint pœnitentiam, tanquam redivivos recipiunt, verùm εἰς ὑδρίαν ἀρχὴν καὶ προσταίαν ἡ λογικὴς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ κατηλίγοντες τοὺς φάσκοντας, μὴ τὸ προσπλυθῆναι τῷ λόγῳ ἐπιτρέπειν, Orig. contra Cels. l. 3. p. 147. edit. Hoeschel. 1605. Item ex Cypriano, cujus verba observatu sunt dignissima. *Cumque alia multa sunt, inquit, & gravia delicta, quibus Basilides & Martialis implicati tenentur, frustra tales Episcopatum sibi usurpare conantur, cùm manifestum sit ejusmodi homines, nec Ecclesiæ Christi posse præesse, nec Deo sacrificia offerre debere. Maximè cum jam pridem nobiscum & cum omnibus omnino Episcopis in toto mundo constitutis, etiam Cornelius collega noster, sacerdos pacificus & justus, & martyrio quoque dignatione Domini honoratus, decreverit, ejusmodi homines ad pœnitentiam quidem agendam posse admitti, ab ordinatione autem Cleri atque Sacerdotali honore prohiberi.* Cyprian. epist. ad Clerum & plebes in Hispaniâ lib. 1. epist. p. 16. l. 9. edit. Manut. E quibus certè verbis appareret, vel hunc ipsum Canonem, vel ei simillimum in synodo sub Cornelio Episcopo Romano celebratâ constitutum esse; saltem confirmatum: quod mihi propterea magis arridet, quod antea observatum fuisse ex antea laudatis Origenis verbis abunde constat.

In Can. LXII.

Ὡς λαϊκὸς ἀφορίσθω. In Johannis Antiocheni collectione legitur, λαϊκὸς ἀφορίσθω. tit. 39. Pœna autem hac phrasi Clericis delinquentibus intentata, nihil minus est, nec aliud quàm Depositio, sive à fungendis Clericorum muneribus prohibitio, & in pristinum Laicorum ordinem redu-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ctio. Hoc ex Canone Apoſt. 15. patet, quo Clericus in aliâ parochiâ præter ſui Epiſcopi ſententiam manens, ſacra in poſterum celebrare prohibetur; hoc tamen adjecto, ὡς λαϊκὸς μόνην ἐκείνην κοινωνείτω. hoc eſt non amplius inter Clericos recenſitus, ſed inter Laicos, cum iis communicet. Sic Joſephus Ægyptius dicta præſentis Canonis verba explicat, فليقبل مع المومنين *una cum fidelibus recipiatur*, viz. ad communionem. Eodem ſenſu Cyprianus dixit, *ut communicent Laici, & ſatis habeant, quòd admittantur ad pacem, qui hoſtes pacis extiterint, nec detere eos revertentes ea apud nos ordinationis & honoris arma retinere, quibus contra nos rebellaverint.* Cyprian. epiſt. 1. lib. 2. ad Steph. & alibi, *Sic tamen admiſſus eſt Trophimus, ut laicus communicet, non ſecundum quod ad te malignorum literæ pertulerunt, quaſi locum ſacerdotis uſurpet.* Id. epiſt. 2. ad Antonian. lib. 4 epiſt. p. 86. l. 44. Ubi *ut Laicum communicare, & ſacerdotis locum uſurpare*, ſibi invicem opponi videmus. Sic & Concilium Toletanum primum, de ſubdiacono loquens, ait *Aſſtentus*, inquit, *biennio, poſtea inter Laicos, reconciliatus per pœnitentiam, communicet*, Concil. Tolet. 1. can. 4. Et Aimonius refert Carlomannum Caroli Calvi filium, Senonenſiſque Eccleſiæ Diaconum, perduellionis in patrem convictum, *ſecundum ſacras regulas ab omni gradu Eccleſiaſtico, laicâ ſibi communione ſervatâ, depoſitum eſſe.* Aimon. de geſt. Franc. l. 5. cap. 29. E quibus omnibus veterum teſtimoniis luce meridiana clarius eſt, hanc phraſin, ὡς λαϊκὸν δέχεσθαι, ſive *ut Laicum communicare*, depoſitionem perpetuò indigitare, ſine excommunicatione inflictam: ac proinde qui huic pœnæ ſubjicitur, ut *tanquam laicus recipiatur*, deponitur quidem, ſed communionis nihilo ſecius particeps erit, æque ac fidelis laicus. v. S. Baſil. epiſt. ad Amphiloch. can. 3. Et hinc eſt, quòd hanc pœnam Clericis ſolis inflictam legimus, non item laicis; nec ob alia unquam crimina, quam quibus depoſitio aliis Canonibus inuritur, & talis quidem depoſitio quam excommunicatio non concomitatur.

In Can. LXIII.

Φ Αγεῖν κρέα ἐν αἵματι. Ut veteri lege Judæis, ſic & ab ipſis Apoſtolis, Judæorum infirmitati tunc temporis conſulentibus, Act. 15. Gentilibus converſis præcipitur, ut ab immolatis, ſuffocatis, & ſanguine abſtinerent: quod Apoſtolorum decretum hoc Canone renovatum videtur, adjecta inſuper certa tranſgreſſoribus pœna, Clericis quidem depoſitione; excommunicatione Laicis. Et Eccleſiam quidem primitivam, tam Occidentalem, quam Orientalem, hoc inviolatum diu obſervaſſe, è veterum teſtimoniis luculenter patet. Tertullianus *Erubeſcat*, inquit, *error veſter Chriſtianis, qui ne animalium quidem ſanguinem in epulis eſculentis habemus, qui propterea quoque ſuffocatis & monticinis abſtinemus, ne quo modo ſanguine contaminemur vel intra viſcera ſepulto.* Tertul. Apol. c. 9. Origenes, τὸ δὲ πνικτὸν, τῷ αἵματι μὴ ἐκκριθέν (ὅπερ φασὶν εἶναι τροφὴν δαιμόνων τερπομένων τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἀναθυμιάσεσιν) ἀπηγορεύκε ὁ λόγος, ἵνα μὴ τροφῇσθε τροφῇ δαιμόνων, τέχα πνῶν τοιούτων πνεύματα συνεφαπτομένων ὑμῖν, ἐὰν μεταλαμβάνωμεν ἡμεῖς πνικτῶν. ἐν δὲ ἡμῖν εἰρηκόσιν περὶ τῶν πνικτῶν παρὰς εἶναι λύσαι τὸ περὶ τὸ ἀπέχεσθαι τοῦ αἵματος. Orig. cont. Celſ. l. 8. circa medium. Minutius Felix, *Nobis homicidium nec videre fas eſt, nec audire, tantumque ab humano ſanguine cavemus, ut nec edulium pecorum in cibis ſanguinem noverimus.* Minut. Fel. Octav. p. 55. E. tom. 8. Biblioth. patr. lat. Clemens Alexandrinus, Οὐδὲ γὰρ θέμις τοῖς ἀνθρώποις θύειν, οἷς τὸ σῶμα ἡδὺν ἀλλ' ἢ σαρξ ὄντων αἵματι χαίρουσιν. Clem. Alex. pedag. l. 3. c. 3. prope finem. Sic Biblias Martyr, Antonio vero imperante, inter cruciatus dicebat, πῶς ἂν ταυδία φάγοιεν οἱ πιοῦται, οἷς μηδὲ ἀλόγων ζώων αἷμα φαγεῖν ἐξόν; Euſeb. hiſt. Eccleſ. l. 5. c. 1. p. 159. A. edit. Valeſ. Ut alia verò taceam veterum teſtimonia, Eccleſia Orientalis (non ipſis exceptis Æthiopibus, ut teſtatur Joſ. Scaliger. de emend. temp. l. 7.) ut eſt horum Canonum tenaciſſima, quòd hîc conſtituitur perpetuò obſervavit, & etiamnum obſervat: uſque adeò ut in publico eorum Euchologio p. 670. oratio extet, ὑπὲρ τῶν μαγειρευσάντων, ab iis viz. repetenda qui vetitos cibos comederunt. Hinc Balſamon in ſuâ hujus Canonis interpretatione, vitio latinis vertit. quod ſuffocata indiſcriminatim edant. Et quidem non adeo diu eſt, quòd Eccleſia Occidentalis cibis hîc prohibitis veſci ubique permiſit. Nam Gregorius tertius, qui ſedem Romanam anno circiter 731. occupabat, inter Canones pœnitentiales conſtituit, *ut qui morticinia comederit inſcius* 20. *dies pœniteat, ſciens* 40. Greg. 3. can. pœnit. c. 30. Quinetiam Beda Presbyter, & Rabanus in pœnitentiario, & quotquot de eodem argumento pluſquam 400. abhinc annis ſcripſerunt, certum pœnitentiæ tempus hujus Canonis tranſgreſſoribus decernunt. D. Anguſtinum, alioſque ejuſdem ætatis Chriſtianos, in contrariâ fuiſſe opinione, ex his ipſius verbis palam eſt, *Et ubi Eccleſia gentium talis effecta eſt, ut in eâ nullus Iſraelita carnalis appareat, quis jam hoc Chriſtianus obſervat, ut turdos vel minutiores aviculas non attingat, niſi quarum ſanguis effuſus eſt? Aut leporem non edat, ſi manu à cervice percuſſus, nullo cruento vulnere occiſus eſt? Et qui fortè pauci adhuc tangere iſta formidant, à cæteris irridentur*, Aug. contra Fauſt. Manich. l. 32. c. 13.

In Can. LXIV.

Καὶ καθαρεύειν, καὶ ἀποπνίγεσθαι. Prius καὶ tam in impreſſis antehac Balſamonis codicibus, quam in Joh. Antiocheni collectione Canonum tit. 37. deſideratur; nec immeritò. Juxta hanc enim lectionem καὶ καθαρεύειν, καὶ ἀποπνίγεσθαι, utraque pœna tam Clerico quam Laico intentata videtur; at Laico depoſitio infligi nequit, ut rectè obſervat Balſamon; quî proinde pœnam partitur, καθαρεύειν ad Clericos, & ἀποπνίγεσθαι ad Laicos referens. Zonaras ſuam non profert ſententiam, ſed tantum aliorum, quorum, ut ait, nonnulli Canonis tranſgreſſores duplici pœnæ ſubjiciunt, depoſitioni (cui tamen Laici ſubeſſe nequeunt) & excommunicationi: Alii pœnas inter Clericos & Laicos partiuntur; & ſic quidem non Balſamon ſolus poſtea, ſed & Ariſtenus ante Zonaram Canonem hunc interpretatus eſt: quibus adſtipulatur & Joſephus Ægyptius, Canonem hunc Arabicè ſic explicans, ايما رجل من الكهنة او من العلمانيين دخل الي كنيسة اليهود او كنيسة الاراتيكس الصلاة والاستشفاع بها ان كان كاهنا فيقطع من درجته وان كان علماني ينفا من الكنيسة المقدسة *Quicunque è ſacerdotibus aut Laicis ingreditur Eccleſiam Judæorum, aut Eccleſiam hæreticorum, ad orandum in eâ vel deprecandum, ſi ſit ſacerdos, gradu ſuo deponatur, ſin laicus, ſanctâ Eccleſiâ expellatur.* Cæterum Balſamon præterea notat, quòd qui Clericum ex Canonis præſcripto priùs deponi dixerit, & poſtea ſegregari, non aberrabit; & ſic quidem Harmenopulus in titulo, quo docet, quænam Sacerdoti faciunda ſint, & quæ non faciunda, hunc Canonem, ac ſi de Clericis ſolis intelligendus eſſet, his verbis citat, ὁ συνάγων Ἰουδαίους ἢ αἱρετικοὺς καθαιρείσθω τε καὶ ἀποπνιγέσθω. Harmenop. epit. can. ſect. 2. tit. 3. ubi utramque pœnam Clericis, de quibus ſolis hîc loquitur, intentatam videmus.

Zon. Ἔξω τῆς Ἱερουσαλήμ. Juſtinus Martyr ad Tryphonem, καὶ ἐπὶ τῶν δύο τράγων, τῶν ὑπερεὶ καλενδίζοντων προσφέρεσθαι, προσφορὰ ἑκάστῳ ὁμοίως συνεχώρησε γίνεσθαι, εἰ μὲν ἐν Ἱερουσαλήμ, Justin. Dial. cum Tryph. p. 201. l. 18. edit. Sylburg. & ipſe Trypho, γινώσκομεν γάρ, εἰς ἔφης, ὅτι προσέταττε τῷ πλήσιον ἀλλοτρίου δίχα ἀναίματον, ὅτι τοὺς τῇ ὑπερεὶ καλενδίζοντας προσφορὰς, ὅτι τοὺς ἄλλας ἁπλῶς ἁπάσας προσφορὰς. Id. p. 205. l. 16. Hinc cum Julianus Judæos cohortabatur, ut Moſem audirent, & priſtinum Dei colendi ritum iis in memoriam revocabat, ab ipſis reſponſum eſt, κατηρτισμένου τοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ ναοῦ, μὴ ὄντος μηδὲ πάντων ἐξὸν ἐκπορεύεσθαι τῆς μητροπόλεως ἑτέρωθι τοῦτο ποιεῖν. Sozom. hiſt. Eccleſ. l. 5. c. 21. At D. Chryſoſtomus eos reſpondiſſe refert, ὅτι τοῦς πόλεως ἔξω θύειν οὐκ ἔστι, ἀλλὰ διεφθαρμένοι πᾶν ἐπὶ ἐπιτελοῦντες δεῖ γῆς ἀλλοτρίας. Chryſoſt. κατ' Ἰουδαίων λόγ. β'. tom. 6. p. 334. l. 8. edit. Savil.

In Can. LXV.

Εἴ τις κληρικός. In Joh. Antiocheni collectione Canonum tit. 40. hîc ita legitur, Εἴτις κληρικὸς ἐν μάχῃ τινὰ κρούσας, καὶ ἀπὸ αἱρέσεως ἀποθάνῃ, καθαιρείσθω, ubi ut videmus, nec Laici homicidæ excommunicandi mentio occurrit. At Balſamonem & Zonaram utrumque legiſſe ex ipſorum ſcholiis eluceſcit, Et tam Harmenopuli quam Ariſteni Epitome de laico, paraphraſis Arabica de utroque meminit.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

In Can. LXVI.

Κ Τετακλω ἡμέραν νηστεύειν Joh. Antiochenus legit τὴν ἁγίαν κυριακὴν, Coll. can. tit. 32. Veteres autem à jejuniis die Dominico peragendis religiosè admodum abstinuisse, Tertullianus testatur, dicens, *Die dominico jejunium nefas ducimus.* Tertul. de corona milit. c. 3. Et Epiphanius, πᾶς γὰρ κυριακὸς ἀπόστολος παραδέδωκεν ἡμῖν ἡ ἁγία αὐτη καθολικὴ ἐκκλησία, καὶ σωζόμενα ἀφ' ἑαυτὴν ἐστηλίτευσεν, ἡ νηστεύειν ἀνακείμενον γάρ ἐστιν ἐν κυριακῇ νηστεύειν. Epiph. expos. fidei. v. & Hieron. adverſ. Lucifer.

Η τὸ σάββατον. Hiſce ſimillima habes in Epiſtolâ ad Philippenſes B. Ignatio adſcriptâ, Εἴ τις κυριακὴν ἢ σάββατον νηστεύει (πλὴν ἑνὸς σαββάτου τοῦ πάσχα) ἐστὶ χριστοκτόνος εἶναι. Ignat. epiſt. p. 186. edit. Uſſer. Et hæc inter Conſtitutiones Apoſtolicas recenſetur, τὸ σάββατον μόνοις καὶ τῇ κυριακῇ ἑορτάζετε. Conſtit. Apoſt. l. 7. c. 24. Tertullianus, *Quanquam vos etiam Sabbatum, ſi quando continuatis, nunquam niſi in paſcha jejunandum ſecundum rationem alibi redditam*, Tertul. de jejun. adv. pſych. c. 14 & mox, *Duas in anno hebdomadas Xerophagiarum, nec totas, exceptis ſcilicet Sabbatis & dominicis, offerimus Deo, abſtinentes ab iis quæ non rejicimus, ſed differimus*, ibid. c. 15. ubi Sabbata, ut videmus, non minus quam Dominici, à jejuniis excipiuntur. Hoc propter Marcioniſtarum aliorumque tunc temporis exortas hæreſes inſtitutum videtur, utpote qui Sabbato jejunium propterea ſanxerant, ne Deo à Judæis culto, qui eo die requievit, honorem exhibere, vel ritibus illius uti viderentur; ut obſervat Epiphan. hær. 42. par. 3. p. 304. B. tom. 1. edit. Petav. Hinc Eccleſia Orientalis à jejuniis Sabbato, niſi magno, celebrandis perpetuò abhorruit. Poſt extinctam autem prædictorum hæreſim, ſabbatum etiam jejuniis, ab Occidentalibus præſertim Eccleſiis, dedicatum eſt. Socrates enim ſuis temporibus obſervabat, quod ἐν ῥώμῃ τῶν σάββατον νηστεύειν, hiſt. Eccl. l. 5. cap. 21. Et concilio Eliberitano anno Domini 305. habito, *Errorem placuit corrigi, ut omni Sabbati die jejuniorum ſuperpoſitionem celebremus*, Concil. Eliber. can. 26. & Concil. Agath. c. 12. D. autem Auguſtinus optimè monet de hujuſmodi rebus nihil vel ſcripturæ autoritate vel univerſalis Eccleſiæ traditione determinatum eſſe, ac proinde nec diſciplinam ullam eſſe in his meliorem gravi prudentique Chriſtiano, quàm ut eo modo agat, quo agere viderit Eccleſiam, ad quamcunque forte devenerit. Aug. epiſt. 118. ad Jan. cap. 2. p. 556. tom. 2. oper. Cumque idem Auguſtinus D. Ambroſium Mediolenſem de hâc re conſuluiſſet, tanto viro dignum hoc reſponſum accipiebat, cui, faxit Deus, omnes ubique terrarum Chriſtiani, ut par eſt, auſculturent, *Cum Romam venio, jejuno Sabbato, cùm hic ſum, non jejuno. Sic etiam tu, ad quam fortè Eccleſiam veneris, ejus morem ſerva, ſi cujquam non vis eſſe ſcandalo, nec quenquam tibi*, ibid. p. 557. & epiſt. 86. ad Caſulanum p. 393. B.

Πλὴν τῆς ἑνὸς μόνου. Unum hîc à reliquis exceptum Sabbatum Balſamon & Ariſtenus τὸ μέγα σάββατον appellant, & ſic Joſephus Ægyptius السبت الكبير *Magnum Sabbatum.*

Sic à Judæis olim denominatum eſt Sabbatum, quod paſchalem celebritatem proximè antecedit; ut obſervat, & rationem ejus reddit Joh. Buxtorfius Synag. Jud. c. 12. Et in libro שלחן ארוך inſcripto dicitur שבת מלפני הפסח קורים אותו שבת הגדול *Sabbatum ante paſcha vocant magnum ſabbatum.* Hinc eidem Sabbato Chriſtiani quoque eandem appellationem attribuerunt, ut tam ii, qui paſcha juxta patrum Nicenorum decretum dominico die ſemper agerent, diem immediatè præcedentem *Sabbatum magnum* nuncupaverint; quàm qui cum Judæis paſcha celebrarent, in quamcunque hebdomadis feriam inciderit, Sabbatum proximè præcedens, etiamſi diebus aliquot nonnunquam interjectis, *magni* titulo cohoneſtârint. Sic in Smyrnenſis Eccleſiæ de Polycarpi martyrio epiſtolâ, ille comprehenſus & in civitatem ductus dicitur ἔτους σαββάτου μεγάλου. Euſeb. hiſt. Eccleſ. l. 4. c. 15. p. 131. A. edit. Valeſ. Hic enim τὸ μέγα σάββατον iſtud fuiſſe ſabbatum, quod paſchalem iſto anno feſtivitatem proximè antecedebat, doctiſſimus Jac. Uſſerius non ſine ſumma ratione aſſeruit, de anno Maced. cap. 3. At Henricus Valeſius in annot. ad prædictum Euſebii locum, alium aliquem diem per *magnum ſabbatum* ibi indigitari contendit; quiſnam autem iſte eſſet dies ipſe nondum determinavit, ſed potius obſcurum ſibi eſſe atque incompertum, quodnam fuerit magnum illud Sabbatum, cujus à Smyrnenſibus facta eſt mentio, tum in Epiſtola ad Philomelienſes de Martyrio Polycarpi, tum in Actis Pionii, confeſſus eſt. Verum etiamſi non neceſſarium, nobis tamen pluſquam veriſimile videtur, Smyrnenſes, qui paſcha cum Judæis celebrabant, eundem etiam titulum præcedenti ſabbato cum iis attribuiſſe. Quinetiam ii, qui paſcha aliter ac Judæi, viz. ex patrum Nicenorum decreto celebrarunt, Sabbatum immediatè præcedens *magnum* denominaſſe, ex hoc ipſo Canone in Scholiis in eundem perſpicuè ſatis colligatur. Iſtud enim ſabbatum, quo Canon jejunare permittit, Balſamon, ut ſupra dictum eſt, & Ariſtenus τὸ μέγα σάββατον appellant; at hoc idem eſſe Sabbatum, quod Paſchalem celebritatem immediatè præcedit, Balſamon ipſe docet his verbis, καὶ ἡ μόνον τὸ μέγα σάββατον, καθ' ὃ τὸ κυριακὸν σῶμα ἐν τῷ τάφῳ ἀπῆν ἔκειτο. Nec ille ſolus, ſed ipſæ etiam Conſtitutiones Apoſtolicæ, quarum appendices habiti ſunt hi Canones, idem confirmant, dicentes, ἓν ἡ μόνον σάββατον ὑμῖν φυλακτέον, ἐν ὅλῳ τῷ ἐνιαυτῷ ἕτερ τῆς κυρίου ταφῆς, ὅπερ νηστεύειν προσῆκεν, ἀλλ' οὐκ ἑορτάζειν, Conſtit. Apoſt. l. 7. c. 24. & alibi, Αὐτὸ ἡ παρεῖσα τὸ σάββατον, οὐχ ὅτι ἦν τὸ σάββατον νηστεύειν, καταισχύνη συμφορᾶς ὑπῆρχεν, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνο μόνον καὶ νηστεύειν, τῇ συμφορᾷ ἐν αὐτῷ ὅτι ὑπὸ γῆν ἦν. ibid. l. 5. c. 14. Concludimus igitur, per Sabbatum iſtud, quod à reliquis hoc Canone eximitur, & quod τὸ μέγα σάββατον à Scholiaſtis nuncupatur, indigitari illud Sabbatum, quod paſchalem feſtivitatem proximè antecedit, jejuniis idcirco conſecratum, quod ſervator noſter eo labente in ſepulchro ſub terra manebat.

Εἰ ἡ λαϊκὸς ἀφορίζεσθω. Hæc verba in Joh. Antiocheni collectione tit. 32. omittuntur; leguntur autem in omnibus aliis, quos videre contigit, tam MSS. quam impreſſis Canonum codicibus, ut & ab Harmenopulo in epitome, & à Joſepho in Arabica paraphraſi; Balſamonem autem, Zonaram, & Ariſtenum eadem legiſſe è Scholiis ipſorum patet.

Balſ. Καὶ ὅτι τὸ μὴ δημιουργίας. Hæc uſque ad ἀναπαύσεως inclusivè, ex MS. Bodleiano reſtituimus. In Græcis enim editis deſiderantur; ſed Gentianus Hervetus legit, & latinè vertit.

Νηστεύειν καὶ τιά. In impreſſis antèhac libris hæc & ſequentia ſic leguntur, νηστεύειν προσηκόντως, ταῦτα γὰρ τότε φησὶ κύριος, ὅταν ἀπαρθῇ ὑπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν. ὁ γοῦν &c.

Ζήτει καὶ τῶν usque ad finem hujus interpretationis è MS. Bodleiano nunc primum edimus.

Zon. Εἰ μήτε δι' ἀσυνεσίαν. Eandem exceptionem admittit & Scholiaſtes Harmenopuli, his verbis, εἰ μήτε τινὲς δι' ἄγνοιαν ὅπως τυχὸν ἠμέλησε τὴν Λίαν νηστείαν καταισχύνῃ ταύταις ἐξ ἀνάγκης καὶ σάββασιν καὶ κυριακῇ. Harmen. epiſt. can. ſect. 3. tit. 3.

In Can. LXVIII.

Δ Ευτέραν χειροτονίαν λέγει). Cyprianus, *Nam baptiſmum repeti Eccleſiaſtica prohibent regula, & ſemel ſanctificatis nulla deinceps manus iterum conſecrans præſumit accedere. Nemo ſacros ordines ſemel datos iterum renovat.* Cyprian. de ablut. ped. p. 350. l. 27. edit. Manut. *Sicut ſemel baptizatus iterum baptizari non debet, ſic & ſemel conſecratus iterum conſecrari non poteſt.* Greg. apud Gratian. diſtinct. 68. cap. 1. Hæc autem ita intelligenda ſunt, ut is denuò ad eundem ordinem conſecrari non debet, qui ab aliquo conſecratus eſt, quem jus conſecrandi habuiſſe certum eſt; qui autem ab illo conſecratur, quem non conſtat jus conſecrandi habuiſſe, iterum conſecrandus eſt, juxta Gloſ. ad Gratian. diſtinct. 68. cap. 2.

βασιλίδιανος. Hæc vox in Joh. Antiocheni collect. tit. 25. omittitur. At Balſamonem legiſſe, ipſius Scholia palam faciunt. Legit & Joſephus Ægyptius in paraphraſi Arabicâ, utpote qui hunc Canonem ſic vertit, من قبل الشرطودية مرتين فليقطع من درجته الا ان يخبر ان الذي صيره كاهنا اولا كان مخالفا لان من قبل الكهنوت او المعمودية من الا رائقة فليس هو كاهن ولا مومن وان ليس كهنوت الرائقة عندنا بكهنوت

Qui ordinationem bis accipit, gradu ſuo dejiciatur, niſi manifeſtum fuerit, quòd, qui eum primò conſtituit ſacerdotem, hæreticus erat. Qui enim ſacerdotium aut baptiſmum accipit ab hæreticis,

nec ſacerdos eſt, nec fidelis. Nam hæreticorum ſacerdotium nobis ſacerdotium non reputatur. Quinetiam ſequentia verba, ὅτι πρὸς, hanc vocem βασιλεύοντας neceſſariò requirunt, ad quam ſolam referri poſſunt.

In Can. LXIX.

Τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστήν. Quam antiqua ſit jejunii quadrageſimalis obſervatio, & quam religiosè à proximis poſt ipſos Apoſtolos Chriſtianis celebratum fuit, ex hoc Canone contra Schiſmaticos noſtros palam fiat. Hic enim non primò præcipitur quadrageſimam jejunare, ſed antea præceptum indicatur, & pœna ſolummodo, tam Clericis quam Laicis, qui eam jejuni non peregerint, determinatur. Solennem enim ante paſchalem celebritatem jejunandi ritum, quibus conditi ſunt hi Canones diebus, ubicunque propemodum exculta eſt Chriſtiana religio, quotannis obſervatum fuiſſe, locupletes ejuſdem ætatis ſcriptores teſtes habemus. Enimvero anno Domini 198. plus minus, ortâ de Paſchate celebrando controverſiâ, Aſiani contendebant paſcha Chriſtianum eodem quo Judaicum die peragendum eſſe, & in quamcunque hebdomadis feriam inciderit, τὸ δεῖ ἀπτῶν ὅτε λύσῃς ποιεῖσθαι. Reliqui omnes Epiſcopi variis in locis congregati, paſcha non niſi dominico die celebrandum, καὶ ὅπως ἐν ταύτῃ μόνῃ τῶν κυριακῶν φυλατ∫όμεθα τὰς ἀναστάσεις, cenſebant, Euſeb. hiſt. Eccleſ. l. 5. c. 23. Ubi obſerves licet, tam Aſianos quam reliquos omnes ubicunque conſtitutos Chriſtianos in hoc ſaltem conſenſiſſe, jejunia ante paſcha celebrari ſolita fuiſſe, & ante ipſam paſchalem diem ineuntem non ſolvenda: quibus alludit & Tertullianus, dicens, *Ecce enim convenio vos & præter paſcha jejunantes, citra illos dies quibus ablatus eſt ſponſus.* Tertul. de jejun. adv. pſych. c. 13. Quot autem dies hiſce jejuniis ante paſcha dicati erant, Origenes docet, *habemus* inquit, *quadrageſimæ dies jejuniis conſecratos.* Orig. in Lev. hom. 10. p. 99. E. edit. paris. De numero autem dierum quibus peragendum erat ante-paſchale hoc jejunium, inter omnes non conveniebat: Alii enim plures, alii pauciores ante paſcha ſeptimanas jejunabant: at omnes nihilominus jejunium iſtud πεντηκοστὴν appellabant, ut tradit Socrates hiſt. Eccleſ. l. 5. cap. 21. prope medium. Et Irenæus in Epiſtola ad victorem hæc habet, οἱ μὲν γὰρ οἴονται μίαν ἡμέραν δεῖν αὐτὸς νηστεύειν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ πλείονας, οἱ δὲ τεσσαράκοντα ὥρας ἡμερινὰς καὶ νυκτερινὰς συμμετροῦντες τῇ ἡμέρᾳ αὐτῶν. apud Euſeb. hiſt. Eccleſ. l. 5. c. 24. Hic eſt inſignis ille locus, de cujus verâ lectione, vel diſtinctione potiùs, à doctis diu diſceptatum eſt. Codices quibus uſus eſt Henricus Valeſius, eodem modo, quo nos jam tranſcripſimus, legunt, atque interpungunt. Unde & Valeſius ita legendum eſſe ac diſtinguendum contendit: ac proinde vertit, *Quidam enim exiſtimant unico die ſibi eſſe jejunandum, alii duobus, alii pluribus, nonnulli etiam quadraginta horis diurnis ac nocturnis computatis diem ſunm metiuntur.* Et huic quidem lectioni favet σύνοψις τῆς ἐναγγελικῆς ἱστορίας, in quam Beatus Rhenanus in præf. ad Ruffinum ſe incidiſſe refert, ubi hæc Irenæi verba ſic citantur, vel potius explicantur, οἱ μὲν γὰρ μίαν μόνον ἡμέραν ἐνόμισαν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ πλείονας· οἱ δὲ μ'. ὥρας μόνας ἡμερινὰς καὶ νυκτερινὰς, ὥρας ἀντὶ ἡμέρας, νηστεύοντες. Quod etiam obſervatum eſt à doctiſſimo noſtro Petro Gunning jam Epiſcopo Ciceſtrienſi in appendice ad tractatum de paſchali jejunio. Verum multa ſunt quæ huic lectioni refragantur. Ut alia omittam, quis miri hujus jejunii quadraginta horis commenſurati, è veteribus præſertim meminit? Quadraginta dierum jejunio nihil in antiquis ſcriptoribus frequentiùs occurrit; at de quadraginta horarum jejunio altum iis ſilentium. Porro aliud quoque in his verbis, ſic interpunctis, æque ſi non magis inauditum obſervare licet, *diem* viz. *quadraginta horis diurnis ac nocturnis commenſuratum.* Quo nihil abſurdius excogitari poteſt: ac proinde Valeſius pro ἡμέραν ſubſtituendum putat νηστείαν, ut non dies, ſed jejunium, quadraginta horis commenſuretur. Hanc autem violenter introductam verborum commutationem contra unanànem omnium codicum conſenſum docti nunquam admittent; præcipuè cùm è verbis ipſis, ut in omnibus codicibus leguntur, & in nonnullis diſtinguuntur, verior & Eccleſiæ primitivæ ritibus magis conſonus ſenſus eluceſcat: nimirum Johannes Chriſtophorſonus, & Henricus Savilius hunc Irenæi locum ſic diſtinxerunt, οἱ μὲν γὰρ οἴονται μίαν ἡμέραν δεῖν αὐτὸς νηστεύειν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ πλείονας· οἱ δὲ τεσσαράκοντα ὥρας τε ἡμερινὰς καὶ νυκτερινὰς συμμετροῦντα τῇ ἡμέρᾳ αὐτῶν. Sic etiam legit & diſtinxit olim Ruffinus, qui ſic vertit, *Quidam enim putant uno tantum die obſervari debere jejunium, alii duobus, alii verò pluribus, nonnulli etiam quadraginta; ita ut horas diurnas nocturnaſque computantes, diem ſtatuant.* Quibus verbis nihil aliud indigitatur, quam quod hi uno, illi duobus, alii pluribus, nonnulli etiam quadraginta diebus jejunârunt; omnes autem unamquamque diem, quam jejuni peregerunt, per nocturnas æque ac diurnas horas emenſi ſunt; ut nullâ horâ vel diei, vel noctis, uſque ad numeri dierum, quos ſibi conſtituerant, exitum, jejunium ſolverent. Contra hanc expoſitionem H. Valeſius duo objicit, primò quod hinc neceſſariò conſequetur, eos, qui XL. dies jejunabant, toto illo tempore nihil prorſus comediſſe, quandoquidem horas tam nocturnas quam diurnas jejunio deputabant; Reſpondeo, nihil minus quam hoc ex dictâ expoſitione conſequi: In jejuniis enim celebrandis, præſertim hoc paſchali, non ab omni prorſus alimento, ut cuique notum eſt, ſed à carnibus tantum, vel aliis fortaſſe nonnullis ciborum generibus, abſtinebant; at reliquis veſci licebat. Hoc egregie confirmatur ex Concil. Laod. can. 50. quo dicitur δεῖ πᾶσαν τὴν τεσσαρακοστὴν νηστεύειν ξηροφαγοῦντας. Hîc enim per totam quadrageſimam, & proinde nocturnas æque ac diurnas horas, jejunare præcipitur; & tamen aridis veſci permittitur; vel potius per iſtiuſmodi ξηροφαγίαν, ſive *aridorum eſum*, totum hoc quadrageſimale jejunium celebrari conſtituitur. Alterum, quod objicit, eſt, quod cum Irenæus dixerit, alios uno die, alios biduo, alios verò pluribus diebus jejunare, quid neceſſe eſt addere alios 40. dies jejunare, cum in eo quod plures dies dixit, quadraginta ſatis comprehendantur. Reſpondeo, quod etiamſi nonnullos plures quam duos dies jejunare dixerat, non tamen ſuperfluum erat, eorum etiam, qui XL. dies jejunabant, mentionem facere. Cùm enim à minimo jejunio, viz. unius diei, inceperit, quidni in maximum quoque expreſsè defineret, ut maximus vîz. dierum numerus, quem quiſpiam in jejuniis obſervabat, æque ac minimus innoteſceret? Cùm dixerat igitur alios uno die jejunare, alios biduo, addit, non deeſſe qui pluribus quam duobus jejunant, ſex fortaſſe diebus, vel etiam quindecim (quot nonnullos jejunaſſe tradit Socrates hiſt. Eccleſ. l. 5. κεφ. κδ'.) uſque adeo ut nonnulli etiam XL. dies jejunium ſuum protrahant. Et mirum ſanè eſſet, ſi cum de aliis dierum jejuniis antepaſchalibus devotorum numeris meminerit, de quadrageſimali taceret, cum πεντηκοστὴν iiſdem diebus obſervatam fuiſſe ex præſenti Canone & ab Apoſtolicâ quoque traditione acceptam eſſe ex veterum teſtimoniis patet. Vide Hieron. epiſt. ad Marcell. Cyrill. Alexandr. de Feſtis paſchal. hom 7. & 20. Leon. ſerm. 6. in Quadrag. Porro Eutychius quoque Patriarcha Alexandrinus, ubi prædictam de paſchate controverſiam inter Aſianos & Victorem Romanum agitatum tradit, hæc habet: وذلك ان النصارى كانوا من بعد صعود سيدنا المسيح الي السما اذا عيدوا عيد الخميم من الغد يبدوا يصومون اربعين يوما ويفطرون كما فعل سيدنا المسيح لان سيدنا المسيح لما اعتمد في الاردن خرج الي البرية فاقام بها صايم اربعين يوما *Idque quia Chriſtiani, poſt aſcenſum Domini noſtri Chriſti in cœlos, ubi feſtum baptiſmi celebrâſſent, die craſtino jejunium quadraginta dierum incipiebant, quod deinde ſolvebant, ſicut fecit Dominus noſter Chriſtus; utpote qui poſtquam baptizatus in Jordane fuiſſet, in deſertum abibat, ubi quadraginta dies jejunus manebat.* Et paucis interjectis فوضعوا هولاي البطارقة حسابا للفصح ليصومون النصارى اربعين يوما ويكون فطرهم في يوم الفصح *Et ſtatuebant patriarcha iſti* (Demetrius Alexandrinus, victor Romanus, &c.) *paſchatis computum, ut jejunarent Chriſtiani quadraginta dies, & die paſchatis jejunium ſolverent.* Eutych. Alexand. Annal. tom. 1. p. 362. 363. E quibus omnibus manifeſtum evadit, quadrageſimale jejunium ſecundo poſt Chriſtum natum labente ſeculo & notum fuiſſe ac obſervatum. Qui plura veterum teſtimonia de eodem deſiderat, conſulat velim, Euſeb. vit. Conſtant. l. 3. c. 18. Greg. Naz. orat. 4. & 42. S. Baſilii de jejunio hom. 1. 2. Epiph. expoſ. fid. & ad hær. 75. par. 3546. Ambroſ. in Luc. l. 4. velut ſemel dicam, conſulat patres. Vix enim in quempiam eorum incidat qui hujus jejunii non meminit, ut ſuis diebus religiosè obſervati.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἡ τετράδα καὶ παρασκευή. Quarta & sexta (hic παρασκευὴ vocata) cujusque per totum annum hebdomadis feria, non minori quam ipsa quadragesima religione, jejuniis antiquitùs dicata est. Gratianus ex dictis Apollonii *Jejunia sane legitima, id est, quarta & sexta feria, non sunt solvenda, nisi grandis aliqua necessitas adfuerit, quia quartâ feriâ Judas de traditione Domini cogitavit, & sextâ feriâ crucifixus est salvator.* Gratian. de consecrat. dist. 3. c. 16. v. & cap. 11. Clemens Alexandrinus, οἵτινες αὐτὸς καὶ τῆς νηστείας τὰ αἰνίγματα, τῶν ἡμερῶν τέτταρα, τὴν τετράδα, καὶ τῆς παρασκευῆς λέγω. ὀπτημίζουσι γάρ, ἡ μὲν Ἑρμῆ, ἡ δὲ Ἀφροδίτης. Clem. Alex. Strom. l. 7. Epiphanius inter hæreticas Aerii opiniones hanc recenset, quod statuerit τετράδα καὶ προσάββατον εἶναι. Epiph. hær. 75. par. 2. ubi sextam feriam & προσάββατον dictam observes. Petrus Alexandrinus ἐκ ἐπιταγῆς τῶν ἡμῶν πατριάρχου τετράδα καὶ παρασκευὴν, Petr. Alex. can. 15. Eutychius quoque Alexandrinus لان الروم الملكية انما يتركون اكل السمك في اليومين الشريفين اعني الاربعة والجمعة علي مدار السنة *Græci enim Melchitæ piscium esu duobus diebus insignibus, viz. quartâ & sextâ feriâ, per totum anni decursum abstinent.* Eutych. Alex. annal. tom. 1. p. 522. Ut alia taceam, restat adhuc non minus insignis iste quam obscurus Tertulliani locus, *Cur stationibus quartam & sextam sabbati dicamus, & jejuniis parasceven.* Tertul. de jejun. adv. psych. cap. 14. Verum ut genuinum horum verborum sensum assequamur, tenendum est, duplex antiquis jejuniorum genus in usu fuisse, unum longius usque ad vesperam productum, alterum brevius, quod horâ nonâ, hoc est tertiâ pomeridiana terminatum est. Quartam autem & sextam feriam breviori huic jejunio dedicabant. Epiphanius, τετράδα γὰρ καὶ ἐν προσαββάτῳ ἐν νηστείᾳ ἕως ὥρας ἐννάτης, Epiph. expos. fidei. Eutychius Alexandrinus, وكذلك من احب ان يصوم الاربعا والجمعة في السنة كلها فله ان يصوم التاسعة ولا ياكل سمكا *Eodem modo si cui visum fuerit feriâ quartâ & sextâ per totum annum jejunare, illi permissum est etiam ad nonam jejunare & piscibus abstinere.* Eutych. Alex. annal. tom. 1. p. 522. Huc respicit & Socrates ubi ait, ἔνιοι γὰρ ἄχρις ἐννάτης ὥρας νηστεύοντες, διάφορον ἔχειν τὴν ἑορτὴν. Socrat. hist. Eccles. l. 5. κεφ. κϛ'. Et ipse quoque Tertullianus verbis disertis ait, *non quasi respuamus nonam, qui & quartâ Sabbati & sextâ plurimum fungimur.* Tertul. de jejun. adv. psych. cap. 10. Hujusmodi porro jejunia, quæ ultra horam nonam non extendebantur, Tertullianus *Stationes* appellat, & has enim horâ nonâ terminatas esse, ex his ipsius verbis constat, *Æque stationes nostras ut indignas, quasdam vero & in serum constitutas, novitatis nomine incusant, hoc quoque munus & ex arbitrio obeundum esse dicentes, & non ultra nonam detinendum, de suo scilicet more.* Tertull. ibid. Ubi dicit itaque loco supra laudato, *Quartam & sextam sabbati stationibus dicatam esse*, nihil aliud velit, quam istis diebus jejunia usque ad nonam horam prorogata esse, quæ propterea, & *Stationum semijejunia* vocat ibid. cap. 13. Quod etiam, postquam dixerit, *cur stationibus quartam & sextam sabbati dicamus*, addit protinus, *& jejuniis parasceven.* clarè satis ostendit, aliquid discriminis inter *stationes* & alia jejunia interesse. Quid autem sibi velit per *parasceven* hoc in loco non adeo promptum est definire. Jacobus Pamelius in notis ad hunc Tertulliani locum sabbatum hîc parasceven novè nuncupari scribit. Cùm Tertullianus autem proximis etiam verbis, non minus quam alibi, sabbatis non jejunandum esse, præterquam unico, dicat, nihil à mente illius magis alienum effingi potuit, quàm *parasceven*, quam hîc jejuniis dicatam asserit, *Sabbatum* interpretari. Dionysius Petavius in animadvers. ad Epiphan. expos. fid. hoc Tertulliani loco sextam feriam per parasceven indigitari putat. Nimirum, inquit, Tertulliani tempore, cum stationes feriâ quartâ & sextâ fierent, ambæ quidem ad nonam duntaxat horam prorogatæ sunt, sed feriâ quartâ statim post stationis exitum, horamque nonam jejunium solvere licitum fuit; sextâ verò feriâ expleto stationis tempore non statim fas erat vesci, sed ad vesperam tantum: ac proinde hîc sextam feriam Tertullianus non stationibus tantum sed & jejuniis dicatam asserit. Quandoquidem autem nulla jejunii, sexta magis quam quartâ feriâ, usque ad vesperam antiquitùs producti vestigia extant, & nihil apertius esse potest, quam ex Tertulliani mente *parasceven* hîc à sexta feria distingui, cùm hanc stationibus, illam jejuniis dicatam distinctè scribat, hoc loco paraskeve propriè sic dicta, sive παρασκευὴ τοῦ πάσχα ut vocatur Joh. 19, 14. ea nimirum quæ paschalem solennitatem proxima antecedit, intelligenda videtur, quam S. Chrysostomus τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην παρασκευὴν appellat λογ'. εἰς Ματθ'. tom. 5. p. 906. edit. Savil. Hæc enim ut Dominicæ passioni commemorandæ peculiariter consecrata, arctioribus perpetuò, quam reliquæ sextæ, vel etiam quartæ feriæ jejuniis celebrata est.

Τετάχθαι τὴν τετράδα. Hæc usque ad χειμερινὴ λογίζεται inclusive ex MS. Bodleiano restituimus: ut & ea, quæ nonnullis interjectis sequuntur, viz. ἀπὸ δὲ πεντηκοστῆς, usque ad καὶ τῆς δεκατεσσάρων. Porro hîc tres quotannis excipiuntur septimanæ, quibus feriæ quartæ & sextæ jejunia prætermittere licet, vel potius, quibus jejunare Græcis non licet. Dictæ tres septimanæ sunt, primò quæ Apocreon præcedit, deinde quæ τυροφάγου, & tertiò quæ διακινήσιμου appellatur. Primò autem, Græcorum χειμερινὴ ἀπόκρεως nostræ dominicæ sexagesimæ respondet; Septimana, quæ dictam dominicam antecedit, ἑβδομὰς τῆς ἀπόκρεω nuncupatur. Hebdomadis igitur, quæ hanc præcedit, & προσφωνήσιμος dicitur, feria quarta & sexta non jejunandum esse, Balsamon hîc tradit, idque propterea, quòd Armenii tunc temporis propter Ninevitas jejunant. Alii autem tradunt, Armenios dictam hebdomadem προσφωνήσιμον, sive προσφωνήσιμον (ut nonnunquam scribitur,) jejuniis deputasse propter Artziburium: (unde & ipsa hebdomas Ἀρτζιβούριος etiam appellatur) Nimirum Sergius Armeniorum hæreseos autor Canem habuit Ἀρτζιβούριον vocatum, quem à feris devoratum Armenii cum Sergio lugebant, διὰ τοῦτο καὶ νηστείαν τῇ πίστει ὡρισάμενοι, ut in Typico sabæ traditur: ubi etiam aliæ hujus jejunii causæ commemorantur, inter quas & hæc à Balsamone tradita, nimirum propter Ninevitas, recensetur. At idem Balsamon in responsis ad Marcum Alexandrinum, Armenios hebdomadem ταύτὴν διὰ τοὺς Νινευίτας propter Ninevitas, & διακινήσιμον propter Artziburium, jejunasse scribit, ὅτι καὶ τὸ διακινήσιμον νηστεύειν οἱ Ἀρμένιοι διὰ τὸ Ἀρτζιβούριον, Balsam. ad interrog. 52. Ut ut est, cùm Armenii hæretici ludicrum hoc & ridiculum hebdomadæ ταύτὴν διὰ τὸ ἀπόκρεως instituissent jejunium, Græcis orthodoxis visum est, nec quarta nec sexta ejusdem septimanæ feria jejunare, ne cùm Armeniis consentire viderentur. De his jejuniis à Græcis prætermissis, sic Nicolaus Patriarcha ad Anastasium Abbatem scribit,

Τὼ ἑβδομάδι ὧν λαλῶ τὼ πρὸ τῆς ἀποκρέω,
Ἣν καὶ ἐπονομάζομεν τὼ τῦ Ἀρτζιβυρίω,
Οἱ πλείστοι ἔθος ἔλαβον ἀδεῶς καταλύειν,
Τετράδι καὶ παρασκευῇ, οἱ κρεμμυδὶ τὸ κρέας,
Ὠαύτως καὶ οἱ μοναχοὶ τυρῦ μεταλαμβάνειν,
Καλῶς νοοῦντες, ἀληθῶς καὶ φράττοντες ὀμβίως,
Εἰ μὴ φυλῆς καταίγονται ἐκ τῆς τῦ Ἀρμενίων,
Καὶ αἵρεσιν τῦ Ἀρτζιβυρίου,
Καλῶς ποιῦσι λύοντες ἅπασαν ὑποψίαν·
Εἰ δὲ πιστοὶ ὀρθόδοξοί εἰσι καὶ ἐκ προγόνων
Εἰς μάτην προφασίζονται λύοντες τὼ νηστείαν.

Proxima hebdomas, cujus quarta sextaque feriæ jejuniis hîc eximuntur, est ἡ τῦ τυροφάγου. At dominica τῦ τυροφάγου eadem est ac nostra quinquagesima, ac proinde septimana præcedens, quæ ab eâ ἑβδομὰς τῦ τυροφάγου denominatur, hîc intelligenda est. Hujus enim hebdomadis quartâ & sextâ feriâ non jejunant. Nicephorus quidem Patriarcha, qui & ὁμολογητὴς dicitur, Monachis solis, non item aliis istis diebus jejunare præcepit: & ipsis quoque Monachis post missam præsanctificatam, caseum & ova comedere permisit, ἵνα δηλῶ, inquit, πεφέισται τοῖς μοναχοῖς τῇ τετράδι τῦ τυροφάγου, καὶ τῇ παρασκευῇ, καὶ μετὰ τὼ ἁγιασθέντων ἀπόλυσιν ἐσθίειν τυρὸν καὶ ὠά, Ἀναγκίστῃ δὲ ὁ γεγὼν ἔτι τῦ Ἰακώβου τὸ δίγμα καὶ τὼ τῆς τετραδίτου αἴρεσιν. Extat hic Nicephori Canon in Juris Græco-Romani l. 3. ubi tamen pro καὶ ὠά legitur, ὅπως ἂν ἐμέσωσιν. Sed Anastasius Cæsariensis Canonem hunc citans καὶ ὠά legit: quæ etiam verior haud dubiè est lectio. Johannes Leunclavius loco citato τῦ τυροφάγου *Septuagesimæ* malè vertit, pro *quinquagesimæ*. Nam Dominica septuagesimæ Græ-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

cis κυριακὴ τῆ ἁγίᾳ vocatur. Ultima hebdomas, cujus hîc fit mentio, eſt διακαινήσιμος vel ut nonnunquam ſcribitur, διακαινισιμος & διακαινισιμος. Sic vocatur tota illa ſeptimana, quæ feſtum paſchatis ſequitur. Hujus autem quartam ſextamque ferias jejuniis exceptas eſſe, Typicum quoque docet, ἐξαιρῶν τὴ ἁγίᾳ τεσσαρακοστῆ καὶ ἑβδομάδας, αἵτινες διακαινήσιμοι. Atquare hâc quoque ſeptimanâ non ſit jejunandum? Reſpondet Balſamon hoc loco, propterea quod tota hæc ſeptimana ὡς μεγάλη κυριακὴ, hoc eſt, *tanquam magna dies paſchatis*, reputatur. Conſentit Typicum, Η μὲν διακαινήσιμος πᾶσα, ὡς μία ἡμέρα λογίζεται, ἢ ὡς αὐτὴ ἡ μεγάλη κυριακή. Et ipſe rurſus Balſamon in reſponſis ad Marcum Alexandrinum, κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῶν διακαινησίμων ἀκανδίτως χρωμένους κατὰ τὴν αὐτῶν πατρίδα καὶ ἑβδομάδι· ὡς μία τὸ λογίζεσθαι κυριακὴν ὅλην τὸ ἐπταήμερον τοῦτο διάστημα. Balſ. ad Marc. interrog. 52.

Ἀνάγνωσον καὶ τέ. Hæc uſque ad finem hujus interpretationis ex MS. Bodleiano nunc primùm edimus. Extant autem, quæ hîc Balſamone commemorantur, ad calcem ſcholiorum ipſius in nomocanonem Photii in editione Gentiani Herveti.

In Can. LXX.

Εἴ τις ἐπίσκοπος. Johannes Antiochenus hunc Canonem ſic legit, Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς νηστεύει μετὰ Ἰουδαίων, ἢ συνεορτάζῃ μετ' αὐτῶν, ἢ δέχεται αὐτῶν τὰ τῆς ἑορτῆς ξένια, οἷα ἄζυμα ἢ πιεῖν, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω. Joh. Antioch. collect. can. tit. 37.

Τὰ τῆς ἑορτῆς ξένια. Cùm ſolenne Purim celebrarent Judæi, ſibi invicem partes de convivio mittere ſolebant, Eſth. IX. 19. Et ſic in aliis quoque Feſtivitatibus, Chriſtianos olim inter Judæos verſantes, hujuſmodi ab iis portiones accipere non puduit. De hoc Eccleſiæ primitivæ præſules certiores facti, hoc Canone id interdicunt: & pœnas ab accipientibus exigunt, idque ne Chriſtiani cum Judæis jejunia vel feſta peragere viderentur.

Λέγουσιν οἱ πολλοὶ ἀλίσκεσθαι. Demetrius Chomatenus Archiepiſcopus Bulgariæ ad hanc Conſtantini Cabaſilæ interrogationem, Πῶς λογίζονται τὰ ἁρπαζόμενα ἄζυμα κοινὰ, ἢ ἅγια; reſpondit Λατινικῶν μὲν ἀζύμων ἐθνεῖς ἐνδεεῖς ἐνδεεῖς μὲν χαρᾶς μένειν, οἷα ὕστερον, ὡς ἔοικε, τῶν ἀζύμων ἔθος ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ ἐπισκοπεῖσθαι· ἐξ ὧν μόνον τὸ τυχὸν ἔθος ἀνέκυψε, πολλοὶ τῶν ἡμετέρων καὶ ζῆλον ὑπερβάλλοντα συγχέαντα ἰδίοις καθ' ἑαυτοὺς, ὡς ἔκφυλον, τοῦτο ἀποσκορακίσαι. Juris Græco-Rom. l. 5.

Ariſt. Λαϊκὰν ἀφορίσεις. In Ariſteni epitome à Juſtello editâ nihil de iis, qui gentilia ſapiunt, exprimitur, nec quicquam aliud loco Canonis LXX. & LXXI. occurrit quàm Λαϊκὰς ἀφορίσεις τῶν Ἰουδαΐζοντας· τῶν δὲ κληρικὰν καθαιρήσεις.

In Can. LXXII.

Ἕλαιον ἀφορίζεσθαι. Poſt iſta verba in Joh. Antiocheni collectione tit. 46. hæc adduntur, καὶ τὸ ἐπιτιμηθὲν ἀφορίσθω μεθ' ἕτερα ἔλαιον. Quæ etiam in Græcis Balſamonis codicibus antehac editis leguntur. Legit & Ariſtenus, ut tam ex epitome, quam interpretatione ipſius patet; uti & Joſephus Ægyptius in paraphraſi Arabicâ qui hunc Canonem ſic interpretatur, ايما كاهن او علماني اخذ من الكنيسة زيتا او شمعا سرقة فليتفا من الكنيسة او يرد عوض ما اخذه خمسة اضعاف ويوديب علي ذلك بما يراه رئيسه وقبله وان هو خالف فليودب بتلك الغرامة ولتحرم البتة *Quicunque Sacerdos aut Laicus oleum vel ceram ex Eccleſiâ furtim acceperit, expellatur Eccleſiâ; vel loco ejus rei, quam accepit, quintuplum reſtituat, & puniatur inſuper, prout præfecto ipſius viſum fuerit, & eum recipiat: ſin contradixerit, eadem pœnâ mulctetur, & prorſus excommunicetur.* At in codice Bodleiano, quem nunc edimus, hæc verba non habentur; uti nec in Harmenopuli Canonum epitome ſect. 5. tit. 2. omittuntur & in Latinâ Gentiani Herveti tranſlatione: & quod præcipuum eſt, nec Balſamon in hujus, ut nec Zonaras in proximi Canonis (quo hunc etiam tractat) interpretatione, horum verborum meminit; Et idcirco nec eos in ſuis Codicibus iſta legiſſe non immerito ſuſpicemur.

Οὐ πενταπλῶν βάλλει. Ad finem integri præſentis Canonis, ut ante obſervatum eſt, in nonnullis codicibus additur, καὶ τὸ ἐπιτιμηθὲν ἀφορισθήτω μεθ' ἕτερα ἔλαιον. Qui epitomen Canonis fecit, ἐπιτιμηθὲν per πενταπλῶν interpretatus eſt, ut & Joſephus Ægyptius per خمسة اضعاف *Quintuplum*, ſic enim & חמש ירות LXX. πενταπλασίως, Arabicè vertitur, Gen. XLIII. 34. quomodo & Avicenna ait, بدل ثلثة اضعافه جزء البنج *Loco ejus* (viz. opii) *triplum ſeminis hyoſcyami uſurpatur.* Avicen. p. 133. Verum rectè hîc notat Ariſtenus, ἐπιτιμηθὲν non tantundem eſſe ac πενταπλῶν, nec Canonem velle πενταπλῶν ἀποδίδοσθαι, ſed αὐτὸ τὸ ἀπουληθὲν, *illud ipſum quod aufertur*, & inſuper τέτε ἐπιτιμηθὲν. Quid autem per ἐπιτιμηθὲν intelligendum ſit, ex Macrobii definitione τῆ ἐπιτίτε (nam eadem eſt utriuſque ratio) optimè dignoſcamus *Et eſt ἐπίτριτος* inquit, *cùm de duobus numeris major habet totum minorem, & inſuper ejus tertiam partem; ut ſunt quatuor ad tria; nam in quatuor ſunt tria, & tertia pars trium, id eſt, unum; & is numerus vocatur ἐπίτριτος, deque eo naſcitur ſymphonia, quæ appellatur διὰ τεσσάρων.* Macrob. in ſomn. Scipion. l. 2. c. 1. Eâdem itaque ratione ἐπιτιμηθὲν hoc in loco *ſeſquiquintum*, hoc eſt, ſemel rei ablatæ pretium & quintam inſuper ipſius partem continet; adeo ut Canon latiſſimo ſenſu τὸ πενταπλῶν non exigat, quemadmodum Ariſtenus rectè monet.

In Can. LXXIII.

Σκεῦος χρυσῶν. Baſilica, ὁ δὲ πικλάτης κινεῖται καὶ τὰ ὑφαλοιβεῖα ἐκ τῶν ἱερῶν ἢ μνημείων ἢ δημοσίων χρημάτων ἢ φιάλας εἰς ἰδίας χρείας. Baſil. l. 60. tit. 45. cap. 2. τὸν δὲ πικλάτην ὑπέχει καὶ ὁ ἱερεὺς ἢ ἐκ μνημείων χρήματα λαμβάνων, ἢ τὸ δωρηθὲν τῷ θεῷ, ibid. cap. 5. Johannes Antiochenus ex primâ conſtitutione tit. 29. IX. libri Codicis, Εἴ τις ἀγνοῶν τις ἱερὰ σκεύη, ἅτινα εἰδὼς καὶ πειστρονῶν ὑπεκλέψῃ αὐτὰ, ὡς ἱερόσυλος τιμωρείσθω. Joh. Antioch. nomocan. tit. 46. Egbertus Archiepiſcopus Eboracenſis, *Si quis Epiſcoporum, vel Presbyterorum, vel miniſtrorum ex rebus Eccleſiæ, quæ in quibuſcunque locis à fidelibus largiuntur, aliquid auferat, & male rapta cum confuſione reſtituet, & excommunicationis annue ſententiam ſubibit.* Egbert. in excerpt. can. 71. vide & Alexii Comneni novellam περὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν, καὶ περὶ τῶ μὴ ἄλλοτε ποτὲ ταῦτα κινηθῆναι. in Juris Græco-Rom. l. 2. p. 124.

In Can. LXXIV.

Ἐπίσκοπον καταγρηδίνητα. Anno æræ Dionyſianæ 394. Arcadio tertiùm & Honorio ſecundùm Coſſ. tertio Kalendarum Octobris, provinciale Concilium Conſtantinopoli celebratum, Agapii & Bagadii cauſam examinabat, quorum uterque tunc temporis Epiſcopatum Boſtræ ſibi vendicabat. Bagadius nimirum depoſitus fuerat, & Agapius iu locum ipſius electus: ſynodo verò congregatæ conſtabat, Bagadii depoſitionem à duobus ſolis Epiſcopis factam fuiſſe. Quocirca à Nectario reliquiſque ei conſentientibus Epiſcopis decernebatur, non licere in poſterùm eum qui reus examinatur à tribus, nedum à duobus, deponi, ſed majoris Synodi & provinciæ Epiſcoporum ſententiâ, καθὼς καὶ οἱ Ἀποστολικοὶ κανόνες διωρίσαντο. Quibus verbis præſens haud dubiè Canon indigitatur, utpote quo ſolo ex Apoſtolicis Epiſcopi accuſati cauſam à Synodo dijudicandam eſſe conſtituitur.

Τὰ μὴ κατακολουθήσαντα. Hæc uſque ad abſoluta in hunc Canonem Balſamonis Scholia in impreſſis antehac codicibus Græcis deſiderantur. Sed Gentianus Hervetus legit, & latinè vertit. Nos Græcum textum ex MS. Bodleiano nunc primùm in lucem proferimus.

IN

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

In Can. LXXV.

Ἀρειτὸν μὴ φορτίζητε. Cùm Athanasio à Meletianis vitio verteretur, quòd Macarius unus ex ipsius Diaconis mysticum poculum fregerat, ille tanquam ex hujus Canonis præscripto respondebat, Meletianos, qui hoc ei objecerant, hæreticos esse, ac proinde ad testimonium contra ipsum ferendum non admittendos, ut qui fide prorsus sint indigni. Verba ejus sint, Μελετιανοὶ γάρ εἰσιν οἱ κατηγοροῦντες, καθόλου πεπιστευκότες μὲν ὀφείλοντες, ἀμαθεῖς γὰρ καὶ ἐχθροὶ τῆς ἐκκλησίας γεγόνασιν, ὡ νυῦ ἀλλ' ἀπὸ τῆς μαρτυρίας Πέτρου καὶ μάρτυρος γενομένης &c. Athanas. ad Imper. Constant. Apol. Idem postea constitutum fuit à secundâ quoque Synodo Oecumenicâ Constantinopoli celebratâ, decernente, ἵνα φοβῆται μὲν αἱρετικὸς μὴ ἐξῇ κατηγορίας καὶ ὡς ὀρθοδόξου ἐπισκόπου ὑπὲρ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων πείθεσθαι, Synod. C P. can. 6. Vide & Concil. Chalced. can. 21. S. Augustinus hæreticos etiam à Presbyteri accusatione rejicit, *Nam hæreticorum*, inquit, *accusationes contra Catholicum Presbyterum admittere nec possumus nec debemus*, Aug. in append. epist. 10. Concilium verò Toletanum quartum hæreticorum testimonium nullâ in re nedum contra orthodoxum quemlibet, admittendum esse censet, dicens, *Infirmari ergo oportet eorum testimonium, qui in fide falsi docentur, nec eis est credendum, qui veritatis à se fidem abjecerunt*, Concil. Tolet. 4. c. 63. apud Gratian. decret. part. 2. caus. 2. quæst. 7. cap. 24. v. & cap. 25. Justinianus, *Sancimus contra orthodoxos quidem litigantes nemini hæretico, vel his etiam qui Judaicum superstitionem colunt, esse in testimonio communionem, sive utraque pars orthodoxa sit, sive altera.* l. 21. Cod. de hæreticis. Et in Basilicis, Τῶν αἱρετικῶν οἱ μὲν Μανιχαῖοι, καὶ οἱ Βορβορῖται, ἢ Ἕλληνες, ἢ ὁποῖοι, ἢ οἱ τὸν Ἰουδαϊκὸν θρησκείαν σέβοντες ἐν οὐδενὶ μαρτυρεῖτωσαν. οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἐν δικαστηρίῳ μὲν ὀρθοδόξου ἔχοντι ἀντίδικον μὴ δεχέσθωσαν. Basilic. l. 21 tit. 1. c. 44. Hinc Photius Patriarcha C P. Αἱρετικὸς δὲ καθόλου ὁ κατὰ μαρτυρεῖ ὀρθοδόξου, εἰ μὴ περὶ βουλευτικῆς κατηγορίας ὁ ὀρθόδοξος ἐνάγῃ, Phot. nomoc. tit. 9. cap. 2.

Ἀλλὰ μοὶ πιστὸν ἵνα μένῃ. *Accusatio Episcoporum non est facilè recipienda, dicente Domino, non suscities vocem mendacii; & Apostolus inquit, adversus Presbyterum inscriptionem non recipiendam absque duobus vel tribus idoneis testibus. Si hæc de Presbyteris vel cæteris fidelibus sunt præcavenda, quanto magis de Episcopis?* Sixtus pap. 2. apud Gratian. decret. part 2. caus. 2. quæst. 7. c. 19. Εἷς δὲ μαρτυρία οὐδεὶς ἐστὶν ἐν οὐδενὶ πράγματι δίκης, κἂν σύμβουλος εἴη. Basil. l. 21. tit. 1. c. 32. Εἷς μόνος μάρτυς οὐδείς κἂν ἀξιωματικὸς εἴη. Glos. ibid.

In Can. LXXVI.

Ὅτι οὐ χρὴ διάδοχον. Paulinus Episcopus Antiochiæ, è vitâ jam decessurus, Evagrium sui loco ordinabat Hinc Theodoretus observat, ὡς δὴ τὸ ἐκκλησιαστικὸν διαμεῖν προυχώρησε Evagrium, & multos simul Canones violatos, ὅτε γὲ αὐτὸν ἑαυτοῦ τοῦ τελευτῶντος χεῖρες τῶν διατάττειν. Theodoret. hist. Eccles. l. 5. c. 23. quibus verbis ad hunc Canonem respexisse videtur, quo cautum est, ne quis alium sui loco ordinaret. Etiamsi enim ipse Canon cognatorum solummodo mentionem faciat, & Evagrium Paulini cognatum fuisse non constet; Canon tamen violatus est, eo quòd Paulinus decessurus alium sui loco constituerit: de alienis enim æque ac cognatis illum intelligendum esse, rectè observat Balsamon.

Χειροτονεῖν δὲ δεῖ). Johannes Antiochenus legit χειροτονεῖν δὲ ἐν αὐτὸς βούλεται. Coll. Can. tit. 6. M S. Bodl. δὲ δεῖ) χειροτονεῖν. At hæc verbis, εἰς τὸ ἀξίωμα τὸ ἐπισκοπῆς δὲ βούλεται χειροτονεῖν, in Holoandri exemplari desiderantur.

Ὑπὸ κληρονόμες. Joh. Antiochenus collect. can. tit. 6. & impressi Codices legunt ὑπὸ κληρονομίαν. Aristenus ὑπὸ κληρονόμων. At omnia hæc πάθῃ ἀνθρωπίνῳ· ὁ γὲ τῷ τῷ θεῷ ἐκκλησίαν ὑπὸ κληρονόμες ὀφείλει πιθέναι. Gentianus Hervetus non legit, vel saltem latine non vertit: legenda verò esse, ex scholiis non minus, quàm ex Joh. Antiocheni collectione patet.

In Can. LXXVII. Et LXXVIII.

Ἆρα ἢ εἰ μὴ τῷ ἱερωσύνῃ. Similem huic quæstionem Marcus Alexandrinus Theodoro Balsamoni proposuit, his verbis conceptam, Λελωβημένῳ ἢ ἀτελεστέρᾳ μὲν ἀξιωθεὶς καθμῶ ἀρχιερατικῆ; ἢ ὁ μὴ τῷ ἱερωσύνῃ καταπεσὼν γεγονὼς ἀσθενὴς καὶ μὴ τὸ πάθος ἱερουργῶν ἢ ὤ; i. e. *Mancus aut Monoculus habebiturne gradu sacerdotali dignus? aut qui post sacerdotium mutilatus est, permitteturne post vitium sacra facere, an non?* Ad hanc solvendam quæstionem Balsamon præsentes duos Canones citat, & mox hæc subjungit; (quæ, ad pleniorem hujus quæstionis solutionem & Canonum horum interpretationem conducentia, digna sunt tam Græcè quam Latinè apponi) ὅσοι πίνυν ἐν πάθει ἀῤῥωστημάτων τινῶν ἱερατικῶν καθμῶν ἐνεργεῖν κωλύωνται δίκαιοι, χειροτονίας ἂν ἀξιωθήσονται· εἰ δὲ μὴ τῷ χειροτονίαν ὑπὸ πολλῶν γενέσθαι ἐμποδίζονται διὰ τῷ ῥᾳθυμεῖν ἱερουργεῖν, καὶ ὅτως ἀῤῥώστως ἔχοντες ἀκωλύτως ἱερουργήσωσι τοῖς καθ' ἡσυχίαν ἤθεσι διὰ λάθρα σώματος ἡ ἱερουργίας τινὰ μὴ κωλύεσθαι. εἰ δὲ τῆς ἱερωσύνης τὸ ἀναύδασμα ἐμποδίζει τῆς νόσου τὸ ὄγκωμα, ἡ ἐνεργείας παυθήσεται ὁ νοσῶν, τὸ δὲ ἀξιώματος ἂν ἀλλοτριωθήσεται ἀλλὰ μᾶλλον εὐλαβηθήσεται, καὶ ὑπολαμβάνοι μὲν τῆς προτέρας τιμῆς, ἕξει δὲ καὶ τὰ ἀρκοῦντα ζωάρκειαν, καὶ τὰ λοιπὰ, κατὰ τῷ προτέρου σωήθειαν. *Quicunque igitur morborum aliquorum vitio prohibiti fuerint sacerdotalium graduum jura exequi, ordinatione digni non habebuntur. Qui autem post ordinationem sic malè affecti, sacra facere morbo non impediuntur, & sic etiam imbecillâ constituti valetudine, sacra liberè celebrabunt. Nam Dei præconibus placuit neminem à sacrorum celebratione propter corporis mutilationem prohiberi. Quòd si morbi debitum officio sacerdotis sit impedimento, illud exercere desinet ægrotus, à dignitate autem non alienabitur: quin potiùs miserandus erit, & priore quidem honore fruetur, quin & quæ ad vitam sustentandam sufficiunt, habebit, & reliqua, juxta priorem consuetudinem.* Balsam. ad Marci Alexand. interrog. 23.

In Can. LXXIX.

Εἰ τὶ δαίμονα ἔχει. Qui à Dæmone corripiuntur & vexantur, non tantum *Dæmoniaci*, sed & *arreptitii* vocantur, & nonnunquam *Energumeni*; unde & *energema* pro vi dæmonum in malam partem usurpatur à Tertulliano, adv. hæret. c. 30. Hos ab officio quocunque sacerdotali obeundo alii quoque Canones arcendos jubent. Concilium Eliberitanum, *Energumenum, qui ab erratico spiritu exagitatur, hujus nomen neque ad altare cum oblatione esse recitandum, neque permittendum, ut cum sua manu in Ecclesiâ ministret.* Concil. Elib. Can. 29. Arausicanum 1. *Energumeni non solum non assumendi sunt ad ullum ordinem Clericatus, sed & illi, qui ordinati jam sunt, ab imposito officio sunt repellendi.* Concil. Arausic. c. 16. Gelasius papa. 1. *Usque adeo sane comperimus illicita quaque prorumpere, ut dæmonibus, similibusque passionibus irretitis ministeria sanctissima tractare tribuatur, quibus si in hoc opere positis, aliquid propriæ necessitatis occurrat, quis fidelium de suâ salute confidat, ubi ministros ipsos curationis humanæ tantâ prospexerit calamitate vexari? Atque ideo necessario removendi sunt, ne quibuslibet, pro quibus Christus est mortuus, scandalum generetur infirmis. Postremo, si corpore sanctorum fortassis aut debilem nequaquam sanctæ contingere lex divina permisit, quanto magis doni cœlestis dispensatores esse non conveniet (quod est deterius) mente perculsos.* Gelas. Papa epist. ad episc. Lucaniæ. c. 21. Concilium Toletanum x1. *Benè siquidem majorum regulis definitum est, ut dæmonis, aliisque similibus passionibus irretitis ministeria sacra tractare non liceat: Cui præcepto consensu rationis adhibito, id communiter definimus, ut nullus de his, qui aut in terram arrepti à dæmonibus eliduntur, aut quolibet modo vexationis incursibus efferuntur, vel sacris audeant ministrare altaribus, vel indiscussi se divinis ingerant sacramentis: exceptis illis, qui variis corporum incommoditatibus dediti, in ejusmodi passionibus in terram approbantur elisi: qui tamen & ipsi tam diu erunt ab officii sui & ordine & loco suspensi, quousque unius anni spatio per discretionem Episcopi inveniantur ab incursu dæmonum alieni.* Concil. tol. x1. can. 13. vide & Gratian. distinct. 33. c. 3. 4.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

In Can. LXXX.

Τον ἐξ ἐθνικῆς Clu. Joh. Antiochenus legit τὸν ἐξ ἐθνῶν Collect. can. tit. 36. At Synodus Nicæna prima Canonem hunc citans ἀπὸ ἐθνικῆς Clu legit. Enimvero secundus istius Synodi Canon sic incipit, Επεὶ πολλὰ ἤτοι ὑπὸ ἀνάγκης, ἢ ἄλλως ἐπενεχθέντα τῷ ἀνθρώπων ἐγένετο φύσει ἢ κανόνα ἢ ἐκκλησιαστικὸν, ὥστε ἀνθρώπους ἀπὸ ἐθνικῆς βίου ἄρτι προσελθόντας τῇ πίστει &c. è quibus etiam verbis clarissimè elucescit κανόνα ἐκκλησιαστικὸν ante hanc synodum extitisse, eos, qui à vitâ gentili ad Christianam fidem nuper conversi sunt, Episcopos protinus fieri prohibentem : qui alius haud dubiè non fuit, quam præsens Apostolicus, quem sæpe neglectum & violatum, Synodus Nicæna dicto Canone reparat, & suâ tandem autoritate confirmat. Josephus Ægyptius in Arabicâ Canon. collectione hæc verba ἢ ἐξ ἐθνικῆς Clu vertit, ايما رجل كان حنيفيا او وثنيا *Quicunque vir fuit Ethnicus vel Idololatra :* non me fugit حنيفيا *hanifia* posse nonnunquam significare, *Muslimum*, sive *muhammedicæ religionis sectatorem.* Sic enim حنيف *haniph* sæpe significat ab ابو حنيفة *Abu hanifa*, qui autor fuit unius è quatuor muslimismi sectis, circa religionis istius ramos versatis, quas Abulpharagius sic enumerat مذهب مالك بن انس ومذهب محمد بن ادريس الشافعي ومذهب احمد بن حنبل ومذهب ابي حنيفة النعمان بن ثابت *Secta maleci Ebn Anasi, secta muhammedis Ebn Edris Asshafiensis, secta Ahmedis Ebn Hanbeli, & secta Hanifa Alnooman Ebn Thabet.* Abulph. Dynast. 9. At Abu hanifæ præ cæteris extructum est oratorium, vocatum مشهد للامام ابو حنيفة *Oratorium antistitis Abu hanifæ*, cujus meminerunt Abulpharagius dynast. 1 x. p. 366. & Elmacinus hist.Saracen. l. 3. p.287. De eodem Abu hanifâ vide plura in doctissimi nostri Edvardi Pocockii notis in specimen historiæ Arabum, p. 297. & Henrici Hottingeri hist.orient. l.2.cap. 7. Ab hoc *Abu hanifa* non sua tantũ ipsius secta,sed totus muslimismus vocatur الحنيفية *Alhanifiah* & muslimus حنيفي *Hanifi.* Et hæc quidem ordinaria est hujus vocabuli significatio ; quæ huic tamen loco quadrare non videatur, siquidem Canones hi longè ante Muslimiticæ religionis exortum conscripti sunt. Quapropter aliunde petatur vera ipsius significatio : è linguâ nimirum Syriacâ, cujus vocabula in hâc præcipuè Canonum collectione sæpissimè Arabica fiunt, ut alibi ostensuri sumus. At vox Syriaca ܚܢܦܐ *hanpho*, ut & ܚܢܦܝܐ *hanphoio*, est *Gentilis Ethnicus.* Unde vocabulum hoc Arabicum حنيفي formatum videtur ; quod propterea *Ethnicus* transtuli. Sed non diffiteor alterum etiam sensum admitti posse, modo dicamus Christianos orientales, qui inter Muslimos sive Muhammedanos versantur, hunc Canonem de iis (ut par est) æque ac de Ethnicis interpretatos esse, ut Muhammedanus etiam pariter ac Ethnicus ad Christianam conversus fidem, illico non fiat Episcopus. Quod autem nec Laicus quispiam Christianus protinus evadat Episcopus, nisi inferioribus prius susceptis gradibus, à Concilio Sardicensi cautum est, can. 10.

Εἰ μήπω κτ' θείαν χρεὶν. Auxentio Ecclesiæ Mediolensis Episcopo vitâ defuncto, orta gravissima inter cives controversia de futuro Episcopo eligendo ; usque adeo ut tumultuari cœperint. Sed commodè accidit, ut vir pietate ac doctrinâ insignis, nomine Ambrosius, urbi tunc temporis præfectus esset. Hic veritus, ne mali aliquid ex tanto tumultu nasceretur, pro loco atque officio suo (ut cum Ruffino loquar) ad Ecclesiam illic contendit, seditionem populi repressurus. Cùm autem longâ ac eleganti oratione vesanos multitudinis tumultos compescuisset, omnes in unam protinus sententiam conspirantes, ipsum Ambrosium sibi Episcopum ordinari uno ore flagitabant. Hic autem adhuc catechumenus erat, ac proinde nondum baptizatus. Valentinianus verò Imperator, de populi consensu certior factus, Ambrosium etiamsi reluctantem, baptizari simul, ac Episcopum protinus ordinari jubet, vel, ut ait Theodoretus, Ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεὺς προσέταξε βαπτίζεσθαι καὶ μυεῖσθαι καὶ χειροτονεῖσθαι τὸν ἀξιέπαινον ἄνδρα. hist. Eccles. l. 4. cap. 6. *mox- que Dei gratiam consecutus, & initiatus sacris, & sacerdos effectus est* ; ut scribit Ruffinus hist. Eccles. l. 2. c. 11. Hac tumultuariâ Ambrosii ordinatione, quâ è Catechumeno ad Episcopum illico provectus est, serio perpensâ, dicat aliquis eandem minime Canonicam fuisse, nec à præsenti Canone Apostolico admissam ; utpote quo eum, qui à gentili vitâ nuper accessit, & baptizatus est, Episcopum protinus fieri prohibetur. Sed absit ut tanti Patris ordinationem irregularem fuisse suspicemur. Etiamsi enim à primâ Canonis hujus parte condemnari videatur, ultimis tamen hisce verbis, εἰ μήπω κτ' θείαν χρεὶν τοῦτο γένηται, necessariò non minus, quam prudenter annexis, planè admittitur. Enimverò repentina D. Ambrosii electio, & consequenter ordinatio, Deo potiùs quam hominibus adscribenda est ; Deo, inquam, qui dissidentem inter sese multitudinem primo tanti viri intuitu in unam sententiam revocabat. Unde & ipse quoque Imperator D. Ambrosium divinitùs electum agnoscebat : ut antiqui Ecclesiasticæ historiæ scriptores tradiderunt. Socrates, Ο δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν τοῦ λαοῦ ὁμόνοιαν, θεῖόν τι ἔργον ἔφη γενὲς τὸ γεγενημένον, ἐφίλατο τοῖς ὀρθοδόξοις ὑπαρχεῖν τῷ θεῷ κελεύοντι χειροτονεῖν, θεῖον δὲ μᾶλλον ἢ ἀνθρώπων ἔφη τὴν ψῆφον τὴν ἐν αὐτῷ, *Imperator consensionem populi admiratus, Deique opus esse agnoscens quod evenerat, rescripsit Episcopis, ut obsequerentur Deo qui illum ordinari jusserat. Dei namque potius quam hominum suffragio illum esse designatum*, Socrat. hist. Eccles. l. 4. c. 30. Val. Theodoretus, ὑπέλαβε δὲ καὶ θείαν εἶναι τὴν ψῆφον, ἐκ τῆς τῶν πάντων φερούσης τετιμημένην συμφωνίας. Theodor. hist. Eccles. l. 4. c. 6. Ruffinus, *Dei enim esse* (Imperator) *esse, quod discordantem populi fidem & animos dissidentes conversio subita in unum consensum atque in unam sententiam revocaret.* Ruffin. hist. lib. 2. c. 11. Sozomenus, σωφρόνων δὲ ἔοικε τὴν ὁμογνώμονα τῶν μυριόλεω ἐκκλησίας τοῦτο ἐργάζεσθαι τὸν θεόν. Sozom. l. 6. c. 24. Et hinc est quòd Imperator Deo gratias agebat, quòd eum ad Sacerdotii munus obeundum elegerat, quem ipse regendis provinciis præfecerat ; ut ibidem docet Sozomenus. Ex eo autem quòd Imperator, & ipse illum ordinari jussit, & ad Episcopos rescripsit, ut illi obsequerentur, propterea quòd divinitùs electus fuisset, facilè est conjicere, tam Imperatori quam Episcopis probè satis constitisse, repentinam D. Ambrosii post baptismum ordinationem nequaquam admittendam fuisse ut Canonicam, nisi ab ipso Deo instituta esset. Sed simulac hoc iis ex subitaneo populi consensu innotuit, divino non ausi refragari suffragio, eum protinus ordinârunt, idque ex hujus Canonis præscripto, quo talis ordinatio sub hâc cautione prohibetur, εἰ μήπω κτ' θείαν χρεὶν γένηται. Et quamvis hæc conditio in secundo Concilii Nicæni Canone non exprimitur, necessariò tamen supponenda est. Canones enim hominibus observandi fiunt, non Deo, qui iis obligari non potest. Et idcirco ubicunque Deus suam interponit autoritatem, ut in hâc D. Ambrosii electione, universi Canones silere debent, vel saltem hanc admittere exceptionem, εἰ μήπω κτ' θείαν χρεὶν τοῦτο γένηται.

Η πεθέσθω. Glossæ Græco-Latinæ, πεθέσης *Apparitor officialis.* Macarius, οἱ διάκονοι τοῦ ἄρχοντος, ἢ πεθέσται. Mac. hom. 15. Hujusmodi viros Episcopos protinùs fieri leges quoque civiles vetant. Βουλευτὴς ἢ πεθέσης μὴ γενέσθω ἐπίσκοπος, μὴ πρότερον τέ. ἔτη μονάσας. ἀλλ' εἰ δόξῃ τοῦτο γένηται, τῇ ἰδίᾳ ἀποδιδόσθω τύχῃ. Eccles. constit. l. 3. tit. 1. par. 2. sed alibi, ὁ βουλευτὴς καὶ ὁ πεθέσης, ἐὰν ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος γένηται, ἐκπιπτέτω, κἂν ἦν πρὸ τούτου κληρικός. ibid. l. 1. tit. 3. const. 53. Αλλὰ μηδὲ πεθέσης κληρικὸς γίνεσθω, ἵνα μὴ ἐκ τούτου τῇ ἐναγεῖ οἴκῳ ὕβρεις προσγένηται. Basilic. l. 3. tit 1. c. 27.

In Can. LXXXI.

Προσκυρεῖν. Joh. Antiochenus προσαρτηρεῖν. collect. can. tit. 14.

Η πεθέσθω ἐν τούτῳ μὴ ποιεῖν, ἢ καθαιρείσθω. Joh. Antiochenus εἰ δὲ μὴ βούλεται, ἀποθέσθω, *Si autem non velit, deponatur.* Sic enim vertenda sunt hæc verba, non ut in impressis Justelli codicibus, *vel ergo ita facere persuadeatur, vel deponatur* : hæc enim versio nostræ lectioni, non isti convenit. Sed observandum est, dictæ Canonum collectioni Græcæ antiquam Gentiani Herveti versionem appositam esse, quo fit, ut

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ut propter varias lectiones translatio textui sæpe non accommodetur: quod satis mirari nequeo: præcipue cùm à tam eruditis viris Bibliotheca ista in lucem emissa fuerit.

Χειροτόνω. In Simeonis Logothetæ Epitome legitur μετακειρίζομαι.

In Can. LXXXII.

Ο Ημέτερος Ονήσιμος. Pronomen ἡμέτερος hîc, non secus ac ἐμοῦ in Canone XXIX. ab interpolatore, nescio quo, adjectum videtur, ut Canones hi ab Apostolis conditi fuisse crederentur. Nec Balsamon autem nec Zonaras istius mentionem faciunt, etiamsi de Onesimo loquantur. Johannes Antiochenus in suâ collectione totum hunc Canonem omisit, ut de verâ istius lectione nihil ex eo constet; uti nec ex Harmenopuli epitome, quæ ipsius Onesimi etiam non meminit, sed totum Canonem breviter sic exprimit, εἰκότως ὁ κληθεὶς ὑφ' ἡμῶν Παύτος. Harmen. can. epit. sect. 3. tit. 1. Sed in Arabica collectione, & omisso pronomine, & nomine corrupto legitur مثل اوديسيفرس *sicut Onesiphorus*; hujusmodi autem propriorum præcipuè nominum è Græcis deductorum corruptionibus nihil in linguâ Arabicâ frequentius occurrit: hinc nihilominus planè satis apparet, pronomen ἡμέτερος in codice, quo usus est Josephus Ægyptius, desideratum fuisse. Et quidem non immeritò, cùm nihil enim certius esse potest, quàm hosce Canones ab ipsis Apostolis non constitutos esse, vel tota sententia οἷς καὶ ἡμέτερος Ονήσιμος ἐφάνη, vel saltem pronomen ἡμέτερος expungatur necesse est.

Ο ἢ πολιτικὸς νόμος. Basilica. Ἐὰν δοῦλος εὑρεθῇ καὶ ὑπὸ ἀντιλήψεως τοῦ δεσπότου ἐν κλήρῳ χειροτονηθῇ, ἐξ αὐτῆς τῆς χειροτονίας, ἐλεύθερος καὶ ἐνυβρις ἔστω, Basil. l. 3. tit. 1. c. 31. Δοῦλος εἰσόδους καὶ ἐκ ἀντιλήψεως τοῦ δεσπότου εἰς κλῆρον χειροτονεῖς, ἐλεύθερος ἔσται. constit. Eccles. coll. l. 3. tit. 1. par. 2. Michael Attaliata, Δοῦλος γνώσεως τοῦ δεσπότου, καὶ σωστῆς χρηστομαθοῦς κλησεως, ἐλεύθερος ἔστω. Attal. Synop. tit. 3.

ἐλευθερωθεὶς προσβάζεται. Quòd servus priùs libertate donandus est, quam in Clerum cooptatur, Concilium quoque Aurelianense quintum decrevit, dicens, *Ut servum qui libertatem à dominis propriis non acceperit, aut etiam jam libertum, nullius Episcoporum, ab ejus tantum voluntate, cujus servus est, & eum absolvisse dignoscitur, Clericum audeat ordinare.* Concil. Aurel. 5. c. 6. Et Balsamon in constitutionum Ecclesiasticarum collectione ex codice ait, Δοῦλος ἢ ὅτι καὶ γνώμῃ δεσπότου κληθῇ, εἰ μὴ πρῶτον ἐλευθερωθῇ. Constit. Eccles. coll. l. 1. tit. 3. c. 36.

In Can. LXXXIII.

Στρατεία χηλάζων. Balsamon & Zonaras per στρατείᾳ χηλάζοντας hîc intelligendos contendunt, non eos qui arma gestant, sed ἐπὶ στρατικῶν πραγμάτων διοικητὰς, qui quovis nimirum modo res militares administrant. Sic & Harmenopulus, qui sensum Canonis sic breviter exprimit. καὶ στρατιῶν ἱερεὺς καθιερούσθω, & ad στρατιῶν in margine notat, ἤτοι τῶν στρατικὰ πράγματα διοικούντων. Nobis autem στρατεία civilem quamlibet administrationem, magistratum, aut dignitatem, hîc indigitare videtur; propterea quòd per Ρωμαϊκὴν ἀρχὴν proximis verbis explicatur, & τῇ ἱερατικῇ διοικήσει opponitur: unde & in epitome tam Logothetæ quam Aristeni, pro στρατείᾳ χηλάζων, nihil substituitur præter ἄρχων, vis enim Canonis in eâ his solis verbis exhibetur, ἱερεὺς ἄρχων ἀνίερος. Quinetiam ipsa Canonis ratio ultimis hisce verbis reddita, τὰ γὰρ χρίσματος, χρίσασι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ, τῷ Θεῷ, eundem hunc sensum exigit: ut sacerdotes nimirum, qui Deo toti consecrantur, politicis administrationibus nequaquam vacent. Sacerdotales enim & civiles administrationes tanto à se invicem interstitio distant, ut idem utrisque deservire nequeat: vel ut Nicephorus Gregoras ait, ἡ μὲν θεοειδὴς πολιτικὴ καὶ στρατικὴ ὡς τὰ πολλὰ συνεῖναι περύκασιν, ἐνεκτὸν δ' ἂν εἰ μὴ μαχόμενα τὸ πλέον πρὸς ἄλληλα φαίνοιτο, καθάπερ σῶμα καὶ πνεῦμα καὶ αὖ ὅσα τῆδ' ἐλαττόνων φύσις γε τὰ ὑπεραίροντα. Niceph. Greg. hist. Rom. l. 3. Et hoc quidem inter alios Canone fretus Constantinus Mesopotamitanus, qui res publicas sub Alexio Comneno aliquamdiu administraverat, cum ab imperatore obtinuisset, ut Diaconus crearetur, se relicturum palatium, & Imperatori non amplius operam navaturum simulabat, propterea quod Canones hoc ei interdicerent, vel, ut verba ejus refert Nicetas Chroniates, τὸν γὰρ κανόνας μὴ ἐνδιδόναι εἰσπωτῶν καὶ θεῷ ἱερᾶσθαι, καὶ κοσμικῆς προστάξεως ἀπαγορεύειν. ἀναδιφᾶσθαι γὰρ ἔμφρων καὶ μανιώδους σωφρονίσασθαι, ἄπορος καὶ ἀκλεὲς θεῷ τι καὶ μαμωνᾷ καὶ διάφορον εἶναι ἀνυπείκτως. Nicet. choniat. in Alex. Comn. l. 2. Postea autem Imperatoris jussu privilegium ei à Patriarchâ Xiphilino concessum est, ut Deo simul & Imperatori, templo & palatio, inserviret, idque despectui habitis Canonibus, qui, ut subjungit Nicetas, τοῖς ἀμφιδέξιους τύπους δριμύνοντες, *acerbas pœnas in istiusmodi ambidextros statuunt*, Nicet. ibid.

Τὰ γὰρ χρίσματος. Hæc verba, τὰ γὰρ χρίσματος χρίσασι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ, in Aristeni, necnon in Logothetæ epitome à Justello editâ, omittuntur.

In Can. LXXXIV.

Ο Στις ὑβρίσῃ Σαπλίκιον. Rectè hic observat Harmenopulus, quod hoc Canone, Σαπλίκιον μὲν ὑβρίζειν κωλύει, ἐλέγχειν δ' ἀδιαφόρως. *contumeliâ quidem afficere Imperatorem prohibitum est, reprehendere autem nequaquam.* Harmen. epit. can. sect. 3. tit. 3. cui suffragatur & Zonaras. Et sic quidem D. Ambrosius Imperatorem Valentinianum reprehendit, Theodoret. hist. Eccles. l. 4. c. 7. & Theodosium, ibid. l. 5. c. 17. Joh. Chrysostomus multos optimatum & magistratuum, Socrat. l. 6. c. 5. Arsenius Palæologum reprehendit simul & sacris interdixit, Niceph. Greg. hist. Rom. l. 4. alii alios, ut Ecclesiasticæ historiæ scriptores abunde testantur. Ut extra dubium sit hunc Canonem, non de justâ Imperatorum reprehensione, si deliquerint, sed de contumeliâ intelligendum esse.

In Can. LXXXV.

Μακκαβαίων βίβλοι. Hi tres Maccabæorum libri in Joh. Antiocheni collectione omittuntur, in Græco nimirum textu, etiamsi in latinam versionem summâ editorum incuriâ irrepserint. vid. Joh. Antioch. Collect. can. tit. 50. Omittuntur etiam omnes omnino Maccabæorum libri in Canonicorum veteres testamenti librorum catalogo Melitonis, Euseb. hist. Eccl. l. 4. c. 25. In Gregorii Nazianzeni, Amphilochii, Epiphanii, Athanasiii, Concilii Laodiceni, & Joh. Damasceni catalogis desiderantur: adeo ut hariolari nequeo, quo tandem jure vel duo eorum in Canonem admissi sunt, posteaquam antiquiores illi Ecclesiæ Christianæ præsules, eos tanquam apocryphos rejecerint.

Ἐξωθεν ἢ ὑμῶν προσκείσθω. Ec hisce verbis apertè colligatur librum sapientiæ Sirach, ut hîc vocatur, extra Canonem esse, & tamen dignum reputari qui ab adolescentibus legatur. Et sic quidem Ecclesia primitiva, non minus quam nostra vestigiis ipsius religiosissimè insistens, non hunc sosum sapientiæ librum, sed & alios nonnullos in Canonicorum numerum nunquam admissos, populo nihilosecius, & præsertim Catechumenis legendos esse statuit. Athanasius, Ἐκτὸς ἢ τούτων εἰσὶ πάλιν ἕτερα βιβλία τῆς αὐτῆς παλαιᾶς διαθήκης, ἃ κανονιζόμενα μὲν, ἀναγινωσκόμενα ἢ μόνον τοῖς κατηχουμένοις, *Præter istos*, (viz. viginti duos veteris testamenti libros) *sunt alii veteris testamenti libri, non quidem Canonici, sed qui Catechumenis solum leguntur.* Athanas. in synopsi, cujus generis ibidem enumerat, sapientiam Solomonis, sapientiam Jesu filii Sirach, libros Esther (apocryphum) Judith, & Tobiæ. Sic & Epiphanius de sapientiâ Solomonis, sapientiâ filii Sirach, ait καὶ αὐτὰ χρήσιμα μέν εἰσι καὶ ὠφέλιμα, ἀλλ' εἰς ἀριθμὸν βιβλίων ἐκ ἀναφέρονται Epiphan. de ponderib. & mens. Johannes Damascenus de iisdem, ἐνάρετα μὲν καὶ καλὰ, ἀλλ' ἐκ ἀριθμοῦ ἦν, ἀλ' ἔκειτο ἐν τῇ κιβωτῷ. Damascen. de orthod. fid. lib. 4. c. 18. Hieronymus autem, *Sicut ergo Judith & Maccabæorum libros legit quidem Ecclesia, sed eos inter canonicas scripturas non recipit, sic & hæc duo volumina* (viz. prædicta utriusque sapientiæ) *legat ad ædificationem plebis, non ad autoritatem Ecclesiasticorum dogmatum confirmandam.* Hieron. præf. in proverb. Salom. Ruffinus denique de omnibus à S. Hieronymo enumeratis, *Quæ omnia*, inquit, *legi quidem in Ecclesiis voluerunt, non tamen proferri ad autoritatem ex his fidei confirmandam.* Ruffin. expos. fid.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Κλήμης ἐπιστολὰς δύο. Clementem primum Episcopum Romanum duas scripsisse Epistolas, utramque ad Corinthios, traditur. Harum prior summâ laude ac approbatione à primitivis Christianis excepta fuit, usque adeo ut in Ecclesiis etiam non secus ac Canonici libri publicè legeretur, Euseb. hist. Eccles. l. 3. c. 14. Hieron. in catalog. script. Eccles. quod idem & de Polycarpi epistolâ ad Philippenses & Hermæ pastore affirmatur, Hieron. ibid. in Polyc. Euseb. hist. Eccles. l. 3. c. 3. Ruffin. in expos. fid. Alteram autem Clementis Epistolam cujus etiam fragmentum Patricius Junius ad calcem prioris edidit, non perinde receptam olim ac approbatam fuisse, ipse quoque Eusebius refert hist. Eccles. l. 3. c. 38. Et Photius, Patriarcha C P. Η ἑ λεγομένη δευτέρα πρὸς τοὺς αὐτοὺς, ὡς νόθος ἀποδοκιμάζεται. Phot. biblioth. c. 112. Ambæ autem hæ Epistolæ in vetustissimo illo veteris ac novi testamenti codice MS. in Regiâ Bibliothecâ reservato (è quo & in lucem emissæ sunt) ad calcem nimirum, eâdem quâ totus liber manu, & iisdem grandioribus characteribus exarantur. Unde non ineptam facere conjecturam liceat, has Epistolas, tempore & loco quo transcriptus est dictus codex, in Canonicorum etiam librorum censum, juxta hujus Canonis præscriptum relatas esse: alioquin enim difficillimum esset rationem reddere, quamobrem uno compingerentur.

Δι' ἡμῶν Κλήμεντος. Cùm hæc constans ac perpetua sit in omnibus MSS. loci hujusce lectio, etiamsi exinde affirmare non ausim, conjicere tamen liceat, eundem fuisse, qui Canones hosce, ac qui Constitutiones Apostolicas collegit, & quidem eum Clementem nuncupatum fuisse; quem tamen alium esse ab Episcopo Romano, qui ad Corinthios scripsit, exinde liquet, quòd verbis proximè antecedentibus, ubi, Clementis Epistolæ commemorantur, non dicitur ἡμῶν κλήμεντος, sed in genere, sine adjecto pronomine, κλήμεντος ἐπιστολαὶ δύο. At hîc ubi de constitutionibus agitur, pronomen etiam præficitur, καὶ αἱ διαταγαὶ ὑμῖν τοῖς ἀποστόλοις δι' ἡμῶν κλήμεντος. Si idem eum fuisset Clemens, qui constitutiones composuit, ac qui Epistolas, his proculdubiò, non minus quam illis pronomen istud ἡμῶν adjectum fuisset: Adeo ut, quicunque demum ille fuit, qui Canones hosce collegit, Constitutiones quidem à se, Epistolas autem ab alio Clemente conscriptas fuisse perspicuè satis hîc ostendat. Quisnam hic Clemens alius à Romano fuerit, non facilè est definire, ac proinde hoc aliis in medio relinquendum censeo. Ipse autem conjecturâ interim ad suspicandum ducor, Clementem Alexandrinum tam Canonibus hisce, quam constitutionibus, Apostolicis vulgò dictis, colligendis operam dedisse. Hæc conjectura, ut probabilis saltem & veri non dissimilis cuiquam videatur, rationes, quibus fundatur, paucis aperiemus. Quod primò itaque ad Canones spectat, Eusebius dictum Clementem Alexandrinum, librum scripsisse testatur, cui titulus fuit, κανὼν ἐκκλησιαστικὸς, πρὸς τοὺς Ἰουδαΐζοντας. Euseb. hist. Eccles. l. 6. c. 13. Sic & D. Hieronymus eundem scripsisse refert, *De Canonibus Ecclesiasticis, & adversum eos, qui Judæorum sequuntur errorem.* Hieron. in catal. Adhæc Photius inter libros ejusdem Clementis, unum recenset, περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν. Phot. biblioth. cap. CXI. At Canones hosce, qui jam *Apostolici* vocantur, *Ecclesiasticos* olim dictos fuisse, in præfatione ex veterum scriptorum monumentis palam fecimus: & in iis etiam quamplurima contra Judæos decernuntur. Ut credibilis saltem sit conjectura in dicto Clementis libro Ecclesiasticos hosce Canones primò collectos fuisse & divulgatos. Porro Eusebius quoque refert eundem Clementem Alexandrinum in libro, quem de Paschâ composuit, asseruisse, se à familiaribus suis coactum fuisse, ut traditiones, quas ab antiquioribus Presbyteris acceperat, scriptas posteris mandaret, καὶ ἐν τῷ λόγῳ ᾗ ἀυτῷ τῷ περὶ τοῦ πάσχα ἐκκλησίαν ὁμολογεῖ πρὸς τῶν ἐπαίρων, ὡς ὑπὸ φίλων τῶν ἀρχαίων παρειληφὼς ἀκριβῶς διδάσκεις, γράφῃ τοῖς μὴ πάντα διδάσκειν. Euseb. hist. Eccles. l. 6. c. 15. Has traditiones à Clemente collectas, easdem esse suspicor, quæ διαταγαὶ sive διατάξις nuncupatæ sunt; quas quidem nihil aliud esse quam certam traditionum collectionem, totus earum contextus arguit: & Epiphanius asserere videtur, hær. 75. Num. 6. Apostolorum autem titulo propterea insignitæ videntur, quòd ipsis Apostolis per continuam traditionem acceptæ referantur. Clemens porro eas, non tantum ore tenus, sed etiam ex antiquiorum, qui propriùs ad Apostolorum tempora vixerunt, scriptis excerpsit, viz. ex Clementis Polycarpi, & Ignatii epistolis. Et quidem tanta est affinitas inter constitutiones hasce & dictas Ignatii Epistolas, ut Franciscus Turrianus & Carolus Bovius in proœmiis suis ad dictas constitutiones à se editas, exinde contendant, Constitutiones Apostolicas ab ipso Ignatio lectas fuisse. Cùm ex ipsis autem constitutionibus constet, eas post Ignatii tempora fuisse scriptas, earum potiùs consarcinatorem Ignatii Epistolas legisse meritò pronunciemus. Et quidem si ipsæ Constitutiones, quas à Clementi Alexandrino ex traditionibus tam ἀγράφοις quam ἐγγράφοις collectas fuisse conjiciamus, hodiè extarent, nullus dubito quin hæc nostra conjectura vero adhuc similior videretur. Enimvero quæ nunc dierum in octo libros distinctæ circumferuntur, adeo sunt corruptæ ac interpolatæ, ut ab iis, quæ olim extiterunt, quasque Epiphanius sæpe laudat, omnimodo diversæ videantur; sententiæ enim, quas Epiphanius ex Apostolorum Constitutionibus citat, in vulgatis vel nusquam reperiuntur, vel aliter quam ab eo citantur: nonnunquam etiam & contrariæ leguntur; ut Clarissimus noster Jacobus Armachanus fusè probavit, in dissertatione de Ignatii & Polycarpi epistolis, cap. VII. VIII. IX. Et propterea Dionysius Petavius etiam confidenter asserit, *aliud fuisse Constitutionum genus, quàm quibus hodiè Clementis nomen inscribitur.* Petav. in animad. ad Epiphan. hær. 70. p. 291. Verum, ut ad alia properemus, tota hæc nostra conjectura huc summatim redit; Clemens Alexandrinus amicorum precibus impulsus, traditiones huc & illuc dispersas, ex antiquorum Presbyterorum sive Episcoporum, defunctorum quidem scriptis, & adhuc viventium sermonibus, collegit, & in unum corpus congessit, & διαταγὰς sive διατάξις τῶν ἀποστόλων idcirco cognominavit, quòd ab ipsis Apostolis primò traditas fuisse crederentur; quo factum est, ut posteri ambiguo Clementis nomine decepti, Clementi Romano eas attribuerent: illi nimirum, cujus duæ Epistolæ ad Corinthios istis diebus, nonnullis præsertim in locis, publicè lectæ, & inter Canonicas scripturas recensitæ videntur. Cùm autem Clemens Alexandrinus Ecclesiasticos etiam Canones in variis Conciliis antea celebratis constitutos collegisset, ultimo eorum, sive præsenti, non tantum duas illas Epistolas à Clemente Romano conscriptas, sed & has constitutiones à se congestas, & pro Apostolicis vulgò habitas, Concilii forsitan alicujus consensu præcedenti Canonicorum librorum catalogo subjungebat. Ut autem sese ab altero Clemente distingueret, hâc loquendi formulâ usus est, κλήμεντος ἐπιστολαὶ δύο· καὶ αἱ διαταγαὶ ὑμῖν τοῖς ἐπισκόποις δι' ἡμῶν κλήμεντος. Et quidem, etiamsi hujus conjecturæ veritatem aliis relinquo examinandam, ipse nihilominus addam, quòd omnibus in utramque partem perpensis, nihil adhuc inveniri potui, quod eam incredibilem facit: sed potius stylus, quo scripsit, ætas quâ claruit, & argumenta, quæ in aliis ipsius operibus, in pædagogo præsertim Clemens Alexandrinus tractavit, me tantum non inducunt, ut credam, eum tam Canonum horum, quam constitutionum, quæ Apostolicæ vulgo dicuntur, collectorem fuisse; & ut in eâdem persistam opinione, usque dum alii verisimiliorem protulerint.

Ἡμῖν τῶν ἀποστόλων. Post hæc ultima ultimi Canonis hujus verba, in Græcis plerisque codicibus, quibus præsertim Canones sine Scholiis continentur, hujusmodi appendix adjecta est, idque sub nomine Apostolorum, Ταῦτα ᾗ περὶ κανόνων διατεύχθω ὑμῖν παρ' ἡμῶν, ὦ ἐπίσκοποι, ὑμεῖς ᾗ ἐμμένοντες αὐτοῖς σωθήσεσθε, καὶ εἰρήνην ἕξετε· ἀπειθοῦντες ᾗ κολασθήσεσθε, καὶ πόλεμον μετ' ἀλλήλων ἀΐδιον ἕξετε, δίκην τῆς ἀνηκοΐας τῷ προστάξαντι πατρί. ὁ δὲ ᾗ, ὁ μόνος ἀγέννητος καὶ τῶν ὅλων ποιητὴς, ἅπαντας ὑμᾶς διὰ τῆς εἰρήνης ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἑνώσῃ, καταρτίσῃ εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν, ἀπρόσκοπους, ἀμέμπτους, ἀνεγκλήτους· καταξιώσῃ τε τῆς μισθαποδοσίας τὸν ἠγαπημένον παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν θεὸν καὶ σωτῆρα ἡμῶν, μεθ' οὗ ἡ δόξα αὐτῷ τῷ δεῖ πάντων δι' ὧν καὶ μεθ' ἁγίου πνεύματος τῷ παρακλήτῳ, νῦν τε καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. *Hæc verò vobis, O Episcopi, à nobis constituta sunt. Vos autem in iis permanentes, salvi eritis, & pace fruemini: Inobedientes autem si fueritis, puniemini, & bellum perpetuum vobiscum invicem geretis, debitas contumaciæ pœnas solventes. Deus autem, qui solus est ingenitus, universorum creator, vos omnes vinculo pacis in Spiritu Sancto copulabit, consummabit in omne opus bonum immutabiles, à querelâ & crimine liberos, & vitâ æternâ nobiscum dignabitur, per mediationem dilecti sui filii Jesu Christi, Dei, & servatoris nostri cum quo gloria ipsi super omnia & Deo patri in Spiritu Sancto paracleto, nunc & semper, & in secula seculorum.* Amen. In Joh. Antiocheni collectione à Justello editâ loco horum verborum μεθ' ἧ ἡ δόξα &c. usque ad finem, hæc substituuntur, πρεσβείαις τῆς ἁγίας παντὸς γενεήτορος, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, Ἀμήν. Verum prior lectio in aliis omnibus codicibus tam MSS. quam impressis retinetur, atque

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

que etiam in Arabicâ paraphrasi, quâ totus hic Canonum Epilogus vocatur وصية الرسل القديسين الاطهار *Mandatum Sanctorum purorumque Apostolorum*: ac ultima istius pars, viz. à verbis, ὁ θεὸς ϗ πάντ& &c. usque ad finem, ac si ipsorum esset Apostolorum oratio pro iis, quibus data sunt hæc præcepta, διδασκαλικῶς explicatur, فنسال الله الاب الذي هو وحده غير مولود خالق الكل بكلمته المولودة منه قبل كل الدهور التي هي المسيح المتجسد ان يقويكم كلي طاعته بروح قدسه الرب المحيي الحي الطاهر الذي بدوه منه قبل كل الدهور وكل الخليقة وكل الازمان الذي هو الروح القدس البارقليط الذي احلها على تلاميذه في علية صهيون والهمهم تلك الحكمة الروحانية كذلك يحلها عليكم دايما وان يعينكم علي اعمال الخير وان يجعلكم بلا عيب ويرزقكم الحياة الابدية التي هي الي دهر الدهور الذي لا تنقضي ولا تزول بوساطة ربنا ايسوع المسيح الابن الحبيب الاله المخلص الذي تجسد من روح القدس ومن مريم العذاري وتالم وصلب وقام في اليوم الثالث كما تنبت عليه الانبيا الذي له التسبحة والعظمة والمجد والوقار مع الاب الحكيم العليم والروح القدس المحيي الحي الان ودايما والي ابد الدهور كلها امين *Et oremus Deum patrem, qui solus est ingenitus, universorum creator per verbum suum ab ipso ante omnia secula genitum, qui est Christus incarnatus, ut confirmet vos præstandâ ipsi obedientiâ per sanctum ipsius Spiritum, Dominum vivificantem, vivum, & purum; cujus processio ab ipso fuit ante omnia secula, & omnes creaturas, ac omnia tempora; qui est Spiritus sanctus Paracletus, quem demisit super discipulos suos in summo Sionis, eosque spirituali istâ sapientiâ inspiravit; eodem quoque modo super vos eam perpetuò demittit, & ut adjuvet vos ad bona opera perficienda, utque vos immaculatos reddat, vobisque largiatur sempiternam vitam, quæ usque ad secula seculorum manet, quæque nunquam finietur nec desinet, per mediationem Domini nostri Jesu Christi dilecti filii Dei servatoris, qui à spiritu sancto & Mariâ virgine incarnatus est, & homo factus, & crucifixus, & die tertio resurrexit, quemadmodum prophetæ de eo prædixerant, cui sit laus & majestas, & gloria, & reverentia unà cum sapiente & omnisciente patre, & spiritu sancto vivo & vivificante, nunc & perpetuo, & in secula omnium seculorum, Amen.* Hic, ut videre est, nulla posterioris lectionis vestigia extant: sed omnia priori sive communi respondent. Verum non omittendum est, hanc non propriam esse canonum horum appendicem, sed iis cum Constitutionibus Apostolicis vulgò dictis communem; his enim non minus quam iis epilogi loco adjicitur. Enimvero non in vulgatis tantum Constitutionum editionibus, sed & iis etiam Codicibus, qui Photii diebus extabant, Canones eodem, quo Constitutiones volumine compingebantur, ut ex ipso Photio constat, dicente, Ἀνεγνώσθη Κλήμεντος τῆς Ῥώμης τοῦ ἐπικαλουμένου βιβλία δύο, ὧν τὸ μὲν ἐπιγράφεται, διατάξεις τῶν ἁγίων ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος, ἐν ᾧ καὶ οἱ τῶν συνοδικῶν κανόνων τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνες ἐπιγεγράφθαι πεπόνηνται. *Lecta sunt Clementis Romani duo librorum volumina, quorum alteri hic est titulus, Constitutiones Apostolorum per Clementem, in quo etiam illi è Synodicis Canonibus continentur, qui Apostolorum canoni adscribuntur.* Phot. bibl. num. CXII. (In quibus verbis obiter observetur velim, Photium nostræ in Præfatione expositæ de Apostolicis Canonibus sententiæ suffragari, utpote qui eos e Synodicis fuisse Canonibus nobiscum asserat.) Et hinc, ni fallor, evenit, quod διατάξεις τῶν ἁγίων etiam *Canones Apostolorum* appellentur, ab authore operis imperfecti in Matthæum, in homil. 53. dicente, *Quomodo autem quidam Sacerdotes ex hominibus ordinantur, manifestè in libro octavo Canonum Apostolorum dicitur.* His enim verbis liber octavus Constitutionum apertè indicatur. Utrum ipse Canonum & constitutionum collector, quicunque demum ille fuit, eos hisce primus adjecit, necne, alii viderint. Nobis quidem nefarius aliquis βιβλιοκάπηλος Canones hosce Constitutionum calci primò subjunxisse, & sic hanc appendicem, sive Epilogum utrisque communem, quæstus gratiâ, effecisse videtur: & eidem forsitan non immeritò adscribantur, quæcunque corruptiones in iisdem nunc dierum inveniuntur.

Η ἑξηκοντάβιβλος. Josephus Ægyptius in Arabicâ Canonum collectione non tantum eundem Canonicorum librorum numerum exhibet, sed & eodem vocabulo Arabicis characteribus vestito utitur. Ultimus enim hic canon ab eo التطلس الحادي والثمانون *Titulus primus & octogesimus* vocatur, sic incipit, هذه اسما كتب الكنيسة التي دوناها للمومنين بالمسيح من العتيقة والحديثة وهو مصحف الاكسيكنطابلس اعني الستين كتاب *Hæc sunt nomina librorum Ecclesiæ, quos iis, qui in Christum credunt, ex veteri & novo testamento collegimus: estque codex* ἑξηκοντάβιβλος, *sive sexaginta librorum.* In dinumerandis autem hisce sexaginta libris hâc orientales methodo procedunt. viz. Libros Judicum & Ruth uno volumine comprehendunt, unde Aristenus, χριτῶν καὶ Ῥὺθ, &c. Quatuor etiam Regum pro uno reputant; & sic quoque Paralipomenon duos; Esdræ duos; & Maccabæorum tres. Reliquos veteris testamenti libros, nimirum, quinque Mosis: Jesu filii Nave; Esther; Job; Psalterium; Proverbia; Ecclesiastes, Canticum Canticorum; quatuor prophetas majores (qui in hoc Aristeni, catalogo librarii negligentiâ desiderantur) & duodecim minores, sigillatim recensent: ut omnes veteris testamenti libri sint XXXIII. Nam libri sapientiæ est ἔξωθεν, hoc est, extra Canonicarum scripturarum numerum. In novo fœdere singulos numerant, præter duas Clementis Epistolas (hîc in Canonem perperam relatas) ut in unam contractas. At quatuor Evangelia; Epistolæ Pauli XIV. catholicæ VII. Clementis una, & Acta Apostolorum, collecta, & prædicto librorum veteris testamenti numero addita, supradictum sexaginta Canonicorum librorum numerum præcisè constituunt. Apocalypsis hîc idcirco omittitur, quòd iis diebus, quibus collecti sunt hi Canones, à pluribus disceptabatur, Euseb. hist. Eccles. l. 7. c. 25. ed. Vales. Et ob eandem etiam rationem Epistola S. Judæ prætermissa videtur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

GUILIELMI BEVEREGII

Annotationes in Canones Concilii

Nicæni Primi.

Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ. Oecumenicarum prima, omnium post Apostolicas celebratissima Synodus, Nicææ habita fuit, quæ Bithyniæ Metropolis est (quod propterea addendum est, ut ab aliis ejusdem nominis civitatibus distinguatur) de quâ Plinius, *Deinde Nicæa in ultimo Ascanio sinu, quæ prius Olbia.* Plin. hist. nat. l. 5. c. 32. At Scholiastes in Leonis Philosophi διατύπωσιν de ordine Ecclesiarum, quæ Patriarchæ C P. subjectæ sunt, eam Ελικράλω prius dictam asserit; additque, quòd cum à Mysis capta fuisset, ac eversa, Lysimachus post Alexandri obitum, eam instauravit, & de filiæ Antipatri nomine, *Nicæam* vocavit, Μετὰ δὲ τὸν Αλεξάνδρου τελευτὴν ἐκτίσθη ὑπὸ Λυσιμάχου, καὶ ὠνομάσθη Νίκαια, ἀπὸ τῆς Αντιπάτρου θυγατρός. Jur. Græc. Rom. l. 2. p. 29. Strabo autem eam ab Antigono conditam, & *Antigoniam* primò nominatam esse, & postea à Lysimacho instauratam scribit, his verbis, καὶ Νίκαια ἡ μεγαλόπολις τῆς Βιθυνίας ἔστι τῇ Ασκανίᾳ λίμνῃ. πεπλήσται δὲ κύκλῳ πολὺν μέγα, καὶ σφόδρα εὐδαίμων, ἀ πάνυ δὲ ὑγιεινὸν τὰ δίαιτα, κτίσμα Αντιγόνου μὲν ἀρχῶντος τῆς Φιλίππου, ὃς αὐτὴν Αντιγονίαν ἐπωνόμασεν, εἶτα Λυσιμάχου, ὃς αὐτὴν ἀπὸ τῆς γυναικὸς ὠνόμασε Νίκαιαν. ἦν δὲ αὐτὴ θυγάτηρ Αντιπάτρου. Strab. Geogr. l. 12. Sic & Suidas eam Αντιγονίαν dictam fuisse observat, mox subjiciens, παρωνόμασται δὲ Νίκη τῇ τοῦ Λυσιμάχου γυναικί. Suid. in Νίκαια. Memnon autem de urbis hujus origine & nominis ratione longè aliter differit: affirmat enim, nomen eam habuisse ἀπὸ Ναΐδος νύμφης, ἐνταῦθα λαχούσης τὸν Νίκαιαν. reliqua ejus verba, quam plurimis referta fabulis, ac proinde indigna prorsus quæ recitentur, videsis apud Phot. biblioth. tmem. ccxxiv. cap. 43. Hanc urbem Nicetas Choniates ἀφορισθέντα τῆς Βιθυνῶν μητροπόλεως πόλιν appellat, in Alex. Manuelis filio. Et alibi mœnia ejus ex cocto latere extructa fuisse tradit, ut nunquam, vel saltem difficulter capi potuit, Νίκαια αὐχεῖ μὲν καὶ τὸ ἐκ κρατίστων τοιχῶν ἀναλῶσαι ἢ δυσάλωτον γῆν, πλίνθοι ὠκοδομημένη πᾶσα ὀπτῆς. Id. in Andronico. l. 1. Et hinc est, quod post captum à Latinis Byzantium, hæc urbs Romanorum sive Græcorum regni sedes fuit, sic Nicephorus Gregoras, ἐντεῦθεν ἐς Νίκαιαν αὖθις ὑποχωρεῖ· αὕτη γὰρ ἐγγύθεν Ρωμαίων βασίλειον μετὰ τὸν Βυζαντίδα πόρθησιν. Niceph. Greg. l. 4. Et Laonicus Chalcocondula, Αφικομένους δὲ ἀποφαίνουσι σφίσι Νίκαιαν τὴν Ελληνίδα πόλιν, τὰ βασίλεια ἐν αὐτῇ ποιουμένους, Chalco. de reb. Turc. l. 1. Verùm nihil est, quod hujus urbis memoriam ad immortalitatem magis consecravit, quàm celeberrimus ille omnium piissimorum Ecclesiæ Christianæ præsulum in eâ conventus. Enimverò ad dirimendas gravissimas istas, quæ Constantini verè Magni temporibus Ecclesiam miserrimè dilacerabant, controversias, omnes ubique constituti Episcopi, dicti Imperatoris jussu, in hâc urbe, eo nomine celeberrimâ, conveniebant; (vel saltem convenire poterant:) Congregati autem non tantùm dictas controversias determinabant, verùm & sacros nonnullos ad Ecclesiasticam disciplinam pertinentes constituebant Canones numero viginti; quos antiquitas usque adeo venerata est, ut eos à nullâ aliâ synodo, etiamsi plurium Episcoporum conventu celebratâ violandos censeret, aut infringendos: ut cum Leone Papa Romano jure merito loquamur, *Nulla sibimet de multiplicatione congregationis synodalia Concilia blandiantur, neque trecentis illis decem & octo, quantumlibet copiosior numerus sacerdotum, vel comparare se audeat, vel præferre, cùm tanto divinitùs privilegio Nicæna sit synodus consecrata, ut sive per pauciores sive plures Ecclesiastica judicia celebrentur, omni penitùs autoritate sit vacuum, quicquid ab illorum fuerit constitutione diversum. Nimis ergo hæc improba, nimis sunt prava, quæ sacratissimis Canonibus inveniuntur esse contraria.* Leo. epist. ad Anatol. ep. C P. vide & ejusdem epistolam ad Marcianum Augustum.

Τῷ δεκάτῳ ἔτει τῆς Βασιλείας αὐτοῦ. Constantius Chlorus Constantini magni pater, diem obiit in Britanniâ VIII. Kal. Aug. anno primo Olympiad. 271. qui iniit ab æstivis Solstitiis anno Christi 305. ut tradit Socrates, hist. Eccles. l. 1. c. 1. rectè quidem de die, sed non item de anno. Idem enim Constantius anno sequenti, sive Christi 306. Consul sextùm fuit cum Maximiano Armentario collegâ, ut omnes Fasti constanter affirmant. Quapropter Idacio potius credendum est, qui in fastis scribit, dictum Constantium Chlorum obiisse ipso & Maximiano Armentario Coss. ærâ 344. hoc est, anno Christi incarnati 306. cui adstipulatur & Eusebius in Chronico à B. Hieronymo latinè verso, quo ad secundum annum Olymp. 271. hæc notantur, *Constantius sexto decimo imperii anno diem obiit in Britanniâ Eboraci. Post quem filius ejus Constantinus ex Concubinâ Helenâ procreatus regnum invadit. Quarto autem Persecutionis anno Constantinus regnare orsus.* Quinetiam Constantinum eodem tempore viz. VIII. Kal. Aug. an. 306. imperium invasisse, ex ipsius obitu clarissimè evincitur. Regnavit enim, ut in eodem Eusebii loco traditur, annos XXX. menses 10. mortuus est autem Feliciano & Titiano Coss. hoc est, anno Christi 337. XI. Kal. Jun. ipso die Pentecostes; ut Socrates & Eusebius testantur, Socrat. l. 1. cap. ult. Euseb. de vitâ Constant. l. 4. c. 64. & nemo unquam contradixit. Sanè ab octavo Kalendas August. anno 306. ad XI. Kal. Jun. anno 337. elapsi sunt præcisè XXX. anni & 10. menses, tribus solis diebus demptis; ut extra dubium sit Constantium Chlorum obiisse, ac proinde Constantini imperium cœpisse, non anno Dom. 305. ut suspicatus est Petavius, de doctr. temp. l. XI. c. 35. nec anno 307. ut affirmat Scaliger de emend. temp. l. 5. sed anno intermedio, sive 306. VIII. Kal. Aug. Hujus imperii anno decimo, qui in annum Christi 315. incidit, Balsamon his verbis, è MS. Bodleiano restitutis, Concilium hoc Nicænum habitum fuisse refert; cui suffragatur & Anonymus autor Ordinis Imperatorum C P. in Jur. Græc. Rom. l. 2. p. 181. utpote qui sic incipit, Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ἔτη λϛ'. ἐν τῷ δεκάτῳ τῆς βασιλείας ἔτει γέγονεν ἡ ἐν Νικαίᾳ ἁγία οἰκουμενικὴ συνοδος, ἐπ' ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς τινὸς. ἀλλοι δὲ διαφόρως πατέρων συναθροίσαντων. Sed alii aliter sentiunt. Nam Auctor Chronici, à Petro Stevartio editi, conventus hujus initium collocat in anno Christi 314. Dorotheus Mosembasiensis, Nilus Metropolita Rhodii, Lambertus Schaffnaburgensis, & Beda, anno 318. Paulus Forosempronienſis, Johannes Stæflexus, & alii nonnulli anno 322. quos inter & Gelasius Cyzicenus forsitan habeatur, qui Synodum iniisse statuit anno Constantini XVI. Act. Concil. Nic. l. 2. c. 5. His autem explosis, communis & omnium receptissima est opinio, celebratum fuisse hoc Concilium anno Constantini 20. Christi 325. quæ quibus fulciatur argumentis, paucis ostendemus. Socrates itaque in notationibus temporis huic Synodo præfixis, se invenisse asserit, eam congregatam fuisse Paulino & Juliano Coss. vicesimâ die Mensis Maii, anno Alexandri 636. Καὶ ὁ χρόνος ἦν ἐν ᾧ συνόδου, ὡς ἐν Θεσσαλονίκῃ ἤκουσα, ὑπατείας Παυλίνου καὶ Ιουλιανοῦ, τῇ εἰκάδι τοῦ Μαΐου μηνός. οὗτος δὲ ἦν ἑξακοσιοστὸν τριακοστὸν ἕκτον ἔτος ἀπὸ τῆς Αλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος βασιλείας. Socrat. hist. Eccles. l. 1. c. 13. Idem etiam annus, sed alius dies, in Actione secundâ Concilii Chalcedonensis, fidei à Concilio Nicæno expositæ præstituitur: his verbis, Επ ὑπατείᾳ Παυλίνου καὶ Ιουλιανοῦ τῶν λαμπροτάτων ἔτους ἀπὸ Αλεξάνδρου χλϛ'. ἐν μηνὶ Δεσίῳ ιϑ'. τῇ πρὸ ιγ'. καλανδῶν Ιουλίων ἐν Νικαίᾳ τῇ μητροπόλει Βιθυνίας. Eadem ferè & Canonibus Græcis hujus Concilii præfiguntur, viz. Κανόνες τῶν τριακοσίων δεκαπτὼ ἁγίων πατέρων, τῶν ἐν Νικαίᾳ συναθροισθέντων, ἐν ὑπατείᾳ Παυλίνου καὶ Ιουλιανοῦ τῶν λαμπροτάτων ὑπάρχων, ἔτους ἑξακοσιοστοῦ τριακοστοῦ ἕκτου ἀπὸ Αλεξάνδρου, ἐν μηνὶ Δεσίῳ ἐνεσκαιδεκάτῃ, πρὸ δεκαπτὼ καλανδῶν Ιουλίων. Sic etiam in Chronico Alexandrino iisdem Coss. dicitur quòd Constantinus καὶ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἀπὸ Ολυμπιάδος μηνὶ Δεσίῳ ιϑ'. τῶν ἁγίων πατέρων συνόδον ἐν Νικαίᾳ ἤγειρεν συναθροίσας. nec abludit vetustissima illa canonum editio à Justello edita, quæ in præfatione ad hoc concilium, eundem ab Alexandro annum concilii initio assignat, sed alios coss. his verbis, *Facta est autem Synodus consulatu Constantini Aug. & Licinii*

XIII.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

XIII. Kal. Jul. qui est apud Græcos XVIII. *dies mensis eorum secundus, Anno ab Alexandro* DCXXXVI. Consentit & Abulpharagius, وكان اجتماعهم سنة ستمائة وست وثلثين للاسكندر *Et fuit congregatio eorum anno sexcentesimo sexto Alexandri*, Abulph. dynast. 7. p. 137. & Josephus Ægyptius in præfatione ad hoc concilium وكان اجتماعهم في سنة ستمائة وستة وثلثون سني الاسكندر في شهر حزيران *Et congregabantur anno sexcentesimo trigesimo sexto annorum Alexandri, mense Haziran.* Æra ab Alexandro denominata cœpit Kal. Octob. anno periodi Julianæ 4402. ut docuimus, Instit. chronolog. l. 2. c. 16. Synodus hæc, ut ex prædictis constat testimoniis, iniit anno Alexandreo 636. Adde igitur 636. ad 4401, & colligetur annus per Jul. 5037. aufer. 4713. & reliqui fient 324. Ergo annus 636. Alexandreus inibat anno Christi 324. currente, viz. Kal. Octob. ac proinde definit anno sequenti, sive 325. ante Kal. Octob. quo etiam Paulinum & Julianum consules fuisse ex fastis patet. Hoc igitur anno Christi 325. fluente, habitum fuisse Nicææ concilium omnes prædicti testes consentiunt. De die autem, quo coactum est, inter eos non convenit. Socrates enim iniisse asserit τῇ εἰκάδι τοῦ μαΐου μηνὸς, id est, *vicesimâ die mensis maii*, sive XII. Kal. Jun. (non XI. Kal. Jun. ut Valesius pariter ac Christophorsonus interpretantur) At cronicon Alexandrinum, titulus canonum, & concilium Chalcedonense, Synodi hujus initium collocant, in XIX. die mensis Macedonici Desii, qui respondet tertio decimo Kalendas Julias, sive undecimo diei Junii in anno Juliano, quibus etiam suffragatur prisca canonum editio. Quinetiam Josephus Ægyptius patres convenisse tradit mense Haziran. At mensis Haziran in anno Syriaco, non minus quam Desius in Macedonico, unâ cum Junio Juliano labitur. His igitur veterum testimoniis, ut quibus fides habeatur dignissimis inductus, ipse etiam celeberrimi hujus conventus initium in dicto XIX. die Junii anno Dom. 325. figendum censeo. Verùm etiam in fine, non minus quàm in initio, hujus concilii statuendo in varias abitur partes. Nimirum Gelasius Cyzicenus concilium hoc sex annos duravisse tradit, ἓξ ἐνιαυτοὺς ἔτεσι παῦτας συνεχομένους. apud Phot. biblioth. cod. 88. Acta metrophanis & Alexandri, triennio & sex mensibus finitum esse referunt, ibid. cod. 256. & sic ferè Scaliger, qui triennium circiter continuatum fuisse existimat, viz. ab anno Christi 325. ad 327. Scalig. de emend. temp. l. 5. Wilhelmus Langius de annis Christi l. 1. c. 8. patres Nicænos integrum annum & duos menses consedisse opinatur: & Eutychium Patriarcham Alexandrinum etiam volentem nolentem in partes suas trahit. Enimvero Eutychius in annalibus tom. 1. p. 441. hæc habet, فاجتمع في مدينة نيقية بعد سنة وشهرين الفين وثمانية واربعون اسقفا Quæ verba Langius sic latinè vertit, *Et congregati sunt in urbe Nicæâ intra annum & duos menses Episcopi* 2048. ac si بعد unquam significaret, *intra*, quod *post* perpetuo denotare nemo, qui vel primoribus labris Arabica tetigit elementa, nescit; ac proinde doctissimus noster Edv. Pocockius ista verba longè aliter ac rectiùs interpretatur, *Adeò ut post annum & duos menses Nicæe convenirent bis mille quadraginta octo Episcopi.* Quam interpretationem ipse quoque verborum contextus exigit. Loquitur enim ibi Eutychius, non de duratione, sed congregatione Nicæni concilii, dicitque, quòd cùm Constantinus edictum suum ad omnes passim Episcopos misisset, ut Nicææ convenirent, post annum & duos menses, ab edicto emisso numeratos, Episcopi 2048. Nicææ congregati sunt. His ergo rejectis, alia adhuc de Concilii hujus exitu ac duratione restat sententia, quæ nobis etiam verisimillima videtur: viz. quòd hæc Synodus eodem terminata est anno, quo cœpta, & Episcopi in eâ congregati post duos circiter menses dimissi sunt. Hoc ex Cresconiana canonum collectione satis constat, quâ dicitur, *Factum est concilium apud Nicæam metropolim Bithyniæ à die* XVIII. *Kal. Jul. quod tenuit usque ad diem* VIII. *Kalend. Septemb. Paulino & Juliano Coss.* Tenuit ergo menses duos & dies insuper XI. vel potiùs, siquidem conveniebant, non XVIII. sed XIII. Kal. Jul. ut antè ostensum est, duos menses & sex tantùm dies consedebant. Eundem enim annum initio & fini conventus hic assignari, exinde liquet, quòd duo tantum Consules notantur, Paulinus & Julianus, quorum etiam consulatu congregatum *fuisse* concilium ex antedictis patet. Hoc autem ut magis adhuc manifestum fiat, imprimis tenendum est, Romanis olim Imperatoribus in more positum fuisse, in quavis annorum Imperii decade, sive decimo quovis imperii anno fluente, publicam quandam festivitatem celebrare. Sozomenus, Εἰθὺς ἡ Ῥωμαίοις δημοτελὴς πανήγυρις ἄγεται κατ' ἐνιαυτὸν ἑκάστου τῶν τῆς ἡγεμονίας ἀρχῆς. Sozom. hist. Eccles. l. 1. c. ult. Hanc celebritatem, si decimo peracta fuerit anno, δεκαετηρίδα *decennalia*; *si vicesimo* εἰκοσαετηρίδα *vicennalia* nuncuparunt. Porro Eusebius, Socrates, & Sozomenus uno ore affirmant, Constantinum proximè post dimissam Synodum, priusquam Episcopi domum redirent, vicennalia sua dedisse; propterea quod tunc temporis vicesimum Imperii annum attigisset, Euseb. de vitâ Constant. l. 3. c. 22, & l. 4. c. 47. Socrat hist. Eccles. l. 1. c. 16. Sozom. l. 1. c. ult. Hoc etiam Chronici Alexandrini suffragio confirmatur, quod eodem anno, quo Paulinus & Julianus Consules erunt, & Synodus Nicææ congregata, hæc adnotat, Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος Κάισαρ τὰ τῶν ἑαυτοῦ υἱῶν καίσαρα ὄντα ἀνηγόρευσεν Αὔγουστον μὲν ς'. ἰδίων νομίσιον, καὶ εἰκοσαετηρίδα τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔξιν καὶ ἔδωκεν ἐν τῇ δεῦρο βικεννάλια. Vicennalia ergo data sunt, ac proinde ad vicesimum imperii annum Constantinus pervenerat, cum synodus hæc Nicæna dimittebatur. Cæterum Constantinus imperare cœpit, ut ante diximus, VIII. Kal. Aug. anno Christi 306. ac consequenter vicesimus imperii ipsius annus, quo currente vicennalia dari solebant, inchoatus est anno Dom. 325. VIII. Kal. Aug. Et quidem eodem anno in Bithyniæ civitatibus, ut Nicomediâ & Nicæâ, data sunt vicennalia, & sequenti Romæ; ut ex Chronico Eusebiano discimus, quo ad annum secundum Olymp. 276. hæc leguntur, *Vicennalia Constantini Nicomediæ facta; & sequenti anno Romæ edita.* Secundus, fateor, annus Olymp. 276. exortus est ab æstivis horis anno Dom. 326. quo Wilhelmus Langius in errorem ductus existimavit Concilium Nicænum ad annum 326. propagatum esse, nimirum propterea quod vicennalia hìc edita dicuntur secundo anno Olymp. 276. Verùm, quod imprimis observandum est, in Chronico Eusebiano, ut res à Græcis, qui per Olympiades numerare consueti sunt, gestæ juxta dictarum Olympiadum progressum describuntur, sic quæ à Romanis Imperatoribus acta notantur, ab eorum initiis recensentur, ut quæ singuli Imperatores primo, secundo, tertio, & sic deinceps imperii anno memoratu digna commiserant, posteritati traderentur. Vicesimus itaque Constantini annus, etiamsi hìc cum secundo Olymp. 276. conjungatur, non tamen ab eodem initio ducendus est, sed ab VIII. Kal Aug. præcedentis anni, quo revera iniit. Verùm secundus annus Olymp. 276. cœpit à solstitio æstivo anno Dom. 326. VIII. Kal. Aug. Cœptus est autem anno 325. VIII. Kal. Aug. Post integrum ergo mensem Synodo dimissâ, viz. VIII. Kal. Septemb. commodùm accidit, ut vicesimo Imperii anno jam labente Constantinus ad majorem rei celebritatem vicennalia daret, Nicomediæ præsertim & Nicææ, ubi habita est hæc Synodus: Post Kalendas autem Januarias alterâ vicesimi ejus anni parte in alium annum Julianum, sive Christi 326. currente, Vicennalia & Romæ edita sunt. Et hoc modo ni fallor, ultima illa Eusebiani Chronici verba intelligenda sunt. Vicennalia enim haud dubiè vicesimo Imperii anno fluente, & Nicomediæ, & Romæ juxta morem celebrata sunt: Nicomediæ nimirum anno Dom. 325. post Kal. Aug. & Romæ sequenti, sive 326. ante Kal. Aug. quo vicesimus iste annus exiit. E præmissis itaque concludimus, celeberrimum hoc Concilium Nicææ congregatum esse XIII. Kal. Jul. & dimissam VIII. Kal. Septemb. anno æræ vulgaris sive Dionysianæ 325. Paulino & Juliano Coss. cyclo Solis XXVI. Lunæ III. Indict. XIII.

Τετακοσίων δέκα καὶ ὀκτώ. De Episcoporum, qui Nicææ congregati sunt, numero inter antiquos scriptores non convenit. Eusebius plures quam 250. convenisse scribit, ὁπηκόσιοι μὲν πλείους ἢ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι ἀριθμὸν ὑπερεκτείνοντες. Euseb. de vitâ Constanti. l. 3. c. 8. At Socrates & Gelasius Cyzicenus dictum Eusebii locum citantes, pro πεντήκοντα καὶ διακόσιοι, legunt τριακόσιοι. Socrates, ὁπηκόσιοι μὲν πλείους τριακοσίων ἀριθμὸν ὑπερεκτείνοντες ἦν. Socrat. l. 1. c. 8. Gelasius Cyzicenus, ὁπηκόσιοι μὲν πλείους ἦν τριακοσίων ἀριθμὸν ὑπερεκτείνοντες. Gel. Cyz. Act. Concil. Nic. l. 2. c. 5. Eustathius Antiochenus in Homiliâ de verbis illis *Dominus creavit me*, ducentos circiter ac septuaginta Episcopos adfuisse dicit, neque tamen se accuratè eorum numerum subduxisse. Sozomenus autem trecentos circiter ac viginti con-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

conveniſſe teſtatur, ὅπου δὲ διάκοσιοι ὑπὲρ ἀμφὶ τριακόσιοι εἶχον. Sozom. l. 1. c. 17. Eutychius Patriarcha Alexandrinus Epiſcopos 2048. Nicææ tunc temporis congregatos fuiſſe ſcribit, dicens وبعث قسطنطين الملك الي جميع البلدان فجمع البطاركة والاساقفة فاجتمع في مدينة نيقية بعد سنة وشهرين الفين وثمانية واربعون اسقفا وكانوا مجتلفين الراء والاديان *Mittens ergo Conſtantinus Rex in omnes paſſim regiones Patriarchas & Epiſcopos convocavit: adeo ut poſt annum & duos menſes Nicææ convenirent bis mille quadraginta octo Epiſcopi, ſententiis & religionibus inter ſe diſcrepantes.* Eutych. Annal. tom. 1. p. 439. 441. & Iſmael Ibn Ali, ſcriptor Muhammedanus, à Seldeno citatus ولعشرين سنة مضت من ملك قسطنطين المذكور اجتمع الفان وثمان واربعون اسقفا ثم اختار منهم ثلثمائة عشر اسقفا *Exeunte autem viceſimo memorati Imperatoris Conſtantini anno congregati ſunt Epiſcopi* 2048. *tunc ſelegit ex iis* 318. Quinetiam præfationes ad varias Orientales Concilii Nicæni editiones in eodem Epiſcoporum numero conſentiunt, ut obſervat Abrahamus Ecchelenſis, de Eccleſ. Alex. orig. c. 13. quibus ſuffragatur & Abu Iſaac Beneſſalus in præfatione ad collectionem Conſtitutionum Alexandrinarum. ibid. Communis autem & recentiorum omnium conſenſu firmata eſt opinio, in celeberrimo hoc conventu Epiſcopos 318. congregatos fuiſſe. Nec defuerunt vetuſti ac ſummâ fide digni ſcriptores, qui eandem ſententiam ſuis etiam teſtimoniis confirmarunt. Epiphanius, ὡς ἓν τοῦτο ἐπελίδη, ὁ Βασιλεὺς (Κωνσταντῖνος) μίαν συνιστηκότας τῇ ἐκκλησίᾳ, διὰ τὸ ἦθη πολλὰς πολλοὺς εἰς ἀλλήλους διαφέρεσθαί τε καὶ πράγματα πολλὰ ἔχειν, συνεκρότησεν οἰκουμενικὴν σύνοδον, ἣν καὶ τὰ ὀνόματα εἰς ἴτι νῦν σώζεται, τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ ἐπισκόπων, καὶ ἀναθεματίζουσι τὴν Ἀρείου πίστιν ἐν τῇ Νικαίων πόλει. Epiphan. hær. 69. Theodoretus ὀκτωκαίδεκα καὶ τριακόσιοι συνῆλθον ἀρχιερεῖς. Theodor. Hiſt. Eccleſ. l. 1. c. 7. D. Hilarius, *Anathema tibi trecenti decem & octo convenientes apud Nicæam Epiſcopi ſunt.* Hilar. lib. contra Conſtantium. Euſebius ſive Hieronymus in Chronico ad ann. primum Olymp. 275. *Alexandriæ decimus octavus Epiſcopus ordinatur Alexander, à quo Arrius Presbyter de Eccleſiâ dejectus multos ſuæ impietati ſociat: ad quorum perfidiam coarguendam Synodus trecentorum decem octo Epiſcoporum in Nicæam urbem Bithyniæ congregata omnes Hæreticorum machinas homonſii oppoſitione dejecit.* Sic etiam Johannes Antiochenus in præfatione ad ſuam canonum collectionem. Juſtinianus Novellâ 131. c. 1. Ruffinus, l. 1. c. 1. & Epiſcopi Ægyptiaci in Concil. Chalced. Act. IV. & Leo. prim. Ep. ad Anatol. Sed omni exceptione major eſt magnus ille Athanaſius, qui Archidiaconus tunc temporis Alexandrinæ Eccleſiæ, cum Patriarcha ſuo Alexandro, cui proximus in Patriarchatu Alexandrino ſucceſſit, ipſi Synodo intererat. Is in Epiſtolâ, quam ad Africanos Epiſcopos ſcripſit, hæc poſteritati reliquit, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ οἰκουμενικὴ γέγονεν ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος, τριακοσίων ἑξκαὶ καὶ ὀκτὼ συνελθόντων ὁπισκόπων περὶ τὴν πίστεως διὰ τὴν Ἀρειανὴν ἀσέβειαν. Athan. epiſt. ad Afric. Epiſc. Nec ipſi quidem Arabici ſcriptores refragantur. Joſephus enim Ægyptius paraphraſticam ſuam canonum hujus Synodi collectionem vocat كتاب قوانين المجمع الثلثمائة وثمانية عشر *Librum Canonum Concilii* 318. *Epiſcoporum.* Et ipſe quoque Eutychius etiamſi 2048. conveniſſe affirmet, alibi tamen ait, فلم يزل رسم القسا بالاسكندرية يصلحوا البطاركة من القسا الثني عشر الي زمان الاسكندر بطريرك الاسكندرية الذي كان في جملة الثلثمائة والثمانية عشر *Neque deſiit Alexandriæ inſtitutum hoc de Presbyteris, ut ſcilicet Patriarchas crearent ex Presbyteris duodecim, uſque ad tempora Alexandri Patriarchæ Alexandrini, qui fuit ex numero trecentorum & octodecim.* Eutych. Annal. Alexand. tom. 1. p. 330. Et ſic ſæpius 318. Epiſcoporum, qui dictâ Synodo congregati ſunt, mentionem facit: quos etiam ex prædicto 2048. numero ſelectos cum ſcriptore Muhammedico ante citato aſſerit; nimirum propterea quod hi 318. in unam fidem unamque ſententiam conſentiebant, reliqui autem nec inter ſeſe convenire poterant. Et quidem plures quàm 318. Eccleſiaſticos miniſtros Nicæam tunc temporis ſe contuliſſe teſtis eſt Euſebius, qui eos vix numerari poſſe tradidit, ἐπιμήκεις ἦ καὶ τούτοις ἀριθυντέρων καὶ διακόνων, ἀκολούθων τε πλείων ἔτι πέρων, ὧν ἕνεκα ἀριθμὸς εἰς κατάληψιν, Euſeb. de vitâ Conſtant. l. 3. c. 8. E quibus etiam verbis conficitur, nec Diaconos, nec Presbyteros, ſed Epiſcopos ſõlos ad ferendam in Synodo ſententiam admiſſos fuiſſe, ac proinde veriſimile eſſe è numero iſto 2048. ſolos 318. Epiſcopos fuiſſe; reliquos autem Clericos, quibus propterea Synodo intereſſe interdictum fuit. Cæterùm anonymus autor libri inſcripti, συναγωγὴ καὶ ἔκθεσις τῶν ἁγίων πατέρων συνόδων, à Joh. Seldeno in Eutychii origines, citatus, ex dictis 318. ſolos 232. Epiſcopos, reliquos 86 Sacerdotes, Diaconos, & Monachos fuiſſe ſcribit his verbis, ἐκέλευσεν (Κωνσταντῖνος) κοινῇ πέμμαι τοὺς ὁπισκόπους ἅπαντας ὅθι τὴν Βιθυνίας Νικαίαν συνελθεῖν διὰ δυμοσίων ἵππων, καὶ ἀναλωμάτων καὶ συνόδου ἀρχιερεῖς ὡσ σλβ'. ἱερεῖς δὲ καὶ διάκονοι καὶ μοναζοντες πε'. οἱ σύμπαντες τιη'. θεοφόροι πατέρες, *Publico juſſit Conſtantinus edicto omnes Epiſcopos Nicææ, quæ Bithyniæ urbs eſt, convenire, nec ſine veſturâ publicâ & commeatu. Et convenêre Pontifices ſive Epiſcopi* 232. *Sacerdotes autem, Diaconi & Monachi* 86. *omnes ſimul fuerunt* 318. *divini Patres.* Cui ſuffragatur & Dorotheus metropolita Monembaſiæ ibidem laudatus. Hiſce autem quemlibet præbere aſſenſum, vetuſtioribus rerum Eccleſiaſticarum ſcriptoribus, & ipſis etiam oculatis teſtibus fidem denegare eſſet. Quocirca juxta traditam hoc loco Balſamonis ſententiam nos etiam in Concilio anno Dom. 325. currente Nicææ celebrato 318. Epiſcopos congregatos fuiſſe meritò pronunciemus.

χρ' Ἀρείου. Alia etiam fuit Concilii hujus convocandi ratio. Enimvero non ad Arrianam tantummodò ſupprimendam hæreſim, verùm & ad graviſſimam illam, quæ Eccleſias perdiu divexaverat, de Paſchatis celebrandi tempore, controverſiam dirimendam, indictum eſt; ut teſtantur Athanaſius, Epiſt. de Synod. Arim. & Seleuc. Euſebius, de vitâ Conſtantini l. 3. c. 5. & 14. Epiphanius, hær. LXX. Socrates, Hiſt. Eccleſ. l. 1. c. 8. Et ſiquidem ob binas haſce cauſas coacta eſt Synodus, hinc, ni fallor, evenit, ut quæ de iſtis, viz. Arrianâ hæreſi, & Paſchate conſtituerunt, inter Canones non referuntur, ſed in Epiſtolâ Synodicâ ſeorſim promulgantur, quæ etiamnum extat, Socrat. Hiſt. Eccleſ. l. 1. c. 9. & Theodoret. Hiſt. Eccleſ. l. 1. c. 2.

In Can. L

Εἴ τις ἐν κλήρῳ. Nihil hoc canone continetur, quod non prius in Apoſtolicis 21. 22. 23. 24. conſtitutum fuerat; ac proinde Patres Nicæni hîc dictos Apoſtolicos canones, plus nimio violatos forſitan ac neglectos, renovâſſe tantùm & ſuâ denuò autoritate confirmâſſe videntur. Quænam hujus canonis de novo conſtituendi ratio huic Synodo ſe obtulerit, non facile eſt conjecturis aſſequi. Ipſum tamen Leontium inter alios cauſam dediſſe ſuſpicor. Hic enim iiſdem, quibus conditi ſunt hi canones, temporibus cùm Presbyter eſſet, & crimini ei verteretur, quòd cum adoleſcentulâ quâdam, nomine Euſtoliâ (aliàs Euſtochio) verſaretur, genitalia ſibi membra præcidebat, quo dictæ juvenculæ conſortio liberiùs uteretur, ut ex ipſo Athanaſio diſcimus, dicente, ὁ μὲν γὰρ Λεόντιος διαλαλούμενος μὲ γυναικός τινος νεοτέρας, λεγομένης Εὐστολίας, καὶ κωλυόντων συνεῖναι αὐτῇ, εἰ αὐτὸν ἀπέκοψεν, ἵν' ἐπ' ἀδείας ἔχῃ διατρίβειν μετ' αὐτῆς. Athanaſ. Ad Imper. Conſtant. Apol. 1. non procul à fine. vide & Theodoret. Hiſt. Eccleſ. l. 1. c. 24. Poſt conſtitutum hunc canonem Leontius tale in ſe facinus perpetrare proculdubiò non auſus eſſet, & propterea ante coactam hanc Synodum nobis perpetrâſſe videtur, & Patribus in eâ convocatis hujus canonis de novo ſanciendi occaſionem præbuiſſe; ex cujus etiam inſtituto Leontius illicò deponebatur; ut teſtatur Athanaſius, qui poſt verba ante laudata immediatè ſubjungit hæc, καὶ τὴν μὲν ὑποψίαν εἶχε δικαίαν· διὰ τοῦτο μᾶλλον προσεύχεσθε ἵνα γένηται. Athan. ibid. Et Socrates, de eodem Leontio loquens, ait, ὅστις, ἵνα μὴ προσεύχεσθαι δῷ, ἀφῃρέθη τὴν ἀξίαν, ὅτι γυναικὶ συνδιημέρευεν, Εὐστολίῳ ὄνομα, καὶ τὴν εἰς αὐτὴν αἰσχρὰν ὑπόνοιαν ἀποκρύψαι σπουδάσας, τὴν γυναικῶν ἐξίστησιν ἑαυτόν. Socrat. Hiſt. Eccleſ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Eccleſ. l. 2. c. 26. Idem autem Leontius ad Antiochenum thronum poſtea promotus eſt, ſed contra Concilii hujus Nicæni decreta, ut ipſe quoque Theodoretus obſervat, dicens, Ἐν Ἀντιοχείᾳ μὴ Σπόρακα Λέοντος τὸν θρόνον ἐδέξατο θεσμὸν τὸν ἐν Νικαίᾳ γραφέντας ὅρους ταύτῃ λελυκώς, ἐκπομπὰς δὲ ἐπ' αὐτῷ, αὐτουργὸς ἡνιόχου ἡ πάλαι. Theodor. Hiſt. Eccleſ. l. 2. c. 24. Nimirum hoc canone cautum eſt, ut qui, cùm ſanus eſſet, ſeipſum execuit, Clericus deponatur; ac proinde Leontius Sacerdotio meritò deponebatur. Et decretum eſt præterea, ut talis non promoveretur; ſed promotus eſt Leontius, atque ideo canon violatus. Poſt ſancitum autem hunc canonem vix quempiam, noſtris præſertim temporibus, invenire eſt Sacerdotem, qui ſeipſum emaſculare auſus fuit, præter unicum iſtum, quem Felix Platerus Archiatros Baſileæ ſe nôſſe affirmat, qui teſticulos ſibi excidendos curavit, propterea quòd ſæpè propter laſciviam mulctatus fuerat. Plater. de motûs debilitate cap. 18.

Εἴ τινες ὑπὸ βαρβάρων ἢ εὐνούχων διακονίσιντο. Sic Tigrius natione barbarus, etiamſi Eunuchus eſſet, Presbyter nihilominus ordinatus fuit, Sozom. Hiſt. Eccleſ. l. 8. c. 24. Et Nicetas Choniates tradit Eunuchum quendam, nomine Nicetam, Chonarum Archiepiſcopum fuiſſe, ὃν τις εὐνοῦχος ἀρχιερατικὸς θρονιδίων ἐν τῇ χωνῶν πόλεως, Νικήτης τοὔνομα, πόνοις ἀρετῆς κατορθώσιν. Nicet. Choniat. in Alexio Man. Comnen. filio. Necnon in ſerie Epiſcoporum Byzantii legimus, Nicetam quendam Eunuchum, Slavorum gente natum, primò Presbyterum, & deindè Epiſcopum dicti throni C. P. creatum fuiſſe, Νικήτας ὁ ἀπὸ Σθλάβων εὐνοῦχος, πρεσβύτερος τῆς ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ἄρχων τῆς μαγναυρείων, ὅτι τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου καὶ ὅτι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Λέοντος, τοῦ ἐκ τῆς Χαζάρας, ἔτη ιγ'. μῆνας δ'. His adjungi poſſunt & ii, qui nativitatate Eunuchi ſunt, quibus ſalvo canone ordines conferantur: qualis fuit Dorotheus Presbyter Antiochenus; de quo Euſebius, τοῦτον φύσιν δὲ ἄλλως εὐνοῦχος, ἔτι παιδὸς ἐξ αὐτῆς γενόμενος. Euſeb. Hiſt. Eccleſ. l. 7. c. 32.

Εἰς κλῆρον παρείσπτα ὁ κανών. Quod antè notavimus, Nicænos videlicet Patres hoc canone nihil de novo conſtituiſſe, ſed Apoſtolicos tantum canones œcumenicæ Synodi autoritate confirmâſſe, ex hiſce verbis manifeſtum evadit. Nemini enim dubium eſſe poteſt, quin ad antiquiorem aliquem canonem hîc reſpectum habuerint, eumque citarunt, dicentes, πῶς πίπτουσιν εἰς κλῆρον παρείσπτα ὁ κανών. Non, ἔστις ὁ κανών, ſed, ὁ κανὼν, ac ſi dixiſſent, canon antehac editus, & cuique notus, tales in Clerum admittit. Nullus autem alius tunc temporis extabat canon, quo hoc conſtitutum fuerat, præter Apoſtolicum XXI. quem igitur hîc laudari jure merito judicamus.

Ἐπέρχεται. Hanc veram eſſe hujus loci lectionem ex antecedente verbo εἶδον, patet ut ex Gentiani Herveti verſione, quæ codicem, quo ille uſus eſt, eodem modo, quo noſter Bodleianus, legiſſe oſtendit: & ipſe enim vertit *exercerem*. At codices antehac impreſſi perperam legunt ἐπέρχεται παπαρχοῦσι. Hanc etiam veram haud dubiè hujus verbi lectionem è MS. Bodleiano reſtituimus. Impreſſi enim legunt, παπαρχοῦσι, quod, ni fallor, nuſpiam occurrit, παρεπαρχοῦσι ubique. In impreſſis etiam, poſt dictum παπαρχοῦσι, hæc adduntur, διὰ τὴν ὑποψίαν τῆς ἐπικινδύνου ἐκτελέσεως τῆς ἰατρείας. *Propter periculoſam eventus medicinæ ſuſpicionem.* Sed in MS. noſtro Bodleiano non extant.

Καὶ οἱ τῆς πολιτείας δὲ νόμοι. Juſtinianus Imperator, Θεσπίζομεν τοὺς ἐν οἱῳδήποτε τόπῳ τῆς ἡμετέρας πολιτείας συνοικίζοντας πολίτιδας ἢ πολιώτισσας, οἱονδήποτε πρόσωπον, εἰ μὴ ἄνδρες εἶεν οἱ τοῦτο πολιόκρατες ἢ καὶ πολιῶται, ταὐτὸ τοῦτο παθεῖν ὃ πεπονθέναι. Juſtin. Novel. 142. c. 1. Baſilic. l. 60. tit. 51. cap. ult. Juxta hanc ſuam conſtitutionem idem Imperator ad Abaſgos fidem Chriſtianam amplexos miſit Euphratam, qui vetaret, ne cuiquam in eâ gente teſticuli in poſterum exe carentur, μηδένα τὸ λοιπὸν ἐν τούτῳ τῷ ἔθνει περὶ τινὰ ἀρρενωπίαν ἀποψιλοῦσθαι σιδήρῳ διαζεύξας ἡ φύσιν. Evagr. Hiſt. Eccleſ. l. 4. c. 21. Quinetiam ipſius Hadriani edicto tam medico excidenti, quam viro exciſo capitale erat, l. 4. ſect. 2. F. ad leg. Corneliam de Sicariis. Et utrumque, tum eum, qui deteſtandæ hujus artis artificem advocavit, tum ipſum artificem, in decerniuum relegatione mulctavit Leo Imperator. Novel. 60. Et Domitianus, teſte Suetonio, *Caſtrari mares vetuit*, Sueton. In Domit. c. 6. Hinc juvenis ille apud Juſtinum martyrem teſtes ſibi excindi cupiens, Alexandriæ Felici præſidi libellum obtulit, poſtulans ut medico hoc permitteretur; nam ſine permiſſu præſidis ipſi loci ejus medici hoc facere ſibi interdictum dicebant, ἀνὰ γὰρ τὸν ἡγεμόνος ἐπιτροπὴν τοῦτο ποιῆσαι οἱ ὧδε ἰατροὶ ἔλεγον. Juſtin. mart. apol. 2.

IN CAN. II.

Παρὰ τὸν ἐκκλησιαστικόν. Ex his verbis apertè ſatis evincitur, Eccleſiaſticum canonem ante hoc Concilium conſtitutum fuiſſe, & hîc confirmari; quo eadem, quæ hoc, decreta fuerant; iſte autem fuit octogeſimus Apoſtolorum, ut ibidem etiam obſervatum eſt.

Πρεσβυτικὸν. Joh. Antiochenus, in coll. can. tit. 36. & codices antehac impreſſi rectiùs legunt, πρεσβυτερίων.

Μὴ νεόφυτον. Chryſoſtomus in locum Apoſtoli hîc laudatum, viz. 1. Tim. 3. 6. rectè obſervat, Apoſtolum non dixiſſe, νεώτερον, ſed νεόφυτον, id eſt, νεοκατήχητον. Suidas, νεόφυτον τὸ νεωστὶ φωτισθέν. Sic & Syriaca verſio νεόφυτον dicto loco exponit ܕܚܕܬ ܠܡܠܦܢܘܬܐ *qui recens eſt diſcipulus*; & Arabica ذا غرسة جديدة في الامانة *cujus recens eſt plantatio in fide*, & Joſephus Ægyptius hoc loco vertit من كان حدثا في دينة او في سنة *Qui recens eſt in religione, ſive in lege.* Et hanc quidem veriſſimam eſſe hujus vocabuli interpretationem ipſorum etiam Nicænorum Patrum ſuffragio hîc comprobatur, utpote qui hunc Apoſtoli locum producunt ad præſentem confirmandum canonem, quo eos, qui à gentili vitâ ad fidem nuper acceſſerunt, & exiguo tantum tempore initiati fuerunt, ad Epiſcopatum vel Presbyteratum illicò promoveri vetant. Cui quidem decreto adverſari videatur D. Ambroſii ordinatio, qui mox poſt Baptiſmum ad Epiſcopalem gradum provectus eſt. Ejus autem ordinatione, ut extraordinariâ, nec hunc nec alium quemlibet canonem violatum eſſe, in annotationibus ad can. Apoſt. 80. perſpicuè ſatis, ut opinor, oſtendimus. Et quæ ibi protulimus, ad approbandam etiam Nectarii Conſtantinopolitani ordinationem referantur. Nam hic electus fuit, priuſquam baptizatus: & illicò poſt Baptiſmum ordinatus; adeo ut Neophyti veſtem indutus, contra ac hoc canone decernitur, communi totius ſecundi univerſalis Concilii calculo Epiſcopus Conſtantinopolis renunciatus eſt. Sic Sozomenus, καὶ τὸν μυστικὸν ἐδέξατο λόγον ἡμφιεσμένος ἔτι λευκὴν ἐσθῆτα τοῦ σωτῆρος ἀναστάσεως ἑβδόμην. Sozom. Hiſt. Eccl. l. 7. c. 8. Verum & hujus ordinationem idem Sozomenus divinitùs inſtitutam judicat, dicens, οὐκ ἀνθρωπίνη δὲ ταῦτα συνέβαινεν. ibid. & paucis interjectis alios etiam ita credidiſſe ſcribit, ταῦτα γοῦν ἔτι νῦν πολλοῖς πιστὰ τοῦ Θεοῦ χρηματίσαντος τὸ βαπτιστοῦ. Vide plura ibidem. Vel utcunque ſatis canonica fuit haud dubiè ejus ordinatio, eò quod ab œcumenicâ Synodo confirmata eſt.

Πρότερον, ὕστερον. In Simeonis Logothetæ epitome legitur, ἢ πρότερον, ἢ ὕστερον. Sed noſtra lectio genuinum canonis ſenſum melius exprimit.

IN CAN. III.

Ἀπορήσειν ἢ μεγάλη σωφρόνη. Idem Leontius qui primo, huic etiam conſtituendo canoni materiam præbuiſſe videtur. Iſte enim Presbyter, ut ad primum canonem prænotavimus, Concilii hujus diebus cum Euſtolîâ quadam adoleſcentulâ cohabitat, quam etiam virginem eſſe prædicabat, Athanaſius de eodem loquens, διό τι ἑαυτὸν ἀπέκοψεν, ὑπὲρ τῆς μετ' ἐξουσίας λοιπὸν κοιμᾶσθαι μὴ Εὐστολίου τινὸς, γυναικὸς ᾗ δὴ αὐτὸν, λεγούσης ἢ παιδίσκου. Athanaſ. epiſt. ad ſolitar. vit. agentes. Cum in hoc autem multum ſuſpicionis reſideret, Patres Nicæni hoc canone, iſtiuſmodi συνείσακτους habere mulieres, Clericis quibuſlibet æque ac Epiſcopis interdicunt.

συνείσακτον. Priuſquam de genuinâ hujus vocis notione diſſeramus, de variâ ejus lectione nonnihil præmittamus oportet. Nam Johannes Antiochenus in collect. can. tit. 28. pro συνείσακτον legit ἐπίσακτον γυναῖκα. Sic etiam & Juſtinianus Novellâ 123. c. 29. quâ hunc canonem imperiali ſuâ autoritate confirmat, dicens, τοῖς δὲ ἀρχιερεῦσι καὶ διακόνοις, καὶ ὑποδιακόνοις, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐν κλήρῳ τεταγμένοις, μὴ ἔχουσι γαμετὰς κατὰ τοὺς θείους κανόνας, ἀπαγορεύομεν καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸν ἅγιον ἀποστόλων κανόνα, γυναῖκά τινα ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἐπείσακτον ἔχειν, εἰ μὴ μόνον μητρὸς, καὶ θυγατρὸς, καὶ ἀδελφῆς, καὶ τῶν ἄλλων προσώπων, ἃ πᾶσαν ὑποψίαν ἐκφεύγει. Baſilic. l. 3. tit. 1. cap. 43. Sic legit & Simeon Logotheta, necnon ipſe Alexius Ariſtenus in Epi-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

tome à Juſtello editâ, ut & interpretatione can. 5. Concilii Trullani. Balſamon etiam in nonnullis codicibus ita legiſſe videtur, eo quod in hujus canonis expoſitione, ἐπίσακτον, ἢ συνείσακτον conjungat. ἐπίσακτος autem *Alienum, peregrinum, extraneum* ſignificat. Heſychius, Ἐπισύκτου, ἀλλοτρίου. Suidas, Ἐπισύκτους, ἀλλοτρίους. Demoſthenes, ἐπισιτισμὸν σίτῳ ξένῳ, *frumento peregrino, aliundè importato utimur*, Hinc, ni fallor, evenit, ut quamplurimi, hìc legentes ἐπίσακτον γυναῖκα, canonem hunc de *extraneis mulieribus* interpretati ſunt. Ruffinus enim ſic Latinè vertit, *Et ne quis Epiſcoporum, caterorumque Clericorum, cum extraneis mulieribus habitet, præterquam cùm matre, vèl ſorore, vel aviâ, vel ſi quæ ſunt hujuſmodi neceſſitudinum perſonæ.* Ruffin. Hiſt. Eccleſ. l. 1. c. 6. Sic etiam Fulgentius Ferrandus in breviatione can. cap. 122. Martinus Bracharenſis, in collect. can. c. 32. Iſidorus Mercator, & Joſephus Ægyptius, qui vertit امـــرأة غـريـبـة *Mulierem peregrinam ſive extraneam.* Concilium Turonenſe ſecundum, canonem hunc renovans, *Nullus ergo Clericorum, non Epiſcopus, non Presbyter, non Diaconus, non Subdiaconus, quaſi ſanctimonialem, aut viduam, vel ancillam propriam pro confirmatione rerum in domo ſuâ ſtabilire præſumat, quæ & ipſa extranea eſt, dum non eſt mater, aut ſoror, aut filia.* Concil. Turon. 2. can. 11. Concilium Toletanum IV. *Cum Clericis extranea fœmina nullatenus habitent, id enim & conſtitutio antiquorum Patrum decrevit.* Conc. Tol. IV. c. 42. Concilium Ilerdenſe, *Familiaritatem extranearum mulierum licet ex toto Sancti Patres antiquis monitionibus præceperint Eccleſiaſticis evitandam.* Concil. Ilerd. can. 15. v. & Concil. Carthag. 1. can. 3. Bracharenſ. III. can. 5. Turonenſ. 1. can. 3. Hos igitur omnes, qui extranearum fœminarum conſortium hoc canone clericis interdictum eſſe ſtatuerunt, cum Joh. Antiocheno ἐπίσακτον legiſſe ſuſpicor. Si ad etymologiam enim & communem verborum uſum ſpectemus, non συνείσακτος, ſed ἐπίσακτος *extraneam* ſignificat. Altera autem lectio, viz. συνείσακτον ἔχειν, plurium Græcorum tam manuſcriptorum quam impreſſorum codicum conſenſu firmata eſt, ac proinde priori præferenda. Sic legit S. Baſilius in Epiſtolâ ad Gregorium Presbyterum, quæ ad calcem canonicarum illius Epiſtolarum hìc imprimitur, dicens, Ἀλλὰ ἀνάγκασόν τὸν χαυόνα τὸν ἐξεστηκότα ἔξω τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἐν τῇ συνόδῳ Νικαίᾳ, ὃς φανερῶς ἐπεσήμανε συνείσακτος μὲν ἦν. Sic etiam legit Dionyſius Exiguus, utpote qui *ſubintroductam mulierem* vertit: quem & innumeri alii ſequuntur. Hanc autem veriorem eſſe lectionem exinde imprimis evincitur, quòd hujus Concilii temporibus & antea, nonnulli, hæretici præſertim, hujusmodi mulieres συνεισάκτους dictas ſecum habitantes retinere conſueti ſunt. Epiphanius de Origenianis loquens ait, καταγρεῦσι δ' αὐτῶν ἤδη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τινὲς ἀγαπητάς, λεγομένας συνεισάκτους, γυναῖκας κεκτημένων. Epiph. hær. 63. ubi etiam obſerves velim συνεισάκτους dictas eſſe & ἀγαπητάς. Et paucis interjectis de quodam in Palæſtinâ Epiſcopo, quem ſe noviſſe è Conſeſſorum fuiſſe numero ſcribit, ἐγκρίτους δὲ τινὰς γυναῖκας ἐξυπηρετουμένους ἔωθεν, φημὶ δὲ συνεισάκτους. Epiphan. hær. 63. & alibi de Hieracitis ait, χλευάζουσι δὲ τελειότατα, εἰ ἂς κέκτηνται ἔσχατος συνεισάκτους γυναῖκας, εἰ ἂς εὐσεβῶν φιλοπαιδίαν ἔχειν εἰς ὑπηρεσίαν. Id. hær. 67. Adhæc de Antidicomarianitis loquens, Ἀλλὰ μὴν τοῦτο γραφῇ εἰς βλάβος τινὶ, καὶ δόξαν ἐν τούτῳ λαμβάνειν πέφρικεν, συνεισάκτους καὶ ἀγαπητὰς ὀπτασιλουμένας ἑαυτοῖς ἐπινοεῖν. Id. hær. 78. Synodus Antiochena in Synodicâ epiſtolâ contra Paulum Samoſatenum, τὰς δὲ συνεισάκτους ἔωθεν γυναῖκας, ἃς Ἀντιοχεῖς ὑπομένουσι, καὶ ὑφ' ὑποψίαν περισύστερον, καὶ διαλύσαι. Euſeb. Eccleſ. Hiſt. l. 7. c. 30. E quibus etiam verbis patet, hoc nomen iſtiuſmodi mulieribus ab Antiochenis præſertim impoſitum eſſe. Quænam autem fuerint hæ συνεισάκτου γυναῖκες, quarum conſortium Clericis hoc canone prohibetur, inter doctos non convenit. Vetuſtiſſimus canonum interpres in priſca illâ Latinâ editione in Juſtelli Bibliothecâ editâ, συνεισάκτους *Commanentes* vertit; inſcribit enim canonem, *de commanentibus*, & ſic interpretatur, *De mulieribus, quæ cum Epiſcopis, vel Presbyteris, vel Diaconibus commorantur, ſive vidua, ſive virgines, interdixit omnimodo ſanctum & magnum Concilium, neque Epiſcopo, neque Presbytero, neque Diacono, neque ex his, qui in Clero ſunt, licere ſecum commanere, præter fortè ſororem, aut Tiam, aut ſolas perſonas, quæ refugium omnem ſuſpicionem.* Sic etiam Ælfricus, in Saxonicis Canonibus ad Wulfinum Epiſcopum, hunc canonem de quibuſcunque mulieribus, præter diſertè numeratas, intellexit, de Nicænis enim Patribus loquens, ait, Þi gecneþon ða ealle mid anþæfte geþance. Þ naþeȝ ne biſceop, ne mæſſe preoſt, ne diacon, ne nan piht canonic, iſ næbbe on hiſ huſe nænne niſ man, buton hit ſý his modor, oþþe ſweſtor, þa ðu, oþþe moddrie, Þſe þe elleȝ beó, þoliȝe hiſ habeȝ. *Decernebant tunc omnes unanimi opinione, ut neque Epiſcopus, neque Sacerdos Miſſalis, neque Diaconus, nec qui verè eſt canonicus, in domo ſuâ ſecum aliquam mulierem habeat; niſi matrem, vel ſororem, amitam, vel materteram ſuam. Et qui aliter fecerit, gradu ſuo privetur.* Ælfric. can. 5. His adjungi poſſ nt Bellarminus, aliique Sacerdotum cælibatûs propugnatores, qui ſub συνεισάκτων nomine uxores etiam prohibitas eſſe contendunt. Ex hoc autem dato neceſſariò conſequetur, quod ipſi hujus opinionis aſſertores negant, etiam minoribus videlicet Clericorum gradibus, ut Lectoribus & Cantoribus, legitimas uxores hìc interdictas eſſe. Nam συνείσακτον habere μήτε ὅλως τινὶ τῶν ἐν κλήρῳ *nulli omnino eorum qui ſunt in Clero* hoc canone permittitur. Quinetiam nec vis verbi hujus συνείσακτος, hanc canonis interpretationem admittet. Ut autem veram verbo huic ſubjectam paucis explicem notionem: primò tenendum eſt, ut rectè Budæus notat in Comment. p. 213. συνείσακτον dici ſocium ſociamve cælibatus, ſive virgo contubernalem habeat virum, ſive monachus fœminam. De viris quidem συνεισάκτους ſic Gregorius Nazianzenus ibidem laudatus cecinit,

Τοὺς δὲ συνεισάκτους ὡς δὴ φάσκουσιν ἅπτεσθαι,
Οὐκ οἶδ' εἴτε γάμῳ δώσομεν, εἴτ' ἀγάμοις
Θήσομεν, εἴτε μέζον τι φυλάξομεν, ἢ γὰρ ἔγωγε
Κἄν με λέγητε κακῶς θεσμὸν τόδ' ἀνεύρημα.

Et inter præcepta ad virgines data, ait,

Ἁρπαλέως τοίνυν ἀλέεινε, συνείσακτον ἑταῖρον.

unde conficitur, virgines olim ſuos habuiſſe συνεισάκτους, quos tamen vitandos hìc monet Gregorius. Et ſic è contra, cælibes nonnulli ſuas συνεισάκτους habuerunt, quæ nec uxores erant, nec concubinæ; ſed puellæ quædam, vel ſaltem mulieres innuptæ, quas non ſobolis procreandæ gratiâ, nec libidinis cauſâ, ſed miniſterii domeſtici vel pietatis prætextu, Laici pariter ac Clerici, domi fovere conſueti ſunt. Maxima pars hujus περὶ συνεισάκτων deſcriptionis D. Chryſoſtomi ſuffragio confirmatur. Hic enim elegantem compoſuit orationem πρὸς τοὺς ἔχοντας παρθένους συνεισάκτους. ex quo etiam titulo probè conſtat τοὺς συνεισάκτους fuiſſe παρθένους, *virgines*. Porro in ipſo orationis exordio obſervat, majoribus noſtris duas tantum cognitas fuiſſe cauſas, propter quas viri mulieribus cohabitarent: quarum unam dicit vetuſtiorem fuiſſe ac juſtam, viz. matrimonium: alteram poſteriorem & legibus prorſus contrariam, nempe ſtuprum, & protinus hæc addit, Ἐπὶ δὲ τρίτας τὰς ὑμετέρας καὶ τελέως τὰς ὑπερόγδοον τόπους, καινός τις καὶ ἄθεσμος, καὶ παλαιὸν ἔχων τὸν ὄνειδος τοῖς ἐκλογίζεσθαι τὸν αἰτίαν δύνειν· εἰσὶ γάρ τινες οἱ γάμου καὶ συνουσίας χωρὶς κόρης ἀπηρτημένους ἀγάμους, καθίζουσιν οἴκοι διαπαντὸς καὶ εἰς ἔσχατον γῆρας ἑαυτοῖς συγκατακλείουσιν· ὕστε δῆλα παιδοποιΐας, ἃ γάρ φασιν αὐτοῖς συγγίνεσθαι, ὕστε ἐξ ἀσελγείας, λέγουσι γὰρ αὐτὰς ἀκεραίους διατηρεῖν, *Verum noſtrâ hâc ætate tertius quidam, iſque novus ac inſolitus mos excogitatus eſt: cujus cauſam difficillimum eſt volentibus invenire. Sunt enim nonnulli, qui ſine matrimonio & concubitu puellas innuptas docentes domi perpetuò collocant, & uſque ad extremam ſenectutem ſibimet incluſas tenent, non procurandorum liberorum gratiâ; neque enim dicunt ſe cum illis rem habere; neque libidinis cauſâ, dicunt enim ſe illas incorruptas ſervare.* Chryſoſt. λεγ. εἰς τὸς ἔχοντας &c. tom. 6. p. 214. edit. Savil. Ubi obſerves, primò utroſque συνεισάκτους innuptos fuiſſe, viros viz. γάμου καὶ συνουσίας χωρὶς *ſine matrimonio & concubitu*, puellas ἀπηρτημένους *nuptiarum inexpertes* habuiſſe; & deinde nec procreandi nec libidinis cauſâ hoc inter eos conſortium interceſſiſſe; & denique D. Chryſoſtomum de Laicis æque ac de Clericis συνεισάκτους habentibus loqui. Non dicit enim, εἰσὶ γάρ τινες κληρικοὶ, ſed in genere, εἰσὶ γάρ τινες. Quinetiam nec per totum orationis contextum hoc Clericis peculiariter objicit; qui tamen ſoli culpandi eſſent, ſi συνεισάκτους ad eos ſolos pertinerent. De Laicis etiam συνεισάκτους habentibus inſtituta eſt quæſtio à Dionyſio Monacho, cui reſpondet Elias Metropolitanus

tropolitanus Cretæ, in Juris Græco-Romani libro 5. Præter hæc Balsamon, in scholiis ad ante laudatam S. Basilii ad Gregorium Presbyterum Epistolam, συνεισάκτους, hoc canone Clericis prohibitas, mulieres esse, quæ cum sacratis personis uxores non habentibus cohabitant, testatur, dicens; συνεισάκτους δὲ λέγει ὁ κανὼν, ἐπὶ πρίτῳ τόπῳ τὰς εἰσαγομένας συνόδου, τὰς εἰς κανονικὰς ἱερωμένων ἀζίωσιν συνεισαγομένας καὶ κανονικοὺς σὺν αὐτῇς. Sic & Matthæus Monachus sive Blastares, in quæstionibus matrimonialibus, de Episcopis aut Clericis συνεισάκτους habentibus loquens, post citatum hunc canonem hæc mox subjungit, συνεισάκτους δὲ φασι τὰς ἀλομένας συνοικεῖν ἱερεῦσιν ἀζίωσις, τὰς πρὸς τὰς ἀναγκαίας χρείας αὐτοῖς διακονουμένας. Unde simul constat has συνεισάκτους rebus domesticis nonnunquam operam dedisse: quod etiam ex Concilio Turonensi secundo, & Epiphanii verbis ante laudatis evincitur. Verum Epiphanius eas & ἀγαπητὰς dictas fuisse tradit, ut ante notavimus. Sic eas vocat etiam D. Hieronymus, dicens, *Quod si post monita nostra aliquis Clericus Agapetas amplius quæsierit amare quam Christum, secundum Synodalem regulam conveniatur, & præcepta Patrum in Nicæâ definita ei legantur.* Hieron. ad Ocean. de vitâ Cleric. Et alibi, *Pudet dicere, proh nefas: Triste, sed verum est: unde in Ecclesias Agapetarum pestis introiit? unde sine nuptiis aliud nomen uxorum? imo unde novum concubinarum genus?* Id. ad Eustoch. de custod. Virgin. Dictæ sunt etiam *sorores*; ac proinde hujusmodi ὀφὶ συνεισάκτων commercium ἀδελφότητα nominatum Gregorius Nyssenus tradit, qui de iisdem loquens, ait, ἃ μόνον τῇ χαρᾷ τὰ φῶς ἡδονῇ χαιζόμενοι, ἀλλὰ γυναιξὶ καθ' ὃ φαινόμενον συνοικοῦντες, καὶ ἀδελφότητα τινὰ τοιαύτην συμπλέοντες ἀναμάζοντες. Greg. Nyssen. de virginitate cap. 23. unde lucem mutuatur lex illa Honorii & Theodosii Imperatorum, l. 19. C. de Episcopis & Clericis, *Eum qui probabilem seculo disciplinam agit, decolorari consortio sororiæ appellationis non decet.* Adhæc Henricus Valesius in doctissimis ejus annotationibus ad Euseb. Hist. Eccles. l. 7. c. 30. scribit præsentem canonem Concilii Nicæni in vetustissimo codice Corbeiensi, hanc habere inscriptionem, *De subintroductis, id est, adoptivis sororibus.* E prædictis itaque necessariò consequitur, συνεισάκτους, Clericis hîc prohibitas, nec uxores fuisse, nec propriè concubinas, sed virgines, vel saltem innuptas quasdam mulieres, ἀγαπητὰς dilectas, etiam & *sorores* dictas, quales & nonnulli Clerici domi fovere soliti sunt, inter quos & Leontius, de quo notis proximè antecedentibus verba fecimus, merito recenseatur. At siquidem quotidianum cum hujusmodi mulieribus commercium à suspicione non immune esset, id Episcopis & Clericis cujuscunque gradûs hoc canone Patres Nicæni interdicunt.

μητέρα, ἢ ἀδελφὴν, ἢ θείαν. Hujusmodi personas cum Clericis συνεισάκτων more cohabitare licet. Idque non ex hoc tantùm canone, sed & ex lege civili, Justin. Novel. 123. c. 29. *In his enim nihil savi criminis existimat fœdus naturale permittit.* L. 19. C. de Episcop. & Cler. post ἢ θείαν in Joh. Antiocheni collectione, canon hic sic legitur, ἢ ἀ μόνον πρόσωπα καὶ τὰ τύπις ὁμοιώσια, διαφόρως ὑπολαμ-

In Can. IV.

Ἐπίσκοπον προσῆκε. Concilium Nicænum 2. præsentem canonem de Episcopi electione interpretatur, ut ad vacantem nimirum sedem Episcopus à provincialibus Episcopis eligatur, seclusis, non populis tantum, sed & ipsis quoque magistratibus, διὰ γὰρ τὸν μέλλοντα προβιβάζεσθαι εἰς ἐπισκοπὴν ὑπὸ ἐπισκόπων φορίζεσθαι, καθὼς ἔθος ἦν τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἐν Νικαίᾳ ὥρισεν, ὁ τῷ κανόνι τῷ λέγοντι, Ἐπίσκοπον προσῆκε. &c. Conc. Nic. 2. can. 3. Hujus Concilii autoritate inducti Balsamon, Blastares, & omnes propemodum Græci canonum interpretes, plebis suffragia, in electione Episcopi antiquitùs usitata, hoc canone dempta, & omnia electionum jura ad Episcopos translata esse contendunt. At eruditissimus ille Petrus de Marca contrarium affirmat, viz. *Canonem quartum Concilii Nicæni primi non tribuere Episcopis jus electionis, sed consensus tantùm aut confirmationis, & autoritatem ordinationis.* Marc. de concord. sac. & imp. l. 6. cap. 2. sect. 10. Sed in hoc, fateor, argumento vix sibi constare videtur: alibi enim ait, *Cæterùm si negotium istud referatur ad primam originem, morumque veteris Ecclesiæ & antiquorum canonum ratio habeatur, constans est illa sententia, quæ solum testimonium & consensum designandi Episcopi clero & populo tribuit, ipsam verò designationem sive electionem & judicium Metropolitano, unà cum Synodo provincialium Episcoporum.* ibid. l. VIII. cap. 2. sect. 2. & capitis sequentis initio hanc sententiam & consuetudinem præsenti canone sancitam esse affirmat. Juxta priorem itaque sententiam, electio plebi tribuitur, & Episcopis consensus: juxta posteriorem, electio Episcopis tribuitur, & plebi consensus; quæ sunt ἀνάγκαια. Ut relictis igitur aliorum opinionibus, genuinum canonis hujus sensum assequamur, ad tempora celeberrimum hoc Concilium præcedentia retrospiciamus necesse est. Clemens itaque Romanus in Epistolâ 1. ad Corinthos pag. 57. Episcopos ab Apostolis constitutos esse, & deinceps ab aliis celebribus viris, universâ Ecclesiâ consentiente, Τοὺς ὑπ' ἐκείνων, ἢ μεταξὺ ὑφ' ἑτέρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν, συνευδοκησάσης τῆς ἐκκλησίας πάσης. Unde constat, illis etiam temporibus Episcopos ab ipsis Apostolis & eorum successoribus constitutos fuisse; sed tamen universâ Ecclesiâ, ac proinde populo æque ac clero, consentiente, vel constitutum ab iis sibi gratum esse testante. Sed ad antiquam hanc consuetudinem magis adhuc diluci dandam, observatu dignissima sunt D. Cypriani verba: *Propter quod*, inquit, *diligenter de traditione divina & Apostolicâ observatione observandum est & tenendum, quod apud nos quoque, & ferè per Provincias universas tenetur, ut ad ordinationes ritè celebrandas, ad eam plebem, cui præpositus ordinator, Episcopi ejusdem Provinciæ proximi quique conveniant, & Episcopus deligatur plebe præsente, quæ singulorum vitam plenissimè novit, & uniuscujusque actum de ejus conversatione perspexit. Quod & apud vos factum videmus in Sabini collega nostri ordinatione, ut de universæ fraternitatis suffragio, & de Episcoporum, qui in præsentiâ convenerant, quive de eo ad vos literas fecerant, judicio, Episcopatus ei deferretur, & manus ei in locum Basilidis imponeretur.* Cyprian. Epist. 68. ad clerum & plebes in Hispan. Ex hisce D. Cypriani verbis apertè conficitur, quæcunque propemodum hoc canone constituuntur, istis etiam temporibus, & quidem ex *traditione Apostolicâ & per universas ferè Provincias*, obtinuisse: nimirum, ut ad celebrandas Episcoporum ordinationes proximi quique Provinciæ Episcopi convenirent, & qui convenire non poterant, literas suas de constituendo mitterent, assensum haud dubiè vel dissensum suum declarantes: & insuper, ut congregati Episcopum deligerent, sed *præsente plebe, de universæ fraternitatis suffragio, & de ipsorum Episcoporum judicio.* Plebs igitur intererat, & universa fraternitas, Clerus viz. & populus suffragabatur; sed judicium penes Episcopos erat: à quibus solis delectus est Episcopus ordinandus, plebe quidem præsente, sed non simul deligente, nec præsens, ut deligeret, sed quod proximis verbis insinuatur, quoniam *singulorum vitam novissimè novit.* Præsens igitur erat ut suum de ordinandi vitâ testimonium daret: Et hoc, ni fallor, totum erat suffragii, quod fraternitas in Episcopi electione ferebat, nimirum Episcopi congregati virum deligebant, & delectum proponebant populo, cui præficiendus erat, si populus nihil haberet quod delecto objiceret, Episcoporum electioni suffragabatur; ac proinde, qui ab Episcopis electus est, ab iisdem protinus ordinabatur, idque per manuum impositionem; ut ex ultimis D. Cypriani verbis patet: Sin populo non placeret electio, quam fecissent Episcopi, argumenta sua contra personam delectam proferebant, quæ publicè discutiebantur; ita tamen, ut ultimum *judicium* ferendi potestas in Episcopis esset. Et quandoquidem ex populi testimonio ab Episcopis examinato stabant electi vel cadebant; hinc Cyprianus ibidem plebem etiam affirmat, *potestatem habuisse vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi.* Et mox addit, *Quod & ipsum videmus de divinâ autoritate descendere, ut Sacerdos plebe præsente sub omnium oculis deligatur, & dignus atque idoneus publico judicio & testimonio comprobetur.* Ibid. Ab Episcopis igitur dignus electus est, & à populo tantùm comprobatus. Et paucis interjectis, *Coram omni Synagogâ jubet Deus constitui Sacerdotem, id est, instruit, & ostendit ordinationes Sacerdotales non nisi sub populi assistentis conscientiâ fieri oportere, ut plebe præsente detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur; & sit ordinatio justa & legitima, quæ omnium suffragio & judicio fuerit examinata.* ibid. Hinc etenim colligitur, plebem idcirco tantùm præsentem fuisse, *ut detegantur malorum crimina & bonorum merita prædicentur*, & sic Episcoporum electio ejus testimonio comprobetur.

Jus igitur electionis ad Episcopos præsentes, testimonium autem, consensus, & electionis comprobatio, ad plebem pertinuit. Et nihil quidem interest, utrum plebis testimo-

nium Episcoporum electionem sequatur aut præcedat. Si plebs enim dignum aliquem virum sibi præponendum postularet, & sic prævium electioni ejus testimonium daret, eundem Episcopis eligendum proponebant, ac si ipsi prius elegissent: de hoc tantum certiores facti, quòd si propositum à plebe virum ipsis eligere visum fuerit, plebs electionem utique suo testimonio & suffragio comprobarit, utpote quæ eundem postulaverat. Plebs igitur Episcopis eligendum nonnunquam proponebat; sed Episcopi à plebe propositum non semper eligebant, ac proinde totum electionis arbitrium penes Episcopos erat, usq; adeò ut multas legere sit Episcopales ordinationes & electiones etiam celebratas ab Episcopis sine plebe; à plebe autem sine Episcopis nullas. Porrò hanc antiquam & ubique ferè receptam Episcoporum ordinandi consuetudinem, quâ nimirum omnes provinciæ Episcopi ad sedem vacantem convenientes plebe præsente successorem eligere ac ordinare consueti sunt, Melitius in Thebaide Episcopus paulò ante Nicænum conventum violabat. Hic enim, non Presbyteros tantùm, & Diaconos, ut nonnullis visum; sed Episcopos etiam, idque sine comprovincialibus suis & ipso Metropolitano, ordinare ausus est. Episcopos quidem, & longè plures, quam Presbyteros & diaconos, eum ordinasse ex indiculo sive breviario constat, quod Alexander post dimissum concilium Nicænum ab eo exegisse traditur, quodque extat in Athanas. Apol. 2. contra Arianos. Quinetiam Epiphanius scribit, dictum Melitium, quamcumque cum confessoribus suis regionem locumve peragrârit, ibi Clericos, Episcopos, Presbyteros, & diaconos instituisse, ac privatas fundâsse Ecclesias, cum interim, nec hi cum illis, nec illi cum his commune aliquid haberent, κατ' ἐκεῖνο χρόνον καθ' ἕκαστον τόπον διερχόμενος, κατέστη κληρικούς, ἐπισκόπους τε, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, καὶ ἴδιόν τινα ἐκκλησίας ἰδίας, καὶ ὅτι ὅτοι τόποις ἐκείνοις ὅτι ἐκείνοις τόποις. Epiphan. hæres. 68. Eadem ferè tradit & Theodoret. hæret. fab. l. 4 c. 7. Has autem omnes Episcoporum ordinationes sine Episcopo Alexandrino, qui totius provinciæ Metropolitanus erat, celebratas fuisse, exinde constat, quod ab eo scismaticè discesserat: ac præterea nec Episcopos comprovinciales ad eas peragendas accersitos esse ipsa Epiphanii verba docent; nam in transitu erat ac itinere, ab unâ civitate ad aliam propriè contendens: ac proinde tempus ei minimè suppetebat ad convocandos provinciales, si aliquam habuisset potestatem: sed & hâc etiam destitutus erat, utpote quæ ad Metropolitam Alexandrinum jure pertinebat. E quibus omnibus, Melitium antiquam ordinandi consuetudinem, antea explicatam, transiliisse constat. Hæc à Melitio iniquè facta, cum Alexander Alexandrinus, sub quo maxima eorum pars gesta fuerat, Synodo Nicænæ significâsset, ei, ni fallor, hujus constituendi Canonis materiam submini strabant; utpote quo antiquus Episcoporum ordinandi ritus, quem Melitius violaverat, confirmatur, & decernitur, ut in posterum, secus ac Melitius fecerat, quandocunque Episcopus ordinandus est, omnes provinciæ Episcopi conveniant, vel saltem per iteras suffragia ferant, & sic ordinationem simul peragant: quæ autem ab iis fiant, à Metropolitano cujusque provinciæ confirmentur. Et Melitium quidem huic condendo canoni occasionem dedisse, ipsa hæc Synodus in Epistolâ Synodicâ non obscurè docet. Ibi enim patres se decrevisse scribunt, ut Melitius nullam in futurum habeat aut manus imponendi aut eligendi potestatem, nec ejus rei causâ aut in vico aut in urbe ullâ compareat; ἔδοξεν ὧν Μελίτιον μὲν φιλανθρωπότερον κινηθέντας τῆς ζημίας (καὶ γὰρ τὸν ἀκριβῆ λόγον ἀφιέμεθα συγγνώμης ἄξιον ὄν) μηδέποτε ἐν τῇ πόλει ἑαυτοῦ, καὶ μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχειν αὐτὸν, μήτε χειροτονεῖν, μήτε προχειρίζεσθαι, μήτε ἐν χώρᾳ, μήτε ἐν πόλει ἑτέρᾳ φαίνεσθαι, τούτου τοῦ προσώπου ἕνεκα. Socrat. Eccles. hist. l. 1. c. 9. Crimen enim ex pœnâ hîc dignoscatur: & Synodus ordinandi potestatem Melitio propterea sustulisse videtur, quòd eam illegitimè antea administrâsset. Cautum est autem hoc canone, ne præposteræ istiusmodi ordinationes in posterum peragantur; sed ut juxta antiquam consuetudinem omnes provinciæ Episcopi ad earum celebrationem conveniant, vel saltem tres; reliquis per scripta suffragantibus, συμψήφων γινομένων καὶ δι' ἀπόντων καὶ συνηδομένων διὰ γραμμάτων. E quibus verbis primo intuitu patet, canonem hunc, non de ordinationis tantum aut consecrationis actu, sed & de ipsâ etiam electione intelligendum esse: nimirum tres minimum adesse debent, ut ordinationem celebrent; sed omnes reliquos vel adesse vel in scriptis suffragari oportet: at nihil causæ est, cur suffragia requirantur, præterquam ad electionem ritè perficiendam. Quapropter certum est ac indubitatum, jus electionis Episcopis hoc canone attributum esse, idque non de novo, sed ex antiquâ, de quâ ante monui, consuetudine, quæ hîc œcumenicæ Synodi autoritate confirmatur. Nihil hîc fateor de plebis præsentiâ constituitur: hoc pristinæ consuetudini relinquitur, quam Melitius forsitan, quantum ad plebem, non violaverat; ac proinde non opus erat, ut quippiam de eo decernetur. Ex eo autem, quòd hîc cautum sit, ut ad Episcopi electionem omnes provinciales conveniant, nullâ factâ plebis Clerive mentione, planissimè conficitur, totum eligendi arbitrium penes Episcopos esse, ut nihil plebi in hâc re reservatum, præter comprobationem electionis per testimonium suum & consensum; quam & ante hoc concilium sibi vendicaverat, ut ante ostensum est. At siquidem de Episcopis solis, non item de populis, ad electiones convocandis canon hic disertè loquatur, plerique antehac suspicati sunt, pristina plebis jura hîc ei sublata esse, & ad Episcopos transcripta. Verùm τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω singulis propemodum canonibus Nicænis præfigatur, ubique enim antiquos mores confirmat, nullibi tollit. Et quidem vetustam hanc consuetudinem, quâ Episcoporum electiones plebis suffragio comprobatæ sunt, non sublatam ab hâc Synodo, sed potiùs confirmatam esse, etiamsi non hoc canone, in Epistolâ tamen Synodicâ, palam est: ibi enim decernit, *ut si quempiam eorum, qui in Ecclesiâ censentur, diem obire contigerit, tum in defuncti locum ac honorem provehantur ii, qui nuper adsciti sunt; modo digni videantur, & populus voluerit, suffragante nihilominus ei, & electionem confirmante Alexandrinæ urbis Episcopo.* Εἰ δέ τινας συμβαίη ἀναπαύσασθαι τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τοὺτοις τὰ προσαναβαίνειν εἰς τὸν τοῦ τελευτήσαντος τόπον ἀρμόττειν, μόνον εἰ ἄξιοι φαίνοιντο, καὶ ὁ λαὸς αἱρεῖται, συναινοῦντος καὶ τοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου. Socrat. hist. Eccl. l. 1. c. 9. & Theodoret. hist. Eccl. l. 1. c. 9. Christophorsonus fateor, & Valesius verba, καὶ ὁ λαὸς αἱρεῖται, vertunt, *si populus eligat*: at quandoquidem patres hoc canone Episcopi electionem, non populo, sed Episcopis provincialibus tribuunt, vertenda sunt potiùs, *si populus voluerit*, aut ab Episcopis Electum sibi gratum acceperit, quem sensum verbum αἱρεῖται admittet, æque ac alterum. Nihil hîc fateor de Episcoporum electione præmittitur, sed tantum de plebis consensu, & Metropolitani confirmatione; nec quidem hoc opus erat, cùm Episcopum ab omnibus provinciæ Episcopis eligendum esse hoc canone priùs constituissent; & populi consensum ad comprobandam Episcopi electionem eo tantum nomine Epistolæ Synodicæ inseruisse videntur, quòd in canone prætermissus fuerat ut ad electionem Episcopi non absolutè necessarius. Hinc saltem patet, Nicænos patres antiquam suam consuetudinem in Episcoporum electionibus plebi non sustulisse, sed firmiorem potiùs reddidisse. Quod & Athanasii electione ad sedem Alexandrinam evincatur. Quæ enim à Concilio hoc Nicæno decreta fuerunt, Episcopos Alexandriæ, quorum plurimi ipsi concilio intererant, latere non poterant. Hi autem in Encyclicâ Epistolâ, quæ secundæ Athanasii Apologiæ inseritur, testantur, quòd cum convenissent (*juxta hunc canonem*) ad constituendum loco Alexandri defuncti Episcopum, omnis multitudo populusque catholicæ Ecclesiæ in unum coactus Athanasium Episcopum sibi dari postulabat; propterea quod hoc universæ provinciæ testimonium esset, dictum viz. Athanasium esse bonum, religiosum, Christianum, devotarium, & verè Episcopum. Dicunt enim, ὅτι ἡ πᾶσα τοῦ λαοῦ καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὥσπερ ἐκ μιᾶς ψυχῆς καὶ σώματος ἐκβοήσαντες ἀνεβόων, ἔκραζον, αἰτοῦντες Ἀθανάσιον ἐπίσκοπον τῇ ἐκκλησίᾳ. τοῦτο γὰρ ἐζήτουν δημοσίᾳ τῷ χριστῷ, καὶ τοῦτο ἡμᾶς ἤρχιζον πείθειν ἐπὶ πλείστας ἡμέρας καὶ νύκτας, μήτε αὐτοὶ τὴν ἐκκλησίας ἀφισάμενοι, μήτε ἡμᾶς ἐπιτρέποντες ἀφίεσθαι τούτου. καὶ ἡμεῖς μάρτυρες τούτου, καὶ ἡ πόλις πᾶσα καὶ ἡ ἐπαρχία, οὐδὲν μὲν ἐναντίον, ὡς ἔχαιρον ἐκεῖνοι, κατ' ἀμφὶ λέγοντες, πάντα δὲ τὰ βέλτιστα, ἀποδοῦον, εὐλαβῆ χριστιανὸν, ἕνα τῶν ἀπόντων, ἀληθῶς ἐπίσκοπον ὀνομάζοντες. Athanas. apol. 2. Hinc liquet Synodum Episcoporum tunc habitam fuisse ad celebrandam Episcopi ordinationem, & populum prævium suum testimonium de eligendo tulisse, & juxta populi postulationem Athanasium ab Episcopis electum & ordinatum esse: adeo ut electio ejus ab Episcopis peracta, & populi consensu comprobata esset. Et hic quidem populi consensus in Episcoporum electionibus adhiberi solitus, in oriente sublatus est à concilio Nicæno 2. anno Dom. 787. vel saltem ab universali Octavo 871. in occidente autem viguit usque ad finem seculi duodecimi; ut observat vir Clarissimus Petrus de Marca de concord. Sacerd. & Imp. l. VI. cap. 2.

Τὰ δὲ κῦρος τῶν γινομένων. Idem ab hoc concilio in genere decernitur, canone VI. his verbis, καθόλου δὲ φανερὸν ἐστὶν, ὅτι

ὅπ εἶπε χωρὶς γνώμης τῆ μητροπολίτε γίνεσθαι ὀλίγοπ, ἢ τοῦτο ἡ μεγάλη Σύνοδ ὥρισε μὴ δεῖν εἶ ὀλίγοπ. Et in specie de ordinationibus in provinciâ Alexandrinâ celebratis, in Epistolâ Synodicâ ad Ecclesiam Alexandrinam missâ; ubi patres hi Nicæni dicunt se decrevisse, ut Episcopi credentur, si populus voluerit, & Episcopus Alexandriæ suffragatus fuerit, & electionem confirmaverit, Συνεπιψηφίσηπ ἀυπῷ καὶ ὑπογραφέζηπ τὰ τῆ Αλεξανδρείας ἐπισκόπε. Theodor. hist. Eccles. l. 1. c. 9. Patres Chalcedonenses hunc canonem ita interpretantur, ut Metropolitanus cujusque provinciæ omnes in eâ Episcopos constituat. ὁ κανὼν ὅπως διαγορεύει, ὥστε τὰ ἐν μιᾷ ἑκάστῃ τῆ ἐπαρχίᾳ τὸ κῦρ ἔχειν τὰ τῆ μητροπόλεως, καὶ αὐτὸν κωλύειν πάντας τοὺς ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὄντας ἐπισκόπε, καὶ αὐτὸ δῆλόν ἡ διάνοια τῆ κανόνος. Et proximè, τῆ δὲ τῆ Νικομηδείας, ἐπειδὴ ἐξ ἀρχαίε αὐτὸ μητρόπολίς ὅτι, κεχειρώτ), πάντας τοὺς ὑπὸ τὸν ἐπαρχίαν ὄντας ἐπισκόπους χειροτονεῖν. ἡ ἁγία Σύνοδ εἶπε, τοῦτο πάντες βκλόμεθα. Concil. Chalced. Act. 13. Hinc cum Olbiatis Episcopi creatione opus esset, Synesius cum duobus aliis Episcopis Antonium consensu populi eligebat; electionem autem Alexandrini Episcopi decreto confirmari necesse esse scribit in epistolâ, quam ad Theophilum Alexandrinum eo nomine misit, quæ sic definit, καὶ γένοιτ' ἂν μοι βκλομένῳ κοινωνὸν αὐτὸν εἰς τὸν ὁμόπιμον ἱερωσύνε προσλέξασθαι. ἐνδὲ ἦν ἔπ δεῖ, τῆ κυριωτάτε μόνοι τῆς ἱερᾶς σε χειρὸς, τότε μόν Ολβιάτοις δεῖ· ἐμοὶ δ' ἐυχᾶν. Synes. epist. 76. In aliâ etiam Epistolâ ad eundem Theophilum, dicit Palæbiscæ Episcopum illegitimè & contra leges creatum esse, quod nec à tribus, nec Alexandriæ constitutus sit, τοῦτον μὲν ἦν ἵνα καὶ μένειν ἀποδεῖχθαι παλαιβίσκης ἐπίσκοπον· ἀλλ' ἐδὲ τῶν ἐνθένδε, ἐνθένδε μὲν ἦν, ὅσοι γε δὴ γνήσιον ἠκούσαμεν, εἰ μήτε ἐν Αλεξανδρείᾳ κρίθεν, μετὰ δὲ τριῶν ἐνθάδε, καὶ εἰ τὸ σωζόμενα τῆς χειροτονίας ἐκεῖθεν ἐδίδοτο. Synes. epist. 67. Quin his verbis Synesius ad præsentem Canonem respexit, nullus dubito. Nam dicta Palæbiscæ Episcopi ordinatio contra & priorem & posteriorem hujus Canonis partem admissa est, utpote quæ nec à tribus Episcopis celebrata, nec à Metropolitano confirmata fuit. Vide & Gratian. distinct. 64. c. 5. 6. 7.

In Can. V.

Τὰ τριῶτα ζητήματα ἐξετάζοντο. Secunda Synodus œcumenica Constantinopoli habita, hunc (qui Melitii quoque causâ sancitus videtur) Canonem ita interpretata est, ut universa provinciæ cujusque administratio Synodis provincialibus per eundem committatur, δῆλον ὡς τὰ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἡ τῆς ἐπαρχίας συνόδ διοικήσ καὶ τὰ ἐν Νικαίᾳ ὡρισμένα. Syn. C P. can. 2. Alibi enim hæc Synodus de synodis provincialibus non meminit præterquam hoc Canone; qui propterea istis verbis indigitetur necesse est. Juxta hanc igitur, veram haud dubie Canonis hujus interpretationem, ab universali synodo confirmatam, quæcunque Ecclesiasticæ in provinciâ quâvis emergunt controversiæ, in eâdem definiendæ sunt; atque adeò causæ universæ, non tantum quæ ad Clericos, & laicos, verum etiam quæ ad ipsos Episcopos spectant, in eâdem ultimò determinandæ sunt. Et hoc quidem sensu synodus etiam Africana præsentem Canonem intellexit, quæ in Epistolâ ad Celestinum Episcopum Romanum dicit, Synodum hanc Nicænam, quæ præsenti Canone de Clericis & laicis constituerat, multò magis velle, ut de Episcopis servarentur; εἰ γὸ καὶ περὶ κατωτέρων κληρικῶν καὶ περὶ λαϊκῶν φαίνετο ἐκεῖ φυλάττεσθαι, πόσῳ μᾶλλον τῶν περὶ ἐπισκόπων βέλτιο φυλαχθῆναι, & paucis interjectis addit, Nicænæ Synodi statuta, & Clericos, & ipsos quoque Episcopos Metropolitanis suis, sive synodis provincialibus, quæ sub iis celebrantur, commisisse, καὶ τὰ ψηφίσματα τὰ ἐν Νικαίᾳ Συνόδ εἶπε κληρικὰς τῆ κατωτέρω βαθμῆ, εἶπε αὐτὰς τὰς ἐπισκόπους, τῆς ἰδίοις μητροπολίτης φανερώτατα κατέπμψαν. Et rationem reddit, viz. propterea quòd sapienter justeque perspexerunt patres Nicæni, ut quæcunque exorta fuerint negotia, ea in propriis locis terminarentur. Idem autem de præsenti, quod de reliquis ferè omnibus hujus Synodi Canonibus, dicendum est; nimirum, nihil de novo hìc constitutum esse, sed antiqua tantum statuta ac consuetudines confirmari. Ne quis enim excommunicatus ab uno Episcopo, ab alio admittatur, cautum fuerat antea, can. Apostol. 12. quem etiam Canonem patres hìc citant, verbis istis, κρατείτω ἃ γνώμη καὶ τὰ κανόνα τὰ διαγορεύοντα &c. Ut bis etiam quotannis Synodi provinciales habeantur, decretum est, can. Apostol. 37. & propterea, ut omnes Ecclesiasticæ causæ in eâdem provinciâ definitivo decreto judicentur, in quâ exortæ sunt, Cyprianus suis etiam temporibus statutum fuisse scribit, *Nam cum statutum sit*, inquit, *omnibus nobis, & æquum sit pariter ac justum, ut uniuscujusque causa illic audiatur, ubi est crimen admissum, & singulis pastoribus portio gregis sit adscripta, quam regat unusquisque & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus. Oportet utique eos, quibus præsumus, non circumcursare, nec Episcoporum concordiam cohærentem suâ subdolâ & fallaci temeritate collidere; sed agere illic causam suam, ubi & accusatores habere & testes sui criminis possint: nisi si paucis desperatis & perditis minor videtur esse auctoritas Episcoporum in Africâ constitutorum, qui jam de illis judicaverunt, & eorum conscientiam multis delictorum laqueis vinctam judicii sui nuper gravitate damnârunt. Jam causa eorum cognita est, jam de iis dicta sententia est: nec censura congruit Sacerdotum, mobilis atque inconstantis animi levitate reprehendi.* Cyprian. Epist. 55. ad Cornel. En antiqua Episcoporum jura, ab universali quoque Concilio confirmata: ipsorum est gregem sibi commissam regere, & delinquentes judicare, nec licet cuivis aliò, imo nec Romam appellare; nec enim Episcopi in Africâ constituti minorem habent autoritatem, quàm ipse Romanus; ac proinde omnes Ecclesiasticæ causæ ab Episcopis provinciæ quâ moventur, discutiendæ sunt & determinandæ.

Καὶ ὅπως οἱ ὁμολογουμένως προσκεκρικότες. Johannis Antiochenus legit, καὶ ὅπως ὁμολογούμενον ἦ, ὡς προσκεκριμότες. Joh. Antioch. coll. can. tit. 49.

Ἵνα πάσης μικροψυχίας. Hæc verba usque ad τῷ θεῷ in Johannis Antiocheni collectione desiderantur; legit autem Dionysius exiguus, vertitque, *ut omni dissensione sublata, munus offeratur Deo purissimum.* Legit & ante eum vetus Canonum interpres, & vertit, *ut omnium animositate amputatâ, munus mundum offeratur Deo.* legunt etiam impressi antehac codices, nisi quod καθαρὸν in iis, Typographorum fortassis incuriâ, desit. Legit etiam Josephus Ægyptius & ἀδιαφορήσωσ interpretatur. Zonaram denique legisse scholia ipsius docent.

Τότε δὲ ἔτι κτλ. Hæc usque ad finem Canonis in hâc Aristeni, nec non Simeonis Logothetæ epitome, ut in Justelli bibliothecâ editâ, desiderantur.

In Can. VI.

Τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω. Cum Melitius, de quo in Annotationibus ad quartum hujus Synodi Canonem fusiùs egimus, Episcoporum ordinationes in Ægypto celebrâsset, & sic potestatem, Alexandrino soli Episcopo ex antiquâ consuetudine debitam, sibi vindicâsset, patribus hisce, tunc temporis Nicææ congregatis, ad reprimendam injustam istam à Melitio usurpatam tyrannidem, & ad confirmandas, quæcunque antiquitùs receptæ fuerant, Alexandrino throno aliisque suas consuetudines, præsentem Canonem promulgare visum est. Hoc enim Synodo in sanciendo præsenti Canone propositum fuisse, ex ipso hoc exordio, τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω, abundè constat. His etenim verbis patres se nihil novi hìc constituere, sed antiquas tantùm consuetudines confirmare testantur. Quamvis autem totus Canonis hujus contextus verbis disertis satis ac perspicuis concipiatur; mirum tamen quantis artificiis in diversas partes distrahitur. Hi enim, Episcopi Romani primatum hoc Canone adstrui: alii, eundem in eo destrui contendunt; hi Patriarchicam hìc autoritatem institui affirmant; alii negant; hi Canonem hunc de ordinationem tantùm; illi de omni Ecclesiasticâ administratione intelligendum esse arbitrantur: hi denique Episcopum Romanum universæ Ecclesiæ hìc præfectum; illi autoritatem ejus intra suburbicaria loca coercitam; alii nihil omnino hìc de eo constitutum esse scribunt. Nimirum hic Canon inter ferventissimos disputationis æstus tractari solet; quo factum est, ut nimio partium studio ad diversas & sibi invicem contrarias opiniones adstruendas torqueatur: dum quisque eum, quia tantæ autoritatis Canonem, ad suas partes vel invitum trahere conatur, & tacitus secum gaudet, si vel ipsum Canonem Græcum, ut primò editum, vel aliquam saltem illius versionem, sententiæ suæ favere ostendat. Ut nos itaque nihil de hoc Canone intactum relinquamus, sed verum ac genuinum ejus sensum assequamur, eundemque à falsis aliorum commentariis vindicemus, priusquam partes ejus maximè controversas attingamus, de verâ Græci Canonis lectione, variisque ejus versionibus toties jactatis, aliquid hìc præmittere necessarium duximus.

Quod primò ad Græcam lectionem ſpectat, ea, quam hîc exhibemus, in omnibus Balſamonis, & Zonaræ, tam MSS. quàm impreſſis, quos nobis videre contigit, codicibus, conſtans & inviolata retinetur: ut & à Gelaſio Cyziceno, atque etiam à Joh. Antiocheno in ſuâ Canonum collectione tit. I. niſi quòd pro ὥσπερ ὁ ἐν Αλεξανδρείᾳ ἐπίσκοπον, ille rectiùs legat ὥστε ὁ Αλεξανδρείας ἐπίσκοπον, & σωζέσθω pro σώζεσθω. In Concilio Chalcedonenſi Act. XVI. duo hujus Canonis exemplaria recitata ſunt, unum à Conſtantino ſecretario, è codice ab Aetio Archidiacono C P. ei dato, quo Canon hic ſic incipit, τὰ ἀρχαῖα ἤθη κρατείτω, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, ὥστε ὁ Αλεξανδρείας ἐπίσκοπον πάντων ἔχειν ἐξουσίαν, Reliqua pars Canonis nihil à communi lectione differt: in hâc primâ deſunt verba καὶ Λιβύῃ καὶ Πενταπόλει, & τούτων ante ἔχειν. Alterum exemplar tunc temporis oblatum erat à Paſchaſino Epiſcopi Romani vicario, quo prior pars Canonis ſic lecta eſt, Ἡ ἐκκλησία Ρώμης πάντοτε ἔσχε τὰ πρωτεῖα. ἔχει τοιγαροῦν καὶ ἡ Αἰγυπτίων· ὥστε ὁ ἐπίσκοπον Αλεξανδρείας πάντων ἔχειν ἐξουσίαν, ἐπειδὴ καὶ τῷ Ρώμης ἐπισκόπῳ τοῦτο ζωπυρόν ἐστιν. ὁμοίως &c. *Eccleſia Romana ſemper habuit primatum. Teneat igitur & Ægyptus, ut Epiſcopus Alexandriæ omnium habeat poteſtatem, quoniam & Romano Epiſcopo hæc eſt conſuetudo. Similiter &c.* In Latinâ verſione prima verba ſic leguntur, *Quod Eccleſia Romana ſemper habuit primatum.* Ut ſint quaſi titulus Canonis. Et quidem inſcribitur hic Canon in priſcâ editione latinâ ante Dionyſium Exiguum, *De primatu Eccleſiæ Romanæ vel aliarum civitatum Epiſcopis.* Hinc ſuſpicor hanc priſcam Canonum editionem Romanis tunc temporis in uſu fuiſſe, & Paſchaſinum ex ea vel titulum, vel prima Canonis verba ſurripuiſſe: quandoquidem autem nec ulli codices Græci, nec Gregorius XIII. in recognitione decreti, nec aliæ quæcunque verſiones hæc verba agnoſcant, ac ipſe Canonis ſenſus obſcurior iis & perturbatior reddatur, communis haud dubiè lectio præferenda eſt, eaque verba tanquam ſpuria ac ſurreptitia ab omnibus rejicienda ſunt, nec inter varias hujus Canonis verſiones recenſenda. At ſiquidem variæ hujus Canonis verſiones magis quàm lectiones ab eruditis conſulantur, eas etiam omnes, quaſcunque obſervari dignas exiſtimamus, doctorum oculis hîc ita ſubjicere operæ prætium duximus, ut uno intuitu conſpiciantur.

Verſio Arabica Joſephi Ægyptii.

القانون السادس

في ترتيب المدن والابرشيّات وتقديم
بعضها علي بعض

ولتلزم السنة الاولي التي ذكرناها وذكروها الاباء الاولين لجميع من كان بمصر ولوبيا وبنطابولس اعني برقة والجبل وبقية مدنها الداخلة تحت حكم اسقف الاسكندرية ويجب ان يطيعوه وليكن له السلطان عليهم كلهم لانه هو الحاكم علي الجماعة كما ان اسقف رومية ايضا لازم لهذه العادة ويلتزم له ايضا ان يكون مستوليا علي كورها وصقعها وما والاها ايضا فان له الرياسة علي الجماعة في الكلام والامر فوق الروسا كلهم والجلوس فوقهم ايضا وكذلك ايضا لصاحب انطاكية ان يكون مستوليا علي اصقاعه كلها ويكون تحت يده ماية وثلثة وخمسون اسقفا ومطرانا لانه متولي عمل فارس والمشرق كذلك يقدم المطارنة علي الاساقفة كلهم ولا يصير اسقفا بغير امر مطروبوليطه وهواه ورضاه فان صار علي غير هذه الحال فقد امرنا ورات الجماعة ان لا يصير اسقفا وان ينفا عن الجماعة الا يكون البطريرك متولي امره فان له الرياسة علي الجماعة وايما رجل صار اسقفا علي ما امرنا به برضاء من المطروبوليط ورضاء الجماعة وكان في امره شغب ومقاومة في الشعب اوتغر من الناس فلينظر الي الجمهور الاكثر والاجل من الناس فليقبل قولهم في امره وتركه علي الكرسي او عزله عن الكرسي اذا لم يرضوه اذا قاوم اهل ابرشيه او غير سننهم وذلك سنة دايما ابدا.

Canon Sextus.

De ordine civitatum & provinciarum & primatus aliarum ex iis ſuper alias.

Antiqua conſuetudo, quam nos memoramus, quamque antiqui patres commemorarunt, obtineat apud omnes, qui ſunt in Ægypto, & Lybiâ, & Pentapoli, nempe Barce, & regione montanâ, reliquiſque iſtius civitatibus, quæ Epiſcopi Alexandrini poteſtati ſubjiciuntur: & neceſſe eſt, ut ei morem gerant, & ipſe ſuper omnes eorum poteſtatem habeat, propterea quod ille præſes eſt ſuper cœtum, quemadmodum & Epiſcopus Romæ hac conſuetudine tenetur, & ei neceſſarium eſt, ut poteſtatem habeat ſuper regiones ac provincias ejus, & quicquid etiam ei adjacet, & ut illi ſit principatus ſuper cœtum in loquendo, & præcipiendo ſuper omnes iſtos præſules, & in ſedendo etiam ſupra eos. Et ſic etiam ad præfectum Antiochiæ [pertinet] ut ipſe præfecturam habeat ſuper univerſas ejus provincias, & ſub ejus ſint poteſtate centum & quinquaginta tres Epiſcopi & Metropolitani; quoniam præfectus eſt provinciæ Perſarum & Orientis. Sic Metropolitæ omnibus ſuis Epiſcopis præſint, nec fiat Epiſcopus ſine mandato Metropolitani, & ſententiâ ejus ac voluntate: & ſiquis alio quam hoc modo fiat, & jam præcipimus, & viſum eſt Synodo, ut omnino non ſit Epiſcopus, & ut rejiciatur è cœtu, niſi Patriarcha negotium ejus in ſe ſuſceperit, utpote qui principatum habet ſuper Synodum. Et ſi quis factus ſit Epiſcopus, juxta quod præcepimus, ex voluntate Metropolitani & voluntate cœtus, & ortus ſit de negotio illius tumultus & oppoſitio in populo ſive hominum turbâ, reſpectus habeatur ad majorem & illuſtriorem hominum partem, & eorum ſententia in ejus negotio admittatur, ut ſupra ſolium relinquatur, vel dimoveatur à Solio, cùm eum ſibi gratum non habuerit, ſiquidem ſe populo provinciæ oppoſuerit, aut eorum leges mutarit. Et hoc inſtitutum ſemper obtineat.

Alexandrina Editio.

وتلتزم السنة الاولي التي ذكرناها لجميع من كان بمصر ولوبيا وبنطابلوس اعني برقة وليطيعوا اسقف اسكندرية وليكن له السلطان عليهم كلهم لانه الحاكم علي الجماعة من اجل ان اسقف رومية لازم له هذه العادة ايضا ويلتزم له ان يكون مستوليا علي كوره واسقاعه وما والاها وان يكون له الرياسة علي الجماعة والجلوس والكلام فوق الروسا كلهم

Antiqua conſuetudo, quam commemoravimus, obſtringat omnes, qui ſunt in Ægypto, & Libya, & Pentapoli, nempe Barce, ut obtemperent Epiſcopo Alexandriæ, & eorum omnium poteſtatem ille habeat, quoniam præſes eſt Concilii: propterea quod Epiſcopus Romanus hac quoque conſuetudine tenetur; & oportet ut poteſtatem habeat ſuper regiones & provincias ſuas, & quicquid illis propinquum eſt, & ut ei ſit principatus ſuper Synodum, & ſedendo & loquendo ſuper omnes iſtos præſules.

Editio Melchitarum.

وان يكون اسقف مصر اعني بطريرك الاسكندرية العظمي مسلط علي كل مصر وجميع اسقاعها وما حواليها من المدن التي تجب لها لانه هكذا واجب لاسقف رومية اعني البطريرك خليفة بطرس ان يكون مسلطا ايضا علي بلادها واسقاعها وما والا ها

Et ut Epiſcopus Ægypti, nempe Patriarcha Alexandria

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

drie magnæ, poteſtatem habeat ſuper totam Ægyptum, omnesque ejus Provincias, & adjacentes ei civitates, quæ ad illam pertinent: quoniam ita neceſſarium eſt Epiſcopo Romæ, viz. *Patriarchæ ſucceſſori Petri, ut ille etiam poteſtatem habeat ſuper regiones & Provincias illius, & quicquid iis propinquum eſt.*

Editio Maronitica.

حتبرا مومنتر بحصص حكس وحكرزم
محصحصا وحصيحصص وحدا وحصص
والحصيزا ومحصص له محكيا حلا
حصص حكس حكلا والحصصوا وزا
حص لحا حس لحا لحصوا؛ *Antiquas conſuetudides teneant illi, qui ſunt in Ægypto, Libya, & Pentapoli, ita ut Alexandrinus horum omnium poteſtatem habeat, quoniam & Epiſcopo Romano hæc eſt conſuetudo.*

Priſca Latina editio, ante Dionyſium exiguum.

De Primatu Eccleſiæ Romanæ, vel aliarum civitatum Epiſcopis.

ANtiqui moris eſt, ut urbis Romæ Epiſcopus habeat principatum, ut ſuburbicaria loca, & omnem Provinciam ſuâ ſollicitudine gubernet, quæ verò apud Ægyptum ſunt, Alexandriæ Epiſcopus omnium habeat ſollicitudinem. Similiter autem & circa Antiochiam, & in cæteris Provinciis privilegia propria ſerventur Metropolitanis Eccleſiis. Omnimodò autem manifeſtum eſt illud, ut ſi quis ſine arbitrio ejus, qui eſt in Metropolim, conſtituerit Epiſcopum hunc, cenſuit ſanctum & magnum Concilium non eum eſſe Epiſcopum. Si verò communi omnium rationabili, & ſecundum canonem Eccleſiaſticum, duo aut tres propter propinquas inimicitias contradixerint, obtineat ſententia plurimorum, quia conſuetudo obtinuit & traditio antiqua apud Hieroſolyma.

Verſio Dionyſii Exigui.

De Privilegiis quæ quibuſdam Civitatibus competunt.

ANtiqua conſuetudo ſervetur per Ægyptum, Libyam, & Pentapolim, ita ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem. Quia & urbis Romæ Epiſcopo parilis mos eſt. Similiter autem & apud Antiochiam, cæteraſque Provincias, ſuis privilegia ſerventur Eccleſiis. Illud autem generaliter clarum eſt, quòd ſi quis præter ſententiam Metropolitani fuerit factus Epiſcopus, hunc magna Synodus definivit Epiſcopum eſſe non oportere. Sin autem communi cunctorum decreto rationabili, & ſecundum Eccleſiaſticam regulam comprobato, duo aut tres, propter contentiones proprias, contradicunt, obtineat ſententia plurimorum.

Editio Iſidori Mercatoris.

MOS antiquus perduret in Ægypto, vel Libya, & Pentapoli, ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quoniam quidem & Epiſcopo Romano parilis mos eſt. Similiter autem & apud Antiochiam, cæteraſque Provincias, honor ſuus unicuique ſervetur Eccleſiæ. Per omnia autem manifeſtum eſt, quòd ſi quis præter voluntatem & conſcientiam Metropolitani Epiſcopi fuerit ordinatus, hunc Concilium magnum & ſanctum cenſuit non debere eſſe Epiſcopum. Sane ſi communi omnium conſenſu, rationabiliter probato ſecundum Eccleſiaſticam regulam, duo vel tres animoſitate ducti per contentionem contradicant, obtineat plurimorum ſententia Sacerdotum.

Verſio ſive Explicatio Ruffini Aquileienſis Presbyteri.

ET ut apud Alexandriam, & in urbe Româ vetuſta conſuetudo ſervetur, ut vel ille Ægypti, vel hic ſuburbicariarum Eccleſiarum ſollicitudinem gerat.

Quæcunque in variis hiſce canonis hujus Verſionibus obſervatu digna ſunt, in annotationibus ad diverſas iſtius partes proferemus. Hîc interim obſervetur velim Arabicam Joſephi Ægyptii verſionem, ſive paraphraſin ex MS. Bodleiano à nobis tranſcriptam, eſſe unà cum reliquis quatuor primarum generalium Synodorum decretis hoc opere editis. Editiones autem Alexandrina, Melchitarum, & Maronitica, ex Bibliothecâ Vaticanâ, & Collegii Maronitarum de urbe ab Abrahamo Ecchelenſi tranſcriptæ ſunt in tractatum ejus, de origine nominis Papæ & ejuſdem Primatu. Ubi autem nos ultima verba editionis Alexandrinæ viz. والكلام فوق الروسا كلهم vertimus, *Et loquendo ſuper omnes iſtos præſules.* Ille vertit, *atque autoritas ſupra omnes principes*: tanquam ſi juxta hanc canonis editionem autoritas Epiſcopo Romano ſupra omnes Principes tribuatur: quem ſenſum nec totus canonis contextus, nec ipſa Arabica verba ferent. Præterquam enim quod ubi de rebus Eccleſiaſticis agitur, الروسا *Præſules* ſive *Epiſcopos* ſignificat, & eo tantùm ſenſu in Arabicâ Joſephi Ægyptii canonum collectione perpetuò uſurpatur: mirum eſt undenam hauſerit iſtam inuſitatam vocis كلام *calâm* ſignificationem, quæ in omnibus Lexicis & Scriptoribus Arabicis, quos nobis unquam videre contigit, *orationem*, *loquelam*, *aut ſermonem* denotat, *autoritatem* nuſpiam. Undenam igitur iſte novam hanc vocis hujus ſignificationem imbibit? nimirum Arabes dicere ſolent (ſi Abrahamo Ecchelenſi fides aliqua habeatur) هو صاحب الكلام *Ille eſt Dominus ſermonis ſive orationis, ſcilicet ipſius eſt loqui, dicere, ſeu ferre ſententiam.* Ac ſi *loqui* ac *ferre ſententiam* idem ſignificarent. Aſſeretne autem الكلام in iſtâ loquendi formulâ *autoritatem* ſignificare? non credo. Quinetiam ipſe hujus editionis contextus coactam iſtam hujus vocis ſignificationem non admittet. *Principatus* enim ejus antea in verbo الرياسة indicatus fuerat, ac proinde ſuperfluum eſſet *autoritatem* ejus iterum repetere, in genere præſertim: in ſpecie autem hîc oſtenditur in quibus conſiſtat rebus prædictus ejus principatus, nimirum in ſedendo & loquendo ante alios Præſules ſecum in Synodo congregatos. Porro editioni Melchitarum ſimillima, vel potiùs eadem eſt illa Jacobitarum, quam ibidem citat Ecchelenſis: & Neſtoriana à Maronitica nihilo diſcrepant, niſi quod in eâ nulla fiat *Epiſcopi Romani* mentio, ſed tantum *Epiſcopi* in genere; non ſecus ac in antiquâ iſtâ verſione Latinâ, cujus meminit Barthol. Carranza in hunc canonem, quâ prima hujus canonis pars ſic exprimitur, *Mos antiquus perduret in Ægypto, vel Libyâ, & Pentapoli, ut Alexandrinus Epiſcopus harum omnium habeat poteſtatem, quoniam quidem Metropolitano Epiſcopo hoc idem moris eſt.* Ubi viz. *Metropolitano* loco *Romano* ſubſtituitur. Inter Latinas verſiones primas tenet priſca illa editio, quæ ante Dionyſium exiguum elaborata, in Juſtelli Bibliothecâ edita eſt: ſed non omittendum eſt, ultima ejus editionis verba ad hunc canonem librarii negligentiâ aſſuta eſſe, quæ ad proximum canonem potiùs pertinent. Enimvero verba illa ſunt, *Quia conſuetudo obtinuit & traditio antiqua apud Hieroſolyma.* Proximus autem canon incipit, *Quoniam conſuetudo obtinuit, & traditio antiqua &c.* Dionyſii exigui & Iſidori Mercatoris verſiones Græcæ lectioni ad amuſſim quadrant. Ruffini verſio, eſt potius quædam brevis & compendioſa canonis explicatio, quæque è priſcâ editione deſumpta videtur; hâc enim Epiſcopus Romanus *Suburbicaria loca ſuâ ſollicitudine gubernare*, in illâ, *ſuburbicariarum Eccleſiarum ſollicitudinem gerere* dicitur. Cæterum *ſuburbicariæ Eccleſiæ* iiſdem terminis circumſcriptæ videntur, quibus olim *ſuburbicariæ regiones*; quales erant, ut nonnullis viſum

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

est, solæ Picenum, Tuscia, Latium, & Valeria. Dictæ sunt autem suburbicariæ regiones, ex eo quod sub eadem erant potestate sub quâ & ipsa urbs, ut quæ à jurisdictione vicarii vel potiùs præfecti urbis pendebant. In notitiâ Imperii Occidentis à Guid. Pancirolo editâ decem Provinciæ vicario urbis suberant, quæ sic recensentur, *Sub dispositione viri spectabilis Vicarii urbis Romæ Provincia infrà scriptæ, Consulares, Campaniæ, Tusciæ & Umbriæ, Piceni suburbicarii, Siciliæ.* Correctores, *Apuliæ & Calabriæ, Bruttiorum & Lucaniæ.* Præsides, *Samnii, Sardiniæ, Corsicæ, Valeriæ.* Vicarius autem vices gerebat præfecti urbis; cujus jurisdictio porrigebatur usque ad centesimum lapidem, id est centum millia passuum; ut ex ejusdem libri cap. 4. constat. Juxta Ruffini itaque sententiam, Episcopi urbis Romæ autoritas in administrationibus Ecclesiasticis iisdem, quibus præfecti ejusdem urbis in politicis, definita videtur Provinciis. Uterque enim *suburbicarias regiones* sibi subjectas habuit. Ut enim Præfectus urbis suburbicariarum Provinciarum, sic Episcopus Romæ suburbicariarum Ecclesiarum (ut cum Ruffino loquar) sollicitudinem gerebat, iis saltem temporibus, quibus Ruffinus hæc scribebat.

Τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ καὶ Πενταπόλει. Omnes antiquæ consuetudines, quæ in Ægypto, Libyâ, & Pentapoli receptæ sunt, hîc non confirmantur, sed eæ solæ, quæ ad Ecclesiasticam politiam spectant, ut ex sequentibus etiam verbis patet, ὥστε τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπίσκοπον &c. nimirum Episcopi uniuscujusque gentis, juxta Can. Apostol. 34. agnoscere debent eum, qui in eis primus est, & existimare ut caput, & nihil magni momenti facere præter illius sententiam, nisi quòd quisque, quæ ad suam pertinent paræciam, administret. Usu autem receptum est, ut Episcopi in Ægypto, Libyâ, & Pentapoli constituti, Alexandrinum, ut metropoli præfectum, pro primo inter se haberent, ac proinde nihil magni momenti citra illius sententiam facere deberent. Hinc tandem aliquando usu evenit, ut Episcopus Alexandrinus non tantum dictos Episcopos consecrayerit, sed & omnem Ecclesiasticam potestatem super eos exercuerit. Hoc egregiè confirmatur ab ipso Epiphanio qui asserit morem fuisse Alexandrinorum Archiepiscoporum, per totam Ægyptum, ac Thebaidem, Maræotam, & Libyam, Ammoniacam, Maræotidem, & Pentapolim, Ecclesiastica negotia administrare, πάντα γὰρ εἶχεν ὅτε τὸν ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ Ἀρχιεπίσκοπον, πάσης τε Αἰγύπτου, καὶ Θηβαΐδος, Μαρεωτῶν τε καὶ Λιβύης, Ἀμμωνιακῆς, Μαρεωτιδός τε καὶ Πενταπόλεως ἔχειν τῶν ἐκκλησιαστικῶν διοίκησιν. Epiphan. hæres. 68. Hâc autoritate prædictus Petrus Episcopus Alexandrinus viginti circiter annis ante congregatam Nicææ Synodum, Melitium Episcopum Lycopoleos in Thebaide, multis convictum criminibus, & in primis quòd idolis sacrificâsset, in communi Episcoporum Synodo deposuit; ut ipse testatur Athanasius, dicens, Πέπρος παρ' ἡμῶν ἀφ' ἑνὸς τῶν διαγμοῦ γέγονεν ἐπίσκοπος, ἔν τε τῷ διαγμῷ, καὶ ἁμαρτήσαντι ὅτε Μελίτιον ἀπὸ τῶν Αἰγύπτου λεγόμενον ἐπίσκοπον, ὅτι πολλαῖς ἐλεγχόμενον παρανομίαις καὶ ἀνοσίᾳ, ἐν κοινῇ συνόδῳ τῷ ἐπισκόπων καθεῖλεν. Athanas. Apol. 2. contra Arianos p. 603. B. tom. 1. edit. Commelin. Et ante eum idem Athanasius observat, quòd cum in Pentapoli superioris Libyæ quidam Episcoporum sententiam Sabellii amplectebantur, tantumque eorum commenta invaluerant, ut vix ulterius Filius Dei in Ecclesiis prædicaretur: re cognitâ Dionysius Alexandrinus, ad cujus curam eæ Ecclesiæ pertinebant, legatos misit, qui autores harum rerum ab illis pravis opinionibus retraherent, τῶν μαθὼν Διονύσιος, αὐτὸς γὰρ εἶχε τὴν μέριμναν τῆς ἐκκλησιῶν ἐκείνων, πέμπει καὶ συμβουλίας πρὸς αἱρέσεις παύσασθαι τῆς κακοδοξίας. Athanas. de sentent. Dionys. contra Arianos. Hinc igitur Episcopum Alexandrinum, etiam ante Synodum Nicænam, locis his enumeratis, non ordinandi modo, sed & omnia Ecclesiastica negotia administrandi potestatem ex antiquâ consuetudine receptam habuisse palam est. Hoc majorum suorum institutum Melitius Lycopolitanus violabat, utpote qui ab Episcopo Alexandrino depositus, alios Episcopos etiam in Provinciâ Alexandrinâ ordinare ausus sit, atque ita non tantum jus ordinandi Episcopos, Alexandrino præsuli debitum, sibi vendicabat, sed & depositionem suam nihili pendebat, post eam sibi ab Episcopo Alexandrino inflictam, Episcopalibus adhuc muneribus fungi præsumens: ac propterea utroque modo consuetæ Episcopi Alexandrini autoritati repugnabat. Cum omnia autem hæc antiqua Ecclesiæ Alexandrinæ instituta à Melitio violata, à Patribus Nicænis hoc canone confirmentur, necessariò exinde conficitur, canonem hunc non de ordinandi tantum ritu, sed & de omni Ecclesiasticâ potestate intelligendum esse; ut etiam Henricus Valesius contra Johannem Launoium rectè observavit. Et hoc quidem sensu ipsi Episcopi Ægypti hunc canonem intellexerunt; cum enim post depositum Dioscorum Archiepiscopum Alexandrinum, à Concilio Chalcedonensi Leonis Epistolæ subscribere rogati essent, respondebant sibi non fas esse sine Archiepiscopi sui Alexandrini sententiâ subscribere, sæpe clamantes, οὐδὲ γνώμῃ ἀρχιεπισκόπου ὑπογράφομεν. Et idcirco supplices petebant, ut dilata esset ipsorum subscriptio, usque dum alius Dioscori loco Archiepiscopus crearetur, ut secundum antiquam consuetudinem illius sententiam sequerentur, ἵνα κατ' ἀρχαῖα ἔθη τῇ γνώμῃ ἐκείνου ἐξακολουθήσωμεν. Ac præterea ipsum hunc canonum citant, quo constitutum asserunt, ut omnis Ægyptiaca regio Archiepiscopum Alexandrinum sequatur, & nihil sine illo, ab aliquo ei subjacente Episcopo, agatur, Τοῦτο γὰρ καὶ οἱ ἁγιώτατοι πατέρες συνταγηγραφήσαντο ἐπὶ Νικαίου ἄγιοι πατέρες συνταγηγραφήσαντο ἐπανόρθωσιν τινά. ὥστε ἀκολουθεῖν πᾶσαν τὴν Αἰγυπτιακὴν διοίκησιν τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ τῆς μεγαλοπόλεως Ἀλεξανδρείας, καὶ μηδὲν ἄνευ ἐκείνου πράττεσθαι τοὺς τῆς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους. Concil. Chalced. Act. IV.

Πάντων τύπων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν. Quænam hîc potestas intelligenda sit, Metropolitica, an Patriarchica, inter eruditos viros non convenit. Plerisque enim, tam Græcis quam Latinis scriptoribus, recentioribus præsertim, quos inter & scholiastes hîc editi, jus Patriarchicum Episcopis hîc enumeratis, Alexandrino, Romano, & Antiocheno, hoc canone confirmari visum est: ast alii, inter quos & Johannes Launoius, autoritatem tantùm Metropoliticam iis hîc sanciri contendunt. Sed miror eos, qui hanc tractarunt controversiam, nihil adhuc certi præmisisse, de eo quod proprium est juris Patriarchici, sive quo Patriarchæ à Metropolitanis distinguuntur: Nisi hoc enim prius pro certo & comperto habeatur, jugulum causæ nunquam petamus. Ut igitur quid nobis hâc de re statuendum videtur ostendamus, in jura Patriarchica propriè sic dicta priùs inquiremus, & deinde examinabimus, utrum istiusmodi jura ac privilegia Episcopis, Alexandrino, Romano, & Antiocheno, hoc canone confirmentur. Ut hæc autem res *perplexa satis in* se ac intricata, perspicua nobis evadat, ac aperta, diversis quæ sequuntur sectionibus eam expediemus.

I. In primis observandum est, nomen hoc *Patriarcha* è Synagogâ Judaicâ in Ecclesiam Christianam traductum esse. Judæi enim post Hierosolymorum excidium per totum terrarum orbem dispersi, Alexandriæ aliisque Orientis civitatibus, quibus pedem vagantem figere poterant, præfectos quosdam sibi constituebant, eosdemque nominabant, *Patriarchas*, quibus & assessores quosdam assignabant, *Apostolos dictos.* Epiphanius, Εἰσὶ δέ τινες μὴ τὸν Παγκράτιον Ἀπόστολοι καλούμενοι, ἀφοσιδοῦσι δὲ τῷ παγκράτορι. Epiphan. hær. 30. In Codice etiam Theodosiano lib. XVI. tit. 1. frequens de Judaicis hujusmodi Patriarchis mentio occurrit. Vide & apud Hieron. in Isa. 3. Flavius etiam Vopiscus Patriarchæ Alexandrini meminit, qui non de Christiano, ut nonnullis visum est, sed de Judaico Patriarchâ ibi constituto intelligendus est. Anno ab Incarnatione Christi plus minus quadringentesimo ablata est Judaicorum Patriarcharum autoritas, eorumque nomen ad Episcopos quosdam Christianos translatum, in Oriente præsertim, ubi Judaicorum potestas viguerat. Non me latet in Clementis Epistolâ ad Jacobum fratrem Domini, necnon in decretalibus Anacleti, Episcoporum Primates Patriarchas sæpe vocatos esse: verùm, si nullum aliud produci posset argumentum, hoc illud, quod nemo hodiè non fatetur, istas videlicet Epistolas nothas esse ac supposititias, probè satis evinceret. Primus itaque, ni fallor, scriptor fide dignus, qui Patriarcharum Christianorum mentionem fecit, est Socrates scholasticus; qui historiæ suæ finem imposuit anno secundo Olympiadis 305. Theodosio decimum septimum Consulatum gerente, hoc est, anno Christi 442. Hic enim de secundo Oecumenico Concilio loquens, ait, καὶ πατριάρχας κατέστησαν, διανεμάμενοι τὰς ἐπαρχίας, *Sed & Patriarchas constituerunt, Provinciarum divisione factâ.* Socrat. Hist. Eccles. l. 5. cap. 8. Postea in Actis Concilii Chalcedonensis nomina *Archiepiscopus*, & *Patriarcha* sæpe occurrunt, tanquam Synonyma.

II. Post quadringentesimum itaque plus minus æræ vulgaris annum, nova hæc Episcoporum nomenclatura introducta est, quâ multi tandem Episcopi insigniti sunt. Socrates loco ante citato complures recenset, qui à Concilio C P. Patriarchatum sortiti sunt, Nectarium Constantinopoleos & Thraciæ, Helladium Ponticæ diœcesis, & unà cum illo Gregorium Episcopum Nyssæ, & Ottreium Episcopum Melitinæ in Armeniâ; Asianæ diœceseos Amphilochium

Iconii

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Iconii, & Optimum Antiochiæ Pisidiæ Episcopum; Ægyptiacæ Timotheum Alexandrinum; Orientis denique Pelagium Laodicææ, & Diodorum Tarsi Episcopum, servatâ tamen prærogativâ Melitio Episcopo Antiochiæ. Johannes Meursius in Glossario Græco-Barbaro observat, in Occidentali etiam Ecclesiâ primò unum fuisse Patriarcham vocatum, viz. Aquileiæ: deinde alterum sub Phocâ Gradis ordinatum: tertium additum Forojulienſem, quibus postremò accessit & Muscoviæ Patriarcha, ut cuique notum est. Adhæc Gregorius Turonensis etiam Nicetium Lugdunensem Episcopum *Patriarcham* appellat, Hist. l. 5. cap. 21. Qui præ omnibus autem aliis Episcopis hoc titulo decorati sunt, quinque præcipuè numerantur, idque hoc ordine, Romanus, Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus. Constitutus est hic Patriarcharum ordo à Concilio Trullano can. 36. Ab isto demum tempore hi quinque throni summis honoribus celebrati sunt; ut observat etiam Theodorus Balsamon, qui & ipse Patriarcha Antiochenus fuit: Hic enim in meditato sive responso de Patriarcharum privilegiis, post citatum dictum canonem, mox subjungit, διὸ καὶ ἐπὶ τοῦ τύπου πείθεσθαι ἔκ τε τοῦ κανόνος καὶ μέχρι τῆς νῦν οἱ ἅγιοι πατέρες πάντα ἀκωλύτως ἔθεσαν μεγάλοι ἀρχιερεῖς ὅπου ἐπὶ πᾶσιν τοῦ οἰκουμενίου σκάζοντος. Balsam. in Meditat. Verum observandum est, Romanum Episcopum se nunquam Patriarcham appellâsse, etiamsi ab aliis ita appelletur: reliqui autem quatuor non tantum ab aliis ita vocantur, sed & se Patriarchas sæpe vocant. De his igitur quinque Patriarchis quæstio instituitur, utrum jura ac privilegia, quibus illi gavisi sunt, omnibus, vel aliquibus eorum hoc canone sanciantur.

III. Quænam autem sint propria illa quinque horum Patriarcharum jura ac privilegia, quibus à Metropolitanis distinguuntur, non adeo facile est definire. Theodorus Balsamon Patriarcha Antiochenus in meditato de Patriarcharum privilegiis, multa de lampadibus Patriarchicis congessit, & quomodo Patriarchæ soli, saccos vel penulas multis insignitas crucibus, & tunicas frequenti literâ gamma triangulisque depictas induere consueverunt: sed hæc ad externam tantùm Patriarcharum pompam, non ad interna eorum jura spectant. His igitur omissis, in propria eorum & essentialia jura, quibus ab aliis quibuscunque Episcopis discernantur, inquiramus necesse est. Primò itaque Patriarcha, quatenus Patriarcha, non unam tantum Provinciam, sicut Metropolitanus, sed diœcesim, hoc est, multas simul Provincias sibi subjectas habet, easque suâ sollicitudine gubernat. Sic Innocentius primus in Epistolâ ad Alexandrum Episcopum Antiochenum ait, *Revolventes itaque authoritatem Nicæna Synodi, que unam omnium per orbem terrarum mentem explicat Sacerdotum, que censuit de Antiochenâ Ecclesiâ cunctis fidelibus, ne dixerim Sacerdotibus, esse necessarium custodire, quâ super diœcesim suam prædictam Ecclesiam, non super aliquam Provinciam, recognoscimus constitutam*; ubi videre est Antiochenam Ecclesiam, quæ una est e Patriarchalibus, non tantum super *Provinciam*, sed super *Diœcesim* constitutam esse, & quidem ex authoritate Synodi Nicænæ; ut Innocentius arbitratus est. Sic Diœcesis Patriarchæ Constantinopolitani præter Archiepiscopatus 39. etiam metropoles 81. ac proinde totidem Provincias sibi subjectas habuit, ut patet è dispositione per Leonem sapientem facta, quem ordinem habeant throni Ecclesiarum Patriarchæ CP. subjectarum. Idem & de reliquis Patriarchis sentiendum est, quòd hi plures, illi pauciores, sed singuli multas Provincias sortiti sunt, quibus singulis Metropolitanus præfuit. Secundò, ut Metropolitani Episcopos suæ Provinciæ, sic & Patriarchæ singuli suæ diœceseos Metropolitanos jure ordinarunt. Hinc cùm Concilium Chalcedonense thronum Constantinopolitanum ad Patriarchatum promoveret, diœceses ei tres integras (Ponticam, Asianam, & Thracicam) attribuens Conc. Chalced. can. 28. decernebat, ut Provinciæ cujusque Episcopi à Metropolitanis, at diœceseos Metropolitani à Patriarchâ sive Archiepiscopo CP. ordinarentur, διωκεῖσθαι ἐκάστου μητροπολίτου ὑπὸ τοῦ προειρημένου θρόνου τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τῶν ἐπαρχίας ἐπισκόπους χειροτονοῦντος τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους, καθὼς τοῖς θείοις κανόσι διωρίσθαι. χειροτονεῖσθαι δὲ, ὡς εἴρηται, τοὺς μητροπολίτας ὑπὸ τοῦ προειρημένου θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀρχιεπισκόπου, ψηφισμάτων συμφώνων τε τοῖς ἔθεσι γινομένων, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀναφερομένων. Concil. Chalced. can. 28. Et Innocentius, in Epistolâ ad Alexandrum Antiochenum antè citatâ, ait, *Itaque arbitramur, frater charissime, ut sicut Metropolitanos autoritate ordinis singulari, sic & cæteros non sine permissu conscientiâque tuâ finas Episcopos procreari.* Ergo Patriarcha autoritate singulari, hoc est, Patriarchicâ suâ autoritate Metropolitanos ordinavit. Sic etiam Synodus œcumenica octava, sive Constantinopolitana quarta, de sedibus Romæ, Constantinopoleos, Antiochiæ, & Hierosolymorum decrevit, ut *earum Præsules universorum Metropolitanorum, qui ab ipsis promoventur, & sive per manus impositionem, sive per pallii dationem, Episcopalis dignitatis firmitatem accipiunt, habeant potestatem, viz. ad convocandos eos,* Concil. oct. c. 17. Metropolitani igitur à Patriarchis istis promoti sunt. Episcoporum autem ordinationem, non ad Patriarchas, sed ad Metropolitanos cujusque Provinciæ jure pertinere, confirmetur etiam ex mandato, quod in Patriarchatu CP. dari solet Metropolitano, cùm ordinatur, quo jubetur, non nisi dignos viros ad gradum Episcopalem evehere, τὸ ὀφθὲν βίῳ σεμνῷ καὶ λόγῳ καὶ κατηρτισμένῃ πνευματικῇ μαρτυρούμενον, καὶ κανονικῶς φαιζόμενον εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν ἀνδρῶν βαθμόν. Extat hoc mandatum in Juris Græco-Romani libro VI. Tertiò, ut Metropolitani Provinciales Episcopos, sic Patriarchæ ipsos etiam Metropolitanos ad Synodalem conventum convocant. Hoc evincitur ex capite 17. Concilii octavi ante laudato; ubi statutum est, ut Patriarchæ dictorum thronorum Metropolitanorum potestatem habeant, *videlicet ad convocandos eos, urgente necessitate, ad Synodalem conventum.* Et ratio paucis interjectis redditur, his verbis, *A Metropolitâ quippe unius quidem Provinciæ dispositio efficitur; à Patriarchâ verò sæpe totius causa diœceseos dispensatur.* Ultimò, proprium erat Patriarcharum corrigere Metropolitas, & ultimum in causis Ecclasiasticis judicium ferre; adeo ut ab eo nullus esset appellandi locus. In dicto enim capite Synodi octavæ ulteriùs decernitur, ut Patriarchæ potestatem habeant ad convocandos Metropolitanos ad Synodalem conventum, *vel etiam ad coercendum illos & corrigendum, cùm fama eos super quibusdam delictis forsitan accusaverit.* In compendiario etiam legum delectu à Leone & Constantino A. A. facto, omnium metropoleon, Episcopatuum, monasteriorum, & Ecclesiarum cura; item judicium, condemnatio, & absolutio, Patriarchæ arbitrio in quavis diœcesi committitur. Πασῶν τῶν μητροπόλεων καὶ ἀρχιεπισκοπῶν, μοναστηρίων τε καὶ ἐκκλησιῶν, ἡ φρόνησις, καὶ φειδὼ, ἔτι δὲ καὶ κρίσις, καὶ κατάκρισις καὶ ἀθῴωσις τῷ οἰκείῳ πατριάρχῃ ἀνήκουσι. lib. Leon. & Constant. tit. 3. Quinetiam si contigerit, ut Episcopi ejusdem Provinciæ controversiam inter se habuerint, sive de Jure Ecclesiastico, vel aliâ quacunque causâ, prius Metropolitanus, cum duobus Episcopis ejusdem Synodi sive Provinciæ, rem judicare debet; & si utraque pars judicio non acquieverit, tunc Patriarcha diœceseos inter eos audiet, & ejus judicio neutra pars contradicere potest, τότε καὶ ὁ μακαριώτατος πατριάρχης ἡ διοικήσεως ἐκείνης, μεταξὺ αὐτῶν ἀκροάσεται, κἀκεῖνα ἀκριβώσει, ἃ πρὸς τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κανόσι καὶ τοῖς νόμοις συνάδει, ἀδήλου μέχρις τοῦ ἔθους ἀπολήγειν συναμφοῖν. ut constituit Justinianus, Novellâ 123. c. 22. & Basilic. l. 3. tit. 1. cap. 38. neque enim à Patriarcharum sententiâ appellatur, ὅτι καὶ ἐκκλησιῶν καὶ αἱ τῶν πατριαρχῶν ψῆφοι. Phot. nomoc. tit. 9. cap. 6. constit. Eccles. collect. ex cod. 1. tit. 4. n. 29.

IV. Ex iis, quæ hactenus de Patriarchis commentati sumus, apertè conficitur, propria eorum jura in his quatuor rebus versari. 1°. Ut unusquisque ex iis habeat diœcesim: excepto Patriarcha Constantinopolitano, qui tres diœceses integras sibi subjectas habuit. Concil. Chalced. can. 28. 2°. Ut omnes diœceseos suæ metropolitanos ordinet. 3°. Ut eosdem ad Synodos convocet. 4°. Ut in omnibus Ecclesiasticis causis, quæ magni sunt momenti, ultimum judicium ferat, si ad eum appelletur. Quibus sic præmissis, quæstio, quam præ manibus habemus, facillimè dirimatur. Si Patriarchæ enim, propriè sic dicti, quatenus à Metropolitanis distinguuntur, & quales jam descripsimus, intelligentur, eos in hoc canone non constitutos esse, nec Episcopis Alexandrino, Romano, & Antiocheno jura Patriarchica, sed metropolitica tantùm sancita, ex ipso hoc canone, cum aliis ejusdem Synodi collato, clarissimè colligatur. Primò enim nec hoc, nec alio quovis hujus Synodi canone, plures quam duo Episcoporum ordines recensentur, viz. Episcopi provinciales, & metropolitæ: ubi itaque Patriarchæ, quorum nec nomen in Ecclesiam adhuc transcriptum fuit? Sed dicat aliquis, Patriarchas hìc Metropolitas appellari. Si ita, ubi sunt Metropolitæ propriè sic dicti? & si Metropolitas sibi subjectos non habeant, quo tandem jure vocentur Patriarchæ? Deinde Episcopis hoc canone recensitis nullæ assignantur diœceses, sed Provinciæ tantum; eo enim quòd dicitur, ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν Ἀντιόχειαν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἐπαρχίαις. *Similiter & in Antiochiâ & aliis Provinciis*, ſolis apparet luce clariùs, Epiſcopo Antiocheno, ac proinde Alexandrino, etiam & Romano, non διοίκησιν ſed ἐπαρχίαν, *provinciam* non *diœceſim* hîc attribui; & præterea, quæ hîc de Alexandrinâ, Romanâ, & Antiochenâ conſtituuntur, obſervanda ſunt etiam ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις. Si itaque ex hujus canonis præſcripto, Epiſcopi, Alexandrinus, Romanus, & Antiochenus fiant Patriarchæ, tot eſſe debent Patriarchæ, quot ſunt Provinciæ: ac proinde nullus omnino propriè ſic dictus: non enim propriè Patriarcha eſt, qui tantùm Provinciæ præeſt. Adhæc ad Patriarchas pertinet ut Metropolitanos, ad Metropolitanos ut Epiſcopos ordinent: At Alexandrinus unus ex hîc enumeratis, omnes provinciales Epiſcopos ipſe ordinavit, ut oſtendimus in annotationibus ad quartum canonem hujus Synodi; idque quidem ex ſingulari hujus Synodi decreto in Epiſtolâ Synodicâ promulgato, & ex generali canone viz. quarto, quo τὸ κῦρος, confirmatio Epiſcopalium ordinationum, Metropolitano cujuſque provinciæ alligatur. Cùm autem in dicto canone decernitur, ut in unaquaque provinciâ Metropolita Epiſcoporum ordinationes confirmet, & in Epiſtolâ Synodica, ut Alexandrinus Epiſcopus Epiſcoporum ſibi ſubjectorum ordinationes confirmet, his verbis, ἐπιφερόντω τῷ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπῳ, quid apertius eſſe poteſt, quàm Alexandrinum Epiſcopum Patrum Nicænorum ſenſu non Patriarcham fuiſſe, ſed purum putum metropolitam, qui nullum alium metropolitam ſibi ſubjectum habuit, ad quem Epiſcopalium ordinationum confirmatio jure pertinuit? Quod denique ad Eccleſiaſticas cauſas dijudicandas ſpectat, Patres hi Nicæni in præcedenti canone ſtatuerunt, Concilia bis quotannis in ſingulis provinciis celebranda eſſe, quæ controverſis iſtiuſmodi finem imponant: uſque adeo ut, ſi iſtis provincialibus Synodis conſtiterit, quosvis juſtè excommunicatos fuiſſe, ita manere debent, donec iiſdem Synodis viſum fuerit humaniorem pro iis ſententiam proferre; unde patet, appellationes ad Patriarchas iſto canone non admitti. Quod ſi in præſenti canone Patriarchas propriè ſic dictos conſtituiſſent, reſcidiſſent omnino & revocâſſent, quæ iſto prius decreverant. Inter jura enim Patriarchica, ultimum in majoribus cauſis judicium pro præcipuo haud dubiè habendum eſt.

V. E præmiſſis itaque pronunciare licet, Patres Nicænos hoc præſenti ſexto ipſorum canone, nihil juris verè Patriarchici, ſive quale Patriarchæ poſtea ſibi vendicârunt, Epiſcopis quibuſvis confirmâſſe; non diœceſim, non ſubjectos metropolitas, nec proinde eorum ordinandi, aut convocandi autoritatem, non denique ultimum in cauſis audiendis judicium; ſed ea tantùm, quæ Metropolitis cujusque provinciæ competunt. Non tamen diffitendum eſt, quin hic canon Patriarchis poſtea conſtituendis occaſionem dederit. Nimirum tres præ omnibus aliis Epiſcopi conceptis verbis hîc nominantur, Alexandrinus, Romanus, & Antiochenus; iiſdemque antiqua ſua jura ac privilegia confirmantur. Hinc ſequentibus Conciliis Patribuſque in promptu fuit colligere, tres iſtos thronos aliis quibuſcunque jure præponendos eſſe, quibus prima œcumenica, & omnium celeberrima Synodus privilegia ſua nominatim ſancivit; aliis autem ſub generalibus tantummodo verbis, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις. Quo etiam tandem aliquando factum eſt, ut cum Eccleſia perſecutionibus jam liberata eſſet, & per totum terrarum orbem diſſeminata, adeo ut pluribus Metropolitanis opus eſſet, hi tres aliis omnibus præminere cenſerentur; ac proinde mutato nomine Patriarchæ audirent, & pluribus, quam reliqui Metropolitæ, gauderent privilegiis, ut quibus præfecti ſunt. Hinc eſt, quòd Innocentius primus, Papa Romanus, in Epiſtolâ ad Alexandrum Antiochenum ante laudatâ, Eccleſiam Antiochenam ſuper diœceſim ſuam, non ſuper aliquam provinciam, à Concilio Nicæno conſtitutam affirmet. Sane in hoc Concilio nulla fit mentio diœceſeos Antiochenæ; ſed ſtrata eſt ab eo via, quâ ad diœceſim pervenit; ac idcirco ab eo etiam ſuper diœceſim conſtituta dicitur. Sic etiam intelligenda videntur illa D. Hieronymi verba, *Tu qui regulas quæris Eccleſiaſticas & Nicæni Concilii canonibus uteris, & alienos Clericos & cùm ſuis Epiſcopis commorantes tibi niteris uſurpare, Reſponde mihi ad Alexandrinum Epiſcopum Paleſtina quid pertinet? Ni fallor, hoc ibi decernitur, ut Paleſtinæ metropolis Cæſarea ſit, & totius Orientis Antiochia.* Hieron. ad Pammachium, adverſus errores Johannis Hieroſolymitani. Hîc enim, ut videre eſt, eruditiſſimus pater non pro certo ſtatuit, ſed tantum dicit, *Ni fallor, hoc ibi decernitur.* Certiſſimum autem eſt, nihil de Antiochiâ ab iſto Concilio decretum, vel dictum fuiſſe præterquam iſtis verbis, ὁμοίως καὶ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, quibus nec *Orientis*, nedum *totius*, mentio fit. Secunda, fateor, Synodus Oecumenica Conſtantinopoli habita definivit, ut Orientis Epiſcopi Orientem ſolum adminiſtrent, *Servatis privilegiis, quæ ſunt in Concilii Nicæni Canonibus, Antiochenæ Eccleſiæ,* φυλαττομένων τῶν ἐν τοῖς κανόσι τοῖς κατὰ Νίκαιαν πρεσβείων τῇ Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ. Syn. C P. can. 2. Hîc autem Oriens non de toto Oriente, quatenus ab Occidente diſtinguitur, intelligendus eſt; ſed de quintâ tantum illius parte, ſive quatenus ab Ægypto, Thraciâ, Ponticâ, & Aſianâ in notitiâ imperii diſterminatur: ut ex ipſo etiam Canone conſtat. Sed dicat aliquis, Palæſtinam etiam ad Orientem propriè ſic dictum pertinere. Fateor equidem, ſed ſimul meminiſſe debet, Cyprum etiam intra Orientis propriè ſic dicti limites contineri. At nihilominus Epiſcopus Antiochenus in iſtâ inſulâ jus ordinandi nunquam habuit, nec aliam quamcunque poteſtatem, ut Rheginus, Zenon, & Evagrius Cypri ipſius Epiſcopi coram Synodo Epheſinâ teſtati ſunt. Act. Conc. Epheſ. part. 2. Act. 7. Et quod imprimis obſervandum eſt, cum Epiſcopus Antiochenus hoc Cypri Metropolitanum ordinandi jus ſibi conciliare attentaret, ante commemorati Cypri Epiſcopi, in libello ad dictam Synodum oblato, dicebant, hoc eſſe *contra Apoſtolicos Canones & definitiones ſanctiſſimæ Nicænæ Synodi*; ſuffragante iis etiam toto Concilio Epheſino, ut è priùs laudatâ ſeptimâ ſecundæ Actorum ejuſdem Concilii partis actione patet. Unde omnibus perſpicuum eſt, Antiochiam à Concilio Nicæno totius Orientis Metropolim non conſtitutam eſſe, cùm ipſi etiam Canones Nicæni eam ullam in dictâ Orientis parte autoritatem exercere non permitterent. Idem haud dubiè & de cæteris Orientis provinciis, exceptâ Syriâ, dicendum eſt, utpote quas Nicæni præſertim Concilii diebus, Epiſcopus Antiochenus ſibi ſubjectas non habuerat, nec earum Metropolitas ordinaverat, nec eas alio quocunque verè Patriarchico jure adminiſtrarat. Imo quidem in antiquis Eccleſiæ monumentis, quæ res geſtas & conſuetudines ante Concilium Nicænum receptas poſteritati tradiderunt, nec vola extat, nec veſtigium de privilegiis Patriarchicis propriè ſic dictis ad quoſvis Epiſcopos, Romanum, Alexandrinum, Antiochenum, alioſve pertinentibus. Sed altum in iis ſilentium de poteſtate æque ac de nomine Patriarcharum. Uſque adeo, ut etiamſi nonnulli metropolitani, quos inter Alexandrinus, Romanus, & Antiochenus meritò recenſeantur, aliis illuſtriores habiti fuerint, nullus tamen eorum jura pluſquam metropolitica iis temporibus exercuiſſe legitur; ac proinde, cùm præſenti canone Antiquæ tantùm conſuetudines dictis Eccleſiis adſtruantur, fieri non poteſt, ut verè Patriarchica etiam privilegia iis ſimul confirmentur; utpote quæ nondum uſu recepta fuerant. Sed quandoquidem plus forſitan honoris ac reverentiæ hiſce quam aliis Metropolitanis tributum fuerat; Patres Nicæni hoc canone eos ſolos diſertè commemorat; nulla tamen nova, nedum Patriarchica, iis decernentes privilegia, ſed antiqua tantum & majorum inſtituto admiſſa confirmantes: quo tamen factum eſt, ut hic canon iiſdem viam patefecerit, quâ ad Patriarchicos paulatim thronos aſcenderent. Enimvero hîc cautum eſt, ut antiqui mores in Alexandrinâ, Romanâ, Antiochenâ, aliiſque provinciis conſerventur; & proximo canone, ut *Epiſcopus Hieroſolymitanus conſequentiam honoris habeat; ſalvâ metropoli propriâ dignitate.* Hinc tandem evenit ut non ſoli tres priùs dicti, ſed & ultimus ſive Hieroſolymitanus etiam Epiſcopus Patriarcha evaſerit; tametſi nihil apertius eſſe poteſt, quam ex mente Concilii Hieroſolymam Cæſareæ metropoli ſubjectam eſſe, ac propterea ejus Epiſcopum non tantum Patriarcham non conſtitutum eſſe, ſed nec Metropolitam: at ſolum ut proximum inter Epiſcopos honorem habeat poſt Metropolitam ſuum, Cæſarienſem præſulem. Sed utcunque, tandem evenit, ut & tres ſupradicti, & Hieroſolymitanus etiam thronus, quippe cui honor ab hoc Concilio tribuitur, ad Patriarchatum proveheretur; at diœceſeos ejus limites non ante Concilium Chalcedonenſe terminati ſunt, quo Palæſtina, Arabia, & Phœnice ei aſſignantur. Verùm, tametſi occaſio hîc data ſit, qua hic, reliquique tres throni Patriarchica jura ſibi poſtea arripuerunt; ea tamen non ſtatim uſurpabant, nec quidem uſurpare poterant; quia ab aliis poſterioribus Conciliis pedetentim introducta ſunt: & primò quidem à Synodo Conſtantinopolitanâ Oriens Antiochiæ ſubjicitur, & thronus Conſtantinopolitanus proximo poſt Romanum honore donatur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

natur. Deinde à Concilio Chalcedonensi primo statutum est; ut omnis controversia inter Clericos agitata apud diœceseos Exarchum, *vel apud Constantinopolitanam sedem determinetur.* Concil. Chalced. can. 17. Et ut Metropolitani ab eodem ordinentur, & Episcopi à Metropolitanis. Et sic progressu temporis, Justiniano præsertim Imperante, omnia jura ac privilegia ante commemorata dictis quinque Episcopis concessa sunt, & ab iisdem summo vigore exercita. Quem autem ordinem inter sese tenere debent, Synodus Trullana prima definivit, viz. ut primus thronus sit Romanus, secundus Constantinopolitanus, tertius Alexandrinus, quartus Antiochenus, & ultimus Hierosolymitanus. Nec quidem ab alio quovis, ante hoc, Concilio omnes quinque simul commemorantur. Ex eo autem, quòd jura propriè Patriarchica, sive quibus Patriarchæ à Metropolitanis distinguuntur, post hoc Concilium Nicænum instituta sunt, necessario conficitur, Patriarchas propriè sic dictos, hoc Canone non constitutos esse, tametsi occasio iis constituendis ab eo præbita fuerit.

VI. Huic nostræ sententiæ Joh. Launoius in dissertatione *de rectâ sexta Nicani Canonis intelligentiâ* suffragatur, hæc in corollario decimo quinto dicens, *His igitur sincerè & sine fuco peractis præmisso Antiquas illas Romanæ, Alexandrinæ & Antiochenæ Ecclesiæ consuetudines, quas Nicænum Concilium asserit & confirmat, nihil quidquam objicere, quod Patriarchis noxium & propriè conveniat.* Imo quidem & longè ante eum ipse Latinæ canonum editionis ante Dionysium Exiguum elaboratæ autor, hunc canonem eodem modo interpretatus est. Nam hæc ejus verba ἰδιαίως δὲ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις τὰ πρεσβεῖα σώζεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις, sic ἀδιαστόλως vertit: *Similiter autem & circa Antiochiam & in cæteris Provinciis privilegia propria serventur metropolitanis Ecclesiis.* Ex hujus itaque prisci autoris sententiâ hoc canone cautum est, ut in Romanâ, Alexandrinâ, Antiochenâ, & in cæteris Provinciis (non diœcesibus) privilegia propria Metropolitanis Ecclesiis serventur; ut Romanæ nimirum Ecclesiæ, quippe quæ metropolitana est, sua serventur privilegia; quod idem & de Alexandrinâ, Antiochenâ, aliisque omnibus Provinciis dicendum est: videlicet, ut quæcunque Ecclesia in qualibet Provinciâ Metropolitana est, jura sua metropolitica sarta tecta retineat: & propterea nihil hîc de Patriarchicis, sed tantum de Metropolitanis Ecclesiis sancitur.

VII. Verum doctissimus vir Henricus Valesius, in tertio observationum Ecclesiasticarum in Socratem & Sozomenum libro, sententiæ à nobis prolatæ se totum opponit, contenditque hoc Canone Nicæno, non de Metropolitanis, sed de Patriarchis propriè sic dictis agi. Ne quid itaque rectæ ac genuinæ hujus Canonis intelligentiæ à nobis assertæ desideretur, argumenta, quibus clarissimus vir contra Launoium disputans, eandem evertere, suamque adstruere conatur, paucis discutiemus. Primò igitur sic argumentatur, capite secundo, *Duo præcipuè in hoc Canone notanda sunt. Primum est, hic agi, de Patriarchis, alterum est, non de solâ ordinatione hic agi; sed de omni jure Patriarchico. Ac primum quidem illud ita demonstrari potest. Patres Concilii Nicæni, cùm Ecclesiarum quieti prospicerent, in Canone quarto sanxerunt, quo ritu celebranda essent Episcoporum electiones, easque à Metropolitanis Episcopis confirmari voluerunt. Cùm igitur potestas Metropolitanorum in capite illo quarto abundè stabilita esset, quid opus erat rursus in sexto de Metropolitanis dicere?* Huic primo argumento ut respondeamus, non opus est ut ab ipsis his verbis longiùs abeamus, utpote quæ sibi invicem respondent: quod miror eruditissimum virum non observâsse. Hîc enim ait, (quod & ille capite quinto, & nos antè probavimus) hoc Canone non de solâ ordinatione agi: ac proinde etiamsi potestas Metropolitanorum in celebrandis ac confirmandis Episcoporum ordinationibus Canone quarto stabilita fuisset, non tamen superfluum, sed summè potiùs necessarium erat, ut omnia alia ipsorum jura ac privilegia iis alibi confirmarentur; quod quidem hoc sexto Canone factum est, quem etiam non minus quam quartum de Metropolitanis loqui, ex ista clausulâ abundè constat, κυρίως δὲ πρόκειται εἰπεῖν, ὅτι οὕτως χρεὼν γνώμης τὸν μητροπολίτην ὁρίζεσθαι, τὸν τοιοῦτον ἡ μεγάλη ζωίοδος ἔθεσε μὴ δεῖν ἀδιαστόλως. Nimirum in priori hujus Canonis parte Patres decreverant, ut in singulis provinciis omnia antiqua jura & privilegia Metropolitano Episcopo conservarentur; Et hic protinus subjungunt, hoc imprimis observandum esse, ut nullus sine Metropolitani consensu Episcopus ordinetur, & si quis aliter ordinatus fuerit, ordinatio illius irrita habeatur, nec ipse inter Episcopos recenseatur. Adeo ut hoc Canone quartus, quantum ad Episcoporum ordinationes à Metropolitanis confirmandas, ulteriùs explicetur, additâ insuper delinquentibus pœnâ, ἐὰν τοῦτο μὴ δεῖν ἀδιαστόλως. Quandoquidem itaque hic Canon de ipsâ etiam Metropolitanorum in ordinationibus potestate fusiùs quam quartus agit, atque insuper, non eam solam, sed & omnia alia antiqua privilegia, fatente etiam Valesio, confirmat; argumentum à quarto Canone confictum, sententiam nostram nequicquam debilitat; cùm nihil de Metropolitanorum potestate in quarto Canone constituitur, præterquam quod ad Episcoporum ordinationes spectat; nihil omnino de perpetuâ ipsorum autoritate super ordinatos. Hoc itaque missò, proximum ejus argumentum expendamus, *Præterea*, inquit, *in hoc sexto capite agitur de Episcopis, qui regunt diœcesim; non autem de his, qui regunt unicam provinciam.* Hoc autem prorsus negatur. Nihil enim omnino de diœcesi, sed tantum de provinciis in toto Canonis corpore commemoratur, καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν, nisi forsitan ἐπαρχίαν idem significare velit, quod διοίκησιν; contra non tantum aliorum omnium, sed & ipsius sententiam traditam in Annotationibus ad Socrat. lib. 5. cap. 8. ubi ἐπαρχίαν non *diœcesim*, sed *Provinciam* perpetuò significare rectè contendit; ac proinde non opus est, ut hoc argumento diutiùs immoremur. Proximum sic concipit, *Cùm enim*, inquit, *Episcoporum ordinationi abundè prospexissent, quam à Metropolitanis confirmari sanxerunt, restabat, ut de Metropolitanorum ipsorum ordinatione statuerent. Id autem disertè faciunt hoc Canone 6. illos à Patriarchis ordinari jubentes, qui sunt Metropolitani Metropolitanorum. Ita omnino intelligenda sunt hæc verba Canonis nostri. Illud autem generaliter clarum est, quòd si quis præter Metropolitani sententiam fuerit factus Episcopus, hunc magna Synodus definivit Episcopum esse non oportere.* Respondeo, primò, non omnino ita, sed omnino aliter intelligenda sunt hæc ultima ab eo laudata verba. Nihil enim in iis de Metropolitanorum ordinatione dicitur; sed tantùm de eorum consensu in Episcoporum ordinationibus adhibendo. Et præterea, Metropolitanos hîc memoratos, non Metropolitanos Metropolitanorum, sive Patriarchas, ut ille hariolatur, sed puros putos Metropolitanos propriè sic dictos, in hoc non minùs quam in quarto Canone intelligendos esse, ex eo clarissimè consequitur, quòd eorum consensus in Episcoporum ordinationibus hîc requiratur. Nam Episcoporum ordinationes ad Metropolitanos propriè sic dictos pertinent, non ad Patriarchas postea constitutos, quibus Metropolitanos solos non etiam provinciales Episcopos consecrare incubuit, ut ante ostendimus. Et præterea, si necessarium fuisset, ut Patres Nicæni Metropolitanorum ordinationi hoc sexto Canone prospicerent, ut nimirum à Patriarchis ordinarentur, eâdem ratione & de Patriarcharum ordinatione aliquid statuere debuissent; quod tamen ab iis non factum esse, nec ipse Valesius, ut opinor, inficias ibit; nec quidem opus erat, ut de Metropolitanorum ordinatione quidpiam hîc decernerent, cùm in quarto Canone ei satis consuluissent. Ibi enim cautum est, ut Episcopus ab omnibus provinciæ Episcopis constituatur, & constitutio ipsius à Metropolitano confirmetur. Metropolitani itaque constitutio à Synodo etiam Episcoporum provinciæ celebranda est, nec necesse est, ex hujus Concilii mente, ut aliundè confirmetur: quemadmodum & veteres dictum Canonem constanter intellexerunt. Sic enim & Episcopi insulæ Cypri in Concilio Ephesino affirmant, Metropolitanum suum Episcopum Constantiæ, juxta Apostolicos & Nicænos Canones à Synodo provinciæ perpetuò ordinatum fuisse. Act. Concil. Ephes. part. 2. Act. 7. Sic Stephanus Ephesiorum Metropolitanus constitutus est, Concil. Chalced. Act. xi. Et Flavianus Antiochenus, ut Patres secundæ œcumenicæ synodi Constantinopoli habitæ in Epistolâ Synodicâ testantur. Et Episcopi Alexandrini in Encyclicâ Epistolâ Athanasium eodem modo Alexandriæ præpositum asserunt, apud Athanas. Apol. 2. Ut alios taceam, Concilium Aurelianense 2. disertè ait, *In ordinandis Metropolitanis Episcopis antiquam institutionis formulam renovamus, quam per incuriam omnimodis vidimus amissam. Itaque Metropolitanus Episcopus à Comprovincialibus Episcopis, Clericis, vel populis electus, congregatis in unum omnibus comprovincialibus Episcopis ordinetur.* Concil. Aurel. 2. can 7. Hæc ut videre licet, antiqua erat institutionis formula, in rectâ procul omni dubio dicti Nicæni Canonis intelligentiâ fundata. Et optimè quidem Valesius de causâ suâ meritus fuisset, si vel unicum exemplum protulisset, quo Metropolitanos aliter quam à comprovincialibus Episcopis Nicæni Concilii temporibus, vel saltem postea, constitutos fuisse probaret. Nullum sanè protulit, nec, ni fallor, proferre potuit. Ac proinde satis mirari

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

nequeo, quâ tandem ratione dixit, Patres Nicænos hoc sexto Canone Metropolitanos à Patriarchis ordinari *disertè* jubere; præsertim cum nec de Metropolitanorum ordinatione, nec de Patriarchis, quicquam hic disertè commemoratur. Sed ejusdem etiam generis est quod proximè subdit, *Certè*, inquit, *Johannes Zonaras Metropolitanos hoc loco interpretatur Patriarchas, qui sunt majores Metropolitani.* Cùm certissimum sit Johannem Zonaram, in totâ suâ hujus Canonis interpretatione, nec *Patriarchæ*, nec *majoris Metropolitani* nomen vel semel usurpasse; ut cuivis consulenti patebit.

VIII. Adhæc quarto ejusdem libelli capite, Valesius sic disputat. *An dices Alexandrinum Pontificem non revera fuisse Patriarcham ante Concilium Nicænum, cùm ante illud Concilium totam Ægyptum, & Libyam, ac Pentapolim rexerit; idque ex vetustâ consuetudine, ut testantur Patres Nicæni?* Dico equidem Alexandrinum Pontificem iis temporibus Patriarcham propriè sic dictum, sive quales postea constituti sunt, revera non fuisse; idque etiamsi Ægyptum, Libyam & Pentapolim rexerit. Nullos enim sub se Metropolitanos habebat, qui vel ordines Episcopales conferre, vel alia quævis Ecclesiastica negotia administrare poterant; sed ipse solos omnem Metropoliticam potestatem exercebat. Ac proinde omnia ista loca unam tantum provinciam constituebant: & ille Metropolitanus propriè sic dictus, non Patriarcha erat; ut & antea probavimus. Præterea, *Dic mihi igitur*, inquit, *quandonam Alexandrinus Episcopus cœperit esse Patriarcha?* Respondeo: primò, in hâc dirimendâ lite non necesse est, ut tempus definiamus, quo Patriarcha esse primus cœperit: satis enim causæ nostræ prospectum est, quod demonstravimus, jura verè Patriarchica à Concilio Nicæno nec ei, nec alii cuivis Episcopo constituta aut confirmata fuisse. Quinetiam superius ostendimus, omnia istiusmodi privilegia propriè Patriarchica ab aliis œcumenicis Conciliis hæc subsequentibus paulatim introducta fuisse, nec unum eorum hujus Synodi tempore cuivis Episcopo competiisse; ac proinde nec Alexandrinum, nec alium quemvis Episcopum, istis diebus revera Patriarcham fuisse, vel plusquam Metropolitanum. Sed si pleniorem adhuc dictæ quæstioni Valesius responsionem desideret, Cum Socrate respondeo, secundum Concilium œcumenicum Constantinopoli celebratum Patriarchas primò constituisse, Καὶ πατριάρχας ἤρτισαν, διανειμάμενοι τὰς ἐπαρχίας. Socrat. hist. Eccles. l. 5. c. 8. Hoc in annotationibus ad secundum istius Concilii Canonem fusiùs ostendemus. Interim satis mirari nequeo, quare Valesius istud Concilium præsentem Nicæni Canonem de diœcesibus explicâsse assereret. Proximo enim, sive quinto capite ait; *Idque confirmat etiam Canon secundus Concilii Constantinopolitani; in quo Episcopi centum quinquaginta decretum Nicænæ Synodi confirmantes, supradictum Canonem sextum explicant de Episcopis, qui diœcesim regunt.* Sanè in dicto secundo Canone Patres Constantinopolitani diœceses Ecclesiæ orientalis juxta notitiam Imperii distinguunt, ac proinde Patriarchas, aliquales saltem, & in genere, primùm constituisse jure merito censeantur. Præsentem autem sextum Synodi Nicænæ Canonem de Episcopis, qui regunt diœcesim, nusquam explicant, sed ipsi potius nonnullis Episcopis, & inter alios Alexandrino & Antiocheno hîc commemoratis diœceses assignant, jubentque ut inter eas sese contineant; Alexandrino nimirum Episcopo, non tantum quæ hoc Canone memorantur, Ægyptum propriè sic dictam, Libyam, & Pentapolim; sed totam Ægyptiacam diœcesim ex sex provinciis Libyâ inferiori, Thebaide, Ægypto, Arcadiâ & Augustanicâ constantem attribuunt. Synodus Nicæna nihil de Antiochiâ dixerat, præterquam generalibus istis verbis, ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς Ἀντιόχου, occasione tamen exinde datâ Patres Constantinopolitani Orientem Antiocheno Episcopo assignant, τὰς δὲ τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους τῷ ἀνατολικῷ μόνῳ διοικεῖν, φυλαττομένων δηλ. ἐν τοῖς κανόσι τοῖς κατὰ Νίκαιαν πρεσβείων τῇ Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ. Nequaquam autem hinc dici potest, eos præsentem Canonem Nicænum de Alexandrino & Antiocheno, tanquam Episcopis qui diœceses regebant, explicuisse, cùm ipsi primi diœceses iis definierint.

IX. Verùm præter argumenta modo retusa, Valesius tertio ejusdem libelli capite testimonia quædam producit, quorum autoritate sententiam suam adstruere conatur: ea sunt, Innocentii Papæ, D. Hieronymi, Johannis Scholastici, sive Antiocheni, & octavæ generalis Synodi. Ad duorum primorum, viz. Innocentii & Hieronymi loca, à nobis etiam antea laudata, respondeatur, primò, eos ambos Canonem præsentem Nicænum pro Constantinopolitano citâsse videri. Ille enim, sive Innocentius, Antiochiam super diœcesim non super provinciam; hic eandem totius orientis Metropolim à Concilio Nicæno constitutam asserit: at Concilium Nicænum nec diœceseos, nec Orientis ad Antiochiam pertinentis, mentionem fecit; Constantinopolitanum autem utriusque. Ac proinde ad hoc potiùs quam ad istud Concilium ambo respexisse videntur. Nimirum codex Canonum Ecclesiæ universæ proximè post secundam generalem Synodum Constantinopoli celebratam collectus est: In isto autem codice Nicæni Canones primum locum tenebant, à quibus idcirco & totus codex denominabatur; ut abundè constat ex Gregorio Turonensi, Canonem Gangrensem ex isto codice sub nomine Nicæni itidem citante, *Canonum Nicænorum*, inquit, *decreta relegi, in quibus continetur, Quia si qua reliquerit virum &c.* Greg. Tur. l. 9. c. 33. Iste autem est decimus quartus Concilii Gangrensis. Et eodem prorsus modo Innocentius & Hieronymus Canones Nicænos pro Constantinopolitano laudâsse videntur; quippe qui unà cùm iis in eodem codice, ab iis etiam Nicæno denominato, compingebatur. Vel saltem, ut ante observatum est, dicti patres hæc Synodo Nicænæ propterea attribuunt, quòd ea primò Constantinopolitano, aliisque postea de Patriarchis Canonibus condendis occasionem dederat. Quod idem & de Johannis Antiocheni testimonio dicendum est. Ille enim in primo tam nomocanonis quam collectionis titulo, qui est de Patriarchis, non tantum hunc sextum, sed & proximum sive septimum hujus Concilii Canonem citat, idque pro Patriarchico jure Episcopi Hierosolymitani. Quod tamen aliter fieri non potuit, quam quòd iste Canon huic constituendo juri occasionem præbuit; ut ipse etiam Valesius fatetur, dicens, *Deinde dici potest Canonem illum septimum, licet revera non agat de jure Patriarchico Episcopi Hierosolymitani, videri tamen ei juri occasionem præbuisse. Auctoritate enim hujus Canonis nixi Antistites Hierosolymitani, altius paulatim sese attollere cœperunt.* Quidnj autem nos idem de sexto Canone dicamus, quod Valesius de septimo? Illum nimirum Alexandrino, Romano, & Antiocheno, non minus quam hunc Hierosolymitano Patriarchæ, evehendo occasionem dedisse? Nihil sanè in sexto Canone de illorum magis quam in septimo de hujus jure Patriarchico continetur. Sed nihilominus ut hic septimi, sic illi præsentis autoritate nixi, altiùs paulatim sese attollere cœperunt, usque dum Patriarchæ tandem propriè sic dicti evaserint. Et sic etiam Patres Synodi octavæ in Canone decimo septimo, & quotquot alii tam Græci quam Latini de hisce rebus antiquitùs scripserunt, intelligendi sunt, utpote qui de Patriarchis eorumque privilegiis sæpiùs agentes, idcirco tantum hunc Canonem in medium protulerunt, quòd dictis sedibus, Alexandrinæ, Romanæ, ac Antiochenæ in eo commemoratis, super alias offerendis primam occasionem præbuit. Discussis igitur ac eversis omnibus doctissimi viri ad confirmandam suam de hâc re opinionem prolatis argumentis, firma adhuc & inviolata manet nostra sententia, quam superiùs exposuimus, præsentem nimirum Canonem non ita intelligendum esse, ac si Patriarchica jura propriè sic dicta Episcopis in eo disertè nominatis confirmaret, sed tantum quod viam stravit, quâ ad Patriarchicam postea dignitatem ascenderunt.

Ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν Ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τῶν τοιούτων &c. Etiamsi hæc verba cuipiam, nullo præjudicio laboranti, satis per sese perspicua sint ac manifesta; ex variis tamen disputantium glossis atque expositionibus factum est, ut nihil magis obscurum, magisve involutum esse possit: dum quisque nimirum ea suas ad partes vel invita torquere conatur. Missis igitur aliorum commentariis, nos veram & genuinam Patrum Nicænorum mentem ex ipsis his verbis, ut primò conceptis, & antiquitùs intellectis investigare moliemur. Hunc in finem quæ superiùs fusiùs explicuimus, hic summatim repetenda sunt. Primò viz. Melitium, qui Episcopi Alexandrini jura violaverat, huic sanciendo Canoni occasionem præbuisse. Secundò Patres Nicænos hoc Canone nihil novi de quâlibet Ecclesiâ constituere, sed antiquas tantum & majorum instituto receptas consuetudines confirmare. Tertia hîc non de solâ ordinatione agi, sed de omni Metropolitanorum in Ecclesias sibi subjectas potestate. Ultimò non Patriarcharum verè ac proprie sic dictorum, sed tantum Metropolitanorum cujusque provinciæ jura ac privilegia hîc stabiliri. Hisce sic præmissis totum hoc negotium paucis expediemus. Primò itaque, ut ab ultimis verbis incipiam, pronomen istud τῶν ad ἔχειν τὴν ἐξουσίαν in priori Canonis parte necessariò referendum est. Cùm dixissent enim Patres, τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ, καὶ Πενταπόλει, ὥστε ἐν

ἡ ἐν Αλεξανδρείᾳ ὅπως πάντων τούτων ἔχῃ τὸν ἐξούσιαν, proximè hæc subjungunt, ἐπεδὴ καὶ τὸν ἐν τῇ Ρώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο συμβαίνει ὄν. ac si statuissent, Episcopum Alexandrinum *istorum omnium* ἔχειν τὸν ἐξούσιαν, quandoquidem & Episcopo Romano istiusmodi τὸν ἐξούσιαν ἔχειν consuetum est. Nihil enim aliud est, quo illud τοῦτο jure referatur. Hinc in Arabicâ Melchitarum editione antecedens illud disertè exprimitur, juxta quam Patres Nicæni his verbis dicunt, *Episcopo Romano necessarium sive consuetum esse* ان يكون مسلطا *ut potestatem habeat.* Cui suffragantur non tantum reliquæ editiones Arabicæ, sed & prisca Latina, quæ hæc verba in Canonis fronte collocata sic interpretatur, *Antiqui moris est, ut urbis Romæ Episcopus habeat principatum &c.* Eodem etiam cedit, si τοῦτο pro τοῦτο substituatur, quemadmodum in nonnullis codicibus legitur, & Dionysius Exiguus, atque Isidorus Mercator legisse videntur, qui ambo vertunt, *Parilis mos est.* Hujusmodi enim parilis mos nullâ aliâ in re consistere potest, præterquam ἐν τῇ ἔχειν τὸν ἐξούσιαν. Pro comperto itaque habemus, Patres Nicænos his verbis voluisse, Episcopum Romanum aliquam tunc temporis potestatem habuisse, idque ex antiqua consuetudine. Nulla autem potestas præterquam in res vel personas ei subjectas exerceri potest. Quocirca restat adhuc inquirendum, qualis & quousque extensa fuit hæc potestas. Primò autem eam, non Patriarchicam propriè sic dictam, sed tantùm Metropoliticam fuisse, è præmissis patet. Quibus autem limitibus tunc dierum circumscripta erat provincia, in quam dictam potestatem exercebat, Patres hoc Canone non indigitant: limitibus autem circumscriptam fuisse, & non per totum terrarum orbem diffusam apertè docent ex eo, quòd parilem potestatem Episcopo Alexandrino, nominatis etiam locis ei subjectis, Ægypto, Lybiâ, & Pentapoli, disertè attribuant; nec ei soli, sed & Antiochieno, omnibusque aliis provinciarum Metropolitanis, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις. E quibus etiam verbis simul conficitur, Romani præsulis potestatem intra ἐπαρχίαν terminatam esse. Quanta autem fuit hæc ἐπαρχία non facile dictu est. Arabici interpretes exponunt de regionibus & provinciis Romæ adjacentibus. Josephus Ægyptius على كورها وصقعها وما والاها *super regiones ejus ac tractus sive provincias ejus & quicquid ei (urbi Romæ) adjacet.* Editio Alexandrina على كوره واسقاعه وما والاها *Super regiones ejus & provincias ejus, & quicquid iis adjacet.* Editio Melchitarum على بلادها واسقاعها وما والاها *super provincias ejus (Romæ) & tractus ejus & quicquid iis adjacet.* Quænam autem sint hæ regiones, & provinciæ, sive terræ portiones Romæ adjacentes, ac propterea ad Episcopum Romanum pertinentes non explicant. Balsamon & Zonaras occidentales provincias Episcopo Romano subjectas asserunt; res nimirum antiquas recentioribus institutis metientes, & Canonem interpretantes, prout res erant cùm ipsi scribebant, & universus orbis in quinque Patriarchatus distributus erat, non ut sese habebant cùm primò conceptus est hic Canon; quo unica tantum ἐπαρχία singulis Episcopis in eo commemoratis attribuitur. Ad veritatem itaque propiùs accedunt priscæ editionis Latinæ autor, & Ruffinus. Quorum ille, hæc verba, utpote quæ sola in toto hoc Canone ad Episcopum Romanum spectant, sic interpretatur, *Antiqui moris est, ut urbis Romæ Episcopus habeat principatum, ut suburbicaria loca & omnem provinciam suâ sollicitudine gubernet.* Hic totum Canonem breviter sic exprimit, *Et ut apud Alexandriam, & in urbe Româ vetusta consuetudo servetur, ut vel ille Ægypti, vel hic suburbicariarum Ecclesiarum sollicitudinem gerat.* Priscæ istius editionis autorem in verbis ante laudatis clarissimus vir Petrus de Marca observat, per *loca suburbicaria*, regiones illas quatuor indigitâsse, quæ aliquot civitatibus adjectis integram Metropolim Romanam è sexaginta novem Episcopatibus conflatam constituunt; per *provinciam* autem diœcesim significâsse, nempe Urbicariam. *Solet enim*, inquit, *interpres ille* διοικήσεως *vocem, quæ in Concilii Constantinopolitani Canone 2. & in Canone 9. & 17. Concilii Chalcedonensis extat, provinciæ vocabulo explicare, ut vidimus in veteri MS. codice.* Marc de concord. Sac. & imp. l. 1. c. 7. In hoc autem doctissimo viro nequaquam assentiri possum. Dictus enim interpres vocem ἐπαρχίαν *provinciæ* quidem vocabulo perpetuò exponit, non item διοίκησιν: ut ex ipsis etiam locis ab eo citatis constat. In secundo enim Concilii Constantinopolitani Canone ἐπαρχίαν *provinciam*, sed διοίκησιν paræciam interpretatur. Ex. gr. hæc verba, φυλαττομένου δὲ τὸ ἀποκεχαραγμένον περὶ τῆς διοικήσεως κανόνος, *Dilecti autem de Parochiis Canone*, & *constitutum*, & *ut per singulas provincias provinciæ Synodus gubernet.* ubi videre licet vocem ἐπαρχίας *provinciæ*, & διοικήσεων *parochiarum* vocabulo explicatam. Et sic ubicunque in isto Canone vox διοίκησις occurrit, per *parochiam* vertitur. In nono itidem Concilii Chalcedonensis Canone ἐπαρχίαν *Provinciam* transfert, non item διοίκησιν, quæ vox semel tantum in isto Canone usurpatur, videlicet, ubi dicitur καταλαμβανέτω τὰ τῆς ἐξαρχίας τῆς διοικήσεως, quæ verba vetus iste interpres vertit, *ad primam* sedem recurrat, nulla factâ diœceseos, vel provinciæ mentione; sed in decimo septimo Canone verba ἐπὶ τῆς ἐξάρχου τῆς διοικήσεως, interpretatur, *Apud primam sedem* provinciæ suæ; ex eo autem quod *provinciæ* vocabulum priori in loco omittatur, satis cuipiam apertum est apud vetustissimum hunc Canonum interpretem *primam sedem* idem esse ac *primam sedem provinciæ*, & utramvis phrasim ἔξαρχον & διοικήσεως significare; ac proinde nec hoc è loco necessariò confici veterem hunc interpretem vocem διοικήσεως *provinciæ* vocabulo vel semel explicâsse, nedum hoc ei solenne esse. Cum autem certissimum sit, eum ubique solitum esse ἐπαρχίαν per *provinciam* interpretari, clarissimè exinde consequitur, eum per vocem *provinciam* ubicunque occurrit, idem velle, quod græca vox ἐπαρχία significat, hoc est, *provinciam propriè sic dictam*; non *diœcesim.* Quapropter in præsenti Canone, quo scribit Episcopum Romanum olim gubernâsse *Suburbicaria loca & omnem provinciam*, hæc ultima verba *& omnem provinciam* ἐξαρχικὰς tantùm adjecit, ut iis nimirum indicaret, Suburbicaria loca omnem sive totam esse provinciam ab Episcopo Romano tunc temporis gubernatam. Hoc Ruffini etiam testimonio comprobatur, qui priscam illam Canonis hujus editionem in compendium redigens, ut ante observatum est, verba illa, *& omnem provinciam*, prorsus omisit, & *Suburbicariarum* tantum *Ecclesiarum* ad Episcopi Romani sollicitudinem pertinentium, mentionem fecit. Nimirum propterea quod nihil per verba ista, *& omnem provinciam*, plus quam per Suburbicaria loca Romano præsuli hic attribuitur: cùm si *Provinciam* ibi *diœcesim* significaret (ut suspicatur Marca) illius potius quam Suburbicariarum Ecclesiarum meminisset, nam Suburbicariæ Ecclesiæ sub diœcesi comprehensæ sunt; non item è contra, diœcesis sub suburbicariis Ecclesiis. Nec moror distinctionem istam à doctis viris excogitatam, inter loca Suburbicaria, & urbicaria. Nam & urbicaria unam tantum provinciam, non diœcesim constituebant; ut patet ex antiquâ illâ notitiâ Episcopatuum in MS. Bodleiano, quamque in annotationibus ad Concilii Trullani Canones edimus, in quâ omnes provinciæ Episcopo Romano subjectæ recensentur, & primo in loco collocatur Ἐπαρχία οὐρβικαρίας Ρώμης, *Provincia Urbicariæ Romanæ.* Hæc eadem videtur Provincia, quæ ex veteris interpretis *Suburbicariis locis*, & Ruffini *Suburbicariis Ecclesiis* conflata erat, cujusque solius, Concilii Nicæni temporibus, Episcopus Romanus curam gerebat. Et hæc quidem recepta videtur, ac ab omnibus antiquis, non Græcis dico, sed Romanis Ecclesiis comprobata hujus Canonis interpretatio. Alioquin enim, nec vetus haud dubiè interpres intra Suburbicaria loca, nec Ruffinus intra Suburbicarias Ecclesias, Romani præsulis potestatem coercere ausus esset. Cùm nihil enim in ipso Canone de Romanæ Ecclesiæ limitibus constituitur, quorsum illi Suburbicaria loca intersererent, nisi ut receptam sui temporis disciplinam, & Canonis hujus expositionem posteritati traderent. Potestas itaque, quam Episcopus Romanus ab antiquâ hîc consuetudine habuisse dicitur, iisdem quibus Suburbicaria loca (de quibus in Annotationibus ad prima hujus Canonis verba egimus) limitibus terminata erat; adeo ut sicut Episcopus Alexandrinus Ægypti, sic Romanus Suburbicariarum Ecclesiarum sollicitudinem gerebat; ut Ruffinus pariter ac vetus interpres ex receptâ sui temporis disciplinâ Canonem hunc rectè interpretantur. Hîc autem insuper observandum est, comparationem hîc institui inter Episcopum Alexandrinum, & Romanum, idque non in Ruffiniana tantùm istius interpretatione, sed in ipso etiam Canonis contextu. Enimvero hîc cautum est, ut Episcopus Alexandrinus in Ægypto, Libyâ, & Pentapoli potestatem habeat, propterea quod hoc etiam Episcopo Romano consuetum est, ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν τῇ Ρώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο συμβαίνει ὄν, quæ verba Josephus Ægyptius

 vertit

vertit, كما ان اسقف رومية ايضا لازم لهذه العادة *quemadmodum & Episcopus Romæ huic consuetudini adhæret.* Verùm ἐπειδὴ hîc est particula αἰτιολογικὴ. Patres enim Nicæni his verbis rationem reddunt, quare Episcopus Alexandrinus in Ecclesiis sibi subjectis omnem habere ἐξουσίαν debet, nimirum propterea quòd Episcopo Romano in suis etiam Ecclesiis ejusmodi ἐξουσίαν habere consuetum est: ac si dixissent, Quandoquidem Episcopus Romanus in locis sibi subjectis Metropoliticam perpetuò potestatem, nullo unquam Melitio contradicente, ex antiquâ consuetudine exercere solitus est, nulla reddi potest ratio quare eadem potestas Alexandrino etiam Episcopo in suâ provinciâ non confirmetur. Cum autem hic ipsissimus sit patrum Nicænorum in his verbis sensus, nihil apertius esse potest, quam Episcopum Alexandrinum Romano hîc æquiparari. Usque adeo ut Patribus Nicænis rationi summè consentaneum visum est, ut nihil Alexandrino Antistiti denegaretur, quo compar ejus Romanus tunc temporis fruebatur. Quo etiam simul patet, quam frustra, quamque ineptè uno ore jactitant Pontificii, Romanam Ecclesiam primam in hisce verbis constitutam esse; propterea quòd hæc norma sit ac regula cæterarum. Etiamsi enim ratio, quare antiqua autoritas Alexandrino Episcopo confirmetur, ex consuetâ Episcopi Romani potestate hîc petatur; hoc tamen non per se, sed tantùm per accidens fiebat; idcirco nimirum, quòd Romani præsulis potestas illæsa istis temporibus manebat, ac intacta; omnia autem Alexandrini privilegia à Melitio aliisque violata fuerant: adeo ut nullus dubito, quin si vice versa Melitius non Alexandriæ, sed Romæ exortus fuisset, Patres Nicæni ex intemeratis Alexandrinæ Ecclesiæ privilegiis rationem petiissent, quare sua etiam Romanæ conservarentur, & ex parte contrariâ statuissent, Antiquos mores obtinere, ut Episcopus Romanus in locis sibi subjectis omnem haberet potestatem, ἐπειδὴ propterea quòd Episcopo etiam Alexandrino hoc consuetum est. Ubi etiam ultimò observare licet, Patres Nicænos omnem Metropoliticam tam Alexandrini quam Romani Episcopi potestatem, non Apostolorum, nedum Christi institutioni; sed tantum antiquæ consuetudini acceptam hîc referre. Ut enim de Alexandrino Episcopo dicunt, τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ &c. Sic etiam de Romano addunt, ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν τῇ Ρώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο συνήθες ἐστι.

Ομοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις. Ex his verbis clarissimè conficitur, Patres Nicænos hoc Canone antiqua sua privilegia non solis Alexandrino, Romano, & Antiocheno, sed & omnibus aliis confirmâsse Metropolitanis, iisque solis, quippe qui soli τοῖς ἐπαρχίαις præsunt. Clarissimus vir Petrus de Marca tres solas provincias sive diœceses, ut illi videtur, sub τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν nomine, hîc intelligendas esse contendit, viz. Asianam, Ponticam, & Thracicam, ut quæ solæ præter Alexandrinam & Antiochenam in secundo Constantinopolitano Canone commemorantur. Petr. de Marc. de Concor. Sacerd. & Imp. l. 1. c. 3. Præterquam autem quòd in dicto Constantinopolitano Canone, non, in hoc, de provinciis, sed de diœcesibus agatur, Patres in præsenti Canone in genere dicunt, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις, ac proinde ipsorum verba non ad hanc vel illam singularem provinciam restringenda sunt, sed de omnibus ubicunque constitutis exponenda. Quod etiam ex Ephesino Concilio egregiè confirmatur. Cyprus enim antiquitùs provincia fuerat, nulli extraneæ potestati subjecta, atque etiam extra earum censum, quæ in Constantinopolitano Canone memorantur. In supradicto autem Concilio Ephesino Episcopi Cypriani acriter contendunt, sua etiam jura ac antiqua privilegia à Nicænis Patribus, hoc videlicet Canone confirmari; Patres Ephesini commemoratis Cypri Episcopis suum etiam assensum præbent, usque adeo ut præsentem Canonem, quem Episcopus Antiochenus violare tentaverat, suâ demum autoritate reparent, & decretum edant, qui ultimus est è Canonibus Ephesinis, quo jubent, ut antiqua sua privilegia & in Cypro, & aliis quibuscunque provinciis, inviolata obtineant. Unde constat Patres Ephesinos præsentem Canonem non de Româ solâ, & quinque illis Ecclesiis, quæ in Canone Constantinopolitano recensentur, sed de omnibus omninò provinciis intellexisse. Quo etiam factum est, ut ex hujus Canonis præscripto Cyprus suis perpetuò privilegiis integris atque illibatis gavisa est, etiam post erectas Patriarchales sedes: nulli enim Patriarchæ unquam subjecta est, sed αὐτοκέφαλος perpetuò fuit, quemadmodum etiam Bulgaria, & Iberia, ut Balsamon in secundi Constantinopolitani Canonis expositione testatur. In antiquâ Episcopatuum notitiâ in MS. Bodleiano, Armenia etiam inter αὐτοκεφάλους numeratur; & rationes redduntur, quare provinciæ, Cyprus, & Armenia, nulli Patriarchæ subditæ fuerunt. Δεῖ εἰδέναι, inquit, ὅτι αὕτη, (ἐπαρχία Ἀρμενίας μεγάλης) αὐτοκέφαλός ἐστι, καὶ τελοῦσα ὑπὸ Καισαρείας θρόνον, ἀλλὰ τιμηθεῖσα διὰ τὸ ἄρχον Γρηγόριον Ἀρμενίας ἔχουσα πόλεις καὶ κώμας σ'. ὁμοίως καὶ ἡ ἐπαρχία τῆς Κύπρου διαμένουσα ἔχουσα παρ' ἑαυτῇ διοικήσεις διὰ τὸ εὑρεθῆναι ἐν αὐτῇ τὸ ἄρχον ἀποστόλου Βαρνάβαν ἔχοντα ὅτι ἔθος τὸ χρῖσμα Μάρκου εὐαγγελίζειν. Ut alias autem provincias inpræsentiarum missas faciam, ipsa etiam hæc nostra provincia per sex priora à Christo incarnato secula αὐτοκέφαλος erat, nulli extraneo Episcopo, sed suo soli Metropolitano subjaceus. Hic enim Episcopos etiam hujus Concilii Nicææ habiti temporibus constitutos fuisse locupletissimos habemus testes. Nam Hilarius Pictaviensis in initio libri de Synodis (scripti anno Dom. 350. plus minus) inter alios, *Britanniarum Episcopis* salutem mittit. Athanasius *Britanniarum τοῖς* Βρεττανίων *Episcopos* Concilio Sardicensi anno 346. celebrato interfuisse sub initio secundæ suæ contra Arianos Apologiæ testatur. Sulpitius Severus plures ex Britanniâ Episcopos in Ariminensi Concilio congregatos fuisse docet, hist. Sacr. l. 2. Quinetiam Concilio Arelatensi primo in Galliâ ante Nicænum habito tres ex Britanniâ nostrâ Episcopi intererant, ut Acta ejusdem Concilii à Jacobo Sixmondo edita, fidem faciunt, quibus subscriptiones, quantum ad Britanniam spectant, sic se habent.

Eborius, Episcopus de civitate Eboracensi, provinciâ Britanniâ.

Restitutus, Episcopus de civitate Londinensi, provinciâ suprascriptâ.

Adelfius, Episcopus de civitate Colonia Londinensium. Exinde Sacerdos Presbyter, Arminius Diaconus.

Unde simul constat, non Episcopos tantùm, sed Presbyros & Diaconos istis diebus hîc constitutos esse, ac proinde perfectam etiam Ecclesiam, toto Ecclesiasticarum personarum numero absolutam. Hanc autem Ecclesiam usque ad annum Dom. sexcentesimum à suis Episcopis gubernatam fuisse, & nec Romano nec alii cuivis subjectam, ex iis, quæ ipse Beda tradidit, luculenter patet. Enimverò cum Gregorius Episcopus Romanus, hujus provinciæ incolas paganis adhuc erroribus implicatos esse suspicatus, Augustinum Monachum, qui eos ad Christum converteret, huc misisset; hic non modo Christianam inter eos religionem jamdudum disseminatam, sed & Episcopos ritè constitutos inopinatò reperiebat: qui proinde Episcopo Romano subjici non poterant, quod illi prorsus incogniti erant. Augustinus autem nihilosecius adjutorio usus Ethelberti regis, Episcopos proximæ Britonum provinciæ convocabat, seque iis Archiepiscopum proponebat: Illi autem, ut suo jamjam Archiepiscopo gaudentes, & mirum, atque antehac inauditum esse reputantes, ut ipsi extraneo subjicerentur, eum, & monstrosam ejus propositionem constanter respuebant, *Nam illi nihil horum se facturos, neque illum pro Archiepiscopo habituros esse respondebant*, ut scribit Beda, Eccl. hist. l. 2. c. 2. Et cum ille eos admonebat, ut antiquos suos mores novis commutarent, respondebant, *se non posse absque suorum consensu ac licentiâ priscis abdicare moribus, unde postulabant, ut secundò Synodus pluribus advenientibus fieret.* Ibid. Quæ verba rex Aluredus Saxonicè sic vertit Þ hi ne mihtan butan heora leoda geþafunge ⁊ leafnysse heora ealde ðeawas onscunian ⁊ forlætan. Bæðon Þ eft oþer geonaþ fæste ⁊ hi þonne polðan mið ma heora pitena gesecean; hoc est, *Sibi non fas esse sine suæ gentis consensu & licentiâ antiquos suos mores fugere, & relinquere. Postulabant, ut alia rursus Synodus fieret, & illi tunc cum pluribus sapientium sive optimatum suorum in rem inquirere vellent.* E quibus verbis observare licet, primò Britones antiquos suos mores tunc temporis retinuisse; atque adeo Ecclesiam antiquitùs & longè ante ista tempora stabilitam hic fuisse: deinde iis non licitum fuisse absque suorum, ut Beda, vel *suæ gentis*, ut Aluredus ait, consensu antiquis hisce moribus abdicare; ac proinde omnia Ecclesiastica negotia intra hanc gentem determinata fuisse, nullo extraneorum habito respectu: adhæc omnia istiusmodi negotia, juxta quintum hujus Concilii Canonem, à Synodo nimirum, discussa fuisse, eamque Synodum *è pluribus optimatum suorum* (non aliorum) hoc est, ex Episcopis

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

pis & aliis viris doctissimis collectam esse, ut ex verbis etiam proximè sequentibus patet. *Quod cum esset*, inquit Beda, *statutum, venerunt, ut perhibent, septem Britonum Episcopi, & plures viri doctissimi.* (Quemadmodum doctiores etiam & celebriores viri ad convocationem quamlibet in hâc gente celebratam etiamnum congregantur) è quibus omnibus palam fit gentis nostræ incolas, etiam Augustini diebus, privilegia sua & antiquos in rebus Ecclesiasticis administrandis mores habuisse, & jure observâsse, ut ab ipso Nicæno Concilio in hoc canone iis confirmatos: ac proinde Augustinum præsentem canonem transiliisse, cùm se, atque extraneam potestatem Episcopis hîc constitutis vi ac armis obtruserit, & antiqua ipsorum πρεσβεῖα sive privilegia violaverit. Verùm injusta hujus canonis violatio, summæ ac perpetuæ ejus autoritati præjudicare nequit. Quapropter, etiamsi Episcopus Romanus, ex quo supradictum Augustinum huc primo misit, summam in hâc gente potestatem diu exercuerit, tamen excusso tandem tyrannico istius jugo, Ecclesia nostra antiquis suis privilegiis, jure meritissimo, utpote ab universali Ecclesiâ in hoc canone præscripto, iterum gaudet: quæ, faxit Deus, ei, juxta quod hîc præcipitur, inviolata in posterum, ac perpetuò conserventur.

Τὰ πρεσβεῖα. Vox πρεσβεῖον propriè honorem τῷ πρεσβύτερῳ natu majori, sive tempore priori debitum significat. τὸ ἀπὸ τοῦ χρόνου πρωτεῖον, ὃ καλεῖται κυρίως πρεσβεῖον. Plutarch. in lib. An seni capess. resp. Sic scholiastes Sophoclis dicit πρεσβεῖον esse τὴν διὰ γῆρας προτίμησιν, καὶ τὸ δι' αὐτὸ διδόμενον γέρας καὶ προτίμησιν. Quod plenius πρεσβεῖον ἡ ἡλικίας dicitur apud Clement. Alex. Pædag. l. 3. c. 3. Hinc nonnunquam transfertur ad *jus primogeniti* denotandum. In hoc autem, aliisque Græcis Canonibus, latiori adhuc sensu usurpatur, nimirum, pro privilegiis quibusvis, Episcopis aut Ecclesiis nonnullis debitis. Et sic quidem hoc loco Dionysius Exiguus πρεσβεῖα *Privilegia* vertit. *Similiter*, inquit, *& apud Antiochiam, cæteraque Provincias suis privilegia serventur Ecclesiis*: Et ante eum vetus interpres, *Similiter autem & circa Antiochiam, & in cæteris Provinciis, Privilegia propria serventur metropolitanis Ecclesiis.* Hinc illud Leonis primi, *Privilegia Ecclesiarum sanctorum Patrum Canonibus instituta, & venerabilis Nicænæ Synodi fixa decretis, nullâ possunt improbitate convelli, nullâ novitate mutari.* Leo. Epist. 54. Quandoquidem autem hujusmodi privilegia Ecclesiis quibuslibet hoc aliisque canonibus sanciantur, hinc & *Privilegia canonica* uti & *libertates canonicæ* sæpius appellantur. Sed observanda est etiam distinctio in ipsis hisce Canonibus usitata, inter πρεσβεῖα τῆς τιμῆς, & πρεσβεῖα τῆς ἐξουσίας. Nam secunda Synodus Oecumenica C P. celebrata, πρεσβεῖα τῆς τιμῆς Episcopo Constantinopolitano post Romanum attribuit, non tamen πρεσβεῖα τῆς ἐξουσίας, ut in Annotationibus ad canonem tertium dictæ Synodi palam faciemus. Sic etiam in proximo sive septimo Nicæno canone, ἀκολουθία τῆς τιμῆς sine privilegiis administrationis Episcopo Hierosolymitano decernitur: ut in istum etiam canonem mox ostensuri sumus. In præsenti autem canone πρεσβεῖα τῆς ἐξουσίας, quibus nimirum negotia Ecclesiastica administrandi potestatem habeant, omnibus Metropolitanis Ecclesiis confirmantur. Eadem enim privilegia Antiocheno, aliisque Metropolitanis hîc asseruntur, quæ Alexandrino in priori canonis parte. In eâ autem statutum est, Episcopum Alexandrinum in locis sibi subjectis πάντων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν. Eadem ergo τῇ τῆς ἐξουσίας πρεσβεῖα aliis etiam hîc sanciuntur. Hæc autem πρεσβεῖα sive privilegia Metropolitanis cujusque Provinciæ hîc asserta, ad hæc quatuor capita reducantur; Primò penes Metropolitanum est omnes Episcoporum ordinationes & electiones in Provinciâ suâ celebratas confirmare; adeo ut sine ejus consensu & confirmatione irrita sit Episcopi cujusvis ordinatio. Hoc non modo præsenti & quarto hujus Concilii canone, verumetiam ab aliis Conciliis decretum est. Et Synodus quidem Carthaginensis statuit, ut Episcopus à tribus Episcopis, sed τοῦ τῆς πρωτοδιοικήσεως ἐπιτάγματι, *Primatis, sive Metropolitani jussu* eligatur. Syn. Carth. can. Gr. 13. Et Antiochena, ut Episcopus, absque Synodo & præsentiâ Metropolitani non ordinetur, Ἐπίσκοπον μὴ χειροτονεῖσθαι δίχα συνόδου καὶ παρουσίας τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει τῆς ἐπαρχίας. Synod. Antioch. can. 19. Secundò, Penes Metropolitanum est, omnes Provinciæ suæ Episcopos ad Synodum sub se habendam quotannis convocare. Synod. Trull. can. 8. Antioch. can. 20. Concilium Emeritense, *Juxta canonicum ordinem tempore, quo Concilium per Metropolitani voluntatem & Regiam jussionem electum fuerit agere, omnes confinitimos Episcopos in unum oportet adesse.* Conc. Emer. can. 4. Tarraconense, *Si quis Episcoporum commonitus à Metropolitano, ad Synodum, nullâ gravi intercedente necessitate corporali venire contempserit, sicut statuta Patrum censuerunt, usque ad futurum Concilium cunctorum Episcoporum charitatis communione priventur.* Concil. Tarrac. cap. 6. Metropolitanus autem per Epistolas suas eos convocare solitus est. Unde ab eodem Concilio dicitur, *Epistolæ tales per fratres à Metropolitano sunt dirigendæ, ut non solum à cathedralibus Ecclesiæ Presbyteris, verùm etiam de diœcesanis ad Concilium trahant*, ibid cap. 13: vide & Conc. Milevit. can. 9. Concil. Antioch. can. 9. Tertiò in Metropolitani potestate situm est, in mores ac opiniones Episcoporum sibi subjectorum inspicere, & immorigeros ac gravioribus criminibus convictos admonere, reprehendere, & aliorum Episcoporum communione arcere. Concilium Valentinianum, *Ut singulis Metropolitanis cum suis suffraganeis cura præcipua sit de vita, & opinione, non solum totius Cleri, sed etiam ipsorum Episcoporum; ne se per culpam, vel negligentiam suam tales exhibeant, qui merito apud Laicos viles, atque infames, ac per hoc in ipso sacro ministerio contemptibiles habeantur.* Concil. Valent. can. 19. Et Synodus Carthaginensis decrevit, ut quicunque Episcopus ostensus fuerit, propter pervicaciam nolle judicibus à Metropolitano electis parere, hoc sciens Metropolitanus, literas dabit, ut nullus ei Episcopus communicet, donec paruerit, τῆς γνώσεως ὁ τῆς πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπος δύσει γράμματα, ὥστε μηδένα τῶν ἐπισκόπων αὐτῷ κοινωνῆσαι, ἕως ἂν πειθαρχήσῃ. Syn. Carthag. can. Gr. 123. Nonnunquam etiam Episcopos atrocioribus convictos flagitiis deposuerunt. Nam Petrus Metropolitanus Alexandrinus Melitium Episcopum Ægypti deposuit, quod inter alia, Idolis etiam sacrificaverat, ὅτι Μελίτιον ἀπὸ τοῦ Λυκόπολιν λεχθέντος ἐπίσκοπον, δεδὶς πολλοῖς ἐλεγχθέντα ἀθεμίτοις καὶ δυσὶ ἐν κοινῇ συνόδῳ τῶν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων καθεῖλεν. Athanas. Apol. 2. tom. 1. p. 777. ed. Paris. Alia hujusmodi exempla passim occurrunt. Ultimò ad Metropolitanum pertinet, causas inter Episcopos litigantes audire, & determinare, & omnia Ecclesiastica negotia, quæ majoris sunt momenti, in universâ suâ Provinciâ administrare; adeo ut nihil magni momenti ab Episcopis eo inconsulto fiat, Syn. Antioch. can. 9. 14. Apost. can. 34. Syn. Carth. can. 126. Neque etiam trans mare peregrinari potest Episcopus sine dimissoriâ aut formatâ Metropolitani sui, Syn. Carth. can. 26. Hinc antiqua obtinuit consuetudo, quâ Episcopi, cum consecrantur, vel scriptis vel ore tenus polliceri soliti fuerunt, se reverentiam ac canonicam obedientiam Metropolitano suo præstituros: quam Ivonis Carnotensis ætate, hoc est, sexcentis abhinc annis, observatam esse, ex ipsius dictis patet, ubi ait, *Reliqui Pontifices ante consecrationem examinantur, omnem veterum morum honestatem & debitam obedientiam se exhibituros suis ordinatoribus pollicentur.* Ivo Carn. Epist. 73. Unde etiam, cum idem evocatus fuerat ab Hugone Lugdunensi ad ordinandum Episcopum Nivernensem, cujus ordinatio ad Archiepiscopum Senonensem, qui Ivonis Metropolitanus erat, propriè pertinebat, respondit Ivo, se hoc non ausum esse, ne sponsionem violaret, quam Metropolitano suo fecerat, cum ordinatus erat, *Timentes*, inquit, *rei fieri sponsionis, quam Metropolitanæ sedi fecimus.* Id. Epist. 61. Verùm Leo primus in Epistolâ ad Anastasium Thessalonicensem, eundem reprehendit, quod ab Episcopo Attico ab eo ordinato *Chartulam de obedientiæ sponsione* exegerat. Unde colligere licet, hanc consuetudinem post illa tempora introductam esse: hoc est, post annum D. 440. nec ab ullo, ni fallor, ex antiquioribus Conciliis firmata est. Ex eo autem, quòd omnes Episcopi canones observare teneantur, & in canonibus præcipiatur, ut illi Metropolitano suo morem gerant, & nihil magni momenti sine ejus consensu faciant; etiamsi tempore, quo consecrantur, juramentum, ut vocant, fidelitatis ei non præstarent; omnia tamen privilegia ejus, in canonibus supra laudatis sancita, inviolata custodire, & debitam ei, tanquam capiti, reverentiam, & canonicam obedientiam exhibere debent. Ut enim Metropolitani cujusvis πρεσβεῖα, non ab aliis, sic nec à suis Episcopis infringenda sunt; idque hujus canonis autoritate stabilitum est; quo omnibus Metropolitanis Ecclesiis πρεσβεῖα sua conservari præcipitur; quæ, ut à Conciliis sigillatim confirmata sunt, è supradictis patet.

Καὶ τὰ κατὰ ἐκκλησιαστικόν. Philotheus Patriarcha in scholiis ad hunc canonem, hæc notat, Σημείωσαι τὸ κανονικῶς, καὶ τό, εἰ φιλονείκως, ἢ γὰρ ἁπλῶς εἶπε, φέρου πολλῶν γενομένης. οὐδέ, εἰ ἀντιλέγοιεν ἁπλῶς. εἰ γὰρ φιλονείκως καὶ ὀρθῶς ἀντιλέγοιεν, οὐδὲ οἱ δύο πάντως παρεῖντο. *Nota illud*, Canonicè, *& si* contentiosè. *Non enim simpliciter dixit, Electione à multis fa-*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἔτὰ, *nec simpliciter, si contradicant. Si enim absque contentione aut rectè contradicant, omnino ne duo quidem aspernandi sunt.* Schol. Phil. apud Harmenop. epit. sect. 1. tit 1. Hæc autem regula Ecclesiastica, juxta quam celebrandæ sunt Episcoporum electiones, eadem est haud dubiè quæ canone quarto hujus Concilii præscribitur, quo nimirum cautum est, ut Episcopus ab omnibus Provinciæ Episcopis eligatur, & quæ ab iis fiunt, à Metropolitano confirmentur. Sic quidem hæc verba ἐὰν μέντοι τῇ κοινῇ πάντων ψήφῳ ἅλλος ἦσῃ καὶ κρείττων ἐπιλήψεσθαι, Josephus Ægyptius interpretatur وادما رجل صار اسقفا علي ما امرنا به برضاء من المطروبوليط ورضاء الجماعة *Et quicunque fit Episcopus, juxta quod præcepimus, voluntate Metropolitani, & voluntate Synodi.* Nimirum Patres in quarto canone constituerant, ut Episcopi electio à Synodo fiat, & à Metropolitano confirmetur: nihil autem ibi decreverant, quid faciendum est, si de electione juxta istum canonem factâ controversia aliqua inter Episcopos oriretur. Quocirca illud hîc determinant, jubentes, ut si controversia de electione moveatur, majoris Episcoporum partis suffragia prævaleant. Unde etiam præsentem canonem hâc etiam in re uberiorem quarti istius canonis explicationem esse colligamus.

ὀνομάζει Ἱεροσόλυμα. Eandem vocis hujus Ἱεροσόλυμα Etymologiam, quam hoc in loco Balsamon, etiam Josephus (è quo Balsamon eam hausisse videtur) olim tradidit, nisi quod hic à Melchisedecho ita nominatam asserat. ὁ δὲ πρῶτος, inquit, κτίστης ἦν Χαναναίων δυνάστης, ὁ τῇ πατρίῳ γλώσσῃ καλούμενος βασιλεὺς δίκαιος· ἦν γὰρ διὰ ἔργων· διὰ τοῦτο ἱερέα τινὰ τοῦ θεοῦ πρῶτος· καὶ τὸ ἱερὸν δειμάμενος Ἱεροσόλυμα τὴν πόλιν προσηγόρευσε, Σόλυμα καλουμένην πρότερον. *Primus autem conditor* (urbis Hierosolymæ) *erat Chananæorum dynasta, qui patriâ linguâ vocatus est Rex justus* (Melchisedech) *erat quippe talis. Et idcirco Sacerdotium Deo primus exhibuit: & cum ἱερὸν* (templum) *ædificâsset, urbem Hierosolyma vocavit, quæ antea Solyma dicta erat.* Joseph. de bell. Jud. lib. 7. c. 18. In his autem Josephi verbis, mirum est quot σφάλματα occurrunt. Primo enim asserit Melchisedechum urbem Hierosolymam ædificâsse, quòd etiam Abraham Zachuth in libro Juchasin, sive genealogiarum tradidit, dicens, ואמרו זל כי שם הוא מלכיצדק ובנה ירושלם *Et dixerunt Rabbini nostri beatæ memoriæ Sem esse Melchisedechum, qui ædificavit Hierusalem.* Verum ex ipsis sacris scripturis constat urbem Salem, cujus Rex Melchisedech fuit, sitam esse in viâ, quâ à valle Damascenâ Sodomam itur. Gen. 14. & 33. de quâ Hieronymus in libro de locis Hebraicis, *Salem civitas Sicimorum, quæ est Sichem*, & proximè addit, *sed & alia villa ostenditur usque ad præsentem diem juxta Æliam contra Occidentalem plagam hoc nomine.* Unde constat Salem, quæ propriè Ælia sive Hierosolymam sita fuit, & unde nomen istud ad Hierosolymam nonnunquam translatum videtur, diversam esse ab eâ, in quâ Melchisedech regnavit; etiamsi Targum Hierosolymitanum, Jonathan, & Onkelos in loco citato Gen. 14. Salem per ירושלם *Hierusalem* interpretantur. Deinde asserit Josephus Melchisedechum primum fuisse Deo Sacerdotem, cum Abel bis mille annis ante eum Sacerdotis muneribus functus est: adhæc eundem templum extruxisse Deo, cùm è scripturis pateat nullum Deo ante Solomonem Templum extructum fuisse. Quod denique ad rem nostram spectat, hanc urbem affirmat priùs Σόλυμα dictam fuisse, cùm autem ἱερὸν in eâ extructum esset, tunc demum Ἱεροσόλυμα vocatam. Adeo ut juxta Josephum hæc vox Ἱεροσόλυμα ex Græcâ ἱερὸν, & Hebraicâ Σόλυμα componatur, quod absurdum est. Præcipuè cum ipse fateatur hanc urbem à Cananæis, qui linguam Hebraicam unà cum materno lacte imbibebant, extructam fuisse, quos Græcum nomen, urbi suæ vel ex parte imposuisse, prorsus incredibile est. Ad hanc autem opinionem Balsamon hoc loco quam proximè accedit, quo antiquam urbem Σόλυμα nominatam fuisse Ἱεροσόλυμα propter ἱερὸν, ac in templo à Solomone ibidem condito, repositâ, scribit; ac si ipsi etiam Hebræi & Israelitæ Græcum nomen metrapoli suæ indiderint: quæ etiam multis ante Solomonem annis Ierusalem appellata fuit, ut ipsæ scripturæ docent. Ejusdem farinæ est alia ista Græca hujus vocis etymologia ab Eupolemo excogitata, πρωτογράφεται γ' πρῶτον, inquit, τὸ ἀνάκτορον ἱερὸν Σολομῶνος, ὕστερον δὲ περιφραγμῶνος τοῦ πόλεν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, Ἱεροσολύμα ἐνομασθῆναι· ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων φωνούμενα Ἱεροσόλυμα λέγεσθαι, *Et primo quidem sacra ista ædes ἱερὸν Σολομῶνος appellata est, deinde verò corruptè à templi nomine, urbs ipsa* Ἱεροσόλυμα *nominata: à Græcis autem affini nomine* Ἱεροσόλυμα *dicta est.* Eupol. apud Euseb. de præp. Evang. l. 9. cap. 34. Sic etiam Lactantius urbem hanc à Solomone extructam & denominatam scribit; *Solomon*, inquit, *Filius David templum ædificavit, & civitatem, quam de suo nomine Hierosolyma nuncupavit.* Lactant. de ver. Sap. l. 4. Sed omnium absurdissimum est Lysimachi Alexandrini commentum, qui Ἱεροσόλυμα urbem dictam finxit ἀπὸ τῶν ἱερῶν συλῶν, Judæos asserens, τοὺς τε ἀνθρώπους ὑβρίζοντας καὶ τὰ ἱερὰ συλῶντας καὶ ἐμπρήσαντας, ἐλθεῖν εἰς τὴν νῦν Ἰουδαίαν ἀποικησαμένους· κτίσαντας δὲ πόλιν ἐνταῦθα κατοικῆσαι· τὸ δὲ ἄρχαιον τὴν ἱερόσυλα ἀπὸ τῶν ἐκείνων διαθέσεως ὠνομάσθαι· ὕστερον δὲ αὐτοὺς ἐπικρατήσαντας, χρόνῳ διαλλάξαι τὴν ὀνομασίαν πρὸς τὸ ἀνειδίζεσθαι, καὶ τὴν τε πόλιν Ἱεροσόλυμα, καὶ αὐτοὺς Ἱεροσολύμους προσηγορεύεσθαι, *Cùm homines injuriosè tractâssent, & fana spoliâssent & incendissent, venisse in locum qui nunc Judæa dicitur, & conditâ civitate hîc habitâsse: istam autem urbem* ἱερόσυλα *ab ipsorum dispositione (viz. quòd* ἱερὰ συλήσαντες*) nominatam esse: posteà autem auctos viribus nomen mutâsse, ut probrum vitârent: & urbem Hierosolymam, & seipsos Hierosolymos vocâsse.* Lysimach. apud Joseph. contra Apion. l. 1. prope finem. Verùm Josephus hîc rectè observat ὅτι ἱεροσυλῶν ἁ καὶ τὴν αὐτὴν φωνὴν Ἰουδαῖοι τοῖς Ἕλλησιν ὀνομάζομεν, hoc est, *quòd sacrorum direptio non eadem voce Græcis & Hebræis exprimitur.* Quod idem & de vocis ἱερὸν significatu dicendum est, quam ipse tamen sui immemor ad complendam suam πρὸς Ἱεροσολύμους etymologiam usurpavit. Hinc autem videre est, quantum Græcorum ingenia torsit veram hujus nominis rationem investigare, & quanto se exponunt ludibrio, dum istud suis è fontibus derivare satagunt. Aristoteles sanè se multo prudentiorem gessit, cum hoc nomen Græcis auribus tortuosum esse ac difficile pronunciavit, τὸ δ' Ἱέλεως, inquit, αὐτῶν ὄνομα πάνυ σκολιόν ἐστιν, Ἱεροσολύμ γὰρ αὐτὴν καλοῦσιν, *Urbis eorum nomen valdè tortuosum est, nam eam Hierusalem vocant.* Aristot. apud Euseb. de præp. Evang. l. 9. c. 5. Eadem ipsius verba apud Joseph. contra Apion. l. 1. occurrunt, nisi quod ibi magis adhuc tortuosè legatur, Ἱεροσολύμην. Vera igitur ac genuina hujus vocis etymologia non è Græcis, sed Hebræis petenda est; utpote à quibus urbi suæ indita fuit. In veteri itaque testamento sæpissime usurpatur, sed diversimodè scripta; frequentius enim scribitur יְרוּשָׁלִַם nonnunquam autem plenius יְרוּשָׁלַיִם quomodo juxta Masorethas quinquies reperitur, viz. Esth. 2. 6. Jer. 26. 18. 1. Par. 3. 5. 2. Par. 5. 21. & c. 32. 9. in quo tamen ultimo loco hodie defectivè scribitur יְרוּשָׁלִַם ubi nihilominus cum ה locali legitur יְרוּשָׁלַיְמָה. Ab ipsis autem urbis incolis scripta est etiam ירושלימה *Jerusalaimah* cum ה finali, ut R. Azaria in libro suo מאור עינים *Meor Enajim* vocato testatur, ubi præterea antiquam admodum monetam, cui hujus urbis nomen sic inscriptum est, producit, quæ sic se habuit.

In antiquo hoc Israelitarum siclo, ex una quidem parte, quæ hîc ad sinistram jacet, hæ occurrunt Samaritanæ, sive antiquiores Hebræorum literæ, ut hodiè pinguntur שקל ישראל id est שקל ישראל *Siclus Israelis*; in medio ponitur urna mannæ, & supra eam literæ שר. In alterâ facie literæ Samaritanæ sunt ירושלימה קדושה *Hierosolymah sancta*, unà cum virgâ Aaronis, amygdalas proferente. Hæc etiam à R. Azariâ observata sunt, qui de hoc numismate (cui similia clarissimus noster Brianus Waltonus in proleg. ad Bibl. Polygl. ex Vilalpando, Morino, aliisque protulit) hæc habet ובסביבותה מטבע הנז ראיתי כתוב באותיות רלעילא שקל ישראל ובא׳

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ובאמצעו צנצנת עם שד עליה אשר לרעתי רל שקל דוד ומצדואחר ירושלים הקדושה או ירושלימה קדושה ובאמצעו מטה בעל שלשה פרחים כפי אלו הצורות משני עבריו ולבי אומר לי כי הרב נחמני זל שכח וכתב שקל השקלים תחת שקל ישראל וכן עם כי אפשר לקרוא ירושלים הקדושה אפשר גם כן שיקרא ירושלימה קדושה שכן תמצא בירושלמי דמגלה פק ד סימון וד שמואל בנ נחמני תרויהון אמרין אנשי ירושלים היו כותבין ירושלים ירושלימה מקפידין ולא היו *Et in commemorati numismatis circuitu vidi scriptum literis supradictis* (viz. Samaritanis) שקל ישראל (*id est Siclus Israelis*) *& in medio ejus erat urna cum literis* שד *super eam positis, quæ, ut opinor, significant* שקל דוד (id est *Siclum Davidis.*) *Et in altero latere erat* ירושלים *vel etiam* ירושלימה קדושה (hoc est *Jerusalem sancta, vel Jerusalaimah sancta*) *& in medio ejus erat virga habens tres flores, juxta has ab utroque latere formas,* (supra descriptas) *Et suspicor R. Nachmanidem l. m. oblivione scripsisse* שקל השקלים *pro* שקל ישראל (v. Nachman. append. ad Perushe Hattorah, ubi sic scribit) *sicque quemadmodum legi potest* ירושלים הקדושה (*Jerushalem sancta*) *ita etiam legi potest* ירושלימה קדושה (*Jerushalaima sancta*) *quemadmodum invenies in Hierosolymi Talm. Megilla capite primo, R. Simon, & R. Sekemuel filius Nachmani, ambo eorum dicunt, viri Hierosolymitani scribunt Jerushalem* ירושלימה (*Jerushalaimah*) *neque sunt de eâ re solliciti.* Hinc, ni fallor, apparet ratio, quare nomen hujus urbis Græcè alias scribatur Ιερυσαλὴμ, alias Ιερυσάλυμα, idque ab ipsis Hebræis linguam Græcam edoctis, quales erant Evangelistæ, & Apostoli. Nam vox Græca Ιερυσάλυμα clarissimè respondet Hebraicæ ירושלימה *Hierushalaimah*, æque ac Ιερυσαλὴμ τῶ ירושלים Hierushalaim, vel ut Chaldæi Syrique scribunt ירושלם *Hierusalem*: adeo ut supra scripta R. Azariæ verba, unà cum antiquo numismate ab eo laudato, & hæc urbis hujus nomina, ut à Græcis diversimodè scripta, se mutuò confirmant, & explicant. Neque enim credibile est ipsos Hebræos urbem suam Græcè Ιερυσάλυμα vocare unquam voluisse, nisi eodem modo propriâ suâ linguâ eam vocitâssent. Quod itaque R. Azaria dicit probatque hanc urbem ירושלימה *Hierushalaima* vocatam esse, ex Græcâ voce Ιερυσάλυμα exinde deductâ confirmatur; & quare ita Græcè vocaretur, ex voce istâ Hebraicâ à R. Azaria assertâ constat. Verùm cum ipsi Hebræi, metropolim suam ita inter sese propriâ linguâ appellare consueti, eam etiam Græcè Ιερυσάλυμα vocaverint, hoc Græcis ridiculas istas, quas antè commemoravimus, vocis hujus etymologias confingendi occasionem præbuit, quibus eam ita scriptam, suam ad linguam revocare promptum erat, eamque deducere vel ab *ἱερὸν* & Σόλυμα cum Josepho & Balsamone hoc loco, vel cum Eupolemo à vocibus *ἱερὸν* & Σολομὼν, vel etiam cum Lysimacho *ἀπὸ τῆς ἱερυσυλίας*. At si semper scriptum & vocatum fuisset Ιερυσαλὴμ, hoc nomen omnibus aliis Græcis æque ac Aristoteli, usque adeo tortuosum, perplexum, & prodigiosum visum fuisset, ut eos ab etymologiâ ejus, in suâ præsertim linguâ, inquirendâ, prorsus deterruisset. Nec quidem adeò facile est ac proclive, genuinam hujus nominis etymologiam ex ipsis Hebraicis fontibus expiscare. Nonnulli deducunt à יָרֵא *Timuit*, & שָׁלֵם idem quod שָׁלוֹם *Pax*, ac si ita à Jebusæis, primis hujus urbis incolis, nominaretur, quasi יִרְאוּ שָׁלֵם *Timete Pacem*, vel etiam *Timete Salem*. Nam antea Salem, ut arbitrantur, dicta fuit. Si Rabbinicam expectes etymologiam, invenies in Bereshith Rabba, ubi ad verba ista Geneseos ויקרא אברהם שם המקום ההוא יהוה יראה *Et vocavit Abraham nomen istius loci, Jehova Jireh*, hæc finguntur, *Abrahamus vocabat locum Jireh, Semus vocabat Shalem. Dicebat Deus, si ego vocavero eum Jireh, Semo justo displicebit; si vocavero Shalem, displicebit Abrahamo justo: quocirca nomen ei imponam ab utroque compositum* יראה שלם *Jireh Shalem, videbit Shalem*, Ber. Rab. sect. 9. Quinetiam si Rabbinicum, de nominis imponendi occasione, figmentum demas, ipse Valentinus Schindlerus in voce שלם eandem etymologiam amplexus est. *A Davide*, inquit, *dicta fuit* יְרוּשָׁלַם *Chald.* יְרוּשְׁלֵם *nomine composito ex* שָׁלֵם Salem & יִרְאֶה *videbit, providebit, quo nomine appellatus fuit locus iste, & proprie mons Moria ab Abrahamo*, Gen. 22. 14. deinde addit יְרוּשָׁלַיִם formam habere dualem, ob duas urbis partes, quarum una fuit שָׁלֵם *Salem* in monte Sion sita, altera יִרְאֶה mons Moria urbi postea junctus & inclusus: Literam autem Jod numerum dualem efficientem non exprimi, ne litera ם ex radicali fiat servilis. Et de hoc quidem inter omnes convenit: utrum autem David hoc nomen urbi isti primus indiderit, omnino est incertum. Nam multis ante Davidem annis ita nominata fuit, in ipsis etiam libris Joshuæ & Judicum: nisi fortè dicamus Ezram, dum libris istis post captivitatem Babylonicam colligendis operam daret, hoc nomen alteri יבוס *Jebus* vel יבוסי, ἐξηγητικῶς subjunxisse, vel ejus loco, tanquam magis notum, substituisse: quod quidem non admodum dissimile videtur. Hoc saltem constat, non minus probabilem esse, quam constantem doctorum opinionem, hanc vocem aliquo modo deductam esse à יראה vidit, & שלם *Shalem*, ut significet, *videbit perfectum & pacificum*, vel videbit *pacem* (sic enim Apostolus exponit Shalem Βασιλεὺς Σαλὴμ ὅ ἐστι βασιλεὺς εἰρήνης, Heb. 7. 2.) vel etiam *Visionem pacis*, quemadmodum Patres vocem hanc interpretantur. Hieronymus, *Jebus, Salem, & Hierusalem appellatur. Primum nomen calcata; secundum Pax; Tertium visio pacis.* Hieron. vel Paul. & Eustoch. epist. ad Marcell. Augustinus, *sicut è converso quoties nomen* Hierusalem *audieritis, qua visio pacis dicitur.* Aug. in Apocal. Hom. 16. & alibi. *Ibi Hierusalem condita est, famosissima civitas Dei, serviens in signo liberæ civitatis, quæ cœlestis Hierusalem dicitur; quod verbum est Hebraum, & interpretatur visio pacis.* Aug. de catechiz. rud. cap. 20. Ut alios omittam, etiam in nomenclatore Copto-Arabico hæc vox explicatur, Arabicè quidem وحي السلامة *Revelatio Pacis*: Copticè ⲧⲥⲟⲩⲁⲥⲓⲟ ⲛⲧⲁⲓⲣⲏⲛⲏ q. d. Διόψησις τῆ εἰρήνης. Nomencl. Ægyptiaco-Arab. Kirch. Port. 9. Nam Coptica lingua quantum ad plerosque characteres pariter ac ipsas voces iis expressas, nihil aliud quam corrupta est atque depravata quædam Græcæ dialectus.

Περὶ τῆς Βαβυλωνίων αἰχμαλωσίας. Balsamon hîc ex memoriæ, vel saltem calami lapsu perinde differit, ac si urbs Hierosolyma à captivitate Babylonicâ usque ad Ælium Adrianum solo æquata jacuisset, nec ante eum reparata fuisset: quòd non tantum aliis omnibus Historicis fide dignis, sed ipsi etiam S. Scripturæ apertissimè contradicit; ac proinde non opus est ut hîc refellatur.

Ο Αἴλιος Ἀδριανὸς ἀνήγειρε ταύτην. Hæc Balsamon ex communi doctorum sui temporis opinione profert: quibus nimirum in more positum erat Æliam, ab Ælio Adriano conditam, Hierosolymam vocitare. Verum Ælium Adrianum veterem Hierosolymam à Tito funditùs eversam non instaurâsse, sed aliam potiùs prope eam, quam de suo nomine Æliam vocavit, de novo extruxisse, validissimis argumentis evincatur. Quoniam autem hoc in dubium vocatur, rem totam paulo altiùs, quo clarior evadat, repetemus. In primis ergo anno Periodi Julianæ 4783. æræ Dionysianæ sive vulgaris à Christi nativitate computatæ 70. Fl. Vespasiano secundùm, & Tito Coss. mensis Augusti die 31. capta est à Romanis celeberrima olim Judæorum metropolis Hierusalem; quam Imperator protinus effodi, & funditùs everti jubebat: ut Josephus oculatus testis tradidit, dicens κελεύει Καῖσαρ ἅπαν τὸ τε πόλιν ἅπασαν καὶ τὸν νεὼν κατασκάπτειν. *Jubet Cæsar eos omnem omnino urbem, & ipsum templum funditùs evertere.* Joseph. περὶ ἁλώσ. κεφ. α. Sed tres fateor, turres Phasalem, Hippicum, & Mariamnem cum aliquâ muri urbem cingentis parte excipit, & mox addit, τὸν τε ἄλλον ἅπαντα τὸ πόλεως περίβολον, ὅσοις ἐξωμάλισαν οἱ κατασκάπτοντες, ὡς μηδὲ πώποτ' οἰκισθῆναι πίστιν ἂν ἔτι φθέγξασθαι τοῖς προσελθοῦσι, *Alium autem totum civitatis ambitum ita complanavêre dirruentes, ut qui ad eam accederent, unquam habitatam fuisse credere non possent.* ibid. Per vocem κατασκάπτειν hîc utrobique usurpatam, Josephus aratrum solo æquato inductum indigitare videtur. Neminem enim latere potest, veteres Romanos in diruendis pariter atque excitandis urbibus aratro usos fuisse, ut Cato in originibus asseruit, atque etiam Servius in 5. Ænead. *Nam ideo*, inquit, *ad exaugurandas vel diruendas civitates aratrum adhibitum, ut eodem ritu quo condita subvertantur.* Excitandis quidem civitatibus aut coloniis aratrum circumducere solebant. Unde Cicero, *Tu autem insolentiâ elatus, omni auspiciorum jure turbato, Casilinum coloniam deduxisti, quo erat paucis annis ante deducta, ut vexillum videres, & aratrum circumduceres;*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ceres; cujus quidem vomere portam Capuæ penè perſtrinxiſti. Cicer. Philip. 2. n. 40. Hinc & illud Virgilii Æneid. l. 5.

Interea Æneas urbem deſignat aratro.

Et illa Ovidii Faſtor. l. 4.

Apta dies legitur, qua mœnia ſignet aratro.

Et paulò poſt

Inde premens ſtivam deſignat mœnia ſulco,

Alba jugum niveo cum bove vacca tulit.

Diruendis autem & demoliendis urbibus aratrum inducere ſive imprimere conſueti ſunt, uti teſtatur Cœl. Rhodig. Ant. l. 26. c. 5. hinc Horat. Carm. l. 1. Od. 16.

Iræ Thyeſten exitio gravi

Stravêre, & altis urbibus ultimæ

Stetêre cauſæ, cur perirent

Funditùs, imprimeretque muris

Hoſtile aratrum exercitus inſolens.

Hinc etiam Imperator Valens Conſtantinopolitanis offenſus urbi iſti aratrum ſe inducturum minatus eſt, ἐρημόν τε καταστῆσαι τὴν πόλιν, καὶ ἄροτρον ἐπῶν βαλεῖν ἐπ' αὐτῇ, Socrat. Hiſt. Eccl. l. 4. c. 38. edit. Valeſ. Cum hoc itaque Romanis in more poſitum fuiſſet, ut complanato urbium rebellium cum caperentur, ſolo aratrum imprimerent, dubium nemini eſſe poteſt, quin idem Hieroſolymis fecerunt: quod etiam à D. Hieronymo diſertè affirmatur, *In hoc*, inquit, *menſe* Auguſto *& à Nabuchodonoſor, & multa poſt ſecula à Tito & Veſpaſiano, templum Hieroſolymis incenſum eſt, atque deſtructum: Capta urbs Bethel, ad quam multa millia confugerant Judæorum: aratum templum, in ignominiam gentis oppreſſæ à Tito Annio Ruffo.* Hieron. in Zach. cap. 8. Idem ipſi quoque Judæi à majoribus traditum, in Talmude ſuo agnoſcunt. Nam in Miſna dicitur בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ וחרב הבית בראשונה ובשנייה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר *Nono die menſis Ab decretum eſt contra Patres noſtros, ut terram non ingrediantur, & domus deſolata eſt primo & ſecundo, & Bitter capta, & urbs arata.* Taanith cap. 4. fol. 26. 2. ad quæ Miſnæ verba, Gemara fol. 28. 1. hæc obſervat, כשחרש טורנוס רופוס הרשע את האולם ננזרה גזירה על רבן ליהרג *Cum improbus Turanus Rufus arabat porticum, decretum factum eſt ut R. Gamaliel interficeretur.* Quiſnam hic eſſet Turanus Rufus, qui aratrum Hieroſolymis inducebat, non facile eſt conjecturis aſſequi. Suſpicor tamen eundem eſſe, quem Joſephus Terentium Rufum vocat, & militiæ tunc temporis Hieroſolymis præfectum, & à Tito ibi relictum aſſerit, ἵνα, inquit, Τερέντιος Ῥοῦφος· ἔτος γὰρ ἄρχων τῶν σφετέρων κατελέλειπτο. Joſeph. περὶ ἁλωσ. λογ. ζ'. κεφ. ζ'. qui etiam in loco D. Hieronymi ante citato Titus Annius Rufus vocatur: *Tito Annio* pro *Terentio* mendosè, ut opinor, ſcripto; ſed de nomine ejus, qui aratrum Hieroſolymis induxit, alii viderint: Hoc ſaltem è præmiſſis colligitur, urbem illam aratrum ſibi à Romanis impreſſum habuiſſe, ac proinde Urbem eſſe deſiiſſe, ut ipſe etiam Romanæ leges edicunt, his verbis, *Si uſusfructus civitati legetur, & aratrum in ea inducatur, civitas eſſe deſinit, ut paſſa eſt Carthago: ideoque quaſi morte deſinit habere uſumfructum.* l. 21. ff. *Quibus modis uſusfructus.* Et ab iſto itaque tempore Hieruſalem urbs eſſe deſiit. Unde Eleazarus ſtatim poſt dictum urbis excidium à ſociis meritò quæſivit, ποῦ δ' ἡ μεγάλη πόλις ἡ τῶν παντὸς Ἰουδαίων ἔθους μητρόπολις; *ubi modo eſt magna illa civitas, totius Judæorum gentis metropolis?* Joſeph. περὶ ἁλωσ. l. 7. κεφ. λε. Sane nullibi terrarum etiam tunc temporis exiſtebat, & propterea Solinus etiam rectè dicit, *Judææ caput fuit Hieroſolyma, ſed exciſa eſt.* Solin. Polyph. c. 37. Fuit itaque non eſt. Et Plinius, *Oxinen, in quâ fuere Hieroſolyma, longè clariſſima urbium Orientis non Judææ modo.* Plin. nat. Hiſt. l. 5. c. 14. Ut eadem nos de Hieroſolymis dicamus, quæ Ovidius olim de Trojâ cecinit, *Jam ſeges eſt ubi Troja fuit.* Ovid. epiſt. 1. & Virgilius, *Et campos ubi Troja fuit.* Virg. Æneid. l. 3. Sic enim Euſebius teſtatur, ſe vidiſſe Montem Sionem, celeberrimam olim Hieroſolymæ partem, aratum & ſeminatum, ὡς καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ὀφθαλμοῖς φθάσαι δοκεῖν ἀροῦμενον, καὶ καταπιεζόμενον τὸν τόπον. Euſeb. de demonſt. Evang. l. 8. juxta quod prædictum fuit à Prophetâ Mich. 3. v. 12. Quod autem idem Euſebius, ibid. l. 6. c. 18. & D. Hieronymus in comment. in Zachar. c. 14. aſſerunt, viz. dimidium, ut ille, mediam tantum civitatis partem, ut hic ait, à Tito, reliquam ab Adriano dirutam, è ſupradictis, & præcipuè ex oculato teſte Joſepho refellitur. Verumtamen nullus dubito, quin ſtatim poſt ultimum iſtud urbis Hieroſolymæ excidium, nonnulla ſaltem domicilia, partim à Chriſtianis, partim à Judæis eodem in loco, quo olim urbs ſteterat, erecta ſunt. Poſt annos enim quinquaginta plus minus elapſos, Adrianus Imperator, ut verbis Epiphanii utar, Ἐλθὼν τὴν πόλιν πᾶσαν κεκαθαρικυῖαν, καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ κατεπατημένον, πλὴν τῶν ὀλίγων οἰκημάτων, καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας μικρᾶς οὔσης, *Urbem invenit totam ſolo æquatam, & ipſum Dei templum proculcatum, paucis ædibus exceptis, & parvâ Dei Eccleſiâ.* Epiph. de pond. & menſ. Addit autem Epiphanius ſeptem etiam Judæorum Synagogas in monte Sionis, & aliquot alia ædificia ei propinqua perſtitiſſe, quæ nobis poſtea extructa videntur: cùm ipſe quoque Joſephus teſtetur, nihil excidio ſuperfuiſſe præter tres turres & aliquam muri partem. Quæcunque autem ædificia Adrianus ibi excitata reperit, eadem demolitus eſt: quod Euſebio, Hieronymo, aliiſque occaſionem aſſerendi præbuit, urbem ab Adriano etiam funditus everſam eſſe: quod tunc temporis fieri non potuit, cùm longe antea à Tito factum fuiſſet. Cæterum idem Ælius Adrianus novam eodem fere in loco urbem condidit, eamque ſuo de nomine *Æliam* nuncupavit: cujus occaſione Judæi ſub Barchochebâ ſeditiones movebant: ut Dion. Caſſius teſtatur, dicens, Ἐς δὲ τὸ ἱεροσόλυμα πάλιν ἄλλην ἀντὶ τῆς καταστραφείσης οἰκίσαντα, ἣν καὶ Αἰλίαν Καπιτωλίαν ὠνόμασε, καὶ ἐς τὸν τοῦ θεοῦ τόπον, ναὸν τῷ Διὶ ἕτερον ἀντεγείραντα, πόλεμος ἦν οὐ μικρὸς, οὐδὲ ὀλιγοχρόνιος ἐκινήθη. Ἰουδαῖοι γὰρ δεινὸν τι ποιούμενοι τὸ ἀλλοφύλους πανταχοῦ ἐς τὴν πόλιν σφῶν οἰκισθῆναι, καὶ τὸ ἱερὸν ἀλλόφυλον ἐν αὐτῇ ἱδρυθῆναι. *Cùm ipſe autem Adrianus, Hieroſolyma profectus, urbem pro eâ quæ everſa fuerat, condidiſſet, quam etiam Æliam Capitolinam nominavit, & in loco templi Dei, alterum Jovi templum excitâſſet, bellum nec parvum nec exiguo temporis ſpatio durans movebatur. Judæi enim ægrè ferebant, quod exteræ nationes ſuam in urbem habitatum veniſſent, quodque in eâ externa ſacra facta fuiſſent.* Dion. Caſ. in Adrian. Etiamſi autem, quod in urbibus inſtaurandis ſæpius uſu venit, hæc urbs ab Adriano condita prope priſtinam Hieroſolymæ ſedem ſita fuerit, non tamen iiſdem, quibus illa, veſtigiis conſtitit. Nonnulla enim loca, quæ intra Hieroſolymam fuerunt, extra Æliam jacent. Verbi gratiâ Mons Sion, ut aulâ Regiâ decoratus, ſuperiorem ac præcipuam urbis Hieroſolymæ partem conſtituebat, Septentrionale illius latus occupans, unde Ab. Ezra ציון בצפון ירושלם *Sion è Septentrionali latere Hieroſolymæ.* Ab. Ezr. in Pſal. 48. v. 3. Verùm idem mons extra Æliam ſive urbem ab Adriano conditam jacet. Hoc ipſi etiam Judæi in libro cui titulus יחוס האבות וסמוך לירושלם ציון שם היכל דוד העד *Propinquus Hieroſolymæ eſt Sion, ubi palatium Davidis, cui ſit pax.* Sion igitur prope quidem, non intra urbem eſt, quæ hodiè Hieruſalem vocatur. Idem colligatur etiam è Benjaminis itinerario, in quo dicitur, ולפני ירושלם הר ציון ואין בנין בהר ציון כי אם במה אחת לנוצרים *Et è regione Hieroſolymæ eſt mons Sion: & nulla eſt in monte Sione ſtructura præter unum Chriſtianorum fanum.* Benjam. itin. p. 44. Ergo non tantum extra urbem, ſed & nullum in eo ædificium, præter Chriſtianorum fanum fuit, ab Adriano haud dubiè nunquam extructum. Quod etiam ex iis, quæ ex Euſebio ante citavimus, egregiè confirmatur. Hic enim poſt Adrianum claruit; & tamen ſuis etiam temporibus ſe montem Sionem aratum & ſeminatum vidiſſe teſtatus eſt. Porro alia loca, quæ extra Hieroſolyma ſita fuerunt, intra Æliæ, ſive urbis quæ hodiè Hieruſalem vocatur, muros includi, teſtis eſt, ut alios taceam, Hieronymus, ſive quiſquis autor fuit expoſitionis locorum & urbium, quarum mentio fit in Actibus Apoſtolorum, *Hieruſalem*, inquit, *metropolis quondam Judææ, quæ nunc ab Ælio Adriano Cæſare, quod eam à Tito deſtructam latiore ſitu inſtauraverit, Ælia cognominata eſt:*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

est: cujus opere factum est, ut loca sancta, id est, dominicæ passionis & resurrectionis, quondam extra urbem jacentia, nunc ejusdem urbis muro septentrionali circundentur. Non itaque in ipsâ veteris veræque Hierosolymæ sede, sed tantum propè eam extructa est ab Adriano Ælia, quod etiam Abulpharagius olim observavit his verbis, وفي هذه السنة ظهر باورشليم رجل يقال له بن الكوكب واضل اليهود مدعيا انه نزل من السما كالكوكب ويخلصهم من عبودية الروم فتبعه خلق كثير منهم وبلغ الخبر الي ادريانس فوجه اليه جيوشا فقتلوه وغزوا باورشليم واهلكوا اليهود وخربوا اورشليم غاية الخراب وبنوا قريبا منها مدينة سموها هيليا ادريانس واسكنوها قوما غريبا *Hoc anno* (quarto imperii Adriani) *prodiit Hierosolymis quidam nomine Ben Cocab* (filius stellæ) *qui Judæos seduxit, pretendens se è cœlo instar stellæ descendisse, quo ipsos à servitute Romanorum liberaret: quem eorum multi secuti sunt. Cujus rei nuncio ad Adrianum delato, misit ille copias, quæ ipsum interfecerunt, & expugnatis Hierosolymis Judæos perdiderunt, urbemque Hierosolymitanam penitus diruerunt, propè eam extructâ urbe, quam Ælium Adriani appellarunt; in quâ alienigenas collocarunt.* Abulph. Dynast. 7. Adrianus itaque Hierosolymam propriè sic dictam non instauravit, sed aliam urbem, quæ civium Romanorum colonia esset, prope eam funditùs eversam de novo condidit, eamque suo de nomine Ælium appellavit: quo factum est, ut una cum urbe ipsum etiam Hierosolymæ nomen penitùs deletum sit: usque adeo ut ipse Firmilianus, qui centum circiter post Adriani tempora annis Palæstinæ præses fuit, de urbe Hierosolyma nunquam inaudiverat; nec scivit ubi gentium sita fuerat. Cum iste enim Pamphilum Martyrem interrogâsset, quænam ei patria esset, hic Hierusalem sibi patriam esse respondebat, supernam scilicet sive cœlestem Hierusalem, ut notat Eusebius; Firmilianus autem ἥτις αὕτη εἴη ϗ ποῖ γῆς κειμένη ἀκριβῶς ἐπιλυμαινόμενος, *quænam ea urbs esset, & ubi terrarum sita, sollicitè inquirebat*, ut tradit Eusebius de Martyr. Palæst. c. 11. Et paucis interjectis, εἴτε πάλιν πολλάκις ἐρωτωμένου τὶς εἴη ϗ ποῖ κείμενη, ἣν δὴ φησὶ πόλιν, μόνων εἰδέναι τῶν θεοσεβῶν πιστῶν ἔλεγε πατρίδα, *Interrogatus iterum atque sæpius, quænam esset illa quam dicebat civitas, eorum tantum, qui veri Dei cultores essent, hanc esse patriam respondit.* ibid. Cum autem nihil aliud responderet, Firmilianus ratus est Christianos urbem aliquam Romanis infensam alicubi condituros esse, ἐχθρὰν ϗ Ρωμαίοις πολεμίαν πάντως τινὰ συνίστασθαι πόλιν χριστιανὸς οἰόμενος. ibid. unde palam est, nec nomen Hierusalem Romanis tunc dierum cognitum fuisse, nedum ipsam urbem Hierusalem ibidem extitisse. Hinc plerique Patrum, qui post Adrianum scripserunt, suis etiam temporibus Hierusalem solo æquatam & nullam esse affirmarunt. Athanasius, Σημεῖον γὰρ ϗ μέγα γνώρισμα τῆς τοῦ θεοῦ λόγου παρουσίας τὸ μηκέτι μήτε τὴν ἱερουσαλὴμ ἑστάναι, μήτε προφήτην ἐγηγέρθαι, *Signum est & magnum adventus Dei verbi documentum, quod Jerusalem non amplius consistit, neque propheta excitatur.* Athan. de incarnat. verbi. Hilarius, *Quid hic, quod David sit prorsum, continetur? Urbs illa, quæ generi ejus fuit regia, capta est à Babyloniis, & eversa regni dignitatem sub dominantium jure non tenuit. Post etiam à Romanis capta & incensa, jam nulla est.* Hilar. in Psal. 131. Et alibi, *Post primam Hierusalem subversionem, traductoque in Babyloniam populo captivo, ædificatam rursus eandem civitatem fuisse, & historia regnorum & libri Esdræ loquuntur: sed hodiè eandem nullam esse, rerum fides edocet.* Id. in psal. 146. Eusebius nihil magis de Hierusalem, quam de Sodoma superesse indigitat, cùm ejus excidium ab hujus eversione nihilo discrepare affirmat; ὁ γὰρ ἱερὸς αὐτῶν ϗ τὸ πρὶν ἄγαν τόπος, εἰς τοῦτο νῦν περιῆλθεν, ὡς ϗ μηδὲν τῆς Σοδόμων καταστροφῆς ἀποδεῖν. Euseb. demonst. Evang. l. 5. c. 23. Procopius Gazæus suis etiam diebus Hierusalem eversam jacere memorat, ταῦτα προεῖπον ὀλίγῳ τῆς Ὀζίου βασιλείας ἐπηρώθη ϗ μικρῶς μὲν ὑπὸ Βαζυλωνίων· ὀλίγῳ δὲ τῆς ὑπὸ Ρωμαίων πολιορκίας ὁλοχερῶς, ἃ μέχρι νῦν ὁρᾶται. Procop. in Isai. c. 1. & Gregorius Nazianzenus solum ejus suâ ætate vix cognitum asserit, ϗ αὐτῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ τὸ ἔδαφος μόγις γινωσκόμενον. Naz. Orat. 12. Sane solum, quo extructa est Ælia, satis tunc temporis cognitum erat: non item quo vera Hierusalem, quæ propterea alio solo constiterat: ac proinde Patres Hierusalem suis diebus non extitisse, sive nullum fuisse summo jure asseruerunt. Cùm enim Ælia à veteri Hierosolymæ sede dissita sit, ac à Romanis non Judæis, condita, atque alio etiam nomine appellata, alia sit civitas necesse est, ac idcirco non nisi καταχρηστικῶς & valde improprie Hierusalem nuncupetur. Ut Nicolaus 1. papa Romanus observavit, *Nam vera*, inquit, *Hierusalem tantum in cœlis est, quæ est mater nostra: Illa vero Hierusalem terrestris, secundum quod Dominus prædixit, adeo funditùs ab Helio Hadriano Imperatore Romano destructa est, ut in eâ nec lapis super lapidem sit derelictus, & ab eodem Helio Hadriano in alio est loco constructa: ita ut locus Dominicæ crucis extra portam, nunc intra cernatur, & à prædicto Helio Hadriano urbs illa Helia vocetur.* Nicol. respon. ad consulta Bulg. Quod etiam Gregorii magni testimonio confirmatur, dicentis, *Hoc quoque quod additur, non relinquent in te lapidem super lapidem, etiam ipsa civitatis transmigratio testatur, quia dum in eo loco nunc constructa est, ubi extra portam Dominus fuerat crucifixus, prior illa Hierusalem, ut dicitur, funditùs est eversa.* Greg. hom. 36. Prior igitur Hierusalem, alio, ac præsens Ælia, loco constructa est, sive in alium locum transmigravit, ac proinde eadem civitas esse desiit, priori nomine prorsus indigna; vel ut Hieronymus rectè observavit, *Cassum est hodiè nomen ipsius civitatis, & ab Ælio Adriano, Ælia dicitur, & cum habitatione pristinâ, pristinum quoque nomen amisit, ad decutiendam superbiam habitatorum ejus*, Hieron. in Jerem. c. 20. Pristinâ igitur habitatione sive sede hujus civitatis amissa, pristinum etiam nomen meritò amittitur. Neque sanè credibile est Ælium Adrianum in animo unquam habuisse, veterem Judæorum rebellium, & Romanis infensorum Metropolim instaurare: nihil minus quam hoc sibi proposuit. Civitatem quidem non procul à veteri Hierosolymâ condidit, sed Romanis habitandam, non Judæis, quos eam vel ingredi prohibuit; & ne vetus esse Hierusalem censeretur, sed nova civitas ab ipso de integro excitata, novum etiam ei nomen, viz. Ælium imposuit; de quo in proximum Canonem plura dicturi sumus.

In Can. VII.

Τὸν ἐν Αἰλίᾳ. Ælium Adrianum Hierusalem à Tito subversam non instauraſſe, ſed aliam alio in loco ei propinquo civitatem de novo condidiſſe, in ultimis ad præcedentem Canonem annotationibus ſatis ſuperque oſtenſum eſt. Reſtat adhuc, ut de nomine hujus urbis ab eo conſtructæ pauca annotemus. Itaque Dion Caſſius in vitâ Ælii Adriani, eum hanc urbem à ſe conditam Αἰλίαν Καπιτωλίναν *Ælium Capitolinam* nominaſſe ſcribit. Sic etiam à Ptolemæo vocata traditur, ἱεροσόλυμα ἡ νῦν καλουμένη Αἰλία Καπιτωλίνα. Sic etiam in Pandectis dicitur, *In Palæstinâ duæ fuerunt coloniæ, & Cæsariensis & Ælia Capitolina.* l. 1. ſect. 6. ff. *De Cenſibus.* Nimirum *Ælia* ab Ælio Adriano conditore; *Capitolina* autem à templo Jovi *Capitolino* ibi dedicato vocatur. Sæpiùs autem hæc civitas ſimpliciter *Ælia* appellatur, & ita à conditore nominatam plerique tradunt. Epiphanius, ὡς γὰρ ἐκεῖνος ὠνόμασεν Αἴλιος Ἀδριανὸς, ἤτοι ϗ τὼ πόλιν ὠνόμασεν Αἰλίαν. Epiph. de pond. & menſ. Euſebius, Ἡ μητέρα συγκλητικὴ πόλις τὼ ἐπωνυμίαν ἀμείψασα, εἰς τὼ τῦ κρατοῦντος Αἰλίου Ἀδριανῦ τιμὼ, Αἰλία προσηγορεύετο. Euſeb. hiſt. Eccleſ. l. 4. c. 6. Hieronymus, *Ab Ælio Adriano, Ælia dicitur*, Hieron. in Jer. cap. 20. Theodoretus, Ἀλλὰ πάλιν Ἀδριανὸς αὐτοῖς ταπεινοῖ πατρίδι ἐπάγαγον ὄλεθρον· ϗ αὐτίκα ϗ τῆς πόλεως τὼ προσηγορίαν ἐνήλλαξεν, ἐκ τῆς οἰκείας ἐπωνυμίας τοῦτο καλέσας· Αἰλία γὰρ ἐκεῖθεν προσηγορεύθη· Αἴλιος γὰρ ἐκεῖνο ὠνομάζετο. Theodoret. in Eſai. cap. 6. prope finem. Cedrenus, κτίζει νέαν ἱερουσαλὴμ, ἣν δὴ ϗ Αἰλίαν προσηγόρευσε. Cedr. Chronichon Alexandrinum, ϗ ἐπέθηκε τὸ ὄνομα τῇ πόλει, Αἰλίαν αὐτὼ ὀνομάσας, ἐπειδὴ Αἴλιος Ἀδριανὸς ἐκέλευσε. Chron. Alex. ad olymp. 224. Mitto Zonaram, in annal. Nicephorum C P. alioſque cum Balſamone in præcedentem Canonem ſentientes. Nonnunquam corruptè Helia dicitur. Hieronymus, *Et Templum toto orbe celebratum in ſterquilinium urbis novæ, quæ à conditore appellatur Helia.* Hieron. in Eſai. cap. 64. Nicolaus. 1. *Et à prædicto Helio Hadriano urbs illa Helia vocetur.* Nic. reſp. ad conſult. Bulgar. Et quidem ut hæc civitas Ælia primo à conditore appellata eſt, ſic & diu poſtea ab aliis audivit. Euſebius, Εἰσὶν νῦν ἕτεραι διαφανεῖς ἐν προαστείοις διάκωμαι τῆς νῦν Αἰλίας. Euſeb. hiſt. Eccleſ. l. 2. c. 12. & alibi, Αἱ ϗ εἰς ἡμᾶς ἐφυλάχθησαν ἐν τῇ ϗ τὼ Αἰλίαν βιβλιοθήκῃ. ibid. l. 6. c. 20. Sic Mazabanem dicit Epiſcopum fuiſſe ἐν Αἰλίᾳ. l. 7. c. 5. & Valentem ἀπὸ Αἰλίας

λίας διάκονον. Id. de Martyr. Palæstinæ. cap. 11. ita etiam Chrysostomi ætate vocata est, qui hæc habet, Επφδὴ δὲ Αἰλιᾶ Ἀδριανὸς ἐκαινούργησεν, ὅπου καὶ τὸν πάλαι καλούμενον ἀνομοθέτησαν. ἐκεῖθεν Αἰλία μέχρι τοῦ νῦν ἀνομάζεται, ἀπὸ τοῦ ἐπωνυμίας τοῦ κρατήσαντος καὶ καθελόντος αὐτῶν. Chrysost. adv. Judæos λογ. γ'. & diutius adhuc usque ad Eutychii Patriarchæ Alexandrini tempora, ut ipse testatur, dicens Adrianum jussisse وان تسما باسم الملك ايليا فسميت بيت المقدس منن ذلك الوقت الي هذه الغاية مدينة ايليا *Urbem de imperatoris nomine Æliam appellari. Quare ab eo tempore usque ad hunc diem Ælia vocatur.* Eutych. annal. tom. 1. p. 354. Et quod imprimis observandum est, ab universâ Ecclesiâ hoc Canone ita nuncupatur. Unde etiam colligatur, hoc commune tunc temporis ac ubique receptum esse hujus civitatis nomen; quod ab ipso urbis exordio, usque ad conventus hujus Nicæni tempora solum obtinuit; neque enim antea aliter à quopiam appellatam memini. Quandoquidem autem honor Episcopo hujus civitatis disertis verbis hîc tribuatur, ut celeberrimum illud Martyrium ibidem in Dominicæ resurrectionis loco iisdem temporibus à Constantino extructum sit, hinc paulatim evenit, ut Episcopi hujus urbis se altiùs extollere cœperint, & sedem suam non Æliam, sed Hierusalem, cui propinqua erat, vocitarunt: ut majorem nimirum reverentiam & honorem sibi conciliarent. Quo factum est, ut pristinum ejus nomen Ælia pedetentim evanuerit, & alterum Hierusalem, sæpiùs quidem, sed magis impropriè à recentioribus usurpatum fuerit.

Τὴν ἀκολουθίαν τῶν πατέρων. Non soli præsentes Canonum interpretes Balsamon, Zonaras, & Aristenus, sed & alii propemodum omnes, recentiores præsertim, qui rem Canonicam tractarunt, hæc verba ita interpretati sunt, ac si Patriarchalis dignitas Episcopo Æliæ, sive, ut vulgò vocatur, Hierosolymæ, iis sanciatur. Inter alios clarissimus vir Petrus de Marca, non modo quartum inter Patriarchas honoris gradum Episcopo Hierosolymitano hîc confirmari contendit; verum etiam ex eo probare nititur, Patriarchalem potestatem in præcedenti etiam Canone Episcopis ibi nominatim commemoratis constitutam esse. Sic enim scribit, *Non solùm enim Canonibus Nicænis Patriarcharum potestas sancita est, sed etiam ordo dignitatis constitutus. Id eximiè docet Canon* VII. *quo quartus honoris gradus tribuitur Æliæ sive Hierosolymorum Episcopo, id est, post tres Patriarchas, Romanum, Alexandrinum, & Antiochenum. Quia Consuetudo obtinuit & antiqua traditio* &c. *Quod in Græco textu habetur* ἐχόμενον τῆς πατρὸς ἀκολουθίαν, *Dionysius Exiguus vertit,* honoris consequentiam, *antiqua verò Teïlonis versio relata in Concilio Carthaginensi* VI. ordinem honoris, *id est, primum gradum post tres Patriarchas, de quibus actum est Canone sexto, Hierosolymorum Episcopus obtineat. Si Concilium curam ordinis gessit, in assignando hujus Episcopi loco, intelligere nos oportet id actum quoque Canone* VI. *inter priores Patriarchas, ita ut ordine scriptura Antiochenus sit tertius, Alexandrinus autem secundus, primus verò Romanus.* Marc. de concord. Sacerd. & imp. l. 5. c. 12. Præterquam autem, quòd non Patriarchica, sed Metropolitica potestas Episcopis quibusvis Canone sexto asseratur, uti in annotationibus ad eundem fusè ostensum est; hæc hujus Canonis interpretatio ab ipso Canone refutatur, utpote in quo etiamsi Episcopo Æliæ ἀκολουθία τῶν πατέρων attribuatur, Metropolitano tamen ejus, sive Cæsarienſi Episcopo οἰκεῖον ἀξίωμα conservatur, ut ex proximis verbis constat, τῇ μητροπόλει σωζομένῃ τὸ οἰκεῖον ἀξιώμα. Adeò ut, si demus Episcopum Hierosolymitanum Patriarcham hîc constitui, istiusmodi Patriarcha erit, qui Metropolitano subest; ac proinde non omnino Patriarcha propriè sic dictus. Hic enim honor quidem, seu potiùs pristini honoris consequentia, Æliæ Episcopo confirmatur; sed nihil de Metrapoliticâ Cæsarienſis Episcopi potestate demitur. Sed potiùs quicquid Metropolitici juris ac privilegii antea habuerat, idem hîc ei asseritur, cui propterea Ecclesiam Hierosolymitanam subjectam esse, idque ex hoc ipso Canone constat. Et sic quidem D. Hieronymum Canonem hunc intellexisse ex ipsius verbis clarissimè colligatur. Johannes Hierosolymitanus Episcopus, de Arii & Origenis opinionibus suspectus, ab Hieronymo aliisque sæpius efflagitatus est, ut de hæreseos infamiâ se purgaret. Iste autem ad Theophilum Episcopum Alexandrinum provocat, & Apologiam scribit: de quâ re Hieronymus hæc habet, ad eum loquens, *Tu qui regulas queris Ecclesiasticas, & Nicæni Concilii Canonibus uteris; & alienos Clericos & cum suis Episcopis commorantes tibi niteris usurpare; Responde mihi, ad Alexandrinum Episcopum Palæstina quid pertinet? Ni fallor hoc ibi decernitur, ut Palæstinæ Metropolis Cæsaria sit, & totius orientis Antiochia. Aut igitur ad Cæsariensem Episcopum referre debueras, cui spretâ communione tuâ communicare nos noveras: aut si procul expetendum judicium erat, Antiochiam potiùs litera dirigenda. Sed novi cur Cæsariam, cur Antiochiam nolueris mittere. Sciebas quid fugeres, quid vitares. Maluisti occupatis auribus molestiam facere, quam debitum Metropolitano tuo honorem reddere.* Hieron. ad Pammach. adversus errores Joh. Hierosol. Ubi videre licet, ut doctissimus Pater affirmet, à Concilio Nicæno, præsenti nimirum Canone, decretum esse, *ut Palæstinæ Metropolis Cæsaria sit*, ac proinde Johannem Episcopum Hierosolymæ ad Cæsariensem Episcopum causam suam prius referre, & *sic Metropolitano suo* debitum honorem reddere debuisse; Unde etiam satis patet Episcopum Æliæ sive Hierosolymæ, etiam post Concilii hujus Nicæni tempora, ipsis nimirum D. Hieronymi diebus, non Metropolitanum, nedum Patriarcham, sed Episcopo Cæsarienſi tanquam Metropolitano subjectum fuisse. Verùm cùm frequentes ad Hierosolymam peregrinationes à Christianis susceptæ sunt, Episcopus istius loci majori quam Cæsarienſis honore haberi cœpit: quo factum est, ut supra Cæsariam se paulatim extollere, & universam in Palæstinam potestatem, Cæsarienſi Episcopo ex antiquâ consuetudine & præsenti Canone debitam, sibi arripuere conatus sit. Primus, qui hoc tentâsse legitur, fuit Juvenalis Episcopus Hierosolymitanus, qui Palæstinæ Primatum, magno cum Cæsarienſis præjudicio, in Concilio Ephesino sibi vendicabat, & ab œcumenico Concilio confirmari cupiebat. Sed Cyrillus Alexandrinus non minori successu, quam jure, ei restitit, atque etiam Leo. 1. papa Romanus facinus ejus, tanquam huic Canoni adversum, condemnavit; ut ex ipsius ad Maximum Antiochenum Episcopum Epistolâ constat, quâ, *sicut*, inquit, *etiam in Ephesinâ Synodo, quæ impium Nestorium cum dogmate suo perculit, Juvenalis Episcopus ad obtinendum Palæstinæ provinciæ principatum credidit se posse sufficere, & insolentes ausus per commentitia scripta firmare. Quod sanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinus meritò perhorrescens, scriptis suis mihi, quid prædicta cupiditas ausa sit, indicavit, & sollicitâ prece multum popoposcit, ut nulla illicitis conatibus præberetur assensio.* Et paucis interjectis, de istâ Cyrilli Epistolâ, *Hoc tamen*, inquit, *proprium definitionis meæ est, ut quantumlibet numerus sacerdotum amplior, aliquid per quorumdam subreptionem decernat, quod illis trecentorum decem & octo patrum constitutionibus inveniatur adversum, id justitiæ consideratione cassetur.* Leo. ad Max. Epist. 62. Ergo ipsius etiam Ephesini Concilii temporibus Episcopus Hierosolymitanus Palæstinæ principatum non habebat, neque eum, ut à Cæsarienſi Episcopo jure occupatum, sine hujus Canonis violatione arrogare poterat. Postea autem idem Juvenalis, non tantum cum Cæsarienſi, sed etiam cum ipso Antiocheno Episcopo pro principatu contendit. Gravis diu controversia agitata fuit, tandem autem inter ipsos convenit, ut Maximus Antiochenus Episcopus duas Phœnices, & Arabiam, Juvenalis autem Hierosolymitanus tres Palæstinas sibi subjectas haberet. Quod etiam à Concilio Chalcedonensi confirmatum est; à quo decretum est, his verbis conceptum, Η ἁγία σύνοδος πάντων Μαξίμου τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου τῆς Ἀντιοχέων, καὶ Ιουβεναλίου τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου τῆς ἱεροσολυμιτῶν γενομένων ζωλύσεως, ὑπὲρ ἃ ἐκράτουν κατάστασις ἐδίλωσε, βεβαίαν καὶ ἐξ ὑμετέρας ἀποφάσεως, καὶ ἀπὸ τοῦ ψήφου τῆς ἁγίας Συνόδου, εἰς τὸ ἅπαντα χρόνον διαμένει· τυτέστιν, ὅτι Μάξιμός τε ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος, εἶτουν τοῦ ἁγιωτάτου Ἀντιοχέων ἐκκλησίαν, τὰς δύο Φοινίκας καὶ τὴν Ἀραβίαν ἔχει ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν· Ιουβενάλιος δὲ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς ἱεροσολυμιτῶν, εἶτουν τοῦ ὑπ' αὐτὸν ἁγιωτάτου ἐκκλησίαν, τὰς τρεῖς Παλαιστίνας ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν ἔχειν, *Per placitum igitur Maximi sanctissimi Antiochensium Ecclesiæ Episcopi, & Juvenalis sanctissimi Hierosolymitarum Episcopi facta consensio, sicut utriusque attestatio declaravit, firma etiam per nostrum decretum, & sententiam sanctæ Synodi, in omni tempore permanebit, hoc est, ut Maximus quidem sanctissimus Episcopus, seu sanctissima Antiochensium Ecclesia duas Phœnicias, & Arabiam sub propria habeat potestate; Juvenalis autem sanctissimus Hierosolymorum Episcopus, sive sanctissima Ecclesia quæ sub eo est, tres Palæstinas itidem sub propriâ habeat potestate.* Concil. Chalced. Act. 7. Ab hoc demum tempore, quo vulgatum est hoc decretum, Episcopus Hierosolymitanus tres Palæstinas sibi subjectas habuit: ut patet etiam ex Hierosolymitano Concilio anno Dom. 536. celebrato, quod sic incipit, Μετὰ τὴν ὑπήκοον φιλοχρίστου βασιλείαν τὴν ἐνδοξοτάτην περὶ δικαίων κλαυδίων ὀκτωβρίων χρόνων, πανευφημοτάτης ἰνδικτῶνος, ἐν κολωνίᾳ Αἰλίᾳ μητροπόλει, τῇ καὶ ἱεροσο-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

τριπολίμωσις· φρονεῖσθω δὲ τὰ ἀμοιπόντα καὶ μακρεισπόντα Ἀρχιεπισκόπα καὶ Πατριάρχα Πέτρα, ἐν τῷ σωφρόνῳ τῆ ἐναγοῦς ὀπαστείας τ' ἀυτῆ μακρεισότητ⊙, ζωοφρονόντων δὲ τῆ ἀυτῆ ἀγωστώῃ καὶ ὅσι ἱεροπόπων ὀπασκόπων τῆς κὴ Παλαιστίνας τρεῖς ὑπὸ τὸς ἁγίους πολίτης τόπους ἐναγεσπόπας ζωώσι. Ubi observare est, urbem Hierosolyma etiam tunc temporis dictam fuisse Æliam, & deinde urbis istius præsulem omnes trium Palæstinarum Episcopos ad Synodum convocâsse; quibus propterea eum præfuisse constat. In primâ autem Palæstinâ sita est Cæsarea, quæ proinde per hoc Concilii Chalcedonensis decretum, aliàs quam præsenti Canone constitutum est, Hierosolymis subjicitur: & idcirco Episcopus Hierosolymitanus, Ἀρχιεπίσκοπ⊙ & Πατριάρχης appellatur. Ex eo autem, quòd ante dictum Concilium Chalcedone celebratum, nec diœcesim assignatam, nec Cæsaream sibi subjectam habuit, necessariò consequitur, nihil ei potestatis vel Patriarchicæ vel etiam Metropoliticæ à Patribus Nicænis præsenti Canone attributum fuisse, neque aliquid amplius, quam ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς, hoc est, primum inter omnes Palæstinæ Episcopos, post Metropolitanum Cæsarienſem, honorem, sine ullâ in eos autoritate, utpote quæ tota Cæsarienſi Metropolitano proximis verbis inviolata conservatur. Adeo ut Episcopus Hierosolymitanus *ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς consequentiam honoris* post Metropolitanum suum habeat, sed nihil interim juris huic auferatur, vel illi in Coepiscopos concedatur. Nimirum non secus ac in provinciâ nostrâ Cantuarienſi, Episcopus Londinensis proximum post Metropolitani locum tenet, & primo inter cæteros Episcopos honore gaudet, etiamsi omnis in eos potestas solo in Metropolitano Cantuarienſi sita sit. Quod etiam ex præcedentis Canonis cum præsenti collatione clarè eluceſcit. Ibi enim patres Episcopis Romano, Alexandrino, & Antiocheno, cæterisque Metropolitanis πρεσβεῖα τ' ἐξωσίας asserunt: hîc autem Hierosolymitano solam ἀκολουθίαν τ' τιμῆς attribuunt, & Cæsarienſi ἰδιοῦν ἀξίωμα, sive dicta πρεσβεῖα τ' ἐξωσίας confirmant. Unde constat, Episcopum Cæsarienſem quidem æqualem esse iis, quibus jura sua Metropolitica in præcedenti Canone sanciuntur: Hierosolymitanum autem iis hoc etiam inferiorem, quippe cui nihil hîc præter ἀκολουθίαν τ' τιμῆς, nullâ τ' ἐξωσίας mentione facta, decernitur. Nec mirum cuipiam videatur honorem sine potestate Hierosolymitano Antistiti hîc concedi: hoc enim sæpius ab aliis etiam œcumenicis Conciliis factum legimus, sic enim & secunda generalis Synodus Constantinopoli celebrata, Episcopo Constantinopolitano solæ πρεσβεῖα τ' τιμῆς sine alio quovis privilegio attribuit: ut in annotationibus ad tertium illius Synodi Canonem fusiùs ostendimus; sic etiam Synodus Chalcedonensis Canone XII. constituit, ut quæcunque civitates per literas Imperiales Metropolis nomine honoratæ sint, eæ, earumque Episcopi μόνης ἀπολαυέτωσαν τ' τιμῆς, *solo honore fruantur*, additâ etiam eâdem ratione, quæ præsenti Canone subjungitur, viz. δῆλον ὅτι σωζομένων τῶν κατ' ἀλήθειαν μητροπόλεσι τῶν οἰκείων δικαίων, *Servatis scilicet veræ Metropoli suis juribus.* Eadem enim ratione & Patres Nicæni hoc Canone solam ἀκολουθίαν τ' τιμῆς Episcopo Hierosolymitano impertiuntur, nimirum ut veræ Metropoli privilegia sua integra conserventur, τῆ μητροπόλει σωζομένων τῶν οἰκείων ἀξιωμάτ⊙. Sic etiam eadem quarta generalis Synodus civitatem Chalcedonem, quâ habita est, Metropoleos quidem nomine, imperatore Marciano rogante, honoravit, salvâ tamen Metropoli Nicomediæ suâ dignitate, his verbis, τὴν Χαλκηδονίων πόλιν, ἐν ᾗ τῆς ἁγίας πίστεως ζωοδόχ⊙ διεκροτήθη, μητροπόλεως ἔχειν πρεσβεῖα ἐδικαίωσαν, ὁρίσαντι μόνῳ τιμίτλῳ τιμῶντες, σωζομένῳ δηλαδὴ τῆ Νικομηδέων μητροπόλει τῶν οἰκείων ἀξιωμάτ⊙, *Chalcedonensium civitatem, in quâ sanctæ fidei Concilium congregatum est, Metropolis privilegia habere sancimus nomine solo eam honorantes, salvâ videlicet Nicomediensium civitati propriâ dignitate.* (τῶν οἰκείων ἀξιωμάτ⊙, quæ eadem verba hoc Canone usurpantur.) Imperator quidem hoc primus sancivit; sed omnes Episcopi in Concilio congregati clamabant, δηλα ἡ κρίσις τῆ Ζαπλίου. Act. Concil. Chalced. Act. 6. Sic etiam cum controversia in eâdem Synodo inter Episcopos Nicænum & Nicomediensem orta est, utroque Metropolitica jura in eâdem provinciâ sibi vendicante, Synodus litem sic diremit, τὸν μὲν αὐθεντίαν τῆς μητροπόλεως ἐν ταῖς κὴ Βιθυνίαν ἐκκλησίαις ὁ Νικομηδείας ἐυλαβέστ⊙ ὀπασκόπ⊙ ἕξει, τῆ Νικαίας τὸν τιμὸν μόνον τῆς μητροπόλεως ἔχοντ⊙, ὑπακουόντων δὲ κὴ μέντοι καὶ ἄλλων ὀπασκόπων τῆς ἐπαρχίας τῆς Νικομηδείας. *Autoritatem quidem Metropolitani in Ecclesiis Bithyniæ, reverendissimus Nicomediensis Episcopus habebit, Nicæno Episcopo solum honorem Metropolitani habente, subjacente autem, ad exemplum aliorum provinciæ Episcoporum, Episcopo Nicomediensi.* Concil. Chalced. Act. 13. Et itidem honorem Nicæno Episcopo concessum, salvâ tamen Nicomediensis Metropolitani autoritate. Et quod imprimis observari velim, in ultimis duobus exemplis, honor Episcopis, Chalcedonensi, & Nicæno, à quarto generali Concilio sub eadem cautione attribuitur, sub quâ in præsenti Canone Episcopo Hierosolymitano sancitur, nimirum servatâ Metropoli dignitate suâ. In hisce autem exemplis vel cæcus videat, Episcopos istos, honore quidem donatos, sed tamen Metropolitano suo Nicomediensi non præpositos, sed disertè subjectos esse. Cum igitur in præsenti Canone honor seu ἀκολουθία τ' τιμῆς eodem modo, & eâdem clausulâ adjectâ, τῆ μητροπόλει σωζομένων τῶν οἰκείων ἀξιωμάτ⊙, Hierosolymitano, ac in Chalcedonensi aliis Episcopis præstituatur, cumque è supradictis constet, Episcopum Hierosolymitanum Cæsariensi tanquam Metropolitano, etiam post hujus Canonis editionem, subjectum fuisse, nihil apertius esse potest, quàm hunc etiam Canonem ita intelligendum esse, ut honorem quidem Hierosolymitano præsuli attribuat, sed solum, cum nullâ omnino vel patriarchicâ vel etiam Metropoliticâ potestate conjunctum: adeo ut Episcopus Cæsariensis eandem in Hierosolymitanum autoritatem, post emissum hunc Canonem, quam ante habuerit; non secus ac Metropolitanus Nicomediensis Nicæno, & Chalcedonensi, etiamsi à generali Concilio honoratis, præfuit. Sed nihil celabo, quod huic nostræ præsentis Canonis interpretationi refragari videatur. Regerat enim nonnemo, in subscriptionibus Episcoporum præsentis Nicænæ Synodi, Macarium Hierosolymitanum ante Eusebium Cæsarienſem collocari, quod indicio esse potest, eum huic ab ipsâ Synodo præfectum ac antepositum fuisse. Respondeo primò, nihil certi ex hujus vel alius cujuslibet Concilii subscriptionibus de Episcoporum ordine elici posse. In ipsis enim præsentis Synodi subscriptionibus, non solus Macarius Hierosolymitanus, sed alii etiam Episcopi ante Cæsarienſem ponuntur, sic enim subscriptiones Episcoporum provinciæ Palæstinæ incipiunt.

Macarius Hierosolymitanus.

Germanus Neopolitanus.

Marius Sebastenus.

Cajanus Gadarensis.

Eusebius Cæsarienſis.

Ita quidem se habent in vulgatis Conciliorum editionibus; atque etiam in priscâ latinâ versione ante Dionysium exiguum editâ; nisi quod in eâ pro Neopolitanus legatur, Neopolian: pro Marius, Marinus, & Gajanus Sebastenſis, pro, Cajanus Gadarensis. Hic autem, ut videre licet, tres alii, præter Hierosolymitanum, Episcopi Palæstinæ ante Cæsarienſem Metropolitanum collocantur. Sed nemo, ut opinor, hinc inferri posse asserit, eos etiam Cæsarienſi à Synodo præpositos esse, cùm eorum Synodum nuspiam disertè meminerit, hujus autem sedi dignitatem suam conceptis verbis confirmaverit. Proinde hisce non magis, quàm Arabicis subscriptionibus hujus Concilii, habenda est fides, in quibus Episcopus Hierosolymitanus quintum inter omnes Concilii Episcopos locum obtinuit. Sic enim dictæ subscriptiones in M S. Bodleiano incipiunt.

1. سلبسطرس الرومي *Sylvester Romanus.*

2. والاسكندرس الاسكندراني *Et Alexander Alexandrinus.*

3. والاسكندرس القسطنطيني *Et Alexander Constantinopolitanus.*

4. واكيطوديوس الانطاكي *Et Achitonius Antiochenus.*

5. وماكاريوس اسقف بيت المقدس *Et Macarius Episcopus Hierosolymitanus.*

Hîc autem, ut primo intuitu patet, subscriptiones ita ordinantur, ac si quinque Patriarchæ jam constituti fuissent, quorum etiam numerus ut expleretur, Alexander, nescio quis, Constantinopolitanus Synodo interfuisse fingitur, cùm in aliis quibuscumque editionibus nullus omnino Byzantii vel Constantinopoleos Episcopus subscripsisse legatur. Pro اكيطوذيوس *Achitonius* legendum videtur افسطاثيوس *Eustathius*, quemadmodum nomen Episcopi Antiocheni Josephus Ægyptius in præfatione ad suam Canonum collectionem legit: qui tamen ipse, fateor, etiamsi Constantinopolitanum Episcopum prudens omisit; Macarium tamen Hierosolymitanum Patriarcham vocat, & quarto loco collocat وماكاريوس بطريرك بيت المقدس *Et Macarius Patriarcha Hierosolymitanus*. Sed nemo, ut opinor, hinc argumentum petet, Macarium revera tunc temporis Patriarcham constitutum, aut Cæsarienses, aliisque omnibus Metropolitanis, ab ipso Concilio Nicæno antepositum fuisse. Hinc autem videre est, quanta fides subscriptionibus habenda est, in quibus Episcoporum nomina amanuensium libitu transposita sunt. Et quidem, etiamsi in posterioribus Conciliis Episcopus quisque ordine suo plerunque subscripsisse videatur, in antiquioribus tamen de eo non adeò soliciti fuerunt: ut perquamplurimis exemplis, si opus esset, demonstrari posset; vel si alia præstò non essent, hoc ipsum, quod sub manibus habemus, istud satis evinceret, cùm Hierosolymitanus, aliique Episcopi ante Cæsarienses collocantur, etiamsi ipsa hæc Synodus ei, ut Metropoli præposito, τὸ οἰκεῖον ἀξίωμα præ aliis omnibus, & ipso etiam Hierosolymitano Episcopo asseruerit.

Τῇ μητροπόλ. Balsamon & Aristenus in suis ad hunc Canonem scholiis consentiunt, Metropolim Palæstinæ sive Judææ tunc temporis Cæsaream fuisse. Zonaras autem, πρὸς δὲ μητρόπολιν τὴν Καισάρειαν λέγουσιν ὀνομάσαι ἡ κώμην. Et hoc quidem extra dubium est, Cæsaream hujus Concilii temporibus, & diu postea, pariter atque antea, Palæstinæ, primæ præsertim, in quâ sita est Hierosolyma, Metropolim extitisse. Gregorius Nazianzenus eam suis etiam diebus Metropolim fuisse docet: quippe qui de Basilio Magno loquens, ait, Ἐπὶ τὴν Καισαρείων πόλιν ἐπείγεται, ἧς τῇ μὲν δόξῃ πεπιστευμένης, ταύτῃ δὲ λέγω τὴν περιφανῆ τε καὶ ὑμετέραν, ἐπεὶ καὶ ἧς ἐμοὶ λέγων αὐτὴ καθηγεμὼν, καὶ διδάσκαλος τὴν ἐκ τῶν λόγων μητρόπολιν, ἃ δὴ πόλεων ὧν ὑπέρκειται, *Cæsaream, ut scholarum urbis illis particeps esset, contendit, hanc inquam, illustrem civitatem, & nostram, (nam meorum quoque studiorum dux & magistra extitit) non minus literarum & doctrinæ, quam urbium, quibus, præcellit, Metropolim.* Greg. Naz. orat. 20. Ipse etiam Josephus eam μεγίστην τῆς τε Ἰουδαίας πόλιν, *Maximam Judææ civitatem* vocat, Joseph. de bell. Jud. l. 3. κεφ. κα'. Tacitus autem suo tempore *Judææ caput* fuisse affirmat. *Haud dubiâ destinatione*, inquit, *discessere Murianus Antiochiam, Vespasianus Cæsaream: Illa Syriæ, hæc Judææ caput est.* Cornel. Tacit. hist. l. 2. Quomodo autem Metropolis evasit, Justinianus haud obscurè docet; cujus dignissima sunt verba hîc ascribi. *Venit autem*, inquit, *nobis in mentem & Metropolis Cæsarea, quæ in primâ Palæstinâ principatum tenet, quam præ cæteris majore etiam honore perfrui oportebat: propterea quòd & quondam proconsul ipsam tenuit, & præfectus talis magistratus fuit, licet postea ab ampliore dignitate ad minorem transierit. Nimirum cum una prius tota Palæstina esset, ea deinde in tres divisa partes, & neque proconsulatum retinente, sed ad magistratum hunc (ut appellant) ordinarium delata. Quanquam sanè & vetusta urbs sit, & semper ampli nominis fuerit, tam cùm Stratonem in formam urbis redegit, qui mutatis sedibus excedens Græciâ hujus conditor extitit: quam cum divæ memoriæ Vespasianus, celebratissimus ille Imperator, qui piæ memoriæ Titi pater fuit, quod illi ad summam gloriam vel solum potuit sufficere, ipsorum Cæsarum appellatione eam nominavit, cum antea Stratonis turris vocaretur: hoc illi honore impenso, eo quod in eâ post Judaicas victorias inter Imperatores adscriptus esset.* Justin. novel. 103. in præf. Sanè communis est constansque veterum historicorum traditio, non Vespasianum, sed Herodem hanc civitatem *Cæsaream* primum nominasse, ut fusiùs mox ostendemus. Sed Vespasianus eo postea Coloniam deduxit, unde in pandectis, *Divus Vespasianus Cæsarienses colonos fecit.* L. ult. *sect.* 7. F. *de censibus*: & idcirco tunc temporis, post Hierosolyma nimirum diruta, eam in Metropolis honorem evexit. Antea enim non Cæsarea, sed Hierosolyma totius Judææ Metropolis erat, nam μεγάλη πόλις καὶ ἅπασης Ἰουδαίων ἔθνους μητρόπολις dicitur, Joseph. de bello Jud. l. 7. κεφ. λβ'. & à Philone Judæo, Μητρόπολις ἡ μὲν χώρας Ἰουδαίας, ἀλλὰ καὶ ἧς πολίων. Phil. de legat. ad Caium. Cùm autem hæc pristina Judææ Metropolis funditùs eversa fuisset, vel saltem excidio devota, nova crearetur necesse erat. Verum Cæsarea μετὰ τὴν Ἰουδαίας πόλις erat, ut Josephus loco ante citato tradidit, ac proinde aptissima pariter ac dignissima, quæ Hierosolymæ Metropolis honore succederet. Cùm Vespasianus itaque, ut è Justiniani verbis supra laudatis constat, in ea post Judaicas victorias inter Imperatores adscriptus esset, eam non Cæsaris appellatione, quam ante habuit, sed potiùs Metropolis nomine honorasse videtur; quod ex eo etiam magis elucescit, quòd Vespasiani ipsius temporibus *Caput Judææ* à Tacito nuncupetur, loco supra laudato.

Στράτωνος ἐκάλεῖτο. Stratonem hanc urbem primum extruxisse, vel saltem *in formam urbis* redegisse, testis est Justinianus novel. 103. Hinc non simpliciter Stratonis, uti Zonaras hîc asserit; sed Στράτωνος πύργος *Stratonis turris* cognominata est. Quod quidem istius nomen usque ad Herodem solùm obtinuit; unde Strabo nullo alio eam nomine appellat: dicens, μετὰ τὴν Ἄκκων Στράτωνος πύργος, σφόδρα μικρὸν ὄντα. Strab. Geogr. l. 16. Sic Josephus usque ad Herodis ætatem eam perpetuò Στράτωνος πύργον vocat. Cùm autem Herodes eam ampliorem feciisset, & contra vim maris præmuniviisset, in Cæsaris Augusti honorem eam *Cæsaream* cognominavit: ut veteres historici unanimes tradiderunt. Plinius, *Inde Apollonia, Stratonis turris, eadem Cæsarea, ab Herode Rege condita.* Plin. nat. hist. l. 5. c. 13. Ammianus Marcellinus, *Cæsaream, quam in honorem Octaviani principis exedificavit Herodes.* Ammian. Marcel. l. 14. Eusebius, Ἡρώδης Καισάρειαν εἰς ὄνομα κράτος Αὐγούστου ἔκτισεν, Στράτωνος πύργου τὸ πρὶν καλούμενον. Euseb. Chron. ad An. MMIV. Josephus, κατιδὼν ἡ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ἐπιτηδείως ἔχοντα πόλιν, ἣ πάλαι Στράτωνος ἐκαλεῖτο πύργος, τῇ τε διαφορᾷ μεγαλοψύχως ἐπιβάλλεται, καὶ τῆς οἰκοδομίας ἀνίησι λαμπρὸν, ὅ περ ἦν, ἀλλ' ἐκ λευκῆς πέτρας, καὶ διακόσμων βασιλείοις τε πλουσιοπρεπέσι, καὶ οἰκήσεσι πολυτελῶς, "Ergo cùm animadvertisset Herodes in maritimis locum condendæ urbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam ejus magnificè descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornavit accuratissimè, tam Regiis palatiis, quàm privatorum civium ædibus. Et nonnullis interjectis, Κεῖται μέσῳ κόλπου τινὸς ἐφ' ἑπτὰ νεὼς κώπαις ἀπὸ τοῦ εἰσπλόου, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν Ῥώμης, τὸ δὲ Καίσαρος, ὅπερ πόλις αὐτὴ Καισάρεια κέκληται. "Et in medio est tumulus, in quo templum Cæsaris à longè conspicuum adnavigantibus, & in eo statuæ, una Romæ, altera Cæsaris, unde & ipsa urbs Cæsarea appellatur. Joseph. antiq. Jud. l. 15 c. 13. & de bell. Jud. l. 1. cap. 16. Abulpharagius, وفي ايامه جدد هيرودس مدينة نابلس وعظم قصر اسطراطون وسماها قيصرية *Et eo* [Cæsare Augusto] "imperante, Herodes urbem Neapolim extruxit, & Stratonis arcem auctam Cæsaream appellavit. Abulph. dynast. 7. Hieronymus, "Et vice versâ Stratonis turrim ab Herode Rege Judææ in honorem Cæsaris Augusti Cæsaream "nuncupatam. Hieron. ad Eustoch. Et alibi, "Imitatus Herodem patrem, qui in honorem Anguſti Cæsaris appellavit Cæsaream, quæ prius Turris Stratonis vocabatur. Id. in Matth. c. 16. Idem, seu quis alius, qui loca Actorum Apostolorum explicuit, "Cæsareæ civitates duæ sunt "in terrâ promissionis, una Cæsarea Palæstinæ, in littore magni maris sita est: quæ quondam Pyrgos, id est, "Turris Stratonis dicta est: sed ab Herode Rege Judææ, "nobiliùs, & pulchriùs, & contra vim maris multo utiliùs, instructa, in honorem Cæsaris Augusti Cæsarea cognominata est. Cui etiam templum in eâ marmore albo "construxit; in quâ Nepos ejus Herodes ab Angelo percussus; Cornelius Centurio baptizatus; & Agabus propheta Zonâ Pauli legatus est. Porro Plinius hanc urbem etiam Apolloniam, & suâ ætate Coloniam primam Flaviam dictam asserit, *Nunc*, inquit, *colonia prima Flavia à Vespasiano Imperatore deducta.* Plin. nat. hist. l. 5. c. 13. Benjamin eam olim Gad. Philistim, & suâ ætate Schizeriam vocatam tradit, dicens, ומשם ששה פרסאות לשיזריא היא גר אשר לפלשתים ושם כמו עשרה יהודים ומאתים כותיים הם היהודי השומרונים הנקראי שמרטניש והיא עיר יפה וטובה טאר על הים מבנין קיסר אינפרדור המלך

המלך יקרא שמרה קיסריה *Inde ſex paraſangis abeſt Schizeria, dicta quondam Gad Philiſtim, ubi decem circiter Judei, & Cuthæi ducenti. Hi ſunt Judæi Schomronita, qui vulgò Samaritani audiunt. Urbs ipſa pulcherrima eſt, atque elegantiſſima, ad mare ſita, ſtructurâ Cæſaris Imperatoris & Regis, qui eam de ſuo nomine Cæſaream vocavit.* Benjam. Itiner. p. 37. Balbea etiam & Beline, Theveto eſt, ut obſervant Ortelius in theſ. Geogr. & Dionyſius Gothofredus in Pandect. l. ult. & Gothofr. loc. cit. ſect. 7. *de Cenſibus.* Poſtellus in ſuâ Syriâ, & Ortelius, Hieronymum eam Accaron etiam vocâſſe affirmant: ſed falsò. Nuſpiam enim hoc pater aſſeruit. Sed dicit tantummodo, *Quidam dicunt Accaron turrim Stratonis, poſtea Cæſaream nuncupatam*, Hieron. de loc. Hebraicis. Ipſe itaque hoc non dicit; ſed tantum alios dixiſſe aſſerit. Et ſic quidem Judæi dicunt, qui illa verba Zeph. 2. 4. עקרון תעקר *Ekron eradicabitur*, de Cæſareâ interpretantur, Talm. Bab. Megil. fol. 6. 1. Denique interpres Arabs vocem חצור *Hazor* per قيسرية *Cæſaream* interpretatur, Joſh. 11. 1. Hæc civitas Hieroſolymis diſtat ſtadiis 600. Joſephus, χωλον δε απ' αυτης προς σταγιων, Στρατωνος πυργος ειμαση. ἡ τουτο μεν δε εξακοσιων σταδιων εντος εστιν. Joſeph. de bell. Jud. l. 1. c. 3.

In Can. VIII.

Περι των ονομαζοντων μεν εαυτους καθαρους. Scholiaſtes per hæc verba Novatianos indigitari conſentiunt: & rectè quidem. Ex omnibus enim hæreticis vel potius ſciſmaticis iſti ſoli ſe καθαρους *Mundos* nominarunt: nimirum idcirco, quia ſe omnibus tam corporis quam animæ ſceleribus puros jactitârunt. Et hos quidem ſe καθαρους cognominâſſe, ac proinde hoc canone intelligendos eſſe, omnes antiqui ſcriptores, Patreſque conſentiunt. D. Ambroſius, *Ut ſunt Doctores Novatianorum, qui ſe Mundos appellant.* Ambroſ. de Pœnitentiâ l. 1. c. 1. Hieronymus, *Non quòd cuſtodes ſint legis ejus, ſed quòd hoc eſſe ſe dicant, in ſimilitudinem ſciſmatis Novatianorum, qui & ipſi καθαρους, id eſt, Mundos ſe vocant, cùm ſint omnium immundiſſimi*, Hieron. in Hoſ. c. 13. Euſebius de Novato (à quo Novatiani dicuntur) *Hic, iδίας αιρέσεως, ὅθεν κ' λογισμῷ φυσιουν καθαρους εαυτους καταγνάντων, ἀρχηγὸς καθίσταται. Propriæ cujuſdam ſectæ eorum, qui tumore mentis elati ſeipſos καθαρους (mundos) cognominarunt, auctor extitit*, Euſeb. Hiſt. Eccleſ. l. 6. c. 43. Auguſtinus, *Cathari, qui ſeipſos iſto nomine, quaſi propter mundiciam ſuperbiſſimè atque odioſiſſimè nominant: ſecundas nuptias non admittunt, pœnitentiam denegant: Novatum ſectantes hæreticum, unde etiam Novatiani appellantur.* Auguſt. de hæreſ. ut alios mittam, Epiphanius ſuam contra Catharos diſſertationem ſic exorditur, Καθεξῆς δ' τούτων Καθαροί τινες λεγόμενοι ἐφύησαν, ἀπὸ Ναυάτου τινὸς ὡς πολὺς ἔδοξεν λόγος. *Proximi ab illis quidam exorti ſunt, Cathari dicti, à Novato quodam, ut fama percrebuit.* Epiphan. hær. 59. Ita quidem dicti ſunt, ſed à ſe, non ab aliis, niſi κατ' εἰρωνειαν; ut obſervat Balſamon in canonem: in quo ipſi etiam Patres Nicæni eos καθαρους non vocant, ſed tantùm τους ονομαζοντας μὲν ἑαυτους καθαρους. Cyprianus autem, cujus temporibus exorti ſunt, quique in eos ſæpiùs invehitur, nec ipſe eos uſpiam καθαρους *mundoſve* vocat, nec ita ſe vocatos ſcribit; ſed eos *nomina adulterata finxiſſe* tradit, Epiſt. 76. ad Magnum. Et hoc quidem inter iſtiuſmodi nomina merito recenſeatur. Vel forte non ipſe Novatus, ſed ſectatores ejus hoc ſibi nomen poſtea arrogarunt. Et hoc certe nobis veri propterea ſimilius videtur, quòd in teſtimoniis ſupra citatis, aliiſque quæ proferri poterant, Novatianos quidem, ſed non ipſum Novatum, ita ſe nominâſſe tradatur: quodque nec Dionyſius Alexandrinus, nec Cornelius Romanus, nec alii quivis, qui ipſius Novati ætate claruerunt, etiamſi contra eum ſcripſerint, de hoc nomine, ut ab eo ſibi vendicato, meminerint.

Καθολικῆ. Hæc verba in Joh. Antiocheni collectione deſiderantur. Neque etiam à Dionyſio Exiguo, nec à veteri interprete lecta ſunt: ambo enim vertunt, *ad Catholicam Eccleſiam.*

Χειροθετουμένους. Fateor equidem hæreticos reſipiſcentes, per manuum impoſitionem in Eccleſiam Catholicam antiquitùs receptos fuiſſe. Sed ſatis mirari nequeo, quare Chryſtophorus Juſtellus, aliique hunc canonem de iſtiuſmodi χειροθεσία interpretarentur. Patres enim non de quibuſvis, ſed de ſolis Clericis Novatianis, qui canonicam nimirum ordinationem ante acceperant, per totum hunc canonem agunt: ſtatuuntque ad Eccleſiam converſos in eodem Clericatûs gradu manere, quo inter Novatianos conſtituti fuerant: ut ex ipſis etiam canonis verbis, ritè perpenſis, eluceſcit. Hîc enim de Novatianis decernitur, ὡστε χειροθετουμένους αὐτοὺς, μένειν ὕπως ἐν τῷ κλήρῳ. Quo autem referatur illud ὕπως, niſi ad χειροθετουμένους? & quomodo illuc referatur, niſi χειροθεσία iſta præceſſiſſet? neque enim *ita* in clero manere poſſunt, niſi priùs in clero fuiſſent: neque prius in clero eſſe poterant, niſi χειροθετούμενοι eſſent, ac proinde hæc Novatianorum χειροθεσία ipſorum ad Catholicam Eccleſiam converſionem præcedat neceſſe eſt, non ſequatur: neque ea eſt, quâ in Eccleſiam à Catholicis, ſed quâ in Clerum à Novatianis admiſſi ſunt. Et ſic quidem Balſamon & Zonaras hunc canonem interpretantur. Nam neuter eorum de reconciliativâ iſtâ manuum impoſitione vel ſemel meminit. Balſamon autem è contra, ὡστε χειροθετουμένους αὐτοὺς, μένειν ὕπως ἐν τῷ κλήρῳ, rectè interpretatur, εἰ μὲν εἰσι κληρικοὶ, ἔξουσι πάντως τοὺς οἰκείους βαθμοὺς, *Si quidem ſint Clerici proprios gradus habebunt*: ſive, ut poſtea ſubjungit, ἐφ' ᾧ προεχειροτονήθησαν gradum *in quo prius ordinati fuerant.* Zonaras autem, ἡ εἰ κεχειροτονημένοι εἰσὶν, in præterito tempore. Sic etiam & ipſi Patres hæc ſua verba exponunt, dicentes, οἱ δεκαληθέντες ἐν τῷ αὐτῷ ῥήματι. E Latinis interpretibus Ruffinus hanc veram canonis mentem aſſecutus eſt, quippe qui ſic breviter explicat, *Et Catharos (qui apud nos Novatiani ſunt) ſi fortè pœnitentes ad Eccleſiam convertantur, confeſſos Eccleſiaſtica dogmata, Clericos in ordine quidem ſuo ſuſcipi debere.* Ruffin. Hiſt. Eccleſ. l. 1. cap. 6. ubi χειροθετουμένους diſertè interpretatur *Clericos*: ſed Dionyſius Exiguus hæc verba altero, fateor, ſenſu exponit, *Ut impoſitionem manûs accipientes, ſic in clero permaneant*; & vetus interpres, *ut per manus impoſitionem Sacerdotum maneant in clero.* Necnon Iſidorus Mercator, *ut ordinentur, & ſic maneant in clero.* Quâ verò ratione hi iſtum ſenſum ex his verbis elicere potuerunt, me prorſus fugit. Nullum enim hîc verbum ante χειροθετουμένους, vel de χειροτονία ipſorum vel χειροθεσία. Sed tamen *ita eos in clero manere* decernitur; quòd fieri non poteſt, niſi prius in clero conſtituti ſint; quæ ipſorum in clero conſtitutio per nullum aliud vocabulum præter χειροθετουμένους hîc exprimitur: quo itaque eorum χειροθεσίαν à Novatianis, non à Catholicis, collatam indigitari conſtat. Verum Joſephus Ægyptius canonem de repetendâ eorum ordinatione diſertè interpretatur, hæc in ſuam hujus canonis verſionem inſerens ومن كان من هولاء قسيس او شمس فليعطا الشرطونية ثانية *Et qui ex iis Presbyter fuit, aut Diaconus, ordinationem denuò recipiat.* Nihil autem hujuſmodi à Patribus hîc decernitur: ſed potius contrarium. Priſtinam enim eorum à Novatianis Epiſcopis collatam ordinationem confirmant potius, quam irritam faciunt. Eos enim denuo ordinari non præcipiunt, ſed ſtatuunt nihilominus, ut ad Eccleſiam converſi in eodem, quo prius conſtituti ſunt, gradu permaneant. Hoc autem ordinationem eorum canonicam fuiſſe & ſupponit, & confirmat. Nimirum Novatiani, non hæretici propriè ſic dicti, ſed ſciſmatici potius erant. Neque enim in fide errârunt, ut Balſamon & Zonaras rectè obſervant: atque ideo ordines ab iis ritè conferri poterant, quos propterea repeti non licuit. Nec hoc quidem Patribus in conſtituendo hoc canone vel ſemel in mentem venit. In toto enim canonis contextu, nec de χειροθεσία, nedum χειροτονία, iis à Catholicis conferendâ vel verbum habent: ſed, ut mentem eorum breviter explicem, conſtituunt tantum, ut ſi qui Novatiani, pœnitentiâ ſciſmatis ducti, ad Catholicam Eccleſiam revertantur, ſinguli eoſdem ordines apud Catholicos retineant, quos apud Novatianos ante acceperant: ut Epiſcopus adhuc Epiſcopus maneat, & Presbyter, Presbyter, & ſic deinceps; ita ut ubi nullus eſt Catholicus Epiſcopus, ſed ſolus Novatianus jam converſus, hîc iſtius loci ordinarius maneat Epiſcopus, ſin Catholicus ibidem conſtitutus fuerit Novatianus, ne duo ſimul eodem in loco Epiſcopi poteſtatem habeant, cum conſenſu Catholici, nudo Epiſcopi nomine fruatur, vel Chorepiſcopus conſtituatur, vel ſaltem inter Presbyteros locum teneat, ne ordinatio ejus irrita reddi videatur. Et cùm hic ſit ſcopus, hæc mens ſanctorum Patrum in hoc canone ſanciendo, egregiè hallucinantur, qui eum vel de Novatia-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

nis manuum impositione recipiendis, vel de repetendâ eorum ordinatione interpretantur.

τῶτ' ἔστι τὴ δηγάμοις κοινωνεῖν. In hiſce duobus capitibus Novatiani à Catholicâ Eccleſiâ diſſederunt, nimirum quòd nec cum Digamis, nec cum iis qui in perſecutione lapſi ſunt, communicare voluerunt; addo ut pœnitentiam iis indulgendam negârint. Auguſtinus, *Cathari, qui ſeipſos iſto nomine, quaſi propter munditiam, ſuperbiſſimè, atque odioſiſſimè nominant, ſecundas nuptias non admittunt, pœnitentiam denegant.* Aug. de hæreſ. Hieronymus, *Montanus & qui Novati ſciſma ſectantur, nomen ſibi munditiæ præſumpſere, putantque ſecunda matrimonia ab Eccleſiæ communione prohibenda.* Hieron. in epiſtola ad Titum cap. 1. Et alibi, *Si autem poſt pœnitentiam tantam ubertatem Deus rerum omnium pollicetur, Quid reſpondebit Novatus, negans pœnitentiam, & reformari poſſe peccatores in priſtinum ſtatum, ſi digna fecerint opera pœnitentiæ?* Id. in Joel. cap. 2. Epiphanius de Novato ait, ἀπὸ δὲ τ προφάσεως τ ἐν τῷ διωγμῷ ἀθετηθέντων ἐπέρματι ἀρξάμενος, ἅμα τοῖς ἐπιγαμβροις αὐτῷ μὴ θελήσας κοινωνῆσαι τοῖς μετανοοῦσιν ἀπὸ τ διωγμοῦ, εἰς αἵρεσιν ταύτην τέτραφθαι, λέγων μὴ δεῖ συνήθειαν, ἀλλὰ μίαν μετάνοιαν, μ δὲ τὸ λουτρὸν μηδὲν δύνασθαι ἐλλείπειν παραπλησίως τοῖς. *Quamobrem propter eos, qui in iſtâ perſecutione lapſi ſunt, cùm arrogantiâ inflatus, unà cum ſuis eos in communionem nollet admittere, qui poſt perſecutionem pœnitentiam ſuſceperant, ad eam ſe convertit hereſim, ut nullam eſſe ſpem ſalutis aſſereret, atque unam duntaxat eſſe pœnitentiam. Qui autem poſt Baptiſmum delinqueret, nullam erga eum miſericordiam adhiberi poſſe.* Et poſtea de Novatianis, ὅτι δὲ ἃ βούλονται δηγάμοις ἐπικοινωνεῖν, *Iſti cum digamis communicare nolunt.* Epiph. hær. 59. Hîc obſervare licet, hoc ultimum de Novatianis quidem dici, non item de ipſo ſectæ autore Novato. Unde ſuſpicor non ipſum Novatum, ſed ejus duntaxat ſectatores ſecundas nuptias condemnâſſe. Quæ noſtra conjectura exinde etiam egregiè confirmatur, quòd nec ipſe Cyprianus hoc Novato objicit: & quod nonnulli etiam Novatiani aliter ſenſerunt; ut teſtatur Socrates, dicens, οἱ Νοβατιανοὶ, οἱ περὶ Φρυγίαν, δηγάμους μ δέχονται· οἱ δὲ ἐν τῇ Κωνσταντίνου πόλει, ὅτι φανερῶς ἐκβάλλουσι· ἐν δὲ ταῖς ἐπισκοπαῖς μέρεσι φανερῶς δέχονται· αὐτοὶ γὰρ, ὡς ἤρξαντο, τ πταίσης διαφωνίας οἱ κατ' ἐμὲ τῆδε ἐκκλησιῶν προεστῶτες, *Novatiani, qui Phrygiam incolunt, Bigamos non admittunt: qui vero Conſtantinopoli degunt, nec admittunt apertè, nec apertè rejiciunt: Verùm in Occidentis partibus apertè admittunt: hujus porro diſcrepantiæ, ut opinor, auctores fuerunt Epiſcopi, qui Eccleſiis, ſuo quiſque tempore præfuerunt.* Socrat. Hiſt. Eccleſ. l. 5. c. 22. Nimirum à Novato nomen ſortiti ſunt Novatiani: ac proinde etiamſi nonnulli eorum pravâ hac opinione non imbuti ſunt, eo tamen nomine appellantur, propterea quòd Novatum ſectæ autorem in hoc ſaltem ſequantur, Novatianum propriè conſtituente, nimirum quod lapſis, omnibusque indiſcriminatim poſt Baptiſmum delinquentibus, Eccleſiæ communionem negent: Eccleſiæ, inquam, communionem negent; neque enim Novatiani eâ, quæ iis vulgò adſcribitur, opinione fuerunt, ut iſtis, qui lapſi ſunt, aut graviora delicta admiſerunt, nullam ſalutis à Domino conſequendæ ſpem ſupereſſe exiſtimarent. Namque ipſi eos ad pœnitentiam agendam ſæpiùs hortari ſoliti fuerunt, & admonere, ut ſe colligerent, & divinam indulgentiam ſupplices implorarent. Sed hoc tantum iis perſuaſum erat, & prædicatum, in Eccleſiæ poteſtate non ſitum eſſe, ut quosvis poſt Baptiſmum (quod unicum pœnitentiæ genus ſtatuerunt) delinquentes ad fidelium communionem admitteret. Hoc è Socrate (qui & ipſe de improbâ Novatianorum opinione, nec immeritò, ſuſpectus eſt) abundè conſtat; apud quem Aſclepiades Novatianorum Epiſcopus cum Attico Catholico diſputans, ἐκτὸς, ἔφη, τῆ ἐπιθύμει, καὶ ἄλλαι πολλαὶ κατὰ τὰς γραφὰς εἰσὶν ἁμαρτίαι πρὸς θάνατον, δι' ἃς ὑμεῖς μὲν (φησὶ) τοὺς κληρικοὺς, ἡμεῖς δὲ καὶ τοὺς λαϊκοὺς ἀποκλείομεν, Θεῷ μόνῳ τὴν συγχώρησιν αὐτῶν ἐπιτρέποντες, *Præter idolorum, inquit, ſacrificium, ſunt & alia multa peccata ad mortem, ut loquuntur ſcripturæ, propter quæ vos quidem Clericos, nos verò etiam Laicos communione excludimus, ſoli Deo poteſtatem illis condonandi relinquentes.* Socrat. Hiſt. Eccleſ. l. 7. cap. 25. Etiamſi itaque ipſi eos Eccleſiæ communione excluderent, & ab aliis excludendos eſſe judicarent; Deum tamen iis, ſi reſipiſcerent, peccatorum impunitatem daturum non negabant: ac propterea eos ad pœnitentiam ſæpe exhortabantur, ut ex D. Ambroſio diſcimus, dicente, *Quid autem durius, quam ut indicant pœnitentiam* (Novatiani) *quam non relaxent, cum utique veniam negando, incentivum auferant pœnitentiæ? Nemo enim poteſt bene agere pœnitentiam, niſi qui ſperaverit indulgentiam.* Ambroſ. de pœnit. l. 1. cap. 1. Ergo pœnitentiam indicere ſoliti ſunt, etiamſi ipſi eam non admitterent, ſed Dei judicio relinquerent, *Nam aiunt, ſe*, ut cum eodem patre loquar, *Domino deferre reverentiam, cui ſoli remittendorum criminum poteſtatem reſervent.* ibid. cap. 2. Non itaque Deo, ſed Eccleſiæ peccata remittendi, & peccatores reconciliandi poteſtatem denegârunt; ac propterea à Catholicâ Eccleſiâ jure proſcripti ſunt, & damnati; quòd clavium, ut vocant, poteſtatem Sacerdotibus detraherent. Et hinc eſt, quòd hoc canone cautum ſit, ut qui inter Novatianos in clero conſtituti ſunt, priusquam ad priſtinum gradum reſtituantur, ſcriptis profiteantur τὴ δηγάμοις κοινωνεῖν καὶ τοῖς ἐν τῷ διωγμῷ ἀθετηθεῖσιν.

Ἐφ' οἷς καὶ χρὴ πίστευε. Hæc verba de lapſis intelligenda ſunt, ut rectè obſervat Balſamon; quibus itaque præcipitur, ut Novatiani profiteantur ſe cum iſtis communicaturos, cùm ſtatuta criminibus expiandis pœnitentiæ tempora expleverint, vel, ut ea Zonaras explicat, κατὰ τοὺς χρόνους διορισθέντας τῇ μετανοίᾳ τῇ ἀθετηθεῖσιν. Nec enim ante elapſa iſta pœnitentiæ eorum præſcripta tempora ab ipſis Catholicis in communionem recepti ſunt. Quænam fuit hæc tempora à lapſis in pœnitentiâ tranſigenda, ab ipſis his Nicænis Patribus conſtituta, ac proinde in hoc canone intelligenda, ex can. XI. & XII. conſtat. Quod autem Balſamon hæc verba de Digamis etiam dicta aſſeverat, à Patrum mente abhorrere videtur: utpote qui digamiam nuſpiam condemnant, nedum eâ implicitis pœnitentiæ tempora præfiniunt.

Τῆς τιμῆς τῆ ὀνόματ☉. In annotationibus ad præcedentem canonem obſervatum eſt à nobis, atque exemplis adſtructum, nonnullis antiquitùs Epiſcopis nomen Metropolitani ac honorem ſine jure atque poteſtate ab œcumenicis etiam Conciliis indultum eſſe. Simili quidem ratione Patres Nicæni hoc canone Novatianis Epiſcopis ad Eccleſiam Catholicam reverſis honorem ac nomen Epiſcopi, vel ut ipſi loquuntur, τὴν τιμὴν τῆ ὀνόματ☉ *honorem nominis* concedunt, etiam ubi Catholicus Epiſcopus conſtitutus eſt, modo hoc ipſi placuerit. Sic etiam in Epiſtolâ Synodicâ iidem hi Patres ſe Meletio ſciſmatico, dempta poteſtate, nudum Epiſcopi nomen & honorem reliquiſſe teſtantur, dicentes ſe conſtituiſſe μένειν ἐν τῇ πόλει ἑαυτῶν, καὶ μηδεμίαν ἐξουσίαν ἔχειν αὐτὸν, μήτε χειροτονεῖν, μήτε προχειρίζεσθαι, μήτε ἐν χώρᾳ, μήτε ἐν πόλει ἑτέρᾳ φαίνεσθαι, ταύτης τ προφάσεως ἕνεκα· φιλὸν δὲ τὸ ὄνομα τ τιμῆς κεκτῆσθαι, *Ut is in civitate ſuâ maneat, nec ullam habeat aut manus impovendi aut eligendi poteſtatem, nec hujus rei cauſâ aut in vîco aut in urbe ullâ compareat, ſed nudum honoris ſui nomen retineat.* Socrat. Hiſt. Eccleſ. l. 1. c. 9. Idem etiam à Sozomeno traditur, dicente, Ἐξεπεδήτων δὲ καὶ περὶ τ Μελίτιον ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον συμβάντων, κατέλιπεν αὐτὸν ἡ σύνοδος ἐν τῇ Λυκῷ διατρίβειν, φιλὸν ὄνομα ὅπερ εἶχε, τῆ δὲ λοιπῆ μήτε ἐν πόλει μήτε ἐν κώμῃ χειροτονεῖν, *Porro eadem Synodus* [Nicæna] *cum ea, quæ per Melitium in Ægypto acciderant, examinâſſet, contra illum ſententiam tulit, ut in urbe Lyco degeret, ſolo Epiſcopi nomine contentus: nec deinceps ſive in urbe ſive in vico ordinationem ullam faceret.* Sozom. Hiſt. Eccleſ. l. 1. c. 24. Idem etiam Patres Epheſini in Epiſtolâ Synodicâ ad Synodum in Pamphiliâ, Euſtathio illud poſtulanti, indulſerunt, dicentes, ἐδικαιώσαμεν καὶ ἠξιώσαμεν δίκαιον εἶναι ἀπολογίας ἔχειν αὐτὸν τό τε τ ἐπισκοπῆς ὄνομα, καὶ τὴν τιμὴν, καὶ κοινωνίαν, ὅπου μέντοι ὥστε μὴ χειροτονεῖν αὐτὸν, μήτε μὴν ἐκκλησίαν κατακλύσαντα ἱερουργεῖν ἐξ ἰδίας αὐθεντίας, *Æquum cenſuimus, & ſtatuimus ſine omni contradictione, ut Epiſcopatûs nomen habeat, & honorem, & communionem, ita tamen, ut neque ipſe ordinet, neque Eccleſiam occupans propriâ autoritate ſacra obeat*: Extat hæc Epiſtola in hoc opere, ad calcem canonum Concilii Epheſini, unà cum Balſamonis, Zonaræ, atque Ariſteni in eam ſcholiis, quæ conſulas.

Ἵνα μὴ ἐν τῇ πόλει δύο ἐπίσκοποι ὦσιν. Ut Eccleſia Chriſtiana ab ipſâ origine Epiſcopis ſuis gaviſa eſt, ſic & nihilo unquam magis ſolicita fuit, quam ut eodem in loco, eodemque tempore unus ſolus Epiſcopus clero plebique præficeretur. Hinc cum Cornelius Epiſcopus Romanus canonicè creatus fuiſſet, & Novatianus poſtea eundem in Epiſcopatum à ſectatoribus ſuis electus eſt, D. Cyprianus in hanc Novatiani irregularem ordinationem acerrimè invehitur, eamque ſæpiſſimè condemnat, aſſeveratque "E-"piſcopo ſemel facto & collegarum ac plebis teſtimonio & "judicio comprobato, alium conſtitui non poſſe. Cypr. Epiſt. 41. ad Cornel. Et alibi dicit, "Gravat enim me "atque contriſtat, & inſolerabilis perculſi ac pene proſtra-"ti pectoris mœſtitia perſtringit, cum vos illic comperiſſem

"contra

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

" contra Ecclesiasticam dispositionem, contra Evangelicam " legem, contra institutionis Catholicæ unitatem, alium " Episcopum fieri consensisse, id est, quod nec fas est, nec " licet fieri, Ecclesiam alteram institui, Christi membra dis- " cerpi, Dominici gregis animum & corpus unum discissâ " æmulatione lacerari. Id. Epist. 44. ad Maxim. & Nicost. Et alibi, " Quisquis jam Episcopus fieri voluerit, foris " fiat necesse est, nec habeat Ecclesiasticam ordinationem, " qui Ecclesiæ non tenet unitatem, quisquis ille fuerit; " multum de se licet jactans, & sibi plurimum vendi- " cans, profanus est, alienus est, foris est. Et cum post pri- " mum secundus esse non possit, quisquis post unum, qui " solus esse debeat, factus est, non jam secundus ille, sed " nullus est. Id. Epist. 52. ad Autonian. de Cornel. & No- vatian. Quinetiam Cornelius eadem ad Cyprianum scripsit, " Nec enim, inquit, ignoramus unum Deum esse, unum " Christum esse Dominum, quem confessi sumus, unum Spi- " ritum sanctum, unum Episcopum in Catholicâ Ecclesiâ " esse debere. Cornel. Epist. ad Cyprian. Et in Epistolâ ad Fabium, ὁ ἐκδικητὴς ἐν τῇ ἐναγγελίῳ ἐκ ἠπίστατο ἕνα ἐπίσκοπον δεῖν εἶ ἐν καθολικῇ ἐκκλησίᾳ· ἐν ᾗ ἐκ ἠγνόει, πῶς γὰρ; πρεσβυτέρους εἶ πεντηκοντα ἓξ. " Ergo ille Evangelii vindex igno- " rabat unum Episcopum esse oportere in Catholicâ Eccle- " siâ, in quâ tamen sinebat (quomodo enim illud nescire " potuit?) quadraginta sex Presbyteros esse, &c. Cornel. E- pist. ad Fab. apud Euseb. Hist. Eccles. l. 6. cap. 43. Et sic etiam cùm Constantius Felicem Liberio ab exilio reduci, in Episcopatu Romano conjungeret, idque per literas suas significâsset, Imperatoris literis irrisioni habitis, omnes e- tiam populi hoc satis edocti exclamabant, εἷς Θεὸς, εἷς Χρι- στὸς, εἷς ἐπίσκοπος. Theodoret. Hist. Eccles. l. 2. c. 17. Sed nihilo secius ambo hi Episcopi Romanam sedem aliquandiu simul gubernabant. Verùm modico post tempore Felix diem obiit: de cujus obitu Sozomenus hæc observat, ταύτῃ δὴ τῇ Θεοῦ διοικήσαντος, ὥστε τὸ Πέτρου θρόνον μὴ ἀδόξων, ὑπὸ δύο ἡγεμόσιν ἐθνικοῖς φέρεσθαι, ὃ διχοστασίας σύμβολόν ἐστι, καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἤθους ἀλλότριον, " Quod quidem divina providentia ista dispensa- " vit, ne sedes Petri dehonestaretur, à duobus præsulibus " simul gubernata; quod discordiæ signum est, & Ecclesia- " sticis legibus alienum. Sozom. Hist. Eccles. l. 4. c. 15. Idem docuit etiam Pacianus Episcopus Barcinonensis, dicens, " Nec jus nec fas sacerdotii singularis patitur, ut uno eo- " demque tempore duo sint ejusdem Ecclesiæ Episcopi. Pacian. Epist. ad Sympronian. Epiphanius, ἐ γάρ ποτε ἡ Ἀλεξάνδρεια δύο ἐπισκόπους ἔσχεν, ὡς αἱ ἄλλαι πόλεις. Epiph. hær. 68. Ado Viennensis, " Canonica autoritas est, in una ci- " vitate duos Episcopos non esse. Ad Vien. Chron. an. 810. Johannes VIII. Episcopus Romanus, " Præcipua sancto- " rum Patrum autoritas jubet, duos simul in unâ civitate " non debere esse Episcopos. Joh. Epist. 243. ad Carol. Reg. Et quidem, ne longiùs abeamus, istud hoc ipso præ- senti canone apertè satis prohibetur: ad quem igitur In- nocentius Episcopus Romanus in Epistolâ ad Constantino- politanos respexisse videtur, ubi ait, οὐδὲ γὰρ πώποτε ὑφ' ὑμῶν ἢ πατέρων ἢ ἡμετέρων τοιαῦτα πεπλημμέλησται ἐγνώσθη, ἀλλὰ μᾶλλον κεκωλύσθαι, τῷ μηδενὶ ἐν τόπῳ ζῶντος χειροτονεῖν ἄλλον ἀντὶ δόξαι ἐξουσίαν, " Neque enim talia unquam a Patribus nostris " gesta comperimus, sed potius prohibita, cum nemini " licentia data sit in locum viventis alium ordinandi. apud Sozom. Hist. Eccles. lib. 8. c. 26. Sic etiam D. Augusti- nus se excusat, quòd insçius hujus à Concilio Nicæno edi- ti canonis ipse, Valerio Episcopo Hipponensi antecessore suo adhuc vivente, ordinatus fuit, " Adhuc, inquit, in " corpore posito beatæ memoriæ patre & Coepiscopo meo " Sene Valerio, Episcopus ordinatus sum, & sedi cum illo; " quod Concilio Nicæno prohibitum fuisse nesciebam: nec " ipse sciebat. Augustin. Epist. 110. Hic autem canon non ita intelligendus est, ac si uno verè Episcopo in aliquâ urbe existente, alius ibidem non nominetur Episcopus; hoc enim canon permittit: sed prohibet tantum duos eodem in loco Episcopalem simul potestatem exercere; ut Josephus Ægy- ptius hæc ultima canonis verba rectâ paraphrasi explicat,

لیلا یظن بنا انا امرنا بان یکون اسقفین
علي کورة واحدة او کنیسة اوحدة او شعب
واحد لکل منهم حکم *Ne opinio de no-*

bis concipiatur, quòd præcepimus, ut duo essent super unam ci- vitatem, aut unam Ecclesiam, aut unum populum Episcopi, quo- rum uterque potestatem habeat. Etiamsi enim Patres hic per- mittunt duos eodem in loco Episcopos habitare, uni ta- men eorum omnem Episcopalem autoritatem detrahunt; qui propterea nomine quidem, sed non reipsâ Episcopus ha- beatur.

Ὁ Νοβάτου ἐκεῖνος πρεσβύτερος ἦν τῆς Ῥωμαίων. Non quidem diffiteor, quin Eusebius, à Balsamone hîc citatus, Novatum Ecclesiæ Romanæ Presbyterum fuisse scribat, Ἐπειδὴ γὰρ τῇ τῶν τούτων ἀρχῇ εἰς ὑπηρεσίαν Νοβάτου τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας πρεσ- βύτερος. Euseb. Hist. Eccles. l. 6. c. 43. Sic etiam Epipha- nius, οὗτος ὁ Νοβάτος ἦν τῆς Ῥώμης ὑπῆρχεν. Epiph. hær. 59. Socrates, Νοβάτου πρεσβύτερος ὢν τῆς ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησίας διεχρίσθη. Socrat. Hist. Eccles. l. 4. c. 28. quibus jungantur etiam Theodoretus, Gregorius Nazianzenus, Zonaras in hunc canonem, aliique complures, Græci præsertim, qui unà cùm Balsamone nostro supradicti Eusebii verbis decep- ti, Novatum Romanæ Ecclesiæ Presbyterum, eumque so- lum Novatianorum sectæ autorem, fuisse tradiderunt. Ve- rum ex ipso etiam Cypriano, cujus diebus orta est, liquet duos fuisse hujus sectæ architectos, Novatum, & Nova- tianum: è quibus hic quidem Romanæ, iste autem Afri- canæ Ecclesiæ Presbyter fuit: de quo Cyprianus ait, *Idem est Novatus, qui apud nos* (Carthagine) *primum discordiæ & scismatis incendium seminavit.* Cyprian. Epist. 49. ad Cor- nel. Novatianum autem Romanæ Ecclesiæ Presbyterum fuis- se exinde constat, quòd istæ Epistolæ à Romano clero ad Cyprianum missæ subscripsit, Cyprian. Epist. 52. ad Au- tonian. Et idem quoque doctissimus Pater Cyprianus, utri- que horum initia hujus sectæ adscribit, " Et cum diligen- " tiâ, inquit, & cum dilectione fecisti, frater charissime, " festinato ad nos mittendo Nicephorum Acoluthum, qui " nobis & de confessoribus regressis, gloriosam lætitiam " nunciaret, & adversus Novatiani, & Novati novas & " pernicioşas ad impugnandam Christi Ecclesiam machinas " plenissimè instrueret. Cyprian. Epist. 49. ad Cornel. Et alibi, " Et religiosum vobis & necessarium existimavi, fra- " ter charissime, ad confessores, qui illic sunt, & Novatia- " ni, & Novati obstinatione & pravitate seducti, de Ecclesiâ " recesserunt, literas breves facere. Id. Epist. 43. ad Cornel. Nimirum Novatus opiniones suas in Africâ primus seminavit: deinde Romam navigans, ibi Novatianum sedi Romanæ jam vacanti inhiantem comperit: hunc itaque ad partes suas tra- xit, & ambo simul sectam ab ipsis denominatam propagare moliti sunt. Hinc ipse etiam Eusebius in Chronico ad Ο- ΛΥΜΠ. ΣΝΖ. Novatum Cypriani Presbyterum agnos- cit, dicens, Νοβᾶτος αἱρεσιάρχης πρεσβύτερος Κυπριανοῦ ἐγνω- ρίζετο· ὃς τοὺς ἐπιδόντας ἐν διωγμῷ μετανοοῦντας οὐ δέχετο. Hieronymus autem ibidem hæc notat, *Novatus Presbyter Cypriani Romam veniens, Novatianum, & cæteros confessores sibi sociat, eo quod Cornelius pœnitentes apostatas recepisset.* Et apertiùs adhuc in catalogo, ait, *Novatianus Romanæ urbis Presbyter, adversus Cornelium cathedram Sacerdotalem conatus invadere, Novatianorum, quod Græcè dicitur κατὰ μέρος, dogma constituit, nolens apostatas suscipere pœnitentes. Hujus autor Novatus Cypriani Presbyter fuit.* Hieron. in catal. script. Eccles. Eusebio autem hæc duo nomina eundem virum indigitare visæ sunt. Hoc ex eo colligimus, quòd ubi dixisset Dio- nysium Alexandrinum in Epistolâ suâ ad Dionysium Ro- manum de *Novato* loqui, in ipsâ Epistolâ, quam mox sub- jungit, eum *Novatianum* vocat: dicit enim, χαίρει δὲ αὐτῷ μαθ' ἕτερα ὧν ἔχει ἡ Νοβατιανοῦ μεμανθάνων ἐν τύποις. Et verba quæ, nihilo interjecto, ex eadem Epistolâ citat, sic incipiunt, Νοβατιανῷ μὲν γὰρ εὐλόγως ἀπεχθανόμεθα. Euseb. Hist. Eccl. l. 7. c. 7. 8. Hinc enim liquet eum, nominum similitudine deceptum, Novatianum eundem ac Novatum existimâsse: usque adeò ut ubi res etiam, quæ ad Novatianum solum propriè pertinent, describit, eum perpetuò *Novatum* vo- cat, præterquam in unico isto loco antea laudato; nisi for- te dicamus Ναυάτου, vel Ναβάτου, vel Νυάτου vel Νουάτου (sic enim multipliciter hæc vox Latina à Græcis scribitur) hoc est, *Novatum* pro *Novatiano* hodiè mendosè scribi. Et hoc quidem nobis verisimilus videtur, quam ipsum Eusebium ea nomina confudisse: præsertim cùm pro comperto ha- beamus, D. Hieronymum alicubi *Novatianum* legisse, ubi hodie *Novatus* scribitur. Ubi enim Eusebius asserit Diony- sium Alexandrinum, Epistolam ad Novatum misisse, sic in- scriptam, Διονύσιος Νουάτῳ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. Hist. Eccles. l. 6. c. 45. Hieronymus, qui omnes Ecclesiasticos scripto- res ex Ecclesiasticâ Eusebii Historiâ in catalogum suum col- legit, ait hanc Dionysii Alexandrini Epistolam ad Nova- tianum directam fuisse, ejusque exordium sive titulum esse

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Dionyſius Novatiano fratri ſalutem. Hieron. in catal. Quomodo etiam Freculphus Lexovienſis in Chronico dictam Epiſtolam inſcriptam fuiſſe tradidit. Et ubi Euſebius Cornelium Romanum Epiſtolam de *Novato* ſcripſiſſe refert, ut in vulgatis codicibus legitur, Hiſt. Eccleſ. l. 6. c. 43. Hieronymus in catalogo eandem de *Novatiano* ſcriptam affirmat: unde pluſquam veriſimile cuipiam videatur, D. Hieronymum *Novatianum* in pleriſque Euſebii locis legiſſe, in quibus hodie *Novatus* legitur. Adhæc Novatianum pariter ac Novatum hujus ſectæ autorem fuiſſe D. Ambroſius docet; qui contra Novatianos diſputans, ait, *Non hoc quidem author veſtri erroris Novatianus ait, qui nemini pœnitentiam dandam putavit.* Ambroſ. de pœnit. l. 1. c. 2. Iſte autem Novatianus Stoicis ſe ſtudiis & Philoſophiæ addixit; quo factum eſt, ut ſectatores ſuos Stoicum illud dogma *omnia vitia æqualia eſſe*, docuerit: unde D. Ambroſius de iis loquens, ait, " At cum omnia peccata Stoicorum quodam more pa-
" ribus putent æſtimanda menſuris, & æque eum qui gal-
" lum (ut aiunt) gallinaceum, atque illum qui patrem ſuffo-
" caverit, in perpetuum aſſerant cœleſtibus abdicandum my-
" ſteriis; quomodo unius criminis abjiciunt reos, cum indi-
" gniſſimum eſſe non poſſint etiam ipſi negare; ut paucorum
" pœna veniat ad multos. ibid. cap. 1. Enimvero hæc peculiaris eſt Stoicorum opinio, ab omnibus aliis Philoſophis æque ac Chriſtianis exploſa: unde illud D. Auguſtini, *Hoc autem de paritate peccatorum ſoli Stoici auſi ſunt diſputare, contra omnem ſenſum generis humani.* Aug. Epiſt. 29. ad Hieron. Hanc eorum ſententiam Marcus Antoninus, ſummi inter Stoicos nominis, indigitat, ubi ait, Φιλοσόφως ὁ Θεόφραστος ἐν τῇ συγκρίσει περὶ ἁμαρτημάτων, ὡς ἂν τις κοινότερον τὰ τοιαῦτα συγκρίνοι, φησὶ, *Philoſophicè Theophraſtus in peccatis inter ſe conferendis, prout vulgò conferri ſolent, dicit.* Antonin. de reb. ſuis lib. 2. nimirum prout vulgò, non ut ab ipſo Marco, aliiſque Stoicis conferri ſolent, à quibus nunquam conferuntur: ſed omnia æqualia exiſtimantur: vel ſi cum Cicerone loquar, *Placet Stoicis omnia peccata eſſe paria*, Cicer. Acad. quæſt. l. 2. qui etiam alibi cum iis diſputans, ait, *Nulla erit controverſia: Omnia peccata paria dicitis.* Id. de finib. bon. l. 4. Ubi etiam hoc eorum ſcitum refellit. Novatianus igitur hac Stoicorum opinione imbutus, non gravioribus tantum, ſed omnibus omnino peccatis, ut paribus, veniam ab Eccleſiâ indulgendam denegavit. Sectatores autem ejus tandem peccatorum imparitatem agnoſcentes, hoc ſeverum nimis rigidumque magiſtri decretum eo modo temperarunt, ut veniam atrocioribus tantum flagitiis denegatam, levioribus peccatis indulgerent. D. Ambroſius, *ſed aiunt* (Novatiani) *ſe exceptis gravioribus criminibus, relaxare veniam levioribus. Non hoc quidem author veſtri erroris Novatianus ait, qui nemini pœnitentiam dandam putavit, eâ ſcilicet contemplatione, ut quod ipſe non poſſet ſolvere, non ligaret, ne ligando ſperari à ſe faceret ſolutionem. In eo igitur patrem veſtrum propriâ damnatis ſententiâ, qui diſtinctionem peccatorum facitis, quæ ſolvenda à vobis putetis, & quæ ſine remedio eſſe arbitremini.* Ambroſ. de pœnit. l. 1. c. 2. Ubi obiter obſervatum velim, quòd in nonnullis D. Ambroſii codicibus pro *Novatianus* hoc in loco *Novatus* perperam legitur: quod in Euſebianis ſæpè factum ante obſervavimus. Ex iis, quæ hucuſque commentati ſumus, ſatis, ut opinor, apertè conſtat, duos fuiſſe ſectæ iſtius, de quâ hoc canone agitur, conditores, Novatum, & Novatianum; de quorum primo vocantur *Novatiani*; ab altero, à D. Cypriano *Novatianenſes*, Cyprian. Epiſt. 73. ad Jubaian.

IN CAN. IX.

Τὰ ἁμαρτήματα αὐτοῖς. Johannes Antiochenus legit τὰ ἁμαρτήμαθ' αὐτοῖς collect. can. tit. 25. & ſic quidem legendum videtur; niſi forſitan αὐτοῖς mendosè legatur, pro αὐτῶν, quomodo vetus interpres legiſſe videtur, qui, *delicta ſua*, & Dionyſius Exiguus, qui *peccata ſua* vertit. Hîc autem iſtiuſmodi peccata ſunt intelligenda, quæ impedimento cuipiam ſunt, quo minus ordines ei conferantur, vel etiam quæ excommunicationem inducunt; quemadmodum Joſephus Ægyptius ea interpretatur, qui hæc verba ſic vertit,

واقرف بذنوب شتا وخطايا كبار واقر بخطاياه
القديمة وكانت خطايا مما ينفي صاحبها
وجلوسه منها التوبة الشديدة *Et de diverſis*
criminibus, magniſque peccatis ſuſpectus, priora ſua peccata confeſſus fuerit, eaque ex iis ſunt peccatis, quæ eos qui eorum rei ſunt excommunicationi ſubjiciunt, & quibus ſeverâ opus eſt pœnitentiâ. Qualia nimirum ſunt bigamia, blaſphemia, hæreſis, idololatria, magia, & iſtiuſmodi, quæ ab eodem Joſepho recenſentur. Porro vetus Interpres hunc canonem de Epiſcopis etiam non minus quam Presbyteris exponit, totum ſic vertens, *Si qui inexaminati promoti ſunt Epiſcopi, vel Presbyteri, & poſtea interrogati confeſſi ſunt delicta ſua, vel ab aliis convicti, & præterea confitentibus citra ordinem ac diſciplinam moti homines manus eis temerè impoſuerunt; Tales enim canon non ſuſcipit: quod autem irreprehenſibile eſt defendit Catholica & Apoſtolica Eccleſia.* Et ſic etiam Alexius Ariſtenus interpretatur. Verum nec Dionyſius Exiguus, nec Iſidorus Mercator, nec Joſephus Ægyptus, nec Johannes Antiochenus, nec alii quivis Græci codices vel MSS. vel impreſſi Epiſcopos interſerunt, ſed communem lectionem retinent.

Ἔλεγόν γάρ τινες. Nonnullos ſuâ etiam ætate ita ſenſiſſe, teſtatus eſt Innocentius I. Papa Romanus, qui etiam optimè obſervavit, quot mala ex iſtâ opinione ſemel admiſſâ conſequerentur. *At dicitur*, inquit, *vera ac juſta legitimi Sacerdotis benedictio, auferre omne vitium, quod à vitioſo fuerat injectum. Ergo ſi ita eſt, applicentur ad ordinationem ſacrilegi, adulteri, atque omnium criminum rei, quia benedictione ordinationis crimina vel vitia putantur auferri. Nullus ſit pœnitentiæ locus, quia id poteſt præſtare ordinatio, quod longa ſatisfactio præſtare conſuevit. Noſtræ verò lex Eccleſia eſt, venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati ſint, per manus impoſitionem laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatûs honorem vel exiguum ſubrogare.* Innocent. Epiſt. XXII. ad Epiſc. Macedoniæ.

IN CAN. X.

Προχειρίσασθαι. Hi ipſi Patres Nicæni in Epiſtolâ Synodicâ apud Socrat. Hiſt. Eccleſ. l. 1. c. 9. diſtinguunt inter χειροθετεῖν & προχειρίζεσθαι. De Meletio enim ibi decernunt, μηδεμίαν ἐξουσίαν ἔχειν αὐτὸν μήτε χειροθετεῖν μήτε προχειρίζεσθαι. Nimirum προχειρίζεσθαι ſignificat primò nomina eorum, quos quiſque ordinari cupit, proponere. Sic uſurpatur à Conſtantino M. in Epiſtolâ ad Synodum Antiochiæ ad eligendum in ſedem iſtam tunc temporis vacantem Epiſcopum congregatam, ubi ait, Καλῶς ἂν εἶχε διαλῦσαι τῇ συνόδῳ ὑμῶν, τίνες τε προχειρισαμένους, καὶ ἑτέρους ἂν ἀξίους ἐγνώσθη πρὸς τὸ τῆς ὁσιοτάτης ἀξίωμα. apud Euſeb. de vitâ Conſtant. l. 3. c. 62. Necnon à Nicetâ, cognomento David, in vitâ Ignatii Conſtantinopolitani, dicente, πολλῶν τοιγαροῦν εἰς προεδρείαν τῆς ἐκκλησίας προχειριζομένων, καὶ ἄλλων δ' ἄλλας αἰτίας διαμαρτανόντων τοῦ σκοποῦ. Hanc vocis hujus ſignificationem Suidas innuere videtur; utpote qui προχειρίζω exponit per πᾶσι γνώριμον ποιῶ. Sic enim qui nomina proponebat, ſuam de ordinandis ſententiam omnibus notam faciebat. Nonnunquam autem verbum προχειρίζεσθαι ſignificat etiam *eligere*, *deligere*. Heſychius προχειρίσω, ἐκλέξω. Sic uſurpatur à Polybio de captivis Romanis, dicente, τοὺς δὲ προχειρισαμένων Νῦν τοὺς ἐμφανεστάτους, & paulò poſt, οὓς τοὺς προχειρισθέντων ἐκπορεύομαι ἐκ τοῦ χάρακος πάλιν ἀνήγαγεν. Hoc etiam ſenſu in dictâ Synodicâ hujus Concilii Epiſtolâ uſurpari videtur, ubi Patres de Sacerdotibus à Meletio conſtitutis ſtatuunt, ὡς προὸς τύπους δὲ μηδεμίαν ἐξουσίαν ἔχοντας τοὺς ἀριθμουμένους αὐτοῖς προχειρίζεσθαι, ἢ ὑποβάλλειν ὀνόματα, ἢ ὅλως ποιεῖν τι χωρὶς γνώμης τοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπου. Hîc enim apertè diſtinguunt inter προχειρίζεσθαι & ὑποβάλλειν ὀνόματα, quemadmodum & in verbis mox ſequentibus, καὶ ἐξουσίαν ἔχειν προχειρίζεσθαι καὶ ὀνόματα ὑποβάλλειν. Enimvero in Epiſcoporum ordinationibus canonicè celebrandis, primò quiſque eorum nomina, quos ipſe ordinari velit, Synodo eâ cauſâ congregatæ proponebat, & deinde omnibus propoſitis ad ſuffragia ferunda, ſive ad electionem peragendam, Synodus procedebat: προχειρισμὸς autem utrumque viz. tam nominum propoſitionem, quàm ipſam electionem, nonnunquam ſignificat. Adhæc cum aliquis à Synodo, vel majori ſaltem illius parte electus eſſet, ordinatio ſive conſecratio ejus celebranda erat: quæ & ipſa nonnunquam προχειρισμὸς vocatur. Sic enim & in eâdem Epiſtolâ Synodicâ, in quâ propterea omnes hæ ſignificationes hujus verbi occurrunt, ſtatuitur Sacerdotes à Meletio conſtitutos διδίεσθαι τῇ ἐξαπάντων πάντων τῶν ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ τε καὶ ἐκκλησίᾳ ἐξεταζομένων, τῶν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

BIBLIOTHÈQUE DE LA VILLE LYON

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ICHNOGRAPHIA
Pag. 71. Annot.

Templorum Veterum.
in Can. XI.

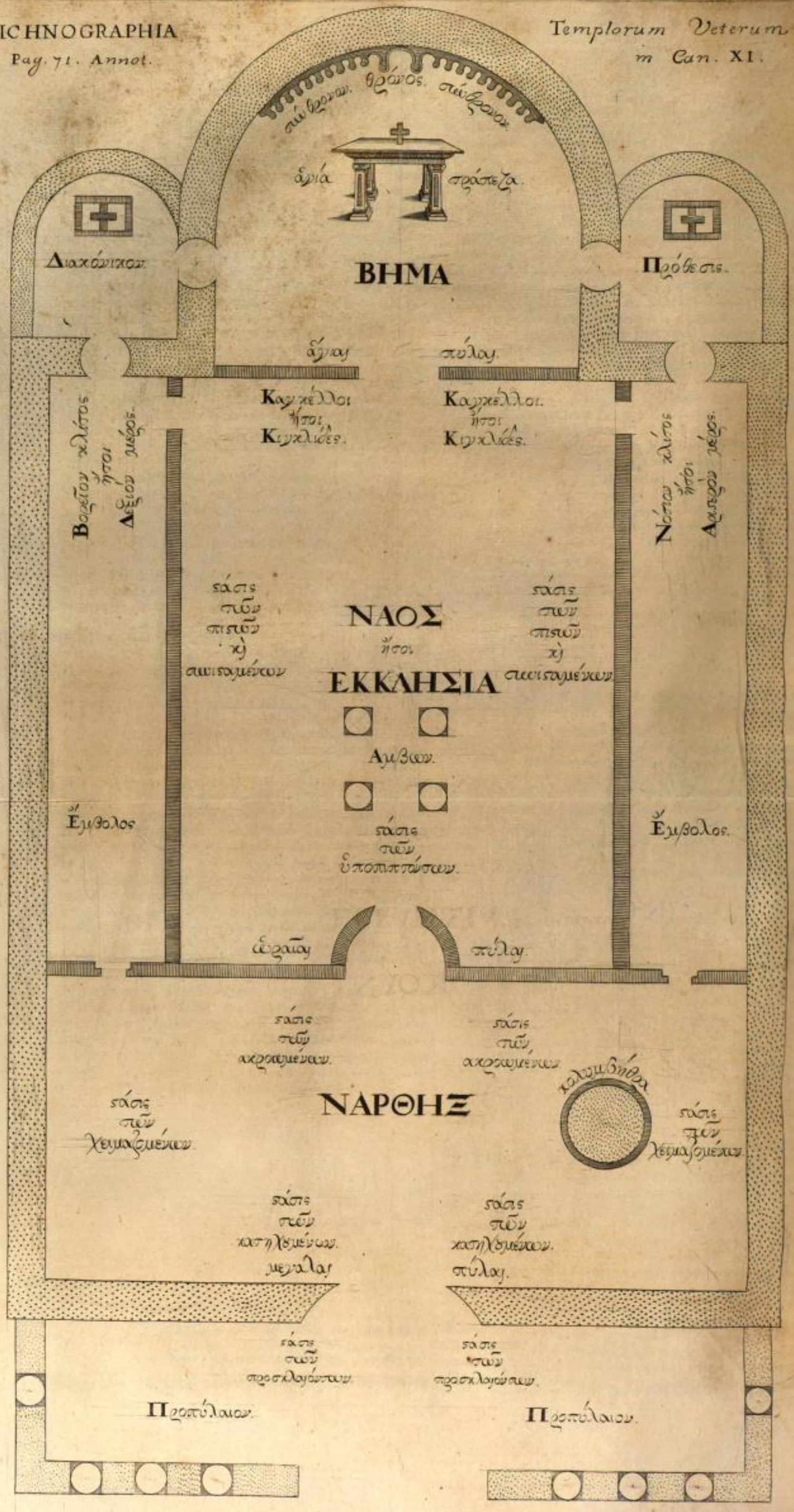

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

τῶν ὑπὸ τῦ πμιωπάτυ καὶ συλλήτκρχῦ ἡμῶν Αλεξάνδρυ προκχειρισμένων. Hìc enim προκχειρισμένοι *ante ordinati* sint necesse est; unde & Theodoretus eodem loco pro προκχειρισμένων legit προκχειροτονημένων. hist. Eccles. l. 1. c. 9. nimirum propterea quòd hæc verba hoc in loco Synonyma sint. Et ne longiùs abeamus, eodem sensu hoc ipso Canone usurpatur: hìc enim illi dicuntur προκχειρίζοντες, qui deponi possunt; at nec is, cujus tantum nomen proponitur, nec qui eligitur, & nondum consecratur, aut promovetur, depositioni subesse potest. Unde vetus Interpres hæc prima hujus Canonis verba ὅσοι προεκχειρίσθησαν interpretatur, *Quicunque ordinati sunt.* Dionysius Exiguus, *Quicunque ad ordinem Cleri promoti sunt.* Isidorus Mercator *Quicunque sunt ordinati.* Josephus Ægyptius ايما رجل كاهن كان *Quicunque vir sacerdos fuit.*

Et sic etiam προκχειρίζοντες hìc memorati, Balsamon & Zonaræ iidem sunt, qui χειροτονηθέντες, Alexio Aristeno iidem, qui προαχθέντες. Quo etiam sensu hæc vox sæpiùs in hoc opere occurrit & quantum memini nullo alio.

Οὐ προκρίνει τῷ χαιρῷ τῷ ἐκκλησιαστικῷ. Ex his verbis satis apertè constat aliquem Canonem Ecclesiasticum ante hanc Synodum constitutum esse, quo cautum fuerat, ut Clerici lapsi gradibus suis deponerentur. Hoc autem nullo alio præsentem antecedente, præterquam sexagesimo secundo Apostolorum Canone sancitum legimus: ad quem propterea Patres hoc loco respectum habuisse, cuipiam nisi, nimio partium studio occæcato, primo intuitu patet; usque adeo, ut antiquus iste Canon Ecclesiasticus hìc denuò confirmatus & ulteriùs explicatus videatur (quemadmodum in præfatione ad Apostolicos Canones prænotavimus) quem consulas velim, unà cum annotationibus ad dictam Apost. can. 62.

Οἱ ἐξαπόστολοι. Hæc Alexii Aristeni hujus Canonis Epitome in Justelli Codice desideratur. Verum in Symeonis Logothetæ Synopsi iisdem verbis concipitur, quæ hìc imprimuntur, nisi quòd καὶ ante πρεσβύτερος in eâ omittatur,

In Can. XI.

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης Λικιννίυ. Licinius à Galerio lethali morbo laboranti in imperii consortium assumptus est, & Carnunti imperator factus, & Galerio defuncto, ejus in locum suffectus. Et primò quidem, una cum Constantino, cujus filiam Constantiam sibi desponderat, ad Maximinum misit, ut Christianis parceret; & sic aliquandiu Christianis favit. Postea autem gravissimo in ipsum Constantinum odio incensus, crudeles ejus gratiâ in Christianos persecutiones excitavit: uti testatus est ejusdem ætatis scriptor Eusebius hist. Eccles. l. 10. cap. 8. & de vitâ Constantini l. 2. c. 1. &c. Hæc autem persecutio paucis tantum annis præsentem Synodam Nicææ congregatam antecessit. Anteaquam enim alia contra Christianos Licinius perpetraverit, eos omnes domo suâ primus expulit, καὶ πρῶτα μὲν τῆς οἰκίας τῆς ἀυτῦ πάντα χρηματὸν ἀπελαύνει, ut scribit dictus Eusebius, Hist. Eccles. l. 10. c. 8. Hoc autem in ejusdem Eusebii Chronico, ab Hieronymo latinè verso, in annum Constantini decimum quartum conjicitur, ad quem hæc notantur, *Licinius Christianos de palatio suo pellit: Basileus Amasiæ Episcopus, sub Licinio martyrio coronatur.* Constantinus autem regnare cœpit anno Christi 306. Ergo cœpta est hæc persecutio anno 320. & duravit quidem usque ad exauctorationem Licinii. Hic autem in ordinem non redactus fuit, prius quam à Constantino ultimò victus, hoc est anno Christi 324. ut inter omnes convenit. At proxime anno celebrata est hæc Synodus; quæ propterea de rebus in ista persecutione gestis hoc & tribus Canonibus proximè sequentibus agit; ad quos proinde interpretandos, hæc necessariò præmittenda duximus, utpote quæ lucis quamplurimum iis fœnerantur; neque rectè exponi possunt, nisi dictâ eorum occasione cognitâ. Et patres quidem de istâ Licinii tyrannide disertè hoc loco meminisse videntur, ut mentem ipsorum clariùs intelligamus, pro comperto habentes quænam hisce Canonibus condendis occasio præbita fuit. Præsenti autem Canone (de reliquis enim suo loco agemus) de iis in genere, qui grassanti dictâ persecutione lapsi sunt, edicunt, ut tribus quidem annis inter audientes sint, septem annis inter subſtratos, & duobus orationum tantum participes. Quid autem per Ecclesiastica hæc suplicia intelligendum est, proximo loco explicandum venit.

Ἐν ἀκροωμένοις. Hìc primo sancti patres de tribus pœnitentiæ gradibus meminerunt; meminerunt inquam, neque enim eos constituunt, sed antea constitutos, ubique receptos, & cuique cognitos supponunt, mandantque, ut qui sponte suâ lapsi sunt, eos omnes pertranseant, priusquam ad Ecclesiæ communionem recipiantur: ut tres nimirum annos inter ἀκροωμένους *audientes* transigant, & septem inter ὑποπίπτοντας *Subjacentes*, vel *subſtratos*, & duobus præterea orationum cum fidelibus, sed sine oblatione, participes sint, hoc est, inter συνιστάμένους *Consistentes* recensentur. Ubi obiter observare licet Patres Nicænos, tres solos pœnitentium gradus agnoviſse. At S. Basilius M. Canonibus XXIV. LVI. & quamplurimis aliis, quatuor pœnitentium gradus numerare videtur, tribus nimirum hìc memoratis τοὺς προκλαίοντας *deflentes*, sive *lugentes* præstituens. Hi autem nobis non proprie pœnitentes, sed potiùs pœnitentiæ Candidati videntur: utpote qui nondum ab Ecclesiâ inter pœnitentes admittuntur, sed tantum ad Ecclesiæ fores stantes, luctu & lacrymis eos, qui ingrediuntur, supplices exorant, ne sacris Ecclesiæ liminibus diutiùs arceantur; sed pœnitentiam suam publicè professi, ab Ecclesiâ etiam pro pœnitentibus habeantur; & sic in eorum censum relati, sacras istas portas ingredi saltem permittantur. Quando quidem autem usu venit, ut hi etiam in eorum numerum recensentur, quatuor per me licet, pœnitentium gradus numerentur, προκλαίοντες, ἀκροώμενοι, ὑποπίπτοντες, & συνιστάμενοι. quos omnes, ut pristinam Ecclesiæ disciplinam in hoc opere, si quo alio, comprehensam exhibentes distinctè explicemus, necesse est. Hoc autem nunquam quâ par est perspicuitate effectum demus, nisi præmissâ veterum templorum descriptione: quæ etiam non huic soli, aliisque similibus statutis, quibus pœnitentium gradus commemorantur; verum etiam quamplurimis aliis hujus operis locis atque sententiis lucem feret. Et quidem nullum unquam in lucem opus emissum fuit, ex quo veterum Ecclesiarum forma clarius certiusque eliciatur, quàm ex eo quod jam edimus: usque adeo, ut ipsum ferè solum iis describendis sufficeret, si nullum aliud extaret. Quæ autem huc spectant, per totum opus dispersa sunt, & ut seorsim occurrunt, obscura satis videntur, nec facilè intelligantur; collecta autem se invicem mirum in modum patefacient, atque illustrabunt. Ea igitur in unum hìc colligemus, aliundè etiam petentes, quæ hisce rebus explicandis, necessaria ducimus: ut quamplurima hujus operis loca hìc simul & conjunctim unâ operâ explicemus, quæ separatim à reliquis eâdem nec perspicuitate, nec facilitate explicare possumus.

I. Veteres igitur Ecclesiæ sive templa à Christianis antiquitùs extructa in tres præcipuas partes divisa sunt, quarum prima ab ingressu vocata fuit Νάρθηξ, media Ναὸς, sive Ἐκκλησία propriè sic dicta, & tertia, omniumque sacerrima, Βῆμα, & Ἀναπαίεσον. Hoc à Symeone Thessalonicensi olim observatum est, καὶ ἐπ' ἄλλον δ' οὐκοῦν ὁ θεῖος ἅπας ναὸς τριαδικῶς διαιρεῖται, τοῖς περὶ τὸν ναὸν φημὶ, καὶ τὸν ναὸν, καὶ τὸν βῆμαν. *Alio Concilio universum divinum templum, ut trifariam divisum consideretur, in loca ante templum, in ipsum templum, & in bema, sive sacrarium.* Sym. Thes. de Templo. Et hæc quidem Ecclesiæ cujusvis distributio non forte fortuna, sed summâ prudentiâ primò excogitata est, atque in vulgarem usum introducta. Eorum enim, quibus sacras hasce ædes statis temporibus ingredi incumbit, tria sunt genera. Nonnulli enim sacris initiati sunt, ac proinde eo ingrediuntur, ut muneribus suis fungantur, & sacra peragant: alii non sunt consecrati, sed tamen fideles; qui eo se conferunt, ut sacris celebrandis intersint, & optatum exinde fructum percipiant: aliis autem fidelium cœtu interdicitur, quippe qui nondum baptizantur, vel ob graviora aliqua, quibus tenentur, crimina excommunicantur. Quamobrem ne tres isti personarum ordines confunderentur, & sic confusio in ipsa sacrorum celebratione oriretur, propria loca singulis ordinibus assignentur, necesse est. Sacerdotes itaque Βῆμα, ut sacratissimum locum, sibi vendicarunt: Fideles in ipsa Ecclesia congregati sunt. Reliquis autem, qui vel segregati sunt, vel nondum baptizati, infima saltem Ecclesiæ pars, narthex dicta indulgetur, ut lectum Dei verbum audiant, & sic tandem digni evadant, qui in ipsum fidelium cœtum recipiantur. Ut veram itaque veteris Ecclesiæ formam delineemus, eam in tres partes distinguamus oportet. Eas autem & alia, quæcunque ad pleniorem veteris Ecclesiæ descriptionem pertinent, hæc Ichnographia repræsentat.

II. In hac veteris Ecclesiæ ichnographiâ, ut magis per-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ſpicua fiat ac aperta, ipſa etiam nomina inſcripſimus, quæ veteres Chriſtiani cuique loco indiderunt. Ut totam autem, & ſingulas ejus partes diſtinctiùs explicemus, ab ipſo communi introitu exordium ducemus. In extremâ itaque ichnographiâ primùm occurrit προπύλαιον, quo nomine porticus Eccleſiæ vocatur à Zonarâ in Syn. Carthag. can. 46. Hîc extra primùm Eccleſiæ ingreſſum, ſtabant οἱ προσκλαίοντες, *lugentes*, viliori habitu amicti, & omnes fideles qui Eccleſiam intrabant, luctu & lachrymis obſecrantes, ut Deo pro ipſis preces effunderent, & ut ipſi Eccleſiam ſaltem ingredi permitterentur. Eos enim extra portas non tantum Eccleſiæ propriè ſic dictæ, ſed totius oratorii ſtetiſſe flentes, docet Gregorius Thaumaturgus, qui pœnitentiæ gradus deſcribens, ait, Η προσκλαυσις ἔξω τῆς πύλης τῦ οἰκητηρίυ ἔξω, ἔνθα ἑστῶτα τὸν ἁμαρτάνοντα χρὴ τῆς εἰσιόντων δεῖσθαι παρ' ὑμῶν ὑπὲρ αὐτῦ εὔχεσθαι. *Luctus eſt extra portam oratorii, ubi peccatorem ſtantem oportet fideles introeuntes orare, ut pro ſe precentur.* Greg. Thaumat. can. 11. Idem atteſtatur Baſilius Magnus, can. 56. & 57. Scholiaſtes Harmenopuli, Προσκλαίων, ἤγουν ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἑστώς, καὶ τῆς εἰσιόντων δεόμενος, ὑπὲρ αὐτῦ εὔχεσθαι, *Lugens, hoc eſt, ſtans extra Eccleſiam ingredientes orans, ut pro ſe precentur.* Harmen. epit. can. ſect. 5. tit. 3. Hinc Baſilius magnus de iis, qui Græca ſacramenta jurarunt, dicit, ἐκβαλλέσθωσαν μὲν ἐν ὡρισμένοις ἔτεσι, *Ejiciantur quidem tribus annis* hoc eſt, προσκλαίοντες ſint, qui ſoli Eccleſiâ totâ ejiciuntur; unde ibidem etiam eos ἀπέκλειστους vocat. can. 81. & Gregorius Nyſſenus καθόλυ τῆς ἐυχῆς ἀποκλείοντες. can. 4. & ἀπηγορευμένους τῆς ἐκκλησίας. can. 5. De hujuſmodi quidem pœnitentibus ipſe quoque Tertullianus meminiſſe videtur, ubi ait, "Et tu quidem pœnitentiam Mœchi ad exorandam fraternitatem in Eccleſiam inducens Conciliatum, & conciliatum, cum dedecore, & horrore compoſitum proſternens in medium ante viduas, ante Presbyteros omnium lachrymas ſuadentem, omnium veſtigia lambentem, omnium genua detinentem. Tertul. de pudic. c. 13. Et alibi, "De ipſo quoque habitu atque victu mandat, ſacro & cineri incubare, corpus ſordibus obſcurare, animum mœroribus dejicere, illa quæ peccavit, triſti tractatione mutare: cæterùm paſtum & potum pura noſſe, non ventris ſcilicet, ſed animæ causâ: plerunque vero jejuniis preces "alere, ingemiſcere, lachrymari, & mugire dies noctesque "ad dominum Deum tuum: Presbyteris advolvi, & charis Dei adgeniculari, omnibus fratribus legationes depre"cationis tuæ injungere. Id. de pœnit. cap. 9. Sic enim & lugentes, legationes deprecationis ſuæ fratribus Eccleſiam ingredientibus injungebant. Exemplum hujuſmodi fletus Euſebius quoque tradidit, hiſt. Eccleſ. l. 5. c. 28. Stabant igitur hi lugentes extra Eccleſiam, & ipſum etiam πρόναον, ut obſervat Baſamon, qui eos dicit προσκλαίειν ἔξω τῦ προνάυ, In can. Trull. 87. & in Dionyſii Alexand. can. 2. nimirum in propylæo, vel etiam nonnunquam ante illud, ut colligere eſt ex Zonaræ ſcholiis in Syn. Carthag. can. 46. ubi ait, διὰ τῆς τοιαύτης καὶ ἔξω τῆς ἐκκλησίας τὰς χεῖρας ἐπιπλέκειν, καὶ πολλὴν αὐτὸς μετανοοῦντας ὁ καιρὸν διατρίβειν, ὥσπερ ἔξω τῆς ἱερῶν περιβόλων ἑστάναι, καὶ προσκλαίειν. τὸ γὰρ πρὸ τῆς ἀψῖδος πρὸ τῦ προπυλαίυ ἐστί. "Quamobrem & illis extra Eccleſiam ma"nus imponi, & in ordine pœnitentium, ut extra ſacra "ſepta conſiſtant & lugeant, collocari Canon jubet. Illud "enim ante apſidem, idem eſt ac ante propylæum. Ubi etiam obſervare licet, προπύλαιον, etiam ἀψῖδα vocatum eſſe, quemadmodum etiam, προαύλιον, & πρόδυρον τῦ ναῦ, necnon ſimpliciter αὐλὴ nonnunquam appellatur. Hic autem locus non propriè ſacer erat, ſed omnibus communis. Balſamon, ἃ γάρ εἰσιν οἱ πρόναοι κοινὰ, ὡς τὰ τῆς ἐκκλησιῶν περαύλια. Balſ. in Dionyſ. Alex. can. 2. Fuit itaque ambulacrum quoddam, aut veſtibulum, in quod etiam Catechumeni, & pœnitentes ab Eccleſiâ dimiſſi ſe conferre, & fidelium egreſſum expectare ſoliti fuerunt: ac proinde tectum perpetuò fuit, quo illuc confugientes tam à ſolis ardore, quam à pluviis ſe defenderent.

III. Peragrato propylæo, proximè in Ichnographiâ occurrunt αἱ μεγάλαι πύλαι, omnium ſcilicet maximæ portæ, quæ in primam ducunt infimamque oratorii partem, quæ Νάρθηξ *Narthex* dicitur, & πρόναος: cujus in Triodio, Typico, Euchologio, aliiſque ejuſmodi libris frequentiſſima fit mentio. Hic locus aliàs intra, aliàs extra Eccleſiam collocatus dicitur, nimirùm prout vox Eccleſia alio atque alio ſenſu uſurpatur. Nonnunquam enim Eccleſia totum oratorium ſignificat, & ſic quidem Narthex eſt pars illius: at Eccleſia nonnunquam ſtrictè ſumitur, pro loco quo Fideles congregantur, ut mox oſtendemus; & in eo ſenſu Narthex extra Eccleſiam meritò cenſeatur. Hic proximè ad portas, ac propterea in infimo Narthecis loco, erat στάσις τῶν κατηχυμένων. Cùm hi autem ſacras Scripturas lectas, & concionem iis docendis præparatam audiiſſent, clamatum eſt à Diacono, οἱ κατηχύμενοι προέλθετε, *Catechumeni exite.* Et protinus Eccleſiæ liminibus egrediebantur. De his autem fuſiùs agemus in decimum quartum hujus Synodi Canonem.

IV. Hîc etiam in Narthece, propè Catechumenos, χειμαζόμενοι antiquitùs ſtationem ſuam habuiſſe videntur. Synodus enim Ancyrana eos, qui rationis expertia animalia inierunt, & leproſi ſunt, pœnæ loco juſſit, εἰς τὰς χειμαζομένας εὐχὰς, *inter Hybernantes orare.* Syn. Ancyr. can. 17. Unde nemini ſit dubium, quin iſti χειμαζόμενοι extra Eccleſiam propriè ſic dictam, ac proinde in Narthece ſteterint. Quinam autem ibi χειμαζόμενοι nominentur, inter doctos nondum convenit. Balſamon omnes, qui in Narthece ſtant, χειμαζομένους ibi vocatos contendit, χειμαζόμενοι τύπῳ καθιστάντες κυρίως οἱ ἐν τῷ νάρθηκι ἱστάμενοι, καὶ ἀκροώμενοι τῆς θείας γραφῆς, τόπον ἐπέχοντες τῆς χειμαζομένων, καὶ εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν λειμῶνα τὸ σωτείας εἰσιλθεῖν μὴ δυναμένους. Nimirum ac ſi χειμαζόμενοι hic Metaphoricè idem ſignificaret ac ἀκροωμένους. Nonnulli autem, ut Balſamon & Zonaras ibidem obſervarunt, χειμαζομένους ibi eoſdem eſſe ac δαιμονῶντας, aſſeruerunt: quæ quidem opinio eis non placet, ſed nobis maximè; ſic enim Ariſtenus, χειμαζόμενοι δέ εἰσι, κατ' ἐμὲ μείζων Διονύσιος, οἱ ὑπὸ πνευμάτων πονηρῶν κατεχύμενοι. Sic enim & Maximus in Scholiis ad librum de Eccleſiaſticâ Hierarchiâ Dionyſio Areopagitæ falſò adſcriptum, ἐνεργυμένους ſæpè explicat per χειμαζομένους. Et Scholiaſtes Harmenopuli ad dictum Syn. Ancyranæ Canonem ait, χειμαζομένους ἤτοι τοὺς δαιμονῶντας λέγει, ὅς τινες φασίν. Harmen. epit. can. ſect. 5. tit. 3. Et ſic quidem Dæmoniaci ſive Energumeni in ipſo Euchologio vocantur, ὑπὸ τῶν πνευμάτων ἀκαθάρτων χειμαζόμενοι. Ut non mirum ſit eos contractiùs nonnunquam vocari χειμαζομένους, reliquis nimirum ſubintellectis; quemadmodum in vocibus etiam ἐνεργούμενος & *Arreptitii.* Et ſic quidem χειμαζομένους in dicto Canone Dionyſius Exiguus vertit, *Qui ſpiritu periclitantur immundo*, & Iſidorus Mercator, *Qui tempeſtate jactantur, qui à nobis Energumeni appellantur.* Et ne ejuſmodi viri unà cum fidelibus orarent, à Canone Apoſt. 79. cautum eſt, dicente, Εάν τις διάκονος ᾖ, κλινικὸς μὴ γινέσθω, ἀλλὰ μετὰ τῆς πρώτης τάξεως. Cùm igitur iis unà cum fidelibus orare non permiſſum eſt, alius iis locus, quo orare poſſunt, in Eccleſiâ aſſignetur neceſſe eſt. At in Eccleſiâ propriè ſic dictâ fideles orant: dæmoniaci itaque nullibi præterquam in Narthece ſtationem habere poterant. In Narthece autem, ad magnas quidem portas Catechumeni, ad ſpecioſas, de quibus poſtea, Audientes ſtabant. Nullus igitur alius in Narthece locus χειμαζομένοις ſive dæmoniacis, præter medium inter Catechumenos & Audientes relinquitur, ubi itaque στάσιν τῶν χειμαζομένων in Ichnographiâ jure meritò poſuimus. Et hæc quidem noſtra de χειμαζομένων ſive ἐνεργυμένων in Narthece ſtatione ſententia eximie confirmatur, ab autore libri Eccleſiaſticæ Hierarchiæ dicti; quicunque demum ille fuit. Librum enim iſtum hujus Concilii temporibus, vel ſtatim poſtea editum fuiſſe, æque certum eſt, ac eum à Dionyſio Areopagitâ cui non minus falſo, quam vulgo attribuitur, non conſcriptum eſſe: in eo enim tria eorum genera, qui ad ſacra myſteria participanda non admittuntur, & in eodem quidem perpetuo ordine, recenſentur, Catechumeni, Energumeni, & pœnitentes, τοὺς δὴ κατηχυμένους, ἐνεργυμένους τε καὶ τοὺς ἐν μετανοίᾳ ὄντας ὁ τῆς ἁγίας ἱεραρχίας θεσμὸς ἐφίησι μὲν ἐπακοῦσαι τῆς ψαλμικῆς ἱερολογίας, καὶ τῆς ἐνθέου τῶν παντίερων γραφῶν ἀναγνώσεως, εἰς δὲ τὰς ἐξῆς ἱερουργίας καὶ θεωρίας οὐ συγκαλεῖται τούτους, ἀλλὰ τοὺς τελείους τῶν τελεσιουργῶν ὀφθαλμούς. "Catechumenos autem & energumenos, quique in pœnitentiâ ſunt, ſanctæ hierarchiæ mos patitur quidem audire "ſacram pſalmorum modulationem, divinamque ſacrarum "ſcripturarum recitationem, ad ſacra autem opera, quæ "deinceps ſequuntur, atque myſteria ſpectanda, non eos "convocat, ſed perfectos oculos eorum qui digni ſunt. Eccleſ. Hierarch. c. 3. & paulo ante cum dixiſſet in ſacramento collectionis ſive communionis ſacrorum librorum lectionem à miniſtris recitatam eſſe, addit, καὶ μετὰ ταῦτα ἔξω γίνονται τῆς ἱερᾶς πομπῆς οἱ κατηχύμενοι, καὶ σὺν αὐτοῖς οἱ ἐνεργύμενοι, καὶ οἱ ἐν μετανοίᾳ ὄντες· μένυσι δὲ οἱ τῶν θείων ἐπόψιες καὶ κοινωνίας ἄξιοι. *Poſt eam ſacro ambitu ejiciuntur Catechumeni, & poſt eos Energumeni, & ii qui ſunt in pœnitentiâ, manent autem qui divinarum rerum aſpectu & communione digni ſunt.* ibid. E quibus non modò colligimus tria hominum genera, cùm myſteria celebrari cœperint, narthece exterminata eſſe, Catechumenos, Energumenos, & pœnitentes; verùm

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

verùm etiam, quo ordine egrediebantur, primò scilicet Catechumeni, deinde energumeni, & ultimò pœnitentes, at eodem haud dubiè ordine egrediebantur, quo collocati sunt, itaque Catechumeni portis proximi, atque ideo primi egressi sunt, quos sequebantur Energumeni, & hos pœnitentes, ut à portis remotiores. Ubi igitur Synodus Ancyrana leprosos inter χειμαζομένους orare jubet, eos in medio Narthecis inter pœnitentes & Catechumenos collocat. Hic enim locus τῶν χειμαζομένων sive ἐνεργουμένων proprius fuit; & idcirco iis à nobis in Ichnographia adscribitur; eamque αἴθουσαν τῶν χειμαζομένων potiùs quàm τῶν ἐνεργουμένων vocamus; quoniam nulla fit in hoc opere, quantum memini, horum in Ecclesiâ stationis mentio, præterquam in dicto Canone Ancyrano, quo χειμαζόμενοι appellantur; ubi etiamsi non disertè commemoretur, apertè tamen indigitatur extra Ecclesiam propriè sic dictam esse, alioquin enim nulla fuisset pœna ibi commorari, & precari: quanam autem Narthecis parte fuit, è supra dictis constat. Verum eodem ferè loco baptisterium etiam collocare soliti fuerant: quod etiam à nobis ibidem repræsentatum, & κολυμβήθρα dictum est; propterea quòd ita à Græcis vulgò vocatur, atque etiam ab ipso Zonarâ in can. Apost. 50. nec non antiquitùs à Cyrillo Hierosolymitano, dicente, μὴ πάντα ὁμοῦ τὸν ἀγέλαον τῶν θείων βαπτίσματος ἐπὶ ἐκφορηγεῖον κολυμβήθραν. Cyr. Hier. Catech. myst. 2. & alibi, καὶ ὑμῖν ὁμοίως ἀναβεβηκόσιν ἀπὸ τῆς κολυμβήθρας τῶν ἱερῶν ναμάτων, ἐδόθη χρῖσμα τὸ ἀντίτυπον τῆς ἐγχρίσεως χρίσις. Id. Catech. mystag. 3. Hoc autem nomen sortitum videtur à celebri illâ κολυμβήθρα sive *piscina*, in qua cæcus Christi jussu lotus rediit videns. Joh. IX. 7. vel ab illa Hierosolymis, ibid. cap. v. 2.

V. Remotissimus ab introitu, ac proinde præcipuus in Narthece locus τῶν ἀκροωμένων *Audientibus* assignatur; iis nimirum pœnitentibus, de quibus patres Nicæni præsenti Canone primo loco meminerunt. Eos autem in Narthece collocatos fuisse, docet Gregorius Thaumaturgus, dicens, Ἡ ἀκρόασις ἔνδοθέ ἐστι τῆς πύλης ἐν τῷ Νάρθηκι, ἑστάναι χρὴ τὸν ἡμαρτηκότα ἕως ἂν κατηχουμένων, καὶ ἐντεῦθεν ἐξιέναι, ἀκούσαντα μόνα, φησὶ, τῶν γραφῶν καὶ τῆς διδασκαλίας ἐκβαλλέσθω, καὶ μὲ ἀξιούσθω προσευχῆς, *Auditio est intra portam in Narthece, ubi oportet eum qui peccavit stare, usque dum Catechumeni, & illinc egredi. Audiens enim, inquit, scripturas & doctrinam, ejiciatur, & precatione dignus non censeatur.* Greg. Thaumat. can. XI. ἕως ἂν κατηχουμένων, hoc est, quousque Catechumeni in Narthece manent, quibuscum jis exeundum erat. Matthæus Monachus sive Blastares, Ἀκροώμενοι δὲ οἱ ἔνδοθεν τῆς θύρας ἑστῶτες ἐν τῷ λεγομένῳ νάρθηκι, καὶ τῶν θείων γραφῶν, καὶ τῆς χειροτονίας ἀποκύοντες διδασκαλίας, ἕως ὅτου μὴ τῶν κατηχουμένων ἐξιέναι κέλευσις, Blast. in lit. M. περὶ τῶν τόπων τῆς μετανοίας. Hinc Zonaras in hunc Canonem, Audientes, dicit, ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἑστῶτας ἐν τῷ νάρθηκι. Nimirùm extra Ecclesiam propriè sic dictam, sive quatenus à narthece distinguitur. Et eodem modo Balsamon in præsentem etiam Canonem eos asserit, & rectè quidem, ἔξω ἱστῶτα τοῦ ναοῦ. Etiamsi enim ναὸς nonnunquam totum templum significet, ubi tamen strictè & accuratè loquimur, quemadmodum sanè loquendum est, cùm de his rebus agimus, mediam tantum illius partem, fidelibus assignatam, & tam à narthece quàm bemate diversam, denotat. Et eodem etiam sensu Balsamon voce ναὸς utitur in hujus Syn. can. 14. & sæpe alibi. Narthecem autem πρόναον vocat, dicens, ὁ δὲ πρόναος τύπος ἐστὶ μετανοίας, ὁ τῶν ἀκροωμένων λειμών, Balsam. in Dionys. Alex. can. 2. Audientes autem proximos stetisse τῷ ναῷ sive Ecclesiæ propriè sic dictæ, etiam ex Aristeni hujus Canonis interpretatione discimus, ubi dicitur Audientes ἐν ταῖς βασιλικαῖς ἑστάναι πυλῶσι, *in Basilicis foribus stare.* Sic enim vocantur illæ fores, (uti mox ostendemus) quæ ex narthece in ναὸν ducunt; adeo ut Audientibus in ipso etiam ingressu *Ecclesiæ* stare licuit, quod Energumenis, & Catechumenis vetitum est. Unde etiam αἴθουσα τῶν ἀκροωμένων rectè à nobis in Ichnographiâ proximam ad τὸν ναὸν collocatam esse patet.

VI. Si ex Narthece in ναὸν transeamus, per ἁγίας πύλας *speciosas portas* procedendum est. Unde Codinus, ἐκτὸς τῶν ἁγίων λεγομένων πυλῶν, ἤτοι ἐν τῷ προνάῳ. *Extra portas speciosas dictas, sive in Narthece.* Cod. de off. Cur. Const. aut cap. 15. In Euchologio frequens fit harum portarum mentio: ut ὁ ἱερεὺς ἅμα τῷ διακόνῳ ἵστασιν ἔνδοθεν τῶν ἁγίων πυλῶν. Euch. in ord. S. Minist. & postea καὶ πιῶν ταυτὸν ἐξέρχεται εἰς τὸν νάρθηκα, καὶ δυμιάσας κύκλῳ πάντας, εἰσέρχεται διὰ τῶν ἁγίων πυλῶν. ibid. Vocantur autem & βασιλικαὶ θύραι, sive πύλαι, & in singulari numero, βασιλικὴ πύλη. In Typico, ἐξελθὼν ἐκ τοῦ ναοῦ νάρθηκα, καὶ δυμιάσας κύκλῳ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ πάντα, ὑποστρέφει, καὶ εἰσελθὼν ἕως τῆς βασιλικῆς πύλης. Et Marcus Hieromonachus, καὶ δυμιᾷ τὸν ἱερέα ἐκτὸς ἀπὸ τῶν ἁγίων θυρῶν, καὶ κατέρχεται ἕως τῶν βασιλικῶν πυλῶν. Marc. Hierom. de dub. Typic. c. 46. Et sic hæc duo harum portarum nomina promiscuè usurpantur, nunc enim ἁγίας, nunc βασιλικὰς appellantur. Aristenus eas βασιλικὰς αὐλαίας vocat; ut ante observatum est.

VII. Ecclesiam propriè sic dictam sive ναὸν ingressis primò occurrit χώρα τοῦ ὑπερπαίτου post *ambonem*. Hunc autem, ut de eo prius aliqua delibemus, in medio Ecclesiæ inter speciosas & sanctas fores, & altari directè oppositum esse, quemadmodum à nobis in Ichnographiâ describitur, fidem facit Symeon Thessalonicensis dicens, ὁ ἄμβων ἀφ' ὁδοῦ τοῦ βήματος ἵσταται, *Ambon è conspectu parte bematis statuitur*, & postea, τὸ ἱερώτατον βῆμα καὶ ἀναπλὰς ἑστὸς καὶ πρὸς ἀνατολὰς βλέπον, *Sacratissimum bema ad orientem statuitur, & ex opposito ambon ponitur.* Sym. Thess. de sacram. Et Codinus, καὶ κατέρχεται ὁ βασιλεὺς τοῦ ἄμβωνος, οὐκ ἐκ μέρους μόνου, ὅπερ ἀνῆλθεν, ἤτοι τοῦ πρὸς τὰς ἁγίας πύλας ἐρῶντος, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἑτέρου πρὸς τὸν σολέαν καὶ τὸ ἅγιον βῆμα, *Et descendit Imperator ex ambone, non eâ parte quâ ascendit, eâ scilicet qua ad speciosas portas respicit, sed ex alterâ parte solee & sancto bemati obversâ.* Codin. de off. Cur. Const. c. 17. ubi etiam observare licet, duplicem fuisse ascensum in ambonem, unum ad speciosas, alterum ad sanctas portas respicientem; & Imperatorem etiam nonnunquam ambonem ascendisse; quod etiam Canonicis cantoribus licuit ex Syn. Laodic. can. 15. Porro in posticâ hujus ambonis parte sive inter Ambonem & speciosas portas erat χώρα τοῦ ὑπερπαίτου, ut observat Balsamon in Scholiis ad hunc Canonem, ὑπερπαίτου, ἤτοι ἵστασθαι ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, ὅπισθεν μέντοι τοῦ ἄμβωνος, καὶ ἐξέρχεσθαι μὴ δεῖ κατηχουμένων, *Substerni, sive stare intra Ecclesiam, post ambonem, & exire cum Catechumenis.* cui consentiunt Zonaras & Aristenus in præsentem etiam Canonem; & Matthæus Blastares, ὑπερπαίοντες δέ εἰσιν οἱ ἔνδον τῆς ἐκκλησίας ἑστῶτες, κατόπιν δὲ τοῦ ἄμβωνος, καὶ μὴ δεῖ κατηχουμένων, καὶ ἅτινα ἐξιόντες ἀνίασι τὸ ὅσιοι κατηχούμενοι ἐκφωνηθείη ὑπὸ τοῦ διακόνου, *Substrati sunt, qui intra Ecclesiam stant, verùm post ambonem, & ipsi etiam cum Catechumenis exeunt, cùm à Diacono acclamatum est, Quicumque Catechumeni.* Blast. in lit. M. Scholiastes Harmenopuli, ὑπερπαίοντες, ἤγουν ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας ἑστῶτες, ὅπισθεν τοῦ ἄμβωνος καὶ ἐξερχόμενοι μὴ δεῖ κατηχουμένων, Harmen. epit. can. sect. 5. tit. 3. Et ante hos omnes Gregorius Thaumaturgus, Ἡ δὲ ὑπόστασις ἵνα ἔσωθεν τῆς πύλης τοῦ ναοῦ ἑστῶσι, μὴ δεῖ κατηχουμένων ἐξέρχεται, Greg. Thaumat. can. XI. Hi autem ὑπερπαίοντες idcirco dicti videntur, quia priusquam dimitterentur, ὑπέπιπτον, procidebant coram Episcopo, qui & ipse cum populo procidens & statim exurgens, manus iis imponebat. Hoc enim & Sozomenus in occidentalibus præsertim Ecclesiis olim observatum fuisse tradidit, dicens, ἐνταῦθά γὰρ ἐκκλησίᾳ ἔστιν ὁ τόπος δεῖ ἐν μετανοίᾳ ὄντων, ἐπεὶ δὲ κατηφεῖς, καὶ οἱονεὶ πενθοῦντες, ὅθεν δὲ παρρησίας τῆς τοῦ θεοῦ λειτουργίας, μὴ μετασχόντες ὧν μύσταις δεῖ, σὺν οἰμωγῇ καὶ ὀδυρμῷ πρηνεῖς ἐπὶ γῆς βίπτουσι σφᾶς, ἀνυποκρίτου δὲ καὶ διακρινοῦς ὁ ἐπίσκοπος προσδραμὼν ὁμοίως ἐπὶ τὸ ἐδάφος πίπτει σὺν ὁλολυγῇ, καὶ τὸ πᾶν τῆς ἐκκλησίας πλῆθος δακρύων ἐμπίπλαται. τὸ μὲν οὖν δὴ πρῶτον ὁ ἐπίσκοπος ἐξανίστησι, καὶ τοὺς κειμένους ἀνίστησι καὶ ἃ πρέπει ὑπὲρ ἡμαρτηκότων μεταμελουμένων εὐξάμενος ἀπολύει. *Illic enim palam est pœnitentium locus in quo illi stant mœsti, ac veluti lugentes. Peractâ autem Dei liturgiâ, exclusi à communione sacrorum quæ initiatis præberi mos est, cum gemitu ac lamentis pronos se in terram abjiciunt: tum Episcopus cum lachrymis ex adverso occurrens, pariter ipse humi cum ejulatu provolvitur, & universa Ecclesiæ multitudo simul confitens, lachrymis perfunditur. Posthæc verò primus exurgit Episcopus, ac prostratos erigit, factaque ut decet precatione, pro peccatoribus pœnitentiam agentibus, eos dimittit.* Sozom. hist. Eccles. l. 7. c. 16. Pœnitentes hîc à Sozomeno commemoratos verè ὑπερπαίοντας fuisse nemo ambigat. Siquidem autem hoc nomen ὑπόστασις *Substratio*, huic tertio soli pœnitentium gradui attribuatur, apertum exinde redditur, eos solos pœnitentes à Sozomeno indigitari, qui hoc tertio gradu constituti sunt, eosque etiam idcirco peculiari nomine ὑπερπαίοντας dictos esse, quia isti soli coram Episcopo & Ecclesiâ publicè ὑπέπιπτον. Et hic quidem idem videtur gradus pœnitentium, quem D. Cyprianus ἐξομολόγησιν sæpè vocat. Hic enim ad pœnitentem quemlibet Ecclesiæ communioni reconciliandum tria suis temporibus requisita tradidit, pœnitentiam ipsam, exomologesim, & manus impositionem. *Nam cùm in minoribus*, inquit, *peccatis agant peccatores pœnitentiam justo tempore, & secundum disciplinæ ordinem, ad exomologesim veniant, & per manus impositionem*

onem Episcopi & cleri jus communicationis accipiant : Nunc erudo tempore persecutione adhuc perseverante, nondum restitutâ Ecclesiæ ipsius pace ad communicationem admittuntur, & offertur nomen eorum ; & nondum pœnitentiâ actâ, nondum exomologesi factâ, nondum manu eis ab Episcopo & Clero imposita, Eucharistia illis datur. Cypr. epist. 10. ad clerum. Et alibi, *Illi contra Evangelii legem, contra vestram quoque honorificam petitionem, ante actam pœnitentiam, ante exomologesin gravissimi atque extremi delicti factam, ante manum ab Episcopo & clero in pœnitentiam impositam, offerre lapsis pacem, & Eucharistiam dare, id est sanctum Domini corpus profanare, audeant.* Id. epist. 11. ad Martyres & confess. Et rursus, *Nam cùm in minoribus delictis, quæ non in Dominum committuntur, pœnitentia agatur justo tempore, & exomologesis fiat, inspectâ vitâ ejus, qui agit pœnitentiam, nec ad communicationem venire quis possit, nisi prius illi ab Episcopo & clero manus fuerit imposita.* In. epist. 12. ad fratres in plebe. In omnibus hisce D. Cypriani locis observare licet, à peccatoribus olim exactam ab Ecclesiâ fuisse, primò quidem pœnitentiam, deinde exomologesin, quâ etiam factâ ad communicationem non admissi sunt, priusquam Episcopus clericusque manus suas eis imposuissent. Ubi per *pœnitentiam* tam προσκλαυσις quàm ἀκρόασις intelligenda videtur : per exomologesin autem ὑπόπτωσις, propterea quòd exomologesis illa, sive publica delictorum in Ecclesiâ confessio, à pœnitentibus humi prostratis coram Episcopo ac clero totaque Ecclesiâ fieri consueta est ; atque etiam propterea quòd in D. Cypriani verbis exomologesis perpetuò pœnitentiam sequitur, non minus quam ὑπόπτωσις ἀκρόασιν. Ex eo autem, quòd communio eis post exomologesin illicò non indulta est, nec ante manus impositionem ab Episcopo cleroque factam, quæ aliquot dies vel menses deferri potuit, ex eo, inquam, colligimus quartum pœnitentium gradum, σύστασιν nimirum, istis etiam temporibus in usu fuisse : statim enim post exomologesin cum fidelibus in Ecclesiâ consistere poterant, etiamsi communicare eis nondum licuerat ; ac proinde tunc temporis verè συνεστῶτες erant.

VII. Ad ingressum igitur Ecclesiæ sive τῦ ναῦ, post ambonem nimirum usque ad exitum Catechumenorum steterunt ὑποπίπτοντες, in reliquâ Ecclesiæ propriè sic dictæ parte orantes stabant fideles, & unà cum iis illi qui quarto pœnitentium gradu constituti sunt, qui propterea vocantur συνεστῶτες, sive συνεστῶτες, ut unà cum fidelibus consistentes, nec cum Catechumenis reliquorum instar pœnitentium exeuntes. Gregorius Thaumaturgus, Ἡ σύστασις, ἵνα ζωίζωσι τοῖς πιστοῖς, καὶ μὴ ἐξίωσι μετὰ τῶν κατηχουμένων, *Consistentia est, ut cum fidelibus consistat, & cum Catechumenis non egrediatur.* Greg. Thaumat. can. 11. Scholiastes Harmenopuli, Ζωίζωσι, ἤγουν τοῖς πιστοῖς ζωοδοχούμενος, τ' ἁγιασμάτων μὴπω ἀξιούμενος, *Consistens, hoc est cum fidelibus orans, sacramentis autem dignus non habitus.* Harmenop. epit. can. sect. 5. tit. 3. Blastares, Συνεστῶμενοι δέ, οἱ τοῖς πιστοῖς μὲν ζωοδοχούμενοι καὶ συμψάλλοντες, τῆς δὲ τῶν ἁγιασμάτων ἀποχῆς μεταλήψεως, μέχρις ἂν ἐξήκοσι τὸν νενομισμένον χρόνον τὸ τέλειον αὐτοῖς τῆς θείας ἐπιλάβηται κοινωνίας. *Consistentes autem sunt, qui simul cum fidelibus orant, canuntque, a sacrorum autem sacramentorum participatione abstinentes, donec adveniente secundum leges illis præscripto tempore, perfectio eos in divinam communionem recipiat.* Blast. in Syntagm. lit. M. Hisce consentiunt. Interpretes in præsentem Canonem. Unde constat, quòd etiamsi συνεστῶμενοι hoc Canone disertè non nominentur, apertè tamen ultimis istis verbis, Νῦν δὲ ὅτι χρεὶς προσφορᾶς κοινωνήσωσι τῷ λαῷ μὴ ἐυχῶν indigitentur. Ea enim verba perfectam μὴ ζωιζωμένων definitionem continent : quemadmodum etiam & illa Synodi Ancyranæ, Νῦν ὅτι ἐυχῆς χρεὶς προσφορᾶς. Syn. Ancyr. can. 24. necnon illa Hincmari Rhemensis, *Quidam jubentur usque ad missam Catechumenorum manere in Ecclesiâ ; quidam autem solà intra Ecclesiam fidelium oratione jungi sacra mysteriorum celebritati, à dominicæ autem mensæ convivio segregari.* Hinc. Rhem. epist. ad Hincm. Laudun. cap. 24. à Justello cit. Συνεστῶμενοι itaque unà cum fidelibus communicantibus consistebant ; ipsis autem unà communicare non licuit.

IX. Ad utrumque Ecclesiæ latus, dextrum & sinistrum, in Ichnographiâ ἔμβολον exhibetur. Nec mirum cuipiam videatur, quòd ἔμβολοι ita à nobis, contra ac omnes alii tradiderunt, constituti sint. Iis enim locis à nobis collocantur, propterea quòd in Euchologio legimus, quòd cùm Pontifex sanctam mensam abluisset, ἐξελθὼν δὲ πάλιν ἐκ τῶ δεξιῶ μέρους κατέρχεται διὰ τῦ δεξιῦ ἐμβόλου εἰς τ' νάρθηκα, *Rursumque dextra parte bematis egressus per dextrum embolum in Narthecem se confert.* Quæ verba habentur in ordine fieri solito magnâ feriâ quintâ in ablutione sanctæ mensæ : è quibus perspicuum redditur, duplicem fuisse embolum, dextrum & sinistrum, atque etiam utrumque ita collocatum fuisse, ut per eos Pontifex ex Bemate in Narthecem migraret, & quidem ex dextrâ vel sinistrâ bematis portâ, de quibus mox agemus, ac proinde ipsâ Ecclesiâ non peragratâ, utpote in quam non per dextram aut sinistram, sed per sanctas portas transire solitus est. Hoc autem fieri non potuit, nisi ἔμβολοι iis locis, in quibus à nobis repræsentantur, statuti fuissent. Dextri emboli mentio fit etiam in Actis octavæ generalis Synodi, ubi dicitur, τόμος ἐφέρετο ἐν συνόμῳ τ' ἐγγὺς ἑνὸς τῶν ἐμβόλων τῶν μεγάλης ἐκκλησίας. Et ea quidem Synodus in uno ex hisce embolis, eoquè dextro, celebrata fuisse videtur. Nam in qualibet propemodum Actione Imperator in Synodo præsedisse dicitur, ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τῦ ναῦ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, *In dextra parte Templi Ecclesiæ magnæ,* (ubi etiam obiter notandum est, τ' ναὸν ab Ecclesiâ late sumptâ distinctum esse.) In ipso itaque ναῷ non celebrata est ; sed ἐν δεξιῷ μέρει τῦ ναῦ, quod nullibi esse potuit, præterquam ubi dexter ἔμβολος à nobis exhibetur.

X. Ex Ecclesiâ ad Bema jam transeamus. Hoc autem ab illâ tabulatis quibusdam ligneis separatur, quæ vulgò vocantur κιγκλίδες, & κιγκλίδες, A Nicephoro Callisto, τῦ ἱερατείου κιγκλίδες, hist. Eccles. l. 12. c. 41. à Cantacuzeno ἱερεῖ κιγκλίδες, à Cyrillo Scythopolitano κάγκελα in vitâ S. Sabæ : & in vitâ S. Euthymii singulariter κάγκελον. Vocantur etiam δίκτυα ἀπὸ ξύλε, Euseb. hist. Eccles. l. 10. c. 4. à Germano autem in Mystagogiâ, κίονια, & σίδηρα. dicit enim, κίονια ἅπερ τὰ σίδηρα διαχωρίζοντα τὸ σῶμα ἀπὸ τῦ λειτῦ ναῦ, καὶ κάγκελα εἴη τῆς προσιόντες τόπον διηλέγετο. appellantur & καγκελωταὶ, vulgò *Cancelli*, à Sozomeno autem Δρύφακτα τῦ ἱερατείε. Sed observatu dignissima sunt ejus verba. Ἐθος ἦν, inquit, τὸς βασιλεῖς ἐν τῷ ἱερατείῳ ἐκκληπάζειν, κατ' ὄχλον δῆθ' οἷον τῦ λαῦ κεχωρισμένε· κολακείας δὲ ἢ ἀταξίας εἵ τινος ζωιδῶν, πόθεν εἵ βασιλέως ἐν ἐκκλησίᾳ τύχοι, τ' ἀεὶ δῆθ' δρυφάκτων τῦ ἱερατείε ὄντε τῦ μὲν λαῦ τ' κρατῦντα τῶν θεωρίαν ἔχειν, αὐτῦ δ' τὸς ἱερέας θεωρεῖσθαι· ταύτην δ' τῶν ἀείσιν Θεοδόσιον ἐτήρησε Θεοδόσιος ὁ Σαλμὸς, καὶ οἱ μὴ ταύτα ἐφύλαξαν, καὶ ὑφ' ἐκείνε νυνὶ φυλαττομένοις ὁρῶμεν. *Moris erat, ut Imperatores intra septa altaris in Ecclesiâ consisterent, honoris causâ à populi multitudine separati. Quod ex assentatione, vel ex disciplinæ corruptione profectum esse* Ambrosius *animadvertens, locum Imperatori in Ecclesiâ assignavit, ante cancellos altaris : ita ut Imperator quidem plebem, ipsum verò Imperatorem Sacerdotes in Ecclesiâ præcederent. Hanc egregiam ordinationem Imperator Theodosius comprobavit, & successores ejus postea confirmarunt : atque ex eo tempore in hunc usque diem observari eam videmus,* Sozom. hist. Eccles. l. 7. c. 25. Ex his enim verbis finis, ni fallor, tandem imponatur tortuosæ isti quæstioni, quæ doctorum ingenia hucusque exercuit, quidnam nimirum esset soleus ille à recentioribus græcis toties decantatus, & quem in Ecclesiâ usum habuerit ? Inter omnes enim convenit, aliquid fuisse in recentiorum præsertim Græcorum Ecclesiis, σωλείαν, σωλίαν, σωλεῖον atque etiam σολίαν, σολίαν vel σολεῖον, dictum, idque prope cancellos collocatum fuisse. Consentiunt itidem omnes, hoc Latinum esse vocabulum, & plerique nihil aliud esse quàm *solium*, & tamen quidnam esset istud solium se ignorare ingenuè fatentur ; nisi quòd Jacobus Goar solium Christi per nomen illud designari affirmat. Sed miror nemini de hac re agenti, eorum, quæ supra citantur, Sozomeni verborum in mentem venisse, quibus D. Ambrosius locum Imperatoribus in Ecclesiâ assignasse traditur, ante cancellos altaris. Ubi enim Imperator sedere solitus est *Solium* meritissimo jure nominetur. Ab Ambrosii autem temporibus & deinceps, ut è dictis verbis constat, Imperatoris sedes erat ante cancellos, ubi omnes uno ore concinunt σωλεῖον vel σωλίαν collocatum esse ; quod haud dubiè itaque ipsum erat Imperatoris solium sive sedes ; quod etiam solii instar erectum fuisse, fidem facit Cedrenus dicens, Ἡ πρύλλα τ' ἁγίας τῦ θεῦ μεγάλης ἐκκλησίας, φυτικὸν ἦσα ἔπιπτε, τὸν τε ἄμβωνα, καὶ τὰς σωλείας ἐξ ὀνυχίτε λίθε ὄντας ζωίπριψε, καὶ εἰς χῦν ἀπετίλεσεν, *Trulla Sancta Dei magnæ Ecclesiæ fornicata cum esset, lapsu suo ambonem & soleas, qui ex Onychite lapide erant, contrivit, & in pulverem convertit.* Ergo soleas unà cum ambone præ cæteris Ecclesiæ partibus lapsu tunc temporis Trullæ contritus fuit : quod fieri non potuit, nisi ambonis ad instar erectus fuisset. Sed ex onychite etiam erat, ut Imperatoris Majestati magis conveniret ; verum aliud etiam in istis Cedreni verbis observari dignum Dicitur enim τὰς σωλείας in plurali : unde constat non unum, sed plures fuisse in istâ Ecclesiâ σωλείας, duos minimum ; nimirum solium Imperatoris ante cancellos ad dextrum

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

trum ſanctarum portarum latus; aliud autem in ejus imitationem ad ſiniſtrum collocatum videtur, & Subdiaconis & Lectoribus aſſignatum. Et hos enim σολέαν ſuum habuiſſe, teſtis eſt Symeon Theſſalonicenſis, dicens, Ὑποδιακόνους καὶ ἀναγνώστας ἐκδέδυκε χρὴ ἔξωθεν τοῦ βήματος ἐπὶ τὴν σολέαν, ὃς δὴ καὶ δῆμα καλεῖται τῶν ἀναγνωστῶν. *Subdiaconos & Lectores extra bema ſedere convenit, circa ſoleam, qui etiam tribunal vocatur Lectorum.* Sym. Theſſal. de Sacram. Et Euchologium, Ἐξελθόντες δύο διάκονοι ἐκ τοῦ ἁγίου βήματος λαμβάνουσι τὸν χειροτονεῖσθαι μέλλοντα διάκονον, ἑστῶτα ἐν τῇ σολέᾳ. *Duo Diaconi è ſancto bemate exeuntes, accipiunt ordinandum Diaconum ſtantem in ſoleâ.* Nimirum cum ſedes Imperatori ante Cancellos inter ſanctam & borealem portam à D. Ambroſio aſſignata, *Solium* jure nominari obtinuiſſet, ſedem etiam Lectorum adverſâ Cancellorum parte, ſive inter portam ſanctam & Auſtralem, σολεῖον ſive σολέαν etiam nuncupari uſu venit, quippe quæ ejus ad inſtar erecta fuit. Soleas autem Lectorum nihil aliud fuiſſe videtur, quàm locus iſte in Eccleſiâ, ex quo illi ſacras Scripturas populo recitare conſueti ſunt.

XI. Porro in ipſis cancellis ſive feneſtratis partitionibus ingreſſum quidem, ſed non viſum prohibentibus, relictæ ſunt fores è Nao ad Bema ducentes, quæ dicuntur ἅγιαι πύλαι, & ἅγιαι θύραι, necnon ἅγια θύρια. Euchologium in ordine ſacri miniſterii, καὶ θυμάσας πάλιν τὰς ἁγίας εἰκόνας, εἰσέρχεται διὰ τῶν ἁγίων θυρῶν, καὶ θυμιᾷ τὸ ἅγιον τράπεζαν, & paucis interſertis, ὁ δὲ ἱερεὺς κλείσας τὰ ἅγια θύρια, ἵσταται ἐντὸς τοῦ ἁγίου βήματος. Hæ fores non perpetuò aperiuntur, ſed certis tantùm quibuſdam temporibus, quæ in Euchologio ſic enumerantur, ἴσιον ὅτι τὰ ἅγια θύρια κλείονται ἀνοίγονται, εἰ μὴ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς μεγάλης ἑσπερινῆς, ὅτε θυμιᾷ μόνον ὁ ἱερεὺς, εἰς τὰς εἰσόδους πάσας, ἤγουν τῶν ἑσπερινῶν, καὶ τῆς λιτουργίας τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον. ἀσαύτως ἀνοίγονται καὶ ἀπὸ τῆς ἀναστάσεως, μέχρι συμπληρώσεως τῆς θείας λειτουργίας, *Sciendum ſacras fores nunquam aperiri niſi in celebrium veſperarum initio, cum thus adolet Sacerdos, in quocunque ſolenni introitu, veſperarum videlicet, & Liturgiæ pro ſancto Evangelio: Similiter à verbo, Accedite, ad finem uſque Liturgiæ, manent aperte.* Et antiqua quidem obtinuit conſuetudo, ut hiſce præſertim foribus velum appenderetur, quod in Euchologio vocatur βηλόθυρον, quippe quo dictum eſt, ὁ δὲ ἱερεὺς εἰσελθὼν ἐντὸς τοῦ ἁγίου βήματος, καὶ βαλὼν ἐκτενῆ ἐκτενῆ ἀνοίξας τὸ βηλόθυρον μόνον. Euch. ibid. Sic etiam Manuel Malaxus in Hiſt. Eccl. Jeremiam Patriarcham in templo παμμακαρίστου inter alia perfeciſſe aſſerit, βηλόθυρον μέγα, ἐκλεκτὸν, πολλῶν τιμῆς. Sæpiùs autem, & verius quidem, ſcribitur βηλόθυρον. Codinus, χρυσῶν δὲ βηλοθύρων ἀναβάθρας σκιπόντων, Cod de offic. Aul. C P. c. 17. Guilielmus Bibliothecarius in Stephano ſexto, *Fecit & in eâdem Baſilicâ egregii doctoris gentium belothyra quatuor, ex quibus unum auro textum.* Nimirum recentiores Græci vocem latinam, *velum*, ſuam fecerunt, ſcribentes eam βῆλον. Suidas, Παραπέτασμα, ἐξαπτέλυμμα· τὸ λεγόμενον βῆλον. Ex adſcititiâ igitur voce βῆλον, *velum*, & propriâ θύρα, compoſitam hanc efformarunt βηλόθυρον. Scholiaſtes Ariſtophanis in Ranas utriuſque tam βῆλα quàm βηλοθύρου meminit, dicens, ἐξαπετάσμασι τοῖς σκιωαῖς, τοῖς περικειμένοις βήλοις ἢ βηλοθύροις. Hujuſmodi fuit velum, quod Epiphanius, Anablethæ in foribus Eccleſiæ inveniens, ſcidit, propterea quòd depictum fuit, *& imaginem quaſi Chriſti vel ſancti cujuſdam haberet*; ut ipſe teſtatur, in Epiſtolâ ad Johannem Epiſcopum Hieroſolymitanum, quæ inter D. Hieronymi opera etiamnum extat.

XII. Remotiſſimus à primo introitu, & ſacerrimus omnium in totâ Eccleſiâ locus vocatur Βῆμα, *Tribunal.* Sic quidem appellatur à Balſamone in Syn. Trul. can. 69. dicente Ἀλλὰ καὶ γυναῖκες εἰς τὸ ἅγιον βῆμα. Sic etiam in can. Chalced. 15. Necnon ab ipsâ Synodo Laodicenâ canone 56. ita nominatur, & in Balſamonis & Ariſteni in eundem canonem ſcholiis, & alibi ſæpe per totum hoc opus atque etiam in Euchologio, ὁ δὲ ἱερεὺς κλείσας τὰ ἅγια θύρια ἵσταται ἐντὸς τοῦ ἁγίου βήματος. Euch. in ord. ſ. miniſt. Et ſic quidem communiter à Græcis appellatur: appellatur autem & θυσιαστήριον *Altare*, à potiore nimirum illius parte denominatum; idque à Syn. Laod. can. 44. à Synodo Trullanâ ἱερὸν θυσιαστήριον, can. 69. Et alibi in hoc opere in canonibus pariter ac ſcholiis quam ſæpiſſimè, & ſæpius quidem quam ipſum Βῆμα. Sed hæc duo celeberrimæ hujus Eccleſiæ partis nomina promiſcuè uſurpantur. Unde Theodorus Studita carmina ſua in hunc locum compoſita inſcribit quidem εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, in ipſis tamen carminibus voce βῆμα utitur, eleganter canens

Φέρει τὸν βῆμα τοῦτο, καὶ πλῆρες φόβου,
Ναὸς Θεοῦ φωτεινὸς, ἁγνοῖς ἀπλέος.
Περσέλθε θείως, καὶ μεθίξεις ἀξίως,
Πῦρ γὰρ ὁ δῶρον τοὺς ἀναξίους φλέγει.

Vocatur etiam ἱερατεῖον, in Euchologio, & à Sozom. Hiſt. Eccleſ. l. 7. c. 25. Et Niceph. Calliſt. l. 12. c. 41. item ἱλαστήριον, Typicum Sabæ, θυμιᾷ τῷ ἁγίᾳ τράπεζαν φαινομένῳ, ὅσαύτως καὶ τὸ ἱλαστήριον ἅπαν. Typh. Sab. c. 5. Appellatur denique & θεῖον ἅδυτον, à Balſamone in Syn. Trull. can. 69. & ſimpliciter τὸ ἅδυτον à Nicephoro Calliſto in loco ante citato. Nec aberraveris, ſi *ſanctum ſanctorum* dixeris. Neque enim mulieribus ſacratiſſimum hunc locum ingredi permittitur, Syn. Laod. can. 44. nec Laico cuipiam, neque ipſi Imperatori, niſi quando voluerit Creatori dona offerre, Syn. Trul. can. 69. ſed Sacerdotibus, ſive ſacratis perſonis ſolis, Syn. Laod. can. 19. Adeo ut meritò cum Symeone Theſſalonicenſi dicamus, quòd Templum, ὃ πάντα τῶν πάντων ἔχει βατὰ, ἀλλὰ τὸ μὲν ἱερατεῖον, τὸ δὲ λαϊκοῖς. Sym. Theſſal. de Templo. Noſtris autem proh dolor! diebus, quibus cœlum & terra commiſceri videntur, omnes pro libitu ſacrum hoc bema ingrediuntur, contra ac à primitivâ Eccleſiâ religiosè conſtitutum eſt. Sed miſerandam hanc in rebus divinis ἀταξίαν Balſamon etiam ſuis temporibus admiſſam obſervavit, at rationem ejus ſe ignorare fatetur, ὅπως ἦν εἰς τὸ θεῖον ἅδυτον τῆς θείας ἡμῶν καὶ Κυρίας ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς ἐν τῷ χάλκῃ ἀκωλύτως εἰσέρχεται ὁ βελόμενος, ἀγνοῶ. Balſ. in Syn. Trull. can. 69.

XIII. Quanto Bema in totâ Eccleſiâ, tanto ἡ ἁγία τράπεζα in ipſo bemate locos ſupereminet omnes: quippe quæ ſacratiſſimis omnium myſteriorum peragendis peculiari modo conſecratur, & inſervit. Nonnunquam ſanè in hoc etiam opere θυσιαστήριον *Altare* vocatur, ut Apoſt. can. 3. Syn. Carthag. can. 10. Sic etiam vocatur à S. Baſilio M. Epiſt. 72. ad Euaiſenos. Sæpiùs autem ἱερὰ τράπεζα, ut Syn. Trull. can. 32. & ἁγία τράπεζα à Græcis appellatur. Euchologium, ὁ δὲ διάκονος εἰσελθὼν ἐντὸς τοῦ ἁγίου βήματος, θυμιᾷ τὴν ἁγίαν τράπεζαν. Euch. in ord. ſ. miniſt. Marcus Hieromonachus, καὶ ὅπως εἰσέρχεται διὰ τῶν ἀναστάσεως, πάλιν πάλιν ἐκεῖθεν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, Marc. Hier. de dub. typ. c. 46. Symeon Theſſalonicenſis, Εἰσελθόντος καὶ κύκλῳ τὴν ἱερὰν θυμιάσαντος τράπεζαν. Sym. Theſ. de templo. Alia exempla paſſim occurrunt. Nicephorus Calliſtus etiam τὴν θείαν τράπεζαν vocat, Hiſt. Eccleſ. l. 12. c. 41. S. Athanaſius, ſeu quis alius, antiquus ſanè ſcriptor, ſi non ejuſdem ætatis, qui diſputationis contra Arium in Concilio Nicæno habitæ autor, τράπεζαν per θυσιαστήριον, tanquam per nomen magis notum, exponit, dicens, ἀφικόμενοι τράπεζαν, τουτέστι τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, καὶ ἐπ' αὐτῇ ἄρτον ὑφέντες καὶ εὐξάμενοι. Hanc porro ſacram, ſanctam, divinamve menſam, ſive altare, veteres ex lapide conflare ſoliti ſunt; cujus rei rationem reddit Symeon Theſſalonicenſis, dicens, ἀπὸ λίθου ἡ τὸ θυσιαστήριον, ὅτι χριστὸν εἰκονίζει, ὃς καὶ Πέτρα ὠνόμασται, ὡς Παῦλος ἡμῖν, καὶ κεφαλὴ γωνίας, καὶ λίθος ἀκρογωνιαῖος, καὶ ὅτι Πέτρα πᾶλαι ταύτῃ ἐμιμεῖτο τὴν τράπεζαν, ἡ τὸ πᾶλαι ποτίζουσα Ἰσραήλ, *E lapide autem eſt altare, quia Chriſtum refert, qui etiam petra nominatur, tanquam fundamentum noſtrum, & caput anguli, & lapis angularis: & quia petra, quæ olim Iſraelem potavit, hujus menſæ imago fuit.* Sym. Theſ. de Templo. Adhæc ſuſtentata eſt olim hæc ἁγία τράπεζα nonnunquam ab arâ ſuppoſitâ, vel una lapide excitatâ, vel à pluribus coagmentatâ: ſæpiùs autem ab unâ pluribuſve (plerunque quatuor) columnis, ut ex officio in dedicatione templi uſurpari ſolito colligere eſt, quo dictum legimus, οἱ μὲν κίονες βαστάζουσι τὴν τράπεζαν εἰς τὸν κατρεπομένον ἔδει τὰ ἐδάφη ὁποιονοῦν τόπον, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἀναπαλὰς κίονος· εἰ δὲ βωμὸς ἀνέκειτο ταύτῃ, εἴτε μονόλιθος, εἴτε συντιθεμένος ἐκ πολλῶν λίθων εἰς τὸν γενομένον ἐκ τῆς τετμημένου ὄχλου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βωμοῦ καὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ τὸν αὐτὸν τὸ σωλήνιον, *Et columnæ quidem in præparato velut ſepulchro menſam ſuſtentant, in ſolo, columnarum videlicet interſtitio ad Orientem vergente. Sin autem illam fuerit ara, ſive unico lapide excitata, ſive pluribus coagmentata ex facto ab Artifice loculo, in aræ medio, ad illam ejus partem, quæ recta ſynthronon reſpicit.* Et mox poſtea, ταῦτα δὲ γίνεται πάντα τῶν τραπέζων ἢ κίονι ἑνὶ ἢ κίοσιν ἐνίοις βαστζομένων, *Hæc autem omnia fiunt, cum pluribus vel unâ ſolâ columnâ menſa ſuſtentatur.* De quatuor columnis diſertè meminit Germanus Conſtantinopolitanus,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

politanus, dicens, οἱ ἅγιοι πατέρες, ὡς ἐφικτὸν μοὶ, τὸ ἐπέκεινα τῆς ἁγίας τραπέζης ἱερεῖον ἀπαρτίζουσιν. ὡς ὅλιον δὲ γλῶ ὀφθὲν εἶζοντα τὸ ὑπὸ πασέρων κιονίον, τὸ εἰρημένον κιβωτίον συγκειμένον ἢ ἀναγραφόμενον ἱερὸν ἔδαφος, *Sancti Patres fornicem, qui ſupra ſacram menſam eſt, tanquam cœlum efficiunt: Quod à quatuor autem columnis ejus (quod ciborium appellatur) conclusum eſt ſacrum ſolum & circumſcriptum, ut totam terram præſiniunt.* Germ. in myſtag. Et quidem ſanctam hanc menſam proximo ſaltem poſt iſtud, quo habita eſt præſens Nicææ Synodus, ſæculo columnis ſuſtentari in uſu fuiſſe, teſtis eſt Syneſius, qui in Cataſtaſi miſeram pentapoleos calamitatem non minus eleganti quam lugubri oratione deſcribens, ait, Περιφύσομαι δὴ κίονας ἱερὰς, αἳ τὸν ἄσυλον ἀπὸ γῆς ἀνέχουσι τράπεζαν, ἐνταῦ κἀγὼ ζῶν καθεδοῦμαι, καὶ ἀποθανὼν κείσομαι, *Sacratas amplectar columnas, quæ incontaminatam à terrâ menſam ſuſtinent; illic ego & ſedebo vivus, & mortuus jacebo.* Syneſ. in Cataſt. Has itaque columnas ſacram menſam ſuſtentantes, rudi, ut aiunt, minervâ, & quo in plano licuit modo, in Ichnographiâ repræſentamus. Et inſuper crucem ei appoſuimus; ſine quâ nullum unquam in quavis ferè Eccleſiâ, Græcâ præſertim, per multa retrò ſæcula erectum altare legitur; etiamſi nullam antiquam Synodum id conſtituiſſe meminerim.

XIV. A tergo altaris, in ipſo bematis ſinu, collocatus in Ichnographiâ exhibetur θρόνος, viz. τῆς ἀρχιερέως. In quo nimirum ipſe Epiſcopus ſedet, iſque ſolus ſedere poteſt. De hoc plura diximus in annotationibus ad can. Apoſt. 59. ubi in Balſamonis ſcholiis dicitur, quòd τοῖς ὀκτακόσμοις ἐν τῷ δυπαστηρίῳ καθέδρα ἀφ' ὕψους ἵδρυται. Videſis quæ ad ea verba commentati ſumus. Hìc inſuper obſervatum velim, ad utrumque Epiſcopalis illius throni latus, Sacerdotibus etiam ſuum σύνθρονον conſtitutum eſſe; ſub quo tamen nomine ipſe ſuum θρόνος plerumque comprehenditur, adeo ut σύνθρονον quoque θρόνος plerumque comprehenditur tam ipſam Epiſcopi ſedem, quam Sacerdotum ſubſellia ſignificet; quo ſenſu in Euchologio ſæpiſſimè uſurpatur, ut in ritu ordinandi Epiſcopi, Εἶτα ἡ χειροτονηθέντα ἀναβάλλεται ὁ χειροτονήσας, καὶ οἱ λοιποὶ ὅσιοι, καὶ τῆς σωτῆρος εὐχαμένας τελουμένης ἀνίρχονται εἰς τὸ σωτῆρον, ubi etiam videre eſt, totam Epiſcoporum Synodum ordinationi Epiſcopi congregatam εἰς τὸ σωτῆρον aſcendiſſe. Et Sacerdotes autem ἐν τῷ σωτῆρῳ conſediſſe, è plurimis Euchologii locis patet, ſuffragantibus Balſamone in can. Apoſt. 58. & Blaſtare in lit. Δ. c. 7. & ut alios taceam, Symeone Theſſalonicenſi, dicente, Καθίσας δὲ τῷ σωτῆρῳ ἡ χειρὶ ἐκμιμεῖται, συνεδρους ἔχει καὶ τοὺς συνιερεῖς μιμουμένους τοὺς ἀποστόλους, *In ſacro verò σωτῆρῳ ſedens Epiſcopus Chriſtum imitatus, conſeſſores habet Coepiſcopos & Sacerdotes, qui Apoſtolos imitantur.* Sym. Theſſal. de templo. Et de hoc quidem conſeſſu intelligendus eſt Syn. Laod. canon 56. quo cautum eſt, ne Presbyteri ante Epiſcopi introitum ἐν τῷ βήματι ſedeant. Hoc enim σωτῆρον ibi indigitari exinde liquet, quòd ἐν τῷ βήματι eſſe dicitur: quod propterea ἱερὸν σωτῆρον nonnunquam vocatur, ut ab alio conſeſſu in Eccleſiâ ſive ναῷ diſtinguatur. Et hæc quidem omnia (quod ſummâ obſervatione dignum eſt) quæ hucuſque in bemate deſcripſimus, in Eccleſiâ Pentapolitanâ olim extitiſſe, ex Syneſii ipſius verbis abundè conſtat; dicit enim, Βαδίζω γὰρ πρῶτον ὀδὸν ἐπὶ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, κυλίσομαι τὸ δυπαστήριον· δάκρυσι βρέξω τὸ τιμαλφίσαντα ἔδαφος. ἐκ δεσμεύσομαι περὶ δέρρι ἐκεῖνον ἀπάσασθαι. ὦ πολλὰς ἀσπασμοῦ τε, καὶ μετεμφάσομαι, ὦ πολλὰς τοῖς κιγκλίσι τῷ χεῖρε ἐπερείσομαι; *Primùm enim ad Dei templum accedam, tum altare circumibo; pretioſiſſimum pavimentum lachrymis pertundam. Non priùs abſcedam, quàm jamdiu illam thronumque illum oſculatus fuero. O quoties Dei ſidem appellabo, ac vultum convertam? O quoties cancellis manus injiciam?* Syneſ. in Cataſtaſi. Egregia ſanè verba, quibus quicquid ferè ad bema pertinet, commemoratur, θύρα ſive *ſancta Porta*, illuc ducens, κιγκλίδες, *Cancelli*, δυπαστήριον, *altare*, & ipſe quoque Pontificis *thronus*. Unde, ea omnia, ibi commemorata, ipſius quoque Syneſii diebus uſu publico & communi recepta fuiſſe palam eſt.

XV. Duo alia adhuc ſuperſunt loca bemati adjuncta, Διακόνικον, & Πρόθεσις, de quibus breviter agendum eſt. Et διακόνικον quidem ad dextram Pontificis in throno ſedentis, & occidentem reſpicientis collocatur, πρόθεσις ad ſiniſtram. Unde & pars iſta Eccleſiæ, qua διακόνικον ſtatuitur, δεξιὸν μέρος, & βορεῖον κλίτος vocatur; quâ πρόθεσις, ἀριστερὸν μέρος, & νότιον κλίτος. Et quidem βορεία κλίτους, & δεξιὰ μέρους paſſim in Euchologio mentio occurrit: ut ἐξέρχεται ἅμα τῷ ἱερεῖ διὰ τῆς βορείου κλίτους, *Egreditur* [*ex bemate*] *unà cum Sacerdote per boreale latus*, in ord. S. miniſt. Et in lyturgiâ Chryſoſtomi, ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης ποιοῦσι προσκυνήματα τρία, εἶτα λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, πέμπει τῷ διακόνῳ, καὶ οὕτως ἐξελθόντες διὰ τῆς βορείου μέρους ἔρχονται εἰς τὸ σωτῆρον τόπον. *Sacerdos & Diaconus ante ſanctam menſam tres adorationes faciunt: Tum vero Sacerdos acceptum ſanctum Evangelium tradit Diacono, atque ita per portam Septentrionalis partis egreſſi, ad conſuetum locum veniunt.* E quibus ſimul perſpicuum redditur, in dictâ Septentrionali parte portam etiam fuiſſe ex bemate, ubi ſancta menſa, ducentem. Quandoquidem autem Bema perpetuò ad Orientalem Eccleſiæ partem extructum eſt, & Epiſcopus in eo ſedet reſpiciens Occidentem, hic Septentrionem ad dextram, & auſtrum ad ſiniſtram ſemper habeat neceſſe eſt; quo factum ut δεξιὸν μέρος idem ſignificet, quòd βορεῖον κλίτος, & ἀριστερὸν μέρος, idem quòd νότιον κλίτος. Secundùm hæc ad dextram ſive Septentrionalem Bematis partem collocatum eſt in Ichnographiâ Διακόνικον, ut colligimus ex Symeone Theſſalonicenſi, qui de Epiſcopo conſecrando verba faciens, ait, Ἀπὸ τοῦ διακονικοῦ ἐξέρχεται, καὶ περιχυμβᾷ ἁπλῶ διακόνῳ, θρακεπιπώτων δύο πρεσβυτέρων, διὰ τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ σολέως, ἄχρι τοῦ βήματος, *Educitur ille ex Diaconico, & præcedente eum Diacono, & duobus Presbyteris deducentibus, per dextram templi partem & ſoleam uſque ad Bema.* Sym. Theſſ. de Sacram. E diaconico igitur per dextram Templi partem, & per ſoleam (quam etiam dextrâ Templi parte ante cancellos collocatam eſſe, antè obſervavimus) ad ipſum Bema educitur; nimirum è diaconico in dextrum κλῖτος, uti à nobis deſcribitur, & ſic ſtatim per portam ibi relictam, in ipſum templum, & ſic tandem per ſoleam, & ſanctas portas in ipſum Bema. Idem confirmatur ex ipſo Euchologio, quo in ordine fieri ſolito in ablutione altaris, dicitur, Καταίρχεται ὁ ἀρχιερεὺς παρεδρεύων ἐν τῷ μετατωρίῳ, ἤγουν τῷ διακονικῷ, καὶ ἐξέρχεται εἰς τὸ ἅγιον δυπαστήριον ἐκ τοῦ μέρους τοῦ δεξιοῦ, καὶ γίνεται ἔκπυνσις τῆς ἁγίας τραπέζης, *Deſcendit ſanctiſſimus Patriarcha in meſatorium, ſive Diaconicum, & egreditur in ſanctum altare ſive bema dextra parte, & facta eſt ſanctæ menſæ ablutio.* In verbis Symeonis Theſſalonicenſis ante citatis Epiſcopus deſcendit ex Diaconico per dextram partem templi in bema, in his autem ex ipſo Diaconico in bema directè itur, idque dextra bematis parte; ubi igitur in Ichnographiâ janua rectè exhibetur. Ex Euchologii autem verbis conſtat etiam διακόνικον dici nonnunquam μετατώριον: unde à Cedreno vocatur & μητατώριον; dicit enim in Leone Baſilii Macedonis filio, Διὰ ταύτην τὴν τοῦ αἰτίαν ὁ Πατριάρχης εἶς τὴν ἐκκλησίαν εἰσέρχεσθαι μὴ ἐδίδου ἡ βασιλεὺς, ὅθεν διὰ τοῦ δεξιοῦ μέρους διήρχετο εἰς τὸ μητατώριον, *ob hanc itaque cauſam Imperatori Patriarcha introitu templi interdicebat: quamobrem per dextram partem in mitatorium intrabat*: & infra, τοῦ δὲ βασιλέως δημοσίαν ποιουμένου εἴσοδον εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, καὶ τὸ μητατώριον εἰσιόντος, καὶ ἐν ᾧ τόπῳ εὐχατο τότε, *Imperatore publicè in magnam Eccleſiam progrediente, & in mitatorium veniente, quo etiam loco precabatur.* Cedr. in Leon. Etiamſi itaque Imperatori nec Eccleſiam nedum bema ingredi licuerit, per dextram tamen templi partem (hoc eſt per dextrum κλῖτος) in mitatorium ſive Diaconicum ſe contulit, ibique precatus eſt. Unde palam fit Diaconicum, tam ab ipſo bemate quàm ab Eccleſiâ propriè dictâ, ſejunctum eſſe, uti etiam à nobis deſcribitur. Sed dicet aliquis, cuinam igitur uſui inſervit hoc Diaconicum? hìc, fateor, in diverſum tendunt doctorum ſententiæ; quod tamen ſatis mirari nequeo, cum ex ipſo nomine conſtet, locum iſtum Diaconis aſſignatum eſſe: At quorſum Diaconis, niſi ut muneribus ſuis in eo fungantur? nimirum ut ſacra veſtimenta atque vaſa, quibus in myſteriis celebrandis opus eſt, ibi reponant. Hoc etiam ex eo adſtruitur, quòd in diverſis Liturgiarum editionibus Διακόνικον & σκευοφυλάκιον promiſcuè tanquam ſynonyma uſurpentur. Et de hujuſmodi proculdubiò Diaconico, quicquid alii in contrarium prodiderunt, intelligendus eſt Synodi Laodicenæ canon 21. quo ſtatutum eſt, ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτας ἔχειν χώραν ἐν τῷ διακονικῷ, καὶ ἅπτεσθαι τῶν ἱερῶν σκευῶν, *Quòd non oportet miniſtros locum habere in Diaconico, & ſacra vaſa tangere.* Quibus ultimis verbis primorum ratio redditur: idcirco nimirum in Diaconico locum habere non debent, quòd ſacra vaſa ibi repoſita iis tangere non licet. Hinc Dionyſius Exiguus canonem iſtum de ſecretario interpretatur, eum ſic inſcribens, *Quòd Subdiaconi à Diaconico, id eſt, à Secretario ſint remoti.* Et Concilium Agathenſe, eundem quaſi canonem explicans renovanſque, decrevit, *Quoniam non oportet inſacratos miniſtros licentiam habere in Secretarium, quod Græci Diaconion appellant, ingredi,*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

& *contingere vasa Dominica.* Concil. Agath. can. 66. Hæc autem ipsissima sunt verba, quibus Isidorus Mercator dictum Laodicenæ Synodi canonem Latinè vertit; nisi quòd hic pro *Diaconion*, rectiùs legit Diaconicon. Secretarium autem idem fuit, quod nos Diaconicon esse diximus, quo videlicet vestes & vasa sacra reponebantur. Et sic usurpatur à Fortunato lib. 1. de vitâ S. Radegundis Reginæ, dicente, *Intrans Secretarium monacha veste induitur.* Et à Beda, ubi ait, *Sepultus verò est* Gregorius *corpore in Ecclesiâ beati Petri Apostoli, ante Secretarium die quarto iduum Martiarum.* Bed. hist. gent. Angl. l. 2. c. 1. ubi Rex Aluredus *Secretarium* Saxonicè interpretatur hupel popvice q. d. *Eucharistia Porticum*, sic enim vocarunt Saxones locum, quo Eucharistiæ utensilia reponi solent: quem Anglicè vocamus **the Uestry**, à Latinâ voce *Vestiarium*, quâ etiam D. Augustinus utitur, dicens, *Et sicut pascimini ex uno cellario, sic indumini ex uno vestiario.* August. Epist. 109. ad sanctimon. A recentioribus Latinis vulgò nuncupatur *Sacristia*, in quâ, quæ res juxta Ecclesiæ Romanæ usum reponendæ sunt, à Concilio Mediolanensi quarto sigillatim enumerantur.

XVI. Ad australem denique partem Bematis, in Ichnographiâ collocavimus Πρόθεσιν. Eam enim, contra ac alii senserunt, locum esse ab ipso bemate distinctum, non minus quam Διακόνικον, evidenter colligitur ex his Liturgiæ S. Chrysostomi verbis, Καὶ εὐλογῶν ὁ λαὸν, εἰσέρχεται· μὴ ὢν ἐκεῖ ἀπόλυειν, εἰ μὴ ἔστι διάκονος, εἰσέρχεται ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ ἱερατεῖον, καὶ μεταλαμβάνει τὸ ὑπολειφθὲν ἐν τῷ ἁγίῳ ποτηρίῳ θερμηρῶς καὶ ἐναλίως, καὶ διατάσσει τὸ ἅγιον ποτήριον τρὶς, καὶ ἕως μὲν μίσης τὸ λεγόμενον μαργαρίτης, *Et benedicens populum, ingreditur* bema. *Post dimissionem autem, si non est Diaconus, ingreditur in prothesin Sacerdos, & quod residuum est in sancto calice cum attentione & devotione consumit, & ter sanctum calicem abluit, & attendit ne remaneat particula aliqua, margarita vocata.* Sacerdos igitur ingressus est prothesin, idque ex ipso bemate, unde non modo constat prothesin à bemate separatam esse, verumetiam aditum patuisse à bemate ad prothesin ducentem; quemadmodum à nobis describitur: immo quidem ex ipso nao in bema per prothesin nonnunquam itur. Marcus Hieromonachus hoc confirmat, dicens, Καὶ θυμιᾷ τὸ ἕτερον, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν ἁγίων θυρῶν, καὶ ἐκπορευόμενος μέχρι τῶν βασιλικῶν πυλῶν, πάντων καὶ ἐν τῷ ναῷ, πληρώσας δὲ τὸ θυμιᾶν καὶ μέλλων εἰσιέναι ἐν τῷ ναῷ χαράττει σημεῖον ὅμοιον τῶν βασιλικῶν πυλῶν· ὡσαύτως καὶ εἰς τὸ ὁμφαλὸν, ἄρχων ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, καὶ εἰς τὰ ἄλλα θύεια ὁμοίως· ἀφθυμιῶν πάλιν τὸ ἡμιθύμιον ἐν τῷ εἰσιέναι, καὶ ὅπως εἰσέρχεται διὰ τῶν ἁγιασμάτων πυλῶν πάλιν σημεῖον ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, *Et alterum incensat incipiens à sanctis portis, & procedens usque ad Basilicas portas, idipsum in eo faciens, quod altero. Postea egreditur per borealem portam incensans iisdem omnes, quemadmodum etiam in templo. Cum incensandi autem finem fecerit, & ingressurus sit in templum, crucem designat ante basilicas portas, similiter & in umbelico sive medio templi, atque etiam ad alias portas similiter. Cum ingressurus autem est* bema, *incensat rursus præsidentem, & sic per prothesin ingreditur, faciens de novo crucem in sanctâ mensâ.* Marc. Hierom. de dub Typ. cap. 46. Ex templo itaque in Bema per prothesin ingressus est, nimirum διὰ τῶν ἀγιασμῶν πυλῶν, ubi aditus propterea à nobis in Ichnographia relinquitur, quo primo ex templo in embolum, & deinde ex embolo in prothesin, & sic ultimo ex prothesi in bema ingressus fiat. Porro in hoc loco Sacerdos, aut Diaconus quod reliquum est in sancto Calice, postquam omnes fideles communicaverint, ebibit; ut è verbis Liturgiæ S. Chrysostomi ante laudatis constat: hîc etiam Diaconus sanctum discum deponit, priusquam populo distribuitur; ut ex eadem Liturgiâ discimus, dicente, Εἶτα λαβὼν ὁ ἄγιον δίσκον τίθησιν ἐπὶ κεφαλὴν τοῦ διακόνου· καὶ ὁ διάκονος λαβὼν αὐτὸν μετ' εὐλαβείας, διακρατῶν ἔξω φέρει τῶν θυρῶν, ἐκεῖ λέγων οὐδὲν εἰσέρχεται εἰς τὸ ἱερατεῖον καὶ ἀποτίθησιν αὐτόν. *Accipiens deinde sanctum discum ponit eum super caput Diaconi, & Diaconus suscipiens ipsum cum veneratione respiciens extra versus januam, nihil loquens, in prothesin abit, & ipsum deponit.* Atque etiam ex Symeone Thessalonicensi, dicente, ἐπὶ πάντες τὴν ἱερὰν δύσιν ἐν τῇ προθέσει ἀποτιθέντων. Sym. Thessal. de Templo. Hîc etiam Sacerdotes & Diaconi ante Eucharistiæ consecrationem manus suas lavant. Liturgia S. Chrysostomi, Εἶτα ἀπελθόντες εἰς τὸ ἱερατεῖον νίπτουσι τὰς χεῖρας. Hîc denique sacra præparantur; ut ex eadem Liturgiâ constat. Hunc locum Latini *Oblationarium* vocârunt; unde in Ordine Romano legimus, *In quo Archidiaconus suscipit oblatas Pontificis de oblationario, id est, Prothesi, & dat Pontifici.* Et quidem aliquis hujusmodi locus, prothesis olim dictus, & oblationarium, ad unam bematis partem, non minus quam διακόνικον sive vestiarium ad alteram, in nostris etiamnum Ecclesiis, celebrioribus præsertim, collocari solet: quas etiam ad veterum, uti à nobis descriptæ sunt ac delineatæ, formam extructas esse, cuivis eas, cum iis quæ hucusque commentati sumus, conferenti, patebit.

Διακονικὸν. Quid propriè sit διακόνικον in antecedentibus annotationibus fusè explicuimus. Hîc autem vox ista latè sumitur pro omni pœnâ pœnitentibus impositâ, usque dum ad communionem recipiantur: adeo ut διακονικὸν hîc idem significat, quòd ἀφορίζεσθαι. Quo quidem sensu autor Epitomes canonum eâ voce sæpius utitur. Unde ubi Patres Nicæni in proximo canone dicunt, Μὴ ἐν διακονικῷ, in epitome ejusdem canonis vis istorum verborum exprimitur per ἀφορίζεσθαι.

In Can. XII.

Καὶ ἀποτίθησι τὰς ζώνας. Hîc ἀποτίθεσθαι τὰς ζώνας, idem est, quod *militiæ renunciare*, hæc autem loquendi formula exinde orta est, quòd cùm quis in militiam conscriptus, milesque factus fuit, cingulum, sive zona, quâ cingebatur, ei data est: unde Julianus nullos in exercitum suum Christianos admittere statuens, *Militiæ cingulum non dari, nisi immolantibus jubet*, ut tradidit Ruffinus, Hist. Eccles. l. 1. c. 32. quo etiam usu venit, ut ζώννυσθαι idem sit atque ἐνδύεσθαι τὰ ὅπλα *arma induere*, ut scribit Cælius Rhodeginus, l. 22. c. 19. ut & ζώννυσθαι idem quod ἐπιζώσασθαι, ut scribit Eustathius in Homerum, ubi eo sensu sæpe usurpatur, ut Iliad. Λ. initio.

Ἀτρεΐδης δ' ἐκέλευσεν, ἰὼν ζώννυσθαι ἄνωγεν
Ἀργείους, αὐτὸς δ' ἐδύσατο νώροπα χαλκόν.
Atrides autem clamavit, atque armari jussit
Græcos, & ipse induit splendidum ferrum.

Et odyss. Ω.

Ὅτε κεν πότ' ἀποφθιμένοιο βασιλῆος
Ζώννυνταί τε νέοι, καὶ ἐπεντύνωνται ἄεθλα.
Quando autem mortuo Rege
Armanturque juvenes, & parant certamina.

Sic etiam tam Hesychius, quam Suidas ζώννυσθαι exponit per καθοπλίζεσθαι. Et in politicis etiam legibus, *Cingi*, idem sonat, quod in militum numeros referri & armari, ubi dicitur, *Filius-familias equestri militiâ exornatus, & in comitatu principum retentus, cingi confestim jussus, testamentum de castrensi peculio facere potest.* l. 43. ff. De testamento militis. Ut igitur Zonâ cingitur, qui in militum delectum recipitur, & operam militarem navare aggreditur, sic etiam qui à militiâ recedit, ἀποτίθεται τὴν ζώνην, *Zonam deponere*, meritò dicatur. Unde vetus interpres ζώνας hoc loco *baltea* rectè vertit, & Dionysius Exiguus *Militia Cingulum.*

Προηγουμένως ἀναφαίνεται. In primis ad præcedentem canonem annotationibus observatum est, Licinium Imperatorem, paulò ante præsentem Synodum Nicææ celebratam, gravissimis Christianos persecutionibus exagitâsse. De hujus tyrannide Patres Nicæni in dicto præcedente canone disertè meminerunt, eam isti condendo materiam sibi præbuisse indigitantes. Eandem autem & præsenti sanciendo canoni occasionem dedisse exinde liquet, quòd hîc, æque ac illic, de lapsis agatur; illic nimirum de omnibus in genere, qui sponte suâ & sine necessitate tunc temporis lapsi sunt; hîc autem de militibus speciatim, qui cingula semel deposita resumpserant; hoc est, qui militiæ primò renunciaverant, & eandem postmodum sub eodem tyranno receperant. Quandoquidem autem hæc observatio hunc canonem egregiè illustrabit, eumque à perversis aliorum commentariis perspicuè vindicabit, rem ab ipsâ origine repetemus, ut cognitâ canonis occasione, ipsissimus ejus sensus simul innotescat.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Licinius itaque, quo in Christianos odio flagrabat, inter alia edictum edidit, quo cautum fuit, ut nemo militum honore militiæ suæ frueretur, nisi qui dæmonibus sacrificaret: ut testatur Eusebius, qui eodem tempore claruit, dicens, Εἶτα τοὺς κατ' πόλιν στρατῶται ἐκκρίνεσθαι καὶ ἀποδύεσθαι τῆ τῆς τιμῆς ἀξιώματος, εἰ μὴ τοῖς δαίμοσι θύειν αἱροῖντο, ἐκκελεύεται, *Posthæc cunctos in urbibus militantes, nisi dæmonibus sacrificare mallent, exauctorari, & honore militiæ spoliari jubet.* Euseb. Hist. Eccles. l. 10. c. 8. Quod idem & alibi fusius sic repetit, ὡς δ' οὐκ εἶχεν ὑδὲ ἐν τούτῳ τοὺς ὑπακούοντας, γυμνῆ λοιπὸν τῆ κεφαλῆ, τοὺς κατ' πόλιν στρατῶτας, ἀγελαιοκόμων τισὶ δόγμασιν ἀποδύεσθαι, εἰ μὴ τοῖς δαίμοσιν αἱροῖντο θύειν, παρεκελεύετο, *Verùm cum nec in hoc sibi illos obsequi videret, nudo deinde capite decrevit, ut qui in urbibus erant milites, nisi dæmonibus sacrificare mallent, à præsidialibus ordinibus removerentur.* Id. de vitâ Constant. l. 1. c. 54. Henricus Valesius in annotationibus ad priorem locum observat duplicem fuisse apud Romanos militiam, alteram Castrensem seu legionariam; alteram civilem, Cohortalem etiam dictam in Codice Theodosii: eos autem, qui in hanc cohortalem militiam adscripti erant, vulgò à Latinis officiales, seu apparitores vocari, à Græcis autem communi vocabulo στρατῶται; istos autem στρατῶτας κατ' πόλιν, ab Eusebio commemoratos, eosdem esse, quos Themistius orat. 17. ἀγυιοὺς στρατῶτας vocat, Apparitores nimirum sive Officiales, qui sub præsidibus & præfectis prætorio fiscalia tributa exigebant; non autem eos qui à Castrensi seu legionariâ militiâ erant. Sed vereor, ut hæc distinctio in supra laudatis Eusebii locis admittatur. Licinius enim proculdubiò non eos solos, qui in cohortali, verumetiam qui in Castrensi militiâ, ad honores & dignitates evecti sunt, exauctorari jussit. Quod etiam ex eventu patet. Vi enim istius edicti, quicunque militari aliquâ dignitate decorati sunt, eâdem exciderunt. Cùm enim Constantinus postea libertatem iis ad dignitates suas redeundi indulgeret, de militaribus dignitatibus in genere nullâ adhibitâ distinctione meminit. Sic enim idem Eusebius, ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ τοῖς ὀξυτομωτέροις μᾶλλον ἐπὶ στρατηγικῆς ἀξίαις πατρὶ, πίστιν δὲ διὰ τοῦ ἀπυροῦ καὶ ἄδικον φόβου ἀπαιτοῦσι, ὅτι τὸ χριστιανίζειν τὸ κρεῖττον ὁμολογοῦντες, μεμνήμεθα ἧς εἶχον ἀξίας, αἰρετὸν ἦν περὶ βίλησιν, ἢ στρατικὰ τέρψεων ἐφ' ὅπερ ἦσαν ἡδέως μᾶλλον, ἢ μὴ ἀφίσιως ἐντίμου ἐλευθέρων ἄγειν σχολῆ. *Illis præterea, qui militaribus olim dignitatibus decorati, crudeli quodam atque iniquo prætextu iis exciderunt; ideo scilicet, quòd cultum Dei profitentes, dignitati suæ anteponerent; liberum sit eligere, utrum malint militiam repetentes in eodem, quo prius fuerant, statu permanere, an cum honesta missione liberè agere.* Euseb. de vitâ Constant. l. 2. c. 33. Et clarius adhuc Sozomenus, qui hoc Constantini edictum sic breviter exprimit, τοῖς δὲ στρατίας τινὸς ἀφαιρεθῆσαν, ἐν γνώμῃ ἑκάστου, ἢ ἐφ' ὅπερ ἦσαν ἡδέως τάττεσθαι, ἢ μὴ ἀφίσιως ἐντίμου ἐλευθέρων ἄγειν σχολῆ. *Quibus verò ordo cujuslibet militiæ ademptus est, liberum iis reliquit, ut vel pristinum locum recuperarent, vel cum honestâ missione otio liberali fruerentur.* Sozom. Hist. Eccles. l. 1. c. 1. Non igitur in civili solâ, sed in qualibet militiâ ad dignitatem promoti, à Licinio depositi, & à Constantino restituti sunt. Etiamsi autem post emissum Licinii edictum plures militaribus suis dignitatibus spoliari maluerint, quàm dæmonibus sacrificare: nonnulli tamen, ut videtur, easdem postea pecuniâ & beneficiis recuperare conati sunt. Contra quos propterea Patres Nicæni præsentem canonem ediderunt, decennalem ab iis pœnitentiam exigentes, etiam post triennium in auditione transactum. Nec quidem immeritò. Cùm isti enim cingula priùs deposuissent, Christum dignitatibus suis præferentes, postea autem reversi, militiam suam rursus assecuti essent, & dignitates suas vice versâ Christo præposuissent, ipsis etiam dæmonibus potiùs sacrificare, quàm dignitatibus spoliari eligentes: rationi pariter atque religioni summè consentaneum fuit, ut diutiùs in pœnitentiâ versarentur, quo se firmiores esse atque constantiores quàm antea demonstrarent. Neque etiam atrocius in sese facinus admittere potuerant, quàm, cùm Christianam religionem priùs professi essent, militares suas dignitates ipsi Christo apertè coram paganis anteponendo, quo nihil à religione remotius, nihil Christo injuriosius effingi potuit, aut perpetrari; adeo ut, si vel prima veræ religionis rudimenta ritè imbibissent, cum Marcello Centurione sane dixissent, *Si talis est conditio militantium, ut diis & Imperatoribus sacra facere compellantur; Ecce projicio vitem, & cingulum, renuncio signis & militare recuso.* apud Baron. ad an. 298. Hoc argumentum fusiùs idcirco prosecuti sumus, quia Scultetus in medul. Patr. p. 419. & nescio quot alii, toto Patrum horum Nicænorum choro sibi sapientiores visi, ex ipso hoc canone sacratissimo huic Concilio errorem inferre non erubuerunt; ex eo nimirum, quòd militiam à Patribus hîc condemnatam esse somniârunt, quod quidem sanctissimis hisce Patribus nunquam in mentem venit. Militiam enim in genere nequaquam improbant; sed ab iis tantùm, qui militares suas dignitates ipsi Christo prætulerunt, & cùm illis semel depositi fuissent, dæmonibus potiùs sacrificare, quàm eas non recuperare maluerant, pœnitentiam summo jure requirunt, tempusque in eâ transigendum definiunt. Hoc ex ipsâ canonis hujus constituendi occasione, uti ostensum est, abundè constat. Etiamsi enim Licinii persecutio, in hoc æque ac in præcedenti canone non commemoretur; ex eo tamen, quòd in præcedenti Patres disertè asserant, se de iis, qui sub Licinii tyrannide lapsi sunt, loqui, eandem & in hoc canone intelligendam esse necessariò consequitur; in quo sc. æque ac in eo de lapsis agunt: usque adeo ut vetus canonum interpres Latinus præcedentem & præsentem in unum canonem conjungat; idque sub hoc titulo, *De his, qui prævaricati sunt præter necessitatem, aut præter ablationem facultatum, aut pericula, aut tale aliquid, quòd factum est sub Tyran. Diocl.* Diocletiano nimirum pro Licinio malè posito; & quidem in titulo, unde in ipso canone omittitur. Verùm & hinc saltem efficitur, dicto interpreti visum esse, eandem tyrannidem ambobus hisce sanciendis canonibus occasionem dedisse. Istud autem & ex ipso præterea canone confirmetur, in quo militia tacitè approbatur. Non enim eos condemnat, qui militant; sed eos solos, qui, cùm cingula Christi causâ deposuissent, eadem rursus pecuniâ assequerentur. Quòd si militia absolutè sumpta Patribus hisce improbata fuisset, eos qui cingula priùs receperant, non minus quàm qui eadem adempta repetierant, condemnâssent. Nihil autem de primâ cingulorum acceptione, sive militiæ susceptione loquuntur; quam proinde non tantùm non condemnâsse, sed & approbâsse censendi sunt. Hinc autem colligere est, quantum veræ horum canonum interpretationi conducit, ipsam eos constituendi occasionem perspectam habere, quâ antehac incognitâ, tot docti viri in tantum errorem prolapsi sunt, dum Patres Nicænos in præsenti canone erroris insimularent. Quo etiam factum est, ut Josephus Ægyptius hunc canonem metaphoricè interpretetur, de abstinentiâ videlicet à mundo, & ad eundem reditu. Sic enim canonem inscribit,

منحل من زهد في الدنيا وخلاها وترهب ورجع بدالة وقلع الرهبانية ورجع في الدنيا

De eo, qui abstinentiam à mundo professus est, eique renunciavit, & monachus factus est; postea autem retroversus religiosam vitam relinquit, & ad mundum redit. Cui titulo totam etiam paraphrasim suam accommodat. Et ab istâ quidem præsentis canonis expositione, nec ipse Johannes Scholasticus sive Antiochenus multum abhorruisse videtur; quippe qui in titulo 35. qui inscribitur, Περὶ τῶν μοναχῶν καὶ μοναχῶν ἀθετούντων τὸν ἐπαγγελίαν τῆ σχήματι, *De monachis & monialibus professionem religiosæ vitæ irritam facientibus*, hunc canonem inter alios & quidem primo in loco citat. Hanc autem metaphoricam interpretationem meritò appellavimus. Patres enim nihil hîc de monachis vel monialibus statuerunt; sed tantum de militibus. Quæ autem hîc constituta sunt, per metaphoram quidem, sed longè petitam, iis applicentur. Ut enim milites, qui, ne dæmonibus sacrificârent, cingula deposuerunt, & postea ea requisiverant, ab hoc; sic monachi & moniales, qui mundo renunciârunt, & ad eum postea rediêrunt ab aliis canonibus puniuntur; ab hoc autem nequaquam.

ἐξεῖναι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ φιλανθρωπότερον. Hinc summa Episcoporum dignitas eluceſcit: utpote quorum in potestate situm est, idque celeberrimæ hujus generalis Synodi autoritate, etiam inflictas delinquentibus pœnas remittere, vel diminuere; quod quidem majus est, quàm quod ulli politici judices sibi vendicare possunt. Hi enim in sententiâ quidem ferendâ, in levioribus delictis lenitate, in gravioribus benignitate, ut loquuntur Jurisconsulti, uti possunt, nam *Judex postea quam semel sententiam dixit, postea judex esse desinit: Et hoc jure utimur, ut judex, qui semel vel pluris vel minoris condemnavit, amplius corrigere sententiam suam non possit; semel enim malè seu benè officio functus est*, l. 55. ff. *de re judicata & de effectu sententiarum*, &c. vid. & l. 2. c. *de sententiis ex periculo recitandis.* Pœnas igitur minuere non judex, sed solum Princeps potest, l. 27. ff. *de pœnis.* Imo quidem

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

quidem, etiamsi de rei innocentiâ postea certior sit factus, αὐτὸς γὰρ ὁ κρατήσας δι᾽ αἶνόν τινα ἢ δίωξιν ἀναίτιον ἐνεσπούδασεν· ἔστι γάρ τις τῷ αἰτίαν ἄξιον ἀναγκαῖον κἂν γενόμενον εἶναι, *Judex enim, qui aliquem condemnavit tanquam sontem, liberare insontem compertum non potest. Neque enim quispiam sententiam suam revocat, etiamsi pecuniaria sit.* Basilic. l. 60. tit 50. c. 1. Hoc autem Episcopis licet; quod iis speciale esse, Photius doctè observavit, qui cùm dixisset, leges civiles Episcopo, videnti pœnitentiam clerici, qui alea lusit, aut spectaculis se immiscuit, potestatem facere ut pœnam minuat, & antequam statutum tempus completum sit, ipsum sacro ministerio restituat, addit, τοῦτο δὲ οὐκ ἐπιτρέπων ἰδιώτῃ ἐστί, Phot. nomoc. tit. 9. cap. 39. ubi etiam fusè ostendit, hoc publicis judicibus illicitum esse. Idem autem Episcopis confirmavit etiam Synodus Ancyrana can. 5.

In Can. XIII.

Περὶ τῶν ἐξοδίων τινῶν. Cùm Patres Nicæni duobus Canonibus proximè antecedentibus de iis, qui grassante Licinii persecutione lapsi sunt, egissent, & istis quidem duodecim, his autem tredecim annorum pœnitentiam transigendam definiissent, injecta est iis cogitatio, vel forsitan quæstio, ab aliquo ibi congregato proposita, quid faciendum sit, si quem ante completum istud pœnitentiæ tempus mortem obire contigerit? respondent itaque, statuuntque hoc Canone, antiquam & Canonicam legem adhuc observandam esse; ut si quis ex istis pœnitentibus animam egerit, & vitâ excessurus fuerit, viatico sive Eucharistiâ non privetur. Vox autem ista ἐξόδιον viaticum, peculiaris est Eucharistiæ moribundis datæ, eos nempe longo itinere ad cœlum faciendo corroboranti. Ut hoc autem etiam pœnitentibus morti vicinis concedatur, statutum est à Concilio Ancyrano can. 6. necnon à Concilio Carthaginensi quarto, *Pœnitentes, qui in infirmitate sunt, viaticum accipiant.* can. 77. Sic etiam Aurelianense secundum, *De his, qui in pœnitentiâ positi vitâ excesserunt, placuit nullum communione vacuum debere dimitti.* Conc. Aurel. 2. c. 12. Arausicanum primum, *Qui recedunt de corpore, pœnitentiâ acceptâ, placuit sine reconciliatoriâ manus impositione eos communicare, quod morientis sufficit consolationi, secundum definitiones Patrum, qui hujusmodi communionem congruenter Viaticum nominaverunt.* Concil. Arausic. 1. can. 3. Et quidem post celebratam hanc Nicææ Synodum, etiamsi pœnitentia per totum vitæ delinquentis decursum transigenda sæpiùs constituta sit, cautè tamen perpetuò provisum est, ut animam agentibus communio non denegetur; sed hoc viaticum omnibus decessuris indulgeatur. Sic statuit S. Basilius can. 73. Concilium Toletanum primum, *Si qua vidua Episcopi, aut Diaconi maritum acceperit, nullus Clericus, nulla religiosa cum eâ convivium sumat, nunquam communicet: morienti tantum ei sacramentum subveniat.* Concil. Tol. 1. can. 18. " Mulier autem non admittatur " ad communionem, nisi marito defuncto egerit pœnitentiam; " si autem vivente eo secesserit, & pœnituerit, nullo modo, " nisi vitâ deficiens, accipiat communionem, ibid. c. 19. Carthaginense quartum, " Is qui pœnitentiam in infirmi- " tate petit, si casu, dum ad eum sacerdos venit, oppressus in- " firmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent " testimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitenti- " am; & si continuò creditur moriturus, reconcilietur per " manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia. Concil. Carth. 4. c. 76. Toletanum XI. " Qui pœniten- " tiam in mortis agit periculo, non diutinè à reconcili- " ationis gratiâ differendus est; sed si præcincto mortis " urgeatur periculo, pœnitentiâ per manus impositionem " acceptâ, statim ei reconciliatio adhibenda est, ne priùs " humanis rebus æger abscedat, quàm donum reconciliationis " accipiat. Tolet. XI. c. 12. Vide & Concil. Valentini sub Damaso can. 3. Agathense, " Viaticum tamen omnibus " in morte positis non est negandum. Concil. Agath. can. 15.

Ὁ παλαιὸς καὶ κανονικὸς νόμος διαφυλαχθήσεται. Ex his verbis constat, patres Nicænos nihil hîc de novo constituisse, sed veterem quandam de hâc re legem renovasse, & suâ demum autoritate Posteritati confirmatam tradidisse. Et hoc quidem à Concilio Ancyrano, ante hoc Nicænum habito, statutum est, περὶ ἐκείνων φόνων ἐπιτιμίοις μὲν, τῷ δὲ πλείω ἀπὸ τῆς πίλου τῶν ἓξ κατεξιώθησαν. Syn. Ancyr. can. 23. Et Concilium Arelatense primum decrevit, *De his, qui falsò accusant fratres suos, placuit eos usque ad exitum non communicare*; Arel. 1. c. 14. In ipso igitur exitu iis communione non interdicit, sed tantum usque ad exitum. Sed neuter horum Canonum iste παλαιὸς νόμος esse potest, à patribus Nicænis hîc commemoratus; namque ambo hæc Concilia paulò ante Nicænum celebrata sunt. Quocirca παλαιὸς iste νόμος altiùs petendus est: ubi tamen figendus sit difficillimum est determinare. Hoc saltem pro comperto habemus, multis ante hoc Concilium annis sacramentum pœnitentibus morituris dari solitum fuisse: & quidem Dionysius Alexandrinus, qui ipsius Cypriani diebus, centum ferè annis ante sacrum hoc conventum claruit, aperte fatetur se hoc Presbyteris suis in mandatis dedisse, ut pœnitentibus ultimum trahentibus spiritum venia, ac proinde Eucharistia etiam, indulgeretur. In Epistola enim ad Fabium Antiochenum scriptâ Serapionem quendam senem, in persecutione lapsum tradit veniam & communionem ab Ecclesiâ sæpe postulâsse, sed nunquam admissum fuisse usque quo animam efflaturus erat, cùm autem se Deo anteactæ vitæ rationem illico redditurum esse persentiscebat, puerum protinus ad se vocatum mittebat, unum ex Presbyteris accersitum; contigit autem, ut Presbyter, ad quem se puer conferebat, tunc temporis ægrotaret, qui nihilominus exiguam Eucharistiæ partem in os senis infundendam mittebat, vel ut ipsa se habent Dionysii verba, ἔδραμέν ὁ παῖς ἐπὶ τὸ πρεσβύτερον, νὺξ δ᾽ ἦν, κἀκεῖνος ἀσθένει· ἀφικόμενος μὲν οὖν οὐκ ἐδυνάσθη. ἐσπλὼς δὲ ὑπ᾽ ἐμοῦ διδομένους τοὺς ἀπολλαγησομένους τοῦ βίου, εἰ δύναιτο, καὶ μάλιστα εἰ καὶ πρόσθεν ἱκετεύσαντες τύχοιεν, ἀξιώσας, ἵνα εὐέλπιδες ἀπολλάτωσι· βεβαρὺ τῆς εὐγενείας ἐπέδωκεν τῷ παιδείῳ, ὑποζεύξαι κελεύσας, καὶ τῇ πρεσβύτῃ καὶ τῷ σώματι ὑποσβέσαι. *Puer ad Presbyterum cucurrit; jam nox erat; Presbyter autem ægrotabat, proindeque venire non potuit. Sed quoniam in mandatis dederam, ut morituris, si peterent, & maximè si antea suppliciter postulâssent, venia indulgeretur, quo bonæ spei pleni ex hac vitâ migrarent; exiguam Eucharistiæ partem puero tradidit, jubens ut in aquâ intinctam seni in os instillaret.* Dionys. Alex. epist. ad Fab. apud Euseb. hist. Eccles. l. 6. c. 44. In his verbis observatum velim primò quidem sub veniæ tunc temporis indultæ nomine etiam Eucharistiam comprehensum esse, Presbyter enim in mandatis ab Episcopo suo Dionysio acceperat, pœnitentes morituros illud exposcentes ἐφόδιον *absolvere*, sive *veniam iis indulgere*; hîc autem & Eucharistiam ad eum misit, quod ei non licitum fuisset, nisi sub voce ἐφόδιον ei injunctum esset: & deindè hoc à Dionysio Alexandrino mandatum fuisse, ut Eucharistia pœnitentibus extremum profusuris habitum indulgeretur. Utrum ipse primus hoc statuerit incertum est; certissimum autem ex ipsis verbis, eum statuisse. Idem verò, & iisdem etiam diebus, à Concilio quodam Romæ, sede istâ tunc temporis vacante, post mortem Fabiani habito constitutum est; ut constat ex Epistolâ cleri Romani ad Cyprianum scripta, ubi hæc habentur, *Cujus temperamenti moderamen nos hic tenere querentes, diu, & quidem multi, & quidem cum quibusdam Episcopis vicinis nobis, & appropinquantibus, & quos ex aliis provinciis longe positis persecutionis istius ardor ejecerat, ante constitutionem Episcopi nihil innovandum putavimus; sed lapsorum curam mediocriter temperandam esse credimus: ut interim, dum Episcopus dari a Deo nobis sustinetur, in suspenso eorum, qui moras possunt dilationis sustinere, causa teneatur. Eorum autem, quorum vitæ finem urgens exitus dilationem non potest ferre, actâ pœnitentiâ, & professâ frequenter suorum detestatione factorum, si lachrymis, si gemitibus, si fletibus dolentis & verè pœnitentis animi signa prodiderint, cùm spes vivendi secundùm hominem nulla subsiterit, ita demum cautè & sollicitè subveniri.* Cyprian. epist. 31. & in aliâ itidem Epistolâ, ejusdem cleri Romani ad clerum Carthaginensem conscriptâ, legimus, *Et alia, quæ incumbunt nobis, etiam ipsa subdidimus, ut si, qui in hanc tentationem inciderunt, cœperint adprehendi infirmitate, & agant pœnitentiam facti sui, & desiderent communionem, utique subveniri iis debet.* ibid. Epist. 3. Unde palam est, tale aliquod Romæ tunc temporis obtinuisse statutum, quo lapsi pœnitentes & lethali morbo correpti communionem sibi concessam haberent. Nullum autem hujusmodi decretum Carthagine istis diebus vel observatum fuisse, vel constitutum, ex ipsis D. Cypriani Epistolis colligere licet, ille enim ad clerum suum scribit, eos solos lapsos, diem obeuntes, ad pacem recipiendos esse, qui libellos à martyribus acceperunt, & eorum prærogativâ apud Deum adjuvari possunt, epist. 13, & 14. Et nec in hoc se legem dare, aut autorem temerè constituere asserit, epist. 15. ad cler. Rom. ubi etiam pleniorem hujus rei discrepationem ad majorem Episcoporum conventum reservandam esse dicit: adeò ut nihil certius esse potest, quàm legem in præsenti Canone com-

memoratam, D. Cypriano, cùm iſtas Epiſtolas ſcriberet, prorſus incognitam eſſe. Et, ni fallor, ultra ejus ætatem deduci nequit; quâ lapſorum cauſæ ſummo vigore diſcuti cœperunt. Hujuſmodi autem legem duobus locis iis temporibus editam fuiſſe, è ſupradictis patet, Romæ videlicet, & Alexandriæ; illic quidem à Clero; hîc ab Epiſcopo Dionyſio: quam propterea utroque in loco ab iſtis uſque ad præſentis Concilii tempora obſervatam fuiſſe, pluſquam veriſimile eſt. Hanc igitur παλαιὸν καὶ κανονικὸν νόμον patres hîc appellant, & ſuâ demum autoritate corroborant; quoniam ut videtur, plurimis in locis nondum recepta fuit. Sanè Concilium Eliberitanum, viginti plus minus annis ante hoc Nicænum habitum, communionem etiam in fine ſive exitu vitæ quàm plurimis peccatoribus denegandam decrevit. "Placuit, ut quicunque poſt fidem baptiſmi ſaluturis, adultâ "ætate, ad templum idoli idololatraturus acceſſerit, & fecerit "quod eſt crimen capitale, nec in fine eum ad communionem "ſuſcipere, Concil. Elib. c. 1. Si quis maleficio interficiat alte- "rum, eo quod ſine idololatriâ perficere ſcelus non potuit, "nec in fine impertiendam illi eſſe communionem, ibid. can. "6. Si quis fortè fidelis poſt lapſum mœchiæ, poſt tem- "pora conſtituta, actâ pœnitentiâ denuò fuerit fornicatus, "placuit eum nec in fine habere communionem, ibid. can. 7. vide & can. 2. 3. 8. &c. In Hiſpaniâ igitur contraria adhuc ſententia prævaluit, ubi communio nonnullis pœnitentibus in extremo etiam halitu præciſa eſt. Innocentius primus, Epiſcopus Romanus, in epiſtolâ ad Exuperium Tholoſanum ambas haſce ſententias ſive leges commemoravit, & utriuſque rationem non contemnendam reddidit. Verba ejus, ut hiſce rebus explicandis quamplurimum conducentia, tota tranſcribemus. "Et hoc quæſitum eſt, inquit, quid de "his obſervare oporteat, qui poſt baptiſmum omni tempo- "re incontinentiæ voluptatibus dediti in extremo fine vitæ "ſuæ pœnitentiam ſimul & reconciliationem communionis "expoſcant: De his obſervatio prior durior, poſterior in- "terveniente miſericordiâ inclinatior eſt. Nam conſuetudo "prior tenuit, ut concederetur iis pœnitentia, ſed com- "munio negaretur. Nam cùm illis temporibus crebræ perſe- "cutiones eſſent, ne communionis conceſſa facilitas homi- "nes de reconciliatione ſecuros non revocaret à lapſu, me- "ritò negata communio eſt conceſsâ pœnitentiâ, ne totum "penitùs negaretur, & duriorem remiſſionem fecit temporis "ratio. Sed poſtquam Dominus noſter pacem Eccleſiis ſuis "reddidit, jam terrore depulſo communionem dari abeun- "tibus placuit, & propter Domini miſericordiam, quaſi "viaticum profecturis; ne Novatiani hæretici, negantis ve- "niam, aſperitatem & duritiam ſubſequi videamur. Tri- "buetur igitur cum pœnitentiâ extrema communio, ut "homines hujuſmodi vel in ſupremis ſuis, permittente ſal- "vatore noſtro, perpetuo exitio vindicentur. Innocent. 1. epiſt. 3. ad Exup. cap. 2. Hîc, ut videre eſt, Innocentius duas commemorat obſervationes, quarum prior pœnitentiam ſine communione, poſterior communionem unà cùm pœnitentiâ lapſis in extremo vitæ fine indulſit; priorem nonnulli Concilii Eliberitani decreta eum indigitaſſe opinantur; quod nobis nequicquam viſum eſt: iſta enim decreta Hiſpaniæ tantum obſervata leguntur. Et præterea Eliberitani iſti Canones peccatoribus ibi commemoratis, non tantum ad extremam metam, ſed & per totum vitæ curriculum communionem denegandam edicunt: Innocentius autem de iis ſolis loquitur, qui in extremo fine vitæ ſuæ pœnitentiam & reconciliationem communionis ſimul depoſcunt; ac proinde ad antiquiora reſpexiſſe tempora videtur, cum nimirum (ut ipſe ſubdit) crebræ perſecutiones eſſent; ad Cypriani nimirum, vel iis etiam priora tempora, quibus ſeverior viguit Eccleſiæ diſciplina, quâ fideles à lapſu meliùs coercerentur. Per poſteriorem obſervationem præſentem haud dubiè Canonem intellexit. Hoc exinde liquet, quòd extremam iſtam Communionem *viaticum* vocet; quemadmodum hîc appellatur: atque etiam quòd eam poſt pacem Eccleſiæ redditam ſancitam fuiſſe aſſerat. Et quidem poſt editum hunc Canonem, poſterior iſta obſervatio, in eo confirmata, quâ viaticum nemini morituro illud expoſcenti denegatur, ab eo uſque tempore ubique & perpetuò recepta eſt, & quâ par eſt religione uſitata uſque adeò, ut Epiſcopis olim in more poſitum fuerit, Presbyteris ſuis in mandatis dare, ut nemo, quod fieri poteſt, ſine viatico ſuo hinc migraret. Cujus rei egregium habemus exemplum in doctiſſimo illo pientiſſimoque Ptolemaidis Epiſcopo Syneſio, qui hæc de ſeipſo nobis tradidit, ποῦπον ἔν ἐμαυτῷ ζωγράφηται, εἰ προσπλάσῃς Λαμπωνιανῷ τὸ χρέων, καὶ ἡ νυὸς παρῇναι δόξειε, πᾶσιν ἐφῆκε τοῖς τότε παρουσίοις φρίσσουσιν, κοινωνίας ἅπαξ μεταλαβεῖν· μοῦνος γὰρ ἀπεδόκουν ἀναιμώτῳ καὶ ἐμοί. "Tantum "tulum hoc ergo mihi ſumpſi, ſi Lamponiano (Eccleſiâ "ſegregato) fatalis neceſſitas immaneret, & præſtituta "mortis dies adeſſe videretur, tum omnibus, qui eo tempore "intereſſent, Presbyteris conceſſi, eum communionis par- "ticipem facere. Nullus enim, quantum in me erat, Ec- "cleſiaſticis vinculis obſtrictus morietur. Syneſ. epiſt. 67. ad Theophilum.

Εἰ ἦ ἀπογνωσθεὶς καὶ κοινωνίας πάλιν τυχών. In Johannis Antiocheni collectione Canonum πάλιν hîc non legitur: & poſt τυχὼν additur καὶ προσφορᾶς μετασχών, Joh. Antioch. coll. can. tit. 18. quæ verba vetus etiam interpres legit, vertitque & *oblatione percepta* can. 12. necnon Dionyſius Exiguus, qui tranſtulit, *oblationiſque particeps factus.*

Μετὰ τ κοινωνήσαντα τ εὐχῆς μόνῃ ἴσα. verbum ἴσα, quod hîc in fine, in Joh. Antioch. collectione tit. 18. initio horum verborum collocatur, quibus etiam alia adduntur, hîc deſiderata nimirum, ἄχρις ἂν πληρωθῇ ὁ ὁσιώτατος ἅπαν τ μεγάλης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου χρόνον, *quouſque adimpleatur tempus à magno & univerſali Concilio definitum.* Hæc autem, nec à veteri interprete, nec à Dionyſio Exiguo, nec ab Iſidoro Mercatore leguntur: ſed Balſamon ea legiſſe videtur, eo quòd conſtitutum hîc aſſerat, cum qui poſt receptam communionem convaleſcit, ſacramenta non aſſequi, εἰ μὴ πληρωθῇ πάντως ὁ νενομισμένος χρόνος τῆς ὀπτασίας. Et quidem, etiamſi lecta non eſſent, neceſſario tamen intelligenda ſunt. Sacramenta enim tunc temporis recepta, nulli eſſe poſſunt pœnitentibus impedimento, quo minus poſt elapſum pœnitentiæ tempus ad communionem admittantur.

Πᾶς πρός. Hîc erratum in Ariſteni ſcholia irrepſiſſe nemo ambigat. Canon enim, non de fidelibus, ſed tantùm de lapſis, & pœnitentiam in exitu vitæ agentibus loquitur. Et præterea πᾶς πρὸς, *omnes fideles* etiam ſanitati reſtituti ſacramentorum participes erunt; contra ac hic aſſeritur: quod itaque codici M S. quo uſi ſumus, potiùs quàm ipſi Ariſteno attribuendum eſt. Neque enim hæc tam obvia Ariſtenum latere potuerunt.

In Can. XIV.

Περὶ τῶν κατηχουμένων. Huic etiam ſanciendo Canoni Licinii tyrannis ſive perſecutio occaſionem præbuit. Cùm enim nonnulli fideles, idque ſuâ ſponte, nulla cogente neceſſitate tunc temporis lapſi fuerint, ut ex can. XI. conſtat, non mirum eſt Catechumenos in idololatriam præcipites abjiſſe, quippe qui nondum in Chriſtianâ religione confirmati ſunt, in quos nihilo ſecius lapſos animadverteretur neceſſe erat. Catechumeni autem adhuc pagani erant; qui tamen de Chriſtianæ religionis veritate certiores facti, ſe quoque Chriſtianos fieri, & ſacro baptiſmate à peccatis ſuis ablui cupiebant. Hoc autem iis conferri non potuit, priuſquam primis ſaltem religionis iſtius elementis κατηχούμενοι, hoc eſt, initiati ſunt, & ſufficienter inſtructi; qui proinde à prima ipſorum converſione uſque ad baptiſmum κατηχούμενοι appellati ſunt: propterea quod totum iſtud tempus ἐν τῷ κατηχεῖν, in erudiendis iis & admonendis abſumptum eſt. Horum duo fuiſſe genere ex hoc ipſo Canone demonſtrari poteſt, alios nimirum ἀκροωμένους fuiſſe, alios ὑποπίπτοντας. Hîc enim decernitur, ut ſiquis Catechumenus lapſus ſit, tribus ille annis ſit inter ἀκροωμένους *Audientes*, poſtea autem σύγκειται oret cum Catechumenis, viz. orantibus, qui etiam γονυκλίνοντες *genu flectentes* vocantur à Concilio Nepcæſarienſi can. 5. In quem Canonem omnes ſcholiaſtes, Balſamon, Zonaras, & Ariſtenus, hanc Catechumenorum in duas claſſes diſtributionem agnoſcunt, & explicant. Nonnullos enim obſervant Catechumenos nuper acceſſiſſe, ac proinde imperfectiores eſſe; qui propterea κατηχούμενοι ἀκροώμενοι, *Catechumeni audientes* merito appellentur, quibus nihil amplius quàm audire permiſſum eſt; alios autem jampridem acceſſiſſe, ac proinde perfectiores evaſiſſe, & baptiſmo aptiores: qui idcirco orationem, quæ fit ſuper Catechumenos, expectabant, & dum ea recitaretur, genua flectebant, nec Eccleſiâ priùs exibant, quàm à Diacono, οἱ κατηχούμενοι προέλθετε, pronunciatum eſt; Quos propterea ὑποπίπτοντας jure nuncupemus, quibus nempe ſolis ὑποπίπτειν in Eccleſiâ licuit. Hiſce ſuffragatur & Matthæus Blaſtares, atque etiam Scholiaſtes Harmenopuli: dicens, Δύο τῶν κατηχουμένων εἶναι τάξεις· ἡ μὲν τῶν γόνυ κλινόντων ἡ πιλουμένων· ἡ δὲ τῶν ἀκροωμένων ἡ ἀπιλήτων. Schol. Harmen. epit. can.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

can. sect. 5. tit. 3. De audientibus Catechumenis in antiquioribus etiam patribus frequens occurrit mentio. Tertullianus, " Nemo ergo sibi aduletur, quia inter auditorum tyrocinia " deputatur, quasi eo etiam nunc sibi delinquere liceat. Et mox postea, " An alius est intinctis Christus, alius audientibus? Tertul. de pœnitentiâ cap. 6. Cyprianus, " Audi- " entibus etiam, si qui fuerint, periculo prævenți, & in exitu " constituti, vigilantia vestra non desit: Implorantibus divi- " nam gratiam misericordia Domini non denegetur. Cypr. epist. 13. ad Clerum. Et alibi, " Optatum inter lectores " doctorem Audientium constituimus. Id. Epist. 24. ad Cler. Ubi etiam observare licet Catechistam vocatum *Audientium* doctorem, quales insignes olim claruerunt Alexandriæ, Origines, Pantænus, Clemens, & Dionysius. D. Ambrosius hos *Audientes* simpliciter *Catechumenos* vocat; genuflectentes autem, sive perfectiores, *Competentes* appellat. " Sequenti, inquit, die, erat autem dominica, post lecti- " ones atque tractatum, dimissis Catechumenis, symbolum " aliquibus competentibus in baptisteriis tradebam basilicæ, Ambros. l. 5. epist. 33. Et hoc quidem à Concilio Agathensi statutum est, " Symbolum etiam placuit ab omnibus Eccle- " sius unâ die, id est, ante octo dies dominicæ resurrectionis, " publicè in Ecclesiâ Competentibus prædicari. Concil. Agath. can. 13. De Competentibus meminit etiam D. Augustinus, " Deinde ut à me baptizaretur admonitus, jam " factum esse respondit: cui rursus ille, qui cum eo loque- " batur; vade, inquit, verè baptizare; nam illud in visi- " one vidisti: post ista convaluit, perrexit Hipponem; " pascha jam appropinquabat. Dedit nomen inter alios " competentes, pariter cum plurimis incognitus nobis, nec " ille mihi visionem, nec cuiquam conservorum indicare " curavit, baptizatus est. Aug. de curâ pro mortuis gerendâ, cap. 12. E quibus etiam verbis clarissimè constat, quinam propriè dicti sunt competentes: isti nimirum Catechumeni, qui in articulis fidei satis instructi baptismum petebant: unde & nomen istud sortiti sunt; ut idem doctissimus pater alibi docuit, dicens, " An usque adeò dissimula- " mus à sensibus nostris, ut vel nosipsos non recordemur, " quàm fuerimus attenti atque solliciti, quid nobis præci- " perent, à quibus catechizabamur, cum fontis illius sacramenta peteremus, atque ab hoc competentes etiam vocaremur. Id. de fide & operibus cap. 6. Eandem vocis hujus etymologiam Isidorus etiam tradidit, dicens. " Competens " vocatur, qui post institutionem fidei competit gratiam " Christi; unde & à petendo competens vocatur. Isidor. Orig. l. 7. cap. 14. Et alibi supradictam Catechumenorum distinctionem planissimè tradit. " Post Catechumenos, *inquiens*, " secundus competentium gradus est. Competentes autem " sunt, qui jam post doctrinam fidei ad gratiam Christi " percipiendam festinant, ideoque appellantur Competen- " tes, id est, gratiam Christi petentes. Nam Catechume- " ni tantùm audiunt, necdum petunt. Sunt enim quasi " hospites & vicini fidelium; de foris audiunt mysteria, " audiunt gratiam, sed adhuc non appellantur fide- " les. Competentes autem jam petunt, jam accipiunt, jam " catechizantur, id est, imbuuntur institutione sacramentorum. Id. de Eccles. offic. l. 2. c. 22. Hîc enim apertè distinguit inter Catechumenos audientes, & competentes; quos etiam distincto à reliquis gradu constitutos asserit. His inter se collatis, perspicuum redditur, quid sibi vellent Patres Nicæni in præsenti Canone ab iis edito; cujus summa huc redit: quòd si quis Catechumenus durante Licinii persecutione lapsus sit, tres annos cum imperfectioribus Catechumenis verbum dei audiat; sed nec cum perfectioribus Catechumenis oret, nedum baptismi sacramentum petat, quousque dicti tres anni elapsi fuerint. Etiamsi autem Catechumenorum alii perfectiores fuerint, alii imperfectiores; omnes tamen eodem in Ecclesiâ, vel potius Narthece, loco simul stare consueti sunt, ad magnas nimirum portas: ibi enim erat στάσις τῶν κατηχουμένων, uti observatum est in annotationibus ad undecimum præsentis Concilii Canonem; quod insuper etiam ex eo hîc confirmetur, quòd Dionysius Areopagita, vel quicunque demum autor fuit Ecclesiasticæ Hierarchiæ, dicat, Η μὲν ἔν ἐσμεν τῶν κατηχουμένων ἀπογεύσασθαι τάξις. εἰσὶ γὰρ ἀμέτοχοι, καὶ ἀμύητοι πάντες ἱεραρχικῆς τελεσιουργίας, μηδὲ τὸν καθ' ἑαυτὸν ἀπόπτειν ἔνδοθεν ἐφικόντες ὑπάρξιν. *Ac postremus quidem ordo Catechumenis tributus est. Aditus enim iis ad omne id, quod in Hierarchiâ perficitur, præclusus est; neque secundum divinam parturitionem substistentiam sanctam consecuti sunt.* Eccles. Hierarch. c. 7. unde Maximus observavit, ἐν κατηχούμενοι ἔχρηζε εἶναι, *Catechumeni postremi sunt*, nimirum quòd omnium eorum quibus permissum est in Ecclesiam latè sumptam ingredi, ultimi fuerint, steterintque Catechumeni, utpote sacro baptismo nondum initiati. Hoc autem ab ipso etiam Origene indigitatum videtur, dicente, Καὶ ἐπὶν ἴδωμεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ ἀλλοτρίους ἐμπεμβάντας μὴ τοῖς πλοκάμοις αὐτῶν, εἰσιτὲ δὴ ἐκεῖ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ σπαίρειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοὺς κατηχουμένους ἀφοσιλούντας μὴ ἐν καθότι, &c. Orig. in Mat. cap. 15. Hîc enim Catechumenos, etiam tunc dicerum, μὴ τοῖς πλοκάμοις, & insuper ἐκεῖ τοὺς πόδας τῆς ἐκκλησίας, *ad pedes Ecclesiæ*, collocatos videre est.

Περὶ τῶν κατηχουμένων καὶ ἐξομολογουμένων. Johannes Antiochenus Coll. can. tit. 35. legit περὶ τῶν ἐξομολογουμένων κατηχουμένων. Sic etiam vetus interpres can 13. legisse videtur, qui vertit *De Catechumenis lapsis.* Et Dionysius Exiguus Canonem hunc inscribit quidem, *De Catechumenis lapsis*; sed in ipso Canone de lapsis non meminit, sed tantum de Catechumenis. Isidorus Mercator, *De Catechumenis, qui lapsi sunt.* Unde liquet, particulam καὶ saltem in textu nostro superfluam esse.

In Can. XV.

Ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μὴ μεταβαίνειν. Hanc disciplinam, quâ Episcopi, Clericique, in ea quâ constituti sunt, Ecclesiâ permanere tenentur, veteres Christiani religiosè admodum observarunt. Damasus in confessione fidei ad Paulinum Episcopum Thessalonicensem missâ, τοὺς γάρ, inquit, ἀπὸ ἐκκλησιῶν εἰς ἑτέρας ἐκκλησίας μεταβάντας ἄχρι νῦν ἀπὸ τῆς ἀκριβοῦς κανονίας ἀλλοτρίους ὁρίζω, ἄχρις ἂν αὐτοὺς ἐπανέλθωσι τοὺς τόπους, ἐν οἷς πρῶτον ἐχειροτονήθησαν. Ἐὰν δέ τις ἄλλα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταβὰς καὶ ἐν τόπῳ τῷ ζῶσῃ ἐχειροτονήθη, ἄχρι νοήσει ἀπὸ τῆς ἱερατικῆς ἀξιώματος ὁ τῶν ἰδίαν πόλιν καταλείψας, ἄχρις ἂν ὁ διαδεξάμενος αὐτὸν ἀναπαύσηται ἐν κυρίῳ. *Eos autem, qui ab Ecclesiis suis ad alias se transtulerint, usque eo sint à nostrâ communione alieni, quoad ipsas ad urbes redierint, in quibus primo ordinati sunt. Quòd si quis in alterius locum, qui sedem mutavit, cooptatus sit, tantisper à sacerdotali dignitate vacet ille, qui civitatem propriam deseruit, dum, qui ei successit, in domino obdormierit.* Dam. apud Theodoret. hist. Eccles. l. 5. c. 11. Et ante eum Julius, Romanus itidem Episcopus, in Epistolâ ad Orientales, Eusebianis exprobat, quòd ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταβεβήκασιν ἐπίσκοποι διαταῦτα. apud Athanas. apol. 2. Ipse autem Eusebius, Cæsareæ Episcopus, thronum Antiochenum à clero populoque sibi oblatum recusavit, idque eo nomine, quòd ab unâ ad aliam migrare civitatem Canonibus contrarium esset; & ob id à Constantino magno commendatur. Euseb. de vitâ Constant. l. 3. c. 61. D. Hieronymus de præsenti etiam hujus Concilii decreto meminit, dicens, *In Nicænâ Synodo à Patribus decretum, ne de aliâ in aliam Ecclesia Episcopus transferatur.* Hieron. epist ad Oceanum. Nonnunquam autem si Ecclesiæ utilitas illud postulaverit, Episcoporum translationes superiorum autoritate permissæ sunt: de quâ re videsis quæ diximus in annotationibus ad Apost. can. 14. Et quidem Heraclius Imperator peculiarem edidit novellam de Clericorum translationibus, quas fieri permittit, sed non sine consensu atque approbatione Patriarchæ Constantinopolitani. Inscriptio summam novellæ continens sic se habet, Περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι τινὰ χῶρον ἀφιερωθέντα ἱερατικὸν, οἱουδήποτε βαθμοῦ ἢ πράγματος ὄντα, ἐξ ἑτέρας πόλεως, ἢ κώμης, ἢ ἑτέρου τοῦ ζωοῦντος τόπου, τῇ βασιλίδι ταύτῃ ἐξαγορεύεσθαι πόλει, ἵν' ὅτι ἐξ αὐτῆς ἐκκλησιῶν, ἢ τῶν ἐνοικίας αὐτῆς, χορεῖς δυσμαθίας καὶ ἐπιπράγματος τοῦ τῶν ἀποστολικῶν ταύτης διατάξεως ὅρους οἰκειοφυοῦς παροικίαν καταπήσασθαι, ἢ διαλογὸν ἀξιοῦσθαι εἴτε ἐν τῷ θείῳ οἴκῳ, εἴτε ἐν τῇ ἐναγοῦς ὀρφανοτροφείῳ, ἢ ξενῶνος, ἢ μοναστηρίου, ἢ ἑτέρου τινὸς τούτου οἱουδήποτε μήτε μὴν ἐν δύο ἐκκλησίαις κληρικὸν καθ' οἱονδήποτε τρόπον. Extat novella in Juris Græco-Romano lib. 2. p. 83.

Ἐν ᾧ ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ πρεσβύτερος ἐχειροτονήθη. In Johannis Antiocheni collectione, tit. 12. πρεσβύτερος additur ἢ ὁ διάκονος, & rectiùs quidem; sic enim & Dionysius exiguus, *Cui fuit Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ordinatus*: & ante eum vetus interpres, (can. 14.) *Cujus Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus fuerat ordinatus.* Diaconos autem hîc comprehensos esse ex ipso etiam Canone constat, quo constituitur, ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μὴ μεταβαίνειν μήτε ἐπίσκοπον, μήτε πρεσβύτερον, μήτε διάκονον.

Ἀπὸ τῆς Σασίμων εἰς Κωνσταντινούπολιν. Sasima urbs fuit, sive potiùs oppidum, Cappadociæ, inter Cæsaream & Tyana situm, & Archiepiscopo Cæsariensi subjectum. Cùm autem Basilius Magnus, Archiepiscopalem istam sedem tenens, oppidis nonnullis spoliatus fuisset, hoc, sasima dictum, in Episcopatum primus evexit, primumque in eo constituit Episcopum Gregorium Nazianzenum hîc & ubique κατ' ἐξοχὴν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ὀξοχλῶ *Theologum* cognominatum; qui Episcopatum sibi oblatum, primò quidem respuit, privatam publicæ vitæ præferens, atque etiam quòd ipsum oppidum, cui præfectus esset, sibi perincomodum existimaret; quale autem fuit, Gregorius Presbyter in vitâ Gregorii hujusce Nazianzeni descripsit, dicens, πρὸς ᾧ καὶ τὸ χωρίον, τὰ Σάσιμα λέγω, ἦν ἀυτῷ ἀνεπιτήδειον, οἷα ζάλης τε καὶ ἀσπίδων ἀτρύβων πεπληρωμένον. Λεωφόρῳ γὰρ βασιλικῇ μέσον κείμενον, καὶ τὸ δημόσιον δρόμιον ἔχον τὰ ἱπποτροφεῖα, πολλῷ μᾶλλον ἀνίαν φέρον τοῖς ἤσυχίοις, ἀπόλαυσιν ἢ ὠφέλειαν οὐδὲ τὴν τυχοῦσαν ἡδὺν παρεχόμενον. *Huc accedebat loci, Sasimorum videlicet, incommoditas, utpote procellis, urbicisque tumultibus pleni. Oppidum enim in Regiæ medio situm, ac verè dariorum equorum stationes habens, ingentem quidem molestiam hominibus tranquillæ vitæ studiosis, fructum autem ac utilitatem ne minimam quidem propemodum affert.* Greg. Presbyt. in vit. Gr. Naz. Fusiùs autem ab ipso Theologo in carminibus de vitâ suâ describitur, hunc in modum.

Σταθμὸς τίς ἐστιν ὃν μέσῃ Λεωφόρῳ
Τῆς Καππαδοκῶν, ὃς χίζεται εἰς τριοδίαν ὁδὸν,
Ἀνυδρος, ἄχλυς, ἠδόλως ἐλεύθερος,
Δεινῶς ἀπευκτὸν, καὶ κενὸν καμεῖν ἅριον,
Κόνις τὰ πάντα, καὶ ψόφοι σὺν ἅρμασι,
Θρῆνοι, στεναγμοὶ, φρίκτορες, σφίβλαι πέδαι,
Λαὸς ξένοι τε καὶ πλανώμενοι
Αὕτη Σασίμων τῶν ἐμῶν ἐκκλησία.

In Regiæ medio viæ est vicus situs,
Qui scindit in tres sevias, lymphis carens,
Exors viroris, libero indignus viro,
Arctumque prorsus oppidum, triste & nimis,
Hic cuncta strepitus, pulvis hîc cum curribus,
Lamenta, fletus, Carnifex, & compedes,
Tormenta, cives hospites hîc & vagi,
Erat hæc meorum Sasimorum Ecclesia.

In ultimis hisce verbis observare licet, Gregorium Sasimensem Ecclesiam suam appellare. Et hic quidem Pater ejus eum manere admonuit; ut ipse ait,

Πρῶτον μὲν οὖν ἀγῶνα ποιεῖται πατὴρ
Ἐνιδρῦσαι με Σασίμοις.

Cùm autem tantos pertæsus tumultus alio se conferre in animo haberet, pater ejus Nazianzi Episcopus, jam senio confectus, eum sibi in Episcopatu suo coadjutorem adsciscere studuit. Et in hoc quidem Filius patri morem gessit: sub hac tamen cautione, ut patre vitâ defuncto ipse sedem istam non retineret. Patrem enim hoc suadentem sic allocutus est, Γινώσκω δέ σε ἡ ἱερὰ καὶ θεοφιλὴς σωφροσύνη, ὡς οὐκ οἶδν τέ μοι σοῦ τοῦτόδε βίου χωριζομένῳ τῆς ἐκκλησίας ἀντέχεσθαι, ut tradidit Gregorius Presbyter in ejus vitâ. Hinc nihilominus factum videtur, ut ipse Patri in throno Nazianzeno successisse dicatur à Socrate, Γρηγορίῳ δὲ τῷ Ναζιανζοῦ πόλεως ἐυτυχῶς ἐν Καππαδοκίᾳ, ὃς καὶ ὁ αὐτῷ πατὴρ πρότερον ἐκκλησίας ἐφέστη. Socrat. hist. Eccles. l. 4. c. 26. & à Ruffino, dicente, *Gregorius verò apud Nazianzon oppidum in locum Patris Episcopus subrogatus, hæreticorum turbinem fideliter tulit*, Ruffin. hist. l. 11. c. 9. quibus D. Hieronymus suffragatur, dicens, *Gregorius primum Sasimorum, deinde Nazianzenus Episcopus.* Hieron. in Catalogo. Et hinc etiam vulgò Nazianzenus audit. Postea autem uti hîc asseritur, Constantinopolim translatus est: sed istum etiam thronum nolens volens accipere coactus est; ut Gregorius Presbyter in vitâ ejus asserit, dicens, πλὴν γὲ οὐκ εἰς πόλιν σωφρονῆσαι μὲν ἐνιδρυθῆναι τῷ θρόνῳ. καὶ πῦρ γὰρ οὐκ ἐθέλοντα, καὶ ἰσχυρῶς ἀναινόμενον, ὅμως ἐνίδρυσε τῆς Ἀγχιροσύνης τῆς δυσκόλου ἀρχιερέων πανδύς. Quin & ipse etiam de suâ ibidem enthronizatione ait in carminibus de suâ vitâ.

Οὗτοι μ' ἐνιδρύουσι τοῖς σεμνοῖς θρόνοις,
Βοῶντα κἀ στένοντα.

Quandoquidem autem Sasimorum quidem, sed non item Nazianzi, superstite adhuc patre, Episcopus constitutus fuerit; hinc non à Nazianzo, sed Sasimis Constantinopolim translatus traditur; idque non à Balsamone solo, verbis quæ sub manibus habemus; sed & in ipsâ Episcoporum Byzantii sive Constantinopoleos serie, ubi dicitur, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος πρότερον Σασίμων γενόμενος ἐπίσκοπος, ὕστερον Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου Κωνσταντινουπόλεως ἐπικηρύχθη, ἐπικρωθέντος αὐτῷ τοῦ θρόνου καὶ τοῦ σωιδότου, ὡς πολλὰ καμόντι, καὶ τὸ λαβεῖν τὴν ἐκκλησίαν ἐλευθερώσαντι. ὡς δέ τινας περὶ ὧν ἐξ Αἰγύπτου ἀρχιερέων μάθοι ὁ μακαριώτατος τὴν πρόγνωσιν φθονήσαντας τὸ σωτηρίου ἐξέβαλε λόγον, καὶ ἑκουσίως τοῦ τοῦ βασιλίδος θρόνου ἐξέστη ἔτη ιβ'. ἀρχιεπατεύσας. Extat hæc series in Juris Græco Romani lib. 4. p. 296. Sasimis itaque Constantinopolim, nullâ Nazianzi interpositâ mentione, translatus est, istumque Archiepiscopalem thronum duodecim annos tenuit, priusquam illinc ad solitariam se vitam Nazianzi rursus transigendam contulit.

In Can. XVI.

Ἀκοινωνήτους τῇ προσευχῇ. Duplicem ab antiquis patribus & Conciliis memoratam observare licet excommunicationem, Eucharisticam, & Ecclesiasticam. Eucharisticam appello excommunicationem, quâ quis ab Eucharistiâ percipiendâ arcetur: Ecclesiasticam autem, qua quis ab Ecclesiasticis obeundis muneribus suspenditur. Et priore quidem Laici soli, non Clerici puniuntur: posteriore autem Clerici, non Laici. Neque enim Clericus Eucharisticâ communione unquam privatus est, nisi in Laicorum prius ordinem redactus: neque Laicus ab Ecclesiasticâ communione arceri potest, utpote quam nunquam habuit. Ubicunque igitur in veterum Conciliorum Canonibus Clericos ἀκοινωνήτους, *communione motos* legimus, Ecclesiastica illa, non Eucharistica, intelligenda est excommunicatio: ut Concilium Milevitanum, *Placuit, ut quicunque Clericus propter necessitatem suam alicubi ad comitatum ire voluerit, formatam ab Episcopo suo accipiat, quod si sine formatâ voluerit pergere, à communione removeatur.* Conc. Milev. c. 20. Hispalense 2. *Qui verò eum susceperit, nec statim sine ullo nisu exceptionis ad propriam Ecclesiam remittendum elegerit, quamdiu eum restituat, communione se privatum agnoscat.* Conc. Hispal. 2. can. 3. Et ut alia omittam, Concilium Veneticum, *Clericis aut Monachis, sine commendatitiis Epistolis Episcopi sui licentia non pateat ambulandi, aut evagandi; & in omni loco, ad quem sine Epistolis Episcopi sui, ut dictum est, venerint, à communione habeantur alieni*, Concil. Venet. c. 5. In his, inquam, & similibus Canonibus, quibus Clerici, sine commendatitiis epistolis vagantes, à communione removentur, isti non Eucharistiam accipere, sed Ecclesiasticis suis fungi officiis prohibentur; quod Concilium Chalcedonense clariùs explicat, decernens istiusmodi Clericos, μηδὲ ὅλως μεθαμῶς λειτουργεῖν, *nusquam ullo modo sacra peragere*, Concil. Chalced. c. 13. & Concilium Antiochenum, μηκέτι λειτουργεῖν. can. 3. Quæ phrasis in eâdem causâ usurpatur etiam Apost. can. 15. Hanc Ecclesiasticam excommunicationem Concilium Lugdunense primum vocat, *à Charitate Ecclesiastica sequestrationem*, can. 4. Sic etiam Balsamon in præsenti Canone vocem ἀκοινωνήτους interpretatur, ἀκοινωνήτους τῇ explicans per μὴ ἐφιέναι συλειτουργεῖν *non permitti iis, ut simul sacrificent*, hoc est, ut unà cum reliquis sacra peragant. Et sic etiam Zonaras hîc observat, Patres Nicænos per κοινωνίαν hoc in loco indigitare, οὐχὶ τὴν μετάληψιν τῶν ἁγιασμάτων ὀνομαστὶ, ἀλλὰ τὴν τῶν ἱερῶν συμμετοχείαν, καὶ κοινουργίαν, καὶ τὸ συλλειτουργεῖν τοῖς οἰκείοις προσέλθοι. Et sic etiam Josephus Ægyptius verba hæc interpretatur, فان هم ابوا يرجعون فليمنعون من خلطة ابنا الكنيسة *Quòd si redire noluerint, à filiorum Ecclesiæ societate arceantur.* Nam ابنا الكنيسة *Filii Ecclesiæ* dicuntur *Ecclesiæ ministri, vel personæ Ecclesiasticæ*, quemadmodum ابنا الحرب *Filii belli*, vocantur viri militares, & bellicosi.

χαρα-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Χαρτοφύλαξ. De hujus officio fusiùs agimus in annotationibus ad Syn. Nic. 2. can. 9. Hic autem obiter observatum esse velim, Chartophylaci inter alia incubuisse, ut in extraneos Clericos inspiciat, iisque qui extra ordinati sunt, non permittere, ut sacra peragant, nisi commendatitias & dimissorias secum literas afferant; ut ex hoc Balsamonis loco constat.

In Can. XVII.

Ἑκατοστύς. Apud veteres Græcos, pariter ac Latinos, antiqua obtinuit consuetudo, ut qui pecunias fœnori dederint, singulis mensibus centesimam sortis sive summæ, quanta fuit, partem à debitoribus exigerent: adeo ut centum elapsis mensibus usura ipsam sortem adæquaret. Et hinc est, quòd S. Basilius M. dicat, quòd qui nummos fœnore accepit, φοβεῖται τοὺς μηνὰς ὡς τόκων τοκετούς, *expavescit menses tanquam usurarum parentes.* Basil. in Psal. 14. De hâc menstruâ fœnoris solutione Aristophanes sæpè meminit, apud quem Strepsiades, qui multùm pecuniæ mutuò acceperat, cum Socrate deliberans, quâ demum ratione creditores suos circumscriberet, egregium se commentum excogitâsse ait, quo rem sibi statim effectam daret, ut Lunam nimirum cœlo direptam in loculo veneficæ ope concluderet; Lunâ enim non oriente, nec creditores ejus noscere potuissent, quando exigenda esset usura; sic enim illi colloquuntur in Aristoph. nubibus, Act. 2. scen. 1.

Στρ. Γυναῖκα φαρμακίδ' εἰ πριάμενος Θετταλὴν,
Καθέλοιμι νύκτωρ τὴν σελήνην· εἶτα δὴ
Αὐτὴν καθείρξαιμ' ἐς λοφνον στρογγύλον,
Ὥσπερ κάτοπτρον κατὰ περίπλου ἔχων.
Σω. Τί δῆτα τοῦτ' ἂν ὠφελήσειέ σ'; Στρ. ὅτι
Εἰ μηνέτ' ἀπόλλοι σελήνη μηδαμοῦ,
Οὐκ ἂν γ' ἀποδοίην τοὺς τόκους. Σω. τίη τί δή;
Στρ. Ὅτιὴ κατ' μιᾶσ' γ' ἀργύριον δανείζεται.

Str. Si Thessalicam mihi quandam emam veneficam
Et nocte Lunam ipsam diripiam cælitùs,
Atque in rotundum loculum concludam, velut
Spectrum: ac posteà sic asservans custodiam.
So. Quid vero hoc commodaverit tibi? Str. Quia
Si Luna nunquam terræ oriatur amplius.
Nulli persolvam usuras. So. Quid ita? mi senex.
Str. Quia argentum secundùm mensem fœnerat.

In quem locum Scholiastes observat, πλημμήνου γὰρ σελήνης οἱ τόκοι ἐδίδοντο. εἰ γοῦν ἐκ ἀνατείλοι, πῶς ἂν οἱ δανεισαὶ γνόντες τὸν μῆνα πλήμμηνον ἀπαιτήσειν τοὺς τόκους; *Nam confectâ Lunâ usuræ pendebantur; si igitur ea non oriretur, quomodo creditores ex eo, quòd vertentem mensem cognoscerent, usuras repeterent?* Hinc etiam constat, non qualibet mensis die, sed πλημμήνου σελήνης, ultimâ nimirum die, quæ ἕνη καὶ νέα dicta est, usuras exactas esse. Unde & idem Strepsiades alibi ait, Act. 4. scen. 1.

Πέμπτη, τετράς, τρίτη, μεθ' ταύτην δευτέρα,
Εἶθ' ἣν ἐγὼ μάλιστα πασῶν ἡμερῶν
Διέδικα, καὶ πέφευγα, καὶ βδελύττομαι,
Εὐθὺς μεθ' ταύτην ἐστὶν ἕνη καὶ νέα.
Πᾶς γάρ τις ὄμνυσ' οἷς ὀφείλων τυγχάνω
Θεὶς μοι τρυτήμεθ' ἅπλεθ' με φησὶ κἀξολεῖν.

En quinta, quarta, tertia, & secunda: & quam ego
Ex omnibus diebus timeo maximè
Planèque horreo, & abominor, mox imminet
Vetus, & nova, mensium dies tricesima.
Nam omnes, quibus ego aliquid argenti debeo,
Depositâ in judicio pecuniâ mihi minantur,
Ac jurant, quod funditùs velint
Me perdere, & omnibus bonis evertere.

Hinc Pasias Danista eundem Strepsiadem vocat ἐς τὸν ἕνλω καὶ νέαν. ibid. scen. 4. Alibi etiam Solon hanc legem primus tulisse dicitur, ἵνα πᾶσι γίγνηται τῇ νουμηνίᾳ, *ut depositiones fierent neòmeniâ.* ibid. scen. 3. Creditor igitur usuras suas ἕνῃ καὶ νέᾳ, hoc est, ultimâ die mensis exigebat, ἕνη καὶ νέα vocata, ἐπὶ μετέχει τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας φαύσης, *quòd tam de vetere quàm novo lumine participet*: ut ait ibidem Scholiastes. Deponendæ autem erant usuræ à debitore τῇ νουμηνίᾳ, proximâ die, Kalendis Latinè dictis. Hoc autem & Latinis in more positum fuisse, ut fœneratores usuram à debitoribus, Kalendis cujusque mensis repeterent, testis est Horatius, Satyr. l. 1. sat. 3.

Odisti & fugis, ut Drusonem debitor æris,
Qui nisi cum tristes misero venêre Kalendæ
Mercedem, & nummos unde unde extricat.

Et hinc etiam est, quòd Kalendis nummos in fœnore ponere consueti sunt, Horat. Epod. 2.

Hæc ubi locutus fœnerator Alphius
Jam jam futurus rusticus,
Omnem redegit Idibus pecuniam;
Quærit Kalendis ponere.

Porro Fœnerator non indefinitam aliquam, sed centesimam nummi locati partem singulorum mensium Kalendis exigere solitus est; adeo ut centum librarum fors, singulis mensibus unam, & consequenter singulis annis vertentibus duodecim libras pareret. Hinc τόκος ἑκατοστὸς appellatur à D. Chrysostomo, in Matt. hom. 56. p. 362. sed frequentiùs simpliciter Græcis ἑκατοστὴ, Latinis, *centesima*; ut apud Chrysostomum loco ante citato, ὅτε μὲν γὰρ ἑκατοστὴν ἀπαιτοῦσι, εὑρίσκει δ' (Θεὸς) ἑκατονταπλασίονα καὶ ζωὴν αἰώνιον. Et alibi, ὅτι δεῖ τοῦτο τῶν δανείων μὴ ἔξω ἀγνωμοσύνης γίνεσθαι, μηδὲ ἑτέραν τινὰ ζημίαν· μηδὲ γὰρ κἀκεῖνα ἑκατοστὴν μόνον ἀποσχοῦσι δώσειν, ἀλλὰ ἑκατονταπλασίονα αὖθις ἀπολήψονται, καὶ μηδὲ μέχρι τούτου ἴσασιν. Id. in Gen. λογ. γ'. p. 16. rursus, ἢ μᾶλλον εὐγνωμονοῦσιν Θεὸν καὶ ἡμᾶς ἑκατονταπλασίονα παρέχοντα ἀφιέμενον. Id. in Rom. λογ'. ξ'. p. 52. Plinius secundus, *Proinde primâ quaque occasione mitte, appositis quidem usuris, quas ego (non possum parciùs) centesimas computabo.* Plin. epist. 205. Cicero, *Postquam tu es profectus in creditorum causâ, ut centesimæ perpetuo fœnore ducerentur.* Cicer. ad Att. l. 5. Epist. 21. *Interim cum ego in edicto Tralaticio centesimas me observaturum haberem, cum anatociis anniversario.* ibid. *Nam à Cæcilio propinqui minore centesimis nummum movere non possunt.* ibid. l. 1. 12. Justinianus, *In trajectitiis autem contractibus, vel specierum fœnori dationibus, usque ad centesimam tantummodo licere stipulari. l.* 26. c. *de usuris.* Sed ut alia, quæ passim occurrunt, hujusmodi testimonia mittam, D. Ambrosius centesimarum harum rationem optimè explicat, dicens, *Unde etiam τόκους Graci appellaverunt usuras, eo quòd dolores partus animæ debitoris excitare videantur. Veniunt Kalendæ, parit sors centesimam. Veniunt menses singuli, generantur usuræ. Malorum parentum mala proles; hæc est generatio viperarum. Crevit centesima, petitur, nec solvitur, applicatur ad sortem. Fit maledictum propheticum, dolus in dolo, usura improbi fœnoris fœtura deterior. Itaque non jam centesima incipit esse, sed summa, id est, non fœnoris centesima, sed fœnus centesima.* D. Ambros. de Tobiâ, c. 12. Ex his enim verbis liquet, singulis mensibus centesimas è sorte qualibet generari; adeo ut è sorte centum librarum duodecim fœnebres libræ quotannis oriantur. Unde illud Plinii secundi, *Nec inveniuntur, qui velint debere reipublicæ, præsertim duodenis assibus, quanti à privatis*

mutuantur. Plin. Epist. l. 10. 62. Et disertiùs Zonaras in hunc canonem, Καὶ διὰ τοῦτο ὁ κανὼν τῶν ἑκατὸν νομισμάτων, νομίσματα δέκα, videlicet annuatim. Hæc igitur est illa usuræ species, quâ accipiendâ in præsenti canone clericis nominatim interdicitur: nec à præsenti solo, sed etiam à Syn. Trull. can. 10. Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ τῶν λεγομένων ἑκατοστὰς λαμβάνων, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω. Quinetiam lex civilis Laicis quoque centesimalem hanc usuram moderata est: sic enim statuit. Justinianus, "Super usurarum vera quantitate, etiam generalem sanctionem facere necessarium esse duximus, veterem duram, & gravissimam earum molem ad mediocritatem deducentes. Ideoque jubemus illustribus quidem personis, sive eas præcedentibus, minimè licere ultra tertiam partem centesimæ, usurarum nomine, in quocunque contractu, vili, vel maximo stipulari. Illos verò, qui ergasteriis præsunt, vel aliquam licitam negotiationem gerunt, usque ad bessem centesimæ, usurarum nomine, in quocunque contractu suam stipulationem moderari. In trajectitiis autem contractibus, vel specierum fœnori dationibus, usque ad centesimam tantummodo licere stipulari, nec eam excedere; licet veteribus legibus hoc erat concessum. Cæteros autem omnes homines dimidium tantummodo centesimæ usurarum nomine posse stipulari, & eam quantitatem usurarum, etiam in aliis omnibus casibus, nullo modo amplari, in quibus citra stipulationem exigi usuræ solent, l. 26. par. 1. c. *de usuris.* Ubi obiter observatum velim leges civiles eandem admittere usuræ quantitatem, quæ in nostrâ hâc natione etiamnum obtinet. Nam dimidia centesimæ, est 6. per centum. Vide etiam Balsamonis responsum ad interrog. quart. Marci Alexandr. in Juris Græco-Romani l. 5. p. 364. Attaliatæ synopsin, tit. 20. & Basilic. l. 23. tit. 3.

ἡμιολίους. Hemiolius propriè significat sesquialterum, hoc est, totum alicujus rei, & dimidiam insuper illius partem. Suidas, Ἡμιόλιός ἐστιν ἀριθμὸς ὁ ἔχων ὅλον καὶ τὸ ἥμισυ ἀυτοῦ. Hesychius, Ἡμιόλιος, τριακοντάπους δὲ καὶ ἀριθμός τις, καὶ λόγος ὁ τὸ ὅλον καὶ ἥμισυ ἔχων. Aulus Gellius. *Est autem Hemiolius, qui numerum aliquem totum in se habet, dimidiumque habet ejus; ut tres ad duo: quindecim ad decem; triginta ad viginti.* Aul. Gell. noct. Att. l. 18. c. 14. Macrobius, *Hemiolius est, cùm de duobus numeris, major habet totum minorem, & insuper ejus medietatem, ut sunt tria ad duo: nam in tribus sunt duo, & media pars eorum, id est, unum. Et ex hoc numero, qui Hemiolius dicitur, nascitur symphonia, quæ appellatur διὰ πέντε.* Macrob. in somn. Scipionis l. 2. c. 1. unde & alibi dicit, *Tria verò ad duo hemiolium numerum faciunt*, ibid. cap. 2. *Et est primus hemiolius tria, primus epitritus quatuor.* ibid. l. 1. c. 6. Primus enim numerus, qui alium totum & dimidiam etiam illius partem continet, est tria, in quibus sunt duo, & media pars duorum, sive unum; quod etiam ex Platone colligitur, dicente, μὴ δὲ ταύτῃ ἀρθῇ διπλασίαν ταύτης, τριῶν δ' αὖ τρίτῳ, ἡμιολίαν μὲν τῆς διπλεύρας. Plat. in Timæo. Hîc enim τρίτῳ, ut videre est, vocat ἡμιολίαν ἡ διπλεύρας, juxta quæ à Macrobio dicuntur. Alibi etiam Plato ait, ὃν μέσῳ μὲν τῶν ἓξ ἀφῇς τὰ διάστημα ξυνάδειν πάντ ἡμιόλιον καὶ ἐπίτριτον τούτων αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ ἑκάτερα φερομένων. Plat. in epinom. Hemiolius igitur numeri sex est novem, in quibus sex cum dimidio, hoc est, tribus, continentur; novem autem medius est numerus inter sex & duodecim: ac proinde idem, quem Plato ibi indigitat. In præsenti autem canone pro ἡμιολίους nonnunquam legitur ἡμιολίους, ut in Joh. Antiocheni collectione, tit. 14. & in scholiis hîc editis: sic etiam scribitur in Syn. Laod. can. 5. Verùm quantum ad sensum nihil interest inter duas hasce lectiones: utraque enim eundem exhibet; nimirum, quòd Clericis nec totum cum dimidiâ sui parte ex pecuniis vel potius speciebus in fœnore datis exigere liceat. Hîc autem difficilis oritur controversia, quo ἡμιόλιοι, aut ἡμιολίαι hîc memoratæ referantur, ad pecunias fœnori locatas, an ad usuras exinde exurgentes? & qualis usuræ species hîc intelligenda est? Scholiastes Balsamon, Zonaras, & Aristenus hîc consentiunt, τὰς ἡμιολίας significare τὸ ἥμισυ τοῦ ὅλου τόκου, ἤγουν λίτρας ἕξ, *dimidiam partem totius usuræ, sive libras* 6. Sic etiam Josephus Ægyptius vertit نصف الربا ac si ἡμιόλιος hîc nihil aliud esset, quàm τὸ ἥμισυ τῆ ἑκατοστῆς, *dimidia pars centesimæ*, quæ, ut ante observatum est, erat 12. per cent. Sed vera vocis hujus ἡμιόλιος notio jam explicata huic interpretationi contradicit, eamque evertit. Neque enim ἡμιόλιος dimidiam tantum alicujus rei partem, sed totum cum dimidio significat, uti ostensum est. Et si hæc fuisset Patrum Nicænorum in hoc canone sanciendo mens, non ἡμιολίους, sed τὸ ἥμισυ τῆ ἑκατοστῆς prohibuissent, hoc est, *dimidiam centesimæ partem*, ut à lege civili appellatur, dicente, *ut ipse etiam fiscus ultra dimidiam centesimæ partem à debitoribus suis minimè exigat.* l. 3. c. *de Fiscalibus usuris*; & simpliciter, *Dimidia centesimæ*, l. 26. par. 1. c. *de usuris.* Cum itaque dimidiæ centesimæ nullo modo dicantur ἡμιόλιοι, sive ἡμιολίαι, alii, quos inter Scaliger de re nummariâ p. 95. ἡμιολίους hoc loco usuras sesquialteras interpretantur: adeo ut vox ἡμιόλιοι ad ipsas usuras referatur, denotetque non dimidiam centesimæ, sed totam centesimam, & dimidiam insuper illius partem: cum igitur centesima usura sit 12. in centum, vox ἡμιόλιοι hoc sensu accepta erit 18. in centum. Verum Patres hoc loco leviores aliquas usuras intelligere videntur, quàm ἑκατοστὰς, sive centesimas, ἑκατοστὰ enim durissimæ erant, atque ideo primo in loco hîc prohibitæ usuræ. ἡμιόλιοι autem posteriori loco nominantur, atque insuper inter istas usurarum species recensentur, quæ astu, & technâ excogitantur: quapropter etiamsi ista interpretatio rectam hujus vocis notionem exhibeat; nobis tamen ἡμιόλιοι hoc loco ad ipsam sortem potius, quàm ad usuras referendi, ut & non de pecuniis, sed speciebus fœnori datis intelligendi videantur: adeo ut si quis aliquam speciem, verbi gratiâ frumentum, in fœnore posuit, eandem, & dimidiam insuper ejus partem tempore præstituto exigere hîc prohibeatur. Hoc enim usuræ genus fœneratoribus olim in more positum fuisse, testis est D. Hieronymus, dicens, *Solent in agris frumenti, & milii, vini, & olei, cæterarumque specierum, usuræ exigi, sive ut appellat sermo divinus abundantia. Verbi gratiâ, ut hyemis tempore demus decem modios, & in messe recipiamus quindecim, hoc est, amplius partem mediam.* Hieron. in Ezechiel. c. 18. Hîc enim, ut videre est, tota sors in specie, & dimidia insuper ejus pars exacta est, quæ propterea ipsissima est usura ἡμιολία dicta. Et eo quidem magis adducor, ut huic loci hujus interpretationi adhæream, quòd qui hoc usi sunt usurarum genere, vix sibi fœneratores visi sunt, sed per callidum hoc commentum se leges contra usuram latas elusisse crediderunt; ut ex proximis ejusdem Patris verbis colligimus, addit enim, *Qui justissimum se putaverit, quartam plus accipiet portionem. Et solent argumentari, ac dicere, Dedi unum modium, qui satus fecit decem modios, Nonne justum est, ut medium modium de meo plus accipiam, cum ille meâ liberalitate novem & semis de meo habuit?* Hieron. ibid. Cùm itaque Patres post ἑκατοστὰς disertè vetitas, hoc loco ejusmodi usuris interdicunt Clericis, quæ hujusmodi fallaciis excogitantur, & inter eas ἡμιολίους nominatim recensent, nullus relinquitur dubitationi locus, quin ejusmodi ἡμιόλιοι Clericis hîc prohibeantur, in quos D. Hieronymus loco ante citato invehitur: præsertim cùm ipse etiam Dionysius Exiguus vocem hanc ita interpretetur, dicens, *Hemiolia, id est, Sesquipla exigens*; & ante eum Ruffinus sensum totius canonis breviter sic expressit, *Et ne quis Clericus aut usuras accipiat, aut frumenti vel vini ampliationem, quod solet in novo datum, vel sesquiplum, vel etiam duplum recipi; quòd si faciat tanquam turpis lucri rerum abjiciendum.* Ruff. Hist. Eccles. l. 1. c. 6. Et hic enim *sesquiplum* veræ τῆ ἡμιολίου notioni, à nobis explicatæ, respondet. Et ipse Ruffinus juxtà nobiscum ultimam hanc canonis partem, de speciebus, ut frugibus, &c. fœnori datis, intelligit. De hujusmodi frugum usuris ἡμιολίοις, videsis etiam l. 1. Cod. Theod. *de usuris*, in Comment.

Τῶν ἑκατὸν ὑπερπύρων λίτρας ὑπέρπυρα 11 διδους. Ex his verbis perspicuum redditur, quàm egregiè hallucinantur, qui ὑπέρπυρα *Igvita*, cum Leunclavio, aut *vela caloris ignei*, cum aliis interpretantur. Ex hoc enim loco apertissimè constat, ὑπέρπυρον, non tantum nummi genus esse, sed & centesimam esse litræ sive libræ partem. Hîc enim Balsamon docet, pro singulis Hyperpyrorum libris duodecim hyperpyra accipere, esse τόκους ἑκατοστιαίους, *centesimas usuras*; quæ, ut antè ostensum est, erant 12. in centum; ac proinde centum fuisse ὑπέρπυρα in quavis libra, cuique obvium est; alioquin enim duodecim ὑπέρπυρα pro singulis libris exigere, τόκος ἑκατοστιαῖος esse non potuit. Proximis autem verbis observatur, libram olim etiam ex centum exagiis constitisse. Unde constat ὑξάγια etiam ejusdem fuisse valoris atque ὑπέρπυρα. Dicta sunt autem & νομίσματα, in ejusdem Balsamonis responsis ad Marcum Alexandrinum, ὅπως δὲ κελεύωσι οἱ τόκοι ἑκατοστιαῖοι, ἢ λίτρας μὴ συμπεσουμένης εἰς νομίσματα ς'. ἀλλ' εἰς οβ'. κατὰ ὃν δεῖ λόγον. Balsam. ad Marci interrog. 4. Ergo ὑπέρπυρα, ὑξάγια, & νομίσματα hoc sensu accepta, ejusdem cujus drachmæ, ponderis fuerunt. Nonnunquam enim & centum drachmæ

drachmæ in unâ libra numeratæ sunt. Πότε μὲν γὰρ ἀντὶ τ λίτρας ϙ'. δραχμὰς χιλίους αὐτοὺς, πότε δ' ἀντὶ τ μνᾶς. Galen. περὶ χρ ἡμῶν lib. 6. Propriè autem libra tantum 96. drachmas continuit. Ubi itaque centum habuisse traditur, pro μνᾶ *mina* usurpata est. Et minam quidem nonnunquam idem esse ac libram, testis est Kimchius, dicens, המנא הוא ליטרא *Mina est* λίτρα. Kimch. in 1. Sam. 25. Mina autem centum drachmas pependit. Suidas, ἡ δὲ μνᾶ δραχμὰς ϙ'. Suid. in τάλαντον ἐστὶν δραχμαὶ ϖοῦσι μνᾶν μία. Id. in μνᾶ. Plinius, *Mna, quam nostri minam vocant, pendet drachmas Atticas centum.* Plin. nat. Hist. l. 21. c. 34. Drachma autem Attica *denarii argentei habet pondus*, uti ibidem scribit Plinius, unde Talmudistæ, המנה מאה דינרין *Mina centum sunt denarii*, Bava kama. cap. 4. sect. 1. ὑπέρπυρα igitur ejusdem olim ponderis fuerunt, atque drachmæ, & denarii, nimirum centesima pars libræ; quo factum est ut quemadmodum centum drachmæ, in Galeni verbis ante laudatis, sic & centum hyperpyra nonnunquam pro libra scribantur. Scholiastes Harmenopuli, Καὶ ἐντεῦθεν γὰρ δῆλόν ἐστιν, ὅτι τῷ Πάππῳ παρ' ἡμῶν ἠριθμήθησαν τὰ ϙ'. ὑπέρπυρα, ἤτοι ἡμεῖς παρ' ἐκείνοις. Schol. Harmenop. lib. 1. tit. 15. Sic & in Chronico Constantinopolitano ut à Meursio laudato & correcto, ὅπερ καλεῖ ὁ βασιλεὺς καὶ διανομὰς δίδωκε τῷ κομήτῃ ὑπέρπυρα ἑκατόν. Utrobique enim τὰ ϙ'. ὑπέρπυρα unam libram designant. Et ubi Wilhelmus Tyrius ait, *Dotis autem quantitas erat in centum millibus hyperorum justi ponderis, exceptis decem aliis ejusdem monetæ millibus.* Wilhel. Tyr. de bell. sacro lib. 18. c. 12. *hyperorum* mendosè scribitur, pro *hyperpyrorum*, quorum centum millia constituunt mille libras: decem millia, centum libras. Secundum hæc in præsenti Balsamonis loco observandum est, post vocem ὑπέρπυρα notam hanc 11 occurrere, quæ ipsorum hyperpyrorum nota est, ac propterea hoc in loco redundat, quo vox ipsa ὑπέρπυρα tota scribitur. Paucis autem interjectis eadem recurrit, ὑπέρπυρα significans, ut ζητεῖ δὲ τὸ ἥμισυ τῆς ὅλης τόκου, ἤγουν 11 ἐξ. & postea, ἐκ φαινόντος 11 ιβ'. ἀλλὰ τὸ ἀναλογοῦν. Utrobique enim ista figura ὑπέρπυρα denotat, ut ex ipso verborum sensu constat. Gentianus Hervetus ὑπέρπυρα hic *solidos* vertit; quam etiam versionem nos admittimus, quoniam usus obtinuit, ut libra in solidos primò distribuatur. Solidus autem hoc in loco non vicesimam, sed centesimam libræ partem significat.

οἱ μὲν ὅλῳ ἐπιμορίῳ δίτριτοι. Quisnam propriè sit ἐπιμόριος δίτριτος docuit olim Aulus Gellius, dicens, *Epitritos autem est, qui habet totum aliquem numerum, & ejusdem partem tertiam; ut quatuor ad tres: duodecim ad novem: quadraginta ad triginta.* Aul. Gell. noct. Att. l. 18. c. 14. necnon Macrobius, *Et est epitritus*, inquit, *cum de duobus numeris major habet totum minorem, & insuper ejus tertiam partem: ut sunt quatuor ad tria, nam in quatuor sunt tria & tertia pars trium, id est, unum. Et is numerus appellatur Epitritus, de que ex eo nascitur Symphonia, quæ appellatur διὰ τεσσάρων.* Macrob. in somn. Scip. l. 2. c. 1. Eâdem itaque ratione & ἐπιτέταρτος est major ille numerus, qui minorem habet, & quartam insuper istius partem: ut decem sunt ad octo; nam in decem sunt octo, & quarta pars octo, sive duo. Sic etiam quinque, quindecem, viginti, &c. sunt numeri ἐπιτέταρτοι. Idem & de numeris ἐπιπέμπτοις & ἐφέκτοις dicendum est: nam ἐπιπέμπτος est, qui minorem cum quinta, ἔφεκτος qui minorem cum sextâ illius parte continet. Sic duodecim ad decem est ἐπιπέμπτος, quatuordecim ad duodecim ἔφεκτος.

In Can. XVIII.

Τοὺς ἐξουσίαν μὴ ἔχοντας ϖροσφέρειν. Hinc constat, Diaconos Eucharistiam offerendi, & consecrandi potestatem antiquitùs etiam non habuisse. Quod confirmat etiam D. Hieronymus, *Audio quendam*, inquit, *ad tantam erupisse vecordiam, ut Diaconos Presbyteris, id est, Episcopis anteferret. Quid patitur mensarum & viduarum minister, ut supra eos tumidus se efferat, ad quorum preces Christi corpus & sanguis conficitur?* Hieron. Epist. 85. Non itaque Diaconorum, sed Presbyterorum est corpus sanguinemque Christi precibus suis conficere, sive Eucharistiam consecrare. Symeon Thessalonicensis, ὁ δέ, inquit, διακόνους μελέσθαι ϖροσφέρειν· οἱ διάκονοι δὲ ϖάντες δεῖ ϖρὸς ϖρεσβυτέρων, *Non oportet Diaconos particulas offerre. Omnes autem Diaconi per ipsos Presbyteros offerunt.* Et mox rationem addit, ἐπεὶ καὶ τὸ χρέος τῆς ϖροσφορᾶς τῷ Θεῷ οὐκ ἔχουσι. διάκονοι γὰρ εἰσι τῷ λειτουργικῷ ἀξίωμα ἔχοντες μόνον. εἰ γοῦν ὁ δυνατὸν αὐτοῖς ἱερατικὸν ἐνδύσασθαι ἀμφίον ἢ ζωνὴν ἐυλογίας ἀρχιερέως, ἢ ἱερᾶσθαι, ἢ ἐπάρξασθαι ποτὲ ἱερᾶς πολιτείας ἄνευ ϖρεσβυτέρου, ϖῶς ἂν ἔτι δὲ ἑαυτοῖς ϖροσκαίσουσι; *Quoniam Deo offerendi munus non habent. Diaconi enim solâ ministrandi potestate pradti sunt. Siquidem enim non licet iis, nec sacrum indumentum sine Pontificis, aut Sacerdotis benedictione induere, nec sacrum aliquod officium sine Presbytero aggredi, quomodo per seipsos offerent?* Sym. Thessal. de Sacrament.

Ἀλλὰ μὴ καθῆσθαι ἐν μέσῳ τῶν ϖρεσβυτέρων. Hîc Diaconis vetitum est, ne in medio Presbyterorum sedeant, nimirum in sacris conventibus, ἐν τῇ συνάξει, ut explicat Balsamon; في الخدمة الالهية *In divino ministerio*, ut Josephus Ægyptius. In sacratissimo enim Ecclesiæ cujusvis loco, bemate dicto, συνέδριον antiquitùs Presbyteris assignatum & collocatum fuisse, in annotationibus ad undecimum præsentis Concilii canonem ostensum est. In eo itaque Diaconis in medio Presbyterorum, vel unà cum iis sedere, hoc canone prohibetur, in quo toto de Eucharistiâ celebrandâ agitur. Sic etiam Gelasius Papa I. constituit, Diaconos *non in Presbyterio residere, cum divina celebrantur, vel Ecclesiasticus habetur quicunque tractatus.* Gelas. epist. 9. ad Episcopos Lucaniæ cap. 8. ubi *Presbyterium* haud dubiè nihil aliud est, quàm συνέδριον iste, sive Presbyterorum sedes, & consessus. Huc etiam respexisse videtur D. Hieronymus, ubi ait, *Caterum etiam in Ecclesiâ Romæ, Presbyteri sedent, & stant Diaconi: licet paulatim increbrescentibus vitiis, inter Presbyteros absente Episcopo sedere Diaconum viderim, & in domesticis conviviis benedictiones Presbyteris dare.* Hieron. Epist. ad Evagrium. Et Concilium Arelatense secundum, *In Secretario Diacono inter Presbyteros sedere non liceat; vel corpus Christi præsente Presbytero tradere non præsumat.* Concil. Arel. 2. c. 15. Hic Secretarium non, ut vulgò accipitur, pro Diaconico, sed pro ipso bemate usurpatur. In Diaconico enim Presbyteri sedere non solent, nec Diaconis ibi sedere prohibetur. Presbyterorum autem consessus intra ipsa bematis septa constitutus est: ubi proinde Diaconis ex dicto Concilii Arelatensis canone sedere non licet. Sed Concilium Laodicenum latius decrevit, ὅτι οὐ δεῖ διάκονον ὑπερβῆναι ϖρεσβυτέρου καθέζεσθαι, ἀλλὰ μὴ καθίσαντος τοῦ ϖρεσβυτέρου καθέζεσθαι. Syn. Laod. c. 20.

Ἡ βασιλεία μου. Extat hæc Novella Alexii Comneni in Juris Græco-Romani libro 2. p. 143. sed, ni fallor, ex hoc ipso Balsamonis loco traducta. Ibi autem Leunclavius per totam hanc Novellam χαρτοφύλακα *Chartularium* vertit, quod satis mirari nequeo; si quidem Chartophylacis & Chartularii officia multum inter sese distiterunt, ut alibi ostendemus.

Οἱ διάκονοι ἐν τοῖς ἰδίοις μένοιεν. In Bibliothecâ Juris Canonici veteris, hæc præsentis canonis epitome tam sub ipsius hujusce Alexii Aristeni, quam Symeonis Logothetæ nomine aliter legitur, videlicet, Οἱ διάκονοι τοῖς ἰδίοις μένουσι μετὰ μόνον ϖρεσβυτέρου καθέζεσθωσαν· οὕτω γὰρ κανὼν καὶ εὐταξία ἔσται, εἴ τι καὶ τοῦτο ἄλλοτε, *Diaconi in suis terminis maneant, neque inter Presbyteros sedeant. Nam contra canonem & decentem ordinem est, siquid tale fiat.* Ubi, ut leviores discrepantias mittam, hæc verba in nostris codicibus MSS. lecta, καὶ μήτε διδόσθωσαν εὐχαριστίαν τοῖς ϖρεσβυτέροις, μήτε ἀξίωσιν τοιαύτας ἀπαιτείσθωσαν, tota desiderantur; quæ tamen universæ canonis menti exprimendæ necessaria sunt, ideoque ibi perperam omissa.

In Can. XIX.

Περὶ Παυλιανιστῶν. Quandoquidem vera hujus canonis intelligentia non nisi ex præcognitâ Paulianistarum hæresi eliciatur, (uti mox patebit) in eam paucis hîc inquirendum est. Primus igitur hujus hæreseos seminator, & magister fuit Paulus Samosatenus, ita dictus, quod Samosatis, Mesopotamiæ ad Euphratem urbe, natus sit. Postea Demetriano in Episcopatu Antiocheno successit, idque anno quarto Olymp. CCLIX. Hoc est, anno Dom. 260. ut testatur Eusebius in Chronico. Hæresis ejus in hoc præcipuè versata est, quòd antiquam Artemonis opinionem renovans, æternam Christi divinitatem, & personarum pro-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

inde Trinitatem denegavit. Hoc si palam faciamus, hic canon à malevolorum hominum calumniis clarissimè vindicabitur. Paulum autem Samosatenum, Dominum nostrum Jesum Christum merum prædicâsse hominem, luculentissimos habemus testes. Eusebius enim de eo loquens, ait, τούτου δὲ ταπεινὰ καὶ χαμαιπετῆ περὶ τῆς Χριστοῦ θεότητος τὸν ἐκκλησιαστικὸν διδασκαλίαν φρονήσαντος, ὡς κοινῆ τῷ φύσιν ἀνθρώπου γεγενῆσθαι, ὁ μὲν κατ' Αλεξάνδρειαν Διονύσιος θεμελιώσεις, ὡς ἂν ἐπὶ τῷ σωτῆρι ἀφίκοιτο, *Hic cùm adversus Ecclesiæ doctrinam nimis abjectè & humiliter de Christo sentiret, quasi is nihil supra communem hominum naturam habuisset, Dionysius Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus rogatus ut ad Concilium veniret*, &c. Euseb. Hist. Eccl. l. 7. c. 27. Concilium Antiochenum contra hunc hæresiarcham anno Dom. 272. congregatum, in Epistolâ Synodicâ disertè asserit, quod iste Paulus τὸν μὲν ὑὸν τῷ Θεῷ ἐ βέλεται συμολογεῖν ἐξ ἐρανῦ κατελυθέναι, *Filium Dei à cœlo descendisse confiteri renuit.* apud Euseb. Hist. Eccl. l. 7. c. 30. Et quod λέγει Ιησοῦν Χριστὸν κάτωθεν. *Jesum Christum à terrâ ortum dicit.* ibid. Theodoretus, Αρτέμων δὲ καὶ Θεόδοτος, καὶ Σαβέλλιος, καὶ Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς, καὶ Μαρκέλλος, καὶ Φωτεινὸς εἰς τὸ ἐναντίαν ἐκ διαμέτρου βλασφημίαν κατέπεσιν. Ανθρωπον γὰ μόνον κεράτιστον τὸν Χριστὸν, τῷ δὲ θεῷ τῶν ἁπάντων ὑπάρχουσαν ἀρνοῦνται θεότητα. *Artemon autem, & Theodotus, & Sabellius, & Paulus Samosatenus, & Marcellus, & Photinus in oppositam ex diametro blasphemiam inciderunt: Hominem enim duntaxat prædicant Christum, æternam verò ejus divinitatem negant.* Theodor. inconfus. dial. 2. Et alibi, Φωτεινὸς γὰρ καὶ Μάρκελλος, καὶ ὁ ἐκ Σαμοσάτων Παῦλος, ἄνθρωπον μόνον εἶναι λέγουσι τὸν κύριον ἡμῶν καὶ Θεόν. Id. Epist. 104. ad Flavian. Eutychius Patriarcha Alexandrinus, وكانت مقالة بولص السميساطي ان سيدنا المسيح انسان خلق من اللاهوت كواحد منا في جوهره وان ابتدا الابن من مريم *Sententia autem Pauli Samosateni hæc fuit, Dominum nostrum Christum hominem fuisse à Deitate creatum, ejusdem cum nostrûm aliquo substantiæ, & principium filii à Mariâ fuisse.* Eutych. Alex. annal. tom. 1. p. 397. Abulpharagius, وفي هذا الزمان ظهر من المبتدعة فولي الشميشاطي وكان يقول ان جميع معلولات الله تعالي ارادية وليس له معلول ذاتي بته ولذلك لم يلد ولم يولد ولهذا لم يكن المسيح كلمة الله ولا ابضا ولد من عذرا كما ورد في ظاهر وانما حصل له الكمال بالاجتهاد فكل من تعاطي رياضته نال درجته *Hoc tempore ex hæreticis prodiit Paulus Samosatenus, qui dixit omnia Dei effecta spontanea esse, nec esse ipsi omnino effectum aliquod essentiale, ideoque nec gignere, nec gigni: ac proinde Christum non esse verbum Dei neque ex virgine natum, uti præ se fert* (Christianorum) *doctrina, verùm studio perfectionem consecutum: Et si quis eandem exercuerit disciplinam, eundem gradum assecuturum.* Abulph. dynast. 7. p. 129. Cùm autem Paulus hîc Samosatenus Christum non Deum esse, sed merum hominem affirmaverit, necessariò exinde sequitur, eum Trinitatem personarum simul denegâsse, & unam solummodo divinam personam, Patrem videlicet, asseruisse; quod etiam Epiphanius de eodem Paulo scribens tradidit, dicens, οὗτος δὲ ὁ λέγω μόνον Θεὸν, διὰ τὸ πατρὸς εἶναι τὸν πατέρα, ἀλλὰ μόνον Θεὸν, ἀνωτάτω, ὅσον τὸ κατ' αὐτὸν, τῷ τῆς Τριάδος καὶ ὁμοούσιον, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματος. Epiph. hæres. 65. Et Eutychius, ويقولون الله جوهر والقيوم واحد ويسمونه بثلثة اسماء ولا يومنون بالكلمة ولا بروح القدس وهي مقالة بولص السميساطي بطرك انطاكية واشياعه وهم البوليقانيون *Nonnulli etiam dicebant*, Deum *substantiam unam esse, & personam unam, quæ tribus nominibus appellatur, nec in Verbum, nec in Spiritum sanctum credentes. Erat hæc sententia Pauli Samosateni Patriarchæ Antiocheni, ejusque sectatorum, qui Pauliciani audiunt.* Eutych. Alex. annal. tom. 1. p. 441. 442. Hinc est, quod Epiphanius Pauli hujus gregales de Deo idem ac Judæos prædicâsse, & Judæos propterea vocari posse affirmet, ὅτι δὲ ἡ Ιουδαϊσμὸν ἀποφθεγγεται, οὐδὲν ἀποκρύπτειν ἔχει Ιουδαίων κακτημένοι, διὸ τοῦτοι Ιουδαῖοι καλοῦνται, καὶ Σαμοσατῆται, μηδὲν ἕτερον ὄντες, ἢ τῷ ὀνόματι μόνον εἶναι ἀφιερωμένοι: Et nonnullis interjectis, Διὰ τοῦτο ἀφήκαμεν ἐν τῷ Θεῷ ἅμα τῷ λόγῳ φασὶν, ὡς ἄνθρωπον ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν λόγον· ἓν πλέον τῶν Ιουδαίων, ὡς ἔφην, δοξάζοντες. Epiph. hær. 65. Et ipsum quidem Paulum hæresiarcham impiam hanc opinionem in Judæorum gratiam amplexum esse, testatur Nicetas, dicens, *Zenobiæ Syriam Phœniciamque regenti, cùm Paulus obsequi vellet, ut quæ Judaismum profiteretur, ipse quoque unum esse Deum docuit, qui Pater, Filius, & Spiritus sanctus unus idemque diceretur; Unus enim inquit Deus est, & filius ejus in eo, quemadmodum in homine sermo.* Nicet. in thesaur. orthod. fid. l. 4. hær. 32.

ἀναβαπτίζεσθαι. Christophorus Sandius, Enucleatæ Historiæ scriptor, Arianus, quo summam celeberrimi hujus Concilii autoritatem elevaret, hoc loco *hæresim rebaptizandorum, quam olim damnaverant Papæ Romani, stabiliri*, suo more, hoc est, impudenter, & ridiculè effutit. Enucl. Hist. l. 2. p. 26. Et postea idem repetere non erubescit, *Nos saltem*, inquit, *monemus canone* 19. *al.* 21. *hæresim rebaptizandorum stabiliri.* ibid. p. 30. Et ut alios taceam, Abrahamus Scultetus erroris saltem Patres Nicænos insimulat, quod *canone* 19. τοὺς παυλιανίσαντας, *id est, eos qui secuti sunt Paulum Samosatenum, jubent* ἀναβαπτίζεσθαι, *iterum baptizari: qui error*, inquit, *illis cum Cypriano fuit communis.* Scult. medull. Pat. part. 1. lib. 12. p. 419. Ut nos itaque sacrum hunc canonem non ab hæresi duntaxat à Sandio, sed & ab errore à Sculteto ei objecto vindicemus, primo tenendum est, Dominum nostrum Jesum Christum à mortuis suscitatum, priusquam ad Patrem suum ascenderet, in mandatis dedisse, ut ad Christianam religionem conversi in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti baptizarentur, Mat. 28. 19. Hinc Catholica Ecclesia, idque summo quidem jure, perpetuò consentit, Baptismum nemini ritè collatum esse, nisi juxta Domini institutionem, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti celebratus fuerit. Quod etiam in Synodo Anglorum olim constitutum est, ut testatur Zacharias Papa, cujus verba dignissima sunt observari: *In Synodo*, inquit, *Anglorum decretum, & judicium firmissimè præceptum, & diligenter demonstratum esse dignoscitur, ut quicunque sine invocatione Trinitatis mersus fuisset, Sacramentum regenerationis non haberet. Quod omnino verum est: quia si lotus in fonte baptismatis quis fuerit sine invocatione Trinitatis, perfectus Christianus non est: nisi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti fuerit baptizatus. Hoc quoque observari in prædictâ Synodo Sacerdotes voluerunt, ut qui vel unam de Trinitate personam non nominaret, illud baptisma esse verum non posset. Quod pro certo verum est: quia qui unam ex sanctâ Trinitate confessus non fuerit, perfectus Christianus esse non potest.* Zachar. cap. in Synodo de Consecratione distinct. 4. Et ob hanc haud dubiè causam fuit, quod Concilium Arelatense primum hunc canonem edidit, *De Arianis* (al. *Afris*) *qui propriâ suâ lege utuntur, ut baptizentur placuit. Si ad Ecclesiam aliqui de hâc hæresi venerint, interrogent eos fidei nostræ Sacerdotes symbolum. Et si perviderint in Patre, Filio, & Spiritu sancto eos baptizatos, manus eis tantum imponatur, ut accipiant Spiritum sanctum. Quòd si interrogati non responderint hanc Trinitatem, baptizentur.* Conc. Arel. 1. c. 8. Idem constituitur de omnibus hæreticis ad Ecclesiam Catholicam conversis à Gelasio Papa cap. *Si revera.* de consecratione distinct. 4. Videsis etiam Augustin. de Baptismo contra Donatist. l. 3. cap. 15. & annotationes nostras ad can. Apost. 49. & 50. Hinc igitur est, quòd Patres hi Nicæni Catharos quidem ad Ecclesiam accedentes baptizari non præcipiant, can. 8. quippe qui antea in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizati fuerint: Paulianistas autem in præsenti canone ἀναβαπτίζεσθαι decernunt. Cum hi enim, uti paulò ante ostensum est, divinam filii naturam denegarent, ac proinde in sanctam Trinitatem non crederent, in nomine Patris, Filii, & Spiritus sancti baptizare non poterant: atque ideò Baptismus ab iis collatus nomen illud immeritò sortitus est. Cùm enim juxta Domini præceptum non celebratus fuerit, nec per eum quispiam verè Christianus fieri potuit. Et hanc quidem sanctionis hujus rationem Josephus Ægyptius suæ hujus paraphrasi disertè interseruit: primam canonis hujus partem sic interpretans, رات الجماعة المقدسة ان تصنع حدا وقانونا في امر كل من كان ارايس بولص

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

بولص الشا الشميساطي فقالت انه ان دخل احد منهم فليعمدون ثانية فان معموديتهم ليس هي شيا ولا هي علي الاستقامة *Visum est sanctæ Synodo, ut statutum & canon fiat de iis omnibus, qui Pauli Samosateni hæresi imbuti sunt: & ab eâ decretum est, ut si quis ex iis ad nos accedat, denuò baptizetur: quoniam Baptismus eorum nihil est, nec rectè constituitur.* Et D. Augustinus ex eo ipso, quòd Paulianistas sive Paulianos hoc canone baptizandos jubetur, conclusionem infert, eos regulam baptismatis non tenere, *Istos sanè Paulianos*, inquit, *baptizandos esse in Ecclesiâ Catholica Nicæno Concilio constitutum est. Unde credendam est eos regulam baptismatis non tenere, quam secum multi hæretici, cùm de Catholicâ discederent, abstulerunt, eamque custodiunt.* Aug. hæresi 44. ubi simul observatum velim, ex D. Augustini sententiâ hîc decerni, ut Pauliani baptizentur, non propriè rebaptizentur. Vox enim ἀναβαπτίζεσθαι hîc καταχρηστικῶς usurpatur, non secus ac vox καθαιρεῖσθαι, paulò post. Enimverò qui ordinatus est à Paulianistis Clericus hîc καθαιρεῖσθαι jubetur, si à Catholicis clericatu indignus deprehensus fuerit, idque etiamsi ille solus propriè καθαιρεῖσθαι potest, qui antea propriè Clericus fuit, qualis nemo à Paulianistis ordinatus habetur. Et idcirco tam Balsamon quam Zonaras καθαιρεῖσθαι hîc impropriè dici observat. Idem etiam in voce ἀναβαπτίζεσθαι tenendum est. Qui enim à Paulianistis baptizantur, ab iis pro verè baptizatis existimantur: ab iis inquam, sed non item à Catholicis; qui proinde eos ἀναβαπτίζεσθαι jubent; tametsi antea non fuerant propriè baptizati. Et idcirco Patres Nicæni hoc in loco Paulianistas conversos ἀναβαπτίζεσθαι decernentes, nec in errorem, nedum in hæresim lapsi sunt. Cùm enim ipse Christus omnes, qui ad suam conversi sunt religionem, in nomine Patris, Filii, & Spiritus sancti baptizari præceperit, & cùm Paulianistæ tunc primùm eam amplectantur religionem, cùm à Judaicis suis opinionibus ad Christianam Ecclesiam se convertunt, propriè Christiani fieri non potuerunt, usque dum juxta Christi ipsius præscriptum baptizantur. Ex eo autem, quòd Navatianos baptizari non præcipiant, sed tantum Paulianistas, palam est, sanctos hosce Patres, neminem ad Ecclesiam conversum baptizari voluisse, nisi qui antea verè, hoc est, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti non baptizatus est. Unde Anabaptistarum errorem, ab hisce Patribus non tantum non stabiliri, sed & everti constat.

Παυλιανισταὶ λέγονται οἱ Παυλικιανοί. Pauli Samosateni assectæ ab Epiphanio Σαμοσατῆται, appellantur; ab aliis Pauliani, ut ab Augustino, *Pauliani à Paulo Samosateno.* hær. 44. sic etiam vocantur Παυλιανοὶ à Suidâ in Μάνης. Et ab Harmenopulo, libro de sectis, ubi ait, οἱ Παυλιανοὶ οἱ ἀπὸ Παύλου τῆ Σαμοσατέα. Harm. de sect. 6. A Patribus Nicænis hoc canone Παυλιανίσαντες nominantur, & ab aliis Παυλιανισταὶ, ut ab Aristeno in hunc canonem. A Balsamone hîc vocantur Παυλικιανοὶ, ut & à Zonarâ in suis ad præsentem canonem scholiis. Sic etiam ab Eutychio audiunt البليقاديون *Pauliciani.* Annal. tom. 1. p. 442. Pauliciani autem sæpius dicti sunt Manichæi. Cedrenus, Παυλικιανοὶ οἱ καὶ Μανιχαῖοι· μεταγραφέντων δὲ ἀντὶ Μανιχαίων Παυλικιανοὶ ἀπὸ Παύλου τινὸς Σαμοσατέως, οὗ γυναικὸς Μανιχαίας Καλλινίκης τέκνον· ἦτις δύο υἱοὺς ἔσχε τοὺς τὸν Παῦλον καὶ Ἰωάννην. Blastares, Παυλικιανοὶ δὲ οἱ Μανιχαῖοι, μεταγραφέντων ἀπό τινων ἀδελφῶν δύο, Παύλου καὶ Ἰωάννου, ἐρμηνέων ὄντων Σαμοσατέων, ὧν γυναικὸς τοῦ Μανιχαίας Καλλινίκης τέκνον. Blast. Epit. in lit. A. Eadem Balsamon in hunc canonem ἐν διαφόροις βιβλίοις se invenisse testatur. Sic etiam Historia Miscella in Nicephoro, *Manichæorum verò, qui nunc Pauliciani, & Atingani dicuntur, quique in Phrygiâ & Lycaoniâ constituti confines eis habebantur, amicus ferventissimus erat.* Hist. Misc. in Niceph. c. 24. Hos à Michaele Imperatore damnatos eadem Historia in ejus vitâ testatur, his verbis, *Multo sanè divino zelo Imperator piissimus motus, contra Manichæos, qui nunc Pauliciani dicuntur, & Atinganos in Phrygiâ & Lycaoniâ degentes capitalem animadversionem promulgavit.* Ex dictis autem constat vel duos fuisse Paulos Samosatenos, diversarum hæresium autores, vel saltem Manichæos cum Paulianistis confusos, Paulicianos idcirco barbarè nuncupatos esse. Sanè Pauliciani non à vetustioribus, sed recentioribus duntaxat Scriptoribus commemorantur; ac proinde à Paulianistis propriè sic dictis Pauli Samosateni discipulis diversi fuisse videntur; etiamsi Balsamon hoc in loco dicat παυλικιανισταὶ λέγονται οἱ Παυλικιανοί.

τὰ τῆς Διακονισσῶν. Ex ipso canone liquet duo olim fuisse Diaconissarum genera, τῆς ἐν τῷ κλήρῳ, & τῆς ἐν τῷ χείματι. De quibus consule hæc Balsamonis & Zonaræ commentaria in præsentem canonem. De Diaconissarum autem χειροτονία & λειτουργία, videsis annotationes ad Syn. Chalcedon. can. 15.

Σαμοσατεὺς ἢ ἐκλήθη ὡς χρηματίσας ἐπίσκοπος Σαμοσατέων. Si Paulus iste à quo Pauliciani cognominati sunt, Samosatensium Episcopus fuerit, alius sit necesse est ab eo, qui Paulianistarum magister extitit. Hic enim Samosatenus dictus est, non quòd Samosatorum Episcopus fuit, sed quod ibi, ubi & Lucianus, natus. Hic enim ἀπὸ Σαμοσάτων τοῦ, τῆς ὑπὸ τὴν μίτρ. Μεσοποταμίας ἢ Εὐφράτου, ut ait Epiphanius hær. 65. Ideoque Eusebius eum vocat τὸν ἐκ Σαμοσάτων Παῦλον, Euseb. Hist. Eccles. l. 5. c. 28. & l. 7. c. 37. Samosatis igitur ortus est, sed non ibi, verum Antiochiæ Episcopus constitutus est, Demetriani nimirum Antiocheni vitâ defuncti loco. Quapropter Σαμοσατεὺς idcirco tantum vocatur, quia Samosatis oriundus. Suidas. Σαμόσατα Πόλις, ἢ Σαμοσατεὺς ὁ ἐκ τούτων. Suid. in Σαμόσατα. Adhæc Balsamon hoc loco, ut & Cedrenus, Blastaresque antè laudati, Paulicianos dictos esse à Paulo quodam Samosateno mulieris Manichææ, Callinices vocatæ, filio tradunt. Hoc autem de Paulo Paulianistarum magistro dici non potest. Nam Paulus Samosatenus ob hæresin suam sede Antiochenâ prius depositus est, quam Manichæorum hæresis exorta fuit; ut ex Eusebii Chronico constat: quo Pauli depositio refertur ad an. 2. Olymp. 261. sive an. Dom. 267. at Manichæorum hæreseos exortus ad an. 1. Olymp. 264. sive ad annum Dom. 278. Quomodo itaque Paulus iste Manichææ mulieris filius esse potuit, cum multis annis ante ipsam Manichæorum hæresin natus fuerit? His igitur adducor, ut credam Paulum istum Samosatenum, cujus Balsamon hîc aliique meminerunt, alium fuisse Paulum, Samosatensium Episcopum, (nam Samosata metropolis fuit Antiocheno Patriarchæ subdita), & ab eo novos quosdam Manichæos exortos Paulicianos dictos fuisse, quos Balsamon & Zonaras cum Paulianistis hoc canone commemoratis malè confundunt; ut & antea observatum est.

Μουσουλμανίσαντες. Sic vocantur Muhammedani, sive Pseudoprophetæ Muhammedis sectatores. Petrus Cartophylax, ὁ εἰς ἔθνη χρηματίσας, καὶ μαχαίρας, καὶ ἐν τούτῳ μαχητὴς, μᾶλλον δὲ μουσουλμανίσας, μυρίους τινάς. Pet. Chart. in respons. Juris Græco Rom. l. 6. initio. Georgius Logotheta in Chronico Constantinopolitano μουσουλμάνους eos vocat. Vox Arabica est, مسلمين *Muslemin* à singulari مسلم quod participium est ab اسلم *Aslama, fidelis factus est, salutem & pacem ingressus est*, quæ quarta conjugatio est vocis سلم *Salama.* Eorum qui hoc nomine appellati sunt, ipse Muhammedes se primum asserit, انا اول المسلمين *Ego primus sum Muslemannorum.* In Alcor. Surat. 6. Alibi tamen sui oblitus Abrahamum inducit precantem, ربنا واجعلنا مسلمين لك *Domine noster, fac nos muslemannos tibi.* Surat. 2. & alibi ait ما كان ابرهيم يهوديا ولا نصرانيا ولكن كان حنيفا مسلما *Non fuit Abrahamus Judæus, nec Christianus, sed verus muslemannus.* Surat. 3. Vocantur nonnunquam & امة مسلمة *Populus muslemiticus*, & ipsa religio nuncupatur الاسلام *Islamismus*, & nonnunquam دين الاسلام *Religio Islamismi.* Elmacinus, اول من اظهر دين الاسلام وقام بامره ابو القاسم محمد *Primus qui religionem Islamismi professus est, & observavit, erat Muhammed Abulcasimus.* Elmacin. Hist. Sarac. l. 1. initio. Item الشريعة الاسلامية *Lex Islamitica.* Abulpharagius صاحب الشريعة الاسلامية محمد بن عبد الله *Author legis Islamiticæ Muhammed Ebn Abdallah.* Abulphar. dynast. 9. Hinc Judæi eos transpositis literis *Ismaelitas*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

maelitas & religionem ipsorum Ismaelissmum, per contemptum appellant; ut observat doctissimus noster Edvardus Pocockius in notis ad specimen Historiæ Arabum, pag. 53. Hæc religio in quinque præsertim capitulis versatur, ut ipse Muhammedes autor istius docuit: quippe qui (referente Sharestanio ab eodem Clarissimo Viro ibid. p. 52. laudato) roganti Gabrieli speciem ac habitum Arabis induto, quid esset Islamismus, respondit ان وتشهد ان لا اله الا الله واني رسول الله وان تقيم الصلوة وتوتي الزكوة تصوم شهر رمضان وتحج البيت استطعت اليه سبيلا *Ut confitearis non esse Deum prater Deum illum, & me esse Apostolum Dei; & tempora precum statuta diligenter observes: & eleemosynam prestes: & mense Ramadani jejunes: & ut ad Caabam* (templum Meccanum) *si commodè possis, peregrinationem religionis ergò instituas.* Elmacinus in Historiæ Saracenicæ initio plura hujus religionis capita recenset; quem consulas. Qui à verâ itaque & Christianâ nostrâ ad impiam hanc Mussemiticam religionem seducti, postea reversi sunt, non rebaptizari, sed inungi tantum antiquitùs soliti fuerunt, ut ex hoc ipso Balsamonis loco constat.

ἐμοὶ δοκεῖ. Hìc aliud nobis atque Balsamoni videtur. Neque enim qui semel ritè baptizatus est, in quamcunque hæresim lapsus fuit, à Catholicis rebaptizatur. Quod autem de voce ἀναβαπτίζεσθαι infert, nullius est momenti: idem enim περὶ τῦ ἀναβαπτίζεσθαι nos dicimus, quod περὶ τῦ καθαιρεῖσθαι, istam nimirum vocem in hoc canone καταχρηστικῶς usurpari, ut ante observatum est. Hìc itaque agitur de Paulianistis, non factis, sed genitis, sive de iis, qui à Paulianistis, non item à Catholicis, baptizati sunt.

In Can. XX.

Ἔπεδὴ πολὺς ἐστιν ἐν τῇ κυριακῇ γόνυ κλίνοντας. Usus obtinuit & antiquâ in primitivâ Ecclesiâ traditio, ut publicæ preces à fidelibus genuflexis peragerentur, idque per totum annum, præterquam diebus dominicis, & quinquaginta illis, qui Pascha & Pentecosten interfluunt. His autem diebus genu inter orandum flectere nefas existimatum est. Tertullianus, *Die Dominico jejunium nefas dicimus, vel de geniculis adorare. Eadem immunitate à die Paschæ in Pentecosten usque gaudemus.* Tertul. de cor. mil. cap. 3. Ambrosius, *Scire debet sanctitas vestra, fratres, hanc sanctam Pentecosten diem, quâ ratione curemus, vel cur istorum quinquaginta dierum numero sit nobis jugis & continuata festivitas, ita ut ab hoc omni tempore, neque ad observandum indicamus jejunia, neque ad exorandum Deum genibus succidamus, sed sicut Dominica solemus facere, erecti & feriati resurrectionem Domini celebramus*, Ambros. Serm. 61. Epiphanius, Καὶ δὴ ὅλη μὲν τῦ ἔτους ἡ ὑγιεία φυλάττεται ἐν τῇ αὐτῇ ἁγίᾳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, φημὶ δὲ πεντηκοστὴ καὶ ἀναστάσιμος, ἕως ἄρκτε ἑνάτης, δίχα μόνης τῆς πεντηκοστῆς ὅλης τῆς πεντήκοντα ἡμερῶν ἐν αἷς ὅτε γονυκλισίαν γίνονται, ὅτε ὑγιεία παρέστακεν. Epiph. in expositione fidei. Augustinus, *Ut autem stantes illis diebus* (quinquaginta) *& omnibus Dominicis oremus, utrum ubique servetur ignoro: tamen quid in eo sequatur Ecclesia, dixi, ut potui, & arbitror esse manifestum.* August. Epist. 119. ad Januarium. c. 17. Hieronymus, *Nam & multa alia, quæ per traditionem in Ecclesiis observantur, autoritatem sibi scriptæ legis usurpaverunt: velut in lavacro ter caput mergitare; deinde egressos lactis & mellis pragustare concordiam, ad infantiæ significationem: die Dominico & per omnem Pentecosten nec de geniculis adorare, & jejunium solvere.* Hieron. adverss. Luciferian. Antiquæ hujus observationis rationem Augustinus non obscurè reddit, ubi ait, *Quinquaginta complentur, qui celebrantur post Domini resurrectionem, jam in figurâ non laboris, sed quietis & lætitiæ. Propter hoc & jejunia relaxantur, & stantes oramus, quod est signum resurrectionis. Unde etiam omnibus diebus Dominicis id ad altare observatur.* Aug. Epist. 119. ad Jan. c. 15. Eadem ratio fusius explicatur in libro Quæstionum & responsionum ad orthodoxos, Justino Martyri perperam adscripto, ubi quæstio sic instituitur, διὰ τί ἐν ταῖς κυριακαῖς ἡμέραις καὶ ἀπὸ τῦ πάσχα ἕως τῆς πεντηκοστῆς γόνυ οὐ κλίνουσιν οἱ εὐχόμενοι, πόθεν δὲ καὶ ἡ παράδοσις ἐν ταῖς ἐκκλησίαις εἰσῆλθε σωμάτεια; cui sic respondetur. Τὸ δὲ ἐν τῇ κυριακῇ μὴ κλίνειν γόνυ σύμβολόν ἐστι τῆς ἀναστάσεως, δι' ἧς τῇ τῦ Χριστῦ χάριτι ἠλευθερώθημεν τῶν τε ἁμαρτημάτων, καὶ τῦ ἐπ' αὐτοῖς πεθνεκέναι θανάτου ἠλευθερώθημεν. ἐπὶ δὲ πεντηκοστῆς δὲ χρόνον ἡ παράδοσις σωμάτεια ἔλαβε παρὰ ἀγγέλων, καθώς φησιν ὁ μακάριος Εὐρωπᾶς ὁ μάρτυς καὶ ὁπίσκοπος Λαοδικείας ἐν τῷ περὶ τῦ πάσχα λόγῳ, ἐν ᾧ μέμνηται καὶ περὶ τῆς πεντηκοστῆς, ἐν ᾗ οὐ κλίνομεν γόνυ, ἐπειδὴ ἐσυναπαμεῖ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως, καὶ παρὰ ῥηθῆσαν περὶ αὐτῆς αἰτίαν. Quæst. & respon. ad orthod. 115. Et Basilius magnus, Ἀναγκαίως ἂν τοὺς ἐν αὐτῇ σεσυνχάς ἑαυτῶν ὑποθήσεται τοὺς ἑαυτῆς τροφίμους ἡ ἐκκλησία παιδεύει, ἵνα τῇ συνεχεῖ ὑπομνήσει τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς τῆς μετὰ τὸν μετάστασιν οἰκείαν ἐφοδίων μὴ ἀμελῶμεν. καὶ πᾶσα δὲ ἡ πεντηκοστὴ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι σεσεβασμένης ἀναστάσεως ἔχει ὑπόμνημα. *Necessarium igitur in hoc die* (Dominico) *Ecclesia suos alumnos docet, stantes absolvere preces suas, ut assiduâ commonitione vitæ illius nunquam desituræ, non negligamus ad eam demigrationem parare viaticum. Quin & tota Pentecoste admonitio est resurrectionis quam in isto seculo expectamus.* Basil. de Spiritu sancto cap. 27. Vide plura ibidem hâc de re à doctissimo Patre scripta, & à Zonarâ suis in hunc canonem scholiis laudata. Isidorus Hispalensis, *Idcirco autem totius quinquagesimæ dies post Domini resurrectionem resolutâ abstinentiâ in solâ lætitiâ celebrantur, propter figuram futuræ resurrectionis, ubi jam non labor, sed requies erit lætitiæ. Ideoque his diebus nec genua in oratione flectuntur, quia sicut quidam sapiens ait, Inflexio genuum pœnitentiæ & luctûs indicium est. Unde etiam per omnia eandem in illis solennitatem, quàm die Dominico, custodimus, in quâ majores nostri nec jejunium agendum, nec genua esse flectenda ob reverentiam Dominicæ resurrectionis tradiderunt.* Isidor. Eccles. Offic. l. 1. c. 31.

Τοὺς τὰ πάντα ἐν πάσῃ παροικίᾳ ὁμοίως διατυπῦσθαι. Primitivos Christianos juxta traditionem ab ipsis Apostolis vel saltem Apostolicis viris acceptam, diebus Dominicis, & per totam Pentecosten, non genuflexos, sed stantes precari solitos fuisse, ex iis quæ hactenus in hunc canonem commentati sumus, abundè constat. Cùm antiqua autem ista consuetudo nonnullis, uti videtur, locis, hujus Concilii temporibus, quâ par est religione non observata fuerit (forsitan quod D. Paulum Pentecoste, hoc est, diebus à Pascha ad Pentecosten interlabentibus, genibus flexis orâsse traditur, Act. Apostol. cap. xx. 36. & xxi. 5.) hinc Patres Nicæni hoc canone eandem confirmant, & ubique observari præcipiunt, additâ insuper hâc ratione, ὁμοίως τὰ πάντα ἐν πάσῃ παροικίᾳ ὁμοίως διατυπῦσθαι, *ut omnia similiter in omni Parochiâ observentur*, hoc est, ut eadem precandi formula ubique obtineat, & omnia sacra uniformiter peragantur. Unde colligere licet, quantæ curæ sanctissimis hisce Patribus uniformitas in sacris celebrandis fuit, cùm rem adeò in se prorsus indifferentem, & nullibi in sacris Scripturis vel directè vel indirectè præceptam, suâ demum autoritate sancirent, idque hâc solâ ratione moti, ut omnia Christianorum sacra, summâ quoad ejus fieri potest, uniformitate, ubique terrarum peragerentur.

GUILIELMI

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

GUILIELMI BEVEREGII
ANNOTATIONES
IN CANONES CONCILII
CONSTANTINOPOL. II.

Επι βασιλεως Θεοδοσιου τω μεγαλου. Scholiastes, Balsamon & Zonaras, (quorum utrique commune est hoc proœnium) rectè hìc consentiunt, secundum hoc œcumenicum Concilium, Theodosio magno imperante, Constantinopolitani habitum fuisse; quem etiam illud indixisse luculentissimos habemus testes. Socrates enim ejusdem ferè ætatis scriptor, disertè ait, Μετὰ τὴν ὁ βασιλεὺς ἀναμιμνήσκεται τε συνόδου ἐπισκόπων τὴν ὑπὸ πίστεως συγκαλεῖ, ὅπως τὸ κρατοῦσαν τῶν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, ἡ χειροτονήσῃ τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐπίσκοπον. *Posthæc Imperator* Theodosius *nihil cunctatus suæ fidei Episcoporum Concilium convocat, quo & Nicæna fides confirmaretur, & Constantinopoli ordinaretur Episcopus.* Socrat. Hist. Eccles. l. 5. c. 8. Cui suffragatur Sozomenus, dicens, Ἐν τάχει τε συνόδου ἐπισκόπων ἀμοιβὴν ἀπῆ συναγαγεῖν, βεβαιότητός τε ἕνεκα τῆς ἐν Νικαίᾳ δόξαντων, ἡ χειροτονίας τῶ μέλλοντ ἐπίσκοπον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔσεσθαι. Sozom. l. 7. c. 7. ut alios taceam, Eutychius Patriarcha Alexandrinus ait, فكتب ثاودوسيوس الملك الي تيموثاوس بطريرك الاسكندرية والي ملاتيوس بطريرك انطاكية والي داماسيوس بطريرك رومية والي كيرللس اسقف بيت المقدس ان يشخصوا مع اساقفتهم الي مدينة القسطنطينية. ليتظروا في امانة النصرانية ويوضحوها للناس *Theodosius ergo Rex scriptis ad Timotheum Patriarcham Alexandrinum, Meletium Patriarcham Antiochenum, Damasum Patriarcham Romanum, & Cyrillum Episcopum Hierosolymitanum, literis, ipsos unà cum Episcopis suis Constantinopoli adesse jussit, ut de fide Christianâ disquirerent, eamque explicatam hominibus darent.* Eutych. Alex. annal. tom. 1. p. 509. & Josephus Ægyptius التي اجتمعتى بنعمة الله تقدس اسمه من كل المواضع الي مدينة القسطنطينية حيث دعاهم المحب لله سجاده ثاودوسيوس ملك الروم في شرطونية فكطاريوس اسقفها *Synodus, quæ gratiâ Dei (cujus nomen sanctificetur) ex omnibus locis Constantinopoli congregata est, quo dilectus Deo glorioso Theodosius Imperator Romanus eos convocavit ad celebrandam Nectarii Episcopi istius loci ordinationem.* Joseph. Ægypt. præf. ad Syn. C P. Hoc etiam ex antiquo isto codice M S. Bibliothecæ Thuanæ, cujus frequens fit mentio in margine ad veterem Latinum canonum interpretem in Bibliothecâ Juris canonici veteris ulteriùs confirmetur; utpote in quo canones hujus Concilii sic inscribuntur, *Hi canones prolati sunt ab Episcopis* CL. *congregatis in unum Constantinopolim, quos inclytæ recordationis Theodosius Imperator, Pater Arcadii & Honorii principum, convocavit, quando beatus Nectarius Constantinopolitanæ Ecclesiæ, damnato Maximo, sortitus est Pontificatûs officium.* Quo autem anno ab eo indictum fuit, docet Socrates, dicens, συνῆλθον ἐν τῇ ὑπατείᾳ Εὐαγρίου καὶ Εὐαγρίου, τῷ μετὰ μετὰ. Socrat. l. 5. c. 8. Et titulus canonum in Actis hujus Concilii, Κανόνες τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθόντων, ἐν ὑπατείᾳ Φλαβίου Εὐαγρίου, καὶ Φλαβίου Εὐαγρίου, τῶν ἐκλαμπροτάτων ἀπὸ ἐπαρχῶν ἰλλυρίων. Chronicon Marcellini Comitis, *Indictione* IX. *Eucherio & Syagrio* (leg. Evagrio) *Coss. sanctis* CL. *Patribus in urbe Augustâ congregatis adversus Macedonium in Spiritum sanctum naufragantem.* Congregata est igitur hæc Synodus Eucherio & Evagrio Coss. hoc est anno Dom. 381. Sic etiam Josephus Ægyptius dicit canones ab hoc Concilio editos fuisse في شهر اب لاربع مائة وتسعة وعشرون من حساب الاسطاكيين *Mense Ab, anno æræ Antiochenæ* 429. Æra Antiochena cœpit ab autumno, anno periodi Julianæ 4665. Ergo ad annos completos 4664. adde 429. & colligentur anni 5093. aufer 4713. & reliquus fiet annus æræ Christianæ 380. à cujus autumno annus supradictus æræ Antiochenæ 429. incipit. Sed mensis Ab in annis Antiochenis idem est ac Augustus in Julianis; qui propterea incurrit in annum Dom. 381. De mense autem, quo celebrata est hæc Synodus, inter veteres non convenit. Ut enim Josephus Ægyptius mense Ab, sive Augusto, sic Socrates τῷ μαΐῳ μηνὶ, titulus canonum περὶ ἐπτὰ εἰδῶν Ἰουλίων, & vetus interpres Latinus III. *Kal. Novemb.* habitam affirmat. Forsitan ergo mense Majo incepta, usque ad Octobrem desinentem continuata est. Sed Nilus in tractatu de Synodis ab hisce omnibus quamplurimùm dissentire videtur, quippe qui de tempore hujus Synodi loquens, ait, ὧν ἡ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη ϛωοϛ'. ἀπὸ δὲ Χριστοῦ τοβ'. *Erat autem annus mundi* 5872. *Christi* 372. Verùm Nilus hoc in loco Historicâ Græcorum ærâ utitur, quæ Christi natalem in annum octavum post vulgarem epocham incidisse supponit: ut docuimus in Institut. Chronol. l. 2. c. 11. Ergo si addas 8. ad 372. annus à verâ Christi Nativitate, juxta ejus etiam computum, quo celebrata est hæc Synodus, erit 380. qui ab autumno itidem incipiens, in annum Julianum 381. incurret. Adhæc Theodosius Imperator factus est XIV. Kal. Februar. Ausonio, & Olybrio Coss. hoc est anno Christi 379. Tertio igitur imperii anno currente, Synodum præsentem convocabat, quam etiam postea imperatoriâ suâ autoritate confirmavit; quod etiam ipsi Patres ibi congregati obnixè petierunt, in Epistolâ Synodicâ ad eum missâ, dicentes, Δεόμεθα τοίνυν σου τῆς ὑμετέρας γράμμασι τῆς εἰς εὐσεβείας ἐπικυρωθῆναι τῆς συνόδου τῷ ζήτει· ἵν' ὥσπερ τοῖς τῆς κλήσεως γράμμασι τῆς ἐκκλησίαν τετίμηκας, οὕτω καὶ τοῖς δόξασι ἐπισφραγίσῃς τὸ πλῆθος, *Rogamus igitur tuam clementiam, ut per literas tuæ pietatis Synodi decretum confirmetur: ut sicuti literis, quibus nos convocâsti, Ecclesiam honorâsti, ita etiam finem eorum, quæ decreta sunt, obsignes,* Syn. C P. in epist. Synod.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Hæc urbs, in quâ celebratum est præsens Concilium, *Byzantium*, primò nominata est, à Byzante primò conditore. Stephanus, Βυζάντιον ἡ ἀπὸ Βύζαντος τοῦ Κτίσαντος τῆς Ἰδίας Θυγατρὸς καὶ Ποσειδῶνος, ἢ ὅτι τὰ τείχη τῆς Βύζης ὑπὸ ἡγεμόνος, ἢ ὅτι ἐχθροὶ αἰσθησάμενοι ἦλθον ἀνέμων ἐκεῖ. Claudianus etiam Byzantis, tanquam conditoris, ante Constantinum meminit, dicens,

Quòd tertius urbis
Conditor, hoc Byzas, Constantinusque videbunt.

Abulpharagius Byzum quendam, Manassis Judæorum Regis diebus, hanc urbem condidisse refert: Eo enim imperante dicit وبني بورس مدينة بوزنطيا وبعد تسعماية وسبعين سنة عظمها قوسطنطينوس وسماها قوسطنطينوفوليس. *Extruxit etiam Byzus urbem Byzantium, quam post nongentos & septuaginta annos auctam, Constantinopolim appellavit Constantinus,* Abulph. Dyn. 3. Sic etiam Eusebius in Chronico ad ultimum annum ejusdem Regis, sive tertium Olymp. 30. hæc observat, Βυζάντιον ὑπὸ Βύζου βασιλέως τῆς Θρᾴκης· οἱ δὲ πρὸς, Μεγαρέων. Portro qualis

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ro qualis fuerit hæc civitas Ciceronis diebus, ex ejus de Provinciis consularibus oratione constat, ubi eam *Imperio Romano fidelissimam, liberam, & refertissimam & ornatissimam signis fuisse testatur.* orat. 35. n. 3. & 4. Herodianus eam πόλιν ἀξίᾳ ὄντα Θράκης μητρόπολιν, πόπῳ τε εὐδαίμονα, πλήθει τε ἀνδρῶν καὶ χρημάτων ἀκμάζουσαν, *Urbem Thraciæ maximam, felicissimamque, viris, atque opibus eâ tempestate florentem.* Herodian. l. 3. c. 2. Cum hæc autem antiquissima pariter ac olim celeberrima civitas à Severo aliisque subversa fuisset, & in vici formam redacta, Constantinus M. rerum Romanarum potitus, eam mirum in modum restauravit, & auxit, & suo de nomine Κωνσταντίνου πόλιν, sive Κωνσταντινούπολιν appellavit. De anno autem, quo egregium hoc opus absolutum est, & encænia urbis celebrata, veteres scriptores diversa tradiderunt. Verisimilior autem eorum est sententia, qui id anno Christi 333. accidisse affirmant; quo consulatum gerebant Gallicanus & Symmachus: utpote ad quos Idatius in fastis notat, *His Coss. dedicata est Constantinopolis, die* v. *idus Majas.* Et ad eosdem in Chronico Alexandrino hæc observantur, Ἔτους τα'. τῆς εἰς ἁγαθὰς ἀναλήψεως τοῦ κυρίου, καὶ κδ'. τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας, Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος παῖς Κωνσταντίνου τοῦ Λυκούσου, καὶ Κωνσταντίου, καὶ Κώνστος Καισάρων, πόλιν μεγίστην, λαμπρὰν καὶ εὐδαίμονα κτίσας, συγκλήτῳ τε τιμήσας, Κωνσταντίνου πόλιν κέκληκε, ἐπὶ πόπου εἰδῶν Μαΐων, ἡμέρᾳ δευτέρᾳ τῆς ἑβδομάδος, ἰνδικτιῶνος τρίτης, τὸ ἀρχαῖον ἠκολούθησε Βυζάντιον. *Anno* 301. *post assumptum in cœlos Dominum, imperii ipsius* 25. *Constantinus religiosissimus Constantini junioris Augusti, & Constantii Constantisque Cæsarum pater, urbem maximam, illustrem & beatam condidit, Senatu illustravit, & Constantinopolin appellavit, a. d. v. idus Majas, feriâ* 2. *indictione* 3. *quæ prius vocata fuerat Byzantium.* Omnes hi characteres in annum Dom. 330. supradictum optimè conveniunt: namque eo currente, Indictio erat 3. & Cyclus Solis 3. litera Dominicalis, D. ac proinde undecima dies sive idus mensis Maii isto anno in secundam hebdomadis feriam incidebat. Et quidem de isto die inter omnes convenit; ad eum enim & in Menologio Græcorum scribitur, τὰ ἐγκαίνια τῆς Κωνσταντίνου πόλεως, καὶ τὴν ἁγίαν ἱερομάρτυρος Μανίου. Cum Constantinus itaque dicto tempore celeberrimam hanc urbem dedicâsset, eandemque omnium ferè aliarum, per totum imperium suum, spoliis locupletâsset, Romanorum Imperatorum sedes evasit, (unde *nova Roma* sæpe appellatur) & Græcorum etiam post imperii divisionem; quo factum est, ut plures in hâc, quàm in ullâ aliâ civitate, universales Synodi habitæ fuerint. Nam præter præsentem, quæ secunda est, etiam quinta, sexta, atque octava, Synodi œcumenicæ in eâ celebratæ sunt.

Ἑκατὸν πεντήκοντα. Episcopos centum quinquaginta in hoc Concilio congregatos fuisse, pro conceſſo ab omnibus habetur: ut alios taceam, Socrates ait, Πάντες δὲ ἦσαν ἑκατὸν πεντήκοντα. Socr. l. 5. c. 8. Sozomenus, Σωβῖλλος ἦν, ὃν μὲν ἐπὶ ὁμοίοις τῷ πρόσθε δεξαζόντων, ἀμφὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα. Sozom. Hist. Eccles. l. 7. c. 7. In Actis Concilii Chalcedonensis Symbolum ab hoc Concilio editum vocatur, Ἡ ἁγία πίστις, ἣν ἐξέθεντο οἱ ἅγιοι πατέρες ρν'. συμφωνοῦσα τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ τῇ ἐν Νικαίᾳ. Concil. Chalced. Act. 2. & Gregorii Nazianzeni oratio, coram hac Synodo prolata, inscribitur, τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζήνου συμπαθεῖος εἰς τοὺς ἐπὶ ἑκατὸν πεντήκοντα ὁσιωτάτους πατέρας. Act. Concil. C P. 1. Eutychius Patriarcha Alexandrinus, واجتمع في القسطنطينية وخمسون اسقفا مائة *Et congregati sunt Constantinopoli Episcopi centum quinquaginta.* Eutych. annal. tom. 1. p. 510. & alibi, فمن المجمع الاول الثلثماية وثمانية عشر اسقف الذين اجتمعوا في مدينة نيقية الي هذا المجمع الثاني المائة وخمسين اسقفا الذين اجتمعوا في القسطنطينية ولعنوا مكدونيوس واشياعه ثمانية وخمسون سنة *Jam à Concilio primo Episcoporum trecentorum octodecim, qui in urbe Nicænâ convenerunt, ad secundum hoc, in quo Constantinopoli congregati sunt Episcopi centum quinquaginta, qui Macedonio ejusque sequacibus maledixerunt, anni sunt quinquaginta octo.* ibid. p. 514. Josephus Ægyptius, اجتمع هذا المجمع الثاني المقدس من المجمع الكبار في مدينة القسطنطينية وكان عدة الاساقفة الذين اجتمعوا فيه مائة وخمسون اسقفا اباء قديسين *Congregatum est sanctum hoc secundum ex œcumenicis Conciliis, in urbe Constantinopoli, & numerus Episcoporum, qui in eo collecti sunt, erat centum quinquaginta Episcopi sanctique Patres.* Joseph. Ægypt. in Præf. ad hoc Concil. Dionysius Exiguus, in præfatione suâ ad canones hujus Concilii, *Hæ definitiones*, inquit, *expositæ sunt, ab Episcopis* CL. *qui in id ipsum apud Constantinopolim convenerunt, quando beatus Nectarius Episcopus est ordinatus.* Et ante eum vetus interpres in suâ itidem præfatione, *Hi canones expositi sunt ab Episcopis* CL. *congregatis in unum Constantinopolim, quando ordinatus beatus Nectarius Episcopus.* Idem asserit Matthæus Blastares in suâ ad Syntagma præfatione. Idem etiam à Photio, & Nilo de Synodis, aliisque quamplurimis, nemine contradicente traditur. Adeo ut de Episcoporum numero, qui in hanc Synodum convenerunt, nihil dubii superesse potest.

Τῶν ἁγιοπατρικῶν κανόνας. De numero Episcoporum, qui in hâc Synodo congregati sunt, bene, ut ostensum est, inter veteres scriptores convenit: sed non item de numero canonum, quos ediderunt. Primò enim Dionysius Exiguus tres tantùm ab hoc Concilio sancitos tradit, *sub Theodosio*, inquit, *piissimo Imperatore apud Constantinopolim expositi sunt canones tres.* Dionys. Exig. præf. ad canones Syn. CP. ubi tamen observandum est, eum tertium canonem, de honore Episcopis Constantinopolitanis indulto, ad calcem secundi appendere; qui si seorsim, ut hîc, recenseatur, quatuor primi canones ab eo Latinè versi sunt. In priscâ etiam editione Latinâ quinque numerantur: sed ultimus eorum non ad hanc, sed ad Chalcedonensem Synodum jure pertinet; reliqui quatuor iidem sunt, quos vertit Dionysius Exiguus. Sed hîc etiam tertius secundo annectitur, & primus in duos distribuitur. Josephus Ægyptius in suâ ad hanc Synodum præfatione unum alium addit; sed nihilominus quatuor tantum recenset: dicit enim وفي هذا المجمع المقدسة جماعة القسطنطينية وضعوا اربعة قوانين *Et in sanctâ hac Synodo Constantinopolitanâ quatuor canones constituti sunt.* Ipse autem, non minus quàm vetus interpres & Dionysius Exiguus, tertium secundo adjungit; qui si distinctè numerentur, quinque canones ab eo agnoscentur, videlicet, primus, secundus, tertius, quartus, & sextus. Nam quintus & septimus in ejus etiam paraphrasi desiderantur. Johannes Antiochenus in ordine canonum collectioni præfixo, sex canones ab hoc Concilio editos fuisse scribit, ἧς ὁ Κωνσταντινουπόλεως σωτηρίου πατέρων, ὑφ' ὧν ἐξετέθησαν κανόνες ς'. Cum autem & ipse primo collectionis titulo definitionem de honorando Episcopo Constantinopolitano appendicem secundi canonis fecerit, dubium nemini esse potest, quin ipse legerit quicquid in septem canonibus, huic Synodo vulgò adscriptis, continetur; etiamsi, quantum memini, septimum canonem nullibi citaverit. Et sic quidem in omnibus Balsamonis, Zonaræ, & Aristeni codicibus, septem perpetuò explicantur: quibus etiam suffragatur Matthæus Blastares, dicens, φέρει δ' οὖν τὸ πᾶν σωτήριμα, ὡς καὶ μόνον ἐκδεδόσθαι, κανόνας ἑπτά. Blast. præf. ad Syntag.

In Can. I.

Καὶ ἀναθεματισθέντα πᾶσαν αἵρεσιν. Etiamsi Nicæna Synodus Arium ejusque hæresim anathemati subjecerit, ipseque Arius non longo post tempore in Latrinâ vitam miserè impleverit, ut Athanasius, Socrates, Sozomenus, aliique tradiderunt: hæresis tamen ejus unà cum ipso autore non extincta est; sed in majorem potiùs flammam erupit; usque adeo ut alias etiam complures hæreses accenderit, iisque excitandis fomitem ac materiam suppeditaverit; quas omnes Patres Constantinopolitani in præsenti canone, anathemate injecto, restinguere moliuntur. Quamobrem primò quidem fidem, à Concilio Nicæno stabilitam, suâ etiam autoritate confirmant; Et deinde omnes ei contrarias opiniones anathemate feriunt, idque sub hæreseos nomine. Ut autem fides confirmata, & hæreses ab ipsis condemnatæ clariùs elucescerent, nonnullos nominatim commemorant hæreticos, quibus maledicendum est, videlicet, Eunomianos, sive

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

sive Eudoxianos, Semiarianos, sive Spiritus sancti adversarios, Sabellianos, Marcellianos, Photinianos, & Apolinarianos; de quibus propterea singulis, ordine quo occurrunt, breviter agemus, quo ex cognitis opinionibus hìc condemnatis, de verâ fide, à sanctis hisce Patribus assertâ, certiores fiamus.

Καὶ εἰδικῶς τῶν πνευματομάχων. Eunomius, undè Eunomiani, primò quidem Aetii (à quo etiam Aetiani dicti sunt) notarius fuit; ut tradit Socrates l. 2. c. 35. postea Cyzici Episcopus ordinatus est, idque sub Valente Imperatore, ut scribit idem Socrates l. 4. c. 7. atque etiam Sozomenus, l. 6. c. 8. vel potiùs, Constantio Imperante; ut Theodoretus. l. 2. c. 27. & Philostorgius. lib. 5. c. 3. Hujus hæresis in eo versata est, quòd Christum præcipuam tantùm Patris creaturam, & Spiritum sanctum à Filio creatum asseruerit. Theodoretus, Οὗτος (Εὐνόμιος) τῶν θεολογίαν τεχνολογίαν ἀπίφλως, καὶ σφοδρῶς τὰς κατὰ τὸ μονογενὲς καὶ τὸ πανάγιον πνεῦμα βλασφημίας, καὶ ὁ μὲν τὸν ἕτερον κτίσμα τοῦ πατρὸς καὶ ὑπερέτην ἔφησεν εἶναι· τὸ δὲ πανάγιον πνεῦμα καὶ τοῦ ἑνὸς ἄλλον φῦλον τοῦ ὑπὸ δημιουργηθῆναι παπεμάτων. Theodoret. hæret. fab. l. 4. c. 3. Et hanc quidem ipsissimam fuisse istius opinionem, ex propriis ejus dictis clarissimè colligatur. Dicit enim, Εἰ ἐκ τῶν δημιουργημάτων ἀνάγοιτό τις περὶ τῶν τῆς οὐσίας κατάληψιν, φήσει τὸ μὲν ἀγέννητον ἢ ἴδιον ποίημα, τὸν δὲ μονογενῆ, τὸν προάγοντα. Eunom. apud Basil. adv. Eunom. l. 2. Hinc etiam Filium Patri æqualem esse negat. τί δὲ, inquit, ὅπως ἀνόητε, ἢ περὶ ἀσέβειαν πλημμελὲς, ὅτι ἴσον εἰπεῖν τὸ ὑὸν τῷ πατρί; ibid. l. 1. Et de Spiritu sancto apertè dicit, eum naturâ æque ac ordine tertium à Patre esse, Filii operatione factum, deitate & omni creandi potestate destitutum; eum enim asserit, τρίτον τάξει καὶ φύσει, προσκύσμα μὲν τοῦ πατρὸς, ἐνεργείᾳ δὲ τοῦ υἱοῦ γεγενόμενον, τρίτην χώραν τετιμῆσθαι, ὡς προῆκεν καὶ μεῖζον ἁπάντων καὶ μόνον πιστὸν τοῦ μονογενοῦς ποίημα, θεότητος καὶ δημιουργικῆς δυνάμεως ἐπιλελοιπέναι. ibid. l. 3. Hoc autem, quòd Spiritus sanctus à Filio creatus sit, Ariani etiam affirmârunt; de quibus Epiphanius ait, Παντὶ τούτῳ δῆλον, ὅτι ὁμολογοῦσι τοὺς ἀγγέλους ὑπὸ τοῦ υἱοῦ γεγονέναι· Καὶ γὰρ καὶ οὗτοι τὸ πνεῦματος βλασφημοῦσι, καὶ τολμῶσι λέγειν κτίσμα ὑπὸ τοῦ υἱοῦ. Epiph. hær. 69. sect. 52. Et Augustinus, *Ariani ab Ario, in eo sunt notissimi errore, quo Patrem & Filium & Spiritum sanctum nolunt esse unius ejusdemque naturæ atque substantiæ, aut, ut expressiùs dicatur, essentiæ; quæ οὐσία Græcè appellatur: sed esse Filium creaturam, Spiritum verò sanctum creaturam creaturæ: hoc est, ab ipso Filio creatum volunt.* August. hær. 49. Hinc D. Ambrosius Eunomium *ex impietatis Ariane fonte progressum* rectè asserit, l. de Incarn. Dom. Sacram. c. 2. præsertim cùm Eunomius, æque ac Arius, Christum corpus humanum sine animâ assumpsisse finxerit; Theodoretus, Ἀρειος μὲν καὶ Εὐνόμιος, κτίσιν καλοῦσι τὸν μονογενῆ τῶν θεότητα, σῶμα δὲ μόνον αὐτὸν ἀνειληφέναι φασίν. Theodor. inconfus. dial. 2. & alibi, Ἀρειος μὲν καὶ Εὐνόμιος, σῶμα μὲν αὐτὸν ἔφασαν εἰληφέναι, τῶν θεότητα δὲ τῆς ψυχῆς ἐνεργηκέναι τῶν λόγον. Id. hær. fab. l. 5. c. 11. De Arrianis idem testatur Augustinus, hær. 49. Ex eo autem, quòd Eunomius (ut ex ante dictis constat) Christi essentiam creatam esse asseruerit, palam est, Christum (ex istius opinione) nec ὁμοούσιον τῷ πατρὶ esse, sed potiùs ὑπερούσιον, diversæ à Patre essentiæ, sive substantiæ, eique prorsus dissimilem: ut S. Augustinus observavit, dicens, *Eunomius quippe à dialecticâ prævalens, acutiùs & celebriùs defendit hanc heresim, dissimilem per omnia Patri asserens Filium, & Filio Spiritum sanctum.* Aug. hær. 54. Et hoc quidem impium dogma à præceptore suo Aetio edoctus est; de quo Epiphanius, τούτῳ δὲ τῷ ψευδάδᾳ Αετίῳ ὑπὸ τὸ ὅμοιον κατὰ πάντα τὸν υἱὸν εἶπεν. Epiph. hær. 76. sect. 2. Hinc Balsamon & Zonaras in hunc canonem rectè consentiunt, Eunomium asseruisse Christum Patri πάντα ἀνόμοιον, *omninò dissimilem* esse; unde & sectatores ejus, non tantum Eunomiani, sed sæpiùs Ἀνόμοιοι, *Anomœi* audiant. Et sic quidem Epiphanius eos nusquam Εὐνομιανὸς, sed ubique Ἀνομοίους appellat. Eandem autem, quam nos, Balsamon & Zonaras, necnon Harmenopolus etiam nominis hujus rationem reddit. Οἱ αὐτοὶ καὶ Ἀνόμοιοι καλοῦνται, διὰ τὸ λέγειν, μηδεμίαν ἔχειν ὁμοιότητα κατ' οὐσίαν τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν πατέρα. Harmenop. de sect. 13. Adhæc usque adeo Filii & Spiritûs sancti divinitatem oppugnabant, ut eos qui in nomine Patris, Filii, & Spiritus sancti baptizati sunt, quasi seductos denuò baptizarent, idque tantum unâ mersione in mortem Christi; ut præter Balsamonem & Zonaram in præsentem canonem, etiam Sozomenus tradidit, l. 6. c. 26. & Socrates l. 5. c. 24. & Theodoret. hær. fab. l. 4. c. 3. Balsamon insuper & Zonaras in præsentem canonem addunt, Eunomium asseruisse, Gehennam revera non existere. Sic etiam Harmenopulus de Eunomianis ait, quòd, τὸν κόλασιν τῶν μέλλοντων, καὶ τὸν γέενναν, οὐ κατ' ἀλήθειαν, ἀλλὰ διὰ φόβον, λέγειν ἀπειλεῖσθαι. Harmenop. de sect. 13. idem tradit & Blastares lit. A. c. 2. Et in hoc quidem nuperrimus Eunomii sectator, Socinus, præceptorem suum ad amussim secutus est, etiamsi ob horrendas tam nefariæ opinionis consequentias, cautè admodum, & quantâ potuit obscuritate istud discipulis suis instillaverit, ut è scriptis suis colligeretur potius, quàm ipse illud disertè asseruisse censeretur. ut ex ipsius ad Volkelium verbis patet, ubi ait, *Quòd ais, eâ in disputatione meâ cum Puccio, tum de Christianorum resurrectione, tum de morte impiorum, passim contineri, quæ à multis sine magnâ offensione, tum nostris, tum alienis, legi non possunt; scio equidem ista ibi contineri; sed, meo judicio, non passim, nec ita apertè (cavi enim illud quantum potui) ut quisquam vir pius facile offendi possit. Adeò ut, quòd nominatim attinet ad impiorum mortem, in quo dogmate majus est multùm offensionis periculum, ea potiùs ex iis colligi potest, quæ ibi disputantur, quàm expressè literis consignata extet.* Socin. Epist. 6. ad Volkel.

Εἶτ' ὁ Εὐδόξιανῶν. Eudoxius primò Germanicis, postea Antiochiæ, & ultimo Constantinopoleos Episcopus ordinatus est. Socrat. Hist. Eccles. l. 2. c. 37. 42. Theodoret. hæret. fab. l. 4. c. 2. Sozom. Hist. Eccles. l. 3. c. 5. Hìc eadem omnino omnia, quæ Eunomius docuit; ut patet ex Theodoret. hæret. fab. l. 4. c. 3. ac proinde hoc in loco hæc duo, tanquam Synonyma, eorundem hæreticorum nomina usurpantur, Εὐνομιανῶν εἶτ' οὖν Εὐδοξιανῶν. Theodoretus autem, Arianos etiam Eudoxianos ipsius Eudoxii temporibus audiisse tradidit, Οἱ δὲ Ἀρειανοὶ καὶ Εὐδοξιανοὶ προσηγορεύθησαν ἐπὶ τῆς Εὐδοξίου χρόνου. Theodoret. ibid. Statim autem post Eudoxii obitum hoc nomen usurpari desiit, & posteris penè inauditum est: unde Gregorius magnus in Epistolâ ad Eulogium Alexandrinum, *Præterea*, inquit, *idem frater noster omnia in suis Synodicis Deo autore Catholicè locutus est. Quendam verò Eudoxium damnavit, quem neque in Synodis damnatum invenimus, neque à decessoribus suis in suis Synodis reprobatum.* Greg. Epist. lib. 6. Epist. 125. Sanè non ipse Eudoxius, sed tamen Eudoxiani præsenti canone disertè damnantur.

Καὶ τῶν ἁγίου Ἡμιαρείων, εἴτ' ἐν Πνευματομάχων. Semiariani propriè fuerunt, qui Christum nec ὁμοούσιον cum Catholicis, nec ἀνόμοιον cum Eunomianis, sed ὅμοιον τῷ πατρὶ asseruerunt. Hoc ex ipsorum fidei expositione, in Conciliabulo Seleuciensi editâ, constat, ubi dicunt, τὸ ὁμοούσιον ὡς ἀλλότριον ἁγίων γραφῶν ἐκβάλλομεν, τὸ δὲ ἀνόμοιον ἀναθεματίζομεν, καὶ πάντας ὅσοι τοῦτο τολμῶσι λέγειν, ἀλλοτρίους ἡγούμεθα τῆς ἐκκλησίας. τὸ δὲ ὅμοιον τοῦ υἱοῦ κατὰ πάντα σαφῶς ὁμολογοῦμεν. apud Epiphan. hær. 73. sect. 25. Eadem eorum verba recitantur à Socrate Hist. Eccles. l. 2. cap. 40. Sed & ὁμοιούσιον filium antesignani eorum prædicârunt. Epiphanius, ἵνα δὲ καὶ ὅμοιον τούτῳ φῶμα προσάλλοιντο, οἱ περὶ Βασίλειον, φησὶ, καὶ Γεώργιον, οὓς τῶν Ἡμιαρείων τινὲς τῶν αἱρέσιων προστάτας φασὶν, οὐ λέγομεν ὁμοούσιον, ἀλλὰ ὁμοιούσιον. ibid. sect. 1. Filium nimirum creaturam, sed ab aliarum conditione diversam, affirmarunt; adeo ut peculiari modo Patri similis esset: sed Spiritum sanctum omnimodo creaturam esse docuerunt. Idem, Περὶ δὲ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὡς ἔφαμεν, οὐ διαπαντὸς ὡμολόγησαν, ἀλλὰ ὡς λυσιτελοῦς κρίσεως, ἀφειδῶς κτίσμα αὐτὸ παντάπασιν ὀνείζοντες, καὶ ὕστερον διαβεβαιούμενοι, καὶ ἀλλότριον τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ ὑπάρχον. Epiph. ibid. Cùm igitur Semiariani de Spiritu sancto eadem, quæ ipsius oppugnatores, tenuerint, vel, si ejusdem doctissimi Patris verbis utar, περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἴσως τῶν πνευματομάχων εἰσὶν ἔχοντες, meritò hoc canone dicitur Ἡμιαρείων ἢ πνευματομάχων. Epiphanius autem πνευματομάχους distinctè à Semiarianis recenset, refutatque. πνευματομάχους autem usque adeò divinitatem Spiritûs sancti respuisse asserit, ut eum nec in Trinitate commemorandâ urâ cum Patre & Filio connumerarent. εἰς τὸ πνεῦμα ἢ τὸ ἅγιον οὔτε βλασφημοῦσι, μὴ σωφρονοῦντες αὐτὸ πατρὶ καὶ υἱῷ ἐν τῇ θεότητι. Epiph. hær. 74. sect. 1. Præcipuus hujus hæreseos propugnator fuit Macedonius Episcopus Constantinopolitanus, quem etiam Spiritum sanctum à Trinitatis consortio expulisse testatur Socrates; dicens, ὃς δὲ ὁ Μακεδόνιος τὸ ἅγιον πνεῦμα σωπαλαζεῖν ἐκ τῆς θεολογίας τῆς τριάδος ἐξέτεμνε. Socrat. Hist. Eccl. l. 2. c. 45. Hinc Macedoniani etiam appellantur, de quibus S. Augustinus, *Macedoniani sunt à Macedoniano Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopo, qui & πνευματομάχοι Græci vocant, eo quòd de Spiritu sancto litigent. Nam de Patre & Filio rectè sentiunt, quòd unius sint ejusdemque substantiæ vel essentiæ; sed de Spiritu sancto hoc nolunt credere, creaturam eum esse dicen-*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

tes. Hos quidam Semiarrianos vocant, quod in hâc quæstione ex parte cum illis sint, ex parte nobiscum. Aug. hær. 52. Contra hos Macedonianos sive πνευματομάχους præcipuè congregatum est à Theodosio præsens Concilium; cui etiam intererant duo partis Macedonianæ Principes, Eleusius Cyzicenus, & Marcianus Lampsaci Episcopus, Socrat. Hist. Eccles. l. 5. c. 8.

Καὶ τῶν ἁγίων Σαβελλιανῶν. Sabellianorum, quæ hîc condemnatur, sententia fuit, Filium & Spiritum sanctum, non solùm eundem esse Deum, atque Patrem, sed eandem etiam personam, ut istæ tres appellationes Pater, Filius, & Spiritus sanctus, eandem etiam hypostasim designent. Epiphanius, Δοξματίζουσι δὲ ἕτεροι καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ Σαβελλιανοὶ τὸν αὐτὸν εἶναι πατέρα, τὸν αὐτὸν υἱὸν, τὸν αὐτὸν εἶναι ἅγιον πνεῦμα, ὡς εἶναι ἐν μιᾷ ὑποστάσει τρεῖς ὀνομασίας, ἃ ὡς ἐν ἀνθρώπῳ σῶμα, καὶ ψυχὴ, καὶ πνεῦμα. Epiph. hær. 62. sect. 2. Theodoretus, Σαβέλλιος δὲ ὁ Λίβυς ὁ πατροπολίτης τοιαῦτης ἦρξεν αἱρέσεως· μίαν ὑπάρχειν ἔφησεν εἶναι τὸν πατέρα, καὶ τὸν υἱὸν, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, καὶ ἓν πρόσωπον ἀφώρισεν, καὶ τὸν αὐτὸν, ποτὲ μὲν ὡς πατέρα καλεῖ, ποτὲ δὲ ὡς υἱὸν, ποτὲ δὲ ὡς ἅγιον πνεῦμα. Theodoret. hæret. fab. lib. 2. c. 9. A Latinis Patribus, *Patripassiani* etiam nuncupantur, quòd Filium eandem personam atque Patrem prædicantes, Patrem etiam passum asseruerint. Augustinus, *Nam Sabelliani dicti sunt quidam hæretici, qui vocantur & Patri-passiani, qui dicunt ipsum Patrem passum fuisse.* Aug. in Evang. Joh. tract. 36. Leo Papa Romanus, *Quod blasphemiæ genus de Sabellii opinione (Priscillianistæ) sumpserunt, cujus discipuli etiam Patripassiani meritò nuncupantur, quia si ipse est Filius, qui & Pater, Crux Filii Patris est passio, & quicquid in formâ servi Filius Patri obediendo sustinuit, totum in se Pater ipse suscepit.* Leo. Epist. 93. c. 1. Ut Priscillianistæ autem à Sabellio, sic ipse Sabellius ab aliis improbam hanc opinionem imbibit. D. Augustinus à Noeto haustam indigitat. Dixit enim, *Sabelliani ab illo Noeto, quem supra commemoravimus defluxisse dicuntur. Nam & discipulum ejus quidam perhibent fuisse Sabellium.* Aug. hær. 41. Noetum autem eadem ac Sabellium sensisse, idem antea docuit, *Noetiani*, inquiens, *à quodam Noeto, qui docebat Christum eundem ipsum esse Patrem & Spiritum sanctum.* ibid. hær. 36. De eodem Noeto Epiphanius, ἐπίλαμπε λέγων τὸν πατέρα πεπονθέναι. hær. 57. Hunc idem Epiphanius 130. ante se annis extitisse, eumque primum hujus hæreseos autorem fuisse refert. Verùm etiam D. Cyprianus Patripassianos inter alios hæreticos recenset, Epist. 73. ad Jubajanum. Et ipse Tertullianus praxean eam intulisse hæresim tradidit, dicens, *Ita duo negotia diaboli Praxeas Romæ procuravit, Prophetiam expulit, & hæresim intulit; Paracletum fugavit, & Patrem crucifixit.* Tertul. adv. Prax. c. 1. Proinde ex Praxeæ sententiâ statim subdit, *Itaque post tempus pater natus, & pater passus, ipse Deus Dominus omnipotens Jesus Christus prædicatur.* ibid. c. 2. alibi, *Sed post hos omnes etiam Praxeas quidam hæresim introduxit, quam Victorinus corroborare curavit; hic Deum Patrem omnipotentem Jesum Christum esse dicit, hunc crucifixum passumque contendit; mortuum præterea seipsum sibi sedere ad dexteram suam cum profanâ & sacrilegâ temeritate proponit.* Id. de præscript. adv. hær. c. ult. Hermogenem etiam ejusque discipulos in eâdem hæresi fuisse docet D. Augustinus, *Noetiani*, inquit, *difficillimè ab aliquo sciuntur: Sabelliani autem sunt in ore multorum. Nam & Praxeianos à Praxeâ quidam dicunt, & Hermogeniani vocari ab Hermogene potuerunt, qui Praxeas & Hermogenes eadem sentientes in Africâ fuisse dicuntur.* Aug hær. 41.

Καὶ τῶν ἁγίων Μαρκελλιανῶν. Marcellus Ancyræ Episcopus Nicæni circiter Concilii diebus, vel paulò postea, hæresim suam divulgavit, quâ asseruit ad finem mundi, Christi & regnum, & subsistentiam desituram esse, ut nec in æternum regnaret, nec subsisteret. Hoc constat ex prolixâ illâ expositione fidei, quam Orientales Episcopi ad Episcopos Italiæ miserunt, ubi aiunt, Αλλ' ἔκπαι χρεὼν αὐτὸν γεγενῆναι καὶ εἶναι τὸν Θεὸν, ἐξ οὗ τῶν ἡμετέρων ἓν τὸ παρὸν σῶμα ἀνείληφε, καὶ πεπαχεῖαν ὅλων ἐσχ'. Ἔκπαι γὰρ τὸ χρεὼν ἀρχὴν βασιλείας ἐγκαίνια λήψουσι, καὶ τέλος ἔξειν αὐτῶν μὴ τῶν σωτηρίαν καὶ κρίσιν. τοῦτοι δέ εἰσιν οἱ ἀπὸ Μαρκέλλου καὶ Φωτεινοῦ, τῶν Ασυεργαλατῶν. apud Socrat. Hist. Eccles. l. 2. c. 19. Et ex Cyrillo Hierosolymitano dicente, Κἂν ποτὲ πρὸς ἀκούσῃς λέγοντος, ὅτι τέλος ἔχει ἡ χριστοῦ βασιλεία, φύλαττε τὸν αἵρεσιν, τῶν δράκοντος ἔθνη. Αλλὰ κεφαλὴν σεσοφότας σὲ τὸν Γαλατίαν ἀναφυῆναι, ἐπίλαμπε λέγων, ὅτι μὴ τὸ τέλος τῆς κόσμου ὁ χριστὸς ἡ βασιλεία, καὶ ἐπίλαμπεν εἰπεῖν, ὅτι ὁ λόγος ὁ παρὸς ἐξελθὼν, ὅτος εἰς πατέρα πάλιν ἀναλυθεὶς ἐκεῖ ἔσι. Cyrill. catech. 15. ubi hanc hæresim σὲ Γαλατίαν ἀναφυῆναι dicit, eo quod Marcellus autor ejus Ancyræ in Galatiâ Episcopus fuit. Hoc ex ipsis etiam Marcelli verbis apertè satis conficitur, quibus opinionem suam ex D. Pauli scriptis malè intellectis probare nititur; dicit enim, σαφῶς ὢν καὶ διαῤῥήδην ἐν βραχεῖ τινι χρόνῳ, τοῦ τε παρελευθότος καὶ τοῦ μελλόντος αἰῶνος, τὸν κύριον εἰκονομίας τοῦ λόγου δι' ἡμᾶς γεγωνῶσι συμβέβηκε, καὶ ταύτῃ ὥσπερ ἀρχὴν, οὕτω καὶ τέλος ἔχειν ὁ Παῦλος, ὅτε πῶς εἴρηκεν, εἶτα τὸ τέλος, ὅταν παραδιδῷ τὸν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ πατρί. Et paucis interjectis, ἐν τῷ χρυσῷ ὁ κύριος τέλος τάξεται, ἐκεῖ ἀρχὴ ταύτης τῆς ἐν μέρει βασιλείας ἔχει χρεία. apud Euseb. contra Marcell. l. 2. cap. 4. vide plura ibidem. Et apud Theodoret. hær. fab. l. 2. c. 10. & Basil. Mag. Epist. 52. ad Athanas. Et ob hanc proculdubiò hæresim Symbolo Nicæno hæc verba interjecta sunt, ἧς τῆς βασιλείας οὐκ ἔσαι τέλος. Non tamen ab ipso Concilio Nicæno, sed à præsenti Constantinopolitano inserta videntur; à quo & reliqua de Spiritu sancto additamenta, post, καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Dicta enim verba in nullis editionibus hujus Symboli, ut à Concilio Nicæno expositi, extant: reperiuntur autem in omnibus editionibus ejusdem Symboli, ut à præsenti Concilio aucti, & unà cum hac inter alias accessiones confirmati. Hæc nostra conjectura egregiè ex eo confirmatur, quòd ipse Marcellus in suâ fidei expositione profiteatur se fidei à Concilio Nicæno expositæ per omnia assentiri: dicit enim, ὡς ὅτι ὅτι φρονοῦμεν, ὅτι προφωνήκαμεν τί ποτε ἐκτὸς τῆς κατὰ Νικαίαν ἀσεβείσης εἰκουμενικῆς καὶ ἀποστολικῆς πίστεως, ἥτις ὁμολογοῦμεν διαμένειν ταύτην φρονεῖν. apud Epiphan. hær. 72. sect. x. Si autem ista verba; ἧς τῆς βασιλείας οὐκ ἔσαι τέλος, fidei à Synodo Nicænâ expositæ interserta tunc temporis fuissent, Marcellus, qui regnum Christi æternum fore negabat, isti fidei suum præbere assensum non potuit: unde palam est, ista verba à præsenti Concilio addita fuisse, idque propter ipsam Marcellianorum hæresim hîc condemnatam, quæ tempore à Concilio Nicæno ad præsens Constantinopoli habitum interlabente divulgari cœpit.

Καὶ τῶν ἁγίων Φωτεινιανῶν. Photinus, hujus hæreseos magister, discipulus fuit Marcelli, & postea Sirmii Episcopus creatus est. D. Hieronymus *Photinus de Gallograciâ Marcelli discipulus, Sirmii Episcopus ordinatus, Hebionis hæresim instaurare conatus est: postea à Valentiniano Principe pulsus Ecclesiâ.* Hieron. in catal. Philaster asseruit hunc *in omnibus Pauli Samosateni secutum fuisse doctrinam.* Sic & D. Augustinus, hær. 44. 45. Et Epiphanius, quòd ὅμοια καὶ ἐπίσαντα τῷ Παύλῳ τῷ Σαμοσατεῖ effutiit, hær. 71. Episcopi Orientales, quòd iste unà cum Marcello φρονεῖν ὑπάρξαι τι καὶ θεότητα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸν ἀπολλώτιον ἀπὸ βασιλείας ἀμοίρους ἰδιώτου ἀθετῆσαι. apud Socr. Hist. Eccles. l. 2. c. 19. Theodoretus autem, quòd iste Sabellii hæresim prædicavit; ὁ δὲ Φωτεινὸς μίαν εἰσήγαγε πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος οὐσίαν, ἑτέρως ὀνόμασι τὸν αὐτὸν Σαβελλίῳ δογμάτων κηρύττων διάνοιαν. Theodor. hær. fab. l. 2. c. x1. Plures autem consentiunt blasphemam ejus opinionem fuisse, Christum ab æterno non extitisse, sed à beatâ Virgine initium sumpsisse. Vincentius Lirinensis, *Photini ergo secta hæc est, Dicit Deum singulum esse & solitarium, & more Judaico confitendum. Trinitatis plenitudinem negat; neque ullam Dei Verbi, aut ullam Spiritûs sancti putat esse personam. Christum verò hominem tantummodo solitarium adserit, cui principium adscribit ex Mariâ.* Vinc. Lir. adv. hær. c. 17. Epiphanius, φάσκει δὲ ἕτερος (ὁ Φωτεινὸς) ἀπ' ἀρχῆς ἢ χειρὸν μὴ εἶναι, ἀπὸ δὲ Μαρίας καὶ δεῦρο αὐτὸν ἀνάρχειν. Epiph. hær. 71. sect. 1. Leo, Photinus *mentis cæcitate deceptus est, in Christo verum & substantiæ nostræ confessus est hominem, sed eundem Deum de Deo ante omnia sæcula genitum esse non credidit.* Leo de nativit. Christi serm. 4. Sozomenus λέγει δὲ (Φωτεινὸς) ὡς θεὸς μὲν ἓν πανταχοῦ εἷς, ὁ τῷ ἰδίῳ λόγῳ τὰ πάντα δημιουργήσας· τὸν δὲ πρὸ αἰώνων γέννησίν τε καὶ ὕπαρξιν τοῦ υἱοῦ ὁ προφήτης, ἀλλ' ἐκ Μαρίας γεγενῆσθαι τὸν χριστὸν εἰσηγεῖτο, Sozom. Hist. Eccl. l. 4. c. 6. Fulgentius Ruspensis, *Ignorat etiam Photinus magnum pietatis, quod Apostolus memorat, Sacramentum, qui Christi ex Virgine fatetur exordium, ignorans in uno Christo sic esse credendam veritatem carnis ex tempore, ut neganda non sit naturalis veritas sempiternæ divinitatis ex Patre.* Fulg. ad Thrasim. l. 1. Et ut alios mittam, Damasus, *Anathematizamus Photinum, qui Hebionis hæresim instaurans, Dominum Jesum Christum tantum ex Mariâ Virgine confitetur.* Damas. profes. fid. Vide etiam Greg. Naz. orat. 26. & Hilar. de Synodis adversus Arianos.

Καὶ τῶν ἁγίων Απολιναριανῶν. Apolinarius Laodicenus, unde Apolinarianorum, sive Apolinaristarum magister, docuit Dominum nostrum corpus humanum sine animâ rationali & intellectuali assumpsisse, & divinam ejus naturam animæ

vel

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

vel saltem mentis vicem supplere. D. Augustinus, *Apollinaristas Apollinarius instituit, qui de animâ Christi à Catholica dissenserunt, dicentes sicut Ariani Deum Christum carnem sine animâ suscepisse, in quæstione testimoniis Evangelicis victi, mentem, quæ rationalis est anima hominis, non fuisse in animâ Christi, sed pro hâc ipsum verbum in eâ fuisse dixerunt.* Aug. hær. 55. Vincentius Lirinensis, *Apollinarius in Domini incarnatione apertâ professione blasphemat: dicit enim in ipsâ salvatoris nostri carne, aut animam humanam penitus non fuisse, aut certè talem fuisse, cui mens & ratio non esset.* Vinc. Lic. adv. hæres. cap. 17. Theodoretus, ὁ δὴ Ἀπολινάριος ἤμφιγνοεν μὲν ὅμοιον τὸ σωτῆρος τὸ σῶμα, ἀ μέντοι τῷ λογικῷ ἐψυχῶσθαι ψυχῇ· ἀνοήτου δὲ ὄντος, φησὶν, ὁ νοῦς τοῦ θεοῦ λόγου παρῆν. Theodoret. hæret. fab. l. 5. c. xi. vide etiam l. 4. cap. 8. Eutychius Patriarcha Alexandrinus de præsenti Concilio loquens,

ولعنوا ابوليناريوس واشياعه لانهم كانوا يقول ان جسد سيدنا المسيح بلا عقل

Maledixerunt etiam Apolinario, ejusque sequacibus, quòd affirmaret corpus Domino nostri Christi intellectûs expers esse, Eutych. Alex. Annal. tom. 1. p. 513. Et primò sanè nec animam à Domino assumptam asseruerunt; postea autem animam quidem, sed sine mente, assumptam prædicârunt: ut observat Socrates, ὃς ἀνθρωπον μὲν ἔλεγον ἀναληφθῆναι τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ τοῦ θεοῦ λόγου ἐν τῇ εἰκονομένῃ τῆς ἀνθρωπότητος ψυχῇ· εἶτα ὡς ἐν μυστηρίοις ἐπιλοιφθέντος φρονήσεως ψυχῇ μὲν ἀνειληφέναι, νοῦν δὲ οὐκ ἔχειν αὐτῷ, ἀλλ' εἶναι τὸν λόγον ἀντὶ νοῦ καὶ τὸν ἀναληφθέντα ἄνθρωπον. Socrat hist. Eccles. l. 2. c. 46. Et in hoc Apollinaristæ ab Arianis distinguuntur; ut observat Facundus, *Nam Apollinaristæ carnis & animæ naturam sine mente assumpsisse Dominum credunt; Ariani verò carnis tantummodo,* Facund. *l.* 9. c. 3. & Josephus Ægyptius,

ولم يكن بين هولاي وبين الارياديين اختلاف الا هذا لان الاراديين كانوا يقولون ان جسد الرب ليس هو البتة بمتنفس وان اللاهوت فيه بدل النفس واما اصحاب ابوللينارييوس فقالوا نعم قد اتخذ نفسا ولكنه لم يتخذ عقلا

Et nihil inter hos Apollinaristas, *& Arianos interest, nisi quòd Ariani affirmant corpus Domini non omnino animatum esse, sed divinitatem in eo animæ vicem supplere. Sed Apollinarii gregales asserunt, eum animam quidem assumpsisse, verùm non accepisse intellectum.* Jos. Ægypt. præf. ad syn. CP.

Cognitis igitur hæresibus hîc condemnatis, facile est cuipiam colligere, quænam fuit fides catholica & orthodoxa, quam Patres Constantinopolitani à majoribus traditam professi sunt, & suâ autoritate confirmarunt.

Ἡ περὶ αὐτὰ σχόλη Βαλσάμωνος. Hæc Scholia Balsamon αὐτολεξεὶ propemodum ex Zonarâ transcripsit: sed sub utroque nihilominus nomine eadem imprimere necessarium duximus, quoniam & nonnullæ hîc illic dispersæ sunt variæ lectiones, & quòd sub utriusque nomine circumferantur.

Εἷς δὲ τῶν Σαβελλίου ἀδογμάτων. Hîc inter Balsamonem & Zonaram convenit, Marcellum Sabellii hæresim amplexum esse: quod etiam nonnulli ipsis Epiphanii diebus suspicati sunt; hic enim ait, ὅτι δὲ καὶ τῶν βλασφημιῶν (Μαρκελλου) ἀπὸ μέρους, οὐκ ἔρρω, Σαβελλιανῶν ἐχόμενός τῶν ἐφημερίαν. Epiph. hær. 72. sect. 1. Verum Marcelli hæresis in hoc præcipuè versata est, quod Christi regnum & subsistentiam ut à cum mundo desituram affirmaret, ut ante ostensum est: quæ quidem à blasphema Sabellii opinione quamplurimùm abhorret.

In Can. II.

Τοὺς ὑπὲρ διοικήσεως ἐπισκόπους. Quid διοικήσεως nomine hîc intelligendum sit, ex ipso Canone constat. Cùm enim patres in primâ hâc Canonis parte de diœcesibus disseruissent, addunt protinus, φυλαττομένου δὲ τοῦ περιγεγραμμένου καὶ ἐπὶ τῶν διοικήσεων κανόνος δῆλον ὡς τὰ κατὰ ἑκάστην ἐπαρχίαν ἢ τὰ ἐπαρχίας ζητοῦσι διοικηταί. Hinc enim perspicuum redditur, διοίκησιν ab ἐπαρχία hîc distingui, eamque plures in sese ἐπαρχίας comprehendere. Ambigitur autem, quosnam hic Canon vocet τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπους. Hanc enim veram esse horum verborum lectionem, non tantum omnes Canonum horum codices in eâdem consentientes evincunt, verùm etiam ex Socrate constat, qui dicit præsentem Synodum constituisse τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπους τῶν ὑπερορίων ἐκκλησιῶν μὴ ὑπερβαίνειν. Socrat. hist. Eccl. l. 5. c. 8. quæ ipsissima sunt prima hujus Canonis verba, nisi quòd pro ἐπίνευε, iste legat ὑπερβαίνειν. Hæc autem verba duplici sensu intelliguntur. Nam Dionysius Exiguus τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπους vertit, *Qui sunt super diœcesim Episcopi*, quo sensu οἱ ὑπὲρ διοίκησιν ἐπίσκοποι ii sunt, qui toti alicui diœcesi præsunt, quales sunt, Episcopus Alexandrinus, Antiochenus, &c. qui non unam solummodo provinciam, sed totam diœcesim ex multis provinciis conflatam sibi subjectam habent: alio autem sensu οἱ ὑπὲρ διοίκησιν iidem esse possunt, qui ὑπερόριοι ἐπίσκοποι, qui extra diœcesim nimirum suam commorantur. Sic Zonaras in præsentem Canonem, Ἐπίσκοπος ὑπὲρ διοίκησιν, ἤγουν ὑπὲρ τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν ἐν ταῖς ὑπερορίοις ἐκκλησίαις, ταῖς ἔξωθεν δηλαδὴ ὑπὸ τὸ ἀφορισθέντα ἔχοντος ὅριον. Et hoc quidem sensu ipsi hi patres eadem in sequentibus verba usurpant. Dicunt enim, ἀκόλουθος δὲ ἐπισκόπους ὑπὲρ διοίκησιν μὴ ὑπερβαίνειν. Hunc autem posteriorem sensum alteri præferendum esse, exinde etiam liquet, quòd Patres hoc Canone non de iis solis, qui toti diœcesi præfecti erant, sed de omnibus agant Episcopis, qui ad diœcesim aliquam pertinent; statuantque ne extra ejusdem, in quâ constituti sunt, diœceseos limites, ad Ecclesiasticas peragendas administrationes se conferant.

Τὸν μὲν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον τὰ ἐν Αἰγύπτῳ. Paulò ante celebratum hoc Constantinopoli Concilium, Meletius orientis Episcopus Constantinopolim profectus, ibi ipse inter alios Gregorium Nazianzenum ad sedem Constantinopolitanam evexerat. Sozom. l. 7. c. 3. & c. 7. Item Petrus Alexandrinus Episcopos quosdam paulo post ex Ægypto Constantinopolim miserat, qui Maximum Cynicum Episcopum Constantinopolitanum ordinabant, ibid. c. 19. quòd fusiùs etiam patet ex Gregorii Nazianzeni vitâ à Gregorio Presbytero conscriptâ, & ex ipsius Gregorii de vitâ suâ carminibus Iambicis. Verùm in politicâ imperii Romani dispositione, hæc tria loca in diversis diœcesibus constituta sunt. Nam Oriens, unde Meletius, in orientali diœcesi; Ægyptus, unde Episcopi à Petro missi, in Ægyptiacâ; Constantinopolis autem, ubi isti ordinationes Episcopales celebrabant, in Thracicâ diœcesi sita est. Cum hoc verò plurimum ἀταξίας & confusionis in Ecclesiâ pareret, atque etiam peperisset, patribus in præsenti synodo congregatis, cum de rebus istis nuper perpetratis certiores facti essent, visum est Ecclesiasticas administrationes ad politicarum normam redigere; ac proinde hoc Canone constituunt, ut Ecclesiasticæ diœceses iisdem, quibus politicæ, limitibus circumscribantur, sive ut Ecclesia, quippe quæ in imperio est, ejus etiam dispositionem in administrationibus suis imitetur: adeo ut quas Imperatores descripserant diœceses, eædem & in Ecclesiæ notitiâ accuratè observentur, neque Ecclesiasticis magis quàm politicis ministris extra diœcesim, quâ constituti sunt, munia sua obire liceat. Hæc autem ut dilucidiora fiant, imprimis tenendum est, anteriores quidem Imperatores summam rerum politicarum in imperio Romano administrationem uni vel saltem duobus profectis prætorio commisisse, sed Constantinum magnum (ut refert Zozimus de eodem loquens l. 2.) eandem inter quatuor præfectos prætorio distribuisse; quorum unus erat *Præfectus prætorio orientis*, alter Illyrici, tertius Italiæ, & quartus Galliarum. Præfectus prætorio orientis (de reliquis non opus est hîc differere) quinque diœceses sibi subjectas habuit, quæ singulæ ex multis provinciis constiterunt. Quænam istæ fuerint diœceses, & quot, quasque singulæ provincias incluserunt, ex antiquâ imperii orientalis notitiâ, à Guido Pancirolo editâ, satis superque constat; cujus sub initio hæc, præsenti dilucidando Canoni imprimis necessaria, leguntur.

Sub dispositione virorum illustrium præfectorum Prætorio per orientem, diœceses infra scriptæ,

Oriens, Ægyptus, Asiana, Pontica, Thracia.

Provinciæ orientis XV.

Palæstina, phœnice, Syria,
Cilicia, Cyprus, Arabia. Et dux & comes rei militaris.
Isauria, Palæstina Salutaris, Palæstina secunda.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Phœnice Libani, Euphratensis, Syria Salutaris.

Osrhoena, Mesopotamia, Cilicia secunda.

Ægypti VI.

Libya superior, Libya inferior.

Thebais, Ægyptus.

Arcadia, Augustanica.

Asianæ X.

Pamphylia, Hellespontus,

Lydia, Pisidia.

Lycaonia, Phrygia Pacatiana.

Phrygia Salutaris.

Lycia, Caria, insulæ.

Ponticæ XI.

Galatia, Bithynia, Honorias.

Cappadocia prima, Cappadocia secunda, Paphlagonia,

Pontus Polemaniacus, Hellenopontus, Armenia prima,

Armenia secunda, Galatia Salutaris.

Thraciæ VI.

Europa, Thracia,

Hæmimontis, Rhodope,

Mœsia secunda, Scythia.

Hîc, ut videre licet, quinque diœceses Præfecto prætorio orientis subditæ, unâ cum provinciis ipsarum enumerantur, Oriens, Ægyptus, Asiana, Pontica, Thracia. De hisce quinque diœcesibus, iisque solis, Patres Constantinopolitani in præsenti Canone diserte & nominatim agunt, præcipiuntque, ut Ægyptus quidem ab Alexandrino, & reliquæ quatuor diœceses, à suis quæque Episcopis gubernentur, nec fas sit cuipiam ab unâ in aliam transilire diœcesim, ut ordinationes, aut alias quascunque Ecclesiasticas administrationes ibi celebret: sed ut omnes Episcopi intra suam se provinciam, in quâ constituti sunt, contineant. Hoc autem antehac non observatum fuit; ut patet, non modo ab exemplis supra allatis, ubi Meletius orientalis, & alii Episcopi Ægyptiacæ diœceseos, Episcopum in Thraciâ ordinarunt; verùm etiam ex Socratis Scholiastici, qui statim post habitum hoc Concilium vixit, testimonio; de constitutis enim à præsenti Synodo loquens: ait, Καὶ παροικίας κατέστησαν, διανειμάμενοι τὰς ἐπαρχίας, ὥστε τὰς ὑπὸ διοίκησιν ὄντας τῶν ὑπερορίων ἐκκλησίας μὴ ὑπερβαίνειν· τοῦτο γὰρ πρότερον διὰ τοὺς διωγμοὺς ἐγίνετο ἀδιαφόρως, *sed & Patriarchas constituerunt provinciarum divisione factâ, ita ut nullus Episcopus ultra propriam diœcesim alienas Ecclesias invaderet. Id enim antea propter persecutiones promiscuè factum fuerat.* Socrat. hist. Eccles. l. 5. cap. 8. Et sanè quandoquidem hoc Concilium diœceses in Ecclesiâ ad imperii imitationem primùm constituerit, easque à suis singulas provinciis administrandas esse sanxerit, Patriarchas etiam primùm constituisse jure merito censeatur; quòd etiam à Socrate hîc asseritur, dicente, καὶ παροικίας κατέστησαν. Non equidem diffiteor, quin docti admodum viri, ut Petrus de Marca, Henricus Valesius, aliique gnaviter contenderunt, Patriarchas propriè sic dictos hic non intelligendos esse. Verùm rationes, quas proferunt, illud haudquaquam probant. Dicunt enim primò, Patriarchicam autoritatem sexto Canone Concilii Nicæni confirmatam esse, ac proinde à præsenti synodo non primùm institutam. Sed in annotationibus ad dictum Synodi Nicænæ Canonem fusè ostendimus, patres non omnino de patriarchis ibi egisse; sed de pristinis tantummodo privilegiis, provinciæ cuique & Metropolitano asserendis. Alterum, quod solum addunt, est, vocem παροικίαν à Socrate eodem in loco pro regimine & gubernatione usurpari, ubi nimirum ait, καὶ Ὀρσίσιος ὁ τῆς ἐν Λαρίσσῃ Μελιτινῆς τὴν παροικίαν ἐκληρώσατο, ideoque eum ibi non egisse de patriarchis propriè sic dictis, sed de istis Episcopis, à quibus communionis consortium penderet: quales etiam duo in eâdem diœcesi ibidem numerantur, in Ponticâ nimirum Helladius, & Gregorius, in Asianâ Amphilochius, & Optimus. Respondeo primò, quòd etiamsi verba, è quibus hoc argumentum petitur, superiùs laudata proximè sequantur, ad eundem tamen rem non pertinere videntur. Cùm enim dixisset Patriarchas ab hoc Concilio constitutos esse, nonnullos eorum Episcoporum commemorat, qui in singulis quinque diœcesibus ante dictis tunc dierum celebriores erant; neque enim existimandum est eos, quos nominat, à Concilio constitutos esse, cum pleroſque eorum, si non omnes, dempto Nectario, ante celebratum hoc Concilium locis ibi memoratis præfuisse constet; ac propterea hæc verba ad constitutionem patriarcharum nullo modo referantur, neque ii omnes inter Patriarchas, quos tunc temporis constitutos asserit, recenseantur; præsertim cùm Episcopi hîc à Socrate commemorati, iidem sint, de quibus Theodosius Imperator lege speciali sanxit, ut Ecclesia quævis nemini committeretur, nisi qui iis communicaret; ut testatur Sozomenus, hist. Eccl. l. 7. c. 9. quin & ipsa lex etiamnum extat in Codice Theodosiano, titulo de fide catholica l. 3. Quocirca Episcopi à Socrate dicto loco relati, iidem esse non poterant, quos ipse Patriarchas à Synodo constitutos asserit, quomodocunque in iis recensendis voce παροικίαν utatur. Ubi enim dicit καὶ παροικίας κατέστησαν, eum Patriarchas proprie sic dictos intelligere, è sequentibus verbis palam est; sic enim loquitur, καὶ παροικίας κατέστησαν διανειμάμενοι τὰς ἐπαρχίας, *Et factâ provinciarum divisione, sive distributione, Patriarchas constituerunt.* Hinc enim perspicuum redditur, eos tales constituisse Patriarchas, inter quos provinciæ distributæ sunt; &, quod imprimis observandum est, hos ipsos Patres Constantinopolitanos provinciarum distributionem fecisse, ex quâ tota Patriarcharum constitutio pendet. Ex factâ enim hâc provinciarum distributione diœceses exortæ sunt, quibus Patriarchæ præficiuntur. Sic etiam Theodoretus, de iisdem hisce patribus loquens, ait, τὰς διοικήσεις διέχειναν, καὶ, ἑκάστη διοικήσει τὰ ἑαυτῆς ἀπένειμαν. Theodor. epist. 86 ad Flavianum. Et hinc etiam est, quòd à nullo, quantum memini, Concilio ante hoc præsens, vocis διοικήσεως hoc sensu, quatenus multas intra se provincias comprehendit, mentio occurrat. Sanè Concilium Nicænum illius nuspiam meminit. A præsenti itaque Concilio ex imperio in Ecclesiam primò translata videtur: quippe cui Socrates provinciarum in Ecclesiâ distributionem attribuit. Idem autem etiam ex præsenti Canone evincitur. Ut Nicæna enim, aliæque Synodi ante hanc, de Episcopis intra provincias suas coercendis plures Canones ediderunt, Patres Constantinopolitani in præsenti Canone, primò quidem de diœcesibus, & postea de provinciis administrandis agunt; quibus proinde & diœcesium, & idcirco Patriarcharum etiam, qui iis præsunt, constitutio jure attribuatur. Pleraque autem privilegia, quæ dicti Patriarchæ sibi postea vendicarunt, ab aliis Conciliis indulta sunt, ut alibi ostendimus.

Πρεσβεῖον τῇ Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ. Nihil hîc de novo, ut ex ipsis verbis constat, Antiocheno Episcopo attribuitur; sed eadem sola hoc Canone, quæ à Concilio Nicæno, privilegia isti Ecclesiæ confirmantur. Quinetiam ipsi patres Nicæni nihil in specie ei asserunt, sed tantum in genere, quæ antiquitùs obtinuerant. Dictum autem Episcopum Antiochenum jus administrandi totam diœcesim Orientalem, nec Concilii Nicæni, nec hujus Canonis autoritate habuisse, ex eo liquet, quòd etiamsi Patres in præsenti Canone privilegia à Concilio Nicæno firmata Antiochenæ Ecclesiæ hîc confirment, ipsam nihilominus diœcesim orientalem, in quâ sita est Antiochia, ab Episcopis, sive Episcoporum suorum Synodo administrandam hîc præcipiunt. Sed quidnam ergo per πρεσβεῖα hîc intelligendum est? Certo certius nihil aliud, quàm præsidentia in dictâ diœceseos synodo, & primatus inter cæteros Episcopos, citra omnem in eos Patriarchicam istiusmodi potestatem, quæ postea introducta est: qualis nimirum honor Episcopo Constantinopolitano à præsenti Synodo asseritur; ut in proximum Canonem ostendimus. Sed Episcopo Alexandrino majora hoc Canone privilegia sanciuntur; ipsi enim, non tantùm Ægyptus, Libya, & Pentapolis, ut in sexto Nicæno Canone; sed tota Ægyptiaca diœcesis, ex sex provinciis, Libyâ superiori, Libyâ inferiori, Thebaide, Ægypto, Arcadiâ, & Augustanicâ constituta, committitur; hoc autem majus est, quàm quod cuilibet Episcopo in reliquis quatuor diœcesibus, Orien-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

orientali, Asianâ, Ponticâ, & Thracicâ indulgetur; quippe quas singulas non à singulari aliquo Episcopo, sed ab omnibus regendas esse hic constituitur.

Μὴ ὑπερβαίνειν. Sic legit Codex noster MS. in bibliothecâ Bodleiana, Socrates etiam ita legisse videtur, scribit enim præsentem Synodum constituisse, ὥστε τὸν ὑπὲρ Διοίκησιν ἐπισκόπους τῶν ὑποκειμένων ἐκκλησιῶν μὴ ὑπερβαίνειν. hist. Eccles. l. 5. cap. 8. Johannes Antiochenus autem, cum impressis antehac Codicibus, legit, μὴ ἐπιβαίνειν, pro quo in initio Canonis verbum ἐπιέναι usurpatur.

Ἐν τοῖς βαρβάροις ἔθνεσιν. Codices antehac editi, & Johannes Antiochenus legunt ἐν τοῖς Καρδαικοῖς ἔθνεσιν. Sic etiam vetus interpres Latinus, & Dionysius Exiguus; vertunt enim *In Barbaricis gentibus*. Sed Balsamon & Zonaras in commentariis suis cum codice nostro MS. legunt ἐν βαρβάροις ἔθνεσιν. v. Syn. Chalced. can. 28.

Πάντες οἱ τὴν ἐπαρχίαν μητροπολίτην αὐτοκέφαλοι ὄντες. Balsamon ex præsenti canone rectè hîc observat omnes Provinciarum metropolitanos olim, & hujus Concilii temporibus, αὐτοκέφαλοι sui juris, & per se suarum Provinciarum capita, & nulli proin alii tanquam capiti subjectos. Hoc autem posito, & concesso, quid fiet de illius aliorumque opinione contendentium, Patriarchas etiam à Concilio Nicæno constitutos esse? Si omnes enim Metropolitani fuerint αὐτοκέφαλοι, & à suis Synodis ordinati, omnis Patriarcharum potestas evanescit; Et sic quidem se res habuit, non modo Synodi Nicænæ, sed & præsentis diebus. Etiamsi enim diœceses Ecclesiasticæ juxta politicas hîc determinentur, nulli tamen Episcopo in Provinciæ cujusvis metropolitam autoritas attribuitur, sed singulas potiùs Provincias à suis Synodis administrari decernitur; adeo ut, qui toti alicui diœcesi præessent Episcopi, Primatum tantum honoris haberent. Reliqua omnia privilegia posterioribus Conciliis accepta ferunt.

In Can. III.

Τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς. Hoc à præsenti Concilio constitutum esse, ut Episcopus Constantinopolitanus πρεσβεῖα τῆς τιμῆς habeat post Romanum, quoniam Constantinopolis est nova Roma, atteștatur Socrates, atque hunc canonem citat, dicens à Patribus tunc temporis sancitum esse, ὥστε τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον τὰ πρεσβεῖα ἔχειν τῆς τιμῆς, μετὰ τὸν Ρώμης ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ρώμην. Socrat. Hist. Eccl. l. 5. c. 8. Necnon Sozomenus eos decreviśse ait, μετὰ δὲ τὸν Ρώμης, τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον τὰ πρεσβεῖα ἔχειν, ὡς νέας Ρώμης τὸν δήμιον ἐπιτροπεύοντα. Sozom. l. 7. c. 9. Sic etiam Nicephorus Callistus, l. 12. c. 13. Hîc autem animadvertendum est, non πρεσβεῖα in genere, sed tantum πρεσβεῖα τῆς τιμῆς Episcopo Constantinopolitano post Romanum hoc in loco concessa esse; nimirum quemadmodum Patres Nicæni Episcopo Ælio sive Hierosolymorum solam ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς, sine qualibet vel metropoliticâ in alios Episcopos potestate, indulserunt; ut in septimum ejusdem Synodi canonem ostendimus; sic etiam Constantinopolitani in præsenti canone πρεσβεῖα τῆς τιμῆς, id est, ut vetus interpres & Dionysius Exiguus vertunt, *primatum honoris*, Episcopo Constantinopolitano hîc impertiuntur; cui tamen nihil potestatis, vel Patriarchicæ, vel Metropoliticæ, contribuunt. Hoc, ne longiùs abeamus, ex ipsis his verbis, cum præcedenti canone collatis, egregiè confirmetur. Hîc enim cautè admodum loquuntur Patres; nam neque τὰ πρεσβεῖα τῆς ἐξουσίας, neque πρεσβεῖα in genere ei asserunt; sed tantum πρεσβεῖα τῆς τιμῆς. Quorsum hoc, nisi ut mentem eorum clariùs assequamur, eosque πρεσβείαν quidem, sed non πρωτείαν, sive primatum honoris, sed non jura potestatis, dicto Episcopo confirmâsse intelligamus. Cum omnia enim Metropolitarum privilegia ad hæc duo capita reducantur, ut alia sint πρεσβεῖα τῆς ἐξουσίας, alia τῆς τιμῆς, Patres posteriora à prioribus apertè secernunt, eaque Episcopo Constantinopolitano sola adjudicant. Nec quidem plus quam honorarium aliquod privilegium ei indulgere poterant, postquam præcedentem canonem edidissent. In eo enim directè præceperant diœcesim à suis Episcopis, sive ab omnium ejusdem diœceseos Episcoporum Synodo administrari, eosdemque in istâ solâ diœcesi Ecclesiasticam suam potestatem exercere, καὶ τοὺς τῆς Θρᾴκης τὰ τῆς Θρᾴκης μόνον οἰκονομεῖν. Neminem autem latet, Constantinopolim in eadem Thraciæ diœcesi sitam esse. Cùm præsentes itaque Patres totam diœceseos Thraciæ administrationem omnium in eâdem Episcoporum Synodo commisissent, nihil restitit quod singulari alicui in dictâ diœcesi Episcopo præ cæteris assignare poterant, præterquam nuda honoris prærogativa; quam itaque solam in sedem Constantinopolitanam in eâdem diœcesi sitam contulerunt. Et sic quidem ex hujus canonis præscripto in subscriptionibus Concilii Chalcedonensis Anatolius Constantinopolitanus proximus post Leonis Romani legatos collocatur. Hujus etiam honoris, Episcopo Constantinopolitano ex hoc canone debiti, aliud egregium occurrit exemplum in Actis ejusdem quartæ generalis Synodi. Cùm enim lecta fuissent Conciliabuli Ephesini sub Dioscoro habiti Acta, & Patres Chalcedonenses in iisdem deprehendissent Flavianum Constantinopolitanum quinto loco, sive post Juvenalem Hierosolymitanum, & Domnum Antiochenum collocatum esse, de injuriâ dicto Episcopo Constantinopolitano illatâ conquesti sunt, secundum ei locum ex canonibus deberi clamitantes, Καὶ ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν, οἱ ἀναπλικοὶ, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς ἐκλαΐσαντες ἐπίσκοποι ἐζήτουν, Φλαυιανὸς ὡς κατέκριτο ἐκάθιζεν· αὖθις ὁμολογουμένου συνοφανίτα. Φλαυιανὸς ἐν τῷ ἰδίῳ τόπῳ διὰ τί οὐκ ἐκαθέζετο; ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος διὰ τί πέμπτον ἔταξαν; Παρεκάθητο ὁ ἐκλαΐσας ἐπίσκοπος εἶπον, ἵνα, φασὶ, Θεῖος Διόσκορος, χείρων ὁ Ἀνατόλιον ἀφῶσιν ἔχωμεν· ἕνα πέμπτον ἔταξαν ὁ μακάριον Φλαυιανόν. Διοσκόρου ὁ ἐκλαΐσας ἐπίσκοπος ἐκκλησίας Κυζίκου ἐστὶν, ἐπειδὴ ὑμεῖς τοὺς κανόνας εἴδετε. Act. 1. Syn. Chalced. Hujus itaque canonis virtute, Constantinopolitanus, secundus omnium Episcopus habetur; nullam autem Ecclesiastica negotia administrandi potestatem ex eo sibi unquam vendicare potuit; usque adeo ut Act. 4. Syn. Chalced. Anatolius ejusdem sedis Episcopus, nec suum ἐνδημοῦσης σωθῆναι in ipsâ Imperiali sede convocandi privilegium huic canoni, sed tantum consuetudini acceptum referat. Cæterùm non diffitendum est, quin honor in Episcopum Constantinopolitanum hîc collatus viam stravit, quâ ad potestatem etiam tandem pervenit; adeo ut non longo post tempore Metropolitanos in diœcesibus Ponticâ, Asianâ, & Thracicâ ordinaret; quam etiam postea Chalcedonense Concilium ei confirmavit. can. 28. Ex eo autem, quòd hoc ei privilegium à quartâ generali Synodo confirmatur, manifestum fit, id non antea, ac proinde nec à præsenti Concilio præstitutum fuisse. Si fuisset enim, frustraneum esset atque superfluum istud Concilii Chalcedonensis decretum. Quinetiam ipsi Patres Chalcedonenses in Epistolâ Synodicâ ad Leonem Papam Romanum, testantur se antiquam tantum consuetudinem Synodali decreto confirmâsse, cùm jus illud Metropolitanorum, in Asianâ, Ponticâ, & Thracicâ diœcesibus ordinandi, Episcopo Constantinopolitano asseruerint; etiamsi ipsum præsentem canonem, de honore ei præstando, ipsi etiam confirmârunt. Dicunt enim τὸ γὰρ ἐν πολλοῖς κρατῆσαν ἔθος, ὅπως ἔχῃ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἀγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία εἰς τὸ γενέσθαι μητροπολίτας τοὺς διοικήσεως τῆς τε Ἀσιανῆς, καὶ Ποντικῆς, καὶ Θρᾳκικῆς, καὶ τοὺς μετ' αὐτοδικίας ἐκεῖσε βαρβαρίζοντας ψήφου. Et paucis interjectis ἐκεκανόνιστο καὶ τὸν περὶ οὗ. ἀγίων πατέρων περὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως συμπροεδρεύειν διὰ τὸ τῆς βασιλίδος μένειν τῷ μεγάλῳ Θεοδοσίου κανόνι, ὁ διαγορεύοντα μετὰ τὸν ὑμέτερον ἁγιώτατον καὶ Ἀποστολικὸν, τὰ πρεσβεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔχειν. Act. Concil. Chalced. part. 3. Hîc observatum velim, Patres Chalcedonenses πρεσβεῖα quidem Episcopi Constantinopolitani, sive honorem & primatum ad præsentem canonem, jus tamen alios ordinandi Metropolitanos ad consuetudinem retulisse; eosque primatum ejus, ut hoc canone sancitum, potestatem autem ut consuetudine introductâm, confirmâsse: adeo ut nihil apertius esse queat, quàm Patres Chalcedonenses præsentem canonem de honore solo intellexisse, non item de Patriarchali, sive metropolitanos ordinandi potestate, quam propterea usu tantum receptam, ipsis confirmare visum est. Honor autem à præsenti canone Episcopo Constantinopolitano ascriptus, à Justiniano etiam Imperatore ei confirmatur, dicente, Θεσπίζομεν καὶ τοὺς [τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας] ὁρίσαι τὸν ἁγιώτατον τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης πάπαν πρῶτον εἶναι πάντων τοὺς ἱερέων, τὸν δὲ μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως τῆς νέας Ρώμης δεύτερον τάξιν ἐπέχειν, μετὰ τὸν ἁγιώτατον ἀποστολικὸν θρόνον τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, τοὺς δὲ ἄλλους πάντας πρωτεύειν. Justin. Novel. 131. cap. 2.

Διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ρώμην. Constantinopolis ab ipsis propemodum encæniis appellata est *nova Roma*; idque non tantum, quòd imperii sedes facta sit, verùm etiam quòd omnia jura atque privilegia veteri Romæ æqualia haberet; Sozomenus, de præsenti Concilio loquens, Μετὰ δὲ τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον τὰ πρεσβεῖα ἔχειν, ὡς νέας Ρώμης, τὸν θρόνον ἐπιτροπεύοντα. ἦδη γὰρ ἡ μέσον ἔχε πωτέω τῶν πρωτευούσαν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἡ πόλις, καὶ γερουσίᾳ καὶ πάγμασι δήμων, καὶ ἀρχαῖς ὁμοίως ἐχρῆτο· ἀλλὰ καὶ τὰ συμβόλαια, καὶ τὰ νόμιμα ἅπερ ἐν Ἰταλίᾳ Ῥωμαίων ἐκείνοις, καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ γένη ἀεὶ πάντα ἐκατέρᾳ ἰσάζετο. Sozom. Hist. Eccl. l. 7. c. 9.

Παρὰ τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας. Heraclea, quæ & Perinthus, præcipua olim fuit Europæ, unius & quidem primæ è Thraciæ Provinciis, urbs. Procopius, Ἡράκλεια ἡ ἡ πόλις, ἣν καὶ ἡ Πέρινθος, ἦ πάλαι μὲν ἀκρόπολις ἦν Εὐρώπης ἐδείματο. Procop. de ædif. Justin. l. 4. Huic igitur urbi Severus Imperator Byzantium, à se deletum, & in vici formam redactum, adjudicavit & subjecit. Herodianus, Πᾶσα ἡ πόλις κατασκάπτει, καὶ θεάτρων τε καὶ λυτρῶν, παντός τε κόσμου καὶ τιμῆς ἀφαιρεῖται τὸ Βυζάντιον, κώμη δουλεύειν Περινθίοις δίκην εἰδότα, ὥσπερ καὶ Ἀσπόγκεια Λαοδικεῦσιν. Herod. l. 3. Hinc factum est, quòd cùm Constantinus Byzantium istud excitaverat, & suo de nomine Constantinopolim appellaverat, antiquum hoc privilegium Heracleæ à Severo concessum omnino detrahere noluit; sed in Ecclesiasticis præsertim negotiis dignitatem suam, & Episcopi Constantinopolitani etiam ordinandi privilegium ei reservavit; ut observat Nicephorus Gregoras, τούτῳ γὰρ (τῷ Θρᾳκικῆς Ἡρακλείας μητροπολίτῃ) καὶ τὰ πάλαι ἀρεῖται προνόμια, χειροτονεῖν τὸν Κωνσταντινουπόλεως, εἴτι καὶ τῶν μεγάλης Κωνσταντίνου τῆσδε Βυζάντιον εἰς νέαν καὶ μείζω κατασκευὴν Ῥώμῃ, μὴ καταλύειν ἐθελήσαντος τὴν ἧς πάλαι βασιλέων προνόμια, ἀλλ' ἀποκυρώσαντος μᾶλλον, αἰδοῖ τῆς μακρᾶς χρόνου, καὶ τῶν τὸν νόμον δόντος Σεβήρου τοῦ Αὐτοκράτορος, ὑπότε σωὶ μάλα τοῖς πλείστοις ἱεροῖς καὶ πόροις ἀκεῖνος αὐτίκα περιέκοπτο, Βυζάντιον ὅσον ἔτι, καὶ τότε ἄλλα προὶς ἄμμασιν κατοχύρας αὐτίκα, καὶ τὰ τείχη καθυγιαίνων, τὸ τελεστήριον τύποις δὲ τοῖς τῆς Θρᾴκης Ἡρακλειώτης, ὅτε καὶ κώμη χρῆσθαι αὐτῇ ἐκέλευσεν, εἴτε ἦν διὰ τοῦτο τὸ αἴτιον παρεῖται διλωκὸς τὸ πεῦστον προνόμιον, εἴτ' ἐκ αἰδοῦς ὅπως, πάρεσκεν δ' ἔν ἔμοις καὶ δεῖ τῆς δι τοῦ χρόνου τοιά γε ὡς εἴρηται, καὶ ἐς διάκονόν τι καὶ ἱερεῖα ὀξὺ ἀναγκάσαι περιδιάσας ὁ ῥηθεὶς Ἡρακλείας Γρηγόριον ἦ ἐκ Κύπρου, εἴτε καὶ παρεδρεύων κεχειροτόνηκε τοῦτον. Niceph. Greg. Hist. Rom. l. 6. E quibus verbis simul conficitur, dictum ordinandi Episcopi Constantinopolitani privilegium usque ad ipsa Gregoræ tempora, hoc est, ad decimum quartum à Christi Nativitate seculum, Episcopo Heraclienfi conservatum esse.

Τινὲς τῶν μὴ σφάλεσθαι. Idem nonnullos sensisse Zonaras etiam attestatur. Inter alios autem ipse Aristenus ita opinatus est, ut ex ejus in hunc canonem scholiis constat, ubi ait, τὸ γὰρ, μὴ, ἐπιτῶδες ἢ τὸ πᾶσι ἀλλὰ τῷ χρόνῳ διλωτικόν ἐστι. Unde veri non admodum dissimile est, tam Zonaram quàm Balsamonem ea, quæ jam edimus, Aristeni scholia vidisse, & ad eum inter alios hoc loco respexisse.

Σε. Σύγκελλ. Hìc σύγκελλος non est proprium nomen viri sed officii. Σύγκελλ enim antiquitùs dictus est Episcopus, Patriarchæ vivo quidem proximus, & mortuo successor. Zonaras, ὡς γὰρ ὁ Σύγκελλ τὸ παρεδρεύον ζῶντος εἰς τὸν ἐκείνου τύπον ἀντικαθίστατο. Zon. annal. tom. 3. Sed quòdnam igitur esset hujus Patriarchæ nomen? Hoc Gentianum Hervetum latuit; qui propterea edidit Græcè Σε. Σύγκελλ, Latinè, Se. Syncellus. Et nos quidem errorem ejus antehac corrigere non potuimus. In MS. enim Bodleiano, quemadmodum & in eo, ni fallor, quem usus est Gentianus Hervetus, sic contractè scribitur, Σ̄ σύγκελλ. Istam autem abbreviaturam attentiùs modo perpendentes, eam tandem deprehendimus nihil aliud significare, quàm Στέφανον. Et sic enim vocatus est Leonis Sapientis Imperatoris frater, qui in thronum Constantinopolitanum Photii expulsi loco suffectus est: ut constat ex serie Episcoporum Byzantii, ubi legimus, Φώτιος πάλιν ὅδε Λέοντ τῷ Φιλοσόφῳ. Στέφανος ὁ ἀδελφὸς Λέοντ, ὅδε ἡ βασιλείας τῷ αὐτῷ Λέοντ ἔτη γ'. Et in appendice ad octavam Synodum, post Epistolam Stephani Papæ Romanæ ad Imperatorem Basilium, hæc annotantur, Αὕτη ἡ ἐπιστολὴ σφὸς βασιλέα μὲν ἀπεστάλη ἡ Βασίλειον, ἐλέξατο δὲ πρώτῳ Λέων ὁ υἱὸς αὐτῷ διὰ τὸ τελευτῆσαι ἡ πατέρα, καὶ μαθὼν τῷ διώκειν αὐτῆς, καὶ ἐρώνυσας πόσας τὰς κακοφαγίας φατίν, εὐθέως ἀνεκαλέσατο πάντας τοὺς ἱερεῖς ἡ ἀληθείας, τὰς ὑπὸ Φωτίου ἀναθεματισθέντα πρᾶξις διωχθέντας, ἐκδιώξας ἡ πρῶτον καὶ ἐπισίπορα Φατίον, καὶ εἰσαγαγὼν Στέφανον ἡ γνήσιον ἀδελφὸν αὐτῷ τῷ Λέοντ. Append. ad Syn. octav. His itaque perpensis, pro Σε. Σύγκελλ scribendum est, Στέφαν σύγκελλ, & pro Se. Syncellus, *Stephanus Syncellus*. Longè postquam nos hæc commentati fueramus, ad manus nostras pervenerunt variantes Lectiones Balsamonis & Zonaræ ex MS Amerbachiano per doctissimum Virum Joh. Rodolphum Wetstenium fil. collectæ, & nobis communicatæ, quibus hæc nostra conjectura indubia redditur: in iis enim pro verbis impressis Παρεδρεύοντα Σε. Σύγκελλ legitur Παρεδρεύοντα Στέφαν ξύγκελλ, quemadmodum à nobis conjectum est.

Ἡμεῖς δὲ εὑδοῦμεν. Hæc usque ad finem hujus commentarii in priori editione omissa, ex Bibliothecâ Bodleianâ restituimus.

Λεόντιός τις μετατίθεται. Hic Leontius Nicetæ Mantanæ in throno Constantinopolitano successit; ut constat ex serie Episcoporum Byzantii à Leunclavio editâ, quâ post dictum Nicetam dicitur, Καὶ μετ' αὐτὸν ὁ ἐν τῇ κγ' τοῦ βουνὸν τῆς ἁγίας Αὐξεντίου μονῆς τῆς ἁγίων ἀποστόλων ἡγουμενεύων μοναχῶν Λεόντιος, ὅστις διάκονος τῆς ἐκκλησίας γέγονε, καὶ διαδεξάσης μῆνας ζ' παρῃτήσατο. De ejus ab Isaacio Angelo promotione sic Nicetas Choniates, φροντιστικώτερον ἢ διατριβὰς ἀεὶ τῆς τῆς κυβερνήσεως τῆς ἐκκλησίας ἡγοῦν, ἀρχαιρεσίας μέγας πυθόμενος Λέοντιον τινὰ μοναχὸν, διαδεξαμένους δὴ συλλόγων καὶ διομνύμους δὴ βασιλικοῦ βήματος καὶ ὁμηγύρεων, ὡς ἐκ ἦν ἀνδρὶ ἀφέστερον, νυκτὸς δὲ ἡ δεσμώτης τῶν ἱερῶν κιβωτίδων ἔλυξε, τὸ εἶδος καὶ τῷ ἀρετῷ ἀποχρέψασα, ἀλλὰ καὶ τὸ τύπον διασαφήσασα, καθ' ὃν τῷ οἴκοθεν ἔλαχεν. Nicet. Chron. in Isaac. Ang. l. 2. Eum autem ab Archiepiscopo Cæsarienfi, præmortuo Heraclienfi, ordinatum esse, non est quòd dubitemus; etiamsi alium non habeamus testem præter unicum Balsamonem, quippe quem latere non potuit à quonam Leontius ordinatus fuit, cùm ipse non solùm iisdem temporibus claruerit, verumetiam post dicti Leontii renunciationem, eundem Constantinopoleos thronum ab Isaacio Angelo sibi oblatum habuerit, uti Nicetas Choniates loco ante laudato tradidit.

In Can. IV.

Περὶ Μαξίμου τοῦ κυνικοῦ. Totam hujus Maximi historiam in vitâ Gregorii Nazianzeni à Gregorio Presbytero conscriptâ, & in ipsis Iambicis Gregorii ipsius Theologi versibus de vitâ suâ traditam habes. Hìc autem observes velim, præsentem Synodum eum non depositisse, sed declarâsse tantummodo istum Episcopum nunquam fuisse, nec adhuc esse, ac proinde nec eos esse clericos, quibus ipse manus imposuerat. Hoc non solùm ex ipsis canonis verbis, sed etiam ex Sozomeni testimonio liquet, qui hos Patres decrevisse ait, Μάξιμον μήτε γενέσθαι ἢ εἶναι ἐπίσκοπον, μήτε κληρικοὺς τοὺς παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας, καὶ τὰ ἐπ' αὐτῷ ἢ παρ' αὐτοῦ πραχθέντα ἄκυρα ἐνομίσθησαν. Sozom. Hist. Eccl. l. 7. c. 9. Hoc autem duas præcipuè ob causas decrevisse videntur. Primò, quòd Maximus iste ordinationem suam ad thronum Constantinopolitanum ab Episcopo Alexandrino pecuniâ conciliavit. Hanc hujus decreti rationem Balsamon & Zonaras in commentariis suis reddiderunt: quibus suffragatur Scholiastes Harmenopuli, dicens, Οὔτε Μάξιμος, κυνικὸς ὢν φιλόσοφος, ὅτε διελέγχου βασιλικοῦ ἱερατείου, διὰ χρημάτων ὅτε παρὰ τῶν Κωνσταντινουπόλεως κεχειροτόνηται, καὶ γνώσεις ἀποδεκμάζει. Schol. in Harmen. epit. can. sect. 1. tit. 8. Altera ratio fuit, quòd non ab Episcopis ejusdem Provinciæ, nec diœceseos electus fuit, sed ab Exoticis quibusdam Alexandriâ missis: Provincialibus interim Episcopis non tantum non suffragantibus, sed etiam refragantibus (ut ex Theologi vitâ constat) contra ac à Patribus Nicænis canone quarto constitutum est. Quinetiam ex canone sexto ejusdem Nicæni Concilii, Maximus etiamsi ordinatus, propriè tamen Episcopus non fuit. Ibi enim cautum est, qui præter sententiam Metropolitani ordinatur, ἡ τοῦτον μὴ δεῖν εἶναι ἐπίσκοπον. Verùm metropolitanus Heracleensis, cui suberat tunc temporis Episcopus Constantinopolitanus, nec Maximum ordinavit, nec ordinationi ejus consensit: quæ propterea eo nomine irrita fuit; quemadmodum hoc canone pronunciatur.

Κυνικοὶ δὲ ἐκλήθησαν διὰ τὸ αὐθάδες. Diogenes Laertius Cynicos Philosophos nomen istud ἀπὸ τῆς σκυμμάτων fortitos dicit, οἱ δὲ ἀπὸ τόπων (ἐφηνορεύθησαν) ὡς οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ, καὶ Στωϊκοί· ἀπὸ συμπτωμάτων δέ, ὡς οἱ ἀπαπαπαῖ· καὶ ἀπὸ σκυμμάτων, ὡς οἱ Κυνικοί. Diog. Laert. in proœmio. Alibi autem ait, alios asserere eos ita dictos esse, quòd Antisthenes magister eorum ἐν τῷ κυνοσάργει γυμνασίῳ disputare solitus est. Id. l. 5. in Antisth. Abulpharagius Cynicos dictos scribit, quòd canum ad instar vixerunt. فقال اهل زمانهم هذه الافعال تشبه الكلاب فسموهم الكلبيين

Dixerunt ergo istius temporis homines, hæc facta, facta canum referunt, eosque Cynicos vel Caninos appellârunt. Abulph. Dynast. 5. Pollux à Balsamone hoc loco non multum abludit. Dicit enim, Διογένης δὲ ὁ Κυδιμάχου ὢν διὰ τὴν τόλμαν ἐκλήθη,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

λεῖτο, καὶ κυὼν εἰ ἀπ' Ἀντισθένους. Poll. l. 5. c. 11. Antisthenes nimirum primus hujus sectæ magister perhibetur. Hic enim ἤκουσε Σωκράτους, παρ' ὃ καὶ τὸ καρτερικὸν λαβὼν, καὶ τὸ ἀπαθὲς ζηλώσας κατῆξε σφόδρα τῆ κυνισμῶ, ut ait Diogenes Laertius, l. 5. in Antisthene. Sic etiam Cicero, *Deinde ab Antisthene, qui patientiam & duritiam in Socratico sermone maximè adamârat, Cynici primum, deinde Stoici.* Cic. de oratore l. 3. n. 17. & ipse Antisthenes apud Ausonium,

Inventor primus Cynices ego: quæ ratio isthæc?

Alcides multo dicitur esse prior.

Alcida quondam fueram doctore secundus,

Nunc ego sum Cynices primus, & ille deus.

De eodem sic etiam Suidas, Ἀντισθένης Ἀθηναῖος, ἀπὸ μητρὸς φιλόσοφος Σωκρατικὸς, ὅστις σφόδρα πατητικὸς ἐκλήθη σφόδρα, εἶτα ἐκωμώθη. Suid. in Ἀντισθένης. Alii hujus sectæ institutionem ad Diogenem, alii ad ipsum Herculem referunt, & sic quidem Julianus Imperator, ubi ait, Ἡρακλέα μὲν ὁ μῦθος ἀναγράφει τὸν ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι, ἐφ' ὃν ἐσπούδακε καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος. εἰ καί τινες ὑπολαμβάνουσιν Ἀντισθένει τῶν τοῦ Διογένους ἑταίρων, καὶ Διογένη φασὶ κύνα γενέσθαι· τοῦτο γοῦν ἔοικεν Οἰνόμαος οὐκ ἀτόπως λέγειν, ὁ κυνισμὸς ὅτι Ἀντισθενισμὸς ὅτι Διογενισμός. λέγουσι μὲν γὰρ οἱ γλυκύτεροι τῆς κυνῶν, ὅτι καὶ ὁ μέγας Ἡρακλῆς, ὥσπερ ἂν τῆς ἄλλων ἀρετῶν ἡμῖν τις αὐτῷ κρατύνῃ, ὕστατα δὴ καὶ τοῦτον τὸν βίου ἆθλόν τε μέγιστον ἔτι καὶ κατάληπτον ἀνθρώποις. Julian. orat. 6.

In Can. V.

Περὶ τοῦ τόμου τῆς Δυτικῆς. Hunc canonem nec vetus interpres Latinus, nec Dionysius Exiguus agnoscunt. Neque etiam Josephus Ægyptius; nisi forsitan præcedenti canoni annexerit, his verbis, وقد يقبل كل من اقر بالوهية واحد الاب والابن والروح القدس *In posterum autem recipiatur omnis, qui unam divinitatem Patris, Filii, & Spiritus sancti confitetur.* Hæc enim ad præcedentem canonem nequaquam pertinent, sed summam præsentis continent. In omnibus autem Græcis codicibus Balsamonis, Zonaræ, Alexii Aristeni, Simeonis Logothetæ, &c. hic canon extat; ut etiam in Johannis Antiocheni collectione canonum. tit. 36. Quid autem hîc Patres per tomum τῆς Δυτικῆς velint, inter doctos nondum convenit. Balsamon & Zonaras, & Scholiastes Harmenopuli in epit. can. sect. 1. tit. 8. tomum istum nihil aliud esse consentiunt, quàm definitionem de Nicænâ fide ab Episcopis Occidentalibus in Synodo Sardicensi editam, & ab Antiochenis susceptam. Verùm cum Synodus Sardicensis, ut testantur Socrates & Sozomenus, Ruffino & Eusebio Coss. hoc est, anno Christi 347. celebrata fuerit, præsentem plusquam triginta annis antecessit, ac proinde Patres præsentes non ad eam, sed ad aliam aliquam non ita multis ante diebus coactam, retrospexisse videntur. Et præterea, quid Synodus Sardicensis ad Antiochenos? non enim sola Antiochena, sed plures aliæ Ecclesiæ fidei professionem hîc assertam amplexæ sunt.

O has itaque, aliasque, quibus non opus est immoremur, rationes istâ interpretatione meritò explosâ, alii alias excogitârunt. Vir admodum doctus Petitus var. lect. l. 3. c. 2. Δυτικῶν hîc mendosè pro Διοσπόλων scriptum conjicit: Διοσπόλους autem Antiochenos dictos affirmat, Syriacè quasi *lucis cultores*, à luco Daphnensi quo Antiochia ornata est. Verùm præterquam quòd Antiocheni nusquam alibi sic appellati leguntur, ipsaque vox Διοσπόλης nec Syriacâ nec ullâ aliâ in linguâ invenitur, nedum in Græcâ, quâ hi canones conscripti sunt, omnes codices miram istam & antehâc inauditam loci hujus lectionem, quam commentus est Petitus, constanter rejiciunt, leguntque περὶ τοῦ τόμου τῆς Δυτικῶν. Nec quispiam vel ante vel post Petitum aliter legendum censuit. Ex eo autem quòd vox Δυτικοὶ *Occidentales* perpetuò significet, nihil dubii esse potest, quin hîc τόμος τῆς Δυτικῶν ab aliquibus in Occidente Episcopis conscriptus fuerit, & ad Orientales missus: non è contra ab Orientalibus ad Occidentales scriptus; quemadmodum Christophorus Justellus verba hæc interpretatus est, per tomum Occidentalium affirmans intelligendam esse fidei expositionem in Synodo Antiochenâ sub Meletio celebratâ anno 378. ad Damasum urbis Rom. Episcopum cæterosque Occidentis Episcopos missam. Tomus enim ab Antiochenis sive Orientalibus scriptus τόμος τῆς Δυτικῶν nequaquam dici potuit. Baronius igitur ad an. 381. Damasi Epistolam Synodicam ad Paulinum Antiochenum scriptam hîc intelligendam esse existimat, eam nimirum quæ apud Theodoretum extat Hist. Eccles. l. 5. c. 11. sed Henricus Valesius in annotationibus ad Sozomeni Hist. Eccl. l. 6. c. 25. hunc canonem accipiendum esse putat de aliâ Epistolâ sive expositione fidei à Synodo Romanâ anno 377. vel 378. habitâ, ad Orientem transmissâ, & cui Orientales Episcopi factâ Synodo apud Antiochiam subscripserunt, ut legitur in collectione Romanâ L. Holstenii pag. 166. Clarissimus vir Petrus de Marca suam de rectâ hujus canonis intelligentiâ opinionem sic explicat, *Tenebras*, inquit, *illas discutiet vera & sincera mens illius canonis, quæ ita constitui & enarrari paucis verbis potest. Quod attinet ad Epistolam Occidentalium, quâ docent se communionem Antiochenorum amplecti, quia rectam fidem profitentur, etsi Meletii & Paulini scismate laborent: nos etiam eosdem Antiochenos jam antea suscepisse testamur, quia nobis constitit eos unam Patris & Filii & Spiritus sancti confiteri divinitatem. Unde sequitur alium esse tomum Occidentalium, qui commemoratur in hoc canone, ab Epistolâ Synodicâ Damasi ad Paulinum Antiochenum, vel saltem cum illâ Epistolâ aliam adjunctam fuisse ad Orientales Episcopos Constantinopoli congregatos. Nihil enim vetat, quin eodem tempore & eodem exemplo perscripta & missa fuerit ad Paulinum & ad Synodum Constantinopolitanam.* Marc. de conc. sac. & imp. l. 1. cap. 4. Si post tot, tantosque viros, nostram de vero hujus canonis sensu rogemur sententiam, paucis sic expediatur. Proximâ post præsentem Synodum Constantinopoli celebratam æstate, quamplurimi ex iisdem Episcopis ad eandem urbem regressi, aliud ibidem Concilium peragebant; ut omnes Ecclesiastici Historici tradiderunt. Dicti autem Episcopi rursus ibi congregati Epistolam ab Episcopis quibusdam Occidentalibus Romæ sub Damaso in Synodo congregatis acceperunt, quâ ipsi ad Synodum istam Romanam invitati sunt. Theodoretus, τῶν δ' ἐσπουσθέντων ἦσαν εἰς ἐκείνου αὖθις τοῦ πάλιν οἱ πλεῖστοι τούτων ἀφικνούμενοι (ἐκελεύσθησαν γὰρ αὐτοὺς πάλιν συνιέναι χεῖρα) συνοδικὴν ἐπιστολὴν ἅπ' ἐκείνης ἐπισκόπων ἐδέξαντο, εἰς τοῦ Ῥώμης αὐτοὺς ἀφικέσθαι ἀφηγούσης, εἰς συνόδου μέλλοις αὐτόθι συγκροτουμένης. Theodor. Hist. Eccl. l. 5. c. 8. Episcopi autem Constantinopolitani tam longum iter suscipere recusabant, sed Epistolam nihilominus ad dictos Episcopos Romæ congregatos rescribebant, quâ rationes, quare Romam proficisci non poterant, explicârunt, & suam insuper sententiam de fide Christianâ in isto Concilio Romano, ut visum est, discutiendâ, exposuerunt, inter alia asseverantes unam esse omnino Patris & Filii & Spiritus sancti divinitatem; Δηλαδὴ, inquiunt, ἀδιαίρετόν τε καὶ ἀσύμφυτον καὶ ἰσότιμον μίαν τὴν πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πεφυκέναι, ὁμοτίμου τε τῆς ἀξίας καὶ συναϊδίου τῆς βασιλείας, ἐν τρισὶ τελείαις ὑποστάσιν, ἤγουν τρισὶ τελείοις προσώποις. Epist. Synod. Syn. C P. apud Theodor. Hist. Eccles. l. 5. c. 9. Et paucis intersertis addunt, hanc suam de Trinitate sententiam, à Concilio quidem generali, anno superiore ibidem convocato, sed in primis in tomo sive libello à Synodo quadam Antiochiæ istis diebus habitâ, conscripto uberiùs explicatam esse; dicunt enim, τὸ μὲν οὖν καὶ τῶν πάντων τῶν παρ' ἡμῖν ἀνυποστόλως κηρυττομένων, ὡς ἐν κεφαλαίῳ τυποῦται δεῖ δὴ καὶ δεῖ πλέον ψυχαγωγηθῆναι διωκόντων, τῷ τε ἐν Ἀντιοχείᾳ τόμῳ ἅπερ ἐκεῖ συνελθόντες συνόδου γνησιόφρονες, κατεξιάσαντες ἐπιτυχεῖν, καὶ τῷ πέμψαι ἐν Κωνσταντινουπόλει ἅπερ ἡ οἰκουμενικὴς ἐκτεθῆναι συνόδου, ἐν οἷς πανταχοῦ τῶν πάντων ὁμολογούμενον. ibid. Hujus igitur Epistolæ Synodicæ ab Orientalibus Constantinopoli, ad Occidentales Episcopos Romæ convocatos missæ, præsens canon, quantum ad fidem spectat, epitome quædam & compendium fuisse videtur. Nam τόμος Δυτικῶν hîc commemoratus nihil aliud fuit, quàm libellus iste sive Epistola Synodica, quam Occidentales Episcopi Româ Constantinopolim miserunt. Adeo ut verus canonis sensus huc summatim redeat, *Quantum ad volumen istud attinet, quod ab Occidentalibus Episcopis accepimus, respondemus, nos fidem ab Episcopis Antiochiâ non ita pridem congregatis expositam amplexos esse, quâ nimirum unam Patris, Filii & Spiritus sancti divinitatem professi sunt: ac proinde non opus esse, ut Romam pro istâ fide stabiliendâ proficiscamur, quippe quæ hîc à nobis asserta & confirmata est.* Huic præsentis canonis interpretationi non video quid opponatur, nisi quòd ea hunc

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

canonem, non ſecundæ generali Synodo Conſtantinopoli anno Dom. 381. celebratæ, ſed alii ibidem anno ſequente ſive 312. habitæ, adſcribat; ſecus ac Balſamoni, Zonaræ & pleriſque aliis antehac viſum eſt. Reſpondeo primò, multo veriſimilius eſt, hunc canonem à ſecundâ generali Synodo non fuiſſe, quàm fuiſſe conditum. Nam Socrates, Sozomenus, & Theodoretus, qui quæ geſta ſunt in iſto œcumenico Concilio accuratè deſcripſerunt, nihil ab eo conſtitutum referunt, præterquam quod in quatuor prioribus canonibus continetur. De præſenti autem & duobus reliquis canonibus, ſexto & ſeptimo, altum apud eos ſilentium. Quorſum hoc, niſi quòd quatuor iſti priores canones ſoli, non item hi tres poſteriores, ab iſto Concilio conſtituti fuerint? Quinetiam nec vetus interpres Latinûs, nec Dionyſius Exiguus, ut ante obſervatum eſt, tres hoſce poſteriores canones latinè verterunt; quibus proinde eos incognitos fuiſſe conſtat, & in veris ſecundi univerſalis Concilii Actis, (quæ jam perierunt) non comprehenſos eſſe. Ex eo autem, quòd hoc decretum eodem in loco, & ab iiſdem ferè Patribus, qui ſecundæ generali Synodo interfuerant, conſtitutum eſt, facile evenire potuit, ut poſtea genuinis iſtius Concilii Canonibus adjungeretur; unde etiam Johannes Antiochenus ſuæ iſtum collectioni, tanquam quintum illius Concilii canonem, interſeruit; etiamſi revera non ab eâ, ſed alterâ ſequente anno ibidem celebratâ, Synodo conſtitutus fuerit.

Καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι θέσπ. Poſt iſta ultima hujus canonis verba in Johannis Antiocheni collect. can. tit. 36. hæc adduntur, οἱ δὲ συναλθόντες ἐπίσκοποί εἰσιν ὧδε· Νεκτάριος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Τιμόθεος Ἀλεξανδρεὺς, καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ρν'. quæ, fateor, verba ſubindicare videantur, præſentem canonem à ſecundâ generali Synodo ſancitum eſſe, contra ac à nobis aſſertum eſt. Verum iſte Epiſcoporum catalogus ibi collocari potuit, poſtquam hic canon quatuor prioribus adjectus fuerit. Et præterea, cum maxima pars Epiſcoporum, qui in ſecundâ generali Synodo congregati fuerant, huic etiam condendo canoni intereſſent, iiſdem centum quinquaginta Patribus iſte non immeritò attribuatur: præſertim cùm in Epiſtolâ illâ Synodicâ, ex quâ præſens hic canon deſumptus nobis videtur, Patres, qui eam conſcripſerunt, diſertè teſtati fuerint, ſe eandem fidem in œcumenicâ Synodo præcedente anno uberiùs explicuiſſe, Καὶ τὴν πέρυσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίᾳ οἰκουμενικῇ ἐκτεθεῖσαν συνόδου, ἐν οἷς πλατύτερον περὶ πίστεως ὡμολογήσαμεν. Hinc enim conſtat, eoſdem fuiſſe Epiſcopos, qui ſequente, ac qui præcedente anno Conſtantinopoli congregati ſunt. Unde quod in alterâ illâ Synodo decretum eſt, priori facillimè adſcribatur; ac ſi ab ipſis centum quinquaginta Epiſcopis, in œcumenicâ Synodo congregatis, definitum fuiſſet.

In Can. VI.

Ἐπειδὴ πολλοί. Etiamſi in Joh. Antiocheni collectione can. tit. 16. aliiſque Græcis canonum codicibus, præſens canon tanquam ſextus ſecundæ œcumenicæ Synodi legatur; tamen in veteris interpretis, Dionyſii Exigui, aliiſque omnibus Latinis editionibus unà cum præcedente & ſequente deſideratur. Unde Nicolaus Papa I. ſuis etiam temporibus, qui an. 858. ad ſedem Romanam promotus eſt, hunc canonem apud Latinos non inventum eſſe teſtatur. *Igitur*, inquit, *quia ſuſpecti & inimici judices eſſe non debeant, & ipſa ratio dictat, & plurimis probatur exemplis. Nam quid gratius & amabilius dare quis inimico poteſt, quum ſi ei ad impetendum commiſerit, quem ledere fortè voluerit? Quod proinde Conſtantinopolitana Synodus canonum ſuorum ſexto dignoſcitur prohibere capitulo: quod tamen non apud nos inventum, ſed apud vos haberi perhibetur.* Nic. 1. Epiſt. 8. ad Michael. Imperator. Hìc autem iſta verba, *quòd tamen non apud nos inventum, ſed apud vos haberi perhibetur.* Nic. 1. Epiſt. 1. ad Michal. Imperat. non ita intelligenda ſunt, ac ſi Nicolaus hunc canonem nunquam viderit, quippe quem ipſe ſæpè citat: ſed quòd Latinè tunc dierum non extiterit, nec ab Eccleſiâ Romanâ tanquam ſecundæ generalis Synodi canòn receptus fuerit, neque in corpore Canonici Latinorum juris inventus. Et meritò quidem ambigatur, quo jure, quave ratione ab ipſi Græcis præſenti Synodo attributus eſt. Verum enimvero non modo omnes Latinæ editiones, ſed & ipſi etiam hiſtorici Græci, Socrates, Theodoretus, Sozomenus, qui iiſdem ferè diebus claruerunt, & hujus Concilii acta poſteritati fideliter tradiderunt, de iſtis tantummodo rebus, quæ in quatuor primis canonibus ab eo decreta ſunt, mentionem faciunt; quemadmodum & antea obſervatum eſt. Non equidem diffiteor, quin hic etiam canon ab aliquo Concilio Conſtantinopoli celebrato conſtitutus fuerit. Hoc enim ex ipſo canone palam eſt; in quo dictum legimus πρότερον ἔνιοι ἔθεσαν ἢ ἁγία συνόδος ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει συνελθοῦσα ἐποίησεν. Iſtud autem aliquanto ſaltem poſt præſens œcumenicum celebratum fuiſſe, ex eo etiam patet, quòd in hoc canone κοινωνικῶν ἐπισκόπων mentio occurrat, uti mox oſtendemus. Quinam enim κοινωνικοὶ ἐπίσκοποι habendi eſſent, poſt ſecundam hanc generalem Conſtantinopoli congregatam Synodum, ab Imperatore Theodoſio primùm conſtitutum eſt. Adhæc etiamſi Johannes Antiochenus hunc canonum loco ante citato τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει κανόνα ς'. appellet, ac ſi à præſenti Synodo editus fuiſſet; veruntamen ex eâdem ipſius collectione non leve eliciatur argumentum, eundem poſtea ſancitum eſſe, nec ad canones hujus Concilii propriè pertinere. Enimvero in ejuſdem ipſius collectionis canonum titulo 36. proximè poſt præcedentem canonem ibi laudatum, eorum qui in hâc Synodo convenerunt Patrum ſubſcriptiones ſubjiciuntur, ut ante etiam obſervatum eſt. At ſubſcriptiones non niſi ad finem canonum collocari ſolent. Unde conſtat, præſentem canonem poſt iſtum, in codice quo uſus eſt Johannes, ex abundanti præſentis generalis Synodi canonibus ſuperadditum eſſe; idcirco forſitan, quòd iſtis temporibus obtinebat, & cum ab antiquo aliquo Conſtantinopolitano Concilio definitus fuiſſet, nec ſatis liqueret, à quonam poſt hujus canones poſitus eſt, & inter eos propterea tandem aliquando recenſitus.

Αἱρετικοὺς δὲ λέγομεν. S. Baſilius in Epiſtolâ ad Amphilochium canone 1. aliud dicit eſſe αἵρεσιν, aliud σχίσμα, & aliud denique συναγωγήν. Hæreſim definit eſſe, cùm quis in ipſâ fide ab Eccleſiâ abalienatus eſt, & contrarium aliquem fidei errorem pertinaciter tuetur. Schiſma autem diſſidium δι' αἰτίας τινὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ ζητήματα ἴδια exortum. συναγωγὴν denique, cùm contumaces Epiſcopi, vel Presbyteri, vel etiam Laici illegitimos conventus celebrant. Hìc autem Patres Conſtantinopolitani, quicunque tandem illi fuerint, ſub hæreſeos nomine ſchiſmata etiam & συναγωγὰς comprehendunt: ac proinde cum S. Baſilio pugnare videantur. Balſamon, ut rem componat, Baſilii canonem de ſchiſmaticis, verè orthodoxis; præſentem autem de iis, qui ſpecie quidem orthodoxi, ſed revera hæretici ſunt, intelligendum eſſe contendit. Si iſta autem vera eſſet præſentis canonis interpretatio, ſuperfluum foret additamentum illud de iſtiuſmodi ſchiſmaticis, quippe qui ſtrictiſſimo ſenſu hæretici ſunt, & ſub eo nomine ab Epiſcoporum accuſatione ante remoti. Nobis itaque præſens cum Baſilii canone nequaquam pugnare, ſed eundem potiùs confirmare videtur. Patres enim hoc in loco apertè ſatis indicant hæreticos propriè ſic dictos, tam à ſchiſmaticis quàm ab iſtis, qui privata & illegitima peragunt conventicula, diſtingui; eo quòd iſtos omnes ſigillatim enumerent. Sed aſſerunt interea, ſe vocem αἱρετικοὺς hoc in loco non ſtricto illo atque vulgari, ſed latiori ſenſu uſurpare; quatenus nimirum non hæreticos tantum, propriè ſic dictos, ſed σχισματικοὺς etiam & συναγωγοὺς comprehendat. Ac ſi dixiſſent, omnes hæreticos ab Epiſcoporum accuſatione arcemus; per hæreticos autem, non eos ſolos intelligimus, qui vulgò & propriè ſic dicuntur, ſive qui pravis iſtis opinionibus imbuuntur, quas Patres noſtri noſque condemnavimus; verum etiam iſtos omnes, qui vel ſchiſmatici ſunt, vel adverſus Catholicos noſtros Epiſcopos conventicula faciunt, utcunque veram confiteri fidem præ ſe ferant. Et quidem ſchiſmatici hæreticorum nomine nonnunquam meritò inſigniantur. Pleraque enim ſchiſmata, pertinacia præſertim & inveterata, hæreſeos naturam ſæpe induunt, & ab eâ raro ſeparantur. Ut rectè enim obſervat D. Hieronymus, *Inter hereſim & ſchiſma hoc eſſe arbitrantur, quòd hereſis perverſum dogma habeat; ſchiſma propter Epiſcopalem diſſenſionem ab Eccleſiâ ſeparetur. Quod quidem in principio aliquâ ex parte intelligi poteſt. Cæterum nullum ſchiſma non ſibi aliquam confingit hereſim, ut rectè ab Eccleſiâ receſſiſſe videatur* Hieron. comment. in Epiſt. ad Tit. c. 3. tom. 9. p. 113. ed. Pariſ. an. 1534. Et D. Auguſtinus, *Neque enim ſciſſio vel ſchiſma fieri poteſt, niſi diverſum aliquid ſequantur, qui faciunt: Hæreſis autem ſchiſma inveteratum.* Aug. contr. Creſcon. grammat. l. 2. c. 7. Adhæc ſchiſmaticos æque ac hæreticos ab orthodoxi Epiſcopi accuſatione procul abigendos eſſe, cautè hic atque ſummo jure conſtituitur. Nam & ipſi etiam Epiſcopos, à quorum

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

quorum communione se abscindunt, falsis insimilare criminibus perpetuò consueti sunt. Unde D. Athanasius etiam contra Meletianos accusatores suos objecit; quòd schismatici essent. Μελιτιανοὶ μὲν γὰρ, inquit, εἰσὶν οἱ κατηγοροῦντες, κἂν ὅλα πανδέωσι μὴ ὀφείλοντες· σχισματικοὶ γὰρ καὶ ἐχθροὶ τῆς ἐκκλησίας γεγόνασιν, ὡς νῦν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ μακαρίου Πέτρου, ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος· ἡμεῖς δέ, οἱ καὶ ὑπὸ Πέτρου ἐπισκοπήσαντες, καὶ Ἀχιλλᾶν τὸν μετ' ἐκεῖνον διαδεξάντες, καὶ Ἀλεξάνδρῳ κατηγορήσαντες μίαν ἐκ τούτων βασιλίως· ὅπως γὰρ δὴ μελετήσαντες, λοιπὸν καὶ εἰς Ἀθανάσιον δίκαιον ἐλθεῖν ξένον τῆς πονηρίας ἑαυτοῖς ποιοῦντες. Athanas. apol. 2. tom. 1. p. 731. ed. Paris. an. 1627. De hæreticis autem Justinianus Imperator legem tulit, qua iis nec testimonium dicere contra orthodoxos litigantes licere sanxit. l. 21. c. de hæret. & Manich.

Τοῖς κανονικοῖς ἡμῶν ἐπισκόποις. Etiamsi non modo in Græcis Balsamonis & Zonaræ editionibus, verumetiam in ipsâ Johannis Antiocheni collectione canonum tit. 16. hæc constans sit loci hujusce lectio; mendosam tamen esse, ex eo quispiam suspicetur, quòd Canonicorum Episcoporum nuspiam alibi occurrat mentio. Neque enim Episcopi unquam, sed tantum Presbyteri, Diaconi, reliquique inferiores Clerici, Canonici appellantur: sic Synodus Laodicena can. 15. κανονικῶν φαλῶν meminit, ubi Zonaras φάλτας τοὺς κανονικοὺς, τοὺς ἐν τῷ κλήρῳ δηλαδὴ τεταγμένους, τοὺς ἐν ὑφέσει ἐκκλησίας καθεστῶτας. Idcirco nimirum Canonici vocantur, quia canoni sive laterculo Ecclesiæ adscribuntur, & inter Clericos ejus recensentur, ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι, ut loquitur Synodus Nicæna can. 16. Sic etiam S. Basilius hâc voce utitur, edicens, ὅτι κανονικῶν τοὺς πορείας εἰς γάμον μὴ καταλογίζεσθαι. Basil. can. 6. in quem Balsamon & Zonaras unanimes rectè observant, quòd Κανονικοὺς τοὺς ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζομένους φησὶ, ἤγουν κληρικοὺς, μοναχοὺς, μοναρχίας, καὶ τοὺς παρθενίαν ἐπαγγελλομένους. Et sic quidem Clerici in canone recensiti, tam apud Græcos quàm Latinos, κανονικοὶ *Canonici* sæpe passim audiunt: sed non item Episcopi. Non equidem diffiteor, quin in controversiâ inter Bassianum & Stephanum de Episcopatu Ephesi à Concilio Chalcedonensi discutiendâ, Eusebius Dorilæi Episcopus dixerit, ἔδοξεν, εἰ δοκεῖ, ἀμφοτέρους μὲν χηλάζειν τὸ ἐπισκοπεῖν τὴν Ἐφεσίων μητροπόλεως, χειροτονεῖσθαι δὲ κανονικὸν ἐπίσκοπον τῇ ἁγιωτάτῃ μητροπόλει. Concil. Chalced. Act. XI. tom. 2. part. 1. pag. 304. edit. Colon. Agrip. ann. 1618. sed antiqua latina versio verba ista sic reddit; *Unde, si videtur, ambo debent Ephesiorum Metropolis Episcopatu vacare: ordinari autem regulariter debet Episcopus prædictæ Metropoli.* Unde constat in Græcis editionibus κανονικὸν mendosè scriptum pro κανονικῶς: quomodo etiam legendum esse non leve exinde petatur argumentum, quòd in totâ illâ actione de Bassiani & Stephani ordinationibus, ut contra canones, sive irregulariter celebratis agatur. Sed quid itaque dicendum est de præsenti loco; quo κανονικοὶ ἐπίσκοποι disertè commemorantur? nimirum mendum in eum irrepsisse, quod melius non corrigatur quàm ex Nicolai I. Epistolâ ad Michaelem Imperatorem, in quâ maxima pars præsentis canonis Latinè vertitur. Ibi autem hæc verba ἀποχωδίζοντας ἢ καὶ ἀνατιθέντας τῶν κανονικοῖς ἡμῶν ἐπισκόποις, ille sic interpretatur, *Schismaticos etiam, & eos qui seorsum à communicantibus nobis Episcopis collectas faciunt.* Nicol. I. epist. 8. ad Michael. Imperat. Concil. tom. 3. part. 1. sect. 2. p. 431. ed. Col. Agr. an. 1611. Hîc primo cuipiam intuitu pateat, Nicolaum legisse non κανονικοῖς, sed κοινωνικοῖς ἡμῶν ἐπισκόποις, quæ haud dubiè genuina est loci præsentis lectio. Κοινωνικοὶ enim Episcopi, aliique olim dicti sunt, qui nullâ hæreseos, schismatisve labe aspersi, cum Ecclesiâ & Episcopis Catholicis communicârunt; & propterea vocati sunt etiam κοινωνικοὶ τῆς ἐκκλησίας, in libello ab Isaaco Episcopo contra Johannem Chrysostomum in Synodo ad Quercum habitâ prolato, apud Phot. Biblioth. tmem. 59. p. 57. edit. Rothomag. an. 1653. necnon κοινωνικοὶ τῆς εἰκουμένης ibidem p. 56. in libello nimirum accusatorio à Johanne Diacono tunc temporis contra eundem exhibito; & hoc quidem sensu vox ista in Ecclesiasticis scriptoribus, & Conciliorum, Chalcedonensis præsertim, Actis sæpiùs usitatur. Primò autem, ut opinor, isto sensu in Synodicâ Concilii, proximo post secundum generale, cui præsens canon vulgò adscribitur, anno Constantinopoli celebrati, Epistolâ ad Damasum Synodumque Romæ tunc dierum habitam occurrit, in qua Patres se Romam proficisci non posse asserunt, quoniam in tantâ temporis angustiâ nec tam longum iter suscipere, nec reliquos κοινωνικοὺς *suæ communionis* Episcopos de eâ re commonefacere, eorumque consensum obtinere poterant, ὡς δὲ πάντες, καὶ ὁ ἀφορισμὸς διὰ τινὸς πάθος μακροτέρας ἀποδημίας ὀφειλόντως κωλύῃ, μήτε πρὸς ὁμόφρονα μακροτέρας ἀποδημίας ὀφειλούσης κοινωνικοὺς ἐπισκόπους ὑπομνηματίσαι καὶ τὴν περὶ αὐτῆς συγκατάθεσιν λαβεῖν. apud Theodoret. Hist. Eccl. l. 5. c. 9. ut ipsam autem originem veramque hujus vocis significationem assequamur, tenendum est, Imperatorem Theodosium legem ad Auxonium Proconsulem Asiæ dedisse, 3. Kal. Aug. Heracleæ, Eucherio & Syagrio Coss. quæ sic se habuit, *Episcopis traditi omnes Ecclesias mox jubemus, qui unius majestatis atque virtutis Patrem & Filium, & Spiritum sanctum confitentur, ejusdem gloriæ, claritatis unius: nihil dissonum profanâ divisione facientes, sed Trinitatis ordinem, personarum assertionem, & divinitatis unitatem. Quos constabit communioni Nectarii Episcopi Constantinopolitanæ Ecclesiæ, Timothei, necnon intra Ægyptum Alexandrinæ urbis Episcopi esse sociatos. Quos etiam in Orientis partibus Pelagio Episcopo Laodicensi, & Diodoro Episcopo Tarsensi: in Asiâ necnon Proconsulari, atque Asianâ diœcesi Amphilochio Episcopo Iconiensi, & Optimo Episcopo Antiocheno, in Ponticâ diœcesi Helladio Episcopo Cæsariensi, & Otreio Melitenæ, & Gregorio Episcopo Nyssenæ: Terentio Episcopo Scythiæ, Martyrio Episcopo Marcianopolis communicare constiterit. Hos ad obtinendas Catholicas Ecclesias ex communione & consortio probabilium Sacerdotum oportebit admitti. Omnes autem qui ab eorum, quos commemoratio specialis expressit, fidei communione dissentiunt, ut manifestos hæreticos ab Ecclesiis expelli, neque his penitus posthac obtinendarum Ecclesiarum Pontificium facultatemque permitti.* l. C. Th. *de fide Catholicâ.* Hîc primò observatum velim, hanc legem latam fuisse 3. Kal. Aug. Eucherio & Syagrio Coss. ac proinde eodem anno, quo coactum est secundum generale Concilium. Eam autem post dimissum istud Concilium editam fuisse, multa evincunt. Primò enim Sozomenus Imperatorem Concilii decreta confirmâsse priùs scribit, quàm hanc legem promulgâsse. Hist. Eccles. l. 7. c. 9. Adhæc Meletius Episcopus Antiochenus unus ex iis fuit, qui Catholicis in isto Concilio præsidebant (ut inter omnes Ecclesiasticos historicos convenit) & propterea inter primos hâc in lege commemori debuit. Is autem penitus hîc omittitur: nec alius quispiam istius Antiochiæ ejus loco Episcopus nominatur (nam Optimus erat Episcopus Antiochiæ Pisidiæ:) Unde plusquam verisimile est, eum ante latam hanc legem diem obiisse, non mortuus est autem ante dimissum Concilium, utpote cujus decretis subscripserit. Cum igitur lex ista post ejus obitum lata fuerit, & ille post dimissum Concilium obierit, legem etiam istam post generale istud Concilium dimissum latam fuisse palam est. Denique quod maximum mihi videtur, Imperator in dictâ lege jussit iis solis Episcopis Ecclesias tradi, qui trium in divinâ naturâ personarum consubstantialitatem confessi sunt. Secundum autem generale Concilium eo ipso nomine convocavit, ut istam fidem confirmâret: ac proinde omni procul dubio sententiam Concilii expectabat, priusquam talem legem ederet; quam itaque post absolutum Concilium editam fuisse, nemini dubium esse potest: ut nec eam idcirco tantum latam fuisse, quia fides ista à Concilio stabilita fuisset; usque adeo ut ista lex una cum Imperiali ejus decretorum istius Concilii confirmatione nobis promulgata videatur. Quod etiam Sozomenus, loco ante laudato, haud obscurè tradidit. Secundùm hæc ex lege istâ Theodosianâ elucescit, quinam propriè κοινωνικοὶ ἐπίσκοποι cognominati sunt. Cùm ibi enim cautum sit, istis solis Episcopis Ecclesias committendas esse, qui cum Episcopis ibi disertè nominatis in fide communicarent, hinc usu tandem evenit, ut qui cum istis aliisque postea Catholicis Episcopis communionem habuerint, κοινωνικοὶ ἐπίσκοποι propterea appellarentur. Et cùm hæc ipsissima fuerit vocis hujus origo, ista autem non nisi post finitum secundum œcumenicum Concilium introducta sit; necessariò consequitur præsentem canonem, in quo rectè lecto ista vox occurrit, non ab isto Concilio, sed postea editum fuisse; quemadmodum & ante observatum est.

Πεῖν ἢ ἐσχάτως αὐτοὺς ἐπιτιμήσασθαι κινδύνων. Johannes Antiochenus plenius, rectiùsque legit, πεῖν ἐσχάτως αὐτοὺς τὸν ἴσον αὐτοῖς ἐπιτιμήσασθαι (leg. ἐπιτιμήσεσθαι) κίνδυνον, *prinsquam æquale sibi periculum statuant.* Quomodo etiam Gentianum Hervetum legisse ex eo patet, quòd ipse iisdem verbis Latinis in suâ versione utitur. Et quidem utraque lex, Canonica & Civilis, hoc ab accusatoribus exigunt, ut si crimen, quod objiciunt, non probaverint, eidem ipsi subjiciantur pœnæ, quam accusato inferre conantur. Canonica ex decreto Hadriani Papæ, *Qui non probaverit, quod objicit, pœnam, quam intulerit, ipse patiatur.* Gratian. decret.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

part. 2. cauſ. 2. q. 3. cap. 3. Et ex Epiſtolâ Damaſi Papæ ad Stephanum, *Calumniator, ſi in accuſatione defecerit, talionem recipiat*, ibid. cap. 2. ſed verba ipſa Damaſi pleniùs ſic referuntur, *Nam inſcriptio primò ſemper fiat, ut talionem calumniator recipiat, quia ante inſcriptionem nemo debet judicari vel damnari, cum & ſeculi leges hæc eadem retineant.* ibid. c. 4. q. 4. c. 2. Hæc habentur in quartâ Damaſi Epiſtolâ ad Stephanum Archiepiſcopum cap. 7. Lege etiam civili Honorius & Theodoſius ſic ſtatuerunt, *Quiſquis crimen intendit, non impunitam fore noverit licentiam mentiendi, cùm calumniantes ad vindictam poſcat ſimilitudo ſupplicii.* l. 10. c. de calumniatoribus. Baſilica, ὁ μηδόλως ἀγαθὸς τὴν ἰδίαν κατηγορίαν δεῖ παντελῶς ἁμάρτημα, πῶς πανεῖαν ὑφίσαται, ὡς ὁ ἐναντίως ἔμελλεν ὑποστῆναι. Baſil. l. 60. tit. 26. c. 6. vide etiam Dionyſii Gothofredi notas in l. 7. ff. de accuſationibus & inſcriptionibus.

τὸ φανερὸν βλάπτει, τὸ ὑπεπιπλόκιον ὠ βλάπτει. Modeſtinus, *Nonnunquam contingit, ut quædam nominatim expreſſa officiant, quamvis omiſſa tacitè intelligi potuiſſent, nec eſſent obfutura; quod evenit, ſi alicui ita legatur*, Titio decem do, lego, ſi Mævius Capitolium aſcenderit. *Nam quamvis in arbitrio Mevii ſit, an Capitolium aſcendat, & velit efficere, ut Titio legatum debeatur; non tamen poterit aliis verbis utiliter legari:* ſi Mævius voluerit, Titio decem do. *Nam in alienam voluntatem conferri legatum non poteſt. Inde dictum eſt, Expreſſa nocent, non expreſſa non nocent.* l. 52. ff. de condition. & demonſtrat. ultima iſta verba repetuntur itidem l. 195. D. de diverſis reg. juris.

Τὰς ὑπὸ διοικήσεως ὅλης ἐπισκόπους. Vox διοίκησις in notitiâ imperii plurium Provinciarum collectionem, Præfecto Prætorio aut vicario ejus ſubjectam, ſignificat. Et eo quidem ſenſu in Eccleſiæ notitiâ ſæpius uſurpatur: quatenus nimirum plures ſub ſe includit Provincias Exarcho alicui aut Patriarchæ ſubditas. Sic etiam hoc loco & ubique per hunc librum accipienda eſt, ut ab ἐπαρχία diſtincta, quemadmodum Zonaras hîc interpretatur. Et quidem, ut Eccleſiaſticæ controverſiæ à Synodo diœceſeos hoc ſenſu acceptæ (in quâ emergunt) determinentur, etiam in Codice Theodoſiano ſtatuitur, ubi hæc lex occurrit, *Qui mos eſt cauſarum civilium iidem in negotiis Eccleſiaſticis obtinendi ſunt: ut ſi qua ſint ex quibuſdam diſſenſionibus, levibuſque delictis ad religionis obſervantiam pertinentia, locis ſuis, & à ſuæ diœceſeos Synodis audiantur.* l. 23. C. Th. de Epiſc. & Cler. Et hujuſmodi ſanè Synodorum, ad quas ὅλης τῆς διοικήσεως ἐπίσκοποι convocantur, in Actis Conciliorum mentio paſſim occurrit. Hodiè vox diœceſis apud nos alio ſenſu uſurpatur; pro territorio nimirum ſingularis alicujus Epiſcopi, vel pro tractu, in quem Epiſcopus aliquis jus exercet: de quâ re videſis annotationes noſtras in Canones Concilii Carthaginenſis.

In Can. VII.

Τοὺς φρονοῦντας τῆς ὀρθοδοξίας. Hic, fateor, canon in omnibus Balſamonis & Zonaræ commentariorum editionibus habetur: Citatur etiam à Photio in Nomocanone, tit. 12. cap. 14. necnon in Alexii Ariſteni Epitome contractus extat. Sed in omnibus Latinis canonum verſionibus, ut veteris interpretis, Dionyſii Exigui, Iſidori Mercatoris, &c. item in Symeonis Logothetæ Epitome, & Arabicâ Joſephi Ægyptii paraphraſi, & quod in primis obſervandum eſt, in ipsâ Johannis Antiocheni collectione, & nomocanone deſideratur: idque non ipſius incuriâ, ut ex eo patet, quòd in ordine canonum à ſe deſcripto ſex ſolùm canones huic ſecundo generali Synodo attribuat; dicens, Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθοῦσα πανήγυρις, ἐφ' ἧς ἐξετέθησαν κανόνες ς'. ut extra dubium ſit, præſentem inter hujus Concilii canones his diebus non recenſitum fuiſſe. Quinetiam tota canonis hujus compoſitio eum, nec præſenti, nec alii cuivis Synodo (niſi forſitan Trullanæ, de quâ mox agemus) adſcribendam eſſe non obſcurè indicat: Nihil enim in eo conſtituitur, nihil confirmatur; ſed tantùm antiqua quædam hæreticos converſos recipiendi conſuetudo hîc recitatur. Et ubi de nonnullis ſignandis verba fiunt, nihil præcipitur de modo, quo celebrandum eſt, nec de verbis in ritu iſto pronunciandis; ſed tantùm quæ verba pronunciari ſolent; Καὶ σφραγίζοντες αὐτοὺς λέγομεν, Σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου, quæ quidem loquendi formula Synodali cuilibet conſtitutioni non convenit. Dum in hiſce meditandis toti eſſemus, commodè accidit, ut doctus admodum amicus noſter Edvardus Bernardus de Collegio S. Johannis Oxon. chartas quaſdam ab erudito viro Henrico Dodwell Dublinienſi ex clariſſimi illius viri Jacobi Armachani MSS. Græcorum canonum codicibus tranſcriptas, benignè nobiſcum communicavit; quæ priùs conceptam noſtram de præſenti canone opinionem egregiè confirmant. In iis enim, præter alia nonnulla, Epiſtola quædam extat, Conſtantinopoli ad Martyrium Epiſcopum Antiochenum miſſa, quam, ut Græcè ſcriptam, & Latinè etiam à nobis verſam hic apponere viſum eſt.

Ἐπιστολὴ γραφεῖσα ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως μαρτυρίῳ Ἐπισκόπῳ Ἀντιοχείας: περὶ τοῦ ὅπως χρὴ δέχεσθαι τοὺς αἱρετικοὺς προσερχομένους τῇ ἁγίᾳ καὶ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ.

Τινὰ διελέχθη μοι ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος Ἀντώνιος περὶ τῶν προσιόντων τῇ ὀρθοδοξίᾳ καὶ τῇ μετὰ τῶν σωζομένων ἀπὸ αἱρετικῶν, τὸ πῶς δεχόμεθα αὐτοὺς καὶ χρὴ προσοπτὸν μὲν αὐτῷ διελέχθαι. πᾶσαν γὰρ ἐντεῦθεν ἀκολουθίαν καὶ συνήθειαν καὶ τῇ ὑμετέρᾳ δι' ἀγαπωμένῃ ἀναγκαῖον ἐνόμισα σημῆναι, περὶ μὲν τῶν ἀπίστων τοῦ ἀσεβοῦς τῶν Ἀρειανῶν καὶ Μακεδονιανῶν, καὶ Ναυατιανῶν τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς Καθαροὺς καὶ Καθαρτίους, καὶ τοὺς τεσσαρεσκαιδεκατίτας, εἴτουν πασχαλίτας, καὶ Ἀπολιναριστὰς δεχόμεθα δίδοντας λιβέλλους, καὶ ἀναθεματίζοντας πᾶσαν αἵρεσιν τὴν μὴ φρονοῦσαν ὡς φρονεῖ ἡ ἁγία ὑμῶν καὶ καθολικὴ ἐκκλησία, ἣς φρόνησις καὶ κεφαλὴ ὑπάρχεις μακαριότατε, σφραγιζομένους, ὅτε χρισθέντες ἅγιον τὸ ἅγιον μύρον τὸ μέτωπον, καὶ τὰς ῥῖνας, καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὸ στόμα, καὶ πάσας τὰς αἰσθήσεις, καὶ σφραγίζοντες αὐτοὺς λέγομεν, Σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου· καὶ μετὰ ταῦτα, ὡς ἀποδεδοκίμοι λαϊκοὶ, χειροτονοῦνται ἐκεῖνοι, οἵ ἦσαν πρὸ αὐτῶν τὸ πρότερον εἴτε πρεσβύτεροι, εἴτε διάκονοι, εἴτε ὑποδιάκονοι, εἴτε ψάλται, εἴτε ἀναγνῶσται. Εὐνομιανοὺς μὲν τοὺς εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτιζομένους, καὶ Μοντανιστὰς, τοὺς ἐντεῦθεν λεγομένους Φρύγας, καὶ Σαβελλιανοὺς, τοὺς ὑποπτείαν διδάσκοντας, καὶ ἕτερά πρὸς κακεπὶ πλεῖστα, καὶ πάσας τὰς ἄλλας αἱρέσεις (ἐπειδὴ πολλαί εἰσιν ἐντεῦθεν, μάλιστα ἀπὸ τῆς Γαλατῶν χώρας ἐξελθοῦσαι) πάντας τοὺς ἀπ' αὐτῆς θέλοντας προσέρχεσθαι τῇ ἀληθείᾳ, ὡς Ἕλληνας δεχόμεθα· καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ποιοῦμεν αὐτοὺς χριστιανοὺς, καὶ τῇ δευτέρᾳ κατηχουμένους, εἶτα τῇ τρίτῃ ὁρκίζομεν αὐτοὺς, μετὰ τὸ ἐμφυσῆσαι τρὶς εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ εἰς τὰ ὦτα, καὶ ὕστερον κατηχοῦμεν αὐτοὺς, καὶ ποιοῦμεν χρονίζειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀκροᾶσθαι τῶν γραφῶν, καὶ τότε αὐτοὺς βαπτίζομεν. ταῦτα ὡς ὑμῖν ἐπιτρέπεται σημῆναι.

Epiſtola à Conſtantinopoli ad Martyrium Epiſcopum Antiochiæ ſcripta, de modo, quo hæreticos, qui ad ſanctam & Catholicam Eccleſiam accedunt, recipere oportet.

Nonnulla mecum verba habuit Deo dilectiſſimus Presbyter Antonius, de iis qui ex hæreticis veræ fidei & illorum qui ſervantur parti ſe adjungunt, quomodo nimirum eos recipimus. Et cum eo quidem coram diſſerui. Totam autem hîc conſequentiam & conſuetudinem, veſtræ etiam ſanctitati, ut Patri Patrum, ſancti Johannis Theologi Archiepiſcopi noſtri (Chryſoſtomi) nepoti ſignificare neceſſarium duxi. Quòd Arianos quidem, & Macedonianos, & Novatianos, qui ſe Puros, & Puriores dicunt, & Quartadecimanos, ſive Tetraditas, & Apolinariſtas recipimus, libellos dantes, & omnem hæreſim anathematizantes, quæ non ſentit, ſicut ſancta noſtra & Catholica Eccleſia, cujus tu præſes & caput, beatiſſime, exiſtis, ſentit, ſignatos ſive unctos primùm ſancto chriſmate frontem, & nares, & aures, & pectus, & omnes ſenſus: Et eos ſignantes dicimus, Signaculum doni Spiritus ſancti: & poſtea, ut probati Laici, ordinantur illi, qui inter eos prius ſive Presbyteri, ſive Diaconi, ſive Subdiaconi, ſive Cantores, ſive Lectores fuerant. Eunomianos autem, unâ merſione baptizatos, & Montaniſtas, qui hîc dicuntur Phryges, & Sabellianos, qui idem eſſe Patrem & Filium docent, & alia quædam pernicioſa faciunt, & omnes alias hæreſes (quoniam hîc multæ ſunt, maximè quæ ex Galatarum regione prodierunt) omnes qui ex iis rectè fidei ſe adjungere cupiunt, ut Græcos admittimus; & primo quidem die eos Chriſtianos facimus, & ſecundo, Catechumenos, deinde tertio exorcizamus eos, in faciem eorum atque aures ter inſufflando. Et ſic eos in religione inſtituimus, & curamus ut aliquamdiu in Eccleſiâ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

in Ecclesiâ versentur & scripturas audiant : & tunc ipsos baptizamus. Hæc, ut vester, significare volui.

Martyrius, ad quem conscripta est hæc Epistola, Patriarcha Antiochenus constitutus est, anno quinto Imperatoris Marciani, ut inter alios Eutychius Patriarcha Alexandrinus tradidit, dicens, وفي خمس سنين من ملكه صير مرطوريوس بطريركا علي انطاكية اقام ثمان سنين ومات *Et anno regni ejusdem* (Marciani) *quinto constitutus est Martyrius Patriarcha Antiochenus, qui octo annos sedit, deinde mortuus est.* Eutych. annal. Alex. tom. 2. p. 101. Marcianus autem imperare cœpit anno Christi 450. Secundum generale Concilium anno 381. habitum est. Post istud ergo Concilium Constantinopoli celebratum scripta est hæc Epistola annis plus minus 80. Verùm etiamsi eadem hæreticos recipiendi consuetudo in hâc Epistolâ, quæ in præsenti canone, & iisdem ferè verbis recitetur; nulla tamen canonis hujus mentio hìc occurrit; idque etiamsi ab ipsâ urbe, ubi coactum est præsens Concilium, conscripta fuerit. Et quod majus adhuc videtur, dictus hæreticos recipiendi ritus non ad Synodum aliquam, sed tantum ad σωμάτειαν in hâc Epistolâ, quemadmodum & in ipso canone, refertur; quod non levi nobis est argumento, nullum adhuc de hâc re canonem extitisse cùm hæc Epistola conscripta est. Et præterea, si quis istiusmodi canon a quavis Synodo, generali præsertim, sancitus tunc temporis fuisset, autor hujus Epistolæ, quicunque demum ille fuit, nec cùm Presbytero Antonio de hâc re disputare, nedum eam Patriarchæ Antiocheno significare necessum habuisset. Quæ enim ab universali istâ Synodo constituta fuerant, nec Presbyterum Constantinopoleos, ubi habita est Synodus, multo minus Patriarcham Antiochiæ, cujus antecessor ei interfuerat, latere poterant. Et denique cùm eadem ferè verba in hâc Epistolâ, quæ in ipso canone occurrant, ut cuivis conferenti facile patebit, nihil dubii esse potest, quin vel Epistola ex canone, vel canon ex Epistolâ desumptus fuerit. Epistolam autem ex canone non desumptam fuisse, eædem evincunt rationes, quibus nullum tunc dierum hujusmodi extitisse canonem à generali Synodo editum, ante probavimus; quibus etiam adjiciamus veri prorsus dissimile esse ut quisquam consuetudinem à generali Synodo confirmatam describeret, & una non indicaret, à quâ Synodo eadem confirmata fuerat. Quapropter re utrinque perpensâ, eo se nostra convertit sententia, ut meritò suspicemur, præsentem canonem nihil aliud esse, quàm hanc Epistolam decurtatam aliquantulum, & immutatam, ut aliquam saltem canonis speciem præ se ferat. Nimirum siquidem antiquus hæreticos recipiendi ritus, ab Ecclesiâ Constantinopolitanâ usitatus, accuratè in eâ exhibeatur, digna nonnullis visa est hæc Epistola, quæ post canones Concilii ibi celebrati describeretur. Unde & in Usseriano Græcorum canonum MS. Baroc. fol. 160. extat, quemadmodum in chartis supradictis notatum invenimus : quo tandem factum est, ut ab aliis proœmio & epilogo mutilata, inter ipsos hujus Concilii canones recensita fuerit; idque ut nobis visum est, post an. Dom. 560. & ante ann. 860. quoniam Johannes Antiochenus hunc canonem omittit, & tamen à Photio, qui anno circiter 860. claruit, commemoratur. Sed ut ut illud sit, hoc saltem è prædictis, ut opinor, constat, præsentem nimirum canonem à secundâ generali Synodo non constitutum esse.

Μακεδονιανούς. Etiamsi Macedonius Episcopus Constantinopolitanus primus vel saltem præcipuus fuerit hæreseos, quæ Spiritum sanctum creatum asserit, autor & seminator, & ab eo hæreseos istius propugnatores Macedoniani postea dicti fuerint, præsertim S. Augustini & Socratis temporibus, Aug. hær. 52. Socrat. Hist. Eccles. l. 2. c. 45. tamen à secundâ generali Synodi, cui hic canon vulgò adscribitur, non Μακεδονιανοὶ, sed Ἡμίσεοι, & Πνευματομάχοι canone primo appellantur : quibus etiam nominibus ab Epiphanio vocantur; sed nusquam Macedoniani. Unde constat hoc nomen non nisi post istud Concilium iis impositum fuisse. Quo etiam nostra ulterius confirmatur opinio, quæ præsentem è numero canonum istius Concilii rejiciat. Neque etiam credibile est, ut Patres Constantinopolitani eos aliter in uno atque in alio canone appellarent.

Καθαροὺς καὶ ἀποστόλους. Legendum haud dubiè ἀποστόλους vel saltem ὀρθοδόξους, ut in Epistolâ ad Martyrium, è quâ hic canon descriptus videtur, ut ante dictum est. Sane Novatiani nusquam leguntur se Ἀποστόλους *Sinistros* vocâsse : sed potiùs se ἀποστόλους optimos omnium & præstantissimos esse jactitarunt. Vide infra.

Διόδοντας λαϊκούς. Prima generalis Synodus decrevit, ut Novatiani, priusquam in Ecclesiæ sinum reciperentur, non tantum verbo, sed & scripto profiterentur se omnia Ecclesiæ Catholicæ dogmata secuturos esse, Περὶ πάντων ὧν τοῦτο ὁμολογοῦσι αὐτοὺς ἐγγράφους ποιεῖσθαι, ὅτι συνθήσονται καὶ ἀκολουθήσουσι τοῖς τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας δόγμασι. Syn. Nic. can. 8. Sic etiam Liberius P. R. à Macedonii sectatoribus libellum exegit, quo assensum suum orthodoxæ fidei testarentur, τινὰ λέγοντας Λαϊκοὺς ἔγγραφον τὴν ὁμολογίαν τῆς γνώμης ἐκτιθέναι· οἱ δὲ αὐτῷ βιβλίον ὤρεξαν, ἐν ᾧ καὶ τὰ ῥήματα τῆς τοῦ Νικαίων ἀποδείξεως πίστεως ἐγεγράφατο. Socrat. Hist. Eccles. l. 4. c. 11. Valens etiam & Ursacius suam Arianæ hæreseos anathematizationem, & veræ fidei professionem, in Epistolâ ad Julium P. R. scriptâ confirmârunt, ut tradit Sozomenus, Hist. Eccl. l. 3. c. 23. Secundum hæc S. Basilius ait, Εἰ δὲ λέγουσιν ὅτι μετενόησαν, δεξάσθωσαν αὐτοὺς ἔγγραφον τὴν μετάνοιαν, καὶ ἀναθεματισάτω τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει πίστεως, καὶ χρισμὸν τὸν αἱρετικὸν, καὶ μὴ ἐξαπατάτωσαν τοὺς ἀκριβοῦντας. Basil. Epist. 72. ad Evaisenos. Hujusmodi igitur λαϊκοὶ in præsenti loco intelligendi veniunt; quibus nimirum hæretici hìc commemorati fidem suam professi sunt, priusquam in Ecclesiam orthodoxam admitti potuerunt. Idem exigunt Patres Trullani à Nestorianis, τοὺς δὲ Νεστοριανοὺς καὶ πρὸ πάντων λαϊκοὺς καὶ ἀναθεματίζειν τὴν αἵρεσιν. Syn. Trull. can. 95. Hìc autem præterea notandum est, præsentem canonem totum αὐτολεξεὶ in isto Trullano comprehendi, nullâ secundi generalis Concilii mentione additâ. Unde nostra de hoc canone sententia ulteriùs adhuc confirmatur. Si scissent enim Patres Trullani hunc canonem à priori œcumenicâ Synodo constitutum fuisse, ipsi haud dubiè eo constituendo supersedissent, ne actum agere viderentur : vel saltem eum priùs constitutum fuisse indigitâssent. Sed quid si addamus, supra laudatam ad Martyrium Epistolam, ut canonibus antiquitùs interseri solitam, à dictâ Trullanâ Synodo canonem primò factam fuisse? Hoc sanè nobis plusquam verisimile videtur : atque etiam ex eo factum fuisse, ut ipsa Epistolæ verba in canonem istum transcripta fuerint, etiamsi à propriâ canonis compositione abhorreant. Quod autem ad calcem istius canonis adjicitur, Synodalis sanctionis formulam exactè refert. τοὺς δὲ Νεστοριανοὺς καὶ πρὸ πάντων λαϊκοὺς, &c. Unde etiam colligitur, priorem canonis istius partem, in quâ præsens totus contineatur, ex antiquâ potiùs Epistolâ, quàm canone traductam esse : quippe quæ ad Epistolæ conscribendæ magis, quàm ad constituendi canonis modum componitur.

Σφραγιζομένους, ὅτινα χρισθέντες. Lucas Holstenius in dissertatione de formâ Sacramenti Confirmationis apud Græcos, Sacramentalem hìc Chrismationem intelligendam esse contendit, quam nimirum Orientalis, ut ipsius verbis utar, Ecclesia baptismo semper conjunxit. Ad hanc etiam suam adstruendam opinionem veteres nonnullos Patres profert, quos de chrismatione loquentes præsentem canonem, tanquam à secundâ generali Synodo constitutum, indigitâsse asserit; quæ quidem assertio si vera esset, nostram de hoc canone sententiam priùs explicatam destrueret. Consequeretur enim eum ab istâ Synodo revera editum fuisse, contra ac à nobis ante affirmatum est. Quocirca testimonia ab eo prolata paucis discutiamus necesse est. Primò itaque ex Theodoreto, quem quadraginta circiter post Synodum CP. annis scripsisse observat, lib. 3. de fabulis hæreticorum cap. quod est de Novatianis, hæc verba citat, *Iis, quos baptizant, sanctissimum chrisma non conferunt; ideoque ab hac hæresi ad Ecclesiæ corpus revertentes, venerandi illi Patres ungi præceperunt.* Et proximè addit, *Quis Theodoretum hoc CP. Synodi decretum de Novatianis chrismandis intelligere dubitet?* Quis? ipse quidem non tantùm dubito, verumetiam contrarium affirmo. Theodoreti enim verba Græcè sic se habent, Καὶ τοὺς ὑπὸ σφῶν βαπτιζομένους τὸ παιδίον ἀ θεσφέγγει χρίσματι· διά τε τοῦτο καὶ τὰς ἐν ταύταις τῆς αἱρέσεως τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας συναπτομένους χρίειν οἱ παμμάκαρες πατέρες προσέταξαν, Quæ à nobis paulo aliter ac ab Holstenio, sic vertantur, *Iis etiam, qui ab ipsis baptizantur, sanctissimum chrisma non addunt : ac proinde eos, qui ab istâ hæresi Ecclesiæ corpori adjunguntur, laudatissimi Patres ungere præceperunt.* Ubi advertas velim, Theodoretum non dicere, *venerandos illos Patres*, viz. Constantinopolitanos, ut interpretatus est Holstenius; sed indefinitè παμμάκαρες πατέρες hoc præcepisse.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Quinam autem essent *παράξενοι* illi *αἱρετικοὶ* non obvium est determinare. Hoc saltem constat, præsentem canonem istis verbis intelligi non posse, quippe in quo nihil omnino præcipitur; quemadmodum & ante observatum est: At Theodoretus illud à laudatissimis istis Patribus præceptum asserit; qui propterea Laodiceni potius censendi sunt, qui canone septimo idem præcipiunt; vel etiam Nicæni, quorum canonem octavum de Novatianis agentem Theodoretus forsitan ita interpretatus est, ac si hoc decrevisset; vel denique siquidem indefinitè loquitur, antiquos nescio quos, Patres intelligit, à quibus consuetudo hoc canone descripta primo in Ecclesiam introducta est. Proximus, quem Holstenius producit, est Siricius Papa Romanus, qui in primo capitulo Epistolæ decretalis ad Himerium Tarraconensem ait, *Arianos nos cum Novatianis, aliisque hæreticis, sic ut est in Synodo constitutum, per invocationem septiformis spiritus Episcopalis manus impositione Catholicorum conventui sociamus. Quod etiam totus Oriens Occidensque custodit.* Ad quæ verba Holstenius, *Dico*, inquit, *Siricium non aliam intelligere Synodum, quàm C P. cujus hoc celebre tum decretum erat.* Sed ipse è contra dico, Siricium istam Synodum non intelligere. Utri itaque nostrûm contraria asserentium credendum est? totum istud capitulum perleganus, & controversia facillimè dirimetur. Sic igitur dictum Siricii capitulum sese habet. *Prima itaque pagina tuæ fronte signâsti baptizatos ab impiis Arianis plurimos ad fidem Catholicam festinare, & quosdam de fratribus nostris eosdem dennò baptizare velle, quod non licet, cùm hoc fieri & Apostolus vetet, & canones contradicant, & post cassatum Ariminense Concilium, missa ad Provincias, à venerandæ memoriæ Prædecessore meo Liberio, generalia decreta prohibeant, quos nos cum Novatianis, aliisque hæreticis, sicut est in Synodo constitutum, per invocationem solam septiformis Spiritus, Episcopalis manus impositione, Catholicorum conventui sociamus, quod etiam totus Orient, Occidensque custodit, à quo tramite vos quoque posthac minimè convenit deviare: si non vultis à nostro Collegio Synodali sententiâ separari.* Hîc quilibet, me tacente, videat, Siricium aliquam Synodum intelligere, cujus decreta à Liberio prædecessore ejus ad Provincias missa sunt. Verùm Liberius iste viginti ferè annis priùs mortuus est, quàm secunda ista generalis Synodus Constantinopoli celebrata fuerit, (Damaso Liberii successore Romanum Episcopatum tunc temporis tenente.) Unde nihil apertius esse potest, quàm decreta Synodi C P. inter ea, quæ Liberius ad Provincias misit, recensèri non potuisse: ac proinde nec istam Synodum à Siricio ibidem indigitari; sed potiùs Synodum Nicænam, cujus canone octavo decretum est Novatianos conversos *χειροθετουμένους* sic in clero manere. Ubi vocem *χειροθετουμένους* Latini interpretes, vetus, & Dionysius Exiguus, de manuum impositione à Catholicis Episcopis conferendâ interpretati sunt. Adhæc præsentem Synodum C P. in isto Siricii loco non intelligendam esse, exinde etiam constat, quòd Siricius dicat *sicut est in Synodo constitutum*; at hoc canone nihil constitutum est, sed consuetudo tantùm quædam tradita, ut & sæpiùs observatum est. Et præterea Siricius de solâ manuum impositione meminit, non item de Chrismatione hæreticorum: at præsens è contra canon de Chrismandis quidem hæreticis, sed non de Episcoporum manibus iis imponendis loquitur; adeo ut nihil dubii esse potest, quin Siricius nihil minus quàm præsentem Synodum aut canonem in animo habuerit, dum istam Epistolam scriberet. Alia nonnulla de eadem re ab Holstenio veterum testimonia proferuntur, sed quæ huc nihil spectant, & propterea à nobis omittuntur. Sed hæc adnotare visum est, ne quis Holstenii dictis persuasus sententiam nostram de hoc canone verbis ab eo prolatis labefactatam opinaretur.

Σαββατιανοὶ ἀπὸ πρεσβυτέρου τινὸς Σαββατίου. Hujus Sabbatii, à quo Sabbatiani dicti sunt Novati sectatores, historiam fusè tradiderunt Socrates Hist. Eccl. l. 5. c. 21. & Sozomenus, l. 7. c. 18. Ex iisdem etiam historicis abundè constat, aliquot annos, octo minimum, à tempore, quo celebrata est secunda generalis Synodus, ad Sabbatii istius exòrtum elapsos esse. Unde aliud exurgit argumentum sententiam nostram, de præsenti canone è numero decretorum Synodi C P. rejiciendo, indubitatam reddens. In hoc enim canone Sabbatiani etiam commemorantur, quorum nec magister notus fuit, cum ista Synodus habebatur. Unde solis luce clarius videtur, hunc canonem, (modo nomen istud mereatur) non nisi multos post annos ab istâ Synodo elapsos, scriptum fuisse.

Καλοῦνται δὲ οἱ αὐτοὶ καὶ δεισιδαίμονες. Antiquiores, ni fallor, scriptores Novatianos nusquam hoc nomine appellant. Et quod in primis observandum est, Novatiani non ab aliis, sed tantum à seipsis dicti sunt *καθαροὶ*, atque etiam *δεισιδαίμονες*, quemadmodum alibi notavimus, & ex hoc ipso etiam canone patet, dicente, *Ναυατιανοὺς τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς καθαροὺς καὶ δεισιδαίμονας.* Sed haud dubiè se *δεισιδαίμονας* vulgari sensu, hoc est, *Superstitiosos*, non appellarent. Quapropter satius est conjecturam nostram ante notatam amplecti, *δεισιδαίμονας* nimirum hic pro *δεισιδαίμονας* mendosè scriptum esse, vel fortè pro *καθαρτικοὺς*, ut in Epistolâ ad Martyrium supra laudatâ legitur. Et quidem, qui se *καθαροὺς* vocitârunt, eadem ratione & *δεισιδαίμονας*, & *καθαρτικοὺς* vocare potuerunt. Quod autem ad rationem spectat, quam Balsamon & Zonaras reddunt, quare Novatiani *δεισιδαίμονες* dicti sunt, eo tantum nomine excogitata videtur, quòd eos ita sic dictos mendosè legerint. Neque enim Novatianos, quantum memini, sinistram manum unquam abhorruisse, ab antiquo quovis scriptore traditur: vel si abhorruissent, se saltem exinde *δεισιδαίμονας* haud dubiè non vocâssent, qui sibi *δεισιτα* visi sunt.

GUILIELMI

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

GUILIELMI BEVEREGII
ANNOTATIONES
IN CANONES CONCILII
EPHESINI.

ΕΠΙ βασιλέως Θεοδοσίου τὸ μέρῳ. De anno, quo celebrata est hæc tertia generalis Synodus, non est ut dubitemus; quandoquidem ipsa Acta ejus hoc edocent, quorum partis secundæ initio, hæc legimus, Μετὰ τὸν ὑπατείαν τῆς διαπρεπεστάτου ἡμῶν Φλαυίου Θεοδοσίου τὸ πρωτοκαθίκαπον, καὶ Ουαλεντινιανοῦ τὸ πρίτον, τῆς αἰωνίου Αυγούστων, ἐν δὲ τῇ καλανδῶν Ιουλίων σωβόθου συλλεγομένης ἐν τῇ Εφεσίων μητροπόλει. Flavius Theodosius decimùm tertiùm & Valentinianus tertiùm consules erant, ut fasti testantur, anno Dom. 430. sed habita est hæc Synodus non ipso anno, quo illi consulatum gerebant, verum μετὰ τὸν ὑπατείαν αὐτῶν, hoc est, anno sequente, Basso & Antiocho Coss. sic Socrates Concilio suppar, de eo loquens, Καὶ πέμπτον μὲν τοῦτο ἐν ὑπατείᾳ Βάσσου καὶ Ἀντιόχου, τῇ εἰκάδι ὀγδόῃ τοῦ Ιουνίου μηνός. Socrat. Hist. Eccl. l. 7. c. 34. edit. Vales. Bassus autem & Antiochus consules erant anno D. 431. De die, quo incepta est, aliquantulum dissensionis videtur. Nam acta eam congregatam tradunt Jun. 22. Socrates autem Jun. 28. sed Actis potiùs adhærendum est. Quamvis suffragatur Cyrillus in Epist. ad Clerum populumque Alexandrinum, quæ inter Acta Synodi hujus extat in Concil. tom. 1. part. 2. p. 216. ed. Colon. dicit enim Synodum hanc habitam fuisse κατὰ τὸν ὀγδόῳ καὶ εἰκάδα τοῦ Παυνὶ μηνός. Verum neomemia Pauni in anno Actiaco incidit in Maii 26. Ergo dies Pauni 28. erat Jun. 22. sive x. Kal. Jul. Adhæc Arcadius Theodosii junioris, à quo indicta est hæc Synodus, pater diem obiit, ac proinde Theodosius imperare cœpit, Basso & Philippo Coss. ut testatur Socrates, Hist. Eccles. l. 6. 23. hoc est, anno D. 408. Ergo vicesimus quartus imperii ejus annus agebatur, cum præsentem Synodum convocabat.

Εν Εφέσῳ. Ephesus urbs Ioniæ maritimæ ab Amazonibus condita perhibetur. Strab. Geogr. l. 11. Justin. Hist. l. 2. c. 4. Unde *Amazonum opus* à Plinio vocatur, nat. hist. l. 5. c. 29. sed Pherecydes apud Strabonem Androclum urbis hujus conditorem fuisse tradit, Αρξαι δέ φησιν Ανδροκλον τὸν τῆς Ιάνων ἀποικίας, ὕστερον δὲ Αἰολικῆς, ὃν γνήσιον Κόδρου τοῦ βασιλέως Αθηνῶν. ἡγήσασθαι τῆσδε Ἐφέσου κτίσεως. Strab. Geogr. l. 14. initio. Pausanias rem componit, totamque hujus verbis historiam optimè narrat. Κρῆσσαι δὲ Αυτόχθονες τε καὶ Εφεσσαι (Καύστρου δὲ τοῦ ποταμοῦ τὸν Ἔφεσον παῖδα ἔνιοι νομίζουσιν) ὕστερα τοῦ ἱεροῦ εἶσιν οἱ ἱδρυσάμενοι, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἐφέσου τὸ ὄνομα ἔσχε τῇ πόλει. Λέλεγες δὲ τοῦ Καρικοῦ μοῖρα, καὶ Λυδῶν τὸ πολὺ οἱ νεμόμενοι τοῦτο χώραν ἔσχον. ἥκουσι δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἱερὸν ἄλλοι τε ἱκεσίας ἕνεκα, καὶ γυναῖκες τοῦ Αμαζόνων γένους. Ανδροκλῆς δὲ ὁ Κόδρου (ἦτε γὰρ ἀποδέκτο Αἰόνων τῆς ἐς Εφεσον πλεύσαντων βασιλεὺς) Λέλεγας μὲν Λυδοὺς τοῦτο ἄγαν πόλιν ἔχοντας ὀξύβαλον ἐκ τῆς χώρας. Pausan. in Achaicis. Eusebius ad annum Abrahami 968. qui est Davidis 28. notat, Εφεσος ἐκτίσθη ὑπὸ Ασίᾳ ὑπὸ Ανδρονίκου, ubi legendum est, haud dubiè, Ανδρόκλου. Sic enim Hieronymus vertit, *Ephesus condita ab Androclo.* De tempore consentit Abulpharagius, وفي سنة ثمان وعشرين من ملك داود بنيت مدينة افسوس ومدينة سامسوس *Anno autem vicesimo octavo regni Davidis condita est urbs Ephesus, necnon urbs Samos.* Abulph. dynast. 3. p. 50. Et quidem adeo magna celebrisque fuit olim hæc Ephesiorum urbs, ut sedes Proconsulis in eâ constituta fuerit. l. 4. sect. 5. ff. *de Officio Proconsulis.* Fuit μητρόπολις τῆς Ασίας, ut ait S. Chrysostomus, in epist. ad Ephesios λογ. α'. præf. tom. 3. pag. 763. edit. Savil. Nec tantum in imperii, sed & Ecclesiæ notitiâ metropoliticam dignitatem assecuta est, idque jure merito. Ibi enim Ecclesia à D. Paulo fundata, & à D. Johanne Apostolo & Evangelistâ extructa est: ut ipse Irenæus tradidit, Αλλὰ καὶ ἡ ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησία ὑπὸ Παύλου μὲν πεποιμανμένη, Ιωάννου δὲ διαμείναντος αὐτοῖς μέχρι τῶν Τραϊανοῦ χρόνων, μάρτυς ἀληθὴς ἔστι τῆς τῶν ἀποστόλων παραδόσεως. Iren. apud Euseb. Hist. Eccl. l. 3. cap. 23, edit. Vales. D. Johannem istam Ecclesiam diù rexisse testatur etiam martyrium Timothei à Photio relatum, ubi hæc lecta sunt, τῇ Ἐφεσίων ὑπάτῃ (Ιωάννης) μητροπόλει, καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, ἐπλὴ συμπαρόντων ἐπισκόπων, τῆς Ἐφεσίων ἀπολαμβάσης μητροπόλεως. apud Phot. Biblioth. Cod. 254. Ibi etiam diem obiit Eusebius, Ιωάννης τῶν Ἀσίας· ἐφ' οὗ καὶ διαπρέψας ἐν Ἐφέσῳ τελευτᾷ. Euseb. Hist. Eccl. l. 3. c. 1. Hinc Ephesus inter Apostolicas Ecclesias, in quibus Apostolorum cathedræ constitutæ sunt, à Tertulliano recensetur, de præscript. adv. hær. c. 36. Unde & jus Patriarchicum olim habuit, ut constat ex Evagrii Hist. Eccles. l. 3. c. 6. Hîc celebre illud Dianæ templum quondam consecratum est, quod Amazones condidisse perhibentur. Pomponius Mela, *Ibi Ephesus & Dianæ clarissimum templum, quod Amazones Asiâ potitæ consecrâsse traduntur.* Mel. l. 1. c. 17. cui concinit Dionysius Periegetes.

Παρράλιον Ἔφεσον μεγάλην πόλιν Ιοχεαίρης·
Ἔνθα θεῇ ποτε νηὸν Ἀμαζονίδες πετύχοντο
Πρέμνῳ ἐνὶ πελέης, θέσφατον ἀνδράσι θαῦμα.

Describitur hoc templum, à Plinio, Nat. Hist. l. 36. c. 14. Incensum est ab Herostrato, famam ex facinore isto sibi quærente, idque eâdem die quâ Alexander magnus Pellæ natus est, Marco Fabio Ambusto, & T. Quinctio Capitolino Coss. anno ab urbe conditâ 399. ut Julius Solinus scribit, Polyh. c. 43. Sed longo post tempore multo celebrius templum ibidem extructum est, Christianum nimirum, & non Dianæ sed Deiparæ, beatæ Virginis Mariæ, nomini consecratum & ab eâ denominatum, in quo etiam præsens sive tertium Oecumenicum Concilium celebratum est: ut colligimus ex Epistolâ Cyrilli Episcopi ad Clerum populumque Alexandriæ, ubi ait, ἴστε πίνων, ὅτι κατὰ τὸν ὀγδόῳ καὶ εἰκάδα τοῦ Παυνὶ μηνὸς, ἡ ἁγία συνόδος γέγονεν ἐν τῇ Ἐφέσῳ, ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως, ἥτις κεκλῆται Μαρία θεοτόκος. Extat hæc Epistola in Actis Concilii hujus Ephesini, pag. 216. edit. Colon. Ipsa etiam Acta Concilii idem confirmant, quorum pars secunda sic incipit, Μετὰ τὸν ὑπατείαν τῆς διαπρεπεστάτου ἡμῶν Φλαυίου Θεοδοσίου, τὸ πρωτοκαθίκαπον καὶ Ουαλεντινιανοῦ τὸ πρίτον, τῆς αἰωνίου Αὐγούστων, ἐν δὲ τῇ καλανδῶν Ιουλίων, σωβόθου συλλεγομένης ἐν τῇ Εφεσίων μητροπόλει, ἐν διαπρέπατος τῆς θεοφιλεστάτων καὶ φιλοχρίστων βασιλέων· καὶ καθεδόντων ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ τῇ κεκλημένῃ Μαρίᾳ, τῆς θεοφιλεστάτων, καὶ ὁσιωτάτων ἐπισκόπων. ibid. pag. 168. Quasi nimirum ex condicto hoc factum esset, ut beata Virgo Maria, in Ecclesiâ ipsius nomini dedicatâ, Deipara à generali Synodo pronunciaretur.

Θεοτόκον. Hæc vox præsenti indicendæ Synodo occasionem præbuit. Enimvero dum Nestorius thronum Constantinopolitanum occupavit, Anastasius Presbyter, quem, ut intimum sibi amicum, ipse Antiochiâ secum abduxerat, in Ecclesiâ publicè docens beatam Virginem Mariam θεοτόκον non appellandam esse, aperto ore affirmavit, his verbis, Θεοτόκον τὴν Μαρίαν κακείσθω μηδείς· Μαρία γὰρ ἄνθρωπος ἦν· ὑπὸ ἀνθρώπου δὲ Θεὸν τυχεῖν ἀδύνατον. Socrat. Hist. Eccl. l. 7. c. 32. Hinc Clerus populusque tumultuari cœperunt. Nestorius autem Presbytero suo favens, dicta ejus approbabat; alios etiam sibi adhærentes habens: quos inter Episcopus quidam, nomine Dorotheus, anathema in eos, qui con-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

trarium assererent, palam in Ecclesiâ pronunciare non erubuit, dicens, Εἴ τις λέγει θεοτόκον τὴν Μαρίαν, ἀνάθεμα ἔστω. ut Cyrillus Alexandrinus in Epistolâ ad Acacium Beroensem tradidit. Act. Concil. Ephes. part. 1. c. 22. Res eo tandem pervenit, ut non nisi à generali Concilio determinari potuit; quod propterea Ephesi congregatum est: à quo Nestorius Episcopatu depositus, & improba ista opinio tanquam hæretica damnata fuit. Patres enim, qui in Concilio conveniebant, hanc B. Virginis appellationem, & scripturis convenire, & ab antiquis Patribus olim usitatam fuisse, comprobârunt. Inprimis autem Cyrillus Alexandrinus, acerrimus Nestorii oppugnator, qui Concilio etiam præsidebat, in Epistolâ ad Reginas, (ibid. cap. 4.) non pauciores quàm novem antiquiores laudat Patres, quibus hanc vocem in usu fuisse dicit, nimirum Athanasium Alexandrinum; Atticum; Antiochum; Amphilochium Iconii Episcopum; Ammonem Adrianopoleos; Johannem Constantinopolitanum; Severianum; Vitalium; & Theophilum: quorum omnium verba producit. Verùm etiamsi ratio illius è reliquis etiam facilè deducatur, ipsa tamen vox θεοτόκος non nisi à tribus è novem illis, ut ab eo prolatis, commemoratur, ab Athanasio videlicet, Antiocho, & Ammone. Sed in Epistolâ ipsius ad Acaciam Beroensem supra laudatâ, Gregorium etiam & Basilium hanc vocem usurpâsse affirmat. Εὑρίσκω γὰρ, inquit, ἐν συγγράμμασι, καὶ τὴν τοῦ μακαρίου μνήμης διδάσκαλον Ἀθανάσιον πεποιημένους αὐτῷ ὀνομάσαντα θεοτόκον· καὶ τὸν μακάριον Ἰούλιον τὸν πατέρα ἡμῶν Θεόφιλον, καὶ ἑτέρους πολλοὺς τῆς ἁγίας καὶ καθ' ἡμᾶς ἐπισκόπων· τοῦτο μὲν Βασίλειον, τοῦτο δὲ Γρηγόριον, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν μακάριον Ἀτταλικόν. Et rectè quidem. Nam S. Basilius M. eâ disertè utitur, dicens, Ὅμως διὰ τὸ μὴ καταδέχεσθαι τῆς φιλοχρίστου τῶν ἀκοῆς, ὅτι ποτὲ ἐπιτρέπομεν τῇ παρθένῳ ἡ θεοτόκῳ, ἐκείνας ἠρνήμεθα τὰς μαρτυρίας αὐτάρκεις. Basil. de humanâ Christi generatione. Et Gregorius Nazianzenus, Εἴ τις ὁ θεοτόκον τὴν Μαρίαν ἀπολαμβάνει, χρεὼν ἔστι τῆς θεότητος. Greg. Naz. Epist. 1. ad Chelidonium Presbyt. Et alibi, πῶς γὰρ ἐν τῇσδε ἔγνως θεοτόκον παρθένον; Id. Orat. 1. de Filio. Hisce à se citatis, Cyrillus, alios complures, eosque antiquiores, adjicere potuit, in quorum scriptis B. Virgo θεοτόκος disertè appellatur. Sic enim & Eusebius Pamphili, de Helenâ loquens, ait, Διὸ δὴ βασιλὶς ἡ θεοσεβεστάτη τῆς θεοτόκου τοῦ κύριον μνήμασι θαυμασίοις κατακόσμει. Euseb. de vitâ Constant. l. 3. c. 43. edit. Vales. quæ verba eo ipso nomine à Socrate etiam citantur, ut veteres hâc voce usos fuisse probet, Hist. Eccles. l. 7. cap. 32. Sic etiam Alexander Alexandrinus in Epistolâ ad Alexandrum Constantinopolitanum, μὴ τοῦτο τοῦ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν οὐδαμοῦ, ἧς ἀπαρχὴ γέγονεν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς σῶμα φορέσας ἀληθῶς, καὶ ὁ λαὸς ἐκ τῆς θεοτόκου Μαρίας. apud Theodoret. Hist. Eccles. l. 1. c. 4. Et ante eum Dionysius Alexandrinus Sospitatorem nostrum vocavit ὁ σαρκωθέντα ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας. Epist. ad Paulum Samosatenum. Et Gregorius Thaumaturgus, πῶς οὖν τῆς εὐαγγελίας τοῦ υἱὸν ἡ ἁγία θεοτόκος ἀνθρώπινον, λέγουσα, μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον. Greg. Thaumat. Serm. 2. de Annunciatione S. Virginis Mariæ. Ipsum etiam Origenem, in primo tomo commentariorum in Epistolam Pauli ad Romanos, fusè exposuisse quâ ratione B. Virgo Θεοτόκος dicatur, testis est Socrates, Hist. Eccles. l. 7. c. 32. Et ut in singulis recitandis diutiùs non immoremur, Johannes Episcopus Antiochenus in Epistolâ ad ipsum Nestorium asserit, hanc vocem à quamplurimis Patribus usurpatam, à nullo unquam repudiatam fuisse. τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα οὐδὲς ἐκκλησιαστικῶν διδασκάλων παρήτησαι· οἵ τε γὰρ χρησάμενοι αὐτῷ πολλοὶ καὶ ἐπίσημοι, οἵ τε μὴ χρησάμενοι οὐκ ἐπολάβοντο τῆς χρησαμένων. in Act. Concil. Ephes. part. 1. cap. 25. pag. 149. 150. edit. Colon. an. 1618. Et ipse etiam Theodoretus, etiamsi à Nestorii parte primò steterit, postea tamen conversus, non potuit non confiteri, antiquissimos orthodoxæ fidei prædicatores docuisse B. Virginem θεοτόκον nominandam esse, τῆς πάλαι καὶ ἀρχαίαν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κήρυκων καὶ τῶν ἀποστολικῶν φθόγγων θεοτόκον διδαξάντων ὀνομάζειν τε καὶ πιστεύειν τὸν τοῦ κυρίου μυστῆρα. Theodoret. Epist. ad Sporacium, quæ extat in Parisiensi operum ejus editione tom. 4. pag. 697. an. 1642. Adeò ut primus, qui B. Virginem θεοτόκον propriè vocari posse negavit, Nestorius, vel saltem Anastasius Presbyter ipsius videatur. Patres autem in præsenti Synodo ad controversiam istam dirimendam congregati, S. Scripturæ & antiquiorum Patrum autoritate ducti, Beatam Virginem, quæ Christum, qui verè Deus æque ac homo in unâ eademque personâ est, peperit, θεοτόκον propterea summo jure appellandam esse pronunciârunt. Et ab eo demum tempore B. Virgo ab omnibus orthodoxis credita est, & frequenter appellata, à Græcis quidem Θεοτόκῳ, à Latinis autem tandem nomen istud suâ, quantum potuerunt, linguâ imitantibus, *Deipara*. Hîc autem notandum est, vocem hanc, *Deipara*, veteribus inauditam, à recentioribus solis usurpatam esse. Neque enim apud antiquiores occurrit, nec ipsa purioris linguæ Latinæ natura hujusmodi compositiones facilè admittit. Et idcirco veteres Latini ipsam Græcam vocem aliquandiu retinuerunt. Vincentius Lirinensis, *Atque ideo asserit*, Nestorius, *Mariam non Theotocon, sed Christotocon esse dicendam; quia scilicet ex eâ, non ille Christus, qui Deus, sed ille qui erat homo, sit natus.* Vinc. Lir. adv. hær. cap. 17. vel Θεοτόκον *Dei genitricem* interpretati sunt, ut Petrus Diaconus, *Propriè & secundum veritatem* B. Virginem *credimus theotocon, id est Dei genitricem.* Pet. Diac. &c. de Incarnat. & gratiâ D. N. Iesu Christi. cap. 3. Sic etiam Leo I. Papa Romanus, *Anathematizetur ergo Nestorius, qui beatam Virginem Mariam, non Dei, sed hominis tantummodo crediderit genitricem.* Leo Epist. 97. c. 1. Quæ verba Ephraim Theopolitanus Græcè sic vertit, Ἀναθεματιζέσθω Νεστόριος, ὁ τὴν μακαρίαν καὶ θεοτόκον Μαρίαν, οὐχὶ τὸν Θεόν, ἀνθρώπου δὲ μόνον πεπόνθει τὴν μητέρα. Epist. ad Leon. Imp. ubi observandum est, eum *Genitricem* per μητέρα exponere. Unde etiam idem Ephraim alibi dictum Leonem B. Virginem μητέρα τοῦ Θεοῦ primùm vocâsse observat, Πρῶτος ὁ ἁγιώτατος Λέων, ἰδιικῶς εἶπεν αὐτὸς λέξειν, ὡς μήτηρ Θεοῦ ἔστιν ἡ ἁγία θεοτόκος, ἅμα ὀφθῆναι πατέρων διαφυσίους ῥήμασι μὴ τόπον φαυλίσαι. Ephr. Epist. ad Zenobium. Adeo ut primò Græci B. Virginem θεοτόκον vocârint, & Latini postea θεοτόκον *Dei genitricem* verterint: Græci itidem *Dei genitricem* μητέρα τοῦ Θεοῦ interpretati fuerint, à quibus vicissim Latini eam *Matrem Dei* disertè nuncupârunt.

In Can. I.

Ἐπειδὴ δὲ ἐκρίθη. Nec hic, nec ulli è sequentibus hujus Concilii canonibus, in Latinis quibuscunque ut veteris interpretis, Dionysii Exigui, Isidori Mercatoris, aliisve editionibus, ut neque in Arabicâ Josephi Ægypti collectione) habentur. Hinc etiam in Latino codice canonum Ecclesiæ Romanæ desiderantur. Et sanè nemo in hosce canones oculos suos convertat, quin primo statim intuitu deprehendet, eos non seorsim, aliorum ad instar canonum editos fuisse, sed aliis, quæcunque fuerint, verbis annexos. Hoc ex particulâ δὲ in ipso limine positâ probè constat. Sequentia autem, ubi dicitur, γνωρίζομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, hos canones Epistolæ cujusdam partem fuisse, apertè satis evincunt. Et sic quidem se res habuit. In Actis enim hujus Concilii extat Epistola quædam Synodica, quâ sequentes sex primi canones, (nam de duobus ultimis suo loco agemus) αὐτολεξεὶ, & ordine quisque suo continentur. Quæ in istâ Epistolâ (quæ extat in Actis hujus Concilii pag. 306. edit. Colon. an. 1618,) hisce canonibus præmittantur, plurimum lucis iis ferent, ac propterea hîc necessariò apponenda sunt. Primò itaque Epistola sic inscribitur, Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ συνοδος ἡ ἐν Ἐφέσῳ συγκροτηθεῖσα ἐκ διατάγματος τῶν εὐσεβεστάτων βασιλέων, τοῖς κατ' ἐπαρχίαν τε καὶ πόλιν ἐπισκόποις, πρεσβυτέροις, διακόνοις, καὶ παντὶ τῷ λαῷ. *Sancta & Oecumenica Synodus ex decreto piissimorum Imperatorum Ephesi congregata singularum Provinciarum ac civitatum Episcopis, Presbyteris, Diaconis, & universo populo.* His præmissis, Epistola sic incipit, Συναχθέντων ἡμῶν καὶ τὸ ἐνθεσθὲν γράμμα ἐν τῇ Ἐφεσίων μητροπόλει, ἀπέστησάν τινες ἐξ ἡμῶν, ὄντες τὸν ἀριθμὸν τριάκοντα, μικρῷ πρὸς, ἔξαρχον τὸν ἑαυτῶν ἐπισκοπίας ἐχοντες τὸν τῶν Ἀντιοχέων ἐπίσκοπον Ἰωάννην, ὃν καὶ τὰ ὀνόματα ἔχει τοῦτο. φησὶ δὲ ὅτι ὁ Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχείας τῆς Συρίας, καὶ Ἰωάννης Δαμασκοῦ, Ἀλέξανδρος Ἀπαμείας..... οἵτινες τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας μηδεμίαν ἔχοντες ἄδειαν, ὡς ἐξ αὐθεντίας ἐξεπέμφθησαν, εἰς τὸ διαιτᾶσθαί τινας ἐκ τούτου βλάπτειν ἢ ὠφελεῖν, διὰ τὸ καὶ τινας ἐν αὐτοῖς εἶναι καθηρημένους, περὶ πάντων δὲ τὸ Νεστορίου καὶ τὰ Κελεστίου φρονήματα ἐπιφερόμενοι σαφέστατα ἀπελέγχθησαν, ἐν τῷ μὴ ἐλέσθαι μεθ' ἡμῶν Νεστορίου καταψηφίσασθαι, ὡς τινας δόγματα καινῷ ἢ ἀγίᾳ συνόδῳ πάσῃ ὑφὶ ἐκκλησιαστικῆς καινοτομίας ἀλλοτρίους ἐπάγοντα, πᾶσαν δὲ αὐτῶν ἐπιχεῖραν ἀσεβοῦσιν ἀφεῖλε, δι' ἧς ἐδύναντο βλάπτειν ἢ ὠφελεῖν. *Cùm essemus Ephesi secundum pias (Imperatorum) literas congregati, defecerunt quidam à nobis numero paulo plus triginta, defectionis suæ antesignanum Johannem Antiochenum Episcopum habentes. Horum nomina hæc sunt: Primus ipse Johannes Antiochiæ Syriæ Episcopus; Johannes Damasci Episcopus, Alexander Apamea, &c. Hi nullam omnino Ecclesiasticæ communionis facultatem habentes, ut ex autoritate*

Sacerdotali

Sacerdotali cuipiam nocere vel prodeſſe poſſint, propterea quòd etiam quidam ex ipſis ſunt depoſiti, cum primis Neſtorii, & Celeſtii ſequi ſententias manifeſtè ex eo ſint deprehenſi, quòd Neſtorium nobiſcum condemnare noluerint: Quos ſancta Synodus communi decreto ab omni Eccleſiaſticâ communione alienos eſſe ſtatuit, & omnem Sacerdotii efficaciam illis ademit, per quam aliquibus nocere, vel prodeſſe poterant. Poſt hæc ſex canones, iiſdem verbis quibus hîc editi, proximè ſequuntur, quibus abſolutis ſubditur, Καὶ ὑπέγραψαν πάντες οἱ ἐν τῇ συνόδῳ ἐπίσκοποι. Quantum hæc ad præſentes canones dilucidandos conducunt, poſtea videbimus. Hîc interim obſervandum eſt, quòd ſi proœmium ſupra ſcriptum hiſce canonibus præfigitur, Synodica iſta Epiſtola hîc integra exhibeatur. Et quòd ſex priores canones, qui ſoli in iſtâ Epiſtolâ continentur, Neſtorii ſolius & ejus aſſeclarum cauſâ conſtituti ſunt. Nihil enim in iis decernitur, quòd eos non directè reſpicit.

Εἰπὲ μητροπολίτης. In codice canonum Eccleſiæ univerſæ, à Chriſtophoro Juſtello edito, præſens canon ab his verbis incipit; & rectè quidem: quæ enim præcedunt, ad proœmium Epiſtolæ ſupra laudatum, potiùs quàm ad decreta Concilii pertinent.

Προεστὼτο τῆς τῶν ἀντιοχέων συνόδου. Dies huic peragendæ Synodo præſtituta fuit ipſa Pentecoſte. Cyrillus Alexandrinus, aliique numero plus minus ducenti Epheſum ante iſtam diem adveniebant; ubi poſt elapſum præfinitum diem quindecem alios Johannis Antiocheni cum ſuis Epiſcopis adventum expectabant, priuſquam Concilium celebrarent. Dicto autem Johanne nec intra iſtos dies veniente, Epiſcopi, qui præſentes erant, in unum convocati Neſtorii cauſam diſcutiebant, eumque hæreſeos condemnabant. Paulo poſt latam contra Neſtorium ſententiam, Johannes Antiochenus adveniens ægrè ferebat Neſtorium ſe abſente & inconſulto condemnatum eſſe, ac proinde ipſe, cum Epiſcopis paulo plus triginta in conciliabuluni congregatis, Cyrillum Alexandrinum & Memnonem Epheſinum deponebat, reliquoſque, qui Synodo intererant, injuſtè excommunicabat: ut conſtat ex Evagr. Hiſt. Eccl. l. 1. c. 4. 5. Act. 1. hujus Concilii, non procul ab initio; & è Synodicâ relatione ad Celeſtinum P. R. Quinetiam in proœmio ad hoſce canones ſupra commemorato, qui ab Oecumenicâ Synodo ad conciliabulum à Johanne coactum defecerant diſertè nominantur: ubi etiam dictus Johannes Ἔξαρχος τῆς ἀνατολῆς appellatur. In præſenti igitur loco Patres Epheſini per τὸ τῆς ἀνατολῆς συνέδριον nihil aliud intelligunt, quam conciliabulum iſtud à Johanne Antiocheno ex Neſtorianis, Pelagianis, aliiſque improbis, uti mox patebit, Epiſcopis congregatum.

Τὰ τῆς Κελεστίου. Celeſtius diſcipulus fuit Pelagii hæreſiarchæ, & ejuſdem etiam hæreſeos magiſter, cujus propterea ſectatores Celeſtiani non minus quam Pelagiani audiunt. *Pelagianorum*, inquit S. Auguſtinus, *eſt hæreſis hoc tempore omnium recentiſſima à Pelagio Monacho exorta. Quem magiſtrum Celeſtius ſic ſecutus eſt, ut ſectatores eorum Celeſtiani etiam nuncupentur.* Aug. adv. hær. cap. 88. Communis utrique eorum opinio fuit, quòd peccatum Adæ ipſum ſolum læſerit, & non genus humanum: Et quòd infantes, qui naſcuntur, in eo ſunt ſtatu, in quo Adam fuit ante prævaricationem: in quâ quidem quæſtione nihil inter Pelagium & Celeſtium diſtitit, *niſi quòd ille apertior, iſte occultior fuit: ille pertinacior, iſte mendacior; vel certè ille liberior, hic aſtutior*, ut idem obſervat Auguſtinus, contra Pelag. & Celeſt. lib. 2. cap. 12. Porro nonnulli ex horum ſectatoribus iis ſe adjunxerunt, qui unà cum Johanne Antiocheno à præſenti Concilio defecerunt (de quibus proximè antea locuti ſumus.) Hoc ipſa Acta hujus Concilii apertè docent. Nam in Synodicâ relatione ad Celeſtinum Epiſcopum Romanum triginta iſti defectores ſic deſcribuntur, ὧν οἱ μὲν εἰσιν ἀπόλιδες, φλαδζοντες ὄντες, καὶ ἀκλησίαστοι μὴ ἔχοντες· ἔτεροι δὲ καὶ σὺν πολλῶν ἐπὶ δεῖ ἀιτιῶν αἰσίων καθηρημένοι ἀπὸ τῆς ἰδίων μητροπολιτῶν· σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ Πελαγιανοὶ, καὶ Κελεστιανοὶ, καὶ τῆς ἀπὸ Θεσσαλίας ἐκδεδλημένων πνὲς. Act. Concil. Epheſ. part. 2. Act. 5. p. 253. ed. Colon. an. 1618. Et in exemplo relationis à Synodo ad Imperatores de Orientalibus transmiſſæ de iiſdem triginta dicitur, quòd οἱ μὲν ἤδη πάλαι καθηρημένοι τυγχάνουν, οἱ δὲ καὶ τῆς Κελεστίου κακοδοξίας εἰσὶν. ibid. pag. 251. Et in ipſo etiam ſupra tranſcripto ad hos canones proœmio, nonnullos eorum Neſtorii & Celeſtii ſententias ſequi diſertè traditur. Cùm hæc igitur ita ſe habuerint, & Pelagiani ſive Celeſtiani cum Neſtorio in oppugnandâ præſenti Synodo vires ſuas conjunxerint, hinc tandem evenit, ut tertia hæc generalis Synodus, etiamſi contra Neſtorium ſolùm convocata, Pelagianorum etiam hæreſim unà condemnârit; & quidem in hoc canone ſeorſim, in quarto autem cum Neſtoriano conjunctam, & utriuſque hæreſes ſectatores ſacratos depoſuerit. Hæc contra Pelagianos in hiſce canonibus conſtituta, in ſupra dictâ etiam ad Celeſtinum relatione ab iiſdem itidem Patribus confirmantur; ubi etiam indigitant eadem à Celeſtino antea decreta fuiſſe. Dicunt enim Ἀναγνωσθέντων ἡμῖν ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τῶν ὑπομνημάτων τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῆς μακαριότητος τοῦ ἀγιωτάτου Πελαγιανῶν, καὶ Κελεστιανῶν· Κελεστίου, Πελαγίου, Ἰουλιανῆ, Περσίδι, Φλάβιου, Μαρκελλίνῃ, Ὀρεστίνῃ, καὶ τῶν αὐτῶν τούτοις φρονούντων, ἐδικαιώσαμεν καὶ ἡμεῖς ἰσχυρὰ καὶ βέβαια μένειν τὰ ὑπ' αὐτοῖς ἀφορισθέντα παρὰ τῆς σῆς θεοσεβείας· καὶ σύμφωνα πάντες ἐσμὲν, καθηρημένους αὐτοὺς ἔχοντες. Hinc Proſper Aquitanus in continuatione Chronici Euſebii & Hieronymi ad annum tertium Olymp. 302. rectè obſervat, quòd *Congregatâ apud Epheſum plus ducentorum Synodo Sacerdotum, Neſtorius cum hæreſi nominis ſui, & cum multis Pelagianis, qui cognatum ſibi juvabant dogma, damnatur.* Quòd à Gregorio magno de ipſo etiam Pelagio aſſeritur, *Pelagius verò*, inquit, *qui in Epheſinâ Synodo damnatus eſt, eâ intentione hoc dixit, ut oſtenderet nos à Chriſto vacuè redemptos.* Greg. l. 5. Epiſt. 14. ad Narſum Comitem. Unde Photius etiam hæreſim Πελαγιανῶν, ſive Κελεστιανῶν, ut ille vocat, ab hoc Concilio anathematizatam affirmat; de eâ enim loquens ait, Ἀναθεματίζουσι δὲ αὐτὴν ἡ ἁγία καὶ ἐν τῇ Ἐφεσίνῃ ἁγίᾳ συνόδῳ. Phot. Biblioth. Cod. 54. Quod quidem ex hoc ipſo canone ſatis apertum eſt. Sed non diſſimilandum eſt, in Johannis Antiocheni collectione, titulo 37. ubi hic canon recitatur hoc loco pro τὰ τῆς Κελεστίου lectum eſſe, τὰ τῆς Ἀρείου καὶ Νεστορίου. Atque etiam in canone quarto, verba ἢ τὰ τῆς Κελεστίου deſiderari. Verum noſtra, quam hîc exhibemus, lectio non modo omnium aliorum codicum conſenſu, verumetiam ipſo ad canones proœmio, & Synodicis relationibus ſupra laudatis confirmatur: adeo ut nihil aliud ex iſtâ Johannis Antiocheni lectione probari poteſt, quàm Acta & decreta hujus Concilii ab aliquibus olim adulterata eſſe. Quod etiam ex Gregorio magno egregiè patet; qui contra Pelagianos diſputans, ait, *Epheſinam autem Synodum perſcrutantes, de Adelphio, & Savâ, & cæteris aliis, qui illic dicuntur eſſe damnati, omnino nihil invenimus, & exiſtimamus, quòd ſicut Chalcedonenſis Synodus in uno loco ab Eccleſiâ Conſtantinopolitanâ falſata eſt, ſic aliquid in Epheſinâ Synodo factum eſt.* Greg. mag. l. 5. Epiſt. 14. Et alibi ſcribit ſe Acta hujus Concilii Romæ ſervata cum vetuſto valdè codice, de Ravennati Eccleſiâ ad ſe tranſmiſſo, contuliſſe, & nihilo diſcrepare inveniſſe, Id. l. 6. Epiſt. 31. & tamen ipſe, ut ante obſervatum eſt, dicit, Pelagium ab hâc Synodo damnatum eſſe. Unde patet, Pelagianam ſive Cælestianam hæreſim in iſto etiam hujus Concilii codice, qui Gregorii mag. diebus *valdè vetuſtus* erat, improbatam fuiſſe. Ac proinde adulterina iſta Johannis Antiocheni lectio à Pelagiano aliquo veræ & vulgaris loco ſubſtituta videtur.

Ἀντὶ γὰρ Κελεστίου Κελεστῖνα μέμυνται. Sic quidem Alexius Ariſtenus, ad quem forſitan Balſamon hîc reſpicit, in epitome hujus canonis ſubſequente, pro Celeſtio, Celeſtinum legit. Idem mendum etiam in Gennadii cataloguum illuſtrium virorum irrepſit, ubi dicitur, *Celeſtinus antequam ad Pelagium concurreret, imo adhuc adoleſcens, ſcripſit ad parentes ſuos de monaſterio Epiſtolas in modum libellorum tres.* Non enim Celeſtinus ſed Celeſtius ad Pelagium concurrit. Celeſtinus autem orthodoxus fuit Romæ Epiſcopus, acerrimus Celeſtii & Pelagii ſectatorum antagoniſta. Vide etiam annotationes in quartum hujus Concilii canonem.

Ἐὰν ἁπλοῦς. Simeon Logotheta hanc canonis epitomen ſic legit, Ἐὰν ἁπλοῦς ὁ μητροπολίτης τῆς Κελεστίνου ἀντέχηται, ἢ ἀνδέξηται, ἀπόβλητος, καὶ τὸ ἑξῆς ἀλλοίωτος, *Si Metropolitanus, relictâ Synodo, Celeſtini ſectatoribus adhæret, vel adhæſerit, rejiciendus, ac deinceps ab adminiſtratione Eccleſiæ removendus eſt.* Ubi ultima illa verba καὶ τὸ ἑξῆς ἀλλοίωτος, in Ariſteni Epitome deſiderata, ad plenum canonis ſenſum exprimendum rectè adduntur. Hîc etiam advertas nomen Κελεστῖνα pro Κελεστίου mendosè ſcriptum eſt.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

In Can. IV.

Ἡ τὰ τῦ Κελεσίν. Hæc verba in Johannis Antiocheni collectione, titulo 37. ubi hic canon citatur, desiderantur, De quâ re videsis annotationes in primum hujus Concilii canonem.

Εἴ τινες τῶν κληρικῶν. Leo Allatius de Occidentalis & Orientalis Ecclesiæ perpetuâ consensione lib. 1. cap. 21. scholium ex Nicolao Hydruntino in principio Codicis Græci Manuscripti Barberini descriptum num. 78. citat, in quo hæc ipsa canonis hujus Epitome recitatur: verba dignissima sunt, quæ hîc apponantur. Σχόλιον Νικολάυ Ἱδρουντῖ περὶ Κελεσίνυ καὶ Κελεσίυ, πατῶν Ῥώμης. ὁ μὲν ἐν τῷ τέλει τῦ πρώτου κανόνος τῆ ἐν Ἐφέσῳ ἁγίας συνόδυ, οἵ τινες τῶν κληρικῶν Κελεσίνῳ ἢ Νεσορίῳ συμφρονήσωσιν καθαιρετέοι, μὴ ἀναγινωσκόμυ Κελεσίνῳ μῦ τῦ ν. ἀλλὰ Κελεσίῳ χωρὶς τῦ ν. ὁ μὲν Κελεσῖνος ἅγιος ἦν καὶ ὀρθόδοξος Πάπας Ῥώμης· ὁ δὲ Κελέσιος ἦν αἱρετικός. Εὗρον δέ τινας καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῇ ΣΙΣλῳ Θεοδώρυ τῦ Βαλσαμῶν Πατριάρχυ Ἀντιοχείας. φησὶ γὰρ ἐκεῖνος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἑρμηνείᾳ τῦ νομοκάνονος ταῦτας· Σὺ δὲ εὑρὼν ἔν τισιν ἀντιγράφοις σφάλμα χαρακτὸν τὸ περὶ Κελεσίνυ, ἀντὶ γὰρ Κελεσίυ, Κελεσίνυ μέμνηται, μὴ προσχῶν τοῖς ὕστερον γεγραμμένοις· ὁ μὲν Κελεσῖνος Πάπας ἦν Ῥώμης ὀρθόδοξος, ὡς ἄνωθεν εἴρηται· ὁ δὲ Κελέσιος ὁμώνυμος τῦ Νεστορίυ, ἦν καὶ αἱρετικὸς ἦν. *Scholium Nicolai Hydruntini de Celestino & Celestio, Papis Romanis; qui invenit in fine quarti canonis sanctæ Ephesinæ Synodi, Clerici qui Celestino sive Nestorio consentiunt, deponendi sunt, hic ne legat Celestino cum n, sed Celestio sine n. namque Celestinus sanctus erat & orthodoxus Papa Romæ: Celestius autem hæreticus, & sic quidem Constantinopoli inveni, in libro Theodori Balsamonis Patriarchæ Antiocheni. Ille enim in suâ nomocanonis expositione dicit, Tu vero inveniens in aliquibus codicibus errorem Scripturæ de Celestino (pro Celestio enim Celestini meminit) ne attenderis iis quæ sic scripta sunt. Celestinus enim Papa Romanus erat orthodoxus, ut superius dictum est; Celestius autem idem quod Nestorius sentiens, sive hæreticus.* Hîc observes velim, præsentem canonis epitomen hîc laudari, idque sine ullâ ferè varietate, ut in nostris enim codicibus legitur, Εἴ τινες τῶν κληρικῶν Κελεσίνῳ ἢ Νεσορίῳ συμφρονήσωσιν, καθαιρετέοι. Hîc levi tantum mutatione legitur, οἵ τινες τῶν κληρικῶν Κελεσίνῳ ἢ Νεσορίῳ συμφρονήσωσιν, καθαιρετέοι. Et deinde, hanc epitomen pro ipso canone à Græcis habitam esse. Verba quæ ex Balsamonis commentariis citat, extant in fine ipsius commentariorum ad primum hujus Concilii canonem. Ubi autem Celestium æque ac Celestinum Papam Romanum vocat, egregie fallitur. Celestinus enim Papa Romanus fuit, sed non item Celestius. Hoc autem scriptori alicui, potius quam ipsi Nicolao ascribendum videtur.

In Can. V.

Καὶ τῷ Κελεσίνυ τῷ τῆ Ῥώμης. Ex his verbis palam est Aristenum revera existimasse Celestium à præsenti Synodo damnatum, eundem fuisse atque Celestinum Papam Romanum. Quod tamen satis mirari nequeo, cùm in ipsis etiam Græcorum Menæis, octavo Aprilis, Celestini Papæ Romani tanquam sancti, & Nestorianæ hæreseos oppugnatoris, memoria recolatur.

In Can. VII.

Τούτων ἀναγνωσθέντων. Hic præsens, & ultimus horum canonum non extant in Synodicâ istâ Epistolâ, quâ sex priores divulgatos esse ostendimus. Sed sunt decreta quædam hujus Concilii aliis occasionibus Synodo emergentibus edita. Quod ad præsentem spectat canonem, Charisius Presbyter ei condendo materiam præbuit. Ille enim Patres in Synodo congregatos, per libellum iis exhibitum, certiores fecit, Jacobum quendam per Nestorianos, Anastasium, & Photium Presbyteros, Episcopis Lydiæ tanquam orthodoxum commendatum, in sanctâ Philadelphensium Ecclesiâ (cujus dictus Charisius œconomus fuit) spreto Concilii Nicæni Symbolo, aliam fidei expositionem composuisse, & nonnullis etiam è simplicioribus persuasisse Clericis, ut eidem subscriberent: usque adeo, ut ab iis etiam, qui ex hæresi ad veram & Catholicam conversi sunt Ecclesiam, huic à se obtruso & hæreticis referto opinionibus Symbolo subscriptionem exigeret, priusquam admitterentur: ut videre est Actione sextâ secundæ Actorum hujus Concilii partis, p. 257. 258. edit. Colon. an. 1618. His auditis, Patres in Synodo considentes hoc præsens decretum protinus edebant, quod etiam in canonum hujus Concilii censum tandem relatum est, & ita quidem citatur à Photio in nomocanone, tit. 1. cap. 1. E prædictis patet, quid sibi vellent hæc verba in principio canonis posita, τούτων ἀναγνωσθέντων, *His lectis*; lectis nimirum libello ipsius Charisii, & novo Nestoriano Symbolo, Patres decreverunt, quæ hoc canone continentur.

Τῷ γεγονότῳ ἰδίῳ. Hîc Balsamon egregiè hallucinatur. Non enim post edicti alicujus, & Symboli Nicæni lectionem, editus est hic canon, ut Balsamon hîc affirmat; sed post lectum Charisii libellum, & Symbolum Nestorianum, ut ex iis, quæ ex ipsis Concilii Actis mox antea collegimus, abundè constat. Hinc autem patet, Balsamonem Acta Concilii hujus non vidisse, vel saltem non accuratè satis consuluisse, cum hæc commentabatur.

Χαρίσιος τὰ μιαρὰ τῦ Νεστορίυ δόγματα εἰσκυκλήσας. Hîc alium Balsamonis errorem animadvertere est. Charisius enim non solum pravis Nestorii opinionibus non infectus fuit, verùm etiam libellum suum contra Nestorianos Synodo exhibuit: in quo etiam ipsum Nestorium non ὀρθόδοξον, sed κακόδοξον fuisse asserit; dicit enim, ἐπεὶ οὖν εἷς τούτων ὑπάρχει Νεσόριος, ὁ τῆς ἰδίας κακοδοξίας τὰς καρπὰς ἀποτίμνυος, κάκιστα φέρει τῆς εἰς Χριστὸν πίστως διακειμένῳ, διδάξας τι πολλάκις ἃ μὴ προσῆκε. Act. Concil. Ephes. p. 258. edit. Col. an. 1618.

In Can. VIII.

Πρᾶγμα οὐδαμῆ τῆς ἐκκλησιαστικῆς. Hunc canonem Photius non agnoscit. Nam in præfatione ad nomocanonem septem tantum à Synodo Ephesina constitutos canones scribit, Συνόδου τῆς ἐν Ἐφέσῳ τῆς ϛ'. ἁγίων πατέρων κανόνες ζ'. & in primo capite primi tituli præcedentem canonem sub nomine septimi citat. Sed Johannes Antiochenus etiamsi ipse quoque in proœmio ad suam canonum collectionem, septem solos hujus Concilii canones esse tradiderit, in primo tamen ejus titulo hunc canonem laudat, ubi etiam vocatur τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου κανὼν η'. *Synodi Ephesinæ canon* 8. Hoc autem scriptoris alicujus injuriâ accidit. Ipse enim Johannes in primo titulo nomocanonis hunc septimum disertè vocat, dicens, τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου κανὼν ζ'. Quomodo haud dubiè & in collectione scribi debuit. Ex eo autem, quòd ille septem solos hujus Concilii canones numeret, & tamen hunc septimum appellet, necessariò sequitur, præcedentem ab eo canonem è numero excluSum esse; quem etiam propterea nuspiam citat. Quod autem ad præsentem canonem sive potiùs decretum hujus Concilii spectat, Episcopus Antiochenus, qui sex prioribus, huic etiam edendo occasionem dedit: quippe qui jus ordinationis, contra ac prius habuerat, in insulâ Cypro sibi tunc temporis vendicabat. De quâ re cùm Episcopi ejusdem insulæ, in canone commemorati, libellum Synodo exhibuissent, editum est illico præsens decretum, quo cautum est, ne quid in Ecclesiasticâ administratione, vel in Cypro, vel alibi innovetur; sed omnibus Diœcesibus & Provinciis antiqua sua jura & privilegia inviolata serventur. Extat hoc decretum in Actis hujus Concilii editionis supra scriptæ, pag. 306. ubi etiam occasio constitutionis uberiùs explicatur.

Καὶ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων πατέρων. In Græcis, tam Balsamonis quam Zonaræ, codicibus antehac impressis, pro πατέρων legitur ἀποστόλων, quam lectionem Elias Ehingerus Augustanus, in suâ Græcorum canonum editione, anno 1614. retinuit. Sed non solus Codex M S. Bodleianus hîc impressus legit τῶν πατέρων, verùm etiam Johannes Antiochenus, in collectione canonum, titulo 1. & codex canonum Ecclesiæ universæ à Christophoro Justello editus, & ipsa etiam Acta hujus Concilii, loco supra laudato, quo hoc decretum extat. Sic etiam legit Gentianus Hervetus, quippe qui per vocem *Patrum* vertit. Et hæc quidem verior videtur lectio. Etiamsi enim non negandum est, quin Patres Ephesini hoc loco ad canones Apostolicos respectum habuerint, dicentes, πρᾶγμα οὐδαμῆ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς θεσμοῖς καὶ τοῖς κανόσι τῶν ἁγίων πατέρων κεκοινωνηκός. Ii tamen ἐκκλησιαστικοὶ θεσμοὶ potiùs hîc dicuntur, & κανόνες τῶν ἁγίων πατέρων sunt Canones Nicæni. Sic enim & in libello Episcoporum Cypri, qui huic decreto occasionem dedit, hoc idem dicitur esse *contra Apostolicos Canones & definitiones sanctissimæ Nicænæ Synodi.*

GUILIELMI

GUILIELMI BEVEREGII
ANNOTATIONES
IN CANONES CONCILII
CHALCEDONENSIS.

Ἐν τοῖς χρόνοις τῆς βασιλείας τοῦ Μαρκιανοῦ. In Actis hujus Concilii, initio cujusque fere sessionis, celebratum dicitur ὑπατείᾳ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως Μαρκιανοῦ τὸ ἕκτον, καὶ Ἀνικιανοῦ, *Consulatu pientissimi & Christi amantissimi Imperatoris Marciani, & ejus qui renunciatus fuerit.* Quis iste alter fuit, qui postea forsitan renunciatus est, Marcellinus Comes in chronico docet, dicens, *Indictione* 1111. *Marciano Aug. & Adelfio Coss. Leone Pontifice sedem B. Petri regente* DCXXX. *Patrum sancta & universalis Synodus contra Eutychetem nefandissimorum presulem monachorum apud Chalcedonem in basilicâ sancta Euphemiæ firmata est.* Hinc facile est colligere, quonam anno celebrata fuerit hæc Synodus, anno nimirum æræ Dionysianæ 451. quippe quo Marcianus primùm & Adelfius consules erant, & Indictio IV. Quibus etiam suffragatur Nilus tractatu de Synodis, ubi de præsenti ait, ἦν δὲ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἐτῶν ϛφμγ'. (scribendum potiùs ϛϡμγ'.) *Erat annus mundi* 5943. auser 5493. quo finito in Ecclesiasticâ Græcorum æra, ab Adamo computatâ, cœptus est primus æræ Dionysianæ, & residuus erit annus 450. quo currente, dictus annus 5943. iniit, Aug. 29. qui propterea in annum 451. incurrit, & terminatur Aug. 29. & paucis post diebus habitam fuisse Synodum mox ostendemus. Sed miror eundem autorem de Synodo tertiâ loquentem dixisse, ἀπὸ δὲ τρίτης ἕως πεντάρτης ἔτη ρκδ'. Nam tertia Synodus indicta est anno 431. ut ibi palam fecimus: ac proinde viginti tantum, non triginta anni ab eâ ad præsentem elapsi sunt. Adeo ut Eutychius Patriarcha Alexandrinus à scopo multo minus aberraverit, ubi ait, فمن المجمع الثالث بافسس المايتين اسقف الذين اجتمعوا بافسس اول مرة ولعنوا نسطور الي هذا المجمع الرابع الذي كان بمدينة خلقيدونية واحد وعشرون سنة *Jam à Concilio tertio, Ephesino sc. Episcoporum ducentorum, qui primâ vice Ephesi convenientes Nestorium anathemate percusserunt, ad quartum hoc Concilium, quod Chalcedoni habitum est, anni sunt viginti unus.* Eutych. Alex. annal. tom. 2. p. 97. Et quidem, si ab initio Concilii Ephesini computemus, vicesimus primus ab eo annus agebatur, cùm hoc cœptum est. Illud enim cœpit anno 431. Jun. 22. hoc anno 451. Octob. 8. E præmissis constat, quânam ærâ usus est vetus Latinus canonum interpres, ubi in initio hujus Concilii dicit, *Quingentesimo anno sub Imperatore piissimo Marciano statuta, quæ per singulas Synodus (leg. Synodos) à sanctis Patribus constituta sunt, hactenus habere firmitatem censuerunt, dicentes.* Perspicuum est enim, Antiochenâ eum æra hîc usum esse; quippe quæ cœpit anno Periodi Julianæ 4665. Igitur ad 500. adde annos completos 4664. à summâ 5164. auser annos periodi Julianæ ante initium æræ Christianæ elapsos, 4713. & residuus fiet annus 451. quo currente, cœpit hæc quarta generalis Synodus, VIII. Id. Octob. Sic enim in ipsis Actis, prima sessio celebrata dicitur τῇ πρὸ ὀκτὼ ἰδῶν Ὀκτωβρίων. Et continuatus est conventus usque ad Kalendas Novembris, per sedecim sessiones, quarum decima tertia habita est, τῇ πρὸ Μαΐας Καλανδῶν Νοεμβρίων, a. d. III. Kal. Nov. decima quarta τῇ πρὸ τριῶν Καλανδῶν Νοεμβρίων pridie Kal. Nov. ultima autem sive decima sexta in Actis, fateor, celebrata dicitur πρὸ πέντε καλανδῶν Νοεμβρίων, a. d. *v. Kal. Novemb.* sed mendosè haud dubiè pro *Kal. Novemb.* siquidem decima quarta, ut & decima quinta sessio pridiè Kalendas Novembris habita fuit.

Ἑξακοσίων τριάκοντα ἁγίων πατέρων. De numero Episcoporum, qui quartæ huic Synodo interfuerunt, inter omnes convenit. Eundem enim, quem Balsamon & Zonaras hoc loco, numerum etiam Marcellinus Comes in Chronico tradidit, cujus verba in notis proximè antecedentibus laudantur. Item Photius in tractatu de Synodis, de præsenti loquens, ait, quòd ἐν τριάκοντα Ν καὶ ἑξακοσίοις τὸν ἀριθμὸν ὑπερτίνοντα. Et Nilus in libello itidem de Synodis, ait, Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ τετάρτη συνόδος, ἡ ἐν Χαλκηδόνι γέγονεν ὧν τὸ βασιλείας Μαρκιανοῦ, συλλειτουργοῦσα ὑπὲρ ἑξακοσίων τριάκοντα ἁγίων πατέρων. Adstipulantur Arabes. Eutychius Patriarcha Alexandrinus, الذي كان فيه ستماية وثلثون اسقف ولعنوا ديسقورس واوتيشيوس *In quo* (Concilio Chalcedonensi) *convenerunt Episcopi sexcenti triginta, qui Dioscorum & Eutychetem anathemate devoverunt.* Eutych. Alex. annal. tom. 2. pag. 97. 98. Abulpharagius, وفي السنة الثانية لمرقيانوس اجتمع ستماية وثلثون اسقفا بمدينة خلقيدونيا وحرموا ديسقوورس بطرك السكندرية *Anno Mariani secundo convenerunt in urbe Chalcedone sexcenti triginta Episcopi, qui Dioscorum Patriarcham Alexandrinum excommunicârunt.* Abulph. dynast. 7. p. 146. Sic etiam Josephus Ægyptius, initio præfationis ad hoc Concilium ait, هذا كتاب المجمع الرابع المقدس من المجامع الكبار المذكورة الذي اجتمع في مدينة خلكيدونية وعددهم ستماية وثلثون ابا قديسا من اختيار *Hic est liber sancti Concilii quarti ex œcumenicis commemoratis, quod in urbe Chalcedone ex triginta & sexcentis sanctis, electisque Patribus congregatum est.* Hisce omnibus assentitur autor libelli Synodici, dicens, Ἀλλὰ καὶ Πυλχερία ἡ εὐσεβὴς Αὐγοῦστα διεχώρισεν τὴν συνόδον ἡ ἐν τριάκοντα, συνόδου οἰκουμενικὴ τετάρτη ἐν Χαλκηδόνι, ἧς ἑξακοσίων τριάκοντα θεοφόρων πατέρων ἀθροίσματα. In Justelli Biblioth. pag. 1195.

ἐν Χαλκηδόνι. Hæc Synodus Nicæam primo convocata est: ut è literis à Valentiniano & Marciano ad omnes ubique Episcopos scriptis patet, in quibus dicunt, τὸν ἰδιαίτατον τῆς ἡμετέρας ὑπάρξιν ἡμερότητα, ἵνα ἁγία σύνοδος ἐν τῇ Νικαίων πόλει ἐκ Βιθυνῶν ἐπαρχίας συγκροτηθῇ. In Actis Concil. Chalced. part. 1. pag. 29. edit. Colon. an. 1618. Postea autem iisdem Augustis placuit, ut Chalcedonem transferretur. Idque propterea, quòd Episcopi eos Synodo unà interesse petiissent, ut patet ex aliâ itidem Epistolâ ab iisdem ad Synodum Nicææ congregatam missâ, ubi aiunt, χρὴ ἡμᾶς πάντων τὸ ὑμετέρας θεοσεβείας καὶ αὐτὴ σφόδρα ἐπιζητοῦσης πλήσιον τῶν ἀγιωτάτων ὑμῶν συνόδων συγκροτεῖσθαι, εὐσεβέστατοι βασιλῆς ὑμᾶς ἀξιοῦμεν· ὅπερ εἰ βεβαιοῖτο τῇ ὑμετέρᾳ θεοσεβείᾳ, εἰς τὴν Χαλκηδονίων πόλιν μεταβῆναι κατεξεύξαιτ' ἂν εἶναι γὰρ ἐκδημοῦμεν, εἰ καὶ ἐντεῦθεν διαμένοιμεν ὑμᾶς ἐπόψονται χρεών. ibid. pag. 32. Nimirum urbs Chalcedon Constantinopoli longè propinquior, quàm Nicæa, fuit: ac proinde Imperatores eo citius quàm Nicæam se conferre poterant. Namque Chalcedon ex adverso Byzantii condita fuit, Bosphoro Thracio solo intercedente, adeo ut hæ urbes minus milliario à se invicem distarent; unde & ipsi canum latratus, & gallorum cantus utrinque exaudiri poterant. Hinc etiam incolæ hujus urbis *Caci* olim dicti sunt, eo quòd non oppositum potius littus elegissent, ubi Byzantium postea feliciori admodum solo, situm est. Plinius, *In iis Chalcedon libera, à Nicomedia* LXXII, CCCCC. *Proceraſtis antea dicta, deinde Compusa* (al. Celpoessa) *Postea*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

cæcorum oppidum, quòd locum eligere neſciſſent, ſeptem ſtadiis diſtante Byzantio, tanto feliciore omnibus modis ſede. Plin. nat. Hiſt. l. 5. c. 32. Hæc civitas olim ignobilis fuit, ſed nihilominus à præſenti Concilio ibi celebrato, in Baſilicâ S. Euphemiæ martyris in ſuburbiis collocatâ, metropoleos nomine & honore, citra Nicomediæ præjudicium, cohoneſtata eſt.

Καὶ Εὐτυχῆς. Eutyches, cùm acerrimus fuiſſet Neſtorianæ hæreſeos in Concilio Epheſino oppugnator, eò tandem incautus proſiliit, ut *incidit in Scyllam cupiens vitare Charybdim*: non enim duas modò perſonas, verùm duas etiam in Chriſto naturas eſſe negavit: adeo ut eos omnes, qui unam perſonam, ſed tamen duas, Divinam & humanam, naturas inconfusè in Chriſto conjunctas aſſerunt, Neſtorianâ hæreſi imbutos pronunciaret. Ipſe autem improbam hanc & blaſphemam ipſius opinionem ita explicuit, ut confiteretur Chriſtum ante Incarnationem duas habuiſſe naturas, ſed eaſdem poſt Incarnationem unitas eſſe, ſive in unam coaluiſſe, humanâ nimirum naturâ in divinam abſorptâ. Sic enim Flavianus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, qui eidem uſque ad necem oppugnavit, opinionem iſtius deſcribit, *Iſte enim Eutyches abſconditum in ſe languorem male ſecta retinens, inſiliens noſtræ manſuetudini inverecundè & impudenter in multos impietatem propriam præſumpſit inferre, dicens, ante inhumationem quidem Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti duas naturas eſſe, divinitatis & humanitatis, poſt unitatem* (al. unitionem) *verò unam naturam factam.* Flavian. epiſt. ad Leon. P. R. Act. Concil. Chalced. part. 1. pag. 7. edit. Col. an. 1618. Et Eutychius Patriarcha Alexandrinus, وكان في القسطنطينية رجل راهب يقال له افتيشيوس وكان يقول ان جسد المسيح ليس هو مع اجساداتنا في الطبيعة وان المسيح قبل التجسد من طبيعتين وبعد التجسد طبيعة واحدة *Fuit verò Conſtantinopoli monachus quidam Medicus, nomine Eutyches, qui aſſeruit, non eſſe Chriſto corpus ejuſdem cum corporibus noſtris naturæ, Chriſtumque ante Incarnationem è duabus conſtitiſſe naturis, poſt Incarnationem autem unam (habuiſſe) naturam.* Eutych. Alex. annal. tom. 2. pag. 85. Sic etiam Joſephus Ægyptius de eodem loquens, ait, ولكنه كان يقول من طبيعتين قبل التجسد ثم صار طبيعة واحدة بعد التجسد *Dicebat autem* (Chriſtum) *duas habuiſſe naturas ante Incarnationem, & deinde poſt Incarnationem unam factum eſſe naturam.* Joſeph. Ægypt. præfat. ad can. Syn. Chalced. Et hanc quidem ipſiſſimam fuiſſe Eutychetis opinionem, ex ipſius verbis conſtat, qui diſertè dixit, ὁμολογῶ ἐκ δύο φύσεων γεγενῆσθαι τὸ κύριον ἡμῶν πρὸ τῆς ἑνώσεως· μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν μίαν φύσιν ὁμολογῶ. Act. Concil. Chalced. act. 1. pag. 92.

Ἀρχιμανδρίτου. Ἀρχιμανδρίτης idem fuit, qui Abbas. Sic enim Juſtinianus, Κελεύομεν τίνων ἡ ἡ ΑΣΣΩΝ ἢ ἡ Ἀρχιμανδρίτου τὸν ἐν ἑκάστῳ μοναστηρίῳ προεδρεύοντα μὴ πλείους τῶν βαθμοὺς τῆς μοναχῆς. Juſtinian. novel. 123. cap. 34. Cum igitur Eutyches Archimandrita fuerit, Marcellinus Comes eum *Neſandiſſimorum præſulem monachorum* non immeritò nuncupavit, in Chronico ad annum 451. Hinc etiam Eutychius eum راهب *Monachum* vocat, loco mox ante citato. Enimvero Græcis monaſterium nonnunquam μάνδρα vocatur, unde præfectus ejus Ἀρχιμανδρίτης dicitur. Monaſterium autem ita vocatur vel à voce Syriacâ ܡܕܒܪܐ *Medbaro manſiuncula*, vel ab Arabicâ دير *dair monaſterium.* Unde راس الدير *Caput monaſterii*, idem eſt quod ἡγούμενος, ſive Ἀρχιμανδρίτης.

In Can. I.

Τοὺς ὁσίους πατέρας καθ' ἑκάστην συνόδους. Priuſquam quarta hæc generalis Synodus Chalcedone celebrata fuerit, omnes canones à primo generali, & à quinque localibus Conciliis, Ancyrano, Neocæſarienſi, Gangrenſi, Antiocheno & Laodiceno, conſtituti, in unum codicem collecti ſunt, juxta ſeriem & conſequentiam cujuſque canonis, eodem etiam Synodorum ordine obſervato, quo à nobis recitantur. Hic codex à Patribus in præſenti Synodo congregatis ſæpè laudatur. Namque in quartâ Actione hujus Concilii Aetius Archidiaconus verbatim citavit relegitque ex eodem codice canonem octogeſimum tertium & octogeſimum quartum, qui quidem ſunt quartus & quintus Concilii Antiocheni: & in undecima Actione, Leontius Epiſcopus Magneſiæ canones ejuſdem codicis nonageſimum quintum & nonageſimum ſextum recitat, qui ſunt ejuſdem Antiocheni Concilii canones 16. & 17. Unde conſtat canones in dicto codice collectos vim Eccleſiaſticarum legum tunc temporis obtinuiſſe, aliter enim fruſtra prolati fuiſſent. Quandoquidem autem major pars canonum in iſto codice, non à generali aliquo, ſed à Provincialibus tantum Conciliis editi ſunt, Patribus Chalcedonenſibus, eos omnes ſuâ, hoc eſt, Oecumenici Concilii autoritate, in præſenti canone confirmare viſum eſt. Neque enim aliter intelligi poſſunt hæc verba, τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων καθ' ἑκάστην συνόδους ἄχρι τοῦ νῦν ἐκτεθέντας κανόνας κρατεῖν ὡρισάμεθα. Patres enim eos haud dubiè canones intelligunt, quos ipſi citant; neque ad generales tantum Synodos verba iſta coerceri poſſunt, quæ canones καθ' ἑκάστην συνόδον expoſitos confirmant; & quod majus adhuc eſt, in dicto codice, qui iſtis diebus ſolus obtinuit, ut ex Actis hujus Concilii ante citatis conſtat, canones unius tantum generalis Synodi, Nicænæ videlicet, collecti ſunt, reliqui omnes Provincialium fuerunt Synodorum; ad quos propterea neceſſe eſt reſpectum habeant, cùm dicunt καθ' ἑκάστην συνόδον. Et ſic quidem Juſtinianus Imperator hunc canonem intellexit, ubi ait, Θεσπίζομεν πάντα τάξιν κρίνειν τοὺς ἁγίους ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας, τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων τ'. συνόδων ἐκτεθέντας, ἢ βεβαιωθέντας· τουτέστι τοὺς ἐν Νικαίᾳ τῶν τιη'. καὶ τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ρν'. πατέρων, καὶ τοὺς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης, ἐν ᾗ Νεστόριος κατεκρίθη, καὶ τοὺς ἐν Χαλκηδόνι ὁμοίως, *Sancimus itaque legum vicem obtinere ſanctos Eccleſiaſticos canones, à ſanctis quatuor Synodis editos vel confirmatos, hoc eſt, eos qui Nicæa à* CCCXVIII. *& Conſtantinopoli à* CL. *Patribus; tum in Epheſinâ Synodo primâ, in quâ Neſtorius condemnatus eſt; tum eos etiam, qui Chalcedone expoſiti ſunt*; Juſtin. Novel. 131. cap. 1. Hìc, ut videre eſt, non eos modo canones, qui à quatuor iſtis conſtituti, verum etiam qui ab iiſdem confirmati ſunt, legum vicem obtinere præcipitur. Verum enimvero nulli omnino canones à quovis è quatuor iſtis Conciliis confirmantur, præterquam à quarto, in præſenti canone; ac propterea qui hic confirmantur, alii ſint neceſſe eſt ab iis, qui à reliquis tribus expoſiti ſunt; neque alii eſſe poſſunt, quàm qui à Provincialibus Synodis conſtituti fuerunt, & in codicem ſupradictum collecti. Hoc Balſamon jamdudum vidit; quippe qui iſta Novellæ citat verba ἢ βεβαιωθέντας, interpretatus eſt, τοὺς κανόνας τῶν πατέρων συνόδων. Balſam. in Phot. nomocan. tit. 1. cap. 2. Hiſce ritè perpenſis, ceſſabit in poſterum controverſia, de numero canonum Synodi Nicænæ. Cùm in iſto enim codice, qui hìc confirmatur, ſoli viginti iſtius Concilii canones contineantur luce meridianâ clarius eſt, præſentem Synodum iſtos viginti ſolos canones dicti Concilii agnoviſſe; adeo ut numerus iſtorum canonum æquali autoritate, generalis nimirum Synodi, confirmetur, quâ ipſi canones conſtituti ſunt. Nec video quid dubii in hâc quæſtione poſthæc oriatur, cum generalis Synodus viginti ſolos canones, tanquam à Concilio Nicæno ſancitos, confirmaverit, & alios propterea omnes, eidem perperam affictos, tanquam nothos & ſuppoſititios rejecerit.

In Can. II.

Τὴν ἄφατον χάριν. Hìc χάρις non gratiam gratum facientem, ut cum Scholaſticis loquar, ſed gratiam gratis datam ſignificat: non χάριν eam, qua quis ſanctificatur, ſed χάρισμα illud, quo quis in officio aliquo conſtituitur, eidemque fungendo idoneus redditur. Unde idem hìc eſt εἰς ἱερέων καταξίωσιν τὴν ἄφατον χάριν, atque χειροτονῆσαι δὲ χάρισμα ἔλαττον, &c. Sic etiam *Gratia* apud Latinos ſæpè uſurpatur pro ordine ſive gradu aliquo Sacerdotali. Ut ex iſtis D. Ambroſii verbis patet, *Sancti Epiſcopatûs gratiam pecuniis coemerunt, nequaquam timentes, cùm honorem Sacerdotalem pecuniis emerent, à beato Petro Apoſtolo ſe cum Simone fuiſſe damnatos.* Et paucis interjectis, *Qui gradum Sacerdotalem eſtimant*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

æstimant pecuniis comparare. Ambros. de dignit. Sacerdot. c. 5. ubi videre est, *sancti Episcopatûs gratiam, & honorem Sacerdotalem*, tanquam Synonyma usurpari. De ordinibus autem pecuniâ non conferendis, videsis annotationes in Apostol. can. 29.

Η χωρεπισκοπων. In Johannis Antiocheni collectione, tit. 11. ubi hic canon citatur, nulla fit mentio τῶ χωρεπισκόπου, uti nec in versione Dionysii Exigui, nec in priscâ editione Latinâ legitur. Unde nobis videtur è Scholiis Balsamonis in ipsum textum irrepsisse, quoniam nimirum Chorepiscopi ibi recensentur inter eos, qui ordinantur. Inde autem nequaquam conficiatur, Balsamonem hanc vocem in codice suo legisse, siquidem ipse hypodiaconos etiam reliquis adjungit, quos tamen in textu non diserte condemnatos esse, inter omnes codices convenit.

Η οἰκονόμων. Hæc vox raro occurrit. Vetus interpres hoc loco vertit, *Ostiarium*. Dionysius Exiguus Mansionarium, Justinianus autem *Paramonarios* inter rerum Ecclesiasticarum administratores recenset, dicens, *Deo amabiles Episcopi, si quidem aliquos diserte hi, qui defecerunt, præposuerint rebus (veluti Xenodochos, Ptochotrophos, aut Nosocomos, aut Orphanotrophos, aut Gerontocomos, aut Paramonarios, aut Oeconomos, aut simpliciter dicendo, piarum actionum administratores) illos quidem permittant habere administrationem.* l. 46. sect. 3. c. de Episcopis & Clericis. Ad quem locum Dionysius Gothofredus observat, οἰκονόμους esse villicos, sive actores possessionum, ex eorum genere qui res Ecclesiasticas administrant, quamvis aliàs hi videantur appellari, Satellites, adsectæ, buccellarii: est enim Nicetæ οἰκονόμος, πλειστηρίῳ βάζοντες. Villicus autem olim agri colendi causâ constitutus est, atque appellatus à villâ, quòd ab eo in eam convehantur fructus, & evehantur cum væneunt: ut testatur Varro de re rustica l. 1. c. 2. Isidorus autem ait, quod, *Villicus propriè villæ gubernator est, unde & à villâ villicus nomen accepit. Interdùm autem villicus non gubernationem villæ, sed dispensationem universæ domus, Tullio interprete, significat; quod est universarum possessionum & villarum dispensator.* Isidor. Etymol. l. 9. c. 4. Et hoc quidem sensu vox οἰκονόμος Luc. 16. 1. à veteri Bibliorum interprete non ineptè redditur *Villicus*, ubi à Syro vertitur ܕܒܝܬܐ *Magister domus*, ab Arabe وكيل *Administrator, Procurator.*

Et sic quidem οἰκονόμους hoc in loco hujusmodi fuisse *villici* videntur, qui nimirum possessiones & pecunias, præcipuè ad monasteria, *piæ* dicta, pertinentes administrârunt, & dispensârunt. Sed Dionysius Exiguus hîc *mansionarium* vertit, ut ante etiam observatum est. Quod tamen non intelligendum est de versione ejus, in Bibliothecâ Juris Canonici veteris, ex M S. Christophori Justelli editâ, quippe in quâ nulla Latina vox loco Græcæ οἰκονόμους occurrit: sed de aliis istius versionis editionibus in tomis Conciliorum & alibi impressis, ubi οἰκονόμους *Mansionarium* vertit; quomodo etiam in nonnullis Isidori Mercatoris codicibus redditur: in aliis ipsa vox Græca *Paramonarius* retinetur. Mansionarius autem unus fuit ex officialibus Regiis, cui incubuit, mansiones Regi, vel homini Regio, vel cuivis Rege misso, unà cum viatico pro personæ dignitate præparare; quo sensu Hincmarus hâc voce sæpe utitur. Epist. 3. cap. 16. 23. Aliter usurpatur hæc vox mansionarius pro eo, cujus erat lampadas in templo accendere, & extinguere: ut constat ex Gregorii Dialog. l. 1. c. 5. Ab hoc sensu vetus interpres non multum abludit, ubi *Ostiarium* vertit. Sed neuter horum sensuum præsenti loco quadrat. Nam οἰκονόμος omni procul dubio aliquem rerum Ecclesiasticarum administratorem significat. Quod etiam è supra laudato Justiniani loco egregiè confirmatur: utpote in quo Paramonarii inter Xenodochos, Ptochotrophos, Oeconomos, aliosque qui omnes administrationem aliquam sibi commissam habuerunt, recensiti sunt: quemadmodum etiam in hoc canone Defensoribus, & œconomis connumerantur.

Μέχρι τῆς οἰκονομείου. Hæc præsentis canonis epitome in Justelli Bibliothecâ tam sub Alexii Aristeni quàm Simeonis Logothetæ nomine edita, multo aliter legitur. Sic, ὁ ἐξωνούμενος, καὶ πωλήσων χειροτονίαν, εἰς τοὺς βαθμοὺς ὑποπίπτουσι. ὁ δὲ νόμος, ἕως καὶ οἰκονομείου. *Qui evenit, & qui vendit ordinationem, circa gradus periclitatur: Lex autem etiam usque ad Paramonarium* (non *defensorem*, ut Justellus vertit) ubi, ut videre est, vox οἰκονόμους retinetur, pro quâ in nostris Codicibus οἰκονόμος substituitur. Et sic quidem ipse Balsamon in nonnullis codicibus legisse videtur. Ille enim in responsis ad Marci Alexandrini interrogationem XXVIII. hunc canonem citans, οἰκονομεῖον loco τῶ οἰκονομείου ponit Johannes Meursius in Glossario (& ex eo Christophorus in præsentem canonem) locum quendam ex Gregorii dialog. lib. 3. citat, in quo hæc vox occurrit, his verbis, ὁ δὲ ἀπόστολος φανεὶς αὐτῷ νυκτὶ ἔναρ εἶπε πρὸς αὐτόν, ἔπελθε εἰς τὸ οἰκονομεῖον τὸ ἐκκλησίας, τὸ λεγόμενον Σακκουδίων τὸν μανσιονάριον, καὶ αὐτὸς σοὶ τὴν ὑγίειαν. Locus quem citat, est in lib. 3. cap. 25. ubi tamen in nostrâ editione Parisiensi anno 1605. verba longè aliter se habent. viz. ἐν μιᾷ δὲ νυκτὶ παρέστη αὐτῷ ὁ ἀπόστολος, καὶ εἶπεν, ἄπελθε πρὸς Ἀκουίδιον τὸ μανσιονάριον, καὶ θεράπευσον αὐτὸν, καὶ αὐτός σοι τὴν ὑγίειαν παρέξει. quæ quidem tralatio Latino textui exactiùs admodum respondet, sic enim legitur, *Nocte quadam ei per visionem astitit* (Apostolus) *& dixit, Vade ad Abundium mansionarium, & roga illum, atque ipse tibi salutem restituet.* Nihil hîc de prosmonario, dicitur, sed tantum de mansionario, quem etiam Custodem Ecclesiæ fuisse ex eodem capite constat, nam idem Abundius, qui hîc Mansionarius, in initio capitis *Custos Ecclesiæ* dictus est. Quicunque autem tralationis istius à Meursio citatæ autor fuit, *mansionarium* hîc οἰκονομεῖον Græcè vertisse videtur; propterea quòd Dionysium Exiguum οἰκονόμους sive οἰκονομεῖον, *Mansionarium* Latinè vertisse observaverat.

In Can. III.

Ηλθεν εἰς τὴν ἁγίαν σύνοδον. Hæc quarta generalis Synodus cœpta est octavo Idus Octobris, & octavo Kalendas Novembris ipsi Imperatori Marciano eidem interesse visum est. Cùm ille igitur coram adesset, elegantem ad Synodum orationem habuit, omnium acclamationibus exceptam. Et fide à Concilio expositâ, coram eo recitatâ, ipse tria capitula Synodo confirmanda proposuit, his verbis, πρὸ ἔτι κεφάλαιά τινα περὶ πολὺν τὸν ὑμέτερον εὐλαβείας ὑμῖν ἐφυλάξαμεν, οἰόμενοι ἁγναπάσθαι, παρ' ὑμῶν ταῦτα κανονικῶς καὶ σύνοδον τυποῦσθαι, ἃ νόμοις ἐκτυποῦσθαι ἠμείψεις, *Quædam sunt capitula, quæ ad honorem vestræ reverentiæ vobis servavimus, decorum esse judicantes à vobis hæc canonicè potius firmari per Synodum, quàm nostrâ lege sanciri.* Syn. Chalced. Action. 6. Imperatore hæc præfato, Beronicianus Secretarius divini Consistorii, ipsius jussu, tria capitula legit, quorum primum in sequenti, ultimum in vicesimo, & medium in præsenti hujus Concilii canone constituitur: non tamen iisdem verbis, quibus ab Imperatore propositum fuit. Hoc enim capitulum ab Imperatore sic conceptum est. Ἐπειδὴ δέ τινες ἤδη ἐν τῷ κλήρῳ κατειλεσμένων, καὶ ἤδη μεταζόντων, τῷ φιλοχρημάτων νοσοῦντες, εἰς φροντίδας βιωτικῶν πραγμάτων ἑαυτοὺς ἐμβάλλουσι, μισθοὺς κτημάτων, ἢ ὑπάγοντι καθιστάμενοι, ἢ οἰκίαις προσεδρεύοντες, ὡς διοικοῦντες, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, μηδένα κληρικὸν μισθοῦσθαι κτήματα, ἢ ὑπαγωγοῦ ἀναδέχεσθαι, εἰ πότε μὴ ἄρα ἔξεστι τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ ὑπαγαπᾶσθαι ἤδη ἐκκλησιαστικῶν κλημάτων προνοίαν φροντίδα· εἰ δέ τις μὴ ὁ ἕτερον τοῦτον, ἢ αὐτὸς πλησίον μισθώσασθαι, ἢ δι' ἄλλου τινὸς τοιαύτῳ ἀναδέξασθαι φροντίδα, τῷ ἐκκλησιαστικῷ τύπῳ ὑποκείσθω ὑπευθύνῳ. εἰ δὲ ἐπιμένει φιλονεικῶν, γυμνούσθω αὐτὸν τῆς ἀξιώματος. *Quoniam verò aliqui Clericorum & Monachorum pecuniæ amore languentes, curis mundanarum rerum semetipsos injiciunt, aut possessionum conductores, aut procuratores constituti, aut in domibus* (secularium) *obversantes, tanquam dispensatores effecti: Placuit huic sancto, magnoque consilio, nullum Clericum conducere possessiones, aut procurationem suscipere: nisi fortè ei à proprio Episcopo jubeatur Ecclesiasticarum possessionum habere sollicitudinem. Si quis autem post hanc definitionem aut ipse conducere præsumpserit, aut per alium quemlibet hanc curam suscipere, Ecclesiasticæ pœnæ subjiciatur: quòd si in contentione perstiterit, dignitate privetur.* Nemo hoc capitulum cum præsenti canone conferat, qui facilè non deprehendet, eundem utrique esse sensum, sed diversis verbis conceptum. Imperator enim rem solam à Synodo sanciendam proposuit, quibus autem verbis res ea sanciretur, ipse non determinavit, sed eorum arbitrio reliquit. Hic autem obiter observemus, quàm cautè, quam prudenter & religiosè se hâc in re Imperator gessit. Ille enim nonnulla à Clericis Monachisque admissa observârat crimina, quæ necesse fuit ut corrigerentur: Ipse tamen eorum reformationem sibi arrogare noluit, sed Synodo commisit, disertè in verbis supra citatis asserens, magis decorum esse, ut Ecclesiastica hujusmodi capitula, ab Ecclesiasticis quam à civilibus legibus, & à Synodo quam à se sancirentur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Nimirum Clerici, quà Clerici, à legibus & judiciis principum immunes habiti, & Ecclesiasticæ quæcunque causæ, non à politicis, sed Ecclesiasticis judicibus discussæ & determinatæ perpetuò fuerunt. Nec ipsi quidem principes hoc ægrè tulerunt, sed suâ potiùs autoritate confirmârunt, suoque suffragio comprobârunt. Marcianus suam de hâc re sententiam verbis supra laudatis protulit, & exemplo suo corroboravit, cùm Ecclesiastica hæc capitula Synodo soli sancienda relinqueret, nihil jûris in istiusmodi rebus sibi vendicans. Marciano consensit Basilius Imperator, qui coram octavâ generali Synodo Constantinopoli habitâ, hæc disertè dixit, *De vobis autem Laicis, tam qui in dignitatibus, quam qui absolutè conversamini, quid amplius dicam non habeo, quam quod nullo modo vobis licet de Ecclesiasticis causis sermonem movere, neque penitus resistere integritati Ecclesiæ, & universali Synodo adversari. Hoc enim investigare & quærere, Patriarcharum, Pontificum, & Sacerdotum est, qui regiminis officium sortiti sunt, qui sanctificandi, qui ligandi, & solvendi potestatem habent, qui Ecclesiasticas & cœlestes adepti sunt claves: non nostrum, qui paciscì debemus, qui sanctificari, qui ligari, vel à ligamento solvi egemus. Quantacunque enim religionis & sapientiæ Laicus existat, vel etiam si universâ virtute interius polleat, donec Laicus est, ovis vocari non desinet: rursusque quantacunque Episcopus sit irreverentiâ & irreligiositate plenus, & nudus omni virtute, donec antistes est, & veritatis verbum rectè prædicaverit, pastoris mentionis & dignitatis damna non patietur.* Basil. Imp. in octavæ Synod. Act. 10. pag. 682 edit. Colon. an. 1618. Hæc ab Imperatore Basilio prolata, in Græcis etiam ejusdem Concilii Actis commemorantur, & contractiùs citantur his verbis, Λαϊκῷ δ᾽ οἰῳδήποτε κατ᾽ ἐκεῖνα τρόπον ἐξεῖναι λέγω περὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων λόγον ἀναπτύσσειν, ἢ ἀντέχεσθαι ὁπωσοῦν ἐκκλησίας, ἢ εἰκονομαχικῆ σωιδῆναι· πῶς γὰρ ἀνέγκλητόν τι καὶ ζητεῖν παρ᾽ ἑαυτῶν ἔργον ὄφελος, καὶ ἱερέων, καὶ διδασκάλων, οἷς τὸ λύειν τε καὶ δεσμεῖν δέδοται ἐκ Θεοῦ. ὁ γὰρ λαϊκὸς κἂν πάσης ὄφειν ἐυλαβείας, καὶ σοφίας μυστὴς, ἀλλὰ λαϊκὸς, καὶ πρόβατον, ὑ ποιμήν. ὁ δ᾽ ἀρχιερεὺς κἂν πᾶσαν ὀπισθίκην ἀνδιλάβειαν, ἀλλὰ ποιμὴν ὄφει, ἐς᾽ ἂν ἐν ἀρχιερεῦσι τιλῇ· καὶ ὑ χρὴ κατηξιῶσθαι ὑφ᾽ ποιμένων τὰ πρόβατα. ibid. pag. 773. Nemo in Imperatoris verba observatu dignissima oculos conjiciat, quin primo statim intuitu videbit, quam longè ille Laicos quoscunque, & semet etiam inter alios, ab Ecclesiasticis causis dijudicandis aut discutiendis removet. Sed ante eum Honorius quoque idem asseruit, qui cùm ipse esset Imperator Occidentis, ad Arcadium Imperatorem Orientis hæc scripsit; *Cùm si quid de causâ religionis inter Antistites agere tur, Episcopale oportuerit esse judicium. Ad illos enim divinarum rerum interpretatio, ad nos religionis expectat* (leg. *spectat*) *obsequium. Sed esto, sibi de mysticis & catholicis quæstionibus amplius aliquid Principalis cura præsumpserit, itane usque ad exilia Sacerdotum, usque ad hominum cædes debuit indignatio concitata procedere, ut ubi cæstæ preces, ubi vota sincera, ubi sacrificia illibata solvuntur, illic se gladius, haud facilè etiam in jugulum noxiorum distringendus, exerceret?* Honor. epist. ad Arcad. Concil. tom. 1. part. 1. p. 629. Valentinianus senior in eâdem quoque opinione fuit, cujus hæc verba à D. Ambrosio referuntur, *In causâ fidei vel Ecclesiastici alicujus ordinis, cum judicare debere, qui nec munere impar sit, nec jure dissimilis*, & alio tempore, *Non est meum judicare inter Episcopos.* Ambros. lib. 5. Epist. 32. ad Valentinianum Imp. Nec aliter visum est ipsi Constantino magno, qui cum culpæ quorundam Episcoporum ei delatæ essent, & ipse ab Episcopis causas inter ipsos motas dijudicare postulatus, respondit eis, *Deus vos constituit Sacerdotes, & potestatem vobis dedit, de vobis quoque judicandi, & ideo nos à vobis rectè judicamur. Vos autem non potestis ab hominibus judicari. Propter quod Dei solius inter vos expectate judicium, & vestra jurgia, quæcunque sint, ad illud divinum reserventur examen. Vos etenim nobis à Deo dati estis dii, & conveniens non est, ut homo judicet Deos, sed ille solus, de quo scriptum est, Deus stetit in Synagoga deorum, in medio autem Deos discernit.* Ruffin. Hist. Eccles. l. 1. cap. 2. Sed quid sentiamus de Justiniano, isne adeo se totum politicis addixit legibus, ut Ecclesiasticas infregerit, aut violaverit? nihil minus: sed potius hoc idem, quod alii Imperatores asseruerunt, ille autoritate suâ confirmavit. Sic enim ipse statuit, *Si verò Ecclesiasticum sit delictum, egens castigatione & multâ, Deo amabilis Episcopus hoc discernat, nihil communicantibus clarissimis Provinciæ Judicibus, neque enim volumus talia negotia omnino scire civiles Judices: cùm oporteat talia Ecclesiasticè examinari, & emendari animas delinquentium per Ecclesiasticam multam, secundum sacras & divinas regulas, quas etiam nostræ sequi non dedignantur leges.* Justinian. Novel. 83. cap. 1. Imò quidem si civili aliquo crimine teneatur Sacerdos, idem Imperator non permittit eum ad civilia judicia trahi, priusquam Sacerdotio spoliatur, & sic Clericus sive Sacerdos esse definit. Hoc ex præfatione ejus ad eandem constitutionem patet, ubi ait, *Illud palam est, si reum esse putaverit eum, qui convenitur, Provinciæ Præses, & pœnâ judicaverit dignum, prius hunc spoliari à Deo amabili Episcopo Sacerdotali dignitate, & ita sub legum fieri manu.* Ex hisce omnibus ipsorum Imperatorum testimoniis perspicuum redditur & indubitatum, eos omnes Clericorum, quatenus Clericorum, censuras, & omnes Ecclesiasticas inter Clericos agitatas causas, & omnia denique Ecclesiastica negotia, quæcunque demum fuerint, Ecclesiasticis Judicibus, Episcopis nimirum, quibus etiam ab ipso Deo eadem judicandi potestas commissa est, discutienda & determinanda reliquisse. Et hinc etiam est, quòd Imperatores nullas unquam de Ecclesiasticis quibuscunque vel personis vel rebus leges ediderunt, nisi quæ prius à Synodo aliquâ Episcoporum sancitæ fuerant: ut nirum nemini videatur Marcianum, cum tria hæc capitula obtinere voluit, eadem non consensui soli & judicio, sed ipsi præsentis Synodi decreto commisisse. Quod etiam rationi summè consentaneum est. Cum enim personæ in his capitulis commemoratæ sint Ecclesiasticæ, & pœnæ etiam eorum transgressoribus intentatæ tales sint, quæ ab Ecclesiasticis solis judicibus infligi possunt, ipsa ratio postulat, ut ab iisdem etiam decernerentur. Civiles enim magistratus Ecclesiasticas hujusmodi pœnas frustra intentarent, cùm easdem exigere non sit in ipsorum potestate situm.

Η μισθώσεως κτήματα. Hæc à præsenti Concilio prius sancita, Justinianus etiam promulgavit his verbis, *Sed neque fieri susceptorem, aut exactorem fiscalium functionum, aut conductorem publicarum aut alienarum possessionum, aut curatorem domûs, aut procuratorem litis, aut fidejussorem pro talibus causis, Episcopum, aut Oeconomum, aut alium Clericum cujuslibet gradus, aut monachum, proprio nomine, aut Ecclesiæ, aut monasterii finimus, ut non per hanc occasionem, & sanctis domibus damnum fiat, & sacra ministeria impediantur.* Justinian. Novel. 123. cap. 6.

Η ἐπισκέψεων ἑαυτὸν κοσμικῆς διοικήσεων. In Johannis Antiocheni collectione, tit. 14. hic locus sic legitur, ἢ πραγμάτων κοσμικῶν περισκέψων ἑαυτὸν διοικητάς. Ac proinde ἢ πράγματα, quæ in nostris codicibus præcedunt, hîc omittuntur.

Πλὴν εἰ μήπου ἐν νόμων κελεύοι εἰς ἀρτιλίκων ἀνδρῶν ἐπιτροπάς. Hanc clausulam in capitulo, quod Marcianus Synodo proposuit, omissam, ipsi Patres interseruerunt. Sed Justinianus etiam Clericis, viz. Presbyteris, Diaconis, & Hypodiaconis, idem quod Patres hîc, permittit. *Deo autem*, inquit, *amabiles Episcopos & monachos ex nullâ lege tutores, aut curatores cujuscunque personæ fieri permittimus, Presbyteros autem, & Diaconos, & Subdiaconos jure & lege cognationis tutelam aut curam suscipere hereditatis permittimus, proprio & solo gradu cognationis ad tutelam & curam vocatis, hujusmodi suscipere administrationem permittimus; si tamen intra quatuor menses, ex quo vocati sunt, apud competentem judicem scripto declarent talem administrationem propriâ voluntate suscepisse. Et si quis eorum forsitan hoc fecerit, nullum ex hoc in aliâ tutelâ aut curâ præjudicium patiatur.* Justinian. Novel. 123. cap. 5.

Επίσκοπος ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων φροντίζειν. Hanc etiam cautionem à Synodo sancitam Justinianus in suas constitutiones transtulit, ubi ait, *Si autem Ecclesiis aut monasteriis possessiones quædam adjacentes inveniantur, & volverint dispensatores ipsarum venerabilium domorum in conductionem aut emphyteusim has accipere; tunc omnibus Clericis & Monachis pro his causis in ipso instrumento sub gestis monumentorum consentientibus, & manifestantibus pro utilitate venerabilium domorum hoc fieri, talem conductionem & emphyteusim procedere sinimus: sed etiam ipsis sanctissimis Ecclesiis & aliis venerabilibus domibus damus licentiam conductiones & emphyteuses facere ad invicem, & Clericis similiter propriarum Ecclesiarum possessiones conducere & gubernare, cum voluntate tamen Episcopi & Oeconomi permittimus.* Justinian. Nov. 123. cap. 6.

Επίτροποι ἢδὲ δίδονται. Hæc tutores impuberibus dari masculis usque ad an. 14 fœminis usque ad 12. & curatores utrisque ad an. 25. Balsamon ex lege civili pronunciat. Tutores enim dati sunt impuberibus, idque ex jure naturali; ut observat Justinianus, dicens, *Impuberes autem in tutelâ esse, naturali jure conveniens est: ut is qui perfectæ ætatis non sit, alterius tutelâ regatur. Quum ergo pupillorum pupillarumque curatores negotia gerant, post pubertatem tutela judicio rationem*

Ψηφιοποιήθηκε από την Cosmote

tionem reddunt. sect. 6. & Instit. de Atiliano tutore. Pubertas autem masculis an. 14. fœminis anno 12. incipit; ac propterea illi impuberes esse desinunt, idque ex ejusdem institutione, dicentis, *Et ideo nostrâ sanctâ constitutione promulgatâ, pubertatem in masculis post decimum quartum annum completum illico initium accipere disposuimus. Antiquitatis normam in fœminis bene positam in suo ordine relinquentes, ut post duodecim annos completos, viri potentes esse credantur.* ibid. Quibus modis tutela finitur. Et hinc in Pandectis dicitur, *sed si puella duodecimum annum impleverit, tutor desinit esse.* l. 13. sect. 2. ff. de tutoribus & curatoribus datis. Post pubertatem inceptam usque ad annum 25. Curatores dati sunt utrique sexui. *Masculi quidem puberes, & fœmina viri potentes usque ad vicesimum quintum annum completum, curatores accipiunt: quia licet puberes sint, adhuc tamen ejus ætatis sunt, ut sua negotia tueri non possint.* Instit. *De Curatoribus.* Pandectæ, *Apparet minoribus annis viginti quinque eum opem poliiceri, nam post hoc tempus compleri virilem vigorem constat. Et ideo in hanc usque ætatem adolescentes curatorum auxilio reguntur, nec ante rei suæ administratio iis committi debebit, quamvis bene rem suam gerentibus.* l. 1. sect. 2. & 3. ff. de minoribus viginti quinque annis.

Οἱ ἔτλειοι ιδ'. ἐτῶν. Hoc de masculis solis, non fœminis, intelligendum est, ut ex ante dictis constat. Hìc autem observari digna est distinctio inter ἀνήβους *impuberes*, & ἀφήλικας, *minores. Impuberes* enim masculi sunt usque ad annum 14. completum, fœminæ usque ad 12. Minores autem dicuntur puberes, qui annum 25. nondum compleverunt. Istis tutores, his curatores dati sunt.

In Can. IV.

Οἱ ἀληθῶς. Hoc etiam unum est è tribus istis capitulis, quæ Imperatorem Marcianum præsenti Synodo sanciendа commisisse, in annotationibus ad præsentem canonem à nobis observatum est. Sed quoniam hoc etiam aliis verbis à Synodo constituitur, quam ab Imperatore conceptum fuerat, ne quid harum rerum studiosis desideretur, præsentem canonem Imperatoriis verbis expressum accipe. Τὸς ἀληθῶς καὶ εἰλικρινῶς τὸν μονήρη μετιόντας βίον, τ' ὀφειλουδῆς αὐτοῖς ἀξιοῦσθαι τιμῆς. Ἐπειδὴ δέ τινες τῷ μοναχικῷ κεχρημένοι σχήματι, καὶ τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ κοινὰ διαταράττουσι πράγματα, ἴδιξε μηδένα μὴν οἰκοδομεῖν μοναστήριον ἔξω γνώμης τοῦ τ' πόλεως ἐπισκόπου, μήτε δὲ αὐτὸ κτίσμα ἔξω γνώμης τοῦ ἰδιοίου τοῦ κτίσματος. τὸς δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν ἢ χώραν μοναζοντας, ὑποτετάχθαι τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ τὴν ἡσυχίαν ἀσπάζεσθαι, καὶ προσέχειν μόνῃ τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ· μήτε δὲ ἐκκλησιαστικοῖς ἢ δημοσίοις παρενοχλεῖν πράγμασιν, εἰ μήπερ ἄρα ἐπιτραπεῖεν διὰ χρείαν ἀναγκαίαν ἀπὸ τ' πόλεως ἐπισκόπου. μήτε μὴν ἐξουσίαν ἔχειν τοὺς μοναζοντας ἁπλῶς ἐν τοῖς ἰδίοις μοναστηρίοις δούλους, ἢ ἐλευθερίας ἄνευ γνώμης τοῦ ἰδιοίου. *Eos, qui verè & sincerè solitariam aggrediuntur vitam, debito eis honore dignos judicamus. Quoniam verò quidam sub pretextu solitariæ vitæ, & Ecclesias & communes perturbant causas, placuit nullum quidem ædificare monasterium, præter voluntatem Episcopi civitatis, neque in possessionibus præter voluntatem Domini possessionis. Eos verò Monachos, qui per singulas civitates sunt, atque Provincias, subjici Episcopo, & quietem amplecti, & intendere solùm ejejunio & orationi, & neque Ecclesiasticis neque publicis importunos rebus existere; nisi forsitan jubeatur is propter necessariam causam ab Episcopo civitatis. Sed neque potestatem habere monachos suscipiendi in monasteriis suis servos, aut inscriptitios, præter voluntatem Domini.* Act. Concil. Chalced. act. 6. p. 270. Hisce ab Imperatore propositis Synodus adjecit, τ' δὲ φιλαλληλίαν τῶν ἡμῶν τ' ὅρον, δέσποτα ἀκατάγνωστον ἔσῃ, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφημῶνται. Et insuper decrevit, τ' μὲν ἐπίσκοπον τ' πόλεως χρὴ τῶν ἰδίων πρόνοιαν ποιεῖσθαι τῶν μοναστηρίων. Quod idcirco adjectum videtur, ne monachi aliter prætenderent, se in urbibus eo tantum nomine versari, quòd nemo necessaria ipsis provideret.

Μηδὲ σωτερὸν μοναστήριον. Concilium Agathense, *Monasterium novum, nisi Episcopo aut permittente aut probante, nullus incipere aut fundare præsumat.* Conc. Agath. can. 27. Idem à Justiniano constituitur, Novel. 5. c. 1. & Nov. 131. cap. 7.

Μοναζοντας ὑποτετάχθαι τῷ ἐπισκόπῳ. Monachos & ipsos Abbates Episcopis subesse, alia quoque Concilia decreverunt. Aurelianense 1. *Abbates, pro humilitate religionis, in Episcoporum potestate consistant. Et si quid extra regulam fecerint, ab Episcopis corrigantur. Qui semel in anno, in loco ubi Episcopus elegerit, acceptâ vocatione conveniant. Monachi autem Abbatibus omni obedientiâ & devotione subjaceant.* Concil. Aurel. 1. c. 21. Concilium Agathense, *Clericis, sine commendatitiis Episcopi sui, licentia non pateat evagandi. In Monachis quoque præsentis sententiæ forma servetur.* Concil. Agath. can. 38. Concilium Ilerdense, in Hispaniâ, *De monachis id observari placuit, quod Synodus Agathensis noscitur decrevisse.* Concil. Ilerd. can. 3. Hinc Abbates ante consecrationem suam se Episcopis obedientiam & subjectionem præstituros scriptis olim professi sunt, cujus professionis formulam edidit Jacobus Sixmondus in notis ad Epist. 7. lib. 2. Goffridi Vindocinensis. Ecclesiasticas hac etiam in re civiles secutæ sunt leges. Justinianus, *Si quis contra Clericum, aut monachum, aut diaconissam, aut monastriam, aut ascetrium habeat aliquam actionem, adeat prius sanctissimum Episcopum, cui horum unusquisque subjaceat.* Justin. Novel. 123. cap. 21. Hinc etiam constituit Abbates ab Episcopis locorum tam eligendos quàm ordinandos esse, Novel. 5. cap. 9. Alibi autem Abbatis electionem quidem Monachis permittit, sed ordinationem ejus ab Episcopo loci celebrandam statuit, *Jubemus igitur*, inquit, *Abbatem aut Archimandritam in unoquoque monasterio ordinari, non omnino secundum gradum monachorum, sed omnes monachi melioris opinionis existentes eum eligant, propositis sacro-sanctis Evangeliis, dicentes quia neque propter amicitiam, aut aliam quamlibet causam, sed scientes eum & fide rectum, & vitâ castum, & gubernatione dignum, & qui possit monachorum disciplinam & omnem monasterii statum utiliter custodire, eum elegerunt, & sanctissimum Episcopum, sub quo monasterium constitutum est, eum, qui ita electus est, modis omnibus Abbatem ordinare.* Id. Novel. 123. cap. 34. Et hoc quidem in exemptis etiam monasteriis diu observatum fuit; ut patet ex privilegio immunitatis, quod Episcopus Ambianensis cum Collegis suis Monasterio Corbeiensi anno Dom. 644. concessit; etiamsi enim omnia Monasterii illius bona ab Episcoporum jurisdictione exemerit, & monachos ab Abbate corrigi permiserit, addit tamen, *Cùm Abbas fuerit de sæculo isto evocatus, quem unanimiter congregatio ipsius Monasterii ex semetipsis bonum & dignum elegerint, datâ autoritate à præfato Principe* (Chlotario fundatore ejusdem Monasterii) *vel ejus successoribus, à nobis vel successoribus nostris absque ullo commodo secundùm sanctos canones ordinetur.* Extat hoc privilegium in Concil. Gallic. tom. 1. sed observandum est, hoc privilegium dicto monasterio non nisi Episcopi, cui subesse debuit, atque ipsius etiam Regis consensu & petitione indultum esse; ut ex ipsomet privilegio constat, in quo dicitur, *Dum tanti gloriosissimi Principis petitio intercessit.* Et per hujusmodi quidem privilegia, à Regibus & locorum Episcopis concessa, quamplurima olim & etiamnum Monasteria, contra ac præsenti canone decretum est, ab omni Episcoporum potestate exempta sunt. Cujus rei illustre exemplum extat in privilegio Monasterio Atrebanensi concesso à Concilio Vermerienſi, cui Hincmarus Rhemensis præfuit, circa annum Dom. 866. Hincmarus Rhemensis enim, qui illud conscripsit, in ipso privilegii initio testatur hoc à Rege primo quæsitum, atque etiam confirmatum postea fuisse. *Gaudendum est nobis*, inquit, *fratres charissimi, ac in Domino Jesu Christo exultandum, pro Senioris nostri Karoli serenissimi ac gloriosissimi ferventissimo studio, quod ob amorem Dei & salutem animæ suæ gerit circa Monasteria, & loca sanctorum relevanda, instauranda, atque religiosè ordinanda.* Et paucis interfertis, *Non solùm nos admonet Rex, sed etiam deprecatur in hâc re illius adjutores promptâ voluntate existamus, videlicet, ut quod ille per suum præceptum confirmavit, nos divinâ auctoritate, & nostrâ Episcopali sententiâ, ita corroboremus, ut in æternum nullus mortalium audeat temerare atque violare.* Et enumeratis villis & prædiis, quibus dictus Rex Karolus Calvus Monasterium S. Vedasti Atrebanense donaverat, proximè addit. *Unde nos omnes Episcopi, qui Synodali evocatione hìc adsumus, Senioris nostri Karoli Regis jussu, ex auctoritate Dei omnipotentis, & potestate nobis divinitùs collatâ, præcipimus & statuimus, ut nullus Rex, nullus Episcopus, nullaque persona alia, de jam factis rebus, & nominatis villis, prædiis, & mancipiis ipsis monachis deputatis, unquam in sequenti tempore aliquid agere præsumat; sed illarum ordinatio in Abbate vel Monachis pendeat.* Et postea, *Monasterium verò ipsum ejusque custodia, atque omnis ordinatio, ad ipsos Monachos, & ad Abbatem, quem sibi elegerint, pertineant.* Editum est hoc privilegium ex ipsis Archivis Monasterii S. Vedasti Atrebanensis per doctissimum Virum Stephanum Baluzium in ipsius editione Operis Petri de Marcâ,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

de concordiâ Sacerdotii & imperii, tom. 1. pag. 215. Hìc obſervatum velim, Regem & Epiſcopos Provinciæ ſolos hoc privilegium confirmâſſe, nullâ habitâ Epiſcopi Romani mentione. Aliàs autem ille etiam, quo jure quave injuriâ ipſe viderit, ſuam hujuſmodi immunitatibus autoritatem interpoſuit. Primus ex Epiſcopis Romanis, qui hoc ſibi arrogavit, Gregorius Magnus vulgò perhibetur. Ille autem, etiamſi Abbatis electionem, & alia nonnulla, quæ ad majorem ipſorum quietem conducerent, Monachis permiſit, ipſos tamen Abbates Epiſcoporum curâ & juriſdictione minimè excepit; ſed potiùs Abbatum ordinationem, atque ipſorum etiam Monachorum correctionem iis commiſit. Prius patet ex Epiſtolâ ejus ad Caſtorium Epiſcopum Ariminenſem, cui hæc dicit, *Abbatem verò eidem Monaſterio* (S. Andreæ & Thomæ in Ariminenſi civitate conſtituto) *non alium, ſed quem dignum moribus atque actibus monaſticæ diſciplinæ communi conſenſu congregatio tota poposcerit, te volumus ordinare.* Greg. l. 5. Epiſt. 43. Atque etiam ex Epiſtolâ ipſius ad Johannem Subdiaconum Ravennæ, ubi ait, *Tua itaque experientia ſolicitè requirat, & ſi ejus vita ad locum regiminis digna eſt, à Reverendiſſimo fratre & Coepiſcopo noſtro Mariniano hunc Abbatem ordinari faciat.* Id. l. 10. Epiſt. 22. Poſterius etiam ex eâdem Epiſtolâ abundè conſtat, ubi paucis interjectis, ait, *Hoc autem prædicto fratri & Coepiſcopo noſtro omnino dicere ſtude, ut peculiaritatem à quatuor aut quinque monaſterii monachis, in quibus corrigi hactenus minimè potuit, ſtudioſiſſimè compeſcat, & hoc ipſum Monaſterium à tali peſte mundare feſtinet.* Quapropter prima potiùs Monaſterii cujusvis ab Epiſcopali juriſdictione exemptio, ab Epiſcopo quovis Romana indulta, Adeodato, qui ad ſedem iſtam anno 672. evectus eſt, attribuenda videtur. Is enim Ægyrico Abbati S. Martini Turonenſis hujuſmodi privilegium immunitatis conceſſit; ſed non ſine morſu quodam conſcientiæ exinde orto, quòd hoc contra antiquos mores & diſciplinam Eccleſiæ eſſet; ut ex ipſius verbis ad dictum privilegium à ſe conceſſum liquet, dicentis, *Parumper autem ambigimus, idcirco quòd mos atque traditio ſanctæ noſtræ Eccleſiæ plus non ſuppetat, à regimine Epiſcopalis providentiæ religioſa loca ſecernere.* Extat hoc privilegium Adeodati Concil. Gallic. tom. 1. Ex quo etiam perlecto cuivis patebit illud à Regibus Galliæ, & ipſo Crotberto Turonenſi aliiſque Epicopis, priuſquam à Romano conceſſum fuiſſe. Verum hujuſmodi ſcrupulus, quo Adeodatus laboravit, ſucceſſorum ejus animos minimè tetigit. Iſti enim, etiamſi in ipſorum conſecratione ſe canones obſervaturos polliciti ſint, eorum tamen, quæ hoc aliiſque veterum Conciliorum canonibus conſtituta ſunt, violationem non modo permiſerunt, verumetiam quantâ potuerunt autoritate confirmârunt. Hoc facilè eſt demonſtrare ex iis, quæ Epiſcopos Romanos in Galliâ, Germaniâ, aliiſque quamplurimis locis, quocunque nimirum poteſtatem ſuam extendere potuerunt hâc in re geſſiſſe traditur. Verum ad hoc probandum non opus eſt longè abeamus. Nam clarè ſatis ex iis eluceſcet, quæ in hâc noſtrâ regione, Angliâ nimirum, Epiſcopos Romanos feciſſe conſtat. Hìc enim monaſteria antiquitus, eorumque incolas Epiſcopis ſuis juxta præſentem canonem ſubjectos fuiſſe, ex conſtitutionibus Johannis Peccham, & Edmundi Archiepiſcoporum Cantuarienſium in Provinciali veteri iſtius Provinciæ, titulis de ſtatu regularium & de religioſis domibus, atque etiam è Synodo conſtat apud Celichyth habitâ anno 816. præſente Kenulpho Rege Merciorum, & Præſidente Wulfredo Archiepiſcopo Cantuariæ, à quo ſtatutum eſt, *ut habeat unuſquiſque Epiſcoporum poteſtatem in ſuâ propriâ diœceſi Abbatem vel Abbatiſſam eligere, & hoc cum conſenſu & conſultu familiæ, &c.* cap. 4. Sed nihilo ſecius, nec obſtantibus Provincialium Epiſcoporum, nec præſentis Oecumenici Concilii conſtitutionibus, Epiſcopi Romani exemptiones Monaſteriorum ab omni Epiſcoporum juriſdictione confirmârunt. Hoc primò patet ex Inæ Regis Occidentalium Saxonum Chartâ Glaſtenburiæ Monachis confectâ anno 725. in quâ ipſum privilegium his verbis concipitur. *Igitur ſummo Pontifice Gregorio* (juniori) *annuente, atque ut matrem Domini ſui in ſinum & protectionem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ meæ* (leg. forte *me*) *licet indignum cum ipſâ ſuſcipiente, conſentientibus etiam omnibus Britanniæ Regibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Ducibus atque Abbatibus, ſtatuo ego, atque confirmo, quatenus omnes terræ & loca & poſſeſſiones beatæ Mariæ Glaſteie ſint quieta, & ab omnibus Regiis exactionibus & operibus, quæ indici ſolent, viz. expeditione pontis, arciſvè conſtitutione, & ab omnium Archiepiſcoporum & Epiſcoporum promulgationibus & perturbationibus, ſicut in antiquis ejuſdem Eccleſiæ Chartis ratum eſſe invenitur: & à prædeceſſoribus meis Kenewalchio, Kentwino, Cedwalla, Baldredo confirmatum eſſe dignoſcitur, inconcuſſa & illibata permaneant; & quæcunque emerſerint cauſæ in homicidiis, ſacrilegiis, veneficiis, furtis, rapinis, in diſpoſitione Eccleſiarum, & deſcriptione & ordinatione Clericorum, in conventiculis Synodalibus, & in omnibus judiciariis examinationibus, abſque ullius hominis præjudicio, Abbatis atque Conventûs diſpoſitione diffiniantur. Sed & omnibus regni mei Regibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Ducibus, & Principibus, ſuper honorem ſuum & amorem meum præcipio, & omnibus tam meis quàm eorum miniſtris ſuper ſalutem corporis ſui præcipio, ne ullus eorum in inſulâ Domini noſtri Jeſu Chriſti, & perpetuæ Virginis Mariæ Glaſteie, nec ejuſdem Eccleſiæ poſſeſſiones causâ placitandi, perſcrutandi, rapiendi, præcipiendi, interdicendi, vel aliquid faciendi, quod ibidem Deo famulantibus poſſet eſſe in ſcandalum, audeat intrare.* Et poſtea dicitur, Eodem etiam anno eundem Regem Inam Romam perſonaliter adiiſſe, & hoc privilegium *Apoſtolico ſignaculo corroboratum* redeundo Glaſtoniam apportâſſe. Sed hìc etiam videre eſt, hoc privilegium contra præſentem canonem ab Epiſcopo Romano non niſi Regis & Epiſcoporum hujus Provinciæ conſenſu confirmatum eſſe. Extat hoc privilegium Concil. Britannic. tom. 1. Ut prætereamus privilegium Monaſterio S. Edmundi indultum, quo ab omni juriſdictione Epiſcoporum exemptum eſt; quoniam nihil de eodem Romæ confirmato traditur, atque ipſum privilegium mutilatum tantummodo editur, atque etiam dubiæ fidei eſt: Aliud illuſtre hujus rei exemplum videre eſt in privilegio Monachis Weſtmonaſterii indulto, cujus Hiſtoria paucis huc redit. Edwardus Rex Anglorum, cognomento Confeſſor, Romam ſe religionis ergò peregrinaturum vovit. Cùm hoc autem optimates ejus ægrè ferrent, legati protinus ad Epiſcopum Romanum miſſi ſunt, qui tum ipſius Regis intentionem, tum contrariam optimatum ſententiam eidem indicârent. Epiſcopus autem Romanus, legatis auditis, Regem abſolvit *à peccato illius voti*, atque inſuper ab *omnibus negligentiis & iniquitatibus* ſuis: ſed hoc ei eodem tempore *ſub nomine ſanctæ obedientiæ & pœnitentiæ* præcipiens, ut expenſas, quas ad iſtud iter paraverat, pauperibus erogaret, & cœnobium Monachicum in honore S. Petri, aut novum conſtrueret, aut vetuſtum reparâret & augeret. Eodem temporis articulo opportunè admodum accidit, ut Monachus quidam, nomine Wulfinus, aſſereret B. Petrum voluntatem ſuam ſibi revelâſſe, ut Rex locum inſtauraret, quod dicitur Weſtmonaſterium, quod à tempore ſancti Auguſtini primi (ut aiunt) Anglorum Epiſcopi inſtitutum, & multorum Regum munificentiâ honoratum, jamjam collapſurum erat, vetuſtate deſtructum. Rex monacho fidem habuit. Et tam ex iſtius viſione, quàm Epiſcopi Romani literis collegit, divinitùs ſibi mandatum eſſe, ut dictum Monaſterium, Weſtmonaſterium dictum repararet. Qui proin opèri ſe totum accinxit, & veteri deſtructo, novam illico baſilicum cum monaſterio conſtruxit, & poſtea cum Concilio & decreto Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Comitum & Optimatum ejus ſtatuit, ut *pro magnificâ dignitate ſive Regali excellentiâ ipſius Eccleſiæ, & pro quiete Monachorum ibidem Deo famulantium, tantus honor eidem Eccleſiæ habeatur in perpetuum & obſervetur, ut neque nos, neque ſucceſſores noſtri, nec quilibet Epiſcopus, vel quicunque de judiciariâ poteſtate, in ipſam ſanctam Baſilicam, vel in manentes in ipſâ, vel in homines qui cum ſuis terris vel qualibuſcunque ſubſtantiis ad ipſam tradere vel devovere ſe voluerint, niſi per voluntatem Abbatis, & ſuorum Monachorum, ullam unquam habeant poteſtatem.* Priora de occaſione conſtruendi hujus templi & monaſterii ex primâ Chartâ dicti Regis Edwardi Confeſſoris Eccleſiæ S. Petri Weſtmonaſterienſi confectâ collegimus, quæ edita eſt in primo Conciliorum Britannicorum tomo. Poſteriora autem de ipſis privilegiis eidem Monaſterio conceſſis, ex ſecundâ ejuſdem Chartâ, ibidem extante, cui non ipſe Rex ſolus, ſed & Regina Editha, Stigundus Archiepiſcopus, & plurimi Epiſcopi, Abbates, aliique ſubſcripſerunt. Hiſce ſic peractis Rex Edwardus ad Nicolaum II. Epiſcopum Romanum miſit, hujus privilegii ab eo etiam confirmationem petens. Nicolaus Regi conſenſit, & bullam ad eum remiſit, quâ inter alia, ſcribit, *Ex auctoritate Dei & ſanctorum Apoſtolorum, atque hujus Romanæ Sedis, & noſtrâ, concedimus, permittimus, & ſolidiſſime confirmamus, ut amplius in perpetuum regiæ conſtitutionis & conſecrationis locus ſit, atque repoſitorium regalium inſignium, & habitatio perpetua Monachorum, qui nullis omnino perſonæ niſi Regi ſubdantur, habeantque poteſtatem ſecundum regulam ſancti Benedicti, per ſucceſſiones eligere ex ſe*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ex se idoneos Abbates; neque introducatur per violentiam extranea persona, nisi quam concors congregatio esse praelegerit. Absolvimus etiam eum locum ab omni servitio & dominatione Episcopali, ut nullus Episcopus illuc introeat ordinaturus, aut praecepturus aliquid, nisi ex petitione & consensu Abbatis & Monachorum. Hæc Nicolai II. Bulla non extat tantum in dicto tom. 1. Concil. Anglic. sed & in Binii Concil. tom. 3. part. 2. Quantum hæc præsenti, ab universali Synodo decreto, canoni adversantur, non opus est hîc adnotemus. Sed non mirum est Episcopos Romanos plenas hujusmodi immunitates atque exemptiones ab omni Episcopali potestate Monasteriis eorumque incolis indulsisse, cùm eosdem pro quibusvis etiam peccatis, contra expressa æterni Dei verba in sacris Scripturis revelata, admissis indulgentias suas passim distribuisse, & etiamnum distribuere æque apertum est, atque impium.

Καταλιμπάνοντας τὰ ἴδια μοναστήρια. Ne quis Monachus Monasterium suum relinquat, civilibus quoque legibus confirmatur. *Qui in Monasteriis degunt, potestatem inde exeundi ne habento, vel in Antiochensi civitate, seu aliis quibuscunque civitatibus conversandi, exceptis duntaxat apocrisiariis, quibus licentiam damus volentibus, ut apocriseon solarum causâ exire possint.* l. 29. c. de Episcopis & Clericis. Justinianus. *Si monachus reliquerit suum Monasterium, & in alind ingrediatur; quascunque res, tempore quo Monasterium dereliquerit, habere videbitur, proprio Monasterio, in quod ab initio ingressus est, eas competere jubemus. Providere autem sanctissimos locorum Episcopos, ut neque monachi neque monachae circumeant civitates, sed si quòd necessarium responsum habuerint, per proprios responsarios hoc agant, in propriis manentes Monasteriis.* Justin. Nov. 123. c. 42. Idem ferè à Stephano Archiepiscopo Cantuariensi statuitur, in Provinciali Lyndwodi. *Item tam à Monachis quàm canonicis regularibus & monialibus silentium praecipimus observari in locis & temporibus constitutis: nec viris aut mulieribus absque licentiâ superioris egredi liceat septa domus, nec sine certâ causâ & honestâ, egrediendi iis licentia concedatur.* de statu Regularium cap. Inhibemus.

Τὸν φήσιν ἐπίσκοπον τῆς πόλεως. Hæc verba Egbertus Archiepiscopus Eboracensis in excerptionibus ex Dionysii Exigui versione citat, ubi ait, *Convenit enim Episcopum civitatis, ut sancta & magna Synodus Chalcedonensis decrevit, competentem Monasteriorum providentiam gerere.* Egbert. excerpt. cap. 64. Hanc ultimam hujus canonis clausulam in Marciani capitulo, quod Synodo proposuit, desideratam Patres ipsi adjecerunt: cujus adjectionis rationem superiùs attigimus.

In Can. V.

Arist. Τῶν τῆς ἁγίας πηδάλια. Legendum haud dubiè τοῦ τῆς ἁγίας συνόδου. Sic enim legitur in Syn. Antioch. can. 13. quem hîc citat Aristenus, κανηγορῶν ἐντεῦθεν ὅτι τοῦ τῆς ἁγίας συνόδου.

In Can. VI.

Μηδένα ἀπολελυμένως χειροτονεῖσθαι. Quid per ἀπολελυμένως intelligendum est, ex ipsomet canone constat, in quo isti ἀπολελυμένως ordinari dicuntur, qui, cùm ordinantur, certum non habent locum, quo munus susceptum obeant. Sic præter Balsamonem & Zonaram, etiam Josephus Ægyptius hanc vocem interpretatus est, primam canonis hujus partem sic explicans, لا يقبلن احد الشرطونية من غير ان يعرف له موضع ومستقر لا قسيس ولا شماس ولا غيرها ولا من كان من دونهم ايضا بل ليعرف موضعه ويثبت فيه *Nemo ordinationem accipiat, nisi declaretur ei locus & sedes, in quâ resideat: non Presbyter, nec Diaconus, nec alius ab iis, nec qui istis inferior est, sed locus ejus declaretur, & in eo constans maneat.* Et Egbertus Eboracensis vim vocis hujus, & totius canonis sensum, breviter sic exprimit, *Ut nullus absolutè ordinetur, & sine pronunciatione loci, ad quem ordinandus.* Egbert. excerpt. can. 51. Hoc posterioribus est, *sine titulo* neminem ordinari. Concilium Lateranense, anno D 1179. *Episcopus, si aliquem sine certo titulo, de quo necessaria vita percipiat, in Diaconum vel Presbyterum ordinaverit, tamdiu necessaria ei administret, donec in aliquâ ei Ecclesiâ convenientia stipendia militiae Clericalis assignet: nisi forte talis, qui ordinatur, extiterit, qui de suâ vel paternâ hæreditate subsidium vitæ possit habere:* Concil. Later. cap. 5. Hoc decretum à Concilio Londonensi sub Huberto Cantuariensi Archiepiscopo anno D. 1200. celebrato confirmatum est, statuente, *Illud etiam juxta tenorem Lateranensis Concilii firmiter observari praecipimus, ut si Episcopus aliquem sine titulo certo Diaconum vel Presbyterum ordinaverit, tamdiu ei subministret, donec ei in aliquâ Ecclesiâ convenientia stipendia militiae Clericalis assignet, nisi fortè talis, qui ordinatur, extiterit, qui de suâ vel paternâ hæreditate subsidia vitæ possit habere. Idem in Subdiaconi ordinatione statuimus, adjungentes ut si Archidiaconus citra speciale mandatum Episcopi sui aliquem praedictorum ordinationi praesentaverit, & is ad ejus praesentationem ordinatus fuerit, praedicta paena subjaceat.* Concil. London. can. 6. Concil. Bin. tom. 3. part. 2. p. 666. 667. edit. Colon. 1618.

Ὁ χειροτονούμενος ἐπιπλήττοιτο. Non quidem inficias eam, quin ἐπιπλήττω sæpiùs, palam & per præconem aliquid denunciare & prædicare significet; neque etiam me latet, suffragia olim cleri populique publicè rogata esse, priusquam Episcopus ordinaretur: sed quâ tamen ratione Christophorus Justellus hanc vocem eo sensu hîc usurpari asseruerit, non video. Etiamsi enim Episcoporum nomina publicè proposita fuerint, priusquam antiquiùs ordinarentur; idem tamen in Presbyterorum, aliorumque inferiorum Clericorum ordinationibus nunquam obtinuisse, notius est, quàm ut probatione indigeat. Præsens autem canon, non de Episcopis, sed Presbyteris, aliisque Clericis loquitur: ac proinde verbum ἐπιπλήττοιτο hoc in loco nihil aliud significare potest, quam simpliciter *pronuncietur*, ut Dionysius Exiguus, vel *declaretur*, ut vetus interpres vertit: vel etiam *nominetur*, quemadmodum Patres Antiocheni verbum ἐνσημάζεσθαι hoc sensu usurpârunt, ubi dicunt, Εἴ τινες ἐπίσκοποι καταφρονήσαντες καὶ μὴ δεχόμενοι τοὺς τῆς παροικίας ἐκείνης εἰς ἣν ἐνσημάζονται. Syn. Antioch. can. 18. Ut nullus enim Episcopus ordinatus est, nisi proposito urbis alicujus aut paroeciæ nomine, cujus ipse Episcopus nominetur: sic hoc in loco cautum est, ut idem etiam de Presbyteris & aliis Clericis observetur; adeo ut nullus etiam Clericus ordinetur, nisi designato aliquo ἰδικῶς *in specie*, ut loquuntur Patres, loco, vel in Ecclesiâ civitatis aut pagi, vel in martyrio, aut monasterio, in quo ministerium sibi commissum exercere potest.

Εἰς πλοῦτον τοῦ ἐκκλησίαν. Codex Ætonensis legit, εἰς πλοῦτον ἢ πλοῦτον ἐκκλησίαν. Sed altera loquendi formula à Balsamone & Zonara magis usitatur: ut in proximâ lineâ, εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, & εἰς τὸ οἰκεῖον τοῦ μοναστήριον. Et Zonaras, ἐν τῇ οἰκείᾳ τοῦ πόλεως.

Διὰ χειρὸς τοῦ ἀρχιερέως σιλεντίου σφραγῖδα. Σφραγὶς à Græcis Scriptoribus sæpè usurpatur pro *Signo Crucis*, ut & σφραγίζω pro *signare Cruce*, ut à Gregorio Nazienzeno, qui de Juliano loquens, ait, δεῖ τὸν σωτῆρα καταφυγεῖν, καὶ τὸ παλαιὸν φάρμακον, καὶ τούτῳ σημεῖα ποιεῖται κατὰ τῶν φόβων, καὶ βαυβὼν ποιεῖται τὸν διωκόμενον (καὶ τὸ ἐξῆς φοικωδέστερα) ἴσχυσεν ἡ σφραγὶς, ὑπεῖκουσι οἱ δαίμονες, λύονται οἱ φόβοι, *Ad crucem & vetus illud remedium confugit, hocque se adversus terrores consignat, eumque, quem persequebatur, opitulatorem ascivit (At quæ sequuntur magis tremenda) Prævalnit σφραγὶς, cedunt daemones, pelluntur timores.* Greg. Naz. orat. 3. adv. Julian. ubi palam est σφραγῖδα *signaculum crucis*, quo se consignâsse antea dictum est, significare. Idem alibi, Εἶδεν ἐμὲ ὁ αὐτῷ φίλτατον (ἐφρόντιζε γὰρ ἡμῶν ἄλλος οὐδ' ἐν ὀνείρῳ) ἀδόκητος ἐπιφάντα νυκτὸς μὴ καιροῦ καὶ ἄρτιον ἐξ λαμπρυντήριον, ἐπιδεξάμενόν τε αὐτοῦς καὶ σφραγισάντα, ὥσπερ φίλον ἡμῶν, θρέψαι τε καὶ ῥῶσαι καὶ συναγωγεῖν τοῦ δώματος. Hoc est, *Visum est ipsi, me quem charissimum habebat (neque enim quenquam alium nostrûm nec in somnis mihi præferebat) noctu repentè supervenientem, cum canistro panibusque inprimis candidis, & pro more meo benedictis, atque cruce consignatis eam aluisse, sicque convaluisse, & vires collegisse.* Id. orat. 19. In Euchologio hoc verbum passim dicto sensu occurrit; & quod in primis observandum est, in ritu de ordinatione Presbyteri, ubi una editio legit, πιστὸν τοῦς χειροὺς θεῖναι τοῦ καταλοῦ αὐτοῦ, alia habet, σφραγίσας αὐτὸν γ'. In oratione in mulierem puerperam post 40. dies, plenius dicitur, πιστεῖ ὁ ἱερεὺς τοῦ τὸ χειροῦ σφραγῖδα ἐπ' αὐτῇ Hujusmodi σφραγῖδα in ordinationibus olim æque ac baptismo usitatam esse, S. Chrysostomus docet, ubi ait, Ἀλλ' ὡς εἰπεῖν, ὅτε σφραγίσομαί σε χειροῦ· καὶ γὰρ πάντα δι' αὐτοῦ τελεῖται τὰ καθ' ἡμᾶς. κἂν ἀναγνωσθῆναι δεῖ, χειροὺς σφραγίσατε· κἂν προελθῶσι τοῦ μυστικοῦ ἐκείνου προελοῦ· κἂν χειροτονηθῆναι.

καὶ ὁπουῶν ἕπεσθαι πείθεται, παντελῶς οὖτος ἡ νίκης ἡμῖν παίσματος σύμβολον. Chryſoſt. in Mat. λογ. νδ'. tom. 2. pag. 346. edit. Savil. Et quidem in inferiorum Clericorum ordinationibus ἡ σφραγὶς ſive *Crucis conſignatio* in capite ordinati facta, præcipua, ſi non ſola, videtur χειροθεσία quæ iis, apud Græcos præſertim, uſitata eſt: ut ex hoc ipſo Balſamonis loco colligimus, de Lectoribus dicentis, φαμὲν ὅτι καὶ οἱ ἀναγνῶσται κληρικοί εἰσι καὶ χειροθεσίαν ἀρχιερέως ἔχουσι, διὰ χειρὸς ἀρχιερέως δηλαδὴ σφραγῖδα. Ubi palam eſt, eum vere Lectorum σφραγῖδα, ipſam χειροθεσίαν eorum vocare. Et clarius alibi Lectores, Cantores, alioſque ejuſmodi Clericos per ſolam σφραγῖδα miniſterium ſibi commiſſum habere dicit, ubi diſtinguit inter eos qui χειροτονίαν, & eos qui σφραγῖδα ſolam habent, dicens, κάντες κληρικοχειροτονημένοι εἰσὶν, ὡς οἱ ὑποδιάκονοι, καὶ οἱ διάκονοι, καὶ οἱ ὑποδιάκονοι. κάντες διὰ μόνης σφραγῖδος ὑπέρχουσιν ἔχοντες ἱερατικὴν, ὡς οἱ ἀναγνῶσται, καὶ ψάλται, καὶ θυρωροὶ, καὶ οἱ ὅμοιοι. Balſ. in Baſil. can. 51. Hinc idem alibi Lectoris ordinationem τὴν τοῦ ἀναγνώστου σφραγῖδα vocat, in Syn. Nicen. 2. can. 14. ibidem tamen ait Lectores ab Epiſcopo χειροθεσίαν accipere; quæ ἀσύστατα eſſent, ſi χειροθεσία aliud quàm σφραγὶς eſſet; præcipuè cum ibidem etiam idem ait, εἰ μὴ λάβῃ σφραγῖδα ὑποκουεῖδος διὰ χειροθεσίας ὑποκοπικῆς. Nimirum dicti Clerici per σφραγῖδα ordinati ſunt: ſed iſta σφραγὶς per χειροθεσίαν facta eſt, ſive manu capiti impoſitâ, & crucis ſignum ibidem faciente; quæ propterea χειροθεσία vocetur, æque ac σφραγὶς. Sed huic opinioni Euchologium adverſari videatur. Nam in ordine fieri ſolito in ordinatione Lectoris & Cantoris, de Epiſcopo ordinante dicitur, καὶ τρίτον τὸν τύπον κεφαλὴν σφραγίζων ὑποτίθησι αὐτῷ τὸν χεῖρα, καὶ εὔχεται ὕπως. Hîc enim Epiſcopus nonnullis videatur, eum primò σφραγίζειν, & poſtea manum ei imponere: ſed animadvertendum eſt, hîc non dici σφραγίσας, tanquam de re præteritâ, ſed σφραγίζων ὑποτίθησι. Adeo ut utrumque in eodem, præſenti nimirum, tempore peragendum ſit. Verùm altera editio hujus ordinis (quam etiam videre eſt in Euchologio à Jacobo Goar edito) totam hanc controverſiam tollit, quippe quâ hîc locus ſic legitur, Καὶ ὑποτιθεὶς τὸν χεῖρα ἐπὶ τὸν κεφαλὸν αὐτοῦ, σφραγίζων αὐτὸν ὑποτίθησι ὕπως. Ubi obſerves velim; nihil hîc inter χειροθεσίαν & σφραγῖδα adhibendam, nec etiam particulam καὶ interſeri: adeo ut verba poſteriora ſint priorum duntaxat exegetica, declarantia quómodo manum capiti ejus imponit, nimirum σφραγίζων *conſignans* eum. Ubi etiam præterea notandum eſt, in ordinationibus Presbyterorum & Diaconorum, quibus propria & perfecta χειροθεσία habetur, Epiſcopum non modo manum ſuam imponere, ſed etiam capiti impoſitam tenere, ut in ordinatione Presbyteri dicitur, Πάλιν οὖν σφραγίσας αὐτὸν γ'. καὶ τὸν χεῖρα ἔχων ὑποκυβίῳ. Et in ordinatione Diaconi, ὁ Ἀρχιερεὺς ἔχων ὑποκυβίῳ τὸν χεῖρα τῇ κεφαλῇ τοῦ χειροτονουμένου, εὐχεται. At in ordinatione Lectoris & Cantoris Epiſcopus non dicitur manum impoſitam tenere; ſed tantum imponere; cujus diſcriminis nulla alia occurrit ratio, quàm quòd Epiſcopus in horum ordinationibus manum ſuam aliter non impoſuit, quàm tres cruces ibi exprimendo. Ac proinde χειροθεσία eorum nihil aliud fuit, quàm ipſa crucis in capite conſignatio, ſive σφραγὶς, quemadmodum Balſamon hoc loco aſſerit. Ubi etiam obſervare licet, Gentianum Hervetum σφραγῖδα *charactéris dationem*, ut alibi ſæpiùs, *charactérem*, vertiſſe: quam ejus tralationem nos etiam admiſimus; ſed hâc cautione (quam hîc ſolum adnotare ſufficiat) ut talis intelligatur character, quo ſignum crucis repræſentatur.

Εὐείσακτον φέρειν τοῦτο βαθμόν τινα. Ariſtenus hîc à vero canonis hujus ſenſu toto cœlo errat. Vocem enim ἀπολελυμένους in canone, ἀπολύτως in epitome ita interpretatur, ac ſi hîc cautum eſſet, ne quis in Presbyteri, Diaconi, aut alio quovis ordine Eccleſiaſtico ordinetur, niſi in gradu aliquo Eccleſiaſtico prius fuerit; ac ſi nemo Presbyter, aut Diaconus fiat, niſi qui Lector priùs, aut Cantor fuerit. Cùm Patres nihil aliud hoc canone conſtituerint, quàm neminem ſine certo titulo ordinandum eſſe, niſi certum nimirum locum eodem tempore aſſignatum habeat, quo muneribus ſibi concreditis fungatur, ut ante oſtenſum eſt.

In Can. VII.

Τοὺς ἅπαξ ἐν κλήρῳ τεταγμένους ἢ μοναστάς. Harmenopuli Epitome hujus canonis ſic ſe habet, ὁ κληρωθεὶς ἢ μοναστὴς, εἰ ὑπὲρ στρατείαν ἢ κοσμικὴν ἀξίαν ἔλθοι, καὶ μὴ μετεμέλοιτο, ἀναθεματίζεσθω. *Qui Clericus aut Monachus factus eſt, ſi ad militiam aut dignitatem mundanam acceſſerit, nec pœnitentiam egerit, anathemati ſubjicitor.* Harmen. epit. can. ſect. 3. tit. 2. In quam Epitomen Scholiaſtes hæc notat, Περὶ τούτου καὶ ῥητέον παρὰ τῷ Ἰουστινιανῷ. φησὶ γὰρ μηδεὶς ἐξ οἰκείου κλήρου ἐᾶν, γενέσθαι κοσμικὸς· ἐπεὶ καὶ ὁ σεσημειωμένος αὐτῷ ἀξίας ἢ στρατείας ἀποχωρησάτω, καὶ τῇ βελῇ τῆς οἰκείας ἀποδιδόσθω πόλεως. καὶ ἡ ζ'. καὶ ἡ η'. παρὰ τῷ κυρίῳ Λέοντι, τοὺς κληρικοὺς μοναχοὺς μεταμφιεσθέντας καὶ λαϊκοὺς γινομένους, καὶ ἄκοντας αὐτοὺς τὸ πρότερον ἀποκαθίστασθαι ῥῆμα κελεύουσιν. De hoc & 123. *Novella Juſtiniani. Dicit enim, nemo Clericatum ſuum relinquens ſecularis fiat. Nam & dignitate militiâve, quam adeptus eſt, nudabitur: & municipii ſui curiæ tradetur. Item* VII. & VIII. *Novella Domini Leonis, Clericos atque Monachos, qui habitum mutarunt, & Laici facti ſunt, etiam invitos habitui priſtino reſtitui præcipiunt.* Verba Juſtiniani Novellæ hîc citatæ ſunt hæc, *Si monachus reliquerit Monaſterium, & ad ſecularem vitam migraverit, hunc militiâ & honore, ſi quem habet, prius ſpoliatum, ab Epiſcopo locorum & Provinciæ judice in Monaſterium mitti.* Juſtin. Novel. 123. cap. 42. & Baſilic. l. 4. tit. 1. cap. 14. Leo in ſeptimâ ipſius Novellâ ſtatuit, *ut quicunque Clericorum habitum mutare profanorum habitu improbè inſtituerit, is, quotieſcunque actus fuerit in iſtiuſmodi vecordiam, ſecundum Eccleſiaſticum decretum, quantumvis invitus in Clericorum habitum reſtituatur.* Leon. Novel. 7. In octavâ autem, dicit, *Nequaquam verò id nobis eſſe fas videtur, neque qui in divinæ militiæ legiones receptus ſit, hunc in mundanis militiis placet collocari. At contra quod Eccleſiaſtico ordini obſervari debere viſum eſt, ut ſi quis ſæpius vitam monaſticam aſſernatus vagetur, huic profanum habitum recipere non concedatur, id per legem etiam nos jubemus.* Leon. Nov. 8.

Κἂν ἡ ἐνδεδειγμένη διάταξις. Neque hæc conſtitutio, neque ipſum caput ab Ariſteno hîc citatum, in Baſilicis impreſſis extat; in quibus etiam ſola 24. capita primo titulo quarti libri hîc laudati aſcribuntur, cùm Ariſtenus undecimam conſtitutionem capitis 62. citet. Ac proinde ex hoc, ut & ex ſexcentis ferè aliis hujus operis locis, abundè conſtat, Baſilica hodiè impreſſa mutila admodum & imperfecta eſſe. Quod autem ad locum hîc citatum ſpectat, hoc eſſe ſuſpicor Juſtiniani ſtatutum in Baſilica tralatum, *Si verò relinquens monaſterium ad quandam veniat militiam, aut ad aliam vitæ figuram, ſubſtantia ejus etiam ſic in monaſterio (ſecundum quod à nobis prius dictum eſt) remanente, ipſe inter officiales clariſſimi Provinciæ judicis ſtatuetur, & hunc habebit mutationis fructum, ut qui ſacrum miniſterium deſpexit, tribunalis terreni obſervet ſervitium.* Juſtinian. Novel. 5. cap. 6. Hæc enim conſtitutio, quâ monachus monaſterium deſerens inter officiales ſtatuitur, tam præſenti canoni, quam Leonis Novellæ, contraria eſt, quod Ariſtenus de conſtitutione à ſe ex Baſilicis citatâ aſſerit.

In Can. VIII.

Οἱ κληρικοὶ ἐν μοναχείοις. Hîc denuò à generali hâc Synodo conſtitutum eſt, Clericos in monaſteriis & aliis iſtiuſmodi religioſis domibus conſtitutos, Epiſcopi illius poteſtati ſubjectos eſſe, in cùjus territorio aut paroeciâ degunt. de quâ re vide plura in annotationibus ad canonem IV. Quibus addamus illa legis civilis verba, *Monaſteria degunt ſeu cenſentur ſub Epiſcopis territoriorum ſuorum, & Abbatum quidem curam gerunt Epiſcopi, Monachorum verò Abbates.* l. 40. c. de Epiſcopis & Clericis.

Κατὰ τοὺς ἁγίους πατέρας ὥρισται. Hinc conſtat hanc conſtitutionem, quâ cautum eſt, ut Clerici, qui etiam in monaſteriis degunt, paroeciæ ſuæ Epiſcopo ſubjiciantur, non novam eſſe, ſed ab antiquis Patribus traditam, quam Patres Chalcedonenſes œcumenicæ Synodi autoritate confirmârunt.

In Can.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

In Can. IX.

Πρότερον τοῦτον γυμνάζειν ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου. Adverbium πρότερον hîc inprimis obſervandum eſt. Ex eo enim conſtat, hoc canone non caveri, ne Clerici nec civiles quaſlibet cauſas apud civiles Judices agant, ſed tantummodo, ut Epiſcopus, cui ſubſunt, eas priùs audiat, & ſi fieri poteſt, determinet. Idem etiam à Juſtiniano Imperatore conſtituitur, idque non ſolum in cauſis, quæ inter, ſed etiam quæ contra ſacratas quaſlibet perſonas moventur. Statuit enim, Εἴ τις κατά τινος κληρικοῦ ἢ μοναχοῦ, ἢ διακονίσσης, ἢ μοναστρίας, ἢ ἀσκητρίας, ἔχει τινὰ ἀγῶνα, διδασκέτω πρότερον τὸν ἴδιον ἐπίσκοπον, ὅτου πρότερον τούτων ἕκαστος ὑπάρχει τυγχάνει, ὁ δὲ τὸ πρᾶγμα μεταξὺ αὐτῶν διακρινέτω. καὶ εἰ κρίνει τὰ ἀρέσκοντα τοῖς μέρεσιν ὁ ἐπίσκοπος, ὀφείλει ὁ ἄρχων ἐπιδιδόναι τὰ ἀπὸ τῆς κατηλίκης. *Si quis contra Clericum, aut Monachum, aut diaconiſſam, aut monaſtriam, aut aſcetriam, aliquam habeat actionem, adeat priùs Epiſcopum, cui eorum unuſquiſque ſubditus eſt; ille verò rem inter ipſos dijudicet: & ſi quidem utraque pars judicatis acquieverit, magiſtratus executioni ea tradere debet.* Baſilic. lib. 3. tit. 1. cap. 35. Juſtinian. Novell. 123. cap. 21. In cauſis Eccleſiaſticis aliter ſe res habet. *Nam ſi Eccleſiaſtica cauſa eſt, nullam communionem habeant judices civiles circa talem examinationem, ſed ſanctiſſimus Epiſcopus ſecundum ſacras regulas cauſæ finem imponat.* Juſtin. ibid. Εἰ δὲ ἐκκλησιαστικὸν εἴη τὸ πρᾶγμα, μηδεμίαν κοινωνίαν ἐχέτωσαν οἱ πολιτικοὶ ἄρχοντες πρὸς τὸν τοιοῦτον ὑπάτιον, ἀλλ' οἱ ἐπισκοπικοὶ δικάσκοντες καὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνας τῷ πράγματι πέρας ἐπιτιθέτωσαν. Baſilic. l. 3. tit. 1. cap. 36.

Πρὸς τὸ ἴδιον ἢ πρὸς τὸ ἔντιμον δικάσεσθαι. Quæ hîc de cauſis contra Epiſcopos agendis decreta ſunt, à civilibus conſequenter legibus confirmantur. *Sed neque pro qualibet pecuniariâ cauſâ vel criminali Epiſcopum ad judicem civilem aut militarem, invitum producere aut exhibere citra Imperialem juſſionem permittimus.* Juſtin. Novel. 123. cap. 8. Ἐὰν ἐπίσκοπος εἴη ὁ κατηγορούμενος, ἢ πίστιν μητροπολίτην ὀφείλειν τὸ λεγόμενον καθ' οὗ δὲ μητροπολίτης εἴη, ἢ μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον ὑφ' ὃν πέλει. εἰ δὲ φιλόνικος, ἢ διάκονος, ἢ ἄλλος κληρικὸς, ἢ ἡγούμενος, ἢ μοναχὸς, ἢ ὁποιοῦτον ἔθος εἴη, ὑφ' ὃν ἔτι πέλοιτο, ὀφείλειν τὸ προσαγωγὸν βιβλίδιον· καὶ τῆς ἀληθείας ὀφειλούσης καὶ ἀποδεικνυούσης, ἔκδοτον πρὸς τὸ πλαίσιμα κατανικᾶσθαι ὑπομένοντα κατὰ ἄλλου τῷ κρίματι τοῦ ὀφείλοντος. Baſilic. l. 3. tit. 1. c. 17. *Si quis autem ſanctiſſimorum Epiſcoporum ejuſdem Synodi dubitationem aliquam ad invicem habeat, ſive pro Eccleſiaſtico jure, ſive pro aliis quibuſdam rebus; priùs Metropolita eorum, cum aliis de ſuâ Synodo Epiſcopis, cauſam examinet & judicet: Et ſi non rata habuerit utraque pars, quæ judicata ſunt, tunc beatiſſimus Patriarcha diœceſeos illius inter eos audiat, & illa determinet quæ Eccleſiaſticis canonibus & legibus conſonant, nullâ parte ejus ſententiæ contradicere valente. Si autem & à Clero, aut alio quocunque aditio contra Epiſcopum fiat, propter quamlibet cauſam, apud ſanctiſſimum ejus metropolitam ſecundum ſacras regulas & noſtras leges cauſa judicetur: Et ſi quis judicatis contradixerit, ad beatiſſimum Archiepiſcopum & Patriarcham diœceſeos illius referatur cauſa, & ille ſecundum canones & leges huic præbeat finem. Si verò contra Metropolitam talis aditio fiat ab Epiſcopo, aut Clero, aut aliâ quacunque perſonâ, diœceſeos illius beatiſſimus Patriarcha ſimili modo cauſam judicet.* Juſtin. Novel. 123. cap. 22. Εἴ τινες ἢ ὁποιοῦτον ὄθνειον τῆς αὐτῆς συνόδου ἀμφισβήτησίν τινα πρὸς ἀλλήλους ἔχοιεν, πρότερον ὁ μητροπολίτης αὐτῶν μεθ' ἑτέρων δύο ἐκ τῆς ἰδίας συνόδου ἐπισκόπων τὸ πρᾶγμα κρινέτω· καὶ εἰ μὲν ἐμμείνῃ ἑκάτερον μέρος τῇ κρίσει, τοιοῦτον ὁ μακαριώτατος πατριάρχης μεταξὺ αὐτῶν ἀκροάσθω. Baſilic. l. 3. tit. 1. cap. 38.

Ἡ ἔξαρχον τῆς διοικήσεως. Vox ἔξαρχος in genere Ducem, vel Principem conficiendæ alicujus rei ſignificat. Unde ἔξαρχος θεῶν ſacrorum Princeps, Plutarch. in Numâ. Hinc cùm Johannes Antiochenus à Synodo Epheſinâ defeciſſit, alioſque ad defectionem incitâſſet, hos dictum Johannem ἔξαρχον τῆς ἑαυτῶν ἀποστασίας habuiſſe, ipſa Synodus aſſerit, Act. 7. in proœmio videlicet ad canones. Cùm de regimine Eccleſiaſtico uſurpatur, diverſa ſignificat, prout cum diverſis nominibus conjungitur. Nam ἔξαρχος τῆς ἐπαρχίας eſt, Metropolita, quippe qui Provinciæ præeſt. Synodus Sardicenſis canone 6. διὰ γραμμάτων τῶν ἐξάρχων ἐπαρχίας, λέγω δὲ τῶν ὑπερκειμένων τῆς μητροπόλεως. Præſenti autem & decimo ſeptimo hujus Concilii canone, mentio fit ἐξάρχου τῆς διοικήσεως. Cùm autem διοίκησις ad Patriarcham propriè ſpectet, ut ἔξαρχος τῆς ἐπαρχίας idem eſt ac metropolita, ſic ἔξαρχος τῆς διοικήσεως idem, qui Patriarcha, ſit neceſſe eſt. Et hinc eſt, quòd Juſtinianus Imperator, Eccleſiaſticam hanc ſanctionem ſuâ etiam autoritate confirmans, pro Exarcho, Patriarcham diœceſeos ſubſtituit, *Si verò*, inquit, *contra Metropolitam talis aditio fiat ab Epiſcopo, aut Clero, aut aliâ quacunque perſonâ; diœceſeos illius beatiſſimus Patriarcha ſimili modo cauſam judicet.* Novel. 123. c. 22. Sic etiam vocem hanc interpretatus eſt Alexius Ariſtenus, ἔξαρχος τῆς ἐξάρχου τῆς διοικήσεως, ἤτοι τοῦ πατριάρχου, ὑφ' ὃν πάλαι τῶν ἐπαρχιῶν ἑκάστην μητροπολῖται. Unde Zonaras, ἐξάρχους δὴ τῆς διοικήσεως τοὺς πατριάρχας εἴη φασὶν, ſed ſtatim ſubiungens, ἄλλοι δὲ τοὺς μητροπολίτας. Sic quidem opinatus eſt Balſamon, cui ἔξαρχος τῆς διοικήσεως idem eſt, ὁ τῆς ὅλης διοικήσεως μητροπολίτης; nimirum acſi metropolita aliquis præter Patriarcham toti diœceſi præeſſet, quod inauditum eſt. Vetus interpres Latinus ἔξαρχον τῆς διοικήσεως rectiùs exponit, *primam ſedem*, Dionyſius Exiguus, *Primatem diœceſeos*, eum nimirum, qui primam & præcipuam diœceſeos ſedem tenet, & cui tota diœceſis aliquo modo ſubjecta eſt, ita ut in conſeſſibus ipſe aliis omnibus iſtius diœceſeos Epiſcopis præſideret: quales olim Epiſcopus Antiochenus in diœceſi Orientali, Alexandrinus in Ægyptiacâ, Epheſinus in Aſianâ, Cæſarienſis in Ponticâ, & Heracleenſis in Thracicâ diœceſi fuerunt, necnon Romanus in diœceſi ſuâ Occidentali. Quin etiam Epiſcopi Hieroſolymitanus & Conſtantinopolitanus tandem aliquando diœceſes ex aliis mutilatis vel abſorptis ſibi ſubditas aſſecuti ſunt. Et quidem in ipſo hoc Chalcedonenſi Concilio, hi octo Exarchi, ſive primates primi ante alios omnes ibi congregatos Epiſcopos ſederunt. In primâ enim Actione, ubi omnes Epiſcopi, qui tunc temporis conveniebant, enumerantur, hi octo primo in loco collocantur; in primis nimirum Leo Epiſcopus Romanus per Paſchaſinum, Lucentium, & Bonifacium, locum ejus tenentes; deinde Anatolius Conſtantinopolitanus; Dioſcorus Alexandrinus; Maximus Antiochenus; Juvenalis Hieroſolymitanus; Quintillus Heracleenſis; Thalaſſius Cæſarienſis; & Stephanus Epheſinus. Et ſic in aliis etiam hujus Concilii ſeſſionibus hi octo Exarchi primi collocantur, & ſubſcribunt; niſi quòd Dioſcorus Alexandrinus poſtea omittatur, ut à Concilio depoſitus. Et ut hi octo Exarchi in generali hoc Concilio primi ſederunt, ſic etiam unuſquiſque eorum in Synodis ſuæ diœceſeos præſedit. In præſenti autem canone aliud inſuper privilegium Exarchis hujuſmodi confirmatur; ut ipſi nimirùm omnes controverſias contra Metropolitanos motas determinare poſſint. Utrum omnes Exarchi hanc poteſtatem ante hoc Concilium exercuerint necne, incertum eſt: Hoc tamen certum, eam ab hoc Concilio illis primò confirmatam eſſe. Vide plura de Exarchis in annotationibus ad decimum ſeptimum hujus Concilii canonem. Hîc autem non ſine riſu inſuper adnotare poſſum ingenioſam iſtam, vel potius ridiculam horum verborum interpretationem à Franciſco Turriano & Severino Binio excogitatam. Neque enim ille ſolus, verùm etiam hic in notis ad præſentem canonem, ex hoc ipſo loco primatum Epiſcopi Romani ſuper univerſum orbem collegit. *Primatem diœceſeos, id eſt*, inquit Binius, *Epiſcopum Romanum; nam Græca vox hujus canonis ἔξαρχος non propriè Primatem, ſed Principem ſignificat: ſolus verò Romanus Pontifex eſt Princeps Chriſtianæ diœceſeos. His verbis igitur lex conſtituitur, ut ſi quis cum Metropolitano aliquo controverſiam habeat, non alibi eum convenire poſſit, aut debeat, quàm apud Principem diœceſeos, Romanum ſcilicet Pontificem.* En quo nimia partium ſtudia miſeros perduxerunt homines! Quis in poſterum dubitabit quidlibet ex quolibet deducere, ſi hunc ſenſum ex his verbis elici poſſe concedatur? Verum nimis noſtrâ abutuntur patientiâ, qui hoc modo nobis imponi poſſe arbitrantur. Cautum eſt hoc canone ut omnes Metropolitani ab *Exarcho diœceſeos* judicentur, id eſt, inquit Binius, ab Epiſcopo Romano. Quid ita? quoniam ille ſolus eſt Exarchus diœceſeos? ita ſane argumentari debuit, ſi quid probaret. Verùm hoc adeò abſurdum eſt, ut nec ipſi Papiſtæ, qui quidlibet pro cauſâ ſuâ effutire auſi ſunt, eo audaciæ adhuc pervenerunt, quâ hoc aſſerere potuerunt. Quid itaque? nimirum quoniam eſt *Princeps Chriſtianæ diœceſeos*. hem! *Chriſtianæ diœceſeos*! ubi gentium hoc diœceſeos epitheton invenit? in ipſo canone? nihil minus; in eo enim abſolutè dicitur, ἢ ἔξαρχον τῆς διοικήσεως, nec uſpiam Chriſtianæ diœceſeos mentio apud Patres occurrit, qui non unam, ſed plures per orbem Chriſtianum diœceſes ſtatuerunt; ut ante oſtenſum eſt. Sed facile eſt ſubodorari, quid ridiculum hoc commentum iis extorſit. Nimirum cauſa ab

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

eis susceptа per fas aut nefas defendenda est. A præsenti autem canone rectè intellecto prorsus destruitur; cujus proinde autoritatem ut eluderent, contrarium omnino verbis sensum effingere, & se potius derisioni, quàm causam suam ruinæ exponere coacti sunt. Enimvero nihil apertius esse potest, quàm hoc canone cautum esse, ut Clerici ab Episcopis suis, Episcopi à Metropolitanis, & Metropolitani ab Exarchis diœcesεos suæ ultimò judicentur. Nihil hîc privilegii Episcopo Romano plusquam aliis exarchis indulgetur, imo quidem minus quàm Constantinopolitano, uti mox videbimus. Hæc Papistarum aures ferre non possunt; ac propterea nihil morantur quid dicunt, modo aliquid dicere videantur. Sane si quâ par est integritate hunc canonem inspicerent, primo statim intuitu viderent, omnes Metropolitanos cujusvis diœcesεos Exarcho ejusdem subjectos esse, ejusdem, inquam, non Christianæ in genere, vel universalis nescio cujus diœcesεos Exarcho, cujus Patribus nunquam in mentem venit. Neque etiam permittit canon, ut Metropolitani accusati Episcopum Romanum, aut alium quemcunque præterquam proprium, in cujus diœcesi constituuntur, exarchum appellent; nisi forsitan Constantinopolitanum, quòd proximo loco observandum venit.

Η ἢ ἐ βασιλεύουσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνον. Hîc disjunctiva particula inprimis observanda est. Cautum est enim, ut si quis cum Metropolitano controversiam habeat, pro judicio adeat ἢ ἔξαρχον ἢ διοικήσεως, ἢ ἐ ἐ βασιλεύουσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνον. Adeo ut liberûm cuivis hîc relinquatur, causam suam contra Metropolitanum aliquem, vel apud Exarchum diœcesεos cui iste Metropolitanus subjicitur, vel apud thronum Constantinopolitanum agere. Quod quidem magnum est privilegium sedi Constantinopolitanæ hîc indultum; utpote cui omnes Metropolitanos judicandi jus tribuitur; idque non solùm post appellationes à reliquorum Exarchorum, sive Patriarcharum judiciis, ut nonnullis visum est, sed ita ut pro conquerentium arbitrio ipse aliorum omnium judicia prævеniat, & inconsulto Metropolitani alicujus Exarcho, causam contra eum motam determinet. Quod quidem majus est privilegium, quàm ullum unquam universale Concilium Episcopo Romano antehac asseruerat. Unde non mirum est Papistas nullum non movisse lapidem, quo privilegium hoc sedi Constantinopolitanæ confirmatum elevarent. Ut alios in præsenti taceam, Nicolaus I. Papa Romanus difficultatem vidit, & ad miserum hoc asylum fugit, eos solummodò Metropolitanos hîc intelligendos esse, qui juxta urbem Constantinopolitanam constituuntur. Audiamus verba, *Sed ne sine auctoritate canonicâ quicquam prosequi videamur, nunc Chalcedonensis Concilii sanctiones ad memoriam reducamus, quæ ita decernunt, si Clericus habet causam adversus Episcopum proprium, vel adversus alterum, apud Synodum Provinciæ judicetur. Quòd si adversus ejusdem Provinciæ Metropolitanum Episcopus vel Clericus habet querelam, petat primatem diœcesεos, aut sedem Regiæ urbis Constantinopolitanæ. In quo hic tenor observandus est, ut si videlicet Clericus, aut Episcopus adversus Metropolitanum habet querelam, & tantâ urgetur necessitate, vel si hoc grave non ferat, ubicunque sit positus Primatem diœcesεos petat. Quòd si juxta Constantinopolitanam urbem quispiam eorum constitutus, & solius præsulis ejus judicio velit esse contentus; petat eandem Regiam urbem. Cùm enim dixisset, petat primatem diœcesεos, præceptum posuit eadem sancta Synodus, regulamque constituit. Cùm verò disjunctiva conjunctione addidisset, aut sedem Regiæ urbis Constantinopolitanæ, dignet profectò quia hoc secundùm permissionem indulsit.* Nicol. 1. Epist. 8. ad Michael. Imp. Verumenimvero Patres Chalcedonenses in præsenti canone indefinitè loquuntur, non de Clericis, vel Episcopis, vel Metropolitanis prope Constantinopolim, sed ubicunque constitutis: ut ex ipsis verbis constat. Sed satis mirari nequeo, unde Nicolaus distinctionem istam inter præceptum & permissionem hauserit. Patres decreverunt, ut si quis adversus Metropolitanum querelam habeat, petat *vel Primatem diœcesεos, vel sedem Regiæ urbis Constantinopolis.* Quæ ita, inquit Nicolaus, intelligenda sunt, ut istis verbis *petat primatem diœcesεos*, Synodus præceptum posuit; his autem, *aut sedem Regiæ urbis Constantinopolitanæ*, permissionem tantùm indulsit. Ipsa autem canonis hujus verba hanc distinctionem non modò non admittunt, sed & prorsus respuunt. Nam absolutè hîc decernitur, ut causa contra Metropolitanos agitata, vel apud primatum diœcesεos, vel apud thronum Constantinopolitanum judicetur; prout conquerentibus visum fuerit: adeo ut duo hîc non præcipiantur, neque unum præcipitur, & alterum permittitur; sed unicum est decretum, quo conquerentium arbitrio relinquitur, ubi causa audienda est, apud primatem diœcesεos, aut Constantinopoleos thronum; & cautum est, ut omnes ejusmodi causæ hîc vel illic audiantur & determinentur. Sed non omittendum est, eundem etiam Nicolaum, proximè poverba ante citata, asserere per *primatem diœcesεos* in hoc canone nullum alium intelligendum esse, quam Episcopum Romanum. *Quem autem*, inquit, *Primatem diœcesεos sancta Synodus dixerit, præter Apostoli primi Vicarium, nullus penitùs intelligitur. Ipse enim est primas, qui & primus habetur & summus.* Quibus etiam verbis videre est, quâ ratione hoc asseruit. Hæc enim verba interpretatur, non juxta Græcum ipsius Synodi textum, sed juxta Dionysii Exigui versionem, hic autem ἔξαρχον ἢ διοικήσεως vertit *Primatem diœcesεos.* Per *primatem* autem Nicolaus nullum alium intelligere potuit, quàm qui *Primus* habetur. Verùm hoc argumentum à vocum similitudine deductum, idcirco invalidum esse ipse Nicolaus suspicatus videtur, quia Synodus non simpliciter *Primatem*, sed *Primatem diœcesεos* dixit. Quocirca ad vocem istam *diœcesεos* interpretandam dicam an corrumpendam se totum accingit. En verba. *Ne verò moveat, quia singulari numero diœcesεos dictum est, sciendum est, quia tantundem valeat dixisse Primatem diœcesεos, quantum si perhibuisset diœcesεon. Plenæ sunt enim sanctæ Scripturæ tali formâ locutionis. Nimirum ut Geneseos secundo, fons è terrâ ascendisse dicitur, ubi multi, inquit, fontes intelligendi sunt. Sic hic Patres numero singulari* diœcesεos *pro plurali* diœcesεon *usi sunt.* Verum si hoc sit leges exponere, operam & oleum omnino perdunt, qui eas condunt. Si verba enim legis cujuslibet pro libitu immutentur, & numerus pluralis pro singulari substituatur, nihil ita decerni potest, ex quo hujusmodi interpretes quemlibet sensum extorquere nequeunt. Hinc autem videre licet, in quantas angustias rediguntur, qui universalem Episcopi Romani primatum cum canonibus Ecclesiasticis reconciliare studeant, quippe quos torquere, immutare, & alios facere coacti sunt, priusquam simplicioribus persuadeant, Episcopum Romanum universalem sibi primatum ab universalibus Conciliis confirmatum habuisse. Exempli gratiâ hoc loco Patres Chalcedonenses statuerunt, ut Metropolitanorum causæ judicentur apud ἔξαρχον τῆς διοικήσεως; quæ verba ut ad opinionem istam stabiliendam vel invita trahantur, Binius, ut ante ostensum est, pro ἔξαρχον τῆς διοικήσεως substituit, *primatem Christianæ diœcesεos*, Turrianus, *Primatem universalis diœcesεos*: Nicolaus autem *primatem diœcesεon.* Quid est, si hoc non est, ludere cum sanctis universalium Synodorum canonibus, & omnem iis auctoritatem detrahere, ut qui pro libitu exponantur contra naturalem & genuinum verborum sensum? Sed quid si concederemus Episcopum Romanum per primatem diœcesεos hîc intelligendum esse? hinccine consequeretur universalem primatum hoc canone ei assertum esse? nequaquam, sed omnino contrarium. Nam quicunque per primatem diœcesεos intelligatur, eadem quæ illi, etiam Episcopo Constantinopolitano potestas hîc attribuitur, & confirmatur. Si quis enim contra Metropolitanum querelam habet, optio libera ei hoc canone indulgetur eligendi, quo tribunali judicetur, Romano aut Constantinopolitano: adeo ut parilis & æqualis Metropolitanorum causas judicandi potestas utrique hîc concedatur. Quocirca hæc verba etiam falsò sic expositа isti opinioni nequaquam favent, sed destruunt potius: quanto magis si rectè intelligantur, & prout verba sonant, & quemadmodum ante interpretati sumus.

In Can. X.

Μη ἐξεῖναι κληρικὸν ἐν δύο πόλεων. Idem ferè à Synodo Nicænâ 2. constituitur. Κληρικὸς ἀπὸ τοῦ παρόντος μὴ μεταπατείσθω ἐν δυσὶν ἐκκλησίαις. Syn. Nic. 2. can. 15.

Ὃς μείζονι δῶδεν. Justinianus, *Illud quoque adjiciendum est, ut quod hactenus indecenter fiebat, nequaquam in republicâ geratur: id est multos reverendissimorum Clericorum dedignari quidem in iis, quibus ordinati sunt, sanctissimis Ecclesiis, aut hîc aut in Provinciis deservire, ad sanctissimam verò majorem Ecclesiam, & venerabilem Clerum ejus per patrocinium quodlibet accedere. Quod de cetero omnimodo fieri prohibemus.* Justin. Nov. 3. c. 2.

Διὰ ἢ φιλοδοξίαν εἰς μείζονα. Hîc deest verbum ἐπιδιδόντα, quod Codices Augusti Gallandi, & Amerbachii post φιλοδοξίαν ponunt, legentes, διὰ δὲ φιλοδοξίαν ἐπιδιδόντα εἰς μείζονος πόλεως ἐκκλησίαν.

Διὰ

Διὰ τῦ κυρίου. Codex Amerbachianus rectiùs legit διὰ τούτου τῦ κυρίου.

Τοῖς τῆς ἀρχιερέως ἐκκλησίας. Hic locus in Epitome hujus canonis sub nomine Aristeni, & in alterâ Simeonis Logothetæ, in Justelli Bibliothecâ editis, plenius legitur, τῆς τῶν ἀρχιερέως ἀφίσμασιν ἐκκλησίας.

In Can. XI.

Ἐπιστολίοις, ὕπερ εἰρηνικῶν. Concilium etiam Antiochenum εἰρηνικῶν meminit, statuens, Μηδένα ἄνευ εἰρηνικῶν γράμματα ἐπὶ ξένην. can. 7. Hujusmodi εἰρηνικὰ ἐπιστολαὶ, sive γράμματα, datæ sunt olim tam Clericis quam Laicis pauperibus peregrè proficiscentibus, quibus ostensis, quocunque se convertunt, hospitio excepti sunt. Εἰρηνικὰ *Pacifica litera* ab Episcopo suo indultæ sunt Clericis, qui in aliam urbem migrare, & in clerum ejus recipi cupiunt, vel etiam ab Archiepiscopo Episcopis ad Imperatorem proficisci volentibus: ut Balsamon & Zonaras in hunc canonem, atque etiam Matthæus Blastares, lit. A. cap. 9. affirmant: quibus etiam Scholiastes Harmenopuli suffragatur, Εἰρηνικὰ εἶναι ἐπιστολὰς αἱ δίδονται παρὰ ἐπισκόπων διδόμεναι τοῖς κληρικοῖς ἵνα δι' ἐνδείαν εἰς ἑτέραν ἀπαλθεῖν πόλιν, καὶ παρ' ἐκεῖ κλήρῳ καταλεγῆναι. αἱ καὶ τοῖς ἐπισκόποις παρὰ τῶν ἀρχιεπισκόπων διδόμεναι περὶ βασιλέα διά τινα χρείαν ἀπερχομένοις. Harmenop. epit. sect. 3. tit. 2. Et hæ quidem pacificæ Clericis concessæ in citato Synodi Antiochenæ canone intelligendæ sunt, quippe qui non de Laicis, sed Clericis agit. Præsens autem canon de pauperibus in genere, Laicis etiam, loquitur, statuitque ut quicunque auxilio indigent, non nisi cum pacificis literis viam ingrediantur: quæ quidem à Sozomeno optimè describuntur, ubi de Juliano ait, οὐχ ἥκιστα δὲ ζηλῶσαι λέγεται τὰ συμβάλματα τῶν ἐπισκοπικῶν γραμμάτων, οἷς ἔθος ἀμοιβαδὶν τοὺς ξένους ἅπαν δέχεσθαι ἐπιόντας, καὶ παρ' οἷς ἂν ἀφίκωνται, πάντας καταγνῶναι, καὶ ἀγαθοὺς ἀξιῶσαι, οἷά γε γνωρίμους καὶ φιλτάτους διὰ τὴν τῆς συμβόλου μαρτυρίαν. *Sed præcipuè notas ac tesseras Episcopalium literarum admiratus esse dicitur, quibus solent peregrinos sibi invicem commendare, ut undelibet venientes ad quoscunque accesserint, tanquam noti atque amici excipiantur, hospitio, & benignè curentur, ob testimonium ejusmodi notæ.* Sozom. Hist. Eccl. l. 5. c. 16. Et Gregorius Nazianzenus etiam de eodem Apostatâ verba habens, ait, Ἐπὶ δὲ καταγώγια πέπαιδευκε καὶ ξενῶνας, καὶ τὴν εἰς τοὺς ἀναγκαίους φιλανθρωπίαν, τὴν δ' ἄλλην ἐπόσην καὶ τὴν ἐν τοῖς ἐπιστολιμαίοις συμβόλοις, οἷς ἡμεῖς ἐξ ἔθνους εἰς ἔθνος τοὺς χρήζοντας ἐφοδιάζομεν. *Quinetiam diversoria & domos excipiendis hospitibus extruere constituebat, simulque humanitatem erga pauperes adjungere, cùm aliam, tum eam, quæ in tesseris Epistolaribus consistit, quibus nos egenos ex gente ad gentem transmittimus.* Greg. Naz. orat. 1. adv. Jul. E quibus constat pacificas hujusmodi literas crebro olim in usu fuisse, & vocatas esse συμβόλματα τῶν ἐπισκοπικῶν γραμμάτων, & συμβόλματα ἐπιστολιμαῖα. Easdem etiam Tertulliani temporibus usitatas fuisse, ex his ipsius verbis colligere est, *Communicatio pacis, & appellatio fraternitatis, & contesseratio hospitalitatis, quæ jura non alia ratio regit, quàm ejusdem Sacramenti una traditio.* Tertul. de præscript. adv. hæret. cap. 20. Nam verba illa *contesseratio hospitalitatis*, indicant Symbolum aliquod tunc temporis inter Christianos usurpatum fuisse, quo ostenso, hospitio à se invicem accepti sunt. Contesserationem autem vocat à tesserâ illâ hospitali, quam dimidiatam Gentiles etiam hospitibus dare soliti fuerunt, ut qui eam afferebant, agnosci illico & hospitio accipi poterant, tanquam veteres amici atque hospites. Unde Plautus in Pœnulo, Act. 5.

Ag. *Siquidem Antidamæ Demarchi quæris adoptatitium,*

Ego sum ipsus, quem tu quæris. Poe. *Hem quid ego audio.*

Ag. *Antidamæ gnatum me esse.* Poe. *Si ita est,*

Tesseram

Conferre si vis hospitalem, Eccam attuli.

Ag. *Agedum huc ostende. Est par probe, nam habeo domi.*

Poe. *O mi hospes, salve multum; nam mihi tuus pater,*

Pater tuus ergo hospes Antidamas fuit.

Hæc mihi hospitalis tessera cum illo fuit.

Ag. *Ergo hîc apud me hospitium tibi præbebitur.*

Hinc tesseram frangere idem est, quòd jus hospitii violare; unde idem Plautus in Cistellariâ, Act. 2.

Hîc apud nos jam Alcesimarche confregisti tesseram:

In pacificis autem literis, quas Episcopi pauperibus peregrinantibus dare soliti fuerunt, ut fideles iis subvenirent, hæc duo comprehensa sunt, illos nimirum, qui eas afferebant, & revera pauperes esse, & dignos quibus eleemosynæ darentur. Et sic quidem hanc primam canonis hujus partem Josephus Ægyptius interpretatus est. كـــل المساكين الذين يسالون الصدقة فقد امرنا ان يكتب لهم منشورات اذا بحث عن امرهم وانهم محقين للصدقة وان حاجتهم تنقص

De omnibus pauperibus, qui eleemosynas rogant, mandamus modo, ut scribantur iis Epistolæ, cùm inquisitum est in negotia eorum, & quòd illi digni sunt eleemosynis, & quòd necessaria iis deficiunt. Quicquid enim hujusmodi Epistolis necessarium est, ad hæc duo capita referatur.

Τὰς συναπτὰς ἐπιστολὰς. De his videsis annotationes in can. Apostol. 12.

Ἀπολυτικὰ γράμματα, αἱ καὶ εἰρηνικαί. Balsamon dimissorias cum pacificis literis hîc confundit. Et sic ab aliis sæpe confunduntur. Et quidem, si pacificæ Clericis datæ intelligantur, eædem propemodum fuerunt, quæ dimissoriæ; & eodem nomine meritò appellentur: quippe quibus ostensis, Clericus quilibet in alienæ parœciæ Clerum admitti potest: de quibus videsis annotationes in Syn. Trull. can. 17. Pacificæ autem propriè sic dictæ, quæque hoc canone intelliguntur, longe aliæ fuerunt; utpote quæ non Clericis, ut in Clerum; sed pauperibus, ut in hospitium alibi reciperentur, datæ sunt. Adeo ut distinctio à nobis ante observata inter pacificas Clericis & Laicis concessas hunc locum egregiè explicat. Etiamsi enim pacificæ Laicis indultæ, dimissoriæ propriè non dicantur; de iis tamen, quæ Clericis datæ sunt, rectè hîc Balsamon ait, Ἀπολυτικὰ γράμματα, αἱ καὶ εἰρηνικὰ λεγόμεναι.

Καὶ χαρῶν. Hæc verba, usque ad ἀνιόντων αὐτῶν, in MS. Amerbachiano desiderantur; quemadmodum & ea, quæ nonnullis interjectis occurrunt, ὡς εἰρηνικὰ βεκδίκτα τῶν δι' ὀρθὴν ἀφορμὴν ἢ δικαιοδότων δίκην γνώμην παρχοντι.

In Can. XII.

Ἦλθεν εἰς ἡμᾶς. Ut veram hujus canonis occasionem, & genuinam exinde illius intelligentiam clariùs assequamur, inprimis tenendum est, controversiam inter Photium Tyri, & Eustathium Beryti Episcopum in hoc Concilio, actione quartâ, agitatam, præcipuam huic condendo canoni materiem præbuisse. Enimvero Tyrus olim Phœniciæ metropolis fuit, & inter alias propterea urbes in eâdem Provinciâ constitutas, Berytum sibi subjectam habuit. Verùm Eustathius Beryti Episcopus ab Imperatore Theodosio impetraverat, ut dicta Phœniciæ Provincia in duas divideretur, & unâ illius parte Episcopo Tyri, vero metropolitæ, reservatâ, altera sibi concederetur, cujus ipse Metropolitanus esset, quâque Episcoporum ordinationes celebraret, & reliqua metropolitica jura solus exerceret. Urbes tunc tem-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

poris à Tyriorum metropoli reſciſſæ erant, Byblos, Botrys, Tripolis, Orthesiades, Arcæ, & Antarados. Hæc Provinciæ illius diviſio ab Imperatore impetrata, etiam à Synodo quâdam Epiſcoporum Conſtantinopoli habitâ confirmata eſt; cujus decreto ipſe etiam Photius Tyri metropolitanus, ſubſcripſit quidem, ſed invitus, nec ſine excommunicatione ei à Concilio intentatâ, niſi conſentiret: Ac proinde Marcianum poſtea Imperatorem, libello oblato, ſupplex oravit, ut pragmaticâ ſuâ formâ ad præfectos ſuos, & ad præſens Concilium Chalcedonenſe miſsâ, curaret, ut priſtina metropoli ſuæ jura juxta Eccleſiaſticos canones reſtituerentur. Marcianus cauſam ad Concilium refert, & per Judices ſive Magiſtratus ſuos, qui præſentes erant, Patres ibi congregatos certiores facit, ſibi non placere, ut Epiſcoporum negotia juxta pragmaticos typos, ſed juxta leges Eccleſiaſticas adminiſtrentur. Nam οἱ ἐνδοξότατοι Ἀρχοντες εἶπον· τῷ θειοτάτῳ δικαστῇ ἡ οἰκουμένης ἤρεσε, μὴ χρῆναι θεῖα γράμματα ἢ φραγματικοὺς τύπους τὰ περὶ ὁσιωτάτων ἐπισκόπων ἀφαιρεῖσθαι, ἀλλὰ χρῆναι τοὺς κανόνας τοὺς ἀπὸ τῶν ἁγίων πατέρων νομοθετηθέντας. Act. Concil. Chalced. act. 4. p. 245. ed. Col. an. 1618. Hinc Judices Synodum interrogabant, utrum hanc quæſtionem è ſacris pragmaticis, an è canonibus examinari velit: reſpondit Synodus, χρῆναι τοὺς κανόνας φραγματικὸν μηδὲν ἰσχύειν· οἱ κανόνες τῶν πατέρων κρατείτωσαν, *Contra canones pragmaticum nihil valebit. Canones Patrum obtineant.* Quapropter Judices paulo poſt rogârunt, ut canones de hâc re legerentur; & lectus eſt quartus Concilii Nicæni. Ex cujus præſcripto Judices dixerunt, quod Photius Tyri metropolita omnem ordinandi poteſtatem in omnibus primæ Phœnices Provinciæ civitatibus haberet, & Euſtathius Beryti Epiſcopus è ſacro pragmatico typo, quem obtinuerat, nihil amplius ſibi vindicaret, quàm reliqui Epiſcopi ejuſdem Provinciæ. οἱ μεγαλοφυεστάτοι καὶ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον καὶ κρῖναι τοὺς κανόνας τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων, καὶ κρῖναι τὸν ψῆφον καὶ δικαίαν πάσης τῆς ἁγίας συνόδου, φάσκων ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τυρίων μητροπόλεως τὸν πᾶσαν ἐξουσίαν τοῦ χειροτονεῖν ἐν ὅλαις ταῖς πόλεσι τῆς φοίνικης ἐπαρχίας ἔχειν· Εὐσέβιος δὲ ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος ἀπὸ τοῦ θείου φραγματικοῦ τύπου μηδὲν πλέον ἑαυτῷ ἐνδοκεῖν τῆς λοιπῶν ἐπισκόπων τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας. ibid. pag. 247. Huic definitioni tota Synodus conſenſit dicens, αὕτη δικαία κρίσις· αὕτη Θεοῦ κρίσις· αὕτη δικαία ψῆφος. Et poſt alia nonnulla interſerta, Cecropius Epiſcopus Sebaſtopolis petiit, ut ejuſmodi pragmatica in poſterum ceſſarent & canones per omnia tenerent, δεόμεθα, inquit, ὥστε ἀργῆσαι ἀναπρῴτως τὰ ἐπὶ βλάβῃ τῆς κανόνων φραγματικὰ πραχθέντα παρὰ τὴν ἐν πάσῃ ἐπαρχίᾳ· κρατῆσαι δὲ τοὺς κανόνας διὰ πάντων. Cui petitioni Judices Synodum interrogabant, utrum ipſa aſſentiret. Aſſenſit autem Synodus, & exclamavit, πάντες τὰ αὐτὰ λέγομεν. ὅλα τὰ αὐτὰ λέγομεν. ὅλα τὰ φραγματικὰ ἀργήσαι· οἱ κανόνες κρατείτωσαν. Unde Judices dicebant, ſententiam Synodi confirmantes, χρῆναι τὸν ψῆφον τῆς ἁγίας συνόδου, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις ἐπαρχίαις τὰ τῶν κανόνων κρατεῖν. Ex his igitur perſpicuum redditur, quâ occaſione præſens hîc canon conſtitutus eſt; quippe qui nihil aliud eſt, quam iſtud decretum in canonis formam redactum, unà cum pœnâ tranſgreſſoribus interminatâ: quæ etiam ita prudenter temperata eſt, ut ipſa principum pragmatica neutiquam condemnentur, ſed tantum Epiſcopi, qui per ea Provincias dividere aggrediuntur, quos Synodus deponi ſtatuit. Et quidem hic canon non niſi ſummâ urgente neceſſitate editus fuit. Antea enim ubicunque Imperatores civitatem aliquam metropoliticâ dignitate in negotiis civilibus dignati ſunt, eandem etiam in Eccleſiaſticis Epiſcopi earum ſibi arripere conſueti ſunt: adeo ut honores Eccleſiaſtici ex politicis penderent, & ſi cui Imperatori placuerit, quivis Epiſcopus à Metropolitani ſui juriſdictione eximi, & ipſe Metropolitanus fieri potuit. Quod Innocentius I. Papa Romanus in Epiſtolâ ad Alexandrum Epiſcopum Antiochenum obſervavit olim, & condemnavit; cujus digniſſima ſunt verba, quæ adnotentur. *Nam quod ſciſcitaris*, inquit, *utrum diviſis Imperiali judicio Provinciis ut duæ metropoles fiant, ſic duo Metropolitani Epiſcopi debeant nominari. Non ergo viſum eſt ad mobilitatem neceſſitatum mundanarum Dei Eccleſiam commutari, honoreſque aut diviſiones perpeti, quas pro ſuis cauſis faciendas duxerit Imperator. Ergo ſecundum priſtinum Provinciarum morem Metropolitanos Epiſcopos convenit nominari.* Innoc. Epiſt. ad Alex. Antioch. Sed non omittendum eſt, aliam etiam cauſam ejuſdem ferè generis atque priorem in hoc Concilio agitatam fuiſſe inter Eunomium Epiſcopum Nicomedienſem, totius Bithyniæ antiquitùs Metropolitanum, & Anaſtaſium Epiſcopum Nicænum, qui ex reſcripto Imp. Valentiniani & Valentis metropoliticam dignitatem ſedi ſuæ arrogavit. Sed hæc etiam controverſia eodem modo, quo prior, à Concilio determinata eſt: nimirum ut antiqua Metropolis Nicomedienſis privilegia ſua juraque inviolata haberet; Nicæna autem ab Imperatoribus de novo honorata, nudum mettopoleos nomen & honorem ſine metropoliticâ quavis autoritate retineret: ut fusè traditur in Actione 13. hujus Concilii: videſis etiam Synodalem Epiſtolam Nicolai Patriarchæ CP. ad Alexium Comnenum, quæ multis probat, ex ſacris Canonibus atque legibus, non fas eſſe, ut Epiſcopatus à metropolibus auferantur, nec in metropoles evehantur. In Juris Græco Rom. lib. 2. pag. 271.

Ἀνάγνωθι καὶ ἐν τῷ Τρούλλῳ. Hæc uſque ad ἐν μέρει incluſivè in Codice Amerbachiano deſiderantur.

In Can. XIV.

Ἡ Ἰουδαίῳ. Chriſtianos cum Judæis matrimonium inire leges etiam civiles vetuerunt. Μή τις Χριστιανὴ γυναῖκα ἀφῇ γάμων Ἰουδαίου λαμβάνειν· μήτε Ἰουδαῖος Χριστιανὸς εἰς συζυγίαν ἐνέσθω. εἰ γάρ τι τοιοῦτον ἁμαρτάνει, ἐν τῇ τῆς μοιχείας ποινῇ ὑπο-καλλόμενος ἦν. Baſilic. l. 1. tit. 1. c. 35. *Ne quis Chriſtianam mulierem in matrimonium Judæus accipiat, neque Judæa Chriſtianus conjugium ſortiatur. Nam ſi quis aliquid hujuſmodi admiſerit, adulterii vicem commiſſi hujuſmodi crimen obtinebit, libertate in accuſandum publicis quoque vocibus relaxatâ.* l. 6. c. de Judæis. Idem ſtatuit Concilium Aurelianenſe 2. c. 19.

In Can. XV.

Διάκονον μὴ χειροτονεῖσθαι γυναῖκα. Τὰς διακόνους, ſive Diaconiſſas in Eccleſiâ primitivâ conſtitutas eſſe, & Eccleſiæ miniſtrâſſe, ex crebrâ earum mentione conſtat. D. Paulus Phœben commemorat Eccleſiæ Cenchrenſis diaconiſſam, Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὖσαν διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς. Epiſt. ad Rom. c. 16. 1. Plinius ſecundus etiam in Epiſtolâ ad Trajanum earum meminit. *Quo magis*, inquit, *neceſſarium credidi, ex duabus ancillis* (Chriſtianis) *quæ miniſtræ dicebantur, quid eſſet veri & per tormenta quærere.* Plin. Epiſt. l. 8. Ep. 97. Tertullianus etiam nonnullas in Eccleſia mulieres ſuis temporibus ordinatas indicat, dicens, *Quantæ igitur, & quæ in Eccleſiis, ordinari in Eccleſiâ ſolent.* Tertull. de exhort. ad Caſtitatem cap. 13. Et alibi, *Quantum fidei detrahant, quantum obſtrepant ſanctitati nuptiæ ſecundæ, diſciplina Eccleſiæ, & præſcriptio Apoſtoli declarat, cum digamos non ſinit præſidere, cum viduam allegi in ordinationem, niſi univiram non concedit.* Id. ad uxor. l. 1. cap. 7. Meminit & Clemens Alexandrinus, Οὕτω μὲν οἰκείως τῇ διακονίᾳ ἀφιερωμένῳ τῷ κηρύγματι προσκείμενος, οὐχ ὡς γαμετὴν, ἀλλ' ὡς ἀδελφὴν περιῆγεν τὰς γυναῖκας συνδιακόνους ἐσομένας πρὸς τὰς οἰκιουρούς γυναῖκας, δι' ὧν καὶ εἰς τὸν γυναικωνῖτιν ἀδιαλήπτως παρεισεδύετο ἡ τοῦ κυρίου διδασκαλία. Ἴσμεν γὰρ καὶ ὅσα περὶ διακόνων γυναικῶν ἐν τῇ ἑτέρᾳ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῇ ὁ γνησίως διατύπωσε Παῦλος. Clem. Alex. Strom. l. 3. Quod ad miniſterium earum ſpectat, non exiſtimandum eſt iis unquam licitum fuiſſe Sacerdotale aliquod munus obire, ſed inſtitutæ ſunt tantummodo ad mulierum miniſteria, ut majori modeſtiâ & reverentiâ peragerentur; ut cum mulieres baptizandæ ſunt, aut corpora earum inſpicienda. Epiphanius, Παρατηρητέον δὲ, ὅτι ἔχει διακονισσῶν μόνον τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτήδευμα, χάριτος τινὸς νοούμενος, καὶ τούτων τῶν ἐπὶ χαιετίσεως προσβύτιδας, ἁγλαΐᾳ δὲ προσευτειδίας, ἢ ἱερείαις ἀφοσιώσεως. καὶ γὰρ οὔτε διάκονος ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ τάξει ἐπισκόπου τι μυστήριον ἐπιτελεῖ, ἀλλὰ μόνον διακονεῖν τὸ ἐπιτελούμενον. Epiphan. hær. 79. Collyrid. num. 4. Et plenius paulo ante, Καὶ ὅτι μὲν διακονισσῶν τέλεια ἔδει εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἀγὰ εἰς τὸ ἱερατεύειν, ὑδί τι ἐπιχειρεῖν ἐπιτρέπων, ἕνεκεν δὲ σεμνότητος τῆς γυναικείου ἤθους, ἢ δι' ἄφραν λογῆς, ἢ ἐπισκέψεως πάθους, ἢ πόνου, ἢ ὅτε γυμνωθεῖν σῶμα γυναικὸς, ἵνα μὴ ὑπὸ ἀνδρῶν ἱερουργούντων θεωθείη, ἀλλ' ὑπὸ τῶν διακονίσσης, ἃ ἐπιτάσσεται ἀπὸ τοῦ ἱερέως ἐπιμελεῖσθαι πρὸς τὴν ἄφραν τῆς ἐπιδεομένης γυναικὸς ἐν τῇ ἄφρᾳ τῆς τοῦ σώματος αὐτῆς γυμνώσεως, τοῦ τέλματος τῆς ἐυταξίας, καὶ ἐκκλησιαστικῆς εὐνομίας ἐπισημένης, ἐν μέσῳ χειρὸς σφόδρα ἀσφαλισμένης. ibid. num. 3. Et in expoſitione fidei Catholicæ, Καὶ διακόνισσαι δὲ καθίστανται εἰς ὑπηρεσίαν γυναικῶν μόνον, διὰ τὴν σεμνότητα, ἀν χρεία κατεπείγῃ, λογῆς ἕνεκα, ἢ ἐπισκέψεως σωμάτων.

σαμένον. Id. expos. fid. num. 21. Si quid etiam negotii Episcopus, aliusve Sacerdos cum mulieribus habuerit, & ipse eas adire nequiverit, ne illud vitio ei ab infidelibus verteretur, id per Diaconissas mitti consuetum est, & in baptismo mulierum illæ nonnullas earum partes ungere solitæ fuerunt. Περχωρείτω ἡ κὴ διάκονον πρὸν κὴ ἁγίαν εἰς τὰς θείας γυναικῶν ἀναστάσεις· ἔτι γὰρ ἐπίτιμον ἦν παν οἰκίαις ἀνδρα διάκονον γυναῖξιν ὑ δυία τι πέμπειν διὰ τὰς θεῖ φαύλων διανοίας· κὴ γὰ εἰς πολλὰς χρείας γυναικὸς χρήζουσι διακόνε· κὴ πρῶτον μὲ ἐν τῇ φωτίζεσθαι γυναῖκας, ὁ διάκονο χρίσει μὲ μόνον τὸ μέτωπον αὐτῆ τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ· κὴ μετ' αὐτὸν ὑ διάκονο ἀλείφει αὐτάς. Constit. Apost. l. 3. cap. 15. In sacro etiam baptismate celebrando, Diaconus viros suscepit, mulieres autem diaconissa. Καὶ ὁ μὲ ἄνδρα ὑποδεχέσθω ὁ Διάκονο, τὰς ἢ γυναῖκας ἡ διάκονος. ib. cap. 16. His etiam januæ, quâ mulieres Ecclesiam ingrediebantur, custodia concredita est. Διακόνισσα, ὐκ εὐλογεῖ· ἀλλ' ὐδὲ τ ὧν πιστῶν οἱ προσεύχεται, ἢ εἰ διάκονοι ὑπηρετεῖ, ἀλλ' ἢ τῶ φυλάττειν τὰς θύρας, κὴ ὑξυπηρετεῖσθαι τῆς προσευχομένοις ἐν τῷ βαπτίζεσθαι τὰς γυναῖκας διὰ τὸ ἐυπρεπές. ibid. lib. 8. cap. 28. Alibi etiam eædem constitutiones, Apostolicæ vulgò dictæ, præcipiunt, nullam mulierem ad Episcopum aut Diaconum, accedere sine diaconissâ, ἵνα μὴ ἀνὰ τὰς διακόνε μαθηταὶ πρὸς τὸν γυνὴ τῇ διακόνῳ ἢ τῇ ὑποδιακόνῳ. ibid. l. 2. cap. 26. Sed in isto fateor capite egregiæ de diaconissis nugæ & inceptiæ occurrunt. Ibi enim asseritur, Episcopum esse instar Dei Patris; Diaconum instar Jesu Christi; & Diaconissam instar Spiritûs sancti: ac proinde Diaconissam nihil agere sine Diacono, sicut nec Spiritus sanctus aliquid agit sine Christo. ὡς ἐδὲ ὁ παράκλητο ἀφ' ἑαυτῦ τ λαλεῖ ἢ πνεῖ, ἀλλὰ δοξάζων τ Χριςὸν φανερὸς τὸ ἑαυτῦ θέλημα. Quæ nimis insulsa sunt, & blasphemam πνευματομάχων opinionem redolere videntur. In nonnullis porro locis Diaconissæ rudes & indoctas mulieres elementa fidei & responsa in baptismo reddenda docuerunt. Concilium Carthaginense quartum, *Viduæ vel sanctimoniales, quæ ad ministerium baptizandarum mulierum eliguntur, tam instructæ sint ad officium, ut possint apto & sano sermone docere imperitas & rusticas mulieres, quo tempore baptizandæ sunt, qualiter baptizatori interrogata respondeant, & qualiter accepto baptismate vivant.* Conc. Carthag. 4. can. 12. Justinianus etiam Diaconissas, dicit, *adorandis ministrare baptismatibus, & aliis adesse secretis, quæ in venerabilibus ministeriis per eas ritè aguntur.* Justin. Novel. 6. cap. 6. De iisdem etiam D. Hieronymus ait, *Sicut etiam nunc in Orientalibus diaconissæ mulieres in suo sexu ministrare videntur in baptismo & ministerio verbi: quia privatim docuisse fœminas invenimus, sicut Priscillam, cujus vir Aquila vocabatur.* Hieron. in Epist. ad Rom. cap. 16. unde constat hujusmodi Diaconissas, Orientalibus usitatas, in Occidentalibus partibus ferè ignotas esse; in quibus tamen anus quædam nutritæ sunt, quæ ægrotantibus ministrare poterant; ut idem D. Hieronymus docet, dicens, *Quod si hujusmodi non fuerint consanguinitatis, castimoniæque personæ, multas anus nutrit Ecclesia, quæ & officium præbeant, & beneficium accipiant ministrando* (ægrotanti) *ut infirmitas quoque tua fructum habeat eleemosynæ.* Hieron. ad Nepotianum. Diaconissas autem propriè sic dictas in Galliis olim ordinatas fuisse, ex eo constat, quòd ordinatio earum à pluribus postea Gallicanis Conciliis sublata & prohibita est. Concilium Arausicanum primum anno 441. habitum dicit, *Diaconissæ omnimodè non ordinandæ: Si quæ jam sunt, benedictioni, quæ populo impenditur, capita submittant.* Conc. Arausic. can. 26. Concilium Epaunense, anno D. 509. *Viduarum consecrationem, quas Diaconas vocant, ab omni regione nostrâ penitus abrogamus: solam iis pœnitentiæ benedictionem, si converti ambiunt, imponendo.* Conc. Epaun. can. 21. Sed cùm contra hos canones adhuc à nonnullis actum fuerit, Concilium Aurelianense secundum anno 536. celebratum, statuit, ut *fœminæ, quæ benedictionem Diaconatûs hactenus contra interdicta canonum acceperunt, si ad conjugium probantur iterum devolutæ, à communione pellantur.* Conc. Aurel. 2. can. 17. *Placuit etiam, ut nulli postmodum fœminæ diaconalis benedictio pro conditionis hujus fragilitate credatur.* ib. can. 18. In Oriente autem earum ordinatio diutiùs obtinuit: cujus formula sive ritus in Euchologio etiamnum extat. Summa huc redit. Diaconissa ordinanda Pontifici præsentatur, qui ei caput inclinanti manum imponit, tresque cruces efficit, κλινάσης αὐτῆς τὴν κεφαλὴν ἐπιτίθησι τὴν χεῖρα αὐτῆς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, κὴ πιών σαυτὸν τρεῖς, ἐπεύχεται ταῦτα. Et cum preces peractæ sunt, Pontifex diaconicam stolam, μαφόριον dictam, collo ejus circumdat, duas ejus extremitates ante pectus reducens, & postea Diaconus in ambone stans, ait, πάντων ἡμῶν μνημονεύσαντες. &c. Vide ordinationem ejus fusiùs expositam à Matthæo Blastare in Syntagmate lit. r. cap. 11. Verum Balsamon in præsentem canonem testatur diaconissas suis temporibus non ordinatas esse. Διακόνισσα γὰρ σήμερον ὐ χειροτονεῖται. Et rationem reddit, quòd mulieres ad altare ingredi vetentur. Sed & in responsis ejus ad Marcum Alexandrinum aliam addit rationem. Πάλαι πότε κὴ τάγματα διακονισσῶν τῆς χειρὸν ἐπιγινώσκετο, κὴ εἶχον κὴ αὐτὰ βαθμὸν ἐν τῷ βήματι. ἢ ἡ θεῖ ἐμβρύου κάκωσις τὸν ἀναστασιαν ταύτην ἐκ τῆς θείας κὴ ἁγίου βήματο ἀπέκρυψεν. Balsam. respons. ad Marc. Alex. interrog. 35. Addit tamen ibidem in Ecclesiâ Constantinopolitanâ etiam tunc dierum Diaconissas quasdam delectas fuisse, quæ quidem ad altare ingredi non poterant; sed muliebrem cœtum Ecclesiasticè dirigerent. Παρὰ τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ τῆς ἡμῶν θεῖ Κωνσταντινουπόλεως διακόνισσαι προχειρίζονται, μίαν μὲ μετουσίαν μὲ ἔχυσαι ἐν τῷ βήματι, ἐκκλησιάζεσθαι ἢ τὰ πολλὰ, κὴ τὸν γυναικωνῖτιν ἐκκλησιαστικῶς διορθοῦμθαι. ibid. Quæstio Marci Alexandrini, cui Balsamon his respondit, hæc fuit, εἰ θεῖοι κανόνες μέμνηνται διακονισσῶν· ζητοῦμεν ἔν μαθεῖν, ποῖόν ἐστι τὸ τοιοῦτον λειτούργημα; E quâ quæstione conficitur, Diaconissas nullas Alexandriæ tunc temporis ordinatas fuisse, quippe quarum ministerium ipsi Patriarchæ Alexandrino incognitum fuit.

Περὶ ἐνὸς παραίτητα. D. Paulus viduam minorem annis sexaginta non eligendam esse præcipit, χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἑξήκοντα γεγονυῖα ἑνὸς ἀνδρὸς γυνή. 1. Tim. 5. 9. Unde Tertullianus, *Ad quam sedem viduarum prater annos sexaginta, non tantum univiræ, id est, nuptæ aliquando eliguntur, sed & matres, & quidem educatores filiorum.* Tertul. de veland. virginibus cap. 9. Imperatores Valentinianus, Theodosius & Arcadius, *Nulla nisi emensis sexaginta annis secundum præceptum Apostoli ad Diaconissarum consortium transferatur.* l. 9. c. de Episcopis & Clericis. In nonnullis, fateor, codicibus pro *sexaginta* legitur *quinquaginta.* Sed *sexaginta* omnino legendum esse, ex eo patet, quòd Apostoli præceptum citatur, quo sexaginta anni iis determinantur. Eandem iis ætatem S. Basilius can. 24. definivit. Sed Justinianus eas quinquagenarias circiter constituendas edicit. *Quanta igitur*, inquit, *super venerabiles Clericos à nobis dicta sunt, hæc etiam super Deo amabilibus Diaconissis agi volumus, ut neque ipsæ citra observantiam fiant; sed primùm quidem iis ætatem, neque novellam esse, neque ex hac ad delinquendum salientem, sed super mediam constitutas ætatem, & circa quinquaginta annos secundum divinas regulas agentes, sicque sacram promereri ordinationem.* Justinian. Novel. 6. cap. 6. In præsenti autem canone ætas earum ad quadragesimum annum reducitur. Quod etiam à Concilio Agathensi admitti videtur, dicente, *Sanctimoniales quantumlibet vita earum & mores probati sint, ante annum ætatis suæ quadragesimum non velentur.* Concil. Agath. can. 19. Et quidem juxta præsentis canonis definitionem Justinianus mutatâ sententiâ sanxit. *Presbyterum autem minorem triginta quinque annorum fieri non permittimus: sed neque Diaconum aut Subdiaconum minorem viginti quinque, neque minorem lectorem decem & octo annorum. Diaconissam verò non ordinari in sanctâ Ecclesiâ, quæ minor est annorum quadraginta, aut ad secundas venerit nuptias.* Justinian. Nov. 123. cap. 13.

In Can. XVI.

Πρῶτον ἀναθεμα. Cautum est hoc canone, ne monachi aut moniales matrimonium ineant, idque sub pœnâ excommunicationis, alii ex hujus codicis canonibus aliter eos puniunt, de quibus Scholiastes differunt. Sic etiam Concilium Valentinum anno 374. habitum, *De puellis verò quæ se Deo voverunt, si ad terrenas nuptias spontè transierint, id custodiendum esse decrevimus, ut pœnitentia his non statim detur; & cum data tamen fuerit, nisi plene satisfecerint Deo, in quantum ratio poposcerit, earundem communio differatur.* Conc. Valent. cap. 2. Nimirum etiamsi vovere liceat, præstat tamen non vovere, quàm votum non persolvere. Et quanticunque facienda sit virginitas, κρεῖττον ἐν γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι, ut Apostolus docet 1. Cor. VII. 9. de quâ re Theologus ille Gregorius Nazianzenus, optimè cecinit, in præceptis ad Virgines.

Ὅσσον παρθενίη φερεφερέστερη ἐστὶ γάμοιο,
Τόσσον παρθενίης ἀγνὸς γάμο ἀμφιβίοιο.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Τῆνεπαν ἢ καθαρὴν ἀσπάζεο πάμπαν ἄεικα
Παρθενίην, εἰ σοί γε μὴ θεὸς ἠδὲ δόμος θ' ὄφρεν,
Ἢ ε γάμον στέργειν καὶ ὁμήϊον, ὡς ἐσέπουσι
Δύσπεον ἐκ φορέοιο καλὸν πλόον. Ἀμφοτέρων δὲ
Φύλαξαι ἀζυγίης τε βίον, ζυγίου τε φόωσπον.
Μιγνύμεναι μέλιτί τε χόλον, καὶ βόρβορον οἴνῳ,
Καὶ Σολύμοις Σαμάρειαν ἀλιτροτάτην ἱερεύσιν.

Quanto virginitas melior quàm vita jugalis,
Tanto etiam dubiam præcedit virginitatem,
Conjugii ſancti nexus, caſtumque cubile.
Ergo virgineam vel prorſus dilige vitam,
Si genus hoc vitæ arridet, vel membra domare
Si nequeas, thalamo cervicem innectere jugali.
Utque is qui ratibus ſecat æquora vaſta, ſecundum
Sic teneas curſum, primo, & meliore negato.
Aſt fœdam vitæ mixturam utriuſque caveto,
Nec cœnum vino, nec felli dulcia mella,
Nec ſacris Samaram Solymis miſceto nefandam.

Si qui autem virginitatem profeſſi ſunt, & ὁμολογίαν ſuam ſemel violârunt, eos Epiphanius conſultiùs facere judicat, ſi matrimonio implicentur, ut ſuſceptâ pœnitentiâ in Eccleſiæ communionem iterum recipiantur. Κρεῖττον τοίνυν ἔχειν ἁμαρτίαν μίαν, καὶ μὴ ἀνευσπέρεκες. κρεῖττον πιστὸν ἀπὸ δρόμου φανερῶς ἑαυτῷ λαζεῖν γυναῖκα κατὰ νόμον, καὶ ἀπὸ παρθενίας πολλῷ χρόνῳ μετανοήσαντα, εἰσαχθῆναι πάλιν εἰς τὸν ἐκκλησίαν. Epiphan. hær. 61. ſive Apoſtolic. Unde conſtat hujuſmodi ὁμολογίας iſtis temporibus non tantæ religionis fuiſſe, ut irritum facerent matrimonium. Imo quidem D. Cypriani diebus licitum erat virgines Deo dicatas nubere, ſi aliter ſe continere non poterant: uti ex ipſius verbis colligere eſt, dicentis, *Quod ſi ex fide ſe Chriſto dicaverunt, pudicè & caſtè ſine ullâ fabulâ perſeverent, ita fortes & ſtabiles præmium virginitatis expectent: ſi autem perſeverare nolunt, vel non poſſunt, melius eſt nubant, quàm in ignem delictis ſuis cadant.* Cyprian. Epiſt. 62.

Κατὰ τὸν θεολόγων φανλὸν. Codex Amerbachianus legit, κατὰ τὸν τῶν θεολόγων φανλὸν.

In Can. XVII.

Τας κατ' ἐπάρχιαν ἐπαρχίαν ἀγροικικάς. In codice Amerbachiano præſenti canoni, de ruralibus & vicariis paroeciis hoc ſcholium annectitur, Ἀγροικικὰς μὲν λέγει, τὰς ὅλαι ὅλῃ ἐσχατιῶν ἱδρυμένας, ἃς καὶ μονοίκια νῦν φασίν. ἐγχωρίας δὲ τὰς ἐν μέσοις ἄγροις ἢ κώμαις. ἃ μάλιστα ἦν τῷ κ'. κανόνι ὅλῳ ἐν Ἐφέσῳ, κελεύοντι μὲν ὅπισθεν ἀλλοτρίαν παροικίαν, ἀλλ' εἰ καὶ τυγχάνοιτό τι τοιοῦτον, ἐπιτρέπεσθαι ταύτην τῷ Λαοδίκειτ. ἄλλο γὰρ παρ' ἐκείνοις τοῖς παλαιοῖς, καὶ ἄλλο νῦν τοῦτο τὸ ἀμφισβητούμενον· οἱ μὲν γὰρ τότε ὅλῃ ὅλῃ ἤδη κατεπεμένων λαῶν, καὶ ὅλῃ ἤδη ὑφ' ἑτέρῳ ἐπισκόπῳ γεγονότων, εἶτα τότε ὅλῃ ὅλῃ πλεονεκτεῖν εἰωθότων κατεχόντων πόλεων, ἢ κωμῶν ἁπλῶς· οὗτοι δὲ τότε ἀγρῶν, οὐκ εἰκὸς μηδὲ τοιοῦτόν τί λόγον ὅλως τῷ ἐπισκόπῳ τῷ προκατειλῆφθαι διὰ τὸ ἀγροῖον καὶ μικροφερεῖς περιῳκῶσιν. *Rurales quidem paroecias vocat eas, quæ in ipſis extremitatibus ſitæ ſunt, quas etiam Monœcia nuncupant: Vicanas autem, quæ in mediis agris, aut vicis poſitæ ſunt. Neque pugnat hoc cum octavo canone Concilii Epheſini, cavente ne quis in alienam paroeciam tranſiliat, ſed ſi quid iſtiuſmodi præſumptum fuerit, eadem domino ſuo reſtituatur. Aliud enim ab iſtis Patribus, & aliud in præſenti canone diſceptatur. Illi enim de populis jam pridem coagmentatis, & de civitatibus & vicis alii olim Epiſcopo ſubjectis, poſtea autem ab iis, qui aliena uſurpare conſueti ſunt, poſſeſſis loquuntur: præſentes autem Patres, de agris, quorum ut inutilium & vilium neglectui habitorum, non tantam habuiſſe rationem Epiſcopum, qui præoccupavit, veriſimile eſt.*

Παρὰ ἰδίου μητροπολίτου. Johannes Antiochenus, in collect. canonum tit. 2. legit παρὰ τοῦ ἰδίου ὑποκόπου ἢ μητροπολίτου. Sic etiam Codices Balſamonis & Zonaræ antehac impreſſi; nec non Codex canonum Eccleſiæ univerſæ à Chriſtophoro Juſtello editus. Noſtræ è contra lectioni è MS. Bodleiano erutæ adſtipulatur Codex Amerbachianus, legens παρὰ τοῦ ἰδίου μητροπολίτου: item Dionyſius Exiguus, locum ſic vertens, *Quòd ſi quis à metropolitano leditur:* & vetus interpres Latinus, vertens, *Si quis autem à metropolitano ſuo Epiſcopo malè tractetur*, quibus non ſolùm Codex Ætonienſis, verum ipſa etiam ratio ſuffragatur. Si quis enim ab Epiſcopo quovis injuriâ afficiatur, iſte non ad Exarchum diœceſeos, vel thronum Conſtantinopolitanum adire debet, ſed ad Metropolitanum, vel Synodum Provinciæ; cui omnes contra Epiſcopos agitatas cauſas audiendi & judicandi poteſtas à præſenti Synodo, canone nono commiſſa eſt.

Παρὰ τῷ ἐξάρχῳ ὁ διοικήσεως. De Exarchis in annotationibus ad nonum hujus Concilii canonem fuſiùs commentati ſumus. Hîc inſuper obſerves in Codice Amerbachiano ἕτερον κάλιον præſenti canoni ſubjunctum eſſe, quod de Exarchis eruditè admodum agit, ſicque ſe habet. Ἐξάρχους καλεῖ ἐκείνους ὑφ' οὓς πλεῖον οἱ μητροπολίται· εἶεν δ' ἂν ἅτινες οἱ πατριάρχαι, ὑφ' ὧν καὶ κρίνεσθαι τὰς κατὰ τῶν μητροπολιτῶν κινουμένας βάλεται δίκας, ἢ ὑπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ἐξαιρέτῳ φερομένῳ τύπῳ ὁ συνόδος τιμήσασα τὸν θρόνον. ὅτι δὲ ἐξάρχους λέγει τοὺς τῶν πρώτης καθέδρας ἐπισκόπους, οἱ εἰσιν οἱ πατριάρχαι, τεκμήριον καὶ ὁ τῶν ἐν Καρθαγένῃ λθ'. κανὼν, ἀπαγορεύων μὴ δεῖν αὐτοὺς ὀνομάζεσθαι τῷ τοῦ ἐξάρχου φερωνυμίᾳ κελεύσαν. εἰ δέ τις λέγοι τις, ὡς ὁ ς'. τῶν ἐν Σαρδικῇ κανὼν ἔξαρχον καλεῖ τὸν μητροπολίτην, ἀληθεύσει μέν, οὐδὲν δ' ἀξιόλογον ἐρεῖ πρὸς τὸ παρὸν ζήτημα. Αὐτὸς γὰρ ἔτος ὁ φερωνύμως τῶν ἐν Χαλκηδόνι κανὼν, δεῖν λέγων τὸν παρὰ τοῦ μητροπολίτου ἀδικούμενον δικάζεσθαι παρὰ τοῦ ἐξάρχου, δίκαιον ἕτερον ὄντα τῶν ἔξαρχον παρὰ τοῦ μητροπολίτου. Εἰ δ' ὑπονοήσει τις λογισμὸς, μήποτε τοὺς παρὰ τῶν πατριαρχῶν ὅτι τινας ἐκκλησιαστικὰς διοικήσεις πεπιστευμένους ἐξάρχους, ὅτου γὰρ ὀνομάζονται κατὰ τὸ πρῶτον ἐξαρχεῖον ἔτος, ὁ κανὼν σημαίνει· ἐκείνους ἐκ ἔτος ἀφίσται χρόνου λογισμός. Πρῶτον μὲν γὰρ διὰ τί τῶν ἄλλων θρόνων ἐχόντων ἐξάρχους, ὁ Κωνσταντινουπόλεως οὐκ ἔξει; ἔπειτα καὶ τ' ἐναντία καταπαλαισθήσεται τῶν ἀπαιτούντων ἐξαιρεσιμότητα κατὰ τῶν Κωνσταντινουπόλεως. Εἰ γὰρ οἱ ὑπὸ τοὺς ἄλλους θρόνους ὄντες καὶ κλητικοὶ παρὰ τοὺς μητροπολίτας ἀμφισβητοῦντες μᾶλλον τοὺς ἐκκλήτους ποιεῖσθαι παρὰ τοὺς ὑπὸ τῶν πατριαρχῶν αὐτῶν τελοῦντας ἐξάρχους, ἢ παρὰ τὸν Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχην, ἆρα ὁ Κωνσταντινουπόλεως μόνος ἔχει παρανόμων τοὺς τῶν ἄλλων πατριαρχῶν ἐπισκόπους καὶ κλητικοὺς καὶ μητροπολίτας κρίνειν καὶ λύειν τὰς ἀμφισβητήσεις, ἔπειτα δὲ καὶ τίτον ἄτοπον, τὸ τοὺς ἄλλους πατριάρχας παντελῶς εἰρηκέναι τῷ τοὺς αὐτοῦ ὑπεκκειμένους κρίνειν. καὶ μᾶλλον ἐκεῖ μείζονα τὴν αὐθεντίαν τῶν ἐξάρχων αὐτῶν, εἴπερ ἢ αὐτοὶ μέλλουσι δέχεσθαι τοὺς ἐκκλήτους, ἢ ὁ Κωνσταντινουπόλεως. ὥστε ταυτὶ τρόπῳ τὸ φερώνυμον ἐξηρημένον τοῦ Κωνσταντινουπόλεως σώζεται, διὰ τοῦ παρόντος ιζ'. κανόνος, καὶ διὰ τοῦ θ'. Quod Latine ſic verto, *Exarchos vocat eos, quibus Metropolitani ſubſunt: illi autem ſunt Patriarchæ, à quibus cauſas contra Metropolitanos motas judicari vult, vel ab Epiſcopo Conſtantinopolitano, quem thronum Synodus peculiari privilegio honoravit. Quòd autem Exarchos vocat primæ ſedis Epiſcopos, qui ſunt Patriarchæ, Synodi etiam Carthaginenſis canon* 39. oſtendit, *eos Exarchi nomine non oportere appellari ſtatuens. Si quis autem dixerit, ſextum canonem Synodi Sardicenſis Metropolitanum vocare Exarchum; verum quidem dicet, ſed nihil quod in præſenti quæſtione memoratu dignum eſt. Hic enim ipſe propoſitus Synodi Chalcedonenſis canon, dicens eum, qui à Metropolitano injuriâ afficitur, ab Exarcho judicandum eſſe, Exarchum alium eſſe à Metropolitano indigitat. Quòd ſi cogitatio aliqua ſubeat, Exarchos à Patriarchis ad Eccleſiaſticas quaſdam adminiſtrationes miſſos (ſic enim præſenti ætate nominantur) à canone fortaſſe ſignificari; neque hac etiam cogitatio locum inveniet. Primò enim, cùm alii throni Exarchos habeant, quare Conſtantinopolitanus non habebit? Deinde contraria etiam iis, quæ petuntur, contradicentibus conficientur, illinc etiam exemplo Conſtantinopolitano. Si aliis enim thronis ſubditi Epiſcopi & Clerici, cum metropolitanis litem habentes, appellationes fecerint ad Exarchos ab ipſis Patriarchis miſſos, aut ad Patriarcham Conſtantinopolitanum; tunc Conſtantinopolitanus ſolus aliorum Patriarcharum*

In Can. XVII.

Τας κατ' ἐπάρχιαν ἐπαρχίαν ἀγροικικάς. In codice Amerbachiano præſenti canoni, de ruralibus & vicariis paroeciis hoc ſcholium annectitur, Ἀγροικικὰς μὲν λέγει, τὰς ὅλαι ὅλῃ ἐσχατιῶν ἱδρυμένας, ἃς καὶ μονοίκια νῦν φασίν. ἐγχωρίας δὲ τὰς ἐν μέσοις ἄγροις ἢ κώμαις. ἃ μάλιστα ἦν τῷ κ'. κανόνι ὅλῳ ἐν Ἐφέσῳ, κελεύοντι μὲν ὅπισθεν ἀλλοτρίαν παροικίαν, ἀλλ' εἰ καὶ τυγχάνοιτό τι τοιοῦτον, ἐπιτρέπεσθαι ταύτην τῷ Λαοδίκειτ. ἄλλο γὰρ παρ' ἐκείνοις τοῖς παλαιοῖς, καὶ ἄλλο νῦν τοῦτο τὸ ἀμφισβητούμενον· οἱ μὲν γὰρ τότε ὅλῃ ὅλῃ ἤδη κατεπεμένων λαῶν, καὶ ὅλῃ ἤδη ὑφ' ἑτέρῳ ἐπισκόπῳ γεγονότων, εἶτα τότε ὅλῃ ὅλῃ πλεονεκτεῖν εἰωθότων κατεχόντων πόλεων, ἢ κωμῶν ἁπλῶς· οὗτοι δὲ τότε ἀγρῶν, οὐκ εἰκὸς μηδὲ τοιοῦτόν τί λόγον ὅλως τῷ ἐπισκόπῳ τῷ προκατειλῆφθαι διὰ τὸ ἀγροῖον καὶ μικροφερεῖς περιῳκῶσιν. *Rurales quidem paroecias vocat eas, quæ in ipſis extremitatibus ſitæ ſunt, quas etiam Monœcia nuncupant: Vicanas autem, quæ in mediis agris, aut vicis poſitæ ſunt. Neque pugnat hoc cum octavo canone Concilii Epheſini, cavente ne quis in alienam paroeciam tranſiliat, ſed ſi quid iſtiuſmodi præſumptum fuerit, eadem domino ſuo reſtituatur. Aliud enim ab iſtis Patribus, & aliud in præſenti canone diſceptatur. Illi enim de populis jam pridem coagmentatis, & de civitatibus & vicis alii olim Epiſcopo ſubjectis, poſtea autem ab iis, qui aliena uſurpare conſueti ſunt, poſſeſſis loquuntur: præſentes autem Patres, de agris, quorum ut inutilium & vilium neglectui habitorum, non tantam habuiſſe rationem Epiſcopum, qui præoccupavit, veriſimile eſt.*

Παρὰ ἰδίου μητροπολίτου. Johannes Antiochenus, in collect. canonum tit. 2. legit παρὰ τοῦ ἰδίου ὑποκόπου ἢ μητροπολίτου. Sic etiam Codices Balſamonis & Zonaræ antehac impreſſi; nec non Codex canonum Eccleſiæ univerſæ à Chriſtophoro Juſtello editus. Noſtræ è contra lectioni è MS. Bodleiano erutæ adſtipulatur Codex Amerbachianus, legens παρὰ τοῦ ἰδίου μητροπολίτου: item Dionyſius Exiguus, locum ſic vertens, *Quòd ſi quis à metropolitano leditur:* & vetus interpres Latinus, vertens, *Si quis autem à metropolitano ſuo Epiſcopo malè tractetur*, quibus non ſolùm Codex Ætonienſis, verum ipſa etiam ratio ſuffragatur. Si quis enim ab Epiſcopo quovis injuriâ afficiatur, iſte non ad Exarchum diœceſeos, vel thronum Conſtantinopolitanum adire debet, ſed ad Metropolitanum, vel Synodum Provinciæ; cui omnes contra Epiſcopos agitatas cauſas audiendi & judicandi poteſtas à præſenti Synodo, canone nono commiſſa eſt.

Παρὰ τῷ ἐξάρχῳ ὁ διοικήσεως. De Exarchis in annotationibus ad nonum hujus Concilii canonem fuſiùs commentati ſumus. Hîc inſuper obſerves in Codice Amerbachiano ἕτερον κάλιον præſenti canoni ſubjunctum eſſe, quod de Exarchis eruditè admodum agit, ſicque ſe habet. Ἐξάρχους καλεῖ ἐκείνους ὑφ' οὓς πλεῖον οἱ μητροπολίται· εἶεν δ' ἂν ἅτινες οἱ πατριάρχαι, ὑφ' ὧν καὶ κρίνεσθαι τὰς κατὰ τῶν μητροπολιτῶν κινουμένας βάλεται δίκας, ἢ ὑπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ἐξαιρέτῳ φερομένῳ τύπῳ ὁ συνόδος τιμήσασα τὸν θρόνον. ὅτι δὲ ἐξάρχους λέγει τοὺς τῶν πρώτης καθέδρας ἐπισκόπους, οἱ εἰσιν οἱ πατριάρχαι, τεκμήριον καὶ ὁ τῶν ἐν Καρθαγένῃ λθ'. κανὼν, ἀπαγορεύων μὴ δεῖν αὐτοὺς ὀνομάζεσθαι τῷ τοῦ ἐξάρχου φερωνυμίᾳ κελεύσαν. εἰ δέ τις λέγοι τις, ὡς ὁ ς'. τῶν ἐν Σαρδικῇ κανὼν ἔξαρχον καλεῖ τὸν μητροπολίτην, ἀληθεύσει μέν, οὐδὲν δ' ἀξιόλογον ἐρεῖ πρὸς τὸ παρὸν ζήτημα. Αὐτὸς γὰρ ἔτος ὁ φερωνύμως τῶν ἐν Χαλκηδόνι κανὼν, δεῖν λέγων τὸν παρὰ τοῦ μητροπολίτου ἀδικούμενον δικάζεσθαι παρὰ τοῦ ἐξάρχου, δίκαιον ἕτερον ὄντα τῶν ἔξαρχον παρὰ τοῦ μητροπολίτου. Εἰ δ' ὑπονοήσει τις λογισμὸς, μήποτε τοὺς παρὰ τῶν πατριαρχῶν ὅτι τινας ἐκκλησιαστικὰς διοικήσεις πεπιστευμένους ἐξάρχους, ὅτου γὰρ ὀνομάζονται κατὰ τὸ πρῶτον ἐξαρχεῖον ἔτος, ὁ κανὼν σημαίνει· ἐκείνους ἐκ ἔτος ἀφίσται χρόνου λογισμός. Πρῶτον μὲν γὰρ διὰ τί τῶν ἄλλων θρόνων ἐχόντων ἐξάρχους, ὁ Κωνσταντινουπόλεως οὐκ ἔξει; ἔπειτα καὶ τ' ἐναντία καταπαλαισθήσεται τῶν ἀπαιτούντων ἐξαιρεσιμότητα κατὰ τῶν Κωνσταντινουπόλεως. Εἰ γὰρ οἱ ὑπὸ τοὺς ἄλλους θρόνους ὄντες καὶ κλητικοὶ παρὰ τοὺς μητροπολίτας ἀμφισβητοῦντες μᾶλλον τοὺς ἐκκλήτους ποιεῖσθαι παρὰ τοὺς ὑπὸ τῶν πατριαρχῶν αὐτῶν τελοῦντας ἐξάρχους, ἢ παρὰ τὸν Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχην, ἆρα ὁ Κωνσταντινουπόλεως μόνος ἔχει παρανόμων τοὺς τῶν ἄλλων πατριαρχῶν ἐπισκόπους καὶ κλητικοὺς καὶ μητροπολίτας κρίνειν καὶ λύειν τὰς ἀμφισβητήσεις, ἔπειτα δὲ καὶ τίτον ἄτοπον, τὸ τοὺς ἄλλους πατριάρχας παντελῶς εἰρηκέναι τῷ τοὺς αὐτοῦ ὑπεκκειμένους κρίνειν. καὶ μᾶλλον ἐκεῖ μείζονα τὴν αὐθεντίαν τῶν ἐξάρχων αὐτῶν, εἴπερ ἢ αὐτοὶ μέλλουσι δέχεσθαι τοὺς ἐκκλήτους, ἢ ὁ Κωνσταντινουπόλεως. ὥστε ταυτὶ τρόπῳ τὸ φερώνυμον ἐξηρημένον τοῦ Κωνσταντινουπόλεως σώζεται, διὰ τοῦ παρόντος ιζ'. κανόνος, καὶ διὰ τοῦ θ'. Quod Latine ſic verto, *Exarchos vocat eos, quibus Metropolitani ſubſunt: illi autem ſunt Patriarchæ, à quibus cauſas contra Metropolitanos motas judicari vult, vel ab Epiſcopo Conſtantinopolitano, quem thronum Synodus peculiari privilegio honoravit. Quòd autem Exarchos vocat primæ ſedis Epiſcopos, qui ſunt Patriarchæ, Synodi etiam Carthaginenſis canon* 39. oſtendit, *eos Exarchi nomine non oportere appellari ſtatuens. Si quis autem dixerit, ſextum canonem Synodi Sardicenſis Metropolitanum vocare Exarchum; verum quidem dicet, ſed nihil quod in præſenti quæſtione memoratu dignum eſt. Hic enim ipſe propoſitus Synodi Chalcedonenſis canon, dicens eum, qui à Metropolitano injuriâ afficitur, ab Exarcho judicandum eſſe, Exarchum alium eſſe à Metropolitano indigitat. Quòd ſi cogitatio aliqua ſubeat, Exarchos à Patriarchis ad Eccleſiaſticas quaſdam adminiſtrationes miſſos (ſic enim præſenti ætate nominantur) à canone fortaſſe ſignificari; neque hac etiam cogitatio locum inveniet. Primò enim, cùm alii throni Exarchos habeant, quare Conſtantinopolitanus non habebit? Deinde contraria etiam iis, quæ petuntur, contradicentibus conficientur, illinc etiam exemplo Conſtantinopolitano. Si aliis enim thronis ſubditi Epiſcopi & Clerici, cum metropolitanis litem habentes, appellationes fecerint ad Exarchos ab ipſis Patriarchis miſſos, aut ad Patriarcham Conſtantinopolitanum; tunc Conſtantinopolitanus ſolus aliorum Patriarcharum*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

charum Episcopos Clericosque & Metropolitanos judicandi & controversias solvendi privilegium habebit. Quinetiam tertium consequetur absurdum, alios scilicet Patriarchas à judicando sibi subjectos penitus arceri: ac proinde majorem esse ipsorum Exarchorum autoritatem, si vel illi appellationes accipiant, vel Episcopus Constantinopolitanus. Adeo ut privilegium exempti præsulis Constantinopolitani omnimodo conservetur, & à presenti decimo septimo canone, & à nono. Ut hoc scholium clarius intelligatur, tenendum est, Patriarchas, recentiores præsertim, Exarchos quosdam sibi constituisse, quibus jura Patriarchalia conservandi cura commissa est, qui propterea πατριαρχικῶν ἀναλων ἔξαρχοι nominati sunt; horum mentio fit in sigillo Germani Patriarchæ CP. ubi dicitur, Καὶ ὃ εἰ ἐφεξῆσι λαμβάνοντες ἐν τούτοις πατριαρχικοὶ καὶ ἔσονται καὶ ἀναμαδήσονται, καὶ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριαρχικῶν ἐξάρχῳ ὑποκείσονται, καὶ τὰ συνήθη χαρατίζια ἀφ' ἑαυτῶν ἀποτίσουσι. ὁ δὲ αὐτὸς ἔξαρχος καὶ τινες ἐξῆς ἐφεξῆσι μέλλοντες, ἀπὸ τοῦ καθ' ἕνος βαθμοῦ εἰς τὸν αὐτὸν ἀφορίζεσθω. In Juris Græco-Romani l. 3. p. 236. Iis etiam à Patriarchis concessa est omnium Patriarchalium Monasteriorum cura, quam cùm suscipiebant, mandatum à Patriarchâ recipiebant, vocatum ἔντολα διδόμενον τῆς ἐξάρχου, ibid. lib. 6. pag. 433. Ἔξαρχοι etiam dicti sunt legati à Patriarchâ in varias Provincias ad tributum χαρατίζιον dictum colligendum missi, quod nimirum Patriarcha Turcarum Imperatori annuatim solvit. Omnes hi ἔξαρχοι summâ autoritate prædíti sunt, adeo ut excommunicandi, deponendi, & absolvendi potestatem Patriarchæ nomine sibi vendicarint; ut testatur Crusius, Turco-Græciæ. lib. 4. Dixit itaque Scholion, nonnullos forsitan hujusmodi ἐξάρχους in præsenti canone intelligere, & eam canonis interpretationem eruditè refutat; quemadmodum & Zonaræ opinionem, qui Exarchos metropolitanos esse opinatus est. Balsamonis autem sententiam de Exarchis Scholiastes non attigit. Ea in ejus commentariis ad nonum hujus Concilii canonem refertur, ubi ἔξαρχον esse ait τὸν τῆς ὅλης διοικήσεως μητροπολίτην, generalem nimirum nescio quem Metropolitanum toti diœcesi præfectum; quam sententiam amplexus est etiam Johannes Morinus, in Ecclesiasticarum Exercitationum lib. 1. cap. 15. Verum generalium hujusmodi Metropolitanorum, qui totis diœcesibus præfecti sunt, & tamen à Patriarchis distincti, nuspiam occurrit mentio. Et si unquam dati fuerint, per Exarchos in præsenti aut nono canone intelligi non possunt. Concesso enim eos hîc intelligendos esse, consequetur, hujusmodi Metropolitanos majorem in diœcesibus suis autoritatem habuisse, quàm ipsi Patriarchæ. In duobus enim hisce canonibus omnes contra Metropolitanos motas causas audiendi & judicandi potestas Exarchis committitur; nihilo de istâ re Patriarchis reservato, nisi Exarchi ipsi fuerint Patriarchæ, juxta sententiam nostram in annotationibus ad can. 9. explicatam. Et præterea omnes Metropolitani in his canonibus Exarchi diœceseos judicio subjiciuntur; adeo ut si ipsi etiam Exarchi metropolitani essent, suo ipsi judicio subjicerentur, quod absurdum est. Constans itaque firmaque manet sententia priùs exposita, nimirum ἐξάρχους διοικήσεων, nullos alios fuisse, quàm quos postea Patriarchas appellârunt. In quâ etiam opinione Scholiastem hîc laudatum, æque ac alios in annotationibus ad can. 9. citatos, fuisse ex ipsius verbis constat: quem etiam Zonaras respexisse videtur, ubi in præsentis canonis interpretatione nonnullos Exarchi diœcesani nomine Patriarchas intelligere, suamque hanc sententiam ex Syn. Carthag. can. 39. confirmare dicit; dictus enim Scholiastes & idem asserit, & eodem argumento utitur; unde non levis fiat conjectura, Scholiasten istùm ante Zonaram claruisse.

πλουτάλεια. Ita vocantur vestimenta quædam Patriarchalia, à multis crucibus, quibus respersuntur; quæ adeò Patriarchis peculiaria fuerunt, ut aliis Episcopis ea induere vel gestare non licuerit. Balsamon, ὥσπερ οὖν ὁ δηθεὶς ἐπισκόπῳ πρὸ τὰ τῆς πατριάρχας φιλονεικήσῃ διὰ ἐνδυμάτων χαρίσματα, σάκκος δηλονότι καὶ πλουτάλειον. Balf. respons. ad Marci Alex. interrog. 37. Cum itaque Cæsareæ in Cappadocia, Ephesi, Thessalonicæ, Corinthique præsules Exarchi etiam nuncupati fuerint, & propterea πλουτάλεια in suis Ecclesiis gestare potuerint, uti Zonaras hîc asserit, palam est eos aliquâ Patriarchalis dignitatis parte honoratos fuisse, cujus causâ Exarchi sive Patriarchæ nominati sunt.

Εἰ δὲ πάντες ἐντὸς οὗτοι ὑπόδικοι. Christophorus Justellus, tam in Aristeni, quàm Simeonis Logothetæ epitome, pro ὑπόδικοι hîc legit ἀνάδικοι; ut sensus sit, *judicio subjiciantur*. Verùm & in ejus & nostris codicibus, post πάντες ἐντὸς, aliquid desiderari videtur: quod ex ipsius Aristeni scholiis ita forsitan suppleatur, Εἰ δὲ ἐντὸς πάντες ἀμφισβήτησιν περὶ αὐτῶν γένοιτο, οὗτοι ὑπόδικοι, *Si autem intra illud tempus controversia de iis orta fuerit, judicio subjiciantur.*

Εἰ δὲ κατάλυσιν. In Justelli Bibliothecâ hæc ultima hujus Aristeni Epitomes pars sic legitur, εἰ δὲ κατάλυσιν βασιλικῆς ἐκκλησίας πόλις, ἢ πάξις, ἢ ὁ πάπας ἀκολουθείτω τοῖς πολιτικοῖς δικαίοις, καὶ ἡ ἐκκλησιαστικῆς περιγραφῆς. In Simeonis Logothetæ Epitome, pro κατάλυσιν, κατάλυσιν, pro καλέσωσι, ἐκκλήσωσι, & pro ἐκκλησιαστικῆς, ἐκκλησιαστικοῖς malè legitur. Quanto nostra lectio ambabus hisce præferenda sit, nemo non videat.

In Can. XVIII.

Ἡ φεγγίας. Codex Amerbachianus in Bibliothecâ Basileensi ubique legit φαγία pro φεγγία, & φαγειάζοντες pro φεγγειάζοντες. Et neminem lateat, quàm promiscuè hæc verba scribuntur idem ubique significantia.

Παρὰ τὴν ἔξω νόμων πάντα κακούργημα. Ulpianus, *Proximum sacrilegio crimen est, quod majestatis dicitur. Majestatis autem crimen illud est, quod adversus populum Romanum, vel adversus securitatem ejus committitur, quo tenetur is, cujus opera dolo malo consilium initum erit, quo obsides injussu principis intercíderent, quo armati homines cum telis lapidibusve in urbe sint, conveniantve adversus rempublicam, locave occupentur, vel templa, quove cœtus, conventusve fiat, hominesve ad seditionem convocentur.* l. 1. D. ad leg. Jul. majestatis. plura ibidem videas; quæ etiam referuntur in Basilic. l. 6. tit. 36.

Ἡ συλλεκτικοῖς. Johannes Antiochenus addit ἢ συμμαχίαν. collect. can. tit. 32. quæ tamen vox neque ab ullo alio, quem vidimus Græco codice, nec à Latinis interpretibus agnoscitur. Verùm si non legatur, necessariò saltem subintelligenda est, quoniam canon de Monachis æque ac Clericis agit.

Ὡς ἔδει λέγειν ἐν βιβλίῳ ἑξηκοστῷ. Verba legis è Basilicis hîc citatæ, sic se habent, Καὶ ὁ συνωμοσίαν καὶ τῆς πολιτείας ἐξηκολούθησε γενέσθαι, καὶ ὁ ἐπιβουλὴν τῷ σώματι ἢ τῆς πολεμίοις αὐτὸν ἐφόδους, καὶ ὁ καὶ δόλον ἐμπεδῶσαι κατὰ Ρωμαίων γενέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἢ ἐξηκολούθησε αὐτοὺς βεβαίαν πλήσαι, ἢ ὅπλοις, ἢ ἵπποις, ἢ χρήμασιν, ἢ ἑτέρῳ οἱῳδήποτε τρόπῳ, ἢ τοὺς φίλους τῆς πολιτείας ἐχθροὺς ποιῆσαι, ἢ κωλύσαι ἕτερόν τινα πιθαρχῆσαι τῇ πολιτείᾳ, ἢ ἐξηκολούθησε τοῖς ἐχθροῖς δοῦναι ὁμήρους, ἢ χρήματα, ἢ σιτοζύγια, καὶ ὁ τὰ συνομολογήσαντα κατηργημένων ἐξ ἀρχῆς ἰσχύειν. (τῷ νόμῳ Ἰουλίῳ ἐπίκειται.) Basilic. l. 60. tit. 36. c. 4. Extat eadem lex in Pandectis, l. 4. D. Ad leg. Juliam majestatis.

Κεφαλαίῳ ἑκτῷ δεκάτῳ τρίτῳ. Codex Basileensis legit δέκατον τρίτῳ, & pro κεφαλαίῳ ἑκτῷ, vel κεφαλαίῳ α'. legendum suspicor κεφαλαίῳ ια'. non enim in primo, sed undecimo capite tituli hîc citati de hâc re agitur, ubi dicitur, Ἐπίκειται (νόμῳ τῷ Ἰουλίῳ) καὶ ἐὰν πρὸς καὶ δόλον ἐπιχείρᾳ ἢ πόλις ἐφόδοις τοῖς πολεμίοις. Basilic. l. 60. tit. 51. c. 11. Et eadem quidem lex à Balsamone in hoc negotio laudatur, in Scholiis ad Photii nomocanonem tit. 9. cap. 37.

In Can. XIX.

Περὶ δὲ ἐπιδόσεως. Hæc Balsamonis ἑρμηνεία in Codice Amerbachiano desideratur.

Διὰ τὸ ἐνιαυτὸν σωθῆναι. Hæc Aristeni Epitome in Bibliothecâ Juris Canonici veteris deest, tam in Aristeni ipsius, quàm in Simeonis Logothetæ Canonum Epitomis.

In Can. XX.

Κεφαλαίων εἰς ἐκκλησίαν. Hoc ultimum est è tribus istis capitulis, quæ Martianus Imperator Synodo huic sanciendo commisit, de quibus plura diximus in annotationibus ad can. 3. In hoc autem sanciendo Synodus capitulum, ut ab Imperatore propositum, nihilo immutavit, neque quicquam ei addidit, præterquam verba ista ad ipsam constitutionem nihil pertinentia, καθὼς ἄλλοι εἰρήκασιν. Quæ idcirco interserta videntur, quia eadem in genere priùs constituta, quinto nimirum canone.

Ἀνάγνωσιν δὲ τοῦ ἐν ἐκείνῳ χαρίσματος. Hæc Balsamonis verba in MS. Basileensi desiderantur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Κλειτὸς ἑτέρας πόλεως εἰς ἑτέραν ὰ παχθήσεται. Hæc etiam Aristeni verba in Justelli Bibliothecâ desunt.

In Can. XXI.

Ζήτει κανόνα. Hæc Balsamonis ἐρμηνεία in MS. Basileensi non extat. Extat autem, non modo in impressis, verùm etiam in Bodleiano nostro & Ætonensi Codicibus.

In Can. XXII.

Καλῶς καὶ τοῖς ἐκδικαμβάνουσιν ἀπηγόρευται. Hîc codices mirum in modum dissentiunt. Huic enim Bodleiani MS. lectioni, Ætonensis, Basileensis; item quo usus est Gentianus Hervetus, necnon Balsamonis & Zonaræ Codices suffragantur. Johannes Antiochenus è contra legit καλῶς καὶ τοῖς πάλαι κανόσιν ἀπηγόρευται. Collect. can. tit. 4. cui Latini Interpretes adstipulantur, ut in annotationibus ad can. Apost. 40. observatum est. Sic etiam Josephus Ægyptius legisse videtur, alioqui enim nescio quo ista ejus verba referantur, quæ suæ hujus canonis paraphrasi inseruit, فلا يستولون على ماله الا ممّا قالته الآباء وامرت به *Neque res ejus usurpabunt, nisi eas de quibus Patres locuti sunt & mandatum ediderunt.* Quinetiam in Græco Balsamonis codice antehac impresso eadem lectio retinetur. Ipsum autem Balsamonem, æque ac Zonaram, τοῖς ἐκδικαμβάνουσιν legisse, ex ipsorum scholiis constat, quibus ἐκδικαμβάνοντας Metropolitanos alioqui contendunt esse, quibus res Episcopi defuncti commendatæ sunt, vel apud quos moritur. Verùm quomodo ista vox hunc sensum ferat, me prorsus fugit. Neque enim metropolitanis solis, aliisve, apud quos Episcopus diem obit, sed omnibus omnino Clericis res Episcopi vitâ functi ἐκδικαμβάνειν *assumere* vel *sibi arripere* hîc prohibetur. Nec quidem hariolari possum, quid hæc vox hoc in loco significet. Quinetiam verbum ἀπηγόρευται in præterito ostendit hoc antea vetitum fuisse. Vetitum autem τοῖς ἐκδικαμβάνουσι fuisse, nemo, ut opinor, demonstrare aggredietur. Sed Balsamon & Zonaras locum hunc sic legerunt, ac proinde aliquem huic voci sensum affingere necessum habuerunt; præsertim cum aliter nemo eam intelligat. Cùm alii autem codices, iique longè antiquiores, aliam nobis lectionem exhibeant, eamque & intellectu facilem, & loco congruam; ea haud dubiè præferenda est, nimirum καθὼς καὶ τοῖς πάλαι κανόσιν ἀπηγόρευται. Quibus verbis Patres antiquum aliquem de eadem re priùs extitisse canonem indigitant, qualis est quadragesimus Apostolorum, ad quem propterea eos hoc loco respexisse plus quam verisimile est.

Ζήτει ἐπὶ κδ'. κανόνα. Pro his verbis, usque ad finem interpretationis, nihil aliud in priori Balsamonis editione Græcâ occurrit, quam ζήτει καὶ ἐν τῷ Τρούλλῳ κεφ. λε'. Sed nostræ lectioni suffragantur MS. Basileensis, isque quem Gentianus Hervetus transtulit. Locum etiam in priori editione corruptum esse, ex ipsis verbis cuivis ea consideranti patet.

In Can. XXIII.

Διὰ τῦ ἐκδίκου. De generali hujus vocis ἔκδικος significatione non est ut dubitemus. Nam Dionysius Exiguus & antiquior illè Latinus Interpres, *Defensorem*, rectè verterunt: quibus suffragatur ipse Balsamon, dicens, Σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι ἡ δύσις ἀντὶ ἐκδίκων ἀεὶ καὶ διφενσόρων λεγομένων. Balsam. in Syn. Carthag. can. 78. Sic etiam in veteribus juris verborum glossis, Διφένσωρ, Ἔκδικος. Verum ἔκδικοι *Defensores* alii civiles fuerunt, alii Ecclesiastici. Canon de Ecclesiasticis solis loquitur, uti ex sequentibus verbis constat, διὰ τῦ ἐκδίκου ἢ καὶ Κωνσταντινουπόλεως ἀγιωτάτης ἐκκλησίας. De defensoribus civitatis Justinianus totam Novellam constitutionem edidit, quæ ordine quindecima est. Defensores Ecclesiæ sæpe commemorantur. Maxentius, *Non ergo, ut iste mentitur populus, sed defensores Ecclesiæ eos exinde egredi compulerunt.* Max. resp. ad Epit. Hormisdæ. Theodorus Anagnosta, Παῦλος ὁ ἔκδικος τῆς ἐκκλησίας, μακρὸς ὢν τὸν πλοῦτον καὶ τῇ κεφαλῇ ἀντὶ Εὐσημίου λαῶν ἐκυβέρνησεν. Theod. Anagn. eclog. 2. Justinianus Imperator eos ἐκκλησιεκδίκους, *Ecclesiæcdicos* vocat. l. 42. c. de Episcopis & Clericis. Prima autem Ecclesiasticorum defensorum origo à politicis deducta videtur. Cùm singulæ enim in imperio Romano civitates Defensores suos habuerit, Ecclesiis ibidem constitutis visum est tales etiam sibi officiales ab Imperatoribus impetrare. Et quidem eos ab Imperatoribus primò impetratos fuisse, ex Syn. Carthag. can. 78. abundè constat. Editus est iste canon à Concilio Carthaginensi anno 398. habito, his verbis, *Ab Imperatoribus universis visum est postulandum propter afflictionem pauperum, quorum molestiis sine intermissione fatigatur Ecclesia, ut Defensores iis adversus potentias divitum, cum Episcoporum provisione, delegentur.* Concil. Carthag. 5. can. 9. qui in codice canonum istius Ecclesiæ hic impresso est 78. ubi etiam in titulo Græcè vocantur ἔκδικοι τῆς ἐκκλησιῶν. Et hæc prima fuit & antiquissima, ni fallor, quæ ullibi occurrit, Ecclesiasticorum defensorum mentio; quos etiam vix credibile est Synodum Carthaginensem ab Imperatoribus postulare voluisse, si in Ecclesiam antea introducti fuerant. Ex eo autem, quòd ab Imperatoribus eos tunc temporis postulandos decerneretur, Balsamon in meditatis observat, eos Laicos fuisse, atque in præsenti Synodi Chalcedonensis canone intelligendos esse, utpote de quo ait, ὁ τοιῦτος κανὼν ἐκπεφώνηται, ὅτε λόγος ἐκ ἦν ἐκδίκων ὄντων ἀπὸ τῦ βήματος, λαϊκῶν δὲ τῆς ἐκκλησίας διδομένων ἐκδίκων πρὸς ἐκδίκησιν. καὶ τοῦτο δῆλόν ἐστιν ἀπὸ τῦ ος'. ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, ὅπου διδίσιοτος ἦν, καὶ ἐκδίκων τῆς ἐκκλησιῶν. Balsam. medit. in Juris Græco Romani l. 7. p. 454. Et quidem eos in nullo Ecclesiastico gradu ordinatos olim fuisse, ex secundo præsentis Concilii canone colligatur; ubi non ordinati dicuntur, sed promoti; neque cum Clericis, sed cum œconomo & paramonario conjunguntur, quemadmodum & Justinianus eos, non cum Clericis cujuscunque dignitatis, sed cum Xenodochis, Nosocomis, aliisque istiusmodi officialibus recenset, qui nullo Clericatûs gradu constituti sunt. Postea autem nonnullos eorum Clericos fuisse extra dubium est, cùm ad thronum etiam Constantinopolitanum nonnunquam promoti fuerint; ut Balsamon in meditatis ante citatis tradidit. Quod ad numerum eorum spectat, Heraclius Augustus in Novellâ sancivit, decem in Constantinopolitanâ majore Ecclesiâ constitutos esse, τοὺς μὲν Θεοφιλεῖς συγκέλλους εἰς δύο ἢ δεκαμιῶν ἀριθμὸν εἶναι, Καρτουλαρίους δὲ εἰς ιβ'. ἐκδίκους δὲ εἰς δέκα. Johannes Episcopus Citri in responsis ad Constantinum Cabasilam quatuor solummodo defensores numerat. τοὺς δὲ καὶ ἕτερα ὀφφίκια, ἅπερ μᾶλλον τοῖς ἱερεῦσιν ἁρμόζοντα, ὁ δὲ τῆς πανσόφου, ὁ ὀφφικιοκράτωρ, οἱ πάππαι ἔκδικοι. Jur. Gr. Rom. l. 5. pag. 328. Euchologium à Jacobo Goar Parisiis editum duos exhibet officialium Ecclesiæ Constantinopolitanæ catalogos, in quorum primo præter ἀρχιέκδικον duodecim ἐκδίκους, in altero duos solos esse traditur; qui etiam assessores tantum fuerunt ἀρχιεκδίκῳ sive summo & propriè sic dicto Defensori. De cujus etiam officio, ut pauca delibemus, in primis observandum est ei ex hoc canone concessam esse autoritatem Clericos & Monachos ex urbe Constantinopoli expellendi, quicunque ab Episcopo suo non missi ibi commorantur. Si quidem autem Patres Chalcedonenses hoc Defensoribus injungunt, eos antea constitutos supponunt. Ac proinde hoc non primarium & principale, sed secundarium fuit eorum officium. Primò autem instituti sunt à Concilio quodam Carthaginensi, ut Pauperes contra divites defenderent. Syn. Carthag. can. 78. Cùm hoc autem aliter facere non potuerint, minores à divitibus contra pauperes, vel è contra, motas causas audiendi potestas iis commissa est, ejusmodi præsertim, quas ab Episcopo antea determinari consuetum fuit. Hoc è supradicto Synodi Carthaginensis canone palam est, utpote in quo decernitur, ut Defensores ab Imperatoribus postulentur, διὰ τὸν τῶν πενήτων κάκωσιν, ὧν τοῖς ἐπαχθέσιν ἀπαιτήσεσι ἡ ἐκκλησία παρενοχλεῖται, *propter pauperum vexationem, quorum molestiis assiduè fatigatur Ecclesia.* Instituti sunt ergo defensores, ne pauperum vexationibus Ecclesia diutiùs fatigaretur; ac propterea frustranea prorsus esset eorum institutio, nisi eas audirent & determinarent causas, quibus Ecclesia antea fatigari solita fuit. Et quidem ἀρχιέκδικον minores Ecclesiasticas audiisse causas ex ordine officialium Ecclesiæ Constantinopolitanæ constat; ubi dicitur, Ο ἀρχιέκδικος κρινὰς μὲν δεύτερος ἐκδίκων μικρὰς ὑποθέσεις τὰς εἰσερχομένας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀναφέρει δὲ ταύτας τῷ ἀρχιερεῖ. Defensor autem hujusmodi causas, non suo nomine, sed ut Episcopi locum tenens examinavit; ut ex altero Catalogo dictorum officialium colligimus, dicente, Ο ἀρχιέκδικος κρινὰς ἐκ προσώπου τῦ ἀρχιερέως· κρίνει δὲ ὑποθέσεις μικρὰς μὲν τῆς δύο ἐκδίκων, τὰς εἰσερχομένας ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ,

Defensorum

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Defensorum supremus in Pontificis personâ (id est, in ejus absentiâ) *judex constituitur, & cum duobus defensoribus parvi momenti negotia ad Episcopatum delata judicat.* Quinetiam in Ecclesiâ Romanâ antiquitùs *Defensores* Episcopos adjuverunt, in causis nimirum audiendis; ut testatus est antiquus Glossarius Papias, dicens, *Defensores à Romanis Pontificibus constituti sunt Episcoporum adjutores, quibus honores inter Clericos, sicut & regionariis concedimus.* Pap. in Gloss. Hos autem non proprio, sed Episcoporum, quorum vices suppleverunt, nomine causas discussisse, & lites decidisse, colligere etiam licet ex libro de officio primi defensoris; cujus hæc verba Balsamon, in meditato de officiis Chartularii & primi defensoris, citat, Δεῖ ὑμᾶς (πρωτικλίνους) εἴ τις τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων δίκλην ἔχει μετὰ τοῦ πρωτικλείνου τὸ διαγκαλεῖσθαι ἐν πρώτῳ καὶ τὸ εἰρημένον τρίτον, καὶ μὴ ἀπειθοῦντα κατασκέπτειν, *Oportet vos* (primos defensores) *si quis Presbyterorum & Diaconorum cum aliquo litem habebit, eum, qui accusatur, tertium citare, secundùm indicatum modum, & non obsequentem condemnare.* Hinc enim constat, Presbyteris & Diaconis, μετὰ τοῦ indefinito, cum quocunque vel Clerico vel Laico litem habentibus, eandem olim licuisse apud πρωτίκλινον movere; quod quidem non fas esset, nisi Defensor iste Episcopi vicem ageret, apud quem Clerici causas suas agere tenentur, ex nono canone hujus Concilii. Hæc eo nomine fusiùs prosecuti sumus, quòd ex iis ritè perpensis sole meridiano clariùs eluceseat, hodiernos Episcoporum Cancellarios in Ecclesiâ nostrâ constitutos, non nudius tertius introductos esse, ut nonnulli ridiculè asseruerunt, sed majorum instituto receptos, & antiquissimarum Synodorum decretis confirmatos. Si quis enim ea, quæ hactenus de Defensorum Ecclesiæ officio commentati sumus, cum iis contulerit, quæ ab Episcoporum Cancellariis hodiè agitantur, illicò deprehendet, hosce nullos alios esse Ecclesiasticos officiales, quàm qui olim ἔκδικοι, πρωτίκλινοι, ἐκκλησιάκλινοι, & *Defensores Ecclesiæ* nuncupati sunt.

Τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἀγιωτάτης. Codex Amerbachianus legit τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἁγίας ἐκκλησίας. Johannes Antiochenus τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας ἐκκλησίας. Coll. can. tit. 20.

Καὶ τὸ δεξάμενον. Codex Amerbachianus, καὶ τὸν τοῦτον δεξάμενον, *& qui eum recipit.*

Κλῆρικοὶ καὶ μοναζοντες. In hac Alexii Aristeni, necnon Simeonis Logothetæ Epitome à Justello editâ, hæc verba desunt: quæ tamen ad plenum verumque canonis exprimendum sensum necessariò interferenda sunt, juxta nostrum hunc codicem.

In Can. XXV.

Ἐπειδή τινες μητροπολίτης. Laudatur hic canon ex versione Dionysii Exigui, à Concilio Wormatiensi anno 868. habito, can. 71. quemadmodum & canones 15. 18. 22. & 27. ex eâdem versione ibidem citantur. Quod hîc solùm observasse sufficiat.

Τῶν μὲν τοι ἀρίστων τῆς χριστιάνης. Summam pristini Ecclesiæ Antistites diligentiam adhibuerunt, ne quid Deo semel consecratum in profanos usus verteretur, vel Ecclesiæ ejus concessum ullo modo intercideret. Quod tamen vacante aliqua Ecclesia difficile est evitare; nisi quæ ad eam pertinent singularis alicujus personæ pluriumve curæ & custodiæ committantur. Hoc igitur est, quod Patres hoc loco constituunt; ut omnes nimirum vacantis cujuslibet Ecclesiæ reditus per ejusdem œconomum integri & inviolati conserventur. Sed Concilium Regense, anno D. 439. habitum, statuit ut Vicinus Episcopus *vacantis Ecclesiæ curam districtissimè gereret, ne quid ante ordinationem discordantium in novitatibus Clericorum subversioni liceret.* Concil. Reg. can. 5. Quod idem & à Concilio Valentino anno D. 524. celebrato confirmatur. Concilium Ilerdense Sacerdoti, qui exequiarum tempore præsens est, omnia in domo Episcopi vitâ functi custodienda committit; additque, *Ideo nunc hæc hujus placiti constitutione, inter nos censura placuit custodiri, ut defuncto Antistite, vel etiam adhuc in supremis agente, nullus Clericorum, cujuslibet ordinis, officii gradusve sit, quicquid de domo auferre præsumat, vel de utilitate, quæ instrumenti domûs esse noscitur, id est mobili & immobili rei Ecclesiasticæ, conetur invadere; nihil furto, nihil vi, nihil dolo supprimens, auferens, atque abscondens. Sed is, cui domus commissa est, subjunctis sibi, cum consilio Cleri, uno vel duobus fidelissimis, omnia usque ad tempus Pontificis substituendi debeat conservare, vel his, qui in domo inveniuntur, Clericis consuetam alimoniam administrare.* Concil. Ilerd. can. 16. Sed Concilium Trullanum omnia Ecclesiæ vacantis bona clero ejusdem custodienda committit, vel si Clerici non fuerint, Metropolitano; qui ea omnia ordinato Episcopo reddet. Conc. Trull. can. 35. Et sic quidem usque ad decimum ferè à Christo incarnato seculum, omnia Ecclesiæ cujusvis viduatæ bona sarta tecta futuro Episcopo reservata sunt, neque cuivis Clerico, Laicove licuit, ea suos in usus vertere. Postea autem, contra ac omnibus hujusmodi veterum Conciliorum canonibus statutum est, Principes in plerisque locis Ecclesiæ vacantis reditus sibi hucusque vendicârunt. De cujus rei causâ & justitiâ hîc non est differendi locus.

In Can. XXVI.

Διὰ εἰκονόμων. Ecclesia Primitiva per ter centum annos à Christi nativitate numeratos, ad ministros suos pauperesque alendos, nullis aliis gavisa est reditibus, quàm quos fideles sponte offerebant. Quarto autem currente seculo, post Constantini scilicet Magni Imperatoris tempora, agris etiam atque latifundiis donata fuit: uti patet ex Syn. Antioch. can. 25. quo agrorum fruges ad Ecclesiam pertinentes commemorantur. Omnes autem reditus, tam qui ex fidelium primò oblationibus, quàm qui ex agrorum postea frugibus collecti sunt, apud Episcopos depositi fuerunt, ut illi ex iis necessaria sibi providerent, & postea eosdem inter Clericos & pauperes distribuerent. Cùm hoc autem malevolis Episcopos traducendi occasionem præbuisset, cautum est ab antiquis Patribus, ut non ipsi Episcopi, sed alii quidam officiales sub iis constituti, hanc curam in se susciperent; qui proin οἰκονόμοι dicti sunt. Quando hi primo instituti fuerunt, hariolari nequeo. Neque enim eruditis hîc viris assentiri possum, eos asserentibus præsenti canone institutos. Patres enim Chalcedonenses de iis tanquam bene notis hîc loquuntur, eosque priùs institutos supponunt; atque etiam demonstrant, dicentes, ἐπειδὴ ἦν παν ἐκκλησίας δὲ ἀποτεθειμένῳ δίχα οἰκονόμων οἱ ἐπίσκοποι ἐκκλησιαστικὰ χρείζουσι, ex his enim verbis clarissimum fit Episcopos in nonnullis Ecclesiis res Ecclesiasticas per Oeconomos suos etiam tunc dierum tractavisse: & præterea œconomi in præcedenti etiam canone commemorantur: nec non secundo, ubi etiam decernunt Patres pecuniâ eos non promovendos esse, quòd quidem non decrevissent, si isti nondum instituti fuissent. Certum est ergo, eos ante hoc Concilium institutos fuisse, sed quamdiu ante, incertum. D. Augustini temporibus eos Hippone incognitos fuisse, ex eo colligimus, quòd ille invidiam illinc exortam pertæsus, plebem exoravit possessionum Ecclesiasticarum curam gerere; ut testatur Possidius in vitâ ejus, dicens, *Pauperibus erogabat vel ex reditibus possessionum Ecclesiæ, vel etiam ex oblationibus fidelium. Et dum forte, ut assolet, de possessionibus ipsis invidia Clericis fieret, alloquebatur plebem Dei, malle se ex collationibus plebis Dei vivere, quàm illarum possessionum curam & gubernationem pati.* Possid. in vit. S. August. Et proximè addit, *sed nunquam id Laici suscipere voluerunt.* Eos autem iisdem ferè diebus Alexandriæ constitutos fuisse ex nono Theophili Alexandrini canone palam est, in quo ille S. Augustino æqualis, ait, ὅτι γνώμῃ παντὸς ἱερατικὸν οἰκονόμον ἀποκηρύττεται ἔπεσιν, ἐφ' ᾧ σωτήριος καὶ ὁ θεῖος Ἀπόλλων, ὡς τὸ πᾶν τῆς ἐκκλησίας εἰς Νοῦν ἀναλίσκεσθαι. Ubi etiam, ut videre est, quomodo οἰκονόμος renunciandus est, totius nimirum Sacerdotalis ordinis sententiâ, & consensu Episcopi. Unde constat eos in Ecclesiis nonnullis institutos fuisse, etiam ante annum D. 390. quo Theophilus ille Archiepiscopus Alexandrinus claruit. Quanto temporis istud præcesserunt, alii viderint. Sanè ante Constantini Magni tempora nobis instituti non videntur; non prius nimirum, quàm latifundia Ecclesiis fidelium liberalitate data fuerunt. Sed quandocunque primò instituti sunt, eos in omnibus Ecclesiis constituendos esse, à nullâ ante præsentem universali Synodo decretum est, quam Provinciales nonnullæ secutæ sunt; ut Hispalensis secunda, quæ ex hujus canonis præscripto eos ex Clericis, non Laicis, eligendos esse decrevit, dicens, *Nonâ actione didicimus quosdam ex nostro Collegio, contra mores Ecclesiasticos, Laicos habere in rebus divitis constitutos Oeconomos. Proinde pariter tractantes eligimus, ut unusquisque nostrûm, secundum Chalcedonensium Patrum decreta, ex proprio Clero Oeconomum sibi constituat.* Concil. Hispal. 2. c. 9. Et Concilium Toletanum quartum, *Eos quos Oeconomos Graci vocant, hoc est qui*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

vice Episcoporum res Ecclesiasticas tractant, sicut sancta Synodus Chalcedonensis instituit, omnes Episcopos de proprio Clero ad regendas Ecclesias habere oportet. Qui autem deinceps contempserit, obnoxius ejusdem magni Concilii erit. Concil. Tolet. 4. can. 47. Meminit etiam Gregorius Magnus, dicens, *Expensa verò, quæ necessaria fuerit, per Oeconomum, qui tempore mortis prædicti Episcopi inventus est, erogetur, quatenus rationes suas futuro Episcopo ipse, ut novit, exponat.* Greg. lib. 2. Epist. 22. Quæ quidem ille ex XXV. hujus Concilii canone rectè præcipit. Alibi etiam ait, *Volumus autem, ut memoratus frater noster Paschasius & vice dominum sibi ordinet, & majorem domûs, quatenus possit vel hospitibus supervenientibus, vel causis quæ eveniunt, idoneus & paratus existere,* Id. l. 9. Epist. 66. ubi *Vicedominus* idem videtur, ac ὕπατος, qui vicem Episcopi in causis audiendis egit: sed *major domus* idem est, qui οἰκονόμος, quæ vox etiam à Syro ܪܒ ܒܝܬܐ *Major domus*, vel *Magister domus* vertitur, Luc. 16. 2. A legibus etiam civilibus multa de Oeconomis edicuntur. videsis l. 42. c. de Episc. & Cler. Qui hoc officio in Ecclesiâ Constantinopolitanâ functus est, ὁ μέγας οἰκονόμος dictus est, utpote αὐτὸς τῆς κλησεως habitus, ut ait Malaxus in hist. Patriarch. Cujus officium in catalogo officialium istius Ecclesiæ sic describitur, Ο μέγας οἰκονόμος τῆς ἁγιωτάτου, ὀφείλει ἔχειν διάκονον. ὅταν δὲ λειτουργῇ ὁ Ἀρχιερεύς, φορῶν τὸ σταχάριον αὐτοῦ καὶ τὸ ὠμοφόριον, ἵσταται ἐν τῷ μυείῳ τοῦ ἁγίου πατρίζης, βαστάζων καὶ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ τὸ ἅγιον ῥιπίδιον· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ μέλλοντα χειροτονεῖσθαι κληρικὸν τοῦ Ἀρχιερεῖ· ἔτι δὲ δεῖ πᾶν κτῆμα τῆς ἐκκλησίας ὀφείλει εἰσάγειν, καὶ ἐξάγειν, καὶ λογαριασμὸς ἀπὸ πᾶν ἀφέλημα τῆς ἐπισκοπῆς· κρατεῖ καὶ χαρτοφυλάκιον ἀναγκαῖον πᾶσι· καὶ πιττάκιον τὸ ἐνιαυτὸν ἀναφέρει καὶ Ἀρχιερεῖ· ὁπισκοπεῖον καὶ πᾶσι χειροθεσίαν ἐκκλησίαν, πάντα τὰ ἀγαθὰ αὐτῆς μέχρι τοῦ ἐλαχίστου τῆς ἐρχομένης ἐπισκόπου· ἔστι δὲ καὶ εἰς τὰς κρίσεις ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ Ἀρχιερέως, *Magnus Oeconomus possessionum, sacer debet esse Diaconus. Cum autem celebrat Pontifex, ornatus ille suâ tunicâ & stolâ, stat ex unâ parte sanctæ mensæ, sacrum flabellum manu suâ tenens: Offert quoque Clericum ordinandum Pontifici. Omnem quoque agrum possessionemque Ecclesiæ disquirit, census, expensas, ratiocinia de omni re, quam Episcopatus possidet, & habens sub se Chartularium cuncta illa recensetque, & quater in anno de omnibus ad Pontificem rationem refert: Et viduæ Ecclesiæ ipse curam gerit, omnia ejus bona usque ad futuri Episcopi adventum administrans. Adest insuper in judiciis ferendis à dextra Pontificis sedens.* Omnia Oeconomi munera, pleniſſimè hîc descripta habes, adeo ut iis explicandis non est ut diutius immoremur. Hîc tantum insuper observatur, omnes hujusmodi Oeconomos ab Episcopis olim juxta secundum hujus Concilii canonem promotos fuisse. Postea autem Imperatores Constantinopolitanæ Ecclesiæ Oeconomi designationem sibi vendicârunt, usque ad Isaacium Comnenum, qui eam potestatem Patriarchæ restituit, ut testatur Zonaras, qui de dicto Imperatore loquens ait, Μέχρι τότε τῆς μεγάλου οἰκονόμου προχειρίζοιτο ὁ βασιλεύων, ἀλλὰ μὴ καὶ σκηνοφύλακος, ἐκεῖνος δὲ καὶ ἄμφω ἀπὸ τῆς πατριάρχου ἔσχε τὴν ἐξουσίαν, ἀπέστησε δὲ ἄμφω τὸ δημόσιον. Zonar. in Isaac. Comn.

Κατὰ γνώμην ἐπισκόπου, δῆλον ἔθ. Codex Amerbachianus legit, κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, δῆλα ἔθεν.

In Can. XXVII.

Τοὺς ἁρπάζοντας γυναῖκας. Hic canon non solùm à Concilio Wormatiensi can. 77. Verùm etiam à Cabilonensi laudatur, dicente, *De puellis raptis nec dum desponsatis, in Concilio Chalcedonensi statutum est, eos, qui rapiunt puellas sub nomine simul habitandi, cooperantes & conniventes raptoribus, decrevit sancta Synodus, ut si quidem Clerici sint, decidant proprio gradu: si verò Laici, anathematizentur. Quibus verbis datur intelligi, qualiter hujus mali auctores damnandi sunt, quando participes consilii & conniventes tanto anathemate feriuntur, ut juxta canonicam auctoritatem ad conjugia legitima raptas sibi jure vindicare nullatenus possint.* Concil. Cabil. apud Gratian. 36. quæst. 2. vide Balsamonis responsum ad Marci Alexandrini interrog. LXIII.

Γυναῖκας. Johannnes Antiochenus in collect. can. tit. 42. legit κόρας. Sed non solùm Bodleianus noster, reliquique Græci codices, verumetiam Latini veteres Interpretes γυναῖκας legunt, nam *mulieres* vertunt.

Συμφερόντως ἢ σωφρονισμούς. Johannes Antiochenus rectiùs legit συμφερόντως ἢ σωφρονισμούς. Codex Amerbachianus, ἢ συμφερόμενος, ἢ σωφρονισμούς. Scholiastes etiam omnes σωφρονισμοὺς legisse ex ipsorum verbis constat.

Συμβαλλω ℈ κ. Hæc, usque ad ἐπιχειρήσαντας inclusivè, in codice Amerbachiano desiderantur. Sed sensus loci sine illis pessimè confunditur, vel potiùs nullus omnino est.

In Can. XXVIII.

Παπαχοῦ τῆς ἁγίας. Hic cum duobus sequentibus canonibus nec in Johannis Antiocheni collectione, nec in Latinâ Dionysii Exigui versione, nec in Arabicâ Josephi Ægyptii paraphrasi extat. Reperitur autem in omnibus Balsamonis, Zonaræ, & Aristeni Codicibus; citatur etiam à Photio in nomocanone, tit. 1. cap. 5. & 6. Latine etiam vertitur à veteri interprete ante Dionysium Exiguum, à quo tamen, non inter præsentis, sed Constantinopolitanæ Synodi canones collocatur. In Actis etiam hujus Concilii habetur, decimâ sextâ nimirum Actione: ubi tamen Paschasinus & Lucentius, legati Episcopi Romani, hoc decretum ipsis absentibus & clanculùm editum fuisse conquesti sunt. Et quidem ipsi aberant, at quia adesse nolebant, etiamsi rogati fuerint. Patres enim diserte testantur se Romanos illos rogâsse, ut interessent, dicunt enim, Παρεκαλέσαμεν τοὺς κυρίους, τοὺς ἐπισκόπους τοὺς ἀπὸ Ῥώμης, χειρονῦν ἡμῖν δηλῶσαι τῆς ἁγιωτάτης. παρητήσαντο, λέγοντες, ἐντολὰς μὴ εἰληφέναι τοιαύτας. Et addunt, cum hoc decretum fuit, nihil in occulto, nihil furtim, sed omnia canonicè facta esse, coram ipsis legatis dicentis, Καὶ πάρεσιν ἐκτεθῆναι, ὅτι ἐν ἀθροίσει πάντα, ὅτε κλοπῆς ἦτον. καὶ ἔστιν ἡ ἁγία ἀκόλουθος, καὶ κανονική. Ac propterea unanimes omnium subscriptiones proferunt, qui etiam se non necessitate coactos, sed sponte suâ subscripsisse palâm profitentur: adeo ut si quis alius, hic legitimus hujus Concilii canon habeatur necesse est; nisi Episcopo Romano vel legatis ejus potestas concessa fuerit omnia rescindendi, quæ ab ipsis etiam Oecumenicis Conciliis acta & decreta sunt; quo semel dato, frustranea simul redderentur Oecumenica Concilia, utpote quorum decreta nullius erunt momenti nec autoritatis, nisi hoc Episcopo Romano placuerit: cujus tamen autoritatem Patres in hâc re non tanti æstimârunt, quin & ipso & legatis ipsius, volentibus nolentibus, etiam post deliberationem in utramque partem habitam, Synodus hoc decretum iterum coram legatis confirmaverit. Cum enim Judices illud, vel saltem summam ejus repetitam, confirmâssent, reclamantibus Episcopi Romani legatis, Johannes Episcopus Sebastiæ dicebat omnes in eâdem sententiâ permanere, & Judices addebant, ipsorum dictum à totâ Synodo approbatum esse. Οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον, ὅτι διαλαλήσαμεν, πάντα ἡ συνοδικὴ ἐκύρωσε. Adeo ut summa atque Apostolica Episcopi Romani autoritas, ab iis quæ tunc temporis gesta sunt, non minus quam ab ipso decreto, elevata nobis videatur. Si Patres enim Chalcedonenses credidissent, tantam à Christo autoritatem Episcopo Romano datam esse, quantam hodie sibi vendicat, ei proculdubio tantopere non restitissent; nedum æqualia privilegia alii concessissent.

Θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων. Codex Ætonensis addit, τῆς συναχθέντων ὅθι τῷ τῆ εὐσεβεῖ μνήμῃ μεγάλῳ Θεοδοσίῳ τῷ γλυκυμόρῳ βασιλεύσαντι ἐν τῇ βασιλίδι Κωνσταντινουπόλει τῇ νέᾳ Ῥώμῃ. Quæ verba leguntur etiam in Actis Concilii, nisi quòd pro ὅθι τῷ τῆ εὐσεβεῖ μνήμῃ ibi legatur ὅθι τῷ εὐσεβεῖ τῷ μνήμῃ.

Διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην. Hîc obvium est cuipiam observare, qua ratione moti veteres tantum sedi Romanæ honorem tribuerunt, non quòd sancti Petri sedes fuit, neque quòd Episcopus ejus Christi Vicarius est; sed tantum διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, quòd ista nimirum civitas Imperialis fuit.

Τὰ ἴσα ψηφίσθαι. In Codice Amerbachiano duo scholia huic canoni subjunguntur, quorum primum huc pertinet, sicque se habet, τὰ ἴσα φησιν, ὥστε τὸ ἑφεξῆς εἰρημένον, δεύτερον μετ' ἐκεῖνον, καὶ οὐκ ἄλλοθεν λαμβάνειν τὸ δευτερεύειν, ἢ τῇ τιμῇ ψηφισθέν. χρὴ νοεῖν· ὅτι γὰρ ἂν αὐτὸς ἑαυτῷ διαμάχοιτο ὁ κανών, ἀλλὰ τὸ δεύτερον τὸ χρόνῳ ἀκουστέον. καὶ τὸ ἀληθὲς γὰρ ὅτως ἂν ἔχοι, καὶ ὁ κανὼν ἕξει τὸ μὴ ἀναιρεῖν ἑαυτόν. ὅπερ γὰρ ἡ βασιλεία εἰς ἴσην ἄγει τὰς δύο καθέδρας, ἡ ζημιωθεῖσα ταύτην, καὶ ἡ ἱερὰν ταύτην κρίνασα, ἐζημιώθη καὶ τὴν ἰσότητα. Æqualia dicit, adeo ut quod posthea dicitur, secundam post illam, & si alibi scriptum est, secundas partes tenere, de privilegiorum honore non intelligendum est. Sic enim ipse canon sibimet repugnabit. Sed secundum illud in tempore sentiendum est. Sic enim & verum habebit, & canon sibi non contradicet. Si enim imperium duas cathedras ad æqualitatem ducat, quæ eo privatur, juxta sacrum hunc canonem, æqualitatem etiam amittit. Hîc insuper observandum est, ψηφισθέν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἐᾶν non ἔξωσιν, sed πωῦς hoc loco intelligenda esse. Patres enim Chalcedonenses loquuntur hìc de privilegiis sedi Constantinopolitanæ à secundâ generali Synodo concessis: à quâ sola πρεσβεῖα τῆ πωῦς dictæ sedi indulta esse, in annotationibus ad tertium istius Synodi canonem ostendimus. Hæc itaque sola in hâc priore canonis præsentis parte confirmantur: quibus in posteriori πρεσβεῖα τῆ ἐξωσίας adjunguntur: uti mox patebit.

Δεύτερον μετ' ἐκεῖνο. Zonaras in hunc canonem observat nonnullos propositionem μετὰ post, de tempore solo interpretari: adeo ut sedes Constantinopolitana Romanæ nihilo cederet, præterquam tempore, quod hæc ante eam honorata erat. Et ita quidem Scholiastes ante citatus hæc verba interpretatus est. Unde suspicor Zonaram scholium istud vidisse, & propterea Scholiastem ante Zonaram claruisse.

Καὶ ὅτι τὸς τῆ Ποντικῆς. Hæc verba, καὶ ὅτι, vel ut legit Codex Amerbachianus, καὶ ὡς, referenda sunt ad illa in canonis ferè principio posita δείξομέν τι καὶ ψηφιζόμεθα. Præsens enim canon in duas partes distribuitur; quarum primâ vetera privilegia Sedi CP. confirmantur: alterâ nova conceduntur. Prima ad hæc usque verba exclusivè porrigitur; quâ Patres testantur se eadem confirmare, quæ a Concilio CP. constituta fuerant. Cum dixerant enim se agnovisse canonem Synodi CL. Patrum, protinus subjiciunt τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς δείξομέν καὶ ψηφιζόμεθα. *Eadem nos etiam decernimus & statuimus*; de privilegiis nimirum Ecclesiæ Constantinopolitanæ; & postea rationem addunt, quare hujusmodi πρεσβεῖα isti Ecclesiæ indulta sunt; nimirum quoniam ista Imperialis esset civitas, ac propterea digna iisdem privilegiis gaudere, quæ in sedem Romanam ob eandem rationem collata fuerant. Et nihil præter pleniorem hujus rationis explicationem in hâc primâ canonis parte prosequuntur; quâ finitâ ad alteram se convertunt. Adeo ut si omnia à verbis καὶ τὰ τῆ θρόνῳ, usque ad μετ' ἐκεῖνο ὑπολαμβάνουσι, parenthesi includantur, sensus clarissimus sic emerget, τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς δείξομέν καὶ ψηφιζόμεθα περὶ τῆ πρεσβείων τῆ ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ ὅτι τὸς τῆ Ποντικῆς &c. Cum igitur hi Patres πρεσβεῖα τῆς πωῦς Sedi Constantinopolitanæ à Concilio ibidem habito indulta adstruxissent, hìc nova construunt, honorariis istis privilegiis etiam πρεσβεῖα τῆς ἐξουσίας adjicientes: tres nimirum diœceses in unam compactas ei subjiciunt, quarum Metropolitanos ipse Episcopus dictæ Sedis Constantinopolitanæ ordinet. Et quidem etiamsi Episcopus Constantinopolitanus summo antehâc honore habitus fuerit, nullam tamen diœcesim ab universali aliquâ Synodo, ante præsentem, sibi assignatam habuit; ac propterea neque Exarchus aut Patriarcha, propriè sic dictus, fuit. Hìc autem magna satis diœcesis, ex tribus absorptis conflata, ejus ordinationi committitur. Cautum est enim, ut Ponticæ, Asianæ, & Thracicæ diœceseos metropolitani ab eo ordinentur: adeo ut, qui antea Exarchi fuerant, modo metropolitani fiunt, ut ille qui nec Metropolitanus antea fuerat ad Exarchi & Patriarchæ honorem attolleretur. Non me latet, eum antea ordinationes metropolitanorum in dictis diœcesibus nonnunquam celebrâsse: illud autem non ex canonis alicujus præscripto, sed tantùm ex consuetudine quadam fecit, ut ipsi hi Patres testantur in Synodicâ Epistolâ ad Leonem Episcopum Romanum. Omnis autem canonica eos ordinandi potestas à præsenti Synodo collata est. Si eâ enim antea præditus fuisset, quid opus esset præsenti canone? sed hoc etiam egregiè confirmatur ex iis, quæ Evagrius de Zachariâ Rhetore tradidit; qui de Timotheo Æluro loquens, ait, Ἀποδίδωσι δὲ τῆ Ἐφεσίων καὶ τὸ πατριαρχικὸν ἄξιωμα, ὅπερ αὐτοῖς ἀφεῖλεν ἡ ἐν Χαλκηδόνι συνοδος, *Reddidit Ecclesiæ Ephesiorum jus Patriarchatûs, quod Synodus Chalcedonensis ei ademerat.* Evagr. Hist. Eccles. l. 3. cap. 6. Enimvero Ephesus Asianæ diœceseos metropolis fuit; cujus propterea Episcopus fuit totius diœceseos Exarchus sive Patriarcha, dicit autem Evagrius, hoc jus Patriarchatûs à Synodo Chalcedonensi ei ademptum esse. Antea itaque non ademptum fuit, quàm Patres Chalcedonenses in præsenti canone Asianam illam, unà cum Ponticâ & Thracicâ diœcesi Episcopo Constantinopolitano subjecerunt: ut extra controversiam sit, omnem Patriarchicam potestatem Episcopo Constantinopolitano à præsenti decreto primùm confirmatam esse, à quo etiam primò diœcesis ei assignatur.

Μόνος. Alterum Scholium in Codice Amerbachiano ad hanc vocem spectat, & sic se habet, Τὸ μόνος προσκειται, ἐπειδὴ οἱ ἀπὸ Μακεδονίας καὶ Ἰλλυριῶν καὶ Θετταλίας καὶ Ἀττικῆς καὶ Πελοποννήσου καὶ παλαιᾶς Ἠπείρου καὶ τῆ τότε ἐθνῶν, ὑπὸ τῆ Ρώμης ἦσαν ὑπήκοοι τῆ τόπου, *Vox μόνος additur, quoniam qui ex Macedonià & Illyriis & Thessaliâ & Atticâ & Peloponeso & veteri Epiro, & istius gentibus erant, Romano Episcopo tunc temporis subjecti erant.* Eadem ferè habes in Aristeni Scholiis. Zonaras etiam disertè asserit, nonnullos hanc vocem ita interpretatos esse: quos inter Ecclesiastes hic laudatus meritò recensetur.

Ἐν τῆς βαρβαρικῆς. Vetus interpres legit, in *Barbaris*. Omnia nimirum loca Imperio Romano non subjecta Barbara olim & Barbarica à Romanis ipsis appellata sunt; ut totus orbis Romanus, una voce *Romania* dicta est. Isto sensu usurpatur vox βαρβαρικὸν Syn. Carthag. can. 56. item Barbaria, à S. Augustino, Epist. 178. & ὁ Βάρβαρος, à Synesio Epist. 101. Et populi ultra limites Imperii Romani degentes *Barbari* audierunt omnes. Sic Evagrius dicit omnes Zenonis Imperatoris subjectos, tam in Oriente quàm Occidente, gravibus affectos esse incommodis, ὑπὸ τῆ οἰκουμένῃ βαρβάρων πάντα κατέχοντων, *quippe Barbari, scinitæ dicti, loca omnia populati sunt.* Evagr. Eccles. Hist. l. 3. c. 2. Alia exempla passim occurrunt.

Τῶν προκειμένων διοικήσεων. Codex Ætonensis addit μετὰ τὸ ἐπαρχίας ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι. Quomodo etiam hic locus in Actis Concilii legitur ἐν αὐτῶν ἀναγεγράφθαι. In MS. nostro Bodleiano, post ultima hæc canonis verba hæc adduntur, Ἀπὸ τῆ παρόντος νεύσεως ἐνδέξει τὸ Κωνσταντινουπόλεως χειροτονεῖν τὸς μητροπολίτας καὶ τὸς Ἀρχιεπισκόπους τῶν ἐν τούτῳ διοικήσεων ἐπαρχιῶν· ὡς πρὸ τούτου ἐβουλήθησαν. *A præsenti canone Episcopo Constantinopolitano conceditur ordinare metropolitas & Archiepiscopos Provinciarum, quæ in eo commemorantur. Antea enim sui juris erant.* Hæc, ut neque ad ipsum canonem nec Scholium quodlibet pertinentia, hìc potiùs, quàm in ipso libro apponere visum est.

Ἀναγνοὶ οἱ ὡδὶ τῶν Ἐφεσίων. Pro his, usque ad ἴσχει χειροτονίαν, in prioribus Balsamonis editionibus hæc sola lecta sunt, Ἀναγνοὶ οἱ μέχρι τῶν παρόντων διώρθωται, quibus Codices Ætonensis & Amerbachianus consentiunt; nisi quòd in iis legatur, μέχρι τῶν παρόντων ὁρῶν διώρθωται.

In Can. XXIX.

Ἐπίσκοπι εἰς πρεσβυτέρου καθιών. Hic, cum sequente canone, nec ab ipso Photio agnoscitur, qui in præfatione ad nomocanonem hanc Synodum solos 28. canones edidisse statuit, Συνόδου τῶν ἐν Χαλκηδόνι τῶν χλ'. ἁγίων πατέρων κανόνες κη'. Sed in omnibus Balsamonis, Zonaræ, & Aristeni codicibus extat. Verumenimvero nihil aliud est, quàm decretum hujus Concilii, quo causa inter Photium Episcopum Tyri & Eustathium Episcopum Beryti agitata finita est. Nimirum Eustathius sex civitates ad Photium pertinentes sibi arripuerat, & Episcopos earum, à Photio ordinatos, amoverat, & in Presbyterorum ordinem detruserat. De quâ re Judices in Synodo certiores facti, eam Synodo determinandam committebant, ad quam solam pertinebat, τὰ περὶ τούτου τελείως ψηφίζεσθαι καὶ τυπωῦν τῶν ἁγίων συνόδων. Quæ cum Judices dixissent, Paschasianus, Lucentius, & Bonifacius, Vicarii Sedis Romanæ, primam hujus canonis partem pronunciabant, & Anatolius Constantinopolitanus addidit, quæ in ipso canone dixisse traditur: quibus tota Synodus protinus consensit, acclamans, Δικαία ἡ κρίσις τῶν πατέρων. Hæc fusiùs explicata vide ad finem quartæ Actionis hujus Synodi, ubi etiam ipsum hoc decretum extat. Act. Syn. Chalced. pag. 247, edit. Col. an. 1618.

Ἀναπλιῶ ὁ εὐλαβέστατος. Hæc verba usque ad ἔτι inclusivè, in MS. Amerbachiano desiderantur: sed in ipsis Actis antè citatis leguntur.

In Can. XXX.

Ἐπειδὴ οἱ εὐλαβέστατοι. Deposito Dioscoro Alexandrino, Episcopi Ægyptii, Epistolæ Leonis Romani subscribere rogati, respondebant, se eadem, quæ in Epistolâ continentur, credere; sed nihilominus ei subscribere non posse usquequò Archiepiscopum Alexandrinum ordinatum haberent; cujus sententiam in hujusmodi rebus expectare & sequi omnes istius diœceseos Episcopi ex antiquâ consuetudine constricti sunt: quibus auditis Judices illico pronunciabant, quæ hoc canone continentur; quibus etiam tota Synodus suffragata est. Et prima quidem decreti pars αὐτολεξεὶ in Actis extat, quemadmodum hìc imprimitur: ultima verba seorsum, post aliquam interlocutionem, edita sunt, & paulo aliter sic lecta, Ὅτε μέντοι δεῖ τῶν οἰκείων γράμματος οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι τῆ Αἰγυπτίων, ἢ ἐσχάτως περίεσαν, εἰ δεῖ τὸ αὐτοῖς δοκοῦν, ἢ ἐξομολογεῖσθαι καταπεπλῆχθαι τὴν ἀναμφίλεκτον τιμὴν χειροτονίαν τῆ ἑστηκότος ἐπισκόπου τῆ Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως. Syn. Chalced. Act. 4. pag. 235. 236. ed. Col. an. 1618.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

GUILIELMI BEVEREGII
ANNOTATIONES
IN CANONES CONCILII
TRULLANI.

Περὶ τῆ πέμπτης συνόδου. De hâc quintâ, ut & de sextâ sequenti Synodo Oecumenicâ Balsamon eadem, atque Zonaras, verba habet: quæ nihilominus bis recitare visum est, quoniam sub utriusque nomine in MSS. extant, & vulgò circumferuntur.

Ἀσυζῆ συγχάμματα. Codex Amerbachianus legit συγχάμματα ἀλλόκοτα καὶ δόγματα.

Ἀπογόνε ἅγ Ἡρακλείου. Post ista verba in MS. Bodleiano hæc leguntur, ὅθι Ἀγάθωνος Πάπα Ῥώμης, Γεωργίου Κωνσταντινουπόλεως ..... Ἀλεξανδρείας, Μακαρίου Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων. Ubi nomina Episcoporum, Alexandrini & Hierosolymitani, idcirco forsitan omittuntur, quia illi non nisi per Vicarios suos aderant. Hæc autem verba nec in Amerbachiano, nec Ætonensi, nec in impressis antehac codicibus habentur; & è margine in textum traducta videntur: ac propterea hîc potiùs ea adnotare, quâm ibi interserere visum est.

Ἐν τῷ Τρούλλῳ τῶ βασιλικοῦ παλατίου. In antiquis ædificiis, sacris præsertim, & celebrioribus, οἱ Τροῦλλοι, αἱ Τροῦλλοι, & τὰ Τρούλλα sæpe commemorantur. Codinus, ἐξ ὧν ἔδειξε τῶν ἰδιωτῶν φέρεται λόγος, ὅτι ὁ Τροῦλλος κισσέινός ἐστι. Cod. in orig. Constant. Zonaras, Τροῦλλος πισσοῦται καὶ κιβώριον τὰ ἁγίας τραπέζης σκέπει. Zon. Annal. in Justiniano. Metrodorus, πίστιν εὐθέτην ὀφείλοντα φυλάττειν τῶν ἁγίων μαρτύρων τὸ ὀστᾶ, πάσῃ ἐπιμελείᾳ κατεζήτησε, καὶ ἄνωθεν μέγα Τροῦλλον, οἰκοδομὴν ἐστερέωσεν. Metrod. in martyr. S. Dionysii. Anasthasius Bibliothecarius, *Trullum verò ejusdem Ecclesiæ fusis Chartis plumbeis cooperuit, atque munivit.* Anast. in vitâ Sergii I. Trullus autem, sive Trullum propriè nihil aliud fuit, quàm fornix, vel locus quidam in rotundum concameratus. Camera sæpiùs à Latinis dictus, ut Anastasius supradictus, *Fecit Cameram basilicæ Constantianæ, & alteram Cameram B. Petri ornavit.* Anastas. in Leonis vitâ. Zonaras loco ante citato etiam σφαῖραν pro eodem usurpant, dicens, πασῶν τῶν μεγάλων σφαῖραν τῶ ναῶ. Hinc adjectivum Τρουλλατὸς, ut ἡ δὲ Τρουλλατὸν καλοῦσι Μιχαὴλ ὁ υἱὸς Θεοφίλου, κοσμήσας αὐτὸν καὶ κεραμώσας πολυτελῶς. Chron. Constantinop. Trullum itaque Palatii, ubi præsens Concilium Constantinopoli celebratum est, & Trullanum ex eo dictum, hujusmodi fuit locus in dicto Imperiali Palatio concameratus, vel forsitan domus aliqua, intra Palatii septa, ad eam formam extructa; quemadmodum Matthæus Blastares opinatus est, dicens, ἐν τῷ λεγομένῳ Τρούλλῳ, οἵτινος ἦν ἔτος ἑκατοστὸς ἐν καλῷ ἐπὶ βασιλέων Κωνσταντινουπόλεως κείμενος. Matt. Blast. præfat. ad Syntag.

Πεντάγραπτος λόγος. Hanc orationis hujus ad Imperatorem inscriptionem Codex Amerbachianus sic legit, Πεντάγραμμος ἡ ἁγίας συνόδου πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα, ὧ ἐπέπεμψαν τὰς ἀπ' αὐτῆς ἐκτεθείσας κανόνας. Quomodo etiam inscribitur in priori Zonaræ editione; nisi quòd pro πεντάγραπτος, juxta cum nostro Balsamonis codice ibi legatur πεντάγραμμος λατεία λογική. Codex Amerbachianus legit, λατεία νομικὴ, sed perperam, Synodus enim haud dubiè verba illa à D. Paulo usitata respicit, in Epist. ad Rom. XII. 1. ubi optimè D. Chrysostomus, τί δέ ἐστι λογικὴ λατρεία; ἡ πνευματικὴ διακονία, ἡ πολιτεία ἡ κατ' ἀρετήν. Chrysost. in Epist. ad Rom. λεγ. κ'. tom. 3. pag. 174. ed. Savil.

Τὰς λαὰς ἐυθετίζοντες. Rectius Codex Amerbachianus legit τῆς λαοῖς ἐυθετίζοντες.

Λεγόντι τῶ Πάπᾳ. Hîc omnem, quâ turgent ipsorum præcordia, bilem Papistæ in Balsamonem effundunt, omnimodis eum conviciis lacerantes, quòd ille præsentem Synodum œcumenicum fuisse contendit. Si hoc autem Balsamoni vitio vertatur, idem & in ipsam Synodum conjiciatur crimen, quippe quæ ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν συνόδον se sæpe appellat; quo etiam argumento Balsamon ad opinionem suam adstruendam utitur. Quod quidem minimè spernendum est argumentum. Ipsi enim Patres, melius haud dubiè quàm hodierni Papistæ, noverunt, qualem ipsi Synodum celebrabant, & ut observat Matthæus Blastares, πρῶτον μὲν καὶ οἱ ἅγιοι οὗτοι πατέρες ἐσφαλῆς ἕτω ψεύδους ἁλῶναι, λέγοντες ἐν τοῖς ἑαυτῶν κανόσιν, ὥεσπερ ἡ ἁγία αὕτη καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, *Primò enim sancti Patres manifesti adeò mendacii se convinci egre ferent, dicentes in suis ipsorum canonibus, sancta hæc & Oecumenica Synodus decrevit.* Matt. Blast. præf. ad Syntag. Alterum argumentum, quo Balsamon Latinorum, ut vocat, objectionem prævenions, hanc universalem fuisse Synodum probat, est, quòd non solùm reliqui Patriarchæ, verùm ipse etiam Papa Romanus per legatos suos eidem intererat. Dicit enim se in antiquis nomocanonis invenisse, Basilium Gortynæ Metropolitanum, & quendam Ravennæ Episcopum, totius Synodi Romanæ vicem gerentes, & ipsos quoque Papæ legatos, Episcopos nimirum Thessalonicæ, Sardiniæ, Heracleæ, & Corinthi, præsentes adfuisse. Et quidem Basilium Gortynæ Metropolitanum Synodi Romanæ vicem gerentem ei interfuisse, & canonibus hisce subscripsisse, extra dubium est, cùm in ipsis subscriptionibus, canonibus hisce in Actis Conciliorum annexis, disertè dicatur, Βασίλειος ὁσιώτατος τῆς Γορτυνίων μητροπόλεως, καὶ φιλοχρίστου Κρήτης νήσου, καὶ τόπον ἐπέχων πάσης τῆς συνόδου τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ῥώμης ὀρθόχαλκα, *Basilius Episcopus Gortyniorum metropolis, Christo amabilis Cretæ insulæ, & locum tenens totius Synodi sanctæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.* Act. sextæ Syn. Constantinop. pag. 254. edit. Colon. an. 1618. Legatos etiam Episcopi Romani eidem interfuisse, Anastasius Bibliothecarius, qui Episcoporum Romanorum vitas conscripsit, attestatur, dicens, in vitâ Sergii I. *Hujus itaque temporibus Justinianus Imp. Concilium in Regiâ urbe jussit fieri, in quo & legati sedis Apostolicæ convenerant, & decepti subscripserant.* Utcunque igitur decepti fuerint, eos & adfuisse & subscripsisse certum est. Ipse fateor, Sergius Papa Romanus canonibus subscribere recusavit, ut Anastasius ibidem ait, *Compellebatur & ipse* (Sergius) *subscribere, sed nullatenus acquievit.* Verùm hic eo tantum nomine subscribere renuit, quòd nonnulli in iis Ecclesiæ Romanæ errores detecti sint & condemnati. Aliter enim & ipse proculdubio subscripsisset, & omnes Ecclesiæ istius assectæ Oecumenicam huic Synodo autoritatem libenter attribuissent. Hîc autem insuper notandum est, Balsamonem asserere, se in antiquis invenisse scriptis, Episcopos Thessalonicæ, Sardiniæ, Heracleæ, & Corinthi, legatos Papæ Romani tunc temporis fuisse, & Episcopum Ravennæ etiam cum Basilio Romanæ Synodi locum tenuisse: cùm in Actis, vel potiùs subscriptionibus, quæ hodie extant, nec unus ex his commemoratis, vel Episcopi Romani legatus, vel Synodi locum tenens dicitur; sed vacuus cuique istorum locus relinquitur. Proximè enim post Johannis Justinianopolitani subscriptionem, additur, πάπος τῆς Θεσσαλονίκης: & paucis interjectis, πάπος τῆς Ἡρακλείας· πάπος τῆς Σαρδινίας· πάπος τῆς Ῥαδίνης· πάπος τῆς Κορίνθου. Juxta quam propterea lectionem, Episcopi hîc memorati vel non aderant, vel saltem non subscribebant. Ex eo autem, quòd locus iis ad subscribendum relictus sit, cum Acta Concilii ad eos delata essent, apertè conficitur, eorum subscriptiones expectatas fuisse, quas detulisse videntur, usque dum Romani ipsius Episcopi sententiam de iis cognitam haberent. Sed ut ut illud sit, omnes sanè reliqui, tam Patriarchæ quàm Episcopi, numero plusquam ducenti, qui Concilio interfuerunt, hisce 102. canonibus, ab istâ Synodo editis, subscripserunt; quibus ipse etiam Imperator Justinianus

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ſtinianus meritò adjungatur, cujus ſubſcriptio primâ in fronte collocatur, his verbis concepta, Φλάβιος Ἰουστινιανὸς, πιστὸς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ θεῷ, βασιλεὺς Ῥωμαίων στεφθεὶς ἀπὸ θεοῦ, βασιλεὺς καὶ ἐμπάτωρ ἀνέγραψα.

Σημείωσαι διὰ τί ὁ λέγεται. Hæc uſque ad finem hujus interpretationis, nunc primùm ex MS. Bodleiano edimus: cui etiam codex Amerbachianus ſuffragatur; in quo eadem habentur, niſi quòd pro σημείωσαι διὰ τί ὁ λέγεται, ibi legatur, Σημείωσαι ὅτι ὁ λέγεται, & μεγάλου poſtea pro βασιλικοῦ. Hæc autem Balſamonis eſſe verba non videntur; ſed tantùm compendioſa quædam eorum, quæ Balſamon in hunc Canonem commentatus eſt recitatio, in margine primo deſcripta, & poſtea in ipſum textum tranſlata.

In Can. I.

Κατὰ τὸν θεολόγον φωνὴν. Codex Ætonenſis rectiùs legit, κατὰ τὸν τοῦ θεολόγου φωνὴν. Verba enim hîc citata ſunt Theologi, Gregorii nimirum Nazianzeni initio orationis ejus apologeticæ, quæ & omnium prima eſt; ubi his verbis diſertè utitur, dicens, ἐπειδὴ καὶ πάντες ἀεὶ τοῖς ἀρχομένοις καὶ λόγου καὶ πράγματος, ἐκ θεοῦ τι ἄρχεσθαι καὶ εἰς θεὸν ἀναπέμπειν. Ubi, ut videre eſt, pro ἀρχομένοις meliùs legitur ἀρχομένῳ. Ante eum Demoſthenes, ipſe eadem ferè protulit; dicit enim, Πάντες ἀρχομένῳ σπουδαίου λόγου καὶ ἔργου ἀπὸ τῶν θεῶν ἐπιλαμβάνεσθαι σωφρόνων ἄρχεσθαι, Demoſt. epiſt. 1.

Διδασκάλια λόγου. Poſt hæc ultima primi hujuſce Canonis verba hanc obſervationem, tam in Amerbachiano quàm Ætonienſi codice, ſub Balſamonis nomine habemus. Σημείωσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι ἄλλη ἐστὶν ἡ κυρίως ἕκτη Συνόδου, καὶ ἐχ ἡ παροῦσα ἐν τῷ Τρούλλῳ συναθροισθεῖσα. *Nota ex præſenti Canone, quòd alia eſt propriè ſexta ſynodus, & non præſens in Trullo congregata.* Nimirum quòd in hoc Canone fides à ſextâ ſynodo expoſita confirmatur. In Codice Amerbachiano aliud etiam hîc occurrit ſcholium, his verbis, Κατηγοροῦσι δὲ καταφερόμενοι τῶν ἁγίων εἰκονομάχων καθηρέσεως τὸ ἀναίσχυντον, οἱ διαβάλλειν τοὺς ἁγίους ἱερεῖς τούτων κανόνων ἁγίας οἰκουμενικῆς ἐπιχειροῦντες ἀκρίβειαν, διότι καὶ ἐν ἐκφύλοις αὐτῆς αἱρέσεσιν ἴσχυσαν, φασὶ τοὺς ἐκδεδομένους αὐτοὺς τῇ ἁγίᾳ μονοθελητῶν ἐνεχομένους νόσῳ, καὶ καὶ τὰ ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἕκτης Συνόδου ὑποχάλαι. οἱ δὲ, ὡς ὁρᾶν ἔνεστι πᾶσι, λαμπραῖς ταῖς φωναῖς ἀναπεμπόμενοι, τοὺς ὑπ' αὐτῶν καταχριόντας ἅμα τῇ αὐτῇ ἐναγεστάτῃ φρονήματι, ταῖς αὐτῶν εὐθυώραις καὶ ἀρχαῖς ὑποφέρουσιν. Εἰκὸς ἂν τὸ ἡμῖν τοῦτο ἁγίᾳ εἰκονομάχων τοὺς ἀφεγόνους Εὐτυχιανιστὰς καὶ Διοσκόρους μιμεῖσθαι· ὥσπερ ἐκεῖνοι τοὺς ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ πεμπτῃ Συνόδῳ, ὅτι τῷ αὐτῇ λύσιν ὑφεκκλεισάσαι, τὰ Νεστορίου φρονεῖν, καὶ τοι λαμπρᾷ φωνῇ ἀναθεματίσαντας αὐτὸν, συκοφαντῆσαι ἀπηναχώπησαν· ἴστω καὶ οἱ ἐκείνων ἐς ἀληθῶς γνήσιοι μαθηταὶ καὶ ἀπόγονοι, τοὺς ἱερεῖς τότε καὶ ἁγίους ἄνδρας, λαμπρῶς μὲν τὰ ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς Συνόδου κατὰ τῶν δυσεβῶν μονοθελητῶν ἀνδραγαθιζομένους, τὰ ἐκείνων τότους φρονεῖν ἐκ ἐρυθριῶσι λοιδορέμενοι· ὅμοιόν τι τοῖς Ἰουδαίοις πεποίηκε, οἳ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τῶν δαιμονίων τὸ πλάσμα καθαίροντα, δαιμονιόρτην ἔχειν ἐκ ἔφριττον ἐξυβριζόντες, καὶ ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων καθαιρεῖν αὐτῶν τὴν δυναστείαν, ὅτι ἀπολλύειν τὰ δαιμόνια περιτρόμενα, ἐκ ἐνεκαλύπτοντο. *Hinc etiam deprehendere licet, quàm impudens ſit Iconomachorum malitia, qui accuratam canonum iſtorum qui hîc propoſiti ſunt, rationem calumniari attentantes, quoniam barbaræ ipſorum hæreſi adverſantur, dicunt eos, qui hoſce Canones expoſuerunt, monothelitarum morbo correptos, etiam contra ſanctam atque œcumenicam ſextam ſynodum ſubſcripſiſſe. Hi autem, ut omnibus videre licet, diſertis verbis prædicantes, eos, qui ab iſtâ ſynodo condemnati ſunt, unà cum ſummè execrabili eorum opinione, iiſdem ſuppliciis diriſque ſubjiciunt. Hoc igitur Iconomachorum genus progenitores ſuos Eutychianiſtas, & Dioſcoros imitari videtur. Ut illi enim Patres, in ſanctâ & Oecumenicâ quartâ ſynodo congregatos, cùm ipſorum rabiem Eccleſiâ ejecerint, cum Neſtorio ſentire, etiamſi eum diſertè anathematizaverant, inverecundè calumniati ſunt: Sic hi, ut vere gennini iſtorum diſcipuli & nepotes, ſacros hoſce ſanctoſque viros, quos cum ſanctâ & œcumenicâ ſynodo contra impios Monothelitas ſtrenue ſe geſſiſſe palam eſt, eorum opinionibus imbutos eſſe effutire non erubuerunt: aliquid Judæis ſimile perpetrantes, qui Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, dæmonum figmenta repurgantem, dæmonem etiam habere, calumniosè aſſerere non veriti fuerunt, & per Dæmoniorum principem ipſorum abolere principatum, ſive ipſos dæmones portenta fingentes abigere, aperto capite aſſeverarunt.* Sane qui hunc primum ſynodi Trullanæ Canonem perlegit, Patres in eâ congregatos nec Monothelitarum, nec aliâ quavis hæreſi infectos fuiſſe deprehendet: quippe qui fidem à ſex primis univerſalibus Conciliis expoſitam, ſuâ hîc autoritate confirmârunt.

Ἐθνικὴν ἐπιφθείραν. Hîc aliquid deeſſe neminem fugiat. Ex ipſo autem Canone ſuppleatur, in hunc modum, Ἐθνικὴν ἐπιφθείραν, ἢ πολυθείαν, εἴτ' εἰκαιότερον, δογματίσαντας, ut verſio latina plenè ſic ſe habeat, *qui Ethnicam numinum diverſitatem, vel, aptiùs loqui, Deorum multitudinem pro dogmate habuit.*

Τῇ γαμβρῷ ἐπ' ἀδελφῇ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ. Martianus Theodoſio juniori ex eo affinis fuit, quòd Pulcheriam, ſororem ejus, in Imperatricem aſſumpſit, etiamſi cum eâ rem nunquam habuerit. Evagrius, γνώμῃ Πουλχερίας, ἣν καὶ ἐσωφρόνησεν μόνον ὡς βασιλέα, ἢ μὴν ἔγνων, ἀείπαιδ' ἐκείνης μίσει γήρως μανθάνει. Evagr. hiſt. Eccles l. 2. cap. 1.

In Can. II.

Ἐν δόξῃ ἡ καὶ τοῦτο. In primo Canone Patres de fide, in hoc de diſciplinâ Eccleſiæ agunt. Ibi fidem à ſex prioribus œcumenicis Conciliis contra hæreticos aſſertam confirmarunt: Hic autem Canones Chriſtianorum vitam dirigentes, quotquot ab antiquis ſynodis patribuſve editi, Clericis Laicíſve reformandis & emendandis neceſſarii viſi ſunt, ſuâ demum autoritate ratos faciunt, & obſervandos eſſe decernunt. Adeo ut hoc Canone univerſus ille codex Canonum Eccleſiæ orientalis, hîc cum commentariis impreſſus, confirmetur. Neque unus enim Canon per totum hunc librum occurrit, qui in præſenti Canone non commemoratur, in genere ſaltem, ſynodi, patriſve nomine, à quo editus eſt, expreſſo, exceptis Nicæno ſecundo, & altero Conſtantinopolitano Concilio. Utrum hic codex Canonum ante hoc Concilium collectus fuerit, necne, incertum eſt. Nobis tamen veriſimilius videtur, cum prius collectum fuiſſe, quàm ab hâc ſynodo confirmatum. Sanè S. Baſilii Canones, alioſque provincialium quarundam ſynodorum à Concilio Chalcedonenſi non confirmatos, centum ante hanc ſynodum in Trullo celebratam annis in nomocanonem receptos fuiſſe, ex eo apertè conficitur, quod Johannes Antiochenus eos ſuæ Canonum collectioni interſeruit. Sed quandocunque collecti fuerint, hoc ſaltem conſtat, eos omnes primò ab hoc Concilio ſimul confirmatos fuiſſe. Ex quo autem hîc confirmati ſunt, Eccleſia orientalis eos, eoſque ſolos, religiosè obſervandos judicavit, Quo factum eſt ut quamplurimi eruditi viri eos ſcholiis ſuis illuſtrare conati ſint. Quos inter Balſamon, Zonaras, & Ariſtenus primi meritò recenſeantur, quorum ſcholia hoc in libro ſimul primò exhibentur.

Ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων. In prioribus tam Zonaræ quàm Balſamonis editionibus, hic locus ſic lectus fuit, τὸν ὑπὸ τῶν ἐμοὶ ἁγίων καὶ ἐνδόξων ὑποθέσθαι ὀγδοήκοντα πέντε κανόνας. Adeo ut nos poſt ἐμοὶ ἁγίων, hæc verba καὶ μακαρίων πατέρων ἐνεχθέντας καὶ κυρωθέντας· ἀλλὰ μὴν καὶ περιχθέντας ἡμῖν ὑπόμνα τῶν ἁγίων καὶ, ex MS. Bodleiano reſtituimus. Leguntur autem & in Ætonienſi & Amerbachiano MSS. necnon in eo quem Gentianus Hervetus latinè vertit, uti ex ipſius verſione conſtat, ubi etiam obſervare licet, Patres Trullanos, hos Canones, à ſe confirmatos, neque ἀποστολικοὺς, neque τοὺς τῶν ἀποστόλων κανόνας appellare; ſed tantùm προβαθέντας ἡμῖν ὑπόμνα τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων ἀποστόλων.

Καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ. Poſt hæc verba adde, ἔτι μὴν καὶ τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ, quæ in omnibus MSS. leguntur, etiam in Bodleiano; ſed neſcio quo fato, à typographis omiſſa ſunt, etiamſi Latina eorum verſio retineatur, viz. *& iis etiam Neocæſariæ.*

Ἐν ᾧπερ τοῦτοι, ἑπτακαιδεκάτῳ. In MSS. Bodleiano & Ætonienſi poſt hæc ultima Canonis verba, & ante Balſamonis ſcholium, hæc habentur, Σημείωσαι ὅτι πρόκειται κανόνα διὰ τοὺς Λατίνους τοὺς λέγοντας μὴ εἶναι π'. τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. *Nota præſentem Canonem propter Latinos, qui dicunt non eſſe* LXXXV. *Sanctorum Apoſtolorum Canones.* Quæ etiam in MS. Amerbachiano hoc modo leguntur, Σημείωσαι διὰ τοὺς Λατίνους, λέγοντας μὴ εἶναι π'. τοὺς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανόνας. Hæc autem ex Balſamonis ſcholiis excerpta videntur; ubi eadem obſervantur. Ex eo autem, quòd hi Apoſtolici Canones à præſenti ſynodo confirmentur, Matthæus Blaſtares nihil dubii de iis in poſterum moveri poſſe concludit; poſt hujus enim Canonis verba, pro iis citata, addit, Ἡ πιστὴ πίνυε αὕτη φωνὴ τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀνδρῶν πάντα λογισμὸν ἔξω τῶν ἀποστολικῶν κανόνων ἀμείλικτον ἐκ τῆς τῶν πατέρων καρδίας μὴ πολλῷ τῷ χρίστορ ἀπειλεῖ. Blaſt. in præf. ad Syntag.

Παρὰ ζασιλέων κρατωθέντα. In Latinâ Gulielmi Morelii editione, poſt iſta ultima Balſamonis verba in hunc Canonem,

hæc leguntur, *In* LXXXV. *Canone Sanctorum Apostolorum, & in præsenti Canone, expositum est quinam libri veteris & novi Testamenti legi debeant. Quoniam autem vidi magnum hominem afferentem nomocanonum, quod habebat Sanctorum Apostolorum Canones per Clementem compositos, & diversas Imperatoris Justiniani novellas, in legum repurgationem non receptas, moneo omnes, qui nomocanonum lecturi sunt, ne antiquioribus nomocanonorum libris mentem adhibeant: sed id quod à Patriarchâ Photio est elaboratum, & in* XIIII. *titulos divisum legant. Nomocanonum autem, quod in L. tit. leges & Canones redegit, & reliqua, quæ Justiniani novellas, quæ exoleverant, ut quæ in Basilicis non recepta sunt, & alias quasdam leges ex Digestis & Codice continent, & quæ, quod plurimis verbis abundent, locupletia copiosaque putantur (innumerabiles enim tales libros vidi) multos homines, qui sunt in magnâ existimatione, nihili facere, sed ea perire permittere intelligant.* Ubi obiter observare licet, nomocanonum illud, de quo ait, *quod in L. tit. leges & Canones redegit*, nullum alium proculdubiò esse quam Johannes Antiocheni nomoCanonem, quippe in quo leges & Canones in totidem, quinquaginta nimirum, titulos rediguntur. Hæc autem in MS. Bodleiano etiam partim habentur, sed longè aliter lecta, quàm hic vertuntur. Sic enim ibi leguntur, Ἐν τῷ πέ. κανόνι τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ ἐν τῷ παρόντι κανόνι διελήφθησαν ποῖα ϛιϛλία ἡ παλαιὰ διαθήκης καὶ ἡ νέας ὀφείλουσιν ἀναγινώσκεσθαι. Ἐπειδὴ δὲ εἶδον πολλοὺς τῶν ἐν τέλει ἀξιολογωτάτων ἀναγινώσκοντα νομοκάνονα πολλά, ἔχοντα κεφαλαιοῦσθαι τοὺς διὰ Κλήμεντος κανόνας, ὡς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ νεαρὰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τὰς διαχθείσας ἀπὸ τῆς ἀνακαθάρσεως τῶν νόμων, παρῃγυῶμαι καὶ εὐτῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἀμφιβόλους ἀναγινώσκειν κανόνας καὶ νόμους, μὴ προσέχειν τοῖς παλαιοτέροις τῶν νομοκανόνων. Ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ Φωτίου, τὸ καὶ ἐξηγῆσθαι τοῦ Ζωναρᾶ ἐμμελῶς δύειν· καὶ τὸ τοῦ παρὰ τῆς Ἀντιοχείας ὡς πλατύτερον διαιρεῖν. *In* LXXXV. *Sanctorum Apostolorum Canone, & in præsenti discernuntur, quinam veteris, novique testamenti libri legi debent. Quoniam autem vidi nonnullos in dignitate præclarissimos viros legentes antiqua nomocanona, in quibus per Clementem, tanquam Sanctorum Apostolorum, Canones & novellæ Justiniani, à legum repurgatione rejectæ, ponuntur, illos, omnesque qui Canones & leges legere volunt, moneo, ne antiquioribus nomocanonis mentem adhibeant. Sed nomocanonum Photii, quod etiam Zonaras interpretatus est; & illud Patriarchæ Antiocheni, ut uberius judicatur.* Hæc autem verba nec ad Balsamonis nec Zonaræ scholia pertinere ex eo constat, quòd utriusque mentionem faciant, Zonaræ nimirum diserte, & Balsamonis sub Patriarchæ Antiocheni nomine; ac propterea à MS. Amerbachiano rectè omittuntur.

In Can. III.

Ἔτους ἑξακισχιλιοστοῦ ἑκατοστοῦ ἐνάτου. Hîc omnes, quod miror, Græci codices manu exarati, unà cum impressis, in gravi errore conspirant. Patres enim hoc loco de ipso anno, quo hanc synodum celebrant, loquuntur, qui juxta hanc lectionem erat annus à mundo condito 6109. Indict. 4. Ex Indictionis mentione constat civilem Græcorum æram hîc usurpatam esse, quæ à mundo condito ad Christum natum, annos 5508. completos numerat. Aufer itaque 5508. ex 6109. & reliquus fiet annus Christi 601. quo juxta hanc lectionem synodus hæc in Trullo congregata est. Verùm habita fuit, ut inter omnes convenit, Justiniano secundo, Constantini Pogonati filio, imperante, qui ante annum D. 685. imperio non potitus est. Legendum est igitur haud dubiè, Ἔτους ἑξακισχιλιοστοῦ ἑκατοστοῦ ἑνενηκοστοῦ ἐνάτου, quemadmodum Elias Elimgerus, qui hunc cum aliis veterum Conciliorum Canonibus è Canonicorum Divi Hilarii Pictavienſis & Augustanâ Bibliotheca edidit, hunc locum legit. Sic etiam Gentianum Hervetum legisse ex eo constat, quòd vertit *anni* 6199. Hanc etiam lectionem Theophanes confirmat, à quo hic præsentis Canonis locus his verbis citatur, *Decernimus, ut qui bis uxorem duxerint, & ante hanc diem, quæ decima quinta mensis Januarii numeratur, quartæ indictionis, anni sexies millesimi centesimi nonagesimi noni in hac culpâ fuerint.* Apud Baron. ad an. 692. Et hæc quidem lectio cum Justiniani secundi tempore ad amussim quadrat. Si subducas enim 5508. ex 6199. residuum habebis 691. quo Christi anno currente, & imperante Justiniano secundo, præsens sub eo Concilium peragebatur: in quem etiam Indictio quarta incidebat.

Ἐξαιρέτους δὲ τοὺς χαρίσηται. Hic locus in Parisiensi editione sic legitur, μάλιστα δὲ τοὺς ἐν τῷ ιβ'. χαρίσηται ἢ ἐν Ἀσκύρᾳ Ζωσίμου. in MS. Amerbachiano totus omittitur; & rectè quidem neque enim in citato duodecimo illo synodi Ancyranæ Canone de sacerdotum matrimonio agitur; sed de iis, qui ante baptismum sacrificârunt, & postea baptizati sunt.

In Can. VI.

Καθαιρείσθω. Harmenopulus sensum hujus Canonis breviter sic exprimit, ἱερεὺς, ἢ διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος μὴ πρὸ χειροτονίας γήμας, καθαιρείσθω. *Sacerdos, aut Diaconus, aut subdiaconus, qui post ordinationem uxorem duxerit, deponatur.* Ubi Scholiastes ad verbum καθαιρείσθω hæc notat, ἄγαν ἡ μὲν ἱερωσύνης μετατιθείσθω· ἡ δὲ τιμῆς μετεχέτω, καὶ ἡ καθέδρας. πορνεύσας δὲ ἢ μοιχεύσας τέλεον ἐξωθείσθω, καὶ εἰς μετάνοιαν ἀγέσθω. οὕτω γὰρ ἔν τισι τῶν ἐξηγητῶν εὕρηται. *Hoc est, à sacerdotio quidem removetur; sed honoris tamen sedisque particeps esto. Qui verò scortationem vel adulterium commiserit, prorsus expellitor, & ad pœnitentiam adigitor. Sic enim in nonnullis interpretibus invenitur.* Harmenop. epit. can sect. 2. tit. 3. Sanè hæc in Interpretibus à nobis hîc impressis non inveniuntur: Unde Scholiastem istum, quicunque demum fuerit, alios vidisse palam est.

In Can. VII.

Ὀφίκια ἐκκλησιαστικὰ. Officia Ecclesiastica, quæ & Ἀρχοντίκια, à sacris gradibus reverà distincta sunt; ut docet Balsamon, dicens, λέγομεν ὅτι τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὀφίκια καὶ Ἀρχοντίκια καταχρηστικῶς ὀνομάζονται Καθμοί. κυρίως γὰρ βαθμοὶ ὁ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν διακόνων, καὶ τῶν ὑποδιακόνων, καὶ τῶν ἀναγνωστῶν ἐστι· τὰ δὲ ὀφίκια καὶ τὰ Ἀρχοντίκια τιμαί εἰσι καὶ πρεσβειῶν ἀφορμαί. Balsf. in can. Apost. 17. Neque enim officiales Ecclesiastici, quatenus officiales, sacra celebrârunt; sed tantum Ecclesiasticarum quarundam rerum curam & administrationem sibi commissam habuerunt, quorum præcipui fuerunt hi sex, Magnus Oeconomus, magno Sacello præpositus, Magnus vasorum custos, Chartophylax, parvo sacello præpositus, & primus defensor: quomodo non solum in ordine officialium Ecclesiæ Constantinopolitanæ recensentur; verùm etiam à Johanne Episcopo Citri, qui ad hanc Constantini Cabasilæ interrogationem ἐν ποίᾳ ἀρχοντικῇ ἐκκλησιαστικῇ ἀξιώματι τάξει εἶ τό, καὶ τίς δεύτερος, καὶ τίς τρίτος, καὶ πῶς ἑρμηνεύεται ὁ τέταρτος τάξις; respondit, Ἀπὸ μὲν παλαιᾶς ἀρχαιότητος οὕτως ἐστὶν ὁ μέγας οἰκονόμος· δεύτερος ὁ δὲ τοῦ μεγάλου σκεύους, ἤγουν ὁ μέγας σκευοφύλαξ· τρίτος ὁ μέγας σκευοφύλαξ· τέταρτος ὁ χαρτοφύλαξ· πέμπτος, ὁ δὲ τοῦ μικροῦ σκεύους, ἤγουν σκευοφύλαξ· ὁ ἕκτος ὁ πρωτέκδικος. οἱ τινες καὶ ὑξωκατάκηλοι λέγονται. In Juris Græc-Rom. t. 5, pag. 327. Ubi observes, hos etiam ὑξωκατακήλους dictos, qui tamen ὑξωκατάκυλοι sæpius audiunt. Alii etiam quamplurimi officiales fuerunt, sed minoris dignitatis & honoris. Cum autem Diaconi, aliique inferiores Clerici, summis istis in Ecclesiâ officiis nonnunquam functi fuerint, hinc officii dignitate freti, ante ipsos presbyteros, superioris ordinis Clericos, sedere præsumpserunt. Quod quidem hoc Canone prohibetur, idque hac ratione, ἐπειδὴ τῶν χρὴ τὸ κύριον ἀξιώματον χρείστονα τὰ πνεύματικὰ ἐπιτάμεθα. Sed officiales, Episcopi sui, aut Metropolitani vicem gerentes, & tenentes locum, excipiunt. Verum Scholiastes Harmenopuli Chartularium Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ etiam ante Episcopos olim sedisse observat, in hunc Canonem hæc notans, ἰτέον ὅτι μέντοι τῷ χαρτοφύλακι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας δίδοται καὶ ὀξὺ ὕδωρ μακρᾷ, καὶ ὀξὺ ἐπιτάγματος ἐσγεῖφι τοῦ βασιλέως κυροῦ Μιχαὴλ, καὶ ἔμπροσθεν ἀρχιερέων ἐν ταῖς ἔξω προσκαθέζεσθαι Συνόδοις, *Sciendum, soli majoris Ecclesiæ Chartophylaci concessum esse, tum ex longâ consuetudine, tum scripto jussu Imperatoris Domini Michaelis, ut in exteris synodis etiam ante Pontifices sedeat.* Harmenop. epit. can. sect. 2. tit. 4. Balsamon in hunc Canonem idem de eodem Chartophylace observat, & in syn. Nicænæ can. 18. Alexii Comneni constitutionem producit, quâ hoc ei privilegium confirmatur; vide etiam istius responsa ad Marci Alexandrini interrog. 61.

Ὀφείλοιεν ὅσοι ἢ διάκονον. Hæc usque ad εἰ μὴ ἐκτὸς exclusivè in MS. Amerbachiano desiderantur. Sed summâ descriptoris incuriâ, ut cuivis Canonem perlegenti patet.

Τολμήσει συγγενικῷ. Codex Amerbachianus legit, πλημμέλειᾳ συγγενικῆς.

Οὐ καὶ αὖθις τῶν τοιούτων. Hæc usque ad διαπαρθενεύσωσιν inclusivè in Parisiensi editione desiderata, ex MS. Bodleiano supplevimus; quæ etiam in MS. Amerbachiano habentur, ubi etiam

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

etiam pro ἀναδεκταμένων paulo ante, rectiùs legitur, ἀναδεκτομένων.

Κατὰ τὴν ὑποκαθιμωτέρων. M S. Ætonienſis legit προκαθιμωτέρων, quam lectionem ipſe etiam locus poſtulat.

In Can. VIII.

Ἀπαξ τῷ ἐνιαυτῷ. Hæc uſque ad γίνεσθαι συνόδους inclusivè in M S. Amerbachiano non ſine ſummo canonis detrimento deſunt.

Εἶπεν δέ πε. Hæc uſque ad finem hujus interpretationis nunc primum ex M S. Bodleiano in lucem Græcè emittimus. Græcè inquam, nam Latinè antehâc in Gulielmi Morelii editione edita ſunt. Quinetiam in M S. Amerbachiano leguntur, eodem modo, quo in noſtro; niſi quòd pro ἀφορίζεις ibi legatur ἀφαιρεῖν.

Μὰ ἴσχυσε δὲ δόκιμον ἄλλως ἐπισκόπους χειροτονεῖν. Etiamſi hæc conſtans ſit loci hujuſce lectio, non modo in omnibus Balſamonis codicibus M S S. verùm etiam in ipſâ Juſtiniani Novellâ 137. cap. 4. unde in Baſilica à Balſamone citata relatus eſt (ſed hodie ibi non extat) ſuſpicor tamen mendum in eum irrepſiſſe. Juxta hanc enim lectionem juſſum eſt ab Imperatore, ut apud Patriarchas cujuſque diœceſeos Epiſcopi ab iis ordinati, & qui non habent jus alios Epiſcopos ordinandi, quotannis conveniant; Epiſcopi autem apud ſuos metropolitanos. Enimvero quinam illi Epiſcopi eſſe poſſunt, qui à Patriarchis ordinati ſunt, & tamen alios Epiſcopos ordinandi jus non habent? Et præterea quinam ex lege, tam canonicâ quàm civili, apud Patriarchas convenire debent, præter metropolitanos? at omnes metropolitani, eo ipſo nomine, quod ſunt metropolitani, alios Epiſcopos ordinandi poteſtatem habent. Non me latet, nonnullos fuiſſe Archiepiſcopos & Metropolitanos, qui nullos ſibi ſubjectos Epiſcopos habuerunt: verum Juſtiniani, à quo eſt hæc Novella, temporibus hujuſmodi Archiepiſcoporum & Metropolitanorum, quibus nulli ſuberant Epiſcopi, dignitas nondum inſtituta erat, ſed à poſterioribus Imperatoribus introducta eſt. Epiſcopi autem Derci, Meſſenæ, Parii, & Apri, à Balſamone ad ſuam adſtruendam opinionem commemorati, nec Archiepiſcopi propriè erant, nec metropolitani, ſed Epiſcopi αὐτοκέφαλοι, ut ex ipſâ Epiſcopatuum notitiâ conſtat: qui proinde nec à Patriarchâ aliquo ordinati ſunt. Vereor itaque, nè μὴ hoc loco pro καὶ mendosè ponatur; ut ſenſus ſit, eos apud Patriarchas in Synodo quotannis congregari debere *Epiſcopos, qui ab ipſis ordinati ſunt, & alios ordinandi Epiſcopos jus habent:* hoc eſt; Metropolitanos, qui & à Patriarchis ordinati ſunt, & ipſi alios Epiſcopos ordinârunt. Sic quidem Photius legiſſe videtur, eo quod hanc etiam Novellam producat ad probandum Metropolitanorum Synodos apud Patriarcham, Epiſcoporum apud Metropolitanos peragendas eſſe; γίνεσθαι συνόδους μητροπολιτῶν ἐπὶ τοῦ πατριάρχου, καὶ ὑπὸ ἐπισκόπων ἐπὶ τῶν μητροπολιτῶν. Phot. nomocan. tit. 8. cap. 8. Sed ne quid diſſimulemus, hoc ſaltem pro alterâ & vulgari lectione dici poteſt; quòd juxta eam Epiſcopi ſuffraganei, ſive Provinciales Patriarchæ alicujus, quibus non ſub Patriarchæ ſed Metropolitani nomine præeſt, apud eum convenire debent: hi enim ab eo quidem tanquam à metropolitano ordinati ſunt, ſed alios tamen Epiſcopos, Metropolitanorum more, ordinandi poteſtatem non habent. Et ipſe quidem Juſtinianus huic interpretationi favere videtur, ubi in alterâ Novellâ jubet, *unumquemque beatum Archiepiſcopum, & Patriarcham, & Metropolitam ſanctiſſimos Epiſcopos ſub ſe conſtitutos in eâdem Provinciâ ſemel aut ſecundò per ſingulos annos ad ſe convocare.* Juſtin. Novel 123. cap. 10. Hic enim, ut videre eſt, non ſolùm Archiepiſcopi, & Metropolitæ, ſed & Patriarchæ Epiſcopos habent ſub ſe in eâdem Provinciâ conſtitutos, quos ad Synodum convocare debent. Et ſic quidem Romanus, Antiochenus, & Alexandrinus habuerunt; ſed non item Conſtantinopolitanus, & Hieroſolymitanus. Illi enim metropolitani priuſquam Patriarchæ fuerunt: hi autem, priuſquam throni eorum ad Patriarchatus promoti ſunt, aliis perpetuò metropolitanis ſubjecti fuerunt, Conſtantinopolitanus quidem Heracleenſi, & Cæſarienſi Hieroſolymitanus; quo factum eſt, ut etiamſi poſtea Patriarchæ fuerint, nullam tamen Provinciam habuerunt, in quâ metropoliticam poteſtatem exercere poterant. Balſamon, fateor, hoc loco aſſerit, Epiſcopos ſupradictos, Derci, Meſſenæ, Parii, Apri, alioſque ἐπαρχιώτας τῆ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως dictos fuiſſe: ſed haud dubiè ſummè καταχρηστικῶς ita appellati ſunt; cùm Patriarcha Conſtantinopolitanus nullam ἐπαρχίαν habuerit, nedum illos propriè ἐπαρχιώτας habere potuit, qui, ut ante dictum eſt, αὐτοκέφαλοι fuerunt. Quinetiam ipſe Balſamon indigitat alias ab aliis datas fuiſſe rationes, quare dicti Epiſcopi ἐπαρχιῶται *Provinciales* Patriarchæ Conſtantinopolitani vocati ſunt: unde conſtat veram non conſtitiſſe rationem. Quòd ſi iſti in Provinciâ, ei peculiariter tanquam metropolitano ſubjectâ, conſtituti fuiſſent, nihil dubii eſſe potuit, cur ita cognominarentur. Sed & nihil certius eſt, quàm eos in diverſis Provinciis ſitos eſſe; ac propterea Provinciales Epiſcopi omnes eorum nemini eſſe poterant. Adeo ut quæcunque demum fuerit ratio, cur ita dicerentur, hæc ſaltem à Balſamone excogitata, nulla eſt; niſi forſitan Provincialium adinſtar Epiſcoporum, illi ad Conſtantinopolitanum Patriarcham quotannis convenire compellerentur; quod Balſamon quidem aſſerit, ſed refragante veteri Epiſcopatuum notitiâ, in quâ iſti throni αὐτοκέφαλοι nominantur. Cùm autem Patriarchæ Romanus, Alexandrinus, & Antiochenus ſuffraganeos ſive Provinciales Epiſcopos propriè ſic dictos habuerint, à ſe quidem ordinatos, ſed nullam alios Epiſcopos ordinandi poteſtatem habentes: illi juxta hanc Novellam eos ad Synodum convocare poterant. Sed cum Juſtinianus Imperator Conſtantinopoli ſedem Imperialem habuerit, ad eam haud dubiè æque ac ad alias ſedes Patriarchales in Novellâ iſtâ condendâ reſpexit: quæ propterea de metropolitanis potiùs ad Patriarchas ſuos conveniendis intelligenda eſt. Sed ita intelligi nequit, niſi vulgaris hæc lectio immutetur; quandoquidem omnes metropolitani tunc temporis alios Epiſcopos ordinandi jus habebant.

In Can. IX.

Μηδὲν ὀξῦναι κλειτῷ. Conſtantini Harmenopuli epitome hujus canonis ſic ſe habet, Κληρικὸς καπηλικὸν ἐργαστήριον ἔχων, ἢ πανδέκτην, ἢ καθιερεῖδιον. *Clericus, qui officinam canponariam habet, aut deſiſtat, aut deponatur.* In quam Scholiaſtes hæc notat, ὁ πατριάρχης Λουκᾶς καὶ μυρεψικὴ ἐργασίαν ἢ λατρικὴ ἀφῆς τοῦ κλειτικὸν ἐνεργεῖσθαι ἀπέρκτα διὰ συμπώματα, ὡς αἰσχρὸν κέρδους καὶ ψεύδους παρέκτατα. Κωλύει δὲ τοὺς διακόνους ἰατρικῆς ἀντιποιεῖσθαι, καὶ ἀφορισμῷ καθυποβάλλει τοὺς κοσμικὰς καὶ δημόσια διαπραττομένους κληρικούς. Καὶ ὁ Πατριάρχης Μιχαὴλ ὁ τοῦ Ἀγχιάλου, κοσμικὴ ἐφόλκια, ἢ φαιλοεργὰς ἐνεργείας, ἢ κυβερνητείας τοὺς κληρικοὺς ὑποπίπτειν διὰ συμπάσματος μὴ ἀναδέχεσθαι. *Patriarcha Lucas etiam ſeplaſiarias officinas, aut balnearias à Clericis curari per adnotationem vetuit: veluti quæ turpi lucro & mendacio occaſionem præbent. Interdicit etiam Diaconis, ne medicinam faciant: Et ſegregationi ſubjicit Clericos, qui mundana publicaque negotia tractant. Itidem Patriarcha Michael Anchialinus per adnotationem mandat, ut Clerici officia ſecularia, vel exactorum munia, vel curatorum non ſuſcipiant.* Harmenop. epit. Can. ſect. 3. tit. 2.

In Can. XI.

Ἐν βαλανείοις πύπους παντελῶς συλλείβειν. M S. Amerbachianus legit ἐν βαλανείοις παντελῶς πύπους λαμβάνειν. Sed omnes reliqui Codices unà cum interpretibus in noſtrâ lectione conſentiunt.

Λειπανδέατα. Hoc, ni fallor, vocabulum alibi non occurrit. Ex hoc autem Balſamonis loco conſtat aliquod cibi ſine fermento confecti genus ita dictum fuiſſe, Græcis vulgò uſitatum.

Διὰ τὰς λαπύας. Hæc uſque ad ἀφωρισμένοι εἰσὶν inclusivè, ex M S. Bodleiano huic loco inſeruimus. Sed in Codice Amerbachiano non leguntur. Nec quidem ipſius Balſamonis, ſed deſcriptoris alicujus verba eſſe videntur, è margine in textum tranſcripta.

In Can. XII.

Μετὰ τῶν ἐπ' αὐτοὺς ἀφηλθοῦσαν χειροτονίαν. M S. Amerbachianus hunc locum ſic legit, μὴ τῶν ἐπ' αὐτοὺς χειροτονίαν, ἢ αἰτιῶται, ἀφίσομμα εἰῶ πολλοῖς τι ἄλλοις πίθεται

χὴ παράδηλον, ἡμῶν δὲ πολλῆς ἀπουδῆς ὕσης &c. Verùm pro αὐτοῦ τε legendum proculdubio ἐξαπίστου, vel περιττόν, uti in noſtro MS. legitur; pro quo in editione Pariſienſi ſcriptum eſt ἐξαπίστου. Et quidem in variantibus Zonaræ lectionibus ex MS. etiam Amerbachiano rectè ſcribitur περιαυτόν.

Καὶ ὁ ἀρχιερεύς. Hæc in editione Pariſienſi ita lecta ſunt, χὴ ὁ δεῖ τὸ κρεῖττον ἀρχιερεῖς ὁ λαὸν ἀρχιμανδρίζοντες χὴ τὸ μὴ δοῦναι μῶμόν τινα χῳ ὁ ἱερατικὸς κανονίσαντες. Quomodo etiam in MS. Amerbachiano leguntur; niſi quòd pro ἀρχιμανδρίζοντες, ibi malè ſcribatur ἀρχιμανδρίζοντος.

Πάντα ὑποδιακόνους τοὺς Ἀρχιερεῖς. Sic etiam canonem hunc interpretatur Matthæus Monachus in cauſis matrimonialibus capite ὅτι δεῖ ἰδίων γυναικῶν χωρίζεσθαι διὰ τοὺς ἐπισκόπους. ubi ait, οἱ ἁγ. σωδόδου θεῖοι πατέρες ἐν τῷ ιβ'. κανόνι ἀπέρρησαν τοὺς ἀρχιερεῖς μὴ τῷ χειροτονίαν συναιχεῖν ὅλως τοῖς ἀφ' ἧς χειροτονίας διαμοῖς γάμου συναφθείσας αὐτοῖς γυναιξί. *Divini ſexta Synodi Patres canone duodecimo Pontifices omnino poſt ordinationem arcent ab earum mulierum contubernio, quæ ante ordinationem matrimonii lege cum iis erant copulatæ.* Idem autem paulo ante, in capite, *de Clericis uxores ſuas prætextu religionis ejicientibus*, obſervat hanc Synodum illud primo conſtituiſſe, quippe de quâ loquens ait, Αὕτη γὰρ ἡ συνοδος ἀφῆρε τοῖς γαμετοῖς ἀπορρήσθαι τοὺς ἐπισκόπους ἐξέστησεν. *Hæc enim prima Synodus fuit, quæ ſancivit ut uxoribus ſuis Epiſcopi renunciarent.* Ergo ante hanc Synodum Epiſcopis etiam poſt Epiſcopalem ſuſceptam ordinationem & uxores habere, & cum iis cohabitare licitum fuit.

Οἱ μὲν γὰρ ἴσως χὴ τὰ σωφρόνως. Rectiùs in Codice Amerbachiano legitur, οἱ μὲν γὰρ κὴ ὅτως σωφρόνως ζήσουσι.

In Can. XIII.

Ἐπειδὴ ἐν τῇ Ρωμαίων ἐκκλησίᾳ. Hic canon etiam apud Gratianum partim extat, Latinè ſic verſus, *Quoniam in Romani ordine canonis eſſe cognovimus traditum, eos qui ordinati ſunt Diaconi vel Presbyteri debere confiteri, quòd jam ſuis non copulantur uxoribus; Nos antiquum ſequentes canonem Apoſtolicæ diligentiæ & conſtitutionis, ſacrorum virorum legales nuptias valere volumus, nullo modo cum uxoribus ſuis eorum connubia diſſolventes, aut privantes eos familiaritate ad invicem in tempore opportuno. Quicunque ergo diligens inventus fuerit in Subdiaconali ordinatione, aut Diaconali, aut Sacerdotali, hic nullo modo prohibeatur ad talem aſcendere gradum pro uxoris ſuæ legitimæ cohabitatione. Nec etiam tempore ordinationis ſuæ profiteri cogatur, quòd abſtinere debeat à legali propriæ uxoris familiaritate.* Item infra. *Oportet eos, qui altari miniſtrant, in tempore oblationis ſanctorum continentes eſſe in omnibus, ut à Deo poſſint conſequi, quæ ſimpliciter poſtulant. Si quis igitur præſumpſerit, contra Apoſtolicos canones, aliquos Presbyterorum & Diaconorum privare contactu & communione legalis uxoris, deponatur. Similiter & Presbyter aut Diaconus, qui religionis cauſâ uxorem ſuam expellit, excommunicetur. Si verò in hoc permanſerit, deponatur.* Gratian. diſtinct. 31. c. 13. ubi prima canonis verba peſſimè redduntur, *Quoniam in Romani ordine canonis eſſe cognovimus traditum*, cùm Græca verba ſic ſe habeant, ἐπειδὴ ἐν τῇ Ρωμαίων ἐκκλησίᾳ ἐν τάξει κανόνος παραδίδοται διέγνωμεν. *Quoniam in Romanorum Eccleſiâ, in canonis ordine traditum eſſe cognovimus.* Et poſtea *diligens* mendosè ſcribitur pro *dignus*; nam Græcè ἄξιος eſt. Hîc inſuper obſerves velim .1. reprobatam & condemnatam eſſe Eccleſiæ Romanæ conſtitutionem de voto abſtinentiæ, ab ordinandis Presbyteris & Diaconis exigendo .2. cautum eſſe, ne conjugia ante ordinationem contracta poſtea diſſolvantur. 3. ut Presbyteri & Diaconi poſt ordines receptos, non modo uxores ſuas retineant, ſed & cum iis cohabitent, & conjugali communione fruantur. Et denique hæc omnia ex ipſis ſcripturis confirmata eſſe.

Κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους. Omnes Papiſtæ, qui de imperando Clericorum cœlibatu agunt, uno ore, eoque apertiſſimo, in hæc verba invehuntur, ea falsò verſa, & peſſimè hîc expoſita eſſe clamitantes. Sed ſedato verborum tumultu tranquillè placideque rem introſpiciamus. Concilium Carthaginenſe quintum hunc canonem edidit, *Præterea cùm de quorundam Clericorum, quamvis erga uxores proprias, incontinentiâ referretur, Placuit Epiſcopos, & Presbyteros, & Diaconos, ſecundùm propria ſtatuta, etiam ab uxoribus continere; quod niſi fecerint, ab Eccleſiaſtico removeantur officio. Cæteros autem Clericos ad hoc non cogi, ſed ſecundùm uniuſcujuſque Eccleſiæ conſuetudinem obſervari debere.* Concil. Carthag. 5. can. 3. Concil. tom. 1. pag. 593. edit. Colon. an. 1618. Hic canon inter alios Græcè verſus eſt, & in codicem canonum Eccleſiæ Africanæ relatus, eſtque in hoc opere Syn. Carthag. can. 73. ubi verba Latina *ſecundùm propria ſtatuta*, verſa ſunt κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους. Hunc igitur canonem Patres Trullani hoc loco citant, eandem iſtorum verborum verſionem retinentes. Verum apud Gratianum diſtinct. 32. cap. 13. & diſt. 84. cap. 4. ubi hic canon citatur, pro *propria* legitur *priora*, ut verba ſint, *ſecundùm priora ſtatuta.* Quam lectionem Papiſtæ omnimodo præferendam eſſe contendunt. Verumenimvero obſervandum eſt, Græcam hanc iſtorum canonum verſionem ante Trullanum hoc Concilium elaboratam fuiſſe, ut ex hoc ipſo canone conſtat. Unde palam eſt, antiquiſſimam lectionem eſſe, *ſecundùm propria ſtatuta.* Aliter enim interpres, quicunque demum fuit, non vertiſſet κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους. Et præterea in præſenti Trullanâ Synodo, non modo alii Epiſcopi Africani, verum etiam ipſe Archiepiſcopus Petrus Alexandrinus aderat, & huic æque ac reliquis hujus Concilii canonibus ſubſcribebat. At Africanos Epiſcopos latere non potuit, quomodo ipſorum canones legebantur, juxta quos Eccleſias ipſi ſuas gubernabant. Sed hi omnes in canone hoc condendo, ac proinde in hâc etiam lectione κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους tunc temporis conſentiebant: quod ſanè nunquam feciſſent, ſi canonibus in Africâ obſervatis repugnâſſet. Et quod magis adhuc obſervandum eſt, Petrus ille Alexandrinus, cum Epiſcopis ſuis Africanis, non modo huic lectioni, ſed & expoſitioni horum verborum à Synodo conſtitutæ ſubſcripſerunt, in quâ nimirum hæc verba, ac propterea Carthaginenſem iſtum canonem, ita interpretati ſunt, ut eo jubeatur Clericis *in propriis terminis*, ſive cùm vices ſuæ redeant, in quibus ſacra tractare debent, ab uxoribus ſuis abſtinere, vel ut ipſi Patres loquuntur, ἐν τῷ καιρῷ τῆ ἰδίου μετοχῆς. Cui autem in mentem veniat, Epiſcopos Africanos ſuum ipſorum canonem ita exponere, vel huic expoſitioni ſubſcribere voluiſſe; niſi hanc revera fuiſſe iſtius mentem pro cognito certoque habuiſſent? Sanè ex eo, quòd illi, æque ac alii, hanc canonis ſui interpretationem ſuis ſuffragiis confirmârunt, fit evidens, canonem ita ab iis antea expoſitum fuiſſe, & illos, juxta eum ita expoſitum, Eccleſias ſuas adminiſtrâſſe, ideoque Presbyteros & Diaconos etiam poſt ordinationem ſuam non modo uxores in Africâ habuiſſe, verum & nunquam ab iis abſtinere juſſos fuiſſe, præterquam κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους. Aliter enim Epiſcopi Africani ſuas ipſorum conſtitutiones hoc canone evertiſſent.

Σημείωσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος. Hæc uſque ad finem hujus Balſamonis interpretationis ex MS. Bodleiano ſupplevimus, neque enim in editione Pariſienſi habentur, neque etiam in Codice Amerbachiano. Sed ſuſpicor ea Balſamonis non eſſe, propterea quòd, quæ Balſamon dixit, hîc repetuntur, & canones Carthaginenſes denuò citantur, qui à Balſamone ante citati ſunt.

Ἱερωσύνα. Henricianus Zonaræ codex rectiùs legit ἱερατικά. MS. Gallandi ἱερατωσύνα.

In Can. XVI.

Ὅτι ἀρεστὸν ἡμᾶς. Hæc ſunt ipſa Apoſtolorum verba, Act. Apoſt. cap. VI. 2. ſed in Codice Amerbachiano leguntur, ἐκ ἀρεστὸν ἔστιν ἡμᾶς. Et ubi poſtea noſter Codex legit, προσέλυπεν ἐν Ανιοχείᾳ ubi legitur, προσήλυτον Ἀντιοχέα, quæ ſunt ipſa etiam S. Scripturæ verba.

Θαυμάσιον ἄξιον. Hæc D. Chryſoſtomi verba extant in commentariis ejus in Act. Apoſt. cap. 6. tom. 4. pag. 690. edit. Savil.

Τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου ἀφειχάμεθα. In Latinâ Gentiani Herveti verſione, hæc inſuper occurrunt, huic Balſamonis ſcholio annexa, *Cùm ea enim ſit ipsâ quoque primâ Synodo antiquior, Juſtinianus Imperator invenitur in* III. *libro Imp. decernere, ut in magnâ ſint Eccleſiâ Diaconi centum: Quod non juſſiſſet, ſi aliter intellectus fuiſſet canon in Neocæſar. Syn.* Hæc autem in nullis Græcis Codicibus, quos videre contigit habentur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

In Can. XVII.

Απολυτικῆς ἐπιστολῆς. De literis commendatitiis, pacificis, & dimissoriis alibi sermonem habuimus. Hìc præterea notandum est ἀπολυτικὴν ἐπιστολὴν, *Epistolam dimissoriam* hìc vocari eam, quam Episcopus Clerico suo, in alienæ Ecclesiæ catalogum referri cupienti, indulget: cujus forma apud Gratianum extat, quæ etiam ibidem Epistola formata, à CCCXVIII. Episcopis, & ab Attico Constantinopolitanæ urbis Episcopo tradita dicitur; sicque se habet (nam digna est, quæ observetur.) *Sanctissimo in Christo fratri summâ dulcedine charitatis amplectendo. A. illius civitatis Episcopo V. illius Ecclesiæ Præsul, perpetuæ beatitudinis in Christo optat salutem. π. υ. α. π. De cætero noverit sancta fraternitas vestra, quòd iste Clericus, Hermannus nomine, nostrâ in parochiâ instructus, ac detonsus, parvitatem nostram rogavit, quatenus illi commendatitias literas conscriberemus, quibus vestræ celsitudini commendatus sub tuitione vestri regiminis degere posset; cujus voluntati consentientes, secundum canonicam autoritatem literas ei dimissorias dedimus, per quas & ipsi concedimus, ut sub vestro magisterio divinæ servituti insistens, suæ inserviat utilitati, & vobis licentias tribuimus, ut si dignum eum judicaveritis, ad sacros ordines promoveatis. Commendatum ergo eum curæ vestræ suscipite, & nostris ex partibus absolutum in vestrarum ovium numero custodite. Quas literas, ut vigore veritatis firmatæ indubitanter à vobis suscipiantur, literis Græcis, ut canonica docet autoritas, confirmare fategimus. Sancta Trinitas vestram beatitudinem ad regimen sanctæ suæ Ecclesiæ perpetualiter benè valere concedat. ἀμήν.* Grat. dist. 73. c. 2. ubi primò observes velim, has Dimissorias, etiam commendatitias literas dictas esse. Deinde, Græcas illas literas π. υ. α. π. designare πατὴρ. ὑπὲρ. ἄγιον πνεῦμα. videsis annotationes in Apost. can. 12. Extant etiam alia exemplaria formatarum hujusmodi Epistolarum in Reginonis Abbatis Pumiensis de Ecclesiasticis disciplinis l. 1. pag. 194. 195. 196. 197. ex Parisiensi editione à doctissimo viro Stephano Baluzio nuper elaborata.

Χωρὶς ἀπολυτικῆς. In Codice Amerbachiano additur γραφῆς.

In Can. XIX.

Ἐξορίσωμεν δὲ τῶν χωρικῶν. Sic etiam in canonibus sub Edgaro Rege hìc olim constitutis præcipitur: Anb þe læpaþ þ̄ ppeoꝛtar ælce ꝛunuan dæȝeꝛ ꝛolce bodıꝛan ȝ ād̄ þel bıꝛnian *Docemus etiam, ut Sacerdotes in qualibet die solis populo prædicent, & exemplum bonæ vitæ se semper præbeant.* Edgar. can. 52. & in excerptionibus Egberti Eboracensis, cautum est, *Ut omnibus festis, & diebus Dominicis unusquisque Sacerdos Evangelium Christi prædicet populo.* Egbert. excerpt. c. 3.

Ἀλλὰ φερόντων τῇ διδασκαλίᾳ. Legendum juxta MS. Amerbachianum, φερόντων τῇ διδασκαλίᾳ.

Αὐτῶν ἐξαρχόντων. In MS. nostro Bodleiano post ista verba, & ante Balsamonis ἑρμηνείαν, hæc habentur, Συμβαίνει τὰ παρόντα κακὰ, καὶ θαύμασον πῶς σήμερον ἀμελεῖται. ὁ γὰρ ὁσιώτατος πατριάρχης ἐκεῖνος κύριος Ἰωάννης ὁ τῆς Χαλκηδόνος καθ' ἑκάστην κυριακὴν ἐδίδασκε· διὸ καὶ ἐξέστησαν αἱ διδασκαλίαι αὐτοῦ ἐν βιβλίῳ ἰδιαιτέρῳ. *Nota præsentem canonem, & mirare quomodo hodie negligitur. Namque sanctissimus ille Patriarcha Dominus Joannes, cognomento Chalcedonius, qualibet Dominicâ die docebat: quamobrem etiam sermones ejus in peculiari libro inveniuntur.* Joannes ille Chalcedonius Patriarcha erat Constantinopolitanus, Alexio Comneno Imperante. De eo enim in serie Episcoporum Byzantii hæc dicuntur, Ἰωάννης ὁ ἱερομνήμων ὁ ὁπλιτοκράτωρ τῆς Χαλκηδόνος· ὃς καὶ τῶν αὐτῶν Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ Ἰωάννου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἔτη κγ'. In Juris Gr. Rom. l. 4. p. 302. Dicta autem verba in nullo alio codice leguntur, & ab aliâ quàm Balsamonis manu scripta videntur; nam cum initio ejus interpretationis hujus canonis nequaquam cohærent.

Οἱ διδάσκαλοι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. Patriarcha Constantinopolitanus officialem sub se constitutum habere solitus est, qui ipsius loco Evangelium populo interpretabatur, à docendi munere διδάσκαλος dictus. Ejus officium in catalogo officialium Ecclesiæ Constantinopolitanæ sic describitur, ὁ διδάσκαλος ἑρμηνεύει τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, εἰ δυνατός ἐστι· ὁμοίως καὶ τὸ ψαλτήριον. κρατεῖ δὲ καὶ τὰ σχολεῖα τῆς ἐπισκοπῆς· ἔστι δὲ εἰκὼν τῆς τῶν πενήτων. Balsamon autem eos plures fuisse hoc loco indigitat, dicens διδασκάλους τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. Erant nimirum numero quatuor, ὁ τοῦ εὐαγγελίου, ὁ τοῦ ἀποστόλου, ὁ τοῦ ψαλτηρίου, & omnium præcipuus, οἰκουμενικὸς dictus, qui tamen omnes non suo sed Patriarchæ nomine populum docebant, uti Balsamon hoc loco tradidit. Dicti sunt autem & ῥήτορες τῆς ἐκκλησίας à Pachymere, in vitâ Michaelis; & sedes eorum in Ecclesiâ, unde docere consueti sunt, ῥητορικὸς θρόνος appellatur à Nicetâ Choniate in Manuel. Comnen. l. 7.

Παείσατω ἢ τέτρ. Hic locus Typographorum incuriâ mirum in modum confunditur. Sic enim legendus est Παείσατω ἢ τέτρ καὶ ἀπὸ τῆς παρόδου τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, τοῦ ὑποτυπώσοντος, ὅπως καὶ τίνας ὀφείλουσι φαφίζεσθαι εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ τυποῦσθαι τοῖς διδασκάλοις πᾶσι, τοῖς τε ἐντὸς ὄντος θελαδὴ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῖς ἐκτὸς τοιμαμάτων λίτρας τρεῖς, καὶ ἀπὸ εἴκοσι μοδίους πυτάκοντα, καὶ διοικιζομένοις ἐν μέρει ταῦτα μετρεῖ. Ἐγὼ καὶ αὖτα τοῖς διδασκάλοις. &c. Omnia fateor hæc Græca verba in ipso libro imprimuntur, sed miserè transposita. Ita tamen ut Latina versio rectè se habeat, ex quâ propterea Græcus textus emendari potuit.

Ἀπὸ τοιμαμάτων λίτρας τρεῖς. In M S. nostro Bodleiano pro ἀπὸ τοιμαμάτων scribitur abbreviate ἀπὸ τ̄ quomodo etiam is, qui Parisiensem Balsamonis editionem procuravit, legisse videtur, quippe qui scripsit τχ. Eandem etiam abbreviaturam in MS. Amerbachiano hoc loco usurpatam esse testatur doctissimus vir Joan. Rodelphus Wetstenius, qui omnes variantes lectiones summâ diligentiâ ex eodem collegit; & de eâdem hæc insuper adnotavit. Sic, inquit, in can. 19. Trull. Balf. 381. A. 3. legimus ἀπὸ τχ λίτρας. MS. habet τ̄ λίτρας. Bonefidius lib. 1. Jur. Or. p. 48. legit πραχίων, quod etiam Hervetus in suo exemplari agnoscit. Idem verò interpretatur *legumina*: malè opinor. Quid enim tres leguminum libræ ad quinquaginta modios frumenti comparatæ? Bonefidius vertit, *Asperorum libras*: propiùs ad rem, ni fallor. Certè Asperi, ἄσπρα, vocantur nummi quidam argentei à Græcis hodiernis, qui dein eo nomine per Synecdochen quodlibet argentum indigitant: ut cum de opulento dicunt πολλὰ ἔχει ἄσπρα, *multos habet nummos*, seu multas pecunias. Conjecturam juvat analogia. Etenim J. Meursius in Glossario Græcobarbaro ἄσπρον interpretatur *Album*. Similiter ab ἀργὸν *album* formatur ἀργυρὸς *argentum*, pro nummis. Noti sunt *Albi*, nummuli argentei, Francofurtum & urbes ac regiones circumlustrantibus. Sed, inquis, unde πραχία illa? Fateor nec ipse scio. Nec enim occurrit mihi apud Græcos scriptores. Interim cum in Græciâ etiamnum in usu esse memorentur *Asperi*, sc. nummi, vel *aspera* numismata, & hæc vox Latina sit, verisimile est à Græcis πραχίας à πραχὺς dictos. Hactenus cl. v. Wetstenius. Cùm autem alibi non constet, aliquod nummi genus Græcè πραχίας dictum, commodè accidit, ut post Enimundum Bonefidium, qui ἀπὸ πραχίων legit, Eruditissimus vir Joannes Leunclavius Jus Græco-Romanum ex variis Europæ Asiæque Bibliothecis eruerit, ubi inter alios, hunc ipsum Balsamonis locum pag. 143. edidit, legitque ἀπὸ τοιμαμάτων λίτρας τρεῖς, & cum Latinam Bonefidii versionem retinuerit, quæ habuit, *tres asperorum libras*, in margine observat eum pro *Asperorum* vertere debuisse *Aureorum*. Quod quidem ille non fecisset, si vel πραχίων legisset, vel non legisset τοιμαμάτων. Et hinc est, quòd nos abbreviaturam istam nùmismata denotare certiores facti, pro priori lectione, ἀπὸ τοιμαμάτων λίτρας τρεῖς cum Leunclavio substituimus. Quæ etiam lectio à Codice MS. Ætonienſi indubia redditur, quippe quo diserte usitatur.

Καὶ ἀπὸ εἴκοσι μοδίους. M S. Amerbachianus legit καὶ ἀπὸ εἴκοσι μόδια.

In Can. XX.

Τῶν Σταισίμων ὀθνείων ὄν. Legendum cum M S. Amerbachiano, τῶν Σασίμων. Urbs enim Cappadociæ, cujus Episcopus fuit Gregorius Theologus, Sasima dicta est.

Ἀπὸ τοῦ λόγου τοῦ ἔτους ἔχοντος. Nimirum ex oratione ejus decimâ quintâ, quippe quæ incipit τί λύπης πλέον ἐπιπροσωπίδιον; quam Theologus Nazianzi habuit, cum fruges ibidem jam maturæ vehementi grandine percussæ fuerant. Theologi pater tunc temporis loci Episcopus erat. Ille autem calamitatem istam ob populi scelera immissam suspicatus,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

silebat. Quocirca populus Nazianzenus Theologum in medium prodire, etiam præsente Patre, persuadebat; uti ex ipso orationis istius initio constat, ubi ait, Τί λύετε τάξιν ἐπαινεσθῆναι; τί βιάζεσθε γλῶσσαν νόμῳ δουλεύειν; τί φειδόμενοι λόγου εἴκοσι πενθήμερα; τί πρὸ κεφαλῆς ἀφέντες ὅτι τὰς πόδας ἀπόδωσι; τί τὸ Λαρὰν φθεγξάμενοι, τὸ Ελισάβετ φθεγξάμενοι; ἢ πρόσωπα πυκνῷ φαλλοῦσθαι, καὶ χείμαῤῥον φίλεσθαι, ἥλιον κρύπτεσθαι, καὶ ἀσθενεῖ δόκησιν, τῷ πλείονι ὑπουργεῖν, καὶ τῷ κέρδει δουλεύειν. Unde constitit, τῷ σοφίαν σωπᾶν, καὶ τῷ ἀπιστίαν πιστεύειν. Unde constat hanc orationem rectè à Balsamone hoc loco citatam esse, utpote quam in alienâ Provinciâ, sed cum Episcopi istius voluntate, habitam fuisse palam est.

Παύεται μὲν τῆς ὑποκρίσεως. Codex Tilianus, quem Hervetus transtulit, cum Amerbachiano, hæc usque ad φρεσβυτέρου πρὸν, sic legit, παύεται μὲν τῆς ὑποκρίσεως, καταπάτεται δὲ εἰς φρεσβυτέρου τόπους. Reliqua ad finem hujus Scholii ex MS. Bodleiano restituimus: quæ quidem non solùm in editione Parisiensi, verumetiam in MS. Amerbachiano desiderantur. Sed in Codice Tiliano lecta fuisse, Latina Hervcti tralatio demonstrat.

In Can. XXI.

Οἱ ἐπ' ἐγκλήμασι κανονικοῖς. Canonica crimina dicta sunt, quæ à canonibus vetantur, reosque canonicis suppliciis subjiciunt. Sed nihilominus MSS. Bodleianus & Amerbachianus rectiùs hoc loco κανονικῶς legisse videntur; ut sensus sit, οἱ ἐπ' ἐγκλήμασι κανονικῶς ἁλόντες γινόμενοι, *Qui rei criminum canonicè facti sunt*, hoc est, prout in canonibus Ecclesiasticis cautum est.

Ἀθετῶν τὸν ἁμαρτίαν. Propriè *peccatum rejiciunt*, aut *repudiant*, quo sensu & à Domino nostro hæc vox usurpatur, dicente, ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς, ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν, ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με. Luc. x. 16.

In Can. XXIV.

Ἀκόλαστον δὲ καὶ τό. In editione Parisiensi particula negativa hîc interponitur. Sic enim ibi locus hic legitur, ἀκόλαστον δ' ἂν καὶ τὸ εἰς τοιαύτας ἱππικὰς ὁμίλους κληρικοὺς ἀπίεναι. Gentianus Hervetus etiam in Tiliano MS. ita legisse videtur. Vertit enim, *Non est autem intemperantiæ ad ejusmodi equorum cursus Clericis accedere.* Verùm non solùm in MS. nostro Bodleiano, verumetiam in Amerbachiano & Ætonensi, particula ista tanquam superflua rejicitur. Neque enim locus eam admittat, quo dicitur laudabile quidem esse, hujusmodi ludis non delectari: sed tamen ἀκόλαστον *impunè* etiam Clericis erit, si ad eos accedant.

Ἐν τοῖς λοιποῖς φαυλοῖς. Legendum est, ἐν τοῖς κυριακοῖς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς φαυλοῖς. Sic enim omnes legunt Codices. Sed nescio quo pacto, verba ista ἐν τοῖς κυριακοῖς hic omissa sunt.

Ἐκ δὲ τετραμήνων παιγνίων. MSS. Amerbachianus & Ætonensis rectiùs legunt ἐκπεντεμήνων.

In Can. XXVI.

Εἰ καὶ ἴσχυσε τῷ ἀθέσμῳ γάμῳ. Legendum est, ἐξίσχυσε, juxta MSS. Æton. & Amerbachianum.

Καὶ ὁ ἄθεσμος γάμος λυθήσεται. Post ista verba in editione Parisiensi, hæc leguntur, καὶ ὁδὲ πρῶτος ἢ κεφάλαιος ἀξιωθήσεται. καὶ ὁ β'. ἢ κανών. Et priora quidem verba, viz. καὶ ὁδὲ πρῶτος ἢ κεφάλαιος ἀξιωθήσεται, in MSS. Amerbach. & Ætonensi leguntur; necnon in Tiliano: Posteriora, nimirum, ὁ β'. δὲ κανὼν, ab omnibus ut superflua & sensum perturbantia rejiciuntur.

Σπουδὴν κεκαιρηθέντος. MS. Amerbachianus legit σπουδὴν τὸ κεκαιρηθῆναι. Uti & mox postea, pro ἀπὸ πλείσματος, legit, ἐξ ὑποπλείσματος.

Πρεσβύτερος ἀθέσμῳ σκεπαῖ. Harmenopulus sensum hujus canonis breviter sic concipit, Εἰ κατ' ἄγνοιαν ἀθέσμῳ γάμῳ σκεπάσει φρεσβύτερος, τῶ σωματείῳ διαλυθέντος, τὸ κεκάρθαι μόνον ἐχέτω, ἢ ἐνεργειῶν πασῶν ἀπεχέσθω, *Si per ignorantiam in illicitas nuptias Presbyter inciderit, soluto matrimonio sedem duntaxat habeat, ab universis actibus abstinens.* Ubi Scholiastes ad vocem ἀθέσμῳ hæc annotavit, ἤγουν τῷ καθ' αἷμα τυχὸν φρενήκουσαν ἐξοικειούμενος, ἢ μονάστριαν τὸ ἱερὸν ἀρνησάμενος σχῆμα, ἢ τῷ παρὰ ἀπῶ ἐπιτροπεύσαν, *Videlicet si sanguinis fortasse vinculo sibi junctam in domum duxerit, vel monastriam, quæ habitum sacrum inficiata est, vel pupillam cujus tutelam pater ipsius gessit.* Harmenop. epit. can. sect. 2. tit. 3.

In Can. XXIX.

Τῇ ὑστερᾳ ἑβδομάδι τῶν μύστων. MS. Amerbachianus legit τῇ ὑστερίᾳ ἑβδομάδι. Et in MS. Bodleiano, post μύστων, hæc interseruntur, τῶν ἡμέραν τῆς ὑστερίας ἑβδομάδος τῆς ἁγίας παρεγκοπῆς ὁ κανὼν φησὶ τῶν μεγάλων μύστων. Hæc autem verba in nullo alio codice leguntur: neque canoni necessaria sunt, sed omnimodo potius supervacanea; adeo ut in margine primò scripta, & ex eo in canonem postea descriptoris incuriâ transcripta videantur; ac proinde nos ea hîc adnotare satiùs duximus, quàm ipsi canoni interserere, ne sensus ejus perturbaretur.

Τῶν ἀναιμάκτων θυσιῶν. MS. Ætonensis rectiùs legit τῶν ἀναίμακτον θυσίαν. Quemadmodum etiam Aristenum legisse ex Scholiis ejus in hujus canonis epitomen constat.

Συμφαγοῦσιν νοσδίων. In supplemento ad Parisiensem Zonaræ editionem, post illa ultima Scholii hujus verba, hæc ex aliis MSS. exscripta addenda notantur, Τὸς ἐν Καρθαγένῃ πατέρας τὸ μὲν ὑπὸ γνησίων ὀπτηλεῖσθαι τὸ ἄζυμα ἐν τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ ἐφασαν, ὅτι ὁ κύριος τότε φαγὼν μὲν τὸ νομικὸν πάσχα ὀπτηλάσας εἶον (leg. εἰν) τῇ μαθητῇ νομίζεται· εἶτα τὸ οἰκεῖον παραδοῦναι τὸ μυστικὸν, καὶ μὴ νήστεις εἶναι τὸς ἀποστόλους, ὅτε ἐκεῖνο ἔφαγον, ὡς φασὶ ἐκεῖνοι φαγόντας τὸ νομικόν. Κἀγὼ δὲ τύπον τοῦτον ὁρῶσι καὶ τὸς ἐν Καρθαγένῃ ὅτι τηλεῖν τὸ ἄζυμα ἐν τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ. *Ne magnâ illâ quintâ feriâ à jejunis hominibus sacra mysteria celebrarentur, Carthaginenses Synodi Patres, exemplo discipulorum adductos, statuisse, quod Dominus tunc prius quidem legale Pascha peregisse cum discipulis censeatur, deinde propriam mysticam Cœnam tradidisse: neque Apostolos ad eam jejunos accessisse, quippe qui jam antea legali cœnâ jejunia solvissent. Eorum igitur exemplum secutos institutum illud Carthaginenses quoque Synodi Patres, sacra mysteria eodem modo magnâ quintâ feriâ peragendi, retinere voluisse.* Hæc autem cum iis, quæ Zonaras in hunc canonem commentatus est, non cohærent, ac propterea è margine in textum transcripta videntur.

In Can. XXX.

Περὶ τῶν δεισιδαιμόνων. Codex Ætonensis legit περὶ τῶν δεισιδαιμόνων. Inter reliquos omnes & nostrum convenit.

Μικίνα τοιοῦτος συνοικεῖν. Harmenopulus hunc canonem sic contrahit, Οἱ ἐν βαρβαρικαῖς ἐκκλησίαις ἱερεῖς, εἰ ἐκ συμφώνου τῶν συμβίων ἀπέχοντο, πλέον ἀπέχεσθαι, *Barbaricarum Ecclesiarum Sacerdotes, si de mutuo consensu à conjugibus abstinent, prorsus abstineant.* Ubi Scholiastes ad verba πλέον ἀπέχεσθαι hæc notat, τοῦτο διὰ τὸ ἀπαγὲς αὐτῶν καὶ ἀσθενὲς φησὶν, *Hoc propter instabilitatem eorum & infirmitatem dicit.* Harmenop. epit. can. sect. 2. tit. 3.

In Can. XXXI.

Ἡ βαπτίζοντες. Hæc verba in Parisiensi editione desiderata, ex MS. Bodleiano supplevimus; in omnibus enim MSS. leguntur; & Scholiastes, Balsamonem, & Zonaram, ea legisse, scholia ipsorum fidem faciunt.

Ἐπενοήθησαν καὶ τὰ ἀντιμήνσια. Cùm Græci Antistites, recentiores præsertim, templum consecrarent, pannum humi sternere, sanctæque mensæ, modo dedicatæ, circumvolvere, eundemque postea, in multas partes scissum, inter Sacerdotes distribuere soliti fuerunt, ut ipsi sanctas iis mensas, ubicunque sacra celebraverint, amicirent. Quæ propterea Ἀντιμήνσια vel Ἀντιμίνσια dici usu venit. Hæc anonymus quidam Bellæ Episcopus in quæsitis docuit, dicens, Ἀντιμήνσια ἴσμεν γινόμενα, ἐπὰν ὁ ἀρχιερεὺς δι' ἑαυτοῦ ἐνεργήσῃ ἢ ἐξαποστείλῃ, καὶ ἐν τῷ πανὶ τῷ ἁγιασθέντος καὶ ἀποτεθέντος τῷ πράπεζαν, καὶ χαραχθῇ τοῖς ἱεροῖς δίδοται: *Antimensia ea vocamus, cùm Pontifex per seipsum dedicationem templi perficit, eaque è strato panno, sacramque mensam involvente, in*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ſtructa diſſecto & depilato, Sacerdotibus diſtribui. In Jur. Gr. Rom. l. 3. pag. 239. Hinc Balſamon hoc loco aſſerit ea ab Antiſtite fieri, quo tempore Eccleſiæ enthronizationem celebrat. Cui etiam Joannes Epiſcopus Citri adſtipulatur, dicens, ὃτι ἔχει δὲ χώρεσιν ὅλως κατ' ἄλλον τρόπον ἀνὰ χειροτόνησιν νέου ναοῦ τὸ γίνεσθαι ἀντιμήνσια, *Nullo autem modo receptum eſt, ut antiminſia aliter quàm in novi Templi dedicatione fiant.* Joan. Citr. Epiſc. in Jur. Græc. Rom. l. 5. pag. 331. ubi etiam plura de Antiminſiis occurrunt ſcitu digniſſima. Nam Conſtantinus Cabaſila Dyrrachii Archiepiſcopus has de iis quæſtiones dicto Joanni Citri Epiſcopo propoſuit, Τὰ Ἀντιμήνσια ἢ ἐν ἑτέραις ἄνευ ἐπιτροπῆς παρεμπίπτοντα, ἢ ἐν μόνῃ τῇ τῆς διοικήσεως ταύτης, ἢ ὅ πως ἐνοείλατο; καὶ τί σημαίνει τοῦτο ἑλληνικῶς, καὶ πῶς δεῖ γράφεσθαι, δι' ἅπτα, ἢ δι' ἰώτα. *Antiminſia an liberè fiant in aliis Provinciis, an in ſolâ ejus qui ea perficit, & non extra Provinciam? Et quid hoc Græcè ſignificat, & quomodo ſcribendum ſit, per ἅπτα vel ἰῶτα?* Ad primam quæſtionem Joannes reſpondet, ea ritè conſecrata etiam extra terminos facta, usum ſuum citra reprehenſionem habere, Καὶ ἱερεῖσι μὲν μυρόφια, καὶδὲ καὶ τὸ θεῖον μύρον, καὶ ἄλλα ἅγια, τῷ ἑαυτῆς χεῖρον ἀντιμήνσιον ἔχουσι, μόνον ἱερουργεῖσθαι χρὴ τῷ κυριάκῳ ἐκεῖ πάντων τῶν πατέρων ἐδόξασεν. De ipſo autem hoc Græco nomine idem ſic differit, Η ἀντιμήνσια ἢ αὐτὴ φέρεται ἀπὸ τοῦ μίνσου, τοῦ καθ' Ελλήνας μὲν τοῦ χρωτὸς ἁπλουστ., παρ' δὲ τῷ Ιταλῷ γλώσσαν τὸ παρασκευαζόμενον τοῖς ὀψοποιοῖς ἐδέσμασι καὶ τοῦτο γὰρ καὶ τὰ ἐν ταῖς τραπέζαις ἁπαλύμματα ὀθόνια μανδήλια λέγουσι, εἶτα μεῖς κόσμον ἢ τραπέζης καὶ ἁπλῶς μίνσον πᾶσι ῥῆμα. καὶ κυριολεξίαν ἢ Αντιμήνσια λέγουσι, ὥσπερ ἐν ταῖς ἱματιοθήκαις τὰ ἀντίπανα, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ ἀνάλογον ἐνεργείας τῷ πειρᾶσθαι ἐν τούτοις ἀφιερώσεις εἰλόχασιν, *Appellatio autem ipſa deducitur à menſa, quod ſecundum Græcos ſignificat Caniſtrum, & ſecundum Italicam Linguam præparatum à coquis edulium. Hâc enim ratione & in menſis explicatæ mappæ, menſalia dicuntur, ad ornatum puta menſæ miniſterumque, hoc eſt, ferculorum poſita. Vulgari autem ſermone Antiminſia dicuntur, ut in veſtimentis Antipana, & quæcunque à vi flexionis talem in his appellationem ſortita ſunt.* Poſtea autem vocem ἀντιμήνσια per ἰῶτα ſcribendam eſſe διὰ τὸ ἑβραϊκὸν, inſulsè addit. Rectiùs Balſamon in Synod. Nic. 2. can. 7. docet Αντιμήνσια dicta, quòd ſint Αντικρύσματα καὶ ἀντίπανα ἐπὶ πολλῶν τοιούτων μίνσων ἐπὶ καταπηζόντων τῷ ἁγίᾳ ἀνακλιτῷ τραπέζαι. Nimirum, ut ibidem, pariter atque in præſentem canonem obſervat, Αντιμήνσια ſupra menſas oratoriorum poſita pro conſecratione eorundem ſufficiunt, quippe quæ unà cùm novi Templi dedicatione ante conſecrata ſunt. Unde ratio nominis clarè eluceſcit. Nam ἀντιμήνσια dicuntur, quaſi ἀντὶ ἐπὶ μίνσων, *pro menſis*, vel *menſarum loco* poſita; voce partim è Græco & partim è Latino ſermone confectâ. Hinc etiam ubi non ſunt conſecratæ ſanctæ menſæ, modo Αντιμήνσια prius conſecrata præſto ſint, Sacerdotibus ſacra celebrare licet. Nec opus eſt Antimenſiis, ubi menſa eſt conſecrata: uti conſtat ex Manuelis Patriarchæ Conſtantinopolitani reſponſis ad ſupra dictum Bellæ Epiſcopum, ubi ait, τὰ Αντιμήνσια οὐκ εἰς πᾶσας ἀνάγκη χεῖσθαι τὰς ἁγίας τραπέζας, ἀλλ' εἰς ἃς ἂ γνώσιμόν ἐστι κεκοιμημένων εἶναι, εἴτ' ἔστι τὰ ἁπλούμενα τὸν ἅγιον τράπεζαν τόπον ἐπέχουσι καὶ ἔνθα εἶναι γνώσιμος κεκοιμημένων τράπεζα, ἃ χρεία Αντιμηνσίων ἐκεῖ. *Antimenſia in omnibus ſanctis menſis poni, neceſſe non eſt, ſed in iis, de quibus incertum eſt, conſecrata ſint necne. Nam Antimenſia conſecratarum menſarum locum tenent: nec iis opus eſt, ubi menſas conſecratas eſſe conſtat.* In Jur. Gr. Rom. l. 3. pag. 239. 240. Balſamoni ergo hoc loco veriſimile viſum eſt, Αντιμήνσια eo nomine inſtituta fuiſſe, ut Sacerdotes etiam in oratoriis ſacra celebrarent, ubi ea ex Epiſcopi permiſſione habentur.

Ἤγουν τῆς ἐνθρονισμοῦ καὶ ἀνοίξεων. Etiamſi inter omnes codices hîc conveniat, ſuſpicor tamen particulam καὶ deeſſe. Quid enim eſſe poteſt ἐνθρονισμὸς καὶ ἀνοίξεων καὶ καὶ ἐγκαινίων *Inthronizatio apertionum & encæniorum?* Iſtane unquam inthronizata ſunt? Quinetiam inthronizatio, apertiones, & encænia, tres diſtincti fuerunt ritus in Templi dedicatione uſitati. Inthronizatio enim eſt, quâ Epiſcopus in throno ſuo retrò altare, vel ipſum etiam altare in columnis ſuis locatur. Encænia dicta eſt ipſa altaris per proprias orationes conſecratio. Apertiones autem, cùm omnibus conſecrationis ritibus abſolutis, fores populo aperiuntur, ut liberè ibi preces fundant. Unde etiam à Balſamone alibi diſtinctè recenſentur, ἐνθρονισμῶ, καὶ ἐγκαινίων, καὶ ἀνοίξεων. Balſ. in Syn. Nic. 2. can. 7. Scribendum itaque & hoc loco, ἤγουν τῶ ἐνθρονισμῶ καὶ καὶ ἀνοίξεων, καὶ καὶ ἐγκαινίων, & Latina proin verſio ſic emendanda, *ſcilicet inthronizatione, & apertionibus, & encæniis.*

In Can. XXXII.

Τῶ ἴνεκεν. Extant hæc D. Chryſoſtomi verba in commentarii ejus in Evangel. S. Matthæi, cap. 26. ὁμιλ. πβ'. pag. 511. edit. Savil.

Καὶ φιλῶ τεχνίζειν. In MS. Amerbachiano particula καὶ hîc non legitur, uti nec in D. Chryſoſtomi, cujus ſunt verba, operibus ante citatis.

Τατιανὸν βασκαίνει. Tatianus Juſtini Martyris diſcipulus horum, Hydroparaſtatarum videlicet, atque etiam Encratitarum magiſter perhibetur. Theodoretus, τούτους ἔχουσιν ἀρχηγὸν Τατιανὸν καὶ Ἐγκρατίτας. Τατιανὸν δὲ ὀνομάζουσι, ὡς ὕδωρ ἀντὶ οἴνου προσφέροντες· ἐγκρατεῖς δὲ, ὡς μήτε οἶνον πίνοντες, μήτε τἆλλα ἐμψύχων μεταλαμβάνοντες. *Hunc* (Tatianum) *habent ducem Hydroparaſtatæ & Encratitæ. Hydroparaſtatæ dicuntur, ut aquam pro vino offerentes. Encratitæ, quòd nec vinum bibant, nec animatis veſcantur.* Theodoret. hæret. fab. l. 1. c. 20. Idem de Encratitis tradidit Epiphanius, quòd κέχρωνται δὲ καὶ αὐτοὶ μυστηρίοις δι' ὕδατος. οἶνον δ' ὅλως οὐ μεταλαμβάνουσι, *Aquam ad myſteria ſolâm adhibent; à vino autem penitus abſtinent.* Epiph. hær. 47.

Τῆς πιεσθείσης αἰρέσεως διαδοχήν. Sic omnes legunt Codices manu exarati; ſed impreſſi Pariſiis pro διαδοχὴν, διδαχὴν, idque rectiùs fortaſſe legunt.

Καὶ γὰρ καὶ Ἰακώβου. De S. Jacobi lyturgiâ hîc commemorata ut & de aliâ illâ, cui S. Marci nomen inſcribitur, Marcus Alexandrinus hanc quæſtionem Balſamoni movit, Αἱ οὖν τὰ μέχρι τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Ἱεροσολύμων ἀναγραφείσας λειτουργίας, καὶ λεχθείσας συγγραφὰς εἶναι τῆς ἁγίων Ἀποστόλων Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου, καὶ Μάρκου, δικαίως ἂν τῇ ἁγίᾳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ οὔ; *Quæ uſque Alexandriæ & Hieroſolymorum partibus leguntur lyturgiæ, & conſcriptæ dicuntur fuiſſe à ſanctis Apoſtolis Jacobo fratre Dei, & Marco, recipiendæ ſunt à ſanctâ & catholicâ Eccleſiâ, necne?* Reſpondit inter alia Balſamon, Φαίνεται τοίνυν, ὡς ὕστερα ἀπὸ θείας γραφῆς, ὕστερα ἀπὸ κυρίου ἐκπορευθέντος συνοδικῶς ἀναδιδάχθησαν, ἱερουργίαν ἐκεῖ τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ Μάρκου ἀφαιδῶνας. μόνῳ γὰρ ὁ λβ'. κανὼν ἐν τῷ Τρούλλῳ τῇ μεγάλῃ παλατίῳ συνόδους ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς συνάδου φησὶν, ἐκεῖ τῇ ἁγίᾳ Ἰακώβου τῷ ἀδελφοθέου μυστικὴν ἱερουργίαν συντεθῆναι. *Dicimus igitur nos, neque à ſacrâ Scripturâ neque à canone Synodicè edito edoctos fuiſſe, ſacrum miniſterium à S. Apoſtolo Marco traditum. Solus enim 32. canon ſanctæ & Oecumenicæ Synodi in Trullo magni Palatii coactæ ait, à S. Jacobo Dei fratre ſacram lyturgiam compoſitam eſſe.* Et deinde obſervat, neque in Apoſt. can. 85. nec Syn. Laod. can. 59. vel S. Jacobi, vel S. Marci lyturgiam commemorari: additque, Ἀλλὰ καὶ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία τοῦ ἀκινήτου καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως οὐδ' ὅλως ταύτας ἐπιγινώσκει. Ψηφιζόμεθα οὖν μὴ δεῖν δικαίως αὐτάς. *Neque etiam Catholica ſanctiſſimi & Oecumenici throni Conſtantinopolitani Eccleſia ullo modo eas lyturgias agnoſcit. Pronunciamus igitur has non eſſe recipiendas.* Balſam. ad Marc. interrog. 1. in Jur. Gr. Rom. l. 5. pag. 362. 363.

Οτι τὸ ζέον ἐγκαθίμβωσον. Eadem, quæ de aquâ fervidâ ſancto poculo immiſcendâ Balſamon tradidit, repetit etiam in reſponſis ad Marcum Alexandrinum, ad interrog. 18.

Σημείωσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος. Hæc, uſque ad hujus interpretationis finem, ex MS. Bodleiano edimus. Quæ autem hîc traduntur in Supplemento ad Pariſienſem Balſamonis editionem ex MSS. Vaticanis excripta leguntur: ſed longè aliis verbis, quæ propterea hîc apponantur neceſſe eſt. Σημείωσαι, ὅτι ἀπὸ μόνου τοῦ παρόντος κανόνος φαίνεται τὸ θεῖον ἱερουργίαν ἐκδεδόσθαι καὶ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου, παρόσον ὑπεκπεμφθέντος ὑπὸ Ἱεροσολύμων, ἤτοι τῶν παρ' ἡμῖν νῦν λεγομένων, νῦν γενόμενον, ὡς ἀφορμήσαντα. ἤτοι δὲ οἱ τῶν Παλαιστίνων ἱερατεύοντες λειτουργοῦσι μὴ τὴν ἐκδεδομένην μυσταγωγίαν, ὡς λέγουσι, ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀδελφοθέου, καὶ οἱ τῶν Ἀλεξάνδρειαν ἐπίσκοποι καὶ ἱερεῖς τὰς ἱερατείας ποιοῦσι μὴ ἐυχῶν, ὡς φασι, ἐκδεδόσθαι ὑπὸ τοῦ ἁγίου Μάρκου, καὶ οὐκ ἀκολουθοῦσι τοῖς φερομένοις ὑπὸ τῶν πάσαν τὴν οἰκουμένην ἱερουργούντων, ἤγουν οὐκ ἐπιτρέπουσι τὴν ἐκδεδόσθαι μυσταγωγίαν ἐκ τε τοῦ ἁγίου Βασιλείου, καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἀγνοοῦσι. τοῦτο δὲ καὶ συνιδεῖν, μᾶλλον δὲ καὶ ἐνώπιον τοῦ χριστοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν Βασιλείου, ἐλαλήθη παρ' ἐμοῦ, ὅτι ὁ πατριάρχης Αλεξανδρείας ἐνδημούσας οὐκ τῶν πλέων βασιλεύουσιν, καὶ μέλλων συλλειτουργῆσαι μοὶ ἡμῖν [ἤθελεν ἱερουργῆσαι μὴ τὴν ἐκδεδόσθαι, ὡς ἔφην, ἱερατείας ἐκεῖ τοῦ ἁγίου Μάρκου, κἂν ἐκ ὑπῆρχε διορθώσεως] ἐγκαθίντων πάντων τῶν καταβάσεως καὶ μόνῃ τῇ πατριάρχου, ἐκείνου μονὴν τοῦτο ποιῆσαι. *Nota, quòd ex hoc ſolo præſenti canone apparet, divinam Lyturgiam etiam*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

à S. Jacobo Dei fratre, qui Hierosolymitanæ Ecclesiæ primus fuit Episcopus, traditam esse: quæ tamen nunc apud nos non invenitur, neque cognoscitur, ut quæ exoleverit. Quomodo autem Palæstinæ Sacerdotes celebrant, cum mysterii, ut ipsi dicunt, ritu à Deo fratre tradito, & Alexandrini quoque Episcopi & Sacerdotes sacra peragunt mysteria, cum orationibus, ut aiunt, à S. Marco traditis, nec quæ fiant ab iis, qui universo terrarum orbe sacra faciunt, sequuntur, sive à S. Basilio, & S. Joanne Chrysostomo traditos nobis mysterii ritus non curant, nescio. Hoc autem etiam Synodicè vel potiùs coram ipso potenti sanctoque nostro Imperatore à me dictum est, quando Patriarcha Alexandrinus in urbium reginâ ageret, & unà nobiscum celebraturus, cum tradito, ut dicebat, à S. Marco mysterii ritu sacra celebrare vellet; etiamsi correctionem non habuerit; cùm omnes Patriarchæ assertione, eaque solâ contenti essent, qui dixit se id amplius non facturum. Hæc etiam hoc modo leguntur in MS. Amerbachiano, ex quo etiam verba illa ἄσιλον ἱερευχῶσι &c. uncis propterea inclusa, in Parisiensi editione desiderata, recis propterea inclusa, in Parisiensi editione desiderata, recis propterea inclusa, in Parisiensi editione desiderata, rec

runt. Post Aubertum Miræum fateor, Carolus à sancto Paulo, Abbas Fulienſis, multum laboris in hoc negotio impendit, & nonnullas etiam antiquas Episcopatuum notitias edidit; quæ tamen omnes admodum mutilæ sunt, atque imperfectæ. Præcipua earum & præstantissima est ea, quam ex Regiâ Bibliothecâ eruit; in quâ nihilominus, ut ab ipso editâ, non modo Palæstina prima & secunda, ac consequenter maxima pars Episcopatuum ad Patriarcham Hierosolymitanum pertinentium, omittitur: verumetiam omnes Episcopatus in diœcesi Romanâ constituti desiderantur. Et cùm peragratâ diœcesi Constantinopolitanâ ad Romanam deventum est, nihil ibi loco notitiæ occurrit, præter hæc ipsius verba, *Hic in M S. Regio recensentur Urbes Episcopales Italiæ, & Provinciarum Romanarum Africæ; sed adeo corrupte, ut vix aliquot verba integra remanserint: unde harum notitiam, quasi inutilem, consultò omisimus.* Verumenimvero satis mirari nequeo, quo pacto Urbes Episcopales Romanæ solius diœceseos adeo corruptè ibi extarent, cùm omnes aliæ integræ & intactæ remanserint. Sanè si scriptori huic fides habeatur (quæ tamen meritò in suspicionem veniat) Manuscriptis saltem Papistarum codicibus jure denegetur: cùm quæ ipsis ipsorumque causæ ibi non favent, obliterantur protinus & corrumpuntur. Hoc enim studio & deditâ operâ factum fuisse nemo inficias eat. Nimirum in istâ notitiâ longè plures Episcopatus Constantinopolitano quàm Romano Patriarchæ subjecti enumerantur: & fines illi præscribuntur, qui dominium & potestatem in totum Christianum orbem sibi arroganter vendicat. Hæc non æquum fuit, vel saltem non conveniens, ut aliis innotescerent. Ac proinde hæc Episcopi Romani territoria ab alio forsitan deleta sunt: sed à Carolo à sancto Paulo certissimè omissa, nequid Sedi Romanæ ingratum proderet. Verùm hæc inania sunt artificia, & incassum prorsus excogitata. Nam eadem hæc notitia, quam Carolus à S. Paulo corruptè edidit, in celeberrimâ nostrâ Bibliothecâ Bodleianâ incorrupta & integra extat; idque in vetusto admodum Codice M S. ex quo eam huc transcribere, omniumque oculis illibatam subjicere, antiquitatis, veritatis, & rei canonicæ studiosis gratissimum fore confido. Ea igitur, & Græcè descripta, & Latinè à nobis versa, sic se habet.

ΤΑΞΙΣ ΠΡΟΚΑΘΕΔΡΙΑΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΤΑΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ.

α'. Ο Ρώμης. β'. ὁ Κωνσταντινουπόλεως. γ'. ὁ Αλεξανδρείας. δ'. ὁ Αντιοχείας. ε'. ὁ Αιλίας, ἤτοι Ιεροσολύμων.

Τάξις τῶν καθεδρίας μητροπολιτῶν, καὶ Αὐτοκεφάλων, καὶ ἐπισκόπων τηρουμένη ὑπὸ τὸν Ἀποστολικὸν θρόνον, ταύτης τῆ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλεως.

Ἐπαρχίας Καππαδοκίας.	ὁ Καισαρείας.
ἐπαρχίας Ασίας.	ὁ Εφέσου.
ἐπαρχίας Εὐρώπης.	ὁ Ηρακλείας Θρᾴκης.
ἐπαρχίας Γαλατίας.	ὁ Ἀγκύρας.
ἐπαρχίας Ελλησπόντου.	ὁ Κυζίκου.
ἐπαρχίας Λυδίας.	ὁ Σάρδεων.
ἐπαρχίας Βιθυνίας.	ὁ Νικομηδείας.
ἐπαρχίας τῆ αὐτῆς.	ὁ Νικαίας.
ἐπαρχίας τῆ αὐτῆς.	ὁ Χαλκηδόνος.
ἐπαρχίας Παμφυλίας.	ὁ Σίδης.
ἐπαρχίας Αρμενίας.	ὁ Σεβαστείας.
ἐπαρχίας Ελενοπόντου.	ὁ Αμασείας.
ἐπαρχίας Αρμενίας.	ὁ Μελιτηνῆς. [λεως.
ἐπαρχίας Καππαδοκίας.	ὁ Τυάνων, ἤτοι Χρυσοπό-
ἐπαρχίας Παφλαγονίας.	ὁ Γαγγρῶν.
ἐπαρχίας Ονωριάδος.	ὁ Κλαυδιουπόλεως.
ἐπαρχίας Πόντου Πολεμωνιακῆ.	ὁ Νεοκαισαρείας. [νουπόλεως.
ἐπαρχίας Γαλατίας.	ὁ Πισσηντίων ἤτοι Ιουστια-
ἐπαρχίας Λυκίας.	ὁ Μύρων.
ἐπαρχίας Καρίας.	ὁ Σταυρουπόλεως.
ἐπαρχ. Φρυγίας καππατιανῆς.	ὁ Λαοδικείας.
ἐπαρχ. Φρυγίας σαλουταρίας.	ὁ Συνάδων.
ἐπαρχίας Λυκαονίας.	ὁ Ἰκονίου.
ἐπαρχίας Πισιδίας.	ὁ Αντιοχείας.
ἐπαρχίας Παμφυλίας.	ὁ Πέργης, ἤτοι συλαίου.
ἐπαρχίας Καππαδοκίας.	ὁ Μωκησσοῦ.
ἐπαρχίας Λαζικῆς.	ὁ Φάσιδος.
ἐπαρχίας Θρᾴκης.	ὁ Φιλιππουπόλεως.
ἐπαρχίας Ροδόπης.	ὁ Τραιανουπόλεως.
ἐπαρχίας Νήσων κυκλάδων.	ὁ Ρόδου.
ἐπαρχίας Αἱμιμόντου.	ὁ Αδριανουπόλεως.

ORDO PRÆSIDENTIÆ SANCTISSIMORUM PATRIARCHARUM.

1. Romanus. 2. Constantinopolitanus. 3. Alexandrinus. 4. Antiochenus. 5. Ælienſis, sive Hierosolymitanus.

Ordo Præsidentiæ Metropolitanorum, & Autocephalorum, & Episcoporum, sub Apostolico throno à Deo custoditæ hujus & Imperialis urbis (Constantinopoleos) agentium.

PRovinc. Cappadociæ.	Metropolitanus Cæsareæ.
Provinciæ Asiæ.	M. Ephesi.
Provinciæ Europæ.	M. Heracleæ Thraciæ.
Provinciæ Galatiæ.	M. Ancyræ.
Provinciæ Hellespontí.	M. Cyzici.
Provinciæ Lydiæ.	M. Sardium.
Provinc. Bithyniæ.	M. Nicomediæ.
Provinc. ejusdem.	M. Nicææ.
Provinc. ejusdem.	M. Chalcedonis.
Provinc. Pamphyliæ.	M. Sidæ.
Provinc. Armeniæ.	M. Sebastææ.
Provinc. Elenoponti.	M. Amasææ.
Provinc. Armeniæ.	M. Melitinæ. [stopolis.
Provinc. Cappadociæ.	M. Tyanorum, sive Chri-
Provinc. Paphlagoniæ.	M. Gangrorum.
Provinc. Honoriadis.	M. Claudiopolis.
Prov. ponti Polemoniaci.	M. Neocæsareæ.
Provinc. Galatiæ.	M. Pissenuntis, sive Justi-
Provinc. Lyciæ.	M. Myrorum. [nianopolis.
Provinc. Cariæ.	M. Stauropolis.
Prov. Phrygiæ Cappatianæ.	M. Laodicææ.
Prov. Phrygiæ salutaris.	M. Synadorum.
Provinc. Lycaoniæ.	M. Iconii.
Provinc. Pisidiæ.	M. Antiochiæ.
Provinc. Pamphyliæ.	M. Pergæ, sive Sylæi.
Provinc. Cappadociæ.	M. Mocessi.
Provinc. Lazicæ.	M. Phasidis.
Provinc. Thraciæ.	M. Philippopolis.
Provinc. Rhodopes.	M. Traianopolis.
Pr. Insularum Cycladum.	M. Rhodi.
Provinc. Æmimonti.	M. Adrianopolis.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Provinc. ejuſdem.	M. Martianopolis.	ἐπαρχίας τ̃ αὐτ̃ης.	ὁ Μαρκιανουπόλεως.
Prov. Phrygiæ Pacatianæ.	M. Hierapolis.	ἐπαρχ. Φρυγίας πακαπαιν̃ης.	ὁ Ιεραπόλεως.

Hactenus Metropolitæ. Hîc porrò incipiunt Autocephali.

Μέχρι τούτων οἱ μητροπολίται· ἀπὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν ἄρχονται αὐτοκέφαλοι.

Provinciæ Myſiæ.	Autocephalus Odyſſi.	ἐπαρχίας Μυσίας.	ὁ Οδύσσου.
Provinc. Scythiæ.	A. Tomes.	ἐπαρχίας Σκυθίας.	ὁ Τομέως.
Provinc. Europæ.	A. Bizyæ.	ἐπαρχίας Εὐρώπης.	ὁ Βιζύης.
Provinc. Paphlagoniæ.	A. Pompeiopolis.	ἐπαρχίας Παφλαγονίας.	ὁ Πομπηιουπόλεως.
Provinc. Aſiæ.	A. Smyrnæ.	ἐπαρχίας Ασίας.	ὁ Σμύρνης.
Provinc. Iſauriæ.	A. Leontopolis.	ἐπαρχίας Ισαυρίας.	ὁ Λεοντουπόλεως.
Provinc. Rhodopes.	A. Maronææ.	ἐπαρχίας Ροδόπης.	ὁ Μαρωνείας.
Provinc. Bithyniæ.	A. Apameæ.	ἐπαρχίας Βιθυνίας.	ὁ Απαμείας.
Provinc. Rhodopes.	A. Maximianopolis.	ἐπαρχίας Ροδόπης.	ὁ Μαξιμιανουπόλεως.
Provinc. Galatiæ.	A. Germiorum.	ἐπαρχίας Γαλατίας.	ὁ τ̃ῶν Γερμίων.
Provinc. Europæ.	A. Arcadiopolis.	ἐπαρχίας Εὐρώπης.	ὁ Αρκαδιουπόλεως.
Provinc. Thraciæ.	A. Beroæ.	ἐπαρχίας Θρᾴκης.	ὁ Βερ̃ης.
Provinc. inſul. Lesbi.	A. Mitylenes.	ἐπαρχίας νήσου Λέσβου.	ὁ Μιτυλήνης.
Provinc. Helleſponti.	A. Parii.	ἐπαρχίας Ελλησπόντου.	ὁ τ̃ῶ Παρίου.
Provinc. Cariæ.	A. Meliti.	ἐπαρχίας Καρίας.	ὁ Μιλήτου.
Provinc. Thraciæ.	A. Nicopolis.	ἐπαρχίας Θρᾴκης.	ὁ Νικοπόλεως.
Provinc. Inſulæ.	A. Præconeſi.	ἐπαρχίας Νήσου.	ὁ Περικονήσου.
Provinc. Rhodopes.	A. Anchiali.	ἐπαρχίας Ροδόπης.	ὁ Αγχιαλ̃ῦ.
Provinc. Europæ.	A. Selymbriæ.	ἐπαρχίας Εὐρώπης.	ὁ Συλυμβρίας.
Provinc. inſul. Lesbi.	A. Methymnes.	ἐπαρχίας νήσου Λέσβου.	ὁ Μεθύμνης.
Provinc. Bithyniæ.	A. Cii.	ἐπαρχίας Βιθυνίας.	ὁ τ̃ῶ Κίου.
Provinc. Europæ.	A. Apri.	ἐπαρχίας Εὐρώπης.	ὁ Αφρου.
Provinc. Rhodopes.	A. Cypſalorum.	ἐπαρχίας Ροδόπης.	ὁ Κυψάλων.
Provinc. Zicchiæ.	A. Cherſonis.	ἐπαρχίας Ζικχίας.	ὁ Χερσων̃ήσου.
Provinc. ejuſdem.	A. Boſpororum.	ἐπαρχίας τ̃ αὐτ̃ης.	ὁ Βοσπόρου.
Provinc. ejuſdem.	A. Nicopſis.	ἐπαρχίας τ̃ αὐτ̃ης.	ὁ Νικόψεως.
Provinc. Iſauriæ. [ponti.	A. Cotradorum.	ἐπαρχίας Ισαυρίας.	ὁ Κοτραδόων.
Pr. Eleoponti. (ſ. Helleno-	A. Euchetarum.	ἐπαρχίας Ελεοπόντου.	ὁ Ευχαίτων.
Prov. inſular. Cycladum.	A. Carpathi.	ἐπαρχίας νήσων Κυκλάδων.	ὁ Καρπάθου.
Provinc. Rhodopes.	A. Æni. [ſenæ.	ἐπαρχίας Ροδόπης.	ὁ Αἴνου.
Provinc. Europæ.	A. Driziparorum ſive Me-	ἐπαρχίας Εὐρώπης.	ὁ Δριζιπάρων ἤτοι Μεσήνης.
Provinc. Hemimonti.	A. Meſembriæ. [lacthoes.	ἐπαρχίας Ημιμόντου.	ὁ Μεσημβρίας. [χθοῆς.
Provinc. Armeniæ.	A. Heracliopolis, ſive Phy-	ἐπαρχίας Αρμενίας.	ὁ Ηρακλεουπόλεως, ἤτοι φυλ
Provinc. Abaſgiæ.	A. Sebaſtopolis.	ἐπαρχίας Αβασγίας.	ὁ Σεβαστουπόλεως.
Prov. ponti Polemoniaci.	A. Trapezuntis.	ἐπαρχ. πόντου Πολεμωνιακ̃ῦ.	ὁ Τραπεζ̃ούντων.
Provinc. Paphlagoniæ.	A. Amaſtridis.	ἐπαρχίας Παφλαγονίας.	ὁ Αμάστριδος.
Provinc. Lycaoniæ.	A. Miſthiorum.	ἐπαρχίας Λυκαονίας.	ὁ Μισθίων.
Provinc. Piſidiæ.	A. Neapolis.	ἐπαρχίας Πισιδίας.	ὁ Νεαπόλεως.
Provinc. Maris Ægei.	A. Ægenæ.	ἐπαρχίας Αἰγαιοπελάγους.	ὁ Αἰγ̃ῶν.
Prov. Phrygiæ Salutaris.	A. Cotyaii.	ἐπαρχ. Φρυγίας σαλουταρίας.	ὁ Κοτυαέων.
Provinc. Pamphyliæ.	A. Selgæ.	ἐπαρχίας Παμφυλίας.	ὁ Σίλγης.

Provincia Cappadocia.

Επαρχία Καππαδοκίας.

Episcopus.	Episcopus.	Επισκοπος	Επισκοπος
1. Cæſareæ.	2. Baſilicarum thermarum.	ὁ Καισαρείας.	ὁ τ̃ῶν βασιλικ̃ῶν θερμ̃ῶν.
3. Nyſæ	4. Methodiopolis, Armeniæ.	ὁ Νύσης.	ὁ Μεθοδιουπόλεως Αρμενίας.
5. Camulianorum.	6. Ciſciſſi.	ὁ Καμυλιανῶν.	ὁ Κισκισσοῦ.

Provincia Aſiæ.

Επαρχία Ασίας.

1. Epheſi.	2. Hypeporum. [drum.	ὁ Εφέσου.	ὁ ὑπαίπων. [δρων.
3. Trallium.	4. Magneſiæ prope Mæan-	ὁ Τραλλέων.	ὁ Μαγνησίας πρὸς μαίαν
5. Eleæ.	6. Adramytii.	ὁ Ελαίας.	ὁ Αδραμυττίου.
7. Aſſi.	8. Gargarorum.	ὁ Ἄσσου.	ὁ Γαργάρων.
9. Maſtaurorum.	10. Caloes.	ὁ Μασταυρ̃ῶν.	ὁ Καλ̃ῆς.
11. Bryullorum.	12. Pittamnes.	ὁ Βρυέλλων.	ὁ Πιτθάμνης.
13. Myrines.	14. Phocææ.	ὁ Μυρίνης.	ὁ Φωκαίας.
15. Aurillopolis.	16 Niſæ.	ὁ Αὐρηλιουπόλεως.	ὁ Νύσης.
17. Maſchacomæ.	18. Metropolis.	ὁ Μασκώμης.	ὁ Μητροπόλεως.
19. Barettorum.	20. Magneſiæ.	ὁ Βαρέττων.	ὁ Μαγνησίας.
21. Aninatum.	22. Pergami.	ὁ Ανιάτων.	ὁ Περγάμου.
			ὁ Αἴνων.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ὁ ἀνέων.
ὁ ἀρκαδιυπόλεως.
ὁ Διὸς ἱερῦ.
ὁ σιών.
ὁ Λδιέδυ.
ὁ ἐρυθρῶν.
ὁ ἀτΓαδρων.
ὁ Κύμης.

ὁ φριήνης.
ὁ νέας αὐλῆς.
ὁ αὐγάζων.
ὁ κλοφώνης.
ὁ τέι.
ὁ κλαζομλμῶν. [είνης.
ὁ θεοδοσιυπόλεως. ἤτοι πεπ-

23 Aneorum.
25 Arcadiopolis.
27 Templi Jovis.
29 Sion.
31 Levedi.
33 Erythrarum.
35 Attadrorum.
37 Cymæ.

24 Prienes.
26 Novæ Aulæ.
2 Augazorum.
30 Colophones.
32 Tei.
34 Clazomenarum [perinæ.
36 Theodosiopol. sive Pe-

Επαρχία Ευρώπης.

Provincia Europæ.

Ηρακλεία Θρᾴκης.
ὁ Καλλιπόλεως.
ὁ κύλας.

ὁ τῦ πδμίυ.
ὁ χερρονήσυ.
ὁ ῥαιδεςῦ.

1 Heraclea Thraciæ.
3 Callipolis.
5 Cylæ.

2 Panii.
4 Cherronesi.
6 Rædesti.

Επαρχία Γαλατίας.

Provincia Galatiæ.

ὁ Αγκύρας.
ὁ ἡλιυπόλεως.
ὁ Βηρινυπόλεως.
ὁ κινῆς.

ὁ ταβίας.
ὁ ἀσπώνης.
ὁ Μίζζυ.
ὁ ἀναστασιυπόλεως.

1 Ancyræ.
3 Eliopolis.
5 Berinopolis.
7 Cinæ.

2 Tabiæ.
4 Asponæ.
6 Mizzi.
8 Anastasiopolis.

Επαρχία Ελλησπόντυ.

Provincia Helleſponti.

ὁ κυζίκυ.
ὁ πυιμφίνι.
ὁ βάρεως.
ὁ λαμψάκυ.
ὁ δαρδάνυ.
ὁ Τρωάδ Θ.
ὁ μελίτυπόλεως.

ὁ γέρμης.
ὁ ὦκης.
ὁ ἀδριανῦ δηρῶν.
ὁ ἀβύδυ.
ὁ ἰλίυ.
ὁ παιωνίας.

1 Cyzici.
3 Pœmanii.
5 Bareos.
7 Lampſaci.
9 Dardani.
11 Troadis.
13 Melitopolis.

2 Germes.
4 Oces.
6 Adrianotherarum.
8 Abydi.
10 Ilii.
12 Pæoniæ.

Επαρχία Λυδίας.

Provincia Lydiæ.

ὁ σάρδων.
ὁ τριπόλεως.
ὁ σέττων.
ὁ γόρδων.
ὁ σάλων.
ὁ μαιονίας
ὁ υρκηνίδυ.
ὁ ἀρκαςῦ.
ὁ ἀτΓαλείας.
ὁ βαλάνδυ
ὁ ἱεροκαισαρείας.
ὁ τραλονικήας.
ὁ σατΓάλων.
ὁ ἑρμοκαπηλίας.

ὁ Φιλαδελφείας.
ὁ θυατείρων.
ὁ αὐρελλιαπόλεως.
ὁ τρωάλλων.
ὁ αλάνδυ.
ὁ ἀπόλλων Θ. ἱερῦ.
ὁ μυσίνης.
ὁ ἀπολλωνιάδυ.
ὁ βάγης.
ὁ Μεσυμῦλη.
ὁ δάλλης.
ὁ κεραςέων.
ὁ Γαβάλων.

1 Sardium.
3 Tripolis.
5 Settorum.
7 Gordorum.
9 Salorum.
11 Mæoniæ.
13 Hyrcanidis.
15 Arcaſti.
17 Attaliæ.
19 Balandi.
21 Hierocæſareæ.
23 Stratoniceæ.
25 Sattalorum.
27 Hermocapeliæ.

2 Philadelphiæ.
4 Thyatirorum.
6 Aurilliapolis.
8 Troallorum.
10 Silandi.
12 Fani Apollonis.
14 Muſtiræ.
16 Apolloniadis.
18 Bagæ.
20 Meſotymoli.
22 Dallæ.
24 Ceraſeorum.
26 Gabalorum.

Επαρχία Βιθυνίας.

Provincia Bithyniæ.

ὁ Νικομηδείας.
ὁ φραινέτυ.
ὁ βιτιλινυπόλεως.
ὁ ἀπολλωνιάδυ.
ὁ καισαρείας.
ὁ δαφνυσίας.

ὁ φρυσης, ἤτοι θευπόλεως.
ὁ ἑλενυπόλεως.
ὁ τῦ δακυλίυ.
ὁ Αδριανῶν.
ὁ γάλλυ ἤτοι λόφων.
ὁ ἐρισής.

1 Nicomediæ.
3 Præneti.
5 Biſilinopolis.
7 Apolloniadis.
9 Cæſareæ.
11 Daphnuſiæ.

2 Pruſæ ſive Theopolis.
4 Elenopolis.
6 Daſcylii.
8 Adrianarum.
10 Galli, ſive Lophorum.
12 Eriſtes.

Επαρχία τῆς αὐτῆς.

Provincia ejuſdem.

Νικαία πόλις ἐν τῇ χ Βιθυνίαν μυσίᾳ· ὠκίσθη ὑπὸ Λυσιμάχου ἐπὶ τῆς Ασκανίας λίμνης. ἐκαλεῖτο δ πρότερον Ελικόρη· καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ τῶν ἑλλήνων ἐπ' ἀνδρίᾳ καὶ εὐδαιμονίᾳ. δόλῳ δ ληφθεῖσα ὑπὸ μυσῶν, καὶ τῶν ἀνδρῶν οἱ μὲν διεφθάρησαν, οἱ δὲ διέφυγον, καὶ ᾤκησαν τὰς συνεχομένας πόλεις, καὶ ἡ χώρα αὐτῶν κατεσκάφη. μετὰ δὲ τὸν Αλεξάνδρου θάνατον ὠκίσθη ὑπὸ Λυσιμάχου, καὶ ὠνομάσθη Νικαία, ἀπὸ τ Αντιπάτρου

Nicæa Myſiæ in Bithyniâ civitas à Lyſimacho ad paludem Aſcaniam condita eſt. Prius Helicore dicta fuit; & à Græcis in admiratione habita propter fortitudinem & fœlicitatem. Cùm fraude autem à Myſis capta eſſet, & viri partim deleti ſunt, partim aufugerunt, & vicinas civitates inhabitârunt, & regio ipſorum penitus everſa eſt. Verùm poſt Alexandri obitum à Lyſimacho condita eſt, & Nicæa nominata, de nomine Antipatri

 filiæ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

filiæ. Hac oriundus est Stoicus Philosophus Apollo, Apollonii, qui Dardano successit, Discipulus: item Lycon & Lycander, Stoici similiter Philosophi: nec non Hierax & Ilidorus, insignes grammatici.

ϑυγατρός. ὁπ ταύτης ὁ στωϊκὸς φιλόσοφος Ἀπόλλω, Ἀπολλονίου τοῦ μετὰ Δάρδανον γνωρίμου. Λύκων καὶ Λυκάνδρου. ὁμοίως στωϊκοὶ φιλόσοφοι ἱέραξ, καὶ ἰλιδώρου, δόκιμοι γραμματικοί.

1 Nicææ.	2 Modrinæ sive Melinorũ.	ὁ νικαίας.	ὁ μοδρινῆς, ἤτοι μελίνων.
3 Linoes.	4 Taii.	ὁ λινόης.	ὁ τῶν ταΐων.
5 Gerduservarum.	6 Numericarum.	ὁ γερδουσερβῶν.	ὁ νυμερικῶν.
7 Maximianarum.		ὁ Μαξιμιανῶν.	

Provincia Pamphyliæ.

Ἐπαρχία Παμφυλίας.

1 Sidæ.	2 Aspendi.	ὁ σίδης.	ὁ ἀσπένδου.
3 Ettenæ.	4 Orumnæ.	ὁ ἐττένης.	ὁ ὀρύμνης.
5 Cassorum.	6 Semneorum.	ὁ κάσσων.	ὁ σεμνέων.
7 Coralliorum.	8 Coraciffii. [nopolis.	ὁ καραλλίων.	ὁ τῶν κορακιστῶν.
9 Syethrorum.	10 Mylones, sive Justinia-	ὁ συέθρων.	ὁ μυλωμὴς, ἤτοι Ἰουστινιανου-
11 Anamandorum.	12 Dalisandi.	ὁ ἀναμάνδων.	ὁ δαλισάνδου. [πόλεως.
13 Isborum.	14 Lybræ.	ὁ ἴσβων.	ὁ λύβρης.
15 Colybrassi.	16 Manæorum.	ὁ κολυβρασσέων.	ὁ μαναίων.

Provincia Armeniæ.

Ἐπαρχία Ἀρμενίας.

1 Sebasteæ.	2 Sebastopolis.	ὁ σεβασταίας.	ὁ σεβαστουπόλεως.
3 Nicopolis.	4 Satalorum.	ὁ νικοπόλεως.	ὁ σατάλων.
5 Coloniæ.	6 Berisses.	ὁ κολωνείας.	ὁ βηρισσῆς.

Provincia Elenoponti.

Ἐπαρχία Ἑλενοπόντου.

1 Amaseæ.	2 Amissi.	ὁ ἀμασείας.	ὁ ἀμισσῶν.
3 Sinopæ.	4 Ibororum.	ὁ σινώπης.	ὁ ἰβόρων.
5 Androporum.	6 Zalichi, sive Leonto-	ὁ ἀνδράπων.	ὁ ζαλίχου ἤτοι λεοντουπό-
7 Zelorum.	polis.	ὁ ζήλων.	λεως.

Provincia Armeniæ.

Ἐπαρχία Ἀρμενίας.

1 Melitinæ.	2 Arcæ.	ὁ μελιτινῆς.	ὁ ἄρκης.
3 Cucusi.	4 Arabissi.	ὁ κουκουσῶν.	ὁ ἀραβισσῶν.
5 Ariarathes.	6 Ceomanarum.	ὁ ἀριαραθίδης.	ὁ κεομανῶν.

Provincia Cappadociæ.

Ἐπαρχία Καππαδοκίας.

1 Tyanorum, sive Chri-	2 Cybistrorum.	ὁ τυάνων, ἤτοι χριστουπόλεως.	ὁ κυβιστρῶν.
3 Faustinopolis. [stopolis.	4 Sasimorum.	ὁ φαυστινουπόλεως.	ὁ σασίμων.

Provincia Paphlagoniæ.

Ἐπαρχία Παφλαγονίας.

1 Gangrarum.	2 Junopolis.	ὁ γαγγρῶν.	ὁ ἰουνουπόλεως.
3 Dadybrorum.	4 Sorarum.	ὁ δαδύβρων.	ὁ σωρῶν.

Provincia Honoriadis.

Ἐπαρχία Ονωριάδος.

1 Claudiopolis.	2 Heracleæ Ponti.	ὁ κλαυδιουπόλεως.	ὁ ἡρακλείας πόντου.
3 Prusiadis.	4 Tii.	ὁ φρουσιάδος.	ὁ τίου.
5 Crateæ.	6 Adrianopolis.	ὁ κρατείας.	ὁ Ἀδριανουπόλεως.

Provincia Polemoniaci.

Ἐπαρχία Πολεμωνιάκου.

1 Neocæsareæ.	2 Trapezuntium.	ὁ νεοκαισαρείας.	ὁ τραπεζοιώτων.
3 Cerosantium.	4 Polemonii.	ὁ κερασοιώτων.	ὁ τῶν πολεμωνίου.
5 Camanorum.		ὁ κομάνων.	

Provincia Galatiæ.

Ἐπαρχία Γαλατίας.

1 Pisinuntium.	2 Mericii.	ὁ πεσσινοὺντων.	ὁ τῶν μηρικίου.
3 Eudoxiadis.	4 Pitanissi.	ὁ εὐδοξιάδος.	ὁ πιτανισσῶν.
5 Trocnadorum.	6 Germocoloniæ.	ὁ τροκνάδων. [πόλεως.	ὁ γερμοκολωνείας.
7 Spaleæ sive Justinianop.	8 Orcisti.	ὁ σπαλείας, ἤγουν Ἰουστινιάνου-	ὁ ὀρκιστοῦ.

Provincia Lyciæ.

Ἐπαρχία Λυκίας.

1 Myrorum.	2 Mastærorum.	ὁ μύρων.	ὁ μαστόρων.
3 Telmesi.	4 Limyrorum.	ὁ τελμησσοῦ.	ὁ λιμυρέων.

ὁ ἀρεάξης.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ὁ ἀραξης.	5 Araxes.
ὁ ἀφρίλλων.	6 Aprillorum.
ὁ Ταῦλων.	7 Tatlorum.
ὁ ἀρνέων.	8 Arneorum.
ὁ σιδύμων.	9 Sidymorum.
ὁ ζηνονυπόλεως.	10 Zenopolis.
ὁ ὀλύμπυ.	11 Olympi.
ὁ ὄτλων.	12 Otlorum.
ὁ κορυδάλων.	13 Corydalorum.
ὁ κήμυ.	14 Canni.
ὁ ξάνθυ.	15 Xanthi.
ὁ ἀκραουῦ.	16 Acraffi.
ὁ μάρκιανῆς.	17 Marcianes.
ὁ βώβυ ἤτοι σοφιανυπόλεως.	18 Bobi, ſive Sophianopol.
ὁ κώματῶ.	19 Comatis.
ὁ ὀνουώδων.	20 Onundorum.
ὁ φελλῦ.	21 Phelli.
ὁ κηνδάνων.	22 Candanorum.
ὁ φασίλιδος.	23 Phaſilidis.
ὁ ἀντιφελλῦ.	24 Antiphelli.
ὁ ἀκαλιουῦ.	25 Acaliſſi.
ὁ ῥοδιαπόλεως.	26 Rhodiapolis.
ὁ ἀκανδῶν.	27 Acandorum.
ὁ λεβιουῦ.	28 Lebiſſi.
ὁ εὐδοκιάδος.	29 Eudociadis.
ὁ παλιωτῶν.	30 Paliotarum.
ὁ κόμβων.	31 Comborum.
ὁ πατάρων.	32 Patarorum.
ὁ βαρβύρων.	33 Barburorum.
ὁ νησέων.	34 Neſſorum.
ὁ μηλιτῶν.	35 Cianeorum.
	36 Melatorum.

Ἐπαρχία Καρίας. *Provincia Cariæ.*

ὁ σταυροπόλεως.	1 Stauropolis.
ὁ σίζων.	2 Cibyræ.
ὁ ἀπολλωνιάδος.	3 Sizorium.
ὁ λακύμων.	4 Heracleæ Syalabicæ.
ὁ λάρβων.	5 Apolloniadis.
ὁ ταπασσῶν.	6 Heracleæ.
ὁ νεαπόλεως.	7 Lacymorum.
ὁ ἀντιοχείας τ μαιάνδρυ.	8 Taborum.
ὁ ταπασσῶν.	9 Larborum.
ὁ νεαπόλεως.	10 Antiochiæ Mæandri.
ὁ ἀνωτετάρτης.	11 Tapaſſarum.
ὁ στρατονικείας.	12 Harpaſſarum.
ὁ μυλασσῶν.	13 Neapolis.
ὁ ἰάσυ.	14 Orthyſiadis.
ὁ ἀλικαρνασσοῦ.	15 Anotetartæ.
ὁ κνίδων.	16 Allabandorum.
ὁ μωνδοῦ.	17 Stratoniceæ.
ὁ κινδράμων.	18 Alindorum.
ὁ σερμιουῦ.	19 Mylaſſarum.
	20 Mezo.
	21 Jaſſi.
	22 Barbillii.
	23 Alicarnaſſi.
	24 Hylarimorum.
	25 Cnidorum.
	26 Metaborum.
	27 Mondi.
	28 Hieri, ſeu Templi.
	29 Cindramorum.
	30 Ceramorum.
	31 Promiſſi.

Ἐπαρχία Φρυγίας καπατιάνης. *Provincia Phrygiæ Cappatiani.*

ὁ λαοδικείας.	1 Laodiceæ.
ὁ ἀζάνων.	2 Tiberiopolis.
ὁ πέλτων.	3 Azanorum.
ὁ ἀκάδων.	4 Ancyroſynai.
ὁ ἰλούζων.	5 Peltorum.
ὁ σεβαστῆς.	6 Appiæ.
ὁ τιμὴν ἤτοι ἀγαθῆς κώμης.	7 Acadorum.
ὁ ἀλίνων.	8 Icriorum.
ὁ ἀτταναάσυ.	9 Iluzorum.
ὁ σιβλίας.	10 Tranopolis.
	11 Sebaſtæ.
	12 Eumeniæ.
	13 Timeni therarum.
	14 Agathæ comæ. i. e. bo- [ni vici.
	15 Alinorum.
	16 Tripolis.
	17 Attanaſſi.
	18 Trapezopolis.
	19 Sibliæ.

Ἐπαρχία Φρυγίας Σαλουταρίας. *Provincia Phrygiæ ſalutaris.*

ὁ συνάδων.	1 Synadorum.
ὁ νακωλείας.	2 Doryllæi.
ὁ ἱψοῦ.	3 Nacoleæ.
ὁ μηρουῦ.	4 Medæi.
ὁ φυτίας.	5 Hipſi.
ὁ εὐκαρπίας.	6 Promiſſi.
ὁ Αὐγουστοπόλεως.	7 Méri.
ὁ ὀτρῦ.	8 Sibindi.
ὁ σκλοερίυ.	9 Phytiæ.
ὁ κόνης.	10 Hierapolis.
ὁ νικοπόλεως.	11 Eucarpiæ.
	12 Lyſiadis.
	13 Auguſtopolis.
	14 Bryzi.
	15 Otri.
	16 Lycaonis.
	17 Stectorii.
	18 Cinaborii.
	19 Cone.
	20 Scordapiæ.
	21 Nicopolis.
	Æroclorum.

Ἐπαρχία Λυκαονίας. *Provincia Lycaoniæ.*

ὁ Ἰκονίυ.	1 Iconii.
ὁ ὀυασσάδων.	2 Lyſtrorum.
ὁ λύστρων.	3 Vaſadorum.
ὁ ἀμβάδων.	4 Ambadorum.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

5 Vomanodorum.	6 Larandorum.	ὁ οὐομμαάδων.	ὁ λαρανδων.
7 Beretæ.	8 Derbæ.	ὁ βερέτης.	ὁ δέρβης.
9 Hydæ.	10 Sauatrorum.	ὁ ὕδης.	ὁ σαυάτρων
11 Cani. [dociadis.	12 Berinopolis.	ὁ κηνῦ.	ὁ βηρινυπόλεως.
13 Galbanorum, ſive Eu-	14 Iliſtrorum.	ὁ γαλβάνων, ἤτοι εὐδοκιάδος.	ὁ ἰλίστρων.
15 Pertorum.		ὁ πέρτων.	

Provincia Piſidiæ. Ἐπαρχία πισιδίας.

1 Antiochiæ.	2 Sagalaſſi.	ὁ Ἀντιοχείας	ὁ σαγαλάσσυ.
3 Sozopolis.	4 Apameæ.	ὁ σωζυπόλεως.	ὁ ἀπαμείας.
5 Cibi.	6 Tyræni.	ὁ τ̃ κιβῦ.	ὁ τυραίνυ.
7 Bareos.	8 Adrianopolis.	ὁ βάρεως.	ὁ ἀδριανυπόλεως.
9 Limemorum.	10 Laodicææ combuſtæ.	ὁ λιμήων.	ὁ λαοδικείας τ̃ κεκαυμένης.
11 Seleuciæ ferreæ.	12 Adadorum.	ὁ σελευκείας τ̃ σιδηρᾶς.	ὁ ἀδάδων.
13 Zarzelorum.	14 Timbriadum.	ὁ ζαρζήλων.	ὁ τιμβριάδων.
15 Tymandi.	16 Conanes.	ὁ τυμάνδου.	ὁ κοναύης.
17 Mali.	18 Siniandi.	ὁ μαλῦ.	ὁ σινιάνδου.
19 Tytiaſſi.	20 Metropolis.	ὁ τυτιάσσυ.	ὁ μητροπόλεως.
21 Papporum.	22 Parallæ, ſive Paralla.	ὁ παππων.	ὁ παράλλης, ἤτοι παράλλα.
23 Mindevi.		ὁ τ̃ μινδούν.	

Provincia Pamphyliæ. Ἐπαρχία Παμφυλίας.

1 Pergæ, ſive Sylæi.	2 Attaliæ.	ὁ πέργης, ἤγουν συλαίων.	ὁ ἀτταλείας.
3 Magydi.	4 Endociadis.	ὁ μαγύδου.	ὁ ἐνδοκιάδ Θ.
5 Telimiſi.	6 Iſindi.	ὁ τελμισσῦ.	ὁ ἰσινδῦ.
7 Maximianopolis.	8 Laginorum.	ὁ μαξιμιανόπολεως.	ὁ λαγήνων.
9 Palæopolis.	10 Cremni.	ὁ παλαιυπόλεως.	ὁ κρημνῦ.
11 Corydalorum.	12 Peltiniſſi.	ὁ κορυδάλων.	ὁ πελτινίσσυ.
14 Dicytanærorum.	14 Ariaſſi.	ὁ δικυταναίρων.	ὁ ἀρειασσῦ.
15 Puglorum.	16 Adrianes.	ὁ πύγλων.	ὁ ἀδριανῆς.
17 Sandidorum.	18 Barbæ.	ὁ σανδίδων.	ὁ βάρβης.
19 Perbænorum.	20 Coi.	ὁ φερβαίνων.	ὁ κώυ.

Provincia Cappadociæ. Ἐπαρχία καππαδοκίας.

1 Moceſſi.	2 Nazianzi.	ὁ μωκησσῦ.	ὁ ναζιανζῦ.
3 Coloniæ.	4 Parnaſſi.	ὁ κολωνείας.	ὁ παρνασσῦ.
5 Doarorum.		ὁ δοάρων.	

Provincia Lazicæ. Ἐπαρχία Λαζικῆς.

1 Phaſidis.	2 Rhodopolis.	ὁ φάσιδος.	ὁ ῥοδοπόλεως.
3 Eccleſiæ Abiſſenorum.	4 Petrorum.	ὁ τ̃ Ἀβισσηνῶν.	ὁ πετρῶν.
5 Eccleſiæ Ziganeorum.		ὁ τ̃ ζιγάνων.	

Provincia Thraciæ. Ἐπαρχία Θρᾴκης.

1 Philippopolis.	2 Diocletianopolis.	ὁ φιλιππουπόλεως.	ὁ διοκλητιανυπόλεως.
3 Dioſpolis.		ὁ διοσπόλεως.	

Provincia Inſularum Cycladum. Ἐπαρχία Νήσων Κυκλάδων.

1 Rhodi.	2 Sami.	ὁ ῥόδυ.	ὁ σάμυ.
3 Chii.	4 Coi.	ὁ χίυ.	ὁ κώυ.
5 Naxiæ.	6 Theræ.	ὁ ναξίας.	ὁ θήρας.
7 Pari.	8 Lethri.	ὁ πάρυ.	ὁ λέθρου.
9 Andri.	10 Teni.	ὁ ἄνδρυ.	ὁ τηύυ.
11 Meli.	12 Piſynæ.	ὁ μήλυ.	ὁ πισύης.

Provincia Æmimonti. Ἐπαρχία Αἱμιμόντυ.

1 Adrianopolis.	2 Meſembriæ.	ὁ ἀδριανυπόλεως.	ὁ μεσημβρίας.
3 Sozopolis.	4 Plutinopolis.	ὁ σωζυπόλεως.	ὁ πλυτινυπόλεως.
5 Zoidorum.		ὁ ζωίδων.	

Provincia ejuſdem. Ἐπαρχία τ̃ αὐτ̃.

1 Marcianopolis.	2 Rhodoſtoli.	ὁ μαρκιανυπόλεως.	ὁ ῥοδοστόλυ.
3 Tramariſci.	4 Noborum.	ὁ τραμαρισκῦ.	ὁ νόβων.
5 Zecedoporum.	6 Sarcaræ.	ὁ ζεκεδόπων.	ὁ Σαρκάρης.

Ἐπαρχία

Ἐπαρχία τ ἀυτῆς.

ὁ τραϊανυπόλεως.
ὁ ἀναστασιυπόλεως.
ὁ τῦ πέρυ.

Ἐπαρχία Φρυγίας Καπατιανῆς.

ὁ ἱεραπόλεως.
ὁ δξγνυσσυπόλεως.
ὁ ἀτλοίδων.
μβρκιανυπόλεως.
τραμβρίσκων.
ζεκεδέπων.
ὁ μετελλυπόλεως.
ὁ ἀναστασιυπόλεως.
ὁ μοσυώων.
ῥοδοστόλυ.
νόμων.
σκάρης.

Ἐπαρχία Γαλατίας β'.

ὁ τ ἀμωρέων.
ὁ τ δοκιμέων.
ὁ πολυβώτυ.
ὁ φιλομηλίων.
ὁ κλανέων.
ὁ ποσίας.

Εἰσὶ δὲ κ οἱ ἀποσπασθέντες ὀκ τ Ρωμαϊκῆς δξγικήσεως, νῦν δὲ τελοῦντες ὑπὸ τ θρόνον Κωνσταντινυπόλεως μητροπολίτυ, κ οἱ ὑφ' ἑαυτοῖς ὄντες ὄπισκοποι.

ὁ θεσσαλονίκης.
ὁ κορίνθυ.
ὁ νικοπόλεως.
ὁ πατρῶν.
ὁ συρακούσης.
ὁ τ ῥηγίυ.
ὁ ἀθηνῶν.
ὁ νέων πατρῶν.

Οὗτοι ὑποτέτακται τῷ σιωτάτῳ Κωνσταντινυπόλεως, διὰ τὸ ὑπὸ τῆς ἐθνῶν κατοικεῖσθαι ⓐ πάπαν τ πρεσβυτέρας Ρώμης. ὡσαύτως κ ἀπὸ τ ἀνατολικῆς δξγικήσεως ἀποσταλεὶς ὁ σελευκείας, ἰσαυρίας, κ ἀυτὸς πλῆ ὑπὸ ⓐ Κωνσταντινυπόλεως, μὴ ὢν ὑπ' ἀυτῆν ὄντων κδ'. ἐπισκόπων.

Ἐπαρχία ὑπὸ ἐνδοξότατον ἔπαρχον Ρώμης ἤτοι Ἰταλίας.

Ἐπαρχία Οὐρβικαρίας Ρώμης.

Βριτίων.
λουήν.
γαέαντα.
ὀμνένης.
πυγλιεμήν.
κάστρον ὐυρείας ἔνθα ὁ ἅγιος
κάστρον γετίων. [λυκιαιός.
κάστρον νέπις.
κάστρον μέλιον.
κάστρον σώρεων.
κάστρον ἴλβας.
Μακμεία.
νεάπολις.
βιντιμιλίων.
σπόντων.
νῆσοι κανζυκέλε.
κάστρον ἀμάλφης.
κάστρον Τιβερίας.
νῆσοι κωμανίκεια.
κάστρον κάμψας.
κάστρον συσίας.
κάστρον ταύρατα.
κάστρον ἀνάγνια.

Ἐπαρχία Καμπανίας.

Νεάπολις.
παννονία.
βενετία.
βικβαρίνα.
ἀπυλλία.
κάστρον σάμνιθ.
κάστρον ῥήγιον.
κάστρον συγνίας.
κάστρον πατριαρχίας.
κάστρον μβρτύριον.
κάστρον ὀρτόνθ.
Βρεττανία.
καλαβρία.
μεσίνα.
ταύρατα.
κάστρον ὀππέρβητθ.
κάστρον σουσίας.
κάστρον ταύρατα.
κάστρον γράδων.
κάστρον σκυλάκιον.
κάστρον ὀρμύβερα.
κάστρον ὀππιπρβιτόν.

Provincia ejusdem.

1 Traianopolis.
3 Anastasiopolis.
2 Peri.

Provincia Phrygiæ Capatianæ.

1 Hierapolis.
3 Dionysopolis.
5 Antœdorum.
Marcianopolis.
Tramariscorum.
Zecedeporum.
2 Metellopolis.
4 Anastasiopolis.
6 Mosynorum.
Rodostoli.
Nomorum.
Scaræ.

Provincia Galatiæ secundæ.

1 Amorii.
3 Docimii.
5 Polyboti.
2 Philomelii.
4 Clanei.
6 Pissiæ.

Avulsi sunt autem & à Romanâ diœcesi, Throno Constantinopolitano nunc subjecti Metropolitæ, & qui sub iis sunt Episcopi.

1 Thessalonicæ.
3 Corinthi.
5 Nicopolis.
7 Patrarum.
2 Syracusæ.
4 Rhegii.
6 Athenarum.
8 Novarum Patrarum.

Hi adjecti sunt Synodo Constantinopolitanæ, propterea quòd Papa veteris Romæ sub gentibus detentus est. Sicut & ab Orientali diœcesi avulsus est Metropolita Seleuciæ, Isauriæ, & ipse cum suis viginti quatuor Episcopis sub Constantinopolitano agit.

Provincia sub glorioſissimo Eparcho Romæ, sive Italiæ.

Provincia Urbicariæ Romæ.

1 Brittium.
3 Luna.
5 Garanta.
7 Genues.
9 Ponturoma. [S. Lucian.
11 Castrum Euoriæ, ubi
13 Castrum Getteon.
15 Castrum Nepes.
17 Castrum Mulium.
19 Castrum Soreum.
21 Castrum Ilbas.
2 Macæria.
4 Neapolis.
6 Vintimilium.
8 Sipontus.
10 Insulæ Centucelæ.
12 Castrum Amalphes.
14 Castrum Tiberias.
16 Insulæ Comanicia.
18 Castrum Campsas.
20 Castrum Susas.
22 Castrum Anagnia.

Provincia Campaniæ.

1 Neapolis.
3 Pannonia.
5 Venetia.
7 Vicovarina.
9 Apulia.
11 Castrum Samnios.
13 Castrum Regium.
15 Castrum Sygnias.
17 Castrum Patriarchias.
19 Castrum Martyrium.
21 Castrum Ortonos.
2 Brettania.
4 Calabria.
6 Mesina.
8 Taurata.
10 Castrum Opiterbetos.
12 Castrum Susias.
14 Castrum Taurata.
16 Castrum Gradum.
18 Castrum Scylacium.
20 Castrum Ormuvera.
22 Castrum Oppiterbitũ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Insula Siciliæ.

Νῆσοι Σικελίας.

1 Syracusa.	2 Catana.	Συράκουσα.	Κατάνη.
3 Tærebenium.	4 Sesena.	ταιρεβένιον.	σεσήνη.
5 Cephaludum.	6 Thermum.	κεφαλούδιν.	θερμῶν.
7 Panormus.	8 Lilybæum.	πάνορμος.	λιλύβαιον.
9 Trocalis.	10 Acragantus.	τρωκαλις.	ἀκράγαντος.
11 Tyndarum.	12 Carines.	τυνδάρων.	καρήνης.
13 Leontina.	14 Aleusis.	λεοντίνη.	ἄλουσις.
15 Gaudus.	16 Meleta.	γαῦδος.	μελέτη.
17 Liparis.	18 Burcausus.	λίπαρις.	βυρκαῦσος.
19 Didymi.	20 Urica.	δίδυμοι.	οὐρεικα.
21 Onarea.	22 Basiludin.	τὰ ὀναρέα.	βασιλούδιν.

Provincia Calabriæ.

Ἐπαρχία Καλαβρίας.

1 Regium.	2 Locris.	ῥήγιον.	λόκρις.
3 Scylacias.	4 Cotronum.	σκυλακίας.	κοτρώνων.
5 Constantia.	6 Tropæum.	κωνσταντία.	τροπαίων.
7 Tauriana.	8 Bibonum.	ταυρίανα.	βιβώνων.

Provincia Annonariæ.

Ἐπαρχία Ἀννωναρίας.

1 Ravenna.	2 Phanus.	Ραβέννα.	φάνυς.
3 Olcusa.	4 Polus.	ὀλκοῦσα.	πόλυς.
5 Pecinus.	6 Pisaurum.	πεκένυς.	πισαύρων.
7 Tergetra.	8 Augustopolis.	τεργέτρα.	αὐγουστόπολις.
9 Talbitau.	10 Castrum Terentinum.	ταλβιτάυ.	κάστρον τρεντίνων.
11 Castrum Solernos.	12 Tulericum.	κάστρον σολερνός.	τουλέρικον.
13 Castrum Sanga.	14 Castrum Nobo.	κάστρον σάγγα.	κάστρον Νωβώ.
15 Castrum Eurenica.	16 Castrum Semania.	κάστρον οὐρένικα.	κάστρον σεμφία.
17 Vicimanto.	18 Castrum Vereles.	κάστρον βικιμάντω.	κάστρον βερέλης.
19 Castrum Tamia.	20 Castrum Varectelia.	κάστρον ταμία.	κάστρον βαρακτηλία.
21 Castrum Samugia.	22 Castrum Sora.	κάστρον σαμουγία.	κάστρον σώρα.
23 Castrum Suagallia.	24 Castrum Cisines.	κάστρον σουαγαλλία.	κάστρον κισίνης.

Provincia Æmiæ (fort. *Æmiliæ.*)

Ἐπαρχία Αἰμίας.

1 Castrum Foropompus.	2 Castrum Brizilium.	κάστρον φορομπόμπου.	κάστρον βριζίλιον.
3 Castrum Brinti.		κάστρον βρίντου.	

Sub glorioſiſſimo Eparcho Africæ.

Ὑπὸ τὸν ἐνδοξότατον ἔπαρχον Ἀφρικῆς.

Provincia Bizaciæ.

Ἐπαρχία Βιζακίας.

1 Cartagena Proconsula-	2 Sybiba.	Καρθαγήνα ἀνθυπατικὴ	Σύβιβα.
3 Campsia. [ris.	4 Cileos.	καμψία. [ρία.	κίλεως.
5 Junces.	6 Taleptes.	ἰούγκης.	ταλέπτης.
7 Cascala.	8 Castellæ.	κάσκαλα.	κάστελλαι.
9 Pezana.	10 Mamida.	πέζανα.	μάμιδα.
11 Madasuba.	12 Colules.	μαδασούβα.	κολούλης.
13 Capses.	14 Adramytto.	κάψης.	ἀδραμυττώ.

Provincia Numidiæ.

Ἐπαρχία Νουμιδίας.

1 Calama.	2 Tebete.	Καλάμα.	τιβέτη.
3 Hippon.	4 Nuzidias.	ἵππων.	νυζιδίας.
5 Castamagæ.	6 Bades.	καστομάγαι.	βάδης.
7 Meleum.	8 Leradus.	μήλεων.	ληράδους.
9 Castrum Bedere.	10 Scele.	κάστρον βέδερα.	σκήλη.
11 Egerinesium.	12 Titessin.	ἠγερινήσιον.	τιτήσιν.
13 Bages.	14 Constantine.	βάγης.	Κωνσταντίνη.
15 Sitiphnos.		σίτιφνος.	

Provincia Mauritaniæ primæ.

Ἐπαρχία Μαυρετανίας α'.

1 Rhinocururum.

Ῥινοκορούρων.

Ἐπαρχίας

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Ἐπαρχία Μαυρετανίας β'.

Σέπτον·	σέπτον εἰς Θ μέρος θέννους.	1 Septum.	2 Septũ, ad partẽ Thenessi.
Σπανίας.	Μεσοποταμηνοὶ εἰς Θ μέρος σπανίας.	3 Spanias.	4 Mesopotameni, ad partẽ Spaniæ.
ναϊζερικα, νῆσος.	μιλεύκα νῆσος.	5 Najurica, insula.	6 Menyca, insula.
νῆσος σάρδων.	κάρελλω. μητρόπολις.	7 Insula Sardon.	8 Carallus, metropolis.
τούρης·	σαμάφας·	9 Tures.	10 Sanaphas.
σίνης·	σούλκης·	11 Sines.	12 Sulces.
φασιάνη·	χρυσόπολις·	13 Phæsiana.	14 Chrysopolis.
ἀριστιάνης·	λίμνη·	15 Aristianes.	16 Limne.
κάστρον τοῦταρ·		17 Castrum Tutar.	

Provincia Mauritaniæ secundæ.

Διὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς διοικήσεως.

In Ægyptiacâ diœcesi.

Ἐπαρχία Αὐγουσταμνήκης.

Provincia Augustamnicæ primæ.

Πηλούσιον μητρόπολις·	σεθροήτης.	1 Pelusium, metropolis.	2 Sethroetes.
τάνης·	θμούης·	3 Tanes.	4 Thmues.
ῥινοκόρουρα·	ὀστρακίνη·	5 Rhinocurura.	6 Ostracine.
πενταχοινον.	κάσιον·	7 Pentaschanon.	8 Casium.
ἀφθαῖον·	ἵφεστις·	9 Aphthæum.	10 Hipheſtus.
πανέφυσις·	γήρω·	11 Panephusus.	12 Geros.
ἰταγήρω·	θένησος.	13 Itageros.	14 Thenesus.

Ἐπαρχία Αὐγουσταμνήκης β'.

Provincia Augustamnicæ secundæ.

Λεοντῶ μητρόπολις.	ἀθροίβης.	1 Leonto, metropolis.	2 Athrabes.
ἡλιῶς.	βύβαστος·	3 Heliûs.	4 Bubastus.
καρβεθω.	ἀραβιὺς·	5 Carbethus.	6 Arabius.

Ἐπαρχία Αἰγύπτου α'.

Provincia Ægypti primæ.

Ἀλεξάνδρεια ὑπὸ δοῦκα καὶ ἑρμούπολις.		1 Alexandria, sub duce &	2 Hermopolis.
μίλλεως. [Αὐγουσταλιον.	κῶστος·	3 Milleos. [Augustali.	4 Costus.
ψάνεως κώμη·	κοτρίδεως κώμη·	5 Psaneos, vicus.	6 Cotrideos, vicus.
σάϊς·	λεοντούπολις.	7 Sais.	8 Leontopolis.
ναυκράτια.	ἀνδρονικάϊος·	9 Naucratia.	10 Andronicius.
ζηνονόπολις·	παῦνα.	11 Zenonopolis.	12 Paphna.
ὀνοῦφις·	ταῦα·	13 Onuphis.	14 Taua.
κλεοπατρις·	μαρεώτης·	15 Cleopatris.	16 Mareotes.
μεμελαϊτῶν·	χέδια·	17 Manelaitarum.	18 Schedia.
τερνούθης·	σόνδρα·	19 Ternuthes.	20 Sondra.

Ἐπαρχία Αἰγύπτου β'.

Provincia Ægypti secundæ.

Κάβασα·	φραγόνης·	1 Cabasa.	2 Phragonis.
παχνέμωνις·	Διόσπολις·	3 Pachnemonis.	4 Diospolis.
σεβέννυτω·	κοινά·	5 Sebennytus.	6 Cœno.
βούσιρις·	ἐλεαρχία·	7 Busiris.	8 Elearchia.
ῥήγιον παράλω·	κώμη Θριάνη·	9 Regeon Paralus.	10 Vicus Parianæ.
κώμη ῥηχωμήριον·	ξόεως·	11 Vicus Rhicomerium.	12 Xoeos.

Ἐπαρχία Ἀρκαδίας.

Provincia Arcadiæ.

Ὀξυρύγχος μητρόπολις·	Ἡρακλέους·	1 Oxyrinchus, metropolis.	2 Heracleus.
κοινά·	νιλόπολις·	3 Cœno.	4 Nilopolis.
Ἀρσινόης·	μεμφηλίτης.	5 Arsinoetes.	6 Memphelitus.
ἔχει ὁ νεῖλος στόματα ζ'.	α'. Ἀλεξάνδρεια·	Nilus habet ostia 7.	1 Alexandria.
β'. κολίνδιν·	γ'. ἄγνυς·	2 Κολίνδιν.	3 Agni.
δ'. φαχέλου·	ε'. χασματω·	4 Parali.	5 Chasmatis.
ς'. ταμιάθη·	ζ'. τενέσι.	6 Tamiathe.	7 Tenese.

Ἐπαρχία Θηβαΐδος πρώτης.

Provincia Thebaidis primæ.

Ἀντινῶ μητρόπολις·	ἑρμούπολις·	1 Antino, metropolis.	2 Hermopolis.
Θεοδοσιόπολις·	πολυκώ·	3 Theodosiopolis.	4 Polyco.
ὑψηλή·	Ἀπολλώνιος·	5 Hypsele.	6 Apollonius.
ἀντεῖ·	πάνω·	7 Anteii.	8 Panos.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Provincia Thebaidis ſecundæ. Ἐπαρχία Θηβαΐδος β΄.

1 Ptolemais, metropolis.	2 Conto, ſive Juſtinianop.	Πτολεμαΐς μητρόπολις.	Κόντω, ἤτοι Ἰουστινιανούπολις.
3 Diocletianopolis.	4 Dioſpolis.	Διοκλητιανούπολις.	Διόσπολις.
5 Tentyra.	6 Maximianopolis.	τέντυρα.	μαξιμιανούπολις.
7 Thebais.	8 Lato.	Θηβαΐς.	λάτω.
9 Jambon.	10 Hermonthes.	Ἰάμβων.	ἑρμώνθης.
11 Apollonos.	12 Vicus Anaſſæ magnæ.	ἀπόλλωνος.	κώμη ἀναύσης μεγάλης.
13 Thebaidis ſuperioris.	14 Ibeos.	Θηβαΐδος ἄνω.	ἴβεως.
15 Mathôn.	16 Trimunthon.	μαθῶν.	τριμυθίων.
17 Erbôn.		ἐρβῶν.	

Provincia Libyæ. Ἐπαρχία Λιβύης.

1 Dranieon metropolis.	2 Paratonion.	Δρανίεων μητρόπολις.	Παραιτόνιον.
3 Tranzalenſis.	4 Ammoniaca.	ὁ τραυζάλης.	ἀμμωνιακή.
5 Antipyrgus.	6 Antiphron.	ἀντιπύργος.	ἄντιφρον.
7 Ædonias.	8 Marmarices.	αἰδωνίας.	μαρμαρικῆς.

Provincia Libyæ Pentapolis. Ἐπαρχία Λιβύης πενταπόλεως.

1 Sozuſa.	2 Cyrine.	Σόζουσα.	κυρήνη.
3 Ptolemais.	4 Teuchera.	πτολεμαΐς.	τεύχειρα.
5 Adriane.	6 Beronica.	ἀδριανή.	βερονίκη.

Provincia Tripolis. Ἐπαρχία Τριπόλεως.

1 Toſibon.	2 Leptis.	Τοσίβων.	λεπτίδος.
3 Hyon.		Τών.	

In Orientali diœceſi. Διὰ τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως.

Provincia Ciliciæ. Ἐπαρχία Κιλικίας.

1 Tarſus metropolis.	2 Pompeiopolis.	Τάρσος μητρόπολις.	Πομπηϊούπολις.
3 Sebaſte.	4 Coricus.	σεβάστη.	κώρικος.
5 Adana.	6 Auguſtopolis.	ἄδδανα.	αὐγουστόπολις.
7 Mallos.	8 Zephurium.	μάλλος.	ζεφύριον.

Provincia Ciliciæ ſecundæ. Ἐπαρχία Κιλικίας β΄.

1 Anabarſus, metropolis.	2 Mopſeueſtia.	Ἀνάβαρζος μητρόπολις.	Μοψουεστία.
3 Ægeia.	4 Epiphania.	αἰγαία.	ἐπιφάνεια.
5 Eirenopolis.	6 Flavias.	εἰρηνούπολις.	φλαβίας.
7 Alexandria.	8 Cabiſſus.	Ἀλεξάνδρεια.	κασιοῦσις.
9 Caſtabala.	10 Rhoſſus.	κασταβαλα.	ῥῶσσος.

Provincia Iſauriæ. Ἐπαρχία Ἰσαυρίας.

1 Seleucia, metropolis.	2 Cilendres.	Σελεύκεια μητρόπολις.	Κιλένδρης.
3 Anemorius.	4 Titiopolis.	ἀνεμούριος.	τιτιούπολις.
5 Lamus.	6 Antiochia.	λάμος.	ἀντιόχεια.
7 Heliu Sebaſte.	8 Ceſtra.	ἡλίου σεβαστή.	κέστρα.
9 Selenuntes.	10 Joſtape.	σελινουντίς.	ἰωστάπη.
11 Diocæſaria.	12 Olya.	διοκαισάρεια.	ὀλύα.
13 Hierapolis.	14 Daliſandus.	ἱεράπολις.	δαλίσανδος.
15 Claudiopolis.	16 Eirenopolis.	κλαυδιούπολις.	εἰρηνούπολις.
17 Germanicopolis.	18 Neapolis.	γερμανικούπολις.	νεάπολις.
19 Zenonopolis.	20 Sbidæ.	ζηνωνόπολις.	σβίδη.
21 Philadelphia.	22 Adraſſus.	φιλαδέλφεια.	ἄδρασσος.
23 Meloe.	24 Domitiopolis.	μελόη.	δομιτιούπολις.
25 Nauzadeæ. Climata	26 Caſſorum.	ναυζάδεαι. τὰ δὲ κλίματα.	κάσσων.
27 Banæorum. [autem	28 Golgoſi.	Βαναίων.	γολγοσοῦ.
29 Coſtradis.		κωστράδις.	

Provincia Syriæ primæ. Ἐπαρχία Συρίας α΄.

1 Antiochia, ad Daphnen, thronus Patriarchalis.	2 Paltus.	Ἀντιόχεια, ἡ πρὸς Δάφνῃ ψάλτος. θρόνος πατριαρχικός.	
3 Seleucia.	4 Berrhœa.	σελεύκεια.	βέρροια.
5 Chalcis.		χαλκίς.	

Ἐπαρχία

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Ἐπαρχία Συρίας β'.

Ἀπάμεια, μητρόπολις.
Ἐπιφάνεια.
Μαριάμνη.
Ῥαφανέαι.
Ἀρέθουσα.
Λάρισσα.
Σελευκόβηλος.

Provincia Syriæ secundæ.

1 Apamea, metropolis.
2 Arethusa.
3 Epiphania.
4 Larissa.
5 Mariamne.
6 Seleucobelus.
7 Rhaphaneæ.

Ἐπαρχία Εὐφρατησίας, καὶ Ἁγιοπόλεως.

Ἱεράπολις.
Σαμόσατα.
Γερμανίκεια.
Πέρρη.
Νικόπολις.
Καισάρεια, ἔνθα καὶ ὁ ἐξορίᾳ ὁ ἅγιος Σέργιος.
Κύρος, ἤτοι Ἁγιόπολις.
Δολιχή.
Ζεῦγμα.
Εὔρωπος.
Σκηναρχία.
Σεργιόπολις, ἤτοι Ἀναστασιόπολις ἡ σήμερον Ῥαττάφα ἔνθα ἐμαρτύρησεν ὁ ἅγιος Σέργιος.
Ὠρίμων.
Σάντων.

Provincia Euphratisiæ & Hagiopolis.

1 Hierapolis.
2 Cyrus sive Hagiopolis.
3 Samosata.
4 Doliche.
5 Germanicia.
6 Zeuma.
7 Perrhe.
8 Europus.
9 Nicopolis.
10 Schenarchia.
11 Cæsaria, ubi in exilio erat sanctus Sergius.
12 Sergiopolis, sive Anastasiopolis, quæ hodie Rattapha dicitur, ubi sanctus Sergius martyrium passus est.
13 Orimon.
14 Santon.

Ἐπαρχία Θεοδωριάδος.

Λαοδίκεια, μητρόπολις.
Βαλανέα.
Γάβαλα.

Provincia Theodoriadis.

1 Laodicea, metropolis.
2 Balanea.
3 Gabala.

Ἐπαρχία Ὀσροηνῆς.

Ἔδεσσα, μητρόπολις.
Κωνσταντία.
Βάτναι.
Νεαυλεντία.
Μονιθίλλα.
Μονιαύγα.
Μάρκου πόλις.
Ἡμέριος.
Κάραι.
Θεοδοσιούπολις.
Καλλίνικος, ἤτοι Λεοντόπολις.
Βίρθων.
Θεριμάχων.
Μάκαρτα.
Ἀναστασία.
Κιρκισία.

Provincia Osroënes.

1 Ædessa, metropolis.
2 Caræ.
3 Constantia.
4 Theodosiopolis.
5 Batnæ.
6 Callinicus, sive Leontopolis.
7 Novavalentia.
8 Birthon.
9 Monithilla.
10 Therimachon.
11 Moniauga.
12 Macarta.
13 Marcopolis.
14 Anastasia.
15 Hemerius.
16 Circisia.

Μέχρι τῆδε ἐστὶ τὸ πλήρωμα Μεσοποταμίας καὶ ἄρχεται ἡ Περσίδος.

Hucusque est complementum Mesopotamiæ. Et Persis incipit.

Ἐπαρχία Μεσοποταμίας τῆς ἄνω, ἤγουν τετάρτης Ἀρμενίας.

Provincia Mesopotamiæ superioris, sive Armeniæ quartæ.

Ἀμιδᾶ μητρόπολις.
Μαρτυρόπολις, ἀπὸ δεκαπέντε μιλίων τῆς αὐτῆς πόλεως ἡμνᾶ) ὁ Τίγρις ποταμός.
Δαρᾶς, ἀπὸ ἓξ μιλίων τῆς αὐτῆς πόλεως εἰσὶ τὰ μεθόρια, καὶ οἱ ὅροι Περσίδος, καὶ Ἀσσυρίας.
Κάστρον Ῥισκηφᾶς.
Κάστρον τουρανδίων.
Κάστρον λόρνης.
Κάστρον ἴσφριων.
Κάστρον αὐδάσσων.
Κάστρον τζινοβίας.
Κάστρον Βαναβήλων.
Κάστρον Αἰσεδδοῦων.
Κάστρον βασιλικήν.
Κάστρον βιϊβαϊβάς.
Κάστρον φιρβαχαβεάνης.
Κάστρον κάλωνος.
Κάστρον τζαύρας.
Κάστρον ἀτταχάς.
Κλίματος Ἀρζανινῆς.
Κάστρον ἀριμάχων.
Κάστρον δαφνῶδιν.
Κάστρον σαμοχάρτων.
Κάστρον μάρδης.
Κάστρον ῥίφθον.
Κάστρον τζαύρας.
Κάστρον ἀμάρμης.
Κάστρον ἰντζιέτων.
Κάστρον χαδδῶν.
Κάστρον μασφρόνας.
Κάστρον σπήλων καὶ ὀδήλων.
Κάστρον μανασσαρῶν.
Κάστρον σίτων χίφας.
Κάστρον βιβασσαρῶν.
Κάστρον βίρθας.
Κάστρον ἀφθέων.
Κάστρον φλωριανῶν.
Κάστρον βαλοῦος.

Provincia Tertiæ Armeniæ.

1 Amida, metropolis.
2 Martyropolis. 15. milliaribus ab hâc urbe Tigris fluvius oritur.
3 Daras, sex milliaribus ab hâc urbe sunt confinia terminique Persidis, & Assyriæ.
4 Castrum Riscephas.
5 Castrum Turandios.
6 Castrum Mardes.
7 Castrum Lornes.
8 Castrum Riphton.
9 Castrum Isphrios.
10 Castrum Tzauras.
11 Castrum Audassion.
12 Castrum Amarmes.
13 Castrum Tzinobias.
14 Castrum Intzietorum.
15 Castrum Banabelorum.
16 Castrum Chaddorum.
17 Castrum Æsuduos.
18 Castrum Masphronas.
19 Castrum Basilicum.
20 Cast. Spelon & Odelorũ.
21 Castrum Bijubaithas.
22 Castrum Manassarorum.
23 Castr. Phirthachabraes.
24 Castr. Siteon Chiphas.
26 Castrum Calonos.
26 Castrum Bibasarorum.
27 Castrum Tzauras.
28 Castrum Birthas.
29 Castrum Attachas.
30 Castrum Aphuborum.
Climatis Arzanines.
32 Castrum Florianarum.
31 Castrum Arimachorũ.
34 Castrum Baluos.
32 Castrum Daphnudin.
35 Castrum Samochartorũ.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Hîc finitur Meſopotamia; eſtque Taurus & Clauſura Balaleſorum. Et incipit pars Septentrionalis, magna Armenia. Incolunt autem montem Tauri, proximè ad idem clima, duo populi nominati, unus quidem Iſchthomaitæ, alter autem Naſumitæ. Et eſt mons præcelſus, Barathcen dictus, in quo Arca Noæ aquis delata impegit in verticem ejus montis, eſtque id notum omnibus iſtas partes incolentibus uſque ad hodiernum diem.

Ὧδε πληροῦται ἡ Μεσοποταμία, καὶ ἔστιν ὁ ταῦρος, καὶ ἡ κλεῖσις βαλαλέων, καὶ ἄρχεται ἡ ἀρκτῶον μέρος, ἡ μεγάλη Ἀρμηνία. οἰκοῦσι δὲ οἰκήτορες εἰς τὸ ὄρος τὸ ταύρου πλησίον τοῦ αὐτοῦ κλίματος λαοὶ δύο ὀνομαζόμενοι, ὁ μὲν ἰχθυομάϊται, ὁ δὲ ἕτερος Νασυνίται. καὶ ἔστιν ὄρος ὑψηλὸν ἐπονομαζόμενον Βαραθκέν, ἐν ᾧ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ Νῶε ὀπφερομένη τοῖς ὕδασιν προσέκρουσεν εἰς τὸν κορυφὸν τοῦ ὄρους, καὶ ἔστι τοῦτο γνωστὸν πᾶσι τοῖς τὴν ἐκεῖσε μερῶν μέχρι τῆς σήμερον.

Provincia Armeniæ alterius.

Ἐπαρχία Ἀρμηνίας ἄλλης.

1 Dademon nunc metropolis.	2 Arſamuſaton.	Δαδήμων, νῦν μητρόπολις.	Ἀρσαμυσάτων.
3 Polichne.	4 Choſanorum.	πολίχνη.	χοζάνων.
5 Choſomachorum.	6 Citharizarum.	χοσομάχων.	κιθαριζῶν.
7 Caſtrum Marticertum.	8 Caſtrum Bajuluos.	κάστρον μαρτικέρτων.	κάστρον βαιυλῶος.
9 Caſtrum Polios.	10 Caſtrum Ardon.	κάστρον πολιός.	κάστρον ἀρδών.
11 Clima Sophines.	12 Regio ſub eodem climate dicta Ialimbanum, unde ortum habuit Baſilius, qui præſentem librum elaboravit.	κλίμα σοφίνης.	χωρίον ὑπὸ τὸ αὐτὸ κλίμα λεγόμενον Ἰαλιμβάνων, ὅθεν ὁρμᾶται ὁ τὸν παρόντα φιλοπονήσας βίβλον Βασίλειος.
13 Clima Anzetines.	14 Clima Digeſines.	κλίμα ἀνζητινῆς.	κλίμα διγησινῆς.
15 Clima Garines.	16 Clima Orziacines.	κλίμα γαρινῆς.	κλίμα ὀρζιακινῆς.
17 Clima Bilabitenes.	18 Clima Aſtianices.	κλίμα βιλαβιτίωνος.	κλίμα ἀστιανικῆς.
19 Clima Mamuzurarum.		κλίμα μαμυζηρῶν.	

Provincia Phœniciæ maritimæ.

Ἐπαρχία φοινίκης παραλίας.

1 Tyrus metropolis.	2 Sidon.	Τύρος μητρόπολις.	Σιδών.
3 Ptolemais.	4 Berytus.	Πτολεμαΐς.	βηρυτός.
5 Biblus.	6 Tripolis.	βίβλος.	τρίπολις.
7 Arcæ.	8 Orthoſias.	ἄρκαι.	ὀρθωσίας.
9 Botrys.	10 Vicus Gegarta.	βότρυς.	κώμη γίγαρτα.
11 Arados.	12 Antarados.	ἄραδος.	ἀντάραδος.
13 Paneas.	14 Gonaſitii ſaltus.	πανέας.	γοναστικοὶ σάλτων.
15 Vicus Politianus.	16 Vicus Trieris.	κώμη πολιτανή.	κώμη τριερίς.

Provincia Phœniciæ Libaniſiæ.

Ἐπαρχία φοινίκης Λιβανησίας.

1 Emiſſa, metropolis.	2 Laodicea.	Ἔμεσα, μητρόπολις.	Λαοδίκεια.
3 Heliopolis.	4 Abilla.	ἡλιούπολις.	ἄβιλλα.
5 Damaſcus.	6 Clima Iabrudorum.	δαμασκός.	κλίμα ἰαβρούδων.
7 Evarius, ſive Juſtiniano-polis.	8 Talmyra.	εὐάριος, ἤτοι Ἰουστινιανούπολις.	παλμύρα.
9 Clima Maglydorum.	10 Saltum Gonæticum.	κλίμα μαγλούδων.	σάλτον γοναϊτικόν.
11 Salamias.	12 Clima Orientale.	σαλαμίας.	κλίμα ἀνατολικόν.

Provincia Paleſtinæ primæ.

Ἐπαρχία Παλαιστίνης α'.

1 Ælia, Hieroſolymorum ſancta civitas.	2 Cæſaria, metropolis.	Αἰλία, Ἱεροσολύμων ἁγιάδωρα.	Καισάρεια, μητρόπολις.
3 Dora.	4 Antipatris.	δῶρα.	ἀντιπατρίς.
5 Dioſpolis, ſive Georgiopolis.	6 Iamnia.	διόσπολις, ἤτοι γεωργιούπολις.	ἰάμνια.
7 Nicopolis.	8 Onus.	νικόπολις.	ὄνυς.
9 Sozuſa.	10 Ioppe.	σώζουσα.	ἰόππη.
11 Aſcalon.	12 Gaza.	ἀσκάλων.	γάζα.
13 Rhaphia.	14 Anthedon.	ῥαφία.	ἀνθηδών.
15 Diocletianopolis.	16 Eleutheropolis.	διοκλητιανούπολις.	ἐλευθερόπολις.
17 Neapolis.	18 Sebaſte.	νεάπολις.	σεβαστή.
19 Regio Apathûs.	20 Regio Iericho.	ῥαγεὼν ἀπάθους.	ῥαγεὼν ἱερειχώ.
21 Regio Libiæ.	22 Regio Gadara.	ῥαγεὼν λιβίας.	ῥαγεὼν γάδαρα.
23 Azotus maritima.	24 Azotus Hippinis.	ἄζωτος παραλία.	ἄζωτος ἡ ἱππῖνος.
25 Acomazon.	26 Bittymos.	ἀκωμάζων.	βιτῦμος.
27 Tricomias.	28 Toxus.	τρικωμίας.	τόξος.
29 Saltum Conſtantiniani.	30 Saltum Geraiticum, ſive Barſamon.	σάλτων Κωνσταντινιάνι.	σάλτων γεραϊτικὸς ἤτοι βαρσαμών.

Provincia Paleſtinæ ſecundæ.

Ἐπαρχία παλαιστίνης β'.

1 Scythopolis.	3 Gadara.	Σκυθόπολις.	Γάδαρα.
2 Pellæ.	5 Abila.	πέλλαι.	ἄβιλα.

καπτωμάς.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

καπετωμάι. — 4 Capetomas.
Μαξιμιανόπολις. — 6 Maximianopolis.
τιβεριάς. — 8 Tiberias.
ἑλενόπολις. — 10 Helenopolis.
τετρακωμία. — 12 Tetracomia.
διοκαισάρεια. — 7 Diocæsarea.
γάβαι. — 9 Gabæ.
ἵππος. — 11 Hippos.
κλίμα γαλλαίης. — 13 Clima Gælanes.
κωμηναῖις. — 14 Comenais.

Ἐπαρχία Παλαιστίνης γ'. — *Provincia Palæstinæ tertiæ.*

Πέτραι μητρόπολις. — 1 Petræ metropolis.
ἀριανδήλα. — 3 Arindela.
ἀρεόπολις. — 5 Areopolis.
ἔλουσα. — 7 Eluſa.
βιροσάβων. — 9 Biroſabon.
πεντακωμία. — 11 Pentacomia.
μητροκωμία. — 13 Metrocomia.
Αὐγουστόπολις. — 2 Auguſtopolis.
χαραλμοῦδα. — 4 Charagmuda.
Μάψις. — 6 Mapſis.
ζώορα. — 8 Zoara.
ἔλας. — 10 Elas.
Μαμψόρα. — 12 Mamopſora.
σάλτων ἱερατικόν. — 14 Saltum Hieraticum.

Ἐπαρχία Ἀραβίας. — *Provincia Arabiæ.*

Βόστρα, μητρόπολις. — 1 Boſtra, metropolis.
δία. — 3 Dia.
γερασσα. — 5 Geraſſa.
φιλαδέλφεια. — 7 Philadelphia.
νεάπολις. — 9 Neapolis.
φενοῦτος. — 11 Phenutus.
διονυσίας. — 13 Dionyſias.
τρικωμία. — 15 Tricomia.
σάλτων. — 17 Saltum.
ἑξακωμία. — 19 Exacomia.
κώμη γωνίας. — 21 Vicus Gonias.
κώμη Στηρῶν. — 23 Vicus Stanes.
κώμη κωρεάθας. — 25 Vicus Coreathæ.
κώμη κάπρων. — 27 Vicus Caprorum.
κώμη σίτνης. — 29 Vicus Setnes.
νεότης. — 31 Neotes.
ὁ Αδρασός. — 2 Adraſus.
μεδάβα. — 4 Medaba.
νεύη. — 6 Neua.
ἔσβους. — 8 Esbus.
φιλιππόπολις. — 10 Philippopolis.
Κωνσταντίνη. — 12 Conſtantina.
πεντακωμία. — 14 Pentacomia.
κανώθας. — 16 Canothas.
βαταναίων. — 18 Bataneos.
ἐνακωμία. — 20 Enacomia.
κώμη χηρῶν. — 22 Vicus Cherus.
κώμη χαβέρας. — 24 Vicus Caberæ.
κώμη βιλβανῶν. — 26 Vicus Bilbanûs.
κώμη πυργαρετῶν. — 28 Vicus Pyrgoaretarum.
κώμη ἀριαχῶν. — 30 Vicus Ariacharum.
κλίμα ἀνατολικῶν καὶ δυσμῶν. — 32 Clima Orientalium & Occidentalium.
κώμη Ἀριάθας τειχέων. — 33 Vicus Ariathæ Saxoſæ.
κώμη βεβδάμους. — 34 Vicus Bebdamus.

Ἐπαρχία Ἀρμενίας μεγάλης. — *Provincia Armeniæ magnæ.*

Δεῖ εἰδέναι, ὅτι αὕτη αὐτοκεφαλός ἐστι, μὴ πεποῦσα ὑπὸ ἀποστολικὸν θρόνον, ἀλλὰ τιμηθεῖσα διὰ τὸν ἅγιον Γρηγόριον Ἀρμενίας, ἔχουσα πόλεις καὶ κάστρα σ'. ὡσαύτως καὶ ἡ ἐπαρχία τῆς Κύπρου διαμεμένηκεν, ἔχουσα ἐφ' ἑαυτῇ δεσποτείαν, διὰ δὲ εὑρέθη ἐν αὐτῇ ὁ ἅγιος ἀπόστολος Βαρνάβας, ἔχοντα τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον. εἰσὶ δὲ ἐν αὐτῇ αἱ πόλεις αὗται.

Sciendum eſt, quòd hæc autocephala eſt, throno Apoſtolico non ſubjecta; ſed propter ſanctum Gregorium Armeniæ honorata, habens urbes & caſtra 200. Similiter Provincia Cypri manſit, per ſeipſam habens poteſtatem, propterea quòd in ea inventus fuit ſanctus Apoſtolus Barnabas ad pectus habens Evangelium ſecundum Matæum. Sunt autem in ea hæc civitates.

Κωνσταντία μητρόπολις. — 1 Conſtantia, metropolis.
Ἀμαθούς. — 3 Amathus.
πάφος. — 5 Paphus.
σόλοι. — 7 Soli.
κυρηνία. — 9 Cyrenia,
κύθροι. — 11 Cythri.
χάρπασον. — 13 Garpaſin.
Κίτιον. — 2 Citium.
κούριον. — 4 Curium.
ἀρσεναῖ. — 6 Arſenæ.
λάπηθος, ἐν ᾗ ἐγεννήθη Γεώργιος ὁ Κύπριος ὁ γράψας τὸ βίβλον ἐξ ἧς ταῦτα μεπλήφθησαν. — 8 Lapithus, quâ natus eſt Georgius Cyprius qui librum ſcripſit ex quo hæc ſumpta ſunt.
τάμασος. — 10 Tamaſus.
τριμυθούς. — 12 Trimithus.

In antiquâ hac & accuratâ Epiſcopatuum notitiâ multa occurrunt digniſſima, quæ obſerventur, quæque doctorum forſitan ingenia poſthæc exerceant. Quantum interim ad rem noſtram ſpectat, paucis expediamus. Primò enim obſervatum velim, omnes quinque Patriarchatus, cum metropolibus & Epiſcopatibus ſuis, nîc diſtinctè recenſeri. Quod tamen de eâdem hâc notitiâ, ut à Carolo à S. Paulo editâ, dici non poteſt; quippe quæ totâ Romanâ diœceſi, & pluſquam dimidiâ Hieroſolymitanæ parte mutilatur; neque etiam in eâ Diœceſis Orientalis, Patriarchæ Antiocheno ſubjecta, ab Ægyptiacâ, Alexandrino ſubditâ, diſcernitur: verum & tres Patriarchatus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus peſſimè confunduntur, cum in hac noſtrâ editione clariſſimè à ſeinvicem diſtinguantur; in quâ etiam nomina locorum rectiùs plerumque exprimuntur. Porro in priori iſtâ mutilaque editione, hæc notitia facta perhibetur, ſub imperio D. Leonis Sapientis Imperatoris, & Photii Patriarchæ. Ad calcem enim hæc habentur, Η παροῦσα ἔκθεσις ἐγένετο ἐπὶ τοῦ ς. τ. κ'. α. ὅτε ὁ βασιλεὺς Λέοντος τοῦ σοφοῦ, καὶ Φωτίου πατριάρχου. Sed legendum haud dubiè

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

s. t. 4. a. hoc est, 6391. (quemadmodum & ipse Carolus vertit) qui in Historicâ Græcorum ærâ, est annus Dom. 891. qui & sextus erat dicti Leonis Imperatoris. Verùm hæc verba in nostro MS. omittuntur. Sed intra diœcesim Orientalem, in Provinciâ Armeniæ alterius, Basilius quidam librum hunc Episcopatuum elaborâsse perhibetur. Quinam iste Basilius fuerit non constat. Certè nullus Imperator Basilius nominatus Armeniâ oriundus est. Nec idem esse potuit, qui Leonis Philosophi pater, quippe qui Macedo fuit. Basilius igitur hìc commemoratus non Imperator fuit, sed doctus quidam vir, qui Imperatoris, forsitan Leonis jussu, hanc notitiam collegit; isto enim imperante hujusmodi compositam fuisse notitiam inter omnes convenit. Quæ autem sub ejus nomine hodie circumfertur, quantum ad Patriarchatum Constantinopo'itanum, ab hâc nostrâ quamplurimùm discrepat. Nam in eâ longè plures sunt metropoles dicto throno subjectæ, quàm quæ hìc recensentur: sed pleræque earum tales sunt, quæ etiam post ejus tempora ad metropoliticam evectæ sunt dignitatem. Unde ejus etiam notitiam interpolatam esse, patet: ut quamplurimis exemplis, si opus esset, ostendi posset. Præsentem autem notitiam, à quocunque demum collecta fuerit, multis abhinc seculis editam fuisse certissimum est. Sanè MS. noster Bodleianus valde vetustus est, uti ex charactere ejus, tantùm non quadrato & elegantissimè exarato, constat. Eum tamen ex vetustiori descriptum esse ex eo patet, quòd extremâ quasi notitiâ, ad Episcopatum Lapithum in Cypro, hæc adnotentur, Λάπηθος ἐν ᾗ ἐφυρέθη Γεώργιος ὁ Κύπριος, ὁ χάρτας τοῦ βίβλου ἐξ οὗ ταῦτα μετελήφθησαν. Hinc enim constat, Georgium quendam Cyprium codicem illum scripsisse, ex quo hæc notitia desumpta est; quam præterea vetustam admodum esse, ex antiquis locorum nominibus & divisionibus manifestum est. Ubi etiam observetur, in Romano Patriarchatu longè pauciores hìc numerari Provincias, quàm quas Episcopus istius sedis per multa retro secula sibi usurpavit. Ut alias enim missas faciam, nec Anglia, nec Scotia, nec Hibernia throno Romano hìc annumerantur. Nam Bretannia, quæ ei subjecta commemoratur, à nostrâ, sive magnâ Brittanniâ quàm longissimè distat, utpote in Provinciâ Campaniæ sita; quæ propterea eadem videtur, cujus, tanquam inter Italiæ fines positæ, Polybius meminit, dicens, ὅτι γὰρ ἂν Ῥωμαῖοι τὸν ἐν Ἰταλίᾳ πόλεμον ἀποτελέσωσι, τοῦτο δῆλον ἐν ὀλίγῳ, ἐκκαιδεκάτῳ τὸ βρεττανίας εἰς πάνυ βραχεῖς τόπους ἀνήξει, *Quando enim Romani bellum, quod in Italia est, excusserint, id quod brevi futurum est, Hannibale exiguis Brettaniæ locis conclus.* Polyb. l. 11. Ex his enim verbis constat aliquam in Italiâ regionem Brettaniam antiquitùs dictam esse: & cum Campania sit Italiæ Provincia, eadem videtur Brettania, quæ à Polybio & in hâc notitiâ commoratur. Ut alia autem, quæ speciali observatione dignissima in hâc notitiâ passim occurrunt, in præsenti prætereamus, hoc tantum in genere addatur, quòd ex eâ pro comperto habemus, quæ olim Provinciæ & Episcopatus singulis Patriarchis in præsenti canone commemoratis subjecta fuerunt. Primò enim recensentur metropoles & Episcopatus Patriarchæ Constantinopolitani; deinde Romani; tertiò Alexandrini; quartò Antiocheni; & ultimo Hierosolymitani. Sed de Alexandrino insuper Patriarchatu aliam in Bibliothecâ Bodleianâ notitiam manu exaratam habemus, brevem quidem, sed principaliores sedes earumque inter sese ordinem continentem, à Josepho Ægyptio, in initio Arabicæ ejus in canones paraphrasis, ex Eutychii Patriarchæ Alexandrini scriptis collectam; cum etiam ad majorem hujus rei dilucidationem apponere non pigebit.

بسم الله الاب والابن والروح القدس

معرفة كراسي دورية بطريرك مدينة الاسكندرية
وترتيبها حسب ما وجدناه بخط الاب البطريرك
افتيشيوس وهو سعيد بن بطريق والقصد بذلك
ان يعرف كل مطران او اسقف رتبته والا يتعدا
علي غيره ولا يكون بينهم سجس فاذا عرف كل
احد درجته فقد اراح نفسه

الكرسي الاول ارشي ابسكوبس مريوط وكورتها
الثاني مطران برقة والخمس مدن الغربية

الثالث ارشي ابسكوبس مصر واعمالها والحيريات
ورستاقها الي ارض الصعيد الاعلا
الرابع مطران السند والهند واعمالها
الخامس مطران الحبشة وساير اعمالها
السادس اسقف المريس وساير اعمالها
السابع مطران النوبة وساير اعمالها
الثامن مطران الغرما وساير اعمالها
التاسع مطران دينس ولوبديا واعمالها
العاشر مطران دمياط وساير اعمالها
الحادي عشر اسقف شطا وقراها
الثاني عشر اسقف العريش والورادة
الثالث عشر اسقف القلزم ورايثة
الرابع عشر مطران ريف مصر المعروف باسفل
الارض وهو بلبيس اول القيروان واعمالها ولها
خمسة كراسي عليها من قبله خمسة
اساقفة

In Nomine Dei, Patris, Filii, & Spiritûs sancti.

Notitia sedium Metropoliticarum sub Patriarchâ civitatis Alexandriæ, & ordinis earum: juxta quod in scripto Patris & Patriarchæ Eutychii, sive Said Ibn Batrik, invenimus. Et in eâ propositum est, ut quisque Metropolitanus, vel Episcopus, ordinem suum cognoscat, & ne in alienum transiliat, neque tumultus inter eos oriatur; sed cùm quisque gradum suum noverit, animus ejus conquiescat.

Sedes prima. *Archiepiscopus Mareotis & urbium ejus.*

Secunda. *Metropolitanus Barcæ, & quinque urbium Occidentalium.*

Tertia. *Archiepiscopus Mesræ, & ditionum ejus, & oppidorum, & pagorum ejus, usque ad terram supremæ Thebaidis.*

Quarta. *Metropolitanus Sindiæ, & Hindiæ, & ditionum earum.*

Quinta. *Metropolitanus Habassiæ, & omnium ditionum ejus.*

Sexta. *Metropolitanus Al-maris, & omnium ditionum ejus.*

Septima. *Metropolitanus Nubiæ, & omnium ditionum ejus.*

Octava. *Metropolitanus Pharmæ, & omnium ditionum ejus.*

Nona. *Metropolitanus Tinnis, & Lybiæ, & ditionum ejus.*

Decima. *Metropolitanus Damiatæ, & omnium ditionum ejus.*

Undecima. *Episcopus Shatæ, & urbium ejus.*

Duodecima. *Episcopus Arishi, & Woradæ.*

Decima-tertia. *Episcopus Kolzumæ, & Rayæ.*

Decima-quarta. *Metropolitanus Riph Mesræ, quæ Inferior terra dicitur. Estque Biblis, prior Keiravân, una cum ditionibus ejus: & ei quinque sunt sedes, quibus ex ejus parte quinque Episcopi præfuerunt.*

Cùm

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Cùm hæc notitia ab ipso Eutychio Patriarcha Alexandrino scripta fuerit, ut ex præfatione constat, neminî dubium esse potest, quin ejus temporibus, hoc est, decimo currente seculo (nam Patriarcha factus est an. Dom. 933.) ordo hic traditus inter Metropolitanos ei subjectos observatus fuerit. Quod tamen mirum cuipiam videatur, cum in antiquiori illâ, quam ante exhibuimus, notitiâ Græcâ, longè alius Episcoporum isti throno subditorum ordo descriptus sit. Imo quidem, qui primus hîc Metropolitanus statuitur, Mareotis nimirum, ibi Episcopus tantùm Provinciæ Ægypti primæ dicitur. Sed neminem fugit, Ecclesiastici æque ac politici regiminis statum pro temporum diversitate immutatum esse: adeo ut nonnullæ metropoles penitùs dirutæ sint, aliæ de novo factæ. Et sane Episcopi in hâc notitiâ commemorati omnes Metropolitani fuisse videntur. Iste enim thronus longè plures sub se Episcopos habuit, quàm qui hîc recensentur, ut ex alterâ notitiâ patet. Quid etiam si dicamus omnes istius sedis Metropolitanos hîc non numerari, sed eos solos, qui Eutychio tunc temporis parebant? Enimvero duo istius temporibus Alexandriæ Patriarchæ erant, unus اليعاقبة *Jacobitarum*, alter الملكية *Melchitarum*, sive orthodoxorum. Eorum istis diebus Macarius Patriarcha erat; horum autem Eutychius, ut Georgius Elmacinus tradidit, dicens وفي سنة ثمان وعشرين وثلثمائة مات سعيد بن بطريق صاحب التاريخ وكان بطرك الملكية علي الاسكندرية *Anno* 328. *vitâ excessit Said Ibn Batrik, author annalium, qui erat Patriarcha Melchitarum Alexandriæ.* Elmac. Hist. Sarac. l. 3. c. 1. pag. 208. Unde non est veri admodum dissimile, eum suos solos Metropolitanos hîc enumerâsse, & statuisse quem inter sese ordinem tenerent. Cùm alius enim ibidem Patriarcha erat, ille alios etiam Metropolitanos sibi subjectos habere potuit. Hoc tamen ex præsenti notitiâ certissimum confici videtur, sedes nimirum in eâ recensitas, metropoliticas tunc dierum fuisse. Et quidem, ut de iis singulis nonnihil adjiciamus, Mareotes primo in loco statuitur, Arabicè مريوط *Marjut*, quomodo vocatur, non modo ingens illa palus, verùm etiam ampla Ægypti regio, optimi vini productione celebris. Unde illud Virgilii, Georg. l. 2.

Sunt Thasia vites, sunt & Mareotides albæ.

Proxima hîc sedes est برقة *Barca*, quam Alferganus in tertio climate esse observat. Est autem Regio Africæ, in Barbaria juxta mare Mediterraneum. Primaria urbs eodem nomine appellata est; cujus etiam Episcopum antiquitùs metropolitam fuisse ex annalibus supradicti Eutychii Alexandrini constat, ubi ait, واستشهد في ايامه ثاوذورس الجندي ومطران برقة *Martyrium passi sunt ejus* (Licinii) *diebus Theodorus miles & metropolita Barcæ.* Eutych. annal. Alex. tom. 1. pag. 426. Barca autem Ptolemais etiam dicitur. Eadem nimirum, quæ in Pentapolitanâ regione sita est; de quâ Plinius, *Et deinde Ptolemais, antiquo nomine Barce.* Plin. nat. hist. l. 5. c. 5. Strabo, εἶτ' ἡ Βάρκη φέρουσιν, ἣν ἔνιοι Πτολεμαΐδα. Strab. Geog. l. 17. Enimvero in Pentapolitanâ regione, de quâ isti locis citatis loquuntur, hæ quinque civitates recensitæ sunt, Berenice, Arsinoe, Ptolemais, Apollonia, & Cyrene: in antiquâ autem nostrâ notitiâ, in Provinciâ Libyæ pentapoli, sex numerantur, Sozusa, Cyrene, Ptolemais, Teuchera, Adriane, & Berenice. Verùm Sozusa vel redundat, vel civitatis nomine recens donata est. Sed reliquæ quinque eædem sunt, quæ ab aliis commemorantur. Nam Teuchera eadem est atque Arsinoe, & Adriane eadem quæ Apollonia. Et quidem Barcam in præsenti notitiæ Arabicæ loco ad Pentapolim pertinere ex sequentibus verbis conficitur, برقة والخمس مدن الغربية *Barcæ & quinque urbium Occidentalium.* Cum Barca igitur eadem sit, quæ Ptolemais in Pentapolitanâ regione, & tota ista regio etiam Barca vocetur, per Barcam hoc in loco totam istam Provinciam intelligendam esse consequitur; cujus propterea metropolitano secundus post Patriarcham locus constituitur. Huic proximus sedet Archiepiscopus Mesræ, Arabicè مصر *Mesr*, quo nomine cùm tota alibi Ægyptus, tum specialiter metropolis ejus hîc appellatur: quemadmodum etiam מצרים *Misraim* à Benjamine in Itinerario nuncupatur. Ubi etiam עיר גדולה *magna civitas* dicitur. Benjam. itiner. pag. 116. Sita fuit ad Occidentalem ripam Nili antiquitùs Memphis dicta, & postea Fustata. Sic enim de eâ Abulfeda Geographus, à Jacobo Golio, & Athanasio Kirchero citatus, منف وهي مصر القديمة وهي من غربي النيل ولما فتحها عمرو بن العاصي وخربها وبنا الفسطاط من النر الاخر بامر عمر بن الخطاب *Memphis, ipsa antiqua est Mesra, estque in Occidentali ripâ Nili. Et cum Amrus Alasi filius eam subactam vastâsset, in oppositâ continente extruxit Fustatam, Omaris f. Chatabi jussu.* Abulpharagius etiam de eâdem hæc tradidit, وكانت دار الملك والعلم بمصر في قديم الدهر امدينة منف فلما بني الاسكندرية رغب الناس في عمارتها لحسن هوايها وطيب مايها وكانت دار العلم والحكمة بمصر الي ان تغلب عليها المسلمون واختط عمرو بن العاص علي نيل مصر مدينة لمعروفة بفسطاط عمرو فانسرب الغرب والعجم اسكانها فصارت قاعدة مصر *Fuit olim sedes tam regni quàm scientiæ in Ægypto urbs Memphis: At post conditam ab Alexandro Alexandriam, hominibus eam, ob bonitatem aëris & dulcedinem aquæ, incolere cupientibus, facta est ipsa sedes scientiæ & sapientiæ in Ægypto; donec eâ à Moslemiis occupatâ, designaret Amrus Ebn Alâs juxta Nilum Mesram civitatem, Fustat Amri appellatam, quæ, confluentibus ad ipsam habitandam Arabibus & Barbaris, metropolis Ægypti evasit.* Abulph. dynast. 1. fin. Verum, ut ex Abulfedæ verbis constat, Fustata non eâdem quâ Mesra, sed alterâ, Orientali nimirum ripâ Nili extructa est; ac propterea propriè loquendo non eadem erat civitas. Quod ipse etiam Eutychius Patriarcha Alexandrinus, qui Fustatæ natus est, haud obscurè indigitat, ubi de Almunis in Ægypto progressu loquens ait, ودخل الي مصر والفسطاط يوم السبت *Et ingressus est Mesram & Fustatam die Sabbathi.* Eutych. Alex. annal. t. 2. p. 430. Nimirum nihil inter eas præter Nilum intercedebat; eo tamen intercedente, duæ civitates Mesra & Fustata distinctè ab eo nominantur. Sed nihilominus ob summam earum propinquitatem sæpiùs confunduntur, pro unâ eademque urbe habitæ. Unde Elmacinus وفيها احيط عمرو بن العاص مدينة مصر وهي الفسطاط *Eodem anno muro cinxit Amrus Ebn Alâs urbem Mesræ, quæ est Fustata.* Elmac. hist. Sarac. l. 1. c. 3. ubi etiam rationem reddit, quare الفسطاط *fustata* dicta est. Enimverò cùm Amrus Mesram obsideret, loco, ubi hæc urbs postea condita est, tentorium suum, Arabicè فسطاط *Fustât* dictum, figebat. Cum autem captâ Mesrâ Alexandriam profecturus erat, tentorium suum auferri jussit: sed fortè accidit, ut columba super eo pullos excluserat; unde Amrus dicebat, illicitum esse aliquid mense Muharrem tunc currente occidere, ac propterea jubebat, ut tentorium suum isto loco firmaretur; quod ut fieret, præfectis suis in mandatis dabat. Captâ autem Alexandriâ, & reversis Moslemiis, قالوا اين نزل قالوا الفسطاط فسميت بذلك *Dicebant, quo castra metatus est? respondebant, Fustatæ* (id est ad tentorium) *unde & ita vocata urbs est.* ibid. Verùm & hinc etiam constat, Fustatam non eodem prorsus, atque Mesram, loco extructam esse. Cùm enim Mesram obsidione cingebat, urbis Fustatæ loco tentorium suum figebat: quo tamen ibi firmato, tandem aliquando factum est, ut aliis ibidem erectis postea ædificiis, locus iste in civitatem emerserit, atque ipsi etiam propinquæ urbi nomen suum imposuerit. Sed non illico ita simpliciter vocata est. Nam in verbis Abulpharagii supra laudatis فسطاط عمرو *Fustat Amri* dicitur. Sæpius utrumque nomen conjungitur, & urbs فسطاط مصر *Fustat Mesr* vocatur. Sic enim Eutychius dicit Christodulum, cui ipse in

Patriarchatu Alexandrino succeſſit, ſepultum eſſe بفسطاط مصر *in Fuſtatâ Meſræ.* Eutych. Alex. Annal. tom. 2. pag. 525. Et mox poſtea de ſe loquens ait, وفي اول سنة من خلافته صير سعيد ابن بطريق المتطبب من اهل فسطاط مصر بطريركا علي الاسكندرية وسمي ابنا افتيشيوس *Et primo califatus ipſius*, (Alkaheri billahi) *anno conſtitutus eſt Said Ebn Batrik medicus è Fuſtate Meſræ incolis, Patriarcha Alexandrinus, & nominatus eſt, Anba Eutychius.* ibid. pag. 527. Sic etiam in vitâ ejuſdem Eutychii, ex hiſtoriâ Medicorum Ebn Abi Oſaibaæ per clariſſimum Virum Edvard. Pocockium excerptâ, dicitur سعيد بن البطريق من اهل فسطاط مصر *Said Ebno l' Batrik è fuſtatæ Meſræ incolis.* Quinetiam ab Alfergano ita vocatur hæc urbs, in Elem. Aſtron. cap. 9. Adeo ut veriſimile fuerit, فسطاط مصر *Fuſtatam Meſram* idem eſſe atque مدينة مصر *Civitatem Meſram*: quemadmodum in tabulis Ebn Xatir فسطاط اسنا *Fuſtât Aſna*, idem eſt, quòd ſimpliciter اسنا *Aſnâ*, adeo ut الفسطاط Alfuſtât κατ' ἐξοχὴν dicatur, ut المدينة *Almedina* pro مدينة النبي *Urbs Prophetæ.* Aliàs autem مصر *Meſra* ſæpe vocata eſt etiam poſt extructam *Fuſtatam*, ut in tabulis Aſtronomicis Choajæ Naſſir Ettuſæi, & Ulug Beigi, & ab aliis paſſim. Verumenimvero anno Hegiræ 360. hoc eſt, an. Dom. 970. inchoata eſt à Gieuharo liberto & Stratego Moazzi Lidin'illæ, Ægypti Domini, alia urbs propè Meſram ſive Fuſtatam, & ad eandem Nili ripam, qua condita eſt Fuſtata propriè ſic dicta, Orientalem ſcilicet; quæ etiam ab eo القاهرة *Alcahira*, hoc eſt, *victrix* nominata eſt. Quod quidem nomen modo reliqua duo ſuperavit, & ferè abolevit. Ab eo enim tempore, quo hæc nova urbs extructa eſt, altera decreſcere cœpit, vel ſaltem tanquam pars hujus reputatata eſt: ut tota hodiè vocitetur, Arabibus quidem القاهرة *Alkahira*, Hebræis קאהרה ut קאהרה היא מצרים *Kaherah eſt Miſraim.* Juchas. f. 147. & Europæis deinde *Alcairo.* Sed Nicephoras Gregoras eam πόλιν κατ' Αἴγυπτον βασιλεύουσαν vocat, Hiſt. Rom. l. 4. Sic etiam alii ejuſdem ætatis Græci ſcriptores. Sed à Chriſtianis, in rebus præſertim Eccleſiaſticis, priſtinum ejus nomen ſæpè uſitatum eſt, viz. مصر *Meſra.* Neque, ni fallor, Epiſcopus loci unquam aliter dictus eſt, quàm in hâc notitiâ, nimirum ارشي ابسكوبس مصر *Archiepiſcopus Meſræ.* Cujus etiam Provincia in hâc notitiâ porrecta dicitur uſque ad terram الصعيد الاعلا *Said ſive Thebaidis ſupremæ.* Nimirum magnus ille terræ tractus ad utramque Nili partem, qui à Meſrâ uſque ad Syenem ſive Aſnan, extremam nimirum Ægypti urbem in Æthiopiæ confinio ſitam, porrigitur, صعيد *Said*, & nonnunquam صعيد مصر *Said Ægypti*, Græcè Thebais dicitur: qui propter ſummam ejus longitudinem à Geographis in tres partes diſtribuitur, in Saidam الاعلا, الوسط, الادني *infimam, mediam & ſupremam.* Ad quam ſupremam Archiepiſcopus Meſræ poteſtatem ſuam extendit, juxta hanc notitiam. In quâ poſt eum ponitur مطران السند والهند *Metropolitanus Sindiæ & Hindiæ.* Quæ duo loca هند & سند *Sind* & *Hind*, ſæpe conjunguntur: ut Alferganus de primo climate loquens, ait, ثم ذمر علي سواحل البحر في جنوب بلاد الهند ثم بلاد السند *Tunc tendit per maris littora, in auſtrali parte regionis India, & tunc regionis Sindiæ.* Alferg. elem. Aſtron. c. 9. Sic Abulpharagius ſcribit Ptolemæum Philadelphum audiiſſe diverſa eſſe ſcientiarum genera في السند والهند *In Sindiâ & Hindiâ.* Abulph. dynaſt. 6. pag. 99. Horum locorum incolas à duobus Chami pronepotibus originem & nomen accepiſſe Arabes vulgò tradunt. Sed Eutychius Alexandrinus eos inter Semi poſteros recenſet. Eutych. Al. annal. tom. 1. pag. 53. Sindia autem, ut obſervat Jacobus Golius, in notis ad prædict. cap. Alferg. Occidentem ſeu aquilonem verſus terminatur Carmaniâ, ſeu potius regione Macran, & Segiſtanæ deſerto, reliquas fere partes Indiâ, cujus etiam quædam ſuis terminis includit. In tabulis Choajæ Naſſir Ettuſæi & Ulug Beigi منصورة قصبة سند *Manſurah Emporium Sindiæ* dicitur. In Indiâ ibidem hæ urbes recenſentur, قاندهار ساحل بحر هند ڈهلوارة سومنات مولتان قندهار لهاور قنوج دار الملك هند بادارس سرنديب *Tanah in littore maris Indici, Nehelwárah, Sumanát, Multán, Kandahár, Laháwar, Kennaug' ſedes Regis India, Bánars, Sarandib.* Heſychius etiam Sindorum in Indiâ meminit, dicens, Σίνδοι, Ἔθνος Ἰνδικόν· ἔστι δὲ πόλις ἐκεῖ σίνδιον καλουμένη. Cum autem hæc loca in Aſiâ conſtituta fuerint, ex hâc notitiâ conſtat, Patriarchæ Alexandrinæ poteſtatem intra Africæ limites non coercitam fuiſſe. Deinde ſequitur in notitiâ مطران الحبشة *Metropolitanus Habaſſiæ*, ſeu *Regionis Habaſſinorum*, quæ pars eſt Æthiopiæ ſuperioris, incipiens, ut docet Alvarez, ab inſulâ & urbe Suachen, & finita ad auſtrum ſinu Alavitico, Arabice جليج البربري *Sinu Barbarico* dicto; ubi hodie urbs Zeila claret. Incolæ hujus loci حبشة *Habaſſini*, eo dicti videntur, quòd non in tribus diſtincti, ſed promiſcuè vixerunt, & congregati ſunt. Nam حبش *Habaſha* eſt *promiſcuè congregare*, & حباشة *Mixta hominum turba, non unius tribus.* Hi Regem ſuum linguâ ſuâ Æthiopicâ, ንጉሥ *Negus* appellant (quo nomine etiam iſtâ in linguâ *Rex* in genere deſignatur) unde etiam ab Arabibus النجاشة & النجاشي *Al-nagaſha*, & *Al-nagaſhi* vocitatur. Luſitanis autem Preſter Joaon, dictus eſt, unde vulgò audit Presbyter Johannes. Quod nomen doctiſſimus vir Jacobus Golius, in notis ad Alfergan. p. 89. inde ortum exiſtimat, quod inter Orientis Mercatores inprimis Perſas, necnon Armenos, Indos & alios, qui Perſico idiomate utuntur جرستار خان *Preſter Chan* vocari intellexiſſent, quod *mancipiorum vel ſervorum principem ſonat.* Nam illi uſque adeo regibus ſuis ſervi fuerunt, ut Arabibus vox عبد *Servus*, etiam abſolutè ſumpta, Æthiopem vel Habaſſinum ſignificat. Sextam in notitiâ ſedem اسقفا المرديس Epiſcopus *Al-maris* occupat. Sed hîc in tenebris verſamur. Neque enim alibi hæc vox مرديس regionem aliquam urbemve ſignificans nobis occurrit. Alii viderint: hoc ſolùm obſervato, quòd etiamſi hîc locus *Epiſcopum* ſolum habuiſſe hîc dicatur; eum tamen Metropolitanum fuiſſe ex eo patet, quòd اعمال *Ditiones* ei hîc attribuantur. Proximus huic eſt مطران النوبة *Metropolitanus Nubiæ*, quæ ampla eſt Africæ regio juxta occiduam Nili ripam ſita, cujus primariæ urbes ſunt, جلاف, دنقاله, غلوه, نوالة *Conſha, Nuvâla, Galva, Duncâla, & Jelak.* Hæc Provincia aliquandiu Jacobitica fuit, & Epiſcopi ejus à Patriarcha Jacobitico ordinati, ut Eutychius Patriarcha Alexandrinus tradidit, dicens, واحتاجت النوبة الي اساقفة فصارت النوبة اساقفة يعقوبية فاصلح لهم بطريرك منذ ذلك الوقت يعقوبية *Cumque opus haberet Nubia Epiſcopis, ordinabat Patriarcha Jacobitarum eis Epiſcopos: atque ex eo tempore Nubia Jacobitarum ſententiam amplexa eſt.* Eut. Alex. annal. tom. 2. p. 386. ubi etiam hoc durâſſe obſervat annos 97. nimirum à tertio anno Chalifatûs Omari Ebnol Chetabi ad ſeptimum Heſhami, hoc eſt, ab an. Dom. 636. ad an. 730. qui quidem ſunt anni ſolares tantum 94. ſed lunares Arabibus obſervati 97. Hæc ab Eutychio tradita, citantur etiam à Georgio Elmacino, hiſt. Sarac. l. 1. c. 17. Ex dictis autem conficitur Nubiam orthodoxo Patriarchæ Alexandriæ reſtitutam fuiſſe ducentis circiter annis ante Eutychium Patriarcham conſtitutum, ac proinde etiam ante editam hanc notitiam: quâ proximam Nubienſi ſedem مطران الفرما *Metropolitanus Pharmæ* ſibi aſſignatam habet. Pharma autem, ſive Pharamia, uti à Gal. Tyrio vocatur, eſt urbs Ægypti ad Orientalem Nili ripam extructa, ut ex his Eutychii verbis colligimus فلما سمعت اكلاوبطرة خبر اوغسطس قيصر خافت منه وفزعت فحصنت ملكها وذلك انها بنت حايطا من بلد النوبة الى الفرما من ناحية الشرق علي شط النيل وبنت ايضا حايطا من بلد النوبة الي الاسكندرية من ناحية الغرب والحايط يسمي حايط العجور

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

العجور *Et cùm Augusti Cæsaris fama ad Cleopatram pervenisset, illa ab ipso metuens regnum suum munivit, extructo scilicet muro à Provinciâ Nubiæ usque ad Pharmam à parte Orientali ripæ Nili, necnon alio à Nubia Alexandriam usque à parte Occidentali, qui hodiè Hayet Alajuz, i. e. murus vetula vocatur.* Eutych. Alex. annal. tom. 1. p. 300. 302. ut Alexandria itaque ad Occidentalem, sic Pharma ad Orientalem Nili partem condita est; idque in arenoso Maris Mediterranei littore, non longè ab ostio Nili, quod Carabeix dicitur; ut testatur Gulielmus Tyrius lib. 11. cap. 31. Adeo ut hæc extrema fuerit eâ parte Ægypti civitas, quam Ægyptiis Amrus f. Alasi eripuit, anno Hegiræ 18. sive Christi 639. Eutych. ibid. tom. 2. p. 302. Postea autem Rex Balduinus eam à Saracenis recuperavit, an. Dom. 1117. sed hodiè penitus ferè deleta est. Porro octavus est مطران تنيس *Metropolitanus Tinis*, sive, ut nonnunquam scribitur, تنيس *Tanis*. Sed Arabes *Tinis* pronunciant. Est autem hæc infima Ægypti urbs, apud ostium Nili Taniticum, ab ipsâ ita denominatum, sita non procul à Damiata. In Græca notitiâ, superius à nobis editâ, ταάνις dicitur, inter septem Nili ostia in Provinciâ Arcadiæ. Sanè hæc antiquissima Ægypti urbs habetur; adeo ut nonnullis visum fuerit, eandem esse, quæ in sacris Scripturis תחפנחס *Tahpanhes* dicitur, eamque Regiam olim Pharaonis fuisse, ubi Moses miracula sua edidit. Celebre etiam Templum in eâ à Christianis olim extructum fuit, quod Muhammedani diruerunt. Eutych. annal. tom. 2. pag. 514. Tanensem in notitiâ excipit مطران دمياط *Metropolitanus Damiatæ*, vel, ut Arabicè sonat, *Damiyât*. Hæc eadem videtur urbs, quæ Stephano Ταμίαθις, & in antiquâ notitiâ inter 7. Nili Ostia, Ταμιάθις dicitur. Sita est autem ad ripam Orientalem Niliaci rami, qui paulo inferius mari commiscetur. Pro Pelusio sæpe sumitur: quod tamen ad alteram Niliaci illius rami partem positum fuit: ex ejus tamen eversi ruinis Damiata crevit; quo etiam, ut opinor, factum est, ut & Pelusium appelletur, atque etiam ejus loco metropolis fieret. Benjam. in Itinerario, caphtor olim dictam esse existimat, nam de Nilo loquens ait, כי היאור כשיבוא למצרים משם יפרד לארבעה ראשים שביל אחד הולך רמיאט היא כפתור *Nam fluvius Mitsraim influens, inde in quatuor capita dividitur, uno alveo tendit Damiatam, quæ est Caphtor*, Benjam. Itin. pag. 118. 119. & postea, ומשם שני ימים לרמיאט היא כפתור *Indè biduo Damiatam veni quæ est Caphtor.* ib. pag. 125. Et quidem Gen. 10. 14. etiamsi non modo Targum Hierosolymitanum & Jonathanis verùm etiam Onkelos כפתורים vertat קפוטקאי & Syrus ܩܦܛܘܩܝܐ *Cappadoces*, Arabs cum Benjamine disertè interpretatur الدمياطيين *Damiatæos*: quemadmodum & 1. Paralip. 1. 12. sed hæc obiter. Porro eversa fuit hæc urbs à Muslemiis; sed alia eodem fere loco erecta, eodemque nomine insignita est, quo etiamnum gaudet. Metropolitanum Damiatæ sequitur اسقف شطا وقراها *Episcopus Shatæ, & urbium ejus.* Autor Chamusii dicit شطا esse pagum quendam Ægypti. Hîc autem totam aliquam regionem aut Provinciam significat, in quâ plures etiam urbes fuerunt; ac propterea præsul ejus, etiamsi Episcopus simpliciter appelletur, revera tamen Metropolitanus fuit. Quem ordine excepit اسقف العريش *Episcopus Al-Arish* quæ urbs est Ægypto & Palæstinæ confinis; utpote in ultimis Ægypti confiniis sita. Unde cum Omar Ebnol-Chetâbi ad Amrum Ebno 'l-Asi misit, ut si Ægyptum nondum ingressus fuisset, non ingrederetur, sed cum exercitu ei commisso rediret, Amrus literas legere noluit priusquam Arishum pervenisset, ut Eutychius tradidit, فكتب اليه عمر ابن الخطاب وهو دون العريش فحبس الكتاب ولم يقراه حتي بلغ العريش وقراه *Scripsit ad eum Omar Ebno-'l Chetâbi, cùm adhuc citra Arishum esset; ipse verò literas apud se retentas non legit, donec Arishum perveniret, & tunc eas legit*; & mox dicebat Amrus ايت ارض هذه فقالو ارض مصر فتقدم *Quenam est hæc terra? & respondebant, Terra Ægypti, & sic profectus est.* Eutych. tom. 2. p. 201. Unde constat العريش *Al-arish* in ultimis Ægypti confiniis positam esse, quibus ea nimirum à Palæstinâ separatur. Unde etiam סכות *Succoth*, ad quam primam Israëlitæ ex Ægypto discedentes pervenerunt, Arabicè العريش *Al-arish*, vertitur. Exod. xii. 37. hæcque, ut opinor, eadem est urbs, quæ etiamnum *Larissa* dicitur; ubi etiam Rex Balduinus ex Ægypto in Syriam rediens, vitam cum morte commutavit: Larissæ Episcopus Meletius Concilio Chalcedonensis interfuit, & subscripsit. Penultimus hîc recensitus, est اسقف قلزم ورايه *Episcopus Kolzumæ & Rayæ.* Kolzum Ægypti urbs, in littore Maris rubri sita fuit. Unde in Tabulâ ulug Beigi, dicitur, قلزم ار كنار دريا *Kolzum in littore maris*, vid. Rubri; ubi etiam longitudo ejus est, س 64. latitud. ل كـط 29. 30. vel ل كـح 28. 30. secundùm Nassir. Eddinum, estque Climate tertio. Ab hâc urbe ibi positâ, totum Mare rubrum Arabicè بحر القلزم *Mare Kolzum* vocatur: ut apud Alferganum de secundo climate loquentem, ثم يقطع بحر القلزم ويمر بصعيد مصر ويقطع النيل *Tunc secat Mare Al-kolzum*, i. e. Rubrum, *& per Saïdam Ægypti transit, & secat Nilum.* Alferg. elem. Astron. cap. 9. Sic etiam in ipsis sacris Scripturis ים סוף *Mare Rubrum*, Arabicè بحر القلزم *Mare Kolzum* sæpe vertitur. v. Exod. 10. 19. Num. 14. 25. &c. nonnunquam بحر الحمر *Mare rubrum*; ut Psal. 106. v. 7. Hoc autem nomen urbi isti, atque inde Mari, veteres eo imposuisse videntur, quòd prope istum locum Pharaoh cum exercitu suo submersus perhibeatur. Nam قلزم *Absorbere, deglutire* significat, & تقلزم *Avarè agendo interire.* Græci hanc urbem levi mutatione κλύσμα nuncuparunt. Epiphanius enim Mare rubrum varios habere portus dicit, quorum unus, inquit, Ælam spectat, ὁ ἡ ἔσχατος ὅρμος ἐστὶ τὸ Κάστρον τῆς κλύσματος. Epiph. hær. 66. num. 1. Sic etiam Lucianus, Ἀναπλέοντι ὁ νεανίσκῳ εἰς Αἴγυπτον, ἄχρι τοῦ κλύσματος πολὺν ἀναχθέντι, ἐπείσθη καὶ αὐτὸς εἰς Ἰνδίαν πλεῦσαι. Quæ verba à Latino interprete non rectè intellecta, sic interpretor, *Cùm adolescentibus adverso amne in Ægyptum navigâsset, provecto usque ad Clysma navigio, ipse etiam ad Indiam navigare persuasus est.* Lucian. in Pseudom. Ita quoque hæc urbs à Ptolemæo dicitur, l. 4 cap. 5. Philostorgius eam κλῖσμα vocat, l. 3. cap. 6. Hinc locus in Actis Concilii Chalcedonensis emendetur, utpote quorum parte tertiâ habetur Epistola Episcoporum Ægyptiorum & Cleri Alexandrini ad Leonem Augustum, cui inter alios subscripsisse dicitur *Pæmen Episcopus Elesmatis.* Ubi Abrahamus Ortelius *Eleusinæ* legendum conjicit. Sed haud dubiè *Elesmatis* mendosè scribitur pro *Clysmatis*, cui Episcopum præfuisse ex hâc notitiâ constat: qui tamen non solum Episcopus Clysmatis, sed & رايه *Rayæ* dicitur; quæ fuit Regio quædam prope Kolzum, ubi etiam monasterium extrui Justinianus Imperator jussit. Eutychius enim de eo loquens, ait, وامر الرسول ان يبني كنيسة بالقلزم ويبني دير رايه *Et legato in mandatis dedit Ecclesiam in Kolzum extruere & Monasterium Rayæ.* Eutych. Al. annal. t. 2. p. 163. & paulo post, فلما وافا ذلك الرسول الي القلزم بنا بالقلزم كنيسة مار اثاناسيوس وبنا دير رايه *Cùm ergo Kolzumam pervenisset legatus, iste condebat ibi Ecclesiam sancti Athanasii, & extruebat Monasterium Rayæ.* ibid. Cum ergo regio Rayæ prope Kolzum fuerit, eidem Episcopo subjectus est, ut præsens notitia docet. In quâ ultimam sedem مطران ريف مصر *Metropolitanus Ripho Mesræ* possidet. Quisnam autem hic locus fuerit, haud facile est expiscari. Sanè vox Arabica ريف *Regionem satis præditam, aut Territorium consitum* denotat. Ac proinde ريف مصر *Riph Mesræ* Regionem aliquam Ægypti proventu abundantem celebremque indigitare videtur. Ubi ea sita fuit ex sequentibus notitiæ verbis constat, ريف مصر المعروف باسفل الارض *Riph Mesræ quæ inferior terra dicitur.* Unde conjicimus totam inferiorem Ægyptum, vel saltem præcipuam ejus partem, *Riph Mesræ* hîc vocari. Nec quidem hæc levis est conjectura. Tota enim Ægyptus in duas vulgò partes distribuitur, superiorem & inferiorem. Verùm Johannes Leo inferiorem etiam partem

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

duplici nomine indigitari tradidit, eamque partem, quæ versus Orientem Nilo flumini adjacet, *Bechria*; quæ verò ad Occidentem *Errif* ab incolis hodiè vocari. Verumenimvero vox *Errif*, ipsissima est nostra *Riph*, vel *Rif* cum articulo, الريف *Errif*. Unde perspicuum redditur regionem hîc commemoratam, & *Riph Mesre* dictam, Nilo flumini ad Occidentem adjacere. Quæ etiam in notitiâ ulterius sic describitur وهو بلبيس اول القيروان Estque *Bilbîs prior Keiravân*. At Abulpheda aliique omnes Geographi, ut observat doctissimus Vir Jacobus Golius, Bilbeis locant in arenoso tractu ad quem à Nilo pertingit rivus seu fossa, quæ exundante Nilo impleri solet & implere vicinas oppido piscinas. Ergo non procul valde à Nilo fuit. Quod etiam ulteriùs forsitan ex Abulpharagio probetur, de Baldwino Rege dicente, وفيها توفي بغدوين ملك القدس وكان قد سار الي ديار مصر في جمع من الفرنج قاصدا ملكها وبلغ مقابلة بلبيس وسبح في النيل فانتقض جرح كان به فلما حس ابالموت عاد الي القدس *Eodem anno obiit Baldwinus Hierosolymorum Rex, qui in regiones Ægyptiacas profectus cum Francorum turbâ fuerat, eas occupare studens. Cum autem è regione Bilbeisi pervenisset, natabat in Nilo, & recrudescebat quod in ipso fuerat vulnus. Mortem igitur sibi instare persentiscens Hierosolyma reversus est.* Abulph. dynast. 9. p. 377. Sed eruditissimus noster Edvardus Pocockius, qui librum istum accuratissimè edidit, in margine, fateor, ad istum locum notavit, pro بلبيس aliàs legi تنيس *Tanis*. Juxta alteram autem in textu lectionem ex istis insuper verbis colligamus urbem Bilbeis sitam esse in viâ à Palæstinâ in Ægyptum ducente. Quod etiam ex altero ejusdem historici loco apertè conficitur. Nam anno Hegiræ 559. qui cœpit Nov. 29. an. D. 1163. Shawerus Ægypti vizierus, munere suo à Dargamo expulsus, in Syriam fugit, à Nuro'ddino Syriæ, Mesopotamiæ & Ægypti domino opem implorans; Nuro'ddinus autem copias illius rogatu collegit, iisque Asado'ddinum præfecit, qui eos comitante Shawero, ex Syriâ in Ægyptum duceret: quibus præmissis addit historicus ووصل اسد الدين والوساكر الي مدينة بلبيس فخرج اليهم اخو ضرغام بعسكرا المصريين ولقيهم فانهزم وخرج ضرغام من القاهرة فقتل وقتل اخوه ايضا

Cum autem Asado'ddinus & exercitus ad urbem Bilbeis pervenissent, Dargami frater adversus ipsos cum Ægyptiorum copiis prodiens, ipsisque occurrens in fugam versus est: Dargamus etiam Al-kairâ egressus unà cum fratre occisus est. Abulph. ibid. p. 398. 399. Cum autem Dargamus Kairâ egressus Asado'ddino ex Syriâ venienti apud urbem Bilbeis occurrerit, nihil dubii esse potest, quin ista urbs viâ, quâ à Syriâ Alkairam itur, sita fuerit, sive inter Syriam & Al-kairam: adeo ut qui ex Syriâ in Ægyptum venit, Bilbeisam priùs quàm Alkairam attingat. Verùm & hanc etiam urbem non procul à Nilo sitam esse ante ostendimus. Et quidem, ni multum mea me fallit conjectura, urbs hæc Bilbeis, sive, ut pronunciari potest, Bolbais, uni è septem Nili ostiis nomen antiquitùs dedit. Nam Plinius aliique veterum septem ista ostia sic nominant, Canopicum, Bolbotinum, Sebenniticum, Pharniticum, Mendesicum, Taniticum, & Pelusiacum. Plin. l. 5. c. 10. Inter omnes convenit hæc nomina ab urbibus adjacentibus indita esse. Bolbotinum itaque nomen suum habuisse verisimile est à Bilbeis vel Bolbeis, quæ etiam Βολβιτίνη à Stephanô dicitur. Et quidem hanc olim munitissimam fuisse urbem, ac proinde dignam, quæ Episcopalis vel etiam metropolica sedes esset, ex eo colligimus, quòd supradictus Asado'ddinus in eam tanquam in refugium contra Francos se recepit, eamque tres menses contra eorum copias defendit. Abulpharagius, فلما قارب الفرنج مصر فارقها اسد الدين وقصد مدينة بلبيس وجعلها ظهرا يتحصن به فحصره بها العساكر المصرية والفرنج ثلثة اشهر وهو بغاديهم القتال ورايحهم فلم يبلغوا منه غرضا

Francis autem in Ægyptum accedentibus, recedens Asado'ddinus ad urbem Bilbeis se recepit, quam sibi refugium, in quo se muniret, constituit. In illâ igitur ipsum tribus mensibus obsedernnt exercitus Ægyptiaci & Francorum, illo quotidiè mane & vesperi pugnam ipsis inferente, minimeque de eo, quod vellent, assecuti sunt. Abulph. dyn. 9. p. 399. Et quidem eam metropoliticam etiam fuisse sedem ex hâc ipsâ notitiâ constat. In quâ præterea dicitur بلبيس اول القيروان *Bilbeis prior Keiravân*. Quibus verbis satis in se obscuris ut lucem aliquam afferamus, tenendum est, etiam Africæ propriè sic dictæ metropolim dici القيروان Alkeiravân, *Cyrenen*, quæ etiam in Ecclesiasticâ notitiâ Pentapolitanæ, sive Cyrenaicæ, ab eâ sic dictæ, regionis Episcopatûs fuit. Illa autem hoc in loco intelligi nequit, tum quòd nec in Ægypto sita fuit; tum etiam quòd in hâc notitiâ Metropolitanus Barcæ isti regioni præfectus, & omnium sub Patriarchâ Alexandrino secundus constituatur. Præterea alia fuit in Ægypto urbs Keiravân dicta, ut ex Abulpharagio colligimus, dicente, وفي سنة احدى وستين وثلثماية سار المعز لدين الله العلوي صاحب بلاد المغرب من افريقية جريدة الديار المصرية فاقام قريبا من مدينة قيروان

Anno trecentesimo sexagesimo primo ex Africâ egressus Al-Moezz-ledini'lla hostis regionum Occidentalium Dominus, in Ægypti Provincias tendit, & prope Keiravân (Cyrenen) Castra posuit. Abulph. dyn. 9. p. 314. ubi primò observes velim افريقية *Africam* hîc secus à nobis vulgò usurpari. Quartam enim mundi habitabilis partem, quam Latini Africam vocant, Abulpharagius hoc in loco, & Arabes ubique المغرب *Occidentem*, vel ارض المغرب *Terram Occidentalem* appellant. Et per nomen افريقية *Africam* illi istum solum terræ tractum intelligunt, qui ab Hippone ad Barcem porrigitur. Abulpharagius autem in loco citato dicit Al-Moezz-Ledini'llam ex Africâ illâ propriè sic dictâ in Ægyptum perrexisse, & propè Keiravân castra posuisse. Unde palam est Keiravân illam in Ægypto sitam esse; verùm ea, quæ ibidem sequuntur, neque hanc Keiravân in præsenti notitiâ intelligendam esse, clarè satis evincunt. Dictus enim Al-moezz-Ledini'lla à Cyrene Alexandriam, & sic Al-kairam perrexit. Unde palam hanc Cyrenem sive Keiravân inter Africam propriè sic dictam & Al-kairam jacuisse; cùm Keiravân in præsenti notitiâ commemorata, in Riph Mesræ, sive Errif, ubi Bilbeis ad alterum, Orientale nimirum Alkairæ latus, sive inter eam & Syriam sita fuerit; ut ex situ Bilbeis invento patet. Neque sanè aliam in Ægypto Keiravân urbem nominari memini. Quocirca ipsam Bilbeis hoc in loco اول القيروان *Priorem Keiravân* dictam suspicor: Eo nimirum nomine, quòd hæc Pentapolitana fuit regio, æque ac illa, quæ in Africâ Cyrenaica appellatur. Cùm enim istius in Africâ regionis, quæ à quinque in eâ constitutis urbibus Pentapolis & Pentapolitana dicitur, Keiravân vel Cyrene antiquitùs metropolis fuerit, atque adeo tota regio Cyrenaica appellata: Arabibus, ut opinor, visum est, urbem Bilbeis etiam Priorem Keiravân vel Cyrenen denominare: Priorem quidem, quoniam ex Arabiâ in Ægyptum transeuntibus hæc Africanâ Cyrene sive Pentapoli prior occurrit: Keiravân autem vel Cyrenen, eo quòd hæc etiam Pentapolitana fuit regio, cui Bilbeis Metropolitanus præfuit; quemadmodum & altera Cyrenaica fuit. Quod etiam ex ultimis his notitiæ verbis conficitur. وهو بلبيس اول القيروان واعمالها ولها خمسة كراسي عليها من قبله خمسة اساقفة *Estque Bilbeis, Prior Keiravân unà cum ditionibus ejus. Et ei quinque sunt sedes, quibus ex ejus parte quinque Episcopi præsunt.* Unde simul ratio patet, quare Pentapolis in Africâ propriè sic dictâ, quæ in hâc notitiâ Metropolitano Barcæ subjecta dicitur, الخمس مدن الغربية *quinque urbes Occidentales* appellentur: ut distinguantur nimirum à quinque hisce urbibus, quæ in Orientali hujus Patriarchatûs tractu sitæ sunt. Quænam istæ fuerint quibus nominibus insignitæ, ut, quoad ejus fieri potest, assequamur, memoriâ repetenda sunt, quæ ante diximus de loco, quo hæc Provincia sita est, qui hâc notitiâ ريف مصر *Rif Mesræ*, Johanni Leoni *Errif* dicitur. Quæ altera fuit, eaque Occidentalis Ægypti inferioris pars. Hæc autem in notitiâ Imperii, atque etiam in Græcâ Episcopatuum notitiâ à nobis in

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

in lucem hîc emissâ, *Augustamnica secunda* dicitur: quemadmodum & altera, quæ à Johanne Leone *Bechria*, ibi *Augustamnica prima* appellatur. Verùm Augustamnica secunda sive الريف *Errif*, intra Deltam comprehensa, in Græcâ nostrâ Episcopatuum notitiâ sex Episcopatus continet, quorum hæc nomina sunt, Λεοντῶ μητρόπολις, Αθρείβις, Ηλιῶς, Βύβαστος, Κάρβηθος, Αγκύρα. Dicendum est itaque, vel unam ex his urbibus deletam fuisse, & Episcopatum esse desiisse, priusquam Arabica notitia facta fuerit, vel forsitan metropolim Bilbeis inter quinque istas urbes in eâ commemoratas non recensendam esse, ac proinde eâ etiam, quæ hîc disertè nominatur, insuper numeratâ, tunc etiam temporis sex istos Episcopatus extitisse. De quibus, ut aliquid certi habeamus, digna sunt, quæ inprimis observentur, hæc Plinii ipsius verba. *Sunt in honore & intra decursus Nili multa oppida, præcipuè quæ nomina dedere ostiis, non omnibus* (XI. *enim reperiuntur, superque quatuor, quæ ipsi falsa ora appellant*) *sed celeberrimis septem, proximo Alexandriæ Canopico, deinde Bolbitino, Sebennitico, Pharnitico, Mendesico, Tanitico, ultimoque Pelusiaco. Præterea, Butos, Pharbetos, Leontopolis, Athribis.* Plin. nat. hist. l. 5. c. 10. Hîc primo observetur omnia hæc oppida intra Nili decursus extitisse, hoc est, intra Nili ostia, sive in inferiori Ægypto, quæ à Græcâ literâ Δ, cujus figuram situ exprimit, Delta ab antiquis dicta fuit. Et quidem pleraque oppida, quæ Græca notitia in Augustamnicâ secundâ posuit, ibi olim sita esse ex istis Plinii verbis apparet. Urbs enim, quæ in notitiâ Λεοντῶ μητρόπολις dicitur, à Plinio *Leontopolis* disertè appellatur; quæ secundo loco in notitiâ Αθρείβις, à Plinio *Athribes* vocatur; & quæ ibi Κάρβηθος, hîc *Pharbetus* dici videtur. Et quidem Copti ipsam *Bilbeis Pharbetum* vocant. Nam in Nomenclatore Copto sive Ægyptiaco-Arabico بلبيس *Bilbeis* Copticè ⲫⲁⲣⲃⲁⲓⲧ *Pharbait* vertitur. Et hanc sanè urbem antiquitùs Episcopalem fuisse, ex eo constat, quòd *Alberion Pharbati* Episcopus decretis Concilii Nicæni primi subscripsit. Verùm Pharbætos Plinio alia est ab eâ urbe, quam Bolbitino ostio nomen dedisse asserit, quæque ob nominis similitudinem, ut superiùs diximus, eadem fuisse videtur, quæ Bilbeis. Ut Tanis enim ostio Tanitico, sic Bilbeis, sive Bolbeis, Bolbetino nomen dedisse videtur. Quandoquidem autem ipsi Copti sive Ægyptii eandem urbem *Pharbetum*, quam Arabes Bilbeis, vocant; plusquam verisimile est, antiquâ illâ à Plinio commemoratâ Pharbæto penitus deletâ, nomen ejus ad vicinam urbem Bilbeis ab incolis translatum esse; ut بلبيس Bilbeis in hâc Arabicâ eadem sit urbs, quæ in Græcâ notitiâ Κάρβηθος, vel quæ rectiùs Pharbætus dicitur. Neque sanè hanc solam Pharbætum, sed & ante commemoratas, Leontopolim, quam Arabes مدينة الاسود *Urbem Leonum*, & Athribem, Arabicè اتريب *Atrib*, Episcopales fuisse, Acta Conciliorum docent; Nam Metrodorus Leontorum, & Strategius Athribitarum Episcopus Ephesino Concilio subscripserunt. Quod ad reliquas tres urbes in Græcâ notitiâ sub Augustamnicæ secundæ Metropolitano recensitas spectat, vid. Ηλιῶς, Βύβαστος, & Αγκύρα; hæc ultima alibi non occurrit: ac propterea non immeritò in suspicionem veniat. Ηλιῶς autem eadem est, quæ aliàs ἡλιούπολις dicitur, Arabicè عين الشمس *Oculus vel fons Solis*, & subinde مدينة فرعون *Urbs Pharaonis*: Ratio ex Abulfeda patet, de hâc urbe dicente, عين الشمس في رمادنا رسم وليس بها ديار ويقال انها كانت مدينة فرعون *Ain shemes*, i. e. *Oculus Solis nostris temporibus destructa est, & non sunt in eâ habitationes*; *dicitur autem quod fuit civitas Pharaonis*. In sacris Scripturis בית שמש *Beth-shemes, Domus Solis* dicitur: ut Jer. 43. 13. בית שמש 70. vertunt ἡλιουπόλεως. Arabs عين شمس *Ain Shemes*. Et Isa. 19. v. 18. עיר החרס à Chaldæo vertitur בית שמש, ab Arabe عين شمس *Ain Shemes*; ac si legissent in textu Hebraico עיר החרס *Civitas Solis*. Item urbem אן *On*, cujus Sacerdotis filiam Pharaoh Josepho in uxorem dedit, Gen. 41. 45. septuaginta ἡλιουπόλεως, vulgaris Latina versio *Heliopoleos* vertunt. De hâc urbe sic Strabo, Καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ὁ ἡλιουπολίτης νόμος· ἐστιοῦσα δ' ὀλίγον ἡ τῆς ἡλίου πόλις, ὅσῃ χώματος ἐξειλόγου κυμάτη, τὸ ἱερὸν ἔχουσα τοῦ ἡλίου. Strab. Geogr. l. 17. Constat ergo hanc pervetustam fuisse urbem. Episcopalem etiam fuisse certum est, cùm Marinus Heliopoleos Episcopus Concilio Ephesino subscripserit. Quinetiam in Breviario Meletii à S. Athanasio tradito, is Episcopum ordinâsse dicitur ὁ τῶν Ιλιτῶν, cui nostra notitia optimè quadrat, legens Ηλιτῶν. Denique Βυβαστὸς, quam Arabes البسطة *Astûs*, eadem est quæ in Scripturis פי־בסת *Pibeseth* dicitur. Unde Ezech. XXX. 17. verba hæc בחורי און ופי־בסת *Juvenes Aven & Pibeseth*. Septuaginta interpretes vertunt, Νεανίσκοι ἡλιουπόλεως, καὶ Βυβάστου. vulg. Lat. *Juvenes Heliopoleos & Bubasti*. (ubi etiam obiter observes, און *Aven* ex mente 70. eandem fuisse, atque אן *On*, viz Heliopolim.) Et quidem ipsa vox Βυβαστὸς ex Hebraica illa פי־בסת *Pibeseth* formata videtur; cum idem sit nomen ad Græcæ linguæ formam redactum. Bubasti hujus meminit etiam Strabo, & cum Heliopoli in Delta Ægyptiaco positam tradidit. ἔστι δ' οἱ πόλεσι παραλίοις τῇ τοιαύτῃ τῇ Δέλτα· αὐτῶν δ' ἡ μὲ Βυβαστὶς πόλις, καὶ ὁ Βυβαστίτης νόμος, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ὁ ἡλιουπολίτης νόμος. Strab. l. 17. Apud Josephum etiam Βυβάστου ἀγορὰ circa Leontopolim in præfecturâ Heliopolitanâ memoratur; ubi Onias templum extruxit, ad similitudinem Hierosolymitam. Joseph. Antiq. Jud. l. 13. c. 6. Hujus urbis Episcopus, nomine *Malchus*, Actis Concilii Chalcedonensis subscripsit. Ex præmissis igitur colligere est, quænam hæ quinque fuerint urbes, quæ in Arabicâ hâc notitiâ metropolitano الريف *Errif*, sive *Rif Ægypti* subjectæ perhibentur. Ubi etiam, quod obiter adnotare liceat, Terra Goshen, quâ Israelitæ olim commorati sunt, sita fuisse videtur. Nam & ipsum nomen الريف *Errif*, eam proventu abundantem multoque virentem pabulo fuisse regionem, ac proinde armentis gregibusque pascendis idoneam, atque isthâc in re aliis omnibus Ægypti locis præferendam demonstrat. Quinetiam ex Historiâ Exodi, sive egressûs Israëlitarum ex Ægypto constat, Goshen, ubi habitârunt, in confinio Ægypti esse versus Palæstinam: ibi enim Josephus Patri Jacobo ex Palæstinâ venienti occurrebat. Gen. XLVI. 29. ubi septuaginta גשן *Goshen* vertunt ἡρῶων πόλιν. Arabs autem, & ibi & ubicunque occurrit, per السدير *Al-sadir*, vel بلد سدير *Terram Sadir* interpretatur. Sed observandum est lxx. versu citatum antecedente vocem hanc non simpliciter vertisse ἡρῶων πόλιν, sed & de suo adjecisse, εἰς γῆν Ραμεσσῆ, ac si regio vocata fuerit Rameses, & urbs ἡρῶων πόλις. Et quidem Ptolemæus & Plinius urbem hujus nominis non procul à Sinu Arabico in Ægypto olim extitisse consentiunt. Sed eadem fuisse videtur, quæ Ηλιούπολις dicitur. Josephus enim de Pharaone loquens ait, Σωτηρίαν αὐτῷ (Ιακώβῳ) ζητῶ μὴ ἄλλοθί ποιεῖσθαι ἢ ἐν ἡλιουπόλει. Joseph. Antiq. Jud. l. 2. cap. 4. Sic etiam Rameses, quæ vel eadem fuit atque Goshen, vel saltem juxta LXX. regio, quâ sita est, ab Arabe عين الشمس *Ain al shemes* vertitur. Nam Exod. XII. ubi exitus Israelitarum ex Ægypto describitur, illos primo ex Rameses, (quam itaque incolebant) ad Succoth profectos esse traditur, ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה *Et profecti sunt filii Israel ex Rameses ad Succoth*: ubi Arabs, ثم رحل بنو اسرايل من عين الشمس الي العريش *Tunc profecti sunt filii Israel de Ain-shemes ad Al-Arish*. Et Benjamin in Itinerario pag. 120. dicit quidem Goshenem vocari בולסיר סלבים *Bulsir Salbis*; sed de Rameses mox ait, ומשם חצי יום לעיזקאל לעין אל שמש היא רעמסס *Hinc dimidio perveni Iskaal, ad Ain Alshemes, quæ & Rameses*. Verùm عين الشمس *Ain Alshemes* Arabicum esse ἡλιουπόλεως nomen ante observatum est. Adhæc Manethon antiquissimus ex Ægyptiis Historicis tradidit, Israelitas, quos Pastores vocat, urbem quandam Αβαρὶν olim dictam habitâsse, Ἐπὶ δὲ βασιλέως, οὗ ὄνομα Αλισφραγμούθωσις, ἀπῆμβησε, φησὶ, τοὺς πεμβῆας ὑπ' αὐτοῦ, ἐν μοῖ τ' ἄλλης Αἰγύπτου πόλεις ἐκπορθῆν, χαπικλειδῶσαι δ' εἰς τόπον ἀφυκτῶν ἔχοντα μυείων πᾶν φείμενον, Αβαρὶν ὄνομα τῇ πόλει. apud Joseph. contra Apion. l. 1. Et quam proin urbem postea vocat τὰν τότε οἰκῆ πεμβέων ἐρημωθεῖσαν Αβαρὶν. ibid. Eam autem ad Orientem Bubastis fluminis sitam esse indicat, dicens, ἐρῶν δὲ ἐν κόμῳ τῇ Σαΐτῃ πόλιν ὀκτωμεγεθῆ, χιμβρίων μὲν ἀφεῖς ἀναπλῶ τὸ Βυβαστίτου ποταμοῦ, κηλαμένων δὲ ἀπὸ τ' ἀρχαίας θεολογίας Αβαρὶν. ibid. Sane hæc civitas *Abaris* ab ipsis incolis dicta videtur; fuit enim civitas עברים *Ibrim* Hebræorum. Sitam autem dicit ad Orientem Βυβαστίτου ποταμοῦ. Bubastus autem una fuit è quinque urbibus in *Errif* conditis, ut è supradictis patet. Quinetiam idem ibidem Mosem, quem & Ὀσάρσηφ dictum affirmat, τὸ ἦθος ἡλιουπολίτου fuisse scribit. Heliopolis autem alia fuit è dictis quinque civitatibus, ut ostensum est. Macrizius autem, diligens rerum Ægyptiacarum indagator, Goshenem ad urbem Bilbeis, aliam ex istis quinque refert. Cum Goshen autem

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

non urbs fuerit, sed regio; dicitur enim ארץ גשן *Terra Goshen* Gen. 46. 28. c. 47. 6. ita in sacris Scripturis dicta videtur tota illa regio sive Provincia, quâ, præter alias tres, supra commemoratæ urbes, Heliopolis, Bubastus & Bilbeis sitæ sunt, quæque in Arabicâ hac notitia ريف مصر *Riph Mesra* sive Ægypti nuncupatur.

In Can. XXXVII.

Προϊόντων διοίκησιν. MS. Amerbachianus & Ætonienſis legunt ἀρχιερωσύνην, reliqui noſtræ, & veriori quidem lectioni, ſuffragantur.

Σημείωσαι δὲ πᾶσι τοῖς κανόσι. Hæc, uſque ad χωρεῖν Νικηφόρου incluſivè, nec in Pariſienſi editione, neque in MS. Amerbachiano leguntur, ſed tantùm in Codice noſtro Bodleiano, cui ea accepta ferimus.

Περίληξιν τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως. Balſamon in meditato de Patriarcharum privilegiis, non modò præſentem canonem laudat; verùm hujus etiam ipſius Alexii Comneni edicti mentionem fecit & ſummam tradidit, dicens, Σὺν τῷ τοιούτῳ ὑμνῳ ἀναδιδάσκει τοὺς ἐντυγχάνοντας τῇ παρούσῃ χαρᾷ, ὡς καὶ περίληξις ὅτι τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως κυροῦ Αλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, κατὰ τὸν νομοθέτην μίαν τοῦ διατάξαι ἐπανιμίσιως ἀπολυθεῖσα, καὶ πᾶσι δημοσιακοῖς καὶ ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι χαταχρωθεῖσα, καὶ διοικεῖσθαι μὲ μόνον ἀπρεμποδίστως ἀρχιερεῦσι ψηφίζεται εἰς τὰς ἀναπλήρους ἐκκλησίας, τὰς ὑπὸ τὴν ἐθνῶν καταχρήσας, καὶ ὁ δυνάμενος ἐν αὐταῖς ἐπισκηνοῦν ἀναπαμβάνειν τοὺς λαχοῦντας τούτους θείους διὰ τὸ ἐθνικὸν χαλᾶν, ἀλλὰ καὶ μὴ τὸ χειροτονίαν ἔχειν ὅσα περὶ ταύτης ἔχον καὶ τὸ μητροπόλιν δίκαια, ἡγουμένας ἀναλαβὼν, ἀδελφάτων πράξεσι, καὶ λοιπά. Balſ. medit. in Jur. Gr. Rom. l. 7. pag. 453.

Τῆς ἱερωσύνης ζυγόν. Amerbachianus & Ætonienſis Codices MSS. legunt ἀρχιερωσύνης, quam ſanè lectionem ſenſus requirit; neque enim de Sacerdotali, ſed Epiſcopali jugo hîc agitur. Et quidem in verâ hac lectione omnes codices paulò poſt conſentiunt, ubi dicitur, τῷ ζύγῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ὑποδραμεῖν.

In Can. XXXIX.

Το δίκαιον ἔχειν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ita quidem non modo in MS. noſtro Bodleiano, verum etiam in pleriſque aliis Codicibus tam MSS. quàm impreſſis legitur. Zonaram etiam ita legiſſe ex ipſius horum verborum interpretatione conſtat. Sed Codex Amerbachianus legit τὸ δίκαιον ἔχειν τῆς τῆν Κωνσταντίνου πόλεως. Conſtantinopolis autem τῆ Κωνσταντίνῃ quidem, ſed non τῆν Κωνσταντίνου πόλις uſpiam, ut opinor, appellatur. Et haud veri ſanè cuipiam ſimile videatur, ut novæ Juſtinianopoli, ipſius Conſtantinopolis privilegia concederentur. Etiamſi enim ex hujus canonis præſcripto novæ Juſtinianopolis Epiſcopus αὐτοκέφαλος eſſe aſſeratur: Patriarcha tamen non fit, neque iiſdem propterea, quibus Conſtantinopolitanus, privilegiis gaudet. Ex alterâ autem lectione clarior ſenſus facilè eliciatur. Enimverò Synodus Epheſina antehac decreverat, ut nec Antiochenus, nec alius quivis Epiſcopus in inſulâ Cypro Epiſcopalem aliquam vel metropoliticam poteſtatem exercere debeat: ſed ut omnia Eccleſiaſtica negotia ibi emergentia à Metropolitano Conſtantiæ & Synodo Provinciæ definirentur. Iſta autem Cypri metropolis, quæ antea Conſtantia dicebatur, à Juſtiniano Imperatore ſuo de nomine *nova Juſtinianopolis* dicta eſt. Ex Amerbachianâ itaque hujus loci lectione Patres hoc canone ſanxerunt, ut novæ hujus Juſtinianopolis præſul iiſdem privilegiis frueretur, quæ eidem à Synodo Epheſinâ confirmata fuerant, cùm τῆν Κωνσταντίνου πόλις, *Conſtantienſium civitas* ſive *Conſtantia* dicebatur. Vel ſi altera cuivis lectio magis arrideat, verba hoc modo explicentur. Cum Saraceni inſulam Cyprum invaderent, Joannes urbis metropolitanæ novæ Juſtinianopolis, ſive Conſtantiæ, præſul, cum pleriſque inſulæ illius incolis in Helleſponticam Provinciam migrare cogebatur. Cùm itaque Joannes Epiſcopos ſuos & Sacerdotes æque ac Laicos ſecum ibi haberet, tempore quo hæc Synodus agebatur, Patres in ejus gratiam conſtituunt, conſentiente etiam Imperatore, ut is privilegia throno ſuo antiquitùs indulta etiam in Helleſpontiorum Provincia retineret, ut nemo præter ipſum in Epiſcopos populoſque ſuos poteſtatem haberet: atque inſuper, ut ipſa etiam Helleſpontiorum Provincia, & Cyzicenus quoque Epiſcopus, Provinciæ illius metropolitanus, dicto Joanni ſubjiceretur. Helleſpontica autem Provincia throno Conſtantinopolitano tunc dierum ſuberat. Decernunt igitur hoc loco Patres, Joannem novæ Juſtinianopoleos præſulem iſtam Helleſponticam Provinciam ita in poſterum ſibi ſubjectam habere, ut τὸ δίκαιον τῆ Κωνσταντινουπόλεως in eam totum transferatur; ut quodcunque ibi privilegium Epiſcopus Conſtantinopolitanus antea vindicaverat, Conſtantienſis ſive Juſtinianopolitanus poſtea exerceret. Hoc autem Patres dicto Joanni idcirco indulſiſſe videntur, quòd ille Provinciam ſuam, utpote à Saracenis ſive Barbaris occupatam, jam amiſerat. Neque enim rationi viſum eſt conſentaneum, ut qui metropolitanus, & quidem αὐτοκέφαλος fuerat, alieno poſtea metropolitano ſubeſſet, & omni Eccleſiaſticâ poteſtate propter Barbarorum incurſiones privaretur. Cautum eſt igitur hoc canone, ut Joannes eadem in in Helleſponto retineret jura, quæ in Cypro antea habuerat. Et hanc ſanè veriorem eſſe canonis hujus expoſitionem exinde quiſpiam ſuſpicetur, quòd egregium hoc privilegium Joanni Conſtantienſi indultum cum ipſius perſonâ, vel ſaltem cum reſtitutione ejus ad Cypriam Provinciam, extinctum fuit: utpote ex quo illud in ipſius ſolius gratiam indultum eſſe manifeſtum eſt. Porro hic ſenſus utrique lectioni apertè convenit. Nam Joannes in Helleſponto degens quatenus ad Epiſcopos Cyprios τὸ δίκαιον τῆς τῆν Κωνσταντίνου πολίως, quatenus ad Helleſponticos τὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δίκαιον habere potuit.

Παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Κύπρου. Codex Amerbachianus rectiùs legit ὑπὸ τοῦ Αρχιεπισκόπου Κύπρου. Non enim Provincialis aliquis Epiſcopus, ſed Archiepiſcopus totius Provinciæ hîc intelligitur: cui etiam, non modo Archiepiſcopi, ſed Patriarchæ nomen à nonnullis datum eſt. Et his ipſis canonibus Joannes ſupradictus novæ Juſtinianopolis Epiſcopus proximus poſt Patriarchas ſubſcripſit. Nam poſt ſubſcriptionem Georgii Antiocheni proximè ſequitur, Ιωάννης ἀπόστολος καὶ ἐπίσκοπος τῆς νέας Ιουστινιανουπόλεως ὑπέγραψα.

Τὸς ἐν αὐτῷ ἐπισκόπους. Regulæ Grammaticæ Amerbachianam hoc in loco lectionem exigunt, quæ eſt τὸς ἐν αὐτῇ ἐπισκόπους, τίνας δὲ ὁ κρατεῖ τὸ τῆς ψόφου. De hac re Balſamon quoque quæſtionem movendam dicit, καὶ ζητητέον, inquit, ὅπως τοῦτο γίνεται. Verùm huic quæſtioni facilè reſpondetur ex ipſis Ariſteni in Epitomen hujus canoni ſcholiis; nimirum quòd cùm Cyprus à Gentilium ſive Barbarorum manibus liberata fuerit, Provincia Helleſpontica ad thronum Conſtantinopolitanum rediit. Nam canon hic perſonalis, vel etiam temporalis, ut ita loquar, ſolummodo fuit; quippe qui in Joannis ſolius gratiam conſtitutus, tantùm obtinere debuit, quamdiu Provincia Cypria à Barbaris detenta fuerit.

In Can. XL.

Χρὴ ἀνεξετάστως. Hîc neſcio quo fato particula negativa μὴ Typis excidit. Locus enim legendus eſt, χρὴ μὴ ἀνεξετάστως. &c.

Μετὰ τῶν τῆς λόγου συμπλήρωσιν. In MS. noſtro Bodleiano, poſt iſta verba, hæc interſeruntur, ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ιη'. αὐτῆ κανόνι, φησὶ μὴ τὸν ιζ'. ἐνιαυτὸν δέχεσθαι τῶν μέλλοντα μοναχόν, *Magnus autem Baſilius in* 18. *ipſius canone dicit, eam, quæ monaſticam vitam ſuſceptum eſt, poſt annum* 17. *admittendam eſſe.* Hæc autem è margine in textum à deſcriptore traducta ſunt, non advertente eadem in ipſo canone paulò poſt haberi.

Εως τίνων. In MSS. Bodleiano, Amerbachiano & Ætonienſi hic locus ſic legitur, Εως τίνων ἀπὸ τῆς πρώτης κανόνος καὶ τῆς ἐν ταύτῃ, ὅτι χρεὼν εἰδέναι τοὺς κατ' ἐξοχὴν ἐπισκόπους ἵνα ὀφείλωσι γίνεσθαι ἀποχέρεις τῆς μοναχῶν, πολλῷ δὲ πλέον τῆς ἀτελῶν καὶ ἀμφιβόλων, ὁ μέλλων &c. Verùm prima verba hîc deſcripta ἕως τίνων cum ultimus ὁ μέλλων neceſſariò conjungenda ſunt; aliter canonis ſenſus non cohæret; uti cuivis eam legenti primo intuitu patebit. Reliqua igitur ſuppoſititia ſunt, neque ad canonem pertinent, neque aliud primò fuiſſe videntur, quàm nota quædam marginalis, cui prima vox deſideratur, vid. σημείωσαι, quæ ſi iſtis verbis præfigatur, ſic transferantur, *Nota ex præſenti canone, & iis quæ in ipſo ſunt, quòd ſine Epiſcopi, qui loco præeſt, cognitione, monachorum tonſuræ fieri non debent, multo autem magis eorum, qui imperfecti ſunt & inconſtantes*, quam ſanè notam fuiſſe marginalem nemo non videat.

Οὐκ ἔστιν ὁ δεκανός. Harmenopolus vim hujus canonis ex his verbis breviter ſic exprimit, Δεκανός τις μοναζέτω· εἰ μὴ τῆ τῆς χρείας ἐπισκόπῳ ἀξίᾳ τούτου τότε δοκεῖ. *Qui decennis eſt monachus*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

monachus fiat, si regionis Episcopo tunc dignus videtur. In quam præsentis canonis Epitomen Scholiastes hæc notat, ὁ μὲν ιδ'. χρυσῆν τῆς μεγάλης Βασιλείου ἐπὶ τὰ ιε'. ἢ κ) τὰ ιζ'. Ἵνα λέγωι ὀφείλειν ἤδη τῷ σεμνύνουσαν ἑαυτὴν τῷ κυρίῳ κ) ἀποταττομένην τῷ γάμῳ· ὁ δ παρὼν χρυσῆν ἐλάττους ἢ χρόνον διὰ τὴν ἐκκλησίαν χάριτι θείᾳ κραταιοτέραν ὁρᾶν, κ) ὅτι τὸ σῶμα βαίνειν κ) σεμνύπτεσθαι. *Canon quidem* 18. *magni Basilii ultra* 16. *vel etiam* 17. *annos esse debere dicit eam, quæ Domino sese offert, & mundo renunciat. Hic verò canon tempus illud diminuit, propterea quòd Ecclesiam Dei gratiâ magis confirmatam cerneret, atque ulterius progredientem & proficientem.* Harmenop. epit. can. sect. 4. tit. 1.

Μετὰ τ ι'. ἐνιαυτόν. M S. Amerbachianus legit μὴ τ πίντε κ) δεκατὸν ἐνιαυτόν. Cum autem hîc de præsenti canone agatur, juxta quem quispiam post decimum ætatis annum monachus fieri potest, nostra & communis lectio retinenda est.

In Can. XLII.

Μελανειμονοῦντες. Hac nimirum ratione Eremitæ monasticum habitum simulârunt. Nam monachi olim nigris vestibus induti fuerunt, unde Pachymeres, Dionysii Areopagitæ dicti paraphrases, ait Μοναχικὴ τάξις μοναχῶς πολιτεύεται· ὅθεν καὶ δηλοῖ κ) τὸ ἀμφιεννύμενον μέλαν. Idem Zosimus historicus indicat, ubi seditione adversus Monachos motâ omnes, quos assequi poterant, nigris vestibus indutos, interfectos fuisse tradidit. Τῶν μὲν ἐκκλησίαν ἐπιόντων νεκρῶν, τοὺς δ' ἀποδύντας διδύξαντες κατεκόπτουν ἅπαντας ὅσους φαιοῖς ἔπιπτεν ἐδῆσι ἠμφιεσμένους. Zosim. hist. l. 5. Sic etiam S. Athanasius ad virginem Deo dicatam ait, ὁ ἐπενδύτης σου μέλας μὲ βελαμμένος ἐν βαφῇ, ἀλλ' αὐτοφυὴς, ἰδιόχρως. Athan. de virginit. tom. 1. pag. 1050. ed. Paris. Vide & canonem 45. præsentis Concilii, quo monialium μέλαν ἔνδυμα commemoratur.

Καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐγκαταλήγειν. Ita quidem omnes legunt codices præter Amerbachianum, qui legit ἐγκαταλοιδεῖν. Ut sensus sit *una cum fratribus ineludi*, viz. in monasterio, de quo hîc sermo habetur.

In Can. XLIV.

Ὅτι ἔξεστιν, ὡς οἶμαι, ἀδιάκριτον. M S. noster Bodleianus legit ἀδιάκλιτον, reliqui omnes ἀδιάκτιτον. quam etiam lectionem nos retinere maluimus; locus enim requirit, ut *indiscriminatim*, vel *sine distinctione* hîc significetur: quam quidem significationem vox ἀδιάκλιτος, à διακλίνω *dubito*, non omnino, sed ἀδιάκτιτος à διακτίζω *distinguo*, optimè feret, etiamsi rarò occurrat.

Ἐπανελημμένους. Legendum potiùs cum M S. Amerbachiano, ἐπαγκαλεμένους.

In Can. XLV.

Κοσμίους χρυσῷ κ) λίθῳ τιμίῳ κοσμοῦντας. Vox κόσμος hoc in loco idem significare videtur, quod Latini *Mundum muliebrem* appellant: de quo Varro, *Mundus muliebris dictus à munditiâ: ornatus quasi ab ore natus.* Var. de ling. lat. l. 4. Et lex civilis, *Mundus muliebris est, quo mulier mundior fit. Continentur eo specula, matulæ, unguenta, vasa unguentaria, & siqua similia dici possunt, veluti lavatio, viscus.* sect. 10. l. 25. ff. de auro, argento. Tertullianus, *Habitus fœmineæ duplicem speciem circumfert, cultum & ornatum. Cultum dicimus, quem mundum muliebrem vocant: ornatum, quem immundum muliebrem convenit dici. Ille enim in auro & argento & gemmis & vestibus deputatur: iste in curâ capilli & cutis & earum partium corporis, quæ oculos trahunt.* Tertul. de habit. mulier. cap. 4. Et hujusmodi sanè mundi sub κοσμίων nomine hîc intelligendi videntur; etiamsi vox Græca rariùs isto sensu usurpetur. Sed κόσμος eo sensu à 70. Interpretibus usurpatur, ut μὴ ἐπιλήσεται νύμφη τὸν κόσμον αὐτῆς. Jer. 2. 32. Καὶ ὡς νύμφην κατακοσμεῖ κόσμῳ. Isai. 61. 10.

Τὸν παρελθόν λογισθῆναι. Codex Amerbachianus hîc pro παρελθόν rectiùs legit παρελθεῖν.

In Can. XLVI.

Τοῦ τὴν ἡγουμένειαν ἐμπιστεύεσθαι. M S. Amerbachianus legit solùm τὸ ἐμπιστεύεσθαι sine τὴν ἡγουμένειαν. Sed malè, ut cuivis patet.

Μετ' εὐλογίας ἡγουμενικῆς. In M S. Amerbachiano rectiùs legitur μετ' εὐλογίας τῆς ἡγουμένης. Per hæc enim Balsamon ista canonis verba, de quibus ante locuti sumus, interpretatur, nimirum μετ' εὐλογίας τῆς τὴν ἡγουμένειαν ἐμπιστευθείσης.

Καὶ οἱ ἀσκηταὶ δὲ φασι. Codex Amerbachianus rectiùs legit, κ) οἱ μοναχοί.

In Can. XLVII.

Μὴ τι δὲ ἐν ἀνδρείῳ μοναστηρίῳ. Sic omnes legunt Codices præter Amerbachianum, in quo pro ἀνδρείῳ legitur ἀνδρῶν.

Καὶ ἐυπρεπίζειν τῷ κυρίῳ. In Parisiensi editione legitur ἐυαρεστεῖν, quæ vox loco nequaquam convenit.

Παντὸς σκανδάλου. Hæc prima hujus sub Balsamonis nomine impressæ interpretationis pars, usque ad ταῦτα πειρωῶνται ἀφαιρεῖσθαι κολάζειν, eadem est quæ Zonaræ etiam adscribitur. Unde veri nobis simile videtur, Balsamonem totam Zonaræ interpretationem transcripsisse, & suam ei postea apposuisse. Hæc enim ad Balsamonis etiam commentaria pertinere, non modo omnes Codices MSS. consentiunt, verumetiam ex eo conficitur, quòd iis finitis addit, κ) ὁ μὴ χρεὼν ταῦτα. ac si dixisset, hæc, quæ Zonaras commentatus est, ad canonis interpretationem sufficiunt, quibus non opus est nos quippiam adjiciamus præter ea, quæ leges civiles de hâc re præcipiunt: ac proinde ipse nihil de suo addit præter quandam Justiniani legem, eadem, quæ hoc canone continentur, edicentem.

Καὶ μόλις ἅμα ὕλης. Codices Amerbachianus & Ætoniensis Bodleiano nostro hîc suffragantur; nec non Zonaræ interpretatio, quæ, ut monuimus, eadem est, quæ hîc Balsamoni attribuitur. Sed in Parisiensi editione locus hic sic legitur, κ) μόλις ὕλης μὴ ἀναπτέσης αὐτὸ μαλθακώτερον ἤδειεν ἄν, & vix, *etsi ipsum materia non accendat, debilior fiat.*

β'. κεφ. τῆς ρκγ'. Ἰουστινιάνου νεαρᾶς. Ita sanè omnes habent MSS. sed pro ρκγ'. legendum est ρλγ'. non enim in 123. sed 133. Novellæ Justiniani capite secundo habentur, quæ hic citantur: uti & mox postea, ubi eadem ex cap. 15. tit. 1. lib. 4. Basilic. citantur, pro ιε'. scribendum ιη'. Non enim in decimo quinto, sed duodevicesimo capite istius tituli, ea inveniuntur.

In Can. XLVIII.

Ἡ τῆς περὶ ἐπισκοπῆς παραδόσεως ἀναγκαίως γνωσὴ. Ex hoc ipso canone pro certo & comperto habemus, ab Ecclesiæ primordiis usque ad tempus, quo præsens Concilium agebatur, conjugatos etiam viros ad Episcopalem dignitatem promotos fuisse, neque conjugium aut uxores impedimento iis fuisse, quo minus summo isto honore vestirentur; usque adeo ut non modo ordinati fuerint, qui uxores habebant, sed post Episcopales etiam ipsis collatos ordines easdem retinere, & cum iis unà cohabitare pro libitu potuerint. Hæc enim Synodus eos ab uxoribus suis separari prima instituit, ut rectè observat Matthæus Blastares, qui de præsenti Synodo loquens, Αὕτη γὰρ ἡ Φωτείου πρώτη τῶν γαμετῶν ἀποστάσιόν τινες ὁπωσοῦν ἐθέσπισεν, *Hæc enim Synodus prima fuit, quæ sancivit, ut uxoribus suis Episcopi renunciarent.* Matt. Blast. Syntag. lit. r. cap. 16. Hoc nimirum in præsenti canone sanxit, præcipiens insuper, ut uxores ab Episcopis sic separatæ monasteria ingrederentur: quod sanè in Orientali præsertim Ecclesiâ, ut religiosissima canonum observatrice, diu obtinuit, & etiamnum obtinere videtur. Memorabile hujus rei exemplum à Nicephoro Gregorâ traditur. Cùm enim Johannes Glycis, qui uxorem & filios filiasque habebat, ad Patriarchatum Constantinopolitanum evectus est, uxor ejus monastico statim habitu induta fuit. Ἐνὸς γ μοναχὴ σχηματισθέντος ἤτοι ὅπερ ἐπὶ τ πατριαρχικὸν ἀνέβητον θρόνον Ἰωάννης ὁ Γλυκὺς, λογοθέτης ὢν τοιικαῦτα τῶν ὁρθόμου, κ) γυναῖκα ἔχων κ) υἱοὺς κ) θυγατέρας. Et paucis in ejus laudem interjectis, διὰ ταῦτα δὲ κ) τὸν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

πατριαρχικὸν θρόνον ὕπαθλον καὶ τὸ ἀρχιερατικὸν λαμβάνει, ἡ γυναικὸς αὐτῷ τὸ μοναχικὸν ἐνδυσα ἀπελθόντος ῥῆμα. Niceph. Greg. Hist. Rom. l. 7.

Τὸ ἀπὸ τῆς ἀναγκάζεσθαι. Hæc usque ad ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ, in impressis antehac codicibus desiderata, ex MS. nostro Bodleiano nunc primum edimus. Utrum ad Balsamonis textum jure pertineant, alii viderint. Sanè cum præcedentibus non cohærent; ac propterea è margine in textum nobis transcripta videntur. Quod veri ex eo fit similius, quòd in Amerbachiano MS. eadem quidem legantur, sed aliis plerunque verbis concepta; quæ nihilosecius in curiosorum gratiam apponere visum est. τὸ ἀπὸ τῆς ἀναγκάζεσθαι τὰς γυναῖκας τὸν χειροτονηθέντος τὸν μοναχικὸν βίον ἐλέσθαι, συναζητεῖσθαι ἀφ' ἑαυτοῦ βασιλεῖ κυρῷ Ἰσαακίῳ τῷ Ἀγγέλῳ καὶ τὸ συγκόμισσον μῆνα τῆς ε'. ἰνδικτιῶνος παρόντων καὶ τῶν ἀγιωτάτων πατριαρχῶν, τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ μητροπολιτῶν ὡσεὶ πεντεκαίδεκα, καὶ διεγνώσθη ὀφείλειν ἀποκείρεσθαι τὰς γυναῖκας τοὺς χειροτονηθέντος καὶ τὸ ἀποβησόμενον· καὶ ζήτει τὸ τελικαῦτα σχεδὸν σημείωμα, καὶ κεφαλαιῶδες καὶ ἐπὶ αὐτὸν κεφὲν εἰς τὰς λόγον τοῦ χαρτοφυλακίου. Hîc non opus est interprete, cum eadem ferè versio hisce verbis inserviat, quam ad impressa hoc loco apposuimus. Sed non omittendum est, eadem etiam apud Matthæum Blastarem haberi, Syntag. lit. Γ. cap. 17. Et, quod me penè fugerat, hæc in MS. Amerbachiano non eodem, quo in nostro, loco, sed ad ipsum hujus interpretationis finem, sive post ἀρωνίαν εἰσαφέρεσθαι, collocari; quod tantum non indubitatum reddit ea ab initio in textu non extitisse, cùm in diversis MSS. diversa loca obtineant, nimirum prout descriptoribus visum est; qui cùm ea in margine scripta observâssent, hic uni, ille alteri textûs loco inseruit.

Ἀποκλειόσθαι μὴ εἰς τὸ μοναστήριον. MS. Amerbachianus rectiùs legit ἐγκλειόσθαι.

Κἂν τις ᾖ ἡ τοιαύτη νεαρά. Hîc diligenter observetur vox τοιαύτη *talis*, neque enim ipsa Novella ante commemorata eadem est, quæ hic in Basilicis sita dicitur, & etiamnum extat: Istam enim disertè ait in Basilica non referri, ac proinde exoleviſse, λέγομεν ὡς τὰ τοιαῦτα νεαρᾶς ἀπεκλείσαν διὰ τὸ μὴ τεθῆναι εἰς τὰ βασιλικά. Quapropter sextam potius Justiniani Novellam ibi intelligendam censeo, utpote secundo ipsius capite eadem jubentem, quæ Balsamon in citatâ contineri asserit, & in Basilicis etiam non positam, quemadmodum is de eâ tradidit.

In Can. XLIX.

Κατὰ γνώμην ὑποκόπτει. Codex Amerbachianus hæc & sequentia sic legit, καὶ γνώμην τοῦ ὑποκόπτει μόνον αὐτὰ διωρισμένως μοναστήρια.

Μήτε ἡ ὑπὸ πᾶσι. Voces μήτε ἡ in MS. Amerbachiano desiderantur. Sed sensui necessaria sunt.

Μηδαμῶς κρατεῖσθαι δείξομεν. In MS. Amerbachiano rectiùs legitur κρατῆσαι. neque enim verbum istud in voce passivâ hoc sensu usurpatur. De iis autem, quæ obtinere hîc præcipitur, videsis Synodalem decisionem Sergii Patriarchæ Constantinopolitani περὶ διορισμῶν καὶ ὑποθέσεων τῆς μοναστηρίων ἢ φροντιστηρίων, in Juris Græco-Romani lib. 3. pag. 203. ubi etiam hic ipse canon citatur.

In Can. LI.

Καὶ τὸ τῆς κυριακῆς θεάσεσθαι. Harmenopulus hunc canonem his verbis contrahit, ὡσαύτως καὶ ὁ ἑαυτὸν ἐκδιδοὺς μίμοις καὶ θεάτροις καὶ τοῖς τῆς κυριακῆς θεατρικοῖς καὶ τοῖς ὑπὸ σκωμμάτων ἐχομένοις, *Similiter & qui seipsum dat mimis, ac theatris, & venationum spectaculis, & scenicis saltationibus.* ubi Scholiastes ad ista verba κυριακῆς θεατρικοῖς, hæc observat, Ἐν τοῖς μείζοσι τῆς πόλεων θηρία ἐτρέφετο, λέοντες καὶ ἄρκοι, καὶ κατὰ τινας καιροὺς ἐξάγοντο εἰς τὸ θέατρον· καὶ ποτὲ μὲν πύκτας ἐμάχοντο, ποτὲ δ' ἀνθρώπους, αἰχμαλώτους τυχὸν ἢ κατακρίτους, καὶ ἦσαν τινῶν τοῖς θεωμένοις καθ' ἡδονήν· τοῦτο οὖν ὁ κανὼν ἀπαγορεύει, ἢ τὸ διὰ κυσὶν ἢ ἄλλας θηρεύειν. *In maximis urbibus alebantur bestiæ, puta Leones & Ursi, certisque temporibus in theatrum educebantur: ac nonnunquam sanè cum tauris pugnabant, nonunquam cum hominibus, captivis fortè aut damnatis, atque hæc spectatoribus voluptati erant. Istud igitur hic canon prohibet, non venationem, quæ fit cum canibus, aut aliter.* Harmenop. epit. can. sect. 3. tit. 3. Hæc autem ex Zonaræ scholiis excerpta videntur.

Τὰς διὰ σκωμμάτων ὀρχήσεις. Codex Amerbachianus legit τὰς διὰ σκωμμάτων, sed non modo reliqui omnes Codices, verum etiam Scholiastes omnes legunt σκωμμάτων.

Τὸν Ἀγγελίαν. Ita quidem omnes nostri MSS. una cum impressis codicibus legunt; sed Joannes Meursius in Glossario Græco-Barbaro in voce Μάγων, ubi hunc Balsamonis locum citat, pro ἀγγελία, legit ἀγγάλλιον. Et ne quis erratum typographicum esse suspicetur, ipsam vocem ἀγγαλλίου *Insus genus* interpretatur; sed alium non affert locum ubi occurrit, præter hunc Balsamonis, quem sub manibus habemus. Unde autem hanc lectionem hauserit me latet: sed ex MS. aliquo eam desumptam esse ex eo colligimus, quod hic locus inter ea recenseatur, quæ ipse ex auctoribus Græcis hactenus non editis se collegisse refert.

Ἐκλύσει τε καὶ χαυνῶσι. MS. Amerbachianus legit ἐκλύσει καὶ χαυνῶσι. Editio Parisiensis ἐκλύσει τε χαυνῶσι particulâ καὶ male omissâ.

In Can. LII.

Γινέσθω ἡ τῶν προηγιασμένων ἱερὰ λειτουργία. Προηγιασμένα *Præsanctificata* hîc dicuntur sacra mysteria, quæ priùs consecrata sunt, quàm eorum communicatio celebratur: quibus etiam celebrandis peculiaris λειτουργία olim destinata fuit, ut ex hoc ipso canone patet; quo cautum est, ut per totam quadragesimam, præterquam Sabbato, Dominicâ, & sancto Annunciationis die, sacra quidem mysteria non consecrentur, sed tantùm hæc τῶν προηγιασμένων λειτουργία peragatur; sive ut reliquis diebus hîc non nominatis eorum mysteriorum celebretur ministerium, quæ Dominica Sabbato præcedente consecrata fuerant. Sed canonis hujus mentem, & dicti præsanctificatorum ministerii ritum, ab Ecclesiâ Orientali usitatum meliùs non assequamur, quàm ex Michaelis Patriarchæ Constantinopolitani verbis à Leone Allatio citatis, quæ sic se habent, Ἡ δὲ τῶν μυστικὴ τελετουργία ἱεροφαγικῶς ἐστι τὸ τρίτον τέτην· καθ' ἑκάστην κυριακὴν τῶν προηγιασμένων ἡμῖν εἰς νηστείαν ἁγίων ἡμερῶν τελοῦντι οἱ προηγιασμένοι ἄρτοι καὶ τὸν ἱεροφαγήσαντα ἀκολουθίαν τε καὶ διδασκαλίαν· ἐν γοῦν τῶν προτεθέντων ἁγίων ἄρτων ὀκτωμιδίου τοὺς ἄρτους ἀπόνους ἡ χρεία καὶ ὁ καιρὸς ἀπαιτεῖ, τέλειοι, καὶ ζωοποιοὶ, καὶ ποικίλων χαρίτων θείων μετὰ, οἷς καὶ προδρόμοις, καὶ ἦσαν αὐτὸ τὸ ζωοποιὸν σῶμα τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ἐστηχεῖται τῆς ῥανὶς τοῦ θείου αἵματος ὑποπιπτόμενος ὕπως, καὶ τοῦ ὑπερφανοποιοῦ πύτου χρείς. ἐν δὲ μιᾷ ἑκάστῃ τῶν νηστίμων ἡμερῶν, καθ' ἃς τελεῖται γίνεται, μεταλαμβάνονται ἀπὸ τοῦ τότε τῶν προηγιασμένων εἰς τὸν ἐντὸς ἱερομόβλιον ἁγίαν τράπεζαν τοῦ ἁγίου Συναξαρίου, καὶ ἁπλῶς τῶν μυστικῶν καὶ τελεστικῶν συγχρῶν τύπος ἐπιφέρεται, ἀλλ' ἐπὶ ζητεῖται ὁ ἱερεὺς μίαν καὶ μόνην εὐχὴν ὑποβολικὴν τοῦ ἡγιάσθαι αὐτὸν ἄξιον ὑποδοχέα τῶν προηγιασμένων ἁγιασμάτων. καὶ δὴ τὸ κοινὸν τὸ ἁγίας μεταλήψεως μικρὸν ἀφ' τότε ἐφεπόμενοι οἱ διάκονοι τῶν προηγιασμένων ἁγίων πνευμάτων, καὶ οὐκ ὀπισθεῖσιν ὡς ἐν ταῖς τελείαις τὸ πλήρωσιν δίδοται, ἀλλὰ τὸ ἐνυπάρχον δίδοται· καὶ τοῦ ἱερέως λέγοντος, εὐλογητὸς ὁ θεὸς ἡμῶν πάντοτε, ἐμβάλλεται ὁ προηγιασθεὶς καὶ προτεθεὶς ἄρτος εἰς τὸ μυστικὸν ποτήριον, καὶ ὕπως ὁ ἐν τούτῳ οἶνος εἰς ἅγιον αἷμα τοῦ κυρίου, καὶ μεταβάλλεται καὶ ποιεῖται μεταβάλλεσθαι· καὶ μὴ πῶς ἀφίσανει ἡ τῶν ἁγίων μετάληψις. Quorum verborum summa huc redit, singulis per totam quadragesimam Dominicis præsanctificati panes conficiuntur, & ex iis reponuntur, quotquot occasio exigit, nullâ iis guttâ sanguinis Christi infusâ, sed singulis jejuniorum diebus, quibus perfecta lyturgia non celebratur, hi præsanctificati panes ex propositionum loculo ad sanctam mensam transportantur: at nulla ex mysticis & sanctificantibus orationibus super eos dicitur; sed Sacerdos pro se solo precatur. Postea nonnullis à Sacerdote & Diacono dictis, panis præsanctificatus in sacrum Calicem injicitur, quo vinum in Domini Sanguinem immutatum creditur: quibus peractis Sanctorum communio sequitur. Verumenimverò hi panes præsanctificati non solùm Dominicis, sed & Sabbatis præparari solent, idque tertiâ circiter diei horâ, ut Nicetas Pectoratus Studita Hieromonachus testatur, dicens, ὅτε πίνων ἀφιλαβόντες ἡμᾶς σκεδάτῳ λειτουργοῦμεν καὶ κυριακῇ, κατὰ τὴν τρίτην ὥραν, ἐν ᾗ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατῆλθεν ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους, καὶ προσκομίζοντες ἐν αὐτῇ ἁγιάζομεν τὰ δῶρα, ἐξ ὧν ἱκανὰ τῇ ὅλῃ φυλάττομεν ἑβδομάδι. Quæ verba Humbertus Sylvæ Candidæ Episcopus sic vertit, *Sic ergo accipientes nos Sabbato & Dominicâ die, secus tertiam diei horam, in quâ & Spiritus sanctus descendit super Discipulos, immolantes, in ipsis sanctificamus munera, ex quibus sufficientia in totâ hebdomade conservamus.* Et mox addit hujusmodi præsanctificatorum ministerium per reliquos hebdomadis dies juxta nonam diei horam celebratum esse. Sed non omittendum est

præsanctificatos

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

præsanctificatorum ministerium per reliquos hebdomadis dies juxta nonam diei horam celebratum esse. Sed non omittendum est præsanctificatos hosce panes vino consecrato sive sanguine Dominico non intingendos esse, ut Nicetas Pectoratus ante asseruit: cui etiam Scholiastes Harmenopuli in præsentem canonem adstipulatur, dicens, τὸ μὴ χρίειν τὰ προηγιασμένα διὰ τὸ κοχλίδος ἐν τῷ ἁγιασθέντι αἵματι, ἐν τῷ μέλλοντι τῶν φυλάττεσθαι ἀκριβίσεσθαι, φησὶν ὁ μακάριος Ἰωάννης, ὡς καὶ ἐν τῇ ἡμῶν μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ γινόμενον, *Non inungenda esse præsanctificata per cochlear in sanguine Dominico, cum custodienda sunt, accuratius tradidit beatus Joannes, veluti quòd etiam in majori nostrâ Ecclesiâ fiat.* Harmenop. epit. can. sect. 2. tit. 6. Hoc etiam Arcadius approbat, & confirmare conatur, lib. 3. cap. 56. Sed in Euchologio contrarium prorsus instituitur. Nam in declaratione τῆς θείας λειτουργίας τῶν προηγιασμένων disertè dicitur, Εἶτα λαβὼν τὸν ἅγιον κοχλίδα μετὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς βάλλει αὐτῷ ἐν τῷ ἁγίῳ αἵματι· τῇ δὲ ἀριστερᾷ χειρὶ λαμβάνει ἕτερον ἄρτον, καὶ εἰσφέρει τὸν ἅγιον κοχλίδα μετὰ τοῦ ἁγίου αἵματος· βαπτίζει καὶ ἐσθίζει αὐτὸν ἐν τῷ ἁγίῳ ἄρτῳ σταυροειδῶς ἐν τῷ μέρει ἐν ᾧ ἐχαράχθη ὁ σταυρὸς ὑπὸ τοῦ ψυχέως, καὶ ἀποτίθησι τοῦτον ἐν τῷ ἀριστερῷ, εἶτα λαμβάνει καὶ τοὺς ἑτέρους, καὶ ποιεῖ ὡσαύτως εἰς ἕνα ἕκαστον, καὶ συνάλλει αὐτοὺς πάντας ἐν τῷ ἀριστερῷ. Adhæc observandum est, hoc præsanctificatum ministerium non quovis anni tempore, sed tantùm quadragesimali celebratum esse: ut etiam in Typico dicitur, Η θεία λειτουργία τῶν προηγιασμένων λέγεται ἐν ταῖς τεσσαρακοστιαῖς ἡμέραις μόνον. Unde etiam in Euchologio legimus, τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ, ὅτι μέλλει ὁ ἱερεὺς ποιεῖσθαι προηγιασμένων. Neque etiam singulis per totam Quadragesimam facta est hæc liturgia; sed tantum diebus jejunio dicatis, ac propterea neque Sabbato quovis, nec Dominicâ, nec sanctâ Annunciationis die, quemadmodum hoc canone decretum est. Et quidem etiamsi hæc τῶν προηγιασμένων λειτουργία ante præsentem Synodum in usu fuerit; quippe de quâ tanquam de re satis cognitâ Patres hîc loquuntur; usus tamen ejus in quadragesimalis jejunii diebus, ab Orientali Ecclesiâ etiamnum observatus, hoc primo canone fundatus videtur.

Πρὸ τῆς τυρινῆς. Gentianus Hervetus vertit, *ante Septuagesimam*, sed malè. Græci enim Dominicam Septuagesimam κυριακὴν τοῦ ἀσώτου non τῆς τυρινῆς vocant. Sed κυριακὴ τῆς τυρινῆς illis eadem est, quæ Latinis *Quinquagesima* dicitur, & Quadragesimam proximè præcedit, à qua etiam præcedens hebdomas τῆς τυρινῆς denominatur. Græci enim aliter ac Latini has hebdomadas computant; apud hos feriæ cujusvis ex his hebdomadis à præcedente, apud illos à subsequente Dominicâ nomina sortitæ sunt: ut hebdomas Quinquagesimæ Latinis ea est, quæ Quinquagesimam sequitur; sed hebdomas τῆς τυρινῆς Græcis ea est, quæ eandem Dominicam præcedit, ac propterea eadem, quæ Sexagesimæ Latinis dicitur, proximâ die post Dominicam Sexagesimæ incipiens, & in nostram Quinquagesimam desinens, quæ proin κυριακὴ τῆς τυρινῆς dicitur. Et quidem ex hoc ipso Balsamonis loco Quinquagesimam hîc intelligendam esse, quemadmodum nos transtulimus, clarè satis evincatur. Asserit enim Balsamon monasteria, quæ accuratam sequuntur rationem, hujus ipsius canonis autoritate ducta canere, & canones atque martyria festorum, & sacrarum memoriarum, quæ tot tâ Quadragesimâ proveniunt, legere ἀπὸ τῆς τυρινῆς. Hoc est, quoniam Quadragesimâ currente hæc facere non licet, ideoque ea proximè ante Quadragesimam celebrant; quod ἀπὸ τῆς τυρινῆς apertè indicat, cum κυριακὴ τῆς τυρινῆς Græcis Quadragesima statim subsequatur. Quare autem ea, quæ in ipsâ Quadragesimâ proveniunt, ante Septuagesimam fierent, nulla ratio assignari potest. Ex eo igitur, quòd ea ἀπὸ τῆς τυρινῆς celebrari affirmet, eam Quinquagesimæ nostræ respondere constat. Adeo ut, quæ Balsamon hîc ἀπὸ τῆς τυρινῆς facta dicit, ea in hebdomade ante Quinquagesimam nostram facta videantur: siquidem ipsa κυριακὴ τῆς τυρινῆς hîc intelligitur.

Κυίως μία δὲ παρεκτενῆμεν. MS. Amerbachianus legit, κυίως μία δὲ νηστεία παρεκτενῆμεν, *propriè unum est jejunium quadragesimale*; nimirum quod ante Paschalem celebritatem peragitur. Hoc ex præsenti canone colligit, quippe in quo unius solius παρεκτεῖς facta est mentio; & si altera fuisset, præsanctificata etiam in eâ celebrari hîc cautum esset. Iis autem nequaquam assentiri possum, qui ex his Balsamonis verbis concludunt, nullum aliud quadragesimale jejunium præter Paschale à Græcis tunc temporibus observatum esse; nam contrarium potiùs ex his verbis conficitur. Ex eo enim, quòd dicit unum solum *κυίως propriè* quadragesimale esse, apertè indicat, aliud tunc dierum fuisse, sed quod impropriè isto nomine appellaretur. Et præterea, si nullum aliud fuisset, superflua esset hæc Balsamonis observatio. Quorsum enim observaret unum solum propriè ita dicendum esse, si nullum aliud ita dictum fuerit? aliud itaque satis clarè insinuat. Utrum illud jejunium adventûs sive Natalis Domini quadragesima fuerit, alii viderint.

In Can. LIII.

Ἐπισκοπὴν μείζονα. Demetrius Chomatenus Archiepiscopus Bulgariæ ex hoc canone probat, eosdem gradus, quantum ad matrimonium, in spirituali hâc cognatione atque in naturali consanguinitate observandos esse. Canone enim citato hæc dicit, Ὅτι τίνων ὁ παρὼν κανὼν μείζονα κωλῦσαι τὴν πνευματικὴν συγγένειαν ἢ τὴν σαρκικὴν, ἀνάγκην ἔχουσιν οἱ διὰ παίδων σωτηρίων εἰς ποιότητα βαθμοὺς σωτηρίων τὸ παίδων σωτήριον καὶ ἐναφιέντες, εἰς ὅσους καὶ τὸ ἐξ αἵματος συγγενείας. Demet. Chomat. περὶ βαθμῶν συγγενείας. Quinetiam leges ipsæ civiles statuunt spiritualem hanc magis quàm carnalem cognationem matrimonium impedire. *Ea videlicet persona omnimodo ad nuptias venire prohibenda, quam aliquis, sive alumna sit, sive non, à sacrosancto suscepit baptismate. Cùm nihil aliud sic inducere potest, paternam affectionem & justam nuptiarum prohibitionem, quam hujusmodi nexus, per quem Deo mediante anima eorum copulate sunt.* l. 26. c. de nuptiis. Hinc Joannes Episcopus Citri rectè observat, tam politicas quàm Ecclesiasticas leges statuisse spiritualem cognationem carnali potiorem esse. Ἐπειδὴ τὸν κτίσμα συγγένειαν κρείττονα εἶδε τῆς σαρκικῆς, καὶ οἱ φιλάνθρωποι νόμοι καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες σαφῶς γυμνατδίωσιν. Joan. Ep. Citr. respon. ad Constant. Cabasil. interrog. 5. in Jur. Gr. Rom. l. 5. p. 325. Quod etiam à Balsamone in hunc canonem observatur.

Τπεξέσιον ἢ αὐτεξέσιον. Hæc verba ἢ αὐτεξέσιον ex MS. Bodleiano restituimus; cui etiam Amerbachianus suffragatur.

Σὺ ἢ γίνωσκε. Hæc & quæ sequuntur in hisce Balsamonis in præsentem canonem commentarius ex MS. nostro Bodleiano nunc primùm edimus; Græcè nimirum: nam partim extant in Latinâ Herveti versione, sed in MS. Amerbachiano penitus desiderantur.

Περιηθημένου Νικολάου. Hujus Synodicæ constitutionis, sub Nicolao Patriarchâ Constantinopolitano editæ, Balsamon etiam in responsis ad Marcum Alexandrinum mentionem fecit, his verbis, Γίνονται σημείωμα συνοδικὸν ἐπὶ τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυροῦ Νικολάου κατὰ μῆνα μάϊον τῆς ιε'. ἐπινεμήσεως, ἐπὶ ἐρωτήσει τοῦ ὁσιωτάτου ἐκείνου Γρηγορείου τοῦ Ξενοῦ, διαιζήμενον πῶς αὐτοῖς ἔχρις συσφίγγεσθαι, καὶ ὑφαπτῶσθαι ἢ διὰ τῆς σωτηρίας συζύγων πνευματικὴν συγγένειαν, οἵτις καὶ αἱ σωματικὴ συγγένειαι ἀναιρίζεται. Balsam. resp. ad Marc. Alex. interrog. 43. Hinc lacuna in Joannis Episcopi Citri responsis ad interrogationes Constantini Cabasili supplenda. Dicit enim ille Γίνονται ἢ καὶ ἀναξεῖς συνοδικὴ ἐπὶ τῆς ἐφημερίας τοῦ ἐν ἁγίοις ..... πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως γυμνατδίωσιν ἀκολούθως τῷ ργ'. κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου καὶ τῷ ς'. βήματι τοῦ ι'. κεφαλαίου τοῦ ε'. πίτλου τοῦ κη'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, τῆς αὐτῆς βαθμοῖς ἀναχρήσθαι καὶ τὸν πνευματικὸν συγγένειαν, οἵτις καὶ ἡ φυσικὴ, ἥτις σαρκικὴ ἀναιρίζεται. Joan. Citr. responsi. ad Constant. Cabasil. interrog. 5. In Jur. Græc. Rom. l. 5. p. 326. procul enim omni dubio hîc legendum est τοῦ ἐν ἁγίοις Νικολάου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. sub quo edita est hæc constitutio.

In Can. LIV.

Τῆς θείας ἡμῶν. Hic canon in Balsamonis meditato, cui titulus, τὸ αὐτὸ διάγνωσις χρέιον τοῦ λαληθέντος συνοδικῶς ζητήματος περὶ τοῦ, εἰ χρὴ ἢ αὐτὸν καὶ ἕνα δυσὶ δισταλήψεις συνάπτεσθαι, laudatur, ubi etiam asseritur, unà cum lege civili, hunc etiam canonem matrimonia usque ad gradum sextum, tam ex affinitate, quàm cognatione contracta, constrinxisse, sed permisisse quæ istum gradum sequuntur. Τὸ ζ β'. βήμα τοῦ λβ'. κεφαλαίου τοῦ ε'. πίτλου τοῦ κη'. βιβλίου περὶ βασιλικῶν, καὶ ὁ ρδ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ μεγάλου παλατίου συνόδου ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, μέχρι τοῦ ἕκτου βαθμοῦ καὶ ἀπὸ τὰ ἐξ ἀγχιστείας καὶ τὰ ἐξ αἵματος ἐξετασμένα συναλλάγματα· τὰ ζ μὴ τοῦτο ἁπλῶς ἀπόλυσιν ἀναχώρησιν. Balsam. in medit. Jur. Gr. Rom. l. 7. pag. 464. Citatur etiam à Demetrio Chomatiano in responso. ibid. past. 412. necnon à Demetrio Syncello metropolitano Cyziceno in declamatione ib. pag. 400.

Καὶ διὰ ῥημάτων ὀλίγων. Hæc uſque ad ἀλλὰ γὰ in MS. Amerbachiano deſiderantur.

Οϛδοηκοϛὸς ἕκτος ὅτι κανών. Sic etiam Balſamon hunc S. Baſilii canonem vocat, videlicet octogeſimum ſextum, etiam in MS. Amerbachiano; ubi tamen in hoc Zonaræ loco ſcribitur ὀϛδοηκοϛὸς ὄϛδοος. Et quidem in noſtrâ hac editione canonum S. Baſilii, qui hic citatur, revera eſt octogeſimus octavus. In Pariſienſi autem editione nullus cuivis ex iſtis canonibus ultra octogeſimum quintum numerus apponitur, quod mendum eſſe ex hoc ipſo loco conſtat. Ex præmiſſis error etiam in Ariſteni ſcholiis in epitomen hujus canonis deprehenditur; quippe quibus ἑβδομηκοϛὸν ὄϛδοον, mendosè ſcribitur pro ὀϛδοηκοϛὸν ὄϛδοον.

In Can. LV.

Τὴν πάντες σαββάτου νηϛεύειν. Romanos olim omni Sabbato, ac proinde quadrageſimalibus etiam, jejunâſſe teſtatus eſt Socrates, ubi ait, ἐν ῥώμῃ πᾶν σάββατον νηϛεύειν. Socrat. Hiſt. Eccl. l. 5. cap. 22. Sed idem paulo ante dixerat, eos qui Romæ erant tres continuas hebdomadas ante Paſcha, excepto Sabbato & Dominico die, jejunâſſe, εἰ καὶ γὰ ἐν ῥώμῃ τρεῖς σὺν τῷ Πάσχα ἑβδομάδας, πλὴν σαββάτου καὶ κυριακῆς, σωμηρύφας νηϛεύουσιν. ibid. In quibus propterea verbis Dionyſius Petavius Socratem hallucinatum eſſe affirmat; Animadv. in Epiphan. expoſ. fid. Baronius autem iſtis verbis duplicem errorem objicit, nimirum tum quòd Socrates Romanos tres tantum hebdomades ante Paſcha jejunâſſe dixerit, tum quòd in iſtis etiam tribus hebdomadis dies Sabbati exceptos fuiſſe aſſeruerit. Bar. ad an. 391. Sed vix credibile eſt, ut Socrates ſibimet in eodem capite contradiceret; ac proinde illud πᾶν σάββατον de iſtis intelligendum videtur Sabbatis, quæ ſunt extra quadrageſimam, vel ſaltem quæ non ſunt in tribus iſtis hebdomadis ante Paſcha, in quibus Romanos diebus Sabbati non jejunâſſe diſertè aſſerit: quod ipſe etiam Leo Papa Romanus tradidit, qui de quadrageſimâ loquens ait, *Secundâ igitur & quartâ & ſextâ feriâ jejunemus. Sabbato autem apud beatum Petrum Apoſtolum vigilias celebremus.* Leon. de quadrag. ſerm. 4. Sed ut ut ſe res habuerit Leone iſto thronum Romanum tenente, poſtea, ſaltem Gregorii magni diebus, Romanos Sabbata per quadrageſimam jejunâſſe ex ipſius ſcriptis conſtat, utpote cujus hæc ſunt verba, *Quamvis ergo de quadrageſimali tempore eſt adhuc aliud, quod poteſt intelligi. A præſenti enim die uſque ad Paſchalis ſolemnitatis gaudia ſex hebdomade veniunt. Quarum videlicet dies quadraginta duo ſiunt; ex quibus dum ſex dies Dominici abſtinentiæ ſubtrahuntur, non plus in abſtinentiâ quàm triginta & ſex dies remanent.* Greg. in Evangelia hom. 16. ubi, ut videre eſt, ſex dies Dominici, iique ſoli, per totam quadrageſimam abſtinentiæ ſubſtracti dicuntur. Sabbatis igitur tunc temporis jejunabant. Quod etiam præſentis Synodi diebus à Romanis obſervatum fuiſſe ex ipſo hoc canone indubium redditur, quippe in quo illud reprehenditur, ut contra can. Apoſt. 66. introductum.

Ὅτι κρατεῖν χὴ δεῖ τῇ ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ. Ecce legem à præſenti Synodo Romanæ etiam Eccleſiæ præſcriptam. Hoc Papiſtis bilem movet, quam propterea in hunc canonem paſſim evomunt. Sed nihil apertius eſſe poteſt, quàm Patres Trullanos, cum in hunc canonem edendum conſentiebant, unamines exiſtimâſſe, Eccleſiam Romanam Oecumenico Concilio ſubjectam eſſe, ac proinde in ſuâ ſitum fuiſſe poteſtate, eam errantem corrigere, & leges ei præſcribere, quibus ipſa etiam conſtringeretur: utrumque enim hoc canone factum eſt.

Κανόνα τὸν λέγοντα. Sic legunt etiam MS. Amerbachianus & Ætonienſis. In Pariſienſi editione legitur, τὸν κανόνα τὸν διαγράφοντα. Canon autem, quem in hoc loco Patres citant, & in Romanâ etiam Eccleſiâ obſervari præcipiunt, eſt, Apoſt. can 66.

Παρὰ τῶν πάπων. MS. Amerbachianus legit ἀπὸ τῶν πάπων.

Ἑξηκοϛὸν πέμπτον. Ita quidem in MS. ſcribitur: ſed legendum ἑξηκοϛὸν ἕκτον. Non enim 64. ſed 66. canon Apoſtol. hìc citatur; quemadmodum & antè obſervatum eſt.

In Can. LVI.

Ὡς Σαύπιος μεμαθήκαμεν ἐν τῷ Ἀρμενίων χάρτῃ. Ad calcem Balſamonis in canones commentariorum, in editione Pariſienſi, extat Niconis tractatus de Armeniorum, qui hîc commemorantur, religione. Ne quis ergo conqueratur aliquid in hâc noſtrâ deſiderari, quod in iſtâ editione habetur, viſum eſt eum totum huc tranſcribere; præſertim cùm quæ hoc canone in Armeniis damnantur, in eâ diſertè contineantur. Sic itaque ſe habet.

De peſſimorum Armeniorum peſſimâ religione.

Quæ ab Armeniis præter rationem fiunt & creduntur, hæc ſunt. Dicunt divinam naturam eſſe patibilem, & in Aphthardocitarum hæreſim inducti Trinitatem pati dicunt. Hoc autem etſi non audent apertè dicere, iis tamen quæ faciunt, hoc declarant. Tres enim cruces conjungentes, & uni ligno tanquam jugo affigentes, nominant hoc, ſancta Trinitas. Adjiciunt autem ſancto atque adeò ſanctiſſimo hymno illud, qui crucifixus es pro nobis, Petri Fulloni rabiem ſequentes: Et nobis quidem aſſerunt, ſe de Filio hoc adjicere: ipſi autem Deum eſſe patibilem apertè ſentiunt. Exiſtimant Spiritum quoque eſſe Patre & Filio minorem: ſicut & paulo ante dictarum crucium mediam minorem ſtatuunt, in Spiritus typum hanc eſſe revelantes. Iidem & in duarum Chriſti naturarum unione confuſionem decernunt. In pane quoque myſtico utuntur azymis, & in ſanctum calicem aquam non immittunt: & quinto menſis Januarii veſpere feſtum Evangeliſmi celebrant, tum aliam quoque hujus feſti conſequentiam facientes, tunc etiam conveniens Evangelium legentes. Manè autem Chriſti natalem celebrant, & in divino ſacrificio ſancta Theophania. An autem eo Evangeliſmi die venerabiliſſimum Servatoris noſtri natalem fuiſſe exiſtimantes hoc feſtum celebrent, incertum: manifeſtum autem eſt, quòd non, ſicut nos, carnem Domini in Dei Matris utero formatam eſſe exiſtimant, Quomodo enim fieri poſſet ut infans uno die perfectus, completuſque naſceretur? & innumerabiles abſurditates ex eo deducuntur. Sin autem exiſtimant poſt XII. menſes anno in eundem reverſo editum eſſe partum, non tam magis humanam nativitatem, quàm ab equis & aſinis ſimilem introducunt: hæc enim animalia poſt annum pariunt. In feſto autem Theophaniorum non Oratione, non Evangelio, non Hymno, non aliarum Scripturarum lectione utuntur; ſed crucem tantùm in aquam immergentes hoc ſibi ſufficere exiſtimant. Circumciſionem autem octo diebus poſt Theophania celebrantes falluntur, neſcientes quòd priùs circumciſus, deinde baptizatus eſt. Deinde cùm Magnus Gregorius, qui fuit magnæ Armeniæ Epiſcopus, caviſſet Armeniæ Epiſcopum à nullo eſſe alio ordinandum, quàm ab illius temporis Cæſareæ Cappadociæ Archiepiſcopo, ubi ipſe quoque ordinatus eſt, & horrendæ execrationes & anathema in eos ſit intentatum, qui aliter faciunt; hæc quidem illi tranſgrediuntur. A Syriæ autem Amerano univerſalis eorum Epiſcopus ordinatur. Sin autem negant Magnum Gregorium hæc conſtituiſſe, oſtendant nobis ejus ad filios conſtitutiones, & os eis obſturcabitur. Sin autem adhuc dubitaverint, dicant ſi poſſint, cùm in eos anathematis ſententiam protulimus, quid ab iis factum novimus. Quòd ſi ex loco chriſma non ſuſceperunt, nec qui apud eos ſunt Sacerdotes ſacerdotio digni ſunt. Quando enim univerſalis eorum Epiſcopus non ordinatur ex canonibus, quomodo, qui ab eo ordinantur, fide digni habebuntur? Porro autem à ſacris quoque Evangeliis abſtulerunt vocem, quæ dicit, Et factus eſt ſudor ejus ſicut guttæ ſanguinis in terram deſcendentes, hoc eſſe imbecillitatis exiſtimantes, non divinæ Majeſtati: ſed etiam hiſtoriam quæ nos docet, quòd mulier ad Jeſum tanquam adultera adducta eſt, cùm is autem dixiſſet, Qui non peccavit lapidem in eam projiciat, receſſerunt omnes, & nec à Chriſto condemnata eſt; ejiciunt hanc auditionem, multis eſſe perniciosam dicentes. Comedunt autem & in Sabbatis & in Dominicis ſanctæ Quadrageſimæ ovum & caſeum & butyrum, & in primis eorum univerſalis Epiſcopus: & eſt apud eos canon, qui dicit, Si quis butyrum, caſeum, & ovum vino & oleo non æquivalere exiſtimet, ſit anathema. Septimana quoque τῆς τυρῶν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

πεφθέντων carne vescuntur, jejunantes septimana, quæ est ante ἀπόκρεων intensis jejuniis, præter panem & aquam nihil aliud gustantes. Vocant autem hanc septimanam Arthiburtzia, (legendum forte Artziburia) nescíunt tamen quid sibi velit vis hujus nominis. Sed nonnulli quidem dicunt fuisse hoc cujusdam Sergii jejunium; nonnulli verò Ninevitarum, aliqui verò Adam, quando ex Paradiso deliciarum ejectus est; & hinc sine ratione jejunare convincuntur; Quidam autem dicunt, & videtur verum esse, quod ab iis dicitur, fuisse quendam apud eos Episcopum, qui utebatur catulo, cui erat cognomen Artziburzes: id autem Præcursor seu Processor Latinè appellatur. Præcedebat enim Episcopum in urbem vel in vicum ingressurum. Quo mortuo septem dierum jejunium ab Episcopo constitutum est in memoriam luctûs, qui fuit propter canem. Sacrum autem celebrantes non solum capiti tegmen non detrahunt, sed etiam capiti cucullam adjiciunt; licet Divus Paulus apertè exclamet dejectos esse debere in oratione. Venerabiles autem imagines non adorant, sed quod magis est, eorum universalis Episcopus cum reliquis eos, qui adorant anathemate percutit: nec crucem adorant, nisi clavum in eam immiserint, & ipsam etiam baptizaverint. Postquam autem clavo fixa & baptizata crux fuerit, & alterum duorum lignorum divisum & relictum fuerit, rectum scilicet vel transversum, id solum quod relictum est adorant. Sed & omnia ferè, quæ sunt abolita, legalia adhuc peragunt. Agnum enim magnâ Dominicâ sacrificant, & limina inungunt, & eorum ossa comburentes, servant cinerem cum sanguine in signum expiationis, & velum ante altare statuunt, & tintinnabula ipsi & altari appendunt. Quinetiam pro mortuis ovium & boum sacrificia peragunt: nec defunctum aliter servandum existimant, nisi tertiis & nonis & quadragesimis ejus diebus ejusmodi sacrificia peracta fuerint. Antequam autem ejusmodi sacrificia peragantur, sales benedicentes dant bestiis in nutrimentum, & super earum etiam capita dicunt quasdam orationes, & eas mactant. Nominant autem hæc sacrificia Natalitia. Si qui autem aliquid eorum negant, eum qui hoc facit anathematizant. Hîc primò observes Armenios olim in Sabbatis & Dominicis quadragesimalibus ovum & caseum comedisse; quod sanè hoc canone etiam de iis asseritur & prohibetur. De Artziburio & aliis nonnullis hîc commemoratis, videsis quæ diximus in annotationibus ad Apost. can. 69.

Ωὰ καὶ κρεπὶ. Legendum est τὰ ὠὰ καὶ οἱ περὶ κᾶν κρεπὶ λεγόντων.

In Can. LIX.

Ενδον εἰκίαν. MS. Amerbachianus legit ἔνδον οἰκίας. ut & paulo post ἀχειάντου βαπτίσματος, pro ἀχειάντου φωτίσματος. Nimirum hæc verba βάπτισμα & φώτισμα promiscuè usurpantur.

Τὰ εἰς πλὼ ἐφαλμείαν. Hæc usque ad finem hujus primæ interpretationis ex MS. Bodleiano edimus. In Amerbachiano non extant; nec quidem Balsamonis esse videntur, quippe quæ potiùs marginalem quandam annotationem ad Balsamonis interpretationem hujus canonis continent: ac propterea post istam interpretationem, meliùs quàm ante, collocentur. Sed cùm hæc in MS. nostro Bodleiano tanquam prima hujus canonis interpretatio habeatur, eam alteri præmittere visum est, ne à MS. deviare videremur.

Λαϊκοὺς ἢ ἀφορίζει. Codices Gallandi, Henricianus & Amerbachianus legunt λαϊκὸν ἢ ἀφορίζει.

In Can. LXI.

Ταῖς ἄρκλυς ὑποφερομένους. Editio Parisiensis legit ὑποφερομένους. MS. Amerbachianus, φερομένους.

Καὶ πύχλῳ καὶ εἰμαρμένῃ καὶ γενεαλογίαν. Aquila, Græcus S. Scripturæ interpres, eo quòd vanis hujusmodi rebus sese addixerit, easdemque defenderit, Ecclesiâ longè ante editum præsentem canonem ejectus est. Epiphanius enim de eo loquens ait, ἀπὸ ἧς αἰρέσεως αὐτὸς ἔξεως μὲν μετανοήσας, τῷ πατέρι συλλυπὴ τῇ μαπλᾳ ἀγορομίᾳ, ἣν ἀκριβῶς ἐκπεπολέμητο, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὸ ἄθλημα τῆς αὐτῆς ἡδύπαθους σκαπανίας, ἐλεεχόμενός τι ὑπὸ τῆς διδασκάλου καὶ ὀπτημένος ἔνεκα τέκνου, μὰ διορθώμενος ἧ ἀλλὰ καὶ φιλονείκως μᾶλλον ἀντιπαλαίων, καὶ αὐθὶς σωιεῖν τὰ ἀπύρατα, πλὼ εἰμαρμένην συλλυπῶν καὶ τὰ περὶ αὐτῆς διαζήματα, ἐξεώ-

ὧν πάλιν ἡ ἐκκλησία, ὡς ἄχρηστα παρὰ σωτῆρος. Epiphan. de mens. & ponder. num. 15.

Επιτίμιον αὐτὸς καὶ ἀπόλαστ. Post ista verba in MS. Amerbachiano hæc sequuntur. Καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ μτ'. Ψαλμὸν περὶ τούτου φησὶ, καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐν β'. κηφ. τῆς κατάνυξιν αὐτῆς περὶ τῆν εἰς μάντεις καὶ χάρτας ἀπόνυξιν φησὶ· καὶ ὁ ἅγιος Κύριλλος εἰς τὸ περὶ τὸ ἐν πδ'. λαμπρίας περὶ τῆς πάσχα φησὶ· καὶ τοῦ Μασσαλιανοῦ πλάσματος τὸ γένος πᾶσα ἀπορρίπτει λύσσα ψυχὴ ἣ κακὴ ἐπιμελείας ἐξορισμένους ἢ ἐπαιδοῦς, ὅστε ἐπιτρέπειν ἑαυτὸν αὐτῇ, ἐπιτίθου τὸ σχίσματόν μη ὅπερ τοῦ ψυχικοῦ ἑαυτοῦ, καὶ ἐξολοθρεύσαι αὐτούς. In codice Tiliano horum loco alia leguntur, quæ Gentianus Hervetus sic vertit, *Lege & ejus interpretationem Epistolæ sancti Petri ad Colossenses, sextam & ejus constitionem adversus Judæos docentem, quòd etiam signis, non ut decet sanctum, vivens mortuum suscitaverit, non est ei credendum, sed & contemnendus & rejiciendus.* Hæ autem marginales tantùm notæ videntur, à descriptore aliquo huic in istis MSS. loco insertæ. In nostro quidem Bodleiano codice neutra earum legitur.

Εν οἷς γὸ πλείσταν. Hæc usque ad καὶ διαιρεῖται in MS. Amerbachiano desiderantur.

In Can. LXII.

Σημείωσαι ὁ παρὼν κανὼν. In editione Parisiensi hæc verba extant, sed paulo aliter lecta: in MS. autem Amerbachiano omnia usque ad καὶ τὸ πιῶν κακὸν desunt; & rectè quidem; neque enim Baliamonis esse videntur, quippe cujus interpretatio, à proximis verbis καλάνδας λέγουσι aptiùs incipit.

Καλάνδας λέγουσι οἱ παρ' αὐτοῖς δέκα ἡμέρας τῆς μηνός. Hîc Balsamon egregias agit nugas, somnians Romanos, Græcorum ad instar, menses suos in tres decades distribuisse, & Calendas vocari primos decem mensis cujusque dies, proximam decadem nonas dici, & ultimam, Idus. Nec melioris notæ est quod tricis hisce subjungit, Calendas nimirum, nonas & Idus à tribus Romanis proceribus nominatas esse, qui Romanos fame eripuerunt. Quæ quidem summam scriptoris in rebus Romanis insciliam produnt.

Τῆ Εὐεπιδοῦ. MS. Amerbachianus rectiùs legit τῆς Εὐεπιδοῦς Ἰαμβείας.

Διὰ τῆς λέγων. Rectiùs itidem in MS. Amerbachiano legitur διὰ τὸ λέγων.

In Can. LXIII.

Τὰ φθαρῆς ὑπὸ θεῖ ἢ ἀληθείας ἐχθρῶν. Constantini Harmenopuli epitome hujus canonis sic se habet, τὰ ὑφ' ἑλλήνων συμπαθέντα μαρτυρολόγια πυρὸς ἡφάιστον ἔδρασαλωσαν, καὶ οἱ ὡς ἀληθῆ τοῦτα δεχόμενοι ἀναθεματιζέσθωσαν, *Libri de martyribus à Paganis conficti, ab igne consumantur, & qui eos tanquam veros admittant, anathemate percutiantur.* In quam epitomen Scholiastes hæc notat, ὡς ἔοικεν, ὑφ' ἑλλήνων συντεθέντα τινὰ ὡς λεχθέντα καὶ πραχθέντα ὑπὸ ἁγίων μαρτύρων, ἀλλότρια καὶ γελοῖα· ἵνα δι' αὐτῶν καταγελᾶται μὲν ἡ πίστις ἡμῶν, ὑβρίζωνται δὲ καὶ οἱ μάρτυρες, *Ut videtur, quædam à Paganis conscripta sunt, velut dicta & facta à sanctis martyribus, absurda & ridicula, ut per ea tum fides nostra irrideretur, tum contumeliâ martyres afficerentur.* Harmenop. epit. can. sect. 5. tit. 5.

Τὸς χειρῶ μάρτυρας. Sic quidem legit MS. Bodleianus: sed Amerbachianus & Tilianus τὸς τῶ Θεῶ μάρτυρας.

Τὰ μαρτυρικὰ ὑπὲρ τ ἀληθείας σκάμματα. Gentianus Hervetus vertit *Martyricas pro veritate fossas.* Quæ quidem versio nobis minimè arrisit: σκάμματα enim hoc in loco *certamina* potiùs significat, metaphorâ à saltu sumpta. Salientibus enim terminus, quo primò stant & unde surgunt, vocatur βατὴς, terminus autem in quem decidunt vel quem saltu pertingunt, σκάμμα dicitur; quemadmodum & medium inter utrumque spatium κονδὺ appellatur. Sic Julius Pollux, ὅταν ἄλλος βατὴς, τὸ δ' μέσον τοῦ πηδήματος, κονδύ· ὁ δ' ὅρος, τὸ ἐσκαμμένον. Poll. l. 3. Nimirum ubi calcem post saltum figunt, humus aliquantulum subigitur, & calce foditur; unde locus iste σκάμμα dicitur. Hinc vox ista latiùs etiam sæpissimè sumitur, pro loco cujusvis certaminis, ac deinde etiam pro ipso certamine. Sic Clemens Romanus, Εν γὸ τῷ αὐτῷ ἔσμεν σκάμματι, καὶ ὁ αὐτὸς ἡμῖν ἀγὼν ὁπίκειται. Clem. ep. ad Corinth. p. 9. D. Chrysostomus, ἐδέησε σου τὸ διάφορον λύσαι, ἀλλ' ἔσω τοῦ σκάμματος ἦσας, καὶ δυνάσαι καὶ ἡ ἐμάτης

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

πάλαι πάσας ἀναπαλαῖσαι τὰς ψήφους. Chryſoſt. in Epiſt. ad Rom. λογ. ιη'. pag. 160. edit. Savil. & alibi, Καὶ γὰρ ἔδει ἡμᾶς σκαμμάτων εἶναι μόνον ἀγωνίσασθαι, ἀλλ' ἵνα μὴ τὸ λυθῆναι τὸ θέατρον ὑπολύσωμεν καὶ ἀκυρώσωμεν ἀγῶνα. Id. in ep. 1. ad Corinth. λογ. κγ'. pag. 293. Idem etiam alibi eadem voce pro certaminibus à Chriſtianis ſuſcipiendis apertè utitur; ut ubi ait, Διὸ καὶ μείζονα ἡμῖν παρεσκεύασε τὰ σκάμματα, ἵνα μείζονα μεταλάβωμεν τῆς βασιλείας. Id. in epiſt. ad Rom. λογ. ια'. pag. 82. Et hoc quidem ſenſu Balſamon in præſenti loco certamina illa, quæ martyres pro veritate ſubierunt, μαρτυρικὰ ὄντως τῆς ἀληθείας σκάμματα vocat. Quæ propterea verba nos rectiùs tranſtulimus, *Martyrum pro veritate certamina.* Quam interpretationem ipſe etiam locus exigit. Balſamon enim hîc loquitur de Simeone Metaphraſte, qui ſanctorum martyrumque vitas conſcripſit, ac proinde qnæ illi pro veritate ſuſtinuerunt certamina nobis tranſmiſit: cui propterea Balſamon gratias deberi aſſerit.

In Can. LXV.

Νουμηνία ἐλέγοντο. In MS. noſtro Bodleiano, ante iſta prima hujus interpretationis verba, hæc habentur, Κληδὼν ἔστιν ἡ διὰ λόγου τῆς μελλόντων φήμης· οἰωνισμὸς, ἡ διὰ πτήσεως ἢ κραυγῆς τῆς ὀρνέου, ὅθεν καὶ οἰωνοσκόποι γνῶσιν λέγονται, οἱ διὰ ἀναπτήσεως ὀρνέων μαντεύόμενοι, διὸ καὶ ἡ παντοσκοπή. ἐσχασιμῦσαι δὲ διὰ μυθώδους καὶ παντικῆς φλυαρίας κωλύειν. Sed in editione Pariſienſi hæc pleniùs rectiùſque leguntur, ad finem interpretationis, hoc modo, Κυρίως κληδὼν ἔστιν ἡ διὰ λόγων τῆς μελλόντων φήμησις, ἀπὸ τοῦ κλῶ τὸ κελῶ. οἰώνισμα, ἡ διὰ κραυγῆς πτήσεως ἢ πτήσεως μάθησις, ὅθεν καὶ οἰωνοσκοπία. γνῶσιν δὲ λέγονται, οἱ διὰ ἀναπτήσεως ὄρνεων ζώων μαντεύόμενοι, ὅθεν καὶ ἡ παντοσκοπία. καλῶς μέντοι πάντες ὅσοι καὶ οἱ λοιποὶ ψευδοπροφῆται ἐσχασιμυθοι καλοῦνται, διὰ τὸ μυθώδους φλυαρίας σατανικὰς κωλύειν. *Sors ſive κληδὼν proprie eſt, quæ ſit per verba futurorum obſervatio, ex verbo* κλῶ, *quod idem eſt, ac* κελῶ, *voco.* οἰώνισμα *verò, per volucrum garritum aut volatum cognitio; unde* οἰωνοσκοπία, *id eſt, auſpicium.* γνῶσιν *autem ſive Auſpices, qui per animalium ſectionem vaticinantur; unde etiam dicitur* ἡ παντοσκοπία, *id eſt jecorum inſpectio. Communiter autem ii omnes, & reliqui pſeudoprophetæ* ἐσχασιμυθοι *dicuntur, eo quòd fabuloſas Satanæ nugas concipiant.* Cùm autem hæc in medio hujus interpretationis extent, nec in principio nec fine repeti debuerunt; & idcirco nos ea omittimus ut ſuperflua. Et ſic quidem in MS. Amerbachiano utrobique rectè omittuntur.

In Can. LXVIII.

Εἰ μή τι ἄρα πλέον. Legendum juxta MS. Amerbachianum εἰ μήτι ἄρα βιβλίων τῆς θείων γραφῶν. MS. Amerbachianus rectiùs legit, βιβλία τῆς θείων γραφῶν.

Επιμενετίοι εἰσί. In MS. noſtro Bodleiano hæc ſequuntur, Σημείωσαι τὸν παρόντα κανόνα, καὶ φύλαττε τοῦτον· καὶ ἐγὼ οὐκ ἠδυνήθην κωλύσαι τοὺς εἰσερχομένους κοσμικοὺς εἰς τὸ ἅγιον βῆμα τοῦ ὑπερεχόντος μετὰ ἀποπτικοῦ τῆς ὀδηγησίας, λέγοντας ἀρχῆθεν κρατῆσαι τῶν τοιούτων συνήθειαν, ὅτε τοῦ ἀνδρὸς οἶκον ἡ θεομισὴς, καὶ ἐν τοῖς τῶν σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ τοῖς ἐν τῇ χαλκῇ. Verùm hæc verba non ad præſentem ſed ſequentem canonem jure pertinent, tanquam nota videlicet marginalis. In manuſcripto Amerbachiano nullibi leguntur.

In Can. LXIX.

Ηνίκα ἂν βούληθεῖη παρελθεῖν ἀρχιερεύς δῶρα. Imperatoribus hîc conceditur etiam intra ſacrum altaris ſeptum ingredi, cùm dona Deo oblaturi ſunt, idque ex antiquâ traditione rectè quidem. Nam diu ante celebratum hoc Concilium iſtiuſmodi conſuetudo obtinuit: ut patet ex iſtis Theodoſii Junioris verbis in Actis Concilii Epheſini, *Nos, qui legitimis imperii armis ſemper circumdamur, quoſque ſine armatis & ſtipatoribus eſſe non convenit, Dei templum ingreſſuri foris arma relinquimus, & ipſum etiam diadema, regiæ majeſtatis inſigne, deponimus. & ſacra altaria munerum tantùm offerendorum cauſâ accedimus, quibus quoque oblatis ad extimum communeque atrium mox nos recipimus.* Sic etiam Theodoretus tradidit, ut Theodoſius D. Ambroſii admonitione pœnitentiâ ductus altare ingreſſus eſt, ut dona ſua ibi offerret; ſed diutius ibi manere à præſtantiſſimo eodem Patre non permiſſus eſt, ἐπειδὴ ἡ χωρὶς ἐπέτρεπε τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ τὸ δῶρα προσενεγκεῖν, ἀναγκὰς μὴ ἧττον ἀκυρῶσαι ἧττον ἀναγκαῖον ἐπέβη· προσενεγκὼν γὰρ, ὥσπερ εἰώθει, ἔνδον ἐδέησε τὰς κιγκλίδας μυηθῆναι. ἀλλὰ πάλιν ὁ μέγας Αμβρόσιος εἰς ἐπίγνωσιν, ἀλλ' ὀξυπαθήσας τῷ ἧττον τόπων διαφορᾷ. Theodoret. Hiſt. Eccl. l. 5. cap. 17. Et paulo poſt de eodem Conſtantinopoli offerente ait, τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ τὰ δῶρα προσενεγκὼν ὑπελείφθη. ibid. v. & Niceph. Calliſt. l. 12. cap. 41.

Εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον εἰσέρχονται. In codice Amerbachiano ſcribitur εἰσπλέουσι, quâ etiam voce hæc Balſamonis interpretatio in iſto codice deſinit; in noſtro autem Bodleiano non ſecus ac in editione Pariſienſi cætera leguntur, nimirum καὶ θυμιῶσι καὶ στρογγύζουσι μὴ τρισσεῖς, καθὼς οἱ Αρχιερεῖς. Poſt quæ verba hæc inſuper in MS. noſtro leguntur, Αλλὰ καὶ κατηχητικῶς διδάσκουσι τὸν λαὸν, ὅτε μόνοι οἱ ἐπαρχιῶται διδάσκειν ἔχουσιν. Δέγει γὰρ ἐν τῷ ιθ'. λόγῳ τῆς Ιουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας Φλαβίου Ιωσήπου, ὑπογραφὴν βασιλικὴν ἔχουσαν οὕτως, καὶ Τιβέριος Κλαύδιος Καῖσαρ σεβαστὸς Γερμανὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας ὕπατος χειροτονηθεὶς τὸ δεύτερον. *Sed & catechetice docent populum, quod penes ſolos Provinciales eſt Epiſcopos. Inveni autem in 19. libro Judaicæ antiquitatis, Flavii Joſephi, Imperialem ſubſcriptionem ſic ſe habentem, & Tiberius Claudius Cæſar Auguſtus Germanus Pontifex maximus Tribunitiæ poteſtatis Conſul ſecundo ordinatus.* Extant hæc verba in Joſeph. Jud. Antiq. lib. 19. cap. 4. Verùm hæc in nullo alio codice extant. Nec ſanè Balſamonis eſſe videntur; ſed ad marginem primò adſcripta, à Græculo quodam, non animadvertente Imperatores Romanos, Ethnicos præſertim, qualis fuit hic Tiberius Claudius, toto cœlo à Chriſtianis Epiſcopis diſtare, etiamſi Αρχιερεῖς appellentur, & χειροτονηθῆναι dicantur. Nam iſtarum duarum vocum cauſâ hæc verba citata videntur.

In Can. LXXI.

Επὶ θεάτρων ἀνάγνωθι. Legendum potiùs, cum Codice Amerbachiano, ἐπὶ θεάτρων ἐνάγνωθι.

Τελμήσαι, ἀφοριζέσθω. Inter hæc ultima canonis verba & Balſamonis ſcholia in codice noſtro Bodleiano hæc leguntur, Σημείωσαι τὸν παρόντα κανόνα, καὶ τὰ τῆς ἑρμηνείας αὐτῷ, ἐξ ὧν οἶμαι κωλύεσθαι τὰ φερόμενα ἐπὶ νοταρίων γινόμενα ἐν προόδοις τῶν ἁγίων νοταρίων, καὶ τὰ ἐν ταῖς ἐπιτροπείαις ταῖς γραμματικαῖς ἄνευ τῶν εὐχῶν. *Nota præſentem canonem, & quæ in interpretatione ejus ſcripta ſunt, ex quibus, ut opinor, prohibentur quæ à notariis fiunt in proceſſionibus feſti ſanctorum Notariorum, & quæ in adminiſtrationibus Grammaticis ſine precibus fiunt.* Præterquam autem, quòd hæc verba ſe Balſamonis non eſſe prodant, in nullo alio codice extant.

Ιπποδρομανοῦντας. Codex Amerbachianus rectiùs legit, ἱπποδρομανοῦντας.

In Can. LXXII.

Μὴ ὀξεῖναι ὀρθόδοξον. Harmenopulus in epitome canonum hunc cum Syn. Laod. can. 10. conjungit, & Scholiaſtes in eos hæc obſervat. Επὶ τοῦ πατριάρχου Θεοδοσίου βυκινάτωρ βασιλικὸς βαπτισθεὶς, πατριαρχικῇ γράμματι διεζύγη ὁ γυμνικὸς, μὴ πειθομένης τῷ ἀνδρὶ, πολλὰ φερομένου τὸ ἐὐσεβείας ἐλέσθαι· ὅπερ ἔστιν ἐναντίον τῷ κανόνι τούτῳ, *Sub Patriarchâ Theodoſio buccinator quidam Imperatorius baptizatus, per ſcripturam Patriarchicam ab uxore ſeparatus eſt, quæ marito non obtemperabat, multùm roganti, ut religionem amplecteretur: Id quod huic canoni contrarium eſt.* Harmen. epit. can. ſect. 5. tit. 2.

Ο ἢ ὑπὸ τοῦ ἡ πράσις. Codex Amerbachianus rectiùs legit, ἡ ἢ &c. ut & poſtea ἑλοῦσθαι, videlicet genere fœminino. Nam cùm de utroque conjuge hîc ſermo habeatur, neceſſe eſt ut altera ſit fœmina, de viro enim ante dictum eſt.

In Can. LXXIV.

Τας λεγομένας ἀγάπας. Chriſtiani primitivi poſt Euchariſtiam in Eccleſia celebratam, ſobrium quoddam convivium, mutuæ amicitiæ conſervandæ & inopum refocillandorum causâ, concelebrare ſoliti fuerunt; quas etiam ἀγάπας nuncupârunt; quarum Apoſtolus Judas meminiſſe videtur, in Epiſt. Catholicâ, v. 10. Meminit etiam Tertullianus, & ſic deſcribit, *Cœna noſtra de nomine rationem ſui oſtendit. Vocatur enim ἀγάπη, id quod dilectio penes Græcos eſt. Quantiſcunque ſumptibus conſtet, lucrum eſt pietatis nomine facere ſumptum,*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ſumptum; ſiquidem inopes quoque refrigerio iſto juvamus, non qua penes vos paraſiti affectant, ad gloriam famulandæ libertatis, ſub autoramento ventris inter contumelias ſaginandi; ſed qua penès Deum major eſt contemplatio mediocrium. Si honeſta cauſa eſt convivii, reliquum ordinem diſciplinæ de causâ æſtimate, quid ſit de religionis officio: nihil utilitatis nihil immodeſtiæ admittit. Non priùs diſcumbitur quàm oratio ad Deum præguſtetur; editur quantum eſurientes capiunt; bibitur quantum pudicis eſt utile; ita ſaturantur, ut qui meminerint etiam per noctem adorandum Deum ſibi eſſe; ita fabulantur, ut qui ſciant Dominum audire. Poſt aquam mannalem & lumina, ut quiſque de Scripturis ſanctis vel de proprio ingenio poteſt, provocatur in medium Deo canere; hinc probatur quomodo biberit. Æquè oratio convivium dirimit. Tert. Apol. cap. 39. Et S. Chryſoſtomus, Καὶ ἐπειδὴ σωφρονεῖν τὸς μὲν πένητας οὐ, τὸς δὲ πλουσίους, τὰ μὲν ἑαυτῆς ἡ χορηγία πάντα εἰς μέσον, κοινὰς δὲ ἐποιοῦντο τὰς τραπέζας ἐν ἡμέραις νενομισμέναις, ἃς οἶσθε, καὶ τὸ σωφρονεῖν ἀπερισπάστως μᾶλλον τὸ δεῖν μυστήριον κατανοεῖν ὅτι κοινὸν πάντες ἔσεσθαι ἐνομίζον, δεῖ μὲν πλουσίων φειδόμενον τὰ ἐδέσματα, δεῖ δὲ πενήτων καὶ ὑδὸν ἐγχέοντα· ὥσ' αὖθις καλυβίων καὶ κοινῆ πάντων ἐσωμάτων. ἀλλ' ὕστερον καὶ τοῦτο διεφθάρη τὸ ἔθος. Chryſ. in 1. Epiſt. ad Corinth. λογ. κζ'. pag. 417. edit. Savil. Ipſe etiam Plinius ſecundus haud obſcurè earum meminit, lib. 10. epiſt. 97. & D. Auguſtinus contra Fauſtum lib. 20. Synodus Gangrenſis in eos, qui Agapas contemnunt, anathema pronunciavit. Εἴπε κατακρίνειν δεῖ ἐκ πίστεως ἀγάπης ποιοῦντας, καὶ διὰ τιμὴν τῆς κυρίας συγκαλύπτειν τὰς ἀδελφὰς, καὶ μὴ ἐθέλειν κοινωνεῖν ταῖς κλίσεσι, διὰ τὸ ἐξαστελίζειν τὸ γινόμενον, ἀνάθεμα ἔστω. Syn. Gang. can. 11. Et quidem eas olim etiam in ipſis Eccleſiis celebratas fuiſſe, ex præſenti & Syn. Laod. can. 28. patet, quibus illud prohibetur. Non opus eſt autem ut illud prohiberetur quod nunquam factum fuit. Vide etiam Joannis Citri Epiſcopi reſponſa ad Conſtantinum Cabaſilum, in Jur. Gr. Rom. l. 5. pag. 326.

Καὶ ἀκούσεται τρικλείνου. Scholiaſtes Harmenopuli, Ἀκούσεται τρικλείνου μεγάλας λέγει, κατὰ Λατίνους. *Accubita* vocat *ſtratus ſive toralia magna, juxta Latinos*, Harmen. epit. can. ſect. 5. tit. 2. Vide Balſamonis de hâc voce ſcholia, quæ etiam Joannes Citri Epiſcopus loco paulo ante citato verbatim excripſit.

In Can. LXXV.

Ἐδείξε λόγον. Poſt hæc verba, & ante Balſamonis Scholia, in codice noſtro Bodleiano hæc interſeruntur, Σημείωσαι τὰ περίττα κανόνα κωλύοντα τὰς θυμελικὰς Ψαλμωδίας, καὶ τὰ λεγόμενα διπλάσματα, καὶ θαύμασον πῶς ἀνεκδύς γέγονε ἢ τόπου κατηφείνοις, *Nota præſentem canonem, ſcenicas Pſalmodias, & quæ diplaſmata dicuntur, vetantem; & mirare ut impudenter neglectui habetur.* Hæc autem è margine in textum tranſcripta videntur.

Ἀνάγνωθι καὶ τὰ ἐν Καρθαγένῃ. Hæc uſque ad finem hujus interpretationis in codice Amerbachiano deſiderantur. Extant autem in editione Pariſienſi, ſed aliter lecta quàm hîc è MS. Bodleiano edita; his nimirum verbis, Ἀνάγνωθι τὰ ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανόνα ρν'. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γεγραμμένα. ὁσαύτως ἀνάγνωθι καὶ τὰ παυηγυρικὸν λόγον τὸν ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τὰ γεγραμμένα εἰς τὸν ἑρμηνείαν τοῦ σεραφικοῦ ῥητοῦ τοῦ λέγοντος, εἶδον τὸν κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου. καλύει γὰρ τὰς θυμελικὰς Ψαλμωδίας καὶ τὰς ὀρχήσεις ὅσ' χειροτονημένους, καὶ τὰς ἐκστατικὰς ἐκκοπίσεις. Hîc autem omittitur oratio ejus in Seraphim, quæ extat in quinto D. Chryſoſtomi operum tomo, pag. 155. edit. Savil.

In Can. LXXVI.

Πλημμελήματα, ἀφορίζεσθαι. Inter hæc ultima canonis verba & Balſamonis interpretationem nota quædam marginalis in MS. noſtro Bodleiano interponitur, quæ ſic ſe habet, Σημείωσαι τὰ περίττα οὗ. κανόνα, καὶ τὴν ἑρμηνείαν αὐτῆς, καὶ ζήτει τὰ διόρθωσιν ὅτι ἐν ταῖς μυρεψίοις τὰ μεγάλης ἐκκλησίας τελουμένων, καὶ ἐν τῷ τῶν σεραφικῶν ἀσελγολαίῳ· καὶ ἔστι τόπου ἐνδύτερος. ὡσαύτως καὶ ὅτι ἀπερχομένων ἐν ταῖς ἐπουδήποτε τελεταῖς καὶ πανηγύρεσι, χρέων σχεσμάτων καὶ ἀστοληψιῶν· μεγάλης γὰρ εἰσὶ κατακρίσεως οἱ τοῦτο ἄξιοι. φησὶ γὰρ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς αὐτῆς τοῦτο, ὁ μὲν ἐπειδὴ ἕτερος σχολαζόντως παρέδωκεν τὴν κεκραμένην σωφροσύνην ὅτι δεῖ ἀγῶνι, καὶ αὐτὸ τὸ σφοδρὸν φεύγειν, τόν τε κωμὸν καὶ τὸ τόπον πανηγύρεως ἀγορὰν καὶ πανήγυριν καὶ ἐμπορίαν. Ex eo autem, quòd non ſolùm canon, ſed & ipſa Balſamonis interpretatio hîc notetur, palam eſt hæc verba ad Balſamonis textum nequicquam pertinere; ac proinde in aliis omnibus codicibus, quos videre contigit, rectiùs omittuntur.

Ἀπό τε τῶν Λυχνιστῶν. Sic dictus eſt locus quidam Conſtantinopoli, ubi opſonia vendebant. Codinus ἐπονόμασε τὸ τόπον λυχνιστῶνα, σφόδρα γυναικῶν λαμπόντων ἤγουν ἀφροπόλεων. Cod. de orig. Conſtantinop. Propè fuit magnam Eccleſiam, ut non ſolum ex hoc Balſamonis loco, ſed & ex Nicetâ Choniatâ conſtat, dicente, ἐκεῖ ἔσω τοῦ ἱεροῦ εἰκίας τὰ Λυχνιστῶνα συνῆπτεντο, ἔνθα δὴ ὑπ' αὐτῶν ἀπεβράζησαν. Et paulo poſt, τίλος δὲ πᾶς πάντοθεν βδλλουσι ἐκ τῶν νεῶν πιζόμενοι, ἀρίσαντες τὰ τῶν Λυχνιστῶν αὐλαίας, καὶ ἐκεῖσε τὸ σφόδρα. Nic. Choniat. in Alexio Man. Comn. fil.

In Can. LXXVII.

Ἐν βαλανείῳ μὴ γυναικῶν λούεσθαι. Olim Balnea utrique ſexui communi extructa ſunt. Epiphanius enim de Thermis Gadarenſibus ait, Ἀνδρόγυνα γὰρ ἐκεῖσε λόγεται. *Viri illic cum mulieribus promiſcuè ſe lavare ſolent.* Epiph. hær. 30. num. 7. Hoc enim vox iſta ἀνδρόγυνα ſignificat; quo ſenſu uſurpatur & ab autore Conſtitutionum Apoſtolicarum, dicente, ἀνδρόγυνον γυνὴ πρὸς μὲ λούσθαι. Conſtit. Apoſt. l. 1. c. 9. Et hujuſmodi propterea balnea in Anthologiâ Epigrammatum ἀνδρόγυνα λουτρὰ vocantur. Horum meminit Clemens Alexandrinus, Κοινὰ δὲ ἀνίσχυσι ἀνδράσιν ὁμοῦ καὶ γυναιξὶ τὰ βαλανεῖα, κρύπτεσθαι δεῖ τὴν ἀκρασίαν ἀπολούοντας. Clem. Alex. Pædag. l. 3. cap. 5. Adrianus ea primus Romæ ſuſtulit, lavacra pro ſexibus ſeparatim extruens; ut Ælius Spartianus in vitâ ejus teſtatur. Poſtea etiam Alexander *Balnea miſta Romæ exhiberi prohibuit, quòd quidem jam antea prohibitum Heliogabulus fieri permiſerat*; ut ait Lampridius. Imo quidem antiqua Romæ conſuetudo obtinuit, ut nec filii cum parentibus promiſcuè lavarentur. Cicero, *Noſtro quidem more cum parentibus puberes filii, cum ſoceris generi non lavantur.* Cic. de offic. l. 1. D. Ambroſius, *Ex quo mos vetus & in urbe Româ & in pleriſque civitatibus fuit, ut filii cum parentibus puberes, vel generi non lavarent.* Ambroſ. offic. l. 1. c. 18. Verùm Cypriani temporibus inter ipſos etiam Chriſtianos ἀνδρόγυνα λουτρὰ promiſcua balnea, ut ipſe vocat, in uſu erant, in quas etiam ille his verbis invehitur. *Quid verò, quæ promiſcuas balneas adeunt, quæ oculis ad libidinem curioſis, pudori ac pudicitiæ corpora dicata proſtituunt, quæ cùm viros atque à viris nudè vident turpiter & videntur, nonne ipſa illecebram vitiis præſtant? nonne ad corruptelam & injuriam ſuam deſideria præſentium ſollicitant & invitant?* Cyprian. de diſcipl. & hab. virgin. Imo quidem eò res tandem aliquando proceſſit, ut ipſi etiam Clerici cum mulieribus ſe lavare non erubuerint, nec aliter quàm ſeveris canonum ſanctionibus à tam immani ſcelere coerceri potuerint. Quo factum eſt, ut à Concilio Laodiceno primò prohibitum fuit, can. 30. & cùm nihilominus à nonnullis perpetratum fuerit, Patres Trullani in præſenti canone non modo iſtam Laodicenam ſanctionem renovant, ſed condignas etiam pœnas delinquentibus decernunt; Clericis nimirum depoſitionem, & excommunicationem Laicis. Nec omittendum eſt, ex lege civili hoc viro cuivis juſtam uxoris repudiandæ cauſam præbere, ſi ea cum aliis viris lavetur, *Inter culpas autem viri & uxoris conſtitutionibus enumeratas, & has adjicimus, ſi fortè uxor ſuâ ope & induſtriâ obortum fecerit, vel ita luxuriosa eſt, ut commune lavacrum cum viris libidinis cauſâ habere audeat.* ſect. 2. l. 11. c. de Repudiis. vide etiam Juſtiniani Novel. 22. cap. 16.

Εἰ ἡ λαικὸς ἀφορίζεσθω. In codice noſtro Bodleiano poſt hæc ultima canonis verba habes, Σημείωσαι τὰ περίττα κανόνα ἀφορίζοντα τὸς μὴ γυναικῶν λαμπόντας, καὶ εὔξαι διορθωθῆναι τὸς τότε καταφρονοῦντας, καὶ μᾶλλον τὸς εὐχῆς τὰ ἡμέρας ἀδιαφόρως λουομένους τῶν γυναικῶν αὐτῶν. Sed etiamſi hæc in ipſo textu ſcribantur, è margine tamen illuc irrepſiſſe primo intuitu patet: unde etiam in reliquis codicibus MSS. non leguntur.

Ἰστέον ὅτι ἐπιλάζονται. In codicibus impreſſis, item Ætonienſi & Amerbachiano MSS. hæc ultima ſunt hujus interpretationis verba; ſed in Bodleiano noſtro hæc ſequuntur. Σημείωσαι τὰ περιττὸν ἑρμηνέαν διδάσκουσαν τίνες δεῖ κληρικῶν δὲ ἐγκρατῶν ὁμιλεῖν, καὶ τίνες σωματικὸν ὄγκον ἀποτινάσσεται· ἀμφιβάλλεται γάρ. Hanc autem notam eſſe marginalem, & ad Balſamonis interpretationem non pertinere, ex ipſis verbis palam eſt; utpote quibus interpretatio iſta diſertè indigitatur & notatur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

In Can. LXXIX.

Σεμέλην ἔφοντες, καὶ παῖτες ἀλλήλοις μεταδιδόντες. Similem ferè B. Virginis adorandæ rationem à mulierculis quibusdam olim ufitatam Epiphanius tradidit, dicens, πρὸς γὰρ γυναῖκας κούφοις τινὰ κοσμοῦσι, ἅπερ ἐστὶν πτερύγων, ἀποδιδόασι ἐπ' αὐτὸν ὑπόπτερον ἐν ἡμέρᾳ τινὶ φανερᾷ τῷ ἔτους, ἐν ἡμέραις τισὶν ἄρτον προτιθέασι, καὶ ἀναφέρουσιν εἰς ὄνομα τῆς Μαρίας· αἱ πᾶσι τῆς ἀπὸ τοῦ ἄρτου μεταλαμβάνουσιν. Epiph. hær. 79. num. 1. & poftea, ἅπερ γὰρ, ὡς αὐτῇ προσκυνοῦσαι τὴν Μαρίαν, αὐτῇ προσφέρουσι τὴν κολλυρίδα αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν γυναῖκες. ib. num. 9. Sed obfervatu digna funt doctiffimi Patris verba mox fequentia. ἡ Μαρία ἐν τιμῇ, ὁ κύριος προσκυνείσθω, *Maria in honore fit, Dominus adoretur.* vel, ut paulo antè dixerat, ἐν τιμῇ ἔστω Μαρία, ὁ δὲ πατὴρ καὶ ὑὸς καὶ ἅγιον πνεῦμα προσκυνείσθω. τὴν Μαρίαν μηδεὶς προσκυνείτω. ib. num. 7. cujus fententiæ hanc rationem, validiffimam fanè, reddit, ναὶ μὴν ἅγιον ἦν τὸ σῶμα τῆς Μαρίας, ἀλλ' οὐ μὴν θεός. ναὶ δὴ παρθένος ἦν ἡ Παρθένος, καὶ τετιμημένη, ἀλλ' οὐκ εἰς προσκύνησιν ἡμῖν δοθεῖσα, ἀλλὰ προσκυνοῦσα τὸν ἐξ αὐτῆς σαρκὶ γεγεννημένον. ibid. num. 4. vide eum ibidem contra beatæ Virginis adorationem fusè doctéque differentem.

In Can. LXXXI.

Ἓν τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ. τρισάγιος is appellatur hymnus, quo vox ἅγιος ter repetitur, his verbis, Ἅγιος ὁ Θεὸς, ἅγιος Ἰσχυρὸς, ἅγιος Ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. Quem quidem hymnum Græci multis retrò feculis, vel de lecto furgentes, vel Deo adorando fe accingentes, vel mentes fuas ad fuperna & cœleftia attollere volentes, recitare confueti funt; quo etiam fingulas in facrofanctâ Trinitate perfonas adorant. Nam Ἅγιος ὁ Θεὸς ad Deum Patrem, Ἅγιος Ἰσχυρὸς ad Deum Filium, & Ἅγιος Ἀθάνατος ad Deum Spiritum fanctum refertur: ut docet Joannes Damafcenus, Ἅγιος ὁ θεὸς καὶ πατὴρ, ὅλῳ τῷ θεῷ ὁ υἱὸς καὶ θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· Ἅγιος ἰσχυρὸς, ὁ υἱὸς ὁ ἐνυπόστατος θεοῦ δύναμις· Ἅγιος ἀθάνατος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ζωοποιόν. Damafcen. epift. de Trifagio. Et alibi fufiùs, Ἡμεῖς πιστόν, Ἅγιος ὁ Θεὸς, ὅτι τὸν παῖδα ἐκλαμβάνομεν, ἐκ ὠσπερ μόνην τὴν τοῦ θεότητος ἀφορίζοντες ὄνομα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐν θεὸν εἰδότες, καὶ τὸ πνεῦμα, τὸ ἅγιον· καὶ τὸ, Ἅγιος ἰσχυρὸς, ὅτι τὸν υἱὸν πάθημον, ἐκ ἔξω τὸ ἀθανασίας πάντες τὸ πατρὸς καὶ τὸ υἱοῦ, ἀλλ' ἐφ' ἑκάστης ὑπὸ ὑποστάσεως ἁγίαν πίστιν θεωρήσαντες καὶ ὅλῃ τῇ ψυχῇ προσκυνήσαντες. Id. de orthod. fid. l. 3. cap. 10.

Πέτρος ὁ Κνηφεύς. Petrum Fullonem verba ifta, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, Trifagio inferuiffe, ut legeretur, Ἅγιος ὁ Θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ἐλέησον ἡμᾶς, cum Balfamone plures alii confentiunt. Damafcenus, Ἐντεῦθεν καὶ τίνα ἐν τῷ τρισαγίῳ προσθήκην ὑπὸ τῆς ματαιόφρονος Πέτρου τοῦ Κναφέως γεγενημένην βλάσφημον ἐκζητήσωμεν, ὡς τέτρητον παρεισαγούσαν φράσιν, καὶ ἀνὰ μέσον τιθεῖσαν τὸ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τὸ τῶν παθῶν ἐνυπόστατον λώβημα, καὶ ἀνὰ μέσον τὸ ἐσταυρωμένον, ὡς ἄλλον ὄντα παρὰ τὸ ἰσχυρόν. Damaf. de orthod. fid. l. 3. c. 10. Felix Papa, Πέτρος ὁ φρενίτικος ἐκεῖνος τὸν διάβολον, ὁ ἀναξίως εἰσπηδήσας τῇ Ἀντιοχέων ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ, καὶ μιάνας τὸ τῆς ἀρχιεροσύνης θεῖον Ἰγνατίου τοῦ μάρτυρος, τὸ τρισάγιον λιτὴν τοιοῦτον βλησθείς, διὰ τοῦ λέγειν ἐν αὐτῷ ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, μυρία ἄτοπα εἰργάσατο. Fel. epift. ad Zenon. apud Gennad. de primatu Papæ, cap. 5. Harmenopulus de fectis, οἱ περὶ Πέτρον τὸν Κναφέα τὸ τρισαγίῳ προσθήκην τινὰ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, παρεπῶ τὸν ἀπιθῆ πεποιῶσθαι θεόπτα. Harmenop. de fect. 10. Alii autem aliter fentiunt, nimirum Anaftafium Imperatorem hæc verba Trifagio addidiffe. Evagrius enim de eo loquens ait, Ἀνὰ δὲ τὴν Βυζάντιον προδοσίαν τῆς βασιλίδος, ἐν τῷ τρισαγίῳ βλησθέντος παύσασθαι τὸ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, μικρὸν ἔμπροσθεν γέγονε. Evagr. Hift. Eccleſ. l. 3. cap. 44. Et Victor Tununenſis in Chronico, *Probo v. c. Cof. Anaftafii Imperatoris præcepto Plato civitatis præfectus & Maximus pulpitum Eccleſiæ ſancti Theodori aſcendentes, & hymno, quem Græci Trifagion dicunt, τὸ σταυρωθὲν δι' ἡμᾶς noviter apponentes, dum per forum Conſtantini id pſallentes ad majorem Eccleſiam pergunt, nubes ex improviſo cinerem ſuper eos pro pluviâ emiſerunt, totamque civitatem atque Provinciam contexerunt.* Videſis quæ de hoc additamento ad Trifagium Ephraim Theopolitanus conſcripſit apud Photium in Biblioth. cod. 228.

Εὕρηται δὲ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ. Sanè hæc hiſtoria de Triſagio à Theophane refertur, his verbis, Ἐπὶ τύπου τοῦ ἐν ἁγίοις Πρόκλου σεισμοὶ γεγόνασι μεγάλοι ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει ὀλίγοις πρὸ τούτων μησὶν, ὥστε φοβηθέντας τοὺς Βυζαντίους ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ λεγομένῳ κάμπῳ, καὶ ὅσαι προσκαρτερούσης μετὰ τοῦ ὁσιωτάτου ἐν τοῖς λιτοῖς, κλαίοντας πρὸς τὸν Θεὸν, ἐν μιᾷ ἓν ἡμέρᾳ κυμαινομένης τῆς γῆς, καὶ πάντας τοῦ λαοῦ κράζοντος τὸ, κύριε ἐλέησον, ἐκπεπῶς, ὡς ἄρτι πρῶτον ἄφνω, πάντων ὁρώντων, σωθῆναι ὑπὸ θείας δυνάμεως ἀρξάμενα πνεῦμα νεφέλιον εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἀκοῦσαι θείας φωνῆς παρεγγύσης αὐτὸν ἀναστῆσαι τὸν ὁσιώτατον καὶ τὸν λαὸν λιτανεύειν ὕστερον, ἀγιος ὁ θεὸς, Ἅγιος ἰσχυρὸς, Ἅγιος ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς, μικρὸν ὕστερον σεισθέντας. Ὁ δὲ ἐν ἁγίοις Πρόκλος, πρὸ τριῶν ἡμερῶν τὸν ἀφανισμὸν, ἐπιστῆσαι τὸν λαὸν ᾄδειν ὕστερον, καὶ εὐθέως ἀπῆχε ὁ σεισμός. Theoph. in Chronico. Idem etiam ab Eccleſiaſticis hiſtoriis traditum obſervat Damaſcenus, φασὶ μὲν οὖν καὶ οἱ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν συγγράψαντες, ὅτι λιτανεύοντος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει λαοῦ, διά τινα ἀπειλὴν ἀπειλεῖν ὀφεῖλε Πρόκλος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου γεγενημένος, σωίζει ἀφανισθῆναι παιδίον ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ ὕστερον μυηθῆναι τὸν ἀγγελικῆς πρὸς διδασκαλίας τῆς ἱστορίας ὕμνον, ἅγιος ὁ θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς· καὶ αὖθις ὑποφθέντος τοῦ παιδὸς, καὶ τὸ μυηθὲν ἀπαγγείλαντος, ἅπαν τὸ ὕμνον ἅπαν τὸ πλῆθος, καὶ ὕστερον κατέστησε τὸν ἀπειλόν. Damaſc. de orthod. fide l. 3. cap. 10. Quinetiam Golfridus Viterbienſis, Cedrenus, Codinus, Marianus Scotus, Landulphus Sagax, aliique hanc hiſtoriam tradiderunt. Quibus etiam adjungatur Ariſtenus in præſentem canonem: qui tamen dicit puerum audiiſſe, iſta verba, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, Triſagio non addenda eſſe, eo nimirum quòd in hymno, quem puer audiiſſe dicitur, iſta verba non inſerta erant.

Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς ἐληρώδει. Ariſtenus hîc Paulum cum Petro confundere videtur. Neque enim Paulus Samoſatenus, ſed Petrus Fullo, ſic delirâſſe perhibetur.

In Can. LXXXII.

Ἓν τοῖς ἁγίοις κανόσι. Hic canon in Actis Concilii Nicæni ſecundi citatur, ut octogeſimus ſecundus ſextæ œcumenicæ Synodi, & ſiquidem nonnulli dubitabant, utrum à ſextâ iſtâ Synodo editus fuerit, necne, Tarafius Patriarcha Conſtantinopolitanus dicebat, Τινὲς ἀγνοοῦντες τοὺς τῶν κανόνας τούτους σκανδαλίζοντας, φάσκοντες ἄρχειν τῆς ἕκτης συνόδου εἶναι; γινωσκέτωσαν ἅπαντες οἱ πιστοὶ, ὡς ὅτι ἡ ἁγία μεγάλη ἕκτη σύνοδος ὅτε Κωνσταντῖνος συνεκρότησε καὶ ὅλῃ μίαν λειτουργίαν καὶ ὄλλησιν ὅτε Χριστῷ, οἵ τινες τὸν αἱρετικὸν ἀνεθεμάτισαν, καὶ τὴν ὀρθόδοξον διατηρήσαντες πίστιν εἰκόνι ἀνεχώρησαν, καὶ τὸ πεσαρεσκαιδέκατον ἔτος Κωνσταντίνου. μὴ γοῦν τόλμαν ἢ πίνει τινὶ οἱ αὐτοὶ πατέρες συναθροισθέντες ὅτε Ἰουστινιανοῦ τοῦ Κωνσταντίνου τοὺς προδιλωμένους κανόνας ἐκτιθείσης, καὶ μηδεὶς ἀμφισβαλλέτω περὶ αὐτῆς. οἱ γὰρ ὑπογεγράφαντες ὅτε Κωνσταντίνου, οἱ αὐτοὶ καὶ ὅτε Ἰουστινιανοῦ τῆς περίσης χάριτος ὑπέκρυψαν, ὡς ὅλον καθέστηκε ἐν τῇ αὐτῇ ἰδιοχείρου ἀπομιμήσεως ὁμοιότητος· ἔδει γὰρ αὐτοὺς συνόδου οἰκουμενικὴν ὑποφήναντας καὶ κανόνας ἐκκλησιαστικοὺς ἐκθέσθαι. Act. Syn. Nic. 2. act. 4. pag. 555. ed. Colon. an. 1618. His à Tarafio dictis nemo contradicebat. Unde palàm conficitur, præſens Concilium tunc temporis pro œcumenico habitum fuiſſe, idque non à Tarafio ſolo, ſed ab univerſâ iſtâ Synodo Nicææ ſecundo habitâ. Quod quidem inſigne eſt argumentum pro univerſali ejus autoritate.

Δακτυλοδεικνύμενον. Codex Amerbachianus & Ætonienſis rectiùs legunt δακτυλοδεικτούμενον.

Τῷ χάριν καὶ τὴν ἀλήθειαν. In Henrici II. & Gallandi J. C. codicibus locus hic ſic legitur, σεσημαῖνθαι δὲ τὴν χάριν καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἤγουν αὐτὰ τὰ σεσήμανται, τὰ διὰ τῆς συμβόλων τυποῦσθαι καὶ δηλοῦσθαι, *Sed gratiam & veritatem, hoc eſt, res ipſas, quæ ſignis exprimuntur & declarantur, longè pluris facienda eſſe judicamus.* Sed in Codice Amerbachiano lectus eſt, ut à nobis editus.

In Can. LXXXIV.

Τοῖς νηπίοις τῶν πατέρων ὑποιοῖς. Hoc, nimirum ut infantes, de quibus dubitatur, an baptizati fuerint, ab Eccleſiâ Catholicâ baptizentur, à Patribus Africanis ante decretum fuit, Syn. Carthaginenſis canone 75. cujus ipſa etiam verba hîc repetuntur: ut indubium ſit eos eſſe Patres, qui hîc commemorantur. Idem poſtea à Gregorio IX. in decretalibus conſtitutum eſt, *De quibus dubium eſt, an baptizati*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

zati fuerint, baptizentur his verbis præmissis, Si baptizatus es non te baptizo; sed si non baptizatus es, ego te baptizo, &c. Decret. Greg. l. 3. tit. 42. c. 2.

Λέγοντες καὶ ὧδε ταῦτα. In Codice Amerbachiano legitur, λέγοντες ὧδε αὐτά. In Syn. Carth. can. 75. unde hic transcribitur, λέγοντες καὶ ὧδε αὐτά. In editione Parisiensi λέγοντα scribitur.

Εἰ μὴ τι αὐτοὶ ἐκεῖνοι. Hæc verba usque ad βαπτίζονται in MS. Bodleiano desiderantur, sed in aliis omnibus leguntur, & sensui necessaria sunt; ac proin ea retinuimus.

Κατὰ τὴ κυείαν φωνήν. Etiam hæc usque ad τὴ βασιλείαν τῶν οὐρανῶν inclusivè in MS. Bodleiano non leguntur: sed nihilominus ea, quia in aliis codicibus lecta, omittere noluimus, ne locus mutilus videretur.

In Can. LXXXV.

Τοὺς ἱερολογυμένους. In Codice Amerbachiano legitur τὸς ἱερολογουμένους. Quomodo etiam in margine ad eundem codicem legitur his verbis, πεφροὶ μὲ ἐλλιπερεῦδαι διορίζομένη τὸς ἱερολογουμένους δούλους.

Εαυτὸς ἀνιερώσωσι. In editione Parisiensi lacuna hoc loco relinquitur, quam nos ex MS. Bodleiano sic supplevimus; cui etiam Amerbachianus adstipulatur.

Ἀλλὰ κᾶν τοῖς πλησίοις διορισθέντες κατισχυθῆναι. Hæc verba in editione Parisiensi omittuntur: at non modo in Codice nostro Bodleiano, sed etiam in Amerbachiano & Tiliano leguntur; & ex præcedentibus verbis, ὁ μόνον ὀφείλει, necessariò ea legenda esse constat.

In Can. LXXXVII.

Τοῦτον ἐκ ἐστιμωδέστερον. Hæc verba in Codice Amerbachiano desiderantur: at non tantum in MS. Bodleiano, sed & in Tiliano & editione Parisiensi leguntur.

Ἀλλὰ φάκτῳ θεωρίσιος. In editione Parisiensi hoc in loco lacuna est: legitur enim, Ἀλλὰ φα * θεωρίσιος. Veram lectionem nos ex MS. Bodleiano restituimus, cui etiam suffragatur Amerbachianus, necnon Tilianus; nam Gentianus Hervetus vertit, *sed facto voluntatis*. Et quidem vox φάκτον *factum* non solùm apud Jurisconsultos Græcos sæpè occurrit, sed & ab ipso Balsamone in responsis ad Marcum Alexandrinum usurpatur, dicente, ὁ ὑβὸ φάκτον ἀγνοήσας, οὐθὲν ἂν καὶ ὅλον, ἀξιοῦται καὶ νόμους συγγνώμης. Bals. resp. ad Marci interrog. 62. In veteribus Glossis verborum juris dicitur, φάκτον, ἔργον. Item φάκτον, πίστις ἢ ἀρίθμησις ἢ θεώρημα. Itidem, φάκτον, ἀρίθμησις καὶ θεώρησις: necnon φάκτον ἔστι τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸ ἐ ὑποθέσεως ἀντίλημμα, καὶ ἡ τῆς πίστεως ἀπόδειξις ζήτησις.

In Can. LXXXIX.

Τας τῆ σωτηρίε πάθης ἡμέρας. Ita vocantur dies hebdomadis, quæ Paschalem celebritatem proximæ præcedit, propterea quòd Christus in eâ passus est; unde & tota hebdomas, τῆ σωτηρίε πάθη ἑβδομάδ, nonnunquam audit. Subinde etiam hi dies ἡμέραι τῆ τῶ Χριςῶ παθημάτων, & aliquando simpliciter σαρακοσταὶ appellantur. Hæc etiam eadem est, quæ μεγάλη ἑβδομάς *Magna Hebdomas* Græcis nuncupatur: rationem Chrysostomus reddit, dicens, Διὰ καὶ μεγάλου κεφαλαίου αὐτήν, ἵνα ἐπιδὴ μᾶζον ἔχωσι μέρος τῆ ἄλλων ἁπάντων αἱ πάντες ἡμέραι, (καὶ γὰρ εἰσὶν ἕπτα μᾶζες) ἐδὲ ἐπιδὴ πλείους τῶν ἑξήκοντα, (καὶ γὰρ ἔστι τῶν ἄλλων εἴκοσι) ἀλλ' ἐπιδὴ μεγάλα ἡμῖν γέγονεν ἐν αὐτῇ τῆ διαπόντου κατορθώματα. Καὶ γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ ἑβδομάδι τῇ μεγάλῃ ὁ χοϊκὸς τῶ διαβόλου κατελύθη τυραννὶς, ὁ θάνατος ἐσβέσθη, ὁ ἅδης ἐδήθη, τὰ σκῦλα αὐτῶ διηρπάγη, ἁμαρτία ἀνηρέθη, ὁ κατάρα κατελύθη, ὁ φραγμὸς ἀνεῴχθη, ὁ ἀρχαῖος βάσιμος γέγονεν, ἀνθρωποι ἀγγέλοις ἀνεμίγησαν, τὰ μυσαττόμενα τῆ φαγμῶ ἤρθη, τὰ δρίσιμον ἀπεκρύβη, ὁ τ' οὐρανὸς θεῖος εὐρωστοῦντο τὰ ἄνω καὶ τὰ ὑπὸ τὴν γῆν. διὰ τῦτο μεγάλη καλεῖται ἑβδομάς. Chrysost. homil. εἰς τὸν μεγάλου ἑβδομάδα. tom. 5. pag. 541. ed. Savil. Hinc singulæ etiam hujus hebdomadis feriæ μεγάλαι dicuntur: ut μεγάλη δευτέρα, μεγάλη τρίτη, μεγάλη ἕκτη. & τὸ μέγα σάββατον. De quo Chrysostomus proximè post verba ante citata ait, Καὶ αὖτη κεφάλαιον τῶν λοιπῶν ἑβδομάδων, ὥσπερ πάσης κεφαλὴ τὸ σάββατον τὸ μέγα. Chrys. ibid. In Constitutionibus dictis Apostolicis totâ hâc hebdomade, ut & sequenti, feriari præcipitur, πᾶν μεγάλου ἑβδομάδι πᾶσαν καὶ ἡ μετ' αὐτὸν ἀργεῖσθαι οἱ δοῦλοι, ὅτι ἡ μὲν πάσχουσι ἦν, ἡ δ' ἀνάστασις. Const. Apost. l. 8. cap. 33. Quod etiam à Constantino magno decretum dicitur, nimirum ἀφορίσας ἔτι πᾶν τῶ σωτηρίε πάθης ἑβδομάδα καὶ τῆς διακοσιοστῆς. Præsenti autem canone cautum est, ut tota hæc magna hebdomas, sive omnes τῶ σωτηρίε πάθης dies, jejunio & precibus peragantur, usque ad mediam noctem magni Sabbati: adeo ut qui magnum hoc jejunium ante præscriptum illud tempus solverit, præsentem canonem violabit.

Δανειστάμενον κατακάλλοντα. In Codice Amerbachiano rectius legitur κατακαλοῦντα.

In Can. XCIII.

Ἡ ἀπεχθέσα τῶ ἀνδρός. De uxoribus, de quibus hîc agitur, quarum viri non apparent, Episcopus quidam Bellæ ad Manuelem Patriarcham hanc quæstionem movit, πῶς ἔχει οἰκείων γυναικῶν ἀποχωρήσαντες διὰ μῖσος ἢ ἄλλο ὁτιανδήποτε αἰτίαν, καὶ ἐν ἀλλοτρίᾳ διάγοντες, ἀφανεῖς ὄντες οἱ γυναῖκες ἔχουσι τοιούτων ὄντι πότερον ἢ καὶ πλείονα ἔτη, ἔχει ἀνδρῶν αὐτῶν ἀνεπιτρόπων ὄντων, καὶ ἀδύνατον πῶ ἄρα διάγειν. εἰ δῶ τίνων ἀνδρῶν ἐντέρεις πῶτος συζεύγνυσθαι; ad quam quæstionem Manuel sic respondit, Οἱ ἀπὸ τῆ οἰκείων ἀποχωρήσαντες γυναικῶν ἄνδρες εἰ ὁτιανδήποτε αἰτίαν, καὶ ἐν ἀλλοτρίᾳ διάγοντες, ἀτοπώτατόν εἶναι δόξει, εἰ ἀνεπιτρόπους ἔχουσι, καὶ ἀφεῖς τὰς οἰκείας γυναῖκας ἀ σφαιρωῦνται πάλιν ποσῶσι. εἰ δ' ἄδηλοι εἰσὶν, καὶ ἀφίξει καὶ ἔρημα τούτων ἐξ ἀποστολῆς τῆ γυναικῶν αὐτῆ, καὶ πιστοποίᾳ παρῶλθεν, ἐξέστω ἀφανεῖς οἱ ἄνδρες τότον ἐμμένοντα, ἀνχμάλωτοι τυχὸν γεγονότες, ἢ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ἀφανισθέντες, τῆ τοιούτων αἱ γυναῖκες ἀκωλύτως καὶ τὸ ἀναγραφῶσι νόμον συναφθῆναι ἀνδράσι. αἱ δ' ἄλλαι, ὧν οἱ ἄνδρες ἔτι ἄδηλοι, τοὺς οἰκείους ἄνδρας ζητήσουσι. Man. resp. in Jur. Gr. Rom. l. 3. pag. 338. 339.

Οὐδὲ γὰρ ἔχουσι ἀφέσεων. Hæc verba, usque ad διανάστα αὐτῆ, MS. Bodleiano accepta referimus. Nam in editione Parisiensi desiderantur: sed in Amerbachiano aliisque MSS. leguntur.

In Can. XCV.

Τοῖς ἀριθμήσασι τῆ ἑβδομήξει. In annotationibus ad septimum secundæ Oecumenicæ Synodi Constantinopoli celebratæ canonem pluribus ostendimus, istum canonem ei Synodo falsò adscriptum esse. Prima autem & longè maxima pars istius canonis hîc verbatim repetitur; nullâ tamen insertâ ejus Synodi mentione. Unde conjecimus istum canonem, velut à secundâ œcumenicâ Synodo constitutum, præsenti Concilio incognitum fuisse. Præterea ex universo ejus contextu observavimus, istum canonem Epistolam potius quàm decretum aliquod Synodale esse; quippe quo nihil constituitur, sed tantum antiqua quædam consuetudo in hæreticis recipiendis recitatur. Conjecturam ex eo verisimiliorem fecimus, quòd eadem verba, quæ ibi & hîc usurpantur, in epistolâ quâdam ad Martyrium Antiochenum Constantinopoli scriptâ habeatur, quæ ex Jacobi Arnachani τῶ μακρείνου MSS. exscripta nobiscum communicata fuit. Ad majorem istius rei elucidationem hîc observare liceat, quòd tunc me latuit, hanc ipsam Epistolam à Joanne Leunclavio in Juris Græco-Romani libro quarto pag. 290. 291. editam esse, ex alio, nescio quo, MS. codice: adeo ut de Epistolæ istius veritate certiores fiamus. Et quidem quæ in præsenti canone continentur, ex illâ Epistolâ potiùs quam ex decreto aliquo Synodi Constantinopolitanæ desumpta videntur. Sed vide quæ ibi fusiùs commentati sumus.

Καὶ τοὺς Μανιχαίους δέ. Hîc incipiunt quæ præsens Concilium de hæreticis in Ecclesiam Catholicam recipiendis constituit; præter ea quæ in Epistolâ superiùs commemoratâ continentur. Manichæi autem (quod obiter observare liceat) ita dicti sunt ab Hæretico quodam Manete. Utrum autem Manes proprium fuit alicujus viri nomen, necne, incertum est; ut & quisnam primus fuerit hujus hæreseos autor. Theodoretus enim Manetem Persam esse, & Scythianum etiam dictum observat, Ὁ δὲ Μάνης Πέρσης μὲν ἦν, ὡς φασι, τὸ γένος, τῆς δὲ Σκυθίας ἔσχε πλεῖστον ἐλκυσε τὸ ζυγὸν, Σκυθανὸς δὲ ἐπωνομάσθη. Theod. hæret. fab. l. 1. c. 26. Epiphanius autem etiam Cubricum dictum scribit, Μάνης δὲ ἑτος ἀπὸ τῆς

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ἀπὸ πηρῶν ὁρμᾶσθαι, Κύβρικόν φησι τὸ ἄρρεν καλεῖσθαι. Epiph. hær. 66. Cum autem certum ſit, Cubricum & Scythianum diverſos fuiſſe viros, quibus tamen idem nomen imponitur, veriſimilius eſt, Manes commune fuiſſe nomen omnibus iſtiusmodi hæreticis. Præſertim cùm in Oriente, unde orti ſunt hi hæretici, quilibet hæreticus מינאי vel מין *Minæus*, appelletur; & Arabes quemlibet mendacem مان Mân vocitare ſolent.

Προσωπεῖον ἐπέκρυψε. In codicibus Pariſiis impreſſis, necnon Amerbachiano & Ætonienſi, poſt iſta verba hæc inſerenda ſunt, μετεμψύχωσιν ἐδίδαξε, *Animarum in corpora transmigrationem docebat.* Quòd Theodoretus etiam de Manichæis aſſerit, ψυχῶν δὲ μετενσωματώσεις λέγουσι γίνεσθαι, καὶ τὰς μὲν εἰς πλυτῶν, τὰς δὲ εἰς κλητῶν καὶ ἑρπετῶν σώματα κατατίμπτεσθαι. Theodor. hæret. fab. l. 1. c. 26. Quod etiam Epiphanius aliique tradiderunt.

In Can. XCVIII.

Ὁ ἐπὶρ μνηστείαις γνησίας. In Codice Amerbachiano huic canoni aliud quoddam Scholium ſubjungitur, quod ſic ſe habet, Ἐπὶ διλείου ἡ μνηστείας νόμῳ συνίστανται, καὶ διαζυγίαι μὲν γαλίστα, διὰ γάρ, φησὶν ὁ νόμος, οὐς δεῖ γάμου διαλύσεως, ὅταν δὲ καὶ ὀφὶ μνηστείας ὅταν γένηται διαζύγιον, εἰ εὔλογον τυγχάνει αἰτίας ἢ ἕν, ὡς ἀνυποίσιτον τυγχάνει τὸ γάμου διὰ τὸ ἀδήμητον ἢ κακοηθείαν θρησκείας ἀγνοηθεῖσαν, ἢ διὰ ἕν ὀφὶ πρόπαν αἰσχύνην, ἢ πύκνος ἐπιλαμβάνει, ἢ ἐξαίφνιον ὀξ ἀλλοτρίων σπερμάτων φανερθεὶν ἢ γάμων ὑπάρξαν ὑπὸ τετραετίαν μὴ ὀξ ἐυλόγου αἰτίας ἐκπεθεῖσαν, διὰ νόσον χρονίαν ἴσως, ἢ θάνατον γονέων, ἢ κεφαλικὸν ἐγκλήματα, ἢ μακρᾶς ἀποδημίας ὀξ ἀπράκτου ἡγουμένας. Ἔτι δὲ διὰ βίαν ἀρχοντος ἐπαρχίας μνηστευθῆναι ἕν τι κόρης, καὶ ὀφὶ αὐτῆς γονέων μὴ συναινέσαντων, ἢ εἰ ἀπόντων ἀλλοθὶ καὶ ὡς μονὴν βίον ἀπόκλισιν, ἢ τὸ μὴ δύνασθαι ἕν γυναῖκα τεκνοποιεῖν, ἢ ἕν ἄνδρα τὸ ὀφὶ ἀνδρῶν ἐπιχεῖν, ἢ τὸ ἴδιον βουλευτὴν, ἢ τὸ τῷ δημοσίῳ ὑποκεῖσθαι ἀυτῷ ἕν κίνδυνον, ἢ ἄλλῳ βαρυτάτῳ λειτουργήματι ἔνοχον εἶναι. ὁ γάρ, τοῦτον ὀφὶ ἀποτιμησάμενος ἕν συζύγιον ἄδικον μνηστείαν μὴ διασπάσαντος ἢ διασπερξάντος, ἕ ἑτέρῳ μνηστευθεῖσαν ἀγαγόμενος, ἕν τῶν μνηστευσαμένων ζῶντος, τῷ ἐγκλήματι ὀφὶ μοιχῶν εἰκότως ὑπόκειται. μοιχεία γὰρ, ἀλλ' ἐ γάμος, τὸ γενόμενον. εἰ γὰρ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται κτ' ἕ ἀυτοπαθείας ἀπόφασιν, ἕ μὲ νόμῳ τῶν μνηστήρων λελυμένων ἀγαγόμενος, πῶ τετόξευται; καὶ ὁ τῷ πολιτῇ ἕ ἀβδομηκοστὸν τῷ μοιχῷ κολάζεται ὁ φθείρων ἕ ἄλλῳ μεμνηστευμένην, ἐπειδὴ τὰ ἕ μνηστείας αὐτὴς σωάγματα σύμβολα· ὅθεν καὶ γυναῖκα αὐτὴν ἀφοσιοῦσθαι· ἐπαίνησαν γάρ, φησὶ, τὸν γυναῖκα τὸ πατέρ· ἔτω ἕ καὶ ἡ ἁγία παρθένος γυνὴ τὸν Ἰωσὴφ ἐχρημάτισε· μὴ φοβηθῇς γάρ, φησὶ, παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου. *Si ſponſalia nimirum adhuc legitimè conſiſtant, & libellus repudii nondum miſſus ſit. Oportet enim, inquit lex, ut in matrimonii ſolutione, ſic etiam in ſponſalibus Libellum repudii mitti, propter juſtam videlicet cauſam; vel quòd matrimonium forſitan conſiſtere non poteſt, propterea quòd illegitimum ſit, aut nova celatur religio incognita, vel ob morum turpitudinem, vel fortuna commutationem, vel graviditatem ex alienis ſeminibus deprehenſam; vel ob matrimonii dilationem, ultra quadriennium non ex juſtâ cauſâ protractam, ob diuturnum forſitan morbum, aut parentum obitum, aut capitalia crimina, aut longas peregrinationes ex neceſſitate ſuſceptas; {Adhæc ſi puella per magiſtratum Provinciæ violenter deſponsetur, parentibus etiam ejus non conſentientibus; vel quoniam ea vere tondeatur, & ad monaſticam vitam divertat; vel quòd mulier liberos procreare, vel vir quæ virorum ſunt facere non poſſit; vel quòd ille Senator ſit, vel ſubſtantia ejus ærario ſubjiciatur, vel alio is graviſſimo muneri publico obnoxius ſit. Qui enim, cùm nulla ex hic enumeratis cauſis ſponſaliâ adhuc conſiſtentia ſeparat aut diſſolvit, mulierem alteri deſponſam in matrimonium ducit, ſponſo adhuc vivente, adulterii crimini meritò ſubjicitur. Quod enim factum, adulterium eſt, non matrimonium. Si enim, qui dimiſſam ducit, adulterium committit, juxta ipſius veritatis dictum; qui non legitimè à ſponſo ſolutam ducit, quo ſtatuetur? Quinetiam in veteri lege, adultero conſimiliter punitur is, qui alteri deſponſam violat, eo quòd ſponſalium ſymbola eos copulârunt: quamobrem & eam uxorem appellat. Nam vicini, inquit, uxorem humiliavit. Sic etiam & ſancta Virgo uxor Joſephi audivit; dicit enim, Ne timeas accipere Mariam uxorem tuam.* Hoc ſanè ſcholium digniſſimum eſt, quod obſervetur. Extat autem & in ſupplemento ad Zonaræ codicem Lutetiæ Pariſiorum impreſſum.

Ἑτέρα ἑρμηνεία. Hanc alteram hujus canonis interpretationem MS. noſtro Bodleiano debemus: neque enim in alio quovis, quantum ſcimus, extat.

In Can. CI.

Σῶμα Χριστοῦ. Conſtantinus Harmenopulus hunc canonem in hanc Epitomen redegit, Ὁ τὸ ἀχράντου μυσηρίου σωτηρικοῦ σώματος, εἰ μὴ τὰς χεῖρας ἐκτείνων καὶ σταυροειδῶς σχηματίζων ἐν αὐτοῖς λάβοι, ἀλλὰ τινὶ δοχείῳ, ἀφορίζεσθω σὺν τῷ μεταδόντι. *Qui immaculatum Corpus Dominicum percepturus eſt, ſi non manus extendens, & in modum crucis conformans, illis ipſis id accipiat, ſed receptaculo quodam, ſegregetur, una cum eo, qui impertivit.* In quam Epitomen hujus canonis Scholiaſtes hæc obſervat, § Εὐλαβούμενοί τινες δῶρον διὰ ὀφὶ χειρῶν τινὶ ἀναφέρειν δέχεσθαι, σκεῦη χρυσᾶ κατασκάζον, ἢ ἀργυρᾶ, καὶ διὰ τούτων ἐδέχετο. τοῦτο ἕν ἀναιρεῖ, τιμώτατον πάντων λέγων ἐ ἄνθρωπον ἶναι. *Nimirum cùm quidam manibus vererentur oblationem recipere, aurea vaſa parabant, vel argentea, per quæ illam accipiebant. Hoc igitur abolet [canon] hominem dicens omnium eſſe pretioſiſſimum.* Harmenop. epit. can. ſect. 5. tit. 2.

Καὶ οὐκ ἰσχυρίζεται τοῦτο. Innuit hîc Balſamon præſentem canonem in nonnullis Eccleſiis ejus diebus non obſervatum eſſe. Utpote quibus Sacramentum non in manus fidelium traditum eſt, ſed in receptaculo quodam iis impertitum: quod Græci λαβίδα vocant; latine *Cochlear* non immeritò audiat. Hujus frequens in Euchologio mentio occurrit, ut in præſanctificatorum lyturgiâ, εἶτα λαβὼν ἐ ἁγίαν λαβίδα, βάφει αὐτὴν ἐν τῷ ἁγίῳ αἵματι. Nec video ſanè quomodo Sacramentum aliter ab iis tradatur, qui panem conſecratum vino intinctum offerunt.

In Can. CII.

Ἐκδιδόσθαι Βασιλεῖ. Poſt hæc ultima ultimi hujus canonis verba in Codice Amerbachiano hoc ſcholium legitur, Φιλανθρωπίας καὶ ὅτι ὁ νόμος μισεῖ· ὥσπερ γὰρ ὅτε τὰ θνησιμαῖα διαχωρίζομεν, εἰ μὲν εἰς ἀγγεῖόν πίση ἀκάθαρτον ἶη, εἰ δὲ εἰς πηγὴν ἢ εἰς λάκκον, οὐκέτ' ἄτοπ ἐ μὲν ποικίλον δεξάμενον χρῶμα ὀφὶ ἄλλων ὑπουρίνει, ὡς ἐλπίδα κατάρσεως ἔχοντα, ἐ δὲ ὁλόλευκον ἠνιόμενον ἀναμίγνυσθαι τοῖς ἄλλοις κελεύει, ἵνα μὴ ὀφὶ πάντα ἐ βίον κεχωρισμένον διάγῃ ὀφὶ ἄλλων. καὶ τοῦτο δὲ ὀφὶ πνευματικῶν τύπος. τοῖς μὲν γὰρ πιστοῖς ἁμαρτάνουσιν οὐδὲ συναδίκει ὁ θεῖος νόμος, τοῖς δὲ ἀπίστοις εἰς ἕξιν σωφρονοῦσι κελεύει ὁ θεσπέσιος Παῦλος συνεσθίειν. ἔστι τοίνυν ἴσως τῷ ἐκ μέσου λεπρῷ, ὁ δὲ ἄπιστος τῷ πᾶσαν ὑπολείπειν ἐ φυσικὴν χρόαν. Ἀλλὰ πιστοὶ καὶ ἀπίστοις διαλεγόμεθα, καὶ συναναστρεφόμεθα, ἐκείνοις δὲ οὐκέτι. τοῦτο δὲ πάλιν ὁ Παῦλος διδάσκει, ἵνα φανῇ δὲ ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι, ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ἢ πόρνος, ἢ λοίδορος, ἢ πλεονέκτης. κατανοῶν μὲν τοι κἀκεῖνο ἐ ὅλον γεγωνυῖαν λαικὸν, οὐχ ὡς ὑγιὲς ἔχοντα σῶμα, ἀλλ' ὡς μοχθὶ τὰς παλαίοντας κτ' ἐ νόμων μεταποιοῦντα. *Hæc etiam lex humanitate plena eſt. Quemadmodum enim de morticinio diſſeruimus, ſi quidem in vaſculum ceciderit, immundum eſſe; ſin autem in fontem aut lacum, nequaquam: ſic [leproſum] qui varium ſuſcepit colorem, lex ab aliis ſecernit, ut ſpem purgationis habentem; cum autem, qui omnino albus factus eſt, aliis commiſceri jubet, ne per totam vitam ab aliis ſeparatus degat. Cæterùm hoc rerum ſpiritualium typus eſt. Cum fidelibus enim delinquentibus nec unà veſci divina lex præcipit, cum infidelibus autem ad convivium vocantibus; D. Paulus unà convivari jubet. Illi enim ex parte leproſis ſimiles ſunt; infideles autem iis, qui omnem naturalem colorem perdiderunt. Atqui his & unà colloquimur, & converſamur: cum iſtis autem nequicquam. Hoc autem & Paulus docet, inquiens, ſcripſi autem vobis, ne commiſceamini, ſi quis frater nominatus ſit, vel fornicator, vel convitiator, vel avarus. Mundum porro cum appellavit, qui omnino albus, factus eſt, non quòd ſanum corpus habeat, ſed quòd vicinos non amplius juxta legem contaminet.* Hoc autem ſcholium, neque in Bodleiano noſtro, nec Ætonienſi, nec alio quovis, quem videre contigit, codice habetur.

Ὡς χρὴ ὑμᾶς εἰδέναι. Hic locus ita legendus eſt, ὡς χρὴ ὑμᾶς εἰδέναι καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας ὀφὶ κανονικῶν ὑπομνήσεων, καὶ τὰ τῆς συμπαθεστέρας συνηθείας. Verſio latina rectè ſe habet. Sed neſcio quo pacto iſta Græca verba καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας ὀφὶ κανονικῶν ὑπομνήσεων à Typographis omiſſa ſunt. In omnibus enim Codicibus tam impreſſis quàm manu exaratis leguntur.

GUILIELMI

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

GUILIELMI BEVEREGII
ANNOTATIONES
IN CANONES CONCILII
NICÆNI SECUNDI.

Ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ἑβδόμη συνόδος. Alia fuit Synodus paulò ante præsentem Constantinopoli an. D. 754. celebrata, quæ se septimam Oecumenicam vocavit, ut ex Actis ejusdem in præsentis Concilii Acta relatis didicimus, quippe quæ sic incipiunt, Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ συνόδος, ἡ θεῷ χάριν καὶ παυδοσεβεῖ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ καὶ Λέοντι συναχθεῖσα ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει &c. Syn. C P. in Act. Syn. Nic. 2. p. 621. edit. Col. an. 1618. Et anathema etiam in eos pronunciavit, qui ipsam tanquam universalem septimam Synodum non recipient, Εἴ τις ὁ διαφέρεται τῶν καθ' ἡμᾶς ἁγίαν ταύτην καὶ οἰκουμενικὴν ἑβδόμην συνόδον, ἀλλὰ ταύτην ἐκδιαβάλλει καὶ οἷον δόκησιν πρόφασιν, καὶ ὁ μὴ πάσης πλεονεξίας ἀποζέσας τὰ παρ' αὐτῆς καὶ ἡ θεοστυδίου χαρᾶς διδασκαλίαν ἐκείνην, ἀνάθεμα ἔστω ἀπὸ τῆς πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν ἑπτὰ συνόδων. ib. p. 675. Hæc autem Synodus imaginum cultum disertè condemnavit, decernens abominandam esse, & ex Christianorum Ecclesiâ ejiciendam omnem imaginem, ex quibuscunque materiâ & coloribus confertam. Dicunt enim Patres in eâ congregati, qui trecenti undequadraginta erant, ὁμοφώνως ἐκείνοις ἀποδεξάμενοι τὴν καὶ ἀλλογίαν, καὶ ἐβδελυξάμεθα ἐκ τῆς τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίας πᾶσαν εἰκόνα ἐκ παντὸς ὕλης καὶ γραμματουργικῆς τῆς ζωγράφων κακοτεχνίας πεποιημένην. ibid. pag. 965. & mox severas ab eo exigunt pœnas, qui imaginem quamlibet vel construere, vel adorare, vel in Ecclesiâ aut privatâ domo statuere ausus fuerit. ὁ ἢ παλιμβ ἀπὸ τοῦ παρόντος καταπαύσας εἰκόνα, ἢ φορεσαιῶσαι, ἢ ἵδρυσαι ἐν ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν ἰδιωτικῷ οἴκῳ, ἢ κρύβδαι, εἰ μὲν ἐπίσκοπος, ἢ φρεσβύτερος, ἢ διάκονος ὤν, καθαιρείσθω· εἰ δὲ μοναζων, ἢ λαϊκὸς, ἀναθεματιζέσθω, καὶ πᾶς βασιλικοῖς νόμοις ὑποβαλλέσθω ὡς ἐναντίος τῆς θεοῦ φρεσβυσιάσεων, καὶ ἐχθρὸς τῆς πολιτικῶν δογμάτων. ibid. pag. 666. 667. Ab hâc autem Synodo Constantinopoli habitâ, annis triginta præterpropter elapsis, alia ibidem anno 787. celebrari cœpit, sed Constantinopoli postea Nicæam translata est: in quâ, explosis dictæ Synodi decretis, cultus imaginum stabilitus est. Hæc flocci facto anathemate suprædicto, non illam, sed se septimam Oecumenicam esse Synodum venditabat. Verùm post septem circiter annos, hinnirum anno D. 794. hæc etiam Nicæna Synodus à trecentis plus minùs Episcopis in Concilio Francofordiensi congregatis damnata est, & ex generalium numero exibilata, propter imaginum cultum ab eâ introductum. In dicto enim Francofordiensi Concilio, *Pseudosynodus Græcorum pro adorandis imaginibus habita, & falsò septima vocata ab Episcopis damnata est*; ut non tantùm Walafridus Strabo, sed & Ado Viennensis, & Regino Prumiensis in historiis suis testati sunt: quibus etiam Abbas Urspergensis in Chronico suffragatur, dicens, *Anno Dom.* DCCXCIII. *Carolo in Francovurt Pascha celebrante, Synodus Episcoporum magna collecta est, ex omnibus regni Provinciis; legati quoque Hadriani Papæ in ejus vicem affuerunt. In hâc Synodo hæresis cujusdam Episcopi Felicis nomine damnata est, qui Christum secundum hoc quod homo est, adoptivum Dei Filium dicebat, & liber contra eum communi Episcoporum autoritate compositus est, in quo omnes subscripserunt. Synodus etiam, quæ ante paucos annos in Constantinopoli congregata sub Hirene, & Constantino filio ejus, septima & universalis ab ipsis appellata est, ut nec septima nec aliquid diceretur, quasi supervacua ab omnibus abdicata est.* Præsentem enim Synodum hîc indigitari ex eo palam est, quòd sub Hirene & Constantino, idque paucos ante annos, congregata dicitur: quam etiam Constantinopoli primò convocatam esse, nos supra observavimus, & ipsa Acta attestantur. Sic etiam Hincmarus Rhemensis ait, *Tempore Caroli Magni Imperatoris, jussione Apostolicæ Sedis, generalis Synodus in Francia convocante præfato Imperatore celebrata, & secundum Scripturarum tramitem, traditionemque majorum, ipsa Græcorum Synodus destructa & penitus abdicata est.* Et paucis interjectis, *Auctoritate itaque hujus Synodi nonnihil repressa est imaginum veneratio: sed tamen Hadrianus & alii Pontifices in sua opiniane perseverârunt, & mortuo Carolo suarum puppurum cultum vehementius promoverunt; adeo ut Ludovicus Caroli filius libro longè ceteri infestatus sit imaginum cultum, quàm Carolus.* Hinc. Rhem. adv. Hinc. Laudun. cap. 20. Quanta etiam offensione, quantoque odio Ecclesia nostra Britannica decretum præsentis Synodi de adorandis imaginibus tunc temporis excipiebat, Historici nostri, Rogerus Hovedenus, Simeon Dunelmensis, aliique ubertim tradiderunt. A Græcis autem omnibus, non minus quàm ab hodiernis Papistis, Synodus hæc septima Oecumenica habita est, & canones ab eâ constituti in ipsorum nomocanonem relati: quo factum est, ut isti etiam inter alios, unà cum scholiis suis, in hoc opere exhibeantur.

Ἐν ἔτει ϛϠϞϛ. Aufer 5508. ab 6296. & reliquus fiet annus 788. Hoc igitur anno, juxta Balsamonem, à Christi Nativitate currente celebrata est hæc secunda Nicææ Synodus. Græcorum autem anni, non Latinorum instar Kalendis Januariis, sed Septembribus ineunt. Et quidem mense Septembri Synodus hæc Nicææ congregata est, indictione 11. (ια'. non α'. ut in Græco textu malè imprimitur) ac proinde antequam annus 788. Julianus cœptus est; quippe qui ante Kal. Jan. sequentes non incepit. Habitum est ergo hoc Concilium anno Juliano Dom. 787. quemadmodum & ante observatum est. Sed Paulus Diaconus anno 781. Cedrenus anno 786. aliique aliis annis celebratum fuisse falsò perhibuerunt.

Τριακοσίων ἑξήκοντα ἑπτά. Sic etiam præter Aristenum Photius asserit, trecentos sexaginta septem Episcopos huic Concilio interfuisse, ἑπτὰ μὲν καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων ἱερῶν ἀνδρῶν πλήθει πατρικῶς. Phot. de Synodis. Nilus trecentos sexaginta tres solos fuisse scribit, συνεχροτήθησαν ὑπὸ τριακοσίων ἑξήκοντα τριῶν ἁγίων πατέρων καὶ τῶν οἰκουμενικῶν. Nil. de Syn. Psellus autem non plures quàm trecentos quinquaginta fuisse tradidit, cujus etiam sententiam plerique amplexi sunt.

Εἰκονομάχων ἤτοι χριστιανοκατηγόρων. Tempore hujus Concilii, atque ante æque ac postea, cultûs imaginum oppugnatores Christi sanctorumque imagines, eo nomine ut adorentur factas, idola esse asseverârunt; ac proinde Christianos, qui eas colunt, idololatriæ accusârunt: quo factum est, ut ipsi à contrariâ parte, sive ab imaginum cultoribus, Χριστιανοκατηγόροι audirent. Hinc Leontius in ipsâ Synodo dicebat, Εἰπάτω ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ συνόδος, ὡς τῇ ἀρχαιοτάτῃ συνηθείᾳ διαφόρους βύσεις διεξιλθούσῃ τῆς ἐκκλησίας αἱρετικοὺς, τοὺς ἀποπεμφθέντας ἢ ἁγίας καὶ ἀμώμητον τῆς Χριστιανῶν ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ ἀνατεθῆναι τῆς ἱερῶν εἰκόνων. τίμιον ὃ μὴ χεῖρας ἔχειν αὐτὴν τοὺς χριστιανοκατηγόρους ἢ ἴσχειν βλασφημίαν. Conc. Nic. 2. Act. 6. pag. 619. Adeo ut voces εἰκονομάχοι & εἰκονοκλάσται & χριστιανοκατηγόροι ab ipsâ etiam Synodo tanquam Synonymæ usurpentur. Unde Episcopi in eâ congregati passim exclamant, Ἡμεῖς τὴν ἐπίσκοπον καινοτομίαν τῶν χριστιανοκατηγόρων ἀναθεματίζομεν. Et τοῖς χριστιανοκατηγόροις ἤτοι εἰκονοκλάσταις ἀνάθεμα. vide Actionem quintam in fine. Et ab eo usque tempore hæc vox isto sensu Græcis in usu fuit. Hinc est, quòd cùm Synodus Constantinopolitana, anno Dom. 814. habita, præsentem Nicænam condemnâsset, & alteram septimam generalem Synodum, cujus supra meminimus, quâ cultus imaginum explosus est, confirmâsset, ab autore Anonymo libelli Synodici vocatur propterea χριστιανοκατηγορικὴ συνόδος. Dicit enim ὁ ὀξυώπας γὰρ ἀναξίως ἀπολαβὼν μισθὸν καὶ ἄδικον

ρχιεπισκόπου ἐν τῇ Χριστῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως ἀναγνώσεται σινόδου. Libell. Syn. cap. 145.

In Can. I.

Τῶν τε ἓξ οἰκουμενικῶν συνόδων. Hîc asseruntur & confirmantur canones à sex Oecumenicis Conciliis editi. Verumenimvero inter omnes convenit, quintam & sextam nullos omnino edidisse canones, nisi Trullani iis attribuantur: cum autem Tarasius Patriarcha Constantinopolitanus coram præsenti Synodo asseruerit canonem Trullanum 82. à sextâ Synodo constitutum esse, ut in annotationibus ad istum canonem ostensum est, omnes hoc loco Trullanæ istius Synodi canones tanquam à sextâ Synodo editi, confirmari videntur. Vel forte, ut à Balsamone & Zonarâ, sic etiam à præsenti Synodo, Trullana τυπικὰ habita est, & canones ab eâ decreti, ad utramque, quintam nimirum & sextam, referuntur. Aliter enim non video quem hæc verba sensum admittant; utpote in quibus de sex œcumenicarum Synodorum canonibus Ecclesiasticis, non dogmaticis decretis agitur.

Δι' ὧν τὴν ἐπικύρωσιν ἔδωκε τῆς β'. καινῆς. Secundum Synodi Trullanæ canonem à Justiniano Imperatore, Novellâ puta 131. confirmatum esse Balsamon hîc asseverat, non animadvertens Justinianum vitâ functum plusquam centum viginti annis terrenam cum cœlesti coronâ prius commutâsse, quàm Synodus Trullana celebrata fuit. Imo quidem Novella ista à Balsamone citata etiam ante quintam generalem Synodum Constantinopoli habitam promulgata fuit, quippe quâ quatuor tantummodo Oecumenica Concilia confirmata sunt. Sic enim se habet, *Sancimus igitur vicem legum obtinere sanctas Ecclesiasticas regulas, quæ à sanctis quatuor Conciliis expositæ sunt, aut firmatæ; hoc est, in Nicænâ trecentorum decem & octo; & in Constantinopolitanâ, sanctorum centum quinquaginta Patrum; & in Ephesinâ primâ, in quâ Nestorius est damnatus; & in Chalcedonicâ, in quâ Eutyches cum Nestorio anathematizatus est. Prædictarum enim quatuor Synodorum dogmata sicut sanctas Scripturas accipimus, & regulas sicut leges observamus.* Justinian. Novel. 131. cap. 1. Sed unde igitur Balsamon Trullanam etiam Synodum à Justiniano confirmatam hauserit? Nimirum è Basilicis, in quæ dicta Justiniani Novella, longè aliter quàm ab eo constituta, tralata est. Enimvero in Basilicorum lib. 5. tit. 3. cap. 2. ista Novella, sic legitur, Θεσπίζομεν τοίνυν τάξιν νόμων ἐπέχειν τοὺς ἁγίους ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων ἑπτὰ συνόδων ἐκτεθέντας ἢ βεβαιωθέντας. ubi, ut videre est, loco quatuor septem Synodi mendosè substituuntur: quæ etiam sic postea recensentur & confirmantur, Nicæna prima, Constantinopolitana, Ephesina, Chalcedonensis, Constantinopolitana secunda, Constantinopolitana tertia, & Nicæna secunda. Unde palam fit Basilica, quæ Balsamoni imposuerunt, hoc præsertim in loco, ut alia in præsenti taceam, miserè interpolata & corrupta esse; cùm præsens etiam Concilium Nicææ habitum à Justiniano confirmatum ibi dicatur, etiamsi ille plusquam ducentis annis antea mortuus fuerit, quàm hæc Synodus celebrata est. Sed non nova est hæc corruptela, nec Balsamon primus, qui eâ deceptus fuit. Nam longè ante eum Photius Patriarcha Constantinopolitanus eandem Justiniani Novellam eodem modo depravatam citavit, Η γ'. διάταξις τοῦ β'. τίτλου τῶν νεαρῶν τοὺς ὑπὸ ἑπτὰ συνόδων κανόνας θέλει κρατεῖν καὶ τὰ δόγματα αὐτῶν, ὡς τὰς θείας γραφάς. Phot. nomocan. tit. 1. cap. 2. Unde veri nobis simillimum videtur, istam Justiniani Novellam hâc corruptelâ depravatam, & tribus ultimis Conciliis auctam esse statim post tempora, quibus extremum eorum sive præsens habitum fuit; idque eo nomine, ut decreta hujus Synodi de imaginibus adorandis legis vicem habere viderentur. Sed nihil incautius, nihil imprudentius perpetrari potuit; cùm neminem lateat impossibile esse, ut Justinianus ea Concilia confirmaret, quæ multis post ejus obitum annis celebrata sunt. Quod miror, neque à Balsamone, nec Photio, nec ab aliis antehac observatum.

In Can. III.

Πᾶσαν ψῆφον γινομένην ὑπὲρ τῶν ἀρχόντων. De pristinis Laicorum privilegiis in Episcopis eligendis in annotationibus ad quartum Synodi Nicænæ primæ canonem fusiùs commentati sumus. Quæ ibi eâ de re dicuntur, ad majorem hujus canonis, qui illic etiam citatur, elucidationem huc transferantur. Hîc insuper observetur, antiqua ista plebis & magistratuum præsertim jura, in consensu saltem & testimonio suo Episcoporum electionibus præbendo, usque ad præsentem aliquo modo obtinuisse Synodum, à quâ penitus hoc canone abolita sunt & abrogata; utpote ex cujus præscripto omnes etiam cujuscunque ordinis magistratus ab Episcopis eligendis omnimodo arcentur: sed nihilo secius aliquid de pristino jure etiam post editum hoc decretum usurpâsse videtur. Quod etiam octavæ generali Synodo occasionem præbuit, severioris edendi canonis, qui Græcè non extans, in Latinâ Anastasii Bibliothecarii versione sic se habet, *Promotiones atque consecrationes Episcoporum, concordans prioribus Conciliis, electione ac decreto Episcoporum collegii fieri sancta hæc & universalis Synodus definit, & statuit, atque jure promulgat, neminem Laicorum principum vel potentum semet inserere electioni vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitæ, aut cujuslibet Episcopi, ne videlicet inordinata hinc & incongrua fiat confusio vel contentio; præsertim cùm nullam in talibus potestatem, quemquam potestativorum vel cæterorum Laicorum habere conveniat, sed potius silere ac attendere sibi, usque quò regulariter à collegio Ecclesiastico suscipiat finem electio futuri Pontificis: si vero quis Laicorum ad concertandum & cooperandum ab Ecclesiâ invitatur, licet hujusmodi cum reverentiâ, si fortè voluerit, obtemperare se ascisentibus; taliter enim sibi dignum regulariter ad Ecclesiæ suæ salutem promoveat. Quisquis autem secularium principum & potentum, vel alterius dignitatis Laicus, adversus communem ac consonantem atque canonicam electionem Ecclesiastici ordinis agere tentaverit, anathema sit, donec obediat, & consentiat, quod Ecclesia de electione ac ordinatione proprii præsulis se velle monstraverit.* Syn. octav. can. 22.

Τὸς δὲ κωλυτὰς αὐτῆς ἀφορίζεσθαι. Hæc verba in Parisiensi editione desiderata ex MS. Bodleiano supplevimus, cui Amerbachianus cum Tiliano suffragatur.

In Can. VI.

Σημείωσαι δὲ παρόντα κανόνα. A voce σημείωσαι (sic Balsamon enim legendum, non ut mendosè imprimitur σημείωσαι) usque ad finem hujus interpretationis, unà cum totâ alterâ interpretatione, in MS. Amerbachiano desiderantur omnia. Sed in aliis omnibus Codicibus æque ac in Bodleiano leguntur.

Η κλείοντας ναούς. Post hæc verba Parisiensis editio addit, ἤγουν μὴ φιλοχριστοῦντας δοξολογεῖσθαι αὐτούς, *seu Deum in his laudari non sinunt*; quæ istis verbis in canone respondent, μὴ γίνεσθαι ἐν αὐτοῖς τὰς τοῦ Θεοῦ λειτουργίας.

Καὶ πλεῖον τοῦ ἀφορισμοῦ κολασθήσεται. Editio Parisiensis legit, οὐκ ἀφορισθήσεται μόνον, ἀλλὰ πλείονος κολασθήσεται, *non solùm segregabitur, sed etiam magis punietur.*

Μόνα τιλεῖν. Loco sequentium editio Parisiensis sic habet, ὁ μόνος κρατῶν τῆς ἁγίας βασιλικῆς διὰ χρυσοβούλλου φροντιστὴς ἀπολυθήσεται καὶ μόνα φόρους ἀπαιτῶν &c. ut in MS. nostro Bodleiano hîc impresso.

In Can. VII.

Ἐκτὸς ἁγίων λειψάνων μαρτύρων. Hoc à Græcis hucusque observatur; adeo ut nullum iis templum sine quibusdam, ut putantur, Martyrum reliquiis consecretur: ac proinde cum Episcopus ad templum dedicandum se confert, tres saltem martyrum reliquias secum assumit, ut ex Eucologio discimus, dicente in rubricâ templi dedicandi, Ἐγκαινίζω δὲ μὴ τοῦτο ὁ ἀρχιερεὺς λαμβάνει μαρτυρικῶν ἁγίων μερίδας τρεῖς, αἵτινες ὀφείλουσιν μὴ τῷ ἱερατείᾳ καταθεῖναι. Has postea in disco capiti bis superimponit, ac deinde in loco iis præparato deponit reservandas, ut ibidem dicitur, Τούτων δὲ ψαλλομένων τὰ σκάσματα λείψανα ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως εἰς ἡτοιμασμένον διατίθενται τόπον. εἴ τι καὶ τὸ ὕδωρ μετ' αὐτοῦ πρὸς ἀναπλάσεις κίονων, εἶτα τῶν τράπεζαν ὑποφερόντων κίονες· εἶτε βωμὸν τιθέντων βασιλίζοντος, μὴ τὸ μέσον ἀπὸ μέρους τοῦ σιδήρου. μένει δὲ τούτοις τοῦ Ἀρχιερέως ὑπηρετοῦντος, ὑπτίασται παρ' αὐτοῦ τὸ πῶμα τῆς θήκης, καὶ καπνοφαλίζονται πάντοθεν αἱ τέτρα ἁρμογαὶ διὰ χρισματίζοντος ἢ γύψου ἢ μολύβδου. Et hic quidem totus est Græcorum ritus in reliquiis suis, cùm Ecclesia de novo extruitur, reponendis usitatus.

Τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀφιδρύσεις. In Codice nostro Bodleiano, post

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

post hæc ultima hujus canonis verba, hæc leguntur, Σημείωσαι ἀπὸ τῆς περίτ⊕ ζ'. κανόνος, ὅτι χωρὶς ἄλλων λειτ⊕ύντων καὶ ἱερατευόντων. Ἔχε ἡ ἐπιμύθιμον τὸ εἰς τὸν ἑρμηνείαν τῆς περίτ⊕ κανόνος χαρίσηται χάριν ἢ ἐν ἐκκλησίαις ἢ ἐν ἀντιμηνσίοις. Cùm autem adeo apertum sit hæc ex margine in textum irrepsisse, hìc potius ea adnotare, quam illic inserere visum est.

Οτι τελοῦνται τὰ ἀντίξεια. Legendum est, ὅτε τελεῖται τὰ ἐγκαίνια καὶ τὰ ἀντίξεια. Sic enim omnes legunt codices, tam impressi quàm manuscripti.

In Can. IX.

Ἐν τῇ ἐπισκοπίῳ διορίζονται, post ista verba hæc legenda sunt, οἱ νόμοι ἢ κρίνουσι παῦτα διορίζονται. In omnibus enim MSS. atque etiam impressis codicibus leguntur, & sensui prorsus necessaria sunt: sed nescio quo fato hìc omittuntur. At latina eorum versio rectè se habet.

Τὰ ἐπισκοπικὰ δίκαια. In Codice Amerbachiano rectiùs legitur, τὰ πατριαρχικὰ δίκαια, *Jura Patriarchalia.*

Καὶ ὁ χαρτοφύλαξ. Chartophylax propriè dictus est, qui Ecclesiæ archiva & chartas servabat; quod magnum sane & summæ dignitatis in Ecclesiâ Constantinopolitanâ officium fuit; usque adeo ut etiam μέγας χαρτοφύλαξ vocatus fuerit; idque primo ab Andronico juniore, ut testatus est Cantacuzenus, dicens, *Chartophylaci, quia majores honores capessere nolebat, munus effecit splendidius magnumque Chartophylacem nominavit; quod Epitheton Chartophylaci usque hodiè manet.* Cantacuz. hist. l. 2. c. 1. Officium ejus à Codino sic describitur, ὁ χαρτοφύλαξ κρατῶν τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαιώματα, κρίνει δὲ ὅλων ὑποθέσεων δὲ ἐκκλησιαστικῶν, ἔχει τὰς γαμικὰς ὑποθέσεις· ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς δὲ κληρικῶν ὑποθέσει ἔκδικ⊕, ὡς δηξιὰ τῆς Αρχιερέως χείρ. Sed in Catalogo officialium Ecclesiæ Constantinopolitanæ fusiùs sic enarratur, ὁ μέγας χαρτοφύλαξ, ὅταν λειτουργεῖ Αρχιερεύς, ἵσταται πλησίον δὲ ἀρίστου μυστηρίου· λέγει ὁ αὐτὸς Αρχιδιάκον⊕ σχοινίζεται τὸ βασιλεῖ καὶ θεῷ. Ἔστι δὲ καὶ εἰς τὰς κρίσεις τὰς ἀπορρήτους πάσας· ἔχων δὲ καὶ τὰς εἰσερχομένας ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐν σχοινίῳ τῆς Αρχιερέως δίδῃσι παρ' αὐτῆς τὰς ὑποθήκας πάσας· ἔχων δὲ καὶ τὰς ἱερολογίας δὲ μυστηρίων, ἱερολογῶν αὐτὰς καὶ ὑπογίλλων τῷ ἱερεῖ τῆς ναῦ τῆς λίτους εὐλογεῖν αὐτάς· ἔστι δὲ καὶ ἐν ταῖς χειροτονίαις δὲ Αρχιερέων σχοινάριον ἐστὶ χειροτονούμενον ἀρχιερέα. Ἔχων δὲ αὐτὸς χαρτούλιον ἀναχάρει τὰς τῶ ἐπισκόπων ὑποθήκας, καὶ αὐτὰς τῷ Αρχιερεῖ ἀναφέρει. Vide plura in Balsamonis meditato de Chartophylacis & primi Defensoris officiis, in Jur. Gr. Rom. l. 7. pag. 453.

In Can. X.

Τὴν ἱερωσύλιν ἐκλεγόντα. In Codice Bodleiano, inter hæc ultima canonis verba & Balsamonis interpretationem, hæc ponuntur, Σημείωσαι ἐν βιβλῳ, ὅτι τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως ἐφέτει δίχρηται κλητικοὺς ἀλλοτρίων ἐπισκόπων ἄνευ γνώμης τῶ χειροτονήσαντων αὐτὸν ἐπισκόπων. ἀνάγνωθι καὶ τὸ νε'. κεφάλαιον τῶ ἐν Καρθαγένῃ συνόδου φιλοτιμούμενον τὸ πέμπτον σχοινίον καὶ ἄλλας ἐκκλησίας. Hanc autem marginalem tantùm fuisse notam, in textum descriptoris incuriâ tralatam, cuivis patet; ut & eam ex Balsamonis Scholiis desumptam esse.

Τοῦτο γὰρ δεῖ τὸ παυσάσθω. Rectiùs in Codice Amerbachiano legitur, ἢ παυσάσθω ἢ καθαιρείσθω. Quippe quæ sunt ipsa canonis verba à Balsamone hic expositа.

In Can. XI.

Υπάρχειν ἔφησε πάντας. Alexius Patriarcha Constantinopolitanus in Synodali decreto, de causis Ecclesiasticis ad universas metropoles & Archiepiscopatus pertinentibus, hunc inter alios canonem citat explicatque; cujus propterea verba digna sunt quæ observentur. Dicit autem, Καὶ πέρυσι καθυπεβλήθη, ἐπὶ τῷ λειτ⊕ύσας ἀφῆς τὰς μητροπόλεις ἔρχεται τὰ τῆ βλάβης, τὸ φρόνημα ἢ καθ' ἡμᾶς ἁγία σύνοδος δοκιμάσασα, ἀναγκαίως τῷ τῆ οἰκονόμων ἀρχιερατεῖον διετάξατο, καὶ τῆ ια'. θελούσῃ τῆ ἐξέδωμεν σύνοδον κανόνα· ἄδικον γὰ ἐκεῖνος δίδοσθαι καὶ πρὸ ἀμοιπότου πατριάρχῃ καὶ τῶν ἱεροπρεπῶν μητροπολίτων οἰκονόμους κληρικῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὧν οἱ μητροπολίται καὶ οἱ ἐπίσκοποι τοῦτο ποιεῖν οὐκ ἀνέχεται, ἢ καὶ κακῶς τὰ τῆ ἐκκλησιῶν διέπουσιν. Alex. Patr. in Jur. Gr. Rom. l. 4. pag. 251.

Οἰκονομίδων διὰ κληρικῶν. Legendum διὰ κληρικῶν αὐτῶν, juxta MSS. Amerbachianum & Ætonienſem, necnon impressam Parisiis editionem.

Απαρεγχείρητον. In Codice Amerbachiano legitur ἀπαρεγχείρητον.

In Can. XIII.

Ανδρὸν τὰ μοναστήρια. Post ista verba in codice nostro Bodleiano hæc habentur, Σημείωσαι τὰ ἐν τῇ περούσῃ ἑρμηνείᾳ χαρίσηται, χρησιμώτατα ὄντα χάριν τῆ λαμβάνειν καὶ κληρικοὺς διδασκάλων μοναστηρίων ἀφῆς τῆ Αρχιερέως. Καὶ μὴ ἀφορᾶς τῶν ἐν τῇ α'. κεφ. τῶ ια'. πτλ. χαρίσῃ ἀφῆς τῶ ἀκριβῶς τὸ νομοκάνονον. ὅτι ἡ α'. διάταξις τῶ β'. πτλ τῆ παρῶν ὅτι δεῖ κεφ. ι'. τῆ ζ'. Ιουστινιανοῦ νεαρᾶς, ἐν ἐπίδη εἰς τὰ βασιλικὰ, καὶ διὰ τοῦτο ἐκ ἐνεργεῖ. Ex eo autem quòd hæc ex ipsâ interpretatione colliguntur, ad nullam ea interpretationem propriè pertinere constat; ac propterea hìc adnotare, quàm textui interserere illa satiùs duximus, ne sensus confunderetur.

Τὰ ἐν ἐξηγήσει τῶ περίτ⊕ κανόν⊕. Hæc usque ad finem hujus interpretationis ex MS. Bodleiano supplevimus; ubi tamen iis ἑτέρα ἑρμηνεία præfigitur, ac si *alteram interpretationem* constituerent: verum nec in codice Amerbachiano, nec alio quovis præter Bodleianum extant. Ubi etiam insuper observetur, verba illa παλαιὰν καὶ καινὸν λυσιτελῆ ἔθ⊕, quæ octo circiter lineis ante hæc occurrunt, in Codice Amerbachiano rectiùs legi παλαιὸν καὶ καλὸν λυσιτελὲς ἔθ⊕. Et sic etiam à Joanne Leunclavio in Jure Græco-Romano pag. 204. leguntur.

Zon. Τῶν εἰκονομάχων. In Gallandi codice legitur τῶν ἀθέων εἰκονομάχων, *Impiorum Iconomachorum.* Amerbachianus nostræ lectioni adstipulatur.

In Can. XIV.

Προχειρίζεσθαι ἀναγνώστας. Ex eo quòd his verbis caveatur, ut lectores juxta veterem consuetudinem à Chorepiscopis, de quibus alibi fusiùs, Episcopo permittente constituantur, suspicetur aliquis Chorepiscoporum autoritatem ad solas lectorum ordinationes hìc restrictam esse. Verum, ut doctissimus vir Petrus de Marca rectè observavit, in hoc canone de Chorepiscoporum in promovendis Clericis jure non agitur, sed de publicâ sacrarum Scripturarum ex ambone sive suggestu lectione, quæ à pueris ad clerum designatis, sed nondum ab Episcopo adscriptis, pronunciari solebat. Canon has vetat à quopiam publicè prælegi, nisi prius ab Episcopo, aut monasterii præfecto, aut etiam à Chorepiscopo, ex Episcopi sententiâ juxta veterem consuetudinem, manuum impositionem acceperint. Hoc quidem privilegium Chorepiscopis hìc asseritur; sed alia propterea, quæ antiquitùs habuerunt, iis non detrahuntur. Sed hìc insuper observandum est, post ultima hæc canonis hujus verba, alia quædam ante interpretationem Balsamonis in MS. nostro Bodleiano occurrere, nimirum, Σημείωσαι ἐν ιδ'. κανόνα διὰ τοὺς μοναχούς, οἵτινες ἄνω τῶ μεταχειρισθῆναι, ἢ ἐξ ὑποκρίσεως τὸ χειρὸν τοῦτο τὸ σχῆμα, ἀναγκάζουσιν ἑτ' ἄμεν⊕, μὴ δεξάμενοι χειροτονίαν ἀναγνώστου, καὶ ζήτει πλῶ διόρθωσιν τέτων. His præmittitur vox ἑρμηνεία· & sequitur Ετέρα ἑρμηνεία τῶ ιδ'. κανόν⊕, ac si ista verba primam interpretationem constituerent, sed in nullo alio codice leguntur; neque nobis plusquam nota quædam marginalis videntur.

Zon. Χειροθετῆσαι καὶ ἐφαπτέσθαι. In Supplemento ad Parisiensem Zonaræ editionem, ex alio nescio quo codice, post hæc ultima ejus in hunc canonem verba, dicitur, καὶ εἰρηνικὰς διδόασιν ἐπιστολὰς κατὰ τὸ κανόνα· ζήτει τὸ ς'. συνόδου κανόνα ιγ'. περὶ τῶ ἄνω κεφαλαίου, *& literas quoque pacificas juxta canonem concedunt. Quære Synodi* VI. *canonem* XIII. *de capite supra dicto.* Sed hæc in codice Amerbachiano non leguntur.

In Can. XV.

Καὶ περιτρέπειν. Adde ἐν μιᾷ ἐκκλησίᾳ. quæ verba à typothetis omittuntur. In omnibus enim codicibus leguntur, & latina eorum versio rectè retinetur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

BALS. Οἱ δὲ λέγοντες τὸ πρῶτον. Hæc usque ad finem ex MS. Bodleiano restituimus; sed in Amerbachiano non extant.

ZON. Ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει. Codex Amerbachianus legit, ἐν ταύτῃ μεγαλοπόλει καὶ βασιλίδι, *in hâc magnâ urbe & imperiali.*

IN CAN. XVII.

ΤΟΤ χεὶ τόπον ἐπιτύχῃ. Codex Amerbachianus legit, χεὶ χάρεν. ut & mox pro Ἔχει τὸ βασιλειδιάριον, in Parisiensi editione legitur, Ἔχει καὶ τὸ βασιλειδιάριον.

BALS. Σταυροπήγιον. Ut genuinam vocis hujus à Græcis sæpe usurpatæ notionem clariùs assequamur, primò tenendum est, quòd in Oriente, ubi templum aliquod extruendum est, Episcopus illuc proficiscitur, & post aliquot ritus ab eo usurpatos, & preces solennes absolutas, ille primum lapidem in fundamento ponit, sed cruce primò ab ipso signatum, ut in Euchologio legimus, εἶτα λαβὼν ἕνα τῶν λίθων, καὶ χαράξας δι' αὐτοῦ σταυρὸν, αὐτὸς δι' ἰδίας χερὸς τίθησιν αὐτὸν εἰς τὸ θεμέλιον. Vel etiam ligneam crucem accipit, & in ejus medio aliam crucem stylo exarat, quam Clericus aliquis perfectè exsculpit; Episcopus autem propriâ manu crucem sic exculptam accipiens, in templi extruendi medio tanquam primum fundamenti lapidem ponit, uti in altero Euchologii codice dicitur, Εἶτα λαμβάνει ὁ Ἀρχιερεὺς σταυρὸν ξύλινον, ἐγχαράττων μέσον σταυροῦ, καὶ δίς τῶν κλεικῶν ὑπογράφει αὐτὸν, καὶ λαμβάνει αὐτὸν ἀρχιερεὺς εἰσκυβίτης, πήγνυσι δ' αὐτὸν μέσον τοῦ κλίζωμάτου ναοῦ. Cruce ab Episcopo in fundamento templi extruendi sic defixâ, artifices protinus illud ædificare incipiunt. Hinc factum est, ut ipsa etiam templi alicujus fundatio σταυροπήγιον nonnunquam dicatur; ut etiam ex Euchologio discimus, ubi dicitur Εὐχὴ λεγομένη εἰς θεμέλιον ἐκκλησίας, ὅταν καὶ σταυροπήγιον τινες ὀνόμασιν. Hîc enim, ut videre est, ipsum θεμέλιον aliquibus σταυροπήγιον nominatur, hoc est, *Crucis fixio*, utpote quâ fundamentum jacitur. Verùm præter hujusmodi Stauropegia quæ omnibus Episcopis communia, & ab iis in novo quolibet templo aut etiam monasterio fundando inprimis adhibenda sunt, de aliis passim legimus stauropegiis, quæ σταυροπήγια πατριαρχικὰ propriè nuncupantur. Hæc ut rectè intelligantur, recolendum est, quòd oratorium aliquod vel monasterium, quod per solum Episcopi cujuspiam Provincialis stauropegium fundatur, vel in quo ille crucem suam fixit, idem ad eundem Episcopum sive ad ejus curam & administrationem pertinet, nimirum nisi Patriarcha etiam suum stauropegium illuc miserit. Hoc ex Germani Patriarchæ Constantinopolitani sigillo colligimus, quo decernitur, ut ubi Patriarchale stauropegium non præstructum fuerit, ibi regionis Episcopus omnem potestatem habeat, ἵνα δὲ μὴ καταλείπῃ πατριαρχικὸν σταυροπήγιον, ὁ χεὶ χάρεν ἀρχιερεὺς ἐκεῖσε ἐξαποστείλει, κἂν θεμέλιον ᾖ μοναστηρίου, κἂν εὐαγγελείου, κἂν οἱκτῳ εὐκτηρίου. In Jur. Gr. Rom. l. 3. pag. 236. Quod idem & de metropolitanis tenendum: hi enim nullam habent crucem figendi autoritatem, præterquam in suis ipsorum parœciis sive territoriis, quæ iis immediatè tanquam Episcopis subsunt; non item in parœciâ aliquâ alii Episcopo subjectâ, etiamsi suam intra Provinciam sita sit. Luculentulum hujus rei exemplum habemus in controversiâ inter Johannem Metropolitanum Naupacti & alium Joannem Artæ Episcopum. Cùm enim S. Demetrii Monasterium extructum fuit sub Stauropegio metropolitani cujusdam Naupacti, in regione Episcopatûs Artæ, hujus prætextu dictus Joannes postea idem monasterium tanquam sibi subjectum vendicabat, atque etiam alia illic Stauropegia mittebat, ἵστε δὲ εἷς καὶ οἰκεῖα πέμψαντα σταυροπήγια, ἐφεξῆς τῷ καὶ τῶν μετὰ τὸν ἅγιον Δημήτριὸν ἐν τῇ ἐνορίᾳ χειμάρρου ἡ λέγει, πρὸς ἰσχυρὸν ἐπαίτιον ἀντιμαρτυρίαν ἔδει σταυροπήγιον ἐκτίθεσθαι (σωτῆρα ὅπως ἂν ἔχῃ) τῷ τότε μητροπολίτῃ. Jur. Gr. Rom. l. 3. p. 232. Postea autem idem metropolitanus Naupacti, qui ad dictum monasterium extruendum suum miserat stauropegium, confessus est se injuriâ hoc fecisse, & propterea monasterium istud Episcopi Artæ jurisdictioni restituit. Sed nihilominus cùm supradictus Joannes metropoliticum istum Naupacti thronum adeptus esset, non solùm istud Demetrii monasterium, sed & alia ibidem constituta sibi arripuit: usque adeo ut quæ in illis erecta fuerant Ecclesiastica stauropegia ille dejecerit, & sua eorum loco substituerit, ὑξίσαλε καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ σταυροπήγια, ut inquit Artæ Episcopus, τῶν μοναστηρίων μὲν, τῶν τ' ἐκλησιῶν, καὶ τ' ἀγίας ἀναστάσεως ἐπίσης καὶ οἰκεῖα σταυροπήγια. Hâc itaque causâ ad Germanum Patriarcham Constantinopolitanum & ad Synodum sub eo habitam delatâ, definitum est, quòd etiamsi Metropolitanus Naupacti stauropegia sua in monasteriis intra Episcopatum Artæ fixisset, eadem nihilominus Episcopalia fore monasteria, sive Episcopo Artæ subjecta; & ratio redditur, quòd privilegium mittendi stauropegia ultra propriam suam parœciam Patriarchæ soli, non metropolitano cuipiam competit. Sic enim intelligenda sunt illa verba, quæ interpres malè intellexit, διὰ τὸ ἀνῆκον τῷ πατριάρχῃ ἐφεξῆς σταυροπήγιον μόνῃ τῇ πατριαρχικῇ ἐφεδρίᾳ μεγαλειότητι, τῷ δὲ μητροπολιτῶν ἐδενί. ibid. p. 234. Sin autem Patriarcha Stauropegium suum in quamlibet regionem per totam suam diœcesim templo vel monasterio alicui fundando vel extruendo miserit, templum istud vel Monasterium ab universâ Episcopi regionis, quâ situm est, jurisdictione exemptum Patriarchæ soli, vel Exarcho ejus immediatè subjicitur, & ab eo solo administratur; quemadmodum ex sigillo superiùs laudato Germani Patriarchæ conficere licet, in quo dicitur, quòd Patriarchalis nominis relatio in illis solis obtineat, in quibus extructio per Patriarchalia stauropegia facta est, sive monasteria sint, sive Ecclesiæ Catholicæ aut communes, sive oratoria; & ut in hujusmodi ædificiis locisque nihil sit commune regionis Episcopo, sive ad sacrorum celebrationem, sive ad Abbatis designationem, sive ad animæ delictorum inquisitionem, neque aliud quicquam usque ad canonicarum illationum exactionem; sed qui in his Sacerdotes fiunt, Patriarchales erunt & nominabuntur, & Patriarchalium jurium Exarcho subjicientur, & solita canonica persolvent. Sic enim dicitur, Ὡστε τὸν ἀναφερόμενον τῷ πατριαρχικῷ ὀνόματι ἐν ἐκείνοις μόνοις καὶ κρατεῖν καὶ ἐκπροσωπεῖσθαι σχανόντεσιν, ἐν οἷς ἡ ἀνέγερσις διὰ σταυροπηγίων πατριαρχικῶν ἐγένετο, κἂν μοναστήρια ᾖσι, κἂν ἐκκλησίαι καθολικαὶ, κἂν εὐκτήρια οἶκοι, κἂν τοῖς τοιούτοις μόνον ἐξ αὐτῶν τὸν κατὰ χώραν ἀρχιερέα εἴτε εἰς ἱερουργεσίαν, εἴτε εἰς ἡγουμένου σφραγῖδα, εἴτε εἰς ψυχικῶν σφαλμάτων ἀνάκρισιν, ἢ δ' ἄλλο ἢ δ' ὁτιοῦν, μήτε καὶ τὰ τῆς κανονικῆς εἰσφορᾶς ἀπαιτήσεως· καὶ γὰρ οἱ ἱερᾶσθαι λαχόντες ἐν τούτοις πατριαρχικοὶ καὶ ἔσονται καὶ ὀνομάζεσθαι, καὶ τὰ τῆς πατριαρχικῶν δικαίων ἐξάρχῳ ὑποκείσονται, καὶ τὰ συνήθη κανονικὰ φέρε αὐτὸν ὑποτίσουσι. ibid. pag. 236. Et hujusmodi quidem monasteria vel templa extruere, quæ per Patriarchalia stauropegia in iis fixa ab Episcopali jurisdictione eximuntur, cuivis fas est; ut disertè ait Manuel Patriarcha in decreto de jure patronatûs, Εἰ δέ τις βούλεται ἀνεγεῖραι μοναὶ ἢ εὐκτήριον οἶκον ὑπὸ σταυροπήγιον πατριαρχικὸν, εἰς μὲν τόπου ἀνέγερσιν ἃ καλυβέσθωσαν τῆς τυχούσης. Jur. Gr. Rom. pag. 242. Cùm autem Patriarcha Constantinopolitanus sua hujusmodi stauropegia cuivis monasterium vel oratorium extruendi facile adeo indulgeret, in quacunque Provinciâ vel parœciâ situm esset, hinc usu tandem aliquando venit, ut ille in singulis ferè Provinciis & Episcopatibus nonnulla haberet monasteria & templa sibi peculiaria, & ab omni aliâ tam metropoliticâ quàm Episcopali jurisdictione atque potestate exempta. Hoc Metropolitani & Episcopi ægrè admodum tulerunt; ut observat Balsamon in Apost. can. 31. iisque respondet, hoc Patriarchis longâ consuetudine confirmatum esse privilegium; & in alterâ istius canonis interpretatione aliam etiam hujus rei rationem reddit, nimirum quòd totus Christianus orbis inter Patriarchas distributus sit, qui propterea quæcunque intra diœceses suas constituuntur loca, aliorum autoritati eximere sibique peculiaria facere valent. Et hâc quidem opinione imbutus Patriarcha Constantinopolitanus, Stauropegia nemini oratorium aut monasterium ullibi erecturo denegare solitus est. Ritus autem juxta Euchologium in iis figendis sic se habuit. Cùm alicui in animo sit hujusmodi templum Patriarchæ peculiare extruere, ad ipsum se confert Patriarcham, eum de intentione suâ certiorem faciens; Patriarcha autem Exarcho suo vel etiam cuilibet Episcopo facultatem scriptis concedit, ut tale templum sub Patriarchali stauropegio fundetur & consecretur, mandatque crucem ligneam fieri, in quâ ipsius Patriarchæ Notarii scribunt, ab unâ quidem ejus facie, Σταυροπήγιον πατριαρχικὸν ἀγαθὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου τοῦδε ἐν τῇ θεοσώστῳ πόλει ταῦδε, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταῦδε, ἐν τῷ δεῖνι διαλήματι ἔξω τοῦδε τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. In adversâ autem parte, Εἰς τὸ βασιλείας τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως ἡμῶν τοῦδε καὶ μόνα τόνδε, ἐν ἔτει τῷδε. Hujusmodi igitur crux lignea sic inscripta, illuc mittitur, quo templum ædificandum est; hanc cùm Episcopus loci acceperit, modo supra expositio templi fundamentum jacit. Cùm autem consecrationem peregerit, retro sacram mensam in elato quopiam ædificiolo loculum habente crucem illam à Patriarchâ missam collocat. Sic enim in Euchologio legimus, Καὶ πέμπτον ὁ σταυρὸς, ἐν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ᾧ ὁ ναὸς μέλλει οἰκοδομεῖσθαι, εἶπα ὁ σταυροπηξάμενος πρὶν τὸν ἄνωθεν ἀκολουθίαν ὅτι τῷ βεμελίῳ. ὅταν ἡ πρόθεσις τῶν κριθέντων, πίγνυσι καὶ ἡ σταυρὸν ὅπισθεν ὁ ἀγίας τραπέζης, ἐναντιούμενος πρὸς ἀνωτερεῖος οἰκοδομήματος λέγειν ἔχοντος ἢ διὰ λίθων, ἢ διὰ πλίνθου, ἢ διὰ ξυλείου, ἢ διὰ χαλκοῦ, ὡς ὀρεῖται ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. Unde perspicuum redditur, Patriarchicum hoc stauropegium longè aliud esse (contra ac nonnulli opinari sunt) ab illâ crucis fixione, quæ ab Episcopo in jaciendo templi fundamento usurpatur. Hic præterea notandum est Chartophylacem, de quo alibi meminimus, ad pectus suum suspensum habuisse, à Balsamone rationali Aaronis comparatum, τὸ πατριαρχικὸν βουλλατήριον, hoc est, ut opinor *Sigillum Patriarchæ*, quo bullæ ejus sive diplomata signata sunt. Hoc itaque Chartophylax Stauropegia à Patriarchâ concessa signavit & emisit, ut Balsamon in meditato de duobus officiis Chartophylacis & primi Defensoris asserit, ubi de Chartophylace & bulloterio ejus loquens, ait, quòd Chartophylax διὰ τύπου καὶ χρῆ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἡμῶν πατριαρχικὰ κατηχήσεις καὶ ἄλλων σταυροπήγια, καὶ πολλῶν πολίων ἐκκλησιαστικὰ μοναστήρια εἰς τὸ σφρᾶγις καθαλῶς τὸ ἀκόλουθον. Hinc lucem mutuantur ea, quæ idem Balsamon in loco, quem sub manibus habemus, de Chartophylace scribit, quòd nimirum Stauropegium ab eo, cuilibet extra urbem templum extruere volenti, non conceditur, nisi is primò in scriptis deposuerit, se omnia attulisse, quæ ad templi extruendi perfectionem pertinent: etiamsi enim solus Patriarcha Stauropegia concedit, Chartophylaci tamen suo negotium istud inspiciendum committit; adeo ut ex ejus judicio & sententiâ dependeat, utrum concedenda sint necne; ac proinde is etiam ea concedere non immeritò hîc perhibetur.

In Can. XIX.

Εἰ μὴ εἴη ἄλλα τῆς σφετέρου. In Codice nostro Bodleiano post hæc verba additur, Σημείωσαι ὅτι παρόντα κανόνα διὰ τοὺς διδόντας τοὺς λεγομένους ἀποκρισὰς, ἢ πλουσίους, ἢ ἀγοράζοντας ἀδελφάτα, καὶ διὰ τοὺς εἰσαγομένους εἰς τὰ μοναστήρια μὴ δόσιν τινὰ μισθοῦσθαι. ἐφ' οἷς καλὸν ἔστιν εἰπεῖν, ἐὰν ἀνομίας φροντίσῃ τινὲς ἀποτίσονται; Quæ nihil aliud quàm nota quædam marginalis videtur. Sanè ad Balsamonis interpretationem non pertinet, utpote inter quam & canonem collocatur.

Zon. Παραλειπόμενα εἰς ἀποστολικὸν. In Supplemento ad Parisiensem Zonaræ editionem post ἀποστολικὸν hæc interserenda ex aliis MSS. describuntur, πῶς ἡ τῶν κανόνων ἡ πενίστης σωτόδου, ἣ ἐμνήσθησαν οἱ πατέρες ἔνθα, ἡ δεῖ χρῆμα χειροτονήσαντα καθαιρεῖσθαι αὐτὸν καὶ ἡ χειροτονήσαντα, ἔστω ἡ εἰς κλῆρον διὰ χρημάτων πίστωσα ἢ παύσασθαι ἢ καθαιρεῖσθαι καλεῖν; ἀπορεῖν ἔν, ὅτι ἐ δεῖ ἐπὶ χειροτονοῦντα ἔστω ὁ κανὼν καλεῖ, ὡς ἐκεῖνος, ἀλλὰ δεῖ ἐπὶ τοὺς ἤδη χειροτονηθέντας δεχομένων καὶ καταπιστάντων αὐτοὺς εἰς κλῆρον. εἶτα φησίν. *Sed qua ratione factum arbitrabimur, ut cùm quartæ Synodi canone illo, cujus Patres hîc meminerunt, tam ei qui pretio adductus ordines contulit, quàm ei qui pecuniâ emptos assecutus est, depositio pariter sit indicta, eum, qui pretio intercedente quempiam in clerum allegerit, vel desistere, vel deponi, hic canon decernat? Dicendum igitur, hunc canonem, non de iis qui ordines conferunt, de quibus alter ille; sed de iis qui jam ordinibus initiatos recipiunt, & in Clerum describunt, esse intelligendum. Deinde inquit.* Ex ultimis his verbis, εἶτα φησὶν *deinde inquit*, colligimus ea, quæ in nostra editione inter ἀποστολικὸν & εἶτα interseruntur, in MSS. è quibus hoc Supplementum desumptum est, non legi, nimirum, Ἐκβάλλεσθαι ἢ βέλεται τοὺς μὴ ἔχοντας ἡγουμένους χειροτονίαν πρεσβυτέρου, *Expelli autem vult eos monasteriorum præfectos, qui Presbyteri ordinationem non habent*; quæ idcirco hîc transtuli, quoniam latina eorum versio in ipso opere omissa est.

Ex τῶν ἡγουμένων. Ex eodem supplemento, post hæc ultima hujus interpretationis verba, sequentia addenda sunt, πῶς οὖν δεῖ νοεῖσθαι ἐν τῷ παρόντι κανόνι, ὃν ἀπαιτεῖσθαι ἢ εἰς κλῆρον ἢ εἰς μονὴν διχόθεν χρήματα ἢ χρύ. Εἰ δὲ ἐκεῖνος προσαγάγῃ πρὸς, εἰς ἀφιερῶν αὐτὸ τῷ θεῷ, ὁ παῦτα δεξάμενος ἀνάθεμα ἔστω. *Illud ergo ex hoc canone intelligi licet, non esse nimirum ab eo, quem in clerum monasteriumve admittas, pecuniæ aliquid exigendum. At vero aliqua, quæ ipse sponte offerat, Deoque dicata velit, si quis acceperit, nullo id in crimine esse reponendum.* Sed neutrum ex hisce supplementis in MS. Amerbachiano legitur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

GUILIELMI BEVEREGII ANNOTATIONES IN SYNOD. CONSTANTINOPOLITANAM PRIMAM ET SECUNDAM DICTAM.

Κανονες ἐκτιθέντες. Hæc eſt inſcriptio hujus Synodi in MS. noſtro Bodleiano, quæ eadem etiam in Pariſienſi Balſamonis editione, necnon in Codice Tiliano habetur. Sed in impreſſis antehâc Zonaræ codicibus inſcribitur, Ἡ συνοδος ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίων Ἀποστόλων συσᾶσα, ἡ πρώτη καὶ δευτέρα λεγομένη, *Synodus in Templo S. Apoſtolorum congregata, Prima & ſecunda nuncupata.* In Codice Amerbachiano inſcribitur tantum Ετέρα συνοδος *Altera Synodus*, ſed ex Balſamonis præfatione conſtat eam πρώτην καὶ δευτέραν etiam in inſcriptione vocatam eſſe, & ex Zonaræ itidem præfatione, eam inſcriptam eſſe Ἡ ἁγία καὶ μεγάλη πρώτη καὶ δευτέρα συνοδος ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συσᾶσα ἐν τῷ παναγίῳ ναῷ τῆς ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων, ubi, ut videre eſt, μεγάλη συνοδος nuncupatur. Et quidem Balſamon eam οἰκουμενικὴν συνοδον appellat, nimirum ac ſi octava eſſet univerſalis Synodus. Verum longè alia eſt ab eâ, quæ ſub iſto nomine vulgò circumfertur. In ea enim, quæ octava plurimùm appellatur, Ignatius ſedi Conſtantinopolitanæ reſtitutus eſt, & Photius anathemate percuſſus: in hâc autem ipſe Photius præfuit, ut in ſede iſtâ ſtabilitus. Nec ſanè inter omnes convenit, quænam octava propriè generalis Synodus fuerit. Nam Marcus Epheſinus in ipſo etiam Concilio Florentino, nemine contradicente, diſertè aſſeruit, octavam iſtam communiter generalem Synodum nuncupatam, Conſtantinopoli, Adriano thronum Romanum tenente, non modo pro tali non acceptam, ſed etiam improbatam eſſe, aliamque poſtea, quæ Photium reſtituit, œcumenicam etiam dictam eſſe. Cùm ipſe enim rogatus eſſet Acta octavæ vulgatæ Synodi exhibere, reſpondit, Εἰ ἦ καὶ ἐζήτουν αὐτὰ, οὐκ ἔζητουν ἀνάξιλον ἵνα συναριθμήσωμεν τοῖς οἰκουμενικοῖς συνόδοις ἄλλην συνοδον, ἥτις οὐδὲ ἐστέρχθη τόλμης, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκυρώθη· καὶ αὕτη ἡ συνοδος, ὡς λέγω ἡ ἀμαυσία σου, ἔχει ἀφέξεις κατὰ τοῦ Φωτίου, ἐν τῷ χωρῷ τοῦ Πάπα Ἰωάννου καὶ τοῦ Ἀδριανοῦ μὴ ταῦτα ἐφρόνει ἄλλη συνοδος, καὶ ἀνάθεμα τὸν Φώτιον, καὶ ἐκύρωσε τὴν ἁγίαν συνοδον αὕτη ἡ συνοδος, ἥτις ἀνομάσθη καὶ ὀγδόη συνοδος, καὶ ἐφρόνει ὅτι τοῦ πάπα Ἰωάννου. Act. Concil. Florent. ſeſſ. 6. init. Quinetiam; quod obiter obſervetur, ipſum Concilium Florentinum etiam octavum univerſale appellatum eſt, ut ex Actis ejus à Bartholomæo Abramo Cretenſi editis conſtat; quod ſanè Laurentius Surius miratus eſt, ſed immutare prudens noluit. Verùm Severinus Binius, in ſuâ iſtorum Actorum editione, loco octavæ decimam ſextam Synodum per fas aut nefas ſubſtituit; ut ipſe in notis ad eadem Acta fatetur, dicens, *Quanquam Laurentius Surius in præfatiunculâ quâdam ad lectorem, quam infra ſubjungam, falſam illam octavæ Synodi inſcriptionem à Bartholomæo Abramo Cretenſi, Actis ſynodalibus præfixam, metu neſcio cujus temeritatis auferre & abolere noluerit; Ego tamen aliorum virorum, quos ſupra in notis ad Concilium Oecumenicum octavum allegavi, hortatu animatus, non tantum ex titulo, verùm etiam ex ipſis Actis ſynodalibus pro voce octava, decimam ſextam ſubſtituendam eſſe putavi.* Unde videre eſt, quanta fides ejus Conciliorum editionibus habenda ſit, cùm quod ſibi non placuerit, immutare auſus eſt; atque hoc idcirco tantum, quia alii id hortati ſunt. Sed ut ad rem noſtram redeamus, Synodus hæc præſens, cujus canones unà cum ſcholiis hîc educuntur, neutra fuit è duabus iſtis Synodis Conſtantinopolitanis, quæ Oecumenicæ dicuntur: non ea quidem, quæ vulgò id nomen ſortita eſt, ob rationem ſupradictam, atque etiam ex eo, quòd canones hîc editi prorſus diverſi ſint ab iis, quos octava iſta generalis vulgò dicta Synodus emiſit: neque altera, ſiquidem ea ſub Joanne Papa Romano habita eſt, ac proinde proxima potius cenſenda eſt, quæ in S. Sophiæ Templo celebrata fuit. A quanam igitur Synodo ſub Photio habitâ hi canones decreti fuerunt, non facile eſt definire. Eo autem, quòd in Sanctorum Apoſtolorum Templo celebrata dicitur, ſuſpicor illos ab eâ Synodo emiſſos eſſe, quæ abſentem Ignatium damnavit, & exauctoratum pronunciavit; quippe quæ in eodem loco habita eſt, ut Nicetas in Ignatii vitâ teſtatus eſt, dicens, Ἐν Μυτιλήνῃ ᾗ διατρίβοντος, ὁ Φώτιος τὴν κατ' αὐτὸν ἐκκλησίαν τῆς πανηδυόμων σωμαγῶν, καὶ ἐξὸς τοῦ ἱερῷ τεμένει τῆς πανευδόξου Ἀποστόλων ἡγούμενος καθαίρεσιν Ἀποφαίνεται κατὰ τοῦ μὴ παρόντος Ἰγνατίου. Vel ſaltem ab eâ, quâ præſentibus etiam Papæ Romani legatis, Ignatius ab exilio vocatus publicâ exauctoratione depoſitus eſt; utpote quæ ibidem etiam celebrata fuit, ut Joannes Sylitza ex Michaelis Theophili filii hiſtoriâ tradidit, dicens, Επεὶ ᾗ παρῆσαν καὶ παπικοὶ τοῦ Πάπα Ῥώμης κατὰ τῆς οἰκουμένης ἐκάντες, πεῖσαι καὶ αὐτοὺς Ἰγνατίου καταψηφίσασθαι. Διὰ καὶ ἐν τῇ τῆς Ἀποστόλων θείᾳ τεμένει συνέδριον ἀθροισάντες διδυμοσιδηρᾷ καθαιρέζει καθυποβάλλουσι τὸν Ἰγνάτιον τῆς ἐξουσίας μετατιμωφόμενοι. Act. Concil. octav. pag. 828. edit. Col. an. 1618. Vel fortè hi canones ab utrâque ex hiſce Synodis editi fuerunt; & ea verior ſit cauſa, quare à primâ & ſecundâ Synodo conſtituti perhibentur.

In Can. I.

Ετυχεν τῷ θεμελίῳ. Legendum ἐυχλιῶ δεῖ τῷ θεμελίῳ, juxta MSS. Amerbachianum & Ætonienſem. BALS.

Ἡ ξενῶνα. Ξενὼν idem eſt, quod ξενοδόχειον, hoſpitium peregrinis recipiendis deſtinatum. Sic etiam in lege civili uſurpatur, *Sancimus ſi quis aliquam reliquerit hæreditatem, vel legatum, vel fidei-commiſſum, vel donationis titulo aliquid dederit vel vendiderit, ſive ſacroſanctis Eccleſiis, ſive venerabilibus Xenonibus.* l. 23. c. *De ſacroſanct. Eccleſ.* Cùm hæc inter Chriſtianos frequentia eſſent, Julianus etiam ea extrui juſſit. Theophanes, τὰς ᾗ χριστιανῶν ἐυπαθίας ὁ ἄρχοντος καὶ θεοσεβὴς μιμούμενος, ξένους τε καὶ πλουσίους τὰ περὶ τὴν ὑγείαν χορηγίαις ἐκόλαζον, Theoph. in Chronogr. De his etiam S. Baſilius olim meminit, dicens, ἵνα δὲ ἀδικῶμεν, κατηγόρια τῶν ξένων οἰκοδομούντες, τῶν χρὴ πένησι διὰ τὴν ἀδύνειαν διορθοῦσι; καὶ τὸν ἀνάξιλον τούτων φιλανθρωπίαν ἐξαζητοῦντες, τὰς νοσοκομοῦντες, τὰς ἰατρεύοντας, τὰ πανδοχεῖα, τὰς φιλοπτώχους. Baſil. epiſt. 371. Nicetas Choniates, μετέκαλε δὲ εἰς νοσοκομεῖον καὶ τὰς βασιλικὰς δόμους. Nicet. Chon. in Iſaac. Angelo.

Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Νικηφόρου. Hæc Nicephori Phocæ Imperatoris Nov. integra habetur, in Juris Græco-Romani lib. 2. p. 113. 114. &c.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Πῶς τύπως γίνωνται. Hæc usque ad finem hujus interpretationis in Codice Amerbachiano desiderantur.

In Can. IV.

Ina εἶπε μοναχὸς τὴ ἰδίας ὑποθέσεως μενῆς. Balsamon in responsis ad Marcum Alexandrinum hanc ultimam hujus canonis partem laudat. Marcus enim hanc quæstionem ei proposuit, Ἀπορημάτιόν τινα μεταλάβωμεν μοναχοὶ ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο μοναστήριον πρὸς ἕτερα μοναστήρια, ἢ ὄχι; Respondit Balsamon, Εἰ ὁ πρὸς ἄνθρωπον κατηγόρῳ ἐπὶ ἰκανὸν εἰκείαν ὁμολογίαν πλειστοῖς ἀναγκάζεται, πῶς ὁ πρὸς θεὸν κατηγόρως ἀναγκασθήσεται τῷ οἰκείαν ἀπόθεσιν κατάθεσιν; διὰ τι οὖν, καὶ κζ τὸν δ'. κανόνα τῆ ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων συνόδου ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆ λεγομένης α'. καὶ β'. τῶν τοιούτων διεξιόντα φησῖν, Εἴ τις μοναχὸς, &c. & deinde cæteris usque ad finem canonis citatis, concludit, Εἰ γοῦν δίχα πρεσβυτέρου ἐπισκοπικῆς μεταλάβοντες εἰς ἕτερα μοναστήρια, ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο, πολλῷ δὴ πλέον εἰς κοσμικὰς κατοικίας διαχέοντες, καὶ οἱ διχόθεν τόποι, ἀφειδεμένοι καὶ ἀκοινώνητοι ἔσονται, μέχρις ἂν ὑποτάξωσιν εἰς μοναστήρια ἐν οἷς τὰς συνθήκας διαλύσωσιν. Balf. resp. ad Marc. interrog. 20. ubi insuper observare licet, præsentem Synodum οἰκουμενικὴν dictam esse, atque ita à Græcis habitam.

In Can. V.

Φιλόσοφον καὶ ἥδονικόν. Ita cùm codice Bodleiano legit etiam Amerbachianus. In Parisiensi editione est φιλόσοφον ἢ φιλήδονον.

Καὶ ἐν ὄπτων ῥασοφόρων. Sic idem Balsamon antè dixerat, τινῶν γὰ εἰσιόντων εἰς μοναστήρια, καὶ ῥασοφορησάντων. Enimvero vilioris quoddam vestimenti genus ῥάσον Græcis recentioribus appellatur; quo etiam, qui Monasticam suscipiunt vitam, primò induti sunt. Unde Nicetas Choniates in Manuele Comneno, τὸ μοναδικὸν χῶμα φησι, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν, ὅταν βούλοντες τινὲς μοναχοῦ ῥάσα, περιβύσει ἀμφὶ αὐτὸν, καὶ ἀπενδύσει τὰ μαλακὰ, καὶ ἁρχικὰ ἀμφία. Nicet. in Man. Comn. lib. 7. Hinc ordò servandus in primâ monachi admissione, in vetustâ Euchologii editione, in indice quidem vocatur, Ακολουθία γινομένη εἰς τὸ φορέσαι πρὰ ῥάσον μόνον, καὶ καμιλαύχιον· in ipso autem libro folio ζε'. Ακολουθία εἰς ἀρχάριον ῥασοφορούμενον, quomodo etiam in vulgatis editionibus inscribitur. In ipso verò ordine dicitur, quòd Sacerdos post preces absolutas, & tonsuram in crucis formam factam, tunicâ eum induit, & καμιλαύχιον nullâ prece subjunctâ imponit. Καὶ ἐνδύει αὐτὸν χιτῶνα καὶ καμιλαύχιον, μετὰ ἐπιλέγων. Unde constat ῥάσον etiam χιτῶνα dictum. Quidnam καμιλαύχιον fuerit, ex verbis post illud impositum colligimus; dicit enim Sacerdos, ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ δεῖνα ἐνδύεται τὸ καμιλαύχιον ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ. Fuit ergo pileum, vel aliquid simile capiti impositum; sic Scholiastes Aristophanis, Πιλίδιον, τοῦ καμηλαύκιον κεκλυμμένον. Schol. Arist. ad Acharnens. Hesychius, Τιάρεις, λύρας ἢ ἀμικαφαλαίας, ἀμικαλύμματος τῇ κεφαλῇ, καμηλαύκιον. Ex pilis Cameli confiatum videtur. Suidas haud obscurè innuit ex pilis confici, Κίδαρις, ἀμίκτημα κεφαλῆς, ἢ ὅτι ἐκ τριχῶν ὕφασμα, ἅτινα εἴδος καμηλαυκίου. Sed ad ῥάσον nostrum redeamus, quo primò monachi induti ῥασοφόροι & ῥασοφορούμενοι, *Rasum gestantes* audiunt. Nicetas Choniates, ῥασοφορῶν δή τις, ἐκ Κομνηνῶν ἔλκων τὸ γένος, τῷ αὐτοκράτορι τῶν ἐκκλησιῶν βασίλειος, καὶ ἐκ τοῦ φρονήματος συγχωρῶν ἀπορρήτως τοῦ φρονεῖν. Nicet. in Isaac. Angel. l. 3.

In Can. VI.

Οἱ μοναχοὶ ἀδὲν ἴδιον. Harmenopulus hunc canonem in epitomen sic redegit, ὁ μοναχὸς βουλόμενος ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ ἀφίστησιν διαπάσης. μὴ γὰ τὸ μοναστὴ, ἢ αὐτῷ πάντων κυριεύσει τὸ μοναστήριον. Εἰ δή τις μοναχὸς φωραθείη ἐκ τῆ αὐτοῦ τι περιποιούμενος, αὐτὸς μὲν ἀφαιρέσεως ἐπιτιμάσθω· ἐκεῖνο δὲ ἀφ' ὧ τὸ ἀφαιρεθὲν ἢ τοῦ ἐπισκόπου παρασκόμενον πλουτεῖ καὶ ἀπόρεσις διανεμέσθω. *Qui monachus fieri vult, de bonis suis prius testetur. Nam postquam monachus factus fuerit universarum ipsius facultatum dominium monasterio cedet. Quod si quis monachus è suis bonis aliquid retinuisse deprehensus fuerit, ipse quidem convenienter punitor; res autem illa per præpositum vel Episcopum venumdata, pauperibus & egenis distributor.* In quam Epitomen Scholiastes hæc observat, Η ἢ ριγ'. (fortè legendum ρκγ'.) νεαρὰ, ἢ κωλύει ἐν βιβλίῳ τῶ βασιλικῶν τίτλῳ α'. καὶ διατίθεσθαι αὐτὸν δίδοντι μὴ τῷ μονάσαι, καὶ ἀδιάθετον ἀποθνήσκειν, νομίμως πρὸς παίδων κληρονομεῖσθαι. *At vero* CXIII. (forte leg. CXXIII.) *Novella, quæ posita est in libro Basilicorum*, tit. 1. *etiam testandi potestatem ei concedit, postquam monachus factus est, & intestato morienti legitimè suis à liberis succedi vult.* Harmenop. epit. can. sect. 4. tit. 1.

Γωνιακῶν κρατῶν ἐδικαίωσιν. Hæc ultima hujus canonis verba in Codice Amerbachiano malè desiderantur.

Διὸ καὶ οἱ μοναχοὶ ὀφείλουσι. Hæc usque ad εἶτα κατὰ MS. nostro Bodleiano debemus. Nam in Parisiensi Balsamonis editione desunt: sed in Codice Amerbachiano etiam leguntur.

In Can. XI.

Τοῦτο προσταττόμενον ἢ διακόνες. Ex hujus canonis præscripto, Michael Patriarcha Constantinopolitanus, qui etiam ὁ τῶ Ασγάλου καὶ ὑπατος τῶ φιλοσόφων dictus est, neque lectores secularia susscipere officia præcepit. Η δωδεκάτη τῶ σταυρώματος τῶ κυρίε Μιχαὴλ ἔτους, Μηνὶ Ἰανουαρίῳ ιγ'. ἡμέρᾳ δ'. ἐπινεμήσεως δ'. καὶ ἐφέξης, διαρρήδην καὶ τοῖς ἀναγνώσαις ἅπασι τοῖς διακόνοις καὶ τοῖς ἱερεῦσι μὴ ἀναδέχεσθαι κοσμικὰ ὀφφίκια, ἢ φραντεσκὰς ἐνεργείας, ἢ κουρεσπερίας, διὰ τὸ ια'. κανόνα τῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει α'. καὶ β'. συνόδου. *Vis edicti Domini Michaelis hæc est; mense Januario, die* 13. *feria* 4. *Indictione* 4. *& deinceps, constituit, ne Lectores aque ac Diaconi & Sacerdotes secularia officia suscipiant, vel exactorum munera, vel curationes, propter* XI. *canonem primæ & secundæ Synodi Constantinopolitanæ.* Jur. Græc. Rom. l. 3. pag. 227.

In Can. XIII.

Καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ τιλίας καταρίπτειν. Hæc verba non modò in Parisiensi editione, verùm etiam in Codice Amerbachiano omittuntur. Sed in Tiliano æque ac in Bodleiano nostro MS. leguntur.

Καὶ τὸ ὄνομα αὐτῷ ἐν ταῖς ἱεροῖς. Nimirum cùm sacra mysteria peraguntur. Tunc enim Sacerdos pro Episcopo suo nominatim orare tenetur: ut in Lyturgiâ Chrysostomi inter orandum dicit καὶ ὑπὲρ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, ὁ δεῖνος, Sic passim in Euchologio.

In Can. XVI.

Ant' αὐτῷ περιχειρίζεσθαι. Inter hæc ultima canonis verba & Balsamonis interpretationem in Codice Bodleiano hæc quidem leguntur, sed in margine, Σημείωσαι τὴν παροῦσαν ἑρμηνείαν καὶ ἔχε δεῖ μνήμην τὰ ἐν τούτῃ γεγραμμένα χάριν τῶν ἀποδημούντων ἐπισκόπων ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν. *Observa præsentem interpretationem, & in memoriâ tene quæ in eâ scripta sunt, istorum Episcoporum gratiâ, qui ab Ecclesiis suis peregrè proficiscuntur.*

Ετέρα ἑρμηνεία. Hæc altera interpretatio hujus canonis non modo in codice Bodleiano, sed & in Amerbachiano, necnon in Supplemento ad Parisiensem Balsamonis editionem extat.

In Can. XVII.

Εν πάσῃ τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἐυταξίας. Cautum est hôc canone, ne quis Laicus aut Monachus ad Episcopalem dignitatem in posterum evehatur, nisi qui tempus in singulis Ecclesiasticis præstitutum gradibus priùs adimpleverit. Hoc autem à Photio suiipsius causâ constitutum videtur, vel ipse saltem ei constituendo occasionem præbuit; quippe qui, contra ac hîc decernitur, Patriarchatum Constantinopolitanum adeptus est. Is enim cum protospatharius & primus è secretis Imperatori esset, è Laico sex diebus Patriarcha creatus est; nam primo die factus est monachus, altero Lector, deinde Hypodiaconus, Diaconus, Presbyter, & sexto Patriarcha; ut Nicetas in vitâ Ignatii Constantinopolitani tradidit, Καὶ ἐν ἓξ ὅλαις ἡμέραις χαρὶν ἀνθρώπου τελειόω τῆς ἐπιθυμουμένης ἐπιλαμβάνετο καθέδρας. καὶ ἦν ἀληθῶς ἐκεῖνος ἱερεῖον αὐθημερὸν ἄγιον πλατύδρομον καὶ τῶ παχυμέτρου φρῆτρ γὰ ἡμέρα μοναχὸς ἀπὸ λαϊ-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

πᾶσι· τῇ δευτέρᾳ δὲ ἀναγνώσει, καὶ ὑποδιακόνους τῇ ἐξῆς, εἶτα διακόνους, εἶτα πρεσβυτέρους, ἔπειτα τῇ ἑκτῃ, χειροτονεῖ ἢ ἂν ἡμέρᾳ, καὶ οὕτως τῷ ἱερατικῷ προσβαίνειν ὅρῳ τῷ εἰρηνικῷ τῷ λαῷ προσφέρει. Nicet. in vitâ Ignat. Et ipsa quidem octava generalis vulgò appellata Synodus, Ignatii gratiâ habita, præposteram hanc & irregularem Photii ordinationem perstringere videtur, ubi neminem ad Episcopatûs honorem promoveri statuit, nisi in lectoris munere annum, in Subdiaconi duos, in Diaconi tres, Sacerdotii autem, quatuor annos expleverit, προβιβαζέσθω εἰς τὸν Ἀρχιερατικὸν, ὥστε ἐν τῷ βαθμῷ τὸ ἀναγνώσου ἑαυτὸν πληρῶσαι, ἐν δὲ τῷ τῶν ὑποδιακόνων δύο, καὶ ἐν τῷ τῶν διακόνου τρεῖς, καὶ τέσσαρας ἐν τῷ τῶν πρεσβυτέρων. Syn. oct. can. 5. Photius autem in præsenti canone rem extenuare nititur. Primò enim subindicat, nonnullos è Laicis vel Monachis Episcopos statim factos fuisse, & Ecclesias suas in altum extulisse, (quales nimirum fuerunt Ambrosius Mediolensis & Nectarius Constantinopolitanus) sed addit, hoc in exemplum non trahendum esse, præsertim τῶν λοιπῶν *in posterum*: adeo ut quæ anteà hoc modo factæ sunt ordinationes (ac proinde suam) ratas esse velit; sed tamen in posterum non faciendas esse statuat.

Bals. Ἐν τοῖς θεοῦ ἱερωσύνης λόγοις. Ita quidem Codex noster Bodleianus legit. Sed reliqui omnes, Amerbachianus, Ætonienſis, Tilianus, &c. legunt ἐν τῷ εἰς τὸν Πεντηκοστὸν λόγῳ αὐτοῦ. Et rectè quidem. Hæc enim verba in quadragesimâ quartâ Gregorii Theologi hîc citati oratione in sanctam Pentecostem habitâ extant, ἐν ἑπτὰ μὲν ἡμέραις ὁ ἱερὸς πεπλήρωται χορὸς, ἐν ἑπτὰ δὲ ὁ λεπτὸς καθαιρόμενος, ἐν πεντήκοντα δὲ ὁ ναὸς ἁγιαζόμενος. Greg. Naz. orat. 44.

Δίχα κοσμικοῦ. Legendum juxta alios codices δίχα βυλοῦς: quæ haud dubiè verior est lectio.

Διὸ καὶ καπηλείαν. Hæc usque ad χειροτονίας ἐσεργοῦν inclusivè Codici Bodleiano accepta referas: in aliis enim desiderantur, nisi quòd Gentianus Hervetus ea ex MS. Tiliano Latinè vertit.

IN SYNODUM HABITAM
In Templo Sapientiæ:

Παρὰ τὴ ἁγίας συνόδου. Hæc Synodus sub Photio, post Ignatii obitum sedi suæ Constantinopolitanæ restituto, in Templo S. Sophiæ sive Sapientiæ Constantinopoli anno Dom. 879. à Patribus 383. celebrata fuit, seque universalem nominavit: ut ex primo canone constat, sic incipiente, δέεσθαι ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, & ex secundo, ubi dicitur, Αλλ' οὗ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη σύνοδος. Enimverò hæc altera est illa octava generalis Synodus, quæ eam, quæ sub Ignotio habita est, reprobavit; ut in annotationibus ad præcedentium canonum præfationem ex Actis Concilii Florentini observatum est. Hæc eadem est etiam, quæ à Binio Pseudosynodus Photii appellatur: sed tractatus ille, cui Binius nomen istud imposuit, à recentiori aliquo consarcinatus videtur. Sanè nec autoris, nec bibliothecæ, ubi extat, mentio habetur; neque etiam alibi Binius Acta hujus Synodi edidit, etiamsi ea in Vaticanâ Bibliothecâ extare ipse fateatur, & aliqualem eorum Epitomen ex eâdem Bibliothecâ in Baronii Annales traductam transcribat. Quinetiam hanc Synodum in dictâ Bibliothecâ Græcè extare ex Gratiani decreto, Gregorii XIII. jussu edito, indubitatum redditur, ubi id disertè asseritur c. 7. q. 1. cap. 45. Unde mirari subit quàm inhumanè Binius cum Photio egit, qui omnia, quæ Ignatii causæ favere visa sunt, ubicunque invenire potuit, vel comminisci, collegit; cùm interim nec unam Synodum Photii gratiâ habitam luce dignatus est, neque etiam hanc ipsam post Ignatii mortem habitam, etiamsi bene satis noverit, unde haberet. Sed haud dubiè ei, cùm Conciliis edendis operam navaret, in mentem non venit, justissimam ex hac re causam præberi, non solùm quare suam in Conciliorum editione integritatem in suspicionem vocaremus; sed etiam cur non immeritò suspicaremur aliquid in Actis hujus Concilii contineri, quo primatus Episcopi Romani elevetur. Hoc autem in celandis hujus Concilii Actis frustra sibi proposuit, cùm ipso volente nolente, ex primo hujus Synodi canone, qui in omnibus Balsamonis, Zonaræ, atque etiam Aristeni in canones codicibus extat, apertè satis eluceſcat, qualis quantaque tunc temporis Episcopi Romani autoritas agnita fuerit: de quâ re in proximis annotationibus ad dictum primum hujus Concilii canonem, fusiùs, & prout res postulat, agendum est.

Πᾶσαν τὴ ὁμιαπιλὼ. Hæc ad finem tituli Codici Bodleiano debemus. In Parisiensi enim Balsamonis editione desiderantur; at non solùm in Amerbachiano, sed & in Tiliano etiam codice extant; namque Gentianus Hervetus Latinè vertit, *Omnemque schismaticum & hæreticum errorem expulit sub Photio Patriarcha*, verùm loco ultimorum horum verborum, *sub Photio Patriarchâ*, nihil in codice Bodleiano legitur, neque in ullo alio, nisi quòd in Amerbachiano χρόνοις τοῖς habeatur.

In Can. I.

Καὶ οἰκουμενική. Hæc verba non solùm in Bodleiano, verùm etiam in Tiliano codice leguntur. Vertit enim Hervetus, *Statuit sancta & universalis Synodus.* In Amerbachiano MS. & in Parisiensi tam Balsamonis quàm Zonaræ editione omittuntur. Sed & secundo canone omnes codices conveniunt in horum verborum lectione, Αλλ' οὗ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη σύνοδος.

Πάπα Ιωάννου. Vox Ιωάννου in Parisiensi, Balsamonis Zonaræque editione desideratur; sed in Amerbachiano pariter atque in Bodleiano nostro codice legitur. Et inter omnes convenit hanc Synodum Constantinopoli celebratam esse, cùm Joannes VIII. sedem Romanam occupabat. Qui si non idem fuit, saltem tempore non procul ab eâ distitit, quæ *Joanna Papissa* vulgò nuncupatur, nam & hæc etiam Joannes VIII. dicta perhibetur. Sanè qui notas marginales Parisiensi Zonaræ editioni adjecit, in hanc Synodum observavit, Joannem VIII. tantâ facilitate usum atque ita à Photio Eunucho ludificatum, ut ex eo fœminæ quàm viro similiorem esse adversarii sint calumniati. Sed de hujus rei veritate alii viderint.

Ινα ἔχῃ αὐτοὺς καὶ ὁ ἁγιώτατος Πάπας. Hæc constans est hujusce loci in omnibus codicibus tam manu exaratis quàm impressis lectio; Adeo ut ex loco perspicuum reddatur, omnes à throno Constantinopolitano ad Romanum appellationes per hunc canonem, cui ipse etiam Joannes Papa Romanus per legatos suos subscripsit, interdictas esse. Cautum est enim hoc in loco, ut quoscunque Patriarcha Constantinopolitanus segregaverit Laicos, aut Clericos deposuerit, eos absolvere Episcopo Romano non liceat, sed isti Romæ æque ac Constantinopoli segregati aut depositi maneant, ac proinde frustraneæ essent ad Papam Romanum appellationes cùm nihil ex iis emolumenti percipi potuerit. Et ne suspicemur novi aliquid hîc introduci, additur statim, Μηδὲν προσόντων προσθήκων τῷ ἀμωμήτῳ θρόνῳ τῆ Ρωμαίων ἐκκλησίας καὶ τῷ παύτης προέδρῳ τὸ σωφρόνον κεκτημένων, μήτε τὸ νῦν μήτε εἰς τὸ μετέπειτα, *privilegiis, quæ sanctissimæ Romanorum Ecclesiæ sedi & ejus antistiti adsunt, nihil penitus innovatis, nec nunc, nec in posterum.* Verùm enimvero si hoc novi quid fuisset, ut appellationes

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

appellationes ad Episcopum Romanum interciperentur, nec ille potestatem haberet judicandi eos, quos Patriarcha Constantinopolitanus excommunicaverat vel deposuerat; aliquid saltem in privilegiis ejus innovatum esset: sed legati Joannis Papæ Romani, qui huic Synodo intererant, non poterant non agnoscere nihil novi in hac constitutione contineri; cui propterea ipsi æque ac alii libentes lubentesque subscripserunt; quippe qui omnibus tribus ab hâc Synodo decretis canonibus subscripsisse perhibentur.

In Can. II.

Ει καί μέχρι τῶν. Hic canon non modo ab Ivone par. 7. c. 149. sed & à Gratiano citatur, his verbis, *Hoc nequaquam apud nos habetur, ut quicunque de Pontificali ordine ad monachorum, id est, pœnitentium descenderit vitam, ulteriùs possit ad Pontificatum reverti.* Item. *Precepit sancta Synodus, ut quicunque de Pontificali dignitate ad monachorum vitam & ad pœnitentie descenderit locum, nequaquam jam ad Pontificatum resurgat. Monachorum enim vita subjectionis habet verbum & disciplinâ, non docendi, vel præsidendi, vel pascendi alios.* Grat. decret. caus. 7. q. 1. c. 45. Dicitur autem ibidem hunc canonem editum esse in quintâ actione Constantinopolitanæ Synodi CCCLXXXIII. Patrum, sub Joanne Papa octavo, cui præfuit Petrus Presbyter Cardinalis, & Paulus Anconitanus Episcopus, & Eugenius Ostiensis Episcopus; & hos Papæ Romani Apocrisiarios ea dixisse, quæ usque ad *Item* occurrunt. Hæc ut meliùs intelligantur, in decreto, ut Gregorii XIII. jussu edito, quæ ad hujus canonis constitutionem spectant, ex Actis hujus Synodi, in Vaticanâ Bibliothecâ extantibus, apponuntur; & sic se habent, Φώτιος ὁ πατριάρχης ἔπε, πῶς ὑμῖν δοκεῖ περὶ τῶν ἀρχιερατικῶν τάγματος ἑαυτὸν εἰς τὸν τῶν μοναχῶν κατατεχόντων χῶρον, ἆρα εἰς ὑποτιγὴν ἑαυτοὺς ὑποβάντες, δύνανται ἔτι οἱ αὐτοὶ τὴν αὐτὴν πεμπιαρχίαν ἔχειν; οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου ἔπον, τοῦτο παρ' ἡμῖν οὐκ ἔστι, οὐδὲ σύνηθες· ὅτις γὰρ ἅπαξ ἀπὸ ἀρχιερατικοῦ τάγματος εἰς τὸν τῶν μοναχῶν, τουτέστι μετανοούντων, κατατεθείη χῶρον, οὐ δύναται ἔτι τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἑαυτῷ διεκδικεῖν ἀξίωμα. Βασίλειος καὶ Ηλίας οἱ τοποτηρηταὶ τοῦ ἀνατολικοῦ θρόνου ἔπον, οὐδὲ παρ' ἡμῖν ἐφωράθη τοῦτο ποτὲ γενόμενον· τύραννον μὲν ἂν, μανάζον-τες τοὺς ἐκ τῶν ἀρχιερέων εἰς ἀρχιερέας, ἀπὸ δὲ ἀρχιερέων εἰς μοναχοὺς κατατεθέμενοι ἀρχιερεῖς μέλλειν ἢ δύνασθαι. Η ἁγία σύνοδος ἔπεν, ἀεὶ δὲ τοῦτο κανὼν, πολλάκις γὰρ δὴ ἐν ἡμῖν ἀμφισβήτησις γίνεται περὶ τῶν ὑποβάντων τούτων, τοῦ μὲν λεγόντων μὴ κωλύεσθαι τοὺς Ἀρχιερεῖς μοναχοὺς γενομένους τὰ τοῦ Ἀρχιερέως τελεῖν, τοῦ δὲ συναδυνατούντων τοῦτο. Οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ ἔπον, ἀκουσόμεθα κανόνος. Ἁγία σύνοδος ἔπεν, ἔτι ἡ ἀξιοῦμεν ἀκριβοῦσθαι κανόνας περὶ τῶν εἰς τὸν μονῆρες καὶ ὑποτιγὴν λαϊκῶν, ὥστε ἀρχιερεῖς ἢ ἱερεῖς τύπτειν ἢ φυλακίζειν, καὶ τὰ λοιπά. Φώτιος ὁ πατριάρχης ἔπεν, εἰ καλὸν ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη, ἀναγνωσθήτωσαν οἱ κανόνες· καὶ λαβὼν Πάγκρας ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ σημειοφύλαξ ἀνέγνω. Εἰ καὶ μέχρι τῶν ἔνιοι τῶν ἀρχιερέων &c. *Photius Patriarcha dixit, quid censetis de iis, qui ex Antistitum ordine seipsos in monachorum locum conferunt? Num qui seipsos subjectos esse voluerunt, possint iidem adhuc idem in gregem imperium tenere? Sanctissimi legati veteris Romæ dixerunt, id apud nos minimè tenet, neque in more est positum. Quicunque enim ex Antistitum ordine, monachorum, id est pœnitentium, ordini annumeratus fuerit, is Antistitis dignitatem non potest sibi amplius vindicare. Basilius & Helias Orientalium sedium Legati dixerunt, neque apud nos id unquam evenisse observatum est. Nam contrà quidem monachi ad Antistitum ordinem provehuntur, at qui ex Antistibus ad monachos descendunt, hi antistites manere non possunt. Sancta Synodus dixit, de hâc etiam re canon constituatur: Nam & apud nos sæpe hâc de causâ dubitationes exoriuntur; nonnullis quidem dicentibus, non prohiberi Antistites, cùm monachi facti fuerint, quo minus Antistitum munere ibus fungantur: nonnullis verò hanc sententiam minimè probantibus. Sanctissimi Legati dixerunt, detur canon. Sancta Synodus dixit, Preterea verò æquum ducimus constitui canones de Laicis illis, qui eo insaniæ ac superbiæ devenerunt, ut Antistites vel Sacerdotes Dei verberent aut custodiæ tradant, & reliqua. Photius Patriarcha dixit, si vestra sanctitas jubeat, legantur canones: acceptosque eos Petrus Deo Diaconus, & Protonotarius legit, Etiamsi hucusque nonnulli Antistites* &c. usque ad finem hujus canonis. Quod autem hîc dicitur de Laicis Episcopos vel Sacerdotes verberantibus, vel in custodiam tradentibus, illud in proximo sive tertio hujus Synodi canone constituitur: Ex eo autem, quòd præsens canon à Gratiano in decretum referatur, manifestum est, hanc Synodum ab Ecclesiâ Romanâ tunc temporis approbatam fuisse, non obstante primo canone ab eâ edito.

IN SYNODUM CARTHAGINENSEM
SUB CYPRIANO.

Ἡ ὑπὸ Καρχηδόνι ἁγιωτάτη σύνοδος. Hanc præsentis Synodi inscriptionem MS. Bodleiano acceptam ferimus: sed eadem etiam in Codice Amerbachiano legitur. In Parisiensi autem tam Balsamonis quàm Zonaræ editione, sic inscribitur, Σύνοδος ἡ ἁγιωτάτη ἐπὶ Κυπριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Καρχηδόνος καὶ μάρτυρος, *Synodus habita sub Cypriano sanctissimo Carthaginis Episcopo & martyre.* Celebrata fuit hæc Synodus anno Dom. 258. ac proinde omnium Synodorum antiquissima à Balsamone & Zonarâ rectè perhibetur: dummodo eæ solæ intelligantur Synodi, quæ hoc opere, ut à Græcis receptæ, vel potiùs in nomocanonem eorum relatæ, continentur. Aliter enim, præter Apostolicam, multas alias ante hanc habitas fuisse Episcoporum Synodos, ex plurimis Tertulliani & Cypriani locis constat. Canon autem, qui huic Synodo hîc adscribitur, nihil aliud est quàm Epistola D. Cypriani & aliorum Episcoporum unà cum eo Synodicè convenientium ad Januarium (non Jovianum, ut Balsamon & Zonaras opinati sunt) aliosque Numidiæ Episcopos rescripta, quæ in nonnullis operum D. Cypriani editionibus est epistola 70. in aliis l. 1. ep. 12. Decernitur autem hoc canone, vel Epistolâ potiùs, Baptismum extra Ecclesiam Catholicam conferri non posse, ac propterea denuò baptizandos esse, quicunque ab hæreticis baptizati sunt, cùm ad Ecclesiam Catholicam conversi fuerint. Idem autem constituitur ab Apost. can. 47. in quem videsis quæ annotavimus; hîc insuper observamus, ipsa Synodi Acta, quibus omnia Episcoporum in eâ congregatorum testimonia deponuntur, quæque hîc post scholia in canonem extant, in omnibus Balsamonis codicibus desiderari; idque juxta ipsius sententiam, ut ex scholiis ejus in canonem colligere est. Sed in omnibus è contra Zonaræ codicibus, tam MSS. quàm impressis, habentur. Extant etiam in D. Cypriani operibus, necnon in primo Conciliorum tomo. De hâc autem Synodo non opus est ut plura addamus; sed nihilominus priusquam ad proximam nos conferamus, hîc interim præterea notandum est, in vulgatis Balsamonis editionibus canones Synodi Carthaginensis, ut à Græcis vocantur, hoc est, codicem canonum Ecclesiæ Africanæ, inter supradictam Synodum Carthaginensem sub Cypriano habitam & Synodum Ancyranam interponi. Verùm non modo in Bodleiano codice, quem ubique sequimur, sed & Amerbachiano, idem ordo Synodorum observatur, quo hîc imprimuntur, juxta quem veterem illam Carthaginensem Synodus Ancyrana excipit.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

GUILIELMI BEVEREGII
ANNOTATIONES
IN CANONES CONCILII
ANCYRANI.

Κανονες ἁγ ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου. Hanc inscriptionem Codex Bodleianus exhibet; cui similis fere est in codice Amerbachiano, videlicet, ἁγ τῶν Ἀγκύρᾳ συνόδου κανόνες κε'. *Synodi Ancyranæ canones* 25. In Parisiensi Balsamonis editione sic inscribitur. Κανόνες ἁγ ἐν Ἀγκύρᾳ συνελθόντων Μακαρίων πατέρων, οἵτινες φερωνύμησαν μὲν εἰσὶ ἁγ ἐν Νικαίᾳ ἐκτεθέντων κανόνων, δευτερεύουσι δὲ διὰ τὸν ἁ οἰκουμενικῆς συνόδου αὐθεντίαν, *Canones beatorum Patrum, qui Ancyræ convenerunt: qui sunt quidem antiquiores iis qui Nicææ editi; secundum tamen locum obtinent, propter Oecumenicæ Synodi autoritatem.* Quæ etiam inscriptio est horum canonum in codice canonum Ecclesiæ universæ; nisi quòd ibi eodem modo, quo in codice Amerbachiano, incipiat, ἁ ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου κανόνες κε'. οἵ πτλ. &c. Enimvero habita est hæc Synodus an. Dom. 315. ac proinde decem ferè annis ante Nicænam primam Oecumenicam. Ancyra, ubi celebrata est, primaria fuit & Archiepiscopalis urbs Galatiæ, in meditullio regionis istius sita; hoc præsertim Concilio celebris, quo octodecim Episcopi convenerunt eorum causâ, qui in Maximini persecutione lapsi, & in Ecclesiæ communionem recipi desiderabant.

In Can. I.

Ομιλεῖν. Huic verbo accommodari videtur breve illud scholium, quod inter hunc canonem & interpretationem ejus in codice Amerbachiano legitur, sic se habens, λόγους διδασκαλικοὺς ποιεῖσθαι τὸ λαῷ. πῶς γὰρ ἕτεροι ὑποδεῖντο βέλτιστα, αὐτοὶ σφαλέντες τοῦ κρείττονος; *Sermones doctrinales ad populum habere. Quomodo enim alii optima edoceantur, cùm ipsi à meliore aversi fuerint.* Hoc autem scholium in nullo alio codice habetur.

Τῶν τῆς Θεοῦ φιλανθρωπίαν. Post hæc ultima Balsamonis in hunc canonem verba, in Parisiensi editione, necnon codice tam Amerbachiano, quàm Ætonensi, additur, πλὴν καὶ ὅτι καὶ οἱ δεχόμενοι εἰς μόνην τιμὴν ἐπιτιμηθήσονται κατὰ τοὺς ῥηθησομένους κανόνας. *Sed & ii, & qui ad honorem solum admittuntur, juxta dictos canones punientur.* Nos autem hæc ideirco omisimus, quia in codice nostro Bodleiano omittuntur.

In Can. II.

Αρτον ἢ ποτήριον ἐναφιέναι. Ex his verbis extra dubium redditur, Diaconos olim in mysteriis celebrandis panem & calicem obtulisse; quod etiam Justini martyris diebus iis incubuisse ex his ipsius verbis colligitur, Οἱ καλούμενοι παρ' ἡμῖν διάκονοι διδόασιν ἑκάστῳ τῶν παρόντων μεταλαβεῖν ἀπὸ τοῦ εὐχαριστηθέντος ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος, καὶ τοῖς ἀ παροῦσιν ἀποφέρουσι. Justin. Apol. 2. Idem & D. Cypriani ætate obtinuit; dicit enim, *Ubi verò solennibus adimpletis calicem Diaconus offerre præsentibus cœpit, & accipientibus cæteris locus ejus advenit, faciem suam parvula instinctu divinæ majestatis avertere, os labii obturantibus premere, calicem recusare: perstitit tamen Diaconus, & reluctanti licet, de Sacramento calicis infudit.* Cyp. *de Lapsis.* Hoc etiam ex S. Laurentii Diaconi ad Episcopum suum Sixtum verbis conficitur; cùm is enim Sixtum ad martyrium duci cerneret, his eum verbis appellare cœpit, *Quo progrederis sine filio pater? quo Sacerdos sancte sine Diacono properas? nunquam sacrificium sine ministro offerre consueveras. Quid in me ergo displicuit, pater? num degenerem probasti? experire certè, utrum idoneum ministrum elegeris. Cui commisisti dominici sanguinis consecrationem, cui consummandorum consortium Sacramentorum, huic consortium tui sanguinis negas?* apud Ambros. de offic. l. 1. c. 41.

Η κηρύσσειν. Hîc observetur discrimen inter Presbyterorum & Diaconorum officia. In primo enim canone Presbyteros quidem φερωνύμως καὶ ὁμιλεῖν, in præsenti autem Diaconos ἀναφέρειν καὶ κηρύσσειν dictum est: ut igitur ἀναφέρειν à φερωνύμως, sic etiam κηρύσσειν ab ὁμιλεῖν distinguatur necesse est. Cum ὁμιλεῖν igitur isto loco concionari, sive sermonem habere significet; κηρύσσειν hoc loco, de Diaconis dictum nihil aliud denotare videtur, quàm quod propriè significat, præconis scilicet officio fungi. Hoc enim in sacris celebrandis Diacono olim incubuit, altâ nimirum voce & præconis instar varios ritus & ordinem per totam lyturgiam moderari, & significare quid & quando à fidelibus aut catechumenis orandum erat; ut ex antiquis Euchologiis constat. Sic etiam Socrates de Anastasio scribit, καὶ παρελθὼν διακόνου κηρύξαι ἐνεχείρει, οὐδὲ ψαλμὸν λέγεσθαι παρεσκεύασε. Socrat. Hist. Eccl. l. 2. cap. 11. ubi hanc ipsam vocem dicto sensu usurpari manifestum est.

In Can. III.

Εκτίθεσθαι συνοδικῶς. Hæc Balsamonis verba, usque ad μὴ σημειώματα inclusivè, codici nostro Bodleiano debemus: neque enim in Parisiensi editione, neque in MS. Amerbachiano habentur.

Τῶν μέσ τις Κομνηνῶν. Hæc usque ad finem hujus interpretationis extant in supplemento ad Parisiensem Balsamonis editionem; unde etiam huc translata sunt: sed in codice nostro Bodleiano paulo aliter leguntur, præsertim in initio, hoc vid. modo, Τῶν μέσ τις Κομνηνῶν κυρὰν Θεοδώραν, τὴν τῶν Λαπαρδῶν χρηματίσασαν σύζυγον, ὑποτρέσασαν δὲ τὸ βασιλέως κυροῦ Ανδρονίκου, ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδῳ ὑ παρεχώρησε μεταμφιεσθῆναι, &c. *Porro & Comnenam Dominam Theodoram, conjugem Laparde dictam, ab Imperatore domino Andronico tonsam, Synodus Constantinopolitana habitum mutare non permisit.* De Lapardâ, cujus hîc fit mentio, Nicetas Choniates etiam meminit in Andronico Comneno lib. 1. Hæc autem in codice Amerbachiano desiderantur; neque Balsamonis esse affirmare ausim.

In Can. IV.

Ενταῦθα συνήχθη. Hæc Synodus congregata fuit eorum causâ, qui grassante persecutione lapsi fuerant. Quod etiam ab autore nomocanonis Arabici in Bibliothecâ Bodleianâ observatum est, qui de præsenti Synodo ait, والخامس قوانين اول مجمع اجتمع بعد الرسل بمدينة انقرا من بلاد غلاطية وعدته اثنا عشر اسقفا اجتمعوا بسبب من سقط في زمان الخوف في اصناف الكفر وعدتها في نسخة القبط خمسة وعشرون قانونا *Quintus est liber canonum primi Concilii, quod post Apostolos convocatum est in urbe Ancyrâ de regione Galatiæ; & numerus ejus erat duodecim Episcopi, qui eorum causâ congregati sunt, qui tempore timoris per varia negandi genera lapsi fuerant; & numerantur ei in exemplari Coptico viginti quinque canones.* Hinc igitur evenit, ut juxta varios

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

rios modos, quibus lapsi sunt, varia etiam Ecclesiastica supplicia ab iis à præsenti Synodo exigantur: ut exempli gratiâ, hoc canone cautum est, ut qui lætiore habitu accesserunt, & parati Ethnicorum prandii indifferenter participes fuerunt, uno anno audiant, tribus substernantur, duobus autem in oratione solâ communicent, & sic postea inter perfectos fideles recenseantur. In aliis canonibus hæc supplicia aliter definiuntur. Qualia ea fuerunt, non opus est hîc repetamus, cùm de iis in annotationibus ad undecimum primi œcumenici Concilii Nicææ celebrati canonem fusè commentati fuerimus.

In Can. VI.

Νυν ἢ ἀφ' ἑ χρόνου. Sic hunc locum legit, non modo Codex noster Bodleianus, verumetiam Ætonensis, & Joannes Antiochenus in collectione canonum, necnon Parisienses Balsamonis Zonaræque editiones, unâ cum veteribus Latinis interpretibus. Nam Isidorus Mercator vertit, *Nunc autem, id est tempore hujus Synodi se obtulerunt*, & Dionysius Exiguus, *Nunc hujus Concilii tempore semet obtulerunt.* At Codex Amerbachianus è contra legit, μηδὲ ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς συνόδου ἀφεστηκότων. Sed altera lectio præferenda videtur, non tantùm quòd communior sit, sed & eo, quòd loco Patrumque menti meliùs conveniat. Quid sibi velit vetus interpres per suam hujus loci versionem incertum est, vertit enim *& nunc extra tempore Synodi supplicantes.* Quæ quidem verba neutri è prædictis lectionibus respondent.

Μέχρι τῆς μεγάλης ἡμέρας. Per magnum diem intelligendum est sanctum *Pascha*, ita dictum, ob magna illa beneficia, quæ Servator noster per resurrectionem suam isto die nobis conciliavit; unde etiam Sabbatum præcedens vocatur μεγάλον σάββατον, & parasceve sive sexta feria mox antecedens, μεγάλη Παρασκευὴ, & tota quidem ea septimana, in quâ Dominus noster crucifixus est, quæque magnum istum diem Paschalem præcedit, μεγάλη ἑβδομὰς veteribus passim nuncupatur.

Zon. Καὶ δόντες μὲν ὑπεσχέθησαν. Codex Amerbachianus rectiùs legit δόντες καὶ μηδὲν μὴ ποιῆσαι μετανοήσαντες ἢ ὑπεσχέθησαν. quomodo etiam Gallandi codex locum hunc legit.

In Can. X.

Οσοι διάκονοι. Cautum est hoc canone, ut si quis Diaconi ordines suscepturus, significet se cœlibem non posse manere, sed uxorem sibi ducendam esse, si is post ordines illos susceptos uxorem duxerit, Diaconi officio nihilominus fungatur; aliter autem, si illud non significaverit. Unde palam fit Patres in hâc Synodo congregatos in eam consensisse sententiam, quòd conjugium etiam post sacros susceptos ordines contrahere non sit in se & absolutè illicitum. Si ita enim illicitum fuisset, cujusvis ante ordinationem protestatio illud licitum facere non potuisset; quod tamen juxta hunc canonem apertissimè facit: quo propterea planè indigitatur hujusmodi conjugia in se quidem legitima esse; sed nihilo secius propter Ecclesiasticam eo loci & temporis œconomiam non permissa, nisi quis ante ordinationem protestatus fuerit, conjugium sibi ineundum esse, vel se uxorem ducere velle. Hæc autem ex præsenti canone observare adeo obvium est, ut nos ei labori supersedissemus, nisi quòd Severinus Binius contraria profsus, & quorum Patribus nunquam in mentem venit, ex eo colligere conatus fuisset. Is enim in notis ad hunc canonem primò ait, *Quòd Apostolicâ lege non Sacerdotes tantum, sed etiam Diaconi absque uxore cœlibem vitam ducere ab exordio nascentis Ecclesiæ obligati fuerint, hic canon post alios Apostolorum & Elibertini Concilii plures, solidissimè confirmat.* Primò autem si concederemus, quòd à verâ canonis mente quàm longissimè abest, hoc in præsenti canone decretum; hinc tamen nequicquam consequeretur illud Apostolicâ lege sancitum esse. Sed mihi sanè persuasum est, Binium, cùm hæc adnotaret, canonem non consuluisse. Si vel unum enim oculum in eum conjecisset, primo statim intuitu ei comparuisset, Diaconos non modo non obligatos esse à præsenti canone cœlibem vitam agere, verùm iis quoque disertissimis verbis hîc permissum esse etiam post ordinationem uxores ducere, sub levissimâ hâc cautione, si nimirum sibi ita faciendum esse ante protestati fuerint. Quod ipse tamen effutiit, *solidissimè* hîc *confirmari*, nescio quâ fronte affirmat. Si hoc autem è solidissimis sit Papistarum argumentis, quod nec argumenti speciem præ se fert, facile est ex eo dijudicare, quàm infirma sint alia ab iis usitata. Sed audiamus quæ sequuntur, *Quod vero*, inquit, *Patres Concilii permiserint, ut Diaconi illi, qui cùm ordinarentur inviti, contestatique fuissent, se non posse continentes vivere, post sacrum diaconatûs ordinem susceptum uxorem ducant, non aliter sanè concessum est, quàm quod à sacri muneris exercitio abstinentes non amplius cum sacris ministris, sed cum populo extra cancellos laicâ communione communicarent; quod expressiùs in secundâ quam in reliquis duabus editionibus asseritur.* Hæc Binius ex Baronio. Qui nobis his verbis persuaderet iis solis Diaconis matrimonium contrahere hîc permitti, qui *inviti* ordinati sunt. Sed unde vox ista *inviti* intrudatur, hariolari nequeo: neque enim in Græco ullo codice, nec Latinâ hujus canonis versione tale aliquid vocabulum occurrit. Præterea hîc asseritur uxorem ducere Diaconis *non aliter concessum esse, quàm quòd à sacri muneris exercitio abstinentes non amplius cum ministris, sed Laicis communicarent*: cui è diametro contrarius est genuinus hujus canonis sensus; utpote in quo disertè constitutum est, Quòd si qui Diaconi ante contestati fuerint oportere se uxores ducere, ii, si uxores postea duxerint, ἔξουσιν ἐν ὑπηρεσίᾳ, *sint vel maneant in ministerio.* Quod etiam ex oppositio magis elucescit. Post enim decernitur, ut si qui Diaconi, cùm ordinantur, tacuerint, vel dictam protestationem non fecerint, si hi postea matrimonium contraxerint, παυέσθωσαν αὐτοὺς ἡ διακονίας, *ii à diaconatu desistant.* Hinc enim constat, per ministerium in priori loco diaconatum intelligendum esse; in quò istos quidem manere permittitur, hos autem ab eo desistere mandatur: cum juxta alteram canonis expositionem, vel ridiculam potiùs illius detorsionem ab iis, qui protestati & qui non protestati sunt, eadem pœna hîc exigeretur; & canon propterea frustra editus esset. Hanc autem miram canonis hujus interpretationem contra ipsorum verborum sensum excogitatam Binius *in secunda expressiùs quàm in reliquis editionibus asseri* dicit. Ubi per secundam editionem Isidori Mercatoris versionem intelligit, ut secundo in loco à se positam; quæ sic habet, *Diaconi quicunque, cùm ordinantur, si in ipsâ ordinatione protestati sunt, dicentes velle se habere uxores, nec posse se continere, hi postea, si ad nuptias venerint, maneant in ministerio, propterea quòd his Episcopus licentiam dederit. Quicunque verò tacuerunt & susceperunt manûs impositionem, professi continentiam, si postea ad nuptias venerint, à ministerio vel clero cessare debebunt, laicam tamen recipientes communionem.* Quid in hâc editione Binii assertioni favet, viderint docti. Ipse sanè nihil invenire possum: nisi forsitan ista verba eo detorqueantur, *laicam tamen recipientes communionem.* Et ad ista sanè verba ille respexisse videtur, non animadvertens hæc verba non de iis dici, qui se velle uxores ducere ante protestati sunt, sed de iis è contra, qui professi sunt continentiam: quod adeo quidem manifestum est, ut vix credam ipsi Binio persuasum esse hanc veram fuisse præsentis canonis interpretationem, quam ipse mundo obtrudere voluit. Cùm hic autem canon imperando Clericorum cœlibatui apertè adversetur, aliquid saltem dicendum erat, quo sensus ejus aliò detorqueretur, & nullus dubito, quin multos invenit, qui huic tanquam ingeniosissimæ doctissimæque canonis hujus expositioni facilem assensum præberent; nimirum quod volumus, facilè credimus.

In Can. XII.

Επὶ ἐν ἔτει χρόνῳ τοῖς λειτουργοῦσι. Ita quidem cum Bodleiano Amerbachianus quoque codex legit; sed in Parisiensi Balsamonis editione pro istis verbis legitur tantùm, ἐπὶ ἔτει χρόνῳ τοῖς λειτουργοῦσι.

Ετέρα ἑρμηνεία. Hanc alteram hujus canonis interpretationem codici nostro Bodleiano acceptam ferimus: extat autem & in MS. Amerbachiano, necnon in Tiliano. Nam Gentianus Hervetus eam Latinè vertit.

In Can. XIII.

Χωρεπισκόπους. Chorepiscoporum in hoc opere frequens occurrit mentio. Præsertim in antiquioribus hisce Conciliis; ut extra dubium sit eos passim in Ecclesiâ tunc dierum constituros

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ſtitutos fuiſſe: ſed nihilominus valdè perplexa eſt & intricata de iis diſputatio. Nos veram eorum conſtitutionem atque officium ex hoc aliiſque canonibus elicere moliemur: quibus etiam conficere non dubitamus, veteres Chorepiſcopos, contra ac pluribus viſum eſt, reverà Epiſcopos fuiſſe, etiamſi Epiſcopalium quarundam functionum exercitia iis à canonibus denegentur. Primò enim Epiſcopalem ordinationem habuerunt. Hoc ex Syn. Antioch. canone x. colligimus, qui ſic incipit, τὸς ἐν ταῖς κώμαις καὶ ταῖς χώραις, καὶ τὸς καλουμένους χωρεπισκόπους, εἰ καὶ χειροθεσίαν εἶλον ἐπισκόπου εἰληφότες. quæ verba Dionyſius Exiguus ſic vertit, *Qui in vicis & poſſeſſionibus Chorepiſcopi nominantur, quamvis manûs impoſitionem Epiſcoporum perceperint*, & explicationis gratiâ addit, *& ut Epiſcopi conſecrati ſunt.* Et hanc ſanè veram eſſe iſtorum verborum interpretationem ex iis, quæ in iſto canone ſequuntur, palam eſt: ſtatim enim cautum eſt, quòd etiamſi Chorepiſcopi Epiſcopalem iſtiuſmodi ordinationem haberent, ſuum tamen modum ſcire, & Eccleſias ſibi ſubjectas adminiſtrare, & iis regendis contentos eſſe debent, εἰ καὶ χειροθεσίαν εἶλον ἐπισκόπου εἰληφότες, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ εἰδέναι τὸ ἑαυτῶν μέτρον, καὶ διοικεῖν τὰς ὑπαγομένας αὐτοῖς ἐκκλησίας καὶ τῇ τέτων ἀρκεῖσθαι φροντίδι, καὶ κυβερνᾶν. Hinc enim conſtat eos ſubjectas ſibi Eccleſias habuiſſe, & earundem curam iis commiſſam eſſe; quæ quidem nemini attribui poſſunt, niſi qui Epiſcopalem χειροθεσίαν accepit. Hâc autem Chorepiſcopi freti, alia etiam tentare auſi ſunt: ſed ab hoc canone prohibentur, edicente, quòd etiamſi tanquam Epiſcopi conſecrati fuerint, intra ſuos tamen limites ſe continere debent. Et quod ad ordines ab iis conferendos ſpectat, proximus ibidem verbis cautum eſt, ut iſti Lectores, Hypodiaconos, & Exorciſtas conſtituant, καθὸτι ἡ ἀναγκαία καὶ ὑποδιακόνους καὶ ἐξορκιστάς. Verùm omnium Clericorum, ac propterea horum etiam ordinationem ad Epiſcopos ſolos pertinere ex ſecundo Apoſtolico canone manifeſtum eſt, dicente, Πρεσβύτερος ὑπὸ ἑνὸς ἐπισκόπου χειροτονείσθω, καὶ διάκονος, καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί. Sed dicat forſitan nonnemo, quòd plures ſanè dixerunt, penes Epiſcopos eſſe ordinare etiam Presbyteros & Diaconos, quod tamen in iſto Antiocheno canone Chorepiſcopis diſertè interdicitur, utpote ubi præcipitur, eos μήτε πρεσβύτερον μήτε διάκονον χειροτονεῖν τολμᾶν. Fateor equidem, non in eo tantùm, ſed & in præſenti canone, hoc iis prohiberi, dicente itidem, χωρεπισκόποις μὴ ἐξεῖναι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονεῖν. Hoc autem ſententiam noſtram non modo non deſtruit, ſed & abundè confirmat. Ex eo enim quòd Chorepiſcopis vetetur in hiſce canonibus Presbyteros & Diaconos ordinare, palam conſequitur eos hoc feciſſe, vel ſaltem tentâſſe; quòd quidem nunquam feciſſent, niſi ipſi reipſa Epiſcopi fuiſſent. Et præterea etiam obſervetur, quòd iis Presbyteros & Diaconos ordinare non abſolutè decernitur; ſed ne illud faciant ſine permiſſione Epiſcopi civitatis, cui ipſorum regio ſubeſt, δίχα τῆς ἐν τῇ πόλει ἐπισκόπου, ut loquitur canon Antiochenus, vel ut præſens, χωρὶς τῆς ἐπιτροπῆναι ὑπὸ τῆς ἐπισκόπου μὴ γραμμάτων. Verùm enimverò ſi Chorepiſcopi Presbyteri tantum, non etiam Epiſcopi fuiſſent, Presbyteros aut Diaconos ordinare non poterant, etiamſi ab Epiſcopo quovis vel omnibus permitteretur. Namque Epiſcopi permiſſio, ſine conſecratione Epiſcopali, Presbyteros aut Diaconos ordinandi poteſtatem dare nequit. Adhæc Synodus Neocæſarienſis ſtatuit quidem canone XIII. Vicanos Presbyteros ἐπιχωρίους πρεσβυτέρους in urbis dominico offerre non debere, ſi urbis Epiſcopus aut Presbyter præſens ſit: ſed proximo canone ſubjungit, Chorepiſcopos ut συλλειτουργοὺς offerre honoratos, οἱ δὲ χωρεπίσκοποι εἰσὶ μὲν εἰς τύπον ὧν ἑβδομήκοντα, οἵτινες δὲ συλλειτουργοὶ διὰ τὸν ἀπυδὸν τῶν εἰς τὰς πλαγχὰς περιφέρεσθαι πεμπόμενοι. Ubi obſerves primò, hunc canonem ſenſu ſaltem cum præcedenti conjungendum eſſe; ut ex particulâ δὲ conſtat, (& quidem Joannes Antiochenus, Alexius Ariſtenus, & Dionyſius Exiguus hos duos canones in unum contrahunt) quæ etiam indigitat canonem hunc XIV. eſſe exceptionem quandam à præcedenti; ac proinde, ut ibi vicanos Presbyteros iſto caſu offerre prohibetur, ſic Chorepiſcopis id indulgetur; utpote qui inter ἐπιχωρίους πρεσβυτέρους non recenſendi ſunt, ideoque nec inter Presbyteros. Dicitur autem ibidem Chorepiſcopos quidem ad typum 70. conſtitutos eſſe, ſed tamen συλλειτουργοὺς, Epiſcopis nimirum comminiſtros eſſe. Sic etiam in Syn. Antioch. can. 8. quaſcunque canonicas Epiſtolas dare Presbyteris prohibetur; ſed Chorepiſcopis pacificas concedere permittitur, non minus quàm Epiſcopis. Ut autem prætéream Chorepiſcopos diſtinctè à Presbyteris etiam commemorari à Synodo Nicænâ primâ, can. 8. & à Synodo Chalcedonenſi can. 2. Concilium Laodicenum rem extra controverſiam ponit, in quo conſtituitur, *non oportere in vicis & regionibus Epiſcopos conſtitui, ſed* πρεσβυτέρους *eos autem, qui priùs conſtituti fuerunt, nihil agere ſine conſenſu Epiſcopi civitatis*, ὅτι οὐ δεῖ ἐν ταῖς κώμαις καὶ ἐν ταῖς χώραις καθίζεσθαι ἐπισκόπους, ἀλλὰ πρεσβυτέρους· τοὺς μέντοι ἤδη καθεσταμένους μηδὲν ποιεῖν ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου ἐν τῇ πόλει. Syn. Laod. can. 57. Sanè χωρεπισκοπὴ nihil aliud eſt, quàm ἐπισκοπὴ ἐν χώρᾳ. Quod etiam Joſephus Ægyptius in Synodi Nicænæ can. VIII. obſervat, dicens خوري ايسكوبس اي اسقف القري *Chorepiſcopus, ſive Epiſcopus regionis, ſeu villarum*, ut diſtinguantur nimirum illi ab Epiſcopis, qui in civitatibus conſtituuntur. Et hujuſmodi quidem Epiſcopos ἐν ταῖς χώραις conſtitutos eſſe, dictus Synodi Laodicenæ canon egregiè confirmat, addens, iis non licere quippiam facere ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου ἐν τῇ πόλει, *ſive ſententiâ Epiſcopi qui eſt in urbe.* Unde etiam S. Baſilius in Epiſtolâ canonicâ ad Chorepiſcopos, quæ in hoc opere eſt canon ejus X c. eos reprehendit, quòd contra canones ipſo inſcio Clericos quoſdam ordinaſſent, ſtatuitque eum in poſterum pro Laico haberi, ſive deponi, qui ſine ipſius ſententiâ in miniſterium admiſſus fuerit, γινώσκειν ὅτι λαϊκὸς ἔσται ὁ ἄνευ ἡμετέρας γνώμης εἰς ἱερωσύνην παρεισχθείς. Enimverò cùm Epiſcopi in civitatibus ſolùm antiquitùs ordinati fuerint; quævis autem civitas, juxta latercultum Imperii, ampla ſæpe territoria ſibi annexa habuerit, quæ tota peragrare & debitâ curâ adminiſtrare uni civitatis Epiſcopo haud poſſibile fuit, ſummè viſum eſt neceſſarium, ut qui hujuſmodi urbibus, & regionibus ad eas pertinentibus præerant Epiſcopi, coadjutorem unum vel plures, prout amplitudo Epiſcopatûs poſtulabat, in regione aliquâ extra urbem haberent, ut aliquâ ſaltem Epiſcopalis functionis parte levarentur. Hoc autem fieri non potuit, niſi aliquis conſecratus Epiſcopus eo mitteretur; quo proin factum eſt, ut nonnulli Epiſcopi majoribus præfecti urbibus, Chorepiſcopos ſuos, ſive verè Epiſcopos in regionibus ſibi ſubjectis conſtituerent, ſub eâ tamen cautione, ut hi nihil momenti facerent citra ipſorum urbium Epiſcoporum ſententiam, utpote quorum curæ ac ſollicitudini iſtæ etiam regiones commiſſæ ſunt. Hoc è ſuperiùs citato, decimo puta, Concilii Antiocheni canone diſcimus, ubi diſertè ſancitur, ne quis Chorepiſcopus Presbyterum aut Diaconum ordinet ſine urbis Epiſcopo, cui ipſe & regio ejus ſubjicitur, δίχα τοῦ ἐν τῇ πόλει ἐπισκόπου, ᾧ ὑπόκειται αὐτός τε καὶ ἡ χώρα. Et hinc etiam in ultimis iſtius canonis verbis conſtituitur, ut Chorepiſcopus fiat ab Epiſcopo civitatis, cui ſubjicitur, χωρεπίσκοπον ἢ γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως, ᾧ ὑπόκειται, ἐπισκόπου. Non quòd ipſe ſolus Chorepiſcopum conſecrare ſolitus ſit; ſed quòd ille neceſſariò conſecrationi intereſſe, atque etiam præeſſe debeat: non ſecus atque Metropolitanûs omnes Epiſcopos ſuos ordinare dicitur, quoniam nullus ſine eo ordinari poteſt; Etiamſi ordinationes Epiſcopales ab uno Epiſcopo peractæ validæ ſatis habitæ ſint, ut alibi probatum dedimus. Et quidem plurimos hujuſmodi Chorepiſcopos antiquitùs conſtitutos fuiſſe, ex Actis Conciliorum patet; utpote quibus ipſi æque ac alii Epiſcopi, non interfuerunt modo, ſed & ſubſcripſerunt. Exempli gratiâ, Synodo Nicænæ primæ ſubſcripſerunt ex Provinciâ Cœleſyriæ, Palladius Chorepiſcopus, & Seleucius Chorepiſcopus; ex Provinciâ Ciliciæ, Eudæmon Chorepiſcopus; ex Provinciâ Cappadociæ, Gorgonius, Stephanus, Euphronius, Rhodon, & Theophanes, omnes Chorepiſcopi; ex Provinciâ Iſauriæ, Heſychius, Theodorus, Anatolius, Quintus, & Aquila, ſinguli itidem Chorepiſcopi; & ex Provinciâ Bithyniæ, Theuſtinus Chorepiſcopus, & Eulalius Chorepiſcopus. Sic etiam Synodo Neocæſarienſi ſubſcripſit Stephanus Chorepiſcopus Cappadociæ. Et ſic in aliis Conciliis Chorepiſcopi ipſos inter Epiſcopos ſubſcripſerunt; idque non ut aliorum Epiſcoporum locum tenentes, ſed pro ſeipſis. Qui enim aliorum vices gerunt, illud in ſubſcriptionibus ſignificare ſolent; quod à Chorepiſcopis nuſpiam fit. Hoc autem de eorum ſubſcriptionibus obſervare licet, quòd cùm alii Epiſcopi urbes, quibus præſunt, perpetuò nominant; Chorepiſcopi, in ſubſcriptionibus ſupra notatis, ſignificant tantùm in genere ſe Chorepiſcopos eſſe, ut Palladius Chorepiſcopus, Seleucius Chorepiſcopus; regionis, quâ muneribus ſuis functi ſunt, nomine non adjecto. Nimirùm etiamſi Epiſcopi revera fuerint, nulli tamen urbi Epiſcopali præfuerunt; ſed urbis potiùs Epiſcopo, intra cujus limites regio ipſorum ſita eſt, ſubjecti ſunt: ac propterea etiamſi, quatenus Epiſcopalem ordinationem accepiſſent, verè Epiſcopi eſſent; quatenus tamen ſub alio Epiſcopo Epiſcopalia ſua munera

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

munera exercere coacti sunt, & nullam sibi urbem, sed tantùm regionem urbi alicui subjectam, assignatam haberent, tantum Chorepiscopi erant, vel *Vicarii Episcoporum*; quemadmodum Ferrandus Diaconus, necnon Crescionius in canonum breviario eos vocat. Et quidem vices Episcoporum usque adeo gesserunt, ut omni eos Episcopali curâ nonnunquam levarent. Unde in Caroli Magni capitularibus observatum est Chorepiscopos aliquando constitutos esse ab indoctis Episcopis, qui *suis quietibus & delectationibus inhiarent*. Capitul. l. 6. c. 119. Et sic quidem Sidonius lib. 4. ep. 11. de Claudiano Marci Viennensis Episcopi fratre hæc olim cecinit

Antistes fuit ordine in secundo,
Fratrem fasce levans Episcopali.
Nam de Pontificis tenore summi,
Ille insignia sumpsit, hic laborem.

Ubi, ut videre est, Claudianus Antistes quidem dicitur, sed ordine in secundo Antistes esse non potuit nisi Episcopus esset; neque enim Presbyter unquam Antistes dicitur: sed Antistes ordine secundo appellatur, quoniam non ipsius urbis Episcopus fuit, sed tantum Chorepiscopus; ita tamen, ut fratrem fasce levaret Episcopali, & de summi Pontificis tenore laborem sumeret; quod ei haud possibile esset, nisi ipse etiam Episcopus fuisset. Et sic quidem Gennadius in catalogo Virorum illustrium, ubi de Salviano differit, dictum Claudianum *Episcopum Viennensem* appellat: non immeritò quidem, cùm tota Episcopatûs illius cura ei incubuerit. Cùm hoc autem postea nimis commune fuerit & usitatum, ut Episcopi otio suo & voluptatibus, magis quàm Ecclesiis sibi commissis, consulentes, Chorepiscopos sub se constituerent, qui vices suas in omni Episcopali administratione supplerent, hoc à Concilio Meldensi an. D. 845. habito, prohibitum est, cautumque ut, *si Episcopus civitatis propter desidiam, aut secularem pervagationem, vel propter infirmitatem modum sum Chorepiscopis transcendere consenserit, sententiam canonicam debet attendere, quâ decretum est, ut qui contra dicta canonum fecerit, gradus sui periculo sine retractatione subjaceat.* Concil. Meld. cap. 44. sed non omittendum est, Chorepiscoporum officium saltem, etiamsi non nomen, in Angliâ etiam ab antiquo obtinuisse: dicti sunt enim Episcopi suffraganei. Non me latet, omnes etiam Episcopos *Suffraganeos dictos esse, quòd Archiepiscopo suffragari & assistere tenentur. Vocati sunt enim in partem sollicitudinis Archiepiscopi, non in plenitudinem potestatis*, ut ait Lyndwodus noster in Provinc. l. 1. de Constitutionibus fol. VII. sed nihilominus suffraganei etiam dicti sunt Episcopi, qui aliis Episcopis Provincialibus astiterunt; de quibus editum est statutum vicesimo sexto anno Henrici octavi; quo etiam decretum est, ut in viginti tribus locis ibidem nominatis, iisque solis, suffraganei Episcopi constituantur, utque illi ab Archiepiscopo & duobus Episcopis consecrentur; ita tamen, ut nullus eorum aliquid vel habeat vel faciat propriè Episcopale, nisi quod ei concessum fuerit ab Episcopo urbis, in cujus parœciâ, vel, ut vulgò loquimur, diœcesi constitutus est. Et hujus sanè generis Episcopos veteres Chorepiscopos fuisse contendimus: qui nimirum non secus ac alii Episcopi consecrati sunt, & omnem Episcopalem potestatem sibi concreditam habuerunt; quam tamen exercere non potuerunt, nisi in quantum Episcopus diœceseos, quâ constituti sunt, iis permiserit. Etiamsi enim unà cum Episcopali consecratione universam etiam Episcopalibus fungendi muneribus autoritatem accepissent; eo tamen, quòd nulla diœcesis iis assignata est, sed in alienâ agere coacti sunt, rationi consentaneum est & canonibus sancitum, ut exercitium istius autoritatis ad arbitrium istius Episcopi restringeretur, cujus solius curæ & sollicitudini ista diœcesis commissa est. Verùm si qui eorum Presbyteros etiam & Diaconos, inconsultò diœceseos Episcopo, ordinare tentaverint; ipsi quidem pœnas luant, sed ordinatio nihilominus valida perpetuò habita fuit; siquidem potestas ordinandi, non ex diœceseos assignatione, sed ex Episcopali ordinatione ab iis susceptâ dependet. Ac proinde etiamsi Chorepiscopi in præsenti canone alibique Presbyteros & Diaconos citra urbis Episcopi permissionem ordinare prohibeantur: quos tamen ordinârunt, Presbyteros aut Diaconos non esse, nec hìc nec alibi dicitur; sed quicunque ab iis ordinati sunt, inter verè ordinatos perpetuo reputati fuerunt.

Μηδὲ πρεσβυτέρους πόλεως. Hæc, quam exhibemus, constans est hujus loci lectio, non modo in M S. Bodleiano, sed & in omnibus aliis, tam Balsamonis quàm Zonaræ, sive impressis sive manu exaratis codicibus; nisi quòd in Gallandi codice pro πρεσβυτέρους legatur πρεσβύτερον, sensu nihil mutato. Zonaram etiam πρεσβυτέρους legisse ex scholiis ejus patet: Canonem enim ita interpretatur, ac si hìc Chorepiscopis interdiceretur Presbyteros etiam in urbe aliquâ constituere. Μὰ ἔξεστιν αὐτοῖς πρεσβύτερον ἢ διάκονον χειροτονῆσαι, ἀλλὰ μηδὲ πρεσβυτέρους ἐν πόλει καθιστᾶν. Hanc autem lectionem erroneam esse extra dubium est. Nam in primâ canonis parte vetitum est Chorepiscopis Presbyteros in genere ordinare; ideoque non opus fuit, ut de Presbyteris urbanis mentio fieret: & præterea si nec vicanos Presbyteros constituere poterant, multò magis urbanos ordinare iis non liceret. Alia itaque quærenda est lectio. Et quidem in Joannis Antiocheni collectione pro πρεσβυτέρους scribitur πρεσβυτέρους, totum enim canonem sic legit, Χωρεπισκόποις μὴ ἔξεῖναι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονεῖν, ἀλλὰ μηδὲ μηδὲ πρεσβυτέρους πόλεως, χωρὶς τοῦ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μὲν χειρόγραφον ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ. Joan. Antioch. coll. can. tit. 21. Sic etiam vetus interpres Latinus apud Justell. Biblioth. p. 279. can. 12. legisse videtur, cujus versio sic se habet, *Chorepiscopis non licere Presbyteros aut Diaconos ordinare; sed neque Presbyteris civitatis sine jussione Episcopi; sed cum iisdem literis eundi ad singulas parœcias.* Quid sibi velit per ultima verba me fugit. Dionysius Exiguus Græca ista in Joannis Antiocheni collectione verba rectius sic vertit, *Chorepiscopis non licere Presbyteros aut Diaconos ordinare; sed nec Presbyteris civitatis, sine præcepto Episcopi vel literis, in unaquaque parochiâ.* Sed hæc lectio æque mendosa est, atque altera; utpote juxta quam Presbyteris urbanis liceret Presbyteros & Diaconos ordinare, modo Episcopus eos jusserit, quod absurdum est, & antiquitati inauditum. Quo igitur nos convertemus, ut perplexum hunc dissolvamus nodum? Profectò alia Græca hujus canonis lectio non suppetit: ad Latinas itaque versiones fugiamus necesse est. Et sanè Isidorus Mercator scrupulum prorsus amovet, canonem sic vertens, *Vicariis Episcoporum, quos Græci Chorepiscopos vocant, non licere Presbyteros vel Diaconos ordinare: sed nec Presbyteris civitatis sine Episcopi præcepto amplius aliquid imperare, vel sine autboritate literarum ejus in unaquaque parochiâ aliquid agere.* Et hoc sensu Dionysium Exiguum etiam hunc canonem concepisse, ex Hadriani I. Epitome canonum ex ejus versione collectâ constat, in quâ sensus hujus canonis sic exprimitur, *Chorepiscopi Presbyterum vel Diaconum non ordinent, nec Presbyter aliquid agat in parochiâ sine præcepto Episcopi.* Extat hæc epitome in Conciliorum tom. 3. part. 1. sect. 1. pag. 428. edit. Colon. an. 1618. Sic etiam Fulgentius Ferrandus Diaconus Carthaginensis, Dionysii Exigui Suppar, in breviatione canonum, ultimam hujus partem Latinè sic vertit, *Ut Presbyteri civitatis sine jussu Episcopi nihil jubeant, nec in unaquaque parœciâ aliquid agant.* *Concil. Anquiritano* (i. e. Ancyrano) *tit.* 12. Unde constat aliquid amplius in hoc canone olim extitisse, quàm hodiè legitur. Neque enim credibile est, ut hi aliquid interserent, quod in ipso textu non legebant. Ex iis autem sensus canonis clarissimus eliciatur; ut eo nimirum cautum sit, nec Chorepiscopis licere Presbyteros aut Diaconos ordinare; nec Presbyteris civitatis aliquid in Ecclesiâ agere sine præcepto Episcopi. Ubi etiam ultimò observetur, omnes Latinos interpretes, unà cum Johanne Antiocheno, pro ultimis canonis verbis ἐν ἑτέρᾳ παροικίᾳ, longè rectius legisse ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ.

In Can. XV.

Περὶ τοῦ διαφέροντος τῷ κυριακῷ. Vox κυριακὸν hoc in loco Templum Domino Deoque nostro consecratum significat. Sic etiam usurpatur à Concilio Neocæsariensi, Καπηλεύοντα ἐὰν ἐπιτρέπωσιν εἰς κυριακόν. can. 5. Sic etiam Synodus Laodicena, ἐν ταῖς κυριακαῖς ἢ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις. Syn. Laod. can. 28. Et Trullan. can. 74. Sic & apud Eusebium, legimus, ἐν τῷ κυριακῷ ᾧ τὰ εἰκότα ὅπως καταπαλάζουσιν, συγχωρεῖται. Eusebius Eccl. Hist. l. 9. c. 10. Qui alibi etiam rationem hujus omnis his verbis reddit, ἱερὰ γὰρ πηγὴν ἐπὶ τῷ πάντων βασιλεῖ Θεῷ τῷ δὲ καὶ ἐν ὅλαις διατίθησι κατασκευαῖς· ἔνθεν καὶ ἡ τῶν διαπόρου φερουσῶν ἐξίωσις τὰ κατάρχεσθαι· ἐκ δὲ ἀνθρώπων τυγχάνει ἐπικλήσεως, ὡς ἀμφὶ δὲ τῷ ὅλων κυρίᾳ, περὶ καὶ κυριακῶν ἐξίωται τῷ ἐπωνυμιῶν. Id. de laud. Constant. cap. 17. Hinc Latini *Dominicum* appellârunt: ut apud Ruffinum, *Surge*, &

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

sequere me ad Dominicum, & hujus fidei signaculum suscipe. Ruffin. hist. l. 1. c. 3. Et apud Hieronymum in Chronico, ad annum tertium Olymp. 276. *In Antiochiâ Dominicum, quod appellatur Aureum, ædificari cœptum*; & ad secundum Olymp. 280. *Antiochiæ Dominicum Aureum dedicatur.* De isto Dominico sic etiam Cedrenus ex Theophane τῷ κγ'. καὶ δ'. καὶ ε'. Ὅτι τὸ ἐν Ἀντιοχείᾳ ὀκτάγωνον κυριακὸν ᾠκοδομήθη. Ab eodem autem & Κυριακὴ appellantur, ubi dicit, γέτι καὶ ἐπὶ τοῦ Κωνσταντῖνου τὰς ἰδίας παῖδας Καίσαρας, καὶ κυριακὰς μὲν ἐπιγραφὰς οὐκ ἐθέντο κατὰ τύπους εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ πιστῶν. Et quidem loca Dei cultui & sacris mysteriis celebrandis dedicata, à summâ antiquitate κυριακὰ, sive *Dominica* nominata fuisse, ex D. Cypriano colligimus, dicente, *Et Dominicum celebrare te credis, quæ corbonam omnino respicis: quæ in Dominicum sine sacrificio venis.* Cyprian. de opere & eleemosyn. ubi vox dominicum in priori loco *Dominicam Cœnam*, in posteriori, *Dominicam domum* apertè significat. Quæ etiam in veteri Testamento בית יהוה *Domus Domini* passim appellatur. A Latinis Germani basilicam quamvis aut cathedralem Ecclesiam *Dom* vocant, & canonicos earum *Domherren.* Et quidem κυριακὸν talem Ecclesiam propriè denotare videtur decimo tertio Synodi Neocæsarienſis canone, quo cautum est, ne vicani Presbyteri Ἐν τῷ κυριακῷ τὰ πάντων offerant, si Episcopus aut Presbyteri civitatis adsint. Hanc saltem vocem ut *Ecclesiam* in genere significantem alii Germani à Græcis mutuati sunt, ut docet Walafridus Strabo de reb. Eccles. cap. 7. Sic etiam antiqui Saxones Ecclesiam quamlibet Cyric *Kyrik* vocârunt. Unde in Scotiâ & Septentrionalibus Angliæ partibus Kyrk, nobis vulgò, sed magis corrupto nomine *Church*, duplici aspiratione nuncupatur. Cum autem hæc communis fuerit majoribus nostris Ecclesiæ cujuslibet templive denominatio, veri nobis simillimum videtur, prima Christianæ religionis semina à Græcis hîc dispersa fuisse. Neque enim existimandum est, quòd Latini Græcum nomen Ecclesiis imponerent,

Ἀγωγὴ τῆς ἱερουσίας. In Parisiensi Balsamonis editione, nec non in MSS. Amerbachiano & Ætonensi, post hæc verba additur καὶ τῆς ἐκκλησίας *adversus Ecclesiam.* Quod etiam sensui necessarium videtur.

In Can. XVI.

Περὶ τῶν ἀλογοσαρκούντων ἤτοι ἀλογοφρόνων. Dionysius Exiguus hæc verba interpretatur, *De his qui irrationabiliter versati sunt, sive versantur.* Vetus interpres in titulo hujus canonis, *De his qui in animalibus coierunt.* In ipso canone, *Qui animaliter in animalibus tale aliquid committunt.* Et hic sinè genuinus est horum verborum sensus. Nam ἀλογοφρόνους hoc in loco ii dicuntur, qui cum ἄλογοις, brutis nimirum, ut equabus, aliisve bestiis rem habent; vel qui ἐν ἀλόγοις τῷ ἑαυτῶν ἀσθενεῖ ὑβριζόντων, ut eos describit S. Basilius, can. 63. Qui alibi etiam eos ζωοφθόρους vocat, can. 7. unde & ipse ille nefarius actus ζωοφθορία audit, Greg. Nyssen. can. 4. Dicti sunt autem & κτηνοβάται. In Basilicis enim legimus οἱ ἀλογοφρονοῦντες ἤτοι κτηνοβάται καυλοπήδυται. Basilic. l. LX. cap. tit. 37. cap. ult. nonnunquam etiam ἱππόβοται dicuntur. Et in hoc quidem canonis hujus interpretatione omnes Scholiastes consentiunt. Quinetiam in canonibus sub Edgaro Rege Angliæ editis, eadem ferè, quæ hoc canone sic intellecto, constituta sunt, his nimirum verbi, Gif hpa hyne pip nytenu bermytep. oþþe pæpnedman piþ oþepne. gif he bip xx. pintpa pæpte xv. pintep. ⁊ gif pe man hif gemæccan habbe. ⁊ he beo xl. pintpa. ⁊ pylce þinge begæð gepyrce ⁊ pæpte ða hpile ðe hif lif beo. ⁊ negeþpiptlæce þ he dpihtenef lichaman undeppo. æp hif ende timan. Geongem' ⁊ andgitleape man pceal ðeaple ppingan ð pylce ðinge begæð. *Si quis* xx. *annos natus se cum bestiâ coinquinaverit, vel masculus cum masculo, jejunet annos* xv. *Et si uxorem habeat, sitque ipse* xl. *annorum ætatis, & tale quid fecerit, abstineat jam & jejunet totius vitæ spatio, nec præsumat donec moriturus sit, Corpus Domini suscipere: Juvenis & insipiens acriter flagellabuntur, qui simile quippiam perpetraverit.* Et paulo post, Gif hpa pif nytenu hæme-pæpte xv. geap. eahta on hlapa ⁊ on pætepe. ⁊ þ vii. ælce geape iii. xl. ⁊ on þonerdæg. ⁊ on fpigedæg ð hpile ðe he libbe. ⁊ neopfige æfre þa mipdæte. *Si quis cum bestiâ coierit, jejunet* xv. *annos scilicet* viii. *pane & aquâ, & in* vii. *reliquis* iii. *quadragesimas quolibet anno; diebus etiam Mercurii & Veneris, usque dum vixerit, & semper defleat iniquitatem istam.* Extant hi canones inter priscas Anglorum leges à Gulielmo Lambardo editas pag. 77. & 80. edit. Cantabrig. an. 1644. item in Henrici Spelmanni Concil. tom. 1. pag. 462. & 466. edit. Lond. an. 1639.

Εἰ δέ τινες καταλόγου ἐν τοῖς ἁμαρτήμασι γένοιντο. MSS. Amerbachianus & Ætonensis pro καταλόγου legunt καλοῦργοι. Sed Joannes Antiochenus unà cum Parisiensi Balsamonis editione Bodleianæ nostræ veræque lectioni suffragantur. Juxta quam etiam vetus interpres hæc verba reddit, *Si autem incessanter ad peccandum perseverârint.* Et Dionysius Exiguus vertit, *Quòd si inexplebiliter his hæsere criminibus.* Sed Gentianus Hervetus in codice Tiliano καλοῦργοι legisse videtur; vertit enim, *si quis autem improbè & malignè in his peccatis fuerunt.*

Τιμωρίαν καὶ κοινωνίας τυγχάνουσιν. Sic etiam MS. Ætonensis unà cum Parisiensibus Balsamonis & Zonaræ editionibus legit: sed Joannes Antiochenus, & MSS. Amerbachianus & Gallandi, rectiùs legunt ὑποπίπτουσι κοινωνίας τυγχάνουσιν ἢ εἰς τὰς προσευχὰς, *pœnitudinem gerentes in communionem suscipiantur orationum*, ut vertit Dionysius Exiguus.

In Can. XVII.

Τοῖς ἀλογοσαρκοῦσι, καὶ λεπροῖς οὖσιν. Scholiastes Harmenopuli in hunc canonem hæc habet, Λεπροὶ οὖν ἦσαν ἀκάθαρτοι καὶ μεμολυσμένοι· ἀκάθαρτοι γὰρ οἱ λεπροὶ κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον· τὸ δὲ λεπρώσας αὐτὴ τὰ μόρια, τὰ ζῶα δηλονότι χειμαζομένους καὶ τοὺς δαιμονῶντας λέγει, ὡς τινές φασιν. *Leprosi, hoc est immundus & pollutus; quippe leprosi erant immundi in lege Mosaicâ. Quòd ait, qui lepra infecit, tantum valet, ac si diceret, polluit, jumenta scilicet. Hybernantes autem vocat à Dæmone tortos, ut aliqui tradunt.* Harmenop. epit. can. sect. 5. tit. 3. Isidorus Mercator hunc canonem sic interpretatur, *Hos eodem sanè non solùm leprosos crimine hujusmodi factos, sed & alios isto suo morbo replentes, placuit inter eos orare, qui tempestate jactantur, qui à nobis Energumeni appellantur.* Dionysius Exiguus, *Eos qui irrationabiliter vixerunt, & lepra insusti criminis alios polluerunt, præcepit sancta Synodus inter eos orare qui spiritu periclitantur immundo*, ubi observetur hos ambos cum Scholiaste Harmenopuli vocem λεπρώσαντας in textu activè interpretari.

Εἰς τοὺς χειμαζομένους. De his fusiùs commentati sumus in annotationibus ad undecimum canonem primæ Synodi Oecumenicæ, Nicææ habitæ, quas consulas: hîc interim observamus, Balsamonem inter & Zonaram convenire, nonnullos asseverâsse χειμαζομένους hoc in loco eosdem esse atque δαιμονῶντας. Quod cum Alexius Aristenus asseruerit, veri saltem simile est, eum unum ex iis esse, quos illi ita dixisse scribunt: atque ejus proinde scholia iis lecta fuisse.

In Can. XIX.

Ὡς ἀδελφοῖς. Sic præter Bodleianum nostrum codicem, Ætonensis etiam legit, nec non Tilianus; nam Gentianus Hervetus vertit, *tanquam cum fratribus.* Sed MS. Amerbachianus legit ἀδελφούς. Joannes Antiochenus & Parisiensis Balsamonis pariter atque Zonaræ editio, ὡς ἀδελφάς. Et sic sanè omnes Latini interpretes legerunt. Namque ultimam hanc præsentis canonis partem Isidorus Mercator sic vertit, *Virgines autem puellas, quæ tanquam sorores cum nonnullis viris habitare volunt, ab earum consortio prohibemus.* Dionysius Exiguus, *Virgines autem, quæ conveniunt cum aliquibus, tanquam sorores, habitare prohibemus.* Vetus interpres, *cui* (l. quæ) *verò convenerint virgines aliquibus sicut sorores vetamus.* Sed sensus in utraque lectione idem est. Nam tantundem est virgines viros vocare fratres, atque viros istos eas vocare sorores. Mos enim, ut videtur, tum temporis obtinebat, ut virgines nonnullæ cum viris tanquam cum fratribus suis cohabitarent, quæque ab iis propterea *Sorores* dictæ sunt, & nonnunquam ἀγαπητὰς *dilectæ*, ut & viri isti ἀγαπητοὶ *dilecti* earum ab ipsis nuncupati sunt. Quod etiam à Justiniano Diaconissis ordinandis prohibetur edicente, *Volumus autem & ipsas, quæ ad ordinationem perducuntur, Diaconissas, sive ex viduitate, sive ex virginitate, non cum aliquo cohærentes, aut cognatorum, aut eorum, quos appellant dilectos* (*talibus enim nominibus utentes malignâ suspicione suam replent vitam*) *sed aut solæ habitent, aut cum parentibus solis, & filiis, aut*

aut verè fratribus. Justinian. Novel. VI. cap. 6. ubi ultima verba, *aut verè fratribus*, indigitant, eas cum aliquibus tanquam fratribus, qui tamen *verè* fratres non erant cohabitare solitas. Et hujusmodi sanè virgines eædem fuerunt, quæ à Concilio Nicæno primo συνείσακτοι dictæ sunt; utpote quas præsens etiam canon vocat τὰς συνεισφερομένας παρθένους παῖδι, ὡς ἀδελφοῖς. De quibus in annotationibus ad tertium dicti Nicæni Concilii canonem fusiùs disseruimus.

Ἐπισχολαμβάνας συνέρχεσθαι. Codex Amerbachianus, necnon Gallandi legit ἐπισχολαμβάνας φυλάττειν συνέρχεσθαι.

In Can. XXI.

Καὶ ἀναιρεῖσθαι τὸ γεννώμενον. Fœtum in utero necare Tertullianus olim interdictum asserit, dicens, *Nobis verò homicidio semel interdicto, etiam conceptum utero, dum adhuc sanguis in hominem deliberatur, dissolvere non licet. Homicidii festinatio est prohibere nasci: nec refert natam quis eripiat animam, an nascentem disturbet: homo est & qui est futurus, & fructus omnis jam in semine est.* Tertull. Apol. c. 9. De hoc atroci flagitio intelligendus est Lactantius, ubi ait, *Verùm homines, ne quid sit facinus, quo manus suas non pollnant, rudibus adhuc & simplicibus animis abnegant lucem non à se datam.* Lactant. lib. 6. cap. 20. Hoc autem per medicamenta quædam à mulierculis impensè improbis epota perpetrari solet. De quibus Juvenalis Satyr. 6. ait

Tantum artes hujus, tantum medicamina possunt,
Quæ steriles facit, atque homines in ventre necandos.

Et Minutius Fœlix in Octavio, dicens, *Vos enim video procreatos filios nunc feris & avibus exponere, nunc adstrangulatos misero mortis genere elidere: sunt quæ in ipsis visceribus medicaminibus epotis originem futuri hominis extinguant, & parricidium faciant, antequam pariant.* De hoc facinore jus civile sic statuit, *Qui abortionis aut amatorium poculum dant, etsi dolo non faciant, tamen quia mali exempli res est, humiliores in metallum, honestiores in insulam amissâ parte bonorum relegantur. Quod si eo mulier aut homo perierit, summo supplicio adficiuntur.* l. 38. sect. 5. *de pœnis.* Hujusmodi medicamenta, à præsenti quidem canone φθόρια dicuntur; sed à Synodo Trullana, can. 91. ἀμβλωθρίδια appellantur. Quæ vox eodem sensu ab Athenagorâ quoque usurpatur, dicente, Καὶ οἱ πρὸς τῆς ἀμβλωθρίδιοις χρωμένας, ἀνδροφονεῖν τι, καὶ λόγον ὑφέξειν τῆς ἐξαμβλώσεως τῷ θεῷ φαμὲν, πῶς γὰρ ἀνδροφονοῦμεν λόγον. Athenag. leg. pro Christian. In scholiis ad Basilic. lib. LX. tit. 39. Ἀμβλωτρίδια scribitur. Ubi etiam legimus, καὶ αἱ ἀμβλωτρίδια διδοῦσα φάρμακα φονεύτριαί εἰσι, καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ διχόμηνιαι τὰ ἐμβρυακὰ διαλανθάνειν. Quæ ex nonogesimo primo Synodi Trullanæ canone desumpta sunt. Suidas autem de voce Ἀμβλωθρίδιον ait, quod sit, αὐτό τι τὸ φθόριον φάρμακον, καὶ δὴ καὶ τὸ διαφθαρέν.

In Can. XXIII.

Ὑποπτήσσουσιν μόν. Quid sit propriè ὑπόπτωσις inter pœnitentiæ gradus, in annotationibus ad undecimum primæ œcumenicæ Synodi canonem edocuimus. Hìc insuper observetur, omnes istos gradus præter ἐπὶ ἀκροωμένων, in Scholiis ad Basilica, juxta quæ ibi diximus, sic describi, ὑπόπτωσις ἔστι ἡ ἕως τῆς εἰσόδου τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ ὑπαίθρῳ μέρει τῶν ἀμβώνων στάσις, ὅτε αὐτὸς τὴν ἐπὶ κατηχουμένων συνεξέρχεται ἀφωνίαν· σύστασις ἡ μέχρι τῆς πληρώσεως τῆς θείας λειτουργίας συὺ τοῖς πιστοῖς στάσις. Μετανοὴ δὲ ἐπὶ ἀκροωμένων, ἡ τὸ ζῶντας αὐτοὺς κεῖσθαι. προσκλαυσις τὸ ἵστασθαι ἔξω τῆς εἰσόδου τῆς ἐκκλησίας τὸ ἀμφιπίπτειν, καὶ ἱκετεύειν ἐπὶ εἰσιόντων ἑκάστων μὴ καταβῆναι, ἐν χρῷτοι ὑπόπτωσις αὐτῶ, συνιστάσθαι καὶ τοῖς πολλοῖς αὐτῶ. Quæ verba ab interprete malè intellecta, hic interpretor, ὑπόπτωσις *Substratio est intra ambitum Ecclesiæ in posticâ ambonis parte statio, cum ipse etiam* (qui ibi stat) *una cum Catechumenorum exclamatione egreditur.* Σύστασις *sive Consistentia est statio cum fidelibus usque ad expletam divinam Liturgiam. Participatio Sacramentorum est vivificantis panis communio.* προσκλαυσις *sive fletus, est consistere delinquentem extra Ecclesiæ ambitum, & singulis, qui ingrediuntur, dicere cum fletu, ut pro ipso orarent, ad pedes etiam eorum procidentem.* Schol. ad Basil. l. 60. cap. 39. init. o Quid autem sibi velit vox ὑποπτήσσουσιν hoc in loco, non adeo certum est. Vel ita enim intelligatur, ut voluntariæ cædis rei inter substratos perpetuò usque ad vitæ exitum maneant: vel ita ut ὑποπτήσσουσιν, nisi moribundi, nunquam transiliant. Sed prius nobis non arridet, propterea quòd, qui tanto crimine tenentur, humiliores haud dubiè gradus peragrare debent, priusquam ad substratos veniant: adeo ut sensus huc potius redire nobis videatur, ut qui tantum scelus admiserint, aliis peragratis pœnitentium gradibus, ὑποπτήσσουσιν μόν, inter substratos quidem admittantur, sed ita ut communionis non sint participes, usquedum morituri fuerint.

Ὁ ἀκουσίως φονεύσας. Hæc præsentis canonis epitome, unà cum Alexii Aristeni scholiis, locum cum præcedenti commutavit. Hæc enim ad præcedentem canonem pertinet, & quæ ei apponitur, ad hunc transferri debuit.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

GUILIELMI BEVEREGII
ANNOTATIONES
IN CANONES CONCILII
NEOCÆSARIENSIS.

Κανονες ἐν τῇ Νεοκαισαρείᾳ συνόδου. Hæc est Bodleiana hujus Concilii inscriptio; à quâ Amerbachiana non multùm differt, quæ est, κανόνες τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου πεντεκαίδεκα, *Canones Synodi Neocæsariensis quindecim.* Sed in Parisiensi Zonaræ editione, titulus sic se habet, Κανόνες τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ συναθροισθέντων ἁγίων καὶ Μακαρίων πατέρων, οἵτινες ἐδέχθησαν μὲν εἶναι τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ, τῶν δὲ ἐν Νικαίᾳ ἀρχαιότεροι. διὰ δὲ τὴν ὀνομαζομένην ἀξιόπιστον παράδοσιν αὐτῶν οἱ ἐν Νικαίᾳ. *Canones sanctorum & beatorum Patrum, qui Neocæsariæ congregati sunt, posteriores quidem illis, qui Ancyræ convenerunt, antiquiores verò Nicænis. Sed propter dignitatem Nicæni his antepositi sunt.* In Parisiensi Balsamonis editione, duplex est inscriptio; una hìc ante præfationem, vid. τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου. Altera ante canones, his verbis concepta, Κανόνες τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ συναθροισθέντων, *Canones sanctorum Patrum qui Neocæsariæ congregati sunt.*

Ἡ ἐν Νεοκαισαρείᾳ. Neocæsarea est urbs Cappadociæ in Ponto Polemoniaco, unde etiam ὁ καὶ πόντιος à Balsamone & Zonara hoc in loco dicitur: de qua Plinius meminit Hist. nat. l. 6. c. 3. & Ptolemæus in primâ tabulâ Asiæ. Hìc ergo celebrata fuit præsens Synodus ab iisdem ferè Patribus, à quibus Ancyrana, & eodem etiam anno, vel saltem sequenti, sive an. Dom. 315. Unde constat hanc ante Nicænam Synodum decem plus minus annis habitam fuisse. Et eâ quidem antiquiorem esse Dionysius Exiguus etiam testatus est in præfatione ad hos canones, dicens, *Et hæ regulæ post eas quidem probantur esse, quæ apud Ancyram expositæ sunt: sed Nicænis anteriores reperiuntur.* Et vetus Latinus interpres in suâ itidem ad hos canones præfatione, dicens, *Isti canones secundi sunt Ancyrensium, qui Neocæsariam sunt expositi: & hi priores sunt Nicænis.* Ab hoc Concilio in omnibus Græcis codicibus, Balsamonis præsertim & Zonaræ, quindecim canones editi perhibentur. Sed in nomocanone Arabico in Bibliothecâ nostrâ Bodleianâ quatuordecem tantum numerantur. Quippe in quo de præsenti Synodo hæc habemus,

والسادس قوانين المجمع الثاني بقرطاجنة وهو
منسوب الي قيسارية وعدته خمسون اسقفا ووضعوا
اربعة عشر قانونا في الزواج والكهنة

Et sextus est liber canonum secundi Concilii in Cartagenâ, denominatâ etiam Cæsarea, & numerus erat quinquaginta Episcopi, & ediderunt quatuordecim canones de conjugio & Sacerdotibus. Et sic etiam priscæ editionis latinæ autor, & Dionysius Exiguus, & Isidorus Mercator quatuordecim tantùm canones huic Concilio adscribunt, decimum tertium, & decimum quartum in unum contrahentes.

In Can. I.

Πρεσβύτερος, ἐὰν γάμῃ. Presbyteris matrimonio contrahendo hìc interdictum est. Ex quo interdicto constare potest, nonnullos tunc dierum Presbyteros feminas sibi matrimonio conjunxisse: aliter enim non opus fuisset, ut hoc prohiberetur. Sed observandum est præterea, hoc canone non cautum esse, ne Presbyteri uxores suas ante ordinationem ductas haberent, vel iis uterentur; sed tantum ne postea ducant. Dicunt enim, πρεσβύτερος ἐὰν γάμῃ. Ergo de Presbyteris jam ordinatis, & matrimonium postea ineuntibus agunt. De hac re Paphnutius etiam in Nicæno Concilio doctè pieque disseruit. Cùm nonnullis enim ibi congregatis Episcopis visum esset, novam legem in Ecclesiam introducere, ut Episcopi, Presbyteri, & Diaconi ab uxorum, quas cùm Laici essent matrimonio sibi sociaverant, concubitu abstinerent; Paphnutius in medio Concilio surgens, admonebat, grave hoc jugum Sacerdotibus non imponendum esse, addens, honorabiles esse nuptias & torum immaculatum, in Clericis nimirum æque ac Laicis, (de iis enim controversia agebatur) omnes etiam non posse tam severæ continentiæ disciplinam ferre; & eventurum esse forsitan, ut uxoris cujusque castitas in periculum veniret. Castitatem enim esse cujusque cum legitimâ uxore. Et deinde Synodum congressum viri cum legitimâ uxore. Et deinde Synodum commonefaciebat, *Satis esse ut qui in clerum fuissent adscripti, juxta veterem Ecclesiæ traditionem, jam non amplius uxores ducerent; non tamen quemquam sejungendum esse ab eâ, quam antehac cùm esset Laicus, legitimè duxisset,* Ἀρκεῖσθαι τοὺς ἐν κλήρῳ τυχεῖν, μηκέτι ἐπὶ γάμῳ ἔρχεσθαι, καὶ τοὺς ἐν ἐκκλησίας ἀρχαῖαν ἀσχέτους μὴ τοῦ μὴ ἐπεζεύχθαι γαμετὴν, ἣν ἔσχεν ἔτι ὢν λαϊκὸς ὁ γεγαμηκώς. Socrat. Hist. Eccles. l. 1. cap. 11. Sozom. l. 1. c. 23. Gelas. Cyzic. Act. Concil. Nic. lib. 2. cap. 32. Hæc à Paphnutio de conjugio expertè dicta, tota Synodus suo suffragio comprobavit; ut ex locis citatis constat. Quod Paphnutius igitur veteri traditioni adscribit, in præsenti canone constituitur, & nihil amplius: neque enim in hoc nec alio quovis antiquo canone decretum invenimus, quo Presbyteris aliisque Clericis legitimo uxorum suarum consortio interdicitur. Tentatum sanè à nonnullis in Synodo Nicænâ fuit; sed ut è supradictis patet, à totâ Synodo explosum. Adeo ut Siricius Papa Romanus nobis primus videatur, qui talem legem Ecclesiæ Christianæ obtrudere ausus est. Is autem in Epistolâ Decretali, ait quidem, *Plurimos enim Sacerdotes Christi atque Levitas post longa consecrationis suæ tempora, tam de conjugibus propriis, quàm etiam de turpi coitu sobolem didicimus procreasse, & crimen suum hâc præscriptione defendere, quâ in veteri Testamento Sacerdotibus ac ministris generandi facultas legitur attributa.* Et postea decernit, *Hi verò, qui illicita privilegii excusatione nituntur, & sibi asserunt veteri hoc lege concessam, noverint se ab omni Ecclesiastico honore, quo indigne usi sunt, Apostolicæ sedis auctoritate dejectos, nec unquam posse veneranda attrectari mysteria, à quibus se ipsi, dum obscœnis cupiditatibus inhiant, privaverunt. Et quia exempla præsentia cavere nos præmonent in futurum, quilibet Episcopus, Presbyter, atque Diaconus (quod non optamus) si deinceps fuerit talis inventus, jam nunc sibi omnem per nos indulgentiæ aditum intelligat obseratum; quia ferro necesse est excindantur vulnera, quæ fomentorum non senserint medicinam.* Siric. decret. cap. 8. Hoc Siricii decretum Innocentius I. renovatum confirmavit, decret. cap. 21. & post eum alii. Adeo ut ab eo usque tempore omnes Ecclesiæ Romanæ propugnatores pro istius decreti justitiâ & æquitate, tanquam pro aris, & focis dimicârint.

Τῆς τάξεως ἀυτῆς μεταπιέσθω. Ita quidem Codex Amerbachianus cum Bodleiano legit, usque ad finem canonis, quemadmodum hìc imprimitur. Sed aliter Joannes Antiochenus in suâ canonum collectione, tit. 27. nimirum, τῆς τάξεως αὐτὸν καταπιέσθω, ἐὰν ᾖ πορνάσῃ, ἢ μοιχάσῃ, ἐξωθείσθω αὐτὸν τέλεον, καὶ ἀγέσθω αὐτὸν εἰς μετάνοιαν. Quomodo etiam in Parisiensi Balsamonis editione legitur; nisi quòd pro καταπιέσθω ibi scribitur μεταπιέσθω.

In Can.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

In Can. III.

Σωτίμου. Codex Amerbachianus legit τίμου; noſtræ lectioni non ſolùm reliqui omnes codices, ſed & Joannes Antiochenus ſuffragatur, in coll. can. tit. 43.

Τὸν γάμον. Poſt hæc verba in codice Amerbachiano hoc γάλιον habetur, ὅτου ἐξηγούμενος ὁ μέγας Βασίλειος, φησὶν, ὅτι οὐκ ἠγάμουν καὶ πολυγάμουν, καὶ δείκνυσιν, ὅτι πολυγάμους οἱ πατέρες τοὺς ἠγαμηκότας, ἀλλ' ἄλλως φησίν. *Hunc explicans canonem magnus Baſilius, dicit, ſic de Trigamis & Polygamis, & oſtendit, quòd Trigamos Patres, non alios dixerunt Polygamos.* vide S. Baſil. can. 4.

In Can. V.

Κατηχούμενος ἀὲν οὐκ ἐγγαμήσας. In Codice Amerbachiano ad præſentem canonem hoc ſcholium apponitur, Κατηχούμενος λέγει τοὺς βαπτίζεσθαι μέλλοντας. δύο δὲ τούτων εἰσὶν οἱ μὲν γὰρ ἄρτι προσέρχονται, διὸ καὶ ὡς ἀπειλήφασι μὲν τὴν ἀκρόασιν τῶν γραφῶν καὶ τῶν θείων εὐαγγελίων οὐδὲν ἐξίασιν· οἱ δὲ ἤδη προῆλθον, καὶ γεγόνασι τελειότεροι τῶν ἄρτι προσερχομένων, ὅθεν καὶ τοῖς μὲν δεῖ τοῖς κατηχουμένοις εὐχὴν ἀναμένοντας, τὸ γόνυ κλίναι ἐν αὐτῇ. *Catechumenos vocat fideles, qui baptiſmum ſuſcepturi ſunt. Eorum autem duæ ſunt ſpecies. Nonnulli enim modò accedunt; quapropter ut imperfectiores poſt ſcripturarum & divinorum Evangeliorum auditionem protinus egrediuntur: Alii autem antehac venerunt, & perfectiores iis, qui modò accedunt, facti ſunt; quare etiam illi ad orationem uſque pro catechumenis factam manentes, in eâ peragendâ genuflectunt.* Simile huic Scholium in Harmenopuli epitomen hujus canonis extat, his verbis, Δύο τῶν κατηχουμένων εἰσὶ τάξεις, ὁ μὲν τῶν γονυκλινόντων, ὁ τελειότερος, ὁ δὲ τῶν ἀκροωμένων, ὁ ἀτελέστερος. λέγει γοῦν, εἰ τῶν γονυκλινόντων εἴη, καὶ ἁμάρτοι, παυσάμενος τοῦ ἁμαρτάνειν χωρίζου τῶν ἀκροωμένων· εἰ δὲ τῶν ἀκροωμένων, ἔξω εἴη τῆς ἐκκλησίας. καὶ οἱ ἀκροώμενοι δὲ ἐώντο ἴσασι τῆς ἐκκλησίας μέχρι τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου. *Duo catechumenorum ordines erant; unus eorum qui genu flectebant, perfectior ſcilicet; alter imperfectior eorum, qui audiebant. Vult ergo dicere, ſi ſit ex ordine flectentium genu, & peccet, quòd peccare deſinens in ordinem audientium referri debeat: ſin ex audientibus ſit, conſiſtat extra Eccleſiam. Nam & audientes extra Eccleſiam ſtabant uſque ad lectionem ſancti Evangelii.* Harmenop. epit. can. ſect. 5. tit. 3. Hæc duo ſcholia juxta ſe poſita præſentem canonem, ſatis in ſe obſcurum, perſpicuum reddunt & apertum. Vide etiam quæ de catechumenis diximus in annotationibus ad decimum quartum primæ Synodi Nicænæ canonem.

Δύο τάξεις ἔσαν. In Gallandi J. C. codice, ante hæc prima Zonaræ in hunc canonem verba, hæc leguntur, tanquam principium interpretationis, Ἡ ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδος εἰς κανόνας ιδ'. δείξει χρόνον τῆς ἐπιτιμίου ἐν τῇ πράξει. Κατηχούμενος δέ λέγει τοὺς βαπτίζεσθαι μέλλοντας· δύο δὲ εἶδη τούτων· οἱ μὲν ἄρτι προσέρχονται· οἱ δὲ ἤδη προῆλθον, καὶ γεγόνασι τῶν ἤδη προσερχομένων τελειότεροι· ὅθεν καὶ τοῖς μὲν δεῖ τοῖς κατηχουμένοις εὐχὴν ἀναμένοντας τὸ γόνυ κλίναι ἐν αὐτῇ. Hæc autem, poſt verba ἐν τῇ πράξει, eadem ferè ſunt, quæ ante ex codice Amerbachiano ſub ſcholii nomine protulimus: adeo ut aliâ interpretatione non opus ſit. Ad Zonaræ autem interpretationem nequaquam pertinent, quia in eâ eadem iterum leguntur.

In Can. VII.

Προεδρίαν εἰς γάμον δευτερωθῆναι. Cautum eſt hoc canone, ne quis Presbyter in ejus, qui digamiam init, nuptiis convivetur. Hinc cùm Conſtantinus quidam Epiſcopus ad Nicetam Metropolitanum Heracleæ hanc quæſtionem propoſuiſſet, τοὺς εἰς δεύτερον συνοικέσιον ἐρχομένους εἰ δεῖ λαβεῖν τιὰ τῆ δευτέρου εὐχὴν ἐπὶ τῆ κατ' ἐκείνων ἀρχιερέως; *An qui ad ſecundas convolant nuptias accipere poſſint bigami precationem à regionis antiſtite?* Reſpondit ille juris canonici peritiſſimus, Ἡ μὲν ἀκρίβεια τοὺς δευτέρους οὐκ οἶδε γαμοῦντας· οὐ γὰρ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ συνήθεια τὸ τοιοῦτο ἐπιτελεῖται· ἀλλὰ καὶ τοῖς δευτέρους τοὺς γυμνικοὺς γάμους ἐπιτίθησι, καὶ οὐδεὶς ἐδέποτε διὰ τοῦτο ἐκωλύθη. ἔστι δέ τις φοβηθέντα τὸ ἐπίκλημα, τοὺς τοιούτους γαμοῦντας πάλιν ἐφέλκεσθαι ἵνα μὴ καὶ δεύτερον ἑαυτὸν κωλυθῆναι τῆς ἅμα γάμου μυσταγωγίας, καὶ οὐδὲ ἡ ἐξαγόρευσις χρὴ συνεχωρεῖσθαι τούτοις. *Accurata ſanè diſciplina bigamos coronare non novit. Magna autem Eccleſia conſuetudo hæc non obſervat; ſed bigamis etiam ſponſalitias coronas imponit; nec ullus unquam propter eam cauſam accuſatus eſt: Ideoque calumniam non formidabit quiſquam, qui tales coronavit. Illi autem annum unum aut alterum à myſteriorum communione arceri debent: nec eum, qui precationem concepit, ſimul cum iis convivari oportet.* In Jur. Gr. Rom. l. 5. p. 310. Extat hoc reſponſum etiam in Euchologio, ubi ultima ejus pars his verbis concipitur, Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξαγόρευσις τούτοις προεδρίαν συνδιατρίβειν οὐ τοῖς ὑπομένουσι, καὶ ἡ ζ'. κανὼν ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, *Sed neque fas eſt Presbyterum benedictionem iis impertientem, ſive pro iis precantem, ſimul cum iis convivari, juxta ſeptimum canonem Neocæſarienſis Synodi.* Ex hoc etiam canone deſumpta videntur, quæ Ælfricus in Saxonicos ad Wulfinum Epiſcopum canones de hâc re retulit, ubi ſtatuit, Ne nan Preoſt ne mot beon æt ðam bryðlacum ahþær ðær mæn eft ſiþað oþþe ſiþ eft ceoſlað nene gæderne ne ne to gæderne bletſian ſilce man bicniȝe him ſþa *Ne liceat Sacerdoti ulli iis intereſſe nuptiarum celebritatibus, in quibus aut ſecunda vir uxori jungitur, aut ſecundo viro fœmina; nec vel iiſdem benedicere, ut ſic admoneat eos.* & paulò poſt, ac ða canoneſ ſoþlicoðað ða bletſunȝe ðæſto. ⁊ ȝe ſettton bæbbote ſpileum mannum to bonne, *Canones autem jam tum prohibent benedictionem, & ejuſmodi connubentibus imponunt etiam pœnitentiam.* Ælfric. can. 9.

Ἐπὶ μετάνοιαν αὐτοῦτος τοῦ δηλοῦ. Ex his verbis facilè eſt colligere, quales digami hîc intelligendi ſunt; tales nimirum qui duas habent eodem tempore uxores. Laicis enim, qui poſt mortem unius aliam uxorem ducunt, pœna à nullo unquam canone impoſita fuit, nec publica ab iis exacta pœnitentia. Sed de hâc re alibi fuſiùs agemus.

Ἑτέρα ἑρμηνεία. Hanc alteram hujus canonis interpretationem Codici Bodleiano acceptam ferimus. Neque enim Græcè extat: ſed Latina ejus verſio in ſupplemento ad Pariſienſem Balſamonis editionem habetur, è Codice Tiliano per Gentianum Hervetum eruta. In codice Amerbachiano deſideratur.

In Can. VIII.

Ἐὰν γυνὴ τινος. Joannes Antiochenus in collect. can. tit. 41. legit Γυνὴ τινος μοιχαλίδος λαϊκὴ ὄντος, ἐὰν ἐλεγχθῇ φανερῶς. Sic etiam legit Dionyſius Exiguus; vertit enim, *Mulier cujuſdam adulterata Laici conſtituti, ſi evidenter arguatur.* Et vetus interpres *Mulier cujuſque adulterata Laico conſtituto, ſi doceatur.* Sic etiam legitur in Pariſienſi Balſamonis editione: ſed Codex Amerbachianus cum Tiliano noſtræ lectioni adſtipulatur.

Οὐ δύναται. Sic omnes Codices MSS. ſed Joannes Antiochenus legit, ὁ δὲ αὐτῷ δύναται ἔχειν τὸ ἐγχειρισθὲν αὐτῷ διακονεῖσθαι. *Non poteſt propter eam commiſſum ſibi miniſterium exequi.* Collect. can. tit. 41.

Ζήτει καὶ βιβλίον. Hæc uſque ad ἔκτοτε γὰρ κυρίως inclusivè, ex MS. Bodleiano ſupplevimus. Extant autem in Tiliano: Nam Gentianus Hervetus latinè ea vertit. In aliis Codicibus deſiderantur.

Ἤγουν τὸ συμπεπλῆν. Hanc etiam pericopen ἐξηγητικὴν codici Bodleiano debemus: in nullo enim alio legitur.

In Can. XI.

Προεδρίαν οὐκ ἦν τριάκοντα ἐτῶν. Lege Moſaicâ præſcriptum fuit, ut Levitæ recenſerentur מבן שלשים שנה ומעלה וער בן חמשים שנה *A filio triginta annorum, & ſupra, uſque ad filium quinquaginta annorum*, Num. IV. 3. Sic etiam in textu Hebræo-Samaritano legitur, & eodem ſenſu à Chaldæo, Syro, & Arabe locus iſte vertitur. Sed ſeptuaginta interpretes juxta Romanum quidem exemplar interpretati ſunt, ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν, juxta Complutenſem editionem, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ πέντε ἐτῶν. Sed juxta Codicem Alexandrinum ἀπὸ εἰκοσαετοῦς, καὶ ἐπάνω. adeo ut nonnulla ex his exemplaribus corrupta ſint, neceſſe eſt; vel potiùs omnia: Cùm nec unum Hebraicæ veritati reſpondeat. Sed facilior eſt emendatio codicis Alexandrini, quàm aliorum, ubi εἰκοσαετοῦς ſcriptori forſitan incuriâ ſcribitur pro τριακονταετοῦς. Et ſic quidem omnia ſeptuaginta interpretum exem-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

plaria legunt, 1. Corinth. XXIII. 3. ubi verba Hebraica ויספרו הלוים מבן שלשים שנה ומעלה Græcè vertuntur, Καὶ ἐριθμήθησαν οἱ Λευῖται ἀπὸ τριακονταετοῦς καὶ ἐπάνω. *Et numerati sunt Levitæ à tricesimo anno & supra.* Ac proinde etiamsi nonnulli etiam è Patribus, ut Origenes, Theodoretus, Cyrillus, aliique in supra dicto numerorum loco, juxta corrupta septuaginta interpretum exemplaria ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν legerint, primò haud dubiè scriptum fuit ἀπὸ τριακονταετοῦς. Secundùm hanc igitur ætatem, Levitis ordinandis à lege præscriptam, Dominus noster à Joanne baptizatus prædicare cœpit, cùm esset annorum plus minùs triginta, Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος. Luc. III. 23. Non opus est hîc disputemus, utrum juxta hæc verba, currente aut expleto tricesimo ipsius anno, baptizatus fuerit. Neque video quid certi solidique ex istis verbis deduci possit, plusquam Dominum nostrum triginta plus minus annos tunc temporis natum esse. Quo quidem sensu Justinus Martyr verba illa intellexit, quippe qui de Domino nostro loquens, ait, τεφόμενον τὰς πόσας τροφὰς, καὶ τριάκοντα ἔτη ἢ πλείονα ἢ καὶ ἐλάσσονα μίνας, μέχρις οὗ ἀπελήλυθεν Ἰωάννης κήρυξ ἀυτοῦ ὁ παρουσίας. Justin. dial. cum Tryph. pag. 246. edit. Sylb. an. 1593. adeo ut si undetricesimus vel etiam tricesimus primus ætatis ejus annus tunc currebat, ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα nihilominus dici potuit. Ut cùm Matt. XVII. 1. Servator noster transfiguratus dicitur μεθ' ἡμέρας ἓξ à sermone discipulis habito. Sed Luc. IX. 28. id factum dicitur μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὡσεὶ ἡμέρας ὀκτώ. ubi, ut videre est, idem Lucas, qui supradicta de Christi baptismo verba scripsit ὡσεὶ ἐπτὰ dicit, cùm revera sex tantùm dies erant. Verùm in præsenti canone disertè asseritur Christum in tricesimo ætatis anno, adhuc nimirum currente, baptizatum esse, ὁ γὰρ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει ἐβαπτίσθη. Et sic quidem Arabs supra citata D. Lucæ verba intellexit; vertit enim وكان يسوع قد بدا يصير في ثلثين سنة *Et Jesus cœperat ingredi in tricesimum annum.* Item Irenæus, *Ad baptismum enim venit nondum qui triginta annos suppleverat, sed qui inciperet esse tanquam triginta annorum. Ita enim qui ejus annos significavit Lucas posuit, Jesus autem erat quasi incipiens triginta annorum cùm veniret ad baptismum, & à baptismo uno tantùm anno prædicavit, complens trigesimum annum.* Iren. adv. hær. l. 2. c. 39. Sic & autor sermonis de jejunio Cypriano adscripti, *Anno trigesimo carnis assumptæ baptizato Domino.* Ut alios præteream, Epiphanius ea D. Lucæ verba ita interpretatus est, ut Christum non nisi undetriginta annorum & decem mensium esse statuerit, cum baptizatus est, ἦν γὰρ τῷ μὲν ὄντι εἰκοσαετηρὶς ἐτῶν καὶ μιῶν δέουσα, ὅτε δὴ τὸ βάπτισμα ἔλαβε, τριάκοντα μὲν ἐτῶν, ἀλλ' ὑ πλήρης, διὰ λέγει ἀρχόμενος ὡς ἐτῶν τριάκοντα. Epiphan. hær. 51. num. 16. Porro ex hâc Sospitatoris nostri ætate, cùm ministerium in se susceptum exequi cœperit, D. Hieronymus fratris sui ordinationem in Presbyterum defendit, in epistolâ ad Theophilum adversus errores Joannis Hierosolymitani, dicens, *Porro ætas ejus & beatitudini tuæ nota est; & cùm ad triginta annorum spatia jam pervenerit, puto eam in hoc non esse reprehendendam, quæ juxta mysterium assumpti hominis in Christo perfecta est.* Hieron. ad Theoph. tom. 2. p. 67. edit. Paris. an. 1533. Eâdem hâc ratione ducti Patres Neocæsarienses etiam in præsenti canone, ut ipsi testantur, decreverunt, ne quis Presbyter ante triginta annos, à nativitate suâ computandos, ordinetur. Cui simile decretum à Concilio Agathensi anno D. 506. editum est, his verbis, *Presbyterum verò vel Episcopum ante triginta annos, id est, antequam ad viri perfecti ætatem perveniat, & Diaconos ante viginti quinque, nullus metropolitanorum ordinare præsumat. Ne per ætatem (quod aliquoties evenit) aliquo errore culpentur.* Concil. Agath. can. 17. Ubi etiam observare licet, aliam hujus decreti rationem reddi, nimirum quòd hæc perfecta sit viri ætas, quemadmodum etiam in legibus Wisigothorum vocatur, lib. 10. tit. 2. Sic etiam Theophylactus, Αὕτη ἡ ἡλικία τέλειος πέφυκε, Theophyl. in Luc. cap. 3. & alibi, Ἀνὴρ γὰρ λέγεται ὁ τέλειος· πέφυκε μὲν καὶ διὰ τὸ τὴν ἡλικίας τέλειον, τριακονταετὴς γὰρ ἐβαπτίσατο. Id. in Joan. c. 1. Et ante eum Gregorius Nazianzenus, Ἀνεδείχθη μὲν γὰρ τριακοστὸν γεγονὼς ἔτος, ὃ ἀρκτέον, τοῦτο μὲ δοκεῖν ἐπιδικαιοῦν εἶναί τις· (ἦν γὰρ ἀπειρογάμων τὸ παῖδος) καὶ ὡς πλείαν βάσιν ἀρετῆς καὶ τὸ διδάσκειν κομιεῖν πώποτε ἐχρύσου τὴν ἡλικίας. Greg. Naz. orat. 40. Sed nihilo secius Justinianus Presbyterum ante 35. ætatis annum ordinari non permisit. *Presbyterum autem minorem triginta quinque annorum fieri non permittimus.* Justin. Nov. 123. cap. 13. Aliis autem tempus illud minuere potiùs quàm augere visum est. Et quidem Egbertus Eboracensis hunc ipsum Concilii Neocæsarienses canonem ita intellexit, ut necessitate saltem cogente, Presbyter ante præscriptam ætatem ordinetur. Præsentem enim canonem his verbis citat, *Ut nullatenus Presbyter ordinetur ante tricesimum ætatis annum, nisi rationabili necessitate cogente, quia Dominus Jesus non prædicavit ante* XXX. *ætatis annum.* Egbert. Eborac. excerp. can. 95. Et multa sanè extant eorum exempla, qui ante istam ætatem non Presbyteri modo, sed & Episcopi ordinati fuerunt. Nam Eleutherius Illyrici Episcopus ordinatus est, cùm nondum vicesimum ætatis annum transegerat; ut testatur Necephorus Callistus Hist. Eccl. l. 3. cap. 29. Et Hincmarus Rhemensis in vitâ S. Remigii, cum vicesimo secundo ætatis anno Archiepiscopum electum asserit. Quinetiam non obstante ipsâ lege Mosaicâ, Levitæ à Davide recensiti sunt à vicesimo ætatis anno 1. Paral. XXIII. 27. atque etiam ab Hezekiâ, 2. Paralip. XXXI. 17. Sic etiam Timotheus Episcopus à D. Paulo creatus fuit, cum adhuc juvenis esset. 1. Tim. IV. 12. Nimirum in hisce rebus non tam ætatis quàm pietatis & doctrinæ ratio habenda est. Ut optimè enim observat D. Chrysostomus, ἵνα γὰ ἀνεπίφορον ὄνειδος βίον, κἂν διὰ τὴν ἡλικίαν τις κατορθώσῃ, ἀλλὰ καὶ θαυμάσεται μᾶλλον. Chrys. in ep. 1. ad Tim. λογ. ιγ'. pag. 299. edit. Savil.

In Can. XII.

Ean νοσῶν τις φωτισθῇ. Cùm nonnulli in Ecclesiâ primitivâ læthali corriperentur morbo, priusquam sacrum baptismum, quæ etiam illuminatio dicitur, suscepissent, orta est de iis controversia, utrum per Baptismum isto casu collatum verè Christiani facti fuerint, necne. Hanc quæstionem quidam cognomento magnus D. Cypriano proposuit, ut ipse in Epistolâ ad eum rescriptâ testatur, dicens, *Quæsisti etiam, fili charissime, quid mihi de illis videatur, qui in infirmitate & langore gratiam Dei consequuntur, an habendi sint legitimi Christiani, eo quòd aqua salutari non loti sint, sed perfusi.* Et statim respondet Cyprianus affirmativè. *Nos*, inquiens, *quantum concipit mediocritas nostra, existimamus, in nullo mutilari & debilitari posse beneficia divina, nec minus aliquid illic posse contingere, ubi plenâ & totâ fide & dantis & sumentis accipitur, quod de divinis muneribus hauritur.* Cyprian. epist. 77. edit. Pamel. Et mox indicat hos *Clinicos* vulgò nuncupatos esse, nimirum quòd ἐν τῇ κλίνῃ *in lecto* baptizati sunt. Et quidem ipsos Catechumenos, si animam agerent, mox ante mortem baptizatos esse, Epiphanius testatur, οἱ μέλλοντες τελευτᾶν, ἐὰν οὖν προκρίνωσι, φῶς ἢ τελευτῆς λάβωσι κατηξιώθησαν. Epiph. hær. 28. Hinc cùm vulgò persuasum esset, omnia anteactæ vitæ peccata per Baptismum ablui, plures usque ad vitæ exitum baptismum suum consultò distulerunt. Quod de Constantino Magno, Theodosio, Imperatoribus, aliisque Historici Ecclesiastici tradiderunt. Hoc autem à Tertulliano olim observatum & damnatum est, dicente, *Omne præterea cunctationis & tergiversationis erga pœnitentiam vitium præsumptio intinctionis importat. Certi enim indubitatæ veniæ delictorum, medium tempus interim furantur, & commeatum sibi faciunt delinquendi.* Tertul. de pœnit. c. 5. Ne quis etiam Baptismum ita differat, Gregorius Theologus eleganter admonuit, Βαπτισθῶμεν τάχιστα, inquit, ἵνα μὴ ἄθεον βιαθῶμεν. καὶ μὴ ἀναβαλώμεθα τὸν ἐνεργούμενον ὡς ἀδύνατον, μηδὲ ἀναμείνωμεν πλέον ἡμῶν ἕκαστος, ἵνα πλέον συλλεγησώμεθα, μηδὲ ἡμώμεθα χειμαζόμενοι καὶ χειμάσαντες, μηδὲ φορτιδωθῶμεν πλέον ἢ δυνάμεθα φέρειν, ἵνα μὴ αὐτάνδρῳ τῇ νηῒ βαπτισθῶμεν, καὶ τὸ χάρισμα ναυαγήσωμεν, ἀνθ' ὧν τὸ πλεῖον ἠλπίσαμεν. Greg. Naz. orat. 40. Et Patres quidem Neocæsarienses hoc sibi displicuisse luculenter satis demonstrârunt, eo quòd præsenti canone constituerint, tales in Presbyteratûs gradum non evehendos esse, qui morbo laborantes, & mortis timore percussi, ad sacrum Baptismum se contulerunt. Hoc autem non novum erat institutum, sed quod longè antea sancitum fuerat. Quod ut palam faciamus, tenendum est, Novatianum hujusmodi fuisse Clinicum. Cum is enim à dæmone vexaretur, & propterea apud Exorcistas maneret, in gravem incidit morbum, quo se moriturum credebat, ac proinde in ipso, quo cumbebat, lectulo baptizatus est; ut Cornelius Papa Romanus in Epistolâ ad Fabium Antiochenum tradidit, dicens, de eo, ᾧ γε ἀφορμὴ τοῦ πιστῦσαι γέγονεν ὁ Σατανᾶς, φαντάσας εἰς αὐτὸν καὶ οἰκήσας ἐν αὐτῷ χρόνον ἱκανόν· ὃς βεβαπτίσθαι λαβὼν παρ' ἐπισκόπων, νόσῳ περιπεσὼν κλινοπετῇ, καὶ καταδανείδα ὅσον οὐδέπω νομιζόμενος, ἐν αὐτῇ τῇ κλίνῃ, ᾗ ἔκειτο, περιχυθεὶς τὸ βάπτισμα ἔλαβεν. apud Euseb. Hist. Eccles. lib. 6. cap. 43. Hinc cùm iste Novatianus Presbyter ordinandus erat, universus Clerus, multique à populo refragabantur, dicentes,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

dicentes, non licere quempiam in lectulo perfusum sive baptizatum in Clerum unquam assumi, ὃς διακωλυόμενος ὑπὸ παντὸς τοῦ κλήρου, ἀλλὰ καὶ λαϊκῶν πολλῶν, ἐπεὶ μὴ ἐξὸν ἦν ἢ ἔστι κλίνης ὄντα νόσον ἀναχθέντα, ὥσπερ καὶ αὐτὸς, εἰς κλῆρον παρὰ ἠξίωσαν συγχωρηθῆναι αὐτῷ τοῦτον μόνον χειροτονῆσαι. Ibid. Constat itaque, quòd hoc μὴ ἐξὸν ἦν *non licitum erat*, ut Clinicus Presbyter fieret, etiam Cornelii & Novatiani diebus, hoc est, plusquam quinquaginta annis ante celebratum hoc Neocæsareæ Concilium. Sin autem nullâ hoc lege vetitum fuisset, illicitum esse aut dici non potuit. Ac proinde nihil novi hoc canone decernitur; sed vetus ea lex, antiquitùs instituta, renovatur.

Τῷ ζυγῷ τῆς ὀναγωλίας. Legendum juxta MSS. Amerbachianum & Gallandi, ζυγῷ τῆς κωλας, τῷ νόμῳ λέγω τῷ ὀναγωλικῷ.

In Can. XIII.

Ἐπιχώρων δὲ περιοδευτῶν. Hoc est, *Presbyteri ruris*, ut Dionysius Exiguus rectè vertit. In hoc enim & sequenti canone (vel potiùs hoc solo, siquidem in plerisque editionibus is huic conjungitur) de Episcopis & Presbyteris ruris agitur, quatenus ab iis distinguuntur, qui in urbibus constituti sunt; & tales quidem Presbyteri, ἐπιχώριοι περιοδευταί, & Episcopi χωρεπίσκοποι appellantur. Et illis in urbis Dominico, præsente Episcopo aut Presbyteris urbis, offerre prohibetur; his autem permittitur. Adeo ut si nullum aliud suppeteret argumentum, hinc saltem clarè satis evincatur Chorepiscopos non fuisse ἐπιχωρίους περιοδευτάς, utpote à quibus hic apertissimè distinguuntur. Neque sanè ulla reddi potest ratio, quare illi χωρεπίσκοποι, hi ἐπιχώριοι περιοδευταὶ dicerentur: nisi quòd illi verè Episcopi, & hi verè Presbyteri in rure constituti essent. Sed de Chorepiscopis videsis quæ fusiùs commentati sumus in annotationibus ad decimum tertium Synodi præcedentis sive Ancyranæ canonem.

Παρόντος ἐπισκόπου ἢ περιοδευτῶν πλείους. Hæc verba in MS. Amerbachiano desiderantur. Sed omnes alii Codices Græci, unà cum Joanne Antiocheno, legunt, παρόντος ἐπισκόπου ἢ περιοδευτοῦ πλείους. Adeo ut noster solus Bodleianus περιοδευτῶν legat. Sed veteres Latinos interpretes ita etiam legisse ex eorum versionibus patet. Namque vetus interpres vertit, præsente *Episcopo aut Presbyteris civitatis*. Dionysius Exiguus, *Episcopo præsente, vel Presbyteris urbis ipsius*. Sic etiam Hervetus ex Codice Tiliano, *præsente Episcopo vel urbis Presbyteris*. Sed Isidorus Mercator, *præsentibus Episcopis vel Presbyteris civitatis*, ac si ἐπισκόπων æque ac περιοδευτῶν legisset. Et hæc quidem verba necessaria esse ex sequentibus patet, ubi dicitur, ἐὰν ᾖ ἀπὼν.

In Can. XV.

Διάκονοι ἑπτά. Si qua fides Abrahamo Ecchelensi habeatur, Severus Alexandrinus, qui vitas Patriarcharum Alexandrinorum collegit, septem solos Diaconos Alexandriæ à D. Marco constitutos asserit, his verbis, فلما علم القديس مرقص مواعيدهم قسم انيانوس اسقفا الاسكندرية وثلثة قسوس وشبعة شماسة *Cùm resciviſſet ſanctus Marcus conſilium eorum, conſtituit Anianum Epiſcopum Alexandriæ, & tres Presbyteros, & ſeptem Diaconos.* Totidem certè ab Apostolis primi constituti sunt. Act. Apost. VI. 5. Totidem etiam Romæ Sozomeni diebus, non plures fuisse, ipse testatur dicens, Διάκονοι δὲ ἐν Ῥωμαίοις εἰσὶν νῦν ὀκτὼ εἰσὶν ἑπτὰ, καθ' ὁμοιότητα τῶν ὑπὸ τῶν ἀποστόλων χειροτονηθέντων, ὧν ἦν Στέφανος ὁ πρῶτος μαρτυρήσας. Sed addit, apud alios numerum Diaconorum haudquaquam definitum esse, ὅθεν δὴ καὶ παρ' ἄλλοις ἀδιάφορος ὁ τῶν διακόνων ἀριθμός. Sozom. Hist. Eccles. l. 7. cap. 19.

Ὁ παρὼν κανών. Hæc Balsamonis interpretatio in codice Amerbachiano tota desideratur; sed in aliis omnibus codicibus æque ac in Bodleiano extat.

GUILIELMI BEVEREGII
ANNOTATIONES
In Canones Synodi Gangrensis.

Κανόνες τῶν ἐν Γάγγρᾳ συνελθόντων. Hæc est Bodleiana hujus Synodi inscriptio, cui Amerbachiana addit ἅγιοι. In Parisiensi Zonaræ editione sic inscribitur, Κανόνες τῶν ἐν Γάγγρᾳ συνελθόντων ἁγίων πατέρων, οἵτινες μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ συνοδον ἐξετέθησαν. *Canones ſanctorum Patrum Gangræ congregatorum, qui poſt Synodum Nicænam expoſiti ſunt.* In Parisiensi Balsamonis editione duplex est inscriptio, una præfationi, nimirum ἡ ἐν Γάγγρᾳ σύνοδος, altera canonibus præfixa est, quæ est, Κανόνες τῶν ἐν Γάγγρᾳ συνελθόντων ἁγίων πατέρων.

Ἡ ἐν Γάγγρᾳ τῇ μητροπόλει. Gangra urbs est, & metropolis in Paphlagoniâ, regione minoris Asiæ; cujus etiam Plinius, Strabo, Stephanus, aliique meminerunt. Hujus metropolitano in notitiâ Episcopatuum, throno Constantinopolitano subjectorum, tres Episcopi subesse dicuntur, ὁ Ἰννοπόλεως, ὁ Δαδίζων, καὶ ὁ Σωρῶν. Subinde *Theodoſia Gangrorum* appellatur.

Μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ. Hanc Synodum post Nicænam, sive primam generalem, habitum fuisse, præter Balsamonem & Zonaram hoc in loco, alii etiam disertè testati sunt. Sic enim Dionysius Exiguus hos canones inscribit, *Incipiunt regulæ Gangrenſes, quæ poſt Nicænum Concilium expoſitæ ſunt, xx.* Et ante eum vetus interpres in præfatione ad hos canones ait, *Hi canones poſt ſanctam Synodum Nicænam expoſiti ſunt in Gangram, titulos,* (leg. *titulis*) *xx.* Verùm in nonnullis horum canonum editionibus, ut Severini Binii, Bartholomæi Carranzæ, aliisque, hæc Synodus tempore Sylvestri Papæ I. circa annum Domini 324. celebrata dicitur, hoc est anno Nicænam præcedente. Et quidem Baronius ad an. 361. & ex eo Binius, eam Constantini Magni & Sylvestri Papæ temporibus habitam fuisse contendit, ex eo quòd Osius Episcopus Cordubensis ei interfuisse dicatur; nimirum in inscriptione Epistolæ ab hâc Synodo ad Armenos conscriptæ, quæ sic se habere creditur, *Dominis honorabilibus conſacerdotibus in Armeniâ conſtitutis Coepiſcopi, Euſebius, Hypatius, Eulalius, Gregorius, Ælianus, Bithynicus, Olympius, Baſſianus, Baſilius, Philetus, Heraclius, Pappus, Eugenius, Oſius Cordubenſis, Proæreſius, Baſſus, qui convenerunt in Gangrenſi Concilio, in Domino ſalutem.* Sed in Græcâ ipsâ inscriptione, cui hanc Binius tanquam Latinam ejus versionem apposuit, nulla sit omnino Osii Cordubensis mentio. Verùm ea etiam in Biniana editione eadem est, quæ in hoc opere isti Epistolæ præfigitur. Quinetiam nec à veteri Latino interprete, nec ab alio quovis canonum horum editore, Osius iste inter Episcopos hâc Synodo congregatos commemoratur. Adeo ut ista Baronii opinio nulla prorsus ratione nitatur. Et, ut ingenuè fatear, quoto post Nicænam anno præsens hæc Synodus celebrata fuerit minus adhuc compertum habemus: hoc saltem verisimile est, hanc ante Antiochenam habitam fuisse; quod etiam Sozomenus innuere videtur, ubi de Eustathio ab hâc Synodo damnato loquens, ait, ἔπειτα δὲ ὡς ὁ λόγος διδάσκων τὰ καθ' ἕαυτὸν καὶ φρονῶν ἀφορμὴν τῆς ἐπιτιμίας ἔσχε περὶ τῶν ἐν Γάγγραις συνελθόντων, ὅτι δὴ τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνοδον ἐποιήσατο ἄλλως. Sozom. Hist. Eccles. lib. 4. cap. 24. ubi, ut videre est, Eustathium

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

à Synodo Gangrensi prius depositum, quàm ab Antiochenâ perjurii convictum fuisse commemorat. Et sic quidem in omnibus Conciliorum canonumque editionibus Gangrensis prior collocatur. Habita est autem Antiochena anno D. 341. Ergo paulò ante illud tempus præsentem etiam Synodum celebratam fuisse non immeritò suspicemur.

Κατὰ Ευσταθίου πρὸς. Rectè hîc additur πρὸς, neque enim pro certo habemus quisnam hic Eustathius fuit, qui à præsenti Concilio damnatus, & anathemate percussus est. Non equidem diffiteor, quin Socrates & Sozomenus consentiant, eundem esse Eustathium, qui Sebastiæ in Armeniâ Episcopus fuit: sed Baronius ad an. 361. multa congessit, quibus verisimile saltem redditur, Eustathium hîc commemoratum alium esse ab eo, qui Sebastenus Episcopus dictus est; cui proinde Eustathius mendosè pro Eutachus scriptus videtur, de quo Epiphanius hæresi 40. meminit. Cùm autem in omnibus Græcis pariter atque Latinis hujus Synodi Codicibus tam MSS. quàm impressis Eustathius constanter legatur, vero propius est, ita eum nominatum esse, etiamsi satis non liqueat, quisnam ille fuerit: nisi quòd eum hæresiarcham fuisse, atque absurdorum magistrum dogmatum, hæc ipsa Synodus abundè testatum fecerit.

Οἵτινες ἀ ἄγαμον γάμον. Omnes hæ absurdæ Eustathii & discipulorum ejus opiniones, non modò in Synodicâ Epistolâ proximè ante canones positâ, verùm etiam à Socrate & Sozomeno recensentur; tanquam ab Eustathio Sebasteno introductæ. Socrat. lib. 2. cap. 43. Sozom. lib. 3. cap. 14. Quos lector consulat.

Ἐξέθεντο τὸς ὑποτεταγμένους κανόνας. Scholiastes hîc impressi, Balsamon, Zonaras, atque Aristenus canones XXI. huic Synodo attribuunt, sed alii omnes XX. tantùm numerant. Sic enim Joannes Antiochenus in suâ ad collectionem canonum præfatione, ἤδη ἐν Γαγγρατς συναθροίσαντων πατέρων, ὑφ' ὧν ἐξετέθησαν κανόνες κ'. Et Photius in suo itidem ad nomocanonem proœmio, Συνόδου τῆς ἐν Γαγγρᾳ κανόνες κ'. Quibus nomocanonis Arabici in Bibliothecâ nostrâ Bodleianâ autor suffragatur, dicens, والسابع قوانين المجمع الثالث بغنجر وعدتة خمسة عشر اسقفا بسبب من حرم اكل اللحم والزواج ووضعوا في ذلك وغيرة عشرون قانونا *Septimus est liber canonum tertii Concilii in Gangra, quo quindecim numero Episcopi congregati sunt, eorum causâ qui esum carnis & conjugium improbabant, de quibus aliisque rebus viginti canones ediderunt.* Nec plures sanè quàm viginti à veteri aliisque Latinis interpretibus; ut Dionysio Exiguo, Isidoro Mercatore, agnoscuntur; quibus nimirum omnibus qui ultimus hîc habetur canon, in canonum hujus Concilii censum non refertur, sed tanquam epilogus ad omnes canones, nec immeritò, existimatur.

Καὶ ὁ εἰκουμένης διδάσκαλος, Θεσσαλονίκης. Sic se habet codex Bodleianus. Amerbachianus legit διδάσκαλος Ιωάννης πρεσβυτ. quomodo etiam codex Parisiis editus legisse videtur; utpote in quo lacuna inter διδάσκαλος & Θεσσαλονίκης relinquitur, nili quòd particula εἰς interponatur, mendosè forsitan pro Ιωάννης. Quæ tamen vox in Codice Tiliano juxtà cum Bodleiano desideratur. Nam Hervetus latinè vertit *Linguâ autem aureus, orbis terrarum doctor præcipiens.* Verba autem D. Chrysostomi, quæ hîc laudantur, etiamnum extant in homiliâ ejus, περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἀναθεματίζειν ζῶντας ἢ τεθνεῶτας, quæ inter opera ejus habetur, tom. 6. pag. 439. edit. Savil.

Καὶ σφοδροτέρους τοῦ κείσθαι. In Parisiensi Balsamonis editione lacuna hoc in loco relinquitur, pro σφοδροτέρους nihilo præter σφοδρ. lecto. Lacunam nos ex MS. Bodleiano supplevimus, cui etiam Amerbachianus adstipulatur; necnon ipsa opera D. Chrysostomi, unde hæc verba citata sunt, & ubi meliùs, quàm hoc in loco, leguntur in hunc modum. Τί οὖν, ὁ μηδεὶς ἤδη ἐληφότων τοῦ ἐξουσίαν τοῦτο ποιεῖν, ἢ ἀποφήναθαι τετόλμηκε, σὺ τολμᾷς ταῦτα ποιεῖν ἐναντία τῷ διαπύκτῳ διανοήματι διαφερόμενος, καὶ σφοδροτέρους τοῦ βασιλέως τοῦ κρίναι. Chrysost. tom. 6. pag. 441. ed. Savil.

Καὶ μυλτειέως. In Novellâ Constantini Porphyrogennetæ, quæ in Scholiis Balsamonis ad tertiam hujus Concilii canonem habetur, μύλτον pro *tumultu* legitur, τῆς μέλλοντος ἢ ἐπιζευχθῆναι τῷ νῦν ὑπάρχειν ἢ μύλτῳ, ἀνάθεμα. Sic etiam Achmes, Ἐπεὶ ἡ ὑδὸς ἐστι μετ' αὐτὸν μέλλον ἦν, ἃ μὴ παρέλθη ὁ μείς ἐστι, καὶ σφαγήσει ἐν πολέμῳ μούλτε. καὶ ἐμβλέπει μύλτον ἀφίζειν, καὶ ἐσφάγη ὁ ἰδὼν σὺν πλήθει τοῦ μηνὸς. Achm. cap. 154. A voce igitur μύλτον, Balsamon hoc loco μυλτέειον format, quemadmodum Latini *tumultuarium* à *tumultu* deducunt.

In Can. I.

Εἴ τις ἀ γάμον μίσητος. Ante Eustathium Saturnilus matrimonium usque adeo condemnavit, ut à Satanâ esse pronunciaverit, τὸ γαμεῖν ἢ κὴ τὸ γεννᾶν ὁ αὐτὸς ἀμήτρας ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ ὑπάρχειν λέγει. Epiphan. hær. 23. Sic etiam Irenæus ait, quòd Saturnini sectatores, *Nubere & generare à Satanâ dicunt esse.* Iren. adv. hær. l. 1. c. 22. *Apostolicos* etiam in eâdem fuisse opinione docet Epiphanius, hæres. 60. Unde Origenes nonnullos prohibuisse observat, ὡ περὶ γάμου μόνον, ἀλλὰ κὴ γαμεῖν. Orig. in Matt. pag. 357. edit. Rothomag. Hieracam etiam, & ex eo Hieracitas, dixisse nuptias in veteri quidem testamento licitas esse, sed post adventum Christi eas rejiciendas esse, quippe à regno cœlorum arcentes, Epiphanius docet, Καὶ συγχωρῆσθαί φησιν ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ τῷ γάμῳ συναπτεσθαι, ἀπὸ δὲ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Χριστοῦ μηκέτι τὸν γάμον παραδέχεσθαι, μήτι δυνάσθαι αὐτὸν κληρονομεῖν βασιλείαν οὐρανῶν. Epiph. hær. 67. Et hæc sanè sententia, ab Eustathio resuscitata, hoc canone disertis verbis damnatur. Hanc autem hæresim in ultimis fore diebus ipse D. Paulus prædixit in prima Epistolâ ad Timoth. cap. IV. 3.

Φησὶν ὁ μέγας Ἀπόστολος. Hæc Balsamonis interpretatio, usque saltem ad ἀναθεματίζει, eadem ferè est, quæ Zonaræ. In Codice sanè Amerbachiano tota Zonaræ, eique soli hæc interpretatio tribuitur; ut nulla ibi sit Balsamonis in hunc canonem ἐξήγησις.

In Can. III.

Ὁ μέγας Παῦλος. Hæc Balsamonis in hunc canonem scholia in Parisiensi editione quamplurimis lacunis scatent, quas omnes ex MS. nostro Bodleiano supplevimus; cui etiam Antiochenus in omnibus consentit.

Αὖθις ἐντέλλεται. Legendus est hic Zonaræ locus, juxta codicem Amerbachianum, αὖθις ἐντελλόμενός τινα διδάσκειν χρεών, φησὶ τοῖς ἄλλοις κὴ ταῦτα φησί.

Καὶ τὰ ἑξῆς. Pro his verbis in Codice Amerbachiano locus S. Scripturæ hîc citatus plenè sic legitur, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πᾶσαν ἐνδεικνυμένους ἀγαθήν. *Non contradicentes, non fraudantes; sed omnem bonam fidem ostendentes.* Quæ etiam verba in Gallandi codice leguntur.

In Can. IV.

Περὶ πρεσβυτέρου γεγαμηκότος. Sic præter codicem Bodleianum Joannes Antiochenus legit, in collect. can. tit. 29. reliqui omnes codices pro περὶ leguut ἤδη. Dionysius Exiguus hæc verba vertit, *de Presbytero, qui uxorem habuit.* Vetus interpres, *de Presbytero, qui nupsit.* Sed Isidorus Mercator rectiùs interpretatur, *Presbyterum conjugatum.* Sic etiam Fulgentius Ferrandus, in breviatione canonum tit. 89. *Ut de oblatione Presbyteri conjugati nullus audeat non communicare, Concil. Gangrens. tit.* 4. Adeo ut hîc anathemate isti feriantur, qui sacra accipere nolunt *à Presbyteris conjugatis* sive uxorem habentibus, ἀπὸ ἱερέων ἐχόντων γυναῖκας, ut Balsamon, vel ἀπὸ πρεσβυτέρων ὑπογυναίων, ut Aristenus, vel Epitomes canonis autor, interpretatur. Et hanc veram canonis mentem esse exinde constat, quòd Eustathius, cujus gratiâ editus est, disertè asseruerit, non Presbyteri qui habuit, sed qui habet uxorem, quam, cùm esset Laicus, matrimonii jure sibi copulaverat, benedictionem & communionem evitandam esse, ἐν οἷς τὸ γεγαμηκότων ἐνοχλὲς ἐκλύει ἡμῖν, καὶ πρεσβυτέρου γυναῖκα ἔχοντα, ἣν νόμῳ λαϊκὸς ὢν ἠγάγετο, τοῦ εὐλογίαν καὶ τοῦ κοινωνίαν ὡς μύσος ἐκκλίνειν ἐκέλευε. Socrat. Hist. Eccles. lib. 2. cap. 43. Hoc ex Epistolâ Synodicâ ulteriùs evincatur, ubi Eustathius dicitur in eâ fuisse opinione, ut nemini ἤδη ἐν γάμῳ ὄντων spes apud Deum esset: adeo ut multæ mulieres ab eo seductæ proprios viros reliquerint, & viri uxores suas, πολλαὶ γυναῖκες ὑπανδροι ἀπατηθεῖσαι ἤδη ἑαυτῶν ἀνδρῶν ἀνεχώρησαν, καὶ ἄνδρες ἤδη ἰδίων γυναικῶν. Hinc enim constat, non eos, qui habuerunt, sed qui habent uxores ab Eustathianis damnatos esse; iis enim accepti sunt, qui conjuges suos relinquerent: ac propterea ab istis solis Presbyteris sacra accipere vetuerunt, qui ita matrimonium contraxerunt, ut etiamnum uxores haberent. Et id solum à præsenti

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

senti Synodo condemnatur, quod ab Eustathianis contra regulam fidei & disciplinæ assertum est. Et hæc sanè communis est vocis γαμικὸς significatio. Exempla passim occurrunt. Instar omnium sit illud D. Pauli τῆς δὲ γαμικῆς φροντίζω, ὡς ἐγὼ, ἀλλ' ὁ πέσσος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι. 1. Corinth. VIII. 10. ubi palam est eos à D. Paulo admonitos esse, qui conjuges tunc temporis habebant; unde Syrus rectè vertit, ܠܐܢܝܢ ܕܐܝܬ ܠܗܘܢ ܢܫܐ

Iis verò, quibus sunt uxores. Neque enim vir ab uxore, aut uxor à viro, quem habuit solùm & non habet, separari potest.

In Can. VI.

Εἴτίς ἁγία ἐκκλησίαν ἰδίᾳ ἐκκλησιάζοι. Gentianus Hervetus vertit, *Si quis præter Ecclesiam vult Ecclesiam habere.*

Quæ versio cum minimè placeret, ejus loco substituimus, *Si quis extra Ecclesiam privatim conciones habet.* Sic etiam Dionysius Exiguus, *Si quis extra Ecclesiam seorsum conventus celebrat.* Hic enim ἰδίᾳ ἐκκλησιάζειν, ut rectè observat Zonaras, idem est ac σωάξεις ποιεῖν, vel potiùs ἁγιασμάξεις, nimirum privata conventicula religionis causâ celebrata hoc canone perstringuntur.

Ἐν ἐυκτηρίῳ οἴκῳ. In Parisiensi Balsamonis editione hoc in loco lacuna est, quam ex MS. Bodleiano supplevimus: sed hæc lectio ab Amerbachiano etiam codice confirmatur.

In Can. X.

Εἴ τις ἁγία παρθενεύοντων διὰ τὸ κύριον. Gentianus Hervetus vertit, *Si quis eorum, qui sunt virgines propter Dominum.* Rectiùs Dionysius Exiguus, *si quis eorum, qui virginitatem propter Dominum servant.* Vetus interpres totum canonem sic vertit, *si quis virginitatem custodiens, exaltat se ab his qui nubunt, sit anathema.* ac si verba διὰ τὸ κύριον non legisset. Hîc præterea notetur, ab hoc demum canone usque ad ultimum, ordinem eorum in codice Amerbachiano immutari, in hunc modum.

ι'. ια'. ιβ'. ιγ'. ιδ'. ιε'. ις'. ιζ'. ιη'. ιθ'. κ'.

ιθ'. ις'. ι'. ια'. ιβ'. ιγ'. ιδ'. ιε'. ιζ'. ιη'. κ.

adeo ut præsens hic decimus, in isto codice sit undevicesimus canon. Sed ordo horum canonum juxta Bodleianum codicem hîc impressus idem est, qui non modo ab omnibus Latinis interpretibus, verumetiam à Joanne Antiocheno, & universis Balsamonis & Zonaræ codicibus, excepto Amerbachiano, observatur.

Καὶ ὁ ἴσως τοῦτο κανών. Hæc interpretatio in codice Amerbachiano utrique Balsamoni & Zonaræ, communis est, neutrius nomine præfixo, sed simpliciter ἑρμηνεία dicitur.

Καὶ τὴν περιβολὴν ἀποθήσεται. Vocem ἀποθήσεται in Parisiensi Balsamonis editione desideratam ex MS. Bodleiano supplevimus; sed legitur etiam in Amerbachiano.

Καὶ τὰς καπποφορμίδας. Post hæc etiam verba in Parisiensi editione lacuna relicta est, quam supplevimus ex MS. Bodleiano, voces χωὶ ἅλλ ἐχέτων interserendo: quæ etiam in codice Amerbachiano habentur.

In Can. XII.

Περιβολαίῳ. περίβλαιον propriè est exterior vestis, quæ aliis superponitur, τὸ ἐπάνω τῶν ἄλλων ἔνδυμα, ut Balsamon & Zonaras exponunt. Et Pollux, αἱ δὲ ἐφαπλίδες καὶ ἀμφιπλίδες περίβλαια ἂν εἶεν. Poll. onomast. lib. 7. c. 13. Isidorus Mercator *Amiculum*, sed vetus interpres & Dionysius Exiguus, *Pallium* hoc [in loco vertunt. Et quidem nihil aliud videtur, quàm vetus illud *Pallium Philosophicum*, quo primitivi Christiani sæpe amicti sunt. Sic Heraclas depositâ vulgari veste Philosophicum habitum induisse dicitur, Διὸ καὶ σχῆμα καινὴ ἐδύσατο χρώμενος, ὑποστρώμνῃ, καὶ φιλόσοφον ἀναλαβὼν τρόπον, μίσχει τῷ δεῦρο περᾷ. Eusеb. Hist. Eccles. lib. 6. c. 19. Tertullianus non solùm Pallio indutus est, sed & totum de eo librum conscripsit: in quo etiam illud ita descripsit, ut cum verâ τοῦ περιβολαίου notione optimè conveniat; quâ scilicet vestimentum toti corpori circumjectum significat. *At enim*, inquit, *Pallio nihil expeditius, etiam si duplex, quod Cratetis more nusquam vestiendo componitur: quippe tota molitio ejus operire est solutim, id est uno circumjectu, licet quidem nusquam inhumano, ita omnia hominis simul contegit.* Tertull. de Pall. cap. 5. Et D. Petrum etiam hujusmodi habuisse pallium non ineptè conjicitur ex Act. Apost. cap. 12. 8. ubi Angelus ad eum ait; περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου. Hinc enim constat vestimentum ejus fuisse περιβόλαιον, quod etiam ἀπὸ τοῦ περιβαλεῖν dicitur. Nec veri quidem dissimile est, ipsum sospitatorem nostrum hujusmodi pallio circumcinctum, ut & omnes ejus Apostolos æque ac S. Petrum περιβεβλημένους, *Palliatos* fuisse. Sanè περίβολον sive Pallium illud Philosophicum veteribus Christianis multo in usu, nec minori æstimatione fuit. Ædesius Martyr totam in eo vitam traduxit. Eusebius enim de illo loquens, ait, Καὶ μὴν τοῦτό γε ἐν πᾶσι τοῖσδε φιλόσοφον ἐν πρέσβεσι χρῆμα ἀγαθοῖς. Eusеb. de Martyr. Palæst. cap. 5. Et ante eum Justinum martyrem sub habitu Philosophi verbum Dei prædicâsse idem testatur, dicens, μάλιστα ἡ ἅπασιν ὅδε ἦν δὲ Ἰουστῖνος, ἐν φιλοσόφῳ σχήματι ἀποστόλων τὸ θεῖον λόγον. Id. Hist. Eccles. lib. IV. c. 11. Enimverò Christiana optima est Philosophia, ac propterea Christiani dignissimi qui habitu Philosophico amiciantur. Unde Tertullianus etiam Pallium suum sic alloquitur, *Gaude pallium & exulta, melior jam te Philosophia dignata est, ex quo Christianum vestire cœpisti*, Tertull. de Pall. c. 5. Imo quidem idem paulo ante docuerat, hunc sacrum esse, augustum & venerandum habitum, dicens, *Enimverò cùm hanc primùm sapientiam vestit, quæ vanissimis superstitionibus renuit, tunc certissimè pallium super omnes exuvias & peplos angusta vestis, superque omnes apices & titulos sacer suggestus deducit oculos, suadeo reverere habitum, unius interim erroris tui renunciatorem.* Ibid. cap. 4. Hinc tandem aliquando evenit, ut nonnulli, & inter alios Eustathiani, severioris vitæ generis speciem præ se ferentes, pallio hoc, sive περιβολαίῳ uterentur, aliter vestitos condemnantes; qui quidem hoc canone anathemate percutiuntur; non quòd eo usi sint, sed quòd religionem in ejus usu collocarint, & eos, qui communi utuntur veste, condemnarent.

Τὰς βήσσας. Vox βῆσσος, pro aliquo vestimenti genere hîc usurpata, variè scribitur. Scilicet, βῆσσα, βησσὰς æque ac βῆσος, & subinde βίρρῳ & βίρρον, βίρρεον & βιρρᾶς rarius. Dionysius Exiguus hoc loco *Birros* vertit: sed Latinè etiam non Birrus tantùm, sed & Birrum & Byrrus nonnunquam scribitur. Qui passionem D. Cypriani conscripsit, *lacernum birrum* vocat: sed Pontius Diaconus qui vitam ejusdem martyris scripsit, simpliciter, *lacernam.* Et quidem Sulpitius Severus lacernam à birro aliquo modo distinctam indicat, dicens, *Hæc charis viduis ac familiaribus virginibus mandat tributa: Illa ut birrum rigentem, hæc ut fluentem texat lacernam.* Sulp. Sev. dial. l. 1. c. 14. Sed non aliter forsitan distincta sunt, quàm quòd illa rigens, hæc fluens fuit. Quale autem fuit hoc vestimenti genus ex actibus D. Cypriani ante laudatis constat. Ibi enim de beato isto Martyre hæc legimus, *Perductus autem gloriosus martyr, exuit se lacernum birrum, quem indutus erat, complicans, & posuit ad genua sua: Dehinc tunicam tulit, & Diaconibus tradidit: & stans in lineâ expectabat speculatorem*: hinc enim colligere est, Birrum tunicæ superinductum esse, ac propterea superiorem fuisse vestem. Qualis fuit & S. Athanasii birrus, quem Palladius ab Ecclesiâ suâ pulsum secum accepisse dicit σχάσιον καὶ τὸ βίρρεον Pallad. Hist. Lausiac. c. 136. Sic etiam Gregorius Turonensis Britium Episcopum ad demonstrandam animi sui integritatem ardentes prunas in birro suo gestâsse refert, de gest. Franc. lib. 2. Et Venantius Fortunatus in vitâ S. Germani de Rege Clotario dicit, quòd *Palliolum sancti viri allambit.* de vitâ S. German. cap. 24. Palliolum autem istud nihil aliud fuit, quàm Birrus; quo propterea quatuor insignes Episcopos, Cyprianum, Athanasium, Britium & Germanum, indutos fuisse constat: quibus ipse etiam S. Augustinus adjiciatur, cujus verba mox adducemus. Hîc interim observantes, quòd hoc vestimenti genus etiam ἐφαπλὶς & μαπλία dicitur, Suidas, Ἐφαπλὶς ἱμάτιον Ῥωμαϊκὸν, λέγεται ἡ καὶ μαπλία, καὶ βίρρον, ἅπερ ἐν ὀνείρῳ βλασφήμια θλίψεις σημαίνουσιν. Suid. in ἐφαπλίς. Hæc Suidas ex Antemidoro hausisse videtur, dicente, χλαμὺς ἡ, ἣν μαπλίαν, οἱ δὲ ἐφαπλίδα, οἱ δὲ βήσσον καλοῦσι, θλῖψιν καὶ στενοχωρίαν, καὶ τοῖς δεσμοῦσθαι καταλίπω μαπτίοις, διὰ τὸ ἐμπεδοῦν τὸ σῶμα. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὁ λεγόμενος φαινόλης. Artemid. Oneirocrit. l. 2. c. 3. Ubi notetur primò, hoc Suidæ vestimentum Romanum ἱμάτιον Ῥωμαϊκὸν esse & ab Artemidoro etiam φαινόλην dictum; quod alias etiam scribitur φαιλόνης

& φελόνιον, & à D. Paulo in secundâ Epistolâ ad Timotheum cap. 4. φελόνη. Et quidem φαινόλιον Romanam etiam vestem esse Suidas testatur, dicens, φαινόλης, Ρωμαϊκὴ στολή. Sanè φαινόλης est ipsa vox *Pennula*, tenui tantùm in aspiratam mutata. Sed voci φελόνη metathesis etiam literarum additur. Hinc in veteri Lexico Græco-latino legimus, φαινόλης, τὸ φελόνιον, *Pennula*. Et φελόνιον idem est atque βῆρον, ut ex Glossis Servii à Meursio citatis colligimus, ubi dicitur, *Lucerna, filonin, berin*, sive, ut Meursius rectè corrigit, *Lacerna*, φελόνιν, βήριν, quomodo corrupto illo ævo scribebant pro φελόνιον, βήριον. Et hæc quidem vestis à Romanis primò ad pellendum frigus & pluviam usitata fuit, ac proinde iter facientibus accommodata: ut ex Ælio Lampridio discimus, qui de Alexandro Severo ait, *Pennulis intra urbem frigoris causâ ut senes uterentur, permisit, cùm id vestimenti genus semper itinerarium aut pluviæ fuisset.* Lamprid. in Alexand. Sev. Unde simul ratio apparet, quare D. Paulus, Romæ tunc temporis agens, ad Timotheum scripserit, ut penulam suam & quidem ante hiemem secum adduceret, 2. Tim. IV. 21. nimirum quòd id vestimenti genus hyemali pluviæ & frigori pellendo fuit. Adhæc non tenuissimæ solos fortunæ viros, sed ipsos etiam oratores, cùm causas agerent, penulis nonnunquam indutos fuisse, autor dialogi de oratoribus à nonnullis Cornelio Tacito, ab aliis Fabio Quintiliano adscripti, indicat, his verbis, *Quantum humilitatis putamus eloquentiæ attulisse penulas istas, quibus astricti & velut inclusi cum judicibus famulamur?* cap. 39. Nec ipsos etiam Senatores hanc respuisse vestem, Adriani saltem diebus, Aulus Gellius fidem facit, qui de Castritio hæc habet, *Cùm me præsente (usus sum enim eo magistro) discipulos quosdam suos Senatores vidisset die feriato tunicis & lacernis indutos, & gallicis calceatos, equidem, inquit, maluissem vos togatos esse. Pigitum est cinctos saltem esse & penulatos.* Aul. Gell. l. 13. cap. 20. Ubi etiam obiter observetur *tunicis* quidem *cinctos* esse; sed *lacernis indutos, idem esse* atque *penulatos:* atque ideo penulam & *lacernam* eandem fuisse vestem. Lacerna autem eadem fuit quæ βῆρος, ut ante notatum est. Posthæc βῆρος sive penula communis evasit hominum cujuscunque gradûs vestis, non Romæ tantùm, sed & Athenis; ut ubi Serapion omnes incolas in duo genera dispescuit, *Academicos*, & cives, sive oppidanos, & eos quidem πιλοφόρους, hos autem omnes βιρροφόρους, appellavit, quod isti *pallia*, hi βήρους gestarent. Pallad. hist. Lausiac. cap. 85. Hujus etiam Concilii tempore hic communis fuit & consuetus habitus. Hoc ex præsenti canone satis abundè constat; quo dicitur ἢν μετ' ἐυλαβείας τὸν βήρους φορεῖσθαι, καὶ τῇ ἄλλῃ κοινῇ καὶ συνηθείᾳ ὥσῃ ἐδῶν κεχρημένον. βῆρος ergo una erat ex istis vestibus, quæ κοιναὶ & ἐν συνηθείᾳ tunc dictum erant. Quod ulteriùs probatur è Synodicâ Epistolâ canonibus hisce præfixâ, quâ Eustathiani hîc condemnati ξένα ἀμφίσματα ὅλῃ κεκτημένου ἢ κοινότητος ἢν ἀμφιεσμάτων συναγωγῆς dicuntur. Et Sozomenus etiam eos dicit χιτῶνας μὲν συμμίσους καὶ στολὰς μὲ ἀνεχρώβους ἀμφιέννυσθαι, ξένην δὲ καὶ ἀόρτι ἐδῶν χρωβοῦς. Sozom. lib. 3. c. 14. Ergo βῆρι, quos respuebant, consuetæ erant vestes & usu omnium communi tritæ: adeo ut pallium ante hæc tempora in desuetudinem abierit. Et Eustathius propterea ab hâc Synodo anathemati subjicitur, quod illud in usum iterum reducere conatus est, & quidem sub religionis prætextu; ac si plus religionis in pallio esset, quàm in penula, aut birro. Synodus fateor illud vestimenti genus, quo Eustathius usus est, φελόνιον appellat: hoc autem idem esse atque pallium Philosophorum ante ostendimus. Et quidem Socrates Eustathium φιλοσόφου σχῆμα gestâsse retulit, lib. 2. cap. 43. Et sanè post editum hoc decretum, pallium rariùs, nisi forsitan à Monachis, usurpatum legimus. Birrus autem diutiùs obtinuit. In Codice Theodosiano servis etiam permittitur hoc vestimenti genere intra urbem uti, *Servos sanè omnium (quorum tamen dominos solicitudine militiæ constat non teneri) aut byrris uti permittimus, aut cucullis.* l. 1. C. Th. De habitu quo uti oportet intra urbem. Commemorantur etiam à Flavio Vopisco, dicente, *Donati sunt ab Atrebaticis birri petiti, donati birri Cannusini, Africanæ opes in scena non prius visæ.* Fl. Vop. in Carino. ubi birros alicujus pretii fuisse ex eo constat, quod opes appellentur. Sanè interpretes in hunc canonem, Balsamon & Zonaras, βήρους interpretantur σκεπαστὰ ὑφάσματα, Aristenus σκεπαστὰ ἐδῶν. Et quidem magno nonnunquam pretio stetisse testis est Cassianus, qui de Monachis ait, quòd *birrorum pretia simul ambitionemque destinant.* Cass. de instit. l. 1. c. 7. Et ipse quoque D. Augustinus, dicens, *offeratur mihi v. g. birrum precio sum, fortè decet Episcopum, quamvis non deceat Augustinum, id est hominem pauperem de pauperibus natum.* Aug. serm. 50. de diversis. E quibus insuper verbis conficitur, hunc decorum fuisse tunc temporis etiam Episcoporum habitum. Quinetiam licet birri ex viliori forsitan materia primò confecti fuerint, ut frigori & pluviæ pellendæ instituti; nihil tamen obstat, quin postea pretiosiores fierent: præsertim cùm Senatores in republicâ, & postea Episcopi in Ecclesiâ iis induti sint. Et quidem pretiosiores hoc canone birros intelligendos esse ex eo conjicimus, quòd Eustathiani, contra quos hi canones sanciti sunt, religiosam quandam humilitatem & mundi renunciationem præ se ferentes, quicquid venustum aut speciosum fuit reprehenderent; & divites, qui omnibus quæ possidebant non renunciarent, spem apud Deum non habere dicerent: ac proinde si birri viliores tunc temporis vestes fuissent, convitia eorum haud dubiè effugissent.

Τὰ λεγόμενα ὁλόβηρα. Postquam dixisset Zonaras βήρους vestes ex serico contextas esse, addit protinus, ὅθεν καὶ πᾶν εἶδος τὰ λεγόμενα ὁλόβηρα, nimirum ac si vox ὁλόβηρον ex ὅλον & βῆρον composita sit. Verùm si demus βῆρον nonnunquam ex serico contextum esse, ipsum sanè sericum in genere nunquam significat; ac propterea quo demum pacto vestis quævis hoc sensu ὁλόβηρον, quasi, *totus berus dicatur?* Et præterea si demus βῆρον etiam *sericum* esse, tunc ὁλόβηρον idem esset quod ὁλοσηρικὸν, cùm tamen constet, tantum esse inter ea discriminis, ut ἢν ὁλοσηρικῶν usus omnibus communis fuerit, sed ἢν ὁλοβήρων principibus peculiaris. ὁλόβηρον itaque vox hybrida potiùs censenda est, ex Græcâ ὅλον & Latinâ *verum* composita, nimirum purpureus sive coccineus, *verus color* antiquitùs dictus fuit. Hesychius, Κυνδύκας, εἴδος χρώματος ἀλιθινοῦ ὃ λέγομεν κόκκινον, καὶ ἔνιοι τῶν ζωγράφων. Hinc fit quod Ἀλιθινὸς *verus* pro *purpureo* sæpè usurpetur: ut cum Anastasius Bibliothecarius in vitâ Zachariæ ait, *simulque fecit vela serica alithina quatuor, quæ ornavit rotis & ornamentis variis auro textis.* Et in Leone III. *Super altare majus fecit tetravela holoserica alithina quatuor cum astillis, & rosis chrysoclavis.* Utrobique *Alithina* est ipsa vox ἀλιθινὰ, *Purpurea* denotans. Ergo ὁλόβηρον *Holoverum*, nihil aliud fuit quàm vestis serica, quæ tota *vero* sive purpureo colore tincta est, adeo ut stamen, æque ac trama, eodem colore inficeretur: ac propterea non *Holoberum*, sed *holoverum* à Latinis rectè dicitur; ut Anastasius supradictus in Gregorio IV. *Fecit & aliam vestem de holovero.* Sic & sæpe alibi: & raro aliter scriptum reperias; nisi in codice l. 4. de vestibus Holoberis. Nec mirum sanè cuipiam videatur, vocem hanc ex Græco pariter & Latino sermone formatam esse: quamplures enim ejusdem generis occurrunt, etiam apud probatissimos autores: ut *Artigraphus ex arte*, & χάρτ-, *dextrocherium* ex *dextra* & χείρ. Epitogium ex ἐπὶ & toga: quibus etiam adnumerentur, *Epirhedium*, *monolores*, & *pentelores* vestes, *chrysoclavus*, & multa alia nomina, quæ hîc non opus est recensentur.

In Can. XIII.

Εἴ τις γυνή. Mulieres quædam ab Eustathio seductæ pro muliebri virilem susceperunt habitum, ex eo se justificari judicantes; ut ex Epistolâ Synodicâ discimus, in quâ legimus, Καὶ γυναῖκες ἀφ' ὧν τὸ σώματος ἀντὶ ἀμφιεσμάτων γυναικείων, ἀνδρικὰ ἀμφιέσματα ἀναλαμβάνουσι, καὶ ἐκ τούτων ἐπίδειξιν ποιοῦνται. Idem à Sozomeno traditur, qui de mulieribus ab eo deceptis loquens, ait, τὰς δὲ σχήματι διορθώσεως τοῦ κεφαλοῦ ἀποκείρασθαι, καὶ ἀλλοίους ἢ γυναικὶ πρέπει, ἀνδράσι δὲ σώμασιν ἀμφιέννυσθαι, Sozom. Hist. Eccl. l. 3. cap. 14. Hinc Patres in præsenti Synodo congregati eas, quæ pro consueto muliebri indumento virile acceperint, anathemati hoc canone subjiciunt, cujus mentem Regino Abbas Prumiensis breviter sic exprimit, *Si qua mulier pro solito muliebri amictu virilem sumit, anathema sit.* Regin. Ab. de Eccles. discipl. append. pag. 386. De iis sic etiam Concilium Bracarense statuit, *Si quis balationes ante Ecclesiæ sanctorum fecerit, seu qui faciem suam transformaverit in habitu muliebri, & mulier in habitu viri, emendatione politicâ, tres annos pœniteat.* Concil. Brachar. apud Burchard. l. 10. c. 39. Hoc autem à lege Mosaicâ primò prohibitum fuit his verbis, לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה כי תועבת יהוה אלהיך כל־עשה אלה Hoc est juxta versionem vulgarem, *Non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste fœmineâ: abominabilis enim apud Deum est, qui facit hæc.* Deut. XXII. 5. Hujus legis meminerunt Tertullianus, lib. de spectaculis cap. 23. & Cyprianus epist. 61. ad Euchratium. Item Josephus his verbis,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

verbis, φυλάσσει ὁ μάλιστα ἐν τοῖς μάχαις, ἵνα μὴ γυναῖκα ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα στολῇ γυναικείᾳ. Joseph. antiq. Jud. lib. 4. cap. 8. Ubi miror unde hauserit ille ista verba, μάλιστα ἐν τοῖς μάχαις. Neque enim ulla eorum vestigia in textu occurrunt: nisi forsitan vocem כלי militare præcipuè instrumentum significare existimaverit. Philo Judæus hoc à lege definitum contendit, ut hominum animos ad fortitudinem incitaret, ut nec umbra nec vestigium effœminationis in iis appareret, Τοιαῦτα, inquit, δι' ὅτι δεῖ τὸν νόμον ἀπυδὲ καὶ φιλοπαμία σὺν τῷ γυμνάσιον καὶ συσκοπεῖν ψυχὴν ἀρρεν εἰς ἀνδρίαν, ὥστε καὶ σὺν ἐθισμοῖσιν, ὑπόια ἐχρὴν ἀμπίχεσθαι, διηκέκασται, ἀπαιτῶν ἀνὰ χρῆσιν ἀνδρὶ γυναικὸς ἀμπιχόνιον ἀναλαμβάνειν, ἵνεκα τῆ μηδὲν ἴχνος ἢ σκιᾶς αὐτὸ μόνον τῆς θήλεος δοὺ λύμη ἡ ἄρσενος ἡμιᾶς περιέφαθαι. Phil. σὺν ἀνδρίας. Sed audiamus D. Ambrosium de hâc re eleganter disputantem. *Sic enim scriptum est*, inquit, *non erit res viri super mulierem, neque induetur vir stolam muliebrem; quia immundus est Domino omnis qui fecerit hoc. Et si vere discutias, incongruum est, quod ipsa abhorret natura. Cur enim homo non vis videri quod natus es? Cur alienam tibi assumis speciem? Cur mentiris fœminam, vel tu fœmina virum? Suis unumquemque sexum induit natura indumentis. Denique diversus usus, diversus color, motus, incessus, diversa vires, diversa vox est in viro & fœminâ. Sed etiam in reliqui generis animantibus, alia species leonis, alia leænæ, alia vis, alius sonus: alia tauri, alia vitulæ. In cervis quoque quantum distat sexus, tantum discrepat species, ut eos etiam eminus possis discernere. In avibus verò etiam propria ad vestitum inter eos & homines comparatio. In illis enim sexum naturalia ipsa indumenta discernunt. Pavi mares speciosi, fœmina nos item pennarum vario pinguntur decore. Fasianis quoque diversus color, qui distinguat sexûs discretionem. Quid in pullis? quàm canora vox galli nocturnisque vicibus solenne munus ad excitandum & canendum? nunquid illa mutant speciem suam? Cur nos mutare desideramus?* Ambros. lib. 4. Epist. 15. ad Irenæum. Quinetiam summâ observatione dignum est, quòd apud ipsos etiam Romanos adhuc gentiles vir muliebribus vestimentis vix sine vituperio uti potuit; adeo ut hoc juris naturalis esse videatur: sic enim in Pandectis sive Digestis legimus, *Muliebria vestimenta sunt, quæ matrisfamiliæ causâ sunt comparata, quibus vir non facile uti potest sine vituperatione.* l. 23. ff. de auro argento, &c.

In Can. XVII.

Ἀποκείρεσθαι τὰς κόμας. Consequenter huic canoni Theodosius Imperator hanc legem tulit, *Fœmina, quæ crinem suum contra Divinas humanasque leges instinctu persuasæ professionis absciderint, ab Ecclesiæ foribus arceantur, non illis fas sit sacrata adire mysteria &c. Adeo ut Episcopus tonso capite fœminam si introire permiserit, dejectus loco, etiam ipse cum hujsmodi contuberniis arceatur, ac non modo si fieri suaserit, verùm etiam si hoc ab aliquibus exigi, factum denique esse quacunque ratione compererit, nihil sibi intelligat opitulari.* Sozomenus etiam de hâc lege meminit, eique à Theodosio ferendæ occasionem dedisse conjicit matronam illam, quæ pœnitentiam agens à Diacono in Ecclesiâ stuprata est. Ἐκ τούτου, inquit, ὁ τὰ αἰτίας συμβάλλων καὶ Θεοδόσιον τὸ βασιλέα φερομένους τὸ περὶ ἐκκλησιῶν εὐκλείας τι καὶ σεμνότητος, νομοθετῆσαι τοὺς γυναῖκας, αἳ μὴ πεῖσαι ἔχοιεν, καὶ ὑπὸ ἐξάπινα τὸν ἡδονὴν, διαπορίαν Θεοῦ, μὴ ἐπιτρέπειν, καὶ τὸ Ἀποστόλου Παύλου ῥητὸν φέρεσθαι· τοὺς δὲ κωμῳδίας τοὺς κεφαλὰς ἀπολαύειν τῆς ἐκκλησιῶν· τοὺς δὲ τοιούτους περιέφθαι ἀπειπεῖν ἀφαιρεῖσθαι τὸ ἐπισκοπῆς. Sozom. Hist. Eccles. l. 7. c. 26. Verùm Imperator in ipsâ lege præsentem tantùm suâ autoritate canonem confirmare videtur; cui à Synodo hâc Gangrenâ sanciendæ Eustathium & sectatores ejus materiam præbuisse ex Epistolâ Synodicâ palam est, ubi Patres de mulierculis ab Eustathio seductis loquentes aiunt, Πολλαὶ δὲ καὶ ἀποκείρεσθαι τὸ θεοσεβείας τῷ φύσιν τῆς κόμης τὸ γυναικείας. Sozomenus etiam de iisdem differens, scribit, τὰς δὲ περιέφθαι θεοσεβείας τῷ κεφαλῷ ἀποκείρεσθαι. Sozom. Hist. Eccl. l. 3. cap. 14. Canon autem ipsis D. Apostoli verbis nititur, dicentis, Αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυρᾶσθαι. 1. Cor. xi. 6.

Ὁ μέγας Παῦλος. Hæc Balsamonis interpretatio, quantum ad majorem ejus partem, eadem est quæ Zonaræ. In quâ ista verba ὅτι ἡ κόμη αὐτῇ περιβολαίου ἀντὶ δέδοται αὐτῇ, etiamsi in Zonaræ Scholiis hîc impressis non extent, extant tamen in Amerbachiano etiam Zonaræ codice Manuscripto.

Οὐδὲ φαλάκρωμα τοῦτο ἐμφύεται. Asserit hîc Balsamon cum Zonarâ calvitium in mulieres naturaliter non incidere; quod sanè rarum esse ipse etiam Plinius observavit, dicens, *Defluvium eorum* (crinium) *in muliere rarum, in spadonibus non visum, nec in ullo ante veneris usum.* Plin. nat. hist. lib. 11. cap. 37.

In Can. XXI.

Ταῦτα δὲ γράφομεν. In omnibus Balsamonis & Zonaræ codicibus hic præsens inter canones hujus Concilii recensetur; ac propterea scholia etiam in eundem ediderunt. Sed propriè non est canon, sed appendix ad canones; quâ Patres mentem suam in canonibus edendis clariorem faciunt, ne malè intelligerentur ac proinde neque à Joanne Antiocheno, nec Photio, nec Dionysio Exiguo, hic canon commemoratur; sed omnes illi, aliique quorum ante mentionem fecimus, viginti solos canones huic Synodo rectè adscribunt. At in veteri Latino interprete hæc verba canonibus annexa leguntur quidem, verùm extra canonum numerum. Et cautè sanè summâque cum prudentiâ hæc canonibus subjiciuntur, quippe qui aliter in malum sensum facilè detorqueantur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

GUILIELMI BEVEREGII
ANNOTATIONES
IN CANONES CONCILII
ANTIOCHENI.

Κανονες τ ἐν Αντιοχείᾳ τ Συρίας συνόδου. Hæc est Bodleiana horum canonum inscriptio, cui codex Amerbachianus addit, ἅγιοι πάντες. In Parisiensi Balsamonis editione titulus est Η ἐν Αντιοχείᾳ συνόδος. In Zonaræ codicibus, Κανόνες ὅροι ἐν Αντιοχείᾳ τ Συρίας συναλθόντων ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων. Rectè additur τῆς Συρίας, ut ab aliis, quæ plures sunt, ejusdem nominis urbibus distinguatur. Fuit autem hæc Antiochia, ubi præsens celebrata est Synodus, Metropolis Syriæ, quâ Christi discipuli primo Christiani dicti sunt, & cujus Episcopus postea Patriarchæ titulo cohonestatus est.

Μετὰ πάντα τὰ τῆς παλιᾳᾶς τῆ παροῦσ. Occasionem huic indicendæ Synodo præbuit dedicatio sive Encænia celeberrimi istius Antiochiæ Templi, quod à Constantino Magno inceptum, & à filio ejus Constantio absolutum est, ob excellentiam *Aureum Dominicum*, nominatum. Hinc Athanasius hanc Synodum indictam ait, σχεδόν ὑπὸ μεγάλων ἐσχυρίων. Athan. de Syn. Arim. &c. tom. 1. pag. 891. Socrates etiam coactam scribit σχεδόν μὲν ὑπὸ ἐσχυρίων τῆς ἐκκλησίας, ἣν ὁ πατὴρ μὲν ὑπὸ Αὐξουσίων κατασκάζειν ἤρξατο· μὴ παλιτλῶ δὲ αὐτῆ ὁ υἱὸς Κωνσάντιος διεκόσμησεν ἔτι ἀπὸ τῶν βασιλείων σωετίλασεν. Socrat. Hist. Eccl. lib. 2. cap. 8. Et paulo post eundem annum post Constantini obitum huic celebrandæ Synodo assignat, quem Balsamon & Zonaras in præsenti loco, Συσχοτῶσι δὲ, inquit, αὐτὸν ἡ συνόδος ἐν τῇ Αντιοχείᾳ παρουσίᾳ Κωνσταντίου τῦ βασιλέως, ἐν ὑπατείᾳ Μαρκέλλου καὶ Πρόβίνου. ἣν δὲ πέμπτον ἔτος τῦτο ἀπὸ τῆς παλιᾳᾶς τῦ τῶν Αὐξουσίων πατρὸς Κωνσταντίνου. Socrat. ibid. Ubi etiam, ut videre est, hanc Synodum Marcello & Probino Coss. habitum asserit; rectiùs S. Athanasius, Marcellino & Probino Coss. dicit enim, Ησαν δὲ οἱ συναλθόντες ἐν τῇ ἐσχυρίᾳ ἐκείνῃ συνόδῳ, ὑπατείᾳ Μαρκελλίνου καὶ Πρόβίνου ἐνδικτιῶνος ιδ'. ἐκεῖ ὄντος Κωνσταντίου τῦ ἀδελφῦ. Athanas. tom. 1. pag. 894. edit. Paris. 1627. Ex Consulibus & indictione hîc commemoratâ constat hunc annum fuisse à Christi Nativitate 341. quo celebratum est Antiochenum hoc Concilium. Cui Athanasius loco citato Episcopos nonaginta interfuisse tradit: sed Hilarius libro de Synodis nonaginta septem ibi convenisse scribit; cui etiam Sozomenus suffragatur. Hist. Eccl. lib. 3. cap. 5.

Καὶ καινὰς ὑπόνοιας. Multi ex iis, qui huic interfuerunt Concilio, de Arianismo suspecti sunt. Hinc cum adversarii Chrysostomi ei objicerent, quòd post depositionem absque Synodi autoritate Episcopalem suam sedem invaserat, contra ac duodecimo horum canonum decretum fuerat: ille respondit, istum ab Arianis constitutum fuisse canonem; sed responsum ab adversariis rejectum est; ut Socrates his verbis narrat, Επὶ δὲ πάλιν ὁ Ιωάννης τ κρίσεως τῦτον, ὡς τῆς αὐθὶς ἐκκλησίας, ἀλλὰ σὺν Αρειανῶν ἐψηφίσατο· οἱ γὰρ ἐν τῇ Αντιοχείᾳ συναλθόντες ὅτε τῇ καθαιρέσει τῆς ὁμοουσίου πίστεως, ἀντιχθέᾳ τῇ σχέσει Αθανάσιον τ κρίνας ὑπέλαβον, μὴ σχεδιξάμενοι τῆς ὑποκρίσεως κατεψεύσαντο. Socrat. Hist. Eccles. l. 6. c. 18. Sic etiam Sozomenus refert Chrysostomum constanter asseverâsse, istum esse ἐπεσδέξων νόμων. Sozom. lib. 8. cap. 20. Quod etiam à defensoribus ejus assertum Palladius tradidit. Quinetiam ipse Athanasius hanc Synodum, ut contra ipsum congregatam, rejecit, lib. de Synodis Arim. & Seleuc. Necnon Innocentius Papa canones ab hâc Synodo constitutos repudiavit. Nam in Epistolâ ad Clerum Constantinopolitanum pro Joanne Chrysostomo scriptâ, ad canonem supra dictum contra eum objectum respondit, ὅτι καὶ ἐκεῖ τῆς τ κανόνων ἐφαρμακῆς τύπτοις δεῖν ἔπεσθαι χάριν, οἵτινες ἐν Νικαίᾳ εἰσὶν ὠρισμένοι, εἷς μόνοις ἐξεῖλεν ἐξακολυθεῖν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, καὶ τύπτους γνωρίζειν, apud Sozom. Hist. Eccl. l. 8. cap. 26. Et mox innuit istum ab hæreticis excogitatum esse, ac propterea à Synodo Sardicensi, cum omnibus reliquis ab hâc Synodo definitis, condemnatum. Sed alii è contra, iique nequaquam minoris in Ecclesiâ Catholicâ autoritatis, Patres hanc Synodum, cum canonibus ab eâ expositis, libenter admiserunt. Quos inter D. Hilarius, qui hanc Synodum adversus hæresim, quæ post Nicænam Synodum in id proruperat, ut tria nomina patri vellet ascribere, congregatam asserit, & fidem ab eâ editam sic inscribit, *Expositio Ecclesiastica fidei, quæ exposita est in Synodo habitâ per encænias Antiochenæ Ecclesiæ consummatæ, quam exposuerunt, qui affuerunt Episcopi nonaginta & septem, cùm in suspicionem venisset unus ex Episcopis, quòd prava sentiret.* Hilar. de Synodis adversus Arianos. Et sanè cùm hanc Synodum inter eas recenseat, quæ adversus Arianos habitæ fuerunt, omnem Arianismi suspicionem procul ab eâ removet; in quâ etiam unum solùm commemorat de pravâ sententiâ suspectum. Adhæc Julius Papa Romanus, qui proin Innocentio opponatur, longam satis Epistolam ad Patres in hâc Synodo congregatos conscripsit, quâ eos ἀγαπητὲς, & ἀγαπητὲς ἀδελφὲς passim appellat, neque Arianæ hæreseos quempiam eorum incusat, apud Athanas. Apolog. ad Imperat. Constant. Vel quomodocunque se fides eorum habuerit, sanè canones ab iis expositi ante D. Chrysostomum in codicem Canonum Ecclesiæ universæ recepti sunt, & mox postea ab universali Synodo, Chalcedonensi scilicet, confirmati; ut alibi ostensum est. Et ab eo demum tempore summo consensu, non ab Orientali solum, verùm etiam ab Occidentali Ecclesiâ recepti sunt. Adeo ut Gratianus immeritò quidem à Baronio aliisque eo reprehenditur, quòd distinct. 16. c. 11. hoc inter Catholica Concilia recenseat. Nam & diu ante Gratianum Dionysius Exiguus & vetus Latinus interpres hos canones unà cum reliquis, quos Synodi Catholicæ ab omnibus approbatæ ediderunt, Latino sermone donârunt: neque unquam hoc iis criminis datum fuit. In Orientali etiam Ecclesiâ post Chalcedonense saltem Concilium, à quo citati sunt hi canones & confirmati, nihil unquam contra eos objectum fuit; sed in nomocanonem ibi protinus relati ad hunc usque diem obtinuerunt.

Η ἐπιστολὴ τ ἐγκωμιαστικῶν. Hæc Synodi Epistola in nullis Balsamonis, sed in omnibus Zonaræ codicibus extat, præterquam in Amerbachiano, ubi tota desideratur.

In Can. I.

Περὶ τῦ τὸ πασχάλιον ἑορτάζειν ὁ ὅρος. Decretum de Paschate celebrando à primo Nicæno Concilio editum fuisse diserte hîc indigitatur: quod ab aliis etiam ejusdem ferè ævi scriptoribus abundè comprobatur. Eusebius enim, qui præsens intererat, scribit, ab isthâ Synodum decretum esse, ὡς ὁμόφωνον μὲν κρατῆσαι πάντων τὴν πίστιν· τῆς σωτηρίου δ' ἑορτῆς τ αὐτὸν ἅπασι τοῖς πᾶσιν ὁμολογηθῆναι τ καιρόν. Euseb. de vit. Constant. lib. 3. cap. 14. edit. Vales. Quæ ipsa Eusebii verba à Socrate recitantur, Hist. Eccles. lib. 1. c. 8. Sozomenus etiam de eâdem Synodo loquens, ait, πανσαμένης δὲ τ ὅλης ζητήσεως, ἔδοξε τῇ συνόδῳ καὶ τὸν Πασχάλιον ἑορτὸν ἅπαντας ἅμα τ αὐτὸν ἑορτάζειν καιρόν. Sozom. Hist. Eccles. l. 1. cap. 21. Ut alios autem omittam, Epiphanius de eodem Nicæno Concilio ait, Αμα δὲ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ κανόνας τινὰς ἔθετο ἐν τῇ συνόδῳ ἐκκλησιαστικοὺς· ὁμοῦ δὲ καὶ περὶ τῦ Πασχα ὥρισεν μίαν ἔννοιαν καὶ ὁμόνοιαν τῷ ἁγίᾳ Θεῷ παντὶ γενέσθαι. Epiphan. hær. 69. num. x. Ubi etiam observare licet, hoc de Paschate decretum

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

tum à canonibus distinctè recenseri; & rectè quidem, neque enim in canonibus occurrit, quod nonnulli eo detorquere conantur, ut exinde probarent plures quàm viginti canones à Nicænis Patribus constitutos esse; non animadvertentes consensum etiam Patrum istorum de fide in canones non referri; neque sanè necesse erat, ut canon de utrovis institueretur. Cum enim eo ipso nomine convocati fuerint, ut fidem de filii divinitate exponerent, & controversiam de Paschate tunc temporis exortam determinarent, quid de istis negotiis factum est, in Epistolâ Synodicâ potiùs quam in canonibus promulgandum erat: id quod prudenter etiam fecerunt. Nam Patres illi Nicæni in Epistolâ Synodicâ à se conscriptâ disertis verbis explicuerunt, non modo quid de fide, sed & quid de Paschate ab ipsis definitum est, his verbis, Εὐαγγελιζόμεθα δὲ ὑμῖν περὶ τῆς συμφωνίας τῆ ἁγιωτάτου Πάσχα, ὅτι ὑμετέρας εὐχαῖς κατορθώθη καὶ τοῦτο τὸ μέρος· ὥστε πάντας τοὺς ἐν τῆ ἑῴᾳ ἀδελφοὺς, τοὺς μὴ τὸ Ἰουδαίων τὸ σχίσμα ποιοῦντας, συμφώνως Ῥωμαίοις καὶ ἡμῖν καὶ πᾶσι τοῖς ἐξ ἀρχαίου μεθ' ὑμῶν φυλάξαι τὸ Πάσχα, ἐν τῆ δέκτῃ ἄγειν. apud Socrat. Hist. Eccl. lib. 1. cap. 9. Cum igitur hoc decretum in istâ Epistolâ omnibus notum fiat, non opus erat, ut in canonum censum etiam referretur: quemadmodum & nihil in Epistolâ de istis rebus indicatur, quæ in canonibus divulgantur. Hoc igitur Nicænum de Paschate decretum à Concilio Antiocheno in præsenti canone renovatur, & pœnæ etiam delinquentibus adjiciuntur; Laicis nimirum segregatio, & depositio Clericis: quod quidem à præsenti Concilio factum videtur ob Audianorum hæresim tunc temporis exortam, qui non obstante Patrum Nicænorum decreto cum Judæis adhuc Pascha celebrare volebant, μετὰ γὰρ Ἰουδαίων ἑόρτασι τὸ Πάσχα ἐποιοῦντο· τυτέστιν ᾗ καιρῷ οἱ Ἰουδαῖοι πυοῦν παρ' αὐτοῖς ἄζυμα, τότε αὐτοὶ φιλονεικοῦσι τὸ Πάσχα ἄγειν, καὶ δῆλον ὅτι ὅπως ἂν ἡ ἑκκλησία φερμόρη. Epiphan. hær. 70. num. IX.

Ἀλλὰ καὶ πολλοῖς διαφορᾶς. Sic omnes legunt codices præter Amerbachianum, qui legit, ἀλλὰ καὶ πολλῆς διαφορᾶς καὶ διαφορᾶς αἴτιον γινόμενον.

In Can. II.

Τον κανόνα τῆς ἐκκλησίας. Ad vocem κανόνα in margine codicis Amerbachiani annotatur, ἢ τύπον διαταξὶ καὶ τάξιν. ut vox κανὼν hoc in loco *typum & ordinem Ecclesiæ* denotet.

Ερμηνεία. In codice Ætonienſi hæc altera est Balsamonis interpretatio; quippe quam alia ibi præcedit, his verbis concepta, Διὰ τὸν ἀποκλῶ τῶν ἀποστολικῶν κανόνων, τὸν ιε'. καὶ τὸν θ'. ἀλλὰ καὶ τὸν παρόντα, ἐπινοήθη, ὡς ἔοικε, ἡ τῶν Ἀντιδίκων διάδοσις, ὥστε πᾶσιν ἀναγκαίαν ἔχειν καὶ αὐτοὺς, τοὺς μὴ δυναμένους μεταλαμβάνειν τῶν ἁγίων καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων, περιεργασίαν μέχρι τέλους τῆς θείας ἱερουργίας, καὶ ἐκ χειρὸς ἱερατικῆς λαμβάνειν αὐτὰ εἰς ἁγιασμόν. *Propter minas Apostolicorum canonum* VIII. & IX. *atque etiam præsentis, excogitata est, ut videtur, Antidori distributio, ut necesse omnino haberent etiam ii, qui sanctorum & vivificorum mysteriorum participes esse non possunt, usque ad finem divinæ sacrorum celebrationis perseverare, & ex manu sacerdotali sanctificationem accipere.* Cùm hæc autem ferè totidem verbis in Balsamonis interpretatione occurrant, ex margine in textum irrepsisse videntur. Ubi insuper observes, quòd ab hisce verbis inceptis usque ad finem hujus interpretationis omnia ex MS. Bodleiano nunc primùm edimus: nisi quòd hæc ipsa in Parisiensi editione habeantur eodem modo, quo in codice Ætoniensi, lecta. Verum neque ea, nec quæ sequuntur in Amerbachiano MS. extant. Horum autem loco in Latinâ Herveti versione hæc habentur; *Nota autem quæ in præsenti canone & IX. sanctorum Apostolorum scripta sunt de iis, qui non permanent in Ecclesiasticâ oratione seu dimissione; & dic hæc definita esse de sacrâ celebratione, non de vespertinâ & matutinâ laudatione. Canon enim in his locum non habet.*

Ἀντιδώρου διάδοσις. Ex hoc loco constat Ἀντίδωρον non distributum esse ante absolutam sacrorum mysteriorum celebrationem & finitas preces ei annexas. Quod ulteriùs etiam colligere licet ex Balsamonis ad Marcum Alexandrinum responsis, ubi ait, Ἐκκλησιάζει μὲν γὰρ τὰς πρευὺς μέχρι τέλους ἡ θείας ἱερουργίας, καὶ ἡ πλουσίας τῆ ἱερουργοῦντος εὐχῆς, καὶ τῆ Ἀντιδώρου ἡ μεταλήψεως, ληφιζόμεθα. Balf. resp. ad Marc. interrog. 16. Hinc in D. Chrysostomi lyturgiâ legimus, post hujus distributionem populum à Sacerdote protinus dimitti, dicitur enim, μετὰ τὴν εὐχὴν ἐξέρχεται ὁ ἱερεὺς, καὶ στὰς ἐν τῇ σωτῆρι φάτνῃ, δίδωσι τὸ Ἀντίδωρον, εἶτα πάσι ἀπόλυσιν. Enimverò cum Eucharistia fuit celebranda, panes à fidelibus offerri solenne fuit: Ex iis quantum fidelibus tunc temporis communicaturis sufficeret, à Sacerdote consecratum est, & iis impertitum; quod reliquum est, post celebrata mysteria, inter eos distributum fuit, qui ipsi sacrorum mysteriorum participationi non sunt parati; quod propterea Ἀντίδωρον, ut sacrorum donorum loco datum, appellatur. Panes autem isti etiam ἄρτοι τῆς εὐλογίας dicti sunt à Socrate Hist. Eccles. lib. 6. c. 12. De veteri eorum ritu extat decretum Pii Papæ Romani (de cujus fide alii viderint) in hunc modum, *Ut de oblationibus, quæ offeruntur à populo, & consecrationibus, quæ supersunt, vel de panibus, quos deferunt fideles ad Ecclesiam, vel certè de suis Presbyter convenienter partes incisas habeat in vase nitido & convenienti, ut post missarum solennia, qui communicare non fuerint parati, Eulogias omni die dominico & in diebus festis exinde accipiant, & cum benedictione prius faciat.* Extat apud Bin. Concil. tom. 1. pag. 72. ed. Col. 1618. Nimirum non consecrati sunt hi panes, sed tantùm cum benedictione inter populos distributi. Unde & Monachi in pœnis existentes participes eorum esse possunt; ut ex Nicephori Confessoris canonibus patet, ubi dicitur, τοὺς ὄντας ἐν ἐπιτιμίοις μοναχοὺς χρὴ συνεσθίειν καὶ συνδειπνεῖν μετέχειν τῆς καὶ εὐλογίας, ἤγουν κατακλασθοῦ, ἅμα τῷ αὐθεντικῷ ὁμολογήσει. In Jur. Gr. Rom. lib. 3. pag. 196. De hoc pane etiam, ut à Catechumenis accepto, D. Augustinus meminisse videtur, ubi ait, *Nam & Catechumenos, secundùm quendam modum suum, per signum Christi & orationem manûs impositionis puto sanctificari: Et quod accipiunt, quamvis non sit corpus Christi; sanctum est tamen, & sanctius quàm cibi, quibus alimur.* Aug. de peccatorum meritis & remiss. lib. 2. cap. 26. Dicitur etiam θεῖος ἄρτος à Georgio Pachymere, dicente, μεταλήψεις θείου ἄρτου, ὃν Ἀντίδωρον λέγουσι. Pachym. hist. l. 5.

Καὶ εἶδον διὰ τυπικοφορησωίλου. Legendum cum codice Amerbachiano, καὶ τὸ ἐκκλίνειν τῶν κοινωνίαν εἶδον διὰ τυπικοφορησωίλου. *Et declinationem à communione, velut ab animi demissione profectam.*

In Can. III.

Ετέρα ἑρμηνεία. Hanc alteram Balsamonis interpretationem MS. nostro Bodleiano debemus. Verùm Gentianus Hervetus eam tanquam appendicem ad priorem interpretationem ex codice Tiliano Latinè vertit: sed in MS. Amerbachiano tota desideratur.

In Can. IV.

Ει τις ἐπίσκοπος. Hic cum sequenti, sive quinto hujus Concilii canone, à Concilio Chalcedonensi in causâ Caroſi & Dorothei verbatim recitatur, sub nominibus octogesimi tertii & octogesimi quarti canonis, non hujus Concilii, sed codicis è quo lectus est. Synodus enim dicebat, Οἱ θεῖοι καὶ πατέρων κανόνες ἀναγινωσκέσθωσαν, καὶ ἐμφορείσθωσαν τῶν ἐντεύθεν. Deinde sequitur, Καὶ λαῶν τὸν βίβλον Ἀκτῶν Ἀρχελαΐκων καὶ Πεμπτικῆς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἀνέγνω. Κανὼν πγ'. Εἴ τις ἐπίσκοπος ὑπὸ συνόδου καθαιρεθεὶς, ἢ φυσιοῦτο. &c. & recitato præsenti canone addit, Περὶ ὧν ἑαυτὸς ἀφορίζοντων. Κανὼν πδ'. Εἴ τις φυσιοῦτο ἢ διάκονος, & deinceps, totidem verbis, quibus proximus huic canon concipitur. Concil. Chalced. Act. 4. pag. 242. edit. Colon. an. 1618. Unde perspicuum redditur & indubitatum hos præsentis Concilii canones in codicem canonum ab Aetio tunc temporis lectum relatos fuisse; qui quidem similis fuit codici canonum Ecclesiæ universæ, quem Christophorus Justellus edidit; quemque Dionysius Exiguus Latinè vertit. Namque in utroque eorum, à Concilio Nicæno incipiente, præsens sanè octogesimus tertius, & sequens, octogesimus quartus, quemadmodum & in Concilio Chalcedonensi, canon numeratur. Nisi quòd Dionysius Exiguus quartum & quintum Syn. Ancyr. canonem in unum conjungat. Quinetiam in Actione undecimâ ejusdem Chalcedonensis Concilii, decimus sextus & decimus septimus præsentis Synodi canon ex eodem codice leguntur, sub nomine nonagesimi quinti & nonagesimi sexti canonis; quo etiam ordine in supradictis codicibus etiamnum reperiuntur. Quod ad præsentem denique canonem spectat, is à Concilio Aquisgranensi anno D. 816. habito, ex versione Dionysiana citatur & renovatur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

In Can. VIII.

Τοτε ἡ ἀπλώσας χωρεπισκόπους. Harmenopulus totum hunc canonem in hanc Epitomen redegit, *χωρεπίσκοπος κανονικὰς ἐπιστολὰς δίδοτω*, *Chorepiscopus canonicas Epistolas dato.* cui duplex scholium subjicitur; Primum quidem, *χωρεπίσκοποι οἱ νῦν λεγόμενοι ἔξαρχοι, εἴτε παροικίαν εἰσὶν, εἴτε μητροπόλιτου, Chorepiscopi sunt, qui nunc vocantur Exarchi, sive ad Patriarcham pertineant, sive ad metropolitanum.* Alterum autem sic se habet, ὁ ἡ ιδ'. τῆς ζ'. ὑδὲ ἀναγνώσας χειροτονεῖν δίδωσιν, εἰ μὴ κατ' ἐπιτροπὴν ἐπισκόπου, *Canon verò* XIV. *Synodi 7. neque lectores ut ordinet* [*Chorepiscopo*] *concedit; nisi permissu Episcopi.* Harmenop. epit. can. sect. 1. tit. 9.

In Can. IX.

Κατὰ ἡ ἀρχαιότερον κρατήσαντα κανόνα. Summo contra canones Apostolicos præjudicio laboret necesse est, qui non agnoscet tricesimum quartum ex iis hîc indigitari. Namque in eo idem omnino, & iisdem ferè verbis, quòd in præsenti canone constituitur: adeo ut hîc, prout rectè observat Zonaras, καὶ πάλιν ἔστιναι ἐκείνῳ ἐν ἅπαν συμφωνεῖ. Neque sanè alius ullus ante hanc Synodum definitus proferatur canon, qui ita in omnibus huic convenit. Fateor equidem eum, quem Patres Antiocheni hoc canone vocant ἡ ἐν τῇ μητροπόλει ἀρχιερέων διάταξιν, in dicto Apostolico simpliciter appellari, ἡ ἐν αὐτῇς ἀρχὴν. Hoc autem summam istorum Apostolicorum canonum antiquitatem egregiè evincit; utpote qui istis temporibus editi fuerunt, quibus Metropolitanorum nomen nondum introductum est. Vix unquam enim primo & secundo seculo usurpatum invenias: sed metropolis tunc dierum *prima cathedra*, & Metropolitani, *primi Episcopi* appellabantur. At post hanc Synodum Metropolitanorum nomen passim invaluisse, neminem latet. Ac proinde si Apostolici illi canones post hoc Concilium Antiochiæ habitum editi fuissent (ut nonnullis visum est) non primus Episcopus sed Metropolitanus vel ὁ ἐν τῇ μητροπόλει Episcopus ille dictus esset, qui aliis Episcopis præest. Cùm Patres itaque hoc in loco decernant, Episcopos nihil magni momenti agere sine metropolitano, sed eum alios honore præcedere, τῇ τιμῇ ἀρχηγεῖσθαι αὐτὸν, μηδὲν τι πράττειν ἄνευ τῆς τοιαύτης τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἀνὰ ἀυτῆ, idque ut aiunt, καὶ ἡ ἀρχαιότερον κρατήσαντα ἐν τῇ πατέρων ἡμῶν κανόνα, antiquior hic canon ab iis citatus alius haud dubiè non fuit, quàm dictus Apostolicus, quo præcipitur, primum Episcopum ἡγεῖσθαι ὡς κεφαλῆς καὶ μηδὲν τι πράττειν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης.

Χώρας τὰς ὑπὸ τῷ ἑαυτῆ πόλιν. Hinc constat urbes, quibus Episcopi præfuerunt, *χώρας regiones* suas sibi annexas habuisse. Hujusmodi *χώραν* sibi subjectam habuit olim Byzantium, quæ una cum urbe dirutâ à Severo Imperatore Perinthiis adjudicata est, ut ait Xiphilinus de eodem loquens, τῷ πόλιν τε καὶ τῷ χώραν αὐτῆς Περινθίοις ἐχαρίσατο. Tota autem regio ad urbem aliquam pertinens Territorium ejus à Jurisconsultis dicitur. Unde in Pandectis legimus, *Territorium est universitas agrorum intra fines cujusque civitatis: quod ab eo dictum quidam aiunt, quod magistratus ejus loci intra eos fines terrendi, id est, summovendi jus habet.* sect. 8. l. 239. ff. de verbor. significat. Et quidem, ut magistratus in civilibus, sic Episcopus in Ecclesiasticis negotiis, non solum intra ipsa urbis mœnia, sed & intra totam ejus regionem sive territorium, potestatem suam exercuit. Et cum *χώρα* hæc nonnullis urbibus amplior esset, quàm ut ab uno civitatis Episcopo administrari potuerit, is nonnunquam alium sub se Episcopum, *χωρεπίσκοπον* exinde vocatum, ibidem constitutum habere solitus est, qui in remotioribus ab urbe locis, ipsius urbis Episcopi permissione, Episcopalia munera obire potuit: ut alibi fusiùs docuimus.

In Can. X.

Εἰ καὶ χειροθεσίαν εἶεν διακόνου εἰληφότες. De his verbis mentionem fecimus in annotationibus ad decimum tertium canonem Synodi Ancyranæ, ubi de Chorepiscopis egimus. Hîc insuper observes omnes alios Græcos codices præter Bodleianum pro διακόνου rectiùs legere ἀναγνώστου. Sic etiam legit Joannes Antiochenus in collect. canonum, tit. 21. Dionysius Exiguus etiam vertit, *quamvis manûs impositionem Episcoporum perceperint.* Sed Isidorus Mercator juxta nostrum codicem vertit, *Etiamsi Episcopi ordinationem, manumve impositionem acceperint.* Ubi rectè quidem interpretatur *Episcopi ordinationem*, neque enim aliud intelligi potest per *χειροθεσίαν ἐπισκόπου* vel etiam διακόνου, quam hîc accepisse dicuntur Chorepiscopi, quàm Episcopalem ordinationem, sive *χειροτονίαν* illam, quâ Episcopus creari solet. Decernunt enim hoc loco Patres, ut Chorepiscopi nihil magni momenti faciant, non Presbyterum nec Diaconum ordinent, absque urbis Episcopo, cui regio ipsorum subjicitur, idque etiamsi *χειροθεσίαν ἢ διακόνου* acceperint: quæ quidem verba superflua essent, nisi Episcopalem ordinationem indigitarent. Si enim istiusmodi tantùm *χειροθεσίαν* hîc intelligamus, quâ Presbyter ordinatur, sensus perturbatus vel potius nullus erit. Huc enim, qualis qualis est, recederet, *Etiamsi Chorepiscopi sint Presbyteri, tamen Presbyteros ordinare non debent*, quo nihil absurdius dici potest; cùm nemini unquam, istis præsertim diebus, in mentem venerit, Presbyteri ordinationem alios ordinandi Presbyteros potestatem dare. Adeo ut per *χειροθεσίαν ἐπισκόπου* hoc in loco Episcopalis ordinatio intelligatur, necesse sit: quo sensu, canon clarissimus evadit; nimirùm quòd etiamsi Chorepiscopi Episcopalem susceperint ordinationem, & sic revera Episcopi fuerint, nihilominus Presbyteros aut Diaconos non ordinabunt, neque Episcopalem istam potestatem susceptam exercebunt, in majoribus præsertim negotiis, nisi in quantum Episcopus urbis, in cujus *χώρα* sive regione constituti sunt, iis permiserit. Adhæc, hanc genuinam esse canonis mentem è sequentibus etiam verbis perspicuum est, ubi dicitur quod etiamsi Chorepiscopi *χειροθεσίαν ἐπισκόπου* acceperint, tamen visum est sanctæ Synodo, ut suum modum sciant, & subjectas sibi Ecclesias administrent, earumque curâ & sollicitudine gerendâ contenti sint, δόξει τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ εἰδέναι τὰ ἑαυτῆ μέτρα, καὶ διοικεῖν τὰς ὑπηκοούσας αὐτῆς ἐκκλησίας, καὶ τῇ τούτων ἀρκεῖσθαι φροντίδι καὶ κηδεμονίᾳ. Hinc enim constat eos talem habuisse ordinationem, quâ subjectas sibi Ecclesias habere & administrare, & earum curam atque sollicitudinem gerere potuerunt; quod quidem de Presbyteris dici nequit: quis enim eos ὑπηκοούσας αὐτῆς ἐκκλησίας διοικεῖν in antiquitate uspiam legit? Vel à quonam unquam Concilio talis iis potestas indulta fuit? Vel si indulta fuerit quomodo Presbyteri ab Episcopis distinguantur? Verùm cùm Ecclesiarum administratio, ut inter omnes sanæ mentis convenit, Episcopis solis commissa sit, & tamen eadem etiam Chorepiscopis hîc concedatur, vel asseratur potiùs; nihil apertius esse potest, quàm ordines Episcopales iis collatos esse. Neque sanè facile est invenire quo jure quave ratione *χωρεπίσκοποι* nominati sunt, si tantum Presbyteri, & non reverâ Episcopi fuerint. Sed vide quæ de hâc re loco supra citato pluribus commentati sumus.

Ἀναγνώστας. Lectorum, quorum constituendi potestas Chorepiscopis hîc conceditur, officium fuit, Evangelio & scripta Apostolorum publicè in Ecclesiâ legere, idque ab altiori loco, ipsius etiam D. Cypriani diebus, ut ipse his verbis innuit, *Hos tamen Lectores interim constitutos sciatis, quia oportebat lucernam super candelabrum poni, unde omnibus luceat, & glorioso vultus in loco altiore constituti, ut ab omni populo circumstante conspecti incitamentum gloriæ videntibus præbeant.* Cyprian. Epist. 34. ad Presbyt. & Diacon. Nonnunquam etiam Verbum Dei prædicârunt. Ælfricus enim Lectorem sic describit, Lector is hæbbe hnæt on gobes cýpcan ⁊ bi-þæpto gehabob ⁊ ne vobige gobes popb *Lector is est, qui legit in Ecclesiâ Dei, ad hoc etiam ordinatus, ut verbum Dei prædicet.* Ælfric. ad Wolfin. can. 12. Hos etiam Tertulliani diebus in Ecclesiâ constitutos fuisse, ex his ipsius verbis constat, *Itaque alius hodiè Episcopus, cras alius; hodiè Diaconus, qui cras Lector: hodie Presbyter, qui cras Laïcus.* Tertull. de præscript. adv. hær. c. 41. ut horum in Apostolicis canonibus mentionem fieri mirum nemini videatur.

Ὑποδιάκονος. Hypodiaconum Ælfricus sic describit, Subdiacon is ſoplice underdiacon ge þe þapata býnþ popþ to þam diacone. ⁊ mid eadmodnyſſe þenaþ under þam diacone. æt þæm halgan mid þam huſel paſum. *Subdiaconus, verè underdeacon, is est, qui Diacono vasa porrigit, & omni cum humilitate ad sanctum altare eidem famulatur, vasa subministrans ad Sacramentum Corporis Domini nostri pertinentia.* Ælfric. ad Wolfin. can. 15. Hos etiam ad Ecclesiæ fores stare, nec ab iis recedere oportet, cùm sacra celebrantur, Syn. Laod. can. 22. cavere nimirum, ne quis indignus ingrediatur, & catechumenos expellere, cum Diaconus pronunciavit, Catechumeni

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Catechumeni egredimini. Simeon Theſſalonicenſis, Φυλάσσει μὲν ὁ ἀποδιδόμενος τὰς πύλας τῆς ἐκκλησίας, ἵνα μήτε ἀφ' ἑαυτοῦ ἀναξίων ἔνδον εἰσέλθῃ τοῦ βήματος, & paucis interjectis, τὸν κατηχούμενον ἐξωθεῖ καὶ κωλύει, ὅτι φησὶν ὁ διάκονος, οἱ κατηχούμενοι ἀφέλθετε. & infra, Διὸ καὶ μὴ τοὺς διακόνους ἐκ τῶν ἱερῶν πυλῶν ἐν πάσῃ ἱερουργίᾳ, ὅτε χρὴ ἀκροατηρίων τῷ ἀρχιερεῖ ἀφορίζεσθαι. Sym. Theſſal. de Sacram. Hoc D. Cypriani diebus conſtitutos eſſe, ex his ipſius verbis palam eſt, *Feciſſe me autem ſciatis Lectorem Saturum, & Hypodiaconatum Optatum Confeſſorem.* Cyprian. epiſt. 24. ad Clerum.

Ἐξορκιστάς. In primitivâ Eccleſiâ, primo præſertim & ſecundo poſt Domini noſtri Incarnationem ſeculo, nihil frequentius fuit, quàm quoſlibet ferè Chriſtianos, in Chriſtum verè credentes, dæmones ex corporibus hominum correptis exorciſmis quibuſdam expellere; ut non modo Cyprianus, ſed & Tertullianus, aliique vetuſtiſſimi Scriptores Chriſtiani multis in locis tradiderunt. Imo quidem Cypriani diebus peculiare quorundam officium fuiſſe videtur; quippe qui ait, *Quod hodiè etiam geritur, ut per exorciſtas voce humanâ & poteſtate divinâ flagelletur & uratur & torqueatur Diabolus.* Cyprian. Epiſt. 76. ad Magnum. Sed Concilium Laodicenum diſertè edixit, ut nemo exorciſet, niſi qui in iſto munere ab Epiſcopo conſtitutus fuerit, ὅτι οὐ δεῖ ἐφορκίζειν τοὺς μὴ προχειρισθέντας ὑπὸ ἐπισκόπου μήτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις μήτε ἐν ταῖς οἰκίαις. Syn. Laod. can. 26. Ælfricus exorciſtam ſic definit, Exorcista ys on enzlice ze ðe mid aðe halgað þa apprzeban zaſtaſ ðe pillað men ðpeccan. þuph ðæſ almihtizan naman þ hi ða men poplæton, *Exorciſta Anglicè idem eſt, qui malignos ſpiritus homines cruciantes omnipotentis Dei nomine prodire ex eiſdem adjurando cogit.* Ælfric. ad Wolfin. can. 13. Harmenopulus autem Exorciſtas hoc in loco eoſdem eſſe atque Catechiſtas aſſerit; ſenſum enim præſentis canonis his verbis concipit, Χωρεπίσκοπος χωρὶς ἐπιτροπῆς ἐπισκόπου προσβύτερον ἢ διάκονον μὴ χειροτονείτω· ἀναγνώστας δέ, ψαλτωδοὺς, καὶ ἐξορκιστὰς, ἤτοι κατηχητὰς χειροτονείτω· ὁ δὲ ἀθετῶν ἀπέστω. *Chorepiſcopus abſque permiſſu Epiſcopi Presbyterum aut Diaconum ne ordinet: Lectores autem, Subdiaconos, & Exorciſtas, ſive Catechiſtas ordinet. Qui aliter fecerit, gradu excidat.* Harmenop. epit. can. ſect. 1. tit. 9. Sic etiam Balſamon in præſentem canonem ait, ἐφορκιστὰς ἤτοι κατηχητάς. Et in Syn. Laod. can. 26. dicit, Ἐξήτηταί μοι ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης ἐφορκιστὴν, ἢ ἔτι δὲ καὶ κελεύει κατηχεῖσθαι, κἂν μὴ πρεσβύτερος ἢ διάκονος. Unde Exorciſtarum munus in Eccleſiâ Orientali nullum aliud tunc dierum fuiſſe, quàm rudiores præceptis Chriſtianis inſtituere, palam eſt.

In Can. XI.

Ἐπεὶ δέ τινες. Hæc uſque ad finem hujus Balſamonis interpretationis ex MS. Bodleiano ſupplevimus: ſed extant etiam in Amerbachiano; necnon in Tiliano; nam Gentianus Hervetus ea latinè vertit.

Τὸν δὲ ὁρμίσαντα χωρὶς γνώμης. Hæc & ſequentia Zonaræ verba Codex Amerbachianus pleniùs ſic legit, ὁ δὲ ὁρμίσαντα χωρὶς γνώμης καὶ γραμμάτων μητροπολίτου καὶ τῶν ἐπισκόπων ἀπολιθὼν ἐκ βασιλέα, ἐκπίπτειν τῆς ἀξίας αὐτὸν ἤτοι καθαιρεῖσθαι.

In Can. XII.

Ἡ καὶ ἐπίκοπος ἐὰν φωλάσῃ. Cautum eſt hoc canone, ut ſi Epiſcopus à Synodo depoſitus fuerit, ille Imperatori moleſtiam non exhibeat; ſed ad majorem appellet Epiſcoporum Synodum, & eorum examinationem & judicium ſuſcipiat: aliter nullam futuræ reſtitutionis ſpem expectet. Hinc cùm D. Chryſoſtomus à Synodo ad Quercum habitâ depoſitus fuiſſet, & ab Imperatore in exilium miſſus, poſtea autem ab eodem Conſtantinopolim revocatus, & in ſede ſuâ collocatus eſt, hoc adverſarii ejus vitio ei vertebant, quod à Synodo depoſitus, abſque Synodali autoritate thronum ſuum invaſiſſet. ὅτι μὴ πρὸ τοῦ κριθείσης, μὴ ψηφισαμένης τῆς συνόδου αὐτῷ, εἰς τὸν θρόνον ἐπανήλθεν. Socrat. Hiſt. Eccl. lib. VI. cap. 18. Hoc autem contra illum aliter objicere non poterant, quàm ex præſenti canone, utpote quo ſolo illud prohibetur. Verùm ad hanc accuſationem Chryſoſtomus dupliciter reſpondit. Primò quidem ſexaginta quinque Epiſcopos, qui ipſi communicaverant, reſtitutionem ipſius decreviſſe, ὡς ἑξηκοντα-πέντε ἐπίσκοποι κοινωνήσαντες αὐτῷ ἀφέντα. Sed excipiebant adverſarii eum à pluribus depoſitum fuiſſe; οἱ περὶ Λεόντιον ἀντιπεῖπον, ἀλλὰ πλείους ὑπὸ Ἰωάννου κατακριθέντα εἶναι ἐν τῇ συνόδῳ. Urgebant nimirum canonem hunc ab illo violatum eſſe, etiamſi à Synodo reſtitutus fuiſſet; ſiquidem Synodus, à qua reſtitutus, minor fuit eâ, à quâ depoſitus eſt. Canon enim exigit, ut ἐπὶ μείζονα σύνοδον συνόδου provocetur. Unde conſtat eum canonis hujus autoritatem hucuſque agnoviſſe, ut ei ſe ſatisfeciſſe contenderit. Et quidem huic cum operam dediſſe, ex eo palam eſt, quòd ab exilio revocatus, negabat ſe urbem ingreſſurum, niſi prius in majore Synodo innocentiam ſuam probâſſet. Ἐπὶ δὲ ἀναιτιάτοις Ἰωάννου, ὑπ' ἀφίησιν εἰς τὸν πάλιν εἰσελθεῖν ἀφορίζοντος, ἢ ἐν μείζονι διαιτᾶσθαι σύνοδον. ibid. cap. 16. Nulla enim ratio erat, quare majorem expectaret Synodum, niſi quod præſentem aliter canonem violaret. Cùm hoc autem primum reſponſum ab adverſariis eluderetur; addit ſecundo canonem, quo eum premerent, non à Catholicis, ſed Arianis conditum fuiſſe, idque Antiochiæ, ubi Epiſcopi quidam ad evertendam conſubſtantialis fidem congregati, præ odio, quo adverſus Athanaſium flagrabant, iſtum canonem ediderant. Ἐπὶ δὲ πάλιν ὁ Ἰωάννης ἐκ κανόνα τίθησι, ὃ ἐκ αὐτῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ τῆς Ἀρειανῶν δῆθεν ἔλεγε· εἰ γὰρ ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ συνελθόντες ὅδε τῇ καθαιρέσει ἐκ ὁμοουσίου πίστεως, ἀπηχθείᾳ τῇ πρὸς Ἀθανάσιον ἐκ κανόνα ἐξέθεντο. ib. cap. 18. ut nihil dubii eſſe poſſit, quin canon ei objectus hic ipſe fuerit, quem ſub manibus habemus. Adeo ut ſatis mirari nequeam, quare hoc ab ullis negaretur. De autoritate hujus & reliquorum hujus Concilii canonum, & utrum à Catholicis aut Arianis editi fuerint, antè diſſeruimus. Hinc inſuper obſervatum velim, hanc ultimam etiam Chryſoſtomi defenſionem repudiatam fuiſſe, ipſumque eâ non obſtante condemnatum. Μὲ προσεδέξαντο τὴν ἀπολογίαν, κατεψηφίσαντο. Ibid. Unde colligere eſt, hos canones à Synodo Antiochenâ in Encæniis conſtitutos, communi tunc dierum in uſu fuiſſe, & ſummæ etiam in Eccleſiâ autoritatis; cùm contra ipſum etiam Archiepiſcopum Conſtantinopolitanum proferrentur; etiamſi a Provinciali tantùm Synodo, atque in aliâ etiam diœceſi, ſancti fuiſſent. Hoc enim Chryſoſtomus contra eos non excipiebat; quod procul omni dubio feciſſet, niſi quòd hi canones univerſalem tunc dierum autoritatem habere cenſerentur, etiamſi à particulari Synodo conſtituti fuiſſent.

In Can. XVI.

Εἴ τις ἐπίσκοπος χειροτονεῖται. Hic una cum ſequenti canone à Leontio Epiſcopo in Concilio Chalcedonenſi ex codice canonum recitatus eſt, quo hic quidem nonageſimus quintus, ſequens nonageſimus ſextus, juxta ordinem nimirum canonum in iſto codice obſervatum, dicitur. Concil. Chalced. Act. 11. pag. 301. 302. edit. Col. an. D. 1618. Ubi etiam vi horum canonum Baſſianus & Stephanus Epiſcopatu Epheſi pulſi ſunt, dignitate tantùm, ſive honore, communione & neceſſariis ad vitam ſuſtentandam iis conceſſis. Porro Harmenopuli præſentis canonis epitome ſic ſe habet, Καὶ χειροτονεῖται ἐπίσκοπος, εἰ μήτε πλείας συνόδου (πλείας δὲ ἔστιν, ὅταν καὶ ὁ μητροπολίτης παρῇ) δεῖ χειροτονεῖσθαι ἐκκλησίαν ἐπιποθοῦσαν, κἂν ὁ τῆς πόλεως ἐκείνης λαὸς ἐναντιῶται. *Etiam vacans Epiſcopus, ſi abſque integrâ Synodo (integra autem eſt, quum & Metropolitanus adeſt) in Eccleſiam vacantem inſilierit, licet ita civitatis illius populus voluerit, rejiculus eſt.* In quam Epitomen Scholiaſtes hæc habet, Ἡ συνοδικὴ ἡ τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ διάγνωσις συγχωρεῖ καὶ μεταθέσεις ἐπισκόπων γίνεσθαι, γνώμῃ τοῦ πρωτοθρόνου αὐτοῦ, χειρὸς κατεπιγούσης πρὸς τὸ λυσιτελέστερον, καὶ κατ' ἐπίδοσιν ἐπιτόπου καὶ ἐπίσκεψιν ἐπιτηδείως δίδοσθαι ἐξουσίαν τοῦ πρωτοθρόνου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ, ἐν ᾗ καὶ πάσῃ ἐπαρχίᾳ αὐτὸς τὸν διεξαγωγὴν ἔχει ἐν τοῖς ἀρχιερατικοῖς ἅπασιν ἐπιτίμοις, ὅσα καὶ γνήσιος ἀρχιερεὺς αὐτός· πλὴν τῶν ἐν τῷ ἱερῷ θρόνῳ ἱδρυμένων. *Synodica Patriarchæ Michaelis ſententia permittit & tranſlationes Epiſcoporum fieri, de judicio illius, qui primus inter eos eſt, uſu ſic poſcente ad majorem utilitatem. Item Epiſcopo concedi & Epiſcopatum alterum inſuper à primate in territorio ipſius, in quo & omnibus ejus finibus omnia Pontificalia jura exercebit, quæcunque germanus eorum Pontifex exercet; excepto, quod in ſacro Synthrono non collocetur.* Harmenop. epit. can. ſect. 1. tit. 4.

Παλλάδιος ἐπισζητᾶται. Hæc uſque ad finem hujus Balſamonis in hunc canonem interpretationis MS. noſtro Bodleiano accepta referas: neque enim in Pariſienſi editione extant; niſi quòd in ſupplemento Latina eorum verſio à Gentiano Herveto elaborata habeatur. Sed in Amerbachiano codice, non ſecus atque in noſtro, leguntur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

In Can. XVIII.

Εἴ τις χειροτονηθείς. Præter ea quæ Balsamon & Zonaras in hunc canonem scripserunt, in codice Amerbachiano hoc scholion habetur, ὅτι ὁ τῆς Χαλκηδόνος Ἰωάννης πατριάρχης ὢν ὅτε κγ'. ἐνιαυτοὺς ϖρὸ τῆς Κομνηνῶ χυρῶ Ἀλεξίῳ τῷ βασιλέως ϖροχληθεὶς ἔϑετο, ζήτησις γέγονε ϖερὶ τοῦ εἰ δεῖ ὁ Ἀντιοχείας πατριάρχῃν Ἰωάννην ὁ ἀπελθόντα ὅτε κη'. ἔτεσιν ὄντα Ἀντιοχείας, μὴ ἀπελθόντα ἢ ἐκεῖσε διὰ τὸ ὑπὸ τῆ Φράγγων κρατεῖσθαι τὴν Ἀντιόχειαν, λοιπεῖσθαι ϑελάζοντα, κ) εἰς τ θρόνον τ Κωνσταντινουπόλεως ἀναχϑῆναι. ἀλλ' ὐκ ἐνεάϑη ϑελάζων, ὡς χειροτονίας κ) ϕήφου μυρίας ϖαρεπάδων ὑπ' ὢν αὐτὸν μητροπόλεων, κ) ἐνιδρυϑῆναι ὐκ ὤφελεν. γέγονε ἢ πατριάρχης ὁ μέγας οἰκονόμος τ μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ϖρὸ πάσης τῆς ἐκκλησίας ζητηϑείς, κ) ϖροχρισθεὶς ϖρὸ τῆ βασιλέως χυροῦ Ἰωάννου τῆ Κομνηνῶ μηνὶ μαΐῳ ἰνδικτιῶνος ιβ'. ἔτους ϛχμϛ. *Quando Joannes Calchedonius Patriarcha à Domino Alexio Comneno Imperatore promotus, annos 23. sedebat, mota est quæstio, utrum Joannem Antiochenum Patriarcham, qui ad thronum Antiochenum 28. annos electus fuerat, sed illuc proficisci non potuit, propterea quod Antiochia à Francis tenebatur, vacantem haberi oportuerit, & ad thronum Constantinopolitanum promoveri: Verum non judicatus est vacans, ut qui innumeras in metropoles sibi subjectas electiones & ordinationes fecerat; etiamsi nondum in throno collocatus fuerit. Factus est autem Patriarcha magnus Oeconomus magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanorum, ab universâ Ecclesiâ quæsitus, & ab Imperatore Domino Joanne Comneno electus mense Maio, indictione 12. an. 6642.*

In Can. XXIII.

Ἐπισκόπῳ μὲ ἐξεῖναι ἀντ' αὐτῆ καθιζῶν ἕτερον. Ante celebratam hanc Synodum Narcissus Hierosolymorum Episcopus, senio jam confectus, Alexandrum sibi adjutorem in eodem Episcopatu constituit; sed divinitus per somnium prius admonitus; ut testatur Eusebius, qui de Narcisso loquens, ait, Καὶ διὰ μακρῦ οἵοτε ὄντ@ λειτουργεῖν διὰ λιπαρῆν γῆρας, τ εἰρημένον Ἀλέξανδρον ὀθόνιον ἑτέρας ϖαρεχόντα ϖαροικίας οἰκονομίᾳ Θεῖῳ ὀθνεῖ τῷ ἅμα τῷ Ναρκίσσου λειτουργίαν ϖάλαι, κ) ὕπνῳ νύκτωρ αὐτῷ δι' ὀφθαλμ@ ϕανῆναι. Euseb. Hist. Eccles. lib. 6. cap. 11. Sic etiam Theotecnus Cæsareæ Palæstinæ Episcopus Anatolium, non modo coadjutorem, sed & successorem sibi creavit; ut idem Eusebius de Anatolio verba faciens, scribit, τούτῳ ϖερὶ@ ὁ τῆς Παλαιστίνων Καισαρείας ὀθνεῖος Θεότεκνος χεῖρας εἰς ἐπισκοπὴν ὀθνεῖ ϑέσϑαι, διαδοχὴν ἑαυτῆ ϖαρὰ τελευτῆ ϖειϑῆναι τῇ ἰδίᾳ ϖερισίᾳ ϖερυόμενος κ) διὰ ὀθνεῖ σημείου ϖινα χρόνον ἄμφω τῆς αὐτῆς ϖερῆσαν ἐκκλησίας. Id. lib. 6. cap. 32. Hoc autem à præsenti canone prohibetur. Sed & post editum hunc canonem plurima in contrarium Exempla passim occurrunt. Ut alia omittam Severus in Milevitanâ Ecclesiâ *successorem sibi designavit*; ut ait B. Augustinus epist. 110. Quinetiam ipse ille Augustinus ordinatus est Episcopus Hipponensis à Valerio adhuc superstite; & ipse postea Eradium sibi successorem designavit, ut ibidem testatus est. Sed quod observandum est, omnes hæ electiones cleri populique suffragiis comprobatæ sunt; quæ etiam, quantum ad eam, quam ipse fecerat, per notarios D. Augustinus excipi voluit.

Εἰ δὲ χειροτονήσῃ. Hunc Zonaræ locum codex Gallandi rectiùs sic legit, εἰ δὲ χειροτονήσῃ, ἀναγὸν τι τῶν χειροτονίαν ϖοῆσαι. Et quidem vox ϖοῆσαι sensui summè necessaria est: sed & in codice Amerbachiano desideratur.

In Can. XXV.

Τοῦτον ἐνδωσίας ϖαρέχειν τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας. Vetus interpres reddit *subjacere Synodo Provinciæ*, Isidorus Mercator, *Is det Synodo Provinciæ rationem*. Dionysius Exiguus, *Synodo Provinciæ pœnas iste persolvet*. Et quidem ἐνδωσίας διδόναι, vel ἐνδωσίας ϖαρέχειν, *rationes susceptæ administrationis dare* sæpe significat: quo sensu Demosthenes ait, κἂν διδῶσί τιν ἐνδωσίας. Dem. de falsâ legat. Sic & ἐνδωσίας διδόναι nonnunquam est *pœnas dare*: utrovis sensu hìc exponatur. Nam mens canonis huc redit; quòd si Episcopus, cujus incuriâ Ecclesia in bonis suis detrimentum ceperit, Provinciæ Synodo rationem ita reddet, ut si convictus fuerit, pœnas dabit. Quo sensu Alexius Patriarcha Constantinopolitanus hunc canonem intellexit, in Synodicâ Epistolâ hæc habens, Καὶ ϕερητικὰς ὁμοίως ϖρὸς τὴν μητροπολιτῶν διδῶναι, τὰς ὀφειλούσας ἀπαιτεῖν τι τῶν ϖροσόδων τὴν ἐκκλησιῶν ϖείϑειν, ἅμα τοῖς αὐτὴν ἐπισκόποις, κ) λόγους τῆς κατ' ἐνιαυτὸν εἰσπράττεσθαι διοικήσεως· κ) τὸ ϖερισσὸν τὴν ϖροσόδων, εἴ γε κ) ϖερισσὸς, τὸ μὴ ἐκ τὴν ζημίας αὐτῶν ἠνωμένον τῇ μητροπόλει, τούτῳ ὁλονότι ἀνταποδίδωσι· τὸ δ' ἐκ τὴν λοιπῶν σωτηρεῖν τῶν ἐκκλησίαν ἀκίνητον ϖάμπαν. ὅτι δὲ κανονικῆς ἔχονται ἀκριβείας τὰ ἐκεῖϑεν ἐξ αὐτὴν τ ϑείων κανόνων δείκνυται, Καὶ γὰ ὁ ε'. κ) κ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανὼν τοῖς ἐπισκόποις τῶν ἐξουσίαν τ ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτρέπων ϖραγμάτων, κωλύει μεταβάλλειν αὐτὰ εἰς ἰδίας χρείας, κ) οἰκείοις αὐτῶν συγγενέσι ϖαρέχειν, εἰς τὸ διὰ τούτου λελυϑότος βλάπτεσθαι τὸς λόγους τ ἐκκλησιῶν· διὸ κ) ὑπεύθυνοις τοῖς κατ' ἐπαρχίαν συνόδοις τϑεῖς, τὸ σφέτερον αὐτοὺς διαιμάζειν ἐπιτρέπει. *Adeoque Curatores similiter à Metropolitanis dentur, qui Ecclesiis omni adhibitâ sollicitudine cum Episcopis earum prospiciant; & administrationis annuas rationes exigant: quodque superfluum est ex reditibus, siquidem aliquid supereſt, partim iis ademptum, qui metropoli auctores accepti detrimenti sunt, eidem reddatur; reliquum Ecclesia nullâ innovatione factâ sibi servet. Quòd autem hæc à nobis ita definita consentanea sint accuratæ canonum menti, ex ipsis canonibus sacris constat. Nam quintus & vicesimus Synodi Antiochenæ canon, potestatem in res Ecclesiasticas Episcopis concedens, quo minus eas in usus suos convertant, cognatisque suis præbeant, ut hoc modo rationes Ecclesiarum tacitè detrimentum capiant, prohibet. Ideoque rationibus ad Synodos provinciales reddendis obnoxios faciens, decori explorandi curam iis injungit.* Jur. Græc. Rom. lib. 4. pag. 251.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

GUILIELMI BEVEREGII
ANNOTATIONES
IN CANONES CONCILII
LAODICENI.

Κανονες τ ἐν Λαοδικείᾳ. Hæc eſt inſcriptio Bodleiana; pro quâ in Pariſienſi Zonaræ editione habetur. Κανόνες τ ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Παμφυλίας συνελθόντων σωβέδω πολλῶν ἐν αὐτῇ μακαρίων πατέρων συναχθέντων ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Ασιανῆς. *Canones Synodi in Laodiceâ Phrygiæ, Pacatianæ urbe habitæ, in quâ multi beati Patres ex diverſis Aſianæ Provinciis congregati ſunt.* Sic etiam inſcribitur in codice Amerbachiano; niſi quod poſt Ασιανῆς in eo addatur, κανόνες ξ'. *Canones* 60. & pro Παμφυλίας, ibi pariter atque in noſtro codice, ſcribatur Καπατιανῆς: quæ voces in notitiâ imperii & Conciliis promiſcuè uſurpantur. Poſt inſcriptionem in impreſſis Balſamonis & Zonaræ codicibus, necnon in MS. Amerbachiano, ante primum canonem hæc leguntur, Η ἁγία συνοδος, ἡ κατ' Λαοδίκειαν τῆς Φρυγίας Παμφυλίας συγκροτηθεῖσα ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Ασιανῆς, ὅρους ἐξέθετο ἐκκλησιαστικούς, ὡς ὑποτέτακται, quæ Dionyſius Exiguus Latinè ſic vertit, *Sancta Synodus, quæ apud Laodiceam Phrygiæ Pacatianæ convenit, ex diverſis regionibus Aſiæ, definitiones expoſuit Eccleſiaſticas, quæ ſubter annexæ ſunt.* De tempore, quo celebrata eſt hæc Synodus inter doctos non convenit. Baronius, & ex eo Binius, eam medio tempore inter Neocæſarienſem & Nicænam collocat. Hinc pleriſque perſuaſum eſt eam, ante primam illam univerſalem Synodum habitam fuiſſe. Verùm omnes rationes, vel conjecturæ potius, quibus iſta opinio nititur, à ſeptimo canone deſtruuntur, quippe quo Photiniani diſertè commemorantur, qui aliquot poſt Synodum Nicææ celebratam annis exorti ſunt. Neque enim Iſidoro Mercatori, Photinianos in iſtius canonis verſione omittenti, credendum eſt; cùm omnes codices Græci tam MSS. quàm impreſſi eos ut ibi damnatos exhibeant; Dionyſio etiam Exiguo iis ſuffragante. Huc etiam accedit, quòd in omnibus antiquis canonum collectionibus, ut Joannis Antiocheni, Dionyſii Exigui, Photii, aliiſque, Synodus hæc Laodicena poſt Antiochenam conſtanter collocatur: quem etiam Conciliorum ordinem in codice, quem Aetius & Leontius in Concilio Chalcedonenſi legerant, obſervatum eſſe, ex canonibus Antiochenis, quos citabant, manifeſtum eſt; utpote è quibus conſtat eundem canonum ordinem in iſto codice obtinuiſſe, qui in codice canonum Eccleſiæ univerſæ, & in Dionyſii Exigui verſione etiamnum obſervatur, ubi canones Laodiceni poſt Antiochenos ſtatuuntur; quod ſanè primi canonum collectores nunquam feciſſent, niſi pro certo & comperto habuiſſent Synodum Antiochenam ante Laodicenam habitam fuiſſe. Quanto autem tempore poſt Synodum iſtam Antiochenam, vel quoto Dom. anno celebrata fuit, vix certè definiri poteſt: ſed ſi conjecturis locus datur, quid nobis viſum eſt, paucis expediemus. Primò itaque ex omnibus inſcriptionibus horum canonum ſuper allatis conſtat, hanc Synodum in Phrygiâ Pacatianâ ex diverſis Aſiæ regionibus ſive Provinciis conflatam eſſe. Deinde æque certum eſt, nonnullos Valentiniano & Valente Imperantibus in Aſiâ & Phrygiâ doctrinam fidei in controverſiam vocâſſe, quod Synodo in Illyrico cogendæ occaſionem dedit, ut Theodoretus diſertè aſſerit his verbis, de Valentino loquens, Μαθὼν δέ τινας ἐν τῇ Ασίᾳ καὶ ἐν τῇ Φρυγίᾳ περὶ τῆς θείας ἀμφισβητοῦντας ἀξιώσεως, ἐν μέσῃ τῇ Ἰλλυρικῇ συνόδου γενομένης ἐψήφισαν ἀσεβεῖν. Theodor. Hiſt. Eccleſ. lib. 1 v. cap. 6. Synodo congregatâ, ipſi Imperatores literas miſerunt ad diœceſim Aſianam, ſic inſcriptas, Αὐτοκράτορες μείζονες, ἀνικητοὶ, Αὐγουστοὶ, Βαλεντινιανὸς, καὶ Οὐάλης, καὶ Γρατιανὸς ἐπισκόποις διοικήσεως Ασιανῆς, Φρυγίας, Καρσττρυγίας, Παμφυλίας, ἐν κυρίῳ χαίρειν. Ipſa etiam Synodus Synodicam ad eoſdem Epiſcopos Epiſtolam miſit, ſic inſcriptam, οἱ ἐπίκοποι τῆς Ἰλλυρικῆς τῆς ἐκκλησίας τῆ Θεῷ καὶ ἐπισκόποις διοικήσεως Ασιανῆς, Φρυγίας, καρσττρυγίας, παμφυλίας, ἐν κυρίῳ χαίρειν. Ibid. cap. 7. & 8. Cùm igitur hæ duæ Epiſtolæ ad Epiſcopos Aſiæ, Phrygiæ, Carophrygiæ, Pacatianæ, ſcriptæ fuerint, eos ex diverſis iſtis Aſianæ diœceſeos Provinciis, ad Synodum in Laodiceâ Phrygiæ metropoli conveniſſe veriſimile eſt, ut de rebus in iſtis Epiſtolis comprehenſis, de fide nimirum Conſubſtantiali in controverſiam à nonnullis tunc dierum vocatâ, inter ſe diſſererent, eamque confirmarent, prout in iſtis literis ab iis poſtulatum eſt. Suſpicor igitur hos canones à Synodo tunc temporis habitâ conſtitutos eſſe, hoc eſt, anno Dom. 365. Nam & iſto currente anno ſupradicta in Illyrico Synodus celebrata fuit. Huic conjecturæ aliquid accreſcit roboris ex ipsâ Synodicâ Epiſtolâ ad Epiſcopos Aſianos miſſâ, utpote in quâ Synodus illa Illyricana eos admonuit, ut iſtiuſmodi eligerentur Epiſcopi, qui probatâ fide & moribus inculpatis eſſent. Hoc enim & ab ipsâ hâc Synodo definitur, can. 12. Quod denique à nobis conjectum eſt, veriſimilius adhuc ex eo videtur, quòd nihil in Eccleſiaſticis hiſtoriis occurrit, Synodo ex diverſis Aſianæ diœceſeos Provinciis congregandæ occaſionem iſtis diebus præbens, præter literas illas ab Imperatoribus & Synodo Illyricianâ illuc miſſas: ut ſi non certum ſit, ſaltem probabile eſt, hanc Synodum illis diebus, hoc eſt, anno Dom. 365. plus minus, habitam fuiſſe; cujus propterea canones poſt Antiochenos meritò collocantur.

In Can. I.

Νομιμοις συναφθέντας δευτέροις γάμοις. Frequens fit per totum hoc opus digamorum mentio & multi de illis conſtituti canones; ſed quinam illi fuerint, inter doctos diſceptetur. Chriſtophorus Juſtellus, J. C. in notis ad hunc canonem (qui in codice canonum Eccleſiæ univerſæ eſt centeſimus quintus) obſervat tres reperiri digamiæ ſpecies; quarum prima eſt, cùm quis binas ſimul habeat uxores, cujusmodi fuit digamia Barbarorum & Judæorum, quibus uxorum multitudinem permiſſam eſſe nemo neſcit. Hæc autem à Romanis legibus prohibita eſt, l. 2. c. de inceſtis & inutil. nuptiis. & alibi. Altera digamiæ ſpecies eſt, cùm quis ſoluto prioris conjugis morte matrimonio ſecundas nuptias contrahit; de quâ non ambigitur. Tertia, &, ut ille ait, vulgò ignota digamiæ ſpecies eſt, cùm quis priore conjuge abſque legitimo repudio, hoc eſt, præter cauſam adulterii dimiſſâ, alteram ſuperinducit. Planum quippe eſt, inquit, divortiorum cauſas, excepto adulterio, legibus ſeculi olim receptas, & ab Imperatoribus excogitatas, nunquam ab Eccleſiâ admiſſas fuiſſe. Atque ideo, qui legitimè, hoc eſt, ſecundùm legis humanæ licentiam divertebant, & ad alias nuptias tranſibant, judicio Eccleſiæ binas nuptias eodem tempore conſtitutas habere cenſebantur, unde & iis meritò canonica mulcta irrogabatur. Et de hujuſmodi itaque digamis, hac tertiâ digamiæ ſpecie conſtitutis, accipiendos eſſe affirmat canones, Concil. Nic. 8. Concil. Ancyr. can. 19. Concil. Neocæſar. 7. & præſentem. Verùm multa ſunt, quæ huic canonum de digamis loquentium expoſitioni refraganatur. Primò enim, ut ab ipſo canone incipiamus, Patres Laodiceni hîc præcipiunt, ut iſtis, qui ἐλευθέρως καὶ νομίμως *liberè & legitimè*, & non clam, ſecundis nuptiis impliciti ſunt, cùm exiguum tempus præterierit, & orationibus & jejuniis

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

vacaverint, communio detur: unde constat Patres istiusmodi hîc digamiam velle, quæ ἐλλιπέρως, καὶ νομίμως contrahi potest; at tertia illa digamiæ species legibus Ecclesiasticis nunquam admissa est, ut ipse etiam Justellus fatetur. Quomodo itaque Patres eam hoc loco νομίμως factam supponant, cùm legibus Ecclesiæ prorsus contraria fuerit? sed legitimè, inquit Justellus, hoc est secundum legis humanæ licentiam, nimirum ac si Patres illud νομίμως factum dicerent, quod ipsi illegitimum esse censerent; vel dum leges Ecclesiasticas edicunt, vocem istam non Ecclesiæ, sed seculi sensu usurparent; quo scilicet in legibus civilibus usurpatur, quod absurdum est. Et præterea, Qui juxta tertiam istam digamiæ speciem alias ob causas quàm propter adulterium uxorem suam dimittit, & aliam ducit, Ecclesiæ judicio adulter judicatur, & adulterorum pœnis subjicitur. At verò Patres hoc canone nihil aliud à digamis hîc intelligendis exigunt, nisi ut precentur, & jejunent, idque exiguo tantùm tempore, & tunc ad communionem admittantur; quæ quidem vix pœnæ nomem mereatur, illius respectu quâ in adulteros animadvertitur. Adhæc Synodi Nicænæ canone octavo cautum est, ut Novatiani in Ecclesiam Catholicam non recipiantur, nisi priùs consenserint πᾶσι τοῖς καθολικοῖς δόγμασιν ἐπακολουθεῖν, τοῦτ' ἔστι καὶ διγάμοις κοινωνεῖν, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῷ διωγμῷ ἐκπεπτωκόσι, *Catholicæ Ecclesiæ dogmata sequi, id est, quòd cum digamis communicabunt, & cum iis qui in persecutionibus lapsi sunt.* Hinc palam est hoc inter dogmata Ecclesiæ Catholicæ recensèri, ut cum digamis communicetur: atque ideo tertia digamorum species, ab Ecclesiâ perpetuò damnata, neutiquam intelligi potest; nam cum istiusmodi digamis nec ipsa Ecclesia Catholica unquam communicavit, nisi dissoluto priùs posteriore conjugio diuturnam & severam pœnitentiam egerint. Denique in Synodi Neocæsarianæ canone septimo decretum est, ut Presbyter in digamiam ineuntis nuptiis non convivetur, πρεσβύτερον εἰς γάμον δευτερόγαμον μὴ ἑστιᾶσθαι. Ubi observatum velim, hîc non cautum esse, ne Presbyter digamiam ineuntis nuptias celebret aut perficiat; sed tantùm ne cum iis postea convivetur. Sanè secundas inire nuptias, si prior uxor morte decesserit, nullibi prohibetur: & idcirco munus suum Presbytero obire licet in iis peragendis. Sed tamen, siquidem aliqualis pœnitentia ab istiusmodi digamis postea exigatur, ne Presbyter cum iis convivetur ibi præceptum est, ne assensum iis præbere videatur. Tertiam autem istam digamiæ speciem, quâ unâ uxore injustè dimissâ & adhuc superstite, altera superinducitur, nullum Presbyterum scientem perficere oportet. Et quidem etiamsi nonnulla tertiæ istius digamiæ speciei exempla in historiis occurrant; neminem tamen latere potest, Patres passim istos etiam appellare digamos, qui priore uxore mortuâ alteram asciscunt; quemadmodum & omnes haud dubiè canones, quibus digami commemorantur, intelligendi sunt. Et hujusmodi profectò digami ab Ecclesiâ semper tolerati fuerunt; ita tamen ut ignominiâ notati sint, nec in perfectam Ecclesiæ communionem recepti, nisi brevem aliquam pœnitentiam egerint. Cùm hujusmodi etiam digamia semel contracta est, nullâ uspiam cavetur lege, ut dissolvatur. Neque ab ipso canone amplius ab iis requiritur, quàm ut exiguo aliquo temporis spatio precibus & jejuniis vacent. Alterum autem illud digamorum genus, de quo Justellus canones intelligendos esse contendit, & matrimonii istius injustè initi dissolutione & longissimâ pœnitentiâ mulctatur: quod propterea in hisce canonibus nequaquam intelligendum est.

In Can. VII.

Ἤτοι Φωτινιανῶν. Isidorus Mercator hæc verba non legit, vel saltem Latinè non vertit. Unde Baronius suspicatur, ea ex canone expungenda esse. Verùm non modo omnes codices Græci, sed & Dionysius Exiguus legit; primam enim hanc canonis partem sic interpretatur. De *his qui ab hæreticis convertuntur, id est, Novatianis, aut Photinianis, aut Tessarescaidecatitis, sive baptizati sint illi, sive Catechumeni, non ante suscipiantur, quàm omnes hæreses anathematizent, & præcipuè illam quâ detinebantur.* Sed excipit Baronius, Photinianos eosdem fuisse atque Paulianistas, quos conversos per baptismum recipiendos esse Synodus Nicæna can. 19. decrevit; cùm præsenti canone eos baptizandos esse non præcipiatur, sed tantùm per catechizationem & chrisma admittendos: & præterea à Concilio Arelatensi secundo statutum esse, quòd *Photinianos sive Paulianistas secundum Patrum statuta baptizari oportet.* Concil. Arel. 2. can. 16. Rectè quidem, sed animadvertere debuit quid proximo ejusdem Concilii canone definitur, nimirum, *Bonosiacos autem ab eodem errore* (Photinianorum scilicet) *venientes, quos sicut Arianos baptizari in Trinitate manifestum est, dum interrogati, fidem nostram ex toto corde confessi fuerint, cum chrismate & manûs impositione in Ecclesiâ recipi sufficit.* ibid. can. 17. Hîc enim idem atque in præsenti canone de eorum susceptione constituitur, qui eodem, quo Photiniani, errore imbuti sunt. Et quidem Concilii tempore omnes, ut videtur, Photiniani, non secus atque Ariani, in nomine Trinitatis baptizati sunt. Et cùm inter omnes constet Arianorum baptismum ab Ecclesiâ Catholicâ perpetuò receptum esse, non mirum est, quòd Photinianos sine baptismate denuò collato recipiendos esse, à præsenti canone sanciatur.

In Can. IX.

Εἰς τὰ κοιμητήρια. Ædes, quibus peregrini dormire solitæ sunt, κοιμητήρια dicta fuerunt, apud Athenæum, lib. 4. c. 5. quemadmodum locus cœnobii, ubi monachi dormiunt, *dormitorium* appellatur. Hinc Christiani, docti mortem nihil aliud esse, quàm dormitionem quandam usque ad generalem resurrectionem, quâ omnes expergefient, loca mortuis suis sepeliendis destinata κοιμητήρια, q. d. *dormitoria*, nuncupârunt. Ad hæc itaque loca Christiani olim convenire consueti sunt. Unde Æmilianus Ægypti præfectus illis hoc prohibuit, ἀδικῶς ἡ ὄχλησις, inquit, ἔστι ὑμῖν ἔστι ἄλλοις πολλοῖς, ἢ σωμάτων περιέδειν, ἢ εἰς τὰ καλούμενα κοιμητήρια εἰσιέναι. Euseb. Hist. Eccl. l. 7. c. 9. nec tantum ibi convenire, sed & sacra ibidem celebrare, & preces Deo fundere soliti sunt. Cassiodorus, *populus jejunans est egressus ad Cœmeterium orationis causâ.* hist. Tripart. lib. 5. c. 3. Hinc templa in istis locis postea extructa sunt. Si in istiusmodi itaque locis hæretici sepulti sint, vel ea ad hæreticos pertineant, cautum est hoc canone ne quis orationis causâ illuc se conferat.

In Can. XV.

Κατὰ τὰς Ψαλμῳδ. Veteres Christianos, ab ipsis etiam Ecclesiæ primordiis, non modò privatim, verumetiam in publicis ipsorum cœtibus, Psalmos & spirituales Hymnos in Dei Christique laudem canere solitos fuisse, adeo extra dubium est, ut probatione non indigeat. Hoc enim & Plinius ipse secundus adversarius ex eorum ore testatus est, *Affirmabant*, inquit, *Christiani ad Gentiles, retroversi hanc fuisse summam vel culpæ suæ vel erroris, quòd essent soliti stato die ante lucem convenire, carmenque Christo quasi Deo dicere secum invicem.* Plin. lib. 10. ep. 97. Quæ Plinii verba à Tertulliano etiam in apologetico commemorantur. Quid sibi velit ille per *carmen dicere secum invicem*, ex S. Basilio explicatum videtur, dicente, communem in omnibus Ecclesiis tunc dierum obtinuisse consuetudinem, ut populus de nocte consurgens antelucano tempore ad domum precationis ascenderet, ibique confessione ad Deum factâ, ab oratione surgentes ad psalmodiam se conferrent, tunc autem in duas partes divisi, alternis succinentes psallebant. Τὰ νῦν, inquit, καταπεπόνται ἅπαν πόσους πρὸς τῷ Θεῷ ἐκκλησίους σωφρονοῦντας καὶ σώφρονας· ἐκ νυκτὸς γὰρ ὀφθείζει παρ' ἡμῖν ὁ λαὸς ἐπὶ τὸ οἶκον τῆς προσευχῆς, καὶ ἐν πόνῳ, καὶ ἐν θλίψει, καὶ ἐν σωοχῇ δικαίων ἐξομολογούμενοι τῷ Θεῷ, πλαυτῶν ἀναπέμπτες τῷ προσευχῶν, εἶτα τὰ ψαλμωδίαν καθίστανται· καὶ νῶν μὲν διχῇ διαιρεμενόντες, ἀντιφάλλουσι ἀλλήλοις. Posthæc, inquit, uni ex ipsis hoc muneris dato, ut quod canendum est ordiatur, reliqui succinunt, atque ita psalmodiæ varietate precibusque subinde intersertis, noctem superant, Ἔπειτα πάλιν ἐπαρξάντος ἑνὸς κατάρχειν τῆς μέλους, οἱ λοιποὶ ὑπηχοῦσι· καὶ ὕπνος ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῆς ψαλμωδίας τὸν νυκτὸν διερρήσσοντες, μεταξὺ προσευχόμενοι. Basil. epist. 63. ad Clericos Eccles. Neocæs. Unde constat easdem psallendi formas, quæ hodiè nobis in usu sunt, S. Basilii etiam diebus per omnes Ecclesias obtinuisse; ut nonnunquam scilicet unus cantum ordiatur, & alii succinant; aliàs autem, ut in celebrioribus nostris Ecclesiis, alternatim canatur. Et de hâc quidem alternis vicibus canendi formâ præsens canon intelligendus videtur; siquidem canonici cantores ei soli designati fuerint. Cautum est enim, ut alii in Ecclesiâ non canant, præter *Canonicos cantores*, hoc est, eos qui huic officio addicti sunt; ubi

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ubi nimirum tales constituuntur : hoc enim peculiare antiquitùs officium fuisse ex hoc ipso canone probè satis appareret; atque etiam ex Concilio Carthaginensi quarto, ubi postquam decretum fuisset, quomodo Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Acolythi, Exorcistæ, Lectores & Ostiarii ordinandi sunt, de Psalmistis, ut omnium infimis, sic præscribitur, *Psalmista, id est, cantor, potest absque licentiâ Episcopi, solâ jussione Presbyteri, officium suscipere cantandi, dicente sibi Presbytero, Vide ut quod ore cantas corde credas, & quod corde credis operibus comprobes.* Concil. Carthag. 4. can. 10.

Καὶ ἀπὸ διφθέρας. Harmenopulus canonis hujus sensum his verbis exprimit, Καὶ ἄνωθεν ἐξ ἀναγνωστῶν ψάλλῃ, ἢ ἀπὸ διφθέρας ὅπερ ἄμβωνος ψαλλέτω μηδεὶς ἐν ἐκκλησίᾳ ψαλλέτω, *Extra cantores canonicos, deque codice in pulpito legentes nemo in Ecclesiâ canat.* In quam præsentis canonis Epitomen Scholiastes hæc habet, ἤγουν ἐξὶ ἀπὸ χαρτίνας γενομένων. διφθέρας δὲ τὰς βίβλους καλεῖ, διὰ τὸ μεμεμβρᾶνας αὐτὰς εἶναι. διφθέρας δὲ τὰ δέρματα. Extra canonicos cantores, *hoc est, qui secundum canonem sunt.* διφθέρας *autem libros vocat, quòd membranæ sint;* Διφθέραι *enim pelles sunt.* Harmenop. sect. 3. tit. 2. Sic etiam Herodotus βίβλους antiquitùs ab ipsis Jonibus διφθέρας vocari tradit; eo nimirum quòd aliquando in papyri penuriâ membranis sive pellibus caprinis & ovinis usi sunt, ἐν ἀπόροισι βίβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι αἰγείῃσί τε καὶ οἰείῃσι: & addit, nonnullos suis etiam diebus in διφθέρας scribere, Ἔτι δὲ καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς πολλοὶ ἐπὶ βαρβάρων τὰς παλαιὰς διφθέρας γράφουσι. Herod. l. 5. Hinc Διφθεροῦχος Hesychio exponitur, γραμματοδιδάσκαλος, ἢ ὁ Κυνηγέτης. Nonnunquam etiam in eis scriptum esse, testatur Suidas, dicens, εἰς διφθέρας δὲ τὰς διατριβὰς ἑαυτῷ γράψας ὁ ἱερώνυμος τῆς πολεμίους ἐν τῇ Λακωνικῇ. Suid. in διφθέρ. Hinc nos ἀπὸ διφθέρας, *ex codice* vertimus, pro quo Gentianus Hervetus habuit ex membranâ. Sic enim & Isidorus Mercator vertit, canonem sic interpretatus, *Non licere præter canonicos psaltes, id est, qui regulariter cantores existunt, quique in pulpitum ascendunt, & de codice legunt, alium quemlibet in Ecclesiâ psallere.* Neque aliter Dionysius Exiguus, cujus verba mox proferemus.

Εἰ μὴ μὴ διφθέρας μηδεὶς ἀμβωνίζέτω. Hæc canonis præsentis epitome in Justelli Bibliothecâ, sub Alexii Aristeni pariter atque Symeonis Logothetæ nomine legitur, εἰ μὴ ἀπὸ διφθέρας μηδεὶς ἀμβωνίζέτω. Et sic quidem in ipso canone legitur ἀπὸ διφθέρας. Sed Aristenum legisse μὴ ex ipsius scholio patet, in quo ait, εἰ μὴ μὴ διφθέρας ὅπερ φελωνίου. adeo ut vox μὴ ab eo lecta, illum in errorem duxerit, ut arbitraretur hîc cautum esse, ne quis sine pelle, sive penulâ ex pellibus facta, ambonem ascenderet. Sic enim & διφθέρα nonnunquam significat. Suidas, Διφθέρα ποιμενικὸν ἐπενδύτιον ἐκ δερμάτων. Sed in hâc præterea epitome observetur, canonem ita expositam esse, ac si vetitum hîc esset, ἀμβωνίζειν, *ambonem ascendere*, nisi pellem (quemadmodum nos juxta Aristeni scholium hîc vertimus) habeat. Et quidem Dionysius Exiguus etiam *in pulpitum ascendere* hîc prohiberi opinatus est. Vertit enim, *Quòd non oporteat amplius præter eos, qui regulariter cantores existunt, qui & de codice canunt, alios in pulpitum conscendere, & in Ecclesiâ psallere.* Quæ quidem versio omnibus Græcis codicibus, quæ hodiè extant, refragatur, in quibus nostra lectio constanter retinetur.

In Can. XXII.

Ὠράριον. Orarium Latinis idem fuit, quod sudarium, linteum scilicet ori tergendo peculiariter præparatum. Talia oraria Aurelianum populo Romano dedisse Vopiscus testatur, in Aurel. Et D. Ambrosius tradidit ut frater suus Satyrus, priusquam perfectioribus esset initiatus mysteriis, in naufragio constitutus, Sacramentum à fidelibus popposcit, illudque *ligari fecit in orario, & orarium involvit in collo, atque ita se dejecit in mare.* Ambros. orat. funeb. de excess. Satyri. pag. 460. edit. Paris. 1549. & mox ait, *Nam qui tantùm mysterii cœlestis involuti in orario præsidium fuisset expertus, quantum arbitrabatur, si ore sumeret, & toto pectoris hauriret arcano: quam majus putabat fusum in viscera, quod tantum sibi coctum orario profuisset.* ib. p. 461. Sic etiam D. Augustinus refert, ut adolescens quis, *oculum lapsum atque pendentem loco suo revocatum ligavit orario.* Aug. de civit. Dei. lib. 22. c. 8. Hæc ex ornamentis Episcopalibus olim fuisse ex Concilio Toletano constat, edicente, *Oraria duo nec Episcopo indere licet.* Concil. Tol. 4. can. 39. Presbyteros etiam, & cùm consecrarentur, & cùm sacra celebrarent, ea gestâsse, Concil. Bracarense 3. docet. Cùm *antiquâ*, inquit, *Ecclesiasticâ noverimus institutione præfixum, ut omnis Sacerdos, cùm ordinatur, orario utroque humero ambiatur*, & paucis interjectis, *Cùm Sacerdos ad solennia missarum accedit, aut Sacramentum Corporis & Sanguinis Domini nostri Jesu Christi sumpturus, non aliter accedat, quàm orario utroque humero circumseptus, sicut & tempore ordinationis suæ dignoscitur consecratus, ita ut de uno eodemque orario cervicem pariter & utrumque humerum premens, signum in suo pectore præferat crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debita subjaceat.* Concil. Bracar. 3. can. 4. tom. 2. Concil. p. 2. p. 559. 560. ed. 1618. Hesychius hæc Sacerdotum oraria etiam Σιμικίνθια dicta testatur. Σιμικίνθια, inquit, φακίολα, ζωνάρια, ὠράρια ἢ ἱερέων. Simicinthia autem & sudaria eadem esse cuique notum est. Unde in Actis Apostolorum legimus σουδάρια ἢ σιμικίνθια. Act. Apost. cap. XIX. 12. Porro Diaconos etiam, sed nullos inferiores iis Clericos oraria gestâsse, ex hoc ipso & sequenti canone patet, Concilium Toletanum 4. *Si oraria duo nec Episcopo induere quidem licet, nec Presbytero, utique multo minus Diacono, qui minister eorum est. Unum ergo orarium oportet Levitam gestare in sinistro humero, propter quod orat, id est, prædicat: dexteram autem partem oportet habere liberam, ut expeditus ad ministerium Sacerdotale discurrat. Caveant ergò à modò Levitæ gemino uti orario, sed uno tantùm & puro, nec ullis coloribus aut auro ornato.* Concil. Tol. 4. can. 39. tom. 2. Concil. p. 2. p. 352. Ubi observes licet discrimen inter oraria à Presbyteris & Diaconis gestata. Presbyteri enim juxta canonem Bracarensem utroque humero, Diaconi sinistro tantùm ea gestabant, ut etiam ex Chrysostomi Lyturgiâ constat. Quo forsan spectat & canon iste Synodo Romanæ 2. sub Sylvestro habitæ adscriptus, *Ut Diaconi non essent plus vel amplius per Parochiarum examen, nisi duo, & Diaconi Cardinales urbis Romæ* VII. *ita tamen ut dalmaticis uterentur, & pallia linostinia lævam eorum tegerent.* Concil. tom. 1. p. 1. pag. 358. Usum orariorum, quæ Diaconi gestârunt, Balsamon in hunc canonem ostendit, nimirum, ut per eas tempus indicent, quo preces pro Catechumenis, quo cantus, aliaque in sacris celebrandis incipere debent. Cui suffragatur Arcudius, dicens, ὠράριον vocari, ὅτι δείκνυσι ὁ διάκονος τῷ πιαύτῃ τοὺς ὥρας καὶ τὸ ποιεῖν τὸ ψάλλειν, τὸ προσεύχεσθαι, τὸ ἀνάγνωσμα τὰ λειτουργίας. Arcud. lib. 6. c. 10. Et cùm in omnibus sanctis celebrandis mysteriis Diaconi illud gestarent, hinc in eo scriptum est, ἄγιος, ἄγιος, ἄγιος. ut Symeon Thessalonicensis docet, dicens, τὸ ὠράριον, ὡς πλησὲ ὑπομαίνει ἄγγελον, καὶ ποιεῖν τὰ Ἀγγελικῆς τάξεως, διὸ καὶ τὰ χειροτονίαν ἐπιπαιοῦμενος, ἀπειλλιβόμενα τὰς ὤμους, καὶ αὐτὰς ἀπειρέλλεται ἐν τῷ μέλλειν κατανεῖν, ὅπερ πτερυγοῦμενος. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ὠραρίῳ, τὸ Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος γεγραμμένον ἔχει. ἃ δὲ διδάσκουσι τὸν λειτουργικὸν ἐξ ἀγγέλων τάξιν. Forma itaque orarii à Diaconis Græcis usurpati, sic se habet,

ΑΓΙΟΣ ΑΓΙΟΣ ΑΓΙΟΣ

De etymologiâ hujus vocis mirum est quantum docti inter se discrepant. Balsamon in hunc canonem ἀπὸ τῆς ὥρας format; sed legendum forsitan cum Matthæo Blastare, ἀπὸ τῆς αἴρω. namque interpretatur ille, non secus atque hic, τὸ φυλάσσω καὶ βαστάζω. Symeon Thessalonicensis, ἀπὸ τῆς ὠφελίζειν deducit. ὠφέλειον, inquit, καλεῖται, διὰ τὸ ὠφελίζειν τὸν διάκονον τῇ χάριτι, καὶ ἡ δόξα Θεοῦ τοῦ καλλιφθεγξομένου. Sed haud dubiè Latina origine vox est; ut etiam autor etymologici observavit, qui postquam docuisset φώνων, seu φωνάριον, parvum esse linteum, ἢ σφογγίου τι ἐκμαγεῖον, *quod faciei tergendæ aptum est*, addit, λέγεται ἢ ὅπω καὶ ὁ ὦμος Ῥωμαίοις καλοῦται ὠφέλειον. Etymol. in φώνων. Sed nec constat à qua Latinâ voce originem traxit. Hi enim ab *hora* deducunt, quòd hora seu tempus in sacrorum celebratione per illud indicetur; sed non rectè scribitur ὠφέλειον, cum aspiratâ, sed ὠφάλειον *orarium*. Concilium itaque Toletanum loco supra laudato ab *orando* derivare videtur: alii ab *ora* vestis, cui annectebatur. Sed verisimilior

milior videtur ea ista etymologia, quâ ab *ore*, cui tergendo propriè destinatum fuit, deducitur. Sed non tacendum est, *orarium*, undecunque formetur, etiam Syris Sacerdotibus in usu fuisse. Nam Severus Patriarcha in libro rituum, in rubrica nimirum, ait, de Sacerdote sacra celebrante mysteria, ܟܕ ܣܝܡ ܥܠ ܟܬܦܗ ܡܢ ܩܕܡ ܘܐܟܠ ܣܕܪ *Cùm injicit Onaro*, id est, orarium *collo suo dicit*. Sever. l. rit. pag. 105. Quinetiam apud ipsos Judæos in ipsorum Synagogis, Pontificis magni summus minister סגן *Segen* dictus, juxta Pontificem ad altare astans, sudarium manu habere, & ejus agitatione ad canendum Levitis signum dare solitus est, inter cujus propterea ministeria hoc recensetur, הניף הסגן בסודרים *Segen agitat Sudarium*. Talmud. Hierosol. lib. Joma. cap. 3. fol. 41.

Τοῖς χωῖ ἀναγκαίως, ἤτοι τῆς ἀναβαπτίστου. Hic Zonaræ locus in codice Gallandi necnon Amerbachiano legitur, πῆς ἀναγκαίως, ὡς ἔφημεν ἐπὶ τῆς ἀναβαπτίστου, ἐκ ἐφεῖται φορεῖν ὠφάριον.

In Can. XXVIII.

Ἐφημερία ἀναγνωστέον. Post hæc Zonaræ verba in codice Amerbachiano additur, ζήτει δὲ καὶ τὸ ος'. κανόνα τῆς αὐτῆς συνόδου, καὶ τὸ ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανόνα μβ'. *Quære & LXXVI. canonem ejusdem Synodi, & Synodi Carthaginensis canonem XLII.* Hæc autem ipsissima verba etiam in Balsamonis scholiis in hunc canonem habentur.

In Can. XXXIV.

Ὅτι ὁ δεῖ πάντα χριστιανόν. Constantinus Harmenopulus præsentem canonem in hunc modum in compendium redu-

xit, ὁμοίως καὶ τὸν τοὺς ψευδομάρτυρας τιμῶντα ἀνάθεμα, *Similiter & illi sit anathema, qui commentitios martyres honore afficit.* ubi ad vocem ψευδομάρτυρας Scholiastes habet, ἤγουν οὓς οἱ ἑτερόδοξοι ὡς ἁγίους τιμῶσι καὶ μάρτυρας, *nimirum quos heterodoxi homines tanquam sanctos & martyres honorant.* Harmen. epit. can. sect. 5. tit. 5.

In Can. XXXV.

Καὶ Ἀγγέλους ὀνομάζειν. Scholiastes Harmenopuli ad hæc verba observat, quòd, Αἵρεσις ἦν παλαιὰ, λεγόντων τινῶν, ὡς ὐ δεῖ ἢ χριστὸν εἰς βοήθειαν ἐπικαλεῖσθαι, ἢ εἰς προσαγωγὴν πρὸς θεὸν, ἀλλὰ τοὺς Ἀγγέλους. τῶν δὲ πάλαι δι' εὐλάβειαν ἔλεγον ταπεινόφρονες. *Antiqua erat quorundam hæresis, qui dicebant non Christum ad opem nobis ferendam implorandum esse, vel ut nos ad Deum adducat, sed Angelos: quod quidem illi fortasse tradebant ex religioso humilitatis pratextu.* Harmenop. epit. can. sect. 5. tit. 5. Quinetiam in Codice Amerbachiano hoc habetur σχόλιον; quod ad proximum sanè canonem scribitur, sed ad hunc pertinet, Μέμνηται μὲν καὶ ὁ θεῖος Ἐπιφάνιος ἐν τοῖς πανάρίοις αἱρέσεως τινὸς τῶν Ἀγγελικῶν λεγομένων, εἴτε διὰ τὸ ἑαυτοὺς, φησὶ, σεμνύειν ὡς τάξιν Ἀγγέλων κτίσαντας καὶ πολιτείαν ἐπιτηδεύσαντας εἴτε διὰ τὸ λαβεῖν ἀπ' Ἀγγέλων ἐπαοιδὰς ἢ νόμον. φησὶ δὲ ὅτι μάλιστα τῷ κανόνι τῷ ὑπὸ τὸ ἐν τῇ πρὸς Κολοσσαεῖς ἐπιστολῇ φερομένῃ ἐπιστολῇ Παύλου δηλοῦσθαι· ἐν οἷς φησι μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβευέτω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν Ἀγγέλων, ἃ μὴ ἑόρακεν ἐμβατεύων· ἦσαν γάρ τινες διδάσκοντες, μὴ δεῖν λέγειν ὑμᾶς διδάσκεσθαι διὰ Χριστοῦ προσκλίνεσθαι τῷ Θεῷ καὶ πατρί. μεῖζον γάρ, φασιν, ἢ κατ' ὑμᾶς ὁ χριστὸς, ἀλλὰ διὰ Ἀγγέλων. Ἀρνησις δὲ τοῦτο τῆς θείας τῆς οἰκονομίας ἐν προσχήματι ταπεινοφροσύνης. *Divinus etiam Epiphanius in Panariis meminit hæreseos cujusdam eorum, qui Angelici dicti sunt: sive quòd sese, inquit, venditarint, tanquam Angelorum ordinem in vitâ observantes; sive quòd mundum ab Angelis conditum deliri effutierint. Huic autem canoni illud magis accommodum est, quod à Paulo Apostolo in Epistolâ ad Colossenses dictum est, ubi ait, Nemo vos seducat volens in humilitate & cultu Angelorum, in ea, quæ non vidit, pedem inferre. Nonnulli enim dicebant, quod non oportet dicere, nos doctos esse, ut ad Deum & Patrem per Christum adducamur. Major enim inquiunt, est Christus, quàm quales nos sumus; sed per Angelos. Hoc autem denegatio erat divinæ œconomiæ sub specie humilitatis.* Hoc verò idem ferè est Scholium, quod Aristenus in præsentem canonem conscripsit. Eadem enim & iisdem plerumque verbis in utroque occurrunt. Quæ ex Epiphanio hîc citantur extant etiamnum in pœnariis ejus, hær. 60. quæ est Angelicorum. Horum meminit & D. Augustinus, dicens, *Angelici in Angelorum cultu inclinati.* hær. 39. Hæc autem eadem videtur hæresis, quæ prima in Ecclesiam Christianam à Simone Mago introducta est. Unde & eâdem imbuti Simoniani ab Epiphanio dicti sunt. Qui etiam Simonem Magum nomina quædam Angelicorum ordinum, ut principatuum, & potestatum, commentatum esse tradidit, ὀνόματα, inquit, δέ τινα ὁ αὐτὸς ἐπινοήσατο ἀρχῶν τε καὶ ἐξουσιῶν. Epiph. hær. 21. num. 4. Tertullianus, *Simoniaca autem magia disciplina Angelis serviens, utique & ipsa inter idololatrias disputabatur, & à Petro Apostolo in ipso Simone damnabatur.* Tertull. de præscript. adv. hæres. c. 33. Hoc autem Simon Magus ab Essenis inter Judæos mutuatus videtur, quippe qui jusjurandum à proselytis suis exigere consueti sunt, συμπρόσεον ὁμοίως τὸ τ αἱρέσεως αὐτῆς βιβλία, καὶ τὰ αὐτῆ ἀγγέλων ὀνόματα. Joseph. de bello Jud. lib. 2. cap. 7. Et ex eo quidem quòd τὰς ἀγγέλους ὀνομάζειν hoc canone prohibeatur, Simoniaca ista hæresis, quæ nescio quæ Angelorum nomina commenta est, damnata videatur; ita tamen, ut quemlibet eis religiosum exhibere cultum hîc simul interdicatur; quemadmodum & doctissimus ille Pater, qui statim post hanc Synodum Laodiceæ celebratam claruit, Theodoretus hunc ipsum canonem interpretatus est, utpote qui secundum caput Epistolæ ad Colossenses exponens, hæc habet, οἱ τῷ νόμῳ συμπερισπῶντες, καὶ τοὺς ἀγγέλους σέβειν αὐτοῖς εἰσηγοῦντο, διὰ τούτων λέγοντες διδόσθαι τὸν νόμον. ἔμεινε δὲ τοῦτο τὸ πάθος ἐν τῇ Φρυγίᾳ καὶ Πισιδίᾳ μέχρι πολλοῦ· ἡ δὲ χάριν καὶ συμπλοκὴν ποιοῦσα σύνοδος ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Φρυγίας νόμῳ κεκώλυκε καὶ τοῖς ἀγγέλοις εὐχεσθαι· καὶ μέχρι δὴ τῆς νῦν ἐυκτηρία τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ παρ' ἐκείνοις, καὶ τοῖς ἐμφύροις ἐκείνων ὁρᾶν ἐστιν. *Qui legem defendebant, eos etiam ad Angelos colendos inducebant, dicentes legem fuisse per illos datam. Mansit autem perdiu hoc vitium in Phrygiâ & Pisidiâ. Proinde Synodus, quæ convenit apud Laodiceam Phrygiæ, lege prohibuit, ne precarentur ad Angelos, & ad hodiernum usque diem oratoria sancti Michaelis apud illos, illorumque finitimos videre est.* Theod. in Epist. ad Colos. c. 2. Et ante præsentem Synodum, Origenes idem docuerat, Angelos nimirum etiamsi Dii in sacris Scripturis appellentur, & dona Dei nobis afferant, attamen non adorandos esse, neque preces nostras ad eos dirigendas, τοὺς δὲ Ἀγγέλους, inquit, ἀπὸ τοῦ ἔργου αὐτῶν μεμαθηκότες κηλεῖν, διείπομεν αὐτοὺς, διὰ τὸ θείους εἶναι, καὶ θεοὺς ἐν ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς ἀναγεγράφθαι· ἀλλ' οὐκ ἄντι προσκαλεῖσθαι ἡμῶν τοὺς διακονοῦντας, καὶ φέροντας ἡμῖν τὰ τοῦ Θεοῦ, σέβειν, καὶ προσκυνεῖν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. πᾶσαν μὲν δὴ δέησιν, καὶ προσευχὴν, καὶ ἔντευξιν, καὶ εὐχαριστίαν ἀναπεμπτέον τῷ ὄντι πάσι Θεῷ, διὰ τὸ ὄντι πάντων ἀγγέλων ἀρχηγίας ἐμψύχου λόγου καὶ Θεοῦ. & mox, ubi docuisset Christo etiam gratias atque preces offerendas esse, subjungit, Ἀγγέλους γὰρ κηλεῖσθαι μὴ ἀναλαβόντας πλὴν ὅσοις ἀνθρώπους εἶναι αὐτῆς ἀποδέομαι, ἐκ ἄλογον. Orig. contra Celsum lib. 5. pag. 233. edit. Cantabrig. an. 1658. Et ante eum Irenæus, *Quemadmodum enim gratis accepit à Deo, gratis & ministrat. Nec invocationibus Angelicis facit aliquid, nec incantationibus, nec aliquâ pravâ curiositate; sed mundè, & purè, & manifestè, orationes omnes dirigentes ad Dominum qui omnia fecit, & nomen Domini nostri Jesu Christi in virtute secundum utilitates hominum, sed non ad seductionem perfecit.* Iren. adv. hær. l. 2. c. 57.

In Can. XXXVI.

Τὰ λεγόμενα φυλακτήρια. Phylacteria eadem sunt, quæ Judæi תפלין *Tephillin* vocant. Unde verba Domini nostri, πλατύνουσι γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν, Syrus reddit, ܐܓܪ̈ܬ̈ܐ ܕܬܦܠܝܗܘܢ ܐܦ ܗܢܘܢ ܡܪܒ̈ܝܢ *Dilatant enim tephillas ipsorum*, Mat. XXIII. 5. Nimirum Judæi, cùm precaturi essent, duplicem membranam præsto habere soliti sunt, in quarum utraque quatuor sacræ Scripturæ versiculi conscribuntur; & unam earum capiti, alteram brachio sinistro alligant. Hujusmodi autem phylacteria, nomen Dei שדי inscriptum habentia, omnia gestantibus propulsare mala, & bona conciliare putant. Cum hoc autem nihil aliud esset, quàm quoddam incantationis genus, qui ea inter Christianos gestant, inter Magos, Incantatores, Mathematicos, & Astrologos hoc canone damnantur. Prohibentur etiam hujusmodi phylacteria à Nicolao I. Papâ Romano dicente, *Perhibentes, quòd moris sit apud vos, infirmis ligaturam quandam ob sanitatem recipiendam*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

dam ferre pendentem sub gutture, requiritis si hoc agi de cetero jubeamus, quod non solùm agi non jubemus, verùm etiam ne fiat modis omnibus inhibemus: hujusmodi quippe ligaturæ phylacteria dæmonicis sunt inventa versutiis, & animarum hominum esse vincula comprobantur; ac ideo his utentes anathemate Apostolica decreta perculsos ab Ecclesiâ pelli præcipiunt. Nicol. resp. ad Consult. Bulg. c. 79. Vide etiam D. Chrysost. in Matth. hom. 72. & Jur. Græc. Rom. lib. 5. p. 348.

In Can. XL.

Οἱ μὲν λόγοι ἐδίδασκον περὶ πύρων. Hoc Zonaræ in præsentem canonem loco legendum est, juxta codicem Amerbachianum, οἱ μὲν λόγοι ἐδίδασκον, ὅπως ἡ χρὴ πτεύειν, καὶ ὅπως ὀνήσιμον, καὶ ὅπως τ' ἄλλα κηρυκικῶς χρεὼν διαρρήδην· οἱ δ' ἀπλεύσεσι.

Τὰς αἱρετικὰς δεῖ κρίνειν. Legendum hîc etiam cum codice Amerbachiano, αἱρετικὰς νοητέον ἢ καὶ ἀπίστους, ὡς δὲ κρίνειν εἰς πίστιν ὀρθὴν ὁδηγεῖσθαι, διὰ δ' διδαχῆς, καὶ εἰς εὐαγγελικὴν πολιτείαν ἕξεως ἡ ἀπελεῖ ὁ κανὼν πᾶς μὲ ἀπορχουμένοις εἰς τὰς συνόδους, καὶ φασιν ὅτι &c.

In Can. XLV.

Δεχάδι εἰς τὸ φάσκειν. Post hæc ultima hujus canonis verba in Codice Amerbachiano additur, ὡς ἐκείνων μόνων ὄντων λυπεῖν ἀπ' ἐξ αὐτῆς ἀρχῆς τ' τεσσαρακοστὴν νηστεύοντων, οἷα τ' αὐτῆς ἐπιτήσεως τελείας ἔσης καὶ ἐκ ἀπορροιασμένης. *Quippe illi soli recipiendi sunt, qui ab ipso quadragesimæ initio jejunarunt; ut quorum exercitatio perfecta est, & non ex tempore facta.* Hæc autem ipsissima sunt Aristeni verba, ultima nimirum quæ in hunc canonem conscripsit. Unde palam efficitur, eum quicunque demum fuit, qui codicem Amerbachianum scripsit, Alexii Aristeni scholia vidisse, vel saltem ab alio aliquo ad marginem ex iis notata in textum transtulisse.

In Can. XLVI.

Ὅτι δεῖ τὸς φωτιζομένους πίστιν ἐκμανθάνειν. Isidorus Mercator canonem hunc sic interpretatur, *Baptizandos oportet & fidei symbolum discere, & quintâ feriâ ultimæ septimanæ vel Episcopo vel Presbytero reddere.* Ubi, ut videre est, πίστιν vertit *Fidei symbolum*, rectè quidem. Et hoc enim recitandum erat Episcopo aut Presbytero, priusquam quis baptizetur. Unde catechumeni baptizandi illud doceantur à Concilio Bracanensi etiam edicitur. *Placuit omnibus Episcopis, atque convenit, ut per singulas Ecclesias Episcopi & diœceses ambulantes, primò discutiant Clericos, quomodo ordinem baptismi teneant, vel missarum, & qualiter quæcunque officia in Ecclesiâ peragant. Et si rectè quidem invenerint, Deo gratias agant: sin autem minimè, docere debent ignaros, & hoc modis omnibus præcipere, sicut antiqui canones jubent, ut ante dies viginti baptismi, ad purgationem exorcismi concurrant Catechumeni. In quibus viginti diebus omnes Catechumeni symbolum, quòd est, Credo in Deum Patrem omnipotentem, specialiter doceantur.* Concil. Brac. 2. c. 1. Idem fere & à Concilio Agathensi decernitur, *Symbolum etiam placuit ab omnibus Ecclesiis una die, id est, ante octo dies Dominicæ resurrectionis publicè in Ecclesiâ competentibus prædicari.* Concil. Agath. can. 13.

In Can. XLVII.

Ὅτι δεῖ τὸς ἐν νόσῳ. Qui in morbo baptizatus postea convaluit, fidei symbolum ita edisce debet, ut Episcopo illud reddat, & ab eo manuum impositionem recipiat. Concil. Eliberitanum, *Peregre navigantes, aut si Ecclesia in proximo non fuerit, posse fidelem (qui lavacrum suum integrum habet nec sit bigamus) baptizare in necessitate infirmitatis positum Catechumenum, ita ut si super vixerit, ad Episcopum eum perducat, ut per manus impositionem perfici possit.* Concil. Elib. can. 39. Sed & longe antiquiorem hâc de re extitisse canonem, ex eo patet quod Cornelius Episcopus Romanus Novatianum reprehendat, quod cum in lecto ab exorcistis baptizatus fuisset, ad Episcopum postea se non contulerat, ut juxta Ecclesiasticum canonem, reliqua eo casu præcepta, perciperet. ὃς βεβαπτίσθαι λέγει ἐν ἀσθενείᾳ, φησὶν, οὐκ ἐπὶ πᾶσιν καλεῖται, καὶ ὑπόκειται ὅτι ἐν ἀδύνατον νομιζόμενος, ἐν αὐτῇ τῇ κλίνῃ ἢ ἔλαβεν ἐπιχυθεὶς ἔλαβεν· εἰ γὰρ καὶ λέγειν ἢ πιστὸν εἰληφέναι· ἃ μὲν οὐδὲ ἐν λοιπῶν ἔπραξε, διαφυγὼν τὸν νόσον, ὧν χρὴ μεταλαμβάνειν καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας κηρύκια. τοῦτο ἢ σφραγισθῆναι λέγει τὸ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου. Apud Euseb. Hist. Eccles. l. 6. cap. 43.

In Can. XLIX.

Ὅτι ἐ δεῖ τῇ τεσσαρακοστῇ. In Codice Amerbachiano hoc etiam Scholium huic canoni subjungitur, Καλῶς, εἰ περὶ τ ἄλλα καὶ τοῦτο τῆς θεοφθεγκτοις ἔδοξε πατράσι· τεσσαρεύοντας γὰρ ὁ καιρὸς, καὶ τὴν ἐκάστῳ πεπλημμελημένων τὸν ὑπογυμνασταίαν φέρων. ἐν ἢ τοιούτῳ καιρῷ οὐκ ἂν εἴδη ἀκόλουθον, ἀφειδῶς τὴν περὶ ἃ ἐσπούδακε, εἰς ἑορτὰς ἐκκλίνειν, εὐφραινομένους ἐ σφοδρότερον, καὶ ἀδρύζοντας ἐν συγκύπτοις, καὶ στόμασιν ἀγαλλιάσεως ἐμπεπλησμένους ἐπὶ καιρόν. Πίστις τῆς λόγου, τὸ, ἐπειδὴ [illegible] τὸ ἐ νηστείας ἐναργῶν πεπονθὸν, ἐ κωλύσει τὸ θύειν, ἀ[illegible]ΣΣάτῳ, καὶ τῷ ἀναγκαίῳ φορτικότερα θύειν τὸ ἄθυτον θύμα καὶ τ' ἀπ' αὐτῆς θυμηδίας καρύσσοθαι. τῶν μὲν ὖν θυσίας διὰ τοῦτο ἀπέχει ὁ θεῖος τῶν πατέρων χορὸς, καὶ ὅτι πολέμου ἡμῖν συγκροτουμένου πρὸς τοὺς ἀντιπάλους τῷ ἐν ἡμῖν κρείττονος, φορτικὸν δὲ καὶ τοῦτο, οὐχ ὅσιον τῶν τῆς εἰρήνης θυσίαν ἐπιτελεῖν ἔργου μεταξὺ ἐγκειμένου· ἀλλὰ τῶν μὲν ἄρτου ἐπουσιῶν μᾶλλα μετέχειν, καὶ τῶ πολέμου τοῖς ὑ χρὴ καπήλοις μετέχουσιν ἀνεῖσθαι, εἰς ἀντίληψιν δυνῶ μοι καὶ κρατήματα τῶν πονούντων, τῶν μόνοις θυσίαν ἀναλαλλεῖσθαι τῶν ἀναλαμβανόντων χρείαν ἐπεὶ καὶ ἀποστόλης χρῆσιν· ἐν ἄρτῳ καὶ ἰχθύσι τὸ πολέμου καιρῷ ἐάλοις μόνοις, καὶ ὁ φορτάτης καὶ νικηρὸς, ὅτι μηδ' ὁλῶν ὁ πόλεμος παρέχει ἀρτοπαίγιον φορτικῶν, καὶ ζωοθυσίας ἐκκλίνοντα. Benè, si quid aliud, hoc divinis visum est Patribus. Hoc enim (quadragesimale) humiliationis tempus est, & agnitionem cujusque delictorum secum afferens. In tali autem tempore non decet, negligentes ea quibus intenti sumus, ad festa divertere, lætitiâ indecenter perfruentes, in mœrore serenos, & spirituali exultatione intempestivè impletos. Quandoquidem sanè summam jejunii humilitatem peragere haud possibile sit, sacrificare non prohibetur, sed Sabbato, & Dominica die incruentum offerre sacrificium permittitur, & lætitiâ exinde satiari. A sacrificando itaque divinus Patrum chorus propterea arcet, quòd prælio nobiscum commisso contra eos, qui bono in nobis adversantur, (& hoc enim accedat) non decet alio interim detentos opere pacis sacrificium celebrare: sed panis quidem poculique laudabiliter admodum participes esse, iis qui non canonum instar participant, permittitur, ad subsidium, ut mihi videtur, & corroborationem laborantium. Sacrificium autem interea differri optimum judicatur; cùm & miles prælii tempore pane & carnibus utatur, veteribus quidem, & non recentibus & novis, quoniam prælium pavibus faciendis, & animalibus mactandis vacare non patitur. Ubi alluditur ad præsanctificata, quæ per quadragesimam Sabbatis solis aut Dominicis consecrata, aliis diebus distribuuntur, de quibus alibi locuti sumus.

In Can. L.

Ξηροφαγοῦντας. Cautum est hoc canone, ut tota quadragesima ξηροφαγία *aridorum esu* transigatur. Xerophagiarum etiam in jejuniis frequens apud Tertullianum aliosque mentio occurrit. Quid autem propriè esset ξηροφαγεῖν ex Epiphanio colligimus, nimirum panem tantum cum sale & aquâ sub vesperam uti, τὰς ἢ ἐξ ἡμέρας τὰ Πάσχα ἐν ξηροφαγίᾳ διατελοῦσι πάντες οἱ λαοὶ· φημὶ δὲ ἄρτου, καὶ ἁλὸς, καὶ ὕδατος πότου χρώμενοι μόνοις ἑσπέρας. Epiph. expos. fid. num. 22. Constitutiones Apostolicæ Olera etiam addunt, ἐν τοῖς ἡμέραις ταύτῃ τὰ πάντα τεσσάρων ἀρχόμενοι ἀπὸ δευτέρας μέχρι τῆς παρασκευῆς καὶ πάσαν ἐξ ἡμέρας, μόνῳ χρώμενοι ἄρτῳ, καὶ ἁλὶ, καὶ λαχάνοις καὶ πατρὶ ὕδατι. Constit. Apostol. l. 5. c. 17. Epiphanius & Constitutiones sex tantùm diebus τῆς μεγάλης ἑβδομάδος, Paschalem scilicet celebritatem immediatè præcedentibus xerophagiam hanc indictam indigitant, quæ juxta hunc canonem per totam quadragesimam observanda est.

Σημείωσαι ἀπὸ τῆς πρώτης κανόνος. Hæc prima hujus canonis interpretatio codici nostro Bodleiano debetur; neque enim in ullo alio extat.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

In Can. LI.

Ὅτι ὁ δεῖ ἐν παροικοῦσι. Constantinus Harmenopulus hunc & sequentem canonem in unam epitomen his verbis contrahit, ὁ δεῖ μνείας μαρτύρων πλεῖν ἐν παροικοῦσι, εἰ μὴ σάββασι καὶ κυριακαῖς, ὅδε γάμους ἢ ἡμέρας, *Recordationes martyrum in quadragesimâ non sunt celebrandæ, nisi Sabbatis & diebus Dominicis; item nec nuptiæ vel natales.* Ubi ad vocem γάμους duplex notatur Scholium; primum quidem, Οἱ παπικοὶ γαμικὰς ἱερολογίας τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ ἐπιτελοῦσι ἱερεῖς, μετρίως μὲν οἱ ἐξ ἀφελείας, μυζίνως δὲ, οἱ ἐκ σκαιότροπίας καὶ κρύφα. τὸ μέντοι συνοικέσιον μένει ὡς ἱερολογίας ἀξιάμφιον, *Sacerdotes, qui nuptiales benedictiones in magnâ quadragesimâ peregerunt, puniuntur: mediocriter quidem, si ex simplicitate, gravius autem, si ex perversitate, & clanculùm. Matrimonium tamen consistit, veluti quod benedictionem acceperit*: Alterum autem, Περὶ τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων ἀποστόλων τῶν ῥητόρων τῶν χειτῶ, τῶν μεταμελοφόντων τῶν χειτῶ, καὶ τῶν καιμένων τῶν ἀπεργείας θεσπίζει, ἐξ ἀνάγκης ἐπαναμένειν τεσσαρακοντάτιν νηστείαν· εἰ δέ τις καὶ πλέον τῆς ἐπταὰ ἡμερῶν κατὰ τοὺς ἑορτοὺς τούτων, ἢ ἑκουσὶ, ἢ κληρικοῦ τυπικοῦ συναναγκάζοντος νηστεύσει, ὁ κατεπονήθησεται. *Ante festum Sanctorum Apostolorum, Natalis Christi, Transfigurationis Christi, & obdormitionis sanctissimæ Deiparæ, necessariò septem dierum jejunia præcedunt. Quod si quis etiam ultra dies illos septem in festis horum, vel sponte suâ, vel municipali statuto compulsus jejunet, non confundetur.* Harmenop. epit can. sect. 2. tit. 6.

Ὡς μηδὲ χωρεπισκόπους. Hæc Balsamonis verba usque ad θεσπίζει οἱ πατέρες in codice Amerbachiano desiderantur.

In Can. LVII.

Ἀλλὰ θεσμοθετεῖ. Decretum est hoc canone à Patribus Laodicenis, ne in vicis & regionibus Episcopus constituatur, sed θεσμοθέτης. Et hunc finè canonem diu observatum fuisse ex Concilio Chalcedonensi patet. Namque in libello contra Ibam oblato, Valentinus quidam Presbyter & θεσμοθέτης ab eo ordinatus dicitur, Βαλέντινόν τινα ἐπήγαγεν ἄνδρα, ὃν πάντες οἱ συσκαμπτοντες καθεδοῦσαν ἰσχύρως καὶ ἀκράφως μετχείαν καὶ ἀρσενοκοιτίαν, ἐχειροτόνησε πρεσβύτερον καὶ θεσμοθέτην. Concil. Chalced. Act. 10. pag. 284. ed. Col. 1618. Sic etiam in eodem Concilio Alexander quidam Presbyter & θεσμοθέτης vocatur, ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος καὶ θεσμοθέτης Ἀλέξανδρος. Ib. Act. 4. pag. 341. Joannes Episcopus Citri inter officia, quæ Presbyteris maximè congruunt, θεσμοθέτην etiam recenset. Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτερα ἐφεξῆς, ἅπερ μάλιστα τοῖς ἱερεῦσιν ἁρμόζουσι· ὁ δεῖ τὴν κατηχήσιν, ὁ ἐξαποστολέας, οἱ τίτλους ἔχοντες, ὁ ἄρχων τῆς φώτων, ὁ νομικοδότης, καὶ ὁ θεσμοθέτης. In Jur. Græc. Rom. l. 5. 321. Eadem ferè habentur & in catalogo officialium Ecclesiæ Constantinopolitanæ. Eruditi admodum viri non opinati sunt tantùm, sed disertè asseruerunt, hos eosdem fuisse, atque Chorepiscopos; quod satis mirari nequeo; nam ab iis perpetuò distinguuntur. Gennadius, τίνων τὰ πάντα, διοσκόρου, πύρρου τε ὅσπερ ὧν ἁλισκόμενον δεῖ πιστεῦσαι τινὶ ἐπισκοπεῖν, ἢ χωρεπισκοπεῖν, ἢ θεσμοθέτην, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον. Gennad. in Encycl. Justinianus, Θεσπίζομεν κατὰ τοὺς θείους διαίσεως κανόνας, μήτε ἐπίσκοπον μήτε χωρεπίσκοπον μήτε θεσμοθέτην, μήτε πρεσβύτερον, μήτε ἄλλον οἱασδήποτε ἀξίας κληρικὸν ἐπὶ δόσει χειροτονεῖσθαι. Hoc est, juxta veterem interpretem, *Præterea sancimus (quemadmodum & divinis canonibus definitum est) ne quis Episcopus, aut Chorepiscopus, aut visitator, aut circuitor, aut Presbyter, aut alius cujuscunque dignitatis Clericus, per largitionem ordinetur.* sect. 9. l. 42. c. de Episcopis & Clericis. Ubi primò observes θεσμοθέτην tam à Justiniano quàm Gennadio inter Chorepiscopum & Presbyterum collocari; & deinde à veteri interprete *visitatorem aut circuitatorem* latinè exponi. Sic etiam Dionysius Exiguus hoc loco vertit, primam canonis hujus partem ita interpretando, *Quòd non oportet in villulis aut in agris Episcopos constitui, sed visitatores.* Et Isidorus Mercator, *Non oportet in villis & vicis Episcopos ordinari, sed visitatores, id est, qui circumeant, constitui.* Quinetiam ex hoc ipso canone satis apertè constat θεσμοθέτας hîc commemoratos alios fuisse à Chorepiscopis. Primo enim hîc decernitur ut constituantur ἐπίσκοποι ἐν ταῖς χώραις, hoc est haud dubiè χωρεπίσκοποι, ut ab Episcopis urbium distincti. Hos & antea constitutos fuisse hîc ostenditur; ulteriùs enim decernitur Episcopos, qui antea constituti fuerant, τὰς ἤδη θεσμοθετοῦντας in villis nimirum aut regionibus, postea nihil agere ἀλλὰ γνώμης τῆς ἐπισκόπου τῆς ἐν τῇ πόλει. Ergo antehac ἐν χώραις etiam revera Episcopi constituti sunt. Sed in posterum eorum loco θεσμοθέται substituantur, cautum est; qui propterea apertissimè distinguuntur à Chorepiscopis illis sive Episcopis ἐν χώραις, qui antea constituti fuerant. Hi autem περιοδευταὶ Presbyteri erant, qui nulli certo loco addicti, Episcopi nomine rusticanas parœcias circumeuntes, eas visitabant; unde *circuitores*, & *visitatores* dicti sunt. De quibus Gregorius Magnus ait, *Visitatores Ecclesiarum, clerique eorum, qui cum ipsis per non suæ civitatis parochias fatigantur, aliquod laboris sui capiant, te disponente, subsidium.* Greg. l. 3. ep. 11. ad Maximian. ep. Syracus. Nomen autem sortiti videntur à medicis corpora curandi gratiâ circumcursantibus; de quibus Modestinus, *Grammatici, Sophistæ, Rhetores, Medici, qui περιοδευταὶ, id est, circulatores vocantur, quemadmodum à reliquis muneribus, ita & à tutelâ & à curâ requiem habent.* sect. 1. l. 6. ff. de excusationibus.

In Can. LIX.

Ὅτι ὁ δεῖ ἰδιωτικοὺς ψαλμούς. Balsamon & Zonaras hæc verba de nescio quibus Solomoni aliisque adscriptis Psalmis interpretantur; sed quandoquidem ἰδιωτικοὶ vocentur, Psalmi potiùs, à privatis personis, vel ipsius Concilii tempore vel antea compositi, intelligendi sunt. Primitivæ enim Ecclesiæ in more positum fuit, Psalmos quosdam & Hymnos in honorem Dei Christique componere: ut ex istis Eusebii verbis probè constat, ψαλμοὶ δ' ὅσοι καὶ ἀδελφῶν ἀπαρχῆς ὑπὸ πιστῶν γεγράπται τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τὸν Χειστὸν ὑμνοῦσι θεολογοῦντες, *Quot etiam Psalmi atque Cantica fratrum jam pridem à fidelibus conscripta, Christum Verbum Dei concelebrant, divinitatem ei tribuendo.* Euseb. Hist. Eccles. lib. 5. cap. 28. Hujusmodi Psalmus à Clemente Alexandrino compositus est, & inscriptus, Τοῦτος τοῦ σωτῆρος Χειστοῦ, τοῦ ἁγίου Κλήμεντος, extat autem ad calcem tertii ejus libri Pædagogi dicti. Et hujusmodi sanè Hymnos in publicis ipsorum conventibus à Christianis olim decantari solitos fuisse, Plinius secundus fidem facit, qui eos tradidit solitos esse *stato die ante lucem convenire, carmenque Christo quasi Deo dicere secum invicem.* Plin. lib. 10. ep. 97. Cùm progressu autem temporis hujusmodi Psalmi & Hymni ab hæreticis conficti, vel ab aliis depravati essent, visum est præsenti Synodo usum eorum ab Ecclesiâ arcere; nec permittere, ut quid præter canonicos sacræ Scripturæ libros, proximo canone recensitos, publicè in Ecclesiâ recitaretur. Verùm cùm Paulus Samosatenus Psalmos in honorem Christi conscriptos tanquam novellos sustulisset, hoc Synodus contra eum coacta ei vitio vertit, dicens, inter alia crimina ei objecta, ψαλμοὺς δὲ τοὺς μὲν εἰς ἑκάστην ἡμέραν Ἰησοῦ Χειστὸν πεποίηκε, ὡς δὴ νεωτέρου καὶ νεωτέρων ἀνδρῶν συγγράμματα. Euseb. Hist. Eccl. l. 7. c. 30. Nimirum iste eos sustulit, ut in Christi honorem scriptos. Hæc autem Synodus eos in Ecclesiâ legi prohibet, ne quid de Christi honore derogetur.

GUILIELMI

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

GUILIELMI BEVEREGII
ANNOTATIONES
IN CANONES CONCILII
SARDICENSIS.

Ἡ ἐν Σαρδικῇ σύνοδος. Sardica urbs Illyrici fuit, in Mysiæ superioris confinio, centum millia passuum plus minus à Philippopoli distâns. In hac olim celebri urbe præsens Concilium celebratum est; de quo acerrimè disputatum est, utrùm œcumenicum fuerit, an non. Et primò quidem, nemo inficias eat, quin ab Imperatoribus Constante & Constantio eâ mente convocatum fuerit, ut œcumenicum esset; ac propterea utriusque imperii, Occidentalis scilicet & Orientalis, Episcopi illuc accersiti sunt, Ruffino & Eusebio Coss. an. Dom. 347. Hoc enim Socrates disertè afferuit, dicens, Κηρύσσεται ἐν αὐτῇ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ὡς δὴ τῶν Σαρδικέων, πόλεως ἧς αὐτὴ Ἰλλυριῶν, γνώμῃ τῇ δυεῖν βασιλέων, τῷ μὲν διὰ γραμμάτων αἰτήσαντος, τῷ δὲ τὸν ἑαυτοῦ ἐπίμονον ἐνδείκνυσθαι ἐθελήσαντος· ἐνδείκνυτο δὲ ἦν ἀπὸ τῆς πολιτικῆς τῶν παρόντων δὴ δύο Αὐξεντίων, ὅπατος ἦν τότε Ῥωμαίων καὶ Εὐσεβίου, ὅτε ἡ ἐν Σαρδικῇ συνεκροτήθη σύνοδος. Socrat. Hist. Eccl. l. 2. c. 20. Verumenimverò etiamsi Episcopi ex utroque Imperio convocati fuerint, Concilium tamen ex Occidentalibus solis constitutum est. Cùm omnes enim Sardicam convenissent, Orientales negabant se ad consilium venturos, nisi Paulus & Athanasius ab Occidentalibus priùs ejicerentur: quod cùm hi respuissent, Orientales Philippopolim illicò se conferentes, ibi Concilium seorsim ab Occidentalibus habebant, καὶ γράμμασι ἐν τῇ Φιλίππου πόλει τὴν Θράκης, ἰδιάζειν πρὸς ἀλλήλους συνόδους. ut Socrates ibidem tradidit; necnon Sozomenus lib. 3. cap. 11. Ac proinde Sardicense illud œcumenicum nequaquam dici potest Concilium, quia ab Occidentalibus solis Episcopis habitum fuit: unde & *Occidentalium Concilium* ab antiquis Patribus sæpe audit; neque unquam à Græcis vel vetustioribus Patribus Oecumenicum vocatum est. Numerus Episcoporum, qui ex utroque imperio ad urbem, licet non ad Concilium, conveniebant, erat circiter centum septuaginta; ut Athanasius, cujus causâ indicta est Synodus, & qui ipse intererat, testatus est, dicens, Συνήχθημεν πλείους ἀπό τε τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως ἐν τῇ Σαρδῶν πόλει πλέον ἢ ἔλαττον ρο'. τῷ ἀριθμῷ ἐπίσκοποι. Athanas. ad Solitar. tom. 1. pag. 818. edit. Paris. Ubi etiam observatum velim, hìc dici tot convenisse ἐν τῇ πόλει, non εἰς τὴν σύνοδον. Socrates, fateor, & multi è recentioribus asseruerunt, ipsum etiam Athanasium dixisse trecentos plus minùs Episcopos in hac Synodo congregatos esse. Verùm Athanasius nusquam hoc dixit, sed tantum asseruit τριακ'. *trecentos quadraginta quatuor* Episcopos suæ ipsius restitutioni subscripsisse; ut ex ipsius verbis constat, in apologia secunda pag. 767. & 768. quorum etiam nonnulli ante, alii post Synodum subscripserunt. Verus itaque numerus omnium tam Occidentalium quàm Orientalium, qui Sardicam convenichant, Episcoporum, is erat, qui verbis ejus antè citatis asseritur nimirum 170. plus minùs. Cum autem omnes Orientales ab urbe secessissent, ad Synodum nunquam convenientes, ea vix à pluribus quàm 80. iisque omnibus Occidentalibus, Episcopis celebrata fuit.

Οἵπερ εἰσὶν ὧδε. Post hæc ultima præfationis in canones hujus Concilii verba in codice nostro Bodleiano hæc habentur, Εἰ βέλει μαθεῖν τὰ περὶ τῆς παύτης συνόδου, ἀνάγνωθι τὸν βίον τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ἐν ᾧ ἐρήσεις μὴ δὴ ἄλλων, ὅτι οἱ συναθροίσαντες αὐτὴν ἐπίσκοποι ἦσαν ἑκατὸν ἰσῶ πλείους ἢ τριακοσίους, τῶν ἰδίων δὲ ἐβδομήκοντα· εἰ δ' ἐβδομήκοντα γοῦν καὶ Ἀθανασίου φησαντος ἐ συνῆλθον τοῖς ἐξ ἑσπέρας, διὰ τὸ συνῆφθαι ἐκείνοις τὸν Ἀθανάσιον· ἀπελθόντες δ' ἐν Φιλιππουπόλει ἰδίαν συνόδου συνεκρότησαν, καὶ τὸ ὁμόφρον ἀπεκήρυξαν. οἱ δ' τριακόσιοι πάλιν σύνοδον συνεκρότησαν τὴν ἐν Φιλιππουπόλει καθῆλον. *Si quæ ad hanc Synodum spectant edíscere velis, vitam S. Athanasii legas, in quâ inter alia invenies, quòd qui conveniebant Episcopi erant Occidentales quidem plus minùs trecenti: ex Oriente autem septuaginta; septuaginta autem malè contra Athanasium affecti cum Occidentalibus non conveniebant, eo quòd Athanasius cum iis erat: Abeuntes autem Philippopoli propriam Synodum constituebant, & ὁμόφρονα abdicabant. Trecenti verò Synodum habentes, eos qui Philippopoli convéniebant, depositioni subjiciebant.* Hæc autem in nullo alio codice leguntur: Iis verò quæ à Balsamone & Zonara hìc scribuntur, non consentiunt; atque ideo à neutro scripta, sed è margine in textum traducta videntur.

In Can. IV.

Εἴ τις ἐπίσκοπος καθαιρεθῇ. In Codice Amerbachiano, inter hunc canonem & Zonaræ interpretationem, hoc habetur Scholium, Ἐκ τούτου τοῦ κανόνος τὸ Ῥωμαϊκὸν ἦρται εἰς ἀλαζονείαν, καὶ τύπον ὡς τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου πάλαι ἀσεβαλλόμενοι ὑπὸ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ἐάλωσαν κακοῦργοι οἱ τότε ὄντες Ῥωμαίων ἀρχιερέες, ὡς αὐτὸ δηλοῖ τὸ συνοδικὸν ἀρχεῖον τῆς ἐν Καρθαγένῃ. πάλιν ἐπὶ ἴσου αὐτοῖς ὁ κανὼν πλέον τι χαλίζεται τῷ ἄλλως κανόνι, κἂν ἀλόγως τοῦτο δοκῇ. ἐ γὰρ ἁπλῶς ποτὲ ὁ καθαιρεθεὶς φασὶν ἄδειαν ἔχειν ἔκκλητον δίδοναι τῇ Ῥώμῃ· ἵνα γὰρ ἐν ἄκροις πολεμῶσι τῆς οἰκουμενικῆς συνόδοις ἡ ἐν Σαρδικῇ, ἀλλὰ τὸ ὑπὸ τῷ χωνιαζόντων ἐπισκόπων, καὶ πάλιν τὸ ὑπὸ τῷ τῆς φύσεως ἐναντίας. ἵνα γὰρ μητροπολίτου συνέλθοντος, ἵνα ἐξάρχου ἢ πατριάρχου συμπαρουσίαν συμβουλεύωσιν· ὥστε ἵνα δὲ τις τούτων παρῇ, καὶ ὑπὸ τῷ χωνιαζόντων, ἢ ἐν τοῖς χωνιαζόντων ἡ τῶν ἐπισκόπων κατάκρισις συνῇ, ἀδίκως ὑπὸ τῆς Ῥώμης ἀναφελάφητος ἔσται, ὥστε τῷ ἀρχιερεῖ κανόνι ἀντιλαμβάνεσθαι· ἔτι γὰρ ἀρχαῖος ἔθος μένων τῷ ἐν τῇ δύσει ἐκπεφάνθαι· δίδει καὶ ὁ Ὅσιος, καὶ εἰ σωὶ ἄμφω ἐαθήμενοι τοὺς κανόνας ἐν τῷ μεταξὺ ἐκείνων ἦσαν. ἐν γὰρ τῇ ἀναπλῇ ἐδημοσίᾳ μέχρι τῶν σωθέντα τοιαῦτα κεφάλαια. *Ex hoc canone res Romana ad superbiam elata est; & hunc tanquam à Synodo Nicænâ constitutum olim proferentes malefici tunc temporis Romanorum præsides à Concilio Carthaginensi deprehensi sunt, quemadmodum ipsum Synodicum Synodi Carthaginensis præmium ostendit. Quinetiam nec hic amplius quid, quàm alii canones; isthic concedit, licet illi ita sine ratione opinentur. Neque enim absolutè usquam depositum licentiam habere dicit ad Episcopum Romanum appellandi; sic enim Sardicensis œcumenicis Synodis planè adversaretur; sed eum, qui à finitimis Episcopis, & rursus eum qui ab ipsius Provinciæ Episcopis depositus est. Neque enim metropolitæ conventum, neque Exarchi sive Patriarchæ præsentiam comprehendit, adeo ut si quis eorum ibi adsit, & nec à finitimis Episcopis, nec in viciniis condemnatio Episcopi constituatur, nulla à Romano retractatio erit: quemadmodum in proposito hoc canone traditur. Hic enim de iis solis, qui sunt in Occidente edicitur, quandoquidem Hosius & qui cum eo hos canones exponebant, ex istis partibus erant. In Oriente enim usque ad hunc diem talis consuetudo neutiquam obtinuit.* Hoc sanè dignissimum est quod observetur Scholium, quippe quo probatur nihil amplius à præsenti Synodo quàm ab aliis; ac proinde nec appellationes ad sedem Romanam hîc concedi; idque primò quoniam sic Sardicensis, Provincialis nimirum Synodus, ipsis œcumenicis adversaretur; & deinde hîc non permitti, ut quivis Episcopus, qui deponitur, ad Romanum appellet, sed tantum qui à finitimis Episcopis deponitur, nullâ mentione habitâ Metropolitani vel Patriarchæ; adeo ut si quis horum adsit, sine quibus nulla legitima fiat depositio, neque retractatio Romanæ Sedi indulgetur. Tertiò, quòd hæc Synodus ex Occidentalibus solis constabat Episcopis, ac proinde Orientales decretis ipsius constringi nequeunt. Et denique quòd hæc consuetudo,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

suetudo, ut ab Oriente scilicet ad Romam appellaretur, nunquam obtinuit; sed obtinuisset si hæc œcumenica fuisset Synodus, & appellationes ab omnibus locis ad Episcopum Romanum ab eâ indultæ fuissent. Et quidem hos canones Sardicenses nec ipsis Nicænis adversari, ipse etiam Hincmarus Rhemensis in epistolâ sub Caroli Calvi nomine ad Joannem VIII. Papam Romanum scriptâ testatus est, *Cujus sanctæ* (inquit) *Synodi Nicænæ constitutionem Sardicenses canones non convellunt, qui cum Pontificis Romani Vicario vel arbitrio causam Episcopi in Provinciali Synodo judicati, etiam Episcoporum judicio vel arbitrio, qui eum judicaverunt, cum Episcopis, qui in finitimâ & propinquâ Provinciâ sunt, præcipiunt terminari: quatenus sive in manendâ, sive in immutandâ sententiâ juxta canones Nicænos, commune sit placitum.* Car. Calv. epist. ad Joan. VIII. cap. 11. Nimirum Synodus Nicæna canone quinto decrevit, ut omnes Ecclesiasticæ causæ à Provinciæ Synodo determinentur, in quâ motæ sunt. Post istud itaque decretum, à generali Synodo constitutum, ridiculum fuisset Provincialem Synodum decernere, ut à Provinciæ Synodo ad Episcopum Romanum appelletur, illeque causam finiret. Neque hoc quidem præsenti Concilio Sardicæ habito in mentem unquam venit; nuspiam enim decrevit, ut ipse Episcopus Romanus causam aliquam in alienâ Provinciâ ortam determinaret; sed tantùm ut ipsi liceret decernere, ut causa aliqua retractetur in eâdem Provinciâ, ubi prius judicata est; ut ex tertio & quinto aliisque hujus Concilii canonibus patet. Et quod inprimis etiam observandum est, neque hoc, quicquid est privilegii, vel è scripturis, vel ex antiquâ traditione aut consuetudine à Patribus Sardicensibus Episcopo Romano afferitur & instituitur; sed tantùm in honorem S. Petri. Sic enim Hosius Episcopus Cordubensis, qui Concilio præerat canone tertio, εἰ δοκεῖ ὑμῖν τῷ ἁγίῳ Πέτρῳ τὴν ἀποστολικὴν τιμὴν συναυξῆσαι. Adeo ut nullum aliud tunc temporis iis præsto esset argumentum, quo hoc fundaretur, nisi ut memoria S. Petri, per hujusmodi privilegium Episcopo Romano indultum, honoraretur.

In Can. VI.

Ean συμβῇ ἐπαρχίᾳ. Harmenopulus sensum hujus canonis ad hunc modum contrahit, Εἰ *Νέου* ἐπαρχίᾳ ἑνὸς μόνου ὄντος ἐπισκόπου καταλειφθῇ, καλούντος αὐτὸν τοῦ μητροπολίτου κληθεὶς εἰς ὀφείλοντα χειροτονίαν μὴ ἀπαντήσῃ, μήτε μὴν ἀντιγράψῃ, τὸ ἐκεῖθεν ὁ μητροπολίτης ἐχέτω. μητροπολίτου δὲ χειροτονοῦντος, καὶ οἱ πλησιόχωροι τῆς ἐπαρχίας παρῆσαν. *Si alicui Provinciæ unus duntaxat Episcopus relictus fuerit, atque is à Metropolitano arcessitus ad Episcopi ordinationem non venerit, neque rescripserit; sufficientiam metropolitanus habeto. Quum autem metropolitanus ordinatur etiam finitimi Provinciæ adsint.* Ubi Scholiastes ad vocem ἐκεῖθεν dicit, τουτέστιν ἐκεῖνος ἔχει καὶ μόνος ὁ μητροπολίτης εἰς τὸ ψηφίσασθαι· ὁ γὰρ καὶ χειροτονήσει μεθ' ἑαυτοῦ αὐτὸς, εἰ μὴ κατὰ τὸν Ἀποστολικὸν κανόνα, *hoc est, etiam metropolitanus solus sufficiens & idoneus sit ad eligendum. Non enim ipse solus ordinabit, nisi secundum Apostolicum canonem.* Harmenop. epit. can. sect. 1. tit. 1.

In Can. IX.

Ean οἰκοδεσποτῶν. In codice Amerbachiano, inter hunc canonem & Zonaræ interpretationem, hoc habetur Scholium, Σκόπει ὡς οἱ κανόνες μικρῷ ἔμπαντες πάντας τῆς συνόδου, μειοῦσι καὶ ὁ καθολικὸς κανονίζει θεσμὸς, καὶ μόνας ἐκείνας αἱ τῇ ἕωσφίᾳ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἀνήκουσι θρόνῳ· ὥστε εἴ τις ἐθέλει σώζεσθαι καὶ πρωτεύειν τούτους, ἐκ ἂν αὐτοὺς εἰς καθολικὸν ἐκλάβοιτο σχῆμα. οὐδὲ γὰρ αὐτὰ τὰ ῥήματα ἐᾷ. ἀλλ' ἐξ ὧν ἀεὶ τῷ Ῥώμης ὅπως διοικίζει, δυνάμεις καὶ ἔκστασι τῶν λοιπῶν δ'. πατριαρχῶν ὑπὲρ τῆς εἰς τὸν ἴδιον τῆς πατριαρχείας ἐπορείαν πραττομένων χάριν αὐτοῖς. ὁ γὰρ ὑπὲρ τοῦ Ῥωμαϊκὸν θρόνον ἁπάσης ἀναφέρουσι τὰς διοικήσεις· τοῦτο γὰρ ἀδύνατον καὶ ξένον τῆς ἐκκλησίας· ἀλλ' ἐξ ὧν τὰ τῇ Ῥωμαϊκῇ ἐπαρχίᾳ διοικούμενα εἰς τὸν τῆς Ῥώμης πρόεδρον ἀναφέρουσι γνώμην, ἐν οἷς αὐτὸν ἔχειν ἐνταῦθα, ὅτι καὶ τὰς ἐν ἑκάστῃ τῶν ἄλλων πατριαρχῶν διοικήσεις εἰς τὸν τῆς οἰκείας πατριάρχου ἀνάγεσθαι διδάσκει κείσε. ὅπερ γὰρ καὶ ἡ ἐν Βενεθαλίᾳ σύνοδος ἡ κανόνα τῶνδε ἐθέσπισεν. *Observa ut omnes ferè canones hujus Synodi, particulares, & non generales decernunt sectiones, easque solas quæ ad sedis Romanæ territoria pertinent; adeo ut si quis eos servari velit atque honorari, ne ad formam generalem eos extorqueat, neque enim res ipsa hoc sinent, sed ex eo quòd hi canones de throno Romano constituant, unusquisque quatuor reliquorum Patriarcharum iis uti potest ad ea, quæ intra suos cujusque Patriarchatûs limites facienda sunt. Neque enim omnes diœceses throno Romano subjiciunt: Hoc enim impossibile est, & ab Ecclesiâ alienum. Sed ex eo quòd quæ in Romanâ regione administrantur, ad præsulis Romani sententiam referant, exinde intelligere licet, quòd administratione, in singulis aliis Patriarchalibus ad proprii Patriarchæ judicium referri statuant. Sic enim & Synodus in Venethaliâ habita hunc canonem intellexit.* Venethalia hic commemorata eadem videtur civitas, quam Gulielmus Tyrius Venethal vocat, & Episcopalem esse sedem sub Sergiopoli tradidit.

In Can. X.

Δεῖ μὴ πάντως ἀκριβείας. Præter Balsamonis & Zonaræ Scholia, aliud huic etiam canoni annectitur his verbis conceptum, Σημείωσαι ὅτι τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἀναλαμβάνει ὁ κανὼν ἕτῳ κωλύει· διὸ καὶ δῆλον ὅτι καθολικῶς μὲ προσιέσθαι τοῖς Ἀποστολικοῖς κανόσι, καὶ τοῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις, οὓς οὐ ἀπὸ λαϊκῶν, οἱ μὴ πρωτοφανῶς προσιόντων, ἀκώλυτός ἐστι προβολὴ πρεσβυτέρου καὶ διακόνου τιμιώτερον ἀλόγως ἅμα καὶ ἐναντίως τοῖς περὶ αὐτῶ κανόσιν εὑρήσει. νεόφυτῳ γὰρ καὶ τῷ θείῳ ἀποστόλῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἡμῶν πατράσι καὶ τοῖς κανόσιν, οὐχ ὁ νῦν εἰς χριστιανοὺς ἐξαίφνης, ἀλλ' ὁ τῶν χριστιανῶν ἤδη ὑποληφθεὶς ἄρτι, καὶ νοεῖται καὶ λέγεται· πολὺ συμπεπτώκασι, ὅτι ἕτῳ ὁ κανὼν οὐχὶ διάκονον μόνον μὴ χειροτονεῖσθαι ἀπὸ τῶν λαϊκῶν ἄνευ ὧν προδιδάξειεν εὐσεβεῖν, ἀλλ' ἐδὲ προεδρεύειν ἢ διακονεῖν, ὅπερ τοῖς ἀπαιτοῦσι ἐπισκόπου ἐπιτήδεια, ἀναγίνωσκον. πολὺ εἰ μήτε πάλιν δεῖ τῶν ἀπ' ἀγορᾶς πλουσίων μόνων μὴ χειρῶν καὶ κανόνα λαμβάνειν λέγω, βούλεσθαι τινα δόκησιν ἀπῇ. ἀλόγως γὰρ καὶ ἡ τοῦ χρόνου ἀναγκαία. διὰ γὰρ τὴν δοκιμασίαν τῶν τρόπων δεῖν φησι προσλαμβάνεσθαι τὸν χρόνον· ὥσπερ ἐκ ἐνὸς τοῖς λαϊκοῖς ὀξυπαζόμενον δοκιμὴν προσηκεῖν βίου. καὶ τοι εἰ μὴ δυνατὸν δοκιμασίαν βίου δοῦναι λαϊκὸν, ἵν' ἁπλῶς εἰς κλῆρον χρὴ προβάλλειν ἄλως τοιοῦτον. Ἀδύνατον γὰρ εἰς ἄνοια βάλετο δοκιμὴν βίου λαϊκοῦ λαμβάνειν, ἀδόκιμον δ' πῶς ἂν τις εἰς τάξιν ἄρτι κλητικὸν, ἢ τἀναντία ὧν ἐπαγγέλλεται κατασκάζει τὰς ἀνεξετάστους βίους ἀπὸ λαϊκῶν κλητικῶν ὑποβάλλειν τάξει ἀξιοῦν. εἰ μήτε ἀγνοεῖται δεῖν τὰς εἰς κλῆρον μέλλοντας εἰσίναι, κλητικὰς χρηματίζειν πρέπειν· εἰς τοῦτο γὰρ ἡ ἄνοια τελοῦσα. *Nota quòd divites atque ex foro Scholasticos hic canon prohibet; quare nec videtur catholicè cum Apostolicis canonibus pugnare, & cum Synodis Oecumenicis, quibus eos ex Laicis, qui non nuperrimè fidem amplexi sunt, ad Episcopalem provehi honorem non prohibetur. Vocem itaque neophytum absurde & contrariè canonibus ipsam præcedentibus intellexit. Neophytus enim, & divino Apostolo, & aliis nostris Patribus, & canonibus, non is qui modo in clerum cooptatur; sed qui Christianorum fidem modò amplexus est, & intelligitur & dicitur. Præterea observes etiam, quòd hic canon non tantùm Episcopum ex Laicis, (exceptis iis) non fieri præcipit, sed nec Presbyterum, nec Diaconum; quod à nulla prorsus Ecclesiâ admissum videtur: Præterquam si quis rursus canonem de solis ex foro divitibus & Scholasticis accipiendum dixerit, subsidium aliquod sibi exinde excogitans. Verumetiam causa observationis omnino absurda est. Ad morum enim probationem tempus assumendum esse dicit: ut non possibile sit Laicis exploratum vitæ documentum exhibere. At si non possibile sit Laicum vitæ experimentum dare, nec absolutè in Clerum talis omnino cooptari debet. Impossibile enim est, ut stulta ista opinio præ se fert, Laici vitam exploratam habere. Inexploratum autem quonam quis pacto ad ordinem promoveat Clericum: vel contraria iis, quæ pronunciat, probant Laicos ad Clericorum ordinem cooptari posse, etiamsi vitæ eorum inexploratæ sint; nisi forsitan intelligatur eos, qui ad Clerum suscipiendi sunt, Clericos priùs vocari: In hoc enim absurda ista opinio desinit.*

In Can. XIV.

Εἴ τις ἐπίσκοπος. Huic etiam canoni in codice Amerbachiano aliud σχόλιον annexum habetur sic se habens, ἕτῳ ἀ κανὼν ἐναντίους τοῖς πρὸ αὐτοῦ ὄζει καὶ συγχύσιον καὶ σκανδάλων αἴτιος· τὸ μὲν γὰρ καταδικασθέντα ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου κλητικὸν δεῖν ἢ κοινὸν ἐπιτρέχειν μητροπολίτῃ ἀκλάυτον καὶ κανονικόν· τὸ δ' ἂν μὴ παρῇ ἐκεῖνος, εἰς ὕστερον καταδίκην καὶ κύριον καὶ ὀξυτάσιν τινὸς τοῦ ἐπισκόπου αὐτὸν ἢ μηδέποτε ἐξικνάζοντα αὐτὸν, (ἢ γὰρ τῆς πρέξεως ὀξύτατος δικαιοῦν ἢ παρεκτὸς σωφρονίζειν καὶ ὑποδίκου τινεῖν) πῶς ἐ φιλόλογον, καὶ παρεκτὸν ὀρθοῦν καὶ παρῆς, καὶ τῆς ἐντάξίας λυμαντικόν. *Hic canon contrarius est iis, quæ ante ipsum sunt, & confusionum & scandalorum causa. Clericum enim ab Episcopo condemnatum*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

condemnatum ad communem confugere Metropolitanum consentaneum est & canonicum: si metropolitanus autem non præsto sit, ad alium confugere, eumque Dominum & examinatorem Episcopi sui constituere, qui nullam omnino in eum potestatem habet (nam actionem discutere idem est atque examinare & obnoxium facere) *quàm absurdum est, tumultum & seditionem movens, & bono ordini exitiosum.* Verùm hæc ipsa ferè verba ab Aristeno post citatum hunc canonem in Synodo Carthaginensi usurpantur. pag. 512.

In Can. XV.

Της ἐν Καρθαγένῃ νδ'. καὶ ζ'. Loco horum Balsamonis verborum in MS. Ætonienſi, hæc leguntur, ϛ' ἐν Ἀντιοχείᾳ κανόνα κϚ'. ϛ' ἐν Χαλκηδόνι κανόνα ιθ'. κγ'. καὶ κ'. ἑκατὸν δε κανόνα ἑνὸς, β'. ιϛ'. συνόδου Καρθαγένης νδ'. καὶ ζ'. συνόδου ϛ'. κανόνα ιζ'. καὶ κ'. *Synodi Antiochenæ canonem* 22. *Chalcedonenſis can.* 10. & 20. *Hujus Syn. can.* 1. 2. & 15. *Synodi Carthaginenſis* 54. & 90. & *ſextæ Synodi canonem* 17. & 20. Sed hæc Balsamoni non adscribenda sunt; neque in alio codice extant.

In Can. XIX.

Ἀπο σιωπτικοῦ μέρους γέγονεν. Post hæc ultima Balsamonis in hunc canonem verba, Codex Bodleianus necnon Amerbachianus addit, Καὶ τοῦτο μὲν ἐγχάρσιον χρεὼν ἦν βαπτισθέντων ὑπὸ αἱρετικῶν. τὸν δὲ μητροπολίτου Ἡρακλείας κυροῦ Μανουὴλ ἐρωτήσαντος καὶ σωσθῆναι εἰ χρὴ δεχθῆναι ὡς περὶ ὑπὸ ψευδιέρεως τινὸς πλανωμένου τὸ ἱερατεύειν καὶ τὸν ὑποῤῥᾶ οὐσίαν αὐτοῦ βαπτισθέντα, εἴδομεν καὶ ἡμεῖς εἰπεῖν τὸ δοκοῦν ἡμῖν. καὶ εἴπομεν τοῦτο. Οἱ θεοκήρυκες ἄγγελοι ἀπόστολοι δὶ ὁπωσδήποτε καὶ φωτοδυτήρων τὸ ἀπὸ τοῦ θείου βαπτίσματος ἁγιασμὸν δίδοσθαι τοῖς πιστοῖς διορίσαντο· φασὶ γὰρ ὁ τὸν μϚ'. καὶ μζ'. κανόνι τοῦτο φησὶν, ὀφείλοντα ὁ φωτοδύτην αἱρετικῶν δέχεσθαι βάπτισμα ἢ θυσίαν, καθαιρεῖσθαι προσέταξεν· ὥστε καὶ ὁ φωτοδύτης τὸ ἀληθινὸν ἔχοντα βάπτισμα, ἐὰν ἄνωθεν βαπτίσῃ, ἢ τὸ μεμολυσμένον ὕδωρ ἁγιάζῃ ἐὰν μὴ βαπτίσῃ, καθαιρεῖσθαι, ὡς γελῶν τὸ σωτῆρον καὶ τὸ τοῦ κυρίου δόγματος· δῆπεν καὶ ὁ φωτοδύτης τὸ καθ' ἀλήθειαν ἔχοντα βάπτισμα, ἐὰν ἄνωθεν βαπτίσῃ, ἢ τὸ μεμολυσμένον ὕδωρ ἁγιάζῃ ἐὰν μὴ βαπτίσῃ, καθαιρεῖσθαι, ὡς γελῶν τὸ σωτῆρον καὶ τὸ τοῦ κυρίου δόγματος· δίκαιον γὰρ ὥρισται τὸν τύπτον σκέλυψιν λαϊκῆ ψευδιερέως ὑπάρχειν βάπτισμα. ὅτι μόνοις ἐπισκόποις καὶ ἱερεῦσιν, ὁ τῷ ἁγίῳ βαπτίσματος ἐνεδύθη τελετὴ, καὶ δῆλον ἀπὸ τοῦ κϚ'. κανόνος τοῦ ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, λέγοντος, ὅτι οὐ δεῖ ἐξορκίζειν τοὺς μὴ φωτοδύτας ὑπὸ ἐπισκόπων, καὶ τοῦ μϚ'. κανόνος τοῦ αὐτῆς συνόδου, τοὺς φωτιζομένους τῷ πίστιν ἀπαγγέλλειν τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς φωτοδύταις διατρίβοντα, ἢ μᾶλλον τοῖς λαϊκοῖς· ὥσπερ πάντως τοὺς ἀμφισβητοῦντας εἰ ἁγιάζεσθαι βαπτίζειν, ὑποκρινάμενος ἀναγινώσκειν ὑπὸ τοῦ οβ'. κανόνος τοῦ ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, κἂν τῇ ἀληθείᾳ βάπτισμα τύχῃ· ὅτι καὶ τὸ βαπτίσμα τοῦ ἀνθρώπου μὴ δεῖν τοῦ ὕδατος βαπτίζειν, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀφίεναι ἁμαρτίας (ῥυπτικὸν γάρ φησιν ἁμαρτημάτων τὸ βάπτισμα·) ἀκινδύνως καὶ χωρὶς πρὸς προσόμματος βαπτίζειν ὀφείλομεν· μήποτε ὁσιοῦ καὶ δικαίως ὑποτιθῆσθαι τοῦτον τὸν ἐν τῷ ἁγίῳ βαπτίσματος κανόνισιν. Εἰ δέ τις λέγοι διὰ τοῦ ῥηθέντος ἀνάγνωσιν τοῦ ἁγίου εὐχῶν ὑπὸ τοῦ λαϊκοῦ, καὶ τοῦ τοῦ ἁγίου μύρου χρίσιν, ὀφείλειν ἀληθὲς βάπτισμα λογίζεσθαι, εἶτα πάντας καὶ τοὺς κληρωθέντας ὑπὸ ἐπισκόπου πλανοῦ καὶ μὴ τὴν ἀλήθειαν χειροτονηθέντας ὀφείλειν ἂν καὶ μὴ διάγνωσιν τοῦ κυροῦ κληρικοὺς, ὅπερ ἄτοπον καὶ ὑπεναντίον τῷ δ'. κανόνι τοῦ ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς β'. συνόδου, ὡς τοῦτο διατρεπόμενον ῥητῶς, ὑπὲρ Μαξίμου καὶ Κυνικοῦ, καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν ἀταξίας τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένης, ὥστε μήτε τὸν Μάξιμον δύνασθαι γενέσθαι ἢ εἶναι, μηδὲ τοὺς παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας ἐν οἱῳδήποτε βαθμῷ κλήρου, πάντων δεῖ ὑπὲρ αὐτῶν καὶ δεῖ παρ' αὐτοῦ γενομένων ἀκυρωθέντων· καὶ τοῦ ιδ'. κανόνι τοῦ ἐν Σαρδικῇ συνόδου, διορίζομένου τοὺς ὑπὸ Μυζαίου καὶ Εὐτυχιανοῦ κληρωθέντας ὡς λαϊκοὺς μόνον δέχεσθαι, ὡς κληρικοὺς δὲ αὐτοὺς μὴ χειροτονεῖν, διὰ τὸ τὸν Μυσαῖον καὶ τὸν Εὐτυχιανὸν ἀχειροτονήτους εἶναι. ὡς γοῦν οὐκ εἰσὶ κληρικοὶ οἱ ὑπὸ τοῦ ἀντίθεου Μαξίμου καὶ τοῦ Εὐτυχιανοῦ καὶ τοῦ Μυσαίου χειροτονηθέντες, ὅτινες οὐδὲ βεβαπτισμένους λογιζόμενοι ὑπὸ ἀντίθεου βαπτίζεσθαι λαμβάνομεν. διὰ καὶ τὸ ἀληθῶς βάπτισμα ἀποχρισμάτως βαπτιζόμενοι. εἰ γὰρ τοῦτο μὴ ἐποιοῦμεν, οὐ μόνον τοῖς ἱεροῖς καὶ θείοις κανόσι ἐναντιωσόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἀναγκασθησόμεθα λέγειν πρὸς διὰ τοῦ ἁγίου μύρου τιμιῶ, καὶ τοὺς ἀπὸ μακρᾶς συνηθείας βαπτιζομένους Ἀγαρηνοὺς, ἵνα μὰ ὄζωσιν, ὡσαύτως καὶ τοὺς ὑπὸ ἀντίθεων χριομένους τῷ ἁγίῳ μύρῳ, λογίζεσθαι δεῖ βαπτιζομένους κυρίως καὶ ἀληθῶς, καὶ διότι ἀγιασμὸν τοὺς μὴ λαβόντας ἐξουσίαν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος, ὅπερ ἐμοὶ τίσιν οὐκ ἔστιν ἀνεκτόν. εἰ δέ τις ἀνυποφόρως μοὶ τὸ δεῖ ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου γενομένου, γένηται γὰρ τοὺς παρ' αὐτοῦ ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ βαπτισθέντας ὑπὸ τῶν θαλασσίας ῥεύματος διχθῆναι ὡς βεβαπτισμένους, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πορφυρίου τελεσιουργηθὲν ὑπὸ σκηνικοῦ καὶ λόγον ποιησάμενον βαπτισθῆναι, κἀντεῦθεν μαρτυρικῷ στεφάνῳ ἀξιωθῆναι, ὡς ἴδοιεν τινικαῦτα θεῖοι ἄγγελοι μὲ λαμπάδων φωτοφορούμενοι αὐτὸ, καὶ τὸ, ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθησαν, βοῶντας, ἀνηθίου τούτῳ νομικὸν ἀνηλίγοντα, τὸ ὑπὸ γεγόναι ἐκ ἔλκυσε ὡς ὑπόλειγμα. Αν γοῦν ὁ βαπτίσας ἀνθρωπος θείας χάριτος ἠξιώθη, εἴας καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, καὶ ὁ ἅγιος Πορφύριος, δεξίμεθα καὶ ἡμεῖς τὸ ὑπὸ τούτου γεγονὸς βάπτισμα· εἰδ' ἐκ ἔστι τοῦτο, τοῖς θείοις καὶ ἱεροῖς κανόσι ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθήσομεν. *Et hæc quidem scripta sunt in gratiam eorum qui ab hæreticis baptizati sunt. Cùm autem Dominus Manuel metropolitanus Heracleensis Synodicè interrogaverat, an eum suscipi oporteat ut fidelem, qui à Laico, simulante se consecratum esse, in regione suâ baptizatus est, nos etiam rogavit exponere quid nobis visum est. Et hæc diximus. Divini præcones, sancti Apostoli sanctificationem à divino Baptismo per Episcopos & Presbyteros fidelibus impertiri statuerunt. Nam in 46. & 47. canone hæc verbatim dicunt, Episcopum aut Presbyterum hæreticorum baptismum aut sacrificium admittentes deponi jubemus; Item Episcopus vel Presbyter, si verè habentem baptisma denuò baptizaverit, deponatur; ut qui crucem & mortem Domini deridet, & Sacerdotes à falsis Sacerdotibus non discernit. Qui dicit itaque eum non baptizandum esse, qui à Laico falso Sacerdote baptizatus est, & non reverà sanctificatus, apertè, ut mihi quidem videtur, istis canonibus adversatur. Admittit enim fictum Laici falsi Sacerdotis baptismum. Quòd autem Episcopis solis & Sacerdotibus sancti baptismatis celebratio concedatur, manifestum etiam est ex 26. canone Synodi Laodicensis, dicente, quòd eos exorcisare non oportet, qui ab Episcopis non promoti sunt; atque etiam ex canone 46. ejusdem Synodi, illuminatos fidem Episcopo & Presbyteris recitare edicente, non quidem Laicis. Ut eos ergo, de quibus ambigitur, utrùm baptizati fuerint, sine præjudicio baptizemus, mandatum accepimus à canone 72. Synodi Carthaginensis, etiamsi baptismum reverà sortiti fuerint: sic etiam eum, qui baptizatus est ab homine, qui nullam baptizandi & peccata per baptismum remittendi potestatem accepit (nam baptisma, ut ait, vim à peccatis purgandi habet) sine periculo & offensione nullà baptizare debemus; ne istiusmodi dubitatio virum purgatione per sacrum baptismum privet. Si quis autem dixerit, illud, propter sacrarum precum lectionem à Laico, & sancti Chrismatis unctionem, verum baptisma existimandum esse, dicat etiam omnino eos, qui à falso Episcopo in clerum cooptati sunt & non verè ordinati, debere etiam post malum cognitum Clericos esse, quod absurdum est & contrarium quarto sancta & œcumenica secunde Synodi canoni, utpote hæc verbatim constituenti, de Maximo Cynico, & confusione ejus causâ Constantinopoli factâ, ut Maximus nec factus fuerit, nec sit Episcopus, neque isti, qui ab eo ordinati sunt, in ullo omnino Cleri gradu; omnibus, & quæ circa eum & ab eo facta sunt, infirmatis: atque etiam duodevicesimo Synodi Sardicensis canoni statuenti eos, qui à Musæo & Eutychiano in Clero constituti sunt, ut Laicos tantùm recipiendos esse, ut Clericos autem eos non communicare; quoniam Musæus & Eutychianus non ordinati erant. Ergo ut non sunt Clerici, qui à Maximo non consecrato & Eutychiano & Musæo ordinati sunt: sic nec ille baptizatus habebitur, qui baptizari dictus est ab eo, qui non est Sacerdos; ac proinde vero baptismate sine præjudicio baptizabitur. Si hoc enim non dixerimus, non modò sacris & divinis canonibus adversabimur; verumetiam cogemur dicere, fideles per sancti unguenti dignitatem, & Hagarenos à longâ consuetudine baptizatos, ne malè olerent, similiter & eos, qui sancto unguento ab iis, qui non sunt Sacerdotes inunguntur, existimandos esse proprie & verè baptizatos, atque eos sanctificationem dare, qui ejus dandæ potestatem à Spiritûs sancti gratiâ non acceperunt; quod ut mihi quidem videtur, neutiquam ferendum est. Si quis autem mihi objecerit, illud quod sancti Athanasii diebus factum est; scriptum enim est eos, qui ab illo in puerili ætate in maris arenâ, baptizati sunt, receptos fuisse ut baptizatos; & illud etiam, quod in sancto Porphyrio peractum est, laudi modò ab histrione baptizato, & exinde martyrii habito coronâ aëreâ, ut tunc videntes divinos Angelos cum lampadibus ante eum ambulantes, & illud, quotquot in Christum baptizati sunt, clamantes: huic legem opponam contradicentem, quod fit contra canones in exemplum non trahitur. Si is itaque, qui non consecratus baptizavit, divinam obtinuerit gratiam, qualem Magnus Athanasius & sanctus Porphyrius assecuti sunt; nos etiam baptismum ab iis celebratum admittemus: sin illud non sit, divinos sacrosque canones nobis necessariò sequendum est.*

Hæc quidem ab ipso Balsamone scripta fuisse totus eorum contextus evincit. Scripta autem ab eo fuerunt postquam commentaria sua in canones elaborâsset; quo factum est, ut in omnia exemplaria non translata fuerint. In nullo enim, quod scimus, præterquam Bodleiano & Amerbachiano habentur. Sed ab omnibus lectu dignissima sunt.

GUILIELMI BEVEREGII

ANNOTATIONES

IN CANONES CONCILII

CARTHAGINENSIS.

Ἡ ἐν Καρθαγένῃ συνοδος. Carthago olim totius Africæ caput fuit, ut testatur D. Augustinus Epist. 162. Hinc plurima ibidem habita fuerunt Concilia, ex omnibus Africæ Provinciis collecta. Aurelio præsertim Archiepiscopatum istam sedem tenente frequentes ibi celebrati sunt Episcoporum conventus; à quibus etiam ad stabiliendam Ecclesiasticam in Africâ disciplinam multi canones editi fuerunt. Tandem autem post consulatum Honorii XII. & Theodosii VIII. Augustorum, VIII. Kal. Junias, hoc est, anno Dom. 419. Maj. 25. aliud ibidem Concilium habebatur, in quo omnes antè constituti canones in medium prolati sunt, & magna eorum pars Synodali rursus autoritate confirmata. Canones igitur ab hoc Concilio confirmati, codex Canonum Ecclesiæ Africanæ, ab eo usque tempore dici meruerunt. Hi autem canones non Græcè, sed Latinè primo constituti & confirmati sunt. Hoc Dionysius Exiguus disertè testatus est in præfatione suâ ad codicem canonum Ecclesiasticorum, quibus hi etiam comprehenduntur, dicens, *Ne quid praterea notitiæ vestræ credar velle subtrahere, statuta quoque Sardicensis Concilii atque Africani, quæ Latinè sunt edita, suis à nobis numeris cernuntur esse distincta.* Quo tempore in Græcum sermonem conversi sunt hi Synodi istius Carthaginensis canones incertum est. Hoc tantum certum, quòd Græcè versi sunt ante Concilium Trullanum, à quo, canone secundo, in Græcum nomocanonem recepti, & istius etiam Synodi autoritate confirmati sunt: adeo ut ab eo demum tempore omnes hi canones in Ecclesia Orientali, pariter atque alii quivis, obtinuerint.

Τῶν συλλόντων αὐτούς. Post hæc verba in Codice Amerbachiano γάλιον additur, his verbis, Πίκανον πόλις Ἰταλίας, λέγεται ὃ καὶ Σηλυκῶς Πίκενος, ὡς Λείμενον καὶ Λείμενος, ὁ οἰκήτωρ Πικηνὸς καὶ Λειμενὸς, ὡς τὸ λίμενον, λίμενος. Πεκίνη πόλις Ἰταλίας, λέγεται ὃ καὶ Ποτεντὶς ὁ πολίτης Ποτεντῖνος· ὡς Πικεντία, Πικεντὸς, Πικεντῖνος. Ἰτέον ὅτι ἡ Λιβυκὴ μέρος εἰσὶν ὀκτώ. πρώτη μέν, ἣν ἡ Αλεξάνδρεια, καὶ ἡ Πεντάπολις Λιβύης, καὶ ἡ προσαναπληροῦσα ἔρημον Τριπολίτιν συμπληροῦσι· δευτέρα δὲ ἡ τῶν Βυζακίων· τρίτη δὲ ἡ ἡ Καρχηδόνος, ἡ καὶ Περικοσυλακία, ἥτις Λυδυπαπὸ καλεῖται· εἶτα Νουμιδίαι δύο πολαί τε καὶ νέαι· ἔπειτα Μαυριτανίαι τρεῖς, Καισαριωσία, ἡ καὶ Καισαρειανὴ καλουμένη ἀπὸ τῆς ἡ μητροπόλεως αὐτῆς τῆς Καισαρείας ὄνομα, Σιτιφενσία ἧς ἡ μητρόπολις Σιτῖφις, Τιγιανὴ ἡ μητρόπολιν ἔχουσα Τίγγιν. *Picenum urbs Italiæ; dicitur autem & genere fœminino, Picenus; quemadmodum Arimerum & Arimenus: incola Picenus & Arimenus, ut Æcanon, Æcanus. Picentus urbs Italiæ; dicitur verò & Potentus, civis Potentinus, velut Picentia, Picentus, Picentinus. Sciendum est, quòd octo sunt partes Africæ. Prima quidem est, quam Alexandria & Pentapolis Libyæ & desertum Tripolitanum dictum complent. Secunda est, Byzacena; Tertia Carthaginensis, quæ etiam Proconsularis dicitur. Deinde Numidiæ duæ, vetus & nova; Postea Mauritaniæ tres, Cæsarensia, quæ & Cæsariana dicitur à Metropoli ipsius nomine Cæsarea; Sitifinsia, cujus metropolis est Sitifensa; & Tingiana, quæ metropolim habet Tingin.* Verùm in D. Augustini explanatione Psal. 36. quinque tantùm partes sive Provinciæ toti Africæ diœcesi adscribuntur, *Sanctissimis fratribus atque collegis per universam Africam, hoc est, per Provinciam Proconsularem, Numidiam, Mauritaniam, Byzacenam, & Tripolim constitutis.* Aug. in Psal. 36. Totidem etiam recensentur can. 128. hujus Concilii. Aliàs Mauritania in duas partes divisa est; unde Rufus Festus sex ibi Provincias numerat, *Per omnem*, inquit, *Africam sex Provincia factæ, ipsa ubi Carthago est Proconsularis, Numidia, Byzacium, Tripolis, & duæ Mauritaniæ.* Ruf. Fest. in breviario. Sic etiam in notitiâ Imperii, ubi Mauritania in *Sitifensem*, & *Cæsaream* distribuitur, quemadmodum & in præfatione ad hos canones, quâ sex etiam numerantur. Sic etiam & Numidia postea in duas Provincias divisa est, πολαίαν καὶ νέαν, ut cum Scholiaste supra laudato Matthæus Blastares, Balsamon, Zonaras, aliique asserunt. Quinetiam Mauritaniam in tres Provincias postea divisam esse Cæsariensem, Sitifensem, & Tingitanam, Geographi testantur; ac propterea tota Africæ diœcesis octo constitisse partibus, sive Provinciis, Scholiastes non ineptè tradidit. Sed de antiquâ Africæ divisione mox plura dicemus.

Συναθροίσεως ἧς τῆς συνόδου. In Parisiensi Zonaræ editione post hæc verba, & ante Αὐρηλίου ἐπισκόπου ἔπη, Præfatio quædam ad canones habetur, his verbis, Μετὰ τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων Ονωρίου τὸ δωδέκατον καὶ Θεοδοσίου τὸ ὄγδοον, τῷ Λυκίσκου, τῷ καὶ ἀπὸ Καλλιεπίων Ἰουνίου, ἐν Καρχηδόνι εἰς τὸ σκρίπτον τῆς ἐκκλησίας Φαύστου συναθροισθέντων Αὐρηλίου τοῦ Πάπα, ἅμα Βαλεντίῳ τῆς ἀρχαίας καθέδρας τῆς Νουμιδικῆς χώρας, Φαυστίνῳ ἀπὸ Πικένου τῆς Ποτεντινῆς ἐκκλησίας τῆς Ἰταλῶν χώρας τοποτηρητῇ τῆς ἐκκλησίας Ρώμης· ἀλλὰ καὶ διαφόρων τοποτηρητῶν ἀπὸ Ἀφρικανῶν ἐπαρχιῶν, τότε ὄντι ἀπὸ δύο Νουμιδῶν, τῆς Βυζακηνῆς, Μαυριτανίας, Σιτιφένσης, καὶ Καισαριανῆς, καὶ Τεσπόλεως· καὶ Βικεντίῳ Κολλεσπάνῳ, Φορτουνατιάνῳ Νεαπολίτῃ, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις τῆς Ἀνθυπατικῆς χώρας διακόσοι δυσὶ καὶ ἑβδομήκοντα. ἃ μεθ' ἑαυτῶν καὶ Φιλίππῳ καὶ Ἀσέλλῳ τοῖς ἀρχιδιακόνοις τοποτηρηταῖς τῆς ἐκκλησίας Ρώμης· ταῦτα ἅπερ καὶ αὐτοῖς ἤρεσεν ἀρεσκόντων ὑμῶν διακόνων. *Post consulatum gloriosissimorum Imperatorum, Honorii XII. & Theodosii VIII. Augustorum.* VIII. *Kal. Junias, Carthagine in Secretario Basilicæ Fausti, convenientibus Aurelio Papa, unà cum Valentio primæ sedis Provinciæ Numidiæ, Faustino Ecclesiæ Potentinæ, Provinciæ Italiæ Piceni Legato Ecclesiæ Romanæ: sed & diversis Legatis Africanarum Provinciarum, id est, Numidiarum duarum, Byzacenæ, Mauritaniæ Sitifensis, & Cæsariana, atque Tripolitanæ: Item Vincentio Colusitano, Fortunatiano Neopolitano, & cæteris Episcopis Provinciæ Proconsularis numero* CCXVII. *necnon Philippo & Asello Presbyteris Legatis Ecclesiæ Romanæ. Hæc sunt quæ etiam illis placuerunt, astantibus Diaconis.* Et hæc quidem est ipsius Concilii præfatio ad sua acta & decreta; sed in nullis è Balsamonis codicibus, nec etiam in Amerbachiano Zonaræ codice habetur; at quæ in eâ leguntur Balsamon & Zonaras in communem utrique præfationem ad canones à se expositos inseruerunt; quæ ipsorum præfatio his verbis definens, συναθροίσεως ἧς τῆς συνόδου, non admittet alia inter ipsam & verba sequentia ab Aurelio prolata interponi.

Μετὰ τὴν ἐκδόσεων ἡμέραν. In Parisiensibus Balsamonis & Zonaræ editionibus, necnon in Codice Amerbachiano primus hujus Concilii canon ab his verbis incipit; sed codex canonum Ecclesiæ Africanæ à Justello editus, atque etiam ipsius Dionysii Exigui collectio in primo statuendo canone cum Bodleiano nostro MS. conveniunt; & rectè quidem. Nihil enim à Synodo decernitur, donec eo ventum est, ubi Κανὼν α'. *Primus canon* in hâc editione collocatur, quo primo decretum est, ut Nicæna statuta observentur.

Κομμονιτόριον. Ad hanc vocem in margine codicis Amerbachiani notatur, κομμονιτόριον λέγεται τὸ ὑπόμνημα, τὸ ἔγγραφον, ἢ ἡ ἐντολή. Sic etiam Suidas, κομμονιτόριον, ἐπιστολὴ φυλακτικὴ ἀποστελλομένη εἰς χώρας. Quæ eadem verba habentur & in veteribus glossis verborum juris: ubi etiam additur, Κομμονιτόριον ἐπιστολὴ ἀποστελλομένη μὴ φυλάξεως. Hoc sensu vox ista usurpatur à Justiniano, dicente, μηδὲ εἰ φυλακτικὸν, ἢ ἄλλον τύπον, ἢ θεῖον κομμονιτόριον λάβοι, ἐπιτρέπων αὐτῷ τι τοιοῦτον. Justin. Novell. 128. cap. 17. & ab Anastasio in Gregorio 2. *Rescriptis commonitoriis, nisi ad Catholicam converteretur fidem, etiam extorrem à Sacerdotali esse officio mandavit.* Et in codice Theodosiano, *Commonitoriis competentibus atque mandatis instructi.* l. 10. C. Th. de Curiosis. Sic passim usurpatur hoc vocabulum, pro literis sive Epistolis, quibus nuncius aliquis aut legatus descriptum habet, quicquid à se faciendum est.

Τὰ χαριτοδότητα ὑμῶν. Ante hæc verba in Codice Ætoniensi & Parisiensi Balsamonis editione præfigitur, Ζώμεν δίκαιον

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

σατ⊙ εἶπε. Sed vox εἶπε saltem superflua est. Nam quæ hìc dicuntur, Zosimi Papæ Romani commonitorium ad Legatos suos, Faustinum, Philippum & Asellum, in præsenti Synodo residentes, continent; ac proinde Ζώσιμ⊙ ἐπίσκοπ⊙ ad commonitorii istius inscriptionem pertinent, quæ plenè sic se habuit, ἀδελφῷ Φαυστίνῳ καὶ τοῖς τέκνοις Φιλίππῳ, καὶ Ἀσέλλῃ τοῖς ὁρισβυτέροις, Ζώσιμ⊙ ἐπίσκοπ⊙. Ipsum itaque commonitorium ab his verbis τὰ κατακεκριμένα ὑμῖν incipit. Verùm inter hæc verba, & Ζώσιμ⊙ ἐπίσκοπ⊙, alia interseruntur, in codice Amerbachiano, quæ hìc apponantur necesse est. Sunt autem quæ sequuntur, Καὶ ὁρίζεται ζώσιμα ἅπερ ὑπὸ καπηλίκων ὁπισκόπων ἐπὶ σωφρόνῃ τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, καὶ εἰσήγαγε κανόνα ὁ λέγοντα, ὅρισον ἵνα εἴπῃ ἐπίσκοπ⊙ κατηγορηθῇ, καὶ κρίνωσιν οἱ συνελθόντες ἐπίσκοποι τοὺς ἰδίας ἀπὸ ἐπαρχίας, καὶ ἐκ τοῦ βαθμοῦ ἀπὸ καθέλωσιν αὐτὸν, καὶ ὅσα ἐρίζῃς ὁ κανὼν διατάξεται περὶ ἐκκλήτων ἐν εἰσαγωγῇ τῆς ἐν Νικαίᾳ περὶ τῆς συνόδου ἔλεγε ἵνα), ἕτερος ἢ μὲν ἀρέσῃ τοῦτο ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων πατέρων εἶπε καλῶς, λέγοντες, ὃ γὰρ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἐστὶν ὁ κανὼν, ἀλλὰ τῆς ἐν Σαρδικῇ πέμπτ⊙. διὸ καὶ ἀμφιβολίας ἐμποδὼν ἐζήτησαν χαρίσασθαι τοῖς περὶ τὴν ἁγιωτάτην τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίαν, καὶ τῇ Ἀλεξανδρείας, καὶ τῇ Ἀντιοχείας, ἵνα τὰ ἴσα σῴζῃ ἐν τῇ συνόδῳ, τῇ ἐν Νικαίᾳ περιεχθέντων καὶ ὁρισθέντων, εἰλικρινῶς αὐτῆς, ἀναγραφῆς αὐτῇ βεβαιωθέντα. Εἶτα ἐκέλευσεν ἐζητῆσθαι ὑπὸ κληρικῶν, αἰτιωμένων καὶ ἀποφάσεως ἐπισκόπων αὐτῇ. καὶ εἶπεν ὁ ὅσιος ἐπίσκοπ⊙, τὸ ἔτι κινοῦσί με σιωπῶντα ἐκ ἐρεῖν· ἐάν τις τυχὸν ἐπίσκοπ⊙ ὀργίλος, ὅπερ ἐκ ἐρεῖλεν, παχὺς, ἢ τραχὺς κινηθεὶς καὶ ὁρισθυτέρου ἢ διακόνου ἰδίᾳ, ἀφεῖσθαι τοῦτο τῆς ἰδίας θελούσης ἐκκλησίας, καὶ τὰλοιπὰ τὸ κανόνος, ὃς παραφερομένης ἐν τῇ ἐν Σαρδικῇ συνόδου ἐξενήνεκται ἐκεῖ· ὅθεν πάντες ἀναγνωσθέντος τοῦ εἰρημένου κανόν⊙, Αὐγουστῖν⊙ ἐπίσκοπος εἶπε, καὶ τοῦτο φυλάξαι ὁμολογοῦμεν, συζουσῆς τῆς ἁγιωτάτης ζητήσεως τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου. καὶ ἃ εἰρήκασι συνόδῳ ἅπ, πάντα τὰ ἐν τῇ Νικαίων συνόδῳ διορισθέντα πᾶσιν ἡμῖν ἀρέσκουσιν. *Et proposuit quæstionem Episcopis, qui à Synodo Provinciæ suæ condemnantur, citavitque canonem dicentem, Placuit, ut si quis Episcopus accusatur, & Episcopi suæ ipsius Provinciæ convenientes eum judicaverint, & gradu suo eum deposuerint, & quæ deinceps canon iste de appellationibus constituit: quem qui citavit, primæ Nicænæ Synodi esse asserit; alii autem istum, inter canones à Patribus Nicæa congregatis non inveniri rectè asseverârunt, dicentes, hunc non esse canonem Synodi Nicænæ, sed quintum Synodi Sardicensis. Metâ itaque controversiâ postulârunt, ut ad Patriarchas Constantinopolitanum scilicet & Alexandrinum & Antiochenum scriberetur, ut eorum, quæ in Synodo Nicænâ acta & decreta sunt, exemplaria, illorum subscriptione confirmata, ad ipsos mitterent. Postea quæstio orta est de appellationibus à Clericis factis, qui à sententiâ suorum Episcoporum provocant. Et Osius Episcopus dixit, Quod me adhuc movet tacere non debeo. Si quis fortè Episcopus, ad iram cum sit propensus, quod esse non debet, citò aut vehementer contra Presbyterum suum aut Diaconum commotus, à suâ illum Ecclesiâ arcere voluerit, & quæ sequuntur in eo canone, qui, ut decimus quartus Synodi Sardicensis, ibi expositus est. Adhæc, cùm dictus canon lectus fuisset, Augustinus, Episcopus dixit, hoc etiam nos servaturos profitemur, salvâ diligentiori Synodi Nicænæ disquisitione. Et universa Synodus dixit, omnia quæ à Synodo Nicænâ decreta sunt nobis omnibus placent.* De his autem clarissimus vir, Joannes Rudolphus Westenius, qui ea ex MS. Amerbachiano descripsit, rectè observavit, quòd à posterioribus, sive iis quæ sequuntur, reipsâ non differunt; nisi quòd forte is, qui utrumque commentarium congessit, alterum Zonaræ hoc loco contractum dederit. Post hæc in eodem codice sequitur Scholium istud Zonaræ, quod incipit, Καὶ ὁ κανὼν εἰσηγεῖ⊙ pag. 514. quo finito repetitur Ζώσιμος ἐπίσκοπ⊙ ἔπε, τὰ κατακεκριμένα ὑμῖν.

Οἱ ὄντες τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἐν ἅπασι κεφαλαίοις. Ex hoc aliisque hujus Concilii locis luce meridianâ clarius videtur, viginti tantùm canones à Concilio Nicæno editos fuisse. Primò enim hæc Synodus Carthagine habita fuit, priusquam prima annorum centuria à Synodo Nicænâ elapsa esset; atque etiam Cæcilianus Episcopus Carthaginensis Aurelii, qui huic Concilio præfuit, prædecessor, Concilio etiam Nicæno interfuit; quod non solùm tota hæc Carthaginensis Synodus paulo antè hæc verba asseruit, sed & ipsa Acta Concilii Nicæni comprobant, utpote quibus *Cæcilianus Carthaginensis* ex Provinciâ Africæ solus subscripsit. Hìc autem exemplaria tam decretorum quàm fidei à Concilio Nicæno Carthaginem secum abduxit, uti tota hæc Synodus paulo antea affirmavit, dicens ad Aurelium, τὰ ἴσα τῆς πίστεως καὶ τοὺς ὅρους τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τοὺς πάλαι σοὶ ἡμῶν διὰ Καικιλιανοῦ τοῦ ἀρχιερέως τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης ἀρχιεπισκόπου. Quinetiam exemplaria ejusdem Nicænæ Synodi, quæ Atticus Constantinopolitanus & Cyrillus Alexandrinus ad præsentem Synodum miserunt, cum exemplaribus illis à Cæciliano allatis optimè convenerunt, ut ex capite & calce hujus Concilii constat. In omnibus autem tribus hisce exemplaribus viginti tantùm canones Synodo Nicænæ adscripti sunt. Adeo ut satis mirari nequeam, quâ demum fronte quispiam nostris hisce temporibus, hoc est, post tredecim à Concilio Nicæno secula, contra unanimem vetustissimorum istorum exemplarium consensum, aliter vel asserere vel opinari ausus fuerit. De hâc autem re alibi fusiùs disseruimus.

In Can. IV.

Ἀρέσκει ἵνα ἐπίσκοπ⊙. In Balsamonis & Zonaræ commentariis antehac impressis, necnon in codice Canonum Ecclesiæ Africanæ, præsens hic canon hoc modo legitur, Περὶ διαφόρων τάξεων ὀφειλουσῶν ἀπέχεσθαι γυναικῶν. Φαυστῖν⊙ ἐπίσκοπ⊙ Πικήνου τῆς Ποτεντινῶν χώρας, τοποτηρητὴς τῆς ἁγιωτάτης Ῥώμης, εἶπεν, Ἀρέσκει, ἵνα ἐπίσκοπ⊙ καὶ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, καὶ πάντες οἱ τὰ ἱερὰ φυλαττόντες, τῆς σωφροσύνης φύλακες γυναικῶν ἀπέχωνται. ἀπὸ πάντων ὅλ⊙ ἐπισκόπων εἴρηται ἀρέσκει, δεῖ πάντας σωφροσύνῃ τηρεῖν τὸν ἐν τῷ ὑπηρεσίῳ πεπιστευμένους, ἵνα ἀνεπιλήπτως ποιῶσι. *De diversis ordinibus ab uxoribus abstinendis. Faustinus Episcopus Ecclesiæ Potentinæ, Provinciæ Piceni, Legatus Romanæ Ecclesiæ, dixit, Placet ut Episcopus, Presbyter, & Diaconus, & omnes qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ custodes ab uxoribus se abstineant. Ab universis Episcopis dictum est, Placet, ut omnes pudicitiam custodiant, qui ad altare accedunt, vel illi inserviunt.* Sed tam ista, quæ canoni, ut ex MS. Bodleiano à nobis edito, præmittuntur, quam hæc, quæ postponuntur, etiam in Codice Amerbachiano desiderantur; in quo præterea hoc glossæ huic canoni annectitur, Ἐντεῦθεν φησὶ Ῥωμαίους ἐκφέρεσθαι, τὸ μηδὲ πρεσβύτερον μηδὲ διάκονον γαμικοῖς χρῆσθαι ὁμιλίαις· ἐκκλίνειν δὲ καὶ διὰ τῆς ἐξῆς γίνεται κανόνος. Ἡ δὲ συνέδρος αὕτη ἡ ἔνδεκα γάμων ἅπαξ πρεσβυτέρου καὶ διακόνου ἐκλύουσι, ἀντιβαίνουσι τοῖς εὐχρηστοῦσι τὰς ἱερωμένας, ἅπαξ ἢδη συνάπτων γάμων νομίμων. δεῖ δ' εἰπεῖν, ὅτι οὐχ ἁπλῶς τοῦτο φασὶν, ἀλλὰ ἐπὶ μόνον τοῖς ἱερουργίας καὶ τῆς ἄλλης ἱερᾶς διακονίας ἀπέχεσθαι ἅπαξ γαμετῶν αὐτῆς βέλτιον τοῦτο, ὅπερ ἔστι, καὶ τῷ θείῳ Παύλῳ καθόλου προσῆκον πράττειν. *Hinc apud Romanos obtinuit, ut neque Presbyter neque Diaconus in legitimis nuptiis versentur. Hoc autem & è sequentibus canonibus manifestius evadit. Hæc enim Synodus legitimum Presbyterorum & Diaconorum conjugium prohibet, contradicens iis, qui indulgent sacratis, legitimo adhuc consistente matrimonio. Sed dicere licet, quòd [Patres] non absolutè hoc dicunt; sed quòd eos solo sacræ celebrationis & aliorum sacrorum ministeriorum tempore ab uxoribus suis abstinere volunt; quod justum est, & à divino Paulo generatim ante constitutum.*

Ἑτέρα ἑρμηνεία. Hæc altera hujus canonis interpretatio nunc primùm ex codice Bodleiano Græcè editur. In Amerbachiano desideratur; sed in Supplemento ad Parisiensem Balsamonis editionem Latina illius versio habetur.

In Can. VI.

Ὥστε χρῖσμα ἢ καπηλεῖον. Scholium in codice Amerbachiano, τοῦτο τῆς Ῥωμαϊκῆς ἴσως ἐστὶν αἰτία φυλακῆς· κρατεῖται γὰρ παρ' αὐτοῖς. Ἀλλ' ἢ κορῶν καθάρσεως καὶ παρεφθαρμένων, εἰ καὶ μὴ ὅλ⊙ πάντων. μήποτε δὲ χρῖσμα⊙ πίνων ὁ τὸ χρῖον φασὶ τοὺς ἄρτι φωτιζομένους, ἀλλὰ τὸ ἱερουργῶν αὐτὸ τὸ ἅγιον μύρον. τοῦτο παντοίᾳ κεκράτηκε, ὥστ' ἀδύνατα ἀποσυτέρου τελεσιουργηθέντα δωρεῖσθαι καὶ πωλεῖσθαι. σκέπτει δὲ, ὅτι οὐκ ὀξὺν ἀποσυτέρῳ μεταγοῦσι συγχωρεῖν, ὡδὶ ἁπλοῦν ὁ νῦν ἐπιτίμιον ὄντα, ἀνὰ γνώμης τῶν χῦ ὁ τόπον διατελοῦσιν. *Hæc fortè Romanæ causa est observationis: apud eos enim obtinet. Sed & puellarum consecratio neglectui habetur, etiamsi non ab omnibus. Chrismatis autem confectionem non vocat inunctionem modò illuminatorum; sed mysticam ipsam sancti unguenti peractionem. Hoc ubique obtinuit, nullo Presbytero mysticè illud peragere valente & auso. Observes autem, quòd Presbytero non licet veniam pœnitenti dare, neque pœna subjectum solvere, citra loci Episcopi sententiam.* Quæ ultima Scholii verba non modò à præsenti canone, verùm etiam à Leone I. Papa Rom. confirmantur, dicente, *Mediator Dei & hominum, homo Jesus Christus, hanc præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem pœnitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent.* Leo. 1. ep. 91. De hac re Marcus Alexandrinus ad Theodorum Balsamonem hanc quæstionem proposuit, Λαϊκὸς ἱερεὺς ἢ ἐπιτροπὴς ὁπωσοῦν καθ' ὁξαγρείας ἀνθρώπων τινῶν ἀκούσῃ, ἢ ὄ; *Sacerdos secularis rectène confessiones aliquorum hominum cum permissu Episcopi suscipiet, an non?* Respondit Balsamon,

samon, οἱ θεῖοι κανόνες τὴν ἐξαγορείαν τῆς κατηλλαγῆς τοῖς ἱερεῦσι μὲν ἐπιτροπῇ ἐπισκοπικῇ ἀναθέμενοι, καὶ πολὺ πρεσβύτεροι τῷ ἀγίῳ Παχωμίῳ εἰσὶν, ἀξιωθέντος ἐκείνου δι' ὀπτασίας ἀγγελικῆς τὸ σχῆμα τῶν μοναχῶν. διὰ τοῦτο οὐδὲ μέμνηταί που μοναχῶν, ἀλλὰ πρεσβυτέρων ἁπανταχοῦ· καὶ κρίσιν γοῦν ἐπισκοπικὴν τοῖς λαϊκοῖς ἱερεῦσιν ἐνδυναμοῦσα ἐπιτραπῆναι τὴν ἐξαγορείας τὸ δίκαιον, καὶ διὰ ταύτης ἡ τῆς μετανοούντων κατηλλαγή. *Divini Canones, qui confessionem reconciliationis Sacerdotibus cum Episcopali permissione committunt, multo antiquiores sunt sancto Pachomio, qui dignus habitus est, ut per visionem Angelicam monachorum habitum videret: quamobrem monachorum nusquam meminerunt, sed Presbyterorum absolutè. Episcopali ergo judicio Laicis Sacerdotibus jus confessionis efficaciter concedetur, & per eam reconciliatio pœnitentium.* Balf. resp. ad Marc. Alex. interrog. 19.

Σημεῖωμα γέγονε σωτικὸν ἐν συνοδείᾳ. Omnes codices, tam manuscripti quam impressi, præter Bodleianum, legunt, σημεῖωμα γέγονε σωτικὸν τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ κυρῷ Θεοδοσίῳ ἐν συνοδείᾳ &c. *Synodalis declaratio facta est sub sanctissimo Patriarchâ Domino Theodosio, ex supplicatione* &c.

In Can. VIII.

Τοὺς πρώτους καὶ ὁμοίους. Græcus horum canonum interpres, *majores natu*, interpretatur πρώτους. In Latinâ enim editione, è quâ hæc versio Græca hausta est, locus his sic legitur, *Præterea sunt quamplurimi non bonæ conversationis, qui existimant majores natu vel Episcopos passim vagèque in accusationem pulsandos*; quemadmodum Dionysius Exiguus in suâ horum canonum collectione legit. Ubi Episcopi disertè vocantur *Majores natu*; quo etiam nomine appellantur à Julio, Papâ Romano, in rescripto ad Orientales pro Athanasio & aliis, dicente, *Criminationes majorum natu per alios ne fiant, nisi per ipsos qui crimina intendunt, si tamen ipsi digni & irreprehensibiles apparuerint, & Allis publicis docuerint omni se carere suspicione atque inimicitiâ, & irreprehensibilem fidem atque conversationem ducere.* Jul. rescript. cap. 20. necnon à Concilio Carthaginensi 1. sub Grato habito, an. D. 348. ubi dicitur, *Gratus Episcopus dixit, manifestum est illum non esse Dei, qui humilitatem contemsit, sed diaboli, qui superbiæ inventor & princeps est. Unde si quis tumidus, vel contumeliosus extiterit in majorem natu, vel aliquam causam habuerit, à tribus vicinis Episcopis si Diaconus est, arguatur; Presbyter à sex; si Episcopus à duodecim Consacerdotibus audiatur.* Concil. Carthag. 1. can. XI.

In Can. XI.

Ἐὰν τε φιλόπτωχος. Præter Balsamonis & Zonaræ interpretationes in codice Amerbachiano hoc etiam φίλιον in præsentem canonem habetur, Περὶ ἀναψηλαφήτως ψήφων ἐπισκόπων ζήτει τὸ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανόνα ς'. τὸ ἐν Σαρδικῇ κανόνα γ'. δ'. ιδ'. καὶ ἐνταῦθα τὸ παρόντα ια'. κανόνα, *De sententiarum Episcoporum retractatione quære Synodi Antiochenæ canonem* VI. *& Sardicensis canonem* III. IV. & XIV. *& ibi præsentem* XI. *canonem.*

In Can. XII.

Ὑπὸ δώδεκα ἐπισκόπων ἀκουέσθω. Constantinus Harmenopulus præsentem canonem his verbis contractum dedit. Ἐπισκόπου κατηγορουμένου, εἰ δυσχερὲς εἴη τῇ πάσῃ συνόδῳ συνελθεῖν, δώδεκα γοῦν τῶν ἑπτὰ ἐπαρχιῶν ἐξεταζόντων ἐπίσκοποι· πρεσβύτερος ἓξ· διάκονοι τρεῖς. *Cùm Episcopus accusatur, si difficile sit universam convenire Synodum, duodecim saltem Episcopi causam examinent; si Presbyter, sex; si Diaconus tres.* Ubi Scholiastes hæc observat, Ἐντεῦθεν ὁ πατριάρχης Λουκᾶς ἀκυρον ἠγήσατο τὸν τοῦ ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος Ἰωάννου καθαίρεσιν, ἣν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐποιήσατο Κύπρου ὢν τα'. μόνοις συνὼν ἐπισκόποις, μὴ ἐπιχωρούντων ἦν αὐτὸς ἐφ' ἑξήκοντα διελεῖν. *Hinc Lucas Patriarcha motus, irritam censuit Amathuntis Episcopi Joannis depositionem ab Archiepiscopo Cypri factam; quòd cum ei duntaxat* XI. *Episcopi adessent, duodenarium ipse numerum non superaret.* Harmenop. sect. 1. tit. 5.

Ὁ φιλόπτωχος ὑπὸ ἓξ. Quòd hîc constituitur, ut causa scilicet Episcopi à duodecim, Presbyteri à sex, & Diaconi à tribus Episcopis audiatur, à Concilio Carthaginensi, sub Grato an. D. 348. habito, priùs constitutum fuit: cujus verba superiùs, in annotationibus ad octavum hujus Concilii canonem recitavimus.

In Can. XV.

Τῆς ἐκκλησίας δουλόντων. In MSS. Amerbachiano & Ætonensi rectiùs legitur, τῇ ἐκκλησίᾳ δουλόντων.

Μὴ ἐξεῖναι ἐκκλῆσαι. Ne ab electorum judicum sententiâ provocetur, cautum est etiam can. 99. & 123. hujus Concilii. Jus etiam civile ab arbitri sententiâ appellare non permittit. Ulpianus, *Stari autem debet sententiæ arbitri, quam de re dixerit, sive æqua, sive iniqua sit: & sibi imputet, qui compromisit. Nam & Divi Pii rescripto adjicitur, vel minus probabilem sententiam æquo animo ferre debet.* sect. 2. l. 27. ff. de receptis qui arbitrium. Antoninus Imperator, *Ex sententiâ Arbitri ex compromisso, jure perfecto aditi, appellari non posse sæpe rescriptum est: quia nec judicati actio inde præstari potest, & ob hoc invicem pœnâ promittitur, ut metu ejus à placitis non recedatur.* l. 1. c. de receptis Arbitris. Proculus autem duo arbitrorum genera esse observat, *unum ejusmodi, ut sive æquum sit, sive iniquum, parere debeamus; quod observatur, cùm ex compromisso ad arbitrum itum est; alterum ejusmodi, ut ad boni viri arbitrium redigi debeat; etsi nominatim persona sit comprehensa, cujus arbitratu fiat.* l. 76. ff. pro Socio. Exemplum posterioris arbitrium generis Celsus his verbis tradidit, *Si libertus ita juraverit, dare se quot operas patronus arbitratus sit, non aliter ratum fore arbitrium patroni, quàm si æquum arbitratus sit. Et ferè ea mens est personam arbitrio substituentium, ut, quia sperent eum recte arbitraturum, id faciant: non quia vel immodicè obligari velint.* l. 30. ff. de operis libert. Nimirum hæc est differentia inter Judicem & Arbitrum, quòd ille ipsam legem, hic æquitatem & humanitatem respiciat. Aristoteles, ὅ τε γὰρ διαιτητὴς τὸ ἐπιεικὲς ὁρᾷ· ὁ δὲ δικαστὴς τὸν νόμον. καὶ τούτου εὕρηται, διαιτητὴς δ' ἐφίεται ὅπως τὸ ἐπιεικὲς ἰσχύῃ. *Nam arbiter id quod æquum est respicit; judex ipsam legem: & arbiter ejus rei causâ inventus est, ut quod æquum est valeret.* Arist. Rhet. lib. 1. c. 19. M. T. Cicero, *Judicium est pecuniæ certæ; Arbitrium incertæ. Ad judicium hoc modo venimus, ut totam litem aut obtineamus aut amittamus: ad Arbitrium hoc animo adimus, ut neque nihil, neque tantum, quantum postulavimus, consequamur. Ejus rei ipsa verba formulæ testimonio sunt. Quid est in judicio? directum, asperum, simplex. Si paret* H-S. ɔɔɔɔ *dari oportere. Hic, nisi planum facit* H-S. ɔɔɔɔ *ad libellam sibi deberi, causam perdit. Quid est in Arbitrio? mite, moderatum, quantum æquius, & melius, id dari.* Cic. orat. pro Q. Roscio Comœdo. n. 4. Hinc illud Senecæ, *Ideo melior videtur conditio causæ bonæ, si ad judicem, quàm si ad arbitrium mittitur: quia illum formula includit, & certos, quos non excedat, terminos ponit; hujus libera, & nullis astricta vinculis religio, & detrahere aliquid potest, & adjicere, & sententiam suam, non prout lex aut justitia suadet, sed prout humanitas aut misericordia impulit, regere.* Senec. de benefic. lib. 3. cap. 37. Sed quandoquidem Arbiter etiam eo nomine eligitur, ut causam judicet; is etiam latiori sensu judex sæpe appellatur. Sic hoc loco Arbitri vocantur ἐπιλεγόντες δικασταί· à quibus idcirco appellari non permittitur, quia qui eos eligunt, judices in causâ suâ constituunt. Plinius, *Adeo summum quisque causæ suæ judicem facit, quemcunque elegit, unde provocatio appellatur.* Plin. præfat. ad Vespasianum.

In Can. XVII.

Ἵνα ἡ Μαυριτανία Σιτιφένσις. Hic canon ut rectè intelligatur, primo tenendum est, Africam propriè sic dictam, sive tractum istum à freto Gaditano ad Cyrenaïcam regionem porrectum, in tres olim Provincias distributum fuisse, in Numidiam, Mauritaniam, & Africam specialiter sic dictam, ubi Carthago sita est; quæ etiam Proconsularis idcirco dicta est, quia ipsa Proconsuli subjecta fuerit, cùm reliquæ duæ Præfecto Prætorio, vel Vicario ejus, suberant. Hæ tres partes ab ipso Constantino M. in Epistolâ ad Cæcilianum Episcopum Carthaginensem indigitantur, dicente, Ἐπειδὴ περ ὅρους χρὴ πάσας ἐπαρχίας, τήν τε Ἀφρικὴν, καὶ τὴν Νουμιδίαν, καὶ τὴν Μαυριτανίαν. Euseb. Hist. Eccles. l. 10. c. 6. Hanc etiam divisionem D. Cypriani diebus obtinuisse ex Actis Concilii sub eo habiti de hæreticis baptizandis discimus, quippe quæ sic incipiunt, *Cùm in unum Carthagini convenissent Kalend. Septembris Episcopi plurimi ex Provinciâ Africâ, Numidiâ, Mauritaniâ, cum Presbyteris,*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Presbyteris, & Diaconibus, præsente etiam plebis maximâ parte. &c. Ex Africâ illâ proconsulari duæ postea Provinciæ divulsæ sunt, Byzacena, & Tripolitana; quarum illa Byzacium, hæc Tripolim metropolim habuit. Unde quinarius Africanarum Provinciarum numerus emersit, à Divo Augustino memoratus, *Sanctissimis fratribus atque collegis per universam Africam, hoc est, per Provinciam proconsularem, Numidiam, Mauritaniam, Byzacenam, & Tripolim constitutis.* Aug. in Psal. 36. Mauritania etiam in duas partes divisa est, ut ex D. Cypriano colligimus, dicente, *sed quoniam latiùs fusa est nostra Provincia,* (proconsularis) *habet etiam Numidiam & Mauritanias duas sibi cohærentes.* Cyprian. ep. 45. ad Cornelium. Hæ duæ Mauritaniæ dictæ sunt; illa quidem Tingitana, hæc Cæsariensis: quæ divisio à Claudio facta est, ut Dio his verbis testatur, *Claudius Mauros divisit in eos qui ad Tingin, & qui ad Cæsaream; unde & nomina habent, & duobus equitibus præpositis eos permisit.* Dio. l. 60. Verùm Mauritania illa Tingitana quinque aliis Hispaniarum Provinciis annexa est, ut observavit Rufus; quo factum est, ut illa in civilibus æque ac Ecclesiasticis Africæ specialiter sic dictæ descriptionibus omittatur; & Mauritania Sitifensis ejus loco substituta sit. Unde per omnem Africam idem Rufus sex factas esse Provincias annotavit, quæ etiam ab eo sic recensentur, ipsa, ubi Carthago est, Proconsularis, Numidia, Byzacium, Tripolis, & duæ Mauritaniæ, hoc est, Sitifensis & Cæsariensis: cui etiam suffragatur inscriptio posita L. Aredio Valerio Proculo, sic se habens, *Proconsuli Provinciæ Africæ vice sacrâ judicanti, eidemque judicio sacro per Provincias proconsularem & Numidiam, Byzacium ac Tripolim, itemque Mauritaniam Sitifensem & Cæsariensem perfuncto officio prafecturæ prætorio.* Sic etiam canone 128. præsentis Concilii, ubi omnes Provinciæ recensentur, Mauritaniæ Sitifensis solius & Cæsariensis factâ est mentio. Sitifensis autem Mauritania è Numidia distracta est; cujus rei rationem è Procopio colligere est, dicente, *Mauruſii, postquam è Numidiâ superati, refugientes Zeben regionem petierunt, quæ supra montem Auraſium est, ad Mauritaniam pertinens, Sitiphim metropolim habens, Romanorum imperio tributariam: Mauritania verò alterius Cæsarea caput est.* Procop. de Bell. Vandal. lib. 2. Hinc in præsenti canone conceptis verbis asseritur, Mauritaniam Sitifensem è primatis Numidiæ Provinciæ cœtu, id est, Synodo sub eo habitâ, separatam fuisse. Quando sanè ista separatio primò facta est, nondum constat; sed quandocunque ea fuerit, hoc canone à Synodo aliquâ anteriori priùs constituta videtur, & à præsenti demum confirmata est. Canon autem in Latinâ Dionysii Exigui collectione his verbis concipitur, *Placuit, ut Mauritania Sitifensis, ut postulavit, Primatem Provinciæ Numidiæ, ex cujus cœtu separatur, ut suum habeat primatem; quem, consentientibus omnibus Primatibus Provinciarum Africanarum, vel omnibus Episcopis, propter longinquitatem habere permissa est.* Prima pars canonis Græcè sic vertitur, Ηρεσεν, ἵνα Μαυρετανία Σιτηφίνσις, ὡς ἤτησε, ἔχῃ πρωτόθρονα τῆς Νουμιδικῆς χώρας, ἧς ποτε ἦν ἡ σιτιφέων κεχώρισται, ἴδιον ἔχῃ πρωτόθρονα. Et quidem in omnibus Latinis codicibus post *postulavit*, in Græcis post ἤτησε, comma sic interseritur, quod mallem expungi. Nam *Primatem Provinciæ Numidiæ* ad alium nullum referri potest verbum præter *postulavit*; ut sensus canonis sit, Provinciam Mauritaniam Sitifensem Numidiæ Primatem postulasse, ut suum haberet Primatem & Numidiæ diutius non subesset; quod, à Primate Numidiæ prius concessum in præsenti canone ab omnibus Africanarum Provinciarum Primatibus confirmatur.

In Can. XVIII.

Ean τε κληρικός. Præsens hic canon nihil aliud est, quàm titulus trium sequentium canonum. Enimvero duodevicesimus hujus Concilii canon in collectione Dionysianâ his verbis concipitur.

Si quis Clericus ordinatur, moneri debet constituta servare; & ut corporibus defunctorum Eucharistia non detur, nec Baptisma; & ut per singulos annos per omnes Provincias ad Concilium metropolitani conveniatur.

" Item placuit ut ordinatis Episcopis vel Clericis prius ab
" ordinatoribus suis placita Conciliorum auribus eorum in-
" culcentur; ne se aliquid contra statuta Concilii feciſse pœ-
" niteant. Item placuit ut corporibus defunctorum Eucharis-
" stia non detur. Scriptum est enim, Accipite & edite (ca-
" davera autem nec accipere possunt, nec edere. Et ne jam
" mortuos homines baptizari faciat Presbyterorum ignavia.
" Pro quâ re confirmandum est in hâc Synodo, ut secundum
" Nicæna statuta, propter causas Ecclesiasticas, quæ ad per-
" niciem plebium sæpe veterascunt, singulis quibusque annis
" Concilium convocetur, ad quod omnes Provinciæ, quæ pri-
" mas sedes habent, de Conciliis suis binos, aut quantos de-
" legerint, Episcopos legatos mittant, ut congregato con-
" ventu, plena possit esse authoritas.

Hunc Græci Scholiastes in tres distribuunt canones; & alium quoque ex ipso titulo præmisso constituunt, quem solum duodevicesimum appellant, sub quo nomine à Balsamone responsis ad Marcum Alexandrinum citatur: ubi ex eo colligit, pœnas ab iis exigendas esse, qui mortuos unguento deliniunt. Post verba enim hujus canonis laudata, addit, Οἱ γοῦν διὰ μύρου χρίοντες τοὺς πλανωμένους ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς, ἢ ἑτέρους τινάς, καὶ ὅτινες ἐντιμάζοντες, μεγάλης εἶεν καὶ καλάσεως ἄξιοι, ἢ οἷς κατηγόρησεν ὁ βαπτίζοντων ὀρθοδόξων αὐτοὺς, ἢ οἷς μὴ πληροφορίαν ἔχοντες ἐντιλῶ, τοῖς ὀρθοδόξοις εἴθ' πύστους καινουργεῖ, καὶ ὧν κατηγόρησεν κατηγόρουντες. Balf. resp. ad Marci interrog. 22.

In Can. XIX.

Ο μέλλων χειροτονεῖν. Cautum est hoc canone, ut cùm Episcopus aliquis vel Clericus ordinatur, Synodorum placita sive Canones Ecclesiastici auribus eorum inculcentur. Quod quidem S. Augustini, qui Concilio huic intererat, suasu decretum esse, Possidonius in vitâ ejus retulit; ubi de ordinatione ejus contra canones à Synodis editos celebratâ loquens, *Quod in se ipso*, inquit, *postea fieri non debuisse, ut viro suo Episcopo ordinaretur, & dixit, & scripsit, propter Concilii Universalis Nicæni 1. vetitum, quod jam ordinatus didicit. Nec quod sibi factum esse doluit, aliis fieri voluit. Unde etiam fatebatur, ut Conciliis constitueretur Episcoporum, ab ordinatoribus deberi ordinandis vel ordinatis omnium statuta Sacerdotum in notitiam esse deferenda.* Possid. in vitâ August. c. 8. Ubi observetur, D. Augustinum fategisse, ut hoc non modo in uno aliquo Concilio, sed & Conciliis Episcoporum constitueretur. Nimirum primo constitutum est à Concilio Carthaginensi nomine tertio, his verbis, *Item placuit, ut ordinandis Episcopis vel Clericis prius ab ordinatoribus suis decreta Conciliorum auribus eorum inculcentur, ne se aliquid contra statuta Concilii feciſse asserant.* Concil. Carthag. 3. can. 3. Quod ab isto itaque Concilio priùs constitutum est, à præsenti postea confirmatum habemus. Idem & à Justiniano Imperatore edictum est. *Sed etiam*, inquit, *sic eum constitutum, & ad Episcopatum præparatum, competens est venerabiles & undique probatas legere regulas ante ordinationem, quas recta & inviolata nostra suscipit fides, & Catholica Dei Apostolicaque disposuit & tradidit Ecclesia: & dum ex frequenti earum lectione transierit, qui ad ordinationem deducitur, tunc is, qui ordinationem impositurus est, interroget eum, si sufficiens est custodire & agere qua sacra regula sancierunt.* Justin. Novel. 6. cap. 1. sect. 8. Et à Cælestino Episcopo Romano, *Nulli Sacerdotum liceat canones ignorare, nec quicquam facere, quod Patrum possit regulis obviare. Qua enim à nobis res dignè servabitur, si decretalium norma Constitutorum pro aliquorum libitu, licentiâ populis permissa, frangatur?* Cæleſt. in epist. 3. ad Episcop. Apul. & Calab. & apud Gratian. distinct. 38. c. 4. videsis & cap. 2.

In Can. XXVII.

Εἴσφερε βίβλους δύο. Dionysius Exiguus in suâ horum canonum collectione addit, *Machabæorum libri duo.* Verùm hi libri à nullo Græco codice vel manuscripto vel impresso recensentur.

Καὶ ὁ ἅγιος Ἀμφιλόχιος. Post hæc Zonaræ verba in MS. Gallandi additur, ὡς οἶμαι καὶ ὅτι πατέρας ἀνόμασαν, ἀναγινώσκειν τινὰ βιβλία ἀναγεγράφθαι χρή. ὅμως καινοῦσθαι τὸ κεφάλαιον τοῦτον ὀφείλειν αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐπισκόπους τῆς μεθ' ἡμᾶς ἐκείνων, δηλαδὴ τῆς Ἰταλίας. *Quos, ut opinor, hi nominârunt Patres, tradentes quos libros legere oportet. Similiter visum est iis, hunc canonem communicari etiam cum Bonifacio Papâ & Episcopis istarum partium, scilicet Italiæ.* Sed Codex Amerbachianus hæc verba non agnoscit: etiamsi Zonaræ reapse esse videantur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

In Can. XXVIII.

Κατὰ τὰς ἰδίας ὄρους. Videsis quæ de his verbis diximus in annotationibus ad decimum tertium Synodi Trullanæ canonem.

Ἀπὸ δὲ τῶν ἱερῶν μυστείων. Post hæc ultima Zonaræ in præsentem canonem verba, in codice Gallandi additur τὸ δὲ, ἐξαιρέτως ἀναγνωσῶν, εἶμαι σφάλμα τῦ γραφέως· ἀρέσκει ὅτω γράφεσθαι, ἐξαιρουμένων ἀναγνωσῶν. *Illud autem* ἐξαιρέτως ἀναγνωσῶν *præcipuè Lectorum, scriptoris erratum esse suspicor. Sic enim scribi debuit,* ἐξαιρουμένων ἀναγνωσῶν, *exceptis Lectoribus.* Sed Dionysius Exiguus legit, *quamvis lectorum*, & in omnibus Græcis codicibus ἐξαιρέτως egitur.

In Can. XXIX.

Πρόσθεν ἦχεν. Ita quidem legit Bodleianus noster Balsamonis Codex. Sed Amerbachianus & Ætonienſis cum Parisiensi editione rectiùs, particulâ negativâ interserta, legunt οὐκ ἔσθεν μὲ ἦχεν.

Οὐ μόνον ἐπισκοπῶν. Hæc usque ad ἢ ἐπισκόπως tam in MS. Amerbachiano, quàm Parisiensi Balsamonis editione desiderata, nos ex Codice Bodleiano restituimus.

In Can. XXXI.

Μὴ ἐκκλίνοντας εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης. Quod hoc canone renovatur, à Concilio Milevitano ante constitutum fuit, his verbis, *Item placuit, ut Presbyteri, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici, in causis quas habuerint, siúe judiciis Episcoporum suorum questi fuerint, vicini Episcopi eos audiant; & inter eos quicquid est finiant, adhibiti ab eis ex consensu Episcoporum suorum. Quòd si & ab iis provocandum putaverint, non provocent nisi ad Africana Concilia, vel ad Primates Provinciarum suarum. Ad transmarina autem qui putaverit appellandum, à nullo intra Africam in communionem suscipiatur.* Concil. Milevit. can. 22. Hic enim idem est atque præsens canon, interseritis tantùm nonnullis vocabulis, de quibus mox agemus. Sensum hujus canonis iidem hi Patres Africani uberiùs explicuerunt in Synodicâ Epistolâ ad Cælestinum Papam Romanum, quem his inter alia verbis allocuti sunt, *Presbyterorum quoque & sequentium Clericorum improba refugia, sicut te dignum est, repellat sanctitas tua; quia & nullâ Patrum definitione hoc Ecclesiæ derogatum est Africanæ; & decreta Nicæna, sive inferioris gradûs Clericos sive ipsos Episcopos, suis metropolitanis apertissimè commiserant. Prudentissimè enim justissimeque viderunt, quæcunque negotia in suis locis, ubi orta sunt, finienda. Nec unicuique providentiæ gratiam S. Spiritûs defuturam, quâ æquitas à Christi Sacerdotibus & prudenter videatur & constantissimè teneatur. Maximè quia unicuique concessum est, si judicio offensus fuerit cognitorum, ad Concilia suæ Provinciæ vel etiam universale provocare.* Græcam hujus Epistolæ versionem habes ad calcem præsentis Concilii. pag. 675. 676. Ex his Epistolæ verbis cum canone collatis apertè conficitur, Afros in eâ tunc temporis opinione fuisse, ut omnes Ecclesiæ causæ in eâdem Provinciâ finiri debeant, in quâ exortæ sunt: utque nemini ex iis liceret, ad transmarina ulla judicia, ac proinde neque ad Episcopum Romanum, in quálibet causâ provocare. Quod quidem eximium est argumentum, Papam Romanum, Africanorum horum Patrum judicio, nec caput Ecclesiæ esse, nec summum Ecclesiasticarum causarum judicem, quem Episcopo alicui aut Clerico in suâ Provinciâ condemnato appellare liceat: usque adeo ut præsenti canone constituatur, Episcopum istum aut Clericum à nemine intra Africam in communionem suscipiendum esse, qui ad Romanum, vel alia quævis Africæ respectu transmarina judicia provocare præsumpserit.

Ὡς καὶ περὶ τῦ ἐπισκόπων πολλάκις εἴρηται. Baronius aliique acriter contendunt, hanc clausulam ex præsenti canone expungendam esse; idque primo quòd in canone Milevitano supra scripto non extet. Verumenimvero licet non sit in isto canone Milevitano, unde hic formatur: in omnibus tamen Concilii hujus Carthaginensibus codicibus tam Græcis quàm Latinis, Manuscriptis pariter atque impressis, habetur; ut extra dubium sit eam à Concilio hoc Carthaginensi additam esse. Neque enim de canone isto Milevitano, sed de præsenti Carthaginensi hoc loco agitur. Deinde adjiciunt, ex eo inprimis constare hanc clausulam delendam esse, quòd in Africanis Conciliis nusquam cautum sit, ne Episcopi ad transmarina judicia appellent, sed tantum ad primates suos; cùm juxta hanc clausulam hoc sæpe definitum fuerit. Verùm hoc argumento nihil probant, nisi simul probare possint, omnia omnium Africanorum Conciliorum decreta, hodiè extare. Cum autem nemo inficias eat, nec dubitare possit, quin plurima Africana Concilia antiquitùs celebrata, eorumque decreta hodie desiderentur; ex eo potiùs colligamus, illud ab iis antea constitutum fuisse, quod hoc ab ipsis Africanis Patribus in præsenti canone asseratur. Sed & observandum est præterea, hîc non dici illud ab Africanis Conciliis antea sancitum fuisse: sed tantùm in genere, ὡς καὶ περὶ τῦ ἐπισκόπων πολλάκις εἴρηται. Et quidem à Concilio Constantinopolitano primo, (quod idem est secundum œcumenicum) canone sexto decretum est, ut Episcopi condemnati non nisi ad majorem Synodum sub Primate habitam appellent. Quod ab aliis Conciliis statutum est; ad quæ hæc verba respectum habeant.

Τοιῦτον δίκαιον. Post hæc ultima Zonaræ in hunc canonem verba in MS. Augusti Gallandi J. C. codice additur, Σημειωτέον δ ὅτι καὶ διττὴ ἔκκλητός ἐστιν & τοῖς κλητικοῖς δίδοται, *Notandum est autem, quòd etiam secunda provocatio Clericis conceditur.* Sed hæc marginalis tantùm nota videtur: quæ proinde in codice Amerbachiano rectiùs omittitur.

In Can. XXXIV.

Εἰς τὰς διακονικὰς τῦ μυστηρίου. In Codice nostro Bodleiano, eoque solo, ultimis hisce Balsamonis verbis hæc subjiciuntur. Σημείωσαι τὴν ἑρμηνείαν τῦ παρόντος & κανόνος διδάσκουσαν ἀναγκαῖα πολλὰ περὶ τῦ ἐκκλησιαστικῦ ἀρχοντικῦ. μὴ ξενιζέτω δ, ὅτι βαθμοὺς ὀνομάσαμεν τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀρχοντικά· ἐν τῷ ιζ'. κ' καὶ ιη'. τῦ ἁγίου Ἀποστόλου ἱστορίαν ἐσχηματισμένως καταχρηστικῶς λέγοντα τοὺς βαθμούς. Κυρίως δὲ βαθμοὶ τὰ κλητικὰ λέγονται, ὅταν οἱ ἱερεῖς, διάκονοι, ὑποδιάκονοι, καὶ ἀναγνῶσται· Ἀναγνῶσι δὲ καὶ τὰ ἐν τοῖς ῥυθμοῖς κοινὸν χαρίσματα πάντες χάριν τῦ βαθμῦ. *Nota interpretationem præsentis canonis, multa necessaria de Ecclesiasticis Archonticiis docentem. Neque mirum videatur, quòd Ecclesiastica Archonticia vocavimus gradus. Namque in 17. & 18. can. Sanctorum Apostolorum ea gradus abusivè dici scripsimus. Propriè enim Clericata vocantur gradus, nimirum Sacerdotes, Diaconi, Subdiaconi, & Lectores. Lege autem & quæ in dictis canonibus fusiùs de gradibus scripta sunt.*

In Can. XXXV.

Ὡς ἀδόκιμοι κριθῶσιν. Inter hæc ultima canonis verba & Balsamonis interpretationem in MS. nostro Bodleiano hæc habentur. Σημείωσαι & παρόντα κανόνα, διδάσκοντα ξένον τι περὶ τῦ διαφερόντων ἐπισκόπων καὶ κλητικῶν. Σημείωσαι & παρόντα κανόνα, καὶ θαύμασον πῶς ἐκ ἐδόθη αὐτὸν ἐναργῶς ποτὲ, καὶ πάντα πολλῶν διακόνων καὶ ἐπισκόπων πλουτούντων μὲν τῷ χαριστηρίαν ἀφιέναι αὐτῷ, καὶ μὲ θηλυνόντων ἐξαπίνης τὸ πρὸς τὰς ἐκκλησίας, ἐς ἐχαριστήθησαν, ἐκ τῦ ἕνος ἢ ἄλλως ἐπιζητήντων αὐτῶν. *Nota præsentem canonem, mirum quid de iis, quæ ad Episcopos & Clericos pertinent, docentem. Nota præsentem canonem, & mirare quòd eum unquam obtinentem non vidimus; idque cùm multi Diaconi & Episcopi ejus obtentu post ordinationem divites evaserint, & tamen nihil ex iis, quæ sic vel aliter possident, ad Ecclesias transmittere volunt, in quas ordinati sunt.*

In Can. XLIV.

Εἰ μὲ ἀπὸ νηστικῶν ἀνθρώπων. Aliquam antiquiorem extitisse Ecclesiasticam legem, ut Eucharistia non nisi à jejunis celebretur, ex eo verisimile fit, quòd S. Chrysostomo objectum fuerit, eum communionem non jejunis concessisse; ut ipse testatur, seque expurgat, his verbis, πολλὰ κατ' ἐμοῦ ἐκαλέσαντο, καὶ λέγουσιν ὅτι πρὸς ἐκείνους μὴ τὸ φαγεῖν αὐτούς. Καὶ εἰ μὲν τῦτο ἐπείσαμεν ἐξαλειφθῆναι τὸ ὄνομά μου ἐκ τῶ βίβλω τῦ ἐπισκόπων, καὶ μὲ ἐγγράφειν ἐν τῷ βίβλῳ τῶ ὀρθοδόξω πίστως· ὅτι ἰδοὺ ἐὰν πιεῖν ἐγὼ ἔσφαξα καὶ ἀπολαλεῖ με χειροτ. ἐν βασιλείας αὐτῦ. Εἰ δὲ ἔσφαξ καὶ τοῦτό μοι λέγουσι καὶ φιλονεικοῦσι, καθελέσθωσαν τὸν Παῦλον, ὃς μὴ τὸ ἀκριβῶσαι ἀλόκληρον τὸν οἶκον ἐλάβετο. καθελέσθωσαν καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν, ὃς μὴ τὸ ἀκριβῶσαι τῆς ἀποστόλοις τὴν καινωνίαν ἔδωκε. Chrys. epist.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

143. ad Cyriacum Episc. tom. 7. pag. 169. edit. Savil.

Εἶτα ἢ λοιπῶν ἀναγνώσεις ἤκουτες. De commendatione defunctorum hîc commemoratâ sic Augustinus, *Hoc enim à Patribus traditum universa observat Ecclesia, ut pro iis, qui in Corporis & Sanguinis Christi communione defuncti sunt, cùm ad ipsum sacrificium loco suo commemorantur, oretur: ut pro illis quoque id offerri commemoretur. Cùm verò eorum commendandorum causâ opera misericordiæ celebrentur, quis eos dubitet suffragari, pro quibus orationes Deo non inaniter allegantur.* Aug. de verbis Apostoli. serm. 32.

Εὑρεθῶσιν. Scholium in MS. Amerbachiano, Σημείωσαι, ὅτι ξένον τὸ φαινόμενον, εἰ ἡ ἡμέρα τὸ κυριακὸν τελεῖται δεῖπνον· καὶ ὅπως δειλινὸν τελεῖται; ἀπὸ δὲ ἧς ἀφῆς τὴν θείαν ἀναγινώσεως σύναξις, καλῶν εἰκάσαι τὸ τελούμενον· οἱ δὲ τῷ ἑκκλησιάζειν ὅτι τῷ ἐξοδεύειν εἶπαν.

In Can. LX.

Ἵνα αἱ παροικίαι μὴ ἀξιῶνται ἀμοιβὴν ὀφείλειν. In Latinâ horum canonum collectione legitur, *ut diœceses non mereantur Episcopos accipere*; ubi observare licet, ut Græcus interpres *Diœceses* per παροικίας vertit; rectè quidem. Etiamsi enim Διοίκησις, in notitiâ Imperii juxta ac Ecclesiæ, plurium Provinciarum collectionem propriè significet: hoc tamen in loco, & ubique ferè per canones hosce Africanos, vox *Diœcesis* pro singulari unius tantùm Episcopatûs territorio usurpatur; quam Græci παροικίαν vocant, sive *parœciam*; Quam vocem Dionysius Exiguus in suâ canonum versione conservavit. Alii *parochiam* malè scribunt: quâ antiquitùs, aliter atque hodie Episcopatûs territorium denotatum fuit, sive *diœcesis*; ut hodiè vocamus, juxta Ecclesiæ Africanæ usum. Græci autem scriptores, & nonnulli etiam è Latinis, perpetuum observant discrimen inter Διοίκησιν, ἐπαρχίαν & παροικίαν. Nam Διοίκησις iis plures sub se ἐπαρχίας sive Provincias comprehendit; unaquæque etiam ἐπαρχία ex pluribus parœciis constat; & parœciæ singulæ plurimos sibi subjectos habuerunt vicos, quibus Episcopus parœciæ præfectus est. Adeo ut Patriarchæ τὴν διοίκησιν, metropolitani τὴν ἐπαρχίαν, & singuli Episcopi τὴν παροικίαν curam omnem atque sollicitudinem gesserint.

In Can. LXII.

Περὶ τῶν ἰσχναπλευμιδίων. In MS. Amerbachiano ad præsentem canonem hoc insuper σχόλιον habetur, Τί ἐν; τὰς μετ' εὐκοσμίας ἢ καθαιρετέον; ἐν πᾶσιν ἐπιζητέον· μηδὲν αὐτοῖς συμβαλλομένων πρὸς φειδὼ τῶν κάλλους. καὶ ἐ πάντας καθαιρετέον μόνους, τοῦτο γὰρ ἀφανὲς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν ἀγροῖς ὄντας, καὶ δοκοῦντας λανθάνειν διὰ τὸ ἀφίσασαι, καὶ αὐτοὺς καθαιρετέον. ἐ γὰρ τῆ κάλλει φθονοῦντες τὸ ἁλλωσιν ἐδαφίζομεν, ἀλλ' ἀπλῶς τὰ πάθη καὶ ἀπωλείας τὰ ἀναμνήματα ὀλοῤῥιζόμεν. Quid itaque? [*templa*] *cum ornamentis nonne tollenda sunt? omnino eradicanda: pulchritudine nihil conferente ut iis parceretur. Neque ista solâ evertenda sunt; hoc enim manifestum est; sed & quæ in agris constituuntur, & propter deformitatem latere videntur, ista etiam diruenda sunt. Non enim ut pulchritudini invidentes Græcanica solo adequamus; sed simpliciter erroris & perditionis monumenta destruimus.* Neque leges tantum Ecclesiasticæ, sed & civiles omnia Ethnicorum templa dirui præcipiunt. *Si qua in agris templa sunt, sine turbâ & tumultu diruantur. His enim dejectis atque sublatis omnis superstitionis materia consumetur.* l. 16. c. Th. de Paganis. Sic etiam D. Augustinus, *Porro sequenti anno, cùm socium accepisset Honorius consulem Marlium Theodorum, quando jam secundùm illud oraculum dæmonum aut figmentum hominum nulla esse debuit religio Christiana, quid per alias terrarum partes factum sit non fuit necesse perquirere. Interim quod scimus, in civitate notissimâ & eminentissimâ Carthagine Africæ Gaudentius & Jovius, Comites Imperatoris Honorii, quartodecimo Calendas Aprilis falsorum Deorum templa everterunt, & simulacra fregerunt.* Aug. de civitate Dei l. 18. c. 54.

In Can. LXVII.

Περὶ ἐλευθερίων τῶν ἐν τῆ ἐκκλησία γινομένων. In MS. Ætonienſi & impressis antehâc Balsamonis & Zonaræ codicibus additur αἴτιον ἐν τῷ βαπλίσας. Sic etiam in Dionysianâ horum canonum collectione legitur, *De manumissionibus in Ecclesiâ celebrandis ab Imperatore poscendum.* In codice Amerbachiano totius titulus omittitur.

Περὶ ἐλευθερίων δουλῶν ἐν τῆ ἐκκλησίᾳ κηρυκτέων. Ut ii, qui in Ecclesiâ manumissi sunt, cum libertate civitatem etiam Romanam consequerentur, Constantinus Magnus leges tulit; uti testatur Sozomenus, qui de eo loquens ait, Τοῦ γὰρ ἀκριβείας νόμων καὶ ἀνάγκην τῶν καθηκόντων πολλῆς δυσχερείας ἔσης ἀεὶ τῷ κτᾶσθαι τὸ ἐλεύθερον ἐλευθερίας, ἣν πολιτείαν Ῥωμαίων καλῶσι, τῆς ἴσης νόμους, ψηφισάμενος πέντε, τὰς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐλευθερουμένοις ἀεὶ μάρτυσι τοῖς ἱερεῦσι, πολιτείας ῥωμαϊκῆς τυγχάνειν. *Nam cùm nimiam legum severitatem potior libertas, quam civitatem Romanam vocant, etiam volentibus dominis, difficile admodum acquireretur, tres tulit legit, quibus constituit, ut quicunque in Ecclesiâ sub testimonio Sacerdotum libertate donati essent, civitatem Romanam consequerentur.* Sozom. Hist. Eccles. l. 1. c. 9. Unam ex hisce legibus à Constantino latis Regino Abbas Prumiensis citat, his verbis, *Imperator Constantinus Augustus, Osio Episcopo Cordubensi. Qui manumittendi in sacrosanctâ Ecclesiâ habuerit voluntatem, tantùm est, ut sub præsentiâ Sacerdotum servos suos voluerit absolvere, noverit eos susceptâ libertate cives esse Romanos. Nam si Clerici mancipiis suis dare volverint libertatem, etiamsi extra conspectum fecerint Sacerdotum, vel sine scripturâ verbis tantùm fuerint absoluti, manebit, sicut civibus Romanis integra & plena libertas.* Regin. de discipl. Eccles. l. 1. c. 406. Extat etiam in interpret. l. 1. C. Th. de manumissionibus in Ecclesiâ. Quinetiam ex lege Ecclesiasticâ omnis manumissio in Ecclesiâ fieri debet. *Instruendi sunt præterea Laici, ut sciant quòd nullatenus alio loco manumittere proprios possint servos, quos dominicis castris aggregari decreverunt, nisi in sacrosanctâ Ecclesiâ.* Reg. ibid. c. 403. Burchard. l. 2. c. 28. Ivo Par. 6. c. 129. Neque eos solos, qui ad Clericatûs gradum promovendi sunt; in Ecclesiâ manumittendos esse; verùm etiam alios quosvis, dictus Regino ex pacto Francorum probat, ex quo hæc citat, *Hoc etiam volumus, ut qualiscunque Francus Ribuarius servum suum pro remedio animæ suæ secundum legem Romanam liberum facere voluerit, ut in Ecclesiâ coram Presbyteris, Diaconibus, seu cunctâ Clero & plebe in manu Episcopi servum suum tabulis tradat, & Episcopus Archidiacono jubeat, ut ei tabulas secundùm legem Romanam, quâ Ecclesiæ vivunt, scribere faciat, & tam ipse quàm & omnis procreatio ejus liberi permaneant, & sub tuitione Ecclesiæ consistant, & omnem reditum statûs sui ad Ecclesiam persolvant, & non alibi nisi ad Ecclesiam, ubi relaxati sunt, mallum teneant, & si absque liberis discesserint, nullum alium nisi Ecclesiam relinquant heredem.* ibid. c. 405. Formula hujusmodi manumissionis, in Ecclesiâ promulgari solitæ, extat inter veteres formulas à doctissimo Bignonio non ita pridem editas, his verbis, *Ego ille minimus servorum Dei famulus, Ecclesiæ Senonicæ Archiepiscopus, tantâ Serenissimi Ludovici Augusti auctoritate, quæ Senonis in arcibo Ecclesiæ Episcopis servatur, fultus, per hunc libellum manumissionis te fratrem nostrum, quem servilis conditio hactenus addictum tenuit, inter hujus Ecclesiæ familiam, quia fratrum testimonio, inter quos enutritus es, dignus ad Sacerdotalem honorem suscipiendum prædicaris, censeo te atque statuo, ante sacri altaris cornu, in respectu Sacerdotum & Cleri & Populi adstantis, à præsenti die & deinceps ab omni jugo servitutis humanæ absolutum fore, civemque Romanum appellari.* Aliam etiam formulam Regino supradictus commemoravit, ad hunc modum, *Qui debitum sibi nexum atque competens relaxat servitium, præmium in futuro apud Dominum sibi provenire non dubitat. Quapropter ego in Dei nomine ille, pro remedio animæ meæ, vel aternâ retributione in Ecclesiâ sancti Petri vel illius sancti, sub præsentiâ Episcopi, vel Sacerdotum ibi consistentium ac nobilium Laicorum, ante cornu altaris illius Ecclesiæ, absolvo servum meum illum, per hanc cartam absolutionis & ingenuitatis, ab omni vinculo servitutis, ita ut ab hâc die & deinceps ingenuus sit, & ingenuus permaneat, tanquam si ab ingenuis parentibus fuisset natus vel procreatus, eamque pergat partem, quam maluerit, vel quam ei auctoritas canonica permittit, & sicut alii cives Romani, vitam ducat ingenuam*, &c. Reg. l. 1. c. 402. ubi etiam capite præcedente aliud exemplar libertatis traditur. Quinetiam doctissimus vir Stephanus Baluzius in appendice Actorum veterum duas alias manumissionis formulas edidit, unam Constantiæ, cap. XI. alteram Nicolai de Marisiaco cap. XXIII.

Οὐκ ἔστι φεύγειν. Post hæc ultima Balsamonis in hunc canonem verba, in MS. Bodleiano hæc adduntur, rubris characteribus scripta. Σημείωσαι τὸ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῶν περὶ τῶν κοσμικῶν γαμεμένων καὶ ὕλη ἐστὶ μνῆμαι τὸ καταφρονήσαντας νόμων ἐν αὐτῇ, χρεὼν ἦν ἐκκλησιαστικῶν φεύγειν. Ἀναγνωσθὶ καὶ ὑπ' ἐμῶν

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

χαρτοφύλακος καὶ πρωτοκλήτου· ἐκεῖ γὰρ διεγράφαμεν πολλά τινα ἀναγκαῖα, διδάσκοντα τοῦ καὶ πῶς ὀφείλουσιν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ φόρτους διαφεύγειν. Ἔστι δὲ τὸ μὲν ὑπομνημα, ὅτι οἱ μὲν ὑποχρεωθέντες εἰς τὸ τοῦ πρωτοκλήτου χαρτίον, τῆς ἐκκλησιαστικῆς βοηθείας οὐκ ἀπολαύουσιν. *Nota quæ in interpretatione præsentis canonis scripta sunt, & memoriâ tene leges in eâ sitas, eorum gratiâ, qui ad Ecclesiam confugiunt. Lege etiam tomum à nobis conscriptum de officiis Chartophylacis & primi Defensoris. Ibi enim multa scripsimus necessaria, indicantia, ubi & quomodo Ecclesiastici fugitivi dijudicari debent. Extat autem declaratio, quòd nisi confugæ in primi Defensoris codice describantur, Ecclesiastico auxilio non fruentur.* Hæc, rubris licet exarata characteribus, Balsamonis tamen revera esse, ex eo constat, quòd qui hæc conscripsit, tomum de officiis Chartophylacis, & primi Defensoris à se scriptum asserat; qualis à Balsamone conscriptus, editus est in Juris Græco Romani lib. 7. pag. 453.

In Can. LXXVIII.

Περὶ ἐκδίκων. De Defensoribus Ecclesiarum hîc commoratis videsis quæ commentati sumus in annotationibus ad vicesimum tertium Synodi Chalcedonensis canonem.

Νεμισμάτων πεντήκοντα. Justiniani verba, quæ Balsamon hîc respicit, de Defensoribus sic se habent, *Et judicare* Defensores *in causis omnibus pecuniariis usque ad Aureos trecentos: non valentibus nostris subjectis trahere sibimet obligatos ad clarissimos Provinciarum judices, si usque ad prædictam trecentorum solidorum quantitatem lis consistat.* Justinian. Novel. 15. cap. 3. sect. 2. Corrige itaque latinam Balsamonis versionem hoc loco, qua *triginta* mendosè imprimitur, pro *trecentorum*. Corrige etiam Græcum Balsamonis textum, ubi paulo postea, τριάκοντα νομίσματα scribitur, pro τριακόσια νομίσματα, quemadmodum etiam codex Amerbachianus legit.

Πρωτοκλητικὸν βιβλίον. Hujus libri meminit etiam Balsamon in meditato de duobus illis officiis, Chartophylacis nimirum & primi Defensoris, τὰ δὲ ῥήματα, inquit, τὰ τοῦ πρωτοκλητοῦ βιβλίου, τὰ ὧδε πως ἐπὶ λέξει διαλαμβάνοντα. *Verba verò libri de officio primi Defensoris, quæ propemodum hujusmodi sunt.* Ipsa autem verba, quæ ex dicto libro citat, hæc sunt, Δεῖ ὑμᾶς εἴ τις τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ἔγκλημα ἔχει κατὰ τινος, πρωτοκαθέδρου καὶ τὸν ἐγκαλούμενον ἐκ τρίτου, καὶ τὸν εἰρημένον τρόπον, καὶ μὴ ὑπείκοντα κατακρίνειν, *Oportet vos, si quis Presbyterorum & Diaconorum cum aliquo litem habebit, eum, qui accusatur, tertiò citare, secundum indicatum modum, & non obsequentem condemnare.* E quibus verbis conficitur, ipsum Defensorum officium in hoc libro, qui hodie non extat, iis constitutum esse, idque ut videtur ab aliquo Imperatore. Idem etiam Balsamon in præsenti loco πολλὰ πρεπόμενα Defensoribus in isto libro concedi asserit.

In Can. LXXXIX.

Περὶ τάξεως ἐπισκόπων. Hic idem est atque decimus tertius Concilii Milevitani canon, statuens, ut in honore Episcopis exhibendo ordinationis tempus observetur. Idem etiam à Concilio Bracarensi 1. constitutum est, *Item placuit, ut conservato metropolitani Episcopi primatu, cæteri Episcoporum secundum suæ ordinationis tempus, alius alio sedendi deferat locum.* Conc. Brac. 1. c. 24. Hic canon à Gratiano citatur, tanquam sextus Concilii Cabilonensis, his verbis, *Placuit, ut conservato metropolitani primatu, cæteri Episcopi secundum suæ ordinationis tempus alius alii deferat locum.* Grat. distinct. 18. c. 1. Sic etiam Concilium Toletanum IV. ordinem Concilii celebrandi instituens, ait, *Et convenientes omnes Episcopi pariter introeant, & secundum ordinationis suæ tempora resideant.* Concil. Tol. IV. c. 3. Gregorius I. Papa Romanus in Epistolâ ad Siagrium Episcopum Augustodunensem, quem Pallii usu honoravit, *Cujus ne indumenti*, inquit, *munificentiam nullam videamur quodammodo contulisse, hoc etiam pariter prospeximus concedendum, ut metropolita suo per omnia loco & honore servato, Ecclesia civitatis Augustodunæ, cui omnipotens Deus præesse te voluit, post Lugdunensem Ecclesiam esse debeat, & hunc sibi locum & ordinem ex nostræ autoritatis indulgentiâ vendicare. Cæteros verò Episcopos secundum ordinationis suæ tempus, sive ad considendum in Concilio, sive ad subscribendum, vel in quâlibet aliâ re, sua attendere loca decernimus, & suorum sibi prærogativam ordinum vendicare.* Greg. l. 7. Epist. 114. Hinc, ni fallor, canone hujus Concilii XCII. constitutum habemus, ut cum Episcopi ordinantur, ab ordinatoribus suis literas accipiant, consulem sive annum & diem indicantes, quo ordinati sunt: qui quidem canon in Concilio Milevitano præsentem immediatè sequitur, his verbis, *Deinde placuit, ut quicunque deinceps ab Episcopis ordinantur, literas accipiant ab ordinatoribus suis, manu eorum subscriptas, continentes consulem & diem, ut nulla altercatio de posterioribus vel anterioribus oriatur.* Concil. Milev. c. 14.

In Can. CVI.

Περὶ τῆς ὅλης τοῦ ἀναγνώσκου. Scholium in codice Amerbachiano, ἱκεσίας μὲν λέγει πᾶσαν ὅλην λειτουργίαν, προοίμια δὲ τὰς ἄχρι τῆς θείων γραφῶν, ἀναγνώσεις δὲ τὰς ὅσαι πρὸς κατηχουμένους εὐχάς, εἰ δὲ ἀναγινώσκοντα τὰ θεῖα· ὑποθέσεις δὲ χειρῶν, τὰς μετὰ τὰ ὅσα πρὸς μετανοοῦσιν εὐχὰς γινομένας αὐτοῖς εὐλογίας τῆς τῶν ἐπισκόπων χειρός. *Preces quidem vocat totam Liturgiam; Prefationes autem psalmodias & lectiones sacrarum scripturarum, usque ad divina Evangelia; Commendationes verò, orationes pro Catechumenis, quibus Deo commendantur; impositiones autem manuum eas, quæ post preces pro pœnitentibus iis Episcopi manu facta sunt, benedictiones.*

In Can. CXII.

Σχολὴ εἰς τὸ αἰρέσιος. In Codice Amerbachiano huic canoni Scholium annectitur, his verbis, ἴσως περὶ Δονατιστῶν τοὺς πλανωμένους ἀνθρώπους τούτους, καὶ πάλιν αὐτοὺς ὄντας ἄλλους ἢ τοὺς Μασσιλιανοὺς ὅπερ Εὐχίτας ὑπάρχειν. ἐπεὶ καὶ ἡ Μασσαλία περὶ ἀντιπέρας δὲ τὸ Λιβύης πρὸς τοῖς μέρεσι τῆς Ῥώμης τῆς ἐσπερίδος. *Miseros hosce homines è Donatistis, eosque non alios esse quàm Massalianos, sive Euchitas, videtur; quoniam Massalia etiam ex adverso sit Africæ, in partibus Romæ super Tyberi sitæ.* Quomodo autem hoc Scholium huic canoni conveniat, & quid sibi velit, alii viderint. Massalianos autem Euchitas dictos esse Harmenopulus etiam tradidit, & rationem his verbis reddit, τὸ δὲ παρὰ Μασσαλιανῶν ὄνομα ἑξελληνιζόμενον, Εὐχῖται δηλοῖ· πολὺ γὰρ παρ' αὐτοῖς τὸ τῆς εὐχῆς ὄνομα. Harmenop. de sect. c. 18.

In Can. CXXIII.

Ὅτι οὐκ ὀφείλει. Ad hunc etiam canonem in codice Amerbachiano sub Scholii nomine hæc leguntur, περὶ τῶν μὴ πειθαρχούντων τοῖς οἰκείοις ἐπισκόποις, καὶ περὶ ἐπισκόπων μὴ δεχομένων τοὺς ἀποκηρυχθέντας ἢ ἀκοινωνήτους. *De iis qui Episcopis suis non obtemperant, & de Episcopis non recipientibus ejectos vel excommunicatos.* Verum neque hoc Scholii nomen meretur, neque huic canoni quadrat.

In Can. CXXVI.

Περὶ Πρεσβυτέρων καὶ κληρικῶν. Scholium in codice Amerbachiano huic canoni rectè annexum, Ὅσα ἡ ῥωμαϊκὴ πρέσβυς νῦν τῇ συνόδου ταύτης πεπλήρωκεν, ὡς ἐπὶ τοὺς κληρικοὺς ἐν τῇ τῆς Καρχηδόνος ἐπαρχίας δεῖ ἡ ῥώμης διαπεμφθῆν, ἢ ἀλλοχόθεν, καὶ τῆς κρίσεως ἀποδίδοσθαι ἔκκλητον. *Vide Romanum fastum ab hâc Synodo conculcatum, quæ non permittit eos, qui in Carthaginis regionibus judicati sunt, ad Episcopum Romanum vel alio trajicere, & à judicio appellare.*

IN EPISTOLAM AD BONIFACIUM p. 671.

Ἡγούμενα ἀνῶ. Inter hæc & sequentia verba, in MS. Amerbachiano hoc σχόλιον habetur, τοῦτο δέ, φασι, δεῖ τῶν ἀναπέμπεσθαι τοὺς ἐκκλήτους εἰς τὴν ῥώμης ἐπίσκοπον ἐπερωτᾶσθαι, ἀντὶ τοῦ συνεπέχθησαν τῆς ἀρχαίου ἐν τῇ συνόδῳ, μέχρις ἂν ἀφικομένων τὰ ἔξεμπλα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ἤτοι τὰ ἴσα. *Hæc autem, inquiunt, de appellationibus ad Episcopum Romanum mittendis, inserta sunt, hoc est, adjuncta sunt Actis Synodi, usque dum exempla, sive exemplaria Synodi Nicænæ afferrentur.*

ANNOTA-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ANNOTATIONES
AD PROOEMIA
ET
PARAPHRASIN ARABICAM
In Canones Concilii Nicæni.

بسم الله الاب *In Nomine Dei Patris &c.*

HÆC sententia omnibus ferè Arabum Christianorum scriptis præmitti solet: quâ cùm sacrosancta Trinitas commemoretur, cuivis ex eâ notum sit, Christianum esse, qui ista scripsit: quemadmodum & Muhammedani per البسملة *Albismillam* libris suis præfixam ab aliis scriptoribus distinguantur his nimirum verbis conceptam, بسم الله الرحمن الرحيم *In nomine Dei gratiosi & misericordis.* Cum hæc enim verba singulis Alcorani suratis sive capitibus præmittantur, omnes Muhammedis & Alcorani sectatores innumera in iis mysteria & virtutes contineri credunt, ac proinde ubi persuasum habent opus illud malè processurum esse, quod ab istis verbis non inchoatur. Sic etiam Judæi suam habent peculiarem opus aliquod scriptumve incipiendi formulam, videlicet בשם יהוה *In Nomine Jehova*: vel בשם אל הגדול *In nomine Dei magni.* Adeo ut Christiani, Muhammedani & Judæi in hoc saltem omnes consentiant, opus quodlibet à Deo vel Dei nomine auspicandum esse; in quo ipsos etiam Gentiles suffragantes habent cum Virgilius dixerit, *Ab Jove principium Musæ.* Eclog. 3. & Pythagoras in aureis præceptis dederit,

Αλλ' ἔρχου ἐπ' ἔργοι
Θέοισιν ἀπευξάμενος τελέσαι.
Cæterùm ad opus accede
Deos id perficiant, precatus.

Quibus etiam celebre illud Demosthenis dictum adjungi potest, Πασῶν ἀρχειόν φασιν εἶναι λόγων καὶ πράξεων τὸν ἀπὸ τῶν θεῶν ὑπολαμβάνειν ἀφορμὰς δεῖν ἄρχεσθαι. *Omnis & dicti & facti gravioris principia à Diis mihi ducenda videntur.* Demost. epist. 1.

الاول من الكبار *Prima ex Oecumenicis.* Propriè est, *Prima ex magnis synodis.* Sed Arabes omnes œcumenicas Synodos *magnas* ubique vocant, Sic Josephus Ægyptius per totum hoc opus. Sic etiam in nomocanone Arabico hæc ipsa Nicæna synodus appellatur اول المجامع الكبار *Prima magnarum synodorum.* Et sic quæcunque synodus ab iis *magna* dicitur, *œcumenica* ab aliis audit. Per quam proinde vocem, nos Arabicam istam perpetuò transtulimus. Quinetiam quævis œcumenica synodus se μεγάλην καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον passim appellare solet: adeo ut vox ista μεγάλη œcumenicis synodis propria & peculiaris videatur. Arabibus autem nullo alio nomine ab aliis synodis distinguuntur, nisi quòd hæ المجامع *Synodi* in genere, illæ المجامع الكبار *Synodi magnæ* nuncupentur.

وحضر معهم يوليوس *Julius etiam cum iis aderat.* Julium papam Romanum Nicæno huic concilio per legatos saltem interfuisse, alii plures præter Josephum hunc Ægyptium asseruerunt. Sic enim & ipse Photius Patriarcha Constantinopolitanus in libello de septem Conciliis Oecumenicis, diserte ait, quòd huic synodo inter alios præsidebant, Καὶ δὴ καὶ Σίλβεστρος, καὶ Ἰούλιος τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἐξάρχειν τε καὶ διαβουλὴν ἀφεῖσθαι· αὐτῷ μὲν ἀδύνατον ἀφικέσθαι, Βίτωνα δὲ καὶ Βικέντιον ἐκπέμπειν ἀνθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν οἰκεῖον τῆς Ἀρχιερατείας χρόνον τῇ καινῇ παρεῖναι συνελεύσει ἀξιοῦλλόμενον. Quæ eadem ferè habentur in libro, cui titulus, Συναγωγὴ καὶ ἔκθεσις τῶν ἁγίων πασῶν συνόδων, quem clarissimus noster Joannes Seldenus ὁ μακαρίτης Concilii Chalcedonensis tempore conscriptum judicat, ubi dicitur, ἐπεσκήπτειν ἦσαν ἔτει, Σίλβεστρος καὶ Ἰούλιος, οἱ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ἀφέντες· αὐτῷ μὲν ἀδύνατον ἀφικέσθαι, Βίκτορα δὲ καὶ Βικέντιον, ἐκπέμπειν ἀνθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν οἰκεῖον τῆς ἀρχιερωσύνης χρόνον τῇ καινῇ παρεῖναι συνελεύσει ἀξιοβαλλόμενος. Sic etiam Germanus Patriarcha in libro M S. de synodis, ab eodem doctissimo viro Joanne Seldeno citatus, ait, de hâc synodo, παρὼν ἐκεῖνος Ἰούλιος Ῥώμης. Idem etiam ab autore annalium à Petro Stuarto editorum, necnon ab Hugone Floriacensi in Chronico & à Cassiodoro in historiâ tripartitâ, asseritur. Hisce etiam suffragatur autor libelli synodici ante annos plusquam 700. scripti, & in Justelli bibliothecâ editi, dicens, de hâc synodo, ἧς ὑπῆρχεν ἀφηγεῖσθαι, Βίτων καὶ Βικέντιος πρεσβύτεροι, τὸν τόπον ἐπέχοντες Σιλβέστρου τοῦ Πάπα Ῥώμης, καὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Ἰουλίου. Libell. synod. cap. 34.. Et Matthæus Blastares, ἐκπεπαίδευκε δηλαδὴ σχεῖν τῆς πρεσβείας, ὧν ὑπῆρχεν Σίλβεστρος καὶ Ἰούλιος τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ἀποφανεῖς ἀφέντες. ἑαυτοῦ μὲν ἀδύνατον ἀφικέσθαι, Βίτωνα καὶ Βικέντιον ἐκπέμπειν ἀνθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν τῆ οἰκείας ἱερατείας χρόνον τῇ καινῇ πέμψαντες πρεσβείᾳ συνόδῳ. Blast. in præfat. ad syntag. Sed ut alios in præsenti missos faciamus, primus, ut nobis videtur, qui hoc asseruit, fuit Sozomenus, cujus hæc sunt verba de præsenti synodo, Ἰούλιος δὲ ὁ Ῥωμαίων ἐπίσκοπος διὰ γήρας ἀπολιμπάνεται, πρεσβυτέρους δὲ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ ἀφικέσθαι Βίτωνα, καὶ Βικέντιον ἐκπέμπει ἀνθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν τῆ οἰκείας ἱερατείας χρόνον τῇ καινῇ πέμψαντες πρεσβυτέρους συνόδῳ. Blast. in præfat. ad syntag. Sed ut alios in præsenti missos faciamus, primus, ut nobis videtur, qui hoc asseruit, fuit Sozomenus, cujus hæc sunt verba de præsenti synodo, Ἰούλιος δὲ ὁ Ῥωμαίων ἐπίσκοπος διὰ γῆρας ἀπολιμπάνεται, πρεσβυτέρους δὲ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ ἀφικέσθαι Βίτωνα, καὶ Βικέντιον ἐκπέμπει ἀνθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν τῆ οἰκείας ἱερατείας χρόνον τῇ καινῇ πέμψαντες πρεσβυτέρους συνόδῳ. Soson hist. Eccles. l. 1. c. 17. Hæc sanè Sozomeni verba reliquis omnibus hoc asserendi occasionem dedisse videntur. Inter omnes enim alios antiquos historicos convenit, Sylvestrum Romanum legatos suos ad hanc synodum misisse: Hoc autem Sozomenus non de Sylvestro, sed de Julio tradidit. Quo factum est, ut alii, huic æque ac reliquis fidem habentes, Bitonem & Vincentium ab utroque, tam Julio nimirum quàm Sylvestro, ad hanc synodum missos fuisse, scripserint, nimirum juxta tempora quibus sedem istam tenebant: ut primo videlicet à Sylvestro, & eo mortuo, à Julio postea mitterentur. Quod tamen fieri nequaquam potuit. Hæc enim synodus Nicææ habebatur anno D. 325. currente, ut alibi ostendimus: verum Julius ad thronum Romanum non evectus fuit ante an. D. 336. Quinetiam nec eum è numero patrum 318. fuisse ex eo probatur, quòd in subscriptionibus nusquam appareat. Nihil ergo superest, nisi ut asseramus, in supra citato Sozomeni loco vel ipsius autoris, vel saltem descriptoris alicujus incuria, Ἰούλιος pro Σίλβεστρος scriptum fuisse, & exinde hunc errorem in alios libros propagatum esse. Omnes enim recentiores unico isto Sozomeni loco corrupto in errorem ducti videntur.

وخرج اريوس اللعين الى قسطنطين *Quocirca maledictus Arius ad Constantinum profectus est.* Ut Arius ab Alexandro Alexandrino excommunicatus ad Constantinum

Imperatorem se contulerit, Eutychius etiam Patriarcha Alexandrinus his verbis tradidit, فلما منع الاكسندرس بطريرك الاسكندرية اردوس من دخول الكنيسة ولعنه خرج اردوس الي قسطنطين الملك مستغيثا علي الاكسندرس البطريرك *Cùm ergo Alexander Patriarcha Alexandrinus Arium Ecclesiam ingredi prohiberet, eique malediceret, profectus ille ad Constantinum Imperatorem opem ab ipso contra Alexandrum Patriarcham petiit.* Eutych. Alex. Annal. tom. 1. p. 437.

اقول ان الاب *Dico quod Pater.* Hanc Arii confessionem à Constantino magno exortam, Eutychius Patriarcha Alexandrinus his verbis tradit, فقال قسطنطين الملك لاريوس اشرح مقالتك فقال اردوس اقول ان الاب كان ان لم يكن الابن ثم انه احدث الابن فكان كلمة له الا انه محدث|مخلوق ثم فوض الاب الي الابن الذي يسما كلمة الامر فكان هو خالق السموات والارض وما بينهما كما قال في الانجيل المقدس ان يقول قدا عطيت كل سلطان علي الارض والسموات فكان هو الخالق لهما بما اعطي من ذلك ثم ان تلك الكلمة تجسدت فيما بعد من مريم العذري ومن روح القدس فصار ذلك مسيحا واحد فالمسيح اذا معنيان كلمة وجسد الا انهما جميعا مخلوقان *Jussit ergo Constantinus Arium sententiam suam explicare. Tum Arius; Dico, inquit, Patrem fuisse cùm non esset Filius; Deinde ipsum de novo produxisse Filium, qui fuit illi verbum, nisi quòd de novo productus & creatus fuerit. Deinde tradidit Pater Filio, qui verbum ipsius appellatur, imperium, fuitque ille cœlorum & terræ, & omnium, quæ inter ea sunt, conditor, sicut in Evangelio sancto testatus est, dicens, Data est mihi omnis potestas in terram & in cœlos. Fuit ergo ille eorum conditor, eâ quæ ipsi data est potestate. Deinde verbum illud postea ex Mariâ virgine corpus assumpsisse, & è spiritu sancto: Factumque est illud, Christus unus. Christus ergo duos comprehendit significatus, verbum, & corpus; quæ tamen utraque creata sunt.* Eutych. Al. Annal. l. 1. p. 437. 438. Tum statim sequitur responsum Alexandri ad Arii assertionem, idem ferè, quod hâc Josephi Paraphrasi habetur. فاجابه عند ذلك الاكسندرس، وقال له اخبرنا ايهما اوجب عندك عبادة من خلقنا او عبادة من لم يخلقنا قال اردوس عبادة من خلقنا قال الاكسندرس فان كان خلقنا الابن كما وصفت وكان الابن مخلوقا فعبادة الابن المخلوق اذاً اوجب من عبادة الاب الذي ليس بمخلوق بل تصير عبادة الاب الخالق كفر وعبادة الابن المخلوق ايمانا وذلك من اقبح القبيح *Tum respondens illi Alexander, Dic mihi inquit, quem putas teneri nos potius colere, illumne qui nos creavit, an qui nos non creavit. Respondente Ario, illum qui nos creavit. Dixit Alexander, si ergo creavit nos filius, uti tu dixisti, sitque idem creatus, tum filium, qui creatus est, magis tenemur colere, quam patrem increatum. Imo futurus est cultus Patris creatoris infidelitas; cultus verò filii creati fides; Quod absurdorum absurdissimum est.* ibid.

الاقاويل وان Hic delendum est وان nescio quâ Typographorum incuriâ intersertum.

بنزول احشاه *Ex delapsu viscerum ejus.* Socrates de Arii morte loquens, Λαμβάνει ἢν λιποθυμία τὸν ἄνδρωπον, καὶ ἅμα τῆς διαχωρήσεως ἡ ἕδρα τότε παρατίθησι ἐκπίπτειν, καὶ αἵματος πολλοῦ ἐπακολουθεῖν, καὶ τὰ λεπτὰ τῶν ἐντέρων συνεπισπᾶσθαι τῷ αἵματι αὐτῷ παχεῖ τι καὶ ἧπαρ, αὐτίκα δὲ ἐκψύχει. *Mox animo deficere cœpit, & unà cum excrementis anus ei delabitur; subsecuta est sanguinis copia, ac postremò tenuia intestina simul cum splene & jecore effusa sunt: & ille continuò animam exhalavit.* Socrat. hist. Eccl. lib. 1. c. 38. vide etiam Sosom. l. 2. c. 29. Theodoret. l. 1. c. 14.

منجلنا *Propter nos*, vel *nostri causa* contractè pro من اجلنا quemadmodum & منجل passim in hoc opere occurrit pro من اجل &c

كل من لا يقول Hæc verba cum sequentibus propriè sic sonant, *Omnes qui non dicent filium fuisse, quando non fuit.* fuisse nimirum Deum, quando non fuit homo. Sed ipsa synodus eos potius anathemate percussit, qui dicunt tempus fuisse, quando filius non esset: ut in Appendice ad Symbolum, τὸν δὲ λέγοντας, ὅτι ἦν ποτὲ, ὅτε οὐκ ἦν, καὶ πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν, καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι, ἢ κτιστὸν, ἢ τρεπτὸν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἀναθεματίζει ἡ ἁγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία. Socrat. hist. Eccl. l. 1. c. 8.

مطروفانوس *Metrophanem* Eutychius de hâc synodo loquens, وصيروا علي مدينة القسطنطينية مطروفانوس بطريرك *Et urbi Constantinopoli Patriarcham præfecerunt Metrophanem.* Eutych. Alex. Annal. t. 1. p. 545.

المعروف بالسبابية Dicti Βαΐων. Festum Palmarum, sive dominica paschalem celebritatem proximè præcedens, Græcis ἑορτὴ τῶν βαΐων festum ramorum sæpius appellatur. Auctor vitæ Sanctæ Studitæ, Οἶδα γὰρ πανηγύρει καὶ ἡ λαμπρὰ ἑορτὴ τῶν βαΐων, ἣν τῷ πάθει καὶ τῇ ἀναστάσει τῷ δεσπότῃ σύμπαντες περὶ ἑορτάζομεν. Cyrillus Scythopolitanus in vitâ S. Euthymii, Ἐξέρχεται κατ' ἐνιαυτὸν μὲν τὴν ἀγίαν ἡμέραν τῶν ἁγίων βαΐων ἑορτασίων ἕως τὴν ἔρημον τὴν Καπρᾶ, πλῆθος ἀνθρώπων σωματοφυῶς χωρεζόμενοι, ὁμιλεῖν τῷ θεῷ παθόντες, ἐν ἡσυχίᾳ ἐκεῖ τὰ σωτήρια. καὶ διατελεῖ αὐτόθι ἕως τὴν τῶν βαΐων ἑορτὴν, διανυκτεροῦντες τὸ σῶμα, καὶ διαλαμπρυνόμενοι τῷ πνευματικῷ πρὸς ὠφέλειαν τῇ ψυχῇ. Hoc itaque Græcum festi hujusce nomen Josephus Ægyptius hoc loco usurpat, & Arabicè interpretatur الشعانينة quâ voce Arabes festum istud indigitant; sed nonnunquam scribunt, سعانين Verum rectiùs scribitur شعانين quemadmodum in Arabicâ versione quarti capitis Epistolæ ad Philippenses, insertum legimus قراءة لاحد الشعانين *Lectio pro dominicâ palmarum.*

ثلثة كتب قوانين *Tres libros canonum.* Hic mirum narrat Josephus & auribus Europæis hactenus inauditum, Nicænum scilicet concilium sub Constantino magno habitum tres canonum libros composuisse. Hoc autem Ægyptiis recentioribus persuasum esse ex hoc ipso Josephi loco apparet: qui etiam eos ita describit, ut primus sit is, qui præsentem sequens, plures contineat canones, de monachis præsertim & religiosis; Alter is sit, quo præsentes, quos edimus, viginti canones exhibeantur; Tertius autem ad reges & Imperatores referatur. Ex tribus hisce canonum libris synodo Nicænæ adscriptis nos tecundum solum luce dignum censuimus, quoniam canones aliis duobus comprehensi libris isti synodo perperam & immeritò attribuuntur. Quandoquidem verò quæstio non ita pridem de hâc re exorta est, eam paucis hîc discutiemus. Primò itaque liber iste, quo Josephus multos dicit comprehendi canones sic ab ipso inscribitur.

وايضا بكتاب قوانين المجمع الكبير المقدس مجمع الاباء الثلثمائية وثمانية عشر وهي قوانينهم الكثيرة

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ثابت عند الشربان اليعاقبة وهو يشتمل عند
الملكية علي ثلثين قانونا وعلامته بحرف العين

Ex libris autem canonum primus iste est canonum liber, quem Apostoli composuerunt, cùm congregati essent in summo Sionis, post ascensionem Christi & descensum spiritûs sancti super eos; & priusquam separati essent ad Evangelium prædicandum. Hic ad Arabes perductus est curâ Melchitarum, & Nestorianorum; obtinet etiam apud Syrianos Jacobitas; apud Melchitas autem continet triginta canones, & signatur literâ Ain. (Viz. in libro, ubi citatur.) Reliqui deinde hoc ordine recensentur. II. Canones Apostolorum per Clementem, Melchitis quidem & Jacobitis numero 83. Nestorianis autem 82. III. Liber dictus apud Coptitas الدسقلية اي التعاليم

Διδασκαλίαι, sive doctrinæ. IV. Epistola Petri ad Clementem. V. Canones primæ post Apostolos Synodi Ancyranæ 25. VI. Canones synodi in Carthagine dictâ etiam Cæsarea sive Neocæsarea 14. VII. Canones 20. Synodi Gangrenæ. VIII. Canones 25. Synodi Antiochenæ. IX. Canones primi Oecumenici Concilii Nicææ habiti (de quibus postea.) X. Canones synodi Laodicenæ. 59. XI. Canones synodi Sardicensis, 21. XII. Canones Julii Patriarchæ Romani, 38. XIII. Canones Basilii Magni Episcopi Cæsariensis, numero 106. XIV. Canones, qui vocantur قوانين الملوك *Canones Imperatorum*, quatuor libris comprehensi, & synodo Nicænæ à nonnullis adscripti. (Unde hic tertius iste videtur canonum liber, quem Josephus noster isti synodo adscriptum asserit.) Hi sunt quatuordecim isti libri canonum, è quibus nomocanon Arabicus conflatus est. Adeo ut omnes canones hîc commemorati ejusdem apud eos sint autoritatis. Qui canones itaque ab Ægypto allatos nobis obtrudunt, dicant velim, an ipsi omnes canones ibi receptos, & hîc recensitos, admiserint? Sed vix credo quempiam eo temeritatis & audaciæ adhuc perveniisse. Nam præter istos, quos Ecclesia Græca sub Apostolorum nomine recepit, hic triginta insuper canones iisdem attribuuntur: qui ad Ecclesiæ Romanæ pariter atque Græcæ aures nunquam antehac pervenerunt. Quisnam iste liber τῆς Διδασκαλίων, Apostolis etiam adscriptus, esset, planè incertum est; utrum idem fuerit, qui olim Διδαχὴ, vel qui διατάγαι τῶν Ἀποστόλων dictus fuit, alii viderint: nobis sanè ab utroque diversus videtur; licet & isti ambo à doctis jamdudum explosi fuerint; multo magis hic ab omnibus ex Ecclesiâ exsibilandus est, quippe qui nusquam præterquam in Arabicâ & Ægypto hucusque inventus est. Ejusdem furfuris est & Epistola illa S. Petri ad Clementem, quæ nec à D. Hieronymo in Catalogo omnino commemorata, nec ab Ecclesiâ vel Græcâ vel Romanâ unquam recepta fuit. Non mirum igitur cuipiam videatur, spurios & supposititios canones synodo Nicænæ ibi affictos esse, ubi ipsum S. Apostolorum nomen tot subditiis fictisque libris falsò inscriptum est. Sed videamus porro, quid de canonibus istis Nicænis in dictâ præfatione asseratur. Is ibi est liber nonus, qui sic describitur. والتاسع قوانين المجمع الخامس وهو اول المجامع الكبار اجتمعوا بنيقية في سنة خمس وعشرين وثلثماية المجسد الموافقة لتسعة عشرة سنة من ملك قسطنطين الكبير اول ملوك النصاري وعدته ثلثماية وثمنية عشر اسقفا وقبل ان هذه العدة اختيرت من الفين وثلثماية واربعين اسقفا اجتمعوا بسبب كفر اريوس لما قال ان الابن بخلوق فحجه الاكسندرس بطريرك الاسكندرية ووافقه المجمع علي قطعه ونفيه وكتبوا كتابا فيه الامانة المستقيمة ووضعوا في الاحكام قوانين كثيرة جدا وفي هذا الكتاب منها حزوين احدهما عدته عشرون قانونا وبعدها اقوال بغير عدد وهو متفق عليه وعلامته ديف والاخر كثير القوانين عني باخراجه الملكية والنسطور

وهو

الكثيرة وفي تتبع تلك لانها كثرت جدا وكانت
مسايل وفي اربعة وثمانون قانونا وايضا مما رسموه علي
سكان الديارات *Sequitur liber canonum Oecumenici*

sanctique concilii trecentorum undeviginti patrum, hique sunt multi canones ab iis constituti; qui eos (præcedentes) sequuntur, quoniam valde plures sunt, & in quæstionem vocantur, sunt que octoginta quatuor canones: ex iis etiam, quæ de monasteriorum incolis decreverunt. Tertii canonum libri à Josepho commemorati inscriptio sic se habet. وهذا ايضا مما رسمته هولاي الاباء القديسين الاطهار الثلثماية والثمانية عشر من الحكم علي سكان الديارات من الرهبان جميعا وكيف ينبغي ان يتخير الرييس للديارة وسيرته وتدبيره ذلك الحكم علي ديارات الرهبان والرهبانات *Hæc etiam ex iis sunt*

statutis quæ sancti illi electique trecenti duodeviginti patres constituerunt, de potestate in omnes monachos qui monasteria incolunt; & quomodo præfectus monasterio suo eligendus est, ipseque se gerere debet; & de administratione istius potestatis super monachorum & monialium monasteria. Hi sunt tres isti canonum libri, quos Josephus synodo Nicænæ attributos esse asserit. Quin unus ex hisce libris, is nimirum quo viginti isti canones à nobis hîc editi continentur, ab istâ synodo compositus fuerit, nemo nunquam dubitavit. Ultimus hîc descriptus Europæis hucusque incognitus fuit, nec cuipiam ejus in mentem venit; ac propterea ejusdem generis censendus est, cujus alterum illum, quo octoginta quatuor canones comprehensos dicit, esse apparuerit. Istum autem licet quatuor canonibus mutilatum, Alphonsus Pisanus, & Franciscus Turrianus latinè ediderunt. Nimirum Baptista Romanus è Societate Jesu, cùm esset Roma Alexandriam profectus, sub Pio quarto, qui ad sedem Romanam an. D. 1560. evectus est, ex libro Patriarchæ Alexandrini octoginta canones, concilii Nicæni nomen præ se ferentes, exscripsit, quos postea latinè versos supradicti Pisanus & Turrianus in lucem ambo emiserunt. Hos itaque, ut sedi Romanæ faventes non editores soli, verùm etiam alii quàm plurimi sibi persuaserunt, & aliis persuadere conati sunt, à celeberrimâ istâ synodo Nicænâ constitutos fuisse. Alii è contra istius synodi nomen octoginta hisce canonibus falsò inscriptum esse intenderunt. Et hanc quidem veriorem esse sententiam multa evincunt. Primo enim ipsi Ægyptii, apud quos isti 80. canones inventi sunt, tres canonum libros isti synodo adscribunt, ut è prædictis patet; quod nemo sanæ mentis unquam concedat. Nam viginti isti canones, qui unum librum constituunt, in 80. vel 85. omnes fere continentur; qui propterea distinctus ab iis liber dici nequit. Neque etiam credibile est, ut tam eruditi Patres, duos canonum libros edere sibi proponentes, eadem utrobique repeterent. Et præterea viginti canones ab omnibus recepti sunt; sed isti 84. ab ipsis etiam Ægyptiis, in quæstionem vocantur; ut ex inscriptione superiùs laudata constat. Cæterùm ad uberiorem hujus rei explicationem expendamus paulisper qualis canonum Ecclesiasticorum collectio apud Ægyptios Arabesque diu obtinuit, ut certiores exinde fiamus, quanta fides iis in hisce rebus debeatur. In Bibliothecâ itaque Bodleianâ præter magnum istud Josephi Ægyptii volumen M S. ex quo nos præsentes canones excerpsimus, extat Arabica quædam canonum collectio, ei simillima, quæ à Joanne Antiocheno elaborata est: in titulos 11. divisa, per Abnalcassabum, itidem Ægyptium. In præfatione ad hanc canonum collectionem, sive nomocanonem, præmittitur catalogus omnium canonum, qui in isto libro collecti sunt, qui sic incipit, واما كتب القوانين والاول القوانين التي وضعها الرسل وهم مجتمعون في علية صهيون بعد الصعود والحلول الروح القدس عليهم وقبل ان يتفرقوا في البشري وعني باخراجه الي العربي الملكية والنسطورية وهو

وهو ثابت عد عند اليعاقبة السريان وعدته في نسخ
الملكية اربعة وثمانون قادوها وبتلوها اقوال بلا اعداد
والنسخة التي بيد الملكية فيها روايد تخصهم

" Nonus est liber canonum quintæ synodi, eaque prima fuit
" è synodis Oecumenicis, Nicææ congregata anno incarna-
" tionis trecentesimo vicesimo quinto coincidente cum anno
" undevicesimo Imperatoris Constantini Magni, primi ex
" Imperatoribus Christianis. Et numerus Episcoporum erat
" 318. Dicitur, autem quòd iste numerus ex 2340. Episco-
" pis selectus fuit. Congregati sunt autem Arii infidelis
" causâ, cùm iste dixisset Filium creatum esse, & ei adver-
" satus esset Alexander Patriarcha Alexandrjnus, cui consen-
" sit synodus ad eum segregandum & expellendum. Et scrip-
" serunt (Patres Nicæni) librum, quo fides orthodoxa con-
" tinetur, & multos admodum canones de judiciis ediderunt;
" è quibus in hoc libro duæ sunt partes, quarum una canones
" numero viginti continet; & post eos innumera dicta sunt.
" Et hic est liber, de quo convenit, & signum ejus est Nik.
" Altera autem multi usus curâ Melchitarum & Nestoriano-
" rum producta est, eaque apud Jacobitas Syrianos obtinet,
" & numerus canonum in exemplari Melchitarum est 84.
" quos innumera verba sequuntur. Verùm in exemplari,
" quod est in manu Melchitarum, nonnulla sunt additamen-
" ta iis propria. En Ægyptiorum Arabumque opinionem
de canonibus Nicænis. De viginti à nobis editis inter ipsos
etiam omnes convenit; sed non item de 84. qui intro-
ducti sunt à Melchitis & Nestorianis, ab iisdem scilicet, à
quibus triginta isti nescio qui canones S. Apostolis perperam
& mendosè afficti sunt, ut è supra dictis constat. Quo tem-
pore ab iis primo eruti, vel potius conficti sunt, haud facile
est determinare; Doctissimus vir Petrus de Marca eos post
annum 900. collectos esse ex eo docet, quòd canone 37.
vel potius 43. ordinatio Metropolitani Cypri Patriarchæ An-
tiocheno tribuatur, cum Leonis philosophi ætate, ut ex no-
titiâ ejus constat, ista insula Apostolico Antiochiæ throno non
subesset. Marc. de concord. sac. & Imp. lib. 2. c. 9. Ex
isto saltem canone planissimè conficitur, hos canones à synodo
Nicænâ non constitutos esse, cùm in Actis concilii Ephesini
asseratur, hoc contra canones Nicænos esse, ut Metropoli-
tanus Cypri ab Episcopo Antiocheno ordinaretur. Act. con-
cil. Ephes. act. 7. pag. 305. 306. edit. Colon. an. D. 1618.
Multas autem constitutiones concilii Nicæni nomen Alexan-
driæ præ se falso tulisse ante annum 900, exinde liquet, quòd
Eutychius, qui an. 933. Patriarcha Alexandrinus creatus est,
non pauciores quàm quadraginta constitutionum libros ab
istâ synodo compositos scripserit, aiens, ووضعوا له
اربعين كتابا فيها السنن والشرايع منها ما يصلح
للملك ان يعلمها ويعمل بها ومنها ما يصلح للاساقفة
ان يعملون بما فيها " Composuerunt etiam ipsi (Con-
" stantino) libros quadraginta, qui constitutiones & leges
" continerent: quarum aliæ quid Regi scire & facere expedi-
" ret (docuerunt) aliæ quid ab Episcopis, ex iis quæ in ipsis
" comprehensa sunt, fieri deceret. Eutych. Alex. Annal.
tom 1. pag. 445. Verùm si quadraginta constitutionum Ni-
cænarum libri Alexandriæ tunc dierum extarent, mirum est
quo fato ante Josephi ætatem in tres detumuerint. Qui qui-
dem Josephi numerus à vero plus nimio vagatur; sed quan-
to magis prodigiosus iste quadraginta librorum numerus ab
Eutychio assertus? At eadem utriusque ratio fuisse videtur.
Nimirum anno Hegiræ 20. Christi 640. capta est à Mosle-
miis Alexandria, ut testatus est idem Eutychius tom. 2. p.
318. & omnes libri in publicâ illius urbis bibliothecâ re-
perti, jussu Omari Ebnolchattabi Moslemiorum Imperatoris,
combusti sunt, ut Abulpharagius tradidit, dynast. 9. p. 181.
& tota Ægyptus, sed præsertim Alexandria, Moslemiis sub-
jecta est, & tributaria iis facta. Igitur ab eo demum tem-
pore grassantibus per totam Ægyptum Muhammedanis, do-
ctrina, quæ ibi diu floruerat, decrescere paulatim & langues-
cere cœpit. Et densis ignorantiæ tenebris universo isti Patri-
archatui tandem aliquando inductis, qui Christianam adhuc
religionem ibi excoluerunt in multas se sectas diviserunt, ita
tamen ut omnes in fide à concilio Nicæno expositâ consenti-
rent; quo factum est ut omnia istius concilii decreta plurimi
apud eos æstimata fuerint. Et viginti sanè canones isti
concilio vulgò adscriptos ab eodem revera constitutos fuisse
inter omnes convenit; Melchitæ autem & Nestoriani alios
quosdam canones numero 84. partim in dictis viginti com-
prehensos, partim ex aliorum conciliorum decretis excerptos,
sub Nicænorum patrum nomine introduxerunt, eosque cre-
dulis suis & ignaris sequacibus facile obtruserunt: quorum
ignorantia ex eo sese egregiè prodit, quòd canones ab istis
collectos, tanquam à concilio Nicæno sancitos, admitterent;
cùm istud concilium multis ante annis celebratum fuisset,
quàm vel Nestorianorum vel Melchitarum nomen obtinuerat.
Neque enim Nestoriani ante Ephesinum, neque Melchitæ
ante Chalcedonense concilium exorti sunt. Cùm enim syno-
dus ista Chalcedonensis Eutychem Archimandritam & Dios-
corum Patriarcham Alexandrinum condemnâsset, etiamsi Mar-
cianus, Leo, aliique succedentes Imperatores suâ eam auto-
ritate confirmâssent, & plerique cum iis Christiani eandem
amplexi essent, nonnulli tamen à Syris & Ægyptiis eam
repudiârunt, qui propterea Eutychiani, ut & Jacobitæ, nun-
cupati sunt. Alii autem, qui cum Imperatoribus synodum
istam secuti sunt, Melchitæ dicti sunt, hoc est, Βασιλικοὶ,
Regii, à voce מלך, quæ in Syriacâ, Arabicâ, aliisque ori-
entalibus linguis *Regere* significat, vel ab Arab. ملك
Melik Rex, unde ملكي *Regius, Melchita*. Sic autem ap-
pellantur, quòd Regum sive Imperatorum religionem conse-
ctati sunt. Cùm itaque 84. isti canones Arabici Melchitarum
ope introducti fuerint, eos nec Arabibus longo post concilium
Nicænum tempore cognitos fuisse palam est. Istos autem à
concilio Nicæno non constitutos fuisse ipsa illa Synodus Chal-
cedonensis extra dubium ponit, utpote quæ veterem istum co-
dicem Ecclesiæ universæ citavit, quo viginti soli canones
synodo Nicænæ adscribuntur; ut in annotationibus ad cano-
nes Concilii Antiocheni observatum est. Neque citavit tan-
tummodo, verùm etiam eundem codicem, & viginti proin-
de istos concilii Nicæni canones, suâ denuo authoritate con-
firmavit; ut in annotationibus ad primum synodi istius Chal-
cedonensis canonem probatum dedimus. Neque igitur Eu-
tychius Patriarcha Alexandrinus, neque Melchitæ quivis au-
diendi sunt, cum plusquam viginti Canones à concilio Ni-
cæno sancitos asserunt: præsertim cùm ipse etiam Cyrillus
Alexandrinus diu ante, non Eutychium modo, sed omnes
etiam Melchitas, verissima canonum Nicænorum exemplaria
à concilio Africano rogatus, è scriniis suæ Ecclesiæ, ubi
Alexander prædecessor ejus, qui dictæ Nicænæ synodo inte-
rerat, eos reposuerat, istos solos viginti canones ad concil-
lium istud misit, quos nos hoc opere cum commentariis edi-
mus, uti ex rescripto ejus ad istud concilium constat, quod in
primo hujus operis tomo, ad calcem concilii istius Africani
extat. Ubi etiam Attici Constantinopolitani Epistola de eâ-
dem re habetur, Cyrilli rescripto *in* omnibus conveniens.
Totam si voles historiam, consulas velim principium & fi-
nem dicti concilii Carthaginensis. Hic brevitati studemus.
Idem etiam à Gelasio Cyziceno traditur, dicente, Ἐξέθεντο
ἡ ἁγία ἐκκλησιαστικὴ κανόνας εἴκοσι ἐν αὐτῇ τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ.
Gelas. Cyz. Act. concil. Nic. l. 2. c. 30. Et ut alios tace-
am, Theodoretus, qui iisdem ferè, quibus Cyrillus &
Atticus, superiùs commemorati, temporibus, hoc est, cen-
tum plus minùs post concilium Nicænum annis, floruit, de
eodem concilio loquens, disertè ait, Αὗται ἡ ζωσιλόγητος τοῦ
τοῦ σωτῆρος ἀφὲ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτείας νόμους ἔχειν ἔοικεν.
Theodoret. hist. Eccl. l. 1. c. 8. Utrum autem doctissimis
hisce viris, qui statim post synodum Nicænum claruerunt,
an Arabibus nescio quibus & Ægyptiis indoctis atque illi-
teratis, qui longo post tempore vixerunt, major hac in re
debeatur fides, docti judicent; quibus etiam facillimum erit
ex ipsis illis Arabicis canonibus, quos Turrianus & Pisanus
ediderunt, colligere, eos omnes à concilio Nicæno neuti-
quam sancitos fuisse. Sed ad alia nobis properandum est.
Ex præmissis itaque constat, quamobrem nos viginti solos
concilii Nicæni canones ex Arabicâ Josephi Ægyptii Para-
phrasi edimus, etiamsi duo alii, ut vocat, canonum libri,
quorum uno 84. Canones continentur, ibidem extent: ni-
mirum quòd hi soli viginti canones apud ipsos etiam Ægyp-
tios Arabesque indubitati sint, & quod nemo, nisi summo
laborans partium studio, alios quoscunque, tanquam ab isto
concilio constitutos, admittat.

افادمتنها Ita quidem hæc vox in MS. legitur.
Unde deducta videtur à voce اقلوم quæ non solùm pro
persona, verumetiam pro *Oeconomo*, *administratore*, in hoc opere
ali-

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

aliquoties usurpatur. Unde formetur اقامة *Administratio*, ut verba وكيف تكون اقامتها καὶ πῶς vertantur *& quomodo fiat administratio earum*, vel, ut nos transtulimus, *& quomodo ipsæ* (non ipsi ut mendosè imprimitur) *administrari debent.*

In Can. I.

في الاخصاء والختانة *De castratione & circumcisione.* Inter alia, quæ pseudopropheta Muhammedes cultoribus suis injunxit, وامر بالختان *præcepit etiam circumcisionem*, ut ait Elmacinus, hist. Sarac. l. 1. c. 1. Hinc Ægyptii Arabesque Christiani, inter Muhammedanos degentes, hunc Concilii Nicæni canonem castrationem Christianis prohibentem, contra eos etiam adhibuisse videntur, qui Muhammedicam istam circumcisionem susceperunt. Et quidem licet Patres Nicæni nihil hîc de circumcisione dixerint; canon tamen hanc interpretationem longè melius admittet, quàm eam quam primus ex 80. Arabicis canonibus ei affingit, quo de insanis & energumenis exponitur.

vox مستقيم الغير مستقيم sæpius ab Arabibus pro *orthodoxo* usurpatur ut الغير مستقيم *Non orthodoxum*, hoc est, *hæreticum*, significet, & دين الغير مستقيم *falsa*, sive *hæretica religio* sit. Hîc autem الغير مستقيم melius forsitan exponatur, *non consistit*, *nihil habetur*: ut locus hic ita vertatur, *Quod enim ab eo in priori ipsius religione factum est*, *nihil habetur*; quæ quidem interpretatio loco magis quadrat.

In Can. III.

الشبينات *Commatres.* In Canone 19. hujus concilii scribitur اشابين Neutra harum vocum in vulgatis lexicographis habetur: sed ab Arabibus multoties usurpantur, *pro commatribus*, sive *susceptricibus in baptismo.* Vox autem اشبينة à Syriacâ ܩܘܡܨܝܪܐ deducta videtur; qua voce Severus Patriarcha in libro rituum pro *sponsoribus*, sive *susceptoribus in sacro baptismate* utitur, dicens ܩܘܡܨܝܪ ܠܗ ܠܚܕ ܩܘܡܨܝܪ ܘܠܚܕ ܠܗ ܩܘܡ *Sponsoribus ter ut ipse respondentibus.* Quæ significatio à Chaldæis tralata videtur, quibus שושבינא & שושבן Est *Socius*; item *Pronubus*, *paranymphus*, sive νυμφάγωγος, *sponsæ ductor.*

In Can. IV.

ابرشية *Provincia illius*, nam ابرشية *Ebarshia* est ipsa vox Græca ἐπαρχία. Ubi primò juxta morem π. mutatur in ب Quod enim D. Hieronomymus in Isai. cap. 2. observat, quòd *Literam P. sermo Hebraicus non habet*: Idem de linguâ Arabicâ dicatur, quæ nullam habet literam Græcæ Π. vel latinæ P. propriè respondentem; sed Arabes pro eâ perpetuò substituunt literam ejusdem organi ب B. ut videre est etiam in vocibus بطريرك πατριάρχης. بولص Παῦλος. برفير vel برفور Πάρφυρος. بارقليط Παράκλητος. باراموني Παχὼν. بنطابولس Πεντάπολις. ابقراط Ἱπποκράτης. ut apud Avicennam وقد ذكر ابقراط في كتاب *Dicit autem Hippocrates in libro* &c. Avicen. pag. 464. ut alia, quæ passim occurrunt taceam, *Syrupus* est vox Arabicâ شراب à qua deducitur ب in P. mutato. Neque etiam mirum cuipiam videatur in voce ابرشية ab ἐπαρχία. formanda, ش Shin pro χ substitutum esse. Arabibus enim una cum recentioribus Græcis solenne est literam χ pronunciare per sh ut idem literæ Græcæ χ atque Hebraicæ שׁ Arabicæ شين sonus sit. Unde & per ش triplici notatum apice sæpe exprimunt, ut observare licet in vocibus شرطونية χειροτονία. ارشلاوس Ἀρχέλαος. Matt. 2. 22. براشيا Βαρχία. Matt. XXIII. 35. امشير Μεχεὶρ nomen mensis Ægyptiaci. اوتيشيوس & افتيشيوس Εὐτύχης, Εὐτυχίς. In quo ultimo exemplo observetur insuper Arabes Græcam literam υ nonnunquam per و aliàs sicut ف pronunciare, cùm ipse Eutychius Patriarcha Alexandrinus nunc اوتيشيوس *Eutychius*, nunc افتيشيوس *Ephtychius* appelletur: unde constat literam υ sonum nonnunquam habuisse v. consonantis, vel F. sive digamma Æolici, nam Ev. in verbo supradicto ab Arabibus pronunciatur ut EF. quemadmodum & Au. apud Latinos aliquando sonuisse ipse Cicero indigitare videtur, ubi hæc habet, *Cùm M. Crassus exercitum Brundusii imponeret, quidam in portu Caricas Cauno advectas vendens, cauneas clamitabat: dicamus si placet monitum ab eo Crassum*, caveret ne iret: *non fuisse periturum si omini paruisset. Quæ si suscipiamus, pedis offensio nobis, & abruptio corrigiæ, & sternutamenta erunt observanda.* Cic. de divinat. l. 2. c. 40. Hinc enim constat aliqualem tunc temporis soni similitudinem fuisse, inter *Cauneas*, & *cave ne eas*, ac propterea *Can.* sicut *cav.* vel *caf.* pronunciatum fuisse. Sic etiam Græca vocalis u. Latinis per v. consonantem sæpe pronunciatur, ut in vocibus, Evangelium, Parasceve, & similibus.

ان يكتب Hoc in loco vox بعد interserenda est, typographorum incuriâ omissa. Sic enim in MS. legitur, بعد ان يكتب اساقفة cui lectioni versio latina rectè respondet.

In Can. V.

عيد الغوطا *Festum φῶτα.* Nos Græcum hoc nomen retinuimus, quoniam ab ipso Paraphraste usurpatur. Ita autem à Græcis vocatur Festus ille dies sexto Januarii celebratus, quo Christus baptizatus perhibetur, atque aliàs Epiphania seu Theophania nuncupatur. Georgius Alexandrinus in vita S. Chrysostomi, τῆς ἑορτῆς τῆ ἁγίων Θεοφανείων τῆς ὀνομαζομένης φώτων καταλαβούσης. *Festo Theophaniorum*, φώτων *dictorum appropinquante.* Cedrenus in Romano Lecapeno Ῥωμανὸς ὁ πανευδαὶς τοῦ Καπηλικοῦ διαδήμαν τίθεται κατ' αὐτὸν ἡμέρᾳ τῆ ἁγίων φώτων ἐν τῷ ἑαυτοῦ οἴκῳ Θεοδώρᾳ. Gregorius Nazianzenus orationem, quæ ordine tricesima nona est, εἰς τὰ ἅγια φῶτα τῆ ἐπιφανίων conscripsit, cujus sub initium hæc habet, Ἡ χθὲ ἁγία τῆ φώτων ἡμέρα, εἰς ἣν ἀφίγμεθα, ἐν ἣν ἑορτάζειν ἐξελόμεθα σήμερον, ἀρχὴ μὲν τὰ τῶ ἐμῶ χειρῶ ἐπιτίσμα λαμβάνει, τῆ ἀληθινῆ φωτὸς. Hoc itaque Græcum hujus festi nomen Josephus Ægyptius hoc loco retinuit, eâ tamen adhibitâ cautione, ut Arabicum etiam nomen indicaret. Dicit enim بعد عيد الغوطا الذي هو عيد الحميم *Post Festum φῶτα dictum, hoc est Festum Epiphaniæ, sive Epiphaniorum.* Arabice عيد الحميم quo nomine ab Eutychio Patriarchâ sæpe appellatur: ut, ubi ait وفي يوم الباراموني الذي يصومون قبل الميلاد وفي يوم الباراموني الذي قبل الحميم ايضا فانهم يصومون هذين اليومين Et die ἐφημωνῆς (*vigiliæ*) *quo ante natalem jejunant, necnon die* ἐφημωνῆς, *quæ Epiphaniam præcedit; nam hos duos dies jejunant.* &c. Eutych. Alex. annal. tom. 1. p. 522. Hæc ἐφημωνὴ Epiphaniæ à Marco Hieromonacho vocatur etiam ἐφημωνὴ τῆ φώτων; dicit enim Εἰ πύχῃ ἡ ἐφημωνὴ τῆ φώτων σύζυγον ἢ κυριακὴ de dub. Typ. c. XI. Sic etiam in ipso Typico, Εἰδότες τὸ ἁγιασμῶ τῆ ἐφημωνῆ τῆ ἁγίων φώτων. Ægyptii autem hoc

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

festum عيد الحميم *Festum Thermarum*, idcirco nominâsse videntur, quod illi ex antiquâ consuetudine, in Thermas eo die & piscinas se immergere soliti fuerint, in Christi, ut ajunt, baptismatis commemorationem. Arabes illud vocant عيد قداس الماء *Festum sacramenti aquæ.* Epist. ad Tit. c. 2. tit. Et simpliciter قداس الماء *Sacramentum aquæ.* epist. 2. ad Timoth. c. 4. tit. Syri بسرا q. d. *Orientem* vocant.

In Can. VI.

والجبل *Et Al-Giebala.* Mediæ pars montana. بلاد الجبال q. d. *Regio montana* Arabibus vulgò appellatur. Non tota Media; ut nonnulli opinati sunt. In tabulis Geographicis Choajæ Nassir Etusei, & Ulug Beigi, جبال *Gebal* simpliciter nuncupatur, & Parthiæ proxima ponitur, hæque in eâ civitates esse dicuntur, قزوين *Kazwin*, ابة *Abah* جربادقان *Jarbadakhan*, سميرم *Semiram*, اصفهان *Esfahân*, كاشان *Cashân*, قم *Kom*, ري *Rái*, خوار *Chowar*, & الموت *Almut*, quæ omnes inter longitud. 85. ó & 87. 10. Et latitud. 24. ó. & 37. ó. collocantur. Quomodo autem hæc regio Episcopo Alexandrino subjecta est, me fugit. Sane à synodo Nicænâ nihil præter Ægyptum, Lybiam & Pentapolim ei subjectum dicitur.

او غير سننهم Hæc verba nobis saltem obscura satis videntur. In Annotationibus ad sextum hunc concilii Nicæni canonem Græcum, ubi hanc ipsam istius paraphrasin protulimus, hæc verba اذا قاوم اهل ابرشية او غير سننهم transtulimus, *Siquidem se populo provinciæ opposuerit, aut eorum leges mutarit.* Cùm autem ante dictum sit Episcopum electum in throno suo relinquendum esse, aut ab eo movendum, juxta populi placitum, hæc verba ad utrumque referri nobis postea visa sunt, ac proinde vertimus, *Cum ei adversatur populus provinciæ ejus, aut aliter se gerit.* Ut si adversetur quidem populus, ille throno moveatur; quem sensum phrasis غير سننهر facilè admittet, ut opinor, etiamsi rariùs usurpetur. Sed doctiores viderint.

In Can. XI.

مع البوابين *Cum substratis*, συνυπόδιακοις, ut est in canone Græco. Hìc autem البوابين *Subdiaconos* q. d. *Janitores*, dicuntur, eo forsitan quòd post ambonem, propè *januas basilicas* stare soliti sunt. Vide Annotationes nostras ad hunc undecimum concilii Nicæni canonem Græcum.

فيها contractè pro فيما بعد *Postea.*

In Can. XII.

ايما رجل Josephus Ægyptius hunc canonem perinde interpretatur, ac si contra eos editus fuisset, qui post monasticam susceptam vitam ad mundum redeunt. Verùm enimvero Patres Nicæni nihil prorsus de Monachis hoc canone constituerunt; sed de militibus per totum agunt, iis nimirum qui sub Licinii persecutione cingula deposuerant, & eadem postea repetere voluerunt: ut in Annotationibus ad canonem Græcum fusiùs probatum est; ubi etiam hanc Josephi Ægyptii metaphoricam esse interpretationem ostendimus.

In Can. XV.

سينودس *Synodus Provincialis* فجماعة السينودس est ipsa vox Græca Σύνοδος, Arabicis characteribus induta; ac proinde vel superflua est hoc loco, post جماعة Arabicè idem significantem, vel idcirco additur, quòd in canone Græco legeretur; ac si Josephus dixisset جماعة Græcè السينودس Σύνοδος eum anathemate percutiet: vel اجماعة السينودس *totum synodi cœtum significat*, nos *synodum provincialem* vertimus; quoniam de tali hic locus intelligendus est.

In Can. VIII.

في بعض الاملكن *In nonnullis locis.* Legendum في بعض الاماكن & paulo post, pro وهذا الامو Legendum وهذا الامر &c.

طقسهم مثل طغمات الابوراديه *Ordo ipsorum similis est ordinibus cœlestibus.* E quatuor his vocabulis, tria è Græcâ linguâ deducuntur. Primo enim طقس est Græcâ vox τάξις. Quæ tamen Arabibus sæpe usurpatur; ut & nonnunquam verbum ex eâ efformatum طقس *Ordinavit, disposuit.* طغمات etiam est vox τάγματα, cujus singulare طغمة nonnunquam occurrit; ut & طغم τάγμα. Item *cohors* Act. 27. 1. Sed vox tertia الابوردية rariùs usurpatur: verùm nihil aliud est, quàm Græca ἐπαρχία. π. nimirum in ب ex more mutato, quod solenne esse ante ostendimus.

فليقطع من درجت *Gradu suo decidat.* Legendum من درجة Proxima verba, من يد الامر nescio quâ typographorum incuriâ loco non suo repetuntur. Ad sextam enim lineam præcedentem pertinent, ibique rectè imprimuntur: Hic autem prorsus expungenda sunt.

ولا سنة *Nec lex.* Legendum ولا سنة.

للاسقف Hæc etiam vox loco non suo ponitur. Unde sensus in textu Arabico miserè perturbatur. Locus igitur hoc modo legendus est, ولتثبت الشمامسة على قدرهم ومراتبهم وليعلموا انهم خدام في المذبح المقدس للاسقف والقسيس Versio Latina rectè se habet: ac proinde non opus est hic repetatur.

IN

ANNOTATIONES

IN

PARAPHRASIN CONCILII CONSTANTINOPOLITANI.

وابوللينارديوس *Et Apollinarius.*

HIC sanè huic cogendæ synodo occasionem præbuisse alibi raro perhibetur; sed tantùm Macedonius. Verùm Eutychius Patriarcha Alexandrinus Arii æque ac Macedonii hæreseos prævalentiam in causâ fuisse refert, ut hæc synodus Constantinopoli haberetur,

ثم ان الوزرا والقواد اجتمعوا الي ثاودوسيوس الملك وقالوا له ان مقالة الناس قد فسدت وغلبت عليها مقالة اريوس ومكدونيوس

Tum Theodosium Regem convenientes Consiliarii & præfecti, dixerunt ipsi, corruptæ sunt hominum sententiæ, prævalente apud ipsos Arii & Macedonii doctrinâ. Eutych. annal. t. 1. p. 509. Ob hanc itaque rationem convocatum esse hoc concilium scribit. Inter Arii autem & Apollinarii, hæresim parùm fuit discriminis, quantum ad humanam naturam à Christo assumptam, ut Josephus infra, & nos ex eo aliisque in Annotationibus ad primum hujus concilii canonem Græcum ostendimus. Et hinc forsitan est, quòd Josephus hanc synodum etiam Apollinarii causâ congregatam asseruit. Nilus autem libello de synodis non adversus Macedonium & Apollinarium solum, verumetiam adversus Sabellium Africanum coactum fuisse hoc concilium observavit, Η πρώτη καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος ἡ ἐν Κωνσταντίνου πόλει γέγονεν ἐπὶ τῆς Ἑπταρχίας Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου συγκροτηθεῖσα ὑπὲρ ἐκτὸν πατέρων ὀρθοδόξων καὶ Μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου παιδάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Σαβελλίου τοῦ Λίβυος, καὶ Ἀπολιναρίου Λαοδικείας. Nil. de synod. Nimirum horum æque ac aliorum hæreses ab hâc synodo condemnatæ sunt; quæ propterea adversus eos congregata haud ineptè dicatur.

وكان المقدم *Præsides.* Photius de hâc synodo loquens, Ἐξάρχει, inquit, Τιμόθεον τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ τὸν ἀξιωματικὸν τῆς Ἀντιοχείας Μελέτιον, Κύριλλον τὸν τῆς ἱεροσολύμων, τὰς ἱερὰς θρόνους ἰδιούντας. Phot. de syn. 2. Eutychius,

وكان المقدم في الجماعة تيموثاوس بطريرك الاسكندرية وملاتيوس بطريرك انطاكية وكيرللس اسقف بيت المقدس *Concilii præsides erant Timotheus Patriarcha Alexandrinus, & Meletius Patriarcha Antiochenus & Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus.* Eut. Alex. Annal. t. 1. p. 510. Nilus plures enumerat præsides, Ἡγοῦντο δὲ τῆς συνόδου Δάμασος Ῥώμης, Νεκτάριος Κωνσταντινουπόλεως, Τιμόθεος Ἀλεξανδρείας, Κύριλλος Ἱεροσολύμων, Μελέτιος Ἀντιοχείας, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, Γρηγόριος Νύσσης, καὶ Ἀμφιλόχιος Ἰκονίου. Nil. de synod.

قالوا له *Dicebant ei*, nimirum per Timotheum Alexandrinum Ecclesiæ præsulem, ut refert Eutychius, dicens,

فقال تيموثاوس بطريرك الاسكندرية ليس روح القدس بمعني غير روح الله وليس روح الله شيا غير حياته فاذا قلنا ان روح القدس مخلوق فقد قلنا ان روح الله مخلوق واذا قلنا ان روح الله مخلوق فقد

قلنا ان حياته مخلوقة واذا قلنا ان حياته مخلوقة فقد زعمنا انه غير حي واذا زعمنا انه غير حي فقد كفرنا به ومن كفر به وجب عليه اللعن

Dixit ergo Timotheus Patriarcha Alexandrinus, non aliud apud nos significat Spiritus Sanctus, quàm Spiritum Dei; non est autem Spiritus Dei aliud quàm vita ipsius. Si ergo dixerimus spiritum sanctum creatum esse, asserimus Spiritum Dei creatum esse, Sin Spiritum Dei creatum esse, vitam etiam ipsius creatam esse; quòd si vitam ipsius creatam affirmaverimus, autumaremus ipsum vitâ carere, atque hoc asserentes penitus ipsum abnegabimus; qui autem Deum negat, maledictione dignus est. Eut. Al. an. t. 1. p. 511.

في ترتيب الرؤساء *De ordine præsulum.* Licet prima diœcesium distributio, & aliqualis propterea Patriarcharum institutio, huic concilio attribuatur, ut alibi ostendimus; ordinem tamen inter quinque Patriarchales sedes observandum, ab eodem etiam constitutum esse, nemo unquam, præter Arabes & Ægyptios asseruit; Ægyptios inquam, nam Josephus non solus in hâc opinione fuit, cùm Eutychius Patriarcha Alexandrinus longè ante eum idem scripserit, ورتبوا بطريرك رومية الاول وبطريرك القسطنطينية الثاني وبطريرك الاسكندرية الثالث وبطريرك انطاكية الرابع وصيروا اسقف بيت المقدس بطريركا انما كان اسقف ولم يكن قبل ذلك في بيت المقدس بطريرك

ورتبوا خامسا *Statuerunt etiam Patriarcham Romanum primum fore; Constantinopolitanum, secundum; Alexandrinum, tertium; Antiochenum verò quartum. Episcopum etiam Hierosolymitanum titulo Patriarchæ ornârunt; cùm prius Episcopus esset, nec quis ante illud tempus Patriarcha Hierosolymis præfuisset; eique locum quintum assignârunt.* Eutych. Al. annal. t. 1. p. 513. 514.

اوجاروس Quisnam hîc Imperator esset, me conjecturis assequi nequire fateor. Tres enim istis diebus simul imperabant, Gratianus, Valentinianus, Theodosius; & Gratiani quidem annus, cùm hæc haberetur synodus, agebatur decimus quintus, Valentiniani septimus, & Theodosii tertius; Josephus autem concilium celebratum scribit anno nono cujusdam Imperatoris, quem اوجاروس vocat. Nullius autem è tribus istis Imperatoribus annus nonus tunc fluebat. Nos nihilominus *Gratianum* vertimus, quoniam Arabica ista literaram compositio ad ejus propiùs quàm ad aliorum Imperatorum nomina accedit, licet nec isti bene respondeat. Si vel mutatione scriberetur اوجاريوس *Eucherium* ab eo indigitatum suspicarer, qui unà cum Syagrio consulatum isto anno agebat: quem propterea Josephus Imperatorem fuisse forsitan opinatus est, consules nimirum cum Imperatoribus confundens.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

حساب الانطاكيين *Æra Antiochena.* Annus hic 429. æræ Antiochenæ in annum Christi 381. effluxit: sed videsis quæ de anno, quo celebrata est hæc synodus, in annotationibus ad Græcos hujus concilii canones disseruimus.

In Can. I.

يوم الخامس الكبير *Magna quinta feria.* Eâ nimirum, quæ paschalem celebritatem proxima præcedit. Ut tota enim hebdomas illa, qua Christus passus est; sic & quælibet istius feria *Magna* appellatur. De hâc quintâ feriâ sic Calistus in syntaxario, τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ πέμπτῃ οἱ τὰ πάντα καλῶς διατεθέμενοι θεῖοι πατέρες ἀλληλοδιαδόχως, ἐκ τῆς θείων ἀποστόλων καὶ τῶν ἱερῶν καὶ θείων εὐαγγελίων παραδεδώκασιν ἡμῖν πλειστάκις ἑορτάζειν, τὸν ἱερὸν νιπτῆρα, τὸν μυστικὸν δεῖπνον, τὴν θεόσδοτον σύναξιν ἥν καθ' ἡμᾶς φρικτῶν μυστηρίων, τὴν ὑπερφυᾶ προσδοκίαν, καὶ τὴν θεοδόσιον ἀνάτειλιν. *Sanctâ magnâque feriâ, qui omnia rite disposuerunt, sancti patres unus post alium, tum ex divinis Apostolis, tum ex sanctis & divinis evangeliis, nobis quatuor celebranda tradiderunt, sacram pedum ablutionem, mysticam cœnam, tremendorum scilicet apud nos mysteriorum exhibitionem, supernaturalem orationem, & ipsam proditionem.* Cum autem omnes etiam hæretici inter proditores Christi recensiti fuerint, hinc ni fallor factum est, quòd isti etiam eâ feriâ anathemate, apud Ægyptios saltem, percussi sunt.

In Can. II.

كموليات *Thesauri.* Neque enim aliud videtur, quàm vox Græca κειμήλια, Arabicè declinata كموليات à κειμήλια, ut طعمات à πάγματα; quod ante observatum est.

لبطرك القسطنطينية *Episcopo Constantinopolitano.* Hoc in tertio hujus concilii Græco canone constituitur. Verùm non modo à Josepho, sed & ante eum à Dionysio Exiguo, à Prisco Interprete Latino, & a Joanne Antiocheno, secundo canoni, tanquam ultima istius pars, subjungitur.

ANNOTATIONES
IN
PARAPHRASIN CONCILII EPHESINI

بن انطيانوس *Filii Antiani.*

FORTASSE Valentinianum intelligit, qui unà cum Theodosio imperavit. Verùm Arcadius non Valentiniani, sed Theodosii senioris Filius fuit.

قسطنطينوس بطريرك رومية *Constantinus Patriarcha Romanus.* Legendum كالستينوس *Cælestinus.* Ille enim thronum Romanum tunc temporis occupabat: & ab Eutychio Alexandrino inter præsides hujus concilii recensetur, dicente وكان في هذا المجمع متقدما كيرللس بطريرك الاسكندرية وكالستينوس بطريرك رومية وبوفلاديموس بطريرك بيت المقدس *In hoc concilio præsides erant Cyrillus Patriarcha Alexandrinus, Cælestinus Patriarcha Romanus, & Bu-Flavius (Juvenalis) Patriarcha Hierosolymitanus.* Eutych. Alex. annal. t. 2. pag. 7. Nilus, Ἡγοῦντο δὲ αὐτῆς Κελεστῖνος Ῥώμης, Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Ἰουβεναλὶς Ἱεροσολύμων, Μέμνων Ἐφέσου. Nil. de synodis.

وكانت مقالته *Et opinio ejus (Nestorii) erat.* Hæc Nestorii opinio eodem etiam modo ab Eutychio Alexandrino his verbis explicatur. وكان نسطور يقول ان مريم العذري ليست والدة الاله بالحقيقة وان ذلك كان ابنان احدهما الاله الذي هو مولود من الاب والاخر انسان الذي هو مولود من مريم وان هذا الانسان الذي يقول انه المسيح بالمحبة متحد مع الابن ويقال انه الاه وابن الله ليس بالحقيقة ولكن بالموهبة واتفاق الاسمين والكرامة نفسه كاحد الانبيا *Asserebat siquidem Nestorius Mariam virginem revera Deiparam non fuisse, esseque duos filios, quorum alter sit Deus, eumque à Patre esse genitum; alter autem homo, qui à mariâ natus est. Et hominem istum, qui se Christum dixerit, amore unitum esse cum filio, Deumque appellari, & Filium Dei, non revera, sed per concessionem, & nominum communionem, & honoris causâ, sicut unus ex prophetis.* Eutych. annal. t. 2. p. 1.

وكثالكة *Et Catholicis.* Cyrillus Alexandrinus hoc in loco synodum ex Episcopis, Metropolitis, & Catholicis Ægypti congregatam celebrâsse perhibetur. Hîc autem Josephus ex sui temporis moribus & institutis loquitur: quibus nimirum in Ægypto aliisque nonnullis locis, quatuor præsulum Ecclesiasticorum gradus observati sunt, Patriarchæ, Catholici, Metropolitæ, & Episcopi. Καθολικοὶ itaque *Catholici* dicti sunt qui superiores quidem Metropolitis, sed Patriarchâ inferiores fuerunt. Sic etiam Brochardus Monachus de Armenis & Georgianis ait, *Prælatos habent, quos Catholicos vocant, qui sub se habent Archiepiscopos, Episcopos, & alios prælatos.* Sed observanda sunt insuper, quæ Josephus proximâ huic paginâ de Nestorianis habet, كثرت السطورية بالمشرق ولم يكن لهم بطرك وكادوا قد روسوا عليهم جاثليق *Plurimi sunt in oriente Nestoriani, quibus nullus est Patriarcha, sed iis præfecti sunt Catholici.* Ubi propterea Catholici summam habent autoritatem, nulli Patriarchæ subjecti. Ibi autem vocantur non كثالكة ut in Ægypto, sed جاثليق *Jathelik*, vel, ut non-

nun-

nunquam pronunciatur, *Jachelich*. Sic Paulus Venetus, *Regnum Mosul, aliâ Mosel vocant, confine Armeniæ majori. Multi in eo Christiani degunt Nestoriani & Jacobitæ, quibus præest Patriarcha magnus, quem ipsi Jachelich vocant.* Paul. Ven. l. 1. c. 15. Hoc autem nomen *Jachelich* idem est omnino quod *Catholicus*, aliter tantum pronunciatum. Hinc iidem Mausolitæ, à Paulo commemorati, Patriarcham sibi à Julio Papâ Romano ordinari petentes, in epistolâ ad eum scriptâ an. D. 1552. aiunt, *Ordines eum nobis Patriarcham, id est, Catholicum.* Unde satis mirari nequeo, quare docti viri *Catholicos à Jachelichis* distinguendos esse contenderent: cùm utrumque nomen è Græco Καθολικὸς effermetur, quod illi Arabicè كثالكة *Cathâlika*, hi autem جاثليق *Jathalik* scribunt & pronunciant.

يوانس صاحب انطاكية *Johannes Antiochenus.* Quæ hîc de Joanne Antiocheno ejusque in synodo Ephesinâ gestis à Josepho traduntur, consona sunt iis, quæ Eutychius de eodem scripsit. Annal. t. 2. p. 9. Quæ etiam Josephus postea de Orientalibus & Cyrillo Alexandrino scribit, idem Eutychius eâdem & sequenti paginâ tradidit; ex quo propterea Josephus ea hausisse videtur.

برصـــومـــا *Barsuma.* De eo hæc habet Eutychius Josephi dictis consentanea, مقالة وكـانـت نسطور قـد انـدرست فـاحـيـاهـا مـن بـعـده برصان طويل برصومـا مطران نصيبين في عـصـر يوستينيانوس مـلـك الروم وقباذ ابـن فيروز ملك الفرس وثبتها في المشرق وخاصة اهـل فـارس ولذلك

تكاثرت النسطورية في المشرق والعراق والموصل والغرات والجزيرة فسموا النسطورية مشتق مـن اسـم نسطور

"Atque ita obliterata est sententia Nestorii, donec illam "longo post ipsum temporis spatio resuscitârit Barsuma "Metropolita Nisibinensis, tempore Justiniani Romanorum "Imperatoris & Kobadi Phyruzi filii, Regis Persarum, ea- "amque in oriente, ac præcipuè apud Persiæ incolas, ad- "strueret: unde est, quòd multi sint Nestoriani in oriente, "& Iraco, & Al-Musal, circa Euphratem & in Mesopota- "miâ, qui Nestoriani appellati sunt, titulo à Nestorii nomine "deducto. Alex. Annal. t. 2. p. 12. Hic autem idem videtur Barsumas, qui in Actis concilii Chalcedonensis commemoratus, ubi Flavianum Constantinopolitanum occidisse dicitur, Βαρσουμᾶς, ὁ μεταξὺ αὐτῶν εἰσιλθὼν, ἴσφαξε τὸν μακάριον Φλαυιανὸν· αὐτὸς ἔφυγε, καὶ ἔλαβε, σφάξον, & mox totam, Syriam evertisse, Πάντες οἱ ἐυλαβέστατοι ἐθάνατοῦσι ἐβίασαν, Πᾶσαν Συρίαν Βαρσουμᾶς ἠφάνισεν, ἐπάγαγεν ἡμῖν χιλίους μυριάδας. Hinc tota synodus eum anathemate devovit, οἱ ἐυλαβέστατοι ἐθάνατοῦσι ἐβίασαν, τὸν φονέα Βαρσουμᾶν ἔξω βάλετε· τὸν φονέα τοῦ φιλίου· Ἀνάθεμα σὺ Βαρσουμᾶ· Βαρσουμᾶν τῇ ἐξορείᾳ. Concil. Chalced. Act. 4.

قـانـون واحـد *Unicum canonem.* Canones Ephesini hujus concilii in Epistolâ synodicâ divulgati sunt; ut in Græcos canones observatum est. Omnes etiam ad fidem spectant. Hinc Josephus unicum canonem huic synodo attribuit; quoniam scilicet omnes in eâdem Epistolâ comprehensi sunt, & de unâ eâdemque re agunt, de fide scilicet: quam etiam ob rem, nec in priscâ editione Latinâ, nec in Dionysii Exigui versione, ullus ab hâc synodo constitutus canon commemoratur, aut Latinè vertitur.

ANNOTATIONES
IN
PARAPHRASIN CONCILII CHALCEDONENSIS.

وكـان المقدم فـيـه *Et præsides in eo erant.*

EUTYCHIUS, وكان المقدم في الـجـمـاعـة اناطوليوس بـطـريـرك القسطنطينية ومكسيموس بطريرك انطاكية وبوفلابيوس بطريرك بيت المقدس

Et præsides in concilio erant Anatolius Patriarcha Constantinopolitanus, & Maximus Patriarcha Antiochenus, & Bonifacius (Juvenalius) Patriarcha Hierosolymitanus. Eutych. annal. t. 2. p. 93. 94. Nilus autem de hâc synodo loquens, ait, Ἡγοῦντο δὲ αὐτῆς Λέων Ῥώμης, Ἀνατόλιος Κωνσταντινουπόλεως, Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων, Μάξιμος Ἀντιοχείας. Nil. de synod. Verum Leo ipse concilio non interfuerat; sed legatos Arabicè وكـلا dictos illuc misit, nimirum Paschasinum, Lucentium & Bonifacium, qui locum ejus ibi supplebant.

والملك يومئذ مركيان *Marciano tunc temporis imperante.* Concilium Constantinopoli à Flaviano celebratum est, non Marciano, ut hîc asseritur, sed Theodosio juniore Imperante. Tota autem historia concilii Chalcedonensis, à Josepho pessimè tradita, paucis sic expediatur. Anno D. 447. Theodosii junioris 41. Zenone & Postumiano Coss. VI. Id. Novemb. Flavianus Episcopus Constantinopolitanus concilium Constantinopoli convocabat in causâ Florentii Sardeorum Metropolitani contra Joannem & Cossinium ejus suffraganeos. In hoc concilio Eusebius Dorylæi Episcopus Eutychetem Archimandritam hæreseos accusavit; qui etiam à synodo convictus & condemnatus est. Eutyches autem damnatus, per Chrysaphium Eunuchum ab Imperatore obtinuit, ut alia synodus Ephesi sequenti anno cogeretur, quæ etiam λῃστικὴ συνοδὸς appellatur; huic Dioscorus Alexandrinus præfuit, à quo Eutyches communioni restitutus, & Flavianus cum aliis damnatus est. Mortuo deinde Theodosio, & Marciano Imperatore renunciato, tertio hujus imperii anno, qui annus Domini erat 451. quartum hoc Oecumenicum concilium Chalcedone habebatur, à quo λῃστικὴ ista synodus antiquata, & Dioscorus cum Eutychete damnatus est. Ex hâc verissimâ hujus concilii historiâ multi in hâc Josephi paraphrasi errores deprehendantur; uti mox patebit.

وقـالـوا لـه *Et dicebant ei.* Eutychius de synodo hâc Constantinopolitanâ sub Flaviano loquens, ait فـاجـابـه فلابيانوس بطريرك القسطنطينية وقال له ان كان كما

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

واعتقد ملة اليعقوبية *Et Jacobitarum religionem profeſſus eſt.* Eam ſcilicet religionem, quàm Jacobitæ poſtea amplexi ſunt. Nulli enim ante Dioſcorum Jacobitæ extiterunt; quin & is potius eorum ſectæ princeps & caput fuit: adeo ut nonnulli aſſeruerint eum in juventute *Jacobum* dictum fuiſſe, & *Jacobitas* ab eo denominatos. Verum neque inter ipſos convenit Orientales, à quonam Jacobo Jacobitæ nomen ſuum ſortiti ſunt. Communior autem & veriſimilior eſt eorum ſententia, qui iſtum Jacobum huic ſectæ nomen dediſſe affirmant, qui Severo Patriarchæ Antiocheno circa an. D. 462. diſcipulus fuit; qui etiam يعقوب البرادعي *Jacobus Al-Baradæus* dictus eſt, quod indutus ſit clitellis, Arabice البرادع *Barâda* dictis, ut tradidit Eutychius annal. t. 2. p. 144. Ubi opinio ejus his verbis definitur, وكانت مقالته ان المسيح طبيعة واحدة من طبيعتين وجوهر من جوهرين ومشية واحدة موافق لقول سويرس وديسقورس واوتيشيوس الملاعنين *Et fuit doctrina ejus, Chriſtum unam eſſe naturam è duabus naturis compoſitam, ſubſtantiam è duabus ſubſtantiis, & voluntatem unam ſecundum ſententiam Severi, Dioſcori & Eutychii Maledictorum.* Hanc eorum opinionem comment. de ordinatione Jacobitarum his verbis explicat Syriacè ܗܘ ܕܐܡܪ ܒܚܕ ܐܝܟ ܗܘ ܕܐܡܪ ܒܬܪܝܢ ܐܝܟ ܗܘ ܕܐܡܪ ܒܚܕ *Et una eſt* (in Chriſto) *natura, ut etiam una perſona, non autem duæ naturæ aut in duabus naturis.* Unde conſtat Jacobitas Eutychetis opinioni adhæſiſſe; qui etiam in diverſis locis diverſos habuerunt hæreſiarchas, uti Joſephus hoc loco rectè obſervat, dicens, hanc opinionem in provinciis Meſopotamiæ à Severo & Jacobo, in provinciis autem Ægypti & Nubiæ à Dioſcoro inſtitutam eſſe, & diſſeminatam.

وهو الاه وانسان *Eumque Deum eſſe & hominem.* Sic etiam Eutychius de hâc ſynodo, loquens ait, وقبلوا ان ربنا يسوع المسيح الاه وانسان وهو في الكيان مع ابيه في اللاهوت وفي الكيان معنا في الناسوت يعرف بطبيعتين تاما بلاهوته وتاما بناسوته مسيح واحد *Et ſtatuerunt Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Deum eſſe & hominem, ipſumque ejuſdem eſſe eſſentiæ cum patre quod ad divinitatem, ejuſdemque nobiſcum quod ad humanitatem, utraque naturâ agnitum perfectum in divinitate ſuâ & perfectum in humanitate ſuâ, Chriſtum unum.* Eutych. annal. 2. p. 94. Ubi etiam ille idem, quod Joſephus, in ſequentibus tradit, tres ſcilicet priores œcumenicas ſynodos, Nicænam, Conſtantinopolitanam & Epheſinam primam, ab hâc quartâ confirmatas eſſe; quod ipſa etiam Acta teſtantur.

الاوسيا Eſt ipſa Græca vox οὐσία, cum articulâ ال juxta morem præfixo: mox etiam poſt ſequitur ſine articulo اوسيا هما οὐσίαι, *eſſentiæ ipſarum.*

سبع ماية وثلثة وستون *Anno ſeptingenteſimo ſexageſimo tertio.* Nimirum Æræ Alexandreæ, quæ cœpit anno Per. Jul. 4402. Kal. Octob. Adde igitur 4401. ad 763. ſumma eſt 5164. aufer. 4713. & reliquus tibi fiet annus Chriſti 451. quo etiam currente celebratum fuiſſe hoc concilium in Annotationibus ad canones Græcos probatum dedimus. Neque etiam in die multum aberrat Joſephus, canones hujus concilii viceſimo quinto die Tiſhrin prioris editos affirmans. Nam in anno Syriaco hic uſurpato Tiſhrin prior unà cum Octobri Juliano init; hoc autem Chalcedonenſe concilium VIII. Id. Octob. cœptum eſt, & uſque ad Kal. Novemb. eodem anno continuatum, ut ibidem etiam obſervatur.

كما تزعم طبيعة واحدة فالطبيعة القديمة اذا هي المحدثة وان كان القديم هو المحدث والذي لم يزل هو الذي لم يكن ولو جاز ان يكن القديم هو المحدث لكان القاعد هو القاعد والحار هو البارد والمظلم هو المضي وما اشبة ذلك من المحالات التي لا يجوز الجمع بينهما في جز واحد "Cui (Eutycheti) reſpondit Flavianus Patriarcha Conſtantinopolitanus, dixitque, ſi eſſet [Chriſtus] uti tu aſſeris Natura una, tum eſſet natura, quæ æterna eſt, de novo facta. Quòd ſi qui æternus fuit de novo ortus ſit, tum & qui nunquam non fuit idem aliquando non fuit. Quòd ſi admitti poſſit, ut quod æternum fuit, idem de novo fuerit, erit idem qui ſtat ſedens, quod calidum eſt frigidum, quod tenebroſum lucidum, cum id genus impoſſibilibus, quæ fieri non poteſt ut conjungantur in eadem rei parte. Eutych. t. 2. pag. 86. Hæc, quæ Eutychius Flavianum, Joſephus hoc loco ſynodum Eutycheti hæretico dixiſſe refert, nihilo ferè mutato, niſi quòd ubi Eutychius, ait والمظلم هو المضي *quod tenebroſum lucidum*, Joſephus levi in Arabicis verbis mutatione dicat, والمعلم هو الصبي *Præceptor idem qui puer.*

لم ينفوه *Non expellebant eum.* Nimirum Flavianus reliquique in ſynodo Conſtantinopolitanâ congregati patres Eutychetem damnatum Conſtantinopoli non expellebant, ob rationem à Joſepho hoc loco aſſertam, & Eutychii Patriarchæ teſtimonio confirmatam, dicentis ولم ينفيه عن القسطنطينية لانه كان طبيبا والناس يحتاجون اليه *At Conſtantinopoli eum non expulit (Flavianus,) quòd cùm medicus eſſet, eo homines opus haberent.* Eutych. t. 1. p. 86.

حتي مات مركيان *Uſque ad mortem Marciani*, vel *uſque quo mortuus eſt Marcianus.* Sed legendum haud dubiè.

حتي مات ثاوذوسيوس *Uſque quo mortuus eſt Theodoſius.* Ipſe enim Eutyches ante Marcianum mortem obiit. Et ipſe Joſephus paulo poſt, eum ante celebratam hanc Chalcedonenſem ſynodum vitâ defunctum aſſerit.

وقام بعده اصطيروس *Cui imperatur Aſterius ſucceſſit*, ad verbum, & *ſurrexit poſt eum Aſterius.* Verùm nullus unquam, vel ſaltem non iſtis diebus, Imperator Aſterius dictus eſt. Sanè Theodoſio Juniori Marcianus, Marciano Leo Thrax ſucceſſit. Hîc tamen Joſephus Aſterium Marciano, &, quod mirum proximâ paginâ, Marcianum Aſterio ſucceſſiſſe ſcribit. Hoc autem in loco pro Marciano Theodoſius ſubſtituendus eſt, ut ante obſervatum. Verùm nec Theodoſium Aſterius ullus in imperio conſecutus eſt. Quid itaque dicemus? Nimirum Joſephus conſulem pro Imperatore accepiſſe videtur. Secunda enim Epheſina ſynodus Protogene & Aſterio Coſſ. celebrata eſt. Cùm iſta itaque ſynodus Eutychetem abſolverit, Aſterius etiam, cujus conſulatu habita eſt, ei faviſſe, Joſephus forſitan opinatus eſt, eundemque Imperatorem الملك vocavit, ac ſi is inter Theodoſium juniorem & Marcianum imperârit; contra quod ab omnibus hiſtoricis traditur. Hinc autem egregia Joſephi in Eccleſiaſticis hiſtoriis inſcitia plus nimio ſe prodit; niſi forſitan codicem noſtrum depravatum dicamus; quod nobis ſanè veriſimilius videtur. Verumenimverò tota hæc hiſtoria, de Eutychete à Dioſcoro in ſynodo Conſtantinopolitanâ Aſterii, vel cujuſvis aliùs Imperatoris juſſu liberato, planè fabuloſa eſt, nec ullam veritatis ſpeciem præ ſe fert.

مكسوذوس Scribendum haud dubiè & hîc & poſtea مركيانوس *Marcianus.* Eo enim imperante Joſephus, juxtà cum omnibus aliis, hoc quartum œcumenicum concilium Chalcedone celebratum fuiſſe, paſſim in hoc proœmio aſſerit, præſertim in initio.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

In Can. II.

اقنوم الكنيسة *Oeconomum Eccleſiæ.* Etiamſi vox اقنوم à Syriacâ ܐܘܢܩܢܐ *hypoſtaſin vel Perſonam* ſæpius ſignificet, idque in hâc paraphraſi æque ac alibi, hoc tamen in loco *Oeconomum* verti, utpote cui in canone Græco voci reſpondere videatur. Quo ſenſu etiam in viceſimo ſexto hujus concilii canone clariſſimè uſurpatur. Is enim totus de Oeconomis agens græcè ſic incipit, Ἐπειδὴ ἔν τισι ἐκκλησίαις, οἷς ἀναγκαῖόν ἐστιν, δίχα οἰκονόμων διατελεῖν τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρειώδη πράγματα. Quæ verba Joſephus Arabicè ſic vertit, رفع الي الجماعة المقدسة ان من الكنايس ما ليس لهم اقنوم *Pervenit ad ſanctam ſynodum, quòd nonnulla ſint Eccleſiæ, quibus nullus eſt Oeconomus. Et ad calcem can. 25. diſertè dicitur.* قهرمان الكنيسة اي الاقنوم *Procurator Eccleſiæ, ſive Al-Aknum, Oeconomus.* His itaque locis vox اقنوم *Aknûm*, ab ipsâ Græcâ οἰκονόμος contracta, pro eâdem uſurpatur. Hinc vox اقانمة pro οἰκονομία *Adminiſtratione, diſpenſatione*, in hac paraphraſi uſitatur; ut in proœmio ad ſynodi Nicænæ canones adnotavimus.

In Can. III.

قهرمتهم *Procurationibus eorum.* Vox قهرمان quemlibet rerum adminiſtrationem vel procuratorem ſignificat. Unde paulo poſt قهرمانا على صبيان *Puerorum curatorem* denotat. In prima Epiſtola Catholica S. Petri, cap. IV. verſ. 10. vox Græca οἰκονόμοι Arabicè قهارمة vertitur. Hinc قهرمانة pro *ancillâ, procuratrice* uſurpatur. Abulpharagius, واخذت علم القهرمانة فقطع لسانها *Et capta eſt Alama procuratrix, & lingua ejus abſciſſa.* Abulph. dynaſt. 9. pag. 310. Elmacinus, وبين جدته قهرمانة اسمها شمس النهار *Et coram eo erat ancilla, ſol diei cognominata.* Elmac. hiſt. Sarac. l. 3. pag. 288. vox autem origine Perſica eſt. Perſis enim قهرمان *Imperator* eſt, *juſtitiæ adminiſtrator.*

In Can. X.

البريقاديا Ita typographorum incuria imprimitur, ſed ſcribendum eſt, juxta MS. البريفانيا *Al-bariphania*; quod nihil aliud eſt, quàm Græcum vocabulum βαρεφανία prima litera mutilatum: vel ſaltem articulo ال illius loco ſubſtituto. فان هو جسر احدا على التحويل *Et ſi quis auſus fuerit migrare &c.* ſed latina verſio hunc potiùs in modum legatur, *Et ſi quis aliquem auſus fuerit transferre ab Eccleſiâ ſuâ, eidem is reſtituatur.*

المرستان *Noſocomia.* ſæpius ſcribitur مارستان vocabulum eſt Perſicum; quod tamen ab Arab. مارض *Ægrotus*, deductum putatur.

In Can. XXIII.

الا الاغاليكوس Hoc σφάλμα eſt Typographicum. Delendum enim الا & pro الاغاليكوس ſcribendum eſt juxta MS. codicem الاغاديكوس *Al-Agadicus*; quod nihil aliud eſt, quàm Græcum ἔκδικος, quod *defenſorem* Eccleſiaſticum ſignificat, de quo hoc loco agitur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

ANNOTATIONES IN CANONICAS EPISTOLAS IN DIONYSII ALEXANDRINI.

IN CANONEM I.

Ἀπεστείλας. Scholium in codice Amerbachiano, Ἰσέον ὅτι χρόνοις μὲν ὁ Μακάριος Διονύσιος ἦτ@ ἀκροατὴς Ὠριγένους, ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ἔτει Φιλίππου τοῦ μὲ Γορδιανὸν βασιλεύσαντ@. τὸν βίον μεταλλάξαντ@ Ἡρακλᾶ τρισκαιδεκάτου τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας ἐπισκόπου τιλὼ θεοσεβείαν ταύτης ὃν ὑπελαμβάνει· καὶ θεὶς τοῖς ὅπλ δέκα καὶ ἑπτὰ ἔτεσι, ὅπερ τοῖς λοιποῖς τρισὶ Φιλίππου, καὶ τῷ ἑνὶ Δεκίου, καὶ τῷ ἑνὶ Γάλλου, καὶ Βαλεριανῷ τῷ ὑῒ Δεκίου, καὶ τοῖς δυσὶ τοῦ Οὐαλεριανοῦ καὶ Γαλλίου τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, θεὶς κύριον ἐξεδήμησεν. ὁ δὲ Βασιλείδης ἐν τῷ αὐτῷ τιλὼ πενταπόλεων ἐπίσκοπ@, ὡς φησιν Εὐσέβιος· ἐν τῷ ε'. καὶ τῷ ϛ'. τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λόγῳ. *Sciendum eſt, quòd hic beatus Dionyſius auditor fuit Origenis quarto anno Imperii Philippi, qui poſt Gordianum imperavit. Heraclâ autem decimo tertio Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopo vitâ defuncto, hic præfecturam iſtius ſuſcepit; & poſt ſeptendecim annos, reliquos nimirum tres Philippi, & unum Decii, & unum Galli, & Voluſiani filii Decii, & duodecim Valeriani & Galli (Gallieni) ipſius filii, ad Dominum migravit. Baſilides autem paræciarum in Pentapoli Libyæ Epiſcopus fuit, ut Euſebius in* VI. & VII. *Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libro tradidit.*

Ἀνηστίζεσθαι δεῖ. Gentianus Hervetus vertit, *Jejunandus ſit* dies Paſchæ. Et ſic vocem ἀνηστίζεσθαι, ubicunque occurrit, *jejunare* vertit: cùm contrarium potiùs ubique ſignificat, nimirum, *jejunium ſolvere*, quod Arabes فطر & افطر dicunt. Hoc ſenſu vox iſta ἀνηστίζεσθαι in Conſtitutionibus Apoſtolicis vulgò dictis ſæpe uſurpatur. Ut τῇ ϛ' σαββάτῳ μέχρις ἀλεκτοροφωνίας ἑσπερεινοῦτες, ἀνηστίζεσθαι ἐπιφωσκούσης μιᾶς σαββάτων. Conſtit. Apoſt. l. 5. c. 18. Et alibi, Ἐπιτελεῖται ϛ' ἡ νηστεία αὕτη σὺν τῇ νηστείᾳ τῆς Πάσχα· ἀρχομένη μὲν ἀπὸ δευτέρας, πληροῦται ϛ' εἰς ἕβδομάδα, μεθ' ἃς ἀνηστεύσαντες. ibid. cap. 12. Eodem etiamſi ſenſu occurrit, Syn. Trull. can. 89. Heſychius, Ἀνηστιεῖσθαι, τὸ ἀπὸ νηστείας δεῖ σχεῖν ἐλθεῖν. Ipſe etiam locus, quem præ manibus habemus, hunc ſenſum neceſſariò exigit, in quo Dionyſius ſe interrogatum aſſerit, καθ' ἣν ἔφην ἀνηστίζεσθαι δεῖ τιλὼ τῆς Πάσχα ἡμέραν. Hoc eſt, Non ut Hervetus vertit, *quâ horâ dies Paſchæ ſit jejunandus*; is enim nunquam jejunio peractus fuit: ſed, ut nos vertimus, *Quâ horâ diei Paſchæ jejunium ſolvendum eſt.* Nimirum, quotâ horâ jejunium ante Paſchale terminandum eſt, veſpere præcedente Paſchalem celebritatem, an ad galli cantum, an alio tempore; ut ex iis conſtat, quæ in hac Epiſtolâ ſequuntur.

In Can. II.

Περὶ ϛ' τὸν ἐν ἐρήμῳ. Conſtantinus Harmenopulus hunc canonem ſic compendifacit, Αἱ ἐν ἀφέδρῳ καὶ θείων ναῶν καὶ ἱερῶν μυστηρίων εἱργόμεναι. *Quæ in ſeceſſu ſunt, tam à divinis templis quàm ſacris myſteriis arceantur.* In quam epitomen Scholiaſtes hæc notat, Αἱ ἐν ἀφέδρῳ οὖσαι ἐν ἁγνισμοῖς· διὰ τὸ κεχωρισμένως ταύτας ἔχειν ἀπὸ Ἰουδαίων καθίζεσθαι. *Quæ in ſeceſſu ſunt, hoc eſt, quæ menſes ſuos habent: propterea quòd ſeparatim apud Judæos degebant.* Harmenop. epit. can. ſect. 6.

In Can. IV.

Οἱ ϛ' ἐν ἀσεσαμέστῳ. Scholiaſtes Harmenopuli, ὁ ϛ' τοσάντης Ἰωάννης ὅτι φησὶν· ὁ μολυνθεὶς καθ' ὕπνους τῇ τῆς ἐκρύσεως πάθει ἡμέραν μίαν τῆς κοινωνίας ἐκβάλλεται, ἢ ν'. ἄσας ψαλμόν, καὶ μετανοίας πεντήκοντα μβ'. ὁ ϛ' μαλακίαν διαφραξάμενος, μ'. ἡμέρας ἐπιτιμᾶται, χειροθεσίᾳ διατυπούμεν@, καὶ μετανοίας ἑξήκοντα πιὼν ϛ'. ἀλλὰ καὶ γυνὴ ἡ εἰς ἀσωτιὸν ἀνδρὸς ἐλθοῦσα, τὸ τῆς μαλακίας ἐπίτιμον δέχεται. ὁ ϛ' ἐκχυσθεὶς τοῦ σώματ@ μολυνθεὶς εἰς ἑαυτὸν ἡμέρας εἴργεται τῆς κοινωνίας, τὸν ν'. καθ' ἑκάστην ἄδων, καὶ μετανοίας πεντήκοντα μβ'. *Joannes autem Jejunator ſic ait; Pollutus in ſomno per fluxûs paſſionem uno die rejicitur à communione, cùm quinquageſimum Pſalmum cecinerit, & pœnitentias* XLIX. *peregerit. Qui verò molitiem commiſit,* XLI. *dies plectitur, cibis ſiccis veſcens, & quilibet die pœnitentias* C. *peragens. Itidem mulier, quæ in amplexum viri venit, molitiei pœnam accipit. At qui corpore vigilante pollutus eſt, à communione ſeptem diebus arcetur, Pſalmum* L. *quotidie canens &* XLIX. *pœnitentias peragens.* Harmenop. epit. can. ſect. 5. tit. 2. De hâc re videſis etiam Joannis Zonaræ orationem inſcriptam περὶ τῶν τιλὼ φυσικῶν τῆς γονῆς ἐκρύσεων μίασμα ἀγουιφῆς. In Juris Græco Romani lib. 5. & Theodori Balſamonis reſponſum ad Marci Alexandrini interrog. 9. Utrobique enim hunc canonem laudatum invenies.

IN PETRI ALEXANDRINI *EPISTOLAM CANONICAM.*

Ἀρχιπόλιτ@ Ἀλεξανδρείας Πέτρ@. Hic percelebris Eccleſiæ Alexandrinæ Archiepiſcopus ſub Diocletiano Imperatore claruit, & in perſecutione ab eo excitatâ ultimus omnium in Ægypto capite truncatus eſt. Euſeb. Hiſt. Eccl. l. 7. c. ult.

In Can. V.

Καὶ ῥήματα Ἀποστολικά. Poſt hæc ultima Zonaræ in hunc canonem verba codex Amerbachianus addit, Παιδίοις ϛ' ἔμφρονσιν ἀνηστίζετο τοὺς ἀπατήσαντας τοὺς ἀσεβεῖς, καὶ δόξαντας μὴ θύειν, μὴ θύσαντας δέ. ἔμφρονσι ϛ', ὡς τιλὼ θυσίαν τινὲς ἐκκλίναντες, παιδίοις ϛ', ὡς μὴ τέλειον καὶ ἀνδρῶδες ἐκδεξομένοις φρόνημα, καὶ γνησίως ἀντικατασήσαντας τῇ εἰδωλολατρείᾳ, ἀλλ' ὅμως σωζομένοις θύσαι. *Pueris autem prudentibus comparat eos, qui impios deceperunt. Et viſi ſunt quidem ſacrificare, ſed non ſacrificârunt. Prudentibus quidem, ut qui ſacrificium eousque evitarint; Pueris autem, eo quòd perfectum & virilem ſenſum non oſtenderint, nec generosè idololatriæ repugnarint, verùm ſe ſacrificaturos pacti fuerint.* Hæc autem αὐτολεξεὶ ferè in Zonaræ commentario ante dicta ſunt, ac propterea ad finem fruſtra repetuntur.

IN GREGORII THAUMATURGI *EPISTOLAM CANONICAM.*

Γρηγόριος. Hic Gregorius Epiſcopus Neocæſarienſis, ob multa quæ fecit miracula Θαυματουργὸς dictus, diſcipulus fuit Origenis, ut Euſebius & Socrates tradiderunt. Quo autem tempore Gothi & Boradi, quorum ipſe canone quinto mentionem fecit, inter alias Aſiæ Provincias, Pontum quoque invaſerunt, iſtaque barbarorum incurſio graviſſimis inter Chriſtianos perpetrandis delictis occaſionem præbuit, is Eccleſiæ Neocæſarienſi præfectus ad eorum correctionem hanc canonicam Epiſtolam conſcripſit, & ad Epiſcopum quendam miſit; ut ex ipſo exordio conſtat, quo dicit, ὑ τὰ βρώματα ἡμᾶς ἱερώτατε Πάπα. Epiſcopi enim *Papæ* tunc dierum vulgò audiebant.

In

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

In Can. I.

Ὅτ τὸ βρώματι. In codice Amerbachiano ad hunc canonem hæc obſervantur, Σημείωσαι τῷ χρονικῷ ὁσίῳ τούτῳ, διὰ τὸς μαρτυρήσαντας ἐν αἰχμαλωσίᾳ, καὶ μὴ φαγόντας εἰδωλόθυτα. Ἰσως γὰρ εἴπῃς ἴδη διαφορὰν εἰδωλοθύτων καὶ ἄλλων βρωμάτων ὑπὸ ὀξὺ αἱρετικῶν βιβρωσκομένων. ἀσαύτως σημείωσαι τῷ ὁσίῳ διὰ τὰς ἐκεῖσε σωματωθείσας τῆς Ἀγαρηνῆς. καὶ ἐκεῖνο γὰρ γίνεται ἔστι εἰς τὰς ὀξὺ Τάρκων ἐπιγαμίας, καὶ εἰς τῷ χώρᾳ Ἰβηρίας. *Nota hanc canonicam Epiſtolam propter eos, qui in captivitate comederunt polluta, & idolothyta non comederunt. Aliquid enim diſcriminis forſitan dices eſſe inter idolothyta & alios cibos ab hæreticis comeſos. Itidem nota Epiſtolam propter eas, quæ Agarenis ſponte conjunguntur. Hoc enim in Turcarum Provinciis & Iberiæ regione indies factum eſt.*

Ἡ τις καὶ φύσει ἀρρύθμιστον. Poſt hæc Zonaræ verba in codice Amerbachiano additur, Εἰ μὴ τις τις ἐν ἄκρᾳ σωφροσύνῃ ζήσασα, καὶ καθαρὸν καὶ ἄμωμον ὑποδιαγωγὴν βίον τὸ πρίτερον, νῦν ἀκουσίως ἐν βίᾳ καὶ ἀνάγκης ὕλῃ, ἔχουσα ἄδηλον τὸ ἐν τῷ Δευτερονομίῳ, τὸ ὅτι τῇ παιδὶ φησὶν, ἡ πεύσεται ἐδὲν, οὐκ ἔστι τῇ παιδὶ ἁμάρτημα θανάτου· ὅτι ὡς εἴπε ἀφαιρῇ ἄνθρωπος ὅτι τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ θανατώσει αὐτὸν τῷ ψυχῷ, οὕτω τὸ πρᾶγμα ἔστι. ἐ-ἔστιν ἡ παῖς, καὶ ὁ βοηθῶν οὐκ ἦν αὐτῇ. *Sanè ſi qua in ſummâ continentia vixit, & puram atque ab omni ſuſpicione alienam vitam priùs oſtendit, nunc autem ex vi & neceſſitate in contumeliam lapſa eſt, habemus exemplum in Deuteronomio, quod de adoleſcentulâ dicit, nihil ei facietis, non erit adoleſcentulæ peccatum mortis: quoniam ut ſi quis homo adverſus proximum ſuum inſurrexerit, & ipſius animam morte affecerit, ſic hæc res eſt. Adoleſcentula exclamavit, & non erat qui ei opem ferret.* Hæc autem ſunt ipſa canonis verba, deſcriptoris incuriâ hîc male repetita.

IN SANCTI ATHANASII
EPISTOLAM DE FESTIS.

Ἀλλ' ἐπειδή. Joannis Zonaræ in hanc Epiſtolam Scholia adhuc ἀνέκδοτα, ex codice Amerbachiano hîc apponere viſum eſt. Ἐμιλωσία Ζωναρᾶ. Ἐνταῦθα ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἀπαριθμεῖται ποιεῖται ὀξὺ βιβλίων τῆς τε παλαιᾶς γραφῆς καὶ τῆς νέας ἃ ὀφείλοντων ἀναγινώσκεσθαι ὑπὸ ὀξὺ πιστῶν· ἵνα μή τινες πλανώμενοι ἀναγινώσκωσι καὶ τὰς λεγομένας ἀποκρύφους βίβλους, αἳ οὐκ ὀρθῶς ἔχουσι, καὶ ἐντεῦθεν βλάπτωνται ἀκέραιοι ὄντες ἢτοι ἁπλοῦς καὶ εὐεξαπάτητοι. ταῦτα δή καὶ ὁ σε'. κανὼν ὀξὺ ἁγίων Ἀποστόλων ὁμοῦ τούτου ἀπαριθμεῖ· ἐκ ἐν πᾶσι δή ὁ παὶς ἔτ' συμφωνεῖ τῷ ἀποστολικῷ πλαστείῳ κανόνι ἐν τῇ ἀπαριθμήσει. οἱ μὲν γὰρ Ἀπόστολοι καὶ τῶν Ἐσθὴρ ἀπαριθμήσαντο, καὶ τῶν σοφίαν Σιρὰχ, καὶ τὰ Μακκαβαϊκά· ἔτ' δὲ δή ὁ Θεόφιλος ταῦτα. Ἐν δὲ τοῖς τῆς νέας γραφῆς βίβλοις, οἱ μὲν θεῖοι ἀπόστολοι καὶ τὰς διὰ τῆς Κλήμεντ' συγγραφείσας διαταγὰς αὐδὲ ἀπαριθμοῦσιν· ἔτ' δὲ ταύτας μὲν δή Θεόφιλος ἀφῃρέθητο δὲ τῶν ἀποκλυψιν τοῦ θεολόγου. μεθ' ἃ γε τῶν ἀπαριθμουν, φησὶν, ὅτι ἔστι ἕτερα βιβλία τούτων ἔξωθεν, ἃ κανονιζόμενα μὲν, ἀναγινωσκόμενα δὲ, ἃ πινα λέγει δεῖ τῶν σοφίαν Σιρὰχ, Ἐσθὴρ, Ἰουδὶθ, καὶ Τωβὶτ, καὶ διδαχὴν καλουμένην ὀξὺ ἀποστόλων λέγουσι δεῖ τὰς διὰ τοῦ Κλήμεντ' συγγραφείσας ὀξὺ ἀποστόλων διαταξεις, ἃς ἡ λεγομένη ἔκτη συνόδος ἀναγινώσκεσθαι ἐ συγχωρεῖ, ὡς νοθευθείσας καὶ φθαρείσας ὑπὸ αἱρετικῶν. Αἱ δὲ κλῆμψαι, φησὶν, ἀπόκρυφοι βίβλοι, ὅτι ἐν ταῖς ἀπαριθμησέσαις βίβλοις δεῖκνυται, ὅτι ἐν τούτοις τοῖς ἐκτὸς ἐκείνων τεταγμέναις ἀναγινώσκεσθαι, διὰδὴ τοῖς ἀκατασίστοις. Κεκρυσμένα δὲ βιβλία ἔφη ὁ ἅγιος ἐν τῷ κανόνι, ὅ ὅτι ξύλον ᾧ κέχρωται οἱ τεχνῖται εἰς ξύλων ἢ λίθων ἐυθύτητα· φθαρέντες γὰρ ἐ κανόνα τοῖς παρ' αὐδὲ ἐργαζομένοις, δι' αὐτὸ εἴ τινας διεσκευασεν ἐν αὐτοῖς λοξότητας εἰσχάς τε καὶ ἐξοχάς, εἰς ἐκεῖνα ὑποξέσει, καὶ ἐρθοῦσι τὸ ἐργαζόμενον· οὕτω δὲν καὶ δεῖ τῶν βιβλίων τούτων ὁ λόγος ὥσπερ κανὼν ἐπίκεισο· ὑποδηλοῖ αὐτὰ δή μὴ ὀρθοῦς ἐχόντων, ἀλλὰ διεφθαρμένων· καὶ τὰ μὲν ἐξαίρειν καὶ ἀκυροῦσθαι καὶ ἀποβάλλεσθαι εἰς ἀνάγνωσιν τοῖς ἐυσεβέσι· τὰ δὲ ὑποδεικνύσας, καὶ ἀπίξας ἀναγινώσκεσθαι. ζήτει καὶ τὰ γραφέντα εἰς τὸ πλαστὸν κανόνα δή ἁγίων ἀποστόλων. Interpretatio Zonaræ. *Hîc magnus Athanaſius veteris novæque Scripturæ libros enumerat, qui à fidelibus legi debent; ne qui decepti libros Apocryphos dictos legant, qui non rectè ſe habent, & ἀκέραιοι, hoc eſt, ſimplices & deceptu faciles exinde incommodo afficiantur. Eos autem & 85. canon S. Apoſtolorum antea recenſuit. Hic autem Pater, quantum ad numerum eorum ſpectat, ultimo iſti Apoſtolico canoni in omnibus non convenit. Apoſtoli enim Eſther & ſapientiam Sirach & libros Maccabæorum connumerarunt: hic autem eos prætermiſit. In novæ etiam Scripturæ libris, divini quidem Apoſtoli conſtitutiones ſuas à Clemente conſcriptas enumerarunt: hic autem eas omiſit. Addidit verò Theologi Apocalypſim. Poſt libros autem enumeratos, ait, quòd alii ſint præter eos libri, in canonem quidem non relati, legendi tamen; quos dicit eſſe Sapientiam Solomonis, & Sapientiam Sirach, Eſther, Judith, & Tobet, & doctrinam Apoſtolorum dictam, quas aſſerunt eſſe Conſtitutiones Apoſtolorum à Clemente conſcriptas; quas ea quæ ſexta dicitur Synodus legi non permittit, ut adulteratas & corruptas ab hæreticis. Qui autem Apocryphi, inquit, vocantur libri, neque inter eos, qui extra iſtos legendi conſtituuntur, qui ſcilicet in canonem non referuntur. Canonicos autem ſive in canonem relatos libros ſanctos denominat ex canone ſive regulâ, quod lignum eſt, quo Artifices utuntur ad lignorum aut lapidum rectitudinem. Regulam enim ii, quæ operantur, apponentes, per eam ſi quas invenient in iſtis obliquitates, imminentias & prominentias, ad rectitudinem abradunt & ſic opus rectificant. Hoc itaque in iſtis libris ratio tanquam regula effecit, illos diſtinguens ab iſtis, qui non rectè ſe habent, ſed perverſi ſunt: & hos quidem admittens, & approbans, & piis legendos proponens; illos autem condemnans, & legi prohibens. Quære etiam quæ in ultimum ſanctorum Apoſtolorum canonem ſcripta ſunt.*

IN SANCTI BASILII
CANONICAS EPISTOLAS.

In Can. I.

Τὸ μὲν ὖν θεῖ. Huic canoni in codice Amerbachiano ſequens σχόλιον ſubjicitur. Τῷ πληρώματι τῆς ἐκκλησίας, καθὰ φησι Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῇ, καὶ τῇ πρὸς Κολοσσεῖς, Χριστός ἔστιν, ἐξ οὗ πᾶν [τὸ σῶμα διὰ δὴ ἁφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ συμβιβαζόμενον, αὔξει τῷ αὔξησιν τοῦ Θεοῦ· γενομένης συναφῆς τῆς ἐπιχορηγήσεως καὶ μεταδόσεως τοῖς ἑνωμένοις ἀλλήλοις μέλεσιν, ἀπὸ δὴ κεφάλου ἕως δὴ ἐσχάτου. ὁ τοίνυν κεφάλαιος ἀποχίζων ἑαυτὸν παντὸς σώματος ὁ πάντα πως ἀφίσταται· ὅτι μηδ' ἄλλῳ ἕνωται, ἀλλ' ὅτι ἔσχατα τοῦ ἀφ' οὗ ἐσχίσθη· τοιαύτη γὰρ δὴ φύσις τῶν ἀποτμηθέντων κεφαλίδων ὕστερον ἀποῤῥήγνυται καὶ ἀφίσταται παντάπαξ ἕνεκα σώματος. ὅτι γὰρ ἐνδέχεται ἀπ' αὐτοῦ ἄμα τοῖς δυσὶν ἑνῶσθαι· καὶ ὥσπερ τὸ τοῦ σώματος ἀποῤῥηγνύμενον μέλος νεκρῶται, τῆς ζωτικῆς ὠφῆς μὴ χορηγουμένης ἐκεῖθεν δυνάμεως, ὅτω καὶ αὐτὸς νεκρόμενος, οἷον τὸ πνεῦμα, τοῦ ἱερατικοῦ ἀποπέσει χάριτος, ἣν ἔσχε λαβὼν ἅμα τοῖς ὦμοις ἕνωται, καὶ γίνεται λοιπὸν λαϊκὸς ἅμα τῷ ὦ ἀρχιερεῖ, χάριν ἱερατικὴν οὐκέτι λαμβάνων, ἃ μόνον ὅτι δυνατὸς οὐκ ὑπάρχει, νεκρὸς ἤδη τρόπον ἕτερον γεγονώς· ἀλλὰ ὅτι οὐδ' αὐτὸς ᾧ προσῆλθε δύναται ἀποδοῦναι· ἡ γὰρ μετάδοσις διὰ τῶν ἀμφὶν γίνεται καὶ τῶν συνδέσμων· ἐκεῖσε δ' ἀποχίσας ἑαυτὸν τοῖς σωθεῖσι καὶ συνδέδηται, ὃ μὲν ἔλαβεν ἔχει, λαβεῖν δ' ἕτερον οὐκ οἷός τε ἦν, καὶ ἀκολούθως, οὐδὲ μεταδοῦναι ἑτέροις, ἃ μόνον ὅτι μὴ ἔχει, ἀλλ' ὅτι οὐδὲ πέφυκε μεταδόναι, ὅτι τοῖς φὴν οἰκείοις, ἀπέχρησε γὰρ αὐτῶν, ὅτι τοῖς ἀλλοτρίοις, ὅτι ἀδύνατον· πῶς γὰρ σώματος μέλος μεταδίδωσι ἐνεργείας, ἤτε τοῦ ἀλλοτρίου μέλει, ἤτε τοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ σώματος ἀποτμηθέντι; *Plenitudinis Eccleſiæ, ut ait Paulus in Epiſtolâ ad Epheſios, & ad Coloſſenſes, Chriſtus eſt, ex quo totum corpus per nexus & conjunctiones ſubminiſtratum & compactum, augeſcit in augmentum Dei, ſubminiſtratione ſcilicet & contributione membris ſibi invicem unitis factâ à primis uſque ad ultima. Qui itaque primò ſe à toto corpore abſcindit, non omnino disjungitur; quoniam neque alii unitur, ſed adhuc ei adhæret à quo abſciſſus eſt: Talis eſt enim abſciſſorum natura. Qui autem abſciſſo denuò adjicitur, abrumpitur & disjungitur omnino ab eo corpore cui adhæſerat. Neque enim poſſibile eſt, ut idem duobus ſimul uniatur. Et quemadmodum membrum à corpore disruptum moritur, vivificâ illinc ei non ſubminiſtratâ virtute: ſic & iſte mortuus, ſpiritui ſcilicet, Sacerdotali, quam ab eo acceptam habuit, cui unitus fuit, gratiâ decidit, & Laicus in poſterum factus eſt, ab eo cui ſe adjecit, Sacerdotalem non amplius accipiens gratiam, non ſolùm quòd haud capax ſit, mortuus jam alio modo factus; ſed quòd ille, cui acceſſit, eam contribuere non poſſit. Contributio enim per nexus ſit & conjunctiones. Illinc autem ſe abſcindens ab iis, quibus conjunctus fuit & alligatus, quod quidem accepit, habet, aliud autem accipere non poteſt, & conſequenter, nec aliis contribuere; non tantùm quoniam non habet, verumetiam quoniam nec naturâ comparatus eſt contribuere; neque propriis, ab iis enim abſciſſus eſt, neque alienis, quoniam impoſſibile eſt. Quomodo enim membrum corporis efficaciam aliquam communicet, ſive alieno membro, ſive iſti quod à ſuo corpore abſciſſum eſt.*

In Can. III.

Τῆ συμβάσῃ ἁλωνίῳ. Post hæc ultima Joannis Zonaræ in præsentem canonem verba, codex Amerbachianus addit, Καθόλου ἦν ἴαμα ἔφη ὁ ἅγιος πρὸς τὸ ἐκ τῆ ἁμαρτίας ἀναχώρησιν, ὁμοῦ τὸ μετέχειν τῆς ἁγιασμάτων τῆ ἐκκλησιαστικῆ ἱερωσύνης· εἰ δὲ μὴ πρὸς τὸ ἄκοντα ἐκπεσεῖν ἦν ἁμαρτάνει, ἔκειτο ὡς λαϊκὸς ἁμαρτάνων ἐπιτιμηθήσεται, ἀλλὰ καὶ τῆ μὴ τῆς πηγῶν συνάξεως ἐκκλεισθήσεται, ἢ καὶ μᾶλλον ἔξω πρὸ ὀφείλων. *Summatim autem sanctus Pater medicinam vocat à peccato recessum, ut qui Sacerdotio dejicitur, Sacramentorum particeps sit. Quòd si & post depositionem adhuc peccat, tunc ut Laicus peccans punietur, & non solùm à communione arcebitur, sed etiam ex fidelium consistentiâ ejicietur, vel & majorem aliquam pœnam persolvet.*

In Can. IV.

Περὶ τριγάμων. Scholiastes Harmenopuli, Ὁ τῆ ἐνώσεως λεχόμενος τόμος περὶ τῆ τρίτου γάμου πῶς φησί. Τὸς πεντηκοντούτεις τριγαμοῦντας, εἶτα ῥύσῃ τῆ ἐκκλησίας ἀκοινωνήτους ἐν μέσῃ πεντετίας, καὶ τὸν χρόνον τούτου ἐξήκοντα ἅπαξ τὸ ἔτους τῆ κοινωνίᾳ ἀφιέναι, καθ' ἑνὸς ἑκάστου τῆ σωτείου πάχα ἡμέραν, ἐν τῆ ἀφῆ πάντας νηστίᾳ καθ' ὅσον οἷόντε ὑποκαθαίροντας ἑαυτούς. πῶς δὲ φαμὲν, ὅταν μὴ τέκνα τούτοις ἐκ τῆ πρώτου γάμου παρῆ· εἰ δ' οὖν, ἀσυγχώρητος αὐτῆς ἡ τριγαμία. εἰ δέ τις τριακοντούτης ἂν, καὶ τὸν ἡμῖν ἔχων ἐκ τῆ φθασάντων διαδοχὴ γάμον, τρίτῃ συναφθεὶς γυναικὶ, ἔδει τετραετίαν ἀκοινώνητος ἔχειν, εἶθ' ὕστερον τῆς ἐκκλησίᾳ μεταλαμβανέτω, ἐν τῆ ἀναστασίμῳ τῆ πάχα ἡμέρᾳ, ἐν τῆ κοιμήσει τῆς θεοτόκου, καὶ ἐν τῆ ἡμεβλίῳ τῆ κυρίου ἑορτῆ, τῆ ἀφῆ τούτῳ νηστειῶν τὸ πλεῖστον ἑπτὰ κηλίδος ὑποσυνέχειν πεδομένων. εἰ δὲ ἅπαις εἴη, συγγνώμης ἀξιοῦται, δὶ ὅρκου παιδοποιίας ἢ τρίτου γάμου αἰσχύνῃ, καὶ τῆ συνάθλου ἐπιμιξίᾳ διεκπαιδήσεται, ἔδει τριῶν χρόνοις, ἢ καινοτίας εἰργόμενος. *Tomus ille unionis dictus de tertiis nuptiis hæc tradit. Qui annorum 40. sunt, & tertias nuptias contrahunt, velut inquinamenta Ecclesiæ communionis exsortes sint ad quinquennium. Quo tempore elapso, semel in anno communionem adeant, venerabili scilicet Paschatis salutaris die, præcedente eum jejunio, quantum fieri poterit, se purgantes. Hæc autem dicimus, cùm nulli de prioribus matrimoniis extent liberi: alioquin autem, tertium eis conjugium non permittendum est. Quòd si quis annos 30. natus, & liberos ex prioribus conjugiis susceptos habens, uxori tertiæ copulatus fuerit, ad quadriennium communionis exsors esto; ac deinceps ter in anno participabit, die scilicet resurrectionis Paschali, & in obdormitione Deiparæ, festoque Domini natalitio; quòd verisimile sit, præcedentia jejunia majorem partem hujusce labis abstergere: sin nulla sit illi proles, veniam consequitur, quod desiderio procreandi liberos tertias amplexus sit nuptias, consuetâque pœnâ sanabitur, dum per tres annos à communione arcetur.* Harmenop. epit. can. sect. 5. tit. 3.

In Can. VII.

Ἀρσενοφθόροι. Scholium in Codice Amerbachiano, Οἱ μὲν ἀρσενοφθόροι καὶ ζωοφθόροι καὶ μοιχοὶ τῆ πεντηκονταετίᾳ ὑποπίπτουσιν, οἱ δὲ φονεῖς καὶ φαρμακοὶ τῆ εἰκοσετίᾳ. εἰδωλολάτρας δὲ εἶναι λέγων αὐτὸν τὸς γόητας καὶ τὸς μάντεις, τρέπειν πρὸς καὶ αὐτὸς εἰδωλολατρῆσαν, ἐπικλήσεις χαμαῖζοις δαιμονίων, ἐπὶ οἱ μὲν ἀπ' ἀρχῆς εἰδωλολάτραι, μετανοοῦντες καὶ βαπτιζόμενοι, αὐτίκα δεκτοί εἰσιν· οἱ δὲ ἐκ Χειρὸν ἀλιάσεως ἀρνησάμενοι καὶ εἰδωλολατρήσαντες ἐν ὅλῃ τῆ αὐτῆ ζωῆ πενθεῖν ὀφείλουσι. *Masculorum & animalium initores & adulteri quindecim annorum spatio substernuntur: homicidæ autem & venefici annis viginti, Idololatras autem eum dicere opinor præstigiatores & divinatores; si quidem & ipsi aliquo modo idololatræ sunt, dæmoniorum appellationibus utentes; quoniam qui ab initio idololatræ fuerunt, pœnitentiâ ducti & baptizati, protinus recipiendi sunt: qui autem Christum sine violentiâ abnegârunt, & idololatræ facti sunt, totâ ipsorum vitâ lugere debent.*

In Can. X.

Οἱ ὀμνύοντες. Huic canoni duplex in codice Amerbachiano scholion apponitur: primum sic se habet, ὁ μὲν Σεβῆρος ἔθετο ἐν Μασάδων· τὸ δὲ Μίνδανα Λογγίνῳ τινὶ διαφέρων, τῆ ἐφορείᾳ δὲ ὑπεκείμενος ὁ ὑποκοπῆς Μισθίας, εἰς ὃν χειροτονηθεὶς φρονοῦντος ὑπὸ τῆ Σεβήρου ὁ Κυριακὸς, καθυφηνάν μὲ ὡς ἐκ ἐπιχωρήσας. ἐπεὶ δὲ ἐκ ἐξῆλθεν εἰς ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν ἱερᾶσθαι πρὸ τοῦ Σεβήρου καταστηναμένου, μετατίθεν ἐκεῖσθεν. Καὶ ὁ μὲν Λογγῖνος ἀγαπῶν ὁ Κυριακὸν, ἐβλασφήμει τὸς ὁ ἐκκλησίας διὰ τῶν ἐκείνου μετάθεσιν· ὁ δὲ Κυριακὸς ἐδόκει ὑποφεύγειν ἀπὸ τῆ Μινδάνων μετατιθείς. *Severus quidem Episcopus erat Masadarum: Mindana autem ager erat ad Longinum quendam pertinens, sed Episcopatus Misthia inspectioni subjectus, in quem Presbyter nomine Cyriacus à Severo ordinatus, juratus est se ex eo non secessurum; quoniam autem ei, qui à Severo ordinatus fuerat, in alieno territorio Sacerdotalia munera obire non licebat, is illinc translatus est: Et Longinus Cyriacum diligens viros Ecclesiæ conviciatus est, propter ejus translationem: Cyriacus autem pejerare videbatur, à Mindanis se transferens.* Alterum autem sic, Ἕτερον σχόλιον. τὸ φέρε τὸ καλῶς ἐνεργεῖν ἀπὸ τῆ τῶν κακῶν ἀργεῖν ὄφειν. Λέγε ἐν καὶ ἡ κατ' ἐκκλησίας βλασφημία καὶ ὁ μῶμος λέγοιτο ἂν εἰκότως ἀργία καὶ ἀργολογία. *Aliud Scholium. Malorum perpetratio à bonorum neglectu oritur. Ergo convicium etiam & opprobrium contra Ecclesiam, neglectus & vaniloquentia jure dicatur.*

In Can. XIII.

Τοὺς ἐν πολέμοις. Scholiastes Harmenopuli, Ἐπὶ τῆ πατριάρχου Κωνσταντίνου τῆ Χλιαρηνῆ διέγνωτο συνοδικῶς, ὅτι εἰ μὲν συμβάν τις διαφύναι τῶν ἐπιζυλῶν τῆ λαῆ, τοῦτον μὲν ἐκ ἠρκίδη, ἀλλ' ἐκ μελέτης αὐτῷ δεδεδόμενος ἀνῄρακεν, εἶτα φονεὺς ἐπιτιμηθήσεται. Εἰ δὲ πρῶτος τὸ ξίφος ὁ λαϊκὸς ἦρε κατ' αὐτῆ, τότε ἐκ ἐπιτιμηθήσεται ὁ φονεύσας αὐτόν· ὃς μόνος διὰ τὸ κοινῆ συμφέρον πολλὰ φιλοκινδύνως, τόνον ζητήσας ἦρε καὶ διεχρήσατο, μὴ ὅπ πημονίας, ἀλλὰ καὶ ἐπαίνων ἀξιωθήσεται. Ἀσφαλείας δὲ ἕνεκεν ἔδει τριετίαν ἧσσαν καὶ τότε κατακλείεσθαι. τὸς δὲ κλεπτικοὺς οἱονδήποτε φόνου πεποιηκότας εὐθὺς τιμωρεῖσθαι, μηδεμιᾶς ἴσως διαφορᾶς πολεμίου ἢ λαῆ, ἢ οἱασδήποτε. Ὅταν καὶ ἀρχιρεῖς Ἀγαρηνὸν φονεύσας κατ' αὐτῆ ξίφος ἀνατείναντα, ἐν καιρῷ πολέμου, καθηρέθη συνοδικῶς. *Sub Patriarchâ Constantino Chliareno Synodalis lata est sententia, quòd si quidem aliquis, cùm latronis insidias effugere posset, non hoc contentus fuerit, sed datâ operâ latronem interfecerit, tanquam homicida puniendus sit: sin primus latro gladium contra eum sustulerit, tunc qui eum interfecit non punietur. Qui autem utilitatis publicæ causâ, cùm valdè rogatus esset, latronem quæsitum invenit & occidit, non pœnâ sed præmiis dignus habebitur; cautionis tamen gratiâ placuit & hos triennio condemnari. Clericos autem, qui quamcunque cædem commiserint, confestim puniri par est, nullo discrimine vel hostis habito, vel latronis, vel cujuscunque. Quo factum est, ut Pontifex, qui occiderat Agarenum, qui gladium contra ipsum tempore belli strinxerat, de Synodi sententiâ depositus est.* Harmenop. epit. can. sect. 5. tit. 3. Adhæc in Codice Amerbachiano huic canoni hoc breve Scholium annectitur, Ἔχε πῶς καὶ ὁ ἅγιος αὐτῆ διαρρεῖ, οἷς δικαίζεται τινὰ ἄτοπον καὶ ἀσύμφορον ἐκδικήσεως ἐυτυχείας καὶ σωφρονισμὸς δίκαιον ἀνέχειν τινά.

In Can. XIX.

Ἐν τῆ Τρέλλῳ συνόδῳ ς'. Post hæc ultima Zonaræ in hunc canonem verba codex Amerbachianus addit, Δοκεῖ δὲ ὁ ἅγιος αὐτὸς ἑαυτῆ ἐναντιοῦσθαι· ἐν μὲν τῆ κανόνι τούτῳ λέγων τὸς μοναχοὺς τῆ ἰδίῃ πραθύντων ἐπιμιξίᾳ ὑπάγεσθαι ψευσαμένους τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν· ἐν δὲ τῆ ξ'. κανόνι τῆ τῆς μοιχείας ἁμαρτήματι τὸς ἐκπίπτοντας μοναχοὺς κατακρίνων· μήποτε ἂν τῆ τῆς πορνείας ὀνόματι ἀντὶ τῆς μοιχείας ἐχρήσατο, ὡς καὶ ὁ Κύριος εὕρηται τούτῳ χρησάμενος ἐπὶ τῆς ἐρωτήσαντος, εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ ἀπολύειν τὴν γυναῖκα αὐτῆ, εἰπὼν, μὴ δυνάσθαι ἀπολύειν αὐτὴν παρεκτὸς λόγου πορνείας· καὶ τις ἂν τὰδελφὸν συνοικοῦσα ἑτέρῳ μεγυμφῶν, ἐ πορνείαν ἁμαρτάνει, ἀλλὰ μοιχείαν. Καὶ ὁ ἀπόστολος ἐν τῆ πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆ τὸ τῆς πορνείας ὄνομα καὶ ἀντὶ τῆς μοιχείας παρέλαβε, λέγων πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πορνείᾳ, καὶ ἑξῆς πάντα. χρῆν τὰ πάθη ἀπειθημοσυνόμενος, μοιχείας ἐμίμνητο, ὡς διὰ τῆς πορνείας καὶ τοιούτων δηλώσας· ἐοίκασι γὰρ ἀλλήλοις τῆ τε πρόξει καὶ ὀνόματι· εἰ καὶ τῆ ποιότητι τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἐπιπλοκῆς διαφέρουσι. *Sanctus autem ipse sibi adversari videtur; in hoc quidem canone dicens Monachos, qui promissi sui fidem fallunt, fornicantium pœnæ subjiciendos esse; sexagesimo autem canone Monachos lapsos adulterii peccato condemnans. Nunquid itaque fornicationis nomine pro adulterio usus est? quemadmodum & Dominus inventus est eo uti, ad illum, qui interrogabat, an liceat viro dimittere uxorem suam, dicens, non posse eam dimittere præterquam fornicationis causâ. Quæ enim viro copulatur, si alteri commisceatur, non fornicationis sed adulterii crimine tenetur. Quin & Apostolus etiam in Epistolâ ad Romanos fornicationis nomen pro*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

pro adulterio accepit, dicens, Impletos omni injustitiâ, fornicatione; ac deinde omnibus ferè passionibus enumeratis, adulterii mentionem non facit, ut qui illud sub fornicationis nomine indicaverat. Enimverò sibi invicem similia sunt actione & iniquitate: licet qualitate peccati & pœnis discrepent.

In Can. XXII.

Τοτε ὁς ἁρπαγῆς. Scholiastes Harmenopuli ad hunc canonem hæc observat, Ο πολιτικὸς νόμος σφόδρα κολάζων ἡ ἁρπάσαντα γυναῖκα, ὑδὲ συζεύγνυσθαι αὐτῇ τῷ ἁρπαγίσαν ἐπιτρέπει, κἂν οἱ αὐτῆς προσήκοντες τοῦτο βέλωνται. *Lex civilis acriter eum puniens, qui mulierem rapuit, ne quidem, ut rapta matrimonio ipsi jungatur, permittit; licet id propinqui mulieris velint.* Harmenop. epit. can. sect. 5. tit. 3.

Βιζλίον ξ'. τ'. νη'. κδ'. Legendum ex codice Amerbachiano βιζλίον ξ. τίτλῳ ν'. κεφ. η'. Unde corrigatur versio Latina, & hunc in modum legatur: Dicit enim liber 60. tit. 50. cap. 8. viz. Basilicorum.

In Can. XXXII.

Οι τῷ σφὸς θάνατον ἁμαρτίαν. Scholiastes Harmenopuli, Πρὸς θάνατον ἁμαρτία ἔστιν, ἡ ψυχικὴ σκληδὴ, ἡ μέχρι σκέψεως χωρήσασ· ὡς ἦγε μέχρι τοῦ βουλῆναι μόνον καὶ συγκατθέσθαι, ἡ πρὸς θάνατον. *Peccatum ad mortem est peccatum animi, quod ad actum processit: quandoquidem id, quod duntaxat ad velle atque ad assensum progreditur, non ad mortem est.* Harmen. ep. can. sect. 3. tit. 2.

In Can. LII.

Ἡ τῷ κυήματος. Constantini Harmenopuli epitome hujus canonis sic se habet, Η μὲ τὸ κύημα δι' ἐρημίαν καὶ ἀπορίαν τῆς ἐπιτηδείων ἀπολωλεκυῖα συγγνοῆ. *Quæ verò partum propter solitudinem vel necessariorum penuriam amisit, veniam meretur.* In quam epitomen Scholiastes hæc notat, Η ἀκουσίως ἀποβαλοῦσα τὸ βρέφος δεῖ ἔτος ἓν ἔξω τῆς Νηστείας κατατιμᾶζεται. ἡ δὲ τὸ βρέφος κοιμωμένη ἐπνιγοῦσα καὶ ἀπατήξασα, δεῖ πενταν. ἡ δὲ καταφρονήσασα τοῦ κυήματος, τῇ ἀμελείᾳ ταύτης ἀπορριφέντος, ἑκουσία φόνου δίδωσι δίκας· καὶ τριῶν ἀδιαπτίστου ἀποβαλόντος τὸ δι' οἰκείαν ἀμέλειαν γονίον, δεῖ πενταν οἱ γονεῖς καταδικάζονται. ἐκεῖ δὲ δι' ἐπιτηδείων τὰ οἰκεῖα βρέφη πρὸς τὰς εἰσόδους τῶν ἱερῶν, λίαν δεῖ τὰς ἱερὰς συνόδου γίνονται, καὶ ἤρεσεν, ὡς φονοκτείας ταύτας κολάζεσθαι, κἂν ἔντερος ἀνίλητος, καὶ ὀπωμοσάμενος ζωογονήσῃ. *Quæ præter animi sententiam amisit infantem ad annum unum apud Jejunatorem damnatur. Quæ verò super infantem sopitum corruit, eumque suffocavit, ad triennium. Quæ autem partum neglexit, extinctum culpâ suâ, voluntariæ cædis pœnas luit. Itidem cùm puer non baptizatus mortuus sit, parentum suorum culpâ, parentes ad triennium condemnantur. De iis verò, quæ proprios infantes ad templorum introitus exponunt, proposita est in sacrâ Synodo quæstio, placuitque puniri has tanquam homicidas; licet alius eos sustulerit, & adhibitâ curâ conservarit.* Harmen. epit. can. sect. 6.

In Can. LIV.

Τας ἐξ ἀκουσίων φόνων. Scholiastes Harmenopuli, Επὶ τῶ παγιάρχου Λυκῶ στρατώτη τινὶ, φόνον ἑκούσιον πεποιηκότι, δέκατος τις δεῖ μηνὶ πάνυ χωρὶς ἰσχάρας τῷ δεδωκότι δίδυμα. Καὶ ἐξαλείφθεις ἔδοξε τῇ συνόδῳ τὸ κανόνα φυλάττειν, ὃς τοῖς ὑπευθύνοις ἐπιτρέπει τῷ ὑξείαν ἢ ἀνεῖναι ἢ ἐπιτεῖναι τοῖς μετανοοῦσι τὸ ἐπίμονον. Αλλ' ἔκουσιν, ὅτι τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐδόθη μὲν τόπος, ἡ μὲν ἀνεξετάστῳ καὶ ὑπερβαλλούσῃ χρῆσθαι συγκαταβάσει· ὅθεν τὸ μὲν στρατιώτῃ ἡ συνόδου τοῖς ἐπὶ τῶν κανόνων ὑπομίσαλε, τὸ δὲ Αρχιερεῖα δίκας ἀπήτησεν τῷ ἐν ὀφειλομένῳ χρόνῳ τὸ λειτουργίας ὑπέχειν. *Sub Lucâ Patriarchâ militi cuidam, qui eadem voluntariam commiserat, Episcopus quidam intra perexiguum tempus absolutionem per scripturam concesserat; & cum accusaretur apud Synodum, canonem prætendebat, qui pœnitentiam agentibus pœnas vel remittendi vel augendi potestatem dat Episcopis. Sed ei responsum fuit, concessum id quidem Pontificibus, non tamen ut citra explorationem & nimiâ commiseratione uterentur. Quare militem Synodus canonicis pœnis subjecit, & Pontificem quoque multavit, ad certum tempus à ministerio abstinere jussum.* Harmen. epit. can. sect. 5. tit. 3.

In Can. LVII.

Ο ἀκουσίως φονεύσας. Scholiastes Harmenopuli, Τὸν φονεῖς ὁ Νηστευτὴς, τὸν μὲν ἀκουσίως, δεῖ πενταετίαν κατατιμᾶζειν· τὸν δ' ἀκουσίως δεῖ τριετίαν. *Homicidas Jejunator, voluntarios quidem in quinquagennium condemnat: non voluntarios autem ad triennium.* Harm. ep. can. s. 5. t. 3.

In Can. LVIII.

Ο μοιχεύσας ἐν ιε'. ἔτεσιν. Harmenopuli epitome hujus canonis his verbis concipitur, Ο μοιχεύσας πενταετίαν· πλαυσε μὲν ἔτη τεσσαρακοντα· πίστε δ' ἀκροώμενος· πλαυσε ὑποπίπτων· ἑστὼς δὲ ἐν συνόδῳ. *Qui adulterium commisit, quindecim annis: quatuor quidem annis plorans; quinque verò audiens; quatuor succumbens; & uno consistens.* In quam epitomen hoc habetur Scholium,

Περσκλαίων· ἤγουν ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἱστάμενος, καὶ τῶν εἰσιόντων δεόμενος ὑπὲρ αὐτοῦ εὐχεσθαι.

Ακροώμενος· ἤγουν ἔξω ἱστάμενος ἐν τῷ νάρθηκι.

Υποπίπτων· ἤγουν ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας ἱστάμενος, ὄπισθεν τῶν ἀμβώνων, καὶ ἐξερχόμενος μετὰ τῶν κατηχουμένων.

Συνεστὼς· ἤγουν τοῖς πιστοῖς συνευχόμενος, πρὸ ἁγιασμάτων μήπω ἀξιούμενος, εἰ μὴ μετὰ τοῦτο.

Plorans: *hoc est, stans extra Ecclesiam, & ingredientes orans, ut pro se preces fundant.*

Audiens: *hoc est, stans foras in Narthece.*

Consistens: *hoc est, cum fidelibus orans, ad Sacramenta nondum admissus, nisi post hoc.* Harm. ep. can. sect. 5. t. 3.

In Can. LXI.

Ο πόρνος ἐν ἔτεσι. Scholiastes Harmenopuli, Τὸν πόρνον ὁ Νηστευτὴς δεῖ διετίαν κατατιμᾶζειν, εἰ μόνον μέχρις ἐπαύλεως τοῦ ἐσθίειν νηστεύειν, καὶ ξηροφαγεῖν, καὶ μετανοίας ποιεῖν σύ'. ἡ δὲ μοιχὸν δεῖ τριετίαν, εἰ μόνον νηστεύειν, καὶ ξηροφαγεῖν, καὶ μετανοίας ποιεῖν σύ'. *Scortatorem Jejunator ad biennium condemnat, si duntaxat usque ad vesperam quotidiè jejunet, & siccis vescatur, & pœnitentias CCL. peragat.* Harm. ep. can. s. 5. t. 3.

In Can. LXI.

Ο κλέψας. Constantini Harmenopuli epitome hujus canonis, Ο κλέψας καὶ ὁμολογήσας ἑαυτὸν κωλυθήσεται, ἐλεγχθεὶς δὲ δύο. *Qui furtum fecerit, & confessus fuerit, anno arcebitur: convictus autem, biennio.* Scholium, ἐπὶ τούτων ὁ Νηστευτὴς δεῖ μ'. ἡμέρας κατατιμᾶζει· ἐπὶ δὲ ἐλεγχθέντα, ἐπὶ μῆνας ἓξ, ξηροφαγοῦντα, καὶ μετανοίας ρ'. ἑκάστης ἡμέρας τοῦτο. *Talem Jejunator ad 40. dies condemnat: convictum verò ad sex menses, quibus vesci debeat siccis, & pœnitentias C. quotidie peragere.* Harm. ep. can. s. 5. t. 3.

In Can. LXIII.

Κατὰ τοὺς μοιχούς. Hoc Scholium in præsentem canonem, Theodoro Balsamoni hîc attributum, in codice Amerbachiano Joanni Zonaræ totum adscribitur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

In Can. LXIV.

Ἐπίαρχος. Scholiastes Harmenopuli, τοῦτον ὁ Νηστεὺς δεῖ ἕνα ἐνξηραγωγοῦντα, καὶ νηστεύοντα μέχρις ἑσπέρας, καὶ μετανοίας πολλὰς σν'. *Hunc jejunator ad annum unum damnat, siccis vescentem, & jejunantem usque ad vesperam, &* CCL. *pœnitentias peragentem.* Harmen. ep. can. s. 5. t. 3.

In Can. LXV.

Ὀνοσπίαν. Scholiastes Harmenopuli, ὁ δὲ Νηστεὺς τοὺς γόητας καὶ τοὺς φαρμακοὺς δεῖ τριετίαν κατακρίνειν, μὴ μετανοεῖν ἐπέρας ἡμέρας σν'. καὶ νηστείας, καὶ σκληραγωγίας· ὁμοίως δὲ καὶ τὰς γυναῖκας τὰς πεύσεις ποιούσας, καὶ μαντευομένας. *Jejunator autem magos & venefícos ad triennium damnat, cum pœnitentiis quotidianis* CCL. *cumque jejunio & rigidâ vivendi ratione. Similiter & mulieres, quæ amuleta faciunt, & quæ hariolantur.* Harmen. ep. can. sect. 5. tit. 3.

In Can. LXVI.

Ὁ τυμβωρύχος. Harmenopuli epitome, ὁ τυμβωρύχος, ὡς ὁ ἐπίορκος *Sepulchrorum effossor, ut perjurus.* Scholiastes in eandem, τοῦτον ὁ Νηστεὺς δεῖ ἕτον ἓν κατακρίνειν, μὴ μετανοεῖν ἐπέρας ἡμέρας σ'. *Hunc jejunator ad unum annum condemnat, cum pœnitentiis quotidianis* CC. Harm. ep. can. sect. 5. tit. 3.

In Can. LXXV.

Ὁ ἀδελφὴν ἰδίᾳ ἐκ πατρὸς ἢ ἐκ μητρὸς συμμανθάνει. Scholiastes Harmenopuli, ὁ δὲ τοῦτον ὁ Νηστεὺς δεῖ τριετίαν κατακρίνειν, μὴ νηστείας, καὶ ξηροφαγίας καὶ μετανοιῶν ἐπέρας ἡμέρας σ'. ὁ δὲ εἰς νύμφιον, δεῖ διετίαν μὴ μετανοιῶν τ'. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ εἰς πενθερὸν· τὸ δὲ πρῶ ἔχον, ἡ συνόδος δεῖ ἑξαετίαν τοὺς τοιούτους κατακρίνειν, ἅμα πᾶσι χρόνοις καὶ πᾶσι ἀνθρώποις. *Talem jejunator ad triennium condemnat, cum jejunio, & siccorum esu, & pœnitentiis quotidianis* D. *Qui verò cum nuru* [*suâ se pollnit*] *ad biennium cum pœnitentiis* CCC. *Similiter & qui cum socru. Verum ut nunc res est, Synodus tales condemnat ad sexennium, una cum magis & homicidis.* Harm. ep. can. s. 5. tit. 3.

In Can. LXXXV.

Ταῦτα ἑρμηνευτικὰ ῥήματα. Hæc Balsamonis adscripta ἑρμηνεία in codice Amerbachiano Zonaræ tota attribuitur. Et quidem in hisce præsertim Canonicis explicandis Epistolis Balsamon Zonaræ scholia sæpe totidem ferè verbis exscribit.

In Can. LXXXVIII.

Πρῶτον μὲν ἕν. Hæc pars est canonicæ S. Basilii epistolæ ad Diodorum Episcopum Tarsensem; in quam Balsamonis commentaria in ipso operis corpore edimus. Sed Zonaræ in eandem Scholia hactenus edita hoc in loco ex codice Amerbachiano divulgare visum est. Sic itaque se habent.

Ερμηνεία Ζωναρᾶ.

Περιπεσόντα τὸν λόγον ὁ ἅγιος, καὶ ὡς ἐν ἄλλῳ περιώπῳ τιθέμενος τὸ γράφοντα, νῦν καὶ περὶ ἀναιρετικῶν τοῦ γράμματος χωρεῖ· καὶ φησὶν μὲν τὸ ἔθος περιέλκεσθαι καὶ νόμου δύναμιν ἔχειν φησὶν, ὡς ἐκ θεσμῶν ἔστι ἐκ νενομισμένων, ἐκ διαδρομῶν ὑπὸ ἁγίων ἀνδρῶν, ἐξηκριβωμένων. Καὶ ὁ πολιτικὸς ὁ νόμος τὸ κρατῆσαν ἔθος νόμου δύναμιν ἔχειν διακελεύεται· κἂν μὴ ὑπὸ ἁγίων ἀνδρῶν τὰ νενομισμένα τοῖς πολίταις ἐκδέδεται. φησὶ γὰρ βιβλίον β'. τῶν βασιλικῶν, τίτλῳ α'. κεφ. λβ'. τοὺς ὧν ἔγγραφος ἢ κεῖται νόμος ἐξηκριβωμένην δεῖ τὸ ἔθος καὶ τὴν συνήθειαν, καὶ τὰ ἐξῆς. καὶ αὖθις, ἡ παλαιὰ συνήθεια ἀντὶ νόμου φυλάττεται· καὶ πάλιν, ἡ μακρὰ συνήθεια ἀντὶ νόμου κρατεῖ, εἰ οἷς μὴ ἔστιν ἔγγραφος. Ἔθος δὲ λέγει ὁ ἅγιος ἔτι τὸ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐνεργούμενον. Ἐὰν γάρ τις δύο ἀδελφοῖς ἀθέσμως μιχθῇ, φησὶν, ἢ φθεῖραν ἐξεδέξατο εἰς ἐκκλησίαν, εἰ μὴ γαμετὴν ἀπ' ἀλλήλων οἱ ὕστερον μανθάνοντες, ὡς μηδὲ γάμε τῶν πρώτων μύσους λογιζομένου. κἂν ἑωὴ ἄλλοτε ἐκ ἀγνοίας εἰσπέσῃ, τοῦτο τὸ ἔθος ἔρχεται εἰς ἀποτροπιὸν τοῦ κακοῦ. Ἐπεὶ δέ, φησὶν, ὁ σωτὴρ ἡμῶν διὰ τὴν ἐπιτελῆ τοῦ κακοῦ, τοῦ παλαιοῦ ἐχρήσατο νόμῳ, τοῦ λέγοντος, γυναῖκα ἐπ' ἀδελφῇ αὐτοῦ ἢ λήψῃ ἀντίζηλον ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην αὐτοῦ, ὅτι ζῶσης αὐτῆς· καὶ ἐντεῦθεν σωπήσαν, ὅτι συγχωρεῖται λαμβάνειν τελευτησάσης τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· φησὶν μὲν ὁ ἅγιος λέγει, ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο καὶ ἐπιλυσόμεθα, καὶ τὰ σάββατα φυλάξομεν, καὶ βρωμάτων διαφόρων ἀφιξόμεθα· ἃ γὰρ ἦν ἐπιτιμώντων ἡμῶν ἡδονὰς ἀνθεξόμεθα ἐκ τοῦ νόμου τοῦ παλαιοῦ· ἦν δὲ βαρύ τι ἐγκόπτον ἀφιξόμεθα, καὶ τῷ διὰ τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν δοθείσῃ ἐλευθερίᾳ τότε ἐφεδράμομεν. ὁ γὰρ τοῦ Χριστοῦ νόμος ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ἦν βαρέων τοῦ νόμου, ἦν τῆς ἐπιτομῆς δηλαδὴ, καὶ τῶν ἐν κεκαλυμμένοις βρωμάτων ἀπογῆς, τοῦ τὸν γονορρυῆ ἀκάθαρτον κρίνεσθαι, καὶ τὸ ἁψάμενον νεκροῦ, καὶ τὸ λεπρωθέντα, καὶ ἄλλων πολλῶν. ἠρωτῆσθαι, φησὶν, εἰ γήμαιτο λαμβάνειν γυναῖκα ἐπ' ἀδελφῇ, ἤγουν εἰ τὸ γυναικὸς αὐτοῦ τοῦ ἀδελφοῦ ἔξεστι λαμβάνειν τοῦ· καὶ εἶπεν ὅτι ὁ γήμαιτο. ὅπερ καὶ ἀληθές ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλές. τὸ δὲ συλλογίζεσθαι τὸ σιωπηθὲν, ἤγουν ἐπεὶ ὁ νόμος εἶπεν, ὅτι ὁ λήψῃ γυναῖκα ἐπ' ἀδελφῇ αὐτῆς ἀντίζηλον, καὶ ὅτι ζώσης αὐτῆς, ἀκόλουθόν ἐστιν, ὅτι μὴ δύναται ὁ κωλύσας τοῦ ἀδελφοῦ τὸ γυναικὸς λαμβάνειν, ὡς μικρὸν τὸ ζηλοτυπίας ἐσομένης· τοῦτο, φησὶ, τὸ τυπικὸν λέγων νομοθετεῖν ὅτι καὶ οἰκείας σωφρονίζειν νόμους, ὁ καὶ τοῦ νόμου λέγων· εἰ γὰρ δοῦμεν μὴ δύνασθαι τοῦ γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς λαμβάνειν τὸ τελευτησάσης ἄνδρα, διὰ τὸ μικρὸν τὸ τῆς ζηλοτυπίας πάθος χώραν ἔχειν, λήψεται ταύτην καὶ ζώσης ἐκείνης, εἰ ἀζηλότυπον ἀφῇς ἀλλήλας πάθος ἔχειν αἱ ἀδελφαί. ἀλλ' ἐρεῖ τις, ὅτι τοῦτο ὁ γήμαιτο· ἀλλ' ὑδὲ ἐκεῖνο γήμαιτο, τὸ μὴ δύνατον δηλαδὴ τὸ γυναικὸς τὸ ἐκείνης ἄνδρα τοῦ ἀδελφοῦ τὸ τελευτησάσης εἰς γυναῖκα λαμβάνειν. εἶτα ἐπάγω, ὅτι εἰ τὸ κρατῆσαν τὸ νομοθεσίας ἐκποίησις, τὸ ἐναντίον δηλαδὴ, ἀπαλλαγήσῃ ἀφορισμάτων. ὁ γὰρ πᾶν εἶδος ὁ νομοθέτης ἐκπωῦσαι, φησὶ, ἀφωρίκει ἀμαρτημάτων ἀφήσειν· ἀλλὰ τὸ ἦν Αἰγυπτίων, οἷς παρώκει ἀφῆκα ὁ Ἑλεφίων λαὸς, καὶ τὸ ἦν Χαναναίων, ἀφ' ὧν μετεπέσετο καὶ μετῴκισε, καὶ εἰκός ἐστι. καὶ ὅτι τοῦτο τὸ εἶδος τοῦ ἁμαρτήματος, τὸ μὴ δύνατον τὸ γυναικὸς ἐκπω πρὸ λαμβάνειν τοῦ ἀδελφοῦ ἐκείνης, διὰ τοῦτο ἐκώλυσεν, ὅτι εἰς ὑπόδειγμα εἶχον οἱ ἀκόλαστοι τὸ πατριάρχου Ἰακὼβ σωνεικήσαντα χωὶ πασῶν δυσὶν ἀδελφαῖς, τῇ τε Λείᾳ καὶ τῇ Ραχήλ. πολλὰ δὲ λέγει τοῦ νόμου μὴ σιωπᾶσθαι, κεκωλύσθαι δὲ ὅμως· οἷον ἐστὶ τὸ μὴ μιᾷ πολλακῆ κεχρῆσθαι πατρὶ καὶ υἱόν. πάσῃ μὲν ὁ νόμος οὐκ ἐμνημόνευσεν· ὁ δὲ σοφώτατος ὡς ἀδέσμευτ ὁ ἀφέξεως κατηγόρησεν, εἰπὼν, ὁ υἱὸς καὶ ὁ πατὴρ ἐπὶ τῷ αὐτῷ παιδίσκῳ εἰσπορεύοντο. καὶ εἰ μὴ δαίμονες, φησὶ, πολλὰ εἴδη ἦν ἀκαθάρτων παθῶν ἐδιδαξαν· ἃ δὲ θεία γραφὴ τούτων παρεσιώπησε, καὶ γλυκεῖ ὀνόματι τὴν ἀκαθαρσίας δήλασιν, ἵνα μὴ ἡ σημνότης αὐτῆς τοῖς ἦν αἰσχρῶν ὀνομασίας καταῤῥυπώνοιτο. Καὶ ὁ ἀπόστολος, πορνεία δὲ καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα μηδὲ ὀνομαζέσθω, φησὶν, ἐν ὑμῖν, τὴν δὲ ἀκολασίας ὀνόματι πᾶσαν ἀῤῥητοποίησιν θεσπίσαν. ὥστε ἃ πάντως ἄδικα δέδοται τοῖς φιλοθέοις διὰ τὴν σωτῆς αἰσχρεργίαν. Εἶτα καὶ βεαιότερον ἐπιχειρεῖ ὁ ἅγιος, λέγων, ὅτι ὑδὲ σεσώσται τὸ νόμῳ τὸ μέρος τοῦτο, ἤγουν τὴ εἶδος τούτου τοῦ ἁμαρτήματος· ἐπεὶ γὰρ γήμαιτο ἐν αὐτῷ, ὐκ εἰσπλεύσῃ πρὸς πάντα εἰκεῖον σαρκὸς σου ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην αὐτῆς, καὶ τοῦτο τὸ εἶδος ἀπορῥάπτει. Εἰ γὰρ ἡ γυνὴ καὶ ὁ ἀνὴρ σάρξ εἰσι μία, κἂν τῷ γράφῳ, πάντως μεγάλην ἂν τις οἰκείωσιν εἴη λογίσαιτο πρὸς τὸν ἄνδρα τὸ γυναικὸς αὐτῆς ἀδελφῆ. καὶ ὥσπερ μητέρα τις οἰκείας γυναικὸς, ἢ θυγατέρα ἐξ ἑτέρου ἀνδρὸς πεχθεῖσαν αὐτῇ, ὐ λήψεται, διὰ τὴν εἰκείωσιν, ὑδὲ μήν τις τὴν οἰκείαν μητέρα ἢ θυγατέρα, ὕτως ὑδὲ τὸν γυναικὸς ἀδελφῆ συζυγήσεται, ὅτι ὑδὲ τῇ ἑαυτοῦ ἀδελφῇ. τὸ αὐτὸ δέ φησι καὶ δεῖ γυναικός· ὑδὲ γυνὴ γὰρ τὸν ἀδελφῷ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐπαρότητι σωαφθήσεται, ὑδὲ τοῖς ἄλλοις ἐκείνῳ εἰκείοις καὶ συζηβίαν. Εἶτα τὰ ἀποτελικὰ ἐπάγω ῥήματα· καὶ ἐφ' ἅπασι τὸ, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε ἐφθαλλομένως φησὶ κατηχῶ, ἦν μὴ διακρινόντων τῶν χρόνων ἦν νομοθεσιῶν, τοῦτο λέγων, ὅτι τὸ αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε ἐφ' ἅπασι τοῖς ἀνθρώποις εἴρηκεν ὁ Θεὸς, ὅτε ἦπου πλῆθος ἀνθρώπων, καὶ ἀνάγκη πάντως τοῖς τοῦ Ἀδὰμ υἱοῖς ἀλλήλοις σωαφθῆσθαι. Κατὰ τοῦτον ἓν τὸν λόγον καὶ νῦν ἀλλήλοις σωαφθήσονται ἀδελφοί· καὶ δεῖ τούτοις, φησὶν, ὅτι ὁ δεύτερος γάμος πορνείας ἐθισμοῦ δεῖ, τουτέστιν, ἵνα μὴ εἰς πορνείαν ἐκκυλίωνται οἱ ἄνθρωποι· διὰ τοῦτο συνεχωρήθη ἡ δισγαμία, ἀλλ' ὐχ' ἵνα ἀφέσεως γένηται ἀπολογία. Καὶ ὁ μέγας Παῦλον, ὃς ἦ δεύτερον συζυγοῦν γάμον, ἐθέσμιον λέγοντα, εἰ ὐκ ἐγκρατεύονται γαμησάτωσαν, καὶ ὐ πορνεύσῃ, φησὶν, ὅτι γαμοῦντες ἐθισμοποιοῦνται. Εἶτα καὶ ἄλλοθεν κατακρίνει τὴν ἀποπλάνησιν τῆς ἀφέξεως, λέγων, ὁ τὴν τῆς ἀπολυθεῖσης γυναικὸς ἀυτῆ λαβὼν ἀδελφὸν, καὶ παιδοποιησάμενος ἐξ ἀμφοῖν, πόσαν τοῖς τέκνοις ἀφορμὴν ἀφαιρήσεται; καὶ πῶς ἀλλήλοις οἱ παῖδες καλέσουσι; ἀδελφὲς ὡς ἐξ ἑνὸς πορισθέντες πατρὸς, ἢ ἀνεψιὼς ἤγουν ἐξαδέλφους, ὡς ἐκ δύο ἡμιόμβοι ἀδελφῶν. πολλαχῆ δ' εὕρηται ἐθισμὸς τοῖς παλαιοῖς τὸ ἦν ἀνεψιῶν καλέμβοι ὀνόματι οἱ ἐξάδελφοι· ἀμφότεραι γάρ, φησὶν, αἱ κλήσεις, ἢ ἦν ἀδέλφων δηλονότι καὶ ἦν ἀνεψιῶν, αὐτὰς ἀφαρμόζει διὰ τὸν συζυγίαν τῆς συζηβίας. Καὶ ἔτι ἐπαγωνίζεται τῷ λόγῳ, λέγων, ὅτι ὁ λαὸς τῷ ἀδελφῷ τῆς ἀφτέρας συμβίᾳ, τῷ θείαν ἦν ἑαυτῆ τέκνων, ἦν ἐκ τοῦ ἀφότου γάμου, κεχρῆσθαι αὐτῆ μητρυιᾷ

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

μητρυιὰν, καὶ ἀφεῖλκυσαν κλῆρον αὐτοὺς ὡς ἀδελφοπαῖδας· κατ' αὐτὴν ἔπλιξεν αὐτοῖς ζηλοτυπεῖσθαι. ὥσπερ γὰρ φυσικόν τι πάθος τοῖς μητρυιαῖς ἐστι τὰς ἐξ ἄλλου γάμου παῖδας ἧττον οἰκείων ἀνδρῶν ἢ ζηλοτυπίᾳ ἐμφύεται, καὶ τοῖς μὲν ἐχθροῖς, διαβόητον ἧττον ἐναντίαν αὐτοῖς, τὸ μῖσος ἀμβλύνεται· αἱ δὲ μητρυιαὶ τοῖς ἐχθροῖς αἰῶνας τοὺς ἀντιζύγους αὐτοῖς μὴ ἐκείνων διάπυρον ἄρχονται. Κεφάλαιον δέ, φησι, τῶν ἀφωμιλῶν τυπίσιν, ἵνα σωτόμως εἴπω τὸ πᾶν· εἰ μὴ ὁ διαπεραμῶσα ζητῶν νόμιμον θέλει σωαλλάξαι γάμον, ἤπειτα αὐτῷ πῶς ἡ οἰκουμένη, καὶ ἐκ ἐπλήθυε αὐτῷ γυνὴ, ἢ συμζεύσεται κατὰ νόμους· εἰ δὲ διὰ πλῆθος ζητεῖ τῆς δ ἐρωτικῆς ἴσως διακειμένως, καὶ διὰ τοῦτο πατρίδων συζυγῆναι αὐτῇ, διὰ τοῦτο μᾶλλον ἀπολειπέτω, ἵνα μάθῃ τὸ ἑαυτῆς σκεῦος, καὶ τὰ ἐξῆς τῶν ἱστορικῶν ῥήματα. Ἐκωλύσαν, φησὶ, καὶ πλέονα γράψαι, ἀλλ' ἐπέχει με ἄχρι ἀναπόστου τὸ μέτρον τῆς ἐπιστολῆς· ἐ γὰρ μακρηγορίαν ἔχειν δεῖ τὰς ἐπιστολάς. Εὔχομαι δὲ, ἢ τῷ παραίνεσιν ἐπιτρέψαι τῷ πάθος ἡμῶδαι, ἀντὶ τοῦ ἐπιτρέψαι τοσοῦτον, ὥστε λύσαι τὸ πάθος· ἢ μὴ εἰς τῷ ἥμιτέραν χάριν τὸ ἄγος τοῦτο ἐπιδημῆσαι, μὲ συγχωρῆσαι τὸ μίασμα τοῦτο εἰς τῷ ὑμῶν ἐνοίαν· ἀλλ' ὅπου ἐπλημμέλησαν, ἐκεῖ ἐναπομεῖναι.

INTERPRETATIO ZONARÆ.

Cùm sanctus sermonem præparâsset, & Epistolæ scriptorem tanquam in aliam personam vertisset, nunc & ad scripti confutationem procedit. Et primo quidem consuetudinem objicit, eamque legis vim habere asserit, quoniam ritus sive statuta, à sanctis Patribus decreta, tradita sunt. Quin civilis etiam lex prævalentem consuetudinem legis vires habere jubet: licet quæ civibus institutа sunt non à sanctis viris decreta fuerint. Dicit enim liber 2. tit. 1. cap. 32. Basilic. De quibus scripta lex non extat, in his morem & consuetudinem custodire oportet, & quæ sequuntur. Et rursum, antiqua consuetudo pro lege custoditur. Item, Diuturna consuetudo pro lege obtinet, in quibus lex scripta deficit. Hic autem sanctus Pater consuetudinem vocat, quod in Ecclesiâ valet. Si quis enim duabus, inquit, sororibus illegitimè commisceatur, non prius in Ecclesiam recipitur, nisi, qui hoc modo contaminantur, à se invicem separentur; utpote quòd neque matrimonium tantum scelus reputetur. Quamvis itaque nihil aliud dicere haberemus, hæc consuetudo malo isti evertendo sufficit. Quandoquidem autem qui hoc malum, inquit, per Epistolam defendit, veteri lege utitur, dicente, mulierem zelotypam super sororem ejus non accipies ad revelandam turpitudinem ejus, ipsâ adhuc vivente; & exinde colligit, quòd ejus demortuæ sororem accipere conceditur: Primò quidem sanctus ait, quòd quæcunque lex dicit, iis quæ sunt in lege dicit; alioquin enim & circumcidemur, & Sabbata observabimus, & à variis cibis abstinebimus. Neque enim ex veteri nos lege continebimus ab iis, quæ voluptates nobis conferunt. Ab iis autem, quæ grave aliquid in se continent, abstinebimus; & ad libertatem nobis per Christum concessam tunc confugiemus. Namque lex Christi ab iis, quæ in lege gravia sunt, nos liberavit; à circumcisione scilicet, ab abstinentiâ à prohibitis cibis, ab eo immundo judicando, qui fluxum seminis passus est, qui mortuum tetigit, qui leprâ infectus est, & aliis quàm plurimis. Interrogatus sum, inquit, an scriptum sit accipere uxorem ad sororem; nimirum an liceat cuipiam sororem uxoris suæ ducere; & dixi non scriptum esse; quod verum est, atque etiam tutum. Ex eo autem, quod non dictum est, illationem facere, nempe quoniam lex dicit, quòd non accipies uxorem zelotypam ad sororem ipsius, ipsâ etiam adhuc vivente, consequens est quòd post mortem sororem uxoris ducere non prohibetur, ut zelotypiâ amplius non futurâ, hoc inquit, talia, scil. dicere est legem ferre, & proprias leges introducere, non ea quæ sunt legis proferre. Si demus enim, post mortem uxoris sororem ipsius ei accipere licere, qui mortuæ maritus fuit, quoniam zelotypiæ passio locum amplius non habeat, eam accipiet etiam ipsâ vivente, si sorores zelotypiæ passionem erga se invicem non habuerint. Sed dicet aliquis, hoc non scriptum esse: verùm nec illud scriptum est, ut post mortem scilicet mulieris maritus ejus mortuæ sororem in uxorem duceret. Deinde addit, quòd si ea quæ retro, paulo scilicet ante, in lege dicta sunt, consideraveris, ulteriori molestiâ liberatus eris. Non omnem enim, inquit, peccatorum speciem Legislator ibi comprehendere sibi proposuit: Sed peccata Ægyptiorum, inter quos Hebræorum populus tanquam peregrini antea habitârant; & Chananæorum, ad quos transierunt & transmigrârunt; quod verisimile est; & quòd istam peccatorum speciem, quâ quis post mortem uxoris suæ sororem ejus ducit [Moses] propterea prohibuit, quòd viri luxuriosi Patriarcham Jacobum pro exemplo habebant, qui eodem tempore duabus sororibus, Leiæ & Racheli, cohabitavit. Multa autem dicit, à lege quidem silentio prætermissa, & tamen prohibita esse: quale est, Patrem & Filium eâdem pellice non uti. Hujus quidem lex non meminit: Prophetа verò tanquam illegitimam actionem accusavit, dicens, Filius & Pater ad eandem puellam ingrediebantur. Et quidem Dæmones, inquit, multa immundarum passionum genera docuerunt: Divina autem Scriptura hæc silentio prætermisit, & sub generali immunditiei nomine comprehendit, ne sanctimonia ipsius turpium appellationibus contaminaretur. Et Apostolus, Omnis, inquit, fornicatio & immundities inter vos ne nominetur, sub immunditiei nomine omnem obscœnitatem comprehendens; adeo ut nulla prorsus libidinosis propter silentium turpiter agendi licentia detur. Deinde & fortiori sanctus argumento utitur, dicens, neque hanc partem sive speciem hujus peccati silentio à lege prætermissam esse. Quandoquidem enim in eâ scriptum est, non ingredieris ad quemvis consanguineum carnis tuæ ad revelandam ejus turpitudinem, hoc etiam genus prohibetur. Si enim mulier & vir una sint caro, juxta scripturam, inter virum & uxoris ipsius sororem magnam omnino consanguinitatem esse quispiam existimet. Et quemadmodum nemo matrem uxoris suæ, vel filiam ex alio ei viro genitam, propter consanguinitatem accipiet; neque etiam matrem suam filiamve: sic neque uxoris sorori conjungetur; quippe nec sorori suæ. Idem autem inquit & de muliere: neque enim mulier mariti sui defuncti fratri conjungetur; neque aliis ei per cognationem affinibus. Postea Apostolica producit verba, & ad aliquos, qui illud, Crescite & multiplicamini, objiciunt, dicit, Eos derideo, qui legislationum tempora non discernunt. Hoc dicens, quoniam illud, Crescite & multiplicamini, Deus ad homines primò creatos pronunciavit, cùm nondum multitudo hominum esset, & necesse omnino esset, ut Adami liberi sibi invicem copularentur. Juxta istam itaque rationem fratres etiamnum sibi invicem conjungentur? Adhæc, ait, quòd secundum matrimonium fornicationis remedium est, hoc est, ne homines ad fornicationem evolverentur: Propterea concessa est digamia; sed non ut libidinis excusatio esset. Et magnum Paulum, qui secundum matrimonium concedit, citat, dicentem, si se non contineant, matrimonium contrahant: & non adjecit, dicit, quòd uxores ducentes contra legem faciunt. Postea aliunde etiam actionis absurditatem ostendit, dicens, qui mortuæ uxoris suæ sororem ducit, & filios ex ambabus gignit, qualem liberis appellationem imponet? & quomodo se invicem pueri vocabunt? Fratres, ut qui uno patre prognati sunt; an ἀνεψιοὺς sive consobrinos, ut ex duabus sororibus natos? Multoties autem consobrini apud veteres ἀνεψιοὶ dicti inveniuntur. Utraque enim appellatio, inquit, fratrum scilicet & consobrinorum iis propter cognationis confusionem adaptantur. Adhuc etiam ratione certat, dicens, quòd qui prioris conjugis sororem ducit, suorum ex primo matrimonio liberorum materteram novercam eorum facit, & obligatam eos tanquam nepotes diligere; eamque contra illos zelotypiâ laborantem armat; novercis enim in conjugum suorum ex alio matrimonio liberos zelotypia tanquam naturalis passio ingeneratur; & inimicis quidem, cum adversarii ipsorum mortui sunt, odium obtunditur: Novercæ autem inimicitiam contra æmulas ipsarum post earum mortem incipiunt. Summa autem, inquit, eorum, quæ dicta sunt, hæc est, ut breviter nimirum totum dicam, si is, qui secundas inire nuptias quærit, legitimum contrahere velit matrimonium, totus terrarum orbis ei patet; nec ei deficiet mulier, quâcum vitam legitimè transigat: Sin autem, amore forsitan incensus, propter passionem hanc unam sibi quærit, ac proinde ei conjungi studet; propter eam causam potiùs excludatur, ut discat vas suum, & quæ sequuntur Apostoli verba. Et plura, inquit, scribere volui, sed Epistolæ mensura me inhibet, sive impedit: Epistolas enim verborum prolixitatem habere non oportet. Precor autem, vel hanc exhortationem passione potentiorem fieri, hoc est, tantum valere, ut passionem solvat: vel scelus istud in nostram regionem non venire, istam scilicet in nostra territoria non procedere immunditiem; sed ubi cœpta est, ibi permaneat.

IN CAN. XC.

ΠΑΝΤ μὲ λυπεῖ. Zonaræ in hunc canonem, quæ est S. Basilii ad Chorepiscopos suos Epistola, commentaria, hactenus desiderata, Codex Amerbachianus his verbis exhibet.

Ερμηνεία Ζωναρᾶ.

Αἰτᾶται ὁ μέγας Βασίλειος τοὺς ὑπ' αὐτὸν χωρεπισκόπους, ὡς καθ' ἑαυτοὺς καθιστῶντας ὑπηρέτας, καὶ τῷ συνήθειαν ἀβεβαιοῦντας, ἣν λέγει κρατῆσαι, ὥστε γνώμῃ τοῦ ἐπισκόπου χίνεσθαι ἀβεβ τὸ χωρεπισκόπων αὐτοὺς, καὶ τὰ λοιπὰ ἀνανεοῦσθαι τοὺς κανόνας ἀπαιτεῖ, ἤγουν μὴ τὸ ἀφ' ἑαυτῶν ἐπινέμειν. ἐπινέμειν γὰρ τῷ Ἰνδικτον λέγει, καὶ αὐτοὺς μὲν ἀξιοπλάζειν τοὺς ἀξίους, καὶ ἀβεβαιοῦσθαι, μὴ καταπίπτειν δ' αὐτὰς ἐν τῷ κλήρῳ, εἰ μὴ ἀναφέροιεν τὰ περὶ αὐτῶν πρὸς αὐτόν. τοὺς δὲ μὴ ἔτι καταπαγῆναι ἀπειλεῖ εἰς τοὺς λαϊκοὺς ἐξωθεῖσθαι. Εἰ μὲν ἓν συνήθεια ἐκράτει τότε τοιαύτη, οὐκ οἶδα· κανὼν δὲ πιθανῶς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου οὐχ εὕρηται· ἀλλὰ μᾶλλον ὁ ια'. κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, παλαιοτέρας ὔσης τῆς ἁγίας τούτης, δίδωσι τοῖς χωρεπισκόποις καὶ ὑποδιακόνοις, οἵπερ καὶ ὑπηρέται λέγονται, καὶ ἀναγνώστας καὶ ἐξορκιστὰς καθιστᾶν, ὑποσυντίθησι δὲ καὶ διακόνους δεῖζαι μὴ χειροτονεῖν τοὺς χωρεπισκόπους, εἰ μὴ γνώμῃ τοῦ ἐπισκόπου, ᾧ ὑπέκεινται. ὁ δὲ ιδ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου κανὼν τύπον τῶν ο'. ὑποτίθεται ἐπίσκοπον χωρεπισκόπους φησί.

Interpretatio Zonaræ.

Magnus Basilius Chorepiscopos sibi subjectos reprehendit, quòd per seipsos constituerint ministros, & consuetudinem transilierint, quam obtinuisse dicit, ut illi per Chorepiscopos Episcopi sententiâ fierent: & in posterum canones instaurari jubet, sive post primam ἐπινέμειν. ἐπινέμειν autem Indictionem vocat: & ipsos quidem dignos inquirere & approbare, non autem eos in clero ordinare, nisi ad ipsum prius referant, quæ ad eos spectant. Eos autem, qui sic non ordinantur, ad Laicos se detrusurum comminatur. Utrum talis itaque tunc temporis consuetudo obtinebat, me latet. Hujusmodi autem canon in Synodis eo antiquioribus non invenitur; sed potius decimus Synodi Antiochenæ, quæ sancto hoc Patre antiquior est, canon Chorepiscopis & Subdiaconos, qui ministri etiam dicuntur, & Lectores & Exorcistas constituere concedit; decernit autem ne Presbyteri & Diaconi à Chorepiscopis ordinentur, nisi Episcopi sententiâ, cui subjiciuntur. Sed decimus quartus Synodi Neocæsarienſis canon Chorepiscopos typum septuaginta Apostolorum gerere dicit.

In Can. XCI.

Τὸ τῆς ἀφέσεως ἔτος. In hunc etiam canonem sive Epistolam S. Basilii ad Episcopos sibi subjectos Zonaras non minùs quàm Balsamon commentaria edidit; at quæ hactenus ἀνέκδοτα fuerunt: sed Codex Amerbachianus ea nobis suppeditavit, quæ propterea publici hoc loco juris facere non pigebit.

Ερμηνεία Ζωναρᾶ.

Πρὸς τοὺς οἰκείους ἐπισκόπους ἔγραψεν ὁ ἅγιος, ἀκούσας ὅτι ἀπὸ τῶν χειροτονουμένων παρ' αὐτοῦ λαμβάνουσι χρήματα, καὶ ἄπιστον μοί, φησιν, ἡγησάμην τὸ πρᾶγμα· ὅτι δὲ καὶ ὑποψίαν μόνον, λύπην μοι παρεξέτεινε, μόνον οὐχὶ τοῦτο λέγων, ὅτι λύπη μοί ἐστι τὸ τοιούτους ὑμᾶς, ὥστε τοιαῦτα λέγεσθαι καθ' ὑμῶν. ἔστι γὰρ ἥδιστος κατά τινα σοφὸν ἕτερον πρὸς κατηγορίας ἀνήκοος, ὡς εἴ τίς, φησιν, ἐπιτρέπων δικάζει ὁ Αἰακός. πῶς δέ, εἰ χάρω, φησὶν, ὁ μὴ σωφρονῶν ἑαυτῷ τοιοῦτόν τι δικάζει ὡς ἴαμα ὁ κακίας· ὁ δὲ κακοῦργος ὠφελεῖται παρ' αὐτοῦ, ὡς παρηγορικόν· τὸ γὰρ φάρμακον ὠφελεῖ τοὺς μὲν ἐμπεσοῦσιν εἰς νόσον διὰ ἴασιν δίδοντες, καὶ τὸ νόσου ἀπαλλαγῇ, τοῖς δὲ μήπω νοσοῦσι, παρέχοντα φυλακτικὸν, ὥστε μὴ νοσῆσαι. ὅστις δέ, φησιν, ἀδιάφορός ἐστιν, ἤγουν ὅστις οὐδὲ νομίζει κακόν τι ποιεῖν, λαμβάνων ὡς ἐπὶ παρ' αὐτῷ χειροτονούμενος, ὅπερ τὸ τῆς ἀδιαφορίας δηλαδὴ ἀπόζημα ἐν ὑμῖν ἐρωτῆσαι, δικάζου τὰ γεγραμμένα ὡς μαρτυρίαν, ὅτι ὡς ὠφελείαν, ὡς ἐπιφώνημα. Ἀπαίξασι δὲ τῶν ἀδιαφορίαν εἰκότως. ὁ γὰρ ἁμαρτάνων, καὶ οὐδὲν κακὸν ποιεῖν, ἐλπίζεται ἴσως καὶ ἐπιχώσει ἀπὸ τοῦ κακοῦ· ὁ δὲ τὸ κακὸν φρονῶν, καὶ μηδὲν λογιζόμενος κακὸν ποιεῖν, ἐκ ἂν πότε ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν, οὐδὲ τῆς ἁμαρτίας ἀφίξεται. ὃ δὲ λέγω, φησὶν, ὅτι, τὸ λέγειν τινάς, ὅτι χρήματα λαμβάνοντες τὰς χειροτονίας ποιοῦσι· ἐπισκιάζεται δὲ, ἀντὶ τοῦ ὑπικρύπτεται, τὸ κακὸν δυσεβείας ὀνόματι. πῶς δὲ χεῖρον ἔστιν. Ὁ γὰρ ποιῶν, φησὶ, τὸ κακὸν, καὶ γραπτὸς ὢν κακόν τι ποιεῖν, δικαίως ἔστιν ἄξιος τιμωρίας, ὅτι τε τὸ κακὸν ποιεῖ, καὶ ὅτι κέχρηται εἰς σωτηρίαν τῆς κακίας τῷ ἀγαθῷ, ἤτοι τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου, ὁ γὰρ αὐτῷ τῷ κυρίῳ. ταῦτα εἰ ἔτως ἔχει, ἤγουν εἰ ἀληθῆ εἰσι, διορθωθήτω. Ἀνάγκη γὰρ λέγεσθαι πρὸς τοὺς ὅτι χρήμασι χειροτονοῦντας τὸ τοῦ ἁγίου Πέτρου, ὃ πρὸς τὸν Σίμωνα ἔφη, χρήματα σου σὺν σοὶ εἴη, καὶ ζητοῦντα δωρεὰν αὐτῷ τῷ χάριν τοῦ πνεύματος, ὅπερ ὄζειν, εἰ τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἰς ἀπώλειαν. εἶτα καὶ αὔξει τὴν ἁμαρτίαν, λέγων, ὅτι οἱ τὰς χειροτονίας ἀνεύθυνοι, ἐλαφρότερόν τι ἁμαρτάνουσι τῶν πωλούντων αὐτάς· εἰ μὴ γὰρ ὅτι ἀπιστίαν ἀνεῖσθαι ὁ ἐκ ἔχρυσεν· ὃ δὲ παράπαν πωλεῖ ὁ ἔλαβε δωρεάν· ὡς πωλοῦντος τὴν Σατανᾶ, ἤγουν ὡς δοῦλος ὢν τοῦ διαβόλου ἡμύνατο, καὶ εἰς κατάλειψιν, ἀντὶ τοῦ εἰς ὠφελείαν, κατάγει τὴν χάριν τοῦ πνεύματος. Κατάλειψις γὰρ ἡ ὠφελείαν λέγεται, καὶ μαλιστά γε ἡ ῥυσφόρα, ἥν, φησι, τὴν ῥυσφόρον ὠφελείαν ἐπισείρει τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅπου πεπεδήμεθα τὰ πανάθλια, μᾶλλον δὲ τὸ ὑπὲρ πᾶσαν τιμὴν, αἵ εἰσι τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. εἰπὼν ἄνω, ὅτι ὀπαδίζεται τὸ κακὸν, πῶς καὶ πῶς ἐπισκιάζει, λέγει· νομίζων, φησὶ, μὴ ἁμαρτάνειν, ὅτι καὶ λαμβάνουσιν ἅμα τῇ χειροτονίᾳ, ἀλλὰ μὴ ταῦτα· λαβεῖν δὲ ἔζειν, ὁπηνίκα τὸ λαβεῖν. κἂν γὰρ μὴ ἐφ' ἑτέρου τινὸς λάβῃ, ἢ ὅτι χειροτονεῖ, ἀλλὰ μὴ κακῶς, διὰ τὴν χειροτονίαν, τὸ αὐτό ἔζειν ἁμάρτημα. ἐβεβαιωθῆν, ἀπ' ἐκείνου ταύτην τὴν ἐφοδον, μᾶλλον δὲ τὴν ἀφεσιν, ἐπειδὴ τοῦτο ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ἀφέσεως. τοῦτο δέ ἔστιν ὃ λέγω· ὅτι ὥσπερ ὁ διὰ τῆς ἀργυρίου, δι' ὧν ἐκρίθη τοῦ Ἰούδα ὁ κύριος, ἀγοραστὴς ἀγρὸν πιὼ αἵματος ἐλογίσθη καὶ ὠνομάσθη, ἔτω καὶ τὸ λαμβανόμενα ἀργύρια τοῦ τῆς πωλούντων τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ αἱ ἐκκλησίαι, καὶ αἱ κῶμαι, ἐν αἷς εἰ δίδοντες χειροτονοῦνται, τιμὴ αἵματος ἔσονται καὶ κτηθήσονται.

Interpretatio Zonaræ.

Ad Episcopos suos scripsit sanctus [Pater] cùm audiisset istos ab iis, quos ordinârant, pecunias accepisse. Et rem quidem, inquit, incredibilem esse existimavi. Eo autem, quòd & in suspicionem tantùm venerit, dolore me affecit: illud tantùm non dicens, quòd dolor mihi est vos tales esse, ut hujusmodi adversus vos dicantur. Contraria enim natura, juxta quendam sapientem, accusationis cujuspiam non capax est: ut si quis, inquit, Ajacem scortationis accusaret. Hæc autem quæ scribo, inquit, is, qui talis cujusdam rei sibi conscius est, ut mali remedium accipiat: qui autem eâ purus est, ut antidotum ad se tuendum. Pharmaca enim à medicis iis quidem, qui in morbum inciderunt, ad curationem dantur, & ad liberationem à morbo: iis autem, qui morbo nondum laborant, antidota exhibentur, ut morbo non corripiantur. Quicunque autem indifferens est, qui scilicet nec quid mali se facere putat, cùm quid ab iis accipit quos ordinat, quod indifferentiæ nimirum genus, deprecor ne in vobis inveniatur, is quæ scripta sunt, accipiat ut testimonium sive ut admonitionem, ut Epiphonema. Indifferentiam autem meritò deprecatus est. Qui peccat enim, seque malum facere cognoscit, spes est ut à malo forsitan abstineat: qui autem malum perpetrat, seque nec malum facere existimat, ad resipiscentiam nunquam revertetur, neque à peccato abstinebit. Quod autem dico, inquit, est, nonnullos affirmare, quòd vos acceptis pecuniis ordinationes celebratis: obumbratis autem, hoc est occultatis, malum nomine pietatis. Hoc autem pejus est. Qui enim malum, inquit, perpetrat, seque boni quid facere simulat, duplici supplicio dignus est, & quòd malum perpetrat, & quòd ad mali perpetrationem bono utitur, hoc est, boni nomine; neque enim ipso bono [utitur.] Hæc autem si sic se habeant, nimirum si vera sint, corrigantur. Necesse enim est, ut ad istos, qui pro pecuniis ordinant,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

dinant, illud sancti Petri verbum dicatur, quod is ad Simonem pecunias proferentem, & gratiam Spiritûs dari sibi quærentem, pronunciavit, quod est, Tuum tecum sit argentum in perditionem. Deinde & peccatum auget, dicens, quòd qui ordines emunt, leviùs aliquantulum peccant, quàm ii qui vendunt. Illi enim id per imperitiam emunt quod non habent: qui vendit autem, id vendit quod gratis accepit; ut à Satanâ emptus sive mercenarius servus diabolo factus, & ad cauponationem, hoc est negotiationem, gratiam Spiritûs deducit. Cauponatio enim Negotiatio dicitur, eaque summè sordida, quam dicit sordidam in Ecclesiam introducere negotiationem; ubi pretiosissima nobis concredita habemus, vel potiùs quæ omne pretium excèdunt, quæ sunt Corpus & Sanguis Christi. Cùm antea dixisset, Obumbratis malum, nunc etiam dicit quomodo obumbrant. Existimant, inquit, se non peccare, quoniam simûl cum ordinatione non accipiunt, sed postea. Accipere autem est quandocunque accipere. Quamvis enim quis priùs non acceperit, vel quando ordinat, sed aliquo post tempore, propter ordines à se collatos, idem est peccatum. Adhortor igitur, ut hunc deponatis reditum, vel potiùs ad gehennam aditum; Reditus enim hoc modo acquisitus eo utentem ad gehennam ducit: Et ne manus vestras accipiendo polluentes, per hujusmodi quæstus vosmet indignos reddatis, qui sancta mysteria contrectetis; nimirum qui sacra celebretis & Corpus & Sanguinem Christi offeratis. Quoniam autem orationem sanctus ad minas converterat, initio Epistolæ dicens, quòd rem incredibilem existimavi, veniam petit. Comminatio est, quòd qui post hanc Epistolam aliquid istiusmodi perpetraverit, ad altare amplius celebrare non permittetur. Talis enim ab altaribus, inquit, quæ hîc sunt, recedet; hoc est, sacra hoc in loco celebrare prohibebitur, & aliam in posterum regionem quæret, in quâ donum Dei redimat, idemque vendat. Adhæc Apostolica producit verba; Nos enim & Ecclesiæ Dei talem non habemus consuetudinem. Postea dicit, quoòd venditio gratiæ Spiritûs propter avaritiam facta est, quæ radix est omnium malorum, & Idololatria nominatur. Idola itaque Christo propter paululum pecuniæ ne præferatis. Cùm enim Avaritia Idololatria sit, qui propter avaritiam donum Dei vendit, Idola Deo præfert, & Judam imitatur. Quemadmodum enim ille Christum prodidit, ut argentum lucraretur: sic hi secundâ proditione Christum sponte produnt, qui semel pro nobis crucifixus est. Qui gratiam autem Spiritûs vendunt, usque adeo, inquit, Judam imitantur, ut prædia tali argento empta, sive regiones, & vici, in quibus constituuntur, qui isthoc modo ordines sibi collatos habent, & manus, quæ istos fructus accipiunt, Akeldama vocabuntur; quòd Hebraicum est, Græcè autem Pretium & agrum sanguinis significat. Refertur autem in libro Actorum. Hoc igitur est quod dicit: quòd sicut ager, qui nummis argenteis, pro quibus venditus est Dominus, emptus est, pretium sanguinis reputatus est & nominatus; sic etiam argentum ab iis, qui donum Dei vendunt, acceptum, & regiones & vici, in quibus ordinantur illi qui dederunt, pretium sanguinis erunt & appellabuntur.

In Can. XCII.

Θ Ρεμιδθὲν ἐν γράμμασι. Post hæc verba in Codice Amerbachiano γάλιον sequitur, his verbis conceptum, Ιστέον, ὅτι ὁ μακάριος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐν τῷ δ'. λόγῳ τῶν πρὸς Θεσσαλονικεῖς δευτέρας ἐπιστολῆς, ἑρμηνεύων τὸ λόγον ἡμῶν, Ἄρα οὖν, ἀδελφοὶ, στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν, φησὶν, Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι οὐ πάντα δι' ἐπιστολῆς παρεδίδοσαν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ ἀγράφως· ὁμοίως οὖν κἀκεῖνα καὶ πιστὰ ἦν ἡγεῖσθαι. ὅθεν καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἀξιόπιστον ἡγούμεθα. παράδοσις ἦν, μηδὲν πλέον ζήτει. ὁ αὐτὸς ἐν τῇ ἑρμηνευτικῇ τῆς πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῆς ια'. λόγῳ, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος τὴν ἐκκλησίαν, φησὶν ὅτινες, Ἀπὸ τίς ἅγιος εἶπεν, ὅτι καὶ μαρτύρων αἷμα δύναται τοῦτο τὸ ἁμάρτημα ἐξαλεῖψαι. *Sciendum est, quòd beatus Joannes Chrysostomus, quarto sermone in secundam Epistolam ad Thessalonicenses, interpretans dictum istud, Itaque fratres, state, & tenete traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per Epistolam nostram, ait, Hinc manifestum est, quòd non omnia per Epistolam tradita sunt, sed multa etiam sine scriptis. Et hæc autem & illa similiter sunt fide digna: adeo ut etiam traditionem Ecclesiæ fide dignam existimemus. Traditio est, nihil amplius quære. Idem in interpretatione Epistolæ ad Ephesios, sermone* XI. *de istis qui Ecclesiam scindunt, sic ait; sanctus vir quidam dixit, quòd nec martyrum sanguis istud peccatum delere possit.* Post hoc Scholium in eodem codice MS. habetur interpretatio Zonaræ in præsentem canonem, quam ut antehac non editam hîc apponemus.

Ερμηνεία Ζωναρᾶ.

Περὶ τῶν ἐξ ἀγράφου παραδόσεως ἐθῶν διδάσκει ὁ ἅγιος, καὶ φησιν, ὅτι πολλά εἰσι, ἃ παρειλήφαμεν ἀγράφως πρᾶξαι, τὰ πρὸς τὸ εὐσεβεῖν συμβαλλόμενα, ἅπερ εἰ μὴ παρατηρήσομεν φυλάττειν, εἰς τὸ καθεῖναι τὸ εὐαγγέλιον βλάψομεν, ἤγουν διὰ τῆς εὐαγγελίου κηρυχθείσης ἡμῖν πίστεως. εἶτα ἀπαριθμεῖ καὶ τὰ ἀγράφως παραληφθέντα, καὶ φησι, τὸ κατασημαίνεσθαι, ἤτοι σφραγίζεσθαι τῷ τύπῳ τοῦ σταυροῦ τοὺς πεπιστευκότας τῷ Χριστῷ· τίς ἐγράφως ἐδίδαξεν; ἢ τὸ κατ' ἀνατολὰς εὔχεσθαι στρεφομένους; τὰ δὲ ἐπικλήσεως ῥήματα, ἤγουν ἃ ἂν ἐπικαλῆται ὁ ἱερεὺς τὸν χάριν τοῦ ἄρτου, ἐν τῇ ἄρτον ἁγιάζειν ἢ εὐχαριστίας καὶ τὸ τῆς εὐλογίας ποτήριον, ἀπὸ τίνος, φησὶν, ἔγραψε; ἢ γὰρ ἀρκούμεθα τοῖς ἐγράφως παραδοθεῖσιν ἐν τῷ κανόνι καὶ τῇ εὐαγγελίῳ, ἀλλὰ καὶ περὶ ἐκείνων πρὸ λέγομεν καὶ μετ' ἐκεῖνα ἕτερα. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος πόθεν παρειλήφαμεν εὐλογεῖν; καὶ αὐτὸ τὸ χρίειν ἐλαίῳ τὸ βαπτιζόμενον τίς ἡμᾶς ἐγράφως ἐδίδαξε; καὶ τὸ τρὶς βαπτίζεσθαι τὸ ἄνθρωπον πόθεν ἔχομεν; (τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ἀγράφως ὡς ἀληθῶς παραδέδοται, τὸ δὲ τρισσάκις τὸ βαπτιζόμενον καταδύεσθαι, ἐκ τοῦ ν'. κανόνος ἔχομεν τῶν ἁγίων ἀποστόλων· θαυμάζω δὲ, πῶς καὶ τοῦτο ὁ ἅγιος ἀγράφως εἶπε παραδίδοσθαι· ὁ γὰρ ἀγνοεῖσθαι τὸ κανόνα ἐκεῖνον ὑπολαμβάνειν·) καὶ τὸ ἀποτάσσεσθαι τῷ Σατανᾷ, καὶ τἄλλα ὅσα λέγων ὁ βαπτιζόμενος ἀποτίθεται, πάντα, φησὶν, ἐκ τῶν ἀπορρήτων καὶ ἀδιαφόρων διδασκαλίας εἰσὶν, ἤγουν τὰ μὲ δημοσίᾳ κεκηρυγμένα, τὰ μὴ πᾶσι γινωσκόμενα, ἵν' εἰ ἄρα ἡμᾶς ἐφύλαξαν σιωπηλῶς, μὴ πολυφραγμονοῦντες ἢ ἐξεργαζόμενοι· ἐδιδάχθησαν γὰρ τὰ σεμνὰ καὶ μυστήρια, ἤγουν τὰ ἔνδοξα καὶ τίμια καὶ ἀπόῤῥητα σιωπῇ διασῴζεσθαι καὶ φυλάττεσθαι. ἃ γάρ, φησιν, ἐ δὲ ἔξεστιν ἢ κατανοεῖν ἢ θεᾶσθαι μυήτοις οὖσιν, πῶς ἂν ἦν ἐκφερόμενα θεάσασθαι καὶ φανερῶς κηρύττειν ἐν γράμμασιν.

Interpretatio Zonaræ.

De ritibus ex traditione non scriptâ in usum receptis sanctus [hîc] docet, dicitque, quòd multa sunt, quæ non scripta accepimus facienda, ad pietatem conducentia, quæ si observare recusemus, Evangelium, nimirum fidem ab Evangelio nobis prædicatam, in rebus principalibus incommodo afficiemus. Deinde enumerat etiam ea, quæ sine scriptis obtinuerunt; & ait, eos, qui in Christum crediderunt, figurâ crucis notari sive obsignari, quis per literas docuit? vel precantes ad Orientem converti? Ipsa autem invocationis verba, quibus scilicet Sacerdos gratiam Spiritûs invocat, cùm panem Eucharisticum & poculum benedictionis sanctificat, à quonam, inquit, habemus? neque enim iis, quæ scriptis tradita sunt, ex Apostolo & Evangelio, contenti sumus; sed & ante illa nonnulla dicimus, atque alia etiam postea. Aquam verò baptismatis & oleum unctionis benedicere, unde accepimus? Ipsum etiam oleo ungere baptizatum, quis nos scriptis docuit? Hominem etiam ter inter baptizandum immergi, unde habemus? (Verùm alia sine scriptis reverâ nobis tradita fuerunt; baptizatum autem ter demergi ex sanctorum Apostolorum canone I. habemus. Miror itaque, quomodo hoc etiam sine scriptis traditum fuisse sanctus asseruerit; neque enim putandum est eum canonis ignarum fuisse.) Quinetiam Satanæ renunciare, & alia quotquot à baptizato repeti exigitur, omnia, inquit, ex arcanâ & non publicatâ doctrinâ sunt; hoc est ab eâ, quæ publicè non prædicatur, nec omnibus innotescit; quam majores nostri tacitè observârunt, anxiè nimis sive curiosè in eam non inquirentes. Edocti sunt enim ea, quæ in mysteriis veneranda sive gloriosa & honoranda & arcana sunt, silentio custodire atque observare. Quæ enim, inquit; nec videre aut speculari iis liceat, qui non sunt sacris initiati, ut ea triumpharent, & in scriptis apertè divulgarentur, nunquam admittatur.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

IN GREGORII NYSSENI

CANONEM I.

Τρία δὴ τὰ φέρε πρὸς ψυχῶν. Hanc animæ divisionem Gregorius Nyssenus à Platone primò traditam accepit. Eum enim has tres à Gregorio commemoratas partes animæ humanæ inesse, nimirum λογικὸν, ἐπιθυμητικὸν & θυμοειδὲς, rationem, cupiditatem & iram, è Cicerone discimus, dicente, *Tenemusne quid animus sit? ubi sit? denique sitne, aut, ut Dicearcho visum est, ne sit quidem ullus? si est: trejne parteis habeat, ut Platoni placuit, rationis, iræ, & cupiditatis?* Cicer. Acad. quæst. l. 2. c. 39. Et alibi; *Plato triplicem finxit animam, cujus principatum, id est, rationem, in capite sicut in arce posuit; & duas partes separare (al. parere) voluit, iram in pectore, cupiditatem subter præcordia locavit.* Id. Tuscul. quæst. l. 1. c. 10. Idem à Laertio observatur, qui Platonis dogmata recensens, ait, Η ψυχὴ διαιρεῖται εἰς τρία, τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς ἐστι λογιστικὸν (al. λογικὸν) τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν, τὸ δὲ θυμικόν. τούτων δὲ τὸ μὲν λογιστικὸν ἔχειν αἴτιον τὰ βουλεύεσθαι καὶ λογίζεσθαι καὶ διανοεῖσθαι καὶ πάντων ἄρχειν τούτων· τὸ δ' ἐπιθυμητικὸν μέρος ἐστὶ τῆς ψυχῆς, αἴτιον τῶν ἐπιθυμιῶν, φαγεῖν, καὶ τῶν πλησιάσαι, καὶ τῶν τούτων πάντων. τὸ δὲ θυμικὸν μέρος αὐτόν ἐστι τῶν θαῤῥεῖν καὶ ὀργίζεσθαι. τῷ ἄρα ψυχῆς ἐστι τὸ μὲν λογιστικὸν, τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν, τὸ δὲ θυμικόν. Diog. Laert. l. 3. in Platone. Ipsa Platonis verba si voles, sic habent, Ἐπεσθὲ, ἄπερ πόλις (ἦν δ' ἐγὼ) διήρητο καὶ τρία εἴδη, ὅπερ καὶ ψυχὴ ἐνὸς ἑκάστου τυγχάνει, διήρηται, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἐτέρωθι ἀπόδειξιν πάνυ παύτῃ τινὰ ἔχει· τῷ ὄντι τρισσὰ καὶ ἐνταῦθα μοι φαίνονται, ἃ κάστου μία ἰδία. ἐπιθυμίαι τε αὖ σιτίων καὶ ἀρχαί. πῶς λέγεις; ἔφη. τὸ μὲν φαμὲν, ἦν, ᾧ μανθάνει ἄνθρωπος τὸ δέ, ᾧ θυμοῦται· τὸ δὲ τρίτον, διὰ πολυειδίαν, ἐπὶ μὲν ἔχομεν ὀνόματι ἑκάστων ἰδίῳ ἀπεῖπεν· ἀλλὰ τὸ μέγιστον καὶ ἰσχυρότατον ἔχειν ἐν αὐτῷ, τούτῳ ἐπωνομάσαμεν. ἐπιθυμητικὸν γὰρ αὐτὸ κεκλήκαμεν, διὰ σφοδρότητα δή τε περὶ ἐδωδὰς ἐπιθυμιῶν καὶ πόσιν, καὶ ἀφροδίσια, καὶ ὅσα ἄλλα ταύτῃσι ἑπόμενα. Plat. de Republ. l. 9. p. 580. tom. 2. edit. Steph.

Τῷ κανόνι κεφαλαιῶδες ὀλίγιον. Scholiastes Harmenopuli ad hunc Nysseni canonem, cum LXXIII. S. Basilii conjunctum, hæc observat. Η τῶν πατριάρχων Μεθοδίου διαταττομένη τοὺς ἁλόντας καὶ ἀποστάντας, νήπιους μὲν αἰχμαλωτισθέντας, καὶ φόβῳ ἢ ἀγνοίᾳ καταπεπτώκοτας, συγγνώμης ἀξιοῖ, τῷ ἁγίῳ μύρῳ χρίεσθαι μόνον· τελείους δὲ τῷ ἡλικίαν ὄντας, καὶ ἀνάγκῃ καταπεπτώκοτας, συγγνώμης μὲν καὶ αὐτοὺς ἀξιοῖ, τῷ ἁγίῳ χρίεσθαι μύρῳ· νηστεῦσαι δὲ ὅμως παρακελεύεται ἡμέρας δύο τεσσάρων, χεῖρα ἀπορρίψας, ἐκτενεῖς τε διάσεις καὶ γονυκλισίας πλείω, ὅσον δυνάμει. τοὺς δὲ ἐκ προαιρέσεως αὐτομολήσαντας, δεῖν δύο ἐνιαυτοὺς νηστεύειν προστάττει, ἀφροδισίων τοῖς δυσὶ διηλαττόμενος, καὶ γονυκλισίας ἑκάστης ἡμέρας πλείω ρ'. ἢ σ'. καὶ εἴθ' ὕστερον τῷ ἁγίῳ χρίεσθαι μύρῳ. *Sanctio Methodii Patriarchæ lapsos & conversos, pueros quidem in captivitatem adductos, & metu vel ignorantiâ subactos, veniâ dignatur, sacro duntaxat eos oleo inungens: Adultos vero & coactione subactos, veniâ quidem & illos dignatur, sacro inungens oleo: sed jejunare tamen binas dierum quadragesimas jubet, à carnibus abstinentes, intentasque preces & congenuflationes pro viribus facere. Qui verò scientes volentesque (à Christianis) confugerint, eos ad biennium jejunare jubet, perinde ut indicatum est supra, quotidieque centies vel ducenties congenulare, atque oleo sacro inungi.* Harmen. ep. can. sect. 3. tit. 4.

IN CAN. VI.

Καὶ εἰς τειχωρυχίαν. Constantini Harmenopuli epitome hujus canonis sic se habet, ὁ τειχωρύχος ἐξομολογῶν, καὶ τὰ ἴδια διανεμέτω τοῖς πένησι. *Murorum effossor, qui crimen suum confitetur, sua etiam bona pauperibus distribuat.* In quam epitomen hoc habetur Scholium. ὁ τοιοῦτο ὁ νηστεὺς δεῖ τριετίαν καταδιάγειν. τῶν ἐκτὸς νηστειῶν καὶ πάσῃ. ἐμπείρῳ τινὸς ἀκαθάρτου εἰς φρέαρ, ἢ εἰς οἶνον, ἢ εἰς ἔλαιον, ὁ τούτου γλυκάμενος δεῖ τρεῖς ἡμέρας κρέατος καὶ τυροῦ μὴ ἁπτέσθω· ἐπεὶ δὲ μὲ κοινωνήσῃ. ὁ μὲν πρὸ θείας ἐκκόπους μετάληψιν, μὴ ἧσσον ἢ θείας ἀφίσται κοινωνίας, ἢ ν'. ἄλλων καθ' ἑκάστην ψαλμῶν, καὶ μετανοίας πολλῶν ν'. κἂν ὁπωσδήποτε τοῦτο συμβαίη. *Talem jejunator ad triennium damnat. Ejusdem jejunatoris & hæc sunt; si quid immundi ceciderit in puteum, vel in vinum, vel oleum, qui hoc degustat ad triduum à carne caseoque abstineat, septemque diebus non communicet. Qui post sacram participationem vomuerit, XL. dies à sacrâ communione abstinet, Psalmum L. quotidiè canens, & L. pœnitentiæ peragens, quocunque tandem modo id acciderit.* Harmen. epit. can. sect. 5. tit. 3.

IN TIMOTHEI ALEXANDRINI

RESPONSA.

Ἀποκρίσεις κανονικαὶ Τιμοθέου. De hoc Timotheo Episcopo Alexandrino, Scholium quoddam in codice Amerbachiano habetur, his verbis conceptum, Ἰστέον, ὅτι μετὰ Διονύσιον τὸν μέγαν τεσσαρεσκαιδέκατον Ἀλεξανδρείας γενόμενον Ἐπίσκοπον, εὐθὺς ἐπισκόποις, Θεωνᾶς, Μάξιμος, Πέτρος ἱερομάρτυς, Ἀχιλλᾶς, Ἀλέξανδρος, Ἀθανάσιος, Γρηγόριος Ἀρειανὸς ὁ καπαδόκης, Ἀθανάσιος πάλιν, Πέτρος ὁ ἐξ Οὐαλέντος ἀποσταλείς, Λούκιος Ἀρειανὸς, Πέτρος πάλιν· εἶτα Τιμόθεος ἔτος ὁ μέγας, ἀναχθεὶς μὲν ἐπὶ τὸ θρόνον κατὰ τὸ δ'. ἔτος τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, μεῖνας δὲ ἐν τῇ κατὰ Μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου συνόδῳ ἐπὶ ἔτη ἁγίων πατέρων. καὶ ἐπὶ τούτου ἐπλατύνθη ὀξυδόγκων φῶς κύριον, διάδοχον ἔσχηκὼς Θεόφιλον. *Sciendum est, quòd post Dionysium magnum decimum quartum Alexandriæ Episcopum constitutum, Episcopalia munera obierunt Theonas, Maximus, Petrus sanctus martyr Achillas, Alexander, Athanasius, Gregorius Arianus, è Cappadociâ, Athanasius iterum, Petrus à Valente expulsus, Lucius Arianus, Petrus iterum; Postea magnus hic Timotheus, ad thronum quidem quarto imperii Theodosii magni anno promotus; interfuit autem quarto anno imperii Theodosii magni Synodo* CL. *sanctorum Patrum contra Macedonium Spiritûs oppugnatorem congregatæ: post septennium autem ad Dominum migravit, successorem habens Theophilum.*

IN ALPHABETICUM

MATTHÆI BLASTARIS

SYNTAGMA.

Σύνταγμα κανονικὸν. De Matthæo Blastare, & ætate quâ claruit in Prolegomenis egimus. Quod autem ad ipsum hoc opus canonicum ab eo elaboratum spectat, operæ vix pretium duximus Annotationes in illud edere. Eadem enim hîc tractantur, quæ in Balsamonis, Zonaræ, & Aristeni Scholiis & commentariis in canones fusius explicantur, ipsi etiam canones, universi quidem, sed non integri recitantur. Plerique enim, ii præsertim, qui aliquantulum longiores sunt, in Epitomen quandam contracti hîc exhibentur: Ita tamen ut idem utrobique sit sensus: ac proinde eædem Annotationes, quas in ipsos canones & Scholiastas edidimus, huic etiam Syntagmati non ineptè inservire possunt. Quo faciliùs autem ei accommodarentur, propositum animo habuimus, singulas in indiculo exhibere paginas, quibus singuli canones in hoc Syntagmate inveniuntur. Huic autem operi postea supersedere visum est; propterea quod Alphabeticum sit Syntagma, tale nimirum, quo omnia, quæ in canonibus continentur, juxta Græci Alphabeti ordinem seriemque exhibentur: adeo ut quivis canon, cognitâ principali materiâ in eo decretâ, nullo negotio reperiatur. Exempli gratiâ, quicunque canones de jejunio agunt, sub voce νηστεία colliguntur, in lit. N. qui de Paschate, sub voce πάσχα. qui de ordinatione sub voce χειροτονία. Et sic in cæteris. Adeo ut alio non opus sit indice, cùm ipsum hoc opus indicis ad canones formam gerat.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

IN SYNODUM
SUB PHOTIO
HABITAM.

Απο τῦ λόγυ Βέκκυ. De hoc Joannis Becci, sive Vecci Patriarchæ Constantinopolitani libro, ex quo hæc Acta Synodi Constantinopolitanæ desumpta sunt, in Prolegomenis disseruimus. Hîc insuper notandum est, hæc à doctis viris ex MS. Bodleianis nondum eruta fuisse, cùm nos in canones ejus Concilii annotationes scribebamus. Quod hoc loco observare visum est, ne quis miretur, quare eorum, ut hoc libro editorum, nulla ibidem habeatur mentio. Porro in inscriptione hæc Synodus οἰκουμενικὴ appellatur; quo etiam nomine à Marco Ephesio in Concilio Florentino, sect. 6. & ab aliis nonnullis nuncupatur; quemadmodum etiam in canones hujus Concilii, qui primo hujus operis volumine pag. 360. &c. extant, annotatum est. Quod autem hæc, *Synodus Oecumenica octava Constantinopoli tertiò habita*, ad summum cujusque paginæ inscribitur, à benevolo Lectore emendatum velim. Ea enim œcumenica Synodus, quæ Constantinopoli tertiò habita fuit, sub Constantino Pogonato anno D. 681. celebrata est, quæque sexta œcumenicarum censum à nonnullis relata est. Titulum igitur sic corrigas, legasque, *Synodus Oecumenica octava Constantinopoli quartò habita.*

ADDENDA.

Quandoquidem magna pars annotationum priùs impressa fuit, quàm Collectiones ex codice MS. Amerbachiano ad manus nostras venerint, nonnulla è Scholiis ex eo descriptis locis suis inferere non potuimus; quæ hîc propterea appendere visum est, ne quid rei canonicæ studiosis desideretur, cujus copiam celebris ille codex isque solus facit.

IN APOSTOLORUM
CANONEM XX.

Σχόλιον. Κληρικὸς ὅστις ἑαυτὸν ὑποπιθήσῃ, ὡς ἐς τὰ τοιαῦτα τό δι γενήσεται, τυχὸν ὔσει, ἢ ἕτερόν τι διάφορον ἔσται, καὶ εἰ γένηται, λάβωμεν τόδε, ἢ μὴ γενηθῇ, ζημιωθήσομαι, κερδανῶ τι· ὁ δὲ ἀπό τινος λαμβάνων τινὰ, ὥστε αὐτὸν ἀποδοῦναι σωτηρίως αὐτὸν, καὶ δεσμῶν καὶ φυλακῆς ἐλευθερῶν ἢ μονοῤῥωῖ, καὶ διὰ τοῦτο ἰσχυρίζῳ, ἀπιστητὸς ἔστω, ὡς ἑαυτὸν ἐνεχυράζων ὑπὲρ τῦ συμφυλέτυ. Scholium. *Clericus, qui fidem suam dederit, veluti quòd proximo anno tale aliquid eveniet, exempli gratiâ, pluet, vel aliud aliquid certum erit; & si evenerit, ipse talem rem recipiam; vel si non evenerit, damnum contraham, deponitur: qui autem aliquid ab aliquo accipit, se idem redditurum spondens, & qui unigenitum vinculis & custodiâ liberat, & propterea fidejubet, laude is dignus habetur, ut se pro assine tradens.*

IN CANONEM XXXIII.

Σχόλιον. Συστατικὴ ἐπιστολή ἐστιν ἡ κινηθεισῶν τινων κατηγοριῶν, καὶ εἰς συκοφαντίαν ἀναλεσθεισῶν, τὸ ἀνεπίληπτον τῷ ὑποκειμένῳ προσμαρτυροῦσα. Εἰρηνικὴ δέ ἐστιν ἡ ἀνὰ σκανδάλου τινὸς τῦ ὑποκειμένου ἰσχυρισθείσῃ ὑπὸ τῦ προσώπου τινας ὑποφέρεσθαι. Scholium. *Epistola commendatitia est, quæ motis quibusdam accusationibus, & calumniæ convictis, eum, qui affert, inculpatum esse attestatur. Pacifica autem est, quæ sine quovis ferentis scandalo traditur à præfecto ad aliquos reportari.*

IN CANONEM XLI.

Σχόλιον. Ἀναγκαῖα χρεῖα, διατροφαὶ καὶ ἐνδύματα· ὡς ὁ μακάριος φησι Παῦλος, Ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. Scholium. *Necessarii usus, victus & vestimenta: ut beatus ait Paulus, Habentes cibum & amictum, iis contenti simus.*

IN CANONEM XLVII.

Σχόλιον. Ἀπὸ τῦ ἐξ ἀρχῆς, καὶ κατὰ τὸ ἐλόχλησεν· τοῦτο γὰρ λέγει, ἐπ ἐπιδὴ τινὲς ἀπ' αἱρέσεων ἐπιστρέφοντες βαπτίζονται μὲν, οὐχὶ τελείως, μυεῖζονται, γὰρ καὶ τῷ θείῳ μυείσμῳ μέρους ὄντος τῦ βαπτίσματος· μὴ βαλόμενος ἂν ὁ κανὼν ὅσα ἕλκυσεν κἂν ἢ ὀρθῶς μὲν βαπτισθέντα, διά τινα δ' ὑποπτίαν τῷ θείῳ ἀνδρὶ ἀναζόμενον μυείσμῳ, ἢ καὶ τὸ ἁπλῶς μὲν βεβαπτισμένον βάπτισμα διὰ τοῦτο τελεῖσθαι, ἀσχετίζεται ἄνωθεν. Scholium. *Hoc est à principio, & de integro. Hoc autem dicit, eo quòd quoniam nonnulli ab hæresibus conversi baptizantur quidem, sed non perfectè; unguntur autem divinâ etiam unctione parte baptismatis existente. Cum canon itaque non velit obnoxium fieri eum qui rectè quidem baptizatur, propter aliquam autem temeritatem divinâ rursus unctione sanctificatur; vel etiam imperfectum baptizantium baptisma consummatum, adjecit τὸ ἄνωθεν, de integro.*

IN CANONEM LXV.

Σχόλιον. Εἰ δὲ μὴ φονεύσει κρούσας, τί; καὶ μᾶλλον, εἰ μανὶ ἄπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις κρούσας· τῦ κανόνος καὶ τὸ ἀπλῶς τύπτοντα, κἂν μὴ πατάξῃ, καθαιρεῖσθαι. δύναι δ' ἂν εἰπεῖν, ὡς ἐκ ἐναντίῳ τοῦ. ἄλλο γὰρ τὸ ἐκόντα καὶ σπουδαίως τύπτειν, καὶ ἄλλο τὸ μάχῃ συμπεσόντα καὶ ἐκ φειδαλέως, ἢ καὶ ἀμυνόμενον εἰς τὸ πολλάκις κρούσαι συμπεσχεῖν. Scholium. *Si autem non occidet pulsans, quid [dicendum est?] & præsertim, si neque semel, sed sæpe pulsaverit: cùm canon XXVII. eum etiam, qui simpliciter verberat, etiamsi vulnus non infligat, deponat. Dicamus itaque, quòd nulla est contrarietas. Aliud est enim volentem & cum audaciâ verberare: & aliud pugnâ occurrentem, & ex necessitate, vel etiam defendentem ad sæpe pulsandum compelli.*

IN CANONEM LXXX.

Σχόλιον. ὅρα πῶς λαϊκοὺς ὁ ἀποστολικὸς ὅτος κανὼν ἐ βέλεται παραδοῦς χειροτονεῖσθαι. καὶ σκόπει, ὅτι ὁ μὲν β'. ἐν Νικαίᾳ κανὼν ἕπεται τούτῳ· ὁ δὲ λάοδ. ἐν Σαρδικῇ μάχεται, ἐ διὰ πάντα, ἀλλὰ μερικῶς· ὅτι μανὶ πάντα κωλύει λαϊκὸν, ἀλλὰ ἀσεσημένους πάσιν. Scholium. *Vide quales Laicos Apostolicus hîc canon non vult statim ordinari. Et observa, quòd secundus quidem Synodi Nicænæ canon huic convenit; decimus autem Synodi Sardicensis ei adversatur, non totaliter, sed partim; quoniam nec omnem prohibet Laicum, sed definitè divitem.*

IN CONCILII NICÆNI
PRIMI
CANONEM V.

Σχόλιον. ἐκ ὁμοφωνεῖ τῷ ἀποστολικῷ κανόνι οὐδὲ ἁρμόζει. Scholium. *In tempore non convenit cum canone Apostolico.*

IN EJUSD. CONC. CAN. VI.

Σχόλιον. Σημείωσαι πότε ἡ τῶν πολλῶν γνώμη κρατεῖ δεῖ χειροτονίαι. Scholium. *Nota, quando plurium sententia in ordinatione valet.*

IN EJUSD. CONC. CAN. VIII.

Σχόλιον. Ἐν τῇ ἀρχῇ γοῦν τῆς ἐν Νικαίᾳ δευτέρας συνόδου ἀκέφεων ὁ κανὼν ὅτος ἀνεγνώσθη, καὶ ἐζητήθη πῶς νοητέον τὰς χειροθεσίας, Ταρσέως ὁ ἀμώμητος πατριάρχης ἔφην, ὅτι ἐπ' εὐλογίας ἐστιν ἡ χειροθεσία καὶ λέγεται, καὶ ἐκ δεῖ χειροτονίας. Σημείωσαι, πῶς οἰκειοποιοῦνται οἱ κανόνες, οἱ ἀρχαιότεροι δηλαδὴ ἢ ἀρεσβύτερον ὄντι. Scholium. *In principio ferè Actorum Synodi Nicææ secundò habita lectus est hic canon: & cùm quæsitum*

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

esset, quomodo vox χειροθεσία intelligenda est, Tarasius sanctissimus Patriarcha dixit, quod manuum impositio hoc loco pro benedictione sumitur, & non pro ordinatione. Nota, quomodo administrantur Novatiani, si ad Episcopum aut Presbyterum existentem accedant.

In ejusd. Conc. Can. IX.

Σχόλιον. ὡς ἐκ τίνι βαθμοῦ ὑποχώρησιν τὸν ἐν μετανοίᾳ, ὄντας, ἐξ οὗ ἡ ποιότης τῦ ἁμαρτήματος ἀρχὴν λαβοῦσα ἀφορίζει τὸν τῶν μετάνοιαν τῆ ἁμαρτανόντι. Scholium. *Ut iis, qui in pœnitentiâ existunt, gradum transilire non liceat, ex quo qualitas peccati initium sumens pœnitentiam peccatori determinat.*

In ejusd. Conc. Can. XIII.

Σχόλιον. Διονυσίν ἐπισκόπου Αλεξανδρείας, φέρεται ἡ χρόνον τῆς ἐν Νικαίᾳ γενομένης συνόδου, ἐν τῆς περὶ Κύνωνα ἐπιστολῆς, φέρει τ ὑποτεταγμένων ἐν διωγμῷ, καὶ περὶ τῆ ἐξόδου τῦ βίου αἰτησάντων τυχεῖν ἀφέσεως, τουτέστι κοινωνίας μεταλαβεῖν, καὶ μὴ τὸ λαβεῖν ἐπιζητησάντων καὶ τὰς περὶ τῆ ἐξόδου τῦ βίου εἰ δέοιντο καὶ ἱκετεύοιεν ἀφέσεως τυχεῖν, οὓς ὀφθαλμῷ ἔχοντες εἰς ἣν αἰτίαν κρίσιν, λογιζόμενοι ἀ πιστὸν διαμῶσι καὶ ῥαδιόκινδυνοι ὑποδέοντες πεδίοντις ἢ, εἰ ἐντὸς ἴσον λυθεῖεν, ἄνευν ἔξειν καὶ κυφισμὸν τῆς ἐκεῖ τιμωρίας· ἀληθῆ γὰ τῦ καὶ βεβαίαν τὴν εὐδοκίαν τῦ κυρίν τὴν τῆς ἱερᾶς διδυμίνων τῦ λύειν καὶ δεσμεῖν ἐξουσίαν, καὶ τύπους ἐλαθέρους, ὑποτίμητον πῆς θεσπεσιότῆς ἔχει φιλανθρωπίας. εἰ μὴτοι μὴ τῦτο ὑποδέοιεν τῷ βίῳ, δεσμεῖεν μὴ αὖθις καὶ ἐπιχθίζειν τοῖς ἁμαρτίαις, ἐκ ἀκόλυθόν μοι φαίνεται. τὰς γὰ ἄπαξ ἀφεμένους, καὶ τῷ Θεῷ συφάντας, καὶ πάλιν, τῆς θείας χάριτος κοινωνὰς ἀποφαίνοντας, καὶ ὡς ἐλαθέρους ἀφεῖς τ κεῖσθαι ἀπεκλιθέντας, μηδενὸς ἐν τῷ μεταξὺ ὑπ' αὐτῷ ἑτέρου γενομένου, πάλιν ἀνθυπέχειν τοῖς ἁμαρτήμασι ἀλογώτατον. εἶτα τῷ μὲν Θεῷ τῆς ἡμετέρας κρίσεως ὅρους διόσασθαι φυλαχθησομένους ὑπ' αὐτῦ, ἑαυτοῖς δὲ τύπους ὑ παρόσομεν κατεπαγγελλόμενοι μὲν τὴν χρηστότητα τῆ κυρίᾳ, ἀφανεῖσθαι δὲ τὴν ἑαυτῷ. εἰ μέντοι φανείη τις μὴ τὸ ῥᾴθυμον πλείονος ἐπιφορᾶς δεόμενος ἐκανὸ συμβελτιοῦσθαι παιδευτῷ καὶ κανῷ καὶ συσχολλεῖν ἑαυτόν· εἴτε τὸ ἑαυτῷ συμφέρον ἀφορῶντα, καὶ τὸ περὶ τὰς λοιπὰς ἀναφορὰς, καὶ περὶ τὰ ἔξωθεν ἀνεπίληπτον, καὶ πειθόμενος μὴ ἀνίστασθαι ἄλλ' ἀπαθοῖ, τότε δὴ τύπου ἔσχημα ἔχειν περὶ ἀφορισμῶν δόκιμον. *Scholium Dionysii Alexandrini Episcopi, circa tempora Synodi Nicæa habitæ, ex Epistolâ ad Canonem de iis, qui in persecutione lapsi sunt, & ad vitæ exitum petunt remissionem assequi, hoc est, communionis participes esse, & postquam acceperint, rogant etiam eos, qui in vitæ exitu constituti sunt, an flagitent & exposcant remissionis compotes fieri, ante oculos habentes judicium, ad quod abituri sunt, captivi, ut credendum est, habiti, & pro damnatis traditi; Credentes autem se, si exinde solvantur, remissionem habituros, & supplicii in isto loco allevationem. Veram enim firmamque esse Domini voluntate solvendi & ligandi potestatem Sacerdotibus concessam, eosque liberos emittere divinæ est erga homines benevolentiæ. Quòd si postea in vitâ remanserint, rursum sanè ligare, & peccatis eos premere, haud conveniens mihi videtur. Eos enim, qui semel absoluti sunt, & Deo reconciliati, & divinæ rursus gratiæ participes declarati, & tanquam liberi ad Dominum emissi, nullo alio interea ab iis admisso [peccato] peccatis rursum subjicere, rationi summè dissentaneum est. Deinde Deo quidem nostri judicii terminos constituemus ab eo custodiendos; nobismet autem eosdem non servabimus: pollicentes quidem Domini benignitatem; sed nostram subducentes. Si quis itaque, postquam convaluerit, majori curâ indigere visus fuerit, eum se sponte humiliare & affligere & coercere consulimus; & si persuasu fuerit id quod sibi expedit respicere, seque ad alios honeste, & ad exteros inculpatè gerere, ipse fructum percipiet: Sin non persuasus fuerit, tunc satis erit criminis ad eum denuò segregandum.*

In ejusd. Conc. Can. XIII.

Σχόλιον. Οὗτος παντελῶς ἀναιρεῖ τὰς μεταθέσεις, ὑ ἀφ' ἑπισκόπων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀφ' πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, ὅπερ ἀδόλως φυλάττεται· ὁ δὲ ἐν Σαρδικῇ α', κανὼν, ἀποσπάσεις, πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, ἀφ' ἑπισκόπων ὑ μόνον παντελῶς εἴργει τὰς μετάθεσιν, ἀλλὰ καὶ ἀκοινωνησίᾳ πύπτειν ὑποβάλλει· Αποχρῶντι δὲ τῦτο φρονεῖν καὶ ὁ κα'. τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου κανών. *Hic [canon] omnino tollit translationes, non Episcoporum tantùm, verumetiam Presbyterorum & Diaconorum; quod nequicquam observatur. Primus autem Synodi Sardicensis canon, nullâ Presbyterorum & Diaconorum mentione factâ, Episcoporum translationem non prohibet solummodo, verum etiam excommunicationi eos subjicit. Quinetiam vicesimus primus Synodi Antiochenæ canon hoc fieri dissuadet.*

In ejusd. Conc. Can. XVII.

Η αὐτὸς δι' ἑαυτῦ τιθέζων, ἢ ἄλλος ὑποτιθέμενος τὸ ἀργύριον τῷ τιθέζειν, ὡς μὲ διαγνώσειν αὐτὸς τῦτο πιῶν. *Sive ipse per se in usuram dat, sive alius in se susceperit pecuniam ejus fœnori dare, ut ipse illud facere non cognoscatur.*

IN CONCILII CONSTANTINOPOLITI I. *OECUMENICI II.*

CANONEM III.

Σχόλιον. Τὸ μὲν χρόνῳ δηλωτικὸν ὄν, ἢ τῆς τιμῆς· ἐπεὶ πῶς ἔξει τὸ κατὰ τὴν τιμὴν πρεσβεῖα ὁ κατ' αὐτὴν διάταγμα. ἔπειτα καὶ ἡ ἁγία οἰκουμενικὴ δ'. συνόδος τ κανόνα τῦτον ἐκύρωσεν, ἐν τῷ κδ'. αὐτῆς κανόνι ἐπικυρώσασα ἴσοις πρεσβείοις τ Κωνσταντινουπόλεως τὸν θρόνον. τὸ δὲ ἰσάζειν ἅμα καὶ διατρέπειν τῇ τιμῇ ἀσυμβατόν τι καὶ ἀδιανόητον. Scholium. *Præpositio μὲν post, tempus significat, non honorem. Quomodo enim privilegia juxta honorem habebit, qui in honore secundus est? sic igitur & quarta œcumenica Synodus hunc canonem intellexerit, in* XXVIII. *ipsius canone sanciens thronum Constantinopolitanum æqualibus honorari privilegiis: verum æqualem simul & secundum in honore esse, nec coherere potest, nec intelligi.* In hâc dictæ præpositionis hoc in loco interpretatione inter Scholiastæ hunc & Aristenum convenit: sed Balsamon & Zonaras ei refragantur, atque ex istis etiam Matthæus Blastares, lit. E. cap. XI. Quocunque autem sensu præpositio ista hîc intelligatur, sanè nihil ampliùs, quàm πρεσβεῖα τῆς τιμῆς, throno Constantinopolitano ab hoc canone confirmatur; ut ex iis constat, quæ in Annotationibus superiùs commentati sumus. In quibus etiam reliqua Scholia, quæ è Codice Amerbachiano exscripta sunt, ad proprios cujusque Concilii Canones adnotantur.

INDEX

Ψηφιοποιήθηκε απο την Google

INDEX RERUM ACVERBORUM MEMORABILIUM

Quæ explicantur in

ANNOTATIONIBUS.

Litera a *columnam primam*; b *ſecundam indicat.*

A

Abbates Epiſcopis ſubjecti. pag. 111. a. 114. b.
ابرشم Emerja. 213. a.
Abſtinere, idem quod excommunicare. 21. b.
Αγαν, ἀγάπαι. 160. b. 161. a.
Αγαπηταί. 47. a.
Αγιαι πύλαι. 75. a.
Αδυτ. 22. b.
Αδυτον βῆμον. 75. b.
Ælia urbs alia ab Hieroſolymis. 61. b. 62. &c.
Ælius Adrianus non reſtauravit Hieroſolyma, ſed aliam urbem condidit. 62. 63. quam Æliam nominavit. 63. b.
Africa in quot olim partes diviſa. 202. a. b.
اقنوم Aknûm vel Oknûm œconomus. 219. a.
Ακολαδία τῆς πυρᾶς. 64. a.
Ακροώμενοι. qui. 73. a. quo Eccleſiæ loco ſtare ſoliti ſunt. *Ibid.*
Ala. 17. a.
Alexandrini Epiſcopi jura. 52. a.
Alkahira. Arab. القاهرة urbs Ægypti. 150. a.
Αλογοβίωτοι. 178. a.
Αμελαγρίδια. 179. a. b.
D. Ambroſii ordinatio. 38. a. b.
Αναβαπτίζεσθαι. 87. a.
Ancyrana Synodus, quando habita. 174. a.
Ander Arab. اندر 16. a.
Ανδρόγυνοι. 161. b.
Ανάδεσις inter & ἀφόρισις, quid intereſt. 111. a.
Angelos nominare, quid. 196. a. b.
Anglia olim αὐτοκέφαλος. 58. b.
Ανόμοιοι dicti ſunt Eunomiani. 91. a.
Αντίδυσαι. 189. a.
Αντμίνσα. & Αντμίνσα. 132. 135.
Antiochena Synodus quando & quâ occaſione habita. 188. a. non fuit Ariana. *Ibid.* a. b.
Αφόρισις inter & ἀνάδεσις, quid intereſt. 111. a.
Apocryphi libri in Eccleſiâ olim lecti. 39. b.
Απόκρεως. 35. b.
Απολελυμένοι χειροτονίαι. 113. a.
Apollinarii hæreſis. 92. b. 93. a.
Apoſtoli, Epiſcopi dicti. 12. b.
Apoſtolorum Canones, quot. 1. a. &c. quando latine verſi. 2. b. ab antiquis Patribus laudati ſunt. 3. a. b. 4. a. A Conciliis primitivis inſtituti. 4. a. non collecti ſunt à Concilio Iconienſi. ibid. b. variè appellati ſunt. *Ibid.* a. & à variis collecti. *Ibid.* b. vel fortè à Clemente Alexandrino. 40. a. quare Apoſtolici dicti. 4. b. Dallæi contra eorum antiquitatem objectionibus reſpondetur. 5. b. &c. à Juſtiniano in nomocanonem relati ſunt. 8. a. b.
Apoſtolorum Conſtitutiones hodiernæ ab Epiphanianis diverſæ. 5. b. A Clemente Alexandrino collectæ videntur. 40. a. b.
Αψις, idem quod ἐξαπόλαυον. 72. a.
Aratrum in urbibus extruendis & diruendis uſitatum. 62. a.
Ab Arbitris nulla eſt appellatio. 204. b.
Αρχιμανδρίται. 108. a.
Αρχοντικαὶ, à gradibus diſtincta. 128. b.
Arish, Arab العريش urbs Ægypti. 151. a. In ultimis Ægypti confiniis ſita. *Ibid.*
Αυτοσχέδιοι Novatiani ſe non vocarunt. 102. b.
Armenia fuit Αὐτοκέφαλος. 58. b. 147.
De peſſimorum Armeniorum peſſimâ religione. 158. b.
Αρτοι ἐπὶ ὑπαζιῶν. 189. b.
Αρτοκλάσται. 35. b.
اشبينات Commatres. 213. a.
اسيوط Eadem urbs quæ Bubaſtus. 153. b.
الاسلام Iſlamiſmus. 87. b. 88. a.
Αὐρήλιος, Ægypti Epiſcopatus. 153. a.
Audientes quo Eccleſiæ loco ſteterunt. 73. a.
Αὐγουστεὼν locus Conſtantinopoli. 161. b.
Αὐλὴ idem quod ἐξαπόλαυον. 72. a.

B

البيعة Baïa Feſtum Palmarum. 210.
Balnea utrique olim ſexui communia. 161. b. talia poſtea prohibita ſunt. *Ibid.*
Baptiſmus hæreticorum qualis olim. 29. a. ſemel ritè collatus non eſt iterandus. ibid. b. trinâ olim merſione celebratus eſt. ibid. Baptiſmi repetitio non eſt à Synodo Nicænâ approbata. 86. b.
Barbara & Barbarica loca quæ dicta ſunt. 125. b.
Barca regio Africæ. 149. a. Ptolemais etiam dicta eſt. *Ibid.*
Barſumas metropolitanus Niſibinenſis. 217. a.
Βασιλικὴ & Βασιλικὴ διατάξεις qui liber dictus. 19. a.
Βασιλικαὶ πύλαι. 73. a.
Βηλόδυσαι. 75. a.
Βῆμα. 75. a. Mulieribus, & Laicis illuc ingredi vetitum eſt. *Ibid.* b.
Βημόδυσαι. 75. a.
Βῆσις, βάσεις, veſtis. 185. b.
Bethſhemeſh. 153. a.
Bilbis, & Belbais, urbs Ægypti. 152. a. 153. a.
Biria. 17. a.
Βίρρος, βίρρου, &c. 185. b.
Βιρροφόροι. 186. a.
Bogomili hæretici. 30. b.
Βουλευτήριον πατριαρχικόν. 169. a.
Bretannia in Italiâ. 148. a.
Βρύτου, Βρύτιον & βρύτιον. 17. a.
Bubaſtus Epiſcopatus Ægypti. 153. b.
Βωμὸς, βωμοί. 17. a.
Byzantium, à quo conditum. 89. b.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

C

Cæsarea metropolis Palæstinæ. 64. a. b. 66. a. Πάππος πρεσβύτερος diu dicta. 66. b.
Calumniator talione punitur. 99. b.
Cancellarii Ecclesiastici antiquitus instituti. 123. a.
Cantores Canonici. 194. b.
Carthaginensis Synodus, sub Cypriano, ut prima. 173. a.
Carthaginensis altera Synodus quando habita. 202. a.
Castratio à legibus civilibus prohibita. 45. a.
Catechumeni. 80. b. duo eorum genera. 81. a. 181. a.
Catholici, qui dicti. 216. 6. 217. a.
Causæ Ecclesiasticæ in eâdem quâ exortæ sunt Provinciâ determinandæ. 49. a. b.
Celestiani, iidem qui Pelagiani. 105. a.
Centesimæ usuræ. 83. b.
Chalcedo ubi sita. 107. b. Chalcedonensis Synodus, quando habita. *Ibid.* a.
Χάλεις idem quod χάλκωμα. 108. b.
Chartophylacis officium. 167. a.
Χειμαζόμενοι, qui. 72. b. quo Ecclesiæ loco stare soliti sunt. *Ibid.*
Χειροθεσία à Judæis accepta. 10. b.
Χειροτονία. 9. 6.
Χειροτονηταὶ ἀρχαί. 9. 6.
Chorepiscopi Episcopi fuerunt. 175. b. 176. a. 190. b. quare instituti sunt. 176. b. Synodis interfuerunt. *Ibid.* Vicarii Episcoporum fuerunt. 177. a.
Χωμία. 16. b.
Χειροτονούμενοι, qui dicti. 165. b.
Clemens Alexandrinus Canones & Constitutiones Apostolorum collegisse videtur. 40. a. b.
Clementis Romani Epistolæ ad Corinthios. 5. a. 6. b. in Ecclesiâ olim publicè lectæ. 40. a.
Clerici, qui. 15. unde sic dicti. *Ibid.* quænam iis prohibentur. 19. a. b.
Clinici. 182. b. non fiant Presbyteri. *Ibid.* 183. a.
Codex Canonum Ecclesiæ universæ à Synodo Chalcedonensi confirmatus est. 198. b. & ab eâdem citatus. 189. b.
Cognatio Spiritualis. 157. b.
Competentes. qui dicti. 81. a.
Concilium Antiochenum, vide Antiochenum. Concilium Nicænum, vide Nicænum. *&c.*
Conjugium post ordines susceptos contrahere, non est in se illicitum. 175. a. Conjugium ab hæreticis damnatur. 184. b.
Constantinopolis quando dedicata. 90. a. quare nova Roma dicta est. 95. b.
Constantinopolitana Synodus prima, Oecumenica secunda, quandâ habita. 89. a. quot Patribus constitit. 90. a. De numero Canonum ab eâ editorum controvertitur. 90. b.
Constantinopolitanus thronus in quâlibet causâ appelletur. 116. a. quod majus est quam Romano unquam concessum est. *Ibid.* Nihil ei præter honorem à Synodo generali ibidem habitâ datum est. 95. a. b. Diœcesis, & potestas ei à Synodo Chalcedonensi primo data. 125. a.
Constantinus Magnus quando imperare cœpit. 42. b.
Constantinus Chlorus, quando obiit. 42. b.
Contesseratio hospitalitatis. 117. a.
Cyprus insula nulli Patriarchæ subjecta. 58. a. 147.
Cyrene, in Africâ. 152. b.

D

Dæmoniaci à Sacerdotio arcendi. 37. b.
Damiata, urbs Ægypti. 151. a. Pelusium etiam dicitur. *Ibid.* & Caphtor. *Ibid.*
Deipara. 104. b.
Depositio, quid. 21. b.
Διακεκριμένος ἐκδικός. 35. b. 36. a.
Διακόνικον, locus in Ecclesiâ. 76. a.
Diaconissarum institutio quam antiqua. 118. b. quænam earum ministeria fuerunt. 119. a. quo ætatis anno constituendæ sunt. *Ibid.* 6.
Diaconorum ordinatio. 15. a. isti Eucharistiam consecrare non possunt. 85. a. b. nec inter Presbyteros sedere. *Ibid.* Panem & Calicem communicantibus offerre solent. 174. a.
Διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας. 131. a.
Digamia qualis in canonibus intelligenda. 193. b. 194. a.
Digamus non consecrandus. 23. b.
Διοίκησις, quid. 95. a.
Dionysius Exiguus Canones Apostolicos aliosque quando latinè vertit. 1. a.
Διφθέρα. 195. a.
Δομιστικόν. 24. a.
Δομέστικος. 24. a.
Dominicum pro templo. 177. b. 178. a.

E

Ἐκδομὰς μεγάλη, quæ. 163. a.
Ecclesiæ veteris descriptio. 72.
Ecclesiasticæ causæ ab Ecclesiasticis judicibus determinandæ. 115. a.
Εἰρηνικαὶ ἐπιστολαί. 117. a.
Ἐκτικαί, quale usuræ genus. 83. b.
Ἐκκάλλειν idem quod ἀπολύειν. 18. b.
Ἔκδικος, Defensor. 122. a.
Ἡλιόπολις. 153. a.
Ἐμβολή. 74. a. b.
Ἡμιόλιαι, quale usuræ genus. 84. a.
Encratitæ hæretici. 133. b.
Energumeni à Sacerdotio arcendi. 37. b. quo Ecclesiæ loco stabant. 72. b.
Epaphroditus Philippensium Episcopus. 12. b. 13. a.
Ἐπισκοπὴ γωνιῶν. 45. b.
Ephesus à quibus condita. 103. a. Synodus in eâ quando habita. *Ibid.* De ejus canonibus. 104. b.
Ἐφημίς. 185. b.
Ἐφόδιον, quid. 79. a.
Ἐφορικαί. 191. a.
Ἐπαναγνῶσιν. 113. b.
Ἐπίσκοπος. 36. b.
Ἐπίσκοποι qui dicti. 9. a. Episcopi à Christo ordinati, ut locum suum supplerent. *Ibid.* a. b. summa eorum potestas. 78. b. Episcopi duo in eâdem civitate esse non possunt. 68. b. 69. a.
Episcopi Presbyteri, & Diaconi in Ecclesiâ Apostolicâ instituti. 12. b. idque ubique terrarum. 13. b. 14. a. olim conjugati fuerunt. 18. a.
Episcopi quomodo olim electi. 47. a. b. A duobus vel tribus Episcopis ordinandi sunt. 11. b. nonnunquam ab uno ordinati fuerunt. 11. b. 12. a. nonnunquam etiam à decessoribus constituti sunt. 192. a. b. quomodo à Græcis ordinantur. 10. b. Episcoporum translatio qualis prohibita. 23. a. 81. b. ut Episcopi à Laicis non sunt judicandi. 115. a.
Episcopatuum notitia. 135. *&c.* Sub Leone Philosopho facta est. 147. b. 148. a.
Ἐπιστολαί { Συνοδικαί. 22. a. / Εἰρηνικαί. 117. a. / Ἀπολυτικαί. 117. b. 131. a.
Ἐπίσκοπος ἀειθαλής. 85. a.
Errif Ar. الريف Ægypti regio. 15. b.
Eudoxius hæreticus. 91. b.
Εὐλάβεια, pietatem semper apud Ecclesiasticos scriptores denotat. 18. b.
Eunomii & Eunomianorum hæresis. 91. a.
Eunuchi nonnulli consecrati fuerunt. 45. a. Eunuchismus à primitivâ Ecclesiâ prohibitus 24.. b. variis modis fiat. 25. a.
Εὐθυῶσαι δοκοί. 191. b.
Eutyches hæresiarcha. 108. a.
Eutychius Patriarcha Alexandrinus ubi natus. 150. a.
Ἐξάγια, numi genus. 84. b.
Ἔξαρχος, quis. 115. a. Ἔξαρχος τῆς διοικήσεως. *Ibid.* b. 120. b. 128. a. Ἔξαρχοι in Ecclesiâ Constantinopolitanâ qui. 121. a.
Excommunicatio Judæis & gentibus usitata. 21. a. & Christianis. *Ibid.* duplex fuit, Eucharistica & Ecclesiastica. 82. b.
Ἐξομολόγησις idem videtur quod ἀποστασία. 73. b.
Exorcistæ officium. 191. a.

F

Farma, vide Pharma.
Fidejussio qualis Clericis prohibita. 24. 6.
Formatæ, quæ. 22. a.
Fructus novi olim benedicti. 16. b.
Fustata, Arab. فسطاط Ægypti urbs. 149. 6. A Mesrâ distincta est. *Ibid.* Unde nomen sortita est. *Ibid.* dicitur etiam فسطاط مصر 149. 150. Nonnulli Βαβυλῶνα vocant. 150. a. Eutychius Patriarcha Alexandrinus ibi natus *Ibid.* est.

G

Gangra urbs. 183. a. Synodus in eâ quando habita. *Ib.* b.
Genu flectere inter orandum quando non licet. 88. a.
Γνώμη quid in Canonibus. 26. b.
Gothen terra ubi sita. 153. b.
Gregorius Thaumaturgus canones quando & quâ occasione compositi. 220. 6.
Gregorius Theologus Sasimis Constantinopolim translatus est. 82. b.

H

Habassia, Arab. حبشة Patriarchæ Alexandrino subdita. 150. b.
Hæresis à Schismate ut distinguitur. 98. b.
Hæretici à primitivis Christianis evitati. 29. a. Ad Ecclesiam conversi olim baptizati sunt. *Ibid.* quales tunc temporis hæretici habebantur. *Ibid.* hæreticorum testimonium contra orthodoxum non admittitur. 37. a.
Hemiolius qualis numerus. 14. a.
Heracleæ jura à Synodo C P. conservata sunt. 96. a.
Hierusalem unde dicatur. 60. a. b. quare nunc ἱεροσολύμα nuncupetur. 61. a. Alia est ab Æliâ. 61. b. Ea penitus diruta fuit. 62. a. Extra Hierosolyma Judæis non licet sacrificare. 32. b.
Hierosolymitanus Episcopus non factus est Patriarcha à Synodo Nicænâ. 64. a. b. Diœcesim à Concilio Chalcedonensi assignatam habet. 64. b.
حبشي Mussimus & Ethnicus. 38. a.
Holoverum, quid. 186. b.
Honor sine potestate Episcopis sæpe concessus. 65. a. 68. 6.
חרם quid. 21. a.
Hyperberetæus mensis. 27. b.
Hypodiaconi officium. 190. b.

I

Jachelich i. q. Catholicus. 217. a.
S. Jacobi liturgia. 133. b.
Jacobitæ unde dicti. 218. b.
Ichnographia Ecclesiæ veteris. 72.
Jejunium Sabbati prohibitum. 33. a. Quadragesimale quam antiquum. 34. a. b. Jejunia quartæ & sextæ feriæ. 35. a. Duplex olim jejuniorum genus. *Ibid.*
Ιερατῖον i. q. βῆμα. 75. b.
JESUS CHRISTUS quo ætatis anno baptizatus. 182. a.
Imaginum cultus à Synodo Universali dictâ damnatus. 165. a.
Imperatores confessi sunt nihil sibi juris esse in rebus Ecclesiasticis sanciendis. 110. Quando. 115. intra septum altaris ingredi liceat. 160. a.
Incensum in Ecclesiâ olim usitatum. 16. a.
India Arab. الهند Patriarchæ Alexandrino subjecta. 150. b.
Joannes Antiochenus autor σωμαγωγῆς περὶ κανόνων. 1. a.
ירושלם unde dicatur. 60. b. 61. a.
Judæis matrimonio conjungi ex civilibus etiam legibus Christiano non licet. 118. b.
A Judicibus electis non appelletur. 204. b.
Justiniani Novella de Synodis interpolata est. 166. a.
Justinianopolis privilegia. 154. a.

K

Κάγκελλοι, κιγκίλλοι. 74. b.
Καμηλαύχην. 171. a.
Καπίκια. 17. b.
Καπηχούμενοι qui dicti. 80. b. duo eorum genera. *Ibid.*
Κατηχουμένων σχοῖνοι. 72. b.
Καθαίρεσις, quid. 21. b.
Καθαροὶ Novatiani dicti. 67. a.
Καθολικός. 216. b. 217. a.
Keiravam, Arab. قيروان urbs Ægypti. 152. b.
Κηρύσσειν quomodo Diaconus dicitur. 174. b.
قهرمان Procurator. 219. a.
Κιγκλίδες. 74. b.
Κληρικοὶ ἀγγελοι. 9. b.
Κλινικοὶ, qui. 182. b.
Κοιμητήρια. 194. b.
Κουρτινικοὶ Episcopi quinam olim dicti. 99. a. b.
Kolzuma urbs Ægypti. 151. b. unde dicitur. *ibid.*
Κόλυβα. 17. b.
Κολυμβήθρα. 73. a. b.
Κομμουνιτάριον. 202. b.
Κόσμιος, pro mundo muliebri. 155. a.
Κυνικοὶ Philosophi quare dicti. 96. b.
Κυριακὸν pro Templo. 177. b.

L

Λαβὶς Cochlear. 164. b.
Laici omnes ab Ecclesiasticis causis dijudicandis remoti. 110. a
Ut Laicum recipi, vel communicare quid. 31. b. 32. a.
Laodicena Synodus quando habita. 193. a. b.
Λαοσωσκοπεῖα. 24. a.
Lariffa urbs Ægypti. 151. b.
Lectores per σορὸν δὸν constituti. 114. a. Eorum officiû. 190. b.
Leontius primo Nicæno canoni edendo occasionem dedit. 44. b.
Λιθρῶν μητρόπολις. 153. a.
Libelli quales ab hæreticis exacti. 101. b.
Luminaria in Ecclesiis olim usitata. 16. a.
Liturgiæ S. Jacobi & S. Marci. 133. b.

M

Maccabæorum libri tres. 5. a. 39. a. b.
Macedonii hæresis. 91. b. 101. a.
Μανδύαι vestis. 185. b.
Manes, quis. 163. b.
Manichæorum hæresis. 87. a.
Manumissio in Ecclesiâ facienda. 207. b.
Marcelli hæresis. 92. a. b.
Marcianus Imperator tria capitula Synodo Chalcedonensi sancienda proposuit. 109. b.
Marcotes, metropolis. 149. a.
B. Maria Θεοτόκος dicta fuit longe ante Syn. Ephesinam. 104. a.
Maris, Ar. المريس sub Patriarchâ Alexandrino. 150. b.
Martyrius Patriarcha Antiochenus. 101. a.
Mauritania Sitifensis. 204. b.
Maximus Cynicus quare à Synodo C P. damnatus. 96. b.
Melchitæ, qui & unde dicti. 212. b.
Meletius quarto Nicæno Canoni occasionem dedit. 48. a.
Et sexto. 49. b.
Menses Syriaci & Macedonici. 28. a.
Μεσονύκτιον, idem quod Διανύκτιον. 76. b.
Mesra, Arab. مصر Metropolis Ægypti, 149. b. distincta est à Fustata. *ibid.*
Metropolitani antiquitus instituti. 26. b. Episcoporum electiones confirmant. 49. a. ipsi à Provincialibus Episcopis olim ordinati. 55. b. Postea à Patriarchis. 53. a. Quæ propria sunt eorum jura. 59. a. b.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Μῶλυν, μυλαπίδιον. 184. a.
مومن Fidelis, pro Laico. 23. b.
Μυστολαμπάδιον. 87. b.
Militia à Syn. Nic. non prohibetur. 78. b. duplex apud Romanos fuit, Caſtrenſis & Legionaria. *ibid.* a.
Μητροπόλεως. 76. b.
Μνᾶ mina. 85. a.
Monachi nigris olim veſtibus induti. 155. a. Epiſcopis ſubjecti ſunt. 111. a. b. Monaſteria ſua relinquere non poſſunt. 113. a. nec matrimonium inire. 119. b.
Monaſteria quædam Epiſcopali juriſdictione contra canones exempta. 111. b. 112. a.
Morituris omnibus Euchariſtia antiquitus conceſſa. 79. 6. 80. a.
Morticinia olim prohibita. 32. b.
مسلمين Muſlemin, Muhammedani. 87. b.
Mulieres virilem habitum ſuſcipere non licet. 186. b.
Mundus muliebris. 155. a.

N

Ναὸς locus in Eccleſiâ. 73. a.
Νάρθηξ. 72. a.
נרוי Quid. 21. a.
Nectarii Conſtantinopolitani ordinatio defenditur. 45. b.
Neocæſarienſis Synodus quando habita. 180. a.
Νεόφυτος, qui dicatur. 45. b.
Neſtorii opinio. 103. b.
Nicæa urbs Bithyniæ, à quo condita. 42. a.
Nicæna Synodus I. quando habita. 42. b. quamdiu duravit. 43. a. quot Epiſcopi in eâ fuerunt. 43. 44. a. b. quot Canones edidit. 108. b. 203. a. 210. 212. & ob quas cauſas coacta fuit. 44. b.
Nicæna Synodus II. quando habita. 165. b. A multis damnata eſt. *ibid.*
Νοσοκομεῖον. 170. b.
Novatiani ſe καθαροὺς appellarunt. 67. a. In quibus rebus errarunt. 68. a.
Novatus non Romanæ ſed Africanæ Eccleſiæ Presbyter fuit, 62. b. cum Novatiano male confunditur. 69. b. 70. a.
Nubia, Patriarchæ Alexandrino ſubjecta. 150. b.

O

Oblationarium i. q. ἀναφορεύς. 77. a.
Octava Synodus quænam fuerit incertum eſt. 170. a.
Οἰκονόμοι ἐκκλησιαστικοὶ, quibus muneribus functi ſunt. 123. b. 124. a. quam antiquitus inſtituti. 123. b.
Οἰκονόμοι μέγας. 124. a.
Ὀλίσθημα, quid, 186. b. unde deductum. *ibid.*
Ὀρφανία ἐκκλησιαστική. 128. b.
Ὠραῖαι πύλαι, quæ. 73. a.
Ὠράριον, quid. 195. a. b. Forma atque uſus ejus. *ibid.*
Ordinatio non eſt repetenda. 33. a.
Origenes ſe eviravit. 24. b.

P

Pallium Philoſophicum. 185. a.
Παγκάλη. 17. a.
Παραμονὰς. 109. a.
De Paſchate celebrando controverſiæ. 19. b. Tempus quo celebrandum eſt Synodus Nicæna I. definivit. 188. b.
Patriarchæ nomen unde ſumptum. 52. b. quando in Eccleſiam tranſlatum eſt. *ibid.* Quot fuerunt Patriarchæ. 53. a. eorum ordo à Synodo Trullanâ conſtitutus. 134. b. Quænam ſunt propria eorum jura ac privilegia. 53. b.
Patriarchæ à Concilio Nicæno I. non ſunt conſtituti. 53. b. 54. a. ſed à Synodo C P. primo inſtituti videntur. 56. a. 94. b. Jura eorum poſt Concilium Nicænum gradatim introducta ſunt. 54. b. 55. a. 56. a.
Παυλιανιστῶν hæreſis. 85. b.
Παυλιανοὶ & Παυλικιανοὶ, qui. 87. a.
Paulus Samoſatenus hæreticus. 85. b. quare Samoſatenus dictus. 87. b.
Peccata omnia Stoicis paria ſunt. 70. a.
Pelagianorum hæreſis à Concilio Epheſino damnata eſt. 105. b.
Pentapolis Ægypti Occidentalis. 152. b.
Pentapolitana regio. 149. a.
Pentecoſte. 27. b.
Περισκέλιον. 185. a.
Περιοδευταὶ, qui. 128. a. A Chorepiſcopis diverſi fuerunt. *ibid.* a. b.
Petrus Fullo, quid Triſagio addidiſſe perhibetur. 162. a.
Φαινόλης & Φαιλόνης. 185. b. 186. a.
Φάκτον, Factum. 163. a.
Pharma, Arab. الفرما Urbs Ægypti. 150. b.
Φελόνη, Φελόνιον. 85. a.
Photini hæreſis. 92. b.
الغوطا Φῶτα, Feſtum. 213. b.
Philacteria. 196. b.
פיבסת Pibeſeth, Bubaſtus. 153. b.
Πιττάκια. 24. a.
Plebs Epiſcoporum electionibus quomodo olim interfuit. 47. b.
Πνιγματικὸν. 91. b.
Pœnitentium gradus. 71. b.
Πολυταξία. 121. a.
Pomatium. 17. a.
Præfectus Prætorio Orientis quot Provincias habuit. 93. b.
Præſanctificata, quæ. 156. b.
Πρεσβεῖον, quid. 59. a.
Presbyter ab Epiſcopo ordinandus. 13, a. b. Quâ ætate. 181. b. 182. a. Presbyteri olim conjugati fuerunt. 18. a.
Presbyter Johannes, ſive Preſter Jaou unde dictus. 150. b.
Πρεσβυτέριον. 10. a.
Πρεσβύτεροι ἐπιχώριοι. 183. a.
Περαύλιον, i. q. φερωνίλαιον. 72. a.
Περιχαρίζεσθαι. 70. b.
Περιῳασμένα. 156. b.
Πέρατος. 72. a.
Περιπύλαιον. 72. a.
Περιπολοῦντες, qui. 72. a.
Περιφορεῖον. 109. a.
Περιφωτίσιμος. 35. b.
Πέριστος, locus in Eccleſiâ. 77. a.
Περίστερον τῆς ναῦς. 72. a.
Πρωτόκλητος. 122. b.
Ptolemais, urbs, eadem quæ Barca. 149. a.
Πύλαι μεγάλαι. 72. a.
Πύλαι ὠραῖαι. 73. a. vocantur etiam Βασιλικαί. *ibid.*
Πύλαι ἄγραι. 75. a.
Pyratium. 17. a.

Q

Quadrageſimale jejunium quam antiquum. 34. a. b.

R

Raiya Arab. راعة Ægypti regio. 151. b.
Rameſes Ægypti regio. 153. b
Ῥαπφίσαι & ῥαπφισῶται. 171. a.
Ῥῆγμις τῆς ἐκκλησίας. 131. b.
Ῥητικὸς θεός. 131. b.
ريف مصر Riph Meſræ, Ægypti regio Errif dicta.
Roma nova quare Conſtantinopolis dicatur. 95. b.
Romanus Epiſcopus à Concilio Nicæno non diœceſim, nedum univerſalem Primatum ſibi confirmatum habet. 57. a. b. 58. Appellatio ad eum à Synodo Sardicenſi non decernitur. 199. b. 200. a.

S

Sabaja. 17. a.
Sabatiani. 102. b.
Sabbati jejunium quare vetitum. 33. a. An Romani omni Sabbato olim jejunarint. 158. a.
Sabbatum magnum. 33. a. b.
Sabellianorum hæreſis. 92. a.

Said,

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Said, Arab. صعيد Thebais in Ægypto, in tres partes divisa. 150. a.
Sardicense Concilium quando habitum. 199. a.
Safima, urbs cui Gregorius Theologus præfuit. 81. b.
Secretarium i. q. διακόνικον. 76. b.
Semiariani hæretici. 91. b.
Shata, Arab. شطا regio Ægypti. 151. a.
Σίκερα, Sicera, quid. 16. b. 17. a.
Simonia à Patribus damnata. 26. a.
Sind & Hind, Arab. السند والهند Patriarchæ Alexandrino subsunt. 150. a.
שכר Quid. 17. a.
Σκήμματα μαρτυικά. 159. b.
Σκευοφυλάκιον, i. q. διακόνικον. 76. b.
שמחא quid. 21. a.
Σκολιὸν, σκολία. &c. quid in veteri Ecclesiâ. 74. b
Sorores quæ olim dictæ. 47. a. Sorores adoptivæ. ibid.
Σφραγὶς pro signo crucis, & σφραγίζειν cruce signare. 113. b.
Sponsalia quomodo solvantur. 164. a.
Sportulantes fratres, qui. 17. b.
Stationes, quid. 35. a.
Σπουδαῖον, quid. 168. a.
Σπουδαῖα πατριαρχικά. 168. a.
Σπαπία γελάζοντες, qui. 39. a.
Στράτωνος πύργος, Cæsarea. 66. b.
Suburbicaria loca. 51. b. 52. a.
Suffraganei Episcopi, qui. 177. a. b.
Συνοικοῦντες γυναῖκα quæ. 45. b. 46. a. q. Tales cum aliis tanquam cum Patribus habitare solitæ fuerunt. 178. b.
Συνεσσῶτες & συνεσσώμενοι. 74. a.
Συνόδιον, in Ecclesiâ. 76. a.
Suspensio quid. 21. b.
Synodus Nicæna. v. Nicæna, &c.

T

Tanis & Tinnis, Arab. تنيس urbs Ægypti, infima. 95 b.
Templorum veterum tres partes. 71. b.
Tessera hospitalis. 117. a. b.
Τεσσαρεσκαιδεκατῖται. 19. b.
Theodoretus non fuit autor συναγωγῆς τῶν αἱρέσεων. 1. a.
Θεοτόκος B. Virgo dicta fuit diu ante Syn. Ephesinam. 104. a.
Thronus Episcopalis. 31. a.
Θρόνος τῆς ἀρχιερέως. 76. a.
Θυσιαστήριον, i. q. βῆμα. 75. a. item i. q. ἁγία τράπεζα. 75. b.
Τόμος τῆς Ἑνώσεως, quid. 97. a. b.
Τράπεζα ἁγία. 75. b.
Τετραγωνόβρεχοι. 186. a.
Τετράγωνος ὕμνος. 162. a.
Τρῆλλοι, & Τρουλλοι. 126. a.
Trullanum Concilium universale habitum. 126. a. b. quo anno celebratum est. 128. a.
Turannus Rufus. 62. b.
Τυραννίδες. 35. b. 157. a.
Tutores impuberibus dati ex jure naturali. 110. b.

V

Τροῦλλος. 17. a.
Τροπαιοφόροι. 133. b.
Vestiarium. 77. a.
Viaticum, quid. 79. a.
Vicennalia Constantini. 43. b.
Villicus, unde dictus. 109. a.
Visitatores. 197. b.
Τυμπανος ψαλτικὸς. 162. a.
Uniformitas in sacris peragendis quantæ curæ Synodo Nicænæ fuit. 86. b.
Τύπτυχα, numi genus. 84. b.
Τυπάριοντες, qui. 73. b. Post ambonem stabant. ibid.
Τυπάριον id. quod ἀναλόγιον. 77. b.
Usuræ quando pendebantur. 83. a.
Westmonasterium ut ab Episcopali jurisdictione exemptum est. 112. b.

X

Ξένων, idem quod ξενοδόχειον. 170. b.
Ξηροφαγῖαι, quid. 197. b.

Z

Ζῦμαι ἀποβλῆδαι, quid. 77. b.
Ζυμοῦσθαι, i. q. ἀναλίζεσθαι. 77. b.
Zythus. 17. a.

De Erratis Typographicis.

ETIAMSI summa in hoc opere imprimendo diligentia adhibita fuerit, nonnulla tamen σφάλματα Typographica incorrecta superesse non negandum est. Quæ vero in ipso operis corpore occurrunt, talia sunt, ut ab ingenuo Lectore facillimè corrigantur, ex oppositâ nimirum linguâ; ut si in ipso sint Græco textu è Latinâ versione, sin in Latinâ sint versione, è Græco textu emendentur. Exempli gratiâ, Tom. 1. pag. 22. lin. penult. in Græco textu, mendosè imprimitur ἀνευπισκόπου τε τοῦ; Ex eo autem quod Latinè vertatur *absque Episcopis*, nemo non videat legendum esse ἀνεπισκόπου τε τοῦ. E contra in Latinâ Matthæi Blastaris versione, pag. 206. B. lin. 8. literarum transpositione erratum est, his verbis, *Relinquentur* 3. *pro cyporem, seu clo Lunæ: vel si placet, serva solum numerum mi* XLIII. Cùm autem Græcè locus sic legatur, ἴξεις τὸ ἀφελεστέρως γ'. ἄπερ εἰσὶν ὁ κύκλος τῆς σελήνης. εἰ δὲ βούλει, κράτησον τὸ μικρὸν ἔτος μόνον, ὅπερ τὰ μγ'. primo intuitu patet Latinè, iisdem solis literis aliter dispositis, legendum esse, *Relinquentur* 3. *pro cyclo Lunæ, vel si placet serva solum numerum minorem seu* XLIII. & sic in reliquis.

Blast. p. 111. post ult. lin. adde τῶν συνόδων περὶ ἐμφυτεύτων συμβολαίων. Et in Lat. *secundum vim pactorum emphyteuticorum.* Et pag. 116. post lin. ult. adde καὶ τῆς ἁγίας συνόδου, & in Lat. *rumpere oportet, & Synodi ejus.*

In Annotationibus quæ occurrunt, errata plerumque tantum literalia sunt, nisi quod pag. 13. b. lin. 21. 22. hæc verba, *sed interim non tacendum est*, & quæ sequuntur, ad calcem præcedentis Annotationis, sive ad alteram columnam ejusdem paginæ, lin. 35. post verba, *de quibus mox agemus*, collocanda erant: Et quod pag. 19. b. lin. 40. verba nonnulla omittantur, quæ hoc modo supplenda sunt, *Christum* VIII. *Kal. April. passum fuisse comperissent, eo proinde die nonnulli Pascha suum σταυρόσιμον peragebant. Alii autem* XV. *Kal. April. Alii denique &c.* Alia quæ hinc inde dispersa sunt, benevolus Lector pro candore suo vel corrigat, vel condonet.

In Prolegomenis errata paucis sic emendentur. Pag. 3. lin. penult. lege *nativitate.* pag. 5. lin. 15. leg. *vel per se vel per legatos, vel per Encycl.* pag. 6. lin. 14. leg. *Hi itaque.* lin. 45. *à nullâ.* pag. 8. lin. 36. dele *illa.* lin. 41. lege, *Synodi quatuor.* pag. 16. lin. 39. lege CIↃDCXIII. pag. 17. lin. antepen. lege *magni olim.* pag. 18. lege *Nicephorus.* pag. 20. lin. 3. lege وسوفغنا lin. 31. lege VCIↃDVIII. pag. 23. lin. 37. lege *Annotationes.*

BIBLIOTHÈQUE DE L'ÉCOLE LYON

FINIS.

Ψηφιοποιήθηκε από την Google

Ψηφιοποιήθηκε από την Google